ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

1884

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ – ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6 – ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΦΡ. 8

ΑΘΗΝΗΣΙ

Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ και ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφεῖον τῆς Ἑστίας: Ἐπὶ τῆς Λεωφόρου Πανεπιστημίου, 39.

1884

Digitized by Google

XG 10097

PGr 208.14 (17)

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
1952

Dexter Fd

Digitized by Google

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Α.

Ἁγιοβασιλειάτικα (Τ'). 8.
Ἀκάθιστος ὕμνος, 191.
Ἀκροβολιστὴς (Ὁ), μυθιστόρημα, 226, 241, 263, 273, 289, 305.
Ἀλήθειαι, 16, 31, 48, 62, 80, 95, 111, 127, 141, 159, 175, 192, 224, 239, 255, 272, 287, 303, 320, 336, 352, 367, 384, 400, 412.
Ἀμποὺ (Ἐδμόνδος), μετὰ εἰκόνος, 225.
Ἀμποὺ (Ὁ) σπουδαστής, 91.
Ἀνασκαφαὶ ἐν Τύρινθι, 269.
Ἀντιζωοτομιστῶν (Περὶ τῆς μανίας τῶν), 333.
Ἄρρωστη (Ἡ), ποίημα, 400.
Ἀστρολόγοι καὶ βασιλεῖς, 157.

Β.

Βαλαωρίτου (Ποίημα ἀνέκδοτον), 95.
Βύρωνος (Δύο ἰδιόγραφα τοῦ), 331.

Γ.

Γερμανοὶ ἅγιοι ἐν Κύπρῳ, 141.
Γιαγιᾶς (Τὰ νιάτα τῆς), ποίημα, 172.
Γκιώνης (Ὁ), ποίημα, 319.
Γλώσσης (Περὶ τῆς ἑλληνικῆς) ὡς γλώσσης κοινῆς τῆς ἐπιστήμης, 68.
Γλώσσης (Συζήτησις περὶ τῆς ἑλληνικῆς) ἐν τῇ Σορβόννῃ 407.
Γόρδων (Ὁ στρατηγός), 132.

Δ.

Δαίμων (Ὁ) κατὰ τοὺς Κρῆτας, 317.
Δάνειον πνεῦμα, 16, 31, 48, 62, 80, 95, 110, 127, 143, 159, 174, 192, 224, 239, 255, 271, 286, 303, 319, 335, 351, 367, 384, 400, 412.
Δαπάναι (Αἱ) τοῦ καθ' ἡμέραν βίου, 332.
Δεκαέτις, 350.
Δένδρων (Μέγεθος καὶ ἡλικία τῶν γηραιοτέρων) 326, 342.
Δὲν ἐνοικιάζεται, διήγημα, 395.
Δημοσιογραφία (Ἡ ἑλληνικὴ) κατὰ τὸ 1883, 87, 104.
Δημόσιος βίος (Ὁ) ἐν Ἀγγλίᾳ, 230, 251, 266, 278, 293, 312.
Δικηγόρος (Γυνή), 412.
Δοξασίαι (Κρητικαί), 366.
Δουμᾶς (Πῶς εἰργάζετο ὁ), 10, 26.
Δῶρα (Τὰ) τῆς ψυχῆς, ποίημα, 15.

Ε.

Ἐκδίκησις, ποίημα, 59.
Ἔκθεσις μνημείων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος. — Ἡ αἴθουσα τῆς Ἐκθέσεως. — Ἔργα ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς. — Ὅπλα. — Χειρόγραφα καὶ ἔντυπα. — Παντοειδῆ ἀντικείμενα. (Μετὰ 4 εἰκονογραφιῶν). — Ὁ τάφος τοῦ Μάρκου Μπότσαρη. (Μετὰ εἰκόνος). 193 — 208. — Αἱ σημαῖαι, 229. — Διάφορα ἀντικείμενα, 250, 271.
Ἐλαττώματα (Ἀναγκαῖα), 297.
Ἑλένη (Ἡ νῆσος), 125.
Ἐνδαμαλισμὸς (Ὁ Jenner καὶ ὁ), 283.
Ἔνδεια ἐν Παρισίοις (Ἡ), 284.
Ἐπαναστάσεως (Μία σελὶς ἐκ τῆς ἑλληνικῆς), 209.
Ἐπιστολή, ποίημα, 351.

Ζ.

Ζαρίφης (Γεώργιος), 247.
Ζουάβος (Ὁ κακός), διήγημα, 237.
Ζῷα σοφὰ ἐκτεθέντα ἐν Παρισίοις, 155.

Η.

Ἠλεκτρικὰ πλοῖα, 15.

Θ.

Θαύματα (Τὰ) τοῦ Ἀσκληπιοῦ, 234.

Ι.

Jenner (Ὁ) καὶ ὁ ἐνδαμαλισμός, 283.

Κ.

Καλλέργης (Λέων), ἀπόσπασμα ἐξ ἀνεκδότου δράματος, 177.
Καραϊσκάκη (γνῶμαι), 208.
Καραϊσκάκη (Τὰ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ), 259.
Καραϊσκάκη (Τὸ ἐν Φαλήρῳ μνημεῖον τοῦ), μετὰ εἰκόνος, 257.
Κέντημα τῆς Ἀννίτσας (Τὸ), διήγημα, 328.
Κινεζικὸς στόλος (Ὁ), 58.
Κολοκοτρώνη (Γνῶμαι), 208.
Κόρη τῶν Ἀθηνῶν (Ἡ), 222.
Κριάρης (Κωνσταντῖνος), 399.
Κυνὸς νοημοσύνη, 223.
Κώνωψ καὶ Ἀράχνη, μῦθος, 286.

Λ.

Λεσσέψ (Φερδινάνδος), μετὰ εἰκόνος, 401
Λόγια (Τὰ) τῆς Γρηᾶς, ποίημα, 383.
Λοιμὸς (Ὁ) τῶν Ἀθηνῶν, 301.
Λύσσης (Προφύλαξις ἀπὸ τῆς) διὰ τῆς νέας ἀνακαλύψεως τοῦ Pasteur 409.

Μ.

Μετριοφροσύνη (Ἀληθής), 127.
Μῆνες (Ἀθηναϊκοί), 93, 157, 221, 302, 363.
Μουσικὸς (Ὁ δύσμορφος), διήγημα, 321, 337.
Μπάρμπα-Θωμᾶς (Ὁ), διήγημα, 353, 373.
Μύρμηκες, μέλισσαι καὶ σφῆκες, 24, 46, 72, 121, 140, 167.

Ν.

Ναύτης (Ὁ νέος), ποίημα, 367.
Νεκρολογία τοῦ ἔτους 1883, 13.
Νεκροταφεῖον (Τὸ) τῶν Ἀθηνῶν, 359.
Νεράϊδα μάννα (Ἡ), ποίημα, 156.

Digitized by Google

Ο.

'Ονοματοθεσία ('Η) τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως 'Αθηνῶν, 79.

Π.

Πένθους (Περὶ), 153, 170, 299.
Περιηγήσεις (Σπουδαστοῦ), 53, 76, 135.
Πρόοδος τοῦ Κόσμου ('Η), 55.

Σ.

Σημειώσεις. 'Η διόρυξις τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Περεκώπ, 16. — Ἔκτακτος μακροβιότης, 31. — Τεχνητὰ ὠά, 32. — Τελωνειακαὶ εἰσπράξεις 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς, 62. — Σιδηρόδρομοι, 63. — Βιομηχανία φωσφόρων, 63. — Οἱ ἀδάμαντες τῆς 'Αδελίνας Πάττη, 64. —'Η διῶρυξ τοῦ Παναμᾶ, 64. — Μετανάστευσις εἰς 'Αμερικήν, 80. — 'Αλιεία μαργαριτῶν, 80. — Συγκινητικὸν παράδειγμα αὐταπαρνησίας, 95. — Πληθυσμὸς Μεξικοῦ, 111. — 'Η θνησιμότης παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, 111. — 'Αλιευτικὸς πληθυσμὸς τῶν διαφόρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης, 112. — 'Υπηρεσία τῆς διεθνοῦς ταχυδρομικῆς ἑνώσεως, 112. — 'Η μαύρη Sojourner Truth, 128. — 'Αρχαῖα μάρμαρα ἐν 'Ρώμῃ, 128. — 'Ηλεκτρικὸν φῶς ἐν Νέᾳ 'Υόρκῃ, 144. — 'Ηλεκτρικὰ ἀθύρματα, 144. — 'Ηλεκτρικὸς φωτισμὸς τῶν ἁμαξῶν, 144. — Σιδηρόδρομος Πειραιῶς-Πατρῶν, 159. — Χάρτης καὶ ὑφάσματα ἄφλεκτα, 160. — Ζηλοτυπία, 160. — 'Ο ἰσθμὸς τοῦ Κρά, 160. — Μεταβολὴ τοῦ νέου οἴνου εἰς παλαιόν, 175. — Βασίλισσα συγγραφεύς, 175. — 'Αλέξανδρος Μάκδοναλδ, 176. — Πληθυσμὸς τῶν 'Ινδιῶν, 192. — 'Ιατροὶ ἐν Γαλλίᾳ, 224. — 'Υποβρύχιον σκάφος, 224. — 'Η ἐπιφάνεια τῶν θαλασσῶν, 224. — 'Ιερεῖς ἐν 'Αγγλίᾳ, 240. — Οἱ κάτοικοι τῆς Γῆς τοῦ πυρός, 240.—Συνέπειαι τῆς τομῆς τοῦ Σουεζείου ἰσθμοῦ, 240. — Μοναὶ ἐν 'Ελλάδι, 255 — Αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀνθρώπου, 256. — Τὸ ἀνάστημα τοῦ ἀνθρώπου, 256.— Φιλανθρωπία τοῦ Γεωργίου Ζαρίφη, 256. Πληθυσμὸς 'Ιαπωνίας, 272. — Θαλάσσιον βάθος, 272. — Πληθυσμὸς Βουλγαρίας, 272. — 'Ιστιοφόρα σκάφη, 287. — Πληθυσμὸς τῶν 'Ηνωμένων πολιτειῶν, 287. — Νέος ἠλεκτρικὸς σιδηρόδρομος, 288. — 'Η σύριγξ τοῦ Ἄρλβεργ. 288—Κατανάλωσις ἱππείου κρέατος ἐν Παρισίοις, 303. — 'Η ἐφεύρεσις τοῦ θερμομέτρου, 304. — Κύων ἀναγινώσκων, 320. — Πόσον στοιχίζει ἓν ποτήριον ὕδατος τοῦ Νέβα 336.—Εἰσπράξεις τῆς παγκοσμίου ταχυδρομικῆς 'Ενώσεως, 336. — Κατανάλωσις καπνοῦ ἐν Γαλλίᾳ, 352. — Οἱ γάμοι ἐν Σινικῇ, 367. — 'Αποικίαι τῆς 'Αγγλίας, 384. — 'Ιαπώνων ἀποικία ἐν Γερμανίᾳ, 384. — Κωφαλάλων παράστασις, 384.
Σιδηρόδρομος Πειραιῶς-'Αθηνῶν-Πελοποννήσου, 57.
Σπίρτα (Τά), 378.
Στρατιωτικὴ ἐκπαίδευσις ('Η) τῶν μαθητῶν, 382.
Συμβουλὴ (Παιδαγωγική), 48.
Συνέπειαι (Αἱ) τῆς παλαιᾶς ἱστορίας, διήγημα, 1, 17, 33, 49. 65.
Σχολὴ τῶν πολιτικῶν 'Επιστημῶν ('Η ἐν Παρισίοις),123.

Τ.

Ταξείδιον (Τὸ μόνον τῆς ζωῆς του), διήγημα, 385, 403.
Τέλος τοῦ ὀνείρου (Τὸ), διήγημα, 361.
Τί λέγει ἡ θάλασσα, ποίημα, 333.
Τοιχογραφίαι (Αἱ), μυθιστόρημα, 81, 97, 113, 129, 145

Υ.

'Υγιεινή. (Περὶ ἐπιθεωρήσεως τῶν κρεάτων), 253, 320.
'Υπονόμων (Περὶ τῶν) τῶν 'Αθηνῶν, 380.

Φ.

Φάρος ('Ηλεκτρικός), 335.
Φιλανθρωπία ('Η) ἐν 'Αθήναις. Νηπιακὸν 'Ορφανοτροφεῖον, 369.
Φονεὺς ('Ο ἀλλόκοτος), διήγημα, 161, 185, 213.
Φρενοκομεῖον ('Επίσκεψις εἰς), 344, 391.
Φώτων ('Εορτὴ τῶν) καὶ ὁ μέγας ἁγιασμός, 28.

Χ.

Χαρακτηριστικὰ μεγάλου ἀνδρός, 365.
Χαρτοπαικτεῖν (Τὸ), 108.
Χαρτοπαικτεῖον (Τὸ ἐν Μόντε-Κάρλο), 281.
Χελιδόνι (Τὸ), ποίημα, 254.
Χρονικὰ ἐκ Παρισίων, 41, 118, 215.
«Χρόνος» ('Ο) τοῦ Λονδίνου, 143.

'Απαγορεύεται ἡ ἀνατύπωσις παντὸς ἐν τῇ «'Εστίᾳ» δημοσιευομένου ἄρθρου.

'Εν 'Αθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου 'Ανδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 823.

Digitized by Google

Ἀριθ. 418 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι – Γραφεῖον Διευθ.: Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 1 Ἰανουαρίου 1884

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Διήγημα.

—

Α'.

Ἐσπούδαζον κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐν Γοττίγγῃ, μικρᾷ τοῦ Ἀννοβέρου πόλει, ἡ ὁποία ὅσον εἶναι ἀφανὴς καὶ ἀσήμαντος ὑπὸ πᾶσαν ἄλλην ἔποψιν, τόσον περιφανὴς καὶ ἔνδοξος εἶναι διὰ τὴν Αὐγουσταίαν αὐτῆς Ἀκαδημίαν. Διότι εἰς τὸ πνευματικὸν στερέωμα ταύτης ἀνέτειλαν ἄλλοτε, καὶ σελαγίζουσιν ἔτι καὶ σήμερον, οἱ τηλαυγέστεροι ἀστέρες τῆς γερμανικῆς ἐπιστήμης.

Τὸν πρῶτον ἐν Γερμανίᾳ χειμῶνά μου τὸν εἶχον διέλθει *ἐν πέντε σισύραις ἐγκεκορδυλημένος*, καὶ ὅμως πάντοτε ῥιγῶν καὶ *χουχουλίζων*. Καὶ παρακαλῶ τὸν Ἀθηναῖον ἀναγνώστην μου νὰ μὴ μὲ περιγελάσῃ διὰ τὴν ἐξομολόγησιν. Ἂς ἐπιφυλάξῃ τὸ ἀττικὸν ἅλας ὅπως ἁλατίσῃ τὰς εὐφυολογίας του, ὅταν δοθῇ καὶ εἰς αὐτὸν ἡ εὐχάριστος εὐκαιρία νὰ ζήσῃ, ἔστω καὶ ἐπί τινας ἑβδομάδας, ἐν θερμοκρασίᾳ 32°, λέγω τριάκοντα δύο βαθμῶν Ῥεωμύρου, οὐχὶ *ὑπὲρ*, παρακαλῶ, ἀλλ' *ὑπὸ* τὸ μηδενικόν· νὰ ἴδῃ τὴν ὑγρασίαν τοῦ ἀέρος ἐπικαθημένην ἐπὶ τῶν ὑέλων καὶ τῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων τῆς οἰκίας εἰς παχέα στρώματα θαυμαστῶν μυριοσχήμων ἀποκρυσταλλώσεων· ν' ἀκούσῃ τὴν χιόνα τρίζουσαν ὑπὸ τὰ βήματά του, ὡς ἐὰν συνίστατο ἐκ σκληρῶν αἰχμηρῶν ἠχηρῶν ῥινισμάτων χαλύβδου· νὰ παχνισθῇ καθ' ὅλον του τὸ σῶμα ὡς μυλωθρὸς ἀλευρωμένος ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων αὐτοῦ παγονούσης ἀδήλου του διαπνοῆς· νὰ ἴδῃ τὰ ἀπὸ τοῦ μύστακος αὐτοῦ κρεμάμενα κρύσταλλα, λαμβάνοντα τὸ σχῆμα καὶ τὰς διαστάσεις, ἃς ἔσχον κατὰ τὸν προπαρελθόντα χειμῶνα ἐν Ἀθήναις αἱ ἀπὸ τῶν νεροχυτῶν καὶ τῶν ἀκροκεράμων κρεμασθεῖσαι ῥαβδοκρύσταλλοι, καὶ τότε ἂς *ἔλθῃ νὰ τὰ 'ποῦμεν!*

Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ παρ' ἡμῖν καύσωνος, κ' ἐγὼ εὗρον ἄλλοτε αὐθάδεις λόγους, ὅπως περιπαίξω ἕνα *ἐλέῳ Θεοῦ* ποιητήν, διὰ τὰς παρὰ φύσιν, ὡς ἐνόμιζον, ὑπερβολὰς αὐτοῦ περὶ ψύχους. Ἀλλὰ κατὰ τὸν χειμῶνα ἐκεῖνον τοῦ 187. . . ἐν Γοττίγγῃ ἐκατάλαβα μὲ τὸ παραπάνω τί ἐστι τὸ θρυλλούμενον: *νὰ παγώσῃ ἡ ἀναπνοὴ 'σ τὸ στόμα σου.* Διότι τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο ψῦχος ἐπάγωσε τὴν ἐδικήν μου ἀναπνοὴν ὄχι πλέον εἰς τὸ στόμα, ἀλλ' εἰς αὐτοὺς τοὺς πνεύμονάς μου! Καὶ ὅταν ἦλθε καὶ παρῆλθεν ἡ ἐπιοῦσα ἄνοιξις, καὶ ὅταν ὑπερεμέσησε τὸ θέρος, ἐγὼ ἀκόμη ἔβηχον, ἔβηχον, ἔβηχον! Τέλος ἐπέστησαν οἱ πνιγηροὶ τοῦ Αὐγούστου καύσωνες, καὶ τὸ κακὸν ἤρχισε νὰ ἀναλυόνῃ. Ἀλλ' ὁ κονιορτός, αἱ κακαὶ ἀναθυμιάσεις τῶν ἀθηναϊζόντων ἔτι δρόμων τῆς πενιχρᾶς Γοτίγγης δὲν ἦσαν πολὺ κατάλληλοι πρὸς ἐπίσπευσιν τῆς ἐντελοῦς θεραπείας. Διὰ τοῦτο ἐκρίθη ἀναγκαῖον ν' ἀλλάξω κλίμα.

Ἰατρός μου ἦτον τότε ὁ—μακαρίτης τώρα—κυλοσύμβουλος Herr H***, γέρων ὀνομαστότατος καὶ (κατὰ τοὺς φιλολόγους διὰ τοῦτο) διασημότατος τῶν ἐν Γερμανίᾳ παθολόγων, διευθυντὴς τῆς πολυκλινικῆς, καθηγητής, κτλ., κτλ., πρὸ πάντων ὅμως περίφημος ὡς συγγραφεὺς τῆς γνωστῆς *Φυσιολογικῆς Παθολογίας τῶν Νεύρων*, περὶ τὴν σπουδὴν τῶν ὁποίων εἶχεν ἀφιερώσει ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον. Ἡ εἰδικότης του αὕτη περὶ τὰ νεῦρα ἐγένετο κυρίως ἀφορμὴ τῆς στενῆς ἡμῶν γνωριμίας, ὄχι μόνον διότι ἡ βὴξ μου εἶχε καταντήσει ἓν εἶδος νευρικοῦ πάθους, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ἐπιστήμη του συνείχετο στενότατα μὲ τὰς εἰδικὰς ψυχολογικὰς σπουδάς μου.

— Πᾶν ἄλλο πάθος, ἔλεγεν ὅτε πρῶτον τὸν ἐπεσκέφθην μὲ ἓν συστατικὸν τοῦ ἀειμνήστου διδασκάλου H. Lotze, δὲν μᾶς σχετίζει εἰ μὴ μὲ τὸ σῶμα, τουτέστι τὴν ὕλην. Ἡ θεραπευτική μας ἑπομένως δὲν βασίζεται παρὰ μόνον ἐπὶ τῶν ζωϊκῶν, ἤγουν μηχανικῶν, χημικῶν, φυσιολογικῶν δυνάμεων τῆς ὕλης. Ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα διὰ τὰς ἀσθενείας τῶν νεύρων. Νευρικαὶ ἀσθένειαι *εἶναι εἰδικαί*, ἢ τοὐλάχιστον, κατὰ τὸν διδάσκαλόν σου, *συνοδεύονται μὲ σχετικὰς* ἀσθενείας τῆς ψυχῆς. Ἑπομένως ἡ θεραπευτική μας μέθοδος δὲν εἰμπορεῖ νὰ κάμῃ τοὺς ὑπολογισμοὺς αὐτῆς ἄνευ τῆς συνεπικουρίας τοῦ ἀγνώστου τούτου παράγοντος Ψ, τουτέστι τῆς ψυχῆς. Τί φυσικώτερον λοιπὸν παρὰ νὰ συμπροσδοκᾷ κανεὶς παρ' ἡμῶν, ὅπως

Digitized by Google

ἀνακαλύψωμεν ἐν τοῖς τελικοῖς ἐξαγομένοις τῶν ὑπολογισμῶν μας, ἂν ὄχι ὅλην τὴν φύσιν τοῦ ἀγνώστου τούτου Ψ, ἀλλὰ τοὐλάχιστον ὅλας αὐτοῦ τὰς ἰδιότητας ; Καί, ἂν ὄχι ὅλας διὰ μιᾶς, ἀλλὰ τοὐλάχιστον ὀλίγον κατ' ὀλίγον ; Διὰ τοῦτο ἐπαινῶ πληρέστατα τὴν πρόθεσίν σου νὰ παρακολουθήσῃς ὄχι μόνον τὸ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ μάθημά μου, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχιατρικὰς παραδόσεις καὶ ἀσκήσεις μου ἐν τῷ φρενοκομείῳ. Ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ θὰ λάβῃς ἀφορμὴν νὰ σκεφθῇς ἐπὶ πολλῶν,πολλῶν ψυχολογικῶν ζητημάτων. Καί, ἐν τῷ φιλελληνισμῷ μου, σοὶ εὔχομαι κατὰ τὴν λύσιν αὐτῶν «*Ἀϊὲν ἀριστόϊαϊν κάϊ γιουπέεροχον ἔμεναϊ πάντοον Τοϊτόνοον* !»

Θὰ ἦτο περιττὸν νὰ εἴπω, ὅτι ἡ ἐπαινεθεῖσα ἐκείνη πρόθεσις δὲν ἐπραγματοποιήθη κατὰ τὸ πρῶτον ἀκαδημαϊκὸν ἔτος μου, καὶ ἔτι περιττότερον νὰ προσθέσω, ὅτι ἡ γλωσσοσπαστικὴ εὐχὴ τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ γέροντος δὲν θὰ πραγματοποιηθῇ ποτέ. Ὑπέδειξα ἤδη πῶς διῆλθον τὸ χειμερινὸν ἑξάμηνον. Ὅταν προεχώρησέ πως τὸ ἐαρινόν, ἤρχισα νὰ ἐπισκέπτωμαι τὰς ἐν τῇ πόλει παραδόσεις του, ἀλλὰ μετ'ὀλίγον ἠναγκάσθην νὰ τὰς διακόψω. Διότι τακτικά, καὶ πάντοτε μετὰ ἓν τέταρτον ὑπομονῆς μου ἐν τῷ μέσῳ τῆς βαθείας θρησκευτικῆς σιγῆς, μεθ' ἧς οἱ πολυάριθμοι ἀκροαταὶ ἔγραφον καὶ τὸ τελευταῖον σίγμα τῶν διδασκαλιῶν τοῦ Κυρίου καθηγητοῦ, μὲ κατελάμβανεν αἴφνης τὸ σπασμωδικὸν ἐκεῖνο βήξιμόν μου, τόσον σφοδρόν, τόσον ἀδιάκοπον, ὥστε οἱ συμφοιτηταί μου, μ' ὅλην τὴν πρὸς τοὺς ξένους εὐγένειαν καὶ παράβλεψίν των, ἠναγκάζοντο νὰ μ' ἐκδιώκωσιν ἐκ τῆς παραδόσεως διὰ τῶν συνήθων συγμῶν καὶ ποδοσυρμάτων.

Εἰς τὸ μάθημα τῆς ψυχιατρικῆς ποτὲ δὲν παρευρέθην ὡς ἐκ τῆς ἀποστάσεως, ἂν καὶ ἤμην ἀνυπόμονος τὰ γνωρίσω τὸ περίφημον διὰ τὸν διοργανισμὸν καὶ τὴν πρωτοτυπίαν αὐτοῦ φρενοκομεῖον τῆς Πρωσσίας. Διὰ τοῦτο, ὅταν τὴν πρωΐαν ἐκείνην μετέβην κατὰ τὴν συμπεφωνημένην ὥραν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἰατροῦ μου, ὅπως μ' ἐξετάσῃ ἔτι ἅπαξ καὶ μὲ συμβουλεύσῃ ὁριστικῶς, ποῦ πρέπει νὰ μεταβῶ πρὸς ἀνάρρωσίν μου, δὲν δυσηρεστήθην πολύ, ἀκούσας ὅτι,μ'ὅλην τὴν δοθεῖσάν μοι ὑπόσχεσιν, ὁ κύριος Χ*** ἠναγκάσθη νὰ μεταβῇ ἐκτάκτως εἰς τὸ φρενοκομεῖον παραγγείλας νὰ μοὶ εἴπουν, ὅτι μὲ παρακαλεῖ νὰ τὸν συναντήσω ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ,εἰς τὸ ἰδιαίτερον αὐτοῦ γραφεῖον.

Τὸ εὐρύτατον καὶ ἀρχιτεκτονικῶς ἄριστα ᾠκοδομημένον φιλανθρωπικὸν τοῦτο ἵδρυμα τῆς πρωσσικῆς κυβερνήσεως κεῖται δέκα περίπου λεπτὰ νοτίως τῆς Γοττίγγης ἐπὶ τερπνοτάτου λόφου, ἐν μέσῳ χλωρῶν λειμώνων καὶ σκιερῶν κήπων, παρέχον εἰς τὴν ὄψιν τοῦ θεατοῦ τὴν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο γραφικωτάτην περὶ τὴν πόλιν ταύτην χωριογραφίαν.

Ἡ διοίκησις αὐτοῦ εἶναι ὅλως διόλου ἀνεξάρτητος τῶν ἀρχῶν τοῦ πανεπιστημίου· καὶ ὁ μόνος κρίκος, ὁ συνδέων αὐτὸ μὲ τὴν ἰατρικὴν σχολήν,ἦτον ἡ ἀδιαμφισβήτητος εἰδικότης τοῦ καθηγητοῦ κυρίου Χ***, ὅστις κ' ἐδίδασκεν ἐν αὐτῷ τὴν ἐμπειρικὴν ψυχιατρικὴν παραχωρήσει τῆς διοικήσεως. Τὸ Κατάστημα εἶναι προικισμένον μὲ πολλὰς γαίας, ἡ καλλιέργεια τῶν ὁποίων ἀνατίθεται εἰς ἐκείνους ἐκ τῶν φρενοβλαβῶν, ὅσων αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις παραλυθεῖσαι ὑπὸ τοῦ βάρους τῶν συμφορῶν καὶ τῆς διαπάλης τοῦ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνος ἐν μεγαλοπόλεσι δὲν χρειάζονται εἰ μὴ ἠθικὴν ἀνακούφισιν, ἐργασίαν συμφωνοτέραν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ὅπως ἀνακτήσωσι τὴν προτέραν αὐτῶν ἐνεργητικότητα. Ἀλλὰ καὶ αἱ ἐσωτερικαὶ τοῦ φρενοκομείου ὑπηρεσίαι ἐκτελοῦνται κυρίως ὑπὸ τῶν ἀβλαβεστέρων αὐτῶν οἰκητόρων. Ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ νεωκόροι, καὶ τὸ θαυμαστότερον, αὐτὸς ὁ ἱεροκῆρυξ τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐποχῆς, ἦτον ἐκ τῶν φρενοβλαβῶν. Ἄνθρωπος εὐλαβέστατος καὶ τὰ μάλιστα ἐντριβὴς περὶ τὰς ἱερὰς Γραφάς, Βόλκενχααρ ὀνομαζόμενος, προλύτης τῆς Θεολογίας, ὁ ὁποῖος πάντοτε μὲν συνέθετε τὴν λαμπροτάτην ἀπὸ ἄμβωνος ὁμιλίαν, σπανίως ὅμως κατώρθου νὰ τὴν ἀπαγγείλῃ μέχρι τέλους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ καταστήματος. Διότι τὸ ἄλογον, ἂν καὶ ἐξ ἀνθρώπων συνιστάμενον,ποίμνιόν του δὲν ἐτήρει, ὡς εἰκός, τὴν πρέπουσαν κατὰ τὸ κήρυγμα σιγήν, οὐδ' ἐφέρετο πάντοτε μὲ τὴν δέουσαν εὐπρέπειαν. Πολὺ συχνὰ τὸν διέκοπτον οἱ εὐήθεις γέλωτες τρελλοῦ τινος ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὑψηλοτέρας περικοπῆς τοῦ λόγου του· ἄλλοτε πάλιν τὸν ἐξέφνιζον αἱ συντακτικαὶ παρατηρήσεις βλακός τινος, καὶ τοῦτο πάντοτε κατὰ τὰ παθητικώτερα τῆς ὁμιλίας του μέρη. Τότε ὁ Βόλκενχααρ ἔχανε τὴν ἑτοιμότητα τοῦ πνεύματος καὶ τὴν συνέχειαν τοῦ κειμένου του· ἐγίνετο ἄλλος ἐξ ἄλλου. Καὶ μετά τινων στιγμῶν τεταραγμένην σκέψιν περὶ τοῦ πρακτέου, ἥρπαζε τὸν ὀγκώδη τόμον τῆς Γραφῆς ὑπὸ μάλης, ἐξήρχετο διὰ πλαγίας τινὸς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ μαγειρείου,καὶ ἐκεῖ, λαμβάνων αἴφνης μεγαλοπρεπεστάτην στάσιν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κακανισμοῦ τῶν ὀρνίθων, τοῦ γρυλισμοῦ τῶν χοίρων, τῶν συριγμῶν καὶ πιπισμῶν τῶν νησσῶν καὶ τῶν χηνῶν, ἀπήγγελλε τὸ ἀριστούργημά του μετὰ μεγίστης ῥητορικῆς τέχνης, μετὰ συγκινητικῆς κατανύξεως καὶ θεοσεβείας ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους !

Δὲν ἀγαπῶ τὰς παρεκβολὰς ἐν τοῖς διηγήμασιν· ἀλλ' ἀφοῦ ἔκαμα ἐξαίρεσιν ὡς πρὸς τὴν νόσον τοῦ Βόλκενχααρ ἂς μ' ἐπιτραπῇ νὰ προσθέσω τί μοὶ συνέβη ἐν σχέσει πρὸς αὐτήν.

Digitized by Google

— Συνεπεστέραν νόσον δὲν θ' ἀπαντήσητε πολὺ συχνά, — μᾶς ἔλεγε μίαν ἡμέραν ὁ καθηγητὴς τῆς ψυχιατρικῆς. — Παραβλέπει ὅλην τὴν ταραχὴν τῶν ζώων, ἀλλὰ δὲν ἀνέχεται τὸν ἐλάχιστον θόρυβον ἐκ μέρους ἀνθρώπων. Προφανῶς, διότι τῷ ἐναπολείπεται ἀκόμη ἀμυδρά τις συνείδησις, ὅτι ἡ πρὸς τὰ ὑψηλὰ καὶ σπουδαῖα προσοχὴ εἶναι ὁ φυσικὸς φόρος μόνης τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ ἀντὶ ν' ἀφίνωμεν τὸν πτωχὸν Βόλκενχαὰρ νὰ ἀποδιδράσκῃ ἀπὸ τὸ ἀληθῶς ἄξιον αὐτοῦ βῆμα, θὰ ἦτο ἴσως φρονιμώτερον νὰ ἀντικαθιστῶμεν ἑκάστοτε τὸ ἀνόητον αὐτοῦ ἀκροατήριον διὰ τῶν ἀκακοτέρων θηρίων τῆς αὐλῆς τοῦ μαγειρείου.

Ὁ ἀναγνώστης μου θὰ ἀπορήσῃ. Ἐν τούτοις ἐγὼ ἤθελον νὰ εἴπω ὅτι οἱ λόγοι οὗτοι μ' ἔκαμαν νὰ κοκκινίσω ἐξ αἰσχύνης μέχρι τῶν ἀκροτελευτίων τῶν ὤτων μου. Διότι ἀνεμνήσθην συνήθεις τινὰς σκηνὰς τῶν ἀνωτάτων ἐκπαιδευτηρίων τῆς ἐλευθέρας ἡμῶν Πατρίδος, σκηνάς, ἐν αἷς καὶ ἡ *εὐγένειά μου* ἄλλοτε διεδραμάτισε λίαν ἐνεργὸν πρόσωπον, καὶ εὕρισκον, ὅτι ἡ πρότασις τοῦ καθηγητοῦ ἦτο δικαία νὰ ἐφαρμοσθῇ μᾶλλον εἰς τὴν παρ' ἡμῖν ἐπικρατοῦσαν ἀβελτηρίαν, παρὰ ἐπὶ τῶν ἀτυχῶν ἐκείνων πλασμάτων, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τέλους ἠδύναντο νὰ ἐπικαλεσθῶσιν ὑπὲρ ἑαυτῶν τὴν ἐλαφρυντικὴν περίπτωσιν, ὅτι ἐστεροῦντο λογικοῦ. Ὁπωσδήποτε, συγγνώμην διὰ τὴν παρεκβολήν. Ἀπὸ τὰ ἐκπαιδευτήριά μας μεταβαίνω, πάλιν, διὰ φυσικωτάτου τῶν ἰδεῶν συνειρμοῦ, εἰς τὸ φρενοκομεῖον.

Ὅταν, τὴν πρώτην ἐκείνην φοράν, διανύσας τὴν σπειροειδῶς τὸν περίφυτον λόφον ἀνερχομένην κατάσκιον ὁδόν, ἔφθασα πρὸ τῆς νεογοτθικῆς προσόψεως τοῦ λαμπροῦ τούτου οἰκοδομήματος, ἐνόμισα ἐπὶ μίαν στιγμήν, ὅτι, παραπλανηθεὶς τῆς ὁδοῦ μου, εὑρέθην ἀπροσδοκήτως ἐνώπιον μεγαλοπρεποῦς ἐξοχικοῦ μεγάρου, ἐν ᾧ πολυπληθὴς κόσμος διετέλει ἐν χαρᾷ καὶ εὐφροσύνῃ. Φωναὶ ᾀδόντων, ἦχοι ποικίλων μουσικῶν ὀργάνων, ἐξερχόμενοι τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ παραθύρων, ἀνεμιγνύοντο μὲ τὰ κελαδήματα τῶν πτηνῶν, τῶν ἐριζόντων πρὸς αὐτοὺς ἐν τοῖς πυκνοῖς φυλλώμασι τῶν σκιάδων. Ὁ ἀκούων τὰς συναυλίας ἐκείνας ἐλησμόνει νὰ ἐρωτήσῃ, διατί τόσον φαιδρὰ παράθυρα διατελοῦσι σιδηρόφρακτα, ὡς παράθυρα εἱρκτῶν. Διατί οἱ τοῖχοι τῶν περιβόλων εἶναι τόσον ἐξησφαλισμένοι, μᾶλλον κατὰ τῶν ἐντός, παρὰ κατὰ τῶν ἔξωθεν τυχὸν μελλόντων ν' ἀποπειραθῶσι τὴν ὑπέρβασίν των. Διότι ὄπισθεν τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων τοίχων, ἀντὶ τῆς στυγνῆς, τῆς ἀπελπιστικῆς, τῆς κακὰ βυσσοδομούσης σιγῆς τῶν εἱρκτῶν καὶ φυλακῶν, ἀντήχουν οἱ φαιδρότεροι γέλωτες, αἱ ζωηρότεραι συνομιλίαι τῶν—τίς οἶδεν ἂν ὄχι εὐτυχῶν—οἰκητόρων, καὶ ἠκούοντο οἱ συνήθεις κρότοι πολλαπλῶν γυμναστικῶν ἐν ὑπαίθρῳ παιδιῶν.

Ὁ θυρωρὸς δὲν μοὶ ἐπέτρεψε νὰ εἰσέλθω, παρὰ μετὰ πολλὰς ἐρωτήσεις καὶ ἐπανειλημμένας διατυπώσεις. Μόλις τὰς διαβεβαιώσεις μου, ὅτι εἶμαι γνωστικὸς ἄνθρωπος, μοὶ προσεφέρετο λίαν ὑπόπτως, προφανῶς δι' αὐτὰς ταύτας τὰς διαβεβαιώσεις. Διότι, ἐνθυμοῦμαι ὅτι εἶπεν : οἱ γνωστικώτεροι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου εἶναι ἴσα ἴσα ἐκεῖνοι, ὅσοι προσπαθοῦν μὲ κάθε τρόπον νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸ *ἄσυλον*. Ὅταν τέλος πάντων, διὰ λαμπρῶν κλιμάκων καὶ λαμπροτέρων διαδρόμων, ὡδηγήθην εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ καθηγητοῦ κυρίου Χ***.

— Καλὰ ποῦ ἦλθες! Ἀνεφώνησεν ὁ ἀγαθὸς γέρων. Πᾶμε νὰ σὲ παρουσιάσω εἰς τὸν διευθυντήν. Εἶναι πολὺ καλὸς καὶ σοφὸς ἄνθρωπος· εἶναι ὁ πατὴρ ὅλων ἡμῶν ἐδῶ μέσα.

Δὲν ἠξεύρω πῶς αἴφνης ἐσταμάτησε τὸ αἷμα ἐντὸς τῶν φλεβῶν μου. Οἱ λόγοι οὗτοι, ἡ εὐγένεια μεθ' ἧς τοὺς ἐπρόφερε, μ' ἐνέπνευσαν μίαν παράδοξον ὑποψίαν· ἀνέκφραστος φρίκη ἐδέσμευσε τὴν γλῶσσαν ἐν τῷ στόματί μου. Τί δουλειὰν ἔχω ἐγὼ νὰ κάμω μὲ τὸν διευθυντὴν τοῦ φρενοκομείου! Μήπως λοιπὸν δὲν πάσχω μόνον ἐκ τοῦ στήθους; Ἐσκέφθην ἀστραπιαίως, καὶ ηὐχήθην νὰ μὴ εἶχε μοῦ ἐπιτρέψει ποτὲ ὁ θυρωρὸς τὴν εἴσοδον εἰς τὸ *ἄσυλον!*

— Μία πολὺ θλιβερὰ ἀσθένεια, εἶπεν ὁ καθηγητής, συγχυσθεὶς ὀλίγον ἐκ τῆς σιωπῆς μου, πολὺ θλιβερά, ἂν καὶ *ποιητικὴ* ἀσθένεια, μ' ἐκάλεσε τόσον ἐκτάκτως ἐνταῦθα, καὶ μ' ἔκαμε νὰ παραμελήσω τοὺς ἐν τῇ πόλει ἀσθενεῖς μου.

Αἱ στοαί, δι' ὧν διηρχόμεθα, μ' ἐφαίνοντο ὅτι ἐγύριζον γύρω, γύρω, γύρω, περὶ τὴν κεφαλήν μου! Ὁ καθηγητὴς ἐπερίμενεν εἰς μάτην νὰ τῷ ὁμιλήσω.

— Πρόκειται νὰ ἐξετάσωμεν, ἐξηκολούθησεν ἔπειτα, νὰ σπουδάσωμεν μίαν δυστυχῆ νεήλυδα· ἓν θῦμα ἐρωτικῆς ἀπελπισίας, ἐκ τοῦ δουκάτου τῆς Βάδης. Βεβαίως θὰ σ' ἐνδιαφέρῃ πολὺ νὰ ἦσαι παρὼν κατὰ τὴν ἐξέτασιν. Ὁρίστε; Θὰ ἦναι τὸ πρῶτόν σου ψυχιατρικὸν μάθημα. Ἰδοὺ ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον κυρίως παρήγγειλα νὰ ἔλθῃς.

Δόξα σοι ὁ Θεός! Λοιπὸν δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐξετάσουν ἐμέ! —Εὐχαριστῶ πολύ, εἶπον, κύριε Αὐλοσύμβουλε! Καὶ ἀνέπνευσα ἰσχυρῶς καὶ βαθέως, ὡς ἐὰν εἶχον ἀντὶ τῶν ἀσθενῶν πνευμόνων τὰ μεγάλα φυσερὰ τοῦ σιδηρουργείου ὑπὸ τὰ στέρνα μου!

— Πρέπει νὰ σπουδάσω τὴν κατάστασίν της πρὸ τῆς ἐπανόδου τῆς μανίας, ἐξηκολούθησεν ὁ καθηγητής, θὰ ἦτο καὶ ἀνιαρὸν νὰ σὲ ἀφήσω νὰ περιμένῃς μόνος. Μετὰ τὴν *συνεδρί-*

Digitized by Google

ασιν σ' ἐξετάζω, καὶ σὲ λέγω τὰ δέοντα ὡς πρὸς τὸ ταξείδιόν σου.

Ἐγὼ ἀνέπνευσα ἐκ νέου, καὶ προσεπάθησα νὰ φανῶ ὅσον τὸ δυνατὸν ἀτάραχος. Ἀλλὰ δὲν ἡσύχασα κυρίως, παρὰ ὅταν εἶδον μετὰ πόσης δυσκολίας ὁ διευθυντὴς συγκατένευσε ν' ἀνεχθῇ τὴν παρουσίαν μου κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῆς ἀσθενοῦς του. Ὁ μικρόφθαλμος καὶ ψαρὸς οὗτος ἀπόγονος τῶν πυγμαίων παρενέβαλλε τὰς ἐνστάσεις αὐτοῦ τόσον ἀπροκαλύπτως, ὥστε ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἠσθάνθην ἐμαυτὸν προσωπικῶς προσβεβλημένον.

— Μὴ παρεξηγῇς τὸν φιλάνθρωπον συνάδελφόν μου, μοὶ ἔλεγεν ὕπερθεν τῆς κεφαλῆς τοῦ διευθυντοῦ ὁ κύριος Χ*.—Αὐτὸς οὔτε φιλέλλην εἰμπορεῖ νὰ ἦναι, οὔτε φιλόμηρος. Ἐν γένει δὲν ἔχει πρὸς οὐδένα σῴας ἔχοντα τὰς φρένας εἰδικήν τινα φιλίαν. Εἰκοσιπέντε ἔτη τώρα δὲν ζῇ καὶ δὲν συναναστρέφεται παρὰ μὲ τὰ παιδία του, τουτέστι τοὺς τρελούς. Ἡ ἀγαθότης του εἶναι ἀκαταμέτρητος, εἶναι ἄνευ ὁρίων, ἀλλὰ δὲν ἐκτείνεται πέραν τῶν τοίχων τοῦ κτιρίου τούτου. Εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἡ ἐπίσκεψίς σου δὲν ἐνοχλεῖ διόλου τὴν ἀσθενῆ, ἀλλὰ βλέπεις ὁ κύριος διευθυντὴς ἔχει, ὡς εἰκός, καὶ ἄλλας γενικωτέρας ἐπιφυλάξεις.

Καὶ ὑψώσας τὰς χεῖρας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς προσευχόμενον παιδίον:

«Αἴ γκὰρ Τσόϋ τε πάτερ, καὶ Ἀτεεναΐεε καὶ Ἄπολλον τοϊοῦτοϊ ντέκα μοϊ ζουμφράντμονες ἄϊεν Ἀχαϊῶν!»

ἀνέκραξεν ὁ γέρων, ῥίψας ἐπὶ τῆς ἀσχημοτάτης τοῦ διευθυντοῦ μορφῆς βλέμματα ἐραστοῦ ἐνθουσιώδους.

Ὕστερον ἀπὸ τυπικάς τινας φιλοφρονήσεις πρὸς τὸν ὅσον φιλομειδῆ τόσον δυσκέρδητον ἐκεῖνον μικράνθρωπον, ὅστις ἐφαίνετο ἀποκρύπτων τὰς δυστυχίας τῶν αὐτῷ ἐμπεπιστευμένων μετὰ τῆς φειδοῦς καὶ φιλοστοργίας, μεθ' ἧς οἱ γονεῖς ἀποκρύπτουν τὰ ἐλαττώματα τῶν ἰδίων τέκνων ἀπὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ κόσμου, μετέβημεν καὶ οἱ τρεῖς πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς πασχούσης. Μετὰ τὴν πρώτην γωνίαν τοῦ διαδρόμου ἣν ἐκάμψαμεν, ὁ διευθυντὴς ἀνερριχήθη πηδηκτά, ἀλλ' ἀψοφητὶ ὡς κουνέλιον στενὴν καὶ πλαγίαν κλίμακα ἐκ τῆς κορυφῆς τῆς ὁποίας, ὡς ἐνόμισα, εἶδον εἰσερχομένας τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας. Ὁ καθηγητὴς καὶ ἐγὼ ἐστάθημεν πρὸ τῆς προσεχοῦς θύρας. Μετά τινα λεπτὰ προσδοκίας σιωπηλῆς ἐλθὼν ὁ διευθυντὴς ἤνοιξεν ἡμῖν τὴν θύραν, καί:

— Ἐμβᾶτε, εἶπεν, εἶναι ὅλως διόλου ἥσυχος.—Καὶ ἔκαμεν, ὡς ἐὰν μᾶς εἰσῆγεν εἰς τὸ ἄδυτον ναοῦ τινος.

Ὁ τόπος, ἐν ᾧ εἰσήλθομεν εὐλαβῶς, ἦτον εὐρύχωρος αἴθουσα σχεδὸν στρογγύλου σχήματος, μὲ ὕψος λίαν ἀνάλογον πρὸς τὴν διάμετρον αὐτῆς, καὶ μόνον ὑπὸ τοῦ ὑελοσκεπάστου θόλου της φωτιζομένη. Παράθυρα δὲν εἶχεν, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ ἔχῃ. Διότι οἱ τοῖχοι τῆς αἰθούσης ταύτης μέχρις ὕψους ἑνὸς καὶ ἡμίσεος ἀναστήματος κατείχοντο ὑπὸ παχείας καὶ ἁπαλῆς τινος γομώσεως κατὰ τὸ σύστημα τῶν ὁλοσηρικῶν ἐκείνων ἀναπαυτηρίων τῶν κοσμούντων τὰς αἰθούσας τῶν πλουσίων. Τὸ ἐπικαλύπτον τὴν ἐπίστρωσιν ταύτην παχύχνουδον βελοῦδον, ἡμέρου κυανοῦ χρώματος, διεστίζετο εἰς κανονικὰ ῥομβοειδῆ σχήματα ὑπὸ βαθέως ἐμπηγμένων κομβίων, μόλις φαινομένων, ὡς ἐκ τοῦ πάχους τῆς γομώσεως. Τὸ γυμνὸν τοῦ τοίχου μέρος, ἄνωθεν τῆς ἐπιστρώσεως, ἦτο λευκόν. Ὁ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους παχὺς τάπης ἦτο πράσινος· ἐνῷ τὰ ἄξυλα καί, ὡς ἐννόησα μετὰ ταῦτα, ἀεροπληθῆ, ἐξ ἐλαστικοῦ κόμμιος καθίσματα καὶ ἀνάκλιντρα εἶχον τὸ αὐτὸ μὲ τὴν περικόσμησιν χρῶμα: Κυανοῦν ἀνεκφράστως γλυκὺ καὶ ὄντως ἥμερον, ὥστε δὲν εἴξευρες ἂν ἦτο τοῦτο, ἢ τὰ χρώματα τοῦ ὑελίνου θόλου ἡ ἀφορμή, δι' ἣν τὸ ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐκείνῃ φῶς ἐξήσκει ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων καὶ τῶν νεύρων τόσον εὐχάριστον, τόσον ἀνακουφιστικὴν καὶ τοῦτ' αὐτὸ πραϋντικὴν ἐπίδρασιν. Μηχανισμὸς ἀερισμοῦ δὲν ἐφαίνετο πουθενά. Καὶ ὅμως ὅταν εἰσήλθομεν εἰς τὸ ἄνευ παραθύρων τοῦτο οἴκημα, ἐνόμισα ὅτι ἐξήλθομεν εἰς τὸ ὕπαιθρον: τόσον καθαρὰ καὶ δροσερὰ ἦτο ἡ ἐν αὐτῷ ἀτμοσφαῖρα!

Ἐν τούτοις ἡ δυστυχὴς αὐτοῦ κάτοικος δὲν ἐφαίνετο. Διὰ τοῦτο ὁ διευθυντής, προχωρήσας μετά τινας στιγμὰς σιωπῆς μέχρι τοῦ βάθους καὶ παραθεὶς τὸ οὖς ἐπὶ τοῦ ἁπαλοῦ ἐκείνου τοιχώματος, ἠρώτησε μετὰ τῆς συμπαθητικῆς ἐκείνης φωνῆς, μεθ' ἧς καλοῦσιν οἱ γονεῖς τὰ ἀσθενοῦντα φίλτατά των·

— Ἐπιτρέπεται, Fräulein;

Μέρος τοῦ κυανοῦ ἐπιστρώματος ὑπεχώρησεν ἀψοφητὶ ἐν εἴδει θύρας, καὶ λυσίκομος, λευχείμων κόρη παρέκυψεν ἐξ αὐτοῦ, ὠχρὰ μέν, ἀλλὰ φιλομειδὴς καὶ ἐρασμία.

— Ὁρίστε! Ὁρίστε μέσα, παρακαλῶ! λάβετε θέσιν καὶ συγχωρήσατέ μοι νὰ διορθώσω τὴν καρφίτσαν μου.

Καὶ προελθοῦσα εἰς τὴν αἴθουσαν, ὕψωσε τοὺς λευκοτάτους αὐτῆς βραχίονας ἐνασχολη、μένη, ἀλλ' εἰς μάτην, νὰ περισυνάξῃ τὴν μέχρι χρυσοχρόου ξανθὴν καὶ πλουσιωτάτην αὐτῆς κόμην.

— Ἂς κουρεύεται! — εἶπεν ἐπὶ τέλους περιφρονητικῶς, καὶ τὴν ἀφῆκε νὰ χυθῇ ἐπὶ τῶν τορνευτῶν ὠμοπλατῶν της. — Ἀφοῦ δὲν εἶν' ἐδῶ νά με ἰδῇ, ἂς κουρεύεται! Ἀλλὰ μὴ βιάζεσθε παρακαλῶ, διὰ νὰ σᾶς παρουσιάσω καὶ τὸν μέλλοντα σύζυγόν μου. Ἐπῆγε νὰ σκάψῃ νὰ βγάλῃ τὰ διαμάντια διὰ τὰ δακτυλίδια μας — τοὺς ἀρραβῶνάς μας. Μεγάλα διαμάντια! Πολὺ μεγάλα διαμάντια θὰ ἐπιθυμῇ νὰ

Digitized by Google

εὕρῃ, γι' αὐτὸ ἀργεῖ νὰ ἐπιστρέψῃ. Ἐν τούτοις μὴ βιάζεσθε. Ἔχει σφυρὶ μυτερό, καὶ εἶναι ἀνοιχτομμάτης ἄνθρωπος. Εἰς τὸ κέντρον τῆς γῆς θὰ προχωρήσῃ, ἀλλὰ θὰ τὰ εὕρῃ καὶ θὰ ἐπιστρέψῃ.

Ἔπειτα λαβοῦσα ἓν κάθισμα καὶ πλησιάσασα πρὸς ἐμὲ, ὡς ἐὰν ἤμεθα γνωστοὶ ἐκ παιδικῆς ἡλικίας.

— Πές μου, παρακαλῶ, μὲ ὅλα τὰ σωστά σου, εἶπεν. Πόσον θερμὸν εἶναι τὸ κέντρον τῆς γῆς; Τόσον δά, 'σὰν τὸ χέρι μου; ἢ τόσον δά, 'σὰν τὸ μάγουλό μου; Ὁρίστε; τόσον δά; ἢ τόσον δά;

Καὶ λαβοῦσα μετ' οἰκειότητος τὴν χεῖρά μου, ἔφερεν αὐτὴν ἐπὶ τῆς πυρεσσούσης παρειᾶς της, καὶ προσήλωσε τοὺς γαλανοὺς αὐτῆς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῶν ἐμῶν, περιμένουσα νὰ τῇ ἀπαντήσω.

— Περισσότερον, ἐτραύλισα ἐγὼ συγκεχυμένος, πολὺ περισσότερον!

— Τόσον τὸ καλήτερον! Ἀνεφώνησεν ἡ κόρη περιχαρής, καὶ ἐτινάχθη ὡς δορκὰς ἀπὸ τῆς θέσεώς της, κροταλίσασα τὰς μικρὰς αὐτῆς χεῖρας.

— Τόσῳ τὸ καλήτερον! Μοῦ ἔφυγε ψυχρός, καὶ θὰ μοῦ ἔλθῃ ὀπίσω ὅλος φωτιά! ὅλος ἀγάπη! Γι' αὐτὸ μὴ βιάζεσθε, παρακαλῶ, περιμένετε νὰ τὸν ἴδητε. Θέλετε νὰ ψάλω τίποτε γιὰ νὰ μὴ μᾶς παραφανῇ ἡ ὥρα;

Καὶ εἰσελθοῦσα ὡς ἀστραπὴ εἰς τὸ προσεχὲς δωμάτιον, ἐπέστρεψε φέρουσα περίχρυσον ἰταλικὴν χάρπαν. Ἔπειτα ἐκλέξασα ὑπὸ τὸν χρωματιστὸν θόλον τὸ μέρος, ὅθεν εἰσήρχετο προφανῶς τὸ περισσότερον καὶ λευκότερον φῶς ἐτοποθετήθη κάπως φιλαρέσκως ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ καὶ ἤρχισε νὰ κρούῃ τὰς χορδὰς τοῦ ὀργάνου τόσον φαιδρὰ καὶ τόσον ζωηρά, ὡς ἐὰν ἦτον ἡ εὐτυχεστέρα κόρη τοῦ κόσμου. Κατ' ἀρχὰς δὲν ἔπαιζεν ἢ μὴ γεννήματα τῆς φαντασίας της. Μετ' ὀλίγον ὅμως ἤρχισε νὰ ψάλλῃ μελαγχολικώτερον συνοδεύουσα μὲ τοὺς μαγικοὺς καὶ νωχελεῖς τοῦ ὀργάνου της τόνους φωνὴν ἔτι μαγικωτέραν, ἔτι νωχελεστέραν:

— Πῶς ἦν' 'στὸ δάσος σκοτεινά,
φταῖν τὰ κλαδάκια τὰ πυκνά.
Πῶς δὲ μὲ ἀγαπᾷ ὁ καλός μου,
τὸ 'ξεύρω ἀπ' τὴν ἀρχὴ τοῦ κόσμου.
Ἄχ, καὶ βάχ, θὰ 'πῇ καϋμός·
μὰ πονεῖ ὁ χωρισμός,
κ' ἡ ἀγάπη κονδυλάει,
'σὰν βαρκούλα 'στὰ πελάγη!

Ἐδῶ διέκοψεν αἴφνης τὴν μουσικὴν, καὶ ἀποταθεῖσα πρὸς τὸν διευθυντὴν, ὡς ἐὰν συνεπλήρου ἀρξαμένην ἤδη ὁμιλίαν της:

— Καὶ στείλατέ μου τὴν παραμάνα μου τὴν Ἀννίκαν, εἶπε, γιὰ νὰ τοῦ γράψω ἕνα γράμμα νὰ τοῦ τὸ 'πῶ φανερὰ καὶ 'ξάστερα. Ἔπειτα, ἀναλαβοῦσα πάλιν τὸ ὄργανόν της ἤρχισε νὰ ψάλῃ ἐπὶ ρωμαντικωτέρου τόνου, καὶ συγκεκινημένη μέχρι δακρύων:

'Ξεύρεις τὰ πράσιν' ἀκρογιάλια,
ποῦ ἡ λεμονιαὶς ἀνθοῦνε;
Ποῦ μέσ' 'στοὺς ἴσκιους πορτοκάλια
χρυσᾶ μοσχοβολοῦνε;—
Ἐκεῖ, ἐκεῖ, 'στὴν γῆν τοῦ Παραδείσου,
νὰ ταξιδεύσω 'πιθυμῶ μαζί σου!

Ἀλλ' οὕτως ἐσπευσμένως καταντήσασα εἰς τὴν κατακλεῖδα τῆς γνωστῆς ταύτης στροφῆς τοῦ Γερμανοῦ ποιητοῦ, καὶ πρὶν ἔτι συμπληρώσῃ τοὺς συνοδεύοντας τὸ ᾆσμά της τόνους, διακοπεῖσα αἴφνης ἐκ νέου, ἔρριψε τὸ ἐπὶ τοῦ στήθους πεσὸν μέρος τῆς ξανθῆς αὐτῆς κόμης ὕπερθεν τοῦ ὤμου της, καὶ σείσασα τὴν ὡραίαν κεφαλὴν οὕτως, ὥστε αἱ μετάξιναι τρίχες νὰ περισυναχθῶσιν ὅσον οἷόν τε ἐπὶ τῶν νώτων αὐτῆς:

— Ἀνάθεμά τους, εἶπε, ποῦ 'βγάλλουν τὰ τραγούδια, καὶ κανένα δὲν ταιριάζει γιὰ τὸν ἑαυτό μου! Κανένα, κανένα! Ὡς κ' ἐκεῖνο ποῦ ἔκαμα ἐγὼ—κ' ἐκεῖνο δὲν 'ταιριάζει! Καὶ σύρουσα τοὺς λεπτοφυεῖς αὐτῆς δακτύλους ἐπὶ τῶν εὐήχων τῆς χάρπας χορδῶν, ὡς ἐὰν τὰς ἐθώπευεν,—ἔχει ὅμως ὡραία μουσική, πολὺ ὡραία μουσική! εἶπε μετὰ παιδικοῦ στόμφου. Τόσον ὡραία, ποῦ κανένας δὲν τὴν ἔγραψεν ἀκόμη. Γι' αὐτὸ μὲ συγχωρεῖτε, ἂν τὴν ψάλλω χωρὶς *νόταις*.

Καὶ τώρα, φίλε ἀναγνῶστα, μὴ περιμένῃς ἀπὸ ἀνθρωπίνην γραφίδα νὰ σοὶ παραστήσῃ τὴν βαθέως συγκινητικὴν ἐκείνην σκηνὴν, τῆς ὁποίας ἡμεῖς ἐγενόμεθα θλιβεροί, ἐκπεπληγμένοι μάρτυρες. Ἴσως τελειοποιημένον τι σύστημα φωνογράφου θὰ κατώρθου ν' ἀντιγράψῃ στιγμιαίως ἓν πρὸς ἕνα, καὶ διατηρήσῃ τοὺς καθέκαστα τόνους τῆς μελαγχολικῆς αὐτῆς μουσικῆς, οὕτως ὥστε ν' ἀναγνωσθῇ καὶ παρ' ἄλλων. Ἀλλὰ ν' ἀναγνωσθῇ μόνον, ὄχι καὶ νὰ ψαλῇ. Διότι τὴν δαιμονίαν ἐκείνην δύναμιν, ἥτις, ὡς μαγικὸν πνεῦμα ζωῆς, διήκουσα, ἐνεψύχου τὰς φανταστικὰς καὶ αὐτοσχεδίους συμπτώσεις τῶν τόσον ἁπλῶν καὶ συγχρόνως τόσον ἀνεκφράστων ἐκείνων τόνων, τὰς μελῳδικάς, κι' ἐνταυτῷ δραματικὰς ἀποχρώσεις ἑνὸς ἑκάστου στίχου, μιᾶς ἑκάστης λέξεως — ναί, μιᾶς ἑκάστης συλλαβῆς, δι' ὧν μᾶς ἔκαμνε νὰ βλέπωμεν μετ' ἀνατριχιάσεων ἐνώπιόν μας ζωντανὰς καὶ κινουμένας τὰς τόσον ἀμυδρῶς, τόσον ἀλληγορικῶς ὑπαινιττομένας εἰκόνας τοῦ ῥαψῳδήματός της — αὐτὰ οὐδεμία χειροποίητος μηχανή, οὐδεμία μουσικὴ μεγαλοφυΐα δύναται νὰ ἐπαναλάβῃ πλέον, νὰ μιμηθῇ, ἔστω καὶ μακρόθεν.

Digitized by Google

Ἀλλὰ τὴν μελαγχολικῶς συμπεπτωκυῖαν στάσιν τοῦ σώματος, τὴν ἀορίστως ἀπελπιστικὴν τῆς μορφῆς της ἔκφρασιν, καὶ συγχρόνως τὰς εἰδικὰς φυσιογνωμικὰς κινήσεις, δι' ὧν συνώδευε τοὺς φθόγγους τῆς φωνῆς, τοὺς ἤχους τοῦ ὀργάνου της, ποῖον φωτογραφικὸν μηχάνημα, ἢ ποία ὑπεράνθρωπος τέχνη ζωγράφου θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ τὰς ἀντιγράψῃ! Δὲν λέγω τίποτε περὶ συγγραφικῆς μεγαλοφυΐας. Διότι τὸ γεγονὸς, ὅτι καὶ ἐν τῇ ἀσθενεστάτῃ ταύτῃ ἀφηγήσει ἀναγκάζομαι νὰ χωρίσω τὰ ἐν τῇ φύσει τόσον ἀχωρίστως συνηνωμένα στοιχεῖα μουσικῆς καὶ φυσιογνωμίας, καταδηλοῖ, νομίζω, τρανότατα τὴν παραστατικὴν ἀτέλειαν οἱου δήποτε γραπτοῦ λόγου.

Διὰ τοῦτο ἐμπιστεύομαι εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ εὐαισθήτου ἀναγνώστου μου, καὶ τὸν ὑπενθυμίζω μόνον ν' ἀναλογισθῇ τὸν θλιβερὸν προορισμὸν τοῦ οἰκοδομήματος, ἐν ᾧ εὑρισκόμεθα· τὴν εἰδικὴν κατασκευὴν τῆς αἰθούσης, τὸν χρωματισμὸν αὐτῆς, τὴν τεχνητὴν μαγείαν τῶν φωτεινῶν ἀκτίνων, ὑφ' ὧν ἡ δυστυχὴς ἐφωτίζετο, τὴν ὑποφθίνουσαν ἤδη καλλονὴν, τὴν ἐνδυμασίαν τῆς ψαλλούσης καὶ τὴν θαυμαστὴν τοῦ πάθους κλίμακα, δι' ἧς ἡ φωνὴ καὶ ἡ φυσιογνωμία ἀνῆλθον ἀπὸ τῆς εἰδυλλιακῆς εὐδίας τοῦ πρώτου στίχου μέχρι τῆς ζοφερωτάτης ἀπελπισίας τῶν τελευταίων φθόγγων τοῦ ᾄσματός της.—Ταῦτα πάντα τὸν ἀφίνω νὰ φαντασθῇ, ὅπως ἐννοήσῃ τὴν ἰσχυρὰν συγκίνησιν, ὑφ' ἣν αἱ καρδίαι ἡμῶν διετέλουν κατὰ τὰς στιγμὰς ἐκείνας καὶ κρίνῃ περὶ τῆς τεραστίας δυνάμεως, ἣν κατώρθωσαν νὰ ἐξασκήσωσιν ἐφ' ἡμῶν αἱ ἑξῆς ἁπλούσταται στροφαί :

«Ἕνας βράχος στὰ βουνὰ
συλλογιέται μοναχός του.
Ἕνα ρυάκι, ποῦ περνᾷ,
κάτι τραγουδάει ἐμπρός του.

«Μιὰ ἀνεμώνη, ποῦ ἀνθεῖ
Ἀπ' τὸν βράχο βλαστημένη,
νὰ νοήσῃ προσπαθεῖ
τὸ τραγοῦδι τί σημαίνει.

«Κι' ὅλο σκύφτει, πιὸ πολὺ
μακρυὰ ἀπ' τὸ στήριγμά της :
Τί τραγοῦδι νὰ λαλῇ
ὁ τρεχάμενος διαβάτης ;

«Τραγουδᾷ γιὰ μιὰ ἀγκαλιά,
'ποῦ μὲ πόθον ἀνοιγμένη,
'σὲ χρυσῆν ἀκρογιαλιὰ
'μέρα νύχτα τὸν προσμένει.

«Ἄχ, κι' ἂς ἤμουν, λέγει, ἐγὼ
'κείνη ποῦ θὰ τ' ἀγκαλιάσῃ! »
Καὶ τὸ ρεῦμα τὸ γοργὸ
σκύφτ' ἡ δύστυχη νὰ φθάσῃ.

«Μά, σὰν ἔσκυβ' ἔτσι δὰ,
τὸ νερὸ μὲ τὴν ὁρμή του
τὰ φυλλάκια της μαδᾷ,
τὰ κατρακυλᾷ μαζί του!

Τώρα στέκει μαδητή,
μὲ τὰ δάκρυα 'στὸ μάτι—
Διατί, ἄχ! διατί
ν' ἀγαπῇς' ἕνα διαβάτη ; . . . —

Ὁ διευθυντὴς καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα συνεννοεῖτο διὰ βλεμμάτων καὶ ψιθυρισμῶν μετὰ τοῦ καθηγητοῦ. Ἀλλὰ τὰ δάκρυα, καὶ τῶν τριῶν ἡμῶν νομίζω, ἔρρεον πρὸ πολλοῦ ἤδη σιωπηλῶς. Ὅσον ἐπροχώρει τὸ ᾆσμα, τόσον ἡ κόρη ἐγίνετο νευρική. Καὶ ὅταν ἔφθασεν εἰς τὸν τελευταῖον στίχον, οἱ λεπτοὶ καὶ ροδοβαφεῖς αὐτῆς δάκτυλοι, ὡς ἐὰν ἦσαν χαλύβδινα πλῆκτρα ἔθραυσαν διὰ μιᾶς ὅλας τὰς χορδὰς, ἐφ' ὧν ἔτυχε νὰ κινῶνται. Νεκρικὴ σιγὴ ἐπεκράτησεν ἐπί τινας στιγμάς. Μεθ' ἃς ἡ κόρη ἠγέρθη αἴφνης, καὶ, στηριγμένη ἐπὶ τοῦ μουσικοῦ της ὀργανοῦ, ἐβύθισεν ἀτενὲς βλέμμα διὰ τοῦ κυανοῦ τῆς αἰθούσης τοιχώματος, οὕτως, ὡς ἐὰν ἔβλεπε δι' αὐτοῦ μακρὰν, πολὺ μακράν. Καὶ, ὡς ἐὰν ἀπετείνετο πρὸς τοὺς ὀροφύλακας τῆς πατρίδος της :

— Κλείσατε τὰς θύρας, ἀνέκραξε μεγαλοφώνως, ὡς ἄνθρωπος κινδυνεύων. Βγάλετε τοὺς ξένους ἔξω, καὶ κλείσατε τὰς θύρας! Εἶναι φονιάδες τῶν καρδιῶν! Ἐμπαῖκται τῆς ἀγάπης!

Τὸ ὄργανον, λακτισθὲν ὑπ' αὐτῆς αἰφνιδίως, ἐτινάχθη πεσὸν πρὸ ἡμῶν μὲ κλαυθμηροὺς τόνους τῶν ῥηγνυμένων χορδῶν του. Ἡ παράφρων ῥίψασα μανιῶδες ἐφ' ἡμᾶς βλέμμα πλῆρες ἀπεχθείας καὶ μίσους, ὥρμησε πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος, ὡς ἐὰν ἐζήτει νὰ φύγῃ. Ἀλλὰ συγκρουσθεῖσα πρὸς τὸ ἁπαλὸν τοῦ τοίχου ἐπίστρωμα, ἔπεσεν, ἢ μᾶλλον συνεσπειρώθη πρὸ αὐτοῦ, μὲ τὰ νῶτα πρὸς ἡμᾶς ἐστραμμένα.

Ὁ διευθυντὴς ἐκλείδωσεν ἀψοφητὶ τὴν θύραν, δι' ἧς εἴχομεν εἰσέλθει, καὶ, λαβὼν τὸ ὄργανον μεθ' ἑαυτοῦ, μᾶς ἔνευσε νὰ περάσωμεν εἰς τὸ δωμάτιον, ἐξ οὗ ἐξελθοῦσα ἡ νεᾶνις μᾶς εἶχεν ὑποδεχθῆ. Ὅταν εἰσήλθομεν εἰς αὐτὸ ἐκλείδωσε κ' ἐκείνην τὴν θύραν ἀποκλείσας τοιουτοτρόπως τὴν δυστυχῆ ἐντὸς τῆς κυκλοτεροῦς αἰθούσης. Τότε ἐννόησα διατί οἱ τοῖχοι καὶ αἱ θύραι τοῦ δωματίου ἐκείνου ἦσαν οὕτω παχέως ἐπεστρωμένοι, καὶ διατί τὰ ἐν αὐτῷ καθίσματα συνίσταντο ἀποκλειστικῶς ἐξ ἀεροπληθοῦς ἐλαστικοῦ κόμμιος, ὄντα διὰ τοῦτο λίαν ἐλαφρὰ καὶ ἁπαλά. Ἡ δυστυχὴς κατελαμβάνετο ἐκ διαλειμμάτων ὑπὸ ἐπικινδύνου μανίας, καὶ ἔπρεπε νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ πιθανὴν αὐτοχειρίαν ἢ καὶ ἁπλᾶ μωλωπίσματα, ὡς τῶν σφοδρῶν καὶ τυφλῶν αὐτῆς συγκρούσεων πρὸς τοὺς τοίχους καὶ τὰ ἔπιπλα! Σιγηλοὶ

Digitized by Google

καὶ σκυθρωποὶ διήλθομεν τὸ προσεχὲς δωμάτιον καὶ ἓν τρίτον μικρότερον αὐτοῦ. Δὲν ἐσκέφθην νὰ τὰ περιεργασθῶ, νομίζω ὅμως, ὅτι δὲν διέφερον οὐσιωδῶς ἀπὸ τὸ ἄρτι περιγραφέν. Ὅταν ἐξήλθομεν εἰς τὸν διάδρομον, εὑρέθημεν παρὰ τὴν στενὴν καὶ πλαγίαν κλίμακα, τὴν ὁποίαν ὁ διευθυντὴς εἶχεν ἀνέλθει, πρὶν μᾶς εἰσαγάγῃ πιθανῶς, ὅπως βεβαιωθῇ ἐκεῖθεν περὶ τῆς καταστάσεως τῆς πασχούσης. Τὴν ἁπλῆν ταύτην ὑποψίαν μου ἐνίσχυσε τώρα τὸ γεγονός, ὅτι οἱ δύο ἰατροὶ ἀνῆλθον τὴν αὐτὴν ἐκείνην κλίμακα τόσον σύννους καὶ ἀφῃρημένοι, ὥστε οὐδέτερος ἐπρόσεξεν εἰς ἐμὲ ἂν ἀκολουθῶ ἢ ὄχι. Ἀνήρχοντο νὰ παραμονεύσουν τὰς κινήσεις τῆς παράφρονος, δὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία. Ὁ φύλαξ, ὅστις φαίνεται ἀδιακόπως παρεφύλαττεν ἐκεῖ που, κατῆλθε μετ' ὀλίγον πρὸς ἀναζήτησίν μου, ἀλλ' ἐγὼ οὐδὲ τὴν ἐπιθυμίαν, οὐδὲ τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς εἶχον νὰ παραστῶ περαιτέρω μάρτυς δυστυχίας τόσον φοβερᾶς, τόσον σπαραξικαρδίου! Ὁ νοῦς μου ἐνησχολεῖτο μὲ πικροὺς μελαγχολικοὺς συλλογισμούς· βαρεῖα θλῖψις ὑπερεπλήρου τὴν καρδίαν μου· τὰ δάκρυά μου ἔρρεον ἀκράτητα. Ἀνελογιζόμην ὁποία τις πρέπει νὰ ἦτο ἡ δυστάλαινα κόρη πρό τινων ἴσως ἡμερῶν ἀκόμη, καὶ ὁποία ἦτο σήμερον! Καὶ ἔκλαιον τὴν νεότητά της, τὴν ὡραιότητά της, τὴν ὀρφανείαν τῶν ἀτυχῶν αὐτῆς γονέων, καὶ ἔκλαιον διὰ τὴν ἄσπλαγχνον τῆς φύσεως ἀπανθρωπίαν, ἥτις ᾠκοδόμησεν ἐπὶ θεμελίων ἀσθενεστάτων τόν, ὅσον θαυμασιώτατον, ἄλλο τόσον ἀκροσφαλέστατον μηχανισμὸν τῆς τῶν θνητῶν διανοίας. Καὶ ὅσῳ μᾶλλον ἐσκεπτόμην, τόσῳ μᾶλλον ἀκατάσχετον, τόσῳ πικρότερον ἐξεχύνετο κατὰ τῆς μητρυιᾶς ταύτης τὸ βωβόν μου παράπονον. Τίποτε, ἐσκεπτόμην κατ' ἐμαυτόν, τίποτε δὲν μᾶς ἔχει δώσει καλόν, ἀμέτοχον τῆς ἰδιότητος ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν μία μόνη στιγμὴ ὑπαρκεῖ, ὅπως τὸ μεταβάλῃ εἰς δύο καὶ τρεῖς φορὰς κακόν! Ἀπὸ τῆς ἁπλῆς χάριτος καὶ δεξιότητος τῶν μελῶν τοῦ σώματος, μέχρι τῶν πολυπλοκωτάτων λειτουργιῶν τοῦ ἰσοθέου ἡμῶν πνεύματος, οὐδέν, οὐδὲν μᾶς ἔδωκε πλεονέκτημα, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἐπισκιάζηται ὑπό τινος παρακολουθοῦντος αὐτῷ μειονεκτήματος! Ἰδέτε τὸν σκώληκα τῆς γῆς. Τί ταπεινότερον, τί ἀτελέστερον πλάσμα ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ κανείς; Καὶ ὅμως τίς θὰ τὸ ἐπίστευεν; Ἡ Φύσις προσηνέχθη πρὸς τὸν σκώληκα φιλοστοργότερον ἢ πρὸς τὸν αὐτοκαλούμενον βασιλέα τῆς δημιουργίας!

Φαντασθῆτε τὸν ἄνθρωπον ἐστερημένον χειρῶν καὶ ποδῶν—ὁποῖος κίνδυνος διὰ τὴν ζωήν του! Τί ἐλεεινὸν καὶ ἄσχημον θέαμα διὰ τοὺς ὀφθαλμούς! Πόσον δύσκολος ἡ διατροφή του! Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ Φύσις — ἀγρὸν ἠγόρασεν! Ἀλλὰ διχοτομήσατε τὸν σκώληκα, καὶ θὰ τὴν ἴδητε μετὰ πόσης δραστηριότητος καὶ φιλοστοργίας θὰ σπεύσῃ νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἀποκοπέν, νὰ ἄρῃ τὴν μικρὰν ἀσχημίαν, νὰ κάμῃ ἐκ τῶν τεμαχίων τοῦ ἑνὸς δύο σκώληκας! Ἰδέτε τὸ ὀρυκτὸν τῆς γῆς. Ἀψυχότερον πλάσμα ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ κανείς; Ἡ συμπάθεια, μεθ' ἧς τὰ ἄτομά του ἕλκονται πρὸς ἄλληλα, ἡ μαθηματικὴ ἀκρίβεια, μεθ' ἧς ἡ ἀμυδροτάτη αὐτῶν διάνοια οἰκοδομεῖ τοὺς ἁπλοῦς, τοὺς ὁμοιομόρφους καὶ κανονικοὺς αὐτῶν συλλογισμούς, ἤγουν τὰ κρύσταλλά των, εἶναι τόσον στοιχειώδης, τόσον ἀφανής, ὥστε πρὸς ἐξήγησιν τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν, αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι ἠναγκάσθησαν νὰ τὰς χωρίσωσιν ἀπὸ τῶν κεκτημένων αὐτὰς ἀτόμων νὰ τὰς χαρακτηρίσουν μὲ τὰ γενικὰ καὶ ἀκατάληπτα ὀνόματα τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καὶ τοῦ μαγνητισμοῦ, τῆς ἕλξεως καὶ τῆς ὤσεως. Ἀλλὰ συγχύσατε τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς συλλογισμοὺς τῶν ὀρυκτῶν, δηλαδὴ βλάψατε τὰς γωνίας καὶ τὰς ἕδρας τῶν κρυστάλλων αὐτῶν, καὶ θέσατέ τα ἐν τῷ μέσῳ τῶν διατρεφουσῶν αὐτὰ συστατικῶν οὐσιῶν, καὶ θὰ ἴδητε μετὰ ποίου ζήλου ὑποστηρίζει ἡ Φύσις τὰς ἀΰλους ἐκείνας ἐσωτερικὰς λειτουργίας, ὅπως ἀνοικοδομήσωσι τὰ βλαβέντα μετὰ τῆς αὐτῆς μαθηματικῆς ἀκριβείας, μεθ' ἧς καὶ πρότερον. Ἀλλ' ὅταν βλαβῇ τὸ οἰκοδόμημα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, ὅταν θραυσθῇ ἐλατήριον, ἢ σταματήσῃ τροχός τις ἐν τῷ μηχανισμῷ ἐκείνῳ τοῦ νοός, ὃν ὁ ἑλληνικὸς λαὸς τόσον χαρακτηριστικὰ ὠνόμασε '*ρωλόγι*, τότε—ἡ Φύσις ἐξακολουθεῖ νὰ ἐξετάζῃ: ποία ἀράχνη ἔχασε τὸν δέκατον αὐτῆς πόδα διὰ νὰ τῆς τὸν ἀναπληρώσῃ. Ποία σαύρα ἐβαρύνθη τὸν ὑδροχαρῆ αὐτῆς βίον, διὰ νὰ τῇ κατασκευάσῃ, ἀντὶ τῶν βραγχίων, κατάλληλα ἀναπνευστικὰ ὄργανα, νέους συμπαγεῖς πνεύμονας, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς. Ἀλλὰ τὴν περικαλλῆ ταύτην νεάνιδα, τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς δημιουργίας αὐτῆς; Τὴν ἀφίνει ἕρμαιον τοῦ δυστυχήματός της, καὶ οὔτε σπεύδει κἂν νὰ τὴν λάβῃ ὀπίσω, νὰ τὴν ἑνώσῃ μὲ τ' ἀρχικὰ στοιχεῖα, ἐξ ὧν τόσον ἀτελῶς τὴν ἔπλασεν, ἀλλὰ τὴν παρέχει θέαμα τόσῳ μᾶλλον οἰκτρὸν καὶ σπαραξικάρδιον εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ὅσῳ διαυγεστέρα μᾶς εἶναι ἡ συνείδησις περὶ τῆς δῆθεν ὑπεροχῆς καὶ τελειότητος ἡμῶν!...

Τοιαῦτά τινα ἐσκεπτόμην περιπατῶν ἐν τῷ διαδρόμῳ τοῦ φρενοκομείου, μέχρις ὅτου ἐλθὼν ὁ καθηγητὴς μὲ ὡδήγησεν εἰς τὸ γραφεῖόν του. Αἱ ὑποψίαι μου περὶ τῆς δυστυχοῦς δὲν ἦσαν φαντασιώδεις. Αἱ ἀσθένειαι αὗται, εἶπεν ὁ γέρων μετὰ προφανοῦς λύπης, δὲν ἀρκεῖ μόνον ὅτι εἶναι ἀνίατοι, ἀλλὰ καὶ δὲν χρησιμεύουσι διόλου πρὸς φωτισμὸν τῆς ἐπιστή-

Digitized by Google

μης. Τὸ κακὸν δὲν ἔχει τὴν ῥίζαν του εἰς τὴν γνωστὴν ἡμῖν φύσιν τῶν νεύρων, ἀλλ' εἰς τὸν ἄγνωστον παράγοντα Ψ. τουτέστι τὴν ψυχήν. Ἡμεῖς θεραπεύομεν νεῦρα μόνον. Αὐτὸ εἶναι καταστροφὴ αἰσθημάτων καὶ παραστάσεων.— Ἄς ὄψεται ὁ αἴτιος!

Καὶ ἀνακτησάμενος τὴν πνευματικὴν ἠρεμίαν τοῦ ἐπαγγέλματός του ὁ γέρων ἔλαβεν εἰς χεῖρας τὸ στηθοσκόπιον. Τοῦτο ἐσήμαινεν ὅτι ἔσυρε διὰ παντὸς τὸ παραπέτασμα πρὸ τῆς θλιβερᾶς ἐκείνης σκηνῆς.

(Ἔπεται συνέχεια).

Γ. Μ. Βιζυηνος

Τ'ΑΓΙΟΒΑΣΙΛΕΙΑΤΙΚΑ

Μοῦ ἐπιτρέπεις, ἀναγνῶστά μου, τὴν ἀδιακρισίαν νὰ σ' ἐρωτήσω, ἂν ἔκαμες *δένδρον* ἐφέτος;

Ἴσως μοῦ ἀπαντήσῃς, ὅτι δὲν ἐννοεῖς τί σοῦ λέγω, οὐδὲ καταλαμβάνεις καλὰ καλά, τί θὰ εἰπῇ: *κάμνω δένδρον*.

Ἡ ἀπάντησίς σου μὲ μανθάνει ἐν πρώτοις, ὅτι *δένδρον* δὲν ἔκαμες, ἀφοῦ ἀγνοεῖς τί πρᾶγμα σ' ἐρωτῶ. Μαρτυρεῖ ὅμως ἐπίσης, ὅτι δὲν εἶσαι ἄνθρωπος τῆς προόδου, ὅτι ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμός, ὁ ἀπὸ τῆς Δύσεως εἰσαγόμενος,— χωρὶς τινος οἱουδήποτε τελωνιακοῦ δικαιώματος, οὐδὲ προσθέτου δεκάτου, — δὲν ἔφθασεν ἀκόμη μέχρι σοῦ, καὶ ὅτι εἶσαι ἀκόμη Ἕλλην, ὅσον εἶνε δυνατὸν νὰ ἦνε Ἕλληνες οἱ κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν — οἱ ἀναγινώσκοντες... εἴτε τὴν «Ἑστίαν» ἢ ὅ, τι δήποτε ἄλλο. Ἔχω λοιπὸν καθῆκον νὰ συγκαταβῶ χριστιανικῶς μέχρι τῆς ἀγνοίας σου καὶ νὰ σὲ διδάξω τί θὰ εἰπῇ: *κάμνω δένδρον*.

Κάμνω δένδρον, ἀγαπητέ μου καὶ ἑλληνικώτατε ἀναγνῶστα, θὰ εἰπῇ ἐν συνόψει τὸ ἑξῆς:

Ἀγοράζω ἐν πρώτοις ἀπὸ τὴν ἀγορὰν μίαν μικρὰν ἢ μεγάλην ἐλάτην ἀμεταχείριστον... ἢ μεταχειρισμένην...

— Πῶς! θ' ἀναφωνήσῃς, ὑπάρχουν καὶ ἐλάται μεταχειρισμέναι;

— Βεβαίως· ἐκεῖναι τὰς ὁποίας μετεχειρίσθησαν ἤδη οἱ ξένοι, οἱ ἑορτάζοντες ἐν Ἀθήναις δώδεκα ἡμέρας πρὸ ἡμῶν τὰ Χριστούγεννα καὶ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους των. Ἐξ αὐτῶν ἄλλοι μὲν οἱ ἴδιοι καὶ ἄλλων οἱ ὑπηρέται πωλοῦν τὰς ἐλάτας των μετὰ τὴν ἑορτήν, καὶ ἐπειδὴ τὰ δένδρα αὐτά, ὡς γνωρίζεις ἴσως, ξηραίνονται δύσκολα, μένουν δὲ χλωρὰ καὶ ἀφοῦ ξηρανθοῦν, ἐκτίθενται πάλιν εἰς πώλησιν, καὶ ἀγοράζονται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐκείνων, τοὺς ὁποίους πρωϊνή τις ἐφημερὶς καλεῖ φιλοπροόδους. Ἐφωτίσθης;

— Ἐφωτίσθην.

— Λοιπόν· ἀγοράζω ἐν πρώτοις ἀπὸ τὴν ἀγορὰν μίαν ἐλάτην μεταχειρισμένην. Τὴν φέρω κατόπιν εἰς τὴν οἰκίαν μου, καὶ τὴν τοποθετῶ ἐπὶ μιᾶς τραπέζης, στερεῶν αὐτὴν ὅσον δύναμαι καλλίτερα, ἔστω καὶ ἂν ἦνε ἀνάγκη νὰ τρυπηθῇ ἡ ταλαίπωρος τράπεζα, ἵνα δεχθῇ καὶ αὐτὴ δι' ὀδυνηρᾶς ἐγχειρίσεως τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμόν.

Στολίζω ἔπειτα αὐτὴν τὴν ἐλάτην μὲ παντὸς εἴδους ὡραῖα πράγματα, ὑαλιστερὰ ὅσον τὸ δυνατὸν καὶ πολύχρωμα: μὲ καρπούς, μὲ χρυσόχαρτα, μὲ κηρία χρωματιστά, μὲ παιδικὰ παιγνίδια, καὶ μὲ μικρὰ ἢ μεγάλα δῶρα, ἀναλόγως τῶν διαθέσεών μου, τῶν δυνάμεων τοῦ πουγγίου μου, καὶ τῶν προσώπων εἰς τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ τὰ χαρίσω.

Συνάζω ἔπειτα τὴν παραμονὴν τοῦ νέου ἔτους εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἐκτὸς τῶν ἰδικῶν μου παιδίων, ἂν ἔχω, καὶ ἄλλα μικρὰ ἢ μεγάλα παιδία τῶν γειτόνων καὶ φίλων, ἀνάπτω τὰ κηρία τοῦ δένδρου, φωτίζω τὴν αἴθουσαν ὅπου εἶνε ἐστημένον, φιλεύω τοὺς παρεστῶτας ὀλίγα γλυκά, μοιράζω εἰς τὰ παιδία τὰ δῶρά των, καὶ κλείω ἔπειτα τὰ αὐτία μου πρὸς τὰς συμμιγεῖς καὶ παραφώνους καὶ θορυβώδεις φωνάς, ὅσας ἐκβάλλει ἐν ἀγαλλιάσει ὁ φαιδρὸς ἐκεῖνος παιδικὸς ὅμιλος.

Αὐτὸ θὰ εἰπῇ ἐν ὀλίγοις: *κάμνω δένδρον*.

Οἱ πρωτοστάται τοῦ ἐν Ἑλλάδι εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἐδοκίμασαν νὰ ἐμβολιάσωσιν εἰς τὴν τελετὴν αὐτὴν καὶ ἄλλο γαλλικὸν προϊόν: *χορὸν παιδίων* — *bal d'enfants*, ὡς τὸν λέγουσι συνήθως, ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ ξενικὸν φυτὸν δὲν *ἔπιασε*. Τὰ ἑλληνικὰ παιδία εἶνε εὐτυχῶς ἑλληνικώτερα τῶν γονέων των, καὶ ἐπροτίμησαν, ἅμα ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνελθόντα, νὰ φωνάξωσι, νὰ θορυβήσωσι, νὰ παίξωσι, καί.. · νὰ δαρῶσιν ὀλίγον ἐπὶ τέλους, παρὰ ν' ἀνταλλάξωσι ψευδεῖς φιλοφροσύνας, νὰ 'λιγώσωσι τυπικῶς τὰ ὄμματά των, καὶ νὰ προσφέρωσιν ἱπποτικῶς τὸν βραχίονα εἰς τὰς σπιθαμιαίας των χορευτρίας.

Ὑπῆρξαν ἴσως καὶ παιδία, τὰ ὁποῖα ἔκαμαν ταῦτα μᾶλλον ἢ ἐκεῖνα, ἀλλά, τί νὰ σὲ εἰπῶ! δὲν ἤθελα, τὸ κατ' ἐμέ, νὰ ἦσαν ἰδικά μου, καὶ ἴσως οὐδὲ σύ, ἀναγνῶστά μου· καὶ νομίζω, ὅτι εἴμεθα καὶ οἱ δύο φρονιμώτεροι τῶν γονέων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι τὰ ἐκαμάρωσαν.

Οὕτω δὲ τὸ *δένδρον* ἔμεινε καθαρῶς *δένδρον*, οἷον σοῦ τὸ περιέγραψα.

Τοιαῦτα *δένδρα* δὲν κάμνεις βεβαίως σύ, ἑλληνικώτατε τῶν ἀναγνωστῶν μου, ἀφοῦ δὲν γνωρίζεις οὐδ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

Ὁ πατήρ σου δὲν ἔκαμνε δένδρον, οὐδ' ὁ πάππος σου. Ἑπομένως κρίνεις καὶ σὺ περιττὸν νὰ νεωτερίσῃς. . . κατ' αὐτὸ κἄν, καίτοι νεωτερίζεις καὶ ἐνεωτέρισες εἰς τόσα ἄλλα.

Ὑπάρχουσιν ὅμως συμπολῖταί σου, καὶ ἐξ

Digitized by Google

ἐκείνων μάλιστα, τῶν ὁποίων ζηλεύεις ἴσως τὰ πολυτελῆ δίφρα, ὅταν τὰ βλέπῃς, καὶ τὰς περιουσίας, ὅταν τὰς ἀκούῃς, καὶ τὸ ὄνομα ἢ τὴν κοινωνικὴν θέσιν, ὅταν ἀναγινώσκῃς περὶ αὐτῶν εἰς τὰς πρωϊνὰς ἐφημερίδας, πότε ἦλθον, καὶ πότε ἀνεχώρησαν, καὶ πότε ἐγευμάτισαν ἢ καὶ πότε ἐπταρνίσθησαν,—ὑπάρχουσι τοιοῦτοι συμπολῖταί σου. οἵτινες κάμνουν δένδρα· αὐτοὶ εἶνε ἐκ τῶν μεγάλων.

Αὐτοὶ εἶνε ἐξ ἐκείνων, οἵτινες σοῦ προσφέρουσι *τσάϊ* ἂν τοὺς ἐπισκεφθῇς εἰς τὰς τρεῖς μετὰ μεσημβρίαν· οἵτινες δημοσιεύουν εἰς τὰς ἐφημερίδας, ὅτι δὲν ἐννοοῦσι νὰ ἦνε συνδρομηταὶ εἰμὴ εἰς ἐκείνας μόνον ἐξ αὐτῶν, ὅσας ἐγγράφως ἐζήτησαν· οἵτινες ἀναγινώσκουσιν εὐχαρεστότερον γαλλικὰ βιβλία παρὰ ἑλληνικά, ἴσως διότι τὰ ἐννοοῦσιν ὀλιγώτερον καὶ δι' αὐτὸ τὰ εὑρίσκουσι νοστιμώτερα· οἵτινες ἀποροῦσι διατί ἡ πρωτεύουσα τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου μένει τὸν χειμῶνα χωρὶς γαλλικὸν ἢ τουλάχιστον ἰταλικὸν θέατρον· οἵτινες, τέλος πάντων, ἐλεοῦσιν ὀκτάκις τῆς ἡμέρας τὸν περὶ αὐτοὺς ἀπολίτιστον χύδην ὅμιλον, καὶ εὐχαριστοῦσι τῷ Θεῷ, ὡς ὁ Φαρισαῖος τῆς παραβολῆς, ὅτι δὲν ὁμοιάζουσι πρὸς τοὺς λοιποὺς τῶν ἀνθρώπων.

Θὰ ἐρωτήσῃς ἴσως καὶ πάλιν ἐν τῇ ἁπλότητί σου, διατί οἱ κύριοι οὗτοι κάμνουν δένδρον, ἐνῷ θὰ ἦτο πολὺ ἁπλούστερον νὰ χαρίσωσι τὰ δῶρά των ἐκεῖνα χωρὶς τινος πομπῆς ἢ τελετῆς, ὅπως ἔκαμνον οἱ πατέρες αὐτῶν καὶ οἱ πρόγονοι. Θὰ προὐξένουν ἆρά γε ὀλιγωτέραν εὐχαρίστησιν εἰς τοὺς λαμβάνοντας, ἄν, ὡς ἐγίνετο ἄλλοτέ ποτε, κατὰ τοὺς παλαιοὺς ἀπολιτίστους χρόνους, ἐκόμιζον οἱ ἴδιοι τὰς ἐπινομίδας των εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν καὶ φίλους τὴν πρωΐαν τῆς πρώτης τοῦ ἔτους, κ' ἐσφράγιζον δι' ἑνὸς ἀσπασμοῦ ἢ μιᾶς θερμῆς χειραψίας τὴν χάριν τοῦ δώρου;

Καὶ τίς θὰ τὸ ἐγνώριζε τότε, ἁπλοϊκώτατε τῶν ἀναγνωστῶν μου;

Μὴ τυχὸν ὑποθέτεις, ὅτι οἱ χαρίζοντες σήμερον χαρίζουσιν, ὡς ἐχάριζον ἄλλοτε, ἵνα εὐχαριστηθῶσιν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, ἢ προξενήσωσιν εὐχαρίστησιν εἰς τοὺς λαμβάνοντας;

Ὢ τῆς ἀφελείας σου ἂν τὸ νομίζῃς!

Καὶ λησμονεῖς λοιπόν, ὅτι σήμερον ἐν Ἑλλάδι δὲν προσφέρονται πλέον οὐδὲ πέντε μόναι δραχμαὶ ὑπὲρ παθόντων ἐκ σεισμοῦ ἢ πλημμύρας, εἰμὴ μόνον ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ τῆς δημοσιεύσεως τῆς δωρεᾶς;

Λησμονεῖς, ὅτι προτιμότερον δίδονται χιλιάδες πολλαί, ἂν μέλλῃ νὰ λαλήσῃ ὁ τύπος περὶ τοῦ πράγματος, ἢ μονάδες ὀλίγαι, ἂν πρόκειται ἢ ἐπὶ τῇ δωρεᾷ εὐγνωμοσύνη νὰ ταφῇ εἰς τὰ στήθη τοῦ λαμβάνοντος;

Ἀγνοεῖς, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἰσχνοὶ τῶν Μουσῶν ἱεροφάνται δὲν κατορθοῦσι ν' ἁλιεύωσιν ὀλίγους συνδρομητὰς διὰ τὰ βιβλία των, ἂν δὲν ὑποσχεθῶσι ῥητῶς καὶ ἀνεπιφυλάκτως ὅτι τὰ ὀνόματα τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν θέλουσι δημοσιευθῆ εἰς τὸ τέλος τοῦ βιβλίου, καὶ ὅτι δι' αὐτὸν τὸν σπουδαῖον λόγον ἀναγινώσκομεν ἀπό τινος γαλλιστὶ ἀναγεγραμμένα εἰς τὴν εὐεργετικὴν αὐτὴν στήλην τὰ χαριέστατα ὀνόματα: Télémaque Pipérides ἢ Stamatoula Phassoulaki;

Ἰδοὺ λοιπὸν ἡ κυριωτάτη τοῦ δένδρου δικαιολογία.

Ἂν κυρία καὶ μόνη βάσις τοῦ κατ' ἐπιφάνειαν δυτικοῦ πολιτισμοῦ, ὅστις ἀγαθῇ μοίρᾳ ἤρξατο ἐξευγενίζων τὴν Ἑλλάδα, εἶνε σήμερον ἡ ἐπίδειξις, τίς ἄλλος, πλὴν αὐτοῦ, λόγος εἶνε ὁ ὑπαγορεύσας παρ' ἡμῖν καὶ τοῦ *δένδρου* τὴν εἰσαγωγήν;

Φαινόμεθα, ἐν πρώτοις, ὅτι εἴμεθα πολιτισμένοι, καὶ φαινόμεθα ἐπίσης, κατὰ δεύτερον, ἀλλ' ὁμοίως σπουδαῖον λόγον, ὅτι χαρίζομεν.

Ἄλλοτε... ἀλλὰ πρὸς τί τὸ ἄλλοτε; Αὐτὸ ἔγεινεν ἤδη ἱστορία, καὶ πολὺ ταχέως, μὰ τὸν Θεόν, θὰ γίνῃ μῦθος! Ἂς τὸ ἀφήσωμεν νὰ ὡριμάσῃ διὰ τὰ μέλλοντα διηγήματα τῶν γερόντων.

Σήμερον καὶ αὐτοὶ ἔτι, ὅσοι δὲν κάμνουσι δένδρα, δὲν χαρίζουσι πλέον μόνοι τὰ δῶρά των, ἀλλὰ τὰ στέλλουσι διὰ τοῦ ὑπηρέτου των, ἵνα, ἐν ἐλλείψει πάσης ἄλλης, ὑπάρχῃ κἂν βροντόφωνος ὑπὲρ αὐτῶν ἡ ὑπηρετικὴ réclame.

Σήμερον δὲν χαρίζομεν πλέον τὴν πρώτην τοῦ ἔτους πράγματα μικρά, μετριόφρονα ἔχοντα τὴν ἀσημότητά των, δυνάμενα νὰ φυλαχθῶσιν ἐντὸς θυλακίου, ἢ προωρισμένα νὰ ταμιευθῶσιν εἰς κλειστὸν ἑρμάριον, εἰς τρυφερὰν ἀνάμνησιν φιλίας καὶ στοργῆς· τίς θὰ τὰ ἔβλεπεν ἐκεῖ, καὶ τίς θὰ ἠρώτα τὸν δωρητήν; Χαρίζομεν πράγματα μεγάλα, ἐπιφανῆ, ὁρατά, προωρισμένα νὰ τεθῶσιν ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς αἰθούσης, νὰ φορῶνται καθ' ἡμέραν, νὰ κρέμανται ἀπὸ τῶν τοίχων, ἵνα ἔχωμεν τὴν ἔνδομυχον εὐχαρίστησιν νὰ συλλογιζώμεθα, ὅτι θὰ ἴδωσι καὶ ἄλλοι τὰ δῶρά μας καὶ θὰ ἐρωτήσωσι φυσικῷ τῷ λόγῳ, τίς ἐχάρισε τὰ ὡραῖα ἐκεῖνα πράγματα.

Σήμερον καλύπτει παχὺ ἐκπολιτιστικῆς κόνεως στρῶμα τὴν εὐαγγελικὴν ὑποθήκην: Μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου, διότι κάλλιστα γνωρίζομεν πάντες, ὅτι ἀλλοίμονον εἰς τὸν ἐκ δεξιῶν λαμβάνοντα, ἂν πρόκειται νὰ τὸ ἀγνοῇ ὁ ἐξ ἀριστερῶν μὴ λαμβάνων.

Σήμερον, τέλος πάντων, δὲν χαρίζομεν διὰ νὰ εὐχαριστηθῶμεν ἡμεῖς οἱ δίδοντες, ἢ οἱ ἄλλοι, οἱ λαμβάνοντες, ἀλλ' ἵνα θαυμάσωσιν οἱ τρίτοι, οἱ μήτε λαμβάνοντες μήτε δίδοντες.

Δι' αὐτὸ κατήντησαν τὰ δῶρα τῆς πρώτης τοῦ

Digitized by Google

έτους ζήτημα μεγάλης σημασίας, αντικείμενον σκέψεως μακράς, αρχομένης μήνα όλον πρό της πρώτης Ιανουαρίου, και αφορμή δαπάνης σπουδαίας, ήν μετά κόπου πολλού υφίστανται οί παρά το Λύδιον άρμα των πλουσίων πεζοί μέν βαδίζοντες, αλλά τέθριππα ονειρευόμενοι.

Δι' αυτό παρεπονείτο πέρυσιν ο καλλιτέχνης Μάϊφαρτ, ότι δεν επώλησε πολλά, διότι δεν είχεν αρκετά ακριβά αντικείμενα να προσφέρη εις τους πανταχόθεν ζητούντας.

Δι' αυτό ακούεις πανταχόθεν τους αγαθούς, αγαθωτάτους, αλλά *φιλοπρωόδους* οικογενειάρχας οδυνωμένους ότι μόλις κατορθούσι διά δαπάνης δισχιλίων και τρισχιλίων δραχμών να εξοφλήσωσι τας εκ της πρώτης του έτους *υποχρεώσεις* των.

Δι' αυτό εντρέπονται σήμερον να χαρίσωσι και δεν χαρίζουσι πλέον όσοι δειλοί μεν και πεπτοημένοι ατενίζουσι κάτωθεν προς τον κολοφώνα του πολιτισμού και του πλούτου εις όν ανερρίχηθησαν αι Αθήναι, δεν τολμώσι δε και ν' αποπειραθώσι την εκείσε ανάβασιν διά δανείων κλιμάκων.

Δι' αυτό, τέλος πάντων και εν ολίγοις, τα ωραία *πρωτοχρονιάτικα* των πατέρων ημών, άτινα ολίγην είχον την εσωτερικήν αξίαν, μεγάλην δε την από της προαιρέσεως του διδόντος και της χαράς του λαμβάνοντος, εξέλιπον πλέον και μόλις που αναφαίνονται, δίκην ναυαγίων εποχής παρελθούσης, κατακλυζομένης ολονέν υπό το κύμα των νέων αναγκών και των νέων ορέξεων, εις τας χείρας ολίγων νηπίων, ανεψιού τινος λησμονημένου, ή υπηρέτου μη διατελούντος υπό την ιδιαιτέραν ημών εύνοιαν.

Δεν ηξεύρω, αναγνώστα μου, τί δώρα έκαμες εφέτος. Σ' εύχομαι από καρδίας να έκαμες εκ των τελευταίων τούτων, αλλά καθ' όν τρόπον τα έκαμνον άλλοτε οι προ σου : τουτέστι μετ' ενδομύχου ευχαριστήσεως και εν πλήρει συναισθήσει ότι ομοίαν προυξένησες ευχαρίστησιν εις τους λαβόντας.

Κατ' αυτόν ακριβώς τον τρόπον σου προσφέρω κ' εγώ τας ευχάς μου πάσας, και μίαν ιδίως, την καλλιτέραν όλων : να έχης έτι και να διατηρήσης επί μακρόν την κεφαλήν σου υπεράνω του ρεύματος, το οποίον ονομάζομεν σήμερον εν Αθήναις ρεύμα πολιτισμού.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ

Το να λέγη τις περί ανθρώπου οργίλου, αδίκου, φιλονείκου, δυστρόπου και αγροίκου ότι τοιούτος είνε ο χαρακτήρ του, ουδαμώς δικαιολογεί αυτόν, ως νομίζεται, αλλ' ομολογεί, χωρίς να το εννοή, ότι τόσον μεγάλα ελαττώματα **είνε ανίατα.**

ΠΩΣ ΕΙΡΓΑΖΕΤΟ Ο ΔΟΥΜΑΣ

Επ' ευκαιρία των γενομένων πρό τινος εν Παρισίοις αποκαλυπτηρίων του ανδριάντος του Αλεξάνδρου Δουμά, πλείστα έγραψαν αι γαλλικαί εφημερίδες περί του βίου και των έργων του περιωνύμου μυθιστοριογράφου. Εκ τούτων ιδιαίτερον θέλγητρον έχουσι μάλιστα τα απεικονίζοντα τον όντως περίεργον τρόπον, καθ' όν συνέτασσε τα άπειρα αυτού έργα ο συγγραφεύς του *Μοντεχρίστου*, ως τοιαύτα δ' εκρίναμεν άξια να μετενέγκωμεν αυτά ενταύθα:

Από της πέμπτης ώρας της πρωίας ο Δουμάς μετέβαινεν εις το σπουδαστήριόν του χιτώνα μόνον και περισκελίδα φορών, και εκάθητο προ ελατίνης τραπέζης· άφινε δε την γραφίδα αυτού να τρέχη επί μεγάλων φύλλων γαλανού χάρτου μετά ταχύτητος μεγίστης, σταματών μόνον όπως γευματίζη, και παρατείνων ενίοτε την εργασίαν αυτού μέχρι και της νυκτός. Και γράφων ηδύνατο να συνδιαλέγηται μετά των περί αυτόν, απεκρίνετο δε προσφυέστατα πάντοτε μη διακόπτων το παράπαν την εργασίαν του. Ενίοτε συνεβουλεύετο τινάς των παρόντων εκεί φίλων του περί της τροπής ήν έπρεπε να δώση εις τινας σκηνάς των μυθιστορημάτων του, εκ τούτου δ' αστειότατοι προέκυπτον συζητήσεις. Εις τινα παρ' αυτώ ξενιζόμενον εχάρισε ποτέ την ζωήν αθώων τινών προσώπων, άτινα αδυσωπήτως είχε καταδικάσει, εφείσθη δ' αυτών μη δυνάμενος τίποτε ν' αρνηθή εις τον ξένον του.

Πολλών επελαμβάνετο ταυτοχρόνως έργων μεταπηδών αλληλοδιαδόχως από του μυθιστορήματος εις τ' Απομνημονεύματα και εκ τούτων εις το δράμα ή την κωμωδίαν. Έσπευδεν, έλεγε, να λησμονήση όσον τάχιστα το άρτι γραφέν, όπως μη η ανάμνησις αυτού επηρεάση το νέον παρασκευαζόμενον έργον. Εις τοιούτον δε βαθμόν κατώρθου τούτο, ώστε ημέραν τινά καθ' ήν φίλος του απήγγελλε περικοπήν τινα δράματός του ο Δουμάς επέκρινεν αυτήν ωσεί ήτο αλλότριον έργον.

Άμα ως ελάμβανε την γραφίδα ουδέποτε εσταμάτα όπως μελετήση το θέμα του, ουδ' ενδιέτριβε περί την οικονομίαν του συγγράμματος· ουδέποτε μετέβαλλε γραφείσαν φράσιν. Σπανίως δ' ανεγίνωσκε τα χειρόγραφα αυτού εκτός μόνον αν συνέγραφεν έργον αξιώσεις έχον. Αν παραδείγματος χάριν συνέτασσε δράμα τι διά δευτερεύον θέατρον κατεσκεύαζεν ακριβώς μίαν πράξιν καθ' εκάστην, μετά πέντε δ' ημέρας το δράμα ήτο έτοιμον. Αν τουναντίον είχεν επινοήσει θέμα τι πολλά υπισχνούμενον, εγίνετο άφαντος εκ του οίκου του επί τινας ημέρας όπως **απαλλαγή πάσης απασχολήσεως.**

Digitized by Google

— Ὁμοιάζω τῆς *κότας*, ἔλεγε, ζητῶ μέρος διὰ νὰ κλωσσήσω.

Κατέφευγε δὲ συνήθως εἰς χωρίον τι τῶν πέριξ, ὅπου οὐδεὶς ἐγίνωσκεν αὐτόν. Αὐτόθι δὲ ἀφοῦ συνέτασσε τὸ ἔργον μετὰ πυρετώδους ταχύτητος, τὸ ἀντέγραφε μεταβάλλων αὐτὸ ἐν πολλοῖς, μετὰ ὀκτὼ δ' ἡμέρας ἐπανήρχετο ἄρτιον φέρων αὐτό.

Ἐκτὸς ἄλλων θαυμασίων φυσικῶν προσόντων εἶχε καὶ τοῦτο ὅτι τὴν νύκτα καθευδουσῶν τῶν σωματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων ἐτήρει ἡμιαγρύπνους τὰς τῆς φαντασίας αὐτοῦ, αἵτινες ἐλειτούργουν ὡς ἐν ὀνείρῳ, ἀναπαυομένου τοῦ σώματος.

Τὴν πρώτην ἰδέαν τοῦ δράματος αὐτοῦ «*Ἡ νεότης τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'*», συνέλαβεν ἐν συμποσίῳ παριστάμενος εἰς τὸν γάμον ὑπηρέτου τοῦ τινος μετὰ τῆς θυγατρός του καὶ τῶν φίλων του. Συνηρμολόγησε δὲ τὰ μέρη αὐτοῦ ἐπανελθὼν ἐκ τοῦ χοροῦ, τὴν μίαν μετὰ τὰ μεσάνυκτα, πρὶν κατακλιθῇ, ἔγραψε δ' αὐτὰ τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον ἐν ἡμισείᾳ ὥρᾳ· εἶτα δὲ κατέφυγεν εἰς τὴν μόνωσιν, ὅπως συμπληρώσῃ τὰς πέντε πράξεις. Μετὰ ἓξ ἡμέρας τὸ δρᾶμα ἦτο συντεταγμένον καὶ πλῆρες, ὁ δὲ Δουμᾶς ἐπιβὰς τοῦ σιδηροδρόμου ἐκόμισεν αὐτὸ εἰς τὸ *Γαλλικὸν θέατρον*.

«Χαρῆτε, εὐωχηθῆτε», ἔγραφε μετά τινας ἡμέρας εἰς τοὺς φίλους του, «ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ θεάτρου ἐδέχθη πρὸς παράστασιν τὸ δρᾶμά μου». Ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Μαρία προθυμότατα συγκαλέσασα τοὺς ἐν Βρυξέλλαις, ὅπου τότε διέτριβεν ὁ Δουμᾶς, φίλους αὐτοῦ κατηυθύνθη μετ' αὐτῶν, εἰς δεκαπέντε ἀνελθόντων, εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης τοῦ Βατερλῶ πρὸς εὐωχίαν. Κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἐκ τῆς φαιδρᾶς ἐκείνης ἐκδρομῆς οἱ συμπόται ἐλησμόνησαν νὰ δηλώσωσιν ὅπου ἔδει φιάλας τινὰς οἴνου μὴ ποθέντος, ἃς ἐπανέφερον εἰς τὴν πόλιν, ἐφ' ᾧ κατεδικάσθησαν εἰς ἑκατοντάδων τινῶν φράγκων πρόστιμον. Εἶν' ἀληθὲς ὅτι καὶ αὐτὸ ἔτι τὸ ἐπλήρωσεν ὁ Δουμᾶς.

Πρὸς ἐπίμετρον τοῦ δυστυχήματος ἐπιστολὴ τὴν ἐπαύριον ληφθεῖσα ἀνήγγελλεν ὅτι ἡ λογοκρισία νομίσασα ὅτι εὗρεν ἐν τῷ δράματι ὑπαινιγμοὺς πρὸς τὸν γάμον τοῦ Ναπολέοντος δὲν ἐπέτρεψε τὴν παράστασιν αὐτοῦ, ὁ δὲ διευθυντὴς τοῦ *Γαλλικοῦ θεάτρου*, ὅστις εἶχεν ἤδη διανείμει τὰ πρόσωπα καὶ παραγγείλει τὰς ἀπαιτουμένας πρὸς παράστασιν στολάς, δριμέως ἐμέμφετο τοῦ Δουμᾶ:

— Μὴ δυσαρεστῆσθε, τῷ εἶχεν ἀποκριθῇ οὗτος, θὰ σᾶς δώσω κἄτι τι ἄλλο, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ χρησιμεύουν αἱ καινούργιαι στολαί.

Μετὰ πέντε ἡμέρας πράγματι ὁ γονιμώτατος συγγραφεὺς ἐκόμισεν εἰς αὐτὸν δρᾶμά τι *ἡ νεότης τοῦ Ῥισελιέ*, ἐν ᾧ παρίστατο ὁ Ῥισελιὲ ἐπανακάμπτων εἰς τὴν Αὐλὴν τῆς Γαλλίας, μετὰ διατριβὴν ἐν Γερμανίᾳ ὅπου εἶχε καταφύγει ἕνεκα συνωμοσίας τινός. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ δρᾶμα ἐξήγειρε τὴν ὀργὴν τῆς λογοκρισίας διὰ τὴν ὑπερβολικὴν ἐλευθερίαν τῶν ἐκφράσεων καὶ τὴν ἐπιπνέουσαν ἀκολασίαν ἐν τῷ ἔργῳ. Ἀπηγορεύθη ἡ εἰς τὴν σκηνὴν ἀναβίβασίς του, ἐντεῦθεν δὲ νέαι προῆλθον διαμαρτυρήσεις τοῦ διευθυντοῦ τοῦ θεάτρου, Ἀρσενίου Οὐσσαί, εἰς ὃν ὁ Δουμᾶς ἡσύχως καὶ πάλιν ὑπεσχέθη ἄλλο δρᾶμα μέλλον νὰ παρασταθῇ διὰ τῶν αὐτῶν σκηνογραφιῶν καὶ τῶν αὐτῶν στολῶν. Εἶχεν ἕτοιμον ἤδη τὸν τίτλον: *Ἡ νεότης τοῦ Λωζέν*.

Φεῦ! *Ἡ νεότης τοῦ Λωζὲν* δὲν ὑπῆρξεν εὐτυχεστέρα τῆς *νεότητος τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'* καί, τῆς *νεότητος τοῦ Ῥισελιέ!* Ἐν τούτοις, δὲν ἀπηγορεύθη ἡ παράστασις αὐτοῦ παρὰ τῆς λογοκρισίας, ἀλλὰ ἀπερρίφθη ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς.

Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ὁ Δουμᾶς ἐν διαστήματι εἴκοσιν ἡμερῶν ἐπενόησε, συνέταξε, ἔγραψε τρία μεγάλα πεντάπρακτα δράματα.

* * *

Ἔξοχον ἐπίσης ἱκανότητα εἶχεν ὁ Δουμᾶς περὶ τὴν μαγειρικήν, ἐνηβρύνετο δὲ πολλῷ μᾶλλον ἐπ' αὐτῇ ἢ ἐπὶ τῇ φιλολογικῇ του ἀξίᾳ. Ποσάκις οἱ φίλοι του μεταβάντες εἰς ἐπίσκεψίν του εὗρον τὸν συγγραφέα τοῦ *Μόντε-Χρίστου* ἐν τῷ μαγειρείῳ του, ἐν τῇ θερμότητι διπλῆς συνθέσεως, γράφοντα διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς ἐπὶ τῆς μαγειρικῆς τραπέζης, ἀγρύπνως δ' ἅμα ἐπιβλέποντα φαγητόν τι, ἀφθόνως σκορπίζοντα τὸ ἅλας ἐν τοῖς διανοητικοῖς αὐτοῦ ἔργοις, ἀλλὰ μόνον τὴν ἀπαιτουμένην δόσιν θέτοντα ἐν τοῖς μαγειρικοῖς, καὶ ἀνατινάσσοντα ἐνίοτε συγχρόνως *ὀμελλέτταν* καὶ τὸν μυελὸν τοῦ ἥρωός του!

Ἅμα ἦτο ἕτοιμον τὸ γεῦμα ὁ Δουμᾶς ἔκρουεν ἰδίᾳ χειρὶ τὸν κωδωνίσκον ὅπως καλέσῃ εἰς τὸ ἑστιατόριον τοὺς προσκεκλημένους. Ὅσα δὲ ἀριστουργήματα μαγειρικῆς ἄξια τοῦ Βατὲλ καὶ ἂν εἶχε κατασκευάσει, σπανίως ἐγεύετο αὐτὸς ἐκ περισσοτέρων τῶν δύο πινακίων. Ἔπινε δ' ὕδωρ μετά τινων σταγόνων οἴνου, καὶ ἐνέμενεν ἀδιάσειστος ἐν τῇ ἐγκρατείᾳ του· ἀληθῶς δ' εἰπεῖν οὔτε λαίμαργος ἦτο, οὔτε γαστρίμαργος, οὔτε πότης, οὔτε δ' ἐκάπνιζεν. Ἐν τούτοις φίλος τού τις κατέλαβεν αὐτὸν ἡμέραν τινα καπνίζοντα,

— Πῶς, τῷ εἶπεν, ἔκπληκτος· καπνίζετε. σεῖς ὁ ὁποῖος τόσας φορὰς μοῦ ἔχετε εἰπεῖ ὅτι μόλις βάλετε τὸ σιγάρον εἰς τὸ στόμα σας σᾶς πιάνει κωλικόπονος;

— Αἴ, τί νὰ κάμω; ἀπεκρίθη ὁ Δουμᾶς. Ὅλοι τριγύρω μου καπνίζουν. Ἐσκέφθηκα νὰ μάθω κ' ἐγὼ διὰ νὰ μή με πειράζῃ ὁ καπνός.

Οἱ συνδαιτυμόνες, οὐδόλως, ἐννοεῖται, δυσηρέστουντο διὰ τὴν ἐγκράτειάν του, ἥτις ἐπέ-

Digitized by Google

τρεπεν αὐτῷ κατὰ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ γεύματος νὰ φαιδρύνῃ καὶ τέρπῃ αὐτοὺς δι' εὐφυολογιῶν καὶ ἀστειοτάτων ἀνεκδότων.

Ὡς ἦτο ἑπόμενον, ἡ συνδιάλεξις ἐστρέφετο συνήθως περὶ τὴν φιλολογίαν. Ὁ Δουμᾶς ἔκρινεν ἑαυτὸν μετά τινος ἀφελοῦς ματαιότητος ἀφοπλιζούσης καὶ τοὺς μᾶλλον σκεπτικούς. Οὐχὶ σπανίως ἐπέκρινε τοὺς ἀντιπάλους του, ἐνίοτε δὲ καὶ δριμέως. Εἶνε ἀληθὲς ὅμως ὅτι ἡ κριτικὴ αὐτοῦ δὲν ὡμοίαζε πρὸς τὴν συνήθη, διότι ὁ Δουμᾶς ἀνεσκεύαζεν, ὡς αὐτὸς ἐνόμιζε καλλίτερον, τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον ἐπέκρινε καὶ ἐκ τοῦ προχείρου ἐπενόει σκηνὰς πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν, κατ' αὐτόν, κακῶν, τοῦθ' ὅπερ, βεβαίως, οὐδεὶς ἄλλος ἐκτὸς αὐτοῦ ἠδύνατο νὰ πράξῃ. Ὡραῖον θὰ ἦτο ἂν παρ' αὐτῷ ἔμενον πάντοτε στενογράφοι, ἐντολὴν ἔχοντες νὰ γράφωσι τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα, διότι ὅσα ἔλεγεν εἶχον συχνάκις τὴν ἀξίαν τῶν ὅσων ἔγραφεν. Ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ συνίστατο εἰς τὸ νὰ εὐφυολογῇ διὰ τῆς γλώσσης, ἀντὶ διὰ τῆς γραφίδος. Παρὰ τὴν τράπεζαν τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐσπινθήριζε κατὰ τὰ ἐπιδόρπια πολὺ πρὸ τοῦ καμπανίτου, δὲν ἄφινε δὲ νὰ παρακμάσῃ ἡ συνδιάλεξις ὡς οὐδὲ νὰ κενωθῶσι τὰ ποτήρια τῶν συνδαιτυμόνων. Ἐν τῇ αἰθούσῃ, ὅπου μετέβαινον ἔπειτα, αἱ ὧραι παρήρχοντο ταχέως δι' ᾀσμάτων, γελώτων, κωμικῶν σκηνῶν, ὁ δὲ φαιδρὸς καὶ φιλόφρων ἀμφιτρύων κατώρθου θαυμασίως νὰ κρατῇ εὐθύμους τοὺς προσκεκλημένους μέχρι τοῦ μεσονυκτίου. Συνηθέστατα τότε ὁ Δουμᾶς προσεκάλει τοὺς δαιτυμόνας εἰς ἐλαφρὸν καὶ ἀβρὸν ἐπίδειπνον, τὸ ὁποῖον ἐπενόει καὶ κατεσκεύαζεν αὐτὸς οὗτος. Μεθ' ὃ ἀποσυρομένων πάντων βεβαρημένον ἐχόντων τό τε σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα ὁ ἀκαταπόνητος συγγραφεὺς ἐλάμβανε τὸν λαμπτῆρα, μετέβαινεν εἰς τὸ σπουδαστήριόν του καὶ εἰργάζετο ἐνίοτε μέχρι τῆς δευτέρας ὥρας τῆς πρωΐας.

Ἡ ἀπίστευτος αὕτη πρὸς τὴν ἐργασίαν δύναμις ἦτο βεβαίως ἓν τῶν ἐξαιρετικῶν πλεονεκτημάτων τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅστις ἐκέκτητο τόσα ἄλλα καὶ τόσον σπάνια.

*
* *

Συχνὰ συνέβαινεν εἰς τὸν Δουμᾶν νὰ λαμβάνῃ ἐπιστολὰς διευθυντῶν ἐφημερίδων ἀπαιτούντων ταυτοχρόνως τὴν συνέχειαν τοῦ ἐν ἑκάστῃ τούτων δημοσιευομένου μυθιστορήματος αὐτοῦ. Ὡς, παραδείγματος χάριν, τοῦ διευθυντοῦ τῆς *Συνταγματικῆς*, αἰτοῦντος τὸν πέμπτον τόμον τῆς *Κυρίας τοῦ Μονσωρώ*, τοῦ διευθυντοῦ τῆς *Πατρίδος* αἰτοῦντος τὸν τέταρτον τόμον τοῦ *Πολέμου τῶν γυναικῶν*, τοῦ διευθυντοῦ τῆς *Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων* ἀπαιτοῦντος τὸν δέκατον πέμπτον τόμον τοῦ *Μόντε-Χρίστου*, τοῦ διευθυντοῦ τῆς *Εἰρηνικῆς Δημοκρατίας* αἰτοῦντος τὸν πέμπτον τόμον τοῦ *Ἱππότου τοῦ ἐρυθροῦ οἴκου*, τοῦ διευθυντοῦ τοῦ *Ἰσπανοῦ*, αἰτοῦντος τὸ τέλος τοῦ *Νόθου* τοῦ *Μωλεὸν* καὶ τέλος τοῦ διευθυντοῦ τοῦ *Τύπου* αἰτοῦντος τ' *Ἀπομνημονεύματα Ἰατροῦ*.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει συνεκάλει ἐν τῷ οἴκῳ του ὅλους τοὺς φιλολογικοὺς χρεώστας του καὶ ἐζήτει προθεσμίαν ἀπὸ τὸν διευθυντὴν τῆς *Συνταγματικῆς* δέκα ἡμερῶν, ἀπὸ τὸν τῆς *Πατρίδος* τριῶν μηνῶν, ἀπὸ τὸν τῆς *Ἐφημερίδος τῶν Συζητήσεων* μιᾶς ἑβδομάδος, ἀπὸ τὸν τῆς *Εἰρηνικῆς Δημοκρατίας* τριῶν ἡμερῶν, ἀπὸ τὸν τοῦ *Ἰσπανοῦ* εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν, καὶ ἀπὸ τὸν τοῦ *Τύπου* ἑνὸς μηνός.

Καὶ παρέδιδε τὰ ὑποσχεθέντα κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν προθεσμίαν, τηρῶν τὸν λόγον αὐτοῦ ὡς εὐπατρίδης.

*
* *

Ὁ Δουμᾶς ὑπῆρξε καὶ ἐθνοφύλαξ, ἀλλὰ κάκιστος. Καλούμενος δὲ πρὸ πειθαρχικοῦ συμβουλίου συνείθιζε νὰ λέγῃ πρὸς τὸν πρόεδρον αὐτοῦ τὰ ἑπόμενα:

«Συνταγματάρχα μου, ἓν πρᾶγμα μοῦ εἶνε ἀπολύτως δυσάρεστον εἰς τὸν κόσμον, τὸ νὰ εἶμαι γελοῖος. Ἀλλὰ ὁσάκις φορέσω ἕνα μάλλινον σκοῦφον, φορτωθῶ ἓν σπαθὶ καὶ μίαν πλάσκαν, χωθῶ μέσα εἰς ἓν πανταλόνι μὲ κόκκινας γραμμάς, τὰ ὁποῖα ὅλα πάγουν πολὺ ἄσχημα εἰς τὸ εἶδος τῆς εὐμορφιᾶς μου, μοῦ φαίνεται ὅτι τὰ παιδία ἀπὸ πολλήν τους καλωσύνην δὲν τρέχουν κατόπιν μου, καὶ τὰ εὐγνωμονῶ ὅσον εἱμπορῶ διὰ τὴν εὐγένειάν των. Μὴν ἀπορῆτε, λοιπόν, συνταγματάρχα, ἂν μὲ τοιαῦτα αἰσθήματα ἐκτελῶ πολὺ ὀλίγον τὰ καθήκοντα τοῦ ἐθνοφύλακος ἢ δὲν τὰ ἐκτελῶ ὅλως διόλου.»

Τότε δὲν ἠστειεύοντο μὲ τὴν ἐθνοφυλακήν· ἦτο ἡ ἐποχή, καθ' ἣν οἱ λοχαγοὶ ὑπεβάλλοντο εἰς μεγάλας χρηματικὰς θυσίας, ὅπως τηρῶσι τὸν λόχον των καλλίτερον ἐνδεδυμένον, καλλίτερον ὡπλισμένον, πολυαριθμότερον κατ' ἄνδρας τοῦ τῶν συναδέλφων των. Ἀλλ' ἡ κατ' ἀριθμὸν ὑπεροχὴ ἦτο ἡ πάντων δυσχερεστάτη καὶ διὰ τοῦτο κατεδιώκετο ὁ Δουμᾶς. Κατ' ἀρχὰς κατεδικάζετο εἰς φρουρὰν ἐν ἀκινησίᾳ, ἔπειτα εἰς κράτησιν εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν, ἔπειτα εἰς τεσσαράκοντα ὀκτώ, ἔπειτα εἰς ἑβδομήκοντα δύο, ἔπειτα εἰς ὀκτὼ ἡμερῶν.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ Δουμᾶς ἀντὶ νὰ φυλακισθῇ, ἀπήρχετο εἰς Εὐρώπην ἢ Ἀφρικὴν ταξειδεύων ἐπὶ ἓν ἔτος. Ὅτε δ' ἐπανήρχετο διεσκέδαζε τὰ μέγιστα ἀποπλανῶν τοὺς ἀναζητοῦντας αὐτὸν ὅπως τὸν συλλάβωσι. Ἔπρεπε δὲ νὰ τὸν ἀκούσῃ τις μεθ' οἵας χάριτος διηγεῖτο τοὺς δόλους αὐτοῦ, ὅπως διαφεύγῃ τὰς ἀναζητήσεις.

«Ναί, ἔλεγεν, ὅπως ὁ Κρόμβελ, δὲν κοιμῶμαι

Digitized by Google

ποτὲ δύο νύκτας κατὰ συνέχειαν εἰς τὸ ἴδιον δωμάτιον. Ἐπιφυλάττω πάντοτε ἐξόδους διὰ τῶν μαγειρείων, εἰσόδους διὰ τῶν καταπακτῶν, δραπετεύσεις διὰ τῶν παραθύρων. Χαρίζω εἰσιτήρια θεάτρων εἰς τοὺς γείτονάς μου ὅπως ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ διαβαίνω διὰ τῆς κατοικίας των· διέρχομαι μέσῳ τῶν ἐρώτων αὐτῶν, τῶν ὑποθέσεών των, τῶν οἰκογενειακῶν των σκηνῶν, λέγων πρὸς αὐτούς, ὡς ὁ Δὸν Καῖσαρ τοῦ Βαζάν: Μὴν ἐνοχλῆσθε, εἶμαι ἐγώ. Συνείθισαν πλέον, καὶ τὸ πρᾶγμα πηγαίνει θαυμάσια.

Ὡς ἐπιλοχίαν εἶχεν ἀκριβῶς τὸν ὑποδηματοποιόν του, ὅστις μεταξὺ τοῦ συμφέροντός του καὶ τοῦ καθήκοντός του ἀμφιρρέπων, ἔγραψεν αὐτῷ περὶ τῆς δυσχεροῦς του θέσεως ὅπως τὸν συγκινήσῃ, ἐπεράτου δὲ τὴν ἐπιστολήν του λέγων ὅτι θὰ ἦτο πολὺ *peineux et douloureux* ἂν τὸν ἔστελλεν εἰς τὴν φυλακήν.

— Καὶ εἰς ἐμέ, τῷ ἀπεκρίθη ὁ Δουμᾶς, πιστεύσατε ὅτι θὰ μοὶ εἶνε πολὺ *pénible et doulourible* νὰ ὑπάγω.

Τὸ doulourible προὐξένησεν ἀληθὲς σκάνδαλον. Ὁ ἐπιλοχίας κατηγόρησεν αὐτὸν δριμέως διὰ τοῦτο, ἡ δὲ δυσάρεστος αὕτη λέξις ἐθεωρήθη ὡς ἐπιβαρυντικὴ ἐπὶ πλέον περίπτωσις ὑπὸ τοῦ στρατοδικείου.

— Ἐγράψατε doulourible; ἠρώτησεν αὐστηρῶς ὁ πρόεδρος.

— Ναί, ἀπήντησεν ὁ Δουμᾶς, ἀλλὰ ὁ ἐπιλοχίας εἶπε peineux.

— Δὲν εἶνε τὸ ἴδιον πρᾶγμα. Αὐτὸς εἶνε ὑποδηματοποιός. Ἂν θέλετε νὰ δημιουργήσητε λέξεις, παρουσιασθῆτε ὡς Ἀκαδημαϊκός.

— Δὲν τὸ ἔχω σκοπόν.

— Φοβεῖσθε μὴν ἀποτύχητε;

— Ὄχι, φοβοῦμαι μὴν ἐπιτύχω.

Ἐν ἑνὶ λόγῳ ὁ Δουμᾶς ἔμεινεν εἰς τὴν φυλακὴν ἐν συνόλῳ τεσσαράκοντα ὀκτὼ ἡμέρας— τὸ ὁποῖον ἐφ' ὅσον ἐνεθυμεῖτο ὁ πρόεδρος τοῦ στρατοδικείου οὐδέποτε εἶχε συμβῆ. Εἰς αὐτὰς δὲ τὰς τεσσαράκοντα ὀκτὼ ἡμέρας τῆς φυλακίσεώς του ὀφείλομεν τὸ πόνημα αὐτοῦ ὁ *Πικουϊλλος*. Τὸ περὶ αὐτοῦ ἀνέκδοτον εἶνε περιεργότατον καὶ σχεδὸν ἄγνωστον.

Μελοποιός τις ἠνόχλει ἀπὸ πολλοῦ τὸν Δουμᾶν ὅπως τῷ γράψῃ κωμειδύλλιόν τι, διισχυριζόμενος ὅτι ἦτο εὐκολώτατον εἰς αὐτὸν τὸν γράφοντα δράματα ὁλόκληρα τόσον εὐκόλως.

— Μὲ συγχωρεῖς, ἀπήντησεν ὁ Δουμᾶς· εἰς τὸ δρᾶμα δὲν σοῦ ἀπαγορεύεται νὰ βάλῃς ὀρθὸν νοῦν, πνεῦμα καὶ ἰδιοτροπίαν, ἐν ᾧ εἰς τὸ κωμικὸν μελοδραμάτιον ὅλα αὐτὰ βλάπτουν τρομερὰ τὴν μουσικήν, πρὸ πάντων δὲ ὁ ὀρθὸς λόγος.

Διεβεβαίωσε τὸν μελοποιὸν ὅτι δὲν θὰ τῷ γράψῃ τὸ ποίημά του εἰμὴ ὅταν οἱ τῆς ἐθνοφυλακῆς, τὸν συλλάβουν καὶ τὸν χώσουν εἰς τὴν φυλακήν. Ὁ μελοποιὸς ἐπωφεληθεὶς τὴν πληροφορίαν, μετέβη πρὸς τὸν διοικητὴν τῆς ἐθνοφυλακῆς, καὶ προὐκάλεσεν εὐχερῶς διαταγὴν φυλακίσεως τοῦ Δουμᾶ.

Τὴν αὐγὴν τῆς ἐπαύριον ὁ μυθιστοριογράφος συνελήφθη μόλις ἐγερθεὶς τῆς κλίνης καὶ ὡδηγήθη δι' ὀχήματος εἰς τὴν φυλακήν. Ἀνερχόμενος τὴν κλίμακα ἀκούει φθόγγους κλειδοκυμβάλου ἐντέχνως κρουομένου.

— Ποῦ παίζει αὐτὴ ἡ μουσική; ἐρωτᾷ ἔκπληκτος ὁ Δουμᾶς.

— Εἰς τὸ δωμάτιόν σας, ἀποκρίνεται ὁ οἰκοφύλαξ. Εἶνε μέσα ἕνας κύριος καὶ σᾶς περιμένει εἰς τὸ *πιάνο* του ποὺ ἔφερε ἐδῶ χθές.

Ὁ Δουμᾶς ἀναβαίνει ταχέως καὶ εὑρίσκει τὸν μελοποιὸν πρὸ τοῦ κλειδοκυμβάλου.

— Πῶς, ἄθλιε, σὺ ἐνήργησες νὰ μὲ φυλακίσουν;

— Ἄκουσε τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ κωμειδυλλίου, ἀπαντᾷ ἁπλῶς ὁ μελοποιός. Τώρα ποὺ εἶσθε φυλακισμένος ἐλπίζω ὅτι θὰ φυλαξῆτε τὸν λόγον σας καὶ θὰ μοῦ γράψητε τὸ ποίημά μου.

— Ἔλα, ἂς εἶνε, δὲν μοῦ μένει ἄλλο παρὰ νὰ τὸ γράψω ἐστέναξεν ὁ Δουμᾶς.

Καὶ ἰδοὺ πῶς ἐγράφη ὁ *Πικουϊλλος*. Ἀλλ' ἐξελθὼν τῆς φυλακῆς ὁ Δουμᾶς ἐζήτησε καὶ εὗρε μέρος πρὸς κατοικίαν ὅπου δὲν ὑπῆρχεν ἐθνοφυλακή.

[Ἕπεται τὸ τέλος] Κ.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1883

Πᾶν ἔτος παρερχόμενον παρασύρει μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸν τάφον μέρος μέγα τοῦ ἀνθρωπίνου πληθυσμοῦ. Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν τεθνεώτων τοὺς πλείστους μὲν πενθοῦσιν οἱ οἰκεῖοι, τινὰς οἱ ἴδιοι αὐτῶν τόποι ἐν οἷς ἔζησαν ὠφέλιμοι γενόμενοι, ὀλίγων δὲ καὶ μεμετρημένων ἐκλεκτῶν ὁ θάνατος ἐμποιεῖ αἴσθησιν ἢ εἰς ἔθνος ὅλον, ἢ κύκλον ἐπιστήμης καὶ τέχνης, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς σύμπασαν τὴν ἀνθρωπότητα. Καὶ ἡ ἱστορία περιστέφει διὰ μελανοῦ πλαισίου τὰς σελίδας της ἐκείνας, ἐν αἷς ἀναφέρεται ὁ θάνατος ἀνθρώπων, οἵτινες ἐλάμπρυναν διὰ τῆς ἀξίας αὐτῶν ζῶντες τὴν πολιτείαν, τὴν ἐπιστήμην ἢ τὴν τέχνην, ἢ διὰ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἀπέθανον κατέστησαν τὴν μνήμην αὐτῶν περίκλυτον, ἢ συνέδεσαν τὸ ὄνομά των ἐν τῇ ζωῇ μετ' ἄλλων διασήμων προσώπων, ἢ ἐνδόξων πράξεων.

Καὶ τὸ λῆξαν ἔτος, ὡς πάντα τὰ πρὸ αὐτοῦ καὶ ὡς πάντα τὰ μετ' αὐτό, ἀναγράφει ἐν τοῖς χρονικοῖς αὐτοῦ πολλοὺς ἐπισήμους νεκρούς, ὧν τοὺς μᾶλλον γνωστούς, τοὺς μᾶλλον ἐξέχοντας, μνημονεύομεν ἐν συνοπτικῇ σημειώσει.

Digitized by Google

Ἡ ἡμετέρα πατρὶς προσήνεγκε τὸ καθ' ἑαυτὴν ὀδυνηρὸν φόρον εἰς τὸν θάνατον ἀπολέσασα ἐκ μὲν τῶν πολιτευτῶν τὸν ἀείμνηστον Ἀλέξανδρον Κουμουνδοῦρον ἐπὶ πολλὰ ἔτη κυβερνήσαντα τὴν Ἑλλάδα, οὗτινος ὁ θάνατος ἐθρηνήθη ὡς ἐθνικὴ συμφορά, ἐκ τῶν ἐπιστημόνων τὸν Γεώργιον Ῥάλλην, σοφὸν νομομαθῆ, ἀρχαιότατον καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου, ἄλλοτε ὑπουργὸν καὶ συγγραφέα περισπουδάστων νομικῶν συγγραμμάτων, ἐκ τῶν συγγραφέων τὸν τρυφερὸν Ἑπτανήσιον ποιητὴν Ἰούλιον Τυπάλδον καὶ ἐκ τῶν καλλιτεχνῶν τὸν διακεκριμένον γλύπτην Λεωνίδαν Δρόσην.

Ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν ἡ Γαλλία βαθύτατα ὑπέστη τραύματα κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος· ἡ δημοκρατία ἔκλαυσε τὸν ἐξοχώτατον ἡγέτην αὐτῆς, τὸν Λέοντα Γαμβέτταν, ἀποθανόντα μικρὸν μετὰ τὸ μεσονύκτιον τῆς 31 Δεκεμβρίου, καὶ τὸν ἄριστον τῶν στρατηγῶν της Σανζύ, ἀπώλεσαν δὲ καὶ οἱ βασιλόφρονες τὸν κόμητα Σαμβὼρ, τὸν τελευταῖον βλαστὸν τοῦ πρωτοτόκου καὶ ἀρχαιοτάτου βασιλικοῦ οἴκου τῶν Βουρβώνων, τὸν ἱπποτικώτατον ἐκ τῶν μνηστήρων τοῦ γαλλικοῦ θρόνου. Ἡ γαλλικὴ φιλολογία ἀπεστερήθη τοῦ εὐφυεστάτου κοινωνιολόγου καὶ ἱστορικοῦ Ἐδουάρδου Λαβουλαὶ καὶ τοῦ μυθιστοριογράφου Ἰουλίου Σανδώ, τοῦ γλυκυτάτου συγγραφέως τῆς *Μαγδαληνῆς* καὶ τῆς *Δεσποινίδος Λασεγλιέρ*, ἐσχάτως δὲ ἑτέρων δύο, τοῦ διασήμου ἱστορικοῦ Ἐρρίκου Μαρτὲν καὶ τοῦ ποιητοῦ Βίκτωρος δὲ Λαπράδ. Ἀπέθανε δ' ἔτι ἐκ τῶν καλλιτεχνῶν αὐτῆς ὁ ἔξοχος ζωγράφος, σχεδιαστὴς καὶ γλύπτης Γουσταῦος Δορέ, καὶ ὁ οὐχ ἧττον διαπρεπὴς γλύπτης Ἰωάννης Κλέσιγκερ. Καὶ ἐκ τῶν δημοσιογράφων ὁ Λουδοβῖκος Βελλιώ, ὁ διευθυντὴς τοῦ *Σύμπαντος*, τοῦ κυριωτάτου ὀργάνου τῶν σφόδρα καθολικῶν καὶ νομιμοφρόνων. Ὀφείλομεν νὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα καὶ τὸν Βεσερέλ, τὸν γνωστὸν συγγραφέα τοῦ ἑλληνογαλλικοῦ λεξικοῦ.

Ἡ Γαλλία ἀπώλεσεν ἔτι κατὰ τὸ 1883 τὸν ἀντιναύαρχον αὐτῆς Pierre, ὀνομαστὸν γενόμενον ἐκ τῶν ἐν Μαδαγασκάρῃ τελευταίων πολεμικῶν συμβάντων, καὶ τὸν γερουσιαστὴν Βίκτωρα Λεφράν, ὑπουργὸν χρηματίσαντα τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Θιέρσου, καὶ τὸν διάσημον αὐτῆς φυσικὸν Λουδοβῖκον Bréguet. Ἀπώλεσε δὲ πρὸς τούτοις καὶ δύο ἄνδρας, τὸν μὲν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντα, τὸν δὲ ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης θανόντα· πρῶτον τὸν Ἐρρῖκον Ῥιβιέρ, πλοίαρχον καὶ διοικητὴν τῶν ἐν Τογκίνῳ δυνάμεων, στρατιωτικὸν συγγραφέα καὶ μυθιστοριογράφον λεπτότατον φονευθέντα ἐν Χανόϊ, ἕτερον δὲ τὸν ἰατρὸν Τουϊλλιὲ μέλος τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς, ἥτις μετέβη εἰς Αἴγυπτον πρὸς ἐξέτασιν τῶν παραγωγικῶν αἰτίων τῆς χολέρας, ἔνθα καὶ ἀπέθανε προσβληθεὶς ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης.

Ἐν Γερμανίᾳ ἐπένθησεν ὁ βασιλεύων οἶκος τὸν πρίγκηπα Κάρολον τῆς Πρωσσίας, μόνον ἀδελφὸν τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου καὶ πατέρα τοῦ δαφνοστεφοῦς στρατάρχου τῆς Γερμανίας Φρειδερίκου Καρόλου. Ἐν δὲ ταῖς ἐπιστήμαις ἡ Γερμανία ἀπώλεσε τὸν διάσημον κοινωνικὸν καὶ πολιτικὸν συγγραφέα Ἕρμανον Σοῦλτζε-Δέλιτζ, τὸν ἱδρυτὴν τῶν δημοτικῶν τραπεζῶν ἐν Γερμανίᾳ, τὸν Ἕρμανον Βούρσιαν περιφανῆ γεωγράφον, τὸν Γουλιέλμον Δινδόρφ τὸν γνωστὸν ἑλληνιστὴν καὶ ἐκδότην ἑλλήνων συγγραφέων, καθηγητὴν τῆς φιλολογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Λειψίας. Ἡ Γερμανικὴ μουσικὴ ἀπεστερήθη δύο μεγάλων μουσουργῶν, τοῦ Ῥιχάρδου Βάγνερ, ἱδρυτοῦ τῆς μουσικῆς τοῦ μέλλοντος καὶ τοῦ Φρειδερίκου Φλότωφ, τοῦ γνωστοῦ συνθέτου τῆς περιπαθοῦς *Μάρθας*. Ὁ δὲ Κάρολος Μὰρξ, ὁ περιώνυμος κοινωνιστὴς καὶ συγγραφεύς, ἀπέθανεν ἐξόριστος ἐν Λονδίνῳ. Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐτελεύτησε καὶ ἡ χήρα τοῦ ποιητοῦ Ἐρρίκου Ἅϊνε Ματθίλδη ἐν ἡλικίᾳ προβεβηκυίᾳ.

Ἡ Ἀγγλία δὲν ἀπώλεσε πολλοὺς ἐξόχους ἄνδρας κατὰ τὸ 1883· ἐκ τῶν ἀποθανόντων ἀναφέρομεν τὸν διάσημον μηχανικὸν καὶ ἠλεκτρολόγον Οὐίλλιαμ Σεΐμενς, τὸν πλείστας κοινωφελεῖς ἐφευρέσεις παρασχόντα εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, τὸν στρατηγὸν Γεώργιον Μάκδοναλδ, ἕνα τῶν ἱκανωτάτων στρατιωτικῶν τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ, καὶ τὸν δημοτικώτατον μυθιστοριογράφον Mayne Reid.

Ἡ Ῥωσσία ἐθρήνησε τὸν θάνατον τοῦ μεγίστου τῶν συγχρόνων πολιτικῶν καὶ διπλωματῶν αὐτῆς, τοῦ Ἀλεξάνδρου Γορτσακώφ, οἱ δὲ φιλελεύθεροι Ῥῶσσοι ἐπένθησαν ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ Ἰβὰν Τουργκένιεφ, τοῦ τρυφεροῦ καὶ ἐθνικωτάτου ῥώσσου συγγραφέως.

Ἡ γείτων μας Τουρκία ὑπέστη καὶ αὐτὴ σοβαρὰς ἀπωλείας ἐν ταῖς τάξεσι τῶν διασήμων ἀνδρῶν αὐτῆς. Ἀπέθανεν ὁ Σουλεϊμὰν πασᾶς, ὁ διάσημος στρατηγὸς ὁ κλεϊσθεὶς ἐν ταῖς παρὰ τὴν Σίπκαν μάχαις κατὰ τὸν ῥωσσοτουρκικὸν πόλεμον, ἀπέθανεν ὁ Μαχμοὺτ Νεδὶμ πασᾶς, ἄλλοτε μέγας Βεζύρης, καὶ ἔτι ὁ Σαβφὲτ πασᾶς, πολλάκις χρηματίσας ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, εἷς τῶν ἐξοχωτέρων τούρκων διπλωματῶν. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπέθανεν ὡσαύτως ὁ πρίγκηψ Σααδὲτ Κεραῒ πασᾶς, ὁ τελευταῖος ἐπιζῶν βλαστὸς τῆς Ταταρικῆς ἐκείνης δυναστείας, ἥτις ἐβασίλευσεν ἐν Κριμαίᾳ μέχρι τοῦ 1776.

Ἐκ δὲ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἡ μὲν Ἰταλία ἀπώλεσε τὸν ἐπιφανῆ ἰατρὸν καὶ ἔνθερμον πατριώτην Αἰμίλιον Κυπριάνην, τὸν Ἰγνάτιον

Digitized by Google

Γιακομέττην, διάσημον γλύπτην καὶ ἐπιμελητὴν τῶν παππικῶν μουσείων, τὸν ἔξοχον καθηγητὴν τοῦ πανεπιστημίου τῆς Νεαπόλεως Ἀντώνιον Μιραβέλλην, καὶ τὸν περιηγητὴν Sacconi, σφαγέντα ὑπὸ τῆς ἀγρίας φυλῆς τῶν Σομαλὶς ἐν Ἀφρικῇ. Τὸ Βέλγιον ἀπώλεσε τὸν διάσημον μυθιστοριογράφον Ἑρρῖκον Κονσιὰνς, ἡ Ῥωμουνία τὸν διαπρεπῆ νομοδιδάσκαλον καὶ ἔξοχον πολιτικὸν αὐτῆς Βασίλειον Βοερέσκον, ἡ Δανία τὸν διακεκριμένον ἀρχιτέκτονα Χριστιανὸν Χάνσεν, καὶ, πέραν τοῦ Ὠκεανοῦ, αἱ Ἡνωμέναι πολιτεῖαι τὸν Πέτρον Κοῦπερ, τὸν κατασκευαστὴν τῆς πρώτης ἀτμομηχανῆς ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ. Ἐνταῦθα ἴσως πρέπει νὰ μνημονεύσωμεν καὶ τὸν διαβόητον ἐκεῖνον πλοίαρχον Webb, τὸν εὑρόντα οἰκτρὸν τέλος εἰς τὰ κύματα τοῦ Νιαγάρα, ὃν ἠθέλησε νὰ διακολυμβήσῃ.

Κατὰ τὸ 1883 ἀπέθανεν ὡσαύτως ἐν Δαμασκῷ ὁ περιώνυμος Ἐμίρης Ἀβδὲλ-Καδὲρ, ὁ τοσοῦτον ἄλλοτε κλεϊσθεὶς διὰ τῶν μακρῶν καὶ αἱματηρῶν ἀγώνων του κατὰ τῶν Γάλλων ἐν Ἀλγερίᾳ· ἀπέθανεν ὁ Tuduc, ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ Ἀννὰμ, τῆς ἀνατολικωτάτης ἐν τῇ Ἀσίᾳ χώρας, ἐφ' ἧς οἱ Γάλλοι ἵδρυσαν τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν, ἀπέθανε δὲ καὶ ἡ Ῥαναβαλόνα ἡ Β', βασίλισσα τῆς Μαδαγασκάρης Δ*

ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ ΠΛΟΙΑ

Ἂν ἡ ἠλεκτρικὴ ναυπηγία βραδείας ποιεῖται προόδους, ὡς αἱ πλεῖσται βιομηχανίαι ἐν τῇ γενέσει αὐτῶν, ἐν τούτοις τὸ ζήτημα παρουσιάζει μέγα ἐνδιαφέρον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ μέλλοντος τῶν τορπιλλοφόρων, καθόσον τὸ ἠλεκτρικὸν πλοῖον οὐδένα προξενεῖ θόρυβον, εἶνε δὲ ἑτοιμοκίνητον πάντοτε, ἂν οἱ συμπυκνωτῆρες εἰσὶ πλήρεις. Ἡ πλήρωσις αὕτη ἄλλως οὐδεμίαν παρέχει δυσκολίαν ἐπὶ πολεμικοῦ πλοίου, ἀπὸ τοῦ ὁποίου οὐδέποτε λείπει ἠλεκτρομηχανή.

Ὁ κ. Varrow ἐναυπήγησε πρό τινος ἄκατον 12 μέτρων μήκους ἐξ ἐλασμάτων γαλβανισθέντος χάλυβος, ἧς ἡ ἕλιξ κινεῖται ὑπὸ δύο μηχανῶν Siemens. Τὸ ῥεῦμα σχηματίζεται ὑπὸ δύο συμπυκνωτήρων Faure-Selon-Vole-Kmar, τεθειμένων ὡς καὶ αἱ δυναμοηλεκτρικαὶ μηχαναὶ ὑπὸ τὸ σανίδωμα, καὶ ἑπομένως οὐδένα κατεχουσῶν χρήσιμον χῶρον. Οὕτω λοιπὸν τὸ κατάστρωμα εἶνε ἐλεύθερον δυνάμενον νὰ περιλάβῃ τεσσαράκοντα ἐπιβάτας· εἷς δὲ μόνος ὀπίσω ἀρκεῖ νὰ στρέφῃ τὸν οἴακα τοῦ πηδαλίου, τοῦ μόνου ὁρατοῦ ὀργάνου τοῦ πλοίου, ἐν ᾧ ἐν τοῖς ἀτμοπλοίοις ἡ κυριωτέρα καὶ καλλιτέρα θέσις κατέχεται ὑπὸ τῆς κινητηρίου μηχανῆς, τῶν λεβήτων, τῆς καυσίμου ὕλης, καὶ τοῦ προσωπικοῦ. Ἡ ποσότης τῶν συμπυκνωτήρων ἀρκεῖ ὅπως παράσχῃ αὐτῷ ταχυτάτην πορείαν ἐπὶ ἓξ ὥρας ἢ μετρίαν ταχύτητα ἐπὶ δέκα ὥρας καὶ ἐπέκεινα.

Τὸ πείραμα τῆς ἀκάτου ταύτης ἐγένετο πρό τινος ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως, μεταξὺ Temble, ἐν τῷ ἄστει τοῦ Λονδίνου, καὶ Greenvich· τὸ διάστημα διηνύσθη εἰς τρία τέταρτα τῆς ὥρας, δηλαδὴ μετὰ τῆς ταχύτητος ἀτμοπλοίου οἷά εἰσι τὰ ἐκτελοῦντα τοὺς ἀπὸ London-Bridge εἰς Greenvich πλόας. ...Κ

ΤΑ ΔΩΡΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Κάθε χρονιὰ ποῦ ἔρχεται καὶ μιὰ ζαρωματιὰ
'Στὴν ὄψι μας νὰ σπείρῃ,
Καὶ μὲ γιορτῆς γελάσματα σιμὰ 'ς τὰ γηρατειὰ
Τὴ νιότη μας νὰ σύρῃ,

Ἐκεῖ ποῦ τὰ χαρίσματα,'σὰ' νἆνε ἥλιου ἀκτῖνες,
Θαμπώνουν τὰ παιδιὰ,
Καὶ 'σὰ' λουλούδια ἢ εὐχαῖς μοσχοβολοῦν κι' ἐκείναις,
Ἂν βγοῦν ἀπ' τὴν καρδιὰ,

Ἐκεῖ ποῦ δίνω χάρισμα,'σὰν ἄλλους, ἢ εὐχὴ, —
Τὴν ἴδια ἐκείνη ὥρα
Μέσα σὲ κόσμ' ὀνειρευτὸ βαθύπλουτ' ἡ ψυχὴ
Ἄλλα μοιράζει δῶρα.

'Σὰ λίμνη ποῦ ἐπάνω της μιὰ βάρκα σιγοτρέχει
Μονάχα φτωχικὴ,
Μὰ μέσα της βασίλειο ἀπὸ νεράϊδες ἔχει
Ἡ λίμν' ἡ μαγικὴ.

Αὐτὰ τὰ δῶρα ποῦ ἡ ψυχὴ σκορπᾷ γλυκὰ γλυκὰ
Σὲ ὄνειρα οὐράνια,
Θυσίαις εἶν' ἀγγελικαῖς, μαρτύρια θεϊκὰ
Μ' ἀκάνθινα στεφάνια.

Καὶ τὰ χαρίζει κι' εἰς ἐχθροὺς κι' εἰς φίλους μὲ χαρὰ,
Παντοῦ, παντοῦ, ὅπως ἄλλοι
Ἕνα παιγνίδι δίνουνε 'φτηνὸ κάθε φορὰ
Ποῦ χρόνος νειὸς προβάλλει.

Πότε σὲ θρόνο βασιλιᾶς πουλῶ γιὰ τὸ λαὸ
Τὸ στέμμα μου μιὰ 'μέρα
Καὶ τὰ κορίτσια τ' ἄπροικα προικίζω, κι' ἐλεῶ
Τὴ γύμνια πέρα πέρα!

Πότε 'ς ἀφίλιωτον ἐχθρὸ ποῦ, βλέπω, κιντυνεύει
Νὰ τρέξω δὲν ἀργῶ,
Κι' ἐνῷ τὸ χάρο του 'ς ἐμὲ θαρρεῖ πῶς ἀγναντεύει,
Τόνε γλυτόνω ἐγὼ!

Πότε μιὰ κόρη ἀγαπῶ· τί ἄστρο λαμπερὸ
Θἆσουν, ζωὴ, 'ς τὰ δυό μας! ..
Μὰ χάσκει ἀπέραστος γκρεμὸς 'σὲ τοῦτο τὸν καιρὸ
Ἡ φτώχι' ἀνάμεσό μας.

Ὅμως ἐν ἄλλο εὐγενικὸ καὶ πλούσιο παλληκάρι
Ἔχει καϋμὸ γι' αὐτή ...
Τί ταιριαστὸ θὰ 'κάνανε κι' οἱ δυὸ μαζῆ ζευγάρι,
Τί τύχη ζηλευτή!

Χαρίζω μὲ χαμόγελο καὶ ἀγγελικὴ ματιὰ
Τὸν ἕνα εἰς τὸν ἄλλο,
Κι' ἢ νὰ τὸν σβύσω ἢ νὰ σβυστῶ τραβῶ 'ς τὴν ξενητιὰ
Τὸν πόνο τὸ μεγάλο ...

Πότ' ἔχει πόλεμο ἡ πατρίς· ἀλλὰ γιὰ νὰ νικήσῃ,
Λένε γραφτὰ παληὰ
Πῶς πρέπει ἕνας μοναχὰ τὸ αἷμά του νὰ χύσῃ
Γι' αὐτὴ σταλιὰ σταλιά!

Digitized by Google

Κι' έκεῖ ποῦ νὰ ξεφύγουνε γυρεύουν ἀφορμὴ
Μαρμαρωμένοι ὅλοι,
'Εγὼ προβάλλω ξέσκεπο γιὰ ὅλους τὸ κορμὶ
'Σ ἐνὸς ἐχθροῦ τὸ βόλι.

Καὶ πότε—χάρισμα στερνὸ ποῦ εἶν' ἡ ἐμμορφιά του
'Απ' τ' ἄλλα πιὸ πολλὴ
Γιατ' εἶνε γιὰ ὁλόκληρο τὸν κόσμο,—εἶμ' ἐδῶ κάτου
'Η Μοῖρα ἡ καλή.

Κι' ὅπου γεννιέται ἄνθρωπος, 'σὲ πύργο ἢ 'σὲ καλύβι,
Σὲ φτώχια ἢ μεγαλεῖα,
'Στὸ μέτωπό του σκύβοντας μὲ ἄσβυστο μολύβι
Τοῦ γράφω: Εὐτυχία!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

'Ο κ. Β* περιμένει ἐπὶ πολλὴν ὥραν τὸν κουρέα του, ὅστις φθάνει τέλος ἀσθμαίνων, καὶ δικαιολογεῖται οὕτω ὅτι τὸν ἔκαμε νὰ περιμένῃ:

— Ἤμουν, ξεύρετε, εἰς τῆς κυρίας Μ*, ἡ ὁποία ἔχει τόσα μαλλιά, ὥστε χρειάζομαι περισσότερο ἀπὸ μία ὥρα γιὰ νὰ τὰ κτενίσω.

— Εἶνε ἀληθινὰ 'δικά της; .. ἐρωτᾷ ὁ Β*.

— Βεβαιότατα.... ἐγὼ ὁ ἴδιος τῆς τὰ ἐπώλησα!

*
* *

Περὶ τῆς ἀχαριστίας τῶν εὐεργετουμένων πολλὰ ἔχουσι λεχθῆ. 'Ιδοὺ καὶ τὴν ἐπὶ τούτου γνώμην ἑνὸς μισανθρώπου.

Οὗτος ἔλεγεν ὅτι ποτὲ δὲν ἔκαμνεν εὐεργεσίαν εἰς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἤρχοντο νὰ τοῦ ζητήσουν τοιαύτην φέροντες συστατικὸν φίλου του τινός.

— 'Εννοῶ τὸν λόγον, ἀπεκρίθη τις, προτιμᾶτε ἵνα μόνοι οἱ ἄξιοι...

— Ὄχι, δὲν εἶνε αὐτό. Αἰτία εἶνε ὅτι, ὅταν μὲν εὐεργετήσῃς τινὰ ὁ ὁποῖος σοῦ παρουσιάσθη μόνος του, κάμνεις αὐτὸν μόνον ἐχθρόν. Ὅταν δὲ σοῦ συνιστᾶται ἀπὸ ἄλλον, κάμνεις ἐχθροὺς καὶ τοὺς δύο, τοὺς ὁποίους ὑποχρεόνεις!...

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

'Ο δοῦλος ἔχει ἕνα μόνον κύριον· ὁ φιλόδοξος ἔχει ὅλους ὅσοι δύνανται νὰ φανῶσι χρήσιμοι εἰς τὴν φιλοδοξίαν του.

—

Καθ' ὅλον τὸν βίον αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος ὑποπίπτει διαρκῶς εἰς σφάλματα, δὲν εἶνε δὲ ἀρκούντως μακρόβιος ὥστε νὰ ἐπωφεληθῇ αὐτῶν. Τὸ μόνον κέρδος, ὅπερ δύναται νὰ πορισθῇ ἐκ τῶν ἀδιακόπων σφαλμάτων του, εἶνε τὸ νὰ ἀποθάνῃ διωρθωμένος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Καὶ ἄλλου ἰσθμοῦ ἡ διόρυξις μελετᾶται. Πρόκειται νῦν περὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Περεκὼπ τοῦ συνδέοντος τὴν κριμαϊκὴν χερσόνησον μὲ τὴν μεγάλην ρωσσικὴν ἤπειρον. Τὸ σχέδιον, καθὰ γράφει ἐφημερίς τις, ἐνεκρίθη ἤδη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, συζητοῦνται δ' ἐπὶ τοῦ παρόντος ὁ τρόπος καὶ τὰ μέσα τῆς ἐκτελέσεως. Πιθανὸν φαίνεται ὅτι πρὸς τοῦτο θὰ ζητηθῇ ἡ συνδρομὴ ξένων κεφαλαιούχων. Τὰ ὑλικὰ πλεονεκτήματα τῆς διορύξεως τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἔσονται σημαντικά, διότι, ταύτης συντελουμένης, τὰ πλοῖα τὰ διευθυνόμενα ἀπ' 'Οδησσοῦ εἰς τοὺς βορείους λιμένας τῆς 'Αζοφικῆς θὰ διανύωσι πλοῦν πολὺ βραχύτερον ἢ νῦν ὅτε ἀναγκάζονται νὰ περιπλέωσιν ὅλην τὴν Κριμαίαν.

***

'Εν τοῖς ναυπηγείοις τοῦ Τσάταμ τῆς 'Αγγλίας ἐπερατώθη ἄρτι ἡ κατασκευὴ νέου πυργωτοῦ θωρηκτοῦ μετ' ἐμβόλου, ὀνομασθέντος «Κατακτητοῦ», ὅπερ ἔσται ἓν τῶν φοβερωτάτων σκαφῶν τοῦ ἀγγλικοῦ στόλου. 'Ο «Κατακτητής» ἐξωπλίσθη διὰ δύο μὲν τηλεβόλων ὀπισθογεμῶν τῶν 43 τόννων τεθειμένων ἐν τῷ πύργῳ, οὗτινος ὁ σιδηροῦς θώραξ ἔχει πάχος 30 ὑφεκατομμέτρων, διὰ τεσσάρων δ' ἄλλων ὀπισθογεμῶν ὡσαύτως. Ἓξ μηχανήματα κατάλληλα ἵνα ἐκσφενδονῶσι τορπίλλας *Whitehead* καὶ ἄλλα μικρότερα τηλεβόλα συμπληροῦσι τὸν ἐξοπλισμὸν τοῦ «Κατακτητοῦ».

***

Τὴν καταπληκτικὴν αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ ἐν ταῖς 'Ηνωμέναις Πολιτείαις καταδεικνύουσιν οἱ ἑπόμενοι ἀριθμοί. 'Εν ἔτει 1771 ἡ πόλις τῆς Νέας 'Υόρκης περιελάμβανεν ὀλιγωτέρους τῶν 21,000 κατοίκων, ἐν ἔτει δὲ 1880 ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς εἶχεν ἀνέλθει εἰς 1,206,299 κατοίκους. 'Εὰν δ' ὑποτεθῇ ὅτι ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς θὰ αὐξάνῃ κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, μετὰ 25 ἔτη ἡ Νέα 'Υόρκη θὰ περιλαμβάνῃ 10,000,000 κατοίκων. 'Εντὸς ἑνὸς αἰῶνος ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς ἑξάκις ἐδιπλασιάσθη, ἤτοι καθε 17 ἔτη· ἑπομένως ἐγένετο 64 φορὰς πλειότερος ἢ ὅσος ἦτο πρὸ 100 ἐτῶν.

***

Καθ' ἑκάστην ἑβδομάδα κατασκευάζονται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ 200,000,000 βελόναι τῆς ραπτικῆς, ἤτοι 10,000,000.000 περίπου κατ' ἔτος.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 419 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' | Συνδρομὴ ἐτησία· Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι – Γραφεῖον Διευθ. : Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 8 Ἰανουαρίου 1884

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Διήγημα.

Συνέχεια· ἴδε σελ. 8.

Β'.

— Ἡτοιμάσθην ν' ἀναχωρήσω σήμερον, κύριε καθηγητά· ποῦ μὲ συμβουλεύετε νὰ 'πάγω; Ἠρώτησα τὸν ἰατρόν, ὕστερον ἀφοῦ κατέγραψεν εἰς τὸ σημειωματάριόν του τὸ εὐχάριστον συμπέρασμα τῆς στηθοσκοπήσεώς μου.

— Ποῦ ἀλλοῦ παρὰ ἐπὶ τοῦ Hartz! Δὲν μεταβάλλω γνώμην. — «*Ὁ τρόοζας ἰάζεταϊ*», εἶπεν ὁ γέρων, καὶ τὸ εἶπεν,ὡς ἐὰν συνδιεσκέπτετο ἐν πνεύματι μετά τινος Ὁμηρικοῦ Ἀσκληπιάδου. Ἔπειτα στραφεὶς πρὸς ἐμέ·— Τὰ ὄρη τοῦ Χάρτς δὲν ἀπέχουν πολὺ ἀπ' ἐδῶ καὶ αὐτὸς εἶναι, εἶπε, κυρίως ὁ λόγος τοῦ καλοῦ κλίματος καὶ τῶν ὡραίων περιχώρων, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τῶν δριμυτάτων ἐνίοτε καὶ βλαβερῶν εἰς τοὺς ξένους χειμώνων μας. Διὰ τοῦτο λέγω *ὁ τρόοζας ἰάζεταϊ*. Ἀλλὰ μὲ τὸν νοῦν σου, νεανία μου! — ἐπρόσθεσεν ἔπειτα, σείσας τὸν λιχανόν,— Μὲ τὸν νοῦν σου! Σ' ἐπιτρέπω ν' ἀναβῇς ὅσον ὑψηλὰ δύνασαι εἰς τὸν αἰγλήεντα Παρνασσόν, ὄχι ὅμως καὶ εἰς τὰς νεφελοσκεπεῖς κορυφὰς τοῦ ἡμετέρου Χάρτς. Ἐπ' αὐτῶν ἰοστεφεῖς Μούσας καὶ ἀκτινοβόλον Ἀπόλλωνα δὲν θὰ εὕρῃς. Ἀλλὰ Στρίγγλας μόνον καὶ Καληκαντζάρους καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ μεσαιωνικὰ δαιμόνια,τὰ ἐμπνεύσαντα εἰς τὸν μέγαν ἡμῶν κλασσικόν, τὸν ὁμηρικώτατον ἡμῶν Göthe, τὸ ψυχρὸν καὶ σκοτεινὸν ἐκεῖνο μέρος τοῦ Faust, τὸ ὁποῖον — κάλλιον νὰ μὴ τὸ ἔγραφεν!

— Ὅπως δήποτε, τῷ εἶπον, κύριε Αὐλοσύμβουλε, μέχρι Κλάουσθαλ πρέπει ν' ἀναβῶ. Τὸν τόπον δὲν τὸν γνωρίζω, καὶ τὰ γερμανικὰ βλέπετε πόσον δυσκόλως τὰ καταφέρνω. Πανταχοῦ ἀλλοῦ θὰ ᾐσθανόμην τρομερὰν ἀπομόνωσιν, θὰ ἔπασχον νοσταλγίαν. Ἐνῷ ἐν Κλάουσθαλ καθὼς σᾶς εἶπον ἔχω τὸν συμπατριώτην μου, τὸν συμμαθητήν μου.

— Νά, κι' αὐτός, 'σὰν ὅλους τοὺς ἀρρώστους, ἀνέκραξεν ὁ καθηγητής, ἐγερθεὶς ἐκ τῆς θέσεώς του. Τοῦ εἶπα, ὅτι κάτι εἶναι βλαβερὸν εἰς τὴν ὑγείαν του, ἔρχεται ὅμως πάλιν καὶ ζητεῖ τὴν ἄδειάν μου νὰ τὸ κάμῃ μὲ τὴν ἰδέαν, ὅτι, ἂν τὸ κάμῃ μὲ τὴν ἄδειάν μου, δὲν θὰ τὸν βλάψῃ! Ἀλλ' αὐτὸ εἶναι τὸ ἐλάττωμα ὅλων τῶν φίλων μου Ἑλλήνων, — ἐπρόσθεσεν εἶτα μειδιῶν, — ἀπὸ Ὀδυσσέως μέχρι τῆς λογιότητός σου. Δὲν ἠμπορεῖτε ν' ἀποχωρισθῆτε ἀπ' ἀλλήλων. Δὲν εἰμπορεῖτε νὰ λησμονήσητε ὅτι εἶσθε εἰς τὰ ξένα. Καὶ ὅταν ξενιτευθῆτε, ὅπου συναντήσητε ἕνα ὁμόγλωσσόν σας, ἂς ἦναι καὶ ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τοῦ κόσμου, ἐκεῖ εἶναι ὁ συμπατριώτης, εἶναι τρόπον τινὰ ἡ πατρίς σας. Καὶ κάμνετε λοιπόν, καθὼς λέτε, *χωριό*, καὶ ἁπλόνετε τὴν *κάπα* σας καὶ κάθεσθε καὶ τὰ λέτε, τὰ λέτε, τὰ λέτε, ἀπὸ τὸ πρωῒ ὡς τὸ βράδυ. Καὶ ὅταν τέλος πάντων βραδυάσῃ, καὶ ἐπιστρέψετε εἰς τὰ 'σπίτια σας, τότε, ἂν συμβῇ νὰ μὴν εἶσθε σύνοικοι, κάθεσθε καθένας εἰς τὸ ἄκρον τοῦ παραθύρου, ὡς ὁ *Ὀδούσσεους* εἰς τὴν *ἀκτέερ πολουφλοϊσμπόϊο ταλάσσεες* «*'χιεμένος κάϊ καπνὸν ἀποτροουσκοντα ροεέζαϊ γῆς γκάϊεες*».

Ἔπειτα ἀναλαβὼν ἀξιοπρεπῆ σοβαρότητα:

— Ἐν τούτοις, εἶπε, *Χούϊες Ἀκαϊὸν* (υἷες Ἀχαιῶν!) ὅ,τι ἥρμοζε τόσον ποιητικῶς εἰς τὸν *ποϊκιλομίτεερ* καὶ *πολούπλαγκτον* Ὀδυσσέα, δὲν ἁρμόζει καὶ εἰς σέ. Λέγεις ὅτι δυσκολεύεσαι ἀκόμη μὲ τὴν γλῶσσαν. Ἰδοὺ εὐκαιρία νὰ γυμνασθῇς. Ποίησον τὴν ἀνάγκην φιλοτιμίαν. Ζῆσε ὅσῳ περισσότερον σοὶ ἐπιτρέψει ἡ καλοκαιρία ἐν Ὀστερόδῃ ἢ ἐν ἄλλῳ τινὶ χωρίῳ τοῦ Χάρτς, ἐξ ὅσων σοὶ ἐσύστησα προχθές, ἀλλὰ ζῆσε μὲ τοὺς Γερμανούς, ὡς Γερμανός, καὶ θὰ ἴδῃς πόσον θὰ σὲ ὠφελήσῃ καὶ ὑπὸ γλωσσικὴν ἔποψιν καὶ ὑπὸ ὑγιεινήν.

— Καὶ ἡ Κλάουσθαλ, κύριε καθηγητά, δὲν εἶναι ὑγιεινὴ πόλις;

— Πάλιν ἡ Κλάουσθαλ! ἀνέκραξεν ὁ ἀγαθὸς γέρων μετ' ἀδημονίας. Δὲν ἀμφιβάλλω πῶς εἶσαι *χιέμενος καπνὸν ἀποτρόοσκοντα ροεέζαϊ!* Χωρὶς ἄλλο ἐπιθυμεῖς νὰ ἴδῃς τὴν καπνίζουσαν ἑστίαν τοῦ συμπατριώτου σου. Πήγαινε καὶ θὰ μ' ἐνθυμηθῇς. Δὲν χρειάζεσαι ἄλλον ὁδηγὸν νὰ τὸν εὕρῃς. Ὅπου εἶναι μία καπνοδόχος ἀδιαλείπτως καπνίζουσα, κρούσε τὴν θύραν: Ἐκεῖ κατοικεῖ ὁ συμπατριώτης σου. —

Digitized by Google

Ἐνθυμοῦμαι ἕνα Ἕλληνα συμφοιτητήν μας ἄλλοτε. Ὅσα ἐξοδεύαμεν ἐγὼ καὶ ὁ μακαρίτης ἀδελφός μου πρὸς θέρμανσιν τοῦ στομάχου, καὶ δυστυχῶς, καὶ τῆς κεφαλῆς, δὶς τόσα ἐξώδευε ὁ Ἕλλην, ὅπως διατηρῇ τὴν θερμάστραν τοῦ δωματίου του ἀδιαλείπτως πεπυρακτωμένην.

— Ἀλλὰ δὲν πιστεύω δά, κύριε Αὐλοσύμβουλε ν' ἀνάπτουν θερμάστρας τώρα ἐν Κλάουσθαλ; Ἔχομεν Αὔγουστον μῆνα!

— Χμ! χμ! εἶπε σκεπτικῶς ὁ γέρων καὶ ὡς ἐὰν μ' ἐβαρύνθη πλέον. — Δὲν γνωρίζω· ἴσως ναί, καὶ ἴσως ὄχι. Ἐν τούτοις αὐτὸ δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει, ἀφοῦ δὲν πρόκειται νὰ 'πᾶς ἐκεῖ. Κοντὸς ψαλμὸς ἀλληλούϊα!

Καθ' ἣν στιγμὴν ἀπεχαιρετήθημεν, ὁ μὲν ἰατρὸς ἠρίθμησεν ἔτι ἅπαξ τὰ χωρία, ἐξ ὧν μὲ ἄφηνε νὰ ἐκλέξω ἓν πρὸς διαμονήν μου, ἐγὼ ὅμως μετέβην κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸν σταθμὸν διὰ νὰ πληροφορηθῶ πότε ἀναχωρεῖ ἁμαξοστοιχία καὶ λάβω εἰσιτήριον διὰ — Κλάουσθαλ.

— Ὕστερον ἀπὸ τόσας συστάσεις τοῦ ἰατροῦ; Θὰ εἴπῆτε. Αἴ! ὕστερον ἀπὸ τόσας συστάσεις! Εἰς τὸν κόλπον μου ἔφερον τὴν πέμπτην ἐπιστολὴν τοῦ ἀγαπητοῦ Πασχάλη, ὅστις καὶ πάλιν μ' ἐξώρκιζε νὰ μὴ προτιμήσω ἄλλον τόπον πρὸς ἀλλαγὴν κλίματος καὶ μ' ἔδιδε τὰς εὐνοϊκωτέρας πληροφορίας περὶ τοῦ καιροῦ. Ἀπό τινος ἐπεκράτει ἐν Κλάουσθαλ τόσον ὡραῖος καιρός, ὅσον πρὸ πολλῶν ἐτῶν δὲν ἐνθυμοῦντο νὰ εἶδον οἱ κάτοικοι. Ἐν τούτοις δὲν εἶπον τίποτε περὶ τούτου εἰς τὸν ἰατρόν, διότι ἐπεθύμουν νὰ τὸν ἐξαφνίσω γράφων αὐτῷ τὸ ἀνελπίστως εὐχάριστον νέον ἐξ αὐτοῦ τοῦ τόπου, δηλαδὴ τῆς Κλάουσθαλ.

Ὁ Πασχάλης ἦτο φίλτατος συμμαθητής μου. Συνεμαθητεύσαμεν καὶ συναπεφοιτήσαμεν ἐκ τοῦ Γυμνασίου τῆς Πλάκας πρὸ δύο μόλις ἐτῶν. Ἀνῆκε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν τάξιν τῶν γραμματοδιψῶν ἐκείνων νέων τῆς δούλης Ἑλλάδος, ὅσοι διὰ παντοίων μόχθων καὶ στερήσεων ἐξοικονομήσαντες γλίσχρον τι ποσὸν χρημάτων, μεταβαίνουσιν, ἐν σχετικῶς ὡρίμῳ ἡλικίᾳ, εἰς τὴν ἀνὰ τὴν Ἀνατολήν, ἑστίαν τῶν φώτων, τὰς κλεινὰς Ἀθήνας, ὅπως ἐμφορηθῶσι τῶν ἱερῶν ναμάτων τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς παιδείας. Ἦτον ἐπομένως ὁ ἐπιμελέστερος, ὁ χρηστοηθέστερος μαθητὴς τῆς τάξεώς μας. Ἀπίστευτος ἡ λιτότης μεθ' ἧς ὁ νέος οὗτος ἔζησεν ἐν Ἀθήναις. Κλεάνθειοι οἱ κόποι ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων διήνυσε τὰς γυμνασιακὰς σπουδάς του. Τὰς καθημερινὰς δὲν ἦτον ἐλεύθερος κυρίως παρὰ κατὰ τὰς ὥρας τῶν παραδόσεων· τὸν λοιπὸν χρόνον τῆς ἡμέρας κατετρύχετο προγυμνάζων δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἀντὶ εὐτελεστάτης ἀμοιβῆς τοιούτους, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, μαθητάς, οὓς ἄλλοι προγυμνασταὶ παρήτησαν, ἀπελπισθέντες διὰ τὴν ἀμέλειαν καὶ δυσμάθειάν των. Τὰ μαθήματα τοῦ γυμνασίου ὤφειλε νὰ τὰ μελετήσῃ καὶ τὰ μάθῃ πάντα ἐν καιρῷ νυκτός. Καὶ εἶναι θαῦμα, ὅτι ὄχι μόνον τὰ ἐμάνθανεν ἄριστα, ἀλλὰ καὶ καιρὸς τῷ ἐπερίσσευεν ἀκόμη νὰ μεταβαίνῃ εἰς τῆς πλύστρας του καὶ προπαρασκευάζῃ τὴν θυγατέρα της δι' ἐξετάσεις διδασκαλίσσης. «Ὁ διδάσκων διδάσκεται», εἶναι ἓν ῥητὸν τὸ ὁποῖον πάντες οἱ τοιοῦτοι νέοι ἔχουσιν ἀνὰ στόμα. Καὶ ὁ Πασχάλης ἀπὸ τὴν πλύστραν του δὲν ὠφελεῖτο κυρίως εἰ μὴ κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ ῥητοῦ τούτου καὶ κατὰ τὰς μικρὰς δαπάνας τῶν πλυστικῶν του: Μηδαμινὴ ὠφέλεια, τὴν ὁποίαν ὁ δυστυχὴς νέος ἐπλήρωσεν ἐπὶ τέλους πολὺ ἀκριβά. Διότι ἡ ἀχάριστος ἐκείνη μαθήτρια ἀφοῦ ἐσαγήνευσε τὸν διδάσκαλον εἰς ἰσχυρὰ ἐρωτικὰ δίκτυα, τὸν ἀπέπεμψε μετ' ἀπαραμίλλου ἀσυνειδησίας, δι' οὐδένα ἄλλον λόγον, παρὰ διότι ἦτο σωφρονέστερος τοῦ ἀντιζήλου του! Ὁπωσδήποτε, τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο δὲν τὸ ἐγνώριζεν ἄλλος ἀπὸ ἐμέ, ὅστις ἐγενόμην μάρτυς τῶν στεναγμῶν καὶ τῶν δακρύων του. Οἱ λοιποὶ συμμαθηταί μας ἐθεώρουν τὸν Πασχάλην ὡς ἄνθρωπον, ὅστις οὔτε ἐμβῆκεν, οὔτε θὰ ἔμβῃ ποτὲ εἰς τῆς Ἀγάπης τὸ σχολεῖον. Μετὰ τὴν λῆξιν τῶν γυμνασιακῶν σπουδῶν του, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ δικαίως ἀποκτηθεῖσα τῶν διδασκάλων εὔνοια, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ γνωστὴ πρὸς ἀπόρους ἐπιμελεῖς νέους εὐεργετικότης ἑνὸς τῶν τὰ μάλιστα ἀνεπιδείκτως προστατευόντων τὰ γράμματα Ὁμογενῶν ἐξησφάλισαν τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Γερμανίᾳ. Ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω τὸν τρόπον καθ' ὃν ἐπανηγυρίσαμεν τὴν χαροποιὰν τῆς ἀγγελίας ταύτης ἄφιξιν. Ὁ Πασχάλης ἐννοοῦσε καὶ καλὰ νὰ ἐξοδεύσῃ μόνος διὰ τὴν ἑορτήν, καὶ νὰ ἐξοδεύσῃ πρωτοφανῶς καὶ ἀξίως. Ἐπὶ πολλὴν ὥραν συνεζητήσαμεν τὸ πρόγραμμα τοῦ *γλεντιοῦ*· ἐπὶ τέλους ἀπεφασίσθη, συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς αὐτοῦ, νὰ *συνδυάσωμεν τὸ τερπνὸν μετὰ τοῦ ὠφελίμου*. Μετ' ὀλίγον ἐμέλλομεν ἀμφότεροι νὰ μεταβῶμεν εἰς Γερμανίαν: νὰ γείνωμεν Γερμανοί. Καὶ ποῖος εἰμπορεῖ νὰ γείνῃ σωστὸς Γερμανός, πρὶν ἢ ὑποβαπτισθῇ μὲ τὸν ζύθον; Ἀλλ' ἡμεῖς δὲν ἐγνωρίζομεν ἀκόμη τί ἐστι τὸ περιαδόμενον τοῦτο ποσόν, τὸ ἀπόβρασμα τῆς κριθῆς καὶ τῶν ἀχύρων, τὸ τεῖνον νὰ παραγκωνίσῃ ἐν μέσαις Ἀθήναις τὸν ζωηφόρον οἶνον, τὴν εὐφροσύνην τῶν θνητῶν καὶ τῶν Μακάρων! Ἂς χαρῶμεν λοιπὸν διδασκόμενοι τί ἐστι ζύθος. Ἂς συνδυάσωμεν τὸ τερπνὸν μετὰ τοῦ ὠφελίμου! εἶπεν ὁ Πασχάλης.

Μετὰ πολλὰς καὶ δειλὰς περισκοπήσεις, παρεισήλθομεν εἰς τὸ ζυθοπωλεῖον τοῦ Μπερνιουδάκη, καταπόρφυροι ἀπὸ τὴν ἐντροπήν μας.— Μόλις εἴχομεν ἀποφοιτήσει τοῦ γυμνασίου καὶ εἰσηρχόμεθα κατὰ πρώτην τότε φορὰν εἰς κα-

Digitized by Google

πηλεῖον. Ὅταν ἐστρυμώχθημεν εἰς τὴν ἀπωτέραν γωνίαν τῆς βαρβαρικῆς ἐκείνης κρύπτης, ὁ Πασχάλης. ἐξαγαγὼν ἐκ τοῦ θυλακίου του, ἐμέτρησεν ἓξ δεκάρας: Ἦσαν τὸ πᾶν ὅ,τι εἶχεν, ὅλη του ἡ περιουσία.

— Αὐτά, εἶπεν, εἰς τὸν βωμὸν τῆς φιλίας! Ἀλλὰ πρόσταξε σύ, ποῦ τὰ καταφέρνεις καλήτερα.

Μετ' ὀλίγον ὁ ὑπηρέτης παρέθηκεν ἐνώπιόν μας δύο ποτήρια ζύθου. Ἐπὶ πολλὴν ὥραν τὰ ἐθεώμεθα σιγηλοὶ καὶ λίαν συγκινημένοι. Τέλος ἐκάμαμεν *τόκα* καὶ τὰ ἐγγίσαμεν εἰς τὰ χείλη μας. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Πασχάλη, εὐρυνθέντες ἔξαφνα, ἀντήλλαξαν, ὡς ἐξ ὁρμεμφύτου, μετὰ τῶν ἐμῶν βλακῶδες, διαπορητικὸν βλέμμα. Παράδοξος μορφασμὸς ἀπροσδοκήτου ἀπογοητεύσεως συνωφρύωσε τὸ πρόσωπόν του, μορφασμός, ὅστις ἐφαίνετο μᾶλλον ἀντανάκλασις πιστὴ τῶν συστολῶν καὶ διαστολῶν τοῦ ἰδικοῦ μου προσώπου: Τὸ χλιαρὸν καὶ κιτρινωπὸν ἐκεῖνο ποτὸν ἐνέπνευσεν εἰς τὰ γευστικὰ ἡμῶν νεῦρα ἰσχυρὰς ὑποψίας ὡς πρὸς τὴν καθ' αὐτὸ καταγωγήν του. Ἀλλ' ἡ συγκίνησίς μας ἦτο μεγάλη, καὶ κανεὶς ἐξ ἡμῶν δὲν ἐξέφρασε τί ἐσκέπτετο τὴν στιγμὴν ἐκείνην· ἀλλὰ θέσαντες τὰ ποτήρια πρὸ ἡμῶν, ἐβλέπομεν αὐτὰ πολλὴν ὥραν μετὰ σιγηλῆς ἐπιφυλάξεως καὶ δυσπιστίας. Ὅτε αἴφνης ἐγερθεὶς ὁ Πασχάλης λίαν τεταραγμένος, ἥρπασε τὸν πῖλον του, κ' ἔδωκεν εἰς ἐμὲ τὸν ἐδικόν μου. Τὸν ἔλαβον, ἐγερθεὶς κ' ἐγὼ μηχανικῶς. Ὁ Πασχάλης ἔθηκε τὰς δεκάρας ἀψοφητὶ *ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς φιλίας*, καὶ ἐχώρησεν, ὡς *βρεμμένη γάτα*, πρὸς τὴν ἔξοδον, καταπόρφυρος καὶ κατησχυμένος. Ἐγὼ τὸν ἠκολούθησα χωρὶς νὰ 'ξεύρω ἀκόμη διατί. Ὅταν ἐξήλθομεν εἰς τὴν ὁδόν, τότε πρῶτον ἔμαθον, ὅτι αἰτία ὅλης ἐκείνης τῆς ταραχῆς, καὶ τῆς οὕτω προώρου διακοπῆς τοῦ *γλεντιοῦ* μας ἦτον ἡ εἰς τὸ ζυθοπωλεῖον εἴσοδος τοῦ κυρίου Ν.! Ὁ κύριος Ν. ἦτον ὁ ὑπὸ τῶν τάξεων αὐτοῦ ἀνεξαιρέτως χλευαζόμενος καὶ ἐκσυριττόμενος καθηγητής, πρὸ τοῦ ὁποίου καὶ τὸ ἔσχατον παιδάριον τοῦ γυμνασίου δὲν τὸ εἶχε διὰ τίποτε εἰς τὴν ἐποχήν μου νὰ καπνίσῃ τὸ τσιγαράκι του, ἐν αὐτῇ τῇ παραδόσει. Ὁ δὲ Πασχάλης ἦτο μεγάλος τότε, ἀναγνῶστά μου, μὲ μύστακας ἐναμιλλωμένους πρὸς τοὺς τοῦ κυρίου Ν.! Ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι ὁ Πασχάλης, ὡς πτωχὸς *τουρκομερίτης*, εἶχε διδαχθῇ ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων νὰ σέβηται τοὺς διδασκάλους του. Καὶ μὴ τὸν ἐκλάβῃς διὰ τοῦτο περιορισμένου νοὸς ἄνθρωπον, παρακαλῶ. Ἡ χρηστοήθεια δὲν εἶναι εὐήθεια. Ὁ δὲ Πασχάλης ἦτον ὁ ἐξυπνότερος, ὁ πρακτικώτερος ὅλων ἡμῶν. Διότι ἐνῷ ἡμεῖς οἱ ἄλλοι μετ' ὀλίγον, ὡς φοιτηταί, ἠρχήσαμεν νὰ σπαταλῶμεν τὸν πολυτιμότατον τῆς ζωῆς ἡμῶν χρονον ἀτακτοῦντες ἐν ταῖς πλατείαις καὶ ταῖς λεωφόροις τῶν Ἀθηνῶν, ἐκφωνοῦντες πολιτικοὺς λόγους, φωνασκοῦντες περὶ Φάλαγγος καὶ διὰ τοῦτο ψυχρολουόμενοι διὰ πυροσβεστικῶν ἀντλιῶν, δερόμενοι ὑπὸ *τραμπούκων*, μισθωτῶν τοῦ τότε ὑπουργείου, καὶ ἐπὶ τέλους ῥεμβάζοντες ἐν ταῖς φυλακαῖς τοῦ Γκαρπολᾶ, ὁ γνωστικὸς Πασχάλης, ἐνῷ ἦτον ἐλεύθερος νὰ μείνῃ δύο ἔτη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν ἐσπούδαζεν ἐν Γερμανίᾳ, καὶ ἐσπούδαζε τὴν ἐπωφελεστέραν τῇ Ἑλλάδι ἐπιστήμην, τὴν ὀρυκτολογίαν καὶ μεταλλευτικήν. Κατ' ἀρχὰς εἶχεν ἐγγραφῇ εἰς τὸ πανεπιστήμιον τῆς Φράϊβουργ καὶ ἐκεῖθεν μοὶ ἔγραφεν ἐπαινῶν τὸ ἄλλως μικρὸν τοῦτο ἵδρυμα, ἐκθειάζων τὴν εὐκοσμίαν καὶ τῶν ἀτακτοτέρων φοιτητῶν εὐθὺς ὡς πατήσωσι τὸν πόδα εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Πανεπιστημίου, θαυμάζων τὴν δραστηριότητα καὶ φιλεργίαν τῶν καθηγητῶν· πρὸ πάντων ὅμως πανηγυρίζων τὴν καλοκἀγαθίαν τῶν σοφῶν ἐκείνων διδασκάλων, οἱ ὁποῖοι διὰ τῆς πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτῶν συγχρωτίσεως καὶ συγκοινωνίας, εἴτε ὡς ἐπίτιμα μέλη τῶν σωματείων τῶν τελευταίων, εἴτε διὰ τῶν συνεχῶν ὑποδοχῶν καὶ φιλοξενήσεων αὐτῶν ἐν τοῖς κόλποις τῶν οἰκογενειῶν των, πραγματοποιοῦσι σιωπηλῶς τὸ μέγιστον μέρος τῆς ἐξηθικεύσεως τῆς φιλομάχου καὶ φιλοπότου ἐκείνης νεολαίας.

Ἀλλ' ἔτι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐαρινοῦ μου ἑξαμήνου ἐν Γοττίγγῃ ἦλθε καὶ ὁ Πασχάλης ἐκεῖ πλησίον ἐπὶ τῶν ὀρέων τοῦ Χάρτς. Διότι εὐθὺς ὡς διεδόθη, ὅτι ὁ σιδηροῦς Ἀρχικαγγελάριος τῆς Γερμανίας, ἐν τῇ συγκεντρωτικῇ μανίᾳ τῆς πολιτικῆς του, προτίθεται νὰ μεταθέσῃ εἰς Βερολῖνον τὴν ἐν Κλάουσθαλ ἀκμαίαν Ἀκαδημίαν τῆς μεταλλευτικῆς, ἔσπευσε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν τελευταίαν, ὅπως, πρὸ τῆς καταστροφῆς, ὡς μοὶ ἔγραφεν, ἐπωφεληθῇ τοῦ διπλοῦ πλεονεκτήματος θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν σπουδῶν. Διότι περὶ τὴν Κλάουσθαλ ὑπάρχουν, ἐξηρτημένα ἐκ τῆς Ἀκαδημίας, πολλὰ καὶ διάφορα μεταλλεῖα καὶ μεταλλουργεῖα, ἐν οἷς οἱ φοιτηταὶ δικαιωματικῶς ἐργάζονται, ἐξασκούμενοι ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιτήρησιν καὶ ὁδηγίαν τῶν σπουδαιοτέρων ὀρυκτολόγων καὶ μεταλλουργῶν τοῦ Κράτους. Καὶ κυρίως εἰπεῖν, ἡ μικρὰ τῆς Κλάουσθαλ πόλις εἶναι γέννημα καὶ θρέμμα τῶν ἀνωτέρω καταστημάτων. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς δὲν συνίσταται, εἰ μὴ ἐκ τοῦ προσωπικοῦ τῶν μεταλλείων, τῶν μεταλλουργικῶν ἐργοστασίων καὶ τῆς Ἀκαδημίας.

Πρὸς τὴν πόλιν ταύτην κατηυθυνόμην δύο περίπου ὥρας ἀπὸ τῆς μετὰ τοῦ ἰατροῦ μου συνδιαλέξεως, καὶ μετά τινων ὡρῶν ταξείδιον διὰ σιδηροδρόμου ἔφθασα εἰς Ὀστερόδην. Ἐντεῦθεν ἡ πρὸς τὰ ἄνω πορεία γίνεται διὰ τῶν συνή-

Digitized by Google

θων τῆς Γερμανίας ταχυδρομικῶν ὀχημάτων, ὑπὸ τεσσάρων συρομένων ἵππων ἐπὶ τῆς ἀνηφορικῆς λεωφόρου. Ἡ Κλάουσθαλ κεῖται ὑψηλὰ ἐπὶ τοῦ Χάρτς, πολὺ ὑψηλά· καὶ ἡ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἑλικοειδὴς πρὸς αὐτὴν ἀνάβασις, παρεῖχεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ὁδοιπόρου μαγικώτατα ἐναλλὰξ θεάματα τερπνοτάτων κοιλάδων, παχυσκίων δασῶν, χιονοσκεπῶν ἐν ἀπόπτῳ κορυφῶν ὀρέων, φωτεινῶν ὀροπεδίων, ἀγρίων φαράγγων καὶ ἠλιβάτων πετρῶν, μὲ τοὺς κελαρισμοὺς τῶν χαμηλὰ κυλιομένων ῥυακίων, τοὺς ῥόχθους τῶν ἀφ' ὑψηλοῦ παφλαζόντων καταρρακτῶν, καὶ ὅλην ἐκείνην τὴν ποικιλίαν τῶν χρωμάτων, δι' ὧν ἡ χεὶρ τοῦ Φθινοπώρου, ἐφαπτομένη, ποικίλλει τὰ ἐνδύματα τῆς φύσεως, μικρὸν πρὶν ἢ τῆς ἀφαιρέσῃ τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο. Ἔπειτα ἡ εὐδία τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἦτο κάτι τι σπάνιον ἐν Γερμανίᾳ! Ἐλαφροὶ ζέφυροι, βαλσαμωμένοι ὑπὸ τῆς εὐώδους τῶν πευκῶν ῥητίνης, ἔπαιζον σείοντες τὰ κυανᾶ τῶν θυρίδων τῆς ἁμάξης παραπετασμάτια, ζωογονοῦντες τὰς μορφὰς τῶν ὁδοιπόρων, ἀναγεννῶντες τὸ αἷμα ἐντὸς τῶν καρδιῶν καὶ τῶν πνευμόνων μας. Ὁ ἡλιοκαὴς ταχυδρόμος, μὲ τὰ λευκὰ τῆς τάξεώς του σήματα ἐπὶ τοῦ μελανοῦ σκυτίνου πίλου, μὲ τὴν ἀδιακόπως πλαταγοῦσαν μάστιγά του, ὁσάκις προεφαίνετο χωρίον τι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἡμῶν, ἀπεκρέμα τὴν στιλπνὴν αὐτοῦ σάλπιγγα ἀπὸ τῆς μασχάλης, σαλπίζων ὀρεκτικώτατα μελῳδικάς τινας στροφὰς τοῦ δημώδους τῶν ταχυδρόμων σαλπίσματος, ὅπως ἀναγγείλῃ τὴν προσέγγισίν του. Τὰ περικυκλοῦντα ἡμᾶς ὄρη ἀντήχουν θαυμασίως τοὺς τελευταίους φθόγγους τῶν στροφῶν του. Ἀλλ' ὁσάκις ἐπλησιάζομεν πλέον εἰς τὸ χωρίον, τότε τὴν ὑπνηλὴν τὴν ἠχοῦς μουσικὴν τὴν ἀπεστόμιζον ἐξαίφνης αἱ ἰσχυραὶ κραυγαὶ τῶν χηνῶν, αἵτινες ἔσπευδον νὰ μᾶς ὑποδεχθῶσι μὲ ἀνοικτὰς πτέρυγας καὶ προτεταμένους λαιμούς· οἱ γρυλισμοὶ τῶν χοίρων, οἵτινες ἐπροθυμοῦντο νὰ μᾶς παραχωρήσουν ἐλευθέραν διάβασιν, ὑποχωροῦντες κατὰ πυκνὰς φάλαγγας, μὲ ὑψηλὰ συνεστραμμένας οὐράς, δι' ὧν μᾶς ἐχαιρέτων, ἐπὶ τὸ στρατιωτικώτερον· καὶ τέλος αἱ ζωηραὶ φωναὶ φαιδροτάτων παιδίων, τρεχόντων πρὸς συνάντησίν μας, τρεχόντων ὅπως κρεμασθῶσι πρὸς τὰ ὄπισθεν τῆς ἁμάξης. Ὡς καὶ οἱ ἵπποι ἦσαν ἐνθουσιασμένοι. Ὅσῳ ὑψηλότερον ἀνεβαίνομεν, τόσῳ μᾶλλον ἐλαφροί, μᾶλλον θυμοειδεῖς ἐγίνοντο. Ἡ ἅμαξα εἶχε δέκα θέσεις· ἀλλ' ἐπιβάται δὲν ἤμεθα παρὰ τέσσαρες μόνον. Εἶχον λοιπὸν λόγους καὶ οἱ ἵπποι νὰ ἦναι εὐχαριστημένοι κατὰ τὸ ταξείδιον ἐκεῖνο.

Ἤδη πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ἐφθάσαμεν εἰς τὸ τερπνὸν καὶ δασοστεφὲς ὀροπέδιον, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποίου κεῖται ἡ Κλάουσθαλ.

Καὶ μικρὸν πρὶν ἢ ἐξέλθωμεν τῶν καταπύκνων ἐκείνων δασῶν, βραδυπορούσης τῆς ἁμάξης διὰ τὸν ἀνήφορον, αἴφνης ὠχρά τις μορφὴ παρέκυψε διὰ τῆς ἀνοικτῆς θυρίδος, παρ' ἣν ἐκαθήμην· θερμὴ καὶ τοὐτ' αὐτὸ πυρέσσουσα χεὶρ ἔσφιγξε νευρικῶς τὴν ἐδικήν μου. Ἦτον ὁ Πασχάλης, ἐλθὼν πρὸς προϋπάντησιν, συνεπείᾳ τοῦ ἐξ Ὀστερόδης τηλεγράφου μου. Ὁ Πασχάλης, μὲ τὴν στολὴν τῶν μεταλλευτῶν, μὲ τὸ φοιτητικὸν αὐτοῦ *κασκέττον*, ὑπὲρ τὸ σκιάδιον τοῦ ὁποίου ἔστιλβον χιασταὶ δύο μικραὶ ἀργυραῖ σφῦραι: τὸ γενικὸν τῶν μεταλλευτῶν καὶ ὀρυκτολόγων σῆμα. Πρὶν ἔτι τὸν παρατηρήσῃ ὁ ἡνίοχος καὶ σταματήσῃ τοὺς ἵππους, ἐγὼ εὑρέθην ἐκτὸς τῆς ἁμάξης ἐντὸς τῆς ἀγκάλης τοῦ φιλτάτου.

Εἶχον παρέλθει ὑπὲρ τὰ δύο ἔτη, ἀφ' ὅτου δὲν εἴδομεν ἀλλήλους. Καὶ ἦτο μὲν ὁ Πασχάλης ἀνέκαθεν ὑπόχλωμος καὶ ἀναιμικός, ὡς νέος ὅστις ὅσον φειδωλῶς περιεποιεῖτο τὸ σῶμα, ἄλλο τόσον ἀφειδῶς κατεπόνει τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, ἀλλὰ ποτὲ δὲν τὸν εἶχον ἰδεῖ τόσον ὠχρόν, τόσον καταβεβλημένον. Μάλιστα ἐπὶ τῶν δροσερῶν ἐκείνων ὀρέων, ἐν μέσῳ ἀναπαύσεων τώρα πλέον ἀσυγκρίτως ἀνθρωπινωτέρων ἀπὸ τὰς ἐν Ἀθήναις, καὶ ὕστερον ἀπὸ τόσους διθυράμβους ὑπὲρ τοῦ κλίματος ἐν ᾧ ἔζη, ἐπερίμενον νὰ τὸν εὕρω πλήρη ζωῆς καὶ δυνάμεως. Καὶ ὅμως αὐτοῦ ἐνώπιόν μου τὸν εἶχον, βωβὸν ἐκ συγκινήσεως, καὶ τὸν ἔσφιγγον ἐπανειλημμένως εἰς τὴν ἀγκάλην μου, καὶ φρίσσων ᾐσθανόμην τὴν θέρμην τῶν ξηρῶν αὐτοῦ χειλέων, τὸν πυρετὸν τῶν ἐφιδρωμένων χειρῶν του, ἐγὼ ὅστις, μ' ὅλην τὴν ἀσθένειαν καὶ τοὺς κόπους τοῦ ταξειδίου, ἐκινούμην ἐν τῷ μέσῳ τῆς ζωογόνου ἐκείνης ἀτμοσφαίρας τόσον ἐλαφρός, τόσον δυναμωμένος!

— Ἀδελφέ μου, Πασχάλη, μὲ φαίνεσαι ὀλίγον ἀνήμπορος! τῷ εἶπον, μετὰ τὰς μακρὰς καὶ ἐπανειλημμένας ἡμῶν περιπτύξεις.

— Ἄ μπά! Δὲν ἔχω τίποτε. Εἶπεν ἐκεῖνος ἀδιαφόρως. Ἔτσι εἶμαι πάντοτε.

— Παράδοξον! Ἐπερίμενα νὰ σὲ ἰδῶ παχὺν παχὺν καὶ κόκκινον μέσα εἰς τὸν καθαρὸν αὐτὸν ἀέρα.

— Ὤ! εἶπε τότε ὁ Πασχάλης μετὰ μελαγχολικοῦ μειδιάματος — περιμένεις πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν συνδυάζονται μὲ τὸ ἐπάγγελμά μας. Ὁ καθαρὸς ἀέρας εἶναι διὰ σέ, ὅστις ἔρχεσαι ἐπίτηδες νὰ τὸν ἀναπνεύσῃς, ὄχι δι' ἡμᾶς, ποῦ ζοῦμεν ὅλην τὴν ἡμέραν, ὡς τυφλοπόντικοι, μέσα εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς, ἢ ἀναπνέομεν τοὺς δηλητηριώδεις ἀτμοὺς τῶν μετάλλων ἐν τοῖς μεταλλουργείοις. Ἔπειτα εἶχον καὶ ὀλίγην ἀϋπνίαν ἐσχάτως. — Ἤμην τόσον ἀνήσυχος — Σ' ἐπερίμενα καθ' ἑκάστην.

Ὁ ταχυδρόμος, ἅμα ἐξελθὼν τοῦ δάσους, ἤρχισε νὰ σαλπίζῃ τὰς γλυκυτέρας στροφὰς τοῦ

Digitized by Google

ᾄσματός του, προφανῶς διότι ἀνήγγελλε τὴν ἄφιξίν του ὄχι τόσον εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Κλάουσθαλ, ὅσον εἰς τὰ τέκνα καὶ τὴν σύζυγόν του. Ἡμεῖς ἠκολουθοῦμεν τὴν ἅμαξαν μακρόθεν, κρατούμενοι ἀπὸ τῶν χειρῶν.

— Ἄφες τον νὰ 'πάγῃ. Εἶπεν ὁ Πασχάλης. Δὲν χάνεις τίποτε. Θὰ σοῦ φέρῃ τὰ πράγματά σου εἰς τὸ σπίτι μου. Ἐδῶ εἴμεθα ὅλοι γνώριμοι· ἄλλως τε ἔχω παραγγείλει εἰς τὸ ταχυδρομεῖον.

Μετ' ὀλίγον ἐξελίχθησαν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, ὡς εὐρεῖς καὶ παχύτατοι χλοεροὶ τάπητες, οἱ περὶ τὴν Κλάουσθαλ λειμῶνες. Ὑψηλαὶ μεμονωμέναι καπνοδόχοι, ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἐγειρόμεναι, προσείλκυσαν τὴν προσοχήν μου: ἀναμφιβόλως ἀνῆκον εἰς τὰ μεταλλεῖα. Αἱ στέγαι τῆς πόλεως μόλις διεκρίνοντο ὡς ἀγροὶ κοκκινωπῆς γῆς νεωστὶ ὠργωμένης, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀνοικτοῦ πρασίνου χρώματος τοῦ ὀροπεδίου. Ἀλλ' αἱ οἰκίαι δὲν ἐφαίνοντο ἔτι, διότι κεῖνται χαμηλότερον τῶν λειμώνων, ἐν τῷ λεκανοπεδίῳ καὶ ἑκατέρωθεν τοῦ διατέμνοντος τὴν πόλιν ποταμίσκου. Ὁ βασιλεύων ἥλιος ἐνεδύετο θαυμαστὴν μεγαλοπρέπειαν, ἐπιχρυσῶν τὰς κορυφὰς τῶν ἀπέναντι ὑψωμάτων· μακρυνὴ ἁρμονία κωδώνων, ὡς ἦχοι μουσικῆς ἐκπνεούσης, ἀφικνεῖτο μέχρις ἡμῶν ἀπὸ τῶν πέριξ κλιτύων, ἐφ' ὧν διεκρίνοντο ἀμυδρῶς λευκαὶ ἀγέλαι βοσκημάτων, ἐπιστρεφόντων οἴκαδε. Εἰς ἔτι μακροτέρας ἀποστάσεις αἱ δασοσκεπεῖς τῶν ὀρέων πλευραὶ ἐχρωματίζοντο ὁλονὲν μελανώτεραι· λευκὴ ὁμίχλη ἤρχιζε νὰ αἰωρῆται ἐπ' αὐτῶν. Καὶ ὑπεράνω αὐτῶν ἡ ὑψηλοτάτη κορυφὴ τοῦ Χάρτς, ὁ *Χιονόσκεπος* κατὰ τὴν γλῶσσαν τοῦ τόπου, καθίστατο ἀπὸ λευκῆς ἐρυθρὰ κ' ἐρυθροτέρα, ἁμιλλωμένη κατὰ τὴν ὡραιότητα τοῦ χρωματισμοῦ πρὸς τὴν γνωστὴν ἀνταύγειαν τῶν Ἄλπεων. Μετ' ὀλίγον τὰ τιτυβίσματα τῶν πτηνῶν ἐσίγησαν· οἱ ἦχοι τῶν κωδώνων ἐξέπνευσαν· οἱ ζέφυροι ἐκοιμήθησαν· οὐδὲ φύλλον ἐκινεῖτο. Παράδοξον αἴσθημα θρησκευτικῆς κατανύξεως συνεῖχε τὴν καρδίαν μου πρὸ τοῦ μεγαλείου τῆς φύσεως! Ἀπερίγραπτος συγκίνησις ἐδέσμευε τὴν γλῶσσάν μου. Ὁ Πασχάλης ἔσφιγγε διαρκῶς τὴν χεῖρά μου, καὶ μὲ ἠτένιζε μετ' ἐσωτερικῆς ἱκανοποιήσεως διὰ τὴν βαθεῖαν ἐντύπωσιν, ἣν ἐποίει ἐπὶ τῶν αἰσθήσεών μου ἡ σκηνογραφία. Ἐπὶ τέλους διέκοψε τὴν σιωπήν:

Ἐπὶ πάντων τῶν ὀρέων
ἡσυχία βασιλεύει.
Ἐπὶ τῶν κλαδίσκων πλέον
οὔτε φύλλον δὲν σαλεύει.
Τὰ πτηνὰ 'ταῖρι 'ταῖρι
κοιμῶνται σιγὰ κ' εὐτυχῆ—
Ὦ, καρτέρει, καρτέρει,
καὶ σὺ θὰ κοιμᾶσ' ἐν βραχεῖ!—

Οἱ μελαγχολικοὶ οὗτοι τοῦ μεγάλου τῆς Γερμανίας ποιητοῦ στίχοι, ἀπαγγελθέντες ὑπὸ τοῦ Πασχάλη οὕτως, ἀπροσδοκήτως, ἑλληνιστί, μετὰ βαθέος πάθους καὶ ἀληθοῦς συναισθήματος τῆς σημασίας αὐτῶν, δὲν ἠξεύρω πῶς μ' ἐπροξένησαν τὴν γλυκεῖαν ἀνατριχίασιν, καὶ ἔφεραν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου τὰ δάκρυα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δὲν μοὶ συμβαίνουσι συνήθως, εἰ μὴ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ἀνεφίκτως ὑψηλῶν σκέψεων, ἀμετρήτως βαθέων αἰσθημάτων, ἀλλὰ καὶ τοῦτο πάλιν μόνον ὅταν ἡ ψυχή μου τύχῃ νὰ ἦναι καταλλήλως διατεθειμένη.

— Ἐκεῖ ἐπάνω τοὺς ἔγραψεν. Εἶπεν ὁ Πασχάλης δεικνύων μοι τὴν χιονοσκεπῆ κορυφὴν τοῦ Βρούκ. — Βλέπεις τὸ μελανὸν ἐκεῖνο σημεῖον; Αὐτὸ εἶναι τὸ ξενοδοχεῖον, ὅπου διενυκτέρευσεν. Ἐπὶ τῶν τοίχων αὐτοῦ σώζεται ἀκόμη ἡ ἡμερομηνία καὶ τὸ ἰδιόγραφον ὄνομά του. Πρέπει νὰ ἦτο τοιαύτη τις ἑσπέρα, ὅταν ἔγραψε τοὺς στίχους. Τόσον εὐδία, τόσον γαληνιαία.

— Καὶ ἔχετε λοιπὸν συχνὰ τόσον μαγικὰς ἑσπέρας ἐπὶ τοῦ Χάρτς;

— Πολὺ συχνὰ ὄχι. Ἀλλὰ τώρα εἶναι ὁ καιρός των. Ἀπό τινος ζῶμεν ἐνταῦθα ὡς ἐν Παραδείσῳ. Διὰ τοῦτο ἐπέμενον νὰ ἐπισπεύσῃς τὴν ἔλευσίν σου.

— Καὶ δὲν ἐφοβεῖσο μήπως σοῦ φέρω τὴν κακοκαιρίαν;

— Ὄχι τόσον, ὅσον μὴ δὲν προφθάσῃς τὴν καλοκαιρίαν. Δὲν ἔχεις ἰδέαν τί ἀλλοπρόσαλλος εἶναι ὁ γέρος ἐκεῖ ἐπάνω, μὲ τὸν αἰωνίως λευκὸν σκοῦφόν του. Τί δύστροπος! Δι' αὐτὸ κύτταξε νὰ κοιμηθῇς ἀπόψε καλά, νὰ ξεκουρασθῇς ἀπὸ τὸ ταξεῖδι. Νομίζω φρόνιμον νὰ τὸν ἐπισκεφθῶμεν ἐνόσῳ εἶναι 'στὰ καλά του.

— Τί! ἀμέσως αὔριον ἐννοεῖς;

— Ναί, ναί! Πρέπει νὰ τὸν καλοπιάσωμεν· εἶναι ὁ μόνος τρόπος νὰ τὸν κάμωμεν νὰ παρατείνῃ τὴν εὐμένειάν του. Δὲν νομίζεις;

— Ἀμφιβάλλω! Εἶπον ἐγώ, ἀναφερόμενος ὄχι τόσον εἰς τὸν τρόπον, περὶ οὗ ὡμίλει, ὅσον εἰς τὰς δυνάμεις ἡμῶν ἀμφοτέρων.

— Ὤ, βέβαια, βέβαια! Ἐξηκολούθησεν ὁ Πασχάλης, μετὰ πειρακτικοῦ μειδιάματος. Ὅταν ἰδῇ, ὅτι ὁ νέος προσκυνητής του δὲν ὁμοιάζει ἐμᾶς τοὺς βεβήλους καὶ βαναύσους, οἱ ὁποῖοι τὸν ἀναβαίνομεν μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ λερώσωμεν τὴν σκούφιάν του, ὅτι ἐντὸς τοῦ ὠχροῦ τούτου μετώπου ἐγκυμονεῖται μία ᾠδὴ πρὸς ἔπαινόν του, τότε βεβαίως θὰ μᾶς φερθῇ ὅπως πρέπει. Ὡς πρὸς τοῦτο ὁμοιάζει κι' αὐτὸς ὅλους τοὺς *μεγάλους*. Ἐν τούτοις κάμε καὶ σὺ πῶς τὸν θαυμάζεις ἀπὸ τώρα· πῶς δὲν ἠξεύρεις πόθεν ν' ἀρχίσῃς τὸ ἐγκώμιόν του.

Digitized by Google

Καὶ τότε σὲ ὑπόσχομαι ἐπὶ τοῦ Χὰρτς πολλὴν τέρψιν καὶ διδασκαλίαν.

— Λοιπὸν πάντοτε ὁ ἴδιος ; Ἀνέκραξα ἐγὼ γελῶν. Πάντοτε τὸ τερπνὸν, ἀχώριστον ἀπὸ τοῦ ὠφελίμου ; Κ' ἐλησμόνησας τὸ *φιάσκο* 'σ τὴν *μπιραρία* τοῦ Μπερνιουδάκη ; Ἐδῶ ἐγελάσαμεν καὶ οἱ δύο ἀπὸ καρδίας.

— Ἐν τούτοις, εἶπεν ὁ Πασχάλης μετ' ὀλίγον σοβαρῶς, τώρα τὸ πρᾶγμα διαφέρει. Τώρα δὲν πρόκειται νὰ πιθηκίσωμεν ἁπλῶς τοὺς ξενισμοὺς, νὰ μάθωμεν πῶς διαδραματίζονται αἱ κωμικοτραγικαὶ σκηναὶ γερμανικῆς μέθης, ἀλλὰ νὰ γνωρίσωμεν τὰς τοποθεσίας, ἐν αἷς ὁ νηφαλιώτατος δραματικὸς τῆς χώρας ταύτης ὑπέθεσε τὰς τόσον μαγικὰς καὶ φανταστικὰς σκηνὰς τοῦ *Φάουστ*.

— Ἀλήθεια λέγεις. Ἐλησμόνησα πῶς ἡ *Παραμονὴ τοῦ Μαΐου* διαδραματίζεται ἐπὶ τοῦ Χάρτς. Καὶ εἶναι λοιπὸν ἐδῶ κοντὰ τὸ μέρος ;

— Νά! ἐκεῖ ἐπάνω ὑψηλὰ εἶναι τὸ ὀροπέδιον, ἐφ' οὗ ἐσκηνοθέτησε τὰ ὄργια καὶ τοὺς χοροὺς τῶν Μαγισσῶν κατὰ τὴν παραμονὴν τοῦ Μαΐου· καὶ ἔμπροσθεν, κάτω, χαίνει εἰς καταπληκτικὸν βάθος τὸ βάραθρον, τὸ ὁποῖον καὶ σήμερον ἀκόμη ὀνομάζεται : *ὁ Λέβης τῶν Στριγγλῶν*. Πολὺ κοντὰ δὲν εἶναι· ἀλλὰ πάντοτε κοντήτερα δι' ἡμᾶς, παρὰ διὰ τοὺς Ἀμερικανοὺς, οἱ ὁποῖοι διαπλέουν τὸν ὠκεανὸν πρὸς ἐπίσκεψίν του.

Οὕτω κατηρχόμεθα εἰς τὴν πρὸ ἡμῶν ἀποκαλυφθεῖσαν τώρα πολίχνην, ἐγὼ μὲν ἀπερροφημένος ὑπὸ τοῦ περὶ ἐμὲ μεγαλείου, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους πότε πρὸς τὸ ἓν πότε πρὸς τὸ ἄλλο σκηνογραφικὸν θαῦμα, ὁ δὲ Πασχάλης χαιρετῶν τοὺς διαβάτας καὶ ἀντ' ἐμοῦ, ἀλλὰ πάντοτε μὲ τὸ κηδεμονικὸν αὐτοῦ βλέμμα ἐπ' ἐμοῦ, πρόθυμος νὰ μοὶ ὀνομάσῃ τὰς τοποθεσίας, ν' ἀριθμήσῃ τὰς εἰδικὰς μιᾶς ἑκάστης καλλονὰς, ὡς ἐὰν μὴ ὑπῆρχεν ἐπὶ τῶν ὀρέων ἐκείνων σπιθαμὴ γῆς, ἐφ' ἧς νὰ μὴ ἐπάτησεν ὁ πούς του. Καὶ ὑπεδύετο τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ ξεναγοῦ τόσῳ μᾶλλον ἀσμένως, καθ' ὅσον, ἀνέκαθεν εἰς τακτικὴν ἀλληλογραφίαν διατελοῦντες, δὲν εἴχομεν, κατὰ τὴν συνάντησίν μας ταύτην, πολλά τινα ἰδιαίτερα νὰ διακοινώσωμεν πρὸς ἀλλήλους.

Αἱ οἰκίαι τῆς Κλάουσθαλ, ἐκτὸς τῶν ἐπιστημονικῶν ἱδρυμάτων, οὔτ' ἐπὶ μεγέθει οὔτ' ἐπὶ καλλονῇ διακρίνονται. Αἱ ὁδοὶ, δι' ὧν διερχόμεθα, ἦσαν ἀνάλογοι πρὸς τὰ ἐπ' αὐτῶν οἰκοδομήματα. Ἀνήφοροι καὶ κατήφοροι εἶναι πράγματα συχνὰ καὶ ἀναπόφευκτα διὰ τὴν ὀρεινὴν πολίχνην. Ἐν τούτοις πάντα ταῦτα ἦσαν ἀξιολόγως λιθοστρωμένα. Διότι μ' ὅλην τὴν ἀπροσεξίαν ἡμῶν, καὶ τὴν ἀμυδρότητα τῶν διὰ πετρελαίου παροδίων φανῶν, σπανίως προσεκρούομεν ἐπὶ ἐξοχῶν καὶ οὐδέποτ' ἐπέσαμεν εἰς βόθρον τινά. Παράξενος μοὶ ἐφάνη καὶ πρωτοφανὴς ἡ προσαγόρευσις τῶν παριόντων. Διότι ἐν Κλάουσθαλ οὐδένα θὰ συναντήσητε καθ' ὁδὸν χωρὶς νὰ σᾶς προσαγορεύσῃ : Glück auf! καὶ ὅταν ἀκόμη τῷ εἶσθε ὅλως διόλου ἄγνωστος. Κατ' ἀρχὰς ἐνόμισα ὅτι προέφερον τὸ *Καλημέρα* τῶν Γερμανῶν τόσον ἰδιωματικῶς, ὥστε νὰ παραλλάσσῃ μέχρι παρεξηγήσεως. Ὅταν ὅμως ἐπείσθην, ὅτι δὲν προσεφώνουν παρὰ *Ἔσο τυχηρός!* ἠρώτησα τὴν αἰτίαν.

— Αἴ ! αὐτὸ, βλέπεις, ἐπακολουθεῖ εἰς τὸ ἐπάγγελμά μας. — Εἶπεν ὁ Πασχάλης μελαγχολικῶς. — Καλημέρα καὶ καληνύκτα, εἰς τὸν μεταλλορύκτην λεγόμενον, θὰ ἦτο σκληρὰ εἰρωνεία. Ἡμέρα δὲν ὑπάρχει διὰ τοὺς διανύοντας αὐτὴν ἐντὸς τῆς ἐρεβώδους νυκτὸς τῶν καταχθονίων, οὔτε νὺξ διὰ τοὺς διάγοντας αὐτὴν ἐν ἐργασίᾳ ὑπὸ τὴν λάμψιν τῶν φανῶν καὶ τῶν λαμπάδων. Διὰ τοῦτο μὴ τοὺς εὐχηθῇς ποτὲ τοιοῦτόν τι, ἂν θέλῃς νὰ μὴ τοὺς ἐνθυμίσῃς τὴν δυστυχίαν των. Εὔχου εἰς πᾶσαν περίστασιν καὶ εἰς ὅντιν' ἀπαντᾷς νὰ ἦναι τυχηρός. Ὅλοι ἐδῶ ἔχομεν ἀνάγκην τῆς εὐχῆς ταύτης.

— Ἀλλὰ τί σημαίνει λοιπὸν, κύριε ; ἠρώτησα ἐγὼ, γελῶν ἐπὶ τῇ σπουδαιότητι, μεθ' ἧς ὁ Πασχάλης ἤρξατο νὰ περιβάλλῃ τὸ ζήτημα.

— Ὢ ! εἶπεν ἐκεῖνος ἔτι μελαγχολικώτερον. — Ἡ εὐχὴ αὐτὴ δὲν σημαίνει, ὡς νομίζουσι πολλοί : Ἔσο τυχηρὸς ν' ἀνασκάψῃς κανένα ἀδάμαντα ! Ἔσο τυχηρὸς ν' ἀνακαλύψῃς καμμίαν φλέβαν χρυσοῦ ! ἀλλὰ σημαίνει διὰ τὸν πτωχὸν μεταλλευτήν : Ἔσο τυχηρὸς νὰ μὴ πέσῃ κανεὶς ὑπόγειος θόλος καὶ σὲ πλακώσῃ ! Ἔσο τυχηρὸς νὰ μὴ ἀναφθοῦν τὰ ἀέρια τῶν μεταλλείων καὶ σὲ καύσουν ! Καὶ οὕτω καθεξῆς.

Τοιουτοτρόπως ἐφθάσαμεν μέχρι τῆς οἰκίας του, καὶ — *Glück auf!* ἐχαιρετήσαμεν τὴν πρὸ τῆς θύρας προσδοκῶσαν οἰκοδέσποιναν. Τουτέστιν : Ἔσο τυχηρὰ, μήπως μετὰ μίαν στιγμὴν σοὶ ἀναγγείλουν, ὅτι εἶσαι χήρα, ὅτι ἠτεκνώθης ! Ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ ὁ Πασχάλης εἶχε φροντίσει νὰ μοὶ παραχωρηθῇ κατάλυμα, ὄνομα καὶ πρᾶγμα ἀναπαυτικώτατον. Πρὸ πολλοῦ δὲν εἶχον κοιμηθῆ τόσον ἀναπαυτικὰ, τόσον χορταστικὰ, ὅσον κατὰ τὴν πρώτην ἐκείνην νύκτα ἐν Κλάουσθαλ. Ἴσως συνεισέφερε καὶ ἡ κόπωσίς μου πρὸς τοῦτο. Διότι μόλις ἐδειπνήσαμεν καὶ τὸ *ἐπῆρα δίπλα*. Τόσον ἤμην κουρασμένος ἀπὸ τὸ ταξείδιον.

Ἀλλὰ παραδόξως πως ἐχορτάσθην ὕπνον πολὺ πρὶν φέξῃ κυρίως ἡ ἡμέρα. Καὶ ἤκουον μὲν τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐγερθέντας καὶ κινουμένους, ἀλλ' ἀφοῦ ἦτον ἀκόμη τόσον σκοτεινὰ, ἐπροτίμησα νὰ μὴ σηκωθῶ. Ἐπὶ τέλους ἔκρουσε τὴν θύραν μου σφοδρῶς

Digitized by Google

καὶ εἰσῆλθεν ὁ Πασχάλης καταβεβρεγμένος ἄνωθεν ἕως κάτω.

— Βρέ, ἀδερφέ! — ἀνέκραξεν ἐκπεπληγμένος — κοιμᾶσαι ἀκόμη; Εἶναι μεσημέρι! —

Ἀληθῶς εἶχον κοιμηθῆ βαθέως ὄχι μόνον καθ' ὅλην τὴν νύκτα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας! Καὶ δὲν δυσηρεστήθην μὲν τόσον ἐπὶ τούτῳ, ἐξεπλάγην ὅμως δυσαρέστως, ὅταν ἀποσύρας τὰ παραπετάσματα τῶν παραθύρων, εὗρον ὅτι τὸ δωμάτιόν μου δὲν ἐφωτίζετο περισσότερον ἀφ' ὅσον μέχρι τοῦδε. Ἡ βροχὴ ἔπιπτεν ὡς ἀπὸ μυρίων κρουνῶν· πυκνὴ ὁμίχλη ἐκάλυπτε τὰ πάντα· ὁ οὐρανὸς ἦτο μαῦρος, πίσσα! Εὑρισκόμεθα ἐν αὐταῖς ταῖς νεφέλαις!

—Καὶ τώρα;! εἶπον πρὸς τὸν Πασχάλην, ἐκπεπληγμένος ἐκ τῆς ἀπροσδοκήτου μεταβολῆς.

— Τώρα — *Ὁ Θεὸς ἐλεήσαι ἡμᾶς καὶ οἰκτειρήσαι ἡμᾶς!* — ἀπήντησεν ἐκεῖνος κρεμάσας τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλήν, ὡς ἄνθρωπος ἀπηλπισμένος.—Τί κρῖμα νὰ μὴν ἔλθῃς ἐνωρίτερον! Ὅταν ἐβγῆκα ἐγὼ σήμερα πρωὶ νὰ 'πάγω εἰς τὸ μεταλλεῖον, δὲν ἐφαίνετο ἀκόμη τίποτε ὕποπτον. Καὶ 'διὲς τί κατάστασις πραγμάτων εἰς ὀλίγων ὡρῶν διάστημα!

— Λοιπὸν δὲν θ' ἀναβῶμεν σήμερον εἰς τὸν Χιονόσκουφον.

— Σήμερον; — Ἀνέκραξεν ὁ Πασχάλης, οἰκτείρων τὴν ἀφέλειαν τῆς ἐρωτήσεως.— Δὲν ἐρωτᾷς ἂν θὰ εἰμπορέσῃς νὰ 'βγάλῃς τὴν μύτη σου ἔξω ἀπὸ τὴν θύρα ἐδῶ καὶ καναδυὸ ἑβδομάδας, μόνον συλλογιέσαι Χιονόσκουφον! Διατί νὰ μὴ ἔλθῃς ἐνωρίτερον!

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐνόμισα ὅτι ὁ καλὸς φίλος μ' ἐφοβέριζε, μᾶλλον ἀστεϊζόμενος, διότι δὲν ἦλθον ἐνωρίτερον, ὡς ἐπεθύμει. Τὸν ἔστειλα λοιπὸν νὰ ἐνδυθῇ στεγνότερα φορέματα, χωρὶς νὰ δώσω σημασίαν εἰς τὰς προρρήσεις του. Ἐν τούτοις τὴν ἡμέραν ἐκείνην δὲν ἐβγάλαμεν τὴν μύτην μας οὔτε ἀπὸ τὸ παράθυρον. Τὴν ἐπιοῦσαν ἡ βροχὴ ἔπαυσεν, ἀλλὰ πυκνοτάτη λευκὴ ὁμίχλη ὑπερεπλήρου τὴν ἀτμοσφαῖραν ἀποκρύπτουσα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ὡς καὶ τὰς ἀπέναντι στέγας. Ἤνοιξα ἐπί τινας στιγμὰς τὸ παράθυρον, ἀλλ' ἠναγκάσθην νὰ τὸ κλείσω πάλιν: ἡ ὁμίχλη εἰσδύσασα εἰς τὸ δωμάτιον, ἀπερροφήθη τόσον ταχέως ὑπὸ παντὸς ἐν αὐτῷ μαλλίνου ὑφάσματος καὶ ὑπὸ τῶν ἐνδυμάτων ἡμῶν, ὡς ἐὰν τ' ἀντικείμενα ταῦτα εἶχον κατασκευασθῇ ὑπὸ τοῦ θαυματουργοῦ ἐκείνου πόκου τοῦ προφήτου Ἀαρὼν! Τὴν ὁμίχλην διεδέχθη βροχὴ μετὰ σφοδροτάτου ἀνέμου, καὶ τὴν βροχὴν ὁμίχλη καὶ τὴν ὁμίχλην βροχή! Καὶ τοιουτοτρόπως ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας ἡ προφητεία τοῦ Πασχάλη ἐθριάμβευεν. Ὁ καιρὸς ἐψυχράνθη καθ' ὑπερβολήν, κ' ἐγὼ ἤρχησα νὰ βήχω σφοδρότερον παρὰ ποτε. Οὕτως, ὥστε ἐπί τινα καιρὸν δὲν ἐτόλμων νὰ προβάλω τὴν μύτην μου οὔτε διὰ τῶν παραπετασμάτων τῆς κλίνης.

Ἐν τούτοις ὁ Πασχάλης ἐξηκολούθει νὰ ἐξέρχηται τακτικὰ ἀνὰ πᾶσαν προμεσημβρίαν. Διότι, ἂν καὶ εἶχε διακοπὰς ὡς πρὸς τὰ μαθήματα, ὅμως διὰ τὴν πρακτικὴν του ἐξάσκησιν ἐδαπάνα τὸ πρῶτον ἥμισυ τῆς ἡμέρας, πότε μὲν ἐν τοῖς πλυντηρίοις καὶ χωνευτηρίοις τῶν μεταλλουργείων, πότε ὅμως ἐν αὐτοῖς τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς, ἐμπεπιστευμένος τὴν ἐπίβλεψιν τῶν ἐργασιῶν, ἢ σκάπτων καὶ αὐτὸς ὡς ἁπλοῦς ἐργάτης. Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ ὁποίαν φανταστικὴν ἐντύπωσιν μοὶ ἐνεποίει ὁσάκις τὸν ἔβλεπον ἐπιστρέφοντα ἐκ τῶν μεταλλείων. Μὲ τὸν ὠμοσκεπῆ αὐτοῦ σκοῦφον ἐπὶ κεφαλῆς, τὸν εἰδικὸν φανὸν τοῦ μεταλλευτοῦ κάτωθι τοῦ στήθους, μὲ τὴν σκυτίνην ποδιὰν περὶ τοὺς γλουτούς, καὶ τὴν ἀστράπτουσαν αὐτοῦ σφύραν ἐπὶ τοῦ ὤμου, μοὶ ἐφαίνετο ὡς ἓν τῶν ἀγαθοποιῶν ἐκείνων πλασμάτων τῆς γερμανικῆς μυθολογίας, εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὁποίων ὑποτίθεται ἐμπεπιστευμένη ἡ παραγωγὴ καὶ ἡ ἐπιτήρησις τῶν θησαυρῶν τῆς γῆς. Αἱ δασεῖαι ὀφρῦς, τὸ μακρὸν καὶ πυκνὸν καὶ μελάντατον αὐτοῦ γένειον, ἡ ὠχροτάτη ὄψις, οἱ ἐκ τοῦ βάθους τῶν κοιλωμάτων αὐτῶν ζωηρῶς σπινθηροβολοῦντες ὀφθαλμοί, καί τις ὑπεράνθρωπος νευρικὴ δύναμις ἐμφωλεύουσα ὑπὸ τὴν διαφανῆ ἐπιδερμίδα τῶν ἰσχνῶν καὶ μακρῶν αὐτοῦ δακτύλων, μοὶ ἐπερρώννυον συνεχῶς τὴν ἐντύπωσιν ἐκείνην μέχρι πραγματικῆς αὐταπάτης. Μόνον τὸ εὐτράπελον καὶ φιλοπαῖγμον καὶ πειρακτικὸν τῶν σκωπτικῶν τῆς μεταλλευτικῆς δαιμονίων ἐφαίνετο ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ἐκλεῖπον ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ Πασχάλη. Ὅσον ἡ κακοκαιρία παρετείνετο, τόσον μελαγχολικώτερος, τόσον σιωπηλότερος καθίστατο ἐκεῖνος.

Ἐπὶ τέλους τὸ κακὸν ἔξω ἐδεινώθη τόσον, ὥστε ἀκριβῶς τὴν δεκάτην πέμπτην Αὐγούστου, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν λοιπῶν Κλαουσθαλίων, ἐθέσαμεν τὰς θερμάστρας εἰς ἐνέργειαν. Πληκτικωτέρας ἡμέρας δὲν ἐπέζησα ἀκόμη! Ἡ βροχὴ ἐμάστιζεν ἀκαταπαύστως τὰ παράθυρα· ὁ ἄνεμος ἐσύριζε λυσσωδῶς ἀπειλῶν ν' ἀνατινάξῃ τὴν στέγην τῆς οἰκίας· καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπέπιπτε τόσον ἐξαφνικά, τόσον λάβρος κατὰ τῆς καπνοδόχου, ὥστε ὁ καπνὸς ἐπέστρεφεν ὅλως διὰ τῆς θερμάστρας, πληρῶν τὸ δωμάτιον καὶ τοὺς ὀφθαλμούς μου. Καὶ ἐνθυμούμην ἐγὼ τότε μετὰ δακρύων τὸ *ἵεμενος καὶ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοῆσαι* τοῦ ὁμηρομαθοῦς ἰατροῦ μου, καὶ μετενόουν πικρῶς, διότι τὸν παρήκουσα. Ἔπειτα ἤρχοντο αἱ νύκτες. Ἀγριώτερον πρᾶγμα δὲν εἰμπορεῖ νὰ φαντασθῇ κανείς. Ἡ οἰκία μας ἦτον ᾠκοδομημένη ἐπὶ τῆς κατωφερείας ὑψώματός τινος, ἐφ'

Digitized by Google

οὗ ἠγείροντο ὑψηλαί τινες δρῦς ἐν συμπλέγματι καὶ δύο τρεῖς γηραιαὶ πεῦκαι παρ' αὐτάς. Ἡ ἀνεμοζάλη εἶχεν ἄλλοτε καταρρίψει, θραύσασα τὴν μίαν ἐκ τῶν δρυῶν· τὸ τεθραυσμένον μέρος — περίπου δύο τρίτα τοῦ δένδρου — συνεχόμενον ἔτι μὲ τὸν ἀρχικὸν κορμὸν, καὶ ἀποτελοῦν μετ' αὐτὸν ὀξεῖαν γωνίαν ἐξέτεινε τοὺς ἀκραίμονάς του μέχρι τῆς οἰκίας ἡμῶν, ψαῦον διὰ τῶν ξηρῶν αὐτῶν φύλλων τὴν στέγην, ἀκριβῶς ὑπεράνω τῆς κλίνης μου. Ὅταν αἱ καταιγίδες ἐμυκῶντο, συρίζουσαι διὰ τῶν βελονοειδῶν φύλλων τῶν πευκῶν, βοῶσαι διὰ τῆς πυκνῆς τῶν δρυῶν κομώσεως, θροοῦσαι διὰ τῶν ξηρῶν κλάδων τοῦ καταπεσόντος δένδρου, ἠκούοντο, ἐπ' αὐτῆς τῆς στέγης μου, ὡς φρενήρεις σατανικαὶ συναυλίαι, τόσον ἀγρίαι, τόσον φρικαλέως φανταστικαί, ὥστε, εἶμαι βέβαιος, οὐδ' ὁ πλέον ἠλίθιος ἄνθρωπος, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ τὰς ἀκούσῃ χωρὶς νὰ χάσῃ τὸν ὕπνον του. Καὶ ὅταν χάσῃ τις τὸν ὕπνον του ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις, ὁπόσαι ἀλλοπρόσαλλοι ἰδέαι δὲν ἔρχονται νὰ ἐπαυξήσουν τὴν ταραχὴν τῆς ψυχῆς του! Ἐγὼ δὲν ἠδυνάμην νὰ λησμονήσω τὰς *Στρίγγλας* καὶ τοὺς *Καλλικαντζάρους* καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ δαιμόνια, δι' ὧν ὁ ἐν Γοττίγγῃ καθηγητής μ' ἐφοβέριζεν, ἐὰν ἤθελον ἀναβῇ πολὺ ὑψηλὰ ἐπὶ τοῦ Χάρτς. Καὶ ὅμως ἐκεῖ πλησίον μου εἶχον τώρα τὸ ὀροπέδιον, ἐφ' οὗ τὰ τερατώδη καὶ βλοσυρὰ ἐκεῖνα ἐκβράσματα τοῦ Ἅδου ἐτέλουν τὰ φρικαλέα των ὄργια! Ἐκεῖ πλησίον μου τὸν *Λέβητα*, περὶ ὃν αἱ εἰδεχθεῖς καὶ ἡμίγυμνοι Στρίγγλαι ἐχόρευον, μὲ τὴν πιναρὰν κόμην ἐσκορπισμένην εἰς τοὺς ἀέρας, ῥίπτουσαι εἰς αὐτὸν πότε μίαν καρδίαν νεάνιδος ἀτιμασθείσης, πότε τ' ἀσπαίροντα μέλη ἀρτιγεννήτου βρέφους!

Ἔπειτα οἱ τρυγμοὶ τῶν ξηρῶν φύλλων ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς μου ἠκούοντο ὡς ὄνυχες νεκρικῶν φασμάτων προσπαθούντων νὰ παραμερίσωσι τὰς κεράμους τῆς στέγης, ὅπως εἰσβάλωσιν εἰς τὸν σκοτεινὸν κοιτῶνά μου! καὶ μ' ἐγγίσωσι μὲ τὰ ψυχρά, τὰ βρεμμένα των σάβανα.

Καὶ ἐταράσσετο λοιπὸν ἡ καρδία μου, καὶ ἔτεινον τὴν ἀκοὴν, χωρὶς νὰ τὸ θέλω, καὶ προσεῖχον εἰς τοὺς δούπους καὶ θορύβους τῆς βροχῆς, τοὺς συριγμοὺς καὶ μυκηθμοὺς τῶν καταιγίδων, καὶ συνεχῶς ἐνόμιζον, ὅτι διὰ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης βοῆς τῶν πρὸς τὰ δένδρα παλαιόντων ἀνέμων, διέκρινον ἀναμὶξ στοναχὰς πνιγομένων ἀνθρώπων, ὀλολυγμοὺς βιαζομένων γυναικῶν, κλαυθμηρισμοὺς ἐκτεθειμένων παιδίων· καὶ ὑπεράνω πάντων τούτων τοὺς σαρκαστικοὺς γέλωτας, τοὺς ὀξεῖς ἀλαλαγμοὺς, τὰς στρηνιώδεις ὠρυγὰς ὅλων ἐκείνων τῶν ἐνσαρκωμένων παθῶν, ὅσα ἦσαν οἱ χαιρέκακοι αἴτιοι τῶν ἐν τῷ σκότει τελουμένων!.. Τὸ διηγοῦμαι μετὰ παρέλευσιν τόσων ἐτῶν, καὶ ὅμως — παράδοξον πρᾶγμα! — νομίζω ὅτι βλέπω τὰς σκηνὰς, ἀκούω τὰς φωνὰς ἐκ νέου, καὶ κρυερὰ φρικίασις διατρέχει τὰ νεῦρά μου ἀπὸ ἄκρου ἕως ἄκρου!..

[Ἕπεται τὸ τέλος].

Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

ΜΥΡΜΗΚΕΣ, ΜΕΛΙΣΣΑΙ ΚΑΙ ΣΦΗΚΕΣ[1]

«Ἀναμφηρίστως, λέγει ὁ Lubbock, οἱ ἀνθρωποειδεῖς πίθηκοι, ὡς ἐκ τῆς ἀνατομικῆς αὐτῶν κατασκευῆς, πλησιάζουσι μᾶλλον πρὸς τὸν ἄνθρωπον· ἂν ὅμως θεωρήσωμεν τὰ ἤθη τῶν μυρμήκων, τὸν ἐν κοινωνίαις ὀργανισμὸν αὐτῶν, τὰς πολυπληθεῖς κοινότητας, τοὺς οἴκους καὶ τὰς ὁδοὺς ἃς κατασκευάζουσι, τὴν συνήθειαν τοῦ νὰ ἀνατρέφωσι κατοικίδια ζῷα, πολλάκις δὲ καὶ νὰ αἰχμαλωτίζωσι τοιαῦτα, ὑποχρεούμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ μύρμηκες δύνανται νὰ τεθῶσι παρὰ τὸν ἄνθρωπον ἐν τῇ κλίμακι τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως».

Εἶμαι βεβαιότατος, ὅτι μετὰ τὸ τέλος τῆς παρούσης ἀναλύσεως, μεθ' ὅλης τῆς ἀτελείας τῆς ὑπ' ἐμοῦ γενησομένης περιγραφῆς, θὰ συνομολογήσῃ ἕκαστος ὅτι οἱ ἀνωτέρω λόγοι τοῦ περιπύστου συγγραφέως καὶ διακεκριμένου μέλους τῆς ἀγγλικῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων δὲν εἶναι ὅλως διόλου ὑπερβολικοί.

Α'.

Βίος τῶν μυρμήκων.

Πρὶν ἢ ἐπιληφθῶμεν τοῦ θέματος, ἀνάγκη νὰ προτάξω ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς ἀνατομίας τῶν ἐξεταζομένων ζώων.

Ἡ ζωὴ τοῦ μύρμηκος διαιρεῖται εὐκρινῶς εἰς τέσσαρας περιόδους: πρώτη περίοδος εἶναι ἡ ἐν τῷ ᾠῷ, δευτέρα ἡ ἐν καταστάσει νύμφης ἢ κάμβης, καθ' ἣν παρίσταται ἡμῖν τὸ ζῷον ὑπὸ σκωληκοειδῆ μορφὴν, τρίτη ἡ ἐν καταστάσει *χρυσαλλίδος* ἢ βομβυκίου, καὶ τετάρτη ἡ τοῦ τελείου ἐντόμου.

Τὰ ᾠὰ ἔχουσι σχῆμα ἐπίμηκες, χρῶμα λευκὸν ἢ ὑποκίτρινον· ἐκκολάπτονται δὲ ἕνα μῆνα μετὰ τὸν τόκον.

Αἱ τῶν μυρμήκων νύμφαι ὁμοιάζουσι καθὼς αἱ τῶν μελισσῶν καὶ σφηκῶν πρὸς μικροὺς σκώληκας, λευκοὺς, ἐστερημένους ποδῶν, σχήματος κωνικοῦ μετ' αἰχμηρᾶς κεφαλῆς. Οἱ ἐργάται μύρμηκες περιποιοῦνται καὶ τρέφουσι μετὰ μεγίστης φροντίδος τὰς νύμφας· μεταφέρουσι ταύτας ἀπὸ δωματίου εἰς δωμάτιον, βεβαιότατα ὅπως θέσωσι ταύτας ἐν τῷ καταλληλοτέρῳ μέρει, καὶ προφυλάξωσιν ἀπὸ τῆς ἐπη-

1. Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ φιλολ. συλλόγῳ «Παρνασσῷ».

Digitized by Google

ρείας τῆς ὑγρασίας καὶ θερμότητος. Θέττουσι δὲ ταύτας συχνότατα καθ' ἡλικίας· οὕτως συνήθως παρατηρεῖ τις ἐν ταῖς φωλεαῖς τιθεμένας τὰς νύμφας κατὰ τὰ διάφορα μεγέθη εἰς 5 καὶ 6 τάξεις, ὡς οἱ μαθηταὶ ἐν τῷ σχολείῳ.

Αἱ νύμφαι συμπληρώσασαι τὸν βίον των μεταβάλλονται εἰς χρυσαλλίδας, ἄλλοτε μὲν γυμνάς, ἄλλοτε δὲ περιβεβλημένας ὑπὸ μεταξίνου βομβυκίου, ἀποτελούσας οὕτω τὰ κοινῶς καλούμενα ὠὰ τῶν μυρμήκων. Διατελέσασαι ἐπί τινας ἡμέρας ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ, ἐξέρχονται τέλεια ἔντομα. Συχνότατα ὅμως θὰ κατεστρέφοντο, ἂν ἄλλοι μύρμηκες δὲν προσήρχοντο εἰς ἐπικουρίαν αὐτῶν. Οὐδὲν δ' ὡραιότερον ἢ νὰ βλέπῃ τις τοὺς μύρμηκας βοηθοῦντας τὰς χρυσαλλίδας, ἵνα ἀπαλλάξωσι τοὺς πόδας των ἐκ τῆς περιβαλλούσης ταύτας μετάξης, στιλπνοῦντας τὰς πτέρυγας αὐτῶν μετὰ μεγίστων προφυλάξεων καὶ ὅλως γυναικείας ἐπιδεξιότητος. Τὸ τέλειον ἔντομον δὲν αὐξάνει, πᾶσα δ' ἡ αὔξησις τοῦ ζῴου τελεῖται ἐν τῇ καταστάσει τῆς νύμφης.

Τηροῦσι δ' οἱ μύρμηκες μέχρι τέλους τῆς ζωῆς των τὸ σχῆμα, ὅπερ ἔλαβον ἐξελθόντες ἐκ τοῦ βομβυκίου.

Ἄγνωστον εἶναι πόσον διαρκεῖ ἀκριβῶς ἡ ζωὴ τῶν μυρμήκων, φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ βίος αὐτῶν εἶναι μακρότερος παρ' ὅ,τι κοινῶς παραδέχονται.

Πάντα τὰ συγγράμματα τῆς Ἐντομολογίας περιγράφουσιν ὅτι, οἱ ἄρσενες μύρμηκες γινόμενοι τέλεια ἔντομα ἀποθνήσκουσιν ἀμέσως. Ἐπίσης ἐπί τινα χρόνον ἐπεκράτει ἡ ἰδέα ὅτι καὶ αἱ θήλειαι μύρμηκες μόνον ἓν ἔτος ἔζων. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ βίος τῶν θηλειῶν, καθὼς καὶ τῆς βασιλίσσης εἶναι μακρότερος.

Τὸ σῶμα τῶν μυρμήκων σύγκειται ἐκ τριῶν μερῶν· τῆς κεφαλῆς, τοῦ θώρακος καὶ τῆς κοιλίας. Ἡ κεφαλὴ περιέχει τὰ κυριώτερα ὄργανα τῶν αἰσθήσεων. Ἐν αὐτῇ εὕρηται καὶ ὁ *ἐγκέφαλος*, ὡς δύναται κάλλιστα νὰ ὀνομασθῇ τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Αὕτη φέρει τὰς κεραίας. Ὁ θώραξ φέρει τοὺς πόδας καὶ τὰς πτέρυγας ὅταν αὗται ὑπάρχωσιν, ἐν αὐτῷ εὕρηνται καὶ οἱ κυριώτεροι μυῶνες τῆς κινήσεως. Ἡ κοιλία περιέχει τὸν στόμαχον, τὰ ἔντερα, τὰ ὄργανα τῆς παραγωγῆς, καὶ τὸ κέντρον.

Ἐν ἑκάστῃ μυρμηκιᾷ ἀπαντῶσι τρία εἴδη μυρμήκων. Οἱ ἐργάται ἢ ἀτελεῖς θήλειαι, οἱ καὶ πολυπληθέστεροι, οἱ ἄρσενες καὶ αἱ θήλειαι.— Οἱ ἐργάται δὲν ἔχουσιν οὐδέποτε πτέρυγας· αἱ βασίλισσαι μύρμηκες ἔχουσι πτέρυγας, μετὰ μίαν ὅμως πτῆσιν, ἀποσπῶσι ταύτας μόναι, καὶ δὲν ἐγκαταλείπουσί ποτε πλέον τὴν μυρμηκιάν.

Ἐκτὸς τῶν κοινῶν ἐργατῶν, εἰς εἴδη τινὰ μυρμήκων ἀπαντῶσι καὶ ἄλλοι τινὲς ἐργάται διάφοροι τὸ σχῆμα, εἰς οὓς φαίνεται ἀνατεθειμένη ἰδία τις ἐντολή. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ *ταμιευτῆρες μύρμηκες* τοῦ γένους *Μυρμηκόκυστος* οἱ περιγραφέντες ὑπὸ τοῦ Mac Cook, τῶν ὁποίων ἡ κοιλία ἐξογκωθεῖσα εἰς τὸ ἔπακρον, χρησιμεύει ὡς ἀποθήκη μέλιτος.

Ὁ Savage παρετήρησεν εἰς τοὺς πολεμιστὰς μύρμηκας, οἵτινες ἔχουσιν ἐπίσης δύο εἴδη ἐργατῶν, ὅτι οἱ μεγάλοι ἐργάται ἐβάδιζον παρὰ τὰ πλευρὰ τοῦ προσβάλλοντος σώματος, ὅπερ ἀπήρτιζον οἱ μικροὶ ἐργάται.

«Χρησιμεύουσι, λέγει, μᾶλλον ὡς ὁδηγοί, παρὰ ὡς φύλακες. Συχνάκις θέτουσιν ὁριζοντείως τὴν κοιλίαν των ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ συγκρατοῦντες διὰ τῶν ποδῶν των διάφορα μέρη καὶ ἐπ' αὐτῶν στηριζόμενοι, ἀνεγείρουσιν ὅσον τὸ δυνατὸν ὑψηλότερα τὸ ἔμπροσθεν μέρος τοῦ σώματός των, ἀνοίγουσι τὰς σιαγόνας των, ἐντείνουσι τὰς κεραίας των, φαίνονται προσέχοντες καὶ ἀκροώμενοι ἐπερχόμενον κίνδυνον. Ἄλλοτε ἐπαναλαμβάνουσι μετὰ ταχύτητος τὴν προτέραν των θέσιν, τρέχουσι τῇδε κἀκεῖσε, κινοῦσιν ἀπειλητικῶς τὰς σιαγόνας των, ὡς νὰ εἶχον ἀκούσει μακρὰν ταραχήν τινα. Ὅταν δὲν ἴδωσι τίποτε, ἐπανέρχονται εἰς τὴν θέσιν των, ἀναλαμβάνουσιν ἐκ νέου τὰς τάξεις των, διατελοῦντες πάντοτε ὡς ἐν προφυλακῇ». Ἕτερος φυσιοδίφης, ὁ Bates, ἀναφέρει ὅτι ἐν σώματι βαδίζοντι τοῦ εἴδους Eciton drepanophora οἱ μεγαλοκέφαλοι ἐργάται «ἐβάδιζον μὲ κενὰς τὰς χεῖρας παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ σώματος καθ' ὡρισμένας ἀποστάσεις, ὡς οἱ ὑπαξιωματικοὶ στρατιωτικοῦ σώματος κινουμένου». Εἰς ἄλλο τι εἶδος μυρμήκων Eciton vastator οἱ μεγαλοκέφαλοι ἐργάται φαίνονται ὅτι εἶναι οἱ πολεμισταί. Ἂν κατὰ τύχην ἐπέλθῃ καταστροφή τις ἐν ταῖς ὁδοῖς τῆς μυρμηκιᾶς, οἱ μικροκέφαλοι ἐργάται ἐπιλαμβάνονται ἀμέσως τοῦ ἔργου, προσπαθοῦντες νὰ ἐπανορθώσωσι τὴν ζημίαν, ἐν ᾧ οἱ μεγαλοκέφαλοι προπορεύονται ἀπειλητικοί, ἀνορθούμενοι, καὶ κινοῦντες μετ' ὀργῆς τὰς σιαγόνας των.

Αἱ τῶν μυρμήκων φωλεαὶ δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς πολλὰς τάξεις. Εἴδη τινὰ καθὼς ὁ μύρμηξ (Formica rufa) συνάζουσιν ἄχυρα ἢ φύλλα πεύκης καὶ σχηματίζουσι δι' αὐτῶν κωνικοὺς σωρούς. Ἄλλοι κατασκευάζουσι τὰς φωλεάς των ἐν τῇ γῇ, τινὰ δὲ τῶν δωματίων εὕρηνται ἄνωθεν καὶ τινὰ κάτωθεν τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους. Φωλεαί τινες εἶναι ἐντελῶς ὑπόγειοι· ἕτεραι δέ, κατεσκευασμέναι ἐντὸς γηραιῶν κορμῶν δένδρων. Μυρμηκιαί τινες ἔχουσι μεγίστην ἔκτασιν, ὁ δὲ Bates ἀναφέρει ὅτι δοκιμάσας νὰ καταστρέψῃ μυρμηκιάν τινα ἐν **Para τῆς Βραζιλίας ἐμφυσῶν ἐν αὐτῇ καπνὸν**

Digitized by Google

θείς εἶδε τὸν καπνὸν ἐξερχόμενον ἀπὸ πληθὺν ὀπῶν, ἐκ τῶν ὁποίων τινὲς ἀπεῖχον περὶ τὰ 60 μέτρα.

Δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν μίαν κοινότητα μυρμήκων μετὰ μιᾶς μυρμηκιᾶς. Συνηθέστατα ἑκάστη κοινότης ἔχει μίαν μόνην φωλεὰν, κατὰ γενικὸν ὅμως κανόνα ἑκάστη κοινότης ἔχει ἀριθμόν τινα ἀποικιῶν. Ὁ Forel ἀναφέρει ὅτι εὗρεν εἶδος μύρμηκος τὸν E. exsecta, ὅπερ εἶχε 200 ἀποικίας κατεχούσας διάστημα ἀκτῖνος 200 μέτρων.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ἀριθμὸς τῶν συνεταιριζομένων μυρμήκων εἶναι μέγιστος. Ὁ Forel ἀναβιβάζει αὐτὸν μέχρι 500, 000. Οἱ μύρμηκες κατασκευάζουσιν ὁδούς. Πολλάκις αἱ ὁδοὶ αὗται εἶναι θολωταί, σχηματίζουσαι οὕτω κεκαλυμμένους διαδρόμους. Ἄλλοτε οἱ μύρμηκες διατρυπῶσιν ἀληθεῖς σύριγγας ἐχούσας μέγα μῆκος. Ὁ αἰδέσιμος Hamlet Clark βεβαιοῖ, ὅτι ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀμερικῇ εἶδε τοιαύτην τινὰ σύριγγα διερχομένην ὑπὸ τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ Parahyba εἴς τι μέρος αὐτοῦ, ἔνθα τὸ πλάτος ἦτον ὅσον καὶ τοῦ Ταμέσεως κατὰ τὴν γέφυραν τοῦ Λονδίνου, δηλ. πλέον τῶν 500 μέτρων. Οἱ μύρμηκες τρέφονται δι' ἐντόμων, μέλιτος, νέκταρος καὶ καρπῶν. Εἴδη τινὰ καθὼς ὁ μικρὸς μύρμηξ τῶν κήπων Lasius niger, ἀναρριχῶνται ἐπὶ τῶν δενδρυλλίων ἀναζητοῦντα τὰς φυτοφθείρας. Οἱ μύρμηκες διὰ τῶν κεραιῶν των θωπεύωσι μετὰ γλυκύτητος τὰς φυτοφθείρας, αἵτινες τότε ἐκκρίνουσι σταγόνα ζακχαρώδους ὑγροῦ, καταπινομένου μετ' ἀπληστίας ὑπὸ τῶν μυρμήκων.

Πολλάκις κατασκευάζουσι κεκαλλυμένους διαδρόμους ὅπως φθάσωσι μέχρι τῶν φυτοφθειρῶν, τὰς ὁποίας καὶ προστατεύουσι μάλιστα ἀπὸ τῶν προσβολῶν τῶν ἄλλων ἐντόμων. Οἱ μύρμηκες ἔχουσι πολλοὺς ἐχθρούς. Οὗτοι, ἰδίᾳ δὲ τὰ τέκνα αὐτῶν εἶναι ἡ ἀγαπητοτέρα τροφὴ πολλῶν ζώων. Πολυάριθμα ἐπίσης παράσιτα προσβάλλουσιν αὐτούς. Εἴδη τινὰ μυῶν ἰδίως τὸ καλούμενον Phora γεννᾷ τὰ ὠά του ἐπ' αὐτῶν τῶν μυρμήκων, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀναπτύσσονται αἱ νύμφαι αὐτοῦ, καταστρέφουσαι τὰ διαθρέψαντα. Οἱ μύρμηκες συχνάκις προσβάλλονται ὑπὸ τῶν ἄκαρι. «Εἶδον λέγει ὁ Lubbock, μύρμηκα φέροντα προσκεκολλημένον ἄκαρι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του. Πρὸ τριῶν μηνῶν εὑρίσκετο τὸ ἄκαρι ἐν τῇ θέσει ταύτῃ, γενόμενον ἐπίσης μέγα ὡς ἡ κεφαλὴ τοῦ μύρμηκος, ὅστις δὲν ἠδύνατο ν' ἀπαλλαγῇ τούτου μόνος. Ἐπειδὴ δ' ἦτο βασίλισσα μηδέποτε ἐξερχομένη, δὲν ἠδυνήθην νὰ τῇ φανῶ χρήσιμος, ἀλλὰ καὶ εἰς οὐδένα ἐκ τῶν συντρόφων της ἐπῆλθε ἡ ἰδέα νὰ τὸ ἀφαιρέσῃ.

Κατὰ τὸν χαρακτῆρα διαφέρουσι τὰ μέγιστα ἀλλήλων οἱ μύρμηκες. Ἡ F. fusca, μύρμηξ δούλη, φυσικώτατα εἶναι εἰς ἄκρον δειλή. Ὁ F. cinerea τοὐναντίον εἶναι πεπροικισμένος διὰ μεγίστης ἀτομικῆς ἀνδρείας. Ὁ Polyergus rufescens, μύρμηξ πολεμιστὴς καὶ συλλαμβάνων δούλους, εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἀνδρεῖος. Καὶ μόνος εὑρισκόμενος περικυκλωμένος ὑπ' ἐχθρῶν, δὲν ἐπιχειρεῖ ποτὲ νὰ διαφύγῃ ὡς θὰ ἔπραττεν ἄλλος τις μύρμηξ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει· ἀλλὰ διατρυπᾷ τοὺς ἐχθρούς του δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ μετὰ μεγίστης ἐπιδεξιότητος, μέχρις ὅτου πίπτει ὁ ἴδιος καταβαλλόμενος ὑπὸ τοῦ μεγαλειτέρου ἀριθμοῦ τῶν ἐχθρῶν. Ὁ M. Scabrinodis εἶναι δειλὸς καὶ κλέπτης, ὅταν οἱ ἄλλοι πολεμῶσι οὗτος κατατρώγει τοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης νεκρούς. Οἱ Tetramorium εἶναι λαίμαργοι, οἱ Myrmecina ὀκνηροί.

—

Οὐδὲν ἄλλο ζῶον εἶναι φιλεργότερον τῶν μυρμήκων, μηδ' αὐτῶν τῶν μελισσῶν καὶ σφηκῶν ἐξαιρουμένων. Οἱ μύρμηκες ἐργάζονται νυχθημερὸν καὶ ἐν καιρῷ τῶν μεγίστων θερινῶν καυσώνων. Ἀσχολοῦνται μεταφέροντες τὰς νύμφας ἄνευ διακοπῆς ἀπὸ τῆς 6ης πρωϊνῆς ὥρας μέχρι τῆς 7ης ἑσπερινῆς.

Ἄγγλος τις φυσιοδίφης ὁ Gouldt ἀναφέρει παίγνιά τινα ἢ μᾶλλον γυμνάσια τῶν μυρμήκων. Ὁ Huber ἐπίσης μνημονεύει τοιούτου τινός. «Οἱ μύρμηκες, λέγει, ἠνωρθοῦντο στηριζόμενοι ἐπὶ τοῦ τελευταίου ζεύγους τῶν ποδῶν των, ἐθώπευον ἀλλήλους διὰ τῶν κεραιῶν των, ἐπροσποιοῦντο πολέμους καὶ ἐφαίνοντο παίζοντες *κρυφτό*». Ὁ Forel διηγεῖται ὅτι εἶδεν ἐργάτας μύρμηκας συμπλεκομένους διὰ τῶν ποδῶν ἢ διὰ τῶν σιαγόνων, κυλιομένους κατὰ γῆς, μετ' ὀλίγον ἐγκαταλείποντας ἀλλήλους, σπεύδοντας, εἰσερχομένους καὶ ἐξερχομένους τῶν ὀπῶν. Ταῦτα πάντα ἄνευ ὀργῆς πράττοντας. Ἦτο βέβαιον ὅτι τὰ πάντα ἐτελοῦντο φιλικῶς.

Τέλος οἱ μύρμηκες εἶναι ζῶα εἰς ἄκρον καθαρά, ἀλληλοκαθαριζόμενα, πολλάκις δὲ καὶ λείχοντα ἄλληλα χάριν καθαριότητος.

[Ἕπεται συνέχεια].

Ν. Χ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ.

ΠΩΣ ΕΙΡΓΑΖΕΤΟ Ο ΔΟΥΜΑΣ

Συνέχεια καὶ τέλος· ἰδὲ σελ. 13

—

«Θέλων νὰ συνδιαλεχθῇ μετ' ἐμοῦ ἡσύχως περὶ σχεδίων καὶ συνδυασμῶν φιλολογικῶν ὁ Δουμᾶς μὲ προσεκάλεσεν ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν ἐξοχικήν του οἰκίαν», λέγει ὁ συγγραφεὺς τῆς *Κόρης τοῦ Αἰσχύλου*, Autran. «Κατῴκει τότε ἐν Ἁγίῳ Γερμανῷ, οὐχὶ μακρὰν τοῦ δάσους, ἐν προσωρινῷ περιπτέρῳ, κατέναντι τοῦ περιωνύμου μεγάρου *Μόντε-Χρίστου*, ὅπερ ἔκτιζε

Digitized by Google

τότε, καὶ τοῦ πύργου ἐκείνου, οὗτινος ἑκάστη πέτρα ἔμελλε νὰ φέρῃ τὸν τίτλον ἑνὸς τῶν συγγραμμάτων του. Ἔφθασα τὸ ἑσπέρας. Ἐδίου κατάμονος· μὲ ὑπεδέξατο φιλοφρονέστατα, μὲ ὡδήγησεν εἰς θάλαμον μετὰ χάριτος ὅλως γυναικείας ἐσκευασμένον· ἀπεκοιμήθην ἐν μέσῳ ἀρώματος *πατσουλῆ* καὶ ὠνειρεύθην μακρὸν ὄνειρον *τῶν Παραμυθίων τῆς Χαλιμᾶς*

»Τὴν ἐπαύριον, ἐνῷ τὸ πνεῦμά μου ἐκυμαίνετο ἔτι μεταξὺ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως, εἰσῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον μικρὸς αἰθίοψ βελουδίνην φορῶν στολήν.

»— Ὁ κ. Δουμᾶς, μοὶ εἶπεν, ἐρωτᾷ τί ἐπιθυμεῖ ὁ κύριος νὰ φάγῃ εἰς τὸ πρόγευμά του.

»— Εἰπὲ τοῦ κ. Δουμᾶ ὅτι μοὶ εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον.

»Ὁ αἰθίοψ ἐπανῆλθε μετὰ μίαν στιγμήν.

»— Ὁ κ. Δουμᾶς, εἶπεν, ἐπειδὴ θὰ μαγειρεύσῃ ὁ ἴδιος, ζητεῖ νὰ τοῦ δώσῃ ὁ κύριος τὸν κατάλογον τῶν φαγητῶν ποὺ τοῦ ἀρέσουν, διότι ἄλλέως ὁ κύριος εἰμπορεῖ νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ὁ κ. Δουμᾶς ἔκαμε μόνον ὅσα φαγητὰ εἴξευρε νὰ κάμῃ.

»Ἐγέλασα πολὺ διὰ τὴν ἀξίωσιν ταύτην τοῦ ἀνδρὸς, ὅστις ἀντίπαλος ὢν τοῦ Σαικσπείρου, ἤθελε νὰ εἶνε συγχρόνως καὶ ἐφάμιλλος τοῦ Καρὲμ καὶ εἶπα τυχαίως δύο ἢ τρία ὀνόματα φαγητῶν, τὰ ὁποῖα ὁ μικρὸς μαῦρος διεβίβασε πρὸς τὸν κύριόν του.

»Δὲν ἐβράδυνα ἄλλως τε νὰ μεταβῶ κ' ἐγὼ πρὸς συνάντησίν του. Εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ μαγειρείῳ, πρὸ μεγάλης δρυίνης τραπέζης, κρατοῦντα εἰς τὴν χεῖρα τὰ μαγειρικά του σκεύη, φοροῦντα πανταλόνιον ἐκ μαύρου βελούδου, ἄνευ ἐπενδύτου, τὴν κόμην ἐν ἀταξίᾳ ἔχοντα. Θραύων δὲ τὰ ὠὰ καὶ *τσιγαρίζων* ὀρνίθιον συνδιελέγετο μετ' ἐμοῦ συγχρόνως περὶ τέχνης· μοὶ ὡμίλει μετὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ καινοτροπίας καὶ τῆς τόλμης περὶ τὸ κρίνειν. Δὲν ἐσέβετο πάντα τὰ καθιερωμένα ἀριστουργήματα. Ἂν προσέκρουε καὶ ἐκλόνιζε κατὰ τὴν διάβασίν του τὰς στερροτέρας δόξας, τόσῳ τὸ χειρότερον δι' αὐτάς. Φαντάσθητε ὅτι κατὰ τὴν ῥύμην τῆς συνδιαλέξεως κατήντησε νὰ μοὶ εἴπῃ: «Μοῦ ἔρχεται ὄρεξις νὰ κάμω καὶ ἐγὼ δρᾶμα τὸν *Σίδην*!» Ἔπειτα, μετὰ βραχεῖαν σιωπήν: «Διατί δὲν κάμνετε καὶ σεῖς τὴν *Φαίδραν*;» Τότε, ὡς ἐννοεῖτε, διεμαρτυρήθην· ἀλλ' ὄχι, μοὶ ἀπέδειξεν ὅτι ὑπῆρχεν εἰσέτι εἴτε ἐν τῇ ἰσπανικῇ παραδόσει, εἴτε ἐν τῷ δράματι τοῦ Εὐριπίδου τὸ δυνάμενον ν' ἀνανεώσῃ, μεταμορφώσῃ καὶ ἀνακαινίσῃ τὰ δύο ἀριστουργήματα τοῦ κλασικοῦ μας θεάτρου. Τοιαύτη ἦτο ἡ εὐγλωττία τοῦ διαβολοανθρώπου ἐκείνου, ὥστε σχεδὸν ἐπείσθην. Ἅμα δ' ἀπελθὼν, ἔδραμον νὰ ἀναγνώσω πάλιν τὸ δρᾶμα τοῦ Εὐριπίδου καί. . . ἐννοεῖτε τί ἔκαμα.

»Διῆγον ἐκεῖ εὐδαιμονέστατον βίον, ἀμέριμνος, περὶ οὐδενὸς σκεπτόμενος. Ὅταν, κατὰ τύχην, ἀφυπνιζόμην τὴν νύκτα, ἐβαυκαλώμην ὑπὸ κρότου τινὸς ἐλαφροῦ, συνεχοῦς, μονοτόνου, ὅστις ἔπαυε κατὰ διαλείμματα καὶ ἤρχιζε πάλιν μετ' ὀλίγον. Ὅτε κατὰ πρῶτον ἤκουσα τὸν κρότον τοῦτον ἀνησύχησα, μὴ ἐννοῶν πόθεν προήρχετο. Ἦτο ἁπλούστατα ὁ ἐπὶ τοῦ χάρτου τριγμὸς τῆς γραφίδος τοῦ μεγάλου μυθιστοριογράφου, ἐργαζομένου ἐν τῷ παρακειμένῳ δωματίῳ. Συνέγραφε τότε ἓν τῶν δύο του ἀριστουργημάτων, τοὺς *Τρεῖς Σωματοφύλακας* ἢ τὸν *Μοντεχρίστον*, ἀγνοῶ πότερον. Ἀφυπνιζόμενος καθ' ἑκάστην νύκτα, τὴν δευτέραν ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὑπὸ πόνου τοῦ στομάχου, δὲν ἔχανε τὸν καιρόν του. Ὅπως χρησιμοποιήσῃ τὰς ὥρας τῶν ἀλγηδόνων του ἠγείρετο, ἐλάμβανε τὴν γραφίδα, τὴν ἀκαταπόνητον ἐκείνην γραφίδα, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ, διὰ τῆς ἠχηρᾶς του φωνῆς ἐκάγχαζε θορυβωδῶς: ἐν τῇ ῥύμῃ τοῦ διαλόγου εἶχε γράψει εὐφυές τι καὶ ἐγέλα πρῶτος αὐτός. Ὁποία ἀγαθὴ καὶ ἀφελὴς καὶ ῥωμαλέα φύσις!

»Ἅμα ἐπήρχετο ἡ ἡμέρα, τὸν ἔβλεπον ἐνίοτε διὰ τῶν ὑάλων τῶν παραθύρων μου περιπατοῦντα ἐν τῷ κήπῳ του, γυμνὸν τὴν κεφαλὴν, τὸν χιτῶνα ἡμιάνοικτον ἔχοντα ἐπὶ τοῦ στήθους. Ἡ χιὼν τοῦ Φεβρουαρίου ἔπιπτε κατὰ νιφάδας, ὁ ἄνεμος ἐσύριζε παγετώδης, ἀδιάφορον· αὐτὸς ἐβάδιζε, τὴν προσοχήν του πᾶσαν ἔχων πρὸς τὸ ἔργον του, εἰσερχόμενος κατὰ διαλείμματα εἰς μίαν ἐκ τῶν δύο σκιάδων, αἵτινες ὑψοῦντο εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κήπου, καὶ ὧν ἡ μία περιεῖχε τὴν βιβλιοθήκην αὐτοῦ, ἡ δ' ἑτέρα συλλογὴν πιθήκων ἣν ἀπεκάλει Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν. Ἦσαν τεσσαράκοντα; Ἀγνοῶ. Εἰξεύρω μόνον ὅτι τινὲς ἔφερον ὀνόματα ἀκαδημαϊκῶν. Μετὰ ταῦτα ἐπέστρεφεν εἰς τὸ σπουδαστήριόν του καὶ ἐπανελάμβανε τὸ ἔργον του, ἀφίνων τὰς νιφάδας τῆς χιόνος νὰ τήκωνται ἐπὶ τῆς οὔλης του κόμης καὶ τῶν εὐρέων του ὤμων.

»Ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν ἐκ τῆς ἐξοχῆς οἰκίας του ἀναχώρησίν μου, συνήντησα αὐτὸν ἐν Παρισίοις.

»— Ποῦ πηγαίνετε ἀπ' αὐτοῦ; μὲ ἠρώτησεν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς πεζοδρομίου εἰς τὸ ἕτερον.

»Καὶ χωρὶς ν' ἀναμείνῃ τὴν ἀπάντησίν μου:

»— Θὰ ἔρχεσθε δίχως ἄλλο εἰς τὴν κηδείαν τῆς δεσποινίδος Μάρς, τὴν ὁποίαν κηδεύομεν σήμερον.

»— Ἐγώ! ἀπήντησα, μὲ τί τίτλον νὰ ἔλθω;

»— Ὡς δραματικὸς συγγραφεύς.

»— Εἶμαι τόσον ὀλίγον!

»— Πολὺ ἢ ὀλίγον, αὐτὸ δὲν βλάπτει, ἐλᾶτε· θὰ σᾶς φέρῃ εὐτυχίαν· δὲν προστρίβεται κανεὶς ἀνωφελῶς πρὸς τὴν δόξαν.

Digitized by Google

Μ' ἔλαβεν ἐκ τῆς χειρὸς καὶ προὐχωρήσαμεν. Ἅμα ἐφθάσαμεν ὑπὸ τὸ περιστύλιον τοῦ ναοῦ τῆς Μαγδαληνῆς, συνηντήσαμεν τὸν Βίκτωρα Οὐγκώ. Δευτέραν τότε φορὰν τὸν ἔβλεπον. Ἡ πομπὴ ἤρχισε βαδίζουσα. Ὁ Οὐγκώ, ὁ Δουμᾶς καὶ ἐγὼ δειλός, εὑρέθημεν συνηνωμένοι ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς ἀπὸ τοῦ ναοῦ τῆς Μαγδαληνῆς μέχρι τοῦ νεκροταφείου τοῦ *Père-Lachaise*· τὰ δύο πεζοδρόμια τῶν βουλεβαρδίων ἦσαν κατάμεστα τοῦ ἀναριθμήτου ἐκείνου πλήθους, ὅπερ προσελκύουσιν ἐν Παρισίοις πᾶσαι αἱ ἔνδοξοι κηδεῖαι· δεξιᾷ, ἀριστερᾷ, χιλιάδες περιέργων ἐψιθύριζον πρὸς ἀλλήλους, δεικνύοντες διὰ τοῦ δακτύλου των τὰ ἔξοχα τῆς παρελάσεως πρόσωπα: «Νά, ὁ Δουμᾶς! νά, ὁ Δουμᾶς! ἔλεγον πανταχόθεν καὶ οὐδέποτε ἤκουσα νὰ εἴπουν—Νά, ὁ Οὐγκώ!» Ἀναφέρω τοῦτο μόνον ὅπως ἀποδείξω πόσον μεγάλη ἦτο ἡ δημοτικότης τοῦ Δουμᾶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ὁ Οὐγκὼ οὐδὲν εἶχεν εἰσέτι κάμει ὅπως κατακτήσῃ αὐτήν, οὐδὲν ἐκτὸς ἀριστουργημάτων. Ὅθεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀντεπροσώπευε μᾶλλον τὴν ἁπλῆν μεγαλοφυίαν ἢ ἓν τῶν προσώπων ἐκείνων τὰ ὁποῖα δεικνύουσι διὰ τοῦ δακτύλου τὰ πλήθη.

*
* *

Ἐπὶ τοῖς ἀποκαλυπτηρίοις τοῦ ἐν τῇ πλατείᾳ *Malesherbes* στηθέντος ἀνδριάντος τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ πολλὰ ἀνέκδοτα αὐτοῦ καὶ αὐτόγραφα καὶ εἰκόνες ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ πολλῶν γαλλικῶν ἐφημερίδων, ὧν τινες ὁλόκληρα φύλλα ἀφιέρωσαν πρὸς τοῦτο. Μεταξὺ ἄλλων περιεργοτάτη εἶνε ἡ ἑπομένη σελὶς ἐκ λευκώματος γαλλίδος δεσποίνης περιέχουσα ἐρωτήσεις καὶ παρ' αὐτὰς ἰδιογράφους ἀπαντήσεις τοῦ Δουμᾶ:

Ποία εἶνε ἡ προσφιλής σας ἀρετή;—Ἡ εὐποιία.

Ποῖα εἶνε τὰ προσφιλῆ σας παρὰ τῷ ἀνδρὶ προτερήματα;— Ἡ ἐπιείκεια.

Ποῖα εἶνε τὰ προσφιλῆ σας παρὰ τῇ γυναικὶ προτερήματα; — Ὁ ἔρως.

Ποία εἶνε ἡ προσφιλής σας ἐνασχόλησις; — Ἡ ἐργασία.

Ποῖον εἶνε τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τοῦ χαρακτῆρός σας; — Ἡ ἀμεριμνησία.

Τί θεωρεῖτε κατ' ἐξοχὴν εὐτυχίαν; — Τὸν ἀμοιβαῖον ἔρωτα.

Τί θεωρεῖτε κατ' ἐξοχὴν δυστυχίαν; — Τὴν ἀπώλειαν προσφιλοῦς ὄντος.

Ἂν δὲν εἴσθε σεῖς, τί ἠθέλατε νὰ εἴσθε; — Οὐγγώ.

Ποῦ προτιμᾶτε νὰ ζῆτε; — Πανταχοῦ, ἀρκεῖ νὰ ἔχω χαρτίον, γραφίδα καὶ μελάνην.

Ποῖοι εἶνε οἱ προσφιλεῖς σας πεζογράφοι; — Ὁ Βάλτερ Σκώτ, ὁ Κοῦπερ, ὁ Μεριμέ.

Ποῖοι εἶνε οἱ προσφιλεῖς σας ποιηταί; — Ὁ Οὐγγώ, ὁ Λαμαρτῖνος, ὁ Μυσσέ.

Ποῖοι εἶνε οἱ προσφιλεῖς σας ζωγράφοι καὶ μελοποιοί; — Ὁ Ῥεμβράν, ὁ Ῥούβενς, ὁ Βέμπερ, ὁ Βελίνης.

Ποῖοι εἶνε οἱ προσφιλεῖς σας ἥρωες ἐν τῇ πραγματικῇ ζωῇ (τῇ ἱστορίᾳ); — Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Ἰούλιος Καῖσαρ.

Ποῖαι εἶνε αἱ προσφιλεῖς σας ἡρωΐδες ἐν τῇ πραγματικῇ ζωῇ;— Ἡ Μαγδαληνή, ἡ Jeanne d'Arc, ἡ Καρλόττα Κορδαί.

Ποῖοι εἶνε οἱ προσφιλεῖς σας ἥρωες ἐν τῷ μυθιστορήματι ἢ τῷ μύθῳ; — Ὁ Τσάϊλδ Ἄρολδ, ὁ Μοντε-χρίστος, ὁ Ἀρτανιάν, ὁ Δὸν Ζουάν, ὁ Χάμλετ.

Ποῖαι εἶνε αἱ προσφιλεῖς σας ἡρωΐδες ἐν τῷ μυθιστορήματι ἢ τῷ μύθῳ; — Ἡ Ἄρτεμις Βερνόν, ἡ Μερσεδῆ, ἡ Νιόβη.

Ποία εἶνε ἡ προσφιλής σας τροφὴ καὶ τὸ προσφιλές σας ποτόν; — Ὁ ἄρτος, τὸ ὕδωρ.

Ποῖα εἶνε τὰ προσφιλῆ σας ὀνόματα; — Ἔμμα, Μαρία, Πέτρος.

Ποῖον εἶνε τὸ ἀντικείμενον τῆς μεγαλειτέρας σας ἀντιπαθείας;.— Δὲν μισῶ οὐδένα καὶ οὐδέν.

Ποίους χαρακτῆρας μισεῖτε περισσότερον ἐν τῇ ἱστορίᾳ; — Τὸν Κάτωνα, τὸν Φίλιππον Β', τὸν Λουδοβῖκον ΙΔ'.

Ποία εἶνε ἡ ἐνεστῶσα κατάστασις τοῦ πνεύματός σας; — Ἡ προσδοκία τοῦ θανάτου.

Εἰς ποῖον σφάλμα δεικνύετε περισσοτέραν ἐπιείκειαν; — Τὰ συγχωρῶ ὅλα ἐκτὸς τῆς συκοφαντίας, τῆς κλοπῆς καὶ τοῦ ψεύδους.

Ποῖον εἶνε τὸ προσφιλέστερόν σας ἔμβλημα; — Ἡ ἐλευθερία — Deus debit, deus dabit, ὁ Θεὸς ἔδωκε, ὁ Θεὸς θὰ δώσῃ.

Κ.

ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΦΩΤΩΝ
καὶ ὁ μέγας ἁγιασμός.

Ἰορδάνης. Ἂν ἐν τῇ γεωγραφίᾳ δὲν κατέχει ἐπίσημον θέσιν μεταξὺ τῶν ποταμῶν ὁ Ἰορδάνης, διὰ τὰ ἐν αὐτῷ ὅμως τελεσθέντα ἐγένετο ὁ ἐνδοξότερος τῆς γῆς ποταμός. Παρὰ τὰς ὄχθας αὐτοῦ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, ὁ τελευταῖος καθηγητὴς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἠνέῳξε τὴν μεγάλην αὐτοῦ σχολήν, ἥτις ἐγένετο ἐξάκουστος εἰς ὅλον τὸν κόσμον, διότι προητοίμασε τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου καὶ ἔδειξε τὸν ἐλθόντα λυτρωτήν. Ἕδρα τῆς περιφήμου ταύτης σχολῆς πιστεύεται σήμερον ὅτι ἦτο τὸ πέραν τοῦ Ἰορδάνου πρὸς τὴν ἔρημον σπήλαιον, οὗτινος τὸ ἔδαφος γονυκλιτοῦντα καταφιλοῦσι τὰ πλήθη, διότι ἐν αὐτῷ λέγεται ὅτι ἐφησύχαζεν ὁ Ἰωάννης φεύγων τὰ ψύχη τοῦ χειμῶ-

Digitized by Google

νος καὶ τὰ θάλπη τοῦ θέρους, καὶ εἰς αὐτὸ πολλάκις καὶ ὁ Ἰησοῦς εἰσήρχετο μετὰ τοῦ καθηγητοῦ τῆς ἐρήμου συνομιλοῦντες. Παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τούτου ἐγένετο καὶ ἡ μακρὰ πρὸ τῆς βαπτίσεως τοῦ Χριστοῦ συζήτησις, ἣν ὁ Κύριος διὰ τοῦ «Ἄφες ἄρτι» διακόπτων, πείθει τὸν Ἰωάννην νὰ κατέλθῃ μετ' αὐτοῦ εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου καὶ βαπτίσῃ αὐτόν.

Ὁ Ἰορδάνης πηγάζει ἐκ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Λιβάνου ὄρους, τοῦ ὁποίου τὰς ὑψικαρήνους καὶ ὑπερμεγέθεις κέδρους οἱ Ἑβραῖοι ἐφρόνουν, ὅτι αὐτὸς ὁ Θεὸς εἶχε φυτεύσει. [ψαλμ. ΡΓ', 16]. Δύω δ' εἰσὶν αἱ μεγάλαι πηγαὶ τοῦ ποταμοῦ τούτου, ἡ *Ἰὸρ* καὶ ἡ *Δὰν*, αὗται εἰς τὴν Καισάρειαν τοῦ Φιλίππου συνενούμεναι ἀποτελοῦσι τὸν ***Ἰορδάνην***, ὅστις ἐκ τῆς συνενώσεως τῶν δύω τούτων πηγῶν Ἰὸρ καὶ Δὰν, ***Ἰορδάνης*** ἐκλήθη.

Ὀλίγον μετὰ τὴν συνένωσιν αὐτοῦ ὁ Ἰορδάνης σχηματίζει τὴν μικρὰν λίμνην Μερωνίαν ἢ Σεμηχωνίτιδα, μετὰ τρεῖς ὥρας πρὸς μεσημβρίαν σχηματίζει τὴν λίμνην Γενησαρὲτ, ἣν διὰ τὴν ἔκτασιν αὐτῆς οἱ Ἑβραῖοι καὶ Θάλασσαν ἐκάλουν. [Θάλασσα τῆς Γαλιλαίας, Θάλασσα τῆς Τιβεριάδος]. Περὶ τὴν λίμνην ταύτην ἔκειντό ποτε ἡ Τιβεριὰς, τὰ Μάγδαλα, ἐξ οὗ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία, ἡ Χοραζὶν καὶ ἐν τῇ εἰσβολῇ τοῦ ποταμοῦ ἡ Καπερναοὺμ, ἣν ὁ Κύριος, ὡς τὴν διαρκῆ πόλιν τῆς ἑαυτοῦ κατοικίας ἐξελέξατο.

Ἐξερχόμενος εἶτα τῆς λίμνης ταύτης ὁ Ἰορδάνης, μετὰ 30 περίπου ὡρῶν ῥοὴν μετ' ἐκπληκτικῆς εἴς τινα μέρη ταχύτητος πίπτει εἰς τὴν Νεκρὰν Θάλασσαν, ἐν ᾗ οὐδὲν ζῇ ζῶον, οὐδὲν φυτὸν φύεται.

Χιλιάδες εἰσὶν οἱ χριστιανοὶ οἱ κατ' ἔτος ἐν τῷ ποταμῷ τοῦ Ἰορδάνου λουόμενοι· ἄπειρος ἐστὶν ὁ ἀριθμὸς τῶν περιγραφόντων τὴν ἐκεῖσε κίνησιν, τὴν χαρὰν, τὸ σέβας, τὰς προσευχὰς, τὰς γονυκλισίας καὶ τὰ φιλήματα, ἅτινα προσφέρουσιν οἱ πιστοὶ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ ἐκείνου, εἰς ὃν ἐβαπτίσθη ὁ Κύριος. Ἕκαστον ἔθνος δείκνυσιν ἴδιον τρόπον σεβασμοῦ καὶ τίθησι μείζονα ἀξίαν εἰς ἰδιαίτερόν τι ἀντικείμενον τοῦ Ἰορδάνου, οἱ μὲν θεωροῦσιν ἱκανὸν μόνον νὰ ἴδωσι τὸν ποταμὸν, καὶ οὗτοι εἰσὶν ἐν γένει οἱ ξένοι καὶ ἰδίως οἱ Γερμανοί, ἕτεροι βαπτίζονται ἐν αὐτῷ ἔχοντες ἀνάδοχον κατ' ἀπομίμησιν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ. Τίς ἀγνοεῖ τοὺς περιφήμους *Χατζῆδες*; Ἕτεροι λαμβάνουσι μεθ' ἑαυτῶν νέον λευκὸν ὕφασμα, ὅπερ βαπτίζουσιν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, διότι τοῦτο θέλει χρησιμεύσει αὐτοῖς ὡς τὸ νεκρικὸν αὐτῶν σάβανον, ἄλλοι κόπτοντες κλάδους ἐκ τῶν παροχθίων δένδρων τοῦ Ἰορδάνου, σχηματίζουσι ῥάβδους, ἃς ἐμβαπτίζουσιν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, θεωροῦντες τὴν ῥάβδον ταύτην ὡς τὴν πολυτιμωτέραν τοῦ βίου αὐτῶν βακτηρίαν· Οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐθίμων, ἅτινα ἐποίουν εἰς Παλαιστίνην μεταβαίνοντες, ἠγόραζον καὶ ἴδια ἀγγεῖα, εἰς ἃ ἔθετον ὕδωρ τοῦ Ἰορδάνου, ὅπερ μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ εὐσεβείας ἀπεκόμιζον εἰς τὰς ἑαυτων πατρίδας, φρονοῦντες ὅτι οὐδὲν πολυτιμώτερον δῶρον ἠδύναντο νὰ ποιήσωσι τοῖς οἰκείοις αὐτῶν ἢ διδόντες σταγόνας τινὰς γνησίας τοῦ Ἰορδάνου, εἰς οὗ τὰ ὕδατα Αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἐβαπτίσθη.

Ἓν δ' ἐκ τῶν ἱστορικῶν τούτων ἀγγείων περιεσώθη καὶ ἐν τῷ ἐνταῦθα μουσείῳ τῆς Ἀρχαιολ. Ἑταιρίας ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν Ἀττικῶν εἰδωλίων (Συλλογὴ 2 ἀριθ. 613). οὗτινος τὴν εἰκόνα ἐνταῦθα παρέχομεν.

Τὸ ἀγγεῖον τοῦτο [ὕψους 0, 27] χάριν ἀσφαλείας ἦν ἐκ μολύβδου, ἑκατέρωσε φέρον δύο λαβὰς, δι' ὧν ἀνηρτᾶτο ἀπὸ τῶν ὤμων τῶν ἱερῶν ὁδοιπόρων. Ἡ εἰκὼν ἣν ἐν τῷ μέσῳ φέρει, ἐστὶ νομίζομεν τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, διότι ὡσαύτως τὸν ἅγιον Γεώργιον φέρει καὶ ἕτερον πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἀγγεῖον, ὅπερ εἴδομεν ἐν τῷ ἀρχαιολογικῷ καταστήματι τοῦ κ. Πολυχρονοπούλου· πιθανῶς δὲ κατεσκευάζοντο ταῦτα ἐν τῇ πρὸ τῶν Ἱεροσολύμων πόλει τῆς Λύδδης, ὅπου ὁ τάφος καὶ ὁ ναὸς τοῦ ἁγ. Γεωργίου. Ὑπὸ τὴν εἰκόνα εἰσὶ τὰ γράμματα: *Λευτέρι ἀξηότι* 1746: ὁ κτήτωρ ἢ ὁ κατασκευαστὴς τοῦ ἀγγείου. Ἑκατέρωσε περικοσμεῖται διὰ κλάδων ἁπλῆς τέχνης, ὡς καὶ αἱ λαβαὶ δι' ἱκανῶν σφαιριδίων.

Ἱστορία τῆς ἑορτῆς. Ἡ ἑορτὴ τῶν Θεοφανείων ἐστὶν ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων ἑορτῶν

Digitized by Google

τῆς Ἐκκλησίας, κατά τινας λαβοῦσα ὕπαρξιν ἐν αὐτοῖς τοῖς Ἀποστολικοῖς χρόνοις. Οἱ τοῦτο δὲ φρονοῦντες, στηρίζουσι τὴν γνώμην αὐτῶν ἐπὶ τοῦ πρὸς Τίτον β' 11 χωρίου «ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις» ἐν ᾧ φρονοῦσιν ὅτι ὁ Παῦλος ταύτην τὴν ἑορτὴν ὑπαινίσσεται.

Οἱ τἀναντία ὅμως φρονοῦντες στηρίζονται ἐπί τινος χωρίου τοῦ Ὠριγένους, ὅστις, τὰς ἑορτὰς τῆς Ἐκκλησίας ἀριθμῶν, οὐδὲν περὶ ταύτης ἀναφέρει.

Οὐδεὶς ὅμως ἀντιλέγει ὅτι ἡ ἑορτὴ τῶν Θεοφανείων ἐστὶ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων ἑορτῶν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, μεθ' ἧς τὸ πάλαι καὶ ἡ γέννησις τοῦ Σωτῆρος συνεωρτάζετο.

Ἡ συγχώνευσις δὲ τῆς ἑορτῆς τῶν γενεθλίων τοῦ Ι. Χ. μετὰ τῆς ἑορτῆς τῶν Φώτων ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ καθόλου πνεύματος τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἥτις πολὺ περισσότερον προσεῖχε εἰς τὸν μετὰ τὸ 30 ἔτος δημόσιον τοῦ Ι. Χ. βίον, εἰς τὸ κήρυγμα, εἰς τὸν θάνατον καὶ εἰς τὴν ἀνάστασιν Αὐτοῦ ἢ εἰς τὴν νηπιότητα τοῦ Κυρίου. Ἤδη Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς τὰς ἀνερευνήσεις καὶ τὰς ἐκ περιεργείας πολυειδεῖς ἐξετάσεις περὶ τῆς νηπιότητος τοῦ Ι. Χ. καλεῖ *ἀνωφελεῖς κόπους*.

Ἡ ἑορτὴ τῆς Βαπτίσεως, καὶ οὐχὶ τῆς Γεννήσεως καλεῖται *Ἐπιφάνια*, λέγει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ἐπειδὴ «οὐχ ὅτε ἐτέχθη τότε πᾶσιν ἐγένετο καταδηλος, ἀλλ' ὅτε ἐβαπτίζετο.» Ἡ ἑορτὴ τῆς βαπτίσεως τοῦ Ι. Χ. καλεῖται καὶ *Θεοφάνια*, ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐπισήμως τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ τοῦ «Οὗτος ἐστὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν ᾧ ηὐδόκησα» ἀνεκήρυξε τὸν Ἰησοῦν ὡς τὸν ἀληθῆ υἱὸν τῆς εὐδοκίας τοῦ Πατρὸς καὶ ἐφάνη ἡ θεότης αὐτοῦ.

Ὡσαύτως ἡ ἑορτὴ αὕτη καλεῖται ἡ *Ἁγία τῶν Φώτων ἡμέρα*, ἐπειδὴ κατὰ Γρηγόριον τὸν Νύσσης ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ «ἀρχὴν τὸ τοῦ ἐμοῦ Χριστοῦ βάπτισμα λαμβάνει τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς τοῦ φωτίζοντος πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον», ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐφωτίσθη ἡ ἀνθρωπότης. Τοῦτο δὲ καὶ οἱ ὕμνοι τῆς ἑορτῆς πολυτρόπως ἐκφράζουσιν. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἅγιον βάπτισμα καλεῖται *φῶς* καὶ *φωτισμός*, τὰ δὲ βαπτιστήρια ἐκαλοῦντο *φωτιστήρια*, οἱ πρὸς τὸ βάπτισμα ἑτοιμαζόμενοι ἐκαλοῦντο *φωτιζόμενοι*, οἱ δὲ βαπτισθέντες *φωτισθέντες*. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην οἱ κατηχούμενοι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας *ἄξιοι κριν όμενοι* ἐδέχοντο τὸ βάπτισμα· πρὸς ζωηρὰν δ' ἀναπαράστασιν τῆς ἐν Ἰορδάνῃ καθόδου τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀπὸ τῆς στέγης τῶν ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Ἐκκλησίας βαπτιστηρίων ἐκρέματο χρυσῆ ἢ ἀργυρᾶ περιστερά, ἐν ᾗ, ὅπως ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ κιβωρίου ἄνωθεν τῆς ἁγίας Τραπέζης περιστερᾷ ἐφύλαττον τὸν ἅγιον ἄρτον, οὕτω καὶ ἐν τῇ τῶν βαπτιστηρίων, ἐφύλαττον τὸ ἅγιον Μύρον. Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἐμμέσως φαίνεται ὅτι ἐννοεῖ καὶ τὴν περιστερὰν ταύτην λέγων πρὸς τοὺς βραδύνοντας τὸ βάπτισμα, «δὸς τῇ Περιστερᾷ καιρὸν ἐπιπτῆναί σοι, ἣν πρῶτος Ἰησοῦς τυπικῶς ἐξ Οὐρανοῦ κατήγαγε, τὴν ἄδολον τὴν πραϋτάτην, τὴν πολύγονον». Καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν φώτων δὲν ψάλλεται τὸ «ἅγιος ὁ Θεὸς» ἀλλ' ὁ ἀρχαῖος ὕμνος «Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε ἀλληλούϊα», διότι παρίσταντο ἐν τῷ ναῷ οἱ πρὸ ὀλίγου βαπτισθέντες, τὸ πρῶτον μέλλοντες νὰ κοινωνήσωσι τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία μετὰ τῆς ἑορτῆς τῶν Φώτων συνεορτάζει καὶ τὴν ἑορτὴν τῶν τριῶν Βασιλέων, οἵτινες ὡς ἀντιπρόσωποι τῶν ἐν σκότει καθημένων ἐθνῶν, ἦλθον εἰς προσκύνησιν τοῦ γεννηθέντος Φωτός· κατ' ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς Δυτικῆς Ἐκκλσσίας οὗτοι ὀνομάζονται Γάσπαρ, Μελχίωρ καὶ Βαλτάσαρ. Γενικὸν δ' ἔθος ὑπάρχει ἐν Γερμανίᾳ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, διὰ κιμωλίας ἐπὶ τῶν θυρῶν τῶν οἴκων καὶ ἰδίως τῶν ἐξοχικῶν ἐπαύλεων νὰ γράφωσι τὰ ἀρχικὰ στοιχεῖα τῶν τριῶν βασιλέων, συμπεπλεγμένα διὰ τριῶν σταυρῶν καὶ τῶν ἀριθμῶν τοῦ νέου ἔτους, ἀποτελοῦντες τὸν ἑξῆς οἱονεὶ μαθηματικὸν τύπον·

G. † 18 † M † 84 † B.

Καὶ ταῦτα περὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἑορτῆς.

Ὑμνολογία. Ἔξοχος καὶ λαμπρά ἐστιν ἡ ὑμνολογία τῶν Φώτων, ἀντάξιον ἔργον τῶν μεγάλων τῆς ἐκκλησίας ποιητῶν Κοσμᾶ, Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Ἀνατολίου καὶ Σωφρονίου τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων. Πρὸ τῆς ἑορτῆς ἀναγινώσκονται αἱ ὧραι· ἐν τῇ ς'. ψάλλεται τὸ ἑξῆς δοξαστικὸν πλῆρες ποιήσεως καὶ θεολογίας ποίημα τοῦ ἱεροῦ Σωφρονίου· «Τί ἀναχαιτίζει σου τὰ ὕδατα, ὦ Ἰορδάνη; τί ἀναποδίζεις τὸ ῥεῖθρον καὶ οὐ προβαίνεις τὴν κατὰ φύσιν πορείαν; οὐ δύναμαι φέρειν, φησί, πῦρ καταναλίσκον. Ἐξίσταμαι καὶ φρίττω τὴν ἄκραν συγκατάβασιν, ὅτι οὐκ εἴωθα τὸν καθαρὸν ἀποπλύνειν, οὐκ ἔμαθον τὸν ἀναμάρτητον ἀποσμήχειν, ἀλλὰ τὰ ῥερυπωμένα σκεύη ἐκκαθαίρειν. Ἀκάνθας φλέγειν με ἁμαρτημάτων διδάσκει ὁ ἐν ἐμοὶ βαπτιζόμενος Χριστός· ὁ Ἰωάννης συμμαρτυρεῖ μοι· ἡ φωνὴ τοῦ Λόγου βοᾷ· «ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. Αὐτῷ πιστοὶ βοήσωμεν· Ὁ ἐπιφανεὶς Θεὸς εἰς τὴν ἡμῶν σωτηρίαν, δόξα Σοι».

Πλῆρες ὑψηλῶν ἐννοιῶν ἐστὶ καὶ ὁ ὕμνος τοῦ β' καθίσματος τῆς ἑορτῆς, ἐν ᾧ ἐρωτώμενος ἀπαντᾷ ὁ Ἰορδάνης: «Ἰορδάνη ποταμέ, τί ἐθαμβήθης θεωρῶν; τὸν Ἀθεώρητον γυμνὸν εἰ-

Digitized by Google

δον καὶ ἔφριξα, φησί· καὶ πῶς γὰρ τοῦτον οὐκ ἔμελλον φρίξαι καὶ δῦναι; οἱ Ἄγγελοι αὐτὸν ὁρῶντες ἔφριξαν· ἐξέστη ὁ οὐρανὸς καὶ γῆ ἐτρόμαξε καὶ συνεστάλη θάλασσα καὶ πάντα τὰ ὁρατὰ καὶ ἀόρατα. Χριστὸς ἐφάνη ἐν Ἰορδάνῃ ἁγιάσαι τὰ ὕδατα».

Μέγας Ἁγιασμός. — Οὕτω καλεῖται ὁ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Φώτων συνήθως ἐν πηγαῖς ἢ ἐν θαλάσσῃ τελούμενος ἁγιασμός, ὅστις διὰ τὴν σημασίαν ἣν ἔχει ν' ἀναπαριστᾷ τὴν ἐν τῷ Ἰορδάνῃ βάπτισιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τὸν ἁγιασμὸν τῆς ὅλης φύσεως τῶν ὑδάτων μέγας ἁγιασμὸς καλεῖται. Ἐν ἀρχῇ τούτου ψάλλονται τὰ ὡραιότατα τροπάρια «Φωνὴ Κυρίου ἐπὶ τῶν ὑδάτων.....» «Σήμερον τῶν ὑδάτων ἁγιάζεται ἡ φύσις.....» κλ. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν προφητειῶν, τοῦ Ἀποστόλου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, ὁ ἱερεὺς δι' ἐκτενοῦς δεήσεως, παρακαλεῖ τὸν Θεὸν ὅπως καταπέμψῃ τοῖς ὕδασι τὴν καθαρτικὴν τῆς ὑπερουσίου Τριάδος ἐνέργειαν, ἀναδείξῃ αὐτὸ δῶρον ἁγιασμοῦ, λυτήριον ἁμαρτημάτων, καὶ ὕδωρ ἀλλόμενον εἰς ζωὴν αἰώνιον· εἶτα ἀναγινώσκει μεγαλοφώνως τὴν ἀμίμητον καὶ μεγαλοπρεπῆ εὐχὴν τοῦ ἱεροῦ Σωφρονίου «Τριὰς ὑπερούσιε, ὑπεράγαθε....» ἐν ᾗ μεγαλύνει καὶ δοξάζει τὸν Κύριον, ὃν τρέμουσι πᾶσαι αἱ Δυνάμεις, ὑμνεῖ ἥλιος, δοξάζει Σελήνη, ὑπακούει τὸ φῶς, φρίττουσιν ἄβυσσοι, δουλεύουσιν αἱ πηγαὶ καὶ προσκυνοῦσιν οἱ χοροὶ τῶν ἀγγέλων. Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀμιμήτου τῷ ὄντι ταύτης εὐχῆς, βαπτίζων ὁ ἱερεὺς τὸν τίμιον Σταυρὸν εἰς τὰ ὕδατα ψάλλει «Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου σου Κύριε..» καὶ ῥαντίζει τὸν περιεστῶτα λαόν. Ὁ ἁγιασμὸς οὗτος φυλάσσεται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μόνον, καὶ ἐξ αὐτοῦ μεταλαμβάνουσιν οἱ κωλυόμενοι νὰ μεταλάβωσι τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Ὁ θεῖος Χρυσόστομος διασώζει ἡμῖν περίεργον ἔθος, ὅπερ ἐγίνετο ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ τ. ἔ. οἱ σύγχρονοι αὐτοῦ ὁρμώμενοι ἐκ τῆς διδασκαλίας, ὅτι κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Φώτων σύμπασα τῶν ὑδάτων ἁγιάζεται ἡ φύσις, τὸ μεσονύκτιον τῆς ἑορτῆς τῶν Φώτων μεταβαίνοντες εἰς τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, ἐλάμβανον ὕδωρ, ὅπερ ὡς ἡγιασμένον δι' ὅλου τοῦ ἔτους, καὶ πολλάκις δύω καὶ τρία ἔτη ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν διεφύλασσον.

Γ. ΛΑΜΠΑΚΗΣ δ. φ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Οἱ ἀδελφοὶ Ἀγαθόπουλοι διέρχονται πρὸ τῆς Μητροπόλεως, ὁ εἷς δ' αὐτῶν σταματᾷ νὰ ἴδῃ τί ὥραν δεικνύει τὸ ὡρολόγιον.

Εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν φωτεινή τις ἰδέα τῷ ἐπέρχεται:

— Περίεργον, λέγει πρὸς τὸν ἀδελφόν του, γιατί νὰ μὴ βάλουν καὶ 'ς τὸν ἄλλον πύργον τῆς ἐκκλησίας ἕνα ὡρολόγι ἀκόμη;

— Καὶ γιατί τἄχατες; τί ἀνάγκη ἤτανε;

— Νά, ὅταν τύχῃ νὰ εἶνε δυὸ ποὺ θέλουν νὰ ἰδοῦν τὴν ὥρα, νὰ βλέπῃ ὁ ἕνας 'ς τὸ ἕνα καὶ ὁ ἄλλος 'ς τὸ ἄλλο!

— Καὶ δὲν 'μπορεῖ, βρὲ κουτέ, νὰ περιμένῃ 'λιγάκι ὁ ἕνας ὡς ποὺ νὰ τὴν ἰδῇ ὁ ἄλλος, καὶ ἔπειτα νὰ τὴν ἰδῇ κ' ἐκεῖνος!

*
* *

Εἷς κύριος πρὸς φίλον του:

— Αὐτὴ ἡ νέα θὰ ἦτο πολὺ καλὴ δι' ἐσένα, Νικολάκη. Εἶνε κόρη *προικισμένη* μὲ ὅλα τὰ προτερήματα . . .

— Τί νὰ σοῦ 'πῶ, φίλε μου· ἐὰν αὐτὴ μόνον εἶνε ὅλη ἡ *προῖκά της*, λυποῦμαι ὅτι δὲν μοῦ κάμνει.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Τόσον εἶνε τὸ μῖσος ἐπίμονον καὶ μακρὸν παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ, ὥστε τὸ μεγαλείτερον σημεῖον τῆς προσεγγίσεως τοῦ θανάτου παρά τινι ἀσθενεῖ εἶνε ἡ παρ' αὐτοῦ ἔκφρασις τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ συνδιαλλαγῇ μετὰ τῶν ἐχθρῶν του.

—

Ὁ ἄνθρωπος ὁ παραπονούμενος ὅτι δὲν ἐγεννήθη εὐτυχὴς ἠδύνατο νὰ γείνῃ τοιοῦτος συμμεριζόμενος τὴν εὐτυχίαν τῶν φίλων ἢ τῶν συγγενῶν του. Ἀλλ' ὁ φθόνος τοῦ ἀφαιρεῖ καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο μέσον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἔκτακτον παράδειγμα μακροβιότητος ἀναφέρει ἡ ἐφημερὶς «Καιροί», τὸν ἀπόμαχον ἀνθυπασπιστὴν Ἐμμανουὴλ Γραντάκην ἐκ Σφακίων. Κατὰ τὴν διαβεβαίωσιν τῶν «Καιρῶν», ὁ Γραντάκης ἄγων τὸ 26 ἔτος τῆς ἡλικίας του εὑρίσκετο ἐν Αἰγύπτῳ μετὰ τοῦ πατρός του, καθ' ἣν ἐποχὴν μετέβη αὐτόσε ὁ Μέγας Ναπολέων. Παρευρέθη ἀκολούθως εἰς διαφόρους πολέμους, μετέσχε τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος καὶ πασῶν τῶν ἐν Κρήτῃ ἐπαναστάσεων. Ἐνυμφεύθη ἐν ἡλικίᾳ ἐτῶν 52, ἔχει δὲ υἱὸν ἄγοντα τὸ 67 ἔτος τῆς ἡλικίας του. Καί τοι δὲ φέρει ἐπὶ τῆς ῥάχεώς του 118 ἔτη καὶ πολλάκις προσεβλήθη ὑπὸ ἀποπληξίας, εἶνε ὑγιέστατος καὶ μόνον ἐγένετο ὀλίγον τι δυσήκοος· περιέρχεται δὲ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν πεζὸς μεταβαίνων εἰς τὰς διαφόρους στρατιωτικὰς ἀρχὰς καὶ παραπονούμενος διότι κατεπατήθησαν, ὡς λέγει, τὰ δικαιώματά του.

Digitized by Google

Ἡ μακροβιότης ἐν τῇ οἰκογενείᾳ του εἶνε κληρονομική. Ἡ μάμμη του ἀπέθανε τὸ 1861 εἰς λίαν προβεβηκυῖαν ἡλικίαν· ὁ πατήρ του ἐπίσης ἀπέθανεν ὑπέργηρως, ἡ δὲ μήτηρ του ἀπεβίωσεν ἐσχάτως ἐν ἡλικίᾳ 137 ἐτῶν! Ἡ ἰδιότης αὕτη μετεδόθη καὶ εἰς τὴν σύζυγόν του, ἥτις ὡσαύτως πρὸ μικροῦ ἀπεβίωσεν ἐν ἡλικίᾳ 117 ἐτῶν!

***

Οἱ Ἄγγλοι δὲν διαλείπουσι δαψιλεύοντες παντοίας τιμὰς εἰς τὸν μέγαν αὐτῶν πολιτικὸν ἄνδρα, τὸν Γλάδστωνα. Ἐπ' ἐσχάτων ἀνδριὰς αὐτοῦ ἀνηγέρθη ἐπισήμως ἐν τῇ Λέσχῃ τῶν Φιλελευθέρων τοῦ Λονδίνου. Ἐξ ἄλλου δὲ ἡ Ἑταιρία τῶν φιλελευθέρων ἐργατῶν διενήργησεν ἔρανον πρὸς κατασκευὴν ὡραίων ἐπιτραπεζίων σκευῶν ἐξ ἀγγλικῆς πορκελάνης, ἅτινα παρεδόθησαν τῷ Γλάδστωνι ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς 74ης ἐπετείου τῶν γενεθλίων του ὑπὸ Ἐπιτροπῆς τῆς Ἑταιρίας, ἣν ὁ λόρδος Δέρβυ παρουσίασεν εἰς τὸν πρόεδρον τῆς Κυβερνήσεως.

***

Τὰ μέγιστα εὐδοκιμεῖ ἐν Ἀμερικῇ ἡ κατασκευὴ τεχνητῶν ὠῶν. Ἓν μόνον κατάστημα κατασκευάζει ὑπὲρ τὰ χίλια καθ' ὥραν. Ὁ κρόκος κατασκευάζεται ἐκ ζύμης περιεχούσης ἄλευρον, ἄμυλον καὶ ἄλλας ὕλας, τὸ λεύκωμα ἐκ λευκώματος φυτικῶν οὐσιῶν, ἡ δὲ χημικὴ αὐτοῦ σύνθεσις εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν τῶν φυσικῶν ὠῶν. Ὁ ἐσωτερικὸς αὐτῶν ὑμὴν ἐκ λεπτοτάτου στρώματος πηκτῆς, τὸ δὲ κέλυφος αὐτῶν ἐξ ἀσβέστου καὶ εἶνε χονδρότερόν πως τοῦ πρωτοτύπου.

Ὁ κρόκος, ἀφ' οὗ πλασθῇ σφαιροειδὴς καὶ παγῇ, ἐγκλείεται ἐν τῷ λευκώματι καὶ ὑποβάλλεται εἰς ταχυτάτην περιστροφικὴν κίνησιν, ἐξ ἧς λαμβάνει ᾠοειδὲς σχῆμα, εἶτα δὲ πήγνυται πάλιν.

Τὸ ᾠὸν τότε ἐμβυθίζεται εἰς τὴν πηκτὴν καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὴν ἄσβεστον. Ἐπειδὴ δὲ αὕτη ξηραίνεται ταχέως, διατηρεῖ τὸ σχῆμα αὐτοῦ καὶ ἅμα ὡς τὸ ἐμπεριεχόμενον καταστῇ πάλιν ὑγρόν.

Λέγεται ὅτι τὰ ᾠὰ ταῦτα δὲν διαφέρουσιν οὐδόλως κατὰ τὴν γεῦσιν τῶν ἀληθῶν ὠῶν(!!), ὅτι διατηροῦνται νωπὰ ἐπὶ ἔτη ὁλόκληρα, καὶ θραύονται δυσκολώτερον τῶν γνησίων.

***

Ἵππος... διανομεὺς ἐφημερίδων. — Ὁ «Ταχυδρόμος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν» βεβαιοῖ ὅτι ἡ διανομὴ τῶν ἐφημερίδων εἰς τοὺς κατοίκους ἀμερικανικῆς τινὸς πολίχνης ἐκτελεῖται ἀπό τινος ὑπὸ μικροῦ ἰνδικοῦ ἵππου. Τὸ νοῆμον ζῶον ἀπὸ δώδεκα ἐτῶν ἀνήκει εἰς τὸν διανομέα Ἄνδερσον Δόδσων, ὅστις ἀσθενήσας ἔστειλεν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς πελάτας αὐτοῦ γνωστοποιῶν ὅτι ὁ ἰνδικὸς ἵππος θὰ διέρχηται μόνος πρὸ τῆς θύρας ἑκάστου, παρακαλεῖ δ' ἕκαστον τῶν πελατῶν του νὰ λαμβάνῃ τὰς ἀνηκούσας αὐτῷ ἐφημερίδας ὑπὸ τοῦ ἀνηρτημένου εἰς τὸ ἐφίππιον σάκκου.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ ἵππος ἐκτελεῖ τακτικώτατα τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ. Κατὰ πᾶσαν πρωΐαν, ἀκριβῶς τὴν ἰδίαν ὥραν, ἵσταται πρὸ τῆς θύρας ἑκάστου τῶν συνδρομητῶν, προσκαλεῖ διὰ χρεμετισμοῦ, ἂν δὲν εὑρίσκεται τὴν στιγμὴν ἐκείνην οὐδεὶς ἐκεῖ ὅπως λάβῃ τὰς ἐφημερίδας, ἀναχωρεῖ δὲ εὐθὺς ὡς ληφθῶσιν αὗται. Διανέμει εἰς ἑξήκοντα περίπου συνδρομητὰς ἐφημερίδας, ἐν διαστήματι δὲ τριῶν ἑβδομάδων μόνον ἐλησμόνησεν εἰς δύο ἐξ αὐτῶν νὰ κομίσῃ τὰ φύλλα. Ἀλλ' εἰς τὸν ἕνα ἐπηνώρθωσεν εὐθὺς τὸ λάθος του, στραφεὶς πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ διανύσας ἓν μίλλιον σχεδὸν ὅπως ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν οἰκίαν, πρὸ τῆς ὁποίας ἐνεθυμήθη αἰφνιδίως ὅτι δὲν εἶχε σταθῆ τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

***

Οἱ Ἄγγλοι, ὁμολογουμένως ὑπὲρ πάντας μείζονα εὐσπλαγχνίαν ἐπεδείξαντο πρὸς τὰ ζῷα καὶ προστατευτικὰς αὐτῶν ἑταιρίας ἵδρυσαν, ἐνίοτε δὲ ὁ ὑπερβολικὸς τῆς φιλοζωΐας ζῆλος καὶ εἰς παραδόξους ὅλως ἀποφάσεις ὤθησεν αὐτούς, ὡς παραδείγματος χάριν εἰς τὸ ἐγκαταλιπεῖν τὴν περιουσίαν αὐτῶν, οὐχὶ ὑπὲρ ἀνθρωπίνων ὄντων, ἀλλ' ὑπὲρ ζῴων καὶ πτηνῶν.

Οἱ Ἄγγλοι τὸ πρῶτον διενοήθησαν νὰ ἱδρύσωσι γηροκομεῖον τῶν ζῴων. Καὶ ἐν τούτοις διὰ σκληροτάτην ἀληθῶς καὶ ἀνωφελῆ ὅλως πρᾶξιν οὐδεμίαν διαμαρτυρίαν ἐξήνεγκον αἱ πλεῖσται ἐν Ἀγγλίᾳ φιλόζῳοι ἑταιρίαι. Εἶνε δ' αὕτη ἡ ἑξῆς: Ἕνεκα τοῦ συρμοῦ εἰς φρικτὴν βάσανον ὑποβάλλονται ἐν Ἀγγλίᾳ τὰ δυστυχῆ κυνάρια· ὅταν εἶνε μικρὰ εἰσέτι, ἐνεργεῖται ἐντομὴ εἰς τὴν ῥίζαν τῆς οὐρᾶς των, ἔπειτα κάμπτεται αὕτη κυκλοτερῶς, ὥστε τὸ ἄκρον ἐμπήγνυται ἐν τῇ ἐντομῇ. Μετά τινας ἡμέρας ἡ πληγὴ ἐπουλοῦται· ἡ οὐρὰ τοῦ κυνὸς ὁμοιάζει πρὸς στεφάνην ἢ πρὸς κυνηγετικὸν κέρας, καὶ φέρεται οὕτω κρατούμενον ἀπὸ τῆς οὐρᾶς ἢ ἀνηρτημένον ἀπὸ τοῦ βραχίονος.

Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι αἱ προστατευτικαὶ τῶν ζῴων ἑταιρίαι θὰ κατορθώσωσι νὰ παρακωλύσωσι τὴν βάσανον ταύτην τῶν κυναρίων, ὡς καὶ τὴν ἀδικαιολόγητον ἐπίσης συνήθειαν τοῦ κόπτειν τὰ ὦτα τῶν κυνῶν.

***

Αἱ πρόσοδοι τοῦ μεγάλου μελοδραματικοῦ θεάτρου τῶν Παρισίων συνεποσώθησαν κατὰ τὸ 1882—1883 εἰς 3,066,348 φράγκα.

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

Ἀριθ. 420 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' | Συνδρομὴ ἐτησία· Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 15 Ἰανουαρίου 1884

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Διήγημα.

Συνέχεια· ἴδε σελ. 24.

—

Γ'

Ὁ Πασχάλης, κατ' ἀρχάς, κατέβαλλε πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως καταστήσῃ τοὐλάχιστον τὰς ἑσπέρας ἡμῶν εὐχαρίστους. Ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ αὐτοῦ εἶχεν, ἐπιμελῶς κατατεταγμένην, μικρὰν, ἀλλ' ἐκλεκτὴν συλλογὴν ὀρυκτῶν καὶ μετάλλων. Κατεγίνετο λοιπὸν ὥρας ὁλοκλήρους, ἐξηγῶν μοι προθύμως τὰς αἰτίας τῶν λαμπροτάτων αὐτῶν χρωμάτων, τὰς ἀφορμὰς τῶν παραδόξων σχημάτων· τοὺς μαγνητικοὺς ἢ ἠλεκτρικοὺς λόγους τῆς διαθέσεως τῶν κρυστάλλων ἑνὸς ἑκάστου, τὴν χημικὴν σύνθεσιν, τὴν φυσικὴν τάξιν καὶ πάσας τὰς λοιπὰς αὐτῶν ἰδιότητας, μετ' ἀπαραμίλλου εὐχερείας καὶ χάριτος, ὅπως συνδυασθῇ κἂν ἐνταῦθα, ὡς ἔλεγε, τὸ τερπνὸν μετὰ τοῦ ὠφελίμου. Ἀλλ' ὅσον συνεπληροῦντο τὰ μαθήματα ταῦτα, καὶ ἐξηντλοῦντο πλεῖστα συνομιλίας θέματα, ὁ δὲ καιρὸς ἐξηκολούθει χειροτερεύων, τόσον ὁ Πασχάλης ἀπέβαλλε, καθὼς εἶπον, τὴν εὐκινησίαν καὶ φαιδρότητα τοῦ πνεύματος.

Προφανῶς ἡ ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ καὶ σκοτεινὴ ἐκείνη ἀτμοσφαῖρα ἐπηρέαζε τὰ νεῦρα αὐτοῦ περισσότερον τῶν ἐμῶν, καὶ περισσότερον παρ' ὅ,τι τὸ πρῶτον ὑπέθεσα. Διότι ἀπό τινος ὄχι μόνον διὰ τὰς μεταλλευτικὰς αὐτοῦ ἀσκήσεις δὲν ἐξήρχετο, ἀλλὰ καὶ παρεδόθη ἀνεπιφυλάκτως πλέον εἰς ἓν εἶδος σκυθρωπότητος καὶ μελαγχολίας τόσον σιωπηλῆς, ὥστε ἤρχισε νὰ μ' ἀνησυχῇ. Ἡ οἰκοδέσποινά του μοὶ παρίστα τὸ πρᾶγμα ὡς σύνηθες αὐτῷ, καὶ μὲ διεβεβαίου, ὅτι θὰ τοῦ περάσῃ, εὐθὺς ὡς ὁ καιρὸς βελτιωθῇ. Ἐν τούτοις ἡ κακοκαιρία ἐξηκολούθει, ἡ βροχὴ ἔπιπτεν ἀμείλικτος. Ὁ Πασχάλης ἐφαίνετο πάσχων ἐκ φοβερῶν ἀϋπνιῶν καὶ ἠγείρετο τὴν ἐπιοῦσαν, καὶ τῆς ἡσυχωτέρας νυκτὸς, ἔτι μᾶλλον καταπεπτωκὼς, ἔτι μᾶλλον ἀπηλπισμένος, παρ' ὅτι ἦτο τὴν πρωΐαν τῆς προτεραίας! Πολλάκις προσεπάθησα νὰ τὸν ἐπασχολήσω ὡς καὶ πρότερον, δι' ἀνεκδότων, διηγήσεων, ἢ ἐπιστημονικῶν ζητημάτων, ἀλλ' εἰς μάτην τώρα πλέον! Ἐκεῖ ὅπου τὸν ἐνόμιζες προσέχοντα μετὰ μεγίστης ἐντάσεως, ἐκεῖ ἐφωρᾶτο, ὅτι ἐρρέμβαζεν, ἀφῃρημένος ἐκ σκέψεων καὶ φαντασιῶν, περὶ ὧν ἀπέφευγε νὰ ὁμιλήσῃ.

Μίαν ψυχρὰν, ἀλλ' ὁπωσοῦν ἀτάραχον ἑσπέραν, μετὰ τὸ δεῖπνον, ἀφοῦ ἐστυπώσαμεν ἐπιμελῶς καὶ τὰς τελευταίας χαραγματίας τῶν παραθύρων διὰ χαρτίου παλαιῶν ἐφημερίδων, ἐκαθήμεθα κατὰ τὸ σύνηθες εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἐκεῖνος μὲ τὸν καστανὸν θυσανωτὸν κοιτωνίτην του ῥεμβάζων ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου, ἐγὼ παρὰ τὴν θερμάστραν καὶ πλησίον τῆς λυχνίας, φυλλομετρῶν τὴν νέαν ἔκδοσιν τῆς Γεωλογίας τοῦ Carl Vogt καὶ σκεπτόμενος πόσον θὰ μ' ἐπιπλήξῃ ὁ ἐν Γοττίγγῃ ἰατρὸς μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς σημερινῆς πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῆς μου. Ἐκεῖ ἐνθυμήθην, ἀγνοῶ διὰ τίνος συνειρμοῦ ἰδεῶν, τὸ παλαιὸν τοῦ Πασχάλη πάθος πρὸς τὴν θυγατέρα τῆς πλύστρας του ἐν Ἀθήναις, καὶ ἠπόρησα πρὸς ἐμαυτὸν, πῶς δὲν μοὶ ἐπῆλθε μέχρι τοῦδε νὰ τοῦ ὁμιλήσω περὶ τούτου. Ὄχι διότι ὑπώπτευον, ὅτι ὁ ἀτυχὴς ἐκεῖνος ἔρως ἠμποροῦσε νὰ ἔχῃ σχέσιν τινὰ πρὸς τὴν παροῦσαν τοῦ νέου κατάστασιν, ὄχι· ἀλλὰ διότι ἦτο καταλληλότατον θέμα νὰ ἀστεϊσθῶμεν, νὰ γελάσωμεν, νὰ φαιδρυνθῶμεν ὀλίγον. Ἐν τούτοις μ' ἐπαραξένευσε συγχρόνως καὶ τὸ ὅτι αὐτὸς ὁ Πασχάλης δὲν μοὶ ἀνέφερε μέχρι τοῦδε τίποτε περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, οὐδ' ἐν αὐταῖς ταῖς ἀρχαιοτέραις ἐπιστολαῖς του. Οὐχ ἧττον, χωρὶς νὰ ὑψώσω τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τῶν εἰκόνων τοῦ ἀνὰ χεῖράς μου βιβλίου:

— Ὡς τόσο, εἶπον, Πασχάλη, δὲν μοῦ εἶπες τίποτε πλέον περὶ Εὐλαλίας . . .

— Ἄς πᾷ 'στ' ἀνάθεμα!—διέκοψεν ἐκεῖνος πρὸς ἔκπληξίν μου, ἀνατιναχθεὶς ἐπὶ τῆς θέσεώς του, καὶ παραιτήσας τὸν ἐρυθρὸν τοῦ κοιτωνίτου θύσανον, μεθ' οὗ ἐνησχολεῖτο συνήθως ὁσάκις ἐρρέμβαζεν. Ἔπειτα, ὡς ἄνθρωπος συνερχόμενος ἐκ βαθέος ὀνείρου, προσηλώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εὐρεῖς ἐπὶ τῶν ἰδικῶν μου:

— Πῶς! ἀνέκραξε. — Ποῦ σοῦ ἦλθε καὶ σὲ εἰς τὸν νοῦν αὐτὴ ἡ παληό . . !

— Δὲν ἠξεύρω.—Εἶπον ἐγὼ, προσπαθῶν νὰ κρύψω τὴν ἔκπληξίν μου. Περιεργάζομαι ἐδῶ

Digitized by Google

τὰς παλαιοντολογικὰς εἰκόνας τοῦ βιβλίου. Πόσον είδεχθῆ καὶ τερατώδη ἦσαν τὰ ὄντα τ'ἀπολαύσαντα τὴν παρθενικὴν τῆς Δημιουργίας καλλονήν, τὸ πρῶτον τῆς Φύσεως σφρῖγος, πρὶν ἢ προφθάσῃ νὰ τὰ χαρῇ ἡ εὐγενὴς τοῦ ἀνθρώπου καρδία, δι'ἣν καὶ μόνην ἦσαν προωρισμένα!

Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τὴν ταραχήν μου, ὅταν, ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ βιβλίου, ὅπως ὑποδεχθῶ τὴν καθυστεροῦσαν ἀπάντησίν του, εἶδον τὸν Πασχάλην! Ἡ στάσις τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἡ θέσις τῶν χειρῶν, ἡ ὠχρότης τοῦ προσώπου, ἡ πελιδνότης τῶν χειλέων, καὶ πρὸ πάντων ἡ ἔκφρασις τῶν ὀφθαλμῶν παρίστανον ἀβοήθητον ἄνθρωπον, ὅστις, πληγεὶς ἐξαίφνης θανασίμως, καὶ ὑπὸ τὸ κράτος διατελῶν τῆς ὀδύνης καὶ τοῦ δέους, ἀμηχανεῖ πῶς νὰ προλάβῃ δεύτερον, θανατηφόρον κτύπον!

— Μὴ χτυπᾷς! — ἀνέκραξε μετὰ μακρὰν ἀγωνίαν. Μὴ χτυπᾷς αὐτὴν τὴν χορδήν!

Καὶ ἡ φωνή του εἶχεν ἐκραγῆ οὕτως, ὡς ἐὰν ἀπεσύρθη αἴφνης ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ του ἡ σιδηρᾶ χείρ, ἥτις τὸν ἔπνιγεν! Τὸ βιβλίον ἔπεσεν ἀνεπαισθήτως ἀπὸ τῆς χειρός μου· ἀφῆκα τεταραγμένος τὴν θέσιν μου καί, προσελθών, ἐκάθησα παρ' αὐτῷ ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου. Καὶ λαβὼν τὴν πυρέσσουσαν αὐτοῦ δεξιὰν ἐντὸς τῶν χειρῶν μου:

— Ἀδελφέ, Πασχάλη, μ' ἐκπλήττεις! — τῷ εἶπον τρυφερᾷ τῇ φωνῇ. — Τί ἔχεις;

— Πονῶ! Πονῶ αὐτοῦ ὅπου μ' ἔγγισες, σκληρέ! Ἀπάνθρωπε! Τί μὲ τὸ λέγεις ἐν παραβολαῖς; Τάχα δὲν εἶναι φανερόν; Δὲν τὸ 'ξεύρω; Τὸ 'ξεύρω! Ὅπως ἡ νεόπλαστος Δημιουργία, οὕτως ἦτον ἡ καρδία μου: Πλήρης παρθένου καλλονῆς· πλήρης ἀκμῆς καὶ σφρίγους. Ἀλλὰ ποῖος τ' ἀπήλαυσε; Ποῖος τὰ ἐχάρη; Τὸ βδελυρόν, τὸ τερατῶδες ἐκεῖνο πλάσμα! Καὶ μήπως ἤξευρε νὰ τὰ ἐκτιμήσῃ; Ὄχι! Ἐνετρύφησε κτηνωδῶς ἐντὸς τῶν τρυφερωτάτων συγκινήσεων, τῶν θειοτάτων αἰσθημάτων τῆς καρδίας μου, καὶ ὅταν ἐχορτάσθη, τὴν ἐμίανε μὲ τὸ δηλητήριόν της, τὴν ἐβορβόρωσε μὲ τὴν διαγωγήν της! Ἐκυλίσθη ἐπ' αὐτῆς ὡς ἀκάθαρτος χοῖρος! Τὴν ἐξουθένωσε! τὴν κατέστησεν ἀνάξιον ἐνδιαίτημα τοῦ εὐγενοῦς, τοῦ ὡραίου καὶ τοῦ ὑψηλοῦ, δι' ὃ ἦτο προωρισμένη!

— Ἀλλά, δι'ὄνομα Θεοῦ! — εἶπον ἐμβρόντητος ἐγὼ — περὶ τίνος τὰ λέγεις ὅλα ταῦτα; Περὶ τῆς Εὐλαλίας; Θὰ ἔβαζα τὴν κεφαλήν μου, ὅτι ἡ παλαιὰ ἐκείνη ἱστορία παρῆλθε πλέον ἀνεπιστρεπτί!

— Ὦ! — εἶπεν ἐκεῖνος μετά τινα δισταγμόν. Ἡ *παλαιὰ ἱστορία* παρῆλθεν· ἀλλ' αἱ *συνέπειαι* — παρέμειναν! . . . — Καὶ τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις ἐπρόφερε μετὰ τοσαύτης ἀπελπιστικῆς θλίψεως, ὥστε δὲν ἀμφέβαλλον πλέον, ὅτι αἰτία τῆς τωρινῆς αὐτοῦ καταστάσεως ἦτον ἡ ἐρωτικὴ ἐκείνη δυστυχία. Ἀλλὰ πῶς! Ἡ καταστροφὴ εἶχε συμβῆ πολὺ πρὶν ἢ ἀναχωρήσῃ διὰ Γερμανίαν, καί, ὅσον τρομερὸς καὶ ἂν ὑπῆρξεν ὁ κλονισμὸς τῆς καρδίας αὐτοῦ, ὁ Πασχάλης τὸν ὑπέστη μετὰ γενναιότητος καὶ ἀξιοπρεπείας θαυμαστῆς καθ' ὃν χρόνον ἡ πληγή του ἦτον ἀκόμη πρόσφατος. Πρὸς τοῦτο, εἶναι ἀληθές, συνετέλεσα κ' ἐγὼ οὐκ ὀλίγον, συνειθίσας αὐτὸν νὰ περιφρονῇ τὸ ποταπὸν καὶ ἀνάξιον ἐκεῖνο γύναιον, πρὸ πάντων διότι ἐνόμιζον, ὅτι τοιουτοτρόπως θὰ τὸν ἔκαμνον ν'ἀνακύψῃ ταχύτερον ἀπὸ τῆς ψυχικῆς ἐκείνης καταπτώσεως καὶ ἀθυμίας, εἰς ἣν ἡ πρώτη ὁρμὴ τῆς συμφορᾶς τὸν εἶχε κατακρημνίσει. Τὸ ἐνόμιζον, καὶ τὸ κατώρθωσα. Διότι ὁ Πασχάλης ὄχι μόνον κύριος ἑαυτοῦ ἐγένετο μετ' οὐ πολύ, ἀλλὰ καὶ ὅταν, κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του, προπέμπων αὐτὸν ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου, τὸν ἠρώτησα ἀστεϊζόμενος ἐν τῷ μέσῳ τῶν παραγγελιῶν αὐτοῦ: Τί δὲ ἀφίνεις διὰ τὴν *Λεγάμενην* ὀπίσω; — Τὴν περιφρόνησίν μου, εἶπεν ἐκεῖνος, πικρῶς καὶ χλευαστικῶς γελάσας. Ἡ περιφρόνησις αὕτη μοὶ παρουσιάζετο σήμερον εἰς μέγιστον ηὐξημένη βαθμόν. Καὶ ὅμως ἡ ἠθική του κατάπτωσις καὶ ἀπελπισία ὄχι μόνον δὲν ἐξουδετεροῦτο ὑπ' αὐτῆς, ἀλλ' ἦτο τώρα τόσον μεγάλη, τόσον ἀσύγκριτος πρὸς τὴν πρώτην ἐκείνην, ὥστε, μέχρι πρὸ μιᾶς στιγμῆς, οὔτε νὰ φαντασθῶ θὰ ἠδυνάμην, ὅτι ὁ νῦν Πασχάλης εἶχε σχέσιν τινὰ πρὸς τὸν ἄλλοτε, ἦτον ἡ ἐντεταμένη συνέχεια τοῦ ἄλλοτε. Καὶ τίς ἦτον ἡ ἀφορμὴ τῆς ἐντάσεως ταύτης; καὶ ὁποῖαί τινες εἶναι αἱ *παραμείνασαι συνέπειαι τῆς παλαιᾶς ἱστορίας;* Μήπως ὁ Πασχάλης δὲν ἐξηγέρθη ἐκ τῆς, ἐφ' ἧς ὠλίσθησεν, ἰλύος, τόσον ἁγνὸς καὶ καθαρὸς, ὅσον τὸν ἤλπιζον; Μήπως ἐν τῷ προώρῳ ἐκείνῳ ἔρωτι δὲν διετέλεσε τόσον σώφρων, ὅσον τὸν ἐνόμιζον; Ἀόριστοι, φοβεραὶ ὑπόνοιαι ἐξῆπτον τὴν ταραχὴν τῆς φαντασίας μου διάττουσαι ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην, εἰς τοὺς σκοτεινοὺς μυχοὺς τοῦ ἐγκεφάλου μου!

Ἐν τούτοις ὁ Πασχάλης ἐσίγα, ταπεινὸς καὶ ἐξουθενημένος, ὡς ὁ ἐλεεινότερος κατάδικος τοῦ κόσμου. Πικρά τις μετάνοια ἐζωγραφεῖτο τόσον εὐφραδῶς ἐπὶ τῶν χαρακτήρων τοῦ προσώπου του, ἐλάλει τόσον ἐκφραστικῶς διὰ τῶν δακρυοπλήθων ὀφθαλμῶν του, ὥστε ἡ θέα του συνεκίνει βαθέως τὴν καρδίαν μου.

— Πασχάλη, τῷ εἶπον ἐπὶ τέλους, — καὶ δὲν ἠξεύρω διατί ἔτρεμεν ἡ φωνή μου — ἀδελφέ Πασχάλη, μήπως μοῦ ἀπέκρυψες τίποτε ἀπὸ τὴν ἱστορίαν σου; Διατί μὲ κάμνεις αὐτὸ τὸ ἄδικον; Τί μυστικὸν εἶχον ἐγὼ ποτὲ καὶ δὲν σοῦ τὸ ἐνεπιστεύθην ἀνεπιφυλάκτως ὁλό-

Digitized by Google

κληρον; Καὶ πῶς θέλεις νὰ μετάσχω τοῦ πόνου σου, νὰ λάβω τὸ ἀνῆκόν μοι μέρος ἐξ αὐτοῦ, ἐνόσῳ δὲν τὸν γνωρίζω; Ἔλα! μὴν εἶσαι τόσον ἐγωϊστικὸς ἐν ταῖς δυστυχίαις, ἐνῷ εἶσαι τόσον μεταδοτικὸς τῶν εὐτυχιῶν σου. Ὁρίστε; Ἄλλως θὰ ὑποθέσω, ὅτι οὐδὲ τῆς χαρᾶς σου μετέσχον μέχρι τοῦδε πάσης, καθὼς ἐδικαιούμην ὡς φίλος, ὡς ἀδελφός σου. Διότι ἡμεῖς πλέον πρὸ πολλοῦ εἴμεθα ἀδελφοί. Δὲν εἴμεθα, Πασχάλη;

Ὁ Πασχάλης κατ' ἀρχὰς ἐφάνη ἐνδοιάζων, ἀλλὰ συγκινηθεὶς κατόπιν ἐκ τῶν λόγων ἐρρίφθη μετὰ λυγμῶν καὶ δακρύων περὶ τὸν τράχηλόν μου. Τὸν ἔσφιγξα περιπαθῶς εἰς τὴν ἀγκάλην μου, καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἐκλαίομεν σιωπηλῶς. Ἐπὶ τέλους ἀποσπασθεὶς καὶ ἀναπνεύσας:

— Ὦ συγγνώμην! Συγγνώμην, διὰ τὴν μικροψυχίαν μου! — Εἶπεν.— Τόσον καιρὸν ἠγωνιζόμην νὰ σ' ἑλκύσω πλησίον μου· τόσον καιρὸν σὲ προσεδόκουν νὰ ἔλθῃς, μόνον καὶ μόνον διὰ τοῦτο: Νὰ σοῦ ἀνοίξω τὴν καρδίαν μου, νὰ ἴδῃς τὴν αἱμάσσουσαν πληγήν της. Καὶ εἶχον τόσον θάρρος, τόσην ἐμπιστοσύνην, ἐνόσῳ δὲν σὲ ἔβλεπον. Ἀλλὰ τώρα, ποῦ ἦλθες, ποῦ σ' ἔχω καθ' ἑκάστην πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, δὲν ἠξεύρω τί μὲ κάμνει τόσον δειλόν, τόσον μικρόψυχον! Ἴσως ἡ ἐκ τῆς κακοκαιρίας ἐπιταθεῖσα νευρικότης, ἀλλ' ἴσως ἴσως τὸ μέγεθος τῆς ἐνοχῆς μου!... Καὶ ὅμως, ἄλλον πνευματικὸν δὲν ἔχω ἐδωπέρα. Πρέπει νὰ γενῇς πνευματικός μου! Τίς ἠξεύρει; Αὔριον ἴσως θὰ εἶναι πολὺ ἀργὰ πλέον. Βλέπεις τὰς δυνάμεις μου πῶς ὑποχωροῦν καὶ φθίνουν ὑπὸ τὸ καταπληκτικὸν τῆς συμφορᾶς μου βάρος. —Δῶσέ μου συγχώρησιν.— Μία ἀκατάσχετος ἐπιθυμία μὲ κυριεύει, ἐπιθυμία ἀναπαύσεως καὶ ἡσυχίας. Εἶμαι κουρασμένος, εἶμαι κατάκοπος πλέον. Ποθῶ ὕπνον, ὕπνον, ὕπνον. Ἀλλὰ τὸν ὕπνον πρὸ πολλοῦ δὲν τὸν ἐγεύθην. Οἱ ἄνεμοι τοῦ οὐρανοῦ ἡσυχάζουν· τὰ κύματα τῆς θαλάσσης ἀναπαύονται· μόνον ἐγώ, μόνον ἐγὼ δὲν εἰμπορῶ νὰ κοιμηθῶ! Ἀπορεῖς. Ἐκπλήττεσαι. Δὲν θαυμάζω. Ἄκουσε καὶ κρίνε.—

Καὶ κλίνας τὴν κεφαλήν, ὡς ἐὰν προσεπάθει νὰ συγκεντρώσῃ τὰς ἀναμνήσεις του ἐσιώπησεν ἐφ' ἱκανὴν ὥραν. Ἔπειτα, χωρὶς νὰ ὑψώσῃ τοὺς ὀφθαλμούς του πρὸς ἐμέ:

— Ἐνθυμεῖσαι, εἶπε, πόσην πικρίαν καὶ χολὴν ἔφερον ἐντὸς τῶν στηθῶν μου ἀπερχόμενος ἐξ Ἀθηνῶν;

— Μάλιστα, εἶπον ἐγώ, ἐνθυμοῦμαι ὅτι δὲν εἶχες καταπραϋνθῆ ὅλως διόλου, ἀλλ' ὅμως...

— Γνωρίζεις, διέκοψεν ἐκεῖνος, ὅτι ὑπὸ τὰ στέρνα μου δὲν ἔπαλλε πλέον ἡ τολμηρά, ἡ εὔελπις τοῦ νεανίου καρδία, ἀλλ' ἓν ποδοπατημένον σκύβαλον· ἓν αἱματόφυρτον ῥάκος, μόλις καὶ μετὰ βίας διασωθὲν ἐκ τῶν ῥυπαρῶν ὀνύχων μιᾶς ὑαίνης.

— Αὐτὰ εἶναι αἱ μεγάλαι ὑπερβολαὶ τῶν σημερινῶν σου ἐκφράσεων, εἶπον ἐγώ. Τὸ κατ' ἐμέ, οὔτε τότε, οὔτε τώρα παραδέχομαι, ὅτι ἡ διαγωγὴ μιᾶς προστύχου γυναικὸς εἰμπορεῖ νὰ παραβλάψῃ τὴν ἀξίαν μιᾶς σώφρονος καρδίας.

— Δὲν ἠξεύρω πῶς τὸ ἐννοεῖς αὐτό. — Εἶπεν ὁ Πασχάλης σκεπτικός. — Ἀλλά, ἀδάμαντες καὶ μαργαρῖται, ὅταν παρατεθοῦν ἅπαξ εἰς τοὺς χοίρους, καὶ μασσηθοῦν καὶ ποδοκυλισθοῦν ὑπ' αὐτῶν, γίνονται ἀκατάλληλοι πλέον νὰ κοσμήσουν καὶ τὴν μετριωτέραν κεφαλήν, πολὺ ὀλιγώτερον νὰ ὑψωθοῦν μέχρι τοῦ διαδήματος μιᾶς βασιλίσσης.

— Καὶ δὲν τοὺς πλύνω, εἶπον ἐγὼ γελάσας, νὰ γείνουν πάλιν καθὼς πρῶτα;

— Ὠ-χώ! — εἶπεν ὁ Πασχάλης αὐστηρῶς. Νὰ πλύνῃς τοὺς *φυσικούς* καὶ νὰ τοὺς καθαρίσῃς. Ἀλλὰ τοὺς *ἠθικούς*; Ἀλλὰ τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς διαλογισμούς, τὰ μόνα κειμήλια τῆς καρδίας; Ἀλλὰ τὸν *ἠθικὸν* αὐτὸν ῥύπον μὲ ποῖον ὀξύ, μὲ ποῖον σάπωνα θὰ τὰ πλύνῃς, παρακαλῶ; Νὰ μὴ τὰ κυλίσῃς ἅπαξ εἰς τὸν βόρβορον, νὰ μὴ τὰ κηλιδώσῃς! Τὰ ἐκύλισες; Αἱ κηλῖδες των εἶναι ἀνεξίτηλοι! Ἐν τούτοις — προσέθηκεν εἶτα, μεταπεσὼν αἰφνιδίως εἰς λίαν θλιβερὸν τόνον—τώρα πλέον δὲν πρόκειται περὶ τούτου! Ἐνθυμεῖσαι τὰς πρώτας ἐπιστολάς μου ἐκ Freiburg;

— Μάλιστα, εἶπον ἐγώ, τὰς ἐνθυμοῦμαι.

— Ἦσουν ἀκόμη ἐν Ἀθήναις καὶ δὲν ἐγνώριζες τὰ τῆς Γερμανίας. Σοὶ περιέγραφον τὴν προσήνειαν τῶν καθηγητῶν, τὴν στοργήν των πρὸς τοὺς φοιτητάς, τὴν φιλοξενίαν αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀλλοδαπούς, ἰδίᾳ τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμπάθειαν. Εὑρίσκεις ὅτι σοὶ ἔγραφον ὑπερβολάς;

— Ὄχι. Ἀπεναντίας.

— Μεταξὺ τῶν καλῶν ἐκείνων ἀνθρώπων, ὅσοι μὲ ἠγάπησαν ἰδιαζόντως, — εἶπεν ὁ Πασχάλης, ταπεινώσας τὸ βλέμμα, — ἦτον, ἄριστος πάντων, ὁ καθηγητὴς Μ., ἄνθρωπος μοναδικὸς εἰς τὴν ἐπιστήμην του.

— Ναί, εἶπον ἐγώ. Μοὶ ἔγραψες περὶ αὐτοῦ. Ἐνθυμοῦμαι τ' ὄνομά του.

— Σοὶ ἔγραψα τὰς ἀρετάς του, τὴν ἀξίαν του, καὶ ὅλα τ' ἀνεκτίμητ' ἀγαθά, δι' ὧν ἐπροίκισε τὴν ἐπιστήμην. Ἓν ἀγαθόν, τὸ τιμαλφέστατον πάντων, τὸ ὁποῖον ἐκόσμει τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ ὁλόκληρον τὴν Φράϊβουργ δὲν σοὶ τὸ ἀνέφερον ποτέ. Ποτὲ δὲν σοὶ ἔγραψα πῶς εἶχε μίαν θυγατέρα.

— Ὄχι! εἶπον ἐγώ, ἀνακαθήσας τεταραγμένος. Τὸ τελευταῖον ποῦ μοῦ ἔγραφες ἦτον,

Digitized by Google

ὅτι, ἐν τῷ μεταξὺ, ἀπώλεσε τὴν σύζυγόν του. Δὲν ἦτο νομίζω ;

— Μάλιστα. Κ' ἐνῷ ἡ ἀπώλεια ἐκείνη ἔκλεισε τὸν φιλόξενον αὐτοῦ οἶκον εἰς τοὺς λοιποὺς συμμαθητάς μου, ἐγὼ ἐγινόμην πάντοτε δεκτὸς, εἰμπορῶ νὰ εἴπω ἐφιλοξενούμην ἐγκαρδιώτερον παρά ποτε. Ἡ μοναξία τοῦ γέροντος, πρὸ πάντων κατὰ τὰς χειμερινὰς νύκτας, καθ' ἃς δὲν εἰμπόρει νὰ ἐξέλθῃ, τὸν ἔκαμνε νὰ συμπαθῇ μᾶλλον πρὸς ἐμὲ, διὰ τὴν ἐδικήν μου.

— Ἀλλ' ὁ γέρων εἶχε τὰ τέκνα του, εἶπον ἐγὼ, εἶχε τὴν κόρην του. Δὲν εἶχε;

— Μάλιστα. Εἶχε τὴν Κλάραν. Ἀλλὰ γνωρίζεις τί θὰ εἰπῇ γέρων καθηγητὴς, ἰδίᾳ Γερμανός. Ἡ Κλάρα ἦτο τὸ μόνον του τέκνον. Νέα θερμὴ, ζωηρὰ, — ἴσως ὀλίγον ἐξημμένη ἐκ γνώσεων καὶ ἀναγνώσεων — ἀλλὰ πλήρης μουσικῆς καὶ ποιήσεως· πλήρης φαντασίας καὶ αἰσθημάτων. Ὁ γέρων φυσικὰ ψυχρὸς καὶ ἀδιάφορος πρὸς πᾶν ὅ,τι δὲν ἦτον ἐπιστήμη του. Ἐγὼ, μὲ τὴν τόσον ἐνωρὶς ἀπογοητευμένην καρδίαν, μὲ τὴν πτεροκομμένην πλέον φαντασίαν, καὶ μόνον μὲ τὸν ψυχρὸν νοῦν, προσηλωμένον ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἐπιστήμην, ἐταίριαζα μὲ αὐτὸν περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον. Εἶμαι βέβαιος. Τὴν ἐξαιρετικὴν ἐκείνην προτίμησιν ἐκ μέρους αὐτοῦ τὴν ὤφειλον εἰς τὴν ἀγάπην μου πρὸς τὴν ἐπιστήμην — ἀλλὰ ἴσως καὶ εἰς τὴν ἐφεκτικότητά μου ὡς πρὸς τὴν θυγατέρα του. Κατὰ τοῦτο διέφερον πάντων τῶν ἄλλων. Διότι ἡ Κλάρα ἦτον ἐξαισίας καλλονῆς νέα, καὶ ἦτον ἡ *χαϊδευμένη* τῆς πόλεως. Ἡ ἑτοιμότης τοῦ πνεύματος, ἡ ἀφέλεια τῆς καρδίας αὐτῆς συνήρπαζον ὁμολογουμένως πάντας, ὅσοι τὴν ἐγνώριζον. Ἴσως ἦτον ὀλίγον φιλάρεσκος. Ἀλλ' ὄχι ἐκ φύσεως. Βεβαίως ὄχι ! Αἱ ἀμέριστοι φιλοφρονήσεις, αἱ ἀδιάκοποι κολακεῖαι ἦτον ἑπόμενον νὰ τὴν ἐπάρουν ὀλίγον. Ἔπειτα καὶ τὸ ἤξιζε· καὶ τῆς *ἐπήγαινεν*. Ὁσάκις εἶχον καθ' αὐτὸ ἑσπερίδα εἰς τὸν οἶκόν των, κανένας δὲν ἐπρόσεχεν εἰς τὰς προσκεκλημένας τοῦ καθηγητοῦ· ἀλλὰ πάντες ἐπολιόρκουν τὴν Κλάραν, πάντες ἡμιλλῶντο τίς πρῶτος νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς ἑαυτὸν ἔστω καὶ μιᾶς στιγμῆς εὔνοιαν. Ἐν τούτοις ἐκείνη ἐξήρχετο ἀπὸ τὰς ἀλλεπαλλήλους ἐκείνας πολιορκίας μετὰ θαυμαστῆς δεξιότητος πάντοτε νικηφόρος καὶ θριαμβεύουσα, ἀλλὰ καὶ πάντοτε θελκτικωτέρα, ἐρασμιωτέρα παρὰ πρότερον. Ἐγὼ διηρχόμην συνήθως ὅλον τὸν καιρὸν τῆς συναναστροφῆς μετὰ τῶν γερόντων· οὔτε ἔπαιξα οὔτε ἐχόρευσά ποτε μετ' αὐτῆς. Ἀλλὰ εἶχον μίαν ἐσωτερικὴν εὐχαρίστησιν, ὅταν τὴν ἔβλεπον εὐδοκιμοῦσαν, λατρευομένην. Εἶχον ἓν εἶδος ὑπερηφανείας : Ἦτον ὁ θησαυρὸς τοῦ οἴκου, ὅστις μ' ἐτίμα διὰ τῆς ἐμπιστοσύνης του. Καὶ ὅμως οἱ Γερμανοὶ συμφοιτηταί μου μ' ἐζήλευον. Εἷς ἐξ αὐτῶν, στενότερός μου φίλος, μοὶ τ' ὡμολόγησεν. Τὸ ἰδανικὸν τῆς Κλάρας, εἶπε, δὲν εἶναι «'μάτια γυαλιά· φρύδια σκουλιά· μοῦτρα πατάτα !» Αὐτὰ ἐννοεῖται τοὺς τὰ εἶπεν ἐκείνη μὲ τὴν ποίησίν των, ὅταν καὶ ὅπως ἔπρεπεν, ὥστε νὰ μὴ προσβληθῇ κανείς των. Ἀλλ' ἐκεῖνοι ὑπέβλεπον τὴν πρὸς τὸν πατέρα τῆς Κλάρας προσκόλλησίν μου. Ἐξ αὐτῆς ἐσυμπέραινον, ὅτι εἴμεθα μὲ τὴν νέαν πολὺ οἰκειότεροι παρ' ὅτι ἐφαινόμεθα. Ἐν τούτοις ἡ Κλάρα ποτὲ δὲν ἐφέρθη πρὸς ἐμὲ οὔτε ἐρωτοτρόπως, οὔτε φιλαρέσκως, οὔτε ἐπιδεικτικῶς, ὅπως πρὸς ἐκείνους. Τοῦτο ἦτο φυσικόν. Ἀφοῦ ἐγὼ ἤμην πάντοτε σοβαρὸς, πάντοτε ἐφεκτικὸς, μοὶ προσεφέρετο κ' ἐκείνη μὲ σπουδαιότερον τρόπον καὶ πλείονα μετριοφροσύνην. Ἐφαίνετο ὅτι μ' ἐτιμοῦσεν. Καὶ τοῦτο μ' ἔκαμνε τόσον εὐτυχῆ, τόσον εὐτυχῆ, ὅσον εὐτυχὴς εἰμποροῦσα νὰ γείνω πλέον ἐγὼ, ὕστερον ἀπὸ ὅ,τι ἔπαθα. Ἀργότερα, πολὺ ἀργότερα μ' ἐξέφνισε. Μ' ἔδωκε μίαν ὑποψίαν, μίαν νύξιν — πολὺ ψηλαφητὴν νύξιν.

Εἰς τὸ θέατρον εἶχε παρασταθῇ ὁ *Πετῶν Ὀλλανδὸς* τοῦ Βάγνερ. Ὁ ὑποκριθεὶς τὸ πρόσωπον τοῦτο ἠθοποιὸς ἐπαρουσιάσθη, ὡς συνήθως, μαυροφορεμένος, μὲ μαῦρα 'μάτια, μαῦρα μαλλιὰ καὶ γένεια, ἀλλὰ μὲ τέτοιο κόψιμον καὶ τόσον ὠχρὸς καὶ μελαγχολικὸς, ὥστε πολλοὶ ἐνόμισαν ὅτι ἔβλεπον ἐμὲ ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας δὲν ἠξεύρω πῶς ἔτυχε λόγος, καὶ ἡ Κλάρα μοὶ τὸ εἶπεν. . .

— Ἀλλὰ τί σὲ εἶπε ; τὸν ἠρώτησα ἐγὼ σιγήσαντα αἴφνης.

— Ὅτι εἶναι τὸ ἰδανικὸν τῆς φαντασίας της, ὁ πόθος τῆς καρδίας της . . .

— Τί πρᾶγμα ; ἠρώτησα πάλιν ἐγὼ, ἀφοῦ τὸν ἐπερίμενα εἰς μάτην νὰ ἐξακολουθήσῃ. Ὁ Πασχάλης ἐκοκκίνησεν αἴφνης, ὡς πταῖσαν παιδίον, καὶ μὲ μαργωμένην γλῶσσαν :

— Ὁ Ὀλλανδός ! εἶπεν. Ὁ Πετῶν Ὀλλανδός !

— Εἶναι τὸ ἰδανικὸν ὅλων τῶν Γερμανίδων· εἶπον ἐγὼ, προσποιηθεὶς, ὅτι δὲν παρετήρησα τὴν σύγχυσίν του.

— Ναί· — εἶπεν ἐκεῖνος ἐνθαρρυνθείς. Μάλιστα τῶν ξανθῶν. Τὸ ἤκουσα ἀπὸ τόσας ἄλλας προτήτερα καὶ δὲν μοῦ ἀποφάνη. Ἐν τούτοις ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον τὸ εἶπεν ἡ Κλάρα, αἱ περιστάσεις, ἐν αἷς τὸ εἶπε, δὲν ἄφηναν ἀμφιβολίαν. Ἀπὸ τὴν σύγχυσίν της ἡ καϋμένη δὲν ἠμπόρεσε νὰ 'πῇ ἄλλο τίποτε. Καὶ 'μένα μὲ ἦλθε — 'σὰν ἀποπληξία. . .

— Καὶ διατί πάλε τόσον ψοφοδεής ! εἶπον ἐγὼ γελάσας. Ἀλλ' ἐκεῖνος εὐρύνας αἴφνης τοὺς ὀφθαλμούς :

— Δὲν τὸ καταλαμβάνεις διατί ; εἶπεν. Ἡ νέα ἤθελεν ἀγάπην ! — Καὶ τὰς τελευταίας

Digitized by Google

ταύτας λέξεις επρόφερε περιβλέψας μυστηριωδῶς καὶ χαμηλώσας τὴν φωνὴν, ὡς ἐὰν ἐφοβεῖτο μὴ τὸν ἀκούσουν οἱ τοῖχοι.

— Ἔ! καὶ 'σὰν ἤθελεν; Εἶπον ἐγὼ μειδιάσας ἐλαφρῶς.

— Καὶ σὰν ἤθελε; Ἐπανέλαβεν ἐκεῖνος, ἐκπεπληγμένος διὰ τὴν ἐλαφρότητα μεθ' ἧς ἐπελαμβανόμην τοῦ θέματος.

— Ναί! εἶπον ἐγώ. Σὰν ἤθελεν ἀγάπην,ἐσὺ ποῦ ἦσο;

— Ἐγὼ ἤμην ἐκεῖ. Ἀπήντησεν ἐκεῖνος τότε αὐστηρῶς καὶ τραχέως.—Ἀλλ' ἐγὼ—τί ἀγάπην εἶχον νὰ τῇ προσφέρω! Τ' ἀποπλύματα τῆς πλύστρας μου; Σοῦ λέγω, ἦτον ἡ βασίλισσα τῶν κορασίδων· ἦτο τὸ ἄξιον ἀντικείμενον τῆς λατρείας ὅλου τοῦ κόσμου. Εἶσαι περίεργος! Ἀνοίγεται ἐνώπιόν μου μία καρδία, ἓν ἄχραντον δοχεῖον τῆς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ,—καὶ θέλεις νὰ τὸ πληρώσω μὲ τ' ἀποφάγια τῶν χοίρων;

Τότε πρῶτον ἐννόησα κυρίως διατί ὁ Πασχάλης ἐν ἀρχῇ παρέβαλε τὰ ἐμπαιχθέντα αἰσθήματά του μὲ τοὺς πρὸ τῶν χοίρων μαργαρίτας. Ἀλλὰ δὲν εὗρον τί νὰ τῷ ἀποκριθῶ εὐθὺς ἀμέσως, καὶ ἐκεῖνος ἐξηκολούθησεν ἐπὶ πραοτέρου τόνου:

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἤρχισα νὰ πηγαίνω σπανιώτερον εἰς τὴν οἰκίαν των, μ' ὅλα τὰ φιλόφρονα παράπονα τῶν γονέων. Καὶ ὅταν ἐπήγαινα, ἐφρόντιζα νὰ τὴν ἀποφεύγω ἐπιμελῶς. Ἐνόσῳ ἔζη ἡ μήτηρ της, τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτο πολὺ δύσκολον. Προσκεκλημένοι ἦσαν πολλοὶ, καὶ καθὼς ἦσαν θαυμασταί της, προσεπάθουν παντὶ σθένει νὰ τὴν ἀπασχολήσουν μεταξύ των. Ἀλλ' ὅταν ἡ κυρία Μ. ἀπέθανεν,ἤλλαξαν αἴφνης τὰ πράγματα. Ἡ οἰκία ἐκενώθη, ἐκλείσθη. Μία πτωχὴ ἀπωτάτη τοῦ καθηγητοῦ συγγενὴς,ἡ μόνη ἐπιζῶσα ἔτι, προσελήφθη ὡς τροφὸς, ἢ μᾶλλον σύντροφος τῆς Κλάρας.Ἀλλ' ἡ Κλάρα δὲν ἦτο πλέον ἡ φαιδρὰ καὶ ζωηρὰ καὶ τολμηρὰ ἐκείνη κόρη, πρὸς ἐπίβλεψιν τῆς ὁποίας ἐκρίνετο ἄλλοτε ἀνεπαρκὴς ὁ ἄγρυπνος τῆς μητρὸς ὀφθαλμός. Ἡ Κλάρα ἔγεινε διὰ μιᾶς σκεπτική, μελαγχολική, ἐπιφυλακτική, ζυγίζουσα καὶ τὴν ἐλαχίστην συλλαβὴν, πρὶν ἢ τὴν προφέρῃ.

Εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός της ἐδοκίμασα νὰ διακόψω τὰς ἐπισκέψεις μου τὰς ἑσπερινάς. Ἀλλ' ὁ γέρων καθηγητὴς παρεπονέθη μίαν ἡμέραν,ποῦ ἔγγισε τὰ σπλάγχνα μου: Τώρα ποῦ εἶμαι ἔρημος κι' ὠρφανεμμένος, εἶπε, δὲν ταιριάζει νὰ μ' ἀφήσῃς καὶ σὺ, ὅστις γνωρίζεις κάλλιον παντὸς ἄλλου τί θὰ εἰπῇ μοναξία.— Ἐπήγαινα λοιπόν· πρῶτα σπανίως, ἔπειτα συχνότερα. Ἀλλὰ πάντοτε ἀποφεύγων πᾶσαν εὐκαιρίαν,καθ' ἣν θὰ ἠδυνάμην νὰ εὑρεθῶ κατὰ μόνας μετὰ τῆς Κλάρας. Τὸ αὐτὸ νομίζω ἔπραττε κ' ἐκείνη. Ἀκόμη κ' ἐνώπιον τοῦ πατρός της δὲν μοὶ ὡμίλει ὅπως πρότερον. Ἀλλ' ἐκάθητο κατὰ τὰς χειμερινὰς νύκτας ἀπέναντι ἡμῶν ὥρας ὁλοκλήρους ἄφωνος, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸ ἀνὰ χεῖρας αὐτῆς ἐργόχειρον, ἀλλὰ τὴν ἀκοὴν ἐντεταμένην καὶ μετ' ἐνδιαφέροντος παρακολουθοῦσαν τὰ ξηρὰ καὶ ψυχρὰ τῶν συνομιλιῶν μας θέματα, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ποτὲ δὲν θὰ ἔκαμνεν ἄλλοτε. Ἀπὸ τοῦ πρώτου ἐκείνου φανεροῦ ὑπαινιγμοῦ περὶ τοῦ *Πετῶντος Ὀλλανδοῦ* οὔτε λέξιν ἀντηλλάξαμεν νομίζω ἰδιαιτέρως. Καὶ ἦτο καιρὸς, καθ' ὃν ἐπίστευσα τὸ πρᾶγμα λησμονημένον. Ἐπίστευσα ὅτι εἶχον παρεξηγήσει τοὺς λόγους της. Ἐν τούτοις ἡ αἰφνιδία ἐκείνη μεταβολὴ εἰς τὸν βίον τῆς Κλάρας, τ' ἀπαρηγόρητα δάκρυα ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς μητρὸς αὐτῆς ἔβλαψαν σπουδαίως τὴν ὑγείαν τοῦ κορασίου. Ὅταν ἦλθεν ὁ καιρὸς κ' ἐπάγωσαν τὰ νερὰ, καὶ ἤρχησεν ὁ κόσμος νὰ παγοδρομῇ μὲ τὰς παγολισθίδας εἰς τοὺς πόδας, τόσον ὁ ἰατρὸς ὅσον καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς τῇ ἐπέβαλον τὴν παγοδρομίαν, ἄσκησιν πολὺ ἀγαπητὴν εἰς αὐτὴν ἄλλοτε. Ἀλλὰ τὸ πένθος ἦτο πρόσφατον, ἡ ἀηδία της πρὸς τὴν παραμικρὰν διασκέδασιν μεγάλη· ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας δὲν ἐφάνη ἐπὶ τοῦ πάγου. Ἐγὼ—ἐνθυμεῖσαι ὅτι σοὶ τὸ ἔγραφον — εἶχον ἀρχίσει νὰ παγοδρομῶ ἀπὸ τοῦ παρελθόντος χειμῶνος. Ἡ ὑγεία μου ἀπῄτει τὴν ἐν καθαρῷ ἀέρι γύμνασιν. Τὸν δεύτερον ἐκεῖνον χειμῶνα ἤμην ἀκόμη πρωτόπειρος· ἐγυμναζόμην λοιπὸν εἰς μίαν ἀπόκεντρον γωνίαν. Ἡ ἔκτασις τοῦ πάγου ἦτο μεγίστη, ἤλπιζα νὰ μείνω ἀπαρατήρητος. Ἀλλὰ τὴν πρώτην φορὰν, ποῦ κατεπείσθη ἡ Κλάρα νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν πάγον, τὴν πρώτην στιγμὴν μὲ ἀνεκάλυψε. Καὶ ὅταν μὲ ἀνεκάλυψε, δὲν ἔλειψε πλέον ἀπὸ τὴν γωνίαν ἐκείνην. Ὄχι τάχα πῶς ἔμεινεν ἐκεῖ εὐθὺς ἀμέσως μαζί μου. Ἀλλὰ μόλις ἔκαμνεν ἕνα γύρον ἐπὶ τοῦ πάγου, κ' ἐπέστρεφε πάλιν εἰς τὴν γωνίαν μου. Οἱ γνώριμοί της ἔσπευσαν ἐννοεῖται πάλιν νὰ τῆς ὑποδέσουν τὰς παγολισθίδας, νὰ τῆς γενοῦν *καβαλιέροι*, νὰ συμπαγοδρομήσουν, ἀλλὰ δὲν ἐδέχθη τίποτε. Ἐγὼ ἐπαιδευόμην νὰ μάθω τὰ μεγάλα τοξοειδῆ βήματα. Ἠξεύρεις πόσον δύσκολα εἶναι,πόσον ἐπικίνδυνα. Ἔπεφτα λοιπὸν πολὺ συχνὰ ἐπὶ τοῦ πάγου εἰς τὴν μακρυνὴν ἐκείνην γωνίαν. Ἀλλὰ μόλις ἔπεφτα καὶ ἡ Κλάρα, — θαρρεῖς ἐπαραμόνευεν ἀόρατος ἐκεῖ πλησίον—ἤρχετο νὰ ἰδῇ μὴν ἐκτύπησα, νὰ μὲ βοηθήσῃ νὰ ξαναρχήσω. Ἐπὶ τέλους:

— Μὴν εἶσαι τόσον ἀκατάδεκτος, μὲ εἶπεν, δὲν θὰ τὰ μάθῃς ποτὲ μοναχός σου. Ἔλα νὰ τὰ δοκιμάσωμεν μαζί.— Τοιουτοτρόπως ἠρχίσαμεν νὰ παγοδρομῶμεν χέρι χέρι.

Digitized by Google

— Φαντάζομαι τοὺς ἄλλους φοιτητάς, εἶπον ἐγώ.

— Οἱ ἄλλοι φοιτηταί, καταλαμβάνεις. — Εἶπεν ἐκεῖνος μετά τινος περιφιλαυτίας. Ὅταν εἶδον τὴν ἀπροκάλυπτον ταύτην προτίμησιν, ἐδάγκασαν τὰ χείλη των. Καὶ ἀπεσύρθησαν ὡς εἰκός, ὁ ἕνας κατόπιν τοῦ ἄλλου. Ὑπῆρξε Κυριακή, καθ' ἣν ἐμείναμεν τρεῖς ὥρας ἐπὶ τοῦ πάγου. Τὰ ἄλλα κοράσια εἶχον κάθε στιγμὴν καὶ νέον *καβαλιέρον*. Ἀλλὰ κανεὶς δὲν προσεφέρετο πλέον νὰ τρέξῃ μὲ τὴν Κλάραν. Τὸ πρᾶγμα ἦτον φανερόν. Τὸ ἔκαμναν ἐξ αἰτίας μου. Διὰ νὰ τὴν προσβάλουν. Καὶ ἐκείνης μὲν δὲν τῆς ἔμελε διόλου. Ἀλλ' ἐγὼ τόσῳ περισσότερον ἤμην τώρα ὑποχρεωμένος νὰ μὴ τὴν ἀφήσω χωρὶς καβαλιέρον. Ἔπειτα, μὲ ὅλην τὴν ἀπώλειαν τῶν χρωμάτων καὶ τῆς ζωηρότητός της, ἡ Κλάρα ἦτον ἡ ὡραιοτέρα, ἡ χαριεστέρα παγοδρόμος. Ἐκεῖνο δὲν ἦτο πλέον παγοδρομία ποῦ ἐκάμναμεν ἡμεῖς. Ἦτο πτῆσις διὰ τοῦ ἀέρος, διὰ τοῦ κενοῦ. Τόσον ἐλαφρά! Τόσον ταχεῖα!... —

Καὶ διακοπεὶς ἐπὶ μικρὸν ὁ Πασχάλης, καὶ τρίψας διὰ τῆς ὠχρᾶς αὐτοῦ χειρὸς τὸ προεξέχον μέτωπόν του, ὡς ἐὰν προσεπάθει νὰ ἀναθερμάνῃ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ:

— Ὅταν ὁ πάγος ἦτο νέος καὶ διαυγὴς ὡς κάτοπτρον, εἶπε, καὶ ἀντηνακλῶντο ἐν αὐτῷ, τόσον πλησίον ἀλλήλων, πετῶσαι αἱ μορφαί μας, κ' ἐφαίνετο εἰς τὸ βάθος αὐτοῦ τὸ γλαυκὸν τοῦ οὐρανοῦ χρῶμα, καὶ ἔβλεπον τὰ λευκά του νέφη ὀπισθοχωροῦντα ὑπὸ τοὺς πόδας μου, μετὰ τῆς ταχύτητος τῆς πτήσεως ἡμῶν. — Δὲν ἠξεύρω πῶς ἐφούσκωνε πάλιν τὸ στῆθός μου, κ' ἐθερμαίνετο καὶ ἀνεπτεροῦτο ἡ φαντασία μου! Ἐνόμιζον ὅτι ἐφερόμην μετέωρος, ὑπεράνω τῶν νεφῶν, ὑπεράνω τοῦ στερεώματος, ἐφερόμην ὑπὸ τὰς πτέρυγας οὐρανίου Χερουβείμ, μὲ πτῆσιν τόσον ταχεῖαν, τόσον ἡδονικήν, ὥστε αἱ αἰσθήσεις μου συνήθως ἐμέθυον ἐκ τῆς ἡδονῆς, ἰλιγγίων ἐκ τοῦ τάχους, ἐσκοτίζοντο, ἐλιποθύμουν, μ' ἐγκατέλειπον! Καὶ μόνον ἡ ψυχή μου ἐξηκολούθει τότε νὰ πετᾷ, ὡς ἐν ὀνείρῳ, νὰ πετᾷ μετὰ τοῦ ἀγγέλου, ἐπάνω, ἐπάνω, ἐπάνω, μέχρι τοῦ θρόνου τοῦ Ὑψίστου! Ἐκεῖ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀπλέτου φωτός, ἐκεῖ ἐν τῷ μέσῳ τῶν θυμιώντων καὶ ψαλλόντων ἀγγέλων, ἐκεῖ μοὶ ἐφαίνετο, ὅτι ἔπιπτον γονυκλινὴς πρὸ τῶν βαθμίδων τοῦ θρόνου του, καὶ παρεκάλουν μετὰ δακρύων τὸν Θεὸν νὰ μὲ παιδεύσῃ ὅσον σκληρότερον ἀξίζω, ἀλλὰ νὰ μὲ δώσῃ μίαν καρδίαν, μίαν νέαν καρδίαν, μὲ τὰ ἀμεταχείριστα αἰσθήματά της, μίαν καρδίαν καθαρὰν καὶ ἀμόλυντον, ἀξίαν τῆς Κλάρας, ἀξίαν τῆς καλλονῆς καὶ τῶν ἀρετῶν τῆς Κλάρας! Ἀλλ' ἐκεῖ, ἐφθάνομεν αἴφνης εἰς τὸ ἄκρον τοῦ πάγου, εἰς τὴν ἀπόκεντρον γωνίαν, κ' ἐσταματῶμεν ν' ἀναπνεύσωμεν. Καὶ πάντοτε, πάντοτε, πρὶν εἰσακουσθῇ ἡ δέησίς μου, διεκόπτετο τὸ ὄνειρον! Ἔληγεν ἡ πτῆσις.—Καὶ τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις ἐτόνισεν ὁ Πασχάλης μετὰ τοιαύτης ψυχικῆς ἀγανακτήσεως, ὡς ἐὰν ἦτο βέβαιος, ὅτι ἡ πραγματοποίησις τῶν δεήσεών του ἀπετύγχανεν ἑκάστοτε μόνον καὶ μόνον διότι ἐτελείωνεν ἡ ἔκτασις τοῦ πάγου, πρὶν φθάσωσιν εἰς τὰ ὦτα τοῦ Θεοῦ οἱ πόθοι τῆς ψυχῆς του.

— Ὁσάκις ἐσταματῶμεν, — ἐξηκολούθησε μεθ' ἱκανὴν ὥραν, — ἡ Κλάρα μὲ ἠρώτα περὶ τῆς νήσου μας. Ἐπεθύμει νὰ τῇ περιγράφω τὰς σκηνὰς τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου. Πρὸ πάντων ὅμως τῇ ἤρεσκε ν' ἀκούῃ παρ' ἐμοῦ τὰς περιπετείας τῆς ζωῆς μου. Νὰ τῇ διηγῶμαι τὰς στερήσεις, τὰς κακοπαθείας, τὰς δυσκολίας καὶ τὰ προσκόμματα, καθ' ὧν εἶχον νὰ παλαίσω, μέχρις ὅτου κατορθώσω νὰ ἐξασφαλίσω τὴν ἐκπαίδευσίν μου. Αὐτὰ τὰ ἤθελε μὲ ὅλας τὰς λεπτομερείας· τὰ ἤκουε μὲ μεγίστην προσοχήν· κ' ἐστέναζε διὰ τὰς ταλαιπωρίας μου, καὶ τῆς ἤρχοντο συνεχῶς τὰ δάκρυα... Ἔπειτα τὰ σχέδια καὶ τὰς ἐλπίδας μου διὰ τὸ μέλλον.—Τί θὰ γείνω· ποῦ θ' ἀποκατασταθῶ· καὶ πότε· κ' εὐτυχεῖς, εὐτυχεῖς ὅσοι μὲ περιμένουν—ὅσοι θὰ μ' ἐπανίδουν μὲ τὴν βεβαιότητα, ὅτι ποτέ, ποτὲ πλέον δὲν θὰ μ' ἀποχωρισθοῦν... Καὶ — τί θέλεις νὰ σοῦ λέγω λεπτομερείας, σπαρασσούσας τὴν καρδίαν μου! Ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκείνης ὁμολογίας περὶ τοῦ *Πετῶντος Ὀλλανδοῦ*, εἶναι ἀληθές, ποτὲ δὲν μοὶ εἶπε τίποτε, τόσον φανερά. Καὶ τὸ πρῶτον ἐκεῖνο ἦτο κυρίως ἀποτέλεσμα τῆς παιδικῆς αὐτῆς ἀφελείας, τῆς εὐθύτητος καὶ ἀνυποκρισίας της, διὰ τὸ ὁποῖον τώρα ἐσωτερικῶς ἐντρέπετο καὶ μετενόει. Ἀλλὰ τί τὰ θέλεις. Αἱ συνεχεῖς αὐτῆς μεταπτώσεις ἀπὸ ζωηρότητος εἰς ῥεμβασμούς, ἀπὸ χαρᾶς εἰς θλίψιν, ἀπὸ γέλωτος εἰς δάκρυα, χωρὶς ἀφορμήν, χωρὶς αἰτίαν — ἔπειτα ἡ ἀλλαγὴ τῶν χρωμάτων, ἡ ἔκφρασις τῶν ὀφθαλμῶν, αἱ συγκεκομμέναι φράσεις, οἱ ἡμιπνιγμένοι στεναγμοί... Τὸ πρᾶγμα ἦτο φανερόν. Ἡ κόρη μὲ ἠγάπα... Τὸ ἤξευρα —ἀπὸ τὸν ἑαυτόν μου...

— Λοιπὸν καὶ σύ...; — Ἠρώτησα φειστικῶς ὅταν ὁ Πασχάλης συνῆλθεν ἐκ τῆς συγκινήσεως, ἣν ἡ ἐξομολόγησις αὕτη τῷ ἐπροξένει. — Ἐπὶ πολλὴν ὥραν δὲν ἀπήντησεν. Ἔπειτα ὑψώσας τοὺς δακρυβρέκτους ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν:

— Ὢ! εἶπε μετ' ἀπεριγράπτου πόνου. — Ἐρωτᾷ ἐάν!... Ἐὰν ποτε Χριστιανὸς ἠγάπησε τὴν ψυχικὴν αὐτοῦ σωτηρίαν, ἠγάπησα ἐγὼ τὴν Κλάραν!... Ὅσῳ μᾶλλον τὴν ἐγνώριζον—ἐξηκολούθησεν εἶτα, χαμηλώσας τό τε βλέμμα καὶ τὴν φωνήν—τόσῳ πλείονα προτε-

Digitized by Google

ρήματα ἀνεκάλυπτον ἐν αὐτῇ, τόσῳ βαθυτέραν ἀγάπην ἐν ἐμοί! Ἀλλ' ὅσῳ μᾶλλον ὑψοῦτο κ' ἐμεγαλύνετο ἐκείνη εἰς τὴν ὑπόληψίν μου, ὅσῳ μεγαλητέρα ἦτο ἡ διαφορὰ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ περιτρίμματος ἐκείνου μέχρι τοῦ ὁποίου ἐταπείνωσα τὸν ἔρωτά μου, τόσῳ μᾶλλον εὐτελὴς καὶ ἀνάξιος ἐφαινόμην ἐγὼ ἐνώπιον τῆς Κλάρας τώρα. Φοβοῦμαι δὲν εἰμπορεῖς νὰ ἐννοήσῃς τὴν θέσιν μου ἐκείνην, ὅπως καὶ ἂν σοῦ τὴν περιγράψω. Φαντάσου ἕνα ἔρωτα θερμὸν ὡσὰν τὸν ἥλιον, φωτεινὸν ὡσὰν τὸν ἥλιον, ἄσπιλον ὡσὰν τὸν ἥλιον — τὸν ἥλιον τῆς πρώτης, τῆς παρθένου Δημιουργίας. Ἔ! ὁ ἥλιος αὐτὸς δὲν ἀνέτελλεν ἐπὶ παρθένου γῆς, ἀνυπομόνου καὶ σφριγώσης, ὅπως ἀναδώσῃ τὸν πρῶτον πλοῦτον τῆς βλαστήσεως αὐτῆς ἀνάλογον καὶ ἰσοδύναμον πρὸς τὴν εὐεργετικὴν ἐπιρροὴν τοῦ φωτὸς καὶ τῆς θερμότητος ἣν ἐδέχετο. Ἡ καρδία ἐφ' ἧς ὁ ἔρως τῆς Κλάρας ἠκτινοβόλει ἦτο χώρα λεηλατημένη, διηρπασμένη, ἐρημωμένη διὰ παντός! Ἐθερμαίνετο, ναί. Ἀλλὰ οὕτως, ὥστε νὰ αἰσθάνεται μετὰ βαθείας καυστηρᾶς θλίψεως, ὅτι, *ἐὰν* δὲν εἶχε δενδροτομηθῇ δὲν εἶχεν ἀποξηρανθῇ, θὰ ἤκμαζε τώρα ὡς ὁ μᾶλλον εὐώδης, ὁ μᾶλλον ἀνθηρὸς παράδεισος αἰσθημάτων. Ἐφωτίζετο, ναί. Ἀλλὰ— καὶ τοῦτο ἦτο τὸ χειρότερον—μόνον καὶ μόνον ὅπως βλέπῃ καὶ παραβάλλῃ τὴν γυμνότητα, τὴν ἀσχημίαν καὶ τὸν ἐξευτελισμόν της, πρὸς τὸν πλοῦτον καὶ τὸ κάλλος καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς καρδίας τῆς Κλάρας! Ὢ διατί ἐστάθην τόσον τρελός! τόσον ἀνόητος! Διατί ν' ἀσωτεύσω κ' ἐξευτελίσω τοὺς θησαυροὺς τῆς νεκρᾶς καρδίας μου. Τί καρδία! Τόσον εὐαίσθητος! Τόσον πλουσία! Ἀλλὰ καὶ τόσον ἄπειρος! τόσον ἀπρονόητος! Δὲν διεχειρίσθη περιεσκεμμένως τὴν δαψίλειαν τῶν αἰσθημάτων, δι' ὧν ὁ Θεὸς τὴν ἐπροίκισεν! Ἡ ὑπερβολὴ τῆς ἐν αὐτῇ ἀγάπης τὴν ἐπίεζεν· ἡ πλημμύρα τὴν ἐστενοχώρει! Εἶχεν ἀνάγκην νὰ ἐκχειλίσῃ, νὰ ἐλαφρυνθῇ. Καὶ ὅταν προῆλθεν ἐνώπιόν της ἡ πρόστυχος ἐκείνη κόρη, δὲν ἠρώτησε, δὲν ἐσκέφθη νὰ κάμῃ οἰκονομίαν. Οἰκονομίαν! Καὶ ἦτο δυνατόν; Ἐπίστευεν ὅτι ἠγαπᾶτο. Ὅσῳ περισσότερα ἔδιδε, τόσα περισσότερα θὰ ἐλάμβανεν. Καὶ μετήγγισα λοιπὸν ὅλους, ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῶν αἰσθημάτων εἰς τὴν εὐτελῆ της καρδίαν, εἰς τὸ ἀνάξιον, τὸ ῥυπαρὸν ἐκεῖνο σκεῦος, διὰ νὰ λάβω . . . ἀτιμίαν, ἐξουθένωσιν! Ἐθεοποίησα τὴν ταπείνωσιν, ἐλάτρευσα τὴν ἀσχημίαν! Τώρα τί ὑψηλὸν νὰ σκεφθῶ πλέον διὰ τὴν Κλάραν, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἐξηυτέλισα προσκεφθεὶς δι' ἐκείνην; Τί ὡραῖον, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ προησχημίσθη συγχρωτισθὲν μετ' ἐκείνης; Οὐδὲν, οὐδὲν μοὶ ὑπελείφθη πλέον ἢ ἱερὸν, ἢ ὅσιον, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἐβεβηλώθη προαφιερωθὲν εἰς ἐκείνην! . . Τὴν δὲ Κλάραν τὴν ἠγάπων —Ὤ, τὴν ἠγάπων! Τὴν ἐλάτρευον, ὅπως τὸν Θεόν μου! Καὶ διὰ τοῦτο ἴσα ἴσα δὲν εἰμπορούσα ν' ἀσεβήσω πρὸς αὐτὴν, νὰ τὴν προσβάλω. Οὐδ' εἰς τὸν ἀπώτερον φίλον του δὲν προσφέρει κανεὶς ἄνθη πεταλορροήσαντα, ποδοπατηθέντα. Εἰς τοὺς Θεοὺς ὅμως, εἰς τοὺς Θεοὺς προσφέρουσι μόνον τὰς ἀπαρχὰς, τὰς τελείας, μόνον τὰ ἐκλεκτὰ καὶ ἀνέπαφα. Πῶς εἰμπορούσα λοιπὸν ἐγὼ νὰ προσφέρω εἰς τὴν Κλάραν καρδίαν μεταχειρισμένην, αἰσθήματα τετριμμένα: Νὰ δεχθῶ ἀγάπην, ὁμοίαν μὲ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ προσφέρω ὡς ἀντάλλαγμα τ' ἀποφάγια, τ' ἀποπλύματα τῆς . . . :

Καὶ ὁ Πασχάλης μὲ ἠτένισε προκλητικῶς καὶ ἀποτόμως, περιμένων τὴν ἀπάντησίν μου. Ἐγνώριζον ὅτι ὁ ἐμπαιχθεὶς καὶ τοῦτ' αὐτὸ βεβηλωθεὶς ἐκεῖνος ἔρως του, ὅσον σφοδρὸς καὶ φλογερὸς ἦτο, τόσον ἦτον ἁγνὸς καὶ εἰλικρινής. Ἐγνώριζον τὴν χρηστοήθειαν αὐτοῦ, καὶ κάποτε καὶ τὸν ἐπείραζον διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς σεμνότητός του. Ἀλλ' ἡ ἀποκαλυπτομένη σήμερον ἐνώπιόν μου πρωτοφανὴς ἠθικὴ αὐστηρότης, οἱ περὶ ἐμοῦ φόβοι του, ὅτι δὲν θὰ δυνηθῶ νὰ ἐννοήσω τὴν ἐνώπιον τῆς Κλάρας θέσιν του, *ὅπως καὶ ἄν μοὶ τὴν παρίστα*, μ' ἔκαμαν, ἀγνοῶ πῶς, νὰ αἰσχυνθῶ αὐτὸς ἐμαυτὸν, νὰ μὴ γνωρίζω τί ν' ἀποκριθῶ. Τὸ πρᾶγμα ἦλθεν ἄλλως τε τόσον ἀνελπίστως. Ὅταν, ἀποφασίσας νὰ μοὶ ἀνοίξῃ τὴν καρδίαν του, ἤρχησε προοιμιαζόμενος μετὰ τόσης θλίψεως, τόσης ἀπελπισίας, ἡτοιμάσθην ν' ἀκούσω εὐθὺς ἀμέσως φρικτόν τι, καταπληκτικόν τι. Εἶχον λησμονήσει πρὸς στιγμὴν τὸν χαρακτῆρά του. Πρὸς ἠθικὴν τοῦ Πασχάλη παραχόρδισιν δὲν ἐχρειάζοντο πολλὰ πράγματα. Συγκρούσεις αἰσθημάτων, ὅσον ἀσήμαντοι καὶ ἂν ἦσαν κατὰ τὰς ἰδέας ἡμῶν τῶν ἄλλων, ἐπροξένουν ἀνέκαθεν τρομερὰν ἀναστάτωσιν ἐν τῇ ἐδικῇ του ψυχῇ. Καὶ ναὶ μὲν, ὅπως συμβαίνει εἰς πολλὰς νευρικὰς κράσεις, ἡ ἔξαψις τῷ ἐπήρχετο ἀστραπηδὸν, ὡς δι' ἠλεκτρικοῦ σπινθῆρος. Ἀλλὰ παρ' αὐτῷ ἡ ἐκπυρσοκρότησις δὲν ἐπηκολούθει στιγμιαία, ἡ συγκίνησις δὲν παρήρχετο, ὡς ἀποτέλεσμα κενοῦ καὶ ἀσκόπου πυροτεχνήματος.

Ἔπειτα, τίποτε τοιοῦτον δὲν κατηυνάζετο ἐν αὐτῷ διὰ τοῦ χρόνου· ἀπ' ἐναντίας ἐπετείνετο. Ἀλλ' ἐπετείνετο ὑπούλως καὶ ἀοράτως, ἀνακυκλούμενον εἰς τὴν διάνοιάν του, καὶ ἰσχυροποιούμενον πρὸ πάντων ὑπὸ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ διαλεκτικῆς περὶ τὸ σκέπτεσθαι μεθόδου. Οὕτως ὥστε κυρίως οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ προΐδῃ τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα δυσαρμονίας τινὸς αἰσθημάτων τοῦ Πασχάλη, μόνον ἐπὶ τῆς κοινῆς βασιζόμενος ψυχολογικῆς ἐμπειρίας. Ἐννοεῖται λοιπὸν τὸ εἶδος τῆς ἀμηχανίας, εἰς ὃ μὲ περιήγαγεν ἡ ἀπροσδόκητος ἐκείνη τροπὴ μετὰ τῆς ἰδιαζούσης διαλεκτικῆς του. Τὰ ἐπιχειρήματα

Digitized by Google

κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του δὲν ἦσαν γέννημα τῆς στιγμιαίας συγκινήσεως. Ὁ Πασχάλης ἐπανελάμβανεν ἔτι ἅπαξ διὰ ζώσης φωνῆς ὅ,τι μυριάκις ἴσως ἐζύγισε καὶ ἀνελογίσθη σιγηλὸς καὶ καθ' ἑαυτόν. Περὶ τούτου ἔπρεπε νὰ ἦμαι βέβαιος. Ἐὰν ἐφαίνοντό πως ἐλλιπῆ, ἐὰν τὰ ἐξέφερε πάντοτε ἐνδεδυμένα συγκεκριμένας μορφὰς, τοῦτο προήρχετο ἴσα ἴσα ἐκ τοῦ ὅτι ἐλάμβανε σποραδικῶς καὶ κατ' ἐκλογὴν ἐκ μιᾶς πολὺ λογικωτέρας καὶ τελειοτέρας συλλογιστικῆς ἀλύσεως μόνον ἐκείνους τοὺς κρίκους, δι' ὧν ἐνόμιζεν ὅτι θὰ καθίστα τὴν θέσιν του καταληπτὴν *εἰς ἐμὲ* εὐχερέστερον. Περιττὸν νὰ εἴπω, ὅτι δὲν τὸ κατώρθωσεν ὅσον ἐπεθύμει. Οὐδὲ διέλαθε τοῦτο τὸν Πασχάλην. Διότι, ὅταν εἶδεν εἰς πόσην ἀμηχανίαν μὲ περιήγαγον οἱ λόγοι του, δὲν ἐπερίμενε πλέον νὰ τῷ ἀπαντήσω· ἀλλὰ χαμηλώσας πάλιν τὴν φωνὴν καὶ τοὺς ὀφθαλμούς :

—Ἀπηρνούμην, εἶπε, τὴν γλυκυτέραν, τὴν ἀϋλοτέραν εὐδαιμονίαν, ἣν θνητὸς ἠδύνατο νὰ ὀνειρευθῇ ποτὲ ἐν τῷ κόσμῳ — ἀλλ' ἔπρεπε νὰ γείνῃ. Ἀφοῦ *δὲν ἤμην ἄξιος*, δὲν *εἶχον στέγην* νὰ ὑποδεχθῶ τὸν Θεόν μου, ἔπρεπε νὰ ἐκχωρήσω τῆς ὁδοῦ του. Ἔπρεπε ν' ἀποφύγω τὴν συναναστροφὴν τῆς Κλάρας. Ἠξεύρεις τὴν δύναμιν τῆς βουλήσεώς μου. Μῆνας ὁλοκλήρους δὲν ἐπάτησα εἰς τὴν οἰκίαν των· δὲν τὴν εἶδον. Ὁ γέρων παρεπονέθη ἐπανειλημμένως, ὡς ἦτον ἑπόμενον, ἀλλὰ — τὸ λέγω μετ' αἰσχύνης — κατέφυγα εἰς ψεύδη. Καὶ πότε μὲ τὴν μίαν, πότε μὲ τὴν ἄλλην πρόφασιν, τὸν ἀπέφευγον, μέχρις ὅτου, βαρυνθεὶς μὲ παρῄτησε, καὶ δὲν μοὶ ὡμίλει πλέον. Ἡ δυστυχία μου τώρα ἦτο φοβερά. Ἡ ὁδὸς ἡ ἄγουσα πρὸς τὴν Κλάραν ἐκλείσθη ὑπὸ τῆς ἰδίας μου χειρὸς κ' ἐκλείσθη διὰ παντός! Τὸ τί ὑπέφερα κατὰ τὸ μακρὸν μακρὸν ἐκεῖνο διάστημα εἶναι ἀπερίγραπτον. Εἶχον ἐπιβάλει εἰς τὴν βούλησίν μου περισσότερον, παρ' ὅτι ἡ σταθερότης αὐτῆς ἐπεδέχετο. Εἶχον ὑποβάλει ἐμαυτὸν εἰς θυσίαν ὑπεράνθρωπον, ἀνωτέραν παντὸς ἡρωϊσμοῦ. Μίαν ἡμέραν λαμβάνω αἴφνης ἓν γράμμα. — Τὸ ἐπερίμενον : Ἦτον ἀπὸ τὴν Κλάραν. .

Καὶ ὁ Πασχάλης ἔθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας, διὰ νὰ μοὶ δείξῃ ἴσως ποῦ εὑρίσκεται τὸ γράμμα ἐκεῖνο, ἀλλ' ἴσως καὶ διὰ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι εὑρίσκεται πάντοτε εἰς τὴν θέσιν του. Ἔπειτα λαβὼν τὴν συγκοπεῖσαν ἀναπνοήν του:

— Δὲν ἔλεγε τίποτε μέσα, εἶπε, τίποτε! Οὔτε ὅσα μὲ εἶπε κατὰ τὸν πρῶτον ἐκεῖνον ὑπαινιγμὸν, μὲ τὸν *Πετῶντα Ὀλλανδὸν* τοῦ Βάγνερ. Ἀλλ' ἐγὼ ἀνεγίνωσκον πολλὰ, παρὰ πολλά. . . Αἱ λέξεις ἦσαν ποτισμέναι μὲ δάκρυα. — Διὰ τὴν μητέρα της τάχα, τὴν νεκράν της μητέρα. Τὴν ἐπόθει, μοὶ ἔγραφεν. Ἐπόθει νὰ ἑνωθῇ μετ' αὐτῆς — εἰς τὸν οὐρανόν! Ἐπὶ γῆς δὲν εἶχε κανένα φίλον.— Ἀφότου ἔπαυσε νὰ μὲ βλέπῃ κ' ἐμὲ — κανένα! Ἤνωσα τὰ δάκρυά μου μὲ τὰ ἰδικά της ἐπὶ τῆς ἐπιστολῆς ἐκείνης· ἔκλαυσα ὅλην τὴν ἡμέραν, ἀλλὰ δὲν ἀπήντησα.— Ἔγραψα, δὲν σὲ λέγω, ἔγραψα μίαν ἀπάντησιν, ἀλλὰ τὴν ἔκαυσα. Ἔπειτα ἔγραψα μίαν ἄλλην, καὶ τὴν ἐπῆγα εἰς τὸ ταχυδρομεῖον. Ἀλλὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν ἐκρατήθην, δὲν τὴν ἔρριψα εἰς τὸ κιβώτιον. Τὴν ἐξέσχισα. Εἶχον ἕνα τρομερὸν κεφαλόπονον ὅλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Τὸ ἑσπέρας, περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἐβγῆκα νὰ πάρω ὀλίγον ἀέρα. Ἤμην ὡσὰν τρελὸς, ἀλλ' ὅμως ἐσκέφθην καὶ δὲν ἐπῆγα εἰς τὸν κοινὸν περίπατον. Ἦτο πιθανὸν νὰ συναντηθῶμεν. Ἐξῆλθον ἔξω τῆς πόλεως, ἐπῆρα ἕνα ἔρημον δρόμον — δὲν ἤξευρα καλὰ καλὰ ποῦ ἐπήγαινα. Ἐκεῖ— νομίζεις ἦτο μία μυστικὴ ἀνταπόκρισις! Μία ὑπερφυσικὴ συνεννόησις τῶν καρδιῶν! — μ' ἐκυρίευσεν ἕνας φλογερὸς, ἕνας ἀκατάσχετος πόθος νὰ ἰδῶ τὴν Κλάραν. Νὰ τὴν ἰδῶ κἂν ἅπαξ ἔτι, καὶ ὕστερα ν' ἀποθάνω. Ἦτον ἀδύνατον νὰ προχωρήσω.— Κάλλιον νὰ ἐπέστρεφον ὀπίσω! — Ἀλλ' ὄχι, ὁ νοῦς ἐνίκησεν· ἡ βούλησις ἐθριαμβευσεν ἐκ νέου. Ἐξηκολούθησα τὸν δρόμον μου. Ἀλλὰ μόλις ἔκαμα πέντε βήματα— καὶ ἰδοὺ ἡ Κλάρα ἐμπρός μου! Ἡ Κλάρα — ὄχι! Τὸ φάσμα της! Ἡ σκιά της! Τόσον ἦτον ὠχρά! Τόσον παρηλλαγμένη! Πῶς εὑρέθη ἐκεῖ; καὶ διατί; Δὲν γνωρίζω. Ἀλλὰ, ἀπὸ τότε νομίζω, μοῦ ἐπανέρχεται ὁ σφοδρὸς ἐκεῖνος πόθος, ἀπαράλλακτα καθὼς ἐκείνην τὴν ἡμέραν. Καὶ ὁσάκις μὲ κυριεύσῃ — ὅπου καὶ ἂν ἦμαι, ὅπου καὶ ἂν εὑρεθῶ, — φρικιῶ ἐνῷ σοὶ τὸ λέγω! — ἡ Κλάρα παρουσιάζεται ἐμπρός μου! Ἡ Κλάρα — ὄχι! Τὸ φάσμα της! Ἡ ψυχή της! . . — Ἐν τούτοις ἐκείνην τὴν ἑσπέραν ἦτον ἡ Κλάρα. Δὲν ἐπρόφθασα νὰ τὴν ἰδῶ, καὶ τὴν εἶχον λιπόθυμον — εἰς τὰς ἀγκάλας μου! . . .

Πολλὴν ὥραν δὲν ἐμείναμεν μαζὶ — ἐπανήρχισε λέγων ὁ Πασχάλης, ἀφῃρημένος ἔτι ἐκ τῶν σκέψεων εἰς ἃς αἱ ἀναμνήσεις ἐκεῖναι τὸν ἐβύθισαν.— Ὄχι, δὲν ἐμείναμεν πολλὴν ὥραν. Καὶ ὅμως, ὅταν ἐσκέφθημεν περὶ ἐπιστροφῆς εἰς τὰ ἴδια, ἦτον ἀργὰ, πολὺ ἀργά. Εἶχεν ἀνατείλει πρὸ πολλοῦ ἡ σελήνη, χωρὶς νὰ τὴν παρατηρήσωμεν. Εἴχομεν εἰσέλθει εἰς τὸ πλησίον δάσος, κ' ἐκαθήμεθα ἐπὶ τοῦ ξηροῦ κορμοῦ ἑνὸς ἀποκοπέντος δένδρου, πλησίον τοῦ μικροῦ καταρράκτου, εἰς τὴν ἄκραν τοῦ λειβαδίου. Ὅταν ἠγέρθην καὶ περιεσκόπησα εἰς τ' ὁμιχλῶδες τῆς σελήνης φῶς, διέκρινα ἐν ἀποστάσει τὸ μελανὸν ἀνάστημα ἑνὸς ἀτόμου, τὸ ὁποῖον μᾶς παρεμόνευεν ἐκεῖ, ὡς ἀκίνητος σκιὰ, μᾶς εἶχε παραμονεύσει καθ' ὅλον τὸ διάστημα, καὶ ὡς σκιὰ σιγηλὴ μᾶς παρηκολούθησε μέχρι τῆς πό-

λεως. Ὅταν εἰσήλθομεν εἰς τὴν πρώτην φωτισμένην ὁδὸν, μᾶς ἐπλησίασε καὶ ἀπέσπασε τὸν βραχίονα τῆς Κλάρας ἀπὸ τοῦ ἐδικοῦ μου. Ἦτον ἡ συγγενής, ἡ σύντροφος τῆς Κλάρας. Τότε ἐννόησα, ὅτι ἡ κόρη δὲν εἶχεν ἐξέλθει μόνη. . . ὅτι. . . — Καὶ ὁ Πασχάλης, τοῦ ὁποίου ἡ φωνὴ καθίστατο βαθμηδὸν ἀσθενὴς καὶ ἀσθενεστέρα, ἐσιώπησεν ἐνταῦθα, ὡς σιωπᾷ τὸ ἀσθενὲς παιδίον ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἱστορίας του, ἡδέως ἀποκοιμώμενον. Ὁ Πασχάλης δὲν ἀπεκοιμήθη, ἀλλ' ἡ ἔκφρασις τῶν ὀφθαλμῶν, οἱ ἐλαφροὶ σπασμοὶ τῶν μυῶν τοῦ προσώπου, αἱ ἀνεπαίσθητοι συστολαὶ καὶ διαστολαὶ τῶν χειλέων αὐτοῦ, ἐμαρτύρουν προδήλως, ὅτι αἱ γλυκεῖαι συγκινήσεις τῆς συναντήσεως ἐκείνης παρήλαυνον ἔτι ἅπαξ πρὸ τῆς θλιβερᾶς αὐτοῦ ψυχῆς, ὡς ἐν ἡδυτάτῳ ὀνείρῳ.

— Ἤμην ὁ εὐδαιμονέστατος ἄνθρωπος ! — Εἶπεν εἶτα, βαθέως ἀναστενάξας.— Ὁ εὐδαιμονέστατος καὶ συγχρόνως ὁ ἀθλιώτατος ! . . . Ἐνόσῳ εἶχον τὴν Κλάραν παρ' ἐμοί, ἐνόσῳ τὴν ἔβλεπον, τὴν ἤκουον, ἤμην κυριευμένος ἀπὸ ἓν εἶδος γλυκείας μέθης, μαγικῆς ἐκστάσεως. Ἠσθανόμην ἐμαυτὸν ἀλλότριον τοῦ κόσμου, ὑπεράνω τοῦ κόσμου. Δὲν ἐσκεπτόμην τοὺς διέποντας αὐτὸν ἠθικοὺς νόμους. Δὲν ἐφρόντιζα. Ἀλλ' ὅταν ἀπεχωρίσθημεν, ὅταν εὑρέθην εἰς τὸ δωμάτιόν μου κατὰ μόνας, τότε ἐσυλλογίσθην τί ἔπραξα, καὶ μοὶ ἐφάνη ὅτι ὀνειρευθεὶς ἐν τῷ φωτὶ τοῦ Παραδείσου, ἀφυπνιζόμην ἐν τῇ σκοτίᾳ τῆς Κολάσεως. Ἕκαστον φίλημα ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς παρθένου μοὶ παρίστατο τώρα, ὡς φρικτὴ ἱεροσυλία. Καὶ μόνη ἡ ἀνάμνησις τῆς περιπτύξεως αὐτῆς μὲ ἀπετέφρωνεν, ὡς ἡ φλὸξ τὸ ἀπεξηραμένον φρύγανον ! Ἦτον ὡς ἐὰν ἐβεβήλωσα τ' ἅγια, ἐμόλυνα τὰ ἱερά ! — Ἐγώ, ἁμαρτωλὸς καὶ ἀκάθαρτος ! Πῶς θὰ μ' ἐμυσάττετο ἡ ἁγνὴ ἐκείνη κόρη, ἐὰν ἐγνώριζε μὲ τί ἄνθρωπον ἔχει νὰ κάμῃ ! Καὶ ποῦ ἔμεινε λοιπὸν ἡ ἀνδρική μου ἀπόφασις νὰ μὴ ἀσεβήσω εἰς τὴν Κλάραν ; Καὶ ποῦ ἔμεινεν ἡ ἠθική ; Πρέπει νὰ ἐξομολογηθῶ ! Πρέπει νὰ τῇ ἀποκαλύψω : Ὁ Ἔρως, ὃν νομίζει πρωτογενῆ καὶ πρωτότυπον, εἶναι βεβιασμένη ἀντιγραφή, εἶναι ἡ ἠχὼ μόνον τοῦ ἀληθινοῦ, ὅστις ἐσπαταλήθη ὅπου δὲν ἔπρεπε ! — Καὶ ἐκάθησα λοιπόν, καὶ ἔγραψα μίαν ἐπιστολήν, μίαν μακρὰν ἐπιστολήν. Καὶ τῇ τὰ εἶπον. Καὶ τῇ εἶπον τὸ διατί, καὶ τῇ ἔδωκα νὰ καταλάβῃ, ὅτι ἄνθρωπος ὡς ἐγώ, οὐχὶ ἀγάπης ἦτον ἄξιος ἐκ μέρους της, ἀλλὰ περιφρονήσεως καὶ ἀποστροφῆς. Ἀλλ' ὅταν ἐσφράγισα τὴν ἐπιστολήν, ἐνθυμήθην, ὅτι ἐλησμόνησα τὴν ψυχικὴν τῆς Κλάρας ἀγαθότητα, τὴν ἐπιείκειαν καὶ ἀνεξικακίαν τῆς ἀπείρου, τῆς παιδικῆς αὐτῆς καρδίας. Καὶ ἐσκέφθην ὅτι μεθ' ὅσα καὶ ἂν κατηγόρησα τοῦ ἑαυτοῦ μου, ἡ Κλάρα θὰ μὲ συγχωρήσῃ. Χάριν τοῦ πρὸς ἐμὲ ἔρωτός της, θὰ μὲ συγχωρήσῃ. Καὶ ἂν μὲ συνεχώρει — Ὦ ! ἂν μὲ συνεχώρει.—Ἀνάθεμα τὴν στιγμὴν ποῦ μοῦ ἐπῆλθεν ἡ ἀπάνθρωπος ἰδέα ! — Ἐσυλλογίσθην, ὅτι, ἂν μὲ συνεχώρει, ἂν ἐξηκολούθει νὰ μὲ ἀγαπᾷ, ἐν γνώσει τῆς ἠθικῆς ἐκείνης ταπεινώσεώς μου, θὰ ἐγίνετο μέτοχος αὐτῆς, θὰ ἐξηυτελίζετο καὶ αὐτὴ ἡ ἰδία. Καὶ τότε τὸ ἰδανικὸν ἐκεῖνο ὕψος, ἐφ' οὗ μέχρι τοῦδε τόσον εὐλαβῶς προσητένιζον τὸ ἀντικείμενον τῆς λατρείας μου, θὰ ἐξέλιπεν. Ὁ πρὸς αὐτὴν ἔρως μου θὰ ἐμειοῦτο ! — Καὶ ἐξέσχισα τὴν ἐπιστολήν ! Καὶ τὴν ἔκαυσα ! !

(Ἕπεται συνέχεια).

Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Τὰ Χριστούγεννα ἐν Γαλλίᾳ. — Παραγωγὴ τῆς λέξεως Noël. — Πρώτη καθιέρωσις τῆς ἑορτῆς τῆς γεννήσεως. — Προσδιορισμὸς τῆς 25 Δεκεμβρίου ὡς ἡμερομηνίας τῆς γεννήσεως. — Λόγοι ἀγαγόντες εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῆς χρονολογίας ταύτης. — Ἡ ἐν Ῥώμῃ πανήγυρις natalis dies τῶν αὐτοκρατόρων μετατραπεῖσα ἐντελῶς εἰς πανήγυριν τῶν Χριστουγέννων. — Ἡ διὰ σκηνικῶν παραστάσεων ἱεροτελεστία τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ μεσαιῶνος. — Ἔθιμα καὶ ἕξεις ὑπάρχουσαι σήμερον κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Noël ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Γερμανίᾳ, ἐν Σουηδίᾳ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ. — Ἡ παραμονὴ τοῦ νέου ἔτους καὶ τὰ κατ' αὐτὴν ἀθύρματα. — Ἡ βιομηχανία τῶν ἀθυρμάτων ἰδίως ἐν Γαλλίᾳ. — Νέα ἠλεκτροκίνητα καὶ ἠλεκτρόφωτα τοῦ Gustave Trouvé ἀθύρματα καὶ ἀδαμάντινα κοσμήματα.

Ἡ πόλις τῶν Παρισίων, ὡς πάντοτε, ἑώρτασε καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τὰ *Χριστούγεννα* ἐν μέσῳ μεγίστης καὶ γενικῆς εὐθυμίας.

Noël οὐ μόνον ἐν τῇ πρωτευούσῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἁπάσῃ τῇ Γαλλίᾳ εἶναι μία τῶν μεγαλειτέρων ἑορτῶν ἢ μᾶλλον ἡ μεγαλειτέρα τοῦ ἔτους. Ἡ λέξις *Noël* περικλείει τὴν χαρὰν τῶν παιδίων, τὴν εὐθυμίαν καὶ τὰς διασκεδάσεις τῶν νέων, τὴν ἀναγέννησιν καὶ τὰς συγκινητικὰς τῶν γερόντων ἀναμνήσεις, τὴν ἀγαλλίασιν τέλος καὶ εὐφροσύνην τῆς οἰκογενείας.

*
* *

Παρ' ἡμῖν ἡ ἑορτὴ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ δὲν διετήρησε τὴν αὐτὴν ἔξοχον σημασίαν, ἣν παρὰ τοῖς δυτικοῖς. Ἡμεῖς ἔχομεν παρομοίαν δημοτελῆ ἑορτὴν περίπου τὴν *Ἀνάστασιν*. Παρὰ δυτικοῖς ὅμως ἡ ἑορτὴ αὕτη, ἥτις παρ' ἡμῖν διέρχεται ἐν θρησκευτικῇ εὐλαβείᾳ καὶ γαλήνῃ, εἶναι ἡ μεγαλειτέρα, ἡ σπουδαιοτέρα τῆς θρησκείας αὐτῶν.

Ἄλλοτε δὲ εἶχε τοσαύτην σημασίαν, καὶ τοιαύτη χαρὰ καὶ διασκέδασις τοῦ λαοῦ ἐν αὐτῇ περιεκλείετο, ὥστε ἡ λέξις *Noël* κατήντησε νὰ

φέρηται ἀνὰ τὸ στόμα ὡς εὐτυχὴς ἀναφώνησις, δι' ἧς ἐγίνετο δεκτὸν πᾶν αἴσιον συμβὰν, πᾶσα εὔνοια ἀπροσδόκητος τῆς τύχης. Διὰ τῆς ἀναφωνήσεως δὲ τῆς λέξεως *Noël* ἔτι ἐν Γαλλίᾳ ὁ λαὸς ὑπεδέχετο θριαμβευτικῶς τοὺς ἐπανακάμπτοντας εἰς τὴν ἑστίαν αὐτῶν προνομιούχους βασιλεῖς ἢ στρατηγούς των. Σήμερον ἐξέλιπε μὲν ἡ συνήθεια αὕτη, διατηροῦνται ὅμως ἐν ἁπάσῃ τῇ ζωηρότητι αὐτῶν αἱ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τῆς γεννήσεως διαχύσεις τοῦ λαοῦ καὶ διασκεδάσεις τῶν οἰκογενειῶν.

*
* *

Ἡ λέξις *Noël* κατὰ τοὺς πλείστους φιλολογοῦντας προῆλθεν ἐκ τῆς *Emmanuel*, λέξεως ἑβραϊκῆς σημαινούσης *ὁ Θεὸς μεθ' ἡμῶν*.

Ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς ἑορτῆς ταύτης εἶναι σκοτεινή. Ἐν τούτοις, λέγεται, ὅτι πρῶτος ὁ πάπας Τελεσφόρος, ὁ ἀποθανὼν τῷ 138 μ. Χ. ἔτος καθιέρωσεν αὐτήν.

Οὐχ ἧττον, ὅπως καὶ ἂν ᾖ, ἡ ἑορτὴ ἅπαξ καθιερωθεῖσα ἐγένετο προθύμως ἀσπαστὴ ὑπὸ παντὸς τοῦ Χριστιανικοῦ πληρώματος καὶ ἤρξατο νὰ ἑορτάζηται μετὰ μεγάλης πομπῆς, πλὴν οὐχὶ πανταχοῦ καὶ εἰς τὴν αὐτὴν ἡμερομηνίαν, καθ' ὅσον αὕτη οὐδόλως παρ' οὐδενὸς εἶχεν ὁρισθῆ, μὴ ἀναφερομένου τινὸς σχετικοῦ πρὸς αὐτὴν εἴτε ἐν τῇ παλαιᾷ εἴτε ἐν τῇ καινῇ διαθήκῃ.

Οὕτω δὲ ἐν Ἀνατολῇ, ἀλλαχοῦ μὲν ἑωρτάζετο κατὰ μῆνα Ἰανουάριον συγχυζομένη πρὸς τὴν ἑορτὴν τῶν Ἐπιφανειῶν, ἀλλαχοῦ δὲ κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον ἢ Μάϊον, καθ' ἣν ἐποχὴν δηλαδὴ ἡ φύσις μυροβόλος ἤνθει καὶ ἐζωογονεῖτο.

*
* *

Κατὰ τὸν δ'. αἰῶνα ὅμως — ὡς ἀναφέρει Ἰωάννης ὁ ἀρχιεπίσκοπος Νικαίας εἰς ἐπιστολήν του τινὰ ἐπὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως, — πρῶτος ὁ ἅγιος Ἱεροσολύμων Κύριλλος ὑπεκίνησε τὸ ζήτημα τῆς ἡμερομηνίας δι' ἐπιστολῆς του ἀπευθυνθείσης πρὸς τὸν πάπαν Ἰούλιον Α', ὅστις ἐκοινοποίησεν ἐκ τούτου ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν πρὸς πάντας τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς φιλολογοῦντας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔν τε Ἀνατολῇ καὶ Δύσει προσκαλῶν αὐτούς, ὅπως ἐρευνήσωσι καὶ ὁρίσωσιν, εἰ δυνατόν, τὴν ἀληθῆ τῆς γεννήσεως ἡμέραν.

Ἐκ τῆς παπικῆς ταύτης λοιπὸν ἐπιστολῆς τότε διὰ κοινῆς συνεννοήσεως προέκυψεν ἡ ἡμερομηνία τῆς 25 Δεκεμβρίου, δύναταί τις νὰ εἴπῃ, *αὐθαιρέτως*, καθ' ὅσον οὐδαμοῦ ἐν τῇ Γραφῇ ἀναφέρεται, ὡς ἔφθημεν εἰπόντες, ἢ ὑποδεικνύεται οὔτε ἡ ἡμέρα, οὔτε ὁ μὴν τῆς γεννήσεως, ἐξ οὗ κατόπιν ὁρμώμενοι διάφοροι ἀμφισβήτησαν τὴν χρονολογίαν ταύτην, οὐχὶ ὅμως μετ' ἐπιμονῆς ἢ ἀποτελέσματος τινός.

*
* *

Ἐν τούτοις ἀναφέρομεν ἐνταῦθα τοὺς λόγους, ἐφ' ὧν, ὡς λέγεται, στηριζόμενοι οἱ φιλολογοῦντες τότε, ὥρισαν τὴν νύκτα τῆς 24 πρὸς τὴν 25 Δεκεμβρίου.

Κατὰ πρῶτον ἐζητήθη ἡ ἡμερομηνία τῆς γεννήσεως τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου.

Κατὰ τὴν παλαιὰν Γραφήν, ὁ μέγας ἱερεὺς τῶν Ἑβραίων ἅπαξ μόνον τοῦ ἔτους εἰσήρχετο εἰς τὰ *ἅγια τῶν ἁγίων*, κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ *ἐξιλασμοῦ*, ἥτις ἦτο ἡ τετάρτη μεγάλη ἑορτὴ ἡ ἐγκατασταθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως. Ἡ ἑορτὴ δὲ αὕτη ἐτελεῖτο τὴν 10ην ἡμέραν τοῦ ἑβδόμου Ἰουδαϊκοῦ μηνός, ὅστις περίπου συμπίπτει πρὸς τὸν ἡμέτερον Σεπτέμβριον μῆνα.

Ὁ Ζαχαρίας λοιπὸν ὁ πατὴρ τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, ὅστις ἦτο μέγας ἱερεύς, μετὰ τὴν τέλεσιν τῆς μεγάλης ταύτης ἑορτῆς ἐπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν ἐρευνητῶν, τὴν 24 Σεπτεμβρίου πλήρης εὐχαριστήσεως καὶ εὐτυχίας ἐπανευρίσκων τὴν καλὴν καὶ ἀγαθὴν σύζυγον αὐτοῦ Ἐλισάβετ, μετὰ τὴν πλήρωσιν τοῦ ὑψίστου τῶν ἱερῶν καθηκόντων αὐτοῦ κατὰ τὴν μεγάλην ἑορτὴν τοῦ ἔτους.

Ἡ οἰκογενειακὴ δὲ αὕτη εὐτυχία κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην παρήγαγε τὸν καρπὸν αὐτῆς, ἤτοι τὴν σύλληψιν τοῦ Προδρόμου Ἰωάννου. Ἐκ τούτου λοιπὸν τοῦ ὑποθετικοῦ ὅλως γεγονότος εὑρέθη ἡ γέννησις τοῦ Ἰωάννου μετὰ 9 μῆνας, ἤτοι τὴν 24 Ἰουνίου.

*
* *

Ἤδη λοιπὸν τεθείσης ὁπωσδήποτε τῆς ἡμερομηνίας τῆς συλλήψεως καὶ γεννήσεως τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, εὔκολος ἦτο ὁ προσδιορισμὸς καὶ τῆς ἡμέρας τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, καθ' ὅσον γνωστὸν ἐκ τῆς ἁγίας Γραφῆς, ὅτι, ὅτε ὁ Ἄγγελος πρωτοστάτης παρέστη πρὸ τῆς Παρθένου Μαρίας, ὅπως εὐαγγελίσῃ αὐτὴν καὶ ἀναγγείλῃ τὴν μετ' ὀλίγον διὰ τῆς καθόδου τοῦ ἁγίου Πνεύματος σύλληψιν τοῦ θείου παιδός, ἦτο τότε «ὁ ἕκτος μὴν τῆς ἐγκυμοσύνης τῆς Ἐλισάβετ», ἤτοι περὶ τὸν μῆνα Μάρτιον, ὅτε ἀναγινώσκονται ἐπ' ἐκκλησίαις, ὡς γνωστόν, καὶ οἱ εὐαγγελισμοὶ τῆς Θεοτόκου.

Ἐκ τούτου λοιπὸν ὁρμώμενοι, ὅτι μεταξὺ τῆς συλλήψεως τοῦ Προδρόμου καὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρχε διάστημα χρόνου 6 μηνῶν, ὥρισαν τὴν 25 Μαρτίου, ὡς ἡμέραν τῆς συλλήψεως (ἐξ οὗ ἡ ἑορτὴ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ) καὶ μετὰ 9 ἀκριβῶς κατόπιν μῆνας, ἤτοι τὴν 25 Δεκεμβρίου, ὡς ἡμέραν τῆς γεννήσεως.

Ὁ τοιουτότροπος προσδιορισμὸς τῆς γεννήσεως ἔτι ὑποστηρίζεται καὶ ὑπὸ τοῦ ἑξῆς δεδομένου. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Πρόδρομος Ἰω-

Digitized by Google

άννης ὁμιλῶν περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶπεν· «πρέπει αὐτὸς ν' αὐξάνῃ καὶ ἐγὼ νὰ σμικρύνωμαι», τοῦθ' ὅπερ ἐξηγήθη ὅτι ὑπαινίσσεται τὴν περίεργον σύμπτωσιν τῆς ἐποχῆς τῶν γεννήσεων αὐτῶν, ἤτοι τὴν τοῦ Προδρόμου, συμβᾶσαν καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ ἥλιος ἄρχεται νὰ στρέφηται πρὸς μεσημβρίαν καὶ ἑπομένως ὁ χρόνος τῆς ἡμέρας βαίνει σμικρυνόμενος, καὶ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, καθ' ἣν ἐποχὴν ἄρχεται νὰ συμβαίνῃ τὸ ἐναντίον.

* * *

Ὅπως ποτ' ἂν ᾖ, ὡς εἴπομεν, ἐγένετο ἡ ἑορτὴ ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῶν χριστιανῶν καὶ ἀμέσως ἔλαβε τὸν δημοτελῆ χαρακτῆρα αὐτῆς, εἰς ὃν τάχιστα ἀνεμίχθησαν κατὰ τόπους καὶ διάφοροι παραδόσεις καὶ ἔθιμα, ἐξαρτώμενα ἐν μέρει καὶ ἐκ τῶν δημοτελῶν ἑορτῶν τῶν τελουμένων πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ[1].

Ἐν Ῥώμῃ καὶ πρὸ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπανηγυρίζετο δημοτελέστατα ἡ ἡμέρα τῆς γεννήσεως τῶν αὐτοκρατόρων αὐτῆς· ἦτο ἡ μεγαλειτέρα τῶν ἑορτῶν αὕτη, καλουμένη *natalis dies* ἢ *natalitium*.

Ἐννοεῖται λοιπὸν ὁποία κατόπιν πανήγυρις ἐπεφυλάσσετο ἐκεῖ διὰ τὴν γέννησιν τοῦ θεανθρώπου Χριστοῦ. Τὰ Χριστούγεννα ἀπερρόφησαν τὴν *natalis dies*, ἢ μᾶλλον ὑποκατέστησαν ταύτην καθ' ὁλοκληρίαν, καθ' ὅσον ἤδη τὰ ἐκκλησιαστικὰ καλενδάρια ἐσημείουν τὴν ἑορτὴν ταύτην διὰ τῆς αὐτῆς λατινικῆς ὀνομασίας *natalis dies*.

Οὕτω δὲ ἡ ἑορτὴ τοῦ Χριστοῦ ἐπανηγυρίζετο διὰ μεγάλης δημοτελεστίας καὶ πομπῆς, πανδήμου εὐθυμίας, παιγνίων, συμποσίων καὶ πλήθους παρομοίων διασκεδάσεων. Ἔκτοτε δὲ καθιερώθησαν καὶ τὰ *ᾄσματα τῶν Χριστουγέννων*, τοῦ ῥωμαϊκοῦ λαοῦ ψάλλοντος γεγονυίᾳ τῇ φωνῇ κατὰ τὴν ἱεροτελεστίαν τῆς ἑορτῆς ταύτης ᾄσματα ἀφηγούμενα τὰ κατὰ τὴν θείαν γέννησιν, ἅτινα ἀπεκάλουν *χαρᾶς βοήν*.

* * *

Ἐν ἁπάσῃ τῇ Δύσει καὶ ἰδίᾳ τῇ Ἱσπανίᾳ, μετ' ὀλίγον ἡ ἑορτὴ αὕτη ἐτελεῖτο κατὰ περίεργον ὅλως τρόπον. Ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κατὰ τὴν ἱερουργίαν πρόσωπα ἐξησκημένα ὑπεδύοντο καὶ ὑπεκρίνοντο τὰ διάφορα κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ λαβόντα χώραν γεγονότα καὶ ἀπήγγελλον διαφόρους εὐλαβεῖς συνθέσεις πρὸ τῆς κατεσκευασμένης φάτνης, ἔνθα ἐθέατο ἀποτεθειμένον νεογέννητον παιδίον παριστῶν τὸν Ἰησοῦν βρέφος.

1. Ὁ Βολταῖρος ἐν τῷ Φιλολογικῷ λεξικῷ αὐτοῦ καὶ ὁ Peyrat ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τοῦ Ἰησοῦ θεωροῦσι τὴν ἑορτὴν τῆς γεννήσεως ὡς καθαρὰν ἀντικατάστασιν τῆς ἑορτῆς τῶν ἀρχαίων, τῶν Κρονίων, ἥτις κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν τοῦ ἔτους ἐπανηγυρίζετο.

Πλὴν αἱ ἐν ἀρχῇ μετὰ κατανύξεως καὶ εὐλαβείας τελούμεναι αὗται σκηνικαὶ παραστάσεις παρεξετράπησαν καὶ ἠνάγκασαν τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ποιμένας αὐστηρῶς ν' ἀπαγορεύσωσι τοῦ λοιποῦ τὰς τοιαύτας ἱερὰς λειτουργίας.

Ἐν τούτοις καὶ μετὰ τὰς ἀπαγορεύσεις ταύτας, αἱ παραστάσεις ἐξηκολούθησαν εἴς τινα μέρη μετὰ ἐντάσεως μάλιστα κωμικῆς.

Δὲν παρῆλθεν οὐδὲ εἷς αἰών, ὅτε, ἀναφέρεται, ἔν τινι τῆς Ἱσπανίας πόλει παριστάνετο ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐκκλησίας ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ, ὅσον δύναταί τις νὰ φαντασθῇ κωμικώτερον, ὑπὸ προσώπων φερόντων ἐνδύματα καὶ προσωπεῖα λίαν παράδοξα, ὧν προηγοῦντο μουσικὰ ὄργανα, τετράχορδα, κιθάραι, κύμβαλα, τύμπανα κλπ. Εἰς ταῦτα δὲ εἵποντο νεάνιδες φέρουσαι ἐν χερσὶ λαμπάδας ἀνημμένας, αἵτινες ἐν καταλλήλῳ ὥρᾳ ἐτέλουν τὸν ἱερὸν χορὸν ᾄδουσαι ποιήματα βουκολικὰ ἢ εἰδύλλια ποιμενικά, ἐν μεγίστῃ ἀφελείᾳ συντεθειμένα εἰς τιμὴν τῆς γεννήσεως.

* * *

Ταῦτα πάντα σήμερον διὰ τῶν ἐπιμόνων προσπαθειῶν τῆς ἐκκλησίας κατηργήθησαν, οὐχ ἧττον παρέμεινεν ἡ *ἀγρυπνία*, ἡ εὔθυμος αὕτη δημοτικὴ τελετή, καθ' ἅπασαν τὴν νύκτα τῆς γεννήσεως, καὶ σὺν ταύτῃ πληθὺς ἄλλων περιέργων ἐξεων.

Πολλαχοῦ, ἐν ταῖς ἐξοχαῖς ἰδίως τῆς Γαλλίας, καθ' ἅπασαν τὴν ἱερὰν νύκτα διατηρεῖται ἐν τῇ ἑστίᾳ τὸ πῦρ ἄσβεστον διὰ κορμοῦ ξύλου παχέος, ἐφ' οὗ, μετὰ τὴν ἐπάνοδον ἐκ τῆς ἱερουργίας τοῦ μεσονυκτίου καὶ τὴν πρὸ αὐτοῦ παράθεσιν τῆς τραπέζης, ἐπιχέουσιν ὀλίγον οἶνον ἐπικαλούμενοι τὴν εὐλογίαν τοῦ *ἁγίου Πατρὸς* ἐπὶ τῆς οἰκίας, τῆς οἰκογενείας, τῶν ταξειδιωτῶν καὶ παντὸς ἐν γένει δυστυχοῦντος.

Ἐν τῇ βορείῳ δὲ Γαλλίᾳ τὰ Χριστούγεννα εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν ἑορτὴ τῶν παιδίων. Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὅστις ἔλαβε ταῦτα εἰς τὰς ἀγκάλας του καὶ ὑπεσχέθη αὐτοῖς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, δὲν λησμονεῖ τοὺς ἀθώους φίλους του καὶ ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τοῦ ἔτους.

— Ἂν ἦσθε φρόνιμα παιδία, λέγει ἡ φιλόστοργος μήτηρ πρὸς τὰ τέκνα αὐτῆς, ὁ Χριστὸς θὰ καταίβῃ ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς 'σὲ ὁλόχρυσο σύγνεφο καὶ θὰ σᾶς φέρῃ παιγνίδια καὶ ζαχαρωτά.

Τὰ δὲ παιδία ἀφ' ἑσπέρας μετ' ἀνυπομονησίας καὶ κρυφῆς χαρᾶς ἀποθέτουσι παρὰ τὴν ἑστίαν τὰ ὑποδήματα αὐτῶν, ὅπως τὴν πρωΐαν περισυλλέξωσιν ὅσα ἀθύρματα ἢ σακχαρωτὰ τραγήματα ὁ Χριστὸς κατὰ τὴν νύ-

Digitized by Google

κτα ἐλθὼν ἐναπέθηκε ... διὰ τῆς χειρὸς τῶν γονέων.

Ἐν Γερμανίᾳ καὶ Σουηδίᾳ ἐν ἁπάσαις ταῖς οἰκογενείαις κατασκευάζεται μετὰ χαρᾶς *τὸ δένδρον τοῦ Χριστοῦ*, ὅπερ καὶ ἐν Ἀθήναις εἶνε γνωστὸν ἐκ τῆς αὐτόθι εὐγενοῦς Γερμανικῆς ἀποικίας. Τὸ *δένδρον τοῦ Χριστοῦ* εἶναι ἰδίως μέγας κλάδος ἐλάτης χλοερὸς, τεθειμένος στερεῶς ἐπὶ *σταυροειδοῦς* βάσεως ἢ τραπέζης ἁπλῆς, καὶ κατάφορτος ἐκ σακχαρικῶν, μήλων ἐπιχρύσων, ἀθυρμάτων καὶ λοιπῶν δώρων, ἅτινα εἰσὶ προωρισμένα ὑπὸ τῆς οἰκοδεσποίνης διὰ τοὺς προσκεκλημένους καὶ πρὸ πάντων διὰ τὰ παιδία. Ἐπὶ τῶν κλάδων τοῦ δένδρου καίουσι κηρία εἰς ἀνάμνησιν ἀναμφιβόλως τοῦ οὐρανίου φωτὸς, ὅπερ ἐκ τῆς φάτνης τῆς Βηθλεὲμ διεσπάρη εἰς ἅπασαν τὴν οἰκουμένην.

Πολλαχοῦ τὸ δένδρον τοῦτο τοῦ Χριστοῦ οὕτως ἐστολισμένον καλύπτουσιν ἀφανῶς διὰ ψευδοῦς θήκης ἐν εἴδει κιβωτίου, ἣν ἀνοίγουσιν αἴφνης, καθ' ἣν στιγμὴν οὐδόλως ἀναμένεται τοῦτο, ὅπως προξενήσωσιν εἰς τὰ παιδία τὴν ἔκπληξιν καὶ χαρὰν τοῦ αἰφνιδίου θεάματος καὶ ὅπως ἀποδώσωσιν ἰδέαν θείας τοῦ δένδρου προελεύσεως.

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ ἑορτὴ ἔχει τὸν ἀληθῆ οἰκογενειακὸν χαρακτῆρα οὖσα ταὐτοχρόνως καὶ ἡ μεγαλειτέρα τῆς θρησκείας ἑορτὴ καλουμένη Cristmas (= ἱερουργία τοῦ Χριστοῦ). Εἶνε δὲ περιττὸν ν' ἀναφέρωμεν ἔτι ὁποία καταπληκτικὴ κατανάλωσις γίνεται, ἐκ παλαιᾶς συνηθείας, χηνῶν, ἰνδικῶν ὀρνίθων καὶ τῆς παροιμιώδους *πουδίγγας*, κατασκευαζομένης διὰ πολυπλόκου καὶ μακρᾶς ἐργασίας ἐκ ψυχὸς ἄρτου ἢ ἀλεύρων, μυελοῦ βοῶν, κορινθιακῆς σταφίδος καὶ ἄλλων πολλῶν οὐσιῶν.

*
* *

Ἀπὸ τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων μικρὸν ἀπέχει ἡ πανήγυρις τῆς παραμονῆς τοῦ νέου ἔτους· δύο αὗται ἑορταὶ ἐπίσημοι τῶν παιδίων καὶ ἐποχὴ προσοδοφόρος τῶν κατασκευαστῶν τῶν διαφόρων ἀθυρμάτων.

Ἡ κατασκευὴ τῶν ἀθυρμάτων αὐτῶν διατηρεῖ εὐρὺν κλάδον βιομηχανίας ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἰδίᾳ ἐν Παρισίοις.

Καὶ τί δὲν παράγεται ἐν τῇ βιομηχανίᾳ ταύτῃ! Τὸ πᾶν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου σχετικὸν, τῆς φύσεως, τοῦ κόσμου ὁλοκλήρου παρῳδεῖται ἐν αὐτῇ, ἐξέρχεται ἐν σμικρῷ διὰ τὰ παιδία. Πλαγγῶνες, ἀνδρείκελα κηρόπλαστα ἢ ξύλινα, ναννία κρίζοντα, λιλλιπουτιανοὶ στρατοὶ πολυάριθμοι δημιουργούμενοι ἐκ μολύβδου καὶ λευκοσιδήρου, προσβάλλοντες καὶ κυριεύοντες ἐξ ἐφόδου ὀχυρὰ φρούρια ἐκ ξύλου χρωματιστοῦ, τύμπανα, σάλπιγγες, ἠχώδεις καὶ ἐκκωφαίνουσαι ῥυκάναι, ἵπποι ξύλινοι, κόνικλοι καὶ διάφορα ζῶα ἐν σμικρῷ διὰ καταλλήλων μηχανισμῶν βληχόμενα καὶ ὑπερπεπληρωμένα πιτύρων· σιδηρόδρομοι, μηχανικὰ ἀτμόπλοια, ἀερόστατα, καὶ ἐν γένει πᾶσαι αἱ ἐφευρέσεις καὶ τὰ μηχανήματα ἐφ' οἷς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα καυχᾶται, ἔχουσι τὰ ἀντίγραφα αὐτῶν ἐν τῇ πληθύϊ ταύτῃ τοῦ μικρογραφικοῦ κόσμου.

*
* *

Ἡ βιομηχανία, εἴπομεν, τῶν ἀθυρμάτων τούτων εἶναι εὐρυτάτη, καὶ ὅπως λάβητε ἰδέαν τινὰ αὐτῆς ἀσθενῆ, ἀναφέρομεν τινὰς πληροφορίας.

Οἱ ἐκ λευκοσιδήρου στρατιῶται, οἵτινες κατὰ πρῶτον κατεσκευάσθησαν ἐν Γερμανίᾳ, ἐξέρχονται κατὰ πολλὰς χιλιάδας ἐκ τῶν διαφόρων ἐργοστασίων· ἓν μόνον τοιοῦτο ἐργοστάσιον ἐν Marais τῆς Γαλλίας κατασκευάζει κατ' ἔτος 5 ἑκατομμύρια, ποσὸν δηλαδὴ περίπου ἀνάλογον πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατῶν ὁλοκλήρου τῆς Εὐρώπης. Ἕτερον δ' ἐργοστάσιον ἐν Belleville τῶν Παρισίων ἐπασχολεῖ 200 ἐργάτας καθ' ἡμέραν!

Ὑπολογίσατε ἤδη κατὰ προσέγγισιν τὸν παραγόμενον ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀθυρμάτων ἐκ τῶν πολυαρίθμων ὑπαρχόντων ἐν Γαλλίᾳ καὶ λοιπῇ Εὐρώπῃ ἐργοστασίων!..

*
* *

Ὁ λευκοσίδηρος καὶ ὁ μόλυβδος μετὰ τὸ ξύλον εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα ὕλη, ἐξ ἧς κατασκευάζονται πλεῖστα τῶν ἀθυρμάτων. Τὸ μεγαλείτερον δὲ μέρος τοῦ λευκοσιδήρου τοῦ χρησιμεύοντος εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν μεταλλικῶν ἀθυρμάτων, οἷον στρατιωτῶν, πυροβόλων, ὅπλων, ἀτμομηχανῶν, ἁτμαμαξῶν καὶ ἁμαξοστοιχιῶν πλήρων ὁδοιπόρων κλπ. κλπ. προέρχεται ἐκ πηγῆς ὀλίγον περιέργου. Ὁ λευκοσίδηρος οὗτος διέρχεται διὰ τῆς τραπέζης τῶν οἰκογενειῶν τῶν μεγαλοπόλεων ὑπὸ τὴν μορφὴν κυτίων σαρδελλῶν ἢ ἄλλων διατηρουμένων τροφῶν, ἅτινα ἐκεῖθεν περισυνάγονται ὑπὸ τῶν ῥακοσυλλεκτῶν, ὅπως περιέλθωσιν εἰς τὴν κυριότητα τῶν ἐργοστασίων τῶν ἀθυρμάτων.

Ἐν τοῖς ἐργοστασίοις τούτοις αἱ θῆκαι αὗται τίθενται ἐπὶ πυρᾶς ἐκ ῥυκανισμάτων ξύλων, ἔνθα τὸ ἐχέκολλον μίγμα τὸ συνδέον τὰς παρειὰς τῶν κυτίων τήκεται· τὰ ἐκ λευκοσιδήρου ἐλάσματα τῶν κυτίων οὕτω ἀποκολλῶνται, καὶ ταῦτα μὲν παραδίδονται πρὸς τοὺς πολυαρίθμους ἐργάτας τοῦ ἐργοστασίου εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ἀθυρμάτων, τὸ δὲ τακὲν ἐχέκολλον μίγμα περισυλλεγὲν ἐπιμελέστατα χρησιμεύει εἰς τὸν σχηματισμὸν νέων βόλων κασσιτέρου, οἵτινες παραδίδονται μεταπωλούμενοι εἰς τοὺς φανοποιοὺς κλπ.

Digitized by Google

*
* *

Προκειμένου δὲ περὶ ἀθυρμάτων ποιήσωμεν ἐνταῦθα μνείαν καὶ τοῦ νέου ὅλως εἴδους ἀθυρμάτων καὶ κοσμημάτων τῆς ἐποχῆς, περὶ τῶν ὁποίων τοσοῦτος θόρυβος ἐνταῦθα σήμερον γίνεται.

Οἱ ἀναγνῶσται ἡμῶν γνωρίζουσιν ἤδη ἐκ προηγουμένων χρονικῶν μας τὰ ἠλεκτροκίνητα κοσμήματα τοῦ εὐφυεστάτου Γάλλου κατασκευαστοῦ ἠλεκτρικῶν μηχανημάτων Gustave Trouvé, ὡς καὶ τὴν μικροσκοπικὴν ἠλεκτρικὴν λυχνίαν Ἀμερικανοῦ ἠλεκτρολόγου, ἣν ἐφήρμοσε πρό τινος εἰς καρφίδα λαιμοδέτου.

Σήμερον ἡ ἠλεκτρικὴ κοσμηματοποιία, χάρις εἰς τὸ γόνιμον πνεῦμα τοῦ Trouvè τοῦ ἔχοντος ὡς σύμβολον αὐτοῦ τὴν ἑλληνικὴν λέξιν «εὕρηκα», ἔλαβε λαμπρὰν καὶ ἀνέλπιστον ἀνάπτυξιν.

Ἡ ἠλεκτρικὴ λυχνία, ἣν ἐσχάτως περιεγράψαμεν, ὅτι ὀλίγας μόνον τροποποιήσεις ἀναμένει, ὅπως εἰσέλθῃ εἰς τὴν *πάγκοινον οἰκιακὴν χρῆσιν*, ἐποίησεν ἤδη τὴν εἴσοδόν της θριαμβευτικὴν εἰς τὴν κοσμηματοποιίαν.

*
* *

Οἱ Παρισινοὶ ἀπό τινος θαυμάζουσιν ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ πρωτίστου αὐτῶν θεάτρου τοῦ *Μελοδράματος* (Opéra) τὸ ὡραῖον καὶ λαμπρὸν τοῦτο εἶδος τῶν κοσμημάτων, ἅτινα ἐτιτλοφορήθησαν *ἠλεκτρόφωτοι πολύτιμοι λίθοι* συνιστάμενοι ἐξ ἁπλοῦ κρυστάλλου καὶ μιᾶς μικροσκοπικῆς ἠλεκτρικῆς λυχνίας.

Φαντασθῆτε λίθους συνισταμένους ἐκ καθαροῦ κρυστάλλου κατεσκευασμένου κατὰ τὴν πολυεδρικὴν μορφὴν τῶν τιμαλφῶν λίθων, ὄπισθεν δὲ αὐτῶν ἐνεργοῦσαν μικροσκοπικὴν ἠλεκτρικὴν λυχνίαν,παρέχουσαν οὕτω αὐτοῖς τὴν ζωηρὰν λάμψιν τοῦ ὡραιοτέρου ἀδάμαντος.

Ἀναλόγως δὲ τῆς χρώσεως τοῦ κρυστάλλου εἰς ἐρυθρόν, κυανοῦν, πράσινον, ἰῶδες, κίτρινον χρῶμα ἀπολαμβάνονται αἱ ἐκθαμβοῦσαι λάμψεις τῶν ῥουβινίων, σαπφείρων, σμαράγδων,ἀμεθύστων, τοπαζίων ἢ ἄλλων μεγάλων τιμίων λίθων, ὧν αἱ πολύχροοι εἰς τὰ πέριξ ἐκπεμπόμεναι λάμψεις ἐκθαμβοῦσι τοὺς ὀφθαλμούς.

Ἤδη ἁρμοζόμενοι οἱ λίθοι οὗτοι εἰς καρφίδας οἱασδήποτε τῶν λαιμοδετῶν, τῆς κεφαλῆς κλπ. εἰς διαδήματα, περιδέραια, ψέλλια, ζώνας, εἰς σφαιροειδεῖς κεφαλὰς βακτηριῶν κλπ. κλπ. παρέχουσι θαυμαστὸν θέαμα καὶ φαντασιῶδες ἀπαστραπτόντων ἀδαμάντων.

*
* *

Ἐκ τῶν πολυτίμων δὲ ἀπαστραπτόντων τούτων λίθων εἰσὶ κεκοσμημέναι αἱ πρωτεύουσαι ὀρχήστριδες ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ ἐν Παρισίοις *Μελοδράματος*, κατά τι νεωστὶ ἀναβιβασθὲν ἐπὶ τῆς σκηνῆς μουσικὸν ἔργον. Οὕτως ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φέρουσι διάδημα μεγαλοπρεπὲς μετὰ πλείστων φωτοβόλων ἀδαμάντων· περὶ τὸν τράχηλον δ' ἐπίσης στρεπτόν, ὡς καὶ περὶ τὸ ἄνω μέρος τοῦ ἐπιθωρακίου· ἔτι δὲ περὶ τὴν ὀσφὺν ζώνην πλατεῖαν πεποικιλμένην ἐπίσης ὑπὸ ἀπαστραπτόντων τιμίων ἠλεκτρικῶν λίθων.

Ἅπαντες οἱ πολύχρωμοι οὗτοι ἀδάμαντες ἐξακοντίζουσι τὰς ζωηρὰς αὐτῶν λάμψεις, ἅμα ὡς ἐλατήριόν τι θέσῃ εἰς ἐνέργειαν μικρὰν κεκρυμμένην ἠλεκτρικὴν στήλην. Ἡ ὀρχήστρὶς παραχρῆμα φαίνεται ὡσεὶ σελαγιζομένη ἐν ἀκτινοβολούσῃ αἴγλῃ· καθ' ὅσον δὲ αἱ κινήσεις αὐτῆς εἰσὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ταχεῖαι αἱ φωτοβόλοι ἀκτῖνες, αἵτινες μεταβάλλουσιν ἑκάστην στιγμὴνδιεύθυνσιν καὶ χροιὰν διασταυροῦνται, συνδυάζονται, συναντῶνται καὶ συνθραύονται αἱ μὲν κατὰ τῶν δὲ,παράγουσαι μαγικὴν συμβολὴν καὶ σύγκρουσιν φωτός, ὅπερ θὰ ἐφθόνουν καὶ αὐτὰ τὰ πρόσωπα τῶν ὑπερφυῶν μύθων τῆς Χαλιμᾶς, τὰ δρῶντα ἐν μέσῳ φαντασιώδους πλούτου πολυτίμων λίθων.

*
* *

Ὁ φωτισμὸς τῶν ἠλεκτρικῶν τούτων κοσμημάτων τελεῖται, ὡς ἀναφέραμεν ἀνωτέρω, ὑπὸ ἠλεκτρικῆς λυχνίας, ἐνεργούσης δι' ἠλεκτρικῆς στήλης λίαν μικρᾶς,τεθειμένης ἔν τινι θυλακίῳ ἢ πτυχῇ τοῦ ἐνδύματος καὶ συγκοινωνούσης δι'ἀφανῶν ἐπίσης λεπτῶν χαλκίνων συρμάτων, περιβεβλημένων δι'ἀπομονωτῆρος μετάξης.

Ἡ ἠλεκτρικὴ αὕτη στήλη — ἣν εὐγενέστατα προσεφέρθη ὁ ἐφευρετὴς Trouvé καὶ ἐπέδειξεν ἡμῖν ἐν πάσαις ταῖς λεπτομερείαις τῆς κατασκευῆς αὐτῆς καὶ ἐν πᾶσι τοῖς θαυμασίοις ἀποτελέσμασι τῆς ἐνεργείας αὐτῆς, — συνήθως ἔχει μῆκος 7—12 ἑκατοστόμετρα, πλάτος δὲ 4—5 καὶ πάχος ἐπίσης 4—5 ἑ. μ. δηλαδὴ ἔχει τὸν ὄγκον περίπου συνήθους σιγαροθήκης.

Αἱ μικρότεραι τῶν στηλῶν τούτων λειτουργοῦσι μόνον ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν· ἄλλαι δὲ μεγαλείτεραι δύνανται νὰ ἐνεργήσωσι πλέον τῶν 2 ὡρῶν κατὰ συνέχειαν.

Ἡ ἠλεκτρικὴ αὕτη στήλη συνίσταται ἐκ τριῶν τοὐλάχιστον στοιχείων ἐκ ψευδαργύρου καὶ ἄνθρακος ἐμβυθιζομένων κατὰ βούλησιν, ἐντὸς διαλύσεως ὑπερκεκορεσμένης διττοχρωμικοῦ κάλεος. Ἡ θήκη αὐτῆς περιβάλλεται ὑπὸ διπλοῦ σάκκου *γούττα-πέρκης* ὅπως κάλλιον ἐξασφαλισθῇ πᾶσα οἱαδήποτε ἔκχυσις τῆς διαλύσεως ἐπὶ τὰ ἐνδύματα τοῦ ἀτόμου τοῦ φέροντος ταύτην.

Ἡ ἐνέργεια αὐτῆς ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς βουλήσεως τοῦ φέροντος ἀτόμου, καθ' ὅσον δι' ἰδίου καὶ ῥᾳδίως προσιτοῦ ἐλατηρίου ὁ ψευδάργυρος καὶ ὁ ἄνθραξ, οἵτινες συνήθως, ἵνα μὴ καταστρέφωνται δωρεὰν,εὕρηνται ἐκτὸς τῆς διαλύ-

Digitized by Google

σεως τοῦ διττοχρωμικοῦ κάλεος, ἐμβυθίζονται ἐντὸς τοῦ ὑγροῦ καὶ ἡ στήλη παρευθὺς ἐνεργεῖ, ἀναφλέγεται δὲ ἡ ἠλεκτρικὴ λυχνία καὶ οἱ πολύτιμοι ἠλεκτρικῶς λίθοι ἐκπέμπουσι τὰς ζωηρὰς καὶ ἐκθαμβούσας ἀκτῖνας αὐτῶν.

* * *

Εἶναι ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὰ θαυμάσια ταῦτα κοσμήματα προώρισται τάχιστα ν' ἀποκαταστῶσι τοῦ συρμοῦ καὶ νὰ ἐκπλήξωσι καὶ τέρψωσι πολυειδῶς;

Ὑποτεθείσθω, ὅτι φέρετε μίαν τοιαύτην ἠλεκτρικὴν καρφίδα ἐπὶ τοῦ λαιμοδέτου ὑμῶν. Ἡ καρφὶς ἡμῶν αὐτή, — ἥτις δύναται νὰ παριστᾷ διάφορα ἀντικείμενα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον κομψὰ ἢ παράδοξα, — παρίστησι κόνικλον μικρὸν ἐκ χρυσοῦ, καθήμενον ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν καὶ φέροντα ἐπὶ τῶν προσθίων δύο μικρὰ ῥαβδία, δι' ὧν δύναται νὰ πλήττῃ ἐπὶ τυμπάνου μικροσκοπικοῦ ἐπίσης ἐκ χρυσοῦ· ἢ ἡ καρφὶς παρίστησι κεφαλὴν νεκροῦ ἐκ χρυσοῦ μετὰ σμάλτου φέρουσαν ὀφθαλμοὺς ἐξ ἀδάμαντος καὶ σιαγόνα κινουμένην. Ἤδη σύρμα ἀγωγὸν συνδέει ἀφανῶς τὴν καρφίδα ταύτην πρὸς τὴν ἐν τῷ θυλακίῳ ὑμῶν μικρὰν ἠλεκτρικὴν στήλην. Κατά τινα στιγμὴν φίλος τις ὑμῶν τυχαίως συναντᾷ ὑμᾶς καθ' ὁδὸν καὶ κατὰ φυσικὸν λόγον τὸ βλέμμα αὐτοῦ φέρεται ἐπὶ τοῦ κονίκλου ἢ τῆς κεφαλῆς τοῦ νεκροῦ τοῦ λαιμοδέτου σας. Παρευθὺς πιέζετε κρυφίως τὸ ἐλατήριον τῆς ἐν τῷ θυλακίῳ ὑμῶν ἠλεκτρικῆς στήλης, ἥτις ἐνεργεῖ, καὶ παραχρῆμα ὁ μικρὸς κόνικλος πλήττει τὸ ἠχῶδες αὐτοῦ τύμπανον ἐν ἁπάσῃ τῇ ζωηρότητι αὐτοῦ, ἢ ἡ κεφαλὴ τοῦ νεκροῦ περιστρέφει ὀφθαλμοὺς σπινθηροβόλους καὶ συγκρούει τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ διὰ τῆς ἀνοιγοκλειομένης σιαγόνος του. Οὐδὲν τερπνότερον, οὐδὲν κωμικώτερον τούτου.

Ἐπίσης ὑποτεθείσθω, ὅτι κατά τινα σκοτεινὴν νύκτα τοῦ χειμῶνος ἐπιστρέφετε εἰς τὸν οἶκον ὑμῶν λίαν ἀργὰ καὶ ἐπομένως ἔχετε ἀνάγκην φωτός. Πιέζετε ἁπλῶς ἐλατήριον μικρὸν κείμενον ἐπὶ τῆς ῥάβδου ὑμῶν καὶ παραχρῆμα ἔχετε ζωηρότατον φῶς, ἐκπεμπόμενον ἐκ τῆς κεφαλῆς τῆς ῥάβδου ὑμῶν.

Πόσας δὲ μυρίας ἄλλας ἐφαρμογὰς παραπλησίας διασκεδαστικὰς ἢ χρησίμους δὲν δύναται νὰ λάβῃ τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἀκόπως δυνάμεθα νὰ φέρωμεν ἐντὸς τοῦ θυλακίου ἡμῶν!

Ἐν Παρισίοις, τῇ 5 Ἰανουαρίου (ἐ.ν.) 1884 Φ.

Πάντες ἐξεγείρονται κατὰ ἀνθρώπου ὅστις ἀρχίζει νὰ ἀποκτᾷ ὄνομα. Δυσκόλως συγχωροῦσιν αὐτῷ ἐκεῖνοι οὓς νομίζει φίλους του τὴν ἀναφαινομένην ἀξίαν του καὶ τὴν πρώτην φήμην, δι' ὧν γίνεται καὶ αὐτὸς μέτοχος τῆς δόξης, ἧς ἤδη ἐκεῖνοι ἀπολαύουσιν.

ΜΥΡΜΗΚΕΣ, ΜΕΛΙΣΣΑΙ ΚΑΙ ΣΦΗΚΕΣ

Συνέχεια· ἴδε σελ. 26.

Β'

Ἑταιρεῖαι ἢ ἔθνη Μυρμήκων. Αἱ φωλεαί, γένεσις καὶ ὀργανισμὸς αὐτῶν. — Διανομὴ τῆς ἐργασίας.

Μετὰ τόσας παρατηρήσεις σπουδαιοτάτων ἀνδρῶν, ἄγνωστον εἶνε εἰσέτι πῶς λαμβάνουσι τὴν γένεσιν αὐτῶν αἱ μυρμηκιαί. Τρεῖς ὑποθέσεις ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου.— Μετὰ τὴν γαμήλιον πτῆσιν ἡ νέα βασίλισσα δύναται νὰ λάβῃ τὰς τρεῖς ἀκολούθους διευθύνσεις·

1. Νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν φωλεάν της ἢ εἰς ἄλλην τινὰ παλαιάν.

2. Νὰ συνεταιρισθῇ μετ' ἐργατῶν τινων καὶ τῇ βοηθείᾳ αὐτῶν νὰ ἱδρύσῃ νέαν φωλεάν.

3. Νὰ ἱδρύσῃ ἡ ἰδία νέαν φωλεάν.

Τὸ ζήτημα μόνον διὰ πειραμάτων ἠδύνατο νὰ λυθῇ.

Ἐκ τῶν πειραμάτων λοιπὸν ἀποδεικνύεται α') ὅτι οἱ ἐργάται φονεύουσιν ἀμέσως βασίλισσαν τινά, καὶ ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτῶν εἴδους ἂν εἶναι, εἰσερχομένην εἰς τὴν φωλεάν των· β') ὅτι αἱ βασίλισσαι τῶν Myrmica ruginodis γιγνώσκουσι μόναι, νὰ φροντίσωσι περὶ τῆς ἐκκολάψεως τῶν νυμφῶν καὶ ἱδρύσωσι κοινότητας· καὶ γ') ὅτι κατὰ γενικὸν κανόνα ἐργάται ἐθισθέντες ἐν τῇ δημοκρατίᾳ ἄνευ βασιλίσσης, προσβάλλουσι σφοδρῶς εἰσαγομένην τοιαύτην.

Πάντες παραδέχονται ὅτι μόνον αἱ βασίλισσαι γεννῶσιν ᾠά. Τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι ἀκριβές. Ὁ Denny καὶ Lespes ἀπέδειξαν ὅτι καὶ οἱ ἐργάται γεννῶσιν ἐπίσης. Κατὰ τὸν Dewitz τοῦτο προέρχεται ἐξ ἰδιαιτέρας τινὸς προνοίας τῆς φύσεως· ἐπειδὴ μέγας ἀριθμὸς μυρμήκων θνήσκει τὸ φθινόπωρον, τὰ ὑπὸ μόνης τῆς βασιλίσσης γεννώμενα ᾠά, δὲν θὰ ἤρκουν νὰ πληρῶσι κατὰ τὸ ἔαρ ἐκ νέου τὴν μυρμηκιάν.

Ἐκ πάντων τῶν ᾠῶν τῶν γεννηθέντων ἐν μυρμηκιαῖς δημοκρατουμέναις ἐξῆλθον ἄρσενες μύρμηκες, οὐδέποτε δὲ οὔτε βασίλισσά τις οὔτε ἐργάται. Ἐν ταῖς μυρμηκιαῖς ταῖς ἐχούσαις βασίλισσαν παράγονται παμπληθεῖς ἐργάται.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἡ μεταβολὴ τῆς τροφῆς ἀναγκάζει τὰς μελίσσας νὰ παράγωσιν ἐκ τῶν αὐτῶν ᾠῶν βασιλίσσας ἢ κοινοὺς ἐργάτας. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς μύρμηκας· δύνανται δηλ. δοθέντος ᾠοῦ τινος νὰ παραγάγωσι κατὰ βούλησιν ἐξ αὐτοῦ βασίλισσαν ἢ ἐργάτην.

Ἡ διανομὴ τῆς ἐργασίας εἶναι φανερὰ εἰς τοὺς μύρμηκας. Συχνότατα εὑρίσκονται ἐργάται διαφέροντες, ὡς ἐν τῷ προηγουμένῳ κεφαλαίῳ εἴδομεν, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ εἴδη τὰ ὁμοιομόρφους ἔχοντα ἐργάτας φαίνεται διανεμομένη ἡ ἐργασία. Κατ' 8βριον τοῦ 1875 παρετηρήθη μύρμηξ

Digitized by Google

τοῦ εἴδους fusca ἀναζητῶν μόνος ἐκτὸς τῆς φωλεᾶς του τὴν τροφήν. Τὴν ἐπαύριον ὁ αὐτὸς μύρμηξ ἦτο μόνος ἔξω, ἐπί τινας δ' ἑβδομάδας οὐδεὶς ἄλλος μύρμηξ ἐξῆλθεν εἰς ἀναζήτησιν τροφίμων. Πολλὰ πειράματα ἀποδεικνύουσιν ὅτι μύρμηκές τινες ἐν ἑκάστῃ μυρμηκιᾷ διατελοῦσι φροντισταὶ ταύτης, ἐν καιρῷ δὲ χειμῶνος, ὅτε δὲν εἶνε μεγίστη ἀνάγκη τροφῆς, δύο ἢ τρεῖς μόνοι ἀρκοῦσι. Ὁ Wesmaël περιγράφει ἓν γένος περιεργότατον Μυρμηκόκυστον τὸν Μεξικανικόν, ἐν ταῖς μυρμηκιαῖς τῶν ὁποίων ἄτομα τινὰ χρησιμεύουσιν ὡς *ζῶντα ἀγγεῖα μέλιτος*. Οἱ φρονтισταὶ φέρουσιν εἰς αὐτοὺς τὸ μέλι, οὗτοι δὲ ἐναποθηκεύωσι τοῦτο, καὶ τῷ διανέμωσιν ὅταν τοῖς αἰτήσωσι. Ἡ κοιλία των ἐξογκοῦται τὰ μέγιστα, ὅπως δὲ μὴ ἐμποδίζωσι τὴν κυκλοφορίαν, κρεμῶνται ἀπὸ τῶν φατνωμάτων τῶν διαδρόμων.

Γ'

Τροφὴ τῶν μυρμήκων. Φυτικαὶ προμήθειαι.

Ὁ συγγραφεύς, οὗτινος ἀναλύομεν τὸ ἔργον, πρὸ τῆς τελευταίας συγγραφῆς ἐδημοσίευσεν ἔργον, δι' οὗ ἐζήτησε ν' ἀποδείξῃ ὅτι τὸ σχῆμα, τὸ χρῶμα, ἡ ὀσμὴ καὶ τὸ νέκταρ τῶν ἀνθέων ὀφείλουσι τὴν γένεσίν των εἰς τὴν ἄνευ συνειδήσεως γενομένην ἐνέργειαν τῶν ἐντόμων καὶ ἰδίᾳ τῶν μελισσῶν.

Ἡ γνώμη αὕτη ἐπολεμήθη σφοδρότατα. Ὁ Bornier μάλιστα ἔγραψεν ὁλόκληρον σύγγραμμα *Les nectaires des fleurs*, ἐνῷ ἀποδεικνύει ὅτι ἐκτὸς τῆς γονιμότητος φυτῶν τινων, ὑποβοηθουμένης ὑπὸ τῶν ἐντόμων, πάντα τὰ λοιπὰ ὑποστηριχθέντα ὑπὸ τοῦ Lubbock δὲν ἦσαν πραγματικὰ γεγονότα. Ὁ συγγραφεὺς ὅμως μετ' ἐπιμονῆς ἐπανέρχεται εἰς τὸ ἀγαπητόν του θέμα, ἀλλ' ἤδη ὑπὸ νέαν μορφήν· διϊσχυριζόμενος δηλ. ὅτι ἂν τ' ἄνθη παρουσιάζουσι περίεργόν τινα κατασκευήν, τὸ τοιοῦτον προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ φύσις θέλει νὰ προστατεύσῃ τὸ νέκταρ τῶν ἀνθέων ἀπὸ τῶν ἀναρριχωμένων ἐντόμων, ὡς εἶνε οἱ μύρμηκες. Ἰδοὺ ὀλίγαι παρατηρήσεις.

«Εἰς τὰ ὑδρόβια φυτὰ τὸ κυκλοῦν ταῦτα ὕδωρ ἐμποδίζει τοὺς μύρμηκας νὰ πλησιάσωσι τὸ φυτόν. Καὶ πολλῶν ὅμως ἄλλων φυτῶν τὰ φύλλα σχηματίζουσιν εἶδος ποτηρίου περὶ τὸν καυλόν. Εἴδη τινὰ ἔχουσι τοιαῦτα ποτήρια ἐν ἑκάστῳ κόμβῳ, εἰς ἄλλα τὰ παρὰ τὴν ῥίζαν φύλλα σχηματίζουσι λεκάνην. Τὰ δὲ δοχεῖα ταῦτα οὐ μόνον περισυνάγουσι τὴν βροχὴν καὶ τὴν δρόσον, ἀλλὰ καὶ διατηροῦσι ταύτην ἐπί τινα χρόνον. Φυτά τινα προστατεύονται ἀπὸ τῶν μυρμήκων διὰ τῆς ἐξωτερικῆς λειότητος τῆς ἐπιφανείας των, ἐμποδιζομένης οὕτω τῆς ἀναρριχήσεως τῶν μυρμήκων».

Εἰς πολλὰ φυτὰ ἡ εἴσοδος τῶν ἐντόμων ἐμποδίζεται δι' ἀκανθῶν καὶ τριχῶν περιβαλλουσῶν ἄνθη. Εἰς πολλὰς ὅμως περιπτώσεις οἱ μύρμηκες ὠφελοῦσι, καταστρέφοντες πλείστας ὅσας φθοροποιοὺς κάμπας καὶ ἄλλα ἔντομα. Ὁ Forel παρετήρησεν ὅτι ἔν τινι μυρμηκιᾷ οἱ μύρμηκες ἔφερον εἰς ἕκαστον λεπτὸν ἄνω τῶν 28 πτωμάτων ἐντόμων, ἐξ οὗ συμπεραίνομεν ὅτι οἱ μύρμηκες μιᾶς καὶ μόνης μυρμηκιᾶς ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ καταστρέφουσιν ἄνω τῶν ἑκατὸν χιλιάδων ἐντόμων.

Εἰς τὰ βόρεια κλίματα οἱ μύρμηκες δὲν περισυνάγουσι ζωοτροφίας, παρ' ἡμῖν ὅμως τὸ τοιοῦτον εἶναι γνωστότατον. Ἡ ποσότης τῶν περισυναγομένων κόκκων εἶναι μάλιστα τοιαύτη, ὥστε ἐν τῇ *Mischna*[1] ἀπαντῶσιν εἰδικοὶ νόμοι ὡς πρὸς τοῦτο, καὶ πολλὰ σχόλια ἀφορῶντα τὴν συζήτησιν, ἂν δηλαδὴ οἱ κόκκοι οὗτοι, οἱ ἀπὸ τῶν μυρμήκων συναγόμενοι ἀνήκουσιν εἰς τὸν κύριον τοῦ ἐδάφους, ἢ εἰς τοὺς σταχυολογοῦντας. Ὁ νόμος παραδέχεται τὸ τελευταῖον τοῦτο, παραβλέπων ἐντελῶς τὰ δικαιώματα τῶν μυρμήκων.

Ὁ Meer Hassan Ali ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Μουσουλμάνων γράφει· «Φιλοπονώτερον δημιούργημα τοῦ μικροῦ ἐρυθροῦ μύρμηκος, τοῦ τόσον κοινοῦ ἐν ταῖς Ἰνδίαις, δὲν εὑρίσκεται. Ἐπὶ πολλὰς ὥρας ἄνευ στενοχωρίας παρετήρησα τούτους ἐργαζομένους. Εἶναι τόσον μικροί, ὥστε μόλις συνενούμενοι ὀκτὼ καὶ δέκα ὁμοῦ, κατορθοῦσι νὰ σύρωσι κόκκον σίτου ἢ ὀρύζης, ὅστις μόλις ἔχει βάρος ὅσον τὸ ἥμισυ τοῦ κόκκου τοῦ κοινοῦ σίτου. Εἶδον τούτους μεταφέροντας τοὺς κόκκους εἰς ἀπόστασιν 1500 μέτρων· προχωροῦσι κατὰ δύο γραμμὰς χωριστὰς καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος εἴτε ἐπὶ λείου πεδίου βαδίζουσιν εἴτε ἐπὶ ἀκανονίστου, εἴτε ἀνέρχονται εἴτε κατέρχονται. Οἱ μύρμηκες, οἵτινες ἐπανέρχονται μὲ κενὰς τὰς χεῖρας, χαιρετῶσι τοὺς ἐρχομένους φορτωμένους καὶ διευθυνομένους ἐν τῇ γενικῇ ἀποθήκῃ· πράττουσι δὲ τοῦτο ταχύτατα, μήτε διακόπτοντες διὰ τῶν χαιρετισμῶν των, μηδὲ βραδύνοντες τὴν ὁδοιπορίαν».

Οἱ τὰ θερμὰ κλίματα οἰκοῦντες μύρμηκες περισυνάγουσι ζωοτροφίας, μετὰ θύελλαν ἐξάγουσι ταύτας ἵνα τὰς στεγνώσωσι. Εἶναι ὅμως ἄγνωστον πῶς ἐμποδίζωσιν ὑπὸ τὴν γῆν την βλάστησιν τῶν σπερμάτων. Ὁ Moggridge παρετήρησεν ὅτι τότε μόνον τὰ σπέρματα ἐβλάστανον, ὅτε ἐμπόδιζε τὴν εἴσοδον τῶν μυρμήκων ἐν ταῖς σιταποθήκαις αὐτῶν. Ἄρα ἡ ἰδιότης τῆς βλαστήσεως τῶν σπόρων διατηρεῖται, γνωρίζουσιν ὅμως οἱ μύρμηκες παρόντες ὄντες νὰ ἐμποδίζωσι τὴν βλάστησιν.

Ν. Χ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ.

1 Mischna εἶναι συλλογὴ νόμων καὶ ἐθίμων τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, προγενεστέρα τοῦ Ταλμούθ.

Digitized by Google

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΗ

Ἡ καθιερωθεῖσα συνήθεια ὑπὸ πολλῶν γονέων νὰ ἑορτάζωσι τὴν ἐπέτειον ἡμέραν τοῦ ὀνόματος ἢ τῶν γενεθλίων τῶν τέκνων των, παιδίων ἔτι ὄντων, ἐκτὸς τοῦ οἰκογενειακοῦ κύκλου, δεχόμενοι ἐπισκέψεις τῶν φίλων, ἀντιβαίνει εἰς τοὺς κανόνας τῆς παιδαγωγικῆς. Πρέπει τοὐναντίον εἰς τὰ μειράκια ἐπιβλητικῶς νὰ ὑποδεικνύεται ὅτι πρὶν ἢ ἀνδρωθῶσι καὶ πρὶν ἢ περατώσωσι τοὐλάχιστον τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, ἢ πρὶν ἢ ἐκ τῆς τέχνης αὐτῶν δύνανται νὰ ἀποζῶσι, δὲν ἔχουσι πλήρη προσωπικότητα ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ καὶ οὐδὲν σημαίνουσιν ἐκτὸς τῆς οἰκογενείας. Ἐκ τῶν τοιούτων ἑορτῶν τὰ μειράκια ἀποκτῶσιν ἕξεις ἐγωϊστικὰς καὶ παράλογον φιλαυτίαν, ἀποβάλλουσι δὲ καὶ τὴν αἰδημοσύνην ἐνώπιον τῶν ἀνωτέρων των βλέποντα τοὺς οἰκογενειακοὺς φίλους συρρέοντας εἰς τὸν οἶκον κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ὀνόματός των, περὶ αὐτῶν ὁμιλοῦντας, θωπεύοντας, ἢ κολακεύοντας. Τοιουτοτρόπως δὲ καταντῶσι νὰ πιστεύωσι καὶ ἡ πίστις αὕτη διαρκεῖ πολλάκις λελήθότως καθ' ὅλην τὴν νεότητα, ὅτι ἀρκεῖ νὰ ἔχωσιν ἓν ὄνομα καὶ φίλους οἰκογενειακούς, ὅπως ἡ προσωπικότης αὐτῶν ἀποδειχθῇ ἄνευ ἄλλου τινὸς τρόπου.

Ἀλλὰ πλὴν τούτου ἡ κακὴ αὕτη συνήθεια ἔχει καὶ ἕτερον δυσάρεστον, ὅτι ἕνεκα αὐτῆς, καὶ ἕνεκα τῶν ὀχληρῶν συνεπειῶν, ἃς συνεπάγεται πολλάκις ἡ μὴ προσέλευσις φίλου, ἀναγκάζονται φίλοι σεβαστοί, γηραιοί, ἐν ἀξιώματι, διδάσκαλοι, τὸ χείριστον καὶ καθηγηταὶ νὰ προσέρχωνται χάριν τῶν γονέων, μεθ' ὧν πολλάκις συνδέουσιν αὐτοὺς ὑποχρεώσεις ἢ ἱεραρχικὴ τάξις, εἰς ἐπίσκεψιν μειρακίων, καὶ παίδων καὶ παιδισκαρίων, ἀγνοούντων τὰς οἰκογενειακὰς καὶ κοινωνικὰς ὑποχρεώσεις καὶ μὴ ὄντων εἰς θέσιν ν' ἀποδώσωσι τὰ ἴσα, ὅπερ εἶνε ἄτοπον.

Νομίζομεν ὅτι τὸ ἀνάπαλιν ἐὰν ἐγίνετο θὰ ἦτο παιδαγωγικόν, οἱ ἐπισκεπτόμενοι τοὺς ἑορτάζοντας νὰ παραλαμβάνωσι τὰ τέκνα των μεθ' ἑαυτῶν, ὅπως διδάσκωσι τὸ φέρεσθαι ἐπὶ τοιούτων περιστάσεων, ἐμπνέωσι τὴν σκέψιν ὅτι τοιαύτη τιμὴ ἀποδίδεται μόνον εἰς τὴν ἡλικίαν, εἰς τὴν κοινωνικὴν θέσιν, εἰς τὴν προσωπικότητα ἣν δίδει ἡ ἐργασία. Τὸ παιδίον ἐκ τοιαύτης ἐπισκέψεως θέλει γνωρίσει νὰ τιμᾷ ἐπίσης τοὺς φίλους τῆς οἰκογενείας του, θὰ ἴδῃ αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκόν των, καὶ ἐπὶ τέλους θὰ συνειθίσῃ εἰς τὴν ἰδέαν ὅτι ἐνόσῳ εἶνέ τις μικρὸς ὀφείλει νὰ ἐπισκέπτηται τοὺς ἀνωτέρους του ἄνευ ἀξιώσεων.

* *

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Μεταξὺ δύο φίλων :

— Ἔ, πῶς ἦτο τὸ χθεσινὸ δεῖπνον ποὺ σᾶς ἔδωκεν ὁ Μ* ;

— Ἄθλιον. Ὅλα τὰ φαγητὰ κρύα· τὸ μόνον πρᾶγμα ζεστὸ ποὺ μᾶς ἔδωσαν ἦτο τὸ παγωτό !

* * *

Τώρα ὅτε πολὺς λόγος γίνεται περὶ λαχείων ἀξίζει νὰ ἀναφέρωμεν τὸ ἑπόμενον ἀστεῖον γεγονός, συμβὰν πρό τινος ἀλλαχοῦ.

Γεροντοπαλλήκαρον εἶχεν ὑπηρέτριαν, εἰς ἣν ἔδωκεν ἡμέραν τινὰ τρία φράγκα διὰ νὰ ἀγοράσῃ τὸν ἀριθμὸν 3,333 λαχείου τινός, τὸν ὁποῖον ἔλεγεν ὅτι εἶδε καθ' ὕπνους ὅτι θὰ κερδήσῃ.

Ὤ, τοῦ θαύματος! μετά τινας ἡμέρας ὁ φίλος μανθάνει καθ' ὁδὸν ὅτι πράγματι ὁ ἀριθμὸς ἐκεῖνος ἐκέρδησε τὸ στρογγύλον ποσὸν 100,000 φράγκων.

Ἐπανέρχεται λοιπὸν οἴκοι καὶ μὲ τρόπον ἀρχίζει νὰ κάμνῃ προτάσεις γάμου εἰς τὴν ὑπηρέτριαν, ἥτις δὲν δύναται μὲν νὰ ἐξηγήσῃ τὰς τοιαύτας διαθέσεις τοῦ κυρίου της, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀφίνει νὰ χαθῇ ἡ περίστασις.

Τὴν ἐπιοῦσαν τοῦ γάμου ἐρωτᾷ ὁ σύζυγος :

— Ἀλήθεια, Σοφιά, ποῦ εἶνε ἐκεῖνο τὸ λαχεῖον ποῦ ἠγόρασες μὲ τὰ 3 φράγκα ποῦ σοῦ δῶσα ;

— Τὸ λαχεῖο ; Καλὲ ἐγὼ τὸ μετάνοιωσα κατόπιν, κι' ἀγόρασα ἕνα μαντῆλι μὲ τὰ τρία φράγκα ! !

* * *

Πτωχότατος συγγραφεὺς ἔγραφε μελαγχολικῶς :

«Πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων μηνῶν ἡ Τράπεζα ἐξέδωκε νέα γραμμάτια τῶν ἑκατὸν φράγκων.

»*Λέγουν* ὅτι εἶνε χρώματος κυανοῦ!»

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Τοὺς ἀνθρώπους δὲν πρέπει νὰ κρίνωμεν ὡς τὰς εἰκόνας καὶ τὰς προσωπογραφίας ἐκ πρώτης μόνον ὄψεως, ἀλλὰ δέον νὰ ζητῶμεν νὰ ἐμβαθύνωμεν εἰς τὰ ἐνδόμυχα, τὴν καρδίαν αὐτῶν. Ὁ πέπλος τῆς μετριοφροσύνης σκέπει τὴν ἀξίαν, καὶ ἡ προσωπὶς τῆς ὑποκρισίας καλύπτει τὴν πονηρίαν. Ὀλίγιστοι εἶνε οἱ δυνάμενοι νὰ διαγνώσωσι καὶ ἀποφανθῶσιν ἐκ πρώτης ὄψεως περί τινος ἀνθρώπου.

—

Ὁ κόλαξ οὔτε περὶ ἑαυτοῦ ἔχει καλὴν γνώμην, οὔτε περὶ τῶν ἄλλων.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 421 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ'

Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι – Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39.

22 Ἰανουαρίου 1884

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Διήγημα.

Συνέχεια· ἴδε σελ. 41

—

Ὁ Πασχάλης ἔφριξε πρὸ τοῦ ἤχου τῆς ἰδίας αὐτοῦ φωνῆς. Ἡ δεξιὰ αὐτοῦ ἐτινάχθη σπασμωδικῶς πρὸς τὰ ὀπίσω, ὡς ἐὰν ἐξετέλει τώρα τὴν σωτήριον ἐκείνην κίνησιν, ἣν παρέλειψε νὰ ἐκτελέσῃ ὅταν ἐλάμβανε τὴν ἐπιστολὴν μὲ τὸν σκοπὸν νὰ τὴν καταστρέψῃ.

— Ἡ ἡμέρα ἤρχιζε νὰ χαράζῃ. — Ἐξηκολούθησεν ὁ Πασχάλης μετ' ἀγρίας πικρότητος ἔν τε τοῖς λόγοις καὶ τῇ ἐκφράσει τῆς φυσιογνωμίας αὐτοῦ.—Οἱ ἐν τῷ οἴκῳ ἐκοιμῶντο ἔτι. Καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς ἀκόμη ἐβασίλευεν ἄκρα ἡσυχία. Μόνον παρ' ἐμοὶ ἐπεκράτει ἡ ταραχὴ καὶ ἡ ἀναστάτωσις. Ταραχὴ καὶ ἀναστάτωσις ἐν τῇ ψυχῇ μου. Ἀναστάτωσις καὶ ταραχὴ ἐν τῷ δωματίῳ μου. Ὁ ἐν ἐμοὶ ἠθικὸς ἄνθρωπος μ' ἐμίσησε, μὲ ἀπεστράφη, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ συζήσῃ μετ' ἐμοῦ, ἐζήτει τὸ διαζύγιόν του. Ἐγὼ ἤμην ἔνοχος, δὲν ἠδυνάμην νὰ τὸ ἀρνηθῶ. Καί, ὡς ἐὰν προπαρεσκεύαζον τὰ τῆς ἀναχωρήσεως ἐκείνου, ἐσύναξα τὰ βιβλία μου, ἔδεσα τὰ πράγματά μου, ἐκάρφωσα τὰ κιβώτιά μου. Καί, πρὶν ἡ προφθάσῃ νὰ ἑτοιμασθῇ τὸ πρόγευμά μου, ἐγὼ ἀνεχώρουν ἐκ Φραϊβουργ διὰ παντός.

Τὰ διαθρυληθέντα σχέδια τοῦ Βίσμαρκ ὡς πρὸς τὴν Κλαουσθάλειον ἀκαδημίαν ἔκαμαν πολλοὺς φοιτητὰς τῆς μεταλλευτικῆς νὰ σπεύσουν ἐνταῦθα, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀρξαμένου ἤδη ἑξαμήνου. Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἐχρησίμευσεν ὅπως καλύψῃ τὴν ἀληθῆ αἰτίαν τῆς κατεσπευσμένης καὶ ἀπροσδοκήτου ἀναχωρήσεως, ἢ μᾶλλον ἀποδράσεώς μου, ἐκ Φραϊβουργ. Ἐνθυμεῖσαι ὅτι σοὶ ἔγραψα ἐντεῦθεν χωρὶς νὰ τὸ περιμένῃς, καὶ σοὶ εἶπον ὅτι ἡ ἐπικειμένη μετάθεσις τῆς Ἀκαδημίας προὐκάλεσε τὴν ἐπίσπευσιν τῆς ἀφίξεώς μου εἰς Κλάουσθαλ. Τοῦτο ἦτο κυρίως ὁ ἀσθενέστερος, ὁ καταχρηστικὸς λόγος. Ὁ καθ' αὐτὸ καὶ κύριος λόγος, τὸν ἐννοεῖς τώρα, ἦτον ἡ ἄρσις τῆς μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ ἠθικοῦ μου ἀνθρώπου διχονοίας, ἦτον ἡ ἀπόφασις νὰ σώσω τὴν Κλάραν. . . Ὤ, τῆς σκληρᾶς καὶ ἀπανθρώπου σωτηρίας! . .

Ἀναχωρῶν ἐκ Φραϊβουργ ἀνέθηκα εἰς ἕνα τῶν ἐπιστατῶν τοῦ πανεπιστημίου ἐγγράφως νὰ τακτοποιήσῃ καὶ μοὶ πέμψῃ τ' ἀπολυτήρια ἐνδεικτικά μου εἰς Κλάουσθαλ. Ὅταν μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας ἔλαβον ἐνταῦθα τὸν φάκελλον τοῦ Πανεπιστημίου, εὗρον ἐν αὐτῷ καὶ μίαν ἐπιστολὴν πρὸς ἐμὲ ἐπιγεγραμμένην ἀλλ' ἀνατεθειμένην εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ πανεπιστημίου νὰ μοὶ τὴν διευθύνουν, ὡς ἀγνώστου οὔσης τῆς διαμονῆς μου. Τὸ γράψιμον μοὶ ἦτον ὅλως διόλου ἄγνωστον, ἐν τούτοις — ὡσὰν νὰ τὸ προεῖδεν ἡ καρδία μου! — τὸ γράμμα δὲν ἦτο ξένον. Προήρχετο παρὰ τῆς κυρίας Β., τῆς συγγενοῦς τῆς Κλάρας. Ἡ κυρία Β. μοὶ ἀνεμίμνησκεν τὴν δι' αὐτῆς διοργανωθεῖσαν ἑσπερινὴν ἐκείνην συνάντησίν μου μετὰ τῆς Κλάρας· μοὶ ἐξέθετε τοὺς σπουδαίους λόγους δι' οὓς, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ καθηγητοῦ, εἶχε προβῆ εἰς τὸ ἀπονενοημένον ἐκεῖνο διάβημα. Κατηρᾶτο τὴν ὥραν καθ' ἣν ἔβλαψε τὴν κόρην, ἀντὶ νὰ τὴν ὠφελήσῃ, καὶ μ' ἐξώρκιζεν εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὴν συνείδησίν μου, νὰ καύσω τὴν ἐπιστολήν της, ἀλλὰ νὰ σπεύσω νὰ παρηγορήσω τὴν Κλάραν, ἐὰν δὲν θέλω νὰ γείνω ὁ φονεὺς τῆς ἀθωοτέρας ὑπάρξεως τοῦ κόσμου. Ἡ ἐπιστολὴ ἦτο γεγραμμένη ἐν βίᾳ καὶ μὲ τρόπον ἐμφαίνοντα μεγίστην ψυχικὴν ταραχὴν τῆς γραφούσης. Ἦτο χρονολογημένη πρὸ δέκα ἡμερῶν! Αἱ ἐν Φραϊβουργ ἀρχαὶ τοῦ Πανεπιστημίου, διὰ νὰ ἀποφύγουν διπλοῦς κόπους, ὡς φαίνεται, ἀνέβαλον τὴν ἀποστολήν της, μέχρις ὅτου ἡτοιμάσθησαν τὰ ἐνδεικτικά μου. Ἀπήντησα αὐτοστιγμεὶ καὶ ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν Κλάραν. Τῇ ἐζήτησα μετὰ δακρύων συγγνώμην διὰ τὴν ἄνανδρον ἀπόδρασίν μου· τὴν ἐξικέτευσα νὰ μοὶ γράψῃ. Τῇ ὑπεσχέθην νὰ ἐπιστρέψω. Ἀλλ' ἦτο πολὺ ἀργὰ πλέον — Εἶχεν ἀποθάνει!!! Μετὰ δύο τρεῖς ἡμέρας ἔλαβον αὐτὸ τὸ γράμμα . . . Εἶναι τοῦ πατρός της. — Καὶ πνιγόμενος ὑπὸ τῶν δακρύων του ἀπεκλείδωσε τὸ συρτάριον μικρᾶς παρακειμένης τραπέζης καὶ λαβὼν τὴν ἐπιστολὴν ἤρξατο νὰ τὴν ἀναγινώσκῃ μετὰ φωνῆς τρεμούσης καὶ συγκεχομένης:

«*Ἀγαπητέ μοι Πασχάλη!*

»Ἐκτελῶ θλιβερὸν καθῆκον, γράφων ἡμῖν ἐγώ, ὅπως σᾶς ἀναγγείλω τὴν εἰς χεῖράς μου ἄφιξιν

Digitized by Google

τῆς ἐπιστολῆς, ἣν τόσον φιλόφρων ἐγράψατε πρὸς τὴν πτωχήν μου Κλάραν. Ἀνέλπιστον κακὸν ἠθέλησε νὰ ἀπορφανώσῃ ἐμὲ τοῦ μόνου στηρίγματος τῶν ἀσθενῶν γηρατείων, κ' ἐστέρησεν ὑμᾶς μιᾶς φίλης, ἥτις εἶμαι βέβαιος, θὰ ἐθεώρει εὐτυχίαν της ν' ἀποκριθῇ εἰς τὸ γράμμα σας. Σᾶς παρακαλῶ ἑνώσατε μετὰ τῶν ἐμῶν τὰς ὑμετέρας πρὸς τὸν Ὕψιστον προσευχὰς ὑπὲρ . . .»

Σφοδροὶ ὀλολυγμοὶ ἀπέπνιξαν τὴν φωνήν του· μεγάλα δάκρυα κατεπλημμύρησαν τοὺς ὀφθαλμούς. Συνεκάλυψε τὸ πρόσωπον διὰ τῶν χειρῶν κλαίων πικρῶς καὶ ὀδυρόμενος.

— Καὶ εἶμ' ἐγὼ ὁ ἀσυνείδητος—ἀνωλόλυζεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν κλαυθμῶν του, — ἐγὼ ὁ ἀλιτήριος ὁ ἀπορφανώσας τὸν δυστυχῆ πατέρα! Ὁ στερήσας αὐτὸν τοῦ μόνου στηρίγματος τῶν ἀσθενῶν γηρατείων του! Εἶμ' ἐγὼ ὁ ἐναγής, ὁ μαράνας διὰ τοῦ δηλητηρίου τῆς καρδίας αὐτοῦ τὸν τρυφερὸν τῆς ἁγνότητος κρῖνον! Εἶμ' ἐγὼ ὁ βέβηλος, ὁ σβύσας διὰ τῆς νοσηρᾶς αὐτοῦ πνοῆς τὴν ἱερὰν λυχνίαν τῆς Ἑστιάδος τοῦ θείου ἔρωτος! Ἐγὼ εἶμαι ὁ αἴτιος, ἐγὼ ὁ αὐτουργὸς τοῦ θανάτου τῆς Κλάρας! Ὢ, Θεέ μου! Θεέ μου! Πῶς ὑπέφερες, πῶς ἠνέχθης ν'ἀποθάνῃ ἐκείνη, καὶ νὰ ζῶ ἐγώ, ὁ ἄθλιος καὶ ἐλεεινός, ὁ ἐξώλης καὶ προώλης! Νὰ καταστραφῇ ἡ ζωὴ τῆς ζωῆς, καὶ νὰ ζῶ ἐγὼ τοῦ ὁποίου χίλια ἔτη δὲν θὰ ἦσαν ἄξια μιᾶς στιγμῆς τῆς ζωῆς τῆς Κλάρας!

Καὶ κλαίων καὶ ὀδυρόμενος μετ'ἐξάλλου παραφορᾶς ὁ ταλαίπωρος, ἐκτύπα τὸ στῆθος καὶ ἀπέσπα τὴν κόμην του!

Ἡ καταστροφὴ ἦτο τῷ ὄντι φοβερά. Ἡ ἀπελπισία δικαία. Πᾶσα παρηγορία θ'ἀπέβαινεν ἄσκοπος καὶ ματαία. Ἄλλως τε δὲν εἶχον καὶ τὴν ἀπαιτουμένην ἡσυχίαν τοῦ πνεύματος. Ἡ ἱστορία συνεκίνησε βαθέως τὴν καρδίαν μου, ἡ δὲ κατάστασις τοῦ Πασχάλη θὰ ἐκίνει καὶ τοὺς λίθους αὐτοὺς εἰς δάκρυα. Ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἐξηκολούθησ' ἐλέγχων αὐτὸς ἑαυτὸν μετ' ἀπελπιστικῆς πικρίας, ἐπικαλούμενος διὰ τρυφερωτάτων ἐπιθέτων τὴν νεκρὰν αὐτοῦ φίλην, ἐξαιτούμενος συγγνώμην δι'ἐκφράσεων τόσον συγκινητικῶν μετὰ καρδίας τόσον συντετριμμένης, ὥστε θὰ ἐκίνει εἰς οἶκτον καὶ τὸν μᾶλλον ἀνηλεῆ καὶ ἀμείλικτον κριτήν, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ δικασθῇ τοῦτ' αὐτὸ ἐπὶ πραγματικῷ φόνῳ.

Μετά τινας ματαίας προσπαθείας, ὅπως τὸν καθησυχάσω, δὲν ἠξεύρω πῶς περιῆλθεν ἡ χείρ μου ἐπὶ τῆς ἐπιστολῆς, ἣν εἶχεν ἀφήσει νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου. Τὴν ἔλαβον καὶ τὴν ἀνέγνωσα κατ' ἐμαυτόν. Τὴν ἀνέγνωσα ἅπαξ, τὴν ἀνέγνωσα δίς, καὶ ὅσον τὴν ἀνεγίνωσκον, τόσον ἰσχυροτέρα ἐγίνετο μία ἀμυδρὰ κατ' ἀρχὰς ὑπόνοια, μία κρυφὴ τῆς καρδίας μου ἐλπίς. Ἴσως δὲν ἀπωλέσθη ἀκόμη τὸ πᾶν, ἴσως δὲν ἀπωλέσθη τίποτε! Ἐὰν ἐννοῶ καλῶς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ἀπολύτως τίποτε!

— Πασχάλη, ἀδελφὲ Πασχάλη, — εἶπον μετ'ἐπανειλημμένης ἐπιμονῆς — ἀπήντησες εἰς αὐτὸ τὸ γράμμα; Ἠρώτησας ἀπὸ τί ἀπέθανεν ἡ Κλάρα; Μετέβης εἰς Φραϊβουργ;

— Πῶς νὰ μεταβῶ ἢ νὰ γράψω,—εἶπεν ἐκεῖνος μετὰ πολὺ — χωρὶς νὰ προξενήσω μίαν νέαν καταστροφήν! Πῶς νὰ παρουσιασθῶ, ἢ νὰ ἀπαντήσω εἰς τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον γέροντα, χωρὶς νὰ τῷ εἴπω τὴν ἀλήθειαν. Καὶ πῶς νὰ τῷ εἴπω τὴν ἀλήθειαν ἐφ' ὅσον ἡ πληγή του εἶναι τόσον πρόσφατος ἀκόμη! Νὰ τῷ εἰπῶ ὅτι φονεὺς τοῦ τέκνου του εἶμαι ἐγώ, ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐκλογῆς του! Ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐμπιστοσύνης του! Αὐτὸ θὰ τὸν ἐφόνευε, χωρὶς ἄλλο θὰ τὸν ἐφόνευεν! —Ἡ ἐλπίς μου ἐκείνη ἐκρατύνθη τώρα μέχρι βεβαιότητος. Ὁ Πασχάλης κατεστρατηγήθη! Κατεστρατηγήθη ὑπὸ τοῦ διλημματικοῦ τῆς ἐπιστολῆς ὕφους! Καθήσας ὅλως διόλου παρ' αὐτῷ καὶ πλησιάσας τὴν ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ὀφθαλμούς του: Πασχάλη, τῷ εἶπον ἐπιτιμητικῶς, μὴν κάμνῃς ὡσὰν παιδί. Ἀνάγνωσε τὴν ἐπιστολὴν ἀκόμη μίαν φοράν. Αὐτὴ δὲν λέγει τίποτε περὶ θανάτου τῆς Κλάρας.

— Πῶς δὲν λέγει! — Ἀνέκραξεν ἐκεῖνος, ἀντιληφθεὶς τοῦ ἑτέρου ἄκρου τῆς ἐπιστολῆς, καὶ θεὶς τὸν λιχανὸν ἐπὶ τῆς τελευταίας γραμμῆς. — Πῶς δὲν λέγει! Δὲν βλέπεις; *Ἑνώσατε μετὰ τῶν ἐμῶν τὰς ὑμετέρας πρὸς τὸν Ὕψιστον προσευχὰς ὑπὲρ αὐτῆς!*

— Πρὸς τὸν Θεὸν συμπροσευχόμεθα, εἶπον ἐγὼ ἀπαθῶς καὶ σπουδαίως, ὄχι μόνον ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν ζώντων. Οἱ κλαυθμοί σου μ' ἐμπόδισαν πρὸ μικροῦ νὰ ἀκούσω τὸ τέλος τοῦ γράμματος. Ἐὰν δὲν τὸ ἀνεγίνωσκον μόνος, θὰ εὑρισκόμην εἰς τὴν αὐτὴν μετὰ σοῦ ἀπάτην. Καὶ σύ, ὁσάκις τὸ ἀναγινώσκεις, εἶμαι βέβαιος, παραφέρεσαι ὑπὸ τῆς θλίψεώς σου τόσον ὥστε δὲν σκέπτεσαι διόλου, τὸ περίτεχνον καὶ διλημματικὸν τῶν τε λέξεων καὶ τῶν φράσεων τοῦ γέροντος καθηγητοῦ. Διότι ἀληθῶς περίτεχνον καὶ διλημματικὸν εἶναι τὸ γράμμα καὶ ὄχι μόνον περὶ θανάτου δὲν λέγει τίποτε, ἀλλ' οὐδὲ περὶ ἀρρωστίας. Διὰ τὸ πρῶτον εἶναι πολὺ ἀσθενές· διὰ τὸ δεύτερον πολὺ μεγαλοποιημένον. Τοιοῦτόν τι δὲν περιμένει κανεὶς ἀπὸ ἕνα καθηγητὴν ὅσον σχολαστικὸς καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὅτι εἶναι. Διότι ἰδέ. *Κακὸν* δὲν θὰ εἴπῃ πάντοτε Θάνατος. Ὁ Θάνατος δὲν εἶναι μάλιστα ποτὲ *ἀνέλπιστον* κακόν. Ἔπειτα «τοῦτο ἢ ἐκεῖνο *ἠθέλησε* νὰ μ' ἀπορφανώσῃ», γερμανιστὶ λεγόμενον, δὲν σημαίνει πάντοτε ὅτι καὶ μ' ἀπωρφάνωσε τῷ ὄντι. Πολλὰς φορὰς σημαίνει ἁπλῶς *ἐδοκίμασεν ἀλλὰ προελήφθη*, ὅπως καὶ εἰς τὴν γλῶσσάν

Digitized by Google

μας. Ἔπειτα, προκειμένου περὶ θανόντος, δὲν λέγομεν προσεύχεσθε *ὑπὲρ αὐτοῦ* τόσον, ὅσον λέγομεν προσεύχεσθε *ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ*. Διατί λοιπὸν νὰ ἀποδώσωμεν τὴν χειροτέραν μόνον σημασίαν εἰς τὰς λέξεις τοῦ καθηγητοῦ; διατί νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁμιλεῖ περὶ θανάτου, ἢ ἔστω περὶ ἀσθενείας τῆς Κλάρας;

Ὁ Πασχάλης ἥρπασε τὴν ἐπιστολὴν ἀπὸ τῆς χειρός μου.

— Ὄχι! Ὄχι! ἐξηκολούθησα ἐγὼ μετὰ ζήλου. Σκοπός του δὲν ἦτο νὰ σὲ εἴπῃ οὔτε τὸ ἕν, οὔτε τὸ ἄλλο. Σκοπός του ἦτο νὰ σὲ εἴπῃ τρίτον τι. Καὶ νὰ σοὶ τὸ εἴπῃ τόσον δισήμως, τόσον διλημματικῶς ὥστε νὰ παύσῃς τὰς μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ σχέσεις ἐνωρίτερον, παρ' ὅτι θὰ ἔκαμνεν, ἐὰν ἤθελε σοὶ τὸ ἀπαιτήσῃ ἁπλῶς καὶ εἰλικρινῶς. Καὶ τὸν σκοπὸν τοῦτον τὸν ἐπέτυχε πληρέστατα καὶ στρατηγικώτατα.

Ὁ Πασχάλης κρατῶν τὴν ἐπιστολὴν πρὸ τοῦ φωτὸς τῆς λυχνίας διὰ τῶν σπασμωδικῶς τρεμουσῶν χειρῶν του, περιῆγεν ἐπ' αὐτῆς τὸ βλέμμα τῶν ἐκπεπληγμένων ὀφθαλμῶν τόσον ὀξύ, τόσον ἐταστικόν, ὡς ἐὰν ἐπρόκειτο ν' ἀνακαλύψῃ τὰ λεγόμενά μου ὑποκάτωθεν τῶν ψηφίων τοῦ καθηγητοῦ, ἢ ἐν αὐτῇ τῇ ὑφῇ τοῦ χάρτου κεκρυμμένα.

— Ἀλλὰ ποῦ εἶναι λοιπὸν αὐτό; — ἀνέκραξεν ἐπὶ τέλους ἀνυπομονῶν — ποῦ εἶναι αὐτὸ ποῦ λέγεις;—Καὶ χωρὶς νὰ σηκώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς περιέφερε τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῶν γραμμῶν, ὡς ἀναγινῶσκον παιδίον.

— Δὲν τὸ ηὗρες ἀκόμη; Εἶπον ἐγὼ ἐγερθείς. Φέρ' ἐδῶ τὴν ἐπιστολήν. — Καὶ ἀποσπάσας τὴν ἐπιστολὴν διὰ βίας ἀπὸ τῶν χειρῶν του, — Ἄκουσε, τῷ εἶπον.

«Ἐκτελῶ θλιβερὸν *καθῆκον* γράφων ὑμῖν ἐγώ, ὅπως σᾶς ἀναγγείλω τὴν εἰς *χεῖράς μου* ἄφιξιν τῆς ἐπιστολῆς. . . σας . . . πρὸς τὴν. . . Κλάραν».

Τουτέστιν: Σᾶς ἀναγγέλλω μετὰ θλίψεως, (καί, ἀδιάφορον ἂν καὶ πρὸς θλῖψιν σας) ὅτι τὰς ἐπιστολάς σας τὰς ἀναγινώσκω *ἐγώ*. Διότι τὰ πατρικά μου καθήκοντα μοὶ ἐπιβάλλουν νὰ ἀπαγορεύσω τὴν ἄφιξιν αὐτῶν μέχρι τῶν χειρῶν τῆς θυγατρός μου, ἥτις ἐφάνη τόσον πτωχὴ τῷ πνεύματι, ὥστε νὰ *ξεμυαλισθῇ* ἀπὸ ἕνα ἁπλοῦν *φοιτητάκον*.

Ὁ Πασχάλης ἐτινάχθη, ὡς ἄνθρωπος ἐξαφνισθεὶς ἐν τῷ ὀνείρῳ του ὑπὸ σφοδροῦ τινος κρότου.—Ἄκουσε παρακάτω, εἶπον ἐγὼ ἀδιαφόρως.

«Ἀνέλπιστον κακὸν *ἠθέλησε* ν' ἀπορφανώσῃ ἐμὲ κτλ. καὶ *ἐστέρησε* ὑμᾶς κτλ. εἰς τὸ γράμμα σας κτλ.» μέχρι τέλους.

Θέλει νὰ εἴπῃ, ὅτι ὁ ἄριστος μαθητής μου Πασχάλης, φωραθεὶς *ἀνελπίστως κακός*, ἐδοκίμασεν (ἀλλὰ δὲν ἐπρόφθασε) νὰ μὲ στερήσῃ τὸ τέκνον μου μεταφέρων αὐτό, ἔστω καὶ ὡς σύζυγόν του, εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον τοῦ κόσμου, ἐνῷ γνωρίζει, ὅτι ἐγὼ ἄλλο στήριγμα τῶν ἀσθενῶν μου γηρατείων δὲν ἔχω. Διὰ τούτου ὅμως ὁ ἐραστής, ὁ κακὸς Πασχάλης ἐστέρησεν ἑαυτὸν τοῦ δικαιώματος νὰ εἶναι φίλος κἂν τῆς Κλάρας, διὰ τὴν ὁποίαν, δὲν τὸ ἀρνοῦμαι, ἀπαντήσεις εἰς ἐπιστολάς του, (ἐὰν ἐξηκολούθει νὰ εἶναι καλὸς) θὰ ἦσαν εὐτύχημα, κατὰ τὰς θλιβερὰς ὥρας τῆς ὀρφανείας της· θὰ ἦσαν παρηγορία, μόνη ἐναπολειφθεῖσα δι' αὐτὴν ἐπὶ γῆς. Τώρα ποῦ στερεῖται τῆς παρηγορίας σας, εὔχεσθε κἂν μετ' ἐμοῦ νὰ τὴν παρηγορήσῃ ὁ Ὕψιστος.

Ἡ ἑρμηνεία αὕτη τῆς ἐπιστολῆς τοῦ κυρίου Μ. ἐνεποίησεν ἐπὶ τοῦ Πασχάλη, ἀμέσως ἐξ ἀρχῆς, ἐκπληκτικὴν ἐντύπωσιν. Ἡ ταραχή του, ὅταν ἐννόησε ποῦ ἔτεινον αἱ ὑπόνοιαί μου, ἦτον ἀληθῶς μεγάλη. Διὰ τῆς τρεμούσης χειρός του ἀντείχετο νευρικῶς τοῦ ἑτέρου ἄκρου τῆς ἐπιστολῆς, καὶ μὲ ἀνησύχους ὀφθαλμοὺς παρετήρει ἐναλλὰξ τὰ γράμματα καὶ τὸ πρόσωπόν μου. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀπέσυρεν ἀνεπαισθήτως τὴν χεῖρά του, ἀπέστρεψε τοὺς ὀφθαλμούς, ἀπεσύρθη. Καὶ ὅταν ἐτελείωσα τὴν ἐξήγησιν, ἐξεπλάγην, εὑρὼν αὐτὸν ἀνακείμενον ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου, ἀδιάφορον καὶ μηδαμῶς προσέχοντα εἰς τοὺς λόγους μου. Τοῦτο δὲν ἦτο τὸ παρ' ἐμοῦ προσδοκηθὲν ἀποτέλεσμα. Ἐν τούτοις μετὰ προσπεποιημένου πλέον ζήλου ἐξηκολούθησα ὑποστηρίζων τὴν ἑρμηνείαν μου. Ἡ σιωπὴ τῆς κυρίας Β. μετὰ τὴν μόνην της ἐπιστολήν, ἡ προτροπή της πρὸς τὸν Πασχάλην νὰ καύσῃ τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην μοὶ παρεῖχε δυνατὸν ἐπιχείρημα. Χωρὶς ἄλλο, ἔλεγον, ἡ γυνὴ αὕτη δὲν εὑρίσκεται πλέον παρὰ τῇ Κλάρᾳ, δὲν διατελεῖ ζῶσα ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ καθηγητοῦ. Ἡ σύμπραξις, ἡ παρουσία της κατὰ τὴν ἑσπερινὴν ἐκείνην συνέντευξιν, ἀνακαλυφθεῖσα, τίς οἶδε πῶς εἰς τὸν αὐστηρὸν πατέρα, προεκάλεσε τὴν ἀποβολήν της. Ἄλλως θὰ ἔγραφε, θὰ ἔγραφεν ἔστω καὶ ὅπως ἀναγγείλῃ τὸν θάνατον τῆς Κλάρας. Καὶ τελευτῶν:

— Βλέπεις, εἶπον, Πασχάλη, τί κακὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ προκατάληψις; Σ' ἐκράτησε τόσον καιρὸν ἀπατημένον. Σ' ἐβασάνισε διὰ τίποτε. Σὲ κατεδίκασεν εἰς σιωπὴν καὶ ἀδράνειαν βεβαίως πρὸς μεγάλην θλῖψιν τῆς Κλάρας.

Ὁ Πασχάλης ὕψωσεν ἡσύχως τοὺς ὀφθαλμούς, μὲ παρετήρησε μετ' οἴκτου ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, καὶ διαστείλας τὰ χείλη μετὰ πικρᾶς εἰρωνείας:

— Ἔγεινες δά, εἶπε, δεινὸς φιλολόγος! Εἰς τόσον μικρὸν διάστημα! Δεινὸς ἑρμηνευτής! Βλέπεις, αὐτὸ τὸ ἔχει ἡ Γοττίγγη. Σὲ συγχαίρω! Ἐν τούτοις ἐπιφύλαξε τὴν σοφίαν σου. Θὰ σὲ χρειασθῇ νὰ παρεξηγῇς — ἤθελον νὰ εἴ-

Digitized by Google

πω ἐξηγῇς — τοὺς κλασσικοὺς εἰς τὰ παιδάρια. Ἀλλὰ μετὰ μικρὸν κρεμάσας πάλιν τὴν κεφαλὴν μετ' ἀπελπισίας — Ἄχ! φίλε μου! φίλε μου! — εἶπεν. Προσπαθεῖς νὰ παρηγορήσῃς μίαν ἀγρίαν, ἀπαρηγόρητον θλῖψιν: Τὸ 'ξεύρω. Ὁ πρὸς ἐμὲ οἶκτός σου σὲ κάμνει νὰ καταφύγῃς εἰς ὅλα τὰ πιθανὰ ἐπιχειρήματα. Ἐὰν ἐγνώριζες τὸν πατέρα τῆς Κλάρας, ὅπως ἐγώ, ἐὰν εἶχες ἀναγνώσει τὴν ἐπιστολὴν τῆς Β., ἐὰν ἤξευρες πρὸ πάντων τὴν συγκοινωνίαν τῆς ψυχῆς μου. . . Ἐὰν τὴν ἤξευρες ταύτην — εἶμαι βέβαιος, δὲν θ' ἀμφέβαλλες.

— Συγκοινωνίαν, μετὰ τίνος; Εἶπον ἐγώ, παραξενευθεὶς ἐκ τοῦ τρόπου του.

— Μετὰ τῆς Κλάρας, ἀπήντησεν ἐκεῖνος μυστηριωδῶς, μετὰ τῆς *ψυχῆς* τῆς Κλάρας! Σοὶ εἶπον πῶς μοῦ συνέβη τὴν ἑσπέραν ἐκείνην τῆς συναντήσεώς μας. Πῶς μ' ἐκυρίευσεν ἕνας ἄγριος, ἀκράτητος πόθος νὰ τὴν ἰδῶ, καὶ πῶς εὑρέθη αἴφνης ἐνώπιόν μου, εἰς ἕνα τόπον, ὅπου ποτὲ δὲν θὰ τὴν ἐπερίμενα. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης μοῦ συνέβη τόσαις φοραῖς τὸ ἴδιο πρᾶγμα. Δὲν σὲ λέγω, πῶς λησμονῶ ποτε τὴν Κλάραν. Ἀλλ' ὅταν ὁ καιρὸς χαλάσῃ, καὶ ὑγρανθῇ ὁ ἀήρ, καὶ σκοτεινιάσ' ἡ ἀτμοσφαῖρα, καὶ μὲ καταλάβ' ἡ μελαγχολία μου, τότε δὲν εἰμπορῶ νὰ σκεφθῶ τίποτε, τίποτε ἄλλο παρὰ τὴν Κλάραν. Ὅλην τὴν ἡμέραν, ὅλην τὴν νύκτα, τίποτε. Καὶ καθὼς ἀναπολῶ εἰς τὴν μνήμην μου ὅλα τὰ περιστατικὰ τοῦ ἔρωτός μας, ἔξαφνα μὲ κυριεύει ὁ πόθος ἐκεῖνος νὰ τὴν ἰδῶ, ὅπως ἦτο κατὰ τὸ ἕν, ἢ κατὰ τὸ ἄλλο, καὶ — δὲν θὰ τὸ πιστεύσῃς — ὅπως τὴν φαντασθῶ, ἔτσι μοὶ παρουσιάζεται! Ἐψὲς, εἶδες τί φοβερὴ νύκτα, τί ἀγριότης ἀνέμων, τί ἀναστάτωσις στοιχείων. Αὐταὶ εἶναι αἱ χειρότεραι μου νύκταις. Οἱ μυκηθμοὶ τῶν ἀνέμων, οἱ γογγυσμοὶ τῶν δένδρων, οἱ τριγμοὶ τῶν παραθύρων ἐκπτοοῦσι τὴν καρδίαν μου, ἐξορίζουν τὸν ὕπνον μου, ἐκσοβοῦν τὴν ψυχήν μου, ὡς ἔλαφον πανταχόθεν κυνηγουμένην, δὲν τὴν ἀφίνουν νὰ ἡσυχάσῃ. Δὲν ἐπανέρχονται τὰ γεγονότα τῆς θλιβερᾶς ταύτης ἱστορίας εἰς τὴν μνήμην μου, ἡ ψυχή μου ἐλαύνεται πρὸς αὐτά, ἐλαύνεται ἀφειδῶς καὶ ἀμειλίκτως, ἐλαύνεται ὡς ὑφ' ὑλακτούντων κυνῶν, πλαταγουσῶν μαστίγων, ἕως οὗ διαδράμῃ πάντα, ἅπαξ καὶ δὶς καὶ τρίς, οὐχὶ κατὰ σειράν, ἀλλ' ἀτάκτως, ὅπως ἐκσοβηθῇ, καὶ πρὸς ὅπου ἐκσοβηθῇ, ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς καθ' ἣν ἐξηυτελίσθην ἐνώπιον τοῦ προστύχου ἐκείνου γυναίου, μέχρι τῆς τελευταίας, καθ' ἣν ἐφόνευσα τὸν ἄγγελον τῆς ἀγάπης! Ἔτσι καὶ ἐψὲς τὴν νύκτα. Ἔφθασα μέχρι τοῦ σημείου τούτου, κεκοπιακὼς κ' ἐξηντλημένος, μὲ τὴν φοβεράν, τὴν ἀμείλικτον συναίσθησιν, ὅτι εἶμαι ὁ πλέον ἐναγής, ὁ πλέον ἀλιτήριος τοῦ κόσμου. Ἐκεῖ, ἐκ τοῦ ἐρέβους τῆς σκοτεινῆς φαντασίας μου ἀνέβη ἡ καθαρά, ἡ ἄσπιλος μορφὴ τῆς Κλάρας, ὡς ἀστὴρ ἀνατέλλων! Πόσον συμπαθής! πόσον ἀνεξίκακος! πόσον οἰκτείρμων! Εἰμπορεῖ νὰ μὴ μ' ἐσυγχώρησε; Ποτέ! Βεβαίως δὲν μοῦ μνησικακεῖ. Βεβαίως δέεται ὑπὲρ ἐμοῦ, δέεται ὅπως ἐξιλεώσῃ τὸν κριτήν μου, τὸν Πλάστην μου! Ἐκεῖ μ' ἐκυρίευσεν αἴφνης ὁ φλογερὸς ἐκεῖνος πόθος νὰ τὴν ἰδῶ, νὰ τὴν ἰδῶ μὲ τὰ 'μάτια μου, ὅτι τὸ κάμνει. — Καί, σεισθεὶς ὑπὸ ἰσχυρᾶς φρικιάσεως — Ὅπως τὴν ἐπόθησα, εἶπε, μετὰ τρεμούσης, ὑποκώφου φωνῆς, — ὅπως τὴν ἐπόθησα, ἔτσι μ' ἐφάνη, ἔτσι παρουσιάσθη ἐνώπιόν μου: Ἐντὸς τοῦ κυανοῦ οὐρανοῦ· ὑπὸ τὸ γλυκὺ φῶς τοῦ Παραδείσου· μὲ τὴν λευκὴν τῶν ἀγγέλων στολήν· μὲ τὴν ξανθήν της κόμην, χυμένην ἐπὶ τῶν νώτων· μὲ τὴν χρυσῆν της χάρπαν πρὸ τῶν μικρῶν χειρῶν της. — Τί φρικιᾷς τοιουτοτρόπως; Σοῦ δίδω μόνον μίαν ἀμυδρὰν ἰδέαν! Διότι τοὺς γαλανούς της ὀφθαλμούς, τὸ κατανυκτικόν της βλέμμα πῶς νὰ σοῦ τὸ περιγράψω! Ἔπειτα τοὺς ἤχους τῆς χάρπας, τὴν μουσικὴν τῆς φωνῆς της. — Τί ταράττεσαι; τί τρέμεις τοιουτοτρόπως; Ὦ! ἐὰν ἠξιώνεσο νὰ τὴν ἰδῇς, ὡς ἐγώ, ἐὰν τὴν ἔβλεπες μίαν φορὰν τί θὰ ἔκαμνες, ἀφοῦ σὲ τὸ λέγω μόνον καὶ συγκινεῖσαι τόσον!

Ἡ περιγραφὴ αὕτη ἔσεισεν ἐκ θεμελίων τὴν καρδίαν μου. Ἀνὰ πᾶσάν του λέξιν παγερὰ φρικίασις διέτρεχε τὰ νεῦρά μου. Τὴν ὀπτασίαν τοῦ δυστυχοῦς τὴν εἶδον ἐγὼ πρό τινων ἑβδομάδων μὲ τοὺς σωματικούς ὀφθαλμούς μου! Τὴν εἶδον ἐν τῷ κυανῷ, ἐν τῷ στρογγύλῳ θαλάμῳ τοῦ φρενοκομείου τῆς Γοττίγγης! Τώρα μοῦ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοί. Ἡ παράφρων ἦτο θῦμα ἐρωτικῆς ἀπελπισίας, μοὶ εἶπον. Ἦτον ἐκ τοῦ Δουκάτου τῆς Βάδης! Νομίζω μάλιστα, ὅτι ἤκουσα καὶ τὸ ὄνομα Μ., σιγηλῇ τῇ φωνῇ καὶ μετ' οἴκτου προφερθὲν ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ μου. Ἦτο τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς τῆς Κλάρας. Τί ἀπίστευτος σύμπτωσις! Τί ἀνέλπιστος συγκυρία! Καὶ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ δυστυχοῦς πατρός, κ' ἐκείνη ἐννοεῖται τώρα καλλίτερα. Ἡ κόρη του δὲν ἦτο νεκρά, ἀλλ' ἦτο πολὺ πλέον ἢ ἀσθενής! Καὶ διὰ τοῦτο λοιπὸν ἔγραφεν ὁ γέρων τόσον περικεκαλυμμένως, δηλοποιῶν δυστύχημα ἧττον μὲν θανάτου, ἀλλὰ πολὺ φοβερὸν ἢ ὥστε νὰ ὀνομασθῇ, πολὺ ἀπελπιστικώτερον ἢ ὥστε νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἀσθένεια!

Κ' ἐνῷ προσεπάθουν ν' ἀποκρύψω τὴν καθ' αὐτὸ αἰτίαν τῆς ταραχῆς μου, ἀφίνων τὸν Πασχάλην εἰς μίαν πλάνην ἥτις ἀναμφιβόλως τῷ ἦτο σωτηριωδεστέρα τῆς ἀληθείας, ἐθαύμαζον κατ' ἰδίαν, πῶς ἠμπόρεσε νὰ μὲ διαλάθῃ μέχρι τοῦδε ὁ σύνδεσμος, ὁ συνέχων τὴν ἐν τῷ φρενοκομείῳ τῆς Γοττίγγης δυστυχίαν μὲ τὴν οὖσαν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου! Ἀλλ' οὕτω

Digitized by Google

συμβαίνει συνήθως, ὁσάκις ζητοῦμεν ν' ἀνακαλύψωμεν ὡς ἀλήθειαν οὐχὶ τὸ τί ἐστιν, ἀλλὰ τὸ ὅ,τι ἐπιθυμοῦμεν.

[Ἕπεται τὸ τέλος]

Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

Α'.

Διὰ τὰς συναντήσεις τῶν φίλων ἀπαιτεῖται νὰ προηγηθῶσι διαπραγματεύσεις ὡς διὰ τὰς τῶν μοναρχῶν. — Αἱ ἀκροάσεις ἀποδείκνυνται κώλυμα — Ὁ ἐπισημότερος ἐν Βερολίνῳ ἰατρὸς καὶ ἡ χαλεπωτέρα ἀσθένεια. — Σχέδια ἀσφαλῆ συγχύζονται πρὸς ὀνειροπολήσεις. — Ἡ προσχώρησις τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν βερολιναίαν συμμαχίαν. — Ἀνακωχή... ἐμποροπραξιῶν - Νέαι θεωρίαι περὶ ἐπικρούσεως καὶ ἀκροάσεως. — Τὰ σχέδια πραγματοποιοῦνται. — Ποῦ ὁδηγοῦσι δύω προσκλήσεις. — Τὰ τελευταῖα ἐπὶ τῆς γῆς Μαμμούθ. — Τὰ μαλάκια τῶν περιηγητῶν. — Ὁρισμὸς σπουδαστοῦ - περιηγητοῦ. — Νέου εἴδους θερμοκρασία — Ἀναλογία πρὸς τὸν Θουκυδίδην καὶ συμπέρασμα.

Ἐπὶ ἓν ὁλόκληρον ἔτος ἐκυοφορεῖτο τὸ σχέδιον τῆς ἐν Ἰταλίᾳ συναντήσεώς μου μετὰ φίλου πολυφιλήτου, ἀποκατεστημένου ἐκεῖ. Διότι ἐνθυμοῦμαι, ὅτι μόλις τῷ ἀνήγγειλα τὴν ἐν Βερολίνῳ ἐγκατάστασίν μου, ἐκεῖνος ἔρριψεν ἀμέσως τὴν ἰδέαν ταύτην εἰς τὸ μέσον, ὡς πυροτέχνημα. Τόσον πολὺ ἐδιψῶμεν ἀμφότεροι νὰ ἴδωμεν ἀλλήλους, ὥστε τὸ πυροτέχνημα ἔλαμψεν, ὡς βολὶς ἐν τῷ στερεώματι. «Καταβαίνεις μέχρι Ῥώμης, μοὶ ἔγραφεν, ὡς περὶ τοῦ ἁπλουστέρου τῶν πραγμάτων, ἀναβαίνω μέχρις αὐτῆς καὶ οὕτω συναντώμεθα ἐν τῇ κοιτίδι τῆς Τέχνης». Καὶ εἵποντο περιγραφαὶ τῶν θελγήτρων τῆς συναντήσεώς μας. Ὅ,τι ἐμέλλομεν νὰ ἴδωμεν ἐστολίζετο διὰ χρωμάτων λαμπρῶν, καὶ ὁ φίλος μου ἀπαριθμῶν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς του ὅσα ἔμελλε νὰ μοὶ ἐπιδείξῃ ἐν Ἰταλίᾳ, παρίστατο ἐν τῇ φαντασίᾳ μου ὡς ἰδιοκτήτης πανοράματος μαγευτικοῦ, κράζων μοι πρὸ ἑκάστης εἰκόνος : *τὸ Βατικανόν*, *ὁ Ἅγιος Πέτρος*, *ὁ Βεζούβιος*, *ὁ κόλπος τῆς Νεαπόλεως*.

Καὶ ἐγὼ ἐνεὸς ᾐσθανόμην ἐξαπτόμενον τὸν πόθον τῆς ἐκτελέσεως τοῦ μεγάλου περιηγητικοῦ σχεδίου μας.

Ἀλλ' οὐδέποτε ἡ συνέντευξις δύο μοναρχῶν εὗρε τόσα προσκόμματα, ὅσα ἡ ἡμετέρα, καὶ οὐδέποτε δι' ἐπίσημόν τινα συνάντησιν διεξήχθησαν τόσαι διαπραγματεύσεις, ὅσαι διὰ τὴν ἰδικήν μας. Πάντοτε παρενεβάλλοντο ἐμπόδια ἀκούσια ὁτὲ μὲν ὑπ' ἐκείνου, ὁτὲ δὲ ὑπ' ἐμοῦ. Διότι, νῦν μέν, ὅτε ἐκεῖνος μοὶ ἔγραφεν *ἐλθέ*, ἐγὼ δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐγκαταλείψω τὰς ἀκροάσεις... τῶν καθηγητῶν μου· ἄλλοτε δέ, ὅτε ἐγὼ τῷ ἔγραφον *εἶμὶ ἕτοιμος*, ἐκεῖνος δὲν ἠδύνατο νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς ἀκροάσεις... τῶν πελατῶν του. Αἱ κατηραμέναι δ' αὗται ἀκροάσεις, καίτοι ἑτερογενεῖς, ἔφερον τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, κωλύουσαι τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σχεδίου ἡμῶν καὶ κρατοῦσαι ἀμφοτέρους δεσμίους, ἐκεῖνον ἐντὸς τοῦ ἐμπορικοῦ του γραφείου καὶ ἐμὲ ἐπὶ τῶν πανεπιστημιακῶν ἑδωλίων μου.

Ἐνίοτε δὲ καὶ πεζότερα αἴτια ἐκώλυον τὴν συνάντησίν μας. Διότι ὅταν ἐκεῖνος ἀγγέλλων μοι τὴν χάριν τῆς καλλιτεχνικῆς ἐκθέσεως μετάβασίν του εἰς Ῥώμην μὲ προσεκάλει ἐκεῖ, ἐγὼ διεβίβασα τὴν πρόσκλησίν του εἰς τὸ βαλάντιόν μου ὡς διαταγήν· ἀλλ' ἐκεῖνο ἠρνήθη νὰ μὲ ὑπακούσῃ προφασιζόμενον ἰσχνότητα καὶ ἀδυναμίαν καὶ προάγον περὶ τοῦ ἀδυνάτου νὰ ἐπιχειρήσῃ τόσον μακρὺ καὶ ἐπίπονον ταξείδιον πιστοποιητικὰ τοῦ ἐπισημοτέρου, δι' ἐμέ, ἰατροῦ ἐν Βερολίνῳ, τοῦ κ. Ausgabenbuch, οὗ τὸ ὄνομα ἑλληνιστὶ *βιβλίον ἐξόδων* μεταφράζεται. Ἐπιστοποίει δὲ ὁ ἰατρὸς θλιβερὰν τὴν κατάστασιν τοῦ τρυφεροῦ ἀσθενοῦς, ὡς εὑρισκομένου εἰς τὰ πρόθυρα φθίσεως ἕνεκα καχεκτικῆς ἀναιμίας.

Δὲν γνωρίζω χαλεπωτέραν ἀσθένειαν, πανταχοῦ μὲν καὶ πάντοτε, ἀλλ' ἰδίως ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι τῆς Ἑσπερίας, ἀπὸ τὴν καχεκτικὴν ἀναιμίαν τοῦ βαλαντίου. Διὸ καὶ ἀνέβαλον προθύμως τὴν ἀναχώρησίν μου, ἀναμένων καιροὺς εὐνουστέρους καὶ τὴν ἀνάρρωσιν τοῦ προσφιλοῦς μοι ἀσθενοῦς.

Οὕτως, ὁτὲ μὲν αἱ ἐνασχολήσεις ἡμῶν, ὁτὲ δὲ ἡ κατάλληλος εὐκαιρία καὶ ἄλλοτε ἡ ἀρρωστία τοῦ σπουδαστικοῦ μου βαλαντίου παρεκώλυσαν ἐπὶ ἓν ἔτος τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ ταξειδίου. Εἶχον λοιπὸν ἐξοικειωθῇ πρὸς τὰς ἀποτυχίας ταύτας καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ μου ἤρχιζα νὰ συγχύζω τὴν πραγματοποίησιν τοῦ τόσον ἀσφαλῶς μελετηθέντος ταξειδίου τούτου μετὰ τόσων ἄλλων ὀνειροπολήσεων, ὅτε ἐπῆλθεν ὁ Αὔγουστος καὶ σὺν αὐτῷ αἱ παύσεις τῶν μαθημάτων καὶ ἡ ἀνάρρωσις τοῦ βαλαντίου. Πάντων δὲ τούτων συμμαχούντων δὲν ὑπελείπετο ἄλλο ἢ ἡ προσχώρησις τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν ἐν Βερολίνῳ κλεισθεῖσαν συμμαχίαν ταύτην. Τῆς Ἰταλίας, οὐχὶ ὡς κράτους — διότι τοῦτο εἶχεν ἤδη προσχωρήσει εἰς τὴν αὐστρογερμανικὴν συμμαχίαν — ἀλλὰ τῆς Ἰταλίας, ὡς ἐμπορικῆς πελατείας τοῦ φίλου μου θεωρουμένης.

Διότι ἐδῶ ἴσα, ἴσα ἦτον ὁ κόμβος. Νὰ συνομολογηθῇ ἀνακωχή... ἐμποροπραξιῶν μεταξὺ τοῦ φίλου μου καὶ τῶν πελατῶν του καὶ οὕτως, ἀποσείσας ἐκεῖνος ἐπὶ μικρὸν τὸν ζυγὸν τῶν ἀσχολιῶν του, νὰ μοὶ γράψῃ *εἶμὶ ἕτοιμος*, ὡς ἐγὼ εἶχον γράψει αὐτῷ, ἅμα ὡς, παύσας τὴν ἀκρόασιν τῶν μαθημάτων μου, ἐπείσθην ἐκ

Digitized by Google

τῆς ἐπικρούσεως τοῦ βαλαντίου μου, ὅτι ὁ ἀσθενὴς ἀνέρρωσεν ἐντελῶς, καὶ ἀνεγνώρισα ὅτι προκειμένου περὶ ταξειδίων, ἡ μὲν *ἀκρόασις* φέρει πάντοτε ἀπελπισμόν, μόνη δὲ ἡ *ἐπίκρουσις* παρέχει ἡμῖν ἀσφαλῆ διάγνωσιν περὶ τοῦ ἐπικαίρου τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτῶν. Ἐφ' ᾧ καὶ ἀπεφάσισα ν' ἀνακοινώσω τὰς περὶ ἐπικρούσεως καὶ ἀκροάσεως θεωρίας μου εἴς τινα ἰατρικὴν ἀκαδημίαν ἢ νὰ δημοσιεύσω τοὐλάχιστον ταύτας.

Ἀλλ' ἐστερήθην ἀκουσίως μου τῆς δόξης ταύτης, ἣν ἅπαντες οἱ ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου Ἕλληνες ἐφευρεταί, οἱ τοσάκις μέχρι τοῦδε ἀνακαλύψαντες τὸ ἀεικίνητον, ἢ τὸν τετραγωνισμὸν τοῦ κύκλου, ἢ τὸ πηδάλιον τοῦ ἀεροστάτου, ἤθελον φθονήσει. Διότι ἔφθασεν ἐπιστολὴ τοῦ φίλου μου διὰ μιᾶς ἐπενεγκοῦσα τὴν πραγματοποίησιν τῶν πολυθρυλήτων σχεδίων καὶ ἀποδείξασά μοι, ὅτι, οὔτε ἡ τῆς ἀκροάσεως ἀδράνεια, οὔτε ἡ τῆς ἐπικρούσεως ἐπίδρασις ἤθελον ἰσχύσει νὰ φέρωσι τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο, ἂν μὴ ὁ φίλος μου ἔγραφέ μοι ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἐκείνῃ: «Ἅμα λάβῃς τὴν παροῦσαν ν' ἀναχωρήσῃς ἀμέσως ἐκ Βερολίνου καὶ νὰ ἔλθῃς εἰς Ῥώμην. Μίαν δὲ ἡμέραν πρὸ τῆς ἀφίξεώς σου ἐκεῖ τηλεγράφησόν μοι διὰ νὰ φθάσω πρὸ σοῦ».

Καὶ ταὐτοχρόνως ἄλλη ἐπιστολὴ τῆς διευθύνσεως τῆς «Ἑστίας», πρὸς ἣν εἶχον ἀνακοινώσει τὰ μεγάλα περιηγητικὰ σχέδιά μου, μὲ προσεκάλει μετὰ τὸ πέρας τοῦ ταξειδίου μου εἰς τὴν αἴθουσαν αὐτῆς, ὅπως διηγηθῶ εἰς τοὺς ἀναγνώστας της: «ὅλην αὐτὴν τὴν θαυμαστὴν ἱστορίαν τῶν ὅσα εἶδεν, ἤκουσεν, ἀντελήφθη καὶ ἔμαθεν ὁ περίφημος περιηγητὴς κατὰ τὴν ἀξιομνημόνευτον ὁδοιπορίαν του διὰ μέσου πόλεων, λιμνῶν, ὀρέων καὶ σηράγγων»! Τώρα, ἂν νομίζῃ τις, ὅτι ὁ περίφημος περιηγητής, περὶ οὗ οὕτως ἔγραφεν ἡ διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας», ἦν ὁ κ. Ποταγός, ἀπατᾶται. Ἤμην ἁπλούστατα ἐγώ, ὃν ἡ μὲν πρώτη πρόσκλησις ὡδήγησε τότε αὐθημερὸν εἰς ἕνα τῶν δεκαπέντε σιδηροδρομικῶν σταθμῶν τοῦ Βερολίνου, ἡ δὲ δευτέρα φέρει σήμερον εἰς τὰς στήλας τῆς «Ἑστίας».

Ἀλλ' ἐπειδὴ ἀνωτέρω ἐμνήσθην τοῦ κ. Ποταγοῦ, σπεύδω νὰ καθησυχάσω τοὺς ἀναγνώστας μου δηλῶν ὅτι ἡ ἐμὴ διήγησις ἔχει τὴν πρωτοφανῆ ἀξίωσιν νὰ . . . μὴ ἔχῃ ἀξιώσεις. Οὔτε λοιπὸν ἔφορος τῆς βιβλιοθήκης ἐπιδιώκω νὰ διορισθῶ ἕνεκα ταύτης, οὔτε συνδρομὰς πρὸς ἔκδοσιν αὐτῆς ζητῶ. Ἄλλως τε ἐγὼ δὲν ἐπεσκέφθην τὰς παρὰ τὸ *Ἀζαρὲ* ἀγνώστους χώρας ὅπου λάμπουν τὰ σήμερον λεγόμενα *μπερλάντια*, ὡς ὁ κ. Ποταγός. Τοὐναντίον αἱ χῶραι δι' ὧν διῆλθον εἶνε γνωστόταται καὶ κεῖνται εἰς τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης. Ἂν δὲ σήμερον λαμβάνω τὴν τόλμην νὰ προσφέρω εἰς ἀνάγνωσιν τὰς πτωχάς μου σημειώσεις καὶ τὰς ἀτομικάς μου ἐντυπώσεις, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν φιλόφρονα τῆς «Ἑστίας» πρόσκλησιν. Ἴσως ἡ διεύθυνσις αὐτῆς ἐπίστευσεν ὅτι εἶχε νὰ κάμῃ μὲ ἐπίσημόν τινα περιηγητὴν ἐξ ἐκείνων, οἵτινες πληροῦντες τὰ θυλάκιά των λιρῶν στερλινῶν, γεωγραφικῶν χαρτῶν καὶ ὁδηγῶν Bädecker, ἐγκαταλείπουσι τὰς ἑστίας αὐτῶν καὶ ἀπέρχονται ἵνα *πολλῶν ἀνθρώπων ἄστεα ἴδωσι καὶ νόον γνῶσι*. Ἀλλ' ἠπατήθη ἡ φίλη διεύθυνσις ἀκριβῶς ὡς πρὸς τὴν διεύθυνσιν. Διότι ἐκεῖνοι ὀνομάζονται ἐξ ἐπαγγέλματος περιηγηταί, καὶ ἔχουσι νὰ ἐξοδεύωσι χρῆμα πολύ, εἶνε δὲ ἱκανοὶ νὰ ὑποστῶσι ταλαιπωρίας ἀπείρους ὅπως τῶν πάντων ἀντιληφθῶσι καὶ τὰ πάντα ἴδωσιν. Ἀλλὰ τὸ εἶδος τοῦτο τῶν Μαμοὺθ εἶνε τὸ τελευταῖον ἐπιζῆσαν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀπὸ πολλοῦ ἤρχισε καὶ αὐτὸ νὰ ἐξαφανίζηται ἀπὸ τοῦ προσώπου αὐτῆς. Σπανίως νῦν ἀπαντᾷ, καὶ εἰδικώτερον διαπρέπει ἀπό τινος εἰς τὰ βιβλία καὶ εἰς τὰ θέατρα μόνον.

Ἐγὼ ἀπετέλουν τοὺς ἀντίποδας τοῦ εἴδους τούτου τῶν περιηγητῶν. Διότι ἤμην τὸ ἀτελέστερον τῶν εἰδῶν ἐν τῇ ζῳολογικῇ κλίμακι αὐτῶν. Εἶδός τι μαλακίου, σπουδαστὴς – περιηγητὴς καλούμενον. Ἄνθρωπος δηλαδή, ἔχων μεμετρημένον τὸ χρῆμα ἐν τῷ θυλακίῳ του. Ἔχων προϋπολελογισμένα τὰ ποσά, ἅτινα ἐν ἑκάστῃ πόλει θὰ ἐξοδεύσῃ, καὶ τὸν χρόνον ὃν εἰς ἕκαστον μέρος θὰ κατατρίψῃ λίαν βραχὺν ὡρισμένον· ἐπισπεύδων δ' ἐν τούτοις τὰς ἀναχωρήσεις του, συντομεύων τὰς περιηγήσεις του καὶ κανονίζων ἑκάστοτε τὰς διαμονάς του οὐχὶ ἀναλόγως τοῦ ὑδραργύρου τοῦ θερμομέτρου, ἀλλ' ἀναλόγως τοῦ ἀργύρου τοῦ βαλαντίου του, καὶ πρὸς τὴν θερμοκρασίαν τούτου, οὐχὶ δὲ τὴν τῆς ἀτμοσφαίρας συμμορφούμενος.

Ἐὰν λοιπὸν δὲν ἀφηγηθῶ περὶ ἑκάστης χώρας ἣν διέσχισα ὅσα ἄλλος ἠδύνατο περὶ αὐτῆς νὰ εἴπῃ, τοῦτο οὐδὲ ὡς ἀνακρίβεια οὐδ' ὡς ἔλλειψις δέον νὰ θεωρηθῇ, ἀλλὰ ν' ἀποδοθῇ εἰς τ' ἀνωτέρω αἴτια καὶ νὰ ἐξηγηθῇ ἁπλούστατα διὰ τοῦ: ἀδύνατον ἕνεκα τῶν ῥηθέντων τὰ πάντα ἰδεῖν. Ἄλλως δὲ τοὺς βουλομένους ἀκριβῶν πληροφοριῶν καὶ σημειώσεων λεπτεπιλέπτων περὶ οἱασδήποτε χώρας τῆς Εὐρώπης παραπέμπω εἰς τὴν σειρὰν τῶν τόμων τοῦ Baedecker, οἵτινες πρὸ βραχέος χρόνου ἐγένοντο ἐπὶ τέλους καὶ ἐν Ἑλλάδι γνωστοί, χρησιμεύσαντες μάλιστα ὡς ἀφορμὴ συζητήσεως περὶ τῆς ἀξίας ἀρχαιολογικῶν διατριβῶν. Ἀλλὰ νομίζω, ὅτι ἂν ἀπεπειρώμην νὰ παρεμβάλλω ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐν τῇ διηγήσει ἀντιγραφὰς ἐξ αὐτῶν, τὸ ὀνθύλευμα θὰ ἦτο λίαν δυσχώνευτον διὰ τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἑστίας».

Καὶ τώρα, ἀφοῦ, ὡς ὁ Θουκυδίδης, ὅστις

Digitized by Google

πρὶν ἐξιστορήσῃ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἐξέθηκε τὰ αἴτια αὐτοῦ, ἔπραξα κ' ἐγώ, ἐκθέσας τὰ αἴτια ἅτινα καὶ περιηγητὴν μὲ κατέστησαν καὶ εἰς τὰς στήλας τῆς «Ἑστίας» μὲ ὡδήγησαν, φρονῶ ὅτι ὀφείλω νὰ ἐξαγάγω ἐξ ὅλων τῶν ἀνωτέρω ἓν συμπέρασμα.

Τὸ συμπέρασμα λοιπὸν ποῖον;

Ὅτι δι' ὅλων τῶν ῥηθέντων κατώρθωσα νὰ σᾶς προσφέρω εὐσχήμως καὶ κεκαλυμμένως ἕνα *πρόλογον!*

Ἐν Βερολίνῳ. Ρ.

[Ἔπεται συνέχεια].

Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Ἀληθεύει μὲν τὸ ῥηθὲν ὑπὸ πολλῶν, ὅτι ἀριθμοὶ κυβερνῶσι τὸν κόσμον· οὐχ ἧττον δὲ ἀληθεύει ὅτι ἀριθμοὶ δεικνύουσι, πῶς ὁ κόσμος κυβερνᾶται. Ὁ βρετανὸς Μύλχαλ, ἐπιχειρήσας νὰ ποιήσῃ φανερωτέραν ἣν ἡ ἀνθρωπότης ἔλαβεν ἐπίδοσιν ἐν ταῖς τέχναις, τῇ γεωργίᾳ, τῇ ἐμπορίᾳ, τοῖς ἐργοστασίοις, τῇ ἐκπαιδεύσει, τοῖς σιδηροδρόμοις καὶ τῇ καθόλου εὐημερίᾳ, ἐστήριξε τὰς ἐρεύνας του μόνον εἰς ἀριθμοὺς καὶ κατέληξεν εἰς συμπεράσματα ὅσον ἀληθῆ, τοσοῦτον καὶ εὐφρόσυνα, περιοριζόμενα εἰς μόνην τὴν καθ' ἡμᾶς ἑκατονταετηρίδα, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1800 μέχρι τοῦ 1882.

Καταπληκτικὴν αὔξησιν ἔλαβεν ἐν πρώτοις ὁ πληθυσμός, ἰδίως παρὰ τοῖς ἡμερωμένοις ἔθνεσιν· Ἄγγλοι καὶ Ἀμερικανοὶ συναμφότεροι ἐπληθύνθησαν κατὰ 300 τοῖς 100, οἱ δὲ ἄλλοι τῆς Εὐρώπης λαοὶ κατὰ 63· διὰ τοῦτον δὲ τὸν λόγον ἡ ἀγγλικὴ γλῶσσα κατέχει νῦν τὴν αὐτὴν σχεδὸν θέσιν καὶ ἡ λατινικὴ ἐπὶ τῶν Καισάρων. Τῷ μὲν 1800 ἐλάλει τὴν ἀγγλικὴν ἡ ὀγδόη μερὶς τοῦ ἡμερωμένου κόσμου· σήμερον δὲ λαλεῖ αὐτὴν ὡς γλῶσσαν μητρικὴν ὅλον τεταρτημόριον αὐτοῦ. Αἰσίαν ῥοπὴν ἐπὶ τὴν παράτασιν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ἔχουσιν οὐ μόνον τὸ κλῖμα καὶ οἱ ὑγειονομικοὶ θεσμοί, ἀλλὰ καὶ οἱ θεσμοὶ οἱ πολιτικοί. Ὁ πολιτισμὸς παρατείνει τὴν κατὰ μέσον ὅρον διάρκειαν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, ὅστις ἐν Ἀγγλίᾳ, Γερμανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ εἶνε τανῦν κατὰ ἓξ ἔτη μακρότερος ἢ πρὸ μιᾶς πεντηκονταετηρίδος. Λίαν προέκοψεν ἡ περιποίησις καὶ εἰσαγωγὴ τῶν τροφίμων, οὐχὶ ἁπλῶς ἕνεκα σιδηροδρόμων καὶ ἀτμοκινήτων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς καταργήσεως ἀδίκων νόμων ἐπὶ τῶν δημητριακῶν. Ἀρίστης ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν τροφῆς ἀπολαύουσι νῦν Ἄγγλοι καὶ Ἀμερικανοί· ἡ δὲ στατιστικὴ των ἐμπεδοῖ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Λαγρὰνζ, ὅτι εὐδαιμονέστατον εἶνε τὸ ἔθνος, οὗ τινος τὰ μέλη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κρεωφαγοῦσι καθ' ἑκάστην. Κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Μύλχαλ, πρέπει νὰ καταστῇ εὐωνότερον καὶ τὸ κρέας καὶ δὴ καὶ ὁ σῖτος, ὁπόταν διὰ τῶν ἐπιστημονικῶν βελτιώσεων καταστῶμεν ἱκανοὶ νὰ ἐπωφελώμεθα, πλὴν τοῦ κρέατος παρὰ τῆς βορείου Ἀμερικῆς, τὰ ἀνεξάντλητα προϊόντα τῶν πεδιάδων τῆς Λαπλάτας καὶ τῆς Αὐστραλίας. Βόρειος Ἀμερικὴ, Λαπλάτα, Αὐστραλία δύνανται κάλλιστα νὰ θρέψωσιν ὅλην τὴν Εὐρώπην, ἄνευ τοῦ ἐλαττῶσαι πολὺ τὰς ἀποθήκας των. Ἧττον εὐφρόσυνος εἶνε ἡ παρατήρησις, καθ' ἣν ἡ τῶν πνευματικῶν ποτῶν χρῆσις αὐξάνεται ταχύτερον τοῦ πληθυσμοῦ. Μόνη ἡ Ἰταλία ἠδύνατο νὰ παραγάγῃ οἶνον ἀρκοῦντα εἰς τὴν ἡμίσειαν τῆς Εὐρώπης, ἐὰν ἠπίστατο νὰ τὸν παρασκευάζῃ ἐπιστημονικώτερον, ὥστε νὰ μὴ φθείρηται κατὰ τὴν ἐξαγωγήν. Κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσαετηρίδα προέκοψεν ἡ γεωργία ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ πλειότερον ἢ κατὰ τὰς πρόσθεν δώδεκα ἑκατονταετηρίδας. Πρωταγωνιστοῦσι δὲ ἐν τῇ γεωργίᾳ οἱ Γάλλοι, διότι παρὰ τούτοις οἱ ἀγρόται εἶνε γαιοκτήμονες· ὑπὸ τὴν οἰκονομικὴν ὅμως ἔποψιν τὸ σύστημα δὲν εἶνε ἀνεπίληπτον, ὅσον ἐπὶ εὐρυτάτων κτημάτων, διὰ τὴν σπατάλην τῆς ἐργασίας. Ἀμερικανὸς ἐργολάβος, καλλιεργῶν κτῆμα 100 τετραγωνικῶν μιλίων μεθ' ἑκατὸν μόνον μισθωτῶν, ῥαδίως πορίζεται τοσοῦτον σῖτον, ὅσον πεντακισχίλιοι ἀγρόται ἐν Γαλλίᾳ. Ἐν Ἱσπανίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ τὰ τῆς γεωργίας ἔχουσιν οἰκτρῶς ἕνεκα τῆς δεινοτάτης ῥοπῆς τῶν ὑποθηκῶν. Ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς ἐν Βατερλῷ μάχης τὰ δαπανήματα ἐν Εὐρώπῃ ἐτριπλασιάσθησαν· οἱ δὲ φόροι καὶ οἱ δασμοὶ ἐτετραπλασιάσθησαν· ἕκαστος τῶν πολιτῶν τελεῖ διπλασίονα ἢ καὶ τριπλασίονα, πλὴν τῶν ἐν τῇ Μ. Βρετανίᾳ, ἔνθα ἐπῆλθεν ἐλάττωσις 4 τοῖς 100. Ἡ Ἀγγλία καθ' ἑαυτήν, ἄνευ τῶν ἀποικιῶν της, κέκτηται τὸ πεμπτημόριον τοῦ κεφαλαίου ὅλης τῆς ὑφηλίου· πᾶς Ἄγγλος δὲ ἔχει τριπλασίονα παντὸς ἄλλου Εὐρωπαίου. Κατά τινα περίεργον σύμπτωσιν, ἡ κατὰ μέσον ὅρον περιουσία ἑκάστου πολίτου εἶνε ἡ αὐτὴ καὶ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις, εἰ καὶ ὁ πλοῦτος ἐνταῦθα ὑπάρχει διανεμημένος μᾶλλον ἰσομέτρως ἢ ἐν Ἀγγλίᾳ, διότι ὀλίγοι μὲν εἶνε βαθύπλουτοι, ὀλιγώτεροι δὲ πάνυ ἐνδεεῖς. Τὸ ἐμπόριον τῆς ὑφηλίου ὠκταπλασιάσθη, ὡς αὐξηθὲν δωδεκάκις ταχύτερον τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐν μιᾷ πεντηκονταετηρίδι ἐτριπλασιάσθη ἡ ναυτιλία· ἓν κατάστημα ἐν Γλασκοβίᾳ ἐξαρτίζει κατ' ἔτος πλείονα σκάφη παρ' ὅλον τὸν στόλον, ὃν ἡ βασίλισσα Ἐλισάβετ ἀντέταξε τῷ ἱσπανικῷ· ἡ δὲ Ἀγγλία ἐξάγει ἄνθρακας, δι' ὧν νὰ πληρώσῃ ἅπαντα τὰ ἐμπορικὰ σκάφη τῆς ὑφηλίου. Ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τῆς ἐν Βατερλῷ μάχης ἐτριακονταπλασιάσθη ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου· ὑπὸ ταύτην δὲ πάλιν τὴν ἔποψιν πρωταγωνιστεῖ ἡ

Digitized by Google

Ἀγγλία· τῷ 1830 ἐξῆγε σιδηρᾶ ἐμπορεύματα 2,000,000 λιρῶν· τῷ δὲ 1878 ἐξήγαγε 37,000,000. Κατὰ τὴν τελευταίαν τριακονταετηρίδα Ἄγγλοι μηχανικοὶ ἔστρωσαν 100, 000 μιλίων σιδηροδρόμων πολλαχοῦ τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου κόσμου· ἔνιοι δὲ τῶν ἐργολάβων ἔδωσαν ἐργασίαν εἰς ὁμάδας ἐργατῶν, αἵτινες ἀπεδείχθησαν πολυπληθέστεραι ἑνὸς ἑκάστου τῶν ἐν Βαρτελῷ ἀγωνισαμένων τριῶν στρατῶν. Τεράστιον ἐπίδοσιν ἔλαβεν ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις· ἐὰν ληφθῇ μέτρον ἡ πληθὺς τῶν ἐπισταμένων ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν, τρία ἔθνη φαίνονται ὑπέρτερα τῶν ἐπιλοίπων κατὰ τὴν διανοητικὴν ἱκανότητα, Ἀγγλία, Γερμανία καὶ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι. Ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν, ἐξαιρουμένου τοῦ ῥωσσικοῦ καὶ τοῦ τουρκικοῦ, ἐνδεέστατον φαίνεται τὸ ἰταλικόν. Ἀπίστευτος εἶνε ἡ πληθὺς τῶν ἐφημερίδων· μόνος ὁ καταναλισκόμενος χάρτης ἀναβαίνει εἰς 1,478,000 τόννους· αἱ καθ' ἑκάστην ἐκδιδόμεναι ἐφημερίδες ὑπερτεροῦσι τὰ 4,000,000 φύλλων ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις καὶ τὰ 2,000,000 ἐν Ἀγγλίᾳ. Τὸ ἐμπόριον τῶν βιβλίων, εἰ καὶ μὴ ηὐξήθη ἰσομέτρως, ἐδιπλασιάσθη κατὰ τὴν τελευταίαν τεσσαρακονταετηρίδα. Ἀρχομένου τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος ὀλίγισται ὑπῆρχον βιβλιοθῆκαι δημόσιαι· σήμερον δὲ ὑπάρχουσι πλείους τῶν χιλίων. Αἱ ἐκθέσεις τῶν ταχυδρομείων μαρτυροῦσι τὴν διανοητικὴν καὶ τὴν ἐμπορικὴν ἐνέργειαν τῶν λαῶν· ἐνταῦθα δὲ πάλιν πρωτεύει ἡ Ἀγγλία. Τῷ 1877 ἀντεστοίχουν εἰς ἕκαστον πολίτην ἐν Ἀγγλίᾳ 35 ἐπιστολαί, ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις 19, ἐν Αὐστραλίᾳ 18, ἐν Γερμανίᾳ 15, ἐν Γαλλίᾳ 10, ἐν Ἰταλίᾳ 4 κατ' ἔτος, ἐν Ῥωσσίᾳ δὲ μία μόνον. Ἐν πλείσταις χώραις, ἰδίως δὲ ἐν Γαλλίᾳ καὶ Μ. Βρετανίᾳ, ἐπληθύνθησαν τὰ νοσήματα τῆς φρενοβλαβείας· ἐν πόλεσι πολυανθρώποις καὶ παρὰ λαοῖς τρεφομένοις φαύλως ἢ ἡμιτελῶς, οἱ τυφλοί, οἱ κωφοί, οἱ ἄλαλοι καὶ οἱ ἧττον εὐφυεῖς καθόλου εἶνε πολυαριθμότεροι τῶν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις πολιτείαις. Ἡ δημοσία ἐλεημοσύνη ἐδιπλασιάσθη ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Γαλλίᾳ δὲ ηὐξήθη τρὶς οὕτω ταχέως, ὥσπερ ἡ τῆς χώρας εὐημερία. Μετὰ τοὺς Ἄγγλους ἀποδείκνυνται οἱ Ἰταλοὶ ὁ φιλανθρωπότατος τῶν λαῶν. Αἱ αὐτοχειρίαι αὐξάνονται πρὸς βορρᾶν, ἐλαττοῦνται δὲ πρὸς νότον, κατὰ τὴν διαφορὰν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ κλίματος. Παράδοξον δέ, ὅτι ἁπανταχοῦ διαπράττονται τοῦ θέρους πολλῷ πλείους αὐτοχειρίαι ἢ τοῦ χειμῶνος, ἐν ᾧ ἔπρεπε νὰ συμβαίνῃ τὸ ἀντίστροφον. Ἡ τῶν κακουργημάτων στατιστικὴ ἀποδεικνύει, ὅτι ἁπανταχοῦ ἡ ἠθικότης βαίνει παραλλήλως τῇ παιδείᾳ καὶ τῇ ἡμερώσει. Ἐνιαχοῦ αἱ δίκαι ὑπάρχουσι δαπανηρότεραι ἢ ἄλλοθι· ἐν Ἰταλίᾳ λ. χ. ἀντιστοιχοῦσιν εἰς ἕκαστον πολίτην 21 πένς, ἐν Γαλλίᾳ 9. Θαυμαστὴ κατ' ἐξοχὴν φαίνεται ἡ εἰδικὴ στατιστικὴ τῆς ἀγγλικῆς πρωτευούσης. Οὐδεμία πόλις οὔτε ἐν τῇ ἀρχαιότητι, οὔτε ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ὑπερβαίνει τὸ Λονδῖνον κατὰ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸν πλοῦτον· οἱ κάτοικοι τοῦ Λονδίνου τελοῦσι τὸ τριτημόριον τοῦ ἐπὶ τῶν προσόδων φόρου τῆς Ἀγγλίας, κέκτηνται δὲ τὸ πεμπτημόριον τοῦ κεφαλαίου τῆς Μ. Βρεττανίας. Ἡ τεράστιος τῶν τροφίμων κατανάλωσις ὑπερβαίνει τὴν τοῦ ὅλου Βελγίου, οὗτινος ὁ πληθυσμὸς ὁμολογεῖται πυκνότατος. Ἐκ τῶν χωρῶν τῆς ἠπείρου Εὐρώπης σπουδαιοτάτη κατὰ τὸν πλοῦτον, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν γεωργίαν εἶνε ἡ Γαλλία· μεγάλην δὲ ἔλαβεν ἐπίδοσιν ἀπὸ τῆς πτώσεως τοῦ Καρόλου Ι'· ηὐξήθησαν μὲν τό τε δημόσιον χρέος καὶ οἱ φόροι, συνηυξήθη ὅμως καὶ ἡ εὐημερία, τὸ δὲ ἔθνος εἶνε τετράκις πλουσιώτερον ἢ περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς νῦν ἑκατονταετηρίδος. Ἐκ τῆς κατὰ μέσον ὅρον προσόδου τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ ἀντιστοιχοῦσιν εἰς ἕκαστον πολίτην 25 λίραι, ἤτοι 50 τοῖς 100 πλειότερον παρὰ τὸν μέσον ὅρον ἐν τῇ ἄλλῃ Εὐρώπῃ· τοῦτο δὲ ὀφείλεται εἰς τὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν ἀγρότου καὶ πολίτου. Μεγίστην ἐπίδοσιν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ 1800 ἡ Γερμανία, σκοπουμένης τῆς τότε ταπεινώσεως αὐτῆς· ἀλλ' ἡ περιουσία της σήμερον δὲν ἰσοῦται οὐδὲ πρὸς τὴν ἡμίσειαν τῆς Γαλλίας ἢ τῆς Μ. Βρετανίας. Ἐν Γερμανίᾳ οἱ φόροι ἀναλογοῦσι πρὸς 15 τοῖς 100 ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν προσόδων, ἐν Ἀγγλίᾳ 12 $^{1}/_{2}$, ἐν Γαλλίᾳ 16, ἐν Αὐστρίᾳ 19, ἐν Ἰταλίᾳ 35, ἐν Σκανδιναβίᾳ 8 τοῖς 100. Πάντων εὐδαιμονέστατον εἶνε τὸ Βέλγιον, οὗτινος τὸ μὲν δημόσιον χρέος ἀναλογεῖ πρὸς 4 $^{1}/_{2}$ τοῖς 100 ἐπὶ τῆς ἐθνικῆς περιουσίας, οἱ δὲ φόροι ὑπάρχουσιν ὀλίγον τι μείζονες τῶν σκανδιναβικῶν. Ὁ ἀναλογιζόμενος, ὁπόσα δεινὰ ἐπήνεγκεν εἰς τὸ Βέλγιον ὁ ἱσπανικὸς ζυγός, ἐκπλήσσεται ἐπὶ τῇ νῦν καταστάσει τῶν δύο χωρῶν. Τὸ Βέλγιον εὐημερεῖ· ἡ δὲ Ἱσπανία ἀπώλεσε τοσαῦτα, ὥστε ἡ κατὰ μέσον ὅρον πρόσοδος τοῦ ἔθνους μόλις ἰσοῦται τῇ τοῦ βελγικοῦ. Οὐχ ἧττον θαυμαστὴ φαίνεται ἡ τῆς Νορβηγίας πρόοδος, ἐάν τις ἀναμνησθῇ, ὅτι μέχρι τοῦ 1840 ἀπὸ τοῦ λιμένος Βέργεν ἔστελλον οἱ ἔμποροι καθ' ἑβδομάδα πλοῖον εἰς Ἀμστελόδαμον, ἵνα ἀγοράσῃ λάχανα, ἔπλυνον δὲ τὰ λευχείματά των ἐν Λονδίνῳ. Τῆς Ῥωσσίας οἱ πόροι οὔτε κατὰ τὸ ἥμισυ ἀνεπτύχθησαν, οὐδὲ τὸ παράπαν κατενοήθησαν· ἀλλ' αἱ πρόσοδοί της ὑπάρχουσιν οὐ μικραί. Ἡ Ἰταλία ἤρξατο λαμβάνουσα ἐπίδοσιν ἀπὸ μιᾶς τριακονταετηρίδος· ἐδιπλασίασε τὸ ἐμπόριόν της, ἀπέδειξε δὲ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικόν της τὸ πέμπτον τῆς ὑφηλίου· τὴν ἐνέργειαν της ὅμως κωλύουσι πολυτρόπως τὰ χρέη

Digitized by Google

καὶ αἱ ὑποθῆκαι· εὐάρεστον ἐν τούτοις τὸ ἀκούειν, ὅτι κατὰ τὰς ἐκθέσεις τῶν ἐξοικονομητικῶν ταμείων, αἱ κατώτεραι τοῦ λαοῦ τάξεις ἀσκοῦσι βαθμηδὸν τὴν μεγάλην ἀρετὴν τῆς φειδοῦς. Καὶ ἡ Ἱσπανία δὲ, παρὰ πάντα τὸν ἐμφύλιον πόλεμον καὶ μυρίους περιορισμοὺς τοῦ ἐμπορίου, προέκοψεν οὐκ ὀλίγον ἀπὸ τοῦ 1800, εἰ καὶ ἀπώλεσε τὰς ἐν Ἀμερικῇ ἀποικίας· ἀλλ' ὁπωσδήποτε, δὲν δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὰ ἄλλα ἔθνη. Ἐν τῇ ἐμπορίᾳ καὶ τῇ ἡμερώσει τῆς Ἀνατολῆς ἀναφαίνονται οἰωνοὶ αἰσιώτατοι· τὰ τέως ἀκίνητα Κράτη προσεγγίζουσιν ἀλλήλοις καὶ συμβάλλονται εἰς τὴν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν προϊόντων αὐτῶν· ἐνταῦθα δὲ πρωτεύει ἡ Ἰαπωνία.

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ

ΠΕΙΡΑΙΩΣ — ΑΘΗΝΩΝ — ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

—

Ὁ σιδηρόδρομος οὗτος ὁ κοινῶς καλούμενος ἀπὸ τοῦδε σιδηρόδρομος τῆς *Πελοποννήσου* προχωρεῖ δραστηρίως καὶ στερεώτατα κατασκευάζεται. Ἄρχεται δὲ ἡ γραμμή του ἀπὸ τοῦ κυριωτέρου καὶ σπουδαιοτέρου λιμένος τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Πειραιῶς, καὶ διέρχεται δι' Ἀθηνῶν, ἔνθα κατὰ τὸ ΔΒ αὐτῶν καὶ οὐ μακρὰν τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Πλάτωνος εὐρύτατος καὶ μεγαλοπρεπὴς κτίζεται σταθμός, οὗ τὸ μῆκος μέτρα 480, τὸ δ' εὖρος μέτρα 40. Ἐντεῦθεν ἡ γραμμὴ εὐθέως σχεδὸν προχωρεῖ διὰ τῆς μαγευτικῆς βορειοδυτικῆς πεδιάδος τῆς Ἀττικῆς μέχρι Καματεροῦ, διερχομένη τὴν ἐπὶ τοῦ Κηφισσοῦ ὡραίαν σιδηρᾶν γέφυραν, μήκους 27 μέτρων. Ἐκ Καματεροῦ προχωρεῖ μικρὸν πρὸς βορρᾶν μέχρι τῶν μεσημβρινῶν ὑπωρειῶν τοῦ Πάρνηθος, καὶ εἶτα παρακάμπτει πρὸς δυσμάς, καὶ διὰ τοῦ αὐλῶνος τοῦ σχηματιζομένου ὑπὸ τοῦ ὑπερκειμένου τῷ Καματερῷ βουνοῦ καὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Πάρνηθος ἀφικνεῖται εἰς τὸ στενὸν τῆς Φυλῆς καὶ δι' αὐτοῦ εἰς τὸ Θριάσιον πεδίον, ἐξ οὗ διὰ τῶν χωρίων Χασιᾶς προχωρεῖ εἰς Ἐλευσῖνα. Ἡ ἀπὸ Πειραιῶς μέχρις Ἐλευσῖνος γραμμὴ μήκους 34 χιλιομέτρων, ἧς ἡ ἐπιχωμάτωσις εἶνε σχεδὸν ἐντελῶς περατωμένη, ἡ δὲ στρῶσις τῶν σιδηρῶν ῥάβδων ἐξικνεῖται μέχρι τοῦ στενοῦ Φυλῆς, ἔσεται ἐντὸς δύο μηνῶν ἐντελῶς περατωμένη, καὶ κατὰ τὸν Φεβρουάριον παραδίδεται εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ κοινοῦ, διευκολύνουσα τὴν συγκοινωνίαν ὅλων τῶν πέριξ αὐτῆς χωρίων.

Ἐκ τῆς Ἐλευσῖνος ἡ γραμμὴ προχωρεῖ εἰς Μέγαρα. Ἡ ἐπιχωμάτωσις καὶ τοῦ τμήματος τούτου προχωρεῖ δραστηρίως, ὥστε κατὰ Μάϊον παραδίδεται καὶ τοῦτο εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ κοινοῦ. Ἐκ Μεγάρων προχωρεῖ διὰ τῆς Κακῆς Σκάλας εἰς Καλαμάκιον καὶ κατὰ Σεπτέμβριον θὰ ἦ καὶ τοῦτο ἕτοιμον πρὸς παράδοσιν εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ κοινοῦ· διότι τὸ τμῆμα τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ δυσκολώτερον μέρος τῆς ἐργασίας καὶ ἐπὶ 9 χιλιόμετρα διέρχεται τοὺς βράχους τῆς Κακῆς Σκάλας 60 μέτρα ὑπὲρ τὴν θάλασσαν. Εἶνε δὲ τὸ γραφικώτερον μέρος τῆς ὅλης γραμμῆς, ὥστε δὲν λέγομεν ὑπερβολήν, ἐὰν ἀπὸ τοῦδε εἴπωμεν ὅτι τοῦτο ἀποβήσεται ὁ χειμερινὸς περίπατος τῶν κατοίκων τῆς Κεκροπίας καὶ τοῦ Πειραιῶς. Τὸ ἀπὸ Καλαμακίου μέχρι Κορίνθου τμῆμα ἔχει μῆκος 9 χιλιομέτρων, ἐργάζονται δ' ἐν αὐτῷ περὶ τοὺς 300 ἐργάτας, καὶ ἡ ἐπιχωμάτωσις καὶ ἡ στρῶσις προχωροῦσι δραστηρίως, ὥστε κατὰ τὸν Φεβρουάριον τίθεται καὶ τοῦτο εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινοῦ. Οὕτω λοιπὸν θὰ ὑπολειφθῇ μόνον τὸ ἀπὸ Μεγάρων εἰς Καλαμάκιον τμῆμα διὰ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον, ὅτε κανονικῶς ἄρξεται ἡ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου τακτικὴ συγκοινωνία μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Κορίνθου, μέλλουσα νὰ ἐλαττώσῃ τὴν νῦν ἀποχωρίζουσαν τὰς δύο ταύτας πόλεις ἀπόστασιν εἰς 2 $^1/_2$—3 ὥρας.

Οὐδὲν λέγομεν νῦν περὶ τῶν τερπνῶν μερῶν ὑπὸ ἀρχαιολογικήν, ἱστορικήν, γεωγραφικὴν καὶ γραφικὴν ἔποψιν, δι' ὧν διέρχεται ἡ γραμμὴ αὕτη, διότι περὶ τούτων θὰ ποιήσωμεν λόγον ἐν καιρῷ τῷ δέοντι διὰ σειρᾶς εἰδικῶν ἄρθρων. Ἐξακολουθοῦμεν δὲ νῦν ἁπλῶς τὴν σκιαγράφησιν τῆς γραμμῆς ταύτης καὶ πέραν τῆς Κορίνθου.

Ἐν τῇ ἄλλοτε περιφανεῖ καὶ ἀφνειῷ ταύτῃ πόλει ἡ γραμμὴ διχάζεται, καὶ εἷς μὲν κλάδος αὐτῆς προχωρεῖ διὰ τοῦ Χιλιομοδίου καὶ τῶν ἱστορικωτάτων Δερβενακίων εἰς Ἄργος, Ναύπλιον καὶ Μύλους, ἕτερος δὲ εἰς Κιάτον, Αἴγιον, Πάτρας, Ἀχαΐαν, Λεχαινά, Γαστούνην, Κατάκωλον καὶ Πύργον. Ὅλαι αἱ ἐπαρχίαι καὶ χῶραι αὗται, δι' ὧν διέρχεται ἡ γραμμή, εἶνε πυκνῶς κατῳκημέναι καὶ πλούσιαι εἰς προϊόντα ὡς κάλλιον πάσης ἄλλης ἑλληνικῆς γῆς καλλιεργούμεναι. Ὅθεν ἡ γραμμὴ Κορίνθου—Πατρῶν μεγάλως θέλει ὑπηρετήσει τὴν γεωργίαν, διότι καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦτο ἡ μεσημβρινὴ ἀκτὴ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου ἕνα μόνον ἔχει λιμένα, τὸν τοῦ Αἰγίου. Ὁ σιδηρόδρομος λοιπὸν εἶνε ὁ μόνος ὀχετός, δι' οὗ οἱ κτηματίαι θὰ μεταφέρωσιν εἰς Αἴγιον καὶ Πάτρας τὰ προϊόντα των. Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐν τῷ μεταξὺ Πατρῶν, Κυλλήνης καὶ Κατακώλου. Καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ μακρὸν διάστημα οἱ κτηματίαι ἀναγκάζονται νῦν νὰ μεταφέρωσι τὰ προϊόντα των ἢ διὰ φορτηγῶν ἁμαξῶν πληρόνοντες ἀδρότατα ἀγώγια, ἢ διὰ πλοιαρίων, ὅτε τὰ προϊόντα των καταστρέφονται, διότι ἡ φόρτωσις καὶ ἐκφόρτωσις γίνεται ἐν ἀνοικτῷ πελάγει, εἰσὶ δὲ ταῦτα καὶ ἀνοικτὰ καὶ ἀνεπί-

δεκτα ἀσφαλείας. Ἡ γεωργία λοιπὸν καὶ τὸ ἐμπόριον τὰ μάλα διευκολύνεται καὶ κερδίζει καὶ δαπάνας καὶ χρόνον.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀναλαβοῦσα τὴν κατασκευὴν τοῦ σιδηροδρόμου εταιρία πολλὰς ἕξει τὰς ὠφελείας· διότι ἐκτὸς τῶν πόρων, οὓς θὰ ἔχῃ ἐκ τῆς γεωργίας καὶ τοῦ ἐμπορίου τῶν χωρῶν τούτων, εἶνε καὶ τὸ ζήτημα τῆς μεταφορᾶς ἐπιβατῶν, ὅπερ προϊόντος τοῦ χρόνου μεγάλας θὰ λάβῃ διαστάσεις.

Ὁ πληθυσμὸς τῶν ἐπαρχιῶν Ἠλείας, Πατρῶν, Καλαβρύτων, Αἰγιαλείας καὶ Κορίνθου εἶνε πυκνὸς καὶ πολλὰς θὰ ἔχῃ τὰς ὠφελείας καὶ ἐκ τῆς κινήσεως τούτου. Πλὴν δὲ τούτου ἔχομεν τοὺς Ἑπτανησίους καὶ τοὺς τὴν ἀπέναντι Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ Ἤπειρον οἰκοῦντας, οἵτινες θὰ συρρέωσιν εἰς Κατάκωλον καὶ Πάτρας καὶ ἐκεῖθεν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου θὰ διευθύνωνται εἰς Ἀθήνας καὶ Πειραιᾶ, ὁπόθεν θὰ διασκορπίζωνται εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς ἀνατολικῆς εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, Ῥουμανίας, Ῥωσσίας, Μ. Ἀσίας, Συρίας καὶ Αἰγύπτου. Οὐδεὶς δὲ πρέπει νὰ ὑποθέσῃ ὅτι οὗτοι θὰ προτιμῶσι τὴν διὰ θαλάσσης εἰς Πειραιᾶ μετάβασίν των, ἥτις πολλὰ ἔχει τὰ δυσάρεστα καὶ πολλὰς τὰς περιπετείας, πολυδάπανος εἶνε τοῖς ἐπιβάταις, καὶ χρόνον οὗτοι ἐξοδεύουσι· διότι τὰ θαλάσσια ταξείδια στεροῦνται τῆς ἀκριβείας τοῦ χρόνου τῆς ἀναχωρήσεως καὶ ἀφίξεως εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον· ἡ κακοκαιρία εἶνε πάντοτε ἀφορμὴ βραδυτήτων καὶ ἀργοποριῶν· πρὸς δὲ εἶνε καὶ πολυδάπανα διὰ τὰς μεταφορὰς ἔν τε τῇ ξηρᾷ τῶν ἐπιβατῶν καὶ σκευῶν των καὶ ἐν τῇ διὰ λέμβων ἀποβιβάσει καὶ ἐπιβιβάσει.

Ἀλλὰ μόνα ταῦτα εἶνε τὰ πλεονεκτήματα τοῦ σιδηροδρόμου; Εἴπομεν ὅτι ὁ σιδηρόδρομος οἰκονομεῖ καὶ χρόνον πολὺν καὶ τοῦτο ἕνεκα τῆς ταχύτητός του. Καὶ ἰδού. Ὁ ἐκ Πύργου ἐπιβάτης, ἵνα ἀφιχθῇ εἰς Ἀθήνας, ὀφείλει νὰ δαπανήσῃ νῦν ὥρας 24 καὶ πολλὰ νὰ ὑποστῇ καθ' ὁδὸν ἐπιβιβαζόμενος καὶ ἀποβιβαζόμενος, ἐνῷ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου μόλις θὰ δαπανήσῃ 11 ὥρας καὶ θὰ ἦνε ἀπηλλαγμένος ἐκ τῶν ἐνοχλήσεων τῶν ἐπιβιβάσεων καὶ ἀποβιβάσεων, τῶν λεμβούχων καὶ τῆς ἐπηρείας τοῦ καιροῦ. Οἱ ἐκ τῶν Πατρῶν ἐπιβάται, οἱ δαπανῶντες νῦν 14 ὥρας ἵνα ἀφιχθῶσι διὰ θαλάσσης εἰς τὴν πρωτεύουσαν, θὰ δαπανῶσι διὰ τοῦ σιδηροδρόμου κατ' ἀνώτατον ὅρον μόλις ἓξ ὥρας. Οἱ ἐκ Ναυπλίου ἐρχόμενοι εἰς τὴν πρωτεύουσαν δαπανῶσι νῦν διὰ θαλάσσης τοὐλάχιστον 11 ὥρας, ἐνῷ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου θ' ἀφικνοῦνται εἰς 5 ὥρας κατ' ἀνώτατον ὅρον καὶ θὰ ὦσιν ἀπηλλαγμένοι οὐ μόνον τῆς διὰ λέμβων ἐπιβιβάσεως καὶ ἀποβιβάσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς φροντίδος τῆς ἀνόδου ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Ἀθήνας.

Ὑφ' οἵαν δήποτε λοιπὸν ὄψιν καὶ ἂν ἐξετάσῃ τις τὰ πλεονεκτήματα τοῦ σιδηροδρόμου εὑρίσκει ὅτι εἶνε ἀσυγκρίτως ἀνώτερα τῶν ἀτμοπλοίων. Τούτου ἕνεκα εὐκταῖον εἶνε τοιαῦτα ἔργα, ἅτινα, ὡς εἴπομεν, θὰ μεταβάλωσι τὴν ὄψιν τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἰδίᾳ τῶν μακρὰν τῆς θαλάσσης χωρῶν αὐτῆς, νὰ ἐνισχύωνται ὅλαις δυνάμεσι παρὰ παντὸς πολίτου καὶ μάλιστα παρὰ πάσης κυβερνήσεως ἑλληνικῆς.

Περὶ τῆς στερεᾶς καὶ ἐπιστημονικῆς κατασκευῆς τῆς γραμμῆς ταύτης εἴπομεν προηγουμένως, ὁμιλήσαντες περὶ τοῦ μέρους αὐτῆς, ὅπερ πρὸ ἡμερῶν ἐπεσκέφθημεν. Ἐπίσης δὲν ἐκτεινόμεθα καὶ περὶ τοῦ ὑλικοῦ τῆς εταιρίας. Τοῦτο κεῖται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν πάντων, οἵτινες βλέπουσιν ὅτι ἐπρομηθεύθη ἐκ τῶν γνωστοτέρων ἐργοστασίων τῆς Γερμανίας καὶ τοῦ Βελγίου καὶ παραδίδεται ἀναλόγως τῇ προόδῳ τῆς ἐργασίας. Ταῦτα σήμερον γενικῶς περὶ τῆς ὅλης γραμμῆς τοῦ σιδηροδρόμου Πελοποννήσου καὶ μερικώτερον περὶ τοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Κόρινθον τμήματος αὐτοῦ[1].

Ὁ *Κινεζικὸς στόλος*.— Ὁ στόλος τῶν Κινέζων δὲν ἀποτελεῖται σήμερον ὑπὸ φανταστικῶν τὴν κατασκευὴν σκαφῶν ὡπλισμένων διὰ κακῶν τηλεβόλων, ἐχόντων δ' ὡς πλήρωμα ἄνδρας προσομοίους τοῖς ἐπὶ τῶν σινουργημάτων παριστανομένοις καὶ διοικουμένους ὑπὸ χονδροειδῶν μανδαρίνων ἀγνοούντων τὴν χρῆσιν καὶ αὐτῆς τῆς πυξίδος.

Τοὐναντίον ὁ σινικὸς στόλος περιλαμβάνει:

1. Δύο δρόμωνας καὶ δέκα κανονιοφόρους.
2. Δύο καταδρομικά, δύο κανονιοφόρους, τρεῖς ἀποστόλους, δέκα τρεῖς ὁπλιταγωγοὺς καὶ τρεῖς ἀκταιωρούς.
3. Δέκα κανονιοφόρους ἢ ἀτμοβάριδας.
4. Δέκα μονόκροτα καὶ κανονιοφόρους ναυπηγηθέντα ἐν Σαγκάϊ καὶ μετασχηματισθέντα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς ὁπλιταγωγὰ καὶ σκευαγωγά.
5. Ἓξ τορπιλλοβόλα.
6. Τρεῖς ἀτμοτελωνίδας.
7. Δύο θωρηκτὰ ἐν τῷ νεωρείῳ τοῦ Στετίνου ναυπηγηθέντα καὶ αὐτόθι εἰσέτι παραμένοντα.

Τὰ κυριώτατα ἐλαττώματα τοῦ σινικοῦ ναυτικοῦ εἰσὶν ἡ ἔλλειψις ἐπαρκῶν καλῶν ἀξιωματικῶν, ἡ τάσις τῶν ναυτῶν, καίτοι ἐθελουσίως κατατασσομένων, πρὸς λειποταξίαν ἐν καιρῷ πολέμου, καὶ τὸ πολυειδὲς τῶν τηλεβόλων καὶ πυροβόλων ἀγορασθέντων εἰκῇ κατὰ διαφόρους περιστάσεις. Τὰ τηλεβόλα ἰδίως εἰσὶ συστήματος Κρούπ, Ἄρμστρογκ, Οὐίθσυρθ καὶ Λαβασώρ, τὰ δὲ πυροβόλα συστήματος Ῥέμιγκτων, Σασπῶ, Σνάϊδερ, Μαρτίνη καὶ Μακζέρ.

1. «Παλιγγενεσία».

Digitized by Google

ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ [1]

—

Α΄.

Ὡραία φθινοπωρινὴ ἀνέτειλε πρωΐα,
ἡ πάχνη διαλύεται εἰς δρόσον βαθμηδόν,
στίλβει ὡς δάκρυ ποῦ ψυχὴ σταλάζει οὐρανία
ἐπάνω χλόης νεαρᾶς κι' ἀνθέων εὐωδῶν.

Νεφέλη πορφυροβαφὴς εἰς τὸ βουνὸν σταθμεύει,
χυμένον βόσκ' εἰς τὰς πλευρὰς τὸ ποίμνιον φαιδρόν,
ἀπὸ τοῦ ὕψους ὁ ποιμὴν τὰ κάτω ἐποπτεύει,
κ' ἔχει τὸ πνεῦμα ἤρεμον, τὸ ὄμμα καθαρόν.

Κάτω ἐκεῖ τὸ σήμαντρον ἠχεῖ παρεκκλησίου,
ὅπερ ἐγείρεται λευκὸν εἰς ὕψωμα τερπνόν·
ἐκεῖ κοιμῶνται οἱ νεκροί· κι' ὁ στερηθεὶς τοῦ βίου
εἰς δολοφόνον κτύπημα, κι' ὁ ἥσυχα θανών.

Περὶ ἓν μνῆμ' ἀνθοστεφὲς μὲ δακρυσμένον ὄμμα
ἵσταται πλῆθος συμπαθὲς ἐν θλιβερᾷ σιγῇ·
τὸ δάκρυ καταλείβεται θερμὸν ἐπὶ τὸ χῶμα,
ἡ προσευχὴ ἀνέρχεται εἰς οὐρανὸν γοργή.

Τοῦ ἱερέως ἡ φωνὴ ἐν συγκινήσει πάλλει,
καὶ διατρέχει πένθιμος τὰ δένδρα γογγυσμός,
ἀπὸ κρημνῶν βρυοσκεπῶν τὸ ὕδωρ πῖπτον ψάλλει,
καὶ δακρυφόρος πανταχοῦ ἀκούεται λυγμός.

Ὦ ματαιότης τῶν θνητῶν! μνημόσυνον τελεῖται
τί ἀναξέεις, ἄνθρωπε, τὴν παλαιὰν πληγήν;
ὤ, ἄφησε τὸ παρελθὸν γαλήνιον νὰ κεῖται,
μὴ συνταράττῃς τὸν νεκρὸν εἰς τὴν βαθεῖαν γῆν.

Ἓν δάκρυ χύνεις ἄλυπον, ἐκβάλλεις ἕνα στόνον,
καὶ εἶτα φεύγεις, ῥίπτεσαι εἰς τὴν ζωὴν φαιδρός,
τὸ μνῆμ' ἀφίνεις ἔρημον καὶ τὸν θανόντα μόνον,
κι' ἀνάπτεις νέαν κάμινον 'στὰ στήθη τῆς μητρός.

Β΄.

Βοᾷ ὁ κώδων θλιβερά, ὁ ἄνεμος συρίζει,
ἡ γραῖα χήρα κάθηται, ὡς ἀπολιθωμένη,
ἐπὶ εἰκόνος κρεμαστῆς τὸν ὀφθαλμὸν στηρίζει,
καὶ ἀτελεύτητος στοργὴ μετ' ἄλγους μεμιγμένη
εἰς τὸ σβεσμένον ὄμμα της ζωὴν καὶ πῦρ δανείζει.

Τὸ σῶμ' αὐτὸ τὸ ζωντανὸν ἐκ τῆς ψυχρᾶς εἰκόνος
τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ ἀντλεῖ· ὁ ἄνεμος εἰσπνέων
τὸ κρεμαστὸν εἰκόνισμα σαλεύει μονοτόνως,
ὅπερ παρίστησι γλυκὰ προσμειδιῶντα νέον,
—παρηγορία ἀλγεινή, γλυκὺς τῆς χήρας πόνος.

«Παιδί μου, πῶς δὲν μοῦ 'μιλεῖς; σὰν ζωντανὸς κινεῖσαι,
χαμογελᾷς σὰν ζωντανὸς καὶ μὲ γλυκοκυττάζεις,
μὰ σιωποῦν τὰ χείλη σου! αὐτὰ τὰ χέρια λῦσε,
ποῦ εἶχες τὴν συνήθεια ζεστὰ νὰ μ' ἀγκαλιάζῃς!
μοῦ λέγουν πῶς σ' ἐσκότωσαν κ' αἱματοκυλισμένο
σ' ἐβάλανε στὸ μνῆμα·
ἐγὼ ὅμως περιμένω
ν' ἀκούσω τὴ γλυκειὰ φωνή, τὸ γνώριμό σου βῆμα.

«Προσμένω νὰ καθίσωμε συντροφικὰ στὸ δεῖπνο—
δὲν ἔχω ἄλλη συντροφιά, ἡ κατακαϋμένη! —
μοῦ λέγουν τὸν αἰώνιο πῶς ἐκοιμήθης ὕπνο·
δὲν τὸ πιστεύω· καθαρὴ ἡ κλίνη σὲ προσμένει
στρωμένη μὲ τὰ χέρια μου... Μή μου ἀργῇς, παιδί μου!
ἀχ εἶναι ὑποψία
γεμάτη ἡ ψυχή μου!
ὁ κόσμος εἶναι ἄπιστος, γεμάτος προδοσία..

»Ὤ, ὄχι, εἶναι ὄνειρο φρικτὸ ποῦ θὰ περάσῃ·
εἶν' ὄνειρον ὁποῦ συχνὰ τῆς μάνναις βασανίζει·
πότε νὰ φέξῃ! ἡ αὐγὴ καθὼς γλυκογελάσῃ,
τὰ μαῦρα ὄνειρα εὐθὺς μὲ τῆς σκιαῖς σκορπίζει...
εἶδα πῶς τὸ πρωΐ πρωΐ χαρούμενος ἐπῆγε,
κ' ἐκεῖ στὸ μεσημέρι,
—ὄνειρο μαῦρο φύγε! —
μοῦ τὸν ἐφέραν σηκωτό, χλωμὸ σὰν τ' ἁγιοκέρι!

»Ἄχ, υἱέ μου! ποιὸς σοῦ ἔκλεψε τὸ γέλοιο ἀπ' τὸ στόμα;
γιατί τὰ μάτια τὰ γλυκὰ ἔχεις βαρηὰ κλεισμένα;
ἄχ, ποιὸς σοῦ πῆρε τὴ ψυχὴ καὶ μ' ἄφησε τὸ πτῶμα,
ποιὸς τὴν πηγὴ ἐξήρανε, ποῦ δρόσιζε κ' ἐμένα;
ἔρμη στὸν κόσμο, ἔρημη! μὲ τὴν εἰκόνα μόνο!
τῆς ὁμιλῶ καὶ θέλει
νὰ μοῦ εἰπῇ μὲ πόνο,
κι' ἀντὶ λαλιᾶς χαμόγελο σπαρακτικὸ μοῦ στέλλει!»

«Παιδί μου, σὰν τί λογισμὸς στὸν νοῦ σου ἀναιβαίνει,
κι' ἀγγελικὸ χαμόγελο στὰ χείλη σου ῥοδίζει;
βλέπεις ἐμπρός σου τὴ ζωὴ σὰν νύφη στολισμένη,
καὶ ἕνα ὄνειρο χρυσὸ στὸν νοῦ σου φτερουγίζει;...
τώρα θαρρῶ τὸ γέλοιο σου μέσα στὸ δάκρυ πλέει,
γιατὶ θωρεῖς, παιδί μου,
τὴ μάννα σου ποῦ κλαίει.
φαρμάκι 'χω στὰ χείλη μου, φαρμάκι στὴ ψυχή μου!»

Βοᾷ ὁ κώδων πένθιμα, ὁ ἄνεμος γογγύζει,
ἐκ τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ δὲν ἀποσπᾷ τὸ βλέμμα,
καὶ πότε θρήνημα ὀξὺ τὰς αὔρας διασχίζει,
πότε παράπονον πικρὸν ἀκούεται ἠρέμα.

Τί εἶναι τὸ μειδίαμα ἐκεῖνο τῆς εἰκόνος!
τί παιδικὸς παράδεισος στὰ χείλη ἀνατέλλει!
πόσαι εἰκόνες ἱλαραὶ ἀνέρχονται ἀφώνως,
καὶ παρελθούσης ψάλλουσιν εὐδαιμονίας μέλη!

Γ΄.

Νὺξ φοβερά! τὸν οὐρανὸν τὸν συνωφρυωμένον
φωτίζουν ἀδιάλειπτοι τῶν ἀστραπῶν παλμοί,
καὶ φαίνονται λαβύρινθοι νεφῶν συστρεφομένων·
πίπτουν, θυέλλης πρόδρομοι, ὀγκώδεις ψεκασμοί.

Πότε καὶ πότε ἀντηχεῖ ταχὺς βημάτων κρότος,
καὶ λαλιὰ ἀσθμαίνουσα κι' ἀνταύγεια φανοῦ·
εἶτα σιγή· ὁ ὑετὸς μυκᾶται καὶ ὁ νότος,
καὶ σείονται αἱ ὀροφαὶ εἰς βρόντον κεραυνοῦ.

«Βρέχει, παιδί μου, βρέχεσαι μέσα στὸ κρύο χῶμα,
νὰ σὲ ζεστάν' ἡ ἀγκαλιὰ τῆς μάννας δὲν 'μπορεῖ!»
τοιαῦτα εἰς τὸ ἔρημον ἠχοῦν τῆς χήρας δῶμα,
κι' εἰς τῆς θυέλλης τὰ πτερὰ ἁρπάζοντ' αὐθωρεί·

Δ΄.

Κάτω εἰς ὅρμον ἀσφαλῆ, ὅστις περιφρουρεῖται
ἀπὸ τοῦ νότου τὰς πνοὰς ὑπὸ κρημνῶν ἀβάτων,
πλοιάριον διερρωγὸς βραδέως προσωθεῖται,
καὶ ἀγκυροβολεῖ φυγὸν τὴν βίαν τῶν κυμάτων.

Ἀκόμη τἄντρα τρέμουσι στὸν κρότον τῆς ἀλύσσου,
κι' ἀνυπομόνως ἐκπηδᾷ ἀνήρ τις εἰς τοὺς βράχους,
ἐν συγκινήσει τὴν ἀκτὴν ἀσπάζεται τῆς νήσου,
κ' ἐν μέσῳ σκότους καὶ βροχῆς βαδίζει μετὰ τάχους.

---

1. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ παρόντος ποιήματος ἐλήφθη ἐκ γνωστοῦ ἐκλογικοῦ δράματος, καθ' ὃ ἄστοργοι χεῖρες, ὄργανα φανατισμοῦ ἀγρίου, ἐδολοφόνησαν νέον τινά, τὸ μόνον στήριγμα δυστήνου μητρός, τῆς ὁποίας αἱ ἡμέραι ῥέουσιν εἰς πύρινα δάκρυα. Ὁ ἐν τῷ ποιήματι ἀδελφὸς τοῦ φονευθέντος εἶνε πλάσμα τοῦ ποιητοῦ.

Digitized by Google

Μὴ τὸν προσμένῃ νεαρᾶς συζύγου ἡ ἀγκάλη ;
μήπως πρὸς γέροντας γονεῖς μετὰ στοργῆς πηγαίνῃ ;
βαρυστενάζων φέρεται ἐν τῇ ἀνεμοζάλῃ,
καὶ λόγοι τῶν χειλέων του πετοῦν συγκεχυμένοι.

Βρέχει· κατέρχεται βοῶν τὸ ῥεῦμα τοῦ χειμάρρου
καὶ στίλβουσιν αἱ κορυφαὶ τῶν φαλακρῶν πετρῶν,
χορεύουσιν αἱ ἀστραπαὶ ἐπὶ λευκοῦ μαρμάρου,
ὅπερ σκεπάζει πρὸ ναοῦ ἓν μνῆμα θλιβερόν.

Ἐπὶ τὸ μνῆμα ῥίπτεται μετὰ περιπαθείας,
καὶ τὸ βρεγμένον μάρμαρον δακρύων περιβάλλει.
« Ὦ ἀδελφέ μου, ἀδελφέ, θῦμα ψυχῆς ἀγρίας ! »
ἐθρήνει καὶ ἡ καταιγὶς θρηνοῦσα ἀντελάλει.

Ὡς πένθους ἄγγελος πρηνὴς ἐπὶ τοῦ τάφου κεῖται,
ὡς ὁμιλῶν μὲ τὸν νεκρόν. «Τόσον καιρὸν μακράν σου!
σ' ἐπόθησα, σ' ἐδίψησα! ἄχ, ἡ ψυχή μ' ἀρκεῖται
καὶ μὲ αὐτὴν νὰ ὁμιλῇ τὴν ἀφανῆ σκιάν σου!

«Ἂς ἀναπνέω τὸν αὐτὸν ἀέρα, ὅστις κλαίει
περὶ τὸ μνῆμα· ἡ αὐτὴ ἀκτὶς ἄς μὲ φωτίζῃ,
ἥτις εἰς κύματα θερμὰ στὸ μάρμαρόν σου ῥέει,
ἄς μὲ μαστίζ' ἡ καταιγίς, ἥτις καὶ σὲ μαστίζει!

«Ὅταν μ' ἀπέσπασαν μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ταφῆς σου,
ἀπέσπων τὴν καρδίαν μου· ἐφρόνουν πῶς λυπεῖσαι
κι' ὀπίσω μου θρηνητικὴ ἀντήχει ἡ φωνή σου...
ἄχ, δι' ἐμὲ παράδεισος εἶναι ἡ γῆ ποῦ κεῖσαι.

«Ἑξαετῆ δεσμά! πρὸς τί, διότι δολοφόνοι
τὸ αἷμά σου ἐξέχυσαν τ' ἀθῷον! σὺ εἰς μνῆμα,
ὅπου τὰ πάθη τῶν θνητῶν σιγῶσι καὶ οἱ πόνοι,
κ' ἐγὼ εἰς μνῆμα φυλακῆς, ἀπελπισίας θῦμα!

«Συνεπληρώθη ἡ ποινὴ — τῆς Δίκης καταισχύνη —
καὶ τῆς ἐλευθερίας μου καὶ πάλιν ἀπολαύω.
ἐπέρανες τὸ ἔργον σου ψευδὴς δικαιοσύνη ;
ἦλθ' ἡ σειρὰ καὶ εἰς ἐμὲ τὸ δίκαιον νὰ λάβω.

«Ἐκδίκησις! σὺ ἤρχεσο στὰ σκότη τῆς εἱρκτῆς μου,
σὺ τῆς ἀπελπισίας μου ἀπέσειες τὸ βάρος,
κ' ἐσπόγγιζες τὰ δάκρυα τὰ ἐπὶ τῆς μορφῆς μου,
καὶ ἐνεφύσας ἐν ἐμοὶ καὶ δύναμιν καὶ θάρρος.

«Ἦλθον! διέβην ἔξωθεν τοῦ οἴκου μας· ἡ στέγη
ἀπαίσια εἰς τῆς μητρὸς τὰς οἰμωγὰς γογγύζει.
Ὁ χρόνος δὲν ὠφέλησε, τὸ τραῦμα ἔτι φλέγει,
τὰς γηραιάς ἡμέρας της ὁ πόνος κατακλύζει.

«Στὴν αἰωνίαν κλίνην σου πλανῶ τὰ βήματά μου·
σὲ ἔρρανα μὲ δάκρυα, τὸ αἷμα τοῦ φονέως
ἂς συμπληρώσῃ τὴν σπονδήν· ἀρκοῦν τὰ δάκρυά μου·
εἰς δάκρυ ἐκθηλύνεται σκοπὸς ψυχῆς γενναῖος.

«Οὐχὶ νὰ κλαύσω ἔρχομαι ἀλλὰ νὰ σ' ἐκδικήσω.
κατόπιν αἱ ἡμέραι μου εἰς δάκρυα ἂς ῥεύσουν·
ἔχω ζωὴν ὁλόκληρον διὰ νὰ σὲ θρηνήσω,
καὶ τὰ ὀστᾶ σου τὰ λευκὰ εἰς δάκρυα νὰ πλεύσουν!

«Ἄχ! ἄπελπις εἰκών! ἐδῶ αἱμοσταγὲς μνημεῖον,
ὅπερ ἀνέσκαψε στυγνὸς βραχίων δολοφόνου,
ἐκεῖ ὁ οἶκος ἔρημος στοὺς κόλπους του ἐγκλείων
σκιὰν μητρὸς σφαδάζουσαν στοὺς ὄνυχας τοῦ πόνου!»

Ἀναπηδᾷ ὡς λέων τραυματίας,
ἀγρίας λάμψεις τὄμμα του σκορπίζει,
καὶ σπᾷ τὴν μάχαιράν του μετὰ βίας,
ἥτις εἰς τὴν πυγμήν του σελαγίζει.

«Ἀκόμη ζῶ! τὰ ῥωμαλέα μέλη,
πλήρη ζωῆς κινοῦνται κ' εὐκαμψίας,
μειδίαμα στὰ χείλη μ' ἀνατέλλει,
μοὶ νεύει ἡ ζωὴ μετὰ μαγείας,

«Ἐνῷ ἐκεῖνος τρέφει ἄχ! τὸ χῶμα
μὲ τὴν λεόντειον αὐτοῦ καρδίαν,
καὶ σκελετὸς σαπρός, σκωλήκων βρῶμα,
ὑπὸ τὴν γῆν ἁπλοῦται τὴν βαθεῖαν!

«Ἀλλ' ἐὰν ζῶ, ζῶ ἵνα σ' ἐκδικήσω·
ματαίως μὲ φωνὴν ὁ νοῦς βαρεῖαν
στιγμὴν ἑκάστην κράζει μοι: Ὀπίσω!
εἰς τὴν καρδίαν ἔχω τρικυμίαν!

«Τοῦ παρελθόντος πᾶσα ἡ μαγεία,
ὑπὸ τὸ μνῆμα τοῦτο ἐκαλύφθη,
πᾶσα τοῦ μέλλοντος ἡ εὐτυχία
προσπταίσασα ἐδῶ κατεσυντρίβη.

«Αἱ μαῦραι σκέψεις μου ἐδῶ στενάζουν
περὶ τὸ προσφιλὲς αὐτὸ μνημεῖον,
καθὼς οἱ μαῦροι κόρακες κλαγγάζουν
κυκλόνοντες μονῆρες μαυσωλεῖον.

«Σὲ ἐλησμόνησαν, ψυχὴ γλυκεῖα,
τὸν φόνον σου ἐκάλυψεν ἡ λήθη,
μετὰ τὸ δάκρυ ἡ παρηγορία·
ἄχ, κι' ὁ φονεὺς αὐτὸς ἐσυγχωρήθη!

«Σὲ λησμονεῖ τῶν συγγενῶν τὸ πλῆθος
στοῦ βίου τὰς μερίμνας καὶ τὰ πάθη,
κι' αὐτὸ τῆς ἐρωμένης σου τὸ στῆθος
εἰς ἄλλου ἐναγκάλισμα ἐτάθη.

«Ἀλλὰ τὸ ἄλγος πὰν βοᾷ ἐν λύσσῃ
εἰς τὴν πιστὴν καρδίαν τῆς μητρός σου·
ὁ νοῦς μου φρίττει νὰ καταμετρήσῃ
τὴν ἄβυσσον τῆς φλογερᾶς της νόσου.

«Ἀλλὰ κ' ἐντός μου κόλασις ὁποία!
τὴν χεῖρα φέρω πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου,
ὀγκοῦται μετὰ πάθους ἡ καρδία
καὶ ῥέει πύρινον τὸ δάκρυόν μου.

«Ἀκμαῖον, ὑγιᾶ σὲ βλέπω πάλιν,
ἠρέμα μειδιᾷ τὸ πρόσωπόν σου,
ἀνοίγω μετὰ πόθου τὴν ἀγκάλην,
αἰσθάνομαι τοὺς κτύπους τῶν παλμῶν σου!

«Εἶτα—ὢ ἄλγος! — κεῖσ' ἐξηπλωμένος·
οὔτε μειδίαμά τι, οὔτε βλέμμα!
εἶσαι ἀπαίσια στεφανωμένος,
βαρὺ καὶ μέλαν ῥέει σου τὸ αἷμα...

«Ποῦ εἶσαι χρόνου παντοδυναμία,
ἥτις εἰς χόνιν τὰ θνητὰ σωρεύεις,
ἥτις τὸ τραῦμα τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ
αἱμάσσον λεληθότως θεραπεύεις ;

«Τὸ πτερωτόν σου βῆμα διαβαίνει,
πλὴν τὸν φανὸν τῆς μνήμης μου δὲν σβύνει!
ἡ παλαιὰ πληγὴ ἐδῶ φλεγμαίνει,
ἀναπολῶ τὰ πρόσθεν ἐν ὀδύνῃ.

«Οἶκτος κ' ἐκδίκησις, συγκεχυμένοι
σπαράσσουν τὴν ψυχήν μου ἀμειλίκτως·
«Αἷμα!» βοᾷ ἡ μὲν ὡς μαινομένη,
δακρύων ποταμὸν διψᾷ ὁ οἶκτος.

«Αἱ σκέψεις μου μὲ αἷμα πορφυροῦνται,
πᾶν βῆμα τῆς ζωῆς μου εἶναι πόνος,
πᾶσ' αἱ χορδαὶ τοῦ στήθους μου δονοῦνται,
κ' ἐκδίκησιν βοῶσιν ὁμοφώνως.

«Ναί! τὄμμα του τὸ δύον μ' ἀτενίζει
μετ' ἀνεκφράστου πόνου κι' ἀγωνίας·
ὁ ἔσχατός του στόνος, μ' ἐξυπνίζει,
ὡς σάλπιγξ τῆς δευτέρας παρουσίας.

Digitized by Google

«Κατάρατον τῶν ἰδεῶν τὸ νῆμα,
ἂν τὴν ἐκδίκησιν ὑφαῖνον παύσῃ·
ἡ κλίνη μου εὐθὺς ἂς γίνῃ μνῆμα,
ἂν κλίνω ἐπ' αὐτῆς ἐν ἀναπαύσει.

«Κατηραμένη ἡ δικαιοσύνη
ἥτις ἀντὶ μὲ χεῖρα οὐρανίαν
τοῦ θύματος τὸ ἄλγος νὰ ἡδύνῃ,
σπιλόνει τὴν τιμήν του τὴν ἁγίαν

«Τὴν σπαίρουσαν τοῦ ἀγαθοῦ καρδίαν
αὕτη σατανικῶς κτυπᾷ ἐκ νέου,
ποτίζει ὄξος τὴν ἀπελπισίαν,
ἥτις διψῇ τὴν δρόσον τοῦ δικαίου.

«Γελᾷ θριαμβικῶς ὁ κακουργήσας,
καὶ κλαίει ὁ παθών»· — Ἰδοὺ ὡς λέων,
ἀναπηδᾷ τὸ δάκρυον σπογγίσας,
ἐκδίκησιν δικαίαν ἀποπνέων!

«Θνητὴ δικαιοσύνη, σὺ ὁπλίζεις
τὴν χεῖρα τοῦ κακούργου τὴν ἀγρίαν,
σὺ τοῦ καλοῦ τὸ ξίφος ἀκονίζεις,
ὅστις βδελύσσεται τὴν κακουργίαν!»

Ἐν τῇ βροντῇ τῇ παρατεταμένῃ
ἡ ὠργισμένη του φωνὴ ἐτάφη·
βαίνει· ἡ ἀστραπὴ κυμαινομένη,
ἐφώτιζε τ' ἀνώμαλα ἐδάφη.

Τὰ πνεῦμά του πυρέσσει· ζωγραφεῖται
ὀδυνηρὸν εἰς τὸν ἀέρα δρᾶμα,
ὅπερ ἐνώπιον αὐτοῦ ὀρχεῖται
εἰς ἀστραπῶν συχνῶν καὶ σκότους κρᾶμα.

Φαίνεται ἄνω μέγας νεανίας
μὲ ἀλγεινὸν σπασμὸν περὶ τὸ στόμα·
μὲ βλέμμα ἔμπλεων μορφῆς γλυκείας
τὸ πελιδνόν του ἀποκρύπτει σῶμα

Εἰς τραῦμα χαῖνον ὑπὸ τὸ πλευρόν του
τ' ἀριστερὸν, ἐπέθεσε τὴν χεῖρα·
εἰς αἵματα λουσμένος ὁ χιτών του
εἰς τὰς νεφέλας λάμπει ὡς πορφύρα.

Ἐκεῖ ἐξαίφνης μὲ μορφὴν δαιμόνων
κακούργων στῖφος ἐνέδρευον κύπτει,
ἐκσφενδονίζει σφαῖραν δολοφόνον,
ὁ νέος ταλαντεύεται καὶ πίπτει.

Ἀκούεται ἀπελπισίας στόνος,
κ' ἐπὶ ἀστάτων νεφωδῶν ἐρήμων
μὲ τὴν ὁρμὴν πλανᾶται τοῦ τυφῶνος
τοῦ θύματος ἡ μήτηρ μελανείμων.

Καὶ ὁ ἐκδικητὴς συντετριμμένος:
«Ἀρκεῖ, ἀρκεῖ!» ἀνακραυγάζει τρέμων·
καὶ προχωρεῖ, βοᾷ ἐξωγκωμένος
ὁ χείμαρρος κι' ἡ βία τῶν ἀνέμων.

Ε΄.

Ἐμπρός του ἐτοιμόρροπος ἐγείρεται οἰκία
κι' ἀπαίσια φωτίζεται ὑπὸ τῶν ἀστραπῶν·
εἰς θύρας θρηνωδεῖ σαπρὰς ἡ τοῦ ἀνέμου βία,
πνεῦμα ἐκεῖ καταστροφῆς πλανᾶται σκυθρωπόν.

«Μὴν ἀπατῶμαι; εἶν' αὐτὸς ὁ τοῦ φονέως οἶκος;
Καὶ ὅμως ἦτον εὔσχημος τὴν ἐποχὴν ἐκείνην,
ὁπότε διωκόμενος ἀγρίως καὶ ἀδίκως,
ἀφῆκα τὴν πατρίδα μου μὲ πένθος καὶ ὀδύνην.

«Ὢ, ναί, ἦτον εὐπρόσωπος ἡ στέγη ἡ ὁποία
τὰς φρένας περιέβαλλε τὰς μιαρὰς κι' ἀνόμους·
ἐσθῆτα περιβάλλεται σεμνὴν ἡ πονηρία,
ῥακένδυτος ἡ ἀρετὴ πλανᾶται εἰς τοὺς δρόμους.

«Μὴν εἰς αὐτὸ τὸ οἴκημα τὸ ἠρειπιωμένον
τὸ βῆμα ἤχησε βαρὺ τῆς θείας τιμωρίας;
ἐβλήθη ὑπὸ κεραυνῶν θεόθεν πεμπομένων;
ἐρράγ' ὑπὸ δονήσεως τῆς γῆς ὑποχθονίας;»

Εἰς τὴν αὐλὴν εἰσέρχεται· καθόσον πλησιάζει,
ἀκούει τι ὡσεὶ ἀρὰς καὶ βλασφημίας μίγμα·
προσέρχεται, ἀκτὶς φωτὸς τὴν ὄψιν του αὐγάζει,
ἀπὸ θυρίδος χαμηλῆς ἐξερχομένη ῥῆγμα.

Βλέπει τοῦ δώματος ἐντὸς, κ' ἡ κόμη του ὀρθοῦται·
ἐπὶ στρωμνῆς ἐλεεινῆς σφιγκτὰ προσδεδεμένος
ἀνὴρ ἀπαισιόμορφος σφαδάζων ἐξαπλοῦται,
τὸ βλέμμα ἔχει ἀπλανὲς, εἶν' εἰς ἀφροὺς λουσμένος.

Ζητεῖ νὰ ἀνασηκωθῇ· τοὺς γρόνθους του ἐπαίρει,
τώρα, ὡς ταῦρος ὀστρανθεὶς τὴν μάχαιραν, μυκᾶται,
καὶ σείεται ἡ ὀροφή· σφαδάζει καὶ ἀσπαίρει,
τώρα θρηνεῖ, παρακαλεῖ καὶ τώρα καταρᾶται.

Πλησίον αὐτοῦ κάθηται κατεσκληκυῖα γραῖα,
τὸ πάλλον τῆς λυχνίας φῶς δειλὸν τὴν περιλούει,
πρὸς τὸν φρενήρη βλέμματα τοξεύει φρικαλέα,
καὶ τὰς κραυγάς του μὲ στυγνὴν ἀπάθειαν ἀκούει.

Ἀλλ' ὅταν ἡ ὑπομονὴ αὐτῆς ὑπερχειλίσῃ,
στὴν σκελετώδη χεῖρά της τὴν μάστιγα ἁρπάζει,
καὶ ῥίπτεται ὡς Ἐριννὺς, ὡς Ἐριννὺς τὸν πλήσσει...
Ἡ θεία δίκη καὶ αὐτὴ τὴν ὄψιν της σκεπάζει!

Παλαίει ὠρυόμενος καὶ τοὺς ὀδόντας τρίζει·
ἀλλ' ἔξαφνα περιδεὴς καθὼς παιδίον πτήσσει,
τρέμει αὐτοῦ ἡ σιαγὼν, ἡ γλῶσσά του τραυλίζει,
«Μάννα, ψελλίζει, ἔλεος!» καὶ παγωμένος φρίσσει.

«Φῶς, φέρε φῶς! στὰ σκοτεινὰ μοῦ στήνουνε καρτέρι,
ἐκεῖ σαλεύουνε σκιαῖς
καὶ λάμπουν ἄγριαις ματιαῖς!
Ἐκεῖ στοῦ δρόμου τὴ γωνιὰ ἀστράφτει τὸ μαχαῖρι.

«Μοῦ τ' ἀκουμβᾶνε στὴν καρδιὰ, φεῖδι ψυχρὸ μὲ πνίγει!
βλέπω κρανία, σκελετὰ,
ν' ἀνασηκώνουνται φρικτά!..
τ' ἀραχνιασμένο στόμα του ὁ τάφος μοῦ ἀνοίγει!

«Τὴ νεότη σου τὴ δροσερὴ χωρὶς αἰτία πῆρα!
μὴ μ' ἀγριοκυττάζῃς,
μή με κατασπαράζῃς!
φρικτὴ κατάρα μοὔδωκε ἡ μάννα σου ἡ χήρα!

«Φῶς! δός μου φῶς!» ἐτραύλιζε, καὶ ἀπὸ τοῦ μετώπου
κατέρχεται ψυχρὸς ἱδρώς·
ἡ γραῖα ἀπαντᾷ ξηρῶς:
«Ὅ,τι μᾶς πέρνει ὁ Θεὸς, δὲν δίδει χέρι ἀνθρώπου».

Ἔξωθεν βλέπει ὁ ἀνὴρ, ἀκούει μετὰ φρίκης,
τ' ὄμμα μὲ τρόμον εὐλαβὴ πρὸς οὐρανὸν ὑψόνει,
τὴν μάχαιράν του τὴν γυμνὴν ὠθεῖ ἐντὸς τῆς θήκης,
κλίνει τὴν ὄψιν σκεπτικὴν, τὰς χεῖράς του σταυρόνει.

«Τυφλὸς, παράφρων ὁ φονεὺς, βιῶν ἐν τῇ κολάσει,
καὶ βλέπων πάλιν κόλασιν τοῦ μνήματός του πέραν!»
Τῆς καταιγίδος ἡ ὁρμὴ σχεδὸν ἔχει κοπάσει,
κ' ἀγγέλλουν οἱ ἀλέκτορες τὴν φθάνουσαν ἡμέραν.

Ὄρθρος βαθὺς ἀκούεται ἐκ μακρυνοῦ χωρίου
κωδώνων ναοῦ ὁ ἄτακτος παλμὸς αὐτοῦ δονεῖται
περὶ τὸ οὖς ὡς βόμβημα ἐντόμου πελωρίου·
τώρα ἐγγὺς, τώρα μακρὰν μακρὰν περιδινεῖται

Digitized by Google

Σημαίνει· εἶν' ἐξορκισμὸς κατὰ τῆς τρικυμίας,
ἥτις τὰ κάθυγρα πτερὰ ἐπ' ἄλλης γῆς ἐκτείνει·
πόρρω σκιρτᾷ ἡ ἀστραπὴ εἰς νεφελῶν σωρείας,
καὶ ὑποκώφως ἡ βροντὴ εἰς τὰς ἐκτάσεις σβύνει.

Περὶ τὰ ὄρη φωτεινὸς ὁρίζων σελαγίζει,
ἀκόμη κεῖνται σκοτεινὰ τὰ βάθη τῶν κοιλάδων.
ἀντιλαλεῖ ὁ χείμαρρος, τὸ φύλλον ψιθυρίζει
στὸ ῥάπισμα τὸ μαλακὸν τῶν ἀραιῶν ψεκάδων.

Φωτίζει τὰ παράθυρα ἐδῶ κ' ἐκεῖ λυχνία·
ὅπως ὑπάγ' εἰς τὸν ναὸν ἡ χωρικὴ κοσμεῖται,
ὠχρόλευκα προκύπτουσι τριγύρω τὰ χωρία.
τὰ σκότη ἀποσύρονται καὶ ἡ ζωὴ κινεῖται.

Καὶ ὁ ἐκδικητὴς ὠχρὸς καὶ κάθυγρος καὶ τρέμων
καὶ μὲ σφοδρὰν συγκίνησιν εἰς τὴν ψυχὴν στηρίζει
πρὸς τὴν ὠχρὰν ἀνατολὴν ὄμμα δακρύων γέμον·
φαιδρὰ εἰκὼν εἰς τοῦ φωτὸς τὸ κῦμα πτερυγίζει.

«Μ' ἐπρόλαβες, ὦ τοὐρανοῦ φρικτὴ δικαιοσύνη!
εἰς δρόμους ἑλικοειδεῖς βραδέως ἐρχομένη,
προέλαβες τὸν σπεύδοντα· ἐξιλασμένη κλίνει
ἡ πληγωμένη μου ψυχή, ἡ χεὶρ ἡ ὡπλισμένη.

«Τὸ ἔργον ἐτελείωσε· μακρὰν αὐτοῦ τοῦ τόπου,
ὅπου διέβη τιμωρὸν τὸ βῆμά σου τὀργίλον!
Εἶν' ἀσεβὲς ν' ἀναμιχθοῦν αἱ χεῖρες τοῦ ἀνθρώπου,
ὅπου τὰ ἴχνη φαίνονται τῶν θείων σου δακτύλων!»

Αριστομενης Προβελεγιος

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἔν τινι δήμῳ τῆς Στερεᾶς ἐξελέχθη δήμαρχος γέρων κτηματίας, ὅστις ηὐχαρίστησε τοὺς ἐκλέξαντας αὐτὸν διὰ τοῦ ἑξῆς λογιδρίου: «Σᾶς εὐχαριστῶ, συνδημόται, διὰ τὴν τιμὴν τὴν ὁποίαν ἐκάματε εἰς τὰς *πολιάς μου τρίχας* νὰ τὰς θέσητε ἐπὶ *κεφαλῆς* τοῦ δήμου».

* *

Ἡ μικρὰ Σοφία ἔλαβεν ὡς δῶρον μίαν κούκλαν, ἥτις ὅμως δὲν εἶχεν ἀρκετὰ μαλλιά.

Τὴν ἐπαύριον ἡ Σοφία λαμβάνει ψαλλίδιον καὶ κόπτει τὰ μαλλιὰ τῆς κούκλας της.

— Τί κάμνεις ἐκεῖ; τὴν ἐρωτᾷ ἡ μεγάλη ἀδελφή της.

— Τῆς κόπτω τὰ μαλλιὰ γιὰ νὰ δυναμώσουν! ἀποκρίνεται ἡ μικρὰ κυρία.

* *

Ὁ Ἀγαθόπουλος ἔχει ἰατρὸν τὸν κ. Μ*, γέροντα ὑπερογδοηκοντούτη, εἰς ὃν ὅμως διατηρεῖ ἀπόλυτον, τυφλὴν ἐμπιστοσύνην.

— Δὲν ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον καλλίτερος γιατρός, λέγει συνεχῶς, οὐδέποτε θὰ συμβουλευθῶ ἄλλον ἀπ' αὐτόν.

— Καὶ πῶς θὰ κάμῃς ὅταν ἀποθάνῃ; τὸν ἐρωτᾷ τις τῶν φίλων του.

— Ἔννοιά σου κ' ἐπρονόησα δι' αὐτό, ἀποκρίνεται ὁ Ἀγαθόπουλος, κλείων πονηρῶς τὸν ὀφθαλμόν· ἐσκέφθηκα αὐτὰς τὰς ἡμέρας νὰ 'πάγω νὰ τοῦ ζητήσω προκαταβολικῶς κάμποσαις συμβουλαὶς δι' ὅλην μου τὴν ζωήν.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἡ δουλεία ἐξευτελίζει τοὺς ἀνθρώπους εἰς τοσοῦτον, ὥστε καὶ νὰ ἀγαπᾶται ὑπ' αὐτῶν.

Ἡ φιλαυτία ὁμοιάζει κιβδηλοποιόν, ὅστις ἐκλαμβάνει ὡς γνήσια νομίσματα τὰ κίβδηλα, ἅτινα αὐτὸς οὗτος κατεσκεύασε.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐκ τοῦ δημοσιευομένου κατωτέρω πίνακος τῆς εἰσπράξεως τῶν τελωνείων Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν, ἀριδήλως καταδεικνύεται ἡ τεραστία αὔξησις οὐ μόνον τῶν ἐκ τῶν τελωνείων τούτων εἰσοδημάτων τοῦ κράτους, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τοῦ πλούτου τῶν δύο τούτων πρωτευουσῶν τῆς Ἑλλάδος πόλεων. Ὡς παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης ἡ εἴσπραξις τῶν δύο τούτων τελωνείων ἐν διαστήματι μιᾶς δεκαετίας ἐπενταπλασιάσθη σχεδόν. Τὰ δεδομένα ταῦτα τῶν ἀριθμῶν, εἰς οὐδεμίαν ὑποκείμενα ἀντίρρησιν, δὲν πρέπει βεβαίως νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τὴν αὔξησιν μόνον τῶν κατοίκων Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, περὶ ἧς οὐδεμία ἀμφιβολία, ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ πλούτου τῆς χώρας, διότι, ὡς γνωστόν, ἀπό τινων ἐτῶν τὸ τελωνεῖον Πειραιῶς κατέστη μία τῶν κεντρικωτάτων ἐμπορικῶν ἀποθηκῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀνατολῆς, χωρὶς νὰ παραβλαφθῇ βεβαίως καὶ ἡ ἐμπορικὴ σημασία τῶν ἄλλων πόλεων τοῦ κράτους, ἥτις ἀνάλογα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον δεδομένα παρέχει.

Πίναξ εἰσπράξεων
τῶν τελωνείων Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς.

Ἔτη	Πειραιῶς Δρ. Π.	Ἀθηνῶν Δρ. Π.	Ὁλ. ποσὸν
1873	2102798	240382	2253180
1874	2246941	358106	2605047
1875	2445562	281803	2727365
1876	2793155	373335	3166490
1877	2720839	301594	3022433
1878	3448052	342379	3790431
1879	3632999	531857	4164856
1880	5107622	539523	4647145
1881	5656421	445229	6101650
1882	7445221	589305	8034526
1883	8791034	845730	9636764

Digitized by Google

Μόλις ἐπ' ἐσχάτων τέλος ἡ Κινεζικὴ Κυβέρνησις ἀπεφάσισε νὰ ἐπιτρέψῃ ἵνα κατασκευασθῇ σιδηρόδρομος ἐν τῷ Κράτει αὐτῆς. Τὴν πρὸς τοῦτο παραχώρησιν ἔλαβεν ἀνεψιός τις τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ πρίγκηψ Σούν. Ὁ σιδηρόδρομος οὗτος θέλει συνδέσει τὴν πρωτεύουσαν Πεκῖνον μὲ τὰς δυτικὰς ἐπαρχίας.

Κατὰ τὸ ἔτος 1881—1882 κατεσκευάσθησαν καθ' ὅλην τὴν γῆν σιδηρόδρομοι μήκους 31,471 χιλιομέτρων, ἤτοι πλειότεροι ἢ κατὰ πᾶν ἄλλο προηγούμενον ἔτος. Ἡ ἔκτασις τῶν σιδηροδρόμων ὅλης τῆς γῆς εἶνε σήμερον 411, 667 χιλιομέτρων, ἐξ ὧν ἀνήκουσι τῇ μὲν Γερμανίᾳ 35, 500 χιλιόμετρα, τῇ Ἀγγλίᾳ 29, 619, τῇ Γαλλίᾳ 28, 804, τῇ Ῥωσσίᾳ 22, 890, τῇ Αὐστροουγγαρίᾳ 19, 735, τῇ Ἱσπανίᾳ 9, 810, καὶ τῇ Ἰταλίᾳ 8,775. Ὅλας ὅμως τῆς Εὐρώπης τὰς χώρας ἐπισκιάζουσιν ὡς πρὸς τοὺς σιδηροδρόμους αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς βορείου Ἀμερικῆς, αἵτινες μόναι ἔχουσι σιδηροδρόμους μήκους 168, 677 χιλιομέτρων ἀπέναντι 180, 137 χιλιομ. οὓς ἔχει ὅλη ὁμοῦ ἡ Εὐρώπη.

Γυνὴ πλοίαρχος. — Ὡς ὅλα τὰ παράδοξα, μᾶς ἔρχεται καὶ τοῦτο ἐξ Ἀμερικῆς. Κατὰ τὸν *Κήρυκα τῆς Νέας Ὑόρκης* ἡ κυρία Μάρη Μίλλερ ἐζήτησε παρὰ τῆς ἁρμοδίας ἀρχῆς τὴν ἄδειαν νὰ ἀναλάβῃ ὡς πλοίαρχος τὴν διοίκησιν ἀτμοπλοίου τινὸς πλέοντος ἐν τῷ ποταμῷ Μισσισιπῇ. Περὶ τῆς κυρίας Μίλλερ λέγεται ὅτι εἶνε ἱκανωτέρα πολλῶν ἐν ἐνεργείᾳ πλοιάρχων.

Οἱ Ἄγγλοι κατὰ τὴν ἰδιοτροπίαν δὲν ἔχουσιν ἐναμίλλους. Νεανίας τις ἀνήκων εἰς τὸ ἔθνος τοῦτο συνέλαβε τὸ παράδοξον σχέδιον νὰ περιέλθῃ τὸν κόσμον ὅλον ἐπιβαίνων ποδηλάτου. Ὁ ἰδιότροπος οὗτος κατοικεῖ ἐν Σὰν-Φραγκίσκῳ, ὅθεν σκοπεῖ νὰ ἀναχωρήσῃ τὴν προσεχῆ ἄνοιξιν διὰ τὴν περιοδείαν του. Θὰ διευθυνθῇ εἰς Νέαν Ὑόρκην, ὅπου θὰ ἐπιβιβασθῇ διὰ Λίβερπουλ. Ἐντεῦθεν διὰ τοῦ ποδηλάτου θὰ μεταβῇ εἰς Δοῦβρον, θὰ διέλθῃ ἐπὶ ἀτμοπλοίου τὴν Μάγχην, ἅμα δὲ φθάσας εἰς Καλαὶ θὰ πορευθῇ ἐπιβαίνων τοῦ ποδηλάτου διὰ μέσης Εὐρώπης πρὸς ἀνατολάς, διερχόμενος οὕτω τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, Περσίαν, Τουρκεστάν, Κίναν, καὶ καταβαίνων διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Yantse-Kiang εἰς Σαγκάϊ, ὅπου θὰ ἐπιβῇ ἀτμοπλοίου διευθυνομένου εἰς Σὰν-Φραγκῖσκον. Ὁ παράδοξος περιηγητὴς ἐλπίζει νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ταξείδιόν του εἰς ὀλιγώτερον τοῦ ἑνὸς ἔτους χρόνον.

Κατὰ τὸ ἔτος 1883 τὰ ἐν ἱπποδρομίοις βραβεῖα ἀνῆλθον ἐν Ἀγγλίᾳ εἰς δέκα ἑκατομμύρια καὶ διακοσίας χιλιάδας φράγκων.

Τῇ 2 Ἀπριλίου 1884 θὰ τελεσθῶσιν ἐν Καὼρ, τῇ γενεθλίῳ πόλει τοῦ Γαμβέττα, τ' ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνεγερθέντος πρὸς τιμήν του μνημείου. Ὁ δικτάτωρ παρίσταται ὄρθιος, ἐπερειδόμενος διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἐπὶ τηλεβόλου, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς δεικνύων τὸν ἐχθρόν. Εἰς τοὺς πόδας του κεῖται τετραυματισμένος στρατιώτης. Τὰ πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ μνημείου συλλεχθέντα ποσὰ ἀνῆλθον ἤδη εἰς 105,000 φράγκα.

Τὸ ἐμπόριον τῶν πτερῶν τῶν στρουθοκαμήλων, ἅτινα κοσμοῦσι τοὺς πίλους τῶν κυριῶν, τοιαύτας ἔλαβε διαστάσεις, ὥστε ἐν μόναις ταῖς ἀγγλικαῖς ἀποικίαις τῆς νοτίας Ἀφρικῆς ὑπάρχουσι σήμερον ἑκατοντακισχίλιοι τιθασσοὶ στρουθοκάμηλοι, ὧν τὰ πτερὰ ἀποφέρουσι κατ' ἔτος περὶ τὰ τριάκοντα ἑκατομ. φράγκων. Ἄλλοτε ἓν ζεῦγος στρουθοκαμήλων ἐτιμᾶτο 6,500 φράγκων. Σήμερον ἕνεκεν τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τοῦ εἴδους ἡ τιμὴ κατῆλθεν εἰς 1000-1200 φράγκα.

Αἱ πόλεις Ἀμστελόδαμον καὶ Χάρλεμ ἐν Ὀλλανδίᾳ ἑνοῦνται προσεχῶς διὰ τηλεφώνου. Ἡ καταρτισθεῖσα ἑταιρία θὰ χρησιμοποιῇ τὰ τηλεγραφικὰ σύρματα, μηδόλως παραβλαπτομένης διὰ τούτου τῆς διαβιβάσεως τῶν τηλεγραφημάτων. Ἐὰν ἡ ἀπόπειρα αὕτη τῆς τηλεφωνικῆς συγκοινωνίας πόλεων διατελουσῶν εἰς μεγάλην ἀπόστασιν εὐδοκιμήσῃ, ὁ νεωτερισμὸς θὰ ἐπεκταθῇ καὶ ἀλλαχοῦ.

Βιομηχανία φωσφόρων. — Τὴν καταπληκτικὴν εὐρύτητα τῆς βιομηχανίας τῶν ξυλίνων φωσφόρων ἐν τῇ Σουηδικῇ πόλει Jönköping, ἐξ ἧς ταῦτα διαδίδονται εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καταδεικνύει ἡ ποσότης τοῦ ξύλου, ὅπερ ἐν αὐτῇ καταναλίσκεται μεταποιούμενον εἰς φωσφόρα. Κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος ἔφθασαν εἰς τὴν πόλιν ταύτην οὐχὶ ὀλιγώτερα τῶν 20 ἀτμοπλοίων καὶ 8 ἱστιοφόρων, κομίζοντα πάντα φορτίον ξύλου διὰ τὴν βιομηχανίαν ταύτην. Τὸ οὕτω κομισθὲν ὑλικὸν ἀνήρχετο εἰς 200, 000 κυβικοὺς πόδας καὶ εἶχεν ἀξίαν 129,000 κορονῶν. Τὸ πλεῖστον αὐτοῦ ἐκομίζετο ἐκ Φιλλανδίας καὶ Λιβονίας· πλὴν δ' αὐτοῦ περὶ τὰς 80,000 κυβικῶν ποδῶν ξύλου, ἐξ ἄλλων μερῶν προερχόμενον, ἐφορτώθη ἐν Στοκόλμῃ, ἵνα ἀποσταλῇ ὡσαύτως εἰς Jönköping.

Digitized by Google

Ἡ ξυλουργικὴ βιομηχανία ἐν Καναδᾷ ἀπασχολεῖ ὑπὲρ τὰς 100 χιλ. ἀτόμων, τὰ δὲ πριστήρια ἀντιπροσωπεύουσι κεφάλαιον 825 ἑκατομμυρίων φρ. Ἡ ὁλικὴ τῶν ξύλων παραγωγὴ τῷ 1881 ἀνῆλθεν εἰς 193 ἑκατομ. φράγκων, ὧν ἡ ἐξαγωγὴ ὑπερέβη τὰ 120 ἑκατομ. φράγκα.

Ἡ μαινὶς (ἀρέγκα) θεωρεῖται ἐν γένει ὡς λιτὸν ὄψον, εὐλόγως δὲ θὰ συνεπέραινέ τις ὅτι καὶ αὐτὴ ζῇ λιτότατα, καὶ ὅμως δὲν ἔχει οὕτω τὸ πρᾶγμα. Ἂν πιστεύσωμεν τὸν αἰδέσιμον Hougton, ὅστις ἐπεχείρησεν ἐπιστημονικὴν εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν ἐκδρομὴν ὅπως ὁρίσῃ τὴν φύσιν τῶν τροφῶν, ἃς κατὰ προτίμησιν καταναλίσκουσι ἰχθύες τινὲς ἐν οἷς καὶ ἡ μαινὶς καὶ ὁ σκόμβρος, οἱ ἰχθύες οὗτοι καταβροχθίζουσι μεγίστην ποσότητα μαλακοστράκων. Τὰ συμπεράσματα ταῦτα συμφωνοῦσι πρὸς τὰ ἐξαγόμενα τῶν παρατηρήσεων ἄλλου περιηγητοῦ, εὑρόντος συγχρόνως μέχρις ἑξήκοντα χιλιάδων μικρῶν μαλακοστράκων ἐν τῷ στομάχῳ μιᾶς καὶ μόνης μαινίδος.

Οἱ ἀδάμαντες τῆς Ἀδελίνας Πάττη.— Ἀμερικανική τις ἐφημερὶς παρέχει τὰς ἑπομένας πληροφορίας περὶ τῶν κοσμημάτων τῆς περιωνύμου ἀοιδοῦ περιοδευούσης νῦν τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας.

Ἡ Πάττη κέκτηται ἀδάμαντας καὶ πολυτίμους λίθους ἀξίας 200,000 δολλαρίων, οἵτινες ἐμβάλλουσιν αὐτὴν εἰς ἀδιαλείπτους καὶ ἀγωνιώδεις μερίμνας. Ἐξερχομένη οὐδὲν φέρει κόσμημα ἐκ φόβου μὴ λῃστευθῇ καθ' ὁδὸν ἢ ἴδῃ δολοφονούμενον τὸν ἁμαξηλάτην αὐτῆς.

Ὅταν πρόκηται ἐν τῷ θεάτρῳ νὰ παραστήσῃ τὴν *Τραβιάταν*, ἐπὶ παραδείγματι, κατὰ τὴν πρώτην πρᾶξιν τῆς ὁποίας φέρει περιδέραιον ἐκ πολυτίμων λίθων μοναδικῶν ἀνὰ τὴν ὑφήλιον, ἐκ τοῦ ξενοδοχείου *Οὐϊνδσορ*, ἡμίσειαν ὥραν περίπου πρὸ τῆς παραστάσεως, ἀπέρχονται τέσσαρες μυστηριώδεις ἄνδρες κρατοῦντες οὐχ ἧττον μυστηριώδη θήκην. Οἱ τέσσαρες οὗτοι ἄνδρες ἐπιβαίνοντες ἁμάξης μεταβαίνουσι μετὰ σπουδῆς εἰς τὸ θέατρον, εἰς ὃ εἰσέρχονται διὰ τῆς εἰσόδου τῶν ἠθοποιῶν, καὶ φέρουσι τὴν πυξίδα μέχρι τῆς θύρας τοῦ θεωρείου τῆς Πάττη.

Οἱ τέσσαρες οὗτοι ἄνδρες εἰσὶν ἁπλούστατα ἐπὶ μισθῷ θεράποντες αὐτῆς, ἡ δὲ μετὰ τόσου σεβασμοῦ κομιζομένη θήκη περιέχει τὰ κοσμήματα τῆς διασήμου ἀοιδοῦ. Ἅμα δ' ὡς αὕτη ἐξέλθῃ τοῦ θεωρείου αὐτῆς κεκοσμημένη διὰ τῶν ἀδαμάντων της, οἱ τέσσαρες σωματοφύλακες τοποθετοῦνται ἐν τοῖς παρασκηνίοις ἄγρυπνον ἔχοντες τὸ ὄμμα ἐπ' αὐτῆς ἐφ' ὅσον μένει ἐπὶ τῆς σκηνῆς· ἀλλ' ὡς ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ θεωρεῖον αὐτῆς, ἀπεκδύεται τὰ κοσμήματά της, καὶ ἀναθέτει αὐτὰ εἰς τὸ κιβώτιον, ὅπερ ἐκ νέου ἐμπιστεύεται εἰς τοὺς τέσσαρας φύλακας. Οὗτοι δὲ δι' ἁμάξης ἐπανακάμπτουσιν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, καὶ ἀποθέτουσιν ἐν ἀσφαλεῖ κιβωτίῳ τὰ πολύτιμα κοσμήματα, μέλλοντα νὰ ἐξέλθωσι πάλιν ἐκεῖθεν κατὰ τὴν προσεχῆ παράστασιν μετὰ τῶν αὐτῶν τιμῶν.

Περὶ τῶν ἐργασιῶν πρὸς διόρυξιν τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ εὑρίσκομεν ἐν γαλλικῇ ἐφημερίδι τὰς ἑπομένας πληροφορίας.— Τὸ ὁλικὸν μῆκος τῆς διώρυγος ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ εἶνε 74 χιλιομέτρων. Ἡ γραμμὴ διαιρεῖται εἰς 12 τμήματα, τῶν ὁποίων τὰ σπουδαιότατα εἶνε τὰ τοῦ Κολόν, τῆς Γοργόνας, τοῦ Ὀβίσπο, τοῦ Ἐμπεραδόρ, τῆς Κουλέβρας καὶ τοῦ Περαίζου. Ἐν τούτοις εἰσὶν ἐν ἐνεργείᾳ 30 μηχαναὶ ἀνασκαπτικαί, 40 κινητήριοι μηχαναὶ καὶ 800 ἁμάξια. Τὸ ὅλον ποσὸν τοῦ ἐξαχθησομένου χώματος ὑπολογίζεται εἰς 90 ἑκατομμύρια κυβικῶν μέτρων. Ἡ μεγάλη τάφρος, ἧς μέχρι τοῦδε ἔχουσι σκαφῆ τὰ δύο τρίτα, εὑρηται μεταξὺ Ὀβίσπο καὶ Περαίζου. Τὸ ἔργον ἀπασχολεῖ νῦν δεκακισχιλίους ἐργάτας, μέχρι δὲ τῆς 3/15 Ὀκτωβρίου εἶχον ἐξαχθῇ 2,500,000 κυβικὰ μέτρα.

Κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τῆς πρὸς ἐργασίαν ἀκαταλλήλου ὥρας τοῦ ἔτους ἐξήγοντο κατὰ μῆνα 350,000 κυβικὰ μέτρα. Ἀλλὰ τὸ ποσὸν τοῦτο θὰ πενταπλασιασθῇ κατὰ τὴν κατάλληλον ὥραν τοῦ ἔτους, ἥτις ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου μηνός· κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ὅτε αἱ πλεῖσται τῶν μηχανῶν θὰ τεθῶσιν εἰς ἐνέργειαν, θὰ ἐξάγωνται κατὰ μῆνα 4 ἑκατομμύρια κυβικῶν μέτρων, καὶ ὁ τῶν ἐργατῶν ἀριθμὸς θὰ ἀναβιβασθῇ εἰς δεκαπεντακισχιλίους.

Ἐν Κολὸν αἱ λιμενικαὶ ἐργασίαι σχεδὸν ἀπεπερατώθησαν. Τὸ κρηπίδωμα καὶ ἡ μώλωσις πρὸς προφύλαξιν τῆς εἰσόδου τῆς διώρυγος ἔχουσι τελειώσῃ. Ὁλόκληρος πόλις ἔχει κτισθῇ ἐν Κολόν, περιλαμβάνουσα ἐργοστάσια, ἀποθήκας, οἰκίας, διασχιζομένη δὲ ὑπὸ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν πρὸς χρῆσιν τῶν ἐργασιῶν. Τὸ πρὸς ἐπίχωσιν ἀναγκαῖον ὑλικὸν ἐξάγεται ἐκ τοῦ Monkey Hill. Δι' ἀνασκαπτικῆς μηχανῆς δυνάμεως 120 ἵππων ἐξάγονται 6,000 κυβικὰ μέτρα καθ' ἑκάστην. Ἐκ πάντων τούτων προκύπτει, ὅτι καίτοι πολλαὶ δυσχέρειαι ὑπάρχουσιν, ὅμως μετὰ πολλῆς πιθανότητος δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν, ὅτι τὸ ἔργον τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ θὰ ἦνε καθ' ὁλοκληρίαν ἀποπερατωμένον ἐν ἔτει 1889.

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

Ἀριθ. 422 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ΄.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ΄ | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 – Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι – Γραφεῖον Διευθ.: Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 29 Ἰανουαρίου 1884

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Διήγημα.

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 53

—

Δ΄

Ὅταν συνεπλήρωσε τὴν περιγραφὴν τῆς ὀπτασίας αὐτοῦ ὁ δυστυχὴς φίλος μου, ὑπὸ τὸ κράτος αὐτῶν ἐκείνων τῶν συγκινήσεων, ἃς ὑπέστη ἐνώπιον αὐτῆς κατὰ τὴν παρελθοῦσαν νύκτα, ἔμεινεν ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἀδρανὴς καὶ ἄφωνος ἐπὶ τῆς θέσεώς του, ὡς ἄνθρωπος ἀποκαμὼν κ' ἐξηντλημένος ἐξ ὑπερβολικῆς κοπώσεως. Ἀλλ' ἐπὶ τῆς μαραμένης αὐτοῦ μορφῆς δὲν ἐπεκάθητο πλέον τώρα ἡ ἀγρία, ἡ ἀνησυχαστικὴ ἐκείνη θλῖψις. Ἡ ἀνακοίνωσις τῆς συμφορᾶς τὸν ἀνεκούφισεν. Ἡ γλυκεῖα ἀνάμνησις τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ μεσιτευούσης παρθένου τὸν ἐπαρηγόρησεν. Ὁ πυρετὸς τῶν νεύρων του ἐλώφησεν· μόνον οἱ ὀφθαλμοί του διετέλουν ἀκόμη ἐκστατικῶς ὑψωμένοι. Ἀλλ' ἡ ἔκστασις αὕτη ἦτον ἔκστασις ἀνθρώπου ἐσωτερικῶς κ' ἐν κατανύξει προσευχομένου, οὐχὶ ψυχῆς ἐπτοημένης καὶ τρεμούσης πρὸ τῶν ἰδίων αὐτῆς φαντασμάτων. Μία μυστηριώδης, ἀλλ' ὑπερκόσμιος ἡδονὴ ἐδάνειζεν, ἔλεγες, εἰς τὸ βλέμμα του, τὴν ὑπερβολικὴν ἐκείνην λάμψιν.

— Ἀπέθανεν! ἐψιθύρισε μετὰ μακρὰν σιωπήν. — Ἀπέθανε! Μοὶ τὸ λέγει ἡ καρδία.

— Ναί, Πασχάλη, ἀπέθανεν! Εἶπον ἐγὼ τρυφερῶς. — Ἦτο πεπρωμένον. Ὅλοι θ' ἀποθάνωμεν.

— Ἀλλ' ἡ καρδία μοὶ λέγει — ἐξηκολούθησεν ἐκεῖνος ἐν ἁγίῳ ἐνθουσιασμῷ, ὅτι δὲν ἀπέθανε διὰ παντός. Αἱ ψυχαί μας συγκοινωνοῦσι *καὶ διὰ τῆς ὕλης ἀκόμη*. Βλέπεις, ἦσαν προωρισμέναι ἡ μία διὰ τὴν ἄλλην. Ἡ ἐδική μου εἰς τὴν παραφορὰν ἑνὸς προώρου πάθους διεκύβευσε τὸν προορισμόν της καὶ τὸν ἔχασε. Τοιουτοτρόπως ἐματαιώθη ἡ ἐπὶ τῆς γῆς ἕνωσίς μας. Ἀλλ' ἐκεῖ ἐπάνω . . . Ὤ, ἐκεῖ ἐπάνω θὰ τῆς ὑπάγω καρδίαν κεκαθαρμένην εἰς τὰ δάκρυά μου, ἐξηγνισμένην διὰ τῆς μετανοίας. Καὶ θὰ ἑνωθῶμεν αἰωνίως, αἰωνίως! — Τί εἶναι ἡ ζωή; — Ἔπειτα, τὸ αἰσθάνομαι. Ἡ ψυχή μου ἀνυπομονεῖ, κ' ἐργάζεται ἀκάματος συντρίβουσα καὶ διαρρηγνῦσα τὸ συνέχον αὐτὴν ὑλικὸν κέλυφος. Τὰ πτερά της ἐμεγάλωσαν, ἐδυνάμωσαν. . .

Πρὸ τῶν παραθύρων τοῦ δωματίου, ἐν τῇ βαθυτάτῃ σιγῇ τῆς νυκτός, ἠκούσθη αἴφνης τὸ βαθύφωνον τοῦ νυκτοφύλακος κέρας καὶ τὸ βραχνὸν αὐτοῦ κέλευσμα. Ἐν Κλάουσθαλ, ὅπως κατὰ τὸν μεσαιῶνα, οὕτω καὶ σήμερον ἀκόμη ὁ νυκτοφύλαξ περιέρχεται βραδέσι βήμασι τὰς ἐρήμους ὁδοὺς ὁλονυκτῆς, ὡς μαῦρον φάσμα, μὲ τὸ κέρας ἐπὶ τῆς πλάτης καὶ τὸν θαμβὸν φανὸν ἀνὰ χεῖρας, ἀναγγέλλων τὴν παρέλευσιν τῶν ὡρῶν, καὶ κελεύων τοὺς τυχὸν ἀγρυπνοῦντας νὰ σβύσουν τὸ φῶς, νὰ παραχώσουν ἐπιμελῶς τὸ πῦρ τῆς ἑστίας, πρὸς ἀποφυγὴν πυρκαϊᾶς.

Τὰ μεσάνυκτα εἶχον παρέλθῃ πρὸ πολλοῦ, ἀλλ' ὅταν ἀνέβην εἰς τὸν κοιτῶνά μου, ἤμην ἀκόμη τόσον συγκεκινημένος, ὥστε μ' ὅλην τὴν ἠρεμίαν τῆς νυκτὸς ὥρας ὁλοκλήρους ὕπνος δὲν μ' ἐπήρχετο. Ἡ ἐρασμία καὶ περικαλλὴς παράφρων, τὴν ὁποίαν, ἴσως ἡ κατ' ἀρχὰς ἀδιαθεσία μου, ἴσως αἱ μετὰ ταῦτα διηνεκεῖς περὶ τοῦ Πασχάλη ἀνησυχίαι, εἶχον παρωθήσει τόσον μακρὰν εἰς τὸ βάθος τῆς μνήμης μου, ἐνησχόλει τὴν φαντασίαν μου τώρα τόσῳ μᾶλλον ἐπιμόνως, ὅσῳ ζωηροτέρα ὑπῆρξεν ἡ ἀρχικὴ αὐτῆς ἐντύπωσις ἐπὶ τῆς ψυχῆς μου. Ἡ θλιβερὰ ἐκείνη σκηνή, ἧς ἐγενόμην αὐτόπτης μάρτυς ἀναχωρῶν τῆς Γοτίγγης, παρίστατο πρὸ τῆς μνήμης μου τώρα ἀπαράλλακτος — Τί λέγω; — πολὺ ζωηροτέρα, πολὺ θλιβερωτέρα ἢ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἦτο τῷ ὄντι θαυμαστὴ ἡ ἔντασις, μεθ' ἧς, καὶ τὸ διάφορον φῶς, ὑφ' ὃ ἀνέβαινον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς μου τώρα ὅλαι ἐκεῖναι αἱ λεπτομέρειαι τῆς ἐν τῷ φρενοκομείῳ ἐπισκέψεώς μου. Ἡ φειδὼ καὶ ἡ εὐλάβεια, μεθ' ἧς ὁ φιλόστοργος ἐκεῖνος διευθυντὴς μὲ εἰσῆγεν, αἱ ἀψοφητὶ ἀνοίγουσαι καὶ κλείουσαι θύραι, τὸ στρογγύλον σχῆμα τῆς αἰθούσης, τὸ γλυκὺ κυανοῦν χρῶμα τῆς ἐπιστρώσεως τῶν τοίχων καὶ τῶν θυρῶν, οἱ παχεῖς τάπητες, τὸ εἶδος τῶν ἐπίπλων, καὶ πρὸ πάντων ἡ ἐκ τοῦ βάθους φανταστικὴ ἐκείνη προέλευσις τῆς δυστυχοῦς Κλάρας, λευχειμονούσης καὶ λυσικόμου, μὲ τὸ ὑστερικὸν ἐ-

Digitized by Google

ρύθημα ἐπὶ τῶν παρειῶν, τοὺς ὡραίους γαλανοὺς ὀφθαλμούς, μὲ τὸ παιδικόν, τὸ ἀφελὲς αὐτῆς βλέμμα, ἀφροντιστούσης τ'ἀτημέλητα τοῦ φύλου της κάλλη, χωρὶς συνειδήσεως τῆς τρομερᾶς αὐτῆς δυστυχίας, ἄνευ ὑποψίας τοῦ πένθους, εἰς ὃ ἡ φαιδρότης αὐτῆς ἐβύθιζε τὰς καρδίας ἡμῶν· — καὶ ἔπειτα τὸ ἐράσμιον τοῦ λόγου· ἡ θελκτικὴ φιλαρέσκεια, μεθ' ἧς ἐτοποθετήθη εἰς τὸ κατάλληλον φῶς, πρὸ τοῦ ἀπαστράπτοντος ὀργάνου της, ἡ ἀπαράμιλλος τέχνη μεθ' ἧς οἱ λεπτοφυεῖς αὐτῆς δάκτυλοι ἐξεκάλουν τοὺς μαγευτικοὺς τῆς χάρπας τόνους· — καὶ ἔπειτα ἡ μουσικὴ τῆς φωνῆς· ἡ ἔννοια τῶν ᾀσμάτων, τόσον σαφὴς τώρα πλέον· ἡ φλογερὰ ἐκτέλεσις· τὸ δραματικὸν πάθος· ἡ νευρικὴ ἔξαψις· — καὶ ἔπειτα ἡ κορύφωσις τῆς ἀπελπισίας· ἡ ἔκρηξις τῆς ὀργῆς· ἡ ἐπίσκηψις τῆς μανίας! — ὅλα, ὅλα ταῦτα ἐπανήρχοντο εἰς τὴν μνήμην μου, κ'ἐπανήρχοντο, καθὼς εἶπον, πολὺ ζωηρότερον, πολὺ σημαντικώτερον. Ἀλλ' ὅταν ἀνεμνήσθην τὰς μετὰ τὴν σκηνὴν ταύτην συγκρίσεις μου ἐν τῷ διαδρόμῳ, τὰς πικρὰς ἐκείνας μεμψιμοιρίας μου κατὰ τῆς μητρὸς Φύσεως, ὡς ἀστόργου δῆθεν πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, δὲν ἠξεύρω πῶς ἀντετάχθη εἰς τὴν ἐπανάληψιν αὐτῶν ἡ σταθερὰ ψυχικὴ βεβαιότης, μεθ' ἧς ὁ Πασχάλης πρὸ μικροῦ ἔτι ἀπεξεδέχετο τὴν μετὰ τῆς νεκρᾶς αὐτοῦ φίλης συνάντησιν ἐν τῇ αἰωνιότητι. Καὶ δὲν ἐφθόνησα πλέον τὰ μηδαμινὰ πλεονεκτήματα τῶν ζωϋφίων καὶ κρυστάλλων, ἀλλ' ἀνακαθήσας ἐν τῇ κλίνῃ μου, ἐδόξασα τὸν Θεόν, διότι ἐπροίκισε τὴν καρδίαν τῶν λογικῶν αὐτοῦ πλασμάτων μὲ τὴν γλυκεράν, τὴν παρήγορον ἐλπίδα τῆς μετὰ θάνατον ὑπάρξεως. Τίς οἶδεν ἐὰν καὶ ἡ δυστυχὴς Κλάρα εἰς τὰς φωτεινὰς τῆς διανοίας της στιγμὰς δὲν ἀπελάμβανε τὸ εὐεργέτημα τῆς αὐτῆς παραμυθίας;...

Ὁ Πασχάλης ἠγέρθη καὶ τὴν ἐπιοῦσαν πρὸ ἐμοῦ, ὅπως πάντοτε. Ἀλλ' ὅταν κατῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ συνήθως ἐλαμβάνομεν τὸ πρόγευμα, τὸν εὗρον παίζοντα φαιδρῶς μὲ τὰ μικρὰ τῆς οἰκοδεσποίνης ἡμῶν παιδία. Ἦτον ἐνδεδυμένος τὴν μεταλλευτικὴν αὐτοῦ στολὴν καὶ ἐκάθητο πρὸ τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου, ἐν τῷ φωτὶ τοῦ θερμοῦ καὶ λαμπροτάτου τῆς πρωΐας ἡλίου.

— Ὡραία ἡμέρα σήμερα! — ἀνεφώνησεν ὡς μὲ εἶδε. — *Καλὴ 'μέρα!*

— Καλημέρα! εἶπον ἐγὼ γελῶν, διότι ἀπεφεύχθη τοιουτοτρόπως τὸ *ἔσο τυχηρὸς* τῶν Κλαουσθαλίων.

Ὁ Πασχάλης παίζων μὲ τὴν ξανθοτάτην κόμην τοῦ ἐπὶ τῶν γονάτων του μικροῦ κορασίου — Ὁ καφὲς ἐκρύωσεν, εἶπεν, ἀλλὰ τόσον τὸ καλλίτερον, ῥόφα τον μίαν ὥραν προτήτερα κ' ἑτοιμάσου νὰ 'βγοῦμεν.

— Καὶ ποῦ θὰ 'πᾶμεν, εἶπον ἐγώ, θαυμάζων τὴν εὐεργετικὴν ἐπιρροήν, ἣν ἐξήσκει ἐπὶ τῆς διαθέσεως αὐτοῦ ἡ καλοκαιρία.

— 'Στὴν Καρολίνα! εἶπεν ἐκεῖνος ἐκφραστικῶς. — 'Στὴν Καρολίνα!

— 'Σὲ ποιὰ Καρολίνα; εἶπον ἐγὼ ἀπορήσας.

— 'Στὸ μεγάλο μεταλλεῖον τῆς Κλάουσθαλ, ἀπήντησεν ἐκεῖνος, γελῶν διὰ τὴν ἀπορίαν μου. Μὲ χιλιάδας ποδῶν βάθος, μὲ πολλῶν τετραγωνικῶν μιλίων ἔκτασιν, μὲ σιδηροδρόμους εἰς τὰς σύριγγάς του, μὲ ποταμὸν ἐντὸς αὐτοῦ, καὶ τὸ θαυμαστότερον μὲ φορτηγίδας ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ. Ἀξίζει τὸν κόπον νὰ τὸ γνωρίσῃς.

Σπεύσας νὰ καταπίω τὸ κρύον ἀληθῶς πρόγευμά μου: Εἶμαι εἰς τὰς διαταγάς σου, τῷ εἶπον· σηκῶ! 'πᾶμε!

— Ὠχώ! ἀνέκραξεν ὁ Πασχάλης. Ἔτσι καθὼς εἶσαι;

— Καὶ μήπως ἔχω μαθὲς καὶ γιορτερὰ νὰ φορέσω διὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῆς Καρολίνας;

— Περίμενε ὀλίγον, εἶπεν ἐκεῖνος. Ὁ νοικοκύρης θὰ σοῦ τὰ φέρῃ. Ἐψὲς εἰργάσθη, ὡς μανθάνω, ὅλην τὴν νύκτα, καὶ ὅπου καὶ ἂν ἦναι, θὰ ἔλθῃ νὰ κοιμηθῇ τὰς ὥρας του. Θὰ μᾶς δώσῃ τὴν μεταλλευτικὴν στολήν του νὰ τὴν φορέσῃς. Ἄλλως τὴν παθαίνεις ὡσὰν τὸν φίλον σου τὸν Χάϊνε.

— Καὶ τί ἔπαθεν ὁ Χάϊνε;

— Ἐπεσκέφθη τὸ ἴδιον μεταλλεῖον μὲ τὰ ῥοῦχα ποῦ 'φοροῦσε. Ἐνόσῳ ἦτον κάτω 'στὰ σκοτεινά, δὲν τοῦ ἀπεφαίνετο· ὅταν ὅμως ἐβγῆκεν εἰς τὸ φῶς καὶ εἶδε τὴν κατάστασιν τῶν ἐνδυμάτων ποῦ εἶχε. — Πολλαῖς Καρολίναις ἐγνώρισα εἰς τὴν ζωή μου, ἀνέκραξεν ἐκπεπληγμένος, ἀλλὰ καμμιὰ δὲν ἦτον τόσον λερωμένη!

Κ' ἐγελάσαμεν ἐπὶ τῷ ἀνεκδότῳ τοῦ σαρκαστικοῦ ποιητοῦ, κ' ἐγέλασαν μεθ' ἡμῶν καὶ τὰ παιδία, οὐχὶ ἐννοήσαντα, ἀλλ' ἁπλῶς κατὰ συμπάθειαν. Ἐν τούτοις ἡ ὥρα παρήρχετο, καὶ ἀντὶ τοῦ οἰκοδεσπότου, εἰσῆλθεν ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἀναγγέλλουσα περίφροντις, ὅτι ἔκτακτος ἐργασία καὶ κατεπείγουσα θὰ κρατήσῃ τὸν σύζυγον αὐτῆς ἐν τῷ μεταλλείῳ μέχρι μεσημβρίας.

— Καθ' ἐμπόδιο 'σὲ καλό! Εἶπεν ὁ Πασχάλης. Ἔρχεσαι ἄλλη 'μέρα. Ἐγὼ ὅμως πρέπει νὰ σπεύσω· κάτι θὰ τρέχῃ ἐκεῖ μέσα. — Καὶ μὲ τὸ ᾆσμα ἐπὶ τῶν χειλέων ἐξῆλθε πρὸς ἀναζήτησιν τῶν ἐργαλείων του.

Ἡ ἀπροσδόκητος ἐκείνη φαιδρότης κ' εὐτραπελία δὲν ἠξεύρω πῶς μ' ἐπαραξένευον. Εἶχον τόσας ἡμέρας νὰ τὸν ἰδῶ ὀλίγον εὔθυμον καὶ ζωηρόν! Ἦτον ἆρά γε ἀποτέλεσμα τοῦ καιροῦ μόνον;

— Χαῖρε! μέχρι μεσημβρίας. — Εἶπεν ἀπερχόμενος μετ' ὀλίγον. Καὶ ἔσο ἕτοιμος διὰ τὴν

Digitized by Google

ἐκδρομήν μας εἰς τὸν Χιονόσκουφον. Δὲν ἔχομεν καιρὸν διὰ χάσιμον.

— Πῶς! Εἶπον ἐγώ! Ἐκδρομὴν εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τόσας βροχάς; Θὰ πνιγῶμεν εἰς τὰ νερὰ καὶ ταῖς λάσπαις! Ἔπειτα σὺ χθὲς ἀκόμη ἦσουν ἄρρωστος!

— Νὰ τί θὰ 'πῇ δάσκαλος! εἶπεν ὁ Πασχάλης, προσποιηθεὶς ὅτι δὲν ἤκουσε τὰς τελευταίας μου λέξεις.—Περιμένει νὰ εὕρῃ νερὰ καὶ λάσπαις ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων! Λάσπαις ἐδῶ πέρα δὲν ἔχομεν ἐμεῖς, παιδί μου, οὔτε νερά. Διότι αἱ κατωφέρειαι δὲν τ' ἀφήνουν νὰ σταματήσουν οὐδὲ στιγμήν. Οὔτε εἰς τὰς κοίτας τῶν χειμάρρων δὲν διαμένουν ἐπὶ πολύ·χάνονται εἰς τὸ ἔδαφος ἀπὸ διαστήματος εἰς διάστημα, καὶ γεμίζουν τὰς μεγάλας ὑπογείους δεξαμενὰς καὶ λίμνας, ἀπὸ τὰς ὁποίας τρέφονται τόσαι πηγαὶ καὶ ῥυάκια καὶ ποταμοὶ τῶν πεδινῶν περιχώρων.

Καὶ προσαρτήσας τὸν μεταλλευτικὸν φανὸν ἐπὶ τῆς ζώνης, καὶ καλυφθεὶς μὲ τὸν ὠμοσκεπῆ του πῖλον, ἔσφιξε τὴν χεῖρά μου νευρικῶς καὶ — Glück auf! — μὲ ἀπεχαιρέτησεν. Τὸν ἔβλεπον ἀναχωροῦντα μὲ τὴν στιλπνὴν αὐτοῦ σφύραν ἐπὶ τοῦ ὤμου ἀστράπτουσαν ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, καὶ μυστικός τις πόθος μὲ ὤθει νὰ δράμω κατόπιν του, νὰ τὸν σφίξω εἰς τὴν ἀγκάλην μου, νὰ μὴ τὸν ἀφήσω νὰ χωθῇ μέσα εἰς τὰς ὑγρὰς καὶ σκοτεινὰς τῶν μεταλλείων στοὰς κατὰ τὴν λαμπρὰν ἐκείνην ἡμέραν, ἀλλ' ἐσκέφθην πάλιν, ὅτι ἡ ἀγαπητή του ἐνασχόλησις ἴσως τοῦ διασκεδάζει ἀποτελεσματικώτερον τὰς μελαγχολικάς του σκέψεις. — Εἴθε νὰ εἶχον ὑπακούσῃ εἰς τὴν ὁρμὴν τῆς καρδίας μου! — Περὶ τὴν μεσημβρίαν ἦλθε, φεῦ! Δὲν ἦλθε, τὸν ἔφερον — τὸν ἔφερον νεκρόν!

Αἱ συνεχεῖς καὶ ῥαγδαῖαι βροχαί, εἰσδύσασαι διὰ τῶν πόρων καὶ τῶν ὀπῶν τῆς γῆς, εἶχον ὑπερπληρώσει τὰς ἐπὶ τοῦ μεταλλείου τῆς Καρολίνας ὑπογείους κοιλότητας. Ὅλην τὴν νύκτα εἰργάζοντο πρὸς διοχέτευσιν τῶν εἰσρευσάντων ὑδάτων οἱ μεταλλευταί, ἀλλὰ τὸ ἀσύνηθες βάρος ἢ ἡ διείσδυσις αὐτῶν, διαβρέξασα κατεκρήμνισε μίαν στοάν,ὑπὸ τὰ χώματα τῆς ὁποίας ἐτάφησαν δεκάδες ἀνθρώπων. Πρῶτος ἐξαχθεὶς ἐκ τῶν θυμάτων ἦτον ὁ δυστυχὴς Πασχάλης. Δὲν εἶχε πλακωθῆ ὑπὸ τὰ χώματα, ἀλλ' εὑρέθη νεκρὸς πλησιέστατα τοῦ καταπεσόντος μέρους. Ἡ γενομένη νεκροψία ἀπέδειξεν ὅτι ὁ πτωχὸς ἀπέθανεν ἐξ ἀποπληξίας τῆς καρδίας. Τὸ ὄργανον τοῦτο ἐχαρακτηρίσθη ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ ὡς πρὸ πολλοῦ ἤδη πάσχον. Ὁ κλονισμός, ὃν ὑπέστη κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ κινδύνου, ἐπέφερε τὴν τελευταίαν καταστροφήν!

Πρὶν ἢ ἔτι συνέλθω ἐκ τῆς κεραυνοβόλου πληγῆς, ἣν ἡ ἀπώλεια τοῦ φιλτάτου μοὶ κατέφερεν, ἐν τῷ μέσῳ τῶν πανταχόθεν ἀντηχούντων κοπετῶν καὶ θρήνων ὁλοκλήρου τῆς πόλεως πενθούσης, μοὶ ἐπεδόθη ἐπιστολὴ τοῦ ἐκ Γοτίγγης ἰατροῦ μου κυρίου Χ* * *. Ἐμάντευον τὴν φύσιν τοῦ περιεχομένου. Ἀλλ' ἡ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου καταπληκτικὴ συμφορὰ ἐξουδετέρου τὴν πικρίαν τῶν ἐπιπλήξεων τοῦ καθηγητοῦ διὰ τὴν πρὸς τὰς συμβουλὰς αὐτοῦ παρακοήν μου. Μετ'ἀπροσέκτου βίας καὶ τοῦτ' αὐτὸ μετὰ δυσαρεσκείας μου διῆλθον τὰς δυσαναγνώστους ἀπειλάς του. Θὰ μοὶ ἦτον ἀληθῶς ἀδιάφορον, ἂν μετὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπέθνησκον, συνεπείᾳ τῆς πρὸς τὸν ἰατρὸν παρακοῆς μου! Εἶχον ἴδει ἔτι ἅπαξ τὸν ἐπιστήθιον φίλον μου· ἐπαρηγόρησα ὅσον τὸ κατ' ἄνθρωπον τὴν θλίψιν τῆς ἀδελφικῆς του καρδίας· καί, μακρὰν τῆς φιλτάτης ἡμῶν πατρίδος, μακρὰν τῆς φιλοστόργου μητρός, μακρὰν τῶν συγγενῶν καὶ οἰκείων, εὑρέθην κἂν ἐγὼ νὰ κλείσω τοὺς ἀποκαμόντας αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς καὶ νὰ κηδεύσω τὸν νεκρόν του. Ἀλλ' ὅταν ἔφθασα εἰς τὸ τέλος τῶν ἀπειλῶν καὶ παραινέσεων τοῦ ἰατροῦ, δύο τρεῖς γραμμαί, ὡς ὑστερόγραφον, ἀμελῶς καὶ μετὰ βίας παρερριμέναι, προσείλκυσαν ὅλην μου τὴν προσοχήν. «Ἐν παρόδῳ σᾶς πληροφορῶ, ἔγραφεν ὁ ἀγαθὸς γέρων, ὅτι ἡ δυστυχής, ἣν ἔτυχε νὰ συνεπισκεφθῶμεν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναχωρήσεώς σας ἐν τῷ φρενοκομείῳ, ἀπηλλάγη τῶν δεινῶν της. Ἐτελεύτησε τὴν νύκτα τῆς προχθές, μὲ τὴν ἐλπίδα ἐπὶ τῶν χειλέων, ὅτι ὑπάγει νὰ εὕρῃ τὸν μελλόνυμφόν της. Σπάνιον τέλος τῶν νόσων, ὅσαι ἔχουν τὴν ἕδραν των μόνον ἐν τῷ ἀγνώστῳ παράγοντι Ψ ἤγουν τῇ ψυχῇ!» Τὴν νύκτα τῆς προχθές! Ἀκριβῶς τὴν νύκτα, καθ' ἣν ὁ δυστυχὴς Πασχάλης τὴν εἶδεν ἐν ὀπτασίᾳ ἐπὶ τῶν οὐρανῶν! Πρὸ τοῦ Θεοῦ της! Ὁποία ὑπερφυσικὴ ἀνταπόκρισις! Ἀληθῶς αἱ ψυχαὶ τῶν ἀτυχῶν τούτων ἐραστῶν *συνεκοινώνουν καὶ διὰ τῆς ὕλης ἀκόμη!* . . .

—

Τρεῖς ἡμέρας μετὰ ταῦτα τὸ ἑσπερινὸν λεωφορεῖον ἐξήρχετο τῆς Κλάουσθαλ βαρὺ καὶ ἀργοπόρον. Περισσότεροι τῶν ὑπερπληρούντων αὐτὸ ἐπιβατῶν ἦσαν ἐκ τῶν κύκλωθεν ἀποσταλέντων ἀντιπροσώπων, ὅπως παραστῶσιν εἰς τὴν δημοτελῆ κηδείαν τῶν θυμάτων τῆς ἀποφράδος ἐκείνης. Συμπεπτωκότες καὶ κατηφεῖς, ἐτηροῦμεν ἐν τῷ ὀχήματι βαθεῖαν θλιβερωτάτην σιγήν. Ὅταν ἀνήλθομεν τὴν πρὸς τὸ δάσος ἀνωφέρειαν, ὁ ταχυδρόμος δὲν ἐσάλπισε τὸ σύνηθες ἀποχαιρετιστικὸν αὐτοῦ σάλπισμα. Ὁ ἥλιος δὲν εἶχεν ἔτι δύσει, ἀλλὰ μετὰ τὸν σφοδρὸν ἄνεμον τῆς ἡμέρας ὁ οὐρανὸς ἐπαπείλει μίαν ἀπὸ τὰς βροχερωτάτας ἐπὶ τοῦ Χάρτς νύκτας. Ζοφερὰ νέφη ἐκάλυπτον ἀκίνητα ὅλην αὐτοῦ τὴν ἐπιφάνειαν. Τὰ τελευταῖα πτηνὰ

Digitized by Google

ἐπέτων ὡς βέλη σιγηλά, ὅπως κρυβῶσιν εἰς τὸ νυκτερινὸν αὐτῶν καταφύγιον. Τὰ ὑψιτενῆ καὶ μελανὰ σώματα τῶν πευκῶν καὶ τῶν πιτύων διεκρίνοντο ἐν τῇ ὁμιχλώδει ἀποστάσει, ἀκίνητα καὶ μελανά, ὡς σκιαὶ πενθοφόρων. Ἐπεκράτει ἡ συνήθης πρὸ τῶν καλοκαιρινῶν ὄμβρων πληκτικὴ νηνεμία. Θὰ ἔλεγες ὅτι καὶ ἡ ἄψυχος φύσις ἐπένθει μεθ' ἡμῶν.—Μικρὸν πρὶν εἰσέλθωμεν εἰς τὴν σκοτίαν τοῦ δάσους παρέκυψα ἐκ τῆς θυρίδος τῆς ἁμάξης ὅπως ἴδω ἔτι ἅπαξ τὸν ὑψηλὸν *Χιονόσκουφον*. Κωνικὴ δέσμη πορφυροχρύσων ἀκτίνων, ἐκ τῆς δύσεως ἐξακοντιζομένη, ἐχρωμάτιζε τὴν λευκὴν αὐτοῦ κορυφὴν καθιστῶσά μοι διακριτὸν τὸ ἐπ' αὐτῆς ξενοδοχεῖον, ἀλλὰ πρὸς στιγμὴν μόνον. Δάκρυα πλημμυρήσαντα, ἐθάμβωσαν τοὺς ὀφθαλμούς μου.—Ἐντεῦθεν ἐπεράσαμεν μετὰ τοῦ Πασχάλη! Ἐντεῦθεν μοὶ ἔδειξε τὸ ξενοδοχεῖον. Ὁποία ἀντίθεσις μεταξὺ ταύτης καὶ ἐκείνης τῆς ἑσπέρας! Καὶ ὅμως ἡ αὐτὴ σιγή, ἡ αὐτὴ γαλήνη!—Ἐκεῖ ἀνελογίσθην, ὁποία τρικυμιώδης ἀγρία ταραχὴ θὰ ἐπεκράτει ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀτυχοῦς νέου κατὰ τὴν μαγικήν, τὴν γαληνιαίαν ἑσπέραν τῆς συναντήσεώς μας. Διαρκεῖς ἀνατριχιάσεις διέδραμον τὸ σῶμά μου! Πόσον ἀληθὴς ἦτον ἡ μελαγχολικὴ ἐκείνη ποίησις! Πόσον φυσικὴ ἡ ἐπ' ἐμοῦ ἐπίδρασίς της! Καὶ πόσον, πόσον ταχέως, φεῦ! ἐξεπληρώθη ἡ θλιβερὰ αὐτῆς ὑπόσχεσις. Τὰ δάκρυα κατέκλυσαν ἐκ νέου τοὺς ὀφθαλμούς μου. Οἱ στίχοι ἐπανῆλθον αὐτομάτως ἐπὶ τὰ χείλη μου:

Ἐπὶ πάντων τῶν ὀρέων
ἡσυχία βασιλεύει·
ἐπὶ τῶν κλαδίσκων πλέον
οὔτε φύλλον δὲν σαλεύει.
Τὰ πτηνὰ 'ταῖρι 'ταῖρι
κοιμῶνται σιγὰ κ' εὐτυχῆ—
Ὤ, καρτέρει, καρτέρει,
καὶ σὺ θὰ κοιμᾶσ' ἐν βραχεῖ!

Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

Ὁ γνωστὸς ἑλληνιστὴς κ. Γουστάβος d'Eichthal, ὅστις καὶ ἄλλοτε ὑπεστήριξε τὴν ἀνάγκην τῆς παραδοχῆς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ὡς γλώσσης διεθνοῦς, λαβὼν τὸ ἐνδόσιμον ἐκ διατριβῆς καταχωρισθείσης ἐν τῇ ἀρτιφανεῖ «Φυσιολογικῇ Ἐπιθεωρήσει», ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ «Ἐπιστημονικῇ Ἐπιθεωρήσει» (*Revue Scientifique*) τὸ κατωτέρω πολλοῦ λόγου ἄξιον ἄρθρον.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ὡς γλώσσης κοινῆς τῆς ἐπιστήμης.

Ἐν τῷ τεύχει τῆς 13 Ὀκτωβρίου ἡ *Ἐπιθεώρησις τῆς φυσιολογίας* (*Revue de Physiologie*) ἐδημοσίευσε σπουδαιοτάτας παρατηρήσεις περὶ τῆς ἀνάγκης κοινῆς ἐπιστημονικῆς γλώσσης· συγχρόνως δὲ κατεδείκνυ μετὰ θλίψεως ὁποῖον κενὸν ὑπάρχει ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, ἀφ' ὅτου δὲν γίνεται πλέον χρῆσις τῆς λατινικῆς. Εἶναι τοῦτο ζήτημα, εἰς ὃ ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἠσχολήθην, ἐπεθύμουν δ' ἂν μοὶ ἐπιτρέπετε νὰ ὑποβάλω ὑμῖν διὰ βραχέων τὴν λύσιν, ἣν ἐπισταμένως μελετήσας τὸ θέμα κρίνω ὡς τὴν καταλληλοτάτην.

Πρὸ τούτου ὅμως ἐπάναγκες νὰ ὑπομνήσω καὶ νὰ παραθέσω ἐνταῦθα αὐτολεξεὶ τὴν κυριωτάτην περικοπήν, ἐν ᾗ ὁ γράψας τὸ ἐν τῇ *Ἐπιθεωρήσει* ἄρθρον ἐξέθηκε τὴν γνώμην του, δικαιολογῶν ἅμα τὴν θλῖψίν του διὰ τὴν ἀχρηστίαν τῆς λατινικῆς. Τὰ πράγματα, τὰ ἐπιχειρήματα ἐφ' ὧν βασίζεται θὰ δικαιώσωσι, φρονῶ, ἢ τουλάχιστον θὰ καταστήσωσι συγγνωστὴν τὴν ἀπόπειράν μου ταύτην.

Καταδείξας τὰς δυσχερείας, αἵτινες προέκυψαν ἐκ τῆς βαθμιαίας ἐγκαταλείψεως τῆς λατινικῆς γλώσσης, καὶ αἵτινες προσκαίρως ἐξωμαλίσθησάν πως κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα, ἕνεκα τῆς χρήσεως τῆς γαλλικῆς ὡς γλώσσης ἐπιστημονικῆς παρά τισιν ἔθνεσιν, ὁ συγγραφεὺς ἐξακολουθεῖ οὕτω· «Βεβαίως παλινδρομία δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γείνῃ· »ἡ λατινικὴ εἶναι γλῶσσα νεκρά, καὶ ὡς γλῶσσα »ἐπιστημονική, καὶ ὡς κοινὴ γλῶσσα· ἡ συνήθεια »τοῦ γράφειν λατινιστὶ τὰ ἐπιστημονικὰ συγ»γράμματα ἐξέλιπε καὶ πιθανώτατα ἐξέλιπε »διὰ παντός· πᾶσα δὲ προσπάθεια πρὸς ἐπάνο»δον εἰς τὸ παρελθὸν θὰ ἀπέβαινε ματαία. Ἀλλὰ »καίπερ ἀλυσιτελὴς δὲν εἶναι ὅμως ἀνοίκειος ἡ »θλῖψις καὶ ἐπιτρέπεται ἡμῖν νὰ θλιβώμεθα »διότι οὕτω κατεστράφη ἡ ἑνότης τῆς ἐπιστη»μονικῆς γλώσσης... Ἡ χρῆσις δεκαπέντε διαφόρων γλωσσῶν, λαλουμένων νῦν ἐν τοῖς πε»πολιτισμένοις ἔθνεσιν εἶναι μέγιστον κώλυμα, »νομίζω δ' ὅτι ἀφ' οὗ καταναλώσῃ τις ὥρας »πολλὰς εἰς κατανόησιν συγγραμμάτων γερμα»νικῶν, ἀγγλικῶν, ἰταλικῶν, ἢ σημειώσεων ῥωσ»σικῶν, ὁλλανδικῶν, δανικῶν, σουηδικῶν κτλ.[1] »ἀδύνατον νὰ μὴ ἀναπολήσῃ μετὰ πόθου τοὺς »χρόνους, καθ' οὓς πάσας τὰς ζώσας γλώσσας, »ἃς ἐπιπολαίως κατ' ἀνάγκην μανθάνει ὁ ἐπι»στήμων, ἀνεπλήρου ἡ γνῶσις μιᾶς μόνης γλώσ»σης, ἧς ἀπαράμιλλος ἡ σαφήνεια».

Εἶναι βάσιμα ἀναμφηρίστως τὰ παράπονα ταῦτα καὶ ἡ θλῖψις δικαια. Ὁ συγγραφεὺς μετὰ παρρησίας διεκήρυξε τὸ ἐνδόμυχον αἴσθημα πάντων. Ὅμως ἂν ἡ θλῖψις εἶναι δικαία, μὴ δὲν ὑπάρχουσιν ἐπίσης καὶ δίκαιαι ἐλπίδες; Ἀφ' οὗ ἡ λατινικὴ ἀνεκκλήτως κατεδικάσθη, ὡς μὴ δυναμένη πλέον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κοινὴ

1. Ταῖς ὑπὸ τοῦ συγγραφέως μνημονευομέναις γλώσσαις προστεθείσθωσαν ἡ ἱσπανική, ἡ πορτογαλλική, ἡ οὑγγρική, ἡ τσεχική, ἡ πολωνική, αἱ διάφοροι διάλεκτοι τῆς κυρίως καλουμένης σλαβικῆς γλώσσης, ἡ ῥωμανική, ἡ τουρκική, ἡ ἰνδουστανική, καὶ ταῦτα ἂν παραλίπωμεν τὴν ἑλληνικήν, τὴν λατινικὴν καὶ τόσας ἄλλας.

Digitized by Google

ἐπιστημονικὴ γλῶσσα, εἶναι ἄρα ἀνεπανόρθωτος ἡ ἀπώλεια; Ἡ παρηκμακυῖα θεραπαινὶς δὲν εἶναι δυνατὸν νἀντικατασταθῇ ὑφ' ἑτέρας σφριγώσης καὶ καταλληλοτέρας; Καὶ δὲν εἶναι εὔκολος ἡ τοιαύτη ἀντικατάστασις καὶ προχειροτάτη, ὥστε ὅπως συντελεσθῇ οὐδενὸς ἄλλου νὰ ἦναι χρεία ἢ μόνον ἁπλῆς συναινέσεως;

Τοῦτο ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἐξετάσωμεν νῦν.

Πανταχοῦ, ὅπου ἡ ὀργάνωσις τῆς κλασσικῆς ἐκπαιδεύσεως εἶναι κανονική, περιλαμβάνει αὕτη τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον πραγματικὴν σπουδὴν ἀμφοτέρων τῶν γλωσσῶν, τῆς τε λατινικῆς καὶ τῆς ἑλληνικῆς. Τοῦτο δὲ τὸ προνόμιον ἐκτήσαντο ἀμφότεραι ἕνεκα τῆς μεγίστης αὐτῶν ἱστορικῆς σημασίας τοῦ πλούτου τῆς γραμματολογίας καὶ τῆς τελειότητος τῆς κατασκευῆς των. Κατὰ τοὺς μέσους χρόνους ἐσπουδάζετο μόνον ἡ λατινική, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀναγέννησιν προσετέθη ταύτῃ καὶ ἡ τῆς ἑλληνικῆς σπουδή, γνωστὸν δ' ἡλίκην ῥοπὴν ἔσχε τότε ἡ ἑλληνικὴ εἰς τὴν πρόοδον τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν γραμμάτων, ἐπιταχύνασα τὴν λύσιν τῶν δεσμῶν τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας. Ὅμως ἀπὸ δύο ἤδη αἰώνων ἡ σπουδὴ τῶν δύο τούτων γλωσσῶν βαθμηδὸν παραμελεῖται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν μάλιστα φόβος μὴ ἡ τοιαύτη παραμέλησις ἀπολήξῃ εἰς παντελῆ ἐγκατάλειψιν. Ἡ τεραστία τῶν ἐπιστημῶν, τῆς βιομηχανίας, τοῦ ἐμπορίου ἐπίδοσις, ἡ ὁσημέραι αὔξουσα ἔκτασις τῶν διεθνῶν σχέσεων, ἐγέννησαν νέα συμφέροντα τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνίας, ἅτινα νέα καθήκοντα ἐπέβαλον τῇ ἐκπαιδεύσει. Μετὰ τῆς ἐπιστημονικῆς διδασκαλίας, ἥτις ἐδέησε νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὰ σχολεῖα, μεγίστη κατεβλήθη προσοχὴ καὶ εἰς τὴν σπουδὴν τῶν λαλουμένων γλωσσῶν, αἵτινες κατέστησαν τὸ ἀπαραίτητον ὄργανον τῆς πρὸς ἀλλήλους κοινωνίας τῶν λαῶν, ἀπορούντων νῦν κοινῆς γλώσσης. Ἕνεκα τῶν ἀπαραιτήτων καινοτομιῶν τούτων, ἀμφότεραι αἱ παλαιαὶ κλασσικαὶ γλῶσσαι ἀδύνατον ἦτο νὰ διατηρήσωσι τὴν ἀποκλειστικὴν οὕτως εἰπεῖν ἡγεμονίαν, ἣν εἶχον ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει, κατὰ τὴν παλαιοτέραν τῶν σχολείων ὀργάνωσιν· ἀφέθη δ' αὐτοῖς θέσις δευτερεύουσα, ἀλλὰ καὶ ταύτην δὲν εἶναι ἀσφαλεῖς, ὅτι θὰ κατέχωσιν εἰς τὸ ἑξῆς ἄνευ ἀντιλογίας τινός.

Ἀλλ' αἱ δύο αὗται γλῶσσαι, πρὸς ἃς δυσμενῶς ἔχουσι νῦν οἱ πολλοί, διαφέρουσιν ἀλλήλων, καὶ διαφέρουσι μεγάλως· μικρὰ ὅμως ἐδόθη προσοχὴ εἰς τὴν οὐσιωδεστάτην ταύτην διαφοράν, ἥτις ὑπὸ τῶν πλείστων μάλιστα ἀγνοεῖται, καὶ τοῦτο διότι ἐσχάτως μόλις κατεδείχθη αὕτη τρανῶς καὶ πρόδηλος ἐγένετο. Ἡ λατινικὴ ἐστὶν ἀναμφηρίστως γλῶσσα νεκρά· οὐδαμοῦ γίνεται σήμερον χρῆσις αὐτῆς, ἐκτὸς τῆς λειτουργίας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν παπικῶν ἐγγράφων. Ἡ ἑτέρα ὅμως τῶν κλασσικῶν γλωσσῶν, καίπερ παλαιότερον μορφωθεῖσα, παρέμεινεν ὅμως ὡς γλῶσσα ζῶσα. Ὑπὸ τύπον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον κανονικὸν τὴν ἑλληνικὴν γράφουσι σήμερον καὶ λαλοῦσι ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἐν τῷ ἑλληνικῷ κράτει καὶ ἐν ἑλληνικαῖς ἐπαρχίαις καὶ κοινότησιν, ἀνὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Βοσπόρου τοῦ Εὐξείνου, τοῦ Αἰγαίου, τῆς Ἀδριατικῆς, κατὰ τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς Μεσογείου καὶ παρὰ τὸν Ἀτλαντικὸν αὐτόν· τὴν ἑλληνικὴν γράφουσι καὶ λαλοῦσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν Ὀδησσῷ, ἐν Ταϊγανίῳ, ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐν Σμύρνῃ, ἐν Κρήτῃ καὶ ἐν ταῖς ὑπὸ τὴν ὀσμανικὴν δεσποτείαν ἑλληνικαῖς νήσοις, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἐν Καίρῳ, ἐν Τεργέστῃ, ἐν Λιβόρνῳ, ἐν Μασσαλίᾳ, ἐν Κορσικῇ, ἐν Λιψίᾳ, ἐν Λονδίνῳ, ἐν Μαγκεστρίᾳ, ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις, ἀκόμη καὶ ἐν Σὰν Φραγκίσκῳ, ἐν Καλκούττῃ, ἐν Πετρουπόλει. Ἕνεκα δὲ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν σχολείων καὶ τῆς ἐπιδόσεως τοῦ περιοδικοῦ τύπου ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς παλιγγενεσίας τῆς Ἑλλάδος μέχρι τοῦδε, ἡ γλῶσσα αὕτη γραφομένη ἢ λαλουμένη εἶναι πανταχοῦ σχεδὸν ἡ αὐτή. Ἡ λαλουμένη δὲ γλῶσσα, καίπερ μείζονα ἔχουσα ἐλευθερίαν ἐν τῇ συντάξει καίπερ μὴ ὑποβαλλομένη εἰς κανόνας ὅσον ἡ γραφομένη, διατηρεῖ ὅμως στενὴν σχέσιν πρὸς ταύτην καὶ ὑφίσταται βαθμηδὸν τὴν ἐπίδρασιν αὐτῆς. Ἡ γραφομένη πάλιν, μᾶλλον προσεγγίζουσα τῇ ἀρχαίᾳ, τείνει ὁσημέραι εἰς ὁλοσχερῆ ἀφομοίωσιν. Ἄλλως δὲ ὑπὸ τὸν βυζαντιακὸν αὐτῆς τύπον διετηρήθη πάντοτε ὡς γλῶσσα τῆς ἐκκλησίας, ἥτις μετὰ ζήλου καλλιεργεῖ αὐτήν, οὐ μόνον ὡς ὑψίστην ἐκδήλωσιν τῆς ἐθνικῆς ἰδέας, ἀλλὰ καὶ ὡς γλῶσσαν τῶν ἑβδομήκοντα, τῆς Καινῆς διαθήκης καὶ τῶν Πατέρων. Οὐδέποτε δ' ἐπαύσατο οὖσα ἡ γλῶσσα τῶν λογίων, οἵτινες οὐχ ἧττον τῆς ἐκκλησίας, ἐθεώρουν ταύτην ὡς τὸ παλλάδιον τῆς ἐθνικῆς ὑπάρξεως[1]. Καὶ ἀπὸ τριῶν καὶ

1 Βλ. ἐν τῇ «Nouvelle bibliographie générale» τοῦ Didot τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Fustel de Coulanges περὶ τοῦ ἐνδόξου μεγάλου διερμηνέως τῆς Ὑψηλῆς Πύλης Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου τοῦ ἐξ ἀπορρήτων. «Ἐπόθει, λέγει, ἵνα ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ διαφυλάξῃ μετὰ τῆς θρησκείας καὶ τὴν γλῶσσαν καθαράν, δι' ἀποσκορακίσεως τῶν τουρκικῶν λέξεων καὶ ἀποφυγῆς τῶν συντακτικῶν τύπων τῶν λατινογενῶν γλωσσῶν. Αἱ ἐπιστολαί του βρίθουσι τοιούτων παρακελεύσεων. Ἤθελε τὸ ἀρχαῖον ἰδίωμα νὰ διδάσκηται ἐν τοῖς σχολείοις, καὶ εἶχε τὴν φιλοδοξίαν νὰ συντελέσῃ εἰς διάπλασιν καθαρευούσης ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ εἰς μόρφωσιν ἅμα καὶ ἐξευγενισμὸν τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ἐκτὸς ἑνὸς φυσιολογικοῦ συγγράμματος, ὅπερ ἐξέδωκεν ἐν Ἰταλίᾳ, πάντα τὰ λοιπὰ ἔργα του ἔγραψεν ἑλληνιστί, προσπαθῶν ὅσον ἔνεστι νὰ πλησιάζῃ τῷ ἀρχαίῳ ἰδιώματι.»

Αἱ τοῦ Μαυροκορδάτου ἐπιστολαί, ὧν ὀλίγαι εἰσὶ γεγραμμέναι εἰς κοινὴν γλῶσσαν πᾶσαι δ' αἱ λοιπαὶ εἰς

Digitized by Google

πλέον αἰώνων κληρικοὶ καὶ λόγιοι, τοῦ αὐτοῦ ἐμφορούμενοι φιλοπάτριδος αἰσθήματος, οὐδέποτε ἐπαύσαντο ἐργαζόμενοι πρὸς βελτίωσιν τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ καὶ διάπλασιν τῆς γραφομένης. Αἱ δὲ προσπάθειαι αὐτῶν ἔτεινον εἰς τὸ ν' ἀφομοιώσωσι ταύτην τῇ ἀρχαίᾳ, οὐχὶ βεβαίως τῇ ἀττικῇ (ἥτις καίπερ τελειοτάτη ἦν ἁπλῆ διάλεκτος τῆς ἑλληνικῆς), ἀλλὰ τῇ *κοινῇ γλώσσῃ*, ὡς ἐκαλεῖτο ἡ γλῶσσα, ἥτις μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου κατάκτησιν ἦν ἐν χρήσει ἐν τῇ ἐξελληνισθείσῃ Ἀνατολῇ, μετὰ δὲ τὴν ῥωμαϊκὴν κατάκτησιν εἰσεχώρησε μέχρι τῶν πρὸς δυσμὰς ὁρίων τοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους, κομίζουσα μεθ' ἑαυτῆς, μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν ἰουδαϊκὴν καὶ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν.

Ἐν τῷ εὐγενεῖ ἐκείνῳ ἀγῶνι ἐδιχάζοντο πολλάκις αἱ γνῶμαι, ὡς εἰκός. Καὶ ἄλλους μὲν ὁ ἀναμορφωτικὸς ζῆλος ἐξώθει μέχρι σχολαστικότητος· ἄλλοι δὲ σαγηνευόμενοι ἐκ τῶν θελγήτρων καὶ τῆς ἁπλότητος τῆς δημώδους γλώσσης προέβαλλον ὑπέρμαχοι ταύτης. Νῦν ὅμως, ἕνεκα τῆς ὁσημέραι ἐκτεινομένης σπουδῆς τῆς ἀρχαίας γλώσσης, ἕνεκα τῆς ἐπαρκείας ταύτης εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ, ἕνεκα τοῦ θαυμασίου ὀργάνου, τοῦ τύπου, ἀρίστου καὶ τελεσφορωτάτου θεράποντος τῆς ἑλληνικῆς παιδείας, ἐμορφώθη γλῶσσα γραφομένη, ἥτις, ἐξαιρέσει ὀλιγίστων ἀνωμαλιῶν, αἵτινες δύνανται καὶ πρέπει νὰ τεθῶσιν ἐκποδών, ἐπέχει σχεδὸν ἐπακριβῶς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας *κοινῆς γλώσσης*. Ἐν τῇ γλώσσῃ ταύτῃ πολλὰ συνεγράφησαν πρωτότυπα ἔργα· ἀρκοῦμαι δὲ χάριν παραδείγματος νἀναφέρω ἐνταῦθα τὴν *Ἱστορίαν τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως* τοῦ Τρικούπη καὶ τὴν *Ἱστορίαν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους* τοῦ Παπαρρηγοπούλου, συγγράμματα, ἅπερ ἐπαξίως δικαιοῦνται νὰ καταλάβωσι χῶρον ἐν πάσῃ ἱστορικῇ βιβλιοθήκῃ. Πῶς δὲ νὰ παρέλθωμεν ἀμνημόνευτα πολυπληθῆ ἄρθρα, σπουδαιότατα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, καταχωριζόμενα ἐν περιοδικοῖς συγγράμμασι καὶ ἐν τοῖς δημοσιεύμασι τῶν συλλόγων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Σμύρνης, καὶ δὴ ἐν αὐτῷ τῷ *Δελτίῳ τῆς ἑλληνικῆς ἀλληλογραφίας*, τῷ ὑπὸ τῆς Ἀθήνησι γαλλικῆς Σχολῆς ἐκδιδομένῳ; Τῆς σήμερον δὲ γραφομένης γλώσσης γίνεται ἀδιαλείπτως χρῆσις πρὸς ἐξελλήνισιν τῶν κυριωτάτων συγγραμμάτων τῆς φιλολογίας, καὶ τῆς ἐπιστήμης τῆς Ἑσπερίας. Εἰς τὴν τελευταίαν δὲ ταύτην κατηγορίαν ὑπάγονται οὐκ εὐάριθμα ἐπιστημονικὰ ἔργα, καὶ μάλιστα ἰατρικά, περὶ φυσιολογίας, παθολογίας, ἀνατομῆς κλπ. Ἄλλως δὲ οἱ ἐπιστημονικοὶ οὗτοι κλάδοι διδάσκονται εὐρύτατα ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίῳ. Εὐνόητον δ' ὅτι ἡ τοῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ Γαληνοῦ γλῶσσα ἡ παρασχοῦσα ταῖς ἰατρικαῖς ἐπιστήμαις τὸ μέγιστον μέρος τοῦ λεξιλογίου των, οὐδαμῶς δυσκολεύεται νὰ παρακολουθῇ τὰς αὐτὰς ἐπιστήμας ἐν τῇ σημερινῇ προόδῳ αὐτῶν.

καθαρὰν ἑλληνικὴν ἐδημοσιεύθησαν ἐν Τεργέστῃ ὑπὸ τοῦ κ. Λιβαδᾶ (Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, τοῦ ἐξ ἀπορρήτων, ἐπιστολαὶ ρ'. Τεργέστῃ, 1879.)

Προσφυεστάτην λύσιν τοῦ ζητήματος, περὶ οὗ πραγματεύεται ἡ παροῦσα ἐπιστολή, θὰ παρεῖχεν ἡ γλωσσικὴ ἐξέτασις τῶν μνημονευθέντων ἔργων. Ἐκ τούτου δὲ θὰ ἐβεβαιοῦτο κατὰ πόσον κέκτηνται τὰ οὐσιωδέστατα προσόντα γλώσσης ἐπιστημονικῆς, ἤτοι πλούσιον λεξιλόγιον, ἀκρίβειαν καὶ σαφήνειαν. Ὡς πρόδρομον δὲ τοιαύτης ἐργασίας πρόσφορον θὰ ἦτο νὰ παράσχωμεν ἐνταῦθα μικρὸν δεῖγμα. Δυστυχῶς οὔτε ἔχω, οὔτε ἀνέγνων κἂν τὰ ἐν Ἑλλάδι ἐκδοθέντα ἐπιστημονικὰ συγγράμματα, τῶν ἐμῶν μελετῶν περὶ ἄλλα παντελῶς διάφορα περιστρεφομένων. Ἀλλ' ἐν τούτοις ἀκριβῶς ἐνέτυχον ἐπιστημονικοῖς ἔργοις, ἅπερ μέγιστον ἐνέχουσι δι' ἡμᾶς ἐνδιαφέρον, ὡς ἀποδεικνύντα ἐνταῦθα καὶ τὸ πρόσφορον τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης πρὸς ἐξέτασιν φυσιολογικῶν θεμάτων, καὶ τὴν εὐκολίαν μεθ' ἧς σήμερον τὸ ἐν Ἑλλάδι δημόσιον ἀσμενίζει καὶ κατανοεῖ ταῦτα, ἐκτεθειμένα χάριν τῶν πολλῶν.

Ἀπὸ εἰκοσαετίας ἐκδίδοται ἐν Τεργέστῃ ἑβδομαδιαία ἑλληνικὴ ἐφημερίς, ἡ *Κλειώ*, ἧς σκοπὸς πρώτιστος ἡ περισυναγωγὴ διὰ μεταφράσεων ἐκ τοῦ ἀλλοδαποῦ τύπου ἢ δι' ἰδίων ἀλληλογραφιῶν πάντων τῶν γεγονότων καὶ ἡ ἀνακοίνωσις πάντων τῶν ἔργων, τῶν ἐνδιαφερόντων ἰδιαίτατα τοῖς Ἕλλησι. Διευθυνομένη ἐμφρόνως καὶ δεξιώτατα ὑπὸ τῶν κκ. Διονυσίου Θερειανοῦ καὶ Θεαγένους Λειβαδᾶ, ἡ *Κλειὼ* προσεκτήσατο ἐν τῷ ἑλληνικῷ κόσμῳ τὸ προσῆκον κῦρος καὶ πολυπληθεῖς ἔχει ἀναγνώστας. Κατὰ τὸ κρατοῦν νῦν ἔθος δημοσιεύει καὶ αὕτη ἐπιφυλλίδας, ἀλλ' ἐπιφυλλίδας λίαν σπουδαίας, ὡς ἀναλύσεις ἀρτιφανῶν συγγραμμάτων, μελέτας φιλολογικὰς καὶ ἐπιστημονικάς, μάλιστα δὲ φυσιολογικάς. Κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος ἡ *Κλειὼ* ἐδημοσίευσε σειρὰν φυσιολογικῶν μελετῶν τῶν διασήμων Γερμανῶν φυσιολόγων, τοῦ Αἴκκελ, τοῦ Κλέβς, τοῦ Χένλε[1].

Ἐν ταῖς ἐπιφυλλίσι λοιπὸν ταύταις ἐδημοσιεύθη καὶ ὁ λόγος τοῦ Αἴκκελ *Κυττάρων ψυχαὶ καὶ ἔμψυχα κύτταρα* (*Zellseelen und See-*

1. «Κυττάρων ψυχαὶ καὶ τὰ ἔμψυχα κύτταρα» λόγος τοῦ Αἴκκελ, ῥηθεὶς ἐν τῇ λέσχῃ τῆς Ὁμονοίας ἐν Βιέννῃ τῷ 1878 (ἀρ. 1110—3 τῆς «Κλειοῦς» 1882).

«Ἀρχὴ καὶ ἀνάπτυξις τῶν αἰσθήσεων» λόγος τοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ Ἐπιστημονικῇ λέσχῃ ἐν Βιέννῃ (ἀρ. 1147—9 τῆς «Κλειοῦς» 1883).

«Ὀλίγα τινὰ εἰς περιορισμὸν τῶν νόσων», ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Ἐδ. Κλέβς (ἀρ. 1156 — 66 τῆς «Κλειοῦς» 1883).

lenzellen), οὗ ἔχομεν καὶ γαλλικὴν μετάφρασιν, γενομένην ὑπὸ τοῦ κ. Ἰουλίου Σουρῦ[1]. Τοῦ λόγου τούτου ἀποσπῶ τὰς δύο πρώτας παραγράφους, παρατιθεὶς αὐτὰς ἐν παραβολῇ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν μετάφρασιν, ὅπως οὕτως εὐχερεστέρα καταστῇ ἡ σύγκρισις τῶν δύο κειμένων καὶ ἡ κρίσις περὶ τῆς ἑλληνικῆς μεταφράσεως...

Καὶ ἐγὼ δ' αὐτὸς ἐποιησάμην τὴν σύγκρισιν ταύτην, στίχον πρὸς στίχον, λέξιν πρὸς λέξιν, εἰμὶ δὲ βέβαιος, ὅτι οὐδεὶς θὰ μὲ διαψεύσῃ βεβαιοῦντα, ὅτι πληρέστατα συμφωνοῦσιν ἀμφότεραι κατὰ τὴν ἔννοιαν καὶ ὅτι ἀμφότεραί εἰσιν ἐπίσης σαφεῖς. Ἴσως ὁ κ. Σουρῦ, μᾶλλον εἰδήμων τοῦ θέματος, καὶ ἔχων ὡς ὄργανον γλῶσσαν συμπαθεστέραν, ἐδυνήθη νἀποφύγῃ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ πρωτοτύπου κειμένου, ἐν ᾧ ὁ Ἕλλην μεταφραστὴς ἐφάνη ἀτολμότερος, ἐμμείνας πιστότερον εἰς τὸ γράμμα αὐτοῦ· διότι ἄλλως ἐν Γερμανίᾳ βιῶν, διετέλει ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπήρειαν τῆς γερμανικῆς γλώσσης.

Κυττάρων ψυχαὶ καὶ ἔμψυχα κύτταρα.

(Ἐκ τῆς ἐφημερίδος «Κλειοῦς» τῆς 7 Ὀκτωβρίου 1883.)

Οὐδεμία ἄλλη περιοχὴ φαινομένων ἐν ἁπάσῃ τῇ ἐπικρατείᾳ τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως ὑπάρχει, ὑπὲρ ἣν παλαιόθεν καὶ νῦν ἔτι αἱ ἡμέτεραι θεωρίαι ἐν τοσαύτῃ διαστάσει ἀπ' ἀλλήλων εὑρίσκονται ἢ ἡ περὶ τῆς ψυχικῆς ζωῆς. Τί εἶνε ἡ ψυχή; πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει; ὁ ἄνθρωπος μόνον ἔχει ψυχήν, ἢ καὶ τὰ ζῷα; καὶ ποῦ δύνανται ἆρά γε νὰ εὑρεθῶσι τὰ ὅρια, ποῦ αἱ ἀρχαὶ τῆς ψυχικῆς ζωῆς ἐν τῷ ζωϊκῷ βασιλείῳ; πρὸ τῶν τοιούτων καὶ ὁμοίων ζητημάτων παριστάμεθα ἔτι καὶ σήμερον ὡς πρὸ χιλίων καὶ δισχιλίων ἐτῶν, ἄνευ ὁριστικῆς ἀπαντήσεως, ἢ τοὐλάχιστον ἄνευ ἀπαντήσεως δυναμένης νὰ τύχῃ γενικῆς ἐπιστημονικῆς παραδοχῆς καὶ κύρους.

Ἡ διαρκὴς αὕτη ἀσάφεια περὶ ἑνὸς τῶν σπουδαιοτάτων καὶ δυσχερεστάτων ζητημάτων πάσης ἀνθρωπίνης ἐπιστήμης, ἐν οὐδενὶ ἑτέρῳ σαφέστερον ἐκφαίνεται ἢ ἐν τῷ συμπτώματι ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ τὸν ψυχικὸν βίον πραγματευομένη ἐπιστήμη, ἡ ψυχολογία, ἔτι καὶ νῦν ἀόριστον κατέχει θέσιν ἐν τῇ χορείᾳ τῶν λοιπῶν ἐπιστημῶν. Οἱ πλεῖστοι τῶν φυσιοδιφῶν ἐν τῷ παρόντι θεωροῦσι τὸ ἐνεργὸν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων ὡς πραγματικὸν φυσικὸν φαινόμενον καὶ ἐντεῦθεν πιστεύουσιν, ὅτι μόνον διὰ φυσικοεπιστημονικῆς ἐρεύνης τὸ ὑπὲρ τοῦτο αἰωρούμενον σκότος δύνανται νὰ διαφωτίσωσι. Ἑτέρωθεν οἱ πλεῖστοι τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος ψυχολόγων εἰσὶν ὅλως ἀντιθέτου ἰδέας, καὶ θεωροῦσι τὸν ψυχικὸν βίον, παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ τοὐλάχιστον, ὡς ὑπερφυσικὸν πνευματικὸν φαινόμενον, ὅπερ καθορίζεται ὑφ' ὅλως ἄλλων ἢ ὑπὸ τῶν φυσικῶν δυνάμεων μόνον, καὶ ὅπερ διὰ τοῦτο διεκφεύγει πᾶσαν φυσικοεπιστημονικὴν ἐξήγησιν. Κατὰ τὴν καὶ σήμερον ἔτι ἐπικρατοῦσαν ταύτην ἀρχὴν ἡ ψυχολογία εἶνε, κατὰ μέρος ἢ καθόλου «πνευματική» οὐχὶ δὲ «φυσική» ἐπιστήμη.

Les ames des cellules et les cellules des ames.

Il n'existe point, dans tout le domaine de la connaissance humaine, une question sur laquelle de tout temps et aujourd'hui encore, les idées aient plus différé que sur celle de l'âme. Qu'est-ce que l'âme? D'où vient-elle et où va-t-elle? L'homme seul a-t-il une âme? Où sont les limites, où trouver les commencements de la vie psychique dans le règne animal? A toutes ces questions, de nos jours, comme il y a mille ou deux mille ans, il n'existe point de réponse certaine, décisive et telle qu'elle puisse être généralement acceptée par la science.

Cette obscurité, qui persiste à régner sur une des questions les plus graves et les plus difficiles de toute la science, est surtout sensible lorsque l'on considère que, entre les autres connaissances, la science de l'âme, la psychologie, occupe encore aujourd'hui une place tout à fait indéterminée. La plupart des naturalistes regardent présentement les fonctions psychiques de l'homme et des animaux comme de vrais phénomènes naturels; partant, ils n'ont foi que dans l'investigation scientifique pour arriver à dissiper les ténèbres qui planent sur ce sujet. D'autre part, le plus grand nombre des psychologues de profession sont d'un avis opposé: ils tiennent la vie psychique — du moins chez l'homme — pour un fait d'ordre surnaturel, pour un phénomène spirituel, déterminé par de tout autres forces que celles de la nature, et qui défie toutes les explications des sciences naturelles. D'après cette manière de voir, qui domine encore de nos jours, la psychologie est en partie ou en tout «une science spirituelle», non une science naturelle.

Τὸ ἀνωτέρω παρατεθὲν κείμενον, ὅπερ οὐχὶ κατ' ἐκλογήν, ἀλλὰ τυχαίως οὕτως εἰπεῖν παρελάβομεν, δὲν ἐνισχύει τὴν γνώμην, ὅτι ἡ νεοελληνικὴ γλῶσσα, καὶ ὑπ' αὐτὸν τὸν σημερινὸν τύπον αὐτῆς, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ τοῖς ἐπιστήμοσι πάντων τῶν ἐθνῶν, δὲν τολμῶ νὰ εἴπω ἀκόμη ὡς ὄργανον διατυπώσεως θεωριῶν καὶ ἀνακαλύψεων, ἀλλὰ τοὐλάχιστον ὡς μεταφραστικὸν ὄργανον, πρὸς εὐχερῆ καὶ πιστὴν διάδοσιν τῶν ἐργασιῶν πάντων καὶ ἑνὸς ἑκάστου; Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἐξεταζομένη ἡ Ἑλλὰς ἐδικαιοῦτο νὰ καταλάβῃ ἀπὸ τοῦδε ἰδιαιτέραν ὅλως θέσιν ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ κόσμου.

Δυνάμεθα ὅμως καὶ πλείονα νὰ ἐλπίζωμεν. Ὁ πόθος τῆς προόδου καὶ ἡ ἀναμορφωτικὴ δύναμις, ἅτινα ἀπὸ πεντήκοντα ἐτῶν περιήγαγον καθ' ἅπαντα τὸν ἑλληνικὸν κόσμον τὴν γραφομένην γλῶσσαν εἰς τὴν σημερινὴν κατάστασιν αὐτῆς, ὁ ζῆλος οὗτος, ἡ δύναμις αὕτη οὐδαμῶς ἀπεσβέσθησαν. Ὅθεν δυνάμεθα νὰ θεωρῶμεν τὴν παροῦσαν κατάστασιν, ὡς μεταβατικήν, ὡς σταθμὸν ἐν τῇ ὁδῷ, ἣν πορεύεται ἡ νεωτέρα Ἑλλάς. Πρὸς στιγμὴν εἶχε καταλάβῃ τοὺς Ἕλληνας ἐνδοιασμός, ἂν πρέπῃ νὰ διατηρήσωσι τὴν *κανονικὴν* γλῶσσαν, τὴν γλῶσσαν τῶν προπατόρων ἢ νὰ σχηματίσωσι γλῶσσαν νέαν, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ σχηματισμοῦ τῶν νεολατινικῶν γλωσσῶν ἐκ τῆς λατινικῆς· τὸ ζήτημα συνεζητήθη ἐπί τινα χρόνον, ἀλλὰ νῦν θεωρεῖται ὡς ὁριστικῶς λελυμέ-

«Φυσικὴ ἱστορία τοῦ στεναγμοῦ», ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Χένλε (ἀρ. 1167—8 τῆς «Κλειοῦς» 1883).

1. Essais de psychologie cellulaire, par Ern. Haeckel, traduit de l'allemand et précédé d'une préface, par J. Soury (2e édition) Paris, 1880. — Τὸ γερμανικὸν κείμενον βλ. ἐν Haeckel, Gesammelte populäre Vortraege auf dem Gebiete der Entwickelungskunde. Bonn, 1878 σ. 143 κε.

Digitized by Google

νον. Τὸ ἐθνικὸν πνεῦμα κατίσχυσεν, ἡ δὲ παρὰ πάντων νῦν γραφομένη γλῶσσα εἶναι αὐτὴ καὶ ἡ παλαιά,καίτοι ἐνιαχοῦ — ὁμολογητέον τοῦτο — ἐφθαρμένη καὶ παραμεμορφωμένη. Ὥστε ὑπολείπεται μόνον ν' ἀποκατασταθῇ ἡ ἀρχαία μορφή, ἡ δύναμις καὶ τὸ κάλλος.

Εἰς τοῦτο δὲ μετ' ἀφοσιώσεως ἀσχολοῦνται ἄνδρες ἐπιφανεῖς, μάλιστα ὅσοι ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ βιοῦντες, συναισθάνονται ὁπόσον ἕνεκα τῶν τοιούτων παραμορφώσεων ὑποτιμᾶται ἡ ἀξία τῆς ἐθνικῆς γλώσσης ὑπὸ τῶν ξένων ἑλληνιστῶν· δὲν εἶναι δὲ περιφρονητέα ἡ γνώμη τῶν ἀντιπροσώπων τούτων τῆς ἐπιστήμης ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ. Ὁ κ. Ῥενὰν ἔλεγεν ἐσχάτως πρὸς ἰσραηλίτας ἀκροατάς, ὅτι ἡ Βίβλος δὲν εἶναι κτῆμα ἀποκλειστικὸν τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ἀνήκει τῇ ἀνθρωπότητι· τοῦτ' αὐτὸ εἰρήσθω καὶ περὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀνηκούσης οὐ μόνον τῇ Ἑλλάδι, ἀλλ' ἐπίσης τῇ ἀνθρωπότητι.

Γράφων ταῦτα ἀναμιμνήσκομαι γεγονότος, ὅπερ ἀναγκαῖον κρίνω νὰ μὴ παρέλθω ἐν σιγῇ. Ἐν τῇ *Ἐπετηρίδι τοῦ Συλλόγου τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν* τοῦ ἔτους 1870, δημοσιεύσας «Παρατηρήσεις περὶ τῆς προοδευτικῆς ἀναμορφώσεως καὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης» κατεχώρισα καὶ λόγον τινὰ τοῦ κ. Ἡρ. Βασιάδου, ῥηθέντα ἐν γενικῇ συνελεύσει τοῦ ὑπὸ τούτου ἱδρυθέντος ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου, γεγραμμένον ἐν γλώσσῃ καθαρευούσῃ, ἧς ἡ χρῆσις δυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι θὰ καταστῇ γενικωτέρα.

Ὁ Στούαρτ Μίλλ, ἑταῖρος τοῦ Συλλόγου, ἅμα λαβὼν τὴν Ἐπετηρίδα μοὶ ἔγραφε ταῦτα: «Ὄντως ἀξιοσημείωτος εἶναι ὁ λόγος τοῦ κ. Βασιάδου ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς γλώσσης. Εἶναι αὐτὴ ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ ἐν τῇ καθαρότητι τῶν γραμματικῶν τύπων, αἱ δὲ παραλλαγαὶ τοῦ λεξιλογίου καὶ τῶν φράσεων προέρχονται ἐκ τῶν μεταβολῶν, ἃς ἡ πάροδος τῶν αἰώνων ἐπιφέρει ἀναποδράστως εἰς πᾶσαν λαλουμένην γλῶσσαν. Χαρὰν δ' ἐμποιοῦσιν αἱ τοιαῦται μεταβολαί, διότι ἡ προσπάθεια τοῦ γράφειν ἀπαραλλάκτως ἐν πᾶσιν ὡς οἱ ἀρχαῖοι θὰ εἶχεν ἀποτέλεσμα τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἐκθέσεως διανοημάτων διαφόρων τῶν ἐκείνων. Ἐγὼ δὲ φρονῶ, ὅτι τὰ λατινικὰ τοῦ Βάκωνος καὶ τοῦ Καρτεσίου ἐμφαίνουσι πρόοδον τῆς γλώσσης ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν γλῶσσαν τοῦ Κικέρωνος. Ἂν οἱ μεγάλοι ἐκεῖνοι φιλόσοφοι ἔγραφον ἐν τοῖς χρόνοις τῶν αὐτοκρατόρων θὰ ἐπλούτιζον ἀναμφηρίστως καὶ θὰ ἐκάλλυνον τὴν λατινικήν. Ἂν δὲ γεννηθῇ ἐν Ἑλλάδι ἀνὴρ ἔχων τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ Πλάτωνος ἢ τοῦ Ἀριστοτέλους θὰ συντελέσῃ ὅσον ἐκεῖνοι τὸ πάλαι εἰς τὴν πρόοδον τῆς γλώσσης».

Ἤδη ἐπεράτωσα τὸ ἐμὸν ἔργον. Ἐν τοῖς ἐπιβληθεῖσί μοι στενοῖς ὁρίοις προσεπάθησα νὰ συνοψίσω τοὺς λόγους, ὧν ἕνεκα ἐμόρφωσα τὴν πεποίθησίν μου ταύτην. Ἀλλ' οὔτε τυφλὴ εἶναι ἡ τοιαύτη πεποίθησίς μου, οὔτε θὰ ἐπιμένω παραλόγως εἰς αὐτήν. Ἂν ὑποδειχθῇ προσφορωτέρα λύσις, τὰ μάλα ἀσμένως θὰ ἀποδεχθῶ αὐτήν. Ἀνάγκη ὅμως νὰ ὑποδειχθῇ μία οἱαδήποτε λύσις, διότι ἀτοπώτατον νὰ παρατείνηται ἐπ' ἄπειρον ὁ κυκεών, ὃν ὡς ἄριστα περιέγραψεν ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἐν τῇ *Ἐπιθεωρήσει* ἄρθρου. * * Π.

ΜΥΡΜΗΚΕΣ, ΜΕΛΙΣΣΑΙ ΚΑΙ ΣΦΗΚΕΣ

Συνέχεια· ἴδε σελ. 47.

Δ'

Πόλεμοι τῶν μυρμήκων. — Ἐχθροί. — Κατοικίδια ζῶα. — Δουλεία.

Γενικῶς εἰπεῖν αἱ σχέσεις τῶν μυρμήκων πρὸς τὰ λοιπὰ ζῶα εἶνε διαρκῶς ἐχθρικαί. Μέχρι θανάτου πόλεμος εἶνε κεκηρυγμένος παρ' αὐτῶν κατὰ πάντων.

Καίτοι τὸ μέλι εἶνε ἡ κυρία τροφὴ τῶν μυρμήκων τῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ χάριν παρατηρήσεων τηρουμένων, μετ' ἀρεσκείας μεγίστης ἐσθίουσι καὶ κρέας,ἐν ἀγρίᾳ δὲ καταστάσει πλήθὺς ἐντόμων κατατρώγεται ὑπ' αὐτῶν.

Οἱ τῶν θερμῶν κλιμάτων μύρμηκες θηρεύουσι καθ' ὁμάδας, ἢ μᾶλλον κατὰ στρατιάς. Ὁ Savage ἰδοὺ πῶς περιγράφει θήραν μυρμήκων (*Anomma arceus West*) τῆς δυτικῆς Ἀφρικῆς. «Ἐμποδίζουσι, λέγει, τὸν ταχὺν πολλαπλασιασμὸν τῶν φθοροποιῶν ἐντόμων καὶ τῶν μικρῶν ἑρπετῶν, καταναλίσκουσι μέγαν ἀριθμὸν νεκρῶν ζῴων, τὰ ὁποῖα εὑρίσκουσι πανταχοῦ σηπόμενα, καὶ πληροῦντα μολυσματικῶν ἀερίων τὴν ἀτμοσφαῖραν. Πρὸς δέ, ὅπερ δὲν στερεῖται ἐπίσης ἀξίας, ἐν τῇ διακεκαυμένῃ ταύτῃ ζώνῃ, ἀναγκάζουσι τοὺς κατοίκους νὰ τηρῶσι τοὺς οἴκους των, τὰς πόλεις των καὶ τὴν γειτονείαν των ἐν καθαριότητι. Οἱ πάντες τρέμουσιν ἐνώπιον τῶν μυρμήκων τούτων.

Μόλις εἰσέρχονται οὗτοι εἰς οἰκίαν τινά, καὶ ἀμέσως αὕτη ἐγκαταλιμπάνεται ὑπὸ τῶν ποντικῶν, σαυρῶν, κατσαρίδων καὶ παντὸς ἀκαθάρτου ἐντόμου πληροῦντος τὰς κατοικίας.

Ἀνερευνῶσι τὸν οἶκον μετὰ τῆς μεγαλειτέρας τάξεως, ἐκτὸς ἂν διαταραχθῶσιν ἐν τῷ ἔργῳ των· πολλάκις μάλιστα διασκορπίζονται, λῃζόντες τὰ πάντα. Ἂν εὕρωσί τι τῆς ἀρεσκείας των ἐπισωρεύονται ἐπ' αὐτοῦ, καὶ τότε μόνον δι' ἐπιχύσεως ζέοντος ὕδατος εἶνε δυνατὴ ἡ καταστροφή των.

Digitized by Google

"Αμα εἰσέλθωσιν εἴς τινα οἶκον, ἐγκαταλείπωμεν τοῦτον αὐτοῖς, καὶ ἀναμένωμεν μεθ' ὑπομονῆς πότε θὰ εὐαρεστηθῶσι μόνοι νὰ φύγωσι. Χάριτας δ' ὀφείλομεν αὐτοῖς,ἂν δὲν μᾶς προσβάλλωσι καὶ ἐν αὐτῇ τῇ κλίνῃ μας ἢ ἐπὶ τῶν καθεκλῶν μας.»

Οἱ μύρμηκες οὗτοι δύνανται νὰ καταστρέψωσι καὶ τὰ μεγαλείτερα ζῷα. Οἱ ἰθαγενεῖς λέγουσιν ὅτι φονεύουσι καὶ αὐτοὺς τοὺς Πύθωνας, παμμεγίστους ὄφεις, προσθέτοντες μάλιστα ὅτι ὁ Πύθων πρὶν ἢ καταπίῃ τὸ θῦμά του ἐξετάζει μετὰ προσοχῆς μὴ ὑπάρχωσι τοιοῦτοι μύρμηκες εἰς τὰ πέριξ.

Τὸ περιεργότατον ὅμως εἶνε ὅτι πάντες οὗτοι οἱ θηρευταὶ μύρμηκες εἶνε τυφλοί. Ἐξέρχονται πρὸς θήραν μόνον τὴν νύκτα, ὁμοιάζουσι δὲ πρὸς τοὺς Eciton vastator καὶ E. erratica, τοὺς περιγραφέντας ὑπὸ τοῦ Bates.

«Οἱ στρατοὶ τῶν λῃστῶν τούτων μυρμήκων, λέγει ὁ Bates, ὅθεν καὶ ἂν διέλθωσιν,ἅπαν τὸ ζωϊκὸν βασίλειον συνταράττουσι, καὶ πᾶν ζῷον προσπαθεῖ ν' ἀποφύγῃ τὴν συνάντησίν των καθ' ὁδόν. Κυρίως ὅμως προσβάλλονται ὑπ' αὐτῶν τὰ ἄπτερα ἔντομα.

Ἰδοὺ δὲ πῶς βαδίζουσιν οἱ στρατοί. Τὸ κύριον στέλεχος συγκείμενον ἀπὸ 4 μέχρις 6 σειρῶν μυρμήκων, προχωρεῖ ἀκολουθῶν δεδομένην διεύθυνσιν, ἀποκαθαῖρον τὸ ἔδαφος ἀπὸ πάσης ζωϊκῆς οὐσίας ζώσης ἢ νεκρᾶς,καὶ ἀποστέλλον τῇδε κἀκεῖσε οὐλαμούς τινας πρὸς κατόπτευσιν, οἵτινες τῆς ἐντολῆς των λήξάσης ἐπανέρχονται εἰς τὸ κύριον σῶμα. Ἂν καθ' ὁδὸν συναντήσωσι τεμάχιόν τι σεσηπότος ξύλου, πλῆρες νυμφῶν ἐντόμων, σταματῶσι,μέγας δ' ἀριθμὸς μυρμήκων ἐπισωρεύεται. Αἱ ἀράχναι διαφεύγουσι τοὺς μύρμηκας προτρέχουσαι αὐτῶν. Ἕτερά τινα ἔντομα πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κινδύνου λαμβάνουσι τὴν μορφὴν αὐτῶν τῶν ἰδίων μυρμήκων.

Ἐχθρῶν δὲν στεροῦνται οἱ μύρμηκες. Γινώσκομεν κατὰ πόσον τὰ πτηνὰ ἀγαπῶσι τὰς νύμφας καὶ χρυσαλίδας αὐτῶν. Πρὸς δὲ ἔχουσι καὶ πολυάριθμα παράσιτα. Λίαν ὅμως ἐνδιαφέρουσαι εἶναι αἱ κοινωνικαὶ σχέσεις τῶν μυρμήκων πρός τινα ζῷα. Πρὸ πολλοῦ εἶνε γνωστὸν ὅτι οἱ μύρμηκες τρώγουσι τὸν ζακχαρώδη χυμὸν τὸν ὑπὸ τῶν φυτοφθειρῶν ἐκκρινόμενον. Τὰ ἔντομα ταῦτα εἶνε πράγματι, καθὼς πολλάκις ἐλέχθη, αἱ ἀγελάδες τῶν μυρμήκων.

Οὐ μόνον δὲ αἱ φυτοφθεῖραι χρησιμεύουσιν ὡς ἀγελάδες τῶν μυρμήκων, ἀλλὰ καὶ διάφορα ἄλλα εἴδη ἐντόμων — ὁ H. Edwards καὶ ὁ Mac Cook εἶδον μύρμηκας λείχοντας τὴν χρυσαλίδα τῆς ψυχῆς Lycoena pseudargiolus.

Τὰ διάφορα εἴδη τῶν μυρμήκων διατρέφουσιν ἐπίσης ὅλως διάφορα εἴδη φυτοφθειρῶν. Ὁ κοινὸς μέλας μύρμηξ τῶν κήπων (Lasius niger) διατρέφει τὰς ἐπὶ τῶν κλάδων καὶ τῶν φύλλων τῶν δένδρων ἐνδιαιτωμένας φυτοφθείρας· ὁ Lasius brunneus τὰς ἐπὶ τῶν φλοιῶν διαβιούσας· ἐνῷ ὁ μικρὸς κίτρινος μύρμηξ (Lasius flavus), ποιμένει ἀγέλας φυτοφθειρῶν ἐκμυζουσῶν τὰς ῥίζας.

Ἡ ποικιλία τῶν χρωματισμῶν ἴσως προέρχεται ἐκ τῶν διαφόρων ἐθίμων τῶν μυρμήκων. Τὸ τῆς Βαλτικῆς ἤλεκτρον ἐνέχει μετὰ πολλῶν λειψάνων ἄλλων ἐντόμων καὶ λείψανα μικροῦ τινος μύρμηκος ἐνδιαμέσου τοῦ μικροῦ μέλανος μύρμηκος τῶν κήπων καὶ τοῦ μικροῦ κιτρίνου μύρμηκος τῶν ἀγρῶν. Ὁ μύρμηξ οὗτος ἴσως εἶναι ὁ κοινὸς πρόγονος καὶ τῶν δύο μυρμήκων. Δύναταί τις νὰ παραδεχθῇ ὅτι ὁ μελάγχρους μύρμηξ ζῶν πάντοτε ἐκτεθειμένος τῷ ἀέρι, ἀναρριχώμενος ἐπὶ τῶν δένδρων ἢ τῶν θάμνων διετήρησε τὸ μέλαν αὐτοῦ χρῶμα, ἐνῷ οἱ ἄλλοι, καθὼς ὁ Lasius flavus, ὁ κίτρινος μύρμηξ τῶν ἀγρῶν, ζῶντες καθ' ὁλοκληρίαν ὑπὸ τὴν γῆν κατέστησαν ὠχρότεροι.

Οἱ μύρμηκες καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως, ἀμέλγουσι τὰς φυτοφθείρας· διότι καθὼς ὁ Darwin καὶ ἄλλοι τὸ ἀπέδειξαν, αὗται τηροῦσι τὴν ἐν αὐτοῖς ζακχαρώδη οὐσίαν μέχρις οὗ οἱ μύρμηκες καταστῶσιν ἱκανοὶ ἵνα τὴν λάβωσι. Οἱ μύρμηκες θίγουσι καὶ θωπεύουσι τὰς φυτοφθείρας διὰ τῶν κεραιῶν των, τότε δὲ μόνον οὗτοι ἐκκρίνουσι τὸ σακχαρῶδες ὑγρόν.

Ἐπειδὴ τὸ μέλι τῶν φυτοφθειρῶν εἶνε κολλῶδες, πιθανώτατα οἱ μύρμηκες ἀφαιροῦντες τοῦτο καθίστανται ὠφέλιμοι εἰς ταύτας. Ἐκτὸς τούτου, καὶ πολλὰς ἄλλας εὐεργεσίας προσφέρουσιν εἰς τὰς φυτοφθείρας. Ὑπερασπίζουσι ταύτας ἐκ τῶν προσβολῶν τῶν ἐχθρῶν των, συνηθέστατα δὲ συναγελάζουσι ταύτας ἐν φάτναις ὑπογείοις. Οἱ κίτρινοι μύρμηκες συνάζουσι τὰ ἐπὶ τῶν ῥιζῶν εἴδη αὐτῶν, φέρουσιν ἐν ταῖς μυρμηκιαῖς των καὶ τὰ περιποιοῦνται ὅσον καὶ τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο. Οἱ μύρμηκες δὲν διαφυλάττουσι μόνον τὰς τελείας φυτοφθείρας ἐξ ὧν ἀπολαμβάνουσιν ἀμέσως, ἀλλὰ φροντίζουσι συγχρόνως καὶ περὶ τῶν ὠῶν τῶν φυτοφθειρῶν, ἅτινα εἰσὶν ὅλως ἀνωφελῆ αὐτοῖς πρὸ τῆς ὡριμότητός των.

Οἱ μύρμηκες ὠθούμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς διατηρήσεως ἐν τῇ ζωῇ, τῆς παγκοσμίου ταύτης ἀρχῆς τῆς ὁδηγούσης πάντα τὰ ὄντα, διατηροῦσι τὰ ὠὰ καὶ περιποιοῦνται ταῦτα, ἵνα ἐν καιρῷ ἔχουσι τὴν ἀναγκαίαν αὐτοῖς τροφήν.

Ἐν ταῖς μυρμηκιαῖς τοῦ κοινοῦ κιτρίνου μύρμηκος ἀπαντῶνται ἐν ἀφθονίᾳ πέντε ἕως ἓξ εἴδη φυτοφθειρῶν. Ἐκτὸς ὅμως τῶν ἐντόμων τῆς οἰκογενείας ταύτης, εὑρίσκεται καὶ πλῆθος ἄλλων ζῶσα συνήθως ἐν ταῖς μυρμηκιαῖς. Ὥστε δύναταί τις νὰ εἴπῃ, ὅτι οἱ μύρμηκες

διατρέφουσι πλειότερα κατοικίδια ζῷα ἀπὸ ἡμᾶς· ὁ Märkel ἐβεβαιώθη ὅτι αἱ μεγάλαι μυρμηκιαὶ τῆς Formica ruba περιέχουσι πλέον τῶν χιλίων τοιούτων ξένων· ὁ André ἐδημοσίευσε κατάλογον τῶν κατοικιδίων ζώων τῶν μυρμήκων, ἐνῷ ἀναφέρονται 584 εἴδη ἐντόμων συναντωμένων συνήθως μετὰ τῶν μυρμήκων ἐν πλήρει ὁμοφωνίᾳ, ἐκ τούτων 542 εἴδη ἀνήκουσιν εἰς τὰ κολεόπτερα. Πολλὰ ὅμως τῶν ἐντόμων τούτων ζῶσι μετὰ τῶν μυρμήκων, εὑρίσκοντα τὴν μετ' αὐτῶν συμβίωσιν εὐάρεστον· οἱ δὲ μύρμηκες, φαίνεται ἐπιτρέποντες τὴν ἐν ταῖς μυρμηκιαῖς διαβίωσιν εἰς τοὺς ξένους τούτους, καταστάντας τυφλοὺς ὡς ἐκ τῆς διαρκοῦς ὑπογείου ἐνδιαιτήσεως, δι' οὐδένα ἄλλον λόγον ἢ διότι χρησιμεύουσιν αὐτοῖς ὡς ὀδοκαθαρισταί.

Μικρόν τι κολεόπτερον ὁ Claviger, ἐντελῶς τυφλὸν, ἐξαρτᾶται καθ' ὁλοκληρίαν ἀπὸ τῶν μυρμήκων. Φαίνεται μάλιστα καταστὰν ἀνίκανον νὰ φάγῃ μόνον. Πάντοτε διατρέφεται ὑπὸ τῶν μυρμήκων, οἱ ὁποῖοι φέρουσιν εἰς αὐτὸ τὴν τροφὴν ὡς εἰς ἕνα ὅμοιόν των. Ὁ Müller εἶδεν, ὅτι οἱ μύρμηκες ἐθώπευον τὸ κολεόπτερον τοῦτο διὰ τῶν κεραιῶν των. Τὰ κολεόπτερα ταῦτα ἔχουσι περὶ τὴν βάσιν τῶν ἐλύτρων θυσάνους ἰδιορρύθμων τριχῶν, ὁ δὲ Müller παρετήρησεν ὅτι οἱ μύρμηκες ἐλάμβανον τοὺς θυσάνους τούτους ἐν τῷ στόματί των, ἔλειχον τούτους καθὼς καὶ τὰ νῶτα τοῦ ζῴου μετὰ μεγίστης ἡδονῆς. Ὁ Grimm παρετήρησε ταὐτὸ συμβαῖνον καὶ μεθ' ἄλλου τινὸς εἴδους μυρμηκοφίλου κολεοπτέρου τῆς Dinarda dentata. Εἶδεν ὅτι οἱ μύρμηκες ἐπανειλημμένως ἔλειχον τὰς θυσανώδεις τρίχας τὰς κατὰ τὴν ἄκραν τῆς κοιλίας. Ὁ Lespes παρετήρησε μύρμηκα διδόντα τροφὴν εἰς μίαν Lomechusa strumosa. Μύρμηκες ἐμύζων τεμάχιον σακχάρεως· τὸ κολεόπτερον ἐπλησίασεν ἕνα τούτων καὶ ἐκτύπησε τὴν κεφαλήν του πολλὰς φορὰς διὰ τῶν κεραιῶν του· ὁ μύρμηξ ἤνοιξε τὰς σιαγόνας του καὶ προσέφερε τροφὴν εἰς τὴν Lomechuse, ὡσὰν νὰ ἐπρόκειτο περὶ ἑνὸς συντρόφου του. Ἡ Lomechuse ἀνέβη ἐπὶ τῆς σακχάρεως, ἀλλὰ μόνη δὲν ἠδύνατο νὰ φάγῃ.

Κατὰ φυσικὸν λόγον τὰ μυρμηκόφιλα ἔντομα δὲν εὑρίσκονται ἀδιαφόρως ἐν ἁπάσαις ταῖς μυρμηκιαῖς.

Καὶ αὐτοὶ ὅμως οἱ μύρμηκες συνεταιρίζονται μετ' ἄλλων μυρμήκων. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ λεχθῇ ἐνταῦθα ὅτι ἕκαστον εἶδος ζῇ ἀνεξαρτήτως. Ἐν τούτοις πολλάκις παρατηροῦνται καὶ περίεργοί τινες ἐξαιρέσεις. Ὁ μικρὸς μύρμηξ Stenamma westwoodii εὑρίσκεται μόνον ἐν ταῖς μυρμηκιαῖς τοῦ μεγάλου Formica rufa ἢ τοῦ γείτονος εἴδους F. pratensis. Ὅταν οἱ Formicas μεταλάσσουσι μυρμηκιὰν, οἱ Stenammas τρέχουσι μετ' αὐτῶν, τίθενται μεταξὺ τῶν ποδῶν των, τύπτουσιν αὐτοὺς διὰ τῶν κεραιῶν των, συχνότατα ἀνέρχονται ἐπὶ τοῦ νώτου ὡς νὰ ἵππευον· ἐνῷ οἱ μεγάλοι μύρμηκες φαίνονται ἐλάχιστα φροντίζοντες περὶ αὐτῶν. Οἱ μικροὶ οὗτοι μύρμηκες εἶναι οἱ κύνες ἢ αἱ γαλαῖ τῶν μεγάλων μυρμήκων.

Ἄλλος τις μικρὸς μύρμηξ ὁ Solenopsis fugax, ὅστις ὀρύσσει τὰ δωμάτια καὶ τὰς στοὰς του ἐντὸς τῶν τειχῶν τῶν μυρμηκιῶν τῶν μεγάλων εἰδῶν, εἶναι ὁ ἀσπονδότερος ἐχθρὸς τῶν ξενιζόντων αὐτόν. Οἱ δυστυχεῖς οὗτοι δὲν δύνανται νὰ τὸν προσβάλλουσι διότι ὡς ἐκ τοῦ μεγέθους των δὲν δύνανται νὰ εἰσχωρήσωσιν εἰς τὰς στοάς του.

Ὁ μικρὸς Solenopsis εὑρισκόμενος ἐν ἀσφαλείᾳ μεταβαίνει εἰς τὰ δωμάτια ἐν οἷς οἱ μεγάλοι μύρμηκες ἔχουσι τὰ νεογνά των καὶ τ' ἁρπάζῃ ἵνα τὰ φάγῃ. Συμβαίνει δηλ. ὡσὰν μικροὶ νάνοι ὕψους μόλις δύο ποδῶν κατῴκουν ἐν τοῖς τείχοις τῶν κατοικιῶν μας, ἀναρπάζονται καθ' ἑκάστην στιγμὴν ἐν ταῖς φρικταῖς αὐτῶν τρώγλαις τὰ τέκνα μας.

Πολλοὶ μύρμηκες δοθείσης τῆς εὐκαιρίας ἁρπάζουσι τὰς νύμφας καὶ τὰς χρυσαλλίδας τῶν ἄλλων· οὕτως ἐξηγεῖται ἢ συντελεῖ ὅπως ἐννοήσωμεν τὸ περίεργον φαινόμενον τῆς μεταξὺ τῶν μυρμήκων δουλείας.

Οἱ Formicas sanguinea μύρμηκες ὑπάρχοντες καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην, ἐκστρατεύουσι κατὰ διαφόρους περιόδους, λεηλατοῦσι τὰς ἐν τῇ γειτονίᾳ μυρμηκιάς, ἀναρπάζοντες τὰς χρυσαλλίδας. Οὕτως ὅταν ἐκ τῶν χρυσαλλίδων ἐξέλθωσι τὰ τέλεια ἔντομα, εὑρίσκονται ἐν μυρμηκιᾷ συνισταμένῃ ἐκ F. sanguineas καὶ μυρμήκων τινῶν τοῦ ἰδίου αὐτῶν εἴδους προερχομένων ἐκ προτέρων ἐκδρομῶν. Ὑποβάλλονται λοιπὸν εἰς τὸ σκληρὸν πεπρωμένον, ἐνασχολούμενοι εἰς τὰ οἰκιακὰ ἔργα, μὴ ἔχοντες δὲ τέκνα τοῦ εἴδους των περιποιοῦνται καὶ τρέφουσι τὰ τέκνα τῶν F. sanguineas. Οἱ τελευταῖοι ὅμως οὗτοι καίτοι ὑποβοηθούμενοι ὑπὸ τῶν εἱλώτων των, ἢ μᾶλλον τῶν ἐπικούρων, ἐξακολουθοῦσι τηροῦντες τὸ πρὸς τὴν ἐργασίαν ὁρμέμφυτον.

Τὰ εἴδη τὰ συνήθως καθιστάμενα δοῦλα τῶν F. sanguineas, εἶναι οἱ F. fusca καὶ F. rufibarbis.

Ἄλλο τι εἶδος μυρμήκων, ὁ Polyergus rufescens, ἐξαρτᾶται ὑπὸ τῶν δούλων του, μηδὲ δύναται νὰ ζήσῃ ἄνευ αὐτῶν. Ἰδοὺ πῶς ὁ Huber, ὁ ἀνακαλύψας τὴν δουλείαν τῶν μυρμήκων, διηγεῖται ἐκστρατείαν σκοποῦσαν τὴν αἰχμαλωσίαν.

«Περιδιαβάζων, λέγει, τὴν 17 Ἰουνίου 1804 εἰς τὰ περίχωρα τῆς Γενεύης μεταξὺ τῆς τε-

Digitized by Google

τάρτης καὶ πέμπτης μετὰ μεσημβρίαν ὥρας, εἶδον παρὰ τοὺς πόδας μου ὅλην λεγεῶνα ἐρυθρῶν μυρμήκων διερχομένην τὴν ὁδόν. Διῆλθον οὗτοι πυκνὴν αἱμασιὰν μεταβάντες εἰς τὴν κοιλάδα ἔνθα τοὺς ἠκολούθησα· ἐβάδιζον ἐπὶ τῆς χλόης τῇδε κἀκεῖσε, χωρὶς ὅμως ν' ἀπομακρύνωνται, ἡ δὲ στρατιά των διετέλει διαρκῶς συνεχὴς μεθ' ὅλα τὰ ἐν μέσῳ ἐμπόδια. Μετ' ὀλίγον ἀφίκοντο παρὰ τὴν μυρμηκιὰν μελανοφαίου μύρμηκος, οὗτινος τὸ δῶμα ἔκειτο περὶ τὰ εἴκοσι βήματα μακρὰν τῆς αἱμασιᾶς. Μύρμηκες τινὲς τοῦ εἴδους τούτου εὑρίσκοντο εἰς τὰ πρόθυρα τῆς κατοικίας των. Μόλις ἀνεκάλυψαν τὸν πλησιάζοντα στρατὸν ὥρμησαν μανιωδῶς κατὰ τῶν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς λεγεῶνος εὑρισκομένων. Πανικὸς κατέλαβε πάραυτα τοὺς ἐν τῇ μυρμηκιᾷ, καὶ οἱ σύντροφοί των πολυάριθμοι ἐξήρχοντο ἐκ τῶν ὑπογείων. Οἱ ἐρυθροὶ μύρμηκες, τῶν ὁποίων τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς στρατιᾶς ἀπεῖχε μόλις δύο βήματα, ἔσπευδον νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν μυρμηκιάν. Συγχρόνως ὥρμησεν ἅπασα ἡ στρατιὰ κατὰ τῶν μελανοφαίων καὶ ἀνέτρεψεν αὐτούς, οἵτινες μετὰ βραχὺν ἀγῶνα ὑπεχώρησαν εἰς τὰ βάθη τῆς κατοικίας των. Οἱ ἐρυθροὶ μύρμηκες ἀνῆλθον τὰ πλευρὰ τοῦ μαστίου, συνεσωματώθησαν ἐπὶ τῆς κορυφῆς καὶ εἰσῆλθον πολυπληθεῖς εἰς τοὺς πρώτους διαδρόμους· ὁμάδες τινὲς τῶν ἐντόμων τούτων εἰργάζοντο διὰ τῶν ὀδόντων των ὅπως ἀνοίξωσιν ὀπὴν εἰς τὰ πλάγια τῆς μυρμηκιᾶς· ἐπέτυχον τοῦ σκοπουμένου καὶ μετ' ὀλίγον ὁ στρατὸς διὰ τοῦ χαλάσματος εἰσέδυσε εἰς τὸ πολιορκούμενον ἄστυ. Ὁ στρατὸς δὲν διέμεινεν ἐν τῇ μυρμηκιᾷ πολὺν χρόνον· μετὰ τρία ἢ τέσσαρα λεπτὰ οἱ ἐρυθροὶ μύρμηκες ἐξῆλθον ταχέως ἐκ τῶν αὐτῶν ἐξόδων κρατοῦντες ἕκαστος εἰς τὸ στόμα μίαν νύμφην τῆς ἁλωθείσης μυρμηκιᾶς. Αἱ ἐκστρατεῖαι αὗται κατὰ γενικὸν κανόνα τελοῦνται τὸ ἀπόγευμα, λαμβάνουσι δὲ μέρος εἰς αὐτὰς 100 ἕως 2000 ἄτομα».

Ὁ Polyergus rufescens δίδει ἡμῖν παράδειγμα ἀξιόλογον, εἰς ὁποῖον βαθμὸν ἐκφυλίσεως φέρει ἡ πρὸς δουλείαν διάθεσις, διότι οἱ μύρμηκες οὗτοι ἐξαρτῶνται καθ' ὁλοκληρίαν ὑπὸ τῶν δούλων των. Καὶ αὐτὴ ἡ ἀνατομικὴ των κατασκευὴ μετεβλήθη ἐπαισθητῶς· αἱ σιαγόνες ἀπώλεσαν τοὺς ὀδόντας των γενόμεναι ἁπλαῖ χηλαί, ὅπλα πρόξενα θανάτου μὴ χρησιμεύοντα ὅμως εἰς ἄλλο τι ἐκτὸς τοῦ πολέμου. Οἱ μύρμηκες οὗτοι ἀπώλεσαν μέγα μέρος τῶν ὁρμεμφύτων ἰδιοτήτων των· τὴν *τέχνην*, δηλαδὴ τὸ πρὸς οἰκοδόμησιν ὁρμέμφυτον· τὰ *οἰκογενειακὰ των καθήκοντα*, καθότι οὐδόλως φροντίζουσι περὶ τῶν μικρῶν των, ἐγκαταλείποντες ταῦτα εἰς τοὺς εἵλωτάς των· τὴν *βιομηχανίαν* των, διότι δὲν συμμετέχουσι τῆς πρὸς προμήθειαν τροφῶν καθ' ἡμέραν ἐργασίας· ὅταν ἡ ἀποικία μεταλάσσει μυρμηκιάν, οἱ εἵλωτες μεταφέρουσιν ἐπὶ τῆς ῥάχεώς των τοὺς κυρίους εἰς τὴν νέαν κατοικίαν. Ἀλλ' ἀκόμη πλειότερον οὗτοι ἀπομανθάνουσι τὸν τρόπον τοῦ τρώγειν μόνοι. Ὁ Huber ἔθετο ἐν κιβωτίῳ τριάκοντα ἐξ αὐτῶν μετά τινων νυμφῶν καὶ χρυσαλλίδων χορηγήσας καὶ ἀνάλογον ποσότητα μέλιτος διὰ τὴν διατροφήν των. «Κατ' ἀρχάς, λέγει, ἐφάνησαν φροντίζοντες περὶ τῶν νυμφῶν, μετακινήσαντες ταύτας, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὰς ἐπανέθηκαν εἰς τὰς αὐτὰς θέσεις. Πλειότεροι τοῦ ἡμίσεος τῶν μαχητῶν τούτων ἀπεβίωσαν ἐκ τῆς πείνης μετὰ δύο ἡμέρας. Μήτε κἂν ἐδοκίμασαν νὰ κτίσωσι κατοικίαν, οἱ ἐναπομείναντες ζῶντες· εἶχον τὰ μέγιστα ἐξασθενήσει. Τότε τοὺς εὐσπλαγχνίσθην ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ καὶ ἔδωκα τούτοις ἕνα ἐκ τῶν μελανῶν εἱλώτων των. Οὗτος μόνος, ἄνευ βοηθοῦ ἐπανέφερε τὴν τάξιν, ὤρυξε δωμάτιον ἐν τῷ χώματι, περισύναξε τὰς νύμφας, ἐβοήθησε ν' ἀπαλλαχθῶσι τῶν περιβλημάτων των ὡρίμους τινὰς χρυσαλλίδας καὶ ἔσωσε τὴν ζωὴν εἰς τοὺς ἐναπομείναντας μαχητάς».

Αἱ παρατηρήσεις αὗται ἐβεβαιώθησαν ὑπὸ πολλῶν φυσιοδιφῶν. Ὅσον περιωρισμένη καὶ ἂν ᾖ ἡ φυλακὴ αὐτῶν, ὅσην δήποτε ἀφθονίαν τροφίμων καὶ ἂν ἔχωσι τὰ ἠλίθια ταῦτα πλάσματα προτιμῶσι ν' ἀποθάνωσι ἐν τῷ μέσῳ τῆς εὐμαρείας παρὰ μόνα νὰ φάγωσι.

Τέσσαρα εἴδη, μυρμήκων κατ' ἔθος αἰχμαλωτίζοντα ἄλλα εἴδη δεικνύουσιν ἡμῖν πάντας τοὺς βαθμοὺς τῆς καταπτώσεως, ἀπὸ τῆς ἐκτάκτου ἀνδρείας εἰς περιφρονητέαν παρασιτικὴν ζωήν. Οἱ Formicas sanquineas, οἵτινες δύναταί τις νὰ παραδεχθῇ ὅτι οὐ πρὸ πολλοῦ ἀπέκτησαν τὸ ἰδίωμα τοῦ αἰχμαλωτίζειν, ὑλικῶς δὲν ἔπαθόν τι.

Οἱ Polyergus τοὐναντίον δεικνύουσιν ἡμῖν εἰς ποίαν κατάπτωσιν φέρει ἡ πρὸς δουλείαν τάσις. Ἀπώλεσαν πᾶσαν ἰδέαν τῆς τέχνης των, τὴν φυσικὴν στοργὴν πρὸς τὰ τέκνα των καὶ αὐτὸ τὸ αἴσθημα τῆς διατροφῆς! Κατήντησαν ὑπερήφανοι καὶ ἰσχυροὶ λησταί.

Ἡ ἐκνευρίζουσα ἐπήρεια τῆς δουλείας τοῦ Strongylognathus, ἐξηφάνισεν ἐξ αὐτῶν καὶ αὐτὴν τὴν σωματικὴν ἰσχύν. Δὲν εἶνε δυνατὸν πλέον οὗτοι νὰ συλλάβωσι τοὺς δούλους των διὰ φανερᾶς καὶ νομίμου πάλης. Διατηροῦσι εἶδός τι κυριαρχίας, ἐφορμῶντες μάχονται θαρραλέως, ἀλλὰ μάτην.

Ἐπὶ τέλους οἱ Anergates δεικνύουσιν ἡμῖν τὸ θλιβερὸν ἀποτέλεσμα τῆς ἐξελίξεως. Δυνάμεθα δικαίως νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἐν ἀρχαιοτέρᾳ τινὶ ἐποχῇ οἱ πρόγονοί των ἔζων, ὡς σήμερον πολλοὶ μύρμηκες, ἐκ θήρας καὶ μέλιτος· ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὅμως κατέστησαν πράγματι

λησταὶ καὶ ἤρξαντο αἰχμαλωτίζοντες· ὅτι ἐπί τινα χρόνον διετήρησαν τὴν ἰσχὺν καὶ εὐκαμψίαν των, ἀπολέσαντες βαθμηδὸν τὴν ἀνεξαρτησίαν, τὴν βιομηχανίαν καὶ αὐτὸ τὸ ὁρμέμφυτόν των· ὅτι ἡ σωματικὴ των ἰσχὺς ἠλαττώθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὑπὸ τὴν ἐκνευρίζουσαν ἐπήρειαν εἰς ἣν ὑπήχθησαν· μέχρις οὗ κατήντησαν εἰς τὴν ἤδη οἰκτρὰν κατάπτωσίν των, ἀσθενεῖς τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα, ὀλιγάριθμοι, κατὰ τὸ φαινόμενον ἀποσβεσθέντες, ἄθλιοι ἀπόγονοι ἀνωτέρων προγόνων ζῶντες πρόσκαιρον βίον ὡς παράσιτοι τῶν ἀρχαίων εἱλώτων αὐτῶν.

Οἱ μέχρι τοῦδε ἐξετασθέντες μύρμηκες δεικνύουσιν ὅτι παρ' αὐτοῖς ἀπαντῶσι τρεῖς τύποι διάφοροι, ἀναλογοῦντες ἀκριβῶς εἰς τὰς τρεῖς περιόδους τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως. Ὑπάρχουσι μύρμηκες, ὡς οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι πατριαρχικὸν διάγοντες βίον ἐνασχολούμενοι ποιμαίνοντες κατοικίδια ζῷα, δεύτερον μύρμηκες ἐνασχολούμενοι εἰς τὴν θήραν, καὶ μύρμηκες γεωργοί, ὡς δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν οἱ θερισταὶ μύρμηκες, οἱ περισυνάζοντες ζωοτροφίας.

[Ἔπεται συνέχεια].

N. X. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ.

ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

Συνέχεια ἴδε σελ. 55.

—

Β'.

Ἀναχώρησις ἐκ Βερολίνου. — Ταξειδιωτικὰ παραγγέλματα. — Ἐγωϊσμός, εὐαγγέλιον καὶ πραγματικὸν δίκαιον. — Εὐχὴ πρὸς τὸν ἀναγνώστην. — Πρωϊνὴ ἄποψις Φραγκφούρτης. — Στατιστικὴ καὶ ἱστορία. — Πρῶται ἐντυπώσεις. — Ἡ ἀγορά. — Καρδίαι μετὰ λαχανικῶν καὶ θήρα παρὰ θηράματα. — Τὰ ἄπτερα κάμνουν πτερὰ καὶ τὰ πτερωτὰ τ' ἀποβάλλουν. — Τὰ δίποδα πρωταγωνιστοῦσι. — Συναλλαγαὶ καὶ ἀνταλλαγαὶ μετὰ γραμματικοῦ κανόνος. — Χαρακτηρισμὸς τῆς ἀγορᾶς. — Ἐπισκέπται καὶ πωλήτριαι. — Τί ἀποκομίζει ὁ ἐπισκέπτης.

Ἡ ἐκ Βερολίνου ἀναχώρησίς μου παρεσκευάσθη ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. Τὸ δρομολόγιον πρὸ πολλοῦ ἄνευ ἀποτελέσματος μελετώμενον καὶ πολλὰς πολλάκις ἀπασχολῆσαν ὥρας εἰς σπουδὴν τοῦ γεωγραφικοῦ χάρτου καὶ τοῦ ὁδηγοῦ τῶν σιδηροδρομικῶν δρομολογίων, ἐπιστάσης τῆς ὥρας ἐσχεδιάσθη ὁριστικῶς ἐν μιᾷ στιγμῇ καὶ πρῶτος σταθμὸς ὡρίσθη ἡ ἐπὶ τοῦ Μάϊν Φραγκφούρτη.

Ἦμος δ' ἠέλιος κατέδυ καὶ ἐπὶ κνέφας ἦλθε
δὴ τότε . . . .

καὶ ἐγὼ ἐπιβὰς τῆς διὰ Φραγκφούρτην ταχείας ἁμαξοστοιχίας ἀπεχαιρέτησα τὸ Βερολῖνον.

Κατὰ τὰ ταξειδιωτικὰ παραγγέλματα ἡ πρώτη φροντὶς τοῦ ἐν καιρῷ νυκτὸς διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ταξειδεύοντος, ἂν μὴ οὗτος συναριθμῆται μετὰ τῶν εὐδαιμόνων θνητῶν, οἵτινες ταξειδεύουσι διὰ τῶν κλιναγωγῶν ἁμαξῶν (wagons-lits), εἶνε νὰ εὕρῃ τὴν κατάλληλον ἐκείνην γωνίαν τῆς ἁμάξης, ἐν ᾗ ἀναπαυτικώτερον θὰ διέλθῃ τὰς νυκτίας ὥρας. Τὸ παράγγελμα εἶνε μὲν ὀλίγον ἐγωϊστικόν, διότι σκέπτεταί τις καὶ προσπαθεῖ νὰ κερδίσῃ πλείονα χῶρον τοῦ καθίσματος καὶ ν' ἀπολαύσῃ πάσης τῆς δυνατῆς ἡσυχίας καὶ ἀνέσεως ἐν τῷ διαμερίσματι, ἀδιαφορῶν περὶ τῶν συνταξειδιωτῶν του·—εἶνε ἂν θέλετε καὶ ἀντευαγγελικόν, —διότι παρὰ τὰ διδάγματα τοῦ Εὐαγγελίου πᾶσαι αὗται, αἱ χάριν τῆς ἀναπαύσεως τοῦ εὐτελοῦς ἡμῶν σαρκίου προσπάθειαι καὶ προπαρασκευαί, γίνονται ἐπὶ βλάβῃ τοῦ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν πλησίον ἡμῶν, οὗτινος ὅμως τὴν ἀγάπην ἐκεῖνο τῇ πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἐξίσωσεν·— ἀντιβαίνει ἴσως ἐπὶ τέλους καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ πραγματικοῦ δικαίου —διότι ἡ ἀναπαυτικωτέρα αὕτη τοποθέτησις τοῦ ἀτόμου μας γίνεται καταπατουμένων τῶν ὁρίων τοῦ γείτονος καὶ δὴ καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως·—ἀλλὰ μεθ' ὅλα ταῦτα τ' ἁμαρτήματα, ἅτινα φέρει εἰς τὸν τράχηλον τὸ παράγγελμα τοῦτο, εἶνε ἀπαράβατον καὶ δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχῃ ταξειδιώτης μὴ ἀκολουθήσας αὐτό. Μὴ ἐπιθυμῶν λοιπὸν ἐγὼ ν' ἀποτελέσω τὴν μοναδικὴν ἐξαίρεσιν μεταξὺ τῶν ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ σιδηροδρόμου ταξειδιωτῶν ἐπεχείρησα τὴν πραγματοποίησιν αὐτοῦ μόλις εἰσῆλθον ἐν τῇ ἁμάξῃ, καὶ πρὶν ἢ ἀφήσῃ τὸν συριγμὸν τῆς ἐκκινήσεως ἡ ἀτμομηχανή, εὑρισκόμην ἐν πλήρει ἐπιτυχίᾳ τῶν προσπαθειῶν μου.

Ὅ,τι συμβαίνει εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ὅταν τις ἐπιτύχῃ τὴν ἀναπαυτικὴν ἐκείνην διὰ τὸ σῶμά του θέσιν, ἣν ἐπὶ πολὺ διὰ μυρίων λεπτολόγων τακτοποιήσεων καὶ μετακινήσεων ἐπεζήτησεν, εὔχομαι νὰ μὴ συμβῇ εἰς τοὺς ἀναγινώσκοντας τὰς γραμμὰς ταύτας. Διότι ἐγὼ μετ' οὐ πολὺ ἀπεκοιμήθην μακαρίως καὶ δὲν ἐξύπνησα εἰμὴ ὅταν ἐπλησιάζομεν πρὸς τὴν Φραγκφούρτην.

Ἡ πόλις μακρόθεν κατὰ τὰς πρωϊνὰς ὥρας, ὁπότε πυκνὴ ἢ ἀραιὰ ὁμίχλη σκεπάζει πάντοτε τὸν ὁρίζοντα ἐν Γερμανίᾳ, ἐφαίνετο ὡς θάλασσα ἀφ' ἧς ἀνέκυπτον τὰ κωδωνοστάσια, ὡς ἐρυθροὶ πύργοι ἀπομεμονωμένοι ἐντὸς τοῦ πελάγους. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἐπλησιάζομεν, ἡ ὁμίχλη ἠραιοῦτο, ἡ ἀτμοσφαῖρα καθίστατο διαυγεστέρα καὶ κατὰ μικρόν, ὡς ἐὰν ἄμπωτις συνέβαινε βαθμηδὸν ἀποκαλύπτουσα τὰ ἐν τῷ πυθμένι τοῦ πρὶν πελάγους, ἐπεφάνησαν ἐν ἀρχῇ αἱ καπνοδόχοι καὶ εἶτα αἱ στέγαι τῶν οἰκιῶν, τελευταῖον δὲ καὶ ὁλόκληρος ἡ πόλις, ὡς ἡμικύκλιον,

Digitized by Google

ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Μαΐν στηριζόμενον, πρὸς ἀνατολὰς ἐκτεινομένη.

Δὲν γνωρίζω διατί ἡ Φραγκφούρτη προσεπιλέγεται σήμερον ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, ἀντισημιτῶν καὶ μή, *Ἑβραιόπολις* (Juden-Stadt). Τοῦτο εἶνε ἀδικία διὰ τὴν πόλιν, ἐν ᾗ ἐγεννήθη ὁ Γκαῖτε καὶ ὁ Σαβινὺ καὶ ἥτις περιέκλεισε τὴν πρώτην νεότητά των. Εἶνε ὅμως ἀδικία καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν στατιστικὴν ἀκόμη, ἥτις διδάσκει ἡμᾶς ὅτι ἐκ τῶν 130 χιλιάδων κατοίκων τῆς Φραγκφούρτης μόλις αἱ 15 χιλιάδες ἀποτελοῦσι τὸν ἰουδαϊκὸν πληθυσμόν. Καὶ ὅμως εἶνε περίεργον, ὅτι καὶ εἰς ἐμὲ μόλις πατήσαντα τὸ ἔδαφος αὐτῆς τὴν αὐτὴν ἐντύπωσιν προὐξένησε. Διότι ἡ πόλις εἶνε κατ' ἐξοχὴν ἐμπορική. Εἶνε δὲ γνωστόν, ὅτι ἐν Γερμανίᾳ ὅπου ἐμπόριον ἀνεπτυγμένον ἐκεῖ καὶ Ἰουδαίων ὑπεροχή! Ἐν τούτοις ἡ Φραγκφούρτη δὲν διεκρίθη πάντοτε μόνον ὡς ἱερόδουλος τοῦ κερδῴου Ἑρμοῦ. Διότι ἀπὸ Καρόλου τοῦ Μεγάλου μέχρι τοῦ τελευταίου γαλλογερμανικοῦ πολέμου, ἤτοι ἐπὶ ἕνδεκα ὅλους αἰῶνας τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐπλήρωσε πολλάκις τὰς σελίδας τῆς ἱστορίας. Ἐν Φραγκφούρτῃ συνεκλήθη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Καρόλου ἡ ἱστορικὴ ἐκείνη ἐκκλησιαστικὴ σύνοδος, ἐν αὐτῇ ὁ Βαρβαρόσας ἐξελέγη βασιλεὺς τῆς Γερμανίας ὑπὸ τὸ ὄνομα Φρειδερῖκος ὁ Α΄ καὶ ἐν αὐτῇ ἐξελέγοντο μέχρι τῶν ἀρχῶν τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος οἱ γερμανοὶ αὐτοκράτορες, ἀφ' ὅτου Κάρολος ὁ Δ΄ ὥρισεν αὐτὴν φθίνοντος τοῦ ΙΔ΄. αἰῶνος διὰ *χρυσοβούλλου* ὡς τὴν πόλιν τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν. Ἀλλ' ἀρχομένης τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος τὸ ἐν Βιέννῃ συνέδριον κατέστησε τὴν Φραγκφούρτην *πόλιν ἐλευθέραν* καὶ τὸν τίτλον τοῦτον διετήρησεν αὕτη μέχρι τοῦ αὐστροπρωσσικοῦ πολέμου, ὅτε πρωΐαν τινὰ τοῦ Ἰουλίου σῶμα πρωσσικοῦ στρατοῦ ὁδηγούμενον ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ φὸν Φάλκενσταῒν κατέλαβεν αὐτήν. Τέσσαρας δὲ μῆνας μετὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο ἡ Φραγκφούρτη προσηρτήθη ἐπισήμως καὶ ὁριστικῶς εἰς τὸ πρωσσικὸν βασίλειον. Σήμερον οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε ἀγαθὰ τέκνα τῆς πατρίδος Γερμανίας καὶ ὑπερηφάνως ἐπιδεικνύουσιν εἰς τοὺς ξένους τὰς αἰθούσας τοῦ ξενοδοχείου τοῦ *Κύκνου*, ἐν αἷς ὑπεγράφη μεταξὺ Βίσμαρκ καὶ Ἰουλίου Φάβρου ἡ συνθήκη τοῦ 1871.

Ἦτο πρωΐα, καθὼς εἶπον, ὅτε ἔφθασα εἰς Φραγκφούρτην. Τὰ καταστήματα ἤνοιγον τὰ παραθυρόφυλλά των καὶ ἐπεδείκνυον πλοῦτον ἐκθεμάτων ὄπισθεν τῶν μεγάλων ὑέλων τῶν παραθύρων των, θαμβῶν ἐκ τῆς πρωϊνῆς δρόσου. Ἐν τούτοις, καὶ οὕτω τὸ θέαμα ἦτο ἀρκετὰ ἑλκυστικὸν ὥστε νὰ σταματᾷ τοὺς ἀγυιόπαιδας ἢ τοὺς μικροὺς μαθητὰς τῶν σχολείων, τὰς τρυφερὰς μαθητρίας ἢ τὰς νεαρὰς φιλαρέσκους πωλητρίας τῶν καταστημάτων, αἵτινες σπεύδουσαι διασχίζουσι κατὰ τὰς πρωϊνὰς ὥρας τὰς ὁδοὺς τῶν εὐρωπαϊκῶν πόλεων, συλλέγουσαι ἐδῶ μὲν ἓν μειδίαμα ἢ ἓν βλέμμα, ἐκεῖ δὲ ἕνα γλυκὺν λόγον ἢ ἓν ἐπιφώνημα θαυμασμοῦ. Καὶ ταῦτα μὲν ἦσαν ἡ εὐάρεστος ὄψις τῆς Φραγκφούρτης, ἥτις προσέπεσεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου μόλις ἀφικομένου. Ἀλλ' εἶχε καὶ τὰ σκιερὰ αὐτῆς μέρη ἡ ἐντύπωσις, τόσῳ μᾶλλον καταφανέστερα, ὅσῳ οἱ διαβάται κατ' ἐκείνας τὰς ὥρας ἦσαν ἀραιότεροι. Καὶ Ἰουδαίων λοιπὸν νυσταλέοι ὀφθαλμοὶ μὲ ἠτένισαν καὶ δοδοθεραπόντων ἀηδὴς προθυμία ἐν τῷ σταθμῷ μ' ἐστενοχώρησε, καὶ ἁμαξηλατῶν λῃστρικαὶ ἀπαιτήσεις μοὶ ἐτάραξαν τὰ νεῦρα καὶ προσκολλήσεις αὐτοκλήτων καὶ ῥυπαρομόρφων Ἑβραίων ὁδηγῶν μὲ ἀπήλπισαν! Οὕτως ὥστε μικροῦ δεῖν ἀπέβαλα τὴν πρωϊνήν μου εὐδιαθεσίαν, ἂν μὴ ἔδιδον ἐγὼ αὐτὸς πέρας εἰς πάντα ταῦτα, καταφυγὼν εἰς τὸ πρῶτον τυχὸν ξενοδοχεῖον, ὅπου ἡ ὑποδοχὴ ὑπῆρξε προθυμοτάτη, ἀπὸ θαυμασίου λουτροῦ ἀρχίσασα καὶ εἰς ἐξαίσιον καφὲν μετὰ γάλακτος λήξασα. Οὕτω δὲ ἀναζωογονηθεὶς καὶ ἀνακτήσας τὴν πρὸ μικροῦ κινδυνεύσασαν φαιδρότητά μου ἐξῆλθον εἰς τὰς ὁδούς, ὅπου ἡ κίνησις ἦν ἤδη λίαν ζωηρὰ καὶ ἠκολούθησα τὸ πολυπληθέστερον ῥεῦμα, ὅπερ παραδόξως μὲ ἔφερεν εἰς τὴν ἀγοράν.

Ἡ ἀγορὰ τῆς Φραγκφούρτης εἶνε οἰκοδόμημα παραλληλόγραμμον καταλαμβάνον χῶρον ὑπερτετρακισχιλίων τετραγωνικῶν μέτρων. Ἀποτελεῖ δὲ ὁλόκληρον μίαν ἀπέραντον ὑαλόσκεπῆ στοὰν ἐπὶ σιδηρῶν στηλῶν στηριζομένην καὶ εἰς δύω πατώματα διῃρημένην. Διὰ τὴν κατασκευὴν αὐτῆς ἐδαπανήθησαν 750 χιλιάδες μάρκων, δικαίως δὲ θεωρεῖται ὡς ἓν τῶν μᾶλλον ἀξιοθεάτων ἱδρυμάτων τῆς πόλεως.

Μ' ἐξέπληξε τὸ κατ' ἀρχὰς ἡ ἐν τῇ ἀγορᾷ συρροὴ τοῦ πλήθους καὶ πολὺ περισσότερον ἡ σύνθεσις αὐτοῦ. Διέκρινα μεταξὺ τῶν διαγκωνιζομένων ὑπὸ τοὺς ὑαλοσκεπεῖς θόλους τῆς στοᾶς ὅλα τὰ εἴδη τῶν κατοίκων τῆς Φραγκφούρτης. Ὅλαι αἱ κοινωνικαὶ τάξεις, ὅλοι οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν διακρίσεων, ἃς μεταξὺ ὄντων ὁμοίων, πάντων ἀπογόνων τοῦ πρωτοπλάστου, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τέκνων τοῦ πολιτισμοῦ, ἐδημιούργησαν ὁ πλοῦτος ἢ αἱ παραδόσεις, τὸ πνεῦμα ἢ αἱ προλήψεις, τὸ κάλλος ἢ αἱ ὁρμαί, συνωστίζοντο ἐκεῖ. Ἐδῶ δροσερά τις φιλάρεσκος, προδίδουσα δι' ὅλης αὐτῆς τῆς κομψότητος πόσον ἐπετηδεύθη τὴν πρωϊνὴν ἀτημελησίαν της, περιφέρεται εἰς τὸ διαμέρισμα τῶν λαχανικῶν, σύρουσα ὄπισθεν αὐτῆς θαυμαστὰς τοὺς κομψοτέρους νεανίσκους τῆς Φραγκφούρτης, καὶ ἐξετάζει μετὰ τοιαύτης προσοχῆς τὴν ποιότητα τῶν λαχάνων, ὡς ἐὰν μεταξὺ αὐτῶν ἐπρόκειτο νὰ ἐκλέξῃ μίαν τῶν δι'

Digitized by Google

αὐτὴν πασχουσῶν καρδιῶν. Καὶ παρεκεῖ ὅπου πωλοῦνται τὰ θηράματα, ὑπὸ τὸ μακρὺ ἐκεῖνο διαμέρισμα ὅπου πᾶν πτερωτὸν ἐκτίθεται εἰς πώλησιν, ἡ ζωηρὰ κίνησις δὲν ἀφίνει καιρὸν εἰς τὸν παρατηρητὴν νὰ σημειώσῃ σκηνὰς καὶ λεπτομερείας. Διότι τὰ δύω τρίτα τῶν ἐκεῖ περιφερομένων δὲν ἦλθον ν' ἀγοράσουν θηράματα, ἀλλ' ἐξῆλθον πρὸς θήραν τῶν ἀγοραστριῶν. Καὶ διὰ τοῦτο τὴν τρυφερὰν ἐκείνην καὶ δειλὴν κόρην, ἥτις μὲ τὸν ἀπαραίτητον εἰς τὰς γερμανίδας κόσμιον κοφινίσκον ἀνηρτημένον ἀπὸ τοῦ βραχίονος σπεύδει νὰ συμπληρώσῃ τὰς ἀγορὰς της, προσπαθοῦσι νὰ πλησιάσωσι, σπεύδοντες ὁμοίως, οἱ κατακτηταὶ νεανίαι. Καὶ ἐνῷ ἐκείνη φεύγει αὐτοὺς διὰ μυρίων ἑλιγμῶν καὶ οὗτοι παρακολουθοῦσιν αὐτὴν ἐπιμόνως, ἡ σκηνὴ παρίσταται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου, ὡς ἀληθὴς θήρα, οὐχὶ περδίκων ἢ φασιανῶν, οἵτινες ἀπὸ τοῦ ῥάμφους ἤδη κρεμάμενοι προκαλοῦσι τοὺς ἀγοραστάς, ἀλλὰ θήρα κορασίδος παρὰ τὰ ἀληθῆ θηράματα γινομένη.

Ἀλλ' ἐὰν αὕτη ἀφανίζεται διὰ μέσου τοῦ πλήθους ἀφίνουσα εἰς ἀπελπισμὸν τοὺς θηρευτάς της, ἡ ἄλλη ἐκείνη ῥοδοπάρειος χωρική, ἥτις ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς στήλης στηρίζουσα τὸ εὔπλαστον σῶμα αὐτῆς τίλλει σεβασμίαν χῆνα, ῥίπτει βλέμμα τόσον γλυκὺ ἐπὶ ὡραίου ὑλάνου μειδιῶντος αὐτῇ, ὥστε, ὁ ἄπτερος αὐτὸς κάμνει πτερὰ ἵνα εὑρεθῇ δι' ἑνὸς βήματος πλησίον της καὶ ν' ἀνταλλάξῃ μετ' αὐτῆς ἕνα λόγον γλυκὺν ἢ μίαν χειραψίαν, ἐνῷ τὸ εἰς χεῖρας της πτερωτὸν τ' ἀποβάλλει. Καὶ ἰδοὺ πῶς λύεται καὶ τὸ μέγα πρόβλημα, ὅτι μία ὡραία κόρη δύναται διὰ τῆς χειρὸς μὲν ν' ἀφαιρῇ πτερά, διὰ τοῦ βλέμματος δὲ νὰ διδῃ τοιαῦτα εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν στιγμήν.

Ἐν γένει δὲ εἰς τὸ τμῆμα αὐτὸ ἡ κίνησις εἴτε εἰς βρῶσιν πτηνῶν, εἴτε εἰς βορὰν καρδιῶν ἀφώρα, ὑπῆρξεν ἐκ τῶν ζωηροτάτων, ἵνα ἀποδειχθῇ ἴσως ὅτι τὰ δίποδα, εἴτε πτερωτὰ εἴτε ἄπτερα εἰσίν, προώρισται νὰ πρωταγωνιστῶσιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

Ὅπου δὲ ἂν ἔστρεφα τὸ βλέμμα ἐντὸς τῆς ἀγορᾶς αἱ ἐμπορικαὶ συναλλαγαὶ ἡμιλλῶντο πρὸς τὰς ἀνταλλαγὰς μειδιαμάτων, αἰσθημάτων, βλεμμάτων καὶ ὅλων τῶν εἰς *ματων* οὐδετέρων, ἐπιστολῶν, ἀνθέων, στεναγμῶν κλπ! Διότι ἡ ἀγορὰ τῆς Φραγκφούρτης δὲν εἶνε μόνον ὁ τόπος ἐν ᾧ ἱκανοποιεῖται ὁ στόμαχος τοῦ μᾶλλον γαστριμάργου, ὅσον καὶ τοῦ μᾶλλον λιτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐντευκτήριον τῶν αἰσθηματιῶν ἢ τῶν φιλαρέσκων, τῶν ἀργῶν ἢ τῶν κομψευομένων, ὅσον καὶ τῶν ἀγαθῶν οἰκοκυρῶν ἢ τῶν ξενοδόχων, τῶν οἰκογενειαρχῶν ἢ τῶν ὑπηρετριῶν.

Ἡ ἀγορὰ αὕτη εἶνε κρᾶμά τι πλατείας καὶ ἀγορᾶς, περιπάτου καὶ ἐμπορίου, τόπου διασκεδάσεως καὶ τόπου συναλλαγῆς. Δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐκεῖνος ἐκεῖ ὁ νεανίας νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἀγοράν, διότι ἄλλος φροντίζει δι' αὐτόν, ἀλλ' ἔρχεται διότι θὰ ἴδῃ ἐκείνην, καὶ ἂν τὴν συναντήσῃ εἰς τὸ διαμέρισμα τῶν ἀνθέων, θὰ τῇ προσφέρῃ ἓν ἄνθος συνοδεύων αὐτὸ δι' ἐκφραστικοῦ λογίου ἢ βλέμματος ἢ χειραψίας ἢ στεναγμοῦ! Ἀλλ' οὔτε ἡ ἄλλη ἐκείνη, ἡ κυλίουσα τὴν μεταξωτὴν ἐσθῆτά της ἀνὰ μέσον τῶν βουτύρων καὶ τῶν κρομμύων εἶχεν ἀνάγκην νὰ ἔλθῃ αὐτοπροσώπως εἰς τὴν ἀγοράν, διότι ἡ παρακολουθοῦσα αὐτὴν ὑπηρέτρια ἤρκει πρὸς τοῦτο, ἀλλ' ἦλθε διότι ὑπεσχέθη νὰ τὴν ἴδῃ ἐκεῖνος, ἢ διότι ἀρέσκεται νὰ θαυμάζηται. Καὶ οὕτως ἀκούει τις τὴν κυρίαν, ἐνῷ ἡ ὑπηρέτρια ἐκλέγει γεώμηλα, ὁμιλοῦσαν περὶ τοῦ χθεσινοῦ μελοδράματος ἢ περὶ νέου μικροῦ σκανδάλου μετά τινος πλουσίου ἰουδαίου, οὗτινος οὔτε ἡ ἐντελὴς ἀγγλικὴ περιβολή, οὔτε τὸ ἐν τῇ κομβιοδόχῃ ῥόδον ἠδυνήθησαν νὰ καταστήσωσιν ἀφανὲς τὸ προδοτικὸν σχῆμα τῆς ἰουδαϊκῆς ῥινός του.

Τοιαύτας σκηνὰς συναντῶν ἀνὰ πᾶν βῆμα περιηρχόμην τὴν ἀγορὰν διῃρημένην εἰς τμήματα, ἐν ἑκάστῳ τῶν ὁποίων οἱ πωληταὶ τοῦ αὐτοῦ εἴδους παρατεταγμένοι ἐξαντλοῦσιν εὐγλωττίαν καὶ ἀφώνους προσκλήσεις πρὸς πώλησιν τοῦ ἐμπορεύματός των. Καὶ κατὰ μέρος ἀφεὶς τοὺς ἀγοραστὰς ἐσπούδαζον τοὺς πωλητὰς καὶ τὰς πωλητρίας, ἐδῶ μὲν θαυμάζων τὴν δρόσον τῶν παρειῶν τῆς χωρικῆς κορασίδος, ἥτις πωλεῖ τοὺς μελιτοπλακοῦντας (Honig-Kuchen) τοῦ χωρίου της, ἐκεῖ δὲ διασκεδάζων μὲ τὴν ἀφέλειαν τῆς ἄλλης ἐκείνης γελοέσσης καὶ ἀνοικτοκάρδης, ἥτις μὲ προκαλεῖ ν' ἀγοράσω ὀλίγα ἄνθη διὰ τὴν ἀγαπημένην μου, καὶ ἀπωτέρω καταβάλλων ἀρρήτους προσπαθείας ὅπως ἐννοήσω τὴν διάλεκτον τῆς γραίας τυροπώλιδος, ἥτις μεταξὺ τῶν προτερημάτων τοῦ τυροῦ της εὕρισκε καὶ τὴν ἀνυπόφορον ὀσμήν του, οὖσαν, κατὰ τὸ λέγειν αὐτῆς, τὸ κυριώτατον γνώρισμα τῆς καλῆς γεύσεως!

Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ζαλισθεὶς ἐκ τῆς κινήσεως τοῦ πλήθους καὶ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ὀσμῶν, αἵτινες ἀλληλοδιαδόχως προσέβαλλον τὴν ὄσφρησίν μου, ἀνεζήτησα μίαν τῶν ἐξόδων, καὶ ὅτε εὑρέθην ἐν τῇ ὁδῷ, παρετήρησα, ὅτι ἀπεκόμισα ἐκεῖνο ὅπερ ἀδύνατον εἶνε ν' ἀποφύγῃ ὁ ἐπισκέπτης τῆς στοᾶς, ὀσμὴν δηλαδὴ παράδοξον ἐνέχουσαν πᾶσαν τὴν κλίμακα τῶν ἀρωμάτων, ἀπὸ τοῦ τῶν ῥόδων μέχρι τοῦ τῶν κρομμύων, δι' ἧς ἡ ὑπὸ τὴν στοὰν ἀτμοσφαῖρα εἶχε ποτίσει τοὺς πόρους τῶν ἐνδυμάτων μου!

Ἐν Βερολίνῳ. Ρ.

[Ἕπεται συνέχεια].

Digitized by Google

Η ΟΝΟΜΑΤΟΘΕΣΙΑ ΤΩΝ ΟΔΩΝ

τῆς πόλεως Ἀθηνῶν.

—

Ἐν τῇ ἀναπτύξει ἣν ἔλαβεν ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, ὑπερδιπλασιασθεῖσα κατ' ἔκτασιν ἐν διαστήματι ὀλίγων ἐτῶν, φυσικὸν ἦν νὰ χαράσσωνται νέαι ὁδοὶ καθ' ἑκάστην, αἵτινες μένουσαι ἀνώνυμοι ἀπετέλεσαν ἐν συνόλῳ τοσοῦτον μέγαν ἀριθμὸν, ὥστε κατήντησαν αἱ ἀνώνυμοι ὁδοὶ νὰ ὑπερβαίνωσι κατὰ πολὺ τὰς ὠνομασμένας. Τοῦτο δὲ ἀποδεικνύεται δι' ἀριθμῶν, διότι ἐνῷ αἱ ὁδοὶ τῆς πόλεως ἐν συνόλῳ ἀνέρχονται κατὰ προσέγγισιν εἰς 440 καὶ εἰς 23 πλατείας, ὀνόματα εἶχον μόνον 160 ὁδοὶ καὶ 12 πλατεῖαι. Ἐντεῦθεν τὸ ἔργον τῆς ὀνοματοθεσίας τῶν ὁδῶν ἦν λίαν δυσχερὲς, καὶ διὰ τοῦτο καίτοι ἐν τῷ παρελθόντι ἐγένοντο διάφοροι ἀπόπειραι πρὸς τοῦτο καὶ ἐπιτροπαὶ ποικίλαι συνέστησαν, ἡ ἐργασία δὲν ἤγετο εἰς πέρας πρὸς μεγάλην βλάβην τῶν συμφερόντων τῶν πολιτῶν, οἵτινες διὰ τῶν ἐπανειλημμένων «Ὁδὸς Ἀνωνύμου», ὅπως κοινῶς ἐχαρακτηρίζοντο, ὑφίσταντο μυριοτρόπως ζημίας. Οὐχ ἧττον δὲ τῶν πολιτῶν ἐζημιοῦτο καὶ ἡ δημοσία καὶ ἡ δημοτικὴ ὑπηρεσία τῆς πόλεως.

Ἡ λύσις τοῦ ἐκκρεμοῦς τούτου ζητήματος ὀφείλεται μεταξὺ ἄλλων εἰς τὴν φιλεργίαν τοῦ νέου δημοτικοῦ ἡμῶν συμβουλίου, ὅπερ ἀνανεώσαν τὴν ἤδη ὑφισταμένην ἐπιτροπὴν καὶ καταρτίσαν αὐτὴν ἐκ τῶν καὶ ἤδη ὑπαρχόντων κκ. Ν. Γ. Πολίτου καὶ Δ. Α. Κορομηλᾶ καὶ τοῦ δημοτικοῦ συμβούλου κ. Μ. Π. Λάμπρου ἀπήτησε τὴν ταχεῖαν τοῦ ἔργου περάτωσιν.

Ἡ ἔκθεσις τῆς ἐπιτροπῆς ἀνεγνώσθη ἐν τῇ προχθεσινῇ συνεδριάσει καὶ συνάμα ὁ κατάλογος τῶν νέων ὀνομάτων, ὅστις ἐγένετο ἐν τοῖς πλείστοις δεκτὸς ὡς ὑπεβλήθη, μετά τινων προσθηκῶν. ἃς προέτειναν τινὲς τῶν δημοτικῶν συμβούλων ἢ ὁ κ. Δήμαρχος.

Ἀναφέρομεν ἐνταῦθα τὰ κυριώτερα τῶν νέων ὀνομάτων.

Καὶ ἐν πρώτοις αἱ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν Ἀνακτόρων καὶ εἰς τὴν πλατεῖαν αὐτῶν ἄγουσαι λεωφόροι ὠνομάσθησαν ἡ μὲν «Ὄθωνος» ἡ δὲ «Γεωργίου». Προτάσει δὲ τοῦ κ. Δημάρχου καὶ πρὸς ἀνταπόδοσιν φιλοφρονήσεως τοῦ Δημοτικοῦ συμβουλίου Μασσαλίας ἡ πρὸς τὴν Γαλλικὴν Σχολὴν ἄγουσα ὠνομάσθη ὁδὸς «Μασσαλίας».

Ἀπερρίφθη ἡ πρότασις τοῦ νὰ μετονομασθῶσί τινες τῶν ὑφισταμένων ὁδῶν πρὸς ἀποφυγὴν συγχύσεως, ἐγένετο δὲ δεκτὸν μόνον ὅπως ὀνομασθῶσι διὰ νέων ὀνομάτων αἱ παρεκτάσεις μακρῶν ὁδῶν διασχιζομένων ὑπὸ πλατειῶν ἢ αἱ καμπαὶ τοιούτων. Οὕτως ἡ παρέκτασις τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς ὠνομάσθη «Ὁδὸς τῆς Γ' Σεπτεμβρίου».

Τὰ κυριώτερα ἱστορικὰ ὀνόματα ἀνδρῶν τῆς ἐπαναστάσεως καὶ μαχῶν διασήμων ἐτέθησαν εἰς διαφόρους ὁδούς. Ὠνομάσθησαν οὕτως ὁδὸς Κανάρη, Ὑψηλάντου, Τομπάζη, Ζαΐμη, Μαυροκορδάτου, Τρικούπη, Δεληγιάννη, Πετμεζᾶ, Σαχτούρη, Μαυρομιχάλη, Βαλτετσίου, Ἐρεσσοῦ, Χίου, Καματεροῦ, Ναυαρίνου κτλ. Δὲν ἐλησμονήθησαν οἱ ἀείμνηστοι ἱδρυταὶ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας καὶ οὕτω μία μὲν πλατεῖα ὠνομάσθη πλατεῖα «Φιλικῆς Ἑταιρίας», πολλαὶ δὲ ἀνώνυμοι ἔλαβον τὰ ὀνόματα τῶν πρώτων φιλικῶν Σκουφᾶ, Τσακάλωφ, Ἀναγνωστοπούλου, Κουμπάρη κτλ.

Ἡ νεωτέρα ἡμῶν φιλολογία παρέσχεν ὀνόματα εἰς ὁλόκληρον τὸ ὄπισθεν τοῦ Πανεπιστημίου τμῆμα. Καὶ ὁ Κορνάρος, καὶ ὁ Σοῦτσος, καὶ ὁ Ζαλοκώστας, καὶ ὁ Βαλαωρίτης, καὶ ὁ Γαλανὸς, καὶ ὁ Σουρμελῆς παρέσχον ὀνόματα εἰς ὁδούς. Ἐκ τῶν εὐεργετῶν τῆς Ἑλλάδος ὠνομάσθη ὁλόκληρον ἄλλο τμῆμα. Οὕτω καὶ ὁδὸν Γλάδστωνος, καὶ ὁδὸν Γκυίλφορδ, καὶ ὁδὸν Βεραντζέρου, καὶ ὁδὸν Οὐγῶ, καὶ ὁδὸν Διδότου, καὶ ὁδὸν Γαμβέττα, καὶ ὁδὸν Λενορμὰν ὠνόμασε τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, ἐνῷ συγχρόνως ἐβάπτιζε τρεῖς συνεχεῖς ὁδοὺς διὰ τῶν ὀνομάτων τῶν τριῶν ἐν Ναυαρίνῳ ναυάρχων, Κοδριγκτῶνος, Χαΐδεκ καὶ Δεριννύ.

Αἱ ἀθηναϊκαὶ οἰκογένειαι δὲν ἐλησμονήθησαν καὶ πολλαὶ ὁδοὶ τῆς παλαιᾶς κυρίως πόλεως ὠνομάσθησαν διὰ τῶν ἐπιφανεστέρων ἐκ τούτων τῶν ὀνομάτων.

Ἀλλὰ πλὴν τούτων, τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἔλαβεν ὑπ' ὄψει τὰς ἀρχαίας καὶ μεσαιωνικὰς ἀναμνήσεις τῆς ἱστορίας τῆς πόλεως. Οὕτω δ' ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς συνεπλήρου προτάσει τῆς ἐπιτροπῆς τὰς ἀρχαίας ὀνομασίας τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως, προσέθεσεν ἐκ τῶν μεσαιωνικῶν ὁδοὺς Ἀκομινάτου, Χαλκοκονδύλη, Θεοφανοῦς, Ἀθηναΐδος, Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας, Ἡρακλείου, Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος. Ἐκ δὲ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων δὲν ἐλησμονήθη οὔτε ὁ Μάρκος Αὐρήλιος, οὐδ' ὁ Ἡρώδης ὁ Ἀττικὸς, οὐδ' ἡ σύζυγός του Ῥηγίλλη.

Οἱ δ' ἐξέχοντες τῶν ἀποθανόντων πολιτευτῶν παρέσχον ὁμοίως ὀνόματα ὁδῶν καὶ οὕτω θὰ ἔχωμεν καὶ ὁδοὺς Κουμουνδούρου, Δεληγεώργη καὶ Βούλγαρη.

Τοιοῦτον ἐν συνόψει τὸ ἔργον τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου, περὶ οὗ ἀπεφασίσθη, ἵνα ἐκτυπωθῇ ἐν ἰδίῳ τεύχει μετ' ἐπεξηγήσεως ἱστορικῆς τῶν κυριωτέρων ὀνομάτων καὶ μετὰ τοπογραφικοῦ χάρτου τῶν Ἀθηνῶν φέροντος τὰ ὀνόματα πάντα[1].

1. «Ἐφημερίς».

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Η δύναμις τῆς ἕξεως:

Μετὰ μακρὸν χωρισμὸν δύο φίλοι συναντῶνται πάλιν, καὶ μετὰ τὰς συνήθεις ἐρωτήσεις ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον:

— Καὶ ἡ μητέρα σου τί κάμνει; καλά;

— Πολὺ καλά, εὐχαριστῶ.

— Θὰ εἶνε πολὺ γραῖα βέβαια. Ζῇ;

— Ὄχι, ἀπέθανε!

— !!!

***

Μαθητὴς φέρεται ἐνώπιον τοῦ διδασκάλου, διότι ἐφωράθη κλέπτων πρᾶγμά τι.

Ὁ διδάσκαλος αὐστηρῶς. — Δὲν 'ξεύρεις, παιδί μου, ὅτι ἡ κλοπὴ εἶνε κάκιστον πρᾶγμα; Ἐὰν κανεὶς σοῦ ἔκλεπτεν ἐσένα τὸ καπέλλο σου, τί θὰ ἔλεγες; (Σιωπή). Λέγε τί θὰ ἔκαμνες ἐὰν σοῦ ἔκλεπτε κανεὶς τὸ καπέλλο σου;

Ὁ μαθητὴς κλαίων. — Θὰ ἔλεγα τοῦ πατέρα μου νὰ μ' ἀγοράσῃ ἕνα ἄλλο καπέλλο!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἡ συκοφαντία ὁμοιάζει πρὸς τὸ κίβδηλον νόμισμα, τὸ ὁποῖον δὲν τολμᾷ μέν τις νὰ ἐκδώσῃ ὁ ἴδιος, ἀλλ' ὅταν περιέλθῃ εἰς χεῖράς του τὸ θέτει εἰς κυκλοφορίαν ἀσυστόλως.

—

Τοῦ γήρατος αἱ συμβουλαὶ φωτίζουσιν, ἀλλὰ δὲν θερμαίνουσιν, ὡς ὁ ἥλιος τὸν χειμῶνα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Οἱ κατὰ τὸ 1883 εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἀφικόμενοι μετανάσται συνεποσώθησαν εἰς 558,000, ἤτοι ὑπῆρξαν κατὰ 154,000 ὀλιγώτεροι τῶν κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος καταπλευσάντων. Ἐκ τῶν μεταναστῶν τούτων οἱ πλεῖστοι σχετικῶς ἦσαν Γερμανοί, ἀριθμούμενοι εἰς 180,000. Τὸ ὄγδοον περίπου τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ, 65,000, ἦσαν Ἰρλανδοί, 100,000 ἦσαν ἐξ Ἀγγλίας, Σκωτίας καὶ Οὐαλλίας, 50,000 ἐκ Σουηδίας καὶ Νορβηγίας. Ἐκ τῶν ἀφικομένων, 1700 περίπου, ἐν οἷς 500 Ἰρλανδοί, ἐστάλησαν ὀπίσω.

***

Ὅτε ἡ ἤδη μεγάλη τῶν Ἀμερικανῶν Συμπολιτεία διεκδικοῦσα τὴν πολιτικὴν αὐτῆς ἀνεξαρτησίαν κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα, ἔρριψε τὸν περὶ τῶν ὅλων κύβον ἐν τῷ κατὰ τῶν Ἄγγλων πολέμῳ, ἐστάλη πρεσβευτὴς τῆς Ἀμερικῆς εἰς Γαλλίαν ὁ μέγας ἀληθῶς πολίτης Φραγκλῖνος. Μεταβὰς οὗτος εἰς Παρισίους ἐπὶ τῆς βασιλείας Λουδοβίκου τοῦ ΙϚ', ὅπως συνομολογήσῃ συμμαχίαν μετὰ τῆς Γαλλίας, ἐνεφανίσθη οὐ μόνον οὐδὲν παράσημον φέρων, ἀλλὰ καὶ πάντη πενιχρῶς ἐσταλμένος· ἐρωτηθεὶς δὲ διὰ τὸ λιτὸν τοῦ ἱματισμοῦ ὑπὸ τῶν περὶ τὸν βασιλέα ἐκθάμβων γενομένων ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τοῦ πράγματος, ἀπεκρίνατο ὡς ἑξῆς· «Ἡ πατρίς μου εἶνε ἐνδεής, μάχεται δὲ πρὸς δύναμιν πλουσιωτάτην καὶ κραταιάν· ὅθεν ἀνάγκη οἰκονομίας καὶ λιτότητος, οὐχὶ δὲ ἐπιδείξεων».

***

Αἱ διάφοροι βιομηχανίαι, αἵτινες ὑπῆρχον ἐν Παναμᾷ εἰς τὴν περιφέρειαν ἔνθα ὀρύσσεται ἡ διῶρυξ, ἔλαβον ἤδη μεγάλην ἀνάπτυξιν, ἀφ' ὅτου ἤρξατο ἡ ἐκτέλεσις τοῦ γιγαντείου ἔργου τοῦ Λεσσέψ. Μία τοιαύτη βιομηχανία εἶνε καὶ ἡ ἁλιεία τῶν μαργαριτοφόρων ὀστράκων, ἥτις ἔκτοτε ἰδιαζόντως ἀνεπτύχθη, ὡς μαρτυροῦσι τὰ λαμπρὰ εὑρήματα τῶν τελευταίων ἡμερῶν, ὧν δείγματα ἐκτίθενται ἐν Λονδίνῳ, ἐν τοῖς παραθύροις τοῦ καταστήματος τοῦ μεγάλου ἀδαμαντοπώλου Bensen. Θαυμάζεται ἰδίως εἷς ἐξαίσιος μαργαρίτης τελείου σχήματος, βάρος ἔχων περὶ τὰ 10 γραμμάρια, ὃν δικαίως ὠνόμασαν διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Λεσσέψ, εἰς ὃν βεβαίως ὀφείλει τὴν τύχην τοῦ νὰ ἀνασυρθῇ ἐκ τοῦ βυθοῦ τοῦ Ὠκεανοῦ. Ὁ μαργαρίτης οὗτος εἶνε ὁ ὡραιότερος ἐξ ὅσων ἀνεκαλύφθησαν ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν, καὶ δύναται νὰ καταλεχθῇ μεταξὺ τῶν περιφημοτέρων τοιούτων.

***

Ὁ νῦν Σουλτάνος τῆς Τουρκίας εἶνε θερμὸς ἐραστὴς τῆς μουσικῆς, ἰδίως δὲ τῆς Εὐρωπαϊκῆς. Ὁσάκις περιώνυμός τις ἀοιδὸς ἢ μουσουργὸς ἀφικνεῖται εἰς Κωνσταντινούπολιν, προσκαλεῖ αὐτὸν εἰς τ' ἀνάκτορα. Οὕτω πρό τινος μετὰ συναυλίαν τελεσθεῖσαν ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν θυμάτων τῆς πυρκαϊᾶς τοῦ Χάσκιοϊ, ὁ Σουλτάνος ἀπένειμε παράσημα εἰς δύο κυρίας εἰς ἔνδειξιν τῶν εὐχαριστιῶν του ἐπὶ τῇ συμμετοχῇ αὐτῶν ἐν τῇ συναυλίᾳ.

Ὁ Σουλτάνος ἐξακολουθεῖ εἰσέτι ἐγγυμναζόμενος εἰς τὸ κλειδοκύμβαλον, ἴδιον πρὸς τοῦτο διδάσκαλον ἔχων, ἡ δὲ αὐτοκρατορικὴ μουσικὴ εἶνε ἤδη γνωστὴ ὡς μουσουργοῦσα ἀκριβέστατα ἐκλεκτότατα μουσικὰ τεμάχια. Ἑκάστην παρασκευήν, ὅτε ὁ Σουλτάνος μεταβαίνει πρὸς προσκύνησιν εἰς τὸ Τέμενος, ἡ μουσικὴ αὕτη κατὰ τὴν διάβασιν παίζει τεμάχια μελοδραμάτων.

ΑΘΗΝΗΣΙ. — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 423 – Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' — Συνδρομὴ ἐτησία · Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι — Γραφεῖον Διευθ.: Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. — 5 Φεβρουαρίου 1884

ΑΙ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ

[Μυθιστορία τῆς κυρίας Ouida. *(Louise de la Ramée)*. Μετάφρασις 'Αγγέλου Βλάχου].

—

Ἡ κόμησσα Σάρτερυς (ἐν Milton Ernest, Berks, τῆς 'Αγγλίας) πρὸς τὸν Ἐρρῖκον Χόλλυς (ἀγγλικὴν πρεσβείαν), εἰς Ῥώμην.

16 Ἰουνίου 1881. Στείλατέ μου κανένα, νὰ ζωγραφήσῃ τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν Λαίδην Σάρτερυς.

Ἐξηγηθῆτε καθαρώτερα τί θέλετε: Ζωγραφίαν ἐπὶ ὑγροῦ τοίχου, ἐλαιογραφίαν ἢ ὑδατογραφίαν; ἐπὶ ξύλου, μεταξωτοῦ, ἢ γύψου;

Ἡ Λαίδη Σάρτερυς πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἐπὶ ὑγροῦ τοίχου. Ἐπεῖγον. Οἱ πρίγκιπες ἀναγγέλλουν ἐπίσκεψιν.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Περιττὸν εἶνε, φιλτάτη μου Ἐσμέα, νὰ ἐξακολουθήσωμεν τηλεγραφοῦντες. Ἡ ὑπόθεσις δὲν τελειώνει τοιουτοτρόπως. Γνωρίζεις ἀρκετὰ ἀπὸ καλλιτεχνίαν, ὥστε νὰ μὴν ἀγνοῇς, ὅτι χρειάζεται περισσότερος καιρὸς διὰ νὰ ζωγραφηθῇ μία αἴθουσα χοροῦ παρὰ διὰ νὰ στρωθῇ μὲ γαλλικὸν τοιχόχαρτον. Ἡ αἴθουσά σου εἶνε μεγάλη ὅσον καὶ ἡ τοῦ μεγάρου Κολόννα. Ἂν ἀποταθῇς εἰς ἀληθινὸν καλλιτέχνην — καὶ δὲν θέλεις βέβαια κανένα ἀντιγραφέα — ἡ ἐργασία θὰ διαρκέσῃ πολὺ καὶ θὰ στοιχίσῃ ἀκριβά. Ὑποθέτω δὲ πρὸς τιμήν σου, ὅτι θέλεις κάτι πρωτότυπον. Πότε περιμένεις τοὺς πρίγκιπας; Ἔχω ἐδῶ ἄνθρωπον κατάλληλον, ἀλλ' ἀμφιβάλλω ἂν θὰ συναινέσῃ ν' ἀναλάβῃ τὸ ἔργον, καί, ἐκτὸς τούτου, θὰ ζητήσῃ καὶ μακρὰν προθεσμίαν.

Ἡ Λαίδη Σάρτερυς πρὸς τὸν αὐτόν.

Στείλατε τὸν ἄνθρωπον. Ἡ Αὐτοῦ Βασιλικὴ Ὑψηλότης δὲν ὥρισε τὴν ἡμέραν τῆς ἐπισκέψεώς του.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Συγχώρησον, ἀγαπητή μου Ἐσμέα, νὰ σοῦ παρατηρήσω, ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶνε δεμάτια σιγάρων, τὰ ὁποῖα στέλλονται ὡς δείγματα διὰ τοῦ ταχυδρομείου. Σοῦ ἔγραφα, ὅτι δὲν ἤμην βέβαιος, ἂν ὁ καλλιτέχνης τὸν ὁποῖον εἶχα κατὰ νοῦν ἤθελε συναινέσει ν' ἀναλάβῃ τὴν διακόσμησιν τῆς αἰθούσης σου. Ἔκτοτε τοῦ ὑπέδειξα πλαγίως τὸ πρᾶγμα, καὶ δὲν μ' ἐφάνη νὰ ἔχῃ καμμίαν δυσκολίαν εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου σου. Εἶνε καλλιτέχνης διακεκριμένος, μεγαλοφυὴς μάλιστα, καίτοι ἐντελῶς ἄγνωστος μέχρι τοῦδε. Εἰς τὴν Ἰταλίαν, πᾶς ἄνθρωπος μὴ βαδίζων ἐπὶ τῆς πεπατημένης ὁδοῦ, ἠμπορεῖ νὰ μακρανθῇ μένων ἄγνωστος ὅλην του τὴν ζωήν. Κατὰ τὴν οἰκτρὰν καὶ πρόστυχον ἐποχήν μας, τὰ πρόστυχα πράγματα ἐκτιμῶνται περισσότερον. Ἐννοεῖται, ὅτι, ἂν δεχθῇ τὴν πρότασιν, πρέπει ν' ἀποφασίσῃς μεγάλην χρηματικὴν θυσίαν. Ὑποθέτεις, πόσην; ἀμφιβάλλω. Ὁπωσδήποτε, καλὰ θὰ κάμῃς νὰ τὸ συλλογισθῇς. Ἀλλὰ μ' ἔρχεται μία ἄλλη ἰδέα. . . Μήπως τυχὸν δὲν εἶνε εὐπρεπές; Οὔτε νέος εἶνε. . . οὔτε ἡλικιωμένος. Τὸ ἐξωτερικόν του ὅμως εἶνε πολὺ εὐάρεστον. Φοβοῦμαι μήπως τὸ πρᾶγμα δὲν εἶνε ἐντελῶς σύμφωνο- πρὸς τὰ παραδεδεγμένα, καὶ δὲν ἀγνοεῖς ὅτι ἐγὼ κατηγοροῦμαι, ὁσάκις σοῦ συμβῇ νὰ τὰ παραβῇς.

Πάντοτε πρόθυμος.

Ἡ Λαίδη Σάρτερυς πρὸς τὸν αὐτόν.

Στείλατέ τον. Πληρώσατε ὅ,τι ζητήσῃ. Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς εὐπρεπείας, ἔχω ἐδῶ πάντοτε τὴν Τάβη.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Ἀγαπητή μου Ἐσμέα, ἐπειδή, ἀτελὴς ὡς εἶνε ἀκόμη ὁ πολιτισμός μας, δὲν κατωρθώθη ἀκόμη νὰ τηλεγραφῆται ἡ στίξις, οὔτε τὰ ἐρωτηματικὰ σημεῖα, συμβαίνει πολλάκις νὰ ἦνε τὰ τηλεγραφήματα ἀσυνάρτητα. Ἔπειτα στοιχίζουν καὶ πολὺ ἀκριβά. Ἂν αὐτὸ εἶνε ἀσήμαντον διὰ σέ, δι' ἐμὲ τὸ πρᾶγμα εἶν' ἐντελῶς διάφορον. Σὺ εἶσαι πολὺ πλουσία κ' ἐγὼ πολὺ πτωχός. Μοῦ φαίνεται σκανδαλῶδες νὰ ὀνομάζῃς Τάβη τὴν ἐνδοξοτάτην καὶ σεβασμιωτάτην μάμμην σου. Παλαιὰ καὶ ἀθεράπευτος κακὴ συνήθεια. Τί φοβερὰ κοινωνικὴ εὐθύνη νὰ ἦνε κανεὶς παρεπίτροπός σου! Δὲν ἠμπορῶ ἀκόμη νὰ ἐννοήσω, εἰς τί ὀφείλω τὴν μεγάλην αὐτὴν ἀλλὰ κινδυνώδη τιμήν. Δόξα τῷ Θεῷ, εἶσαι πλέον ἐνῆλιξ!

Ἂς ἐπανέλθωμεν τώρα εἰς τὴν αἴθουσάν μας. Ὅ,τι μ' ἔκαμε νὰ ἐκλέξω τὸν περίου ὁ λόγος καλλιτέχνην (ὀνόματι Ῥέντσον) εἶνε αἱ

Digitized by Google

τοιχογραφίαι μικρᾶς τινὸς ἐκκλησίας ἑνὸς χωρίου τῶν Ἀβρουζῶν, τὰς ὁποίας ἐζωγράφησε μόνον ἐξ ἔρωτος καλλιτεχνικοῦ. Τὸ χωρίον αὐτὸ εἶνε ὁ τόπος τῆς γεννήσεώς του. Ἡ διακόσμησις τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς εἶνε ἀληθινὸν ἀριστούργημα. Ἂν ἦσο περισσότερον καλλιτέχνης, ἠδυνάμην νὰ σοῦ γράψω εἴκοσιν ὅλας σελίδας ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου· ἀλλὰ περιορίζομαι νὰ σοῦ εἴπω, ὅτι παριστῶσι τὸν βίον τοῦ ἁγίου Ἰουλιανοῦ τοῦ Φιλοξένου, καὶ ἀναμιμνήσκουσι τὸν Βοτιτσέλλην διὰ τοῦ χρωματισμοῦ των καὶ τὸν Μιχαὴλ Ἄγγελον διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ σχεδίου καὶ τῆς ἀνατομικῆς ἀληθείας. Τί μικρὸς ἔπαινος! θ' ἀναφωνήσῃς βέβαια. Εἶν' ἀληθές. Ἔχω ἄφθονον τὸν ἔπαινον, ὅταν εἶμαι γοητευμένος. Ἀλλὰ θὰ ὁμολογήσῃς, ὅτι τοῦτο σπανίως μοῦ συμβαίνει. Ἔπειτα, ἐπεσκέφθην καὶ τὸ ἐργαστήριον τοῦ Ῥέντσου εἰς τὴν ὁδὸν *Magutta*. Τὰ συνθέματά του δεικνύουν πολλὴν φαντασίαν καὶ ἀληθινὴν ἰχνογραφικὴν λεπτότητα. Ἔχει δὲ ὁ ζωγράφος προφανῆ κλίσιν εἰς τὴν τοιχογραφίαν, ὥστε ἀπέκτησα τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ διακόσμησις τῆς αἰθούσης σου δὲν ἠδύνατο νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς καλλιτέρας χεῖρας. Θὰ τὴν καταστήσῃ ἀξίαν τοῦ ἐπιλοίπου τῆς ἐπαύλεώς σου. Σὺ ὅμως, μὴ τυχὸν ἔγεινες τοσοῦτον δούλη τῶν γάλλων θαλαμοστόλων, ὥστε νὰ σκέπτεσαι νὰ καταστήσῃς τὸν μεγάλον παλαιόν σου πύργον ἀντίτυπον τῶν νέων παρισινῶν μεγάρων, μ' ὅλην τὴν γραφικὴν ἀταξίαν τῶν ἐκ Τουρκίας μικρολογημάτων καὶ τὰς ἀπαραιτήτους ἐπὶ τῶν τοίχων σκιαγραφίας; Ἂς ἐξηγηθῶμεν, παρακαλῶ. Λατρεύω τὰ ἰαπωνικὰ καὶ τουρκικὰ πράγματα ὅπου ἁρμόζουσι, παραδέχομαι ἂν θέλῃς καὶ μερικοὺς ἀπὸ τοὺς *διαμαρτυρομένους* νεοφωτίστους ζωγράφους τῆς Γαλλίας, ἀλλ' οὔτ' ἐκεῖνα, νομίζω, οὔτε αὐτοὶ ἔχουσι τόπον ἐντὸς μεγάρου τῆς ἐποχῆς τῶν Τυδόρ, εὐτρεπισμένον μὲ ἔπιπλα ἐκ παλαιᾶς δρυός. Τὸ περιεχόμενον τῆς ἀγορᾶς τοῦ Τεχεράν θὰ ἦτο ἐπίσης ἄτοπον ἐντὸς αἰθούσης, τῆς ὁποίας τὰ φατνώματα ἔγλυφεν ὁ Gringlin Gibbons. — Ἀλλ' ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸν Ῥέντσον. Ἐννοεῖται, ὅτι θὰ ἦτο πολὺ δύσκολον, ἂν ὄχι ἀδύνατον, νὰ ζητήσω παρὰ τοῦ καλλιτέχνου μου τὴν διακόσμησιν αἰθούσης χοροῦ, ἔστω καὶ τῆς ἰδικῆς σου, ἂν ἦτο καλλιτέχνης διάσημος. Ἀλλ' αὐτὸς εἶνε ἄγνωστος ἐντελῶς καὶ πτωχός, κατὰ τὴν ἥκιστα ῥωμαντικὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Κατ' ἀρχὰς δὲν ἠθέλησε ν' ἀκούσῃ τίποτε, κ' ἐφαίνετο μάλιστα προσβληθεὶς ἐκ τῆς προτάσεώς μου. Ἀλλὰ βαθμηδὸν μετέβαλε γνώμην, καὶ κατώρθωσα νὰ τὸν πείσω, ὅτι ἡ διακόσμησις αἰθούσης χοροῦ, μακρᾶς 70 μέτρα, διὰ θεμάτων ἐξηγημένων ἀπὸ τὰ διηγήματα τοῦ Βοκακίου ἢ τοῦ Ἀριόστου δὲν ἦτο πρᾶγμα ἄξιον καταφρονήσεως· τοῦ ὑπεσχέθην ἐπίσης ὅτι θὰ ἔχῃ χωριστὴν κατοικίαν, καὶ ὅτι κανεὶς δὲν θὰ τὸν ταράττῃ ἐργαζόμενον. Θὰ ἐπιβιβασθῇ αὔριον εἰς τὸ ἀτμοκίνητον τῆς Civita-Vecchia, καὶ θὰ φθάσῃ εἰς Milton Ernest τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα. Περιττὸν νὰ σοῦ συστήσω νὰ τὸν μεταχειρισθῇς μ' ὅλην τὴν ἀπαιτουμένην εὐγένειαν· εἶνε εὐγενὴς φύσις. Ἐννοεῖ νὰ σ' ἀφήσῃ πλήρη ἐλευθερίαν ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῆς ἀμοιβῆς του, ὅταν τελειώσῃ τὸ ἔργον του, ὡς ἦτο συνήθεια εἰς τ' ἀνάκτορα καὶ τὰ μοναστήρια, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Σοδόμα καὶ τοῦ Δομινικίνου. Ἴσως εἶνε τοῦτο δεῖγμα ἰταλικῆς πονηρίας, διότι ὅλος ὁ κόσμος γνωρίζει, ὅτι λέγων τις «ὅ,τι ἀγαπᾶτε» ἐλπίζει νὰ λάβῃ τὸ τριπλάσιον ἐκείνου, τὸ ὁποῖον θὰ ἐτόλμα νὰ ζητήσῃ. Ἴσως ὅμως εἶνε καὶ ὑπερηφάνεια. Τὸ δεῖγμα τοῦτο εὐγενοῦς καταγωγῆς ἐκ μέρους τοῦ κυρίου Ῥέντσου μ' ἐκπλήττει, μολονότι ἰσχυρίζονται ἐδῶ, ὅτι εἶνε υἱός, μὴ ἀναγνωρισθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρός του, πτωχῆς τινος κόρης, ἥτις τὸν ἐνεπιστεύθη ἀποθνήσκουσα εἰς τὸν ἐφημέριον τοῦ χωρίου. Ἀλλ' αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν σὲ ἐνδιαφέρουν βέβαια. Ἠξεύρω τί ἰδέας ἔχεις περὶ καλλιτεχνίας, καὶ εἶμαι βέβαιος, ὅτι θὰ προσέξῃς τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν ὅσον προσέχεις καὶ τὸν ἐφ' ἁμάξης ἀκόλουθόν σου, καὶ ὅτι οὐδὲ κἂν θὰ τὸν μεταχειρισθῇς μὲ ὅσην εὐμένειαν μεταχειρίζεσαι τὸν ῥάπτην σου, — διότι παίρνεις, νομίζω, τὸ τσάϊ μαζὺ μὲ τὸν ῥάπτην σου. Μίαν λέξιν ἀκόμη. Πρόσεξε, ὅσον ἠμπορέσῃς, μὴ θελήσῃς νὰ ἐπιβάλῃς τὴν κρίσιν καὶ τὴν καλλαισθησίαν σου εἰς τὸν ζωγράφον, τὸν ὁποῖον σοῦ στέλλω. Ἠξεύρει τὸ ἔργον του. Μὴ λησμονῇς δέ, ὅτι προκειμένου περὶ τοιχογραφιῶν, δὲν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ τὰς κρίνῃ, πρὶν τὰς ἰδῇ τελειωμένας. Ὁ Σὶρ Ἰοσούα Ῥαίϋνολδς, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ἔλεγεν, ὅτι ἔργα ἀτελῆ δὲν πρέπει τις νὰ δεικνύῃ εἰς τὰ παιδία καὶ εἰς τοὺς περιέργους· οὔτε τὸ ἓν εἶσαι οὔτε τὸ ἄλλο, εἶσαι ὅμως ἰδιότροπος καὶ πείσμων. Εἴθε τὸ διαβολικὸν αὐτὸ πείραγμα κάμῃ τὸ ἀποτέλεσμά του. Φρόντισε νὰ προμηθευθῇς γύψον διὰ τοιχογραφίας.

Ἡ Λαίδη Σάρτερις πρὸς τὸν αὐτόν

Λαμπρά! Τί εὐγλωττία! Ὁ Στρὴτ εὗρε γύψον. Σᾶς εὐχαριστῶ ἀπειράκις.

Ὁ Λέων Ῥέντσος
πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελῖνον Φεῤῥάρην.
Εἰς Φλωρεντίαν.

Ἐν *Milton Ernest*.

Ἀγαπητέ μου πάτερ, βρέχει σήμερον φοβερά, καὶ μοῦ εἶνε ἀδύνατον νὰ ζωγραφήσω. Ἀφιερῶ λοιπὸν εἰς σὲ τὰς διαθεσίμους πρωϊνάς μου ὥρας. Ἐδῶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν μοῦ κάμνουν ἐντύπωσιν ἡ θέα τῆς χλόης καὶ τῆς ὑγρασίας

Digitized by Google

καὶ ὁ πολὺς ἀριθμὸς τῶν οἰκιῶν. Εἰς κάθε μέτρον προκύπτει καὶ μία, ὥστε νομίζει τις ὅτι εὑρίσκεται ἐντὸς αἰθούσης μὲ πολλὰ ἔπιπλα. Βλέπει τις ἐπίσης ἀπείρους καπνοδόχας πολὺ ὑψηλάς, ὁμοίας μὲ καπνοδόχας ἐργοστασίων. Αἱ οἰκίαι εἶνε χαμηλαί. Τὸ Λονδῖνον ἔχει ὄψιν ἐπαρχιακήν, πεζήν, παραβαλλόμενον μὲ τὴν Ῥώμην. Τοῦ φαίνεται κανενὸς ὅτι θὰ κτυπήσῃ τὴν κεφαλήν του εἰς τὰς ὀροφάς. Ἡ ἀτμοσφαῖρα τῆς μεγάλης πόλεως εἶνε πηκτὴ ὡς χυλός, ὥστε νὰ τὴν κόψῃ κανεὶς μὲ τὸ κοχλιάριον. Δὲν ἠθέλησα νὰ μείνω εἰς τὸ Λονδῖνον. Ἦλθα ὡς βέλος, οὕτως εἰπεῖν, εἰς τὸ Βερκσαΐρ, κ'ἐσταμάτησα μόνον ἐπὶ μίαν ὥραν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Πινακοθήκην. Εἶδα ἐκεῖ μερικὰς καλὰς εἰκόνας, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔπρεπε ποτὲ νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν. Τὸ Βερκσαΐρ εἶνε, καθὼς φαίνεται, ὄνομα κομητείας. Ὁ τόπος, εὔμορφος, δασώδης, μοῦ ἐνθυμίζει μερικὰ μέρη τῆς Οὐμβρίας, μὲ τὴν διαφορὰν ὅμως, ὅτι λείπουν ἐδῶ τὰ βουνά, τὰ ὁποῖα δίδουν τόσην μεγαλειότητα εἰς τὴν ἥρεμον φύσιν.

Ὁ οὐρανός, σκοτεινὸς καὶ χαμηλός, εἶνε βαρὺς ὡς μάλλινον παραπέτασμα, οὐδὲ δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸν λαμπρὸν καὶ φαεινὸν οὐράνιον θόλον μας. Εἰς τὸν σταθμὸν μικροῦ χωρίου μ' ἐπερίμενεν ἅμαξα μὲ πολὺ ὑψηλοὺς τροχούς, ἐζευγμένη μ' ἕνα θαυμάσιον ἵππον. Ὁ σταθμὸς αὐτὸς φαίνεται ὅτι κατεσκευάσθη ἐπίτηδες ἐκεῖ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πύργου τοῦ Milton. Ἔφθασα εἰς τὴν θύραν τῆς εἰσόδου διὰ δενδροστοιχίας ἐχούσης μῆκος δύο χιλιομέτρων. Ἦτο βράδυ, μ' ὡδήγησαν δὲ ἀμέσως εἰς τὸ οἴκημα, τὸ ὁποῖον μοῦ εἶχε προσδιορισθῆ, καὶ ὅπου ηὗρα λουτρὸν ἕτοιμον. Ἕνα μόνον ὑπηρέτην εἶδα, ὅστις εὐτυχῶς ὁμιλεῖ ὀλίγα γαλλικά, κ' ἐπεφορτίσθη, φαίνεται, εἰδικῶς τὴν ὑπηρεσίαν μου. Τὴν ἐπαύριον πρωΐαν σοβαρὸς καὶ μεγαλοπρεπὴς ἀρχιτρίκλινος μὲ ὡδήγησεν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ, καὶ μὲ εἶπεν ὅτι ἡ λαίδη Σάρτερυς θὰ μὲ δεχθῇ μετά τινας ὥρας εἰς τὴν βιβλιοθήκην. Τοῦτο καὶ συνέβη. Ἐφανταζόμην γυναῖκα μεσήλικα· ἀλλ' αὐτὴ εἶνε νέα, ἀναμφιβόλως. Μοῦ ἀπέτεινε διὰ τῆς κεφαλῆς μικρόν τινα, ἀλαζονικὸν καὶ ψυχρὸν χαιρετισμόν, καὶ μὲ ἠρώτησεν ἂν δὲν μοῦ ἔλειπε τίποτε. Χωρὶς δὲ νὰ μ' ἀφήσῃ καιρὸν νὰ ἀπαντήσω, μοῦ ἐζήτησε πληροφορίας περὶ τοῦ κ. Χόλλυς, ὅστις εἶνε συγχρόνως ἐξάδελφος καὶ παρεπίτροπός της. Ἔπειτα δέ, χωρὶς καὶ πάλιν νὰ περιμείνῃ τὴν ἀπάντησίν μου, μὲ παρεκάλεσε ν'ἀρχίσω ἀμέσως τὴν ἐργασίαν, καὶ ἤλπιζεν, εἶπε, νὰ τελειώσω ὅσον τὸ δυνατὸν γρηγορώτερα. Εἶχε τὴν ἐλπίδα, ἐπρόσθεσεν, ὅτι θὰ κάμω εὔμορφα πράγματα, κατὰ τὸ εἶδος τοῦ Κορός, ἀλλὰ μὲ πρόσωπα ἐνδυμένα. . .
—Τί ἀνοησίαι!—Ὕστερον μοῦ ἔκαμε πάλιν ἕνα μικρὸν χαιρετισμὸν μὲ τὴν κεφαλήν, καὶ ἐτελείωσε τοιουτοτρόπως ἡ συνομιλία μας. Συγχώρησόν μου τὴν ἀσυνάρτητον φλυαρίαν μου. Ἠξεύρεις ὅτι μεταχειρίζομαι καλλίτερα τὸν χρωστῆρα παρὰ τὸν κάλαμον. Ἔπειτα εἶσαι καὶ τόσον ἐπιεικὴς διὰ τὰ λάθη τοῦ βαπτιστικοῦ σου!

Ὅλα κύκλῳ μου εἶνε ἀναντιρρήτως μεγάλα καὶ μεγαλοπρεπῆ. Θαυμάζω βέβαια τὰς καλλονάς των, ἀλλὰ ἡ θέα των μὲ καταβάλλει. Τὰ ἄνδηρα ἔχουσι σκυθρωπὴν τὴν ὄψιν, μὲ τὰς μεγάλας των κέδρους καὶ τοὺς πυκνοφύλλους κλῶνας τῶν πτελεῶν των. Ἡ μεγάλη στοὰ εἶνε πολὺ σκοτεινή, μὲ τὰς σιδηρᾶς της πανοπλίας καὶ τὰ δρύϊνα φατνώματά της. Καὶ ὅμως τίποτε ἐξ αὐτῶν δὲν θὰ ἐπεθύμουν νὰ μεταβάλω. Ὅλα εἶνε ἁρμονικὰ καὶ ἀνάλογα πρὸς τὴν γενικὴν ἐντύπωσιν τοῦ τοπείου καὶ τὰς τεφρὰς ἀποχρώσεις τῆς ἀτμοσφαίρας. Δὲν εἰμπορῶ νὰ εἴπω τὸ ἴδιον καὶ περὶ τῆς πυργοδεσποίνης, ἥτις εἶνε ὡραιοτάτη νεαρὰ γυνή, πολὺ ἰδιότροπος, πολὺ ἐλαφρά, πολὺ ἀλαζών, καὶ πάντοτε βεβαίως ἐνήμερος εἰς τὸ κόψιμον ἑνὸς φορέματος, ἃς ἦνε καὶ φόρεμα κοιτῶνος. Ἡ λαίδη Σάρτερυς δὲν εἶνε νυμφευμένη, ὡς εἶχον ὑποθέσει ἐκ τοῦ τίτλου της, ἀλλ'ἔχει αὐτὸν ἐκ τῆς μητρός της, ἥτις τὸν ἐκληρονόμησεν ἀπὸ τὸν ἀδελφόν της, τὸν τελευταῖον κόμητα Σάρτερυς, ἀποθανόντα χωρὶς ἀπογόνους. Ἔχει ἐπομένως περιουσίαν κολοσσιαίαν καὶ ἐπιρροὴν μεγάλην εἰς τὴν χώραν, ἀλλὰ φαίνεται τόσον ἀδιάφορος πρὸς αὐτὰ τὰ πλεονεκτήματα, ὅσον θὰ ἦτο ἓν μικρὸν παιδίον πρὸς ὡραίαν λειψανοθήκην, στολισμένην μὲ πολυτίμους λίθους. Μὴν ὑποθέσῃς ἐξ ὅσων λέγω, ὅτι τὴν εἶδα πολύ· ἀλλ' εἶνε ἐξ ἐκείνων, τὰς ὁποίας κρίνει τις ἐκ πρώτης ὄψεως.

Εἶν' ἐδῶ τώρα εἰς τὸν πύργον ὅμιλος ξένων εὐθύμων καὶ ζωηρῶν. Ἡ καλὴ ἐποχή, ὡς λέγουσι, τοῦ Λονδίνου πλησιάζει εἰς τὸ τέλος της. Ὅλος αὐτὸς ὁ ἐλαφρὸς κόσμος μοῦ ἐπείραξε φοβερὰ τὰ νεῦρα. Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐδῶ παρουσίας μου δὲν κατώρθωσα νὰ ἐργασθῶ, τόσον μὲ ἠρέθιζον αἱ παρατηρήσεις των. Ἀπεφάσισα λοιπὸν νὰ εἴπω εἰς τὴν λαίδην Σάρτερυς, ὅτι, ἂν δὲν μοῦ ἐπετρέπετο νὰ κλειδωθῶ ἐντὸς τῆς αἰθούσης, θὰ ἔκλεια τὴν χρωματοκυτίδα μου καὶ θ' ἀνεχώρουν διὰ τὴν Ἰταλίαν χωρὶς κἂν νὰ ἰχνογραφήσω τὰ σχέδια. Ἐνέδωκε, καὶ τώρα εἶμ' ἐντελῶς ἥσυχος. Δὲν ἔχω δὲ καὶ κανὲν ἄλλο παράπονον. Ἔχω κατοικίαν χωριστήν, ὅπου καὶ γευματίζω· μοῦ παραθέτουν τὰ ὡραιότερα φαγητὰ καὶ τοὺς καλλιτέρους γαλλικοὺς οἴνους. Ἐν ἑνὶ λόγῳ μὲ μεταχειρίζονται ὡς πολιτικὸν κατάδικον. Βλέπω ἐν τούτοις ὅτι ὅλον τὸ ὑπηρετικὸν δὲν μ'ἔχει εἰς καμμίαν ὑπόληψιν· μὲ θεωρεῖ βεβαίως

Digitized by Google

ὅμοιον πρὸς τὸν ὑαλοθέτην, ὅστις ἀνανεοῖ τὰς ὑάλους τῆς αἰθούσης. Ἀλλ' αὐτὸ μοῦ εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον.

Ἡ αἴθουσα αὐτὴ τοῦ χοροῦ, ἐν παρόδῳ εἰρήσθω, εἶνε δῶμα ὡραιότατα διεσκευασμένον καὶ στεγόμενον ὑπὸ θόλου. Πολὺ δυσηρεστήθην ὅτι δὲν ηὗρα κατὰ τὴν ἄφιξίν μου τὸ κονίαμά της ὑγρὸν ἀκόμη, ὡς ἦτο φυσικὸν νὰ περιμένῃ τις ἀπὸ οἰκοδόμημα νέον. Τὸ κονίαμα τῶν τοίχων εἶνε ἤδη ξηρὸν καὶ κοκκωτόν. Ἐξέφρασα διὰ τοῦτο τὴν δυσαρέσκειάν μου εἰς τὴν λαίδην Σάρτερυς, καὶ τῆς εἶπα, ὅτι ἐπὶ τοιούτου τοίχου δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γείνουν νωπογραφήματα μὲ λαμπρὸν χρωματισμόν, καὶ ὅτι θὰ ἦτον ἴσως φρονιμώτερον νὰ προτιμηθῶσι μεγάλα φατνώματα μὲ ἐλαιογραφίας. Ἀλλ' ἡ ἰδέα αὐτὴ δὲν τῆς ἐφάνη ἀρεστή. Θέλει φαίνεται καὶ καλὰ νωπογραφίας, διότι αὐταὶ εἶνε . . . chic.

Ὑπὸ ἀρχιτεκτονικὴν ἔποψιν, ἡ αἴθουσα αὐτὴ εἶνε ἓν μέγα λάθος. Ἡ λαίδη Σάρτερυς τὴν οἰκοδόμησε τὸ παρελθὸν ἔτος. Τὸ ἀρχιτεκτονικόν της ὕφος ἁρμόζει εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τῶν χρόνων τῶν Τυδόρ, ὅσον θὰ ἥρμοζε κρυστάλλινον ἀγγεῖον τῆς σημερινῆς ἐποχῆς εἰς γλυπτικὸν περίβλημα τοῦ Βενβενούτου Κελλίνη. Καί τοι ἑτερογενὴς ὅμως ἡ αἴθουσα αὐτὴ ἔχει ὡραίας διαστάσεις· ἐπειδὴ δὲ σκιάζεται ὑπὸ μεγάλων δένδρων, δὲν βλάπτει τὴν γενικὴν ἄποψιν τοῦ πύργου. Θὰ χρησιμεύσῃ βεβαίως πολὺ εἰς τὴν νεαρὰν οἰκοδέσποιναν, ὅταν συνάζεται ἐδῶ κόσμος, ὡς τόρα συμβαίνει, διότι ὡς αἴθουσα χοροῦ χρησιμεύει σήμερον στενὴ καὶ μακρὰ στοά, ὅλως διόλου ἀνεπαρκής. Ὁ πύργος ἔχει ὡραῖον ἀρχιτεκτονικὸν ὕφος, ἀλλὰ νομίζω ὅτι στερεῖται μεγαλειότητος, παραβαλλόμενος μὲ τὰ ἰταλικὰ μέγαρα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπηρετῶν εἶνε καταπληκτικός.

Ἡ πινακοθήκη δὲν ἔχει πολλὰς ἀρχαίας εἰκόνας. Ἔχουν ἐδῶ εἰς μεγάλην ὑπόληψιν μερικὰ ἔργα Βενετῶν ζωγράφων τὰ ὁποῖα προδήλως εἶνε ἀντίγραφα. Πρό τινων ἡμερῶν ὀλίγον ἔλειψε νὰ πάθω τῶν παθῶν μου τὸν τάραχον μὲ μίαν σοβαρὰν καὶ μεγαλοπρεπῆ γραίαν, διότι τῆς εἶπα τὰς περὶ αὐτῶν ἰδέας μου. Ἡ γραῖα αὐτὴ εἶνε ἡ μάμμη τῆς οἰκοδεσποίνης μου, μήτηρ τοῦ πατρός της, ὅστις δὲν ζῇ πλέον. Ὀνομάζεται λαίδη Cairnwrath of Oswestry· τὸ διαβολικὸν αὐτὸ ὄνομα κατώρθωσα νὰ τὸ γράψω, ἀντιγράφων ἓν ἐπισκεπτήριόν της. Ἂν τὸ ὑπηρετικὸν ἐδῶ τοῦ πύργου μὲ θεωρεῖ ἴσον μὲ τὸν ὑαλοθέτην, δι' αὐτὴν τὴν φοβερὰν κυρίαν, τῆς ὁποίας τὸ βλέμμα μόνον σὲ ἀπολιθώνει, δὲν εἶμαι βεβαίως ἀνώτερος τοῦ θαλαμοστόλου.

Τὸ σταχτόχρουν φῶς τοῦ οὐρανοῦ μὲ στενοχωρεῖ πολὺ εἰς τὴν ἐργασίαν μου. Φαίνεται ὅτι ἐδῶ εἶνε πάντοτε τοιοῦτος ὁ οὐρανός. Ἄχ! πόσον εὐτυχέστερος ἤμην ὅτε ἐζωγράφιζα τὴν μικράν σου ἐκκλησίαν, καλέ μου πάτερ! Δὲν θὰ ἠρχόμην ἴσως ποτὲ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἂν εἶχα κερδήσει ὀλίγα χρήματα αὐτὸν τὸν χειμῶνα. Ἀλλ' ἤμην κατὰ γράμμα *ξεπιταγμένος* κ' ἐκινδύνευα ν' ἀποθάνω τῆς πείνης. Εἷς καλὸς πλοίαρχος, φίλος μου, μὲ μετέφερε δωρεὰν ἀπὸ τὴν Σιβιταβέκιαν εἰς τὸ Λονδῖνον, μὲ τὸ ἀντίτιμον δὲ μικροῦ ὀρειχαλκίνου καλλιτεχνήματος, τὸ ὁποῖον ἐπώλησα, κατώρθωσα νὰ μεταβῶ ἀπὸ τὸ Λονδῖνον ἕως ἐδῶ, καὶ ν' ἀγοράσω τὰ ἀναγκαῖα χρώματα. Εὐτυχῶς δὲν ἔχω τόρα νὰ κάμω καμμίαν δαπάνην, διότι εἶμαι χωρὶς λεπτόν. Ὑποπτεύω ὅτι οἱ ὑπηρέται ἐμάντευσαν τὸ πρᾶγμα, διότι ἔχουν, ὡς πρὸς τοῦτο, τὴν ὄσφρησιν τῶν ποντικῶν πρὸς τὸν σιτοβολῶνα.

Χαῖρε, ἀγαπητέ μου πάτερ· σὲ ἀφίνω καὶ πηγαίνω νὰ περιπατήσω εἰς τὸν κῆπον. Εἶνε σκοτεινὸς καὶ ὑγρός, ἀλλ' ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶνε πλήρης εὐωδίας καὶ αἱ δορκάδες του εἶνε χαριτωμένα ζῶα. Σπουδάζω μὲ πολλήν μου εὐχαρίστησιν τὰς ὡραίας των κινήσεις, καὶ τὰ χαριέστατα συμπλέγματά των. Φαντάσου ὅτι ἡ κυρία των οὐδὲ νὰ τὰ κυττάξῃ καταδέχεται!

Ἡ Λαίδη Σάρτερυς πρὸς τὸν κ. Χόλλυς.

Ὁ Ῥέντσος σας εἶνε ἐδῶ. Εἶμαι βεβαία ὅτι δὲν ἔκαμεν ἀκόμη ἄλλο, εἰμὴ μερικὰς μεγάλας γραμμὰς μὲ κιμωλίαν ἐπάνω εἰς σταχτόχρουν χαρτίον. Κλείεται εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ, καὶ ἔχει ἀπαίτησιν νὰ μὴ τὸν ταράττῃ κανεὶς ἐκεῖ. Ἐζήτησε μάλιστα καὶ νὰ κλειδώνεται. Ἔχω πεποίθησιν, ὅτι περνᾷ τὸν καιρόν του καπνίζων καὶ κοιμώμενος. Θὰ ἦτον ἀνυπόφορος, ἂν δὲν ἦτον ὡραῖος—διότι εἶναι θαυμασίως ὡραῖος. Ἐνθυμοῦμαι μίαν εἰκόνα τοῦ Καίσαρος Βόργια, μὲ τὴν ὁποίαν ὁμοιάζει ὑπερβολικά.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Καθ' ὅσον γνωρίζω τρεῖς ὑπάρχουν εἰκόνες τοῦ περιφήμου αὐτοῦ Καίσαρος, ἐντελῶς ἀνόμοιαι. Ποῖον ἐξ αὐτῶν ἐννοεῖς; Τὸ κατ' ἐμὲ οὐδεμίαν εὑρίσκω ὁμοιότητα. Σοῦ εἶχα ἰδιαιτέρως συστήσει νὰ σεβασθῇς τὴν μοναξίαν τοῦ ξένου σου. Εἶνε φυσικῶς ἀδύνατον νὰ κάμῃ τις οἵαν δήποτε διανοητικὴν ἐργασίαν μὲ κόσμον καὶ μὲ ταραχήν. Πρέπει νὰ τοῦ ἀφήσετε καιρὸν νὰ σπουδάσῃ τὰ συνθέματά του. Δὲν γνωρίζεις ὅτι ἡ ἐπὶ νωποῦ τοίχου ζωγραφία δὲν ἐπιδέχεται διορθώματα; Ἂν κάμῃ τις λάθος, τὸ λάθος μένει ἀνεξάλειπτον. Ἀλλὰ σεῖς, ὡραία μου κυρία, δὲν ἠξεύρετε τί θὰ εἰπῇ τοιχογραφία, οὐδὲ πόσην ἡσυχίαν ἀπαιτεῖ.

Ἡ Λαίδη Σάρτερυς πρὸς τὸν αὐτόν.

Εἶπα τὸν Καίσαρα Βόργιαν, καὶ ἤθελα νὰ εἰπῶ τὸν Χριστόφορον Κολόμβον. Ἔχομεν ἐδῶ εἰς τὴν πινακοθήκην μίαν εἰκόνα του. Ὁ φίλος σας ἔχει τὴν ὁμιλίαν πολὺ εὐάρεστον, καὶ ὁμι-

Digitized by Google

λεῖ ὡραῖα τὰ γαλλικά. Ἐσπούδασε, φαίνεται, πολλὰ ἔτη εἰς Παρισίους. Ἔχει,πιθανῶς,ἐξαίρετον μέθοδον ἐργασίας, ἀλλὰ βεβαίως δὲν ἐργάζεται γρήγορα. Ἂν οἱ πρίγκιπες πραγματοποιήσουν τὸ περὶ ἐπισκέψεως σχέδιόν των, θ' ἀναγκασθῶ νὰ στρώσω προσωρινῶς τὴν αἴθουσαν μὲ μεταξωτόν.

Χθὲς μᾶς διηγήθη τὴν ἱστορίαν τῆς ζωῆς του. Μᾶς εἶπεν, ὅτι ὅταν ἦτο πολὺ μικρός, ἔτρεχε μὲ γυμνοὺς τοὺς πόδας εἰς τὰ βουνὰ καὶ ἔτρωγε μόνον κάστανα. Εἷς ἱερεὺς τὸν ἀνέθρεψε. Δὲν ἠμπορῶ ὅμως νὰ ἐννοήσω, πῶς ἦτο δυνατὸν εἷς ἐφημέριος (ἔστω καὶ εὐγενὴς) νὰ τοῦ ἐμπνεύσῃ ἦθος τόσον ἀξιοπρεπὲς καὶ τρόπους τόσον διακεκριμένους. Τὸν προσεκάλεσα εἰς τὸ γεῦμα, καὶ μοὶ ἀπεκρίθη, ὅτι δὲν εἶχεν ἔνδυμα κατάλληλον. Τοῦ εἶπα τότε νὰ τηλεγραφήσῃ εἰς Ῥώμην, ἀλλὰ μοῦ ἔκαμεν, εἰς ἀπάντησιν, μίαν σκηνὴν φοβεράν· ἀπαθῶς ὅμως, χωρὶς διόλου νὰ παραφερθῇ,... καθὼς περίπου ὁ Σάστελαρδ· ἠξεύρετε. Ἔτσι εἶνε πάντοτε οἱ Ἰταλοί; Μήπως ἆρά γε,διότι ὑπῆρξαν ἄλλοτε Ῥωμαῖοι; Ἐννοεῖτε, τί θέλω νὰ εἰπῶ : civis romanus· ὅ,τι δηλαδὴ ἔκαμαν σήμερον τοὺς Ἄγγλους εἰς τὸν κόσμον ὁ λόρδος Πάλμερστων καὶ ὁ ἀγαπητὸς λόρδος Βήκονσφηλδ.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Ὀλίγοι Ἰταλοὶ εἶνε καθαροὶ Ῥωμαῖοι· ὑπάρχουν μεταξύ των πολλοὶ Λατῖνοι, Ἕλληνες, Ἰουδαῖοι, Λυδοὶ καὶ ἀνατολῖται. Ὁ Ῥέντσος αὐτὸς πρέπει νὰ σοῦ ἐμπνέῃ πολὺ ἐνδιαφέρον, ἀφοῦ σοῦ προκαλεῖ ἱστορικὰς ἀναμνήσεις. Καὶ ὁ Σάστελαρδ ἐπίσης μοῦ φαίνεται ὑπαινιγμὸς δραματικῆς τινος περιπλοκῆς . . . Θὰ ἐλυπούμην πολύ, ἄν, χωρὶς νὰ τὸ καλοσυλλογισθῶ, ἐξέθεσα τὸν ταλαίπωρον αὐτὸν εἰς κίνδυνον,... διότι ἔχει ψυχὴν ἀληθινοῦ καλλιτέχνου. Ἔπρεπεν ἴσως νὰ ἐνθυμηθῶ, ὅτι, ὁσάκις δὲν εἶχε λέοντας προχείρους, ἡ Ἄρτεμις ἐτόξευε τὸν σκύλον της.

Ἡ Λαίδη Σάρτερυς πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἦτον ἀληθῶς τόσον ἀνόητος ἡ Ἄρτεμις, ὥστε νὰ φονεύσῃ τὸν σκύλον της ; Θὰ ἐνόμιζα, ὅτι τοιαύτη ἀνοησία μόνον ἐξ ἀπερισκεψίας ἢ πείσματος ἠδύνατο νὰ συμβῇ. Ἂν νομίζετε, ὅτι δὲν εἶν' ἐδῶ κανείς, πλανᾶσθε. Καὶ ἰδού, ὡς ἀπόδειξις, ὁ κατάλογος : ὁ Βέρτης Πρένδεργαστ, ὁ λόρδος Κολσέστερ, ὁ συνταγματάρχης Ῥοαγιαλλιέ, ὁ κόμης Συρέν, ὁ Δίκης Χάαυαρδ. Μετ' ὀκτὼ ἡμέρας φθάνει καὶ ὁ Βίκ.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Ἠξεύρεις, ὅτι εὐχή μου εἶνε,νὰ σὲ ἰδῶ νυμφευομένην τὸν Βίκ, καὶ γρήγορα μάλιστα. Εἶνε ἄξιός σου, καὶ δὲν θὰ σοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ τυραννῇς πτωχοὺς ζωγράφους. Μὴ τυχὸν ἔχῃς ὄρεξιν νὰ *κλώθῃς* μὲ τὸν Ῥωμαῖόν μου; Μή, σὲ παρακαλῶ.

Ἡ Λαίδη Σάρτερυς πρὸς τὸν αὐτόν.

Κλώθει λοιπὸν κανεὶς μ' ἕνα ἐπαίτην τῆς Ῥώμης, διότι τὸν εὑρίσκει εὔμορφον ἐπὶ τῶν βαθμίδων μιᾶς ἐκκλησίας ; Ὀλίγον κοινὸν νοῦν περισσότερον, σὲ παρακαλῶ, καὶ κάπως περισσότερον σέβας πρὸς τὴν εὐπρέπειαν.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Ἡ ἀπάντησίς σου εἶνε πολὺ ἄνοστος, καὶ δὲν εἶνε κἂν ἀπάντησις. Δὲν πηγαίνεις καλλίτερα νὰ κάμῃς μερικὰς φιλικὰς ἐπισκέψεις εἰς τὰ περίχωρα, καὶ ν'ἀφήσῃς ἥσυχον τὸν ζωγράφον καὶ τὰς τοιχογραφίας του;

Ὁ Λέων Ῥέντσος πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελῖνον Φερράρην.

Μὲ πολλήν μου χαρὰν μανθάνω, ὅτι τὰ ὀρνιθοσκαλίσματά μου φαιδρύνουν τὴν μοναξίαν σου, ἀγαπητέ μου καὶ ἐξαίρετε φίλε, εἰς τὸν ὁποῖον αἰωνίως θὰ ὀφείλω τὸ ἀνεκτίμητον δῶρον τῆς μαθήσεως, ἥτις δὲν δίδει μὲν πάντοτε τὴν δύναμιν, ἀλλ' εἶνε πάντοτε ἀντιστάθμισις καὶ παρηγορία. Θὰ εὕρῃς ἔγκλειστα δύο ἰχνογραφήματα : τὸ ἓν εἶνε τοῦ πύργου, καὶ τὸ ἄλλο τῆς *κυρίας* μου. *Κυρία* δὲν εἶνε εὔμορφος λέξις, ἀλλ' ἐπειδὴ ἁρμόζει εἰς τὸ πρᾶγμα, ἂς μείνῃ. Τὸ μικρὸν αὐτὸ σχεδίασμα ἀναγνωρίζω ὅτι ἀτελῶς μόνον τὴν παριστᾷ. Ὀλίγαι γραμμαὶ δι' ἐρυθροῦ μολυβδοκονδύλου δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐκφράσωσι τὴν καλλονήν της. Ἔχει τὴν θαυμασίαν χροιὰν τῶν ἀγγλίδων· ἐνόμιζον μάλιστα ὅτι ἐβοήθει κάπως διὰ τῆς τέχνης τὴν φύσιν. Τὸ πρόσωπόν της θὰ ἦτον ἄψογον, ἂν τὸ στόμα της δὲν ἦτον τόσον ἀλαζονικόν. Τὸ βλέμμα της ἐκφράζει πλῆξιν καὶ ἀνυπομονησίαν· εἶνε βλέμμα ἀναισθήτου μᾶλλον ἢ νεαρᾶς Ἀφροδίτης. . . Ποτέ της, φαίνεται, δὲν ἐστερήθη τίποτε, πρᾶγμα ἐπίσης ὀλέθριον ὅσον καὶ ἡ παντελὴς στέρησις. Εἰς τὴν Ἰταλίαν, τῆς ἔλεγον, ἤμην εὐτυχής, ὅταν εἶχα ὀλίγα χάλκινα νομίσματα, διὰ ν' ἀγοράσω ἄρτον,καρποὺς καὶ χρώματα· ὁ ἥλιος συνεπλήρου τὸ πρόγευμά μου. Μοῦ διηγήθη τότε, χασμωμένη ὀλίγον, ὅτι εἶχε μείνει ἕνα χειμῶνα εἰς τὴν Ἰταλίαν,καὶ ὅτι ὁ τόπος δὲν ἦτο τῆς ὀρέξεώς της. Ἓν μόνον πρᾶγμα τῆς εἶχεν ἀρέσει, οἱ ἔφιπποι περίπατοι εἰς τὰ περίχωρα τῆς Ῥώμης. «Φαντάζομαι, μ' εἶπεν,ὅτι ἡ ζωγραφικὴ πρέπει νὰ ἦνε πολὺ διασκεδαστική, διότι οἱ ζωγράφοι τοὺς ὁποίους ἐγνώρισα, ὁ Λαΐτων καὶ ὁ Μιλλαί, δὲν ἐφαίνοντο ποτὲ νὰ πλήττουν. Τὸ κατ' ἐμὲ δὲν ἐννοῶ τί εὐχαρίστησιν ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ εὕρῃ εἰς τὴν ζωγραφικήν. Βλέπω ἐν τούτοις, ὅτι πολλαὶ γυναῖκες σήμερον καταγίνονται εἰς αὐτὴν τὴν τέχνην, διὰ νὰ διασκεδάζουν τὰς ὥρας των. Εἶνε συρμός, φαίνεται, τὸν ὁποῖον ὅμως ἐγὼ ποτέ μου

Digitized by Google

δὲν θ' ἀκολουθήσω. Ἔπειτα, αἱ γυναῖκες αὐται εἰν' αἰωνίως ἐλεεινὰ ἐνδυμέναι. Καλλίτερα ν' ἀφίνῃ κανεὶς τὴν ῥάπτριαν νὰ κάμῃ ὅ,τι θέλει· αὐτὴ ἐννοεῖ, βέβαια, καλλίτερα. Μ' ὅλας τὰς ῥαπτικὰς ἐπισημότητας, αἱ ὁποῖαι ἀνεφάνησαν ἐσχάτως, ὁ Βὸρθ ἔχει πάντοτε τὸ σκῆπτρον. Ὅταν ἔχῃ μία κυρία ἓν φόρεμα μὲ τὴν σφραγῖδά του ἢ ἓν καπέλλον τῆς κυρίας Βράουν, εἶνε ἥσυχος.» Ἐγὼ ἐσιώπων, αὐτὴ δὲ ἤνοιξε περιφρονητικῶς τοὺς ὀφθαλμούς της μὴ δυναμένη, φαίνεται, νὰ ἐξηγήσῃ τὴν σιωπήν μου. Πρώτην τότε φορὰν δυστυχῶς ἤκουσα νὰ γίνεται λόγος περὶ τῆς κυρίας Βράουν. Ἡ λαίδη Σάρτερυς θὰ μ' ἐξέλαβεν ἀναντιρρήτως ὡς ἄγριον. Κ' ἐγὼ ὅμως τῆς τὸ ἀνταποδίδω. Δὲν καταγίνεται μ' ἄλλο τίποτε ἢ μὲ πτερὰ καὶ μαργαρίτας, ὡς ἀληθὴς ἀγρία. Τέχνη, ἐπιστήμη, φιλοσοφία, τῆς εἶνε πράγματα ἐντελῶς ἄγνωστα. Ὁ διανοητικός της ὁρίζων περιφράττεται ἀπὸ ἐγωϊσμὸν καὶ ἀνοησίαν.

Αἱ ἀγγλίδες μοῦ φαίνονται ὅτι στεροῦνται εὐγενῆ ἐπιφάνειαν καὶ χάριν. Σὲ κυττάζουν ἀπρεπῶς καὶ μὲ τρόπον πολὺ δυσάρεστον. Φαίνεται ὅτι ἐπιζητοῦσι διὰ παντὸς μέσου τὴν προσοχὴν τῶν ἀνδρῶν. Αὐτὴν τοὐλάχιστον τὴν ἐντύπωσιν μ' ἔκαμαν πολλάκις, ὅταν ἔρχωνται εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ· διότι διόλου δὲν στενοχωροῦνται ἐνώπιόν μου. Εἶνε βεβαίως πολὺ κομψαί· ἔζησα εἰς Παρισίους, καὶ κάτι ἐννοῶ ἀπὸ κομψότητα· ἀλλ' ὅ,τι φοροῦν, ὅ,τι λέγουν, ὅ,τι κάμνουν ἔχει κάτι τι παράδοξον καὶ ἰδιότροπον· οὔτε τὸ γόητρον τῶν παρισινῶν ἔχουν, οὔτε τὴν χάριν τῶν ἰταλίδων, ἢ κἂν τῶν νεαρῶν χωρικῶν μας, ὅταν ὑδρεύωνται εἰς τὴν πηγὴν τῆς Ἀρικίας ἢ μεταφέρωσι φύκη εἰς τὴν Ἀμάλφην. Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ νεαρῶν χωρικῶν, σοῦ ἀναγγέλλω, ὅτι ἐξέλεξα διὰ τὰς ὑποθέσεις τῶν τοιχογραφιῶν μου τὰ εἰδύλλια τοῦ Θεοκρίτου. Περιέχουν ὕλην διὰ λαμπρὰς συνθέσεις. Τὴν ἐπαύριον τῆς ἀφίξεώς μου ἡ λαίδη Σάρτερυς μὲ ἠρώτησε πόσος καιρὸς θὰ μ' ἐχρειάζετο διὰ νὰ τελειώσω τὴν ἐργασίαν μου. «Ἓν ἔτος τοὐλάχιστον, ἀπήντησα, ἴσως καὶ δύο.» Μοῦ ἀπήντησε μ' ἔκπληξιν: «Εἶχα τὴν ἰδέαν, ὅτι θὰ ἐτελείωνε περὶ τὰ μέσα τοῦ φθινοπώρου.» — «Τότε, ἀπεκρίθην ζωηρῶς, δὲν μένει ἄλλο ἢ ν' ἀποταθῆτε εἰς κανένα χρωματιστήν· καὶ δὲν εἶνε δύσκολον νὰ εὕρετε, εἴτε εἰς Παρισίους ἢ εἰς τὸ Λονδῖνον.» Ἡ ἔκπληξίς της ἐδιπλασιάσθη, καὶ ἀπεσύρθη.

Μετὰ τὴν συνέντευξιν ταύτην τῆς ἔγραψα δύο λέξεις καὶ τῆς ἐζήτησα τὴν ἄδειαν ν' ἀναχωρήσω· ἀλλὰ μοῦ ἀπήντησε καὶ αὐτὴ δι' ἐπιστολῆς, παρακαλοῦσά με νὰ ἐξακολουθήσω τὰς ἐργασίας μου καὶ ν' ἀφιερώσω εἰς αὐτὰς καὶ δύο ἔτη, ἐν ἀνάγκῃ. Ὁ πρίγκηψ καὶ ἡ σύζυγός του βραδύνουν τὴν ἄφιξίν των. Δὲν ἠξεύρω περὶ τινων πριγκίπων πρόκειται, ἀλλὰ συνήνεσα νὰ μείνω, δὲν σοῦ κρύπτω δέ, πόσον εἶμαι εὐχαριστημένος. Ἡ ἐργασία, αὐτὴ καθ' ἑαυτήν, μ' ἐνδιαφέρει καὶ μοῦ ἀρέσκει· ἔπειτα, μετὰ τόσα ἔτη στερήσεως, μοναξίας καὶ ἀγώνων κατὰ τῆς πτωχίας, τὸ γεγονὸς μόνον ὅτι ἔχει τις ἐξησφαλισμένην τὴν ἐπαύριον εἶνε ἀνεκτίμητος ἀνακούφισις. Ἐδῶ εἶμ' ἐντελῶς ἀφιερωμένος εἰς τὴν τέχνην μου· δὲν ἔχω νὰ φροντίσω περὶ ἐνοικίου, οὐδὲ νὰ ἐξετάσω ἂν θὰ ἔχω νὰ πληρώσω τὸν καφέν μου. Τὸ μόνον πρᾶγμα, διὰ τὸ ὁποῖον ἐφθόνησα ποτὲ τοὺς πλουσίους, εἶνε ἡ ἀνεξαρτησία των. Ἑσπέραν τινα ἡ λαίδη Σάρτερυς μ' ἐκάλεσε προφορικῶς νὰ γευματίσω μαζύ της, μὲ τοὺς ξένους της καὶ τὴν φοβεράν της μάμμην. Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς προσκλήσεως δὲν μ' ἐφάνη εὐγενής, καὶ ἀπήντησα, προφορικῶς ἐπίσης, ὅτι εἶχα ἐργασίαν. Τὴν ἐπαύριον μοῦ ἔγραψεν, ὅτι ἐπεθύμει νὰ ὁμιλήσῃ μαζύ μου· δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀρνηθῶ τὴν πρόσκλησίν της. Τὴν ηὗρα εἰς τὴν αἴθουσάν της, ἀληθῆ φωλεάν, πλήρη ἀργιλλοπλάστων τῆς Σαξωνίας καὶ χαριεστάτων ἐπίπλων ἐκ ξύλου μιμουμένου λευκὴν *λάκαν*, κατὰ τὴν τεχνοτροπίαν τῆς ἐποχῆς τοῦ ΙϚ'. Λουδοβίκου. Πρώτην φορὰν μοῦ ἔτεινε τὴν χεῖρα. Ἐφάνη ἐκπλαγεῖσα ὅτε ἤγγισα μόνον τὴν ἄκραν τῶν δακτύλων της, κλίνων εὐσεβάστως. «Διατί δὲν ἤλθατε νὰ γευματίσετε μαζύ μας;» μὲ ἠρώτησε διὰ τοῦ ἤθους ἐκείνου τοῦ ἀποτόμου μᾶλλον ἢ φιλικοῦ, τὸ ὁποῖον ἔχει ἐδῶ ὅλος ὁ κόσμος. «Εἰργαζόμην», ἀπήντησα. Ἔπειτα δὲν ἤξευρα ὅτι ἐδῶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν εἶνε συνήθεια νὰ γίνωνται αἱ προσκλήσεις προφορικῶς καὶ διὰ ὑπηρέτου.» Ἅμα ἤκουσεν αὐτὰς τὰς λέξεις ἐκοκκίνισεν ὀλίγον, καὶ ἀπήντησεν εὐθύς: «Ὤ! σᾶς ζητῶ συγχώρησιν! ποτὲ δὲν μοῦ ἐπέρασεν ἡ ἰδέα νὰ σᾶς φερθῶ ἀπρεπῶς. Ἐνόμισα ὅτι θὰ σᾶς ἐκούραζε πολὺ ἡ μονοτονία τῆς μοναξίας σας. Ἡμεῖς ἐδῶ ὅλοι ἀποθνήσκομεν ἀπὸ τὴν πλῆξιν, μολονότι, διὰ τὴν ποικιλίαν, ἀλλάζω καθ' ἑβδομάδα τοὺς προσκεκλημένους μου. Τώρα θὰ γευματίσετε μαζύ μου, ἂν σᾶς τὸ ζητήσω;» Τί νὰ εἰπῶ; τὴν ἀλήθειαν· καὶ ἡ ἀλήθεια εἶνε, ὅτι δὲν ἔχω φράκον! Πῶς νὰ ἐνδυθῶ! Τοιαύτη ἐξομολόγησις θὰ ἐφαίνετο ἴσως εἰς ἄλλους ταπεινωτική· ἀλλὰ δι' ἐμὲ δὲν ἦτο διόλου. «Διατί τότε, ὑπέλαβεν ἔκπληκτος, δὲν τηλεγραφεῖτε νὰ ζητήσετε τὸ φράκον σας; Ὁ ὑπηρέτης σας ἠμπορεῖ ἐξαίρετα νὰ σᾶς τὸ στείλῃ ἀπὸ τὴν Ῥώμην». Δὲν κατώρθωσα νὰ κρατήσω τὸν γέλωτα, καὶ τῆς εἶπα: «Ἡ ἀλήθεια εἶνε, κυρία, ὅτι οὔτε ὑπηρέτην ἔχω εἰς τὴν Ῥώμην, οὔτε φράκον· ἐνόμιζα, ὅτι ὁ κύριος Χόλλυς σᾶς εἶχεν εἰδοποιήσει περὶ τῆς κακῆς καταστάσεως τῶν οἰκονομικῶν μου, καὶ σᾶς ἔγραψεν ὅτι ἐκινδύνευα

ν' ἀποθάνω τῆς πείνης, χωρὶς τὴν παραγγελίαν τὴν ὁποίαν μ' ἐδώκατε». Ἀκούσασα τοὺς λόγους αὐτούς, ἡ λαίδη Σάρτερυς ἔγεινε κάτωχρος. Τότε εἶδα ὅτι δὲν εἶχε ψιμμύθιον τὸ πρόσωπόν της, καὶ ὅτι ἡ ῥοδίνη χροιά της ἦτο ἐντελῶς φυσική. «Πολὺ λυποῦμαι! πολύ! ἐψιθύρισεν, ὡς ἂν ἔπταιεν αὐτή. Ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ ἄρά γε... Διατί νὰ μὴν ἀγοράσετε;... Εἶμ' ἑτοίμη νὰ σᾶς δώσω ὅσα χρήματα χρειάζεσθε...» — «Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία, ἀπήντησα, δὲν χρειάζομαι ἐδῶ τίποτε· ἦτο καθῆκόν μου νὰ σᾶς παραστήσω τὴν ἀληθῆ τῶν πραγμάτων κατάστασιν, διότι ἀλλέως θὰ ἐφαινόμην ἀναίσθητος εἰς τὴν εὐγένειάν σας· ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ σᾶς ἀναγνωρίσω τὸ δικαίωμα νὰ μ' ἀγοράσετε ἐνδύματα, ὡς ἀγοράζετε τὰς στολὰς τῶν ὑπηρετῶν, οἵτινες παρατάσσονται εἰς τοὺς προθαλάμους σας. Ὅταν ἡ ἐργασία μου τελειώσῃ, εἶσθε κυρία νὰ μοῦ προσφέρετε ὡς ἀμοιβὴν ὅ,τι σεῖς καὶ οἱ φίλοι σας ἠθέλατε κρίνει εὔλογον. Ἂν τοὐναντίον δὲν εὐχαριστηθῆτε, οὐδεμίαν ζητῶ ἀμοιβήν. Θὰ μείνω πάντοτε ὀφειλέτης σας διὰ τὴν εὐχάριστον ἐργασίαν εἰς τὴν ὁποίαν θ' ἀσχοληθῶ ἐδῶ ἐπὶ ἓν ἔτος, μὴ ταραττόμενος ἀπὸ τὰς καθημερινὰς μερίμνας, τὰς ὁποίας γεννᾷ ἡ πτωχεία». Ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως, ἡ λαίδη Σάρτερυς ἠρκέσθη νὰ μὲ χαιρετίσῃ, καὶ ἀπεσύρθη πολὺ φιλοφρόνως. Συνῃσθανόμην, τὸ ὁμολογῶ, ὅτι κατὰ τὴν συνέντευξιν ἐκείνην εἰς ἐμὲ ἀπέμεινεν ἡ ὑπεροχή, καὶ τοῦτο δὲν εἶνε μικρὸς θρίαμβος δι' ἄνθρωπον μὴ ἔχοντα φράκον. Οὐδέποτε, ἕως τότε, ἡ λαίδη Σάρτερυς εἶχε φαντασθῆ, ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὸν κόσμον ἄνθρωπος χωρὶς ὑπηρέτην καὶ χωρὶς φράκον· τώρα βεβαίως δὲν θὰ μ' ἐκλάβῃ πλέον διὰ κανένα προμηθευτὴν τοῦ Λονδίνου, τῶν Παρισίων ἢ τῆς Βιέννης. Κανεὶς ἐξ αὐτῶν ἀναμφιβόλως δὲν θὰ εὑρίσκετο χωρὶς φράκον. Τὸ κατ' ἐμέ, μὲ ἀρκεῖ ἓν κολόβιον ἀπὸ σάγην διὰ τὸ θέρος, κ' ἓν ἄλλο ἀπὸ φαιὸν ἐπίχροκον διὰ τὸν χειμῶνα. Ἂς εἶχον μόνον τὴν καλωσύνην νὰ μὴ φθείρωνται!

(Ἕπεται συνέχεια).

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ

κατὰ τὸ 1883

Ἐν τῇ κατ' αὐτὰς δημοσιευομένῃ Ἐπετηρίδι τοῦ ἐν Γαλλίᾳ Συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν *(Annuaire de l' Association pour l' encouragement des études grecques en France)* περιλαμβάνεται διατριβὴ τοῦ ἡμετέρου κ. Δ. Βικέλα περὶ τῆς ἑλληνικῆς δημοσιογραφίας κατὰ τὸ 1883. Τὴν διατριβὴν ταύτην, μεταφρασθεῖσαν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου συνεργάτου κ. Γ. Βιζυηνοῦ, δημοσιεύομεν ἐν τοῖς ἑπομένοις. Σ.τ.Δ.

Ὁ συνάδελφος ὅστις προεδρεύει σήμερον ἡμῶν μᾶς παρουσίασε πρὸ δωδεκαετίας ἀκριβῆ καὶ περίεργον ἔκθεσιν *τῆς ἱστορίας τοῦ τύπου ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τῆς ἀνεξαρτησίας αὐτῆς μέχρι τοῦ 1871*[1]. Μὴ ἔχων οὔτε τὴν πρόθεσιν, οὔτε τὴν ἀξίωσιν ν' ἀνιστορήσω ὅ,τι ὁ κ. μαρκήσιος de Queux de Saint-Hilaire τόσον καλῶς ἐξιστόρησεν, οὐχ ἧττον ἐνόμισα ἐνδιαφέρον νὰ προσθέσω οἱονεὶ συμπλήρωμά τι εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἐξετάζων τὴν ἐνεστῶσαν τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου κατάστασιν.

Ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ τοῦ 1871 δὲν ἔμεινε στάσιμος. Τὰ σύνορά της ηὐρύνθησαν· ὁ πληθυσμὸς ηὔξησεν· αἱ πόλεις ἐμεγάλωσαν· ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον αὐτῆς ἔλαβον νέαν ἀνάπτυξιν· σιδηρόδρομοι κατασκευάζονται, ἤδη δ' ἀγγέλλεται ἡ προσεχὴς ἐγκαινίασις τῆς ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Μέγαρα γραμμῆς καὶ τῆς ἀπὸ Βώλου εἰς Λάρισσαν· ἐν Κορίνθῳ ἐνασχολοῦνται ὅπως μεταβάλωσι τὴν Πελοπόννησον εἰς νῆσον· ἐν Λαυρίῳ ἐκμεταλλεύοντ' ἐκ νέου τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς· ἐν Βοιωτίᾳ ἀντιποιοῦνται ὑπὲρ τῆς γεωργίας τὰς ὑπὸ τῶν ὑδάτων τῆς Κωπαΐδος κατεχομένας ἐκτάσεις. Ἡ βιομηχανικὴ αὕτη ἐξέγερσις καὶ ἡ διηνεκὴς τοῦ δημοσίου πλούτου αὔξησις ἐπέτρεψαν εἰς τὴν κυβέρνησιν ν' ἀναγνωρίσῃ τὰ δάνεια τὰ συνομολογηθέντα ἐν Ἀγγλίᾳ, προτοῦ ἡ ἐπαναστατημένη Ἑλλὰς συγκροτηθῇ εἰς βασίλειον, καὶ —τὸ ἔτι σημαντικώτερον— μετὰ πολλῶν ἐτῶν ἔλλειμμα ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ κράτους ἐπετεύχθη ἐπὶ τέλους ἡ ἰσορροπία του.

Οὐχ ἧττον ἐπαισθητὴ τυγχάνει ἡ πρόοδος εἰς τὰ τῆς παιδείας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν σχολείων καὶ τῶν μαθητῶν αὐξάνει ἀδιακόπως· τὰ ἐπιστημονικὰ σωματεῖα παρέχουσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον μαρτύρια τῆς δραστηριότητος αὐτῶν. Νέα τυπογραφεῖα ἱδρύονται ὅπου δὲν ὑπῆρχον μέχρι τοῦδε, τὰ δὲ παλαιὰ πολλαπλασιάσαντα τὰς ἐργασίας αὐτῶν ἐτελειοποιήθησαν εἰς βαθμὸν τιμῶντα ἀληθῶς τὴν ἑλληνικὴν τυπογραφίαν.

Ἐν τούτοις, ἐκ τοῦ ὅτι προοδεύουσιν οἱ ἐν Ἑλλάδι δὲν ἕπεται ὅτι καὶ προεχώρησαν τόσον, ὥστε νὰ μένωσιν εὐχαριστημένοι, συγκρίνοντες τὸ παρὸν πρὸς τὸ παρελθόν. Ἀπεναντίας ὅσῳ προσωτέρω χωροῦσι, τόσῳ μᾶλλον ἀνακαλύπτεται πρὸ αὐτῶν μακρὰ ἡ ὁδός, ἣν πρέπει ἀκόμη νὰ διανύσωσιν, ὅπως ἀφιχθῶσιν εἰς τὸ ἐπιθυμητὸν αὐτοῖς τέρμα. Καθ' ὅσον δὲ πλησιάζουσιν εἰς αὐτό, κατὰ τοσοῦτον αὐξάνει ἡ ἀνυπομονησία των, ὅπως ἀπομακρυνθῶσιν ὅσον τὸ δυνατὸν τῆς ἀφ' ἧς ἐξεκίνησαν ἀφετηρίας. Οὕτως ὅσῳ πλειοτέρας ὁδοὺς κατασκευάζουσι, τόσῳ μᾶλλον δυσανασχετοῦσιν ἀνακαλύπτοντες πόση ὀπισθοδρόμησις ὑπάρχει ἀκόμη ἐν ταῖς ἀποκέντροις ἐπαρχίαις· ὅσῳ μᾶλλον πολλα-

1. *La Presse dans la Grèce moderne depuis l'Independance jusqu'au 1871* par M. le Marquis de Queux de Saint-Hilaire. Annuaire de 1871, pp. 147 - 179.

πλασιάζουσι τὰς μετὰ τῆς Δύσεως σχέσεις, τόσῳ πλειοτέρας ἐθνικὰς ἐλλείψεις ἀνακαλύπτουσιν ἐν ταῖς συγκρίσεσιν αὐτῶν, μεγαλοποιοῦντες συνεχῶς, ὁμολογητέον, καὶ τὰ πλεονεκτήματα τῆς ξένης, ἣν βλέπουσι μακρόθεν ἢ ἐπιπολαίως, καὶ τὰς ἐλλείψεις τῆς ἰδίας αὐτῶν χώρας, ἣν ὁρῶσιν ἐκ τοῦ ἐγγυτάτου.

Ὅ,τι συμβαίνει ὡς πρὸς τὰ λοιπά, συμβαίνει καὶ ὡς πρὸς τὴν δημοσιογραφίαν. Ἐὰν αἱ τῶν Ἀθηνῶν ἐφημερίδες εἶναι σήμερον πολυαριθμότεραι καὶ σπουδαιότεραι ἢ κατὰ τὸ παρελθόν, δὲν ἐγένοντο διὰ τοῦτο καὶ ὄργανα δημοσίας γνώμης κεκτημένης τηλικοῦτον κῦρος κ' ἐπιρροήν, οἵαν τὰ ἐν Γαλλίᾳ ἢ Ἀγγλίᾳ. Ἐὰν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τοῖς νησιδίοις τοῦ Αἰγαίου ἀναφύονται νέα ἑκάστοτε φύλλα, εἰς οὐδὲν ἄλλο χρησιμεύουσιν ἐνίοτε, παρὰ εἰς τὸ νὰ ποιήσωσι καταφανέστερον πόσον μικραὶ εἶναι αἱ ἀπαιτήσεις τοῦ πρὸς ὃ ἀπευθύνονται κοινοῦ.

Ἀλλὰ καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα ἡ δημοσιογραφία μετέχει οὐχ ἧττον τῆς γενικῆς προόδου τῆς γενομένης ἐν Ἑλλάδι. Ὅπως ἐκτιμήσῃ τις τὴν ἀληθῆ τῆς προόδου ταύτης ἐν γένει ἀξίαν, δέον νὰ παραβάλῃ τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα οὐχὶ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἢ τὴν Σμύρνην, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνας τὰς ὑπὸ τὴν Τουρκίαν διατελούσας ἔτι ἑλληνικὰς ἐπαρχίας, ἐν αἷς οὔτε συνεχὴς μετὰ τῆς Εὐρώπης ἐπικοινωνία, οὔτε πολυάριθμοι ἀποικίαι ξένων ἐξασκοῦσι τὴν ἐκπολιτιστικὴν ἐπιρροήν, τὴν διαχεομένην ἀνὰ τὰ μεγάλα κέντρα. Εἰς τὴν κατάστασιν τοιούτων ἐπαρχιῶν τῆς Τουρκίας θὰ εὑρίσκετο σήμερον ἡ Ἑλλάς, ἐὰν δὲν εἶχεν ἀνακτήσει τὴν ἑαυτῆς ἀνεξαρτησίαν πρὸ ἡμίσεος περίπου αἰῶνος. Τὸ πᾶν εἶναι νέον ἐν αὐτῇ καὶ πρόσφατον. Τοῦτο ἐπιτρέπεται, νομίζω, νὰ τὸ ἀνακαλῶμεν πάντοτε εἰς τὴν μνήμην, ὡς δικαίωσιν μὲν πρὸ τῶν κρινόντων ἡμᾶς, ὡς ἐνθάρρυνσίν μας δέ, ὁσάκις αἰτιώμεθα ἡμᾶς αὐτούς, ὅτι δὲν διεπράξαμεν ἀρκετά.

Ὁ κατάλογος, τὸν ὁποῖον ὁ κ. de Saint-Hilaire ἐξεπόνησε κατὰ τὸ 1871, περιεῖχεν ἐν συνόλῳ ἑβδομήκοντα ἑπτὰ ἑλληνικὰς ἐφημερίδας, ὧν δέκα ἐξεδίδοντο πέραν τῶν συνόρων τοῦ βασιλείου. Ὁ σημερινὸς κατάλογος (ὃν ἔχω λόγους νὰ θεωρῶ οὐχὶ ὅλως ἀνελλιπῆ) περιλαμβάνει ἑκατὸν πεντήκοντα ἐφημερίδας, ὧν εἰκοσιπέντε ἐκδίδονται ἐκτὸς τῆς καθ' αὑτὸ Ἑλλάδος.

Ἐκ τῶν ἑξήκοντα ἑπτὰ φύλλων τῶν ἐκδιδομένων κατὰ τὸ 1871 ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, δώδεκα ἢ δεκατρία μόνον ἐπέζησαν μέχρι τῆς σήμερον. Ἐν τούτοις τὰ ἐκλιπόντα ἀντικατεστάθησαν ὑπ' ἄλλων πολυαριθμοτέρων· πολλὰ δὲ τῶν ἔκτοτε ἀναφυέντων φαίνεται ὅτι ἐρρίζωσαν καὶ ἀριθμοῦσιν ἤδη ἀρκετῶν ἐτῶν ὕπαρξιν. Ἀπ' ἐναντίας ἄλλα τινὰ εἰσὶν ὅλως διόλου ἀρτιφυῆ. Ὁ πρὸ ἐμοῦ κατάλογος ἐφημερίδων τῆς πρωτευούσης μόνης περιέχει τριάκοντα, τὸ πρῶτον αὐτῶν διανυούσας ἔτος, ἐκ τούτων δὲ πλέον ἢ τὸ ἥμισυ δὲν ἀντιπροσωπεύεται εἰμὴ διὰ τοῦ πρώτου αὐτῶν ἀριθμοῦ[1].

Τὸ ὅτι πολλὰ τῶν φύλλων τούτων εἰσὶν ἐφήμερα οὐδένα πρέπει νὰ ἐκπλήττῃ. Οὐδαμοῦ ἀλλοῦ δὲν εἶναι οὔτε ὁ τύπος τόσον ἐλεύθερος, οὔτε αἱ πρὸς δημοσίευσιν εὐκολίαι μεγαλείτεραι ἢ ἐν Ἑλλάδι[2].

Οὐδὲν κωλύει τὴν ἔκδοσιν ἐφημερίδος. Ἕκαστος εἰμπορεῖ μὲ ὀλίγας τινὰς δραχμὰς ν' ἀπολαύσῃ τὴν εὐχαρίστησιν, ὅτι ἔθεσεν εἰς κυκλοφορίαν τὸν πρῶτον ἀριθμόν Διὰ τὴν ἐξακολούθησιν ὅμως χρειάζονται συνδρομηταί. Εὐτυχῶς δὲν εὑρίσκονται ἀρκετοὶ διὰ πάντας, οὕτω δὲ ἐπιτυγχάνεται ἡ διαλογὴ μεταξὺ βιωσίμων καὶ μή.

Ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις δημοσιευομένων ἐφημερίδων δεκαπέντε εἶναι καθημεριναί· αἱ ἄλλαι ἐκδίδονται τρὶς ἢ τετράκις τῆς ἑβδομάδος, τινὲς ἅπαξ ἢ δὶς μόνον.

Αἱ τῶν ἐπαρχιῶν εἶναι ἑβδομαδικαί. Μόνον ἐν μεγαλειτέραις πόλεσιν, οἷαι ὁ Πειραιεύς, ἡ Σύρος, ἡ Κέρκυρα, ὁ Βῶλος ὑπάρχουσιν ἐφημερίδες ἐκδιδόμεναι δὶς ἢ τρὶς καθ' ἑβδομάδα.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπαρχιακῶν ἐφημερίδων ηὔξησε μεγάλως ἀπὸ τοῦ 1871. Ὁ κ. de Saint-Hilaire ἀναφέρει δέκα μόνον καθ' ἅπασαν τὴν Πελοπόννησον. Σήμερον ὑπάρχουν εἰκοσιδύο. Ἐν Σύρῳ ὑπῆρχον τότε ἕξ, σήμερον δέκα. Ἀνὰ τὰς λοιπὰς τοῦ Αἰγαίου νήσους δὲν ὑπῆρχεν οὐδεμία· τώρα ὑπάρχουν ἐν Ἄνδρῳ, Τήνῳ, Θήρᾳ, Σίφνῳ. Ἐκ Κερκύρας, ἔνθα τῷ 1871 δὲν ὑπῆρχον εἰμὴ τρεῖς, ἔχω πέντε ἐνώπιόν μου.

1. Ταῦτα ἐγράφοντο κατὰ Μάϊον τοῦ 1883.

2. Ἰδοὺ τὸ αχετικὸν ἄρθρον τοῦ Συντάγματος τοῦ 1864:

«Ἄρθρον 14ον. Ἕκαστος δύναται νὰ δημοσιεύῃ προφορικῶς, ἐγγράφως καὶ διὰ τοῦ τύπου τοὺς στοχασμούς του, τηρῶν τοὺς νόμους τοῦ κράτους. Ὁ τύπος εἶναι ἐλεύθερος· Ἡ λογοκρισία, ὡς καὶ πᾶν ἄλλο προληπτικὸν μέτρον ἀπαγορεύεται. Ἀπαγορεύεται ὡσαύτως ἡ κατάσχεσις ἐφημερίδων καὶ ἄλλων ἐντύπων διατριβῶν εἴτε πρὸ τῆς δημοσιεύσεως εἴτε μετ' αὐτήν. Ἐπιτρέπεται δὲ κατ' ἐξαίρεσιν ἡ κατάσχεσις μετὰ τὴν δημοσίευσιν ἕνεκα προσβολῆς κατὰ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἢ κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ βασιλέως. Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν ἀπὸ τῆς κατασχέσεως, ὀφείλουσι καὶ ὁ εἰσαγγελεὺς νὰ ὑποβάλῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ δικαστικὸν συμβούλιον, καὶ τοῦτο ν' ἀποφανθῇ περὶ τῆς διατηρήσεως ἢ ἄρσεως τῆς κατασχέσεως· Ἄλλως ἡ κατάσχεσις αἴρεται αὐτοδικαίως. Ἀνακοπὴ κατὰ τοῦ βουλεύματος ἐπιτρέπεται εἰς μόνον τὸν δημοσιεύσαντα τὸ κατασχεθέν, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὸν εἰσαγγελέα. Εἰς μόνον πολίτας Ἕλληνας ἐπιτρέπεται ἡ ἔκδοσις ἐφημερίδων».

Δὲν εἶναί τις ὑποχρεωμένος νὰ ζητήσῃ παρὰ τῶν Ἀρχῶν ἄδειαν πρὸς ἔκδοσιν ἐφημερίδος. Τὴν ζητοῦσιν ὅμως, ἐκ συνηθείας, ἀπὸ τὴν Νομαρχίαν, ἥτις ποτὲ δὲν τὴν ἀρνεῖται. Τὰ ἐγκλήματα τοῦ τύπου ὑπάγονται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ἐνόρκων.

Digitized by Google

Ἡ Ζάκυνθος κέκτητ' ἐπίσης πέντε· ἡ Κεφαλληνία δύο. Ἡ Λευκὰς ἔχει καὶ αὐτὴ τὴν ἐφημερίδα της.

Ἐν ταῖς νεωστὶ προσκτηθείσαις ἐπαρχίαις οὔτε τυπογραφεῖα οὔτε ἐφημερίδες ὑπῆρχον ἄλλοτε, ἐκτὸς μιᾶς μόνον, ἥτις ἐξεδίδετο μετὰ κόπου ἐν Τρικκάλοις. Σήμερον δημοσιεύονται ἓξ ἐφημερίδες ἐν Βώλῳ, ὧν δύο τοὐλάχιστον κατ' οὐδὲν ἀπολείπονται τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ. Ἡ Λάρισσα ἔχει τρεῖς· ἡ Καρδίτσα, τὰ Τρίκκαλα, ἡ Ἄρτα ἀνὰ μίαν. Μόλις ἀπῆρεν ὁ Τοῦρκος τὸν πόδα ἀπὸ τῆς χώρας, καὶ ἤρξατο νὰ ἐργάζηται ἡ τυπογραφία. Τοιαύτη ἡ πρώτη ἐκδήλωσις τῆς ἀνακτηθείσης ἐλευθερίας. Τὸ σχῆμα, ἡ σύνταξις, ἡ ἐκτύπωσις τῶν δημοσιευμάτων τούτων προδίδουσι διὰ τρόπου ἐνίοτε συγκινητικοῦ τὸ κατεσπευσμένον τῆς διοργανώσεως αὐτῶν. Ἐν τῷ πρὸ ἐμοῦ ἀριθμῷ τῆς ἐφημερίδος τῆς Καρδίτσης ὁ διευθυντὴς ἐξαιτεῖται συγγνώμην, διότι δὲν ἐξέδωκε τὸ φύλλον κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν ἑβδομάδα δι' ἔλλειψιν χάρτου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ περιμενόμενος καθυστερεῖ ἔτι, στέλλει τὴν ἐφημερίδα πρὸς τοὺς συνδρομητὰς αὐτοῦ, ἐκτετυπωμένην ἐπὶ χάρτου τῆς γραφῆς. Ἐν Λαρίσσῃ τὸ εἰς χεῖράς μου φύλλον ἐφημερίδος τινὸς, σατυρικῆς ὅμως, εἶναι τυπωμένον ἐπὶ χρωματιστοῦ χαρτίου.

Ἀνὰ τὴν Τουρκίαν ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες ἐκδίδονται μόνον ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι. Κατὰ τὸ 1871 ὑπῆρχον ἑπτὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει. τὴν στιγμὴν ταύτην δὲν ὑπάρχουν παρὰ τέσσαρες μόνον. Ἀπ' ἐναντίας ἐν Σμύρνῃ ἐκδίδονται σήμερον τρεῖς, ἐνῷ τῷ 1871 ὁ κ. de Saint-Hilaire ἐσημείου μόνον τὴν ἀξιόλογον *Ἀμάλθειαν*, ἥτις, διανύουσα τὸ τεσσαρακοστὸν ἕκτον τῆς ζωῆς αὐτῆς ἔτος, εἶναι τὸ ἀρχαιότερον τῶν ἑλληνικῶν φύλλων. Ὡσαύτως ἔχει μίαν ἐφημερίδα καὶ ἡ Θεσσαλονίκη.

Αἱ ἐφημερίδες αὗται ἐκτυποῦνται εἰς σχῆμα μεγαλείτερον ἢ αἱ ἀθηναϊκαὶ συνάδελφοί των· τοῦτο, διότι ἐκδίδονται μὲν ἐν μεγάλαις κεντρικαῖς πόλεσι, δὲν φοβοῦνται δὲ τὸν συναγωνισμὸν, ὃν ἐνθαρρύνει ἐν Ἑλλάδι ἡ ἐλευθερία τοῦ τύπου. Ἀλλ' ὅμως, ἀπηλλαγμέναι τοῦ κινδύνου τούτου, τυγχάνουσιν ἐκτεθειμέναι εἰς τὴν λογοκρισίαν, ἧς τοὺς ὑφάλους καὶ σκοπέλους ἀναγκάζονται καὶ διδάσκονται ὑπὸ τοῦ συμφέροντος νὰ παρακάμπτωσιν. Ἕτερος λόγος τοῦ μεγαλητέρου των σχήματος εἶναι τὰ ἐκ τῶν ἀγγελιῶν ὀφέλη. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγγελιῶν εἶναι φυσικῷ τῷ λόγῳ σημαντικώτερος ἐν μεγάλαις πόλεσιν, αἱ δ' ἐφημερίδες ὠφελοῦνται ἐκ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν τόσῳ μᾶλλον καθ' ὅσον αὗταί εἰσιν ὀλιγαριθμότεραι.

Ἀλλὰ κ' ἐν Ἑλλάδι — ἐν Ἀθήναις, Σύρῳ, Βώλῳ,—ἡ ἀγγελία, ὁ μέγας οὗτος παράγων οἰκονομικῆς ἐπιτυχίας, καθίσταται ὁσημέραι καταληπτότερος καὶ χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τῆς ἐφημεριδογραφίας. Ἄλλοτε, ἐκτὸς τῆς εἰσφορᾶς τῶν συνδρομητῶν, μόνην πηγὴν εἰσοδημάτων εἶχον αἱ ἐφημερίδες τὰς δικαστικὰς κοινοποιήσεις. Συνεχῶς ἐν τούτῳ καὶ μόνῳ ὑφίστατο ὁ λόγος τῆς ὑπάρξεως καὶ ὁ πόρος τῆς ζωῆς ἐφημερίδων τινῶν. Εἰς ταῦτα προσετίθετο ἐνίοτε καὶ τὸ προϊὸν τῶν ἐπὶ πληρωμῇ καταχωρίσεων, αἵτινες πότε μὲν ἦσαν διατριβαὶ προσεγγίζουσαι τῷ λιβέλλῳ, πότε δ' ἔπαινοι, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀμερόληπτοι, ἀπευθυνόμενοι πρὸς ζῶντας, ἢ καὶ νεκρολογίαι ἐγκωμιαστικαί.

Ἡ ἑλληνικὴ ἐφημερὶς τῆς σήμερον δὲν καταφρονεῖ μὲν ὅλως διόλου τὰ τοιαῦτα εἰσοδήματα, ἐπιδιώκει ὅμως κατὰ προτίμησιν τὰς καθ' αὐτὸ ἀγγελίας. Μολαταῦτα ἡ σπουδαιότης αὐτῶν δὲν ἐκτιμᾶται ἀκόμη ὅσον ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἔν τινι ἐγχειριδίῳ Λογικῆς, ἐκδεδομένης ἐν Λονδίνῳ, εἶδον παρατεθειμένον ὡς παράδειγμα συλλογισμοῦ παραλόγου τὸν ὑπολογισμὸν ἐφημεριδογράφου βασίζοντος τὰς πιθανότητας τῆς ἐπιτυχίας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνδρομητῶν, ἀντὶ τῆς ἐκ τῶν ἀγγελιῶν προϋπολογιζομένης προσόδου. Ὁ Ἄγγλος λογικὸς ἠδύνατο νὰ εὕρῃ ἐν Ἑλλάδι πολλὰ παραδείγματα τοιούτου παραλογισμοῦ, παραλογισμοῦ, ὅστις δικαιολογούμενος σήμερον ἀκόμη, ἐλπίζομεν ὅτι θὰ ἐκλείψῃ ἐν τῷ μέλλοντι, ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τοῦ αὔξοντος ἀριθμοῦ τῶν ἀγγελιῶν, τῶν πληρουσῶν τὴν τετάρτην σελίδα τῶν ἐφημερίδων μας.

Ἡ τετάρτη αὕτη σελὶς παρέχει οὐχὶ μικρὸν ἐνδιαφέρον ὑπὸ γλωσσικὴν ἔποψιν, καθ' ὅσον ὁ ἀναγγέλλων ἔμπορος οὐδαμῶς φροντίζει περὶ κλασσικῆς καλλιεπείας. Τινὲς αὐτῶν, ἀπευθυνόμενοι προδήλως εἰς λογίους, ὅπως συστήσωσι τὰ ἐμπορεύματα ἢ τὴν βιομηχανίαν αὐτῶν, περιβάλλουσι τὰς πρὸς τὸ δημόσιον ἐκκλήσεις των μὲ φρασεολογίαν ἔχουσαν ἀξιώσεις γλαφυρότητος. Ἐφημερίδες τινὲς μάλιστα φαίνονται ἐπιδιώκουσαι τὴν ἀνύψωσιν τοῦ ὕφους τῶν ἀγγελιῶν των. Ἀλλ' ἐν ταῖς περισσοτέραις οἱ πωληταὶ καλοῦσι τὰς πραγματείας μὲ τὸ ὄνομα ὑπὸ τὸ ὁποῖον ζητοῦνται. Ἐπειδὴ δὲ τὰ πλεῖστα τῶν πραγμάτων τούτων ἢ ἐφευρέθησαν ἢ εἰσάγονται ἐκ τῆς ξένης, τοῖς ἀφήνουν συνεχῶς τὸ γαλλικὸν ἢ τὸ ἀγγλικὸν αὐτῶν ὄνομα, ὁσάκις δὲν τὸ παραφράζουν λέξιν πρὸς λέξιν δι' ἑλληνικῶν ἰσοδυνάμων. Οὕτω, παρὰ τὸ *Μηχαναὶ δύο ἵππων* εὑρίσκει τις *Κασμίρια φασονὲ καὶ Σιβιοτ*· ὑπὸ τὴν ἀγγελίαν ἐργοστασίου *πίλων*, ἔνθα πωλοῦνται *καπέλα ψάθινα*, ἀναγινώσκετε ὑπόσχεσιν ἀμοιβῆς εἰς τὸν ὅστις ἤθελεν εὕρῃ ἐσωκάρδιον παραπλανηθὲν ὑπό τινος παιδίου: *Ἀπωλέσθη μικρὸν γελέκον*. κτλ.

Τὰ ἑλληνικὰ τῶν ἀγγελιῶν τούτων πολὺ θὰ

ἐξέπληττον τὸν ἀρχαῖον, ὅστις θὰ ἐπανήρχετο εἰς τὴν ζωὴν, ὅπως σκανδαλίζουν πολλοὺς ἐν τῇ ξένῃ γνωστούς μοι ἑλληνιστάς. Βεβαίως ὑπάρχει διαφορὰ εἰκοσιπέντε αἰώνων μεταξὺ τῆς κλασσικῆς γλώσσης καὶ λέξεων, οἷαι τὸ *Λαμποπωλεῖον καὶ μοδίστα*, ἢ καὶ τοῦ καταλόγου τῶν τροφίμων τῶν ἐπιδεικνυμένων εἰς τὸ δεῖνα τῶν Ἀθηνῶν παντοπωλεῖον.

Ἡ ξένη βιομηχανία ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς Ἕλληνας καταναλωτὰς διὰ τῶν ἑλληνικῶν ἐφημερίδων. Ἔν τινι φύλλῳ τῆς Κερκύρας καὶ ἐν ἄλλῳ τῆς Θεσσαλονίκης εὑρίσκω τὴν ἀγγελίαν, ὅτι τὰ ἐν Παρισίοις καταστήματα τοῦ Printemps ἐπανέλαβον τὰς ἐργασίας των. Μυρεψός τις τῶν Παρισίων ἐγκωμιάζει ἐν αὐταῖς ἑλληνιστὶ τὸ ἀρωματικόν του ὕδωρ Opoponax. Ἐν δὲ μικρᾷ τινι ἐφημερίδι τῆς Ἄνδρου ὑπάρχουν ἀγγελίαι ἧττον ἀξιοσύστατοι παρισινῶν ἰατρῶν, ἑλληνιστὶ καὶ αὗται γεγραμμέναι.

Τὸ μᾶλλον εὐχάριστον εἶναι τὸ νὰ βλέπῃ τις πολλαπλασιαζομένας τὰς περὶ ἀτμοπλοϊκῶν ταξειδίων ἀγγελίας. Πρό τινων μόλις ἐτῶν ἓν μόνον ἀτμόπλοιον ἔπλεε κατὰ δεκαπενθημερίαν ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Χαλκίδα τῆς Εὐβοίας. Σήμερον ἀναγγέλλονται καθημεριναὶ ἀναχωρήσεις ἀτμοπλοίων, διαπλεόντων τὸν Εὔριπον ὅπως ὑπάγωσι μέχρι Βώλου. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς διὰ θαλάσσης συγκοινωνίας εἶναι οὐχ ἧττον ἀξιοσημείωτος μεταξὺ Πειραιῶς καὶ τῶν Κυκλάδων, ἢ τῶν ἀκτῶν τῆς Πελοποννήσου. Μετ' ὀλίγον θὰ ἴδωμεν ἐν ταῖς ἐφημερίσι τὰ δρομολόγια τοῦ σιδηροδρόμου διὰ σταθμοὺς κλασσικὰ φέροντας ὀνόματα, προστιθέμενα εἰς τὰ νῦν δρομολόγια τῆς μικρᾶς γραμμῆς Ἀθηνῶν Πειραιῶς καὶ Φαλήρου, ἢ εἰς τὰ τῶν *ἀτμηλάτων ἱπποσιδηροδρόμων*. Ἐν ταῖς ἐφημερίσι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἢ τῆς Σμύρνης περιέχονται μὲν ἀγγελίαι τοιούτου εἴδους, ἀλλὰ τὰ τουρκικὰ τῶν σταθμῶν ὀνόματα οὐδὲν λέγουσιν εἰς τὴν τοῦ ἑλληνιστοῦ φαντασίαν.

Ἐκτὸς τῶν δύο ἀνωτέρω πόλεων καὶ τῆς Θεσσαλονίκης, οὐδεμία σχεδὸν ἑλληνικὴ ἐφημερὶς ἐκδίδετ' ἐν ταῖς χώραις, ταῖς εἰς τὴν ἄμεσον δικαιοδοσίαν τοῦ Σουλτάνου ὑπαγομέναις. Ἡ ἡμιανεξάρτητος τῆς Σάμου ἡγεμονία κέκτηται ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἀξιόλογον ἐφημερίδα συνώνυμον ἑαυτῇ. Ἡ Κύπρος ἔχει ἐπίσης τρεῖς ἑλληνικὰς ἐφημερίδας, ἀφ' ἧς ἐποχῆς περιῆλθεν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῆς Ἀγγλίας. Ἄλλαι τρεῖς (καθ' ὅσον ἐγὼ γνωρίζω) δημοσιεύοντ' ἐν Κρήτῃ, ἀφ' ὅτου ἀπέκτησεν εἶδός τι αὐτονομίας, λίαν περιωρισμένης δυστυχῶς, ὑπὸ τὴν ὀθωμανικὴν κυριαρχίαν.

Ἀνὰ τὴν Αἴγυπτον ἐκδίδονται τρεῖς ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες, δύο καθημεριναὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ μία ἑβδομαδιαία ἐν Καΐρῳ. Ὡσαύτως ἐκδίδονται τρεῖς ἐν Ῥουμανίᾳ. Ἡ πρωτεύουσα τῆς ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας Φιλιππούπολις ἔχει ἐπίσης μίαν ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ γραφομένην. Τέλος ἐν Τεργέστῃ ἡ *Κλειὼ* καὶ ἡ *Νέα Ἡμέρα* ἐξακολουθοῦν πάντοτε τιμῶσαι τὴν ἑλληνικὴν δημοσιογραφίαν.

Ἰδοὺ ὁ κατάλογος πασῶν τούτων τῶν ἐφημερίδων. Ἐφ' ὅσον μοὶ ἦτο δυνατὸν, ἐσημείωσα παρὰ τὸ ὄνομα μιᾶς ἑκάστης τὸ ἔτος, ὅπερ διανύει. Ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ τίτλοι των μοὶ φαίνονται οὐχὶ ἐστερημένοι ἐνδιαφέροντος.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΑΘΗΝΩΝ.

Αἰὼν (ἔτος ἐκδόσ. 45)[1]. — Παλιγγενεσία (ἔ. ἐκδ. 21). — Ἀλήθεια (ἔ. ἐκ. 18). — Ἐθνικὸν πνεῦμα (ἔ. ἐκ. 14). — Ὁ Ἕλλην. λαὸς (ἔ. ἐκ. 13). — Ἀριστοφάνης ἔ. ἐκ. 11). — Ἐφημερὶς (ἔ. ἐκ. 10). — Στοὰ (ἔ. ἐκ. 10). — Le messager d' Athènes (ἔ. ἐκδ. 9). — Ὥρα (ἔ. ἐκ. 8). — Νέαι Ἰδέαι (ἔ. ἐκ. 6). — Τηλέγραφος (ἔ. ἐκ. 6). — Journal d' Athènes (ἔ. ἐκ. 5. — Ἀσμοδαῖος (ἔ. ἐκ. 5). — Ῥαμπαγᾶς (ἔ. ἐκ. 5). — Ἡμερήσια Νέα (ἔ. ἐκ. 5). — Πρωΐα (ἔ. ἐκ. 5). - Μὴ χάνεσαι (ἔ. ἐκ. 4). — Ἡ Ἐλευθερία (ἔ. ἐκ. 3). — Ἐφημερὶς τῆς Κυβερνήσεως (ἔ. ἐκ. 3). — Νέα Ἐφημερὶς (ἔ. ἐκ. 2). — Παλῃάνθρωπος (ἔ. ἐκ. 2). — Πολίτευμα (ἔ. ἐκ. 1). — Ἥλιος (ἔ. ἐκ. 1). Γλωσσοκοπάνα (ἔ. ἐκ. 1). — Καρτερία (ἔ. ἐκ. 1). — Μασκαρᾶς (ἔ. ἐκ. 1). — Ὑπερασπιστὴς τοῦ Λαοῦ (ἔ. ἐκ. 1). — Ἐφημερὶς γνωστοποιήσεων (ἔ. ἐκ. 1). — Τοξότης (ἔ. ἐκ. 1). — Κῆπος (ἔ. ἐκ. 1)· — Παγκλαστῖτις (ἔ. ἐκ. 1). — Ὁ Ῥωμηὸς (ἔ. ἐκ. 1). — Παπαγάλος (ἔ. ἐκ. 1). — Γαΐδαρος (ἔ. ἐκ. 1). — Ὁ Οἰκονομολόγος (ἔ. ἐκ. 1). Ἑρμῆς (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐκτὸς τῶν τελευταίων τούτων, αἵτινες εἶναι ὅλως διόλου πρόσφατοι, μοὶ ἀναγγέλλουν καὶ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἑπομένων, δὲν μοὶ λέγουσιν ὅμως πόσαι ἠδυνήθησαν νὰ χωρήσουν πέραν τοῦ πρώτου ἀριθμοῦ των.

Αὐλαία — Γελασῖνος — Δελφοὶ — Ἐθνικὴ δύναμις — Ἐργατικὸς σύνδεσμος — Ἶρις — Καλιγοῦλας — Μηνύτωρ — Τραμπούκος — Φάλαγξ — Φασαρίας — Ἑλικὼν — Ἑσπέρα — Ἕσπερος — Λόγος — Χριστοκράτης — Τρακατρούκα.

Ἐν Πειραιεῖ ἐκδίδονται δύο ἐφημερίδες «Ἀμερόληπτος» καὶ «Βυζαντινὴ Τραγέλαφος»[2].

1. Ἡ δημοσίευσις τοῦ φύλλου τούτου διεκόπη δίς. Ἐν τῷ παρόντι διανύει τὴν τρίτην αὐτοῦ περίοδον.

2. Σημ. τ. Ἑ. — Πλὴν τούτων, ὧν ἡ ἔκδοσις διεκόπη ἔκτοτε, ἐκδίδονται τακτικῶς πρὸ πολλοῦ καὶ ἄλλαι ἐφημερίδες δύο, ἡ «Σφαῖρα» καὶ ἡ «Πρόνοια».

Digitized by Google

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΤΩΝ ΕΠΑΡΧΙΩΝ.

1. Κυκλάδες.

Ἐν Σύρῳ. Χρηματιστήριον (ἔτος ἐκδόσ. 20).—Πατρὶς (ἔ. ἐκ. 18). — Πανόπτη (ἔ. ἐκ. 13). —Ἑρμῆς (ἔ.ἐκ. 10).—Φανὸς (ἔ.ἐκ.6).— Ἀνατολὴ (ἔ. ἐκ. 3).—Φερεκύδης (ἔ. ἐκ. 2).— Ναυτίλος (ἔ. ἐκ. 2). — Ἀπόστρατος Ἕλλην (ἔ. ἐκ. 1). — Ἐκκλησιαστὴς (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Σίφνῳ. Σίφνος (ἔ. ἐκ. 3).

Ἐν Ἄνδρῳ. Ἄνδρος (ἔ. ἐκ. 6).—Συζήτησις (ἔ. ἐκ. 4).

Ἐν Τήνῳ. Ἠχὼ τῆς Τήνου (ἔ. ἐκ. 1).

2. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ.

Ἐν Πάτραις. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις (ἔτος ἐκδόσεως 10). — Ἐμπορικὸς Παρατηρητὴς (ἔ. ἐκ. 5). — Φορολογούμενος (ἔ. ἐκ. 3).— Φανὸς (ἔ. ἐκ. 3).—Ἐργάτης (ἔ. ἐκ. 2). —Ἐπὶ τὰ πρόσω (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Αἰγίῳ. Σημερινοὶ καιροὶ (ἔ. ἐκ. 4).

Ἐν Τριπόλει. Ἀρκαδία (ἔτος ἐκδόσεως 27).— Τρίπολις (ἔ. ἐκ. 5). — Πολίτης (ἔ. ἐκ. 2). — Ἀναμόρφωσις (ἔ. ἐκ. 1). — Ἐργάτης (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Ναυπλίῳ. Ἀργολὶς (ἔ. ἐκ. 19). — Ἀνεξαρτησία (ἔ. ἐκ. 10).

Ἐν Γυθείῳ. Λακωνία (ἔ. ἐκ. 4).

Ἐν Πύργῳ. Ἔλεγχος (ἔ. ἐκ. 3).

Ἐν Ἄργει. Δαναὸς (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Καλάμαις. Ἀνόρθωσις (ἔ. ἐκ. 1) —Πηγὴ (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Κορίνθῳ. Ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου (ἔ. ἐ. 1). — Κορινθιακὸς Ἀστὴρ (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Φιλιατροῖς. Μπερλίνα (ἔ. ἐκ. 1).

3. ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ ΕΥΒΟΙΑ.

Ἐν Λαμίᾳ. Φωνὴ τοῦ Λαοῦ (ἔ. ἐκ. 21). —Εὐνομία (ἔ. ἐκ. 5). — Φθιῶτις (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Μεσολογγίῳ. Δυτικὴ Ἑλλὰς (ἔ.ἐκ.10).

Ἐν Χαλκίδι. Εὔριπος (ἔ. ἐκ. 18). — Σημαία (ἔ. ἐκ. 2).

4. ΙΟΝΙΟΙ ΝΗΣΟΙ.

Ἐν Κερκύρᾳ. Φωνὴ (ἔ. ἐκ. 20). — Ἐπόπτης (ἔ. ἐκ. 6).—Ῥήγας ὁ Φερραῖος (ἔ. ἐκ. 3). — Οἱ ἐργάται (ἔ. ἐκ. 2). — Φιλόπατρις (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Ζακύνθῳ. Ἐλπὶς (ἔ. ἐκ. 9). — Ἐξεταστὴς (ἔ. ἐκ. 1). — Κραυγὴ (ἔ. ἐκ. 1). — Νέα Γενεὰ (ἔ. ἐκ. 1). — Φυτιτόκα (ἔ. ἐ. 1).

Ἐν Κεφαλληνίᾳ. Ἡ Ἐπαγρύπνησις (ἔ. ἐκ. 11). — Νέα Κεφαλληνία (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Λευκάδι. Ἐλευθερία (ἔ. ἐκ. 1).

5. ΗΠΕΙΡΟΣ ΚΑΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑ.

Ἐν Βώλῳ. Θεσσαλία (ἔ. ἐκ. 4).—Φωνὴ τοῦ Λαοῦ (ἔ. ἐκ. 2). — Ἀστὴρ τῆς Θεσσαλίας (ἔ. ἐκ. 2). — Βόλος (ἔ. ἐκ. 1).—Βλὰξ (ἔ. ἐκ. 1).— Σατανᾶς (ἔ. ἐκ. 1).

Ἐν Λαρίσσῃ. Ζερζεβούλης (ἔ. ἐκ. 1). — Κόρακας (ἔ. ἐκ. 1). — Ἀστὴρ τῆς Θεσσαλίας (ἔ. ἐκ. 2).

Ἐν Καρδίτσῃ. Καρδίτσα (ἔ. ἐκ. 2).

Ἐν Τρικκάλοις. Φάρος τοῦ Ὀλύμπου (ἔ. ἐκ. 27).

Ἐν Ἄρτῃ. Ἄρτα (ἔ. ἐκ. 2).

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΑΙ
ΕΝ ΤΟΥΡΚΙᾼ ΚΑΙ ΑΛΛΑΧΟΥ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει. Βυζαντὶς (ἔ. ἐκ. 28). — Νεολόγος (ἔ. ἐκ. 17). — Αὐγὴ (ἔ. ἐκ. 3). — Ἀνατολικὸς ἀστὴρ (ἔ. ἐκ. 3).[1].

Ἐν Σμύρνῃ. Ἀμάλθεια (ἔ. ἐκ. 46). — Νέα Σμύρνη (ἔ. ἐκ. 13).—Ἁρμονία (ἔ. ἐκ. 3).

Ἐν Θεσσαλονίκῃ. Φάρος τῆς Μακεδονίας (ἔ. ἐκ. 8).

Ἐν Σάμῳ. Σάμος (ἔ. ἐκ. 20).

Ἐν Κρήτῃ. Πατρὶς (ἔ. ἐκ. 2). — Ῥαδάμανθυς (ἔ. ἐκ. 2). — Μίνως (ἔ. ἐκ. 3).

Ἐν Κύπρῳ. Ἀλήθεια (ἔ. ἐκ. 3). — Κίτιον (ἔ. ἐκ. 3). — Στασῖνος (ἔ. ἐκ. 3).

Ἐν Ἀνατολικῇ Ῥωμυλίᾳ. Φιλιππούπολις (ἔ. ἐκ. 5).

Ἐν Βουκουρεστίῳ. Ἶρις (ἔ. ἐκ. 17). —Σύλλογοι (ἔ. ἐκ. 11).

Ἐν Σουλινᾷ. Δούναβις (ἔ. ἐκ. 2).

Ἐν Καΐρῳ. Κάϊρον (ἔ. ἐκ. 10).

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ἐλπὶς (ἔ. ἐκ. 10). —Ὁμόνοια (ἔ. ἐκ. 3).

Ἐν Τεργέστῃ. Κλειὼ (ἔ. ἐκ. 22).—Ἡμέρα (ἔ. ἐκ. 29). — Ἐμπορικὸς Ταχυδρόμος (ἔ. ἐκ. 2).

Ἐν τῷ ἀνωτέρω καταλόγῳ παρατηρεῖ τις πληθὺν παραξένων συνεχῶς τίτλων δηλούντων σατυρικὰ φύλλα.

[Ἕπεται τὸ τέλος]

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ.

Ο ΑΜΠΟΥ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ

Ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ διαπρεποῦς κριτικοῦ Francisque Sarcey δημοσιευθεισῶν ἀναμνήσεων περὶ τοῦ ἐν Παρισίοις Ecole Normale, ἐν ᾧ ἐσπούδασαν πλεῖστοι τῶν ἐπισημοτάτων σήμερον Γάλλων συγγραφέων, σταχυολογοῦμεν τὰ ἑπό-

1. Πρὸς τούτοις ἐκδίδετ' ἐν Κωνσταντινουπόλει μὲ χαρακτῆρας ἑλληνικούς, ἀλλ' εἰς τουρκικὴν γλῶσσαν, ἡ «Ἀνατολή». Ἡ Ὀθωμανικὴ κυβέρνησις πρό τινων ἐτῶν ἐξέδιδεν ἐν Ἰωαννίνοις καὶ Ἀδριανουπόλει διγλώσσους ἐπισήμους ἐφημερίδας ἑλληνιστὶ καὶ τουρκιστὶ γραφομένας. Δὲν ἠδυνήθην νὰ πληροφορηθῶ, ἐὰν τὰ φύλλα ταῦτα ἐξακολουθοῦσιν ἐκδιδόμενα. Εἰς ταύτας προσθετέον μίαν ἑλληνοτουρκικὴν ἐφημερίδα καθ' ἑβδομάδα ἐκδιδομένην ὑπὸ τῆς «Religious Tract Society» τοῦ Λονδίνου κατὰ τὴν ἔκθεσιν τῆς ἑταιρίας ταύτης (1883, σελ. 103).

Digitized by Google

μενα βραχύτατα μέν, ἀλλὰ χαρακτηριστικώτατα περὶ τοῦ νέου ἀκαδημαϊκοῦ Ἀμποὺ ὡς σπουδαστοῦ.

«Τὸ τμῆμα ἡμῶν ἀπετελεῖτο ὑπὸ πέντε, τοῦ Taine, τοῦ Ἀμπού, ἐμοῦ καὶ δύο ἄλλων, βραδύτερον δ' ἐπωνομάσθη *τὸ μέγα τμῆμα*. Ψυχὴ δὲ αὐτοῦ ἦτο ὁ Ἀμπού. Βραδύτερον ἐγνώρισα καὶ συνανεστράφην τοὺς πλείστους ἐκ τῶν γενομένων περιωνύμων ἐπὶ χάριτι συνδιαλέξεως, ἐν τούτοις οὐδέποτε ἐξηλείφθη τῆς μνήμης μου ἡ σπινθηροβόλος ἐκείνη συνδιάλεξις, τὸ ἀεικίνητον ἐκεῖνο πνεῦμα, αἱ ἀνεξάντλητοι ἐκεῖναι εὐφυολογίαι, ζωηραὶ καὶ ἀστεῖαι, ἡ ἔκτακτος ἐκείνη γονιμότης πρὸς κενοφανεῖς ἰδέας, πρὸς ἀπροσδοκήτους παρομοιώσεις, πρὸς παραδόξους διηγήσεις καὶ περιεργότατα ἀνέκδοτα.

Ἡ πρώτη κωμῳδία αὐτοῦ εἶνε ὁ *Γκιγερῆ*, ἀποτυχοῦσα ὅτε παρεστάθη ἐν τῇ *Γαλλικῇ κωμῳδίᾳ*. Ὡς ἔργον δραματικὸν δὲν εἶνε διόλου καλόν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' εἶνε ἔργον περίεργον πρὸς ἀνάγνωσιν, διότι ἐν τῷ *Γκιγερῆ*, τῷ ἥρωϊ τῆς πράξεως, εἶν' εὐχερὲς ν' ἀνεύρωμεν χαρακτηριστικά τινα τοῦ Ἀμποὺ πιστότατα ἐξεικονισμένα:

«Εἶνε ἀδύνατον, λέγει ἡ ἡρωῒς τῆς κωμῳδίας, νὰ τοῦ ἀντισταθῇ κανείς. Δὲν εἶνε εὔμορφος, ἀλλ' ἔχει 'μάτια καὶ 'δόντια τὰ ὁποῖα φωτίζουν τὸ πρόσωπόν του. Κ' ἔπειτα εἶνε νέος, τολμηρός, εὐγενής, χαρούμενος, ἀστεῖος· τὸ μέτωπόν του εἶνε ὑψηλόν, ἡ χειρονομία του γοργή, τὸ πνεῦμά του ἔξυπνον! Τὸν διώχνω, 'ξανάρχεται· τὸν ἀποφεύγω μὲ 'ξαναευρίσκει· κλείομαι, μοῦ γράφει· τὸν μαλόνω, μὲ ἀποστομόνει· τοῦ ὁρκίζομαι ὅτι δὲν θὰ τὸν ἀγαπήσω ποτέ, στοιχηματίζει ὅτι τὸν λατρεύω καὶ ὅτι δὲν εἰξεύρω τί λέγω.»

Ἀλλαχοῦ δὲ αὐτὴ λέγει:

«Φαίνεται ὅτι ὅταν ἐμβαίνῃ εἰς ἓν δωμάτιον ἡ θερμοκρασία ἀναβαίνει εἰς αὐτὸ δέκα βαθμούς».

Ἐπειδὴ δ' ὁ Ἀμποὺ ἦτο πάντοτε παρών, αὐτὴ ἦτο τοῦ σπουδαστηρίου μας ἡ θερμοκρασία. Ἤρχοντο καὶ ἐξ ἄλλων τμημάτων ὅπως συνδιαλεχθῶσι μεθ' ἡμῶν, μᾶς εὕρισκον δὲ πάντοτε ἑτοίμους. Ὁ Paul Albert ἤρχετο νωχελῶς, ὡς ἦτο σύνηθες αὐτῷ, τανυόμενος δὲ ἐζητεῖτο ἀφ' ἡμῶν νὰ τὸν φιλεύσωμεν μίαν συνδιάλεξιν. «Εἰς τὸ τμῆμά μου, μᾶς ἔλεγεν, ὅλοι εἶνε ἀκαμάτιδες, ὅλο ἐργάζονται!»

*
* *

Καθηγητὴν τῆς ἑλληνικῆς εἴχομεν τὸν Ἱππόλυτον Λεβᾶς, μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν καὶ περιώνυμον διὰ τὰς ἑλληνικὰς ἐπιγραφὰς ἃς εἶχε συλλέξει ἐν Ἑλλάδι.

Ἂν δὲν μ' ἐδίδαξε τὰ ἑλληνικά, ὀφείλω αὐτῷ ὅτι ἐδιδάχθην διὰ ζῶντος καὶ ἀναμφισβητήτου παραδείγματος ὅτι αἱ ἐπίσημοι ὑπολήψεις δὲν ὑποκρύπτουσι πάντοτε ἀληθῆ ἀξίαν καὶ ὅτι πᾶν ὅ,τι λάμπει δὲν εἶνε χρυσός. Ὁ ταλαίπωρος! Ποῖα παιγνίδια τοῦ ἐπαίξαμεν! Δὲν εἶχε κἂν τὴν αἰδῶ, ἀφοῦ ἠγνόει τὴν ἑλληνικήν, νὰ προμελετᾷ τὰ κείμενα, ἅτινα ἐμέλλομεν νὰ ἑρμηνεύσωμεν μετ' αὐτοῦ. Ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν παράδοσιν μίαν τῶν κατὰ λέξιν μεταφράσεων τῶν ὑπὸ τοῦ βιβλιοπωλείου Hachette τότε πρῶτον δημοσιευθεισῶν, γενομένων δὲ ὑφ' ἑνὸς τῶν ἀποφοίτων τῆς σχολῆς ἡμῶν, τοῦ Sommer. Τὸ εἴχομεν ἐννοήσει, ἐκ τούτου δὲ τὰ παιγνίδια.

Ἐμελετῶμεν ἐκ τῶν προτέρων μίαν τῶν εὐχερεστάτων φράσεων τοῦ κειμένου, ὅπερ ἔμελλε νὰ ἑρμηνευθῇ ἐν τῷ προσεχεῖ μαθήματι. Ἐκ συνεννοήσεως ἐξήγομεν δύο διαφόρους ἐννοίας, ἐξ ὧν οὐδετέρα ἦτο ἡ ἀληθής. Δύο ἐξ ἡμῶν, ὁ Ἀμποὺ καὶ ὁ σοβαρὸς Taine—ὢ αἰδώς!—ἀνελάμβανον ν' ἀγάγωσιν εἰς πέρας τὴν συνωμοσίαν· ὁ Taine μεταφράζων ἐκ τοῦ προχείρου τὸ χωρίον ἡρμήνευεν αὐτὸ κατὰ τὴν μίαν τῶν συμφωνηθεισῶν ἐννοιῶν· ἀλλ' ὁ Ἀμποὺ ὑπολαμβάνων καὶ διακόπτων τὴν ἑρμηνείαν:

— Μὲ συγχωρεῖτε! ἀλλὰ μήπως ἡ φράσις σημαίνει μᾶλλον; . .

Καὶ ἔλεγε τὴν ἑτέραν ἐξήγησιν ὁμοίως γελοίαν οὖσαν.

Ὁ κ. Ἱππόλυτος Λεβᾶς, ὅστις ἕως τότε δὲν εἶχεν ἀκούσει, ἐξῆγε τοῦ θυλακίου του ἠρέμα διὰ μεγαλοπρεποῦς κινήσεως τὰ ἀπαραίτητα δίοπτρά του, ἔθετεν αὐτὰ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ ἀνεγίνωσκε διὰ διδακτορικῆς φωνῆς τὴν φιλονεικουμένην φράσιν.

— Ἴδωμεν, ἔλεγεν, ἐξετάσωμεν . . . Ἡ φράσις εἶνε περίπλοκος . . . Χμ! χμ!

Τὰ εἰκοσιτέσσαρα ζεύγη τῶν ὀμμάτων μας ἔμεναν κακεντρεχῶς προσηλωμένα ἐπὶ τοῦ σεβασμίου καθηγητοῦ, ὅστις χωρὶς ν' ἀπολέσῃ τὴν ἀξιοπρέπειάν του, ἐζήτει τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν ἐν τῇ κατὰ λέξιν μεταφράσει τοῦ Sommer, ἣν οὗτος εἶχε κάμει χάριν τῶν μαθητῶν.

Ὁ Ἀμποὺ προσκλίνων τότε καὶ διὰ τόνου πλήρους πονηρίας:

— Δὲν δυνάμεθα ἐπὶ τούτου νὰ συμβουλευθῶμεν τοὺς Γερμανούς; Ποίαν ἰδέαν ἆρά γε ἔχει ὁ περίφημος σχολιαστὴς Sommre; Σιγηλὸς γέλως ἐπλήρου τὴν αἴθουσαν.

*
* *

Λεπτὸς μόνον διάτοιχος ἐχώριζεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ σπουδαστηρίου τῶν γραμματικῶν. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, καθ' ὃν αἱ φιλολογικαὶ σπουδαὶ δὲν ἐτιμῶντο ὡς σήμερον, οἱ ἔσχατοι ἐθυσιάζοντο ἢ μᾶλλον τοὺς ἐθυσίαζον εἰς τὴν γραμματικήν. Ἐσκώπτομεν αὐτοὺς εὐχαρίστως, καίτοι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἦσαν εὐφυεῖς, πάντες δὲ πλείονα

Digitized by Google

ἡμῶν εἰδότες. Εἰργάζοντο ἐπιμελέστερον ἡμῶν, ἐπειδὴ δὲ ἀκαταπαύστως παρηνωχλοῦμεν τὰς σοφὰς αὐτῶν μελέτας, ἔκρουον συνεχῶς τὸν τοῖχον ὅπως προσκαλέσωσιν ἡμᾶς εἰς σιγήν. Ἀλλ' ἡμέραν τινὰ παρὰ προσδοκίαν ἀκούομεν φωνὰς ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ των· ἦτο συζήτησις. Συνεζήτουν, ἄρα ὡμίλουν. Ἔκπληκτοι ὑψοῦμεν πρὸς οὐρανὸν τὰς χεῖρας· ὁ Ἀμποὺ ὁρμᾷ εἰς ἡμεροδείκτην κρεμάμενον ἀπὸ τῆς θερμάστας:

— Νὰ διατί ὁμιλοῦν! σήμερα εἶνε ἡ ἑορτὴ τοῦ Βαλαάμ!

* * *

Ὁ Ἀμποὺ ἀπεστόμωνε τοὺς πάντας· ἄγρυπνος πάντοτε τὸ πνεῦμα, περὶ πάντων μεριμνῶν, περὶ πάντων ἐνδιαφερόμενος, τὰ πάντα εἰδώς. Ἐκέκτητο τεραστίαν μνήμην, εἶχε δὲ τὸ σπάνιον πλεονέκτημα τοῦ ν' ἀνευρίσκῃ ἀκριβῶς κατὰ τὴν ἀναγκαίαν στιγμὴν τὴν λεπτομέρειαν ἧς ἐδεῖτο. Ἐπέσπα τὸν θαυμασμὸν ἡμῶν διὰ τὴν ἔκτακτον ἑτοιμόνοιαν αὐτοῦ.

Ἦτο δὲ εὐθυμότατος, κάλλιστος ἑταῖρος, καὶ γονιμώτατος εἰς ἀστείας ἐπινοήσεις. Ὅπως λαμβάνῃ καὶ συμπληρωματικὰς ἀδείας ἐξόδου εἶχεν ἐπινοήσει ἕνα θεῖον, ὃν κατ' ἀρχὰς ἐνύμφευσεν, ἔπειτα κατέστησε πατέρα, ἔπειτα ἔρριψεν εἰς τὴν κλίνην. Ἐπὶ τέλους τὸν ἐνεταφίασε, καὶ δακρύων μετέβη νὰ ζητήσῃ ἄδειαν ὅπως συνοδεύσῃ τὴν κηδείαν του.

— Παρηγορήσου, φίλε μου, τῷ λέγει ὁ διευθυντὴς τῆς σχολῆς ὑπογράφων τὴν ἄδειάν του· ἤρχισε νὰ γίνηται τετριμμένος ὁ θεῖός σου!

* * *

Ἐνῷ ὡμιλούσαμεν περὶ τόσων πραγμάτων περὶ οὐδενὸς μόνον οὔτε λόγον ἐποιούμεθα, περὶ τοῦ μέλλοντός μας. Ὡς πρὸς τοῦτο δὲν ἀνησυχοῦμεν διόλου. Τὸ ἐβλέπομεν ἀνοικτὸν ἐνώπιόν μας. Ἤμεθα βέβαιοι ὅτι μετὰ τὴν ἀποφοίτησιν ἡμῶν θὰ μᾶς ἐδίδετο ἕδρα τις διδασκαλίας· ὁ Ἀμποὺ ὠνειροπόλει νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Σχολὴν πρὸ δύο ἢ τριῶν ἐτῶν ἱδρυμένην, ἀλλὰ μόνον ὅπως φέρῃ ἐκεῖθεν καλλίστην τινὰ θέσιν καὶ εἰσέλθῃ δι' αὐτῆς καθηγητὴς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Καὶ πράγματι ὁ Ἀμποὺ ἐπραγμάτωσεν ἓν τῶν ὀνειροπολημάτων του, τὸ νὰ μεταβῇ εἰς Ἀθήνας, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ ἄλλο, τὸ νὰ γείνῃ καθηγητής. Ἐξ Ἑλλάδος ἔφερε μὲν τὴν περὶ Αἰγίνης ἀρχαιολογικὴν αὐτοῦ θέσιν, ἀλλ' ἔφερε συγχρόνως καὶ τὴν *Σύγχρονον Ἑλλάδα* καὶ τὸν *Βασιλέα τῶν βουνῶν*, ἅτινα εὐρεῖς ἠνέῳξαν πρὸ αὐτοῦ φιλολογικοὺς ὁρίζοντας.

ΑΘΗΝΑΪΚΟΙ ΜΗΝΕΣ

Ἰανουάριος.

Νῦν ὅτε παρῆλθεν ὁ κακὸς οὗτος μήν, ὃν οἱ Καζαμίαι εἰκονίζουσι γέροντα λευκογένειον κεκαλυμμένον ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, δυνάμεθα νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τοῦ τριακονθημέρου βίου καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐλευθέρως, χωρὶς νὰ ἔχωμεν τὸν φόβον μὴ ἐξοργισθῇ ἴσως ἐκ τῶν πικρῶν λόγων μας καὶ ἐμφυσήσῃ ἐφ' ἡμῶν πάλιν τὴν παγερὰν καὶ χιονώδη πνοήν του εἰς ἐκδίκησιν. Θὰ ὁμιλήσωμεν δὲ περὶ αὐτοῦ, οὐχὶ ὡς ὁ ἑλληνικὸς τύπος περὶ τῶν τεθνεώτων, οὓς ἀνακηρύττει ἑκάστοτε ἥρωας, σοφούς, τύπους πολιτικῶν καὶ εὐαγγελικῶν ἀρετῶν, ἀλλ' ἐν εὐθύτητι καὶ εὐσυνειδησίᾳ ἀληθοῦς χρονογράφου.

* *

Ὁ Ἰανουάριος ἀνέλαβε καὶ φέτος τὴν ἀρχὴν ἐν μέσῳ πανηγυρικῆς διαδηλώσεως ὡς πάντοτε, ἀξιοσημείωτος δὲ καὶ ἐπαίνου ἀξία ὑπῆρξεν ἡ ἀγαθότης τοῦ προκατόχου του Δεκεμβρίου, ὅστις βεβαρημένος ἴσως ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τῶν ἕνδεκα ἄλλων μηνῶν, ἃς ἔφερεν ἐπὶ τῆς ῥάχεως, παρέδωκε τὴν ἐξουσίαν μὲ τὴν γαλανοτέραν του φυσιογνωμίαν καὶ τὸ θερμότερον ἡλιακόν του μειδίαμα.

Ὅταν ἐπεφάνη ἐν τῷ ὁρίζοντι τῶν Ἀθηνῶν ὁ Ἰανουάριος, ἓν δευτερόλεπτον μετὰ τὸ μεσονύκτιον τῆς 31 Δεκεμβρίου, εὗρεν ὅλους σχεδὸν τοὺς κατοίκους τῆς κλεινῆς πόλεως ἀγρυπνοῦντας καὶ ἀναμένοντας αὐτόν. Ἄλλοι ἔκυπτον τὰς κεφαλὰς ἐπὶ τοῦ χαρτοπαιγνίου, ἄλλοι ἀνέπνεον τὸ γλυκὺ τῆς βασιλόπηττας ἄρωμα, τὰ παιδία περιχαρῆ ἐτακτοποίουν τὰ παιγνίδιά των, καὶ μόνον τὰ μικρότερα εἶχον ἤδη κοιμηθῆ καὶ ἐμειδίων ὀνειρευόμενα τὸν ἅγιον Βασίλειον καὶ τὰ δῶρά του.

Εἶνε ὁ μόνος ἐκ τῶν μηνῶν ὅστις ἀξιοῦται τοιαύτης τιμῆς· καὶ ὅμως ἀντὶ νὰ χαρῇ, ἀντὶ νὰ γελάσῃ ἐξ εὐχαριστήσεως ὁ στρυφνὸς καὶ παράξενος γέρων, εἰσήλασε ψυχρός, συνωφρυωμένος καὶ αὐτὴν τὴν πρώτην τῆς ἀφίξεώς του ἡμέραν ἐξέχυσεν ἐπὶ τῶν Ἀθηνῶν ὅλην τὴν βορεινὴν ἀναπνοήν του.

* *

Καὶ ἡ ὀργή του αὐτὴ δὲν ὑπῆρξε ἐφήμερος, ὡς τῶν πλείστων Ἀθηναϊκῶν μηνῶν, ἀλλὰ παρατεταμένη, τόσον ὥστε ἠκούσθησαν τινες μετ' ἀδημονίας ἀνακράζοντες:

— Αἵ μὰ ὁ Γενάρης μᾶς ἦρθε φέτος μὲ τῆς μεγάλαις του παραξενιαίς. Καλὰ λένε· ὅσο γερνᾷ κανένας τόσο πλειὸ παράξενος γίνεται.

Καὶ οἱ ταλαίπωροι Ἀθηναῖοι οἱ κατ' ἐξοχὴν ἄνθρωποι τῆς ἀντηλιᾶς ἐκλείσθησαν ἐν ταῖς

Digitized by Google

οἰκίαις των καὶ καυσόξυλα ἐπρομηθεύθησαν καὶ αἱ ἑστίαι ἀνέδωκαν γλυκεῖαν φλόγα καὶ θάλπος προστατευτικόν. Ἐνῷ ὁ Ἰανουάριος ἔξω ἐμαίνετο ἐξ ὀργῆς μέχρι τῆς ἡμέρας τῶν Φώτων, καθ' ἣν ἀντὶ νὰ καθησυχάσῃ καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ ἁγιασμοῦ τῶν ὑδάτων, ἀνέλαβεν ἀπ' ἐναντίας ὁ ἀσεβὴς τὴν μεταβολὴν αὐτῶν εἰς πυκνὰς νιφάδας καὶ σπιθαμιαίας στοιβάδας χιόνος. Τὴν δὲ πρωίαν τῆς ἑπομένης ἡ πόλις πᾶσα καὶ τὰ πέριξ εὑρέθησαν ἐπεστρωμένα ὑπὸ χιόνος, καὶ ὁδοί, καὶ στέγαι, καὶ τοῖχοι καὶ δένδρα, λευκὰ καὶ ἀπαυγάζοντα, ὡς ἐὰν παντοδύναμός τις μάγισσα τῶν παραμυθίων εἶχεν ἐκτείνῃ ἐπ' αὐτῶν τὴν μαγικήν της ῥάβδον καὶ οὕτως ἐν ἀκαρεῖ τὰ πάντα *ἐμαρμάρωσαν*. Καὶ ἔμειναν μαρμαρωμένα μέχρις οὗ καὶ πάλιν ὁ Ἥλιος ὁ ἀττικός, ὡς τὸ ἀνδρεῖον βασιλόπουλον τοῦ μύθου μὲ τὸ ἀθάνατον νερόν, μὲ τὰς γλυκείας ἀκτῖνάς του ἦλθε καὶ ἀπέδωκε τὴν ζωὴν εἰς τὴν νενεκρωμένην φύσιν, εἰς τὴν ἐσαβανωμένην πόλιν.

Διετηρήθη δ' ἔκτοτε ἔνδοξος καὶ ἀκλόνητος ἡ τοῦ Ἡλίου βασιλεία, καὶ ὁ Ἰανουάριος ἐφάνη τόσῳ εἰλικρινῶς μεταμεληθεὶς διὰ τὰς πρώτας παρεκτροπάς του, ὥστε εἰς ἀπόδοσιν αὐτῶν ἐπεδαψίλευσεν ἡμῖν ἄχρι τέλους ἡμέρας, ἃς ἐδανείσθη ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου, ἑσπέρας περιλουομένας ἐν τῇ πορφυρᾷ αἴγλῃ θαυμασίου λυκόφωτος, καὶ νύκτας ἀδαμαντοκολλήτους.

* *

Παρέτεινα ἴσως ὑπὲρ τὸ δέον τὸν περὶ καιροῦ λόγον, ἀλλὰ μήπως δὲν εἶνε καὶ τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον ζήτημα; Ἡ πολιτικὴ ἐνδιαφέρει τοὺς θεσιθήρας καὶ τοὺς δημοσιογράφους, ὁ συρμὸς τὰς περικόμψους κυρίας, τὸ χρηματιστήριον τοὺς τραπεζίτας, ἡ ἀγορὰ τοὺς ὀψοπώλας καὶ τὰς μαγειρίσσας, — ἀλλ' ὁ καιρὸς ἐνδιαφέρει πάντας, ἀπὸ τοῦ μεγαλοσχήμου κυρίου, ὅστις θὰ ἐξέλθῃ εἰς περίπατον ἔφιππος, μέχρι τῆς τελευταίας οἰκοκυρᾶς ἥτις ἔχει πλύσιν.

Ἄλλως τε καὶ ἐν ἀρχῇ πάσης ὁμιλίας μετ' ἀγνώστων ἐλλείψει ἄλλου προχειροτέρου θέματος μὴ δὲν καταφεύγῃ τις συνήθως εἰς μακρὰς μετεωρολογικὰς ἀνακοινώσεις; καὶ μὴ ἐν τοιαύτῃ τινὶ θέσει δὲν εὑρίσκομαι ἤδη ἐγὼ ἀπέναντι ὑμῶν ;

* *

Ἀλλὰ καὶ ἂν ἐρευνήσωμεν τὰ ἀξιομνημόνευτα τοῦ λήξαντος μηνὸς γεγονότα θὰ ἴδωμεν ὅτι ἐπὶ τῶν δακτύλων μετροῦνται ταῦτα. Ἡ ἐσωτερικὴ πολιτικὴ ἡσυχάζει. Οἱ πατέρες τοῦ ἔθνους, οἵτινες τυγχάνουσιν ἅμα καὶ πατέρες οἰκογενειῶν, εἶχον ἀπέλθῃ εἰς τὰς ἐπαρχίας των ἵνα γευθῶσιν ἐν ἡσυχίᾳ τὸν χοῖρον τῶν Χριστουγέννων καὶ τὴν πήτταν τῆς πρωτοχρονιᾶς. Τοσοῦτον δ' ἐβαρύνθησαν φαίνεται αἱ στόμαχοι αὐτῶν ἐκ τῆς τρυφηλῆς ταύτης ἀπολαύσεως, ὥστε μόλις ἤδη, μετὰ ἕνα ὅλον μῆνα ἐπανέρχονται ἀνὰ εἷς μετὰ νωθρότητος καὶ ἐντελοῦς ἀνορεξίας, πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ὑψηλῶν αὐτῶν καθηκόντων.

* *

Τὸ Χρηματιστήριον δυστυχῶς ἐργάζεται πλειότερον ἢ ἡ Βουλή, καὶ λέγομεν δυστυχῶς, διότι ἐκτὸς τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος χρηματιστῶν, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἁπλοῖ διαβάται μαγγανευόμενοι ὑπὸ τῆς πολυθελγήτρου Κίρκης, τῆς Κυβείας, εἰσέρχονται εἰς τὸν περίβολον αὐτοῦ καί, γνωρίζομεν πάντες, εἰς ποίαν κατάστασιν ἐξέρχονται κατόπιν. Εἶνε δὲ βέβαιον ὅτι κατὰ τὸν παρόντα μῆνα ἕνεκα πλείστων λόγων αἱ κλίμακες τοῦ Χρηματιστηρίου ὑπῆρξαν λίαν ὀλισθηραὶ ὑπὸ τοὺς πόδας πολλῶν.

* *

Ὁ Ἰανουάριος συνήθως εἶνε ὁ μὴν καθ' ὃν ἐγκαινίζονται ἐν Ἀθήναις αἱ ἑσπεριναὶ διασκεδάσεις· καὶ διότι ὁ χειμὼν ἐνταῦθα μόλις ἀπὸ τοῦ μηνὸς τούτου ἐνδυναμοῦται, καὶ διότι ἀπὸ τῶν μέσων αὐτοῦ ἄρχονται τὰ προανακρούσματα τῆς φαιδρᾶς Ἀπόκρεω. Αἱ εὐρύταται καὶ πολυτελέσταται τῶν ἀθηναϊκῶν αἰθουσῶν ἀπὸ τῶν βασιλικῶν μέχρι τῶν τραπεζιτικῶν καὶ αὐτῶν τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀκόμη περιέλαβον ἐναλλὰξ τὴν ἐκλεκτοτέραν μερίδα τῆς ἡμετέρας κοινωνίας κατὰ τὴν δημοσιογραφικὴν ταύτην φράσιν, ἥτις δὲν φαίνεται πόσῳ κολακευτικὴ διὰ τοὺς μὴ κεκλημένους. Ἐνῷ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τὰ ξυθοπωλεῖα καὶ οἱ χοροδιδάσκαλοι ἐπέστρωσαν ἤδη ἐπὶ τῶν τοίχων ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ μηνὸς τὰ παμμεγέθη καὶ πολύχρωμα προγράμματα τῶν δημοσίων χορῶν *μετημφιεσμένων καὶ μή*.

* *

Τὸ θέατρόν μας δυστυχῶς, ἐνῷ πρὸ πολλοῦ ἔπρεπε νὰ μεταβληθῇ εἰς ἀχυρῶνα, μετεβλήθη παραδόξως εἰς ξενοδοχεῖον. Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ χειμῶνος μέχρι νῦν ἐφιλοξένησε πλείονας ἠθοποιοὺς ἐπὶ τῆς σκηνῆς του ἢ θεατὰς ἐν τοῖς θεωρείοις του. Μετὰ τὸν ἀρμενικὸν θίασον, ὁ ἑλληνικὸς τοῦ Πειραιῶς, ἔπειτα ὁ Ἐθνικὸς σύλλογος, ἔπειτα ὁ Πανελλήνιος θίασος, ἔπειτα ἄγγλος τις πάλιν παράδοξος ἀλλάσσων τὴν μορφήν του ὡς ὑποκάμισον, μετ' αὐτὸν ἰταλικὸν μελόδραμα, καὶ τίς οἶδε πόσα ἄλλα ἀκόμη.

Ἐν τούτοις ἐκ τῶν μᾶλλον ἀξιολόγων θεατρικῶν ἑσπερίδων τοῦ λήξαντος μηνὸς ὑπῆρξαν τρεῖς παραστάσεις μετὰ συνοδείας αὐλῶν καὶ τυμπάνων. Ἡ ἐκτέλεσις αὐτῶν λίαν ἐπιτυχὴς κατὰ τὴν γνώμην τῶν πολυαρίθμων θαμώνων τοῦ ὑπερῴου, τοῦτο μόνον εἶχε τὸ σκληρόν,

Digitized by Google

ὅτι διὰ τῶν ἀμέτρων πυροβολισμῶν καὶ θορύβων ἐφυγάδευσεν ἀπὸ τοῦ θεάτρου σμῆνος ὅλον φιλησύχων μυῶν, οἵτινες πρὸ πολλοῦ εἶχον ἐγκατασταθῆ οἰκογενειακῶς ἐν αὐτῷ.

* *

Ἐκτὸς τούτων νομίζω οὐδ' ἔχομεν ἄλλο τι νὰ εἴπωμεν. Μόνον ν' ἀναγράψωμεν δυνάμεθα ἀπὸ τοῦ νῦν ὡς δείγματα προόδου καὶ γεγονότα ἅμα, ἅτινα θὰ ποικίλωσί πως τὴν μονοτονίαν τοῦ ἀθηναϊκοῦ βίου, τὰς δύο προκηρυχθείσας ἐκθέσεις, τὴν ἔκθεσιν ἀνθέων καὶ φυτῶν, ὑπὸ τοῦ συλλόγου *Παρνασσοῦ* διὰ τὴν 23 Ἀπριλίου καὶ τὴν ἱστορικὴν ἔκθεσιν ἀντικειμένων ἀναφερομένων εἰς τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα τοῦ 1821, ἣν ὀργανίζουσιν ἐν συνεργασίᾳ ἡ Ἱστορικὴ καὶ Ἐθνολογικὴ ἑταιρία καὶ ὁ σύλλογος *Παρνασσός*.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ τῆς ἡρωϊκῆς ἐκείνης ἐποχῆς, ἂς μὴ λησμονήσωμεν ὅτι καὶ ὁ παρελθὼν μὴν ἐκήδευσε δύο ἐκ τῶν εὐαρίθμων λειψάνων τῆς Ἐπαναστάσεως, δύο γέροντας στρατηγούς· τὸν Ἀντώνιον Γεωργαντᾶν καὶ τὸν Τριαντάφυλλον Λαζαρέτον, ἐπὶ τῶν τάφων τῶν ὁποίων ὀφείλομεν νὰ καταθέσωμεν τὴν δάφνην τῆς τιμῆς.

* *

Καὶ λοιπὸν κατὰ τοὺς ἀπαραβάτους τῆς φύσεως νόμους ὁ μὲν Ἰανουάριος ἀπῆλθεν, ἵνα ἐπιστρέψῃ μετὰ ἕνδεκα μῆνας πάλιν, ἀκούεται δὲ ἤδη κρουομένη ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἡ βακτηρία τοῦ χωλοῦ Φεβρουαρίου, τοῦ ἀναπήρου ἀλλὰ ζωηροῦ τούτου γέροντος, ὅστις προσέρχεται ἐνδεδυμένος ὡς γελωτοποιός, ἐστεμμένος μὲ ἄνθη ἀμυγδαλῆς καὶ σύρων ἀπὸ τοῦ βραχίονος, περικαλλῆ καὶ προσωπιδοφόρον κόρην, τὴν τρελλὴν Ἀπόκρεων.

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Σέριδαν, ὁ Ἄγγλος ποιητής, εἶχεν ἀσθενήσει βαρέως ἕνεκα τῆς μεγάλης αὐτοῦ ἀκρασίας καὶ ἀκολασίας. Ἐπὶ τούτῳ προσκληθεὶς ὁ ἰατρὸς Ἕβερδεν διέγραψεν αὐτῷ αὐστηρὰν ἐγκράτειαν καὶ ἀποχὴν ἀπὸ παντός. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐπανέρχεται ὁ ἰατρὸς καὶ τὸν ἐρωτᾷ ἐὰν ἠκολούθησε τὴν διαταγὴν αὐτοῦ. Ἀπάντησις καταφατική.

— Εὖγε, λέγει τότε ὁ ἰατρός, εἶνε τὸ μόνον μέσον δι' οὗ θὰ κατορθώσῃς νὰ ζήσῃς ἔτι μακρὰς ἡμέρας.

— Δὲν ἀμφιβάλλω ποσῶς, ἀπήντησεν ὁ Σέριδαν, διότι μακροτέρας ἡμέρας ἀπὸ τὰς τρεῖς τελευταίας δὲν ἐνθυμοῦμαι νὰ ἐπέρασα εἰς ὅλην μου τὴν ζωήν.

Ἀνέκδοτον ποίημα

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΟΥ

Εὐχαρίστως δημοσιεύομεν τὸ κατωτέρω ἀνέκδοτον ποίημα τοῦ ἀειμνήστου ποιητοῦ Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου. Τὸ ποίημα, ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, εἶνε παλαιότατον, ἐκ τῶν πρώτων βεβαίως τοῦ ποιητοῦ, γραφὲν ἐν Πίζῃ τῇ 6 Δεκεμβρίου 1846, ἐπὶ τοῦ λευκώματος τοῦ νῦν ἐν Κερκύρᾳ κ. Στεφ. Πιέρρη, φίλου τοῦ Βαλαωρίτου, μεθ' οὗ καὶ συνδιέτριβε τότε ἐν Πίζῃ· ἀνεκοινώθη δ' ἡμῖν εὐμενῶς ὑπὸ τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ τοῦ μηχανικοῦ κ. Βίκτωρος Ι. Δουσμάνη, εἰς ὃν παρεχωρήθη ὑπὸ τοῦ κατόχου τοῦ λευκώματος. Εἶνε δ' ἄξιον λόγου διότι δεικνύει ἡμῖν τὸν Βαλαωρίτην εἰς τὰ πρῶτα βήματα τοῦ ποιητικοῦ του σταδίου, καὶ πρὸς τούτοις ὡς γλωσσικὸν μνημεῖον, ἐξ οὗ βλέπομεν πόσον οὐσιωδῶς διάφορος ἦτο ὁ χαρακτὴρ τῆς γλώσσης ἐν ᾗ ἤρχισε γράφων ὁ ποιητής, ἐκείνου ὃν κατόπιν παρεδέχθη μετὰ ἐνδελεχῆ μελέτην τῶν δημοτικῶν ᾀσμάτων.

A Pise le 6 Decembre 1846.

Εἰς τὰς ἐρήμους τὰς ξηράς, 'ς τὴν μαύρην Ἀραβίαν
Ὅταν σφυρίζῃ τὸ Σιμοὺν μὲ λύσσαν, μὲ μανίαν,
Οἱ διψασμένοι Ἄραβες πηγαίνουν νὰ καθήσουν
Εἰς τῶν φοινίκων τὴν σκιάν.— 'Σ τὰ νάματα τὰ κρύα
Τὰ διψασμένα χείλη των τρέχουσι νὰ δροσίσουν·
Κ' ἐνῷ ἀκοῦν ἀπὸ μακρὰν τὰ ἄγρια θηρία
Βαρεῖς νὰ πέμπουν μυκηθμούς, ὡς σάλπιγγας θανάτων
Ἥσυχοι καὶ ἀτάραχοι, σχεδὸν ἀπηυδισμένοι
Ἐκεῖ ἁπλώνουν 'ς τὴν σκιὰν τὰ μαῦρα σώματά των.—
Ὁ ἄνεμος ἐπάνω των σφυρίζων διαβαίνει
Φέρων μαζί του θόρυβον καὶ μυκηθμοὺς λεόντων.
Εἰς τὴν σκιὰν τοῦ φοίνικος οἱ Ἄραβες κυττάζουν
Τὴν τρικυμίαν ποῦ περνᾷ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν των
Καὶ ἡπλωμένοι κατὰ γῆς, κοιμῶνται, ἡσυχάζουν.—
Ὁ Ἄραψ ὁ πλανώμενος 'ς τὴν ἔρημον ποιὸν ἔχει
'Σ τὸν κόσμον ἄλλον φίλον του, παρὰ τινὰ στελέχη;
Τοιουτοτρόπως καὶ ἐγώ! — Τῆς θολερᾶς ζωῆς μου
Τὰ ἀφρισμένα κύματα μ' ἔρριψαν μὲ μανίαν
Μακρὰν ἀπὸ τὰ χώματα τῆς γῆς τῆς πατρικῆς μου.
Μὲ ἔρριψαν εἰς τὴν νεκρὰν καὶ δούλην Ἰταλίαν.

Ἀλλὰ ἐδῶ, ὢ εὐτυχής! ἐνῷ ἀπηλπισμένος
Εἰς τοὺς σκληρούς μου στοχασμοὺς ἤμην παρητημένος,
Ἐνῷ ἀκόμη ἤκουα τοὺς λαίλαπας νὰ τρίζουν
βαθέως μέσ' 'ς τὰ σπλάγχνα μου καὶ νὰ μοῦ τὰ φλογίζουν,
Ἀπήντησα, ὢ φίλε μου, ὡς Ἄραψ τῆς ἐρήμου,
Ἓν δένδρον νέον, χλοερόν, 'ς τὸν δρόμον μου ν' αὐξάνῃ·
Ἐκεῖ εὑρῆκ' ἀνάπαυσιν ἡ ἔρημος ζωή μου
Εἴθ' ὁ χειμὼν τὰ φύλλα του ποτὲ νὰ μὴ μαράνῃ!—
Αὐτὸ τὸ δένδρον εἶσαι σύ. Εἴθε ποτὲ καμμία
Νὰ μὴ φυσήσῃ ἐπάνω του ἄσπλαγχνος τρικυμία!—
Ὁ Ἄραψ ὁ πλανώμενος ποῦ πλέον θέλει θέσει
Τὴν ἔρημόν του κεφαλὴν ἐὰν τὸ δένδρον πέσῃ;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὁμοιάζει τὸ φῶς τῆς φιλίας πρὸς τὸ φῶς τῶν πυρείων: Τοσούτῳ λαμπρότερον φαίνεται ἡμῖν ὅσῳ πυκνότερον εἶνε τὸ περὶ ἡμᾶς σκότος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πᾶσαι αἱ ἐφημερίδες ἀνέγραψαν τὸ ἑπόμενον συγκινητικὸν γεγονός, ἐν Πειραιεῖ πρό τινων ἡμερῶν συμβάν:

«Μικρὰ παιδίσκη, δεκαέτις μόλις, ἐνῷ ἦν-

Digitized by Google

τλει ὕδωρ ἔκ τινος δεξαμενῆς ἐν Πειραιεῖ, ὀλισθήσασα ἔπεσεν ἐντὸς τοῦ ὕδατος. Ἐκ τῶν παρισταμένων μόνος ὁ Πέτρος Χέλμης ἢ Λιμπέρης ῥάπτης, αἰσθανθεὶς ὅτι ἀνθρωπίνη ὕπαρξις ἐκινδύνευε, προσδέσας ἑαυτὸν μετὰ σπουδῆς διὰ σχοινίου, κατέβη εἰς τὴν δεξαμενὴν καὶ ἀναλαβὼν τὸ κοράσιον, ἐξήγαγε καὶ παρέδωκεν αὐτὸ ἀβλαβὲς εἰς τοὺς παρὰ τὸ στόμιον τῆς δεξαμενῆς ἀναμένοντας περιέργους. Εὑρίσκετο ἤδη εἰς τὸ στόμιον τοῦ φρέατος καὶ δὲν ἔμενεν εἰμὴ νὰ θέσῃ τὸν πόδα ἐκτός, ὅτε θραύεται τὸ δι' οὗ ἦτο προσδεδεμένος σχοινίον καὶ πίπτει ἐντὸς τῆς δεξαμενῆς. Τὸ πλῆθος τῶν περιέργων αὐξάνει, ἐξογκοῦται καὶ καταπλημμυρεῖ τὰς ὁδούς· ἀλλ' οὐδεὶς μεταξὺ τῶν χιλιάδων ἐκείνων συγκινεῖται ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος τῆς αὐταπαρνήσεως, ὅπερ ὤθησε τὸν Πέτρον Λιμπέρην ἵνα καταβῇ εἰς τὴν δεξαμενὴν καὶ σώσῃ τὸν οὕτω προθύμως σπεύσαντα εἰς σωτηρίαν τοῦ κινδυνεύοντος πλησίον. Οὐδεὶς μιμεῖται τὸ ζωντανὸν ἔτι παράδειγμα τοῦ γενναίου νεανίου. Τοιουτοτρόπως ἡ ἀναλγησία χιλιάδων ἀπανθρώπων ἀφῆκε τὸν ἀληθῶς ἄνθρωπον παλαίοντα ἐν τῷ κινδύνῳ πλέον τοῦ τετάρτου τῆς ὥρας, ὅτε ἀπεφασίσθη τέλος νὰ καταβῇ εἰς λοχίας τοῦ πυροβολικοῦ, ὅστις ἀνέσυρε τὸ πτῶμα τοῦ γενναίου Πέτρου Λιμπέρη. Ὁ πρῶτος ἐπισκεφθεὶς τὸν πνιγέντα ἰατρὸς κ. Πολιτάκης οὐδὲν διέκρινε σημεῖον ζωῆς. Ἡ κοινωνία τοῦ Πειραιῶς μεγάλως συνεκινήθη ἐπὶ τῷ λυπηρῷ συμβάντι καὶ παρὰ πάντων ἐθαυμάσθη ἡ τοσούτῳ σκληρῶς ὑπὸ τῆς εἱμαρμένης ἀνταμειφθεῖσα αὐταπάρνησις τοῦ γενναίου νεανίου».

***

Ἡ κατασκευὴ τῶν ὀδόντων εἶνε σπουδαιοτάτη βιομηχανία.

Ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις εἰσὶ δώδεκα ἐργοστάσια τεχνητῶν ὀδόντων, παράγοντα ἐτησίως δέκα ἑκατομμύρια, δηλαδὴ κατὰ μέσον ὅρον ἕνα ὀδόντα διὰ πέντε ἀνθρώπους. Οἱ ἡμίσεις τούτων κατασκευάζονται ὑπὸ Ἑταιρίας ἱδρυθείσης τῷ 1864. Τὸ ἐκ τῆς πωλήσεως δὲ τῶν ὀδόντων τούτων προϊὸν ἀνέρχεται εἰς 1 ἑκατομ. δολλαρίων κατ' ἔτος.

***

Εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Ἑταιρίαν τῆς βιολογίας ἀνεκοίνωσεν ἐσχάτως ὁ κ. Delaunay ἐρεύνας αὐτοῦ, ἐξ ὧν ἐξάγεται ὅτι αἱ κατώτεραι φυλαὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ὅσαι περιστρέφονται χορεύουσαι, διευθύνονται πάντοτε πρὸς τὰ ἀριστερά, ἐνῷ αἱ ἀνώτεραι εὐρωπαϊκαὶ φυλαὶ στρέφονται πρὸς τὰ δεξιά. Ἐν Οὐγγαρίᾳ ἐθνικός τις χορός, ὅστις ἐχορεύετο πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἐπὶ Καρόλου τοῦ μεγάλου, χορεύεται νῦν πρὸς τὰ δεξιά. Πολλαὶ γυναῖκες προτιμῶσι τὴν πρὸς τὰ ἀριστερὰ περιστροφήν, καὶ λαμβάνουσι τὴν διεύθυνσιν ταύτην ὅταν χορεύωσι μόναι. Τὰ παιδία κατ' ἀρχὰς στρέφονται πρὸς τὰ ἀριστερά, βραδύτερον δὲ ἐφ' ὅσον ἀναπτύσσονται ἀρχίζουσι νὰ στρέφωνται πρὸς τὰ δεξιά. Πρὸς τούτοις τὰ δύο τρίτα τῶν βλακῶν στρέφονται πρὸς τὰ ἀριστερά. Ἐκ τῶν παρατηρήσεων τούτων ὁ κ. Delaunay ἐξάγει τὸ συμπέρασμα ὅτι, ἐπειδὴ ἡ μὲν πρὸς τὰ ἀριστερὰ κίνησις, ἥτις συμβαίνει παρὰ ταῖς κατωτέραις φυλαῖς καὶ ἀνθρώποις, ἐπιβάλλεται ἐκ τοῦ δεξιοῦ μέρους τοῦ ἐγκεφάλου, ἡ δὲ πρὸς τὰ δεξιὰ ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους, ἀναγκαίως ἕπεται ὅτι ἐπέρχεται μετάπτωσις τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἐγκεφάλου ἐκ τοῦ δεξιοῦ εἰς τὸ ἀριστερὸν αὐτοῦ μέρος.

***

Ἐν μικρᾷ κώμῃ τῆς Μοραβίας, ἐν ᾗ πρό τινος συνεστάθη ταχυδρομικὸν γραφεῖον, ὁ ταχυδρομικὸς ὑπάλληλος ἐνησχολεῖτο εἰς τὰ τῆς ὑπηρεσίας του, ὅτε ἐλαφρῶς ἐκρούσθη ἡ θύρα.

— Ἐμπρός!

Ἡ κρούουσα ἦτο χωρικὴ νεᾶνις, δροσερὰ καὶ καθαρία, καὶ παρουσίασεν ἐν τάχει εἰς τὸν ὑπάλληλον ταχυδρομικὸν ἔνταλμα, τὸ ὁποῖον ἀφοῦ ἐξήτασε καὶ εὗρεν ἐν τάξει οὗτος ἐξηργύρωσεν.

Ὁ νέος ἠρώτησε κατόπιν τὴν νεάνιδα διατί δὲν ἀπέσπασεν ἀπὸ τοῦ εντάλματος καὶ τὸ τεμάχιον ἐκεῖνο τοῦ χάρτου, ἀφ' οὗ εἶνε κάτι τι γεγραμμένον δι' αὐτήν. (Διότι μετὰ τῶν ταχυδρομικῶν ἐνταλμάτων ἐν Αὐστρίᾳ συνάπτεται καὶ εἶδός τι δελταρίου πρὸς χρῆσιν τοῦ ἀποστολέως). Αὕτη δὲ ἐρυθριῶσα καὶ δειλὴ ἀπεκρίνατο:

— Μὰ δὲν 'ξεύρω γράμματα νὰ τὸ διαβάσω, μοῦ κάνεις τὴν χάριν νὰ μοῦ τὸ διαβάσῃς σύ;

— Εὐχαρίστως.

Καὶ ὁ ταχυδρομικὸς ὑπάλληλος ἀναγινώσκει σοβαρῶς:

«Σοῦ στέλνω τρία φλωρίνια καὶ χίλια φιλιά».

Μεθ' ὃ ἐπιλέγει ἐν ὅλῃ του τῇ ταχυδρομικῇ ἀξιοπρεπείᾳ:

— Τώρα σοῦ ἔδωκα τὰ 3 φλωρίνια, μένουν τὰ φιλιά.

Τότε ἡ χωρικὴ ὁρμᾷ εἰς τὴν ἀγκάλην τοῦ ταχυδρομικοῦ ὑπαλλήλου καὶ μετὰ προθυμίας ἀνυποκρίτου ἀφίνει νὰ τῇ πληρώσῃ ὁλόκληρον τὸ ποσὸν τοῦ ἐντάλματος.

Ὅτε ἐπέστρεψεν εἰς τοὺς γονεῖς της:

— Μητέρα, εἶπε, τί καλὸ πρᾶγμα ποῦ εἶνε τώρα τὸ ταχυδρομεῖο, πληρόνει ὅλα τοῖς μετρητοῖς, ὅλα, ὡς καὶ τὰ φιλιὰ ἀκόμη!

Ἡ δὲ γραῖα, ἐπιλέγει ἡ ἐφημερὶς τῆς Μοραβίας, *μειδιᾷ σοβαρῶς* διανοουμένη πόσον προώδευσεν ἡ κοινωνία!

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

Ἀριθ. 424 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι — Γραφεῖον Διευθ. ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. — 12 Φεβρουαρίου 1884

ΑΙ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ

[Μυθιστορία τῆς κυρίας Ouida. *(Louise de la Ramée)*. Μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου].

Συνέχεια· ἴδε σελ. 97.

—

Ἡ Λαίδη Ἑρμιόνη Λατρὸβ πρὸς τὴν ἀδελφήν της Δωροθέαν Λατρόβ, εἰς τὰς Μονάς, πλησίον τοῦ Σέστερφηλδ.

Ἀγαπητή μου Δόλλη, ἔχομεν ἐδῶ ἕνα νέον σπανίας καλλονῆς· εἶνε Ῥωμαῖος· τὸν ἔφερεν ἡ Ἐσμέα διὰ νὰ ζωγραφήσῃ τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ. Δὲν ἠμπορεῖς νὰ φαντασθῇς πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖ νὰ παραβληθῇ μ' αὐτόν. Σοῦ φαίνεται εἰκών, ἡ ὁποία ἐβγῆκε ἀπὸ τὸ πλαίσιόν της. Εἶνε δυνατὸν νὰ ἐμείναμεν ὁλόκληρον χειμῶνα εἰς τὴν Ῥώμην, χωρὶς νὰ τὸν ἴδωμεν; Εἶνε πολὺ ἄγριος, καὶ δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον πολὺ θελκτικός. Κλειδόνεται εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ, τῆς ὁποίας κάμνει τὰς τοιχογραφίας. Ὅταν συμβῇ νὰ τὸν ἀπαντήσωμεν εἰς τὸ δάσος ἢ ἀλλοῦ, μᾶς χαιρετᾷ καὶ φεύγει εὐθύς, ὡς νὰ μᾶς ἐθεώρει ἄγρια ζῶα. Παρεκάλεσα προχθὲς τὴν Ἐσμέαν καὶ ἔστειλε νὰ τὸν ζητήσῃ, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ ἔλθῃ. Αὐτὸ ἔλειπεν! Ἡ Τάββη μᾶς μαλώνει, ὅτι θέλομεν, λέγει, νὰ τὸν μεταχειρισθῶμεν ὡς εὐγενῆ· καὶ ὁμοιάζει ἀληθῶς μ' εὐγενῆ. Ἔπειτα, μήπως σήμερον οἱ ἠθοποιοὶ καὶ οἱ καλλιτέχναι δὲν εἶνε παντοῦ δεκτοί; Ταῖς προάλλαις εἴδαμεν δύο εἰς τοῦ δουκός. Ἐδῶ πλήττομεν αὐτὴν τὴν στιγμὴν φοβερά· ἴσως συντελεῖ εἰς τοῦτο καὶ ἡ παρουσία τῆς Τάββης, ἡ ὁποία εἶνε μία γραῖα γάττα, φοβερὰ ἀνυπόφορος. Ἡ Ἐσμέα τοὐναντίον εἶνε πάντοτε ἡ φιλοφροσύνη προσωποποιημένη. Ἄχ! πόσον ἤθελα νὰ ἤρχεσο! Περιμένομεν προσεχῶς τὸν Ἐρρῖκον Χόλλυς· εἶνε ὀλίγον μεμψίμοιρος, ἀλλὰ πνευματωδέστατος. Ἐπειδὴ ὁ Ῥωμαῖος ἠρνήθη χθὲς νὰ μᾶς τιμήσῃ διὰ τῆς παρουσίας του, ἡ Ἐσμέα διέταξε νὰ μᾶς δώσουν τὸ τσάϊ εἰς τὰς τέσσαρας εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ· τοιουτοτρόπως δὲν κατώρθωσε νὰ μᾶς διαφύγῃ. Ὑπῆρξε δὲ χαριέστατος· μᾶς διηγήθη ὡραιοτάτας ἱστορίας, καὶ ἔψαλε θελκτικὰ ἰταλικὰ ᾀσμάτια, τὰ ὁποῖα μοῦ ἐνθύμισαν ὅσα ἠκούσαμεν ἄλλοτε, μὲ συνοδίαν μανδολίνου εἰς τὴν Νεάπολιν. Ἐνθυμεῖσαι; Ἐκτὸς τούτου ἰχνογράφησε τὰς εἰκόνας μας καὶ μᾶς τὰς προσέφερε· θὰ ἐπροτίμων νὰ ἐκράτει τὴν ἰδικήν μου, ἀλλ' ἐλπίζω, ὅτι ἂν θέλῃ, ἠμπορεῖ πάλιν νὰ τὴν ζωγραφήσῃ ἐκ μνήμης. Ἐνόμιζα μέχρι τοῦδε ὅτι οἱ Ἰταλοὶ εἶνε γυναικάρεσκοι· ἀλλ' αὐτὸς δὲν εἶνε διόλου, διόλου! Μᾶς εἶπε δὲ καὶ μερικὰς ἀληθείας, διὰ τὰς ὁποίας ἡ Ἐσμέα ἐθύμωσε φοβερά. Θὰ μείνῃ ἐδῶ ἓν ἔτος. Τὸν χειμῶνα θὰ ἦνε κατάμονος· ἀλλ' ὁ χειμὼν εἶνε ἀκόμη μακράν. Ἡ Ἐσμέα θὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Κάνναν· ἔχει δὲ σκοπόν, ὡς λέγει, νὰ μεταβῇ ἐπὶ τῆς θαλαμηγοῦ της, τοῦ *Γλαύκου*. Μὲ προσκαλεῖ νὰ ὑπάγω μαζύ της, καὶ θὰ δεχθῶ. . .

Ὁ Λέων Ῥέντσος πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελῖνον Φερράρην.

Αἱ ἡμέραι παρέρχονται, ἀλλὰ δὲν ὁμοιάζουν. Ἐξαίρετε καὶ ἀγαπητέ μου φίλε. Ἡ ἐργασία μου προχωρεῖ ὅσον ἐπιτρέπει ἡ ἀστάθεια τοῦ καιροῦ. Ἰχνογράφησα ἓξ σχέδια· περὶ τῶν ἄλλων δώδεκα δὲν ἔχω ἀκόμη ἀκριβῆ ἰδέαν. Ὅταν κλείω τοὺς ὀφθαλμούς μου, βλέπω τὸ μικρόν μας χωρίον, καὶ τὰ ἐκ δρυῶν καὶ καστανεῶν δάση του, καὶ τοὺς μεγάλους του βράχους ἐκ σταχτόχρου μαρμάρου ἢ ἐρυθροῦ πορφυρίτου, καὶ τοὺς ἀραβοσιτῶνάς του, καὶ τὰς στενάς του πρασιὰς χειμωνικῶν καὶ τὰ κουκκία του, τὰ ὁποῖα διὰ πολλῶν μόλις κόπων βλαστάνουν ἐπὶ τῶν βράχων. Βλέπω τὰς ὡραίας μας κορασίδας μελαγχροινὰς καὶ εὐσταλεῖς, μὲ τὰ πνευστιῶντά των στήθη ὑπὸ τὰ λινᾶ των περιτραχήλια, καὶ τὰς κεραμίνους των στάμνους ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Καὶ ἡ καρδία μου καὶ ὁ νοῦς μου πετοῦν πρὸς σᾶς ὅλους. Ἄχ! πόσον ἤθελα νὰ ἐκαθήμην πλησίον σου, ὑπὸ τὸν μικρόν σου πυλῶνα καὶ πλησίον τῶν μεγάλων σμιλάκων, ὅταν ἔρχεται ἡ νύξ, ἡ ἰόχρους ἐκείνη καὶ ἀργυρᾶ νύξ, ἡ τόσον καθαρὰ καὶ τόσον φαεινή, ὅταν αἱ λαμπυρίδες ἀκτινοβολοῦν ὡς μικρὰ ἄστρα ἐπὶ τῶν φύλλων τῶν λαχάνων καὶ τῶν κολοκυνθίων. Ἂν εἶχα χρήματα νὰ ζήσω χωρὶς νὰ σοῦ ἦμαι βάρος, δὲν θὰ ἔκαμνα ποτὲ τὴν μεγάλην ἀνοησίαν ν' ἀφήσω τὰ ἤρεμα καὶ σιωπηλὰ βουνά μας. Ἡ πολυτέλεια, ἥτις ἐδῶ μὲ περικυκλώνει, μοῦ φέρει ἐπὶ τέλους ἀηδίαν. Οἱ τάπητες αὐτοί, οἱ ὁποῖοι πνίγουν τὸν ἦχον· οἱ ἀναρίθμητοι ὑπηρέται, οἵτι-

Digitized by Google

νες προλαμβάνουν πᾶσάν σου ἀνάγκην καὶ πᾶσάν σου ἐπιθυμίαν, τὰ ἀτελείωτα γεύματα, ἅτινα ἀπαιτοῦν ὄρεξιν Γαργαντούα, τὸ αἰώνιον πανόραμα ἀργῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι διαδέχονται ὁ εἰς τὸν ἄλλον καὶ εἶνε πάντοτε ἀπαράλλακτοι, — διότι ὁ συρμὸς ἐπιβάλλει τὴν μονοτονίαν εἰς τοὺς ὀπαδούς του — ὅλα αὐτὰ μοῦ πειράζουν τὰ νεῦρα. Μανδάλωσε ὅσον θέλεις τὴν θύραν σου· ὑφίστασαι πάντοτε τὴν ἐπήρειαν τῶν περικυκλούντων σε. Ἡ οἰκία ἔχει τὴν ἠθικὴν της ἀτμοσφαῖραν, ὡς καὶ ἡ πόλις. Ἔπειτα ἐδῶ εἶνε βαρὺς ὁ ἀήρ, καὶ μὲ φαίνεται πάντοτε, ὅτι δὲν εἶμ' ἐντελῶς ἔξυπνος. Χωρὶς ἥλιον δὲν εἶμ' ἐγώ! Τὰ αἰώνια αὐτὰ σύννεφα δὲν ἔχουν τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν ἰδικῶν μας θυελλωδῶν νεφελῶν, τὰς ὁποίας διασχίζει ὁ κεραυνός, διώκει ὁ ἄνεμος καὶ σωρεύει ἐπαλλήλους ὡς κορυφὰς ὑψηλῶν ὀρέων, καὶ αἱ ὁποῖαι τὴν ἑσπέραν ὅταν περάσῃ ἡ καταιγίς, περιβάλλονται τόσον ζωηρὰ καὶ θαυμάσια χρώματα. Ἐδῶ τὰ νέφη ὁμοιάζουν μᾶλλον μὲ πούπουλα, καὶ παριστάνουν ὁμοιομόρφους καὶ ἀσημάντους ὄγκους τεφρόχρου ἀτμοῦ. Ὡς πρὸς τὰς δύσεις τοῦ ἡλίου, οὐδεμίαν εἶδον ἀκόμη, ἀφ' ὅτου εἶδον τὴν Σιβιταβέκιαν ἀφανιζομένην ἐν μέσῳ τῆς φωτεινῆς ἀνταυγείας τοῦ ἑσπερινοῦ ἡλίου. Θὰ μοῦ εἰπῆς ὅτι ἔχω νοσταλγίαν. Μάλιστα, ἔχω! Δὲν μ' ἐμποδίζει ὅμως αὐτὴ νὰ ἐκτιμήσω τὴν εἰδυλλιακὴν ἠρεμίαν τῆς χώρας· τὴν δύναμιν, τὴν γενναιότητα καὶ τὴν εὐθυμίαν τῶν κατοίκων της· τὴν καθαριότητα τῶν οἰκιῶν των καὶ τὴν ὑπεροχὴν τῆς γεωργίας των. Ἂν κατώρθωνέ τις νὰ ἐγκλιματίσῃ μερικὰς ἀπ' αὐτὰς τὰς ἰδιότητας εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἰδίως τὴν καθαριότητα, θὰ ἐγίνετο ἀληθινὸς παράδεισος. Ἐν τούτοις θὰ ἤμην ἀγνώμων ἂν παρεπονούμην διὰ τὴν ἐξορίαν μου, διότι ἔχω τὴν πολυτιμοτάτην τῶν χαρίτων: ἐργασίαν εὐχάριστον καὶ ἐνδιαφέρουσαν.

Μετά τινας ἀποπείρας συμβουλῶν καὶ ἐπεμβάσεων, τὰς ὁποίας ἀπέκρουσα ἐντονώτερον ἴσως τοῦ πρέποντος καὶ τοῦ συμφέροντος, ἡ κυρία μου ἀπεφάσισε νὰ μ' ἀφήσῃ πλήρη ἐλευθερίαν ἐνεργείας. Τῆς ἔγραψεν, ὑποπτεύω, ὁ ἐξάδελφός της, ὅτι ἤμην πολὺ δυσμεταχείριστος ἄνθρωπος. Εἶμ' ἐδῶ πρὸ τριῶν ἤδη μηνῶν, καὶ οἱ προσκεκλημένοι διαδέχονται ἀλλήλους ἔκτοτε ἀδιακόπως. Ἀλλ' αἱ μετ' αὐτῶν σχέσεις μου εἶνε ὡς ἂν ἦσαν εἰς τὴν σελήνην. Ἔχουν, ἢ μᾶλλον ἐκείνη ἔχει τὴν συνήθειαν νὰ φέρουν τὸ τσάϊ των εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ, ὁσάκις δὲν πηγαίνουν εἰς τὸ κυνήγιον ἢ εἰς τὸν περίπατον, ἢ ὁσάκις βρέξῃ μετὰ μεσημβρίαν. Δὲν δύναμαι, ἐννοεῖς, νὰ τὸ ἀπαγορεύσω, διότι εἶνε δικαίωμά της. Ἐπειδὴ ἤκουσεν, ὅτι εἶμαι κάπως μουσικός, διέταξε κ' ἐτοποθέτησαν δι' ἐμὲ εἰς τὴν αἴθουσαν ἓν κλειδοκύμβαλον Ἐράρ. Δὲν ἦτο, φυσικῷ τῷ λόγῳ, δυνατὸν ν' ἀρνηθῶ νὰ παίξω, ὅταν ἡ Λαίδη Σάρτερυς μὲ τιμᾷ διὰ τῆς παρουσίας της. Ὁμολογῶ μάλιστα ὅτι αἱ τεϊοποσίαι αὐταὶ εἶνε εὐάρεστος ἀντιπερισπασμὸς τῆς ἡμερησίας μονοτονίας, καὶ ὅτι αἰσθάνομαι ἀληθῆ στέρησιν, ὁσάκις εἴτε ἐξέρχονται ἔφιπποι ἢ ἐφ' ἁμάξης, ἢ παίζουσι *lawn - tennis* παιγνίδιον θορυβῶδες καὶ ἀκατανόητον, ὡς μ' ἔφανη ἐνῷ διηρχόμην τὴν αὐλὴν ἵνα μεταβῶ εἰς τὸν κῆπον. Δὲν παραπονεῖται πλέον ὅτι βραδύνει ἡ ἐργασία μου. Ὑποπτεύω δὲ ὅτι εὑρίσκει τώρα εὐχαρίστησιν νὰ βλέπῃ τὸ γυμνὸν κονίαμα χρωματιζόμενον ὡς ῥόδον. Ἐπρομηθεύθην μερικὰ ὡραῖα παιδία χωρικῶν, διὰ νὰ μοῦ χρησιμεύσουν ὡς πρότυπα. Εἶνε ὡραῖα ἀναντιρρήτως, ἀλλὰ τόσον μόνον. Δὲν ἔχουν ψυχὴν οἱ ὁλοστρόγγυλοι καὶ γαλανοί των ὀφθαλμοί· ὥστε θ' ἀντιγράψω μόνον τὰ τορνευτά των σώματα καὶ τὰ παχουλά των μέλη. Τὸ πρόσωπόν των δὲν λέγει τίποτε· τὰ παιδία τῆς Ἰταλίας ἔχουν παράδεισον συγχρόνως καὶ κόλασιν εἰς τοὺς παραδόξους ὀφθαλμούς των. Διατί; Διότι τὰ παιδία αὐτὰ δὲν ἔχουν ψυχήν, καὶ ἂν εἶχαν θὰ τὴν ἐπώλουν εὐθηνὰ διὰ ν' ἀγοράσουν ἀλατισμένον ψάρι ἢ *tomátas*. Ἔχει ἐν τούτοις τὸ βλέμμα των κάτι τι ἀπερίγραπτον, τὸ ὁποῖον στεροῦνται ἐδῶ τὰ παιδία τοῦ τόπου. Συμβαίνει ἄρά γε τοῦτο, διότι καὶ τὸ αἷμά μας καὶ τὸ ἔδαφός μας περιέχουσι τόσα δράματα, ἢ μήπως διότι αἱ Ἰταλίδες μητέρες ἀποκοιμίζουσι τὰ παιδία των τραγῳδοῦσαι στροφὰς τοῦ Τάσσου καὶ τοῦ Μεταστασίου; Αἱ Ἀγγλίδες δὲν ἀπαγγέλλουσι βεβαίως στίχους τοῦ Σαικσπείρου ἐπὶ τῆς κοιτίδος τῶν λευκῶν καὶ ῥοδίνων αὐτῶν πλασμάτων.

Μετέφρασα ἐκ τοῦ προχείρου γαλλιστὶ τὸν Τάσσον εἰς τὴν Λαίδην Σάρτερυς καὶ εἰς τοὺς φίλους της. Ἡ μεταβολὴ τῆς μορφῆς βλάπτει βεβαίως πολὺ τὸν μέγαν ποιητήν. Ἀλλὰ μερικὰ χωρία τοὺς ἐπροξένησαν, φαίνεται, πολλὴν ἐντύπωσιν. Ἀνεγίνωσκον στηριζόμενος εἰς ἓν τῶν παραθύρων τῆς φυλακῆς μου—ὡς ὀνομάζουσι τὴν αἴθουσαν—, ὅθεν φαίνονται ἀπέραντοι χλοεροὶ λειμῶνες καὶ κέδροι μεγάλοι. Περικυκλούμενος ἀπὸ ὡραίας γυναῖκας, θὰ ὡμοίαζον, ὑποθέτω, μὲ τὸν μυθολόγον τοῦ Δεκαημέρου. Ἡ μάμμη δὲν βλέπει, ἐννοεῖται, τὰς συνεδριάσεις ταύτας πολὺ εὐχαρίστως· ἀλλ' ἡ εὐχαρίστησις ἢ δυσαρέσκειά τις δὲν ἔχουν σημασίαν διὰ τὴν ἐγγονήν της, διότι ἡ Λαίδη Σάρτερυς εἶνε ἐνῆλιξ, ὁρίζει τὸν ἑαυτόν της, καὶ δὲν ὀφείλει ὑπακοὴν εἰς κανένα. Ὅλην της τὴν ζωὴν θὰ ἦτο βεβαίως φοβερὰ χαϊδευμένη. Θὰ ὠνειρεύετο πάντοτε πράγματα ἀδύνατα καὶ ἀπραγματοποίητα, καὶ θὰ εἶχε πολλὴν τὴν αὐθάδειαν καὶ ἰδιοτροπίαν. Οὐχ ἧττον νομίζω ὅτι εἶνε καλὴ φύσις· ἀλλ' αἱ κοινωνικαὶ συνήθειαι

Digitized by Google

τὴν εὐμόρφωσαν τοιουτοτρόπως, ὥστε σπανίως ἡ καρδία της πάλλει ὅπως ἔπρεπε νὰ πάλλῃ.

Εὑρίσκεται ἐδῶ δοὺξ τις τοῦ Κίγξλυν, εἷς τῶν πολυαρίθμων της ἐξαδέλφων καὶ τὸν ὁποῖον ἐπιθυμοῦν ὅλοι νὰ νυμφευθῇ. Εἶνε ἀξιαγάπητος νέος· ἐκείνη τὸν ὀνομάζει Βὶκ καὶ τὸν πειράζει ἀδιακόπως καὶ ἀσπλάγχνως. Δὲν στερεῖται ἀξιοπρεπείας τινός, ὁσάκις ἡ ἐξαδέλφη του ἀκοντίζει ἐναντίον του τὰ βέλη της, ἀλλὰ τῆς εἶνε πολὺ ὑποδεέστερος ὑπὸ διανοητικὴν ἔποψιν, καὶ ἂν τὸν νυμφευθῇ, θὰ τὸ κάμῃ βεβαίως μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ γείνῃ δούκισσα. Πιθανώτατα θὰ μετενόουν γρήγορα καὶ οἱ δύο, ἂν δὲν θὰ συνέβαινε καί τι χειρότερον. Πολὺ ἐπεθύμουν νὰ ἐδυνάμην νὰ σοῦ τὴν ζωγραφήσω ἐντελῶς. Σοῦ στέλλω μίαν ἰχνογραφίαν της· τὴν ἔκαμνα χθὲς τὸ βράδυ, καθ' ἣν στιγμὴν ἀφίππευεν ὑποκάτω τοῦ ἀνδήρου καὶ ὑπὸ τὰ παράθυρα τῆς αἰθούσης. Ἐξέβαλε τὸν μικρόν της πέτασσον, ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ κιγκλιδώματος καὶ μ' ἀπέτεινεν ὀλίγας λέξεις. Αἱ πορφυραῖ λάμψεις τοῦ δύοντος ἡλίου, αἵτινες διεπέρων τὸ πυκνὸν φύλλωμα τῶν σμιλάκων, περιέβαλον τὴν κόμην τῆς ὡραίας ἀμαζόνος διὰ τοῦ θερμοῦ των φωτὸς κ' ἔδιδον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της βαθεῖαν τινὰ καὶ διαπεραστικὴν γλυκύτητα. Τὴν ἰχνογραφίαν αὐτὴν θὰ μεταχειρισθῶ ἀργότερα διὰ νὰ κάμω ὁλόκληρον καὶ μεγάλην τὴν εἰκόνα της, ἀφοῦ τελειώσω τὰς τοιχογραφίας καὶ ἐπιστρέψω εἰς τὴν Φλωρινέλλαν, ἀπορῶν ἂν εἶνε ὄνειρον ἡ ἐνθύμησις τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ διαμονῆς μου! Θὰ ἔχῃ βεβαίως ἕως τότε νυμφευθῇ τὸν Βίκ, τοῦ ὁποίου θὰ τυραννῇ τὴν καρδίαν καὶ θὰ ἐρεθίζῃ τὸν χαρακτῆρα. Χθὲς μετὰ μεσημβρίαν ἡ Λαίδυ Σάρτερυς καὶ ὁ *κόσμος* της — διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν καθιερωμένην λέξιν — εἰσέβαλον εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ. Δὲν ἔχω δικαίωμα νὰ τοὺς διώξω ἐκεῖθεν διὰ παντός. Ἠναγκάσθην λοιπὸν νὰ ἀνοίξω τὴν θύραν, καίτοι ἐναντιώθην πολύ, τὸ ὁμολογῶ. Ἦσαν πολυάριθμοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὁμιλοῦντες ὅλοι συγχρόνως ἀγγλικά, εἰς τρόπον ὥστε ἀδύνατον ἦτο νὰ παρακολουθήσω τὴν ὁμιλίαν των. Ἆ! πόσον θὰ εὐχαριστούμην ἂν ἠδυνάμην νὰ τοὺς πληρώσω μὲ τὸ ἴδιον νόμισμα, καὶ εἶχα τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἕνα Ἰταλὸν ἐμπρός μου! Οἱ Ἄγγλοι ἀριστοκράται θέλουν, φαίνεται, καὶ καλὰ νὰ δείξουν ὅτι εὐπρεπὲς εἶνε τὸ νὰ φέρεταί τις ἀπρεπῶς. Μολονότι ἔσπευσα νὰ ῥίψω τὸ σιγάρον μου, ἅμα εἰσῆλθεν ἡ Λαίδη Σάρτερυς, οἱ προσκεκλημένοι της οὐχ ἧττον ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἐξηκολούθησαν νὰ καπνίζουν. Ἔφεραν μετ' ὀλίγον τὸ τέϊον. Οἱ ἄνδρες ἐρρόφησαν ἓν εἶδος φοβεροῦ ποτοῦ, συγκείμενον ἀπὸ ῥακὶ καὶ ὕδωρ τοῦ Σέλτς· αἱ δὲ γυναῖκες κατεβρόχθισαν χιλίων εἰδῶν πλακούντια, ζυμαρικά, σακχαρωτά, καρποὺς καὶ ἄλλα λιχνεύματα. Ἐσυλλογιζόμην φρίττων ὅτι εἰς τὰς ὀκτὼ θὰ ἐσήμαινε τὸ γεῦμα. Ἀπορῶ ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀποθνήσκουν ἀπὸ δυσπεψίαν.

Ὅτε ηὐδόκησαν νὰ ἐνθυμηθοῦν ὅτι ἤμην παρών, μοῦ ἀπέτειναν τὸν λόγον γαλλιστί. Ἠσθάνθην τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ὅτι ὁ δαίμων τῆς ματαιότητος μοῦ ἔδακνε τὴν καρδίαν. Πεπεισμένος δέ, ὅτι μ' ἐθεώρουν ἐπίσης ἄξιον προσοχῆς ὅσον καὶ τὰ πρόσωπα τῶν τοιχογραφιῶν μου, εἶπα κατ' ἐμαυτόν:

— Λέων, εἰς τὸ ἑλληνικὸν καφφενεῖον καὶ εἰς Παρισίους ἐνομίζετο πάντοτε, ὅτι ἠδύνασο καὶ σὺ νὰ εἴπῃς κἄτι. Λάβε λοιπὸν θάῤῥος καὶ προσπάθησε ν' ἀποστομώσῃς τοὺς χονδροκόπους αὐτοὺς ῥακοπότας. Ἤρχισα λοιπόν· γαλλικὰ ἐφαίνοντο ὅτι ἐννόουν ὅλοι των πολὺ καλά, ἐκτὸς ἑνὸς μόνου κυρίου, ὅστις ὀνομάζεται Λόρδος Γλοσέστερ, ἔχει τὸ ἦθος ἀρκετὰ σκαιόν, καὶ φορεῖ πάντοτε ἓν μονὸν ὑαλίον εἰς τὸν ὀφθαλμόν του. Προσεπάθησα νὰ διακριθῶ καὶ τὸ κατώρθωσα. Παρετήρησα δὲ μετ' ὀλίγον μ' εὐχαρίστησίν μου, ὅτι αἱ τρώγουσαι τὰ σακχαρωτὰ δὲν ἐπρόσεχον πλέον διόλου εἰς τοὺς πίνοντας σόδαν. Διηγήθην ἱστορίας· ἐτραγῴδησα μικρὰ ᾀσμάτια συνοδευόμενος μὲ μανδολῖνον· ἔπαιξα μίαν συμφωνίαν τοῦ Σοῦβερτ καὶ ἓν τεμάχιον τοῦ «Μωϋσέως ἐν Αἰγύπτῳ». Ἀπετόλμησα ἔπειτα νὰ ἐπικρίνω τὰ ἀγγλικὰ ἤθη· ἓν δὲ μόνον πρᾶγμα ἐμετρίαζε τὴν εὐτυχίαν μου, ὅτι οἱ ἀκροαταί μου εἶχον πολὺ ἀμβλὺν τὸν νοῦν, ὥστε νὰ αἰσθανθοῦν τὸ κέντρον τῶν λόγων μου. Μόνη ἡ Λαίδη Σάρτερυς ἐθύμωσε, καὶ ὑπερασπίσθη κατὰ τὰς ἰδέας της τὸν τρόπον τοῦ βίου της καὶ τὰ ἀγγλικὰ ἔθιμα, τὰ ὁποῖα μ' ἐφαίνοντο ἀπαίσια διὰ τὸν ἐγωϊσμόν των. Ἂς ἦνε! Μοῦ παρουσιάσθη εὐκαιρία, τὴν ἥρπασα, καί, νὰ σὲ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, δὲν μὲ ἄφησαν οἱ ἀκροαταί μου, εἰμὴ μόνον ὅταν ἐσήμανεν ὁ κώδων τοῦ γεύματος. Ὀλίγον πρὶν ἀναχωρήσουν, συνῆψα ὁμιλίαν λατινιστὶ μ' ἕνα τῶν ξένων τῆς Λαίδης Σάρτερυς, ὀνομαζόμενον Βέρτη, διακεκριμένον φιλόλογον καὶ καλλιτέχνην συγχρόνως. Ἐφάνη ἐκπλαγείς, καὶ μ' ἀπήντησεν εἰς τὴν αὐτὴν γλῶσσαν. «Δὲν πρέπει νὰ ὁμιλῆτε λατινικά, ἀνεφώνησεν ἡ Λαίδη Σάρτερυς, ἠξεύρετε ὅτι δὲν τὰ ἐννοοῦμεν». — «Τὰ ἐννοεῖτε, ἀπήντησα ζωηρῶς, ὅσον ἐννοῶ τὰ ἀγγλικά σας». Ἡ ἀπάντησις αὐτὴ ἐφάνη ὅτι τὴν ἐπείραξε. «Καλὸν μάθημα!» ὑπέλαβεν ὁ συνδιαλεγόμενος μετ' ἐμοῦ. Ἐλπίζω νὰ μὴ τοὺς γείνῃ συνήθεια νὰ παίρνουν τὸ τσάϊ των εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ. Ὁ θυμὸς εἶνε πάντοτε κακὸν πρᾶγμα. Ἔπειτα μ' ἔκαμαν νὰ χάσω τὰ τελευταῖα φῶτα τῆς ἡμέρας· καὶ εἶνε τόσον ὀλίγον φῶς εἰς αὐτὸν τὸν τόπον, καὶ κατ' αὐτὰς ἀκόμη τὰς πλέον εὐνοϊκὰς ὥρας

Digitized by Google

τῆς ἡμέρας. Χαῖρε, ἀγαπητὲ καὶ σεβαστέ μου φίλε. Σὲ ἀσπάζομαι ἐκ καρδίας.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν Λαΐδην Σάρτερυς.

Θὰ ἤμην πολὺ εὐτυχής, ἂν ἠδυνάμην νὰ ὑπακούσω εἰς τὴν φιλόφρονα πρόσκλησίν σου· ἀλλ' οὐδεμίαν ἔχω ἐλπίδα νὰ ἐπιτύχω ἄδειαν μέχρι τοῦ σεπτεμβρίου, καὶ τότε δὲ ἀκόμη θὰ ἦνε τὸ πολὺ δεκαήμερος. Ὡς γνωρίζεις ἀναπληρῶ προσωρινῶς τὸν προϊστάμενόν μου, ὅστις δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ ἐκ τοῦ κυνηγίου πρὸ τοῦ νοεμβρίου.

Ἐδῶ ἔχομεν ἀνυπόφορον ζέστην καὶ πλῆξιν. Ἐνίοτε κάμνω μερικὰς ἐκδρομὰς πρὸς ἐπίσκεψιν φίλων, πότε εἰς τὸ Φρασκάτι, πότε εἰς τὸ Τίβολι, πότε εἰς τὸ Πάλο ἢ εἰς τὸ μέγαρον Ὀδεσκάλκι. Ἀλλ' εἶνε ἀδύνατον νὰ διαφύγῃ τις τὸ πνιγηρὸν βάρος τοῦ καύσωνος, ἐκτὸς ἂν ὑπάγῃ ν' ἀναπνεύσῃ τὸν ἀέρα τοῦ βουνοῦ· ἀλλ' ἐγὼ εἶμαι τόσον σφιγκτὰ δεμένος εἰς τὸ γραφεῖον, ὥστε τοιαύτη τολμηρὰ ἐπιχείρησις μοῦ εἶνε ἀδύνατος. Λέγεται ὅτι θὰ ἔχωμεν περιπλοκάς, καὶ αἱ βουλαὶ δυνατὸν νὰ συγκληθοῦν ἀπὸ ὥραν εἰς ὥραν. Ἀλήθεια, πρὸ πολλοῦ καιροῦ δὲν μοῦ ἔκαμες λόγον περὶ τῶν τοιχογραφιῶν σου· ἡ δὲ σιωπή σου μοῦ φαίνεται εὐγλωττοτέρα τῶν μεγαλειτέρων ἐπαίνων. Τὸν ἐτρέλλανες ἤδη ἐντελῶς; Ἔπιεν ἐξ ἀπελπισίας τόσην χλωράλην, ὥστε νὰ κοιμηθῇ τὸν αἰώνιον ὕπνον ὑπὸ τοὺς σμίλακας τοῦ δρυμοῦ σου; Ἂν δὲν μοῦ ἀπαντήσῃς ῥητῶς καὶ σαφῶς, θὰ γράψω εἰς τὴν μάμμην σου νὰ τὴν ἐρωτήσω τί συμβαίνει.

Ἡ Λαΐδη Σάρτερυς πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἐγὼ αὐτή, φίλτατέ μου Ἐρρῖκε, ἀναλαμβάνω νὰ σοῦ εἴπω τὴν ἀλήθειαν, μολονότι ἡ ἀνοησία σου δὲν ἀξίζει αὐτὴν τὴν τιμήν. Ἡ *ἀποστολή* σου εἶνε εἰς ἀρίστην κατάστασιν. Οἱ τοῖχοι ἀρχίζουν νὰ καλύπτωνται μὲ ἰχνογραφήματα, καὶ εἶνε ἤδη ἀρκετὰ εὔμορφοι. Ἔχει σκοπὸν νὰ ζωγραφήσῃ τὴν στοὰν τῆς μουσικῆς διὰ γραφίτου. Δὲν ἠξεύρω τί ἐννοεῖ διὰ τούτου· ἀλλ' ἀκολουθῶ κατὰ γράμμα τὰς παραγγελίας σου, καὶ δὲν ἀναμιγνύομαι διόλου εἰς τὴν ἐργασίαν του. Τοῦ ἀφίνω πλήρη ἐλευθερίαν ἐνεργείας. Ἀφοῦ ἐδήλωσεν, ὅτι εὑρίσκει ἀνόητον καὶ ἄσχημον τὸ παιγνίδιον τοῦ *lawn-tennis*, δὲν ἠμπορῶ, ἐννοεῖται, νὰ τὸν καλέσω νὰ παίξῃ μαζύ μας. Πότε καὶ πότε, ἅπαξ ἴσως τῆς ἑβδομάδος, μᾶς τραγῳδεῖ καμμίαν μελῳδίαν ἢ μᾶς ἀναγινώσκῃ μὲ πολλὴν χάριν κανὲν ἰταλικὸν ποίημα. Τραγῳδεῖ ἀληθῶς πολὺ ὡραῖα. Ἀπορῶ πῶς δὲν ἐμβῆκεν εἰς τὸ θέατρον. Ὁ Βὶκ τὸν ἔκαμε φίλον, πρᾶγμα πολὺ παράδοξον, διότι ὀλίγας μόνον λέξεις ἠμποροῦν ν' ἀνταλλάξουν. Ἐνθυμεῖσαι τὰ γαλλικὰ τοῦ Βίκ, τὰ γαλλικὰ τὰ ὁποῖα ἔμαθεν εἰς τὸ Ἔτον, καὶ τὰ ὁποῖα ἐνόμιζε περίφημα, μολονότι μόλις τοῦ ἐπέτρεπον νὰ ἐννοῇ τὰ φοβερὰ μελοδραμάτια τῶν Παρισίων καὶ νὰ παραγγέλῃ ἓν δεῖπνον εἰς τοῦ Bignon;

Κανείς μας δὲν τὸν ὑπέθετεν ἱκανὸν νὰ ἱππεύῃ, ὅτε, ταῖς προάλλαις, ἐνῷ εἴχαν βγάλει τὰ ἄλογα ἀπὸ τὸν σταῦλον, διὰ νὰ μᾶς τὰ φέρουν, ἡ Souchong (τὴν ἐνθυμεῖσαι βέβαια) ὥρμησε πρὸς τὸ μέρος τοῦ δάσους, ὅπου ἐκεῖνος ἔκαμνε τὸν περίπατόν του. Εἰς μίαν στιγμὴν τὴν ἐσταμάτησε καὶ τὴν ἵππευσεν. Ἀφοῦ δὲ τὴν ἔτρεξε τρία μίλλια περίπου, κ' ἐπήδησεν ἕνα πλῆθος φράκτας καὶ τάφρους, κατώρθωσε νὰ τὴν ἡσυχάσῃ καὶ τὴν ἐπανέφερεν ὡς ἀρνίον, ἐνῷ ἐνομίζομεν ὅλοι, ὅτι κάπου εἶχε κρημνισθῇ.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Ὡραῖον ἄλογον διὰ γυναῖκας, ἡ Souchong! Ἀλλὰ ποῖος εἶνε ὁ ἥρως; Δὲν ἠξεύρες ὅτι ὁ Βὶκ εἶνε ἱππεύς;

Ἡ Λαΐδη Σάρτερυς πρὸς τὸν αὐτόν.

Τίς ἠδύνατο νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ὁ Ἰταλὸς ἠξεύρει νὰ ἱππεύῃ; Ἐνόμιζα ὅτι ὡς πρὸς τοῦτο δὲν ἦσαν οἱ Ἰταλοὶ ἐπιτηδειότεροι τῶν Γάλλων.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Μὲ συγχωρεῖς διὰ τὸ λάθος! Ἐνόησα. Ἀλλὰ παραιτήσου, σὲ παρακαλῶ, τῶν νησιωτικῶν σου προλήψεων. Οἱ Ἰταλοὶ δὲν εἶνε καλοὶ ἱπποκόμοι, συμφωνῶ· εἶνε ὅμως ἱππεῖς. Ὡς πρὸς τοὺς Γάλλους δέ, παρηκολούθησες ποτὲ κυνήγια ἐλάφων εἰς τὸ Σαντιλύ, ἢ ἀγριοχοίρων εἰς τὰς Ἀρδέννας; Μεγάλη καλωσύνη τοῦ Βὶκ νὰ ἔχῃ συμπάθειαν πρὸς τὸν δαμαστὴν τῆς Souchong!

Ἡ Λαΐδη Σάρτερυς πρὸς τὸν αὐτόν.

Ὁ ἥλιος φαίνεται, σ' ἔκαμε νὰ λέγῃς ἄλλ' ἀντ' ἄλλων. Ἡ Souchong διόλου δὲν ἐδαμάσθη· θέλει πάντοτε νὰ δαγκάσῃ τὸν ἱπποκόμον της καὶ νὰ σπάσῃ μὲ τὰ λακτίσματα τὴν ἅμαξαν!

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Μίαν λέξιν ἀκόμη. Θὰ ὑπάγῃς εἰς τὸ Κάους ἐφέτος, *ὡς συνήθως, ναὶ ἢ ὄχι*;

Ἡ Λαΐδη Σάρτερυς πρὸς τὸν αὐτόν.

Διατί ὑπογεγραμμένη τόσον ἁπλῆ ἐρώτησις; Ὄχι, δὲν θὰ ὑπάγω, διότι ὁ *Γλαῦκος* ἐπισκευάζεται, καὶ θὰ τὸν χρειασθῶ τὸν χειμῶνα.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Εὐχαριστῶ! Ἔπρεπε νὰ μαντεύσω τὴν ἀπάντησίν σου. Μήπως ἔχεις σκοπὸν νὰ διακοσμήσῃς καὶ τοῦ *Γλαύκου* τὸν θάλαμον *διὰ γραφίτου*; Ἂν ναί, ἔχω πρόχειρον τὸν ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ σοῦ στείλω διὰ τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ. Εἶνε ἑξήκοντα ὀκτὼ ἐτῶν, ἔχει παράσημα καὶ διπλώματα, εἶνε καθηγητής, μέλος χιλίων καλλιτεχνικῶν συλλόγων καὶ ἐν συνόλῳ... ζῶον. Ἂν τὸν εἶχα στείλει, θὰ ὑπέφερον κάπως αἱ τοιχογραφίαι σου, ἀλλὰ δὲν θὰ ὑπέφερεν ὁ ζωγράφος των. Αὐτὸς ὅμως

Digitized by Google

δὲν θὰ μετέφραζε βεβαίως τὸν Τάσσον, οὔτε θὰ ἔκαμνε τὸν Μαζέππαν εἰς τὴν ῥάχιν τῆς Souchong. Δυστυχῶς ἡ φρόνησις ἔρχεται πάντοτε ἀργά.

Ἡ Λαίδη Σάρτερυς πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἔστειλα πρὸ μικροῦ εἰς τὰς ἐφημερίδας τοῦ μεγάλου κόσμου μίαν μικρὰν σημείωσιν, διὰ τῆς ὁποίας εἰδοποιεῖται τὸ παγκόσμιον κοινόν, ὅτι ὁ κ. Χόλλυς, ὁ τόσον γνωστὸς καὶ τόσον γενικῶς ἐκτιμώμενος, προσεβλήθη ἐκ παραφροσύνης, κατόπιν σειριάσεως, τὴν ὁποίαν ἔπαθεν ἐξασκῶν τὰ διπλωματικά του καθήκοντα ἐν Ῥώμῃ.

Ὁ κ. Χόλυς πρὸς τὸν δοῦκα Κίγξλυν.
Εἰς *Milton Ernest.*

Ἀγαπητέ μου Βίκ, ἠξεύρεις πόσον εὔχομαι ὑπὲρ σοῦ, ἀλλὰ τί ἠμπορῶ νὰ κάμω; Ποτέ μου δὲν εἶχα μεγάλην ἐπιῤῥοὴν εἰς τὴν ἐπιτροπευομένην μου, καὶ μακρόθεν δὲν ἔχω καμμίαν. Ἂν τῆς γράψω ὑπὲρ σοῦ, θὰ γείνῃ τοῦτο ἴσως αἰτία νὰ διατεθῇ ἀμετακλήτως ἐναντίον σου. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἔχει μεγάλην πρὸς σὲ ὑπόληψιν καὶ ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ κάμῃ καλλιτέραν ἐκλογήν. Καὶ ἂν ἐντελῶς λησμονηθοῦν τὰ ἐξαιρετικὰ προτερήματα, διὰ τὰ ὁποῖα ἡ Βελγράβια στηρίζει ἐπὶ σοῦ ὅλας της τὰς ἐλπίδας, ἀφ' ὅτου ἐξῆλθες ὄγδοος τῆς σχολῆς τοῦ Ἔτον, ἡ χρηστότης τῆς φύσεώς σου, ἡ εὐθύτης τῶν φρονημάτων σου, ἡ προσήνεια καὶ ἡ ὁμαλότης τοῦ χαρακτῆρός σου καὶ τὸ μέγα πλεονέκτημα ὅτι γνωρίζεις τὸν ἰδικόν της, εἶνε δι' ἐμὲ πολὺ σπουδαιότεραι ἐγγυήσεις εὐτυχίας. Ἂν ὅμως αἰσθάνεσαι, ὅτι δὲν σὲ συμπαθεῖ, μὴ τῆς δώσῃς εὐκαιρίαν νὰ σὲ καταστήσῃ δυστυχῆ.

Ἡ Ἐσμέα εἶνε γυνή, ἡ ὁποία δύναται τὸ πᾶν νὰ κάμῃ ἂν λαλήσῃ ἡ καρδία της. Ἂν ὅμως ἔχῃ πρὸς σὲ ἁπλῆν τινα φιλίαν... τότε, ἀγαπητέ μου Βίκ, αὐτοκτόνησε μᾶλλον παρὰ νὰ καταστρέψῃς τὸ μέλλον σου, ἐκτιθέμενος εἰς αἰωνίαν ἀπογοήτευσιν, εἰς διαβρωτικὴν ζηλοτυπίαν καὶ εἰς ἀφοσίωσιν ματαίαν. Αὐτὰ εἰλικρινῶς φρονῶ, καὶ εἶσαι ἐλεύθερος νὰ κάμῃς ὅπως νομίσῃς. Ἐπιθυμῶ μόνον νὰ μοῦ ἀπαντήσῃς εἰς τὴν ἑπομένην ἐρώτησιν. Ἔπταισα ἢ ὄχι, νὰ στείλω αὐτοῦ τὸν Ῥέντσον; Μολονότι ὑπέθετα, ὅτι θὰ τὸν ἐτυράννει κάπως ὡς πρὸς τὴν ζωγραφικήν του, ποτέ μου δὲν ἐφαντάσθην ὅτι θὰ ἐπρόσεχεν εἰς αὐτὸν περισσότερον ἀπὸ τὸν ἰατρὸν ἢ τὸν ἐφημέριόν της. Τρέμω δέ, μὴ δὲν ἀνελογίσθην ὅσον ἔπρεπε τὸ θέλγητρον ὡραίας μορφῆς καὶ τὴν δύναμιν δύο μαύρων ὀφθαλμῶν.

Ὁ δοὺξ Κίγξλυν πρὸς τὸν κ. Χόλλυς, εἰς Ῥώμην.
ἐν *Milton Ernest.*

Ὄχι, δὲν ὑποθέτω ὅτι τρέχει τίποτε μὲ τὸν Ἰταλὸν ἐξ ὅσων ὑποπτεύεις. Ὁ ἄνθρωπος ἀσχολεῖται ἀποκλειστικῶς μὲ τὴν ζωγραφικήν του. Μοῦ ἐνέπνευσε δὲ πολλὴν συμπάθειαν. Μολονότι εἶνε εὔμορφος, δὲν εἶνε γυναικάρεσκος, οὔτε μάταιος. Ἔχει ὁ ταλαίπωρος καταπληκτικὴν ὑπερηφάνειαν, καὶ δι' αὐτὸ δὲν ζητεῖ νὰ ὑπερπηδήσῃ τὸν κύκλον του. Δὲν μοῦ φαίνεται νὰ ἔχῃ καμμίαν ἐλπίδα ἐπιτυχίας. Σὺ τὸν γνωρίζεις βεβαίως κατὰ βάθος. Μ' ὅσα καὶ ἂν μοῦ γράφεις, καὶ μολονότι πιστεύω ὅτι ἔχεις δίκαιον, ἐπιμένω ἐν τούτοις... Θὰ δοκιμάσω.

Προδήλως ἡ Ἐσμέα πολὺ ὀλίγον μὲ νοστιμεύεται· ἀλλὰ τέλος πάντων, ἂν δὲν νοστιμεύεται καὶ τοὺς ἄλλους, διατί ν' ἀποθαῤῥυνθῶ; Δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐκφρασθῶ ἐμπρός της ὡς θὰ ἐπεθύμουν, οὔτε νὰ τὴν κυττάξω ὡς ὁ Ἰταλὸς ὅταν ἀναγινώσκῃ τὸν Τάσσον. Οὐχ ἧττον θὰ ἔκαμνα τὸ πᾶν δι' αὐτήν, καὶ δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχῃ γυνὴ ὁμοία της εἰς τὸν κόσμον. Ἂν ἔχῃ ἐλαττώματα, δὲν τὰ γνωρίζω. Εἶν' ἐλευθέρα, ἂν θέλῃ, νὰ μὲ μεταχειρισθῇ ὡς τὸν πηλὸν τῶν ὑποδημάτων της· ἐγὼ καὶ πάλιν θὰ τὴν ἀγαπῶ διὰ βίου.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὸν δοῦκα Κίγξλυν.

Ὀρθὰ λέγεις, ἀγαπητέ μου Βίκ· ἀλλ' αἱ γυναῖκες ἀδιαφοροῦν διὰ τὰ ὀρθὰ ὅσον καὶ διὰ τὸν πηλὸν τῶν ὑποδημάτων των. Ἴσως μάλιστα καὶ προτιμῶσι νὰ τὰς μεταχειριζώμεθα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Περίεργος ὄρεξις· ἀλλὰ τοιαῦται εἶνε. Ἤκουσα πολλάκις περὶ τῆς ὀξυδερκείας τοῦ ἔρωτος. Ἀλλ' ἐγὼ νομίζω ὅτι εἶνε τυφλός, ὅσον δέκα χιλιάδες τυφλοπόντικοι, καὶ μὲ φαίνεται ὅτι δὲν κάμνεις σὺ τὴν ἐξαίρεσιν. Ὁ Θεὸς μαζύ σου, ἀγαπητέ μου φίλε! Ἐμπρός, καὶ προσπάθησε νὰ κερδήσῃς.

Ὁ δοὺξ Κίγξλυν πρὸς τὸν κ. Χόλλυς.

Ἔχασα! Μόλις κατεδέχθη νὰ μ' ἀκούσῃ. Ἀναχωρῶ διὰ τὸ κυνήγιον τῶν ἐλεφάντων. Ἀνεχώρησα· γράψε μου εἰς Λονδῖνον.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὸν αὐτόν.

Εἶμαι καταλυπημένος. Σὲ συμβουλεύω ὅμως νὰ παραιτήσῃς τὸ εἰς Ἀφρικὴν ταξείδιόν σου καὶ τὰς θηρευτικάς σου μαχαίρας. Πήγαινε καλλίτερα εἰς τὸ Βένδεριχ ἢ εἰς τὸ Γλενλοχρή, καὶ θὰ κάμω τ' ἀδύνατα διὰ νὰ ἔλθω νὰ περάσω μίαν ἑβδομάδα μαζύ σου.

Ὁ δοὺξ Κίγξλυν πρὸς τὸν κ. Χόλλυς. Εἰς Ῥώμην.
Λέσχη τῶν σωματοφυλάκων, ἐν Λονδίνῳ.

Λαμπρά! Οἱ ξυλοπετεινοὶ εἶνε τώρα εἰς τὸν καιρόν των. Ὁ Ῥωμαῖος εἶν' ἐπίφοβος ὅσον καὶ ὁ ἱπποκόμος της. Μεγάλη σου ἡ καλωσύνη, ὅτι δὲν μ' ἔγραψες τὸ τυπικόν: *Δὲν σοῦ τὸ ἔλεγα;* Σὲ περιμένω εἰς τὸ Γλενλοχρή.

Ὁ Λέων Ῥέντσος πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελῖνον Φεῤῥάρην.

Ἔλαβον, ἀγαπητέ μου πάτερ, τὴν ἐπιστολήν σου μὲ πολλήν μου εὐχαρίστησιν κ' εὐγνωμοσύνην. Ἐλυπήθην πολὺ μαθὼν ὅτι ὁ υἱός

Digitized by Google

τῆς πτωχῆς Τέσσας ἔτυχε κακὸν ἀριθμόν. Ἡ στρατεία εἶνε σκληρὰ διὰ τοὺς ἄνδρας καὶ πολὺ σκληροτέρα διὰ τὰς μητέρας. Πᾶσα τῆς πατρίδος εἴδησις μ' ἐνδιαφέρει· ὅταν ἀναγινώσκω τὰ γράμματά σου, ἀκούω, μοῦ φαίνεται, τοὺς τέττιγας νὰ ψάλλουν, τοὺς ἀραβοσίτους φρίσσοντας ὑπὸ τὸν ἄνεμον, καὶ τοὺς κρωγμοὺς τῶν γλαυκῶν. Αἱ ἐπιστολαί σου μοῦ φέρουν ἀρώματα ἀγρίου αἰγοκλήματος, ἄνθους λεμονέας κ' εὐόσμου πρωϊνῆς δρόσου. Ἐδῶ, ὅταν περιπατῶ εἰς τὰ ὑπόστεγα θερμοκήπια, νομίζω ὅτι εὑρίσκομαι εἰς τὰς ἰταλικὰς πεδιάδας κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἰουνιακοῦ ἡλίου. Ἡ Λαίδη Σάρτερυς εἶνε τόρα σχεδὸν μόνη εἰς τὸν πύργον της. Ὅλοι της οἱ ξένοι ἀνεχώρησαν, ἐκτὸς μιᾶς χαριεστάτης νεάνιδος, τῆς Λαίδης Ἑρμιόνης καὶ τῆς σοβαρᾶς μάμμης. Ὁ περίφημος δοὺξ ἀπελύθη, φαίνεται, καθὼς λέγει τοὐλάχιστον ὁ ἀρχικηπουρός, ἐκεῖνος ὅστις ὁμιλεῖ καλὰ τὰ γαλλικά. Εἶμαι ἐντελῶς εὐνοούμενός του, ἀφότου τοῦ ἔδειξα πῶς κατώρθωσες νὰ θεραπεύσῃς τὰς ἀμπέλους σου ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν, τὴν ὁποίαν ὀνομάζομεν *κρυπτόμυιαν*, καὶ ἥτις προσέβαλεν ἐδῶ τὰ κλήματα τῶν θερμοκηπίων. Ἡ ἀναχώρησις τοῦ νέου δουκὸς εἶνε ἤδη γεγονὸς τετελεσμένον. Πρὸς ἐμὲ ἐφέρθη ὡς ἀληθὴς εὐγενής, ἀλλὰ δὲν ἦτο καθόλου διὰ τὴν Λαίδην Σάρτερυς· τὸν ἐτυράννει, τὸν ἐπερίπαιζε, τὸν μετεχειρίζετο ὡς ἀνόητον —, ἀδίκως, μολονότι ὁ δοὺξ ἔχει τὸ ἦθος ἀδέξιον, καὶ ὁμιλεῖ τὴν πρόστυχον ἐκείνην γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν συνειθίζουν σήμερον οἱ νέοι τοῦ συρμοῦ, καθ' ὅσον τοὐλάχιστον ἠδυνήθην νὰ κρίνω ἀφ' ὅσους εἶδα ἐδῶ. Ἡ Λαίδη Σάρτερυς καὶ ἡ Λαίδη Ἑρμιόνη ἐξακολουθοῦν νὰ πίνουν τὸ τσάϊ των εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ. Ἀρχίζουν δὲ τῇ ἀληθείᾳ, νὰ ἐννοοῦν πολὺ καλὰ τὸν Τάσσον. Ἡ Λαίδη Σάρτερυς ἔχει θαυμασίαν φωνὴν μεσοϋψιφώνου, ἀλλ' ἡ μέθοδός της εἶνε δυστυχῶς πολὺ ἐλλιπής. Δέχεται τὰς παρατηρήσεις μου μὲ πολλὴν εὐμένειαν· τὴν διδάσκω δὲ συγχρόνως τὸ μανδολῖνον. Τὰ μαθήματά μας ὅμως θὰ παύσουν ἐντὸς ὀλίγου, διότι σκοπεύει μετ' ὀλίγας ἡμέρας νὰ μεταβῇ εἰς ἐπίσκεψιν τῶν φιλικῶν της πύργων. Αἱ ἐπισκέψεις αὐταί, λέγει, τῆς εἶνε πολὺ πληκτικαί. Ἡ ἐποχὴ τῶν κυνηγίων εἰς τὴν Σκωτίαν ἤρχισεν ἤδη, φαίνεται, καὶ θ' ἀρχίσῃ ἀπ' ἐκεῖ. Οἱ ἄνδρες, ὡς λέγει, ἀφοῦ κυνηγήσουν ὅλην τὴν ἡμέραν, καταντοῦν τὸ βράδυ ἀπὸ τὴν κούρασιν ἀρνία ἢ λίθοι. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ μεγάλου κόσμου μοῦ φαίνονται ὅτι γίνονται μόνοι των δοῦλοι καθηκόντων σκληροτάτων. Μολονότι δὲ κηρύττουν ἀνυπόφορον τὸν τρόπον τοῦ βίου των, ἐξακολουθοῦν ἐν τούτοις τὸν ἴδιον δρόμον. Ἂν ἤμην εἰς ἐξ αὐτῶν, θὰ τοὺς ἐξέπληττα βεβαίως διὰ τῆς ἀνεξαρτησίας μου.

Θὰ μὲ ὑποχρεώσῃς πολὺ νὰ μοῦ στείλῃς ἓν μέγα λεύκωμα μὲ ἰχνογραφήματα, τὰ ὁποῖα ἔκαμα ὅταν ἤμην πολὺ νέος, πρὸς διακόσμησιν τοῦ Morgante Maggiore. Ἡ Λαίδη Σάρτερυς ἐπιθυμεῖ νὰ τὰ ἴδῃ· τὸ ποίημα, τὸ ὁποῖον τῆς διηγήθην, μὲ ἀποκοπὰς ἐννοεῖται, τὴν διεσκέδασε πολύ. Τῆς εἶπα, ὅτι οἱ χωρικοί μας μορφώνουν δράματα ἐκ τῶν παλαιῶν αὐτῶν ποιημάτων, καὶ τὰ παίζουν ἐπάνω εἰς τὰ βουνά μας μὲ μόνας τὰς φυσικὰς κύκλῳ σκηνογραφίας. Κινεῖ τις εὔκολα τὸ ἐνδιαφέρον τῆς Λαίδης Σάρτερυς, ἰδίως ὅταν ἀποτείνεται εἰς τὴν φαντασίαν της. Ἔχει πνεῦμα, ἀλλὰ τὸ σπαταλᾷ εἰς μάτην. Μὲ συγκινεῖ πολύ, τὸ ὁμολογῶ, ἡ μεταβολή της ἀφ' ἧς ἡμέρας τόσον δικαίως μ' ἐπείραξε διὰ τὸ ζήτημα τοῦ φράκου· τόρα εἶνε εὐγενεστάτη καὶ πολὺ προσηνὴς μαζύ μου. Δὲν δύναται, βεβαίως, νὰ παραιτήσῃ ἐντελῶς κάτι τὶ ἀπότομον, τὸ ὁποῖον ἔχουν συνήθως οἱ τρόποι της, ἀλλὰ τοὐλάχιστον προσπαθεῖ νὰ κρατῆται. Ἀκούει μὲ ὑπομονὴν μερικὰς ἀληθείας, τὰς ὁποίας τολμῶ καὶ τῆς λέγω, καὶ φαίνεται ἐντρεπομένη διὰ τὴν ἀμάθειάν της, προκειμένου περὶ φιλολογίας ἢ τέχνης. Ἄλλοτε ὑπερηφανεύετο δι' αὐτὴν τὴν ἀμάθειαν. Ἡ ἀνατροφή της θὰ ἦτο βεβαίως πολὺ παρημελημένη. Μοῦ διηγήθη ἐν τούτοις, ὅτι ἀπὸ τεσσάρων μέχρι δεκαεπτὰ ἐτῶν ἔμεινεν εἰς τὰς χεῖρας μιᾶς διεθνοῦς παιδαγωγοῦ, ἥτις τὴν παρεγέμισε κατὰ γράμμα μὲ παντὸς εἴδους ἀσυναρτήτους γνώσεις. Ὅτε συνεπλήρωσε τὸ δέκατον ἕβδομον ἔτος καὶ ἐτελείωσε τὰς σπουδάς της, ὑπῆγεν εἰς τὸν κόσμον· τοῦτο δὲ συνέβη πρὸ πέντε ἐτῶν. Ἀκούει μὲ πολλὴν προσοχὴν ὅ,τι τῆς διηγοῦμαι περὶ τῆς πολυμαθείας σου καὶ τῆς ἀπείρου ἀγαθότητός σου, περὶ τῆς στέγης σου, τὴν ὁποίαν μοῦ κατέστησες τόσον προσφιλῆ, καὶ περὶ τῆς χαριτωμένης ἀγροτικῆς σου οἰκίας, ὅπου ἡ γραῖα Μάρθα μ' ἐμάλωνεν ὁσάκις ἄφινα τὰς ὄρνιθας νὰ τρέχουν εἰς τὰς πρασιὰς καὶ τὰς κίχλας νὰ κλέπτουν τὰς ἐλαίας. Πότε θὰ ἐπανίδω τὸ ἀγαπητὸν μικρόν σου πρεσβυτέριον μὲ τοὺς λευκοὺς ἀσβεστωμένους τοίχους του; Ζωγραφίζω τόρα τὸν Ὕλαν συρόμενον ἐντὸς τῶν ὑδάτων ὑπὸ τῶν νυμφῶν. Δὲν εὗρῆκα πρότυπον διὰ τὸν Ὕλαν· κατέφυγα λοιπὸν εἰς τὰς ἀναμνήσεις μου, κ' ἐνθυμήθην τοὺς μελαγχροινοὺς καὶ τόσον εὐσώμους νέους μας, ὅταν βυθίζωνται καὶ ἁλιεύουν εἰς τοὺς ῥύακας τῶν βουνῶν μας. Τὴν Ἰταλίαν ἐπίσης συλλογίζομαι, ὁσάκις πρόκειται νὰ ζωγραφίσω νυκτερινήν τινα σκηνήν, ἀπὸ τὰς ὡραίας ἐκείνας, τὰς ὁποίας ἀγαποῦν οἱ ναῦται. Ἐδῶ, ὅταν ἀνατέλλῃ ἡ σελήνη, φαίνεται ὡς νὰ θέλῃ νὰ κρυβῇ. Τὰ ἄστρα, ὁσάκις φαίνονται, — καὶ τοῦτο συμβαίνει δύο νύκτας εἰς πέντε — εἶνε μικρὰ καὶ

ωχρά. Ἀχ! πότε θὰ ἴδω πάλιν τὴν Ἀφροδίτην νὰ λάμπῃ, μὲ τὸ διαφανές της φῶς, εἰς τὸ σκοτεινὸν μέτωπον τοῦ Σωράκτου ἢ ἐπὶ τῶν χιόνων τῆς Λεονέσσας;

Ὁ Δὸν Ἐκκελῖνος Φεῤῥάρης πρὸς τὸν Λέοντα Ῥέντσον.

Σοῦ στέλλω τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον μ' ἐζήτησες, ἀγαπητέ μου υἱέ, κ' ἐλπίζω νὰ τὸ λάβῃς ταχέως. Εἶμαι πολὺ εὐτυχής, βλέπων ποίαν θέσιν ἔχουν πάντοτε εἰς τὴν καρδίαν σου ἡ ταπεινή μας κατοικία καὶ τὸ μικρὸν χωρίον μας. Εἰς κανὲν μέρος, ἀγαπητέ μου υἱέ, δὲν θὰ ἔχῃς τὴν ὑποδοχήν, ἥτις σὲ περιμένει ἐδῶ. Ὅταν οἱ πόδες σου πατήσουν πάλιν τὰς στενὰς ἀτραποὺς τῶν βουνῶν μας, ἔσο βέβαιος, ὅτι θὰ μᾶς φέρῃς πάλιν τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν χαράν. Ἡ Μάρθα γηράσκει, ἀλλ' ὄχι τόσον, μ' ἐπιφορτίζει νὰ σοῦ εἰπῶ, ὥστε νὰ μὴ σὲ ἀγαπᾷ πάντοτε. Συγχώρησόν μου τώρα νὰ σοῦ ἀποτείνω καὶ μερικὰς παρατηρήσεις. Ἡ κυρία, ἥτις σὲ ξενίζει, σοῦ ἐμπνέει ἐνδιαφέρον πολὺ φυσικόν· πρόσεξε μόνον, μὴ γείνῃ ζωηρότερον τοῦ δέοντος. Τὰ μαθήματα τῆς μουσικῆς καὶ αἱ ἀναγνώσεις τῶν ποιητῶν μας μ' ἀνησυχοῦν κάπως, τὸ ὁμολογῶ. Δὲν εἶνε ἀμφιβολία ὅτι αὐτὰ εὐχαριστοῦν τὴν μεγάλην αὐτὴν κυρίαν ὅσον καὶ σέ. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε μεγάλη κυρία, σὺ δὲ εἶσαι ὑπερήφανος καὶ πτωχός, ἡ οἰκειότης αὐτὴ δὲν εἶνε ἀκίνδυνος. Συγχώρησόν με διὰ τὴν παρατήρησιν, καὶ ἔσο βέβαιος ὅτι τοὺς φόβους μου προκαλεῖ ἡ φρόνησις τῆς μεγάλης μου ἀγάπης. Ὁ Θεὸς νὰ σ' εὐλογήσῃ.

Ὁ Λέων Ῥέντσος πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελῖνον Φεῤῥάρην.

Ἐξαίρετε καὶ ἀγαπητέ μου πάτερ, μὴ ἀνησυχῇς. Ἠξεύρω νὰ προφυλαχθῶ ἀπὸ τὸν κίνδυνον. Ἡ ὑπερηφάνεια, ὅσον ἀδικαιολόγητος καὶ ἂν ἦνε εἰς ἄνθρωπον τοῦ γένους μου, εἶνε πάντοτε ἠθικὴ δύναμις. Ἡ οἰκοδέσποινά μου εἶνε, τ' ὁμολογῶ, θελκτικὴ καὶ μοῦ ἐμπνέει ζωηρὸν ἐνδιαφέρον, ἀλλὰ λόγος τούτου εἶνε ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ τῶν ὁρατῶν ἐλαττωμάτων της καὶ τῶν μεγάλων προτερημάτων τῆς καρδίας της, μεταξὺ τοῦ φοβεροῦ της, καίτοι ἀνεπιγνώστου, ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς εὐγενείας τῆς εὐαισθήτου φύσεώς της. Ὅλαι αὐταὶ αἱ ἀντιφάσεις τὴν καθιστοῦν περιεργότατον ψυχολογικὸν πρόβλημα· τοῦτο φαίνεται ἀφηρημένον κάπως καὶ φιλοσοφικόν, ἀλλ' ἀληθῶς οὐδὲν ἄλλο μ' ἐνδιαφέρει πράγματι ἢ ἡ περίπλοκος αὐτὴ φύσις. Ἐν τούτοις τὸ ἀντικείμενον αὐτὸ τῆς σπουδῆς θὰ μοῦ λείψῃ ἐντὸς ὀλίγου, διότι, ὡς σοῦ ἔγραφον, φεύγει ταχέως. Δὲν εἶνε μάλιστα βέβαιον, ἂν θὰ ἐπιστρέψῃ πρὶν μεταβῇ εἰς Κάνναν, δηλαδὴ πρὸ τοῦ χειμῶνος. Εἶνε συνήθεια εἰς τὴν Ἀγγλίαν νὰ τρέχουν ἀπὸ πύργον εἰς πύργον ὅλον τὸ φθινόπωρον. Εὑρίσκεταί τις τοιουτοτρόπως διαρκῶς ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ὡς ἐπὶ ἀληθινοῦ θεάτρου. Ἐνδυμασίαι ἀτελείωτοι, καὶ γεύματα καὶ διασκεδάσεις καὶ φλυαρίαι παντὸς εἴδους. Εὐκόλως ἐννοεῖται, ἐξ ὅσων λέγει περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ ἡ Λαίδη Σάρτερυς, ὅτι οὐδὲν αὐτοῦ κενότερον· καὶ ὅμως μὲ βεβαιοῖ, ὅτι ἔχει καὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ πολλάκις τὸ θέλγητρόν της, καὶ ὅτι, ἅμα κανεὶς τὴν ἀρχίσῃ, δὲν ἠμπορεῖ πλέον νὰ ζήσῃ ἄλλέως. Εὐτυχῶς εἶμαι ἐξησφαλισμένος, ὅτι ζωὴν τοιαύτην δὲν θὰ ζήσω ποτέ μου. Ἔσο ἥσυχος λοιπὸν ὡς πρὸς τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους θὰ διέτρεχα. Ὅπως ἤδη σοῦ τὸ εἶπα, μὲ προφυλάττει τριπλοῦς θώραξ: ἡ πτωχεία μου, ἡ τέχνη μου, καὶ ἡ ὑπερηφάνειά μου. Κατὰ τὴν εἰς Παρισίους διαμονήν μου ἠγάπησα μίαν γυναῖκα· σοῦ ἐξεμυστηρεύθην τὸ πρᾶγμα μίαν θερινὴν ἑσπέραν, καθήμενος εἰς τὴν θύραν σου, ἐνῷ ὁ χρυσοῦς δίσκος τῆς σελήνης ἔλαμπεν εὐρὺς διὰ μέσου τῶν φλεγομένων νεφελῶν τῆς δύσεως. Ἡ γυνὴ ἐκείνη ἀπέθανε, καί, τὸ λυπηρότερον, δὲν ἦτο ἀξία τοῦ πάθους τὸ ὁποῖον μοῦ ἐνέπνευσεν. Ἐθεραπεύθην διὰ πολὺν καιρὸν ἀπὸ ἔρωτα καὶ ἀπὸ τρέλλαν. Θὰ μείνω μόνος, ὡς ἐρημίτης, καθ' ὅλον τὸ ἀνεμῶδες φθινόπωρον καὶ τὸν σκυθρωπὸν χειμῶνα τοῦ τόπου τούτου. Ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχω ἀρκετὸν φῶς νὰ ζωγραφίζω, καὶ δὲν μὲ μέλει. Σχεδιάζω τώρα τὴν ταφὴν τῆς Δάφνης. Δὲν εὑρίσκω πρότυπον ἐν μέσῳ τῶν χονδρῶν αὐτῶν καὶ ποδαλγῶν γεωργῶν. Ἀλλ' ἐνθυμοῦμαι σώματα τόσον εὔσταλῆ, τόσον εὐκίνητα, τόσον χαρίεντα, ὡραῖα μελαγχροινὰ πρόσωπα, ἁμάξια συρόμενα ὑπὸ βοῶν μετὰ τὸ θέρος, χοροὺς ῥυθμικοὺς ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν ἐλαιώνων, νέους γυμνούς, λιγυροὺς ὡς κάλαμος, ἀντλοῦντας ὕδωρ διὰ τοῦ γερανίου, ὡς κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Δάφνης. Πόσα πράγματα ἔχομεν ἀκόμη τὰ ἴδια ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Θεοκρίτου! Ναί, ἀγαπητέ μου καὶ ἐξαίρετε φίλε, ἔσο πεπεισμένος ὅτι ἡ καρδία μου εἶνε τόσον γεμάτη ἀπὸ Ἰταλίαν, ὥστε ἀδύνατον εἶνε νὰ τρελλαθῇ ἀλλοῦ. Ἔπειτα, πίστευσε καὶ τοῦτο: ἂν ἡ Λαίδη Σάρτερυς μὲ ὑπολήπτεται κάτι περισσότερον ἀπὸ τὸν οἰκονόμον της, δὲν μὲ θεωρεῖ ὅμως ἀνώτερον γραμματέως ἢ καθηγητοῦ· ἴσως τὸ πολὺ πολὺ μὲ ὑπολαμβάνει ὅμοιον πρὸς τὸν Ῥίτσιον[1], εἰς ὃν μόλις θὰ κατεδέχετο ἡ ἀλαζὼν αὐτὴ βασίλισσα νὰ ῥίψῃ τὸ χειρόκτιόν της ἢ ἓν βλέμμα οἴκτου. Ἐγὼ οὔτε χειρόκτιον θέλω, οὔτε οἶκτον. Θὰ ἦμην ἁπλῶς εὐχαριστημένος, ἄν, ὅταν τελειώσῃ ἡ αἴθουσα τοῦ χοροῦ, μειδιάσῃ καὶ μοῦ εἴπῃ: A rivederci (ἀναβλεπόμεθα), καλέ μου καὶ ἀγαπητὲ φίλε!

[Ἕπεται συνέχεια].

1 Ὑπαινιγμὸς τοῦ γνωστοῦ ἰταλοῦ εὐνοουμένου τῆς Μαρίας Στουαρτίδος. Σ. τ. Μ.

Digitized by Google

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΑ

κατὰ τὸ 1883

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 91

Ἡ σατυρικὴ ἐφημερὶς δὲν εἶναι πρᾶγμα ὅλως διόλου νέον ἐν Ἑλλάδι. Ὁ Ἀλέξανδρος Σοῦτσος, οὗτινος τὰ πρῶτα ἔργα ἦσαν πολιτικαὶ σάτυραι, ἐξέδωκε κατὰ τὸ 1836 εἰς πεζὸν καὶ εἰς ἔμμετρον λόγον ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἡ Ἑλληνικὴ πλάστιγξ* ἐφημερίδα περιέχουσάν τινα τῶν ἀρίστων προϊόντων τοῦ διασήμου τούτου ποιητοῦ. Μικρὸν μετὰ ταῦτα ἕτερος ποιητής, ὁ κ. Θ. Ὀρφανίδης, διέπρεψεν εἰς τὸ αὐτὸ εἶδος ἐν ταῖς στήλαις τοῦ *Τοξότου*. Ἀλλά, δι' ἀμφοτέρων τῶν φύλλων οἱ δύο οὗτοι ποιηταὶ δὲν ἐστοχάζοντο εἰ μὴ τῶν δημοσίων πραγμάτων. Καὶ ὅταν ἀκόμη ἐξέκλινον εἰς προσωπικότητας δὲν ἐξήρχοντο τῆς πολιτικῆς. Οἱ σατυρικοὶ ἐφημεριδογράφοι τῶν ἡμερῶν μας ἐνόμισαν ὅτι δύνανται, καὶ ὅτι τοῖς εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ εὐρύνωσι τὸν κύκλον τῆς ἐπιθετικότητός των. Τὸ ἰδιωτεῦον ἄτομον, ἡ οἰκογένεια καθίσταται ὑπ' αὐτῶν ἀντικείμενον σχολίων, ἅτινα οὐδαμῶς διακρίνονται ἐπὶ ἄκρᾳ πάντοτε λεπτότητι[1]. Ἐπιζητοῦσι τὸ σκάνδαλον, ἐνίοτε μάλιστα τὸ ἐφευρίσκουσιν. Ἐδικαιοῦτό τις νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι ἡ Ἑλλὰς δὲν ἐπροόδευσεν ἀρκούντως ἀκόμη ὡς πρὸς τὸν πολιτισμόν, ὅπως ἔχῃ τοιούτου εἴδους τύπον. Ἀλλὰ τὸ κακὸν παράδειγμα εἶναι μεταδοτικόν. Αἱ Ἀθῆναι γίνονται βαθμηδὸν πρωτεύουσα ὁμοία πρὸς πάσας τὰς ἄλλας, εὑρίσκει δέ τις ἐν αὐτῇ ἀπὸ τοῦδε πᾶν ὅ,τι εὑρίσκει ἀλλαχοῦ. Δυστυχῶς δὲν εἶναι εὔκολον εἰς τοὺς μιμουμένους ἢ εἰσάγοντας τὰ ξένα, νὰ θέτωσι τὴν χεῖρα πάντοτε ἐπὶ τοῦ ἀρίστου πρὸς μίμησιν. Ἡ σύγχρονος τῆς Γαλλίας φιλολογία ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐν γένει, ἰδίᾳ δ' ἐν Ἀθήναις, δὲν ἀντιπροσωπεύεται οὔτε διὰ τῶν καλλίστων πάντοτε μυθιστοριῶν, οὔτε διὰ τῶν ἀσπιλωτέρων δραμάτων. Εἶναι ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν, ὅτι συμβαίνει τὸ αὐτὸ ὡς πρὸς τὰς ἐφημερίδας, καὶ ὅτι δὲν ἔχει τις νὰ ζητήσῃ πολὺ μακρὰν ἡμῶν, ὅπως ἀνακαλύψῃ τὰ πρότυπά τινων ἐκ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος φύλλων;

Τὰ σατυρικὰ ταῦτα δημοσιεύματα δὲν εἶναι πάντα χωρὶς ἀξίας. Ἀπ' ἐναντίας τινά, μετὰ μέτρου καὶ πνεύματος γραφόμενα, τιμῶσι τοὺς ἑαυτῶν συντάκτας. Μεταξὺ ἄλλων δυνάμεθα νὰ σημειώσωμεν τὸν *Ἀσμοδαῖον*, οὗτινος αἱ γελοιογραφίαι εἶναι συνεχῶς τόσον πνευματώδεις, ὅσον καὶ λεπτῶς ἐκτετελεσμέναι. Ἑτέρα ἐφημερίς, τὸ *Μὴ χάνεσαι*, ἀποβαλοῦσα μικρὸν κατὰ μικρὸν τοὺς κωδωνίσκους, τοὺς χρησιμεύσαντας κατ' ἀρχὰς πρὸς ἐπίσπασιν τῆς προσοχῆς τοῦ δημοσίου, τείνει εἰς τὸ νὰ καταστῇ σοβαρὸν φύλλον. Ἡ ἐφημερὶς αὕτη ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω ἐκκεντρικὸν τίτλον, (ὅστις εἶναι συνήθης ἔκφρασις, ἀποδοθεῖσα τῷ Κουμουνδούρῳ, ὡς περιληπτικὴ τῆς πολιτικῆς αὐτοῦ), ἔσπευσε ν' ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τὰς προμετωπίδας αὐτῆς τὴν γελοιογραφίαν τοῦ διαπρεποῦς ἀνδρός, ὅτε ἠγωνίζετο κατὰ τῆς νόσου, ὑφ' ἣν ἐπέπρωτο νὰ ὑποκύψῃ. Ἀλλ' ἐὰν ἡ γελοιογραφία ἐξέλιπεν, ὁ τίτλος τῇ ἀπομένει. Εὐχόμεθα, ὅπως οἱ συντάκται της λάβωσι τὸ θάρρος νὰ μεταβάλωσι καὶ τοῦτον, ἀνυψούμενοι μᾶλλον καὶ μᾶλλον εἰς τὴν ὑπόληψιν τῆς σπουδαίας μερίδος τῶν πολυαρίθμων ἀναγνωστῶν των.

Ἄλλη ἐφημερὶς ὡσαύτως λίαν διαδεδομένη, ὁ *Ραμπαγᾶς*, ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ δράματος τοῦ κ. Sardou, τὸ ὁποῖον μετεφράσθη εἰς τὴν ἑλληνικὴν σχεδὸν ἅμα διδαχθὲν ἐν Παρισίοις.

Μικρὸν ἔργον θὰ ἦτο νὰ ἐπιθεωρήσῃ τις πάντα τὰ σατυρικὰ φύλλα. Αὐτὰ τὰ ὀνόματα μερικῶν ἐξ αὐτῶν δεικνύουν, ὅτι προτιμότερον εἶναι νὰ μὴ ἐνασχολῆταί τις ἄγαν περὶ αὐτά. Ἡ ἐπιτυχία τινῶν ἐκ τῶν ἐφημερίδων τούτων διήγειρε τὸν συναγωνισμόν. Ἀλλ' ὅμως δὲν ἐδόθη εἰς τὸν καθένα νὰ ἔχῃ τὸ πνεῦμα πρόχειρον. Οἱ προσπαθοῦντες ν' ἀναπληρώσουν τὴν ἔλλειψιν αὐτοῦ περιπίπτουσιν ἐνίοτε εἰς βωμολοχίας ἢ ἀσεμνολογίας· καὶ—κατὰ δυστυχίαν—πανταχοῦ ὑπάρχει μερίς τις τοῦ δημοσίου διατεθειμένη νὰ ζητῇ τὴν εὐχαρίστησίν της εἰς τὰ τοιαῦτα. Τὸ παρήγορον εἶναι, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν μὴ καλῶν δημοσιεύσεων τοῦ τοιούτου εἴδους εἶναι βραχύβιαι. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ καταστῇ καὶ ἡ ἐμφάνισις αὐτῶν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον δυσχερεστέρα.

Ὁπωσδήποτε εἶναι ἀναντίρρητον, ὅτι ὁ σατυρικὸς τύπος ἔλαβεν ἐν Ἑλλάδι μεγάλας διαστάσεις. Ἐὰν αἱ πληροφορίαι μου εἶναι ἀκριβεῖς, ἡ ἐν συνόλῳ κυκλοφορία τῶν ἐφημερίδων τούτων δὲν ὑπολείπεται διόλου τῆς τῶν σπουδαίων πολιτικῶν φύλλων. Δὲν ἠδύνατό τις ἄραγε νὰ ζητήσῃ τοὺς λόγους τῆς ἐπιτυχίας αὐτῶν καὶ ἐν τούτῳ: ὅτι πάντα τὰ τοιαῦτα φύλλα, ἐξαιρέσει ὀλιγίστων, γράφονται εἰς τὴν λαλουμένην; Οἱ συντάκται των δὲν μεταχειρίζονται παρὰ μόνον τὴν δημώδη ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ἀληθῶς εἰπεῖν δὲν τὴν γράφουσι πάντες ὡς ἄριστα, καὶ εὐκόλως διαβλέπει τις ὅτι ἐξέλεξαν τὴν ὁδὸν ταύτην οὐχὶ χάριν φιλολογικῶν πεποιθήσεων, ἀλλ' ἁπλῶς, διότι τοῖς συμφέρει νὰ προσελκύωσι τὸ δημόσιον, λαλοῦντες πρὸς αὐτὸ τὴν ἰδίαν του γλῶσσαν. Τοῦτο θεωροῦμεν ὡς ἔνδειξιν, τῆς ἰσχυρᾶς ζωτικότητος τῆς λαλουμένης ἑλληνικῆς γλώσσης, ἔνδειξιν ἥτις μοὶ φαίνεται κεκτημένη μεγάλην σημασίαν.

1. Ὁ Ἑλληνικὸς ποινικὸς κώδηξ παρέχει ἀρκετὴν ἀσφάλειαν ἐναντίον τῶν καταχρήσεων τούτων. Ἡ δυσφήμησις δὲν ἀφίνεται ἀτιμώρητος ὑπὸ τοῦ νόμου· ἀλλὰ παρομοίας φύσεως δίκαι εἶναι σπάνιαι.

Digitized by Google

Δύσκολον θὰ ἦτο νὰ εἴπῃ τις εἰς ποίαν γλῶσσαν γράφεται ὁ *Κόρακας*, σατυρικὴ τῆς Λαρίσσης ἐφημερίς, κρίνων ἐκ τοῦ ἀνὰ χεῖράς μου ἀριθμοῦ τῆς 1ης Ἀπριλίου. Ὁ ἐκδότης ἠθέλησε νὰ σκανδαλίσῃ τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ, διὰ τῆς ἐκτυπώσεως χαρακτήρων τοῦ ἀλφαβήτου, κατὰ τύχην στοιχειοθετημένων. Μόνον ἡ ἀκροστιχὶς τοῦ πρώτου τεμαχίου, τὸ ὁποῖον εἶναι δῆθεν ἔμμετρον, παρέχει τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος.

Τὰ σατυρικὰ φύλλα, πάντα ἐν γένει, περιέχουν πρὸς τῷ πεζῷ λόγῳ καὶ στίχους. Ἀλλὰ πρὸ μικροῦ ἐξεδόθη ἐφημερὶς συντασσομένη εἰς στίχους ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, μὴ ἐξαιρουμένου τοῦ τίτλου, μηδὲ τῆς τοῦ τυπογράφου διευθύνσεως. Εἶναι ἔργον ποιητοῦ πνευματώδους καὶ ἀνεξαντλήτου τὴν εὐχέρειαν. Εὐχόμεθα ὅπως ἡ εὐχέρειά του ἀντιστῇ νικηφόρος εἰς τὴν σκληρὰν δοκιμασίαν τῆς καθ' ἑβδομάδα δημοσιεύσεως, ἂν καὶ αὐτὸς ὁ κ. Σουρῆς μᾶς ἐπληροφόρησε:

«Πῶς διὰ στίχους μηχανὴ δὲν 'βρέθηκεν ἀκόμη».

Ὁ κ. Σουρῆς ἔδωκεν εἰς τὴν ἐφημερίδα του τὸν ἐκφραστικὸν τίτλον: ὁ *Ρωμηός*, ὄνομα τὸ ὁποῖον μᾶς φαίνεται δεόμενον ἐπεξηγήσεως:

Ἡ Αὐτοκρατορία τῆς Ἀνατολῆς, γενομένη πράγματι ἑλληνική, οὐχ ἧττον εἴχετο ἀδιαλείπτως καὶ πιστῶς τῆς ρωμαϊκῆς παραδόσεως. Οἱ αὐτοκράτορες οὐδέποτε κατέλιπον τὴν προσωνυμίαν: Βασιλεῖς Ῥωμαίων. Ἡ πρωτεύουσα, παρὰ τὸ ὄνομα τοῦ ἱδρυτοῦ της, ἐτήρησε καὶ τὸ τῆς Νέας Ῥώμης. Οἱ κάτοικοι ἐθεωροῦντο καὶ ἐκαλοῦντο Ῥωμαῖοι. Ἡ τουρκικὴ κατάκτησις διέκοψε μὲν διὰ παντὸς τὰς ἱστορικὰς ταύτας ἀξιώσεις ἐπὶ τῆς διαδοχῆς τῆς Ῥώμης, ἐπαγίωσεν ὅμως ἀφ' ἑτέρου τὴν ἰδέαν τῆς μετατροπῆς τῶν Ἑλλήνων εἰς Ῥωμαίους. *Ρούμ* τουρκιστὶ σημαίνει Ἕλλην· ἀκριβῶς, ὅπως διὰ τοὺς Ἕλληνας ἀστοὺς τὸ ὄνομα Ῥωμαῖος (ἢ κατὰ συνίζησιν Ῥωμηὸς) ἐσήμαινε τὴν ἑλληνικὴν ἐθνότητα καὶ συγχρόνως τὸ ὀρθόδοξον θρήσκευμα. Τόσον δὲ μετεβλήθη ἡ ἀρχικὴ σημασία τῆς λέξεως, ὥστε οἱ τοῦ καθολικοῦ θρησκεύματος Ἕλληνες δὲν συνυπενοοῦντο ὑπ' αὐτήν, οὐδὲ ἤθελον νὰ συνυπονοῶνται· ἀλλ' ἐκαλοῦντο πρὸς διαστολὴν ἀπὸ τῶν ὀρθοδόξων ὁμοεθνῶν των, *Λατῖνοι* ἢ *Δυτικοὶ* ἢ καὶ *Φράγκοι*. Μόνον οἱ κατά τε τὸ γένος καὶ τὸ θρήσκευμα Ἕλληνες ἐγένοντο Ῥωμαῖοι. Ἡ γλῶσσα τῶν Ῥωμαίων τούτων ὠνομάσθη φυσικὰ *ρωμαῖκὴ* ἢ ρωμαίϊκη γλῶσσα· τοῦθ' ὅπερ μεταφράζεται οὐχὶ διὰ τῶν ἰσοδυνάμων langue romaine, ἀλλὰ διὰ τοῦ *langue romaïque*· ὅρου, ὅστις, οὐδὲν σημαίνων, ἐχρησίμευσε μόνον πρὸς διάδοσιν τῆς ἐσφαλμένης ἰδέας, τῆς συνεχῶς ἐκφρασθείσης περὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ὅτι εἶναι δῆθεν ἰδίωμα κατὰ μὲν τὸ ἥμισυ τουρκικόν, κατὰ δὲ τὸ ἥμισυ ἰταλικόν. Ἤδη ἐπέστη ὁ χρόνος, καθ' ὃν ἡ λέξις αὕτη *romaïque* πρέπει νὰ πέσῃ εἰς ἀχρηστίαν, ἀντικαθισταμένη ἁπλούστατα ὑπὸ τοῦ *grec moderne*, ἢ τοῦ *neohellenique*. Οἱ Ἕλληνες αὐτοὶ ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς των ἐξεγέρσεως (δηλονότι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος αἰῶνος) ἀνέλαβον τὸ ὄνομα Ἕλληνες. Ἀλλ' ἡ μακρὰ τῶν αἰώνων συνήθεια ὑφίσταται ἀκόμη· καὶ ἡ ἐπωνυμία Ῥωμαῖοι δὲν ἐλησμονήθη, πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Περιεβλήθη ὅμως ἀπόχρωσίν τινα τοῦ γελοίου. Ἡ προσωνυμία Ῥωμαῖος ἢ Ῥωμηὸς συνυποδηλοῖ πάντοτε ἐκεῖνα τὰ ἐλαττώματα, ὅσα οἱ Ἕλληνες ἀρέσκονται μὲν ν' ἀποδίδωσιν εἰς ἑαυτούς, ἀλλ' οὐδαμῶς ἐπιτρέπουσιν εἰς τοὺς ξένους νὰ τοῖς ἀπονέμωσιν. Ἔχει ἀναλογίαν τινὰ πρὸς τὴν σημασίαν τὴν ἀποδιδομένην ἐν τῇ Δύσει εἰς τ' ὄνομα *βυζαντινός*. Ὥστε ὁ τίτλος τοῦ φύλλου τοῦ κ. Σουρῆ ἀντιπροσωπεύει δῆθεν τὸν Ῥωμηὸν τὸν ἐστερημένον πάντων τῶν προτερημάτων καὶ τῶν ἀρετῶν τοῦ εὖ ἠγμένου Ἕλληνος.

Ἡ παρέκβασις μᾶς ἀπεμάκρυνεν ὀλίγον τοῦ θέματος. Ἐπανέλθωμεν εἰς τὰς σπουδαίας ἐφημερίδας.

Κατὰ τὸ 1871 ὁ κ. de Saint-Hilaire ἐσημείου ὡς ἄξιον παρατηρήσεως, ὅτι «αἱ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος δημοσιευόμεναι ἐφημερίδες ἦσαν μεγαλείτεραι τῶν ἐκδιδομένων ἐντὸς τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους. Αἱ ἐφημερίδες τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς καθ' αὐτὸ Ἑλλάδος, προσέθετεν, εἶναι ἐν γένει ἐφημερίδες μικροῦ σχήματος, ἐκτυπούμεναι εἰς δύο στήλας καὶ ἐπὶ ἑνὸς μόνον φύλλου τεσσάρων σελίδων».

Σήμερον ἕξ τοὐλάχιστον τῶν ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων, δύο τῆς Σύρου, δύο τῆς Κερκύρας καὶ μία τοῦ Βώλου δὲν δικαιοῦσι πλέον τὴν περιγραφὴν ταύτην. Τὰ φύλλα ταῦτα ὑπολείπονται μὲν ἔτι τινῶν τῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἢ τῆς Τεργέστης ὡς πρὸς τὸ μέγεθος, ἀλλ' οὐχὶ ὅσον πρότερον. Ἄλλαι τινὲς ἐφημερίδες τῆς Ἑλλάδος, διατηροῦσαι τὸ ἀρχικὸν σχῆμα, ἐκδίδονται συνεχῶς εἰς διπλοῦν φύλλον, πρὸ πάντων ὅταν συνεδριάζῃ ἡ βουλὴ καὶ ὑπάρχουν ἐνδιαφέρουσαι βουλευτικαὶ συζητήσεις πρὸς δημοσίευσιν.

Τὸ περιεχόμενον τῶν φύλλων τούτων εἴτ' ἐν Ἀθήναις, εἴτε ἐν ἄλλαις τῶν μεγαλειτέρων τῆς Ἑλλάδος πόλεων, δὲν διαφέρει πολὺ τοῦ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐφημερίδων. Πρὸ πάντων ὅμως λαμβάνονται ὡς ὑπόδειγμα τὰ γαλλικὰ φύλλα. Τινὲς ἐκζητοῦσι τὸ ὑπόδειγμα τοῦτο μεταξὺ τῶν παρισινῶν ἐφημερίδων, τῶν μᾶλλον παταγωδῶν, ἂν οὐχὶ τῶν μᾶλλον σπουδαίων. Κύρια ἄρθρα (ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄρθρα πολιτικῆς διαμάχης), Διάφορα, Ἐγχώριοι εἰδήσεις, Ἀποσπάσματα ξένων ἐφημερίδων, Ἀνταποκρίσεις· ἰδοὺ

Digitized by Google

ἐν συνόψει τί εὑρίσκει τις ἐν αὐταῖς. Σπουδαῖον νεωτερισμὸν εἰσήγαγεν ἡ ἐν Ἑλλάδι ἵδρυσις πρακτορείων διεθνῶν τηλεγράφων, χάρις τοῖς ὁποίοις αἱ ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες τηροῦσι τὸ δημόσιον ἐνήμερον τῶν ἐν τῇ ξένῃ συμβαινόντων. Πᾶν ὅ,τι συμβαίνει ἐν Εὐρώπῃ, καὶ ἰδίᾳ ἐν Παρισίοις τὸ παρακολουθοῦσι μετ' ἐνδιαφέροντος. Ἐν τοῖς τελευταίοις ἀριθμοῖς τῆς *Ἐφημερίδος* ὑπῆρχον λεπτομερεῖς νεκρολογικαὶ εἰδήσεις περὶ τοῦ Jules Sandeau καὶ τοῦ Laboulaye. Αἱ πρῶται παραστάσεις δραματικῶν ἔργων ἐν τῷ γαλλικῷ θεάτρῳ περιγράφονται συνήθως ἐν ἐκτάσει ὑπὸ τοῦ φύλλου τούτου. Ἡ *Ὥρα* τῶν Ἀθηνῶν, ὡς καὶ μία ἐφημερὶς τοῦ Βώλου ἐδημοσίευσαν μετάφρασιν τῆς τοῦ Renan διατριβῆς ἐπὶ τοῦ Ἰσλαμισμοῦ, ἡμέρας τινὰς μόλις μετὰ τὴν ἐν Σορβώνῃ ὁμιλίαν του.

Αἱ τῶν ἐπαρχιῶν ἐφημερίδες, τηρουμένης ἐν παντὶ τῆς ἀναλογίας, εἶναι ὡς ἔγγιστα ὅ,τι εἶναι τὰ ἐπαρχιακὰ φύλλα ἐν πάσῃ ἄλλῃ χώρᾳ. Ἐκδίδονται εἰς μικρὸν σχῆμα, μὴ ὑπερβαῖνον συνήθως τὸ φύλλον τῶν τεσσάρων σελίδων εἰς δύο στήλας. Ἔχω δ' ὑπ' ὄψιν μου μίαν ἢ δύο ἐφημερίδας εἰς ἡμίφυλλον μόνον ἐκτυπωμένας. Πάντα σχεδὸν τὰ φύλλα ταῦτα εἶναι ἑβδομαδιαῖα· τοῦθ' ὅπερ δὲν ἐμποδίζει πάντοτε τὸ κύριον ἄρθρον ἀπὸ τοῦ νὰ λαμβάνῃ διαστάσεις διατριβῆς, παρατεινόμενον ἀπὸ ἑβδομάδος εἰς ἑβδομάδα, μὲ τὴν σημείωσιν «Συνέχεια εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον». Αἱ ἐντόπιαι εἰδήσεις καὶ τὰ ἀτομικὰ ζητήματα κατέχουσι φυσικῷ τῷ λόγῳ μέγαν χῶρον ἐν ταῖς μικραῖς ταύταις ἐφημερίσιν. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκδίδονται δύο, ἂν οὐχὶ πλείονες, ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ὧν ἑκάστη χρησιμεύει ὡς ὄργανον μιᾶς τῶν μερίδων, τῶν ἀντιποιουμένων τὴν ἐξουσίαν ἐν τῇ βουλῇ καί, κατὰ συνέπειαν ἐν ἑκάστῃ ἐκλογικῇ περιφερείᾳ.

Διῃρημέναι ὡς πρὸς τὰ κομματικὰ ζητήματα πᾶσαι αὗται αἱ ἐφημερίδες, συμφωνοῦσιν ὅμως ὡς πρὸς τοῦτο: ὅτι, ἐν τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὑπὲρ τῆς προόδου ζήλου των παραπονοῦνται ἀπὸ κοινοῦ κατὰ τῶν ἐνεστώτων. Τίποτε, κατὰ τὴν γνώμην των δὲν γίνεται ἀρκετὰ ταχέως, οὐδ' ἀρκετὰ καλῶς. Ἐάν, ἀνήκουσαι εἰς τὸ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ κόμμα, ἀφίνωσιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὰς τῆς ἐναντίας μερίδος συναδέλφους των τὴν φροντίδα τοῦ νὰ καταπολεμῶσι τὴν κυβέρνησιν μέχρι τῆς προσεχοῦς μεταβολῆς τοῦ ὑπουργείου, ἐπιτίθενται, ἐν τῷ μεταξὺ κατὰ τῶν δημοτικῶν, τῶν ἀστυκῶν ἀρχῶν, τῆς διευθύνσεως τῶν ταχυδρομείων κ.τ.λ. Δὲν ἀκολουθοῦσι τὴν τοῦ Ἰσοκράτους παραίνεσιν: *Στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω*. Ἐκζητοῦσαι τὸ βέλτιον ὑπερορῶσι συνεχῶς τὸ ἀποκτηθὲν ἀγαθόν. Ἐκ τούτου ἡ τάσις πρὸς τὸ ψέγειν, ἥτις ὅμως ὁπωσδήποτε εἶναι ἔνδειξις ἐθνικῆς δραστηριότητος. Ἄλλως τε, ἐὰν οἱ ψόγοι εἶναι ἄδικοι, ἡ ἀδικία γίνεται μεταξὺ Ἑλλήνων· τὸ ζήτημα εἶναι οἰκογενειακόν, οἱ δ' ἔξωθεν οὐδαμῶς δικαιοῦνται ν' ἀναμιχθῶσι.

Ἀντιθέτως πρὸς τὸ τῶν σατυρικῶν φύλλων σύστημα, αἱ σπουδαῖαι ἐφημερίδες γράφονται εἰς τὴν καθαρεύουσαν τῶν λογίων γλῶσσαν. Ἀλλὰ τὰ ἑλληνικά των εἶναι ἆρά γε τοιαῦτα, ὥστε νὰ ἱκανοποιήσουν τὰς ἀξιώσεις τοῦ κ. Κόντου, τοῦ ὁποίου τὰς «Παρατηρήσεις, καὶ Διορθώσεις» πρὸ μικροῦ ἐβράβευσεν ὁ ἡμέτερος σύλλογος; ἢ τὰς τοῦ κ. Λιβαδᾶ, ὅστις ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Κόντου ἀφορμηθείς, δημοσιεύει τὴν στιγμὴν ταύτην ἐν ἐπιφυλλίδι τῆς *Κλειοῦς* βαθεῖαν καὶ οὐχ ἧττον σοφὴν μελέτην ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης; Πολλοῦ γε καὶ δεῖ. Πολλοὶ τῶν ἡμετέρων ἐφημεριδογράφων δὲν θὰ εἶχον, νομίζομεν, λόγους νὰ μείνωσιν εὐχαριστημένοι, ἐὰν ἡ γλῶσσά των ὑπεβάλλετο εἰς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἑτέρου τῶν κριτῶν τούτων. Ὁ τελευταῖος ἐσημείωσεν ἤδη, ἔν τινι τῶν ἐν λόγῳ ἐπιφυλλίδων, μερικὰ ἐκ τῶν σφαλμάτων, εἰς τὰ ὁποῖα περιπίπτουσιν οἱ εἴτε παραφράζοντες γαλλικοὺς ἰδιωτισμοὺς εἴτε χρώμενοι λέξιν ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, χωρὶς νὰ σέβωνται ποσῶς τὴν γραμματικὴν ἢ τὸ συντακτικὸν τῆς ἑλληνικ. γλώσσης. Παραδέχομαι τὸ ὀρθὸν τῶν τοιούτων παρατηρήσεων, ἐπιφυλάττομαι ὅμως, ἐὰν μοὶ ἐπιτρέπεται, δύο τινά: Πρῶτον θεωρῶ λίαν δύσκολον ν' ἀποφευχθῇ ὅλως διόλου ἡ ἐπίδρασις τῶν ξένων γλωσσῶν. Οἱ πλεῖστοι τῶν νέων λογίων καὶ ἐπιστημόνων τῆς Ἑλλάδος συμπληροῦσι τὰς σπουδὰς αὐτῶν ἐν τοῖς πανεπιστημίοις τῆς Δύσεως. Ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἐξέλθωσι τῶν Ἀθηνῶν καὶ χωρὶς νὰ ὦσιν ἐπιστήμονες οἱ νέοι ἐκμανθάνουσι τὰς ξένας γλώσσας οἴκοι, καὶ τρέφουσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν διὰ τῆς ἀναγνώσεως ἀλλοδαπῶν βιβλίων. Τὰ ἑλληνικὰ δημοσιεύματα δὲν θὰ ἐξήρκουν νὰ μᾶς τηρῶσιν ἐνημέρους τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης, ἢ νὰ ἱκανοποιήσωσι τὴν περιέργειαν τῆς ἑλληνικῆς διανοίας, ἀπλήστως ἐχούσης πρὸς τὰ νέα. Πῶς λοιπὸν θὰ ἐμποδίσῃ τις τὰς σπουδὰς καὶ τ' ἀναγνώσματα ταῦτα ἀπὸ τοῦ νὰ συνηθίσωσι τὸν νοῦν ἡμῶν εἰς ποιόν τινα τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι κ' ἐκφράζεσθαι. Καὶ ποία εἶναι ἐκείνη ἡ εὐρωπαϊκὴ γλῶσσα, ἥτις δὲν ὑποκύπτει μέχρι τινὸς βαθμοῦ εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῆς διεθνοῦς ἐπικοινωνίας; Τὸ μόνον ὅπερ ὀφείλει καὶ δύναται νὰ περιορίσῃ τὴν ἐπιρροὴν ταύτην εἶναι ἡ ἔμφυτος δύναμις, ἣν πᾶσα γλῶσσα ἀρύεται ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῆς πρωτοτυπίας. Ἀλλὰ (αὕτη δὲ εἶναι ἡ δευτέρα ἐπιφύλαξίς μου) προσπαθοῦντες νὰ διορθώσωμεν τὴν ἑλληνικὴν διὰ τῆς ἐπαναφορᾶς αὐτῆς εἰς τοὺς τύπους τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος, τελευτοῦμεν κατασκευάζοντες ἐν

Digitized by Google

ἰδίωμα *τεχνητόν*, τὸ ὁποῖον ἐν ἀδεξίαις χερσὶν ἀποβαίνει προσφορώτερον παντὸς ἄλλου πρὸς ὑπερβολικὴν ἀπομίμησιν γλωσσῶν ἀλλοτρίων.

Τοῦτο βεβαίως δὲν θὰ συνέβαινεν ἐὰν πάντες οἱ γράφοντες ἦσαν βαθεῖς ἑλληνισταί. Οἱ ὡς ἄριστα γνωρίζοντες τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν γράφουσι συνήθως τὴν νέαν μετὰ περισσοτέρας ἁπλότητος. Εἰμποροῦμεν ν' ἀναφέρωμεν ὡς παράδειγμα αὐτὸν τὸν κ. Κόντον, ἢ τὸν κ. Κουμανούδην, ὅστις μολαταῦτα ἐξέδωκε πρὸ μικροῦ ὁλόκληρον τόμον λέξεων ἀθησαυρίστων μέχρι τοῦδε ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς λεξικοῖς. Ὅσῳ βαθύτερον μελετᾷ τις τὴν ἑλληνικὴν καὶ τὴν γλωσσολογίαν ἐν γένει, τόσῳ μᾶλλον πείθεται, ὅτι πᾶσα γλῶσσα ὀφείλει κατ' ἀνάγκην νὰ ὑποστῇ ἀλλοιώσεις καὶ μεταμορφώσεις, καὶ ὅτι θὰ ἦτο μάταιον, ὅσον κ' ἐπιβλαβὲς τὸ νὰ θέλῃ τις ν' ἀνακόψῃ τὴν φυσικὴν ἐπὶ τὰ πρόσω πορείαν της. Ὁ κ. Λιβαδᾶς[1] ἐξαγγέλλει τὰς ἀληθείας ταύτας ὑψιφώνως καὶ θαρραλέως. Ἀναγνωρίζει τὴν δύναμιν «τῆς λογικῆς τοῦ λαοῦ», πρὸ τῆς ὁποίας ἡ λογικὴ τῶν γραμματικῶν ὀφείλει νὰ κλίνῃ τὸν αὐχένα. Προσβεβαιοῖ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ καταδικάζῃ τις λέξεις καθιερωμένας ὑπὸ προαιωνίου παραδόσεως, οὐδὲ νὰ θέλῃ καὶ καλὰ ν' ἀντικαταστήσῃ διὰ κλασικῶν τύπων τοὺς ὅσους ἡ νεωτέρα γλῶσσα ἐπολιτογράφησε διὰ μακρᾶς παραδοχῆς. Ἐν ἑνὶ λόγῳ κηρύττει, ὅτι «ἡ νέα ἑλληνικὴ δὲν δύναται καὶ δὲν πρέπει νὰ γείνῃ ἡ ἀρχαία».

Ἀναμφιβόλως τὸ νεοελληνικὸν λεξικὸν ἀνάγκη νὰ συμπληρωθῇ καὶ αὐξηθῇ μὲ ὀνομασίας εἰδικὰς διὰ τὰς τέχνας, τὰ ἐπιτηδεύματα, τὰς ἐπιστήμας, ἃς ἡ ἀρχαιότης δὲν ἐγίνωσκεν. Ἀνάγκη νὰ συντεθῶσι νέαι λέξεις καὶ ὁρισθῇ ἅπαξ διὰ παντὸς ἡ ἀποδοχὴ τῶν ὅσας μᾶς χορηγεῖ ἡ τῆς ἀρχαίας δαψίλεια. Τοῦτο εἶναι τὸ ἔργον τῶν γραμματικῶν καὶ τῶν ἐπιστημόνων. Εὐκταῖον δὲ ὅπως τὸ ἔργον τοῦτο συντελεσθῇ καλῶς καὶ ταχέως, ἵνα ἡ νέα ἑλληνικὴ ἐξέλθῃ τὸ ἐνωρίτερον ἐκ τῆς περιόδου τῆς διαπλάσεως, ἣν εἰσέτι διέρχεται, κ' ἐξαρκέσῃ πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ νεωτέρου βίου. Ἀλλὰ πάντα ταῦτα δέον νὰ γίνωσι μετὰ μέτρου. Ἑλληνική τις παροιμία συμβουλεύει νὰ μὴ ἀκολουθῇ τις ἀνεπιφυλάκτως «μηδ' ὅλα τοῦ πνευματικοῦ, μηδ' ὅλα τοῦ ἰατροῦ». Δὲν θὰ ἦτον ἆρά γε καλὸν νὰ προσθέσῃ τις εἰς τὸ σοφὸν τοῦτο παράγγελμα: *μηδ' ὅλα τοῦ γραμματικοῦ;* Καὶ δὲν εἶναι πλέον καιρὸς νὰ διαμαρτυρηθῇ τις ὀλίγον κατὰ τῆς ὑπερβαλλούσης ἐπιρροῆς, ἣν οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἐξασκοῦσιν ἐπὶ τῆς λογίας ἡμῶν νεολαίας.

Ἀληθῶς ἡ σοφία ἔχει τι τὸ ἐπιβλητικὸν·

1. Βλέπε τὴν «Κλειὼ» τῆς 12 Μαΐου 1883, ἀριθ. 1,141.

καὶ τοῦτο τόσῳ μᾶλλον καθ' ὅσον, ἐπηρμένος ὑπὸ τῶν γνώσεων αὐτοῦ, ὁ ἐπιστήμων ποιεῖται τὴν ἄγνοιαν ἀντικείμενον τῆς περιφρονήσεώς του. Ὁ νεανίσκος, ὅστις, ἐξερχόμενος τοῦ γυμνασίου ἢ τοῦ πανεπιστημίου ἐπιζητεῖ πόρον ζωῆς ἐν τῷ ἐπιτηδεύματι τοῦ ἐφημεριδογράφου, δὲν εἶναι πάντοτε ἐφωδιασμένος δι' ἀρκούσης κλασικῆς πολυμαθείας. Βλέπων πόσῃ σπουδαιότης ἀποδίδεται εἰς τὸ ἂν ἡ λέξις *λαθος* πρέπῃ νὰ ὀξύνηται ἢ νὰ περισπᾶται, ἀκούων, ὅτι σολοικίζει ὁ μεθ' ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων λέγων· *ἡ λέμβος*, *μεταφραστής*, *Βυζαντινός*, ἀντὶ τῶν *ὁ λέμβος*, *μεταφράστης*, *Βυζαντῖνος*, ὅπως θὰ ἔλεγον, φαίνεται, οἱ ἀρχαῖοι τῆς καλῆς ἐποχῆς, αἰσθάνετ' ἑαυτὸν ἐξουθενωμένον ὑπὸ τὸ ἄχθος τῆς ἀμαθείας του. Κυριεύεται ὑπὸ τοῦ φόβου μὴ ὑποπέσῃ εἰς λάθη χαρακτηριζόμενα διὰ τοῦ ἐπιθέτου *βδελυρόν*· τρέμει μὴ περιληφθῇ καὶ αὐτὸς εἰς τὸ *πονηρὸν κόμμα*. Ὅπως σωθῇ δ' ἐκ τοῦ κινδύνου, ἐναγκαλίζεται χερσί τε ποσί τε τὸ σφόδρα ἑλληνίζειν. Ὅσῳ ἧττον ἐνέκυψεν εἰς τὴν μελέτην τῶν κλασικῶν, τόσῳ μᾶλλον θὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν ἐπιδίωξιν λέξεων ἠχηρῶν καὶ πομπωδῶν φράσεων. Ἄλλως τε εἰς τὴν ἐπιτήδευσιν ταύτην τὸν ἐνθαρρύνει τὸ ἀμαθὲς κοινόν, τὸ ὁποῖον, ὡς ὁ La Bruyere λέγει, τόσῳ μᾶλλον θαυμάζει, ὅσῳ ἧττον ἐννοεῖ. Ἡ ἐπίδειξις γνώσεων, ἃς ὑποθέτει μεγάλας, τὸ θαμβόνει. Ἀλλὰ ἡ ἀνάγνωσις τῶν τοιούτων ἄρθρων, τὰ ὁποῖα δὲν ἐννοεῖ πάντοτε, τὸ ἑλκύει τοὐλάχιστον; Ἡ ἐπιτυχία τῶν φύλλων τῶν γραφομένων εἰς τὴν γλῶσσάν του μοὶ φαίνεται μαρτυροῦσα τὸ ἐναντίον. Δὲν θὰ ἐπεθύμουν βεβαίως, ὅπως τὸ ὕφος σατυρικῶν τινων φύλλων καταστῇ τὸ ὑπόδειγμα τῶν σπουδαίων ἐφημεριδογράφων. Ἀλλὰ μεταξὺ τῆς γλώσσης τοῦ *Ῥωμηοῦ* καὶ ἑλληνικῶν ἐφημερίδων τινων τῆς Ἀρκαδίας[1] ὑπάρχει μέσος τις ὅρος, ὃν θὰ ἦτο καλὸν

1. Ἰδοὺ δύο παραδείγματα ἐκ δύο ἐφημερίδων τῆς ἀρκαδικῆς πρωτευούσης. Τὸ πρῶτον εἶναι ἀπόσπασμα ἐξ ἄρθρου ἐναντίον τοῦ ὑπουργείου Τρικούπη.

«Ὁπόταν πρὸ μηνῶν ἡ τρικούπειος συμμορία ἐδυσσοδόμουν τὰ ἐθνολέτρια ἐκεῖνα καὶ ἔκκεντρα νομοσχέδιά των, τὸ ἐπαρχιακὸν τῆς Ἑλλάδος κοινὸν ἔκπληκτον καὶ μετ' ἀγωνίας ἐθεᾶτο, προσηλῶσαν τὴν ὄψιν ἐκεῖ εἰς τὴν πόλιν τῆς Ἀθηνᾶς, ἔνθα ἐτεκταίνοντο τὰ πονηρὰ δίκτυα τὰ σκοποῦντα νὰ περισφίγξωσιν ἔτι μᾶλλον τὴν ἐλευθερίαν του καὶ νὰ ἐντείνωσι πέραν τὴν μαρασμώδη αὐτοῦ ὑλικὴν κατάστασιν, ἐπ' ὠφέλει τῆς θρασείας τῶν τεκτόνων ὀλιγαρχίας!... Ἀνθρώπους χθιζά τε καὶ πρώϊζα ἐν ἀφανείᾳ ἕρποντας, ἄφνω δ' ἐκ προπετείας καὶ ἰταμότητος ἀναδειχθέντας, σᾶς ἀνυψώσαμεν εἰς τὰ ὕψιστα τῆς πολιτείας, δελεασθέντες πρὸς στιγμὴν ἀπὸ πομπώδεις καὶ κομπορρήμονας ἐπαγγελίας περὶ σφοδρῶν οἰκονομιῶν καὶ παλιγγενεσίας τῶν καχεκτούντων ἑλληνικῶν πραγμάτων».

Τὸ ἑπόμενον εἶναι ἡ ἀρχὴ ἄρθρου ἐπὶ τοῦ θανάτου τοῦ Κουμουνδούρου.

«Πρὶν ἢ ἀπομάξωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῖς θολεροῖς

Digitized by Google

νὰ ἐπιζητήσῃ, καὶ εὔκολον νὰ ἐπιτύχῃ ὁ γράφων, ἐκτὸς ἐὰν ὁ σκοπὸς εἶναι νὰ καταστῇ ἡ νεοελληνικὴ ἀποκλειστικὸν ὄργανον μιᾶς τάξεως λογίων.

Δὲν μοὶ ἐπιτρέπεται νὰ τελειώσω τὴν μελέτην ταύτην, ὅσον ἀτελὴς καὶ ἂν εἶναι χωρὶς νὰ εἴπω μίαν λέξιν καὶ περὶ τοῦ περιοδικοῦ τύπου, ὅστις ὡσαύτως ἀνεπτύχθη σπουδαίως κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους.

Ὁ κ. de Saint Hilaire κατὰ τὸ 1871 ἠρίθμει τὰ ὀνόματα ὀκτὼ μόνον περιοδικῶν φύλλων, ὧν ἑπτὰ μὲν ἐδημοσιεύοντο ἐν Ἀθήναις, τὸ δὲ ὄγδοον ἐν Ναυπλίῳ. Σήμερον ὁ ἀριθμὸς τῶν ἑλληνικῶν περιοδικῶν συμποσοῦται εἰς τριάκοντα, ὧν εἴκοσι δημοσιεύοντ' ἐν Ἀθήναις. Ἰδοὺ τὰ ὀνόματά των.

Ἑστία—Παρνασσὸς—Πλάτων—Φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας—Θρησκευτικὴ φωνὴ—Σιὼν—Ἐφημερὶς τῆς ἑλληνικῆς καὶ γαλλικῆς νομολογίας—Νέα Θέμις, νομικὸν περιοδικὸν—Φοῖβος—Γαληνὸς—Οἰκονομικὴ ἐπιθεώρησις—Ὁ ἑλληνικὸς χρόνος καὶ ὁ Ἑλικὼν—Διάπλασις τῶν παίδων—Ὁ ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς—Ἐπιθεώρησις πολιτικὴ καὶ φιλολογικὴ—Ἀθηναῒς—Ἀττικὸν Μουσεῖον—Ἀρχαιολογικὴ ἐφημερὶς—Στρατιωτικὴ Ἐπιθεώρησις—Ὁ Νομολόγος

Ἐκτὸς τούτων ἐκδίδονται :

Ὁ Ἀπόλλων (ἐν Πειραιεῖ), Ὁ Βιομήχανος Ἕλλην (ἐν Σύρῳ), Ὁ Ζακύνθιος ἀνθὼν (ἐν Ζακύνθῳ), Ἀλήθεια, Κόσμος, Θεατρικὴ βιβλιοθήκη (ἐν Κωνσταν/πόλει), Ὅμηρος (ἐν Σμύρνῃ) Σεράπειον (ἐν Ἀλεξανδρείᾳ), ὁ Ἕσπερος (ἐν Λειψίᾳ).

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ.

[**Μετεφράσθη ἐκ τοῦ** *Annuaire de l'Association pour l'encouragement des études grecques en France* ὑπὸ **Γ. Μ. Βιζυηνοῦ**].

Πρὸ ἡμερῶν ἀνεγνώσθη ἐν τῷ φιλολογικῷ συλλόγῳ «Παρνασσῷ» ὑπὸ τοῦ κ. Ι. Ἰσιδ. Σκυλίσση χαριεστάτη καὶ λίαν διδακτικὴ ἅμα διατριβὴ περὶ τοῦ χαρτοπαικτεῖν, ἐξ ἧς τῇ εὐμενεῖ τοῦ συγγραφέως παραχωρήσει παραθέτομεν ἐνταῦθα τὸ ἑπόμενον ἀπόσπασμα. Σ. τ. Δ.

ΤΟ ΧΑΡΤΟΠΑΙΚΤΕΙΝ

Ἀπὸ τίνος ἆρά γε ἐποχῆς εἰσήχθησαν παρ' ἡμῖν τὰ παικτόχαρτα ; Εἰκάζω ὅτι ἡ αὐλὴ τοῦ Βυζαντίου μόλις ἐπρόφθασε τὴν χρῆσιν αὐτῶν, ἐπειδὴ πρὸ πολλοῦ μὲν εἶχον ἐπινοηθῆ ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν, ὀνομαζόντων αὐτὰ *τσάτταρ τὰς* (τέσσαρας ῥῆγας, ἢ βασιλεῖς, ἢ στέμματα) καὶ ἐπὶ τὸ συντομώτερον *τὰς* ἢ *ταζ*, ἐξ ἐκείνων δὲ τὰ ἀπεμιμήθησαν οἱ Ἄραβες κατὰ τὸν ιβ' αἰῶνα, καὶ ἐκ τούτων τὰ εἰσήγαγον εἰς τὴν Εὐρώπην, ἕνα αἰῶνα μετ' ἐκεῖνον, οἱ προκομμένοι οἱ Σταυροφόροι. Καὶ πρῶτον ἐξετυπώθησαν ἐν Αὐγούστᾳ, ἐντὸς τοῦ ἔτους 1275, ἔπειτα δ' ἐν Ἰταλίᾳ, ἐντὸς τοῦ 1299, καὶ βραδύτερον ἐν Γαλλίᾳ, ἐντὸς τοῦ 1392, ἐπὶ Καρόλου τοῦ Ϛ', πρὸς χρῆσιν αὐτοῦ καὶ μόνου τὸ πρῶτον.

Ἔκτοτε διεδόθησαν ἁπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης. Καὶ ἐθεωρήθη μὲν ἀκολούθως ἡ δῆθεν παιδιὰ αὕτη ὡς ὀλεθρία, «φόνον καὶ κῆρα φέρουσα», διὸ καὶ πολλάκις ἀπηγορεύθη διὰ νόμων, ἐν Γαλλίᾳ δὲ μάλιστα, ἀλλ' ὅμως ἡ ἕξις κατίσχυσε παντὸς νόμου· ἐπατάχθη ἐπανειλημμένως, ἀλλ' ὑπερίσχυσε πάντοτε· ἀπόδειξις ὅτι τὸ ἐθελόρμητον κακὸν ἀποβαίνει δυσαπόσχετον παρὰ τοῖς λαβοῦσι τὴν ἕξιν. . . . .

Εἶνε ἆρά γε εὐπρεπὲς εἰς ἄνθρωπον ἔχοντα τὴν συναίσθησιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀξιοπρεπείας τὸ νὰ κάθηται ὅλας ὥρας πλησίον ἑνὸς τραπεζίου, ὅπως εἰ δυνατὸν ἐξαναγκάσῃ τοὺς συνεταίρους νὰ μετακενώσωσιν εἰς τοὺς θύλακάς του ὅσα ἂν ἐκθέσωσι χρήματα , πολλάκις δὲ καὶ ὅσα ἀφῆκαν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐνίοτε ὅσα οὔτε ἔχουν, ἀλλ' εἶν' ἐπάναγκες νὰ δανεισθῶσι ; Καὶ παίζει λοιπὸν ὁ τοῦτο πράττων, ἢ σπουδάζει σπουδαιότατα ; Ἂς εἴπῃ εἰλικρινῶς ἂν ὅτι παίζει δὲν εἶνε πρόφασις ὅλως κενή.

Τὸ νὰ σπουδάζῃ τις περὶ πορισμοῦ χρημάτων ἐν τῷ γραφείῳ, ἢ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ του, ἐν τῇ ἀγορᾷ ἢ ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ, οὐδὲν ὄνειδος· ἕκαστος καταγίνεται νὰ εὐπορήσῃ ἢ νὰ πλουτήσῃ δι' ἐπαγγέλματός τινος ἐντίμου· ἀλλ' ὁ τρέπων καὶ τὴν παιδιὰν αὐτὴν εἰς βιοποριστικὸν ἔργον διαδηλοῖ, ὅτι ἡ συνήθης ἐργασία δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τὰς χρείας ἢ εἰς τὴν ἀπληστίαν του, διὸ καταφεύγει καὶ εἰς τὴν παιδιὰν, ὡς εἰς ἔργον ἐπίσης πρὸς αὐτὸν σπουδαῖον· τοῦτο δὲ ἀναντιρρήτως εἶνε ἀπρεπὲς, ἐπειδὴ ἡ παιδιὰ μετατρέπεται εἰς κυβείαν, καὶ οὔτε εἰς τὸ ἀξιόχρεων τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου συμφέρει ἡ φήμη κυβευτοῦ, οὔτε ἡ τιμή του ἀνέχεται τοιοῦτο ἐπίθετον. Ἐντεῦθεν συμπεραίνει πᾶς τις κατὰ πόσον οἱ διαχειριζόμενοι μάλιστα ξένα, ἢ δημόσια χρήματα, δύνανται νὰ ὦσιν ἀνύποπτοι ἐν χαρτοπαιξίᾳ σχετικῶς βαρείᾳ.

Μέχρι θέματος καὶ μέχρις ὥρας τινὸς ὁ χαρτοπαικτῶν πιστεύεται ὡς ἀληθῶς παίζων· ἐπέκεινα ὅμως τοῦ εὐλόγου θέματος ἢ τῆς ἐπαρκοῦς ὥρας φωρᾶται ὡς μὴ παίζων πλέον, ἀλλ' ὡς καλύπτων τὴν αἰσχροκέρδειαν ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς ἀθώας παιδιᾶς, καὶ ὡς ἀντιπαραταχθεὶς εἰς πυγμαχίαν, ὅπως ἢ αὐτὸς καταθραύσῃ τοὺς ὀδόντας τοῦ ἐναντίου του, ἢ αἰσθανθῇ τὴν ἰδίαν σιαγόνα κατατεθραυσμένην ὑπ' ἐκείνου. Ἂν τὸ πάθῃ, ἐγείρεται ἐλεεινός· ἐλεεινὸς, ἐπειδὴ καὶ ἀδυνατεῖ νὰ κρύψῃ τὴν ἐκ τοῦ τραύματος ὀδυνηρὰν συναίσθησιν. Πολλάκις ὁ ἥλιος τὸν εὑρίσκει ἐκεῖ πελιδνὸν τὴν ὄψιν·

δακρύοις τοῖς χυθεῖσιν εἰς τὸν θάνατον τοῦ ἐξόχου κοσμοπολίτου Γαμβέττα, ἐπέπρωτο νὰ κλαύσωμεν καὶ σήμερον τὸν θάνατον Ἕλληνος, οὗ τὸ ὄνομα ἦν κεχαραγμένον εἰς τὴν καρδίαν πάντων τῶν συμπολιτῶν του, τὸν θάνατον τοῦ **Ἀλεξάνδρου Κουμουνδούρου**».

καὶ ἄθλιον· ὁ ἥλιος ἀνατέλλει εὐλογία καὶ χαρὰ τῆς φύσεως ἀνανηφούσης, ἐνῷ τὰ κηρία ἀνάπτουν ἔτι ἐπὶ τῆς πρασίνης τραπέζης δακρυώδη καὶ κατηναλωμένα ὑπὸ τῆς παννυχίδος· καταχθόνιόν τι τοῦ κατατρύχει τὴν ψυχήν· αἰσθάνεται αὐχμῶδές τι ἐντὸς τῆς κεφαλῆς φέρον στείρωσιν εἰς τὸν νοῦν, αὖόν τι ἐν τοῖς στήθεσι μαραῖνον ὅ,τι γενναῖον ἐν τῇ καρδίᾳ· αἱ πύριναι γλῶσσαι τῶν φώτων τῆς νυκτὸς, καταλαμβανόμεναι ὑπὸ τῶν λευκαυγῶν λαμπηδόνων τῆς ἱλαρᾶς ἠοῦς παρίστανται ὡς δᾷδες τῆς κολάσεως, καὶ ὁ χαρτοπαίκτης βλέπει τὸ ἀπαίσιον τοῦτο ὅραμα πλέον τοῦ χορευτοῦ, ὃν ὡσαύτως ἐπρόφθασεν ἡ ἀνατολὴ ἐκείνη, διότι οὗτος μὲν τὸ βλέπει μόνον διὰ τῶν ὀμμάτων, ἐνῷ ἐκεῖνος τὸ ἔχει καὶ ἐν τῇ ψυχῇ· ἀπέρχεται οἴκαδε ὡς αὐτόματον μᾶλλον ἢ ὡς λόγος ἐν σώματι· καθ' ὁδὸν ἀπαντᾷ τὸν ἐργάτην ἐξεγερθέντα ἤδη τοῦ ὕπνου καὶ πορευόμενον ἐπ' εὐλογίαις, ἐνῷ αὐτὸς πορεύεται νὰ ζητήσῃ τὸν ὕπνον ἐπ' ἀναθέμασι· πρὸ τῆς κλίνης, ἀπορρίπτει ἀνυπομόνως τῇ δε κἀκεῖσε τὰ φορέματά του, ἀλλὰ μὴ αἰσθανόμενος τοὺς θύλακάς των βαρεῖς ἐκ τοῦ χρυσίου, ὡς ἦσαν ὅτε πρό τινων ὡρῶν τὰ ἐνεδύθη, καταρᾶται αὐτὸς ἑαυτόν· πίπτει δὲ τότε ἐπὶ τῆς στρωμνῆς του βασανίζων τὸν νοῦν πόθεν νὰ πορισθῇ, καὶ πῶς ν' ἀναπληρώσῃ τὰ ἀποσκορακισθέντα.

Πίστευε τώρα, πίστευε εἰ δυνατὸν, ὅτι ἡ τιμὴ εἶνε στερρῶς προσκεκολλημένη καὶ ἀδιάσειστος ἐντὸς οὕτω καταπεπονημένης ψυχῆς.

Ἂν, τοὐναντίον, κατορθώσῃ νὰ φέρῃ ἀναλγήτως τὸ τραῦμα, χεῖρον τοῦτο, ἐπειδὴ παρίσταται οἷος ἐθὰς τῆς κυβείας—un joueur madré,—καὶ πρὸ τοιούτων μάλιστα χαρακτήρων, τῇ ἀληθείᾳ, δίκαιον ἔχει πᾶς ἄνθρωπος κατὰ πάντα νὰ δυσπιστῇ. Γινώσκω ὅτι εὐπρεπὴς θεωρεῖται συνήθως ἡ τοιαύτη ἀταραξία,μάλιστα δὲ καὶ θαυμάζεται ὑπ' ἀνθρώπων ποιᾶς τινος ἀγωγῆς, ἀλλὰ πράγματι εἶνε ἀγενὴς καὶ μοχθηρά· πολλῶν ἐτῶν ἱδρῶτες ἔντιμοι καὶ μόχθοι δυσεκπέραντοι οὐχὶ ἀναισθήτως καθορῶνται ἐξηφανισμένοι ἐν ὀλίγαις ὥραις εἰς τοιούτους ἀναξίους ἀγῶνας, εἰμὴ ὑπὸ καρδιῶν πεπωρωμένων καὶ πνευμάτων μὴ διστάζόντων ἀπέναντι οἱωνδήποτε μέσων ἀθεμίτων ἵνα τοὺς ἀναπληρώσωσιν· ὁ ἐν ὑπουργήματι θὰ δωροδοκηθῇ, δικαστὴς θὰ δεκασθῇ, στρατιωτικὸς δὲν θὰ εὐορκήσῃ, δικηγόρος θὰ ἀπιστήσῃ ἢ θὰ ἀπληστήσῃ, ταμίας θὰ ὑπεξαιρέσῃ, ἔμπολεὺς θὰ νοθεύσῃ τὰ σταθμὰ, ἔμπορος ἢ τραπεζίτης θὰ καραδοκήσῃ τὴν κατάλληλον στιγμὴν ὅπως ἀνάψῃ τὴν λαμπάδα τῆς χρεωκοπίας· διότι ὡς ἱερωτέρα καὶ τῶν δέκα ἐντολῶν τηρεῖται μεταξὺ χαρτοπαικτῶν ἡ ἀπότισις τοῦ δὴ λεγομένου *χρέους τιμῆς* (dette d'honneur)· σφετερίσθητι, ἐξουδενώθητι, ἀτιμάσθητι, πωλήθητι, ἀλλὰ πλήρωσον ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν, καὶ μέχρις ὀβολοῦ, τὰ ὀφειλόμενα ἐκ τοῦ χαρτοπαιγνίου, ἔστω καὶ ἂν ὁ κερδήσας σε ὑπάρχῃ κακοήθης τις ἄνθρωπος, ἐγνωσμένος ὡς αἰσχροκερδής· ἐνῷ, ἂν χρεωστῇς εἰς τίμιόν τινα καὶ χρηστὸν δανειστὴν, τὸν ἀφίνεις ὅλας πενταετηρίδας ἢ καὶ δεκαετηρίδας νὰ τήκεται περιμένων τὴν ἀπόδοσιν τῶν δανείων.

Ὤ, βεβαίως· ὁ χαρτοπαίκτης λέγει ὅτι παίζει *διὰ νὰ περάσῃ ἡ ὥρα*· ἀλλὰ θέλετε νὰ ἴδητε προφανέστατα ὅτι κενὴ τοῦτο εἶνε πρόφασις; Παρατηρήσατε ὅτι, ἂν οἱ περὶ αὐτὸν λεσχηνεύοντες αἴφνης ἀναφέρωσί τι περιεργείας ἄξιον, αὐτὸς οὐδὲ πρὸς στιγμὴν διακόπτει τὴν ἐνασχόλησίν του ἵνα δώσῃ εἰς ἐκείνους προσοχήν τινα, ἐκτὸς ἂν ἤκουεν ὅτι καίεται ἡ οἰκία του, ἢ ὅτι τὸ τέκνον του ἀποθνήσκει. Ἔρχονται αἴφνης εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην προσωπίδες (λέγω δὲ προσωπίδες θέλων νὰ εἴπω προσωπιδοφοροῦντες, καθὼς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις κρηπῖδες παρωνομάζοντο συνεκφαντικῶς οἱ πεζοὶ στρατιῶται, χλαμύδες δὲ οἱ ἱππεῖς, ὡς καὶ ὑπὸ τῶν νεωτέρων γλωσσῶν maschere ἰταλιστί,καὶ masques γαλλιστί,λέγονται οἱ προσωπεῖον φοροῦντες)· ἔρχονται προσωπίδες καὶ προχωροῦν εἰς τὰ δώματα ὅπου ἡ χαρτοπαιξία· ὁ χαρτοπαίκτης μόλις στρέφει τὸ πρόσωπον καὶ μειδιᾷ, μειδίαμα βεβιασμένον πρὸς ἐκείνην ἐξ αὐτῶν, ἥτις τῷ ἀπευθύνει χαριτολογίαν τινὰ, ἀνυπομονῶν πότε νὰ ἀφεθῇ εἰς τὴν ἡσυχίαν του, ἢ μᾶλλον εἰς τὸ ἔργον του.—Εἰς ἄλλους τὰ ἀστεῖα, καλὴ προσωπίς· ἡμεῖς ἐδῶ, ὡς βλέπεις, σπουδάζομεν. — Καὶ ὄντως, πρὸς τὸν χαρτοπαίκτην, ὁ θροῦς ἐκεῖνος τῶν μεταξίνων *δομίνων*,αἱ ὀξεῖαι παραφωνίαι τῶν προσωπίδων, μία χειραψίας πρότασις, ἓν κρυφολάλημα εἰς τὸ ὠτίον του, φορτικώτατοι φαίνονται περισπασμοί·

«—Πλέον δὲν φεύγουν αὐτοὶ οἱ *μασκαράδες*; πολὺ ἐξανόστησαν.

»—Ποῖος ἦτον αὐτὸς ποῦ σοῦ ὡμίλησε;

»— Ἠξεύρω κ' ἐγώ!... Ἀτού! ἀτού! ἀτού! ῥήγας κοῦπα! ἄσος καρρώ! βόλα!»

Διὰ νὰ περάσῃ ἡ ὥρα! ἀλλ' *ἡ ὥρα περνᾷ* καὶ ἂν παίζων τις θεματίζῃ ὀλίγιστα, ἐπειδὴ οὐχ ἧττον παθαίνεται ὑπὸ τῶν περιπετειῶν τοῦ παιγνίου· ἡ τυφλὴ τύχη καὶ τότε σκανδαλίζει κατατρέχουσα ἢ τέρπει συντρέχουσα.

«Πίνειν καὶ παίζειν καὶ δίκαια φρονεῖν», ἔλεγέ τις ἀρχαῖος σοφός. Ἴων ὁ Χῖος· δὲν ἔτυχε νὰ τὸν ἀναγνώσω, ἀλλ' ἀπήντησα τὸ ῥητὸν αὐτοῦ τοῦτο ἐν τοῖς Προλεγομένοις τοῦ Κοραῆ, καὶ ἔκτοτε τὸ ἐνετύπωσα εἰς τὴν μνήμην μου ὡς μίαν τῶν πολυτίμων ὑποθηκῶν τῶν μεγάλων ἐκείνων προγόνων, ὑποθηκῶν στερρῶν καὶ θαυμασίων καὶ τούτων, ὡς τὰ μαρμάρινα ἐκεί-

Digitized by Google

νων ἀριστουργήματα. «Πίνειν καὶ παίζειν καὶ δίκαια φρονεῖν»· τουτέστι φρονεῖν δίκαια, ἢ σωφρονεῖν, καὶ ἐν τῷ πίνειν καὶ ἐν τῷ παίζειν. Σοὶ εὐαρεστεῖ ἡ χαρτοπαιξία· ἔλαβες τὴν ἕξιν της, δυστυχῶς· ἀλλ' αἰδούμενος σεαυτὸν καὶ τὴν κρίσιν τῶν ἄλλων, μὴ θεμάτιζε ἢ τόσον μόνον, ὥστε νὰ παρίστασαι εὐγενὴς τὸ ἦθος καὶ ἐν τῇ καταδρομῇ, εὐγενὴς καὶ ἐν τῇ εὐμενείᾳ τῆς τύχης· θεμάτιζε τόσον μόνον, ὥστε νὰ πιστεύῃ πᾶς γινώσκων τὰ κατὰ σὲ (καὶ πολλάκις γινώσκονται τὰ καθ' ἡμᾶς πλέον ἢ ὡς νομίζομεν), ὅτι, ἂν μὲν ἐζημιώθης, ἡ ζημία εἶνε παίγνιον τωόντι πρὸς τοὺς πόρους σου, ἂν δὲ ἐκέρδησες, καὶ τὸ κέρδος εἶνε ὅλως ἀνώδυνον πρὸς τοὺς πόρους τοῦ ἀντιπαίκτου.

Θὰ μ' ἐρωτήσῃ τις ἴσως· — Ἀλλὰ, τέλος πάντων, ἐν τίνι μέτρῳ ὁρίζεις νὰ θεματίζῃ ὁ χαρτοπαικτῶν, ὡς ἀναλόγῳ πρὸς τὴν περιουσίαν του ἂν ὑποτεθῇ ὡς πλούσιος, ὅπως μὴ σοι φανῇ ὡς κερδαλεόφρων, ἀλλ' ὡς ἁπλῶς διασκεδάζων τὸ ἀνιαρὸν τῆς ἀργίας ; — Γινώσκω ἓν μέτρον, καὶ φοβοῦμαι μὴ ἂν τὸ εἴπω φανῶ παραδοξολόγος· ἀλλ' ἔστω, γελάσετε· ἤθελα, πᾶς ὅστις ἐλεεῖ συνήθως δι' ἑνὸς μόνου πενταλέπτου τὸν παρουσιαζόμενον αὐτῷ ἐπαίτην, νὰ μὴ ἐκθέτῃ πλείονα τῶν 10 λεπτῶν εἰς τὰς *λόγχας* τῆς λεγομένης *πρέφας* (piques), καὶ ἑπομένως ὄχι πλείονα τῶν 20 λεπτῶν εἰς τὰ *ἄνθη* (treffles)· 30 δὲ λεπτὰ εἰς τὰς *πλίνθους* (carreaux) καὶ 40 εἰς τὰς *κώπας* (coeurs)· ἐὰν ὅμως δύναται εἰς τὰς *λόγχας* νὰ ἐκθέσῃ δραχμὰς 10, ὡς πᾶς ἄλλος τὰ δέκα λεπτὰ, θὰ ὤφειλεν εἰς ἕκαστον πτωχὸν ἐπαίτην ἓν πεντάδραχμον, καὶ τότε, μάλιστα· οὗτος θὰ ἐπιστεύετο ὡς δυνάμενος νὰ θεματίζῃ ἀνωδύνως πεντάδραχμον, δεκάδραχμον ἢ καὶ εἰκοσάδραχμον ὡς ἓν λεπτὸν, ἀναλόγως πάντοτε πρὸς τὴν ἐλευθεριότητά του εἰς ἐπαίτας. Ἀλλ' ἀκούω τοὺς ἀναβοῶντας· — Καὶ πῶς! εἰς πάντα ἐπαίτην νὰ δίδῃ εἰκοσάδραχμον! Ἀλλ' οὕτω πως ὅλοι οἱ ἄποροι τῶν κατοίκων θὰ μετημφιάζοντο εἰς ἐπαίτας καὶ θὰ τὸν κατεπολιόρκουν «ἀπὸ φυλακῆς πρωΐας μέχρι νυκτός»· δὲν θὰ ἐπήρκει δ' εἰς τοῦτο οὔτε ποταμὸς χρυσορρόας. Δὲν εἶνε πρακτικὸν τὸ μέτρον σου.

Ὁμολογῶ ὡς μὴ πρακτικὸν τὸ μέτρον, ἀλλ' ὅμως ἡ ἀναλογία ὑπάρχει σαφὴς, καὶ μόνον ὑπεδείχθη δι' αὐτῆς ὅ,τι καὶ ὅσον ἔδει.

Εἷς τῶν ἐπὶ βαθεῖ πλούτῳ φημιζομένων σήμερον τραπεζιτῶν τῆς Εὐρώπης, ὁ Ρόσχιλδ, εἰσελθὼν ποτε ὑπὸ περιεργίας εἰς τὸ κυβευτήριον τοῦ Ὀμβούργου, καὶ ἐρωτηθεὶς ὑπὸ φίλου ὅστις εἶχε προσέλθει εἰς αὐτὸν ἂν δὲν εἶχε διάθεσιν νὰ δοκιμάσῃ ὀλίγον τὴν τύχην, «Πρὸς τοιαύτην δοκιμὴν, ἀπεκρίθη, δὲν εἶμαι ἀρκούντως πλούσιος». Καὶ ὄντως, οἱοσδήποτε πλούτος, ἀφειδῶς ἀνοιγόμενος εἰς τὴν διάκρισιν τῆς τύχης, ἐπὶ τέλους θὰ ἐστείρευεν, ἐπειδὴ οὐδὲν ταύτης παραλογώτερον ἢ ἀπιστότερον ἢ ἐπιβουλότερον ἢ τυφλότερον. Ὅπως καὶ ὅσον ἂν θέλης ἀνάμιξον τὰ παικτόχαρτα· ἡ τύχη καταφέρει τὰ τραύματά της ὡς γυνὴ σπασμωδοῦσα, ἧς αἱ χεῖρες παραπαίουν δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ ὅν τινα ἂν τύχωσι καὶ ὅπου ἂν τύχωσι· καταφέρουν μίαν εἰς σὲ καὶ μίαν εἰς τὸν ἐναντίον ἐναλλὰξ, μέχρι πέντε, ὀκτὼ ἢ δέκα· καὶ ἂν νομίσῃς ὅτι τὸ ἀνὰ μία ἐναλλὰξ θὰ κοπάσῃ ἐπὶ τέλους, καὶ τότε προσθεματίσῃς, εἶνε ἱκανὴ νὰ προβῇ καὶ μέχρι δεκαπέντε, καὶ μέχρις εἴκοσιν, ἐξακολουθοῦσα νὰ παίῃ ἐναλλὰξ ἀνὰ μίαν. Ἔπειτα, ἐνδέχεται νὰ καταφέρῃ δύο εἰς τὸν ἐναντίον, καὶ μόνον μίαν εἰς σὲ, ἢ τἀνάπαλιν· δεκαπέντε ἢ καὶ εἴκοσιν εἰς σὲ, καὶ μόνον μίαν ἢ δύο εἰς τὸν ἐναντίον, ἢ καὶ τἀνάπαλιν. Μηδὲ πιστεύσῃς ὅτι ἀφοῦ σ' ἐπάταξεν εἰκοσάκις, θὰ στρέψῃ ἀφεύκτως τὰ τραύματα καὶ πρὸς τὸν ἐναντίον· ἔστιν ὅτε εἶνε ἱκανὴ καὶ πεντάκις καὶ δεκάκις ἔτι νὰ σὲ πατάξῃ ἐν τῇ ἀλογίᾳ της. Τὰ πάντα εἶνε ἱκανή· οἱανδήποτε σύμπτωσιν, οἱανδήποτε ἀνακολουθίαν· διότι οὐδὲν τὴν ἐμποδίζει, οὐδὲν τὴν ἀναγκάζει εἰς μέτρον ἢ ὅριον. Καθὼς ἐκλαμβάνεις ἐνίοτε ὅτι εὕρηκες τὰς ὁδούς της, οὕτως ἔρχεται ὥρα καθ' ἣν ὅπου ἂν τραπῇς πατάσσεσαι· δὲν σώζεσαι, εἰμὴ ἂν ἐξέλθῃς τῆς τροχιᾶς της, δηλαδὴ τῆς τραπέζης ἐφ' ἧς σπασμωδεῖ· καὶ, ὢ τῆς ἀλογιστίας! συμβαίνει ν' ἀναχωρήσῃς τραυματίας καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε νὰ παύσῃ τὴν καταφοράν της καὶ νὰ σὲ θεραπεύσῃ, ἂν ἔτι παρέμενες· ἀλλὰ καὶ ὁ παραμένων ἐπ' ἐλπίδι τῆς ἀλλοιώσεως ταύτης κινδυνεύει τὸν ἔσχατον τῶν κινδύνων. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι αὔριον ἢ μεθαύριον, μετὰ μίαν ἑβδομάδα ἢ ἕνα μῆνα, ἢ καὶ ἓν ὅλον ἔτος, ἐπιφυλάττει τὰ αὐτὰ καὶ εἰς τὸν οὗτινος ἐφείσθη ἢ ὃν ηὐνόησε σταθερῶς κατὰ τὸν παρόντα μῆνα ἢ τὸ παρὸν ἔτος, καθήμενον ἐναντίον σου. Τὸ μόνον βέβαιον εἶνε, ὅτι ἐπὶ τέλους σύ τε καὶ ὁ ἐναντίος θὰ ἔχετε νὰ παραπονῆσθε ὅτι ἐπάθατε ἐν τῷ βαλαντίῳ ἀνακούφισιν·—τὴν μόνην ἴσως ἀνακούφισιν ἣν οὐδεὶς ἀγαπᾷ.

Ι. Ισιδωριδης Σκυλισσης.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ Σ*, οὗτινος ἡ ὀκνηρία θὰ μείνῃ παροιμιώδης, εὑρίσκεται ἀκόμη εἰς τὴν κλίνην, ἐνῷ ὁ ἥλιος μεσουρανεῖ.

— Τί κάμνεις, ἀδελφὲ, αὐτοῦ; ἀκόμη κοιμᾶσαι; λέγει εἰσερχόμενος εἰς τὸ δωμάτιόν του εἷς φίλος του.

— Ξεκουράζομαι, καϋμένε. Ἐκοιμήθηκα

δέκα ὥρας κατὰ σειράν· δὲν πρέπει λοιπὸν ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ νὰ ξεκουρασθῶ ὀλίγον; !

*
* *

Ἡμέραν τινὰ ὁ Σέριδαν εἰσέρχεται εἰς κουρεῖον ἵνα παραγγείλῃ μίαν φενάκην. Ὁ κομμωτής, ἄνθρωπος ἐλευθέριος καὶ θέλων νὰ τιμήσῃ τὸν ποιητὴν, τὸν προσκαλεῖ εἰς τὸ ὄπισθεν τοῦ ἐργαστηρίου του, ἵνα τῷ προσφέρῃ ἀναψυκτικόν τι. Ἐνταῦθα δὲ ἐδείχθη τόσον φιλόφρων καὶ περιποιητικὸς, ὥστε ὁ ποιητὴς συνεκινήθη. Ὅταν ἐσηκώθησαν τῆς τραπέζης καὶ ἔμελλον νὰ χωρισθῶσιν,ὁ Σέριδαν στρεφόμενος πρὸς τὸν κομμωτὴν, τῷ λέγει·

— Νὰ σοῦ εἰπῶ, ἐσκέφθην καλλίτερα, καὶ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ μοῦ κατασκευάσῃς τὴν φενάκην.

Ἐκπεπληγμένος καὶ τεθλιμμένος ὁ ἄλλος ἀναφωνεῖ:

— Δυστυχία μου! εἰς τί σᾶς δυσηρέστησα, κύριε Σέριδαν;

— Ξεύρεις; λέγει ὁ ποιητής· μοῦ φαίνεσαι τίμιος ἄνθρωπος καὶ ἐπαναλαμβάνω ὅτι δὲν ἐπιθυμῶ νὰ μοῦ κατασκευάσῃς τὴν περρούκαν μου, διότι δὲν εἶχα σκοπὸν νὰ τὴν πληρώσω. Θὰ ὑπάγω εἰς κανένα ἄλλον!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὁ στρατιώτης ἐν εἰρήνῃ εἶνε ὅ,τι ἡ θερμάστρα κατὰ τὸ θέρος: Οὐδεὶς βεβαίως συνετὸς ἄνθρωπος θὰ φαντασθῇ ποτε νὰ κρημνίσῃ τὴν θερμάστραν του, διότι ὁ ἡμεροδείκτης του σημειόνει Ἰούνιον μῆνα.

—

Μὴ ἀναβάλῃς ποτὲ τὰς δωρεάς σου μέχρι τῆς στιγμῆς τοῦ θανάτου· διότι, ἀκριβῶς εἰπεῖν, ὁ θνήσκων δωρεῖται ἀγαθὰ οὐχὶ ἰδικά του πλέον, ἀλλ' εἰς ἄλλους ἀνήκοντα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπογραφὴν ὁ πληθυσμὸς τοῦ Μεξικοῦ εἶνε 10,001,884, ὧν 4,826,442 τοῦ ἄρρενος καὶ 5,175,442 τοῦ θήλεος φύλου.

Ἐν Μεξικῷ ὑπάρχουσιν 1,882,522 κάτοικοι εἰς τὴν καυκασίαν ἀνήκοντες φυλήν, 3,765,044 εἰς τὴν ἰθαγενῆ ἀμερικανικὴν καὶ 4,254,318 μιγάδες.

Κατ' ἀκριβεῖς σημειώσεις ἐν ἔτει 1883 ἐναυάγησαν ἱστιοφόρα μὲν πλοῖα 2011, ἀτμόπλοια δὲ 626. Ἐκ τούτων 1040 ἱστιοφόρα καὶ 431 ἀτμόπλοια ἀνῆκον εἰς Ἄγγλους. Ἐκ τῶν ναυαγίων τούτων ἀπωλέσθησαν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 4,200 ἄνθρωποι.

Ἡ *Βελγικὴ Ἀνεξαρτησία* ἀφηγεῖται ἀστεῖον ἀνέκδοτον περὶ τοῦ Γλάδστωνος, συμβὰν πρό τινος ἐν τοῖς πέριξ τῆς ἀγροτικῆς αὐτοῦ κατοικίας, ἐν Χαβάρδεν. Ἡ ἐκεῖ ἀστυνομία, ὑποπτεύουσα πανταχοῦ συνωμότας καὶ δολοφόνους, συνέλαβεν ἐργάτην τινὰ, ὅστις ἤρχετο εἰς τὴν ἔπαυλιν τοῦ πρωθυπουργοῦ μὲ ἦθος σφόδρα τεταραγμένον καὶ τρόπους παρέχοντας πολλὰς ὑπονοίας. Ὑποβληθεὶς εἰς αὐστηρὰν ἀνάκρισιν ὁ ἄνθρωπος οὗτος,—ἐργάτης ἐκ Βιρμιγκάμης — ἐδικαίωσε τὰς φρικτοτάτας ὑπονοίας τῆς ἀστυνομίας εὑρεθεὶς κάτοχος ἰσχυροῦ πελέκεως, ὃν ἔκρυπτεν ὑπὸ τὸ ἐπανωφόριόν του. Εἰς μάτην διεμαρτύρετο ὅτι ἐξ ἄκρου θαυμασμοῦ πρὸς τὸν κ. Γλάδστωνα εἶχεν ἐπίτηδες κατασκευάσει τὸν πέλεκυν ἵνα τὸν προσφέρῃ δῶρον εἰς τὸν δενδροτόμον πρωθυπουργόν, ἡ ἀστυνομία οὐδὲν ἤθελε νὰ πιστεύσῃ. Τελευταῖον μὴ γινώσκουσα τί νὰ ἀποφασίσῃ, ἀπέστειλε πράκτορα αὐτῆς εἰς τὸν κ.Γλάδστωνα ἵνα τῷ διηγηθῇ τὸ γεγονός. Ὁ πρωθυπουργὸς διέταξε τότε νὰ προσαγάγωσιν αὐτῷ τὸν ἔνοχον, ὅστις ἐπεβεβαίωσε τὴν πρώτην του ὁμολογίαν καὶ προσήνεγκεν αὐτῷ τὸν πέλεκυν μετ' ἐνδείξεων ἄκρου σεβασμοῦ. Ὁ δὲ Γλάδστων ἐδέχθη αὐτὸν γελῶν, ἔσφιξεν εἰλικρινῶς τὴν χεῖρα τοῦ ἐκ Βιρμιγκάμης ἐργάτου, καὶ παρεκάλεσε τὴν ἀστυνομίαν ἵνα τοῦ λοιποῦ μετριάσῃ ὀλίγον τὸν ζῆλόν της.

Καί τοι ὁσημέραι δεινότερος καθίσταται ὁ περὶ ὑπάρξεως ἀγὼν τῶν ἀνθρώπων, φαίνεται ἐν τούτοις ὅτι ἡ θνησιμότης παρ' αὐτοῖς βαίνει ἐλαττουμένη. Τοῦτο ἀπέδειξε σοφός τις ἐπιστήμων διὰ τοῦ ἑπομένου ὑπολογισμοῦ: Ὁ κ. Burdeau,διαιρέσας τὸν αἰῶνα ἡμῶν εἰς περιόδους πενταετεῖς, εὑρίσκει ὅτι ἐν ἀρχῇ μὲν τοῦ αἰῶνος ἀπέθνησκον κατὰ μέσον ὅρον 264 πρόσωπα ἐπὶ 10,000 κατοίκων, ἐνῷ κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη ἀποθνήσκουσι μόνον 223 πρόσωπα.

Ἐὰν δ' ὁ αἰὼν διαιρεθῇ εἰς περιόδους εἰκοσαετεῖς, εὑρίσκομεν ὅτι ἀπὸ τοῦ 1800—1820 ἀπέθνησκον κατὰ μέσον ὅρον 260 ἄνθρωποι ἐπὶ 10,000 κατοίκων· ἀπὸ τοῦ 1820—1840 ἀπέθνησκον 250· ἀπὸ τοῦ 1840—1860 ἀπέθνησκον 237, καὶ ἀπὸ τοῦ 1860—1880 μόνον 234.

Περίεργον στοίχημα συνῆψεν Ἄγγλος τις

Digitized by Google

πρὸς ἄλλον συμπατριώτην του. Συνίστατο δὲ τὸ στοίχημα εἰς τοῦτο, ὅτι ὁ προτείνας ἀνελάμβανε νὰ ἐκτελέσῃ πορείαν χιλίων βημάτων πρὶν ἢ ὁ ἄλλος κατορθώσῃ νὰ φάγῃ μικρὸν ψωμίον 10 λεπτῶν. Τοῦ στοιχήματος ἆθλον ἐτέθησαν 1000 φράγκα. Καθ' ἣν λοιπὸν στιγμὴν ὁ εἷς ἤρχιζε τὴν πορείαν, ἤρχιζε καὶ ὁ ἄλλος νὰ τρώγῃ τὸν ἀρτίσκον. Ἀλλ' εἴτε ἡ συγκίνησις συνέσφιξε τὸν λάρυγγά του—ὡς ἐνίοτε συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς ἀοιδοὺς—εἴτε ἐξ ἄλλης αἰτίας, μόλις κατώρθωσε νὰ καταπίῃ τρεῖς φοράς, ἐνῷ ὁ ἄλλος συνεπλήρου τὴν πορείαν τῶν χιλίων βημάτων

***

Περὶ τοῦ ἁλιευτικοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῶν ἐκ τῆς ἁλιείας προσόδων τῶν διαφόρων ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης εὑρίσκομεν τὰς ἑπομένας πληροφορίας ἐν γαλλικῇ ἐφημερίδι. Πρώτη ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ φαίνεται ἡ Ἀγγλία, ἔχουσα 120,000 ἁλιεῖς καὶ ἀπολαμβάνουσα ἐτησίως ἐκ τῆς ἁλιείας 11,000,000 λιρῶν στερλινῶν (275 ἑκατομ. φράγκων). Πρώτιστον δὲ ἁλιευτικὸν προϊὸν αὐτῆς εἶνε ἡ *ἀρέγκα*, ὁ ἰχθὺς τοῦ πένητος ἐν Ἀγγλίᾳ. Μετ' αὐτὴν ἔρχεται ἡ Γαλλία ἀριθμοῦσα 83,845 ἁλιεῖς καὶ ἀπολαμβάνουσα 93 ἑκατομμύρια φράγκων. Οἱ Ὀλλανδοὶ ἁλιεύουσιν ἐτησίως 200,000,000 ἀρεγκῶν, ἃς διατηροῦσιν ἐν βαρελίοις, καὶ 50,000,000 ἃς πωλοῦσι νωπάς. Ἡ Ἰταλία εἰσπράττει ἐκ τῆς ἁλιείας 40,000,000 φράγκων, ἔχει δ' ἁλιεῖς 60,000· ἡ δὲ Ἰσπανία ἐξάγει ἁλιευτικὰ προϊόντα 2 μόνον ἑκατομμυρίων φράγκων.

Πάσας ὅμως τῆς Εὐρώπης τὰς χώρας ὑπερτεροῦσι καὶ ἐν τῇ βιομηχανίᾳ ταύτῃ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς κατά τε τὴν τελειότητα τῶν ἁλιευτικῶν ὀργάνων, τὸ μέγεθος τῶν πλοίων καὶ τὸν πλοῦτον τῶν ἰχθύων, ὧν 1500 εἴδη εὑρίσκονται εἰς τὰς θαλάσσας τῆς χώρας. Τῆς σπουδαιότητος δὲ τῆς ἁλιείας ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις μαρτύριον ἀσφαλὲς εἶνε ὅτι τὰ ἐξ αὐτῆς εἰσπραχθέντα κατὰ τὸ 1881 ἀνῆλθον εἰς τὸ μέγιστον ποσὸν 20,000,000 λιρῶν στερλινῶν, ἤτοι 500,000,000 φράγκων.

***

Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας φημίζονται ὡς οἱ ἐπιδεξιώτατοι ἱππεῖς μεταξὺ τῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης, ἀλλ' ὁ Τσάρος δὲν εὐδοκιμεῖ ὁμοίως καὶ εἰς τὴν σκοποβολὴν καὶ τὴν ξιφομαχίαν.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας Ἀλφόνσος θεωρεῖται ὡς πρώτης δυνάμεως ξιφομάχος, ὁ δὲ τῆς Αὐστρίας αὐτοκράτωρ εἶνε, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βίκτορος Ἐμμανουήλ, ὁ δεξιώτερος σκοπευτής. Σκοπευτὴς ἄριστος θεωρεῖται καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Σερβίας Μιλάνος, ὡς ξιφομάχοι δ' ἐπιδέξιοι φημίζονται καὶ ὁ πρίγκηψ διάδοχος τῆς Γερμανίας, ὁ μέγας δοὺξ τοῦ Σαξοκοβούργου, ὁ ἀρχιδοὺξ τῆς Αὐστρίας Ῥοδόλφος, καὶ ὁ μέγας δοὺξ Βλαδίμηρος.

***

Κατά τινα ἐπιθεώρησιν δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τῆς ἐν Βέρνῃ ἐκδιδομένης διεθνοῦς ταχυδρομικῆς ἐφημερίδος περὶ τῆς λειτουργίας τῆς διεθνοῦς ταχυδρομικῆς ἑνώσεως, αὕτη περιλαμβάνει νῦν 46 κράτη ἔχοντα πληθυσμὸν 801,029,000. Πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ πληθυσμοῦ τούτου εἰσὶν ἐν ἐνεργείᾳ 114,314 ταχυδρομικὰ γραφεῖα καὶ 387,695 ὑπάλληλοι· κιβώτια δὲ ταχυδρομικὰ ὑπάρχουσιν 243,457. Διὰ τῶν ταχυδρομικῶν τούτων γραφείων ἐκυκλοφόρησαν 9,812 ἑκατομμύρια ἀντικειμένων, ἤτοι 4,756 ἑκατομμύρια ἐπιστολῶν, 838 ἑκατομμύρια δελταρίων, 1,454 ἑκατομμύρια ἐντύπων 78 ἑκατομμύρια ἐμπορικῶν δειγμάτων, 2,394 ἑκατομμύρια φύλλων ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν, 10 ἑκατομμύρια ταχυδρομικῶν ἐνταλμάτων συναπαρτιζόντων τὸ ποσὸν 885 ἑκατομμυρίων φράγκων, 15 ἑκατομμύρια ὀνομαστικαὶ ἐπιταγαὶ ἀξίας 198 ἑκατομμυρίων φράγκων, 37 ἑκατομμύρια ἐπιστολῶν περιεχουσῶν ἀξίας 37,392 ἑκατομμύρια φράγκων, 112 ἑκατομμύρια ταχυδρομικαὶ δηλώσεις εἰς πληρωμὴν 7,442 ἑκατομμυρίων φράγκων, 27 ἑκατομμύρια δεμάτων ἐχόντων ἀξίαν 9,492 ἑκατομμύρια φράγκων καὶ 91 ἑκατομμύρια δεμάτων ἄνευ ἀξίας. Ὑπὸ τὴν οἰκονομικὴν ἔποψιν ἡ ταχυδρομικὴ ὑπηρεσία τῆς διεθνοῦς ἑνώσεως παρουσιάζει τὰ ἑπόμενα ἐξαγόμενα: Εἰσεπράχθησαν φράγκα 999,422,207, ἐδαπανήθησαν δὲ 871,458,892 φράγκα, ἤτοι ἔμεινε περίσσευμα 127,963,316 φράγκα.

***

Ἐν αὐστριακῇ ἐφημερίδι ἐδημοσιεύθη περίεργος σύγκρισις τοῦ Σαραγέβου πρὸ τῆς αὐστριακῆς κατοχῆς καὶ μετ' αὐτήν. Ἐν διαστήματι πέντε ἐτῶν ἡ πρωτεύουσα τῆς Βοσνίας μετέβαλεν ὅλως ὄψιν καὶ ἀπὸ ἀνατολικῆς ἐγένετο ἡμιευρωπαϊκὴ πόλις. Καθ' ἑκάστην ἀνεγείρονται νέα κτίρια καὶ ἱδρύονται νέα ἐργαστήρια, ὁ δὲ πληθυσμὸς αὐξάνει διὰ τῆς προσελεύσεως ὑπαλλήλων, ἐμπόρων, ἐργατῶν. Ὁδοί τινες ἐρρυμοτομήθησαν, δὲν περιφέρονται δὲ πλέον ἐν αὐταῖς ἀγέλαι ἀδεσπότων κυνῶν. Ὁ ξένος εὑρίσκει εὐρωπαϊκὰ ξενοδοχεῖα, ζυθοπωλεῖα καὶ καφενεῖα· ἐφ' ὅσον δὲ διαδίδεται ὁ πολιτισμός, οἱ Ὀθωμανοὶ ἀποχωροῦσιν εἰς τὰς ἀποκέντρους συνοικίας τῆς πόλεως. Πολλοὶ τῶν ἰθαγενῶν φέρουσιν ἤδη τὸν εὐρωπαϊκὸν ἱματισμόν, αἱ δὲ γυναῖκές των ἐνδύονται κατὰ τοὺς συρμοὺς τῶν Παρισίων.

ΑΘΗΝΗΣΙ — ΤΥΠΟΙΣ «ΚΟΡΙΝΝΗΣ» ΠΛΑΤΕΙΑ ΟΜΟΝΟΙΑΣ.

Digitized by Google

'Αριθ. 425—Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι, φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ 20—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι—Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. 19 Φεβρουαρίου 1884

ΑΙ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ

[Μυθιστορία τῆς κυρίας Ouida (Louise de la Ramée) Μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου]

Συνέχεια ἴδε σελ. 103.

—

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν Λαίδην Σάρτερυς.

Διατί δὲν ἔρχεσαι εἰς τὸ Δρούμδρες; Εἶνε ὅλοι κατηγανακτημένοι. Δὲν θὰ σὲ ἴδω διόλου, ἀφοῦ θὰ μείνω μόνον ἐδῶ δεκαπέντε ἡμέρας.

Ἡ Λαίδη Σάρτερυς πρὸς τὸν Κ. Χόλλυς.

Ἐν Γλένλοχρῃ.

Λυποῦμαι εἰλικρινῶς, ἀγαπητέ μου Ἐρρῖκε, ὅτι δὲν θὰ σὲ ἴδω, ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ ν' ἀποφασίσω νὰ ἔλθω εἰς τὸ Δρούμδρης. Ὅταν ὑπεσχέθην νὰ ἔλθω, δὲν ὑπέθετον ὅτι ὁ ταλαίπωρος αὐτὸς Κίγξλυν θὰ ἔστηνε τὴν σκηνήν του αὐτοῦ πλησίον. Ἐνόμιζα, τοὐναντίον, ὅτι θὰ ἀνεχώρει νὰ κυνηγήσῃ ἐλέφαντας εἴτε εἰς τὴν Ἀφρικὴν εἴτε εἰς τὰς Ἰνδίας. Δὲν θὰ ἐτόλμων νὰ ἐξέλθω τοῦ κήπου, ἀπὸ φόβον νὰ τὸν συναντήσω. Μοῦ εἶνε ἀνυπόφορος· ἠξεύρω, ὡς ἠξεύρεις, ὅτι εἶνε κάλλιστος νέος, ἀμέμπτου διαγωγῆς ἐκτὸς τῶν Παρισίων, ὅπου τὰ ἔθιμα ἐπιτρέπουσιν εἰς τὴν ἀγγλικὴν ἀρετὴν νὰ τὸ ρίπτῃ ὀλίγον ἔξω. Οὐχ ἧττον οὐδέποτε θὰ συναινέσω νὰ τὸν νυμφευθῶ, ἔστω καὶ διὰ νὰ γείνω μία τῶν δώδεκα δουκισσῶν τοῦ Ἡνωμένου βασιλείου τῆς Μεγάλης Βρεττανίας καὶ Ἰρλανδίας, πρᾶγμα ἐν τούτοις τὸ ὁποῖον ὅλοι οἱ φίλοι μου κηρύττουν ὁμοφώνως ὡς τὸ μόνον ἄξιον τῆς ζωῆς. Ἀρκοῦμαι εἰς τὴν τύχην μου. Ἔχω ἀληθῶς σχέδιον νὰ ὑπάγω προσεχῶς εἰς μερικὰς ἐπισκέψεις, ἀλλ' ὄχι ἀμέσως. Ἡ Ἑρμιόνη εἶνε ἐδῶ. Φαίνεται κατενθουσιασμένη μ' ἕνα τῶν γειτόνων μου, τὸν Ἰωάννην Ἔρβερτ, Βάρδελ, ὅστις ἐπέστρεψε πρὸ μικροῦ ἀπὸ μακρυνά, πολὺ μακρυνὰ ταξείδια εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἂν ἀρέσκωνται ἀμοιβαίως, κανεὶς δὲν θὰ ἐπικρίνῃ τὴν ἕνωσίν των, διότι, μολονότι εἶνε ἁπλοῦς βαρωνέτος, ἡ οἰκογένεια Βάρδελ ἔχει ἀρχαιότητα πολλῶν αἰώνων.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν Λαίδην Σάρτερυς.

Τί θὰ εἰπῇ αὐτό; Ἡ Ἑρμιόνη καὶ ὁ Ἰωάννης Ἔρβερτ; Σὺ καὶ ὁ ἄλλος; ὡραῖον τετράγωνον! Ὡς παρατηρεῖς πολὺ ὀρθῶς, οὐδεὶς θὰ ἔχῃ νὰ εἴπῃ τὸ παραμικρὸν διὰ τὸν Ἔρβερτ.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν ἐπίκληρον χήραν Καίρνουραθ.

Ἀγαπητὴ θεία, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς ἐρωτήσω ἂν δὲν σᾶς εἶνε δυνατὸν νὰ πείσητε τὴν Ἐσμέαν, μολονότι δὲν θέλει ν' ἀκούσῃ τὸ Δρούμδρης— νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς ὑποχρεώσεις της καὶ πρὸς ἄλλους φίλους; Ἡ διαγωγή της ἀρχίζει νὰ φαίνεται πολὺ παράδοξος. Ἂν κατ' οὐδένα τρόπον ἐννοεῖ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ Milton, τότε στείλατε σεῖς προσκλήσεις. Προσπαθήσατε, πρὸς θεοῦ, νὰ φέρετε ἀντιπερισπασμόν τινα εἰς τὴν σημερινὴν τῶν πραγμάτων κατάστασιν, ἐκ παντὸς τρόπου. Θὰ ἠρχόμην μόνος, ἂν δὲν ἤμην ὑποχρεωμένος νὰ εὑρεθῶ εἰς Ῥώμην ἐντὸς ἑξήκοντα ὡρῶν.

Ἡ ἐπίκληρος χήρα Καίρνουραθ πρὸς τὸν κ. Χόλλυς.

Οὐδεὶς αἰσθάνεται περισσοτέραν ἐμοῦ ἀγανάκτησιν διὰ τὰς ἀξιοθρηνήτους ἀνοησίας—ἠδυνάμην νὰ τὰς ὀνομάσω καὶ πολὺ σκληρότερον—τῆς ἐγγονῆς μου Λαίδης Σάρτερυς, ἀλλ' οὐδὲν δύναμαι νὰ πράξω. Εἶνε ἐντελῶς ἀνεξάρτητος, καὶ ἠξεύρετε πρὸ πολλοῦ ποία εἶνε ἡ ἰσχυρογνωμοσύνη της. Οὔτε εἰς τὸ Κάους θὰ ὑπάγῃ, οὔτε θὰ ἐπισκεφθῇ κανένα τῶν φίλων της. Ἔχω λόγους νὰ πιστεύω ὅτι ἂν μείνῃ εἰς Milton, θὰ μείνῃ διότι ἐξασκεῖ ἐπ' αὐτῆς οἰκτρὸν θέλγητρον ἡ συναναστροφὴ τοῦ ἰταλοῦ καλλιτέχνου, τὸν ὁποῖον ἐκρίνατε κατάλληλον νὰ στείλετε ἐδῶ. Δὲν ἔχω, ἐννοεῖται, νὰ τὴν μεμφθῶ διὰ σοβαράν τινα ἀφροσύνην. Σέβεται ἀρκετὰ τὴν παρουσίαν μου, καὶ δὲν θὰ μὲ καταστήσῃ, βεβαίως, μάρτυν τοιούτων ἀσχημιῶν. Συμβαίνουν ὅμως πράγματα ἔκρυθμα, καὶ ἡ μεταξὺ αὐτῶν οἰκειότης ἀρχίζει νὰ μοὶ φαίνεται ἐπιλήψιμος· τὸν παρακαλεῖ τόρα νὰ γευματίζῃ μαζύ μας! Αὐτὸς ἔχει τόσον νοῦν καὶ τόσον αἴσθημα εὐπρεπείας, ὥστε ν' ἀρνῆται· ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ ἠμπορεῖτε νὰ κρίνετε ποῦ εὑρισκόμεθα. Τῆς διδάσκει ἰταλικὰ καὶ φιλικήν· γνωρίζετε δὲ τίνων ἄλλων πραγμάτων εἶνε συνήθως αὐτὰ τὰ πράγματα πρόδρομοι. Δὲν σᾶς ἦτο βεβαίως δυνατὸν νὰ προΐδετε, ὅτι ἡ Ἐσμέα ἤθελε τόσον λησμονηθῇ, ὥστε νὰ δείξῃ συμπά-

Digitized by Google

θειαν πρὸς ἕνα νέον, τὸν ὁποῖον ἐστείλατε διὰ νὰ ζωγραφήσῃ τὴν αἴθουσάν της· ἀλλ' οὐχ ἧττον εἶνε πάντοτε λυπηρὸν ὅτι δὲν ἐπροτιμήσατε ἄνθρωπον ὡρίμου ἡλικίας καὶ ὄψεως ὀλιγώτερον θελκτικῆς. Ἡ κατάστασις αὐτὴ μὲ ταράττει καὶ μὲ σκανδαλίζει ὅσον δὲν δύναμαι νὰ σᾶς ἐκφράσω. Δὲν ἠξεύρω κατὰ γράμμα τί νὰ κάμω. Ἐξ ἀρχῆς εἶχον τὸ προαίσθημα, ὅτι ἡ παράδοξος αὐτὴ ἰδέα τοῦ νὰ καλέσῃ ἰταλὸν διὰ νὰ ζωγραφήσῃ τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ, θὰ ἐπέφερε περιπλοκὴν δυσάρεστον. Ἂν τὴν ἐργασίαν αὐτὴν ἐπεφορτίζοντο καλοὶ κοσμηματογράφοι, θὰ τὴν ἐξετέλουν χωρὶς ἡ Ἐσμέα νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν αἴθουσαν πρὶν τελειώσῃ. Βεβαιωθῆτε ὅτι μετεχειρίσθην ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα διὰ νὰ τῆς καταδείξω, πόσον ἐπιζήμιοι δι' αὐτὴν ἠδύναντο νὰ καταντήσωσιν αἱ οἰκειότητές της πρὸς ξένον ἄνθρωπον, τοῦ ὁποίου οὐδὲν ἄλλο ἐκ τοῦ παρελθόντος γνωρίζετε, ἢ μόνον ὅτι ἐζωγράφησε μικράν τινα πτωχὴν καὶ χωρικὴν ἐκκλησίαν. Ἀναγκάζομαι δὲ νὰ σοῦ ὁμολογήσω ὅτι οὐδεὶς ἐκ τῶν λόγων μου τῆς ἔκαμεν ἐντύπωσιν. Κατ' ἀρχὰς ἐγέλασε, καὶ μ' εἶπεν ὅτι δὲν ἔβλεπε τί ἄτοπον εἶχε τὸ νὰ μάθῃ ἰταλικά. Ἔπειτα, κουρασθεῖσα φαίνεται νὰ μ' ἀκούῃ ἐπαναλαμβάνουσαν τὰ ἴδια, μοῦ εἶπε καθαρά, ὅτι τὸ Milton-Ernest εἶνε ἰδική της ἰδιοκτησία, καὶ ὁ πύργος τοῦ Staines ἰδική μου, ὡς νὰ ἔλεγεν ὅτι καλὰ θὰ ἔκαμνον νὰ ἐπιστρέψω ἐκεῖ. Δὲν ἠμπορεῖτε, καὶ σεῖς καὶ ὁ Λόρδος Λανδοῦδνος νὰ παρεμβῆτε ὡς παρεπίτροποι;

Γ. Γ. Ἀδύνατον εἶνε νὰ γείνῃ σκέψις περὶ προσκλήσεως ἀνθρώπων, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ Ἐσμέα δὲν θ' ἀπέτεινε κἂν τὸν λόγον· διότι μὴν ἀμφιβάλετε ὅτι δὲν θὰ τοὺς ὁμιλήσῃ, ἂν προσκληθῶσι χωρὶς τὴν συγκατάθεσίν της.

Ὁ Κ. Χόλλυς πρὸς τὴν ἐπίκληρον χήραν Καίρνουραθ.

Ἀγαπητή μου θεία, ἔπταισα, τ' ὁμολογῶ, καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ συγχωρήσω τὸν ἑαυτόν μου διὰ τὴν ἀνοησίαν μου. Ἀλλ' ἀφοῦ ἡ Ἐσμέα οὐδέποτε ἕως τόρα ἔμεινεν εἰς Milton πλέον τῶν τριῶν μηνῶν τοῦ ἔτους, πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ προΐδω ὅτι τὰ πράγματα θὰ ἐλάμβανον τοιαύτην τροπήν; Φοβοῦμαι ὅτι καὶ ὁ Λανδοῦδνος καὶ ἐγὼ δὲν ἔχομεν ἄλλην ἐξουσίαν εἰμὴ ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν κτημάτων της. Δὲν θὰ ἠδυνάμεθα βεβαίως νὰ τὴν ἐμποδίσωμεν νὰ καλέσῃ εἰς γεῦμα ἕνα ζωγράφον, ἀφοῦ καὶ οἱ δύο μας δὲν διστάζομεν νὰ καλῶμεν ζωγράφους εἰς τὴν τράπεζάν μας. Σεῖς ἐκλαμβάνετε τοὺς ζωγράφους ὡς σκουπιστὰς τῶν δρόμων· ἀλλ' αἱ ἰδέαι αὐταὶ εἶνε ἀπηρχαιωμέναι πλέον σήμερον· τὸ κατ' ἐμέ, δὲν μὲ πειράζει διόλου τὸ νὰ τὸν καλῇ εἰς γεῦμα· τερατῶδες νομίζω τὸ νὰ κλώθῃ μαζύ του. Εἶνε δὲ τὸ πρᾶγμα ἰδίως λυπηρὸν διὰ τὸν πτωχὸν αὐτὸν νέον, ὅστις βεβαίως ἐκ τούτου θὰ ὑποφέρῃ. Ὅταν βαρυνθῇ ν' ἀναγινώσκῃ τὸν Τάσσον ἢ νὰ παίζῃ μανδολῖνον, θὰ λησμονήσῃ βεβαίως ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν καὶ τὴν ὕπαρξιν αὐτὴν τοῦ καθηγητοῦ της, καὶ θὰ νομίσῃ ὅτι μεγάλη του εὐτυχία θὰ εἶνε νὰ λάβῃ πεντακοσίας λίρας διὰ τοὺς κόπους του. Νομίζω οὐχ ἧττον ὅτι δὲν θὰ εἴχετε πολὺ δίκαιον ἐκλαμβάνουσα ἐπὶ τὸ τραγικώτερον ὅλην αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. Λυποῦμαι εἰλικρινῶς, σᾶς ὁμολογῶ, ὅτι ἐπάτησα ποτὲ εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ Ῥέντσου, τὸ ὁποῖον ἄλλως δὲν ἦτο καὶ πολὺ εὔκολον νὰ εὑρεθῇ, διότι πρέπει ν' ἀναβῇ τις ἑκατὸν ἐνενήκοντα πέντε βαθμίδας κλίμακος ἀνηφορικῆς ὡς πλοίου ἀναβάθρα καὶ σκοτεινῆς ὡς κλίβανος.

Ἡ ἐπίκληρος χήρα πρὸς τὸν Κ. Χόλλυς.

Γνωρίζω κάλλιστα, ἀγαπητέ μου Ἐρρῖκε, ὅτι ὁ κόσμος σας ὁ ἐλαφρὸς νομίζει περιττὴν πᾶσαν κοινωνικὴν διάκρισιν καὶ ὀνομάζει σχολαστικότητα πᾶσαν σοβαρὰν σκέψιν. Ἐν τούτοις, ἂν ὁ λόρδος Λανδοῦδνος καλεῖ ζωγράφους εἰς τὸ γεῦμα, δὲν θὰ ἐπέτρεπε βέβαια εἰς τὰς θυγατέρας του νὰ τοὺς νυμφευθῶσι. Νομίζω δὲ ἀναγκαῖον νὰ σᾶς εἴπω, ὅτι δὲν μὲ φαίνεται διόλου ἀδύνατον νὰ νυμφευθῇ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ἡ ἐγγονή μου, πείσμων καὶ ἀνόητος ὡς εἶνε. Θὰ ἦτο καιρός, νομίζω, νὰ συγκληθῇ οἰκογενειακὸν συμβούλιον.

Ὁ Κ. Χόλλυς πρὸς τὴν ἐπίκληρον χήραν Καίρνουραθ.

Δὲν ἔχομεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν οἰκογενειακὰ συμβούλια· τί νὰ κάμωμεν, Θεέ μου!

Ἡ ἐπίκληρος χήρα πρὸς τὸν Κ. Χόλλυς.

Δὲν ἠμπορεῖτε νὰ κατορθώσετε νὰ τὸν ἀπαιτήσῃ ἡ κυβέρνησίς του; Εἰς τί ἄλλο χρησιμεύουσιν αἱ περὶ ἐκδόσεως συμβάσεις;

Ὁ Κ. Χόλλυς πρὸς τὴν ἐπίκληρον χήραν.

Ἂν δὲν ἔπραξεν ἄλλο ἔγκλημα, ἐπὶ τίνι λόγῳ νὰ ζητηθῇ ἡ ἔκδοσίς του; Ὁ νοῦς μου ἐσταμάτησεν. Γράφω εἰς τὸν Λανδοῦδνον. Εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ τρέξῃ εἰς Milton.

Ἡ ἐπίκληρος χήρα πρὸς τὸν Κ. Χόλλυς.

Μὲ πολλήν μου χαρὰν θὰ ἴδω τὸν λόρδον Λανδοῦδνον, καὶ πιστεύω ὅτι ἡ Λαίδη Σάρτερυς δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ στρέψῃ τὰ νῶτα πρὸς τὸν ἐπίτροπόν της. Ἀλλὰ μὴ λησμονεῖτε, σᾶς παρακαλῶ, ὅτι δὲν μᾶς ἔστειλεν αὐτὸς αὐτὸν τὸν κύριον.

Ὁ Λόρδος Λανδοῦδνος πρὸς τὸν Κ. Χόλλυς.

Ἐν Milton Ernest.

Φίλτατέ μοι Ἐρρῖκε, ἦλθον ἐδῶ ὑπὸ εὔλογόν τινα πρόφασιν, ὡς ἐπεθύμεις. Μὰ τὴν ζωήν μου, δὲν βλέπω τί ἠμπορῶ νὰ κάμω. Ἡ γνώμη μου εἶνε, ὅτι ὁ φόβος ἐμώρανε τὴν Τάβην. Ἂν ἡ Ἐσμέα ἐρωτεύεται τὸν φίλον σου, κρύπτεται θαυμάσια. Ὁ νέος αὐτὸς μ' ἀρέσει

Digitized by Google

πολύ. Εἶνε καλῶς ἀνατεθραμμένος ἄνθρωπος καὶ καλλιτέχνης διακεκριμένος. Φαίνεται ὅτι τῆς δίδει μαθήματα ᾠδικῆς καὶ μανδολίνου, πάντοτε κατὰ τὴν ὥραν τοῦ τείου, εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ. Ἕως εἰς τὰς πέντε τὸν ἀφίνει ἥσυχον. Ἡ Λαίδη Καίρνουραθ εἶνε ἔξω φρενῶν· τῆς εἶπον, ὅτι κατὰ τὴν γνώμην μου τὸ καλλίτερον θὰ ἦτο ν' ἀφήσωμεν τὴν Ἐσμέαν μόνην. Δὲν εἶνε πλέον παιδίον, καὶ ἐκτὸς τούτου, δὲν μ' ἀρέσκει νὰ τολμᾷ τις νὰ λέγῃ εἰς γυναῖκα ὅ,τι δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπῃ εἰς ἕνα ἄνδρα χωρὶς νὰ ἐκτεθῇ εἰς ῥαβδισμούς. Ἡ Ἐσμέα δὲν εἶνε γυνὴ νὰ κινδυνεύσῃ τὴν ἀξιοπρέπειάν της· εἶνε δὲ μᾶλλον τοῦ χαρακτῆρός της νὰ διασκεδάσῃ μὲ τὸν νέον αὐτόν, ἐφ' ὅσον ἔχει τὸ γόητρον τοῦ κενοφανοῦς, ἔπειτα νὰ τοῦ στείλῃ μίαν χρηματικὴν ἐπιταγήν, καὶ νὰ μὴ τὸν συλλογισθῇ πλέον. Εἶνε ὑπερήφανος ὡς οὐδείς· τὴν νομίζω δὲ ἀνίκανον νὰ πράξῃ τι ἀνάξιόν της. Καλλίτερον βεβαίως θὰ ἦτο νὰ μὴ τὸν κατοικίσουν ἐντὸς τοῦ πύργου· ἠδύνατο νὰ καταλύσῃ εἰς τὸ χωρίον. Ἀλλὰ τέλος πάντων ἀδιάφορον. Ἂν ἡ Ἐσμέα δὲν ἀναχωρήσῃ πρότερον, θὰ μεταβῇ εἰς Κάνναν. Ἐπεθύμουν, ὡς ἐπιθυμεῖς, νὰ τὴν ἴδω νυμφευομένην τὸν ταλαίπωρον Βίκ·ἀλλ' οὐδεμίαν ἔχει ἐλπίδα. Ἡ Τάββη ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ φίλος σου εἶνε τυχοδιώκτης, ῥαδιοῦργος, ὀνειρευόμενος πῶς νὰ γείνῃ γαμβρός. Ὅλα αὐτὰ εἶνε ἀνοησίαι. Εἰς ἐμὲ φαίνεται πολὺ ἔντιμος νέος. Οὐδέποτε δὲ συναινεῖ νὰ ἐξέλθῃ τοῦ ἐργαστηρίου του,ὁσάκις ἐπιζητεῖ τοῦτο ἡ Ἐσμέα. Συνομιλοῦν γαλλιστί· μολονότι δὲ δὲν ἐννοῶ πολὺ καλὰ γαλλικά, μοῦ φαίνεται ὅτι πολὺ συχνὰ φιλονεικοῦν. Ἡ Ἑρμιόνη ἐννοεῖ τί λέγουν, ἀλλὰ δὲν τὰ ἐπαναλαμβάνει, ἡ πονηρά. Ὅπως δήποτε νομίζω, ὅτι πρέπει ν' ἀποφύγωμεν πᾶσαν ἀνάμιξιν. Ἡ Ἐσμέα δὲν ὑποφέρει χαλινόν, ὁμοιάζει τὰς θυγατέρας μου.

Υ. Γ. Ἡ Τάββη ἐπιμένει εἰς τὸν χαλινόν· τί εὐτυχεῖς ἡμέρας θὰ ἔζησε μαζύ της ὁ μακαρίτης Καίρνουραθ! Καὶ πῶς, ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ, θὰ μακαρίζῃ τὸν ἑαυτόν του ὅτι δὲν εἶνε πλέον εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον! Ἀλλοίμονον εἰς αὐτὸν τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν θὰ ὑπάγῃ νὰ τὸν εὕρῃ!!

Ὁ Κ. Χόλλυς πρὸς τὸν Λόρδον Λανδοῦδνον.

Ἀγαπητέ μου,σ' εὐχαριστῶ μυριάκις. Πολὺ ἀνεκούφισες τὸ πνεῦμά μου. Ἡ ἀξιοσέβαστος χήρα προλέγει πάντοτε γενικὴν πυρκαϊάν, ὅταν τρίβῃ κανεὶς ἓν φωσφόρον ἔστω ἂν τὸ τρίβῃ καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάποδην. Ὁ Ῥέντσος εἶνε ἄνθρωπος καλῶς ἀνατεθραμμένος, δὲν ἀμφιβάλλω. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἰταλῶν ἔχουν ἀρχαῖον εὐγενὲς αἷμα εἰς τὰς φλέβας των, καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν εἶνε βέβαιοι περὶ τῆς ἀρχικῆς των καταγωγῆς. Εἶμαι συμφωνότατος, ὅτι πρέπει ν' ἀφήσωμεν πλήρη ἐλευθερίαν εἰς τὴν Ἐσμέαν.—Συγχώρησέ μου αὐτὸ τὸ σεβάσιμον. Ἔχω νὰ γράψω ἔκθεσιν περὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ καννάβεως καὶ ἄλλων ὁμοειδῶν φυτῶν, τὰ ὁποῖα παράγει ὁ τόπος. Εἶνε μᾶλλον προξενικὴ ἐργασία. Οὐδεὶς βεβαίως θὰ τὴν ἀναγνώσῃ ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἐξωτερικῶν· θὰ μείνῃ θαμμένη εἰς τὰ ἀρχεῖα πεντήκοντα ὅλα ἔτη, καὶ κατόπιν θὰ σταλῇ εἰς τὰ ἀρχεῖα χωρὶς ποτὲ ν' ἀναγνωσθῇ.Ἀλλὰ τὸ καθῆκον εἶνε καθῆκον, καὶ ὅταν ἀκόμη τὸ θερμόμετρον δεικνύῃ 45 βαθμοὺς εἰς τὴν σκιάν.Εἶνε εἰκοσιπέντε Αὐγούστου καὶ ὁ δυστυχὴς φίλος σου εἶνε εἰς τὴν Ῥώμην. Ἡ αἰωνία πόλις δὲν ὑπάρχει πλέον. Πάντα ἀφανίζονται. Καταπίπτει εἰς κόνιν ὑπὸ τοὺς τροχοὺς τῶν ἱπποσιδηροδρόμων καὶ ἐνώπιον τῶν παντοειδῶν ἐργολάβων καὶ νεωτεριστῶν τῆς σήμερον. Οὐδὲν πλέον ἱερὸν απομένει εἰς τὸν σημερινὸν αἰῶνα.

Ὁ Λέων Ῥέντσος πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελῖνον Φερράρην.

Ἀκριβέ καὶ ἀγαπητέ μου πάτερ, οἱ φιλικοί σου φόβοι περὶ τῆς ἡσυχίας μου εἶνε τοῦ λοιποῦ περιττοί. Ἡ Λαίδη Σάρτερυς ἀνεχώρησε. Λέγεται δὲ ὅτι δὲν θὰ ἐπανέλθῃ πρὸ τῆς προσεχοῦς ἀνοίξεως. Πρὸ δεκαπέντε περίπου ἡμερῶν, ἦλθεν ἐδῶ εἷς λόρδος, τοῦ ὁποίου δὲν ἐνθυμοῦμαι, ἀλλὰ καὶ ἂν ἐνθυμούμην δὲν θὰ κατώρθονα νὰ γράψω τὸ ὄνομα. Εἶνε εἷς τῶν παρεπιτρόπων της· τόρα ὅμως, ὅτε αὐτὴ εἶνε ἀνῆλιξ,ἡ ἐξουσία τῶν ἐπιτρόπων αὐτῆς περιορίζεται μόνον εἰς τὰ κτήματά της. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἡ ἰδιοκτησία κατέχει πάντοτε τὴν πρώτην θέσιν·τόσον καλὰ τὴν ὑπερασπίζουν καὶ τὴν φυλάττουν οἱ νόμοι διὰ τοὺς ἀπογόνους, ὥστε οὐδεὶς σχεδὸν φαίνεται ὅτι τὴν καρποῦται ἐντελῶς.Δὲν ἰσχυρίζομαι ἐν τούτοις ὅτι οἱ περιορισμοὶ οὗτοι τοῦ δικαιώματος τῆς ἰδιοκτησίας δὲν συντελοῦσι εἰς τὸ ἐθνικὸν μεγαλεῖον. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἡ Λαίδη Σάρτερυς λυπεῖται ὅτι ἀνεχώρησεν. Ἐφαίνετο πολὺ ἐνδιαφερομένη εἰς τὰς μελέτας τὰς ὁποίας τῆς εἶχα ἀρχίσει. Ἐννοεῖ τόρα, τί σημαίνει καλὴ ᾠδικὴ μέθοδος. Οἱ πρώην καθηγηταί της ἐπεθύμουν, ὑποθέτω,πολὺ νὰ φανοῦν ἀρεστοὶ εἰς νεαρὰν Λαίδην ἔχουσαν εἰσόδημα πέντε ἑκατομμυρίων καὶ δὲν ἐτόλμων νὰ τῆς ἐξηγήσωσι, πόσον ἀπαραίτητοι εἶνε ἡ ἀκρίβεια καὶ ἡ ἰσορροπία κατὰ τὴν χρῆσιν τῶν φυσικῶν της δώρων. Προφανῶς ἐλυπήθη αναχωροῦσα. Μοὶ τὸ εἶπεν εἰλικρινέστατα. Ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀναβάλῃ περισσότερον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑποχρεώσεών της. Αἱ δυστυχεῖς αὗται ὑπάρξεις γίνονται θύματα τῶν ὑποσχέσεών των. Ὁ λόρδος μὲ τὸ τόσον παράδοξον ὄνομα δὲν εἶδεν, ὑποθέτω, εὐαρέστως τὴν οἰκειότητα τῆς Λαίδης Σάρτερυς μαζύ μου. Εἶνε ἄνθρωπος πολὺ εὐάρεστος εἰς τὰς σχέσεις

Digitized by Google

του. Ἔχει βλέμμα διορατικὸν καὶ πολλὴν λεπτότητα ὑπὸ ἐπιφάνειαν τραχύτητος καὶ ἀδιαφορίας, αἵτινες ἰδίως χαρακτηρίζουσι τοὺς Ἄγγλους· τὰς μεταχειρίζονται ὡς πρόσχημα, ὑπὸ τὸ ὁποῖον κρύπτουσιν ὅ,τι θέλουσιν.

Δὲν ἠξεύρω, ἂν διὰ πειθοῦς ἢ χλεύης κατώρθωσε τὴν Λαίδην Σάρτερυς νὰ ἐπισπεύσῃ κατὰ ἕνα μῆνα τὰς ἐπισκέψεις, τὰς ὁποίας εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ κάμῃ. Ὁπωσδήποτε, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, ἐπέτυχεν ὅ,τι ἤθελε, καὶ οὕτως ἀνεχώρησεν αὐτὴ πρὸ ὀκτὼ ἡμερῶν μετὰ τῆς μητρός της. Πόσον κενὴ καὶ σιωπηρὰ εἶνε ἡ μεγάλη αὐτὴ κατοικία! Τίποτε δὲν παραβάλλεται μὲ τὴν προνοητικὴν ἀγαθότητα τῆς οἰκοδεσποίνης μου ὡς πρὸς τὰς διαταγὰς τὰς ὁποίας ἔδωκε διὰ νὰ μὲ περιποιηθῶσι. Δύναμαι νὰ ἱππεύω ἢ νὰ ζευγνύω εἰς τὴν ἅμαξαν ὅλους τοὺς ἵππους κατ' ἐκλογήν μου. Παρήγγειλε τοὺς ἀνθρώπους της νὰ μὲ ὑπακούωσι καθ' ὅλα, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον, ὑποθέτω, διόλου δὲν τοὺς εὐχαριστεῖ. Μ' ἐκλαμβάνουσι, φοβοῦμαι, ὡς εἶδός τι κατασκόπου. Μόνη ἐξαίρεσις εἶνε ὁ φίλος μου ὁ κηπουρός. Αὐτὸς μ' ἔχει εἰς μεγάλην ὑπόληψιν, διότι ἀγαπῶ τὰ ἄνθη καὶ κάτι γνωρίζω περὶ αὐτῶν, ὡς ὅλοι γενικῶς οἱ καλλιτέχναι. Εἶμαι λοιπὸν ἐδῶ μόνος, ἐντὸς τοῦ φοβεροῦ τάγματος τῶν ὑπηρετῶν, οἵτινες δὲν κάμνουν ἄλλο, μοῦ φαίνεται, παρὰ νὰ τρώγουν, νὰ χασμῶνται καὶ νὰ ἐνδύωνται. Ἀρχίζω ἐν τούτοις νὰ συνειθίζω αὐτὴν τὴν ζωήν, καὶ ἂν αἱ βροχεραὶ ἡμέραι ἦσαν ὀλιγώτεραι δὲν θὰ εἶχα κανὲν παράπονον· αἱ πεῦκαι, αἱ κέδροι, αἱ δρῦς καὶ αἱ μακραὶ ἐκ φιλλυρῶν δενδροστοιχίαι περιβάλλουσι τοὺς τόπους τούτους δι' ἐπιβλητικοῦ τινος καὶ μεγαλοπρεποῦς χαρακτῆρος. Ὅταν τὸ φῶς δὲν ἦνε ἀρκετὸν ὥστε νὰ ζωγραφίζω, πηγαίνω εἰς τὸν κῆπον· μερικαὶ δορκάδες φαίνονται ὅτι μὲ γνωρίζουσι· μία μάλιστα μὲ πλησιάζει, ὁσάκις μὲ βλέπει, ἀντὶ νὰ φεύγῃ. Τὴν λέγουν πολὺ γραῖαν, ἀλλ' εἶνε χαριτωμένον ζῶον. Φορεῖ ἀκόμη ἐν ἀργυροῦν περιδέραιον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ κόμης, ὅστις τὴν εἶχεν εὐνοουμένην, ἐχάραξε τὸ ὄνομα Νερίνα, ὄνομα τῆς μητρός μου, ἂν ἐνθυμῆσαι. Μ' ἐφάνη διὰ τοῦτο ὅτι ἐπανεύρισκα ἕνα φίλον ἐπὶ τῆς ξένης γῆς. Ἐξ ὅσων ἔμαθον ὁ κόμης αὐτὸς ὠνομάζετο Ἀλουρέδ. Εἶχε πολλάκις ταξειδεύσει εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὅπου τὸν εἵλκυον βεβαίως, ὡς λέγουν, αἱ κοσμοπολιτικαί του ὀρέξεις. Δὲν ἦτο περίφημος ἄνθρωπος, ἂν πιστεύσῃ τις τὰ λεγόμενα καὶ ὅσα μοῦ διηγήθη ὁ ἀρχικηπουρός. Ὁ φίλος μου αὐτὸς ἔχει μίαν ὡραίαν οἰκίαν εἰς τὸ χωρίον καὶ ἕνα ἵππον, μὲ τὸ εἰσόδημά του δὲ θὰ ἦτο πλούσιος ὡς Βενετὸς ἢ Φλωρεντῖνος ἄρχων. Ἡ φλυαρία μου αὐτὴ δὲν θὰ σοῦ προξενήσῃ βεβαίως ἄλλην εὐχαρίστησιν, ἢ μόνον ὅτι θὰ σὲ καταστήσῃ μέτοχον τῆς ζωῆς μου. Τί τὰ θέλεις, σὲ τὸ ἐξομολογοῦμαι, ἡ Λαίδη Σάρτερυς μοῦ λείπει. Καὶ πῶς ἄλλέως ἦτο δυνατὸν νὰ γείνῃ; Μολονότι κατάμονος, δὲν ἠμπορῶ ἐν τούτοις νὰ εἴπω ὅτι πλήττω. Δὲν πλήττω ποτέ, ὁσάκις εἶμ' ἐλεύθερος νὰ κάμνω ὅ,τι θέλω καὶ νὰ ἀναπνέω ἐλεύθερον ἀέρα ὅταν μ' ἔρχεται διάθεσις. Εἶνε ἀληθές, ὅτι ὁ ἀὴρ ἐδῶ δὲν εἶνε πολὺ φιλόφρων. Φοβοῦμαι, τ' ὁμολογῶ ἐν πάσῃ ταπεινότητι, μὴ ἀποκτήσω τὴν εὐχάριστον συνέπειαν τῆς πολυτελοῦς αὐτῆς ζωῆς. Ἕως τώρα δὲν εἶχα ποτὲ τάπητα εἰς τὸ δωμάτιόν μου· οἱ τοῖχοί του ἦσαν γυμνοί, ἂν ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν τοὺς ἐγέμιζα μὲ εἰκόνας μου· τὰ ἔπιπλά μου ἦσαν πτωχικά, καὶ ἡ τροφή μου πενιχροτάτη: ἓν ῥόφημα, ὀλίγος ἄρτος, καρποὶ καὶ μία μικρὰ φιάλη ἐγχωρίου οἴνου· τώρα ὅμως, —τόσον εὔκολα κακοσυνειθίζει τις,—μοῦ φαίνεται φυσικώτατον νὰ ἔχω πάντοτε λουτρὸν ἕτοιμον, τὰ ἐνδύματά μου ξεσκονισμένα καὶ διπλωμένα, πᾶσάν μου ἀνάγκην προλαμβανομένην, καὶ τράπεζαν ἐστρωμένην τρὶς τῆς ἡμέρας δι' ἐμὲ μόνον· τράπεζαν δὲ πλήρη ἀπὸ ἀργιλλόπλαστα τῆς Κίνας, ἀπὸ ἀργυρᾶ σκεύη τῶν χρόνων τῆς βασιλίσσης Ἄννας, ἀπὸ παντὸς εἴδους περιζήτητα πράγματα, οἴνους γαλλικούς . . . . ἐκτὸς τῶν γιγαντιαίων ὑπηρετῶν, οἵτινες περιφέρονται κύκλῳ μου, χωρὶς νὰ κάμνουν περισσότερον θόρυβον ἀπὸ ποντίκια. Ἡ ζωὴ αὐτὴ μοῦ φαίνεται τώρα φυσικωτάτη, καὶ ἐντρέπομαι ἀναλογιζόμενος, ὅτι θὰ αἰσθανθῶ τὴν στέρησίν της, ὅταν θὰ ἀναγκασθῶ πάλιν νὰ φορέσω τὸν κλοιὸν τῆς πτωχείας. Ὑπερηφανευόμην πρό τινων ἐτῶν, πιστεύων ὅτι ἤμην φιλόσοφος, ποιητὴς εὐχαριστούμενος εἰς μόνην τὴν διανοητικὴν τροφὴν καὶ περιφρονῶν τὴν καλοφαγίαν. Βλέπω δυστυχῶς σήμερον, ὡς οἱ περισσότεροι τῶν δῆθεν σοφῶν, ὅτι ἡ περιφρόνησίς μου δὲν ἦτο ἄλλο ἢ ἀπειρία. Εἶνε ἀναντίρρητον ὅτι εἰς τὸ κλῖμά μας ζῇ τις πολὺ εὐκολώτερον μὲ μίαν δρᾶκα δαμάσκηνα καὶ μ' ἓν τεμάχιον ἄρτου. Πάτωμα χωρὶς τάπητα δὲν φαίνεται τόσον γυμνὸν ὅταν τὸ κοσμοῦν αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες καὶ σύρετ' ἐπὶ τοῦ ἐδάφους θάλλουσα κληματίς. Δὲν εἶνε καλὸν ὁπωσδήποτε νὰ προσηλοῦταί τις εἰς τὰς ἀπολαύσεις τῆς Καπύης, ὅταν γνωρίζῃ ὅτι ἡ ἐπαύριον φέρει ἐργασίαν, ἀβεβαιότητα καὶ πεῖναν. Ὄχι, πίστευσέ με, δὲν φοβοῦμαι ν' ἀφήσω τοὺς τόπους τούτους, διότι ποθῶ, ὡς θὰ ὑποθέσῃς ἴσως, τὴν παρουσίαν μιᾶς γυναικός. Ἄλλος λόγος βαρύνει ἐπ' ἐμέ, καὶ ὁ λόγος οὗτος εἶνε πολὺ ὀλιγώτερον εὐγενὴς καὶ πολὺ εὐτελέστερος. Δὲν εἶμαι τόσον στωϊκός, οὔτε τόσον πνευματολάτρης, ὅσον ὑπέθετον, ἀλλ' εἶμαι πάντοτε ὁ εὐγνώμων καὶ ἀφωσιωμένος πρὸς σέ, κ.τ.λ.

Digitized by Google

Ἡ Λαΐδη Σάρτερυς πρὸς τὸν Λέοντα Ρέντσον· Εἰς Milton Ernest

Ἐν Acornby

Πῶς πηγαίνει ἡ ζωγραφική; Γράψατέ μου καὶ εἴπετέ μου τί γίνεσθε;

Ὁ Λέων Ρέντσος πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελῖνον Φερράρην.

Πρέπει νὰ σοῦ ἐμπιστευθῶ, ἀγαπητέ μου πάτερ, ἓν πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἔχω βάρος εἰς τὴν καρδίαν μου περισσότερον παρ' ὅ,τι δύναμαι νὰ σοῦ ἐκφράσω. Ὅταν μάθῃς περὶ τίνος πρόκειται, θὰ σοῦ φανῇ πιθανῶς, ὅτι ἡ ἠθική μου κατάστασις εἶνε ὅλως διόλου ἀδικαιολόγητος. Μάθε ἐν πρώτοις, ὅτι ἡ Λαΐδη Σάρτερυς ἀναχωροῦσα μ' ἐνεπιστεύθη τὰ κλειδία τῆς βιβλιοθήκης καὶ μὲ ἔδωκε τὴν ἄδειαν νὰ μεταχειρισθῶ ὅλα τὰ περὶ τέχνης συγγράμματα καὶ ὅλας τὰς παλαιὰς εἰκονογραφίας ὅσας περιέχει. Ἂν πιστεύσῃ τις τὰ λεγόμενα, ἡ οἰκογένεια ἐν γένει δὲν διεκρίνετο διὰ τὴν διανοητικήν της μόρφωσιν, ἐκτὸς τοῦ τελευταίου κόμητος Ἀλουρεδ, ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἐκληρονόμησεν ἡ μήτηρ τῆς Λαΐδης Σάρτερυς. Ἦτο φιλότεχνος, καὶ εἰς αὐτὸν ὀφείλονται ὅλαι αἱ καλλιτεχνικαὶ συλλογαί, ὅσαι εὑρίσκονται ἐδῶ. Ἐπὶ πολὺ ἐδίσταζα νὰ δεχθῶ τὴν προσφορὰν τῆς Λαΐδης Σάρτερυς, ἀλλὰ τοσοῦτον ἐπέμεινε καὶ τόσον ἐφαίνετο ἐπιθυμοῦσα νὰ μοῦ δώσῃ τὸ δεῖγμα αὐτὸ τῆς ἐμπιστοσύνης της, ὥστε θὰ ἦτο ἄτοπον ἂν ἐγὼ ἐπέμενον ἀρνούμενος, μολονότι θὰ ἐπροτίμων ν' ἀποφύγω τόσον μεγάλην εὐθύνην. Ὑποπτεύω ὅτι ὁ σοβαρὸς ἀρχιτρίκλινος Κ. Λάνδων πνέει μένεα ἐναντίον μου διὰ τὴν ἐδῶ θέσιν μου. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐνέδωκα, εὗρον εἰς τὴν βιβλιοθήκην ὕλην πρὸς μακρὰν καὶ ἐνδιαφέρουσαν ἐργασίαν, ἥτις μ' ἀπασχολεῖ κατὰ τὰς βροχερὰς ἡμέρας, τόσον ἀφθόνους εἰς αὐτὸν τὸν τόπον. Αἱ ἰχνογραφίαι, ἔργα μεγάλων ζωγράφων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἶνε σωρευμέναι χωρὶς καμμίαν τάξιν χρονολογικὴν ἢ εἰδογραφικήν. Μικρογραφίαι καὶ νομισματόσημα κεῖνται ἀνάμικτα εἰς τοὺς σύρτας. Ὁλόκληρος συλλογὴ εἰκονογραφιῶν ἀρχετύπων, τῶν πλείστων ἰταλικῶν, τοιαύτην τύχην ἔλαβεν, ὡς ἂν ἦτο σωρὸς εἰκόνων κομμένων ἀπὸ καμμίαν εἰκονογραφικὴν ἐφημερίδα. Κρατῶ πάντοτε ἐπάνω μου τὸ κλειδίον τῆς βιβλιοθήκης· τοῦτο δὲ κινεῖ εἰς φοβερὰν ἐναντίον μου ἀγανάκτησιν τὸν σοβαρὸν Λάνδων. Μὲ θεωρεῖ ὡς προσωπικόν του ἐχθρόν. Ἐν μέσῳ τοῦ χάους ἐκείνου, οὗτινος πάντα σχεδὸν τὰ στοιχεῖα ἔχουσιν ἀληθῆ καλλιτεχνικὴν ἀξίαν, εὑρίσκονται σχεδιογραφήματα ἀξιόλογα, ἔργα τοῦ τελευταίου κόμητος Ἀλουρεδ, ἀποθανόντος πρὸ τριάκοντα ἐτῶν.

Ἂν δὲν κατήγετο ἐκ μεγάλου γένους, θὰ ἐγίνετο βεβαίως διάσημος ζωγράφος. Μεταξὺ τῶν σχεδιογραφημάτων αὐτῶν, τὰ ὁποῖα εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σπουδαὶ ἐκ φύσεως, ὑπάρχει ἓν παριστάνον νέαν ρωμαίαν, τῆς ὁποίας τὰ χαρακτηριστικὰ ἔχουσι περίεργον ὁμοιότητα μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς μητρός μου. Οὐδεμία λέξις εἶνε γραμμένη ὑποκάτω τῆς εἰκόνος. Ἔπειτα, εἰς ἄλλο χαρτοφυλάκιον, εὗρον ἄλλας τρεῖς σπουδάς, κατὰ τὸ αὐτὸ πρότυπον. Ἡ μία παριστᾷ ὁλόσωμον νέαν κόρην, φέρουσαν ὑδρίαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Θὰ εἴπῃς, ὅτι εἶνε ἁπλῆ σύμπτωσις, ὁμοιότης τυχαία, ὁ ἐθνικὸς τύπος καὶ οὐδὲν πλέον, καὶ θὰ ἔχῃς δίκαιον. Δὲν μὲ κάμνεις τὴν χάριν, σὺ ὁ κάλλιστος καὶ ἀγαπητότατος τῶν φίλων μου νὰ μοῦ γράψῃς ὅ,τι γνωρίζεις, ὅ,τι ἐνθυμεῖσαι περὶ τῆς μητρός μου; Ἡ ἐθνικότης τοῦ πατρός μου ἐγνώσθη ποτέ; Λάβε τὴν καλωσύνην νὰ μοῦ ἀπαντήσῃς ταχέως καὶ διὰ μακρῶν.

Ὁ Δὸν Ἐκκελῖνος Φερράρης πρὸς τὸν Λέοντα Ρέντσον·

Ἀπαντῶ, ἀγαπητέ μου υἱέ, διὰ πρώτου ταχυδρομείου εἰς τὴν ἐπιστολήν σου, τὴν ὁποίαν ἔλαβα σήμερον· ἀλλὰ δὲν ἔχω τί περισσότερον νὰ σοῦ εἴπω παρ' ὅσα γνωρίζεις. Ἡ μήτηρ σου ἦτο πολὺ γνωστὴ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῶν βουνῶν μας· ἦτο κόρη τοῦ βουκόλου Εὐαρέστου Ρέντσου. Εἷς ξένος, τὸν ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου ἐξελάμβανον ὡς καλλιτέχνην, ἦλθε κ' ἔμεινεν ἐδῶ μερικὰς ἑβδομάδας. Ἡ Νερίνα Ρέντσου ἀνεχώρησε μαζύ του, ἡ δὲ ἀπουσία της διήρκεσεν ἓν ἔτος. Κατ' αὐτὸ τὸ διάστημα ὁ Ρέντσος ἐφονεύθη ὑπὸ ταύρου, εἰς τὸν ὁποῖον ἔρριπτε τὴν θηλειάν. Ὅταν ἐπέστρεψεν ἡ Νερίνα, δὲν εἶπεν εἰς κανένα πόθεν ἤρχετο. Ὁ πατὴρ της Ρέντσος τῆς εἶχεν ἀφήσει μικρὰν περιουσίαν. Μετ' ὀλίγους μῆνας ἐγέννησε σέ, τὸν ὁποῖον ἐβάπτισα καὶ κατέγραψα ὑπὸ τὸ ὄνομα Λέων Ρέντσος. Σοῦ ἔδωκα τὸ ὄνομα Λέων, ἐκ τῆς ἐπωνυμίας τῆς μικρᾶς μου ἐκκλησίας, καὶ τὸ ἐπώνυμον Ρέντσος, τὸ ὁποῖον ἔφερεν ὁ πάππος σου. Ὅταν ἔγεινες ἑπτὰ ἐτῶν ἔχασες τὴν μητέρα σου, ἥτις εἶχε τότε εἰκοσιεπτὰ ἐτῶν ἡλικίαν. Οὐδέποτε, ὅταν ἐξωμολογεῖτο ἢ ἄλλοτε, μοῦ ὑπέδειξε πῶς εἶχε ζήσει κατὰ τὴν ἀπουσίαν της, οὔτε ποῦ εἶχε διαμείνει, οὔτε τίνος κοινωνικῆς τάξεως ἄνθρωπος ἦτο ὁ πατήρ σου· ἦτο χαριτωμένον πλάσμα ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, καὶ δὲν ἐστερεῖτο ὀρθὸν νοῦν. Ἀλλὰ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐγεννήθης, οὐδέποτε μ' ἐφάνη ὅτι ἀπέλαυεν ἐντελῶς τῶν διανοητικῶν της δυνάμεων. Ἴσως λύπη μεγάλη εἶχε ταράξει τὸ λογικόν της, ἴσως καὶ ἡ σφοδρὰ συγκίνησις τὴν ὁποίαν τῆς ἐπροξένησεν ὁ θάνατος τοῦ πάππου σου, τὸν ὁποῖον ἔμαθεν αἰφνιδίως ἀπὸ ἕνα βοσκόν. Ὁπωσδήποτε ποτέ μου δὲν κατώρθωσα νὰ τῆς ἀποσπάσω μίαν λέξιν περὶ τῆς καταγωγῆς σου. Ἐσυμπέρανα, ὅτι θὰ τὴν εἶχεν ἐγκαταλείψει ἔξαφνα ὁ ἐραστής της, ὅστις καὶ αὐτὸς θὰ ἠγνόει ἴσως ὅτι ἦτον ἔγκυος. Δὲν εἶνε ἀδύνατον νὰ ἦτο αὐτὸς

Digitized by Google

εὐγενής· οἱ ὀλίγοι ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι τὸν εἶδον ἐδῶ, τὸν λέγουν **vero signore**. Ἀλλ' εἶνε ἀληθὲς ὅτι λέγουν τὸ ἴδιον δι' ὅσους ἐξοδεύουν. Αὐτὰ μόνον ἠμπορῶ νὰ σὲ πληροφορήσω, ἀγαπητέ μου, καὶ ἀληθῶς κατὰ πνεῦμα υἱέ. Ἂν ἐγνώριζα περισσότερα, δὲν θὰ ἐδίσταζον νὰ σοῦ τὰ γράψω. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ μήτηρ σου οὐδέποτε μοῦ ἐξεμυστηρεύθη. Ἴσως ἠγάπα τόσον πολὺ τὸν ἐραστήν της, ὥστε δὲν ἤθελε νὰ ὁμιλήσῃ περὶ αὐτοῦ· καὶ κατὰ τοῦτο εἶχεν ἄδικον· ἀλλ' ἐκτὸς αὐτοῦ, ὡς σοῦ προέλεγον, τὸ πνεῦμά της μ' ἐφάνη πάντοτε ταραγμένον ἀφ' ἧς ἡμέρας μᾶς ἐπανῆλθε. Σ' ἐλάτρευεν· ἂν δὲ εἶχε ζήσει ἕως ὅτου νὰ ἠδύνασο νὰ τὴν ἐννοήσῃς, καὶ ἂν ἰδίως προέβλεπεν ὅτι ἐκινδύνευε ν' ἀποθάνῃ αἰφνιδίως ἐκ καρδιακοῦ νοσήματος, ἴσως θὰ σοῦ ἀπεκάλυπτε τὴν ἀλήθειαν.

Παράδοξον ἀληθῶς μοῦ φαίνεται ν' ἀνεκάλυψες εἰκόνα ὁμοιάζουσαν τῆς μητρός σου, εἰς ἀγγλικὴν οἰκίαν καὶ τόσον μακρὰν ἀπ' ἐδῶ. Ἀλλὰ πρέπει ὅμως νὰ σοῦ εἴπω, ἀγαπητέ μου Λέων, ὅτι αἱ παιδικαὶ ἀναμνήσεις εἶνε πολὺ ἄπιστον πρᾶγμα, ἔστω καὶ περὶ μητρικῆς μορφῆς. Ἔπειτα ὁ κλασικὸς τύπος τοῦ προσώπου σου καὶ τοῦ προσώπου της δὲν εἶνε σπάνιος εἰς τὸν τόπον μας, ἰδίως εἰς τὰ ἀπόκεντρα μέρη, ὅπου τὸ αἷμα διετηρήθη καθαρὸν καὶ ἀμιγὲς ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Αἰνείου.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΧΡΟΝΙΚΑ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Τὸ ἀεικίνητον.—Νέα κινητήριος μηχανὴ τοῦ **Honigmann** *ἄνευ διαρκοῦς πυρὸς καὶ ἐφαρμογὴ αὐτῆς εἰς τὴν κίνησιν τῶν τροχιοδρόμων καὶ πλοίων ἐν Γερμανίᾳ.— Ἐξήγησις τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ παράγοντος ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν δύναμιν, ἥτις κινεῖ τὴν μηχανήν.—Χρησιμοποίησις τῆς ἡλιακῆς θερμότητος εἰς μηχανικὴν δύναμιν.—Πυρπόλησις τοῦ ῥωμαϊκοῦ στόλου ἔξωθι τῶν Συρακουσῶν διὰ τῶν κοίλων κατόπτρων τοῦ φυσικομαθηματικοῦ Ἀρχιμήδους.—Πυρπόλησις ἐπίσης διὰ τῶν κοίλων κατόπτρων ἐν Βοσπόρῳ τοῦ πολιορκοῦντος τὴν Κωνσταντινούπολιν στόλου τοῦ Οὐϊταλίνου.—Διατήρησις τοῦ ἱεροῦ πυρὸς ἐν Αἰγύπτῳ διὰ τῶν κοίλων κατόπτρων.—Πρῶτα μηχανήματα ὑέλινα πρὸς περισυλλογὴν καὶ χρησιμοποίησιν τῆς ἡλιακῆς θερμότητος.—Ἡ ἡλιακὴ χύτρα τοῦ* **Ducarla**.—*Ὁ ἡλιακὸς δυναμοπαραγωγὸς τοῦ* **Mouchot**.— *Ἔρευναι οἰκονομικῆς καὶ εὐχεροῦς παραγωγῆς ἀτμοῦ δι' ὑγρῶν εὐεξατμίστων.— Μικροσκοπικὴ κινητήριος μηχανὴ τοῦ* **Carolet** *ἐντὸς σφενδόνης δακτυλίου.—Διάφοροι θαυμάσιαι λεπτοεργασίαι μικροσκοπικῶν ἀντικειμένων.— Σπέρμα ὀρύζης φέρον ἐπιγεγραμμένην στροφὴν ποιήματος ἐξ* **60** *σινικῶν λέξεων.— Μικροσκοπικαὶ ἅμαξαι καὶ μύλοι κινούμενοι ὑπὸ ψύλλων.— Σήσαμος φέρουσα δίστιχον ἐλεγεῖον χρυσοῖς γράμμασιν.—*

Ἐν τῷ σημερινῷ κατακλυσμῷ τῶν ἀνακαλύψεων καὶ ἐφευρέσεων ὑπάρχουσιν ἔτι πνεύματα μὴ ἱκανῶς ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης ἐφωδιασμένα, ἅτινα μάτην καταναλίσκονται ἀναζητοῦντα ἀντικείμενα καταδεδικασμένα ὑπὸ τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης ὡς ἀδύνατον νὰ πραγματοποιηθῶσιν οἷα π. χ. ὁ τετραγωνισμὸς τοῦ κύκλου καὶ τὸ ἀεικίνητον.

Καὶ ἡ Ἑλλάς, καθ' ὅσον ἐνθυμούμεθα, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν παρέχει τὰ θύματα αὐτῆς εἰς τὴν ἔρευναν τῆς λύσεως ἀμφοτέρων τῶν ζητημάτων αὐτῶν. Ἰδοὺ δὲ ὅτι ἐσχάτως πάλιν εἷς ἕτερος ἐν Γαλλίᾳ ἐκ τῶν περιχώρων τοῦ Λυῶν διακηρύττει τὴν ἀνακάλυψιν τέλος τοῦ ἀεικινήτου αὐτοῦ, τοῦ ἐνεργοῦντος ἄνευ μηχανισμοῦ πολυπλόκου οὐδὲ ὑγροῦ τινος οἱουδήποτε, ἐν ᾧ καιρῷ οἱ ἄλλοι πάντες καταγίνονται νὰ τελειοποιήσωσι τὰς ἤδη ὑπαρχούσας μηχανὰς καὶ πολλαπλασιάσωσι τὰς πηγὰς τῆς παραγωγῆς τῶν μηχανικῶν δυνάμεων.

Δυστυχῶς, ὡς ἐννοεῖται, καὶ ἡ διακήρυξις αὕτη εἶναι ἀδελφὴ τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων προηγουμένων διακηρύξεων καὶ δὲν εἶναι ἢ ὄνειρον ἔτι ἡ πραγματοποίησίς της.

* * *

Δὲν ἔχει ὅμως οὕτω σπουδαιοτάτη τις ἐσχάτως ἀνακάλυψις κινητηρίου μηχανῆς ὑπό τινος φαρμακοποιοῦ ἐν **Aix-la-Chapelle** τῆς Πρωσσίας ὀνόματι **Honigmann**, ὅστις διὰ τῆς θαυμαστῆς αὐτοῦ ἐφευρέσεως κατορθοῖ περίπου τὸ ἀεικίνητον τοῦτο, ὑπό τινα ἔποψιν, καθ' ὅσον ἡ κινητήριος αὕτη μηχανὴ τίθεται εἰς ἐνέργειαν ἄνευ πυρὸς διαρκοῦς ἢ ἠλεκτρισμοῦ· ἅπαξ δὲ τεθεῖσα εἰς ἐνέργειαν αὕτη καθ' ἑαυτὴν εἶτα παράγει δυνάμεις διατηρούσας ἀμοιβαίως τὴν λειτουργίαν τῆς μηχανῆς.

Εἶναι ἀληθῶς θαυμάσιος καὶ εὐφυεστάτη ἡ ἐφεύρεσις, ἥτις—κατὰ τὸν Πρύτανιν τοῦ πολυτεχνικοῦ Πανεπιστημίου τῆς **Aix**, **Mullner** ὁμιλήσαντα περὶ αὐτῆς πρό τινος ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τούτῳ—προώρισται νὰ καταβάλῃ τὰς ἄλλας μηχανὰς τὰς κινουμένας διὰ τοῦ ἀτμοῦ ἢ συμπεπυκνωμένου ἀέρος ἢ ἡλιακῶν ἀκτίνων ἢ ἠλεκτρισμοῦ!

Ἡ μηχανὴ αὕτη ἤδη πολλάκις περιῆλθε τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως ταύτης ἑλκύουσα τὸν θαυμασμὸν καὶ περιέργειαν τῶν κατοίκων, ἅτε κινουμένη ἄνευ καταφανοῦς κινητῆρος καὶ παρέχουσα τὸ μυστηριῶδες θέαμα μηχανισμοῦ, οὗ ἡ δύναμις εἶναι ἀόρατος.

Μάλιστα, ἰδοὺ ἀναγγέλλεται ἤδη, ὅτι ἡ ἐφεύρεσις αὕτη ἐφηρμόσθη εἴς τινας γραμμὰς τροχιοδρόμων (**tramways**) ἐν Γερμανίᾳ ὡς καὶ ἐπί τινος μικροῦ ἀτμοπλοίου διασχίζοντος τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ **Sprée** τοῦ διαβρέχοντος τὴν πόλιν τοῦ Βερολίνου.

* * *

Ἰδοὺ δὲ εἰς τί συνίσταται ὁ μηχανισμὸς οὗτος.

Πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν ἐπιστήμην εἶναι γνωστόν, ὅτι αἱ ἁλατοῦχοι διαλύσεις βράζουσιν εἰς

Digitized by Google

θερμοκρασίαν πολὺ ἀνωτέραν ἐκείνης, εἰς ἣν βράζει τὸ ἁπλοῦν ὕδωρ, ἤτοι ἄνω τῶν **100** βαθμῶν. Ἀλλ' εἶναι γνωστὸν ἐπίσης, ὅτι εἰσάγοντες εἰς τὰς ἁλατούχους ταύτας διαλύσεις ἀτμοὺς ἁπλοῦ ὕδατος—οἵτινες βεβαίως ἐσχηματίσθησαν εἰς 100° θερμοκρασίαν—δυνάμεθα νὰ ὑψώσωμεν τὴν θερμοκρασίαν βαθμηδὸν τῶν διαλύσεων αὐτῶν εἰς τὸν βαθμὸν τῆς βράσεώς των, ἤτοι εἰς πολὺ ὑψηλοτέραν θερμοκρασίαν τοῦ ἀτμοῦ αὐτοῦ, τῶν **100** βαθμῶν.

Ὁ ἀτμὸς εἰσερχόμενος ἐντὸς τῆς ἁλατούχου διαλύσεως συμπυκνοῦται ἀπολύων τὴν θερμοκρασίαν του· τῆς ἐργασίας δὲ ταύτης ἐξακολουθούσης ἐπί τινα χρόνον, φθάνει στιγμή, καθ' ἣν ἡ ἀπολυομένη θερμότης τοῦ ἀτμοῦ θερμαίνει τὴν διάλυσιν μέχρι τῆς βράσεώς της.

* * *

Τὴν προεισαγωγὴν ταύτην ἐκ τῆς φυσικῆς ἐνομίσαμεν ἀναγκαίαν νὰ ποιήσωμεν ἐνταῦθα, ὅπως καταστήσωμεν ὅσον τὸ δυνατὸν καταληπτὸν πρὸς πάντας τοὺς ἀναγνώστας τὸν μηχανισμὸν τῆς ἐφευρέσεως ταύτης, διότι ὁ εὐφυὴς ἐπιστήμων ἐφευρέτης ἐπὶ τῶν δεδομένων τούτων τῆς φυσικῆς ἐστηρίχθη εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς κινητηρίου μηχανῆς του, ἤτοι ἐπὶ τῆς δι' ἀτμῶν ὕδατος θερμάνσεως μέχρι βράσεως διαλύσεώς τινος.

Ἡ μηχανὴ αὕτη συνίσταται ἐκ δύο κυλίνδρων, ἑνὸς ἐσωτερικοῦ καὶ ἑτέρου ἐξωτερικοῦ. Ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ κυλίνδρου τίθεται διάλυσις καυστικοῦ νάτρου (σόδας), ἥτις βράζει εἰς 190° περίπου ἐπὶ δὲ τοῦ περιβάλλοντος ἐξωτερικοῦ κυλίνδρου τίθεται ὕδωρ ἁπλοῦν οὗ ὁ ἀτμὸς τίθησιν εἰς ἀέναον σχεδὸν ἐνέργειαν τὴν μηχανὴν ὁλόκληρον ὡς ἑξῆς:

Κατὰ πρῶτον θερμαίνεται τεχνητῶς μέχρι βράσεως τὸ ὕδωρ, ὅπερ ἀπολύει ἀτμοὺς οἵτινες διὰ καταλλήλων σωλήνων φέρονται ἐν τῷ κυλίνδρῳ, ἔνθα ὑπάρχει ἡ διάλυσις τοῦ καυστικοῦ νάτρου. Ἡ διάλυσις αὕτη θερμαίνεται ὀλίγον κατ' ὀλίγον διὰ τῆς ἀπολυομένης θερμότητος τῶν ἐν αὐτῇ συμπυκνουμένων ὑδατμῶν μέχρι τῆς βράσεως αὐτῆς, ἤτοι μέχρι περίπου **190** βαθμῶν.

Ἅπαξ ἐπιτευχθέντος τούτου πᾶσα τεχνητὴ θέρμανσις τοῦ ὕδατος παύει, καθ' ὅτι αὕτη πλέον τελεῖται ὑπ' αὐτῆς ταύτης τῆς μηχανῆς ἀμοιβαίως, κατὰ τόνδε τὸν τρόπον:

Διὰ τῆς βράσεως τῆς νατριούχου διαλύσεως ἐπιτυγχάνεται θερμοκρασία ὑψηλὴ 190° ἥτις πᾶσα δὲν εἶναι ἀναγκαία εἰς τὴν κίνησιν τῆς μηχανῆς. Ἑπομένως μέρος μὲν τῆς θερμοκρασίας ταύτης μετατρέπεται εἰς δύναμιν διατηροῦσαν τὴν λειτουργίαν τῆς κινητηρίου μηχανῆς, τὸ δ' ἕτερον μέρος χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν διατήρησιν τῆς βράσεως τοῦ ἁπλοῦ ὕδατος, ὅπερ παρέχει τοὺς ἀναγκαίους πάλιν ἀτμοὺς τοὺς διατηροῦντας τὴν εἰς **190°** βράσιν τῆς νατριούχου διαλύσεως.

Οὕτω λοιπὸν ἡ μηχανὴ αὕτη παράγει ἀφ' ἑαυτῆς, κατ' ἐπίνοιαν θαυμάσιον, τὴν θερμότητα τὴν ἀναγκαιοῦσαν διὰ τὴν κίνησίν της καὶ τὰς βράσεις ἅμα τῶν ὑγρῶν της. Εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, τὸ αἰώνιον πῦρ, ὅπερ ἐνεργεῖ ἐνταῦθα, καὶ θὰ ἦτο ἴσως ἡ μηχανὴ αὕτη τὸ ὀνειρευθὲν ἀ ε ι κ ί ν η τ ο ν, ἂν μὴ ἀτυχῶς ἠραιοῦτο ἡ νατριοῦχος διάλυσις ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῇ προστιθεμένων βαθμηδὸν συμπυκνουμένων ὑδατμῶν, καὶ ἂν μὴ τὸ ἁπλοῦν ὕδωρ δὲν ἐξηντλεῖτο διὰ τῶν ἀτμῶν, οὓς παρέχει εἰς τὴν νατριοῦχον διάλυσιν!

Οὐχ ἧττον, ὅπως ποτ' ἂν ᾖ, ἡ μηχανὴ αὕτη παρέχει 5 συνεχῶν ὡρῶν ἐργασίαν διὰ **500** χιλιογράμμων καυστικοῦ νάτρου. Μετὰ τὴν παρέλευσιν τοῦ χρόνου τούτου μόνον ἡ διάλυσις πρέπει ν' ἀναθερμαίνηται καὶ ὁ λέβης πρέπει νὰ ἐφοδιάζηται διὰ νέου καυστικοῦ νάτρου.

* * *

Κατὰ τὸν ἀνωτέρω μνημονευθέντα Πρύτανιν **Mullner** ἡ κινητήριος αὕτη μηχανὴ τοῦ **Honigmann** ἔσται ἡ ἰσχυρὰ ἀντίπαλος τῆς ἐν τῇ γενέσει της ἔτι εὑρισκομένης ἠλεκτρικῆς κινητηρίου μηχανῆς, διότι ἔχει τὸ μέγα πλεονέκτημα τοῦτο, ὅτι αἱ ἠλεκτρικαὶ μηχαναί, ὡς σήμερον κατασκευάζονται, ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ προμηθεύωνται συχνάκις ἔκ τινος κεντρικοῦ σταθμοῦ τὴν δύναμιν αὐτῶν, ἐνῷ ἡ νέα κινητήριος μηχανὴ τοῦ **Honigmann** φέρει αὐτὴ ἡ ἰδία ἀφ' ἑαυτῆς τὴν πηγὴν τῶν δυνάμεών της. Ἅπαξ θερμανθεῖσα δὲν ἔχει πλέον οὐδενὸς ἀνάγκην. Δὲν δίδει δὲ πρὸς τούτοις οὔτε καπνὸν οὔτε μετὰ κρότου διεκφεύγοντα ἀτμόν, ὡς αἱ σημεριναὶ ὑπάρχουσαι ἀτμομηχαναί, καὶ ἑπομένως δύναται νὰ χρησιμεύσῃ θαυμασίως εἰς τὰς ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι συγκοινωνίας.

* * *

Ἐμνήσθημεν ἀνωτέρω τῶν διὰ τῆς συγκεντρώσεως τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων κινητηρίων μηχανῶν. Τὸ ζήτημα τοῦτο ὅμως δὲν ἐλύθη ἔτι ὑπὸ πρακτικὴν ἔποψιν, ἂν καὶ πολλὰ ἔξοχα πνεύματα ἐπὶ μακρὸν ἐπασχολῇ.

Πᾶσα θερμότης ἐστὶ δύναμις χρησιμοποιήσιμος. Εἶναι φυσικὸν λοιπόν, ὅτι τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα πρὸ ἐτῶν πολλῶν ἐζήτησε νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου, ἥτις κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν φυσικῶν καὶ ἀστρονόμων μόλις εἶναι καταληπτή. Ἀρκεῖ μόνον ν' ἀναφέρωμεν τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ **Pouillet**, καθ' ὃν ἕκαστος τετραγωνικὸς ποὺς μόνον ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἡλίου παρέχει δύναμιν θερμογόνον **7** χιλιάδων ἵππων! Ὁποία γιγαν-

Digitized by Google

τειος πηγὴ θερμότητος, καὶ οὐχ δύναμις μηχανική!

***

Ἐκ τῆς ἀρχαιότητος προσεπάθησαν νὰ περισυλλέξωσι καὶ χρησιμοποιήσωσι τὴν ἀνεξάντλητον ταύτην πηγὴν τῆς ἡλιακῆς θερμότητος, καὶ εἶναι γνωστόν, ὅτι ὁ διάσημος Ἕλλην φυσικομαθηματικὸς Ἀρχιμήδης κατώρθωσε νὰ πυρπολήσῃ τὸν τὰς Συρακούσας πολιορκοῦντα ἐχθρικὸν ρωμαϊκὸν στόλον διὰ κατόπτρων, δι' ὧν συνεκέντρου τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας εἰς κοινὴν ἑστίαν ἀναπτύσσουσαν θερμοκρασίαν ἱκανὴν ν' ἀναφλέξῃ τὰ ξύλινα σκάφη.

Δι' ἐπαναλήψεως δὲ τοῦ αὐτοῦ πειράματος τοῦ Ἀρχιμήδους ὁ ἀλεξανδρινὸς φιλόσοφος Πρόκλος, καθὰ ἱστορεῖ ὁ βυζαντινὸς ἱστορικὸς τοῦ ιβ' αἰῶνος Ζωναρᾶς, ἐπυρπόλησεν ἐν τῷ Βοσπόρῳ τὸν πολιορκοῦντα τὴν Κωνσταντινούπολιν στόλον τοῦ Σκύθου στρατηγοῦ Οὐϊταλίνου.

Λέγεται μάλιστα, ὅτι καὶ πρὸ τοῦ Ἀρχιμήδους ἡ αἰγυπτιακὴ θρησκεία ἤδη ἐγνώριζε τὴν φυσικὴν ταύτην ἰδιότητα τῶν κοίλων κατόπτρων, δι' ὧν αἱ ἱέρειαι, αἱ τεταγμέναι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἱεροῦ πυρός, κατώρθουν ν' ἀπολαμβάνωσιν αὐτὸ διὰ τῆς ἀναφλέξεως καυσίμων ὑλῶν.

***

Οὐχ ἧττον τὰ ἱστορικὰ ταῦτα γεγονότα ἐπὶ μακρὸν ἐθεωρήθησαν ὡς μῦθοι καὶ ἀδύνατα, καὶ μόνον πρῶτος ὁ Γερμανὸς φυσικὸς **Kircher** τὸν ιζ' αἰῶνα ἀπέδειξε διὰ πειραμάτων τὸ δυνατὸν αὐτῶν. Εἶτα δὲ ἐπίσης ἀπέδειξε τοῦτο καὶ ὁ μέγας Γάλλος φυσιοδίφης Βυφφών, ὅστις διὰ καταλλήλως τοποθετηθέντων κοίλων κατόπτρων ἀνέφλεξε ξύλα εἰς ἀπόστασιν **200** ποδῶν καὶ ἔτηξεν ἄργυρον εἰς ἀπόστασιν **120** καὶ μόλυβδον εἰς ἀπόστασιν **50** ποδῶν.

Μετ' ὀλίγον δὲ τῷ **1767** ὁ διάσημος Ἑλβετὸς φυσικὸς **Saussure** κατεσκεύασε μηχάνημα, δι' οὗ ἐσκόπει νὰ περισυλλέξῃ καὶ χρησιμοποιήσῃ διὰ τῆς ὑάλου τὴν ἡλιακὴν θερμότητα. Τὸ μηχάνημα τοῦτο, ὅπερ ἐπωνομάσθη ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἡλιοθερμόμετρον, συνίστατο ἐκ **5** ὑελίνων κιβωτίων ἐμβαλλομένων τῶν μὲν ἐντὸς τῶν δὲ καὶ κεχωρισμένων ὑπὸ διαστημάτων ἢ θαλάμων, ἔνθα ἠδύναντο νὰ μετρήσωσι διὰ θερμομέτρων τὴν θερμοκρασίαν. Διὰ τοῦ εὐφυοῦς μηχανήματος ὅμως τούτου δὲν κατωρθώθη νὰ ἐπιτευχθῇ θερμοκρασία μεγαλειτέρα τῶν **80** βαθμῶν.

Ἐκ τούτου ὅμως ὡρμήθη ἕτερος ὁ **Ducarla** μικρὸν κατόπιν καὶ κατεσκεύασε τὴν καλουμένην ἡλιακὴν χύτραν, ἥτις μικρὸν τοῦ προηγουμένου μηχανήματος διαφέρει, δι' ἧς ὅμως κατωρθώθη ἡ ἐπίτευξις θερμότητος ἱκανῆς διὰ τὴν ἕψησιν χόρτων καὶ κρέατος ἐντὸς τῆς κεντρικῆς θήκης.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ λυθῇ τὸ ζήτημα κατὰ τρόπον πρακτικὸν διὰ τοῦ νέου τούτου μηχανήματος. Αἱ ἐπ' αὐτοῦ μελέται ἐξηκολούθησαν ἐνδελεχῶς καὶ πρό τινων ἐτῶν ὁ Γάλλος **Mouchot** κατώρθωσε διὰ μηχανημάτων, ὅσον πολυπλόκων τόσον καὶ εὐφυῶν, νὰ προσεγγίσῃ λίαν εἰς τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος αὐτοῦ τελειοποιήσας τὸ ἀνώτερω μηχάνημα, ὅπερ οὕτω τελειότερον ἐξετέθη καὶ ἐλειτούργει κατὰ τὴν ἐν Παρισίοις τελευταίαν διεθνῆ ἔκθεσιν ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν ἡλιακὸς δυναμοπαραγωγὸς (**générateur solaire**) τοῦ **Mouchot**.

Μέχρι τοῦ σημείου λοιπὸν τούτου εὕρηται σήμερον καὶ ἡ λύσις τοῦ ζητήματος τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων εἰς τὴν παραγωγὴν κινητηρίου δυνάμεως.

***

Ἅπασαι αὗται αἱ λαμπραί, ἀλλὰ πολύμοχθοι ἔρευναι, ὡς βλέπομεν, πρὸς ἕνα καὶ μόνον κύριον σκοπὸν ἀποβλέπουσι: πῶς νὰ ἐπιτευχθῇ μηχανικὴ δύναμις δι' ἧττον τιμίου ὑλικοῦ καὶ διὰ μηχανημάτων μὴ δαπανηρῶν καὶ ὅσον οἷόν τε ἁπλῶν.

Δὲν ὑπάρχει, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, μηχανικὸς ἢ μηχανουργός, ὅστις νὰ μὴ προσεπάθησε νὰ ἐπιτύχῃ ὁπωσδήποτε τὰς ἀνωτέρω συνθήκας· ἐκ τούτου δὲ αἱ πολυάριθμοι ἔρευναι καὶ τὰ πειράματα τὰ καθημερινῶς γιγνόμενα, διὰ τῶν ὁποίων προσπαθεῖται νὰ χρησιμοποιηθῇ πᾶσα δύναμις ἐν τῇ φύσει ὑπάρχουσα δι' οἱουδήποτε μέσου.

Αὗται δὲ αἱ ἀτμομηχαναὶ ὁπόσας καὶ ὁποίας τροποποιήσεις δὲν ὑπέστησαν καὶ ὑφίστανται καθ' ἑκάστην σκοποῦσαι τὴν οἰκονομίαν, τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ὄγκου αὐτῶν, τοῦ βάρους, τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν κινδύνων καὶ πάντων ἐν γένει τῶν ἐλαττωμάτων, ἅτινα παρουσιάζουσιν!

Ἰδίως εἰς τὸ κεφάλαιον τῆς οἰκονομίας ἐπενοήθησαν διάφορα μέσα, ἐν οἷς ἓν εἶναι καὶ τὸ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἀτμοῦ, οὐχὶ δι' ἁπλοῦ ὕδατος ἐξατμιζομένου εἰς **100°**, ἀλλὰ δι' ὑγρῶν πτητικῶν ἐξατμιζομένων εἰς πολὺ μικροτέραν θερμοκρασίαν.

Οὕτω κατὰ τὴν διεθνῆ ἐν Παρισίοις ἔκθεσιν τοῦ **1867** ἐλειτούργει ἀτμομηχανή, ἧς ὁ ἀτμὸς προήρχετο ἐκ τῆς ἐξατμίσεως ὑγροῦ συνισταμένου ἐξ ἀμμωνιώδους διαλύσεως. Ἔκτοτε δὲ πλεῖσται ἄλλαι οὐσίαι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εὐεξάτμιστοι ἐπίσης ἐπροτάθησαν ν' ἀν-

Digitized by Google

τικαταστήσωσι τὸ ἁπλοῦν ὕδωρ τῶν ἀτμομηχανῶν. Κατὰ τὸν ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς βιομηχανίας εὑρισκόμενον πίνακα ἄνω τῶν 10 διπλωμάτων προνομίου ἐζητήθησαν καὶ παρεχωρήθησαν δι' ἀτμομηχανὰς ἐνεργούσας διὰ τῆς καθαρᾶς ἀμμωνίας, τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος, τοῦ χλωροφορμίου καὶ μέχρις αὐτῆς μάλιστα τῆς φοβερᾶς νιτρογλυκερίνης!

* * *

Ἐπειδὴ πρόκειται περὶ ἀτμομηχανῶν, ἂς ἀναφέρωμεν ἐπικαίρως καὶ τὴν θαυμαστὴν μικροσκοπικὴν κινητήριον μηχανὴν διὰ τοῦ πεπιεσμένου ἀέρος τοῦ Γάλλου ὡρολογοποιοῦ Carolet, ἧστινος ἅπας ὁ πολυσύνθετος μηχανισμὸς περιλαμβάνεται ἐντὸς τοῦ κοίλου σφενδόνης δακτυλίου κεκαλυμμένης ὑπὸ ὑελίνου ἡμισφαιρίου.

Ὁ μηχανισμὸς οὗτος τίθεται εἰς ἐνέργειαν διὰ τινος σφαίρας ἐξ ἐλαστικοῦ κόμμεως (caoutchouc), ἥτις συγκοινωνεῖ διὰ μέσου τοῦ δακτυλίου πρὸς τὴν μηχανήν. Πιέζοντες τὴν σφαῖραν ὠθοῦμεν τὸν ἐν αὐτῇ ἐμπεριεχόμενον ἀέρα πρὸς τὸν δακτύλιον καὶ δι' αὐτοῦ πρὸς τὸ κοῖλον τῆς σφενδόνης, ἔνθα εὕρηται ἡ μηχανή, ἥτις παρευθὺς ἄρχεται νὰ λειτουργῇ θαυμασίως.

* * *

Τοῦτο ὑπομιμνήσκει ἡμῖν σειρὰν τοιούτων λεπτεπιλέπτων ἐργασιῶν ἀντικειμένων μικροσκοπικῶν δεικνυόντων μέχρι ποῦ δύναται νὰ φθάσῃ ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ ἐπιδεξιότης τοῦ ἀνθρώπου!

Οὐχὶ πρὸ πολλοῦ, κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ **1882**, ἐγένετο μετὰ τόσου πατάγου λόγος πανταχοῦ ἐν Εὐρώπῃ τοῦ δώρου, ὅπερ προσέφερεν εἴς τις μανδαρῖνος ἐκ τῆς **Hong Kong** τῆς Σινικῆς πρὸς τὸν πρίγκιπα τῆς Οὐαλλίας καὶ ὅπερ συνίστατο εἰς μίαν στροφὴν ποιήματος συντεθειμένην εἰς τιμὴν τοῦ πρίγκιπος καὶ συνισταμένην ἐξ ἑξήκοντα σινικῶν λέξεων ἁπασῶν ἐγγεγραμμένων—ἐννοεῖτε διὰ ποίων λεπτῶν χαρακτήρων—ἐπὶ ἑνὸς σπέρματος ὀρύζης ἐπιμελῶς τεθειμένου ὑπὸ ὕελον ἐντὸς ἀργυρᾶς θήκης.

* * *

Ἡ **Mme de Sévigné** ἔν τινι ἐπιστολῇ αὐτῆς (**4** Δεκεμβρίου **1673**) ἀναφέρει τὸ ἀνέκδοτον τοῦτο:

«Ἔλεγον πρό τινος εἰς τὸν δελφῖνα (βασιλικὸν διάδοχον τῆς Γαλλίας), ὅτι ὑπῆρχεν ἄνθρωπός τις ἐν Παρισίοις, ὅστις ἐφιλοτέχνησεν ἓν ἀριστούργημα, μικροσκοπικὴν ἅμαξαν συρομένην ὑπὸ ψύλλων. Ὁ δὲ δελφὶν στραφεὶς πρὸς τὸν πρίγκιπα δὲ Κοντῆ:

—Τίς λοιπόν, εἶπε, κατεσκεύασε τοὺς χαλινούς;

—Ἀράχνη τις τῶν περιχώρων, ἀπήντησεν ἑτοίμως ὁ πρίγκηψ.»

Σήμερον ἐν τούτοις ἐν Παρισίοις τὰ ἁμαξίδια ταῦτα δὲν εἶναι σπάνια, καθ' ὅσον ἀντὶ 15 λεπτῶν δύναταί τις εἰς πάσας τὰς ἐξοχικὰς ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις νὰ ἴδῃ οὐ μόνον ἁμαξίδια μικροσκοπικά, ἀλλὰ καὶ μύλους καὶ διάφορα ἄλλα ἀντικείμενα κινούμενα ὑπὸ ψύλλων διεγειρόντων τὴν ἔκπληξιν διὰ τὴν ὑπομονὴν καὶ ζῆλον, μεθ' ὧν ἐργάζονται οἱ πτωχοί.

* * *

Τοιοῦτοι μακρόθυμοι καὶ ἐπιτήδειοι λεπτουργοὶ δὲν ἔλειψαν καὶ ἐκ τῆς ἀρχαιότητος. Οὕτως, ἐὰν πιστεύσωμεν τὸν Αἰλιανόν, Μυρμηκίδης τις Μιλήσιος καὶ Καλλικράτης Λακεδαιμόνιος ἐποίησαν τέθριππα ὑπὸ μυίας καλυπτόμενα, «καὶ ἐν σησάμῳ δίστιχον ἐλεγεῖον χρυσοῖς γράμμασιν ἐπέγραψαν!»

Ὄντως ὁ Μυρμηκίδης εἶναι ἀντάξιος τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Ἐχρειάζοντο ἀληθῶς μυρμήκειοι χεῖρες, ὅπως ἐπὶ σησάμου ἐπιγράψωσι δίστιχον ἐλεγεῖον!

Ἐν Παρισίοις 20 Ἰανουαρίου (ἔ. ν.) 1884.

Φ.

ΜΥΡΜΗΚΕΣ ΜΕΛΙΣΣΑΙ ΚΑΙ ΣΦΗΚΕΣ

Συνέχεια· ἴδε σελ. 76.

Ε΄.

Ἠθικὰ καὶ κοινωνικὰ αἰσθήματα τῶν μυρμήκων.

«Ὁ Κ. Grote λέγει, ὅτι εἶνε ἀδύνατος ἡ διατήρησις κοινωνίας τινὸς ἄνευ ἠθικῆς συναισθήσεως. Ἂν τοιαῦτα ἠθικὰ αἰσθήματα δὲν ὑπῆρχον εἰς πᾶσαν κοινωνίαν καὶ παντὶ ἀτόμῳ ταύτης, οἱ πόθοι, αἱ ἐπιθυμίαι καὶ τὰ πάθη ἑνὸς ἑκάστου θὰ καθίστων ἀδύνατον τὴν ἐν κοινῷ ὕπαρξιν. Πραγματική τις ἠθικὴ ὑφ' οἱανδήποτε μορφὴν ὑπῆρξεν εἰς πάσας τὰς ἐν τῷ κόσμῳ γεννηθείσας κοινωνίας.»

Τούτου δεδομένου ἕκαστος δύναται νὰ ἐρωτήσῃ ἂν οἱ μύρμηκες στεροῦνται ἠθικῆς. Καὶ οὗτοι ἔχουσι πόθους, ἐπιθυμίας καὶ πάθη. Αἱ κοινότητες αὐτῶν εἶνε πολλάκις τόσον πολυάριθμοι, ὥστε δύναταί τις νὰ τὰς παρομοιάσῃ πρὸς τὸ Πεκῖνον ἢ τὸ Λονδῖνον. Αἱ μυρμηκιαὶ ἀφ' ἑτέρου δὲν εἶνε τυχαῖοί τινες συνεταιρισμοὶ ἀνεξαρτήτων ἀτόμων, ἢ εταιρεῖαι παροδικαὶ ὡς αἱ τῶν πτηνῶν, ἀλλὰ κοινωνίαι κάλλιστα ὠργανωμέναι ἐν αἷς τὰ μέλη ἐργάζονται ἐν τελείᾳ ἁρμονίᾳ πρὸς τὸ καλὸν πάντων. Ἡ ὑπάρχουσα ἀναλογία τῶν κοινωνιῶν τῶν μυρμήκων πρὸς τὰς τῶν ἀνθρώπων καθιστᾷ τὴν μελέτην αὐτῶν τὰ μάλα ἐνδιαφέρουσαν. Ἕκαστος βέβαια ποθεῖ νὰ μάθῃ

τι περὶ τοῦ χαρακτῆρός των, πῶς φαίνεται εἰς αὐτοὺς ὁ κόσμος, καὶ ἐν ποίῳ μέτρῳ δύναταί τις νὰ ἀποδώσῃ τούτοις συνείδησιν καὶ φρόνησιν.

Πολλοὶ παρατηρηταὶ ἀνέφερον παραδείγματα ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως τῶν μυρμήκων· ὁ **Forel** λέγει ὅτι πάντοτε οἱ μύρμηκες περιποιοῦνται τοὺς ἐλαφρὰ πληγωμένους ἢ καὶ ἀδιαθετοῦντας συντρόφους των· μεταφέρουσι δ' ἐκτὸς τῆς μυρμηκιᾶς καὶ ἐγκαταλείπουσιν εἰς τὸν θάνατον, ὅταν εἶνε βαρέως πληγωμένοι καὶ σπουδαίως ἀσθενεῖς. Ὁ **Latreille** διηγεῖται τ' ἀκόλουθα. «Θέλων νὰ βεβαιωθῶ περὶ τῆς ἕδρας τῆς αἰσθήσεως τῆς ὀσφρήσεως τῆς τόσον καταφανοῦς εἰς τοὺς μύρμηκας, ἀπέσπασα τὰς κεραίας τινῶν ἐξ αὐτῶν, διότι ἐν ταύταις πιστεύεται ὑφισταμένη ἡ αἴσθησις αὕτη. Μετ' ὀλίγον παρετήρησα τὰ οὕτως ἀκρωτηριασθέντα μικρὰ ζῷα ὑποπεσόντα εἰς εἶδός τι μέθης ἢ μανίας. Περιεπλανῶντο τῇδε κἀκεῖσε, μὴ ἀναγνωρίζοντα πλέον τὸν δρόμον των. Μύρμηκες τινὲς ἐπλησίασαν τοὺς δυστυχεῖς πάσχοντας, ἔφερον τὴν γλῶσσάν των ἐπὶ τῶν πληγῶν των, καὶ ἄφησαν ἐπ' αὐτῶν σταγόνα ὑγροῦ τινος. Παρετήρησα ὅτι ἡ φιλεύσπλαγχνος αὕτη πρᾶξις ἐπανελήφθη πολλάκις. Συμπαθῆ ζῷα, ὁποῖα μαθήματα δίδετε τοῖς ἀνθρώποις!»

«Πάντοτε, ὅταν μύρμηξ τις, λέγει ὁ Κ. **Saint-fargeau**, συναντήσῃ πληγωμένον ἄλλον μύρμηκα ἀνεγείρῃ τοῦτον καὶ μεταφέρει εἰς τὴν μυρμηκιάν. Τὸ πρᾶγμα εἶνε ἀληθές, ἀλλ' ὡς ἐν πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κοινωνίᾳ ἀπαντῶσιν ἄσπλαγχνοι καὶ εὔσπλαγχνοι χαρακτῆρες, οὕτω ὑπάρχουσι καὶ καλοὶ καὶ κακοὶ μύρμηκες.

Ὅταν μύρμηξ τις μάχεται, σπανιώτατα οἱ σύντροφοί του προσέρχονται ὡς ἐπίκουροι. Φαίνονται μᾶλλον, ἐκτὸς ὅταν γενικὸς ἐπικρατῇ πόλεμος, οὐδόλως ἐνδιαφερόμενοι, πολλάκις μάλιστα δὲν σταματῶσι μήτε νὰ παρατηρήσωσι.

Σειρὰ πειραμάτων ἀπέδειξεν ὅτι οἱ μύρμηκες σχεδόν ποτε δὲν φαίνονται προσέχοντες μηδὲ φροντίζοντες νὰ προστατεύσωσιν ὁμοίους των εὑρισκομένους ἐν δυσκόλῳ θέσει. Τὸ τοιοῦτον ὅμως δὲν εἶνε γενικόν· οἱ καλοὶ Σαμαρεῖται δὲν ἐλλείπουσιν ἐπίσης μεταξὺ τῶν μυρμήκων.

Ὅπως γνωσθῇ ἡ φιλία ἡ συνδέουσα τοὺς μύρμηκας μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς μυρμηκιᾶς, ἔλαβον, λέγει ὁ **Lubbok**, ἓξ μύρμηκας **F. fusca**, κ' ἔκλεισα τούτους ἐν φιαλιδίῳ, οὗτινος τὸ στόμα ἦτο πεφραγμένον διὰ λεπτοῦ ὑφάσματος. Τὸ ὕφασμα ἦτο τόσον λεπτὸν καὶ ὁ ἱστὸς τόσον ἀσθενής, ὥστε ἠδύναντο οἱ μύρμηκες νὰ συγκοινωνῶσι κάλλιστα διὰ τῶν κεραιῶν των. Παρετήρησα τότε ἂν οἱ ἐλεύθεροι τυγχάνοντες μύρμηκες θὰ ἐφρόντιζον καὶ θὰ ἔτρεφον τοὺς αἰχμαλώτους. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ πείραμα δὲν ἔδωκεν ἡμῖν ἀποτέλεσμά τι, μετεχειρίσθην κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐχθρικά τινα εἴδη. Κατὰ συνέπειαν ἔθηκα δύο μύρμηκας F. **fusca** ἐκ τῶν μυρμηκιῶν μου ἐντὸς φιαλιδίου κεκλεισμένου καθὼς τὸ ἀνωτέρω περιγραφέν. Ἐν δευτέρῳ φιαλιδίῳ ἔθηκα δύο μύρμηκας τοῦ αὐτοῦ εἴδους ἀνήκοντας ὅμως ἑτέρᾳ τινὶ μυρμηκιᾷ. Οἱ ἐλεύθεροι μύρμηκες οὐδόλως ἐπρόσεξαν εἰς τοὺς κεκλεισμένους φίλους των, τοὐναντίον ἡ παρουσία τῶν ἐχθρῶν ἐξηρέθισεν αὐτοὺς τὰ μέγιστα. Καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς ἢ δύο μύρμηκες ἐφύλαττον ὡς σκοποὶ τὸ φιαλίδιον. Ἐν καιρῷ δὲ νυκτὸς πλειότεροι τῶν δώδεκα συνηθροίζοντο πέριξ. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας οἱ μύρμηκες κατώρθωσαν νὰ ἐκφύγωσι τῆς φιάλης, εὕρομεν δὲ τὴν πρωίαν τὰ πτώματα αὐτῶν· ἐνῷ οἱ φίλοι ἐξηκολούθουν μένοντες ἐν τῷ φιαλιδίῳ οὐδενὸς προσέχοντος εἰς αὐτούς.

Ἐκ τούτων καὶ ἄλλων πειραμάτων δεικνύεται ὅτι παρὰ τοῖς ζώοις τούτοις ἐπικρατεῖ μᾶλλον τὸ μῖσος ἢ ἡ φιλία. Οἱ μύρμηκες μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς μυρμηκιᾶς οὐδέποτε φιλονεικοῦσι πρὸς ἀλλήλους. Παραδείγματα δὲ συμπαθείας καὶ ἀγάπης ἐλλείπουσι παρ' αὐτοῖς.

«Ἐν μιᾷ τῶν μυρμηκιῶν μου ἐγεννήθη μύρμηξ ἄνευ κεραιῶν. Ἐπειδὴ δὲ μέχρι τῆς ἐποχῆς δὲν ἔτυχε νὰ ἴδω ὁμοίαν περίπτωσιν ἐπετήρουν καλῶς τοῦτον. Οὐδέποτε ἐξήρχετο τῆς φωλεᾶς, τέλος δὲ μίαν ἡμέραν εὗρον αὐτὸν περιπλανώμενον ἔξω, καὶ ἀγνοοῦντα τὸν δρόμον του. Μύρμηκές τινες τοῦ εἴδους **Lasins flavus** τὸν προσέβαλον. Προσεπάθησα νὰ τοὺς διαχωρίσω, ὁ δυστυχὴς ὅμως μύρμηξ εἴτε διότι οἱ ἐχθροί του ἐπλήγωσαν αὐτὸν καιρίως, εἴτε ὡς ἐκ τῆς ἀκουσίας τραχύτητος μεθ' ἧς ἔλαβον αὐτόν, ἀπέμεινε κατακεκλιμένος καὶ σχεδὸν ἀναίσθητος. Μετά τινα χρόνον εἷς **F. fusca** τῆς αὐτῆς μυρμηκιᾶς διῆλθε παρ' αὐτῷ· ἐξήτασεν οὗτος μετὰ προσοχῆς τὸν ἀσθενῆ, ἔλαβεν αὐτὸν μετὰ πόνου καὶ τὸν ἔφερεν εἰς τὴν μυρμηκιάν· οἱοσδήποτε μάρτυς τῆς σκηνῆς ταύτης δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ ἀποδώσῃ εἰς τὸν μύρμηκα τοῦτον αἰσθήματα φιλευσπλαγχνίας.

Ἄλλοτε παρετήρησα εἰς μίαν ἐκ τῶν μυρμηκιῶν μου τοῦ εἴδους F. fusca δυστυχῆ μύρμηκα κεκλιμένον ἐπὶ τῶν νώτων καὶ ἀδυνατοῦντα νὰ κινηθῇ. Οἱ πόδες του ἐφαίνοντο κεκυρτωμένοι καὶ αἱ κεραῖαί του συνεσπειρωμέναι. Ἦτον ἐντελῶς ἀνίκανος νὰ διατραφῇ μόνος. Διὰ τοῦτο ἐπετήρουν αὐτὸν μετὰ μεγίστης προσοχῆς. Πολλάκις ἐδοκίμασα ν' ἀνακαλύψω εἰς ποῖον μέρος τῆς μυρμηκιᾶς εὑρίσκετο, ἑκάστοτε ὅμως οἱ ἄλλοι ἔφερον αὐτὸν εἰς τὸ σκοτεινότερον ταύτης μέρος. Μίαν ἡμέραν ἐξῆλθον ὅλοι οἱ μύρμηκες, ἴσως νὰ δρο-

Digitized by Google

σισθῶσι, μετ' αὐτῶν δ' ἔφερον καὶ τὸν ἀσθενῆ. Ἐπανελθόντες εἰς τὴν μυρμηκιὰν συναπέφερον ἐπίσης αὐτόν. Μετ' ὀλίγας ὅμως ἡμέρας μεθ' ὅλας τὰς περιποιήσεις των ἀπέθανε.

Ὁ κ. **Lubbok** ὅπως βεβαιωθῇ ἂν οἱ μύρμηκες ἀναγνωρίζουσι τοὺς συγκατοίκους των διὰ ἰδιαιτέρου τινὸς συνθήματος ὡς ὑπετίθετο ὡς πρὸς τὰς μελίσσας, καὶ θέλων νὰ ἴδῃ ἂν οὗτοι ἀνεγνώριζον τοὺς φίλους των ἀναισθήτους ὄντας ἔκαμε τὰ ἑξῆς πειράματα.

Ὅτε μύρμηκές τινες ἐκ τῶν μυρμηκιῶν του περιεπλανῶντο ἐπὶ τῆς τραπέζης του ἐκμυζῶντες μέλι εὑρισκόμενον ἐπ' αὐτῆς, ἐχλωροφόρμισε τέσσαρας ἐξ αὐτῶν, πρὸς δὲ καὶ τέσσαρας ἄλλους προερχομένους ἐκ τῆς μυρμηκιᾶς τοῦ κήπου του. Ἀφοῦ δὲ πάντας ἐχρωμάτισε καταλλήλως πρὸς εὔκολον ἀναγνώρισιν, ἐτοποθέτησε παρὰ τὸ μέλι. Ἐπί τινα χρόνον οἱ μύρμηκες δὲν ἔδωκαν προσοχήν. Μετ' ὀλίγον οἱ τέσσαρες φίλοι μύρμηκες ἔκειντο εἰσέτι κατακεκλιμένοι, ἐνῷ οἱ τέσσαρες ξένοι δὲν ὑπῆρχον ἐκεῖ πλέον. Δύο ἐξ αὐτῶν εἶχον ριφθῇ κάτωθεν τῆς τραπέζης ἐν ᾗ ἦτο τὸ μέλι, καὶ οἱ δύο ἄλλοι ἐξηφανίσθησαν. Ἐπανέλαβε τὸ πείραμα θέσας πάλιν τέσσαρας ὁμοφύλους καὶ τέσσαρας ξένους πλησίον εἰς μέρος ἔνθα οἱ **Lasius flavus** ἔτρωγον μέλι—καὶ πάλιν ἐβεβαιώθη ὅτι οἱ μύρμηκες ἀπέρριπτον τοὺς ξένους οὐδόλως προσέχοντες εἰς τοὺς ὁμοφύλους των.

Πλεῖστα πειράματα τοιαῦτα ἀπέδειξαν ὅτι οἱ μύρμηκες, τοὐλάχιστον οἱ ἐξετασθέντες, δὲν φροντίζουσι νὰ προφυλάξωσι τοὺς ὁμοφύλους των καταστάντας ἀναισθήτους.

Ἐπανελήφθησαν τὰ πειράματα ἐπὶ μυρμήκων μεθυσθέντων ἁπλῶς. Ἐκ τούτων ἀπεδείχθη ὅτι οἱ μύρμηκες ἀναγνωρίζουσι καί τοι ἀναισθήτους κάλλιστα τοὺς ὁμοφύλους των, διότι ἐκ **41** ὁμοφύλων καὶ **52** ξένων μεθυσμένων μεταφερθέντων ἐν τῇ μυρμηκιᾷ, μόνον 9 ὁμόφυλοι ἐρρίφθησαν ἐν τῷ ὕδατι, ἴσως διότι ἡ ἀναισθησία των ἐξελήφθη ὡς θάνατος, παντες δ' οἱ ξένοι.

(Ἕπεται συνέχεια)

Ν. Χ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

Η ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΣΧΟΛΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

Ἀφορμὴν λαβόντες ἐξ ἐφημερίδος τινὸς Ἀθηναϊκῆς ἐκφρασθείσης ὑπὲρ τῆς συστάσεως Σχολῆς πολιτικῶν ἐπιστημῶν ἐν Ἀθήναις καὶ ὑποδειξάσης κἄπως τὰς ὠφελείας, αἵτινες ἤθελον προκύψει ἐξ αὐτῆς, ἐκτίθεμεν κατωτέρω σύντομον περιγραφὴν τῆς ἐν Παρισίοις τοιαύτης, φρονοῦντες ὅτι ἐνδιαφέρον καθίσταται πᾶν ἀνάγνωσμα ἀποβλέπον εἰς τὴν πρόοδον τοῦ ὁσημέραι καταπληκτικῶς χωροῦντος πολιτισμοῦ.

Ἡ ἐν Παρισίοις Σχολὴ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν διεδέχθη τὴν κατὰ τὸ ἔτος **1848** ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως συσταθεῖσαν «Ἐθνικὴν Σχολὴν διοικητικῶν μαθημάτων», ἐν ᾗ ἡ ἐκπαίδευσις τῶν ἀποβλεπόντων εἰς δημόσια στάδια ἐγίνετο δημοσίαις δαπάναις. Δυστυχῶς διὰ τοῦ μέτρου τούτου ἡ Κυβέρνησις ἀνελάμβανεν ἠθικήν τινα ὑποχρέωσιν πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐν αὐτῇ εὐδοκιμήσαντας, εἰς οὓς ὤφειλε νὰ χορηγήσῃ κατόπιν δημόσιον τινὰ θέσιν. Αἰτία τούτου ἡ μετὰ διετίαν διάλυσίς της.

Περὶ τὸ **1871** ἔτος ἐπελήφθησαν τῆς ἰδέας ταύτης ὑπὸ διάφορον ὅμως ὄψιν· τὴν Ἐθνικὴν διεδέχθη ἰδιωτικὴ καὶ δι' ἰδιωτικῶν δαπανῶν συντηρουμένη Σχολὴ μὴ ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς Κυβερνήσεως, ἥτις καὶ οὐδεμίαν ἀνελάμβανεν ἠθικὴν ὑποχρέωσιν ἀπονομῆς θέσεων τοῖς ἐξ αὐτῆς ἐξερχομένοις.

Ἡ πρωτοβουλία τῆς συστάσεως τῆς Σχολῆς ταύτης ὀφείλεται εἰς ἄνδρας διαπρεπεῖς καὶ ὑψηλοτάτας κατέχοντας θέσεις ἐν τῷ Γαλλικῷ κόσμῳ. Ἄξιος ἰδιαιτέρας μνείας ἐστὶν ὁ κ. **Boutmy**, μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας καὶ τοῦ Ἀνωτάτου Συμβουλίου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, ὅστις καὶ διευθυντὴς αὐτῆς ἐτάχθη, μέχρι δὲ τῆς σήμερον, ἤτοι ἐπὶ δέκα καὶ τρία ὅλα ἔτη ἐπαξίως καὶ μετ' ἀπαραμίλλου ἱκανότητος διευθύνει αὐτὴν παρατηρῶν τὰς ὁσημέραι λαμπρὰς προόδους της, αἵτινες ὑπερέβησαν, βεβαίως, τὰς ἑαυτοῦ ἐλπίδας.

Εἴκοσι καὶ τρεῖς ἕδραι κατέχονται ὑπὸ καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, μελῶν τῆς Γαλλ. Ἀκαδημίας, τοῦ Κοινοβουλίου καὶ ἀνωτέρων τοῦ Κράτους ὑπαλλήλων, τριακόσιοι δὲ καὶ πλέον μαθηταὶ πληροῦσι καθ' ἑκάστην τὰ αἰθούσας αὐτῆς, ἐν οἷς διακρίνονται καὶ ἀρκετοὶ ξένοι, ἰδίως Ρωμοῦνοι, Σέρβοι, Βούλγαροι, Ἄγγλοι καί τινες Ἕλληνες.

Σκοπὸς τῆς Σχολῆς. Ἡ Σχολὴ αὕτη τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν ἐπιστέφει τὴν ἐλευθέραν ἀνατροφὴν τοῦ σπουδαστοῦ διὰ γνώσεων, ἃς ἡ μὲν ἐγκυκλοπαιδικὴ παίδευσις ἀδυνατεῖ νὰ συμπεριλάβῃ διά τε τὸ πρόωρον τῆς ἡλικίας τοῦ μαθητοῦ καὶ τὴν πληθώραν τῆς ἐγκυκλοπαιδικῆς ὕλης, ἡ δὲ, κατόπιν, ἐπιστημονική, θίγει μὲν τινὰς τούτων, ἀλλ' ἡ σπουδή των γίνεται ἀτελής, καθ' ὅσον ἄλλος ὁ σκοπὸς τῆς πανεπιστημιακῆς ἐκπαιδεύσεως. Τούτων ὅλων φυσικὴ καὶ ἀποδεδειγμένη συνέπεια ἐστὶν ἡ οὐχὶ ἐντελὴς μόρφωσις τοῦ νέου, ὅστις, μὲ ὅλον τὸ βάρος τοῦ πτυχίου, συμβαίνει πολλάκις ν' ἀμοιρῇ γνώσεων κυριωτάτων καὶ ἀπαραιτήτων, ἃς τινας ἀποκτᾷ μὲν κατόπιν δι' ἰδίας μελέτης, οὐδέποτε ὅμως ἐπιστημονικῶς κατηρτισμένης.

Digitized by Google

Ἡ ἀλήθεια τῶν ἀνωτέρω καθίσταται πασίδηλος καὶ ἀναμφισβήτητος ὡς πρὸς τοὺς σκοποῦντας ν' ἀκολουθήσωσι στάδιον ἐντελῶς διάφορον τῶν ἐν Πανεπιστημίοις προπαρασκευαζομένων. Ἐπειδὴ ἡ Νομικὴ Σχολὴ καταρτίζει νομικοὺς οὐχὶ ὅμως καὶ διπλωμάτας ἢ οἰκονομολόγους, ἀναγκαία ἐθεωρήθη ἡ σύστασις ἰδιαιτέρας Σχολῆς συμπληρωτικῆς, ἵν' ἀκριβῶς εἴπωμεν, τῆς Νομικῆς, διαφερούσης ὅμως ταύτης ὡς πρὸς τὸ μεθοδικὸν καὶ ἰδιαίτερον τῆς ἐκπαιδεύσεως. Ὑπάρχουσιν ἀληθῶς ἐπέκεινα τῆς ἐπιστημονικῆς ζώνης γνώσεις τινὲς θετικαὶ καὶ ἀκριβεῖς, αἵτινες ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν καλὴν λειτουργίαν τοῦ πολυπλόκου κοινωνικοῦ συστήματος· αὗται εἶναι λ. χ. ἡ διπλωματικὴ ἱστορία, αἱ ἀρχαὶ εἰς ἃς στηρίζεται ἡ διοικητικὴ οἰκονομία, ἡ πλουτολογία, ἡ οἰκονομολογία, ἡ ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ γεωγραφία, ἡ στατιστικὴ κ. τ. λ.

Ἅπασαι αἱ γνώσεις αὗται ἀπαρτίζουσι μέρος τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν, δὲν ἀποκτῶνται δὲ ἢ διὰ μελέτης μεθοδικῆς ἀπαραιτήτου τοῖς προωρισμένοις διὰ τὰ δημόσια στάδια.

Ἡ Σχολὴ λοιπὸν τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν εἶναι ἡ γέφυρα ἡ πρὸς τὰς δημοσίας θέσεις ἄγουσα καὶ ἡ παρέχουσα πολλὰς ἐγγυήσεις τῆς ἐπὶ τῶν θέσεων τούτων ἀκριβοῦς καὶ πεφωτισμένης τῶν καθηκόντων ἐκπληρώσεως.

Σκοπὸς τῆς ἱδρύσεως ἐκπαιδευτηρίου τοιούτου εἶναι γενικῶς ἡ συμπλήρωσις τῆς παιδεύσεως τῶν ἐκ τῶν Πανεπιστημίων ἐξερχομένων, εἰδικῶς δὲ ἡ τῶν Σχολῶν τούτων φοίτησις καθίσταται ἀπαραίτητος διὰ τοὺς ἀποβλέποντας εἰς δημόσιον θέσιν.

Μεθοδικὴ τῆς διδασκαλίας διαίρεσις. Θὰ ἦτο ἔργον λίαν μακρὸν τὸ νὰ ἐξετάσῃ καὶ περιγράψῃ τις λεπτομερῶς τὸ τοσούτῳ ποικίλον πρόγραμμα τῆς Σχολῆς, τὰς τόσας παραδόσεις, τὰς πρακτικὰς ἀσκήσεις καὶ τέλος τὸ πῶς ἀποκτᾶται τὸ τῆς Σχολῆς δίπλωμα μετὰ προηγουμένας δύο ἐξετάσεις προφορικὰς καὶ ἐγγράφους, διὰ τῆς δημοσιεύσεως δύο ἐναισίμων διατριβῶν δυναμένων νὰ φέρωσι τὸν τίτλον ἐπιστημονικῆς συγγραφῆς. Πρὸς τὸ παρὸν παραθέτομεν μόνον τὴν διαίρεσιν τῆς Σχολῆς ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς διδασκαλίας, ἐξ ἧς δύναταί τις εὐκόλως νὰ κρίνῃ περὶ τῆς σπουδαιότητός της.

Ἡ ἐν Παρισίοις Σχολὴ διαιρεῖται εἰς τέσσαρα τμήματα, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἀπαρτίζει ἴδιον καὶ πλῆρες πρόγραμμα μαθημάτων πρὸς προπαρασκευὴν τῶν ἀποβλεπόντων εἰς τὰ ἑξῆς τέσσαρα δημόσια ἐπαγγέλματα: α') Διπλωματικόν, β'.) Συμβούλιον Ἐπικρατείας, γ'.) Διοικητικὸν καὶ δ'.) Ἐλεγκτικὸν Συνέδριον. Ἐκτὸς τούτων ἡ Σχολὴ περιλαμβάνει στοιχεῖα ἀνωτέρας παιδεύσεως, ἅτινα προπαρασκευάζουσι δι' ὑψηλὰς ἐμπορικὰς καὶ τραπεζιτικὰς θέσεις, οἷον διευθυντοῦ τραπεζῶν, ἐπιθεωρητοῦ σιδηροδρόμων κτλ.

Ἀναλόγως τοῦ σταδίου εἰς ὃ ἕκαστος ἀποβλέπει ἀκολουθεῖ καὶ τὸ ἀντιστοιχοῦν τμῆμα, ἡ δὲ χρονικὴ διάρκεια πρὸς ἀπόκτησιν διπλώματος ὡρίσθη διετής.

Παραθέτομεν κατάλογον τῶν κυριωτέρων μαθημάτων τμημάτων τινῶν πρὸς εὐχερεστέραν κατανόησιν τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τῶν πανεπιστημιακῶν μαθημάτων καὶ τῶν τῆς Σχολῆς:

Διπλωματικὸν τμῆμα: Ἐθνογραφία — Διπλωματικὴ ἱστορία — Ἀνατολικὰ ζητήματα ἀπὸ τοῦ **1856** μέχρι τῆς σήμερον — Διπλωματικὰ κατορθώματα ἀπὸ τοῦ **1648** μέχρι τοῦ **1789** — Γεωγραφία οἰκονομική — Ἐμπορικαὶ ἐπίσημοι συνθῆκαι — Διεθνὲς καὶ φυσικὸν δίκαιον Ἐμπορικὴ νομοθεσία κατὰ σύγκρισιν μετὰ τῆς τῶν ἄλλων Ἐθνῶν — Ἱστορία τοῦ σχηματισμοῦ τῶν πρωτίστων Εὐρωπαϊκῶν Ἐθνῶν κατὰ τὸν Μεσαιῶνα κτλ. κτλ.

Διοικητικὸν τμῆμα· Διοικητικὸς ὀργανισμὸς διαφόρων Κρατῶν — Δημόσια εἰσοδήματα καὶ φόροι — Πλουτολογία ἐν ἐκτάσει — Ἐμπορικὴ στατιστικὴ — Συνταγματικὸν Δίκαιον — Κοινοβουλευτικὴ καὶ νομοθετικὴ ἱστορία — Ἀστικὸν δίκαιον κατὰ παραβολὴν κτλ.

Τμῆμα Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου: Οἰκονομικὰ συστήματα διαφόρων Ἐθνῶν — Δάνεια — Προϋπολογισμὸς διαφόρων Κρατῶν — Λογιστικὴ — Διπλογραφία κτλ. κτλ.

Προσωπικὸν τῆς Σχολῆς. Δὲν δυνάμεθα νὰ παραλείψωμεν ὀνόματά τινα σοφῶν μελῶν τῆς Σχολῆς, ὧν ἡ βαρύτης εἶναι ἀνεγνωρισμένη ὑφ' ὅλου τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου. Καὶ δὴ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον σύγκειται ἐκ δώδεκα μελῶν, πρόεδρος τῶν ὁποίων εἶναι ὁ κ. **E. André**, ἀντιπρόεδρος ὁ κ. **Hely d'Oisel**, διευθυντὴς τῆς Σχολῆς, ὡς εἴπομεν, ὁ κ. **E. Boutmy**, κατόπιν δ' ἕπονται οἱ κ. κ. **Alfred André** μέλος τοῦ Συμβουλίου τῆς Γαλλικῆς Τραπέζης, **E. Beaussire** καὶ **H. Taine** ἀκαδημαϊκοί, **P. Bethmont** πρῶτος πρόεδρος τοῦ Ἐλεγκτικοῦ συνεδρίου κτλ.

Ἡ ἐπιτροπὴ τῆς τελειοποιήσεως σύγκειται ἐκ τῶν κ. κ. **Aucoc, Dareste, Glasson, Janet, Leroy-Beaulieu, Picou, Leon Say, Viel-Castel, Vuitry** ἁπάντων μελῶν τῆς Γαλλ. Ἀκαδημίας, **Baudin, De Clercy**, πρώην πληρεξουσίων ὑπουργῶν καὶ τοῦ κ. **Florens** Συμβούλου τῆς Ἐπικρατείας.

Digitized by Google

Οἱ δὲ Καθηγηταὶ — δι' οὓς πᾶς πρόλογος περιττός — εἶναι οἱ ἑξῆς: E. Boutmy, Levasseur, De Molinari, ἀκαδημαϊκός, Lyon-Caen, Renault, Pigeonneau καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου, Levasseur de Precourt, Gabriel Alix καὶ De Leboulaye δεινὸς τοῦ Διοικητικοῦ δικαίου νομοδιδάσκαλος, Alex. Kibot, F. Charmes μέλη τοῦ Κοινοβουλίου καὶ πλεῖστοι ἄλλοι τῶν ὁποίων παραλείπομεν τὰ ὀνόματα διὰ τὸ ὀλίγον τοῦ χώρου.

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Σχολῆς κύριος E. Guérie καὶ ὁ Βιβλιοθηκάριος κ. L. Ponisard συμπληροῦσι τὸν κατάλογον τοῦτον τοῦ προσωπικοῦ.

Αἱ κατὰ τὰ δέκα καὶ τρία ἔτη πρόοδοι τῆς Σχολῆς ὑπερέβησαν ὅλων τὰς ἐλπίδας. Θεωροῦμεν ματαιοπονίαν νὰ ἐπιμείνωμεν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο· σημειοῦμεν μόνον ὅτι ἐκ τῶν πολλῶν ἐξελθόντων καὶ διαγωνισθέντων κατόπιν διὰ τὰς θέσεις δι' ἃς ἡ Σχολὴ προπαρασκευάζει, ἅ π α ν τ ε ς ἐπέτυχον μεταξὺ τῶν πρώτων καὶ διωρίσθησαν εἰς δημοσίας θέσεις, τοῦτο δ' ἐξηγεῖ τὴν καταπληκτικὴν τῆς Σχολῆς φήμην, ἣν ἀναγνωρίσαντα τὰ γείτονα κράτη — Γερμανία, Ἰταλία καὶ Βέλγιον — ἱδρύουσι μετ' οὐ πολὺ παρομοίας Σχολὰς ἐπὶ τῶν αὐτῶν τῆς ἐν Παρισίοις Σχολῆς βάσεων.

Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι τοιούτου εἴδους ἀνώτατα ἐκπαιδευτήρια ἱδρυθήσονται εἰς ἅπαντα τὰ πεπολιτισμένα κράτη πρὸς μόρφωσιν δημοσίων λειτουργῶν, ἄνευ τῶν ὁποίων οὐδέποτε Ἔθνος τι δύναται νὰ προκόψῃ.

Παρίσιοι 16 Ἰανουαρίου 1884·

Ν. Γ. ΜΑΝΤΖΑΒΙΝΟΣ.

Η ΝΗΣΟΣ ΕΛΕΝΗ.

Ἡ περιώνυμος νῆσος Ἑλένη ἡ τὰ νῦν Μ α κ ρ ό ν η σ ο ς, Μ α κ ρ ο ν ῆ σ ι, ἡ Μ ά κ ρ η καλουμένη ὡς ἐκ τοῦ σχήματος, ὅπερ ἡ φύσις, ἢ ὁ χρόνος ἔδωκεν αὐτῇ, ἡ χ θ α μ α λ ὴ (1) αὕτη καὶ ἐπιμήκης, πετρώδης ὡς τὸ πλεῖστον, νῆσος ἔσχε τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα ἐκ τῆς παραδόσεως, ὅτι ἐνταῦθα ἡ Ἑλένη τοῦ Μενελάου ἀπέβη ἤτοι κατὰ τὴν ἐκ Σπάρτης ἀπαγωγήν, ἢ κατὰ τὴν ἐκ Τροίας ἐπάνοδον. Τὴν δ' ἐπωνυμίαν Μ ά κ ρ ι ς ἔλαβε διὰ τὸ σχῆμα αὐτῆς. Ὁ Στράβων ταύτην φαίνεται, ὅτι ἐννοεῖ μνημονεύων τὸν ὁμηρικὸν στίχον ἐν Ἰλιάδ. Γ. 445.

νήσῳ δ᾽ ἐν Κρανάῃ κτλ.

Ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι ὠνομάσθη Ἑλένη ἡ νῆσος, ἐπειδὴ ὁ Πάρις φεύγων ἐκ Λακεδαίμονος προσωρμίσθη αὐτόθι μετὰ τῆς Ἑλένης. Τῆς αὐτῆς γνώμης ἔχονται καὶ ὁ Εὐριπίδης (Ἑλέν. ς. 1672-1675).

. . . μή Πάρις γήμειέ σε.
φρουρὸν παρ᾽ ἀκτῇ τεταμένην νῆσον λέγω,
Ἑλένη τὸ λοιπὸν ἐν βροτοῖς κεκλήσεται
ἐπεὶ κλοπὰς σὰς ἐκ δόμων ἐδέξατο.

Στέφανος ὁ Βυζάντιος «Ἑλένη νῆσος Ἀττικῆς»· Ἑκαταῖος Εὐρώπῃ «ἐκεῖ ἀποβῆναί φασι τὴν Ἑλένην μετὰ τὴν ἅλωσιν Ἰλίου. Ἐκαλεῖτο δὲ Μ ά κ ρ ι ς διὰ τὸ μῆκος» καὶ ὁ Πομπώνιος Μέλας (II, 7, 10) καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς. Τοὐναντίον δέ τινες, εἰς οὓς συγκαταλέγεται καὶ ὁ Παυσανίας, ἐννοοῦσι τὴν νῆσον τὴν ἐν τῷ Λακωνικῷ κόλπῳ τὴν κατέναντι τοῦ Γυθείου Κρανάην νῆσον, εἰς ἣν ὁ Πάρις ἐκ τῆς Λακεδαίμονος φεύγων πρῶτον ἤγαγε τὴν Ἑλένην. Εἰς δὲ τὴν πετρώδη τὴν πρὸ τῆς Ἀττικῆς κειμένην νῆσον ἐπέβη ἡ Ἑλένη μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ Ἰλίου ἐπιστρέφουσα, καὶ ἐκ τούτου ἐπωνομάσθη. Οὕτως ὁ Παυσανίας. Ἡ δὲ τῆς Ἀττικῆς Κρανάη ἦτο ἐπὶ Στράβωνος ἀκατοίκητος, κατὰ δὲ τὸν Ἀρτεμίδωρον «πρόκειται δὲ τῆς παραλίας ταύτης πρὸ μὲν τοῦ Θορίκου καὶ τοῦ Σουνίου νῆσος Ἑλένη, τραχεῖα καὶ ἔρημος, παραμήκης ὅσον ἑξήκοντα σταδίους τὸ μῆκος· ἀπὸ ταύτης γάρ, φησιν, αἱ καλούμεναι Κυκλάδες εἰσιν· ὀνομάζει δὲ Κέω τὴν ἐγγυτάτην τῇ Ἑλένῃ καὶ μετὰ ταύτην Κύθνον καὶ Σέριφον καὶ Μῆλον καὶ Σίφνον κ. ἑ.». Ὁ δ' ἐνωρὶς καὶ ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ἐπιστήμης ἁρπαγεὶς Βουρσιανὸς ἀποφαίνεται ἐν τῷ ἰδίῳ φιλοπονήματι Geographie von Griechenland (I. B. p. 356) «ὅτι καὶ ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ νῦν δὲν κατῳκεῖτο διαρκῶς, ἀλλὰ μόνον ἐν θέρει ὑπὸ ποιμένων μετὰ τῶν ποιμνῶν αὐτῶν, ὑπὲρ ὧν καὶ πολλαχοῦ τῆς νήσου ἀνωρύχθησαν πηγαὶ ὑδάτων». Πλὴν ἀλλ' ὅμως πρὸς τὴν ἔποψιν ταύτην τοῦ Βουρσιανοῦ καὶ ἄλλων πρὸ αὐτοῦ διαφωνοῦμεν τέλεον καὶ δὴ διϊσχυριζόμεθα, ὅτι ἡ νῆσος Ἑλένη ἡ κειμένη μεταξὺ τῆς ἀττικῆς παραλίας καὶ τῆς καταντικρὺ νήσου Κέω καὶ ἐκτεινομένη παραλλήλως τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς τοῦ Θορικοῦ (Γαϊδουρόμανδρας) μέχρι τοῦ Σουνίου καὶ ἔχουσα περίμετρον περὶ τὰ 20 μίλια κατῳκεῖτο διὰ τοὺς ἑξῆς λόγους· ά) διότι καταδεικνύνται ἔτι καὶ νῦν ἐρείπια ἑπτὰ ἀρχαίων χωρίων ἐπὶ τῇ ἀκτῇ τῆς βορειοδυτικῆς πλευρᾶς, μάλιστα δ' ἐπὶ τῶν λειψάνων ἑνὸς τῶν χωρίων αὐτῶν εἰσὶν ὁρατὰ ἱκανὰ κρηπιδώματα ὑπερμεγέθους γιγαντιαίου κτιρίου, ἔχοντος σχῆμα τετράγωνον καὶ παρ' αὐτῷ συντρίμματα μαρμάρου λευκοῦ. Ἀλλὰ τὰ πλεῖστα τῶν ἐρειπίων αὐτῶν, ὡς εἰκός, καλύπτονται ὑπὸ χωμάτων. Κατὰ τὴν ἡμετέραν εἰκοτολογίαν ἐκεῖ που ἔκειτο ναὸς ἀρχαῖος (ἴσως τῆς Ἀρτέμιδος), ἐφ' οὗ τοῖς ἐρειπίοις

(1) Ἅτε τοῦ ὑψηλοτάτου αὐτῆς χωρίου ὑψουμένου 281 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

Digitized by Google

ἐκτίσθη ναΐσκος τιμώμενος ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου Γεωργίου. Ἐντὸς δὲ τοῦ μικροῦ αὐτοῦ ναοῦ κεῖνται δύο σκληροὶ λίθοι ἔχοντες ἀρχαίας γλυφάς, σώζονται δὲ καί τινα ὑπολείμματα κιόνων μαρμάρου· β´) διότι πάλιν ἐπὶ ἄλλου λόφου ἀρχαίου ἐπ' ἴσης χωρίου, ὅπου ἀνῳκοδομήθη ναὸς τῆς Θεοτόκου, ἀνευρέθησαν θεμέλια ἀρχαίου οἰκοδομήματος· γ´) διότι ἐκ τῶν περισωθέντων τοίχων τῶν οἰκοδομῶν, ἐκ τοῦ ῥυθμοῦ τῆς τέχνης καὶ ἐκ πολλῶν πηλίνων ἀγγείων ἀσφαλῶς ὅσον συνάγεται, ὅτι ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος νῆσος ἦτο κατῳκημένη πολλοὺς αἰῶνας πρὸ Χριστοῦ καὶ μετὰ Χριστόν. Σημειωτέον δ' ὅτι ἔν τισι τῶν ἐπιθαλασσίων ἀρχαίων χωρίων αἱ εἰς τὰς τρικυμίας ἐκτεθειμέναι οἰκίαι, αἱ ὑπὸ χωμάτων κεκαλυμμέναι καὶ ἠρειπωμέναι καταστρέφονται, ὅπερ οὐδὲ τὸ παράπαν θαυμαστόν, ἀφ' οὗ πρῶτον ὁ χρόνος κατεσύντριψε τοὺς ἔμπροσθεν βράχους καὶ συμπαρέσυρεν εἰς τὴν θάλασσαν. Ὄρος ἡ νῆσος οὐδὲν ἔχει, ἢ λόφους τινὰς καὶ δειράδα (ἢ ῥάχιν) ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν, ἥτις δίκην ῥάχεως μεγάλου ἰχθύος ἅ τε καὶ τῆς ὅλης νήσου προσομοίας πρὸς μέγαν ἰχθὺν κατὰ τὸ μέσον ἀποκλίνει εἰς δύο πλευρὰς βορειοδυτικὴν καὶ ἀνατολικομεσημβρινήν. Ἡ δ' ὑψηλοτέρα τοποθεσία τῆς νήσου καλεῖται Τρυπητά, διότι ἐκεῖ ὑπάρχει βράχος, οὗ ἐντὸς θόλος φυσικὴ διαπερῶσα τὸν βράχον ἐξ ἀνατολῶν ἐπὶ δυσμάς. Ἡ θέσις αὕτη εὐλόγως δύναται νὰ ὀνομασθῇ κάτοπτον χωρίον· ἐπειδὴ αὐτόθεν ὁρῶνται ἅπασα ἡ ἀττικὴ ἀκτή, οἱ λιμένες καὶ ὅρμοι, ἡ Σουνιὰς ἄκρα μέχρι τοῦ Μαραθῶνος καί τινα ὄρη τῆς Ἀττικῆς, πεδία καὶ δάση, πρὸς τούτοις μέρος τῆς Εὐβοίας καί τινες τῶν Κυκλάδων νήσων. Ἀπὸ δὲ τῆς ἀττικῆς ἀκτῆς χωρίζεται ἡ νησὶς Ἑλένη διὰ πορθμοῦ 3 μιλίων, ὅστις ἔχει ἱκανὸν βάθος καὶ εἰς τὸν πλοῦν μεγάλων σκαφῶν. Ἐντὸς ὅμως τοῦ πορθμοῦ τούτου κεῖνται δύο ὕφαλοι ἐπὶ τῇ βορειοδυτικῇ παραλίᾳ τῆς νήσου. Ἰστέον, ὅτι πᾶσα ἡ ἐπιφάνεια τῆς νήσου μὴ συμπεριλαμβανομένης, ὡς εἰκός, τῆς ῥάχεως εἶναι ὡς τὸ πλεῖστον ὁμαλὴ καὶ ἔχει γεωργησίμους γαίας πρὸς εὐφορίαν μάλιστα τῶν δημητριακῶν καρπῶν· παρεκτὸς τούτου τὸ ἔδαφος εἶναι προσφυὲς εἰς δενδροφυτείαν καὶ ἀμπελοφυτείαν. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ δρυμοὶ συνιστάμενοι εἰς ἀγριελαίας, σχίνους καὶ διαφόρους ἄλλους θάμνους. Φύεται δὲ καὶ βοτάνη, ἡ γνωστὴ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν ἐλαφόχορτον καὶ ἐλαφόσκορδον (**Cynura erecta**) πιθανῶς τὸ ἀπόκυνον τοῦ Διοσκορίδου κατὰ τὸν ἐπαίοντα περὶ τῶν τοιούτων κ. Χελδράϊχ, καὶ χλόη εἰς φορβὴν πάντων τῶν ἐπὶ τῆς νήσου κτηνῶν.—Ὑδάτων πηγαὶ ὑπάρχουσιν ἐνιαχοῦ πρὸς χρῆσιν τῶν αὐτόθι ἐνδιαιτωμένων ποιμένων καὶ τῶν κτηνῶν. Αἱ δ' εἰς χρῆσιν αὗται πηγαὶ εἶναι αἱ ἑξῆς. Βαγιὲς, Ἀγριλιοῦ, Ἀσκέλες, Μυλοποτάμου, Ἀλμυροπηγάδου καὶ τοῦ Μαυριᾶ τὸ Πηγάδι.—Λιμένος μὲν στερεῖται ἡ νῆσος, ἔχει δ' ὅρμους, ὧν ὁ ἀσφαλέστερος κεῖται ἐπὶ τῇ ἀνατολικομεσημβρινῇ πλευρᾷ ἐπονομαζόμενος Γερολιμνιόνης. Ἐπὶ δὲ τῆς αὐτῆς πλευρᾶς κεῖνται καὶ ὁ τοῦ Μαυριᾶ καὶ Ἀλμυροπηγάδου καὶ ἐπὶ τῇ δυσμικῇ πλευρᾷ τοῦ μεσημβρινοῦ ἀκρωτηρίου ὁ καλούμενος Ἀγκάλιστρος. Μνημονευτέον, ὅτι ἐν μέσῳ τῶν ὅρμων Γερολιμνιόνου καὶ Μαυριᾶ παρὰ τοὺς βράχους τοῦ αἰγιαλοῦ, ὅπου συγκρούονται τὰ κύματα, καὶ κάτωθεν τῆς θέσεως Καταξυλιᾶς ὑπάρχει φυσικὸν σπήλαιον σταλακτικῶν ποικιλοσχήμων, λευκῶν καθαρῶν καὶ λαμπρῶν καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν λόγου ἀξίων. Κατ' ἐξοχὴν δὲ θέας ἄξιοί εἰσιν οἱ ἐν τῷ σπηλαίῳ αὐτῷ ἐκ σταλακτικῶν κατεσκευασμένοι δύο κίονες, ὧν αἱ ἄκραι καθορῶνται ἔτι καὶ νῦν ἐν τῷ σπηλαίῳ ἄνωθεν καὶ κάτωθεν, διότι ἁλιεῖς μὴ δυνηθέντες νὰ ἀρπάσωσιν ἀμφοτέρους συνέτριψαν καὶ μετεκόμισαν τὰ στερεώτερα τεμάχη. Τοῦ σπηλαίου τούτου ἡ ἔκτασις ἰσοῦται πρὸς τὸ μέγεθος εὐρυχώρου δωματίου οἰκίας.

Περὶ τῶν ἐν τῇ νήσῳ κτηνῶν. Τὰ μάλιστα ἄξιον περιεργείας συμβαίνει ἐπὶ τῶν ἀρσενικῶν προβάτων, ἅτινα ἤτοι ἐκ τοῦ χόρτου, ἢ ἐκ τοῦ ὕδατος καθίστανται ἄγονα, ἐν ᾧ τὰ λοιπὰ τῶν ζώων, ἤγουν βόες, ἵπποι, ὄνοι, χοῖροι καὶ αἶγες εἰς οὐδεμίαν βλάβην ὑποκείμενοι πολλαπλασιάζουσι τὸ γένος. Σημειωτέον, ὅτι εἰς τὴν νῆσον ταύτην ἐνσκήπτει νόσος προσβάλλουσα τὰ πρόβατα, ἧς ἡ αἰτία οὔπω ἠκριβώθη. Τὸ πρόβατον δῆλα δὴ ἅμα προσβληθὲν ὑπὸ τῆς νόσου κατέχεται ὑπὸ κεφαλαλγίας καὶ εἶτα ἀναισθητοῦν ἀποθνήσκει ὑπὸ τῆς κυλινδήσεως, ἢ τῆς πείνης.—Θηρίον οὐδὲν ὑπάρχει ἐν τῇ νήσῳ, ἢ μῦς ἀνάριθμοι, ὧν ἕνεκα ἐξαναγκάζονται οἱ ποιμένες νὰ κτίζωσι δοχεῖα (τυρότρυπες) πρὸς ἀποταμίευσιν ἐν αὐτοῖς τοῦ τυροῦ καὶ τῶν ἄλλων τροφίμων. Κατασκευάζουσι δὲ αὐτὰ ὧδε· εὑρίσκουσιν ἐπὶ βράχου σπήλαιον ἀκέραιον ἐσωτερικῶς, καὶ ἔξωθεν κτίζουσι τοῖχον μετὰ σχιστῶν πετρῶν, προσαρμόζοντες αὐτὰς οὕτως, ὥστε οὐδὲ μυῖα ἠμπορεῖ νὰ εἰσδύσῃ, ἔπειτα ἀφίνουσιν ὀπὴν ὅπως δι' αὐτῆς εἰσέρχωνται οἱ ἄνθρωποι, καὶ ταύτην ἐπιτηδείως ἐμφράττουσι διὰ πέτρας, ὥστε εὑρίσκονται ἐν ἀσφαλείᾳ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς τρόφιμα. Ἡ δὲ κατασκευὴ γίνεται τοιαύτη, ὥστε τῷ κατέναντι ὁρῶντι τὰ δοχεῖα αὐτὰ φαίνονται ὡς βράχοι.—Οἰκογένειαι μὲν δὲν ἐνδιατρίβουσιν ἐν τῇ νήσῳ,

Digitized by Google

ἀλλὰ μόνον ποιμένες, οἵτινες βόσκοντες τὰ ἑαυτῶν κτήνη κατοικοῦσιν ἐν σπηλαίοις καὶ ἐν ἀγροτικοῖς οἰκίσκοις.

Περαίνοντες τὴν παροῦσαν περιγραφὴν προστιθέμεθα, ὅτι ἐνταῦθα εὐδοκιμεῖ μάλιστα ἡ μ ε λ ι σ σ ο κ ο μ ί α διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀνθέων τῶν θάμνων θύμου, θύμβρας, κουνούκλας (*) ἐρείκης, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀνθέων τῶν ἀγριελαιῶν καὶ διὰ τὴν παντελῆ ἔλλειψιν τῶν καταστρεπτικῶν τῶν μελισσῶν σφηκῶν.

Τοσαῦτα ἐξ αὐτοψίας περὶ τῆς ἀρχαίας καὶ νῦν καταστάσεως τῆς νήσου Ἑλένης, τὰ νῦν Μακρονήσου, ἐν ᾗ οἱ διαμένοντες ποιμένες Κεῖοι ἀπολαύουσιν ἄκρας ὑγείας διὰ τὸ εὔκραὲς κλῖμα, καὶ ὅπου ἠδύναντο ἀνέτως νὰ διατρίβωσι δισχίλιοι ἔνοικοι ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν, ἀμπελοφυτείαν καὶ δενδροφυτείαν.

Ἐν Λευκάδι κατὰ Ἰανουάριον 1884.

Ν. ΠΕΤΡΗΣ

ΑΛΗΘΗΣ ΜΕΤΡΙΟΦΡΟΣΥΝΗ

Ὁ Φραγκλῖνος ὑπῆρξεν, ὡς γνωστόν, ὁ ἐφευρέτης τοῦ ἀλεξικεραύνου, καὶ εἷς τῶν ἐνδοξότατα ἀγωνισθέντων ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τῆς Ἀγγλίας. Ὁ διάσημος Γάλλος **Turgot** θέλων νὰ ἐγκωμιάσῃ τὸν μέγαν Ἀμερικανὸν ἐπὶ τούτοις ἐποίησε τὸν ἑπόμενον λατινικὸν στίχον ἵνα γραφῇ ὑπὸ τὴν προτομήν του:

Eripuit coelo fulmen sceptrumque tyrannis

τουτέστιν

Ἀφήρπασεν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ τὸν κεραυνόν, τὸ σκῆπτρον ἀπὸ τῶν τυράννων.

Τὸν στίχον τοῦτον ὁ **Turgot** ἐποίησε κατ' ἀπομίμησιν ἄλλου λατινικοῦ στίχου τοῦ καρδιναλίου Πολινιάκ, ἀλλ' ὁπωσδήποτε οἱ πάντες ἐπεκρότησαν αὐτὸν ὡς λίαν πρωτότυπον καὶ ἐκφραστικώτατον. Ὁ Φραγκλῖνος μόνος τὸν ἐπέκρινε. Ἡ αὐστηρὰ αὐτοῦ λογικὴ δὲν ἠνείχετο οὐδὲν ἀπᾷδον πρὸς αὐτήν, οὔτε τοὺς ἐπαίνους αὐτοὺς τοὺς ὁποίους τῷ ἀπηύθυνον. Πρὶν ἢ ἀποδεχθῇ ἀνέτεμνεν αὐτοὺς μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ λεπτολογίας. Τὸν λατινικὸν στίχον τοῦ **Turgot** ὁ ποιητὴς **Félix Nogaret** ἠθέλησε νὰ μεταφέρῃ εἰς γαλλικὴν γλῶσσαν, μεταφράσας δ' αὐτὸν οὕτω.

Il ôte au ciel la foudre et le sceptre au tyrans,

ἀπέστειλεν ἀμέσως εἰς τὸν Φραγκλῖνον τὴν μετάφρασιν μετὰ τριῶν σελίδων ἐγκωμιαστικῶν σχολίων. Εἰς ταῦτα ἔλαβε παρὰ τοῦ Φραγκλίνου τὴν ἑξῆς ἀπάντησιν:

«Κ ύ ρ ι ε,

»Ἔλαβον τὴν ἐπιστολήν, ἐν ᾗ ἀφοῦ μὲ κατακλύζετε μὲ χείμαρρον ὅλον φιλοφρονημάτων ἐμποιούντων μοι ὀδυνηρὰν αἴσθησιν, διότι οὐδαμῶς δύναμαι νὰ φαντασθῶ ὅτι ἐγενόμην ποτὲ ἄξιος αὐτῶν, ζητεῖτε τὴν γνώμην μου περὶ τῆς μεταφράσεως λατινικοῦ τινος στίχου. Δὲν εἶμαι ἀρκούντως κάτοχος τοῦ πνεύματος καὶ τῆς λεπτότητος τῆς ἐξαιρέτου γλώσσης σας, ὥστε νὰ τολμήσω νὰ ἀποφανθῶ γνώμην περὶ τῆς ποιητικῆς ἀξίας, ἥτις ἐ ν δ έ χ ε τ α ι νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὸν στίχον τοῦτον. Ὀφείλω μόνον νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχήν σας εἰς δύο ἀνακριβείας ὑπαρχούσας ἐν τῷ πρωτοτύπῳ στίχῳ: Μεθ' ὅλα τὰ ἐπὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ πειράματά μου ὁ κεραυνὸς ἐξακολουθεῖ ἔτι καὶ νῦν νὰ πίπτῃ πρὸ τῶν ποδῶν μας, ὡς πρὸς δὲ τὸν τύραννον δύναμαι νὰ σᾶς βεβαιώσω ὅτι οἱ ἐργασθέντες ἵνα τοῦ ἀποσπάσωμεν ἀπὸ τῶν χειρῶν τὸ σκῆπτρον ἠριθμούμεθα ὑπὲρ τὸ ἑκατομμύριον.

«ΒΕΝΙΑΜΕΙΝ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΣ»

(*) Κ ο υ ν ο ύ κ λ α, διάφορα εἴδη Κιστοῦ κατὰ Θεόφραστον.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἀγαθὸς ἐπαρχιώτης εἰσέρχεται εἰς μουσεῖόν τι σπανίων πραγμάτων, ἐν ᾧ πρὸς τοῖς ἄλλοις βλέπει ὑπὸ ὑελίνην θήκην δύο κρανία, τὸ ἓν μεγάλον καὶ τὸ ἄλλο μικρόν, ἀποτεινόμενος δὲ πρὸς τὸν ξεναγοῦντα αὐτὸν ἐρωτᾷ:

Ποίων ἀνθρώπων νὰ ἦσαν ἆρά γε αὐτὰ τὰ δύο κρανία;

— Τὸ μεγαλείτερον, ἀπαντᾷ ὁ ὁδηγός του, εἶνε τοῦ μεγάλου Καρόλου.

— Καὶ τὸ μικρότερον; . . .

—Εἶνε τοῦ ἰδίου, ὅταν ἦτον παιδί!

* * *

Πλούσιος κτηματίας προσεκάλεσε ποτὲ τὸν Λαφονταῖνον εἰς γεῦμα, πεποιθὼς ὅτι ὁ τόσον χαρίεις καὶ εὐφυὴς συγγραφεὺς ἤθελε βεβαίως διασκεδάσει τὴν ὁμήγυριν διὰ τῆς ὁμιλίας του. Ὁ Λαφονταῖνος ἔφαγε καλῶς, δὲν εἶπε λέξιν, καὶ ἀμέσως κατόπιν ἐσηκώθη νὰ ἀναχωρήσῃ λέγων ὅτι μεταβαίνει εἰς τὴν Ἀκαδημίαν. Ἀλλ' ὁ οἰκοδεσπότης τῷ παρατηρεῖ ὅτι δὲν ἦτο καιρὸς ἀκόμη.—«Τὸ γνωρίζω, ἀπεκρίθη ὁ Λαφονταῖνος· καὶ διὰ τοῦτο θὰ πιάσω τὸν μακρύτερον δρόμον διὰ νὰ μεταβῶ ἕως ἐκεῖ.»

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὁ πάντα δυνάμενος νὰ ὑπομείνῃ δύναται καὶ τὰ πάντα νὰ τολμήσῃ.

Μέγα πλεονέκτημα δὲν εἶνε ἡ ζωηρότης τοῦ πνεύματος, ἂν μὴ συνυπάρχῃ καὶ ἡ εὐβουλία. Ἡ τελειότης τοῦ ὡρολογίου δὲν συνίσταται εἰς τὸ νὰ βαίνῃ ταχέως, ἀλλ' εἰς τὸ νὰ κινῆται κανονικῶς.

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

—

'Απέθανε πρό τινος έν τῇ άμερικανικῇ πολιτεία τῆς Μιχιγκάνης γραῖα μαύρη, περὶ τῆς ὁποίας ἡ «Ἐφημερὶς τῶν Συζητήσεων» παρέχει τὰς ἑπομένας περιέργους πληροφορίας·

Ὠνομάζετο **Sojourner Truth.** Ἦτο ἄγνωστος ἡ ἡλικία της, ἀλλ' ἦτο βέβαιον ὅτι ἦτο ὑπερεκατοντούτης. Γεννηθεῖσα δούλη ἐχειραφετήθη τῷ **1817** καὶ ἔλαβε τὸ ὄνομα **Sojourner Truth** κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐπίστευεν.

Ὁ κλῆρος τῶν μεθοδιστῶν ἐκπλαγεὶς ἐκ τῆς ἐκτάκτου καὶ φυσικῆς τῆς δούλης εὐγλωττίας ἔπεμψεν αὐτὴν ὡς ἱεραπόστολον παρὰ τοῖς μαύροις· ἀλλ' ἐγκατέλιπε μετ' ὀλίγον τὴν θρησκευτικὴν ἐκείνην αἵρεσιν διὰ τὴν τῶν χιλιαστῶν λεγομένων, οἵτινες ἐνόμιζον ἐπικείμενον τὸ τέρμα τοῦ κόσμου. Ἀλλ' ἰδοῦσα ὅτι μεθ' ὅλας τὰς προρρήσεις αὐτῶν ἡ γῆ ἐξηκολούθει στρεφομένη περὶ τὸν ἄξονά της, ἀφωσιώθη ψυχῇ καὶ σώματι εἰς τὴν ἰδέαν τῆς καταργήσεως τῆς δουλείας, ἧς παρέμεινε μία τῶν θερμοτάτων καὶ εὐγλωττοτάτων ἀποστόλων ἄχρι τῆς ἡμέρας τῆς χειραφετήσεως τῶν δούλων.

Ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἡ **Sojourner Truth** διέτρεξε τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καθ' ὅλας αὐτῶν τὰς διευθύνσεις, κηρύττουσα τὴν κατάργησιν τῆς δουλείας εἰς πολυπληθεῖς ἀγορεύσεις, αἵτινες πάντοτε βαθυτάτην ἐνεποίουν εἰς τοὺς ἀκροωμένους ἐντύπωσιν.

Αἱ αὐτοσχέδιοι αὐτῆς ἀγορεύσεις ἦσαν ἀριστουργήματα δημώδους καὶ περιπαθοῦς εὐγλωττίας. Ἦτο ὑψηλή, εὐθυτενής, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἀπήστραπτον ὡς λυχνίνης, ὅταν δ' ἡ ὀξεῖα αὐτῆς φωνὴ ἐν προφητικῷ οἴστρῳ ἐξηκόντιζε τὰ ἀναθέματά της κατὰ τῆς δουλείας, συνεκίνει, ἔπειθεν ἀκαταμαχήτως.

Μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τῆς χειραφετήσεως ἡ γηραιὰ **Sojourner Truth** παρουσιάσθη εἰς τὸν πρόεδρον Λίγκολν καὶ ἠξιώθη τῶν συγχαρητηρίων του. Τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ ἐνδοξοτέρα τοῦ βίου αὐτῆς ἀνάμνησις. Ἀνεμιμνήσκετο ἐντελῶς τῶν πρώτων πειραμάτων τοῦ ἀτμοπλοίου Φ ο ύ λ τ ω ν ο ς· εἶχον δ' ἐντυπωθῆ ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῆς ἕνεκα τῆς ὀργῆς τῶν Ὁλλανδῶν καταχραυγαζόντων κατὰ τῆς διαβολικῆς ταύτης ἐφευρέσεως, ἱκανῆς μόνον νὰ φοβίζῃ τοὺς ἰχθῦς καὶ ἐκδιώκῃ αὐτοὺς τοῦ ποταμίου.

Ἡ **Sojourner Truth** κατέλειπε μικρὰν ἀκίνητον περιουσίαν κληροδοτήσασα αὐτὴν εἰς τὰς θυγατέρας της

〰

Πρὸ δεκαὲξ περίπου ἐτῶν ἀνεκαλύφθησαν ἐν Ρώμῃ μεγάλοι σωροὶ βαρυτιμοτάτου ἀρχαίου μαρμάρου. Ἡ περίεργος ἀνακάλυψις ὀφείλεται εἰς τὸν ἐπιφανῆ ἀρχαιολόγον Βισκόντην, ὅστις τοιαύτην παρεῖχεν ἐξήγησιν τοῦ πράγματος: Ἀπὸ τῆς Ρώμης μέχρι τῆς θαλάσσης ἐκτείνεται συνεχὴς σωρεία σπανιωτάτων καὶ πολυτιμοτάτων λελαξευμένων ὄγκων μαρμάρου καὶ ἀλαβάστρου. Τὴν ἀξίαν τῶν ὄγκων τούτων, ὑπὸ λεπτοτάτου στρώματος γῆς κεκαλυμμένων μόλις, ὑπολογίζω εἰς πολλὰ ἑκατομμύρια φράγκων. Ἡ ἐξήγησις περὶ τῆς προελεύσεως αὐτῶν εἶναι ἁπλουστάτη. Τὰ μάρμαρα τῶν διαφόρων ἐν Ρώμῃ οἰκοδομῶν προήρχοντο ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων ἐκ τῶν λατομιῶν τῆς Ἀφρικῆς, εἰς τὰς ὁποίας ὑπεχρεοῦντο νὰ ἐργάζωνται οἱ καταδικαζόμενοι εἰς καταναγκαστικὰ ἔργα ἐν μεταλλείοις (ad metalla). Ἐστέλλοντο δὲ τὰ μάρμαρα λελαξευμένα καὶ ἕτοιμα εἰς Ρώμην καὶ ἐξεφορτώνοντο εἰς τὸ Ἐμπορεῖον, ὁπόθεν παρελάμβανον οἱ ἀρχιτέκτονες δημοσίων οἰκοδομημάτων ὅσα ἐχρειάζοντο. Ἀλλὰ καὶ ὁσάκις αἱ οἰκοδομικαὶ ἐργασίαι διεκόπτοντο, τὰ μάρμαρα ἐξηκολούθουν νἀποστέλλλωνται τακτικῶς, διότι οἱ κατάδικοι ὤφειλον νὰ ἐργάζωνται, ἀδιάφορον ἂν εἰς οὐδὲν ἐχρησίμευε τὸ προϊὸν τῆς ἐργασίας αὐτῶν. Ὅτε δὲ ὑπερεπληρώθη τὸ Ἐμπορεῖον, τὰ μάρμαρα ἐξεφορτώνοντο πλησίον, μέχρις ὅτου ἅπασα ἡ ὄχθη, μέχρι τοῦ λιμένος τῆς Ρώμης τῆς Ὀστίας κατελήφθη ὑπὸ ὄγκων μαρμάρου. Σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Ρώμης καὶ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν βαρβάρων τὰ μάρμαρα ἐκαλύφθησαν ὑπὸ χώματος, καὶ ἕνεκα τῆς ἰδίας βαρύτητος ἐβυθίσθησαν μικρὸν εἰς τὸ ἔδαφος. Ἔκτοτε ἔμειναν παντελῶς ἄγνωστα, καὶ δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἦτο τοῦτο δυστύχημα, διότι ἂν ἐγίνωσκον τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν οἱ ἀπειρόκαλοι πάπαι καὶ εὐπατρίδαι τῶν μέσων χρόνων, δὲν θὰ κατέστρεφον τὰ παλαιὰ μνημεῖα καὶ τὰ λείψανα τῆς τέχνης πρὸς πορισμὸν οἰκοδομικῆς ὕλης. Ἡ ἀνασκαφὴ ἣν ἐποιήσατο ὁ Βισκόντης ἀπέδειξεν ὀρθὰς τὰς εἰκασίας του, ἀλλ' οὐδεμία ἐγένετο χρῆσις τῶν μαρμάρων, μόνον δ' ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὁ Πάπας Πῖος ὁ Θ΄. ἐδώρει ἐξ αὐτῶν εἰς ἐκκλησίας πρὸς κατασκευὴν ἁγίων τραπεζῶν καὶ διακόσμησιν αὐτῶν. Νῦν ὅμως ἡ ἰταλικὴ Κυβέρνησις ἀπεφάσισε νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ ἀπροσδόκητον καὶ παράδοξον κληροδότημα τοῦ παλαιοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους εἰς τὸ σημερινὸν βασίλειον τῆς Ἰταλίας.

〰

Πλουσία τις Ἀγγλίς, ὀνόματι Στάπλετων Βρέδερτων, ἀποθανοῦσα κατ' αὐτὰς ἐν Λιβερπόλει, κατέστησε διὰ διαθήκης κληρονόμον τῆς εἰς δέκα ἑκατομμύρια φράγκων ἀνερχομένης περιουσίας της τὸν Πάπαν.

ΑΘΗΝΗΣΙ—ΤΥΠΟΙΣ ΑΤΤΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ.

Digitized by Google

'Αριθ. 426 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 26 Φεβρουαρίου 1884

ΑΙ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ

[Μυθιστορία τῆς κυρίας Ouida. *(Louise de la Ramée)*.
Μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου].

Συνέχεια ἰδὲ σελ. 118.

Ἡ Λαίδη Σάρτερυς πρὸς τὸν κ. Χόλλυς. Εἰς Ῥώμην.
Ἐν *Acornby*.

Ὁ Δοὺξ τοῦ Κ*** ἔφθασεν ἐδῶ. Ὥστε αὔριον θὰ εἶμαι εἰς τοὺς Βάνσιταρτς. Τί περιμένει ἆρά γε ἀπὸ τὴν πλῆξιν τὴν ὁποίαν μοῦ προξενεῖ; Προσπάθησε, σὲ παρακαλῶ, νὰ τοῦ δώσῃς νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ἡ θεραπεία του καὶ αἱ περιποιήσεις του μὲ βαρύνουν φοβερά. Προσεκάλεσα πολὺν κόσμον εἰς Milton διὰ τὴν θήραν τῶν φασιανῶν. Σὲ περιμένω. . . .

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Ἀντὶ φασιανῶν, θὰ εὕρω μόνον ὀρτύκια. Ἐννοεῖς ἄρα, ὅτι ἀπόφασιν ἔχεις νὰ ἐπιστρέψῃς τὸν προσεχῆ μῆνα εἰς τὸν πύργον σου; Ἐνόμιζα, ὅτι εἶχες ἀποφασίσει νὰ μὴ τὸν κατοικήσῃς ποτὲ τὸ φθινόπωρον, ἕνεκα τῆς ὑγρασίας.

Ἡ Λαίδη Σάρτερυς πρὸν τὸν αὐτόν. Εἰς Ῥώμην.
Ἐν *Redleaf*.

Τὸ Milton εἶνε ὑγρόν, ὅταν τὸ φθινόπωρον εἶνε ὑγρόν. Ἐφέτος εἶνε ξηρασία. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐπιστρέφω εἰς τὸν πύργον μου.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν Λαίδην Σάρτερυς.

« *Ἀστασία τὸ ὄνομά σου εἶνε γυνή* ». (1)

Ἡ Λαίδη Σάρτερυς πρὸ τὸν αὐτόν. Ἐν *Lifford*.

Τὸ λόγιόν σου στερεῖται πρωτοτυπίας. Διατί νὰ πληρώσῃς χάριν αὐτοῦ ἓν ἐπιστολικὸν δελτάριον; Διατί τάχα νὰ μὴ καλέσω τοὺς φίλους μου, εἰς τὴν οἰκίαν μου, νὰ κυνηγήσουν τοὺς φασιανούς μου; Μὰ τὴν ἀλήθειαν, δὲν ἐννοῶ τὸν λόγον· Λάβε τὴν καλωσύνην νὰ ἐξηγηθῇς.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Πρὸς τί αἱ ἐξηγήσεις; Ἡμεῖς οἱ διπλωμάται δὲν ἐξηγούμεθα. Μόνον ὑπαινιγμοὶ μυστηριώδεις μᾶς εἶνε ἐπιτετραμμένοι. Σ' ἔδωκα μίαν γνώμην διὰ φράσεων συμβολικῶν. Δὲν ἔχω τι ἄλλο νὰ προσθέσω.

Ἡ Λαίδη Σάρτερυς πρὸς τὸν αὐτόν.

Αἱ συμβολικαὶ φράσεις καὶ οἱ ὑπαινιγμοὶ εἶνε πρῶτοι ἐξάδελφοι. Ὑποκρύπτουν πάντοτε κἄτι, ἐγὼ δὲ καμμίαν διάθεσιν δὲν ἔχω ν' ἀνακαλύπτω τί κρύπτουν. Ἂν ἔχῃς διάθεσιν νὰ ἔλθῃς εἰς Milton, καλῶς νὰ ὁρίσῃς· ἀλλέως, μεῖνε αὐτοῦ νὰ τρώγῃς ὀρτύκια τυλιγμένα εἰς ἀμπελόφυλλα. Ἀλλ' ἄς μοῦ λείπῃ, σὲ παρακαλῶ, ἡ πληκτικὴ ἠθικολογία, τὰ ἀπηρχαιωμένα ἀξιώματα, καὶ αἱ ἄκαιροι συμβουλαί, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν τὸ θάρρος νὰ ἦνε καθαραὶ καὶ σαφεῖς.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὴν αὐτήν.

Εἶσαι τόσον κακὴ ὅσον ἀγνώμων; Χωρὶς ἐμὲ ἡ αἴθουσα τοῦ χοροῦ σου θὰ ἐζωγραφεῖτο ἐπὶ νωποῦ τοίχου ὑπὸ καλλιτέχνου, ἀλλὰ θὰ ἐκοσμεῖτο ἀπὸ κανένα κοσμηματογράφον, καὶ δὲν θ' ἀνεκάλυπτες ποτὲ τὸ ἐφετεινὸν ξηρὸν φθινόπωρον. Κατὰ τὸ τελευταῖον μετεωρολογικὸν δελτίον, ἡ ποσότης τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ καταπεσούσης βροχῆς τὸν μῆνα Σεπτέμβριον εἶνε 2. 52 δακτύλων.

Ὁ Λέων Ῥέντσος πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελῖνον Φεῤῥάρην.

Ἡ Λαίδη Σάρτερυς ἐπανῆλθε, σύρουσα κατόπιν της ὁλόκληρον τάγμα φαιδρῶν καὶ διασήμων προσώπων. Εἶνε προσηνεστάτη πρὸς ἐμέ, ἀλλὰ μὲ φαίνεται ὅτι ἑκατομμύρια λευγῶν μᾶς χωρίζουσιν, ἀφότου μὲ τυραννεῖ ἡ ἰδέα, ὅτι εἶμαι ἴσως ὁ νόθος υἱὸς τοῦ θείου της. Κοκκινίζω ἀπὸ τὴν ἐντροπήν μου. Οἱ πρίγκιπες ἀναμένονται προσεχῶς. Χάριν τῆς ἀφίξεώς των, τὰ τοιχογραφήματα θὰ καλυφθῶσι μὲ ῥοδόχρουν ἀνοικτὸν μεταξωτόν, καὶ αἱ ἐργασίαι μου κατ' ἀνάγκην θὰ διακοπῶσι. Μὲ παρεκάλεσε νὰ κάμω τὴν εἰκόνα της καὶ νὰ τὴν στείλω εἰς τὴν προσεχῆ ἔκθεσιν. Ἀδύνατον ν' ἀρνηθῶ. Συναντώμεθα πᾶσαν πρωΐαν εἰς τὴν βιβλιοθήκην, τὴν ὁποίαν ἔθεσε προσωρινῶς εἰς τὴν διάθεσίν μου, ὡς ἐργαστήριον. Δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ κλειδίον της. Ἀφότου ἔχω τὴν ὑπόνοιαν καὶ σχεδὸν τὴν βεβαιότητα, ὅτι ὁ κόμης Ἄλουρεδ, τοῦ ὁποίου ὑπῆρξεν ἡ κληρονόμος, ἦτο ὁ ἄπιστος ἐραστὴς τῆς μητρός μου, πάσχω μαρτύριον. Πρό τινων ἡμερῶν ἔμεινα μόνος μὲ τὴν Λαίδην Σάρτερυς, κ' ἐτόλμησα νὰ τῆς ὁμιλήσω περὶ τοῦ θείου της κόμητος· ἀλλ' αὐτή, ὡς φαίνεται, οὐδὲν περὶ τοῦ βίου του γνωρίζει· δὲν εἶχε κἂν γεννηθῆ, ὅταν ἐκεῖνος ἀπέθανε πεσὼν ἐκ τοῦ

(1) Στίχος τοῦ Σαίξπηρ, ἐκ τοῦ « Ἄμλετ »: Frailty, thy name ist woman! Σ. τ. Μ.

Digitized by Google

ἵππου. Τῆς ὑπέδειξαν πάντοτε, ὡς μ' εἶπεν, ὅτι ἦτο ἄνθρωπος ἰδιότροπος, πείσμων, καὶ προσέθηκε, γελῶσα παραδόξως, ὅτι ἡ ἰδιοτροπία ἦτον εἰς ὅλους των κληρονομική. Ἡ Λαίδη Καίρνουραθ ἐπέστρεψεν ἐπίσης. Νομίζει δέ, δυστυχῶς, καθῆκόν της νὰ παρευρίσκεται σχεδὸν πάντοτε εἰς τὴν βιβλιοθήκην, ὁσάκις ἡ ἐγγονή της κάθηται διὰ τὴν εἰκόνα της. Μὲ θεωροῦν ὡς ἄγριον θηρίον, τὸ ὁποῖον προσπαθεῖ νὰ καταβροχθίσῃ ἀρνίον χρυσόμαλλον. Ἡ εἰκών της θὰ ἔχῃ πολὺ μεγαλεῖον. Ἐνεπνεύσθην ἀπὸ τοὺς Βενετοὺς ζωγράφους. Φορεῖ θαυμαστὴν ἐνδυμασίαν ἐξ ἐρυθροῦ χρυσοκεντήτου ὑφάσματος, κρατεῖ εἰς τὴν χεῖρά της ἓν μέγα ῥιπίδιον μελανόχρυσον, καὶ κυττάζει ἄνωθεν τοῦ ὤμου της, ἐλαφρῶς μειδιῶσα. Ὁ μέγας κύων της, ὁ Βέρβιχ, κάθηται σιμά της· τὸ τεφρόχρουν τρίχωμα τοῦ ὡραίου αὐτοῦ ζώου μετριάζει κάπως τὴν λάμψιν τοῦ ἐνδύματος. Ἀλλ' ἡ μορφή της! Αὐτὴ εἶνε ἡ δόξα καὶ τὸ φῶς τοῦ ἔργου μου. Εἶνε πολὺ ὡραιοτέρα παρ' ὅσον ἐφανταζόμην τὸ κατ' ἀρχάς. Ἡ ἔκφρασις τῆς φυσιογνωμίας της μετεβλήθη ἐπαισθητῶς· ἔγεινε γλυκυτέρα καὶ βαθυτέρα. Αὐτὴν τὴν ἑβδομάδα διεκόπησαν αἱ συνεντεύξεις μας ἕνεκα τῆς ἀφίξεως τῶν Ἄγγλων πριγκίπων. Ἡ οἰκία ἔγεινεν ὅλη ἄνω κάτω πρὸς τιμήν των. Ὅλα ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν, διὰ νὰ τοὺς εὐχαριστήσουν. Ὁ πρίγκηψ, μὲ ἑπτὰ ἄλλα πυροβόλα, ἐφόνευσε 1500 φασιανοὺς εἰς μίαν ἡμέραν! Τόσος ἀριθμὸς θεωρεῖται κατόρθωμα. Τὸ κατ' ἐμέ, εὐτυχίζω πάντοτε τὸν ἑαυτόν μου, ὅτι ποτέ μου δὲν ἐφόνευσα τίποτε. Ὑπάρχουν, μοῦ φαίνεται, καὶ ἄλλοι τρόποι νὰ δείξῃ τις, ἂν θέλῃ, τὴν δεξιότητά του.

Μεγάλη ἑσπερὶς χθὲς εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ, ὅθεν μ' ἐξεδίωξαν πρὸς στιγμὴν οἱ θαλαμοστόλοι. Δι' αὐτὸ δὲν πατῶ πλέον ἐκεῖ. Ἐζήτησα μάλιστα ἀπὸ τὴν Λαίδην Σάρτερυς τὴν ἄδειαν νὰ λείψω κατ' αὐτὸ τὸ διάστημα, ἀλλ' αὐτὴ ἀπέκρουσε τὴν πρότασίν μου. Χθὲς μετὰ μεσημβρίαν ἠθέλησε νὰ δείξῃ τὴν εἰκόνα της εἰς τοὺς διασήμους της ξένους, κ' ἔστειλε νὰ μὲ ζητήσῃ διὰ νὰ μὲ παρουσιάσῃ εἰς αὐτούς. Μ' ἀπέτειναν ἄπειρα φιλοφρονήματα, τὰ ὁποῖα, ἐν συνειδήσει δὲν ἦσαν ὑπερβολικά, διότι ἔχω πίστιν εἰς τὴν ἀξίαν μου ὡς ζωγράφου. Ἤκουσα κατόπιν λεγόμενον, ὅτι ἡ πιγκίπισσα εἶχε σκοπὸν νὰ μοῦ ζητήσῃ νὰ ζωγραφήσω τὴν εἰκόνα της. Ἀπήντησα ὅτι δὲν ἤμην εἰδικῶς προσωπογράφος. Ἡ Λαίδη Σάρτερυς μ' ἐμέμφθη προσηνῶς, ὅτι ἤμην ἄνθρωπος δύσκολος καὶ ὑπερήφανος χωρὶς λόγον. « Ἂν δεικνύουν εὐχαρίστησιν » νὰ σᾶς βλέπουν, προσέθηκε, δὲν εἶνε λόγος νὰ » θυμώνετε, διότι εἶνε πρίγκιπες. » Αἱ παρατηρήσεις της ἦσαν ὀρθαί, καὶ ὑπῆρξα ἴσως ἀχάριστος. Εἰς τοὺς σημερινοὺς καιρούς, αὐτοὶ ἀντιπροσωπεύουν τὴν θεὰν τύχην. Οἱ πρίγκιπες ἔμειναν ἐδῶ τρεῖς μόνον ἡμέρας, ἀπεκόμισαν δέ, ὡς ἐῤῥέθη, καλλίστην ἀνάμνησιν τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς των. Μ' ἐκάλεσαν καὶ ἐκ δευτέρου πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς των καὶ μ' ἔκαμαν ἀπείρους περιποιήσεις. Ὅλοι σχεδὸν οἱ ἄλλοι ξένοι ἀνεχώρησαν ἐπίσης. Σήμερον δὲ καὶ αὔριον θὰ καθίσῃ πάλιν διὰ τὴν εἰκόνα της. Νομίζω ὅτι ἡ ἐχθρά μου Λαίδη Καίρνουραθ δὲν εἶδε μὲ μεγάλην της εὐχαρίστησιν τὸν φιλόφρονα τρόπον, δι' οὗ μὲ μετεχειρίσθησαν οἱ πρίγκιπες. Ἀδιάφορον. Ἐντὸς ὀλίγου θὰ εἶμαι μόνος ἐδῶ. Θὰ παρέλθῃ ὁ μακρὸς χειμὼν καὶ ἡ ἄνοιξις θὰ εὕρῃ πιθανῶς τελειωμένα καὶ τὰ τοιχογραφήματα καὶ τὴν εἰκόνα. Τότε θὰ ἀναχωρήσω κ' ἐγώ. Ἐκείνη δὲν θὰ μὲ ἴδῃ ποτὲ πλέον καὶ βεβαίως θὰ μὲ λησμονήσῃ. Ἓν πρᾶγμα ἔχω σταθερῶς ἀποφασίσει: νὰ μὴ δεχθῶ ποτὲ πληρωμὴν διὰ τὴν ἐργασίαν μου. Θὰ τῆς ὀφείλω ἴσως μίαν ἡμέραν τὴν φήμην, καὶ θὰ τῆς εἶμαι πάντοτε δι' αὐτὸ εὐγνώμων. Δὲν ποθῶ ἐν τούτοις κανενὸς εἴδους δόξαν. Ἤθελον μόνον μικράν τινα εὐπορίαν ἥτις νὰ μὲ καταστήσῃ ἀνεξάρτητον καὶ νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ διώκω τὰ ἀγαπητά μου ὄνειρα. Θὰ σοῦ φαίνωμαι βεβαίως φοβερὰ ὀχληρός, ἀλλὰ μοῦ εἶνε ἀνακούφισις νὰ σοῦ ἐκμυστηρεύωμαι, διότι δὲν ἔχω κανένα, πρὸς τὸν ὁποῖον νὰ ἀνοίξω τὴν καρδίαν μου. Πρὸς τὴν Λαίδην Σάρτερυς δὲν τολμῶ, πρὸς τοὺς ἄλλους μοῦ εἶνε ἀδύνατον! Ἔπειτα δὲν ἦσο πάντοτε ὁ πνευματικός μου, ἀπὸ τῆς ὥρας τοῦ πρώτου μου ἁμαρτήματος;

Ὁ Λόρδος Λανδοῦδνος πρὸς τὸν κ. Χόλλυς. Εἰς Ῥώμην.

Ἐν *Milton Ernest*.

Φίλτατέ μου Χόλλυς, εἰς μάτην πᾶσα πρόνοια! Ἤθελε νὰ ἐπανέλθῃ καὶ ἐπανῆλθε! Πολυάριθμος συνοδία τὴν ἠκολούθησε. Πρόσθεσε δὲ ὅτι καὶ οἱ πρίγκιπες ἀνήγγειλαν ἔξαφνα ὅτι ἔρχονται περὶ τὸ τέλος τοῦ μηνός, κ' ἐννοεῖς ὅτι οὐδὲν πλέον ἠδυνάμην ἐγὼ νὰ πράξω, καὶ ματαία ὑπῆρξε πᾶσά μου προσπάθεια νὰ πείσω τὴν Ἐσμέαν νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς φίλους της. Τόρα κάθηται καὶ τὴν ζωγραφίζει. Οἰασδήποτε κλίσεις καὶ ἂν ἔχῃ, θὰ κερδήσῃ τοὐλάχιστον ὡραῖον ἔργον τέχνης. Ὁ νέος αὐτὸς εἶνε ἐκτάκτως διακεκριμένος. Μ' ἐνθυμίζει κάποιον ἀλλ' ἀδυνατῶ νὰ εὕρω ποῖον. Ἡ Ἐσμέα προσπαθεῖ προδήλως νὰ τὸν ἀναδείξῃ ὅσον τὸ δυνατόν. Ὡμίλησε περὶ αὐτοῦ εἰς τοὺς πρίγκιπας τοιουτοτρόπως, ὥστε ἐπέτυχε νὰ τοῖς τὸν παρουσιάσῃ. Ἴσως ὅμως ἡ στρατηγική της ὅλη δὲν ἔχει ἄλλον σκοπὸν ἢ νὰ πειράξῃ τὴν μάμμην της.

Ἀδύνατον νὰ προΐδῃ τις, τί δύναται νὰ πράξῃ γυνὴ ὡς τὴν Ἐσμέαν, ὅταν εἶνε ἐνθουσιασμένη. Γνωρίζει τὸν κόσμον, καὶ οὐδὲν πράττει χωρὶς σκοπόν. Εἶνε ὅμως πολὺ ἄστατος. Πρόδη-

Digitized by Google

λον εἶνε ὅτι ὁ Ἰταλὸς τὴν ἀγαπᾷ. Ὅτε τελευταῖον ἤμην ἐδῶ, ὠλίσθαινεν ἐκείνη, τώρα ὀλισθαίνει αὐτός. Ὑποθέτω ὅτι ἐκ μέρους τῆς Ἐσμέας εἶνε ἁπλῆ ἰδιοτροπία, καὶ ὅτι αὐτὸς βάσανα μόνον θὰ ἔχῃ.

Εἰς ὅλ' αὐτὰ δὲν βλέπω πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ἐπέμβω. Ἡ Ἐσμέα δὲν εἶνε πλέον παιδί· ἂν εἶχες στείλει τὸν διπλωματοῦχον ὄνον, τίποτε δὲν ἤθελε συμβῆ ἐξ ὅσων συνέβησαν. Λέγει τώρα, ὅτι τὸν προσεχῆ μῆνα θὰ μεταβῆ εἰς Κάννας, καὶ παρήγγειλε νὰ ἑτοιμασθῇ ὁ «*Γλαῦκος.*» Δὲν εἶνε δὲ βεβαίως δυνατὸν νὰ παραλάβῃ μαζύ της καὶ τὸν ζωγράφον. Ἡ Λαίδη Καίρνουραθ εὐδοκεῖ νὰ καθιστᾷ ἡμᾶς ὑπευθύνους τοῦ μέχρι τοῦδε σκανδάλου. Σὲ . . ., δυστυχῶς συμφωνῶ· ἀλλ' ἐμέ! . . . δὲν ἐννοῶ διατί. Οὐχ ἧττον ἂν ἀναγκασθῶμεν—τίς οἶδε!—νὰ λάβωμεν ποτὲ σπουδαίως ὑπ' ὄψιν αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, καλὸν θὰ ἦτο νὰ μάθῃς ἀπὸ τοῦδε κἄτι λεπτομερέστερον περὶ αὐτοῦ.

Ὁ Κ. Χόλλυς πρὸς τὸν Λόρδον Λανδοῦδνον.

Ἀκριβέ μου φίλε, δὲν ἔχω τι λεπτομερέστερον νὰ σοῦ μάθω. Οὐδέποτε ἔκρυψε τὸ γένος του· εἶνε νόθος υἱὸς γυναικός τινος τῆς Φλωρινέλλας. Ὁ πάππος του ἦτον buttero, τουτέστι,—καὶ μὲ συγχωρεῖ ἡ ἄγνοιά σου—βοσκὸς ἐπιτετραμμένος τὴν φύλαξιν ἀδαμάστων ζώων. Ὁ ἐφημέριος τῆς Φλωρινέλλας ἔχει καὶ αὐτὸς τὴν ἱστορίαν του. Εἶνε ἄνθρωπος ἐξ εὐγενῶν καταγόμενος, ὅστις ἱερώθη μετὰ τὸν τραγικὸν θάνατον λατρευτῆς ἐρωμένης. Ὁ βαπτιστικός του οὐδεμίαν ἔχει μετ' αὐτοῦ συγγένειαν. Περὶ τούτου συμφωνοῦν ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Φλωρινέλλας. Ὁ ἱερεὺς αὐτός, ὅστις τὸν ἀγαπᾷ ὡς πατήρ, ἀνέλαβε τὴν πρώτην του ἐκπαίδευσιν· ἔπειτα δὲ τὸν ἔστειλεν εἰς τὴν Ῥώμην, ὅπου ἔκαμε λαμπρὰς σπουδάς. Ἔπειτα ἐπεδόθη εἰς τὴν ζωγραφικήν, κ' ἔζησε πάμπτωχος ἐν Μονάχῳ καὶ Παρισίοις. Μετὰ τοῦτο ἐπέστρεψεν εἰς Ἰταλίαν, καὶ ἡ ζωή του ὅλη διεμοιράσθη μεταξὺ τοῦ ἐργαστηρίου του,—μικροῦ ὑπερώου—καὶ τοῦ οἰκίσκου τοῦ ἐφημερίου. Εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ χωρίου αὐτοῦ ἐζωγράφησε τὰς ὡραιοτάτας τοιχογραφίας, αἵτινες ὑπῆρξαν ἀφορμὴ νὰ κάμω τὴν κακότυχον γνωριμίαν του. Ἄλλο τίποτε δὲν γνωρίζω. Εἶνε τώρα τριακονταδύο ἐτῶν. Βλέπεις ὅτι ἡ ἀφήγησίς μου εἶνε ἐντελῶς πιθανή. Ἐν τούτοις, ὅπως ἔχει σήμερον ἡ κοινωνία, ἡ Ἐσμέα δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ συλλογισθῇ νὰ τὸν νυμφευθῇ, ὡς ἂν ἦτο κλέπτης ἢ αὐτὸς ὁ δήμιος. Εἴμεθα ὅλοι νομίζω ἀδύνατοι· ἀλλὰ *τοιαύτη εἶνε ἡ ζωή*. Ἂν δὲν ἠξεύρῃς τί νὰ κάμῃς, σὺ ὅστις εἶσαι ἐπὶ τόπου, τί νὰ εἴπω ἐγώ, ὅστις εἶμαι μακρὰν ἀρκετὰς ἑκατοντάδας λευγῶν; Ὅ,τι πρὸ παντὸς φοβοῦμαι, εἶνε ῥῆξις μεταξὺ τῆς μάμμης της καὶ τῆς Ἐσμέας, ἥτις θὰ ἐκλέξῃ κατόπιν, ὡς κοσμικὴν αἰγίδα, καμμίαν ἀλλόκοτον γυναῖκα, ὡς τὴν φίλην της Κυρίαν Ἄλσαγερ, διὰ νὰ ἔχῃ ὅλην τὴν ἐλευθερίαν της καὶ νὰ κάμῃ ὅλας τὰς δυνατὰς ἀτοπίας. Εἰς τὸν Ῥέντσον μόνον ἔχω τοῦ λοιποῦ τὰς ἐλπίδας μου· διότι φαίνεται ἔντιμος ἄνθρωπος, ὅστις θ' ἀποφασίσῃ ν' ἀποσυρθῇ ἂν τὸ κρίνῃ ἀναγκαῖον.

Ὁ Λόρδος Λανδοῦδνος πρὸς τὸν Κ. Χόλλυς. Εἰς Ῥώμην.

Milton Ernest

Δὲν ἐπίστευσα ποτέ μου εἰς τὸν Ἰωσήφ. Ἡ διαγωγὴ τοῦ Ἰωσὴφ εἶνε πρᾶγμα ὑλικῶς ἀδύνατον ἀπέναντι νεαρᾶς γυναικός, προσφερομένης εἰς γάμον! Μὴ φοβεῖσαι! δὲν κατήντησεν ἀκόμη ἕως ἐκεῖ, καὶ ἴσως οὐδέποτε θὰ καταντήσῃ. Ἀρκεῖται ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ τῆς κάμῃ τὴν εἰκόνα της, καὶ στοιχηματίζω, μὰ τὸ ναί, ὅτι ἡ εἰκὼν αὐτὴ θὰ ὑπερβῇ τὴν εἰκόνα τῆς ἐρωμένης τοῦ Τιτιανοῦ. Ἡ Λαίδη Καίρνουραθ παρευρίσκεται εἰς πᾶσαν ζωγραφικὴν συνέντευξιν. Ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον εἰκόνος παριστώσης τὸ καθῆκον ὄρθιον ἐπὶ βράχου ἀπέναντι τοῦ κινδύνου ἢ ἄλλης τινὸς ὁμοίας ἀλληγορίας. Ἡ Κ. Ἄλσαγερ θὰ τὴν συνοδεύσῃ εἰς τὸ ταξείδιον. Αὐτὸ δὲ μοῦ ἐμπνέει μεγάλην ἀνησυχίαν. Ὁ Βὶχ ἦλθε καὶ μὲ εἶδε. Φαίνεται ἐντελῶς ἀποτεθαρρημένος, καὶ δὲν τὸ κρύπτει. Πῶς ἀπέτυχε τόσον ὡραῖος συνδυασμὸς συνοικεσίου; Δὲν θὰ εἴχομεν σὺ καὶ ἐγώ, ἄλλην φροντίδα, ἢ νὰ θέσωμεν τὰς ὑπογραφάς μας ἐπὶ τοῦ λαμπροτέρου γαμικοῦ συμβολαίου, ὅπερ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἐγένετο· ἀφίνω, ὅτι θὰ ἀπηρτίζοντο τόσον ὡραῖαι αἱ κτηματικαί των περιουσίαι! Εἶνε ἀληθῶς ἐμπαιγμὸς τῆς Προνοίας· ἀλλὰ μὴ δὲν τὴν ἐνέπαιξεν εἰκοσάκις μέχρι τοῦδε ἡ Ἐσμέα, ἀφ' ὅτου δὲν εἶνε πλέον παιδίον!

Ὁ Κ. Χόλλυς πρὸς τὸν Λόρδον Λανδοῦδνον.

Ἐννοεῖς ὅτι τὰ πράγματα κατήντησαν σπουδαῖα μὲ τὸν Ῥ. . . . ;

Ὁ Λόρδος Λανδοῦδνος πρὸς τὸν Κ. Χόλλυς.

Δυνατόν. Ἠπατήθην κατ' ἀρχάς, ἀλλὰ σήμερον ἀρχίζω νὰ πιστεύω, ὅτι ἡ Λαίδη Καίρνουραθ δὲν εἶχε τόσον ἄδικον. Ἴσως ὅμως, τὸ κάτω κάτω, εἶνε καὶ ἁπλῆ ἰδιοτροπία τῆς Ἐσμέας, ἥτις ἄλλο ἀποτέλεσμα δὲν θὰ ἔχῃ εἰμὴ τὴν ζωγράφησιν τῆς εἰκόνος της. Διατί ν' ἀναμιχθῶμεν ἡμεῖς; Ἀπεπειράθην νὰ τῆς εἴπω κἄτι σήμερον τὸ πρωΐ, ἀλλὰ μ' ἐκύτταξε κατὰ πρόσωπον, καὶ μὲ εἶπε παραδόξως μειδιῶσα: «Μία εἰκὼν εἶνε καλλίτερα ἀπὸ μίαν φωτογραφίαν, τὴν ὁποίαν οἱ φωτογράφοι πωλοῦν, εἴτε ἔχουν εἴτε δὲν ἔχουν τὴν ἄδειαν.» Δὲν ἐφαίνετο κἂν συλλογιζομένη, ὅτι ἠδύνατο κάλλιστα νὰ ζητήσῃ τὴν εἰκόνα της ἀπὸ τὸν Βωδρὺ ἢ τὸν Δουρᾶν, καὶ ὅτι τὴν ἔχει κάμει ἤδη μυριάκις! Νομίζω ἀληθῶς ὅτι ὁ Ῥέντσος ἔχει ἐπ' αὐτῆς μεγάλην ἐπιρροήν. Ἔπαυσε νὰ βοστρυχίζῃ τὴν κόμην της, ἢ νὰ τὴν κόπτῃ ἐμπρὸς ἐπὶ τοῦ μετώπου. Παρεδέχθη φορέματα ἁπλᾶ, καὶ ὡς μόνον κόσμημά της πόρπας ζώνης

Digitized by Google

ἐκ χρυσοῦ ἢ ὑέλου, κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον. Εἶνε συρμὸς αἰσθητικὸς αὐτός; Ἠρώτησα μίαν ἡμέραν τὴν Ἑρμιόνην· ἐκείνη δὲ μ' ἀπήντησε: Αἰσθητικός; Τυφλὸς εἴσθε; εἶνε ὁ Ῥέντσος καὶ τίποτε ἄλλο! Ἔστειλε μερικὰ ἰχνογραφήματά του εἰς τὸν Βόρθ, ὡς ὑποδείγματα. Ἡ Ἐσμέα ἀδιαφορεῖ διὰ τὴν αἰσθητικήν· θέλει μόνον ν' ἀρέσῃ εἰς τὸν ξένον της. Δὲν τὸ ἠξεύρατε; Τὸ ἤξευρα δυστυχῶς! Ἠξεύρω δ' ἐπίσης ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔπρεπε νὰ φύγῃ. Δὲν βλέπω ὅμως, μὰ τὴν ἀλήθειαν, διατὶ θ' ἀπεφάσιζε νὰ τὸ κάμῃ, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ μᾶς εὐχαριστήσῃ. Τὴν ἀγαπᾷ δέ, ἄλλως, δι' ἀγνοτάτου ἔρωτος. Αὐτὸς μόνος δὲν ἐννοεῖ ἀκόμη τὸ πάθος του. Τὸ πρᾶγμα ὅμως ὑπάρχει· καὶ ἀφοῦ ἡ Ἐσμέα τοῦ φέρεται μὲ τόσην φιλοφροσύνην καὶ τόσην μαγευτικὴν περιποιητικότητα, διατὶ νὰ παραιτηθῇ αὐθορμήτως αὐτῆς τῆς εὐτυχίας;

Ὁ Κ. Χόλλυς πρὸς τὸν Λόρδον Λανδοῦδνον.

Ἠξεύρεις, ὡς ἐγώ, ὅτι εἰς τοιαύτας περιστάσεις εἷς ἄνθρωπος πτωχὸς ἀλλὰ τίμιος — καὶ πιστεύω ὅτι εἶνε τίμιος — δὲν διστάζει ν' ἀποσυρθῇ. Συμφωνῶ οὐχ ἧττον, ὅτι ὁ πειρασμὸς εἶνε τρομερός, ἂν βλέπῃ ὅτι ἐξασκεῖ ἀληθῶς ἐπ' αὐτῆς ἐπιῤῥοήν τινα. Ὅλ' αὐτὰ μοῦ φαίνονται τόσον παράδοξα, ὥστε νομίζω ὅτι ὀνειρεύομαι. Τί συλλογίζεται αὐτὴ νὰ κάμῃ; Δὲν πιστεύω, νὰ τὸν νυμφευθῇ. Δὲν ἔχει λεπτόν, οὐδὲ ὄνομα κἄν.

Ὁ Λόρδος Λανδοῦδνος πρὸς τὸν Κ. Χόλλυς.

Δὲν δύναμαι, ἐννοεῖται, νὰ τῆς εἴπω τίποτε περὶ τῆς διαγωγῆς της· ἀλλὰ τὴν νομίζω ἱκανὴν νὰ κάμῃ ὅ,τι εἰξεύρεις, ἔστω καὶ μόνον διὰ νὰ συγχύσῃ τὴν Λαίδην Καίρνουραθ, καὶ εἰς τὸ πεῖσμά μας ὅλων. Εἶνε κυρία τῶν πράξεών της, τὸ γνωρίζεις· εἶνε δὲ περίστασις, καθ' ἣν εἶνε ἀδύνατος ἡ παρέμβασις τῶν δικαστηρίων· ἀρχίζω, σ' ἐξομολογοῦμαι, νὰ χάνω τὴν ὑπομονήν, καὶ βαρυνθείς, πηγαίνω νὰ κυνηγήσω ἄρκτους εἰς τὴν Στυρίαν μὲ τὸν Χοενλόε. Ἅμα μείνῃ ἐλευθέρα, εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἐννοήσῃ μόνη της τὴν ἀνοησίαν της. Ἡ ἀνάγκη τῆς ἀντιλογίας, τὴν ὁποίαν ἔχει ἔμφυτον, εἶνε, βεβαιώσου, τὸ κύριον ἐλατήριον τῆς διαγωγῆς της. Μὴν ὑποθέσῃς ἐν τούτοις, ὅτι εἶνε ἀκόμη τίποτε ἀποφασισμένον. Εὑρίσκεται ἀκόμη εἰς τὴν αἰωνίαν ἐκείνην προσωπογραφίαν της, ἥτις θὰ γείνῃ ἀναντιῤῥήτως ἓν ἔργον πολὺ εὔμορφον. Τὰ ὑπόχρυσα καὶ πορφυρᾶ ὑφάσματα εἶνε ἀπεικονισμένα θαυμάσια. Ἀναντιῤῥήτως ἤξευρες τί ἐξέλεγες, ὅτε τὸν ἔστειλες ἐδῶ. Ἡ Ἑρμιόνη καὶ ὁ Ἰάκωβος εἶνε ἠῤῥαβωνισμένοι, καὶ ὁ γάμος των γίνεται μετὰ τὰ Χριστούγεννα. Ὅλοι ἐδῶ τὸ κατεχάρησαν. «Αὐτὸ μόνον ἀρκεῖ νὰ μοῦ χαλάσῃ τὴν ὄρεξιν, μ' ἔλεγεν ἐσχάτως ἡ Ἐσμέα.—Τὸ πιστεύω!» τῆς ἀπήντησα. Ὅταν ἐπιβιβασθῇ εἰς πλοῖον ἀγαπᾷ τὴν τεταραγμένην θάλασσαν καὶ τοὺς σφοδροὺς ἀνέμους. Ἂν ἐρωτευθῇ σπουδαίως τὸν ῥωμαῖον, θὰ τὸ κάμῃ βεβαίως ἀπὸ πνεῦμα ἀντιλογίας.

[Ἕπεται συνέχεια]

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΓΟΡΔΩΝ

Α'.

Μετὰ τοῦ στρατηγοῦ Γόρδωνος διῆλθον θελκτικωτάτας ἡμέρας συμπλέων περὶ τὸ τέλος Ἰανουαρίου 1880.

Ἐπὶ τρεῖς μῆνας εἶχον περιέλθει τὴν Συρίαν ἀπὸ τῆς Βααλμπὲκ μέχρι τῆς Ἐλ-Καντάρας ἐπὶ τῆς διώρυγος, καὶ τῆς Κάτω Αἰγύπτου, εὐδαιμονεστάτης τότε καὶ ἀληθοῦς κήπου τῆς Ἐδέμ. Οὐδέποτε ἀπέλιπον τὴν Ἀνατολὴν ἄνευ λύπης, τὴν ἡμέραν δ' ἐκείνην ἐπιβιβαζόμενος ἐξ Ἀλεξανδρείας ὅπως μεταβῶ εἰς Νεάπολιν πλείονα τοῦ συνήθους ᾐσθανόμην μελαγχολίαν· ἐπὶ τῆς πρύμνης τοῦ ἀτμοπλοίου καθήμενος δὲν ἠδυνάμην ν' ἀποσπάσω τὰ βλέμματά μου ἀπὸ τῆς αἰγυπτιακῆς ἐκείνης ἀκτῆς, ἐφ' ἧς ὑπὸ τὸν θερμὸν ἥλιον ἀνάπλεως ζωῆς ἐξετείνετο ἡ εὐρυτάτη πόλις ἣν ἐδημιούργησε τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα, καὶ ἥτις ἀπὸ δισχιλίων ἐτῶν παρέμεινεν ἑλληνική. Αἱ περίκομψοι οἰκίαι τῆς εὐρωπαϊκῆς συνοικίας ἀπήστραπτον ὑπὸ τῶν φλογερῶν ἀκτίνων περιλουόμεναι, ἑκατοντάδες δὲ λέμβων ἐλαφρῶν καὶ μεστῶν θορύβου ὡς πτερωταὶ διέσχιζον τὰ κυανᾶ τοῦ ὅρμου ὕδατα. Τίς θὰ ἔλεγε τότε ὅτι μετὰ τρία ἔτη ἡ μανία συρφετοῦ στρατιωτῶν καὶ ὄχλου ὁμοίως ἀγρίου θὰ μετέβαλλε τὸ μνημεῖον ἐκεῖνο τῆς δόξης καὶ τῆς ἐργασίας εἰς φρικῶδες ἐρείπιον;

Τὴν τελευταίαν στιγμήν, ἐνῷ τὸ ἀτμόπλουν ἀνείλκυε τὴν ἄγκυραν εἴδομεν ἓν καΐκ δι' ἰσχυρᾶς κωπηλασίας διευθυνόμενον πρὸς ἡμᾶς καὶ μετ' ὀλίγον προσπελάσαν.—Ὁ Γόρδων πασσᾶς!» ἀνέκραξαν οἱ παρακαθήμενοι, μετὰ μίαν δὲ στιγμὴν ὁ στρατηγὸς ἀνεπήδησεν εἰς τὸ κατάστρωμα. Ἀφεὶς τὸ θέαμα τῆς Ἀλεξανδρείας ἐθεώρουν τὸν περιώνυμον νικητὴν τῶν Ταΐ-Πίγγ ὅστις ἐπλησίασε πρὸς τὸν ὅμιλον ἡμῶν. Ἦτο τότε ἀνὴρ τεσσαρακοντούτης περίπου, μέτριος τὸ ἀνάστημα, ἰσχνότατος, ἀνήσυχος τὸ ἦθος, ὀφθαλμοὺς ἔχων γλυκεῖς, καὶ βλέμμα ἀόριστον ὡς βεβυθισμένον εἰς τὸν μεμακρυσμένον τῶν σκέψεων κόσμον, χρῶμα δ' ἔχων ὡς ὀπτῆς πλίνθου ὅπερ λαμβάνουσιν οἱ Ἄγγλοι ὁπόταν καύσῃ αὐτοὺς τῶν Τροπικῶν ὁ ἥλιος. Ἐφαίνετο συγχρόνως, ὡς καὶ πράγματι ἦτο, λίαν κεκοπιακὼς καὶ λίαν ἐξωργισμένος. Τινὲς ἐν Καΐρῳ συναντήσαντες αὐτὸν ἐπλησίασαν μετ' ἐνδείξεων σεβασμοῦ. Ἀλλὰ ψυχρῶς ἐδέξατο αὐτοὺς καὶ στρέψας τὰ νῶτα ἤρξατο νὰ διασκελίζῃ τὸ κατάστρωμα καπνί-

Digitized by Google

ζων. Ἐφ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐξηκολούθησεν οὕτω ἐν ταραχῇ βηματίζων ἀπὸ τῆς πρύμνης εἰς τὴν πρώραν, ὡς λέων ἐν κλωβῷ. Δὲν ἦτο εὔκολον νὰ συνάψῃ τις σχέσιν πρὸς αὐτόν.

Ἐν τούτοις, περὶ τὴν ἑσπέραν, τὴν ὥραν καθ' ἣν ἡ ἠρεμία τῶν ἀνατολικῶν θαλασσῶν μεταδίδοται εἰς πάντα τὰ πνεύματα μετ' ἀκατανικήτου δυνάμεως, ὁ Γόρδων ἐφάνη καταπραϋνθείς. Ἐπλησίασε πρὸς τὸν πλοίαρχον, μεθ' οὗ συνωμίλουν καὶ ἤρξατο ἡ συνδιάλεξις. «Πόθεν ἔρχεσθε;» Ἀφηγήθην ἐν περιλήψει ἀγγλιστὶ τὸ ἐν Συρίᾳ ταξείδιόν μου. «Ποῖον δρόμον ἠκολουθήσατε;» Ἔλαβα τὸ λεύκωμα ὅπερ μοὶ προέτεινε καὶ ἐχάραξα σχεδιογράφημα ἱκανῶς ἀκριβὲς τῆς ὁδοιπορίας μου. «Ἆ! πολὺ καλά ἀγαπᾶτε τὴν Γεωγραφίαν!» Καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐγενόμεθα φίλοι. Ἐκτὸς τῆς θρησκευτικῆς εὐλαβείας καὶ τῶν γεωγραφικῶν γνώσεων οὐδὲν ἄλλο ἐκτιμᾷ ὁ Γόρδων. Τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ καλὸν γεωγραφικὸν χάρτην, ταῦτα μόνα συμπαρέλαβεν ἐφόδιον ἐπὶ τῆς δρομάδος, ἥτις ἤγαγεν αὐτὸν διὰ τῶν ἐρήμων τῆς Νουβίας πρὸς τὴν νίκην ἢ πρὸς τὸν θάνατον.

Ὁ ἀπὸ Ἀλεξανδρείας ἄχρι Νεαπόλεως διάπλους διαρκεῖ τρεῖς περίπου ἡμέρας, ἀπὸ τῆς πρώτης δ' ἑσπέρας μέχρι τῆς ἀφίξεως ἡμῶν ὁ Γόρδων καὶ ἐγὼ ἐμείναμεν ἀδιάσπαστοι. Ὥρας ὁλοκλήρους ἀκαταπαύστως ὡμίλει, ὡς ἄνθρωπος ὅστις τρία ὅλα ἔτη διελθὼν ἐν μέσῳ τῶν βαρβάρων εἶχε δίψαν τινὰ ἀνυπόφορον διαχύσεως. Ὁ πρώην *βασιλεὺς ἄνευ στέμματος τοῦ Σουδὰν* τότε ἦτο ἡττημένος. Εἶχεν ἀφοσιωθῇ μετὰ θαυμασίου πάθους εἰς τὴν ἐν τῷ Ἄνω Νείλῳ ἐπιχείρησιν αὐτοῦ — τὴν ἀπηνῆ καὶ ἀμείλικτον καταδίωξιν τῶν δουλεμπόρων, τῶν μεταπρατῶν τῆς ἀνθρωπίνης σαρκός — ὅτε ἐπῆλθεν αὐτῷ ἡ ἀτυχὴς σκέψις ν' ἀναμιχθῇ εἰς τὰς ἐσωτερικὰς τῆς Αἰγύπτου ὑποθέσεις, τὰς οὐδόλως εἰς αὐτὸν ἀφορώσας. Ὁ Γόρδων λίαν θλιβεὶς ἐπὶ τῇ πτώσει τοῦ κυρίου καὶ φίλου αὐτοῦ Ἰσμαήλ, σειρὰν ὅλην ἀπειλητικῶν ἐπιπλήξεων ἀπέτεινε πρὸς τὸν νέον ἀντιβασιλέα, πρὸς τὰ μέλη τοῦ ὑπουργείου Ῥιάζ, πρὸς τοὺς προξένους Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καὶ τοὺς γενικοὺς ἐλεγκτάς· μέγα προῆλθεν ἐν Καΐρῳ σκάνδαλον ἐκ τούτου, τὸ δ' ἐν Λονδίνῳ ὑπουργεῖον δυσαρεστηθὲν ἔπεμψεν αὐτῷ ἀνακλητήριον ἐπιστολήν. Εἰς ταύτην τὴν διαταγὴν ὑπείκοντα συνήντων τότε αὐτὸν νωπὸν φέροντα τὸ ἄλγος ἐπὶ τῇ *ἀδικίᾳ* τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ καὶ τῇ *ἀχαριστίᾳ* τοῦ Χεδίβου. Καὶ δὲν ἀπέστεργε μὲν ὁ Γόρδων νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Λονδῖνον ὅπου προὐτίθετο γενναίως ν' ἀγωνισθῇ ἐν τῇ ἐμπροσθοφυλακῇ τοῦ φιλελευθέρου κόμματος, ἀλλὰ τὸ ν' ἀπέλθῃ πρὸ τῆς ὥρας ἐκ τοῦ Σουδὰν καὶ νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸ μόλις ἀρξάμενον ἔργον εἰς διαδόχους μὴ ἔχοντας τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀκαταδάμαστον δραστηριότητα αὐτοῦ ἐθεώρει ὡς ἀληθῆ βάσανον, ὑπὸ ταύτης δὲ τῆς σκέψεως ἐνδελεχῶς ἐταράττετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. Ἀφηγήθη εἰς ἐμὲ πάντα τὰ ἐπεισόδια τῆς εἰς Σουδὰν ἀποστολῆς αὐτοῦ, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ἐνδιατρίψῃ περὶ τὴν ἐν Ἀβυσσινίᾳ αἰχμαλωσίαν του, καὶ πάντα τὰ σχέδια ἅτινα εἶχε σχηματίσει ὅπως μεταβάλῃ εἰς Ἐλδοράδο *τὰς ἀπεράντους τῶν μαύρων χώρας*.

Ἄλλως τε τὸ ἔργον αὐτοῦ δὲν ἔκρινεν ὡς πολιτικὸς ἀλλ' ὡς πιστός· ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελίου, ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ εἶχεν ἀγωνισθῆ, ἡ ἐνθουσιώδης δὲ πίστις τοῦ θεολήπτου τούτου ἥρωος ἐξεχέετο δι' ἀποφθεγμάτων ἅτινα ἐδεχόμην ὡς ἥρμοζεν. Ὁ διαβολάνθρωπος οὗτος ὁ ὁμιλῶν σχεδὸν ταυτοχρόνως ἀγγλικὰ καὶ γαλλικὰ ἀναμιγνύων πρὸς παρατηρήσεις βαρυτάτην πεῖραν ἐλεγχούσας τὰς παραδοξοτάτας φαντασιοπληξίας ἐξημμένου πνεύματος, ὁ ἐπινοῶν καθ' ἑκάστην ὥραν νέαν διανομὴν τῆς γῆς καὶ ἰδίᾳ τῆς ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, ὁ ἐξυμνῶν παραφόρως τὸν Θεὸν καὶ σαρκασμοὺς ἐξεμῶν κατὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν τόρεων — ἀγύρτας καὶ γελωτοποιοὺς ἀπεκάλει τὸν Βήκονσφηλδ καὶ τοὺς φίλους του — ἦτο ὁ εὐαρεστότατος ὑπὲρ πάντα συνταξειδιώτης. — «Πρέπει νὰ διώξωμεν τοὺς ἀπίστους, ἔλεγε, νὰ δώσωμεν τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς τοὺς Ῥώσσους, τὴν Συρίαν μετὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν *ὡραίαν* Γαλλίαν, τὴν Αἴγυπτον εἰς τὴν *ἄπιστον* Ἀλβιόνα. Ἡ ἤρεμος δὲ νὺξ διηπλοῦτο ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ ἐνῷ διενέμομεν οὕτω τὴν Τουρκίαν· οἱ ἀστέρες ἐσελάγιζον, ἡ ἀκτὴ τῆς Σικελίας μακρόθεν ἀμυδρῶς διεφαίνετο τὸ δ' ἐρυθρὸν ἡφαίστειον τῆς Λιπάρας κατηύγαζε τὴν θάλασσαν.

Β'.

Ἀπεχωρίσθημεν ἀποβιβασθέντες εἰς Νεάπολιν, ὁ μὲν Γόρδων ὅπως μεταβῇ εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Ἰσμαὴλ πασᾶ, ἐγὼ δ' ὅπως περιέλθω τὴν Κιάγιαν. Τὴν ἑσπέραν, ἐπανελθὼν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον εὗρον ἐπιστολὴν τοῦ Γόρδωνος. Ὁ πρώην Χεδίβης εἶχε παρακαλέσει αὐτὸν νὰ μὲ προσκαλέσῃ εἰς γεῦμα τὴν ἐπαύριον, ὁ νέος μου δὲ φίλος ἐπέλεγε: «Σᾶς παρακαλῶ νὰ κρατῆτε ἀνοικτὰ τὰ ὦτά σας διότι ὁ Ἰσμαὴλ εἶνε ἔκτακτος ἄνθρωπος.» Θὰ συμμετεῖχε δὲ καὶ ὁ Γόρδων τοῦ γεύματος.

Πράγματι ἔκτακτος ἄνθρωπος ἦτο ὁ Ἰσμαὴλ πασᾶς, καὶ μεγάλην ἐντύπωσιν μοὶ ἐνεποίησεν ἡ εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς *εὐνοουμένης* ἐπίσκεψίς μου ἐκείνη. Ὁ ἐκθρονισθεὶς Χεδίβης περιφερόμενος ἐντὸς τῶν μεγάλων κήπων ἄλλου βασιλέως ἀπολέσαντος τὸ στέμμα του καὶ βαρέως φέρων τὴν καταναγκαστικὴν ἀργίαν εἰς ἣν δὲν ἦτο συνειθισμένος, ἡ αὐλὴ ἐκείνη εἰς τὸ μὴ περαιτέρω τῆς ἁπλότητος περιελθοῦσα, ἡ μυστηριώδης γειτνίασις πολλῶν χαρεμίων ἐγκλείστων ἔν τινι τῶν

Digitized by Google

πτερύγων τοῦ μεγάρου, ἡ κυανῆ θάλασσα νησόσπαρτος ἐκτεινομένη πρὸ τῶν δωμάτων καὶ ὀπίσω τῶν μεγάλων τοίχων, ἡ κορυφὴ τοῦ Βεζουβίου λευκὴ ἐκ χιόνος, ἅπαν τοῦτο τὸ σύνολον ἀπετέλει παραδοξότατον θέαμα. Ὁ Ἰσμαὴλ ἄλλως τε ὡμίλει ἀξιοπρεπῶς περὶ τῆς ἐξορίας αὐτοῦ καὶ τῶν σφαλμάτων, ἅτινα προὐκάλεσαν τὴν παραίτησίν του. Ἀδίκως προσηνέχθησαν πρὸς αὐτόν, ἔλεγε, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πολλάκις κακῶς εἶχε σκεφθῆ καὶ εἰς κακὰς ἐπείσθη εἰσηγήσεις· ἂν εἶχε τὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἱστορία θὰ κρίνῃ δικαίως τὰ μεγάλα ἐπὶ τῆς ἀντιβασιλείας αὐτοῦ συντελεσθέντα ἔργα, προθύμως προὐλάμβανεν αὐτὴν ὅπως ἀνομολογήσῃ τὰς πλάνας του· ἠδύνατο νὰ διαβεβαιώσῃ ὅτι αἱ προθέσεις αὐτοῦ ἦσαν ἀληθοῦς φιλοπάτριδος προθέσεις, καὶ ὅτι ἐπόθει τὴν συνεχῆ τῆς Αἰγύπτου *του* εὐδαιμονίαν, τοῦ υἱοῦ του, τῆς διώρυγός *του* τοῦ Σουέζ, κτλ. κτλ. Καὶ ἐν παντὶ ἐπεκαλεῖτο τὴν μαρτυρίαν τοῦ Γόρδωνος ὅστις ἔλεγεν *ἀμὴν* εἰς πάντα τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα.

Τὴν ἑσπέραν κατὰ τὴν εἰς Νεάπολιν ἐπιστροφὴν ἡμῶν καὶ καθ' ὅλην τὴν ἐπαύριον, ἐνῷ συνωδοιποροῦμεν εἰς Πομπηΐαν, ὁ Γόρδων δὲν ἐδίστασε νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν συνδιάλεξιν εἰς τὸν Ἰσμαὴλ καὶ τὸ Σουδάν. Οὔτε ἡ θελκτικὴ τῆς Κιάγιας αἰθριότης, οὔτε ἡ ἤρεμος μεγαλοπρέπεια τῶν ἐρειπίων τῆς Πομπηΐας, οὔτε ἡ θαυμασία ἄποψις τοῦ Βεζουβίου καπνίζοντος ὑπὸ τὴν χιόνα κατώρθωσαν ν' ἀποσπάσωσι τῆς διανοίας αὐτοῦ τὴν κυριαρχοῦσαν ἰδέαν. Ἐν τῇ ἀλληλογραφίᾳ ἣν βραδύτερον ἐπί τινας μῆνας ἀντηλλάξαμεν, ὡς καὶ ἐν ταῖς κατὰ τὸν πλοῦν συνδιαλέξεσιν ἡμῶν, τὸ Σουδὰν ἦτο τὸ προσφιλέστατον αὐτῷ μέλημα.—«Εἶπα εἰς τὸν *** μοὶ ἔγραφε μετά τινας ἡμέρας, ὅτι δὲν θὰ μείνω διόλου ἥσυχος ἐφόσον δὲν κάμουν τίποτε διὰ τὰς *ἀγέλας μου* τοῦ Σουδάν, καὶ ὅτι ἂν δὲν ἐνεργήσῃ ἡ ἀγγλικὴ κυβέρνησις, ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις θ' ἀναλάβῃ τὸν ὑπὲρ τῶν δυστήνων δούλων δίκαιον ἀγῶνα.» Ἀναγινώσκων αὖθις σήμερον τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Γόρδωνος καὶ ἀναμιμνησκόμενος τῶν συνδιαλέξεών μας, θαυμάζω ἀληθῶς τὴν διορατικότητα δι' ἧς διέβλεπε ἐν τῇ κακῇ τοῦ Σουδὰν διαχειρίσει φοβερὸν κίνδυνον ἐπαπειλοῦντα τὴν Αἴγυπτον καὶ τὰ ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Νείλου εὐρωπαϊκὰ συμφέροντα.

«Θὰ εἶνε δυστύχημα, ἔλεγε, νὰ χαθῇ τόπος ὡς τὴν χώραν τοῦ Ἄνω Νείλου· σπουδαιότατον εἶνε νὰ κυβερνηθῇ καλῶς τὸ Σουδὰν ὅπως καὶ ἡ Αἴγυπτος, διότι ἐκεῖνο μὲν εἶνε ἡ κεφαλὴ καὶ τὸ στῆθος, αὐτὴ δὲ ἡ κοιλία καὶ αἱ πόδες. Εἴπετε εἰς τὸν *** νὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὸν ἔλεγχον ἐπὶ τοῦ Σουδάν. Ἡ παράκλησίς μου εἶνε νὰ μὴ χαθῇ τὸ Σουδάν.»

Καὶ συγκεφαλαιῶν πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ Δισραέλη διαπραχθέντα σφάλματα ἠγανάκτει, ἠπείλει, μοὶ ἔλεγεν ὅτι ἡτοιμάζετο κρατερὸν ἐν ταῖς ἐφημερίσι τῆς ἀντιπολιτεύσεως νὰ ἐπιχειρήσῃ ἀγῶνα (καὶ πράγματι ἐπεχείρησεν αὐτὸν τὸ φθινόπωρον τοῦ αὐτοῦ ἔτους μεγίστην ἐμποιήσας αἴσθησιν), ὅτι ἔβλεπε μαῦρον τὸ μέλλον, ὅτι θὰ ἔχῃ κακὸν τέλος. «Μία μόνη παρηγορία ὑπάρχει», προσέθετε εὐθύμως «ἡ ζωὴ θὰ ἦτο θλιβερωτάτη ἂν δὲν ὑπῆρχον καὶ γελωτοποιοὶ (οἱ περὶ τὸν Δισραέλη.)»

Γ'

Τὸν Μάϊον ἢ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1880 ἐν Παρισίοις εἶδον τὸ τελευταῖον τὸν Γόρδωνα. Τὸ ὑπουργεῖον τῶν *οὐΐγων*, ὅπερ εἶχε τότε σχηματισθῆ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Γλάδστωνος, ἔδωκεν αὐτῷ ἐντολὴν νὰ συνοδεύσῃ, ὡς γενικὸς γραμματεύς, τὸν μαρκήσιον τοῦ Ῥίπον, ἀντιβασιλέα τῶν Ἰνδῶν, ὁ δὲ Γόρδων διαβὰς διὰ Παρισίων ἦλθε πρὸς ἐπίσκεψίν μου. Εὗρον αὐτὸν ὡς τὸ πρίν, ἔμπλεων δραστηριότητος καὶ μυστικισμοῦ, φιλονεικότατον καὶ εὐσεβέστατον καὶ ἐνθουσιώδη ὡς πρὸς τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ χάρτου τοῦ κόσμου. Ἐσχεδίαζε νὰ κατορθώσῃ σπουδαῖα πράγματα ἐν Ἰνδίαις, ἀλλ' ἔμεινε μόνον ἓξ μῆνας ἐν αὐταῖς· περιελθὼν εἰς διένεξιν πρὸς τὸν λόρδον Ῥίπον, ἐπεχείρησε νέαν σειρὰν περιηγήσεων, ὁ δὲ τηλέγραφος καθ' ἑξαμηνίαν ἀνήγγειλε τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ εἰς τὰ τέσσαρα τοῦ ὁρίζοντος σημεῖα, εἰς Κίναν ὅπου δὲν ἀπέκρυψε τὸ παράπαν τὴν περιφρόνησιν αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτοκρατορικὸν στρατὸν τὸν ἀντικαταστήσαντα τὸν παρ' αὐτοῦ μορφωθέντα τῷ 1863, εἰς Ἰαπωνίαν, εἰς τὸ Ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἐλπίδος, εἰς Παλαιστίνην, εἰς Κωνσταντινούπολιν. Τὸν παρελθόντα μῆνα ἦτο ἐν Βρυξέλλαις προτιθέμενος ν' ἀπέλθῃ εἰς Κόγκον. Αὐτόθεν μετεκάλεσεν αὐτὸν εἰς Λονδῖνον τηλεγράφημα τοῦ λόρδου Γράμβιλ, εὐθὺς δ' ὡς τὸ μαγικὸν τοῦ Σουδὰν ὄνομα ἤχησεν αὖθις εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ ἐνθουσιασμὸς κατέλαβεν αὐτὸν· ἀπῆλθε δὲ μετὰ τελείας πληρεξουσιότητος τῆς κυβερνήσεως, τῆς βασιλίσσης καὶ ἑνὸς ἑκατομμυρίου φράγκων εἰς χρυσόν.

Ἀλλοίμονον! ὁ ταλαίπωρος Γόρδων! Τί μετέβη νὰ πράξῃ μόνος ἄνευ φρουρᾶς κἂν ἓξ ἄγγλων στρατιωτῶν, ἐν ταῖς μεγάλαις ἀμμώδεσι ἐρήμοις τῆς Ἄνω Νουβίας, ὅπου περινοστοῦσιν αἱ ἁρπακτικαὶ φυλαὶ τῶν Σιλλούκ; Κατόπιν αὐτοῦ, ἐν Αἰγύπτῳ, καταλιμπάνει ἀπειραρίθμους μνησικακίας ἃς ἡ προπέτης ἀλαζονεία αὐτοῦ ἐξήγειρε πρὸ τεσσάρων ἐτῶν καὶ δὲν κατηυνάσθησαν ἔτι. Ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν Σουδὰν θέλει συναντήσει ὅλον τὸ μίσος τῶν δουλεμπόρων, οὓς μετὰ τόσης γενναιότητος κατεδίωξε κατὰ τὴν βραχεῖαν του δικτατορίαν καὶ οἵτινες εἶνε οἱ ἀληθεῖς ὑποκινηταὶ τῆς ἀνταρσίας τῆς ἀγνώστου χερσονήσου. Τί θὰ τῷ χρησιμεύσωσιν καὶ ὁ χρυσὸς αὐτοῦ καὶ ἡ

Digitized by Google

Ἁγία Γραφὴ ἐν τῇ φρικώδει ταύτῃ ἀδιεξόδῳ ἐν ᾗ δὲν δύναται πλέον οὔτε νὰ προχωρήσῃ οὔτε νὰ ὀπισθοδρομήσῃ ἄνευ κινδύνου ν' ἀποθάνῃ; Ἀ! ἂν ἔμελλε νὰ εὕρῃ ἐν Χαρτοὺμ καὶ Βέρβερ ἀντὶ τοῦ αἰγυπτιακοῦ αὐτοῦ στρατοῦ ὅστις ἀείποτε ὑπῆρξεν ἡ ἰλὺς τοῦ Νείλου, δέκα δώδεκα γενναῖα ἀγγλικὰ συντάγματα, ὁποίαν θαυμασίαν σταυροφορίαν θὰ ἐπεχείρει ὁ ὑπερήφανος καὶ εὔτολμος στρατιώτης κατὰ τῶν ὀρδῶν τῶν μαύρων καὶ τῶν Βεδουΐνων, τῶν κρατουσῶν τὴν πρασίνην τοῦ Μαχδῆ σημαίαν! Ἀλλ' οὐδὲν θὰ εὕρῃ· ὅσοι δ' ἐξ ἡμῶν ἐγνώρισαν, ἔστω καὶ ἐπί τινας ἡμέρας τὸν θερμουργὸν τοῦτον Ἄγγλον, τρέμομεν δι' αὐτόν. Πρὸ μικροῦ κατὰ λάθος ἀνηγγέλθη ὅτι ᾐχμαλωτίσθη· αὔριον ἄνευ λάθους ἴσως θ' ἀναγγελθῇ ὅτι κατεσφάγη.

Μεμπτέον θεωρεῖται τὸ ὑπουργεῖον τοῦ Γλάδστωνος ὡς ἀπολέσαν διὰ τὸν πολιτισμὸν τὴν ἀπέραντον ἐκείνην χώραν τοῦ Σουδάν, τῆς ὁποίας ὁ Γόρδων εἶχεν ἀρχίσει τὴν κατάκτησιν κατὰ τῆς βαρβαρότητος. Ἔτι δὲ μᾶλλον μεμπτέον ἔσται ἂν πέπρωται νὰ μείνῃ ὁ Γόρδων ἐκεῖ κάτω, ἐν ταῖς καυστικαῖς ἄμμοις τοῦ Βαχρ-Ελ-Ἀβιάδ, ἐξιλαστικὸν θῦμα τῶν πλημμελημάτων τῶν ἄλλων, αὐτός, ἓν τῶν καλλίστων τέκνων, εἷς τῶν γενναιοτάτων στρατιωτῶν τῆς γηραιᾶς Ἀγγλίας. . . .

JOSÉPH REINACH K.

ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

(Συνέχεια ἴδε σελ. 78.

Γ'

Ἡ κυριωτέρα ὁδὸς τῆς Φραγκφούρτης.—Ἐπιγραφικαὶ μελέται.—Ἓξ κλάσεις ἰουδαϊκῶν ὀνομάτων.—Ὁ ἀνδριὰς τοῦ Schiller εἰς τὴν θέσιν του. — Σχόλια τρόπων τοῦ σκέπτεσθαι.—Ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης.—Γλωσσολογικαὶ ἐπικρίσεις.—Τὸ κέρδος τῆς ἀναβάσεως εἰς τὸ κωδωνοστάσιον.—Τὸ ἄγαλμα τοῦ Γουτεμβεργίου.—Κρίσεις περὶ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Γκαῖτε.—Σχέσις μὲ τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν χωρὶς νὰ γνωριζώμεθα.—Ὁ παγκόσμιος τύπος περιηγητοῦ. —Θέατρον καὶ φρενοκομεῖον.—Ἀνέκδοτον ἐν παρεκβάσει. —Ἐξωτερικὴ ὄψις τῆς πατρικῆς οἰκίας τοῦ Γκαῖτε—Οἱ σημερινοὶ αὐτοῦ γείτονες.—Ἐγώ, ὁ Γκαῖτε καὶ ἡ μόνη διαφορά.—Ἀναμνηστικὴ ἐπιγραφή.—Ἡ ρητορικὴ τοῦ φύλακος καὶ τὸ ἐν Ἀθήναις πανεπιστήμιον.—Οἱ τρεῖς μοναδικοὶ συνεπισκέπται μου. — Διερμηνεὺς διερμηνέως.—Ἡ Φανὴ καὶ τὰ τρία σημειωματάρια. — Οἱ μεγάλοι ἄνδρες μετὰ θάνατον.— Τὸ βιβλίον τῆς ἀθανασίας.—Ἡ μόνη ἐν τῷ βίῳ προσέγγισις.—Ἀποχαιρετισμὸς Φανῆς.

Ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς εἰσῆλθον μετ' ὀλίγα βήματα εἰς τὴν κυριωτέραν ὁδὸν τῆς Φραγκφούρτης, die Zeil ὀνομαζομένην, ἥτις διασχίζει ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς ὅλην τὴν πόλιν. Εἶνε εὐρεῖα καὶ ὡραία ὁδὸς βρίθουσα διαβατῶν ἡμέρας καὶ νυκτός, ὑπηρετοῦσα δὲ τὴν πόλιν ἀκόμη καὶ ὡς τόπος περιπάτου. Ἐάν τις ἐπιμείνῃ νὰ περιφέρηται διαρκῶς εἰς τὸ κεντρικὸν αὐτῆς τμῆμα ἐπί τινας ὥρας, δύναται ἀσφαλῶς νὰ εἴπῃ, ὅτι εἶδε τὰ δύω τρίτα τῶν κατοίκων τῆς πόλεως! Τόσον δὲ εἶνε βέβαιον, ὅτι πᾶς Φραγκφουρταῖος διαβαίνει ἅπαξ τοὐλάχιστον τῆς ἡμέρας τὴν ὁδὸν ταύτην, ὥστε μόνον ἐκεῖ μετὰ βεβαιότητος δύναταί τις ν' ἀναμείνῃ τὴν ἐπιτυχίαν θελκτικῶν καὶ πολλάκις ἀπροσδοκήτων συναντήσεων καὶ διὰ τοῦτο βλέπει τις ἐκεῖ ὅλους τοὺς ἀργοὺς κομψευομένους τῆς πόλεως.

Τὴν ὁδὸν ταύτην διασχίζων περιέφερον τὸ βλέμμα ἀπὸ τῶν καταλαμβανόντων τὰς δύω πλευρὰς αὐτῆς ὡραίων καταστημάτων εἰς τοὺς διαβάτας καὶ ἀπὸ τῶν ἐκτεθειμένων ἐμπορευμάτων εἰς τὰ ἐπὶ τῶν ἐπιγραφῶν ὀνόματα τῶν ἐμπόρων. Οὐδέν, οὐδὲν μὴ ἰουδαϊκὸν ὄνομα ἀνέγνων! Καὶ αἱ ἓξ κλάσεις τῶν ἐπωνύμων, δι' ὧν οἱ ἐν Γερμανίᾳ ἀπόγονοι τοῦ Ἰσραὴλ ἐκάλλυνον ἢ ἐξηυγένισαν τὰ οἰκογενειακά των ὀνόματα, ἀντεπροσωπεύοντο ἐκεῖ! Ἐκεῖ λοιπὸν καὶ γεωγραφικοί, καὶ ἀρωματώδεις, καὶ πολύτιμοι, καὶ ἀγριωποί, καὶ ἀρχαῖοι, καὶ νεώτεροι ἰουδαῖοι διὰ ποικίλων χρυσῶν χαρακτήρων ἐπεδείκνυον τὰ ὀνόματά των.

Εἶνε γνωστόν, ὅτι ἐν ἐποχαῖς σκληρῶν δοκιμασιῶν διὰ τὴν φυλήν των, πάντες οἱ ἀπὸ τοῦ πατριάρχου Ἀβραὰμ ἕλκοντες τὸ γένος κάτοικοι τῆς Γερμανίας, ἐφρόντισαν ν' ἀποκρύψωσι τὸν ἰουδαϊσμόν των μεταβάλλοντες τὸ ἐπώνυμον αὐτῶν. Οὕτω δέ, ἄλλοι μὲν ἔλαβον τὸ ὄνομα τοῦ κατοίκου πόλεώς τινος ὡς ἐπώνυμον, ἢ συνθετόν τι ἐκ τοῦ ὀνόματος ὄρους ἢ ποταμοῦ καὶ ἀπετέλεσαν τὴν κλάσιν τῶν γεωγραφικῶν, ἄλλοι δὲ προσέλαβον ἐπώνυμόν τι συμπαθές, ἐν ᾧ ὡς κύριον συνθετικὸν χρησιμεύει ἢ τὸ ὄνομα ἄνθους τινός, καὶ οὗτοι εἰσὶν οἱ ἀρωματώδεις, ἢ τὸ ὄνομα πολυτίμου λίθου ἢ μετάλλου, καὶ οὗτοι εἶνε οἱ πολύτιμοι, ἢ τὸ ὄνομα ἀγρίου τινὸς θηρίου, καὶ οὗτοι εἰσὶν οἱ ἀγριωποί. Ἀλλ' ὑπῆρξαν καὶ οἱ ἐπιμείναντες εἰς τὰς παραδόσεις αὐτῶν καὶ τηρήσαντες ὡς ἐπίθετον τὸ ὄνομά τινος τῶν εὐνοουμένων τοῦ ὑψίστου πατριαρχῶν, προφητῶν καὶ βασιλέων τοῦ Ἰσραήλ, οὗτοι δὲ εἰσὶν οἱ ἀρχαῖοι πρὸς οὓς ἀντιτίθενται οἱ νεώτεροι, ὡς προσκολλήσαντες εἰς τὸ τέλος τῶν τοιούτων ἀρχαϊκῶν ὀνομάτων τὴν λέξιν *υἱός* (Sohn), ἀναλογοῦσαν ἐν τοιούτῃ περιπτώσει πρὸς τὰς παρ' ἡμῖν πατρωνυμικὰς καταλήξεις.

Εἰς τοιαύτας ἐπιγραφικὰς μελέτας περιπλακεὶς εὑρέθην ἀσυνειδήτως ἐν τῷ μέσῳ πλατείας. Πρὸ ἐμοῦ ὠρθοῦτο κολοσσιαῖος ὁ χαλκοῦς ἀνδριὰς τοῦ Schiller τοποθετημένος ἀληθῶς εἰς τὴν θέσιν του, διότι ἡ πλατεῖα εἶνε φερώνυμος τῷ ποιητῇ. Κατ' ἀρχὴν δὲν ἀγαπῶ τὰ ἐκ μετάλλου ἀγάλματα. Διότι ὁσάκις τοιοῦτό τι ἔχω πρὸ ἐμοῦ, καταβάλλω πάντοτε κόπον ν' ἀνακαλύψω τὰς καλλονάς του. Ἀγνοῶ πῶς τὸ σκιερὸν χρῶμα

Digitized by Google

καὶ ἡ κουράζουσα ἐκείνη στιλπνότης τοῦ μετάλλου ἀποκρύπτουσι τῶν ὀφθαλμῶν—ἐμοῦ τοὐλάχιστον—τὴν λεπτότητα τῶν γραμμῶν καὶ τὴν ἔκφρασιν τῶν χαρακτήρων. Ἔχει τι τὸ θαμβὸν ἓν ἄγαλμα μετάλλινον ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἄλλο ὅμοιον ἐκ μαρμάρου. Εἶνε ἴσως προκατάληψις τοῦτο, ἀλλ' ἐξομολογοῦμαι, ὅτι εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου μόνον τὸ μάρμαρον ἀναδεικνύει τὸν τεχνίτην.

Καὶ ὅμως μεθ' ὅλα ταῦτα δὲν ἠδυνήθην νὰ μὴ θαυμάσω τὴν σεμνὴν στάσιν καὶ τὴν ἐπιβάλλουσαν ἔκφρασιν, ἣν ἔδωκεν εἰς τὸν ποιητὴν ὁ τὸ πρότυπον συλλαβὼν καὶ φιλοτεχνήσας καλλιτέχνης Dielmann. Εἰς τὴν ἀπέριττον φυσικότητα ἣν ἐπέχυσεν ἐπὶ πασῶν τῶν λεπτομερειῶν τοῦ ἔργου του, διαβλέπει τις πόσον ὁ καλλιτέχνης πρὶν ἢ ἐπιχειρήσῃ ν' ἀπεικονίσῃ τὸν Schiller, ἐμελέτησε τὰ ἔργα του, ἐνεβάθυνεν εἰς τὸ πνεῦμά του καὶ ᾐσθάνθη τὰς ἐν ταῖς μικραῖς ἐκείναις αἰσθητικαῖς συγγραφαῖς διατυπωθείσας ἀρχάς του ὑπὲρ τοῦ ἀληθοῦς ἐν τῇ τέχνῃ, τοῦ ἀληθοῦς καὶ φυσικοῦ ἐξωραϊζομένου διὰ τῆς σεμνότητος καὶ ἐξυψουμένου διὰ τῆς καλλιτεχνικῆς δυνάμεως, τοῦ ἀληθοῦς καὶ φυσικοῦ ἐκείνου, ὅπερ πολύ, πολὺ ἀπέχει τοῦ χυδαίου καὶ προστύχου.

Ἀπὸ δὲ τοῦ μελετῶντος καὶ σπουδάζοντος διηνεκῶς γερμανοῦ καλλιτέχνου φέρων τὸν νοῦν εἰς τοὺς ἡμετέρους καλλιτέχνας ἐν Ἑλλάδι καὶ παρὰ τὸν ἀνδριάντα τοῦ Schiller ἀναστηλώνων διὰ τῆς φαντασίας τοὺς πρὸ τοῦ Πανεπιστημίου ἀνδριάντας τοῦ Γρηγορίου Ε' καὶ τοῦ Ῥήγα, περιεπλάκην εἰς συγκρίσεις οὐχὶ μεταξὺ τῆς ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Γερμανίᾳ καλλιτεχνίας, ἀλλὰ μεταξὺ τοῦ ἐν ἑκατέρᾳ τῶν χωρῶν τούτων ἐπικρατοῦντος τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι. Καὶ ἀνελογιζόμην λοιπὸν ὅτι ὁ ἀνδριὰς τοῦ Schiller κοσμεῖ, καθ' ὅσον ἐγὼ τοὐλάχιστον γνωρίζω, ἓξ πόλεις τῆς Γερμανίας (*) καὶ ὅμως πολλαὶ ἀκόμη φιλοδοξοῦσι τὴν τιμὴν νὰ κοσμηθῶσι διὰ τοιούτου. Ἐν Ἑλλάδι δὲ πρὶν ἢ ἀρχίσωμεν νὰ τιμῶμεν τοὺς δοξάσαντας τὴν πατρίδα, καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις τὴν σεπτὴν ἐκείνων μορφὴν νὰ στήσωμεν εἰς παράδειγμα, ἐστράφημεν πρὸς τοὺς φιλέλληνας, ὡς ἐὰν ἐξηντλήσαμεν τὴν σειρὰν τῶν Ἑλλήνων! Καὶ διὰ παραδόξου συνειρμοῦ ἰδεῶν, ἀπὸ τοῦ διὰ τὸ πρόπλασμα τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Γλάδστωνος διαγωνισμοῦ μεταπηδῶν εἰς τὸν ἄλλον περίφημον πρὸς σύνθεσιν ἐπιγράμματος διὰ τὸν ἐν Μεσολογγίῳ στηθέντα ἀνδριάντα τοῦ Βύρωνος, ἔσπευσα ν' ἀναζητήσω τὸ διὰ τὸν πρὸ ἐμοῦ ἐστημένον ποιηθὲν ἐπίγραμμα. Μάτην ὅμως περιῆλθον τρὶς καὶ τετράκις κύκλω τὸν ἀνδριάντα. Οὐδὲν ἐπίγραμμα ἐτάρασσε πρὸς μεγάλην μου ἔκπληξιν τὴν κόνιν τοῦ ἄνωθεν ὀρθουμένου ποιητοῦ. Δὲν ἤθελον τὸ κατ' ἀρχὰς νὰ πιστεύω, ὅτι ἐπὶ τοῦ σεπτοῦ ἐκείνου βάθρου μία μόνη λέξις, ὡς ἐπιγραφή, ἥκιστα ἱκανοποιητικὴ διὰ γνήσιον Ἕλληνα, εἶχε χαραχθῇ. Ἀλλ' οὐδέν, οὐδὲν ἄλλο ὑπῆρχεν ἐγκεχαραγμένον εἰμὴ ἁπλούστατα «**Schiller**»! Schiller Schiller, ἐὰν ἦσο Ἕλλην, οἷον ὁρμαθὸν ἀρχαϊζόντων ἑξαμέτρων δακτυλικῶν θὰ ἔφερες εἰς τὴν ράχιν!

Τοιοῦτον ἀπευθύνων τῷ Schiller ἀποχαιρετισμὸν ἐγκατέλειψα τὴν πλατεῖάν του. Ἀλλ' ἀμέσως ἀπέναντι μ' ἐσταμάτησεν ἡ θέα τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Αἰκατερίνης, οἰκοδομῆς φερούσης τὴν σεβασμίαν ἡλικίαν πέντε αἰώνων! Οὔτε πόθοι δεήσεως, οὔτε παρακελεύσεις περιεργείας μ' ἐκάλουν νὰ εἰσέλθω εἰς τὸν ἱστορικὸν ναόν, ἐν ᾧ ἐγένετο ἡ πρώτη ἐν Φραγκφούρτῃ κατὰ τὸ δόγμα τῶν διαμαρτυρομένων διδαχή, ἡ παρασκευάσασα τὴν μετά τινα ἔτη γενικωτέραν παραδοχὴν τῶν δογμάτων τῆς μεταρρυθμίσεως. Ἀλλὰ καὶ ζωηρὰ περιέργεια ἂν μὲ κατεῖχεν, ἤθελεν αὕτη σβεσθῇ πρὸ τῆς ἐπὶ τῆς θύρας ἐπιγραφῆς, εἰς τρεῖς γλώσσας ὁδηγούσης τὸν ξένον ποῦ ἔδει ν' ἀποταθῇ, ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν εἰς τὸ κωδωνοστάσιον ἀνάβασιν, ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἤθελεν εὕρει κεκλεισμένην τὴν θύραν τοῦ ναοῦ. Καὶ λοιπόν, ἐσκέφθην κατ' ἐμαυτόν, οὐδέν, οὐδὲν τὸ ἀξιοθέατον παρουσιάζει τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ, ἀφοῦ αἱ θύραι αὐτοῦ εἶνε διαρκῶς κεκλεισμέναι, μόνον δὲ ἡ ἀνάβασις εἰς τὸ κωδωνοστάσιον θεωρεῖται ἀξία λόγου, διὸ καὶ δίδεται ἡ περὶ τούτου ὁδηγία εἰς τρεῖς γλώσσας, ἀλλ' ἐσφαλμένως καὶ ἀνειλικρινῶς καὶ εἰς τὰς τρεῖς. Διότι ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς ἦσαν γεγραμμένα ἀγγλιστί, γαλλιστὶ καὶ γερμανιστὶ τάδε: **Διὰ τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸ κωδωνοστάσιον** *ζητηθήτω ἡ κλεὶς ἀπὸ τὸν θυρωρόν*, ἀντὶ νὰ γραφῇ: *δοθήτω* dring-money, pourboire, Trinkgeld, *εἰς τὸν θυρωρόν*. Τότε δ' ἐγώ, ἐνθουσιώδης ἐπὶ τῇ εἰλικρινείᾳ, ὄχι μόνον θὰ ὑπεβαλλόμην εἰς τὴν φορολογίαν, ἀλλὰ καὶ θὰ προσέθετον παρὰ ταῖς ἄλλαις ξενογλώσσοις ἐκφράσεσι καὶ τὴν λέξιν *μπαχτσίσι* διὰ τοὺς ἁπλουστέρους καὶ *φιλοδώρημα* διὰ τοὺς λογιωτάτους τῶν συμπατριωτῶν μου.

Διὰ τῶν παρατηρήσεων τούτων λοιπὸν πεισθεὶς ἐνδομύχως, ὅτι τὸ κέρδος τῆς εἰς τὸ κωδωνοστάσιον ἀναβάσεως, οὐχὶ διὰ τὸν περιηγητήν, ἀλλὰ μόνον διὰ τὸν θυρωρὸν ἦν ἄξιον λόγου, παρέκαμψα τὴν ἣν μέχρι τοῦδε ἠκολούθουν ὁδὸν καὶ εὑρέθην ἐπὶ ὡραίας πλατείας, τῆς *ἱππαγορᾶς* (Rossmarkt) καλουμένης, ὅπου μοναδικὸν στολισμὸν ἀποτελεῖ τὸ πρὸς τιμὴν τοῦ ἐφευρόντος τὴν τυπογραφίαν χάλκινον σύμπλεγμα, οὗ τὸ

(*) Ἀνδριάντες τοῦ Schiller ὑπάρχουσιν ἐν Βερολίνῳ, ἐν Βάϊμαρ, ἐν Ἀννοβέρῳ, ἐν Μονάχῳ, ἐν Φραγκφούρτῃ καὶ ἐν τῇ γενεθλίῳ αὐτοῦ πόλει Μάρβαχ ἐν Βυρτεμβέργῃ. Ἴσως δὲ καὶ ἀλλοῦ, ἀλλ' ἄγνωστοι εἰς τὸν γράφοντα.

Digitized by Google

πρότυπον ἐφιλοτέχνησεν ὁ γλύπτης von der Launitz ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἑορτῆς τῆς τετρακοσιετηρίδος ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως τῆς τυπογραφικῆς τέχνης. Τὸ ὡραῖον σύμπλεγμα παριστᾷ τὸν Γούτεμβεργ κρατοῦντα διὰ τῆς δεξιᾶς βιβλίον καὶ ἐπιδεικνύοντα διὰ τεταμένης τῆς ἀριστερᾶς τυπογραφικὸν στοιχεῖον, ἔχοντα δὲ δεξιόθεν μὲν τὸν Schöffer, ἀριστερόθεν δὲ τὸν Frist. Ἐπὶ τῆς βάσεως ὑπάρχουσιν ἀνάγλυφοι αἱ προτομαὶ τῶν ἐπισημοτέρων τυπογράφων, αἱ ἀλληγορικαὶ παραστάσεις τῶν τεσσάρων πόλεων ἐν αἷς εὗρον ἐν ἀρχῇ ὑποδοχὴν καὶ τελειοποίησιν ἡ τυπογραφία (*) καὶ αἱ τῶν τεσσάρων ἠπείρων.

Συνορεύουσα τῇ πλατείᾳ ταύτῃ εἶνε ἡ μικρὰ πλατεῖα τοῦ Γκαῖτε φέρουσα ἐπὶ τῆς καρδίας αὐτῆς τὸ ἄγαλμα τοῦ φιλοσόφου ποιητοῦ. Δὲν εἶμαι δεινὸς περὶ τὴν τεχνοκριτικήν, ἀλλὰ δὲν κωλύομαι, νομίζω, νὰ εἴπω ὅτι ὁ ἀνδριὰς καὶ αἱ περὶ τὴν βάσιν ἀλληγορικαὶ παραστάσεις εἶνε κατὰ τὴν γνώμην μου μία μεγάλη καλλιτεχνικὴ ἀποτυχία. Ὁ Γκαῖτε κρατῶν ἐν τῇ χειρί, ἢ μᾶλλον ἔχων ἀπὸ τῆς χειρὸς κρεμάμενον στέφανον δάφνης παρίσταται ἐν νωχελεῖ ἐκφράσει ἀπογοητεύσεως, καὶ μόνον ὅταν προσέξῃ τις ὅτι εἶνε ἐστραμμένος πρὸς τὸν γείτονά του Γούτεμβεργ δύναται νὰ ὑποθέσῃ ὅτι οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου του ἐκφράζουσιν ἐν συγκινήσει τὸ πολύ, πολύ, εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν ἐφευρέτην τῆς τυπογραφίας. Τὰ δὲ ἐπὶ τοῦ βάθρου ἀνάγλυφα ἀλληγορικὰ συμπλέγματα εἰσὶν ἐντελῶς ἀκατάληπτα, παριστῶντα ἐν ὁμάσιν, ἄνευ λόγου καὶ ὡς ἔτυχε τοποθετημένους τοὺς ἥρωας τῶν ἔργων τοῦ Γκαῖτε. Οὕτω λοιπὸν ἐδῶ μὲν ὁ Φάουστ στρέφει κατὰ παράδοξον τρόπον τὰ νῶτα πρὸς τὴν Ἰφιγένειαν, ἐνῷ ὁ Μεφιστοφελῆς μορφάζει πρὸς τὸν Ὀρέστην, ἐκεῖ δὲ ὁ μὲν Ἕρμανν ἀποθαυμάζει τὴν Μαργαρίταν, ἡ δὲ Δωροθέα ἀτενίζει συμπαθῶς τὸν Βέρθερ φερόμενον ἐπὶ φερέτρου!

Ἐνῷ ὅμως ρίπτω ἐπὶ τοῦ σημειωματαρίου μου τὰς παρατηρήσεις ταύτας, προσβάλλουσι τὴν ἀκοήν μου σχόλια περὶ τοῦ ἀτόμου μου. Στρέψας δὲ βλέπω ἐμαυτὸν περικυκλωμένον ἀπὸ στῖφος ἀγυιοπαίδων, γιγαντιαίων ἀργῶν καὶ μικροσκοπικῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου, οἵτινες ἀπὸ κοινοῦ περὶ ἐμοῦ ἐπὶ μακρὸν συσκεψάμενοι κατέληξαν εἰς τὸ συμπέρασμα καὶ ἀπεφήναντο ὅτι τὸ ἀντικείμενον τῆς περιεργείας των ἀνῆκεν εἰς τὴν ἀγγλικὴν φυλήν. Ὡς ἀκαταμάχητον δ' ἐπιχείρημα τῆς διαγνώσεώς των ταύτης ἐφέρετο μεταξὺ αὐτῶν τὸ σχῆμα τῶν χαρακτήρων, δι' ὧν ἔγραφον τὰς ἐντυπώσεις μου. Καὶ οὗτοι μὲν ἠγνόουν εἰς ποίαν γλῶσσαν ἀνῆκον τὰ ἱερογλυφικά μου ἐκεῖνα, ἀλλ' ἐπειδὴ ἦσαν βέβαιοι ὅτι δὲν ἔγραφον γερμανιστί, ἐφρόνουν, ὅτι μόνον ἀγγλιστὶ ἦτο δυνατὸν νὰ γράφω. Οὕτω δὲ ἐνῷ ἐγὼ καὶ ἡ ἀγγλικὴ γλῶσσα εἰς οὐδεμίαν γνωριμίαν διατελοῦμεν, εὑρέθημεν εἰς στενοτάτην σχέσιν ἐκεῖ καὶ δὴ εἰς συγγένειαν πρώτου βαθμοῦ, καθόσον διὰ τοὺς θεατάς μου ἤμην ἀναμφηρίστως πλέον Ἄγγλος. Τόσον εἶνε βέβαιον, ὅτι ὁ παγκόσμιος τύπος τοῦ περιηγητοῦ μόνον ἐν Ἀλβιῶνι παράγεται τέλειος, ἀπαράλλακτα ὡς αἱ ἀτμομηχαναί, τὰ λινᾶ ὑφάσματα, τὰ στερεὰ ὑποδήματα καὶ οἱ φέροντες ταῦτα σεβάσμιοι τὸ μέγεθος πόδες.

Διαλύων τὸν συμπυκνωθέντα περὶ ἐμὲ κύκλον ὅπως ἀπέλθω εἰς προσκύνημα εἰς τὸν πατρικὸν καὶ γενέθλιον οἶκον τοῦ Γκαῖτε, εὑρίσκομαι ἀπέναντι τοῦ Θεάτρου τῆς Φραγκφούρτης, οὐχὶ τοῦ νεοδμήτου, μεγαλοπρεποῦς καὶ καλλιτεχνικοῦ, ἀλλὰ τοῦ παλαιοῦ θεάτρου, ὅπερ μοὶ προξενεῖ ἀλλόκοτον ἐντύπωσιν. Ἐκεῖναι αἱ μονότονοι σειραὶ τῶν παραθύρων του, ἐκείνη ἡ ἄχρους σχεδὸν καὶ ἐπίπεδος πρόσοψίς του, παραδόξως μοὶ φέρουσιν εἰς τὸν νοῦν ἐπίμονον ἰδέαν ἐξωτερικῆς ὁμοιότητος πρὸς ἓν τῶν ἐν Βερολίνῳ φρενοκομείων! Ἡ παραβολὴ εἶνε τόσον ἀπίστευτος ὅσον καὶ ἀπροσδόκητος. Ἐνθυμοῦμαι δὲ ὅτι προσεπάθησα κ' ἐγὼ αὐτὸς νὰ τὴν ἐκριζώσω ἀπὸ τοῦ νοός μου, ἀλλὰ τόσον τελεία ὑπῆρχεν ἡ ὁμοιότης τῶν δύω κτιρίων ἔξωθεν, μέχρι τῶν ὄπισθεν τῶν ὑέλων τῶν παραθύρων λευκῶν παραπετασμάτων ἐξικνουμένη, ὥστε ὑπεχώρησα εἰς τὴν ἐπιμονὴν μεθ' ἧς ἐπανήρχετο εἰς τὰς σκέψεις μου, ἐπὶ στιγμὴν ἀποδιωκομένη, καὶ ἐσημείωσα αὐτὴν ἐν τῷ σημειωματαρίῳ μου, ὅπου τὴν ἀνευρίσκω σήμερον.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ τοῦ βερολινείου ἐκείνου φρενοκομείου, δὲν ἀντέχω εἰς τὸν πειρασμόν, ὅπως διηγηθῶ ἐν παρεκβάσει ἓν ἀνέκδοτον. Ἐπεσκέφθην αὐτό ποτε μετά τινων φίλων ἐπὶ τῇ θλιβερᾷ συγκυρίᾳ ὅπως ζητήσωμεν πληροφορίας περὶ ἀτυχοῦς συμπατριώτου ἡμῶν. Ὁ διευθυντὴς ἐνεργῶν κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν τὴν γενικὴν ἐπίσκεψιν συμπαρέλαβεν ἡμᾶς ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τῶν βοηθῶν του ἐξηγῶν πάντα τὰ ἐν τῷ καταστήματι. Ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῶν δι' ἐξόδων τῆς πόλεως τοῦ Βερολίνου συντηρουμένων ἐκεῖ παραφρόνων γυναικῶν, αἱ μὲν ἐπέδιδον αὐτῷ ἐπιστολάς, αἱ δὲ ἀναφορὰς καὶ ἄλλαι ποιήματα, δι' ὧν πᾶσαι ἐζήτουν τὴν ἀπόλυσίν των ἐκ τοῦ καταστήματος. Μόνον μία προσῆλθε νὰ ζητήσῃ, οὐχὶ ἀπόλυσιν, ἀλλὰ καλλιτέραν περιποίησιν. Καὶ ἀφοῦ ὑπέβαλε τὰ παράπονά της λίαν εὐγλώττως τῇ ἀληθείᾳ, κατέληξεν:

— Ἐγώ, κύριε διευθυντά, ἔχω ζήσει εἰς ὅλα τὰ φρενοκομεῖα τῆς Γερμανίας, ἀλλὰ τοιαύτην ἀθλίαν περιποίησιν καθὼς ἐδῶ, δὲν εὗρον εἰς κανέν!

Εὑρίσκομαι ἤδη πρὸ τῆς γενεθλίου οἰκίας τοῦ Γκαῖτε. Τί ἐξωτερικὸν τουρκικῆς οἰκίας! Τὸ ἰσόγειον πάτωμα ἔχει παράθυρα περιφρασσόμενα

(*) Αἱ πόλεις αὗται εἶνε: Mainz, Στρασβοῦργον, Βενετία καὶ Φραγκφούρτη.

Digitized by Google

διὰ κυρτῶν, σχεδὸν τέλειον ἡμικύκλιον σχηματιζουσῶν, κιγκλίδων. Εἶτα ἡ πρόσοψις προεξέχει καὶ ὑψοῦνται δύω πατώματα ἔχοντα ἑπτὰ παράθυρα ἑκάτερον. Μετ' αὐτὰ ἀρχίζει ἡ στέγη, ἐφ' ἧς ὡς μικροὶ οἰκίσκοι ἢ πυργίσκοι ὑψοῦνται τρία κατοικήσιμα ὑπόστεγα, ἓν εἰς τὸ μέσον, ὡς ἀέτωμα, μὲ δύω πατώματα, ὧν τὸ μὲν πρῶτον ἔχει δύω παράθυρα τὸ δὲ δεύτερον ἕν, ἀνὰ ἓν δ' ὑπόστεγον ἑκατέρωθεν τοῦ ἀετώματος μὲ ἓν μοναδικὸν παράθυρον ἕκαστον. Τοιαύτη εἶνε ἡ οἰκία ἐν ᾗ εἶδε τὸ φῶς ὁ ποιητὴς τοῦ Φάουστ καὶ πρόδρομος τῶν δαρβινικῶν θεωριῶν.

Ἔρριψα κύκλῳ ἓν βλέμμα ἵνα ἴδω τοὺς σημερινοὺς γείτονας τοῦ Γκαῖτε. Εἷς ὡρολογοποιὸς καὶ μία μοδίστα ἔχουσι τὴν τιμὴν αὐτήν! Καὶ ἀγνοῶ πῶς ἀπὸ τούτου ἐνθαρρυνθεὶς ᾐσθάνθην ἐμαυτὸν ὑψούμενον μέχρι τοῦ νὰ ἐπιχειρήσω σύγκρισιν μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ Γκαῖτε! Καὶ ἐσκεπτόμην λοιπόν, ὅτι καὶ ἐγὼ εἶχον οἰκίαν πατρικὴν ἐν Ἀθήναις, ἐν ᾗ ἐγεννήθην, ἀλλὰ πρὶν προφθάσω ν' ἀπαθανατισθῶ, ἄσπλαγχνοι κεφαλαιοῦχοι δανεισταὶ τὴν ἐπώλησαν ἀναγκαστικῶς, ἐνῷ τὴν οἰκίαν τοῦ Γκαῖτε ὁλόκληρος ἑταιρία ἐπίσης κεφαλαιούχων ἠγόρασεν ἵνα διατηρῇ καὶ ἐπιδεικνύῃ σήμερον ἀντὶ εἰσόδου! Ἄλλην διαφορὰν μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ Γκαῖτε δὲν εὕρισκον, τοὐλάχιστον ὅσον ἀφορᾷ εἰς.....τὴν γενέθλιον οἰκίαν. Ἡ ἰδική μου μάλιστα δὲν ἦτο καὶ τόσον παλαιά! Παρεσκευάσθην λοιπόν, τοιαῦτα σκεπτόμενος, πρὸς εἴσοδον λίαν εὐχαριστημένος ἐξ ἐμαυτοῦ. Μοὶ ἐφαίνετο ὡς ἐὰν μετέβαινον εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ προσωπικοῦ μου φίλου κ. Γκαῖτε. Διότι εἶνε ἀληθῶς τόσον εὐχάριστον νὰ εὑρίσκῃ τις ἀφορμήν, ἔστω καὶ ἀσήμαντον, ἵνα παραβάλῃ ἑαυτὸν πρὸς τοὺς μεγάλους ἄνδρας! Τοῦτο δίδει πολὺ θάρρος εἰς τὸ ν' ἀτενίζῃ τις εὐκολώτερον τ' ἀνθρώπινα μεγαλεῖα!

Πρὶν εἰσέλθω εἰς τὴν οἰκίαν ἀνέγνων ἅπαξ ἔτι τὴν ἄνωθεν τῆς θύρας ἀναμνηστικὴν ἐπιγραφήν:

«Ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ ἐγεννήθη τῇ 28 Αὐγούστου 1749 ὁ Johann Wolfgang Gœthe»

ἐξήγαγον τοῦ θυλακίου μου ἀργυροῦν μονόμαρκον νόμισμα, τὸ τίμημα τῆς εἰσόδου, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ προαύλιον ὅπου εὗρον τρεῖς ἔτι ἐπισκέπτας.

Ἀγνοῶ διατί ὁ ὁδηγῶν ἡμᾶς φύλαξ, μᾶς ἠνάγκασε ν' ἀρχίσωμεν τὴν ἐπίσκεψιν ἀπὸ τοῦ ὑποστέγου. Ἄλλως δὲ οὔτε νὰ τὸ μάθω ἐφρόντισα, ἀλλ' οὔτε καιρὸς μοὶ ἐδόθη ὅπως φροντίσω. Διότι μόλις εἰσήλθομεν εἰς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο τοῦ ὑποστέγου δωμάτιον, οὗτινος τὰ παράθυρα εἰσὶν ἐστραμμένα πρὸς τὴν αὐλήν, καὶ ὅπερ φέρον νῦν τὸ συμπαθὲς ὄνομα *δωμάτιον Βέρθερ* ἐχρησίμευσεν ἄλλοτε ὡς μεταξοσκωληκοτροφεῖον διὰ τὸν ἀγαθὸν μυστικοσύμβουλον πατέρα τοῦ Γκαῖτε πρὶν χρησιμεύσῃ ὡς δωμάτιον ἰδιαίτερον διὰ τὸν μέγαν υἱόν, ὁ φύλαξ ἤρξατο ῥητορικῆς ὀχληροτάτης προσπαθῶν νὰ ποιήσηται εἰσήγησιν ἐπεξηγηματικὴν τῶν ὅσα ἐβλέπομεν. Δὲν ἔδιδον τὴν ἐλαχίστην προσοχὴν εἰς τὴν φλυαρίαν του, ὅτε προσέπεσεν εἰς τὰς ἀκοάς μου τὸ ὄνομα τοῦ πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσω τὴν σχέσιν, ἀπετάθην πρὸς τὸν ῥήτορα φύλακα ἑλληνικώτατα διακόπτων αὐτόν. Ἀλλ' ἐκεῖνος οὐδὲ βλέμματος ἀξιώσας με ἐξηκολούθησε τὴν ῥητορικήν του. Ἀπετάθην λοιπὸν πρὸς τὸν πελώριον γείτονά μου, ὅστις ἀπ' ἀρχῆς μετὰ μεγάλης προσοχῆς παρηκολούθει τοὺς λόγους τοῦ ἀγορεύοντος φέρων ἀπὸ τοῦ βραχίονος κρεμάμενον—κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην σημασίαν—τὸ εὐειδὲς καὶ χάριεν ἥμισύ του, ὅπερ ὅμως ἐν ἀκριβολογίᾳ μόλις *ἓν τρίτον* ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῇ, συγκρινόμενον πάντοτε πρὸς τὸν γίγαντα συμβίον. Μὲ ἠτένισεν ἀπὸ τοῦ ὕψους του μὲ βλέμμα ἐρωτηματικὸν ὁ γίγας κύριος ἐνῷ ἡ σύζυγός του λίαν φιλοφρόνως ἀλλ' ἀπαθέστατα μοὶ ἀπήντησεν εἰς τὴν ἐρώτησίν μου μετὰ κόπου πολλοῦ καὶ ἐν ἀγγλικῇ προφορᾷ ἀρθρώσασα:

—Γερμανικά.....ὄχι!

—Μὲ συγχωρεῖτε, λέγω ἀμέσως γαλλιστί, ὅτι σᾶς ἐτάραξα, ἀλλ' ἐνόμιζον ὅτι ὁ κύριος ἐννόει γερμανικὰ καὶ ἐπεθύμουν νὰ ἐρωτήσω κἄτι ὅπερ δὲν ἤκουσα καλῶς.

Τὸ παράδοξον ζεῦγος μὲ ἠτένισε καὶ πάλιν ἀπαθέστατα ἐπί τινας στιγμὰς καὶ εἶτα ὁ κύριος ἐφώναξε πρὸς ὡραίαν μελανειμονοῦσαν δεσποινίδα, ἥτις περιειργάζετο τὰ ἐν τῷ δωματίῳ:

—Φανή!

Ἐπλησίασεν ἐκείνη καὶ ἀντήλλαξε λόγους τινας μετ' αὐτοῦ ἀγγλιστί, εἶτα δέ:

—Τί ἐπιθυμεῖτε, κύριε; μὲ ἠρώτησε γαλλιστί.

Ἐπανέλαβον εἰς δευτέραν ἔκδοσιν τὸ ἀνωτέρω λογίδριόν μου.

—Ἆ! εἶπεν ἐκείνη. Δυστυχῶς καὶ οἱ τρεῖς δὲν ἐννοοῦμεν γερμανικά!

Ἐζήτησα καὶ πάλιν συγγνώμην καὶ ἀπολέσας πλέον πᾶσαν ὑπομονὴν εἶπον πρὸς τὸν φύλακα, ὅστις ἐξηκολούθει ἀγορεύων πρὸς τέσσαρας μόνον ἀκροατάς, ὧν οἱ μὲν τρεῖς δὲν ἐννόουν, ἐγὼ δὲ ὁ τέταρτος δὲν ἐπρόσεχον,

—Χάνεις τὰ λόγια σου δωρεάν, φίλε μου. Αὐτοὶ ἐδῶ καὶ οἱ τρεῖς δὲν ἐννοοῦν καθόλου γερμανικά!

—Ἀλλὰ διατί δὲν τὸ λέγουν ἐξ ἀρχῆς; ἀπήντησεν ὁ τάλας πλήρης ἀπελπισίας.

Οὕτω συγκατετέθη νὰ μοὶ δώσῃ τὰς ζητηθείσας παρ' ἐμοῦ πληροφορίας καὶ ἐξηγήσεις. Ἔμαθον λοιπὸν ὅτι ἡ ἐν τῷ δωματίῳ προτομὴ παρίστα τὸν καλλιτέχνην Rahl, τὸν σχεδιάσαντα τὰ ἐπὶ τῶν φατνωμάτων τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν πανεπιστημίου κοσμήματα, ὧν τὰ λαμπρὰ σχεδιογραφήματα, ἐκτεθειμένα ἐντὸς τοῦ δωματίου

Digitized by Google

τούτου, ἐδωρήσατο ἐκεῖνος τῇ ἀγαθοεργῷ ἑταιρίᾳ εἰς ἣν ἀνήκει ὁ οἶκος τοῦ Γκαῖτε.

Δὲν εἶχε τελειώσει ὁ φύλαξ τὴν ἀνάπτυξιν ὅλων τούτων ὅτε εὑρέθην περικυκλωμένος ἀπὸ τοὺς τρεῖς συνεπισκέπτας μου.

—Τί σᾶς εἶπεν; ἠρώτησεν ἡ ὡραία Ἀγγλίς.

Ἐπανέλαβα τὰς πληροφορίας τοῦ φύλακος ἃς διηρμήνευσε πάλιν ἐκείνη πρὸς τὸ ἄνισον ζεῦγος. Ἀμέσως δὲ τρία σημειωματάρια ἐκράτησαν μηχανικῶς σημείωσιν τῆς μεταφράσεως τῶν λόγων τοῦ φύλακος, ἣν ἐγὼ μὲν ἔκαμον ἐκ τοῦ πρωτοτύπου πρὸς τὴν δεσποινίδα, ἐκείνη δὲ ἐκ τοῦ ἰδικοῦ μου γαλλικοῦ κειμένου πρὸς τοὺς οἰκείους. Πόση ὅμως ἀκρίβεια ἐκ τῶν πληροφοριῶν τούτων ἀπέμενεν ἐντὸς τῶν σημειωματαρίων μετὰ τὴν τριπλῆν μεταφραστικὴν ἀναχώνευσιν, μόνον οἱ εὐτυχεῖς ἀπόγονοι τοῦ πελωρίου Ἄγγλου θὰ κρίνωσιν, ὅταν περιέλθῃ εἰς χεῖράς των τὸ ἡμερολόγιον τοῦ ἐνδόξου αὐτῶν προγόνου, ἂν μὴ οὗτος, μιμούμενος ἐμέ, δὲν αἰσθανθῇ τὴν ὄρεξιν νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ἀτυχεῖς συμπολίτας του, διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν σημειώσεων ἐκείνων!

Ἠκολουθήσαμεν ἐντούτοις τὸν ὁδηγὸν ἡμῶν εἰς τὸ ἀπέναντι *δωμάτιον τοῦ ἀετώματος* (Giebel-Zimmer), ὅπερ ἔχον πρόσοψιν πρὸς τὴν ὁδὸν καὶ θέαν ὡραίαν, ἐχρησίμευε τῷ Γκαῖτε ὡς σπουδαστήριον, κατὰ τὴν νεότητα αὐτοῦ.

—Ἐδῶ ἔγραψε τὰ *πάθη τοῦ Βέρθερ*, τὸν *Κλαβίγιον* καὶ πολλὰ ἄλλα ἐκ τῶν πρώτων αὐτοῦ πεζῶν καὶ ποιημάτων, ἤρξατο ὁ φύλαξ ἀποτεινόμενος νῦν μόνον πρὸς ἐμέ.

—Τί λέγει; τί λέγει; μὲ ἠρώτησαν τὰ κοράλλινα τῆς Ἀγγλίδος χείλη.

Διηρμήνευσα λοιπὸν τὰ λόγια τοῦ φύλακος, αὕτη δὲ τὰ ἐμὰ καὶ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ἔργου ἐξετέλεσαν ὁμορρύθμως τὰ σημειωματάρια.

Ἡ κωμικὴ αὕτη σκηνὴ ἐπανελαμβάνετο στερεοτύπως μέχρι τῆς ἐξόδου ἡμῶν εἰς ὅλα τὰ πατώματα ἅτινα ἐπεσκέφθημεν.

—Τί εἶνε αὐτό; μὲ ἠρώτα ἡ χαρίεσσα Ἀγγλίς, καταστᾶσα πλέον συνοδός μου.

Καὶ ἀπήντων ἐγὼ ἀναγινώσκων τὰς ἐφ' ἑκάστου ἀντικειμένου ἐπιγραφὰς ἢ ἐρωτῶν τὸν φύλακα, διηρμήνευε δ' ἐκείνη καὶ ἐπληροῦντο τὰ τρία σημειωματάρια.

Ἐνίοτε ἵνα ἐπιφέρω σύγχυσιν ἔδιδον διὰ μιᾶς δύω ἢ τρεῖς πληροφορίας, ἢ ἐφίστων τὴν προσοχὴν εἰς ἀσήμαντα πράγματα. Ἀλλὰ πάντοτε οὔτε ἡ χαριτόβρυτος συνοδός μου ἀπέκαμνε νὰ διερμηνεύῃ, οὔτε αἱ μολυβδίδες νὰ γράφουν, οὔτε τὰ σημειωματάρια νὰ δέχωνται. Καὶ τί δὲν περιέλαβον τ' ἀτυχῆ αὐτῶν φύλλα! Καὶ διὰ τὰς ὀδοντογλυφίδας τῆς μητρὸς τοῦ Γκαῖτε ἐκράτησαν σημείωσιν, καὶ διὰ τὰ παιγνιόχαρτά του, καὶ διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν ἐκ ξηρῶν ἀνθέων δῶρον τῆς Charlotte Kestner, καὶ διὰ τὸ κλειδοκύμβαλόν του, καὶ διὰ τὸ θέατρον τῶν πλαγγόνων του, καὶ διὰ τὸ φύλλον τῆς ἀγγειλάσης τὴν γέννησίν του μικρᾶς ἐφημερίδος, καὶ διὰ τὸ καθημερινόν του τεϊοκύπελλον! Διότι ὅλα ταῦτα ἦσαν ἐκεῖ ἐκτεθειμένα ἐν παρατάξει ἐντὸς ὑελίνων θηκῶν εἰς θέαν καὶ λατρείαν! Ὦ μεγάλοι ἄνδρες, πόσον σᾶς διακωμῳδοῦσι μετὰ θάνατον οἱ θαυμασταί σας ἐξ ὑπερβολικοῦ σεβασμοῦ!

Ὅτε ἐφθάσαμεν πρὸ τοῦ πανομοιοτύπου τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοῦ Γκαῖτε, ὅπερ ἐξ ἐκμαγείου ληφθέντος ἐκ τοῦ φυσικοῦ ἐφιλοτέχνησεν ἐπὶ θαυμασίου μαρμάρου Καρράρας ὁ καλλιτέχνης Ochs, οἱ συνεπισκέπται ἔμειναν πολλὴν ὥραν πρὸ αὐτοῦ ἐν ἀφώνῳ λατρείᾳ. Ἐχρειάσθη δὲ ἵνα τοὺς ἀποσπάσω ἐκεῖθεν ἡ πρότασίς μου ν' ἀπαθανατισθῶσιν ἐγγράφοντες τὸ ὄνομά των εἰς τὸ βιβλίον τῶν ἐπισκεπτῶν.

—Καὶ σεῖς, ἐγράψατε τὸ ἰδικόν σας; μὲ ἠρώτησε μὲ τὴν γλυκυτάτην φωνήν της ἡ μὶς Φανῆ.

—Ὄχι.

— Διατί;

— Τὸ θεωρῶ περιττόν.

— Ἀλλ' ὅταν ἐπισκέπτεσθέ τινα καὶ δὲν τὸν συναντᾶτε ἐν τῷ οἴκῳ, πρέπει ν' ἀφήσητε τὸ ὄνομά σας, μοὶ ἀπήντησε μᾶλλον σοβαρευομένη ἢ ἀστειολογοῦσα.

Ἐγὼ δ' ἀναγνωρίσας τὴν ἰσχὺν τοῦ ἐπιχειρήματος καὶ καμφθεὶς ὑπὸ τοῦ γλυκέος βλέμματος τῆς μαγευτικῆς κόρης, ἐνέδωκα εἰς τὴν πρόκλησιν καὶ ἀπηθανατίσθην παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτῆς. Ἀλλ' ὅτε μετ' οὐ πολὺ ἀπεχαιρετίσθημεν καὶ ἀνεχωρήσαμεν τῆς οἰκίας κατ' ἀντιθέτους διευθύνσεις ἐσκέφθην, ὅτι ἡ σελὶς τοῦ βιβλίου ἐκείνου ὑπῆρξεν ἡ μόνη θέσις καὶ θὰ ἦνε ἴσως καὶ ἡ μόνη περίστασις τοῦ βίου ἡμῶν, καθ' ἣν τόσον πολὺ ἐπλησιάσαμεν ἀλλήλους!

Ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ ἔστρεψα τὴν κεφαλὴν καὶ ἐσταμάτησα ἐν μέσῃ ὁδῷ ἵνα τὴν ἴδω ἅπαξ ἔτι. Ἐβάδιζε ζωηρὰ παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ πελωρίου ἐκείνου ἀπαθοῦς ἄγγλου, ὅστις ἔφερε πάντοτε ἀναποσπάστως ἀπὸ τοῦ βραχίονος ἀνηρτημένην τὴν μικροσκοπικήν, σχετικῶς πρὸς αὐτόν, σύζυγόν του. Ἀνὰ πᾶν βῆμα ἡ Φανῆ ἔτυπτε ρυθμικῶς μὲ τὸ ἀλεξήλιόν της τὸ λιθόστρωτον. Τὸ σῶμά της διεγράφετο ἁβρότατον ὑπὸ τὸ ἔνδυμά της καὶ ὁ μέλας ψιάθινος πῖλος αὐτῆς, ὅλος πρὸς τὰ ἐμπρὸς προεξέχων, μόλις ἄφινε ὄπισθεν νὰ φαίνωνται οἱ θαυμάσιοι καστανοὶ πλόκαμοί της, ἀναδεδεμένοι κατ' ἀρχαῖον ἑλληνικὸν συρμόν.

Εἰς τὴν καμπὴν τῆς ὁδοῦ ἐστάθη αἴφνης, ἔστρεψεν ὅλη καὶ μὲ συνέλαβεν ἐν τῇ ἀποσβολώσει μου, φυτευμένον εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς ὁδοῦ, ἐπ' αὐτοφώρῳ ἔνοχον θαυμασμοῦ. Ἐπὶ τῆς ὡραίας μορφῆς της διεχύθη αἴγλη γλυκύτητος, οἱ σπινθηροβολοῦντες ὀφθαλμοί της ἀνέλαμψαν, μειδίαμα ἄρρητον διέσχισε τὰ ροδόπλαστα χείλη

Digitized by Google

της, οἱ ἀδαμάντινοι ὀδόντες της ἐπεφάνησαν, ἔκαμψε τὴν ἀλαβάστρινον ὀσφύν της, ἔκλινε τὸ θελκτικὸν σῶμά της πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ οὕτω ἀποχαιρετίσασά με ἐξηφανίσθη ἐν τῇ πλαγίᾳ ὁδῷ.

Τίς θὰ πιστεύσῃ, ὅτι δὲν ἀνταπέδωκα τὸν χαιρετισμόν της; Ὦ κάλλος, κάλλος, καθιστᾷς ἐνίοτε ἀγρίους τοὺς ἀνθρώπους!

Ρ

ΜΥΡΜΗΚΕΣ, ΜΕΛΙΣΣΑΙ ΚΑΙ ΣΦΗΚΕΣ

Συνέχεια ἴδε σελ. 131

ΣΤ'.

Σημεῖα ἐθνικότητος.—Πῶς οἱ μύρμηκες τῆς αὐτῆς μυρμηκιᾶς ἀναγνωρίζουσιν ἀλλήλους.

Εἶναι πλέον ἀποδεδειγμένον ὅτι ἐνῷ μεταξὺ πάντων τῶν μελῶν μυρμηκιᾶς τινος ἐπικρατεῖ ἄκρα ἁρμονία, πᾶς ξένος θεωρεῖται ἐχθρός. Οὐδέποτε μύρμηξ τις γίνεται δεκτὸς ἔν τινι μυρμηκιᾷ, ξένος ὢν ταύτης. Ἐκ τούτου συμπεραίνεται ὅτι, οἱ μύρμηκες καθὼς καὶ αἱ μέλισσαι τῆς αὐτῆς κοινότητος δύνανται ν' ἀναγνωρίσωσιν ἀλλήλους, γεγονὸς μεγίστου ἐνδιαφέροντος, ὡς ἐκ τοῦ βραχυτάτου βίου αὐτῶν καὶ τῆς μεγάλης πληθύος. Ἑκάστη κυψέλη ὑπελογίσθη ὅτι περιέχει πλείους τῶν 50000 μελισσῶν, μία δὲ μυρμηκιὰ πολὺ πλειοτέρους μύρμηκας. Αἱ μεγάλαι μυρμηκιαὶ τοῦ Formica pratensis, πιθανώτατα ἀριθμοῦσι 400,000 μέχρι 500,000 μύρμηκας. Ἂν τεθῇ ξένος μύρμηξ ἐν τῇ φωλεᾷ ἄλλων μυρμήκων, ἀμέσως προσβάλλεται. Εἷς μύρμηξ λαμβάνει αὐτὸν ἀφ' ἑνὸς ποδὸς, ἄλλος ἀπὸ τῆς κεραίας καὶ οὕτω σύρουσι τοῦτον ἐκτὸς τῆς μυρμηκιᾶς.

Οἱ μύρμηκες, οὐ μόνον ἀναγνωρίζουσι τοὺς συντρόφους των, ἀλλὰ καὶ μετὰ μακρὸν ἀποχωρισμόν.

Ὁ Huber διηγεῖται ὅτι, μύρμηκες τινὲς διατελοῦντες αἰχμάλωτοι παρ' αὐτοῦ, διαφυγόντες τυχαίως, συνήντησαν καὶ ἀνεγνώρισαν τοὺς παλαιούς των συντρόφους· τοὺς ἔβλεπέ τις χαίροντας καὶ θωπεύοντας ἀλλήλους διὰ τῶν κεραιῶν των. Μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθον ὅλοι ὁμοῦ ἀναζητοῦντες τοὺς αἰχμαλώτους ἐν τῇ τεχνητῇ μυρμηκιᾷ, κατορθώσαντες δὲ νὰ εἰσέλθωσιν ἐν αὐτῇ παρέλαβον πάντας τοὺς ἐν ταύτῃ μύρμηκας, *οἵτινες πρὸ τεσσάρων μηνῶν εὑρίσκοντο κεκλεισμένοι ἄνευ οὐδεμιᾶς συγκοινωνίας.*

Οἱ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς κοινότητος μύρμηκες εἰσερχόμενοι εἰς ἑτέραν τοιαύτην (τοῦ ἰδίου εἴδους) προσβάλλονται, ἐκδιώκονται ἢ φονεύονται. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐν τῇ αὐτῇ μυρμηκιᾷ οἱ μύρμηκες βιοῦσιν ἐν πληρεστάτῃ ἁρμονίᾳ, πρέπει νὰ ἔχωσι μέσον τι, δι' οὗ ἀναγνωρίζουσιν ἀλλήλους.

Πῶς οἱ μύρμηκες καὶ αἱ μέλισσαι δύνανται ν' ἀναγνωρίσωσι τοὺς συντρόφους των; Πολλοὶ ἐντομολόγοι, μὴ δυνάμενοι νὰ ἐννοήσωσι πῶς, εἰς τόσον πολυαρίθμους κοινότητας, ἕκαστον ἄτομον κατορθοῖ μόνον διὰ τῆς ὁράσεως ν' ἀναγνωρίσῃ τὰ ἄλλα, ὑπέθεσαν ὅτι ἑκάστη μυρμηκιὰ εἶχεν ἰδιαίτερόν τι σύνθημα ἢ προσυμπεφωνημένην τινὰ λέξιν. Ἄλλοι ὑπέθεσαν ὅτι, οἱ μύρμηκες ἀναγνωρίζουσιν ἀλλήλους διὰ τῆς ὀσφρήσεως.

Πρὸς βεβαίωσιν τῶν ἀνωτέρω ὁ Lubbock ἐπεχείρησε πειράματα. Γινώσκων τὴν μεγάλην τῶν μυρμήκων τάσιν εἰς τὴν ἀνατροφὴν οἱωνδήποτε χρυσαλλίδων μυρμήκων, ἔλαβε τοιαύτας καὶ ἔθετο πρὸς ἐκκόλαψιν ἐν μυρμηκιᾷ ξένου καὶ ἐχθρικοῦ εἴδους, μετὰ δὲ τὴν μεταμόρφωσιν λαβὼν τὰ τέλεια ἔντομα εἰσήγαγε ταῦτα ἐν τῇ φωλεᾷ, ἐξ ἧς ἐν καταστάσει χρυσαλλίδος ἀφῃρέθησαν. Παρετήρησε τότε ὅτι ἀνεγνωρίσθησαν καὶ ἐγένοντο δεκτὰ ἐν τῇ μυρμηκιᾷ. Ἂν λοιπὸν διὰ συνθήματος ἀνεγνωρίζοντο οἱ μύρμηκες, οὗτοι ἐν ξένῃ μυρμηκιᾷ ἀνατραφέντες, ὤφειλον νὰ γνωρίζωσι μόνον τὸ σύνθημα τῆς φωλεᾶς ταύτης, καὶ μολοντοῦτο ἀνεγνωρίσθησαν.

Πρὸς ἐπίρρωσιν δὲ τῆς ἰδέας ταύτης ἔθετο ᾠὰ ἐν ξένῃ μυρμηκιᾷ, καὶ ἐν τούτοις τὰ ἐξ αὐτῶν προελθόντα ἔντομα, εἰσαχθέντα ἐν τῇ φωλεᾷ ἐξ ἧς ἐν καταστάσει ᾠοῦ ἀφῃρέθησαν, ἐγένοντο δεκτά. Ἐκ τούτων καὶ προσέτι ἐκ τοῦ ὅτι δυνανται καὶ μεμεθυσμένους ν' ἀναγνωρίσωσι τοὺς συντρόφους των, πείθεταί τις ὅτι οἱ μύρμηκες πρὸς κοινὴν ἀναγνώρισιν δὲν ἔχουσι κοινόν τι σύνθημα ἢ λέξιν τινά.

Τὸ ζήτημα προσλαμβάνει πλειότερον ἐνδιαφέρον οὕτω, διατελεῖ ὅμως ἄλυτον.

Ζ'.

Λαλιὰ καὶ πνευματικὰ μέσα ἀλληλοκοινωνίας τῶν μυρμήκων.

Ὁ Huber βεβαιοῖ ὅτι, εἶδε συχνότατα τοὺς μύρμηκας ἐν ὥρᾳ μάχης, ἐνθαρρύνοντας τοὺς συντρόφους των διὰ ἰδιαιτερου τρόπου, ὅπως διακριθῶσι μεταξὺ τῶν ἐχθρῶν των· ἐν τῇ μυρμηκιᾷ, ἀγγέλλοντας τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου τοῦ τόσον ὠφελίμου διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν νυμφῶν: ἐν ταῖς πορείαις καὶ ταῖς ἀποδημίαις, δεικνύοντας τὴν ὁδὸν ἐν ᾗ πρέπει νὰ βαδίσωσι. Προσθέτει δὲ ὅτι, μύρμηξ συναντῶν συντρόφους τινὰς τῆς αὐτῆς μυρμηκιᾶς, δι' ἁπλῆς ἐπαφῆς τῶν κεραιῶν ὑποδεικνύει αὐτοῖς τὴν ἀληθῆ ὁδόν. Πειράματα ὅμως διάφορα ἀποδεικνύουσιν ὅτι αἱ γνῶμαι τῶν διαφόρων συγγραφέων δὲν ἔχουσι βάσιν τινὰ πραγματικὴν καὶ σαφῆ, ἀλλ' εἶναι ἁπλῶς ὑποθέσεις. Ὅταν οἱ μύρμηκες προσέρχωνται παμπληθεῖς εἰς εὑρεθείσας ζῳοτροφίας, ὁδηγοῦνται διὰ τῆς ὀσφρήσεως. Περίπτωσίς τις μαρτυροῦσα συνεννόησιν προὐξένησέ μοι σπουδαίαν ἐντύπωσιν.

Digitized by Google

Ἡμέραν τινὰ παρετήρουν μύρμηκα (L. niger) ὅστις ἦτο ἀπησχολημένος μεταφέρων διαρκῶς νύμφας. Τὸ ἑσπέρας ἐνέκλεισα τοῦτον ἐν μικρᾷ τινι φιάλῃ, τὴν δὲ πρωΐαν μόλις ἐγκατελείφθη ἐλεύθερος ἐπανέλαβεν ἀμέσως τὴν ἐργασίαν του. Ἀναγκασθεὶς νὰ μεταβῶ εἰς Λονδῖνον, ἐνέκλεισα τοῦτον ἐκ νέου τὴν πρωΐαν. Ὅτε ἐπανῆλθον τὸ ἀπόγευμα ἔθηκα αὐτὸν παρὰ τὰς νύμφας. Ἐξήτασε ταύτας μετὰ πολλῆς προσοχῆς, ἐπανῆλθεν ὅμως εἰς τὴν μυρμηκιὰν χωρὶς νὰ λάβῃ μηδεμίαν. Κατὰ ταύτην τὴν στιγμὴν οὐδεὶς ἄλλος μύρμηξ εὑρίσκετο ἐκτὸς τῆς φωλεᾶς. Μόλις παρῆλθεν ἓν λεπτὸν ἐπανῆλθε μετὰ ὀκτὼ ἄλλων φίλων, ὁ δὲ μικρὸς στρατὸς κατηυθύνθη ἀπ' εὐθείας εἰς τὰς νύμφας· μόλις ὅμως εἶχον διέλθει τὰ δύο τρίτα τοῦ δρόμου των, ᾐχμαλώτισα ἐκ νέου τὸν σημειωμένον μύρμηκα· μετ' ὀλίγας στιγμὰς καθ' ἃς διετέλεσαν ἀμηχανοῦντες οἱ λοιποί, ἐπανῆλθον εἰς τὴν φωλεὰν μετ' ἀξιοπαρατηρήτου ταχύτητος. Μετὰ μίαν ὥραν ἔθηκα τοῦτον ἐκ νέου παρὰ τὰς νύμφας, ἐπανῆλθε πάλιν χωρὶς νὰ λάβῃ μηδεμίαν ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ μετά τινων δευτέρων λεπτῶν διαμονὴν ἐν τῇ φωλεᾷ ἐπανῆλθε μετὰ δέκα τριῶν ἄλλων φίλων. Οὕτως ὁ μύρμηξ ἔφερεν 21 φίλους. Καὶ τούτους βεβαιότατα ἐπληροφόρησε περὶ τίνος ἐπρόκειτο, ἐπειδὴ ὁ μύρμηξ οὐδέποτε ἔφερεν ἐν τῇ φωλεᾷ νύμφην τινά, οὗτοι δὲ παρηκολούθησαν αὐτόν, μὴ ἰδόντες περί τινος ἐπρόκειτο, ἀλλὰ μαθόντες παρ' αὐτοῦ τὰ συμβαίνοντα.

Ἄλλην τινὰ ἡμέραν παρετήρουν μύρμηκα τινὰ τοῦ γένους *Atta testaceo-pilosa*, ἀνήκοντα εἰς μυρμηκιὰν ἣν τινα εἶχον φέρει ἐξ Ἀλγερίας. Ὅτε οὗτος ἐθήρευεν ἐκτὸς τῆς φωλεᾶς, ἔθηκα παρ' αὐτῷ πτῶμα κυανῆς μεγάλης μυίας, ὅπερ ἀμέσως ἤρξατο σύρον πρὸς τὴν φωλεάν. Ἐκάρφωσα τότε τὴν μυῖαν ἐπὶ τεμαχίου φελλοῦ καὶ ἔθηκα ἐν πυξίδι, ὥστε οὐδεὶς μύρμηξ ἠδύνατο νὰ ἴδῃ τὴν μυῖαν ἂν δὲν ἀνέβαινε τὰ πλευρὰ τῆς πυξίδος. Ὁ μύρμηξ προσεπάθησεν, ἀλλὰ ματαίως νὰ σύρῃ τὴν μυῖαν Ὤθησε ταύτην κατὰ ταύτην καὶ ἐκείνην τὴν διεύθυνσιν μάτην, μετὰ πολλὰς ἀγόνους προσπαθείας ἐπανῆλθε κενὸς εἰς τὴν μυρμηκιάν. Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην οὐδεὶς μύρμηξ ἐξήρχετο τῆς φωλεᾶς. Ὁ μύρμηξ εἰσῆλθεν εἰς τὴν φωλεάν, δὲν διέμεινεν ὅμως πολὺ ἐν αὐτῇ, σχεδὸν μετὰ ἓν λεπτὸν ἐξῆλθε συνοδευόμενος ἀπὸ ἑπτὰ φίλων. Ἐν τῇ ζέσει του ὁ πρῶτος μύρμηξ πάραυτα προεπορεύθη τῶν λοιπῶν, οἵτινες ἐθεώρουν τὸ συμβεβηκὸς μετὰ μεγαλειτέρας ψυχραιμίας, ἐφαίνοντο δὲ ἀκουσίως προσελθόντες· ἐνόμιζέ τις ὅτι ἀφυπνίσθησαν μόλις ἐκ τοῦ ὕπνου καὶ ὅτι δὲν εἶχον ἐντελῶς ἐξυπνήσει. Ὁ πρῶτος μύρμηξ ἐβάδιζεν ἐπὶ κεφαλῆς μεταβαίνων κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν μυῖαν. Οἱ ἄλλοι ἠκολούθουν ἐπὶ τοσοῦτον νωθρῶς, ὥστε ὁ πρῶτος μύρμηξ εἴκοσιν ὅλα λεπτὰ διέμεινε μόνος παρὰ τὴν μυῖαν προσπαθῶν παντὶ τρόπῳ νὰ τὴν ἀποσπάσῃ. Βλέπων ὅτι ἀπετύγχανεν, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν μυρμηκιὰν χωρὶς νὰ συναντήσῃ καθ' ὁδὸν οὐδένα τῶν φίλων του. Μετ' ὀλίγον ἐξῆλθε πάλιν μετὰ συνοδίας ὀκτὼ φίλων. Οὗτοι ἐπίσης ἐβάδιζον μᾶλλον νωθρῶς ἢ οἱ προηγούμενοι, ὅτε δὲ εἶδον ὅτι ἀπώλεσαν τὸν ὁδηγόν των, πρῶτον εἷς, κατόπιν δὲ ὅλοι ἐπανῆλθον εἰς τὴν φωλεάν. Ἐν τῷ μεταξὺ πολλοὶ ἐκ τοῦ πρώτου ἀποσπάσματος συνήντησαν τὴν μυῖαν, εἷς μάλιστα ἐξ αὐτῶν κατώρθωσε ν' ἀποσπάσῃ ἕνα πόδα, ὃν τινα φέρων ἐπανήρχετο ὡς ἐν θριάμβῳ εἰς τὴν φωλεάν, ἐξ ἧς ἐξῆλθε μετὰ 5 συντρόφων. Τὸ τελευταῖον τοῦτο δὲν ἔχει σημασίαν τινά, καθ' ὅτι πληροφορηθέντες οἱ μύρμηκες ἐκ τοῦ εἰσαχθέντος λαφύρου ἐπείσθησαν ὅτι προὔκειτο περὶ σπουδαίου γεύματος, αἱ δύο ὅμως πρῶται περιπτώσεις πείθουσιν ὅτι πράγματι ὑφίσταται τρόπος τις συνεννοήσεως μεταξὺ τῶν *μυρμήκων*.

Ν. Χ. Αποστολιδης

[Ἕπεται τὸ τέλος]

ΓΕΡΜΑΝΟΙ ΑΓΙΟΙ ΕΝ ΚΥΠΡΩι

Ὁ κ. Σάθας ἐδημοσίευσε τελευταῖον βίους Γερμανῶν ἁγίων, λατρευομένων ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, προτάξας τοῦ κειμένου τῶν βίων καὶ προλεγόμενα, ἐν οἷς ἐκθέτει τὰ ἱστορικὰ καὶ ἐθνολογικὰ συμπεράσματα, ἅτινα ἐξάγονται ἐκ τῶν βίων τούτων συνδυαζομένων πρὸς ἄλλας ἱστορικὰς πηγάς. Τὴν μελέτην του ταύτην ὁ κ. Σάθας ἐδημοσίευσεν ἐν ταῖς Archives de l'Orient Latin (Τόμ. Β', 2, 1883. Σελ. 405—426.), ἐξέδωκε δὲ καὶ ἰδιαιτέρως ὑπὸ τὸν τίτλον Vies des saints Allemands de l'eglise de Chypre, publiées par Constantin Sathas. Gênes. 1884.

Χάριν τῶν πολλῶν συνοψίζομεν ἐνταῦθα τὰ προλεγόμενα τῆς εἰρημένης μελέτης, παραλείποντες τὰς πολυαρίθμους παραπομπάς, ἐφ' ὧν ὁ συγγραφεὺς βασίζει τὰ ἱστορικὰ γεγονότα.

Ἡ Κύπρος ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως ὑπῆρξε πάντοτε ἡ γέφυρα μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Ἡ ἐκκλησία αὐτῆς, θεμελιωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κυπρίου ἀποστόλου Βαρνάβα, ἀνυψώθη εἰς τοιαύτην περιωπήν, ὥστε οἱ πρῶτοι ἐπίσκοποι τῆς νήσου ἐτιμήθησαν ὡς μάρτυρες, τὸ δὲ κήρυγμα τῆς χριστιανικῆς πίστεως ὑπὸ Κυπρίων ἱεραρχῶν ἀφίκετο μέχρι Γερμανίας. Γνωστὸν δὲ ὅτι ὁ ἅγιος Ἄφρος, ὁ πάτρων τοῦ Ἀουξβούργου (Augusta Vindelicorum) ἦτο Κύπριος.

Ἐρημωθεῖσα ἡ νῆσος ὑπὸ τῶν μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων πολέμων, τῶν ἐπιδημιῶν, τῶν σεισμῶν, τῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν, διέμεινεν ἔρημος μέχρι τῆς ἀφίξεως τῆς Ἁγίας Ἑλένης,

Digitized by Google

ἥτις ἐκ νέου κατῴκισεν αὐτήν, μετενεγκοῦσα πρὸ πάντων τοὺς Ἀλβανοὺς Στραθιώτας, οἵτινες ὑπερησπίσθησαν τὴν νῆσον κατὰ τῶν εἰσβολῶν τῶν Ἀράβων.

Ἡ Κύπρος ὑπῆρξεν ὡσαύτως, ὡς ἐκ τῆς γειτνιάσεως πρὸς τὴν Παλαιστίνην ὁ φιλόξενος σταθμὸς τῶν χριστιανῶν, τῶν ἐξ ὅλης τῆς Εὐρώπης μεταβαινόντων εἰς προσκύνησιν τῶν Ἁγίων τόπων. Γνωστὸν δὲ ὅτι ἐχρησίμευσε καὶ ὡς καταφύγιον πάντων τῶν πάσης ἐθνικότητος μοναχῶν τῆς Παλαιστίνης, ὁπότε αὕτη ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ τῶν Ἀράβων.

Ὁ Στέφανος Λουσινιᾶνος, ἀπαριθμῶν τοὺς τιμωμένους ἁγίους ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, παρατηρεῖ ὅτι ἐπὶ 422 ἁγίων οἱ 315 ἦσαν ξένης καταγωγῆς. Ἔτι καὶ νῦν δὲ ἡ ἐκκλησία τῆς Κύπρου ἐν χριστιανικῷ πνεύματι τιμᾷ ἐπὶ ἴσοις ἁγίους διαφόρους, ἄνευ διακρίσεως ἐθνικότητος. Ἐκ τούτων δὲ μέγας ἀριθμὸς ἀνήκει εἰς τοὺς κατακτητὰς τῆς νήσου, ὅπερ δίδει εἰς τὴν κυπριακὴν ἁγιογραφίαν διεθνὲς διαφέρον. Τοιοῦτοι δὲ εἶνε καὶ οἱ Ἅγιοι Γερμανοί, ὧν τοὺς βίους περιέχει τὸ προκείμενον φρόντισμα, καὶ τῶν ὁποίων τὴν μνήμην ἔτι καὶ νῦν τιμῶσιν οἱ εὐσεβεῖς Κύπριοι.

Ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς ἀφίξεως τῶν ἁγίων τούτων εἰς Κύπρον διαφωνοῦσιν οἱ Κύπριοι χρονογράφοι, καὶ οἱ Βυζαντινοὶ συγγραφεῖς, καὶ τὰ Λειτουργικὰ βιβλία· ἀλλ' ἐκ τῶν δημοσιευομένων βίων ἐξάγεται ὅτι εἰς τὴν νῆσον ἦλθον πρὸ τῶν σταυροφοριῶν. Εἷς τούτων ὁ ἅγιος Θεράπων ἐπίσκοπος ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ Γερμανίᾳ ἐκλεχθείς, καὶ καταδιωχθεὶς ὑπὸ τῶν αἱρετικῶν μετέβη εἰς Παλαιστίνην, καὶ ἐκ ταύτης εἰς Κύπρον, ὅπου ἐξελέχθη ἐπίσκοπος παραλίας πόλεως (Πάφου ἢ Καρπάσσου;) ὅτε δὲ ὁ Ἀβουκὴρ (634) εἰσέβαλεν εἰς Κύπρον, κατεσφάγη, καθ' ἣν ὥραν ἐτέλει τὴν θείαν μυσταγωγίαν, τὸ δὲ σῶμά του κατὰ πᾶσαν πιθανότητα μετεκομίσθη εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ τῆς κατακτήσεως τῆς Κύπρου ὑπὸ τοῦ Ἀβδαλμελὲκ (690), ὅτε ὁ Ἰουστινιανὸς Β' διέταξε πάντας τοὺς χριστιανοὺς νὰ καταλίπωσι τὴν νῆσον μετοικίζοντες εἰς Κύζικον.

Κατὰ τὸν χρόνον τῆς κυριαρχίας τῶν Ἀράβων (690—697), μετηνάστευσαν εἰς τὴν νῆσον ἕτεροι 300 ἐρημῖται Γερμανοί, ὧν ἡ μνήμη ἔτι καὶ νῦν τιμᾶται ἐν Κύπρῳ. Ὡς πρὸς τὴν καταγωγὴν τούτων ἔχομεν πλὴν τῆς πηγῆς τῶν βίων, καὶ τοὺς ὕμνους τῆς ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. Γνωστὸν δὲ ὅτι οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ὕμνοι διετηρήθησαν ἀμετάβλητοι, ἐνῷ αἱ βιογραφίαι τῶν ἁγίων ὑπέστησαν ἀφαιρέσεις καὶ προσθήκας. Οὕτως ὑπὲρ τοῦ Ἁγ. Αὐξεντίου, ἑνὸς τῶν 300 Γερμανῶν ερημιτῶν, ἐψάλλετο τὸ ἑξῆς τροπάριον. «Χαίροις εὼν Κυπρίων φρουρὸς καὶ ἔρεισμα σεπτὸν καὶ ττύλος ἀδιάπτωτος, χαίροις Ἀλαμανίας βλαστός.....Ἀλαμανίας ἄνθος τὸ τερπνότατον..... Ἀλαμάνης τὸ βλάστημα τὸ φαιδρότατον..... Αὐξέντιος ὁ μέγας, Ἀλαμάνων τὸ θράσος, κτλ.»

Ἐκ μόνον τῶν Λειτουργιῶν, πλὴν τοῦ Ἁγ. Θεράποντος, ὅστις δὲν ἀνήκει εἰς τοὺς 300, δὲν γινώσκομεν ὡς Γερμανοὺς εἰμὴ 4, τὸν Ἅγ. Ἀναστάσιον, Ἅγ. Αὐξέντιον, Ἅγ. Κενδέαν καὶ Ἅγ. Κωνσταντῖνον. Ἀρχαιοτάτη ὅμως σημείωσις τῶν χρονογράφων Μαχαιρᾶ καὶ Κυπριανοῦ, περιέχει πλήρη τὸν κατάλογον τῶν Γερμανῶν ἁγίων μετὰ τῆς σημειώσεως τῶν μερῶν τῆς νήσου, ἔνθα εὑρίσκονται τὰ λείψανα αὐτῶν. Ὡσαύτως ἐξ ἐγκυκλίου τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Χρυσάνθου, προγενεστέρας τῶν Λειτουργιῶν τῶν Γερμανῶν ἁγίων, μανθάνομεν ὅτι περικαλλεῖς ναοὶ εἶχον ἐγερθῆ εἰς μνήμην αὐτῶν, καταστραφέντες ὑπὸ τῶν Τούρκων.

Κατὰ τὰς ἐντύπους Λειτουργίας, οἱ πλεῖστοι τῶν Γερμανῶν ἐρημιτῶν κατέφυγον εἰς τὸ ὀρεινότατον τμῆμα τοῦ κυπριωτικοῦ Ὀλύμπου, καλούμενον Τραχίας ἢ Τράχωνας, ἔνθα ἔκειτο ἡ Κάρπασσος, ἧς οἱ κάτοικοι ἀπένειμαν ἐξαιρετικὴν λατρείαν εἰς τὰ λείψανα τῶν ἁγίων τούτων· διὸ καὶ ἐν τοῖς ὕμνοις ὁ Αὐξέντιος καλεῖται «Καρπασσέων ὁ φρουρός». Ταῦτα δὲ ἄγουσι τὸν κ. Σάθαν εἰς τὸ ν' ἀποτολμήσῃ νὰ ἐξαγάγῃ τὸ ἑπόμενον ἐθνολογικὸν καὶ ἱστορικὸν συμπέρασμα.

Εἰς τὸ ὀρεινὸν τοῦτο τμῆμα τῆς νήσου κεῖται τὸ χωρίον Ῥιζοκάρπασσο, οὕτινος οἱ κάτοικοι ἔχουσι φυσιογνωμίαν ὅλως διάφορον τῆς τῶν λοιπῶν κατοίκων τῆς Κύπρου, ὁμοίαν ὡς ἐκ τῶν κυανῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ ξανθοῦ χρώματος τῶν τριχῶν πρὸς τὴν τῶν βορείων λαῶν. Τοῦτο δὲ παρετήρησαν πάντες οἱ περιηγηταί. Τὰ χρονικὰ τῆς Κύπρου δὲν μνημονεύουσι παντάπασιν ἀποικίας ξανθῆς φυλῆς εἰς τὴν νῆσον· τοὐναντίον, ὅλοι οἱ χρονογράφοι ἀναφέρουσιν ὅτι ἀποικία στρατιωτικὴ ἀλβανικῆς καταγωγῆς ἀποκατέστη ἐν Κύπρῳ ἀπὸ τῆς 4ης ἑκατοντ., πρὸς προστασίαν τῶν παραλίων ἀπὸ τῶν πειρατῶν, διαμείνασα μέχρι τῆς 16ης, γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα Στραθιῶται. Τούτους δὲ ἀναφέρουσι καὶ πλεῖσται ἐκθέσεις εἰς τὴν Γερουσίαν τῆς Βενετίας τῶν Ἐνετῶν διοικητῶν τῆς νήσου ὡς ἀπὸ τῆς 4ης ἑκατονταετ. ἐνταῦθα ἀποκατασταθέντας.

Σημειωτέον εἰς ταῦτα ὅτι οἱ 300 ἅγιοι τῆς Κύπρου ἐν ἀρχῇ ἦσαν ἄνδρες μάχιμοι, καὶ ὡς τοιοῦτοι ἀναφέρονται ἐν τοῖς ὕμνοις, ἀλλὰ δὲν ἦσαν ἀποκλειστικῶς γερμανικῆς καταγωγῆς. Ὁ χρονογράφος Μαχαιρᾶς σημειοῖ ὅτι ὁ Ἅγ. Κωνσταντῖνος ἦτο Στραθιώτης, ὅ ἐστι Ἀλβανός. Γνωστὸν δὲ ὅτι κατὰ τὴν 4ην ἑκατονταετηρίδα ἡ Ἤπειρος κατελήφθη ὑπὸ τῶν Γότθων, ὧν αἱ ἀποικίαι ἐπεξετάθησαν πέραν τοῦ Ταύρου. Ἡ δὲ διήγησις τοῦ Μαχαιρᾶ λέγοντος ὅτι οἱ Κύπριοι ἐζήτησαν ἀπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἀν-

Digitized by Google

δρας μαχίμους συμφωνεῖ πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Ζωσίμου ἱστορούμενα, ὅτι ὁ Γότθος Φράβιτος διωρίσθη διοικητὴς τῶν παραλίων χωρῶν μεταξὺ Κιλικίας καὶ Παλαιστίνης.

Ἐκ τοιούτων λοιπῶν δεδομένων ὁ κ. Σάθας, ὁ ὁποῖος ἐν τῷ κειμένῳ παραθέτει καὶ τὰς οἰκείας παραπομπὰς εἰς τοὺς χρονογράφους καὶ βυζαντινοὺς συγγραφεῖς ἐξάγει, τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ *στρατιωτικὴ ἀποικία* τῆς Κύπρου ἦτο *κρᾶμα Γότθων* καὶ *Ἀλβανῶν*, καὶ ὅτι οἱ μὲν πρῶτοι, ἅτε εὐαριθμότεροι, ἀπερροφήθησαν ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, οἱ δὲ Ἀλβανοί, πολυαριθμότεροι ὄντες, ἀντέστησαν μέχρι τῆς 16ης ἑκατονταετηρίδος.

Α. Μ.

Ο «ΧΡΟΝΟΣ» ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ

Ὁ πρῶτος ἀριθμὸς τοῦ «Χρόνου» τοῦ Λονδίνου ἐδημοσιεύθη τῇ 1 Ἰανουαρίου 1788. Τῇ 29 Νοεμβρίου 1814 τὸ φύλλον ἐτυπώθη δι' ἀτμοκινήτου πιεστηρίου· πρώτην δὲ τότε φορὰν ἐγένετο χρῆσις τοῦ ἀτμοῦ ἐν τῇ τυπογραφικῇ τέχνῃ. Ἡ μηχανή, δι' ἧς ἐκτυποῦται νῦν ὁ «Χρόνος», ἐπενοήθη ὑπὸ τοῦ ἐνεστῶτος ἰδιοκτήτου του Οὐάλτερ, ἐκτυποῖ δὲ 24 χιλιάδας ἀντιτύπων ἀνὰ πᾶσαν ὥραν. Τὸ μέγαρον τοῦ «Χρόνου» ἐκ λαξευτῶν λίθων καὶ κεράμων ὑψοῦται εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἄστεως· ἀνεκαινίσθη δ' ἐκ θεμελίων πρό τινων ἐτῶν, κατὰ τὰ σχέδια τοῦ Οὐάλτερ. Αἱ κέραμοι κατεσκευάσθησαν ἐν ἐργοστασίῳ τοῦ Οὐάλτερ, μετηνέχθησαν δ' εἰς Λονδῖνον ὑπὸ ἐργατῶν αὐτοῦ. Εἰς τὸν ἀνώτατον ὄροφον εἶνε κατατεθειμέναι αἱ συλλογαὶ τοῦ «Χρόνου», ὑποκάτω δὲ κεῖνται τὰ μαγειρεῖα καὶ τὰ δύο ἑστιατόρια, ὧν τὸ ἓν χρησιμεύει εἰς τοὺς ὑπαλλήλους, τὸ δ' ἕτερον εἰς τοὺς στοιχειοθέτας καὶ ἐργάτας. Αἱ αἴθουσαι τῶν στοιχειοθετῶν φωτίζονται δι' ἠλεκτρικοῦ φωτός. Ἐν μιᾷ αἰθούσῃ κεῖται τὸ τηλεγραφικὸν σύρμα τὸ συνδέον κατ' εὐθεῖαν τὸ γραφεῖον τοῦ «Χρόνου» πρὸς τὸ γραφεῖον τοῦ ἐν Παρισίοις ἀνταποκριτοῦ του. Τὰ τηλεγραφήματα ἀνελίσσονται εἰς μακρὰς λωρίδας, ἐξ ὧν γίνεται εὐθὺς ἡ στοιχειοθέτησις. Κατὰ τὴν τελευταίαν Σύνοδον, τὰ πρακτικὰ τοῦ Κοινοβουλίου διεβιβάζοντο εἰς τὸ τυπογραφεῖον διὰ τοῦ τηλεφώνου. Ὁ στενογράφος ἐλάμβανε, κατὰ τὸ σύνηθες, σημειώσεις, αἵτινες ἀντιγραφόμεναι ἀνεγινώσκοντο τηλεφωνικῶς εἰς ὑπάλληλον τοῦ «Χρόνου», ὅστις ὑπηγόρευεν αὐτὰς τοῖς στοιχειοθέταις. Τὸ χειρόγραφον ἐπέμπετο βραδύτερον ἐκ τῆς Βουλῆς καὶ ἐχρησίμευε διὰ τὰς διορθώσεις. Ἕνα ὅλον ὄροφον πληροῦσι τὰ γραφεῖα τῶν συντακτῶν. Τὸ δωμάτιον τοῦ διευθυντοῦ συνδέεται δι' ἰδίου τηλεγραφικοῦ σύρματος πρὸς τὸ γραφεῖον τοῦ πρακτορείου Ῥέουτερ. Εἰς τὸ ἰσόγαιον κεῖνται αἱ μηχαναί, τὰ χυτήρια καὶ ἡ διαχείρισις. Ἡ διανομὴ τοῦ φύλλου ἄρχεται περὶ τὴν τετάρτην πρωϊνὴν ὥραν. Τὰ γραφεῖα, εἰς ἃ γίνονται δεκταὶ αἱ εἰδοποιήσεις καὶ δίδονται αἱ ἀπαντήσεις, ἔχουσιν ἰδιαιτέραν εἴσοδον, ἀνάγονται δ' εἰς ἰδιαίτερον τμῆμα, τὸ «ἐπὶ τῶν γραμμάτων καὶ ἐρευνῶν». Ὁ «Χρόνος» ἐκτυποῦται καθ' ἑκάστην εἰς 70 χιλιάδας ἀντιτύπων πλὴν τῆς ἑβδομαδιαίας ἐκδόσεως. Αἱ πρόσοδοι μετὰ τῶν εἰδοποιήσεων ἀνέρχονται εἰς 26 ἑκατομμύρια φράγκων κατ' ἔτος! Ἡ «Σημαία» εἰσπράττει μόνον 1 $^1/_2$ ἑκατομμύριον, ὁ δὲ «Ἡμ. Τηλέγραφος» τρία ἑκατομμύρια. Πρὸ τριάκοντα ἐτῶν ὁ «Χρόνος» παρετήρησεν ἐν κυρίῳ ἄρθρῳ ὅτι ὁ προϋπολογισμός του ἐξισοῦτο πρὸς τὸν τοῦ ἀνθηροτάτου δουκάτου τῆς Γερμανίας. Ἐν ἔτει 1830 ἀπέτισεν εἰς τὸ δημόσιον ὡς φόρον ἐπὶ τῶν εἰδοποιήσεων 1,730,000 φράγκα· ἐὰν ὑπῆρχε δὲ καὶ νῦν ὁ φόρος ἐκεῖνος, θ' ἀπέφερε περὶ τὰ ἕνδεκα ἑκατομμύρια. Τὸ ἀνώνυμον τηρεῖται αὐστηρῶς. Οἱ συντάκται θυσιάσαντες τὴν ἀτομικότητά των, ἐμεγάλυναν τὴν ἐφημερίδα. Ἀλλὰ τὸ ἀπόῤῥητον δὲν τηρεῖται ἀπολύτως, καὶ ἐν τοῖς πολιτικοῖς καὶ φιλολογικοῖς ὁμίλοις εἶναι συνήθως γνωστοὶ οἱ συντάκται τῶν διαφόρων ἄρθρων. Πολλάκις ἐν τῷ «Χρόνῳ» δημοσιεύονται ἐπιστολαὶ περὶ τῶν ἐκκρεμῶν ζητημάτων, οἱ γράφοντες δ' αὐτάς, κρυπτόμενοι ὑπὸ ψευδώνυμα ἢ ἀρχικὰ γράμματα, εἶναι γνωστοὶ πολιτικοὶ ἄνδρες. Ὁ λόρδος Βηκονσφὴλδ ὑπέγραφε «Ῥουννυμέδης», ὁ δὲ Ἀρκοὺρ «Ἱστορικός». Ἐκ τῶν συνεργατῶν τοῦ «Χρόνου» πολλοὶ εἶναι ἄνδρες ἐπιφανεῖς, π. χ. ὁ Λαγιάρδος, ὁ Καίρδ, ὁ Κάρλυλ, ὁ Ῥαίδουκ, ὁ Λώβε, ὁ νῦν ὑφυπουργὸς Κουρτεναί. Ὁ συντάκτης τῆς οἰκονομικῆς ἐπιθεωρήσεως, οἱ ἐπικριταὶ τῶν φιλολογικῶν, τῶν μουσικῶν καὶ τῶν δραματικῶν ἔργων εἶναι πάντες ἄνδρες εἰδικοί. Ὁ ἐκδότης (ἀρχισυντάκτης) τοῦ «Χρόνου» Τσένερυ, ἀποθανὼν πρὸ δύο ἑβδομάδων, γνωστὸς ἐγένετο τὸ πρῶτον ὡς καθηγητὴς τῆς ἀραβικῆς. Ἐκ τῶν ἀνταποκριτῶν τοῦ «Χρόνου» ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ διασημότεροι εἶναι ὁ ἐν Παρισίοις Βλώβιτς, ὁ ἐν Βερολίνῳ Ῥοῦσσελ, ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μακενζῆς Βάλλας. Πρῶτος ὁ «Χρόνος» εἰσήγαγε πρὸ τριακονταετίας τὸ σύστημα τῶν ἰδιαιτέρων ἐν πολέμῳ ἀνταποκριτῶν, αἱ δὲ ἐπιστολαὶ τοῦ Ῥοῦσσελ ἐκ Κριμαίας ἐνεποίησαν βαθυτάτην αἴσθησιν. Ἔκτοτε ἡ περὶ τὴν μεταφορὰν τῶν εἰδήσεων ταχύτης προήχθη εἰς τὸ ἔπακρον. Πολλάκις σπουδαῖα συμβάντα δημοσιεύονται ὑπὸ τοῦ «Χρόνου», πρὶν ἢ περιέλθωσιν εἰς γνῶσιν τῆς κυβερνήσεως.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ κύριος Ψ*, μεθ' ὅλας τὰς σκηνὰς ἃς καθ' ἑκάστην τῷ κάμνει ἡ ὀξύχολος σύζυγός του, ἔχει ἀνεξάντλητον ὑπομονήν. Προχθὲς νέα πάλιν

Digitized by Google

ἔρις καὶ φωναὶ τῆς δυστρόπου κυρίας, τὰς ὁποίας ὅμως ὁ σύζυγος δέχεται ἤρεμος καὶ ἀτάραχος.

— Ἔλα, Ἐλένη, μὴ θυμόνεις· ’ξεύρω ’γὼ ὅτι ἔχω τὴν καλλιτέρα γυναῖκα τῶν Ἀθηνῶν.

— Τὸν διάβολο ἔχεις, ἀναφωνεῖ ἐν τῇ ὀργῇ της ἡ νέα Ξανθίππη.

*
* *

— Νίκο, πότε καθίζετε ’ς τὸ τραπέζι διὰ τὸ γεῦμα; ἠρώτα χαμηλοφώνως ὁ φιλάργυρος Μ* τὸν μικρὸν υἱὸν τοῦ φίλου του, παρ’ ᾧ εὑρίσκετο εἰς ἐπίσκεψιν.

— Ἡ μαμὰ εἶπεν ὅταν φύγῃς!

*
* *

Ὁ Ἕλλην σπουδαστὴς Ρ* διήρχετο τὸν πρῶτόν του χειμῶνα ἐν Γερμανίᾳ, ὅπου, ὡς γνωστόν, τὰ πάντα εἶνε τότε παγωμένα, περιπατῶν δὲ ἐκυνηγήθη καθ’ ὁδὸν ἀπὸ ἕνα σκύλλον. Ὅπως διώξῃ αὐτόν, σκύπτει ἵνα λάβῃ λίθον, ἀλλ’ ὁ λίθος ἦτο ὡς κολλημένος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, συγκρατούμενος εἰς παγωμένον ὕδωρ. «—Ὁρίστε κατάστασις!, ἀναφωνεῖ ὁ φίλος μας ἀγανακτῶν· προκομμένη ἀστυνομία, ἀλήθεια, τὴν ἔχουν κ’ ἐδῶ! Πιάνει καὶ δένει ταὶς πέτραις, ἐνῷ ἀφίνει τοὺς σκύλους λυτούς!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὁ λέγων ἓν ψεῦδος δὲν προβλέπει εἰς ποίαν βάσανον θὰ ὑποβληθῇ: ὅτι θὰ ἀναγκασθῇ νὰ ἐπινοήσῃ χίλια ἄλλα ἵνα ὑποστηρίξῃ τὸ πρῶτον.

Ἡ φιλαρέσκεια μιᾶς γυναικὸς φαίνεται ἔγκλημα εἰς τὰς ἄλλας διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι γίνεται ἐμπόδιον καὶ εἰς αὐτὰς τοῦ νὰ ἀρέσκωσι.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἠλεκτρικὸν φῶς ἐν Ν. Ὑόρκῃ. — Ἡ ἑταιρία Edison Electric Light Cie προτίθεται νὰ τετραπλασιάσῃ τὴν δύναμιν τοῦ ἐν Ν. Ὑόρκῃ κεντρικοῦ σταθμοῦ, ὅστις παρέχει τὸ μέγιστον φῶς ὅπερ δύναται, ἐφ’ ᾧ καὶ πράγματι ἐσχάτως εἶχεν ἀπορρίψει ἑξήκοντα νέας αἰτήσεις συνδρομῆς. Ἡ ἑταιρία ἔχει ἤδη τοποθετημένας ἐν τῷ διαμερίσματι ἐκείνῳ 12,000 λυχνίας, 1400 δὲ ἑστίαι λειτουργοῦσιν ἀπαύστως, αἵτινες εἰς σκοτεινὰς νύκτας ἀναβιβάζονται εἰς 5000. Τὸ φῶς παρέχεται τακτικώτατα, καὶ οὐδὲν παράπονον ἠκούσθη ἄχρι τοῦδε. Ἐν τούτοις οἱ συνδρομηταὶ κατὰ τὰ φαινόμενα ἐκπλήσσονται ὅτι οἱ μηνιαῖοι λογαριασμοί των εἶνε μεγαλείτεροι τῶν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀεριόφωτος, καί τοι τὸ διὰ τῆς πυρακτώσεως φῶς δὲν ἔπρεπε νὰ ἦνε δαπανηρότερον τοῦ ἀρχαίου φωτισμοῦ. Αἴτιοι τούτου ὅμως εἶνε αὐτοί, οἵτινες ἀνάπτουσι τὰς λυχνίας των ἀφειδῶς, μὴ δυνάμενοι νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι αἱ δαπάναι τοῦ καταστήματος αὐξάνουσιν ἀναλόγως τῆς ποσότητος τοῦ ζητουμένου φωτός. Τὸ θέρος ἰδίως ἡ διαφορὰ εἶνε λίαν ἐπαισθητή, διότι τότε ἕνεκα τῆς θερμότητος οὐδεμίαν χρῆσιν ἐποίουν τοῦ ἀεριόφωτος, ἐνῷ μὴ ὑπάρχοντος τοῦ λόγου τούτου χρησιμοποιοῦσι νῦν μεγάλως τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς. Ἐκ τούτου προέκυψεν αὔξησις μεγάλη τῶν δαπανῶν τοῦ φωτισμοῦ διὰ πάντας γενικῶς τοὺς κατοίκους τοῦ διαμερίσματος ἐκείνου, οἵτινες ὅμως δὲν ἐννοοῦσι νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸ σύστημα τοῦ Ἔδισσων, καὶ 8 μόνον αὐτῶν, ἐπὶ 470 καταναλωτῶν, δὲν ἀνενέωσαν τὴν συνδρομήν των κατὰ τὴν λῆξιν τοῦ ἔτους.

Ἠλεκτρικὰ ἀθύρματα. — Ἐν τῇ βιενναίᾳ ἠλεκτρικῇ ἐκθέσει παρετηρήθησαν ἰδίως κομψά τινα ἀθύρματα, ἐν οἷς αἱ πεπυρακτωμέναι λυχνίαι παρῆγον χαριέστατα ἀποτελέσματα. Ἡ ἑταιρία Swan ἐξέθετο θελκτικωτάτην τεχνητὴν ἀνθοδέσμην, ἣν δύναταί τις νὰ φέρῃ ἐν τῇ κομβιοδόχῃ. Ὑπὸ τὰ ἄνθη ὑπάρχει μικρὰ ἠλεκτρικὴ λυχνία ἐντὸς μικροτεχνήματος ἐκ πορσελλάνης ἔχοντος τὸ σχῆμα κρίνου. Δύο μικραὶ ἀλύσεις θέτουσιν εἰς συγκοινωνίαν τὴν λυχνίαν ταύτην μετὰ μικροσκοπικῆς ἠλεκτρικῆς στήλης κρυπτομένης εὐχερῶς ἐν τῷ θυλακίῳ. Στρέφων τις μικρὸν σωλῆνα ὑάλινον πλήρη ὑδραργύρου, ἀποκαθιστᾷ τὴν ἠλεκτρικὴν συγκοινωνίαν, καὶ ἡ λυχνία πυρακτοῦται. Ὁ αἰφνίδιος καὶ ἀπροσδόκητος φωτισμὸς τῆς μικρᾶς ἀνθοδέσμης παράγει καταπληκτικώτατον ἀποτέλεσμα, ὥστε τὸ ἐν τῇ ἐκθέσει φιλοπερίεργον πλῆθος ἠκολούθει μετὰ θαυμασμοῦ κύριόν τινα, φέροντα ἐν τῇ κομβιοδόχῃ αὐτοῦ τὴν μαγικὴν ταύτην ἀνθοδέσμην.

Ἐπενόησαν ἐπίσης τοῦ διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς φωτισμὸν τῶν ἀδαμάντων καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων. Ἕκαστος δὲ δύναται νὰ ἐννοήσῃ τὸ θελτικώτατον ἀποτέλεσμα, τὸ παραχθὲν ὑπὸ τοῦ ἐπιτηδείου τούτου συνδυασμοῦ τῶν φώτων. Καὶ ὅμως ὁ συρμὸς τῶν τοιούτων ἠλεκτρικῶν κοσμημάτων δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ διαδοθῇ καὶ νὰ διαρκέσῃ, διότι ἡ χρῆσις τῶν ἠλεκτρικῶν στηλῶν θὰ διδάξῃ τοὺς ἀνθρώπους ὅτι τὸ θειϊκὸν ὀξὺ δίδει μὲν λάμψιν εἰς τοὺς ἀδάμαντας, ἀλλὰ καίει καὶ τὰ ὑφάσματα καὶ τὸ δέρμα.

Ἠλεκτρικὸς φωτισμὸς τῶν ἁμαξῶν. — Ἐν Ἀγγλίᾳ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τοῦ δι’ ἠλεκτρισμοῦ φωτισμοῦ τῶν ἁμαξῶν. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτοῦνται λυχνίαι μικρᾶς ἀντιστάσεως καὶ μικραὶ ἠλεκτρικαὶ συστοιχίαι. Τὰ ἄχρι τοῦδε ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα εἶνε λίαν ἐνθαρρυντικά, καὶ πιστεύεται ὅτι ὁ τρόπος οὗτος τοῦ φωτισμοῦ τῶν ἁμαξῶν δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ χρησιμοποιηθῇ.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884, — Β’ 719.

Digitized by Google

'Αριθ. 427 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 4 Μαρτίου 1884

ΑΙ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ

[Μυθιστορία τῆς κυρίας Ouida (*Louise de la Ramée*).
Μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου].

Συνέχεια καὶ τέλος· ἰδὲ σελ. 132.

Ὁ Λέων Ῥέντσος πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελῖνον Φεῤῥάρην.

Ἀγαπητέ μου φίλε, εἶχες δίκαιον. Ἡ ὑπόνοιά μου περὶ τοῦ κόμητος Ἄλουρεδ μοῦ φαρμακεύει τὴν εὐχαρίστησιν καὶ τὴν ἡσυχίαν, τὰς ὁποίας ἀπολαύω ἐδῶ. Ἴσως εἶνε ἁπλῆ φαντασία, ἀλλ' ἡ ἰδέα αὕτη σκιάζει ὅπως δήποτε τὸν δρόμον μου. Ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Λαίδης Σάρτερυς, ὑποφέρω μυριάκις περισσότερον. Ἂν εἶχα εὐκαιρίαν νὰ τῆς ὁμιλήσω περὶ τούτου, θὰ τὴν παρεκάλουν νὰ ἐξετάσῃ τὰ ἔγγραφα, ὅσα ἀφῆκεν ὁ κόμης. Ἀλλ' οὐδέποτε θὰ ἔχω τὴν τόλμην νὰ ὑπαινιχθῶ τοιοῦτόν τι. Ἔπειτα, ἴσως εἶνε καὶ καλλίτερον νὰ μὴ μάθω τίποτε περισσότερον. Ἁπλῆ τις ἰδιοτροπία Λόρδου Ἄγγλου διὰ μίαν πτωχὴν Ἰταλίδα κόρην δὲν θ' ἀφῆκε βεβαίως ἴχνη εἰς τὴν μνήμην τοιούτου ἀνθρώπου, καὶ ἂν ἀκόμη τὴν ἠγάπησεν, ὡς ἠδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ ἀπὸ τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον εἶνε χαραγμένον ἐπὶ τοῦ ἀργυροῦ περιλαιμίου τῆς δορκάδος. Οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι πατοῦν τόσας ἀπὸ τὰς πτωχὰς αὐτὰς χρυσαλλίδας, διαρκούσης μιᾶς μόνης θερινῆς ἡμέρας!

Ἡ εἰκὼν προχωρεῖ· τὴν ὁμοιάζουν μὲ ἔργον τοῦ Καβανὲλ, καὶ αὐτὸ μὲ πειράζει. Ὁ Καβανὲλ εἶνε μέγας ζωγράφος, ἀλλ' ὑπερηφανεύομαι ὅτι δὲν τὸν μιμοῦμαι, ὡς καὶ κανένα ἄλλον. Ζωγραφίζω ὅ,τι βλέπω, ὡς τὸ αἰσθάνομαι, καὶ ἂν ἤθελα νὰ ἐμπνευσθῶ ἀπὸ κανένα ἀριστοτέχνην, θ' ἀνέβαινα πολὺ ὑψηλότερα· θὰ ἐπροχώρουν μέχρι τῆς Βενετίας, εἰς τὸν ις'. αἰῶνα. Ἡ Λαίδη Σάρτερυς εἶνε πάντοτε ἀγαθὴ καὶ προσηνεστάτη πρὸς ἐμὲ, πάρα πολὺ καλὴ μάλιστα, διότι οἱ περὶ αὐτὴν σκανδαλίζονται φοβερά. Ἅμα τελειώσῃ ἡ εἰκών της, θ' ἀναχωρήσῃ εἰς Μεσημβρίαν ἐπὶ τῆς θαλαμηγοῦ της, καὶ τότε θὰ εὑρεθῶ μόνος, ἀπέναντι μακροῦ ἀγγλικοῦ χειμῶνος, ψυχροῦ καὶ μελαγχολικοῦ. Εἴθε μόνον νὰ ἔχω ἀρκετὸν φῶς, διὰ νὰ ἠμπορῶ νὰ ζωγραφίζω! Δὲν δύναμαι νὰ ὑποφέρω τὴν ἰδέαν, ὅτι θὰ μείνω ἐδῶ αἰωνίως, χάριν τῆς εὐζωΐας. Ἂν ὁ καιρὸς μ' εὐνοήσῃ, ἐλπίζω νὰ ἔχω τελειώσει περὶ τὸ Πάσχα. Δὲν θὰ ἔχῃ βεβαίως ἐπιστρέψει ἕως τότε, διότι, μετὰ τὴν διαμονήν της εἰς Κάννας, σκοπεύει νὰ μεταβῇ εἰς Λονδῖνον, καὶ ὄχι ἐδῶ. Σήμερον τὸ πρωῒ μὲ ἠρώτησεν αἴφνης ἂν δὲν ἤθελα νὰ ἐπιστρέψω αὐτὸν τὸν χειμῶνα εἰς τὴν Ῥώμην. Ἐπρόσθεσε δὲ, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ νομίζω ὅτι ἔχω ὑποχρέωσιν νὰ ἐξακολουθήσω χωρὶς διακοπὴν τὴν ἐργασίαν μου, ἂν ἡ ὑγεία μου καὶ αἱ ἕξεις μου ἀπαιτοῦσιν εὐκραέστερον κλῖμα. Ἔπειτα ἐστάθη καὶ μ' ἐκύτταξε. Δὲν ἐννόουν ποῦ ἤθελε νὰ φθάσῃ, ἀλλ' ᾐσθάνθην ὅτι ἐκοκκίνιζα, συλλογιζόμενος ὅτι δὲν εἶχα χρήματα, διὰ νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν Ῥώμην. Ἐδαπάνησα ὅ,τι εἶχα διὰ νὰ ἔλθω ἐδῶ καὶ ν' ἀγοράσω χρώματα. Προτιμῶ δὲ ν' ἀποθάνω μᾶλλον παρὰ νὰ τῆς τὸ εἴπω. Ὅταν ἀκούω ὅλον αὐτὸν τὸν κόσμον νὰ ὁμιλοῦν περὶ ταξειδίων, νὰ σχεδιάζουν αὐτὴν ἢ ἐκείνην τὴν ἐκδρομὴν, ὡς ἐλεύθερα καὶ εὐτυχῆ πτηνὰ, ἐννοῶ ὅτι ὁ πτωχὸς εἶνε πτηνὸν χωρὶς πτέρυγας, ὡς ὁ ἄθλιος ἐκεῖνος *ἀπτέρυγος*, ὅστις εἶνε συγχρόνως χλεύη τῶν φυσιοδιφῶν καὶ κακὴ ἀστειότης τῆς φύσεως. Ὁ Λόρδος μὲ τὸ παράδοξον ὄνομα περὶ τοῦ ὁποίου ἤδη σοῦ ἔγραψα, ὠφελήθη πρὸ μικροῦ τῆς περιστάσεως, καθ' ἣν εὑρέθημεν μόνοι, καὶ ἦλθε νὰ μ' ὁμιλήσῃ. Μολονότι δὲν ὁμιλεῖ καλὰ γαλλικὰ, κατώρθωσα ἐν τούτοις νὰ τὸν ἐννοῶ. Ἤρχισε νὰ λέγῃ πράγματα ὄχι κολακευτικὰ περὶ τῆς Λαίδης Σάρτερυς, καὶ ὅταν ἐτελείωσε τὴν ὁμιλίαν του μ' ἔδωκε νὰ ἐννοήσω, ὅτι εἶνε *πολὺ πονηρὰ καὶ ἐρωτότροπος*. Τοῦ ἀπήντησα ὅτι τοῦτο μοῦ εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον, καὶ ὅτι δὲν ἥρμοζεν εἰς ἐμὲ, ὅστις τοσοῦτον εὐεργετοῦμαι ὑπὸ τῆς Λαίδης ν' ἀκούω ὅσα κακὰ ἔλεγε περὶ αὐτῆς. Ἠγέρθη τότε καὶ ἀνεφώνησε: «Πολὺ καλά! πλύνω τὰς χεῖράς μου.» Ἔπειτα μὲ εἶπεν, ὅτι ἦτο ἕτοιμος ν' ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν Στυρίαν· θὰ ἤθελεν, ὑποθέτω, νὰ μὲ καταφέρῃ ν' ἀναλάβω ὑποχρέωσίν τινα· ἀλλὰ δὲν ἐννόησα νὰ ἦτο τοῦτο ἀναγκαῖον. Εἶνε δύο ἐδῶ, οἵτινες φαίνεται ὅτι ἀποδίδουν εἰς τὸ ταπεινὸν ἄτομόν μου πολὺ περισσοτέραν σημασίαν, παρ' ὅσον νομίζω ὅτι ἀξίζω. Εἶνε ἐρωτότροπος; δὲν τὸ πιστεύω· ἀλλὰ καὶ ἂν ἦνε, τί πειράζει; Ἐγὼ εἶμαι καλλιτέχνης, ἔργον ἔχω νὰ ζωγραφήσω τὴν εἰκόνα της καὶ τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ, ἀλλὰ δι' αὐτὴν εἶμαι ἴσως κατώτερος καὶ

Digitized by Google

τοῦ σκουπιστοῦ, ὅστις καθαρίζει τὸ ἄνδηρον τοῦ πύργου της ἀπὸ τὰ ξηρὰ φύλλα.

Σήμερον τὸ πρωῒ ἀκόμη εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ, καθ' ἣν ὥραν ἤρχιζα τὴν ἐργασίαν μου. Πρὸ δεκαπέντε ἡμερῶν ἐξυπνᾷ πρωΐ· τὴν εἶδα δὲ πολλάκις καὶ τὴν ἀπήντησα μάλιστα εἰς τοὺς κήπους ὀλίγον μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου. — Διατί νὰ ἐργάζεσθε τόσον; μὲ εἶπε, βλέπουσα ὅ,τι ἔκαμνον· βιάζεσθε νὰ τελειώσετε; ἐβαρύνθητε λοιπὸν τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν ἐδῶ διαμονήν; — Ἀπήντησα, ὅτι θὰ ἐθεώρουν πολὺ ἄτοπον νὰ μὴ τελειώσω τὴν ἐργασίαν μου ἐντὸς εὐλόγου προθεσμίας. — «Καὶ ὅταν τελειώσετε, εἶπε κάπως ἀποτόμως ἀλλὰ μὲ πολλὴν χάριν, θὰ μ' ἀφήσετε, χωρὶς διόλου νὰ λυπηθῆτε;» Ἠσθάνθην ὅτι ὠχρίων, καὶ ἀπήντησα, ὅτι μετὰ τὸ τέλος ὅλης τῆς ἐργασίας ἂν ἔμενεν εὐχαριστημένη, δὲν θὰ ᾐσθανόμην καμμίαν λύπην, ἀλλὰ μόνον εὐγνωμοσύνην. «Εὐγνωμοσύνην!» εἶπε, κάπως πειραχθεῖσα. Τί ὡραία ἦτο τὴν στιγμὴν ἐκείνην, φοροῦσα λευκὸν ἔνδυμα ἀπὸ κασμίριον, στολισμένον μὲ μελανὰς σισύρας, καὶ καὶ κρατοῦσα εἰς τὰς χεῖράς της κολοσσιαίαν ἀνθοδέσμην ἀπὸ βασιλικὰ ῥόδα! — Ἡμεῖς σᾶς ὀφείλομεν εὐγνωμοσύνην, ἀπήντησεν ἐνθέρμως. Ἐστολίσατε τὴν οἰκίαν μου μὲ ὡραιότατα ἔργα, κ' ἐκτὸς αὐτοῦ μ' ἐμάθετε νὰ αἰσθάνωμαι νὰ σκέπτωμαι, καὶ μ' ἐκάματε νὰ ἐννοήσω τὴν κενότητα καὶ τὸν ἐγωϊσμὸν τοῦ εἴδους τῆς ζωῆς μου.» Ἐγὼ δὲν ἔλεγα τίποτε· τί νὰ τῆς εἴπω; — Μοῦ φαίνεσθε, ἐπανέλαβε μετ' ὀλίγον, πολὺ ὑπερήφανος καὶ πολὺ μετριόφρων συγχρόνως. Σκοπεύετε νὰ μείνετε ἐδῶ ὁλόμονος, καθ' ὅλον αὐτὸν τὸν μακρὸν καὶ ψυχρὸν χειμῶνα; Θὰ ἦσθε ἄξιος λύπης· δὲν φαντάζεσθε πόσον ψυχροὶ καὶ μελαγχολικοὶ εἶνε οἱ χειμῶνές μας.» Ἀπήντησα, ὅτι δὲν τοὺς ἐνόμιζα μελαγχολικωτέρους καὶ ψυχροτέρους τοῦ ἐν Παρισίοις ὑπερῴου μου, καὶ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ ἐν Ῥώμῃ, ὅταν φυσᾷ ὁ βορρᾶς. Ἔπειτα ἐπρόσθεσα, ὅτι δὲν θὰ ἤμην δυστυχής, διότι θὰ μ' ἔμενε πάντοτε ἡ ἀνάμνησίς της καὶ ἡ εἰκών της! Ἴσως δὲν ἔπρεπε νὰ ὁμιλήσω τοιουτοτρόπως, ἀλλὰ δὲν ἐφάνη πειραχθεῖσα· ἐμειδίασε μάλιστα, μ' ἔδωκεν ἓν ἀπὸ τὰ τριαντάφυλλά της καὶ μὲ παρεκάλεσε νὰ προγευματίσω μαζύ της. Κατ' ἀρχὰς ἐδίστασα, ἀλλ' ἐπέμεινε μὲ τόσην ἀγαθότητα, ὥστε δὲν ἠδυνήθην ν' ἀρνηθῶ. Ἡ μικρὰ Λαίδη Ἑρμιόνη ἦτον ἐπίσης εἰς τὸ πρόγευμα· σημείωσε δέ, ὅτι οὐδεὶς ἄλλος εἶχεν ἀκόμη ἐξυπνήσει. Ὡμιλήσαμεν, ἐγελάσαμεν..... ἤμεθα εὐτυχεῖς. Ἡ ὀσμὴ τῆς ὑγρᾶς χλόης καὶ τῶν ῥόδων εἰσήρχετο διὰ τῶν παραθύρων, τὰ ὁποῖα εἴχαμεν ἀφήσει ἀνοικτά, διότι εἴχαμεν ὄψιμον χνοΐζιν. Ὤ! εἶνε ὡραῖον πρᾶγμα ἡ ἀνάμνησις τοιούτων ὡρῶν, καὶ ὅταν ἀκόμη τὸ μέλλον δὲν ὑπόσχεται ἄλλο ἢ πτωχείαν καὶ ἀφάνειαν!

Αἴφνης τώρα ἰδέα τις μὲ καταλαμβάνει καὶ μὲ καθιστᾷ σχεδὸν παράφρονα. Δὲν εἶνε ἀδύνατον.... νὰ μ' ἀγαπᾷ!... Μ' ἀγαπᾷ! Τί νὰ κάμω! Δός με μίαν συμβουλήν· εἰπέ με τί φρονεῖς....

Ὁ Δὸν Ἐκκελῖνος Φερράρης πρὸς τὸν Λέοντα Ῥέντσον.

Δὲν δύναμαι νὰ σὲ συμβουλεύσω, τόσον μακρὰν εὑρισκόμενος, καὶ πρὸ τοσούτου χρόνου μακρυνθεὶς ἀπὸ τὸν κόσμον. Ἀλλ' ὁ χαρακτήρ σου εἶνε εὐγενής, ἡ ὑπερηφάνειά σου εἶνε μεγάλη, καὶ τοσοῦτον ἴσως μεγαλειτέρα ὅσον σοῦ φιλονεικοῦν ἄλλοι τὸ δικαίωμα νὰ ἦσαι ὑπερήφανος. Πρᾶξε λοιπὸν κατὰ τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ὑπερηφανείας σου. Πιστεύω κ' ἐγὼ εὐκόλως, ὅτι ἡ νέα αὐτὴ γυνὴ αἰσθάνεται συμπάθειαν πρὸς σέ· ὅτι δὲ τὴν συμπαθεῖς καὶ σὺ περισσότερον παρ' ὅσον φαντάζεσαι, πρὸ καιροῦ τὸ ὑποπτεύω. Ἀλλὰ τὸ πάθος αὐτό, σοῦ ὁμολογῶ, μοῦ φαίνεται ὅτι μόνον λύπας θὰ σοῦ προξενήσῃ. Ἂν ἦνε ἀνάγκη νὰ μακρυνθῇς ἀπὸ τὴν ὀλεθρίαν αὐτὴν ἐπίδρασιν, εἰπέ μού το. Γνωρίζεις ὅτι τὸ βαλάντιόν μου, ὅσον πτωχὸν καὶ ἂν εἶνε, σοῦ εἶνε πάντοτε ἀνοικτόν· ἐδῶ δὲ τοὐλάχιστον θὰ εὕρῃς, ὅπως κ' ἐγώ, τὴν εἰρήνην τῆς συνειδήσεως, καὶ ἂν ἀκόμη σὲ παρακολουθήσωσιν ἐπὶ τῶν βουνῶν αὐτῶν οἱ πόθοι καὶ τὸ γόητρον τῶν ἀναμνήσεων.

Ὁ Λέων Ῥέντσος πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελῖνον Φερράρην.

Ἡ ἀγαθότης σου πρὸς ἐμὲ ὑπερβαίνει πᾶν ὅ,τι δύναταί τις νὰ φαντασθῇ. Ἂν αὐτὴ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸ Milton, θὰ μείνω καὶ θὰ τελειώσω τὰς τοιχογραφίας. Ἂν μείνῃ, ἔχεις δίκαιον, πρέπει ν' ἀναχωρήσω. Ἀλλά, τετέλεσται διὰ παντός! Ὅπου καὶ ἂν ὑπάγω, ἔχασα πλέον τὴν ἡσυχίαν τῆς καρδίας μου.

Ἡ Λαίδη Σάρτερυς πρὸς τὸν Κ. Θωμᾶν.

Καταπλεύσατε μὲ τὸν *Γλαῦκον* εἰς τὴν Μασσαλίαν, καὶ περιμείνατε ἐκεῖ νὰ σᾶς τηλεγραφήσω τὰς διαταγάς μου.

Ὁ Λέων Ῥέντσος πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελῖνον Φερράρην.

Ἀνεχώρησεν! Ὑποθέτω ὅτι τὴν ἐπίεσαν κάπως, ἢ ὅτι μόνη της ἠθέλησε ν' ἀποφύγῃ πρὸς καιρὸν τὴν στενοχωρίαν τῆς θέσεώς της. Δὲν ἠξεύρω. Νομίζω ὅτι μ' ἀγαπᾷ, ἀλλ' ἔχω ἔναυλον πάντοτε τὴν φωνὴν τοῦ γέροντος λόρδου, ὅστις μ' ἔλεγεν: *Εἶνε πονηρὰ καὶ ἐρωτότροπος.* Ὄχι, ἔχω ἄδικον· σφάλλω ζητῶν παρ' αὐτῆς περισσότερον ἢ ὅσον μοὶ ἔδωκε: προσήνειαν, χάριν, περιποιήσεις παντοειδεῖς, περισσότερον παρ' ὅσον εἶχα δικαίωμα νὰ ἐλπίζω. Τὴν παραμονὴν τῆς ἀναχωρήσεώς της ἦλθε καὶ μ' ἀπεχαιρέτισεν, ἐνῷ εἰργαζόμην εἰς τὴν εἰκόνα της, ἥτις σχεδὸν ἐτελείωσε. Ὀλίγιστα ἔχω ἀκόμη νὰ ἐγγίσω εἰς τὰς πτυχὰς καὶ εἰς τὸν σκύλον. «Ἂν κάμνῃ πολὺ ψῦχος, μοῦ εἶπε, θὰ εἶνε καλλίτερα νὰ ὑπάγετε εἰς τὴν Ῥώμην, ἐκτὸς ἐὰν θέλετε νὰ ἔλθετε εἰς Κάννας, καὶ νὰ μὲ ζωγραφίσετε ἐκεῖ ἐν μέσῳ τῶν φοινίκων.»

Digitized by Google

Ὡμίλει δὲ ταπεινῇ τῇ φωνῇ καὶ μὲ πολλὴν προσήνειαν. Μὲ πολὺν κόπον κατώρθωσα νὰ τὴν θεωρήσω ἀτάραχος καὶ νὰ τῆς ἀπαντήσω ἁπλῶς: « Ὄχι! » Ἐννόησεν, ὑποθέτω, ὅτι δὲν ἦτο ἔλλειψις εὐπρεπείας, διότι δὲν ἀπήντησε τίποτε, καὶ μ' ἔτεινε τὴν χεῖρα. Οἱ ὡραῖοί της ὀφθαλμοὶ ἦσαν πλήρεις δακρύων, καὶ οἱ ἰδικοί μου δὲ δὲν ἦσαν στεγνοί. Εἶχες δίκαιον, ἐξαίρετε καὶ ἀγαπητέ μου φίλε, ὅτε μ' ἔγραφες ὅτι ἐξ ὅλων αὐτῶν λῦπαι μόνον μᾶς περιμένουσι. Ἀλλ' ἡ ἰδική της λύπη θὰ παρέλθῃ γρήγορα· εἶνε καὶ θὰ εἶνε πάντοτε πλουσία, εὐτυχής, λατρευομένη, καὶ ἄπειρα πράγματα ἀπροσδόκητα θὰ τὴν διασκεδάζωσιν! Ἀλλ' ἐγὼ . . . ὅ,τι αἰσθάνεται δι' ἐμὲ οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἀναμφιβόλως ἢ ἐνδιαφέρον, συμπάθεια, . . ἀλλ' ὄχι καὶ ὁ θεῖος ἔλεος τῆς Δεσδεμόνας. Ἴσως τῆς ἐνέπνευσα καὶ ὀλίγον σεβασμόν, διότι ποτὲ δὲν ἐκολάκευσα τὴν ματαιότητά της· ἀλλ' ὄχι... ἀδύνατον εἶνε νὰ μ' ἀγαπᾷ σπουδαίως. Ἂν τυχὸν εἶχα τὴν ἀδυναμίαν νὰ δεχθῶ τὴν εὐτυχίαν τὴν ὁποίαν ἤθελε μοῦ προσφέρει, θὰ μὲ περιεφρόνει διὰ παντός! — Δοκιμάζω σήμερον τὴν πρώτην ἡμέραν ἀγγλικοῦ χειμῶνος. Τὸ ψῦχος εἶνε τρομερόν. Βρέχει, χιονίζει, πίπτει χάλαζα· μοῦ εἶνε ἀδύνατον νὰ ζωγραφίσω, κ' ἐξακολουθῶ ἐργαζόμενος εἰς τὴν βιβλιοθήκην. Μοῦ μένει ἀκόμη νὰ τακτοποιήσω πολλοὺς σύρτας καὶ πολλὰ ἰχνογραφήματα, χειρόγραφα καὶ εἰκονογραφίας. Τὸ δωμάτιον αὐτὸ εἶνε πολὺ ὡραῖον, καὶ τὸ ζωηρὸν πῦρ, τὸ ὁποῖον σπινθηρίζει ἐντὸς τῶν δύο ἑστιῶν, κατὰ τὰ ἄκρα τῆς αἰθούσης, τὴν φωτίζει ὁλόκληρον διὰ χρυσίζοντος χρώματος. Θὰ ἤμην ἐδῶ ἐντελῶς εὐτυχής, ἂν . . . ἂν . . .

Παρεκάλεσα τὸν φίλον μου Βίκον εἰς τὴν Ῥώμην νὰ πωλήσῃ ὅλας τὰς εἰκόνας ὅσας εὑρίσκονται εἰς τὸ ἐργαστήριόν μου, ἔστω καὶ ἂν εὕρῃ μόνον εἴκοσι φράγκα δι' ἑκάστην, καὶ νὰ μοῦ στείλῃ τὸ ἀντίτιμον. Τότε δύναμαι νὰ φύγω, ἂν τῆς ἤρχετο ἔξαφνα, ὅπως συχνὰ συμβαίνει, ἡ ὄρεξις νὰ ἐπανέλθῃ, εἰδοποιοῦσα μόνον πρὸ μιᾶς ἢ δύο ἡμερῶν. Μ' ἔγραψε σήμερον τὸ πρωῒ ὡραιοτάτην μικρὰν ἐπιστολήν. Ἆ! τί κόπον ἐδοκίμασα, διὰ νὰ τῆς ἀπαντήσω μ' ὀλίγας ψυχρὰς καὶ τυπικὰς λέξεις. Ἀλλὰ θὰ μὲ περιεφρόνει ἂν ἔπραττον ἄλλως. Εὑρίσκεται τώρα εἰς Κάννας πρὸ δεκαπέντε ἡμερῶν. Μοῦ περιγράφει τὴν ἐπαυλίν της μὲ τὰ ἐκ πορτοκαλλεῶν δάση της, τοὺς κήπους της, τοὺς ἐκ χρωματιστοῦ μαρμάρου τοίχους, αὐτὸν τὸν μικρὸν λιμένα, ὅπου ἡ θάλασσα εἶνε τόσον ἀνάβαθος, ὥστε μόλις δύναται ν' ἀγκυροβολήσῃ ἡ θαλαμηγός της. Μὲ προσκαλεῖ νὰ ὑπάγω νὰ τὴν ἴδω καὶ νὰ τὴν ζωγραφίσω. Φαίνεται ὅτι ἀδιαφορεῖ ἐντελῶς διὰ τὴν πρώτην μου ἄρνησιν. Πιστεύεις νὰ ἦνε τόσον σκληρὰ ὥστε νὰ παίζῃ μαζύ μου τοιουτοτρόπως; Ὄχι, εἶμαι τρελλὸς καὶ ἀχάριστος. Εἶνε ἀναμφιβόλως καλωσύνη της καὶ τίποτε ἄλλο. Ὢ! δὲν ἐσυλλογίσθη βέβαια ποτέ της, ὅτι ἠδυνάμην νὰ ὑποθέσω ὅ,τι ὑποθέτω.

Ὁ κ. Χόλλυς πρὸς τὸν Λόρδον Λανδοῦδνον.

Ἐν *Κάνναις*.

Φίλτατέ μου, ἔδραμον ἐδῶ νὰ μείνω δύο ἡμέρας, διὰ νὰ ἴδω τὸ ἀντικείμενον τῆς ἀμοιβαίας μας ἀγωνίας. Ὁ Βὶκ ἦλθεν ἐπίσης, κατὰ τὰς συμβουλάς μου· ἔφερε δὲ εἰς τὸν λιμένα τῆς Villefranche καὶ τὸ παλαιόν του ἀκάτιον. Ἡ Ἐσμέα δὲν φαίνεται εὐδιάθετος, καὶ σπανίως μοῦ ἀποτείνει τὸν λόγον. Τὴν ἠρώτησα νέα περὶ τοῦ Ῥέντσου, μ' ἀπήντησε δὲ ξηρῶς, ὅτι εἶνε εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἐργάζεται εἰς τὰς τοιχογραφίας. Δὲν ἐτόλμησα πλέον νὰ εἴπω τι περισσότερον. Σὲ κυττάζει τόσον παραδόξως, ὥστε σοῦ κλείει τὸ στόμα· τῆς ὡμίλησα ὑπὲρ τοῦ Βίκ, ἀλλὰ πολὺ ἀδεξίως, φαίνεται, διότι μοῦ ἀπήντησεν, ὡς ἂν ἐβαρύνετο, ὅτι εἶνε ἐλεεινὸν πρᾶγμα νὰ φέρῃ κανεὶς ἓν παιδίον πλησίον τοῦ Μόντε-Κάρλο καὶ ὅτι ὑπῆγε καὶ αὐτὴ νὰ τὸ ἴδῃ, χωρὶς ὅμως νὰ ἐννοήσῃ τί θέλγητρον ἔχει· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ θέλγητρον ὑπάρχει ὁπωσδήποτε, θὰ ἦτο πολὺ φρονιμώτερον, εἶπε, νὰ ἐξαποστείλωμεν τὸν Βὶκ εἰς τὴν οἰκίαν του. Τῆς παρετήρησα, ὅτι ἕνα Ἄγγλον δοῦκα, ἀξιωματικὸν τῶν φρουρῶν καὶ εἰκοσιτεσσάρων ἐτῶν ἡλικίας δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μεταχειρισθῇ τις ὡς παιδίον ὑπὸ κηδεμονίαν· ἀλλ' ἐκείνη, μὲ ἦθος πολὺ πλέον δυσάρεστον, μὲ ἠρώτησε τὸ ὄνομα ἑνὸς φοβεροῦ κάκτου, ὑψηλοῦ καὶ μὲ πολλὰ ἀγκάθια. Τὸ ἠγνόουν· δὲν βλέπω δὲ τὸν λόγον, δι' ὃν πρέπει νὰ ἔχῃ ὄνομα ἓν τοιοῦτον δεῖγμα τοῦ φυτικοῦ βασιλείου. Εἶμαι ἐκτὸς ἐμαυτοῦ, διότι ἀγαπῶ πολὺ τὴν Ἐσμέαν, καὶ δὲν μ' ἀρέσκει νὰ μὲ μεταχειρίζεται ὡς ἄνθρωπον τὸν ὁποῖον θ' ἀπήντα πρώτην φορὰν εἰς τράπεζαν παιγνιδίου ἢ εἰς σταθμὸν σιδηροδρόμου. Δὲν μ' ἀρέσκει ἐπίσης διόλου ἡ Κα Ἄλσαγερ τὴν ὁποίαν ἔφερεν ἐδῶ μαζύ της, καὶ ἡ ὁποία δὲν τῆς κάμνει διόλου καλόν. Ὅτε προσεπάθησα νὰ μάθω παρ' αὐτῆς κάτι περὶ τοῦ Ῥέντζου, ἐγέλασε μόνον καὶ μ' ἀπήντησεν ὅτι ἐπίστευε νὰ ἔλθῃ εἰς Κάννας. Ἡ Λαίδη Καίρνουραθ ἐκρυολόγησε καὶ μένει εἰς τὴν κλίνην. Μοῦ στέλλει δὶς ἢ τρὶς τῆς ἡμέρας μικρὰς ἐπιστολὰς γραμμένας μὲ μολυβδοκόνδυλον, καὶ πλήρεις ψυχρῶν καὶ δυσαρέστων διαχύσεων. Διανοεῖται βεβαίως, ὅτι ἂν εἶχα κάμει τὸ καθῆκόν μου, θὰ ὑπεχρέουν τὴν Ἐσμέαν νὰ νυμφευθῇ τὸν Βίκ. Ὁ ἥλιος τῆς προξενεῖ πυρετὸν καὶ ὁ βορρᾶς ῥευματισμούς. Τὰ ῥόδα, τὰ ὁποῖα θάλλουν ὑπὸ τὰ παράθυρά της μυρίζουν τῦφον καὶ ὁ *ῥεσεδὰς* ἀναπέμπει χολέραν. Ἂν ὁ Ῥέντσος ἔλθῃ ἐδῶ, μ' ἐδήλωσεν, ὅτι θὰ μεταβῇ διὰ φορείου ἀλλοῦ, ἵνα ἀποθάνῃ ἐν εἰρήνῃ. Ἐν συνόλῳ, μολονότι τὸ βαρόμετρον εἶνε

Digitized by Google

ἐνθαῤῥυντικόν, καὶ τὸ θερμόμετρον ἀναβαίνει, καὶ ὁ ἥλιος λάμπει πάντοτε, ἐπίκειται, μοῦ φαίνεται, καταιγίς. Δὲν ἠξεύρω, μὰ τὴν ἀλήθειαν, τί ἠμποροῦμεν νὰ κάμωμεν. Ἂν ἡ Ἐσμέα ἔχῃ ἀπόφασιν νὰ τὸν νυμφευθῇ, τίποτε δὲν θὰ τὴν ἐμποδίσῃ. Ἀπὸ τὸν ζωγράφον μόνον ἐλπίζω. Δὲν πιστεύω νὰ ἔλθῃ εἰς Κάννας. Εἶνε κατ' ἐμὲ μέγας καλλιτέχνης καὶ ἀδύνατον νὰ ἦνε τυχοδιώκτης. Ἐπιστρέφω εἰς τὴν Ῥώμην ἀπόψε, δόξα τῷ Θεῷ! Ὑπολαμβάνω τὸν ἑαυτόν μου ἠλίθιον, ὅταν βλέπω τὴν Ἐσμέαν κατὰ πρόσωπον καὶ δὲν τολμῶ νὰ τῆς ἀποτείνω μίαν ἐρώτησιν. Ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς ἄλλος τολμᾷ.

Υ. Γ. Ὁ Βὶχ ἔχασε χθὲς ἑκατὸν χιλιάδας φράγκα. Ἀναχωρεῖ μὲ τὴν πρώτην ἁμαξοστοιχίαν. Ἡ Λέλα εἶνε εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῶν Παρισίων. Φοβοῦμαι μήπως τοῦ κολληθῇ.

Ὁ Λέων Ῥέντσος πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελῖνον Φεῤῥάρην.

Ἦσο ὀξυδερκέστερός μου, γηραιέ μου φίλε· ἀνέγνωσα εἰς ἀγγλικὴν ἐφημερίδα, ὅτι ὁ νέος δοὺξ εὑρίσκεται ἐπίσης εἰς Κάννας. Θὰ κάμῃ ἄρά γε ἡ Ἐσμέα ἐπὶ τέλους ὅ,τι ἐπιθυμοῦσιν ὅλοι της οἱ φίλοι; Χρειάζεται τόσον θάῤῥος καὶ τόσην σταθερότητα μία γυνή, ὅπως ἀντισταθῇ εἰς τὴν πίεσιν τῶν οἰκείων της. Ἔχει θάῤῥος; Ἔχει· ἀλλὰ σταθερότητα; ἀμφιβάλλω. Τὴν ἀδικῶ ἴσως· τὴν ἔκρινα πολὺ κακά, ὅτε πρώτην φορὰν τὴν εἶδα.

Αἱ ψυχραὶ καὶ μελαγχολικαὶ ἡμέραι διαδέχονται βραδέως ἡ μία τὴν ἄλλην. Εὐχαριστοῦμαι, ὅταν νυκτώνῃ καὶ ἀνάπτωνται τὰ φῶτα, καὶ μένωμεν μόνοι, ἐγὼ καὶ ὁ Βέρβιχ, ἐντὸς τῆς βιβλιοθήκης, ὅπου εἶμαι ὡς ἂν ἤμην εἰς τὴν οἰκίαν μου. Ὁ ἀρχιφύλαξ μὲ ἠρώτησε χθές, ἂν θὰ κυνηγήσω. Οὐδεμία δὲ λέξις δύναται νὰ ἐκφράσῃ τὴν περιφρόνησιν, τὴν ὁποίαν ἐφάνη αἰσθανθείς, ὅτε τοῦ ἀπεκρίθην, ὅτι οὐδέποτε θ' ἀπεφάσιζα νὰ φονεύσω πτηνὸν ἢ ἄλλο ζῶον. Μὲ νομίζουν προδήλως ἀβλαβῆ τρελλόν, τὸν ὁποῖον ὅμως ὅλοι ἀρχίζουν ν' ἀγαποῦν πολύ.

Ἐργάζομαι ἐπιμελῶς εἰς τὰς τοιχογραφίας ὁσάκις τὸ ἐπιτρέπει ὁ ἥλιος· ἱππεύω ἐνίοτε, καὶ ἀναγινώσκω πολύ. Ἔχω εἰς τὴν διάθεσίν μου ἄπειρα λατινικὰ συγγράμματα, γαλλικά, καὶ μερικὰ ἰταλικὰ βιβλία. Ἡ εἰκών της εἶνε τοποθετημένη ἐπὶ μεγάλου ὀκρίβαντος, εἰς τὸ βόρειον ἄκρον τῆς βιβλιοθήκης. Ὁ κύων κ' ἐγὼ τὴν θεωροῦμεν μελαγχολικῶς . . . ἕκαστος ἀλλέως, ἐννοεῖται. Νομίζω ὅτι τὴν ἀναγνωρίζει.

Χθὲς ἦτο Χριστούγεννα. Οἱ ὑπηρέται διένειμαν ἐν ὀνόματί της πολλὰ ἐλέη εἰς τοὺς πτωχούς, ἀλλὰ μ' ἐφάνη ὅτι κανεὶς δὲν ηὐχαριστήθη. Αἰσθάνονται ἴσως, ὅτι ἡ κυρία των δὲν ἔχει ἀληθινὴν πρὸς αὐτοὺς συμπάθειαν, οὔτε θὰ ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ τὸν ἕνα ἀπὸ τὸν ἄλλον. Τί κρῖμα! ἐνῷ τόσον εὐκόλως ἠδύνατο νὰ γείνῃ ἀγαπητή.

Περὶ τὸ τέλος τοῦ μοναχικοῦ μου γεύματος, μοῦ ἔφεραν τὴν ἐθνικὴν *πουδίγγαν*: μεγάλην σφαῖραν, πυριφλεγῆ καὶ κακοχώνευτον. Μ' ἐφάνη ἐλεεινὸν πρᾶγμα· ἀλλ' ὁ Βέρβιχ τοὐναντίον τὴν ἐξετίμησε πολύ. Σήμερον εἶνε σφοδρὰ καταιγίς. Ὅλα ἔξω εἶνε σκεπασμένα μὲ στρῶμα λευκόν, καὶ οἱ σμίλακες φαίνονται πολὺ μεγαλοπρεπέστεροι ὑπὸ τὴν χιόνα. Ἐξῆλθον καὶ παρευρέθην εἰς τὸ γεῦμα τῶν ζώων. Ἡ Νερίνα ἔφαγε γογγύλια ἀπὸ τὰς χεῖράς μου· τὸ ψῦχος εἶνε δριμύ, καὶ λυποῦμαι τοὺς χωρικούς. Οἱ ὑπηρέται τοὺς διανέμουν ἀφθόνως ἄνθρακας καὶ ἐνδύματα.

Μοῦ ἔγραψε χθὲς καὶ ἄλλην μικρὰν ἐπιστολήν, καὶ μοῦ διηγεῖται ὅτι εὑρίσκεται ἐν μέσῳ ἀνθισμένων γερανίων, ὅτι στηρίζεται ἐπὶ τοίχου μαρμαρίνου, ὅστις δεσπόζει τῆς κυανῆς θαλάσσης, καὶ ὅτι τὸ θερμόμετρον δεικνύει εἰκοσιπέντε βαθμοὺς εἰς τὸν ἥλιον. Μ' ἐρωτᾷ, ἂν δὲν ζηλεύω ἐνίοτε ὅλ' αὐτὰ τὰ πράγματα. Ζηλεύω, εἶνε ἀλήθεια, τὰ ἄνθη τὰ ὁποῖα εἶνε πλησίον της . . . , ἀλλὰ τῆς ἀπήντησα μὲ πολλὴν ἁπλότητα. Ἤρχισα ὅμως ν' ἀγαπῶ καὶ αὐτὰς τὰς θυέλλας καὶ τὸ κατάλευκον κύκλῳ τοπεῖον, καὶ τὰ σκοτεινὰ δάση, καὶ τὰς εὐρείας αὐτὰς αἰθούσας μὲ τὰ δρυϊνα φατνώματά των καὶ τὰς χρωματιστάς των ὑέλους καὶ τὴν φλέγουσαν ἑστίαν των. Ἴσως μ' ἀρέσουν ὅλ' αὐτὰ τὰ πράγματα, διότι ἐντὸς ὀλίγου θὰ τ' ἀφήσω διὰ παντός, διότι. . . .

. . . .

Ἀνεκάλυψα κάτι, τὸ ὁποῖον τοσοῦτον μὲ συνετάραξεν, ὥστε μόλις βλέπω τὸ χαρτίον ἐπὶ τοῦ ὁποίου γράφω. Ἐκ τῶν ἐγγράφων τὰ ὁποῖα περιέπεσαν εἰς χεῖράς μου, φαίνεται ὅτι εἶμαι ὁ νόμιμος υἱὸς τοῦ κόμητος Ἄλουρεδ, καὶ ἀδύνατος εἶνε πᾶσα ἀμφιβολία. Ἰδοὺ πῶς συνέβησαν τὰ πράγματα, καὶ συγχώρησε, σὲ παρακαλῶ, τὴν ἀσυναρτησίαν μου.

Ἡ Λαίδη Σάρτερυς μ' εἶχε δώσει τὴν ἄδειαν, τακτοποιῶν τοὺς σύρτας καὶ τὰς χαλκογραφίας ν' ἀνοίξω ὅλα τὰ ἔπιπλα, ὅλα τὰ γραφεῖα, ὅλας τὰς χαρτοθήκας. Μοῦ εἶχε δ' ἐπίσης παραχωρήσει ἕνα κατάλογον παλαιὸν καὶ ἀτελέστατον. Εἰς μίαν γωνίαν τῆς βιβλιοθήκης εὑρίσκεται γραφεῖον τῆς ἐποχῆς τοῦ ΙϚ' Λουδοβίκου ἐξαιρέτου ἐργασίας. Περιέχει δὲ πολλὰς παλαιὰς ἐπιστολάς, χάρτας καὶ ἰχνογραφήματα. Δὲν ἐσκόπευα νὰ τὸ ἐγγίσω, μολονότι μ' εἶχε δώσει τὴν ἄδειαν νὰ φυλλομετρήσω τὰ πάντα, καὶ ὅλα ν' ἀναγνώσω καὶ νὰ ἐξετάσω. Προσπαθῶν νὰ κλείσω τὸν σύρτην τοῦ γραφείου αὐτοῦ, ἤγγισα, φαίνεται, κάνεν μυστικὸν ἐλατήριον, διότι εὐθὺς μία πλευρὰ περιεστράφη καὶ ἀπεκάλυψεν ἄλλον σύρτην, ὅστις περιεῖχε μίαν δέσμην ἐπιστολῶν, ἕνα βόστρυχον μελανῆς κόμης καὶ ἓν διπλωμένον χαρτίον. Ἤγειρα τὸ χαρτίον, διὰ νὰ κλείσω τὸ

Digitized by Google

λέξιν. Ἔλαβε τότε τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν χεῖρά της καὶ μὲ ἠρώτησε διατί ἤμην τόσον ὑπερήφανος, εἶτα δὲ ἐψιθύρισε ταπεινῇ τῇ φωνῇ: «Ἂν μ' ἀγαπᾶτε ὀλίγον, διατί δὲν τὸ λέγετε; Τί μὲ μέλει διὰ τοὺς ἄλλους, σεῖς μόνον εἶσθε δι' ἐμὲ τὸ πᾶν. Θὰ ἐγινόμεθα τόσον εὐτυχεῖς, ἂν ἦσθε ὀλιγώτερον ὑπερήφανος!» Ἔπεσα τότε εἰς τοὺς πόδας της, τοὺς ὁποίους κατεφίλησα ἐν παραφροσύνῃ. Ἀργότερα, τὴν ἰδίαν ἑσπέραν τῆς διηγήθην ὅλα, καὶ τῆς ἔδειξα τὰ ἔγγραφα, τὰ ὁποῖα οὐδὲ νὰ ἰδῇ κατεδέχθη. Ὅ,τι εἶνε ἰδικόν της εἶνε καὶ ἰδικόν μου· ὅ,τι εἶνε ἰδικόν μου εἶνε καὶ ἰδικόν της· ὁ κόσμος ἂς εἴπῃ ὅ,τι θέλει. Ἂν τὴν νομίζῃ τὴν γενναιοτέραν γυναῖκα τοῦ κόσμου, αὐτὴν τὴν φορὰν βεβαίως δὲν θ' ἀπατηθῇ.

Ἡ Λαίδη Σάρτερυς πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελῖνον Φερράρην.

Σᾶς ἀγαπῶ ἤδη! Ἐλᾶτε τὸ Πάσχα νὰ μᾶς ἰδῆτε. Σκοπεύει ν' ἀγοράσῃ ἓν ἐγκαταλελειμμένον μέγαρον, τὸ ὁποῖον δεσπόζει τῆς Φλωρινέλλας καὶ νὰ τὸ ἀνακαινίσῃ. Τοιουτοτρόπως θὰ ἠμποροῦμεν νὰ σᾶς βλέπωμεν συχνά.

Λέγει ὅτι τὸ μέγαρον αὐτὸ εἶνε ἔργον τοῦ Βραμάντη καὶ ὅτι σᾶς ἤκουσε συχνὰ νὰ λυπῆσθε ὅτι τὸ ἐβλέπατε νὰ ἐρειποῦται.

Ἡ Λαίδη Καίρνουραθ πρὸς τὸν Λόρδον Λανδοῦδνον.

Μέγα σκάνδαλον ἀπεφύγαμεν ἐκ θαύματος. Ὁ Λόρδος Σάρτερυς (διότι ὁ εὐπατρίδης αὐτὸς εἶνε ἀναντιῤῥήτως ὁ Λόρδος Σάρτερυς, καὶ τοῦ εὑρίσκω φοβερὰν ὁμοιότητα μὲ τὸν ταλαίπωρον Ἄλουρεδ), φέρεται κατὰ τρόπον ἐντελῶς ἄψογον. Δὲν ἐννοεῖ νὰ δημοσιευθῇ τὸ πρᾶγμα, λέγων ὅτι τοῦ εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον ἂν ὁ κόσμος τὸν ὑπολάβῃ ὡς πιστωτὴν τῆς συζύγου του. Τὸ πρᾶγμα ἄλλως δὲν ἔχει σημασίαν, ἀφοῦ ὁπωσδήποτε ὁ πρωτότοκος υἱός των θὰ φέρῃ τὸν τίτλον καὶ θὰ κληρονομήσῃ τὴν περιουσίαν. Χαίρω πολὺ ὅτι δὲν διεδόθη τίποτε. Χαίρω δ' ἐπίσης πολύ, ἀναλογιζομένη ὅτι τὸ ἄσημον ὄνομα, ὑπὸ τὸ ὁποῖον ἦτο γνωστὸς οὐδέποτε μ' ἐμπόδισε νὰ ἐκτιμήσω τοὺς εὐγενεῖς του τρόπους. Ἐνθυμεῖσθε βέβαια, ὅτι ἔλεγα πάντοτε, ὅτι ἔχει ἐξωτερικὸν εὐπατρίδου. Θὰ ἦνε βεβαίως δύσκολον νὰ ἐξηγήσωμεν, πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ συναινέσωμεν εἰς συνοικέσιον τόσῳ κατ' ἐπιφάνειαν ἀσυμβίβαστον καὶ τόσῳ ἀπίθανον. Ἀλλ' ὅταν μάθωσιν ὅτι ἐδώκαμεν τὴν ἔγκρισίν μας οὐδεὶς θὰ διανοηθῇ νὰ τὸ κατακρίνῃ. Ὅλοι γνωρίζουσιν, ὅτι οὐδέποτε ἤθελα παραδεχθῆ τι ἄτοπον ἢ ἄκοσμον. Ὅπως δήποτε δὲν βλέπω διατί νὰ μὴ κοινολογήσωμεν ἐμμέσως τὸ πρᾶγμα· ἂν τὸ κρίνετε εὔλογον, δύνασθε ἐξαίρετα νὰ τὸ ἐκμυστηρευθῆτε ἰδιαιτέρως εἰς τὴν λέσχην εἰς μερικοὺς φίλους σας. Ἀρκεῖ τόσον διὰ νὰ τὸ μάθουν ταχέως ἡ Αὐλὴ καὶ ἡ πόλις. Ἴσως μάλιστα εἶνε αὐτὸ καλλίτερον, παρὰ καὶ ἡ ἁπλῆ ὑπόθεσις, ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ κάμωμεν συγγένειαν ἀνάρμοστον. Ἡ Ἐσμέα μὲ ἀνησύχησε πολὺ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη· χαίρω δὲ πολύ, ὅτι μεταδίδω τόρα τὴν εὐθύνην μου εἰς τὸν Λόρδον Σάρτερυς· τὸν ἀγαπᾷ ἐμπαθῶς, καὶ ἐκτὸς τούτου ἔγεινε καὶ πολὺ εὐάγωγος. Οὐδέποτε θὰ ἐπίστευα, ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ μεταβληθῇ τοιουτοπρόπως εἰς μίαν ἡμέραν διὰ τῆς ἁπλῆς ἐπιδράσεως ἑνὸς αἰσθήματος.

Ὁ Λέων Ῥέντσος πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελῖνον Φερράρην.

Ἔλα νὰ μᾶς ἰδῇς τὸ Πάσχα. Ἄφησε, ἅπαξ τοὐλάχιστον, τὸ ἐρημητήριόν σου, διὰ νὰ μοῦ δώσῃς τὴν γαμικὴν εὐλογίαν.

Ὁ Κ. Χόλλυς πρὸς τὴν Λαίδην Σάρτερυς.

Τὰ ἔχασα, κατὰ γράμμα! οὐχ ἧττον σᾶς συγχαίρω καὶ τοὺς δύο. Πότε θὰ τελειώσουν αἱ τοιχογραφίαι; Ἐλπίζω νὰ μὲ ἐσυγχώρησες;

Ἡ Λαίδη Σάρτερυς πρὸς τὸν Κ. Χόλλυς.

Σοῦ τὰ συγχωρῶ ὅλα, ἀκόμη καὶ τὰς ἀνοησίας τὰς ὁποίας μοῦ ἔγραψες. Θὰ τὸν λέγω πάντοτε Ῥέντσον. Θὰ μείνωμεν ἐδῶ ὅλον τὸ θέρος, καὶ . . . θὰ τελειώσῃ τὰς τοιχογραφίας.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ

Α'.

Ἡ ἔννοια τοῦ θανάτου.

Γινώσκουσι τὰ ζῷα τί ἐστι θάνατος; Τινὰ τούτων πιθανῶς. Ὁ κ. Χουζὼ διηγεῖται, ὅτι ὁ κύων γυναικός τινος φονευθείσης ἐν Ἀρκανσὰς ἐν μάχῃ πρὸς τοὺς ἰθαγενεῖς Ἰνδούς, κατεκλίθη ἐπιμόνως ἐπὶ τοῦ τάφου της καὶ ἐκεῖ ἀπέθανε τῆς πείνης. Ὑπομιμνήσκει δ' οὗτος καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ Κυβιέρου ἀναφερομένην παρατήρησιν κυνός, ὅστις φιλῶν λέαιναν μεθ' ἧς συνέζη ἐν τῷ βοτανικῷ κήπῳ τῶν Παρισίων, τοσοῦτον ἐθλίβη ἐκ τοῦ θανάτου της, ὥστε ἀπέθανεν ἐξ ἀσιτίας. Ὁμοίως αἱ θήλειαι τῶν ψιττακῶν, τῶν λεγομένων *ἀχωρίστων*, χηρεύουσαι θνήσκουσιν ἐκ θλίψεως. Αἱ παρατηρήσεις αὗται μαρτυροῦσιν ἀριδήλως, ὅτι ζῷα τινὰ κέκτηνται μεγάλην ἠθικὴν αἰσθητικότητα, οὐδαμῶς ὅμως ἀποδεικνύουσιν, ὅτι θνήσκοντα ἐκ θλίψεως ἔχουσι σαφῆ ἔννοιαν τοῦ ἀναποδράστου θανάτου αὐτῶν. Παντελῶς δ' οὕτω διαφέρει τοιοῦτος θάνατος τῆς προμεμελετημένης καὶ ἐλλόγου αὐτοκτονίας, τῆς ὁποίας πλεῖστα παραδείγματα παρέχει τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ δὴ συχνάκις, παρὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν δόξαν, καὶ αὐτὰ τἄγρια φῦλα. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἦτο ἀναμφισβητήτως βεβαιωμένον, ὅτι οὐδὲν ζῷον ἔχει σαφῆ ἔννοιαν τοῦ θανάτου, πάλιν θὰ ἐσφάλλετο σφόδρα ὁ ζητῶν νὰ διίδῃ ἐν τούτῳ κεφαλαιώδη διαφορὰν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ ζῴου· διότι, ὡς κατωτέρω θὰ ἴδωμεν, ἡ ἔννοια φυσικοῦ θανάτου εἶναι πάντη ἄγνωστος εἰς ἔθνη ὁλόκληρα. Ἡ διαφορὰ τοῦ ἀνθρώπου

Digitized by Google

ἀπὸ τοῦ ζῴου κρίνεται μᾶλλον ἐκ τῶν ἐν τοῖς πένθεσι γινομένων ἢ ἐκ τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως ἐπικηδείων τελετῶν· ἀλλὰ καὶ ἐν τούτοις ἡ διαφορὰ εἶναι σχετική τις καὶ οὐχὶ ἀπόλυτος.

Εἶδός τι λάμα *(αὐχενίας γουανάκων)* φαίνεται, ὅτι ὄχι μόνον τὴν ἔννοιαν τοῦ θανάτου ἔχει, ἀλλὰ καὶ τὸν πόθον ἐνταφιασμοῦ ἐν ἰδίῳ νεκροταφείῳ. Τὰ ἐλεύθερα ζῷα τοῦ εἴδους ἐκείνου, ὅταν προσεγγίζῃ ὁ θάνατός των μεταβαίνουσι νἀποθάνωσιν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, παρὰ τὸν σωρὸν τῶν ὀστῶν τῶν ὁμοφύλων. Τινὲς δὲ μύρμηκες καὶ πλέον τούτου ποιοῦσι, μετὰ τὰς πρὸς ἀλλήλους μάχας ἀποκομίζοντες τὰ πτώματα τῶν οἰκείων πολεμιστῶν. Κατὰ δὲ τὸν Βάττελ, οἱ ἀνθρωπόμορφοι πίθηκοι, τοῦ εἴδους *γορίλλα γίνα*, φροντίζουσι καὶ καλύπτουσι διὰ κλάδων καὶ ξηρῶν ξύλων τοὺς νεκροὺς τῶν ὁμοφύλων. Ἐξ ἐναντίας δὲ πολλαὶ τῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν ἐγκαταλείπουσιν ἀφροντίστως τὰ πτώματα τῶν οἰκείων. Ὁμολογητέον ὅμως, ὅτι σπανίως ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει παρατηρεῖται ἐγκατάλειψις τῶν νεκρῶν. Καθόλου δ' εἰπεῖν αἱ ἐπικήδειοι τελεταὶ μάλιστα τοῖς ἀνθρώποις ἰδιάζουσιν, ὅσοι δὲ τῶν ἐπιστημόνων κατέχονται ὑπὸ τῆς μανίας νὰ πλάττωσι χάσματα πρὸς χωρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῶν λοιπῶν ζῴων, ἠδύναντο εὐλογοφανῶς ὁπωσοῦν νὰ χαρακτηρίσωσι τὸν ἄνθρωπον ὡς γένος ἴδιον «πενθοῦν τοὺς νεκρούς.»

Ὡς θὰ ἴδωμεν, ἐξετάζοντες τὰς κυριωτάτας τῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν, αἱ ἐπικήδεια τελεταὶ καὶ τὰ ἐν τοῖς πένθεσι νόμιμα, καί τοι μεγάλη ἡ ποικιλία αὐτῶν, σχετίζονται ὅμως συνήθως ταῖς δοξασίαις περὶ τῶν ἐπέκεινα τοῦ παρόντος βίου. Ἄλλοι μὲν ἐγκαταλείπουσιν ἁπλῶς τοὺς νεκρούς, ἄλλοι δὲ καὶ τοὺς τρώγουσι. Πολλοὶ λαοὶ θάπτουσιν ὑπὸ τὴν γῆν τοὺς νεκρούς, καὶ ἐπισωρεύουσι χῶμα καὶ λίθους. Ἀλλαχοῦ κρύπτουσιν αὐτοὺς ἐν φυσικοῖς σπηλαίοις ἢ ἐν τεχνικοῖς ὀρύγμασιν, ὅπερ κλείουσιν ἔπειτα καὶ ἐξασφαλίζουσι κατὰ τὰ ἐνόντα πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῶν θηρίων. Ἄλλοι πάλιν λαοὶ ἢ φυλαὶ ἔχουσι περὶ τούτου καθ' ὁλοκληρίαν ἀντιθέτους ἰδέας· ἀντὶ νὰ προφυλάττωσι τοὺς νεκρούς, προβάλλουσι τοὐναντίον αὐτοὺς βορὰν εἰς τὰ θηρία, εἰς τὰ ἁρπακτικὰ ὄρνεα, καὶ δὴ εἰς κύνας ἐπίτηδες πρὸς τοῦτο ἠσκημένους. Οἱ μὲν ἀποξηραίνουσι καὶ ταριχεύουσι τοὺς νεκρούς, οἱ δὲ ἐκθέτουσιν αὐτοὺς ἐφ' ὑψωμάτων, ἐπὶ κλάδων δένδρων, ἐν περόγαις (μονοξύλοις) κλπ.

Ἐκτὸς τῆς κτηνώδους ἐγκαταλείψεως, πάντα τὰ ἐπικήδεια νόμιμα, τὰ ποικιλώτατα καὶ διάφορα ἀλλήλων, προσῆλθον ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἰσθήματος, εὐσεβοῦς μερίμνης περὶ τῆς μελλούσης τύχης τῶν τεθνηκότων. Ἡ πεποίθησις περὶ ἐξαφανισμοῦ τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος ἐν τῷ τάφῳ ῥιζοβολεῖ συνήθως παρὰ μόνοις τοῖς διαπαιδαγωγηθεῖσιν ἐν τοῖς αὐστηροῖς διδάγμασι τῆς ἐπιστήμης. Ἀλλ' ὁ κατὰ φύσιν ἄνθρωπος ἢ ὁ ἀμαθὴς θεωροῦσι τὸν θάνατον ὡς συμβεβηκός, ὡς ὤθησιν ἀλλοίαν διδοῦσαν διεύθυνσιν εἰς τὴν ὕπαρξιν. Ἐκ τῆς σηπεδόνος τοῦ πτώματος ἀποσπᾶται ἀτμός τις, σκιά, εἴδωλον, κλπ. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ἐν ἐπιγνώσει ἑαυτοῦ ἐγὼ τοῦ θανόντος μεταβαίνοντος τότε εἰς νέαν ὕπαρξιν, διατηροῦσαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον τὸν τύπον τῆς προτέρας. Ἐνίοτε φαντάζονται, ὅτι τὸ ἀπὸν ἐγὼ θὰ ἐπανέλθῃ ποτὲ εἰς τὸ προσκαίρως ἐγκαταλειφθὲν σῶμα, καὶ τότε προσπαθοῦσι νὰ διατηρήσωσιν ἐφ' ὅσον δύνανται ἀλώβητον τὸ παλαιὸν σκήνωμα. Βεβαίως τὰ καθημερινὰ φαινόμενα τοῦ ὕπνου, τῶν ὀνείρων, τῶν λιποθυμιῶν καὶ τῶν τοιούτων τὰ μέγιστα συνετέλεσαν εἰς παραπλάνησιν ἐν τούτῳ τῆς νηπιαζούσης κρίσεως τοῦ κατὰ φύσιν ἀνθρώπου. Ἡ ἄξεστος διάνοια αὐτοῦ ἀδυνατεῖ νὰ κατανοήσῃ τὴν μετάβασιν ἀπὸ τοῦ σφρίγους τῆς ζωῆς εἰς τὸν ἐκμηδενισμὸν τοῦ θανάτου. Πρὸς τούτοις ἐν ταῖς πρώταις περιόδοις τῆς ἀνθρωπίνης ἀναπτύξεως ἀδύνατος εἶναι ἀκριβὴς διάκρισις τοῦ συνειδότος ἀπὸ τοῦ ἀσυνειδήτου. Ὁ ἄνθρωπος τότε ἀποδίδωσιν εὐκόλως εἰς ἄψυχα πράγματα, ποικίλας ἐντυπώσεις ἐμποιοῦντα αὐτῷ, ἰδέας, αἰσθήματα καὶ πάθη ἀνάλογα τοῖς ἑαυτοῦ. Μάλιστα δέ, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴπομεν καὶ ὡς τοσάκις ἐφαντάσθησαν οἱ ποιηταί, ὁ ὕπνος φαίνεται αὐτοῖς ὄντως ἀδελφὸς τοῦ θανάτου, δυσκόλως δὲ διακρίνει ἑκάτερον διότι καὶ πράγματι ὁ ὕπνος ὁμοιάζει μεγάλως προσκαίρῳ θανάτῳ, καθ' ὃν τὸ πνεῦμα καταλεῖπον τὸ σῶμα πλανᾶται τῇδε κἀκεῖσε· ὁ δὲ θάνατος μικρὸν φαίνεται διαφέρων μακροῦ ὕπνου, ἐξ οὗ προκύπτει διπλασιασμὸς τοῦ ὄντος.

Ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὰς γενικὰς ταύτας σκέψεις, ὅπως κατανοήσωμεν τὰς ἐν τοῖς πένθεσι συνηθείας, τὰς ποικιλωτάτας καὶ ἐνίοτε παραλογωτάτας, ἃς ἐπιβάλλουσιν ἑαυτοῖς διάφορα τῶν ἀνθρώπων ἔθνη. Ἐνταῦθα θὰ καταγράψωμεν ὅσας τῶν συνηθειῶν τούτων θεωροῦμεν τυπικὰς καὶ ταύτας μόνον.

Β'.

Περὶ πένθους ἐν Μελανησίᾳ.

Τὰ ἐν τοῖς πένθεσι νόμιμα εἰσὶ ποικίλα καὶ ἐν Μελανησίᾳ, καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἐσχάταις τὸν ἀνθρωπισμὸν φυλαῖς, τοῖς Τασμανοῖς καὶ τοῖς Αὐστραλοῖς, οἵτινες ἄλλως εἰσὶν ὁμοιότατοι ἀλλήλοις. Οὗτοι θάπτουσιν ἐνίοτε τὸ πτῶμα, ἐνίοτε δὲ καταθέτουσιν αὐτὸ ἐν ἐπιπολαίοις ὀρύγμασι. Κατὰ τὸν ἐνταφιασμὸν ὁ νεκρὸς κατατίθεται ἐνοκλάδην, τοὺς βραχίονας ἔχων ἐσταυρωμένους καὶ τὰ γόνατα ἐπὶ τοῦ στήθους ἐγγίζοντα· καλύπτεται δὲ καὶ διὰ τοῦ μανδύου, ὃν ἐφόρει ζῶν.

Digitized by Google

Ἡ τοιαύτη στάσις τοῦ νεκροῦ συνειθίζετο ἢ συνειθίζεται ἀκόμη παρὰ πλείστοις λαοῖς, ἰδίᾳ τοῖς Ἀνδαμανίταις, τοῖς Περουβίοις, τοῖς ἀρχαίοις Σκώτοις κλπ. παρέσχε δ' ἀφορμὴν εἰς μυρίας εἰκασίας, ὧν πιθανωτέρα εἶναι ἡ ἁπλουστάτη. Οἱ κατὰ φύσιν ἄνθρωποι, οἱ τὸν θάνατον ὑπολαμβάνοντες ὕπνον μακρόν, μεριμνῶσιν ὡς εἰκός, ὅπως ὁ νεκρὸς εὑρίσκηται ἐν τῷ τάφῳ ἐν τῇ στάσει ἐκείνῃ, ἣν ζῶν ἐτήρει, ἀναπαυόμενος τὴν ἑσπέραν παρὰ τὴν ἑστίαν, ὁσάκις ἐπέστρεφεν ἀπὸ τῆς θήρας ἢ τῆς μάχης.

Ἐνίοτε οἱ ἐν λόγῳ Μελανήσιοι κατέθετον τοὺς νεκροὺς αὐτῶν ἐν κοίλοις κορμοῖς δένδρων ἢ ἐν φλοΐνοις λάρναξι· πάντοτε δὲ πλησίον τοῦ νεκροῦ κατέθετον καὶ τὰ κυνηγετικὰ ἢ πολεμικὰ ὅπλα αὐτοῦ.

Οἱ τόποι τῆς ταφῆς ἦσαν συνήθως ἀπομεμονωμένοι, καὶ εἰς ἕνα μόνον νεκρὸν ὡρισμένοι ἑκάστοτε· ἐνίοτε ὅμως οἱ Αὐστραλοὶ εἶχον μικρὰ κοινὰ νεκροταφεῖα. Ἀλλ' οἱ τρόποι, ὧν μνημονεύομεν, συνειθίζοντο ἐν ταῖς ταφαῖς τῶν νεωτέρων· τοὺς δὲ πρεσβυτέρους ἐκήδευον ἐνίοτε μετὰ μείζονος πομπῆς, καὶ ἀντὶ νὰ τοὺς θάπτωσιν ἀπετέφρουν τὸν νεκρὸν αὐτῶν ἐν πυρᾷ· μεθ' ὃ συνέλεγον ἐπιμελῶς τὰ ἀπηνθρακωμένα ὀστᾶ, τὰ ὁποῖα ἐτήρουν ὡς φυλακτήρια κατὰ νόσων ἢ πρὸς εὐδοκίμησιν ἐν κυνηγίοις καὶ ἐν μάχαις. Πᾶσαι δ' αὗται αἱ συνήθειαι ἀποδεικνύουσιν, ὅτι κατὰ τὰς δοξασίας τῶν Τασμανῶν καὶ τῶν Αὐστραλῶν, οἱ νεκροὶ ἐξηκολούθουν ζωὴν ἄλλην καὶ πέραν τοῦ τάφου. Φαίνεται ὅμως, ὅτι καὶ ἐν Μελανησίᾳ, ὡς καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις χώραις, ἐκεῖνο ὅπερ ἐφαντάζοντο παραμένον μετὰ τὸν θάνατον, τὰ εἴδωλα καμόντων ἑνὶ λόγῳ, ἐνέπνεον μᾶλλον τρόμον ἢ στοργήν. Τούτου δ' ἕνεκα ἀπέφευγον νἀναφέρωσι τὸ ὄνομα τοῦ θανόντος, οἱ δ' ὁμώνυμοι αὐτῷ ἐν τῇ φυλῇ μετέβαλλον ὄνομα. Παρόμοιον ἔθιμον ὑπάρχει καὶ ἐν ἄλλαις φυλαῖς, ἰδίως δ' ἐν Πολυνησίᾳ.

Οἱ Τασμανοὶ καὶ οἱ Μελανήσιοι, κατὰ τὸν θάνατόν τινος τῶν οἰκείων, ἐτραυμάτιζον ἐπίσης τὸ ἴδιον σῶμα ἢ ἀπέκοπτον μίαν τῶν φαλάγγων τῆς χειρός, εἴτε ὅπως ἀποδείξωσι τὴν θλῖψίν των, εἴτε ὅπως κατευνάσωσι τὴν ὀργίλην σκιὰν τοῦ θανόντος. Ἄλλως δὲ οὐδαμῶς ἠδύναντο νὰ πιστεύσωσιν ὅτι ὁ θάνατος προέρχεται ἐκ λόγου φυσικοῦ, ἀλλ' ἀπέδιδον τὴν αἰτίαν αὐτοῦ συνήθως εἰς μαγγανεύματα ἐχθρῶν. Τούτου ἕνεκα ἐφρόνουν, ὅτι οἱ συγγενεῖς ὤφειλον νὰ ἐκδικήσωσι τὸν θανόντα· καθῆκον δ' ἐπεβάλλετο ἀπαράβατον ὁ φόνος τῶν ὑποτιθεμένων δολοφόνων, οἵτινες ἀνῆκον συνήθως εἴς τινα τῶν γειτόνων φυλῶν, καὶ ἡ σφαγὴ ἦτο ἀνάλογος τῆς σπουδαιότητος τοῦ νεκροῦ καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν στοργῆς τῶν οἰκείων. Αὐστραλός τις πρὸς ἔνδειξιν τῆς πρὸς τὸν ἱεραπόστολον Σαλβάδον ἀγάπης, τῷ ὑπεσχέθη νὰ σφάξῃ, ἂν ἀποθάνῃ, τοὐλάχιστον ἡμίσειαν δωδεκάδα συμπατριωτῶν του. Εἶναι δὲ τοῦτο, μεταξὺ ἄλλων, ἓν τῶν ὀλεθρίων ἀποτελεσμάτων, ἅτινα ἐπήνεγκεν εἰς τὸν κόσμον, οὐχὶ τὸ δόγμα περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, ὅπερ βραδύτατα διεπλάσθη ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ συνειδήσει, ἀλλ' ἡ κοινοτάτη πάσαις ταῖς φυλαῖς δοξασία περὶ προςκαίρου ἐπιβιώσεως μετὰ θάνατον.

Οἱ Παποῦαι καὶ οἱ Νεοκαληδόνιοι πιθανῶς δὲν συνειθίζουσι νὰ καίωσι τοὺς νεκρούς. Ἀλλ' ἐξ ἐναντίας οἱ μὲν Παποῦαι ἀποξηραίνουσι καὶ ταριχεύουσι τοὺς νεκρούς, καὶ τοὺς φυλάττουσιν εἶτα ἐπιμελῶς ἐν ταῖς ἰδίαις κατοικίαις· τῶν δὲ Νεοκαληδονίων πατριαί τινες θέτουσιν αὐτοὺς εἰς μέρη ἐπίτηδες πρὸς τοῦτο ὡρισμένα, καὶ ἀφ' οὗ συντελεσθῇ ἡ σῆψις ἀνακομίζουσι τὰ ὀστᾶ, καὶ θέτουσι ταῦτα εἰς κοιλότητας βράχων, ἢ εἰς μικρὰ ὑπόγαια, ἐσκαμμένα ἐν μέσῳ δασῶν. Συχνότατα ὅμως θάπτουσιν αὐτοὺς ἐν κοιμητηρίῳ ἰδιαιτέρῳ τῆς πατριᾶς, ὅπερ θεωρεῖται τόπος ἱερὸς *(ταβοῦ)*. Ἄλλαι δὲ πατριαὶ τῶν Νεοκαληδονίων θάπτουσι μόνους τοὺς ἀρχηγοὺς αὐτῶν, τοὺς δὲ κοινοὺς νεκροὺς θέτουσιν ἐπὶ κλάδων δένδρων ἢ προσδένουσιν εἰς κορμοὺς δένδρων. Ἐν πάσῃ δὲ περιστάσει θέτουσιν ἢ ἐμπηγνύουσιν ἐν τῇ γῇ πλησίον τοῦ νεκροῦ πάντα τὰ ἐργαλεῖα, τὰ ὁποῖα ὑπολαμβάνουσι χρήσιμα ἢ ἀρεστὰ αὐτῷ, ὡς δόρατα, *παγαίας* (κώπας), κοσμήματα καὶ τὰ τοιαῦτα.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ θάνατος ἀρχηγοῦ θεωρεῖται ἐν Νέᾳ Καληδονίᾳ ὡς δημοσία συμφορά, ἴσως δ' ἐπειδὴ καὶ ὁ πληθυσμὸς τῶν πατριῶν αὐξάνει δυσαναλόγως πρὸς τοὺς πόρους αὐτῶν, δυσχεραινομένης τῆς συντηρήσεως αὐτῶν ἐκ τοῖς τοιαύτης αὐξήσεως, ὑποχρεοῦνται πάντες, ὁσάκις ἀποθνήσκει ἀρχηγός, πρὸς ἐκδήλωσιν θλίψεως νἀπέχωσιν ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας ἢ ἕνα μῆνα τῶν συζυγικῶν σχέσεων. Ἡ τοιαύτη ἐκδήλωσις τοῦ πένθους εἶναι, βλέπετε, παντελῶς διάφορος τῶν ἐν ταῖς βασιλικαῖς αὐλαῖς συνειθιζομένων. Μετὰ τὴν λῆξιν τῆς προθεσμίας ἡ ἄρσις τῆς ἀπαγορεύσεως πανηγυρίζεται διὰ μνημοσύνου ἑορτῆς.

Ἐκ πασῶν τῶν παρατηρήσεων τούτων καθίσταται πρόδηλον ὅτι οἱ Μελανήσιοι, καὶ αὐταὶ αἱ ὑποδεέσταται φυλαὶ ἐκ τούτων, πιστεύουσιν εἰς ἐπιβίωσίν τινα μετὰ θάνατον, καὶ ὅτι ὁ θάνατος τῶν οἰκείων διεγείρει αὐτοῖς, εἰς ἄλλους μὲν ἐπὶ μακρότερον, εἰς ἄλλους δ' ἐπὶ βραχύτερον χρόνον, αἰσθήματα στοργῆς ἢ ὠμότητος.

(Ch. Letourneau) ··Π.

ΖΩΑ ΣΟΦΑ

ἐκτεθέντα ἐν Παρισίοις

Οἱ ἄνθρωποι ἐξεμεταλλεύθησαν πάντοτε τὴν νοημοσύνην τῶν ζῴων διὰ τὰς δημοσίας διασκε-

δάσεις. Σοφοὶ κύνες παίζοντες *δόμινον*, πίθηκοι ἐνδεδυμένοι καὶ μεταχειριζόμενοι τὸ σάρωθρον ἢ ξιφομαχοῦντες ἢ ὑπηρετοῦντες, μεθ' ὅλην τὴν πρὸς τοῦτο ἀποστροφήν των, καὶ καναρίνια ἔτι *ῥίπτοντα τὰ χαρτία*, ἀπὸ μακροῦ χρόνου συντελοῦσιν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν δημοσίων θεαμάτων. Αἱ τοιαῦται ἐκθέσεις δὲν εἶνε ἄνευ ἐνδιαφέροντος διὰ τοὺς θεατάς, ἐφ' ᾧ καὶ ἐνομίσαμεν ὅτι εὐχαριστοῦμεν τὴν περιέργειαν τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν ἀναφέροντες τὰ διάφορα γυμνάσματα, ἅτινα κατὰ τὸν ἐνεστῶτα χειμῶνα ἐξετέλεσαν ἐν Παρισίοις διάφορα ζῶα ἐκγυμνασθέντα πρὸς τοῦτο. Ἐν τῷ Ἀμφιθεάτρῳ τοῦ βουλεβάρτου θαυματοποιὸς ἐπιτηδειότατος ἐξετέλει διάφορα γυμνάσια ὄρθιος ἐπὶ ἵππου τρέχοντος περὶ τὸ κέντρον. Ὁ θαυματοποιὸς οὗτος εἶχεν ἐκγυμνάσει περιστερὰς κατὰ τρόπον ἀληθῶς ἔκτακτον. Ἀπέλυεν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ἀμφιθεάτρου δωδεκάδα περιστερῶν, αἵτινες ἵπταντο ἐλευθέρως περὶ τὸ κέντρον κατὰ μίαν ἢ ἄλλην διεύθυνσιν συμφώνως πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ θαυματοποιοῦ. Οὗτος ἐκράτει εἰς χεῖρας ξύλον ἐν εἴδει σταυροῦ, ἐφ' οὗ αἱ περιστεραὶ ἐκάθηντο προσκαλούμεναι ὑπ' αὐτοῦ ἱσταμένου ὀρθίου ἐπὶ τοῦ καλπάζοντος ἵππου του. Πλὴν τούτου ἕτερος γελωτοποιὸς διηύθυνε χῆνας, αἵτινες ἐξετέλουν ἐλευθέρως πάντα τὰ γυμνάσια ἐκγεγυμνασμένου ἵππου, βηματίζουσαι, τριποδίζουσαι, καλπάζουσαι, ὑψοῦσαι τὸν δεξιὸν ἢ τὸν ἀριστερὸν πόδα, στρεφόμεναι περὶ τὸ κέντρον κατὰ μίαν ἢ ἄλλην διεύθυνσιν, καὶ πηδῶσαι ἄνωθεν τῶν φραγμῶν. Τὰ γυμνάσια ταῦτα ἐξετέλει ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ αὐτοῦ γελωτοποιοῦ καὶ μία ἔλαφος ἐν ἐλευθερίᾳ οὖσα, ἥτις πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπήδα καὶ διὰ στεφανῶν ἐκ χάρτου.

Ἄκρατον γέλωτα προεκάλεσεν ἡ ἔκθεσις ὑπὸ ἑτέρου γελωτοποιοῦ χοίρων γεγυμνασμένων ἐν ἄλλῳ τινὶ θεάτρῳ. Μέλας χοῖρος, ἐνδεδυμένος ὡς τροφός, καὶ ἐπὶ τῶν δύο ὀπισθίων ποδῶν του περιπατῶν, ὤθει ἐπὶ τῆς σκηνῆς μικρὰν ἅμαξαν, ἐν ᾗ ἦτο μικρὸν χοιρίδιον ἐνδεδυμένον ὡς βρέφος. Ὁ γελωτοποιὸς ἐλάμβανεν εἶτα τὸ χοιρίδιον, καὶ ἀφῄρει ἀπ' αὐτοῦ γοερῶς οἰμώζοντος τὰ σπάργανα, πρὸς τέρψιν μεγάλην τῶν θεατῶν, οἵτινες ἐγέλων θορυβωδῶς. Ἕτερος χοῖρος ἐξετέλει κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ γελωτοποιοῦ πάντα τὰ γυμνάσια ἐλευθέρου ἵππου, ἐπήδα φραγμούς, μετέβαλλε στάσιν κτλ. Ἐν τέλει ἐπὶ τοῦ χοίρου τούτου φέροντος ἐφίππιον παρουσιάσθη ἀναβαίνων πίθηκος, φέρων ὑψηλὰ ὑποδήματα καὶ ἐνδεδυμένος ὡς ἄγγλος ἱπποδρόμος (jockey), ὅστις καλπάζων ἐπήδα διαφόρους φραγμούς.

Ὁποῖα θαύματα ὑπομονῆς καὶ ἐπιμονῆς ἐκ μέρους τῶν ἐκθετῶν τῶν ζῴων τούτων, ἅτινα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπείκουσι παθητικῶς εἰς τὸν φόβον γνωστῆς αὐτοῖς τιμωρίας, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ τῶν βασάνων ἐξαναγκάζουσι τὰ πτωχὰ ταῦτα ζῷα νὰ ἐκτελῶσι γυμνάσια, εἰς ἃ οὐδόλως ἀρέσκονται. Περὶ τούτων, ὅταν ἐκτίθενται εἰς τὰ ἀμφιθέατρα ἢ τὰ θέατρα, δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅ,τι ἔλεγεν ὁ Λαφονταὶν περὶ τοῦ χοίρου, τῆς αἰγὸς καὶ τοῦ προβάτου, πορευομένων εἰς τὴν ἀγοράν:

Ἐκεῖ δὲν ἐπορεύοντο πρὸς διασκέδασίν των.

Π·

Η ΝΕΡΑΪΔΑ ΜΑΝΝΑ

ΚΡΗΤΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ.

Ἐκεῖ 'ς τὸ Νεραϊδόσπηλο, 'ς τὴν ἀκροποταμιά
Π' ὅλο νὰ βγαίνουν τὰ νερὰ κατάθολα θὲ νάειδες,
Γιατὶ τὴν νύχτα μπαίνουνε καὶ λούζονται μιὰ μιὰ
Ἀφρόπλασταις Νεράϊδες,

Κάποιος λυράρης χωριανός, ἕναν παληὸ καιρό,
Γιὰ τὴ μεγάλη τέχνη του ἔλαχε τέτοια μοῖρα.
Ὅταν ἐκείναις πιάνουνταν τὴ νύκτα 'ςτὸ χορό,
Νὰ παίζῃ αὐτὸς τὴ λύρα.

Μὰ κάθε νύχτα ὁ δύστυχος περνῶντας ἀντικρὺ
'Σὲ τόσαις 'ξωτικιαῖς 'μορφιαῖς, ὅλαις ζωὴ καὶ νιᾶτα,
Δὲ βάσταξε κι' ἀγάπησε μιὰ ὁλόξανθη μικρή,
Νεράϊδα μαυρομμάτα.

Κινᾷ καὶ πάει 'σὲ μιὰ γρηὰ τῆς χώρας γνωστικιά
Κι' ἀρχίζει μὲ παράπονο τὸν πόνο του νὰ κλαίῃ·
Μὰ κ' ἡ γρηὰ μαστόρισσα γι' ἀπόκρισι γλυκειὰ
Τὸ γιατρικὸ τοῦ λέει:

«Τὴν νύχτα ποὺ χορεύουνε μέσ' 'στὴ βαθειὰ σπηλιὰ
Ἅρπαξ' τὴν ὤμορφη κυρά, ὁπώχεις ἀγαπήση,
Καὶ μὴν ἀφήσῃς τὰ χρυσᾶ καὶ πλούσια της μαλλιὰ
Πρὶν πετεινὸς λαλήσῃ.»

...Ἀπ' τὰ μαλλιὰ τὴν ἅρπαξεν ὁ χωριανὸς κι' αὐτὴ
Λιοκόνι, σκύλα, σερπετὸ 'ς τὰ χέρια του εἶχε γένῃ.
Μὰ πετεινὸς σὰν λάλησε, κοπέλλα ζηλευτὴ
'Σ τὴν ἀγκαλιά του μένει.

Κι' ὁ νιὸς τὴν 'πῆρε σπίτι του καὶ τοὔκανε παιδί...
Μ' ἀπ' τὸν καϋμὸ δὲν ἄνοιξε τὰ χείλη νὰ μιλήσῃ.
Καὶ πάλι πάει ὁ χωριανὸς ὡς τὴ γρηὰ νὰ δῇ
Καὶ γνώμη νὰ ζητήσῃ.

Τοῦ εἶπε ν' ἀνάψῃ μιὰ φωτιὰ 'ς τὸ φοῦρνό του καλὴ
Κ' εὐθὺς ν' ἁρπάξῃ τὸ παιδὶ πῶς μέσα θὰ τὸ βάλῃ...
Μὰ τί τὰ θέτε; τῆς γρηᾶς ἐτοῦτ' ἡ συμβουλὴ
Δὲν τοὔγε σὰν τὴν ἄλλῃ.

Γιατὶ σὰν μάνα ποὺ ἦτανε ἡ ἄμοιρη νὰ ἰδῇ
Πῶς τὸ μονάχο της παιδὶ μέσ' 'ς τὴ φωτιὰ πετάει
Σέρνει φωνὴ θεόρατη: «Μή, σκύλε, τὸ παιδί!»
Καὶ τοῦ τάρπᾳ καὶ πάει.

Μὰ ἡ ἄλλαις δὲν τὴ θέλησαν νάρθῃ μέσ' 'στὴ σπηλιά.
Γι' αὐτὸ ὅποιος πάει μεσάνυχτα τὴ στάμνα νὰ γεμίσῃ
Βλέπει νεράϊδα ποὺ κρατεῖ παιδὶ 'στὴν ἀγκαλιὰ
Καὶ κλαίει ἔμπρὸς 'στὴ βρύσι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

Digitized by Google

μικρὸν ἔπιπλον καὶ εἶδα ὅτι ἦτο ἔγγραφον, βεβαιοῦν, ὅτι ὁ γάμος των ἐτελέσθη εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Ἑλένης ἐν Ῥώμῃ. Σοῦ τὸ ἀντιγράφω κατωτέρω, καὶ θὰ ἴδῃς ὅτι ἀδύνατον εἶνε νὰ διαμφισβητηθῇ ἡ γνησιότης του. Θὰ σοῦ γράψω πάλιν αὔριον. Εἶμαι ἐκτὸς ἐμαυτοῦ. Ὁ κόσμος στρέφεται κύκλῳ μου, ὡς ἂν εἶχα σκοτοδίνην. Δὲν εἶμαι ἄρά γε ἕρμαιον ὀνείρου; Μὴ παραληρῶ; Ὦ! ἂν ἡ μήτηρ μου ἔζη ἀκόμη!

Ἡ ἐπιστολή μου δὲν ἔφυγε χθὲς τὸ ἑσπέρας· ἰδοὺ δὲ καὶ μερικαὶ ἄλλαι νεώτεραι λεπτομέρειαι. Σοῦ ἔστειλα τ' ἀντίγραφα τῶν ἐπιστολῶν, αἵτινες ἦσαν συνδεδεμέναι μὲ τὴν κόμην τῆς μητρός μου. Αἱ ἐπιστολαί της, ... cara anima! ἰταλιστί, μὲ κακὸν γράψιμον, πλήρεις πάθους, πολὺ ὀλίγα λέγουν, ἀλλὰ τὰ λέγουν ἐν τούτοις ὅλα. Τὸ παρελθόν της ἀποκαλύπτεται ὁλόκληρον διὰ τῶν ἁπλῶν αὐτῶν ἐπιστολῶν. Ὁ Ἄγγλος τὴν ἐνυμφεύθη, ἀλλὰ μυστικά· ἐπειδὴ δὲ ἐντρέπετο, τὴν ἐκράτησε μακρὰν τοῦ κόσμου, κ' ἐξηκολούθησεν αὐτὸς ν' ἀπολαμβάνῃ ὅλας του τὰς διασκεδάσεις. Ἡ ζωὴ αὐτὴ ἐπροξένησεν εἰς ἐκείνην μὲν ὀργὴν καὶ ζηλοτυπίαν, εἰς αὐτὸν δὲ ἀδιαφορίαν καὶ δυσαρέσκειαν. Ῥᾳδιοῦργός τις φαίνεται τότε εὑρέθη ἕτοιμος νὰ παραστήσῃ εἰς τὴν μητέρα μου, ὅτι ὁ γάμος της ἦτο εἰκονικός. Αὐτὴ δὲ παράφρων ἐκ τῆς λύπης της ἔφυγε, καὶ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἔφθανεν εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν, ὁ πατήρ της ἀπέθνησκεν ἐξ αἰφνιδίου δυστυχήματος. Ἰδικάς της μόνον ἐπιστολὰς ηὗρα. Τίποτε δὲν ὑπάρχει ἐμφαῖνον τί εἶπε, τί ἔκαμεν ἢ διενοήθη ὁ Λόρδος Σάρτερυς. Ἦτο πιθανῶς ἄνθρωπος σκληροκάρδιος, ὅστις ᾐσθάνθη ἑαυτὸν εὐτυχῆ ἀνακτῶν τὴν ἐλευθερίαν του, ὅστις οὐδὲ κἂν ἐφρόντισε περὶ τῆς γυναικός του καὶ οὐδ' ἤκουσε βεβαίως ποτέ του περὶ ἐμοῦ. Εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἐθεώρει ὡς μεγίστην ἀνοησίαν τὸν γάμον του μετὰ πτωχῆς χωρικῆς τῶν Σαβίνων ὀρέων. Ἀλλὰ περὶ τούτων ὅλων μόνον εἰκασίαι εἶνε δυναταί. Εἶνε μυστήριον, ἀλλὰ τὸ περὶ τοῦ γάμου ἔγγραφον εἶνε σαφές. Ἡ χρονολογία του εἶνε πρὸ τριάκοντα τεσσάρων ἐτῶν. Εἶμαι νόμιμος υἱός, . . καὶ ἐξάδελφός της.

. . . .

Δύω ἡμέραι παρῆλθον μετὰ τὴν τελευταίαν μου ἐπιστολήν. Εἶμαι ἡσυχώτερος. Ἡ χαλάρωσις διεδέχθη τὴν ζάλην τῶν πρώτων στιγμῶν. Δὲν ὑπάρχει πλέον σκότος εἰς τὸν βίον μου. Εἶμαι τοῦ λοιποῦ ἴσος πρὸς πάντας. Δὲν ἠξεύρω ἂν τὰ ἔγγραφα εἶνε ἀρκετὰ διὰ τὰ δικαστήρια, ἀλλὰ δι' ἐμὲ εἶνε! Πτωχή μου μῆτερ! Πόσον καθαρὰ ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐπιστολῶν της ἡ ἱστορία της· τὸ πάθος της, τὰ βάσανά της, ἡ ζηλοτυπία της, οἱ δισταγμοί της, ἡ ἀδυναμία καὶ ἡ ἀμάθειά της, ὅλα μοῦ εἶνε ἱερά. Ἐκεῖνος, ἀντὶ νὰ συγκινηθῇ, ὠργίσθη μόνον. Εἶνε μερικοὶ ἄνδρες κατὰ τῶν ὁποίων συντρίβονται τῶν γυναικῶν αἱ καρδίαι, ὡς συντρίβονται τὰ ἀσθενῆ ἀκάτια κατὰ τῶν βράχων! Πόσον θὰ τὴν ἔκαμε νὰ ὑποφέρῃ! Ἀδύνατον εἶνε νὰ τὸν συγχωρήσω. Ἀλλ' ὅ,τι συλλογίζομαι περισσότερον καὶ αὐτοῦ καὶ τῆς μητρός μου εἶνε ἡ Ἐσμέα! Τόρα δύναμαι νὰ τὴν ἀποκαλῶ τοιουτοτρόπως. Ἂν καταλάβω τὴν θέσιν της, θὰ μὲ μισήσῃ. Ἀφοῦ τόσα μοῦ ἔδωκε δείγματα ἀγαθότητος, ἐμπιστοσύνης, νὰ τὴν ἐξώσω ἐγὼ τοῦ βασιλείου της, λέγων τὴν ἀλήθειαν; ἐγὼ εἶμαι Λόρδος Σάρτερυς! Ἀλλὰ θὰ μὲ βδελυχθῇ...

Ἐπανέρχομαι ἐκ περιπάτου τὸν ὁποῖον ἔκαμα εἰς τὸ δάσος. Εἶνε πολὺ ψύχρα, καὶ ὁ ἄνεμος φυσᾷ σφοδρότατος. Ὁ ψυχρὸς αὐτὸς ἀὴρ κατεπράϋνε τὸν πυρετόν μου. Αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτόν μου ἔνοχον παραβάσεως τῶν νόμων τῆς φιλοξενίας. Εἶνε παιδαριῶδες ἴσως. Ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ σκεφθῶ. Ἂν δὲν μοῦ εἶχεν ἐμπιστευθῆ τὰ κλειδία τῆς βιβλιοθήκης, οὐδέποτε θὰ ὑπώπτευα τὰ δικαιώματά μου. Ὁ φίλος μου Βίκος μ' ἔγραψε σήμερον· φαίνεται, ὅτι δὲν κατώρθωσε νὰ εὕρῃ ἀγοραστὴν διὰ τὰ ἔργα μου· ἐπώλησεν ὅμως ἀντὶ τριάκοντα λουδοβικίων ἓν ἀρχαῖον μαρμάρινον ἔργον τὸ ὁποῖον εἶχα, ἀποδιδόμενον εἰς τὸν Μῖνον τοῦ Φιέζολε. Μοῦ ἔστειλε τὸ ἀντίτιμον, καὶ ἀναχωρῶ εἰς Λονδῖνον. Πηγαίνω νὰ παρακαλέσω τὸν πρόξενόν μας νὰ μοῦ ὑποδείξῃ δικηγόρον τινά, τὸν ὁποῖον νὰ συμβουλευθῶ περὶ αὐτῆς τῆς ὑποθέσεως. Θὰ τοῦ ἀποσιωπήσω τὰ ὀνόματα, ὥστε δὲν ὑπάρχει φόβος σκανδάλου. Ὡμίλησα περὶ τοῦ κόμητος Ἄλουρεδ μετὰ τοῦ οἰκονόμου ὁ ὁποῖος τὸν ἐγνώρισε· μοῦ τὸν παρέστησε δὲ ὡς ἄνθρωπον ἐλαφρόν, πείσμονα καὶ ἰδιότροπον. Ἀπέθανε πεσὼν ἀπὸ τὸν ἵππον ἐπὶ τῆς λεωφόρου. Ἴσως ἤθελεν ἐπανορθώσει τὴν πρὸς τὴν μητέρα μου ἀδικίαν, ἂν ὁ Θεὸς τοῦ ἔδιδε ζωήν. Πολὺ ἐπεθύμουν νὰ εἶχα τὴν πεποίθησιν αὐτήν.

. . . .

Ἐσυμβουλεύθην ἐν Λονδίνῳ ἕνα νομικόν. Τοῦ ἔδειξα ἀντίγραφα τῶν ἐγγράφων, ἀποσιωπήσας, ἐννοεῖται, τὰ κύρια ὀνόματα. Ἀφοῦ τὰ ἐξήτασε, μοῦ ἐδήλωσεν, ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην του, ὁ γάμος ἦτο ἐντελῶς ἔγκυρος, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μόνος νόμιμος γάμος ἐν Ἰταλίᾳ ἦτο ὁ ἐκκλησιαστικός, καὶ διότι ὁ κόμης ἦτο καθολικός, ὡς ὅλοι του οἱ πρόγονοι. Τὰ ἔγγραφα λοιπὸν αὐτὰ ἀποδεικνύουν ἀναμφισβητήτως κληρονόμον τὸν ἐκ τοῦ γάμου αὐτοῦ τεχθέντα υἱόν, ἀρκεῖ, ἐννοεῖται, ἡ γέννησις τοῦ παιδίου ν' ἀνταποκρίνεται ἀκριβῶς εἰς τὴν ἐποχὴν τὴν ὁποίαν ὑπέδειξα, πρᾶγμα εὔκολον νὰ βεβαιωθῇ. Δὲν μοῦ ἀπέκρυψεν, ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὐτὴ ἤθελε βεβαίως γεννήσει μακρὰν δίκην, ὅτι οἱ γάμοι ἐν

Digitized by Google

Ἰταλίᾳ, πρὸ τῆς ἀνεξαρτησίας της, ἐγίνοντο συχνάκις μυστικά, καὶ διὰ τοῦτο ἐθεωροῦντο ὑπόπτως ὑπὸ τοῦ νόμου. Τὸ ζήτημα θὰ ὑπεβάλλετο εἰς τὴν βουλὴν τῶν Λόρδων καὶ ἤθελε βεβαίως παραταθῇ ἐπὶ μακρόν· δὲν ὑπῆρχεν ὅμως ἀμφιβολία, κατ' αὐτόν, περὶ τοῦ τελικοῦ ἀποτελέσματος, ἂν τὰ πράγματα καὶ τὰ ἔγγραφα ἦσαν σύμφωνα πρὸς τοὺς λόγους μου. Ἀφοῦ τὸν εὐχαρίστησα, τὸν ἀπεχαιρέτισα κ' ἐπανῆλθον ἐδῶ. Ὅτε ἔφθασα καὶ ἠνοίχθη ἡ μεγάλη θύρα, ἠσθάνθην ὅτι εἰσηρχόμην εἰς τὴν οἰκίαν μου. Παράδοξον αἴσθημα μοῦ ἐμπνέει ἡ συνείδησις ὅτι εἶμαι ἐδῶ κύριος καὶ ἰδιοκτήτης! Ἐγώ, κόμης Ἄγγλος! ἐγώ! . . . Ἐκάθισα πλησίον τοῦ πυρός, ἔχων τὴν κεφαλὴν τοῦ Βέρβικ ἐπὶ τῶν γονάτων μου. Ἄλλαι σκέψεις μὲ κατέλαβον τότε. Ὁ νομικὸς μ' εἶχεν εἰπεῖ, ὅτι δυνατὸν νὰ προκύψῃ δίκη μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τῶν ἀντιθέτων. Ἡ παγερὰ αὕτη φράσις μου διεπέρασε τὴν καρδίαν ὡς ἐγχειρίδιον. Εἶνε πεπρωμένον νὰ γείνωμεν ἐχθροί! Τὰ γεγονότα τὰ ὁποῖα ἤθελον ἐκτυλιχθῇ ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ δὲν προξενοῦν βεβαίως ἐντροπὴν εἰς κανένα τῶν δύο μας· ἀλλὰ θὰ ἦνε ἐντροπὴ νὰ γείνωμεν ἐχθροί! Ὁ νομικὸς προσέθηκεν, ὅτι δυνατὸν ἦτο νὰ ὑποχωρήσῃ χωρὶς δίκην ὁ σημερινὸς κάτοχος τοῦ τίτλου καὶ τῆς περιουσίας, ἂν ἐπείθετο περὶ τοῦ δικαίου τῆς ἀπαιτήσεως. Βεβαίως θὰ παραιτηθῇ ἀμέσως ἡ ὑπερήφανος καὶ ὡραία μου ἐξαδέλφη· θ' ἀφήσῃ τὴν οἰκίαν μου, καὶ θὰ μ' ἐγκαταλείψῃ μόνον ἐδῶ καὶ κύριον, χωρὶς νὰ συναινέσῃ ποτὲ νὰ μ' ἐπανίδῃ. Ἐκτὸς ὅτι ἡ πρᾶξις μου θὰ ἦτο ταπεινὴ καὶ προδοτική, τί θὰ ἐκέρδιζα ἐκ τούτου; διότι, ἄνευ τῆς εὐμενείας καὶ τῆς ἐπιστοσύνης της, θὰ ἔμενα πάντοτε ἐν παντελεῖ ἀγνοίᾳ τοῦ παρελθόντος. Οὐδέποτε θὰ ὑπέθετον, ὅτι ἡ πτωχή μου μήτηρ ἔφυγεν ἐκ τῆς συζυγικῆς οἰκίας, παράφρων ἐκ τῆς ζηλοτυπίας, καὶ ὅτι εἶμαι νόμιμον τέκνον. Δὲν εἶνε προδοσία καὶ ἀγένεια νὰ χρησιμοποιήσω ὅ,τι ἔμαθον ἵνα στερήσω τὴν Λαίδην Σάρτερυς τῆς περιουσίας της; Αὐτὸ μοῦ εἶνε ἀληθινὴ βάσανος. Δὲν φαντάζομαι πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ἀνακτήσω ὅ,τι μοῦ ἀνήκει χωρὶς νὰ τὴν βλάψω ἢ νὰ τὴν λυπήσω. Δὲν πρέπει δὲ νὰ λησμονηθῇ καὶ μία ἄλλη ἔποψις τοῦ ζητήματος. Ὅταν μάθῃ, ὡς εἶπα, ὅτι εἶμαι ὁ νόμιμος υἱὸς τοῦ κόμητος Ἄλουρεδ, δὲν θὰ περιμείνῃ τὴν ἀπόφασιν τῶν δικαστῶν, δὲν θὰ καταδεχθῇ νὰ κάμῃ στρεψοδικίας, ἀλλὰ θὰ μοῦ παραχωρήσῃ πάντα καὶ θὰ μὲ μισήσῃ εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Καὶ ἄν, ἐν τῇ γενναιότητί της δὲν μὲ μισήσῃ ὡς σφετεριστήν, δὲν θὰ συγχωρήσῃ ὅμως ποτὲ ἐκεῖνον, ὅστις, ὠφελούμενος ἐκ τῆς φιλοξενίας της καὶ τῆς γενναίας ἀδείας τὴν ὁποίαν τοῦ ἔδωκε, κατεχράσθη καὶ τὰ δύο διὰ νὰ τῆς ὑποκλέψῃ τὴν θέσιν της, θέσιν τὴν ὁποίαν καὶ ὁ νόμος καὶ ὁ κόσμος θὰ τὴν ἄφιναν ν' ἀπολαμβάνῃ διὰ βίου. Καὶ ἂν ἀκόμη πιστεύσῃ εἰς τὴν γνησιότητα τῶν ἐγγράφων (πρᾶγμα· τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖ καὶ νὰ μὴ γείνῃ), περιφρόνησιν πάντοτε θὰ ἠσθάνετο πρὸς τὸν ὁπλισθέντα δι' αὐτῶν ἐναντίον της. Ὅλα αὐτὰ εἶνε δι' ἐμὲ μαρτύρια· τὴν ἀγαπῶ τόσον ἐμπαθῶς, ὥστε μοῦ φαίνεται ἀνάξιον λόγου ν' ἀναγνωρισθῶ κόμης Σάρτερυς ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας ὁλοκλήρου, ἂν πρόκειται νὰ χάσω ἓν της μόνον μειδίαμα. Μολονότι ἔχω τόρα τὸ δικαίωμα νὰ κρατῶ ὑψηλὰ τὴν κεφαλήν μου, καὶ ἡ ὑπερηφάνεια μοῦ εἶνε τοῦ λοιποῦ ἐπιτετραμμένη, εἶμαι πολὺ δυστυχέστερος ἢ πρὶν ἀνοίξω τὸ μυστικὸν ἐκεῖνο γραφεῖον. Δὲν βλέπω πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ἀποκτήσω τὸν τίτλον μου καὶ νὰ διατηρήσω τὴν εὔνοιάν της. Ἂν τῆς δείξω τὰ ἔγγραφα, θὰ μὲ θεωρήσῃ ἀμέσως ὡς ἐχθρόν της· ἴσως καὶ θὰ τῆς κάμω ἐντύπωσιν προδότου. Προτιμῶ νὰ μείνω Λέων Ῥέντσος, τὸν ὁποῖον ἐκτιμᾷ, καὶ ἴσως . . . ἀγαπᾷ. Τί συμβουλὴν μοῦ δίδεις, ἀγαπητὲ καὶ σεβαστέ μου φίλε;

Ὁ Δὸν Ἐκκελῖνος Φεῤῥάρης πρὸς τὸν Λέοντα Ῥέντσον.

Μοῦ εἶνε πολὺ δύσκολον νὰ σοῦ δώσω συμβουλὴν εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν. Ὅλον σου τὸ μέλλον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀπόφασίν σου. Βλέπω τί σὲ βασανίζει. Ἀγαπᾷς τὴν ἐξαδέλφην σου περιστότερον παρὰ τὸ ὄνομά της, τὴν περιουσίαν καὶ τὴν δύναμιν. Διστάζεις νὰ τὴν ἀποξενωθῇς, προσπαθῶν ν' ἀνακτήσῃς τὰ δικαιώματά σου, καὶ τὸ ἐννοῶ. Διότι καὶ ἐχθράν σου ἂν δὲν τὴν καταστήσῃς, θὰ τὴν ἐμποδίσῃς ὅμως, ὑπερήφανον ὡς εἶνε, νὰ σοῦ ἐξομολογηθῇ ποτὲ τὸν ἔρωτά της. Δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ προβῇ εἰς ἐξομολόγησιν, ἥτις καὶ διὰ σὲ καὶ διὰ τὸν κόσμον θὰ εἶχε τόσους ἄλλους ὑπονοουμένους λόγους. Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἴσως ἡ ἐξαδέλφη σου δὲν εἶνε ἀξία τοιαύτης ἀφοσιώσεως καὶ τοσαύτης θυσίας. Ἐνθυμήσου, ὅτι ὅταν κατὰ πρῶτον τὴν ἐγνώρισες, σοῦ ἔκαμε τὴν ἐντύπωσιν γυναικὸς ἀλαζόνος, ἰδιοτρόπου, ἐλαφρᾶς, γυναικὸς τοῦ κόσμου καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Εἶσαι βέβαιος, ὅτι ἡ ἐντύπωσις αὐτὴ δὲν εἶνε ἡ ἀληθεστέρα;

Ἡ γοητεία τὴν ὁποίαν ἐξασκεῖ ἐπὶ σοῦ ἐτάραξεν ἴσως τὴν κρίσιν σου. Ἂν τὸ πρᾶγμα ἔχει οὕτω, θὰ ἐθυσίαζες ὡραίαν κοινωνικὴν θέσιν, βίον εὐδαίμονα καὶ μέγα ὄνομα εἰς γυναῖκα ἐλαφρὰν καὶ ἀνίκανον νὰ ἐκτιμήσῃ τοιαύτην θυσίαν. Ὅ,τι θὰ ὑποφέρῃς, ὅ,τι θὰ χάσῃς, θὰ σοῦ λογισθῇ εἰς οὐδέν. Οὐδόλως διανοοῦμαι νὰ σ' ἐπηρεάσω. Σοῦ ζητῶ μόνον νὰ σκεφθῇς ὡρίμως καὶ νὰ μὴ κάμῃς τίποτε ἐκ παραφορᾶς. Τίποτε δὲν σὲ βιάζει. Γνωστὸν εἶνε, ὅτι ἔχεις νὰ μείνῃς αὐτοῦ μέχρις ἐντελοῦς ἀποπερατώσεως τῶν ἔργων σου. Διατί νὰ μὴ περιμείνῃς τὴν ἐπάνοδόν της, πρὶν λάβῃς οἱανδήποτε ἀπόφασιν; Ἡ γενναιότης τὴν ὁποίαν μελετᾷς εἶνε σχεδὸν ὑπεράνθρωπος. Ἀλλὰ σὲ νο-

Digitized by Google

μίζω ἱκανὸν νὰ τὴν κάμῃς, καὶ δὲν θὰ ἐλυπούμην διὰ τοῦτο, ἂν ἤσο βέβαιος ὅτι ἡ ἐμπνέουσα τὴν γενναιότητα αὐτὴν εἶνε ἀξία τοιαύτης θυσίας, ἂν . . . . Θὰ ἔλαβες ἤδη τὴν προηγουμένην μου ἐπιστολήν, διὰ τῆς ὁποίας ἀπήντων εἰς τὴν καταπληκτικήν σου ἀποκάλυψιν. Διατί ἡ πτωχή σου μήτηρ, ἀγαπητέ μου Λέον, δὲν εἶχε τὴν γενναιότητα νὰ μοῦ ἐξομολογηθῇ! Ὅταν συλλογίζωμαι πόσα ὑπέφερες, καὶ πόσον παρεγνωρίσθη ἡ μεγαλοφυΐα σου, ἡ καρδία μου αἱμάσσει ἀληθῶς! Δέομαι τοῦ ὑψίστου νὰ μὴ ἔλθῃ ἀργὰ τὸ μειδίαμα τῆς τύχης!

Ὁ Λέων Ῥέντσος πρὸς τὸν Δὸν Ἐκκελῖνον Φερράρην.

Ἡμέραι μελαγχολικαὶ πάντοτε καὶ ἀτελείωτοι! Εὑρίσκομαι εἰς κατάστασιν παράδοξον ἀγωνίας καὶ ὑπεραισθησίας. Ἡ ἀγαθή σου ἐπιστολή, ὅσον πραϋντικὴ καὶ ἂν ἦνε, δὲν μ' ἔφερε τὴν αἰθρίαν. Τόσον καλὰ μ' ἐξηγεῖς, ὅτι ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν κάμω, θὰ ἔχω ἐπὶ τέλους ἀφορμὴν νὰ μετανοήσω. Ἂν κλείσω τὸ μυστικὸν αὐτὸ εἰς τὴν καρδίαν μου, πῶς θὰ κατορθώσω νὰ ἐξαλείψω τὴν ἀπόστασιν, ἥτις μᾶς χωρίζει, ἐγὼ ὅστις θεωροῦμαι ἐδῶ ὡς τυχοδιώκτης, ὡς ἐπαίτης, ἄξιος πάσης περιφρονήσεως;

Οὐδὲν μέσον εὑρίσκω πρὸς πλήρωσιν τῆς ἀβύσσου, ἥτις ὑπάρχει σήμερον μεταξὺ αὐτῆς καὶ ἐμοῦ! Λέγεις ὅτι τίποτε δὲν μὲ βιάζει. Ἔκλεισα ὅλα ἐκεῖνα τὰ χαρτία ἐντὸς μικροῦ σιδηροῦ κιβωτίου, καί, ἂν ἐγὼ δὲν τὸ θελήσω, οὐδεὶς ποτὲ θὰ λάβῃ γνῶσιν αὐτῶν. Εἶνε ἆρά γε δονκισωτισμὸς νὰ φυλάξω τὸ μυστικὸν αὐτό, χωρὶς ποτε ν' ἀπαιτήσω τὰ δικαιώματά μου; Καὶ ἀγνοεῖς, ὅτι θὰ ἔκαμνα τὰ πάντα δι' ἓν της μόνον μειδίαμα; Καὶ τὸ μειδίαμά της αὐτὸ ποτὲ δὲν θὰ τὸ ἔχω, ἂν μάθῃ τὴν ἀλήθειαν. Ἀρχίζω νὰ ἐκπλήττωμαι κ' ἐγὼ ὁ ἴδιος ὅτι περιφέρομαι ἐδῶ παντοῦ, ὡς ἂν ἤθελον νὰ βεβαιωθῶ ὅτι ὅλ' αὐτὰ μοῦ ἀνήκουν, μοῦ ἀνήκουν πραγματικῶς, ἐνῷ ἕως τόρα δὲν εἶχα τίποτε ἄλλο ἰδιοκτησίαν ἢ τὴν χρωματοθήκην μου, ἓν ὑπερῷον διὰ κατοικίαν καὶ κανὲν λίθινον ἢ ὀρειχάλκινον ἀρχαιοτέχνημα.

Διάγω τὰς ἑσπέρας μου ὅλας πλησίον τοῦ πυρός, ἐσταυρωμένας ἔχων τὰς χεῖρας καὶ τὸν Βέρβιχ ἐξηπλωμένον εἰς τοὺς πόδας μου. Ὅσον περισσότερον σκέπτομαι, τόσον περισσότερον πείθομαι, ὅτι ἐξ ὅλων αὐτῶν οὐδὲν δύναμαι νὰ λάβω, διότι ἂν τὰ ἐλάμβανα θὰ τῆς τὰ ἀφήρουν. Εἰς ἀμοιβὴν τῶν τόσων της περιποιήσεων καὶ τῆς τόσης πρὸς ἐμὲ ἀγαθότητος καὶ εὐμενείας της, θὰ τὴν ἐγύμνωνα ἐγὼ τῆς περιουσίας της; Ἐργάζομαι εἰς τὰς τοιχογραφίας ὅσον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας μοῦ τὸ ἐπιτρέπει. Ἐλπίζω τοὐλάχιστον ὅτι ἡ ἐργασία αὐτὴ θὰ μοῦ κάμῃ τιμήν. Πρό τινων ἡμερῶν δὲν ἠδυνήθην νὰ μὴ γελάσω ἐξ οἴκτου, ἀκούων τὸν οἰκονόμον φλυαροῦντα ἀκόσμως περὶ τῶν ἔργων μου. Μοῦ ἐφάνῃ τὸ πρᾶγμα τόσον κωμικόν! Ὢ! ἂν ὑπωπτεύετο μόνον ποῖος εἶμαι, πῶς θὰ ἔκλινε τὸ ῥαχοκόκκαλόν του διὰ νὰ σκουπίσῃ μὲ τὴν γλῶσσάν του τὴν κόνιν τῶν ὑποδημάτων μου! Ὅταν συλλογίζωμαι, ὅτι ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ διώξω ὅλον αὐτὸν τὸν δουλικὸν συρφετόν! Ἀλλ' οὔτε τὴν δύναμιν ποθῶ, οὔτε τὴν ἀνάκτησιν τῶν δικαιωμάτων μου, ὅσον τὴν γαλήνην, τὴν ἄνεσιν, καὶ τὸ νὰ δυνηθῶ νὰ ἀφιερώσω τὴν ζωήν μου ὁλόκληρον εἰς ἐπιδίωξιν τοῦ ἰδανικοῦ, ἔχων κύκλῳ μου ὅ,τι ὡραῖον καὶ ὑψηλόν. Ἀλλὰ καὶ μ' ὅλ' αὐτά, χωρὶς αὐτὴν θὰ ἦτο ἡ ζωή μου οἰκία χωρὶς μουσικήν, κυψέλη χωρὶς μελίσσας. Τί νὰ κάμω; Μένω βυθισμένος εἰς τὰς σκέψεις μου ὥρας ὁλοκλήρους, νύκτας ὁλοκλήρους, χωρὶς νὰ δύναμαι ν' ἀποφασίσω ὅ,τι δήποτε. Θεωρῶ τὴν εἰκόνα της, καὶ ἡ ἰδέα μόνη ὅτι ἠδυνάμην νὰ στερήσω αὐτὸ τὸ πλάσμα τῆς πολυτελείας, ἥτις τὴν περικυκλοῖ, μοῦ φαίνεται ἔγκλημα. Δὲν μ' ἔγραψε πλέον. Ἂν τῆς ἤρχετο νὰ νυμφευθῇ τὸν νέον δοῦκα!.. ὄχι, δὲν τὸ πιστεύω. Ὁ χειμὼν εἶνε μακρός, ἀπέραντος. Εἴμεθα εἰς τὰς 26 τοῦ Ἰανουαρίου. Εἰς τὴν Ῥώμην, ὅταν πλησιάζῃ ὁ Μάρτιος, πῶς γελᾷ ἡ γῆ! Πῶς φυτρώνουν τὰ ἄνθη! πῶς ἀρχίζει νὰ βράζῃ τὸ αἷμα! ἐδῶ εἶνε χιὼν μόνον καὶ ἄνεμος, ὁμίχλη καὶ πάγος. Τὰ πτωχὰ ζῶα τρέμουν ὑπὸ τὰ γυμνὰ δένδρα, ἐν μέσῳ μελανῶν καὶ παγωμένων θάμνων.

Ὁ ἀρχιμάγειρος μοῦ φέρει αὐτὴν τὴν στιγμὴν τηλεγράφημα, τὸ ὁποῖον ἔλαβε παρὰ τῆς Λαίδης Σάρτερυς. Χρονολογεῖται ἐκ Παρισίων καὶ περιέχει μόνον τὰς λέξεις: «Φθάνομεν αὔριον.» Αὔριον, βλέπεις, χωρὶς καμμίαν προειδοποίησιν. Ἀλλὰ τοιουτοτρόπως, λέγουν, κάμνει πάντοτε. Θεέ μου! τί νὰ τῆς εἰπῶ! πῶς νὰ τὴν ὑποδεχθῶ. Ἡ χαρὰ μὲ πνίγει ἆρά γε, ἢ ἡ λύπη; Ἂν ἤξευρα τοὐλάχιστον τί δύναμαι ν' ἀποφασίσω, λογικῶς καὶ φρονίμως! Νὰ συλλογισθῇ κανείς, ὅτι ὅλ' αὐτὰ κύκλῳ μου εἶνε ἰδικά μου, καὶ ὄχι ἰδικά της! ὅτι, τῇ ἀληθείᾳ ἐγὼ τὴν ξενίζω! Ἀνεχώρησε πρὸ τεσσάρων ἤδη μηνῶν, καὶ πρὸ ἱκανοῦ καιροῦ δὲν μοῦ ἔγραψε. Ἴσως δὲν εἶμαι πλέον δι' αὐτὴν ἄλλο τι εἰμὴ πτωχὸς ἄγνωστος καλλιτέχνης, ζωγραφίζων τοὺς τοίχους της. Ἂν ἔχῃ οὕτω τὸ πρᾶγμα .... ἔστω, οὐδέποτε θὰ ζητήσω τὰ δικαιώματά μου. Ἂς τὴν ἐκδικηθῶ τοιουτοτρόπως. Ἂν τοὐναντίον μὲ θεωρήσῃ μὲ ἄλλον ὄμμα .... τότε θ' ἀναχωρήσω. Θὰ στείλω τὴν εἰκόνα της εἰς τὴν ἔκθεσιν, καὶ ἴσως κατορθώσω ν' ἀποκτήσω τοιουτοτρόπως τόσην φήμην, ὥστε νὰ μοῦ ἦνε ἐπιτετραμμένον νὰ τῆς εἰπῶ: Σὲ ἀγαπῶ! Ὄχι, ὄχι! δὲν θὰ τῆς ἀφαιρέσω τὸ μικρόν της βασίλειον. Ἔχω ἐγὼ ἄλλο μεγαλείτερον: τὴν τέχνην. Μ' ἐνεπιστεύθη .... καὶ δὲν θὰ τὸ μετανοήσῃ.

. . . .

Τὸ αὔριον ἐκεῖνο εἶνε σήμερον. Δὲν κατώρθωσα ὅλην τὴν νύκτα νὰ κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς μου. Εἶνε τόρα μεσημβρία, καὶ ἀπὸ στιγμὴν εἰς στιγμὴν δύναται νὰ φθάσῃ. Τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις σοῦ τὰς γράφω μὲ τὸ μολυβδοκόνδυλον ἐντὸς τῆς αἰθούσης τοῦ χοροῦ. Χιονίζει, ἀλλ' ὁ ἥλιος λάμπει. Ἔστειλαν νὰ τὴν παραλάβῃ τὸ ἔλκηθρόν της μὲ τοὺς ῥωσσικούς της ἵππους. Ὁ Βέρβιξ ἀνεχώρησεν ἐπίσης μὲ τὸ ἔλκηθρον, αὐτὸς ὅστις δὲν ἤθελε ποτέ του νὰ μὲ χωρισθῇ. Θὰ ἔλεγέ τις, ὅτι ἐννόησε τί συμβαίνει. Πῶς νὰ τὴν πλησιάσω; τί νὰ εἰπῶ; Ἡ θέσις μου ἀπέναντί της μοῦ φαίνεται τόσον ψευδής! Εἶνε ἀνοησία, εἶνε παραλογισμός, ἀλλ' ἀδύνατον νὰ καταπολεμήσω αὐτὸ τὸ αἴσθημα. Ἀκούω θόρυβον κωδώνων, φωνῶν, θυρῶν ἀνοιγομένων καὶ κλειομένων, κυνῶν ὑλακτούντων, καὶ μετ' ὀλίγον τίποτε. Ἔφθασεν!

Εἶνε τετάρτη ὥρα, καὶ σχεδὸν νύξ. Μόλις βλέπω τί γράφω ὑπὸ τὴν λάμψιν τοῦ πυρός. Αἱ τοιχογραφίαι μόλις εἶνε εἰς τὸ μέσον, ἀλλ' ὁ καιρὸς ἐμπόδισε τοσάκις τὴν ἐργασίαν μου! Οἱ φίλοι της θὰ τῆς ὑπαινιχθοῦν βέβαια, ὅτι ἐπίτηδες ἐβράδυνα. Ὑποθέτω ὅτι δὲν θὰ τὴν ἰδῶ παρὰ αὔριον. Ὁ ὑπηρέτης ὅστις εἶνε εἰδικῶς ἐπιφορτισμένος τὴν ὑπηρεσίαν μου ἦλθε κ' ἔβαλε ξύλα εἰς τὴν ἑστίαν. Μὲ εἶπε δὲ ὅτι ἡ Λαίδη Καίρνουραθ ἐπέστρεψε μὲ τὴν Μιλαίδην, ἀλλὰ κανεὶς ἄλλος, καὶ ὅτι περιμένεται πολὺς κόσμος ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν. Τότε θὰ ἔχω φύγει. Τὰς τοιχογραφίας ἂς τελειώσῃ ἄλλος ἀργότερα.

Μοῦ ἐγχειρίζουν ἕνα μικρὸν φάκελλον. Εἶνε ὀλίγαι λέξεις της, δι' ὧν μοῦ στέλλει τοὺς χαιρετισμούς της καὶ μοῦ λέγει ὅτι θὰ μὲ περιμένῃ εἰς τὴν βιβλιοθήκην. Ἐκεῖ θὰ πάρῃ τὸ τέϊον. Νὰ ὑπάγω ἀμέσως; Δὲν ἠμπορῶ ν' ἀρνηθῶ. Τίποτε δὲν ἐλησμόνησε. Τρέμω συλλογιζόμενος ὅτι θὰ τὴν ἰδῶ, μολονότι τὸ ἐπιθυμῶ πρὸ τόσου καιροῦ! Μοῦ φαίνεται ὅτι θ' ἀναγνώσῃ ὅλα μου τὰ μυστικὰ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου· τὴν ἀγαπῶ μέχρι παραφροσύνης, καὶ ὅμως δὲν δύναμαι νὰ τῆς ὁμιλήσω! Δός με τὴν εὐχήν σου, ἀγαπητέ μου καὶ ἐξαίρετε πάτερ. Ἡ προσεχής μου ἐπιστολὴ θὰ γραφῇ ἀπὸ τὴν Ῥώμην.

. . . .

Ἡ ἐπιστολή μου αὐτὴ δὲν ἐδόθη εἰς τὸ ταχυδρομεῖον. Τὴν ἀνοίγω δὲ διὰ νὰ σοῦ ἀναγγείλω, ὅτι δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν ὑφήλιον θνητὸς εὐτυχέστερός μου. Καὶ τόρα ἀκόμη, καθήμενος ἐντὸς τοῦ δωματίου μου, τὸ ὁποῖον φωτίζει τὸ πρωϊνὸν λυκόφως, δὲν πιστεύω εἰς τὸν παράδεισόν μου. Ἀμφιβάλλω ἀκόμη, ὅτι μετὰ τόσους μακροὺς βιωτικοὺς ἀγῶνας, ὁ ἀγαθός μου ἄγγελος μὲ ἐλέησεν ἐπὶ τέλους. Ἅμα ὁ ὑπηρέτης μοῦ ἔδωκε τὴν ἐπιστολὴν τῆς Λαίδης Σάρτερυς, μετέβην εἰς ἐντάμωσίν της. Οἱ πόδες μου ἐκλονοῦντο, ὡς ἐν ἤμην μεθυσμένος. Ἔμελλον λοιπὸν νὰ τὴν ἴδω μετ' ὀλίγον! Μ' ἐφαίνετο ὅτι οἱ τοῖχοι θὰ ὡμίλουν, καὶ ὅτι τὸ μικρὸν ἐκεῖνο γραφεῖον θὰ ἐξεφώνει! Ἐνόμιζα ὅτι ὀνειρεύομαι, ἐγὼ ὄρθιος ἐνώπιόν της, ἐντὸς τοῦ δωματίου ἐκείνου, τὸ ὁποῖον εἶχα τόσον οἰκειωθῆ. Εὐτυχῶς ἦτο σκιόφως. Ἀκτὶς φωτεινὴ εἰσήρχετο διὰ τῶν δυτικῶν παραθύρων, αἱ δὲ ζωηραὶ λάμψεις τοῦ πυρὸς τῆς ἑστίας ἀντανεκλῶντο ἐπὶ τῶν ἀργυρῶν δίσκων, ἐπὶ τῆς τεϊοῤῥόης, ἐπὶ τῆς ἐστρωμένης πρὸ τῆς ἑστίας ἀρκτῆς, κ' ἐπ' αὐτῆς τῆς ἰδίας, τὴν ὁποίαν εἶχα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. Ἡ ὠχρότης της ἦτο μεγάλη, Ἐφαίνετο κουρασμένη. Ἔφερεν ἱματισμόν, ὁποῖον φοροῦσι συνήθως εἰς τὸ μεταμεσημβρινὸν τέϊον, λαμπρὰν ἐσθῆτα ἐξ ὁλοσηρικοῦ, κεκοσμημένην διὰ πολλῶν τριχάπτων, ἥτις τῆς ἥρμοζε θαυμάσια, ὡς καὶ ὅ,τι φορεῖ. Μοῦ ἔτεινε τὴν χεῖρα, ἐγὼ δὲ τὴν ἔλαβον καὶ προσέκλινα βαθύτατα. Δὲν εἶπα λέξιν· ἤμην ἀνίκανος νὰ ὁμιλήσω. Κ' ἐκείνη δὲ ἔμεινε σιωπηλοτέρα τοῦ συνήθους, καὶ μετ' ὀλίγον ἤρχισε ψιθυρίζουσα ταχέως καὶ ἀλληλοδιαδόχως μικρὰς τινας ἀσυναρτήτους φράσεις: ὅτι εἰς τὰς Κάννας ἦσαν πυρετοί· ὅτι τῆς ἐφάνη ὡς νὰ εἶχε μετακομισθῆ τὸ Λονδῖνον παρὰ τὴν Μεσόγειον· ὅτι ἀπεστρέφετο τὸ μίγμα καυστικοῦ ἡλίου καὶ παγετώδους βοῤῥᾶ, καὶ ὅτι προετίμα ἔφιππον περίπατον ἐπὶ τῶν ὑγρῶν ὁδῶν τῆς Βερκσαίρ. Ἐνθυμοῦμαι τόρα ὅλας ἐκείνας τὰς φράσεις της, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ τὰς ἀκούσω καλά, ὅταν τὰς ἔλεγε.

Τὴν ἐθεώρουν μεθύων ἐξ ἔρωτος, καὶ βασανιζόμενος ὑπὸ τῆς ἰδέας, ὅτι ὤφειλον νὰ τὴν ἀφήσω, νὰ τὴν ἀποχωρισθῶ, χωρὶς νὰ τῆς εἴπω λέξιν. Τότε ἐπλησίασεν εἰς ἐμὲ ἐν μέσῳ τοῦ σκιόφωτος, τὸ ὁποῖον ἀπετέλουν τὸ φῶς τῆς ἑστίας καὶ ἡ δύουσα ἡμέρα. Ἤμεθα καὶ οἱ δύο ἐγγὺς ἀλλήλων πλησίον τῆς ἑστίας. Μοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ ὁμιλήσω. Ἠσπάσθην τὴν χεῖρα, τὴν ὁποίαν μοῦ ἔτεινε, λέγων κατ' ἐμαυτόν; «Ὦ, ἂν ἐγνώριζε, τί συμβαίνει.» Ἂν ἐγνώριζε!.. ἀνέγνω βεβαίως κάτι παράδοξον εἰς τὴν φυσιογνωμίαν μου, διότι οἱ ὀφθαλμοί της προσέλαβον ἔκφρασιν ἀλλόκοτον ἐνῷ μ' ἐθεώρουν, καὶ μὲ ἠρώτησεν ἀποτόμως, ὡς ἄλλοτε: «Λοιπόν, δὲν ἔχετε τίποτε νὰ μοῦ εἴπητε; Εἴσθε λυπημένος ὅτι ἐπέστρεψα; Ποῦ εὑρίσκονται αἱ τοιχογραφίαι σας; Ἐστενοχωρήθητε πολύ;»

Μοῦ ἦτο ἀπολύτως ἀδύνατον ν' ἀρθρώσω λέξιν, καὶ ἂν ἐπρόκειτο νὰ σώσω τὴν ζωήν της ἢ τὴν ζωήν μου. Τὴν ἔβλεπον μόνον, μετ' ὀλίγον δὲ ἐπορφυρώθησαν αἱ παρειαί της ὡς ἡ καμέλια, τὴν ὁποίαν ἔφερεν εἰς τὸ στῆθός της: «Διατί δὲν ἤλθατε εἰς Κάννας; εἶπε, χωρὶς νὰ ἀτενίσῃ τοὺς ὀφθαλμούς της εἰς ἐμέ. Ἐπεθύμουν τόσον νὰ ἤρχεσθε! Δὲν ἐννοήσατε λοιπόν;» οὐδὲν ἀπήντησα. Ἡ καρδία μου ἔπαλλε βιαίως, ἀλλὰ δὲν εἶπα

Digitized by Google

ΑΣΤΡΟΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙΣ

Πρὸ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀστρονομίας, τῆς οὐρανίας ταύτης ἐπιστήμης, ἦσαν ὡς γνωστὸν ἐν μεγάλῃ τιμῇ οἱ ἀστρολόγοι, οἱ γόητες ἐκεῖνοι οἱ ἐκ θεωρίας τῶν ἄστρων προλέγοντες τὴν τύχην εἰς τοὺς εὐπίστους τῶν ἀνθρώπων. Τοιοῦτός τις ἀστρολόγος προεῖπεν εἰς τὸν βασιλέα Λουδοβῖκον τὸν ΙΑ' ὅτι μία τῶν κυριῶν τῆς αὐλῆς του, ἣν ἠγάπα ὁ βασιλεύς, θὰ ἀποθάνῃ ἐντὸς 8 ἡμερῶν. Ἐπειδὴ ἡ τύχη τὸ ἔφερεν καὶ ἐπληρώθη ἡ πρόῤῥησις τοῦ γόητος, ὁ βασιλεὺς κατατεθλιμμένος καὶ ἀγανακτῶν, εἶπε νὰ φέρωσιν ἐνώπιόν του τὸν ἀστρολόγον, διατάξας συνάμα τοὺς ἀκολούθους του ἵνα εἰς πρῶτόν του νεῦμα ἀναρπάσωσι τὸν ἄνθρωπον καὶ ῥίψωσιν αὐτὸν ἐκ τοῦ παραθύρου. Ὅταν λοιπὸν παρέστη ἐνώπιόν του, ὁ βασιλεὺς στραφεὶς πρὸς αὐτόν, τῷ λέγει· — Σύ, ὅστις ἰσχυρίζεσαι ὅτι εἶσαι τόσον σοφός, ὥστε νὰ προγινώσκῃς τὴν τύχην τῶν ἄλλων, εἰπέ μου αὐτὴν τὴν στιγμὴν ποία θὰ εἶνε ἡ ἰδική σου, καὶ πόσον καιρὸν ἔχεις ἀκόμη νὰ ζήσῃς;» Ὁ ἀστρολόγος, εἴτε πληροφορημένος ὢν κρυφίως περὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ βασιλέως, εἴτε καὶ ὑποπτεύσας αὐτόν, ἀπαντᾷ ἑτοίμως καὶ ἄνευ φόβου· «Μεγαλειότατε, θὰ ἀποθάνω τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς Μεγαλειότητός σου.» Ἡ ἀπάντησις αὐτὴ ἔσωσε τὸν πονηρὸν ἄνθρωπον, διότι ὁ δεισιδαίμων βασιλεὺς οὐ μόνον δὲν ἔδωκε τὸ σημεῖον νὰ τὸν κρημνίσωσιν ἐκ τοῦ παραθύρου, ἀλλὰ καὶ διέταξε νὰ τῷ δώσωσι πάντα τὰ ἀπαιτούμενα, κηδόμενος τῶν ἡμερῶν του ὡς τῶν ἰδίων ἑαυτοῦ.

* * *

Ἀνάλογον τοῦ προηγουμένου ἀνέκδοτον διηγεῖται ὁ Τάκιτος ἐν τοῖς «Χρονικοῖς» αὐτοῦ, τὸ ἑπόμενον: Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Αὐγούστου ὁ Τιβέριος, διατρίβων ἐξόριστος ἐν Ῥόδῳ, ἠγάπα νὰ συμβουλεύηται τοὺς μάντεις, καθήμενος ἐπὶ ὑψηλοῦ βράχου παρὰ τὴν θάλασσαν· ἐὰν δ' αἱ ἀπαντήσεις τοῦ οἰωνοσκόπου παρεῖχον ὑπόνοιαν ἀμαθείας ἢ ἀγυρτείας εἰς τὸν Τιβέριον, οὗτος αὐτοστιγμεὶ κατεκρήμνιζεν αὐτοὺς ἐκ τοῦ βράχου εἰς τὴν θάλασσαν διά τινος ὑπηρέτου, ἐκεῖ παρισταμένου. Ἡμέραν τινὰ συνεβουλεύετο ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ μάντιν τινά, Θράσυλλον τὸ ὄνομα, ἐπειδὴ δ' οὗτος τῷ ὑπέσχετο τὴν αὐτοκρατορίαν καὶ παντὸς εἴδους ὀλβιότητα, ὁ Τιβέριος θεωρήσας ταῦτα ἀγυρτικὴν κολακείαν, τὸν ἐρωτᾷ· « — Ἀφοῦ εἶσαι τόσον σοφός, θὰ γνωρίζῃς βέβαια καὶ τὸ ἰδικόν σου μέλλον. Εἰπέ μοι πόσος καιρὸς σοὶ μένει νὰ ζήσῃς;» Ὁ Θράσυλλος, ὑποπτευθεὶς ἀμέσως τὸν σκοπὸν τῆς ἐρωτήσεως, ἐξήτασε πρῶτον μετὰ προσπεποιημένης ἀταραξίας τὴν θέσιν τῶν ἄστρων κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς γεννήσεώς του· εἶτα δὲ ὡσεὶ καταληφθεὶς αἴφνης ὑπὸ ἐκπλήξεως καὶ τρόμου, ἀναφωνεῖ ὅτι κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἠπειλεῖτο ὑπὸ μεγάλου κινδύνου. Καταπλαγεὶς ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης ὁ μωρόπιστος Τιβέριος, τὸν ἐνηγκαλίσθη, τὸν καθησύχασεν, καὶ παραδεχθεὶς ὡς ἀληθῆ ὅσα εὐνοϊκὰ τῷ προεῖπε περὶ τῆς τύχης του, τὸν ἐθεώρει τοῦ λοιποῦ ὡς ἕνα τῶν φίλων του.

* * *

Ὅλως διάφορος ἦτο ἡ τύχη ὁμοίου τινὸς ἀγύρτου ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Ἀγγλίας. Ταύτης ὁ βασιλεὺς Ἑῤῥῖκος Ζ' ἠρώτησε τὸν ἀστρολόγον ἐὰν ἐγνώριζε ποῦ θὰ διέλθῃ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα. Ἐκείνου δ' ἀποκριθέντος ὅτι δὲν γνωρίζει· « — Λοιπὸν ἀπήντησεν ὁ βασιλεύς, ἐγὼ εἶμαι σοφώτερος ἀπὸ σέ, διότι γνωρίζω ὅτι θὰ περάσῃς τὸ Πάσχα εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ Πύργου»· καὶ ἐν τῷ ἅμα διέταξε νὰ τὸν ἀπαγάγωσιν ἐκεῖ.

Κ*

ΑΘΗΝΑΪΚΟΙ ΜΗΝΕΣ

Φεβρουάριος

Ἂν ἔτυχε ν' ἀναγνώσῃς τὸν *Εὐθύμιον Βλαχάβαν* τοῦ Παναγιώτου Σούτσου, ἀναγνῶστά μου, θὰ ἐνθυμῆσαι βέβαια τοὺς ἀνωνύμους καὶ διὰ τῶν γραμμάτων τοῦ Ἀλφαβήτου Α' Β' Γ' διακρινομένους ἁρματωλοὺς παρελαύνοντας διὰ τῆς σκηνῆς ἄνευ αἰτίας καὶ ἀσχέτως πρὸς τὸ δρᾶμα, καὶ μόνον ὅπως δώσωσι λόγον τῶν πεπραγμένων των. Ὁμοίαν παρέλασιν ἤρξαντο ἐν τῇ *Ἑστίᾳ*, ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου, καὶ οἱ μῆνες, οὐχὶ ἀσχέτως ἐννοεῖται, πρὸς τὸ παιζόμενον δρᾶμα τῆς Ἀθηναϊκῆς ζωῆς, ἕκαστος δ' αὐτῶν ἀντιπαρερχόμενος διηγεῖται ἡμῖν τί ἔπραξε, δηλαδὴ τί εἶδε διαπραττόμενον κατὰ τὸν τριακονθήμερόν του (κατὰ μέσον ὅρον) βίον.

*
* *

Καὶ λοιπὸν ὁ Φεβρουάριος εἶδε χορούς, χορούς, χορούς· χοροὺς ἐθιμοτυπίας ἐν καλλιμαρμάροις μεγάροις ὑπὸ τὴν ἄπλετον λάμψιν ἀκτινοβολούντων πολυφώτων, χοροὺς οἰκογενειακοὺς ἐν μετριόφροσιν αἰθούσαις ἀστῶν, χοροὺς παιδίων δοθέντας ὅπως χορεύσωσιν αἱ μητέρες καὶ οἱ πατέρες, καὶ χοροὺς δημοσίους μετὰ καὶ ἄνευ προσωπίδων, μετὰ καὶ ἄνευ αἰδοῦς. Ὑπὸ πάσας λοιπὸν τὰς στέγας, ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων μέχρι τῆς καλύβης (τοῦτο εἶνε ἁπλοῦς τρόπος τοῦ λέγειν, ἐννοεῖται, διότι ἀγνοῶ ἂν χορεύουν καὶ ἐν ταῖς καλύβαις) πλούσιοι καὶ πτωχοὶ πόδες ἐπτερώθησαν ὑπὸ τοὺς γοργοὺς ὀρχηστικοὺς φθόγγους ὀρχήστρας, κλειδοκυμβάλου ἢ καὶ ἁρμόνικας. Ἐκ τῶν δημοσίων χορῶν ἐπέτυχον ὑπὲρ πάντας οἱ ἐν τῷ Θεάτρῳ τῶν Ἀθηνῶν, ὅπερ ἀδυνατοῦν νὰ φιλοξενήσῃ τὴν Θάλειαν προσεκάλεσεν ἐπί τινας ἡμέρας τοὐλάχιστον τὴν μᾶλλον καταδεκτικὴν ἀδελφήν της.

*
* *

Digitized by Google

Μετὰ τὴν Τερψιχόρην τὸ Θέατρον φιλοξενεῖ ἤδη τὴν Εὐτέρπην. Ὁ ἐπὶ τούτῳ μετακληθεὶς ἰταλικὸς μελοδραματικὸς θίασος ἤρξατο τῶν παραστάσεών του ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος. Καὶ νῦν δὲν πτοεῖταί τις νὰ προσπελάσῃ τὸ θέατρον, διότι οὔτε οἱ ἄσεμνοι κορδακισμοὶ καὶ τὰ ἔκλυτα ἀσιανὰ μέλη τῶν *λεμπλεμπητζήδων* ἀπειλοῦσιν αὐτὸν οὔτε αἱ ὠρυγαὶ καὶ αἱ ὡς γαλβανιζομένων βατράχων ἀπότομοι ὑποκριτικοὶ ἀνατιναγμοὶ τῶν ἀξιούντων ν' ἀνεγείρωσι τὴν ἑλληνικὴν σκηνὴν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς καλαισθησίας καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Ἡ ἠδεῖα ἰταλικὴ μουσικὴ κηλεῖ νῦν τὴν ἀκοὴν τῶν φιλομόλπων μετὰ τοσοῦτον αὐχμὸν βαπτίζουσα τὴν ψυχὴν αὐτῶν εἰς τὰ κρυστάλλινα νάματα τῶν περιπαθεστάτων μελῳδιῶν αὐτῆς.

*
* *

Ὠφείλομεν δὲ τὴν τοιαύτην ἱκανοποίησιν εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν μετὰ τ' ἀνεκδιήγητα βάσανα, ἅτινα ὑπέστησαν κατὰ τὰς Ἀπόκρεω ὑπὸ τῶν μυριοήχων κραυγῶν, τῶν ὠρυγῶν, τῶν ἰαχῶν, τῶν ὀξυφωνοτάτων καὶ παραφωνοτάτων αὐλῶν καὶ τῶν βροντωδεστάτων τυμπάνων, ἅτινα οὕτω χάριν τῆς συνωνυμίας κἂν δὲν ἐνόησαν νὰ φεισθῶσι τοῦ ἡμετέρου τυμπάνου. Καὶ τὸ μαρτύριον παρετάθη καὶ πέραν τῶν Ἀπόκρεω, καὶ τὴν Καθαρὰν Δευτέραν, ἐνῷ δ' ἐν τοῖς παντοπωλείοις τὰ βαρέλια τοῦ *ταραμᾶ* ἐδείκνυον τὰ διασπαρασσόμενα ἐρυθρὰ σπλάγχνα των καὶ οἱ ὀκτάποδες ἐξέτεινον τοὺς ἀδρανεῖς πλοκάμους των, καὶ τὰ κουτία τῶν ἀστακῶν καὶ τὰ *βρεχτοκούκια* ἐφυγάδευον τὸ βούτυρον καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν τυρίων, οἱ *μασκαράδες* περιεφέροντο ἀνὰ τὰς ὁδοὺς ἄλλοι μὲν προσωπιδοφόροι, ἄλλοι δ' ὡς προσωπίδα φέροντες αὐτὸ τὸ πρόσωπόν των μετὰ προσθήκης στιγμάτων τινῶν ἀσβόλης· μόνον δὲ ἀφοῦ ἐτέλεσε καὶ τὰ *κούλουμα* ὁ Ἀθηναῖος ἀπεφάσισε τέλος νὰ μετανοήσῃ διὰ τὰς ἁμαρτίας ἃς ἔπραξε (καὶ θὰ πράξῃ καὶ τὸ ἐπιὸν ἔτος) καὶ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν *Τεσσαρακοστήν*, τὴν πλήρη νηστείας καὶ μελαγχολίας (διὰ τοὺς πιστοὺς μόνον) καὶ *Κύριε τῶν Δυνάμεων*, καὶ *προηγιασμένων* καὶ *Χαιρετισμῶν* τῆς Παναγίας. Τὰ *κούλουμα* δὲ ταῦτα δὲν εἶνε ἡ ἀφελὴς ἐκείνη ἑορτὴ ἣν ἐν ἀνυποκρίτῳ εὐθυμίᾳ ἐτέλουν οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῇ Πλατείᾳ τῶν Στύλων καὶ ἐπὶ τῶν πέριξ λόφων διασπειρόμενοι, ὅτε ἀπὸ τοῦ φρονήματος μέχρι τοῦ ἐνδύματος τὰ πάντα ἦσαν ἑλληνικά, ἀλλ' ἐκφυλλισθέντα τινὰ *κούλουμα*, τὰ ὁποῖα μάλιστα ἐφέτος διεκρίθησαν εἰς *λαϊκὰ* καὶ *ἀριστοκρατικά*. Καὶ τὰ μὲν λαϊκὰ ἑωρτάσθησαν *ρωμαίικώτερον* ἐν Παλαιῷ Φαλήρῳ, ὅπου οἱ μὴ ἐξευρωπαϊσθέντες διὰ φύλλων σκορόδου ἐστεμμένοι ἐχόρευον τὸν *τσάμικον* ὑπὸ τὸν ἦχον ἐγχωρίου κλαρινέτου, ἢ κατ' οἰκογενειακοὺς ὁμίλους ἐπὶ τῆς βραχώδους παραλίας διεσκορπισμένοι κατεβρόχθιζον τὰ νηστήσιμα φαγητά, ἐν οἷς διέπρεπον τὰ μύδια, ἅτινα εἶχον φέρει μεθ' ἑαυτῶν ἐξ Ἀθηνῶν, τινὲς δὲ καὶ ἐκ Πειραιῶς· τὰ δὲ ἀριστοκρατικὰ συνίσταντο εἰς πληκτικώτατον ἐπὶ τοῦ ἀλιπέδου τοῦ Νέου Φαλήρου περίπατον ἐν μέσῳ συμπαγοῦς πλήθους μὴ ἐπιτρέποντος οὔτε νὰ βαδίσῃ τις κατ' ἀρέσκειαν καὶ τὴν ἀνιαρωτάτην παράταξιν παρὰ τὰς τραπέζας τοῦ ἐκεῖ καφενείου.

*
* *

Ἐκφυλλίζεται, χάνεται, φεύγει κατὰ μικρὸν ἐκ τῆς Ἑλλάδος πᾶν ἁγνῶς ἑλληνικόν· οὕτω φεύγουσιν ἀνὰ εἷς καὶ οἱ ἁγνοὶ ἐκεῖνοι Ἕλληνες οἱ γενναίως πρὸς τὴν παλιγγενεσίαν ἡμῶν ἀγωνισθέντες. Τὸν παρελθόντα μῆνα ἀνεγράψαμεν τὸν θάνατον τοῦ Λαζαρέτου καὶ Γεωργαντᾶ, νῦν ἀναγράφομεν τὸν τοῦ *Ἰακώβου Παξιμάδη* μέλους τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας καὶ σπουδαίως μετασχόντος τοῦ μεγάλου Ἀγῶνος καὶ τὸν τοῦ *Ἀγγέλου Σταΐκου* ταγματάρχου ἀποστράτου ἀπὸ τοῦ 1862, ἀγωνιστοῦ ὁμοίως. Θραύονται ὁλονὲν οἱ δεσμοὶ οἱ ἑνοῦντες ἡμᾶς μετὰ τῆς μεγάλης ἐποχῆς τοῦ 21 καὶ μετὰ μικρὸν οὐδὲν πλέον θέλει συνδέει ἡμᾶς . . .

*
* *

Οἱ σεβαστοὶ οὗτοι νεκροὶ μοὶ ἀνέμνησαν τὸ νεκροταφεῖον καὶ τοῦτο διὰ συνειρμοῦ τῶν ἰδεῶν ἁπλουστάτου τὸ ψυχοσάββατον. Κατὰ τὴν κοινὴν δοξασίαν τὴν ἡμέραν ταύτην ἐπιστρέφουσιν εἰς τὴν γῆν αἱ ψυχαὶ τῶν τεθνεώτων, οἱ δὲ ζῶντες τρέχουσιν εἰς συνάντησιν αὐτῶν ἐν τῷ νεκροταφείῳ καὶ τελοῦσι μνημόσυνον, καὶ διασκορπίζονται ἐπὶ τῶν τάφων . . . κλαίοντες; ὄχι, τοὐναντίον· οἱ ταλαίπωροι νεκροί! εἶνε ἑορτὴ ζώντων ἐκείνη καὶ ὄχι νεκρῶν. Καὶ ὡς λέγει ὁ ποιητής:

Ἔρχονται, μαζεύονται, πρὶν ἀκόμα φέξῃ
Νηοὶ καὶ νηαὶς μὲ τὸ σωρὸ κ' ὅποιος πρωτοτρέξῃ.
Καὶ σκορπίζονται μαζῇ μέσ' τὸ κοιμητήρι
Καὶ τὸ πειὸ θεότρελλο στήνουν πανηγύρι.
Τάχα κουβαλοῦν ἐκεῖ χίλια δυὸ λουλούδια
Καὶ τοὺς τάφους ῥαίνουνε σὰν τὰ μαθητούδια,
Ὁπου γιὰ τὸ δάσκαλο, μέσ' ἀπ' τὸ βιβλίο
Κάνοντας πῶς μελετοῦν, λένε χίλια δυό·
Ἔτσι καὶ 'ς τὰ ἄνθη τους πὤρχονται κ' ἀφίνουν
—Εὔκολο, ἀφοῦ δάκρυα δὲν μποροῦν νὰ χύνουν—
Βλέπω Νηότη.—Ἔρωτα, ταίρι ἐκεῖ κρυμμένο
Κ' ὄχι, ὄχι ἐνθύμησι γιὰ τὸν πεθαμένο.
Κάπου κάπου ἀκούεται καὶ παπᾶ τροπάρι . . . (¹)

*
* *

Αὕτη εἶνε, ἀναγνῶστά μου, ἡ λογοδοσία τοῦ Φεβρουαρίου, τὸν ὁποῖον διὰ τὸ ταχὺ αὐτοῦ τέλος λατρεύουσι μὲν οἱ λαμβάνοντες, βδελύσσονται δὲ οἱ διδόντες μηνιάτικον. Ἐκ τῶν ἀγαπώντων αὐτὸν εἶνε καὶ οἱ ἔχοντες διηνεκῆ *γρύνιαν* ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν, διότι κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον εἶνε ὀλιγωτέρας ἡμέρας δυστυχεῖς.

—Ἀπὸ ὅλους τοὺς μῆνας πειὸς σ' ἀρέσει πειὸ πολύ; ἠρώτησαν ἕνα τοιοῦτον.

(¹) Κ. Παλαμᾶ, Τὸ Ψυχοσάββατον.

Digitized by Google

— Ὁ Φεβρουάριος.
— Διατί;
— Διότι ἡ πενθερά μου ὁμιλεῖ ὀλιγώτερον.
Ὁ ταλαίπωρος! ὅσον συλλογίζομαι ὅτι ἐφέτος ὁ Φεβρουάριος ἔχει 29 ἡμέρας!

Χρονογραφος

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ κ. Ν* ἐξαίρετος σύζυγος εἰσέρχεται κἄτι ζητῶν εἰς τὸ μαγειρεῖον, ὅπου ἡ σύζυγός του ἵσταται παρὰ τὴν ἑστίαν, παρασκευάζουσα ἓν γλύκισμα. Ὁ Ν* πλησιάζει ἀθορύβως καὶ ἀποθέτει ἠχηρὸν φίλημα ἐπὶ τοῦ τραχήλου τῆς κυρίας· ἀλλ' αὕτη στρέφεται ἔκπληκτος καὶ τοῦ βάλλει ταῖς φωναῖς διὰ τὴν τρυφερὰν ἐπίθεσιν. «—Ἄχ! Ἑλένη, ἐσὺ ἦσουν; μὲ συγχωρεῖς· ἐγὼ ἐνόμιζα πῶς ἦταν ἡ Σταμάτα!

***

Διάσημος μουσικός, ὅστις χάρις εἰς τὴν τέχνην του εἶχε συνάψει λαμπρὸν γάμον, εὑρίσκετο ἡμέραν τινὰ ἐν συναναστροφῇ, ἔνθα τὸν παρεκάλεσαν νὰ τραγῳδήσῃ.
— Ἐπιτρέψατέ μοι, εἶπε, νὰ μιμηθῶ τὴν ἀηδόνα, ἡ ὁποία ἀφοῦ κτίσῃ τὴν φωλεάν της παύει πλέον ἐντελῶς τοῦ νὰ τραγῳδῇ!

***

Ἡ κυρία Ν* παρεπονεῖτο προχθὲς ἐν ὁμηγύρει φίλων διὰ τὸν φρικτὸν θόρυβον τοῦ κώδωνος τῆς γειτονικῆς της ἐκκλησίας, ὅστις τῆς ἐτάραττε φοβερὰ τὰ νεῦρα. Ὁ συμπαθὴς Ἀγαθόπουλος, παρατυγχάνων ἐν τῇ ὁμηγύρει, λέγει πρὸς τὴν κυρίαν σοβαρῶς:
— Γιατί, κυρία, δὲν ῥίπτετε εἰς τὴν αὐλήν σας καὶ ἐμπρὸς εἰς τὸ σπῆτι ὀλίγα πίτυρα, νὰ ἐξουδετερώνουν τὸν κρότον!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Οἱ συγγραφεῖς δυνατὸν νὰ διαιρεθῶσιν εἰς ἀστέρας διᾴττοντας, εἰς πλανήτας καὶ εἰς ἀπλανεῖς. Οἱ διᾴττοντες ἀστέρες ἐμποιοῦσιν αἴσθησιν ἀκαριαίαν, παρατηροῦνται, θαυμάζονται καὶ ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἐξαφανίζονται διὰ παντός. Οἱ πλανῆται διαρκοῦσι χρόνον μακρότερον· ὄντες δὲ καὶ ἐγγύτερον τῇ γῇ, λάμπουσιν ἐνίοτε φωτεινότερον παρὰ τοὺς ἀπλανεῖς, ἐφ' ᾧ καὶ συγχέονται τούτοις ὑπὸ τῶν ἀσόφων καὶ ἀπείρων· καὶ οὗτοι ὅμως ὑποχωροῦσι τελευταῖον, διότι ἔχουσι πρὸς τοῖς ἄλλοις φῶς οὐχὶ ἴδιον, ἀλλὰ δεδανεισμένον, ἐπιδρῶσιν ὀλίγιστον εἰς τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα (ἤτοι τοὺς συγχρόνους), πλανῶνται δὲ καὶ ἀλλοιοῦνται, κύριον ἔργον ἔχοντες περίοδον, διαρκοῦσαν ὀλίγους ἐνιαυτούς. Μόνοι οἱ ἀπλανεῖς εἶνε ἀμετακίνητοι ἐν τῷ στερεώματι, ἔχουσιν ἴδιον φῶς, ἐπιδρῶσιν ἐν παντὶ χρόνῳ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, οὐδαμῶς ἀλλοιούμενοι διὰ μετατοπίσεως, ἅ τε ἀμοιροῦντες παραλλάξεως. Δὲν ἀνήκουσιν, ὡς οἱ προμνημονευθέντες, εἰς ἓν μόνον σύστημα (ἤτοι ἔθνος), ἀλλ' εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα· διὰ τὸ ὑπέρμετρον ὅμως ὕψος αὐτῶν, δέον νὰ παρέλθωσιν ἐνίοτε πάμπολλοι ἐνιαυτοί, ἄχρις οὗ τὸ φῶς των γείνῃ ὁρατὸν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς γῆς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Αἱ ἐργασίαι τῆς κατασκευῆς τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς—Πατρῶν ἤρχισαν ἀπὸ Πειραιῶς, καὶ οἱ μὲν ἐκτελεσθέντες χωματισμοὶ Ἀθηνῶν καὶ Ἐλευσῖνος ἔφθασαν μέχρι τοῦ 40 χιλιομ., ἐπίσης δ' ἐπερατώθησαν οἱ χωματισμοὶ τῆς γραμμῆς Καλαμακίου μέχρι Κορίνθου ἐκ 10 χιλιομέτρων, δραστηρίως δ' ἐργάζονται εἰς τοὺς χωματισμοὺς ἀπὸ τοῦ 40 χιλιομ. μέχρι Μεγάρων (57ου χιλιομ.) ἤδη δ' ἤρξαντο καὶ αἱ ἐργασίαι τῆς Κακῆς Σκάλας, μεταξὺ Μεγάρων — Καλαμακίου, ἤτοι ἀπὸ 57 ἕως τοῦ 90 χιλιομέτρου.

Ἡ ἐπίστρωσις τῆς ἀπὸ Πειραιῶς δι' Ἀθηνῶν γραμμῆς συνετελέσθη μέχρι τοῦ 18ου χιλιομ., ἐντὸς δὲ τοῦ Φεβρουαρίου περατοῦται μέχρις Ἐλευσῖνος, καὶ ἐντὸς τοῦ Μαρτίου ἀπὸ Καλαμακίου μέχρι Κορίνθου. Ὅλα τὰ τεχνικὰ ἔργα ὀχετῶν, γεφυριδίων καὶ γεφυρῶν, ἐξ ὧν μιᾶς σιδηρᾶς γεφύρας ἐκ μέτρων 27, ἐπερατώθησαν μέχρις Ἐλευσῖνος.

Ὁ σταθμὸς Πειραιῶς περατοῦται ἐντὸς τοῦ Φεβρουαρίου, ὅλα τὰ μικρὰ κτίρια τῆς γραμμῆς, φυλάκων κτλ. μέχρις Ἐλευσῖνος συνετελέσθησαν, ὡς καὶ ὁ σταθμὸς Καλαμακίου.

Ὁ σταθμὸς Ἀθηνῶν κατασκευάζεται καὶ περατωθήσεται ἐντὸς ἓξ μηνῶν, διὰ τὴν μέχρις Ἐλευσῖνος προσεχῆ λειτουργίαν τοῦ σιδηροδρόμου, μικρὸν ξύλινον παράπηγμα ἔσεται ἕτοιμον ἐν καιρῷ.

Ὑλικά.—Ἐν ταῖς ἀποθήκαις ὑπάρχει ὅλον τὸ ἀπαιτούμενον ὑλικὸν διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς γραμμῆς· στρωτῆρες καὶ σιδηραῖ ῥάβδοι (rails) μέχρι κυρίως 100 χιλιομ. βαγόνια δέ, ἀτμομηχαναὶ κλπ. διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ σιδηροδρόμου μέχρι Κορίνθου. Ἐκλείσθησαν δὲ συμφωνίαι μετ' εὐρωπαϊκῶν καταστημάτων, ὅπως ἐμπροθέσμως παραδοθῇ καὶ τὸ ὑπόλοιπον ὑλικὸν δι' ὅλας τὰς γραμμάς.

Αἱ ἐργασίαι ἐξετελέσθησαν μετ' ἐπιμελείας καὶ ἀκριβείας· ἡ γραμμὴ θέλει λειτουργήσει κατὰ Μάρτιον μὲν ἀπὸ Πειραιῶς δι' Ἀθηνῶν μέχρις Ἐλευσῖνος (χιλιομ. 36), καὶ ἀπὸ Καλαμακίου μέχρι Κορίνθου, κατὰ Μάϊον δὲ μέχρι

Digitized by Google

Μεγάρων καὶ κατὰ Δεκέμβριον ἐνεστῶτος ἔτους μέχρι Κορίνθου.

Τὰ σχέδια τῆς ὅλης γραμμῆς ἐκ 400 χιλιομέτρων ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν Κυβέρνησιν πρὸς ἔγκρισιν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Μαρτίου, μέχρι σήμερον δ' ἐνεκρίθησαν τὰ ἕως Κορίνθου. Τὰ ἀπὸ Κορίνθου μέχρι Ναυπλίου ἐγκρίνονται ὅσον-ούπω, μετὰ δὲ τὴν κοινοποίησιν τῆς ἐγκρίσεως θέλει δοθῇ ἡ ἐκτέλεσις αὐτῶν ἐργολαβικῶς, καὶ οὕτως ἀποπερατουμένων καὶ τῶν σχετικῶν μελετῶν, αἱ ἐργασίαι τῆς γραμμῆς ταύτης ἄρξονται κατὰ τὸ θέρος τοῦ τρέχοντος ἔτους.

Τὰ δὲ ἀπὸ Κορίνθου μέχρι Πατρῶν καὶ Πύργου μελετῶνται ὑπὸ τῶν μηχανικῶν τῆς Κυβερνήσεως ἐν ταῖς λεπτομερείαις.

Χάρτης καὶ ὑφάσματα ἄφλεκτα.—Πρό τινος καιροῦ ἐγένοντο ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ Κεραμεικοῦ πειράματα λίαν ἐνδιαφέροντα ἐπὶ τινος *ἀφλέκτου* σκευασίας, παρασκευασθείσης ὑπὸ τοῦ κ. Γασπάρου Μέγερ, προτιθεμένου ὅπως ἐφαρμόσῃ ταύτην εἰς τὸν χάρτην, δι' οὗ καλύπτονται οἱ τοῖχοι τῶν δωματίων, καὶ εἰς τὰ ἐμπορικὰ βιβλία κτλ. Ὁ Διευθυντὴς τῆς Ἀστυνομίας τῶν Παρισίων καὶ ὁ κ. Κάρολος Γαρνιέ, οἵτινες ἔσχον τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ πειράματος τούτου, ἠθέλησαν νὰ ἐκτελέσωσιν αὐτὸ ἐν μεγάλῃ ἀναλογίᾳ. Ὅθεν καὶ δύο παραπήγματα ἐκ σανίδων καὶ ὑφάσματος ἐρρίφθησαν ἐντὸς ζωηρᾶς πυρᾶς· τὸ μὲν τῶν παραπηγμάτων, ἐφ' οὗ οὐδεμία προπαρασκευὴ εἶχε γείνει, μετεβλήθη ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν εἰς τέφραν. Τὸ δ' ἕτερον, ὅπερ εἶχε παρασκευασθῇ κατὰ τὸ σύστημα τοῦ κ. Μέγερ, ἔμεινεν ἄθικτον, ἀνθέξαν μάλιστα καὶ εἰς αὐτὴν τοῦ πετρελαίου τὴν ἐνέργειαν, δι' οὗ ἐρραντίζετο. Ἄλλως τε ἡ χημεία ἀπέδειξεν ὅτι καὶ ἡ φωσφοροῦχος ἀμμωνία καθιστᾷ ἐπίσης ἄφλεκτα τὰ ὑφάσματα.

Ζηλοτυπία. — Ἡ ζηλοτυπία τῶν ἀνατολικῶν λαῶν εἶνε παροιμιώδης. Τὰ καθ' ἑκάστην λοιπὸν συμβαίνοντα ἐν τοῖς χαρεμίοις ἠδύναντο νὰ πληρώσωσι τόμους ὁλοκλήρους. Ἄπειρα δὲ εἶνε τὰ θύματα τοῦ φοβεροῦ τούτου πάθους, ὅπερ ποιηταὶ καὶ μυθιστοριογράφοι ἔλαβον συχνάκις ὡς θέμα. Τὸ ἑπόμενον γεγονὸς ἀποδεικνύει ἄχρι τίνος σημείου ὠθοῦσι τὸ πάθος τοῦτο οἱ λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς.

Διοικητής τις τῆς Σουράτης εἶχε θελκτικωτάτην σύζυγον, χάριν τῆς ὁποίας παρημέλει τὰς λοιπὰς τοῦ χαρεμίου του καλλονάς. Μαθὼν ὅτι ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ εὑρίσκετο ξένος τις ζωγράφος ἐπιτυγχάνων πολὺ εἰς τὰς προσωπογραφίας, ἐσκέφθη νὰ τὸν προσκαλέσῃ ὅπως ζωγραφήσῃ τὴν ὑπ' αὐτοῦ λατρευομένην γυναῖκα, ἐλπίζων ὅτι ἡ εἰκὼν αὐτῆς θὰ ἐμετρίαζε τὴν λύπην του ὅταν ἠναγκάζετο νὰ μένῃ μακρὰν της. Ὅθεν προσκαλέσας τὸν ζωγράφον ἀνεκοίνωσεν αὐτῷ τὸν σκοπόν του, καὶ τῷ ὑπεσχέθη ἁδροτάτην ἀμοιβὴν ἂν κατώρθου ν' ἀποτυπώσῃ ἐν τῷ πίνακι τὴν χάριν καὶ τὰ θέλγητρα τοῦ πρωτοτύπου. Ὁ ζωγράφος ἀπήντησεν αὐτῷ ὅτι ἦτο πρόθυμος καὶ ὅτι ἐθεώρει ὡς ἀρκοῦσαν ἀμοιβὴν τὴν εὐχαρίστησιν, ἣν θὰ ἐλάμβανεν ἂν τὸ ἔργον του ἦτο ἄξιον τῆς γενομένης αὐτῷ τιμῆς.

— Ἐμπρός, λοιπὸν εἶπεν ὁ διοικητής. Ἐργάσθητι μεθ' ὅλης τῆς δυνατῆς προσεκτικότητος, καὶ ὅταν τελειώσῃς τὴν εἰκόνα φέρε μοι αὐτὴν ἀμέσως.—Τότε διατάξατε, εἶπεν ὁ ζωγράφος νὰ ἔλθῃ τὸ πρόσωπον, οὗτινος ἐπιθυμεῖτε τὴν εἰκόνα.—Καὶ τί! διέκοψεν ὀργίλος ὁ Ἰνδὸς ἄρχων, ἔχεις τὴν ἀπαίτησιν νὰ ἴδῃς τὴν σύζυγόν μου; — Ἀλλὰ πῶς θὰ δυνηθῶ νὰ ζωγραφήσω πρόσωπον, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε εἶδον; — Φύγε ἀμέσως· ἀνέκραξεν ὁ διοικητὴς ἐκτὸς ἑαυτοῦ ἐκ τῆς ὀργῆς. Ἂν πρέπῃ ὅπως ἔχω τὴν εἰκόνα τῆς συζύγου μου νὰ σοὶ δείξω αὐτήν, προτιμῶ ποτὲ νὰ μὴ λάβω τὴν εὐχαρίστησιν αὐτήν.

Ὁ δυστυχὴς ζωγράφος οὐ μόνον δὲν κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὸν ζηλότυπον Ἰνδόν, ἀλλὰ παρ' ὀλίγον ν' ἀπολέσῃ καὶ τὴν ζωήν, διότι ἐτόλμησε νὰ ἐκφράσῃ τοιαύτην τινὰ ἐπιθυμίαν.

Ὁ Ἰσθμὸς τοῦ Κρά. Ἀφοῦ ὁ Λεσσὲψ διώρυξε τοὺς δύο μεγίστους ἰσθμοὺς τῆς γῆς, εἰς τοὺς μιμητὰς αὐτοῦ μόνον ἁπλαῖ γλῶσσαι γῆς ὑπολείπονται πρὸς διώρυξιν. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὅλοι οἱ ἰσθμοὶ θὰ ἐξαφανισθῶσιν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς καὶ ἡ λέξις *χερσόνησος* θὰ διαγραφῇ μετ' ὀλίγων ἐκ τῶν ἐγχειριδίων τῆς Γεωγραφίας. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὁ ἰσθμὸς τοῦ Κρά, ὁ ὁποῖος συνδέει τὴν χερσόνησον τῆς Μαλάγας μὲ τὴν ἤπειρον, διατεμνόμενος δὲ θὰ ἐλαττώσῃ κατὰ χίλια χιλιόμετρα τὸν μεταξὺ Γαλλίας καὶ Κοχιγκίνας πλοῦν, διατρέχει τὸν κίνδυνον τῆς διορύξεως. Τρεῖς μηχανικοὶ ἐχάραξαν ἕκαστος τὸ διάγραμμά του. Τὸ μῆκος τῆς διώρυγος ποικίλλει κατὰ τὰ διαγράμματα ἀπὸ 106 μέχρι 109 χιλιομέτρων, αἱ δὲ προϋπολογιζόμεναι δαπάναι ἀπὸ 65 μέχρι 100 ἑκατομμυρίων.

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΙΣ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ

Εἰς τὸ ἐν ἀριθ. 425 τῆς «Ἑστίας» καταχωρισθὲν μέρος τῶν *Τοιχογραφιῶν*, μὴ διορθωθὲν ἀτυχῶς ὑπὸ τοῦ ἁρμοδίου διορθωτοῦ, παρεισέφρησαν πλὴν ἄλλων ἀσημαντοτέρων καὶ τυπογραφικά τινα παροράματα, ἀλλοιοῦντα τὴν ἔννοιαν, ἅτινα παρακαλεῖται ὁ ἀναγνώστης νὰ διορθώσῃ ὡς ἑξῆς:

Σελ. 115, στήλ. β'., στίχ. 8, ἀντὶ *εἰς τὰ ἀρχεῖα* γρ. *εἰς τὸ χαρτοφυλάκιον*.

Σελ. 116, στήλ. β', στίχ. 11, ἀντὶ *συνέπειαν*, γρ. *συνήθειαν*.

Σελ. 117, στήλ. β'., στίχ. 23, ἀντὶ *Εὐαρέστου* γρ. *Εὐαρίστου*.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884, — Β' 728.

Digitized by Google

'Αριθ. 428 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ'

Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39.

11 Μαρτίου 1884

Ο ΑΛΛΟΚΟΤΟΣ ΦΟΝΕΥΣ...

(Διήγημα ὑπὸ Edgar Poë.)

Τὴν ἄνοιξιν καὶ μέρος τοῦ θέρους τοῦ ἔτους 18 . . . διέτριψα ἐν Παρισίοις· ἐκεῖ δ' ἐγνώρισα κύριόν τινα, ὀνομαζόμενον Κ. Αὔγουστον Δυπέν· οὗτος κατήγετο ἐξ οἰκογενείας καλῆς καὶ διασήμου μάλιστα, ἀλλ' ἕνεκα σειρᾶς ἀτυχῶν περιπετειῶν εἰς τοσαύτην περιέστη ἔνδειαν, ὥστε ἡ δύναμις τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ ἐξέλιπε τέλεον, καὶ ἐπαύσατο μεριμνῶν περὶ ἀνακτήσεως τῆς κοινωνικῆς του θέσεως, ἀπέστη δὲ πάσης προσπαθείας πρὸς βελτίωσιν τῶν οἰκονομικῶν του. Ἐκ γενναιοδωρίας τῶν δανειστῶν του διετήρησεν ἀσήμαντα λείψανα τῆς πατρικῆς κληρονομίας, δι' αὐστηροτάτης δὲ οἰκονομίας κατώρθου νὰ ἐπαρκῇ εἰς τὰς πρωτίστας ἀνάγκας του μόνον διὰ τοῦ γλίσχρου εἰσοδήματος, ὅπερ ἐντεῦθεν ἀπελάμβανεν. Ἡ στέρησις τοῦ περιττοῦ ἥκιστα ἐλύπει αὐτόν. Ἡ μόνη πολυτέλεια ἐν ταῖς δαπάναις του ἦν ἡ πρὸς ἀγορὰν βιβλίων, ἀλλὰ καὶ αὕτη εὐκόλως πληροῦται ἐν Παρισίοις.

Τὸ πρῶτον συνηντήθην μετ' αὐτοῦ ἐν μικρᾷ βιβλιοθήκῃ τῆς ὁδοῦ Μομμάρτρης, ἐπειδὴ δὲ κατὰ σύμπτωσιν ἐζητήσαμέν ποτε ἀμφότεροι τὸ αὐτὸ σπάνιον καὶ περίεργον βιβλίον, ἤλθομεν εἰς στενωτέραν πρὸς ἀλλήλους συνάφειαν. Ἔκτοτε ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπανεβλέπομεν ἀλλήλους συχνάκις· μετὰ ζωηροῦ δ' ἐνδιαφέροντος ἠσμένιζον νάκούω τὴν διήγησιν τῶν περιπετειῶν τοῦ Δυπέν, ἃς οὗτος ἀνεκοίνου μετὰ τῆς παρρησίας, τῆς διακρινούσης τὸν Γάλλον, ὅταν πρόκειται λόγος περὶ ἑαυτοῦ. Ἡ εὐροια τῶν γνώσεων αὐτοῦ ἤγειρε τὸν θαυμασμόν μου, πρὸς δὲ τούτοις ᾐσθανόμην ὅτι πολὺ ἐνεῖχον τὸ ἑλκυστικὸν ἡ θέρμη, ἡ ἀκμὴ καὶ ἡ ἀνθηρότης τῆς φαντασίας αὐτοῦ. Ἐμόρφωσα δὲ τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ συναναστροφὴ μετὰ τοιούτου ἀνδρὸς ἦν πολύτιμος καὶ συντελεστικωτάτη πρὸς τὸν σκοπόν, ὃν ἐπεδίωκον τότε ἐν Παρισίοις· τοῦτο ἀπροκαλύπτως ὡμολόγησα αὐτῷ. Ἐπὶ τέλους συνεφωνήσαμεν νὰ συνοικήσωμεν κατὰ τὴν ἐν Παρισίοις διαμονήν μου, ἐπειδὴ δὲ τὰ οἰκονομικά μου ἦσαν εἰς ὁμαλωτέραν κατάστασιν τῶν ἰδικῶν του, τὸν παρεκάλεσα νά μοι ἐπιτρέψῃ, ὅπως ἰδίᾳ δαπάνῃ ἐνοικιάσω παλαιὸν καὶ ἑτοιμόρροπον οἴκημα ἐν τῷ προαστείῳ Ἁγίου Γερμανοῦ, (ὅπερ ἔμενεν ἔρημον ἕνεκα δεισιδαιμόνων θρύλων, περὶ ὧν ἡμεῖς οὐδόλως ἐφροντίζομεν) καὶ νὰ κοσμήσω αὐτὸ διὰ σκευῆς συμφώνου πρὸς τὰ μελαγχολώδη καὶ στυγνὰ αἰσθήματα ἀμφοτέρων.

Ἂν ὁ κόσμος ἐμάνθανε τὸν τρόπον τοῦ ζῆν ἡμῶν θὰ ἐξελάμβανεν ἡμᾶς ἀφεύκτως ὡς παράφρονας, ἢ τοὐλάχιστον ὡς πάσχοντας ἐξ ἀβλαβοῦς μανίας. Διητώμεθα ἐν τελείῳ ἀποκλεισμῷ. Οὐδεὶς ἐπεσκέπτετο ἡμᾶς, ἐφρόντισα μάλιστα μετὰ πολλῆς προσοχῆς ν' ἀποκρύψω τὴν κατοικίαν ἡμῶν ἀπὸ τοὺς προτέρους φίλους μου· ὁ Δυπὲν ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ πολλοῦ χρόνου οὐδένα εἶχε πλέον γνώριμον ἐν Παρισίοις. Ὥστε εἴμεθα οὕτω κατάμονοι, καὶ ἰδιοπραγμονοῦντες.

Μία τῶν τοῦ φίλου μου ἰδιοτροπιῶν (διότι δὲν δύναμαι νὰ εὕρω καταλληλοτέραν ὀνομασίαν) ἦτο καὶ ἡ ἀγάπη τῆς νυκτὸς χάριν αὐτῆς ταύτης, ἄνευ ἀντιρρήσεως δὲ συνεμορφώθην καὶ τῇ ἰδιοτροπίᾳ ταύτῃ, ὡς ἐποίησα καὶ διὰ τὰς ἄλλας ἀτοπίας καὶ δυσκολίας τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ κυριαρχῇ ἡμῶν διαρκῶς ἡ σκοτεινὴ θεότης, προσεπαθοῦμεν ὅπως τοὐλάχιστον κατ' ἐπίφασιν διατελῶμεν ὑπὸ τὸ κράτος αὐτῆς. Ἅμα ἐφώτιζε καὶ ἀμέσως ἐκλείομεν τὰ εὐπαγῆ παραθυρόφυλλα τῆς παλαιᾶς οἰκίας, καὶ ἠνάπτομεν μυροβρεχῆ τινα κηρία, διαχέοντα φῶς ἀμυδρὸν καὶ ὠχρόν. Καὶ ἐβυθιζόμεθα εἰς ὄνειρα ἐγρηγορότων, ἀνεγινώσκομεν, ἐγράφομεν ἢ διελεγόμεθα, μέχρις οὗ ὁ κώδων τοῦ ἑσπερινοῦ ἀνήγγειλεν, ὅτι ἐπῆλθεν ἡ ἀληθινὴ σκοτία. Τότε δ' ἐξηρχόμεθα καὶ συμπεπλεγμένους ἔχοντες τοὺς βραχίονας περιεπατοῦμεν ἀνὰ τὰς ὁδούς, ἐξακολουθοῦντες συζητήσεις περὶ θεμάτων, περὶ ὧν ἐνδιετρίψαμεν τὴν ἡμέραν, ἢ ἐπλανώμεθα εἰκῇ μέχρι βαθείας νυκτός, ἐν τῇ ἀτελειώτῳ ἐναλλαγῇ λαμπροῦ φωτὸς καὶ ζόφου ἐν τῇ πολυόχλῳ πόλει, ἀναζητοῦντες ἀφορμὰς μελέτης.

Ἐν τοιαύταις περιστάσεσι παρετήρησα καὶ ἐθαύμασα ἐν τῷ Δυπὲν (καίτοι δὲν ἔπρεπε νὰ παραξενεύωμαι, γινώσκων τὸ ἀγχίνουν αὐτοῦ) ἰδιοφυὲς πλεονέκτημα πρὸς τὴν ἀνάλυσιν· καίπερ δὲ μὴ ἐπιδεικνύων τοῦτο, ἐφαίνετο ὅμως τὰ μέγιστα ἀσμενίζων εἰς ἐνάσκησιν αὐτοῦ, καὶ τὸ

Digitized by Google

ὡμολόγει μάλιστα παρρησίᾳ. Γελῶν δ' ἐνδομύχως ἔλεγεν, ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων ἔχουσι δι' αὐτὸν θυρίδας ἐν τῷ στήθει, καὶ πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ του ἔφερε συχνάκις ἀληθῶς καταπληκτικὰ μαρτύρια ἀκριβεστάτης γνώσεως τοῦ ἰδίου μου χαρακτῆρος. Ἐν τοιαύταις δὲ στιγμαῖς ἦν ἀπαθὴς καὶ ὡς ἐν ἀφαιρέσει διατελῶν, οἱ ὀφθαλμοί του ἐφαίνοντο ὥσπερ ἐσβεσμένοι καὶ ἡ φωνή του, φωνὴ ὑψιφώνου, ὑψοῦτο βεβιασμένως, καὶ θάντήχει παραδόξως ἂν μὴ ἐκάλυπτε τὸ παράχορδον ἡ μεγάλη σαφήνεια καὶ τὸ καλλίφθογγον τῆς προφορᾶς. Βλέπων δ' αὐτὸν ἐν τοιαύτῃ καταστάσει ἀνεμιμνησκόμην πάντοτε τοῦ παλαιοῦ δόγματος περὶ τοῦ διμεροῦς τῆς ψυχῆς καὶ ἐφανταζόμην διπλοῦν τινα Δυπέν, ἕνα δημιουργὸν καὶ ἕτερον ἀναλυτήν.

Διὰ τῶν μέχρι τοῦδε εἰρημένων ὅμως οὐδαμῶς σκοπῶ νὰ προϊδεάσω τινά, ὅπως ὑπολάβῃ ὅτι σκοπῶ νἀφηγηθῶ αἰνιγματώδη τινὰ καὶ μυστηριώδη, ἢ νὰ γράψω μυθιστόρημα. Τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος πλεονεκτήματα τοῦ Δυπὲν προήρχοντο ἐξ ὑπερβολικῆς ἐντάσεως ἴσως δὲ καὶ ἐξ ἀσθενικοῦ ἐρεθισμοῦ τῆς διανοίας. Τὸ δὲ εἶδος τῶν ὑπ' αὐτοῦ τότε κατορθουμένων δύναται ἴσως νὰ παρασταθῇ προσφυῶς δι' ἑνὸς παραδείγματος.

Μίαν ἑσπέραν ἐβαδίζομεν ἡσυχῇ ἐν ῥυπαρῷ δρομίσκῳ πλησίον τοῦ Βασιλικοῦ Παλατίου (Palais Royal), εἰς σκέψεις ἐμβεβυθισμένοι ἀμφότεροι, διότι ἐπὶ ἓν τετάρτου τῆς ὥρας οὐδεὶς ἡμῶν οὐδὲ συλλαβὴν ἐξεστόμισεν, ὅτε αἰφνιδίως ὁ Δυπὲν διέρρηξε τὴν σιωπήν, εἰπών:

« Ὁμολογουμένως εἶναι πολὺ κοντός, καὶ θὰ ἦτο καταλληλότερος διὰ τὸ *Θέατρον τῶν Ποικιλιῶν!*

— Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία,» ἀπεκρίθην ἀσυνειδήτως καὶ χωρὶς νὰ παρατηρήσω ἐν τῇ ἀλλοφροσύνῃ μου, πόσον παραδόξως συνεφώνει ἡ ὁμιλία τοῦ Δυπὲν πρὸς τὰς ἰδίας μου σκέψεις. Μετά τινας στιγμὰς κατεῖδον τοῦτο μετὰ μεγίστης ἐκπλήξεως.

« Τοῦτο δὲν τὸ χωρεῖ ὁ νοῦς μου, Δυπέν, εἶπον ἔκθαμβος. Ὀφείλω νά σοι ὁμολογήσω, ὅτι μὲ ἐμβάλλεις εἰς ἀπορίαν, καὶ δὲν τολμῶ πλέον νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς τὰς αἰσθήσεις μου. Ἐσυλλογιζόμην . . . »

Διέκοψα δὲ τὸν λόγον, ὅπως βεβαιωθῶ ἂν πράγματι ἐνεβάτευσεν εἰς τοὺς διαλογισμούς μου.

« Ἐσυλλογίζεσο τὸν Σαντιλλύ, ἀπήντησε. Διατί διέκοψας τὸν λόγον; Ἐσκέπτεσο, ὅτι ἕνεκα τοῦ μικροῦ ἀναστήματός του δὲν εἶνε κατάλληλος νὰ ὑποκρίνεται τραγικὰ πρόσωπα.»

Τοῦτο ἀκριβῶς ἐσκεπτόμην. Ὁ Σαντιλλὺ πρῴην ἐμβαλλωματᾶς, κατοικῶν ἐν τῇ ὁδῷ ἁγίου Διονυσίου, καταληφθεὶς ἐκ πάθους πρὸς τὴν σκηνήν, ὑπεκρίθη τὸν Ξέρξην ἐν τῇ ὁμωνύμῳ τραγῳδίᾳ τοῦ Κρεβιλλών, καὶ ἐπέσυρε καθ' ἑαυτοῦ ἀνάριθμα σκώμματα.

« Εἰπέ μοι πρὸς Θεοῦ, ἐπὶ τῇ βάσει τίνος μεθόδου, ἂν πράγματι διὰ μεθόδου κατορθοῖς τοῦτο, ἐπὶ τῇ βάσει τίνος μεθόδου δύνασαι νὰ παρακολουθῇς οὕτω πως τὸν εἱρμὸν τῶν ἰδεῶν μου; ἀνεφώνησα. Καὶ ὄντως ἤμην πλειότερον ἢ ὅσον ὡμολόγουν ἐκπεπληγμένος.

— Ὁ ὀπωροπώλης σὲ ἔκαμε νὰ συμπεράνῃς, ὅτι ὁ ὑποδηματοποιὸς δὲν ἔχει τὸ ἀπαιτούμενον εἰς Ξέρξην ἀνάστημα.

— Ὁ ὀπωροπώλης; αὐξάνεις πλειότερον τὴν ἔκπληξίν μου. Δὲν εἰξεύρω ποῖον ὀπωροπώλην ἐννοεῖς.

— Τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος σὲ ἔσπρωξεν, ὅτε εἰσερχόμεθα εἰς τὴν ὁδὸν ταύτην· πρὸ ἑνὸς περίπου τετάρτου τῆς ὥρας. »

Ἀνεμνήσθην τότε, ὅτι συνεκρούσθη πρός με ἄνθρωπος φέρων ἐπὶ κεφαλῆς κάλαθον πλήρη μήλων, ὅτε ἐκ τῆς ὁδοῦ Κ. εἰσήλθομεν εἰς τὸν δρομίσκον, ἐν ᾧ εὑρισκόμεθα, ἀλλὰ δὲν ἐδυνήθην καὶ πάλιν νὰ διίδω ὁποία σχέσις ὑπῆρχε μεταξὺ τούτου καὶ τοῦ Σαντιλλύ.

« Θὰ σοὶ τὸ ἐξηγήσω, εἶπεν ὁ Δυπέν, ἐν ᾧ οὐδὲ ἴχνος ὑπῆρχεν ἀγυρτείας. Ὅπως δὲ κατανοήσῃς πάντα καλλίτερον, θἀνατρέξωμεν πρῶτον εἰς τὸν εἱρμὸν τῶν ἰδεῶν σου, καὶ δὴ ἀπὸ τῆς παρούσης στιγμῆς μέχρι τῆς συγκρούσεως μετὰ τοῦ ἐν λόγῳ ὀπωροπώλου. Οἱ κυριώτατοι δακτύλιοι τῆς ἁλύσεως ταύτης εἶνε ὁ Σαντιλλύ, ὁ Ὠρίων, ὁ ἰατρὸς Νίκολς, ὁ Ἐπίκουρος, ἡ στερεοτομία, οἱ λίθοι τοῦ λιθοστρώτου, ὁ ὀπωροπώλης. »

Ὀλίγοι βεβαίως εἶνε οἱ μὴ παρακολουθήσαντές ποτε τὴν ὁδόν, δι' ἧς ἔφθασαν εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ πόρισμα. Ἡ ἐργασία αὕτη τοῦ νοῦ εἶνε συνήθως τὰ μάλιστα ἐνδιαφέρουσα, ὁ δὲ κατὰ πρῶτον ποιήσας ταύτην μένει ἔκθαμβος ἐπὶ τῇ μεγάλῃ κατὰ τὸ φαινόμενον διαφορᾷ καὶ τῇ πλήρει ἀσυναρτησίᾳ τῆς ἀρχικῆς ἀφετηρίας καὶ τοῦ τελικοῦ συμπεράσματος. Ὥστε ἡλίκος ἦν ὁ θαυμασμός μου, ἀκούοντος τοὺς λόγους τοῦ Γάλλου, οἵτινες δὲ δύναμαι νἀποκρύψω ὅτι ἦσαν ἀκριβέστατοι! Ἐξηκολούθησε δ' οὗτος ὡς ἑξῆς.

« Ἂν καλῶς ἐνθυμοῦμαι, μικρὸν προτοῦ νὰ καταλίπωμεν τὴν Κ. ἡ ὁμιλία μας περιεστρέφετο εἰς θέμα περὶ ἵππων. Ὅτε δ' ἐκάμψαμεν τὴν ὁδὸν ἐκείνην, εἷς ὀπωροπώλης φέρων ἐπὶ κεφαλῆς μέγαν κάλαθον, διῆλθεν ἔμπροσθεν ἡμῶν ἐν βίᾳ καὶ σὲ ἐξώθησεν εἰς σωρὸν λίθων χρησιμευόντων πρὸς στρῶσιν τῆς ὁδοῦ. Ἐπάτησες ἐπὶ τῶν λίθων, ὠλίσθησες, ἐκτύπησες εἰς τοὺς ἀστραγάλους καὶ πονέσας ἐφάνης καταληφθεὶς ἐξ ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως, ὑπεψιθύρισας ὀλίγας λέξεις, ἔστρεψες τὴν κεφαλὴν εἰς τὸν σωρόν, καὶ εἶτα προεχώρησες ἐν σιγῇ. Δὲν ἐπέστησα ἰδιαζόντως τὴν προσοχήν μου εἰς ταῦτα, ἀλλ' ἡ παρατήρησις

Digitized by Google

κατέστη παρ' ἐμοὶ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους δευτέρα φύσις. Προσήλωσας κατόπιν τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὴν ὁδόν, καὶ προσεκτικῶς περιειργάζεσο τὰς ὀπὰς καὶ τὰς τροχιὰς τοῦ λιθοστρώτου ὥστε κατενόησα, ὅτι ἠσχολεῖσο ἀκόμη εἰς τὴν παρατήρησιν τῶν λίθων· ὅτε δ' εἰσήλθομεν εἰς τὸν παρακείμενον δρομίσκον Λαμαρτίνου, ὁ ὁποῖος πρὸς ἀπόπειραν εἶνε ἐστρωμένος διὰ λίθων σφηνουμένων πρὸς ἀλλήλους, τὸ πρόσωπόν σου ἱλαρύνθη καὶ παρετήρησα ὅτι τὰ χείλη σου ἐκινήθησαν, οὐδόλως δ' ἀμφέβαλα ὅτι ὑπεψιθύρισας τὴν λέξιν στερεοτομίαν, ὡς ἐζητημένως κάπως ἀποκαλεῖται τὸ τοιοῦτο εἶδος τῆς λιθοστρώσεως. Ἐγίνωσκον δέ, ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ κάμῃς χρῆσιν τῆς λέξεως χωρὶς νὰ ἐνθυμηθῇς, τὰς ἀτόμους καὶ σὺν αὐταῖς τὴν θεωρίαν τοῦ Ἐπικούρου. Ἐπειδὴ δὲ γενομένου πρὸ ὀλίγου λόγου περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος εἶπον, ὅτι αἱ ἀόριστοι ὑποθέσεις τοῦ μεγαλοφυοῦς ἕλληνος κρατύνονται ὑπὸ τῆς σημερινῆς θεωρίας περὶ τῆς ἐκ τῶν νεφελωδῶν κοσμογονίας, εἶχον τὴν πεποίθησιν ὅτι κατ' ἀκολουθίαν ἔμελλες νὰ ὑψώσῃς τὸ βλέμμα πρὸς τὴν νεφελώδη τοῦ Ὠρίωνος. Καὶ ὄντως ἔστρεψας πρὸς τἄνω τοὺς ὀφθαλμούς, οὕτω δ' ἐβεβαιώθην, ὅτι μέχρι τοῦ σημείου ἐκείνου παρηκολούθησα ἀπταίστως τὸν εἱρμὸν τῶν ἰδεῶν σου. Ἐν τῇ πικρᾷ ἐπικρίσει τοῦ Σαντιλλύ, τῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῷ χθεσινῷ φύλλῳ τοῦ *Μουσείου*, ὁ εἴρων συγγραφεὺς ἐποίει δηκτικωτάτους ὑπαινιγμοὺς περὶ τοῦ ὀνόματος, ὅπερ μετέβαλεν ὁ ὑποδηματοποιὸς εὐθὺς ὡς ὑπεδύθη τὸν τραγικὸν κόθορνον, παρετίθει δὲ καὶ λατινικόν τινα στίχον, περὶ οὗ πολλάκις ὡμιλήσαμεν:

Perdidit antiquum litera prima sonum.

Σοὶ εἶχον εἰπεῖ, ὅτι τοῦτο ἀνεφέρετο εἰς τὸν Ὠρίωνα, λεγόμενον τὸ πρῶτον Οὐρίωνα, κατά τινα ἀρχαῖον μῦθον, καὶ εἴξευρον ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὸ ἐλησμόνησας. Ὅθεν ἦτο πρόδηλον, ὅτι ἔμελλες νὰ συσχετίσῃς τὰ δύο ὀνόματα, τοῦ Ὠρίωνος καὶ τοῦ Σαντιλλύ. Καὶ ὅτι πράγματι τὸ ἔκαμες κατενόησα ἐκ τοῦ μειδιάματος, ὅπερ διέστειλε τὰ χείλη σου. Ἐσυλλογίσθης τὴν θυσίαν τοῦ δυστυχοῦς ὑποδηματοποιοῦ. Μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς ἐβάδιζες ἐσκυμμένος, ἀλλὰ τότε ἀνώρθωσας τὴν κεφαλὴν ὑψηλά, καὶ ἐβεβαιώθην οὕτως, ὅτι ἀνελογίζεσο τὸ ταπεινὸν ἀνάστημα τοῦ Σαντιλλύ. Τότε λοιπὸν διέκοψα τὰς σκέψεις σου, ὅτι ὁ Σαντιλλὺ εἶνε πράγματι πολὺ κοντός, καὶ θὰ ἦτο καταλληλότερος διὰ τὸ θέατρον τῶν Ποικιλιῶν.»

Μικρὸν μετὰ τὸν διάλογον τοῦτον ἀνέγνωμεν ἐν τῷ ἑσπερινῷ φύλλῳ τῆς *Ἐφημερίδος τῶν δικαστηρίων* (Gazette des Tribunaux) τὸ ἑπόμενον ἄρθρον, ὅπερ τὰ μέγιστα ἐκέντησε τὴν περιεργίαν ἡμῶν.

« ***Μυστηριώδης φόνος.*** Σήμερον τὴν πρωίαν οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ συνοικίᾳ Ἁγίου Ῥόκου ἀφυπνίσθησαν ἐκ κραυγῶν, αἵτινες ἐφαίνοντο προερχόμεναι ἐκ τοῦ τετάρτου στέγους οἰκίας τινὸς τῆς ὁδοῦ Μόργκ· ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ ἦτο γνωστόν, ὅτι κατῴκουν ἡ κυρία Λεσπαναὶ καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς. Μετὰ βραχεῖαν χρονοτριβήν, προελθοῦσαν ἐκ τῆς ἀποτυχούσης προσπαθείας, ὅπως διὰ τοῦ συνήθους τρόπου εἰσέλθωσιν εἰς τὴν οἰκίαν, διέρρηξαν τὴν θύραν διὰ μοχλοῦ καὶ ὀκτὼ ἢ δέκα γείτονες εἰσέβησαν ἐντός, συνοδευόμενοι ὑπὸ δύο κλητήρων. Ἐν τῷ μεταξὺ αἱ κραυγαὶ ἐσίγησαν, ἀλλ' ὅτε οἱ εἰσελθόντες ἀνήρχοντο τὴν κλίμακα τοῦ πρώτου πατώματος ἤκουσαν δύο ἢ πλείονας φωνὰς φιλονεικούντων, αἵτινες τοῖς ἐφάνη ὅτι προήρχοντο ἐκ τοῦ ἄνω μέρους τῆς οἰκίας. Ὅτε δ' ἔφθασαν εἰς τὴν κλίμακα τοῦ δευτέρου πατώματος, αἱ φωναὶ ἐκεῖναι ἐσίγησαν καὶ παντελὴς ἐπεκράτει ἡσυχία. Οἱ εἰσελθόντες ἐχωρίσθησαν καθ' ὁμάδας καὶ ἐξηρεύνησαν μετὰ σπουδῆς ὅλην τὴν οἰκίαν. Φθάντες δ' εἰς μέγα τι δωμάτιον τοῦ τετάρτου πατώματος καὶ διαρρήξαντες τὴν κεκλεισμένην θύραν αὐτοῦ, εἶδον θέαμα φρικῶδες καὶ ἀπαίσιον.

« Τὸ δωμάτιον ἦτο ἐν μεγίστῃ ἀταξίᾳ, τὰ ἔπιπλα συντετριμμένα καὶ τῇδε κἀκεῖσε ἐρριμμένα. Τὰ στρώματα μιᾶς κλίνης εὑρίσκοντο ἐσφενδονημένα εἰς τὸ μέσον τοῦ δωματίου· ἐπί τινος καθίσματος ἔκειτο ξυράφιον πεφυρμένον αἵματι. Ἐν δὲ τῇ ἑστίᾳ εὑρέθησαν δύο ἢ τρεῖς μακροὶ καὶ πυκνοὶ αἱματόφυρτοι βόστρυχοι πολιᾶς κόμης, οἵτινες προφανῶς ἐξερριζώθησαν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς. Ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἦσαν ἐσκορπισμένα τέσσαρα χρυσᾶ ναπολεόνεια, ζεῦγος ἐνωτίων κοσμουμένων διὰ τοπαζίων, τρία μεγάλα ἀργυρᾶ κοχλιάρια, τρία μικρότερα ἐξ ἀλγερίνου μετάλλου, καὶ δύο σακκίδια περιέχοντα τετρακισχίλια φράγκα περίπου εἰς χρυσόν. Τὰ συρτάρια ἑνὸς γραφείου ἐν τῇ γωνίᾳ ἦσαν ἀνοικτά, καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶχον διαρπαγῇ τὰ ἐν αὐτοῖς, καίτοι εὑρίσκοντο ἀκόμη ἄθικτα παντοειδῆ πράγματα ἐντὸς αὐτῶν. Ὑπὸ τὸ στρῶμα ἀνεκαλύφθη μικρόν, σιδηροῦν χρηματοκιβώτιον· ἦν δὲ τοῦτο ἀνοικτόν, καὶ ἡ κλεὶς εὑρίσκετο ἐν τῷ κλείθρῳ. Περιεῖχε δὲ μόνον παλαιὰς ἐπιστολάς, ἀσήμαντά τινα ἔγγραφα καὶ οὐδὲν ἄλλο.

« Τῆς κυρίας Λεσπαναὶ οὐδὲ ἴχνος εὑρέθη ἐν τῷ δωματίῳ· ἀλλ' ἐν τῇ ἑστίᾳ παρετηρήθη μεγίστη ποσότης ἀσβόλου, ἐκ τούτου δ' ὁδηγηθέντες ἐξήτασαν τὴν καπνοδόχην καὶ ἐξήγαγον ἐκεῖθεν (φρικτὸν εἰπεῖν!) τὸ σῶμα τῆς θυγατρός, ὅπερ μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω ἦν ἐσφηνωμένον ἐν τῇ καπνοδόχῃ ἐν ἱκανῷ ὕψει. Τὸ σῶμα ἦν ἀκόμη θερμόν, μετ' ἐπιμελεστέραν δ' ἐξέτασιν παρετηρήθησαν ἀμυχαί τινες ἐν αὐτῷ, προερχόμεναι πάντως ἐκ τῆς ὁρμῆς μεθ' ἧς εἰσήχθη εἰς τὴν καπνοδόχην καὶ ἐξήχθη εἶτα ἐκεῖ-

Digitized by Google

θεν. Ἐν τῷ προσώπῳ ἐφαίνοντο πολλοὶ βαθεῖς ὀνυχισμοὶ καὶ ἐν τῷ λαιμῷ πελιδναὶ κηλῖδες ἐκ πιέσεως προελθοῦσαι, καθὼς καὶ τύποι δακτύλων, καταδεικνύντες, ὅτι ἡ νεκρὰ ἐστραγγαλίσθη.

« Ἀφ' οὗ ἠρευνήθησαν πάντα τὰ μέρη τῆς οἰκίας, χωρὶς νἀνακαλυφθῇ ἄλλο τι, μετέβησαν οἱ ἄνθρωποι εἰς μικρὰν λιθόστρωτον αὐλήν, ἐν τῇ ὀπισθίῳ πλευρᾷ τῆς οἰκίας καὶ ἐκεῖ εὗρον τὸ πτῶμα τῆς πρεσβύτιδος. Ὁ λαιμὸς ἦτο κεκομμένος πέραν καὶ πέραν, ὥστε ὅτε προσεπάθησαν νἀνεγείρωσι τὸ πτῶμα, κατέπεσεν ἡ κεφαλή. Τὸ σῶμα καθὼς καὶ ἡ κεφαλὴ ἦσαν φρικωδῶς κατεθλασμένα, ἐκεῖνο μάλιστα μόλις διετήρει τὸ σχῆμα ἀνθρωπίνου σώματος.

« Καθ' ὅσον μέχρι τοῦδε γινώσκομεν, οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον ὑπάρχει ἴχνος, δυνάμενον νὰ συντελέσῃ εἰς ἐξήγησιν τοῦ ἀποτροπαίου τούτου αἰνίγματος. »

Ἐν τῷ ἑπομένῳ φύλλῳ τῆς ἐφημερίδος ἐξετίθεντο αἱ ἑπόμεναι λεπτομέρειαι :

« *Τὸ ἐν τῷ ὁδῷ Μόργκ δρᾶμα*. Περὶ τῆς αἰνιγματώδους καὶ στυγερᾶς ἅμα ὑποθέσεως ταύτης ἐγένοντο πολλαὶ ἀνακρίσεις, χωρὶς ὅμως νἀνακαλυφθῇ τι, δυνάμενον νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς διαφώτισιν αὐτῆς. Ἐν τοῖς ἐφεξῆς δημοσιεύομεν περίληψιν τῶν σπουδαιοτέρων καταθέσεων.

« *Ἡ Παυλίνα Δυβούργ*, πλύντρια, καταθέτει ὅτι ἐγνώριζεν ἀμφοτέρας τὰς φονευθείσας ἀπὸ τριῶν ἐτῶν, πλύνουσα ἔκτοτε τὰ ἐνδύματά των. Ἡ γραῖα καὶ ἡ κόρη της ἔζων ἐν μεγίστῃ ἁρμονίᾳ, καὶ πολλὴν ἐδείκνυον πρὸς ἀλλήλας ἀγάπην. Ἐπλήρωναν καλὰ καὶ τακτικά. Περὶ τῶν τρόπων τοῦ ζῆν καὶ τῶν πόρων αὐτῶν οὐδὲν γινώσκει ἡ μάρτυς, φρονεῖ ὅμως, ὅτι ἡ κυρία Λεσπαναὶ ἐκέρδαινε τὰ πρὸς τὸ ζῆν ῥίπτουσα χαρτία, καὶ εἰξεύρει, ὅτι ἐλέγετο περὶ αὐτῆς πῶς εἶχε χρήματα. Ὁσάκις ἐλάμβανε πρὸς πλύσιν ἢ ἐκόμιζεν εἰς τὴν οἰκίαν τὰ ῥοῦχα οὐδέποτε εἶδεν ἄλλον ἄνθρωπον, καὶ εἰξεύρει θετικῶς, ὅτι δὲν εἶχον ὑπηρέτην. Ἐξαιρέσει τοῦ τετάρτου πατώματος ἡ ἄλλη οἰκία δὲν εἶχεν ἔπιπλα.

« *Ὁ Πέτρος Μορῶ*, ταμβακοπώλης, λέγει, ὅτι ἀπὸ τεσσάρων περίπου ἐτῶν ἐπώλει εἰς τὴν κυρίαν Λεσπαναὶ μικρὰς ποσότητας ταμβάκου. Ὁ μάρτυς ἐγεννήθη ἐν τῇ συνοικίᾳ ἐκείνῃ καὶ ἐν αὐτῇ διαρκῶς κατῴκει. Ἡ θανοῦσα καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς κατῴκουν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐν ᾗ εὑρέθησαν τὰ δωμάτιά των ἀπὸ ἓξ καὶ πλέον ἐτῶν. Πρότερον τὴν εἶχεν ἐνοικιάσῃ εἰς ἀδαμαντοπώλης, ὅστις ὑπενοικίαζε τὰ ἐπάνω πατώματα εἰς διαφόρους ἄλλους. Ἡ οἰκία ἦτο κτῆμα τῆς κυρίας Λεσπαναί, ἐπειδὴ δὲ ἦτο αὐτὴ δυσηρεστημένη ἐκ τῆς φθορᾶς, τὴν ὁποίαν ἐπροξένουν οἱ ἐνοικιασταί, κατῴκησεν ἡ ἰδία ἐν αὐτῇ, χωρὶς νὰ ἐνοικιάσῃ τἆλλα πατώματα. Ἡ γραῖα ἦτο κάπως ξεμωραμένη. Τὴν θυγατέρα εἶδεν ὁ μάρτυς καθ' ὅλην τὴν ἑξαετίαν πεντάκις ἢ ἑξάκις μόνον. Ἀμφότεραι ἔζων ἀπομεμονωμέναι καὶ ἐλέγετο πῶς εἶχον χρήματα. Καὶ αὐτὸς ὁ μάρτυς εἶχεν ἀκούσῃ ἀπὸ τοὺς γείτονας, ὅτι ἡ κυρία Λεσπαναὶ ἔρριπτε χαρτία, ἀλλὰ δὲν τὸ πιστεύει. Οὐδέποτε εἶδεν ἄλλον ἄνθρωπον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν, ἀλλὰ μόνον τὴν μητέρα, τὴν κόρην, ἐνίοτε ἕνα δρόμωνα καὶ ὀκτάκις ἢ δεκάκις τὸν ἰατρόν.

« Πολλοὶ ἄλλοι γείτονες κατέθεσαν τὰ αὐτά. Οὐδεὶς ἐσύχναζεν εἰς τὴν οἰκίαν, οὐδεὶς ἐγίνωσκεν ἂν ἡ κυρία Λεσπαναὶ εἶχε συγγενεῖς ἢ μή. Τὰ φύλλα τῶν πρὸς τὴν ὁδὸν παραθύρων σπανίως ἠνοίγοντο· τὰ δὲ πρὸς τὴν αὐλὴν παράθυρα, ἐκτὸς τῶν τοῦ μεγάλου δωματίου, ἦσαν ἀείποτε κεκλεισμένα. Ἡ οἰκία ἦτο στερεὰ καὶ οὐχὶ πολὺ παλαιά.

« *Ὁ Ἰσίδωρος Μυζέ*, ἀστυνομικὸς κλητὴρ κατέθεσεν ὅτι περὶ ὥραν τρίτην τῆς πρωΐας ἐκλήθη εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐκεῖ εὗρε πρὸ τῆς θύρας συνηγμένους εἴκοσιν ἕως τριάκοντα ἀνθρώπους, προσπαθοῦντας νὰ εἰσέλθωσιν εἰς αὐτήν. Ἔθραυσε τὴν θύραν διὰ τῆς λόγχης (οὐχὶ διὰ σιδηρᾶς ῥάβδου), ὅπερ εὐκόλως κατώρθωσε, διότι ἡ θύρα, δίφυλλος οὖσα, οὔτε ἄνω οὔτε κάτω ἦτο μανδαλωμένη. Αἱ κραυγαὶ ἐξηκολούθουν μέχρι τῆς διαρρήξεως τῆς θύρας, ὅτε αἰφνιδίως ἐσίγησαν. Ἐφαίνοντο προερχόμεναι ἐξ ἑνὸς ἢ πλειόνων προσώπων, εὑρισκομένων ἐν κινδύνῳ θανάτου· ἦσαν δὲ μακραὶ καὶ παρατεταμέναι καὶ οὐχὶ διακεκομμέναι. Ὁ μάρτυς ἀνέβη μετὰ σπουδῆς τὴν κλίμακα, καὶ ἐν τῷ ἀναβάθρῳ τοῦ πρώτου πατώματος ἤκουσε δύο ὀξείας καὶ δυνατὰς φωνὰς φιλονεικούντων. Ἡ μία τούτων ἦτο βαθεῖα καὶ τραχεῖα, ἡ δ' ἄλλη ὀξεῖα, διαπεραστική, μία παράξενη φωνή. Τινὰς τῶν τῆς πρώτης φωνῆς λέξεων ἤκουσε καθαρῶς, καὶ ἠδύνατο θετικῶς νὰ βεβαιώσῃ, ὅτι ἡ φωνὴ δὲν ἦτο γυναικεία. Διέκρινε δ' εὐκρινῶς τὰς λέξεις sacré καὶ diable. Ἡ ὀξεῖα καὶ στριγγλίζουσα φωνὴ ἦτο ξένου, ἀλλ' ὁ μάρτυς ἀδυνατεῖ νἀποφανθῇ μετὰ βεβαιότητος ἂν ἦτο ἀνδρικὴ ἢ γυναικεία. Τὰς λέξεις δὲν ἠδυνήθη νὰ διακρίνῃ, ἀλλὰ νομίζει ὅτι ἡ γλῶσσα ἦτο ἱσπανική. Τὴν κατάστασιν τῶν πτωμάτων περιέγραψεν ὁ μάρτυς ἀπαραλλάκτως ὡς ἐξέθεμεν αὐτὴν ἐν τῷ χθεσινῷ ἡμῶν φύλλῳ.

« *Ὁ Ἐρρῖκος Θυβά*, γείτων, χρυσοχόος τὸ ἐπάγγελμα, λέγει ὅτι ἦτο μεταξὺ τῶν πρώτων εἰσελθόντων εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπιβεβαιοῖ καθόλου τὴν κατάθεσιν τοῦ Μυζέ. Διαρρήξαντες τὴν θύραν, ἔκλεισαν αὐτὴν πάλιν, ὅπως ἐμποδίσωσι τὴν συρροὴν πλήθους, ὅπερ εἶχε συναχθῆ, ἂν καὶ ἡ ὥρα ἦτο προκεχωρημένη. Ἡ ὀξεῖα καὶ διαπεραστικὴ φωνὴ ἦτο, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ μάρτυρος, φωνὴ Ἰταλοῦ. Ὅπως ἂν ᾖ ἡ γλῶσσα

Digitized by Google

δὲν ἦτο γαλλική. Ἂν δ' ἦτο ἀνδρικὴ δὲν δύναται ὁ μάρτυς νὰ βεβαιώσῃ μετὰ θετικότητος· πιθανὸν νὰ ἦτο καὶ γυναικεία. Ἰταλικὰ δὲν καταλαμβάνει, οὐδ' ἠδυνήθη νὰ διακρίνῃ τὰς λέξεις, ἀλλ' ἐκ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς ἐπείσθη ὅτι, ὁ φωνήσας ἦτο Ἰταλός. Ἐγνώριζε τὴν κυρίαν Λεσπαναὶ καὶ τὴν θυγατέρα της, συχνάκις συνωμίλησε μετ' ἀμφοτέρων, καὶ ἦτο βέβαιος ὅτι ἡ ὀξεῖα φωνὴ οὔτε τῆς μητρὸς ἦτο, οὔτε τῆς θυγατρός.

«*Ὁ Ὀδεγχάϊμερ,* ξενοδόχος, παρουσιάσθη αὐτόκλητος ὡς μάρτυς. Ἀγνοοῦντος δὲ τὴν γαλλικὴν ἐγένετο ἡ ἀνάκρισις αὐτοῦ διὰ διερμηνέως. Κατάγεται ἐξ Ἀμστελοδάμου. Διέβαινε δὲ πλησίον τῆς οἰκίας ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμὴν ἠκούσθησαν αἱ κραυγαί. Διήρκεσαν δ' ἐπὶ πολλὰ λεπτὰ τῆς ὥρας, ἐπὶ δέκα περίπου. Αἱ κραυγαὶ ἦσαν παρατεταμέναι καὶ ἐξέφραζον μέγαν τρόμον καὶ φρίκην. Ὁ μάρτυς εἶναι καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν εἰσελθόντων εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐσχημάτισε δὲ ἀκράδαντον πεποίθησιν, ὅτι ἡ ὀξεῖα φωνὴ ἦτο ἀνδρός, καὶ δὴ Γάλλου. Ἀλλὰ τὰς λέξεις δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐννοήσῃ. Ἦσαν δυναταί, ταχεῖαι, ἀπότομοι καὶ ἐφαίνοντο ὡς ἐκφερόμεναι ἐν φόβῳ ἢ ἐν ὀργῇ. Ἡ φωνὴ ἦτο τραχεῖα, μᾶλλον πρὸς τὸ τραχὺ ἀποκλίνουσα. Καὶ δὲν δύναταί τις νὰ τὴν εἴπῃ καὶ ὀξεῖαν. Ἡ δὲ βαθεῖα φωνὴ ἐπρόφερεν ἐπανειλημμένως sacré, diable καὶ ἅπαξ mon Dieu!

«*Ὁ Ἰούλιος Μινιώ,* τραπεζίτης, διευθυντὴς τοῦ τραπεζιτικοῦ οἴκου Μινιὼ καὶ υἱός, ἐν ὁδῷ Δελοραίν. Ἡ κυρία Λεσπαναὶ εἶχεν ὀλίγα χρήματα· ἀπὸ ὀκταετίας εἶχεν ἀνοικτὸν λογαριασμὸν ἐν τῷ τραπεζιτικῷ οἴκῳ. Κατετίθει συχνάκις μικρὰ ποσὰ καὶ μέχρι πρὸ τριῶν ἡμερῶν πρὸ τοῦ θανάτου της οὐδὲν εἶχεν ἀποσύρῃ. Κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔλαβε ποσότητα τετρακισχιλίων φράγκων, πληρωθέντων αὐτῇ εἰς χρυσὸν καὶ κομισθέντων εἰς τὴν οἰκίαν της ὑφ' ἑνὸς ὑπαλλήλου.

«*Ὁ Ἀδόλφος Λεμπόν,* ὑπάλληλος τοῦ ἀνωτέρω τραπεζιτικοῦ οἴκου, καταθέτει ὅτι κατὰ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἡμέραν, περὶ τὴν μεσημβρίαν, συνώδευσε τὴν κυρίαν Λεσπαναὶ εἰς τὴν κατοικίαν της, φέρων εἰς δύο σακκίδια τὰ τετρακισχίλια φράγκα. Ἐν τῇ θύρᾳ εὗρε τὴν κόρην Λεσπαναί, ἥτις ἔλαβε τὸ ἓν σακκίδιον, ἐν ᾧ ἡ γραῖα κυρία ἀπήλλαξεν αὐτὸν ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ ἄλλου. Προσκλίνας δὲ ἀπῆλθεν. Ἐν τῇ ὁδῷ ἥτις εἶναι μικρὰ καὶ ἥκιστα συχναζομένη, οὐδένα εἶδε κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν.

«*Ὁ Οὐΐλλιαμ Μπέρδ,* ῥάπτης, καταθέτει ὅτι καὶ αὐτὸς εὑρίσκετο μετὰ τῶν εἰσελθόντων εἰς τὴν οἰκίαν. Εἶναι Ἄγγλος, ἀποκαταστημένος πρὸ διετίας ἐν Παρισίοις, ἀνῆλθεν ἐκ τῶν πρώτων εἰς τὴν κλίμακα καὶ ἤκουσε τὰς φωνὰς τῶν φιλονεικούντων. Ἡ βαθεῖα φωνὴ ἦτο Γάλλου. Ὁ μάρτυς ἠδυνήθη νὰ ἐννοήσῃ πολλὰς λέξεις, ἀλλὰ δὲν ἐνθυμεῖται πάσας. Τὰ sacré καὶ mon Dieu ἤκουσεν εὐκρινέστατα. Ἤκουσε δὲ καὶ θόρυβον, ὡς ἀνθρώπων παλαιόντων. Ἡ ὀξεῖα φωνὴ ἦτο δυνατή, δυνατωτέρα τῆς βαθείας. Ὁ μάρτυς δύναται νὰ βεβαιώσῃ, ὅτι δὲν ἦτο φωνὴ Ἄγγλου, μᾶλλον δ' ἐφάνη αὐτῷ ὡς Γερμανοῦ· ἐνδεχόμενον ὅμως νὰ ἦτο καὶ γυναικεία. Ὁ μάρτυς δὲν εἰξεύρει γερμανικά.

«Τέσσαρες τῶν ἀνωτέρω μαρτύρων κατέθεσαν ἐν δευτέρᾳ ἀνακρίσει, ὅτι ἡ θύρα τοῦ δωματίου, ἐν ᾧ εὑρέθη τὸ πτῶμα τῆς κόρης Λεσπαναί, ἦτο κεκλεισμένη διὰ κλειδὸς ἔνδοθεν, ὅτε ἔφθασαν πρὸ αὐτῆς. Ἐπεκράτει δ' ἡσυχία καὶ οὔτε στεναγμὸς ἠκούετο, οὔτε ἄλλος τις θόρυβος. Διαρρήξαντες τὴν θύραν οὐδένα εὗρον. Τὰ παράθυρα τοῦ ὀπισθίου δωματίου καὶ τὰ τοῦ πρὸς τὴν ὁδὸν ἦσαν καταβιβασμένα καὶ ἐστυλωμένα ἔνδοθεν, ἡ θύρα δι' ἧς συγκοινωνοῦσι τὰ δύο δωμάτια κεκλεισμένη, ἀλλ' οὐχὶ διὰ κλειδός. Ἡ ἀπὸ τοῦ προσθίου δωματίου εἰς τὸν διάδρομον φέρουσα θύρα ἦν κεκλεισμένη ἔνδοθεν, ἡ δὲ κλεὶς εὑρίσκετο ἐν τῷ κλείθρῳ. Μικρόν τι ἐν τῷ πρὸς τὴν ὁδὸν μέρει τῆς οἰκίας δωμάτιον ἦτο ἀνοικτὸν καὶ ἦτο πεπληρωμένον ἐκ παλαιῶν στρωμάτων, κιβωτίων καὶ ἄλλων σκευῶν. Πάντα ταῦτα ἐξητάσθησαν ἐπιμελέστατα, καὶ οὐδὲ σπιθαμὴ ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔμεινεν ἀνεξερεύνητος. Ἐξηρευνήθησαν δὲ καὶ αἱ καπνοδόχαι διὰ καθαρτηρίων ἐργαλείων. Ἡ οἰκία εἶχε τέσσαρα στέγη. Εἷς καταρράκτης φέρων εἰς τὴν ὀροφὴν εὑρέθη στερεῶς καθηλωμένος καὶ προφανῶς δὲν εἶχεν ἀνοιχθῇ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν. Ὁ χρόνος ὁ διαρρεύσας ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ἠκούσθησαν αἱ φωναὶ τῶν φιλονεικούντων μέχρι τῆς διαρρήξεως τῆς θύρας τοῦ δωματίου ὑπελογίζετο διαφόρως ὑπὸ τῶν διαφόρων μαρτύρων. Ἄλλοι ὑπελόγιζον αὐτὸν εἰς τρία λεπτὰ τῆς ὥρας καὶ ἄλλοι εἰς πέντε. Τὸ ἄνοιγμα τῆς θύρας ἦτο δυσχερέστατον.

«*Ὁ Ἀλφόνσος Γκάρθια,* ἐνταφιαστής, λέγει ὅτι κατοικεῖ ἐν τῇ ὁδῷ Μόργκ. Εἶναι Ἱσπανὸς τὴν καταγωγήν, εἰσῆλθε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν οἰκίαν, ἀλλὰ παρέμεινε κάτω, μὴ ἀνελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον. Νευρικὸς ὢν ἐφοβεῖτο μὴ πάθῃ ἐκ τῆς συγκινήσεως. Ἤκουσε τὰς φωνάς. Ἡ βαθεῖα ἦν φωνὴ Γάλλου, ἡ δ' ὀξεῖα ἔχει τὴν πεποίθησιν ὅτι ἦτο Ἄγγλου. Δὲν εἰξεύρει ἀγγλικά, ἀλλ' ἐσχημάτισε τὴν ἰδέαν του, κρίνων ἐκ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς.

«*Ὁ Ἀλβέρτος Μοντάνη,* ζαχαροπλάστης, καταθέτει, ὅτι ἦτο ἐκ τῶν πρώτων ἀνελθόντων, εἰς τὴν κλίμακα. Ἤκουσε τὰς ἐν λόγῳ φωνάς. Ἡ βαθεῖα ἦτο Γάλλου· διέκρινε πολλὰς λέξεις. Ὁ ὁμιλῶν ἐφαίνετο ὥσπερ ἐπιπλήττων. Αἱ λέ-

Digitized by Google

ξεις τῆς ὀξείας φωνῆς δὲν ἦσαν εὐκρινεῖς· ἡ γλῶσσα ταχεῖα καὶ ἀπότομος· φρονεῖ ὅτι ἦτο ρωσσική. Ἐπιβεβαιοῖ δ' ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ τὰς καταθέσεις τῶν ἄλλων. Εἶναι Ἰταλὸς καὶ οὐδέποτε συνωμίλησε μετὰ Ῥώσσου.

«Πολλοὶ τῶν μαρτύρων ἐξετασθέντες καὶ αὖθις καταθέτουσι συμπληρωματικῶς, ὅτι πᾶσαι αἱ καπνοδόκαι τοῦ τετάρτου πατώματος εἶναι στενώταται, καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ διέλθῃ δι' αὐτῶν ἀνθρώπινον πλάσμα. Καθαρτήρια ἐργαλεῖα λέγοντες, ἐννοοῦσι κυλινδρικὰς μακρὰς ψήκτρας, δι' ὧν καθαίρονται αἱ καπνοδόκαι. Τοιαῦται ψῆκτραι εἰσήχθησαν εἰς πάσας τὰς καπνοδόκας ἄνωθεν καὶ κάτωθεν, οὐδαμοῦ ὑπῆρχεν κρυφία κλῖμαξ δι' ἧς θὰ ἐδύνατό τις νὰ φύγῃ, ὅτε ἀνήρχοντο οἱ ἄνθρωποι εἰς τὸ τέταρτον πάτωμα. Τὸ σῶμα τῆς κόρης Λεσπαναὶ ἦτο τόσῳ στερεῶς ἐσφηνωμένον ἐν τῇ καπνοδόκῃ, ὥστε μόλις κατωρθώθη νὰ ἐξαχθῇ διὰ τῆς ἡνωμένης δυνάμεως τεσσάρων ἢ πέντε ἀνδρῶν.

«*Ὁ Παῦλος Δυμᾶ*, ἰατρός, λέγει, ὅτι ἐκλήθη τὴν αὐγήν, ὅπως κάμῃ νεκροψίαν. Ἀμφότερα τὰ πτώματα κατέκειντο ἐπὶ στρώματος ἐν τῇ θέσει τῆς κλίνης ἐν τῷ δωματίῳ, ὅπου εὑρέθη ἡ κόρη Λεσπαναί. Τὸ πτῶμα τῆς νέας εἶχε πολλὰ κατάγματα καὶ τὸ δέρμα πολλὰς ἀμυχάς. Ταῦτα ὅμως ἐξηγοῦνται ἐπαρκῶς ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι τὸ σῶμα ἐχώθη ἐν τῇ καπνοδόκῃ. Ὁ λαιμὸς ἔφερε πολλὰ σημεῖα πληγῶν. Ὑπὸ τὸν πώγωνα ἐφαίνοντο βαθεῖς ὀνυχισμοὶ καί τινες πελιδναὶ κηλῖδες, προφανῶς προερχόμεναι ἐκ τῆς πιέσεως δακτύλων. Τὸ πρόσωπον ἦτο φρικωδῶς παραμεμορφωμένον, καὶ αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν ἐξεῖχον τῆς κόγχης. Ἐν τῇ κοιλιακῇ χώρᾳ παρετηρεῖτο μεγάλη κηλίς, προελθοῦσα προφανῶς ἐκ τῆς πιέσεως γόνατος. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κ. Δυμᾶ, ἡ κόρη ἐστραγγαλίσθη ὑφ' ἑνὸς ἢ πλειόνων ἀνθρώπων. Τὸ σῶμα τῆς μητρὸς ἦν ἐπίσης φρικωδῶς τετραυματισμένον. Πάντα τὰ ὀστᾶ τοῦ δεξιοῦ σκέλους καὶ τοῦ δεξιοῦ βραχίονος ἦσαν πολλαχοῦ τεθλασμένα, ἡ ἀριστερὰ κνήμη συντετριμμένη, ὁμοίως δὲ καὶ πᾶσα ἡ ἀριστερὰ πλευρά. Ὁλόκληρον τὸ σῶμα ἦτο αἱματόφυρτον. Τίνι τρόπῳ ἐγένοντο οἱ τραυματισμοὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ ὁρισθῇ ἐπακριβῶς. Τοιαῦται πληγαὶ μόνον διὰ βαρέος ξυλίνου ῥοπάλου, ἢ χονδρᾶς σιδηρᾶς ῥάβδου, ἢ καθίσματος, ἢ ἄλλου τινὸς οἱουδήποτε μεγάλου, βαρέος καὶ ἀμβλέος ὀργάνου, ὑπὸ ῥωμαλεωτάτου ἀνδρὸς φερομένου, ἦτο δυνατὸν νὰ προξενηθῶσι. Γυνὴ εἶναι ἀνίσχυρος νὰ διαπράξῃ τοιαῦτα. Ἡ κεφαλὴ τῆς νεκρᾶς ἦν, ὅτε εἶδε ταύτην ὁ μάρτυς, καθ' ὁλοκληρίαν κεχωρισμένη τοῦ λοιποῦ σώματος καὶ ἐπίσης τετραυματισμένη δεινῶς. Ὁ λαιμὸς ἀπεκόπη βεβαίως δι' ἐργαλείου ὀξυστομωτάτου, πιθανῶς ξυραφίου.

«*Ὁ Ἀλέξανδρος Ἐβὲρ*, χειρουργός, ἐκλήθη μετὰ τοῦ κ. Δυμᾶ, ὅπως κάμνωσι τὴν νεκροψίαν. Ἐπιβεβαιοῖ τὴν κατάθεσιν τοῦ ἀνωτέρου μάρτυρος καὶ συμφωνεῖ πληρέστατα μὲ τὰς γνώμας αὐτοῦ.

«Αἱ ἀνακρίσεις αὗται οὐδὲν νεώτερον γεγονὸς ἄξιον λόγου ἔφερον εἰς φῶς, καίτοι ἀνεκρίθησαν πολλοὶ καὶ διάφοροι. Οὐδέποτε συνέβη ἐν Παρισίοις δολοφονία—ἂν πράγματι εἶναι δολοφονία— τόσῳ μυστηριώδης καὶ ἀνεξήγητος. Ἡ ἀστυνομία — πρᾶγμα λίαν παράδοξον καὶ ἀσύνηθες ἐν τοιαύταις ὑποθέσεσιν,—οὐδὲ ἴχνος συνέλαβεν ὑπονοίας κατά τινος, οὐδαμοῦ δὲ διακρίνεταί τι τὸ δυνάμενον νὰ παράσχῃ τὸ ἐνδόσιμον εἰς κρείσσονα ἐξερεύνησιν καὶ ἐξήγησιν τοῦ αἰνίγματος.»

Ἐν δὲ τῇ ἑσπερινῇ ἐκδόσει τοῦ φύλλου ἀνεγινώσκετο, ὅτι ἐξηκολούθει μεγάλη ταραχὴ ἐν τῇ συνοικίᾳ Ἁγίου Ῥόκου· ἐγένετο καὶ ἄλλη ἐπιμελεστάτη ἔρευνα τῆς οἰκίας καὶ νέοι ἐξητάσθησαν μάρτυρες· ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος. Ἐν ὑστερογράφῳ ὅμως προσετίθετο, ὅτι συνελήφθη καὶ προεφυλακίσθη ὁ Ἀδόλφος Λεμπόν, καίτοι οὐδεμία κατάθεσις ἐπεβάρυνεν αὐτόν.

Ὁ Δυπὲν ἐφαίνετο δεικνύων μέγα ἐνδιαφέρον περὶ τῆς ὑποθέσεως, ὡς τοὐλάχιστον ἐγὼ συνεπέρανα ἐκ τοῦ τρόπου του, διότι οὐδεμίαν αὐτὸς ἔκαμε παρατήρησιν. Μόνον ὅτε ἀνέγνω τὴν ἀγγελίαν περὶ τῆς συλλήψεως τοῦ Λεμπὸν μὲ ἠρώτησε τίνα γνώμην εἶχον περὶ τοῦ φόνου.

Τὸ ἐπ' ἐμοὶ ἤμην συμφωνότατος μὲ τὴν γνώμην ὅλου τοῦ κόσμου, θεωρῶν τὴν πρᾶξιν ὡς μυστήριον ἀκατάληπτον καὶ φρονῶν ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐξευρεθῇ τρόπος πρὸς ἐξιχνίασιν τῶν αὐτουργῶν.

« Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προκειμένων ἡμῖν ἀτελῶν διδομένων τῆς ἀνακρίσεως, δὲν δυνάμεθα βεβαίως νἀποφανθῶμεν, ὁποίων τρόπων δύναται νὰ γίνῃ χρῆσις πρὸς διαφώτισιν τοῦ ζητήματος, ἀπήντησεν ὁ Δυπέν. Ἡ τοσοῦτον διὰ τὴν ἀγχίνοιαν αὐτῆς ἐγκωμιαζομένη παρισιακὴ ἀστυνομία εἶναι μόνον πονηρὰ καὶ οὐδὲν πλέον. Οὐδεμίαν ἄλλην μέθοδον ἐνεργείας γινώσκει, ἐκτὸς τῆς παρουσιαζομένης ἐκ πρώτης ὄψεως. Ἐγκαυχᾶται διὰ τοὺς τρόπους, ὧν ποιεῖται χρῆσιν, ἀλλ' οὗτοι εἶνε συχνάκις ἀκατάλληλοι πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν, ὥστε ὑπενθυμίζουσι τὸν Ἀρχοντοχωριάτην, τὸν ζητοῦντα νὰ φορέσῃ τὸν κοινωνίτην του, διὰ νἀκούῃ καλλίτερον τὴν μουσικήν. Αἱ ἐπιτυχίαι τῆς ἀστυνομίας εἰσὶν ἐνίοτε θαυμάσιαι, ἀλλ' αὗται ὀφείλονται κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν μεγάλην δραστηριότητα καὶ τὴν ἐπιμονὴν αὐτῆς. Ὅπου δὲ δὲν ἐξαρκοῦσι τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα τὰ σχέδιά της ναυαγοῦσιν. Ὁ Βιδὸκ π. χ. ἦν δεινότατος περὶ τὸ μαντεύειν καὶ πρὸς τούτοις ἐπιμονώτατος ἀνήρ, μὴ τυχὼν ὅμως ἀγαθῆς ἀγωγῆς παρεπλανᾶτο πολλάκις, ἕνεκα

Digitized by Google

αὐτῆς ταύτης τῆς ἐπιμονῆς εἰς τὰς ἐρεύνας του. Ἔφερε τἀντικείμενα ὑπὲρ τὸ δέον πλησίον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, ὥστε ἠδυνάτει νὰ ἐπισκοπήσῃ τὸ σύνολον. Ἴσως ἓν ἢ δύο σημεῖα ἔβλεπε μετὰ σπανίας διορατικότητος, ἀλλ' ἴσα ἴσα διὰ τοῦτο καθίστατο αὐτῷ ἀδύνατος ἡ ἐπισκόπησις τοῦ συνόλου. Εἶνε ὅμως δυνατὸν νὰ ἐμβαθύνῃ τις εἰς τὰ πράγματα καὶ νὰ ὦσιν ἅμα αἱ παρατηρήσεις του στερεαί. Τοῦτο τρανῶς καταδείκνυται ἐν τῇ παρατηρήσει τῶν ἀστέρων. Θεώμενοι οὐχὶ ἀτενῶς ἓν τῶν οὐρανίων σωμάτων, ἀλλὰ πλαγίως ἐμβλέποντες εἰς αὐτὸ οὕτως, ὥστε νὰ στρέφωμεν πρὸς αὐτὸ τὰ ἐξωτερικὰ μέρη τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς χιτῶνος (ἅπερ εἰσὶν εὐαισθητότερα τῶν ἐσωτερικῶν εἰς τὰς ἀσθενεῖς ἐντυπώσεις τοῦ φωτὸς) διακρίνομεν τοῦτον καθαρώτερον καὶ δεχόμεθα καλλίστην ἐντύπωσιν τῆς αἴγλης αὐτοῦ, ἥτις καθίσταται βαθμηδὸν ἀμαυροτέρα, καθ' ὅσον στρέφομεν πρὸς αὐτὸ ὅλον τὸν ὀφθαλμόν. Διότι τότε ὁ ὀφθαλμὸς δέχεται μεγάλην πληθὺν ἀκτίνων, ἐν ᾧ ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἡ ὀπτικὴ δύναμις αὐτοῦ μεγεθύνεται. Ἐμβαθύνοντες ὑπὲρ τὸ δέον εἰς τὴν ἐξέτασιν ἑνὸς ἀντικειμένου παραπλανώμεθα καὶ ἐξασθενοῦμεν τὴν ἡμετέραν ἀντίληψιν, ὥστε δύναταί τις μάλιστα νὰ εἴπῃ ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ Ἀφροδίτη καθίσταται ἀόρατος, ἂν ἀτενῶς διαρκῶς καὶ ἀποκλειστικῶς ἐμβλέπωμεν εἰς αὐτήν.

«Ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲ φόνου, ἀνάγκη νὰ ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς ἰδίας τινὰς ἐρεύνας, προτοῦ νὰ ἐκφέρωμεν τὴν ἡμετέραν κρίσιν. Ἡ ὑπόθεσις θὰ μᾶς διασκεδάσῃ (εὗρον τὴν φράσιν κάπως ἄτοπον, ἀλλὰ δὲν εἶπον τίποτε) ἐκτὸς δὲ τούτου ὁ Λεμπὸν μοὶ ἐφάνη μίαν φορὰν ὠφέλιμος, καὶ ὀφείλω νὰ τῷ ἀποδώσω τὴν χάριτα. Ὥστε θὰ ὑπάγωμεν νὰ ἴδωμεν ἰδίοις ὄμμασι τὴν οἰκίαν ἐκείνην. Γνωρίζω τὸν Γ. τὸν διευθυντὴν τῆς ἀστυνομίας καὶ πιστεύω, ὅτι δὲν θὰ ἔχῃ κάμμίαν δυσκολίαν νὰ μᾶς χορηγήσῃ τὴν ἀπαιτουμένην ἄδειαν.»

Λαβόντες τὴν ἄδειαν ταύτην μετέβησαν παραχρῆμα εἰς τὴν ὁδὸν Μόργκ, μίαν τῶν ἐλεεινῶν ἀγυιῶν, τῶν συνδεουσῶν τὴν ὁδὸν Ῥισελιὲ μετὰ τῆς ὁδοῦ ἁγίου Ῥόκου. Ἐφθάσαμεν ἐκεῖ περὶ δείλην ὀψίαν· ἡ συνοικία κεῖται πολὺ μακρὰν τῆς ἰδικῆς μας. Εὐκόλως δ' εὕρομεν τὴν οἰκίαν, διότι πλῆθος πολὺ ἦτο ἀκόμη συνηθροισμένον ἐν ἀπράγμονι περιεργίᾳ θεώμενον ἀπὸ τοῦ ἀντιθέτου πεζοδρομίου τὰ κεκλεισμένα παράθυρα αὐτῆς.

Ἦν δ' αὕτη μία τῶν συνήθων παρισιακῶν οἰκιῶν, ἔχουσα διάδρομον ἐν τῇ θύρᾳ, εἰς οὗ τὴν μίαν πλευρὰν ἦτο τὸ οἴκημα τοῦ θυρωροῦ. Προτοῦ δὲ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς αὐτήν, διήλθομεν τὴν ὁδόν, ἐκάμψαμεν εἰς πλάγιόν τινα δρομίσκον, καὶ μετὰ δευτέραν στροφὴν εὕρθημεν πρὸ τῆς ὀπισθίας πλευρᾶς τοῦ οἰκοδομήματος, ὁ δὲ Δυπὲν ἐξήτασε τὰ παρακείμενα πάντα καὶ τὴν οἰκίαν αὐτὴν μετὰ προσοχῆς καὶ ἀκριβείας, ὧν τὸν σκοπὸν δὲν ἠδυνάμην νὰ διίδω.

Τέλος ἐπεστρέψαμεν καὶ στάντες πρὸ τῆς εἰσόδου τῆς οἰκίας ἐσημάναμεν τὸν κώδωνα, ἀνοίξας δ' ὁ φρουρῶν ὑπάλληλος ἐπέτρεψεν ἡμῖν νὰ εἰσέλθωμεν μετὰ τὴν ἐπίδειξιν τῆς ἀδείας. Ἀνήλθομεν εἰς τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ εὑρέθη ὁ νεκρὸς τῆς κόρης Λεσπαναί, καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ προέκειντο ἀκόμη τὰ πτώματα τῶν φονευθεισῶν. Οὐδὲν μετεβλήθη τῶν ἐν τῷ δωματίῳ καὶ οὐδὲν εἶδον πλὴν ὅσων ἐγίνωσκον ἤδη ἐκ τῆς *Ἐφημερίδος τῶν δικαστηρίων*. Ὁ Δυπὲν ἐξήτασε πάντα ἐπιμελέστατα καὶ αὐτοὺς τοὺς νεκροὺς τῶν δύο θυμάτων. Εἶτα μετέβημεν εἰς τὰ λοιπὰ τῆς οἰκίας μέρη καὶ εἰς τὴν αὐλήν, συνοδευόμενοι πάντοτε ὑφ' ἑνὸς κλητῆρος. Ἐν τῇ τοιαύτῃ ἐπισκοπῇ κατετρίψαμεν πολλὴν ὥραν μέχρις οὗ ἐσκότασε· καὶ τότε ἀπήλθομεν. Κατὰ τὴν ἐπάνοδον ὁ σύνοδός μου εἰσῆλθε πρὸς στιγμὴν εἰς τὸ γραφεῖον ἡμερησίας τινὸς ἐφημερίδος.

[Ἕπεται τὸ τέλος].

ΜΥΡΜΗΚΕΣ, ΜΕΛΙΣΣΑΙ ΚΑΙ ΣΦΗΚΕΣ

Συνέχεια καὶ τέλος, ἴδε σελ. 140

Η'.

Αἰσθήσεις τῶν μυρμήκων

Ὅρασις

Ὑποτίθεται γενικῶς ὅτι ὁ κόσμος οὐ μόνον πράγματι εἶνε τοιοῦτος ὡς ἡμεῖς ὁρῶμεν αὐτόν, ἀλλ' ὅτι καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα βλέπουσιν αὐτὸν ὅμοιον ὡς ἡμεῖς.

Ταχεῖά τις ἐξέτασις ἀρκεῖ ἐν τούτοις νὰ πείσῃ ἡμᾶς, ὅτι ἡ γνώμη αὕτη οὐ μόνον δὲν εἶνε βεβαία ἀλλὰ οὔτε πιθανή. Εἶνε αἴνιγμα εἰσέτι ὁ τρόπος δι' οὗ βλέπουσι τὰ ἔντομα. Τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν ἔχουσιν εἰς τὰ πλάγια τῆς κεφαλῆς μέγαν σύνθετον ὀφθαλμόν, καὶ ἄλλους ἁπλοῦς τρεῖς τὸν ἀριθμόν, κειμένους τριγωνοειδῶς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μετώπου. Οἱ σύνθετοι ὀφθαλμοὶ σύγκεινται ἐκ πολλῶν ὀφθαλμίσκων κειμένων ἐν τῷ ἄκρῳ σωλῆνος, οὗτινος ἡ βάσις συνέχεται μετὰ μιᾶς ἰνὸς τοῦ ὀπτικοῦ νεύρου.

Ἡ κατασκευὴ τῶν ἁπλῶν ὀφθαλμῶν εἶνε ἐντελῶς διάφορος τῆς τῶν συνθέτων, φαίνεται δὲ ἀδύνατον νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι οἱ ἁπλοῖ ὀφθαλμοὶ προέρχονται ἐκ συνθέτων, ἢ ὅτι οἱ σύνθετοι συνίστανται ἐξ ἁπλῶν. Τοὐναντίον, ἀμφότεροι δείκνυνται προερχόμενοι ἐκ προγονικῆς τινος μορφῆς ἧττον ἀνεπτυγμένης. Ἐκ ταύτης, αὐξανομένου ἑκάστου στοιχείου κατ' ἰδίαν, καὶ τελειοποιουμένου τοῦ φακοῦ, προῆλθεν ὁ ἁπλοῦς ὀφθαλμός,

Digitized by Google

ἐνῷ αὐξανομένου τοῦ ἀριθμοῦ καὶ μόνου τῶν ὀφθαλμῶν, προῆλθεν ὁ σύνθετος ὀφθαλμός.

Εἶνε βέβαιον ὅτι, τὸ εἴδωλον τὸ ἐν τοῖς ἁπλοῖς ὀφθαλμοῖς παραγόμενον διαφέρει τοῦ ὑπὸ τῶν συνθέτων διδομένου, ἐξ οὗ δικαίως δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι τὰ δύο ταῦτα ὄργανα ἔχουσι διακεκριμένας λειτουργίας. Ἄλλοτε διϊσχυρίζοντο ὅτι, διὰ τῶν συνθέτων ὀφθαλμῶν τὰ ἔντομα ἔβλεπον μακρόθεν, διὰ δὲ τῶν ἁπλῶν ἐκ τοῦ πλησίον.

Οἱ ἁπλοῖ ὀφθαλμοὶ βλέπουσι πιθανώτατα ὡς οἱ ἡμέτεροι· δηλ. ὁ φακὸς ἐπιρρίπτει εἴδωλόν τι ἐν τῷ βάθει τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐπὶ τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς χιτῶνος. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει βλέπουσι πράγματι τὰ ἀντικείμενα ἀντεστραμμένα, ὡς συμβαίνει καὶ εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ μακρὰ συνήθεια μετήλλαξε τὰς ἐντυπώσεις μας.

Δύο δὲ θεωρίαι ὑπάρχουσι καθόσον ἀφορᾷ τὸν τρόπον τῆς ὁράσεως διὰ τῶν συνθέτων ὀφθαλμῶν. Κατὰ τὴν πρώτην θεωρίαν (Θεωρίαν τοῦ μωσαϊκοῦ τοῦ Müller) ἕκαστος ὀφθαλμίσκος δὲν βλέπει εἰμὴ τεμάχιόν τι μόνον τοῦ ὁρατοῦ μέρους· ἐνῷ κατὰ τὴν ἄλλην θεωρίαν ἕκαστος ὀφθαλμίσκος ἐνεργεῖ ὡς χωριστὸς ὀφθαλμός.

Οἱ ἐντομολόγοι τῆς σήμερον παραδέχονται ὅτι ἕκαστος ὀφθαλμίσκος προσδέχεται τὴν ἐντύπωσιν δέσμης φωτεινῆς· οὕτω τὸ ὑπὸ συνθέτου ὀφθαλμοῦ διδόμενον εἴδωλον εἶνε εἶδός τι μωσαϊκοῦ.

Συνδυαζομένων τῶν ὑπαρχουσῶν θεωριῶν, τὰ ἔντομα ταῦτα βλέπουσι διὰ μὲν τῶν ἁπλῶν ὀφθαλμῶν ἀνεστραμμένα τ' ἀντικείμενα, διὰ δὲ τῶν συνθέτων εὐθέα. Ἂν λοιπὸν μετὰ ταῦτα λαμβάνουσιν ἀκριβῆ ἰδέαν τοῦ περιβάλλοντος αὐτὰ κόσμου εἶνε γεγονὸς ἀξιοσημείωτον.

Ἐὰν εἶνε δύσκολον νὰ ἐννοήσῃ τις πῶς βλέπουσιν οἱ μύρμηκες, τὸ βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι βλέπουσιν. Οἱ μύρμηκες διακρίνουσιν ἐπίσης τὰ διάφορα χρώματα, προτιμῶσι δὲ κυρίως τὸ πράσινον καὶ κίτρινον χρῶμα.

Ἀκοή.

Πολλοὶ θεωροῦσι τὰς κεραίας τῶν ἐντόμων ὡς ἀκουστικὰ ὄργανα, ὑποστηρίζουσι δὲ τὸ τοιοῦτον διὰ σπουδαίων ἐπιχειρημάτων.

Πειράματα τινὰ τελεσθέντα ἐπὶ τῶν ἀκρίδων ἐπεβεβαίωσαν ὅτι αἱ κεραῖαι χρησιμεύουσιν ὡς ἀκουστικὰ ὄργανα.

Παρὰ τοῖς μύρμηξιν ὅμως, ταῖς μελίσσαις καὶ ταῖς σφηξὶ τὰ πειράματα ἀπέδειξαν τοὐναντίον. Εἶνε ὅμως βέβαιον ὅτι ἂν οἱ μύρμηκες κωφεύωσιν εἰς τοὺς ἤχους οὓς παράγομεν, ἀκούουσιν ἑτέρους ἤχους πρὸς οὓς κωφεύομεν ἡμεῖς. Εἶνε πιθανώτατον ὅτι οἱ μύρμηκες παράγουσιν ἤχους, οὓς ἡ ἡμετέρα ἀκοὴ δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῇ. Δὲν εἶνε ἐπίσης ἀδύνατον ὅτι τὰ ἔντομα ταῦτα ἔχουσιν αἰσθήσεις καὶ αἰσθήματα περὶ ὧν δὲν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν μηδεμίαν ἰδέαν. Τὸ ἀνθρώπινον οὓς δὲν αἰσθάνεται ἦχόν τινα, οὗτινος οἱ παλμοὶ κατὰ δεύτερον λεπτὸν εἶνε πλείονες τῶν 38,000.

Ὄσφρησις.

Πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῆς ὀσφρήσεως τῶν μυρμήκων ἔθετο παρ' αὐτοῖς ὁ Lubbock θύσανον ἀρωματώδη, πρὸ τοῦ ὁποίου διερχόμενοι διέκοπτον πρὸς καιρὸν τὴν ὁδόν των. Ἐκ τούτου καὶ ἄλλων πολλῶν φαίνεται ὅτι ἡ ὄσφρησις εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη εἰς τοὺς μύρμηκας.

Θ'.

Εὐφυΐα τῶν μυρμήκων.

Πλεῖστα ἀνέκδοτα δεικνύουσι τὴν ἐν ἐκτάκτοις περιστάσεσιν εὐφυΐαν τῶν μυρμήκων. Ὁ Lund διηγεῖται τὴν ἀκόλουθον ἱστορίαν:

«Διερχόμενος ἡμέραν τινὰ πρὸ ἀπομεμονωμένου δένδρου ἐξεπλάγην ἰδὼν πίπτοντα ἐν γαληνιαίῳ καιρῷ τὰ φύλλα. Ηὔξησε δ' ἡ ἔκπληξίς μου ὅτε παρετήρησα ὅτι τ' ἀποσπώμενα φύλλα εἶχον τὸν φυσικὸν χρωματισμόν. Ἐπλησίασα ὅπως ἀνεύρω τὴν ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου τούτου, εἶδον δὲ τότε ὅτι ἐφ' ἑκάστου μίσχου ἐπεκάθητο μύρμηξ ἐργαζόμενος ὅλαις δυνάμεσι· μετ' ὀλίγον ὁ μίσχος ἐκόπτετο καὶ τὸ φύλλον ἔπιπτε κατὰ γῆς. Παρὰ τοὺς πόδας τοῦ δένδρου ἡ γῆ ἐκαλύπτετο ὑπὸ μυρμήκων κοπτόντων βαθμηδὸν τὰ πίπτοντα φύλλα, ὧν τὰ τεμάχια παραυτὰ μετεκομίζοντο ἐν τῇ μυρμηκιᾷ. Ἐν διαστήματι μιᾶς ὥρας ἀπεφυλλίσθη ἐντελῶς τὸ δένδρον.»

Ὁ Bates διηγεῖται ὅμοιόν τι ἀλλ' ὅλως διάφορον κατὰ βάθος. «Οἱ μύρμηκες Sauba, λέγει, ἀνέρχονται ἐπὶ τῶν δένδρων κατὰ μεγάλας στρατιὰς συνισταμένας καθ' ὁλοκληρίαν ἐκ μικρῶν ἐργατῶν. Ἕκαστος μύρμηξ ἐπικάθηται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἑνὸς φύλλου καὶ κόπτει ἐξ αὐτοῦ διὰ τῶν ὀξειῶν του σιαγόνων ἀκριβῶς στρογγύλον τεμάχιον.»

Τὴν ἀκόλουθον δὲ περίπτωσιν διηγεῖται ὁ Büchner.

«Ἐν τῷ ἀγρῷ βιομηχάνου τινὸς ὑπῆρχε δένδρον πλῆρες φυτοφθειρῶν καὶ μυρμήκων. Ὁ ἰδιοκτήτης ὅπως ἐμποδίσῃ τὸ κακὸν ἤλειψε τὴν πέριξ τοῦ δένδρου γῆν διὰ ζωπίσσης. Οἱ πρῶτοι μύρμηκες οἱ ἐπιχειρήσαντες νὰ διαβῶσι ταύτην συνεκολλήθησαν. Μετὰ ταῦτα ὅμως τί συνέβη; Οὗτοι ἀνῆλθον ἐπὶ τοῦ δένδρου καὶ κατεβίβασαν τὰς φυτοφθεῖρας, τὰς ὁποίας ἐτοποθέτησαν μίαν πρὸς μίαν ἐπὶ τῆς ζωπίσσης, μέχρις οὗ δι' αὐτῶν κατεσκεύασαν γέφυραν ἐφ' ἧς διῆλθον τὸν κύκλον τῆς ζωπίσσης ἀκινδύνως.»

Τὰ πειράματα ὅμως δὲν ἐπιβεβαιοῦσιν οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον τὰ προηγηθέντα.

Digitized by Google

ΜΕΛΙΣΣΑΙ

Περὶ τῶν ζώων τούτων πλεῖστα ἐγράφησαν, ὁ Lubbock ὅμως καὶ ἐπ' αὐτῶν νέας ἐποιήσατο παρατηρήσεις, αἵτινες μόναι ἀναφέρονται ἐνταῦθα.

Λαλιὰ καὶ τρόπος συνεννοήσεως.

Ἡ γενικῶς ἐπικρατοῦσα πεποίθησις ὅτι, τὰ κοινωνικὰ ἔντομα ἔχουσι λαλιάν, στηρίζεται κυρίως ἐπὶ τούτου, ὅτι ἂν ποτε ἔντομόν τι τυχαίως εἴτε θηρεῦον συναντήσῃ τροφήν τινα, καὶ ἄλλα πολλὰ ἔρχονται ἀμέσως ὅπως ἐπωφεληθῶσιν ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως. Ἂν αἱ μέλισσαι ἢ οἱ μύρμηκες ἀκολουθοῦσι μόνον τὸν εὐτυχῆ σύντροφόν των, δὲν ὑπάρχει τι τὸ ἀξιοσημείωτον· ἂν ὅμως ἀποστέλλωνται ἄλλαι, τὸ πρᾶγμα εἶνε ὅλως διάφορον.

Ὅπως πεισθῇ ὁ Lubbock περὶ τούτου, ἔθηκε μέλι εἴς τι μέρος μήπω ὁρατὸν ὑπὸ τῶν μελισσῶν. Ἔλαβε τότε μέλισσαν καὶ ἔθετο ταύτην ἐπὶ τοῦ μέλιτος· αὕτη δὲ ἀφοῦ ἐχορτάσθη, ἀνεχώρησε καὶ δὲν ἐπανῆλθεν, ὡς οὐδ' ἄλλη τις. Ὅτε ὅμως ἐτοποθετεῖτο τὸ μέλι μόλις εἴκοσι βήματα μακρὰν τῆς κυψέλης, ἐπανήρχετο συχνότατα ἐπὶ τοῦ μέλιτος. Παρετήρησε δὲ ὅτι, αἱ μέλισσαι δὲν ὁδηγοῦσι πάντοτε τὰς συντρόφους των ὅπως διανείμωσι τοὺς θησαυρούς των.

«Λίαν δ' ἐπίσης ἐξεπλάγην, λέγει ὁ συγγραφεύς, ὅτε εἶδον ὅτι αἱ μέλισσαι δυσκόλως εὑρίσκουσι τὸν δρόμον των. Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν πλεῖσται μέλισσαι ἐσύναζον μέλι ἐκ τῶν ἀνθέων ἀγριάμπελης, ἔθηκα ἀγγεῖον μετὰ μέλιτος πλησίον τῶν ἀνθέων. Αἱ μέλισσαι ἐπεσκέπτοντο τ' ἄνθη, οὐδεμία ὅμως ἀνεκάλυψε τὸ μέλι.»

Γενικῶς παραδέχονται ὅτι οὐ μόνον αἱ μέλισσαι τῆς αὐτῆς κυψέλης ἀναγνωρίζονται, ἀλλὰ καὶ ὅτι προσβάλλουσι παραυτα πάντα ξένον προερχόμενον ἐξ ἄλλης κυψέλης. Ἴσως αἱ μέλισσαι ἑκάστης κυψέλης ἔχουσιν ἰδιαιτέραν τινὰ ὀσμήν. Ὁ Langstroth, λέγει, «ὅτι τὰ μέλη τῶν διαφόρων κοινοτήτων φαίνονται ὅτι ἀναγνωρίζονται διὰ τῆς ὀσφρήσεως.» Ὑπάρχει ὅμως μεγάλη διαφορά, μεταξὺ μιᾶς μελίσσης ἐπανερχομένης εἰς τὴν κυψέλην μετὰ τοῦ φορτίου τῶν προμηθειῶν, καὶ τῆς πεινώσης κλεπτρίας. Λέγεται ὅτι μέλισσα φορτωμένη δύναται νὰ εἰσέλθῃ ἀτιμωρητὶ εἰς οἱανδήποτε κυψέλην, ὁ δὲ Langstroth, προσθέτει, ὅτι «αἱ κλέπτριαι μέλισσαι ἔχουσί τι, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν πεπειραμένον εἶνε ἐπίσης χαρακτηριστικόν, ὡς αἱ κινήσεις λωποδύτου διὰ καλὸν κλητῆρα. Τὸ προσπεποιημένον βλέμμα της, καὶ τὴν ἔνοχον ταραχήν, δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ μὴ παρατηρήσῃ τις ὅταν ἅπαξ τὴν εἶδε.» Φυσικώτατα ὅταν μέλισσά τις τυχαίως εἰσέρχηται εἰς ξένην κυψέλην, ἐκπλήττεται, ταράσσεται, καὶ οὕτω προδίδει αὐτὴ ἑαυτήν.

Καί τοι αἱ κεντήσασαι καὶ ἀπολέσασαι τὸ κέντρον των μέλισσαι ἀπόλλυνται πάντοτε, δὲν ἀποθνήσκουσιν ἀμέσως, ἐν δὲ τῷ μεταξὺ δὲν φαίνονται ὑποφέρουσαι ἐκ τῆς φρικώδους πληγῆς.

Καθὼς καὶ πολλὰ ἄλλα ἔντομα αἱ μέλισσαι εἶνε λίαν εὐαίσθητοι εἰς τὸ φῶς.

Ἡ μεγάλη πρὸς τὸ μέλι λαιμαργία δύναται μᾶλλον ν' ἀποδοθῇ εἰς τὸν ὑπερβολικὸν αὐτῶν ἔρωτα πρὸς τὴν περιουσίαν των, παρὰ εἰς ἐγωϊστικὴν τῶν ὀρέξεών των πλήρωσιν. Ὁ Langstroth διηγεῖται τὸ ἑξῆς, ὅπερ δὲν δεικνύει μεγάλην εὐφυΐαν παρὰ ταῖς μελίσσαις. «Ἀδύνατον νὰ ἐννοήσῃ τις μέχρι τίνος βαθμοῦ ἐξικνεῖται ἡ ἀνοησία των, ἂν δὲν εἶδε ζαχαροπλαστεῖον καταληφθὲν ὑπὸ πεινασμένων μελισσῶν. Εἶδον χιλιάδας ἀνασυρομένας ἐκ τῶν *σιροπίων*, ἐν οἷς ἐπνίγησαν· εἶδον χιλιάδας ἐπιπιπτούσας ἐπὶ θερμοτάτων σιροπίων· εἶδον τὰ πατώματα κεκαλυμμένα καὶ τὰς ὑέλους ἐπισκοτισθείσας ὑπὸ τῶν μελισσῶν, ἄλλων μὲν συρομένων, ἄλλων ἱπταμένων, ἄλλων ἐπικεκολλημένων ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε μόλις ἐκινοῦντο. Μήτε μία μεταξὺ δέκα εὑρίσκετο ἱκανὴ ἵνα μεταφέρῃ εἰς τὴν κατοικίαν τὰ κακῶς κτηθέντα πλούτη, ἐν τούτοις τὸ μέρος ἐπληροῦτο ὑπὸ νέων ἐπισκεπτῶν ἐπίσης ἀνοήτων, ὡς καὶ οἱ σύντροφοί των.»

Ἠθικὰ αἰσθήματα καὶ φιλίαι.

Ἐὰν ἤθελέ τις ν' ἀποδώσῃ ταῖς μελίσσαις ἴχνος τι ἠθικῆς συναισθήσεως, κατ' αὐτοῦ θὰ ἐξηγείροντο πάντες οἱ μελισσοτρόφοι, οἵτινες γνωρίζουσι κάλλιστα ὅτι αὗται λεηλατοῦσι τὰς ἀσθενεστέρας συντρόφους των. «Ἐάν, λέγει ὁ Langstroth, κακόν τι στρατόπεδον μελισσῶν ὠρέχθη ἅπαξ τῆς κλοπῆς, δὲν παύει πρὶν ἢ ἐπιπέσῃ κατὰ πασῶν τῶν κυψελῶν. Πολλοὶ μελισσουργοὶ ἀμφιβάλλουσιν ἂν μέλισσά τις ἐθισθεῖσα εἰς τὴν κλοπὴν δύναται νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς καλὰς ἕξεις.»

Τὰ ζῷα ταῦτα φαίνονται ἀναίσθητα καὶ ἀδιαφοροῦντα πρὸς ἄλληλα· πολλάκις φονευομένης μελίσσης αἱ λοιπαὶ οὐδόλως ἀνησυχοῦσι διὰ τοῦτο.

Ὁ πρὸς τὴν βασίλισσάν των ἔρως γενικῶς προβάλλεται ὡς ἀξιοθαύμαστον παράδειγμα, ἐν τούτοις εἶνε λίαν περιωρισμένος.

Αἱ τεθνηκυῖαι μέλισσαι συνήθως φέρονται ἐκτὸς τῆς κυψέλης· οὐδεμίαν ὅμως προσοχὴν δίδουσιν αἱ ἐντὸς αὐτῆς, ὅταν θέσῃ τις τοιαύτας ἐπὶ τοῦ ἐξώστου τῆς κυψέλης.

Ὄσφρησις.

Αἱ μέλισσαι φαίνονται κάτοχοι ὀσφρήσεως λίαν ἀνεπτυγμένης. Ὅταν ἄρωμά τι ῥιφθῇ πρὸ τῆς κυψέλης, ἔρχονται ἀμέσως πολυάριθμοι ἵνα ἴδωσι τί συμβαίνει, μετά τινα ὅμως χρόνον δὲν προσέχουσι πλέον.

Ἀκοή.

Αἱ μέλισσαι οὐδόλως ἀνησυχοῦσιν οὐδὲ προσέ-

Digitized by Google

χουσιν εἰς πάντα θόρυβον τελούμενον παρ' αὐταῖς· φαίνονται ὡς οἱ μύρμηκες ἀναίσθητοι πρὸς τοὺς διαφόρους ἤχους.

Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς χρωματισμούς, κατὰ τὰ πειράματα, αἱ μέλισσαι φαίνονται προτιμῶσαι τὸ κυανοῦν χρῶμα.

ΣΦΗΚΕΣ

Εὐφυΐα τῶν σφηκῶν.

Πειράματα τινὰ ἐτελέσθησαν καὶ ἐπὶ τῶν σφηκῶν. Αἱ σφῆκες ὅταν ἀνακαλύψωσι τρόφιμόν τι πράττουσιν ὡς καὶ αἱ μέλισσαι. Σπανιώτατα ὅμως εἰδοποιοῦσι τὰς συντρόφους των ὅπως κοινῇ διανείμωσι τὴν λείαν.

Ἐν συνόλῳ αἱ σφῆκες φαίνονται ἐπιτηδειότεραι πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ὁδοῦ των ἢ αἱ μέλισσαι.

Αἱ σφῆκες διακρίνουσι τὰ χρώματα, ἀλλὰ δὲν ὁδηγοῦνται ἀποκλειστικῶς ὑπ' αὐτῶν ὡς αἱ μέλισσαι.

Ν. Χ. Ἀποστολίδης

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ

γ'.

Περὶ πένθους ἐν Ἀφρικῇ.

Φιλόστοργα πρὸς τοὺς θανόντας αἰσθήματα τρέφουσι καὶ οἱ Ἀφρικανοί, καὶ αὐτῶν τῶν ὑποδεεστάτων φυλῶν. Ἔχουσιν ἄρα οἱ Βουσμενοὶ ἔννοιάν τινα περὶ μελλούσης ζωῆς; καὶ ἂν ἔχωσιν ὁποία τίς ἐστιν ἡ ἔννοια αὕτη; Δύσκολον νὰ μάθωμεν· ὅπως ἂν ᾖ ὅμως, θλίβονται ἐπὶ τῷ θανάτῳ τινὸς τῶν οἰκείων, καὶ τὴν λύπην αὐτῶν ἐκδηλοῦσιν ἀγρίως, ἀποκόπτοντες μίαν φάλαγγα τοῦ μικροῦ δακτύλου των. Ὀλίγοι τῶν ἀνδρῶν ὑφίστανται τὴν ὀδυνηρὰν ταύτην ἐγχείρησιν, ἡ Βουσμενία γυνὴ ὅμως εἶναι εὐαισθητοτέρα τοῦ ἀνδρός, δι' ὃ καὶ πολλῷ συχνότερον ἀκρωτηριάζει τοὺς δακτύλους. Ἄλλως δ' αἱ γυναῖκες τῆς φυλῆς ἐκείνης ὑπολαμβάνουσι τὸν ἀκρωτηριασμὸν τῶν φαλάγγων, ὡς ἐξιλαστήριον τρόπον τινὰ θυσίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀποδίδουσι διάφορα ἀποτελέσματα· διότι συμβαίνει ἐνίοτε νὰ ἀκρωτηριάζωσι καὶ τὰς φάλαγγας τῶν δακτύλων τῶν ἰδίων τέκνων, πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ θανάτου.

Οἱ Βουσμενοὶ σχεδὸν δὲν θάπτουσι τοὺς νεκρούς· ἀλλ' οἱ Ὀττεντότοι, μᾶλλον τούτων ἡμερωμένοι, ἀποθέτουσι συχνάκις τοὺς ἰδίους νεκροὺς εἰς λάκκους ἀβαθεῖς. Ὡς πολλοὶ τῶν Μελανησίων, θέτουσι τὸ πτῶμα ὀκλαδόν, περιβάλλοντες αὐτὸ διὰ τοῦ *κρὸς* ἤτοι τοῦ μανδύου του, ὃν ὅμως ἐκ φειδωλίας φροντίζουσι νὰ ἐκλέξωσιν ἐκ τῶν εὐτελεστάτων.

Ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν κατὰ τὰς τελευτὰς νομίμων ἐξεταζόμενοι καὶ οἱ θανάσιμοι τῶν Ὀττεντότων ἐχθροί, οἱ Κάφφροι, δὲν φαίνονται διαφέροντες μεγάλως τῶν γειτόνων των. Ἡ καφρικὴ φυλὴ δὲν ἔχει εὐαίσθητον τὴν καρδίαν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ διάφοροι πατριαὶ αὐτῆς ἥκιστα μεριμνῶσι περὶ τῶν νεκρῶν. Οἱ κοινοὶ τῶν Κάφρων ῥίπτουσιν ἁπλούστατα τὰ πτώματα τῶν οἰκείων εἰς ἀνοικτὸν λάκκον, κοινὸν εἰς ἅπασαν τὴν πατριάν, ἐσκαμμένον δὲ πλησίον τοῦ *κραάλ* ἢ χωρίου αὐτῶν. Περὶ δὲ τῶν περαιτέρω φροντίζουσιν αἱ ὕαιναι καὶ οἱ θῶες. Οὐχὶ σπανίως δὲ ὁ υἱὸς σύρει ἄνευ πομπῆς τινος τὸν νεκρὸν τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρὸς εἰς τὸν κοινὸν λάκκον. Μόνους τοὺς ἀρχηγοὺς θάπτουσι μετά τινος πομπῆς ἐν τῇ δημοσίᾳ πλατείᾳ, ἐν αὐτῷ τῷ περιβόλῳ ἔνθα συνέρχονται ἑκάστοτε πρὸς σύσκεψιν οἱ ἄνδρες τῆς πατριᾶς, καὶ καλύπτουσι τὸ πτῶμα διὰ σωροῦ λίθων.

Οἱ μαῦροι τῆς πρὸς τὸν ἰσημερινὸν Ἀφρικῆς τηροῦσι τὰς αὐτὰς περίπου πάντες συνηθείας ἐν ταῖς ταφαῖς. Αἱ ταφαὶ εἶναι κανονικαί, ὁ δὲ νεκρὸς τίθεται ὀκλαδὸν ἐν λάκκῳ, ἔχοντι σχῆμα φρέατος. Ὁ Κλάππερτον εὗρε τὴν συνήθειαν ταύτην κρατοῦσαν ἐν Γιουρρίβᾳ, Κούλφᾳ, Βοργκοῦ κλπ. Ὁ δὲ Σβάιμφουρθ παρετήρησεν, ὅτι ταὐτὰ ποιοῦσι καὶ οἱ Βοῦργοι τοῦ ἄνω Νείλου, ἀλλὰ μετά τινος περιέργου διαφορᾶς· δῆλον ὅτι ὀρύττουσιν ἐν τῷ τοίχῳ τοῦ φρεατίου τάφου κόγχην εὐρεῖαν, ἐν ᾗ ἐνθέτουσιν ὀκλαδὸν τὸν νεκρόν· διότι μετὰ φιλοστόργου μερίμνης ζητοῦσι νὰ ἀπαλλάξωσιν οὕτω τὸν νεκρὸν ἀπὸ τῆς πιέσεως τοῦ χώματος, δι' οὗ πληροῦται ἔπειτα ὁ βόθρος· τὴν εὐσεβῆ δὲ ταύτην φροντίδα ὑπηγόρευσε προδήλως ἡ πίστις, ὅτι ὁ νεκρὸς ἐξακολουθεῖ νὰ αἰσθάνηται τοὺς πόνους. Παρομοίας ἰδέας, περὶ πιέσεως τοῦ νεκροῦ ὑπὸ τῆς γῆς, ἀπαντῶμεν παρὰ πλείστοις λαοῖς. «Γαῖαν ἔχοι ἐλαφράν», εἶναι φράσις συνηθεστάτη ἐν ἐπιταφίοις λόγοις καὶ αὐτῶν τῶν Εὐρωπαίων. Ἐν βεδικῷ ὕμνῳ πρὸς τὸν θάνατον ἀπαντᾷ ἐπίσης ἡ αὐτὴ ἔννοια, ποιητικῶς ἐκπεφρασμένη: «Ὢ γῆ, κάλυψον αὐτόν, ὡς καλύπτει ἡ μήτηρ τὸ τέκνον της διὰ τῆς ποδιᾶς τῆς ἐσθῆτος αὐτῆς.»

Τοῦτο δὲ διότι, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴπομεν, οἱ κατὰ φύσιν ἢ οἱ ἀμόρφωτοι ἄνθρωποι ὑπολαμβάνουσι τὸν θάνατον συχνότατα ὡς ἄλλο εἶδος ζωῆς. Ἐν Κούλφᾳ τῆς πρὸς τὸν ἰσημερινὸν Ἀφρικῆς, ἀφίνουσιν ἄνοιγμα εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ τάφου, ὃν ἐνίοτε ὀρύττουσι παρὰ τὴν θύραν τῆς κατοικίας τοῦ θανόντος. Πλησίον δὲ τοῦ ἀνοίγματος ἐκείνου καταθέτουσιν ὑφάσματα καὶ ἄλλα πράγματα, παρακαλοῦντες τὸν νεκρὸν νὰ τὰ ἐγχειρίσῃ εἰς τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τῶν πρὸ αὐτοῦ θανόντων. Οἱ Νιάμ-Νιάμ, οἵτινες συχνάκις θάπτουσι τοὺς νεκρούς των ὀκλαδόν, φροντίζουσι προηγουμένως νὰ στολίζωσιν αὐτοὺς ὡς πρὸς ἑορ-

Digitized by Google

τήν, διὰ δερμάτων ζώων καὶ πτερῶν, καὶ νὰ τοὺς βάφωσι δι' ἐρυθροῦ χρώματος, τοῦ τιμιωτάτου τῶν χρωμάτων κατὰ τὴν καλαισθητικὴν τῶν πλείστων ἀγρίων φυλῶν.

Πρὸς δυσμὰς τῆς Ἀφρικῆς τῶν τροπικῶν, οἱ Τιμαννοὶ ἔχουσιν ἐν ταῖς πόλεσι νεκροθήκας, ἐν ταῖς ὁποίαις ἐναποθέτουσι τὰ λείψανα τῶν βασιλέων καὶ τῶν ἀρχηγῶν. Αἱ νεκροθῆκαι αὗται οὐδέποτε ἀνοίγονται, ἀλλ' ἐν τοῖς τοίχοις ἔχουσι στενὰς ὀπάς, δι' ὧν ἐν ἡμέραις τακταῖς εἰσάγουσι τροφὰς καὶ φοινίκινον οἶνον. Προτοῦ δὲ νὰ φάγωσι καὶ νὰ πίωσιν οἱ Τιμαννοὶ φροντίζουσι πάντοτε νὰ χωρίζωσι μερίδα τῶν τροφῶν διὰ τοὺς νεκρούς, ἣν ῥίπτουσι κατὰ γῆς. Τὰ αὐτὰ ποιοῦσι καὶ οἱ Φαντίς, οἱ Ἀσάντιοι κλπ·. ἀνάλογα δ' ἔθιμα ἀπαντῶσι σχεδὸν ἁπανταχοῦ τῆς γῆς. Διότι τοῦτο εἶναι ὁ ἀρχικὸς τύπος τῆς περὶ ἐπιβιώσεως δοξασίας. Ἀλλὰ πόρρω ἀπέχει ἡ δοξασία αὕτη τοῦ αἰθερίου δόγματος τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, ὅπερ πρεσβεύουσιν ἢ ὑποκρίνονται ὅτι πρεσβεύουσιν οἱ πλεῖστοι τῶν Εὐρωπαίων. Ἐκεῖνο ὅπερ ἐν ἁπλότητι ὑποθέτουσιν, ὅτι μένει μετὰ θάνατον, ἔχει πάσας τὰς ἀνάγκας, πάντα τὰ ἐλαττώματα καὶ πάντα τὰ προτερήματα, ἅπερ εἶχεν ὁ νεκρὸς ἐν ὅσῳ ἔζη.

Εἶναι βεβαίως ἀθωόταται καὶ ἀβλαβέσταται αἱ προσφοραὶ τροφῶν, ὅπλων, κοσμημάτων καὶ τῶν τοιούτων· ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῶν ἐπικηδείων θυσιῶν, αἵτινές εἰσιν ἀπόρροια τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως περὶ μελλούσης ζωῆς, τῆς ὁποίας τὰ σωτήρια ἀποτελέσματα οὐ παύονται ἐξυμνοῦντες οἱ ἱερεῖς, οἱ ἠθολόγοι, οἱ φιλόσοφοι ἡμῶν.

Αἱ ἐπικήδειοι θυσίαι θεωρητέαι ἴσως ἔν τισι περιπτώσεσιν ὡς ἐπέκτασις καὶ οὐδὲν πλέον τῆς συνηθείας τῶν ἐν ταῖς κηδείαις ἀκρωτηριασμῶν, τῆς ἐπικρατούσης παρὰ πολλοῖς λαοῖς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἀγρίοις, οἵτινες τὸ εἰλικρινὲς ἢ προσπεποιημένον πένθος αὐτῶν ἐκδηλοῦσι τραυματίζοντες ἢ ἀκρωτηριάζοντες ἑαυτούς. Ἐπὶ τῷ θανάτῳ συγγενοῦς οἱ Μελανήσιοι, οἱ Ὀττεντότοι κλπ. ἀποκόπτουσι συνήθως μίαν φάλαγγα τοῦ μικροῦ δακτύλου. Ἀλλαχοῦ περιορίζονται εἰς ἀμυχὰς τοῦ δέρματος, ἢ εἰς ἐντομὰς ἐπιπολαίους ἢ βαθείας. Ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Bruce, οἱ Ἀβυσσινοὶ εἰς ἐκδήλωσιν πένθους ἐν τῇ ἀπωλείᾳ συγγενοῦς ἢ ἐρωμένου ἤμυσσον ἐλαφρῶς τὴν ἐπιδερμίδα τῶν κροτάφων, διὰ τοῦ ὄνυχος τοῦ μικροῦ δακτύλου, ὃν μάλιστα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δὲν ἀπέκοπτον.

Ἀπὸ τῆς ἰδέας ὅμως τοῦ ἐπιβάλλειν πόνους εἰς ἑαυτὸν εὐχερὴς ἡ μετάβασις εἰς τὴν ἰδέαν τοῦ ἐπιβάλλειν πόνους ἢ θυσιάζειν ἄλλους. Ὅθεν διὰ τοῦτο ἐν τῇ Ἀσαντίᾳ, κατὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως, οἱ υἱοί, οἱ ἀδελφοί, οἱ ἀνεψιοὶ τοῦ θανόντος, ὑποκρινόμενοι παραφορὰν ἀκράτητον, ἐξορμῶσι τῶν βασιλικῶν μεγάρων καὶ ἀδιακρίτως πυροβολοῦσι πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας. Συχνότερον ὅμως τὰ τοιαῦτα γίνονται μεθοδικώτερον, ἐπισημότερον, δὸς δ' εἰπεῖν καὶ λογικώτερον. Οἱ δοξάζοντες ὅτι ὁ θανὼν μεθίσταται ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου τοῦ ὑφηλίου, εἰς ἄλλον ἀόρατον, ἀλλὰ καὶ ἀνάλογον, εὑρίσκουσι φυσικώτατον νὰ τῷ παρέχωσιν, ὡς συντρόφους, τὰ προσφιλέστατα αὐτῷ ἐν τῇ γῇ ὄντα. Διότι ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι ὁ νεκρός, ἂν ἐπιφανῆ κατεῖχε θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, πρέπει νὰ μὴ μεταβῇ εἰς τὸν ἄλλον, ἐστερημένος τῶν τιμῶν, τῆς ἀγάπης, τῆς θεραπείας, ὧν ἐτύγχανεν ἐν τῇ γῇ. Ὅθεν θυσιάζουσιν ἐπὶ τοῦ τάφου του ἤτοι ζῷα προσφιλῆ, ὡς τὸν ἵππον ἢ τὸν κύνα αὐτοῦ, ἤτοι τὰς γυναῖκάς του, τοὺς πλησιεστάτους συγγενεῖς, τοὺς δούλους του.

Τὸ βάρβαρον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ λογικώτατον ἔθος, ἐπικρατεῖ ἐν πολλαῖς χώραις τῆς πρὸς τὸν ἰσημερινὸν Ἀφρικῆς. Ἐν τῇ Ἀσαντίᾳ ὁ βασιλεὺς ἀκολουθεῖται ὑπὸ ἑκατομβῶν δούλων. Διότι ἄτοπον ὄντως ὑπολαμβάνουσι μονάρχης τῶν Ἀσαντίων νὰ μεταβῇ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωήν, ἄνευ τῆς ἐμπρεπούσης εἰς τὸ ἐπιφανὲς ἀξίωμα αὐτοῦ συνοδίας. Ἐν Κατούγκᾳ, ἐν Γιουρρίβᾳ, θνήσκοντος τοῦ βασιλέως ὑποχρεοῦνται ναὐτοκτονηθῶσι διὰ φαρμάκων ὁ *καμποκίρ* ἢ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Τζανάχ, τρεῖς ἄλλοι μεγάλοι καμποκίραι, τέσσαρες τῶν γυναικῶν τοῦ θανόντος μονάρχου καὶ πλεῖστοι τῶν εὐνοουμένων δούλων του. Τὸ φάρμακον προσφέρεται αὐτοῖς ἐντὸς ᾠοῦ ψιττακοῦ, ἂν δὲ τυχὸν δὲν φέρῃ ἀποτέλεσμα, τότε ὀφείλουσιν οὗτοι ν' ἀναπληρώσωσι τὴν ἔλλειψιν, ἀπαγχονιζόμενοι ἐν ταῖς οἰκίαις των. Ἐν Γέννᾳ ἐπὶ τοῦ Νίγηρος, κατὰ τὸν θάνατον διοικητοῦ, δύο ἢ τρεῖς τῶν γυναικῶν του ἔχουσι καθῆκον ναὐτοκτονῶσιν αὐθημερόν, ἵνα ὁ θανὼν ἔχῃ εὐχάριστον συντροφίαν ἐν τῷ μετὰ θάνατον κυβερνείῳ, οὗ μετέβη νἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν. Ἐν ταῖς αὐταῖς χώραις, ἐν Κατούγκᾳ, ὅταν ἀποθάνῃ ὁ βασιλεύς, ἐπιβάλλεται ὑποχρέωσις ἀπαράβατος εἰς τὸν πρεσβύτατον υἱόν, τὴν πρώτην σύζυγον καὶ τοὺς ἐπισημοτάτους ἄρχοντας τοῦ βασιλείου του, νὰ πίωσι φάρμακον ἐπὶ τοῦ τάφου, ἵνα συνταφῶσιν αὐτῷ. Τὸ ἔθος τοῦτο ἔχει καὶ σκοπὸν πολιτικόν, διότι οὕτω προλαμβάνονται τὰ ὀλέθρια συνήθως ἀποτελέσματα τῆς κληρονομικῆς μοναρχίας. Ἕνεκα δὲ τούτου ὁ μονάρχης ἐκλέγεται πάντοτε ἐν Κατούγκᾳ καὶ οὐδέποτε μεταβαίνει διαδοχικῶς τὸ ἀξίωμα εἰς τὸν υἱόν.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐπικηδείων τελετῶν, ὅπου γίνονται τοιαῦται, μεριμνῶσι συχνάκις καὶ περὶ τάφου οἱουδήποτε. Ταῦτα δ' εἰσὶν ἀνάλογα τῆς ἡμερώσεως ἑκάστης φυλῆς, καὶ βαθμιαία τις διαφορὰ παρατηρεῖται ἐν πᾶσιν. Οἱ Βουσμενοὶ

Digitized by Google

ἀφίνουσι συνήθως ἀτάφους τοὺς νεκρούς. Οἱ Ὀττεντότοι θάπτουσιν αὐτοὺς εἰς λάκκον ἐπιπόλαιον, καὶ καλύπτουσιν αὐτοὺς δι' ὀλίγης γῆς ἢ διὰ μικροῦ σωροῦ λίθων. Οἱ Κάφροι, ὡς εἴδομεν, τοὺς μὲν ἐκ τοῦ ὄχλου νεκροὺς ῥίπτουσιν εἰς λάκκον ἀσκεπῆ, θάπτουσι δὲ μόνους τοὺς ἀρχηγούς, σωρεύοντες ἐπὶ τοῦ τόπου τῆς ταφῆς κωνοειδεῖς λίθους. Ἐν τῇ πρὸς τὸν ἰσημερινὸν Ἀφρικῇ θάπτουσιν ἐπίσης τοὺς ἐπιφανεῖς τῶν νεκρῶν ἐν φρέασι κυλινδρικοῖς, βάθος ἔχουσιν ἓξ ποδῶν περίπου. Οὐχὶ σπανίως προσέτι εἰς ἔνδειξιν τοῦ τόπου τῆς ταφῆς ἐγείρουσι τύμβον, ἢ ἐπιθέτουσι λίθον, ὕψους πεντήκοντα ἢ ἑξήκοντα ὑφεκατομέτρων, παραπλήσιον δὲ τοῖς κελτικοῖς καλουμένοις *μενίρ*. Οἱ Νιὰμ-Νιὰμ καὶ οἱ Βογκοὶ φροντίζουσι πρὸς τούτοις νὰ θέσωσι τὸν νεκρὸν ἐν καταλλήλῳ πρὸς τὸν ἥλιον θέσει· οἱ μὲν πρῶτοι θάπτουσι τοὺς νεκρούς, ἐστραμμένον ἔχοντας τὸ πρόσωπον πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον, ἂν ἦναι ἄνδρες, πρὸς τὴν δύσιν δὲ ἂν ἦναι γυναῖκες, διότι ἀτοπώτατον ὑπολαμβάνουσι νὰ ἀτενίζῃ τὸν ἥλιον νεκρὰ γυνή. Οἱ δὲ γείτονες αὐτῶν Βογκοὶ ὅλως τἀντίθετα ποιοῦσι· παρ' αὐτοῖς μόναι αἱ γυναῖκες κέκτηνται τὸ προνόμιον νὰ ἔχωσι τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς τὰς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου.

Ὁ ἥλιος, ὁ λαμπρὸς ἥλιος, εἰς ὃν ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει τὴν ὕπαρξιν, ἔξοχον κατέχει θέσιν ἐν πάσαις ταῖς μυθολογίαις, πλεῖστοι δ' ὅσοι λαοὶ παντοίων φυλῶν μεγίστην ἀποδίδουσι σημασίαν εἰς τὴν θέσιν τοῦ νεκροῦ ἀπέναντι τοῦ ἡλίου.

Εἴδομεν ὅτι τὸ σχῆμα τῶν κελτικῶν *μενίρ* εὕρηται καὶ ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀφρικῇ. Εὕρηται δὲ καὶ ἀλλαχοῦ, ἰδίᾳ δ' ἐν τῷ Ἰνδοστάν, ἐν ταῖς Φιτζίαις νήσοις κλπ. οὐχὶ δ' ἀσύνηθες εἶναι καὶ ἕτερον σχῆμα τάφων, τὸ κελτικώτατον σχῆμα τῶν *δόλμεν*. Οἱ Χοβαῖοι τῆς Ταναναρίβης, ἐν Μαδαγασκάρ, καταθέτουσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν ἐν τάφοις ἀπαραλλάκτοις τοῖς *δόλμεν*, ἀποτελουμένοις ἐκ πέντε πλακῶν, τῶν τεσσάρων καθέτως καὶ τῆς μιᾶς ὁριζοντίου· καλύπτουσι δ' αὐτὰς διὰ χαλίκων, σχηματίζοντες οὕτω τύμβον. Ἡ ἐπιτεθειμένη πλὰξ εἶναι πολλάκις τεραστία τὸν ὄγκον. Ὁ κ. Δυπρὲ εἶδε μίαν μῆκος ἔχουσαν δεκατριῶν μέτρων καὶ ὄγκον ἐνεννήκοντα κυβικῶν μέτρων.

Ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου τὴν αὐτὴν ἀκολουθεῖ πάντοτε ὁδόν. Ἡ ὁμοιότης τῶν ἐνταφίων μνημείων τῶν Χοβαίων καὶ τῶν προϊστορικῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης τῶν χρόνων τοῦ λείου λίθου, σχεδὸν μόνη ἤρκει πρὸς ἀπόδειξιν τούτου, ἂν μὴ ἀριδήλως ἀπεδείκνυτο ἐκ μυρίων ἄλλων ὁμοιοτήτων, μὴ προερχομένων βεβαίως ἐκ μιμήσεως. Τοῦτο δὲ διότι ἐν πλείσταις περιστάσεσι τοιούτου εἴδους πλεῖστοι ἄνθρωποι διαφόρων φυλῶν σκέπτονται ὁμοίως. Τὸ γεγονὸς τοῦτο εἶναι ἐνθαρρυντικώτατον τοῖς ἐθνολόγοις, καὶ δικαιολογεῖ τὴν προσδοκίαν, ὅτι τὸ εὐρὺ θέμα εἰς ὃ ἀσχολοῦνται θὰ παράσχῃ ποτὲ τὰ στοιχεῖα ἀληθοῦς ἐπιστήμης.

(Ch. Letourneau) Π.

ΤΑ ΝΙΑΤΑ ΤΗΣ ΓΙΑΓΙΑΣ

Πολλοὶ ταῖς ἐτραγούδησαν, καὶ τόση χάρι ἔχουν
Ἡ χειμωνιάτικαις νυχτιαῖς ποῦ τὰ παιδάκια τρέχουν
Τριγύρω 'ς ἀσπρομάλλισσα καὶ πρόσχαρη κυροῦλα
Γιὰ νὰ τ' ἀκούσουν μὲ χαρὰ καὶ πότε μὲ τρεμοῦλα
Τὰ παραμύθια ποῦ θὰ πῇ. Ἔξω χιονιᾶς, μαυρίλα,
Καὶ μέσα λάμπουν στριμωχτὰ μέσ' τὴ γωνιὰ τὰ ξύλα
Καὶ μὲ ταῖς φλόγες τους μαζῆ προτοῦ νὰ γίνουν θράκια
Τριζοβολοῦνε, λυώνουνε γλυκὰ μὲ τραγουδάκια.
Ὅμως ἡ νύχτα ἡ σημερνὴ δὲν ἔχει παραμύθια
Ὅπως τὸ θέλουν τὰ παιδιὰ καὶ τὰ παληὰ συνήθεια,
Οὔτε θ' ἀκούσουν, 'σὰν ἐψές, ἀπ' τῆς γιαγιᾶς τὸ στόμα
Τί ἔκαναν 'σὰν ἤτανε πολὺ μικρούλι' ἀκόμα,
Καὶ τί ρουχάκια εἴχανε, καὶ τί λογάκια ἔλεγαν,
Καὶ πῶς, καθὼς τὰ χάϊδευαν, τόσῳ μὲ κάκια ἔκλαίγαν.

'Σὰν κόρη ποῦ χαμαρωτὰ νὰ τὰ κρυφοκυττάξῃ
Βγάζει ἀπ' τὰ βάθη τοῦ κομοῦ πνιγμένα 'ς τὸ μετάξι
Τ' ἀγαπημένα της προικιὰ γιὰ νὰ τὰ κρύψῃ πάλι,
Μὲ τέτοιον τρόπο κι' ἡ γιαγιὰ 'μπροστά της ἔχει βγάλει
Μὲ τὰ τρεμουλιασμένα της τὰ χέρι' ἀπ' τὴν κασέλα
Βαρειὰ φλοκάτα, φέρμελη χρυσῆ, καὶ φουστανέλα.
Τῆς φέρμελης τὸ μάλαμα, γερό, ἀκόμα λάμπει,
Μὰ λυώνουν τ' ἄλλ' ἀπ' τὸν καιρό, 'σὰ' φύλλ' ἀπὸ τὴν [κάμπη,
Κι' ἡ χαρακιαὶς ποῦ ἔκαμαν σφιχτὰ διπλαρωμένα
Τὰ δείχνει ἀπὸ γηρατειὰ πῶς εἶνε ζαρωμένα·
Τὴ στρογγυλὴ σακκούλα του μὴν τύχῃ κι' εἶνε τρύπια
Δὲν ψάχνει ὁ φιλάργυρος μὲ τόσα καρδιοχτύπια,
Ὅπως αὐτὴ τὰ ψηλαφᾷ καὶ τὰ κρατεῖ καὶ τρέμει,
Κυττάει πῶς τὰ κατάντησαν καιροί, καϋμοί, πολέμοι,
Καὶ λησμονιέτ' ἀπάνω τους βαθειὰ συλλογισμένη.
Γιαγιὰ ζαχαρομίλητη, γερόντισσα γραμμένη!
Τὰ χρόνια δὲν τὴν ἔγυραν, καὶ στέκετ' ὁλοίση·
Θὰ σπάσ' ἡ ξεροκαλαμιά, μὰ δὲ θὲ νὰ λυγίσῃ.
Πρὶν φύγῃ ἀπὸ τὴν ὄψι της ἡ ἐμορφιὰ τῆς νιότης
Τῆς ἄφησε τὸ γέλιο της, ρουφῶντας τὸ δροσό της·
Πλιὸ ἄξια γεράματα δὲν εἶδα 'σὰν ἐκεῖνα,
Κι' ἀπ' τὴ ματιά της πιὸ χλωμὴ κι' εὐγενικὴ ἀκτῖνα,
Κι' ἀπ' τὰ μαλλιά της πιὸ λευκὸ καὶ τιμημένο ἀσῆμι,
Ἁγνὸ χρυσάφι μιὰ φορὰ 'ς τὰ χρόνια τοῦ Μπραΐμη.
'Σὰ' μέσ' τὸ χιόν' ἡ μυγδαλιαὶς, τὰ πιὸ καλά της χρόνια
Χαθῆκαν μέσ' τὸν πόλεμο καὶ μέσ' τὰ καταφρόνια.
Μὰ πάλι 'βρίσκει τὸ δεντρὶ καινούργιαις πρασινάδες.
Καὶ νά! τῆς πρώτης νιότης σου 'σὰ νἄνε ἀντηλιάδες,
Ἔχεις, γιαγιά, τὸ σπητί σου μὲ τὰ μικρά σου ἀγγόνια,
Χαίρεσ' ἀπρίλι δεύτερο, γεμάτο χελιδόνια.

Τὴν τρῶν' ἐκεῖνα μὲ ματιαῖς, μὲ λόγια τὴ ρωτᾶνε
Τί θέλει αὐτὰ τὰ τρίμματα, τί κρύβουνε, τί νἆνε!
Κι' ἐκείνη τὸ κεφάλι της σιγοκουνᾷ κι' ἀρχίζει·
— Παρέκ' ἡ μάνα τὸ μωρὸ 'ς τὴν κούνι' ἀποκοιμίζει
Καὶ τῆς γιαγιᾶς τὸ μίλημα γλυκὸ 'ς τ' αὐτιά τους [φτάνει.
Εἶνε 'ς τὴν κούνια τοῦ μικροῦ, νομίζεις, νάνι νάνι.—

«Παιδιά μου, νὰ μ' ἐβλέπατε δροσάτη κοπελοῦλα,
Εἴκοσι χρόνων φρόνιμη Μισολογγιτοπούλα!

Όταν σὲ ψάθαις ἔπλεκα τὰ μακρυὰ μαλλιά μου
Φορῶντας τὸ φλωρόφεσο καὶ τὸ χρυσὸ σαγιά μου,
Γιὰ νύφη μ' ὠνειρεύοταν τὸ κάθε παλληκάρι·
'Σ τὰ χρόνια μας ἐλέγοταν ἡ φρονιμάδα χάρι.
Μ' ἀνάθρεφ' ὁ πατέρας μου ἀκριβοθυγατέρα
Κι' ὁ δόλιος ἐλαχτάριζε γιὰ μένα νύχτα 'μέρα,
'Απ' τὸν καιρὸ ποῦ 'πέθανεν ἡ μάνα μου ἡ καϋμένη
Καὶ μ' ἔβλεπεν ἀχνὴ ἀχνὴ καὶ μαυροφορεμένη.
Μὰ νά! ξεσπάει ὁ πόλεμος, πλακώνουν τὰ μαντάτα
Πῶς ξεκινοῦν ἀπάνου μας τοῦ Τούρκου τὰ φουσάτα,
Καὶ σειέται κι' ἀνταριάζεται τὸ μαῦρο Μισολόγγι·
'Εδῶ ἀντρίκειο χούγιασμα, ἐκεῖ γυναίκειοι βόγγοι,
Μπαίνουν 'ς τὴν πόλι ἀπὸ τὴ μιὰ τ' ἁρματωμέν' ἀσκέρια,
Μιλιώνι' ἀλάθευτα βροντοῦν, ἀστράφτανε μαχαίρια,
Κι' ἡ κλεφτουριὰ μὲ τὸ Μακρῆ, ὁ Μάρκος μὲ τὸ Σοῦλι
'Εδῶ γερὰ στυλώνονται καὶ στέκουν χαραοῦλι,
Κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ μεριὰ 'ς τὸ ἥσυχο ἀκρογιάλι
Στοιβάζονται μὲ κλάϋματα κι' ἀλάφιασμα καὶ ζάλη
Γυναῖκες μὲ ἀνήμπορα παιδιὰ καὶ γηρατεῖα·
Μπροστά τους στέκετ' ὁ χαμὸς καὶ πίσω ἡ ἀτιμία!
Εἶδες σταφίδ' ἀραδιαστὴ μὲ προσοχὴ 'ς τ' ἀλῶνι,
Όταν βροχὴ αὐγουστιάτικη προδοτικὰ πλακώνῃ,
Πῶς τὴ χωρίζει σὲ κλωνιὰ καὶ πῶς τὴ διασκορπάει
Καὶ πέφτει μέσ' τὰ ρέματα καὶ χάνεται καὶ πάει;
Άχ, φαμελιαὶς ἀρχοντικαὶς καὶ μοσχαναθρεμμέναις,
Τέτοια φουρτοῦνα ἐχάλασε καὶ σᾶς, δυστυχισμέναις!
Γιὰ νὰ γλυτῶστε ἀπ' τοῦ ὀχτροῦ τὰ δόντια τὰ σκυλίσια
Μέσ' ταῖς σπηλιαὶς σκορπίσατε καὶ μέσ' τὰ ξερονήσια,
Καὶ μέσ' ἀπὸ τὸν Κάλαμο διωγμέναις 'σὰ' θηρία,
Ζητούσατ' ἀπ' τὴ θάλασσα γονατιστὰ εὐσπλαγχνία
'Σ τὸ χῶμα τῆς πατρίδος σας καὶ πάλι νὰ σᾶς φέρῃ·
Κι' ὅσαις δὲ' 'μάρανε σκλαβιά, δὲν ἔφαγε μαχαῖρι,
Παρθέναις ποῦ δὲν ἤξερε τοῦ ἥλιου ἡ ἀκτῖνα,
Ταῖς ἔρριξε 'ς τὸ θάνατο ἡ γύμνια καὶ ἡ πεῖνα.

'Εμένα ὁ πατέρας μου μ' ἐκράτησε κοντά του.
Άν ἤμουνα γιὰ γλύτωμα, 'ς τὸν ἴσκιο τ' ἀποκάτου
Ήταν γραμμένο, ἔλεγε, γιὰ νὰ σωθῶ μονάχα,
Κι' ἂν χάνομουν, στερνὸ φιλὶ τὸ φίλημά του νἄχα.
Ήταν κεφάλι μὲ μυαλό, καὶ ἦταν ἀπὸ γένος,
Καραβοκύρης ξακουστὸς καὶ κοσμογυρισμένος,
Καπετὰν Φίλιος 'κράζοταν, παντοῦ Καπετὰν Φίλιος·
Τῆς λίμνης τ' ἁρμυρὰ νερά, τὰ μαϊστράλια, ὁ ἥλιος,
Δυνάμωσαν κι' ἐψήσανε κι' ἀργάσαν τὸ κορμί του,
Κι' ἡ θάλασσα, ἡ νεράιδα του, ἡ ἀγαπητική του
Ποῦ κάθε τόσο ἔσχιζε μ' ἕνα μικρὸ καΐκι,
'Σ τὰ χέρια ζευγαρώνοντας τρομπῶνι καὶ σταλῆκι,
Τὸν προίκισεν ἀπίστευτα μὲ ζώρη λιονταρίσσα,
Καὶ τὴν καρδιά του χωριστὰ μὲ τῆς σκλαβιᾶς τὴ λύσσα.
Ήταν ἀπὸ τοὺς Φιλικοὺς καιρὸ κουβεντιασμένος,
Καὶ μὲ τὸν πρῶτο ἀλαλαγμὸ ποῦ 'σκόρπισε τὸ Γένος
Πρῶτος 'τινάχθη μιὰ βραδιὰ μ' ἕνα καλὸ μπουρλότο,
Κι' ἀκούσθη τ' ἀστραπόβροντο τῆς λευτεριᾶς τὸ πρῶτο
'Ακόμα πρὶν ἀκούσουμε τὴ δόξα τοῦ Κανάρη.

Σὲ λίγ' ὀχεια δικέφαλη μᾶς ἔζωσε κουβάρι
Καὶ τὸ καταραμένο της φαρμάκι μᾶς ξαμώνει
Ἡ λιαπουριὰ τοῦ Κιουταχῆ καὶ τοῦ 'Ομὲρ Βριώνη.
'Αλλ' ἂν τὸ φεῖδι ἐσφύριζε τριγύρω ἀπὸ τὴ πόλι,
Σφυρίζει πλιὸ πικρότερα τ' ἀλάθευτό μας βόλι·
'Σ ταὶς πολεμίστραις ξενυχτοῦν, ἄντρες, παιδάκια, ὅλοι·
Κι' ὅσαις γυναῖκες μένουνε μαζῆ μας 'ς τὴν πατρίδα,
Όλα τ' ἀφίνουν κ' ἔχουνε μονάκριβη φροντίδα
Νὰ τρέχουν νὰ μοιράζουνε ρακί, νερό, φουσέκια·
Καὶ λὲς πῶς εἶνε ἄγγελοι ὁποῦ φοροῦν γυναίκεια.

— Θέλω νὰ μάθῃς μιὰ φορὰ δική μου κόρη νἆσαι,
Μοῦ εἶπεν ὁ πατέρας μου· θέλω νὰ μὴ φοβᾶσαι,
Άν τὸ καλέσῃ, νὰ βαστᾷς 'ς τὸ χέρι τὸ πιστόλι,
Καὶ 'ς τὴ φωτιὰ ὅταν ρίχνεσαι, νὰ μὴ σὲ ρίχνῃ βόλι!
Μοῦ εἶπε, καὶ μοῦ κρέμασε 'ς τὸν κόρφο Τίμιο ξύλο,
Κι' ἐκεῖ ποῦ ἐγὼ 'κοκκίνιζα 'σὰν τῆς μηλιᾶς τὸ μῆλο,
Μοῦ φέρνει φέρμελη χρυσῆ καὶ μαλλιαρὴ φλοκάτα
Καὶ φουστανέλα κάτασπρη, κιντυνεμένα νιάτα
Νὰ κρύψω μέσα σὲ στολὴ ἀντρίκεια καὶ καμάρι,
Κι' ἡ κόρ' ἡ τόσῳ 'ντροπαλὴ νὰ γίνῃ παλληκάρι.
Μὲ ἤθελε 'ς τὴν τάπια του, νὰ φαίνομαι κοντά του,
Νὰ τοῦ δροσίζω μὲ νερὸ τὰ χείλη τὰ στεγνά του
Καὶ μὲ τὰ δυό μου μάγουλα· φουσέκια νὰ μοιράζω,
Νὰ πλύνω ἀπὸ τὰ αἵματα τὸ φοβερό του λάζο,
Νἄχω τὰ βόλια γιὰ φλωριά, φκιασίδι τὴ μπαρούτη,
Κι' ὅλοι νὰ λέν: τοῦ Φίλιου μας ἡ θυγατέρα ἐτούτη!
Ήταν 'ς τὸν κάμπο ἀμέτρητα τὰ Τούρκικα τ' ἀσκέρια
Κι' ἦταν χρυσᾶ κι' ἀξίζανε καὶ τὰ δικά μας χέρια.
Ήτανε γνώμη γνωστικιὰ ἡ γνώμη τοῦ πατέρα·
Καὶ πῶς μιὰ κόρη ἄφοβα νὰ τρέχῃ νύχτα 'μέρα
Σὲ τόσον κόσμο ἀνάμεσα, ὁλοῦθε μαζεμμένο,
'Αγριεμμένο 'ς τὴ φωτιά, 'ς τὸ αἷμα μεθυσμένο;
Καλὰ ἡ ντόπια λεβεντιά, καλὰ οἱ πατριῶταις,
Όμως οἱ ξένοι... ἔξαφνα, νὰ ποῦμε, οἱ Σουλιῶταις,
Πρῶτοι, ἀλήθεια, 'ς τὴ φωτιά, σωστοὶ παλληκαράδες,
Μὰ πάλι κι' ἀνυπόταχτοι, γεμάτοι ἀγριάδες,
Δὲ' θὰ τὸ εἶχαν τίποτε σιμὰ 'ς ταὶς ἄλλαις τρέλλαις
Καὶ λόγι' ἀκόμη ἄπρεπα νὰ ρίξουν σὲ κοπέλαις.
Καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ ζωὴ μὲ ὅλα των τὰ κάλλη
'Σ τὴ φουστανέλα ἦταν ἡ μιά, 'ς τὸ Τίμιο ξύλο ἡ ἄλλη.

Τοῦ Φίλιου ἡ κόρη ἔμαθε τοῦ Φίλιου ἡ κόρη νἆνε!
Παιδιά μου, ὅσοι μ' ἐγνώρισαν καὶ ζοῦν, μὲ 'μολογᾶνε.
Ἡ κόρη μὲ τὰ χάϊδια της, ποῦ ἔτρεμε 'σὰ' φύλλο,
Ζωντάνεψε σὰν ἔννιωσε τὸ Τίμιο τὸ ξύλο,
Κι' ἐκεῖ π' ἀσημοβρόντησαν 'ς τὴ μέση τ' ἅρματά της
'Αντάμ' ἀσημοβρόντησεν ἀντρίκια κι' ἡ καρδιά της,
Καὶ 'σὰ' νὰ τὴν ἐμάγεψε κανεὶς τὴ φουστανέλα,
Εὐθὺς ποῦ τὴν ἐζώσθηκα, δὲν ἤμουν πιὰ κοπέλα!
Ά! ὄχι, δὲν ἀπόμεινα μὲ χέρια σταυρωμένα.
'Εκεῖ ποῦ ἀγωνίζονται τ' ἀδέρφια μ' ὁλοένα,
Ποῦ πέφτουνε φλογόφτερα ὄρνια τοῦ Χάρου ἡ μπόμπαις,
Καὶ τὰ γιουρούσια χύνονται 'σὰ' μανιωμέναις τρόμπαις,
Καὶ ἡ καπνοῦρ' ἁπλώνεται μαύρη, σὰν καλιακοῦδα,
Καὶ σβεῖ τὴ δίψ' ἀντὶ νερὸ τοῦ μολυβιοῦ ἡ φλοῦδα,
Ἡ ἴδια ποῦ καὶ τὴ ζωὴ τοῦ 'Αρβανίτη σβύνει,
'Εκεῖ κι' ἐγὼ ἀνταριάζομαι, πετῶ σὰν τὸ σαΐνι.
Μοῦ κόβουνε τὸ δρόμο
Θωριαὶς αἱματοβούτηχταις ποῦ προξενοῦνε τρόμο,
Ποῦ τρίζοντας τὰ 'δόντια τους πεινοῦνε γιὰ σφαχτάρια,
Καὶ πάλι κάτι ἀμούστακα τῆς λεβεντιᾶς βλαστάρια·
Κρατοῦν κι' ἐκεῖν' ἀνήμερα τὴν πάλα μὲ τὸ χέρι,
Μὰ ἔχουν ὄψιν ἥμερη, σὰν τῆς αὐγῆς τ' ἀστέρι.
Τὸ κάθε μάτι 'ς τὸ ὅπλο του σπιθοβολᾷ σκυμμένο,
Καὶ δὲ' γυρίζει νὰ μὲ ἰδῇ, καθὼς συχνοδιαβαίνω,
Καὶ μόνα μάτι' ἀλλοίμονο! μὲ βλέπουν ὁλοένα
Δειλά, παραπονιάρικα, θολά, καὶ καρφωμένα,
Τὰ μάτια ἐκείνων ποῦ γυρτοὶ 'ς τὸ αἷμά τους γιὰ στρῶμα,
Έχουν σβυστῆ, μὰ τὴ ζωὴ κρατοῦν 'ς τὰ 'δόντι' ἀκόμα.

Τὤρα 'ς τὸ νοῦ μου δὲ' μπορῶ καλὰ νὰ τ' ἀραδιάσω
Χωρὶς ν' ἀνατριχιάσω...
Μὰ τότε πῶς ὑπόμενα, μὲ τί καρδιά, Θεέ μου!
Τὴ φρίκη τοῦ πολέμου!
Καὶ τάχα ἡ ἀπελπισιὰ κι' ἡ φουστανέλα τάχα
Τόσῳ νὰ τ' ἀντρειεύανε τὰ σπλάγχνα μου μονάχα;
Μπορεῖ.
Μὰ περισσότερο ἀκόμα κάτι ἄλλο·
Μὲ 'ς τὴν καρδιά μας νιώθαμεν ἕνα καϋμὸ μεγάλο
Ποῦ ἔχει σβύσει σήμερα 'σὰν ἀστραπὴ ποῦ πάει,
Ποῦ γοργοχάνεται, ἀφοῦ τὸν κεραυνὸ γεννάει...

Digitized by Google

Παιδιά μου, τὸν παληὸ καιρὸ ἡ γνῶσι κι' ἡ σοφία
Εὑρίσκονταν 'ς τ' ἀρσενικὰ μονάχα· τὰ βιβλία
Δὲν εἶν', ἔλεγαν οἱ παληοί, καλὰ γιὰ κοριτσάκια,
Καὶ δὲ' μαθαίνουν ἀπ' αὐτὰ παρὰ τὰ ῥαβασάκια!
Ὁ ἀργαλειός μας ἤτανε τὸ μόνο μας σχολεῖο.
Μὰ εἴχαμ' ἕνα μάθημα, —δὲν ἤταν σὲ βιβλίο—
Ποῦ ὅλα τ' ἄλλα γράμματα 'μεριάζανε μπροστά του:
Τὸν Τοῦρκο νὰ ὀχτρευόμαστε μὲ τὴν πικρὴ σκλαβιά του
Κι' ἀρσενικοὶ καὶ θηλυκοί! Καὶ εἴχαμε δασκάλους
Κι' ἐδῶ κι' ἐκεῖ, γύρω, παντοῦ, ὅλους, μικρούς, μεγάλους.
'Σ τῆς μάνας τὸ νανούρισμα, 'ς τῆς νόνας τὴν κατάρα,
Εἰς τοῦ πατέρα τὴν εὐχή, 'ς τῆς κόρης τὴν τρομάρα,
'Στὰ παραμύθια τῆς γρηᾶς, 'στὰ χωρατά, 'σταῖς 'παίνιας,
Καὶ 'ς τῆς γιορτῆς ταῖς ξεγνιασιαῖς καὶ 'ς τῆς δου-
[λειᾶς ταῖς ἔννιαις
Τ' ἀκούγαμε τὸ πύρινο ἀλφαβητάρι αἰώνια,
Τοὺς Τούρκους τοὺς 'ξορκίζαμε μαζῆ μὲ τὰ δαιμόνια,
Καὶ τὰ κορίτσια 'ς τὸ χορὸ 'σὰν πιάνοταν ἀράδα,
Τέτοια τραγούδια τοῦ χοροῦ 'φτερώναν τὴ γλυκάδα:

«Κάλλιο 'χω 'γὼ τὸ αἷμά μου τὴ γῆ νὰ κοκκινίση
Παρὰ νὰ ἰδῶ τὰ μάτια μου Τοῦρκος νὰ τὰ φιλήση.»

Μιὰ 'μέρα ποῦ ξεκίνησα γιὰ ναὔρω τὸν πατέρα
Μιὰ καταχθόνια βοὴ μ' ἀντάριασε ἀπὸ πέρα.
Μὴν ἔξαφνα ἐλύσσαξε τὸ ἄπατο κανάλι
Καὶ μέσ' τὴ λίμνη ἐχύθηκε νὰ 'ρθῇ νὰ μᾶς ξεβγάλῃ;
Τέτοια βοὴ ὡσὰν κι' αὐτὴ ποτὲ δὲν εἶχ' ἀκούσει·
Οἱ Τοῦρκ', οἱ Τοῦρκοι κάνουνε 'ς τὸ κάστρο μας γιουροῦσι!
'Απ' ἄκρη 'ς ἄκρη 'ς τὸ φτερὸ ἀστράφτει κάθε τάπια
Καὶ τὰ νερά τοῦ χαντακιοῦ τὰ κόκκινα, τὰ σάπια,
Πλαντάζουνε γιομίζοντας ἀπὸ κορμιὰ χιλιάδες,
Μὰ πνίγεται τὸ πλάνταγμα μέσα 'ς τοὺς μπαλαρμάδες,
Μολύβια π' ὅσους βρίσκουνε τοὺς κόβουν πέρα πέρα,
Καὶ κάνουν ἕνα σφύριγμα ποῦ σχίζουν τὸν ἀέρα
'Σὰ' νὰ τοὺς περιπαίζουνε αὐτοὺς ποῦ θὰ σκοτώσουν.
Μέσ' τὸ ποτάμι τῆς φωτιᾶς ἀγρίευες, χανόσουν.
Νά! κι' ἄλλο ἀκόμα μούγκρισμα πλιὸ φοβεροῦ θηρίου,
Κόλασι, κόσμου χαλασμός, σεισμός, ὀργὴ Κυρίου!
Ἕνα λαγοῦμι ἐξέσπασε 'ς τῶν Τούρκων τὰ ποδάρια
Καὶ μαῦρο ἁπλώνει σύννεφο μὲ τρίψαλα κουφάρια.
. . . Μαρμαρωμένη ἀπόμεινα γιὰ μιὰ στιγμή, καὶ πάλι
Ξυπνῶ, ἀντρειεύομαι, τραβῶ πρὸς τὴν ἀνεμοζάλη.
Φτωχὸ πουλὶ μ' ἐξάφνισε τῆς μάχης ἡ φοβέρα,
Καὶ τὴ φωλιά μου ἀναζητῶ, καὶ θέλω τὸν πατέρα.
Σὲ 'λίγο τὸν ξαγνάντισα 'ς τὴν Τάπια τὴ μεγάλη
Μὲ τὸ 'ψηλό του τὸ κορμί, τὸ ξέσκεπο κεφάλι,
'Σ τὴ μέση, ἀρχιπαλλήκαρο· σκορπᾷ κάθε ματιά του
Γύρω του σπίθαις λεβεντιᾶς, πέρα φωτιαῖς θανάτου.
'Απάνου 'ς τὸ κανόνι του μὲ τὸ δαυλί του γέρνει,
Κανόνι ποῦ καμμιὰ φορὰ 'ς τὰ χέρια του τὸ πέρνει,
'Σαν ἀπαντάῃ 'ς τοῦ Πασᾶ μ' ἐκεῖνα τὰ κετάπια.
Λυσσομανοῦνε τὰ σκυλιὰ μὲ τὴ δική του τάπια,
Πλατειὰ χαλάστρ' ἀνοίγοντας σκαλώνουνε 'ς τὸ κάστρο
Καρφώνοντας τὴν κόκκινη σημαία μὲ τὸ ἄστρο,
Καὶ τὸ κανόνι τ' ἀκουστὸ ἀντάμ' ἀναταράζεται
Κι' ἀπὸ τὸ τὸ στύλο του γλυστρᾷ καὶ πέφτει καὶ ντρο-
[πιάζεται.
Βόηθα, Χριστέ, μᾶς πήρανε, μᾶς 'φάγαν οἱ δαιμόνοι!
Ἔξαφνα — τόσῳ ἐλαφρὰ ποιὰ μάν' ἀνασηκώνει
Νὰ βάλῃ τὸ παιδάκι της σὲ κούνια πουπουλένια,
Ὅπως τὰ χέρια ἐκειὰ τὰ δυό, — τί χέρια σιδερένια! —
Τ' ἁρπάζουν τὸ κανόνι;
'Σ τὴν ἀγκαλιὰ τὸ 'γιόμισε, 'σὰν πρῶτα τὸ στυλώνει,
Καὶ μ' ἕνα βροντοβόλημα, μ' ἕνα καλὸ σημάδι
Σωρὸ μὲ τὴ σημαία των τοὺς ἔστειλε τοῦ ᾅδη,
Τσακεῖ τοὺς ἄλλους 'ς τὸ φευγιό, τοὺς ῥίχνει ἀπ' τὴ
[χαλάστρα,
Καὶ μιὰ περιγελάστρα
Καὶ μιὰ φωνὴ ἀκούεται μονάχα! Τουρκαλάδες!
Καί: Τουρκαλάδες! γύρω του οἱ λαμπροὶ παλλη-
[καράδες
'Αντιβοοῦνε καὶ γελοῦν, ἐκεῖ ποῦ ἀπὸ πέρα
Τὴν ἴδιαν ὥρα φτάνοντας ψιθύριζα: πατέρα!
'Εγύρισε, μ' ἐκύτταξε μὲ ξαφνισμένο 'μάτι,
Κι' ἐνῷ 'ς τὸ χέρι τὸ δαυλὶ τοῦ κανονιοῦ του ἐκράτει
Μ' ἀγκάλιασε γιὰ μιὰ στιγμὴ μὲ τ' ἄλλο τὸ ζερβί του·
Τὸ χάρο 'ς τὸ 'να χέρι του, καὶ 'ς τ' ἄλλο τὴ ζωή του.
Τότε κοντά μας νιὸς ξανθός, θρεφτάρι τοῦ πολέμου,
Μὲ κύτταξε . . . δὲν ξέχασα τὸ μάτι του ποτέ μου.
Τὰ μακρυά μου τὰ μαλλιὰ 'ς ταῖς πλάταις εἶχαν πέσει,
Χρυσόζωνη ἐπρόβαλλεν ἡ λιγερή μου μέση
Καὶ ἄσπριζεν ὁλόγυμνος ὁ παχουλὸς λαιμός μου.
'Σ τὸ καρυοφύλλι του γυρτὸς ξεχάστηκεν ἐμπρός μου
Καὶ ντροπιασμένη ἔρριξα κι' ἐγὼ τὰ 'μάτια χάμου. . .
Ὁ νιὸς αὐτὸς ἐγίνηκε — παπούλης σας, παιδιά μου.

Σᾶς ἀγαπῶ, στολίδια μου, γεμάτα περηφάνια,
Τιμὴ καὶ δόξα, φέρμελη μὲ τὰ χρυσᾶ γαϊτάνια,
Μὲ τῶν πολέμων ταῖς βολιαῖς φλοκάτα, φουστανέλα,
Σᾶς ἀγαπῶ ἡ γερόντισσα μ' ὅλη τῆς νιᾶς τὴν τρέλλα.
'Σὰ' μῶβαναν τὰ στέφανα τοῦ γάμου 'ς τὸ κεφάλι
Τόση χαρὰ δὲν ἔνιωθα καὶ τόση παραζάλη
'Σὰν τὴ χαρὰ ποῦ σᾶς κυττῶ ριγμένα ἐδῶ μπροστά μου.
Καὶ μὲ τὸ κοντογοῦνί μου, μὲ τὸ χρυσὸ σαγιά μου
Δὲν ἐκαμάρωσα, ξανθὴ ποῦ ἤμουν μαυρομάτα,
Ὅσῳ καμάρωσα μ' ἐσᾶς, καμάρια μου φευγάτα.
Μ' ἐσᾶς, ρουχάκια μ', ἄνοιξε καλὸ τὸ ριζικό μου,
Μ' ἀγάπησαν, ἀγάπησα, καὶ ηὗρα τὸν καλό μου,
Γλύτωσ' ἀπίστευτα μ' ἐσᾶς ἀπ' τῆς σκλαβιᾶς τὰ πάθη
Τὴ νύχτα ποῦ ἡ πατρίδα μας ἐχάηκε κι' ἐχάθη
Καὶ τὸν πατέρα μου κακὴ λαβωματιὰ πεθαίνει.
Μ' ἐσᾶς 'ς τὰ ὄρη ἔφτασα νεκρή, ξεψυχισμένη,
Μὰ 'ς τὸν ξανθὸ λεβέντη μου, 'ς τὴ φλογερή μου ἀγάπη
Δὲν ἐπαράδωκα κορμὶ βρισμένο ἀπ' τὸν 'Αράπη.

Τόρα 'σὰν ἔρθ' ἡ ὥρα μου καὶ φύγω καὶ πεθάνω,
'Εσεῖς νὰ τ' ἀπιθώσετε 'ς τὴν κάσα μου ἐπάνω.
Παιδιά μου, δὲ' μοῦ φαίνεται κακὸς ὁ χάρος τόσῳ
'Σὰ' συλλογιέμαι πῶς ἐκεῖ μαζῆ μ' αὐτὰ θὰ λυώσω.»

Καὶ 'ς τῆς γρηᾶς τὸ μάγουλο 'κύλισεν ἕνα δάκρυ.
Μὰ ἓν ἀπὸ τ' ἀγγόνια της κοιμήθηκε 'ς τὴν ἄκρη,
Καὶ καθὼς τὸ εἶδε ἡ γιαγιὰ μὲ τ' ἄγρυπνό της μάτι
Τὸ πῆρε 'ς τὸ μικροῦλι του γιὰ νὰ τὸ πάῃ κρεββάτι.
Καὶ τ' ἄλλα ποῦ ἀπόμειναν πηγαίναν ἕνα ἕνα
Καὶ ψηλαφοῦσαν κι' ἔβλεπαν μὲ μάτια θαμπωμένα
Τὴ φουστανέλα τὴ λευκὴ καὶ τὴ βαρειὰ φλοκάτα
Καὶ τὴ χρυσῆ τὴ φέρμελη, καμάρια μας φευγάτα!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωσὴφ ὁ Β' περιώδευε ποτὲ ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ του. Συνήθειαν δ' εἶχε νὰ προηγῆται τῆς ἀκολουθίας του εἰς ἱκανὴν ἀπόστασιν, καὶ διεσκέδαζε πολὺ μὲ τὰς περιέργους ἐρωτήσεις καὶ τὴν πολυπραγμοσύνην τῶν ἀνθρώπων, παρ' οἷς κατέλυε. Φθάσας εἰς πολίχνιόν τι, ἐσταμάτησεν εἰς τὸν ταχυδρομικὸν σταθμὸν καὶ ἤρχισε νὰ ξυρίζηται μόνος του, ὅτε ἐλθοῦσα ἡ σύζυγος τοῦ ταχυδρομικοῦ ὑπαλλήλου τὸν ἐρωτᾷ μὴ τυχὸν ἦτο ἐκ τῆς ἀκολουθίας τοῦ αὐτοκράτορος, τὸν ὁποῖον ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐπε-

Digitized by Google

ρίμενον.—«Ἐγὼ εἶμαι ποῦ ξυρίζω τὸν αὐτοκράτορα,» ἀπήντησε μειδιῶν ὁ Ἰωσήφ.

*
* *

Ἐπρόκειτο νὰ ἀναχωρήσῃ λόχος τις ἐκ Χαλκίδος. Ὁ λοχαγὸς Β* προσκαλεῖ ἀφ' ἑσπέρας τὸν ὑπηρέτην του καὶ τοῦ λέγει·

— Μιχάλη, αὔριο 'ς τὴς ἕξ θὰ κινήσουμε ἀπ' ἐδῶ. Κύτταξε λοιπὸν 'ς τὴς πέντε νὰ ἔλθῃς νὰ μὲ ξυπνήσῃς.

— Πολὺ καλά, κύριε λοχαγέ.

Εἰς τὰς 3 μετὰ τὰ μεσάνυκτα ὁ Μιχάλης κτυπᾷ τὴν θύραν τοῦ λοχαγοῦ:

— Κύριε λοχαγέ, κύριε λοχαγέ!

— Τί εἶνε, Μιχάλη; μήπως εἶνε ὥρα νὰ σηκωθῶ;

— Ὄχι, κύριε λοχαγέ, ἤθελα μόνο νὰ σοῦ 'πῶ πῶς ἔχεις ἀκόμη δύο ὥραις νὰ κοιμηθῇς, γιατὶ τώρα δὰ ἐκτύπησε τρεῖς ἀπ' τὰ μεσάνυκτα!

*
* *

Ἐν τῷ κακουργιοδικείῳ δικάζεταί τις ἐπὶ πολὺ φυγοδικήσας. Ἀγορεύει ὁ συνήγορος. «Ὁ πελάτης μου, κύριοι, ὅστις πάντοτε ἔδειξε μέγιστον σεβασμὸν πρὸς τὴν δικαιοσύνην . . . . .»

Ὁ πρόεδρος (διακόπτων).—Ὤ! τὸ πιστεύω, γιὰ τοῦτο πάντοτε ἐφρόντισε νὰ 'βρίσκεται ὅσον τὸ δυνατὸν πλέον μακρὰν ἀπὸ αὐτήν!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ τιμὴ διὰ τὸν ἄνδρα—εἰς τὸ νὰ καθιστᾷ διὰ πᾶσάν του πρᾶξιν ἑαυτὸν καὶ μόνον ὑπεύθυνον.

Ὁ φιλόδοξος λησμονεῖ τοὺς ἀντιζήλους οὓς ὑπεσκέλισε, μὴ βλέπων ἢ ἐκείνους οὓς ἔχει νὰ νικήσῃ ἔτι. Ἡ χαρά του ὅτι ὑπερίσχυσε τόσων ἀνταγωνιστῶν εἶνε μηδαμινὴ ἀπέναντι τῆς λύπης ἣν αἰσθάνεται τοῦ νὰ εὕρῃ ἕνα καὶ μόνον ἔτι ἀπέναντι ἑαυτοῦ. Τῆς φιλοδοξίας ἴδιον εἶνε νὰ μὴ θεωρῇ ποτὲ πρὸς τὰ ὀπίσω.

Τὰ ἀγαθὰ τότε εἶνε ἡμῖν εὐχάριστα, ὅταν ποιῶμεν καὶ ἄλλους μετόχους αὐτῶν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἄχρι τοῦδε ἐνομίζετο ὅτι ὁ φιλοξενώτερος τῶν λαῶν τῆς γῆς ἦτο ὁ τῆς Σκωτίας, ἀλλ' ἐσχάτως περιηγητής, Σκῶτος μάλιστα τὴν καταγωγήν, τὸ βραβεῖον τῆς φιλοξενίας ἀπονέμει εἰς τὰς μαύρας φυλὰς τῶν Φιλιππίνων νήσων. Οἱ ἰθαγενεῖς κάτοικοι αὐτῶν πρὶν καθήσωσιν εἰς τὴν τράπεζαν προσκαλοῦσιν ὑψιφώνως, στρεφόμενοι ἀλληλοδιαδόχως πρὸς πάντα τὰ σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος, οἱονδήποτε πεινῶντα νὰ πλησιάσῃ καὶ μετάσχῃ τοῦ γεύματος. Τὸ ἔθιμον τοῦτο τηρεῖται μετὰ θρησκευτικῆς εὐλαβείας, καθόσον ὁ παραμελήσας αὐτὸ καταδικάζεται εἰς θάνατον.

Ἐν Ἀμερικῇ εὑρέθη μέθοδος νὰ καθίσταται ὁ οἶνος *παλαιὸς* διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. *Παλαιὸς* δὲν εἶνε ἡ κατάλληλος λέξις, διότι καὶ τοι καταπληκτικὴ ἡ δύναμις τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, οὐδέποτε ὅμως θὰ κατορθώσῃ βέβαια καὶ νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου· οὐχ ἧττον ἐὰν δὲν καθιστᾷ τὸν οἶνον πολυχρόνιον, παρέχει ὅμως αὐτῷ ὅλας τὰς ἰδιότητας παλαιοῦ οἴνου, ὅπερ καὶ κυρίως ἐνδιαφέρει ἡμᾶς. Ἐν Καλλιφρονίᾳ ὑπάρχει ἑταιρία λεγομένη Electric Liquor Company, ἤτοι *Ἠλεκτρικὴ Ἑταιρία τῶν οἰνοπνευμάτων*, ἥτις ἀναλαμβάνει νὰ καθιστᾷ ὡρίμους καὶ καθαρίζῃ διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ ῥεύματος οἴνους καὶ ἄλλα οἰνοπνευματώδη ποτά. Ἀληθὲς ὅτι πρὸ πολλοῦ ἤδη ὑπάρχουσι μέσα, δι' ὧν καθαρίζεται ὁ πρόσφατος οἶνος καὶ τὰ πνευματώδη ποτὰ ἀπὸ ξένας οὐσίας, ἀλλ' ἡ διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ μέθοδος, ἐὰν πιστεύσωμεν τὸν εὑρέτην αὐτῆς, ἀποδιώκει τελείως πᾶν ξένον ἐν τῷ οἴνῳ ὑγρόν, καὶ παρέχει εἰς τὸν οἶνον οὐ μόνον εὐάρεστον γεῦσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδιότητα νὰ διατηρῆται ἀβλαβής, ὡς εἰ ἦτο ἐν τῷ ὑπογείῳ ἐπὶ μακρὸν ἐγκεκλεισμένος. Ἐλαφροὶ ἐρυθροὶ οἶνοι μεταβάλλονται εἰς παλαιοὺς ἐν διαστήματι 3—5 ὡρῶν καὶ εἰς *κονιὰκ* ἐν διαστήματι 60 ὡρῶν.

Κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ ἐκ Βοστώνης δόκτορος James, οἱ κωφάλαλοι εἰσὶν ἀπηλλαγμένοι τοῦ πάθους τοῦ ἰλίγγου καὶ τῆς ναυτίας. Ἐπομένως ὁ κ. James συμβουλεύει τοὺς ὑποφέροντας ἐκ ναυτίας νὰ βύωσι τὰ ὦτα αὐτῶν διὰ βάμβακος κατὰ τὰς θαλασσοπορίας. Ἡ περὶ τοῦ Ὀδυσσέως παράδοσις, συμβουλεύοντος τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ νὰ βύωσι τὰ ὦτα διὰ κηροῦ ὅταν ἔπλεον ἐν σφοδρῶς κυμαινομένῃ θαλάσσῃ, φαίνεται ὅτι ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν βεβαίωσιν τοῦ δόκτορος James, ἐπιφέρει ἡ τοῦτο ἀναφέρουσα ἐφημερίς.

Βασίλισσα συγγραφεύς. — Τὸ νέον βιβλίον τῆς Ἀνάσσης τῆς Ἀγγλίας, ἀφηγούμενον τὴν ἐν Βαλμορὰλ τῆς Σκωτίας διατριβήν της κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσαετίαν, ἀφιεροῦται πράγματι, ὡς εἶχεν ἀγγελθῆ ὑπὸ τῶν ἐφημερίδων, εἰς «τοὺς πιστοὺς Σκώτους ὀρεινοὺς καὶ εἰς τὸν πιστὸν φίλον καὶ ὑπηρέτην Ἰωάννην Βράουν». Περὶ τῆς πολιτικῆς οὐδεὶς γίνεται ἐν τῷ ἡμερολογίῳ λό-

Digitized by Google

γος. Ἡ βασίλισσα ἀφηγεῖται ἀφελῶς περιπετείας τοῦ ἰδιωτικοῦ της βίου. Τῇ 3 Ὀκτωβρίου 1870 γράφει· «Ἡ ἡμέρα αὕτη εἶνε σημαντική. Ἡ ἀγαπητή μου θυγάτηρ Λουΐζα ἐμνηστεύθη τῷ λόρδῳ Λόρν. Ὅτε ἐπανηρχόμεθα ἐκ τοῦ περιπάτου, ἡ Λουΐζα μοὶ εἶπεν ὅτι ὁ Λόρν ἐξωμολογήθη αὐτῇ τὴν ἀγάπην του καὶ ἐζήτησε τὴν χεῖρά της, αὕτη δὲ συνήνεσεν πεποιθυῖα ὅτι καὶ ἐγὼ θὰ συνήνουν. Ἡ εἴδησις δὲν μὲ εὗρεν ἀπαράσκευον· μὲ ἔθλιψεν ὅμως ἡ ἰδέα ὅτι ἔμελλον νὰ χωρισθῶ τῆς Λουΐζας. Οὐχ ἧττον συνήνεσα καὶ ἐδεήθην ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας της». Τὰς λυπηρὰς εἰδήσεις ἀνεκοίνου συνήθως τῇ ἀνάσσῃ μετὰ πολλῆς φειδοῦς ὁ εὐνοούμενος ἱπποκόμος Βράουν. Οὗτος ἀνέλαβε ν' ἀνακοινώσῃ αὐτῇ καὶ τὸν θάνατον τοῦ πρίγκηπος Λουδοβίκου Ναπολέοντος ἐν Ζουλανδίᾳ. «Ἐπὶ πολύ, γράφει ἡ βασίλισσα, δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐννοήσω. Ἀλλ' αἴφνης εἰσῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον ἡ Βεατρίκη καὶ ἀνέκραξεν· «Ὁ αὐτοκρατορικὸς πρίγκηψ ἐφονεύθη!» Καὶ νῦν ἔτι μὲ κατέχει φρίκη χαράσσουσαν τὰς γραμμὰς ταύτας. Πτωχή, ἀγαπητὴ αὐτοκράτειρα! Ἀπώλεσε τὸ πᾶν, τὸ μονογενές της τέκνον.» Τοῦ ὀνόματος τοῦ Βράουν γίνεται μνεία ἐν πάσῃ σελίδι, εἰς αὐτὸν δ' ἀναφέρονται καὶ αἱ τελευταῖαι τοῦ βιβλίου γραμμαί. «Ὁ πιστὸς σύντροφος, γράφει ἡ ἄνασσα, οὗ τὸ ὄνομα ἀπαντᾷ τοσάκις εἰς τὰς σελίδας ταύτας, ἀπεχωρίσθη ἐκείνης, ἣν ὑπηρέτησε μετὰ τοσαύτης ἀφοσιώσεως καὶ αὐταπαρνήσεως. Ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ὑγείας καὶ τῆς ῥώμης ἀνηρπάγη μετὰ τριήμερον μόνον νόσον τῇ 27 Μαρτίου 1883, ἀπέθανε δ' ἀπολαύων τῆς ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης πάντων τῶν γνωρισάντων τὴν ἀξίαν του. Ἡ ἀπώλειά του, ἐπελθοῦσα καθ' ὃν χρόνον ἤμην μόνη καὶ ἀσθενής, ὑπῆρξε δι' ἐμὲ ἀνεπανόρθωτος. Ἀπήλαυεν ὅλης μου τῆς ἐμπιστοσύνης. Τὴν ἔλλειψίν του αἰσθάνομαι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν, ἀνὰ πᾶσαν ὥραν. Ἐκτήσατο τὴν ἰσόβιον εὐγνωμοσύνην μου διὰ τῆς μερίμνης του καὶ τῆς ἀφοσιώσεώς του. Ὅ,τι ἔγραψα περὶ αὐτοῦ εἶνε ἀσθενὴς ἀπήχησις τῆς ἀληθείας. Οὐδέποτε στήθη ἀνθρώπινα ἐνέκλεισαν καρδίαν εὐγενεστέραν, πιστοτέραν, θερμοτέραν καὶ συμπαθεστέραν».

Ἡ πόλις Δούραμ ἐν Ἀγγλίᾳ ἀνήγειρεν ἐσχάτως ἀνδριάντα εἰς τὸν Ἀλέξανδρον Μάκδοναλδ, ἕνα τῶν θερμουργοτάτων ὑπερασπιστῶν τῶν ἐργατικῶν τῆς Ἀγγλίας τάξεων. Ὁ Μάκδοναλδ διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἐπιμονῆς κατώρθωσε ν' ἀποκτήσῃ μεγίστην ὑπόληψιν, ἀπὸ ἁπλοῦ δὲ μεταλλευτοῦ ἐν τοῖς ἀνθρακωρυχείοις τῆς Λαγκασίρης νὰ παρακαθήσῃ ἐν τῷ Βρετανικῷ Κοινοβουλίῳ ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς πόλεως Στάτφορδ. Ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ ὑπέκλεπτεν ὥρας ἐκ τοῦ ὕπνου του ἀφιερῶν αὐτὰς εἰς τὴν σπουδήν· μόλις παραιτῶν τὴν σκαπάνην τοῦ μεταλλωρύχου ἐπελαμβάνετο τῆς ἀναγνώσεως ὠφελίμων συγγραμμάτων, οὕτω δὲ κατὰ μικρὸν ἔβαινε μορφούμενος. Ἔμαθεν οὐ μόνον τὰς κυριωτέρας τῶν ὁμιλουμένων γλωσσῶν ἀλλὰ καὶ τὴν λατινικὴν καὶ τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικήν, καθ' ὅλον δὲ τοῦτο τὸ διάστημα ἐμόχθει ἐπὶ δεκαπέντε ὥρας ἐν τοῖς ἀνθρακωρυχείοις. Μετέβη εἰς τὸ πανεπιστήμιον τῆς Γλασκόβης, ὅπου ταχέως σπουδαίας ἐποιήσατο προόδους· ἀλλ' ἦτο πένης καὶ κατὰ τὰς διακοπὰς ὑπέστρεφεν εἰς τὸ ἀνθρακωρυχεῖον, ἐνεδύετο τὴν προτέραν αὐτοῦ στολήν, καὶ ἀνελάμβανε τὴν σκαπάνην ὅπως κερδήσῃ χρήματα πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ. Δεκαεναέτης ἤδη ὢν τοσαῦτα εἶχεν ἀποθησαυρίσει πορίσματα παρατηρήσεως καὶ μελέτης, ὥστ' ἐθεωρεῖτο ὡς αὐθεντία περὶ παντὸς εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν μεταλλείων ἀφορῶντος, οὕτω δὲ πρῶτος αὐτὸς κατήγγειλε τὴν χρησιμοποίησιν τῶν γυναικῶν ἐν τοῖς ἀνθρακωρυχείοις. Μετ' ὀλίγον ἀνεγνωρίσθη ὡς ἀρχηγὸς πάντων τῶν μεταλλωρύχων τῆς Σκωτίας, βραδύτερον δὲ οἱ τοῖς Ἀγγλίας ἐξέλεξαν αὐτὸν βουλευτήν των.

Διὰ τῆς ἐπαγωγοῦ εὐγλωττίας του ἀνεδείχθη εἷς τῶν ἰσχυροτάτων παρὰ ταῖς ἐργατικαῖς τάξεσι ῥητόρων. Καθηγητὴς γενόμενος τὸ πρῶτον συνέστησεν εἶτα πρακτορεῖον μεταλλουργείων, ἡ παροιμιώδης δὲ τιμιότης του προσείλκυσεν αὐτῷ παμπληθῆ πελατείαν· ὁ ταπεινὸς ἐργάτης κατέστη πλούσιος καὶ κατέστη συνάμα δύναμις, ἣν ἠναγκάζοντο νὰ ὑπολογίζωσιν οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες πάντων τῶν κομμάτων.

Συνετέλεσεν εἴπερ τις καὶ ἄλλος εἰς τὴν ψήφισιν τοῦ περὶ τοῦ κανονισμοῦ τῶν μεταλλουργείων νόμου, μετέσχε δὲ πασῶν τῶν ἐπιτροπειῶν ὅσαι ἐξελέγησαν ὅπως ἐξετάσωσι ζητήματα ἀφορῶντα εἰς τὰς ἐργατικὰς τάξεις καὶ ὅτε τὸ πρῶτον κατέλαβε τὸ ἑδώλιον αὐτοῦ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ τοῦ Οὐετσμίνστερ θερμῶς ἀνευφημήθη ὑπὸ πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν συναδέλφων αὐτοῦ φιλελευθέρων, ῥιζοσπαστῶν, οὐΐγκων ἢ τόρεων· προσηγόρευον δ' οὗτοι ἐν αὐτῷ τὸν θρίαμβον τῆς ἐργασίας καὶ τῆς τιμιότητος κατὰ πάντων τῶν κωλυμάτων τῆς ἀφανείας καὶ τῆς ἐνδείας τῶν εἰκοσιπέντε πρώτων ἐτῶν τοῦ βίου αὐτοῦ.

Πάντες συνεβουλεύοντο αὐτόν, καὶ ἤκουον μετὰ σεβασμοῦ τὰς παρατηρήσεις καὶ τὰς ἀγορεύσεις του, ὅτε δ' ὁ μέγας οὗτος ἀθλητὴς ἐτελεύτησεν, ἡ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων παμψηφεὶ ἐξεδήλωσε τὸν μέγαν πρὸς αὐτὸν σεβασμόν της ἐπὶ ταῖς ὑπηρεσίαις, ἃς παρεῖχε κατὰ τὸ μακρὸν καὶ ἐπίπονον στάδιόν του.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884, — Β' 733.

Digitized by Google

’Αριθ. 429 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 18 Μαρτίου 1884

ΛΕΩΝ ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΕΝΤΕ

ΥΠΟ

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΠΑΡΑΣΧΟΥ

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

(Βενετία)

(Τὸ θέατρον παριστᾷ τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγίου Μάρκου· εἰς τὸ βάθος ἡ θάλασσα. Μουσικαὶ ἁρμονίαι ἀκούονται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν. Ὅμιλοι προσωπιδοφόρων καὶ ἐκ τῶν δύο φύλων κατὰ μόνας καὶ κατὰ ζεύγη. Διέρχονται εἰς τὴν σκηνὴν χαριεντιζόμενοι καὶ ῥίπτοντες ἄνθη οἱ μὲν κατὰ τῶν δέ. Ἵστανται, ψάλλουν, φεύγουν καὶ ἐπανέρχονται, θορυβοῦντες φαιδρῶς. Ἱππόται, λαός, ὁ Ἱππότης Κάρολος).

ΣΚΗΝΗ Α'

Ὅμιλος προσωπιδοφόρων.

Α' ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Ζήτω ἡ Βενετία ἡ βασίλισσα·
Ἡ χώρα τῶν θαυμάτων καὶ τῆς ἡδονῆς!

Β' ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Ζήτω ἡ Βενετία ἡ παννύχιος·
Τοῦ κύματος ἡ χώρα καὶ τῶν γυναικῶν.

Γ' ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Δὲν εἶσθε κομψολόγος τόσον, φίλτατε.

Β' ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Καὶ διατί, νὰ ζῆτε, δὲν μοὶ λέγετε;

Γ' ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Διότι πρὶν νὰ εἴπῃς «κῦμα» ἔπρεπε
«Γυνὴ» νὰ εἴπῃς· εἶναι πρώτη πάντοτε...

Β' ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Ἀλλά, ἀλλὰ νομίζω, εἶναι τὸ αὐτό·
Γυνὴ καὶ κῦμα, κῦμα καὶ γυνή, φρονῶ
Ὅτ' εἶναι ἕν...

Γ' ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Διόλου, λογιώτατε·
Εἶναι ἐλαφροτέρα καὶ τοῦ κύματος
Ἡ Εὔα!

Α' ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Κύριοί μου, εἶσθε φλύαροι.

(Διέρχονται ἕτεροι ὅμιλοι.)

ΕΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

(φέρων ἄνθη εἰς κάνιστρον,)

Ἄνθη πωλῶ εὐώδη, ἄνθη δροσερά.

ΜΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Πωλεῖτε; καὶ διόλου δὲν προσφέρετε;..

Ο ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Εἰς ἄνθη καὶ κυρίας εἶμαι φειδωλός·
Εἶν' ἀκριβὰ τὰ ἄνθη καὶ αἱ δέσποιναι...

Η ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Καὶ πόσα τὰ πωλεῖτε σεῖς τὰ ἄνθη σας;

Ο ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Ἓν φίλημα, Σινιόρα!

Η ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Μόνον, μόνον ἕν!

(Εἰρωνικῶς.)

Πλὴν ἂν σᾶς δώσουν δύο, δὲν τὰ δίδετε;

Ο ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Τὰ δίδω, μὰ τὸν Βάκχον, πλὴν πρὸς χάριν σας.

ΕΤΕΡΟΣ ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Καὶ τὰς κυρίας πόσα τὰς πωλεῖτε σεῖς,
Ὁ φειδωλὸς τοσοῦτον;...

Ο ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Πνευματώδη μου,
Αὐταὶ τιμὴν δὲν ἔχουν...εἶν' ἀτίμηται!
Δὲν τὰς πωλῶ ἐκείνας, τὰς κρατῶ ἐγώ,
Καὶ ἀγοράζω ἔτι...προμηθεύετε;

(Πάντες γελοῦν. Ὁ προσωπιδοφόρος ἀσπάζεται τὴν χεῖρα τῆς προσωπιδοφόρου κυρίας καὶ ἀπέρχεται ἀφίνων πρὸ αὐτῆς ἀνθοδέσμην.)

(Ἕτερος ὅμιλος.)

ΕΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

(πλησιάζων κυρίαν ἐνδεδυμένην ἑβραϊκά.)

Ὢ, πόσον εἶσθ' ὡραία, Ἰουδαία μου!

Η ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Ὡραία; πόθεν τοῦτο τὸ γνωρίζετε;
Ἢ μὴ ἡ προσωπίς μου κάτω ἔπεσε;

Ο ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Δὲν ἔπεσε διόλου, τὸ ἠξεύρετε·
Ἀλλὰ τὴν καλλονήν σας τὴν ὀσφραίνομαι...
Μήπως τὰ ἄνθη μόνον ἔχουν ἄρωμα;
Ὡραία Ἰουδαία, σᾶς ἠγάπησα!

Η ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Εἶσθε γοργὸς εἰς φράσεις αἰσθηματικάς·
Μὴ κατὰ μαύρην μοῖραν εἶσθε ποιητής;
Δὲν ἀγαπῶ διόλου τοὺς παράφρονας.

Ο ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Θεός, θεὸς φυλάξῃ! Ποιητὴς ἐγώ;...
Τί ἔπταισα, Σινιόρα, καὶ μ' ὑβρίζετε;

Digitized by Google

Θέλετε ἀποδείξεις; ἡ ἀπόδειξις
Ἰδού.
(Ἐξάγων βαλάντιον πλῆρες καὶ κωδωνίζων αὐτό.)
Τίς ποτὲ ψάλτης ἔχει ὀβολόν;

Εις Ιππότης
(σκώπτων.)

Αἱ ἀποδείξεις περιτταί, παμφίλτατε·
Ποσῶς δὲν εἴσθε ψάλτης· τοῦτο φαίνεται·
Διότ' ἡ κεφαλή σας εἶν' ἀκρόπολις
Ἀπότομος, λιθίνη, εἰς ἣν πώποτε
Ἰδέα δὲν ἀνέβη ἡ λεπτοφυής...

Ο Προσωπιδοφορος

Ἐκτὸς ἂν ἡ ἰδέα ἦναι χλευασμός.
Ὦ, τότε ἀναβαίνει... πλὴν εὐθύς, εὐθὺς
Κ' ἡ χείρ μου καταβαίνει πρὸς τὸ ξίφος μου,
Καὶ ὅστις μὲ τὴν στέλλει...

Ο Ιππότης

Τοὺς παράφρονας,
Σᾶς εἶπεν ἡ Σινιόρα, δὲν τοὺς ἀγαπᾷ...
Φρενοβλαβὴς θὰ ἦσθε ἀπειλῶν ἐμέ.

Ο Προσωπιδοφορος
(ξιφουλκῶν.)

Δὲν ἀπειλῶ, φονεύω...

Ο Ιππότης
(ξιφουλκῶν ἐπίσης.)

Θὰ τὸ ἴδωμεν!

(Πολλοὶ ἱππόται τοὺς διαχωρίζουν θέτοντες τὰ ξίφη των ἐν μέσῳ αὐτῶν, ἐνῷ ἡ κυρία ἡ ἐνδεδυμένη ὡς Ἰουδαία γίνεται ἐν τῷ θορύβῳ ἀφανής.)

Εις Ιππότης

Ἐμπρὸς εἰς τὰς κυρίας! Εἰς τὴν θήκην των
Τὰ ξίφη σας· ἂν λύσσαν ἔχετε, ἀλλοῦ
Τὸ αἷμά σας ἂς ῥεύσῃ.

Ο Α' Προσωπιδοφορος
(πρὸς τὸν προσβαλόντα αὐτόν.)

Θέλομεν ποτὲ
Ἰδῆ ὁ εἷς τὸν ἄλλον!

Ο Δευτερος

Βεβαιότατα.
Ἡ ἔφοδος θὰ γίν' εἰς τὴν ἀκρόπολιν...
(Διέρχονται.)

ΣΚΗΝΗ Β'

("Ετερος ὅμιλος.)

Α' Προσωπιδοφορος

Ζήτω αἱ ἀποκρέω! Ὅλαι αἱ λοιπαὶ
Ἡμέραι, εἶναι, φίλοι, κάπως περιτταί.

Ο Δευτερος

Σύμφωνος· ὁμοιάζουν μὲ ὑπόκλισιν
Ἀχρείου τοκογλύφου...

Ο Πρωτος

Ὦ, χειρότερον·
Εἶν' ὀχληραί, ὡς ὧραι χωρὶς φίλημα.

(Ὁ πρῶτος προσωπιδοφόρος πλησιάζων Σινιόραν ἐνδεδυμένην ὡς Γονδολιέραν.)

Φαιδρά μου Γονδολιέρα, πλέομεν ὁμοῦ;

Γονδολιερα

Πληρώσατέ με πρῶτον, νέε φίλε μου,
Διότι — μεταξύ μας — σεῖς οἱ κύριοι
Συνήθως ἐπιβαίνεται, δὲν πληρόνετε...

Ο Προσωπιδοφορος

Καὶ τί θὰ σᾶς προσφέρω;

Γονδολιερα

Τὴν καρδιάν σας
Στιγμάς τινας...

Ο Προσωπιδοφορος

Καὶ ὥραν, Γονδολιέρα μου!
Εἰς σταθερὰν καρδίαν ἀπετάθητε.
Πλειότερον ζητεῖτε;...

Γονδολιερα

Ἀδιάκριτος
Θὰ ἤμην, ἂν ἐζήτουν περισσότερον. (Διέρχονται.)

("Ετερος ὅμιλος.)

(Εἰς τὸ βάθος φαίνεται κυρία μεμονωμένη καὶ βηματίζουσα σύννους· εἶναι ἐνδεδυμένη ὡς μοναχή.)

Μια Προσωπιδοφορος
(δεικνύουσα πρὸς τὸν Ἱππότην της τὴν μοναχήν.)

Μοὶ λέγετε, ἱππότα, σᾶς παρακαλῶ,
Τίς εἶν' ἡ καλογραῖα ἡ ῥεμβάζουσα
Εἰς τὴν στοὰν ἐκείνην τὴν ἀπόκεντρον;

Ο Ιππότης

Νὰ ἔχω τὴν εὐχήν της, ἀγνοῶ κ' ἐγώ!
(Παρατηρῶν αὐτήν.)
Ὦ, τί πλουσία κόμη! ποῖοι ὀφθαλμοί!
Γυνὴ τοιαύτη μόνη! ὡς κυπάρισσος
Τὸ σῶμα τὸ ἁβρόν της καὶ αἰθέριον
Σαλεύ' εἰς πᾶν της βῆμα...

Η Προσωπιδοφορος

Πλήν, Ἱππότα μου,
Ἀνάστημα τοιοῦτον ἔχουσι πολλαί...

Ο Ιππότης

Ἡ μία κἂν... νομίζω, θέλετε αὐτὸ
Νὰ εἴπητε.

Εις Προσωπιδοφορος

Αἵ, φίλοι· θεωρήσατε
Εἰς τὴν μεμονωμένην ἐκεῖ γόνδολαν,
Τὸν σύννουν κωπηλάτην ὅστις προχωρεῖ!

(Πάντες στρέφουν πρὸς τὸ δεικνυόμενον μέρος· ἰδίως ἡ ἐνδεδυμένη ὡς Μοναχὴ· φαίνεται γόνδολα παρ' ἑνὸς μόνου ἐπιβάτου κωπηλατουμένη καὶ προσερχομένη βραδέως ἐνῷ πάντες τὴν παρατηροῦν.)

Πολλοι

Ὁ Λέων!

Εις Προσωπιδοφορος

Τοῦ Καλλέργου ὁ ἀνεψιὸς
Κ' υἱὸς θετὸς ἀκόμη· εἰς τὸν θεῖόν του
Ἀλέξιον Καλλέργην τὸν νεώτερον,
Ἡ Κρήτη πᾶσα κλίνει κ' ὑποτάσσεται.

Εις Ιππότης

Ὁ ἴδιος! Ὦ, πόσον μελαγχολικὸς
Κωπηλατεῖ... ἰδέτε, ἀποσύρεται.

Digitized by Google

ΛΕΩΝ

(ἀποσυρόμενος καὶ κατ' ἰδίαν.)

Αὐτοί, πατρίδα ἔχουν καὶ ἀγάλλονται!..

(ἐξαφανίζεται.)

ΕΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Πόσον ὁ Ἕλλην οὗτος εἶναι θελκτικός!

Α' ΙΠΠΟΤΗΣ

Ἓν ἔτος τὸν φιλοξενεῖ ἡ χώρα μας,
Κ' ἓν ἔτος οἱ γλυκύτεροι τῶν ὀφθαλμῶν
Δορυφοροῦν τὸν ξένον... τοῦτον ἥλιον...
Κατέχει τὰς καρδίας τόσων καλλονῶν.

(Στρεφόμενος πρός τινα προσωπιδοφόρον.)

Τί λέγετε, Σινιόρα;

Η ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Πάντοτε ζητοῦν
Νὰ μάθωσιν οἱ ἄνδρες τί δυσάρεστον.

Β' ΙΠΠΟΤΗΣ

Καὶ ὅμως μάτην κατ' αὐτοῦ τοξεύεται
Τὸ πῦρ τοσούτων νέων ὀφθαλμῶν· αὐτὸς
Καρδίαν οὔτε σάρκα δὲν θὰ ἔλαβε...
Διέρχεται ἐν μέσῳ τοῦ τερπνοῦ πυρός,
Ψυχρός, συννεφωμένος, βλέπων ὄνειρα
Μὲ ὄμματ' ἀνοιγμένα καὶ μελαγχολῶν.
Αἱ ἑορταί μας πᾶσαι, τὰ θεάματα,
Αἱ τόσαι λιτανεῖαι καὶ οἱ κῶμοί μας,
Ἡ πρὸς αὐτὸν τοῦ Δόγου περιποίησις,
Καὶ αἱ θωπεῖαι τόσων αἰθουσῶν λαμπρῶν
Εἰς τὴν ψυχήν του χάριν δὲν εὑρίσκουσι·
Τὸ ἀλαζὸν παιδίον μένει ἄκαμπτον.
Γνωρίζουν τ' ὄνομά του ὅλ' οἱ πένητες·
Χρυσὸν τοὺς δίδ' ἡ χείρ του καὶ μειδίαμα
Τὸ στόμα του... ἀλλ' οὗτοι πάντες προτιμοῦν
Καὶ τοῦ χρυσοῦ εἰσέτι τὸ μειδίαμα.

Ο Α' ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Ἀλλὰ κ' ἐκεῖνος ὅστις τὸν ἀκολουθεῖ
Ὡς ἡ σκιὰ τὸ σῶμα, παντοῦ πάντοτε,
Ὁ ἔχων τὴν ἰδίαν στέγην μετ' αὐτοῦ,
Γνωρίζετε τίς εἶναι;

ΠΟΛΛΟΙ

Ἄ, ὁ Συννεφιᾶς!

Α' ΙΠΠΟΤΗΣ

Σύννεφον νὰ τὸν πάρῃ· ναί, ὁ Συννεφιᾶς·
Μὰ τὸν Χριστόν! τί μέγας ἀσχημάνθρωπος!
Τί θέλει αὐτ' ἡ ἄρκτος μὲ τὸν ἀργυροῦν
Ἀστέρα τῆς πρωΐας; φέρει ἔνδυμα
Τῶν χωρικῶν τῆς Κρήτης ἀλαζονικῶς,
Τοῦ Δόγου ὡς νὰ φέρῃ τὴν λαμπρὰν στολήν...
Ἀγανακτῶ μεγάλως ὅταν θεωρῶ
Νὰ φέρεται οἰκείως μὲ τὸν Λέοντα.

ΕΤΕΡΟΣ

Οἰκείως; καὶ δὲν λέγεις τί πλειότερον;
Καὶ τὸν χλευάζει ἔτι...

ΕΤΕΡΟΣ

Εἶναι θαυμαστόν!
Ἡ ἄρκτος νὰ χλευάζῃ ἕνα πρίγκηπα.

Β' ΙΠΠΟΤΗΣ

Ἀλλὰ ἡ ἄρκτος αὐτη—καθὼς λέγουσιν
Οἱ φωτισμένοι ἄνδρες—ὅσοι δηλαδή,
Γνωρίζουσιν ἡ ἄρκτος πῶς δασύνεται...
Ὅτι ψιλοῦται ἤθελον νὰ σᾶς εἰπῶ—
Οἱ ἄνδρες οὗτοι πάντες τὸν κηρύττουσι
Πολὺ πεπαιδευμένον!

ΕΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΣ

Κ' ἔμπλεων νοός.

ΕΤΕΡΟΣ

Ὁποῖος εἴρων! ποίαν χλεύην πάντοτε
Τὰ πελιδνά του χείλη ἐκτοξεύουσι!
Τὸ ἐγχειρίδιον ἐχθροῦ βραδύνοντος,
Ποτὲ δὲν τραυματίζει ὡς ἡ γλῶσσά του...
Καὶ λέγουν, ὅτι καὶ τὸν Λέοντα αὐτὸν
Ὁ εἴρων οὗτος ὁ ἀκαταπόνητος
Πολλάκις ἐπιπλήττει...

Β' ΙΠΠΟΤΗΣ

Ὅμως δι' αὐτὸν
Γνωρίζει ν' ἀποθάνῃ· παίζει τὸ σπαθὶ
Ἐκεῖνος, καθὼς παίζει καὶ τὴν γλῶσσάν του...
Εἶχα σταλῆ εἰς Κρήτην πρό τινος καιροῦ
Μὲ λογχοφόρον σῶμα· τὸ γνωρίζετε,
Κάτω ἐκεῖ οἱ ἄγριοι ἰθαγενεῖς
Ποτὲ δὲν ἡσυχάζουν, ὡς ἡ θάλασσα...
Εἰς ἕν ποτε χωρίον διεσκέδαζα
Μὲ ἀγαθοὺς συμπότας, εἰς τὸ οἴκημα
Μικροῦ τινος ἀποίκου· ἀλλὰ κάτωθεν
Τοῦ ἐδικοῦ μας οἴκου καὶ εἰς τὴν μικρὰν
Πλατεῖαν τοῦ χωρίου, διεσκέδαζον
Μὲ παιδιὰν πενθίμην καὶ παράδοξον,
Τὰ τέκνα τῶν ἀποίκων καὶ ἰθαγενῶν.
Ἔπαιζον τὸ *παιγνίδι τῆς Σκλαβιᾶς*· μικρὸν
Φρούριον ᾠκοδόμουν, καὶ τὰ χωρικὰ
Παιδία, κουρασμένα, λίθους ἔφερον,
Ἐνῷ τὰ τῶν ἀποίκων μετὰ μάστιγος
Ἐτάχυνον τὸ βῆμά των... Ἓν ἐξ αὐτῶν,
Μικρότερον τῶν ἄλλων, κάτω ἔπεσε
Μὴ δυνηθὲν ν' ἀνθέξ' εἰς τὸ φορτίον του.
Ἀποίκου τότε τέκνον, μέχρις αἵματος
Ἐκτύπα τὸ μικρὸν μὲ μάστιγα,
Καὶ τὸ πτωχὸν παιδίον ἔκλαιε πικρῶς.
Τὸ εἶδεν ὁ πατήρ του καὶ παράφορος
Τὸν τυραννίσκον ἔδειρε, κ' ἐδίωξε
Τοὺς παῖδας τῶν ἀποίκων... Ὅμως ὀργισθεὶς
Εἷς λογχοφόρος τότε Βενετὸς ἐκεῖ,
Τὸν ἀτυχῆ πατέρα ἐτραυμάτισε.
Ἡ παιδιὰ κατέστη μάχη ἀληθής·
Οἱ χωρικοὶ ὁρμήσαντες μανιωδῶς,
Τοὺς Βενετοὺς ἐξύβρισαν κ' ἐκτύπησαν.
Ἀλλ' ἐκ τοῦ οἴκου ἐξελθόντες καὶ ἡμεῖς,
— Τὸ λέγω μετ' αἰσχύνης—ἐκτυπήσαμεν
Μὲ ξίφος καὶ μὲ λόγχας σμῆνος ἄοπλον.
Καὶ δύω—τρεῖς, νομίζω, ἐφονεύσαμεν...
Ὁ Λέων ἀπὸ θήραν τότε ἤρχετο·
Τὸν ἄνισον ἐκεῖνον πόλεμον ἰδών,
Τὸ ξίφος σπᾷ καὶ ῥίπτεται ὡς θύελλα,
Μόνος αὐτός, καθ' ὅλων ἐπερχόμενος!

Digitized by Google

῎Α, τότε ἐπεθύμουν νὰ ἐβλέπατε
Τὸν Λέοντα Καλλέργην... ἥρως, φίλοι μου!
Καθὼς εἰς τὰς αἰθούσας, μελαγχολικῶς
Δὲν μειδιᾷ, ἡ μάχη ὅταν μαίνεται.
Κ' ἡ νεαρὰ μορφή του καὶ περικαλλὴς
Τοῦ Ἄρεος λαμβάνει τὴν τραχύτητα.
Τὸ ξίφος του δὲν εἶναι σίδηρος ἁπλοῦς..
Εἶν' ἔμψυχον ἐκεῖνο... ζῇ, μισεῖ, κτυπᾷ,
Συστρέφεται ὡς ὄφις, καὶ ὁ θάνατος
Ἀκολουθεῖ ὀργίλος πᾶσαν λάμψιν του!

Η ΕΝΔΕΔΥΜΕΝΗ ὡς ΜΟΝΑΧΗ (κατ' ἰδίαν)

῎Α, Λέον μου! ῎Α, Λέον!

Β' ΙΠΠΟΤΗΣ

Ναί· τοὺς Βενετοὺς
Δὲν ἀγαπᾷ βεβαίως ὡς ὁ θεῖός του!
Τῆς Βενετίας εἶναι ἐμμανὴς ἐχθρός.
Τὸ μῖσος τῆς ψυχῆς του κατενόησα,
Ἀπὸ τῶν κτυπημάτων τὴν σφοδρότητα...
Πληγώσας εἶχε δύο ῥίψει κατὰ γῆς,
Καὶ ἤδη κατὰ τρίτου ἠκοντίζετο,
Ὅτ' ἔπεσα λυσσώδης ἐναντίον του.
«Ἐδῶ! Γραικύλε,» εἶπον· «Φράγκε!» ἔκραξε
Κ' ἐτόνισε τὴν λέξιν ἣν ἐπρόφερεν
Ὑβριστικῶς τοσοῦτον, ὥστε κατ' αὐτοῦ
Ἐπέπεσα ἀγρίως καὶ ἐρυθριῶν.
Ἀνθώρμησεν ἐπίσης· μ' ἐτραυμάτισε
Κ' εἰς τοὺς λοιποὺς ἐστράφη... Αἰσχυνόμενοι
Οἱ ἐδικοί μας τότε, συνησπίσθησαν,
Ἰδόντες ὅτι τόσην ὥραν τοὺς κτυπᾷ
Εἷς μόνος· καὶ ὁ Λέων θὰ ἀπέθνησκεν,
Ἂν τὴν στιγμὴν ἐκείνην δὲν ἐπήρχετο
Ὡς κεραυνός, ὡς θύελλα, ὁ Συννεφιᾶς!
Ὁ βούβαλος, ἡ ἄρκτος, καθὼς εἴπατε...
῎Α, βούβαλοι ἂν ἦσαν ὅλ' οἱ Βενετοὶ
Καθὼς ἐκεῖνος εἶναι, ἅπασαν τὴν γῆν
Ὁ πτερωτός μας λέων θὰ ἐσκίαζεν!
Ἀνέτρεψε τὰ πάντα ἡ ὁρμὴ αὐτοῦ.
Ἐπλήγονεν ἡ χείρ του καὶ ἡ γλῶσσά του.
Τὸν Λέοντα καλύψας μὲ τὸ σῶμά του
Ἐτραυματίσθη ἀντ' αὐτοῦ... ἀλλ' ἡ πληγὴ
Ἐκεῖν' ἡ ὀλεθρία μᾶς ἀπώλεσε.
Τοῦ αἵματός του ἡ ὀσμὴ τὸν ἔδωκε
Νέαν ἰσχὺν καὶ λύσσαν... τί πολυλογῶ;
Ἐφύγαμεν ἐκεῖθεν πλήρεις ἐντροπῆς!

ΚΟΜΗΣ ΜΑΡΙΝΟΣ (ἐνδεδυμένος ὡς Ἰουδαῖος)

῎Α, ὡς τοὺς ἐπαινεῖτε ἂν ἐμάχεσθε,
Γενναῖέ μου Ἱππότα...

Β' ΙΠΠΟΤΗΣ

Τοκογλύφε μου,
Τὴν προσωπίδα μὲ τὴν γλῶσσάν σας ὁμοῦ
Τὴν ἀποσπᾷ ἡ χείρ μου· τὸ γνωρίζετε;..
Ὅστις ἐχθροὺς γενναίους ἐπαινεῖ, αὐτὸς
Καὶ μάχεται γενναίως, τέκνον Ἰσραήλ.

ΚΟΜΗΣ ΜΑΡΙΝΟΣ

Ἀλλὰ κ' Ἰσραηλῖται θὰ ἠδύναντο,
Ἱππότα μεγαλόφρον, νὰ νικήσωσι
Δύο Γραικύλους μόνον...

(Ἡ ὡς Μοναχὴ ἐνδεδυμένη, ἥτις ἐπρόσεχεν εἰς τὸν διάλογον, πλησιάζει αἴφνης καὶ ῥαπίζει τὸν κόμητα Μαρῖνον λέγουσα.)

Εἶσαι ἄτιμος!

ΚΟΜΗΣ ΜΑΡΙΝΟΣ (ὁρμῶν κατ' αὐτῆς.)

Ἐμὲ κτυπᾷς, ἀθλία;...

Α' ΙΠΠΟΤΗΣ (κωλύων αὐτόν.)

Πῶς, ἀναίσχυντε;
Τὴν χεῖρά σου ἐκτείνεις κατὰ γυναικός;

ΠΟΛΛΟΙ

Εὖγε, γενναία κόρη!

ΑΛΛΟΙ.

Εἶδες ῥάπισμα;..

(Πάντες διέρχονται.)

ΚΟΜΗΣ ΜΑΡΙΝΟΣ (ὁρμῶν ν' ἀποσπάσῃ τὴν προσωπίδα τῆς Μοναχῆς.)

Θὰ ἴδω ποία εἶσαι...

Β'. ΙΠΠΟΤΗΣ (κρατῶν αὐτόν.)

Δὲν εἶσ' Ἐνετός.
Καὶ ἔσωθεν Ἑβραῖος εἶσαι, ἄθλιε!

Α'. ΙΠΠΟΤΗΣ (πρὸς τὸν κόμητα Μαρῖνον.)

Τὴν προσωπίδα κάτω!

Ο ΙΠΠΟΤΗΣ ΚΑΡΟΛΟΣ.

Εἶναι περιττόν·
Τὴν γενναιότητά του τὴν ἐγνώρισα.

ΠΑΝΤΕΣ.

Εἰπέ, εἰπέ· τίς εἶναι;

Ο ΙΠΠΟΤΗΣ ΚΑΡΟΛΟΣ (πρὸς τὸν Κομ. Μαρῖνον.)

Θέλετε καὶ σεῖς,
Νὰ εἴπω τ' ὄνομά σας;

ΠΟΛΛΟΙ.

Λέγετε λοιπόν!

(Ὁ Κόμης Μαρῖνος ὀπισθοδρομεῖ ὄπισθεν τοῦ πλήθους καὶ γίνεται ἄφαντος.)

Ο ΙΠΠΟΤΗΣ ΚΑΡΟΛΟΣ

Τὸν κόμητα Μαρῖνον δὲν γνωρίζετε;

Β'. ΙΠΠΟΤΗΣ.

Τὸν κόμητα!

Ο ΙΠΠΟΤΗΣ ΚΑΡΟΛΟΣ

Ἐκεῖνον· τὸν ἐγνώρισα
Ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του τὸ ζοφῶδες πῦρ.

ΑΛΛΟΙ

Τί ἔγεινε; ποῦ εἶνε ὁ οὐτιδανός;
Ὢ, δὲν θὰ μᾶς ἐκφύγῃ.

Ο ΙΠΠΟΤΗΣ ΚΑΡΟΛΟΣ

Ἔκαμε πτερά.
Περιφρονεῖ τὰ ξίφη ἡ ταχύτης του...

Digitized by Google

ΣΚΗΝΗ Γ'

(Εἰς ἕτερον μέρος τῆς πλατείας τοῦ Ἁγίου Μάρκου θορυβοῦν πλῆθος νέων προσωπιδοφόρων καὶ Ἱπποτῶν, ὡς καὶ Σινιόραι ποικίλως μετημφιεσμέναι. Δύω Τρουβαδοῦροι, φέροντες ἅρπαν ἵστανται ὁ μὲν ἐκ δεξιῶν, ὁ δὲ ἐξ ἀριστερῶν· τὸ πλῆθος τοὺς παρατηρεῖ περιέργως, οἱ δὲ προανακρούοντες τὴν ἅρπαν ἀπαγγέλλουσιν ἀνὰ εἷς. Ἡ ἐνδεδυμένη ὡς Μοναχὴ φαίνεται πάλιν εἰς γωνίαν τινὰ μεμονωμένη.)

Α' Τρουβαδουρος

« Γνωρίζετε τὴν γῆν τοῦ κοραλλίου,
« Τοῦ κύματος καὶ τοῦ χρυσοῦ ἡλίου;
« Τὴν εἴδατε εἰς ἑορτὰς σκιρτῶσαν
« Ἡ εἰς ᾄσματα ἐρωτικὰ γελῶσαν;
« Γνωρίζετε τὴν χώραν τῶν Σειρήνων,
« Μεθύουσαν εἰς αἷμα καὶ εἰς οἶνον;

Β' Τρουβαδουρος

« Ἠκούσατε τὸν νύκτιόν της κῶμον,
« Βαδίζοντες εἰς διωρύγων δρόμον;
« Καὶ ὕστερον τὸ βῆμά σας ἐστάθη,
« Ὅπου ἠχεῖ μετὰ τὸ ᾆσμα σπάθη;
« Ἠκούσατε τὸ πνεῦμα τῶν ἀέρων,
« Ἑνούμενον μὲ ᾆσμα Γονδολιέρων;

Α' Τρουβαδουρος

« Γνωρίζετε τὴν νύμφην τοῦ Ἀδρία;
« Θάλασσα εἶν' ἡ κάθε της πλατεῖα·
« Τὰ εἴδατε τ' ἀνάκτορά της ὅλα,
« Μαρμάρινα, λευκά, ἀκτινοβόλα;
« Γνωρίζετε τὸ μέγα της μουσεῖον,
« Τόσων ἐθνῶν τὴν εὐφυΐαν κλεῖον;

Β' Τρουβαδουρος

« Ἠκούσατε εἰς τῆς νυκτὸς τὰς ὥρας
« Δικτυωτὸν ν' ἀνοίγεται Σινιόρας,
« Καὶ εἴδατε ἐπάνω σας νὰ πίπτῃ
« Δέσμη ἀνθῶν, ἣν ἄνωθεν σᾶς ῥίπτει;
« Ἠκούσατε μὲ τρόμον κ' εὐφροσύνην
« Πτῶμα κροτοῦν κ' ἐσθῆτα μεταξίνην;

Α' Τρουβαδουρος

« Γνωρίζετε τὴν γῆν ἐκείνην, ὅπου
« Βλέμμα γοργὸν ἀστράπτει κατασκόπου;
« Καὶ εἴδατε ὅτε τὸ πᾶν ὑπνώττει,
« Μαρμαρυγὴν *στιλέτου* εἰς τὰ σκότη;
« Γνωρίζετε τὴν *Γέφυραν τῶν Στόνων*,
« Τὰ *Φρέατα*, εἱρκτὰς ἀγνώστων πόνων;

Αμφοτεροι οἱ Τρουβαδουροι (κρούουσι τὴν ἅρπαν καὶ ψάλλουσιν ὁμοῦ).

« Ἡ Βενετία, ἡ γῆ τοῦ κοραλλίου,
« Εἶν' ἐδική μας καὶ τοῦ χρυσοῦ ἡλίου.
« Τρυφᾶτε, τέκνα μητρὸς δεδοξασμένης,
« Εἰς τὰς ἀγκάλας πολέμου κ' ἐρωμένης!
« Πίπτουν τὰ ἔθνη, πετᾷ ἡ εὐτυχία·
« Οἴμοι, θὰ πέσῃς καὶ σύ, ὦ Βενετία....

(Μελαγχολικῶς).

« Ὦ, ναί· τρυφᾶτε μὲ τοῦ καιροῦ τὰ δῶρα·
« Ὁ Ἕλλην οὗτος, ὁ κύπτων δοῦλος τώρα,
« Χθὲς ἦτο τέκνον θεῶν καὶ ἡμιθέων!
« Φέρετε οἶνον, δὲν θέλω ψάλει πλέον...
« Πίπτουν τὰ ἔθνη, πετᾷ ἡ εὐτυχία·
« Οἴμοι· θὰ πέσῃς καὶ σύ, ὦ Βενετία!

(Ἀπὸ τὸ βάθος τῆς σκηνῆς εἷς μετημφιεσμένος ὡς Νεκροθάπτης.)

Πᾶ! καὶ αὐτὴ θὰ πέσῃ μὲ τὴν ὥραν της....

(Πάντες στρέφουν πρὸς τὴν φωνήν.)

Α' Ιπποτης

Πολὺ φαιδρῶς τὸ λέγεις, νεκροθάπτα μου·
Βιάζεσθε τοσοῦτον νὰ τὴν θάψετε;

Νεκροθαπτης (βραδέως προσερχόμενος.)

Ἐγώ, τῆς Βενετίας νεκροθάπτης ὤν,
Μετ' ἄλλων συναδέλφων μου, τῶν Βενετῶν
Τοὺς τάφους ἐξορύττω....

(γελῶν ἀγρίως.)

Εἶναι ἔργον μου!

Β' Ιπποτης

Ἀλλὰ διφορουμένως, κόραξ, ὁμιλεῖς·
Οἱ νεκροθάπται σκάπτουν τάφους τῶν νεκρῶν.

Νεκροθαπτης

Ἀκόμη καὶ τῶν ζώντων, νέε φίλε μου·
Εἰς τὰ νεκροταφεῖα ἐὰν πορευθῇς,
Θὰ ἴδῃς πόσοι τάφοι εἶναι ἕτοιμοι...

Α' Προσωπιδοφορος

Ἐὰν οἱ νεκροθάπται θάπτουν τοὺς νεκρούς,
Ποτὲ τὴν Βενετίαν δὲν θὰ θάψωσι.

Νεκροθαπτης

Ἀνίσως ἀποθάνῃ, τάχα διατί
Καὶ εἰς αὐτὴν ἓν μνῆμα νὰ μὴ δώσωμεν;
Ἢ μήπως προτιμᾶτε σπάραγμα κυνῶν
Νὰ γίνῃ καὶ κοράκων;...

Β' Ιπποτης

Εἰς τοὺς δαίμονας!
Κατηραμένη γλῶσσα, εἰς τοὺς δαίμονας!

Α' Ιπποτης

Σεῖς, ὅστις τόσους τάφους ἑτοιμάζετε,
Διὰ τὸν ἰδικόν σας ἐφροντίσατε;

Νεκροθαπτης

Τὸ εὐγενές μου ἔργον μὴ σᾶς ἤρεσε
Καὶ θέλετε τὸν τάφον μου νὰ σκάψετε;
Ἀλλὰ ἡ χείρ σας ἡ ἁβρὰ δὲν δύναται
Τὴν δίκελλαν νὰ φέρῃ... χεὶρ καθὼς αὐτὴ

(δεικνύων τὴν χεῖρά του.)

Ἀνοίγει μόνον τάφους...

(Λαμβάνων τὴν χεῖρα τοῦ Α' Ἱππότου καὶ θλίβων αὐτὴν ἰσχυρῶς.)

Ἐπονέσατε;..,

(Στρεφόμενος πρὸς τοὺς ἄλλους.)

Ἀρώματα καὶ ὄξος!.. Μὰ τὸν οὐρανόν,
Λιποθυμεῖ ὁ μέλλων μου συνάδελφος...

Ο Α' Ιπποτης (ἀποσπάσας τὴν χεῖρα καὶ μετὰ μορφασμοῦ προσπαθῶν νὰ μειδιάσῃ.)

Δὲν συμβουλεύω εἰς οὐδένα, φίλοι μου,
Τὴν χεῖρά του νὰ λάβῃ...

Νεκροθαπτης

Εἶνε ἀληθές·
Ἡ χείρ μου θλίβει λίαν αἰσθηματικῶς...

Β' Ιπποτης

Τῳόντι νεκροθάπτης εἶσαι, ἄθλιε·
Τὴν εὐθυμίαν ὅλων ἐνταφίασες.

Νεκροθαπτης (καγχάζων.)

Φοβεῖσθε, γενναιότατοι!

Α' Ιπποτης

Οἱ Βενετοὶ

Digitized by Google

Τὸν φόβον δὲν γνωρίζουν· πλὴν προσέξετε·
Αἱ ἀστειότητές σας εἶν' ἀνούσιοι. . . .

Β' Ιππότης

Διόλου· ἀπατᾶσθε· ἔχει ὑλακὴν
Ἀρέσκουσαν. . .

Νεκροθάπτης

Ἱππότα, σᾶς εὐχαριστῶ.
Ἀλλ' ἔχω καὶ ὀδόντας. . . εἶμαι μολοσσός,
Καλὸς διὰ τοὺς λύκους. . . Ὑγιαίνετε,
Ἀγαπητοί μου φίλοι, ὑγιαίνετε·
Χαρῆτε τὴν εὐδίαν . . . ὅσον διαρκεῖ.
Ἀλλὰ μὴ λησμονεῖτε, ὅτι ἅπαντα
Περνοῦν ἐπὶ τοῦ κόσμου· σήμερον ἡμεῖς
Καὶ αὔριον οἱ ἄλλοι. . . Πάντες χαίρετε!
Τὸ κατ' ἐμέ, ὑπάγω εἰς τοὺς τάφους μου
Λάκκον βαθὺν νὰ σκάψω. . . Ἴσως πέπρωται
Νὰ ἰδωθῶμεν πάλιν· ἀλλ' εἰς ἑορτήν,
Καθ' ἣν τὴν προσωπίδα ἀποβάλλουσιν.—
Ἀγαπητοί μου φίλοι, ὑγιαίνετε!
Ἀγαπητοί μοι φίλοι, πάντες χαίρετε . . .

(Ἐξέρχεται βραδέως ψάλλων.)

«Πίπτουν τὰ ἔθνη, πετᾷ ἡ εὐτυχία,
Καὶ σὺ θὰ πέσῃς ἀκόμη, Βενετία!»

(Πάντες μένουσιν ἐκπεπληγμένοι, ἡ δὲ Μοναχὴ ἐξερχομένη στοᾶς τινος τὸν παρατηρεῖ φεύγοντα.)

Α' Ιππότης

Τὸν εἶδες τὸν κατάρατον! μὰ τὸν Σταυρόν,
Ὁ νεκροθάπτης οὗτος θέλει θάψιμον.

Β' Ιππότης

Θάψιμον εἰς τὰ *φρέατα*· ἐγὼ θαρρῶ
Ὅτ' εἶν' ἐχθρὸς κρυμμένος, ὄχι Βενετός.

Α' Ιππότης

Τὴν προσωπίδα νὰ τοῦ ἀποβάλωμεν
Καλὸν θὰ ἦτον . . .

Β' Ιππότης

Ἴσως Γενουήνσιον
Ὑπὸ τὴν προσωπίδα θὰ ἐβλέπαμεν.

Α' Προσωπιδοφόρος

Ἡ προσωπίς, Ἱππότα, εἶναι ἱερά.

Β' Ιππότης

Λέγετε ὅ,τι θέλετε· δὲν ἔπρεπεν
Ἀγνώριστος νὰ φύγῃ· ἦτον εὐτυχὴς
Ὁ κύριος, διότι εἷς κατάσκοπος
Τῶν Δέκα δὲν εὑρέθη μεταξὺ ἡμῶν. . .
Εὗρον τὴν ὥραν καὶ αὐτοὶ νὰ λείψωσι!

(Μία φωνή.)

Τίς οἶδεν ἐὰν λείπουν . . . Ἴσως σὺ αὐτός,
Ἐγὼ ἢ ἄλλος εἶναι εἷς κατάσκοπος. . .

Β' Ιππότης

Μόλις ἀκόμη ἀνεχώρησεν· ἐμπρός!
Ἂς ἐπανεύρωμεν αὐτὸν τὸν κύριον.

Πολλοί

Ναί, ναί!

Γ' Ιππότης

Ὦ, κύριοί μου, δὲν βαρύνεσθε;
Ἀνίσως ἦν' ἐχθρὸς τῶν Βενετῶν, αὐτὸς
Ἂς τὸ σκεφθῇ. . . μὲ εἶναι ἀδιάφορον.
Ὑπάρχουν ἰχνηλάται κύνες δι' αὐτὸν
Ἀπὸ ἡμᾶς καλλίτεροι, πιστεύσατε. . .
Τὸ κατ' ἐμέ, εἰς θήραν ἄλλην τρέπομαι
Πολὺ θελκτικωτέραν. . . Ὑγιαίνετε! (ἀπέρχεται.)

Α' Ιππότης

Κ' ἐγὼ τὸν νεκροθάπτην σᾶς ἀφιερῶ. (ὁμοίως.)

Β' Ιππότης

Ἐὰν τὸν ἐπανίδητε, προσφέρετε
Καὶ τὰ σεβάσματά μου. . . . Φίλοι, χαίρετε. (ὁμοίως.)

Πολλοί

Ὦ, δὲν φροντίζει πλέον δι' αὐτὸν οὐδείς. (ἀπέρχονται.)

(Πάντες ἀναχωροῦν θορυβωδῶς· μένουσι μόνον ἐπὶ τῆς σκηνῆς δύο προσωπιδοφόροι, ἔχοντες τὸν αὐτὸν πῖλον, μαῦρον μὲ μαῦρα πτερά. Ἡ Μοναχὴ ὄπισθεν κίονος τοὺς παρατηρεῖ κρυφίως.)

ΣΚΗΝΗ Δ'

Α' Προσωπιδοφόρος

Ἤκουσες;

Β' Προσωπιδοφόρος

Ναί!

Α' Προσωπιδοφόρος

Βεβαίως Γενουήνσιος
Ὁ Νεκροθάπτης εἶναι. . .

Β' Προσωπιδοφόρος

Ἴσως καὶ Γραικός.

Α' Προσωπιδοφόρος

Οἱ ἄλλοι τὸν ἀφῆκαν πάντες. . .

Β' Προσωπιδοφόρος

Ἀλλ' ἡμεῖς,
Θὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν. . .

Α' Προσωπιδοφόρος

Ὡς φαίνεται. (ἀπέρχονται.)

Η Μοναχή (ἐξερχομένη.)

Ὁ Νεκροθάπτης εἶν' ὁ Συννεφιᾶς· αὐτοί,
Κατάσκοποι τῶν Δέκα· ἂς τὸν σώσωμεν. (ἀπέρχεται.)

(Πίπτει ἡ αὐλαία.)

ΣΚΗΝΗ Ε'

(Ὁδὸς ἀπόκεντρος· φαίνεται ὁ μετεμφιεσμένος ὡς Νεκροθάπτης· ἵσταται ἐπὶ στιγμήν, παρατηρεῖ ὑπόπτως πέριξ καὶ ἀποβάλλει τὴν προσωπίδα ἀναπνέων θορυβωδῶς).

Νεκροθάπτης

(ᾄδει).

«Πίπτουν τὰ ἔθνη, πετᾷ ἡ εὐτυχία,
Θὰ κρημνισθῇς καὶ σύ, ὦ Βενετία!»

Πόσον ὡραῖοι στίχοι, κ' εἶναι Βενετῶν
Τὸ ᾆσμα . . . Ἰδική των εἶν' ἡ ἔμπνευσις.
Ἀλλὰ θὰ τοὺς τὸ ψάλωμεν, ἡμεῖς, ἡμεῖς. . .

(Κτυπῶν ἐπὶ τοῦ κεκρυμμένου ξίφους του.)

Καὶ μὲ τὴν λύραν ταύτην θὰ συνοδευθῇ!

Digitized by Google

(Μετὰ στιγμήν.)
Εἶδες ὁποῖοι εἶναι οἱ αὐθένται μας;
Μὰ τὴν ψυχὴν τοῦ Βάρδα! ἐτελείωσε·
Διψῶ, νὰ πίω πρέπει. . . μόλις μὲ ἀρκεῖ
Τὸ βδελυρόν των αἷμα ὅλον. . . καὶ σταγὼν
Νὰ μὴ μὲ λείπῃ μία· εἶμαι φειδωλός. . . .
Ποτὲ δὲν ἐφοβήθην δι' ἐμὲ αὐτόν·
Ἀλλ' ὡς νεᾶνις τρέμω, ὅταν σκέπτωμαι,
Ὅτ' εἶναι ἐνδεχόμενον ὡς ἄνθρωπος
Νὰ τελευτήσω σήμερον ἢ αὔριον. . .
Νὰ τελευτήσω δοῦλος, δοῦλος νὰ ταφῶ,
Πρὶν ἔλθῃ ὁ νυμφίος ὁ αἱματηρός,
Κ' Ἑλλὰς ἡ Κρήτη γίνῃ ἢ καταστραφῇ!
(Μετὰ σπαραγμοῦ.)
Θεέ μου! τὴν ζωήν μου διαφύλαξε·
Μὴ μοῦ τὴν ἀφαιρέσῃς, μή, Θεέ μου, μή.
Ὤ, ἄφες ἐλευθέρα νὰ σ' ἀποδοθῇ,
Ὡς μὲ τὴν εἶχες δώσει σύ· περίμενε.
(Σκεπτόμενος.)
Νὰ ἦναί τις ἀνήρ, καὶ στιβαρὸν
Βραχίονα νὰ ἔχῃ καὶ νὰ μὴ κτυπᾷ! . .
Μ' ἤρχετο πρὸ ὀλίγου εἰς τὸ μέσον των
Ταχὺς νὰ ἐπιπέσω, καὶ τὴν ἑορτὴν
Αὐτῶν, νὰ πορφυρώσω μὲ τὸ αἷμά των!
Ναί· μ' ἔρχεται πολλάκις μ' ἐγχειρίδιον
Τὴν νύκτα δολοφόνον νὰ ὁπλίζωμαι,
Καὶ νὰ φονεύω, νὰ φονεύω Βενετούς,
Καὶ Βενετὰς ἀκόμη. . . πταίουν καὶ αὐταί!
(Εἰρωνικῶς.)
Περίμενε, μὲ λέγουσι, περίμενε,
Οἱ ἐμβριθεῖς, οἱ νόες οἱ ὑπερφυεῖς!
« Καιρὸς δὲν εἶναι ἔτι. . . » καὶ ἐν αὔριον
Ὁ τάφος σὲ καλύψῃ, πάλιν πρόσμενε. . .
Ἀλλ' εὐτυχῶς δὲν εἶναι πάντες σκεπτικοί!
Δὲν σκέπτεται ὁ κεραυνός, ἡ θύελλα
Καὶ ἡ πυρὰ ὁπόταν δάση πυρπολῇ. . .
Εἶναι καιρός, εἶναι καιρὸς ἀείποτε,
Ὁ δοῦλος νὰ ἐγείρεται καὶ νὰ κτυπᾷ!
Προβλεπτικὸς δὲν ἦτον ὁ Θρασύβουλος,
Ὁπόταν τὰς Ἀθήνας του ἀνώρθονε. . .
(Τεθλιμμένος.)
Τὴν ἀδελφήν μου τὴν καλὴν ἐβίασε
Τυχοδιώκτης Φράγκος, σπέρμα Βενετῶν,
Καὶ τὴν σεμνήν μου γενεὰν ἠτίμασε!
Τὸ αἶσχος τὴν κατέστησε φρενοβλαβῆ,
Καὶ μίαν νύκτα αὐτοκτόνος ἔγινε
Πεσοῦσα ἀπὸ βράχον εἰς τὴν θάλασσαν. . .
(Φέρων τὴν χεῖρα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.)
Πᾶ! δάκρυα . . . Ὤ, ἔχομεν καὶ δάκρυα!
Καὶ πλέον, πλέον ἄλλο τί δὲν ἔμεινε,
Παρὰ νὰ γίνω καὶ μυρολογίστρια.
Σὺ κλαίεις τώρα, Συννεφιᾶ· κ' ἐκεῖ, ἐκεῖ,
Οἱ Βενετοὶ καγχάζουν ὀργιάζοντες!
(Μετὰ μικρόν.)
Ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν ἡ δυστυχής! . .
Ὤ, ἀπὸ τότε, ἀπὸ τότε θάλασσαν
Δὲν δύναμαι νὰ βλέπω. . . κάτω ἔπεσε.
Τὴν ἔσωζα — ἤμην ἐγγὺς — τί ὄφελος; . .
Τὴν ἄφησα νὰ πέσῃ. . . Εἰς τὸ μνῆμά σου
Κοιμοῦ, πτωχή μου ἀδελφή, τὸ κάθυγρον,
Καὶ μὴ παραπονεῖσαι, ἢ παραφρονῶ!
Μετὰ μικρόν, ὀμνύω, πῶς ἡ χεὶρ αὐτὴ
Θὰ ῥίψῃ ἐκ τοῦ βράχου ὅπου ἔπεσες
Κύνας πολλούς· θὰ πίουν χείλη ἑκατὸν
Ἀπὸ τὸ ὕδωρ, ὅπερ ἔπιες καὶ σύ.
Περίμενε· θὰ πίουν, ὡς τὸ ἔπιεν
Ὁ ἅρπαξ τῆς τιμῆς σου, καὶ ὁ τάφος σου
Ὁ γαλανὸς θὰ γείνῃ τάφος ἐρυθρός!
Πλήν . . . ὡς παράφρων ἤδη μόνος ὁμιλῶ.
Φεῦ· ὅταν τὴν καρδίαν δέρῃ θύελλα,
Ἀνοίγεται τὸ χεῖλος καὶ βορρᾶς λαλεῖ. . .
Κ' ἐκεῖνος! καὶ ὁ Λέων . . . . θέλει καὶ αὐτὸς
« Περίμενε » μὲ εἴπει; — Αἴ, θὰ τὸν εἰπῶ,
Ὅτι δὲν περιμένω· ἐτελείωσε . . .
Φύλαξε τὴν ζωήν μου, ὕψιστε Θεέ,
Κ' ἔπειτα τὴν λαμβάνεις· δὲν τὴν ἀγαπῶ!
(Φαίνεται ἡ Μοναχή.)
Ἀλλά, ἀκούω βήματα· τίς ἔρχεται;
Εἷς προσωπιδοφόρος . . . φαίνεται γυνή.
(Φέρει πάλιν τὴν προσωπίδα.)

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'

Συννεφιᾶς καὶ ἡ Μοναχή

ΜΟΝΑΧΗ

Εἴσθε ὁ Συννεφιᾶς· πῶς μὴ κρύπτεσθε. . .
Κατάσκοποι τῶν Δέκα σᾶς ἀκολουθοῦν!
('Απεκδυομένη τὸ ἔνδυμα τῆς μοναχῆς.)
Σκεπάσθητε μὲ τοῦτο· ἂν μὲ ἔνδυμα
Σᾶς ἴδουν νεκροθάπτου, ἀποθνήσκετε.
(Δίδει τὸ ἔνδυμα.)

ΝΕΚΡΟΘΑΠΤΗΣ

Εἶμαι ὁ Συννεφιᾶς! λοιπὸν ἂς ἔλθωσι!
('Αποβάλλει τὴν προσωπίδα.)

ΜΟΝΑΧΗ

Σπεύσατε· θὰ σᾶς ῥίψουν εἰς τὰ Φρέατα!

ΝΕΚΡΟΘΑΠΤΗΣ

(Ἡσύχως.)
Κυρία, δὲν μὲ ῥίπτουν· ἡσυχάσατε. . .

ΜΟΝΑΧΗ

Πλήν...

ΝΕΚΡΟΘΑΠΤΗΣ

Θελκτική μου φίλη, ἡσυχάσατε...

ΜΟΝΑΧΗ

Ὤ, πρὸς Θεοῦ Ἱππότα...

ΝΕΚΡΟΘΑΠΤΗΣ

Πῶς μὲ εἴπατε;
Ἱππότην; ἀπατᾶσθε· εἶμαι χωρικός!
(Βλοσυρῶς.)
Κόρη τῆς Βενετίας· εἶμαι χωρικός.

ΜΟΝΑΧΗ

('Ικετευτικῶς.)
Ὤ, νὰ σᾶς σώσω ἄφετε.

Ο ΝΕΚΡΟΘΑΠΤΗΣ

Ὡραία μου,

Σᾶς εἶμαι τρισευγνώμων· πλὴν μοὶ λέγετε
Τὸ αἴτιον τῆς τόσης συμπαθείας σας;
Ἡ θελκτικὴ μορφή μου βεβαιότατα,
Δὲν εἶναι ἡ αἰτία τῆς μερίμνης σας...
Τί θέλετε;

ΜΟΝΑΧΗ

Νὰ σώσω τὰς ἡμέρας σας!

ΝΕΚΡΟΘΑΠΤΗΣ

Ὦ, τὸν γλυκὺν σωτῆρα! πλὴν εἶναι μακρὰν
Οἱ φίλοι σας; Εἰπέτε· λίαν θελκτικὴν
Μοὶ ἔστησαν παγίδα οἱ παμπόνηροι...

ΜΟΝΑΧΗ

Ἐγὼ τὸν ἐπιστήθιον τοῦ Λέοντος,
Ἐγὼ νὰ παραδώσω;...

(Μετὰ πάθους.)

Πλὴν τὸν ἀγαπῶ!
Τὸν ἀγαπῶ, σᾶς λέγω· μὲ ἀκούετε;

ΝΕΚΡΟΘΑΠΤΗΣ

Λοιπὸν εἶμαι σελήνη, ὄχι ἥλιος,
Καὶ δέχομ' ἐξ ἐκείνου τὰς ἀκτῖνας σας;..
Τὸν Λέοντα Καλλέργην ἀγαπᾶτε, πῶς;
Ἀλλὰ ὁ Λέων μου ποτὲ δὲν ἀγαπᾷ
Βενετικὰς Λαΐδας! μὲ ἀκούετε;

ΜΟΝΑΧΗ

(Ἀξιοπρεπῶς.)

Τὸν φίλον σας ὑβρίζετε, οὐχὶ ἐμέ!
Τὸν Λέοντα Λαΐδες δὲν λατρεύουσιν,
Ἀλλὰ ψυχὴ τιμία, ὡς ἐγὼ αὐτή.

ΝΕΚΡΟΘΑΠΤΗΣ (παρατηρῶν αὐτήν).

Καὶ ποία, ποία εἶσθε;

ΜΟΝΑΧΗ

Εἶμαι Βενετή·
Δὲν ἐμποδίζει ὅμως τοῦτο ν' ἀγαπῶ...
Εἴθε νὰ ἤμην Κρῆσσα! Ἔρχονται στιγμαί,
Καθ' ἃς μισῶ τὴν χώραν τῶν πατέρων μου...
Ὦ, κύριε· μὴν εἶσθε τόσον αὐστηρός·
Ἡ Κρήτη τῆς ψυχῆς μου εἶναι ἡ πατρίς!

(Δίδουσα πάλιν τὸ ἔνδυμα).

Πλὴν σπεύσατε, σωθῆτε... Ἴσως ἀδελφὴ
Μὲ πόθον σᾶς προσμένει...

ΝΕΚΡΟΘΑΠΤΗΣ (εἰρωνικῶς)·

Ἴσως ἀδελφὴ
Μὲ πόθον μὲ προσμένει! Ἀξιόλογα...

(Ἀγρίως.)

Δὲν ἔχω ἀδελφήν· μὲ τὴν ἐφόνευσαν!

ΜΟΝΑΧΗ

Πλήν, πρὸς Θεοῦ· εἶναι καιρός, ταχύνατε...

ΝΕΚΡΟΘΑΠΤΗΣ.

Τί! νὰ λυτρώσῃ Βενετὴ τὸν Συννεφιᾶν,
Κ' εἰς Βενετοὺς εὐγνώμων νὰ κατασταθῶ...

ΜΟΝΑΧΗ

Μὲ προσωπίδα ὅταν ὁμιλοῦν, ἐγγὺς
Κ' ἡ δυσπιστία εἶναι... Θεωρήσατε
Ποίαν ἐμπιστοσύνην ἔχω πρὸς ὑμᾶς.

(Ἀποσπᾷ τὴν προσωπίδα της.)

ΝΕΚΡΟΘΑΠΤΗΣ (καμπτόμενος).

Καὶ τ' ὄνομά σας;

ΜΟΝΑΧΗ

Εὔα.

ΝΕΚΡΟΘΑΠΤΗΣ

Ἐνθαρρυντικὸν
Τὸ ὄνομα τῷ ὄντι... μάρτυς ὁ Ἀδάμ!

ΜΟΝΑΧΗ

Δὲν πείθεσθε ἀκόμη; Ὦ, τοῦ Λέοντος
Δὲν ἥρμοζε νὰ ἦσθε φίλος...

(Πενθίμως)

Χαίρετε!

ΝΕΚΡΟΘΑΠΤΗΣ

Παράδοξος νεᾶνις, περιμείνατε·
Εἶσθε βεβαία, ὅτι εἶσθε Βενετή;...
Καὶ τὴν πτωχήν μου Κρήτην τὴν πονεῖτε, πῶς;

ΜΟΝΑΧΗ

Ὅσον ὁ Λέων, ὅσον σεῖς, πιστεύσατε.

ΝΕΚΡΟΘΑΠΤΗΣ.

Τὸ ἔνδυμά σας, δότε με, τὸ δέχομαι·
Πλήν, δότε με ἀκόμη καὶ τὴν χεῖρά σας!

(Λαμβάνει διὰ τῆς μιᾶς τὸ ἔνδυμα καὶ διὰ τῆς ἄλλης τὴν χεῖρά της).

Ἔχει καλῶς, ὦ νέα· ἀλλ' ἀκούσατε·
Ἐγὼ τὴν Βενετίαν σας μισῶ πολύ...
Κ' ἡ χάρις τώρα αὕτη, ἣν μὲ κάμνετε
Τοὺς συμπολίτας σας ποσῶς δὲν ὠφελεῖ...
Οὐδένα! οὔτε... οὔτε τὸν πατέρα σας·
Οὐδένα Βενετόν!...

(Ταλαντευόμενος.)

Ἐκτός...... ἐκτὸς ὑμῶν!

(Ἐνδύεται τὸ ράσον καὶ καλύπτει τὸ πρόσωπον μὲ τὴν προσωπίδα.)

Καὶ τ' ὄνομά σας εἶναι Εὔα, εἴπατε;

(Τῇ δίδει τὴν χεῖρα.)

Ὁ Συννεφιᾶς, ὦ Εὔα, σὲ εὐχαριστεῖ!

(ἀναχωροῦν ὁ μὲν ἐκ δεξιῶν, ὁ δὲ ἐξ ἀριστερῶν.)

(πίπτει ἡ αὐλαία.)

Τέλος τῆς πρώτης πράξεως.

Ο ΑΛΛΟΚΟΤΟΣ ΦΟΝΕΥΣ

(Διήγημα ὑπὸ Edgar Poë.)

(Συνέχεια ἴδε σελ. 116.)

Εἶπον ἤδη ὅτι ποικιλώταται ἦσαν αἱ ἰδιοτροπίαι καὶ αἱ παράδοξοι διαθέσεις τοῦ φίλου μου, καὶ ὅτι προσεχτικῶς παρετήρουν πάντοτε αὐτάς. Ἐπὶ παραδείγματος δὲ τῆς προκειμένης περιστάσεως ἠθέλησε νἀναβάλῃ πάντα περὶ ταύτης λόγον μέχρι τῆς μεσημβρίας τῆς ἐπαύριον. Τότε δὲ μὲ ἠρώτησεν αἰφνιδίως ἂν παρετήρησά τι παράδοξον ἐν τῷ τόπῳ τοῦ φόνου.

Ἐν τῇ ἐμφάσει μεθ' ἧς ἐτόνισε τὴν λέξιν *παράδοξον* ἐνυπῆρχέ τι, ὅπερ ἀγνοῶ διατί μοὶ ἐνεποίησε φρίκην.

Digitized by Google

«Όχι, οὐδὲν παρετήρησα παράδοξον, οὐδὲν τοὐλάχιστον μὴ πρότερον γνωστὸν ἐκ τῶν ἐφημερίδων.

— Φοβοῦμαι, ὅτι ἡ ἐφημερὶς δὲν ἠξίωσε τῆς ἀπαιτουμένης προσοχῆς τὴν χαρακτηρίζουσαν τὸ γεγονὸς ἀσυνήθη ὠμότητα. Λησμόνησον πρὸς στιγμὴν πάνθ' ὅσα ἀνέγνως. Μοὶ φαίνεται ὅτι εὑρίσκουσιν ἀνεξήγητον τὸ μυστήριον ἀκριβῶς ἕνεκα τοῦ λόγου, ὅστις τοὐναντίον διευκολύνει τὴν ἐξήγησιν . . . ἐννοῶ τὸ ἀσύνηθες πάντων τῶν περιστατικῶν. Ἡ ἀστυνομία ἀποπλανᾶται ἕνεκα τῆς κατ' ἐπίφασιν ἐλλείψεως τῶν αἰτιῶν . . . οὐχὶ τῶν αἰτιῶν τοῦ φόνου, ἀλλὰ τοῦ φρικώδους τρόπου, καθ' ὃν διεπράχθη. Ἀποπλανᾶται ἐπίσης ἐκ τοῦ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀδυνάτου τοῦ νὰ συμβιβασθῇ ἡ κατάθεσις περὶ τῶν φωνῶν φιλονεικούντων ἀνθρώπων, ἃς ἤκουσαν οἱ εἰσελθόντες εἰς τὴν οἰκίαν μετὰ τοῦ γεγονότος ὅτι οὐδεὶς εὑρέθη ἐν τῷ δωματίῳ ἐκτὸς τοῦ νεκροῦ τῆς κόρης, ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου ἦτο ἀδύνατον νὰ διαφύγῃ τις ἐκ τῆς οἰκίας χωρὶς νὰ παρατηρηθῇ ὑπὸ τῶν ἀνερχομένων. Ἡ ἀγρία ἀταξία ἐν τῷ δωματίῳ, ἡ σφήνωσις τοῦ πτώματος τῆς κόρης ἐν τῇ ἑστίᾳ μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, ὁ φρικώδης ἀκρωτηριασμὸς τοῦ πτώματος τῆς πρεσβύτιδος, πάντα ταῦτα τὰ περιστατικὰ καθὼς καί τινα ἄλλα, τὰ ὁποῖα κρίνω περιττὸν νὰ μνημονεύσω, ἤρκεσαν νὰ σκοτίσωσι τὴν διάνοιαν τῆς ἀστυνομίας καὶ νἀποπλανήσωσι τὴν πεφημισμένην ἀγχίνοιαν τῶν ὑπαλλήλων της. Περιέπεσαν δ' εἰς τὴν χυδαίαν, ἀλλὰ καὶ συνηθεστάτην πλάνην, τῆς συγχύσεως τοῦ ἀσυνήθους μετὰ τοῦ ἀκαταλήπτου. Ἀλλ' ἀκριβῶς αὐτὴ ἡ παρέκκλισις ἀπὸ τῆς ὁμαλῆς ὁδοῦ τοῦ συνήθους δεικνύει εἰς ἡμᾶς τὴν ὁδὸν πρὸς ἐξεύρεσιν τῆς ἀληθείας. Ἡμεῖς ὅμως ἐξετάζοντες τὴν ὑπόθεσιν ἀνάγκη νὰ μὴ ἐγκύψωμεν τόσον εἰς τὴν ἐρώτησιν περὶ τοῦ τί συνέβη, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὴν ἐρώτησιν περὶ τοῦ τί ἀνήκουστον καὶ ἀσύνηθες συνέβη. Καὶ ὄντως ἡ εὐκολία μεθ' ἧς θὰ λύσω τὸ αἴνιγμα, ἢ μεθ' ἧς ἔλυσα αὐτό, ἔγκειται ἴσα ἴσα εἰς τὴν ἔρευναν τῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν κρίσιν τῆς ἀστυνομίας καθίστων ἀδύνατον τὴν λύσιν.»

Ἠτένισα τὸν ὁμιλοῦντα ἐν βωβῷ θαυμασμῷ.

«Περιμένω τώρα, εἶπε στρέψας τὸ βλέμμα πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἡμετέρου δωματίου, περιμένω τώρα ἕνα, ὅστις ἂν μὴ εἶναι αὐτὸς ὁ αὐτουργός, ἐνέχεται ὅμως ὅπως δήποτε εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. Πιθανῶς δὲν διέπραξεν αὐτὸς τὸ φρικαλέον κακούργημα, ἐλπίζω δὲ τοσούτῳ μᾶλλον ὅτι ἡ εἰκασία αὕτη θὰ ἐπιβεβαιωθῇ, καθ' ὅσον ἐπὶ ταύτης στηρίζω τὰς ἐλπίδας μου πρὸς ἐξήγησιν τοῦ μυστηρίου. Δυνατὸν νὰ μὴ ἔλθῃ, μείζων ὅμως ἡ πιθανότης, ὅτι θὰ παρουσιασθῇ. Ἂν ἔλθῃ, θὰ παραστῇ ἀνάγκη νὰ τὸν κρατήσωμεν διὰ τῆς βίας. Νὰ δύο πιστόλια, τῶν ὁποίων πρέπει νὰ κάμωμεν χρῆσιν ἐν ἀνάγκῃ.»

Ἔλαβον τὸ ἓν τῶν πιστολίων, χωρὶς καλῶς νὰ εἰξεύρω τί κάμνω, καὶ χωρὶς νὰ πιστεύω πολὺ εἰς ὅσα ἤκουον, ἐν ᾧ ὁ Δυπὲν ἐξηκολούθει τὴν ὁμιλίαν του, ἥτις ὡμοίαζε μᾶλλον πρὸς μονόλογον. Ἐμνημόνευσα ἤδη τοῦ παραδόξου ἤθους, ὅπερ προσελάμβανεν ἐν τοιαύταις περιπτώσεσιν. Οἱ λόγοι του ἀπετείνοντο πρός με, ἀλλ' ἡ φωνή του, καίπερ ταπεινή, προσωμοίαζε μᾶλλον φωνῇ ἀνθρώπου ὁμιλοῦντος πρὸς ἕτερον εἰς μακρὰν ἀπόστασιν εὑρισκόμενον. Οἱ ἀπλανεῖς ὀφθαλμοί του ἦσαν ἐστραμμένοι πρὸς τὸν τοῖχον.

«Ὅτι αἱ ἐρίζουσαι φωναί, τὰς ὁποίας ἤκουσαν οἱ ἄνθρωποι, ἀνερχόμενοι εἰς τὴν κλίμακα δὲν ἦσαν τῶν δύο γυναικῶν, ἀποδείκνυται ἀναντιρρήτως ἐκ τῶν καταθέσεων τῶν μαρτύρων, καὶ ἐκ τῶν προτέρων ἐκλείπει πᾶς ἐνδοιασμὸς περὶ τοῦ ζητήματος, μὴ ἄρα ἡ γραῖα ἐθανάτωσε πρῶτον τὴν θυγατέρα της καὶ εἶτα ηὐτοκτονήθη. Ἀναφέρω τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἁπλῶς διὰ τὸ εὐμέθοδον τῆς ἐξετάσεως τοῦ πράγματος, διότι αἱ δυνάμεις τῆς κυρίας Λεσπαναὶ δὲν ἐπήρκουν βεβαίως ὅπως ἐμβάλωσι τὸ σῶμα τῆς κόρης, εἰς τὴν θέσιν ἐν ᾗ τοῦτο εὑρέθη, καὶ αἱ τοῦ σώματός της πληγαὶ ἀποκλείουσι πᾶσαν περὶ αὐτοκτονίας σκέψιν. Ὅθεν ὁ φόνος διεπράχθη ὑπὸ τρίτων, καὶ τούτων ἦσαν αἱ ἀκουσθεῖσαι φωναί. Ἂς ἐξετάσωμεν ἐν πρώτοις τὰς φωνὰς ταύτας, οὐχὶ ἐν πάσαις ταῖς λεπτομερείαις τῶν καταθέσεων, ἀλλὰ μόνον καθ' ὅσον ἐνεῖχόν τι τὸ ἐξαιρετικόν. Δὲν σοὶ ἐφάνη τίποτε παράδοξον ὡς πρὸς τὰς φωνὰς αὐτάς;»

Παρετήρησα, ὅτι ἐν ᾧ πάντες οἱ μάρτυρες ἐχαρακτήριζον τὴν βαθεῖαν φωνήν, ὡς φωνὴν Γάλλου, ἀπ' ἐναντίας περὶ τῆς ὀξείας, ἢ ὡς εἰς τῶν μαρτύρων ἀπεκάλεσεν αὐτήν, περὶ τῆς τραχείας φωνῆς ἐπεκράτουν πολλαὶ διαφορετικαὶ γνῶμαι.

«Αὗται ἦσαν αἱ καταθέσεις, ἀπεκρίνατο ὁ Δυπέν, ἀλλὰ τὸ ἐξαιρετικὸν ἔγκειται ἀλλαχοῦ. Οὐδὲν ὡρισμένον παρετήρησας, ἐν ᾧ ἔπρεπε νὰ παρατηρήσῃς. Ὡς ὀρθῶς εἶπας, αἱ καταθέσεις τῶν μαρτύρων ὁμοφωνοῦσι περὶ τῆς βαθείας φωνῆς, καὶ πάντες τὰ αὐτὰ ἐβεβαίωσαν. Ἀλλ' ὡς πρὸς τὰς καταθέσεις αὐτῶν περὶ τῆς ὀξείας φωνῆς τὸ παράδοξον εἶναι οὐχὶ ὅτι διαφέρουσιν αἱ γνῶμαι, ἀλλ' ὅτι εἷς Ἰταλός, εἷς Ἄγγλος, εἷς Ἰσπανός, εἷς Ὀλλανδὸς καὶ εἷς Γάλλος ἀποπειρῶνται νὰ περιγράψωσιν αὐτὴν καὶ ἕκαστος τὴν χαρακτηρίζει ὡς φωνὴν ξένου. Ἕκαστος ἔχει τὴν πεποίθησιν, ὅτι δὲν ἦτο φωνὴ ὁμοεθνοῦς· οὐδεὶς ἀναγνωρίζει τὴν γλῶσσαν . . . . τοὐναντίον ὁ Γάλλος φρονεῖ ὅτι ἦτο Ἰσπανοῦ καὶ πιστεύει ὅτι θὰ ἐδύνατο καὶ τὰς λέξεις νὰ διακρίνῃ, ἂν ἐγί-

νωσκε τὴν γλῶσσαν. Ὁ Ὀλλανδὸς λέγει, ὅτι ἦτο Γάλλου, ἀλλὰ μανθάνομεν ὅτι ὁ ἀνὴρ δὲν εἰξεύρει γαλλικά, καὶ ἀπεκρίθη διὰ διερμηνέως. Ὁ Ἄγγλος ὑποθέτει ὅτι ἀναγνωρίζει τὴν φωνὴν Γερμανοῦ, καὶ ὅμως ἀγνοεῖ τὴν γερμανικήν. Ὁ Ἱσπανὸς ἔχει τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἦτο φωνὴ Ἄγγλου, ἀλλὰ κρίνει ἁπλῶς ἐκ τοῦ τόνου, διότι εἶναι παντελῶς ἄγευστος τῆς Ἀγγλικῆς. Ὁ δὲ Ἰταλὸς θεωρεῖ τὴν φωνὴν ὡς φωνὴν Ῥώσσου, ἐν ᾧ οὐδέποτε συνωμίλησε μετὰ Ῥώσσων. Ἄλλου Γάλλου πάλιν ἡ κατάθεσις διαφέρει τῆς τοῦ πρώτου, καὶ ἀποφαίνεται ὁ μάρτυς μετὰ βεβαιότητος, ὅτι ὁ φωνήσας ἦτο Ἰταλός, ἀγνοεῖ ὅμως τὴν γλῶσσαν, κρίνων ὡς ὁ Ἱσπανὸς ἐκ τοῦ τόνου μόνον. Λοιπὸν πόσον σπανία καὶ ὅλως ἀσυνήθης πρέπει νὰ ἦναι ἡ γλῶσσα ἐκείνη, ἀφοῦ ἄνδρες ἀνήκοντες εἰς τὰ πέντε πρώτιστα ἔθνη τῆς Εὐρώπης δὲν ἐδυνήθησαν νἀνεύρωσι γνωστόν τινα ἦχον ἐν αὐτῇ.

« Ἐνδέχεται νά μοι ἀντείπῃς ὅτι ἡ φωνὴ ἦν ἴσως Ἀσιάτου τινὸς ἢ Ἀφρικανοῦ, καίτοι δ' ἐν Παρισίοις ὀλίγιστοι οἰκοῦσιν Ἀσιᾶται καὶ Ἀφρικανοί, δὲν εἶναι ὅμως παντάπασιν ἀπορριπτέα ἡ ἀντίρρησις· ὅμως θὰ ἐπιστήσω προηγουμένως τὴν προσοχήν σου εἰς τρία ἄλλα σημεῖα. Εἷς τῶν μαρτύρων εἶπεν ὅτι ἡ φωνὴ ἦν τραχεῖα μᾶλλον ἢ ὀξεῖα. Δύο δ' ἕτεροι κατέθεσαν, ὅτι ἡ γλῶσσα ἦτο ταχεῖα καὶ ἄνισος, καὶ πάντες οἱ μάρτυρες συνεφώνουν ὅτι ἀδύνατον ἦτο νὰ διακρίνωσι λέξεις, ἢ ἤχους ὁμοιάζοντας μὲ λέξεις.

«Δὲν εἰξεύρω λοιπόν, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Δυπέν, ὁποῖον πόρισμα ἐξάγεις σὺ ἐξ ὅσων εἶπον, οὐδόλως διστάζω ὅμως νὰ προσθέσω, ὅτι καὶ μόνον ἐκ τοῦ μέρους τούτου τῆς ἀνακρίσεως, ἤτοι ἐκ τῶν καταθέσεων περὶ τῆς βαθείας καὶ τῆς ὀξείας φωνῆς, προκύπτουσι δικαιολογημένα συμπεράσματα, τὰ ὁποῖα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ἰσχύουσι νὰ ἐγείρωσιν ὑπονοίας, νὰ παράσχωσιν ἀφορμὴν εἰς εἰκασίας, κατὰ τὰς ὁποίας δέον νὰ κανονισθῇ ἡ εὐρυτέρα ἔρευνα τῆς ὑποθέσεως. Εἶπον δικαιολογημένα συμπεράσματα, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐκφράζει καθαρῶς τὴν ἰδέαν μου. Ἤθελον νὰ εἴπω μᾶλλον, ὅτι τὰ συμπεράσματα ἐκεῖνα εἶναι τὰ μόνα δικαιολογημένα, καὶ ὅτι ἡ εἰκασία, περὶ ἧς ὁ λόγος, παρουσιάζεται ἀναποδράστως ὡς τὸ μόνον πόρισμα αὐτῶν. Ὁποία δέ τις εἶναι ἡ εἰκασία αὕτη, δὲν θὰ τὸ φανερώσω ἀκόμη. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἔχε κατὰ νοῦν τοῦτο, ὅτι ἐγὼ ἐθεώρησα τὴν εἰκασίαν ἀρκούντως βάσιμον, ὅπως κατ' αὐτὴν κανονίσω τὰς ἐν τῷ δωματίῳ ἐρεύνας μου.

« Μεταβῶμεν νῦν κατὰ διάνοιαν εἰς τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο. Τί πρῶτον πρέπει νὰ ζητήσωμεν; Τὴν ὁδόν, δι' ἧς κατώρθωσαν οἱ φονεῖς νὰ διαφύγωσι. Δὲν λέγω βέβαια ὑπερβολικὰ πράγματα, ἰσχυριζόμενος ὅτι οὐδέτερος ἡμῶν πιστεύει εἰς ὑπερφυσικὰς δυνάμεις. Δὲν ἦσαν φαντάσματα οἱ φονεῖς τῆς κυρίας Λεσπαναὶ καὶ τῆς θυγατρός της. Οἱ αὐτουργοὶ ἦσαν ὄντα μὲ σάρκας καὶ ὀστᾶ, καὶ ὡς τοιαῦτα ἔφυγον. Ἀλλὰ πῶς; Εὐτυχῶς ἐνταῦθα ἓν μόνον εἶδος συμπεράσματος ὑπάρχει καὶ τοῦτο δέον νὰ φέρῃ ἡμᾶς εἰς τὸν σκοπόν.

« Ἂς ἐξετάσωμεν λοιπὸν τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον πάντας τοὺς δυνατοὺς τρόπους τῆς φυγῆς.

« Εἶναι φανερόν, ὅτι οἱ φονεῖς, ὅτε οἱ ἄνθρωποι ἀνήρχοντο εἰς τὴν κλίμακα, ἦσαν ἐν τῷ δωματίῳ, ἐν ᾧ εὑρέθη τὸ πτῶμα τῆς κόρης Λεσπαναί, ἢ τοὐλάχιστον ἐν τῷ παρακειμένῳ δωματίῳ, καὶ ἐξ ἑνὸς τῶν δύο τούτων μερῶν ἔπρεπε νὰ ἐξέλθωσιν. Ἡ ἀστυνομία ἐξήτασεν ἐπιμελῶς τὰ πατώματα, τὴν στέγην καὶ τοὺς τοίχους, ὥστε δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ἀνακαλυφθῇ ἂν ὑπῆρχε κρυφία τις ἔξοδος. Ἀλλὰ μὴ ἔχων πληρεστάτην ἐμπιστοσύνην εἰς τὰς τοιαύτας ἐρεύνας ἐξήτασα καὶ ὁ ἴδιος καὶ ἐπείσθην. Οὐδεμία κρύπτη ἢ μυστικὴ ἔξοδος ὑπάρχει. Ἀμφότεραι αἱ θύραι, αἱ φέρουσαι ἀπὸ τοῦ δωματίου εἰς τὸν διάδρομον ἦσαν κεκλεισμέναι, καὶ αἱ κλεῖδες ἦσαν ἐν τοῖς κλείθροις ἔνδοθεν. Ἂς ἔλθωμεν τώρα εἰς τὰς καπνοδόχας. Αὗται καίτοι εἰς ὕψος ὀκτὼ μέχρι δέκα ποδῶν ἔχουσι τὸ σύνηθες πλάτος, ὑψηλότερον ὅμως στενοῦνται, καὶ οὐδὲ μέγας γάτος χωρεῖ εἰς αὐτάς, ὥστε ἡ ἀπόδρασις διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἀποδείκνυται ἀδύνατος καὶ ἀπομένουσιν ἡμῖν μόνα τὰ παράθυρα. Διὰ τῶν πρὸς τὴν ὁδὸν παραθύρων ὅμως οὐδεὶς θὰ ἐδύνατο νὰ φύγῃ, χωρὶς νὰ παρατηρηθῇ ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ ὁδῷ συνηθροισμένου πλήθους. Ὥστε οἱ φονεῖς ὤφειλον κατ' ἀνάγκην νἀποδράσωσι διὰ τῶν παραθύρων τοῦ ὀπισθίου δωματίου. Καταλήξαντες λοιπὸν διὰ συλλογισμῶν ἀναμφιλέκτων εἰς τὸ συμπέρασμα τοῦτο, δὲν θἀποπλανηθῶμεν, καθὸ λογικὰ ὄντα, ἐκ τοῦ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀδυνάτου. Ἀλλὰ δέον τοὐναντίον νἀποδείξωμεν, ὅτι τὰ ὑπολαμβανόμενα ἀδύνατα πράγματα δὲν εἶναι τοιαῦτα.

« Ἐν τῷ δωματίῳ εἰσὶ δύο παράθυρα. Πρὸ τοῦ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν οὐδὲν εἶναι τεθειμένον ἔπιπλον, ἀλλ' ἅπαν εἶναι καταφανές. Τοῦ ἑτέρου τὸ κάτω μέρος ἀποκρύπτεται ὑπὸ τοῦ πρὸς τῇ κεφαλῇ ἄκρου τῆς ὀγκώδους κλίνης, ἥτις ἔκειτο ἐγγύτατα τῷ παραθύρῳ. Τὸ πρῶτον παράθυρον εὑρέθη στερεῶς κεκλεισμένον, ὅτε δ' ἐγένετο ἀπόπειρα πρὸς ἄνοιγμα αὐτοῦ, καίτοι πολλοὶ πάσῃ δυνάμει προσεπάθησαν δὲν κατώρθωσαν ὅμως νὰ τὸ ἀνυψώσωσι (διότι ἠνοίγετο ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω ὑψούμενον). Ἀριστερᾷ ἐν τῷ κρασπέδῳ τοῦ παραθύρου ὑπῆρχεν ὀπὴ διὰ τρυπάνου γενομένη, εἰς τὴν ὁποίαν ἦτο ἐμπεπηγμένον σχεδὸν μέχρι τῆς κεφαλῆς στερεὸν καρφίον. Ἐπισκοπήσαντες καὶ τὸ ἄλλο παράθυρον εὗρον καὶ

Digitized by Google

ἐν αὐτῷ ἀπαράλλακτον καὶ ὁμοίως ἐμπεπηγμένον καρφίον, δὲν ἠδυνήθησαν δὲ νἀνοίξωσι καὶ τὸ παράθυρον ἐκεῖνο. Ὥστε ἐκ τούτου ἐπείσθη ἀκραδάντως ἡ ἀστυνομία, ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νἀποδράσωσιν ἐκεῖθεν οἱ φονεῖς, καὶ ἔκρινεν ἑπομένως περιττὸν νὰ ἐξαγάγῃ τὰ καρφία καὶ νἀνοίξῃ τὰ παράθυρα.

« Ἡ ἰδική μου ἔρευνα ἦν κάπως ἀκριβεστέρα, καὶ δὴ ἕνεκα τοῦ λόγου, δν προηγουμένως εἶπον. Ἐγίνωσκον ὅτι τὰ φαινόμενα ἀδύνατα πράγματα δὲν ἦτο *δυνατὸν* νὰ ὦσι τοιαῦτα.

« Ἔκαμα δὲ τὸν ἑξῆς περίπου συλλογισμόν: Οἱ φονεῖς ἐδραπέτευσαν ἐξ ἑνὸς τῶν δύο παραθύρων τούτων. Ἂν οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα, τὰ παράθυρα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ κλεισθῶσιν ἔνδοθεν καὶ νὰ προσηλωθῶσιν, ὡς εὑρέθησαν προσηλωμένα· καὶ τοῦτο ἦν τὸ συμπέρασμα, ὅπερ ἐν τῇ κατ' ἐπίφασιν ἀκριβείᾳ αὐτοῦ ἐπέβαλε τῇ ἀστυνομίᾳ τὴν παῦσιν τῶν περαιτέρω ἐρευνῶν, διότι τὰ παράθυρα ἦσαν κεκλεισμένα. Ὅθεν ἀναγκαίως ὑπῆρχε πιθανότης, ὅτι τὰ παράθυρα ἦτο δυνατὸν νὰ κλεισθῶσιν ἀφ' ἑαυτῶν. Οὐκ ἦν ἄλλως γενέσθαι. Ὑπῆγον λοιπὸν εἰς τὸ πλησιαίτερον παράθυρον, ἐξήγαγον μετά τινος δυσκολίας τὸ καρφίον, καὶ προσεπάθησα νἀνυψώσω τὸ παράθυρον. Ὡς εἶχον προΐδη δὲν κατώρθωσα τοῦτο, καίπερ μεγάλην καταβαλὼν προσπάθειαν. Ὅθεν κατενόησα, ὅτι ὑπῆρχε κρύφιόν τι ἐλατήριον, καὶ ἡ ἐνίσχυσις αὕτη τῆς ἰδέας μου μὲ ἔπεισεν, ὅτι τοὐλάχιστον αἱ προϋποθέσεις μου ἦσαν ἀκριβεῖς, καίτοι τὸ γεγονὸς τῶν καρφίων ἐφαίνετο ἀκόμη ἀνεξήγητον. Μετ' ἐπιμελῆ ἔρευναν ἀνεκάλυψα τὸ κρυφιον ἐλατήριον. Ἐπίεσα δ' αὐτό, ἀλλ' εὐχαριστηθεὶς ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως δὲν ἠθέλησα νἀνοίξω τὸ παράθυρον.

« Εἶτα ἔθεσα πάλιν τὸ καρφίον εἰς τὴν θέσιν του καὶ παρετήρησα προσεκτικῶς τὸ παράθυρον. Ὁ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ἐδύνατο νὰ κλείσῃ εὐκόλως τὸ παράθυρον, καὶ τοῦτο ἕνεκα τοῦ ἐλατηρίου, ἀλλὰ δὲν θὰ ἐδύνατο βεβαίως νὰ ἐπαναθέσῃ τὸ καρφίον εἰς τὴν θέσιν του. Τὸ συμπέρασμα ἦν ἁπλούστατον καὶ περιώρισε τὸν κύκλον τῶν ἐρευνῶν μου, Οἱ φονεῖς ἀπέδρασαν ἀφεύκτως ἐκ τοῦ ἄλλου παραθύρου. Ὅθεν ἐπὶ τῇ ἄλλως λίαν πιθανῶς προϋποθέσει, ὅτι τὰ ἐλατήρια ἀμφοτέρων τῶν παραθύρων ἦσαν ὅμοια, θὰ διέφερον κατ' ἀνάγκην τὰ καρφία ἢ τοὐλάχιστον ὁ τρόπος τῆς προσηλώσεως αὐτῶν. Ἀνῆλθον ἐπὶ τῆς στρωμνῆς καὶ ἐξήτασα ἐπιμελέστατα τὸ ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ ἄκρου τῆς κλίνης ἀποκρυπτόμενον παράθυρον. Ἰδὼν ἕνα γόμφον ἐπείσθην, ὅτι ὑπῆρχε καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ἐλατήριον, καὶ ὅτι ἦν τοῦτο ἀπαράλλακτον τῷ ἐλατηρίῳ τοῦ ἑτέρου παραθύρου. Ἐπέστησα λοιπὸν τὴν προσοχὴν εἰς τὸ καρφίον· ἦτο τοῦτο ἐπίσης στερεὸν ὡς τὸ ἄλλο, καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἐπίσης στερεῶς προσηλωμένον, δῆλον ὅτι ἦτο σχεδὸν μέχρι τῆς κεφαλῆς ἐμπεπηγμένον ἐν τῇ ὀπῇ.

« Ἴσως φρονεῖς ὅτι τοῦτο ἤρκει ν' ἀνατρέψῃ πάντας τοὺς συλλογισμούς μου, ἀλλ' ἂν οὕτω σκέπτεσαι πράγματι, θὰ εἴπῃ ὅτι παρενόησας τὴν μέθοδόν μου. Οὐδὲ στιγμὴν παρεξέκλινα ἀπὸ τὸν τορόν, καθὼς λέγουν οἱ κυνηγοί. Οὐδεὶς δακτύλιος τῆς ἁλύσεως ἔλειπε Παρηκολούθησα τὸ μυστήριον μέχρι τοῦ τελικοῦ σημείου καὶ τοῦτο ἦν τὸ καρφίον. Ναὶ μὲν ἔβλεπα τοῦτο ἀπαραλλάκτως ὡς τὸν σύντροφόν του ἐν τῷ ἄλλῳ παραθύρῳ, ἀλλὰ τὸ τεκμήριον τοῦτο, καίπερ κατ' ἐπίφασιν πειστικώτατον, διεσκεδάζετο, ἐξουδενίζετο ὑπὸ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἐν αὐτῷ ἀπεκορυφοῦντο πάντα τὰ περὶ τοῦ αἰνιγματώδους ζητήματος συμπεράσματα. Ἐδῶ, εἰς αὐτὸ τὸ καρφίον, κἄτι τι δὲν θὰ εὑρίσκεται ἐν τάξει, ἐσκέφθην. Ἤγγισα τὸ ὕποπτον καρφίον καὶ ἔμεινεν εἰς τὴν χεῖρά μου ἡ κεφαλὴ μετὰ μικροῦ τεμαχίου ἑνὸς τετάρτου τοῦ δακτύλου περίπου μήκους. Τὸ ἀποκεκομμένον ὑπόλοιπον μετὰ τῆς αἰχμῆς ἔμεινεν ἐμπεπηγμένον ἐν τῇ ὀπῇ.

« Τὸ καρφίον ἦν πρὸ πολλοῦ κεκομμένον, ὡς συνεπέρανα ἐκ τῆς ἐσκωριασμένης ἐπιφανείας τῆς τομῆς. Ἐπανέθηκα τὸ τεμάχιον τοῦ καρφίου εἰς τὴν ὀπήν, ὁπόθεν ἐξήγαγον αὐτό, καὶ ἡ ὁμοιότης πρὸς ἀκέραιον καρφίον ἀποκατέστη αὖθις· ἡ τομὴ δὲν ἐφαίνετο. Πιέσας τὸ ἐλατήριον ὕψωσα μικρὸν τὸ παράθυρον μετ' εὐκολίας· ἡ κεφαλὴ τοῦ καρφίου ἀνῆλθεν ὁμοῦ καὶ ἔμεινε στερεῶς προσηλωμένη ἐν τῇ ὀπῇ. Ἔκλεισα τὸ παράθυρον καὶ τὸ καρφίον ἐφάνη πάλιν ἀκέραιον καὶ ἀβλαβές.

« Οὕτω δ' ἐλύθη τὸ αἴνιγμα. Ὁ φονεὺς ἀπέδρα διὰ τοῦ πρὸς τὴν κλίνην παραθύρου, ὅπερ εἶτα κατέπεσε μόνον του ἢ καὶ ἐκλείσθη ἐπίτηδες· τὸ ἐλατήριον ἐκράτησε τὸ παράθυρον στερεῶς. Ἐσφαλμένως δ' ἡ ἀστυνομία ἐνόμισεν ὅτι ἐκράτει αὐτὸ τὸ καρφίον, καὶ διὰ τοῦτο ἐκρίθησαν περιτταὶ αἱ περαιτέρω ἔρευναι.

« Ἡ ἀμέσως μετὰ ταῦτα παρουσιαζομένη ἀπορία εἶνε ὁ τρόπος τῆς καθόδου τοῦ φονέως. Περὶ τούτου δ' ἐφρόντισα νὰ ἐξετάσω, ὅτε περιεσκόπησα μετὰ σοῦ κύκλῳ τὴν οἰκίαν. Εἰς ἀπόστασιν πέντε καὶ ἡμίσεος μέτρων περίπου ἀπὸ τοῦ ἐν λόγῳ παραθύρου ὑπάρχει τὸ σύρμα τοῦ ἀλεξικεραύνου. Ὅπως ἐντεῦθεν φθάσῃ τις εἰς τὸ παράθυρον, ἢ ὅπως εἰσέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν ἦτο ἀδύνατον· ἀλλὰ παρετήρησα ὅτι ἡ κατασκευὴ τῶν φύλλων τῶν παραθύρων τοῦ τετάρτου ὀρόφου ἦτο διάφορος τῆς συνήθους, ὡς εἶνε ἐν παλαιοτάταις οἰκίαις καὶ μάλιστα ἐν Λυὼν καὶ ἐν Βορδῷ. Ἔχουσι τὸ σχῆμα συνήθους θύρας, ἀλλὰ θύρας μονῆς, οὐχὶ δικλίδων, τὸ δὲ κατώτερον μέρος τῶν παραθύρων φράσσεται ὑπὸ κιγκλίδος, ἐξ ἧς δύναταί τις νὰ κρατηθῇ εὐχερῶς. Ἐν τῇ οἰκίᾳ, περὶ ἧς ὁ λόγος, τὰ φύλλα τῶν παραθύρων εἶχον

Digitized by Google

πλάτος τριῶν ποδῶν καὶ ἡμίσεος. Ὅτε ἡμεῖς εἴδομεν τὴν οἰκίαν ἦσαν τὰ φύλλα ἡμίκλειστα, δηλονότι ἐσχημάτιζον ὀρθὴν γωνίαν μετὰ τοῦ τοίχου. Πιθανῶς οἱ ἀστυνομικοὶ ὑπάλληλοι εἶδον ἐπίσης καλῶς ὡς ἐγὼ τὴν ὀπισθίαν πλευρὰν τῆς οἰκίας, ἀλλ' ἂν εἶδον τὰ φύλλα τῶν παραθύρων, ὡς καὶ πραγματικῶς θὰ συνέβη, εἰς τὴν παροῦσαν θέσιν αὐτῶν, δὲν θάντελήφθησαν τὸ ὑπερβολικὸν πλάτος των· πάντες δὲ δὲν ἐθεώρησαν τὸ πρᾶγμα σπουδαῖον. Πεπεισμένοι ὄντες ὅτι ἀδύνατος ἦν ἡ ἀπόδρασις ἐκεῖθεν, ἠρκέσθησαν, ὡς εἰκός, εἰς ἐπιπόλαιον ἐπιθεώρησιν. Ἐγὼ ὅμως κατεῖδον ἀμέσως, ὅτι τὸ φύλλον τοῦ πρὸς τὴν κλίνην παραθύρου ἀνοιγόμενον καλῶς ἔφθανε μέχρις ἀποστάσεως δύο ποδῶν μόλις ἀπὸ τοῦ σύρματος τοῦ ἀλεξικεραύνου. Ὅθεν ἦτο δυνατὸν νὰ φθάσῃ τις ἀπὸ τοῦ σύρματος εἰς τὸ παράθυρον, μόνον ἐχρειάζετο πολλὴ εὐκινησία καὶ θάρρος μέγα. Θὰ κατώρθου δὲ τοῦτο κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ φύλλον τοῦ παραθύρου ἦτο καθ' ὁλοκληρίαν ἀνοικτόν· ὁ ληστὴς ἐδύνατο τότε, φθὰς εἰς ἀπόστασιν δύο καὶ ἡμίσεος ποδῶν νὰ δράξῃ στερεὰ διὰ τῆς χειρὸς τὴν κιγκλίδα· ἀφίνων δὲ τὸ σύρμα καὶ λακτίζων διὰ τοῦ ποδὸς τὸν τοῖχον θὰ ἐλάμβανε φορὰν καὶ οὕτω τὸ φύλλον τοῦ παραθύρου θὰ ἐστρέφετο περὶ τοὺς στρόφιγγας αὐτοῦ καὶ θὰ ἐκλείετο. Ἂν μάλιστα ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ παράθυρον ἦτο ἀνοικτὸν θὰ ἐδύνατο οὕτω καὶ νὰ εἰσπηδήσῃ εἰς τὸ δωμάτιον.

« Σὲ παρακαλῶ, πρόσεξε τώρα, ὡς καὶ προηγουμένως σοὶ εἶπον, εἰς τοῦτο, ὅτι πρὸς ἐκτέλεσιν τοιούτου δυσχεροῦς καὶ κινδυνωδεστάτου ἐπιχειρήματος ἀπαιτεῖται ἔκτακτος εὐκινησία. Ἤθελον ἐν πρώτοις νά σοι δείξω, ὅτι τὸ πρᾶγμα ἦν κατορθωτὸν καὶ πῶς κατορθοῦται, εἶτα ὅμως τὸ σπουδαιότατον νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχήν σου εἰς τὴν ἀπαιτουμένην πρὸς τοῦτο ὅλως ἔκτακτον καὶ δὴ ὑπερφυσικὴν ἂν θέλῃς εὐκινησίαν.

« Ἀναμφιβόλως θάντείπῃς, ὅτι πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ μου, εἶχον μᾶλλον συμφέρον νὰ παραστήσω κοινὴν καὶ συνήθη τὴν ἀπαιτουμένην εὐκινησίαν, οὐχὶ δὲ νὰ ἐπισωρεύω δυσκολίας. Ἐν δικανικῷ ἀγῶνι ἡ παρατήρησις αὕτη θὰ εἶχε τὸν τόπον της, ἀλλ' ἡ λογικὴ διάφορον τέμνει ὁδόν. Σκοπός μου εἶνε ἡ ἀλήθεια μόνη. Προτίθεμαι δὲ νὰ σε φέρω εἰς θέσιν ὅπως συνδυάσῃς τὴν ὅλως ἔκτακτον εὐκινησίαν μετὰ τῆς ἀλλοκότου, ὀξείας ἢ τραχείας καὶ ἀνωμάλου φωνῆς, ἧς οὐδεμίαν συλλαβὴν κατώρθωσέ τις τῶν μαρτύρων νὰ διακρίνῃ, καὶ ἥτις ἄγνωστον εἴς τινα γλῶσσαν ἀνῆκε.»

Εἰς τοὺς λόγους τούτοις ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν μου ἀόριστός τις καὶ ἀσαφὴς ἰδέα περὶ ἐκείνου, ὅπερ ὑπηνίσσετο ὁ Δυπέν. Εὑρισκόμην εἰς τὰ ὅρια τῆς κατανοήσεως, ἀλλὰ δὲν κατώρθουν εἰσέτι νὰ κατανοήσω, ἀπαραλλάκτως ὡς ὅτε πτερυγίζει παλαιά τις ἀνάμνησις ἐν τῇ διανοίᾳ ἡμῶν, χωρὶς νάποτυπῶται εὐκρινῶς ἐν αὐτῇ. Ὁ φίλος μου ἐξηκολούθησε τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος.

« Θὰ παρετήρησας, εἶπεν, ὅτι ἀπὸ τοῦ ζητήματος τῆς ἐξόδου μετεπήδησα εἰς τὸ τῆς εἰσόδου. Ἐσκόπουν νά σοι δείξω, ὅτι ἥ τε εἴσοδος καὶ ἡ ἀπόδρασις ἐγένοντο κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ. Ἃς ἐπανέλθωμεν λοιπὸν τώρα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ δωματίου καὶ ἂς ἐξετάσωμεν τὰ προκείμενα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν.

« Τὰ συρτάρια τοῦ γραφείου εἶχον, ὡς λέγουσι, διαρπαγῇ, καίτοι εὑρέθησαν ἐν αὐτοῖς πολλὰ ἐνδύματα. Ἡ σκέψις αὕτη εἶνε ἀβάσιμος. Εἶνε ἁπλῆ εἰκασία, καὶ δὴ εἰκασία παράλογος. Πόθεν γινώσκομεν, ὅτι ἐκτὸς τῶν εὑρεθέντων πραγμάτων ὑπῆρχον καὶ ἄλλα; Ἡ κυρία Λεσπαναὶ μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς ἔζων ἐν μεγίστῃ ἀπομονώσει, οὐδεὶς ἐπεσκέπτετο αὐτάς, σπανιώτατα ἐξήρχοντο, τούτου δ' ἕνεκα δὲν εἶχον ἀνάγκην συνεχοῦς ἀλλαγῆς ἐνδυμάτων. Τὰ εὑρεθέντα ἦσαν πολὺ κομψά. Ἂν δ' ὁ κλέπτης ἥρπασέ τινα τῶν ἐνδυμάτων, διατί νὰ μὴ ἁρπάσῃ τὰ κάλλιστα, διατί ὄχι ὅλα ; Διατί ἐνὶ λόγῳ νὰ φορτωθῇ ἐνδύματα καὶ νάφίσῃ τετρακισχίλια φράγκα εἰς χρυσόν ; Τὰ χρήματα ἦσαν ἐκεῖ, εὑρέθη σχεδὸν ὅλον τὸ ἐκ τῆς τραπέζης τοῦ κ. Μινιὼ ληφθὲν ποσὸν εἰς δύο σάκκους, ἐπὶ τοῦ πατώματος. Ὅθεν πρὸ παντὸς ἄλλου, ἐν τῇ ἀναζητήσει τῆς αἰτίας τοῦ φόνου, νὰ παραιτήσῃς τὴν ἀνόητον ἰδέαν, ἣν ἐγέννησεν ἡ κεφαλὴ τῶν ἀστυνομικῶν ὑπαλλήλων, ὅτε ἤκουσαν τὴν κατάθεσιν τῶν μαρτύρων περὶ παραδόσεως τῶν χρημάτων ἐν τῇ θύρᾳ τῆς οἰκίας. Πάντες βλέπομεν δεκάκις τῆς ὥρας, χωρὶς νἀξιώσωμεν αὐτὰ προσοχῆς, θαυμασιώτερα παίγνια συμπτώσεων, ἀπὸ τὴν προκειμένην παράδοσιν τῶν χρημάτων καὶ τὸν μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐπισυμβάντα φόνον τῶν παραληπτῶν. Τοιαῦται συμπτώσεις εἰσὶ κατὰ γενικὸν κανόνα τὸ μέγα ἐμπόδισμα, εἰς ὃ προσκόπτουσιν οἱ ἀγνοοῦντες τὴν θεωρίαν τῶν πιθανοτήτων, τὴν θεωρίαν ἐκείνην, ἐξ ἧς προέκυψαν τὰ λαμπρότατα πορίσματα ἐν πᾶσι τοῖς κλάδοις τῆς ἀνθρωπίνης ἐρεύνης. Ἂν ἐξηφανίζοντο τὰ χρήματα, τότε ἡ πρὸ τριῶν ἡμερῶν παράδοσις αὐτῆς θὰ ἦτο κάτι τι πλειότερον ἁπλῆς συμπτώσεως· θὰ ἐνίσχυε δὲ τὴν ἰδέαν, ὅτι αὕτη εἶναι τὸ ἀρχικὸν αἴτιον τοῦ ἐγκλήματος. Ἀλλ' ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, ἂν αἰτίαν τοῦ ἐγκλήματος ὑποθέσωμεν τὰ χρήματα, ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν προσέτι, ὅτι ὁ δράστης ἦν ἄβουλος καὶ εὐήθης, ἀφίνων τὰ χρήματα, ἤτοι τὸν κύριον σκοπὸν τοῦ κακουργήματος.

« Ἔχοντες λοιπὸν ὑπ' ὄψει τὰ σημεῖα, ἐφ' ὧν ἐπέστησα ἰδίως τὴν προσοχήν σου: τὴν ἀλλόκοτον φωνήν, τὴν ἔκτακτον εὐκινησίαν καὶ τὴν

Digitized by Google

παράδοξον ἔλλειψιν αἰτίας πρὸς διάπραξιν τοιούτου φρικαλέου καὶ ἀνηκούστου ἐγκλήματος, ἄς ῥίψωμεν ἓν βλέμμα καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἔγκλημα. Ἐν πρώτοις ἔχομεν μίαν γυναῖκα, στραγγαλισθεῖσαν διὰ τῶν χειρῶν, καὶ εἶτα — μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω — σφηνωθεῖσαν ἐν τῇ καπνοδόχῃ. Οἱ κοινοὶ φονεῖς διάφορον ἀκολουθοῦσι μέθοδον, οὐδὲ προσφέρονται οὕτω πως πρὸς τὸ θῦμά των. Ἐν τούτῳ, ὅτι τὸ πτῶμα ἐσφηνώθη ἐν τῇ καπνοδόχῃ, ἔγκειταί τι τὸ τερατῶδες, τὸ ἀσυμβίβαστον μετὰ τῆς ἰδέας, ἣν ἔχομεν περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων, καὶ ἂν ἀκόμη ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ δράσται ἦσαν ἀποτεθηριωμένοι ἄνδρες. Ἐκτὸς τούτου ἀναλογίσθητι, ὁπόσον τεραστία ἦν ἡ δύναμις, ἡ οὕτω βιαίως ἀνωθήσασα τὸ πτῶμα πρὸς τἄνω ἐν τῇ στενῇ ὀπῇ τῆς καπνοδόχης, ἀφ' οὗ μόλις κατωρθώθη διὰ τῆς ἡνωμένης δυνάμεως πολλῶν ἀνδρῶν νὰ ἐξαχθῇ ἐκεῖθεν, ἑλκόμενον κάτωθεν.

«Ἄς προσέξωμεν καὶ εἰς ἄλλο παράδειγμα, μαρτυροῦν ἰσχὺν θαυμασίαν ὄντως. Ἐν τῇ ἑστίᾳ ἔκειντο πυκνοὶ βόστρυχοι, ἀληθεῖς πυκνοὶ βόστρυχοι ἀνθρωπίνης κόμης, ἀπεσπασμένοι πρόρριζα ἐκ τῆς κεφαλῆς. Εἶδες αὐτοὺς ὡς ἐγώ, καὶ γινώσκεις, ὡς καὶ ἐγώ, ὁπόση ἔντασις δυνάμεως ἀπαιτεῖται πρὸς ἐκρίζωσιν τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ὁμοῦ τριχῶν. Ἐκ τῶν ῥιζῶν ἐκρέμαντο (φρικτὸν ἰδεῖν!) αἱματόφυρτα τεμάχη τοῦ δέρματος τῆς κεφαλῆς — μαρτύριον ἀναμφήριστον τῆς καταπληκτικῆς δυνάμεως, ἥτις κατεβλήθη ὅπως ἀποσπασθῶσι πρόρριζα ὁλόκληροι βόστρυχοι. Οὐ μόνον δὲ ὁ λάρυγξ τῆς πρεσβύτιδος ἦν κεκομμένος, ἀλλὰ καὶ ἡ κεφαλὴ ἦν κεχωρισμένη τοῦ σώματος. Τὸ ὄργανον δὲ δι' οὗ ταῦτα συνετελέσθησαν ἦν ἁπλοῦν ξυράφιον. Ἐπιθυμῶ πρὸς τούτοις νὰ προσέξῃς καλὰ εἰς τὴν θηριώδη ὠμότητα τῆς πράξεως ταύτης. Περὶ τῶν συντετριμμένων ὀστῶν τῆς κυρίας Λεσπαναὶ οὐδὲν λέγω. Ὁ κύριος Δυμᾶ καὶ ὁ ἄξιος βοηθὸς αὐτοῦ, ὁ κύριος Ἐτιέν, ἀπεφάνθησαν ὅτι τὰ τραύματα προέρχονται ἐξ ἀμβλέος ὀργάνου, καὶ ὡς πρὸς τοῦτο οἱ κύριοι ἔχουσι πληρέστατα δίκαιον. Ἀλλὰ τὸ ἀμβλὺ ὄργανον ἦν προφανῶς τὸ λιθόστρωτον τῆς αὐλῆς, ἐφ' οὗ τὸ ἀτυχὲς θῦμα ἐσφενδονήθη ἐκ τοῦ πρὸς τῇ κλίνῃ παραθύρου. Ἡ ἰδέα αὕτη, καίπερ ἁπλουστάτη, διέλαθεν ὅμως τὴν προσοχὴν τῆς ἀστυνομίας διὰ τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς λόγον, δι' ὃν δὲν παρετηρήθη καὶ τὸ πλάτος τῶν παραθυροφύλλων: διότι ἕνεκα τῶν καρφίων ὑπετίθετο, ὅτι τὰ παράθυρα ἦσαν κεκλεισμένα.

«Ἂν εἰς ταῦτα πάντα προσθέσωμεν καὶ τὴν ἐν τῷ δωματίῳ ἀκατανόητον ἀταξίαν, ἀνάγκη νὰ κάμωμεν τὸν ἑπόμενον συνδυασμόν: καταπληκτικὴ εὐκινησία, ὑπεράνθρωπος σωματικὴ ῥώμη, θηριώδης ὠμότης, σφαγὴ ἄνευ λόγου, τερατώδης ἐκτέλεσις, ὑπερβάλλουσα τὴν ἀνθρωπίνην ἀντίληψιν καὶ ἐπὶ πᾶσι φωνή, ἣν ἄνδρες ἀνήκοντες εἰς διάφορα ἔθνη θεωροῦσι ξένην, καὶ ἐν ᾗ δὲν διακρίνουσι κἀμμίαν συλλαβήν. Ποῖον πόρισμα συνάγεις ἐκ τούτων; Ὁποίαν τινὰ ἐντύπωσιν ἐνεποίησα εἰς τὴν διάνοιάν σου;»

Ἠσθάνθην φρικίασιν διατρέχουσαν τὸ σῶμά μου, ὅτε ὁ Δυπὲν μοὶ ἀπέτεινε τὴν ἐρώτησιν ταύτην.

«Μαινόμενός τις διέπραξε τὸ κακούργημα, ἀπεκρίθην, παράφρων δραπετεύσας ἴσως ἐκ παρακειμένου τινὸς φρενοκομείου.

— Ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἡ γνώμη σου δὲν φαίνεται παντελῶς ἀνυπόστατος, ἀπήντησεν ὁ Δυπέν. Ἀλλ' ἡ φωνὴ παράφρονος, καὶ ἐν στιγμαῖς ἀγρίου παροξυσμοῦ, δὲν συμφωνεῖ τῇ περιγραφῇ, τῇ γενομένῃ ὑπὸ τῶν μαρτύρων περὶ τῶν παραδόξων ἐκείνων τόνων. Οἱ παράφρονες ἀνήκουσιν εἰς ἓν ἔθνος, καὶ ἡ γλῶσσά των, ὅσον ἀσυνάρτητοι καὶ ἂν ἦνε αἱ λέξεις, ἔχει συλλαβὰς εὐκρινῶς ἀκουομένας. Ἐκτὸς ὅμως τούτου αἱ τρίχες παράφρονος δὲν ὁμοιάζουσι μὲ τοῦτο, ὅπερ κρατῶ εἰς τὴν χεῖρα. Εὗρον τὰς ὀλίγας ταύτας τρίχας μεταξὺ τῶν σπασμωδικῶς κεκλεισμένων δακτύλων τῆς κυρίας Λεσπαναί. Εἰπέ μοι τίνα ἰδέαν ἔχεις περὶ τούτου;

— Δυπέν! ἀνεφώνησα ἐκτὸς ἐμαυτοῦ γενόμενος· αὗται εἶνε τρίχες ἀσυνήθεις . . . δὲν εἶνε ἀνθρώπιναι τρίχες!

— Οὐδὲ ἐγὼ ἰσχυρίζομαι ὅτι εἶνε ἀνθρώπιναι, ὑπολαβὼν εἶπε ἐκεῖνος· ἀλλὰ προτοῦ νἀποφανθῶμεν περὶ τούτου, ἐπιθυμῶ νὰ ῥίψῃς ἓν βλέμμα εἰς τὸ μικρὸν ἰχνογράφημα, ὅπερ ἐσχεδίασα εἰς αὐτὸν τὸν χάρτην. Εἶνε εἰκὼν ἐκείνου, ὅπερ πολλοὶ τῶν μαρτύρων παρέστησαν, ὡς «μελαίνας, ἐκ πιέσεως προξενηθείσας κηλῖδας καὶ βαθέα ἀποτυπώματα ὀνύχων» ἐν τῷ λαιμῷ τῆς κόρης Λεσπαναί, καὶ ὅπερ ἄλλοι μάρτυρες, οἱ κύριοι Δυμᾶ καὶ Ἐτιὲν ἐχαρακτήρισαν ὡς «σειρὰν πελιδνῶν κηλίδων, προερχομένων προφανῶς ἐξ ἀποτυπωμάτων δακτύλων.»

«Θὰ παρατηρήσῃς τώρα, ἐξηκολούθησεν ὁ φίλος μου, ἐκτείνας τὸν χάρτην ἐπὶ τῆς τραπέζης, ὅτι ὡς συνάγεται ἐκ τοῦ ἰχνογραφήματος ἡ πίεσις ἦν ἰσχυρὰ καὶ στερεά. Καθ' ἃ φαίνεται οἱ δάκτυλοι οὐδαμοῦ ἐξωλίσθησαν τῆς θέσεώς των. Ἀλλ' ἕκαστος αὐτῶν ἔμεινε στερεῶς προσηλωμένος μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ ἀτυχοῦς θύματος εἰς τὴν ἀρχικήν του θέσιν. Τώρα δοκίμασον νὰ ἐπιθέσῃς συνάμα ὅλους τοὺς δακτύλους σου ἐπὶ τῶν ἰχνῶν, τὰ ὁποῖα βλέπεις,»

Ἐδοκίμασα, ἀλλ' ἐπὶ ματαίῳ.

«Ἴσως δὲν εἶνε κατάλληλος ὁ τρόπος, καθ' ὃν δοκιμάζομεν, εἶπεν ὁ Δυπέν. Ὁ χάρτης κεῖται ἐνταῦθα ἐπὶ ἐπιφανείας ἐπιπέδου, ἐν ᾧ ὁ ἀνθρώπινος τράχηλος ἔχει κυλινδρικὸν σχῆμα. Ἄς λάβωμεν λοιπὸν αὐτὸ τὸ ξύλον, οὗ ἡ περι-

Digitized by Google

φέρεια ὁμοιάζει ὁπωςδήποτε μὲ τὴν περιφέρειαν ἀνθρωπίνου τραχήλου. Ἐπίθεσον τὸν χάρτην καὶ ἐπανάλαβε τὴν δοκιμήν.»

Ἐποίησα ὡς εἶπεν, ἀλλ' ἡ δυσχέρεια κατέστη προφανεστέρα ἢ προτοῦ.

« Αἱ κηλῖδες αὗται εἶνε ἀδύνατον νὰ προέρχωνται ἐκ χειρὸς ἀνθρωπίνης! ἀνεφώνησα.

— Ἀνάγνωθι λοιπὸν τώρα αὐτὸ τὸ χωρίον ἐν τῷ Κυβιέρῳ· » ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ Δυπέν.

Τὸ χωρίον ἦτο ἀκριβὴς ἀνατομικὴ καὶ καθόλου περιγραφὴ τοῦ μεγάλου ξανθοῦ οὐραγκουτάγκου τῶν νήσων τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν. Εἶνε γνωστὸν τὸ γιγάντειον σῶμα, ἡ τεραστία ῥώμη καὶ εὐκινησία, ἡ ἀγριότης καὶ τὸ μιμητικὸν τοῦ εἴδους τούτου τῶν πιθήκων. Παραχρῆμα κατενόησα τότε πάσας τὰς φρικαλεότητας τοῦ φόνου.

« Ἡ περιγραφὴ τῶν δακτύλων συμφωνεῖ πληρέστατα μετὰ τοῦ ἰχνογραφήματος τούτου, εἶπον ἀναγνοὺς ὁλόκληρον τὸ κεφάλαιον. Οὐδὲν ἄλλο ὄν, ἀλλὰ μόνον οὐραγκουτάγκος τοῦ ἐνταῦθα περιγραφομένου εἴδους, ἐδύνατο νὰ προξενήσῃ τὰ ἐσχεδιασμένα ἀποτυπώματα. Ἀλλὰ καὶ τὸ χρῶμα τῶν τριχῶν συμφωνεῖ τῇ περιγραφῇ τοῦ Κυβιέρου. Ὅμως καὶ πάλιν δὲν δύναμαι νὰ ἐξηγήσω ἀκόμη ὅλας τὰς λεπτομερείας τοῦ φοβεροῦ μυστηρίου. Ἔπειτα ἠκούσθησαν δύο φωναὶ ἐριζόντων, ὧν ἡ μία ἀναμφισβητήτως ἦν φωνὴ Γάλλου.

— Πολὺ ὀρθῶς· ἴσως θὰ ἐνθυμεῖσαι μίαν ἀναφώνησιν τοῦ Γάλλου, ἣν πάντες σχεδὸν οἱ μάρτυρες ἤκουσαν· τὴν ἀναφώνησιν Mon Dieu! Αὕτη, ὡς κατέθεσεν εἷς τῶν μαρτύρων, ὁ ζαχαροπλάστης Μοντάνη, ἦν ἐπιφώνησις φρίκης, καὶ λίαν προσφυῶς ἐχαρακτηρίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ μάρτυρος, ὡς ἀπόπειρα παρεμποδίσεως ἢ διαμαρτυρία. Ἴσα ἴσα ἐπὶ τῶν δύο αὐτῶν λέξεων ἐστήριξα τὴν ἐλπίδα περὶ λύσεως τοῦ αἰνίγματος. Εἷς Γάλλος ἐγίνωσκε τὰ κατὰ τὸν φόνον. Εἶνε ὅμως πιθανὸν — καὶ πλέον μάλιστα ἢ πιθανὸν— ὅτι ἦτο ἀθῶος τοῦ διαπραχθέντος ἐγκλήματος. Ὁ οὐραγκουτάγκος ἴσως ἀνήκων εἰς αὐτὸν τῷ διέφυγε· πιθανῶς δὲ ἠκολούθησε τὸ ζῶον μέχρι τοῦ δωματίου καὶ μετὰ τὰ ἐπελθόντα στυγερὰ συμβάντα δὲν κατώρθωσε νὰ τὸ συλλάβῃ· ἴσως ὁ οὐραγκουτάγκος περιτρέχει νῦν ἀδέσποτος. Ἂς μὴ ἐξακολουθήσω ὅμως τὰς εἰκασίας μου· —διότι ἄλλως δὲν δύναμαι ἀκόμη νὰ ὀνομάσω τὰ συμπεράσματά μου· οἱ συλλογισμοί, ἐφ' ὧν στηρίζονται, δὲν εἶνε ἀρκούντως βαθεῖς, μόλις δ' εἰς ἐμὲ δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν, ἥκιστα δ' ἔχω τὴν ἀξίωσιν νὰ καταστήσω αὐτοὺς καταληπτοὺς εἰς ἄλλους. Ἂς ὀνομάσωμεν λοιπὸν τὰ πορίσματά μου εἰκασίας καὶ καὶ ἂς ὁμιλήσωμεν περὶ αὐτῶν ὡς τοιούτων. Ἂν ὁ Γάλλος ἦνε, ὡς προϋποθέτω, ἀθῶος τοῦ ἐγκλήματος, θὰ φέρῃ αὐτὸν πάντως πρὸς ἡμᾶς ἡ ἀγγελία, ἣν χθὲς κατὰ τὴν ἐπάνοδόν μας εἰς τὴν οἰκίαν ἔδωκα πρὸς δημοσίευσιν ἐν τῷ γραφείῳ τῆς ἐφημερίδος Le Monde, ἐφημερίδος ἀναγινωσκομένης ἰδίως ὑπὸ ναυτικῶν.»

Μοὶ ἐπαρουσίασε δὲ φύλλον ἐφημερίδος, ἐν ᾧ ἀνέγνων ταῦτα:

« Εὑρέθη περὶ ὄρθρον τῆς — (χρονολογία τῆς πρωΐας καθ' ἣν διεπράχθη ὁ φόνος) μέγιστος μελανόξανθος οὐραγκουτάγκος, τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Βορνέῳ εἴδους. Ὁ κτήτωρ αὐτοῦ (κατ' ἀσφαλεῖς πληροφορίας ναυτικὸς ἐν μελιταίῳ πλοίῳ) δύναται ἀφ' οὗ προσαγάγῃ τὰς δεούσας ἀποδείξεις καὶ πληρώσῃ τὰ πρὸς τροφὴν καὶ φυλακὴν τοῦ ζῴου δαπανηθέντα νὰ το παραλάβῃ. Ὁδὸς δεῖνα, ἀριθμὸς δεῖνα, συνοικία ἁγίου Γερμανοῦ, τρίτον πάτωμα. »

« Ἀλλὰ πῶς ἠμπορεῖς νὰ εἰξεύρῃς, ὅτι ὁ κτήτωρ εἶνε ναυτικός, καὶ μάλιστα ἐπὶ μελιταίου πλοίου; ἠρώτησα.

— Δὲν τὸ εἰξεύρω, δηλονότι δὲν εἶμαι βέβαιος περὶ τοῦ πράγματος, ἀπεκρίνατο ὁ Δυπέν. Ἀλλὰ κύτταξε αὐτὴν ἐδῶ τὴν ταινίαν, ἡ ὁποία ὡς κρίνω ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τῆς ῥυπαρότητος αὐτῆς ἐχρησίμευε προφανῶς εἰς περίδεσιν μακρᾶς πλεξίδος, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν ναυτῶν. Πρὸς τούτοις ὁ κόμβος εἶνε τοιοῦτος, ὁποῖος ὑπὸ μόνων τῶν ναυτῶν συνειθίζεται, καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν μελιταίων. Εὗρον τὴν ταινίαν κατὰ γῆς πλησίον τοῦ σύρματος τοῦ ἀλεξικεραύνου, καὶ δὲν ἀνήκει βεβαίως εἰς τὰς φονευθείσας.

« Καὶ ἂν ἦτο ἐσφαλμένον τὸ πόρισμα, ὅπερ συνήγαγον ἐκ τῆς ταινίας, ὅτι ὁ Γάλλος εἶνε ναυτικὸς καὶ ἀνήκει εἰς μελιταῖον πλοῖον, δὲν βλάπτει ὅμως ὅτι τὸ ἔγραψα ἐν τῇ ἀγγελίᾳ. Ἂν πλανῶμαι, ὁ ἀνὴρ θὰ πιστεύσῃ, ὅτι ἐπλανήθην ἔκ τινος συμπτώσεως, ἣν δὲν θὰ ζητήσῃ βεβαίως νὰ ἐξιχνιάσῃ· ἂν ὅμως ἔκρινεν ἀσφαλῶς, τὸ κέρδος εἶνε μέγα. Ἐπειδὴ αὐτός, καίπερ ἀθῶος τοῦ φόνου, ὅμως γινώσκει τὰ κατ' αὐτόν, θὰ σπεύσῃ νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν πρόσκλησιν καὶ νὰ ζητήσῃ τὸν οὐραγκουτάγκον. Καὶ θὰ κάμῃ τὸν ἑξῆς συλλογισμόν: Εἶμαι ἀθῶος, εἶμαι πτωχός, ὁ οὐραγκουτάγκος ἔχει μεγάλην ἀξίαν — δι' ἄνθρωπον τῆς καταστάσεώς μου εἶνε ὁλόκληρος περιουσία — διατί λοιπὸν νὰ διστάζω ἕνεκα φόβου, ἴσως ἀβασίμου; Ἠμπορῶ νὰ τὸν πάρω ὀπίσω. Εὑρέθη ἐν τῷ δάσει τῆς Βουλόνης, πολὺ μακρὰν τῆς θέσεως ὅπου διεπράχθη ὁ φόνος. Τίς δύναται νὰ σκεφθῇ, ὅτι ἄγριον θηρίον εἶνε ὁ φονεύς; Ἡ ἀστυνομία βαδίζει εἰς τὰ τυφλά, καὶ δὲν κατώρθωσεν οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ὑπόνοιαν νὰ συλλάβῃ. Καὶ ἂν ἐπὶ τέλους εὕρῃ τὰ ἴχνη τοῦ ζῴου, θὰ ἦνε ὅμως ἀδύνατον εἰς αὐτὴν ν' ἀποδείξῃ, ὅτι ἔχω γνῶσιν τοῦ φόνου, ἢ τὴν γνῶσιν ταύτην νὰ θεωρήσῃ τεκμήριον ἐνοχῆς. Πρὸ παντὸς ἄλλου ὅμως μ' ἐγνώρισαν. Ὁ δημοσιεύσας τὴν ἀγγελίαν μὲ θεωρεῖ ἰδιοκτήτην τοῦ ζῴου,

Digitized by Google

καὶ δὲν γνωρίζω καὶ πόσα ἄλλα εἰξεύρει. Ἂν δὲν θελήσω νὰ ζητήσω κτῆμά μου τόσον μεγάλης ἀξίας, θὰ ἐμβάλω εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὑποψίαν. Δὲν εἶνε ὅμως διόλου φρόνιμον νὰ στρέψω τὴν προσοχὴν τῶν ἄλλων εἰς ἐμὲ ἢ εἰς τὸν πίθηκον. Θὰ ὑπακούσω λοιπὸν εἰς τὴν πρόσκλησιν, θὰ ὑπάγω νὰ πάρω τὸν οὐραγκουτάγκον, καὶ θὰ τὸν κλειδώσω ἀσφαλῶς ἕως ὅτου νὰ λησμονηθῇ τὸ πρᾶγμα.»

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἠκούσθησαν βηματισμοὶ εἰς τὴν κλίμακα.

«Ἑτοίμασε τὸ πιστόλι σου, εἶπεν ὁ Δυπέν, ἀλλὰ νὰ μὴ τὸ μεταχειρισθῇς, μήτε νά το δείξῃς ἂν δέν σοι νεύσω.»

[Ἕπεται τὸ τέλος].

ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ ΥΜΝΟΣ

Ζῶμεν πρὸς στιγμὴν κατὰ τὸ ἔτος 626· ὁ αὐτοκράτωρ Ἡράκλειος εἰς τὸ περὶ τὸν Ἅλυν στρατόπεδον, πρὸ τετραετίας, ἀγωνίζεται ἐναντίον τοῦ Χοσρόου. Τὰ ἐσωτερικὰ τοῦ κράτους διακοῦσιν ὁ πρωθυπουργὸς Βῶνος, καὶ ὁ πατριάρχης Σέργιος. Ὁ πόλεμος οὗτος, ὃν μεγαλοφυῶς ὁ στρατηγικὸς Ἡράκλειος διεξάγει, εἶνε φυσικὸν ἀποτέλεσμα τῆς ὀκταετοῦς νωχελοῦς καὶ ἀθλίας διοικήσεως τοῦ προκατόχου βασιλέως Φωκᾶ.

Ἡ ἀσυνταξία τοῦ κράτους, ἡ τῶν πολιτῶν διαφθορά, τὸ κενὸν ταμεῖον, καὶ ἡ παραλυσία τοῦ στρατοῦ, τοσοῦτον κατ' ἀρχὰς ἀπεθάρρυναν τὸν Ἡράκλειον, ὥστε τῷ 618 προὐτίμησε μᾶλλον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ θέσιν, τοῦ ἐν Ἀφρικῇ Ἐξάρχου, ἢ νὰ ἄρχῃ κράτους τοιούτου, θέλων νὰ ὑψώσῃ τὸ ἔθνος αὐτοῦ ὁ φιλότιμος καὶ φιλόπατρις βασιλεύς, εἰς μὲν τὸν στρατὸν ὁρίζει αὐστηρῶς τὰς ὥρας τῆς ἐργασίας καὶ ἀναπαύσεως, εἰς δὲ τοὺς ἐν Μοναῖς ὀκνηρῶς βιοῦντας κηρύσσει ὅτι, ὁ υἱὸς τῆς Παρθένου λατρεύεται μᾶλλον ἐν τοῖς πεδίοις τῆς μάχης, ἢ ἐν τοῖς κελλίοις· ἀναγκάζεται νὰ θέσῃ χεῖρα ἐπὶ τῶν θησαυρῶν τῆς ἁγ. Σοφίας, ὑποσχόμενος ν' ἀποδώσῃ πάντα λαμπρότερα, ἂν ὁ Θεὸς εὐδοκήσῃ· ἀπὸ τοῦ ἑνὸς δ' ἄκρου τοῦ Κράτους αὐτοῦ μέχρι τοῦ ἄλλου διασαλπίζει, ὅτι ἡ εἰς Χριστὸν πίστις διατρέχει τὸν ἔσχατον κίνδυνον.

Καὶ δὲν ἐψεύδετο· διότι ἤδη δύο μεγάλοι τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐχθροί, ὁ Χαγάνος τῶν Ἀβάρων καὶ ὁ Χοσρόης τῶν Περσῶν, παρίστανται τῇ Βασιλευούσῃ.

Ὁ Χοσρόης πολιορκεῖ ταύτην ἐξ Ἀνατολῶν, ὁ δὲ Χαγάνος ἐκ δυσμῶν, κοινὸν συμφέρον συνδέει ἀμφοτέρους τοὺς βαρβάρους ἡ διανομὴ τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους.

Ὁ Χοσρόης δὲν ἐννοεῖ νὰ καθυποτάξῃ μόνον τὸ Βυζάντιον, θέλει ν' ἀναγκάσῃ τοὺς Χριστιανοὺς εἰς ἐξόμωσιν! καὶ δὴ τοῦ Ἡρακλείου πέμψαντός ποτε αὐτῷ πρέσβεις περὶ εἰρήνης (τῷ 612), ὁ Χοσρόης—λέγει ἡμῖν ὁ Ζωναρᾶς—ὑπερηφάνως ἀπήντησεν ὅτι, «δὲν δύναται νὰ ἔλθῃ εἰς καμμίαν συνεννόησιν, ἂν οἱ ἐν τῷ Βυζαντίῳ δὲν ἀφήσωσιν τὴν εἰς τὸν Ἐσταυρωμένον πίστιν ἵνα λατρεύσωσι τὸν Ἥλιον.»

Πρὸ 12 ἐτῶν ἐξεπόρθησε τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ μὲν γέρων Πατριάρχης Ζαχαρίας στενάζει μεταξὺ τῶν αἰχμαλώτων, τὸ δὲ τίμιον ξύλον εἶναι ἐρριμμένον χαμαὶ μετὰ τῶν ἄλλων λαφύρων. Τὸ στράτευμα τοῦ Χαγάνου 110 χιλ. παρατάσσεται ἤδη πρὸ τῶν τειχῶν τῆς Πόλεως. Τῇ 29 Ἰουλίου διὰ σημείων συνεννοεῖται μετὰ τοῦ ἐν Ἀσίᾳ στρατηγοῦ τῶν Περσῶν πρὸς ἐπίθεσιν. Τῇ 31 Ἰουλίου ἐπιχειρεῖ τὴν πρώτην ἔφοδον, καθ' ἧς γενναίως ἀνθίστανται οἱ ἐντὸς τῆς Πόλεως. Τῇ 2 Αὐγούστου οἱ πολιορκούμενοι πέμπουσιν εἰς τὸν Χαγάνον τὸν Πατρίκιον Γεώργιον μεθ' ἑτέρων τινῶν ὅπως τῷ ὁμιλήσωσι, καὶ ὅμως ἰδοὺ τί λέγει πρὸς τούτους ὁ ὑπερόπτης βάρβαρος «ἂν θέλητε, νὰ λάβῃ ἕκαστος τῶν ἐν τῇ πόλει ἓν ἱμάτιον καὶ ἓν ὑποκάμισον, τότε καὶ μόνον δύνασθε νὰ μεταβῆτε εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφίνοντες εἰς ἐμὲ τὴν Πόλιν καὶ τὴν περιουσίαν ὑμῶν. Οἱ σύμμαχοι καὶ φίλοι μου Πέρσαι (ὧν οἱ πρέσβεις ἦσαν παρόντες) δὲν θέλουσι σᾶς ἀδικήσει. θέλουσιν ἐπιτρέψει νὰ ὑπάγητε ὅπου ἂν θέλητε. Ἄλλως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σωθῆτε ἐκτὸς ἂν γίνητε ἰχθύες ἵνα φύγητε διὰ θαλάσσης, ἢ πτερωτοί, ἵνα ἀπέλθητε εἰς τὸν οὐρανόν. Ὁ βασιλεύς σας,—μοὶ λέγουσιν ἤδη οἱ Πέρσαι—ἢ φυγὰς εἶναι ἢ αἰχμάλωτος.

Ἰδοὺ οἵαν θλιβερὰν εἰκόνα κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 626 παρίστησιν ἡμῖν τὸ Βυζάντιον!

Οἱ κάτοικοι ἐσωτερικῶς ἀσθενεῖς ὄντες εἰσὶ περίφοβοι· ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν ἀναμένουσι θάνατον ἢ σκληρὰν αἰχμαλωσίαν.

Ὁ πατριάρχης Σέργιος τὴν πόλιν περιερχόμενος παρακαλεῖ τὸν λαὸν ὅπως γενναίως ἀνθίσταται θαρρῶν εἰς τὴν προστασίαν τῆς Θεομήτορος. Ὁ Χαγάνας διὰ τελευταίαν φορὰν ἀγγέλλει εἰς τοὺς πολιορκουμένους· «Μὴ ἀπατᾶσθε ἐπὶ τῷ Θεῷ εἰς ὃν πιστεύετε· ἀφεύκτως αὔριον κυριεύω τὴν πόλιν ὑμῶν.» Καὶ ὅμως οἵα μεταβολὴ τῶν πραγμάτων! Ὁ Χαγάνος προσβάλλει τὴν πόλιν, ἀλλ' ἡττᾶται κατὰ κράτος, σφοδρὰ καταιγὶς θύελλα καὶ ἀνεμοζάλη ἐπιπεσοῦσα, διασπᾷ, κατεστρέφει καὶ καταβυθίζει τὴν κατὰ θάλασσαν τῶν ἐχθρῶν δύναμιν· τὰ συντρίμματα τῶν πλοίων καὶ τὰ πτώματα τῶν βαρβάρων ἐκβράζονται εἰς τὸν Κεράτειον κόλπον, ὅπου καὶ ὁ ἐν Βλαχέρναις ναὸς τῆς Θεοτόκου. Ὁ λαὸς τοῦ Βυζαντίου αἴφνης ἀπὸ καταδίκου εὑρίσκεται νικητής, καὶ ἀπὸ δούλου κύριος, ὑπὸ πάντων ἡ νί-

Digitized by Google

κη ἀποδίδεται τῇ Θεοτόκῳ, ἣν συνεχῶς κατὰ τὴν πολιορκίαν ἐπεκαλοῦντο.

Πᾶσα ἡ πόλις τρέχει ἤδη εἰς τὸν ἐν Βλαχέρναις ναὸν τῆς Θεοτόκου· ἄνδρες, γυναῖκες, παιδία νέοι γέροντες ἄφθονα δάκρυα χαρᾶς χύνοντες, συνωθοῦνται ἐκεῖ πρὸς δοξολογίαν. Ὀνομάζουσι ταύτην *ὑπέρμαχον στρατηγὸν* καὶ ἡ πόλις ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν, τῇ Θεοτόκῳ ἀναγράφει τά τε νικητήρια καὶ εὐχαριστήρια.

» *Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια,*
» *Ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια,*
» *Ἀναγράφω σοι ἡ πόλις σου, Θεοτόκε.*
» *Ἀλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον,*
» *Ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον,*
» *Ἵνα κράζω Σοι· Χαῖρε, νύμφη ἀνύμφευτε!*»

Οὐδεὶς ἐκάθησε κατὰ τὴν ὁλονύκτιον ἐκείνην δοξολογίαν, δι' ὃ καὶ ὁ ὕμνος οὗτος *ἀκάθιστος ὕμνος* ἔκτοτε ἐκλήθη καὶ ἐνιαυσίως ὡρίσθη ὅπως τελῆται ἡ μνήμη τοῦ μεγάλου τούτου γεγονότος τῷ Σαββάτῳ τῆς Ε' ἑβδομάδος τῶν νηστειῶν, ὅπερ καὶ Σάββατον τῆς Ἀκαθίστου λέγεται·

Καὶ αὕτη μὲν ἡ αἰτία, ἐξ ἧς ἡ ἑορτὴ αὕτη καθιερώθη καὶ ἧς ἕνεκα *ἀκάθιστος ὕμνος* ἐκλήθη.

Ἔκτοτε δὲ ἀπὸ 13 αἰώνων σεμνοπρεπῶς ἀντηχεῖ ἡ ἱερὰ δοξολογία ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν ἁπανταχοῦ γῆς ὀρθοδόξων χριστιανικῶν ναῶν τῶν πιστῶν τοῦ μεγάλου τούτου γεγονότος ἀναμιμνησκομένων. Ἡ ἀκολουθία αὕτη πλήρης ψάλλεται τῇ παρασκευῇ ἑσπέρας τῆς πέμπτης ἑβδομάδος, εἶνε δὲ κυρίως ὁ ὄρθρος τοῦ Σαββάτου. Χάριν δ' εὐλαβείας καὶ ἐν ταῖς Παρασκευαῖς τῶν τεσσάρων πρώτων ἑβδομάδων ἀναγινώσκονται ἀνὰ ἓξ τμήματα τοῦ Ἀκαθίστου ὕμνου [1].

Γ. Λαμπακης Δ. Φ.

1 Ἐξ ἀρχαίου ἔθους ἐν ταῖς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίαις κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Ἀκαθίστου ὕμνου οἱ ἱερεῖς διανέμουσι τοῖς πιστοῖς ἄνθη καὶ ῥόδα ἕνεκα τοῦ κατὰ τὴν ἀκολουθίαν ταύτην ψαλλομένου ὕμνου «Ῥόδον τὸ ἀμάραντον, χαῖρε ἡ μόνη βλαστήσασα· κλπ. . »

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ κομψευόμενος Μ* ἀποπειρᾶται νὰ χλευάσῃ ἄλλον τινὰ διὰ τὸ μέγεθος τῶν ὤτων του.

— Ἀναγνωρίζω, ἀπαντᾷ ἐκεῖνος, ὅτι τὰ αὐτιά του εἶνε μεγαλείτερα ἀπ' ὅτι τερειάζει εἰς ἄνθρωπον, πίστευσε ὅμως ὅτι καὶ τὰ 'δικά σου εἶνε μικρότερα παρ' ὅσον ἁρμόζει εἰς ὄνον.

* * *

Ὁ ατυχὴς κύριος Χ* δὲν ἐγνώρισε ἡμέραν οἰκιακῆς γαλήνης, ἕνεκα τοῦ δυστρόπου καὶ ὀξυχόλου χαρακτῆρος τῆς συζύγου του. Προχθὲς ἄλλην πάλιν σκηνὴν τοῦ κάμνει ἡ τρυφερὰ σύντροφός του καὶ φωνὰς καὶ ταραχήν, τὰ ὁποῖα τὸν κάμνουν νὰ χωθῇ ὑπὸ τὴν τράπεζαν, ἵνα δώσῃ τόπον τῇ ὀργῇ.

— Θὰ 'βγῇς γλήγορα ἀπὸ 'κεῖ; κραυγάζει ἀπειλητικὴ ἡ Ξανθίππη.

— Ὄχι, δὲ 'βγαίνω, ἀπαντᾷ ὁ Χ* μὴ τολμῶν νὰ ἀφήσῃ τὸ κρησφύγετόν του, νὰ ἰδοῦμε τέλος πάντων ποιὸς εἶνε κύριος ἐδῶ μέσα, ἐσὺ ἢ ἐγώ!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Οἵα διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τιμίας γυναικὸς καὶ ἑταίρας ἡ αὐτὴ καὶ μεταξὺ τοῦ ἀληθοῦς φίλου καὶ τοῦ κόλακος.

Οἱ φιλόσοφοι οἱ συγγράφοντες ἵνα συμβουλεύσωσιν ἡμᾶς νὰ καταφρονῶμεν τῆς δόξης θέτουσιν ἐν τούτοις τὸ ὄνομά των εἰς τὰ βιβλία των.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐδημοσιεύθησαν τὰ ἐξαγόμενα τῆς τελευταίας ἀπογραφῆς τῶν Ἰνδιῶν, γενομένης τῷ 1881. Κατὰ ταῦτα ὁ πληθυσμὸς τῶν ἀγγλικῶν Ἰνδιῶν καὶ τῶν ἀνεξαρτήτων κρατῶν ἀνέρχεται εἰς 253,891,821 κατοίκους. Κατὰ τὴν προηγουμένην ἀπογραφὴν οἱ κάτοικοι ἠριθμοῦντο 206,499,611· ἡ μεγάλη ὅμως διαφορὰ προέρχεται ἐκ τῆς παραλείψεως κρατῶν τινων κατὰ τὴν ἀπογραφὴν ἐκείνην, ὧν ὁ πληθυσμὸς ὑπολογίζεται εἰς 33 ἑκατομμύρια περίπου. Ὅπως ἂν ᾖ ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἰνδιῶν ἐν μιᾷ δεκαετίᾳ ηὐξήνθη κατὰ 14 ἢ 16 ἑκατομμύρια. Πολῖται τῆς Μεγάλης Βρετανίας καθ' ἅπασαν τὴν Ἰνδικὴν ὑπάρχουσι μόνον 89,798.

Ἡ κυβέρνησις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν μελετᾷ νὰ συνδέσῃ διὰ τηλεγραφικοῦ καλωδίου τὴν βόρειον Ἀμερικὴν μετὰ τῆς Ἰαπωνίας. Πρὸς τοῦτο δ' ἀνέθετο τῷ πλοιάρχῳ Belknap, κυβερνήτῃ τῆς *Ἀλάσκας*, νὰ ποιήσῃ τὰς ἀναγκαίας καταμετρήσεις τοῦ βάθους τῆς θαλάσσης.

Ἡ ἐφημερὶς τῆς διοικήσεως τῶν Ἰωαννίνων ἀγγέλλει, ὅτι ἐκ σεισμοῦ ὁ πυθμὴν τῆς θαλάσσης παρὰ τὴν Πρέβεζαν ἔπαθε καθίζησιν καὶ τὸ βάθος τῶν ὑδάτων ηὔξησεν ἀπὸ δώδεκα μέχρι τριάκοντα τριῶν ὀργυιῶν.

Ἡ νῆσος Ζουὰν-Φερνανδέζ, ἣν ἀπηθανάτισεν ἡ ἐπ' αὐτῆς διατριβὴ τοῦ Ῥοβινσῶνος, ἐγένετο ἀντικείμενον ἐπικερδοῦς κερδοσκοπίας. Ἑλβετός τις, ὀνόματι Ῥώς, ἐκμισθώσας αὐτὴν παρὰ τῆς κυβερνήσεως τοῦ Χιλῆ, ἁλιεύει ἀστακούς, οὓς πωλεῖ εἰς Βαλπαραΐζον, ἐκμεταλλεύεται τὰ ἀπέραντα τοῦ κτήματός του δάση, πορίζεται δὲ κέρδη καὶ ἐκ τῶν αἰγάγρων, οὓς θηρεύει.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884, — Β' 733.

Digitized by Google

'Αριθ. 430 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 25 Μαρτίου 1884

25 ΜΑΡΤΙΟΥ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Τῇ 25 Μαρτίου τοῦ 1821 ὑψοῦτο ἐν τῇ Ἁγίᾳ Λαύρᾳ τῆς ἐπαναστάσεως ἡ ἱερὰ σημαία. Ὡς σήμερον, πρὸ ἑξήκοντα τριῶν ἐτῶν ἐκρότησε τοῦ μεγάλου ἀγῶνος τὸ πυροβόλον, βροντῶδης κατὰ τῆς τυραννίας διαμαρτύρησις, ἡ δ' ἀντήχησις αὐτοῦ συνεκίνησε τὸν κόσμον σύμπαντα. Οἱ λαοὶ ἔκθαμβοι ἐθεῶντο τὴν ὑπὸ ἐνθουσιασμοῦ ἁγίου διαφλεγομένην ἐκείνην δρᾶκα τῶν μαχητῶν, ἥτις διὰ θαυμάτων ἀνδρείας καὶ καρτερίας μετὰ ὑπερφυᾶ μακρὸν ἀγῶνα ἀπεδίωξε τὸν τύραννον, καὶ ἐπὶ ἐλευθέρου ἐδάφους ὑπὸ ἀκτινοβόλον οὐρανὸν ἐκυμάτισεν ἡ κυανόλευκος. Ἀλλὰ τὰ τέκνα ἐκείνων νωχελῶς ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτῆς ἀπολαύοντα τῆς ἐλευθερίας, ἠμνημόνησαν τῶν πατέρων αὐτῶν. Ἐνῷ δὲ οὐδὲν δύνανται ὑπὲρ τῶν τὰ πάντα δυνηθέντων ὑπὲρ αὐτῶν ἢ μόνον νὰ γεραίρωσι τὴν μνήμην των, οὐδὲ τοῦτο ἔπραξαν, καὶ ταῦτα ἐνῷ ἐνδελεχῶς ἔδει ν' ἀνακαλῶσι καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχωσι τὰ μεγάλα ἐκείνων παραδείγματα καὶ τὴν μεγάλην ἐντολήν, ἣν ἐκληροδότησαν αὐτοῖς ἀποθανόντες. Εὐτυχῶς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο δύο ἔγκριτα τῶν Ἀθηνῶν σωματεῖα, ὁ φιλολογικὸς Σύλλογος Π α ρ ν α σ σ ὸ ς καὶ ἡ Ἱστορικὴ καὶ Ἐθνολογικὴ Ἑταιρία τῆς Ἑλλάδος, ἐν κοινῷ πόθῳ συναντηθέντα, ἔλαβον τὴν ἀρχεβουλίαν τοῦ πανηγυρισμοῦ τῆς 25 Μαρτίου, ἐπετείου τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας, δι' ἐκθέσεως ἀντικειμένων ἱστορικῶν ἐχόντων σχέσιν πρὸς τοὺς ἐνδόξους ἄνδρας τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν. Καὶ ἀπὸ τῆς σήμερον ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Πολυτεχνείου εἰς κοινὴν θέαν παρέχονται αἱ εἰκόνες τῶν ἀγωνιστῶν καὶ φιλελλήνων καὶ τῶν παντοειδῶς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγωνισαμένων· ὅπλα ἐφ' ὧν νωπὸν ἔτι εἶνε τὸ ἀποτύπωμα τῶν γενναίων χειρῶν, αἵτινες ἐν στιγμαῖς ἡρωϊσμοῦ ἐκράτησαν αὐτά, σημαῖαι ἡμίκαυστοι καὶ σφαιρότρητοι ἐν ταῖς πτυχαῖς αὐτῶν περιφυλάττουσαι τὸ τελευταῖον ψυχορράγημα τῶν μαρτύρων ἢ τὸν ἠχηρὸν ἀλαλαγμὸν τῶν νικητῶν, ἔγγραφα αὐτόγραφα παλμοὺς καὶ πόθους σφοδροὺς ἐγκλείοντα, ἀκροστόλια τῶν ἡρωϊκωτάτων πλοίων, τῆς ναυαρχίδος τοῦ Μιαούλη, τοῦ πλοίου τῆς Μπουμπουλίνας, τῶν Τομπαζαίων κλ. τηροῦντα ἔτι τὴν φρικίασιν τῆς διὰ μέσου τοῦ κινδύνου παρελάσεως καὶ τοῦ ῥοίζου τῶν ἐκσφενδονωμένων σφαιρῶν, ἔπιπλα ἅτινα ἤγγισαν, ἔψαυσαν αἱ χεῖρες τῶν μεγάλων πατέρων ἐνῷ ἐμερίμνων περὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς Ἑλλάδος, ταπεινοὶ ἀλλὰ πολύτιμοι συμπαραστάται τῶν μεγάλων των ἰδεῶν. Ὁποῖος ἐνθουσιασμός, ὁποία φιλοπατρία, ὁποία ἔξαρσις πρὸς μεγάλας σκέψεις καὶ μεγάλα ἔργα καταλαμβάνει τὸν παριστάμενον ἐν μέσῳ τοῦ μεγάλου Ἀγῶνος ἀναβιοῦντος! Ἂς ἀναπνεύσωμεν τὴν ζείδωρον ταύτην ἀτμόσφαιραν τοῦ 1821, ἵνα ἐπιρρώσωμεν τὸ καταπεπτωκὸς ἡμῶν φρόνημα, ἵνα ἐμφορηθῶμεν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς φιλοπατρίας τῆς μεγάλης ἐκείνης γενεᾶς, διότι τούτων μάλιστα δεόμεθα ὅπως δυνηθῶμεν νὰ ἐκτελέσωμεν τὴν κληροδοτηθεῖσαν ἡμῖν ἐντολήν, καὶ ὡς οἱ πατέρες παρέδωκαν ἡμῖν πατρίδα ἐλευθέραν, καὶ ἡμεῖς παραδώσωμεν τοῖς ἀπογόνοις *οὐχ ἐλάσσω ἀλλὰ πλείω καὶ ἀρείω ἢ ὅσην παρεδεξάμεθα.*

Digitized by Google

Η ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ

Εἰς ἱερὸν νομίζει ὅτι εἰσάγεται ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὴν αἴθουσαν, ἐν ᾗ ἀνάκεινται τὰ ἐκτεθειμένα τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος μνημεῖα· ὑπὸ βαθείας καταλαμβάνεται συγκινήσεως μεταγόμενος διὰ μιᾶς ἐν μέσῳ τοῦ Μεγάλου Ἀγῶνος, παριστάμενος εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Γένους, βλέπων διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὴν δημιουργίαν ἐλευθέρας Ἑλλάδος. Διότι πᾶν ὅ,τι ὁμιλεῖ εὐγλωττότερον περὶ τῶν μεγάλων ἐκείνων χρόνων, ὡς ἐκ τῶν χρόνων ἐκείνων ἐρχόμενον καὶ ἐφ' ἑαυτοῦ φέρον τὴν ἀνάμνησίν των, πᾶν σχεδὸν ὅ,τι ἠλευθέρωσε σπιθαμὴν πρὸς σπιθαμήν, κῦμα πρὸς κῦμα, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν τῆς Ἑλλάδος ἀνάκειται ἐκεῖ αὐτούσιον ἢ ἐν εἰκόνι.

Καὶ πρῶτον τὸ βλέμμα πίπτει ἐπὶ τῶν εἰκόνων, αἵτινες καλύπτουσι τοὺς τοίχους· ῥιγός τι καταλαμβάνει τὸν θεατὴν ἱστάμενον πρὸ τῶν ἡρωϊκῶν ἐκφραστικῶν ἐκείνων μορφῶν, ἐφ' ὧν διῆλθον ὅλαι αἱ λάμψεις καὶ ὅλαι αἱ σκοτίαι τῆς ὀκταετοῦς γιγαντομαχίας, καὶ αἵτινες καὶ ἐν τῇ ἀφώνῳ αὐτῶν ἀκινησίᾳ τὴν Ἑλλάδα φαίνεται ὡς νὰ ἔχωσιν εἰσέτι κατὰ διάνοιαν· εἶνε δὲ ὅλοι σχεδὸν ἐκεῖ ἐν πληθούσῃ ὁμηγύρει ἐλευθερωτῶν τῆς Ἑλλάδος: οἱ ὀνειροπολήσαντες ἐν ταῖς μαύραις τῆς δουλείας ἡμέραις ἐλευθέραν Πατρίδα ὡσεὶ ἀνάστασίν τινα νεκρῶν καὶ ἐνθουσιωδῶς διαδραμόντες Ῥωσσίαν καὶ Δακίαν, Τουρκίαν καὶ Ἑσπερίαν, Στερεὰν καὶ Πελοπόννησον καὶ Νήσους, διάπυροι ἀπόστολοι τοῦ νέου θρησκεύματος τῆς ἐλευθερίας, οἱ ἐπὶ τῆς ἀγχόνης ἐκπνεύσαντες καὶ τὴν τελευταίαν των πνοὴν πρὸς εὐλογίαν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος ἀποστέλλοντες, οἱ συντρίψαντες τὰς ἐχθρικὰς ὀρδὰς καὶ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἡρωϊκῶς πεσόντες, διὰ τοῦ θανάτου αὐτῶν ζωογονοῦντες τὴν Πατρίδα, οἱ ἐκ τῶν τουρκικῶν σφαιρῶν πυρίκαυστοι οὓς τοσάκις ψαύσας ηὐλαβήθη ὁ θάνατος, οἱ ἰδόντες πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῶν γονυπετεῖς θρασεῖς μπέηδες, ἢ ἀνατινάξαντες εἰς τὰ νέφη καπετὰν πασάδες, οἱ τὴν φλογερὰν αὐτῶν φιλοπατρίαν εἰς ἐνθουσιώδεις σελίδας ἐκχύσαντες καὶ ἀφυπνίσαντες τοὺς δούλους, οἱ ἀνοίξαντες τὸν κρουνὸν τοῦ ὄλβου αὐτῶν καὶ ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος χύσαντες ὅλον αὐτὸν τὸν χρυσὸν καὶ μόνοι στόλον ὁπλίζοντες καὶ ἐκστρατείας ὀργανοῦντες· ὅλοι, οἱ διὰ τοῦ αἵματός των ἢ τῶν ἀγρυπνιῶν των, ἢ διὰ τοῦ ὅπλου των, ἢ διὰ τοῦ λόγου των, ἢ διὰ τῆς θρυαλλίδος των, ἢ διὰ τοῦ πλούτου των ἀναστήσαντες τὴν νεκρὰν Ἑλλάδα. Ὑπὸ τὰς ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ εἰκόνας οἱ θυρεοὶ τῶν πολυτίμων καὶ περιωνύμων ὅπλων, ἐν μέσῳ δὲ τῆς αἰθούσης πυραμὶς περικόσμητος ἐξ αὐτῶν. Ὢ! ὁποίαν ἱστορίαν ἀνακαλοῦσιν αἱ χρυσοποίκιλτοι ἐκεῖναι σπάθαι, τ' ἀργυροκόσμητα ἐκεῖνα τρομπόνια, ὅλα τολμηρά, γενναῖα, γνωρίζοντα πῶς νὰ βροντῶσι καὶ νὰ βάπτωνται εἰς τῶν ἐχθρῶν τὸ αἷμα· μὲ ποίαν φιλαρέσκειαν τὰ ἐκόσμουν οἱ ἀτρόμητοι πολεμισταὶ οἱ ἐμπιστευόμενοι εἰς αὐτὰ τοὺς θερμοτέρους των πόθους· Τινὰ ἀπὸ τῆς χειρὸς τοῦ θνήσκοντος πατρὸς εἰς τοῦ υἱοῦ τὴν χεῖρα μεταβιβαζόμενα, πολύτιμος κληρονομία ἐκπροσωποῦσα τὸ κατὰ τῆς τυραννίας μῖσος καὶ τὴν λατρείαν τῆς ἐλευθερίας, διῆλθον ὅλας τὰς ἐπαναστάσεις, ἑκατοντάκις δὲ δώσαντα τὸν θάνατον ἀνώτερα αὐτὰ θανάτου ἐπιζῶσιν ὡς ἀνυπομονοῦντα ἐπὶ τοσαύτῃ μακροχρονίῳ σιγῇ καὶ ἀκινησίᾳ· ἄλλα πυρετωδῶς κρατούμενα ἐν ταῖς παλάμαις τῶν ἡρώων ἐν αἱματηραῖς μάχαις παρέλαβον ἢ τὸν πρῶτον ἀλαλαγμὸν αὐτῶν νικώντων ἢ τὴν ἐσχάτην των πνοὴν θνησκόντων· ἐδῶ ἡ σπάθη ἣν ἐκράτει ὁ Μάρκος Βότσαρης ἐν τῇ μάχῃ τῆς Καλλιδρόμης, ἐκεῖ ἡ γυμνὴ σπάθη τοῦ Καραϊσκάκη, παρέχει τὸ ἀριστοκρατικὸν ξῖφος τοῦ κόμητος Σάντα Ῥόζα· ἄλλα καρυοφύλλια, πάλαις, πιστόλαις ἀνακαλοῦσι τραγικώτατα ἐπεισόδια, ὧν ἐγένοντο ἐκτελεσταί, παραδόσεως ἀτιθάσσων πασάδων καὶ ἐκδικήσεως ἑλλήνων ἐκδικουμένων παραφόρως τοσούτων αἰώνων μαρτύρια καὶ σφαγὰς καὶ ἀτιμώσεις.

Παρὰ τοὺς θυρεοὺς τῶν ὅπλων ἐναλλὰξ κεῖνται τὰ ἀκροστόλια τῶν ἐνδόξως ἀγωνισθέντων πλοίων, τῆς ναυαρχίδος τοῦ Μιαούλη, ὅπερ ἐπίχρυσον ὑπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Πατριάρχου κοσμεῖται ἔνθεν καὶ ἔνθεν ὑπὸ σημαιῶν, τῆς Μπουμπουλίνας· τὰ ζωντανὰ ταῦτα μνημεῖα τῆς δόξης τὰ πρὸς τὸν θάνατον πολεμήσαντα καὶ πρὸς τὸν χρόνον νῦν ἀγωνιζόμενα δι' ὁποίων συριζουσῶν σφαιρῶν διῆλθον, καὶ ὁποῖα βλέμματα ἀγωνιώντων ἐχθρῶν ν' ἀπετυπώθησαν ἐν αὐτοῖς!

Ἰδοὺ ἐν τῷ μέσῳ καὶ τὸ μνημεῖον τοῦ Μάρκου Βότσαρη· ἱερὸν καὶ διότι ἐκάλυψε τὸν τάφον τοῦ ἥρωος καὶ διὰ τὸν ἔνθερμον φιλελληνισμὸν τὸν ἐμπνεύσαντα αὐτόν, ἱερὸν καὶ ὡς ἔξοχον καλλιτεχνίας ἔργον.

Ἐπὶ τοῦ δεξιᾷ τοῦ εἰσερχομένου τοίχου ἀνάκεινται τῶν φιλελλήνων αἱ εἰκόνες· δὲν εἶνε πάντες· ἀλλ' ἐπαξίως ἀντιπροσωπεύονται οἱ εὐγενεῖς, αἱ φιλελεύθεροι ἐκεῖναι καρδίαι, οἱ ὡς ἰδανικὸν λατρεύοντες τὴν Ἑλλάδα ἐκείνην ἄνδρες, οἱ τὸν θαυμασμόν των πρὸς τοὺς προγόνους προσενεγκόντες ὡς ἡρωϊσμὸν ὑπὲρ τῶν ἀπογόνων, ἢ διὰ τῶν πυρίνων των ᾠδῶν συμπάσης τῆς Εὐρώπης τὸν ἐνθουσιασμὸν ἢ τὴν συμπάθειαν ὑπὲρ τοῦ κατὰ τῆς τυραννίας παλαίοντος ἡρωϊκοῦ λαοῦ.

Δεξιᾷ, πρὸς τὸ βάθος τῆς αἰθούσης, ἐκτίθενται ἐν πίναξι ἔγγραφα σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν Ἐπανάστασιν· ἐντὸς τῶν γραμμῶν ἐκείνων περιλαμβάνεται ὅλον τοῦ Ἀγῶνος τὸ δρᾶμα· ἐδῶ μὲν αἱ μυστικαὶ συσκέψεις τῶν Φιλικῶν ἀποφασιζόντων τὸ παράτολμον σχέδιον τῆς ἐλευθερώσεως τοῦ

Digitized by Google

Γένους, καὶ τὸ συμβολικὸν ἀλφάβητον καὶ τὸ κηρίον τῆς ὁρκωμοσίας καὶ αἱ φλογεραὶ καὶ στυγεραὶ ὑποσχέσεις τοῦ Γρηγορίου Δικαίου Παπαφλέσα· ὁποίαν συγκίνησιν προξενοῦσιν εἰς τὸν ἐλεύθερον Ἕλληνα ἀναγινώσκοντα τὰς πρὸς ἀπελευθέρωσίν του μερίμνας ἐκείνας, προσηλοῦντα τὸ βλέμμα ἐκεῖ ὅπου προσηλώθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ ἐκείνων, ψηλαφῶντα ὅ,τι ἔψαυσαν αἱ χεῖρες ἐκείνων, ἐν στιγμαῖς ἀκρατήτου ἐνθουσιασμοῦ, ἐθνικῆς ἀγανακτήσεως, ἢ ἀγωνίας· ἐκεῖ πᾶσαι αἱ μεγάλαι τοῦ ἔθνους ἀποφάσεις, ἐξ ὧν ἀντήχησεν ἡ οἰκουμένη, πρὶν ἐκτελεσθῶσι· παριστάμεθα εἰς τὰς παραμονὰς τῆς δόξης· ἀναγινώσκομεν τὴν ἐπιστολὴν ἣν ὀλίγας ὥρας πρὸ τοῦ ἡρωϊκοῦ θανάτου του ἔγραψεν ὁ Μάρκος Βότσαρης καὶ μεταδίδουσι ῥῖγος εἰς ἡμᾶς αἱ γραμμαὶ ἐκεῖναι τηροῦσαι ἔτι αὐτὸ τὸ ῥῖγος τοῦ προαισθήματος τοῦ θανάτου.

Ἐπὶ τοῦ ἄλλου τοίχου, παρὰ τὰς εἰκόνας τῶν διαπρεψάντων κατὰ τὸν ἀγῶνα πλοίων, εἰσὶν ἀνηρτημένα ἐν πίνακι τὰ *σενιάλα τῶν μπουρλότων*. Πῶς ἀνάπτουσι διὰ μιᾶς τὴν φαντασίαν! Βλέποντες τὰς παρατόλμους, τὰς ἀποπνεούσας κίνδυνον καὶ πῦρ προσταγὰς τῶν σημάτων ἐκείνων, ἀναπαριστῶμεν τοὺς πυρπολητὰς κολλῶντας ἐν μέσῃ νυκτὶ τὸ πυρπολικὸν ἐπὶ τοῦ ἐχθρικοῦ πλοίου, παριστάμεθα στιγμάς τινας πρὸ τῆς πυρπολήσεως ἐχθρικοῦ δικρότου, κλονιζόμεθα ἐκ τῆς ἐκπυρσοκροτήσεως τοῦ ἀνατιναγμοῦ της!...

Ἐντὸς ὑαλώματος ἐκτίθεται τεμάχιον τῆς πυρποληθείσης τουρκικῆς ναυαρχίδος, ἐρείπιον τῆς τυραννίας συντριβείσης ὡς αὕτη. Κατὰ μικρὸν ἠρεμώτεραι συγκινήσεις καταλαμβάνουσι τὴν καρδίαν· ἐνταῦθα τὸ σκαμνίον ἐφ' οὗ ἐκάθησεν ὁ Καποδίστριας, ταπεινὸς πρῶτος θρόνος τῆς Ἑλλάδος καθημαγμένης καὶ ὄχι τέλεον ἐλευθερωθείσης ἔτι· ἐκεῖ τοῦ Λαζάρου Κουντουριώτου τὸ κάθισμα, ἐφ' οὗ ἑκατέρωθεν ἐπὶ τῶν βραχιόνων του διατηροῦνται τ' ἀποτυπώματα τῶν χειρῶν αἵτινες τὰ πάντα προσήνεγκον εἰς τὴν Πατρίδα.

Τὰ πολύτιμα ταῦτα ἱστορικὰ κειμήλια τῆς Μεγάλης Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, καλλιτεχνικώτατα ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Πολυτεχνείου διαταχθέντα διαιροῦνται εἰς τέσσαρα τμήματα, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον ἀποτελοῦσιν αἱ εἰκόνες, τὸ δεύτερον τὰ ὅπλα, τὸ τρίτον τὰ ἔγγραφα καὶ τὸ τέταρτον διάφορα ἄλλα ἐκτεθέντα μνημεῖα.

ΤΜΗΜΑ Α'.

Ἔργα ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς.

Τὸ μέγιστον μέρος τῶν εἰκόνων ἀποτελοῦσι προσωπογραφίαι ἀνδρῶν τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος. Ὡς γνωστὸν τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ἀπὸ ἐτῶν ἤδη καταρτίζει πινακοθήκην ἐλαιογραφικῶν εἰκόνων τῶν μᾶλλον ἐπιφανῶν στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, τὸ δὲ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν ὁμοίαν πινακοθήκην ἐπισήμων θαλασσινῶν καὶ νησιωτῶν ἐξόχων.

Τὰ δύο λοιπὸν ὑπουργεῖα εἶνε οἱ πλουσιώτεροι ἐκθέται εἰκόνων καθόσον αἱ προσωπογραφίαι ἀμφοτέρων ὑπερβαίνουσι τὰς ἑκατόν, κοσμοῦσαι κατὰ διπλᾶς καὶ τριπλᾶς σειρὰς τοὺς τοίχους τῆς εὐρείας αἰθούσης. Ἐκεῖ ὑψηλὰ ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος καὶ παρ' αὐτῷ χαμηλότερον ὁ Γερμανὸς καὶ ὁ Ρήγας, ὁ Κοραῆς καὶ ὁ Καποδίστριας, ὁ Ὑψηλάντης καὶ ὁ Πετρόμπεης, ὁ Θ. Κολοκοτρώνης μὲ τὸ ἀχώριστον κράνος του, ὁ Μαυροκορδάτος μὲ τὴν διπλωματικὴν μορφήν του καὶ ὁ μονόφθαλμος ἀλλ' ὀξυδερκὴς Λάζαρος Κουντουριώτης, καὶ ὁ ἀνίκητος Καραϊσκάκης καὶ ὁ μεγαλοπράγμων Μιαούλης καὶ ὁ Μάρκος Μπότσαρης κατέχουσι τὸ κέντρον. Καὶ ἔνθεν μὲν ὁ Διάκος καὶ ὁ Τζαβέλας, ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀνδροῦτζος καὶ ὁ Ι. Νοταρᾶς, τὸ ὡραῖον *ἀρχοντόπουλον*, ἑτέρωθεν δὲ οἱ τρεῖς Ἀνδρέαι· Ζαΐμης, Λόντος καὶ Μεταξᾶς, ὁ Κωλέττης, ὁ Τρικούπης καὶ ὁ Γ. Κουντουριώτης, ὁμὰς ὅλη πολιτευομένων· καὶ ἄλλοι πάλιν καὶ ἄλλοι μέχρι τῶν δύο περάτων τῆς αἰθούσης.

Μορφαὶ ἡλιοκαεῖς καὶ τραχεῖαι καὶ μύστακες ἀρειμανίως ἠνωρθωμένοι, ἢ ἐκφράσεις γλυκεῖαι καὶ προσηνεῖς εὐγένειαν ἀποπνέουσαι· ποῦ μὲν φουστανέλλας λευκάζουσαι πτυχαὶ καὶ χρυσοκέντητος *φέρμελη* καὶ περικόσμητοι ἀκτηρίδες πιστολίων προδίδουσι τὸν Ρουμελιώτην ἁρματωλὸν ἢ τὸν Μωραΐτην ἄρχοντα, ποῦ δὲ γελέκιον μετάξινον πρασινόχρουν καὶ ζωνάριον πλατὺ καὶ φέσιον ἠνωρθωμένον δηλοῦσι τὸν ἀνδρεῖον πυρπολητὴν ἢ τὸν ἐπιφανῆ ναυμάχον, ἐνῷ εὐάριθμοί τινες στολαὶ μετ' ἐπωμίδων καὶ παρασήμων τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ βασιλικοῦ ναυτικοῦ προβάλλουσιν ὡς ἀνορθογραφίαι ἐν τῷ βασιλείῳ ἐκείνῳ τῆς φουστανέλλας καὶ τοῦ φεσίου.

Πτωχήν, πτωχοτάτην μερίδα ἀποτελοῦσιν αἱ εἰκόνες τῶν Φιλελλήνων. Ἐκ τῶν τετρακοσίων, οἵτινες ἦλθον καὶ ἐπολέμησαν ξένοι αὐτοὶ ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, ἐκ τῶν διακοσίων ἑξήκοντα ἕξ, οἵτινες ἔπεσον ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης, ἐξ ὅλων αὐτῶν μόνον ἑπτὰ ἀντιπροσωπεύονται ἐν ταῖς πινακοθήκαις τῶν ὑπουργείων· ὁ Βύρων, ὁ Σάντα Ρόζας, ὁ Ἄστιγξ, ὁ Γκυΐλφορδ, ὁ Φαβιέρος, ὁ Τζῶρτζ καὶ ὁ Τράϊμπερ.

Ἡ Ἔκθεσις αὕτη ἔχει τὸ καλὸν ὅτι θὰ καταδείξῃ τοιαύτας ἐλλείψεις καὶ θὰ προκαλέσῃ ἴσως τὴν διόρθωσιν αὐτῶν. Οἱ ἁρμόδιοι φροντίζοντες ὅπως ἐν τῇ πινακοθήκῃ τῶν ἀγωνιστῶν καλυφθῶσι χάσματα, οἷα ἀποτελοῦνται ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ Δ. Ὑψηλάντου, τοῦ Μέξη, τοῦ Γκούρα, τῶν τριῶν πρώτων Φιλικῶν καὶ ἄλλων, δὲν θὰ ὀκνήσωσιν ἔτι ὅπως διπλασιάσωσι καὶ τριπλασιάσωσι τὴν πλειάδα τῶν Φιλελλήνων.

Digitized by Google

Ὁ Νόρμαν καὶ ὁ Μάγερ δὲν πρέπει νὰ λείψωσιν, ἀλλ' οὐδ' οἱ τρεῖς ναύαρχοι τοῦ Ναυαρίνου, ἐξ ὧν μόνον τὸν Κοδριγκτῶνα ἐκθέτει ἡ Βιβλιοθήκη τῆς ἑλληνικῆς Βουλῆς, ἥτις ἐκθέτει καὶ δύο ἄλλας φιλτάτας τῇ Ἑλλάδι μορφάς, τὸν Σατωβριάνδον καὶ τὸν Φιρμῖνον Διδότον. Ἀνάκεινται δ' ἔτι ἐλαιογραφικὴ εἰκὼν τοῦ φιλέλληνος βασιλέως τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκου ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ, ἀλλ' ἐλλείπει ἡ τοῦ Καρόλου Ι' τῆς Γαλλίας.

Αἱ λοιπαὶ εἰκόνες περιλαμβάνουσι σκηνὰς καὶ ἐπεισόδια τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Τούτων δὲ τὰς πλείστας ἐκθέτει τὸ Πολυτεχνεῖον καὶ εἶνε ἔργα τοῦ Βρυζάκη. *Ἡ ἔξοδος τοῦ Μεσολογγίου*, ὁ *Καψάλης θέτων τὸ πῦρ εἰς τὴν πυριτιδαποθήκην*, ἡ *ὑποδοχὴ τοῦ Βύρωνος ἐν Μεσολογγίῳ*, ἡ *Ἑλλὰς εὐλογοῦσα τὰ τέκνα της*, τὸ *στρατόπεδον τοῦ Καραϊσκάκη ἐν Φαλήρῳ*, ἡ *εὐλογία τῆς σημαίας ἐν Ἁγ. Λαύρᾳ*, εἶνε ἐξ ἔργα αὐτοῦ.

Ἔπειτα ἡ φωτεινοτάτη εἰκὼν τοῦ Ἀϊβαζόφσκη παριστῶσα τὴν πυρπόλησιν τῆς τουρκικῆς ναυαρχίδος ἐν τῷ λιμένι τῆς Χίου ὑπὸ τοῦ Κανάρη· ἡ καταστροφὴ τῆς Χίου κατ' ἀντιγραφὴν ἐκ τοῦ πίνακος τοῦ Delacroix· ὁ Μιαούλης ἐξερχόμενος τοῦ λιμένος Πατρῶν μέσῳ δύο τουρκικῶν φρεγαδῶν, θαλασσογραφία καλλιτεχνικωτάτη τοῦ ἀτυχοῦς Ι. Ἀλταμούρα καὶ ἄλλαι.

Ἐξ ὅλων τούτων τῶν εἰκόνων, αἵτινες ὑπερβαίνουσι τὰς 200 κατὰ τὸν ἀριθμόν, ἐπὶ τῶν δακτύλων μετροῦνται αἱ ἔχουσαι μεγάλας καλλιτεχνικὰς ἀξιώσεις, τινὲς δὲ εἶνε καὶ ἁπλᾶ σχεδιάσματα ἢ ἄτεχνα σκιαγραφήματα εἰκονίζοντα πλοῖα τῆς ἐπαναστάσεως, μάχας ἢ μορφὰς ἀγωνιστῶν.

Ἀξιοσημείωτος δὲ ὑπὸ ἱστορικὴν ἔποψιν εἶνε μικρὰ ἐλαιογραφικὴ εἰκὼν ἐπὶ ξύλου τοῦ Ῥήγα Φερραίου δωρηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἰδίου τῷ 1794 εἴς ἔμπορόν τινα ἐν Τεργέστῃ, ἔτι δὲ τρεῖς πίνακες χάρτινοι πεπαλαιωμένοι, διὰ μελάνης ἐζωγραφημένοι κατὰ τρόπον ὅλως ἰδιόρρυθμον καὶ εἰκονίζοντες τοὺς ἀγῶνας, τὸν θάνατον καὶ τὴν ταφὴν τοῦ Μάρκου Μπότσαρη. Παράδοξος εἶνε ἡ ἔκφρασις ὀργῆς, πάθους ἢ ἄλγους, ἣν ἀπετύπωσεν εἰς τὰ διάφορα πρόσωπα ὁ τεχνίτης, μᾶλλον ἐκ πατριωτικοῦ αἰσθήματος ἴσως ἢ ἐκ τέχνης περὶ τὴν ζωγραφίαν.

Τὰ ἔργα τῆς γλυπτικῆς περιορίζονται εἰς ὀλιγαρίθμους προτομὰς τοῦ Καποδιστρίου, Α. Ὑψηλάντου, Μπουμπουλίνας κλπ. ὧν τὰς μὲν ἐκθέτει τὸ Πολυτεχνεῖον, τὰς δὲ ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς, ἑτέρας δὲ ἰδιῶται, ἀλλὰ περιλαμβάνεται ἐν αὐτοῖς ἓν πολλῶν ἀντάξιον: ὁ *τάφος τοῦ Μπότζαρη*, τὸ θαυμάσιον ἔργον τοῦ Δαυὶδ δ' Ἀνζέρ. Τὸ ἔργον τοῦτο ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ γάλλου τεχνίτου κατὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ φιλελληνισμοῦ ἐν Γαλλίᾳ, ἐδωρήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπ' αὐτοῦ, ἵνα κοσμήσῃ τὸν ἐν Μεσολογγίῳ τάφον τοῦ ἥρωός της. Παριστᾷ δὲ κορασίδα κεκλιμένην καὶ δακτυλοδεικτοῦσαν τὸ ὄνομα τοῦ Μάρκου Μπότσαρη γαλλιστὶ γεγραμμένον ἐπὶ τῆς πλακός. Ἀκρωτηριασθὲν καθ' ὅλα αὐτοῦ τὰ ἄκρα ὑπὸ περιηγητῶν, οἵτινες ἤθελον ν' ἀποκομίσωσιν εἰς ἕνα δάκτυλον, εἰς ἀνάμνησιν (11) καὶ βεβακχευμένων ἐπαγαστατῶν, οἵτινες ἐξεδικοῦντο δῆθεν τὴν τυραννίαν βεβηλοῦντες τοὺς τάφους τῶν ἐλευθερωτῶν κατὰ τὸ 1862, ἀπεστάλη κατόπιν εἰς Παρισίους, ἔνθα ἐπεσκευάσθη ἐπιμελῶς καὶ ἐπεστράφη πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν περίπου εἰς τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν· ἔκειτο δ' ἔκτοτε τὸ ἀτυχὲς ἔργον κεκλεισμένον εἰς τὰ βάθη ὑπογείου, αὐτὸ τὸ προωρισμένον νὰ φωτίζηται ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ νὰ θαυμάζηται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀνευρέθη μετὰ πολλοῦ κόπου καὶ ἀνεσύρθη ἐκ τοῦ τάφου του ἵνα κοσμήσῃ ἐπαξίως τὸ κέντρον τῆς Ἐκθέσεως περιεστοιχισμένον ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς δόξης, ἥτις τὸ ἐνέπνευσε καὶ τὸ ἐζωοποίησε, πλησίον τῆς εἰκόνος καὶ τῶν ὅπλων τοῦ Μάρκου Μπότζαρη. Ἴσως νῦν θὰ ληφθῇ καὶ πρόνοια περὶ τῆς ὁριστικῆς τοποθετήσεως αὐτοῦ. Ἂς τεθῇ καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ τάφου ἐκείνου δι' ὃν ἐπλάσθη, ἀλλ' ἂς περικλεισθῇ διὰ σιδηροῦ κιγκλιδώματος καὶ ἂς στεγασθῇ δι' ἰσχυρᾶς στέγης, διότι ἡ λεπτὴ αὐτοῦ ἐργασία καὶ ἔτι μᾶλλον αἱ ἐπισκευαὶ τῶν τεθραυσμένων μερῶν, ἔχουσιν ἀνάγκην μεγίστης προφυλάξεως.

ΤΜΗΜΑ Β'.

Ὅπλα.

Ἐπὶ στρογγύλων βυσσινοχρόων θυρεῶν καὶ μεγάλης στήλης ἐπὶ τούτῳ στηθείσης ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης, ἀνάκεινται τὰ πολυάριθμα καὶ παντοειδῆ ὅπλα τὰ ἐκπροσωποῦντα ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τὸν μέγαν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνα τοῦ 1821.

Αἱ ὑπερήφανοι εἰκόνες τῶν ἀνδρῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶνε ἴσως ἐν μέρει ἔργα τῆς φαντασίας, δύνανται νὰ ὁμοιάζωσι καὶ νὰ μὴ ὁμοιάζωσι, τὰ χειρόγραφα αὐτῶν εἶνε χαρτία τετριμμένα ὑπὸ τοῦ χρόνου, ὧν ἡ κακόσχημος γραφὴ ἀπεσβέσθη σχεδόν, ἀλλὰ τὰ ὅπλα των, τὰ ἀπαστράπτοντα ἔτι οὐ μόνον ἐκ τοῦ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ὅστις τὰ περιζωννύει, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς δόξης ἥτις τὰ στεφανοῖ, αἱ πάλαι, τὰ γιαταγάνια καὶ τὰ χαντζάρια ἐκεῖνα εἶνε αὐτὰ ταῦτα, ἅτινα ἀπέκοψαν διὰ τῶν λεπίδων των τὰ δεσμὰ τῆς δεδουλωμένης πατρίδος, τὰ καριοφύλλια, τὰ τρομπόνια καὶ τὰ πιστόλια ἐκεῖνα εἶνε αὐτὰ ταῦτα, ἅτινα ἐθυμίασαν διὰ τῆς πυρίτιδος αὐτῶν τὸ θυσιαστήριον τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας.

Ἀτενίζομεν μετὰ σεβασμοῦ τὰς εἰκόνας τῶν

Digitized by Google

μελετῶμεν τὰ χειρόγραφά των, ἀλλὰ προσκυνοῦμεν τὰ ὅπλα των!..

Πλεῖστα περιφανῆ ὀνόματα ἀναγράφονται ἐπὶ τῶν πινακίδων τῶν ὅπλων, δύναταί τις δὲ καὶ μόνον περιγράφων ἓν ἕκαστον καὶ τὴν ἱστορίαν καὶ τὰς περὶ αὐτοῦ παραδόσεις παραθέτων βιβλίον πολυσέλιδον νὰ πληρώσῃ.

Τὸ ὀγκωδέστερον ἐκ τῶν ἐκθεμάτων τοῦ τμήματος τούτου εἶνε τὸ ὀρειχάλκινον τηλεβόλον, ὅπερ ἀποστέλλει ὁ Ναύσταθμος, λάφυρον ἐκ τῆς ἁλωθείσης τουρκικῆς κορβέττας, ἥτις μετωνομάσθη κατόπιν *Ὕδρα*. Τὸ τηλεβόλον τοῦτο φέρει τουρκιστὶ τὴν ἐπιγραφήν: *νὰ τιμηθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ἐχθρῶν*· κατὰ παράδοξον δὲ τροπὴν τῆς μοίρας, ἐπέπρωτο ἀληθῶς νὰ τιμηθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ἐχθρῶν, ἐκτιθέμενον εἰς δημοσίαν θέαν κατὰ τὴν Ἔκθεσιν ταύτην.

Ἀλλὰ βεβαίως δεύτερον μετ' αὐτὸ ἔρχεται τὸ γιγάντειον τρομπόνι τοῦ Σπετζιώτου πυρπολητοῦ Κοσμᾶ Μπαρμπάτση. Καὶ μόνον ἐκ τῆς θέας τοῦ φοβεροῦ αὐτοῦ ὅπλου δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ ὁποῖοι θὰ ἦσαν οἱ χαλύβδινοι ἐκεῖνοι βραχίονες, ἐν οἷς συνεσφιγμένον ὡς τηλεβόλον ἐπὶ κιλλίβαντος ἐξηρεύγετο ἀπὸ τοῦ εὐρέος αὐτοῦ στόματος τὸ πῦρ καὶ τὸν θάνατον.

Ἐντὸς ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ θυρεοῦ σταυροῦνται τὰ ξίφη τριῶν περικλεῶν ναυάρχων, τοῦ Α. Μιαούλη, τοῦ Γ. Ἀνδρούτζου καὶ τοῦ Ι. Κυριακοῦ, ἀνάκειται δὲ παρ' αὐτοῖς ἀδελφὴ τῆς θαλασσίου δόξης κυρτὴ βελουδίνη καὶ ἐπάργυρος ἡ σπάθη τοῦ ἥρωος Κανάρη ἐπὶ τῶν ζωστήρων αὐτῆς φέρουσα ἀτέχνως γεγλυμμένας τὰς ἐπιγραφάς: *κωνσταντῖς κανάρης, νῆσος ψαρῶν, νίκη λαμπρά, ἐλευθερία ἢ θάνατος, 1821.*

Τὰ κομψότερα πάντων, πλούσια ἅμα καὶ ἐλαφρὰ ὅπλα εἶνε ὁμολογουμένως ἓν μακρὸν τουφέκιον περίχρυσον καὶ ζεῦγος ὁμοίων πιστολίων ἀγγλικῆς κατασκευῆς, ἅτινα φέρουσι μὲν τὴν σφραγῖδα τοῦ Ι. Ὀρλάνδου, ἀλλ' ὡς φαίνεται ἐκ τοῦ κιβωτίου ἐν ᾧ περιεκλείοντο ἐδωρήθησαν ὑπ' αὐτοῦ τῷ ναυάρχῳ Μιαούλῃ.

Ἀπεναντίας βεβαρημένος ἐξ ἀνατολικῆς πολυτελείας εἶνε ὁ ὁπλισμὸς τοῦ Μεσολογγίτου ἀρχηγοῦ Δ. Μακρῆ ἐκ τριῶν τουφεκίων καὶ σπάθης καὶ τετράδος πιστολίων ἀποτελούμενος. Ἐκ τῆς συνοδευούσης ταῦτα σημειώσεως μανθάνομεν ὅτι ἡ μὲν σπάθη τυγχάνει ἀρχαία καὶ ἱστορική, διότι περιῆλθε ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ ιη' αἰῶνος μέχρι τοῦ 1821 εἰς τὴν κατοχὴν τεσσάρων διαφόρων ἀρματωλῶν, εἶνε δ' ἀληθῶς βαρύτιμος ἐξ ἀργύρου αὐτή τε καὶ οἱ ἀορτῆρες καὶ ἡ ζώνη καὶ αἱ πόρπαι καὶ πάντα ἐξειργασμένα καὶ ἐπίχρυσα. Ἐκ δὲ τῶν τουφεκίων τὸ μὲν εἶνε τὸ ὑπὸ τὸ ὄνομα *Λιᾶρος* ὑμνηθὲν κατὰ τὸν Ἀγῶνα ὑπὸ τοῦ τότε ποιητοῦ Σποντῆ διὰ τῶν ἑξῆς στίχων:

Τὸ τουφέκι σου ὁ Λιᾶρος εἰς τοὺς χρόνους τῆς σκλαβιᾶς μας
Ἔσπειρε παντοῦ τὸν τρόμον....

Τὸ δ' ἕτερον εἶνε λάφυρον ληφθὲν κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογγίου ὡς καὶ τὰ πιστόλια. Καὶ τὸ τρίτον ἐλαφρὸν τὴν κατασκευὴν εἶνε δῶρον τοῦ ἐν Ἀμστελοδάμῳ Κομιτάτου πρὸς τὸν στρατηγὸν Δ. Μακρῆν.

Ἐκτὸς τῶν ὅπλων τούτων καὶ ἄλλα πολλὰ ἀπεστάλησαν ἐκ τοῦ περικλύτου Μεσολογγίου, ἐξ ὧν ἐν μάλιστα μακρὸν καρυοφύλλι ἀπεστάλη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀληθοῦς κατόχου του, γέροντος πολεμιστοῦ ἐπιζῶντος ἔτι.

Τὰ περίδοξα ὅπλα τοῦ Καραϊσκάκη, ἐν οἷς περιλαμβάνεται καὶ ζεῦγος μικρῶν ἀργυρῶν πελέκεων, ἀνάκεινται ἐν τῷ κέντρῳ ὑπ' αὐτὴν τὴν εἰκόνα τοῦ Στρατάρχου τῆς Ρούμελης. Συμπληροῦται δ' ὁ θυρεὸς οὗτος ἐπαξίως διὰ τῆς σπάθης ἣν ἔφερεν ὁ Μάρκος Μπότζαρης κατὰ τὴν ἐν Καλλιδρόμῃ μάχην, δι' ἑτέρας σπάθης τοῦ αὐτοῦ καὶ διὰ τῶν πιστολίων καὶ τῆς σπάθης τοῦ ἀδελφοῦ του Κώστα Μπότζαρη.

Ἐκ τῶν λοιπῶν ὅπλων ἄξια ἰδιαιτέρας προσοχῆς εἶνε ἡ περίχρυσος σπάθη τοῦ Γούρα λάφυρον τῆς μάχης τῶν Βασιλικῶν καὶ ἓν ζεῦγος βαρυτίμων πιστολίων τοῦ αὐτοῦ, λάφυρον τῆς μάχης τοῦ Ἀετοῦ παρὰ τὴν Ὑπάτην. Προσέτι ἡ σπάθη τοῦ Γ. Δυοβουνιώτου, ἡ τοῦ στρατηγοῦ Δ. Μελετοπούλου, ἡ τοῦ Χρ. Σισίνη, ἡ τοῦ Περραιβοῦ, ἡ τοῦ Ν. Ζέρβα καὶ τὸ εὐθὺ ξίφος τοῦ φιλέλληνος Σάντα Ρόζα, ἔτι δὲ ζεῦγος μικρῶν πιστολίων τοῦ Βύρωνος.

Ἐκ τῶν νησιωτικῶν ὅπλων ἐξέχουσι τὸ τρομπόνι τοῦ Κριεζῆ, τὸ τρομπόνι τοῦ Τομπάζη, τὸ τρομπόνι τοῦ Λεμπέση, τὸ πιστόλιον τοῦ Σταύρου Σαχίνη, τοῦ πεσόντος ἐν Σφακτηρίᾳ. Περίεργον δ' ἱστορίαν ἔχει ἡ σπάθη τοῦ πολεμιστοῦ Μπαρδάκη ἐπιζῶντος ἔτι ἐν Σπέτζαις. Τὴν σπάθην ταύτην ἔλαβεν οὗτος παρὰ τοῦ Κιαμὴλ μπεη αἰχμαλωτισθέντος, κατέσφαξε δὲ διὰ ταύτης τὸν τοῦρκον ἰδιοκτήτην, ἀφοῦ πρῶτον προσήνεγκεν αὐτῷ τῇ αἰτήσει του πρὸς ἀσπασμὸν τὸ προσφιλὲς ὅπλον.

Πολὺ εὔμορφον ὅπλον εἶνε τὸ τοῦ Κρητὸς Δεληγιαννάκη, ὅπερ συλληφθὲν ἐν τῇ ἁλώσει τῆς Τριπόλεως ὑπό τινος Λάκωνος ἠγόρασεν οὗτος τότε ἀντὶ διακοσίων ταλλήρων, ἀφοῦ ἐβεβαιώθη ὅτι ἀνῆκεν ἀληθῶς εἰς αὐτὸν τὸν Κιαμὴλ μπεην. Ἀξιοσημείωτον δὲ καὶ τὸ καρυοφύλλι τοῦ Νάκου Πανουριᾶ, ὅπερ κατὰ τὴν παράδοσιν εἶνε τὸ πρῶτον κροτῆσαν ἐν Ἀμφίσσῃ κατὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς Ἐπαναστάσεως.

Ἀλλὰ τίς θὰ ἐπίστευέ ποτε ὅτι σῴζονται καὶ αὐτὰ τὰ ὅπλα τοῦ Λάμπρου Κατζώνη κατατεθειμένα ἐν τῷ ἀληθινῷ θησαυροφυλακείῳ τοῦ Ναυτικοῦ Ἀπομαχικοῦ Ταμείου, ὅπερ περικλείει καὶ τόσα ἄλλα ἀνεκτίμητα ἱστορικὰ κειμήλια; Καὶ ὅμως ἀνάκεινται νῦν καὶ ταῦτα ἐν τῇ Ἐκθέσει ὡσεὶ ἀποτελοῦντα τὸν πρόλογον τοῦ

Digitized by Google

μεγάλου ἔργου τῆς Ἐπαναστάσεως: ἀργυρᾶ μάχαιρα καὶ σπάθη γυμνωθεῖσα τῆς θήκης καὶ τὸ περιεργότερον λόγχη μακρὰ μετὰ κοντοῦ, τὰ ἀρχαϊκὰ δόρατα ἐνθυμίζουσα, πάντα ὅπλα τοῦ ἀτρομήτου ἀλλ' ἀτυχοῦς ἐκείνου πειρατοῦ καὶ ἐπαναστάτου.

Παρέλειψα νὰ προσθέσω ὅτι καὶ τοῦ ἁρματωλοῦ Μητρομάρα ἡ βαρεῖα σπάθη ἀνάκειται ἐν τῇ Ἐκθέσει. Τὸ ὑπερήφανον ὅπλον τὸ προωρισμένον νὰ φονεύῃ τοὺς πολεμίους τῆς πατρίδος, περιελθὸν εἰς τὴν κατοχὴν τῶν μοναχῶν τῆς ἐν Σαλαμῖνι Φανερωμένης ἐπὶ πολὺν χρόνον κατεδικάσθη νὰ κόπτῃ κρέατα βοῶν καὶ προβάτων χάριν τῶν καλογηρικῶν στομάχων, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐδωρήθη ὑπ' αὐτῶν εἰς ἄξιον κάτοχον τὸν κ. Ἀνδρ. Μιαούλην διευθυντὴν τοῦ Ναυστάθμου.

ΤΜΗΜΑ Γ'.

Χειρόγραφα καὶ ἔντυπα.

Δὲν εἶνε ὑπερβολὴ ἐὰν εἴπῃ τις ὅτι μόνον ἐκ τῶν χειρογράφων ἐπιστολῶν, διαταγῶν, προκηρύξεων κλπ. καὶ τῶν ἐντύπων ἐφημερίδων, ἐγκυκλίων, εἰκόνων καὶ σχεδίων, ὅσα ἐστάλησαν εἰς τὴν παροῦσαν Ἔκθεσιν ἠδύνατο νὰ ἀποτελεσθῇ ἰδία καὶ ἀνεξάρτητος Ἔκθεσις. Ὁ χῶρος τῆς αἰθούσης δὲν ἐπέτρεψε δυστυχῶς τὴν ἐν πλαισίοις ἔκθεσιν ἢ μόνον τῶν σπουδαιοτάτων ἐκθεμάτων τοῦ πλουσίου τούτου τμήματος, τὰ δὲ λοιπὰ ἀπετέθησαν ἐντὸς φακέλλων προσιτὰ μόνον εἰς τὸν ἐπιθυμοῦντα νὰ μελετήσῃ ἰδιαιτέρως τὰ τυχὸν ἐνδιαφέροντα αὐτόν. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἂν ἡ ἐπὶ τῆς Ἐκθέσεως ἐπιτροπὴ ἐξέδιδεν ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἱστορικὰ ἀρχεῖα* τὰ ἀξιολογώτερα τῶν ἐγγράφων, ἅτινα μεγάλως θὰ ἐφώτιζον πολλὰ σκοτεινὰ μέρη τῆς νεωτέρας ἱστορίας ἡμῶν.

Μεταξὺ τῶν ἐγγράφων ἄξια ἰδιαιτέρας μνείας εἶνε τὰ κρυπτογραφικὰ τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας καὶ ἕτερα ἀναφερόμενα εἰς ταύτην, ἐν οἷς μητρῷον τῶν κυριωτάτων μελῶν μετὰ τοῦ κρυπτογραφικοῦ συμβόλου τοῦ ὀνόματος ἑκάστου καὶ κλεὶς, *σκυτάλη* καλουμένη, ἥτις ἐχρησίμευε πρὸς συνεννόησιν ἔγγραφον μεταξὺ τῶν φιλικῶν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὧν τὰ ἀξιολογώτερα ἐκθέτει ὁ κ. Δ. Σέκερης ταγματάρχης. Ἐκ τούτων ἀντιγράφομεν τὴν ὁρκωμοσίαν τοῦ ἡρωϊκοῦ ἀρχιμανδρίτου Γρηγορίου Δικαίου, τοῦ μᾶλλον γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα Παπαφλέσσας, ἣν πάντες βεβαίως μετ' ἐνδιαφέροντος θέλουσιν ἀναγνώσῃ:

«Ὁρκίζομαι ὡς τίμιος ἄνθρωπος ὅτι τὴν πληροφορίαν, τὴν ὁποίαν μοὶ ἔκαμεν ὁ κύριος Παναγιώτης Σέκερης κατὰ τὸν χρόνον χιλιοστὸν ὀκτακοσιοστὸν δέκατον ἕκτον μῆνα Ὀκτώμβριον ἡμέραν δευτέραν τῇ εἰκοστῇ· θέλω φυλάξω ἀκριβέστερα παντὸς πράγματος ὡς ἕπεται.

«Πρῶτον θέλω κρύπτω τὸν ἑαυτόν μου ἀπὸ τὰ μέλη ὡς νὰ μὴν εἰξεύρω τί περισσότερον τοῦ ὅτι εἶμαι τοιοῦτος οἷον μ' ἐμπιστεύθησαν.

«Δεύτερον θέλω φροντίζω διὰ τὰ ἐμπιστευθέντα μοι ἀνάλογα τοῦ βαθμοῦ μου.

«Τρίτον ἀποφασίζω τὸν ἑαυτόν μου κατὰ τὸ τρόπον ὁποῦ καὶ τὰ ἐπίλοιπα ὑποκείμενα τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ ἀπεφάσισαν καὶ ἀποφασίζουν. Τέταρτον καὶ τελευταῖον εἰς τὸ ἑξῆς δὲν θέλω μετρῶ τὸν ἑαυτόν μου (ἐκτὸς τῶν ὁμοίων μου κατὰ τὸν βαθμὸν) ὡς οὐδέν, οὔτε θέλω μετρῶ καὶ στοχάζομαι τὴν κατάστασίν μου καὶ συγγενεῖς μου ἔμπροσθεν εἰς τὸ θυσιαστήριον τὸ ὁποῖον θέλει μοῦ ἀνοιχθῇ· εἰς βεβαίωσιν δὲ καὶ ἀσφάλειαν γενικῶς τῆς ἑταιρίας καὶ μερικῶς ὅλων, τῶν μελῶν αὐτῆς δίδω ἐγγράφως τὰς εἰρημένας ὑποσχέσεις μου».

»*Ὁ Ἀρχημανδρίτης.*

»Γρηγοριος Δικαιος»

Πλεῖστα ἔγγραφα ἀνήκοντα εἰς τὸν Γεώργιον Αἰνειᾶνα ἐκθέτει ὁ ἔγγονος αὐτοῦ κ. Γ. Μαντζαράκης. Ἄξιον ἰδιαιτέρας προσοχῆς μεταξὺ αὐτῶν εἶνε πολυσέλιδον τεῦχος περιέχον μετάφρασιν ἐπιστολῶν ἀνταλλαχθεισῶν μεταξὺ Μαυροκορδάτου καὶ διαφόρων ἐξεχόντων Γάλλων φιλελλήνων περὶ ἐκλογῆς βασιλέως τῆς Ἑλλάδος ἑνὸς τῶν Γάλλων βασιλοπαίδων κατὰ τὸ 1824, ἔγγραφα τοῦ Ἐκτελεστικοῦ πρὸς Γ. Αἰνειᾶνα ἔφορον τῆς Δυτικῆς Ἑλλάδος, ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν αὐτὸν ἐκ μέρους τοῦ Καποδιστρίου, τοῦ Δυοβουνιώτου, τοῦ Πετρόμπεη, τοῦ Γ. Κουντουριώτου, τοῦ Ἀνθ. Γαζῆ κλπ. δωδεκὰς δ' ἐπιστολῶν τοῦ Ἀλεξ. Μαυροκορδάτου, ἐν αἷς καὶ μία πρὸς τὸν στρατηγὸν Μῆτσον Κοντογιάννην, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μ. Μπότσαρη γραφεῖσα, ὡραία ἀληθῶς καὶ ἀξία ἀναγραφῆς ἐπιστολὴ ἔχουσα οὕτω:

Γενναιότατε στρατηγέ.

Εἶναι περιττὸν νὰ σοὶ εἴπω ὁποίαν λύπην ἐπροξένησεν εἰς τὴν ψυχήν μου ὁ θάνατος τοῦ στρατηγοῦ Μάρκου, ἐχάσαμεν ὄχι μόνον ἕνα καλὸν στρατηγόν, ἀλλὰ καὶ ἕνα ἀξιόλογον πατριώτην, ἂν ἦναι τί τὸ ὁποῖον μὲ παρηγορεῖ, τοῦτο εἶναι ὅτι ἀπέθανεν ἐνδόξως, ὅτι μὲ τὴν θυσίαν τῆς ζωῆς του ἔσωσε τὴν πατρίδα, καὶ ὅτι τὸ παράδειγμά του θέλει ἐμψυχώσει ὅλους, δείχνοντας εἰς αὐτοὺς τὸν δρόμον τῆς Ἀθανασίας· ἡ Γενναιότης σου ἦσουν φίλος του καὶ δικαίως λυπεῖσαι τὴν στέρησιν του, εἶναι ὅμως βέβαιον ὅτι ἡ λύπη δὲν φέρει καμμίαν θεραπείαν εἰς τὰς τοιαύτας περιστάσεις, καὶ τὸ χρέος κάθε καλοῦ πατριώτου εἶναι νὰ φροντίσῃ διὰ τὴν μέλλουσαν σωτηρίαν τῆς Πατρίδος, ἡ ὁποία τότε μόνον κατορθώνεται, ὅταν ὑπάρξῃ ἀληθὴς ἕνωσις καὶ ἀγάπη. τὸ σῶμα τῶν ἀνδρείων Σουλιωτῶν πόσον ἐχρησίμευσε καὶ ποίαν δουλειὰν ἔκαμεν εἰς τὴν πατρίδα ἀπεδείχθη πραγματικῶς· εἶναι λοιπὸν καὶ δίκαιον καὶ ἀναγκαῖον νὰ βασταχθῇ ἑνωμένον, καὶ μὲ αὐτὸ νὰ ἦναι συνδεδεμένοι ὅλοι οἱ καλοὶ καὶ ἀνδρεῖοι στρατηγοὶ τῆς στερεᾶς Ἑλλάδος. εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ἡ φιλο-

Digitized by Google

γένεια σου καὶ φρόνησίς σου θέλει χρησιμεύσει οὐχ ὀλίγον διὰ νὰ συντηρηθῇ αὐτὴ ἡ ἕνωσις ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐλπίζω αὐτὸν τὸν χειμῶνα νὰ κατορθωθοῦν θαύματα ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, οἱ ὁποῖοι ἀφοῦ ἀπέτυχον καὶ ἐφέτος θέλουν ἀπελπισθῇ πλέον διόλου: Ὁ Κυρος Αἰνιὰν ἔπεται νὰ σᾶς ὡμίλησεν ἀρκετὰ περὶ αὐτῆς τῆς ἑνώσεως ἂν ἀνταμώθη μὲ τὴν γενναιότητα σας· ἔρχεται ἤδη ἐπὶ τούτου καὶ ὁ κυρος Νικόλαος Κομπότης διὰ νὰ σᾶς ὁμιλήσῃ ὅλα τὰ δέοντα καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θέλετε δώσει ὅλην τὴν ἀναγκαίαν προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους. Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἐξέπλευσε κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, καὶ εἰς ὀλίγας ἡμέρας ἐλπίζω ὅτι θέλομεν ἀκούσει καμμίαν ἀνδραγαθίαν, μετὰ ταῦτα δὲ θέλει διευθυνθῇ καὶ διὰ τὰς παλαιὰς Πάτρας διὰ νὰ ἐξαφανίσῃ τὰ ἐκεῖ εὑρισκόμενα ἐχθρικὰ πλοῖα· αὐτὸν τὸν χειμῶνα ἐλπίζω νὰ γινοῦν ἔργα ἄξια τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος, ἐπειδὴ καὶ ὁ Ἑλληνικὸς στόλος μανθάνων τὴν ἕνωσιν τῶν καλῶν καὶ ἀνδρείων στρατηγῶν τῆς χέρσου Ἑλλάδος δὲν θέλει παύσει ἀπὸ τοῦ νὰ συνεργήσῃ εἰς ὅσα ἐπιβάλουν πρὸς εὐόδωσιν τοῦ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ὠφελίμου σκοποῦ. Ἐλπίζω πολὺ ἀπὸ τὴν συνέργειαν καὶ φρόνησιν τῆς γενναιότητος σας διὰ νὰ κατορθωθοῦν ἔργα ἄξια, τὰ ὁποῖα θέλουν ἀσφαλίσει εἰς τὸ ἑξῆς τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν μας.

31 Αὐγούστου 1823
ἀπὸ Ὕδραν. Ὁ πατριώτης καὶ φίλος σας
Α. Μαυροκορδατος

Ἀξία ἀναγραφῆς διὰ τὸ ἀληθῶς λακωνικὸν τοῦ ὕφους εἶνε καὶ ἡ ἑξῆς μικρὰ ἐπιστολὴ τοῦ Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη ἐπέχουσα τόσον στρατιωτικῆς διαταγῆς:

καπετὰν γιάννη τζαούση νὰ μαζόξῃς ὅλον τὸν ταῦφέ σου καὶ νὰ μαζόξῃς καὶ ὅλους τοὺς ξενοχωρῆτας ὁποῦ βαστοῦν ἅρματα καὶ αὔριο τὸ ταχὴ νὰ ξεκινήσετε διὰ τὴν ἐκστρατεῖαν τοῦ ξηρομέρου

Ὁ ἀδελφός σου
Πετρομπεης

τῇ 22 10μβρίου 1822
μεσολόγκι

Ὁμοίως ἑτέρα ἐπιστολὴ τοῦ Ἀθανασίου Διάκου, ἧς τὸ πρωτότυπον ἀνήκει τῷ κ. Α. Παράσχῳ:

«Αἰδεσιμώτατε Ἅγιε Πρωτόπαπα καὶ Παπαδημήτρη εὐλαβῶς προσκυνῶ, καὶ ἀγαπητοί μου Γεωργάκη Σιδέρη καὶ Γιάννη Ἀλεξανδρῆ. Σᾶς φανερόνω λαμβάνοντες τὸ παρόν μου ἀμέσως νὰ σηκωθῆτε νὰ μαζώξητε ὅλους τοὺς Ραγιάδες νὰ μοῦ ξημερώσητε Τρίτην πουρνὸ εἰς Λικούραις, ὅπου νὰ ἔλθητε ὅλοι 200: διακόσιοι ὀνόματα καὶ τῆς ὥρας, μαζὺ μὲ τὰ ἅρματά σας, νὰ πάρητε καὶ δέκα φορτόματα ψωμὶ καὶ κρασὶ καὶ ἐλιαῖς καὶ ὅλον τὸν τζιπχανὲν ὅπου ἔχετε μπαρούτη καὶ κουρσούμια, καὶ νὰ μοῦ τὰ φέρητε, καὶ ἓξ ἄλογα καλὰ μεζιλιάρικα καὶ ἔτσι νὰ μοῦ ἀκολουθῆτε ἐξ ἀποφάσεως. Ὑγιαίνετε.»

«1821, 28 Μαρτίου Καπερνα»

«*Ἀγαπητός σας*

Θανασιος Διακος»

«Γιάννη Ἀλεξανδρῆ καὶ πατέρα Γεωργάκη, ἀτὴ σας νὰ πάρετε τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐν τῷ ἅμα νὰ μοῦ εὑρεθῆτε ἐδῶ».

Καὶ τὸ πρωτότυπον τῆς ἑξῆς ἐπιστολῆς τοῦ Μάρκου Μπότζαρη, ἥτις πιθανῶς εἶνε ἡ τελευταία, ἣν ἔγραψεν ὁ ἥρως τρεῖς ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐκτίθεται ἐν περιχρύσῳ πλαισίῳ:

«Πρὸς τὸν ἔντιμον καὶ φιλογενέστατον Κύριον Γεώργιον Τουρτούρην.»

«Ἔλαβον τὸ ἀδελφικόν σας καὶ χαίρω διὰ τὸ αἴσιον τῆς ἐφετῆς μοι ὑγείας σας ἔγνων τὰ ἐν αὐτῇ· ἔλαβον καὶ τὰ περικλειόμενα καὶ σᾶς εὐχαριστῶ. Ἰδοὺ σᾶς περικλείω καὶ τὴν ἀπόκρισίν των καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ τὴν στείλετε, σᾶς σημειώνω καὶ τὰ ἐδῶ τρέχοντα. Ὁ Σκόδρας ἐξεστράτευσεν ἀπὸ Τρίκαλα καὶ ὑπέταξεν ὅλον τὸ Ἀσπροπόταμον καὶ Ἄγραφα καὶ ἠχμαλώτισε καὶ κατέσφαξε πολλοὺς καὶ ἤδη ἐπροχώρησεν εἰς τὰ σύνορα τοῦ Καρπενησίου· ἡμεῖς ἐξήλθομεν εἰς ἀπάντησίν των καὶ εὑρισκόμεθα εἰς τὰ μέρη τοῦ Καρπενησίου στρατοπεδευμένοι, καὶ ἄμποτε ἡ δύναμις τοῦ νικηφόρου σταυροῦ νὰ δοξάσῃ τὰ ὅπλα μας μὲ τὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν νίκην, ἀπὸ τὰ μέρη τοῦ Καρλελίου δὲν ἠξεύρω νὰ σᾶς φανερώσω· σᾶς ἀσπάζομαι ἀδελφικῶς μένω

«*ἀδελφός σας*»

Μ. Μποτζαρης

Τῇ 3 Αὐγούστου — 1823 Ἅγιον Βλάση

Τὸ ἀρχεῖον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας ἐκθέτει ἐνδιαφέροντα χειρόγραφα, ἐν οἷς καὶ τεῦχος περιέχον χρωματιστὰ ἀπεικονίσματα ὅλων τῶν οἰκοσήμων τῆς νήσου Ζακύνθου, ἐν οἷς καὶ τὸ τοῦ Φοσκόλου καὶ τοῦ Σολωμοῦ. Ἐν τοῖς χειρογράφοις τούτοις περιλαμβάνεται καὶ ἡ ἑξῆς ἐπιστολὴ τοῦ Ὀδ. Ἀνδρούτζου, ἣν ἀντιγράφομεν ὡς παρέχουσαν λεπτομερῆ καὶ μετ' ἀφελείας γεγραμμένην ἀφήγησιν τῆς μάχης τῶν Βασιλικῶν:

» *Τὴν ἐκλαμπρότητά σας ἀδελφικῶς ἀσπάζομαι* αὔγουστος:—.

»εἰς τὰς 24: τοῦ τρέχοντος Σᾶς γράφω τὸν πόλεμον ὁποῦ ἔγινε εἰς τάς· 23: τοῦ τρέχοντος τόρα δὲ Σᾶς γράφω καὶ εἰς τὰς 25 τοῦ τρέχοντος· ὁ περιβόητος μπαϊρὰμ πασιὰς πέρνοντας τὸ ἀσκέρι του ὅλλον τὸ ὁποῖνο συμποσοῦνταν ἀπὸ 4000: στράτευμα καὶ ἦλθεν καταπάνομας καὶ εἰς τὰς ἔξι ὥρας τῆς ἡμέρας συνεκροτίθη ὁ πόλεμος, καὶ ἐβάσταξε τὸ τουφέκη ἕως εἰς τὰς ὀκτὼ καὶ μετὰ τὰς ὀκτὼ ἐπιαστήκαμεν χέριχ μεχέρια καὶ μὲ σπαθιά· λοιπὸν τί στόμα νὰ διειγιθῇ καὶ πία χεὶρ δύναται νὰ περιγράψῃ τὴν ἀνδραγαθίαν καὶ τὸν θρίνον ὁποῦ ἔκαμαν εἰ ἄνδραις ἕλιναις: βαίβεα οὐδεὶς· ὁ Γούρας ξεσπαθόνοντας καὶ μεθόντας ἀπὸ τὸν πόλεμον ὀσὰν γίγαντας τοὺς τοῦρκους ἐθέριζε χωρὶς νὰ ἐμποδιστῇ τὸ σπαθί του τελείως· ἡ ἕλειναις ἀπὸ τὴν ὁρμήν τους μετὰ ὀδόντια ἔτρογαν τοὺς τούρκους ὁποῦ τέλος πάντων ἔτρεχε τὸ αἷμα ποταμιδὸν ἀπὸ τὴν ὥραν ὁποῦ ἤρξεν ὁ πόλεμος ἕως τὸ πορνὸ καὶ ἀνίσος εἰ ἕλειναις δὲν ἔπευτον εἰς ταλάφιρα καὶ δὲν ἐνίκτονε δὲν ἤθελε μίνῃ βαίβεα ουτε οὐδῆς ἀποαυτοῦς καὶ εἴθελε πιάσομεν καὶ τὸν εἴδιον μπαϊρὰμ πασιὰ ζοντανόν· μεόλον τοῦτο δὲν

Digitized by Google

εἶναι μικρὰ πράγματα ἐκῖνα ὁποῦ ἔπαθον· μὲ μέτρον ἐσκοτόθησαν· 766: καὶ ἀχμάλοτη ἐπιάσθησαν ζοντανοί. 221: τοῦς ἐπίραμε καὶ τζέπχανέδες φορτόματα ἐνέα καὶ ἄλλα τριάντα ἔκαψαν οἱ οἴδιοι· ἄλογα ἐπίραμε τετρακόσια εὐδομήντα ἐσκοτόθησαν καὶ ὑπὲρ τά· 700: ἀμάξια εἶχον· 1000: μὲ παξιμάδη κριθάρι καὶ ἄλλα εἴδη ἔκαψαν ἀπὸ αὐτὰ οἱ τοῦρκοι· 600: τὰ δὲ 400: τὰ ἐπίραμε ἐμεῖς· ἐπίραμε καὶ ὄλλον τὸν ἀμοξίον ταβόδια καὶ βουβάλια· τοῦς ἐπίραμε καὶ 8: κανόνια, τοπουγουσοὺκ μπαϊράκη τους τὸ ἐπίραμε καὶ ὄλλα τὰ ἐπίλυπα· ὁμίως ἐπίραμε καὶ τὰ τουμπελέκια. δὲν δύναται χεὶρ νὰ γράψη τὰ ὅσα τοῦς ἐκάμαμε· τούτο μόνον Σᾶς λέγω ὅπου τέτιος πόλεμος δὲν εἶχε γένι ἀποεμάς· ἐσκοτόθισαν δικί μας εἰς τὸν τόπον ἄνθρωποι. 3: μάς ἐλαβόθη καὶ ὁ καπετὰν ἀντόνης τουπαλατίου ὀλίγον εἰς εἰς τὸ πόδη· καὶ ἂν δὲν ἐλαβόνετον ὔθελε γένη μεγαλήτερος θρίνος· ἐπιδὴ καὶ ἔπεσαν οἱ ἄνθρωποι ἱ ἐδηχοί μας εἰς αὐτόν. ἄφισε ὅμως τὸν ἀδελφόν του νέον καὶ ἄξιον εἰς τὸ ποδάρι του· ἐλάβοσαν ἀκόμη καὶ ἄλλους. 3: τούρκοι εἰδὲ πόσι ἐλαβόθισαν φεύγοντας καὶ πόσι ἐσκοτόθισαν δὲν οἰξεύρομεν ὁποῦ εἰ ἐδικοί μας τοῦς ἐπίγαν κινηγόντας ἕως εἰς τοζιτούνη· καὶ αὐτοὶ ὁποῦ ἔμιναν, σᾶς λέγω ὅτι εἰς πόλεμον δὲν εἴθελον εὔγει διὰ τὸν θρίνον ὁποῦ ἔγηνε· ἐκόπη πλέον ἡ ἐλπὶς τὸν αὐτόθη πασιάδον ὁποῦ προσμένουν ἠμτάτη καὶ εἰμεῖς ἔχομεν σκοπόν νὰ τοῦς βάλομε μέσα εἰς τὸ ζιτούνη καὶ ἂν εἶναι θέλιμα θεοῦ ἐξολοθρευοντάς τους θέλομεν κηνίση κατευθίαν διὰ τά αὐτόθη καὶ ἄμποτε τοῦτο νὰ γένι.

1821 αὐγούστου: 29: —

ΟΔΥΣΕΥΣ ΤΟΥ ΑΝΔΡΙΤΖΟΥ

Ἀλλὰ τὸ πολυτιμότερον τῶν ἐκθεμάτων τοῦ τμήματος τούτου εἶνε βεβαίως ἡ αὐτόγραφος Φυσικὴ τοῦ Ῥήγα Φερραίου, ἣν ἀποστέλλει ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη, δεδεμένην μετὰ τῆς ἐντύπου ἐκδόσεως αὐτῆς. Πάντες μετ' ἐνδιαφέροντος καὶ συγκινήσεως θέλουσι κύψη ἐπὶ τῶν συμπεπηγμένων καὶ ἀσυμμέτρων ἐκείνων γραμμῶν, ἃς ἐχάραξεν ἡ αὐτὴ χείρ, ἥτις ἐχάραξε καὶ τοὺς θουρίους τῆς πανελληνίου ἐλευθερίας!

Δύο οἰκογένειαι ἐκθέτουσι τὰ ἀφορῶντα αὐτὰς ἔγγραφα ἐν κομψοῖς λευκώμασι κεκολλημένα· ἡ οἰκογένεια Γ. Κουντουριώτου καὶ ἡ οἰκογένεια Ι. Παπαρρηγοπούλου, ὁ δὲ κ. Ι. Τυπάλδος παρέχει ἔγγραφα τῆς οἰκογενείας Μπότσαρη, ἐν οἷς πλεῖστα ἀναφερόμενα εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογγίου ἐντὸς ἓξ μεγάλων πλαισίων. Δυστυχῶς ἐλλείπει ἡμῖν ὁ χρόνος καὶ ὁ χῶρος ὅπως ἀντιγράψωμεν ἐκ πάντων τούτων πλεῖστα πολλοῦ λόγου ἄξια, ὅθεν περιοριζόμεθα εἰς μόνην τὴν ἑξῆς ἀληθῶς συγκινητικωτάτην ἐπιστολὴν τοῦ Ψαριανοῦ ναυάρχου Ἀποστόλη πρὸς τὸν Γ. Κουντουριώτην:

« *Ἐκλαμπρότατε!*

Διὰ τοῦ παρόντος μου ἔρχομαι πρῶτον νὰ ἐρωτήσω περὶ τῆς ὑγείας σας, καὶ νὰ σᾶς προσφέρω τὸ σέβας μου ἐνταυτῷ νὰ σᾶς παρακαλέσω τὸ ἀκόλουθον·

» Ἐγώ, καθὼς εἰξεύρουν ὅλοι ἐξόδευσα καὶ ἐδούλευσα πολλὰ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀγῶνος μας· ἡ καταστροφὴ τοῦ τόπου μας ἀφάνισεν ὅλην τὴν κατάστασίν μου. ἡ συμβία τοῦ υἱοῦ μου ἀποστόλη ἀκόμη εὑρίσκεται εἰς τὴν τουρκίαν σκλαβωμένη, καὶ ζητούνται 22 000 γρόσια διὰ τὴν ἐλευθέρωσίν της. τὸ σπήτι μου στερεῖται τόσην ποσότητα· νὰ πωλήσω τὸ καράβι μου ὁποῦ ἀκόμη χρησιμεύει εἰς τὸν πόλεμον δὲν βαστὰ ἡ καρδία μου, ἂν ἦναι λοιπὸν τρόπος νὰ μοῦ κάμη αὐτὸ τὰ καλὸν ἡ Σ. Διοίκησις ἢ ὅλην ἢ μέρος τῆς ἀναγκαίας ποσότητος διὰ τὴν ἐλευθέρωσιν ἐκείνης τῆς ἀθλίας γυναικὸς, παρακαλῶ νὰ τὰ κρατήσεται ἀπὸ τὰ νεωστὶ ἐρχόμενον ἄλλο μέρος τοῦ δανείου· ἔχω κάπποιον δίκαιον νὰ ζητήσω τὴν πληρωμὴν τοῦ μπουρλότου ὁποῦ ἔκαμα ἐξ ἰδίον μου· πλὴν ἐλπίζω περισσότερον εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Σ. Διοικήσεως καὶ μάλιστα τῆς Ἐκλαμπρότητός σας. Σᾶς παρακαλῶ ἀκόμη νὰ ἔχεται πάντοτε διὰ τὰ δίκαια τοῦ στόλου μας καὶ διὰ μᾶς ὡς πατὴρ καὶ ἀδελφὸς ἐκείνην τὴν ἀγάπην καὶ φροντίδα ὁποῦ ἐλπίζομεν ἀπὸ τὰ εὐγενικὰ σπλάγχνα σας.

» Μένω πρόθυμος εἰς τοὺς ὁρισμούς σας

νικολις ἀποστολις

Τὰ ἔντυπα τοῦ παρόντος τμήματος περιορίζονται εἰς σειρὰν φύλλων ἐκ τῶν ἐκδιδομένων κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν ἐφημερίδων, ἤτοι τῶν *Ἑλληνικῶν Χρονικῶν*, τῆς *Ἑλληνικῆς Μελίσσης*, τῆς *Ἐφημερίδος Ἀθηνῶν*, τοῦ *Ἀνεξαρτήτου* κλπ. καὶ εἰς τὰς τρεῖς προκηρύξεις τοῦ Ὑψηλάντου μετὰ τοῦ μονογραφήματος αὐτοῦ. Ἐκτίθεται δ' ἔτι ἡ *Χάρτα* τῆς *Ἑλλάδος* ὑπὸ Ῥήγα Φερραίου καὶ βιβλίον τι τοῦ Δαρβάρεως φέρον τὴν ἰδιόγραφον τοῦ Ῥήγα ὑπογραφήν, τὴν μόνην σωζομένην ὑπογραφὴν τοῦ μάρτυρος ποιητοῦ. Πάντα ταῦτα ἐκθέτει ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς.

Εἰς τὸ τμῆμα τοῦτο δέον νὰ ὑπαχθῇ τελευταῖον ἔγγραφον, σφοδρὰς διεγεῖρον συγκινήσεις παρὰ τῷ ἐπισκέπτῃ τῆς ἐκθέσεως, πολύτιμον καὶ περίεργον ἅμα κειμήλιον, ὁ ἐκτιθέμενος ὑπὸ τοῦ Σπετσιώτου κ. Γ. Σπαχῆ πίναξ ὁ περιέχων χρωματιστὰ ἀπεικονίσματα τῶν διαφόρων σημάτων (σενιάλων) δι' ὧν ἐν καιρῷ ναυμαχίας ἐγίνετο ἡ συμβολικὴ ἀνταπόκρισις τῆς ναυαρχίδος καὶ τῶν ἡρωϊκῶν πυρπολικῶν καὶ διεβιβάζοντο αὐτοῖς αἱ διαταγαὶ τοῦ ναυάρχου πρός τε ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ προφύλαξιν ἀπ' αὐτοῦ. Ὁ πίναξ οὗτος, ἀνήκων εἰς τὸν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἀτρόμητον πυρπολητὴν Πέτρον Σπαχῆν, εἶνε διπλοῦς, ἐκ τοῦ ἑνὸς μὲν μέρους περιέχων τὰ χρωματιστὰ σήματα, ἐκ τοῦ ἄλλου δὲ τὰ διὰ κολοκυνθῶν, αἵτινες ἐν καιρῷ νυκτὸς ἀντικαθίσταντο διὰ φανῶν, ὅπως γίνωνται ὁρατὰ τὰ γινόμενα σημεῖα. Τὸν πίνακα τοῦτον ἀντιγράψαντες παραθέτομεν ἐνταῦθα· σημειοῦμεν δὲ πρὸς πλήρη κατανόησιν αὐτοῦ ὅτι οἱ παρ' ἑκάστῳ τῶν συμβόλων παρατιθέμενοι ἀριθμοὶ 1, 2, 3, ἐδήλουν τὸν ἱστὸν τῆς ναυαρχίδος, ἐν ᾧ ἀναπεταννύμενον τὸ σῆμα ἐξέφραζε τὴν παρ' αὐτῷ σημειουμένην διαταγήν.

Digitized by Google

Σενιάλα τῶν μπουρλώτων.

Τὸ μεταξὺ τῶν 2 τετραγώνων χρώματος ἐρυθροῦ

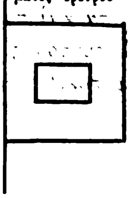

1 = Ἔλα κοντά μου νὰ σοῦ ὁμιλήσω.
2 = πάρε τὴν βόλταν σου.
3 = στάσου ἀλλακάπα.

Ὁλόκληρον χρώμ. ἐρυθροῦ

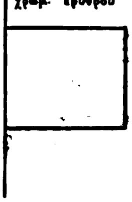

1 = φορτζάρισε πανιὰ διὰ νὰ περάσῃς ἐμπρός.
2 = ὁ ἐχθρὸς φαίνεται καὶ πρόσεχε εἰς τὰ σενιάλα.
3 = πήγαινε καὶ κόλλησε τὸ μπουρλῶτον εἰς τὸν ἐχθρὸν μὲ ὅλην τὴν γενναιότητα καθὼς ἐδιωρίσθης.

Ὁλόκληρον χρώμ. μαύρου

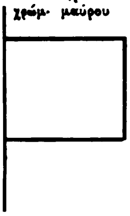

1 = ὅρμησε μὲ ὅλην τὴν γενναιότητα εἰς τὸν ἐχθρὸν καὶ ἐγὼ ἔχω τὴν ἔννοιάν σου.
2 = Ἑτοιμάσου διὰ νὰ ὁρμήσῃς εἰς τὸν ἐχθρὸν ὅταν θὰ σοῦ κάμω σενιάλον.
3 = ἔλα ἀπὸ σοβράνο.

Τὸ ἥμισυ κίτρινον τὸ ἄλλο μαῦρον

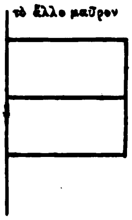

1 = ἔλα ἀπὸ σοττοβέντο.
2 = ἀρμένιζε πρίμα.
3 = ἔλα ἀπὸ τὸ μέρος ὁπου πολεμῶ ἐγώ.

Χρώμ. μαύρου μεταξὺ τῶν δύο τετραγώνων

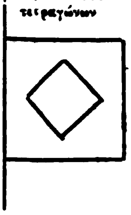

1 = γύρισε ὀπίσω ἐπειδὴ δὲν εἶναι καιρὸς νὰ πηγαίνῃς.
2 = πάσχισε ὅσον εἰμπορεῖς νὰ φυλάξῃς τὸ μπουρλῶτον καὶ ἐγὼ ἔχω τὴν ἔννοιάν σου· ἐὰν ὅμως δὲν εἰμπορέσῃς καῦσέ το.
3 = ἀκολούθησε μαζύ μου καὶ πρόσεχε εἰς τὰ κινήματά μου.

Χρώμ. ἐρυθροῦ

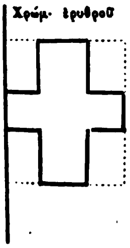

1 = μὴν ἀκολουθήσῃς μαζύ μου παρὰ στάσου μὲ τὴν φλότταν.
2 = ὀρτζάριζε ὅσον ἠμπορεῖς διὰ νὰ ἑνωθῇς μαζύ μου.
3 = τὸ μπουρλῶτον ὁποῦ βλέπω τὸ μερικόν του σενιάλον νὰ φορτζάρῃ πανιὰ διὰ νὰ ἑνωθῇ μὲ τὸν στόλον.

Μαῦρον, κίτρινον, μαῦρον

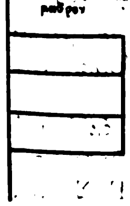

1 = Ὀλιγώστευσε πανιά.
2 = ὅλα τὰ μπουρλῶτα νὰ κάμουν πολλὰ πανιά.
3 = τὰ μπουρλῶτα νὰ ἀκολουθήσουν τὸν δρόμον τους μὲ ὅλα τὰ πανιὰ χωρὶς νὰ βλέπουν τὴν φλότταν τί κάμνει.

Λευκόν, ἐρυθρόν

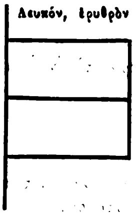

1 = Τὸ μπουρλῶτον ὁποῦ βλέπω τὸ μερικόν του σενιάλον νὰ βαστᾷ πάντοτε ὄρτζα διὰ νὰ ἔχῃ τὰ σοβράνω τοῦ ἐχθροῦ.
2 = Ὅλα τὰ μπουρλῶτα νὰ ὀρτζάρετε διὰ νὰ πάρετε τὰ σοβράνω τοῦ ἐχθροῦ.
3 = τὸ μπουρλῶτον ὁποῦ εὑρεθῇ σοβράνω νὰ ὁρμήσῃ εἰς τὸ μέρος ὁποῦ πολεμοῦν τὰ καράβια, καὶ ἔχουν χρείαν ἀπὸ μπουρλῶτον.

Μαῦρον

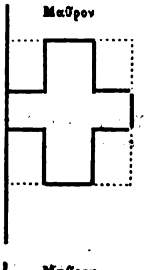

1 = ἀράξατε πλὴν ἐλεύθερα τὸ ἓν ἀπὸ τὸ ἄλλο.
2 = σαρπάρετε καὶ ἐκβῆτε εἰς τὰ πανιά.
3 = ἀκολουθῆτε τὸν δρόμον μου.

Μαῦρον

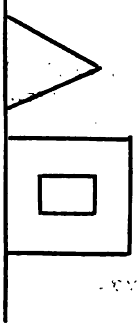

Κράζονται ὅλοι οἱ μπουρλωτιέρηδες.

Σημεῖα διὰ κολοκυνθῶν.

(Ἐν καιρῷ νυκτὸς ἀντικαθίστων τὰς κολοκύνθας φανοί.)

ἀκολουθεῖτε τὸν δρόμον μου.

σταθῆτε ἀλλὰ κάπα.

φορτζάρετε πανιὰ διὰ νὰ ἑνωθῶμεν.

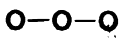 ὀλιγοστεύσετε πανιά.

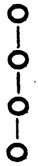 ὁ στόλος νὰ κτυπήσῃ τὸν ἐχθρὸν καὶ νὰ συντροφεύσῃ τὸ μπουρλῶτον.

νὰ παύσῃ ὁ πόλεμος, καὶ νὰ ἀπομακρυνθῆτε ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν καὶ νὰ πλησιάσετε εἰς τὸν ναύαρχον.

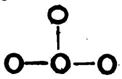 πάρετε ταὶς βόλταις σας μὲ ταὶς μούραις δεξιά.

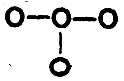 πάρετε ταὶς βόλταις σας μὲ ταὶς μούραις ἀριστερά.

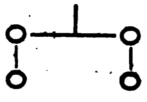 σαλπάρετε καὶ ἐμβῆτε εἰς τὰ πανια.

Digitized by Google

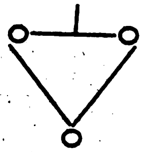

ἀράξετε πλὴν ἐλεύθερα τὸ ἓν ἀπὸ τὸ ἄλλο.

αὐτὰ καὶ δύο φουμάδες κράζονται οἱ καπετανέοι τοῦ στόλου.

ὁ στόλος νὰ κοντοζυγώσῃ εἰς τὸ καράβι ὁποῦ ζητεῖ βοήθειαν.

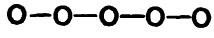

κράζονται αἱ βάρκαις ἁρματωμέναις μὲ τὰ κουπιά.

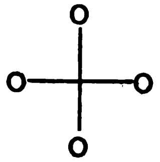

αὐτὴν τὴν ὥραν ἔχομεν σκοπὸν νὰ κτυπήσωμεν τὸν ἐχθρὸν καὶ ἑτοιμάσετε τὰ μπουρλῶτα.

ΤΜΗΜΑ Δ'.

Παντοειδῆ ἀντικείμενα.

Ὅσα τῶν ἐκθεμάτων δὲν ὑπήγοντο εἴς τι τῶν τριῶν ἄλλων τμημάτων περιελήφθησαν ἐν τῷ παρόντι, ὥστε καὶ κατὰ τὸ ποσὸν καὶ κατὰ τὴν ποικιλίαν μάλιστα κατέστησαν τοῦτο πλουσιώτατον, ἀλλὰ καὶ δυσεξερεύνητον ἅμα. Ὅθεν ἀδύνατος ἀποβαίνει πᾶσα περιγραφὴ τῶν ἐν αὐτῷ περιλαμβανομένων ἄνευ ἰδιαιτέρας τινὸς ὑποδιαιρέσεως, ἣν ἐπιχειροῦμεν ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν ναυτικῶν, μεταβαίνοντες εἶτα εἰς τὰ ἐνδύματα, κατόπιν εἰς τὰ κειμήλια καὶ λοιπὰ μικρὰ ἀντικείμενα, ἔπειτα εἰς τὰ μετάλλια, παράσημα καὶ σφραγῖδας καὶ τελευταῖον εἰς ἀντικείμενα ὅλως ἰδιόρρυθμα.

Ἐν τοῖς ναυτικοῖς ἐξέχουσιν ἰδίως τὰ ἀκρόπρωρα διαφόρων πλοίων τοῦ Ἀγῶνος. Αὐτὸ τὸ περίχρυσον ξόανον, ὅπερ ἐκόσμει τὴν πρῶραν τῆς ναυαρχίδος τοῦ Μιαούλη, προβάλλει ἔτι ἀκτινοβόλον ὑπὸ τὴν σκέπην ἑλληνικῆς σημαίας, περιεστοιχισμένον ὑπὸ σωροῦ τρομπονίων καὶ τουφεκίων νησιωτικῶν. Δεξιόθεν αὐτοῦ ὁ Ἄρης τῆς *Καρτερίας*, τοῦ πρώτου ἐκείνου ἑλληνικοῦ ἀτμοπλοίου, τείνει ἔτι φονικὸν τὸ ξύλινον ξίφος ἀλλ' ἀπέρριψε πρὸ πολλοῦ σεσηπυῖαν τὴν ἀσπίδα του. Τὸ ἀκρόπρωρον τῆς Μπουμπουλίνας αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ βαναύσως ἐξειργασμένον, παρεμορφώθη ἔτι ἐκ τοῦ σάρακος καὶ τοῦ χρόνου ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἡ θέα αὐτοῦ εἰς πολλῶν παιδίων τὰς ψυχὰς θὰ ἐμποιήσῃ κρυπτόν τινα τρόμον, ἐνθυμίζουσα τὰς Δράκαινας καὶ τὰς Γοργόνας τῶν παραμυθίων. Τὰ λοιπὰ ξόανα σεσηπότα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἀνῆκον τὸ μὲν εἰς τὸν *Θεμιστοκλῆ* τῶν ἀδελφῶν Τομπάζη, τὸ δὲ εἰς τὸν *Περικλῆ* τοῦ Μέξη, τὸ ἕτερον εἰς τὸν *Επαμεινώνδαν* τοῦ Σπετσιώτου Κ. Μπάμπα καὶ τὸ τελευταῖον εἰς τὸν *Ἰάσωνα* Σ. Ν. Μπουντούρη. Καλῶς διατηρεῖται μόνον τὸ τοῦ *Θεμιστοκλέους* τοῦ Α. Κριεζῆ.

Ἀκρόπρωρον τῆς ναυαρχίδος τοῦ Μιαούλη.

Ἀπεικονίσματα τῶν ἀκροπρώρων τῆς ναυαρχίδος τοῦ Μιαούλη καὶ τῆς *Καρτερίας* βλέπει ὁ ἀναγνώστης ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἄλλα τινὰ ἐνδιαφέροντα.

Ἐκτὸς δὲ τῶν ξοάνων τούτων ἐκθέτει ὁ μὲν ὑποναύαρχος Σαχίνης τὰ ἀνάγλυφα τῆς πρύμνης τοῦ *Μιλτιάδου* πλοίου τοῦ Γ. Σαχίνη,

Digitized by Google

Ἀκρόπρωρον τοῦ πρώτου ἀτμοπλοίου «Καρτερίας» τοῦ Ἄστιγγος.

ὁ δὲ κ. Ἐλευθ. Στ. Μπουντούρης ἐξ Ὕδρας ἀποστέλλει ὁμοιότυπον τοῦ σκελετοῦ τῆς *Παράλου* εἰς μέγεθος μικρᾶς λέμβου ἐξειργασμένον.

Ἐν τοῖς ναυτικοῖς ἄξια προσοχῆς εἶνε διάφορα τηλεσκόπια τῆς θαλάσσης, ἀνήκοντα εἰς ἐπιφανεῖς ναυτικούς. Εὑρίσκομεν ἐν αὐτοῖς δύο τοῦ ναυάρχου Μιαούλη, ἕτερα δύο τοῦ Ἐμ. Τομπάζη, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἓν ἐδωρήθη αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Ἄστιγγος, ἓν μέγιστον τοῦ Γ. Κουντουριώτου καί, τὸ περιεργότατον, τοῦ Λάμπρου Κατζώνη τὸ παλαιὸν τηλεσκόπιον, δι' οὗ κατώπτευε τὰ ἐχθρικὰ πλοῖα.

Δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν δύο ναυτικὰς σάλπιγγας σταλείσας ἐξ Ὕδρας ὑπὸ τοῦ κ. Ἐλ. Στ. Μπουντούρη, ὧν ἡ ἑτέρα ἀνῆκεν εἰς τὸν πλοίαρχον Θεοχάρην τῆς *Παράλου*. Τὴν *Πάραλον* ἡ οἰκογένεια Μπουντούρη προσήνεγκεν ὅπως μεταβληθῇ εἰς πυρπολικόν, ἐκυβέρνα δ' αὐτὸ ὁ Θεοχάρης κατὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Γέροντα, 24 αὐγ. 1824, ὁπότε ἐπυρπόλησε μεγάλην τουρκικὴν φρεγάδα. Ἐπανελθὼν κατόπιν εἰς Ὕδραν ὁ ἀνδρεῖος πυρπολητὴς ἐδωρήσατο τοῖς ἰδιοκτήταις τῆς *Παράλου* εἰς ἀνάμνησιν τὸ ὁμοίωμα τοῦ σκάφους αὐτῆς, οὗ ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, τὴν ναυτικὴν σάλπιγγα, *τρομπαμαρίνα*, δι' ἧς ἔδωκε τὰ τελευταῖα παραγγέλματα, καὶ τεμάχιον ἐκ τῆς τουρκικῆς σημαίας τῆς πυρποληθείσης φρεγάδος. Ὁ αὐτὸς ἀποστέλλει καὶ σφαῖραν τουρκικὴν πεσοῦσαν ἐντὸς τοῦ πλοίου *Ἰάσωνος*, ἣν τὸ πλήρωμα ἀπεδέχθη μετ' εἰρωνικῶν κραυγῶν.

Μεταξὺ τῶν κειμηλίων ἀναγράφομεν τὸν δακτύλιον τῶν Φιλικῶν, οὐχὶ τόσον ἐπὶ πολυτελείᾳ ἐξέχοντα ἀλλ' ἔχοντα τοῦτο τὸ ἰδιάζον ὅτι ὁ λίθος αὐτοῦ διανοίγεται καὶ ἡ στεφάνη φαίνεται ἔνδον κοίλη, ἵνα περιλαμβάνῃ ἴσος ὀξὺ δηλητήριον διὰ πᾶσαν ἐνδεχομένην δυσχερῆ περίπτωσιν, ἐν ᾗ θὰ εὑρίσκετο ὁ φέρων αὐτὸ ἑταῖρος.

Τὸ Ἀπομαχικὸν ταμεῖον ἐκθέτει μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸ ὡρολόγιον τοῦ Ἀλεξ. Μαυροκορδάτου καὶ τὸ τοῦ Λαζάρου Κουντουριώτη, ἔχομεν δ' ἔτι καὶ τρίτον ὡρολόγιον, ἐκτιθέμενον ὑπὸ τῆς Κυρίας Ἄννης Λ. Μίχου, τὸ τοῦ Ὀδυσσέως Ἀνδρούτζου δωρηθὲν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Δ. Ὑψηλάντου. Ἡ αὐτὴ ἐκθέτει καὶ τὸν δακτύλιον τοῦ Ἀνδρούτζου καὶ τρεῖς θαυμασίους *ἱμαμέδες* δωρηθέντες αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ. Ἔχομεν δὲ καὶ δεκάδα ταμβακοθηκῶν, ὧν ἡ τοῦ Λ. Κουντουριώτου περιέχει ἔτι καὶ ταμβάκον.

Μεταξὺ τῶν ἐγκολπίων ἐξέχει διὰ τὴν λεπτότητα τῆς ἐργασίας καὶ τὴν τέχνην μικρὸν *τετραβάγγελον* ἔργον Ἀθ. Τσιμούρη τοῦ ἀρχιχρυσοχόου τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ.

Πολὺ κατώτερον τὴν ἀξίαν καὶ τὴν τέχνην ἀλλ' ὑπέρτερον ὑπὸ ἱστορικὴν ἔποψιν εἶνε τὸ φιλακτὸν (χαϊμαλὶ) τοῦ στρατάρχου Καραϊσκάκη.

Τὰ ἐνδύματα εἶνε μεμετρημένα, διότι βεβαίως φθείρονται εὐκολώτερον τῶν ἄλλων ἀντικειμένων,

Digitized by Google

ἢ καὶ χρησιμοποιοῦνται μεταβαλλόμενα εἰς οἰκιακὰ καλύμματα κλινῶν καὶ ἀνακλίντρων, ὡς πάντες γνωρίζομεν.

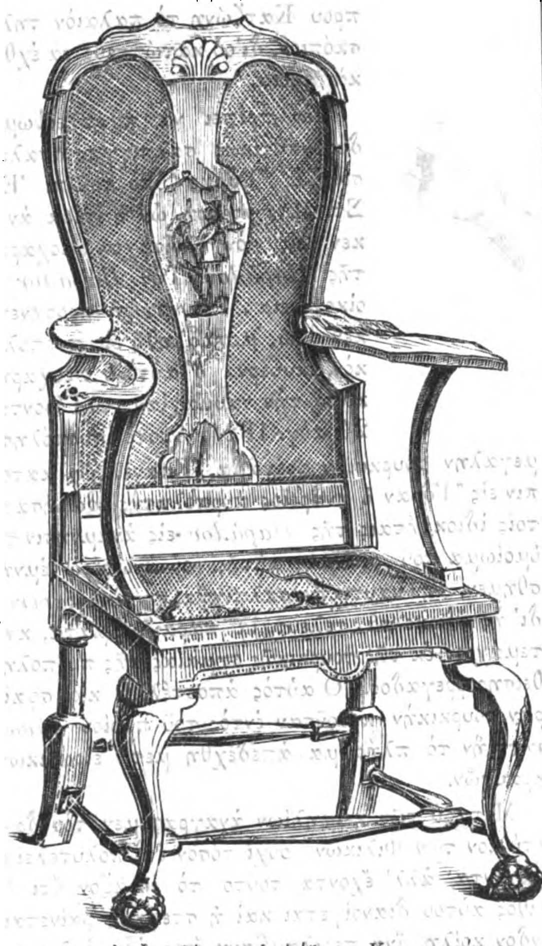

Ἕδρα ἐν ᾗ καθήμενος ὁ Λάζαρος Κουντουριώτης προήδρευε τῶν προυχόντων τῆς Ὕδρας.

Βαρυτάτη καὶ θαμβοῦσα διὰ τῶν πλουσίων χρυσῶν κεντημάτων της εἶνε ἡ φέρμελη τοῦ Μάρκου Μπότζαρη. Ὡραῖον τὸ ἐξ ἐρυθροῦ βελούδου χρυσοπάρυφον φόρεμα ἀνῆκον ἄλλοτε εἰς μίαν τῶν γυναικῶν τοῦ Κιαμήλμπεη καὶ συλληφθὲν μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Τριπόλεως, περιεργότατος δὲ ὁ *σκοῦφος* τοῦ ὑδραίου ναυτικοῦ Λ. Θεοδωράκη, ὅστις εἶνε πᾶν ἄλλο ἢ ὅ,τι ἐννοοῦμεν κοινῶς διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ σκούφου. Ἀδύνατον νὰ μὴ αἰσθανθῇ τις ῥῖγος συγκινήσεως παρερχόμενος πρὸ τῶν γυναικείων ἐκείνων στολῶν, αἵτινες ἐστάλησαν ἐκ Μεσολογγίου. Δὲν εἶνε πέρίχρυσοι, δὲν εἶνε πολυτελεῖς, ἀλλ' εἶνέ τι πλέον, εἶνε αὐταὶ ἐκεῖναι, ἃς ἔφερον κόραι μεσολογγίτισσαι συνεξελθοῦσαι μετὰ τῆς ἡρωϊκῆς φρουρᾶς κατὰ τὴν νύκτα τῆς 10 ἀπριλίου 1826. Ἄξιον δὲ ἰδιαιτέρας μνείας εἶνε ὅτι μία ἐξ αὐτῶν, γραῖα ἤδη ὅπως ἡ συμπολῖτις αὐτῆς ἐκείνη, ἣν ὁ κ. Παλαμᾶς ἐξύμνησε, παρέδωκεν αὐτὴ ἡ ἰδία μετὰ δακρύων τὸ φίλτατον ἔνδυμα τῆς νεότητός της, παραγγέλλουσα μόνον νὰ τῇ ἐπιστραφῇ ἀσφαλῶς, διότι ἔχει παραγγείλει εἰς τὰ τέκνα της, ὅπως ἡ *Γκαγκά:*

Τώρα σὰν ἔρθ' ἡ ὥρα μου καὶ φύγω καὶ πεθάνω
Ἐσεῖς νὰ τ' ἀπιθώσετε 'ς τὴν κάσα μου ἐπάνω.
Παιδιά μου, δὲ 'μου φαίνεται κακὸς ὁ χάρος τόσῳ
'Σὰ συλλογιέμαι πῶς ἐκεῖ μαζῇ μ' αὐτὰ θὰ λυώσω.

Νομισματόσημα, μετάλλια, καὶ σφραγῖδες ἐκτίθενται πλεῖστα. Πλουσιωτάτη δὲ εἶνε ἡ συλλογὴ τοῦ κ. Π. Λάμπρου περιλαμβάνουσα ὑπὲρ τὰς 70 σφραγῖδας δημοσίας, ὧν τινες ἐδημοσιεύθησαν ἄλλοτε ἐν τῇ *Ἑστίᾳ*. Ἡ ἀπαρίθμισις αὐτῶν θ' ἀπήτει χῶρον καὶ χρόνον πολύν, ὅθεν περιοριζόμεθα μόνον εἰς τὴν μνείαν τῆς σφραγῖδος τοῦ Γεωργάκη Ὀλυμπίου, τῆς τοῦ Γ. Κουντουριώτου, τῆς τοῦ Κυβερνήτου, τῆς τοῦ ἁρματωλοῦ Κοπέλλου, τῆς τοῦ ἁρμοστοῦ Κρήτης Ε. Τομπάζη κλπ. Ἐκ τῶν μεταλλίων ἀριθμοῦμεν 1) τὸ κοπὲν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Μ. Μπότζαρη 2) τὸ τοῦ Μεσολογγίου 3) τὸ τοῦ Μιαούλη 4) τὸ τοῦ στρατηγοῦ Μαιζῶνος 5) τὸ τοῦ Πετρόμπεη 6) τὸ τοῦ Γερμανοῦ Πατρῶν κλπ. Συμπληροῦμεν τὴν ἐπιθεώρησιν τοῦ τμήματος διὰ τῶν δύο ἑδρῶν, ὧν ἡ μὲν εἶνε ἐκείνη, ἐφ' ἧς καθήμενος ὁ Λάζαρος Κουντουριώτης προήδρευε τῆς Δημογεροντίας ἐν Ὕδρᾳ, ἡ δ' ἑτέρα φέρει ἐπὶ τοῦ ἐρεισινώτου τὴν ἑξῆς ἐπιγραφὴν δηλοῦσαν τὴν ἱστορικὴν ἀξίαν της:

ΠΡΩΤΟΣ ΘΡΟΝΟΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΠΟΙΟΥ ΕΚΑΘΗ
ΣΕ ΚΑΤΑ ΠΡΩΤΟΝ Ο ΦΘΑΣΑΣ ΕΝ ΝΑΥ
ΠΛΙΩ Η Α. Ε. Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ Ε
ΛΛΑΔΟΣ Ι. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ ΕΝ ΜΗΝΙ
ΙΑΝΝΟΥΑΡΙΩ ΤΗ 8 ΕΝ ΕΤΕΙ 1828 Ε. Π.

Ἕδρα ἐν ᾗ ἐκάθησεν ὁ Καποδίστριας ἀποβιβασθεὶς εἰς Ναύπλιον.

Digitized by Google

Τὴν ἕδραν ταύτην προσήνεγκεν ὁ ἰατρὸς τοῦ ἐν Ναυπλίῳ νοσοκομείου Στεφανίτσης εἰς τὸν Καποδίστριαν, ὅτε οὗτος ἅμα τῇ ἀφίξει του ἐπεσκέφθη τὸ νοσοκομεῖον. Μετὰ δὲ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ ὁ ἑπτανήσιος ἰατρὸς ἐπέγραψεν εἰς ἀνάμνησιν τὴν ἄνω ἐπιγραφὴν ἐπὶ τῆς ἕδρας καὶ ἐφύλαξεν αὐτὴν ἐπιμελῶς. Τῶν δύο τούτων ἑδρῶν διὰ τὸ περίεργον τοῦ σχήματος ἀπεικονίσματα δημοσιεύομεν χάριν ἐκείνων, ὅσοι δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ ἴδωσιν αὐτὰ ἐν πρωτοτύπῳ.

Μὴ λησμονήσωμεν ἐν τέλει τὸ μέγα ἔπιπλον ὅπερ ἐχρησίμευεν ὡς χαρτοθήκη εἰς τὸν Κυβερνήτην, καὶ τὸ κιβώτιον τῶν ἐγγράφων τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου.

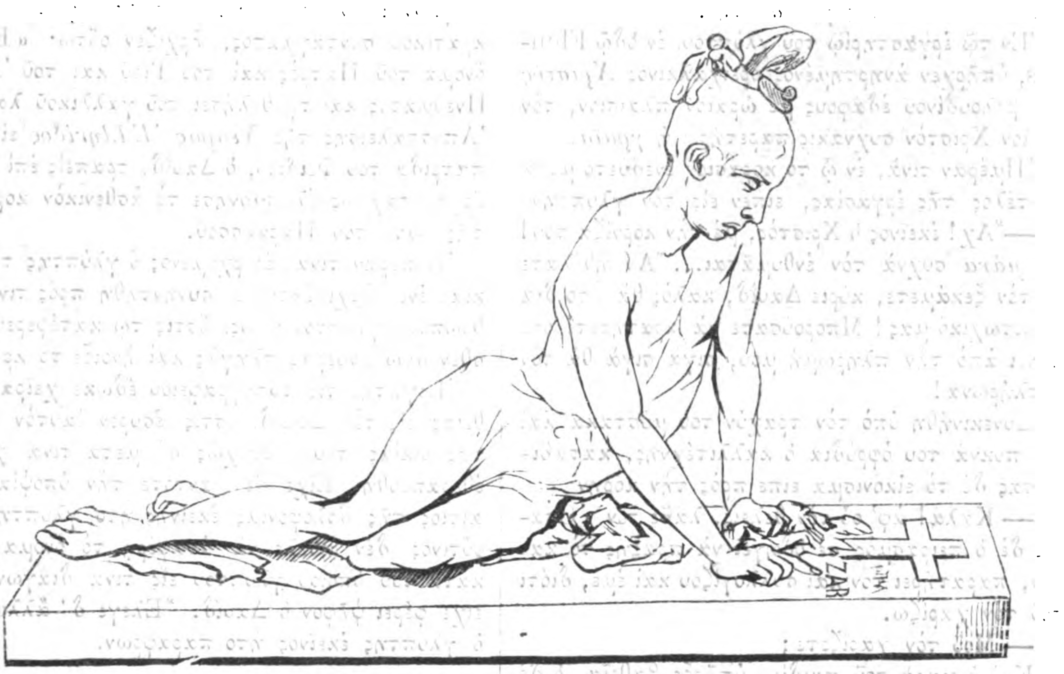

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΜΠΟΤΣΑΡΗ

Τὸ ὡραῖον καλλιτέχνημα, οὗτινος ἀπεικόνισμα παραθέτομεν ἀνωτέρω, εἶνε ἔργον τοῦ ἐξόχου Γάλλου ἀγαλματοποιοῦ καὶ φιλέλληνος Δαυὶδ δ' Ἀνζέρ, παριστᾷ δὲ τὴν Ἑλλάδα γονυπετῆ ὑπὸ μορφὴν νεάνιδος κρατοῦσαν ἐν τῇ δεξιᾷ στέφανον καὶ δεικνύουσαν τὴν ἐπὶ τοῦ μνημείου ἐπιγραφὴν *Μάρκος Μπότσαρης*. Ἐστήθη δὲ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἐν Μεσολογγίῳ εὑρισκομένου τάφου τοῦ Σουλιώτου ἥρωος κατὰ τὸ 1836 ἢ 1837. Ὅτε ὅμως, κατὰ τὸ ἔτος 1852, ἐξορισθεὶς ὁ Δαυὶδ τῆς Γαλλίας ὑπὸ Ναπολέοντος τοῦ Γ', διῆλθε τοῦ Μεσολογγίου μετὰ τῆς θυγατρός του, εὑρὼν τὸ ἄγαλμά του ἠκρωτηριασμένον, ἔκλαυσε διὰ τὴν τοιαύτην κατάστασίν του. Τὴν ἐκ τούτου δὲ προσαπτομένην μομφὴν εἰς τὸ ἔθνος συναισθανθεῖσα ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἔλαβε τὸ ἄγαλμα κατὰ τὸ 1860 περίπου καὶ ἀπέστειλεν εἰς Γαλλίαν, ἔνθα διασκευασθὲν ἐπεστράφη εἰς Ἀθήνας, καὶ ἤδη ὑπάρχει ἐν τῇ ἐκθέσει, πολύτιμον καὶ τοῦτο κόσμημα αὐτῆς.

Περὶ τοῦ ὡραίου ἔργου τούτου ἐδημοσιεύθη ἄλλοτε ἐν τῇ «Ἑστίᾳ», (Τόμος Ι', σελ. 714) συγκινητικὸν διήγημα τοῦ διασήμου Γάλλου συγγραφέως Ἰουλίου Κλαρετῆ, περιγράφον τὴν ἱστορίαν τῆς συλλήψεως τοῦ καλλιτεχνήματος καὶ τὴν θλιβερὰν τύχην τῆς τε κόρης, ἥτις ἐχρησίμευσεν ὡς πρότυπον τῷ καλλιτέχνῃ πρὸς ἀπεικόνισιν τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοῦ μνημείου αὐτοῦ. Τὴν διήγησιν ταύτην, πλήρη περιπαθείας καὶ τρυφερότητος, ἐκρίναμεν καλὸν ἀντὶ παντὸς ἄλλου νὰ ἀναδημοσιεύσωμεν ἐνταῦθα, πεποιθότες ὅτι λίαν εὐχάριστον ἀνάγνωσμα παρέχομεν τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας».

Τὸ ὄνειρον τοῦ Δαυὶδ ἦτο νὰ ἱδρύσῃ μνημεῖον εἰς τὸν Βότσαρην, διότι τότε οἱ Ἕλληνες θνήσκοντες ὑπὲρ τῆς ἐλευθερώσεώς των ἐξῆπτον καὶ ποιητὰς καὶ καλλιτέχνας καὶ ἄνδρας στρατιωτικούς. Ἡμέραν τινὰ ὁ Δαυὶδ περιεφέρετο μόνος του ἔν τινι κοιμητηρίῳ, διέκρινε δὲ νεαρὰν τινα κόρην, παιδίον ἔτι, ἥτις γονατισμένη οὖσα πρό τινος τάφου ἐσυλλάβιζε τὴν ἐπιτύμβιον ἐπιγραφὴν διὰ τοῦ δακτύλου ἀκολουθοῦσα τὴν σειρὰν τῶν γραμμάτων. Ἦτο συγκινητικὸν ἅμα δὲ καὶ ἁπλούστατον τὸ πρᾶγμα· ἡ ζωὴ μετὰ κόπου κατεγίνετο εἰς τὸ νὰ ἀναγνώσῃ τοῦ θανάτου τὸ μυστήριον.

— Εὗρον τὴν σύνθεσιν τοῦ καλλιτεχνήματός μου, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ γλύπτης.

Ἔμελλεν ἀκόμη νὰ εὕρῃ τὸ ὑπόδειγμα.

Ἐν ᾧ ποτε ἐπορεύετο νὰ γευματίσῃ ὁ Δαυὶδ μετὰ τοῦ Βίκτωρος Οὐγγὼ εἰς τὸ πανδοχεῖον τῆς γραίας Σαγέ, συνήντησεν ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ὄρους Παρνασσοῦ, παρὰ τὴν οἰκίαν τοῦ ἐφημερίου, εἰς ἣν ἔπειτα κατῴκησεν ὁ Sainte-Beuve, νέαν δεκατεσσάρων ἐτῶν, περιβεβλημένην ῥάκη, ἰσχνήν, ἀλλὰ θελκτικωτάτην. Ὁ Δαυὶδ ἔστη πρὸ αὐτῆς· τὴν παρατηρεῖ, τὴν ἐρωτᾷ καὶ λαμβάνει σημείωσιν τοῦ ὀνόματός της καὶ τῆς κατοικίας της.

Digitized by Google

— Κλημεντίνη....

—Ἔχω καὶ τὸ ὑπόδειγμά μου, εἶπεν ὁ γλύπτης τῷ ποιητῇ.

Τὸ κοράσιον ἐκεῖνο τὸ ἰσχνόν, τὸ ἀσθενές, ἦτο, εἴπομεν, ὡραῖον. Ἔμελλε τὸ κοράσιον ἐκεῖνο νὰ γείνῃ ἡ ἐνσάρκωσις τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος, τὸ ἀσθενικόν της σῶμα ἔμελλε νὰ ζήσῃ εἰς τοὺς αἰῶνας ἐν τῷ μαρμάρῳ τοῦ ἀνδριαντοποιοῦ.....

Ἡ ὀρφανὴ ἐπορεύετο εἰς τοῦ Δαυΐδ, συνοδευομένη ἐνίοτε ὑπὸ τῆς *γραίας* της.

Ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ γλύπτου, ἐν ὁδῷ Fleurus, ὑπῆρχεν ἀνηρτημένος ὀρειχάλκινος *Χριστὸς* ἐπὶ βελουδίνου ἐδάφους μὲ ὡραῖον πλαίσιον, τὸν ὁποῖον Χριστὸν συχνάκις παρετήρει ἡ *γραῖα*.

Ἡμέραν τινά, ἐν ᾧ τὸ κοράσιον ἐνεδύετο μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐργασίας, εἶπεν εἰς τὸν γλύπτην·

—Ἄχ! ἐκεῖνος ὁ Χριστός, μὲ τὴν κορνίζα του! Ἡ *μάνα* συχνὰ τὸν ἐνθυμᾶται... Ἂν ἠθέλατε νὰ τὸν ξεκάμετε, κύριε Δαυΐδ, καλὸς θὰ ἦτο διὰ τὸ πτωχικό μας! Μπορούσατε νὰ κρατήσετε ὅσο κάνει ἀπὸ τὴν πληρωμή μου, σιγὰ σιγὰ θὰ τὸν ξεπλήρωνα!

Συνεκινήθη ὑπὸ τὸν τραχὺν του μύστακα καὶ τὰ πυκνά του ὀφρύδια ὁ καλλιτέχνης, καταβιβάσας δὲ τὸ εἰκόνισμα εἶπε πρὸς τὴν κόρην·

— Καλά! ἀφ' οὗ τὸν θέλεις, λάβε τον. Ὁσάκις δὲ ὁ πειρασμὸς σὲ ὁδηγεῖ νὰ πράξῃς τὸ κακόν, παρατήρει τον καὶ συλλογίζου καὶ ἐμέ, διότι σοῦ τὸν χαρίζω.

— Μοῦ τὸν χαρίζετε;

Καὶ ἡ χαρὰ τοῦ παιδίου ὑπῆρξε βαθεῖα, ὁ δὲ Δαυΐδ ὡς ὑπὸ ἱεροῦ πυρετοῦ κατειλημμένος εἰργάζετο, ἔχων τὸ παιδίον ἐκεῖνο ὡς πρότυπον, εἰς ἀποτελείωσιν τῆς *Νεαρᾶς Ἑλληνίδος*, τῆς συλλαβιζούσης τὸ ὄνομα τοῦ Μάρκου Βότσαρη.

Ἡ ποίησίς του ὅλη εἶχε μεταδοθῇ εἰς τὸ μαρμάρινον ἐκεῖνο σῶμα ἀσθενικοῦ κορασίου, ἡ φιλοπατρία του ὅλη εἰς τὸ ἡμικλινὲς ἐκεῖνο ἄγαλμα, ὅπερ ἔμελλε νὰ κοσμήσῃ τὸ μνῆμα τοῦ ἥρωος...

Ὅτε τὸ ἔργον ἐπερατώθη, ἐχρειάσθη νὰ ἀποχωρισθῇ ἀπ' αὐτοῦ ὁ καλλιτέχνης. Αὐτὸς ὁ Δαυΐδ ἔγραφεν ὥς τις ἄλλος Πυγμαλίων—ἀλλ' ὡς πατὴρ καὶ ὄχι ἐραστής—ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *Μία νὺξ ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ*, τὰ ἑξῆς·

«Σ' ἐτελείωσα, φίλτατόν μου τέκνον! Θὰ καταλείψῃς τὴν Γαλλίαν διὰ νὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν ὡραίαν Ἑλλάδα! Σὲ ἠγάπων τόσον! Ἄχ! Σὲ ἠγάπων ὅσον πατὴρ τρυφερὸς ἀγαπᾷ τὴν κόρην του! Θὰ φύγῃς ἀπὸ τὴν χώραν τῶν εὐγενῶν ἐμπνεύσεων καὶ τῶν μεγάλων ἔργων, καὶ θὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν χώραν, ἐν ᾗ καὶ αἱ ἐμπνεύσεις αἱ εὐγενεῖς καὶ τὰ ἔργα τὰ μεγάλα κατὰ πρῶτον ἐβλάστησαν. Θὰ σὲ ζεσταίνῃ τῆς Ἀττικῆς ὁ ἥλιος, οὗτινος ἐδῶ δὲν ἔχομεν παρὰ ὠχρὰν μόνον ἀντανάκλασιν. Ὅταν θὰ ὑψοῦται τὸ ἄστρον τῆς ἑσπέρας, ὥς τις σκέψις τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν γλαυκὸν τῆς Ἑλλάδος ὁρίζοντα, μία του ἀκτὶς θὰ πίπτῃ ἐπὶ τοῦ μετώπου σου τοῦ μελαγχολικοῦ, διότι εἶσαι πολὺ λυπημένον, ταλαίπωρόν μου τέκνον!»

Ἡ λατρεία τοῦ δημοκρατικοῦ Δαυΐδ πρὸς τὸν Χριστὸν εἶνε ἀξία παρατηρήσεως, κατὰ τοῦτο δὲ ὁμοιάζουσι πρὸς τὸν Δαυΐδ πάντες σχεδὸν οἱ δημοκρατικοὶ τοῦ 1848. Ὁ Ἐσκιρὸς θὰ ὡμίλει εὐχαρίστως περὶ τοῦ *φιλοπάτριδος Ἰησοῦ*, ὁ δὲ Λαμενναὶ ἀναλαβὼν νὰ συντάξῃ σχέδιον δημοκρατικοῦ συντάγματος, ἤρχιζεν οὕτω· «Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῇ θελήσει τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ».

Ἀποσταλείσης τῆς *Νεαρᾶς Ἑλληνίδος* εἰς τὴν πατρίδα τοῦ Φειδίου, ὁ Δαυΐδ, τραπεὶς ἐπὶ ἄλλα ἔργα, ταχέως ἐλησμόνησε τὸ ἀσθενικὸν κοράσιον τῆς ὁδοῦ τοῦ Παρνασσοῦ.

Ἑσπέραν τινά, ἐξερχόμενος ὁ γλύπτης τῆς οἰκίας ἑνὸς ἀρχιτέκτονος, συνηντήθη πρός τινα ἄνθρωπον ἄγνωστον ὅλως, ὅστις τῷ κατέφερεν ὄπισθεν δύω φοβερὰς πληγὰς καὶ ἤνοιξε τὸ κρανίον.

Ἐργάτης τις τυπογραφείου ἔδωκε χεῖρα βοηθείας εἰς τὸν Δαυΐδ, ὅστις ἔσυρεν ἑαυτὸν μέχρι τῆς οἰκίας του, εὐτυχῶς δὲ μετά τινα χρόνον ἐθεραπεύθη. Εἶχε δὲ πάντοτε τὴν ὑποψίαν ὅτι αἴτιος τῆς δολοφονίας ἐκείνης ἦτο γλύπτης τις, οὗτινος δὲν ἤθελε νὰ ἀναφέρῃ τὸ ὄνομα, καὶ κατὰ τοῦ ὁποίου γλύπτου εἴς τινα διαγωνισμὸν εἶχε φέρει ψῆφον ὁ Δαυΐδ. Ἔλεγε δ' ἄλλως ὅτι ὁ γλύπτης ἐκεῖνος ἦτο παράφρων.

Μετά τινα ἔτη, ὅτε εἶχε πλέον λησμονηθῇ ἡ ἀπόπειρα ἐκείνη τῆς δολοφονίας, ὁ Δαυΐδ ἔλαβε μίαν ἡμέραν ἐπιστολήν, δι' ἧς προσεκαλεῖτο νὰ ὑπάγῃ, μεταξὺ μεσονυκτίου καὶ μιᾶς ὥρας, εἴς τινα οἰκίαν τοῦ προαστείου τοῦ Ἁγ. Ἰακώβου. Ἐπὶ τῆς ἐπιστολῆς εἶχε χαραχθῇ συμβολικόν τι σημεῖον ὑπό τινων *πατριωτῶν*, ἐξ οὗ ὁ Δαυΐδ ὑπέθεσεν ὅτι θὰ πρόκειται ἴσως περὶ μυστικῆς τινος συνεντεύξεως ἐξορίστων. Ἐλέγετο δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ὅτι ἡ οἰκία, εἰς ἣν ἔμελλε νὰ ὑπάγῃ, δὲν εἶχε θυρωρόν, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ συμπαραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ κλεφτοφάναρον. Εἰς τὸ τέταρτον πάτωμα θὰ ἔβλεπε κεχαραγμένον ἐπὶ τῆς θύρας διὰ κιμωλίας λευκὸν σταυρόν· εἰς τὴν θύραν ἐκείνην ἔπρεπε νὰ κτυπήσῃ καὶ θὰ τῷ ἤνοιγον εὐθύς. Ἡ πρόσκλησις ἦτο τῳόντι πολὺ ῥωμαντική, ἀλλ' ὁ Δαυΐδ ἦτο περίεργος. Ἐπορεύθη εἰς τὴν ὁδὸν Ἁγ. Ἰακώβου, εὐτυχῶς δὲ ὀλίγον πρὸ τοῦ μεσονυκτίου.

Φθάσας εἰς τὸ τέταρτον πάτωμα, διέκρινε τὸν λευκὸν σταυρόν. Κτυπᾷ. Οὐδεὶς ἀνοίγει. Κτυπᾷ καὶ πάλιν καὶ ἑτοιμάζεται νὰ φύγῃ, νομίζων ὅτι ἠθέλησε νὰ ἀστεϊσθῇ μὲ αὐτὸν κανεὶς ἐκ τῶν ὁμοτέχνων του, ὅτε ἡ γειτονικὴ θύρα ἀνοίγει καὶ παρουσιάζεται νέα κόρη μὲ τὸ κηρίον εἰς τὴν

Digitized by Google

χεῖρα. Παρατηρεῖ τὸν Δαυΐδ, ὠχριᾷ καὶ ἔξω ἑαυτῆς γενομένη τῷ λέγει·

— Σεῖς εἶσθε! σεῖς, κύριε Δαυΐδ!

Ὁ Δαυΐδ ἦτο ἔκπληκτος, διότι ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ νέα ἐκείνη κόρη ἦτο τὸ ἀσθενικόν του κοράσιον, ἡ *Νεαρὰ Ἑλληνὶς* τοῦ τάφου τοῦ Βότσαρη.

— Εὐθὺς νὰ φύγετε, κύριε, ἐξακολουθεῖ ἐκείνη, εὐθύς, διότι ἄλλως ἐχάθητε· θὰ σᾶς φονεύσουν καὶ θὰ χαθῶμεν καὶ ἡμεῖς, ἐγὼ καὶ ἡ μητέρα μου... Θεέ μου, δὲν ἤξευρα, πῶς εἶσθε σεῖς... Γρήγορα, γρήγορα, κύριε Δαυΐδ!

Ὁ γλύπτης ᾐσθάνθη ὅτι θὰ ἦτο ὑπερτάτη ἀπερισκεψία τὸ νὰ μείνῃ ἐκεῖ αὐτὸς ἄοπλος εἰς τὸν οἶκον τοῦ θανάτου. Ταχέως κατῆλθεν, ἐκρύβη ὄπισθεν ἑνὸς τοίχου εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ὁδοῦ. Μετά τινα λεπτὰ εἶδεν ἀνθρώπους νὰ διέρχωνται ὁ εἷς μετὰ τὸν ἄλλον. Πάντες εἰσέδυον εἰς τὸν οἶκον ἐκεῖνον τὸν ὡρισμένον. *Πιστεύω δέ*, ἔγραφεν ὁ Δαυΐδ, *ὅτι διέκρινα καὶ τὸν παλαιὸν δολοφόνον μου*. Οὐδένα ὅμως ὠνόμασε.

Παρῆλθον πάλιν πολλὰ ἔτη. Ὁ Δαυΐδ ἦτο περίεργος νὰ ἴδῃ τὴν οἰκίαν τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου, ἔνθα κατῴκει ἡ κόρη, εἰς ἣν εἶχε χαρίσει τὸν Χριστόν. Ἀνέβη εἰς τὸ τέταρτον πάτωμα καὶ ἐκτύπησεν.

— Ἡ δεσποινὶς Κλημεντίνη, ἠρώτησεν ὁ γλύπτης, ἐδῶ εἶνε;

Ἐργάτης δέ τις ἐκεῖ εὑρισκόμενος, ἀπεκρίθη·

— Δεσποινὶς Κλημεντίνη; δὲν τὴν ἠξεύρω.

Οὐδεὶς δ' ἄλλος τῶν κατοικούντων ἐν τῇ οἰκίᾳ εἶχεν ἀκούσει περί τινος Κλημεντίνης κατοικησάσης ἐκεῖ. Εἶχε χαθῇ τὸ κοράσιον τοῦ 1827, τὸ ὁποῖον εἶχέ ποτε ἐνσαρκώσει ἐν ἑαυτῷ τὸ ὡραῖον ὄνειρον τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος!

Τὸν Αὔγουστον τοῦ 1843, ἐν ᾧ ὁ Δαυΐδ ἠκολούθει μετὰ τῶν ἄλλων ἑταίρων τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ὡραίων Τεχνῶν τὴν κηδείαν τοῦ γλύπτου Cortot, διέκρινε καὶ πάλιν τὸ *ὑπόδειγμά* του. Ἦτο γυνὴ τριάκοντα ἐτῶν, ὡραία πάντοτε, ἀλλ' ἐλεεινή, μὲ τετριμμένον σάλιον. Εἶχεν ὑπὸ μάλης τὸν ὀρειχάλκινον ἐκεῖνον Χριστὸν καὶ ἐζήτει νὰ τὸν πωλήσῃ... Εἶχε κάμει πολλὰ βήματα εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ πονηροῦ... Ἤθελε νὰ ἀφήσῃ τὴν κηδείαν ὁ Δαυΐδ διὰ νὰ τὴν ἐνταμώσῃ· ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο. Παρετήρησεν ἔπειτα εἰς ὅλα τὰ καταστήματα διὰ νὰ εὕρῃ τὸν Χριστόν, καὶ νὰ τὸν ἀγοράσῃ, ἀλλὰ δὲν τὸν εὗρε.

Βραδύτερον, μετὰ πέντε ἢ ἓξ περίπου ἔτη, ὁ γλύπτης διέβλεπε συχνὰ τὴν κόρην ἐκείνην, ἥτις εἶχε καταπέσει μέχρι τῆς κατωτάτης βαθμῖδος τοῦ ἐλαττώματος, καὶ ἥτις περιέφερεν εἰς τὰ οἰνοπωλεῖα τῶν βουλεβαρίων τῶν ἐκτὸς τῆς πόλεως τὴν ὄψιν αὐτῆς, τὴν ἀξίαν ἀκόμη γλυπτικῆς σμίλης, ἀλλ' ὅμως ἀπαισίαν καὶ ἀποφεύγουσαν μὲ αἴσθημα ἀγρίας ἐντροπῆς τὰ βλέμματα τοῦ Δαυΐδ, ὅστις ὑπῆρξεν οἱονεὶ ὁ ποιητὴς τῶν νεαρῶν της χρόνων. Τὴν παρηκολούθησεν ἡμέραν τινὰ πορευομένην εἰς ἓν τῶν ἄντρων ἐκείνων, ὅπου ῥέει ἄφθονον τὸ οἰνόπνευμα, καὶ κρατοῦσαν ἀπὸ τοῦ βραχίονος ἄνδρα οἰκτρὸν καὶ ἐλεεινὸν ὡς ἐκείνη... Ἔπειτα πάλιν τῷ 1847 τὴν εἶδε κατὰ τὴν ὁδὸν τῶν Σφαγείων. Ἦτο δειλή, ταπεινή, οἰκτρά, ῥακένδυτος.

— Δὲν μὲ ἀναγνωρίζετε, κύριε Δαυΐδ, τῷ εἶπεν. Ἔχετε δίκαιον, ἤλλαξα τόσον, τότε ἤμην εὔμορφη. Τώρα μοῦ ἐμαχαίρωσεν ὁ ἐραστής μου τὰ μάγουλα, ἀφ' οὗ προτήτερα μὲ ἔδερνε καὶ μὲ ἔκλεπτεν. Ἔπειτα μοῦ ἔκοψε τὴν μύτην. Κόπιασε τώρα νὰ σταθῇς διὰ ὑπόδειγμα εἰς τοὺς γλύπτας!

Καὶ ἐγέλασε γέλωτα ἀπαίσιον καὶ παγετώδη, ὃν ἔφριξεν ἀκούσας ὁ Δαυΐδ. Τῆς ἔδωκεν ἐλεημοσύνην, καὶ τὴν εἶδεν ἔπειτα ἀπαγομένην εἰς τὴν φυλακήν!....

Τοιαύτη ἡ ἱστορία τοῦ ὑποδείγματος, ἂς ἴδωμεν τώρα τί ἔγεινε τὸ ἔργον.

Μετὰ τὸ πραξικόπημα τῆς 2 Δεκεμβρίου ὁ Δαυΐδ ἐξόριστος καὶ ὡς δημοκρατικὸς καὶ ὡς γλύπτης, μὴ στέρξας νὰ ἀποπερατώσῃ μετὰ τὴν ἀπόπειραν τῆς Βολωνίας τὸ μνῆμα τῆς βασιλίσσης Ὁρτησίας, ἐπλανᾶτο μετὰ τῆς θυγατρός του μακρὰν τῆς Γαλλίας, γέρων ἤδη ὢν τὴν ἡλικίαν. Ἠθέλησε νὰ ἴδῃ τὴν *Ἑλληνίδα* του, τὸ ἀριστούργημα τοῦ τριακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας του. Ἠθέλησε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ Μεσολόγγι, ὅπου εἶνε ὁ τάφος τοῦ Μάρκου Βότσαρη.

Τῷ εἶπε δέ τις τότε·

— Μὴ ὑπάγῃς!

— Διὰ τί; ἠρώτησεν ὁ Δαυΐδ.

Τὸ *διὰ τί* τοῦτο ἔμελλε νὰ τὸ μάθῃ μετ' οὐ πολύ.

Μακρόθεν, ὅταν ἔφθασεν εἰς τὴν γωνίαν ἐκείνην τῆς γῆς, ὅπου ἀπέθανεν ὁ Βύρων, διέκρινεν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὀχυρώματος, ἔνθα ἔπεσεν ὁ Βότσαρης, τὸν τύμβον τοῦ ἥρωος, καὶ ἐνόμισεν ὅτι ἦτο καταφανὴς ἡ *Ἑλληνίς* του. «Ἐνόμιζα, ἔλεγεν, ὅτι τὴν ἔβλεπα νὰ φρίσσῃ ὑπὸ τῆς χαρᾶς, διότι μετὰ τριάκοντα ἔτη ἔμελλε νὰ μὲ ἐπανίδῃ!»

Προχωρεῖ. Αἰσθάνεται ὅτι θὰ ἐπαναρχίσῃ πάλιν τὸ ὄνειρον τῆς νεότητός του. Ἀλλ' αἴφνης ἀφίνει κραυγὴν γοεράν, κραυγὴν λύσσης καὶ πόνου, κραυγὴν μανιώδους ἀπελπισμοῦ. Ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ ἀγάλματός του ἦτο συντετριμμένη, ὁ δάκτυλος ὁ δεικνύων τὰ γράμματα δὲν ὑπῆρχε πλέον. Τὰ αὐτία ἦσαν τεθραυσμένα. Συντρίμματα εἶχε γείνει ὁ ἕτερος τῶν ποδῶν, καὶ ἐφαίνετο τοῦ ἀγάλματος ἡ κόμη μαχαιρωμένη ὡς τὰ μάγουλα ἐκείνης, ἥτις ὑπῆρξε τοῦ ἔργου τὸ ὑπόδειγμα. Ἐπὶ τοῦ ἐξαισίου μαρμάρου εἶχον κενώσει τὰ τουφέκιά των τὰ *παλληκάρια,* Ἄγγλοι

Digitized by Google

δὲ πρὸς τούτοις περιηγηταὶ εἶχον γράψει ἀσεβῶς τὰ ὀνόματά των ἐπὶ τῶν μαρμαρολεύκων νώτων τῆς κόμης....

Φοβερὸν κεφάλαιον τῆς βιογραφίας ἑνὸς καλλιτέχνου! Ἔγεινε πόρνη τὸ ὑπόδειγμα, κατεστράφη τὸ καλλιτέχνημα, ἐπλανᾶτο ἐξόριστος ὁ γλύπτης!

Ἐπεσκευάσθη ἔκτοτε ἡ *Ἑλληνίς*, ἀλλ' ὁ Δαυΐδ εἶχε πληγῆ τὴν καρδίαν, καὶ ἀπερχόμενος τοῦ Μεσολογγίου, ἔγραφεν· «Ἤξευρον ὅτι ὁ Βύρων εἶχε ταφῆ παρὰ τὰ ὀχυρώματα τοῦ Μεσολογγίου, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθην νὰ ἀνακαλύψω εἰς ποῖον ἀκριβῶς μέρος. Ἠθέλησα νὰ ἴδω τὸν οἶκον ἐν τῷ ὁποίῳ ἀπέθανε, καὶ ἔμαθον ὅτι τὸν κατηδάφισαν. Ἡ ἀγνώμων λήθη εἶνε ἔμφυτος εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους.... Σήμερον τὴν πρωΐαν ἀπεχαιρέτησα τὴν πτωχὴν ἀκρωτηριασμένην μου. Τὸ πλοῖον διέρχεται πρὸ τῆς Κεφαλληνίας καὶ τῆς Ἰθάκης. Βλέπω εἰς τὸν ὁρίζοντα τὸν τύμβον, βλέπω τὰ ὀχυρώματα, βλέπω ἐν μικρὸν λευκὸν σημεῖον· εἶνε ἡ *Ἑλληνίς* μου. Δάκνεται ἡ καρδία μου ὅταν συλλογίζωμαι ὅτι τὴν ἀφίνω ἔκθετον εἰς τοὺς ἀνέμους καὶ εἰς τὰς ὕβρεις τῶν βαρβάρων, οἵτινες ἤδη ἐν μέρει τὴν κατέστρεψαν....»

Καὶ οἱ *βάρβαροι* οὗτοι ἦσαν Ἕλληνες!

Σ.

ΓΝΩΜΑΙ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

[Ἐκ τῆς «Διηγήσεως συμβάντων τῆς Ἑλλην. φυλῆς, κτλ.»]

Εἰς τὸ 1821 Ἰουλίου 20 συνέτρωγαν ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης καὶ ὁ Κολοκοτρώνης εἰς τοὺς ἴσκιους τῶν δένδρων τοῦ Ἄστρους τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὅπου ὁ Ὑψηλάντης εἶχε φθάσει. Γίδα ψητὴ στρωμένη εἰς φύλλα, ἀσκὶ μὲ ῥετσινόκρασο, μισὸ φλασκὶ διὰ ποτῆρι καὶ ψωμὶ ὄχι πρώτης ποιότητος ἦτον ἡ ἑτοιμασία τοῦ γεύματος. Ὅταν ἐκάθησαν, κόβοντας ὁ Κολοκοτρώνης τὸ ψητὸ μὲ τὰ χέρια του εἶπεν εἰς τὸν Ὑψηλάντην· «Αὐτὰ εἶναι τὰ χρυσᾶ πηρούνια καὶ τὰ χρυσᾶ μαχαίρια τῆς Ἑλλάδος, καὶ αὐτὸ τὸ ῥιτσινόκρασο τὰ πολύτιμα κρασιά της.» Ἄρεσεν εἰς τὸν φιλόπατριν Ὑψηλάντην τὸ γεῦμα τοῦ Κολοκοτρώνη, ἐπειδὴ ἐννόησε τὸ πνεῦμά του. Ἤθελε νὰ τὸν προλάβῃ ὁ Κολοκοτρώνης μὲ μάθημα, αὐτὸν ἀναθρεμμένον μὲ ὅλην τὴν πολυτέλειαν τῆς εὐζωΐας, καὶ νὰ τοῦ εἰκονίσῃ τὰς δεινοπαθίας τοῦ ἑλληνικοῦ πολέμου, ἀλλὰ συνάμα καὶ ὅτι μὲ τὰ μέσα τοῦ τόπου, ἂν καὶ ἀτελῆ, πρέπει νὰ γενναιοψυχοῦν εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ νὰ πολεμήσουν τὸν ἐχθρόν.

—

Εἰς τὴν συνέλευσιν τῆς Τροιζῆνος ἔρριψαν ὅλους τοὺς τίτλους καὶ ἐμπόδισαν τὸ ἱερατεῖον νὰ ἀνακατόνεται εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα. Ὁ Κολοκοτρώνης ἐπρόβαλε νὰ καταργηθοῦν οἱ τίτλοι· εἶπε «Σεβαστὴ συνέλευσις, καὶ γενναιότατον, καὶ ἐξοχώτατον, καὶ ἐνδοξότατον, καὶ ἐκλαμπρότατον, καὶ πανιερώτατον ἀκόμη μὲ εἶπαν δὲν ἤλλαξα· εἶμαι ὁ ἴδιος.»

—

Εἰς τὴν νῆσον Ζάκυνθον ἐσυνήθιζε καὶ ἔπαιρνε τὸν Κουλῖνον μικρὸν τὴν ἡλικίαν καὶ ἀνέβαιναν ἀπὸ τὴν Παναγίαν τοῦ Πικρίδη τὸν δρόμον τοῦ κάστρου· τοῦ ἔδειχνε τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰ βουνά της καὶ τοῦ ἔλεγε, «ἐκεῖ ἔζησαν οἱ προπάτορές μας· τώρα ἡ γῆ ἐκείνη στενάζει εἰς τὸν ζυγόν.»

—

Λέγουν ὅτι εἰς τὸν σκοτωμὸν τοῦ Καραϊσκάκη μανθάνοντας τον ἐμυρολόγησε ὡσὰν γυναῖκα.

—

Πηγαινάμενος μίαν φορὰν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς τὸ Ἀνάπλι, ὅταν ἐρωτήθη τί νεώτερα εἶδεν εἰς τὰς Ἀθήνας, εἶπε· «εἶδα πρᾶγμα ὅπου δὲν τὸ εἶδα ἄλλη φορὰ τόσων χρονῶν ὁποῦ εἶμαι· ἡ γυναῖκες ὡς τὰ τώρα ἤξευρα πῶς ἐφουσκονὰν ἀπ' ἐμπρός, εἰς τὰς Ἀθήνας εἶδα ὅτι φουσκόνουν ἀπὸ πίσω.» Ἀπέβλεπεν ὁ λόγος του τὸ ἀδιάντροπον τῶν τότε γυναικείων φορεμάτων.

—

Τὸ *ἂν ἔλεγεν* ἐσπάρθη πολλαῖς φοραῖς, ἀλλὰ δὲν ἐφύτρωσε.

ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ

Ἐρωτηθεὶς ὁ Καραϊσκάκης πῶς ἠμπορεῖ ἕνας πολεμικὸς νὰ γένῃ μέγας καὶ ὑπολήπτικός, εἶπε· «Φρόνιμος καὶ παληκάρι, πλούσιος καὶ *γαλαντόμος*, μέγας γίνεται 'ς τὸν κόσμον.»

—

Περὶ δειλοῦ στρατιώτου

Φοβιτσιάρης τὸ ἀσκέρι ὡς πανοῦκλα τὸ μολεύει,
Καὶ δειλὸς ἀπηλπισμένος γίνεται ἀνδρειωμένος.

(Ἐκ φυλλαδίου ἐκδοθέντος μικρὸν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καραϊσκάκη ὑπὸ Γεωργίου Γαζῆ Δελβινακιώτου).

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884, — Β' 749.

Digitized by Google

'Αριθ. 431 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 1 Ἀπριλίου 1884

Ἡ κατωτέρω ἀφήγησις ἑνὸς τῶν δραματικωτέρων ἐπεισοδίων τοῦ ἀγῶνος τοῦ 1821 ἐγράφη ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου στρατηγοῦ Γεωργίου Καρατζᾶ, αὐτόπτου μάρτυρος γενομένου τῶν ἐκτιθεμένων πολεμικῶν συμβάντων, ἀνεκοινώθη δ' ἡμῖν εὐμενῶς ὑπὸ ἀρίστου φίλου τῆς «Ἑστίας».

Σ. τ. Δ.

ΜΙΑ ΣΕΛΙΣ
ΕΚ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Ἡ μάχη τῆς Σφακτηρίας

Ὅτε ὁ Μαυροκορδάτος, Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Ἐκτελεστικοῦ, ἐξῆλθε μετὰ τοῦ Προέδρου Γεωργίου Κουντουριώτου κατὰ Μάρτιον τοῦ 1825 καὶ μετέβη ἐκ Ναυπλίου εἰς Τρίπολιν, ὁ Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, ἐλθὼν ἐκ Μάνης εἰς Τρίπολιν, ἀπῄτει ἐπιμόνως 200,000 γροσίων, ὑποσχόμενος νὰ στρατολογήσῃ 1000 Μανιάτας. Ἡ ποσότης αὕτη ἦτον ὑπέρογκος· τὸ ταμεῖον ἦτον ἐξηντλημένον, τὰ ἔξοδα μέγιστα, οἱ δὲ ἐν τῷ στρατοπέδῳ Κρεμυδίου ὁπλαρχηγοὶ ἐζήτουν ἐπιμόνως χρήματα. Ἐν τούτοις ὁ Πετρόμπεης ἐπέμενε.—Ὁ Μαυροκορδάτος ἀναδέχεται τὴν ὑπόθεσιν καὶ μεταβαίνει περὶ τὰ τέλη Μαρτίου παρὰ τῷ γέροντι ἀρχηγῷ τῆς Μάνης.—Ἡ πειθὼ καὶ ἡ εὐγλωττία ὑπερίσχυσαν. Μετὰ πολύωρον συζήτησιν, εἰς ἣν καὶ θωπείας, καὶ παρακλήσεις, καὶ ὑποσχέσεις μετεχειρίσθη, καὶ τὸ φιλότιμον τοῦ γέροντος Μανιάτου διήγειρε, καὶ τὸν πατριωτισμόν του ἐπεκαλέσθη, ὁ Μαυρομιχάλης ἐνέδωκεν εἰς τὸν νεώτερον τὴν ἡλικίαν ἀλλὰ γέροντα τὸν νοῦν καὶ τὰς φρένας Μαυροκορδάτον, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν Μάνην, δεχθεὶς μόνον 40,000 γροσίων. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας νέος ἀγὼν ἐπικαλεῖται τὴν ἀρωγὴν καὶ τὴν ἀκάματον ἐνεργητικότητα τοῦ Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου. Διχόνοια ὑπῆρχεν ἐν τῷ στρατοπέδῳ· αἱ χρηματικαὶ ἀπαιτήσεις ηὔξανον, ὁ δὲ Καρατάσος ἠρνεῖτο νὰ ἀναγνωρίσῃ ὡς ἀρχηγὸν τὸν ἀνίκανον περὶ τὰ στρατιωτικὰ καὶ ἀκατάλληλον Σκούρτην, ὃν δυστυχῶς Ὑδραῖον καὶ συγγενῆ ὄντα ὑπεστήριζεν ὁ Κουντουριώτης. Τούτου δὲ ἕνεκεν ἐστρατοπέδευεν ὁ Καρατάσος ἐν τῇ κωμοπόλει Χώραις, δύο ὥρας μακρὰν τοῦ Κρεμυδίου. Ὁ Κουντουριώτης εἰς τοὺς λέγοντας ὅτι εἶνε ἀνάγκη νὰ μεταβῇ ὁ ἴδιος εἰς τὸ στρατόπεδον ἔλεγε «Δὲν ἔχω δύο κεφάλια ὥστε νὰ χάσω τὸ ἕν.» Καὶ πάλιν λοιπὸν ἀπέβλεψαν οἱ πάντες πρὸς τὸν Μαυροκορδάτον, καί, ὅπως πάντοτε ἐν ταῖς δυσχερείαις καὶ ἐν τοῖς κινδύνοις, εἰς αὐτὸν ἀνετέθη νὰ μεταβῇ εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ νὰ προσπαθήσῃ νὰ συμβιβάσῃ τὰ διεστῶτα.—Ἔφθασεν ἐκεῖ τὴν 6ην Ἀπριλίου 1825.—Παράυτα συνῆλθον κατὰ πρόσκλησίν του ἅπαντες οἱ ὁπλαρχηγοί. Ὡραῖον θέαμα παρέστη τότε. Ἔβλεπέ τις, κυκλικῶς καθημένους, τοὺς ὁπλαρχηγοὺς ἅπαντας, τινὰς γέροντας ἤδη, καὶ φέροντας τὰ ἔνδοξα σημεῖα καὶ τραύματα αὐτῶν, ἄλλους νέους ἔτι ἁμιλλωμένους νὰ φθάσωσι καὶ ὑπερτερήσωσι τοὺς πρὸ αὐτῶν. Αἱ ἐνδυμασίαι, αἱ στάσεις, αἱ ὄψεις αὐτῶν ὑπενθύμιζον τοὺς Ἕλληνας ἀρχηγοὺς πρὸ τῆς Τρωάδος ὅπως περιγράφει αὐτοὺς ὁ Ὅμηρος· περὶ τοὺς ὁπλαρχηγοὺς ἵσταντο τὰ πρωτοπαλλήκαρα αὐτῶν, ἄλλα μὲν ἱστάμενα πρὸ αὐτῶν, ἄλλα δὲ καθήμενα ὄπισθεν ἑνὸς ἑκάστου. Ἐν τῷ μέσῳ ἵστατο ὁ Μαυροκορδάτος, διάφορος καὶ κατὰ τὸ ἔνδυμα καὶ κατὰ τὴν στάσιν καὶ πολὺ ὑπέροχος τὴν διάνοιαν. Ὡμίλησεν ἐπί τινα ὥραν ὁμιλίαν εὔγλωττον, πειστικήν, γλυκεῖαν. Τί εἶπεν ἀκριβῶς δὲν ἐνθυμοῦμαι· ἀλλ' εἰς τὸ τέλος τῆς ὁμιλίας του, ὅλων ἡ καρδία ἔπαλλε καὶ δάκρυα ἔρρεον ἐκ πολλῶν ὀφθαλμῶν. Ὁ πατριωτισμὸς ὅλων ἀνεζωπυρήθη καὶ μιᾷ φωνῇ παρῃτήθησαν τῶν ἀξιώσεων αὐτῶν. Ὑπεσχέθησαν δὲ εἰς τὸν Μαυροκορδάτον νὰ ἐκστρατεύσωσι λίαν πρωῒ τὴν ἐπαύριον, ὅπως καταλάβωσι θέσιν λίαν ἐπίκαιρον ὄπισθεν τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου, τοῦ πολιορκοῦντος τὸ Νεόκαστρον. Εὐθὺς μετὰ ταῦτα μετέβη ὁ Μαυροκορδάτος πρὸς τὸν Καρατάσον εἰς Χώραις. Τὸν εὗρε λίαν χολωμένον καὶ ἀρνούμενον νὰ συντελέσῃ εἰς ἐκστρατείαν ὑπὸ τὸν *καραβοκύρην*, ὅπως ὠνόμαζε τὸν Σκούρτην. Ἡ ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἀπουσία τοῦ ὁπλαρχηγοῦ τούτου ἦτο στέρησις μεγάλη, διά τε τὴν στρατιωτικὴν ἐμπειρίαν καὶ ἀνδρείαν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, διὰ τὴν ἀνδρείαν τῶν ὑπ' αὐτὸν ὁπλαρχηγῶν καὶ τὴν ποιότητα καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν, τῶν πλείστων ἐμπειροπολέμων καὶ ὑπὲρ τοὺς 600 (ἂν καὶ κατὰ τοὺς μισθοδοτικοὺς καταλόγους ὑπερέβαινον τοὺς 800). Ὁ Μαυροκορδάτος καίτοι κεκμηκὼς ἐκ τῶν κόπων, τῶν ὁδοιποριῶν, τῆς ἀϋπνίας, ἠγωνίσθη ἐπὶ δύο ὥρας ἵνα μεταπείσῃ τὸν Καρατά-

Digitized by Google

σον, ἀλλ' ἡ πρὸς τοὺς ἄλλους τοσοῦτον ἰσχυρὰ πειθώ του δὲν ἴσχυσε νὰ μεταβάλῃ τὴν παραδειγματικὴν ἰσχυρογνωμίαν τοῦ γέροντος ἀρχηγοῦ τῶν Ὀλυμπίων. Συγκατετέθη μόνον αὐτὸς ν' ἀποστείλῃ τριακοσίους στρατιώτας εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Κρεμμυδίου. Ὁ Καρατάσος ἐλογίζετο μεταξὺ τῶν ὁπλαρχηγῶν τῶν τὰ μάλιστα ἀγαπώντων καὶ σεβομένων τὸν Μαυροκορδάτον· ἀλλ' ἡ ἐκλογὴ τοῦ Σκούρτη ὡς ἀρχηγοῦ τὸν κατεπίκρανε τοσοῦτον, ὥστε οὔτε ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Μαυροκορδάτου ἠνείχετο ν' ἀκούσῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὡς ἀρχηγοῦ.—Τὴν πρωίαν τῆς 7 Ἀπριλίου ὁ κρότος συντόνου κανονοβολισμοῦ ἐρχόμενος ἐκ τῆς θέσεως τοῦ στρατοπέδου ἐνέβαλεν εἰς ἄκραν ἀνησυχίαν τὸν Μαυροκορδάτον. Τὸ σχέδιόν του περὶ νέας τοποθετήσεως δὲν εἶχεν ἀκόμη ἐκτελεσθῇ· ἡ θέσις τοῦ Σκούρτη ἦτο λίαν ἀδύνατος· ἐφοβεῖτο μήπως προλαβὼν ἐκτοπίσῃ αὐτὸν ὁ Ἰμπραΐμης. Δυστυχῶς οἱ φόβοι του ἐπαλήθευσαν· τὸ ἐν Κρεμυδίῳ στρατόπεδον διελύθη, ὁ δὲ Μαυροκορδάτος κατελυπήθη, διότι, ὡς μοὶ ἔλεγε, μικρὰ ὑπῆρχεν ἐλπὶς ὅτι ἡ πρόοδος τοῦ ἐχθροῦ ἤθελε τοῦ λοιποῦ ἀναχαιτισθῆ μετὰ τὴν διάλυσιν τοιούτου στρατοπέδου, συγκειμένου κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν ἐκλεκτοτέρων σωμάτων τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος.

Αὐθημερὸν ἀνεχώρησε μετὰ μεσημβρίαν ὅπως εἰσέλθῃ ἐντὸς τοῦ πολιορκουμένου Νεοκάστρου, παρέλαβε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ διακοσίους πιστοὺς Ἀρκάδας. Ἡ πορεία αὕτη ἦτο πλήρης κινδύνων. Τὸ ἐχθρικὸν ἱππικὸν ἐπροχώρει πανταχόθεν καὶ ἀκωλύτως μέχρι τῶν ὑπωρειῶν. Ὅταν κατέβημεν εἰς τὴν πεδιάδα, ἡ ὑποψία μήπως ἀπαντηθῶμεν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καὶ ὁ ὑπερβολικὸς φόβος τοῦ ἱππικοῦ ὃν εἶχον οἱ ὁπλοφόροι τῆς συνοδείας, παρέστησαν τοὺς κόρακας ὡς ἐχθροὺς ἱππεῖς εἰς τὴν ὅρασιν τῶν προπορευομένων· αὐτοὶ δὲ παραυτα ὀπισθοδρομοῦντες καὶ φωνάζοντες «Καβαλαρία, καβαλαρία» μᾶς παρέσυρον ἅπαντας μέχρι τῶν κορυφῶν τῶν πλησιεστέρων λόφων. Αἱ ἐπιπλήξεις τοῦ Μαυροκορδάτου πρὸς τοὺς αἰτίους τοῦ κωμικοῦ τούτου ἐπεισοδίου καὶ ἐμπαιγμοὶ τῶν ἄλλων ἔκαμαν τὴν πρωτοπορείαν νὰ μὴ ἀπατᾶται τόσον εὔκολα. Ἀφ' οὗ δὲ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν τοῦ λιμένος τοῦ Νεοκάστρου ὁ Μαυροκορδάτος ἐπιβὰς ἐπὶ λέμβου τινὸς τῶν ἐν τῷ λιμένι σταθμευόντων ἓξ ἑλληνικῶν πολεμικῶν πλοίων, εἰσῆλθεν εἰς τὸ φρούριον. Οἱ πολιορκούμενοι τὸν ὑπεδέχθησαν μετ' ἀπεριγράπτου ἐνθουσιασμοῦ. Ἡ αὐθημερὸν μετὰ τὴν ἐν Κρεμυδίῳ μάχην καὶ διάλυσιν τοῦ στρατοπέδου ἐμφάνισίς του ἦτον ἀπροσδόκητος καὶ λίαν ἐνθαῤῥυντική. Ἐξήτασε τὰς ἀνάγκας τῶν πολιορκουμένων, ἐπεσκέφθη τοὺς τραυματίας, περιῆλθε τὸ φρούριον, περιειργάσθη ἐπὶ ἱκανὴν ὥραν τὸ στρατόπεδον τῶν πολιορκητῶν καὶ ἐξῆλθε μετὰ ταῦτα ἐπιβὰς ἐπὶ τῆς λέμβου. Ἀφ' οὗ δὲ ἐπεσκέφθη τὸν Τσαμαδόν, μοίραρχον τοῦ στολίσκου, ἐπανῆλθε διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ εἰς Χώρας, καὶ ἐκεῖθεν μετέβη εἰς τὴν κωμόπολιν τῆς Μεσσηνίας τὴν Σκάλαν, ὅπου ἐκ Τριπόλεως εἶχε μεταβῆ ὁ Πρόεδρος μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Μαυροκορδάτου. Ἐκεῖ διέμεινεν ὀλίγας ἡμέρας καὶ ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ Προέδρου εἰς Καλάμας.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ὁ Ἰβραὶμ πασᾶς ἐμελέτα ἀπόβασιν κατὰ τῆς Σφακτηρίας. Ἡ εἴδησις αὕτη ἦτο λίαν σπουδαία, διότι, μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς νήσου ταύτης, τὸ Νεόκαστρον καὶ ἕνεκα τῆς ὑποκειμένης ὑπ' αὐτὴν θέσεώς του καὶ διότι ἀπεκλείετο τότε καὶ ἐκ θαλάσσης, ἤθελεν ἀναποφεύκτως παραδοθῆ.—Καὶ πάλιν λοιπὸν ἐκρίθη ἀναγκαία ἡ παρουσία τοῦ Μαυροκορδάτου εἰς τὸ στάδιον τῆς μάχης. Τὴν ἐπιοῦσαν τῆς εἰς Καλάμας μεταβάσεώς του, 25 Ἀπριλίου, ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ Πετρόμπεη περὶ τὸ ἑσπέρας. Ἀφ' οὗ δὲ ἐδείπνησε μετ' αὐτοῦ ἐν Νησίῳ ἐξηκολούθησε διὰ νυκτὸς τὴν πορείαν του. Εἶχε δὲ πρὸς συνοδείαν του τὸν ὁπλαρχηγὸν Κατζαρὸν μετὰ 80 ἐκλεκτῶν ἀνδρῶν ὡς ἰδιαιτέραν αὐτοῦ φρουρὰν καὶ ἓν σῶμα Κρητῶν πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἐπαπειλουμένης Σφακτηρίας.—Ἡ νυκτερινὴ αὕτη ὁδοιπορία ἐγένετο μετὰ πολλῆς προφυλάξεως, διότι οἱ ἐχθροί, μετὰ τὴν διάλυσιν τοῦ στρατοπέδου, γενόμενοι τολμηρότεροι, περιήρχοντο τὰ πέριξ τοῦ Νεοκάστρου μέρη μέχρι ἀποστάσεως δύο καὶ τριῶν ὡρῶν. Δὲν ἦτον ὅθεν δυνατὸν νὰ διέλθωμεν τὸν τόπον αὐτὸν τὴν ἡμέραν· ἀλλὰ τὸ σκότος καὶ πάλιν νέους κινδύνους ἐγέννα διὰ τὴν φαντασίαν τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐβασανίζετο ἡ ὑπομονὴ τοῦ Μαυροκορδάτου, σπεύδοντος νὰ φθάσῃ τὸ ταχύτερον. Ἀδιακόπως δὲ ἐπέπληττε τοὺς προπορευομένους καὶ τοὺς διέταττε νὰ προβαίνωσι ταχέως καὶ μετὰ θάῤῥους. Τέλος πάντων ἦτον ἔτι σκότος ὅτε ἐφθάσαμεν ἐπὶ τῶν Παλαιῶν Ναβαρίνων. Εἰδοποιηθεὶς περὶ τῆς ἀφίξεως τοῦ Μαυροκορδάτου ὁ Ἐπίσκοπος Μεθώνης, ὅστις ὑπερησπίζετο τὴν ἐκ φύσεως ὀχυρωτάτην αὐτὴν θέσιν μὲ ἓν σῶμα Ἀρκάδων, τὸν ὡδήγησε μέχρι τῆς σκηνῆς του καὶ τὸν ἐδέχθη μετὰ πλείστης χαρᾶς καὶ περιποιήσεως. Μόλις εἶχε κατακλιθῆ πρὸς ἀνάπαυσιν ὅτε ἠναγκάσθην νὰ τῷ ἀναγγείλω ὅτι τάγματα Ἀράβων ἐφάνησαν διευθυνόμενα κατὰ τῆς θέσεως ταύτης, μετ' ὀλίγον δὲ ἤρχισε καὶ ἀκροβολισμὸς μεταξὺ τῶν Κρητῶν τῆς συνοδείας καὶ τῶν Τουρκαλβανῶν ἀτάκτων. Ἡ προσβολὴ αὕτη ὡς ἐφάνη ἐκ τῶν ὑστέρων, ἦτον ἀντιπερισπασμός, ὅπως ἐμποδισθῇ ἡ ἀποστολὴ στρατιωτῶν ἐκ τῆς θέσεως ταύτης εἰς τὴν Σφακτηρίαν. Ἀμέσως ὁ Μαυροκορδάτος ὑποπτεύθη ὅτι τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔμελλε νὰ προσβληθῇ ἡ νῆσος, ἀνέβη ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους καὶ διευθύνας τὸ τηλεσκόπιόν του πρὸς τὸ

Digitized by Google

πέλαγος «—Μοὶ φαίνεται, μὲ εἶπεν, ὅτι διέκρινα ἱστοὺς πλοίων πρὸς νότον· ἐλπίζω νὰ ἦναι ὁ Μιαούλης.» Τῷ ὄντι μετ' ὀλίγον ἐβεβαιώθημεν ὅτι ἦτον ὁ Ἑλληνικὸς στόλος, συγκείμενος ἐξ εἰκοσιδύο μόνον πλοίων. Τηλεσκοποῦντες δὲ πάντοτε παρετηρήσαμεν ἕτερα πλοῖα προχωροῦντα κατόπιν τῶν πρώτων, μεγάλα καὶ πολλά, ὑπὲρ τὰ ἑβδομήκοντα. Ὁ Μαυροκορδάτος, βέβαιος ὅτι ἦσαν ἐχθρικά, κατέβη εὐθὺς εἰς τὴν παραλίαν καὶ ἐπέβη ἐπὶ τοῦ *Ἄρεως*, κυβερνωμένου, ὡς προεῖπον, ὑπὸ τοῦ Τσαμαδοῦ, μοιραρχοῦντος.— Ἅμα τὸν εἶδε τὸν ἠρώτησε τί φρονεῖ περὶ τῆς ἀποβάσεως τοῦ ἐχθροῦ.«—Ἐλπίζω, ἀπεκρίθη ὁ Τσαμαδός, ὅτι θὰ τὸν ἐμποδίσῃ ὁ Ναύαρχος. Ὁ ἄνεμος εἶναι σφοδρός, ἂς προγευθῶμεν ὀλίγον καὶ ἔπειτα μεταβαίνομεν εἰς τὴν Σφακτηρίαν. Θὰ γενῶ σήμερον στεριανός.»

Μόλις εἴχομεν ἀρχίσει τὸ πρόγευμα ὅταν εἰσελθὼν εἷς τῶν ναυτῶν ἀνήγγειλεν εἰς τὸν πλοίαρχόν του ὅτι ὁ ἐχθρικὸς στόλος πλησιάζει, ὁ δὲ Ναύαρχος εὑρίσκεται ὑπὸ τὸν ἄνεμον πρὸς τὴν νῆσον Πρώτην. «—Ὁ ἄνεμος ἐξακολουθεῖ νὰ ἦναι σφοδρός;» ἠρώτησεν ὁ Τσαμαδός. —Μάλιστα, ἀπήντησεν ὁ ναύτης. Τότε στραφεὶς ὁ Τσαμαδὸς πρὸς τὸν Μαυροκορδάτον, «—Δὲν κάμνει σήμερον ἀπόβασιν ὁ Ἰμβραΐμης, εἶπε· τὴν νύκτα θ' ἀναγκασθῇ ν' ἀπομακρυνθῇ ἀφ' οὗ ἔχει τὸν Μιαούλην πλησίον του.» Ἐξηκολουθήσαμεν νὰ τρώγωμεν ὅταν ἐκ δευτέρου εἰσελθὼν ναύτης ἀνήγγειλεν ὅτι ὁ ἄνεμος δὲν εἶνε πολὺ σφοδρός, καὶ ὅτι αἱ λέμβοι ῥίπτονται εἰς τὴν θάλασσαν. Ἁρπάσας τότε τὸ τρομπόνι του ὁ Τσαμαδὸς καὶ κρεμάσας τὸ ξίφος του «—Εἶναι ὥρα, εἶπεν, ἂς περάσωμεν εἰς τὴν Σφακτηρίαν.» Ἀφ' οὗ ἀπέβησαν καὶ οἱ δύο ὁμοῦ μετά τινων στρατιωτῶν ἐπὶ τῆς νήσου, ὁ μὲν Τσαμαδὸς διηυθύνθη πρὸς τὸ ὀχύρωμα τὸ ὑδραϊκόν, ὁ δὲ Μαυροκορδάτος πρὸς τὸν Ἀναγνωσταρᾶν, ἀρχηγὸν τῶν ἐν Σφακτηρίᾳ στρατιωτ. Σωμάτων καὶ ὑπουργὸν ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν. Παρατηρήσας δὲ ὅτι πολὺ ὀλίγοι ἦσαν οἱ περὶ αὐτὸν ὁπλοφόροι, ἔμαθε παρὰ τοῦ ἰδίου κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τοῦ μεγάλου κινδύνου ὅτι ἐκ τῶν ἑπτακοσίων, οὓς ὑπεσχέθη νὰ στρατολογήσῃ ἐκ τῆς ἐπαρχίας του καὶ ἔλαβε πρὸς τοῦτο διαταγήν, εἶχε δεκαεπτὰ μόνον, ἐδικαιολογεῖτο δὲ λέγων ὅτι δὲν ἠδυνήθη νὰ συμπληρώσῃ τὸν ἀριθμὸν ὅλον καὶ ὅτι οἱ πλεῖστοι ἐλειποτάκτησαν. Ὁ Μαυροκορδάτος, ἀκούσας ταῦτα, ἠγανάκτησε τὰ μέγιστα. Παρατηρήσας ὁ Ἀναγνωσταρᾶς τὴν ἀγανάκτησίν του τῷ λέγει· «—Τὸ 'ξεύρεις, ἐκλαμπρότατε, τέτοιοι εἶνε οἱ στρατιῶταί μας, τοὺς τρώγει τὸ φεγγάρι, ἀλλοίμονον σ' ἐμᾶς ποῦ ἐντροπιαζόμεθα καὶ χανόμεθα τοῦ κάκου.» Τῷ ὄντι ὁ δυστυχὴς ἐφονεύθη.

Ὅλως περίλυπος ὁ Μαυροκορδάτος μετέβη ἐκεῖθεν εἰς τὰς ἀριστερὰς θέσεις, δὲν εὗρε δὲ αὐτὰς ἱκανῶς ὑπερασπιζομένας· ἀπομακρυνθεὶς ἐκεῖθεν μοὶ λέγει καθ' ὁδόν· «—Ἰδοὺ πόσον ἡ Κυβέρνησις ἀπατᾶται εἰς τοὺς ὑπολογισμούς της ὡς πρὸς τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις της· κατὰ τοὺς μισθοδοτικοὺς καταλόγους ἐνόμιζεν ὅτι, ἐκπίπτουσα τὸ ἥμισυ ἐξ αὐτῶν, ἤθελεν ἔχει χιλίους πεντακοσίους πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Σφακτηρίας, καὶ ὅμως δὲν ὑπολογίζω οὔτε ὀκτακοσίους.» — Ἐν τούτοις τὰ πλησιέστερα τῶν ἐχθρικῶν πλοίων ἐπλήρουν τὰς λέμβους των ἐκ στρατιωτῶν, αἱ δὲ δώδεκα φρεγάται ἦσαν μακράν, ὑπερασπιζόμεναι τὴν ἀπόβασιν κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου εὑρισκομένου πλησίον τῆς Πρώτης.

Ὁ Μαυροκορδάτος ἤθελε νὰ μεταβῇ καὶ πρὸς τὰς δυτικὰς θέσεις ὅπως ἐπισκεφθῇ καὶ αὐτάς, ἀλλὰ δὲν ἦτο πλέον καιρός, διότι αἱ λέμβοι ἐπροχώρουν πρὸς τὴν παραλίαν. Εὑρέθη τότε εἰς τὴν θέσιν τὴν κεντρικὴν ὑπερασπιζομένην ὑπὸ ἑκατὸν περίπου Φαναριτῶν· ἡ φυσιογνωμία των, ἡ ἀνησυχία των, αἱ κραυγαὶ των αἱ ὑβριστικαὶ κατὰ τῶν Ἀράβων, δῆθεν περιφρονούντων αὐτούς, προέδιδον ὅτι ἦσαν διατεθειμένοι νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν θέσιν των. Ἐκεῖ πλησίον ἵστατο ὁ κόμης Σάντα Ῥόζας μεμονωμένος μετὰ τοῦ ὑπηρέτου του, ὡπλισμένου καὶ τούτου ὡς ὁ κύριός του μὲ δίκανον τουφέκιον, μὲ ζεῦγος πιστολίων καὶ ἓν ξίφος. Ὁ Μαυροκορδάτος πλησιάσας πρὸς αὐτὸν τὸν παρεκάλεσεν ἐνθέρμως ν' ἀπομακρυνθῇ ἐκεῖθεν, ἔνθα εὑρίσκετο ἀνωφελῶς ἐκτεθειμένος εἰς βεβαίαν αἰχμαλωσίαν ἢ θάνατον. — «Εἶμαι ἀποφασισμένος ν' ἀποθάνω, εἶπε γαλλιστί, καὶ διὰ τοῦτο μένω ἐδῶ.» — Ἀποχαιρετίσας τότε αὐτὸν ὁ Μαυροκορδάτος ἀνέβη ἐπί τινος ὑψώματος ἄνωθεν τῆς θέσεως ταύτης. Αἱ σφαῖραι τῶν πλοίων, διευθυνόμεναι ὑψηλά, διὰ τὸν φόβον μὴ προσβάλωσι τὰς λέμβους προχωρούσας πρὸς τὸ παράλιον ἐσύριζον πέριξ ἡμῶν ἀδιακόπως, καὶ πολλαὶ ἔπιπτον πλησιέστατα, ἀλλ' ἐκ τοῦ σημείου τούτου ἦτο δυνατὸν νὰ βλέπῃ τις τὰς θέσεις ὅλας. Ἅπασαι προσεβλήθησαν ταὐτοχρόνως, καὶ ἐκ μὲν τῶν ἄλλων θέσεων ἡ ἀντίστασις ἐφαίνετο ἐπίμονος, διότι αἱ πρῶται λέμβοι εἶχον ἀποκρουσθῆ, ἀλλὰ δυστυχῶς οἱ Φαναρῖται, κενώσαντες ὅλοι ὁμοῦ καὶ ἀσκόπως τὰ τουφέκιά των, ἐτράπησαν εἰς φυγήν, ἅμα αἱ πρῶται λέμβοι ἐπλησίασαν εἰς ἀπόστασιν πλέον τῶν 100 βημάτων, διὰ τὸ ὀλίγον βάθος καὶ τὰς ὑφάλους, οἱ δὲ Ἄραβες ἐρρίπτοντο εἰς τὴν θάλασσαν, ἥτις ὑπερέβαινε τὰς ζώνας των.

Μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς θέσεως ταύτης δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀνθέξωσιν αἱ ἄλλαι, διότι προσεβάλλοντο καὶ ἐκ τῶν νώτων ὑπὸ τῶν καταδιωκόντων τοὺς Φαναρίτας. Ἦτο πλέον πάντη μάταιον καὶ ἀνωφελὲς νὰ διαμένῃ ὁ Μαυροκορδάτος ἐπὶ τῆς νήσου, ἧς ἡ ἅλωσις ἐφαίνετο ἤδη βεβαία·

Digitized by Google

διὸ διευθύνθη πρὸς τὸν λιμένα στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ βραχίονός μου, διότι ἐδυσκολεύετο νὰ ὁδοιπορῇ ἐλευθέρως, ὡς λίαν κεκμηκὼς διατελῶν καὶ φέρων μάλιστα ὑποδήματα εὐρωπαϊκά. Ἀλλ' ἡ ὑποστήριξίς μου ἦτον ἀσθενὴς καὶ δὲν ἤθελα τὸν σώσει μέχρι τέλους ἐκ τῆς καταδιώξεως τῶν ἐχθρῶν, μολονότι ἦσαν εὐτυχῶς Ἄραβες οἱ καταδιώκοντες καὶ οὐχὶ Ἀλβανοί, ἐὰν δὲν μᾶς ἀπήντα ὁ φρούραρχός του Κατσαρός, μετὰ τῶν ῥωμαλέων στρατιωτῶν του, οἵτινες τὸν ὑπεστήριξαν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν μέχρι τοῦ λιμένος, ἐντεῦθεν δὲ ἐπέβη ἐπὶ τοῦ *Ἄρεως*[1].

Ἡ μοιραρχὶς αὕτη ἦτον ἑτοίμη πρὸς ἀπόπλουν, περιέμενε δὲ μετὰ τὴν παρουσίαν τοῦ Μαυροκορδάτου καὶ τὴν ἄφιξιν τοῦ κυβερνήτου της. Ἀλλὰ παρατηρήσας μετ' ὀλίγον ὁ πρῶτος τῶν ναυτῶν, ὁ *λοστρόμπος*, ὅτι οἱ ἐχθροὶ εἶχον προχωρήσει μέχρι τοῦ παραλίου, ὁ δὲ Τσαμαδὸς δὲν ἐφαίνετο, ἁρπάσας ὡς ἔξω φρενῶν τὴν κανδυλήθραν τοῦ εἰκονοστασίου ἔδραμε πρὸς τὴν πυριτοθήκην, καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὸν ἐμποδίσῃ οὐδὲ ἡ παρουσία αὐτοῦ τοῦ Μαυροκορδάτου, ἐὰν δὲν τὸν ἠπάτων ὅπως τὸν ἀποτρέψωσι τῆς τρομερᾶς αὐτῆς ἀποφάσεώς του, διότι ἐπανήρχετο πάντοτε, πείθοντες ὅτι ἐσώθη ἐπὶ τῆς Ἰονικῆς γολέττας, ἥτις εὑρέθη ἐν τῷ λιμένι, εἶχε δὲ ἐξέλθει διὰ τοῦ μικροῦ στομίου πρὸ ὀλίγου.

Ἐν τούτοις ἐκ τῶν καταδιωκομένων Ἑλλήνων τινὲς μὲν κολυμβῶντες, τινὲς δὲ διὰ τῶν λέμβων, ἐπέβησαν ἐπὶ τοῦ *Ἄρεως*, ἐν οἷς καὶ ὁ Σαχτούρης, ὁ γενναῖος φρούραρχος τοῦ Νεοκάστρου, ὅστις εἶχε δραμει ἐκ τοῦ φρουρίου μετά τινων στρατιωτῶν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Σφακτηρίας, δὲν ἠδυνήθη δὲ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν θέσιν του καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἀράβων. Τὰ πέντε ἕτερα πλοῖα τῆς ναυτικῆς αὐτῆς μοίρας ἐξῆλθον τοῦ λιμένος πρὸ τῆς ἀποβάσεως. Ἡ ἔξοδος ὅθεν τοῦ *Ἄρεως* ἦτο λίαν ἐπικίνδυνος, διότι ὁ ἐχθρικὸς στόλος εἶχεν ἤδη περιζώσει τὸ στόμιον τοῦ λιμένος, αἱ δὲ γνῶμαι τῶν ναυτικῶν ἦσαν διῃρημέναι, τῶν μὲν θεωρούντων ἀσφαλεστέραν τὴν διάβασιν τοῦ πλοίου, ἐὰν ἤθελε διευθυνθῇ μὴ ἀπομακρυνόμενον τῆς παραλίας, ἄλλοι δέ, ἐν οἷς καὶ ὁ Σαχτούρης πρῶτος, ὑπεστήριζον τὴν ἐναντίαν γνώμην, διὰ τὸν φόβον μήπως εὑρεθῇ ὑπὸ νηνεμίαν τὸ πλοῖον καὶ τότε ἡ ἅλωσίς του ἤθελεν εἶναι ἀναπόδραστος. Παραδεχθέντος καὶ τοῦ Μαυροκορδάτου τὴν γνώμην ταύτην, ἐδόθη ἡ κυβέρνησις τοῦ πλοίου εἰς τὸν Σαχτούρην.

Ὡς ἦτον ἑπόμενον, ὁ *Ἄρης* προβαίνων ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐχθρικῶν πλοίων προσεβάλλετο πανταχόθεν. Ἐνῷ δὲ ὁ Μαυροκορδάτος, μεταβὰς πρὸ μικροῦ εἰς τὸν θαλαμίσκον τοῦ κυβερνήτου, ἐκάθητο ἐπὶ τῆς κλίνης, σφαῖρα κανονίου, εἰσδύσασα διὰ τοῦ φεγγίτου, διεπέρασε, πλησιέστατα αὐτοῦ, τὸ σανίδωμα ἐφ' οὗ ἐστήριζε τὴν κεφαλήν του. Ἔντρομοι δραμόντες τὸν εὕρομεν ἀτάραχον ἐν τῇ αὐτῇ θέσει καὶ μειδιῶντα. Ἀφοῦ δὲ ἐξῆλθον οἱ ἄλλοι, μοὶ λέγει· α—Ἐτρόμαξες, ἐξά-»δελφε, μήπως ἡ σφαῖρα μ' ἐπέτυχεν; ἄμποτες »νὰ ἐγίνετο τοῦτο· ποτὲ δὲν ἀπηλπίσθην ἄχρι »τοῦδε, ἀλλ' ἤδη εἶμαι ἀπηλπισμένος· τὸ στρα-»τόπεδον τοῦ Κρεμμυδίου διελύθη ὡς ἱστὸς ἀρά-»χνης, ὅλα τὰ σώματα τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος »ἐξῆλθον τῆς Πελοποννήσου καὶ δὲν ἐπανέρχον-»ται βεβαίως. Ὁ Ἰβραΐμης κατώρθωσε νὰ κυ-»ριεύσῃ διὰ τοῦ στόλου του τὴν Σφακτηρίαν »ἐνώπιον τοῦ Μιαούλη, τὸ Νεόκαστρον ἀμέσως »παραδίδεται. Ὁ ἐχθρὸς δύναται ἀκωλύτως νὰ »διαβῇ ὅλην τὴν Πελοπόννησον καὶ νὰ ἔλθῃ »ἔμπροσθεν τοῦ Ναυπλίου. Κάλλιον νὰ μ' ἐπε-»τύγχανεν ἡ σφαῖρα.»

Ἐν τούτοις ὁ *Ἄρης*, κατακερματισμένος καθ' ὅλα του τὰ μέρη, τοὺς ἱστούς, τὰ ἱστία, τὸ πηδάλιον, εἶχεν ἤδη ἀπομακρυνθῇ τῶν πολλῶν καὶ δυνατῶν πλοίων, ὁ ἥλιος ἦτο περὶ τὴν δύσιν του, ὑπῆρχε δ' ἐλπὶς ὅτι ὁ *Ἄρης* ἤθελε σωθῇ, ὅτε αἴφνης προσβληθεὶς ἐγγύτατα μετ' ἐπιμονῆς μεγάλης ὑφ' ἑνὸς βρικίου πλήρους στρατοῦ καὶ ναυτῶν εὐρωπαϊστὶ ἐνδεδυμένων, ὀλίγον δὲ μακρύτερον καὶ ὑπὸ ἄλλων, καὶ ἀρχίσαντος ζωηροῦ τουφεκισμοῦ μεταξὺ τῶν δύο, ἐκινδύνευε νὰ κυριευθῇ. Τότε ὁ Μαυροκορδάτος λαβὼν ἓν ἐκ τῶν τυχόντων πιστολίων, προτρέπων καὶ ἡμᾶς νὰ κάμωμεν τὸ αὐτό, ἵστατο ἐπὶ τῆς πυριτοθήκης ἕτοιμος νὰ πυροβολήσῃ ἐντὸς αὐτῆς, ἅμα ἤθελε προσκολληθῇ τὸ βρίκιον εἰς τὸν *Ἄρην*. Ἡ ἀπόφασις αὕτη εἰς ἣν συγκατετέθησαν ἅπαντες καὶ ἥτις διεδόθη ἐπὶ τοῦ καταστρώματος μετ' ἐνθουσιασμοῦ, ἦτο δὲ ἡ ἀπάντησις πρὸς τοὺς ἐχθρούς, προσκαλοῦντας νὰ παραδοθῶμεν, ἀπεμάκρυνε πάραυτα αὐτούς. Ὁ ἥλιος ἔδυε τὴν στιγμὴν ταύτην, τὰ πέντε ἑλληνικὰ πλοῖα ἤρχοντο εἰς βοήθειαν τοῦ *Ἄρεως*, καὶ ἓν μὲν ἐξ αὐτῶν τὸν ἔσυρε μὴ δυνάμενον πλέον νὰ κινηθῇ, ὁ δὲ Μαυροκορδάτος, ἐπιβὰς ἐπὶ ἑνὸς τῶν ἄλλων τεσσάρων, μετέβη εἰς Ἁλμυρόν, ὅπου διέμενεν ὁ πρόεδρος Κουντουριώτης· ἐντεῦθεν δὲ ἀμφότεροι μετέβησαν εἰς Ναύπλιον.

Ἔκτοτε τὴν ἀνάγκην τῆς αὐξήσεως τοῦ τακτικοῦ σώματος ᾐσθάνθησαν ἅπαντες· ὁ δὲ ἀνέκαθεν ὑπὲρ τῆς γνώμης ταύτης κεκηρυγμένος Μαυροκορδάτος, κρίνων τὴν εὐκαιρίαν ἁρμοδιωτάτην, ἔχων δὲ καὶ τὴν πρόθυμον καὶ ἰσχυρὰν συνδρομὴν τοῦ προέδρου Γεωργίου Κουντουριώτου, ὑπέβαλεν εὐθὺς μετὰ τὴν εἰς Ναύπλιον μετάβασίν του ὑπὸ τὴν ἐπιψήφισιν τῆς Βουλῆς τὸν διορισμὸν τοῦ Φαβιέρου ὡς ἀρχηγοῦ τοῦ Σώμα-

1 Τὸ ἔνδοξον τοῦτο πλοῖον τοῦ ἀγῶνος, ἀνακαινισθὲν πρὸ ὀλίγου χρόνου, διατηρεῖται μέχρι τοῦ νῦν χρησιμεῦον ὡς ναυτικὴ σχολή.

Digitized by Google

τος, τὸν περὶ στρατολογίας αὐτοῦ νόμον καὶ τὴν ἐκποίησιν μέρους ἐκ τῶν ἐθνικῶν κτημάτων διὰ μόνας τὰς χρείας τοῦ τακτικοῦ σώματος. Τότε μοὶ εἶπε· «Συνεφωνήσαμεν ὅσοι ἐκ τῶν προκρί-»των ἔχομεν συγγενεῖς ἐν ἡλικίᾳ διὰ τὴν τα-»κτικὴν ὑπηρεσίαν, νὰ τοὺς ἐγγράψωμεν εἰς τὸ »τακτικόν, ὅπως δώσωμεν τὸ παράδειγμα, ἐλή-»φθησαν δὲ μέτρα σύντονα ὑπὲρ τῆς αὐξήσεως »καὶ συντηρήσεως αὐτοῦ. Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι »καὶ σὺ θέλεις τὸ κάμει προθύμως.» Ὁ Μαυροκορδάτος προέβλεπεν ἀναμφιβόλως ὅτι ἡ ὑπὲρ τῆς τακτικῆς δυνάμεως τοσαύτη μέριμνά του ἤθελε ψυχράνει τὴν φιλίαν τινῶν ἐκ τῶν ὁπλαρχηγῶν, ἰδίως δὲ τῶν Στερεοελλαδιτῶν, πρὸς ὄφελος τῶν πολιτικῶν ἀντιπάλων του, οἵτινες ἦσαν ἕτοιμοι νὰ ὑποθάλψωσι τὴν ψυχρότητα ταύτην. Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνη ἡ περίστασις αὕτη τοῦ πολιτικοῦ του βίου, ἥτις ἀπεδείκνυε τὴν αὐταπάρνησιν τοῦ ἀνδρὸς χάριν τοῦ κοινοῦ συμφέροντος. Ὁ Φαβιέρος, ἐννοῶν καὶ ἐκτιμῶν τὴν θυσίαν ταύτην, ἀφωσιώθη εἰς τὴν φιλίαν τοῦ Μαυροκορδάτου, οὐδ' ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἀλλοιωθεῖσαν ἐκ τῆς προτιμήσεως ἣν οὗτος ἔδιδεν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν προστασίαν, ὅπερ εἰς τὸν Φαβιέρον ὡς Γάλλον δὲν ἤρεσκε· διότι ἦτο βέβαιος ὅτι ἡ φιλοπατρία του καὶ οὐχὶ κομματικὸς σκοπὸς ὑπηγόρευε τὴν προτίμησιν ταύτην. Πάντοτε τὸν ἤκουον ὁμιλοῦντα μετ' ἐνθουσιασμοῦ περὶ τοῦ Μαυροκορδάτου· μετὰ δὲ τῶν πολιτικῶν ἀντιπάλων τούτου, καίτοι γαλλοφρονούντων, οὐδεμίαν εἶχε σχέσιν. Εὐχαριστεῖτο δὲ ὁ Φαβιέρος ἀκούων ὅτι ὁ ἀκριβέστερος γνώμων τῆς πατριωτικῆς καὶ συνετῆς πολιτικῆς τοῦ Μαυροκορδάτου ἦτον οἱ πολιτικοὶ αὐτοῦ φίλοι, διότι οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἦσαν ἀληθῶς ἐκ τῶν μᾶλλον φιλονόμων, ἐκ τῶν μᾶλλον φίλων τῆς τάξεως μεταξὺ τῶν προκρίτων τοῦ τόπου, τῶν ὁπλαρχηγῶν, τῶν λογίων καὶ τῶν φιλελλήνων.

(Ἐγράφη κατὰ τὸ 1871 ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Γεωργίου Καρατζᾶ).

Ο ΑΛΛΟΚΟΤΟΣ ΦΟΝΕΥΣ

(Διήγημα ὑπὸ Edgar Poë.)

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 191.)

Ἡ αὔλειος θύρα εἶχεν ἀφεθῆ ἀνοικτὴ καὶ ὁ ἐπισκέπτης εἰσῆλθε χωρὶς νὰ κρούσῃ τὸν κώδωνα, ἀνέβη δὲ πολλὰς βαθμίδας. Ἀλλ' εἶτα ἐφάνη ὅτι ἔστη ἐνδοιάζων, καὶ ἠκούσαμεν ὅτι κατῆλθε τινὰς βαθμίδας. Ὁ Δυπὲν ἔσπευσε πρὸς τὴν θύραν, καὶ ἠκούσαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀνέβαινε πάλιν. Νῦν ὅμως δὲν ἐπεστράφη, ἀλλὰ προχωρήσας θαρραλέῳ βήματι, ἔκρουσε τὴν θύραν τοῦ ἡμετέρου δωματίου.

«Ἐμπρός!» ἐφώνησεν ὁ Δυπὲν μετὰ προσηνοῦς τόνου φωνῆς.

Ὁ ἀνὴρ εἰσῆλθεν. Ἦτο ὡς ἐφαίνετο ναυτικός — ὑψηλός, ῥωμαλέος, μυώδης ἀνήρ· ἡ φυσιογνωμία του ἤλεγχεν ἰταμότητα καὶ ἀφοβίαν, δὲν ἐνέπνεεν ὅμως ἀντιπάθειαν, οὐδ' ἤγειρε προκατάληψιν κατ' αὐτοῦ· τὸ ἥμισυ πρόσωπόν του ἐκάλυπτε πυκνὸς μύσταξ καὶ παραγναθίδες. Ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρα στερεὰν ῥάβδον ἐκ ξύλου δρυός, ἐφαίνετο δὲ ὅτι δὲν ἔφερεν ὅπλον τι κεκρυμμένον. Προσκλίνας ἀδεξίως, μᾶς ἐκαλησπέρισεν. Ὁ τόνος τῆς φωνῆς του ὡμοίαζε τῶν κατοίκων τοῦ Neufchatel, προέδιδεν ὅμως τὴν παρισιακὴν καταγωγήν του.

— «Καθήσατε, φίλε μου, εἶπεν ὁ Δυπέν. Ἔρχεσθε πιθανῶς διὰ τὸν οὐραγκουτάγκον; Τῇ ἀληθείᾳ σᾶς ζηλεύω διὰ τὸ ζῷον· εἶνε ὡραῖον καὶ ἀναμφιβόλως μεγάλης ἀξίας. Πόσων ἐτῶν νὰ ἦνε;»

Ὁ ναυτικὸς ἀνέπνευσεν ἐλευθέρως, ὡς ἀνακουφισθεὶς ἐκ μεγάλου βάρους, καὶ ἀπήντησε θαρρούντως:

«Δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ προσδιορίσω ἀκριβῶς, ἀλλὰ μόλις θὰ ἦνε ὁ πίθηκος τεσσάρων ὡς πέντε χρόνων. Τὸν ἔχετε ἐδῶ;

— Ὢ ὄχι! δὲν ἔχομεν ἐδῶ κατάλληλον μέρος διὰ νὰ τὸν φυλάξωμεν. Εὑρίσκεται εἰς τὸν σταῦλον ἑνὸς ἐνοικιαστοῦ ἵππων, εἰς τὴν ὁδὸν Δυβούργ, ἐδῶ πλησίον, καὶ δύνασθε νὰ τον πάρετε αὔριον τὸ πρωΐ. Ἠμπορεῖτε ὅμως νἀποδείξητε πῶς σεῖς εἴσθε ὁ ἰδιοκτήτης;

— Βέβαια ἠμπορῶ.

— Πολὺ λυποῦμαι, ποῦ θὰ σας ἀποδώσω τὸ ζῷον.

— Δὲν ἔχω τὴν ἀπαίτησιν νὰ ὑπάγῃ χαμένος ὁ κόπος σας, κύριε, εἶπεν ὁ ἀνήρ. Τοῦτο δὲν τὸ ἐπιθυμῶ καὶ εἶμαι πρόθυμος νὰ πληρώσω ἀμοιβὴν διὰ τὴν σύλληψιν τοῦ ζῴου . . . δηλαδὴ ἀμοιβὴν ἀνάλογον.

— Τοῦτο εἶνε δικαιότατον, ὑπολαβὼν εἶπεν ὁ φίλος μου. Ἀλλὰ τί νὰ ζητήσω ὡς ἀμοιβήν; Ἄφες νὰ σκεφθῶ ὀλίγον. Ἃ! ναί! Ὡς ἀμοιβὴν νὰ μοὶ διηγηθῆτε ὅλα, ὅσα εἰξεύρετε περὶ τοῦ ἐν τῇ ὁδῷ Μόργκ φόνου.»

Ὁ Δυπὲν εἶπε τοὺς τελευταίους λόγους ταπεινῇ τῇ φωνῇ καὶ πολὺ ἡσύχως. Ἐπίσης ἡσύχως ὑπῆγεν εἰς τὴν θύραν καὶ ἐκλείδωσεν αὐτήν. Εἶτα ἐξήγαγε πιστόλιον καὶ ἔθεσεν αὐτὸ ἀταράχως καὶ ἄνευ σπουδῆς ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Τὸ πρόσωπον τοῦ ναυτικοῦ ἐκοκκίνησεν, ὡς νὰ ἐπῆλθεν αὐτῷ ἀποπληξία. Ἀνεπήδησε καὶ ἥρπασε τὴν ῥάβδον του. . . ἀλλὰ παραχρῆμα πάλιν κατέπεσε τρέμων καὶ κάτωχρος ἐπὶ τῆς ἕδρας του. Οὐδὲ λέξιν ἐδύνατο νὰ διαρθρώσῃ· τὸν ἐλυπήθην ἐκ καρδίας.

«Ταράττεσθε χωρὶς ἀνάγκην, φίλε μου, χωρὶς κάμμίαν ἀνάγκην, εἶπεν ὁ Δυπὲν προσηνέστατα. Δὲν διανοούμεθα νὰ σας κάμωμεν κἀνὲν κακόν· σᾶς δίδω τὸν λόγον μου ὡς ἐντίμου ἀνδρὸς καὶ

Digitized by Google

ὡς Γάλλου, ὅτι δὲν ἔχομεν σκοπὸν νά σας βλάψωμεν. Ἔχω ἐσχηματισμένην ἀκράδαντον πεποίθησιν, ὅτι εἶσθε ἀθῶος τοῦ ἐν τῇ ὁδῷ Μόργκ διαπραχθέντος στυγεροῦ ἐγκλήματος, ἂν καὶ δυσκόλως θὰ δυνηθῆτε νἀρνηθῆτε, ὅτι εἴχετε καὶ σεῖς κἄπως τὸ μέρος σας. Ἐξ ὅσων εἶπον ἐπείσθητε βεβαίως ὅτι ἐγὼ εὗρον τρόπον νὰ λάβω ἀκριβεῖς πληροφορίας περὶ τοῦ πράγματος, ἀλλὰ τὸν τρόπον αὐτὸν οὐδὲ κἂν νὰ φαντασθῆτε δύνασθε. Τὰ πράγματα ἔχουσιν οὕτω: Οὐδὲν ἐπράξατε, ὅπερ ἐδύνασθε νἀποφύγητε, πάντως δὲ οὐδεμία ἀξιόποινος πρᾶξις σᾶς ἐπιβαρύνει. Οὐδὲν ἡρπάσατε ἐκ τῆς οἰκίας, καίτοι ἐδύνασθε νὰ πράξητε τοῦτο ἀτιμωρητί. Ὅθεν δὲν ἔχετε ἀνάγκην νἀποκρύψητε τίποτε. Ἀφ' ἑτέρου δέ, ὡς τίμιος ἄνθρωπος, ἔχετε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ εἴπητε ὅσα εἰξεύρετε, διότι εἷς ἀθῶος κατηγορεῖται διὰ τὸ ἔγκλημα, τοῦ ὁποίου τὸν αὐτουργὸν σεῖς γνωρίζετε.»

Ἐν ᾧ ὡμίλει ὁ Δυπέν, ὁ ναυτικὸς συνῆλθε βαθμηδὸν εἰς ἑαυτόν, μόνον ἡ προτέρα ἰταμότης αὐτοῦ ἐξέλιπε καθ' ὁλοκληρίαν.

«Ἔτσι νὰ ἔχω τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ! εἶπε μετὰ μικρὸν διάλειμμα. Θά σας διηγηθῶ ὅλα ὅσα εἰξεύρω, ἀλλὰ δὲν θὰ πιστεύσητε οὔτε τὰ μισὰ ἀπὸ ὅσα θά σας εἰπῶ. Θὰ ἦνε ἀνοησία μου νὰ περιμένω νὰ τὰ πιστεύσετε. Καὶ ὅμως εἶμαι ἀθῶος, καὶ θέλω νὰ ξελαφρώσω τὴν καρδίαν μου καὶ ἂς πάθω ὅ τι πάθω!»

Ἡ ὁμολογία του ἦν ἐν συντόμῳ τοιαύτη: Πρὸ μικροῦ εἶχε ταξειδεύση εἰς τὸ ἰνδικὸν πέλαγος. Μέρος τοῦ πληρώματος, ἐν οἷς καὶ αὐτός, ἀπέβη εἰς Βόρνεον, καὶ ἐξέδραμε πρὸς διασκέδασιν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου. Τότε δὲ συνέλαβε μεθ' ἑνὸς συντρόφου του τὸν οὐραγκοτάγκον. Ὁ σύντροφός του ἀπέθανε καὶ οὕτω ἀπέμεινεν ἐκεῖνος μόνος κτήτωρ τοῦ ζῴου. Ἀφ' οὗ κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν πολλὰ ὑπέφερεν ἐκ τῆς ἀδαμάστου ἀγριότητος τοῦ θηρίου, κατώρθωσε τέλος νὰ περιορίσῃ ἀσφαλῶς αὐτὸ ἐν τῇ ἰδίᾳ του κατοικίᾳ ἐν Παρισίοις. Ὅπως δὲ μὴ προσελκύσῃ τὴν ὀχληρὰν περιεργίαν τῶν γειτόνων προσεπάθησε νὰ κρατῇ αὐτὸ ἐπιμελῶς ἀποκεκρυμμένον μέχρις ὅτου ἐπουλώσῃ ἐντελῶς μία πληγὴ τοῦ ποδὸς προερχομένη ἐκ σκόλοπος. Ἐσκόπει δὲ θεραπευθὲν νὰ τὸ πωλήσῃ.

Τὴν νύκτα ἢ μᾶλλον τὴν πρωΐαν τοῦ φόνου, ἐπανελθὼν ἐκ φιλικοῦ συμποσίου, εὗρε τὸν πίθηκον ἐν τῷ ἰδίῳ του κοιτῶνι, ὅπου κατώρθωσε νὰ εἰσχωρήσῃ ἐκ παρακειμένου δωματίου, ἔνθα ὑπελάμβανεν αὐτὸν ὁ ναύτης ἀσφαλῶς κεκλεισμένον. Κρατῶν τὸ ξυράφιον ἐν τῇ χειρὶ καὶ σαπωνισμένον ἔχων τὸ πρόσωπον, ὁ οὐραγκοτάγκος ἐκάθητο πρὸ τοῦ κατόπτρου, προσπαθῶν νὰ ξυρισθῇ· ἤθελε νὰ μιμηθῇ τὸν κύριόν του, ὃν πολλάκις ἴσως εἶδεν διὰ τῆς κλειθρίας κείροντα οὕτω τὸν πώγωνα. Περίτρομος, διότι εἶδε τόσῳ ἐπικίνδυνον ὅπλον εἰς τὰς χεῖρας ἀγριωτάτου θηρίου, ἱκανοῦ νὰ ποιήσῃ χρῆσιν αὐτοῦ, ἔστη ὁ ἀνὴρ πρὸς στιγμὴν ἀμφιρρέπων καὶ ἀμηχανῶν. Ἐπειδὴ δὲ πάντοτε κατώρθου νὰ δαμάζῃ τὸ ζῷον διὰ μιᾶς μάστιγος, καὶ ὅτε ἀκόμη κατελαμβάνετο τοῦτο ἐκ θηριωδεστάτων ὁρμῶν, ἔτρεξε νἁρπάσῃ αὐτήν. Ἀλλ' ἰδὼν ὁ οὐραγκοτάγκος τὴν μάστιγα ἐξῆλθε διὰ τῆς ἀνοικτῆς θύρας τοῦ δωματίου, κατέβη τὴν κλίμακα καὶ ἔκ τινος παραθύρου, ὅπερ κατὰ δυστυχίαν ἦτο ἀνοικτόν, ἐπήδησεν εἰς τὴν ὁδόν.

Ὁ Γάλλος ἠκολούθησεν αὐτὸν ἐν ἀπογνώσει. Ὁ πίθηκος κρατῶν πάντοτε τὸ ξυράφιον ἐν τῇ χειρί, ἔστη ἐπὶ μικρὸν καὶ ἐχειρονόμει πρὸς τὸν διώκοντα, μέχρις ὅτου ἐπλησίασεν οὗτος· τότε δ' ἐτράπη πάλιν εἰς φυγήν. Ἡ καταδίωξις ἐξηκολούθησεν ἐπὶ πολύ. Αἱ ὁδοὶ ἦσαν ἔρημοι, ἐπειδὴ ἡ ὥρα ἦτο περίπου τρίτη μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Ὅτε ὁ φυγὰς ἔφθασεν εἴς τινα δρομίσκον ὄπισθεν τῆς ὁδοῦ Μόργκ, εἵλκυσεν αἴφνης τὴν προσοχὴν αὐτοῦ τὸ ἐν τῷ τετάρτῳ ὀρόφῳ τῆς οἰκίας τῆς κυρίας Λεσπαναὶ διὰ τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου ἀπαυγάζον φῶς. Ἔτρεξεν εἰς τὴν οἰκίαν, εἶδε τὸ σύρμα τοῦ κεραυναγωγοῦ, ἀνερριχήθη μετ' ἀπιστεύτου εὐκινησίας, ἐδράξατο τοῦ φύλλου τοῦ παραθύρου, ὅπερ ἦτο καθ' ὁλοκληρίαν ἀνοικτόν, καὶ μετεωρισθεὶς δι' αὐτοῦ ἐπήδησεν εἰς τὸ δωμάτιον καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τῆς κλίνης. Πάντα ταῦτα συνέβησαν ἐν ἀκαρεῖ. Εἰσπηδήσας εἰς τὸ δωμάτιον ὁ οὐραγκοτάγκος ὤθησε πρὸς τὰ ἔξω πάλιν τὸ παραθυρόφυλλον.

Ὁ ναυτικὸς ἐχάρη ἅμα καὶ κατεταράχθη. Ἤλπιζε πλέον, ὅτι θὰ συλλάβῃ τὸ ζῷον, διότι ἀλλαχόθεν δὲν ἐδύνατο νὰ ἐκφύγῃ, ἀλλὰ μόνον διὰ τοῦ σύρματος τοῦ ἀλεξικεραύνου, οὗ πλησίον ἵστατο ἐκεῖνος. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως εἶχε σπουδαίους λόγους ἀνησυχίας, φοβούμενος μὴ ὁ πίθηκος διαπράξῃ τι κακὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἐκ τῆς ἰδέας ταύτης ὁρμώμενος ἀπεφάσισε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν δίωξιν.

Ναυτικὸς ἀνὴρ δὲν ἔχει μεγάλην δυσκολίαν νἀναρριχηθῇ εἰς τὸ σύρμα κεραυναγωγοῦ· ὅτε ὅμως ἔφθασε πλησίον τοῦ παραθύρου, ἔστη ἀμηχανῶν. Τὸ μόνον ὅπερ ἐδύνατο νὰ κάμῃ, ἦτο νὰ κύψῃ πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸ σῶμα, ὥστε νὰ βλέπῃ τὰ ἐν τῷ δωματίῳ. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη θέα ἐνέπλησεν αὐτὸν φρίκης καὶ ὀλίγον ἔλειψε νἀφίσῃ τὸ σύρμα καὶ νὰ κρημνισθῇ. Τότε ἴσα ἴσα ἠκούσθησαν αἱ περίτρομοι κραυγαί, αἱ ἐξεγείρασαι τοῦ ὕπνου τοὺς ἐν τῇ ὁδῷ Μόργκ οἰκοῦντας. Ἡ κυρία Λεσπαναὶ καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς, φοροῦσαι νυκτικὰς ἐσθῆτας, ἠσχολοῦντο εἰς κατάταξιν ἐγγράφων ἐν τῷ ἤδη μνημονευθέντι σιδηρῷ κιβωτίῳ, ὅπερ εἶχον τοποθετήσει ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δωματίου. Ἦν δὲ τὸ κιβώτιον ἀνοικτόν, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἐξαχθέντα ἔκειντο ἐπὶ τοῦ δαπέδου. Τὰ

Digitized by Google

θύματα θὰ ἐκάθηντο, ἔχοντα ἐστραμμένα τὰ νῶτα πρὸς τὸ παράθυρον, καὶ ὑπολογιζομένου τοῦ διαρρεύσαντος χρόνου ἀπὸ τῆς εἰσπηδήσεως τοῦ πιθήκου καὶ τῆς ἀρχῆς τῶν κραυγῶν, δὲν παρετήρησαν αὐτὸν ἀμέσως. Πιθανῶς δ' ἐνόμισαν, ὅτι τὸ παράθυρον ἐκλείσθη ὑπὸ τοῦ ἀνέμου.

Ὅτε ὁ ναυτικὸς ἐκύτταξεν ἀπὸ τὸ παράθυρον, τὸ γιγάντειον θηρίον εἶχεν ἁρπάσει ἀπὸ τῆς λελυμένης κόμης τὴν κυρίαν Λεσπαναὶ καὶ μιμούμενον τὰς κινήσεις κουρέως περιέφερε τὸ ξυράφιον περὶ τὸ πρόσωπον αὐτῆς. Ἡ κόρη λιποθυμήσασα, ἔκειτο ἐκτάδην χαμαὶ ἀκίνητος. Αἱ κραυγαὶ καὶ ἡ ἀντίστασις τῆς πρεσβύτιδος, αἰσθανομένης ἀποσπωμένας τὰς τρίχας τῆς κόμης, ἠρέθισαν τὸ ζῶον, καὶ αἱ κατ' ἀρχὰς πιθανῶς φιλοπαίγμονες προθέσεις αὐτοῦ μετεβλήθησαν εἰς ὀργὴν καὶ λύσσαν. Διὰ σθεναρᾶς κινήσεως τοῦ μυώδους βραχίονος αὐτοῦ ἐχώρισε σχεδὸν καθ' ὁλοκληρίαν τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ κορμοῦ. Ἡ τοῦ αἵματος θέα ἐπηύξησε τὴν μανίαν αὐτοῦ. Τρίζον τοὺς ὀδόντας, μὲ σπινθηροβολοῦντας ὀφθαλμοὺς ὥρμησεν ἐπὶ τοῦ σώματος τῆς κόρης, ἐνέπηξε τοὺς φοβεροὺς ὄνυχάς του εἰς τὸν λαιμὸν αὐτῆς, καὶ τοὺς ἐκράτησε στερεῶς μέχρις οὗ τὴν ἀπέπνιξε. Τότε τὸ περιπαπταῖνον βλοσυρὸν καὶ ἄγριον βλέμμα του ἠτένισε τυχαίως τὴν ἐκ φρίκης ἐμβρόντητον ὄψιν τοῦ κυρίου του. Ἡ λύσσα τοῦ ζῴου, ἐνθυμηθέντος ἴσως τὴν ἀπειλητικὴν μάστιγα, μετετράπη παραχρῆμα εἰς φόβον. Συνειδὸς ὅτι διέπραξεν ἀξιόποινα, ἐζήτησε νἀποκρύψῃ τὰ αἱματηρὰ ἔργα του καὶ ἐν ἀγωνίᾳ καὶ ἀμηχανίᾳ περιθέον τὸ δωμάτιον, μετετόπιζε καὶ ἔθραυε τὰ σκεύη, καὶ ἔρριψε τὸ στρῶμα ἐκ τῆς κλίνης. Τέλος ἥρπασε τὸν νεκρὸν τῆς κόρης καὶ ἔχωσεν αὐτὸν εἰς τὴν καπνοδόχην, εἶτα δὲ λαβὸν τὸ σῶμα τῆς πρεσβύτιδος, ἐσφενδόνησεν αὐτὸ κατακέφαλα εἰς τὴν αὐλήν.

Ὅτε ὁ πίθηκος ἐπλησίασε μὲ τὸ ἠκρωτηριασμένον πτῶμα εἰς τὸ παράθυρον ὁ ναύτης ὑπεχώρησε περιδεής, ὠλίσθησεν εἰς τὸ σύρμα καὶ κατελθὼν ἐπανῆλθεν ἐν σπουδῇ οἴκαδε· καταληφθεὶς ὑπὸ φρίκης, καὶ φοβούμενος ἅμα τὰ ἐπακόλουθα τοῦ ἔργου τοῦ οὐραγκουτάγκου ἐγκατέλιπεν αὐτὸν εἰς τὴν τύχην του. Αἱ λέξεις ἃς ἤκουσαν οἱ ἀναβαίνοντες τὴν κλίμακα ἦσαν αἱ περιδεεῖς κραυγαὶ τοῦ Γάλλου, ἑνούμεναι μετὰ τῆς δαιμονικῆς κλαγγῆς τοῦ θηρίου.

Σχεδὸν περιττὸν κρίνω νὰ προσθέσω ἄλλο τι. Ὁ πίθηκος φαίνεται, ὅτι ἔφυγεν ἐκ τοῦ παραθύρου μικρὸν πρὸ τῆς διαρρήξεως τῆς θύρας. Τὸ παράθυρον, ἀφ' οὗ ἐπήδησεν εἰς τὸ σύρμα, πιθανῶς ἡμιεκλείσθη ἔπειτα ἀφ' ἑαυτοῦ. Τὸ ζῶον ἀνευρέθη κατόπιν ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου καὶ ἐπωλήθη ἀντὶ τιμήματος οὐκ εὐκαταφρονήτου εἰς τὸν *Βοτανικὸν κῆπον* τῶν Παρισίων. Ἀνακοινωθέντων τῷ διευθυντῇ τῆς ἀστυνομίας τῶν διατρεξάντων, ὁ Λεμπὸν ἀφέθη ἐλεύθερος. Ὁ δὲ διευθυντής, καίπερ ἄλλως φιλικώτατα διακείμενος πρὸς τὸν φίλον μου, δὲν ἐδυνήθη ὅμως νἀποκρύψῃ τὴν δυσαρέσκειάν του ἐπὶ τῇ τροπῇ ἣν ἔλαβεν ἡ ὑπόθεσις, καὶ ἔσχε μάλιστα τὴν τόλμην νὰ ὑπαινιχθῇ διὰ σαρκαστικῶν λόγων, ὅτι καλὰ θὰ ἔκαμνε καθεὶς νἀσχολῆται εἰς τὰς ἰδίας του ὑποθέσεις.

«Ἄφες τον νὰ λέγῃ! εἶπεν ὁ Δυπέν, μὴ ἀξιώσας ἀπαντήσεως τοὺς λόγους τοῦ διευθυντοῦ. Ἄφες τον νὰ λέγῃ. Ζητεῖ νὰ ἐπαναπαύσῃ τὴν συνείδησίν του, ἐγὼ δὲ εἶμαι ηὐχαριστημένος διότι τὸν κατενίκησα ἐν τῷ ἰδίῳ πεδίῳ του. Καίτοι δὲν κατώρθωσε νὰ ἐξεύρῃ τὴν λύσιν τοῦ αἰνίγματος, ὅμως αὐτὴ δὲν εἶνε καὶ ἀξία τόσου θαυμασμοῦ, ὅσον ὑποθέτει ἐκεῖνος, διότι, μεταξύ μας, ὁ φίλος διευθυντὴς εἶνε λίαν πονηρὸς καὶ τούτου ἕνεκα δὲν εἶνε συνετός. Οὐδὲν ἧττον εἶνε ἀνὴρ ἀγαθός, καὶ μοὶ ἀρέσκει ἰδίως δι' ἓν πλεονέκτημα, δι' οὗ κατώρθωσε νὰ στερεώσῃ τὴν φήμην του ἐπὶ ἀγχινοίᾳ· ἐννοῶ τὸ πλεονέκτημα «τοῦ ἀρνεῖσθαι τὸ ὑπάρχον καὶ ἑρμηνεύειν τὸ μὴ ὑπάρχον[1].»

ΧΡΟΝΙΚΑ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

Αἱ ἀπὸ κοινοῦ ἐργασίαι περὶ τὸν ἠλεκτρισμὸν τῶν ἐπιστημόνων καὶ ἡ πρὸς αὐτοὺς προσοχὴ τοῦ κοινοῦ. — Ἡ μεταφορὰ ἠλεκτρικῶς τῶν μηχανικῶν δυνάμεων διὰ τῶν μηχανῶν τοῦ Gramme. — Ἱστορικὸν τῶν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐργασιῶν τῶν ἐπιστημόνων. — Τὰ διάφορα ἐπιτυχῆ πειράματα τοῦ γάλλου Marcel Deprez. — Ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ αὐτῶν ἐν τῇ γαλλικῇ πόλει Grenoble. — Τὸ μετ' ὀλίγον προετοιμαζόμενον τελευταῖον πείραμα τὸ ἀποφασίσον ὁριστικῶς περὶ τῆς βιομηχανικῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἐφευρέσεως ταύτης. — Ἡ ἐκδηλουμένη κίνησις καὶ ζωηρότης περὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἐφευρέσεως. — Ὄργανα ῥυθμιστικὰ τῆς κινήσεως τῶν μηχανῶν καὶ λογιστικὰ τοῦ καταναλισκομένου εἰς μηχανικὴν ἐργασίαν ἠλεκτρισμοῦ. — Ἀνακοίνωσις σπουδαία ἐν τῇ ἐν Παρισίοις διεθνεῖ ἑταιρίᾳ τῶν ἠλεκτρολόγων περὶ τῶν *δευτερευόντων παραγωγῶν* τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καὶ ἡ ἐλπιζομένη μεγάλη δι' αὐτῶν ἀναμόρφωσις εἰς τὴν βιομηχανικὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. — Ἐφαρμογὴ τῶν δευτερευόντων παραγωγῶν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ εἰς τὸν ἠλεκτρικὸν φωτισμὸν ὁλοκλήρου τοῦ μήκους τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ. — Νέα ἀνακάλυψις ἐπαληθεύουσα τὴν νέαν θεωρίαν τῶν *φυσικῶν φαινομένων* καὶ ἀποκαλύπτουσα νέαν καὶ ἄφθονον πηγὴν ἠλεκτρισμοῦ. — Ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν διεθνῆ ἐν Παρισίοις ἑταιρίαν τῶν ἠλεκτρολόγων.

—

Παρετηρήθη, ὅτι κατ' ἐποχὰς οἱ ἐργάται τῆς ἐπιστήμης φέρονται πάντες ὡς ἐκ συνεννοήσεως καὶ ἀσχολοῦνται περὶ ἓν ἀντικείμενον, περὶ τὸ ὁποῖον μετ' ἰδιαζούσης ζωηρότητος καὶ ἁμίλλης ἐργάζονται. Τὴν ἀπὸ κοινοῦ δὲ ταύτην ἐργασίαν τῶν ἐπιστημόνων, ἐννοεῖται, παρακολουθεῖ καὶ ἡ διεγειρομένη ζωηρὰ προσοχὴ τοῦ κοινοῦ, καθ' ὅσον πάντοτε διὰ τῶν νέων τούτων προσπαθειῶν καὶ ὡς ἐκ συνδυασμοῦ πυρετωδῶν ἐρευνῶν

(1) Ῥουσσῶ, Νέα Ἐλοΐζα.

Digitized by Google

ἀναμένονται σπουδαῖαι πρόοδοι ἐνδιαφέρουσαι τὴν κοινωνίαν ἅπασαν.

Οὕτως ἀπό τινος ἡ προσοχὴ τῶν ἐπιστημόνων ἐστράφη πρός τι σπουδαῖον καὶ πολλὰ ὑπισχνούμενον ἀντικείμενον, τὸν ἠλεκτρισμόν, τὸ δὲ κοινὸν μετὰ ἱκανῆς περιεργείας παρακολουθεῖ τὰς γενικὰς ταύτας προσπαθείας, δι' ὧν τοιαῦται πρόοδοι μετ' ὀλίγον συντελοῦνται.

Οἱ ἀναγνῶσται οἱ παρακολουθοῦντες τὰ χρονικὰ ἡμῶν εἰσὶν ἤδη ἐνήμεροι εἴς τινας προόδους καὶ ἐργασίας προσφάτους ὀφειλομένας εἰς τὸ μυστηριῶδες ἔτι τοῦτο καὶ ἀνεξήγητον τὴν φύσιν ῥευστόν, τὸν ἠλεκτρισμόν.

Δὲν δυνάμεθα ν' ἀντιστῶμεν εἰς τὴν ἐπήρειαν τοῦ ἐν τῇ ἀκμῇ ὄντος σήμερον τούτου ἀντικειμένου καὶ νὰ μὴ ἐπανερχώμεθα συχνάκις ἐπ' αὐτὸ παρακολουθοῦντες ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὰς γινομένας ἐργασίας.

* * *

Ἐποιήσαμεν ἤδη ἱκανὸν λόγον εἰς προηγούμενα χρονικὰ οὐ μόνον περὶ τῆς μετατροπῆς τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἀπ' εὐθείας εἰς δύναμιν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς μεταφορᾶς διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐκ μεγάλων ἀποστάσεων οἱωνδήποτε μηχανικῶν δυνάμεων, ὡς καὶ περὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ γενομένων ἐργασιῶν ὑπὸ τοῦ γάλλου μηχανικοῦ Marcel Deprez.

Αἱ ἐργασίαι τοῦ ἀκαμάτου καὶ ἐμπείρου τούτου ἐπιστήμονος δὲν ἔπαυσαν γινόμεναι ἔκτοτε, καὶ ἐσχάτως αὐτὸς οὗτος ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Σορβόννῃ τῶν Παρισίων ἐνώπιον εὐπαιδεύτου καὶ πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου ἀνέπτυξε τὸ ζήτημα καὶ ἐξέθηκεν εἰς ποίαν θέσιν εὕρηται τοῦτο ἐν τῇ παρούσῃ ὥρᾳ.

Οἱ ἀναγνῶσται ἤδη γνωρίζουσιν, ὅτι οἱασδήποτε φύσεως μηχανικὴ δύναμις δύναται διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ νὰ μετακομισθῇ μακρὰν τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς αὐτῆς, ὅτι ἑπομένως τοιαῦται δυνάμεις ὑπάρχουσαι ἐν ἀφθονίᾳ ἐν τῇ φύσει καὶ ἀπολλύμεναι εἰς μάτην, ὡς κείμεναι μακρὰν τοῦ κέντρου τῶν πόλεων καὶ τῆς συγκοινωνίας, σήμερον πρόκειται νὰ μετακομισθῶσι μέχρι τῶν μηχανημάτων τῶν ἐργοστασίων ἡμῶν. Αἱ ἀναπτυσσόμεναι δυνάμεις τῶν ὁπουδήποτε κειμένων ῥευμάτων, ποταμῶν, καταρρακτῶν, θαλασσίων παλιρροιῶν, ἀνεμομύλων κλπ. δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσιν ἐντελῶς διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Ἡ ἐκεῖ παραγομένη μηχανικὴ δύναμις περισυλλέγεται ἐν μηχανῇ ἐπινοηθείσῃ καὶ κατασκευασθείσῃ ὑπὸ τοῦ γάλλου Gramme καὶ μεταβάλλεται ἐν αὐτῇ εἰς ἠλεκτρισμόν, ὅςτις διὰ μεταλλικοῦ σύρματος πέμπεται χιλιόμετρα πολλὰ μακράν, ἔνθα διὰ δευτέρας μηχανῆς τοῦ Gramme μεταβάλλεται πάλιν εἰς μηχανικὴν δύναμιν διανεμομένην κατὰ βούλησιν εἰς διαφόρους μηχανάς.

* * *

Θεωρητικῶς ἡ ἰδιότης αὕτη τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἦν γνωστὴ ἤδη πρὸ εἴκοσι καὶ πλέον ἐτῶν. Ἀλλ' ὅμως ὅταν οἱ φυσικοὶ ἐπεχείρουν νὰ ἐξέλθωσιν ἐκ τῶν ὁρίων τοῦ σπουδαστηρίου αὐτῶν καὶ νὰ ἐφαρμόσωσι πρακτικῶς τὰς λαμπρὰς ταύτας ἰδέας των, προσέκρουον κατὰ παντοίων δυσχερειῶν κατὰ τὸ φαινόμενον ἀνυπερβλήτων.

Ἐὰν ἐπεχείρουν νὰ μεταφέρωσι δύναμιν τινὰ ὀλίγον τι σημαντικὴν ἑκατοστύας τινὰς μόνον μέτρα πέραν τῆς θέσεως τῆς παραγωγῆς αὐτῆς, αὕτη ἀπώλλυτο καθ' ὁδόν, ἂν καὶ μετεχειρίζοντο σύρματα παχύτατα καὶ λίαν δαπανηρά. Ἐν τούτοις τὰ πρῶτα δημόσια πειράματα ἐγένοντο, οὐχὶ ὅμως ἐπιτυχῶς, κατὰ τὴν ἐν Βιέννῃ ἔκθεσιν τοῦ 1873, ἐπανελήφθησαν δὲ οὐχὶ μετὰ πλειοτέρας ἐπιτυχίας μετὰ 6 ἔτη, ἤτοι τῷ 1879 ἐν Sermaize ὑπὸ τῶν Chrétien καὶ Felix, καὶ ἐν Noisiel ὑπὸ τοῦ Menier.

Ἀλλ', ὡς εἴπομεν, ἐν τοῖς πειράμασι τούτοις ἡ ἀπόστασις, εἰς ἣν μετεφέροντο αἱ δυνάμεις μετὰ ἱκανῆς ἐν τούτοις ἀπωλείας, ἦτο μικρά, 2 ἢ 3 χιλιομέτρων μόνον, τὸ δὲ σύρμα παχείας διαμέτρου καὶ δύσχρηστον· διότι, ἐὰν ἐπεχείρουν νὰ ἐλαττιώσωσι τὸ πάχος τοῦ σύρματος ἢ ν' αὐξήσωσι τὴν ἀπόστασιν, ἡ καθ' ὁδὸν ἀπώλεια τῶν δυνάμεων ἦτο τοσαύτη, ὥστε πᾶν πείραμα καθίστατο ἀδύνατον.

* * *

Ἐν τῇ θέσει ταύτῃ εὑρίσκετο τὸ ζήτημα, ὅτε ὁ Marcel Deprez ἀνέλαβε τὴν σπουδὴν αὐτοῦ μετ' ἐπιτυχίας ἀνελπίστου· ἐντὸς δὲ ὀλίγου χρονικοῦ διαστήματος ἐθριάμβευσεν ἐντελῶς πασῶν τῶν δυσχερειῶν, καθ' ὧν προσέκρουον οἱ προκάτοχοι αὐτοῦ. Ἐτελειοποίησε τὰς μηχανὰς τοῦ Gramme οὕτως, ὥστε κατώρθωσε τὴν μεταφορὰν τῶν δυνάμεων ἐκ μεγάλης ἀποστάσεως διὰ συρμάτων λεπτῶν καὶ μὴ δαπανηρῶν, ἄνευ σημαντικῆς ἀπωλείας καθ' ὁδὸν τῶν μεταφερομένων δυνάμεων αὐτῶν.

Τὰ πειράματα αὐτοῦ ἤρξαντο δημοσίᾳ μόλις πρὸ δύο ἐτῶν. Κατὰ τὴν ἠλεκτρικὴν δ' ἔκθεσιν τοῦ Μονάχου προσεκλήθη ἐπισήμως, ὅπως ποιήσῃ ἐκεῖ δημοσίᾳ τὰ πειράματα αὐτοῦ ἐνώπιον τῆς ἐπιτροπῆς τῆς διοργανωσάσης τὴν ἔκθεσιν.

Οὕτω δὲ κατεσκευάσθη κοινὴ τηλεγραφικὴ γραμμὴ πρὸς μεταφορὰν δυνάμεων μεταξὺ τῶν πόλεων Αὐγούστης καὶ Μονάχου, ἀποστάσεως περίπου 52 χιλιομέτρων.

Ἡ ἐπιτυχία τῶν πειραμάτων τούτων ὑπῆρξεν ἀνέλπιστος· κατὰ τὴν ἐπίσημον ἔκθεσιν τῆς ἐπιτροπῆς εἰς τὴν μεγάλην ταύτην ἀπόστασιν καὶ διὰ κοινοῦ τηλεγραφικοῦ σύρματος ἡ ἀπόδοσις τῶν μεταφερομένων δυνάμεων ἦτο περίπου 39 ἐπὶ τοῖς 100, ἤτοι ἐγένετο καθ' ὁδὸν ἀπώλεια μόνον 61 ἐπὶ τοῖς 100, μὲ ὅλας ἔτι τὰς πολυει-

Digitized by Google

δεῖς δυσχερείας καὶ ἀτελείας τῆς πρώτης πρακτικῆς ἐφαρμογῆς.

* * *

Μετὰ τὰ λαμπρὰ ταῦτα ἐπίσημα πειράματα ἐδραιώθη ἡ ἐλπὶς τῆς ταχείας βιομηχανικῆς ἐφαρμογῆς τῶν ἰδιοτήτων τούτων τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Τὰ πειράματα κατόπιν πολλάκις ἐπανελήφθησαν πάντοτε μετ' αὐξανούσης ἐπιτυχίας ἀναλόγως τῶν ἑκάστοτε ἐπιφερομένων τελειοποιήσεων.

Ἐμνήσθημεν ἐγκαίρως ἤδη εἰς προηγούμενα χρονικὰ ἡμῶν ἑτέρων πειραμάτων ἐπιτυχῶν τοῦ Marcel Deprez ἐν Παρισίοις ἐνώπιον ἐπιτροπῆς ἐκλεχθείσης πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, καθ' ἃ ἐπὶ ἀποστάσεως 17 1/2 χιλιομέτρων μετεφέροντο σημαντικαὶ δυνάμεις μὲ μηχανικὴν ἀπόδοσιν 48 ἐπὶ τοῖς 100.

Μετὰ τὰ πειράματα ταῦτα ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπέλθῃ. Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον τῆς γαλλικῆς πόλεως Γρενόβλης, κειμένης ἐν θέσει ἐχούσῃ φυσικοὺς καταρράκτας, ἐπιθυμοῦν νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰς ἀπολλυμένας ταύτας δυνάμεις τῆς φύσεως προσεκάλεσε τὸν Marcel Deprez νὰ ἐφαρμόσῃ πλέον ἐμπράκτως τὰ ἕως τότε γενόμενα πειράματα.

Ἂν καὶ ὀλίγον πρowρως, ἐν τούτοις ἡ πρότασις ἐγένετο δεκτή, καὶ οὕτως παρὰ τὴν Vizille, 14 χμ. μακρὰν τῆς Γρενόβλης, ἔνθα ὑπῆρχε καταρράκτης ὕδατος δυνάμεως 12 ἵππων ἀτμοῦ ἐτοποθετήθη τελειοποιηθεῖσα ὡς οἷόν τε μηχανὴ τοῦ Gramme ὑποδεχομένη καὶ μετατρέπουσα εἰς ἠλεκτρισμὸν τὴν δύναμιν ταύτην· ἡ μηχανὴ δὲ αὕτη διὰ τῶν καταλλήλων συρμάτων ἐξ ὀρειχάλκου μετέδιδε τὸν ἠλεκτρισμόν της εἰς ἑτέραν μηχανὴν Gramme ἐν Γρενόβλῃ, ἔνθα οὗτος μετετρέπετο εἰς δύναμιν ἴσην πρὸς 7 ἵππων ἀτμοῦ, ἤτοι ἀπέδιδεν 62 ἐπὶ τοῖς 100 ἐκ τῆς δυνάμεως τῆς παραλαμβανομένης ἐκ τοῦ ἐν Vizille καταρράκτου ὕδατος.

Τὰ πρακτικὰ ταῦτα πειράματα ἐξηκολούθησαν ἐπὶ 6 ἑβδομάδας γινόμενα τακτικῶς καθ' ἑκάστην, χωρὶς νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν αἱ ἀταξίαι καὶ ἰδιοτροπίαι τοῦ καιροῦ, ὑπὸ τὴν ἐξέτασιν καὶ τὸν ἔλεγχον ἐπιτροπῆς ἐπιστημόνων διωρισμένης ὑπὸ τῆς πόλεως τῆς Γρενόβλης.

Ἡ μηχανὴ ἡ τεθειμένη ἐν Γρενόβλῃ ἡ ὑποδεχομένη καὶ μετατρέπουσα τὸν ἠλεκτρισμὸν εἰς δύναμιν, διένεμεν αὐτὴν εἰς διάφορα μηχανήματα. Οὕτως ἔβλεπέ τις ταὐτοχρόνως πρίονα διαιροῦντα καὶ κατατέμνοντα παχεῖς κορμοὺς δένδρων, ἀντλίαν ὑψοῦσαν κατὰ πολλὰ μέτρα τὸ ὕδωρ, ἔτι δὲ μηχανικὸν πιεστήριον ἐκτυποῦν ἀδιακόπως τὴν ἐφημερίδα L' Energie électrique καὶ διαφόρους ἄλλας πολυειδεῖς μηχανὰς τρεφομένας ἐκ τοῦ κέντρου τούτου τῆς δυνάμεως, ἐνῷ ἅμα μέρος τι τοῦ ἠλεκτρισμοῦ μετετρέπετο οὐχὶ εἰς μηχανικὴν δύναμιν, ἀλλ' εἰς φῶς, ὅπερ δι' ἑκατοστύος λυχνιῶν ἐφώτιζε τὸ εὐρὺ ἐργοστάσιον.

* * *

Τὰ λαμπρὰ ταῦτα ἐν τούτοις πειράματα δὲν ἀποτελοῦσιν ἔτι ἢ ἀρχὴν λίαν περιωρισμένην, καθ' ὅσον ὑπολείπονται ἔτι τινὰ σημεῖα τελειοποιήσεως.

Ἵνα πληρέστατα ἐπιτύχῃ ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ πάσης ἐφευρέσεως κατὰ τὸν Marcel Deprez, πρέπει νὰ διέλθῃ αὕτη διὰ τεσσάρων οὐσιωδῶν πειραματικῶν φάσεων: ὅταν αὕτη ἐγένετο θεωρητικῶς γνωστή, δέον κατὰ πρῶτον νὰ ἐξετασθῇ καὶ ἐξελεγχθῇ ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ· εἶτα δὲ νὰ ἐπινοηθῶσι τὰ βιομηχανικὰ ἐργαλεῖα, νὰ κατασκευασθῶσι καὶ νὰ ἐξετασθῶσιν ἐὰν πληρῶσι τὸν σκοπὸν αὐτῶν· εἶτα ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῶσιν ἐὰν αἱ συσκευαὶ αὗται τεθεῖσαι εἰς ἐνέργειαν ὑπὸ οἱασδήποτε συνθήκας ἀνθίστανται εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ εἰς τὴν φθορὰν τοῦ χρόνου· καὶ τέλος ν' ἀποδειχθῇ, ἐὰν ἡ νέα ἐφεύρεσις ἀνταποκρίνηται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς αὐτῆς καὶ ἂν δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ οἰκονομικῶς.

* * *

Τὰς τρεῖς πρώτας φάσεις τὸ ἔργον τοῦ Marcel Deprez διῆλθε μέχρι σήμερον ἐπιτυχῶς· ὑπολείπεται ἔτι νὰ ὑποστῇ τὴν τετάρτην καὶ τελευταίαν δοκιμασίαν ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου *τῆς οἰκονομίας*.

Πρὸς τοῦτο ἀπὸ τοῦδε γίνονται αἱ κατάλληλοι προπαρασκευαί, τὰ δ' ἐπίσημα πειράματα γενήσονται μετὰ τρεῖς περίπου μῆνας ἐν Παρισίοις.

Δύναμις 100 ἵππων ἀτμοῦ θὰ μετατρέπηται εἰς ἠλεκτρισμὸν ἐν Creil, θὰ μεταφέρηται δ' ἐκεῖθεν εἰς Παρισίους δι' ἀποστάσεως 57 χμ. Ἡ δύναμις αὕτη θὰ διανέμηται μεταξὺ τριῶν ἀνεξαρτήτων ἀλλήλων μηχανῶν· τὸ ἀγωγὸν δὲ σύρμα θὰ ᾖ ἐκ χαλκοῦ 5 χιλιοστομέτρων τὴν διάμετρον, ἤτοι περίπου ὡς τὸ κοινὸν ἠλεκτρικὸν σύρμα.

Τὰ πειράματα ταῦτα γενήσονται ἐπὶ μακρὸν κατὰ συνέχειαν χρόνον καὶ θὰ κρίνωσιν ὁριστικῶς πλέον τὴν ἔναρξιν τῆς βιομηχανικῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἐφευρέσεως.

Εἰς τὰ πειράματα ταῦτα θέλομεν παρασταθῇ ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἀνταποκριτοῦ τῆς «Ἑστίας», καὶ θὰ προσπαθήσωμεν ὅσον οἷόν τε ἀκριβῶς καὶ καταληπτῶς νὰ μεταδώσωμεν ἐγκαίρως τοῖς ἀναγνώσταις αὐτῆς τ' ἀποτελέσματα αὐτῶν.

Ὁποία ἀληθῶς ἠὼς ἀνατέλλει διὰ τὴν βιομηχανίαν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς λαμπρᾶς ταύτης ἐφευρέσεως! Ὁποία μεταμόρφωσις γενικὴ θέλει συντελεσθῇ εἰς τὴν ἀνθρώπινον ἐργασίαν διὰ τοῦ

Digitized by Google

ἠλεκτρισμοῦ! Ὁποία πρόοδος ἐκπληκτικὴ θέλει λαμπρύνει τὴν ἐποχὴν ἡμῶν καὶ στέψει τὰ ὀνόματα τῶν ἐργατῶν αὐτῶν τῆς ἐπιστήμης, οἵτινες ἀδιακόπως καὶ ἐπιμόχθως ἐργάζονται διὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς κοινωνίας!

Πᾶσαι αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τῇ φύσει ὑπάρχουσαι, αἵτινες εἰσὶν ἀνυπολόγιστοι, καὶ αἵτινες μέχρι σήμερον ἀπόλλυντο μάτην, θέλουσι χρησιμοποιηθῇ πρὸς ὄφελος τοῦ ἀνθρώπου, τῆς κοινωνίας!

* * *

Ἤδη γενικὴ κίνησις καὶ ζωηρότης παρατηρεῖται πανταχοῦ εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς λαμπρᾶς ταύτης ἐφευρέσεως. Πᾶσα χώρα κειμένη παρὰ ἰσχυροὺς καταρράκτας ὕδατος ἐπιθυμεῖ καὶ προσπαθεῖ νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς ἐφευρέσεως καὶ νὰ χρησιμοποιήσῃ, ὅσον οἷόν τε τάχιον, τὰς φυσικὰς ταύτας δυνάμεις διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ.

Πανταχόθεν ἀναγγέλλονται τοιαῦται ἀποφάσεις καὶ σχέδια. Ἐν τῇ βελγικῇ πόλει Verviers, ἔνθα ὑπάρχουσι πολυάριθμα ἐργοστάσια ἐριούχων ὑφασμάτων προτίθενται τῇ προτάσει ἰταλοῦ μηχανικοῦ τοῦ Dr Tommasi νὰ χρησιμοποιήσωσι μέχρι τοῦδε ἀπολλυμένην ὑδραυλικὴν δύναμιν μεγάλης ἰσχύος καὶ οὐχὶ μακρὰν τῆς πόλεως κειμένην ἐν τῇ λίμνῃ τῆς Gileppe, ἔνθα ὑπάρχουσι δύο καταρράκται 25 μέτρων πλάτους καὶ 45 ὕψους.

Ἡ παμμεγέθης αὕτη δύναμις περισυλλεγομένη παρὰ τοὺς καταρράκτας καὶ μετατρεπομένη εἰς ἠλεκτρισμὸν θέλει μεταφέρεσθαι διὰ τῶν καταλλήλων συρμάτων εἰς τὴν πόλιν Verviers, ἤτοι 12 χμ. μακράν, ἔνθα μέρος τοῦ ἠλεκτρισμοῦ χρησιμεύσει ἀπ' εὐθείας εἰς τὸν ἠλεκτρικὸν φωτισμὸν τῆς πόλεως, μέρος δὲ μετατραπήσεται πάλιν εἰς μηχανικὴν δύναμιν διανεμηθησομένην εἰς τὰ πολυπληθῆ ἐργοστάσια τῆς πόλεως καὶ εἰς τὴν ἑταιρίαν τῶν ἠλεκτροκινήτων τροχιοδρόμων.

* * *

Εἰς προηγούμενα χρονικὰ ἡμῶν ἀνεφέραμεν ἤδη, ὅτι καὶ ἡ πόλις τῆς Γενεύης ἀπεφάσισεν ἤδη νὰ χρησιμοποιήσῃ διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ τὴν παρ' αὐτὴν κολοσσιαίαν ὑδραυλικὴν δύναμιν 7 περίπου χιλιάδων ἵππων ἀτμοῦ, τὴν παρεχομένην ὑπὸ τοῦ καταρράκτου τοῦ Ῥοδανοῦ ποταμοῦ.

Ἐπίσης ἐμνήσθημεν καὶ τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν γιγαντιαίων δυνάμεων τοῦ πελωρίου καταρράκτου τοῦ ἐν Ἀμερικῇ ποταμοῦ Νιαγάρρα.

Ἐν Ἑλβετίᾳ, τῇ πλουσιωτάτῃ εἰς καταρράκτας, ἀπὸ τινος σπουδαίως σκέπτονται περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ἐφευρέσεως ταύτης. Ὁλόκληρος ἐπαρχία αὐτῆς ἡ τοῦ Vaux πρόκειται νὰ φωτισθῇ διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός· καθ' ὅσον μόνη ἡ χρησιμοποίησις τῶν ὑδάτων τῶν λιμνῶν Joux καὶ Pirevet δύναται νὰ συντηρήσῃ πλέον τῶν 25 χιλιάδων ἠλεκτρικῶν λυχνιῶν!

Εἰς πλείστας ἄλλας ἔτι πόλεις προτίθενται ὁσονούπω νὰ χρησιμοποιήσωσιν ἠλεκτρικῶς τὰς πέριξ αὐτῶν φυσικὰς ἢ τεχνητὰς ὑδραυλικὰς δυνάμεις εἴτε πρὸς ἠλεκτρικὸν φωτισμόν, εἴτε πρὸς μηχανικὴν ἐργασίαν. Οὕτως ἡ πόλις τῆς Ἑλβετίας Schaffhouse, παρ' ᾗ ὁ περιβόητος καταρράκτης τοῦ Ῥήνου, ἡ Ῥουέννη τῆς Γαλλίας, ἡ Νάντη, ἡ Besançon καὶ ἄλλαι πολλαί, ἀγγέλλεται, ὡς μελετῶσαι ἢ ὡς παραχωρήσασαι ἤδη εἰς ἑταιρίας τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἐφευρέσεως.

Ἐν Ἰρλανδίᾳ μάλιστα, ὡς ἐσχάτως ἐδημοσιεύθη, χρησιμοποιοῦσιν ἤδη τὴν ὑδραυλικὴν δύναμιν τῶν καταρρακτῶν τοῦ ποταμοῦ Bush διὰ τὴν κίνησιν ἠλεκτρικῶν τροχιοδρόμων. Ἐν τῇ ἐπαύλει δὲ Gleudalough μηχανὴ ἠλεκτρο-υδραυλικὴ διακόσια μέτρα μακρὰν κειμένη διατηρεῖ 200 ἠλεκτρικὰς λυχνίας Swan. Καὶ ἐν Τουρίνῳ δὲ τῆς Ἰταλίας ἐπὶ τῆς Doria ὑπάρχει ὑδρόμυλος ἱκανῆς δυνάμεως συντηρῶν 74 ἠλεκτρικὰς λυχνίας Swan.

* * *

Μετὰ τοῦ ζητήματος τῆς διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ μεταφορᾶς τῶν μηχανικῶν δυνάμεων συνδέεται στενῶς καὶ σπουδαιότατον ἔτι ζήτημα, περὶ τὴν λύσιν τοῦ ὁποίου ζωηρῶς ἐπίσης καταγίνονται.

Δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ εὑρεθῇ τὸ μέσον τῆς μεταφορᾶς τῶν δυνάμεων, ἀλλ' ἔτι καὶ τὸ τῆς διαιρέσεως καὶ διανομῆς αὐτῶν· διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑποθέσῃ τις, ὅτι ἓν μόνον ἐργοστάσιον δύναται νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰς δυνάμεις πολλῶν χιλιάδων ἵππων ἀτμοῦ, αἵτινες δυνατὸν νὰ μεταφέρωνται δι' ἑνὸς ἠλεκτρικοῦ σύρματος.

Ἀνάγκη λοιπὸν ἀναπόφευκτος νὰ εὑρεθῶσι τὰ κατάλληλα ὄργανα τῆς διανομῆς τῶν δυνάμεων κατὰ ποσότητας διαφόρους ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τῶν χρησιμοποιουσῶν αὐτάς. Ἔτι δὲ νὰ εὑρεθῶσι τὰ κατάλληλα ἐργαλεῖα ῥυθμιστικὰ τῆς κινήσεως τῶν μηχανῶν καὶ λογιστικὰ τῆς ποσότητος τῶν ὑπὸ τῶν καταναλωτῶν χρησιμοποιηθεισῶν δυνάμεων.

Καὶ ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου αἱ ἐργασίαι, ὡς ἐννοεῖται, οὐδόλως ὑπολείπονται. Διάφορα σχετικὰ ὄργανα καθ' ἑκάστην ἐπινοοῦνται καὶ προτείνονται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον πληροῦντα τὸν σκοπὸν αὐτῶν.

Ὁ Marcel Deprez εἰργάσθη καὶ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ κατώρθωσεν ἐπίσης νὰ ἐπιτύχῃ εὐάρεστα ἀποτελέσματα. Προσέτι δ' ἐπενόησε μέθοδον εὐφυᾶ ῥυθμίσεως τῶν μηχανῶν, καθ' ἣν διὰ μόνης τῆς ἁπλῆς κινήσεως περιστρεφομένου κομβίου δύναταί τις χωρὶς νὰ διακόψῃ τὸ ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα, οὐδὲ νὰ μεταβάλῃ τὰς ἀντιστάσεις, νὰ ἐπιταχύνῃ, νὰ ἐπιβραδύνῃ ἢ ν' ἀναστείλῃ τελείως τὴν ἐνέργειαν τῆς μηχανῆς κατὰ βούλησιν.

Digitized by Google

Ἐσχάτως κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίασιν τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου τῆς νέας ἐν Παρισίοις *διεθνοῦς ἑταιρίας τῶν ἠλεκτρολόγων* (Société internationale des électriciens) ἐγένετο λίαν ἐνδιαφέρουσα ἀνακοίνωσις σπουδαιοτάτου νέου ὀργάνου παραγωγῆς ἠλεκτρισμοῦ καὶ περιγραφὴ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἑνὸς τῶν ἐφευρετῶν, τοῦ γάλλου Gaulard.

Τὸ ἐργαλεῖον τοῦτο καλούμενον *δευτερεύων παραγωγὸς* (générateur secondaire) ἐκπληροῖ πράγματι τὴν ὀνομασίαν αὐτοῦ, διότι προστιθέμενος παρὰ τὸ σύρμα, ἔνθα κυκλοφορεῖ τὸ ἀρχικὸν ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα, παράγει ἐξ ἐπιρροῆς τοῦ ἀρχικοῦ ῥεύματος αὐτοῦ νέον ῥεῦμα ἠλεκτρικὸν δευτερεῦον.

Οὕτω δὲ διὰ τοῦ νέου αὐτοῦ ὀργάνου τοῦ ἐπινοηθέντος ὑπὸ τοῦ γάλλου Lucien Gaulard καὶ τοῦ ἄγγλου John Dixon Gibbs δὲν εἶνε πλέον ἀνάγκη νὰ διαιρῆται καὶ διανέμηται τὸ ἀρχικὸν ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα διὰ τὴν μηχανικὴν ἐργασίαν ἢ τὸν φωτισμὸν τῶν βιομηχάνων καὶ ἐργοστασίων. Τὸ ἀρχικὸν αὐτὸ ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα εἰσέρχεται ἐκ τοῦ κέντρου τῆς πηγῆς αὐτοῦ εἰς τὸ ἠλεκτρικὸν σύρμα καὶ ἐπανέρχεται πάλιν ἄθικτον εἰς τὸ αὐτὸ κέντρον τῆς παραγωγῆς αὐτοῦ. Καθ' ὁδὸν ὅμως, ὅπου συναντᾷ τὸ ὄργανον αὐτό, τὸν *δευτερεύοντα παραγωγόν*, ἐπιδρᾷ ἐπ' αὐτοῦ καὶ παράγει *ἐξ ἐπαγωγῆς* νέον ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα, *ὅπερ μόνον* χρησιμεύει εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν καταναλωτῶν μετατρεπόμενον εἴτε εἰς φῶς εἴτε εἰς μηχανικὴν δύναμιν.

Δὲν εἰσερχόμεθα εἰς τὴν λεπτομερῆ τεχνικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν περιγραφὴν τοῦ εὐφυοῦς αὐτοῦ ὀργάνου, ὅπερ πρόκειται ν' ἀποδώσῃ μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὴν πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, καὶ ὅπερ ἄλλως τε εἶνε λίαν εὐδιαχείριστον δυνάμενον νὰ κανονίζηται καὶ τίθηται εἰς ἐνέργειαν ὑπὸ παντός, μὴ ἀπαιτοῦν πρὸς τοῦτο εἰδικὰς γνώσεις.

***

Ἰδοὺ δὲ ποία ἔσται ἡ πρακτικὴ αὐτοῦ ἐφαρμογή.

Ἐκ κέντρου τινὸς θέλει παράγεσθαι δι' οἱουδήποτε μέσου ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα. Τὸ ἀρχικὸν αὐτὸ ῥεῦμα ἀναχωροῦν ἐκεῖθεν ἐπὶ τοῦ μεταλλικοῦ σύρματος θὰ ἐπιστρέφῃ πάλιν διὰ τοῦ αὐτοῦ σύρματος εἰς τὴν κεντρικὴν μηχανὴν ἄθικτον. Πλὴν εἰς ἑκάστην οἰκίαν ἢ ἐργοστάσιον, ἔνθα ἐπιθυμοῦσι νὰ χρησιμοποιήσωσι τὸ ἀρχικὸν αὐτὸ κεντρικὸν ῥεῦμα θὰ τοποθετῆται εἰς *δευτερεύων παραγωγός*, ὅστις δι' ἐλατῆρος θέλει συγκοινωνεῖ πρὸς τὸ ἀρχικὸν αὐτὸ ῥεῦμα καὶ παράγει ἐξ ἐπιδράσεως τὸ δευτερεῦον ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα, ὅπερ, ὡς εἴπομεν, θέλει χρησιμοποιεῖσθαι κατὰ τὰς ἀνάγκας τῶν καταναλωτῶν.

Ἕκαστος δὲ καταναλωτὴς ἐφωδιασμένος δι' ἑνὸς ἢ καὶ πλειοτέρων ἐκ τῶν *δευτερευόντων* αὐτῶν *παραγωγῶν* θὰ δύναται νὰ παράγῃ ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα ἐντάσεως ἢ ποσότητος ἀναλόγως τῆς κινητηρίου δυνάμεως, ἧς ἔχει ἀνάγκην, λογιστικὸν δέ τι ὄργανον θὰ σημειοῖ εἰς ἕκαστον *δευτερεύοντα παραγωγὸν* τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἕκαστος καταναλωτὴς εἰργάσθη διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ ῥεύματος, ἀναλόγως τοῦ ὁποίου θὰ ἐξοφλῇ εἰς τὴν κεντρικὴν ἑταιρίαν τὸ τίμημα τῆς ἐργασίας του.

***

Εἷς τῶν ἐφευρετῶν τοῦ ὀργάνου τούτου ὁ γάλλος Gaulard ἐφαντάσθη νὰ χρησιμοποιήσῃ τοῦτο εἰς τὴν ἐκτέλεσιν κολοσσιαίου ἀληθῶς ἔργου, ἤτοι εἰς ἠλεκτρικὸν φωτισμὸν ὁλοκλήρου τοῦ μήκους τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ, ὅπερ εἶνε 160 χιλιομέτρων.

Διὰ τῶν μέχρι τοῦδε μέσων ἦτο σχεδὸν ἀδύνατος ὁ ἠλεκτρικὸς φωτισμὸς ὁλοκλήρου τῆς διώρυρος, καθ' ὅσον ἀπῃτοῦντο πολλὰ κέντρα παραγωγῆς ἠλεκτρισμοῦ ἱδρυόμενα καθ' ἅπαν τὸ μῆκος τῆς διώρυγος· ἡ ἵδρυσις δὲ ὀλίγων κέντρων παραγωγῆς ἦτο ἀδύνατος ὡς ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς ποσότητος ἠλεκτρισμοῦ ἧς εἶχον ἀνάγκην.

Ἤδη διὰ τοῦ συστήματος Gaulard καὶ Gibbs ἓν μόνον κέντρον παραγωγῆς ἠλεκτρισμοῦ ἀρκεῖ ἱδρυόμενον ἐπὶ μιᾶς τῶν τριῶν ἐπὶ τῆς διώρυγος κειμένων πόλεων, τοῦ Σουέζ, τῆς Ἰσμαηλίας ἢ τοῦ Πόρτ-Σαΐδ. Τὸ ἀρχικὸν δ' ἐκεῖθεν παραγόμενον ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα διερχόμενον τὸ σύρμα τὸ διῆκον κατὰ μῆκος τῆς διώρυγος θέλει ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῶν κατ' ἀποστάσεις (ἀνὰ 125 μέτρα) τεθειμένων *δευτερευόντων* παραγωγῶν, ἕκαστος τῶν ὁποίων θέλει παράγει *ἐξ ἐπαγωγῆς* ἠλεκτρισμὸν ἱκανὸν εἰς τὴν συντήρησιν μιᾶς ἠλεκτρικῆς λυχνίας.

Ἴσως δὲν ἀπέχει πολὺ ὁ χρόνος τῆς τοιαύτης ἐφαρμογῆς τῆς ἐφευρέσεως, ἥτις ἄλλως τε ἤδη ἐν Λονδίνῳ ἐφηρμόσθη καὶ λειτουργεῖ θαυμασίως ἀπό τινος εἰς τὸν ἠλεκτρικὸν φωτισμὸν τῶν ὑπογείων τροχιοδρόμων.

***

Πρὶν περατώσωμεν τὰ χρονικὰ ἡμῶν σήμερον ἀναφέρομεν σπουδαιοτάτην ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἀνακάλυψιν ὅλως νεωστὶ γενομένην.

Πρὸ ἐτῶν πολλῶν, ἵνα ἐξηγήσωσι τὰ φυσικὰ *φαινόμενα*, ἅτινα τὰ διάφορα σώματα παρουσιάζουσιν, ὑπέθετον, ὅτι ἐν τῇ φύσει ὑπάρχουσι διάφοροι *δυνάμεις*, αἵτινες διέπουσι τὴν ὕλην καὶ παράγουσι τὰ φαινόμενα ταῦτα τὰ ὑποπίπτοντα εἰς τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν.

Ἐπὶ μακρὸν ἐπίστευον εἰς *ῥευστά*, ἅτινα ἐκάλουν *ἀστάθμητα*, ὧν τὸ μὲν παρῆγε τὸ φῶς, ἕτερον τὴν θερμότητα, ἄλλο τὸν μαγνητισμόν, ἄλλο τὸν ἠλεκτρισμὸν κλπ.

Πλὴν ὁσημέραι ἡ θεωρία αὕτη τῶν διαφόρων

Digitized by Google

φυσικῶν δυνάμεων, τῶν *ἀσταθμήτων ῥευστῶν*, καταπίπτει, καὶ ἴσως διὰ τῆς νέας ἀνακαλύψεως λαμβάνει τὸ τελευταῖον ὁριστικὸν κτύπημα.

Δὲν ὑπάρχουσι ῥευστὰ πολυειδῆ καὶ διακεκριμένα. Ἅπαντα τὰ φυσικὰ φαινόμενα, τὸ φῶς, ἡ θερμότης, ὁ μαγνητισμός, ὁ ἠλεκτρισμός, ὁ ἦχος, ἡ χημικὴ συγγένεια κλπ. δὲν εἶνε ἢ διάφοροι μορφαὶ τῆς *κινήσεως* τῆς ἰδιοφυοῦς εἰς τὰ μόρια τῆς ὕλης, μὴ διαφέρουσαι δὲ ἡ μία μορφὴ τῆς ἄλλης ἢ κατὰ τὸν ῥυθμόν, τὸν ἀριθμόν, τὴν συχνότητα καὶ ταχύτητα τῶν κραδασμῶν. Αἱ διάφοροι δὲ αὗται μορφαὶ τῆς *κινήσεως* αἱ παράγουσαι τὰ φαινόμενα τοῦ φωτός, τῆς θερμότητος κλπ. ὑπό τινας συνθήκας μετατρέπονται ἡ μία εἰς τὴν ἄλλην μετὰ μεγάλης εὐκολίας.

Καθ' ἑκάστην παριστάμεθα πρὸ τῆς ἀμοιβαίας μεταβολῆς καὶ μεταμορφώσεως ταύτης. Οὕτω βλέπομεν, ὅτι ὁ ἠλεκτρισμὸς μεταβάλλεται εἰς φῶς, εἰς θερμότητα, εἰς μηχανικὴν ἐργασίαν, εἰς μαγνητισμόν· ἐπίσης ἡ θερμότης μεταβάλλεται εἰς μηχανικὴν ἐργασίαν, εἰς ἠλεκτρισμόν, εἰς φῶς· ἐπίσης ἡ μηχανικὴ ἐργασία μεταβάλλεται εἰς θερμότητα, εἰς ἠλεκτρισμὸν κλπ. κλπ.

Πρὸ τῶν φαινομένων τούτων δὲν δυνάμεθα ἢ ἀναγκαίως νὰ παραδεχθῶμεν τὴν *ταὐτότητα* τῶν ἄλλοτε καλουμένων *φυσικῶν δυνάμεων*, ταὐτότητα, ἥτις δὲν εἶναι, ὡς εἴπομεν, ἢ ἡ διαφορότροπος *κίνησις* καὶ *κραδασμὸς* τῶν μορίων τῆς ὕλης.

*
* *

Ἐν τούτοις εἰς τελείαν ἀπόδειξιν τῆς τελευταίας ταύτης θεωρίας ὑπολείπονται ἔτι κενά τινα, ἅτινα οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι θέλουσι πληρωθῆ ταχέως διὰ τῆς ὁσημέραι προόδου τῶν ἐπιστημῶν.

Μία ἔτι σπουδαιοτάτη ἀπόδειξις τῆς ἀληθείας τῆς ἀνωτέρω θεωρίας εἶνε καὶ ἡ τελευταία ἀνακάλυψις τῆς μετατροπῆς τοῦ φωτὸς εἰς ἠλεκτρισμόν, τοῦθ' ὅπερ μέχρι τοῦδε ἦν ἄγνωστον, γνωστοῦ μόνου ὄντος τοῦ ἐναντίου, ἤτοι τῆς μετατροπῆς τοῦ ἠλεκτρισμοῦ εἰς φῶς.

Ἐπιστημονική τις γερμανικὴ ἐφημερίς, ἡ «Electrotechnische Zeitschrift» ἀναφέρει, ὅτι ὁ γερμανὸς Saüer ἔλυσε καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπινοήσας στήλην ἠλεκτρικήν, ἧς ὁ ἠλεκτρισμὸς ἀναπτύσσεται εὐθὺς ὡς ἐκτεθῇ αὕτη εἰς τὴν ἐπήρειαν τῶν φωτιστικῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου. Ἀναλόγως δὲ τῆς ἐπισκοτίσεως τοῦ ἡλίου ὑπὸ τῶν νεφῶν ἡ παραγομένη ποσότης τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐν τῇ στήλῃ ἐλαττοῦται βαθμηδὸν καὶ παύει πᾶσα παραγωγὴ ἠλεκτρισμοῦ ἐπὶ ἐκλείψεως τελείας τοῦ ἡλίου.

Ἡ ἀνακάλυψις αὕτη εἶνε ἐνδιαφέρουσα οὐ μόνον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἐπαληθεύσεως τῆς ἄνωθι ἐπελθούσης θεωρίας τῶν φυσικῶν φαινομένων, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν προσθήκην εἰς τὰ μέχρι τοῦδε ὑπάρχοντα μέσα νέας εὐρείας καὶ ἀνεξαντλήτου πηγῆς ἠλεκτρισμοῦ, ὅστις βεβαιότατα μετ' ὀλίγον θὰ καθέξῃ σπουδαιοτάτην θέσιν εἰς τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἀνθρώπου.

*
* *

Ἐπιτραπήτω ἡμῖν τελευταῖον νὰ ποιήσωμεν μίαν ἀναγκαίαν παρατήρησιν.

Ὀλίγον τι ἄνω ἐμνήσθημεν τῆς ἐσχάτως συστηθείσης ἐν Παρισίοις σπουδαιοτάτης *διεθνοῦς ἑταιρίας τῶν ἠλεκτρολόγων* διὰ τὴν ἐκπληκτικὴν ἀνάπτυξιν κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους τοῦ ἠλεκτρισμοῦ.

Τὴν σύστασιν τῆς ἑταιρίας ταύτης ἐπανειλημμένως διὰ τῆς «Ἑστίας» ἀνηγγείλαμεν ἐν καιρῷ. Γνωρίζετε δὲ πόσοι τῶν ἐπιστημόνων μας ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς συμμετοχῆς καὶ συμπράξεώς των ὡς μελῶν ἐν αὐτῇ;...... Μόλις τρεῖς ἐν Ἑλλάδι καὶ δύο διαμένοντες ἐν τῷ ἐξωτερικῷ! Σημαίνει ἄρά γε τοῦτο ἀκηδείαν τῶν ἐπιστημόνων μας, ἢ ἔλλειψιν τοιούτων ἐν Ἑλλάδι;...

Κατὰ τὴν τελευταίαν συνεδρίασιν τῆς ἑταιρίας, ἐν ᾗ παρέστησαν καὶ μέλη ἐπὶ τούτῳ ἐλθόντα ἐνταῦθα ἐξ Ἀγγλίας, Βελγίου, Ἰταλίας καὶ ἀλλαχόθεν, ἐγένετο ἡ ἐκλογὴ ἀνὰ ἑνὸς προέδρου ἐπιτίμου καὶ δύο μελῶν τοῦ συμβουλίου ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν τῶν ἀριθμούντων ἐν τῇ ἑταιρίᾳ ἱκανὰ μέλη. Ἡ Ἑλλὰς μὴ ἀντιπροσωπευομένη ἐπαρκῶς ἐστερήθη τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν, μόνον τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀργυροπούλου ἐκλεχθέντος μέλους τοῦ συμβουλίου.

Εἶνε δ' ὁπωσδήποτε σπουδαία ἡ στέρησις αὕτη τῆς πατρίδος μας, καθ' ὅσον τὰ ἐν ἑκάστῳ ἔθνει ἑδρεύοντα ταῦτα γραφεῖα εὑρίσκονται εἰς τακτικὸν καὶ διαρκῆ σύνδεσμον μετὰ τοῦ ἐν Παρισίοις κέντρου, δι' οὗ γνωστοποιοῦνται πᾶσαι αἱ σπουδαῖαι ἐπιστημονικαὶ ἐργασίαι οὐ μόνον τῆς ἑταιρίας, ἀλλὰ καὶ παντὸς τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου.

Ἤδη ἡ προθεσμία τῆς ἀμέσου ἐγγραφῆς τῶν μελῶν ἔληξε πρὸ πολλοῦ· ἐν τούτοις εἶνε δυνατὸν ἔτι νὰ ἐγγραφῶσι μέλη προτεινόμενα ὑπὸ δύο τῶν ὑπαρχόντων μελῶν καὶ ἐν κοινῇ συνεδριάσει γιγνόμενα δεκτὰ διὰ ψηφοφορίας.

Ὅσοι λοιπὸν τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπιστημόνων μας ἐπιθυμοῦσι, καὶ πρέπει, νὰ λάβωσι μέρος εἰς τὰς ἐργασίας τῆς διεθνοῦς ταύτης ἑταιρίας δύνανται ν' ἀπευθύνωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν πρὸς τὸν Γενικὸν γραμματέα τῆς ἑταιρίας καὶ συντάκτην τῆς ἐφημερίδος **Électricité κ. A. Sabourain, Boulevard du Temple N° 36**, εἴτε νὰ γνωστοποιήσωσι τοῦτο πρὸς τὸ μέλος τῆς ἑταιρίας **Dr Jean Foustanos, Rue Monge N° 72**, ὅπως προταθῶσιν ὑπ' αὐτῶν ὡς μέλη

Digitized by Google

τῆς ἑταιρίας τῆς ἀριθμούσης μέχρι σήμερον περὶ τὰ 1300 τοιαῦτα διαφόρων ἐθνικοτήτων.

Ἐν Παρισίοις τῇ 25 Φεβρουαρίου 1884.

Φ.

ΑΘΗΝΑΪΚΟΙ ΜΗΝΕΣ

Μάρτιος.

Ἐὰν ὁ Φεβρουάριος εἶνε ὁ δυστροπώτερος τῶν χωλῶν, ὁ μὴν τοῦ ὁποίου τελοῦμεν σήμερον τὸ εὐσεβὲς μνημόσυνον εἶνε ὁ ἀνεκτικώτερος τῶν συζύγων, ἀφοῦ κατὰ τὴν παράδοσιν μερίζει τὰς θωπείας του μεταξὺ Ἀφροδίτης καὶ Ἐριννύος συζύγου· ὅπως ἂν ᾖ, ὁ Μάρτιος δὲν εἶνε πλέον, ὡς οἱ χειμερινοὶ αὐτοῦ προκάτοχοι, πρεσβύτης πλήρης νεφελῶν, παγετῶν καὶ χιόνων· εἶνε νεανίας, θυμώδης ἐνίοτε καὶ ἀπειλητικός, ἀλλὰ πάντοτε νέος, ἀνταναχλῶν τὴν νεότητα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς φύσεως, μεριμνῶν μετὰ νεανικῆς ματαιοφροσύνης περὶ τοῦ ἐαρινοῦ αὐτοῦ καλλωπισμοῦ. Ἀντὶ χιόνων φέρει χελιδόνας, καὶ διανοίγει εἰς ἡμᾶς τὰς γλυκυτάτας ἐκστάσεις τῆς *Λευκάδος*, τῆς τοσοῦτον ποθητῆς τοῖς Ἀθηναίοις· εἰς ἡμᾶς «τὰ θερμὰ τέκνα τοῦ μεσημβρινοῦ ἡλίου», ὡς εἶνε πάντοτε τὰ πατρικὰ θωπεύματα. Καὶ ἡ ἀργυρόχρυσος *κλωστὴ* τοῦ Μάρτι, τὴν ὁποίαν ἅμα τῇ εἰσόδῳ του περιβαλλόμεθα, οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ συμβολικὴ παράστασις τῆς ἡλιακῆς ἀκτῖνος δι' ἧς ὑπομιμνήσκομεν εἰς τὸν νήλυν τί προσδοκῶμεν ἐξ αὐτοῦ.

* * *

Ἀλλ' ἐνταῦθα δὲν πρόκειται νὰ πανηγυρίσωμεν τὸν Μάρτιον, ὀφείλομεν μόνον ν' ἀποθέσωμεν τὸν τελευταῖον ἀσπασμὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου τοῦ Ἀθηναίου, ὅστις μόλις ἐξέπνευσε, θερμὸς ἔτι, ἐν ταῖς ἀγκάλαις τοῦ ἐρατεινοῦ καὶ φιλογέλωτος αὐτοῦ διαδόχου, τοῦ Ἀπριλίου. Καὶ ὁ Μάρτιος ἐν Ἀθήναις δὲν εἶνε τόσῳ κακὸς Μάρτιος. Ὁ ἐφετεινός, ἐν παραδείγματι, ἀνέλαβε καλοκαγάθως νὰ ἀναπληρώσῃ τὴν ἀσύγγνωστον ἀκηδίαν τοῦ χειμῶνος, παρέχων εἰς ἡμᾶς καθ' ἑκάστην ἑσπέραν, ἐλλείψει ἐθνικοῦ, ἰταλικὸν θέατρον, ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ ὁποίου ἐπὶ δύο κατὰ συνέχειαν ἑσπέρας ἠκούσθη μετ' εὐαρεσκείας Ἕλλην βαρύτονος· καὶ συνεκεράσθη οὕτω ἡ θλιβερὰ ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ μηνὸς τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἐξεγέρσεως, τοῦ κατ' ἐξοχὴν ἐθνικοῦ μηνός, καὶ τοῦ ξενικοῦ μελοδράματος, καὶ πως ἀνέπνευσεν ἡ πατριώτις ἡμῶν φιλοτιμία. Μετ' ἐκπλήξεως δὲ ἠδύνατό τις νὰ ἀνακαλύψῃ ἐν τῇ μεσοφώνῳ τοῦ Ἰταλικοῦ θιάσου συνυπαρχούσας τὰς δύο περιφήμους, περὶ ὧν καὶ ἀνωτέρω, γυναῖκας τοῦ Μάρτι· ἐν τῷ σώματι αὐτῆς διεβλέπομεν φεῦ! τὴν ἄσχημον, ἀλλ' ἐν τῷ ᾄσματι αὐτῆς διεκρίνομεν τὴν ὡραίαν.

Ὡς χορηγὸς θεαμάτων καὶ ἀκουσμάτων ὁ Μάρτιος διέπρεψεν ἐπὶ δαψιλείᾳ· ἐκτὸς τῶν θεατρικῶν παραστάσεων, καὶ μουσικῶν τινων ἑσπερίδων ἐν τῷ Ὠδείῳ, παρέσχεν ἡμῖν τὸ ἐξαίρετον θέαμα ἀτμοκινήτου... τριάδος, συγκειμένης ἐκ τοῦ κυρίου, τῆς κυρίας, καὶ τοῦ υἱοῦ Βαργώση· ἐννοεῖται ὅτι πρόκειται περὶ ἀτμοῦ ὑπολανθάνοντος εἰς τοὺς πόδας. Ὁ πατὴρ Βαργώσης δύναται νὰ ἐξαντλήσῃ πεζὸς τὸν γοργότερον ἱππέα· καυχᾶται ὅτι ἔλυσε τὸ μυστήριον, δι' οὗ στρατός τις δύναται νὰ καταστῇ ἀνίκητος· δὲν ἠδυνήθη ὅμως μέχρι τοῦδε νὰ λύσῃ καὶ τὴν δυσπιστίαν ἐκείνων, πρὸς οὓς ἀπεκάλυψε τὸ μυστήριον τοῦτο.

Ἡ εὐρεῖα πεδιὰς τοῦ Γουδίου μετεσχηματίσθη εἰς πεδίον τοῦ Ἄρεως, ὁμοθυμαδὸν δ' αἱ Ἀθῆναι παρέστησαν εἰς τὸ μέγα θέαμα τῆς στρατιωτικῆς ἐπιθεωρήσεως. Τὸ θέαμα τοῦτο ἐνετυπώθη βαθέως εἰς τὰς καρδίας τῶν παρευρεθέντων, ὡς ἡ καλλίστη καὶ ἑλληνικωτάτη ἀπόλαυσις, ὄντως ἀξία τοῦ Μαρτίου, ὅστις διὰ τὴν πατρίδα μας δὲν εἶνε μόνον ὁ μὴν τῶν χελιδόνων καὶ τοῦ ἐαρινοῦ λυκόφωτος, ἀλλ' ἐκεῖνος περὶ τοῦ ὁποίου οἱ ποιηταί μας λέγουσιν ὅτι φέρει τὴν ἄνοιξιν, ὄχι «μὲ χλωρὰ τριφύλλια, ἀλλὰ μὲ καρυοφύλλια...»

* * *

Ἂν δὲ καταλογίσωμεν μεταξὺ τῶν θεαμάτων καὶ τὴν πολιτικήν — καὶ πάνυ δικαίως, ἀφοῦ αἱ κυριώτεραι ταύτης λειτουργίαι ἔν τε τῷ Κοινοβουλίῳ καὶ τῇ ὁδῷ βουλευομένης ἢ διαμαρτυρομένης ἔχουσι τοσοῦτα θεαματικὰ θέλγητρα —, καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ὀφείλομεν εὐγνωμοσύνην εἰς τὸν Μάρτιον, ὅστις πολλὰς παρεσκεύασε διὰ τοὺς φιλοθεάμονας Ἀθηναίους θυελλώδεις κοινοβουλευτικὰς συζητήσεις καὶ ἐπεισόδια πολιτικοῦ ἐρεθισμοῦ καὶ ἀπειλὰς καὶ ἀστραπὰς καὶ ἔσχατα μέτρα. Πρὸς στιγμὴν ἐφοβήθημεν τελείαν μεταλλαγὴν τοῦ βαρομέτρου. Ἀλλ' ἐν τῇ παρούσῃ περιπτώσει τὸ πολλάκις λεγόμενον ὅτι ἡ γαλήνη εἶνε πρόδρομος τρικυμίας ἔσχεν ἀκριβῶς ἀντίθετον ἐφαρμογήν· ὁ ἐπιδραμὼν βορρᾶς μετ' ὀλίγον κατέπαυσε, καταλιπὼν ἀνέφελον τὸν πολιτικὸν ὁρίζοντα.

* * *

Αἱ φιλολογικαὶ ὑπηρεσίαι τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Μαρτίου συνίσταντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἴς τινας πανηγυρικοὺς καὶ ποιήματα, ἀπαγγελλόμενα ἢ δημοσιευόμενα ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς 25 Μαρτίου. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην Σύλλογοι, καθ' ὅλην τὴν λοιπὴν τοῦ χρόνου περίοδον ὑπὸ καταληψίας κατεχόμενοι, ἀπέσειον τὴν βαρεῖαν αὐτῶν νάρκην, καὶ νεανίαι ἀπέτινον τὸν ἐτήσιον καὶ μονάκριβον συνήθως φόρον των εἰς τὴν ἑορτὴν καὶ τὰ γράμματα, ἀποστηθίζοντες βαρύηχα φρασείδια

Digitized by Google

ἐνθουσιασμοῦ ἢ σφετεριζόμενοι τὰς ὁμοιοκαταληξίας καὶ τὰς ἐμπνεύσεις ἐθνικῶν ποιητῶν. Τὴν φορὰν ταύτην, ἀντὶ τῶν μονοτόνων αὐτῶν ψελλισμάτων, ὁ Μάρτιος προσέφερεν ὑπερηφάνως δύο βαρύνοντα πνευματικὰ παραθέματα ἐν τῷ συλλόγῳ Παρνασσῷ. Ἐκεῖ τὸ πρῶτον ὁ Ἀνδρέας Λασκαράτος ἐπέδειξε τῷ Ἀθηναϊκῷ κοινῷ τῆς μορφῆς αὐτοῦ τὸ πολιὸν καὶ τοῦ πνεύματος τὸ νεάζον· καὶ τὸ πρῶταν ὁ Ἀχιλλεὺς Παράσχος ἀνέγνω τῆς Μούσης του δραματικὸν προϊόν.

* *
*

Τὸ ἀγλαότερον ἄνθος τοῦ Μαρτίου εἶνε ἡ ἀνύψωσις τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἑορτῆς εἰς τὴν πρέπουσαν περιωπήν. Ἡ 25 Μαρτίου ἀπέθνησκεν ὑπὸ ἀναιμίας, ὀλίγαι ῥυπαραὶ σημαῖαι ἀσχημίζουσαι ἐξώστας τινάς, καὶ αὗται ἐπιβαλλόμεναι ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας, ἑκατοστὺς νυσταλέων στρατιωτῶν, παρατασσομένων ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς Ἑρμαϊκῆς ὁδοῦ, παρέλασις τῶν βασιλικῶν ὀχημάτων ἀπὸ τῶν Ἀνακτόρων μέχρι τῆς Μητροπόλεως, καὶ τἀνάπαλιν, ὅμιλοι πολιτῶν ἀπαθέστατα ἐν τῇ ὁδῷ παρατηρούντων, καὶ ὅμιλοι κυριῶν φιλαρέσκως ἀπὸ τῶν ἐξωστῶν ἐποπτευουσῶν, περὶ τὴν ἑσπέραν κρότοι τηλεβόλων, ἐκπλήττοντες μέχρι τοῦ νὰ ἐρωτῶσι «τί τρέχει», καὶ φωταψία εἴς τινα γραφεῖα δημόσια· κατὰ τὰ λοιπὰ σκότος, σιγή, οὐδεμία ἔξοχος ἐκδήλωσις, οὐδεμία κραυγὴ ἐνθουσιασμοῦ, οὐδ' ἓν ἀντάξιον μνημόσυνον. Αἱ τολμηρότεραι τῶν ἐφημερίδων ἤρξαντο συνηγοροῦσαι ὑπὲρ τῆς καταργήσεως τῆς χλεύης ταύτης τῶν ἐθνικῶν πανηγύρεων. Ἐφέτος ἡ μαγικὴ ῥάβδος τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἐθαυματούργησεν. Αἱ Ἀθῆναι διεκοσμήθησαν, ὡς οὐδέποτε· βασιλικὴν ἐσθῆτα περιεβλήθησαν ἵνα περιπτυχθῶσιν ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτῶν τὴν ὡραίαν νύμφην τοῦ Μαρτίου· ἑκάστη πτυχὴ τῆς μυριοπτύχου αὐτῆς ἐσθῆτος ἀπετελεῖτο ὑπὸ στιλπνῆς κυανολεύκου σημαίας. Καὶ τὸ βαρύτιμον αὐτῆς διάδημα τὸ ἀπαστράπτον ἐξ ἀδαμάντων καὶ μαργαριτῶν ἦτον ἡ Ἔκθεσις τῶν κειμηλίων τοῦ Ἀγῶνος. Ἐκεῖ ἠδυνήθημεν ὄντως νὰ ἀρθῶμεν οἱ μικροὶ πρὸς τοὺς μεγάλους πατέρας μας. Ἐκεῖ καὶ ἀνέγνωμεν καὶ ἀντικρύσαμεν καὶ ὠσφράνθημεν καὶ ἠγγίσαμεν τὴν ἱστορίαν μας.

* *
*

Χαῖρε, ὦ Μάρτιε! οὐδέποτε βασιλεὺς ἔστερξε τοσοῦτον τὸν λαόν του, ὡς ἠγάπησες σὺ τοὺς πτωχοὺς Ἀθηναίους σου·. παρέστης ἐν διαδοχῇ πρὸ τῶν ὀμμάτων μας θερμός, ὡς ἐρωτευμένος εἰκοσαέτης, παγετώδης, ὡς ὁ Ἰανουάριος, παρέστης ὡς δημαγωγός, ὡς γελωτοποιός, ὡς στρατηλάτης, ὡς ποιητής, ὡς πατριώτης· ἔτερψες, ἐτρόμαξες, ἐνεθουσίασες, συνεκίνησες, ἐξήγειρες τὸ φρόνημα. Εἰς τὸν νεκρόν σου ὁ διάδοχος τοῦ θρόνου σου, ὁ εὐανθέστερος τῶν ἀδελφῶν σου, ἀπονέμει τὰς πλουσιωτάτας τιμάς· τὸ φέρετρόν του πλέκει ἐκ τῆς χλόης τῶν ἀγρῶν, διακεντῶν ἐπ' αὐτοῦ τὰ λευκάνθεμα καὶ τὰς μυοσωτίδας σου, καὶ εὐωδιάζει αὐτὸ μὲ τοὺς κλωνίσκους τοῦ βασιλικοῦ σου. Ἐπὶ τοῦ τάφου σου δὲ κατασπείρει τὰ ἴδικά του πλούτη, κάλυκας ἔτι τὰ ῥόδα του, καὶ τὰ γλυκύχροα τῆς ῥοδακινέας ἀνθύλλια· καὶ σχηματίζει σκιερὰν θαλίαν ἐπ' αὐτοῦ μὲ τὰς ῥοιὰς καὶ τὰς πορτοκαλλέας του. Καὶ ἵνα φαιδρῶς ἀπασχολήσῃ τὸ πένθος μας ὁ πονηρὸς Ἀπρίλιος εἰσέρχεται, συνεπάγων τὴν παγίδα τῆς *πρωταπριλιᾶς*, τῆς ὁποίας αἱ λαβίδες ἐργάζονται πρὸς γέλωτα πολλῶν καὶ θήραν πάντων, συλλαμβάνουσι δὲ μόνον τοὺς λήσμονας καὶ τοὺς εὐπίστους. Καὶ σύρει μαζῇ του τὴν ἑβδομάδα τῶν Παθῶν, τὴν κατανύγουσαν τοὺς πιστούς, καὶ τοὺς ἀπίστους ψυχαγωγοῦσαν· αἱ ἐκκλησίαι αἱ κατὰ τὸν λοιπὸν χρόνον παγεραὶ ὑπὸ τῶν μαρμάρων καὶ τῆς ἐρημίας, πληροῦνται τότε χριστιανικώτατα· καὶ ἐνίοτε μάλιστα ἕνεκα τῆς θερμότητος, τὴν ὁποίαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναπτύσσει ἡ ἀτμοσφαῖρα τῶν ναῶν, τὰ ἐγκόσμια πάθη ἀπροσδοκήτως ἀναφλέγονται, καὶ διασταυροῦσι τὰς φλόγας καὶ τὰ μύρα των μετὰ τῶν λαμπάδων τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ τῶν ἀνθέων τοῦ Ἐπιταφίου. Τὰ Εὐαγγέλια τῆς Μεγάλης Πέμπτης, αἱ λιτανεῖαι τῶν Ἐπιταφίων, αἱ ἐπισκέψεις τῶν ναῶν, τὰ κόκκινα αὐγά, ὁ ἀμνὸς τοῦ Πάσχα, τὸ φίλημα τῆς ἀγάπης, αἱ καλλοναὶ τοῦ ἔαρος, αἱ ὑποσχέσεις τοῦ προσεχοῦς θέρους, βαθεῖαι ἀσχολίαι, γλυκεῖαι προσδοκίαι, πᾶσαι ὁμοῦ χαράττουσαι εἰς τὴν ἀγάπην μας τὸν Ἀπρίλιον, καὶ διαπράττουσαι...τὴν λήθην τοῦ Μαρτίου.

Χαῖρε, ὦ Μάρτιε!

Χρονογράφος

Η ΚΟΡΗ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ὅτε τῷ 1810 ὁ Βύρων διέμεινεν ὀλίγας ἑβδομάδας ἐν Ἀθήναις κατέλυσεν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Θεοδώρας Μακρῆ, χήρας τοῦ προξένου τῆς Ἀγγλίας. Ὁ ποιητής, ἀσχολούμενος τότε εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ *Τσάϊλδ Ἄρολδ*, σαγηνευθεὶς δ' ἐκ τῆς χάριτος τῆς Θηρεσίας, τῆς πρεσβυτέρας κόρης τῆς ξενιζούσης αὐτόν, ἀφῆκε κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεως, ὡς ἀποχαιρετισμόν, εἰς τὴν νεάνιδα τὸ θελκτικώτατον ᾆσμα Maid of Athens· «Κόρη τῶν Ἀθηνῶν, πρὶν τοῦ νὰ χωρισθῶμεν ἀπόδος μοι τὴν καρδίαν μου,» ἐν ᾧ ἀνὰ πᾶσαν στροφὴν ἐπαναλαμβάνεται ἑλληνιστὶ ὁ ἐπῳδός: *Ζωή μου, σᾶς ἀγαπῶ.*

Ἐν ταῖς *Καλλοναῖς τοῦ Βύρωνος* (Finden's Byron Beauties) εὕρηται καὶ εἰκὼν τοῦ Ἄγγλου Meadows, παριστῶσα τὴν κόρην ἐκείνην

Digitized by Google

τῶν Ἀθηνῶν, θελκτικωτάτην μὲ τὴν ἑλληνικὴν ἐνδυμασίαν της, ἔχουσαν περιδεδεμένας τὰς πλεξίδας διὰ σηρικοῦ κεφαλοδέσμου καὶ φοροῦσαν ἐρυθρὸν φέσιον, σκεπτικὴν δέ, ὡσεὶ ἀνεμιμνήσκετο τὸν ἑλληνικὸν ἐπῳδὸν τῶν βυρωνείων στροφῶν, *Ζωή μου, σᾶς ἀγαπῶ*. Ἀγνοῶ ἂν ὁ καλλιτέχνης εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν ἀθηναίαν κόρην, καὶ ἂν ἐκ τῶν τριῶν τῆς *κοντσολίνας* Μακρῆ θυγατέρων, τῆς Θηρεσίας, τῆς Κατίγκως, τῆς Μαριάνης, ἡ ἀπεικονιζομένη εἶναι ἐκείνη, ἣν ὁ Βύρων ἀπηθανάτισεν. Εἷς Σκῶτος, ὁ Hugh Willams, διερχόμενος ἐξ Ἀθηνῶν, πολλὰ μετὰ τὸν ποιητὴν ἔτη, κατεθέλχθη καὶ οὗτος ἀπὸ τὴν λεπτοφυᾶ καὶ ὠχρὰν μορφήν, τοὺς λεπτοὺς ὀδόντας, τὴν εὐθυτενῆ ῥῖνα καὶ τὸ περίφρονι βλέμμα τῆς Θηρεσίας Μακρῆ. Πάντες δ' οἱ περιηγηταὶ ἐζήτουν νὰ ἴδωσιν ἂν ἡ ὡραία Ἑλληνὶς ἦτο ἀξία τῆς προσγενομένης αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Βύρωνος τιμῆς, καὶ οὐκ ὀλίγοι βεβαίως ἐπανέλαβον τοὺς στίχους τοῦ ποιητοῦ: «Κόρη τῶν Ἀθηνῶν, ἀναχωρῶ· γλυκεῖα παρθένε, ἐνθυμοῦ καὶ ἐμὲ ὅταν ἦσαι μόνη.»

Φαντάζεται ἕκαστος τὴν κόρην τῶν Ἀθηνῶν, ἐρυθριῶσαν καὶ ἀγαλλομένην ἅμα, ὅτε ἐλάμβανεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ εἰκοσικαιεξαετοῦς τότε ποιητοῦ τὰς στροφὰς ἐκείνας, ἐν αἷς ἡ παρθενικὴ χάρις καὶ ἡ ἀνθηρὰ καλλονή αὐτῆς διηωνίζοντο οὕτως εἰπεῖν ἐν γλώσσῃ ἀθανάτῳ. Ὁ Βύρων δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ εἴπῃ εἰς τὴν Θηρεσίαν Μακρῆ, «Ἐνθυμοῦ καὶ ἐμέ, ὅταν ἦσαι μόνη.» Οἱ «ιασπιδόχροοι θύσανοι» τῶν βλεφαρίδων τῶν «δορκαδείων ὀφθαλμῶν» τῆς κόρης θὰ ὑγράνθησαν βεβαίως ἐκ δακρύων, ὅτε μετὰ δεκατέσσαρα ἔτη ὁ ποιητὴς ἀπέθανεν ἐν Μεσολογγίῳ!

Ποίαν ἡλικίαν νὰ εἶχε τότε ἡ κόρη τῆς Θεοδώρας Μακρῆ; Ἴσως εἶχεν ἤδη ὑπανδρευθῇ τὸν Ἄγγλον Black. Τὸ βέβαιον ὅμως εἶναι, ὅτι μετὰ πεντήκοντα ἔκτοτε ἔτη (ἥμισυς αἰὼν ταχέως παρέρχεται) αἱ ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες ἀνήγγελλον, ὅτι ἐν τρώγλῃ τινὶ τοῦ Λονδίνου ἀπέθνησκε τῆς πείνης γραῖα γυνή, ἡ κυρία Black, αὐτὴ ἡ ὡραία ποτὲ κόρη τῶν Ἀθηνῶν, ἧς τὴν κυματίζουσαν κόμην ἐθώπευον προσπαίζουσαι αἱ αὖραι τοῦ Αἰγαίου, ἡ κόρη τῶν Ἀθηνῶν, πρὸς ἣν ἀναχωρῶν ἔλεγεν ὁ Βύρων, *Ζωή μου, σᾶς ἀγαπῶ!* Ὁποῖαι σύμφοραὶ ἤγαγον εἰς ἐλεεινὸν οἴκημα τῆς συνοικίας τῶν πενήτων τῆς ζοφερᾶς μεγαλοπόλεως τὴν παρθένον, ἧς οἱ ὡραῖοι ὀφθαλμοὶ ἐθορύβησαν ἢ παρεμύθησαν τὴν ψυχὴν τοῦ ποιητοῦ; Δὲν εἶναι σπάνιαι ἐν τῷ βίῳ τοιαῦται καταπτώσεις.

Κάρολος Γουνώ, ὁ περικλεὴς μουσικός, ἔμαθε καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν ἀγγλικῶν ἐφημερίδων τὴν ἔνδειαν τῆς προβεβηκυίας τὴν ἡλικίαν, τῆς παντελῶς ἀπόρου καὶ ἀπέλπιδος κυρίας Black, καὶ ἀνέγνω τὴν ἐν αὐταῖς ἔκκλησιν εἰς τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ κοινοῦ. Ἤνοιξε τὸν Βύρωνα, ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου τὸν ἀποχαιρετισμὸν εἰς τὴν Κόρην τῶν Ἀθηνῶν, καὶ συνέθεσε μελῳδίαν, ἣν ἔπεμψε πρὸς τὸν ἐκδότην του, γράψας αὐτῷ·

«Ἀφίνω εἰς τὴν κυρίαν Black τὰ ἐκ τῆς συνθέσεως ταύτης κέρδη. Τὸ ἔργον μου δὲν ἀνήκει πλέον εἰς ἐμέ, ἀνήκει εἰς ἐκείνην, ἣν ἔψαλεν ὁ Βύρων, εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ προξένου τῆς Ἀγγλίας, εἰς τὴν Κόρην τῶν Ἀθηνῶν.»

Συγκινητικωτάτη ἀληθῶς καὶ εὐγενεστάτη πρᾶξις, καὶ ὁμοιάζουσα μᾶλλον μὲ μυθικὴν παράδοσιν παρελθόντων χρόνων. Δὶς ἡ τέχνη προσέψαυσεν, ὡς δι' ἐλαφρᾶς πτέρυγος, τὸ μέτωπον τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἥτις σήμερον θὰ ἦναι βεβαίως νεκρά, ἢ θὰ τήκεται ἐν ἀγνώστῳ τινὶ τρώγλῃ. Δὶς ἡ πνοὴ τῆς Μούσης ἐθώπευσε τὴν κόμην της, μέλαιναν ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ ποιητοῦ, λευκὴν ἐν τοῖς χρόνοις τῆς δυστυχίας. Δὶς ἡ ποίησις ἔστη καταγοητευμένη πρὸ τῆς Θηρεσίας Μακρῆ· τὸ πρῶτον ὅτε ὕμνησεν αὐτὴν ἡ λύρα τοῦ Βύρωνος, τὸ δεύτερον ὅτε τὴν παρεμύθησεν ὁ Γουνώ.

[Jules Claretie]

ΚΥΝΟΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ

Ἐπιστέλλουσιν ἡμῖν τὰ ἑπόμενα:

«*Κύριε Διευθυντὰ τῆς «Ἑστίας»*,

»Ἐν τῇ «περὶ πένθους» πραγματείᾳ, τῇ καταχεχωρισμένῃ ἐν τῷ 375ῳ ἀριθ. τῆς *Ἑστίας*, ἀναφέρεται ὁ κ. Χουζὼ διηγούμενος περί τινος κυνὸς ἀποθανούσης ἐκ πείνης παρὰ τὸν τάφον τῆς φονευθείσης κυρίας της.

»Πολλὰ τοιαῦτα παραδείγματα ἀναφέρουσιν οἱ νεώτεροι φυσιολόγοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀρχαῖοι διηγοῦνται τινα παραπλήσια. Ἐκεῖνο ὅμως, οὗ μνημονεύει ὁ Αἰλιανὸς ἐν τῇ *Ποικίλῃ Ἱστορίᾳ*, εἶναι λίαν ἀξιοπερίεργον καὶ ἀξιανάγνωστον, ὡς ἀποδεικνύον ἄριστα ὅτι ὁ κύων καὶ νοῆμον ζῷον εἶναι καὶ τὴν ἐκ τοῦ θανάτου στέρησιν συναισθανόμενον προδήλως θλίβεται καὶ τήκεται.

»Ἐὰν λοιπὸν εὐαρεστῆται ἡ *Ἑστία*, ἂς δημοσιεύσῃ τὸ ἐν λόγῳ Αἰλιάνειον παράδειγμα, ἔχον ἐν μεταφράσει ὡς ἑξῆς·

«Πύρρος ὁ βασιλεύς, ἐνῷ περιώδευέ ποτε, συνήντησέ τινα κύνα, ὅστις ἐφρούρει τὸ σῶμα τοῦ φονευθέντος κυρίου του. Ἐπειδὴ δ' ἔμαθεν ὁ Πύρρος ὅτι ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο ἡ τρίτη καθ' ἣν ὁ κύων ἔμενεν ἄσιτος παραφυλάττων τὸ πτῶμα τοῦ κυρίου του καὶ μὴ θέλων νὰ ἐγκαταλίπῃ αὐτό, ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς περὶ αὐτὸν ἵνα τὸ μὲν πτῶμα θάψωσι, τὸν δὲ κύνα παραλάβωσιν εἰς τὴν συνοδίαν του. Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τοῦτο ὁ Πύρρος ἐπεθεώρει τὸ στράτευμά του, παρελαῦνον ἐνώπιόν του· ἦτο δὲ παρὼν καὶ ὁ κύων, ὅστις ἡσύχαζε καὶ ἐσιώπα. Ὅτε ὅμως οὗτος ᾐσθάνθη καὶ εἶδε τοὺς φονεῖς τοῦ κυρίου του ὄντας

Digitized by Google

ἐν τοῖς παρελαύνουσι στρατιώταις, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτοὺς ἐκπέμπων πλήρεις θυμοῦ φωνάς. Ἐνῷ δ' ἐποίει ταῦτα, ἐστρέφετο πολλάκις πρὸς τὸν Πύρρον. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ εἰς τὴν ἐπιθεώρησιν παρόντες ὑπώπτευσαν ὅτι οἱ στρατιῶται, καθ' ὧν ὁ κύων ἐπετίθετο, ἦσαν ἴσως οἱ τοῦ κυρίου του φονεῖς. Ὅθεν παρευθὺς οὗτοι συνελήφθησαν καὶ ἀνεκρίθησαν. Ἐπειδὴ δ' ὑπῆρξαν κατὰ τῶν συλληφθέντων καὶ μικραί τινες ἄλλοθεν ἀποδείξεις, ἑκόντες ἄκοντες ὡμολόγησαν οὗτοι τὸν φόνον, καὶ οὕτως ἐτιμωρήθησαν.

»Ἐν Πεπάδαις, 10 Μαρτίου 1884.

»Σ. Α. ΣΕΡΕΜΕΤΗΣ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ Γεωργάκης. — Μαμά, ἡ *κουβερνάντα* μου ἔχει μέλι 'ς τὰ χείλη της;

Ἡ μαμά. — Τί ἐρώτησις εἶν' αὐτή, παιδί μου; ἀπὸ 'ποῦ σοῦ κατέβη, δὲν μοῦ λές;

Ὁ Γεωργάκης. — Νά, γιατὶ προτήτερα ἤκουσα τὸν δάσκαλο τῆς μουσικῆς ποῦ ἔλεγε 'ς τὴν Ἔμμα, 'πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα, πῶς ἤθελε νὰ πάρῃ τὸ μέλι ἀπὸ τὰ χείλη της! . . .

* * *

Ἐν παντοπωλείῳ.

Ὁ παντοπώλης. — Τί θέλεις ἐσύ, μικρέ;

— Νὰ μοῦ δώσῃς δύο 'ρέγκαις, μὰ νὰ εἶνε μεγάλαις· τῆς θέλομε γιὰ ἕναν ἄρρωστο!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ποιὸς δύναται νὰ τιμηθῇ, καὶ ν' ἀπατᾷ τὴν Τύχην,
ἂν τῆς ἀξίας ἡ σφαγὶς τοῦ λείπῃ; Ἂς μὴν ἔχῃ
τὴν τόλμην νὰ κορδόνεται κανένας παρ' ἀξίαν!
Ὦ! ἂν τὰ εἰσοδήματα καὶ οἱ βαθμοὶ κ' οἱ τίτλοι
'ς τὰ μέσα τῆς διαφθορᾶς δὲν εἶχαν τὴν πηγήν των,
ἂν αἱ τιμαὶ τοῦ καθενὸς ἦσαν ἀγορασμέναι
μὲ μόνην τὴν ἀξίαν του, ὤ! πόσοι τότε, πόσοι
ἀντὶ νὰ εἶνε ξέσκεποι θὰ ἦσαν σκεπασμένοι,
καὶ πόσοι θὰ ὑπήκουαν ἀντὶ νὰ διατάττουν, —
καὶ πόσα σκύβαλα κανεὶς θὰ εἶχε νὰ χωρίσῃ
ἀπὸ τὸν σπόρον τῆς τιμῆς τὸν γνήσιον, — καὶ πόση,
πόση τιμὴ θὰ ἔβγαινε 'ς τὴν λάμψιν τῆς ἡμέρας
ἀνάμεσ' ἀπὸ τ' ἄχυρα καὶ τ' ἀποδιαλεγούδια
τῆς τωρινῆς μας ἐποχῆς!

(Σαιξπεῖρος, κατὰ μετάφρ. Δ. Βικέλα.)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν Γαλλίᾳ, κατά τινα πρόσφατον δημοσίευσιν τοῦ ὑπουργείου τοῦ ἐμπορίου, ὑπῆρχον κατὰ τὸ 1881 ἰατροὶ 14,816, ἐν οἷς συμπεριλαμβάνονται καὶ 3203 ἀσκοῦντες τὴν ἰατρικήν, ἀλλὰ μὴ ἔχοντες δίπλωμα διδάκτορος· — πρὸς τούτοις ὑπῆρχον 6442 φαρμακοποιοί, 13463 μαῖαι καὶ 982 βοτανοπῶλαι. Οἱ ἀριθμοὶ ὅμως οὗτοι φαίνονται κατώτεροι τοῦ ἀληθοῦς διότι εἰς πολλὰς πόλεις καὶ ἰδίᾳ ἐν Παρισίοις πολλοὶ ἰατροὶ ἀμελοῦσι νὰ προσαγάγωσι τὰ διπλώματά των εἰς τὴν ἁρμοδίαν ἀρχήν, ὡς ἀπαιτεῖ ὁ νόμος, καὶ ἑπομένως δὲν συμπεριλαμβάνονται εἰς τοὺς ἐπισήμους καταλόγους.

Ἐν Στοκόλμῃ ἐναυπηγήθη κατ' αὐτὰς ὑποβρύχιον σκάφος, οὗ αἱ δοκιμαὶ ἐπέτυχον πληρέστατα. Τὸ σκάφος ἔχει μῆκος 64 καὶ πλάτος 6 ποδῶν, φέρει δὲ ἀτμοκίνητον μηχανὴν δυνάμεως τριάκοντα ἵππων. Ἔχει σχῆμα σιγάρου, δύναται δὲ νὰ καταδυθισθῇ μέχρι βάθους 50 ποδῶν ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ νὰ κινῆται αὐτόθι μετὰ ταχύτητος δέκα μιλίων. Τέσσαρες ἄνθρωποι δύνανται νὰ μείνωσιν ἐν αὐτῷ ἐπὶ ἓξ ὥρας ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου κινδύνου. Τοῦ ὕδατος ἐξέχει μόνον μικρὸς κύλινδρος ὁμοιάζων πρὸς καπνοδόχην, ἐξ οὗ κατέρχεταί τις δι' ἑλικοειδοῦς κλίμακος εἰς τὰ ἔγκατα τοῦ πλοίου. Ὁ πηδαλιοῦχος διευθύνει τὸ σκάφος ἐκ τοῦ κυλίνδρου ἐκείνου, βλέπει δὲ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ἐξ ὑελοσκεποῦς θυρίδος.

Ἡ ἐπιφάνεια τῶν θαλασσῶν. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς σοφοῦ ἐξερευνητοῦ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ εἶνε 79,721,274 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα, τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ 73,325,872 καὶ τῶν Νοτίων θαλασσῶν 161,125,673· ὥστε ἐν συνόλῳ ἡ ἐπιφάνεια τῶν τριῶν μεγάλων ὠκεανῶν εἶνε 314, 172,819 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα.

Ἰδοὺ ὁποία εἶνε ἡ ἐπιφάνεια τῶν ἄλλων μικροτέρων θαλασσῶν:

	Τετραγ. χιλιόμ.
Βόρειος παγωμένος Ὠκεανὸς	15 292 414
Μεσόγειος θάλασσα τῆς Ἀφρικῆς	8 245 954
Μεσόγειος θάλασσα τῆς Εὐρώπης . . .	2 885 522
Βαλτικὴ θάλασσα	415 480
Ἐρυθρὰ θάλασσα	449 910
Περσικὸς κόλπος	263 835

Ἐν τῷ Βορείῳ Παγωμένῳ Ὠκεανῷ ὁ κόλπος τοῦ Οὔδσων ἔχει ἐπιφάνειαν 1,069,578 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, ἡ δὲ Λευκὴ θάλασσα 12,545.

Μετὰ ταῦτα ὁ συγγραφεὺς ὁρίζει τὴν ἐπιφάνειαν τῶν παρακτίων θαλασσῶν, ὡς ἀποκαλεῖ τὰς ἑπομένας θαλάσσας, κατὰ τὸν ἑπόμενον πίνακα:

	Τετραγ. χιλιόμ.
Ἡ Βόρειος θάλασσα	547 623
Ἡ θάλασσα τῆς Μεγάλης Βρετανίας .	203 694
Ἡ θάλασσα τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου . .	274 370
Ἡ Σινικὴ θάλασσα	1 238 440
Ἡ Ἰαπωνικὴ θάλασσα	1 043 824
Ἡ θάλασσα τῆς Ὀχότσκης	1 507 609
Ἡ Βερίγγειος θάλασσα	2 323 127
Ἡ θάλασσα τῆς Καλιφορνίας	167 224

Τουτέστιν ἡ ὁλικὴ ἐπιφάνεια τῶν παρακτίων θαλασσῶν ἀνέρχεται εἰς 7,305,911 τετραγ. χιλιόμετρα.

Ἂν εἰς τὰς δεκαεπτὰ ταύτας θαλάσσας προσθέσωμεν καὶ τὸν ἀνταρκτικὸν ὠκεανόν, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιφάνεια εἶνε 20,447,800 τετρ. χιλ. ἐξάγομεν ὅτι τὸ σύνολον τῶν θαλασσῶν καλύπτει ὁλικὴν ἐπιφάνειαν 369,452,642 τετρ. χιλ., ἐνῷ ἡ ὁλικὴ ἐπιφάνεια τῶν περιβρεχομένων ἠπείρων εἶνε μόνον 136,056,371 τετρ. χιλιόμετρα.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884. — Β' 753.

Digitized by Google

'Αριθ. 432 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 8 Ἀπριλίου 1884

ΕΔΜΟΝΔΟΣ ΑΜΠΟΥ

Ὁ εἰς τοὺς Ἕλληνας γνωστότατος Γάλλος συγγραφεὺς Ἐδμόνδος About, ὁ πρὸ ὀλίγου ἐκλεχθεὶς Ἀκαδημαϊκός, ἐγεννήθη τῷ 1828. Εἰσῆλθε τῷ 1848 εἰς τὴν École Normale, ἀποφοιτήσας δ' ἐκεῖθεν τῷ 1851 ἐστάλη εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Γαλλικὴν σχολήν. Ὁ About προωρίζετο εἰς στάδιον κυρίως φιλολογικὸν καὶ ἀρχαιολογικόν, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἀπετράπη ὅλως ἀπὸ τῆς ἀρχαίας φιλολογίας καὶ ἐπιδοθεὶς εἰς τὰ γαλλικὰ γράμματα κατέστη εἷς τῶν ὀνομαστοτέρων πεζογράφων τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος. Ἐδημοσίευσε τῷ 1854 ἐπανελθὼν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Παρισίους, καθ' ἣν εἶχεν ὑποχρέωσιν, Ὑπόμνημα περὶ τῆς νήσου Αἰγίνης, ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἔργον του τὸ ἀναφερόμενον κυρίως εἰς τὸ νέον στάδιον, ὅπερ εἶχεν ἐκλέξει, εἶναι ἡ πολύκροτος Σύγχρονος Ἑλλὰς (1855), ἥτις καὶ ἕνεκα τῶν τότε πολιτικῶν περιστάσεων καὶ ἕνεκα ἄλλων λόγων κατέστη πάγκοινον ἀνάγνωσμα καὶ ἀνέδειξεν οὐκ ὀλίγον τὸν About. Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, καθ' ὃ καὶ «τὴν Σύγχρονον Ἑλλάδα», ἔγραψεν ἐν τῇ Revue des deux Mondes διήγημα (Tolla), τὸ ὁποῖον πλῆρες ὂν αὐτοβιογραφικῶν λεπτομερειῶν ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς σκάνδαλα θεωρηθὲν ὡς προϊὸν λογοκλοπίας, ὄχι δὲ ὀλιγώτερον θόρυβον ἤγειρε καὶ μία του κωμῳδία διδαχθεῖσα τὸ πρῶτον τῇ 2 Φεβρουαρίου 1856 ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Γαλλικοῦ Θεάτρου καὶ ἐπιγραφομένη ἢ μᾶλλον μετονομασθεῖσα Guillery· κατ' ἀρχὰς ἐπεγράφη «l'Effronté». Μετὰ δύο παραστάσεις ἔπεσεν οἰκτρῶς ἡ κωμῳδία του αὕτη καὶ οὐδέποτε πλέον ἐδιδάχθη. Ἀλλὰ τὰς δύο ταύτας ἀποτυχίας τοῦ συγγραφέως τῆς Συγχρόνου Ἑλλάδος ἐκάλυψαν μετ' οὐ πολὺ ἄλλα αὐτοῦ ἔργα ὄχι ὀλίγον διακριθέντα καὶ ἐπαινεθέντα, τὰ ὁποῖα ὁσημέραι ἀνεδείκνυον μεγαλητέραν καὶ δημοτικωτέραν τὴν ἐν τοῖς γράμμασι δόξαν τοῦ About. Δὲν κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ ἀναφέρωμεν ἐδῶ πάντα τὰ ἔργα ταῦτα, μνημονεύομεν μόνον τοῦ πολυθρυλήτου Βασιλέως τῶν Βουνῶν (1856), ἐν ᾧ ἡ ἡμετέρα πατρὶς ἐπετιμᾶτο ὄχι μόνον ἐν δικαίοις, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀδίκοις, τῶν «Mariages de Paris» (1856) καὶ τῆς «Germaine» (1857). Ἔκτοτε καὶ μέχρι σή-

μερον τὰ ὑπὸ τοῦ About ἐκδοθέντα μυθιστορήματα, διηγήματα καὶ δραματικὰ ἔργα εἶναι πλεῖστα καὶ ποικίλα κατὰ τὴν ἀξίαν. Τῷ 1866 ἐξεδόθη τὸ πρῶτον τὸ διήγημα αὐτοῦ «le Turco» οὗτινος κατωτέρω ἀρχίζομεν τὴν μετάφρασιν· μετάφρασιν πιστὴν μὲν ὅσον ἦτο δυνατόν, ἀλλ' ἀνώμαλον, διότι ἡ διηγηματικὴ τέχνη, ἣν ἐν αὐτῷ ἀναπτύσσει ὁ About, ὁ ἀκριβέστατος καὶ σχεδὸν εἰπεῖν ζωγραφικὸς χαρακτηρισμὸς τῶν προσώπων, τὸ πλῆθος τῶν στρατιωτικῶν ἐκφράσεων τῶν εἰς τὸν γαλλικὸν στρατὸν ἰδιαζουσῶν καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἀρεταὶ καὶ δυσχέρειαι ἀναγκάζουσι τὸν μεταφραστὴν ἓν ἐκ τῶν δύο νὰ πράξῃ, ἢ νὰ κλείσῃ τὸ βιβλίον καὶ νὰ ἀποστῇ πάσης πρὸς μετάφρασιν αὐτοῦ ἀποπείρας ἢ νὰ παρακαλέσῃ τὸν ἀναγνώστην νὰ μὴ εἶναι πολὺ ἀπαιτητικός. Ἐπροτιμήσαμεν τὸ δεύτερον [1].

Ὁ About διεκρίθη καὶ ὡς δημοσιογράφος. Ἔγραφεν ἄλλοτε κριτικὰ ἄρθρα εἰς τὸ Figaro, εἰργάσθη ἔπειτα εἰς τὸ Constitutionnel, ἀπὸ τοῦ 1868 εἰς τὸ Gaulois καὶ ἔπειτα εἰς τὸ Soir καὶ ἀνεμίχθη εἰς πλεῖστα πολιτικὰ ζητήματα. Κατὰ τὸν γαλλογερμανικὸν πόλεμον ἠκολούθησε τὸν γαλλικὸν στρατὸν ὡς δημοσιογράφος, τῷ δὲ 1872 πορευθεὶς εἰς τὴν Ἀλσατίαν δι' ἰδιωτικήν του ὑπόθεσιν συνελήφθη ἕνεκα τῶν σφοδρῶν ἄρθρων, ἅτινα ἐν Γαλλίᾳ ἔγραφε κατὰ τῆς Γερμανίας, ἀλλ' ἀπελύθη μετ' οὐ πολύ.

Εἰς συμπλήρωσιν τῶν ὀλίγων τούτων βιογραφικῶν σημειώσεων προσθέτομεν ὅτι ἐνυμφεύθη ὁ About τῷ 1846, ὅτι ἀπὸ τοῦ 1870 συνετάχθη πρὸς τοὺς μετρίους δημοκρατικοὺς καὶ ὅτι κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος ζητήσας νὰ καταλάβῃ κενήν τινα τότε ἕδραν ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ δὲν ἔτυχε τότε τῶν ἀπαιτουμένων ψήφων, μόλις δὲ πρὸ δύο μηνῶν τὸν ἐτίμησεν ἡ Ἀκαδημία ἐκλέξασα αὐτὸν μεταξὺ τῶν τεσσαράκοντα. Ὡς πρὸς τὰς σφόδρα ἀνθελληνικὰς διαθέσεις, ὧν ἄλλοτε ἐνεφορεῖτο ὁ About, τὰς μαρτυρουμένας μάλιστα ὑπὸ τῶν δύο αὐτοῦ συγγραμμάτων, τῆς Συγχρόνου Ἑλλάδος καὶ τοῦ Βασιλέως τῶν Βουνῶν καὶ τὴν ἔπειτα παλινῳδίαν του, ἧς καὶ ἐν τῇ δημοσιογραφίᾳ ἔδωκε μαρτύρια, δὲν νομίζομεν ἀναγκαῖον νὰ προσθέσωμέν τι ἐνταῦθα.

Σ.

Ο ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΤΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΕΔΜΟΝΔΟΥ ΑΜΠΟΥ

Μετάφρασις ἐκ τοῦ γαλλικοῦ

Ἡ ἱστορία, τὴν ὁποίαν κατωτέρω θὰ ἀναγνώσητε, συνέβη εἰς τὸ *καφὲ δ' Ὀρσαί*.

Χθὲς τὸ ἑσπέρας εἰς τὰς πέντε, ἡ μεγάλη αἴθουσα τοῦ κάτω πατώματος, ὅπου πίνομεν συνήθως μεταξύ μας τὸ ἀψίνθιόν μας, ἦτο πλήρης. Ἤμεθα εἴκοσι περίπου ἀξιωματικοί· τὸ πυροβολικὸν ἐπεκράτει, τὸ ἐπιτελεῖον ἀντεπροσωπεύετο ὑπὸ τοῦ ὑψηλοῦ λοχαγοῦ Βροῦννερ. Καὶ τοῦ ἱππικοῦ δὲ ἦσαν ἱκανοὶ ἀξιωματικοὶ καί τινες δὲ τοῦ μηχανικοῦ.

Ὁ Γουζών, ἐκ τοῦ σώματος τοῦ ἐλαφροῦ ἱππικοῦ, ἐδιηγεῖτο τὰ περὶ τῆς τελευταίας συναυλίας τοῦ Κεραμεικοῦ καὶ ἀνεπαισθήτως ἐνθουσιάζετο ὁμιλῶν περὶ τῆς δεσποινίδος Νίλσων, ὅτε ὁ Βροῦννερ τῷ ἔκοψεν αἴφνης τὸν λόγον διὰ τρομεροῦ καγχάσματος. Ἤνοιξαν πάντες μεγάλους τοὺς ὀφθαλμούς, ὁ δὲ Γουζών, ὅστις εἶναι πάντοτε ὀλίγον δύστροπος, ὠχριάσας ἔγεινε λευκὸς ὡς τὸ μαντήλιόν του.

«Μὲ συγχωρεῖς, Βροῦννερ! εἶπεν ἀνασηκωνόμενος, δὲν ἤξευρα ὅτι εἶμαι τόσον γελοῖος!»

Ὁ Βροῦννερ οὕτω προσαγορευθεὶς ἔκαμε τὴν ἀφελῆ κίνησιν, ἣν κάμνει ἄνθρωπος αἰφνιδίως ἀφυπνιζόμενος. Ὁ ἀξιωματικὸς τοῦ ἱππικοῦ ἐπανέλαβε τὴν φράσιν του ὑψῶν ἔτι μᾶλλον τῆς φωνῆς του τὸν τόνον, ἀλλὰ δὲν τὴν ἐτελείωσεν. Εἶχε συναντήσει τὸ βλέμμα τοῦ Βροῦννερ καὶ εἶχεν εἰς τὸ πτερὸν οὕτως εἰπεῖν καταλάβει μίαν ἀπὸ τὰς βαθείας ἐκείνας καὶ θλιβερωτάτας συγκινήσεις, αἵτινες κάμνουν νὰ καταπέσῃ πρὸ τῶν ποδῶν μας ὁ θυμός.

«Φίλε μου, τῷ λέγει, ὁ λοχαγός, ἐγὼ πρέπει νὰ ζητήσω παρὰ σοῦ συγγνώμην. Ἐν ᾧ ἤκουον τὴν διήγησίν σου, περιέφερον ἐπὶ τῆς ἐφημερίδος τὰ βλέμματά μου καὶ εἶδον αἴφνης ἐκεῖ εἴδησιν.... μίαν ἐξ ἐκείνων τῶν εἰδήσεων, δι' ἃς πρέπει τις νὰ σπεύσῃ νὰ ἐκραγῇ εἰς γέλωτα ἵνα ἀποφύγῃ.... ἤξευρεις τί.»

Ἀλλὰ δὲν εἶχε τίποτε ἀποφύγει ὁ ταλαίπωρος. Ἡ φωνή του ἠδυνάτισεν, ἐταράχθησαν οἱ ὀφθαλμοί του· μοὶ ἔδωκε τὴν ἐφημερίδα δεικνύων μοι διὰ τοῦ δακτύλου τὸ *Διάφορον*, ὅπερ δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ἀναγνώσῃ, ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν εὗρέ τι δυνάμενον ἢ τὸν γέλωτα ἢ τὰ δάκρυα νὰ προκαλέσῃ. Ἦτο ἁπλῆ ἀγγελία ὑπερκόμψως γεγραμμένη, ὅπως ὅλαι αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὰ τῆς ὑψηλῆς κοινωνίας.

«Λαμπρὸς καὶ διπλοῦς ὑμέναιος θὰ συνενώσῃ αὔριον ἐν τῇ ἀριστοκρατικῇ ἐκκλησίᾳ * * * τὸ ἄνθος τῆς ἐκλεκτῆς κοινωνίας. Ἡ κυρία κόμησσα τοῦ Γαρδελὺξ νυμφεύεται εἰς δεύτερον γάμον τὸν κύριον ὑποκόμητα τοῦ Σαβιγνὺ-Σενλίς, αὐθημερὸν δὲ καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν ἡ δεσποινὶς Αὐγούστη-Ἑλένη δὲ Γαρδελὺξ θὰ προσφέρῃ τὴν χεῖρά της εἰς τὸν νεαρὸν καὶ πλούσιον μαρκήσιον τοῦ Φορσπόντ. Φυσικὸν εἶναι νὰ συγγενεύῃ ἡ εὐγένεια πρὸς τὴν εὐγένειαν, ὁ πλοῦτος πρὸς τὸν πλοῦτον, τὸ κάλλος καὶ ἡ ἀρετὴ πρὸς τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν κομψότητα. Τὸ περίεργον, ἢ μᾶλλον τὸ θαυμαστὸν τῆς τελετῆς ταύτης εἶναι ἡ σχεδὸν δίδυμος καλλονὴ τῶν δύο εὐγενῶν νυμφῶν. Ἂν τις εἰσέλθῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν χωρὶς νὰ τὰς γνωρίζῃ, θὰ νομίσῃ ὅτι τελεῖται συγχρόνως ὁ γάμος δύο ἀδελφῶν.»

Εἶχον ἤδη ἀποθέσει τὴν ἐφημερίδα καὶ ἔπινα ἓν ποτήριον ὕδατος διὰ νὰ ἐξαλείψω ἀπὸ τῶν

[1] Turcos ὀνομάζουσιν οἱ Γάλλοι τοὺς ἐν τῇ Ἀφρικῇ ἰθαγενεῖς ἀκροβολιστάς, τοὺς ἀποτελοῦντας ἴδιον σῶμα τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ. Ὁ Γάλλος ἀξιωματικός, ὅστις εἶναι καὶ ὁ ἥρως τοῦ διηγήματος, ὑπηρέτει ἐν τούτῳ τῷ σώματι καὶ ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν le Turco, δι' ὃν λόγον θὰ ἴδωσιν οἱ ἀναγνῶσται ἐν αὐτῷ τῷ διηγήματι. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ δηλώσωμεν διὰ τί ἠναγκάσθημεν νὰ ἐπιγράψωμεν τὸ διήγημα «Ὁ Ἀκροβολιστής» καὶ ταύτην τὴν λέξιν νὰ ἀντικαθιστῶμεν παντοῦ σχεδὸν ὅπου ἐν τῷ διηγήματι κεῖται ἡ λέξις Turco.

Digitized by Google

χειλέων μου τὴν ἄνοστον γλυκύτητα τῆς ἀνωτέρω πεζογραφίας. Ὁ Βροῦννερ ἐδάγκανε τὸν μύστακά του προσπαθῶν νὰ ἀποφύγῃ τὰ δάκρυα, πάντες δ' οἱ ἄλλοι παρετήρουν ἀλλήλους ἐν σιωπῇ, νομίζοντες μὲν ὅτι θὰ ἦτο ἀδιακρισία νὰ ζητήσωσιν οἱονδήποτε σχόλιον εἰς τὴν ἀναγνωσθεῖσαν εἴδησιν, μὴ δυνάμενοι ὅμως κατ' οὐδένα τρόπον νὰ νοήσωσιν ὁποία τις σχέσις ὑπῆρχε μεταξὺ τῆς συγκινήσεως τοῦ Βροῦννερ καὶ τοῦ τελεσθησομένου γάμου ἐν τῷ ἀριστοκρατικῷ προαστείῳ τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ.

Βεβαίως δὲν ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ Βροῦννερ δὲν εἰμπόρει ἐπαξίως νὰ ἔχῃ θέσιν ἐν τῷ ἀριστοκρατικῷ κόσμῳ τῆς πρωτευούσης, ἀλλ' ὅμως οὐδείς ποτε τὸν εἶχε συναντήσει ἐν ταῖς συναθροίσεσι τῆς ὑψηλῆς κοινωνίας. Οὐδὲ μακρόθεν ὡμοίαζε πρὸς τὸν πολυαγάπητον καὶ λαμπρὸν ἐκεῖνον Γεώργιον δὲ Σαίντ, ὅστις διηύθυνε τὸ *κοτιλλιὸν* τὴν πρωΐαν ἀκόμη τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἔμελλε νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὸν πόλεμον τοῦ Μεξικοῦ. Ἦτο ἄνθρωπος πολὺ σοβαρὸς διὰ τὴν ἡλικίαν του, ὀλίγον ἀγρίμι, πρὸ πάντων δὲ ἀπὸ δύο ἐτῶν. Ἔχει γεννηθῆ εἰς τὴν Ἀλσατίαν, ἐκ γονέων, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ἀμπελουργῶν. Οἱ γονεῖς του εἶναι πλουσιώτατοι καὶ ἠδύνατο, ἂν εἶχεν ὄρεξιν, νὰ διαλάμψῃ εἰς τοὺς Παρισίους, ἀλλὰ δὲν ἀγαπᾷ τὰς ἐπιδείξεις καὶ ἀρκεῖται εἰς τὴν ὑπόληψιν τῶν συναδέλφων του. Τὸ ἐξωτερικόν του εἶναι καλόν· εἶναι μόνον ὀλίγον ὑψηλότερος τοῦ δέοντος καὶ ἔχει πλατεῖς τοὺς ὤμους. Ἐπὶ τοῦ ῥωμαλέου ἀναστήματός του διακρίνεται τὸ πρόσωπόν του κανονικὸν καὶ ῥοδόλευκον· ἔχει τὸν μύστακα ξανθὸν καὶ κυανοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅπως οἱ καθαροὶ Ἀλσατοί. Ἡ φωνή του εἶναι ἠχηρὰ καὶ ἐξαίρετος διὰ τὸ πρόσταγμα, ἀλλ' ἐντὸς κεκλεισμένης αἰθούσης θὰ ἠκούετο ἰσχυρότερον τοῦ δέοντος. Τί κοινὸν λοιπὸν μεταξὺ τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου Βροῦννερ καὶ τῆς κομήσσης δὲ Γαρδελύξ;

Τὸ μυστήριον τοῦτο θὰ συναπέθνησκε μετ' αὐτοῦ ἂν ὁ Φὶτζ Μοὺρ, τοῦ σώματος τῶν εὐζώνων, δὲν εἰσήρχετο αἴφνης ἐν ᾧ ἐγὼ ἀνεγίνωσκον. Μὲ ἄφησε νὰ τελειώσω καὶ ἔπειτα μοὶ εἶπε· «Φίλτατέ μου, τὰ γαλλικὰ ὀνόματα δὲν προφέρονται ὅπως γράφονται.... Γράφομεν Γαρδελύξ, ἀλλὰ προφέρομεν Γαρδλύ.

— Καλὰ λὲς! ἐφώνησεν ὁ Βλαβέ, τοῦ 25 συντάγματος, ἔπρεπε νὰ τὸ ἐνθυμηθῶ. Εἰς τοὺς προβιβασμούς μας ἦτο καὶ εἷς ὀνομαζόμενος Γαρδελύξ. Τί ἀπέγεινεν ὅμως δὲν ἠξεύρω νὰ σᾶς εἴπω.

— Ἐγὼ τὸ ἠξεύρω, εἶπεν ὁ Βροῦννερ. Ἀπέθανε πρὸ δύο ἐτῶν εἰς τὴν Ἀφρικήν, εἰς τὰς ἀγκάλας μου. Αἱ δύο γυναῖκες, αἵτινες αὔριον νυμφεύονται εἶναι ἡ μήτηρ καὶ ἡ ἀδελφή του. Στοιχηματίζω δὲ τὴν κεφαλήν μου, ὅτι εἰς τοιαύτην ἡμέραν, αἱ δύο αὗται φιλάρεσκοι οὐδὲ κἂν θὰ ἐνθυμηθῶσι τὸν δυστυχῆ τὸν θανόντα!» Συνεπλήρωσε δὲ τὴν ἰδέαν του καὶ ἐτελείωσε τὴν φράσιν του βλασφημία ἐκ τῶν μᾶλλον ἐντόνων.

— Αἴ! φίλε μου, ἐπανέλαβεν ὁ Φὶτζ Μούρ, αἱ κυρίαι, περὶ ὧν λέγεις, εἶναι τοῦ κόσμου τούτου καὶ θὰ μοὶ ἐπιτρέψῃς νὰ σοὶ εἴπω ὅτι πολὺ εὐκόλως τὰς καταδικάζεις. Ποῖος δύναται νὰ σὲ βεβαιώσῃ ὅτι δὲν ἐτήρησαν εὐλαβῶς τὴν μνήμην τοῦ ἀτυχοῦς συναδέλφου σου;

— Ἔχω ἀποδείξεις ὅσας θέλεις! Ἀλλὰ τέλος πάντων, ἂς νυμφευθῶσιν ἀφ' οὗ θέλουν, σᾶς παρακαλῶ ὅμως νὰ ἐπιτρέψητε καὶ εἰς ἐμὲ νὰ ἔχω τὴν γνώμην ὅτι ὁ γάμος αὐτὸς εἶναι τοὐλάχιστον ἄτοπος, ἀφ' οὗ ὁ δυστυχὴς ὁ Λεοπόλδος ἐξέπνευσεν εἰς τὴν Βίσκραν!»

Ὁ Γουζῶν ἔκαμε σημεῖον εἰς τὸν Φὶτζ Μοὺρ καὶ μὲ τόνον φιλικώτερον ἀπεκρίθη ἀντ' ἐκείνου·

«Σὲ ἐννοῶ, Βροῦννερ. Ἡ φιλία, ἡ ἀφοσίωσις, ἡ λύπη εἶναι τὰ τιμιώτερα πράγματα τοῦ κόσμου· ἀλλ' ὅμως εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχῃς τὴν ἀπαίτησιν ἡ ζωὴ νὰ πενθῇ αἰωνίως τὸν θάνατον; Ὁ φίλος, ὃν ποθεῖς καὶ ὃν βεβαίως θὰ ἐποθοῦμεν πάντες ἂν τὸν εἴχομεν γνωρίσῃ.....

— Ὢ! βεβαίως!

— Ὁ φίλος οὗτος, λέγω, ὃν βλέπεις πάντοτε ἐνώπιόν σου ἐκπνέοντα, εἶναι δύο ὅλα ἔτη ἀφ' οὗ ἀπέθανε. Νομίζεις δίκαιον ὁλόκληρος ἡ οἰκογένεια.... Ὑπομονὴ ἀκόμη ἂν τὸ πρᾶγμα ἠδύνατο νὰ τὸν ὠφελήσῃ αὐτόν! Ἀλλὰ ποῖον τὸ ὄφελος; Αὐτὸς ὁ ἴδιος δὲν θὰ ἐδέχετο τοιαύτην θυσίαν!

— Πιθανώτατον.

— Ἄφετε τὴν λήθην νὰ κάμῃ τὸ ἔργον της.

— Δὲν θὰ κοπιάσῃ βεβαίως πολὺ διὰ νὰ κάμῃ τὸ ἔργον της.... Αἱ ἀγνώμονες! Ὁ δυστυχὴς ὁ φίλος μου, ὁ υἱός, ὁ ἀδελφός, καὶ ζωντανὸς ἐλησμονήθη. Οὐδέποτε ἔκαμα λόγον περὶ τῆς σκληρότητος ταύτης, ἀλλ' ἐπειδὴ τώρα συνέπεσε νὰ γείνῃ ὁμιλία, ὁ δὲ Φὶτζ Μοὺρ ἀνέλαβε τὴν ὑπεράσπισιν τῆς οἰκογενείας, πρέπει νὰ εἴπω ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Αἱ ἀναμνήσεις, ἃς ἐπὶ μακρὸν κατεπίεσα, μὲ πνίγουσιν. Ἀκούσατε.»

Α'.

Ἐγνωρίσθημεν εἰς τὴν Βίσκραν ἐπὶ ἓν ἔτος, στενώτερον ὅμως εἴχομεν συνδεθῆ μόνον ἀπὸ τοῦ ἕκτου ἢ τοῦ ἑβδόμου μηνός. Εἶχεν ἀγγελθῆ ἡ ἄφιξις νέου τινὸς ἀνθυπολοχαγοῦ νεωστὶ ἐξελθόντος τοῦ στρατιωτικοῦ σχολείου τοῦ Σαὶν-Σύρ, ὅστις εἶχε τὸν τίτλον τοῦ κόμητος. Πάντοτε ἓν νέον πρόσωπον γίνεται ἀντικείμενον περιεργείας. Καὶ ἤρχισαν λοιπὸν αἱ διαδόσεις αἱ συνήθεις εἰς τὰς μικρὰς κοινωνίας. Ἄλλοι ἔλεγον ὅτι ὁ νέηλυς θὰ ἦτό τις προστατευόμενος, ὃν ἐπίτηδες ἔπεμπον εἰς τὸ σῶμα τῶν ἀκροβολιστῶν τῆς Ἀφρικῆς ἵνα προβιβασθῇ ταχύτερα, ἄλλοι ἐκήρυττον ὅτι ἡτοιμάζοντο νὰ τὸν κακομεταχειρισθοῦν ἂν ἤθε-

Digitized by Google

λεν ἀρχίσει νὰ πολυκάμνῃ τὸν εὐγενῆ. Πέντε ἓξ νέοι τῶν πρώτων οἰκογενειῶν τοῦ τόπου ἐπὶ πολὺ ζήσαντες εἰς τοὺς Παρισίους ἀνέμενον ἀνυπομόνως τὸν νεαρὸν κόμητα διὰ νὰ ἱδρύσωσιν ἐκεῖ κάτω μικρόν τι παράρτημα τοῦ προαστείου τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ. «Δὲν βαρύνεσθε, τοῖς ἔλεγον, εἰς κόμης ἔχων πέντε παράδες εἰς τὴν τζέπην του, θὰ ἤρχετο, ἀδελφέ, νὰ κατασταλάξῃ ἐδῶ εἰς τὴν ἔρημον;» Τὰ σχόλια τέλος πάντων εἶχον ἐξαντληθῆ καὶ πάντες εἶχον ἀρχίσει νὰ ὁμιλῶσι περὶ ἄλλων πραγμάτων, ὅτε μίαν ἡμέραν ἔφθασεν ὁ κόμης.

Νομίζω ὅτι τὸν βλέπω. Ἦτο ἔφιππος· προεπορεύετο εἷς σπαχῆς καὶ ἠκολούθει εἷς ἡμίονος φορτωμένος μὲ τὴν ἀποσκευὴν τοῦ νεήλυδος. Οὔτε ὑψηλὸς οὔτε ὡραῖος ἦτο ὁ κόμης· μετρίου ἀναστήματος. Ἐδείκνυε δὲ μᾶλλον ἀσθενικὴν κρᾶσιν. Ἐπὶ τοῦ ἰσχνοῦ του προσώπου οὔτε ἴχνος μύστακος ἢ γενείου· ἡ δὲ μύτη του ἐφαίνετο μεγαλητέρα ἢ ὅσον πράγματι ἦτο ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως τοῦ μύστακος. Ὅταν ἠθέλησε νὰ καταβῇ τοῦ ἵππου ἐφαίνετο ὅλως κατάκοπος. Ἂν ὀλίγον τὸν ὤθεις τότε, βεβαίως θὰ τὸν ἔρριπτες κατὰ γῆς. Οἱ ἐκ προκαταβολῆς φίλοι του τὸν ὡδήγησαν ἢ μᾶλλον τὸν ἐκόμισαν εἰς τὴν κατοικίαν, ἣν τῷ εἶχον ἐνοικιάσει· ἐκεῖ δὲ φθάσας ἐλούσθη, ἔπεσεν ἔπειτα εἰς τὴν κλίνην καὶ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας δὲν τὸν ἐπανείδομεν.

Ἡ περίεργος ἐκείνη ἄφιξις τοῦ θηλυδριώδους ἀνθυπολοχαγοῦ παρέσχεν ὄχι μικρὰν διασκέδασιν εἰς ὅλην τὴν φρουράν. Καὶ ἦτο ἀστεία ἀληθῶς ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ τοῦ γυναικωτοῦ ἐκείνου ἀξιωματικοῦ καὶ τῶν ἐμπειροπολέμων καὶ ἡλιοκαῶν ἰθαγενῶν, οὓς ἤρχετο νὰ διοικήσῃ. Καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, εἰς τὸ καφενεῖον, εἰς τὴν λέσχην, εἰς τὰς ὁδούς, ἠρώτα ὁ εἷς τὸν ἄλλον· εἶδες τὸν *ἀκροβολιστήν;* πῶς σοῦ φαίνεται ὁ ἀκροβολιστής; Πάντες δ' ἐπρόσθετον· παράξενος ἀκροβολιστής! Διετήρησε δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο διὰ βίου, τουτέστι ἐπὶ ὁλόκληρον τὸ ἔτος, οὐδεὶς δὲ τὸν ὠνόμαζε μὲ τὸ ἀληθές του ὄνομα, δὲ Γαρδελύξ.

Ἡ δευτέρα ἐντύπωσις ὑπῆρξε μᾶλλον εὐνοϊκή. Εἰς τὰς ἐπισκέψεις, τὰς ὁποίας ἔκαμεν, εἰς τὸ γεῦμα, τὸ ὁποῖον μᾶς προσήνεγκε διὰ τὴν ἄφιξίν του, κατὰ τὰς ὥρας τὰς τόσον μακρὰς τῆς ἀπραξίας τοῦ συνήθους στρατιωτικοῦ βίου ἠδυνήθημεν καὶ νὰ τὸν γνωρίσωμεν καὶ νὰ τὸν ἐκτιμήσωμεν κάλλιον. Ἡ εὐγένειά του ἦτο ἐγκάρδιος καὶ ἀπηλλαγμένη ὑψηλοφροσύνης· ἠδυνήθη λίαν ταχέως νὰ προσοικειωθῇ πρὸς τὸν ἡμέτερον τρόπον τοῦ ζῆν καὶ ἀπέφυγε νὰ γείνῃ ἑταῖρος τῆς χρυσῆς τοῦ τόπου νεολαίας. Μετ' οὐ πολὺ ἔγεινεν εἰς πάντας γνωστὸν ὅτι εἶχεν ἀρίστην καρδίαν καὶ λαμπρὰν στρατιωτικὴν ἐκπαίδευσιν. Εἰσῆλθε πεντηκοστὸς κατὰ τὴν τάξιν εἰς τὸ στρατιωτικὸν σχολεῖον καὶ ὅταν ἐξῆλθε συγκατηριθμεῖτο μεταξὺ τῶν δώδεκα πρώτων· μόνος του ἐξέλεξε τὸ σῶμα τῶν ἀκροβολιστῶν τῆς Ἀφρικῆς, ἐν ᾧ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ καταταχθῇ εἰς τοὺς ἐπιτελεῖς, ἵππευε δὲ ὡς ἂν εἶχεν ἐκ παίδων διδαχθῆ τὴν ἱππασίαν.

Ὅθεν οἱ ἄνδρες τοῦ λόχου του ἀφ' οὗ ἐπὶ μικρὸν τὸν ἐδοκίμασαν, ταχέως ἐννόησαν ὅτι εἶχε στιβαρὰν τὴν χεῖρα καὶ ὑπήκουον εἰς τὸν λεπτοφυᾶ νεανίαν ὡς ἂν ἦτο ἀνὴρ πέντε ἢ ἓξ ποδῶν τὸ ὕψος. Διὰ νὰ μὴ τὰ πολυλογῶ, εἰς διάστημα ἓξ ἑβδομάδων εἶχε τοὺς πάντας κατακτήσει ἐν τῇ φρουρᾷ τῆς Βίσκρας. Οἱ κομψευόμενοι μόνον ἐθαύμαζον πῶς ἦτο δυνατὸν νέος τόσον λαμπροῦ γένους καὶ ἔχων πλῆρες δικαίωμα νὰ σπαταλᾷ ἐτήσιον εἰσόδημα εἰκοσιπέντε χιλιάδων φράγκων δὲν εἶχε τίποτε νὰ τοῖς διηγηθῇ περὶ τῶν ἐν Παρισίοις γυναικῶν τοῦ συρμοῦ. Διότι ὁ ἀνθυπολοχαγὸς ὡς πρὸς ἐκεῖνο τὸ κεφάλαιον ἐφαίνετο ἐντελῶς ἄπειρος ἢ τοὐλάχιστον λίαν ἐχέμυθος. Κατὰ τύχην εἶχον ἐγὼ μάθει μίαν του σχέσιν πρός τινα χορεύτριαν ἰθαγενῆ, ἀλλ' ἡ σχέσις αὕτη, πρὸς ἣν ἄλλως ἡ καρδία του ἦτο ὅλως ξένη, δὲν φαίνεται νὰ παρετάθη ἐπὶ πολύ. Ἡ καρδία του ἦτο ἐδῶ καὶ παραδόξως μάλιστα τοποθετημένη, ὡς ἡ ἑξῆς διήγησις θὰ σᾶς δείξῃ.

Ἦτο περίφημος σκακιστὴς καὶ τὸ παιγνίδιον μάλιστα ἐκεῖνο ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἀφορμὴ τῆς σχέσεώς μας. Μοῦ ἐχάριζε τὸν πύργον, εἰς ἐμέ, ὅστις βεβαίως δὲν εἶμαι παίκτης ἐκ τῶν τυχόντων. Διὰ νὰ ποικίλλωμεν τὰς διασκεδάσεις μας, ἐξηρχόμεθα συχνὰ ἔφιπποι, ἐκυνηγοῦμεν ἀγριοχοίρους καὶ ἐκάμνομεν μακρὰς ἐκδρομὰς μέχρι τοῦ τάφου τοῦ Σίδι Ὄκβα ἢ τῶν ἐρειπίων τῆς Ζαάτζας. Περιεφερόμεθα πεζοὶ καθ' ἅπασαν τὴν πόλιν φοροῦντες τὴν γνωστὴν ἐκείνην παράξενον ἐνδυμασίαν· τὸ μακρὸν μετάξινον ὑποκάμισον μέχρι τῶν ποδῶν, τὰ ὑποδήματα καὶ τὸ πλατύγυρον ψιάθινον κάλυμμα τῶν ἐγχωρίων ὁπλαρχηγῶν. Ὅταν δὲ ἦτο ἰσχυρὸς ὁ καύσων ἐλουόμεθα πρὸς ἀναψυχὴν εἴς τινα διώρυγα ἐξ ἐκείνων, αἵτινες χρησιμεύουσι πρὸς ποτισμὸν τῶν ῥιζῶν τῶν δένδρων. Εἶχον ἀπὸ κοινοῦ μετὰ ἐννέα ἢ δέκα ἄλλων συναδέλφων μου καλύβην κατεσκευασμένην ἐπὶ τῆς κορυφῆς τριῶν φοινίκων εἴκοσι μέτρων ὕψους ἀπὸ τοῦ ἐδάφους. Ἐκεῖ δὲ ἀνεβαίνομεν ἐξερχόμενοι ἐκ τοῦ λουτροῦ διὰ κλίμακος ἐκ σχοινίων καὶ ἀνεπαυόμεθα. Ὁ σταθμὸς δ' οὗτος ὁ μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς μᾶς ἦτο καθ' ὑπερβολὴν τερπνὸς καὶ εὐχάριστος. Ἂς ἐδείκνυεν ὅσον ἤθελε τεσσαράκοντα πέντε βαθμοὺς τὸ θερμόμετρον, τὰ πήλινά μας λαγήνια μᾶς ἐψύχραινον ὁπωσδήποτε ἐκεῖ ἐπάνω τὸ ὕδωρ καὶ ἐάν τις αὔρα ἔπνεεν, ὅσον ἀσθενὴς καὶ ἂν ἦτο, ἡμεῖς μόνοι τὴν ἐπωφελούμεθα. Τὴν ἑσπέραν, ἐκαθήμεθα ἐντὸς τῆς κόγχης ἀραβικοῦ καφενείου ἢ συνηντώμεθα μετ' ἄλλων ἀξιωματικῶν ἐν τῷ

Digitized by Google

θαυμαστῷ ἐκείνῳ κύκλῳ τοῦ Ὠμάλ, ὅπου αἱ δορκάδες, αἱ στρουθοκάμηλοι καὶ τὰ θαυμασιώτερα τῆς ἐρήμου προϊόντα ἐνεκλιματίζοντο πολὺ κάλλιον ἢ εἰς τοὺς Παρισίους. Ὅ,τι καὶ ἂν λέγωσιν, εἶναι λαμπρὸς σταθμὸς ἡ Βίσκρα· τὸ ὕδωρ μόνον εἶναι ἐλεεινὸν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον!

Ἡ συναναστροφὴ τοῦ ἀκροβολιστοῦ μοὶ ἤρεσκε μάλιστα διότι ἦτο διδακτική· καθ' ἑκάστην ἐμάνθανόν τι νέον. Ἐνόμιζον ὅτι κάτι καὶ ἐγὼ ἤξευρα, ἀφ' οὗ κατέτριψα δέκα ὅλα ἔτη εἰς τὸ γυμνάσιον, ἀλλ' ὁ νεανίας ἐκεῖνος, ὅστις δὲν εἶχε τελειώσει τὰ ἐγκύκλια μαθήματα πρὶν εἰσέλθῃ εἰς τὸ στρατιωτικὸν σχολεῖον μὲ ἐξέπληττε καὶ ἂς τὸ ὁμολογήσω μὲ ἐταπείνωνε. Ὄχι ὅτι ἦτο μάταιος, τὸ ἐναντίον μάλιστα ἦτο εἰς ἄκρον μετριόφρων καὶ ἔκρυπτε τὰς γνώσεις του, ἐχρειάζετο δὲ νὰ παρουσιασθῇ κατάλληλος περίστασις διὰ νὰ λύσῃ τὴν γλῶσσάν του. Μία δίγλωσσος ἐπιγραφή, ἑλληνικὴ καὶ λατινική, ἐπὶ στήλης λιθίνης, ἐλεεινὰ ἠκρωτηριασμένη, τὸν διεσκέδασεν ἐπὶ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας. Τόσῃ μόνον ὥρα, μὲ τὸ ὡρολόγιον, τῷ ἐχρειάσθη διὰ νὰ τὴν ἀντιγράψῃ, νὰ τὴν συμπληρώσῃ καὶ νὰ τὴν μεταφράσῃ ἐπὶ ἑνὸς φύλλου τοῦ χαρτοφυλακίου του. Ἐγώ, ἔχω βραχίονας, ἠδυνάμην νὰ ἀνασύρω ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς γῆς τὴν στήλην τὴν λιθίνην, ἀλλὰ ποῦ νὰ ἀναγνώσω οὔτε τὴν πρώτην λέξιν!

Τὸ πνεῦμά του ἦτο γεμᾶτον ἀπὸ περίεργα πράγματα, συμπεριπατῶν δὲ μετ' αὐτοῦ εἶχον ἀρχίσει κατ' ὀλίγον νὰ ἐμβαθύνω εἰς τὴν ἱστορίαν, εἰς τὴν βοτανικήν, εἰς χίλια ἄλλα. Ἐγνώριζε τὴν Ἀφρικὴν διὰ τῶν βιβλίων πολὺ κάλλιον ἢ ἐγώ, ὁ ὁποῖος εἶχον διατρίψει πέντε ἔτη ἐν αὐτῇ καὶ τρία μάλιστα ὡς λοχαγός!... Μίαν ἡμέραν μοὶ ἐξήγησεν ὅτι ἡ μεγάλη ἔρημος ἦτό ποτε θάλασσα, ἥτις ἀπεξηράνθη, ὅτι τὸ ὕδωρ ἠδύνατο νὰ ἐπανέλθῃ ποτε εἰς τὴν παλαιάν του κοίτην καὶ ὅτι τοῦτο μάλιστα δὲν θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ γείνῃ τεχνητῶς διά τινος ἐργασίας παρεμφεροῦς πρὸς τὴν τομὴν τοῦ Σουέζ, διότι ἐπὶ τέλους ἡ Σαχάρα κεῖται εἰκοσιεπτὰ μέτρα κάτω τῆς ἐπιφανείας τῆς Μεσογείου! Ὁμολογῶ ὅτι πάντα ταῦτα ἦσαν terra incognita δι' ἐμέ, ἐξεπλάγην λοιπὸν ἀκούσας τοὺς σοφοὺς ἐκείνους λόγους. Ἡ φαντασία μου ἤρχισε λοιπὸν νὰ τρέχῃ ἄνευ χαλινοῦ· τὴν νύκτα ὅλην ὠνειρευόμην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἡ ἀνθρωπίνη τέχνη ἤθελε κατορθώσει τὴν κατασκευὴν τῆς ἐσωτερικῆς ἐκείνης θαλάσσης, ἥτις θὰ ἀπεμόνωνε τὴν Ἀλγερινήν μας ἀποικίαν, θὰ μᾶς ἐπροστάτευεν ἀπὸ τῶν νομάδων, θὰ ἐπέτρεπεν εἰς τὸ ναυτικὸν τῆς Γαλλίας νὰ προσορμίζηται εἰς τὴν Βίσκραν ὅπως εἰς τὴν Ὀράννην ἢ τὴν Φιλιππβίλλην, καὶ ἀφ' ἑτέρου θὰ ἤνοιγεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἐπιστήμονας πρὸς ἔρευναν καὶ ἐξέτασιν τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς! Εἶχον πυρετόν. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν προέτεινα εἰς τὸν ἀκροβολιστὴν νὰ ἀναλάβωμεν οἱ δύο μας τὸ ἔργον, ἐκεῖνος δὲ μειδιῶν μὲ ἠρώτησεν ἂν μισῶ πολὺ τοὺς Ἐλβετοὺς καὶ τοὺς Σκώτους. Ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ δὲν ἐννόουν τὴν ἐρώτησίν του, ἤρχισε πάλιν νὰ μοὶ ἀναπτύσσῃ τὴν περίεργον θεωρίαν, καθ' ἣν οἱ παγετῶνες τῆς Εὐρώπης τήκονται κατ' ἔτος διὰ τοῦ ἀπὸ τῆς Σαχάρας πνέοντος ἀνέμου. Ἂν ὁ ἄνεμος ἐκεῖνος, προσέθηκεν, ἀντὶ νὰ διέρχηται πνέων διὰ τῆς ἄμμου, διήρχετο δι' ὕδατος, θὰ ἔφθανεν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον κατάψυχρος ἕνεκα τῆς ἐξατμίσεως καὶ τότε τί θὰ συνέβαινεν; Οἱ παγετῶνες δὲν θὰ ἐτήκοντο καὶ ἑπομένως θὰ ηὔξανον καὶ θὰ κατελάμβανον πλείονα κατ' ἔτος χῶρον, ὥστε ἡ μὲν Ἑλβετία καὶ ἡ Σκωτία θὰ κατεψύχοντο καὶ αὐτῆς δὲ τῆς Γαλλίας τὸ κλίμα θὰ κατεστρέφετο διὰ παντός. Τὰ πάντα ἤξευρεν, ὡς βλέπετε, ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ἐνθυμοῦμαι δὲ ὅτι βραδύτερον ἀνέγνωσα εἴς τι ἐπιστημονικὸν βιβλίον ὅλην τὴν ἀνωτέρω θεωρίαν, ὅπως μοὶ τὴν εἶχεν ἀναπτύξει.

Ἀφ' ὅτου εἶχεν ἔλθει εἰς τὴν Ἀφρικήν, δὲν ἀνεγίνωσκε σχεδὸν πλέον· δὲν ἠγάπα νὰ ἀναγινώσκῃ ἐφημερίδας, ἡ δὲ βιβλιοθήκη του, ἣν ἐκληροδότησεν εἰς ἐμέ, συνέκειτο ἐξ ἐννέα μόνον τόμων. Ἔγραφεν ὅμως πολύ, ἐτελείωσε δὲ ἐντὸς τεσσάρων μηνῶν ὅλον τὸν χάρτην, ὃν εἶχε κομίσει μεθ' ἑαυτοῦ ἐκ Γαλλίας καὶ πολλάκις ἠναγκάζετο νὰ πορεύηται εἰς τοῦ Μελιταίου Γιοβάννη τὸ μαγαζεῖον νὰ ἀγοράζῃ ἄλλον. Ἐπειδὴ ἐκλείετο ἅπαξ τοὐλάχιστον τῆς ἑβδομάδος, ἔδιδεν ἀφορμὴν εἰς παντοίας ὑποθέσεις. Τινὲς ἐνόμιζον ὅτι κατεγίνετο εἰς ἐρωτικὴν ἀλληλογραφίαν, ἄλλοι ἐπίστευον ὅτι ἦτο ποιητὴς παρεγνωρισμένος ἢ κεκρυμμένος δημοσιογράφος, ἄλλοι τέλος ὑπέθετον ὅτι ἦτο ἀκροσφαλοῦς ὑγείας καὶ ὅτι κατελαμβάνετο ὑπὸ περιοδικῆς μελαγχολίας. Ἐγώ, ὁ φίλος του, δὲν ἠθέλησά ποτε νὰ διερευνήσω τὸ μυστήριον ἐκεῖνο, οἱονδήποτε καὶ ἂν ἦτο, οὔτε καὶ θὰ τὸ ἐμάνθανον ἂν λυπηρὸν συμβὰν δὲν ἤθελε μοὶ τὸ ἀποκαλύψῃ. Ἀκούσατε.

(ἀκολουθεῖ.)

ΕΚΘΕΣΙΣ
ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Αἱ Σημαῖαι

Εἰς ἑξήκοντα ἀνέρχονται αἱ σημαῖαι πᾶσαι· ἐρρυπωμέναι, κατεσχισμέναι, ἀλλὰ κοσμοῦσαι ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τὴν εὐρεῖαν αἴθουσαν τῆς Ἐκθέσεως. Ἔξω ἐπὶ τῆς στέγης, ἐπὶ τοῦ ἐξώστου, κυματίζουσιν αἱ καινουργεῖς γαλανόλευκοι σημαῖαι τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος, ἀλλ' ἐν τῷ ἱερῷ τῶν ἐλευθερωτῶν αὐτῆς, δὲν ἐπετράπη ἡ εἴσοδος ἢ μόνον εἰς τὰς σημαίας αὐτῶν ἐκείνας, αἵτινες ἐκάησαν ἐκ τῆς πυρίτιδος, ἐσχίσθησαν ὑπὸ τῶν σφαι-

Digitized by Google

ρῶν, ἐῤῥυπάνθησαν συρθεῖσαι ἐν τοῖς αἱματοβρέκτοις πεδίοις τῶν μαχῶν. Διότι μόνον ὑπὸ τὰς δεδοξασμένας πτυχὰς αὐτῶν ἠδύναντο ν' αναρτηθῶσιν ἐπαξίως ἡ σπάθη τοῦ Καραϊσκάκη καὶ τὸ ἔνδυμα τοῦ Μπότζαρη, ἡ εἰκὼν τοῦ Ῥήγα καὶ ἡ γραφὶς τοῦ Κοραῆ.

Ἐκ τῶν σημαιῶν τούτων τεσσαράκοντα ὀκτὼ εἶνε ἑλληνικαὶ ἀνήκουσαι εἰς διάφορα σώματα ἐπὶ τοῦ Ἀγῶνος, ποικίλλουσι δὲ κατὰ τὴν μορφήν, διότι ἄλλαι μὲν φέρουσι κυανοῦν σταυρὸν ἐπὶ λευκοῦ, ἄλλαι περίχρυσον σταυρόν, ἄλλαι ἐρυθρὸν κλπ. Μεταξὺ αὐτῶν δωρηθεῖσα ὑπὸ εὐρωπαϊκοῦ κομητάτου ἀναγνωρίζεται ἡ τῆς ἐξόδου τοῦ Μεσολογγίου, σχῆμα μὲν ἔχουσα ὡς ἑξαπτερύγου ναοῦ, σταυρὸν δὲ κεντημένον χρυσοῦν ἐπὶ λευκοῦ σηρικοῦ καὶ ἐπιγραφὴν μεγάλοις γράμμασιν:

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΗΡΩΑΣ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ.

Ἑτέρα σημαία φέρει τὸ ὄνομα τοῦ Καρατάσσου, τρίτη δ' ἐντελῶς ἐρρακωμένη διασώζει μόλις ἐπὶ τοῦ κοντοῦ τεμάχιον ὑφάσματος, ἐφ' οὗ ἀναγράφονται διὰ χρυσοῦ νήματος τὰ κομψὰ ὀνόματα Adélaide, Marie, Lucie, Mathilde, κλπ. Ὁποία ἀντίθεσις μεταξὺ τῶν μυροβόλων παρισινῶν χειρῶν, αἵτινες τὴν ἐκέντησαν καὶ τῆς τραχείας παλάμης τοῦ σημαιοφόρου, ὅστις ἔφερεν αὐτὴν κατόπιν ἀνὰ τὰ ὄρη καὶ τὰ πεδία τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος!

Αἱ λοιπαὶ σημαῖαι εἶνε δυστυχῶς ἄγνωστοι ἐντελῶς. Ἐν ὅσῳ ἔζων ἔτι οἱ δυνάμενοι νὰ ἀναγνωρίσωσι ταύτας, οὐδεμία ἐλήφθη πρόνοια περὶ τούτου, ἤδη δὲ δυσκολώτατος, ἂν ὄχι ἀδύνατος ἀποβαίνει ὁ καθορισμὸς αὐτῶν. Μεταξὺ τῶν σημαιῶν τοῦ Ἀγῶνος ἀνηρτήθησαν ἐπὶ τῶν μυρτοπλέκτων κιόνων καί τινες φέρουσαι τὸν φοίνικα τοῦ Κυβερνήτου, ἕτεραι δὲ πλατὺν λευκὸν σταυρὸν ἐπὶ κυανοῦ, ἀνήκουσαι εἰς τὰ πρῶτα τάγματα τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος.

Αἱ τουρκικαὶ αἱ ἁλωθεῖσαι κατὰ τὸν Ἀγῶνα εἶνε βεβαίως πολυάριθμοι, ἀλλ' ἐκ τούτων ὀκτὼ ἐφυλάχθησαν μέχρι νῦν καὶ συμπλέκονται ἐν εἴδει τροπαίου ἐκεῖ εἰς τὸ βάθος τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος κάτωθεν τῆς ὑπὸ τοῦ Ῥήγα χαραχθείσης *Χάρτας τῆς Ἑλλάδος*.

Περιεργοτάτη εἶνε καὶ ἡ σημαία ἣν ἔφερεν ὁ Πιέρρος Μαγιώρος Γρηγοράκης τῆς Μάνης κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Μονεμβασίας. Ἡ σημαία αὕτη ἦν λευκή, διὰ χρώματος δὲ μελανοῦ ἐζωγραφοῦντο ἐπ' αὐτῆς τὰ μυστηριώδη σήματα τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας κατά τι τροποποιούμενα: Σταυρὸς μικρὸς ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἐπιγραφὴ *Ἰησοῦς Χριστὸς νικᾷ*, καὶ δράκοντες, καὶ λαγωοὶ ἐν τῷ στόματι τῶν δρακόντων. Φαίνεται δὲ μέρος βέλους καὶ τόξου, τοῦ ὁποίου τὸ λοιπὸν ἀπεκόπη ὑπὸ σφαίρας καὶ ἀντικατεστάθη κατόπιν διὰ πανίου ἀχρόου.

Ναυτικὴ σημαία μία μόνον ἐσώθη, ἡ τοῦ Κανάρη, καὶ ἀνήρτηται ἐκεῖ στέφουσα τὴν μορφὴν τοῦ ἥρωος τῆς Χίου ὡς ὁ ἄριστος στέφανος.

Παράδοξος φαίνεται τοῖς πολλοῖς καὶ ἡ παρουσία μεγάλης ἀμερικανικῆς σημαίας, ἥτις καλύπτει ὡς παραπέτασμα τὸ βάθος τῆς δεξιᾶς πτέρυγος, ἀλλ' ἡ ἐπ' αὐτῆς ἐπιγραφὴ δικαιολογεῖ τὸ ἄτοπον, διότι ἡ σημαία αὕτη εἶν' ἐκείνη, ἣν ὕψωσεν ὁ Σαχτούρης ἐπὶ τοῦ ἱστοῦ τῆς ναυαρχίδος ἐν τῷ στενῷ τῆς Σάμου κελεύων διὰ τοῦ σήματος τούτου τὸν Κανάρην νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου.

Καὶ τέλος ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης ὑπεράνω τοῦ μεγάλου ὀβελίσκου, ὃν πληροῦσι παντοειδῆ ὅπλα, ὑψοῦται μικρὰ σημαία ναοῦ τὴν κοίμησιν τοῦ Θεοτόκου εἰκονίζουσα. Ἀλλὰ τί θέλει λοιπὸν ἡ σημαία αὕτη τῆς χριστιανικῆς πραότητος ἐν μέσῳ ὅλων ἐκείνων τῶν ὀργάνων τῆς ἀνθρωποκτονίας; Τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἠδύνατο ν' ἀποτείνῃ ὁ ἐπισκεπτόμενος τὴν Ἔκθεσιν, ἂν ἐπιγραφὴ ἀνηρτημένη ὑπὸ τὸ σεπτὸν τοῦτο κειμήλιον δὲν μετέστρεφεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν ἔκπληξιν αὐτοῦ εἰς λατρείαν καὶ θαυμασμόν. Ἡ ἐπιγραφὴ λέγει!

ΣΗΜΑΙΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΛΑΥΡΑΣ.

Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΒΙΟΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑι

Μία συνεδρίασις τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων.

Καίτοι ὁ Μιραβὼ ἤδη ἀπὸ τοῦ 1789 εἶχε μεταφράσει ἐγχειρίδιόν τι περὶ τῶν ἐθίμων καὶ κανονισμῶν τῆς ἀγγλικῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων, ἀλλὰ πράγματι τὰ ἠπειρωτικὰ Κράτη τῆς Εὐρώπης μόνον τὴν ἀρχὴν τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος παρέλαβον παρὰ τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Ἄλλως τὰ πλεῖστα ἔθνη συνεμόρφωσαν τὸ σύστημα τοῦτο πρὸς τὰς οἰκείας ἕξεις καὶ ἰδιοφυΐας, ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς ἐξωτερικοὺς τύπους οὐδεὶς σχεδὸν ἀντέγραψεν αὐτοὺς πιστῶς καὶ κατὰ κεραίαν ἐκ τοῦ παραδείγματος, καὶ οὐδόλως ἄπορον τοῦτο εἰς τὸν ἀναλογιζόμενον ὅτι οἱ τύποι οὗτοι εἶνε τὸ πολλάκις μὲν ἀλλόκοτον, σχεδὸν δὲ πάντοτε πλῆρες ἀναχρονισμῶν ἀποτύπωμα παραδόσεων ἱστορικῶν καὶ προϊστορικῶν ἰδιαζουσῶν τῇ ἀγγλοσαξωνικῇ φυλῇ.

Ἐντεῦθεν ὁ ξένος, καὶ ὁ ἐντριβέστατος ἄλλως εἰς τὰ κοινοβουλευτικὰ ἔθιμα τῆς ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης, ἰλιγγιᾷ τὸν νοῦν καὶ θορυβεῖται ὁσάκις ἤθελε παραστῆ τὸ πρῶτον εἰς συνεδρίασιν τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων. Ἡ ὄψις τῆς αἰθούσης τῶν συνεδριάσεων, ἥτις εἶνε παρεμφερὴς πρὸς ναΰδριον μᾶλλον, οἱ τρόποι τῶν βουλευτῶν, αἱ κινήσεις, ἡ συμπεριφορὰ αὐτῶν ἐν γένει, τῷ φαίνονται τοσοῦτον καινότροπα ὅσῳ καὶ τὸ λεξιλόγιον αὐτῶν. Βλέπει καὶ δὲν ἀντιλαμ-

Digitized by Google

βάνεται, ἀκούει καὶ δὲν ἐννοεῖ, καὶ ἐξέρχεται ἀπηλπισμένος ἐξ ὑπαρχῆς ἤδη ὅτι θὰ δυνηθῇ ποτε νὰ ἐμβατεύσῃ εἰς τὰ μυστήρια τοῦ βρετανικοῦ τούτου πανδαιμονίου.

Ἀλλ' ἴδωμεν πρῶτον τὴν διευθέτησιν τοῦ Καταστήματος. Τὸ μέγαρον τοῦ Κοινοβουλίου, ἐν ᾧ ἑδρεύουσιν ἀμφότεραι αἱ Βουλαί, κείμενον εἰς Οὐέστμινστερ, προσερείδεται εἰς τὸν βασιλικὸν ναόν. Ἀφοῦ διέλθῃ τις πρῶτον κατὰ μῆκος τὸ Οὐέστμινστερ Hall, αἴθουσαν ἐξαισίαν γοτθικοῦ ῥυθμοῦ, ἥτις ἐχρησίμευσεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὡς ὁ πρόδομος δωδεκάδος ὅλης δικαστηρίων, εὑρίσκει ἐπ' ἀριστερᾷ τοῦ λιθίνου ἀνδήρου, τὸ ὁποῖον φέρει τὴν βασιλικὴν τράπεζαν κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς στέψεως, τὴν εἴσοδον τῶν διαύλων οἵτινες ἄγουσιν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων. Προμηθεύεται εἰσιτήριον ἢ ζητεῖ βουλευτήν τινα, ἢ ἁπλούστερον ἀκόμη ἐνθέτει ἐπιτηδείως κερμάτιόν τι ἐξιλεωτικὸν εἰς τὴν χεῖρα τοῦ φρουροῦντος τὴν εἴσοδον μαυροχρανοφόρου κλητῆρος, καὶ εἰσέρχεται οὕτως ἀκωλύτως εἰς ὀκτάγωνον αἴθουσαν. Τὸ πλῆθος ἐν αὐτῇ ὀλίγον. Ὀλίγοι μόνον ἄνθρωποι, βουλευταὶ ἀναμφιβόλως, πηγαινοέρχονται ἀνταλλάσσοντες πληροφορίας πρός τινα ἐφημεριδογράφον ἢ διαλεγόμενοι ἰδίᾳ πρὸς ἰσχυρὸν ἐκλογέα των. Ἄλλως ἄκρα ἠρεμία καὶ οὐδεμία ζωηρότης ἢ συγκίνησις. Οὐδένα βλέπει τις καπνίζοντα αὐτόθι. Οὐδεὶς παρουσιάζεται νὰ παίξῃ τὴν κωμῳδίαν τῆς σπουδαιοφανείας ἢ νὰ δείξῃ τρόπους πολυασχόλου· οὐδὲ βλέπει τις ἄνδρας κομῶντας ἢ φαλακροὺς προκύπτοντας ἀπὸ διπλῆς τινος θύρας ἵνα ῥίψωσιν εἰς τὸν ἀέρα μίαν εἴδησιν καὶ ἀποβῶσι τὸ κέντρον ζωηροῦ ὁμίλου ἐρωτητῶν.

Κατόπιν ἔρχεται ἄλλος διάδρομος, μία κλίμαξ, τὴν ὁποίαν ἀναβαίνει τις· εἶτα μία θύρα· ἀνοίγετε αὐτὴν καὶ ἰδοὺ ἐγκαθίστασθε εἰς θεωρεῖον ἀρκούντως σκιερόν. Ἄλλοι θεαταὶ ἔχουσι προκαταλάβει θέσιν ἐν αὐτῷ, ὅλοι ἀνήκοντες εἰς τὸ ἄσχημον φῦλον. Ἔμπροσθεν ὑμῶν φαίνεται αἴθουσα τετράπλευρος μετρίων διαστάσεων μετὰ δρυΐνων φατνωμάτων, ἧς τὸ τρίτον μόλις εἶνε ὡρισμένον διὰ τοὺς βουλευτάς. Τὸ διακεκριμένον τοῦτο τρίτον, ὅπερ εἶνε ἡ κυρίως αἴθουσα τοῦ νομοθετικοῦ περιβόλου, κατέχει τὸν ἐπιμήκη ἄξονα τῆς ὅλης αἰθούσης. Πρὸς τὸ βάθος αὐτῆς καὶ ἑκατέρωθεν εἰς τὰς πλευρὰς προεκβάλλουσι στοαί, κατατεμνόμεναι εἰς θεωρεῖα διὰ ξυλίνων διαφραγμάτων, καθ' ὃν τρόπον τὰ ἑδώλια τῶν ἀγγλικανικῶν ἐκκλησιῶν.

Προσηρεισμένη εἰς τὸν τοῖχον φαίνεται ἡ ἕδρα τοῦ προέδρου, παρεμφερὴς πρὸς γοτθικὸν ἄμβωνα, ὑψουμένη ἐπὶ μικροῦ ὀκρίβαντος. Ὑπ' αὐτῷ καὶ ἐπὶ τοῦ δαπέδου ἀκριβῶς φαίνεται μεγάλη τράπεζα τετράγωνος, ὀγκώδης, κεκαλυμμένη ὑπὸ χαρτίων καὶ ἐγγράφων, καὶ περὶ τὴν τράπεζαν αὐτὴν κεῖνται κατὰ γραμμὴν εἰς τὰς τρεῖς πλευρὰς τὰ θρανία τῶν βουλευτῶν, ὧν ἡ ἕδρα καὶ τὸ ἔρεισμα τοῦ νώτου καλύπτονται ὑπὸ βύρσης πρασινοχρόου.

Ἀλλὰ σημαίνει ἤδη ἡ τετάρτη ὥρα, ὁ κ. πρόεδρος, ὁ ἐντιμότατος σὶρ Ἐρρῖκος Οὐΐλλιαμ Βρὰνδ (1) καταλαμβάνει τὴν ἕδραν αὐτοῦ. Ἡ εἴσοδος αὐτοῦ δὲν προηγγέλθη ὑπὸ τυμπανοκρουσιῶν ἢ σαλπίγγων. Ἀλλ' εἰσῆλθεν ἁπλῶς, φέρων ἐσθῆτα μέλαιναν, περικνημίδας μεταξίνας καὶ κόμην πρόσθετον τοῦ τρόπου Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ', ἡγουμένων δύω κλητήρων, ἑπομένων δὲ τοῦ ποδηροκράτου, τοῦ ἐφημερίου καὶ τριῶν γραμματέων ἢ «ὑπαλλήλων τῆς τραπέζης», καὶ φωνούσης τῆς ἀστυνομίας ἐπὶ τῇ διαβάσει αὐτοῦ: Κάτω τοὺς πίλους!

Παραχρῆμα ὁ ἀξιωματικὸς τῶν σημάτων, μεγαλοπρεπὴς εὐπατρίδης ἐν αὐλικῇ στολῇ, προσέρχεται ἀπὸ τοῦ βάθους τῆς αἰθούσης λαμβάνει ἀπὸ τοῦ ἀποθέματος αὐτῆς τὴν βαρεῖαν χρυσάργυρον ῥάβδον, ἥτις σημαίνει συμβολικῶς τὴν ἐπίσημον παρουσίαν τοῦ προέδρου ἐν τῇ Βουλῇ, καὶ κατατίθησιν αὐτὴν εἰς τὸ ἐλεύθερον χεῖλος τῆς τραπέζης, ἔμπροσθεν δὲ τοῦ ὀκρίβαντος καὶ πρὸς τοὺς πόδας τοῦ προέδρου κάθηνται οἱ γραμματεῖς, περιβεβλημένοι καὶ αὐτοὶ μέλαιναν ἐσθῆτα καὶ κόμην πρόσθετον ἰδίου τρόπου.

Ὁ ἐφημέριος φέρων τὸ ἐπώμιον αὐτοῦ ἀναγινώσκει τὰς ἡμερησίας εὐχάς, αἵτινες διαρκοῦσι μόλις δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας. Μία τούτων εἶνε ὑπὲρ τῆς ἀνάσσης, ἄλλη ὑπὲρ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας καὶ ἡ μακροτέρα πασῶν ὑπὲρ τῶν «πιστῶν Κοινοτήτων» τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος. Εἴησαν αἱ διασκέψεις αὐτῶν ἀνεπηρέαστοι ἀπὸ πάσης ἀδυναμίας, εὐνοίας καὶ προλήψεως!

Περὶ τὰ τέλη τῆς προσευχῆς τὰ θρανία τῶν βουλευτῶν, ἅπερ ἦσαν ἔρημα, ἄρχονται ζωογονούμενα. Αἱ ἑκατέρωθεν τῆς προεδρικῆς ἕδρας θύραι διαρκῶς ἀνοιγοκλείονται, οἱ εἰσερχόμενοι βουλευταὶ καταθέτουσι τὸν πῖλον αὐτῶν, ζεῦγος χειροκτίων ἢ δέσμην χαρτίων εἰς τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν θέλουσι νὰ καταλάβωσι καὶ σπεύδουσιν αὖθις νὰ ἐξέλθωσιν. Ἀλλά, θὰ εἴπῃ τις, δὲν θὰ ἦτο ἆρά γε ἁπλούστερον νὰ ἔχῃ ἕκαστος ἰδιαιτέραν ἕδραν; Ναί, βεβαίως. Τοῦτο ὅμως δὲν θὰ ἦτο καὶ πατροπαράδοτον. Ὅσοι λοιπὸν προλάβωσι καὶ καταλάβωσιν ἕδραν τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς, καλῶς· ὅσοι δὲ μή, οὗτοι θέσιν δὲν θὰ ἔχωσι! Τοῦτο εἶνε τὸ πατροπαράδοτον. Καὶ τοῦτο τόσῳ μᾶλλον βεβαιότερον συμβαίνει, ὅσῳ ὁ ἀριθμὸς τῶν θέσεων εἶνε κατώτερος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βουλευτῶν, διότι μόλις ὑπάρχουσιν ἐν ὅλῳ 250 θέσεις δι' 652 βουλευτάς. Ἀναγκάζονται λοιπὸν ὅσοι βραδύνουσι νὰ καταφύγωσιν εἰς μίαν τῶν δύω παραπλεύρων στοῶν ἐπὶ τούτῳ προω-

(1) Πρώην, ἤδη δὲ σὶρ Πήλ, ἐκλεχθεὶς τὸ πρῶτον ἐν τῇ τελευταίᾳ συνόδῳ.

Digitized by Google

ρισμένων, ἀπὸ τῶν ὁποίων οἱ ἐξόριστοι οὗτοι θὰ προσκλίνωσιν εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων, ὡς ἁπλοῖ θεαταί.

Ὅσον δὲ περὶ γραφείων, κονδυλίων, μαχαιριδίων, φακέλλων καὶ τῶν ἄλλων τοιούτων εἰδῶν ὅπως ἐπασχολῶσιν εἰς τὰς μικρὰς ἰδιωτικάς των ὑποθέσεις τὸν καιρὸν καὶ τὴν προσοχήν, ἅτινα ἀνήκουσιν εἰς τοὺς φορολογουμένους, τὰ συνήθη ταῦτα ἐν τοῖς εὐρωπαϊκοῖς κοινοβουλίοις εἶνε τόσον ἄγνωστα ἐν τῷ ἀγγλικῷ ὅσον καὶ τὸ βῆμα τὸ ῥητορικόν. Ἡ συνήθεια οὐδὲν ἄλλο χορηγεῖ αὐτοῖς ἢ μίαν ἄκραν τοῦ θρανίου, τὴν ὁποίαν καὶ αὐτὴν μόλις θὰ κατακτήσωσι διὰ τῆς αὐστηροτάτης ἀκριβείας, μὲ τὸ πλεονέκτημα ἐν τούτοις ὅτι ἡ κατακτηθεῖσα ἅπαξ θέσις ἀνήκει πλέον καθ' ἅπασαν τὴν συνεδρίασιν εἰς τὸν εὐτυχῆ αὐτῆς κατακτητήν, εἴτε μένοντα εἴτε ἐξερχόμενον. Δύναται μάλιστα, μετὰ τὸ τέλος ὅμως τῆς προσευχῆς, οὐδαμῶς δὲ πρὸ τοῦ χρόνου τούτου, νὰ σημειώσῃ αὐτὴν ὁριστικῶς ἐντιθεὶς τὸ ἐπισκεπτήριον αὐτοῦ εἰς μικρόν τι πλαίσιον χαλκοῦν, παρεσκευασμένον ἐπὶ τούτῳ εἰς τὸ ἔρεισμα τοῦ νώτου.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἄρξηται ἡ συνεδρίασις, ῥίψωμεν ἓν ἔτι βλέμμα συμπληρωτικὸν εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἡ μακρὰ ἐκείνη στοὰ ἡ ὑπερκειμένη τῆς κεφαλῆς τοῦ προέδρου εἶνε ἡ τῶν πρακτικογράφων τῶν ἐφημερίδων. Ἡ πρώτη σειρά, διῃρημένη εἰς εἴκοσι περίπου μικρὰ θεωρεῖα, εἶνε ἀποκλειστικὴ τῶν στενογράφων, οἵτινες δὲν εἶνε ὡς παρ' ἡμῖν ὑπάλληλοι τοῦ κράτους, ἀλλ' ἀντιπρόσωποι τοῦ τύπου. Πᾶσα ἐφημερὶς ἔχει τὸν στενογράφον της. Οὕτω δὲ τὰ πρακτικὰ ἐξελέγχονται ὑπ' ἀλλήλων, καὶ τὸ δημόσιον ἔχει τὴν ἀληθῆ φωτογραφικὴν εἰκόνα τῆς συζητήσεως, ἀντὶ τοῦ ἐπιτεθεωρημένου καὶ διωρθωμένου δοκιμίου, τὸ ὁποῖον χορηγεῖ αὐτῇ ὁ αὐθεντικὸς ἡμῶν ὀργανισμός. Ἄλλως δὲ καὶ πᾶσαι αἱ μεγάλαι ἐφημερίδες δημοσιεύουσι πλήρη ἐστενογραφημένα πρακτικά. Σατυρικά τινα φύλλα μόνον λαμβάνουσι τὴν ἐλευθερίαν νὰ δημοσιεύωσι τὰ ἄρθρα ἐκεῖνα τῶν προσωπικῶν καὶ συνήθως κακοβούλων ἐντυπώσεων, ἅπερ ἀποτελοῦσι διὰ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀναγνωστῶν «τὴν φυσιογνωμίαν τῶν συνεδριάσεων». Οἱ στενογράφοι διαδέχονται ἀλλήλους κατ' ἀρχὰς ἀνὰ πᾶν τέταρτον τῆς ὥρας, εἶτα ἀνὰ δέκα, ἀνὰ πέντε καὶ τέλος ἀνὰ δύω λεπτὰ καὶ τηλεγραφοῦσιν αὐθωρεὶ εἰς τὴν ἐφημερίδα αὐτῶν τὰ γεγραμμένα.

Ἀλλά, πρᾶγμα παράδοξον: ἡ δημοσίευσις αὕτη τῶν κοινοβουλευτικῶν πρακτικῶν, ἥτις ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἤδη τοῦ αἰῶνος ἐνεκλιματίσθη εἰς τὰ ἤθη, εἶνε καὶ σήμερον ἔτι γεγονὸς παράνομον· εἶνε ἀληθὲς πλημμέλημα καὶ «παραβίασις τοῦ προνομίου τῆς Βουλῆς». Ἑκατοντάδες ὅλαι ἐφημεριδογράφων καὶ τυπογράφων ἐκλητεύθησαν εἰς τὸ δικαστήριον καὶ ἀπεστάλησαν εἰς τὴν φυλακήν, διότι ἐδημοσίευσαν πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων τοῦ Κοινοβουλίου, καὶ ἐχρειάσθη ἡ φλογερὰ εὐγλωττία τοῦ Βοῦρκε ἵνα πείσῃ τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων νὰ παρίδῃ νὰ καταπέσῃ εἰς ἀχρηστίαν τὸ αὐστηρὸν τοῦτο μέτρον, ὅπερ ἐθεώρει αὕτη ὡς τὸ ἐχέγγυον τῆς ἐλευθερίας της.

Ὑπεράνω τῆς στοᾶς τῶν ἐφημεριδογράφων, ἐν ᾗ οἱ κύριοι συντάκται τῶν ἐφημερίδων ἔρχονται κατὰ τὰς ἐπισημοτέρας συνεδριάσεις ἵνα καταλάβωσι θέσιν ὄπισθεν τῶν στενογράφων, φαίνεται, πλησιαίτατα τοῦ φατνώματος, μακρὸν δικτυωτὸν καὶ ὄπισθεν τοῦ δικτυωτοῦ πῖλοι πτεροφόροι, ἄνθη καὶ μορφαὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον δροσεραί.

Εἶνε ὁ *κλωβός*, τὸ θεωρεῖον τῶν κυριῶν, τὸ μόνον ἐν ᾧ ἐπιτρέπεται εἰς τὸ ὡραῖον φῦλον νὰ παρίσταται ἐρχόμενον εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς Βουλῆς. Ἔθιμον βάρβαρον! θὰ εἴπωσι βεβαίως οἱ ἱππόται τῆς ὀφθαλμοβολίας, καὶ πρέπει νὰ συνομολογήσῃ τις μετ' αὐτῶν ὅτι καὶ ἡ ζωηρότης ἀληθῶς καὶ ἡ γραφικότης τῶν Κοινοτήτων θὰ ηὐξάνετο ἂν ἄφινον νὰ πλημμυρήσῃ ἡ περιφέρεια αὐτῶν ὑπὸ χαριτοβρύτων πολιτευτριῶν. Ἀλλ' ἴσως ὅμως ἡ εἰσαγωγὴ καὶ τοῦ κεφαλαιώδους τούτου στοιχείου θὰ ἀφῄρει ἀπὸ τῶν συζητήσεων μέρος τοῦ ἐξόχως πρακτικοῦ αὐτῶν χαρακτῆρος. Καὶ χωρὶς νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι δυνατὸν νὰ ὑπάρχωσιν ἐν τῷ κόσμῳ νομοθέται τοσοῦτον μάταιοι, ὥστε νὰ ποιῶσι διακοπὰς ἢ νὰ προκαλῶσι θορυβώδεις σκηνὰς πρὸς μόνον τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἐπισπάσωνται τὴν προσοχὴν τῶν γυναικῶν, ἀλλ' ὁπωσδήποτε εἶνε πιθανὸν ὅτι ἡ παρουσία τῶν ἀξιεράστων τούτων Ἑλλανοδικῶν εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ ἐπιδράσῃ πως εἰς τὴν γαλήνην τῶν ἀγώνων καὶ εἰς τὴν καλὴν διεξαγωγὴν τῶν ὑποθέσεων. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι καὶ μεθ' ὅλας τὰς ἐπανειλημμένας διαμαρτυρίας, αἵτινες ἱεροκρυφίως, λέγουσιν, ὑπεστηρίχθησαν καὶ παρ' αὐτῆς τῆς ἀνάσσης, ὁ *κλωβὸς* δὲν κατηργήθη. Εἰς τὸ βάθος τῆς αἰθούσης καὶ ἀντιμέτωπος πρὸς τὸ προεδρεῖον ὑπάρχει ἄλλο θεωρεῖον μετὰ δικτυωτοῦ, ὅπερ εἶνε τὸ τῆς γυναικὸς τοῦ προέδρου, ἀπολαμβανούσης οὕτω τὸ προνόμιον τοῦ νὰ θεᾶται τὸν σύζυγον αὐτῆς ἐν ὅλῃ τῇ μεγαλειότητι αὐτοῦ.

Τελεσθεισῶν τῶν εὐχῶν, ὁ ἐφημέριος ἀποσύρεται ὀπισθοπορῶν, ὑποκλινόμενος ἀνὰ πᾶν βῆμα, ἡ συνεδρίασις ἄρχεται καὶ εἰς ὀλίγα δευτερόλεπτα τὰ θρανία καταλαμβάνονται ὑπὸ τῶν βουλευτῶν.

Ὅ,τι ἀπ' ἀρχῆς ἐκπλήσσει καὶ σχεδὸν εἰπεῖν προσκρούει εἰς τὸ βλέμμα τοῦ ξένου εἶνε ὅτι οἱ κύριοι αὐτοὶ φέρουσι τὸν πῖλον ἐπὶ κεφαλῆς, ἐνῷ πάντες οἱ ἄλλοι ἐν τῇ αἰθούσῃ εἶνε ὑπόχρεοι νὰ

Digitized by Google

ἀποκαλύπτωνται. Νομίζει τις ὅτι εὑρίσκονται εἰς καμμίαν λέσχην, μὲ τὴν ῥάβδον ἢ τὸ ἀλεξίβροχον εἰς τὴν χεῖρα, οἱ μὲν φέροντες *ρεδιγκόταν,* οἱ δὲ *παρδεσοῦ,* ἄλλοι βραχὺν ἐπενδύτην πρωϊνόν, καὶ οὗτοι μὲν ὑποδεδεμένοι ὑποδήματα μετὰ πτερνιστήρων, ἐκεῖνοι δὲ φέροντες δέσμην ἀνθῶν εἰς τὴν κομβιοδόχην, οἱ μὲν ἤδη νυσταλέοι καὶ καρηβαροῦντες, οἱ δὲ ἀνήσυχοι καὶ ἀδολεσχοῦντες (1).

Ὁ δικηγορικὸς τύπος δὲν εἶνε ὁ ἐπικρατῶν ἐν τῇ ἀγγλικῇ Βουλῇ, εἰ καὶ ἐκπροσωπεῖται ἄλλως. Ὁ φιλολογικὸς καὶ ὁ ἰατρικὸς ἐλλείπουσι σχεδὸν καθ' ὁλοκληρίαν. Ὁ βιομηχανικὸς ἐκπροσωπεῖται ἐπαρκῶς, ἀλλὰ τὴν πλειονοψηφίαν ἔχουσιν ἰδίως αἱ εὐπατρίδαι γαιοκτήμονες, οἱ sportsman καὶ οἱ οὕτως εἰπεῖν κομψευόμενοι. Τινὲς τῶν βουλευτῶν εἰσι νεανίαι, υἱοὶ ὁμοτίμων, οἵτινες διέρχονται διὰ τῆς Κάτω Βουλῆς καραδοκοῦντες οὕτω τὴν σειρὰν αὐτῶν ἵνα παρεδρεύσωσιν ἐν τῇ Βουλῇ τῶν λόρδων. Ἐν κεφαλαίῳ δὲ ἀρκεῖ ἓν βλέμμα μόνον ὅπως ἀντιληφθῇ τις ὅτι εὑρίσκεται ἐνώπιον ἀριστοκρατίας ἐνισχυμένης ὑπὸ πλουτοκρατίας, καὶ οὐχὶ ὡς παρ' ἡμῖν ἐνώπιον Κοινοβουλίου ἐν ᾧ τὰ ἐννέα δέκατα τῶν βουλευτῶν εἰσιν ἔργα τῶν ἰδίων αὐτῶν χειρῶν.

Κατὰ τὰ πρῶτα εἴκοσι περίπου λεπτὰ τῆς συνεδριάσεως ἡ Βουλὴ ἐνασχολεῖται περὶ νόμους τοπικοῦ ἐνδιαφέροντος ψηφιζομένους εἰς πρώτην, δευτέραν καὶ τρίτην ἀνάγνωσιν ἐπὶ τῇ εὐνοϊκῇ γνωμοδοτήσει τῶν ἁρμοδίων ἐπιτροπῶν. Εἶτα ἔρχεται ἡ σειρὰ τῶν ἀναφορῶν, ἁπλῆ καὶ πάλιν διατύπωσις. Ἡ ἀναφορά, παρουσιαζομένη ὑφ' ἑνὸς τῶν μελῶν, ὅπερ μεταβιβάζει συγχρόνως ἐπὶ τεμαχίου χάρτου πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους τῆς Βουλῆς τὸ περιεχόμενον αὐτῆς, ῥίπτεται εἰς ἕνα τῶν ἑκατέρωθεν τῆς κοινοβουλευτικῆς τραπέζης ἐπὶ τούτῳ τεθειμένων σάκκων.

Ἐν τῷ μεταξὺ συμπληροῦται ἡ διάταξις τοῦ περιβόλου. Οἱ ὑπουργοὶ καταλαμβάνουσιν εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ προεδρείου τὸ πλησιαίτατον πρὸς τὴν τράπεζαν θρανίον. Ὄπισθεν αὐτῶν κάθηνται οἱ βουλευταὶ τῆς πλειονοψηφίας, ὅσοι εὗρον θέσεις ἵνα καθήσωσιν. Ἔναντι ἐπὶ τῶν θρανίων τῆς ἀριστερᾶς καὶ πρὸς τὴν ἀντίθετον πλευρὰν τῆς τραπέζης κάθηται ἡ ἀντιπολίτευσις, ἥτις καὶ αὐτὴ ἔχει ἔμπροσθεν αὐτῆς ἐν τῷ πρώτῳ πρὸς τὴν τράπεζαν θρανίῳ τὰ μέλη τοῦ πρώην ὑπουργείου της. Τὰ ἀντιμέτωπα εἰς τὸ προεδρεῖον θρανία ἀνήκουσιν εἰς τοὺς ἀναποφασίστους, ἢ ἄλλως τοὺς ἀνεξαρτήτους λεγομένους, καὶ εἰς ἐκείνους, οἵτινες ὡς οἱ αὐτονομισταὶ Ἰρλανδοί, ἀποτελοῦσι κόμμα χωριστόν, ψηφοφοροῦν ὁτὲ μὲν ὑπὲρ τοῦ ὑπουργείου, ὁτὲ δὲ κατ' αὐτοῦ, καλοῦνται δὲ ἐν τῷ λεξικῷ τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων: *οἱ ἐκεῖθεν τοῦ διαδρόμου.*

Ὡς δὲ ὁ πρωθυπουργὸς εἶνε ἀρχηγὸς τῆς Βουλῆς (leader of the House), καθ' ὅσον εἶνε καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς πλειονοψηφίας, οὕτω καὶ ὁ διευθύνων τὴν ἐπίθεσιν ἀρχιστράτηγος, ὁριζόμενος δι' ἐκπεφασμένης ψήφου τῆς ἀριστερᾶς καθ' ὅλην τὴν νομοθετικὴν περίοδον, καὶ γινόμενος ἀποδεκτὸς καὶ ἀναγνωριζόμενος παρὰ πάντων, εἶνε ὁ ἀρχηγός, ὁ leader τῆς ἀντιπολιτεύσεως.

Αἱ ἱεραρχικαὶ αὗται ἕξεις δὲν ἐνεκλιματίσθησαν εἰς τὰ ἤθη ἡμῶν, ἀλλ' οὐδὲ συμβιβάζονται ὅλως πρὸς τὰς παρ' ἡμῖν διαιρέσεις τῶν κομμάτων ὅσον καὶ πρὸς τὴν ἀστάθειαν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἰδιοσυγκρασίας καὶ τὸ πάθος τῆς ἰσότητος, ὅπερ εἶνε ὁ δεσπόζων χαρακτὴρ αὐτῆς. Εἶνε φυσικώτατον εἰς ἕνα τόπον ἐν ᾧ τὰ πάντα ἑδράζονται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῶν προηγουμένων καὶ τῶν κεκτημένων καταστάσεων, ἐν ᾧ τὸ νομοθετικὸν ὅλον πατροπαραδότως διχάζεται εἰς δύο κόμματα ἀντίπαλα, ἐν ᾧ τὰ κόμματα ταῦτα ἀναλαμβάνουσιν ὡς ἀγῶνα σχεδὸν ἀπρόσωπον ὅπως ἀναπτύσσωσι τὸ μὲν τὰ *ὑπέρ,* τὸ δὲ τὰ *κατὰ* ἐφ' ἑκάστου ζητήματος, τὴν συστηματικὴν ὑπεράσπισιν καὶ τὴν συστηματικὴν ἀντιπολίτευσιν.

Εἶνε ἤδη πέμπτη ὥρα· ἡ παρέλασις τῶν ἀναφορῶν ἔληξε καὶ ἤδη ἄρχονται αἱ «σημειώσεις προτάσεων», ἐὰν δὲν εἶνε τρίτη ἢ παρασκευή. Ἡ δευτέρα καὶ πέμπτη εἶνε προωρισμέναι διὰ τὴν κυβερνητικὴν πρωτοβουλίαν, ἡ τετάρτη εἶνε εἰδικῶς ἀφιερωμένη εἰς τὰ νομοσχέδια τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας. Τὸ δὲ σάββατον εἶνε ἡμέρα ἀργίας.

Αἱ «σημειώσεις προτάσεων» ἀναφέρονται εἰς ἐρωτήσεις, ἀποφάσεις ἢ νόμους.

Ἐὰν πρόκηται περὶ ἁπλῆς ἐρωτήσεως, τὸ ἔντιμον μέλος ὅπερ ἐπιθυμεῖ νὰ θέσῃ αὐτήν, φροντίζει νὰ γράψῃ αὐτὴν ἐπὶ τεμαχίου χάρτου καὶ νὰ παραδώσῃ τοῦτο εἰς ἕνα τῶν ὑπαλλήλων τῆς Βουλῆς. Δυστυχῶς ἡ βλάστησις τῶν ἐρωτήσεων εἶνε πλουσιωτάτη ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων. Ἡ μοναδικὴ ἀσχολία τοῦ ἡμίσεος περίπου τῶν μελῶν αὐτῆς εἶνε τὸ νὰ βασανίζωσι τὴν κεφαλὴν αὐτῶν ὅπως εὕρωσι παράπονα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἔννομα, ἐφ' ὧν νὰ ἐπερωτήσωσι τὸ ὑπουργεῖον. Εἴκοσι τέσσαρες ὧραι καθ' ἑκάστην δὲν θὰ ἐπήρκουν ὅπως ἀκροᾶται τις τῶν μονομανῶν τούτων καὶ ἀπαντᾷ αὐτοῖς. Τούτου ἕνεκα, πρὸς συντόμευσιν τοῦ χρόνου, ἐδέησε νὰ ἐπενεχθῇ ἡρωϊκόν τι μέτρον. Κληροῦσι διὰ λαχνοῦ ἐκ τῶν παρουσιαζομένων ἐρωτήσεων ἐκείνας τῶν ὁποίων θέλει ἀκροασθῇ ἡ Βουλή. Αἱ δὲ λοιπαὶ θὰ περιορισθῶσι μόνον νὰ σημειωθῶσιν εἰς ἐνθύμιον ἐν τῷ προγράμματι τῆς ἡμερησίας διατάξεως, ὅπως μάθωσιν οἱ ἐκλογεῖς τῆς Δει-

(1) Μὴ λησμονῶμεν ὅτι ὁ γράφων εἶνε Γάλλος, ἄλλως εἰς τὸν Ἕλληνα, ὑποθέτομεν, αἱ τοιαῦται λεπτομέρειαι δὲν θὰ ἐπροξένουν ἔκπληξιν. Σ. Μ.

Digitized by Google

να πόλεως ὅτι ὁ ἄξιος αὐτῶν ἀντιπρόσωπος εἶνε πάντοτε ἐπὶ τοῦ προμαχῶνος.

Ἐννοεῖται οἴκοθεν ὅτι αἱ *προτάσεις* αὗται διέρχονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν μέσῳ τῆς γενικῆς ἀπροσεξίας καὶ τοῦ ψιθύρου τῶν χαμηλοφώνων διαλόγων. Ἐκ τοὐναντίου ὅμως ἐνίοτε τὸ ἀντικείμενον ἔχει πραγματικὴν σπουδαιότητα, πρόκειται φέρ' εἰπεῖν περὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ ὑπουργείου, ὁ πρωθυπουργός, ἢ ὁ γραμματεὺς (ὑπουργὸς) ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν μέλλει νὰ δώσῃ ἀποφασιστικὴν ἀπάντησιν, νὰ καταθέσῃ ἐπὶ τῆς τραπέζης ἔγγραφον ἀνέκδοτον: ἡ ὑπόθεσις λαμβάνει τότε τὰς ἀναλογίας σπουδαίας συζητήσεως.

Ἀλλ' ἰδοὺ ἡ ἡμερησία διάταξις φέρει ἡμᾶς εἰς τὸ ἀληθὲς ἀντικείμενον τῶν συνεδριάσεων, τὴν ἀφεύκτως προσδοκωμένην συζήτησιν μιᾶς τροπολογίας εἴς τι νομοσχέδιον εἰσαχθὲν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως.

Εἶνε ἐγγεγραμμένον ἵνα λάβῃ τὸν λόγον ἓν τῶν μᾶλλον ἀκουομένων μελῶν τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἡ σειρὰ αὐτοῦ ἦλθε καὶ ἀφαιρεῖ τὸν πῖλόν του. Ὁ πρόεδρος ἀπαντᾷ αὐτῷ διὰ κλίσεως τῆς κεφαλῆς. Ὁ ῥήτωρ ἐγείρεται.

Ἐὰν ἀπετέλεσε μέρος τοῦ προκατόχου ὑπουργείου καὶ κάθηται εἰς τὸ πρῶτον θρανίον τοῦ κόμματος αὐτοῦ δύναται νὰ προχωρήσῃ μέχρι τῆς τραπέζης, νὰ καταθέσῃ ἐπ' αὐτῆς σημειώσεις τινάς, νὰ διατάξῃ νὰ τῷ φέρωσι ποτήριον ὕδατος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον συγκεκραμένου διὰ πνευματώδους ποτοῦ. Ἐὰν ἀνήκῃ εἰς τὸν ὄχλον τῶν ἀντιπάλων, θὰ λάβῃ τὸν λόγον ἐξ αὐτῆς τῆς θέσεώς του, κρατῶν εἰς τὴν χεῖρα τὸν πῖλον ἢ τὴν ῥάβδον του. Ἐν πάσῃ περιπτώσει μόνος ἀσκεπὴς ἐν τῷ μέσῳ τῆς συνελεύσεως, ἧς ὁ θόρυβος κατασιγάζεται, ἀπευθύνεται πρὸς τὸν πρόεδρον: Σέρ, Κύριε. . . .

Ἤδη δὲ ὅτε κατέχει τὸν λόγον, οὐδεὶς δύναται νὰ τῷ ἀφαιρέσῃ αὐτόν. Δύναται νὰ ὁμιλήσῃ δύω, πέντε, δέκα ὥρας, ἐὰν θέλῃ, μόνον ἡ ἀπροσεξία τῆς Βουλῆς, οἱ θόρυβοι καὶ αἱ διάφοροι κινήσεις ἢ τὸ περὶ αὐτὸν γενησόμενον κενὸν ὑπὸ τῆς βαθμηδὸν ἀναχωρήσεως τῶν ἀκροατῶν, θὰ εἰδοποιήσωσι τὸν ῥήτορα ὅτι ὑπερέβη τὰ ὅρια... Ἀλλὰ καὶ πάλιν αὐτὸς δύναται ν' ἀδιαφορήσῃ. Δὲν ὁμιλεῖ διὰ τὴν Βουλήν, ὁμιλεῖ διὰ τὴν χώραν. Οἱ στενογράφοι εἶνε ἐκεῖ, πιστοὶ εἰς τὴν θέσιν των, ἀμετακίνητοι ὡς ὁ πρόεδρος. Ὁμιλεῖ λοιπόν, ὁμιλεῖ πολὺν χρόνον καί, ὅπως ὦμεν δίκαιοι, συνήθως ὁμιλεῖ καλῶς, ψυχρῶς, ἄνευ χειρονομιῶν, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς εὐχερείας καὶ πληρεστάτης ὀρθοεπείας μετὰ φωνῆς ἀρρενωπῆς καὶ ἠχηρᾶς, μετὰ πλήρους ὄντως ἀντιλήψεως τῆς τέχνης.

Κατὰ μετάφρ. Π. Θωμᾶ. (Ἀκολουθεῖ).

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ

Ἐν τῷ πρό τινος ἐκδοθέντι τεύχει τῆς «Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος» ἐδημοσιεύθη μεταξὺ ἄλλων καὶ ἐπιγραφὴ ἐξ Ἐπιδαύρου περιέχουσα θαύματα τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἰδίως ὅμως τοῦ τελευταίου, τελεσθέντα ἐπὶ διαφόρων ἀσθενῶν· συγχρόνως δὲ κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας οἱ παῖδες ἐπώλουν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐν ἐκτάκτοις παραρτήμασι τὰ θαύματα τῆς Εὐαγγελιστρίας, τὰ κατὰ τὴν ἐν Τήνῳ πανήγυριν τῆς 25 Μαρτίου γενόμενα. Ἡ σύμπτωσις αὕτη εἶναι καὶ αὐτὴ ἀληθῶς ἓν θαῦμα, διότι ἡ ἐπιγραφὴ καὶ τὰ παραρτήματα ὁμοιάζουσι πρὸς ἄλληλα ὡς δίδυμοι ἀδελφαί· μόνον κατὰ τὸ ὕφος διαφέρουσιν ὀλίγον, διότι ἡ νεωτέρα ἀδελφή, ὡς νεωτέρα, ἀγαπᾷ περισσότερον τὸ φανταστικὸν καὶ τὸ γοργόν. Πρὸς ἀπόδειξιν ἀντιγράφομεν ὡς ἔχει τὸ πρῶτον ἐν τῷ παραρτήματι ἀναγραφόμενον θαῦμα· «Ἡ *Ἐλένη* Γεωργίου ἐκ Σμύρνης *τυφλὴ* ἐλθὼν εἰς τὸν ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας *καὶ ἰάθη*.» Τῆς ἐπιγραφῆς τὸ ὕφος εἶναι ἀληθῶς ὁμαλώτερον, κατὰ τὰ λοιπὰ ὅμως, ὡς εἴπομεν, ἡ διαφορὰ δὲν εἶναι μεγάλη· διότι ἐὰν ὁ Ἀσκληπιὸς στιγματίζῃ, ὡς θὰ ἴδητε κατωτέρω, κλέπτην τινὰ ἀρκούντως ἤδη καὶ πρὸ τοῦ θαύματος ἐστιγματισμένον, ἀλλὰ καὶ ἡ Εὐαγγελίστρια ἐν τοιαύταις περιπτώσεσι δὲν μένει ἀργή· διότι ἰδοὺ τί λέγει τὸ παράρτημα, ἀντιγραφόμενον πάλιν ἀκριβῶς ὡς ἔχει: «*Λοπωδύτης* ἐλθὼν εἰς τὸν Ναὸν διὰ νὰ κλέψῃ, *καὶ* ἐκεῖ ὅπου ἔκλεπτε 500 φρ. *ἐπιάστικεν* εἰς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας.» Βεβαίως τὸ θαῦμα θὰ ἦτο μεγαλεῖτερον, ἐὰν οὐχὶ ἡ Παναγία, ἀλλ' ἡ ἀστυνομία κατώρθου νὰ *πιάσῃ* τὸν λωποδύτην εἰς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας.

Ὅ,τι ὅμως πρὸ πάντων ἐνδιαφέρει ἡμᾶς εἶναι ἡ ἐκ τῆς ὁμοιότητος ταύτης ἐκ νέου βεβαίωσις, ὅτι καὶ ἐν τούτῳ ἐξακολουθοῦμεν καὶ σήμερον ἀκόμη πιστεύοντες καὶ σκεπτόμενοι ὡς οἱ πρόγονοι ἡμῶν. Καὶ ἐὰν ἐν πολλαῖς ἄλλαις περιστάσεσι τὸ μὲν ἀρχαῖον διεσώθη, ἤλλαξεν ὅμως ἡ μορφή, ἀλλ' ἐν ταῖς ἐκ θαύματος ταύταις θεραπείαις καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ περιστάσεις ἔμειναν αἱ αὐταί· διότι τὰ ἀρχαῖα Ἀσκληπιεῖα ἤτοι τὰ ἱερὰ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, εἰς ἃ συνέρρεον πανταχόθεν οἱ ἀσθενεῖς, δύνανται κάλλιστα νὰ παραβληθῶσι καθ' ὅλα πρὸς τὰ σημερινὰ μοναστήρια, ἰδίως πρὸς ὅσα ἐξ αὐτῶν κατέχουσιν εἰκόνα τινὰ θαυματουργόν· μόνον ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἐφρόντιζον περισσότερον καὶ περὶ διασκεδάσεως τῶν ἐπισκεπτῶν, κατὰ τοῦτο δὲ τὰ Ἀσκληπιεῖα ὡμοίαζον κατά τι καὶ πρὸς τὰ σημερινὰ λουτρὰ τῆς Εὐρώπης. Ἰδοὺ τί περίπου περιεῖχε τὸ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἱερόν, ἐν ᾧ εὑρέθη καὶ ἡ ἐπιγραφή. Πρῶτον, ἐννοεῖται, τὸν ναὸν αὐτοῦ τοῦ Ἀσκλη-

Digitized by Google

πιοῦ, ἄλλους δὲ τῆς Ἀρτέμιδος, τῆς Ἀφροδίτης κλπ. ἔπειτα μέρος ἰδιαίτερον, ὡς φαίνεται, τὸ καλούμενον *ἄβατον*, ἐν ᾧ ἐκοιμῶντο οἱ ἀσθενεῖς, ἵνα τὴν νύκτα τοὺς ἐπισκεφθῇ καὶ τοὺς θεραπεύσῃ ὁ θεός· μετὰ ταῦτα μίαν ἢ πλείονας στοάς, ἓν θέατρον λαμπρὸν σωζόμενον κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ μέχρι σήμερον, ἓν στάδιον, μίαν κρήνην ἀξιοθέατον καὶ ἄλλα. Ἐννοεῖται, ὅτι περὶ τὸ ἱερὸν ὑπῆρχον καταλύματα διὰ τοὺς εὐσεβεῖς καὶ ἄλλα οἰκοδομήματα πρὸς κοινὴν χρῆσιν, δηλαδὴ πάντα, πλὴν τοῦ θεάτρου καὶ τοῦ σταδίου, πράγματα, τὰ ὁποῖα καὶ ἐν τοῖς μοναστηρίοις εὑρίσκονται. Ἄλλο Ἀσκληπιεῖον ὑπῆρχεν ἐν Ἀθήναις συνιστάμενον καὶ αὐτὸ ἐκ πολλῶν οἰκοδομημάτων, ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἀποκαλυφθέντων λειψάνων αὐτῶν πρὸς νότον τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἀμέσως ὑπὸ τοὺς βράχους αὐτῆς· κατεῖχον δὲ ταῦτα ὅλον τὸν χῶρον τὸν μεταξὺ θεάτρου τοῦ Διονύσου καὶ Ὠδείου τοῦ Ἡρώδου· ἐντὸς τοῦ Ἀσκληπιείου περιελαμβάνετο καὶ σπήλαιόν τι κατὰ μέγα μέρος τεχνητόν, ἐν ᾧ ἀναβρύει καὶ νῦν ὕδωρ. Τὸ σπήλαιον τοῦτο ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν μετεβλήθη εἰς ναΐδιον χριστιανικὸν καὶ μετὰ τὰς ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας γενομένας ἐκεῖ ἀνασκαφὰς αἱ παροικοῦσαι γραῖαι ἐφρόντισαν νὰ ἐγκαταστήσωσιν ἐν αὐτῷ πάλιν ἅγιόν τινα καὶ νὰ ἁγιάσωσι τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις βεβαίως ἐθεωρεῖτο ἡγιασμένον· διότι ἀπ' οὐδενὸς Ἀσκληπιείου ἠδύνατο νὰ λείπῃ τὸ ἁγίασμα.

Ἐν Ἀθήναις καὶ τοῖς πέριξ αὐτῶν βεβαίως δὲν ὑπάρχει ἐκκλησίδιον ῥωμαντικώτερον τοῦ ἐν τῷ σπηλαίῳ τούτου. Ἐν γένει δὲ αἱ θέσεις, ἔνθα ἔκειντο τὰ Ἀσκληπιεῖα ἦσαν ὄχι μόνον ἐκ τῶν καλλίστων, ἀλλὰ καὶ ὑγιειναὶ καὶ ὅσον τὸ δυνατὸν εὔυδροι, ὥστε δὲν εἶνε ἀπίθανον ὅτι ὑποβοηθούσης καὶ τῆς πίστεως πολλοὶ ἀσθενεῖς ἀνέκτων ἐκεῖ τὴν ὑγείαν των. Ἀλλὰ δὲν ἦσαν ταῦτα τὰ μόνα προσόντα αὐτῶν· ἀπεναντίας δύναται νὰ λεχθῇ, ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ὁλόκληρος ὀφείλει εὐγνωμοσύνην εἰς τὰ Ἀσκληπιεῖα, καθόσον ἐν αὐτοῖς ἐγεννήθη καὶ προώδευσεν ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη· διότι οἱ ἱερεῖς τοῦ Ἀσκληπιοῦ, οἵτινες οὔτε ἀμαθεῖς οὔτε ἀνόητοι ἦσαν, δὲν περιέμενον τὰ πάντα ἀπὸ τῆς θαυματουργοῦ δυνάμεως τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἐμελέτων τὰς διαφόρους ἀσθενείας τῶν πασχόντων καὶ ἀνέγραφον, καθὼς λέγει ὁ περιηγητὴς Παυσανίας, ὅ,τι ἕκαστος νόσημα ἐνόσησε καὶ ὅπως ἰάθη· καὶ ἐπειδὴ ἡ ἱερατεία ἦν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις πολὺ συνήθως κληρονομική, γένη τινὰ κατέχοντα αὐτὴν διαρκῶς συνεσώρευον ἐν ἑαυτοῖς τὴν πολύτιμον ἰατρικὴν πεῖραν πολλῶν αἰώνων. Ἐκ τοιούτου τινὸς γένους κατήγετο ὁ μέγας Ἱπποκράτης, διότι τὸ Ἀσκληπιεῖον τῆς πατρίδος του Κῶ ἦν ἐκ τῶν μᾶλλον πεφημισμένων. Καὶ αὐτὸς ἐξ ἐπιγραφῶν ἐδιδάχθη τὰ στοιχεῖα τῆς ἐπιστήμης, ἣν προώριστο νὰ δοξάσῃ βραδύτερον, βεβαίως οὐχὶ ἐκ τοιούτων ἐπιγραφῶν, οἷα εἶναι ἡ ἡμετέρα ἡ μόνον θαύματα ἀναγράφουσα, ἀλλ' ἐξ ἄλλων ὁμοίων πρὸς τὴν ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος (σελ. 227) δημοσιευθεῖσαν, ἐν ᾗ γίνεται λόγος περὶ τῆς διαίτης ἀσθενοῦς τινος, περὶ γαργαρισμῶν, περιπάτου καὶ λουτρῶν αὐτοῦ κατὰ παραγγελίαν τοῦ θεοῦ.

Ἀλλ' ἀφίνοντες αὐτὴν εἰς τὴν μελέτην ἁρμοδιωτέρων, παραθέτομεν ἐνταῦθα μετάφρασιν τῆς περὶ τῶν θαυμάτων, ἥτις περισσότερον ἐνδιαφέρει ἡμᾶς καὶ ὡς ἐλπίζομεν καὶ πάντας τοὺς μὴ ἐξ ἐπαγγέλματος ἰατρούς. Ἡ μετάφρασις ἐγένετο κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Καββαδία ἐν τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἐφημερίδι δημοσιευθὲν κείμενον, ἐπιδιορθωθὲν μετὰ ταῦτα ἐν πολλοῖς ὑπό τινος ἀνωνύμου ἐν τῷ *Αἰῶνι* (τῆς 28 Μαρτίου).

ΘΕΡΑΠΕΙΑΙ

τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

Ἡ Κλειὼ ἦτο ἔγγυος πέντε ἔτη. Αὕτη οὖσα πέντε ἔτη ἤδη ἔγκυος, ἦλθε πρὸς τὸν θεὸν ὡς ἱκέτις καὶ ἐκοιμήθη ἐντὸς τοῦ ἀβάτου· ἅμα δὲ τὴν ἐπομένην πρωΐαν ἐξῆλθεν αὐτοῦ καὶ ἦτο πλέον ἐκτὸς τοῦ ἱεροῦ, ἐγέννησεν ἀρσενικὸν παιδίον, τὸ ὁποῖον εὐθὺς μετὰ τὴν γέννησίν του μόνον του ἐλούσθη ἀπὸ τῆς κρήνης καὶ περιεπάτει μετὰ τῆς μητρός του. Διὰ ταῦτα ἡ Κλειὼ ἀνέθηκεν εἰς τὸν θεὸν εἰκόνα, ἐφ' ἧς ἐπέγραψε: «Δὲν πρέπει νὰ θαυμάζῃ τις τὸ μέγεθος τῆς εἰκόνος, ἀλλὰ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ· διότι ἡ Κλειὼ ἔγκυος οὖσα ἔφερε τὸ βάρος πέντε ἔτη ἐν τῇ γαστρί, ἕως οὗ ἐκοιμήθη ἐν τῷ ἱερῷ καὶ ἐγένετο ὑγιής»[1].

— *Τριετὴς κόρη*. Ἡ Ἰθμονίκη ἐκ Πελλήνης ἦλθεν εἰς τὸ ἱερὸν ἐπιθυμοῦσα ν' ἀποκτήσῃ τέκνα· κοιμηθεῖσα δ' ἐντὸς αὐτοῦ εἶδεν ὄνειρον. Τῇ ἐφάνη, ὅτι ἐζήτησεν αὐτὴ παρὰ τοῦ θεοῦ νὰ γείνῃ ἔγκυος κόρης, ὁ δὲ Ἀσκληπιὸς τῇ εἶπεν, ὅτι θὰ γείνῃ ἔγκυος καὶ ὅτι ἂν ἐζήτει καὶ ἄλλο τι, καὶ τοῦτο αὐτὸς θὰ τὸ ἐκτελέσῃ· ἐκείνη δὲ τῷ ἀπεκρίθη, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ζητεῖ. Ἀφοῦ δὲ ἔγεινεν ἔγκυος, ἔφερε τὸ τέκνον ἐν τῇ γαστρὶ τρία ἔτη, ἕως οὗ ἦλθε πάλιν πρὸς τὸν θεόν, ἵνα ἱκετεύσῃ περὶ γεννήσεως. Κοιμηθεῖσα δ' ἐν τῷ ἱερῷ εἶδεν ὄνειρον· τῇ ἐφάνη, ὅτι τὴν ἠρώτησεν ὁ θεός, ἐὰν δὲν ἐξετελέσθησαν, ὅσα εἶχε ζητήσει, καὶ ἐὰν δὲν ἦτο ἔγκυος· περὶ δὲ τῆς γεννήσεως, εἶπεν ὁ θεός, αὐτὴ τίποτε δὲν εἶχε παρακαλέσει, ἐν ᾧ μάλιστα ὁ θεὸς τὴν ἠρώτησεν, ἐὰν ἐζήτει καὶ ἄλλο τι, διότι καὶ τοῦτο εἶχε σκοπὸν νὰ τὸ ἐκτελέσῃ. Ἀφοῦ ὅμως τώρα ἦλθεν, ἵνα τὸν παρα-

(1) Ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ὁλόκληρον τὸ ἐπίγραμμα εἶναι ἔμμετρον.

Digitized by Google

καλέση ὑπὲρ τῆς γεννήσεως, καὶ τοῦτο, τῇ εἶπε, θὰ τὸ κάμῃ. Μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν ἡ Ἰθμονίκη βιαστικῶς ἐκ τοῦ ἀβάτου, καὶ ὅταν ἦτο πλέον ἐκτὸς τοῦ ἱεροῦ, ἐγέννησε κόρην.

— Ἀνήρ τις ἔχων παραλύτους πάντας τοὺς δακτύλους τῆς χειρός, πλὴν ἑνός, ἦλθε πρὸς τὸν θεὸν ὡς ἱκέτης· θεωρῶν δὲ τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ πίνακας, ἐφαίνετο ἄπιστος εἰς τὰς ἐν αὐτοῖς αναγραφομένας θεραπείας καὶ κἄπως περιεγέλα τὰ ἐπιγράμματα. Κοιμηθεὶς δὲ ἐν τῷ ἀβάτῳ εἶδεν ὄνειρον. Τῷ ἐφάνη ὅτι ἔπαιζεν ἀστραγάλους πλησίον τοῦ ναοῦ· ἐν ᾧ δὲ ἡτοιμάζετο νὰ ῥίψῃ τὸν ἀστράγαλον, παρουσιασθεὶς ἔξαφνα ὁ θεὸς ἐπήδησεν ἐπάνω εἰς τὴν χεῖρά του καὶ ἐξέτεινε τοὺς δακτύλους αὐτῆς· ἔπειτα ἀποβὰς τὴν συνέκαμψε πάλιν καὶ ὕστερον ἐξέτεινεν ἕνα ἕκαστον τῶν δακτύλων. Ἀφοῦ δὲ τοὺς διώρθωσεν οὕτω ὅλους, τὸν ἠρώτησεν, ἐὰν ἀκόμη δὲν πιστεύῃ τὰ ἐπιγράμματα τὰ ἐπὶ τῶν ἐν τῷ ἱερῷ πινάκων· αὐτὸς δὲ ἀπεκρίθη, ὅτι τὰ πιστεύει. Ἐπειδὴ ὅμως, εἶπεν ὁ θεός, πρότερον ἀπιστοῦσες εἰς αὐτά, ἐν ᾧ δὲν εἶναι ἀπίστευτα, τοῦ λοιποῦ θὰ ὀνομάζησαι ἄπιστος. Ὅταν δὲ ἔγεινεν ἡμέρα, ἐξῆλθε τοῦ ἀβάτου ὑγιής.

— Ἀμβροσία ἐξ Ἀθηνῶν μονόφθαλμος. Αὕτη ἦλθεν ὡς ἱκέτις πρὸς τὸν θεόν, περιερχομένη δὲ κατὰ τὸ ἱερὸν περιεγέλα τινὰ ἐκ τῶν θαυμάτων ὡς ἀπίθανα καὶ ἀδύνατα, τὸ νὰ γίνωνται δηλαδὴ ὑγιεῖς οἱ χωλοὶ καὶ οἱ τυφλοὶ ἰδόντες μόνον ἓν ὄνειρον. Ἀφοῦ δὲ ἐκοιμήθη ἐν τῷ ἀβάτῳ εἶδεν ὄνειρον. Τῇ ἐφάνη, ὅτι παρουσιασθεὶς ὁ θεὸς τῇ εἶπεν, ὅτι θὰ τὴν κάμῃ ὑγιῆ· ἀντὶ μισθοῦ ὅμως νὰ τῷ ἀφιερώσῃ αὕτη μίαν *γουρούναν* ἀργυρᾶν, ἐνθύμημα τῆς ἀγροικίας της. Εἰπὼν ταῦτα ὁ θεὸς ἔσχισε τὸν πάσχοντα ὀφθαλμόν της καὶ ἔχυσεν εἰς αὐτὸν φάρμακόν τι. Ἅμα δὲ ἐξημέρωσεν, ἐξῆλθεν ἡ Ἀμβροσία τοῦ ἀβάτου ὑγιής.

— Παιδίον ἄφωνον ἦλθε πρὸς τὸν θεὸν διὰ νὰ παρακαλέσῃ ὑπὲρ τῆς φωνῆς του· ἀφοῦ δὲ προσέφερε τὴν πρέπουσαν θυσίαν, ὁ ἐκτελῶν ἔργα πυρφόρου τοῦ θεοῦ παῖς προσβλέψας πρὸς τὸν πατέρα τοῦ ἀφώνου παιδὸς εἶπεν· ὑπόσχεσαι, ἐὰν ὁ υἱός σου γείνῃ ὑγιὴς ἐντὸς ἔτους, νὰ θυσιάσῃς καὶ τὴν εὐχαριστήριον θυσίαν; ὁ δὲ παῖς ἐξαίφνης, ὑπόσχομαι, εἶπεν, καὶ ὁ πατήρ του ἐκπλαγεὶς τῷ εἶπε νὰ προφέρῃ καὶ πάλιν τὴν λέξιν· καὶ ἐκεῖνος τὴν προέφερεν, καὶ ἀπὸ τότε ἔγεινεν ὑγιής.

— Πάνδαρος ὁ Θεσσαλὸς εἶχε στίγματα ἐν τῷ μετώπῳ. Οὗτος κοιμηθεὶς ἐν τῷ ἀβάτῳ εἶδεν ὄνειρον· τῷ ἐφάνη ὅτι ὁ θεὸς ἔδεσε διὰ ταινίας τὰ στίγματά του καὶ ὅτι τὸν διέταξεν, ὅταν ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ ἀβάτου, ν' ἀφαιρέσῃ τὴν ταινίαν καὶ νὰ τὴν ἀναθέσῃ εἰς τὸν ναόν. Ὅταν ἐξημέρωσεν, ἐξηγέρθη καὶ ἀφήρεσε τὴν ταινίαν, καὶ τὸ μὲν πρόσωπόν του εἶχε καθαρισθῇ ἀπὸ τῶν στιγμάτων, ἀφιέρωσε δὲ εἰς τὸν ναὸν τὴν ταινίαν, ἐφ' ἧς εἶχον ἀποτυπωθῇ τὰ στίγματα.

— Ὁ Ἐχέδωρος, ὅστις εἶχε καὶ αὐτὸς στίγματα ἐπὶ τοῦ μετώπου, ἔλαβε καὶ τὰ τοῦ Πανδάρου. Οὗτος, λαβὼν παρὰ τοῦ Πανδάρου χρήματα, ἵνα τὰ ἀναθέσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ εἰς τὸν θεὸν ἐν Ἐπιδαύρῳ, δὲν τὰ ἀνέθηκε· κοιμηθεὶς δ' ἐν τῷ ἀβάτῳ εἶδεν ὄνειρον. Τῷ ἐφάνη, ὅτι ἐλθὼν ὁ θεὸς τὸν ἠρώτησεν, ἐὰν εἶχε λάβει χρήματα παρὰ τοῦ Πανδάρου διὰ νὰ τὰ ἀφιερώσῃ εἰς τὸ ἱερόν· αὐτὸς τῷ ἀπεκρίθη, ὅτι οὐδὲν τοιοῦτον εἶχε λάβει παρὰ τοῦ Πανδάρου, ἀλλ' ὅτι ἐὰν τὸν κάμῃ ὑγιῆ, θὰ τῷ ἀναθέσῃ μίαν ζωγραφικὴν εἰκόνα. Μετὰ τοῦτο ἔλαβεν ὁ θεὸς τὴν ταινίαν τὴν ἔχουσαν τὰ στίγματα τοῦ Πανδάρου καὶ περιέδεσε δι' αὐτῆς τὰ ἰδικά του· τὸν διέταξε δὲ ὅταν ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ ἀβάτου, ν' ἀφαιρέσῃ τὴν ταινίαν, νὰ πλύνῃ τὸ πρόσωπόν του ἀπὸ τῆς κρήνης καὶ νὰ κατοπτρισθῇ εἰς τὸ ὕδωρ. Ὅταν ἔγεινε ἡμέρα, ὁ Ἐχέδωρος ἐξελθὼν τοῦ ἀβάτου ἀφήρεσε τὴν ταινίαν, ἥτις δὲν ἔφερε πλέον οὐδὲν στίγμα, κατοπτρισθεὶς δὲ εἰς τὸ ὕδωρ εἶδεν, ὅτι τὸ πρόσωπόν του εἶχε λάβει κοντὰ εἰς τὰ ἰδικά του καὶ τὰ στίγματα τοῦ Πανδάρου.

— Εὐφάνης Ἐπιδαύριος παῖς. Οὗτος πάσχων ἐκ λιθιάσεως ἐκοιμήθη ἐν τῷ ἀβάτῳ· τῷ ἐφάνη δέ, ὅτι ἐλθὼν ὁ θεὸς τῷ εἶπεν· τί θὰ μοι δώσῃς ἐὰν σε κάμω ὑγιῆ; Αὐτὸς δὲ τῷ ἀπήντησε, δέκα ἀστραγάλους· καὶ ὁ θεὸς γελάσας τῷ εἶπεν, ὅτι θὰ παύσῃ τὴν ἀσθένειάν του. Ἅμα δὲ ἐξημέρωσεν, ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἀβάτου ὑγιής.

— Ἀνήρ τις ἦλθε πρὸς τὸν θεὸν ὡς ἱκέτης καὶ ἦτο τόσον τυφλός, ὥστε μόνον βλέφαρα εἶχεν, ἐντὸς δ' αὐτῶν τίποτε δὲν ὑπῆρχεν, ἀλλ' ἦσαν κενά. Τινὲς λοιπὸν τῶν ἐν τῷ ἱερῷ τὸν ἔλεγον εὐήθη, διότι ἐνόμιζεν, ὅτι ἦτο δυνατὸν ν' ἀποκτήσῃ ὅρασιν, ἀφοῦ δὲν εἶχε διόλου ὀφθαλμόν, ἀλλὰ μόνον δύο κοιλότητας. Κοιμηθεὶς δὲ ἐν τῷ ἀβάτῳ εἶδεν ὄνειρον· τῷ ἐφάνη, ὅτι ὁ θεὸς ἔβρασε φάρμακόν τι καὶ ἀνοίξας ἔπειτα τὰ βλέφαρά του τὸ ἔχυσεν εἰς αὐτά. Ὅταν δὲ ἔγεινεν ἡμέρα, ἐξῆλθε βλέπων καὶ μὲ τὰ δύο.

— *Ποτήριον*. Ὑπηρέτης φέρων σκεύη ἤρχετο εἰς τὸ ἱερόν, καὶ ὅταν ἔφθασε πρὸς τὸ δεκαστάδιον, κατέπεσεν· ἐγερθεὶς δὲ ἤνοιξε τὸν σάκκον του καὶ παρετήρει τὰ συντετριμμένα σκεύη· ἰδὼν δὲ τεθραυσμένον τὸ ποτήριον, ἐξ οὗ ὁ κύριός του συνειθίζε νὰ πίνῃ, ἐλυπεῖτο καὶ καθίσας συνεκόλλα τὰ τεμάχια. Ὁδοιπόρος δέ τις ἰδὼν αὐτὸν τῷ εἶπε· τί, ὦ ἄθλιε, συγκολλᾷς ματαίως τὸ ποτήριον; αὐτὸ οὐδὲ ὁ ἐν Ἐπιδαύρῳ Ἀσκληπιὸς δύναται νὰ τὸ ἰατρεύσῃ πλέον. Ἀκούσας ταῦτα ὁ ὑπηρέτης συνήθροισε τὰ τεμάχια εἰς τὸν σάκκον καὶ ἐπροχώρει πρὸς τὸ ἱερόν· ὅταν δὲ ἔφθασεν ἐκεῖ, ἤνοιξε τὸν σάκκον καὶ ἐξήγαγε τὸ ποτήριον σῶον καὶ ἀβλαβές, καὶ ἀνήγγειλεν εἰς τὸν κύριόν

Digitized by Google

του τὰ πραχθέντα καὶ λεχθέντα· ἐκεῖνος δὲ ἀκούσας ταῦτα ἀφιέρωσε τὸ ποτήριον εἰς τὸν θεόν.

— Ἀφοῦ εἶχον κοιμηθῆ οἱ ἱκέται ἐν τῷ ἀβάτῳ, Αἰσχίνης τις ἀναβὰς ἐπὶ δένδρου προσεπάθει νὰ ἴδῃ ἐντὸς αὐτοῦ· καταπεσὼν δὲ ἀπὸ τοῦ δένδρου ἐπάνω εἰς πασσάλους τινὰς ἐπλήγωσεν ἀμφοτέρους τοὺς ὀφθαλμούς του· εὑρισκόμενος δὲ εἰς κακὴν κατάστασιν καὶ τυφλωθείς, καθικετεύσας τὸν θεὸν καὶ κοιμηθεὶς ἐντὸς τοῦ ἀβάτου ἔγεινεν ὑγιής.

— Ὁ Εὔιππος ἔφερεν ἐν τῇ γνάθῳ μίαν λόγχην ἓξ ἔτη· ἀφοῦ δὲ αὐτὸς ἐκοιμήθη ἐν τῷ ἀβάτῳ, ἐξαγαγὼν ὁ θεὸς τὴν λόγχην τὴν ἔδωκεν εἰς τὰς χεῖράς του. Ὅτε δὲ ἔγεινεν ἡμέρα, ἐξῆλθεν ἔχων τὴν λόγχην ἐν χερσί.

— Ἀνὴρ Τορωναῖος ἔχων βδέλλας. Οὗτος κοιμηθεὶς ἐν τῷ ἀβάτῳ εἶδεν ὄνειρον· τῷ ἐφάνη, ὅτι σχίσας ὁ θεὸς διὰ μαχαίρας τὰ στήθη του ἐξήγαγε τὰς βδέλλας καὶ τῷ τὰς ἔδωκεν εἰς τὰς χεῖρας, ἔπειτα δὲ πάλιν συνέρραψε τὰ στήθη του. Ὅτε δὲ ἐξημέρωσεν, ἐξῆλθεν ἔχων τὰς βδέλλας εἰς τὰς χεῖρας καὶ ἔγεινεν ὑγιής. Εἶχε δὲ καταπίει αὐτὰς ἀπατηθεὶς ὑπὸ τῆς μητρυιᾶς του, ἥτις τὰς εἶχε βάλει εἰς τὸ ποτόν του.

— Ἑρμόδικος ὁ Λαμψακηνὸς παράλυτος καθ' ὅλον τὸ σῶμα. Τοῦτον κοιμηθέντα ἐν τῷ ἀβάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ θεὸς καὶ τὸν διέταξε νὰ φέρῃ εἰς τὸ ἱερὸν ὅσον ἠδύνατο μεγαλείτερον λίθον· ἐκεῖνος δὲ ἔφερε τὸν πρὸ τοῦ ἀβάτου κείμενον.

— Νικάνωρ χωλός. Ἐν ᾧ αὐτὸς καθήμενος ἦτο ἐξυπνος, παιδίον τι ἁρπάσαν τὴν βακτηρίαν του ἔφευγεν· ἐκεῖνος δὲ ἀναστὰς τὸ ἐκυνήγει καὶ ἐκ τούτου ἔγεινεν ὑγιής.

— Ἀνήρ τις ἐθεραπεύθη τὸν δάκτυλον ὑπὸ ὄφεως. Οὗτος πάσχων δεινῶς κατὰ τὸν δάκτυλον τοῦ ποδὸς ὑπό τινος ἀγρίας πληγῆς, διέταξε ἡμέραν τινὰ τοὺς ὑπηρέτας του νὰ τὸν φέρωσιν εἰς τὸ ὕπαιθρον καὶ ἐκάθισεν ἐκεῖ ἐπὶ ἕδρας τινός· ἐν ᾧ δὲ τὸν κατέλαβεν ὕπνος, ὄφις ἐξελθὼν ἐκ τοῦ ἀβάτου ἐθεράπευσε τὸν δάκτυλόν του διὰ τῆς γλώσσης καὶ ἔπειτα ἀνεχώρησε πάλιν εἰς τὸ ἄβατον· ἐκεῖνος δὲ ἐξεγερθεὶς τοῦ ὕπνου ἐντελῶς ὑγιὴς εἶπεν, ὅτι εἶδεν ὄνειρον· τῷ ἐφάνη, ὅτι νεανίσκος εὔμορφος ἐπέχεε φάρμακόν τι ἐπὶ τὸν δάκτυλόν του.

— Ἀλκέτας Ἁλικός. Οὗτος τυφλὸς ὢν εἶδεν ὄνειρον· τῷ ἐφάνη, ὅτι προσελθὼν ὁ θεὸς ἤνοιξε διὰ τῶν δακτύλων τὰ βλέφαρά του καὶ εἶδεν ὁ Ἀλκέτας πρῶτον τὰ δένδρα τὰ ἐν τῷ ἱερῷ. Ὅτε δὲ ἔγεινεν ἡμέρα, ἐξῆλθεν ὑγιής.

— Ἡραιεὺς Μυτιληναῖος. Αὐτὸς δὲν εἶχε τρίχας εἰς τὴν κεφαλήν, ἀλλ' εἰς τὸ γένειον παμπόλλας· αἰσχυνόμενος δὲ διότι κατεγελᾶτο ὑπὸ τῶν ἄλλων, ἐκοιμήθη ἐν τῷ ἱερῷ· ὁ δὲ θεὸς χρίσας διὰ φαρμάκου τὴν κεφαλήν του ἔκαμε νὰ ἔχῃ τρίχας.

— Θύσων Ἑρμιονεὺς παῖς, τυφλός. Ἐν ᾧ αὐτὸς ἦτο ἐξυπνος, κύων ἐκ τῶν ἐν τῷ ἱερῷ ζώντων ἐθεράπευε τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ ἔγεινεν ὁ Θύσων ὑγιής.

Χ·

Ο ΚΑΚΟΣ ΖΟΥΑΒΟΣ

Ὁ σιδηρουργὸς Λώρης ἑσπέραν τινὰ δὲν ἦτο εὐχαριστημένος.

Συνήθως, μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐργασίας, ἅμα τῇ δύσει τοῦ ἡλίου ἐκάθητο ἐπὶ ἑδωλίου τινὸς πρὸ τῆς θύρας του, ὅπως ἀπολαύσῃ τῆς ἡδείας ἐκείνης ἀναπαύσεως τῆς μετὰ τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν θερμότητα τῆς ἡμέρας, πρὶν δὲ δώσῃ τὴν ἄδειαν εἰς τοὺς ἐργάτας του ν' ἀπέλθωσιν, ἔπινε μετ' αὐτῶν ποτήριά τινα δροσεροῦ ζύθου. Ἀλλὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ὁ γέρων ἔμεινεν ἐν τῷ σιδηρουργείῳ του μέχρι τῆς ὥρας τοῦ δείπνου, καὶ τότε δὲ ὡσεὶ ἄκων ἐκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν. Ἡ γραῖα σύζυγος βλέπουσα αὐτὸν οὕτω διελογίζετο:

— Τί νἄχῃ; τί ἔπαθε κ' εἶνε ἔτσι; Μὴν τοὔφεραν καμμιὰ κακὴ εἴδησι ἀπὸ τὸ στρατὸ καὶ δὲ θέλει νὰ μοῦ τὴν 'πῇ; Μὴ μᾶς ἀρρώστησε τὸ παιδί μας;

Ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα νὰ τὸν ἐρωτήσῃ, καὶ ἠρκεῖτο μόνον καταστέλλουσα τὰς θορυβώδεις διαχύσεις τριῶν ξανθομάλλων παιδίων, τὰ ὁποῖα ἐγέλων περὶ τὴν τράπεζαν καταβροχθίζοντα τὸ φαγητόν των.

Ἐπὶ τέλους ὁ σιδηρουργὸς ἀπώθησε τὸ πινάκιόν του ὀργίλως:

— Ἄχ! οἱ τιποτένιοι!

— Μὲ ποιὸν εἶσαι θυμωμένος, Λώρη μου; ἔλα 'πές μου το.

Τότε ἐξερράγη τοῦ γέροντος ἡ ἀγανάκτησις.

— Εἶμαι θυμωμένος μ' αὐτοὺς τοὺς πέντε ἕξη ἀχρείους ποὺ βλέπω νὰ κυλιοῦνται ἀπὸ τὸ πρωῒ ὡς τὸ βράδυ 'ς τοὺς δρόμους 'ντυμένοι σὰν Γάλλοι στρατιῶται. Κι' ὅσο συλλογίζομαι πῶς γυρνοῦν ὀπίσω κάθε μέρα τέτοιοι ψεύτικοι Ἀλσατοί!... Μὰ τί διάβολο ἔπαθαν κι' ἐκατάντησαν ἔτσι;

Ἡ μήτηρ προσεπάθησε νὰ τοὺς ὑπερασπίσῃ.

— Τί τὰ θέλεις, καϋμένε Λώρη, νὰ 'ποῦμε τὴν ἀλήθειαν, δὲν φταίουν κι' αὐτὰ τὰ κακόμοιρα τὰ παιδιά. Εἶνε τόσο μακρυὰ ἡ Ἀλγερία ποὺ τὰ στέλνουν, 'ς τὴν Ἀφρική!... Πονοῦνε τὸν τόπο τους ἐκεῖ κάτω· καὶ τὰ πιάνει λαχτάρα νὰ ξαναγυρίσουν πίσω, νὰ μὴν εἶνε πειὰ στρατιῶται.

Ὁ Λώρης κατήνεγκεν ἰσχυρὸν γρόνθον ἐπὶ τῆς τραπέζης.

— Σώπα, γυναῖκα, σώπα!... σεῖς αἱ γυναῖκες τίποτε δὲν νοιώθετε. Μέρα νύχτα μὲ τὰ παιδιά, ἔχοντας 'ς αὐτὰ κάθε ὥρα τὸν νοῦ σας τὰ

Digitized by Google

βλέπετε ὅλα τὰ πράγματα μικρὰ σὰν τὰ μωρά σας . . . Μὰ ἐγὼ σοῦ λέγω πῶς αὐτοὶ εἶνε τιποτένιοι, προδόται, ἀρνισταὶ τῆς πατρίδας καὶ πῶς ἂν γιὰ κακή του μοῖρα καὶ ὁ 'δικός μας ὁ Παῦλος κάνῃ μία τέτοια ἀτιμία, ἔτσι ποὺ μὲ λὲν Γεώργη Λώρη, καὶ ὑπηρέτησα ἐφτὰ χρόνια 'ς τὸ μηχανικό, σοῦ λέγω πῶς θὰ τὸν πετσοκόψω.

Καὶ τρομερὸς ὁ σιδηρουργὸς ἐδείκνυε τὴν μακρὰν κυνηγετικὴν μάχαιραν, ἥτις ἐκρέματο εἰς τὸν τοῖχον ὑπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ υἱοῦ του, εἰκόνα γραφεῖσαν ἐκεῖ κάτω ἐν 'Αφρικῇ· ἀλλ' ἰδὼν τὴν τιμίαν ἐκείνην μορφήν, τὴν ἡλιοκαῆ, κατεπραΰνθη διὰ μιᾶς καὶ ἤρξατο γελῶν.

— Τί κουτὸς ποῦμαι καὶ θυμόνω! Σὰν νὰ 'μπορῇ νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸν νοῦ τοῦ Παύλου μου νὰ γείνῃ Πρῶσσος, αὐτὸς ποὺ 'ς τὸν καιρὸ τοῦ πολέμου ἐσκότωσε τόσους! . .

'Επὶ τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ ἀποβαλὼν πᾶσαν ἀθυμίαν, ὁ γέρων Λώρης ἔφαγε μὲ ὄρεξιν, μετέβη δὲ μετ' ὀλίγον εἰς τὸ ζυθοπωλεῖον ὅπως κενώσῃ δύο τρία ποτήρια ζύθου.

Τώρα ἡ σύζυγός του εἶνε μόνη. 'Αφοῦ κατέκλινε τὰ τρία μικρά της, τὰ ὁποῖα ἀκούονται ἀναπνέοντα ἐν τῷ παρακειμένῳ δωματίῳ, ὡς νεόσσια ὑπνώττοντα, λαμβάνει τὸ ράψιμόν της καὶ καθήσασα πρὸ τῆς θύρας πρὸς τὸ μέρος τοῦ κήπου ἀρχίζει νὰ ἐμβαλόνῃ. 'Απὸ καιροῦ εἰς καιρὸν στενάζει καὶ σκέπτεται καθ' ἑαυτήν:

— Ναί, εἶνε τιποτένιοι, εἶνε προδόταις. . . ἂς τοὺς ποῦν ὅ,τι θέλουν! Μὰ ἡ μάναις τους θὰ χαροῦν ἡ καϋμέναις ποὺ θὰ τοὺς 'δοῦν.

'Αναμιμνήσκεται τοῦ καιροῦ καθ' ὃν ὁ υἱός της, πρὶν ἀπέλθῃ εἰς τὴν 'Αλγερίαν, ἦτο ἐκεῖ τοιαύτην ὥραν, περιποιούμενος τὸ κηπάριον. Παρατηρεῖ τὸ φρέαρ ὅπου ἤρχετο ὅπως γεμίσῃ τὸ ποτιστήριον, φορῶν βλοῦζαν, καὶ ἔχων μακρὰν τὴν κόμην, τὴν ὡραίαν ἐκείνην κόμην, ἣν τῷ ἔκοψαν εὐθὺς ἅμα κατετάχθη εἰς τὸ σύνταγμα τῶν ζουάβων.

Αἴφνης ἀνατριχιάζει. Ἡ μικρὰ θύρα τοῦ κήπου, ἡ πρὸς τοὺς ἀγροὺς βλέπουσα, ἠνοίχθη. Οἱ κύνες δὲν ὑλάκτησαν. 'Εν τούτοις ὁ εἰσελθὼν βαδίζει λαθραίως παρὰ τὸν τοῖχον ὡς κλέπτης, κρύπτεται ὄπισθεν τῶν κυψελῶν.

— Καλησπέρα, μάνα!

'Ο Παῦλος εἶνε ἐνώπιόν της, ἐν ἀταξίᾳ ἔχων τὴν στολὴν αὐτοῦ, κατῃσχυμένος, τεταραγμένος. 'Ο ἄθλιος ἐπανῆλθεν εἰς τὸν τόπον του μετὰ τῶν ἄλλων, ἀπὸ μιᾶς δὲ ὥρας περιφέρεται πέριξ τῆς οἰκίας ἀναμένων ν' ἀναχωρήσῃ ὁ πατήρ του ὅπως εἰσέλθῃ. Ἡ γηραιὰ μήτηρ αἰσθάνεται ὅτι πρέπει νὰ τὸν ἐπιπλήξῃ, ἀλλὰ δὲν ἔχει τὸ θάρρος. Παρῆλθε τόσος καιρὸς ἀφ' ὅτου δὲν τὸν ἐφίλησε! 'Εκτὸς δὲ τούτου καὶ ὁ υἱὸς φέρει τόσα πειστικὰ ἐπιχειρήματα ὅτι ᾳ ἐπεθύμησε πολὺ τὸν τόπον, τὸ σιδηρουργεῖον, ὅτι δὲν ἐβαστοῦσε πλειὰ νὰ ζῇ μακρυὰ των, καὶ κοντὰ σ' αὐτὰ ἡ πειθαρχία ἔγεινε αὐστηρότερη καὶ οἱ ἄλλοι στρατιῶται τὸν ἐφώναζαν *Πρῶσσο* διὰ τὴν διαφορετικὴν προφορὰ ποὺ εἶχε 'σὰν 'Αλσατός.» Πᾶν ὅ,τι λέγει τὸ πιστεύει αὕτη. Καὶ μόνον βλέπουσα αὐτὸν πείθεται. Συνομιλοῦντες ἐμβαίνουσιν εἰς χαμηλὴν αἴθουσαν. Τὰ μικρὰ ἀφυπνισθέντα τρέχουσι γυμνόποδα, μὲ τὸ ὑποκάμισον, διὰ νὰ φιλήσουν τὸν μεγάλον των ἀδελφόν. Ἡ μήτηρ τῷ προσφέρει νὰ φάγῃ, ἀλλὰ δὲν ἔχει ὄρεξιν. Διψᾷ ὅμως πολὺ καὶ πίνει ἀπλήστως νερὸν μετὰ τὸν ζῦθον καὶ τὸν λευκὸν οἶνον ὃν μετὰ τῶν ἄλλων κατακόρως συνέπιε ἀπὸ τῆς πρωΐας εἰς τὸ καπηλεῖον.

Αἴφνης βήματα ἀκούονται εἰς τὴν αὐλήν. 'Ο σιδηρουργὸς ἐπανέρχεται.

— Παῦλο, νὰ ὁ πατέρας σου! . . . Γρήγορα κρύψου γιὰ νὰ εὕρω καιρὸ νὰ τοῦ μιλήσω, νὰ τοῦ 'πῶ . . . καὶ ὠθεῖ αὐτὸν ὀπίσω τῆς μεγάλης ἀργιλλοπλάστου θερμάστρας, ἔπειτα δ' ἐπαναλαμβάνει τὸ ράψιμόν της, μὲ τρεμούσας χεῖρας. Δυστυχῶς τὸ πιλίκιον τοῦ ζουάβου ἔμεινεν ἐπὶ τῆς τραπέζης· τοῦτο δὲ πρῶτον βλέπει ὁ Λώρης ἅμα εἰσελθών. Βλέπει καὶ τὴν ὠχρότητα τῆς μητρός, τὴν ἀμηχανίαν της . . . 'Εννοεῖ τὰ πάντα.

— 'Ο Παῦλος εἶν' ἐδῶ! . . . λέγει διὰ φωνῆς βροντώδους καὶ παραφόρως ἁρπάσας ἀπὸ τοῦ τοίχου τὴν σπάθην του ὁρμᾷ πρὸς τὴν θερμάστραν ὅπου ὁ ζουάβος πτήσσων, πελιδνός, διὰ μιᾶς συνελθὼν ἐκ τῆς μέθης, στηρίζεται εἰς τὸν τοῖχον ἐκ φόβου μὴ πέσῃ.

Ἡ μήτηρ ὁρμᾷ ἀνὰ μέσον πατρὸς καὶ υἱοῦ.

— Λώρη, Λώρη, μὴ τὸν σκοτώσῃς . . . 'Εγὼ τοὔγραψα νἄρθῃ, ἐγὼ τοὔγραψα πῶς τὸν χρειάζεσαι 'ς τὸ μαγαζεῖ.

Καὶ δράττεται ἀπρὶξ τοῦ βραχίονός του, καὶ κρέμαται ἀπ' αὐτοῦ ὀλολύζουσα. 'Εν τῇ σκοτίᾳ τοῦ δωματίου των, τὰ παιδία κλαίουσιν ἀκούοντα τὰς φωνὰς ταύτας τὰς μεστὰς ὀργῆς καὶ δακρύων, τὰς τόσον παρηλλαγμένας ὥστε δὲν ἀναγνωρίζουσιν αὐτὰς πλέον. . . 'Ο σιδηρουργὸς σταματᾷ, καὶ ἀτενῶς θεωρῶν τὴν γραῖάν του σύζυγον.

— Ἄ! σὺ τοῦ εἶπες νἄλθῃ. . . . Ἂν εἶν' ἔτσι, καλά, ἂς 'πάγῃ νὰ κοιμηθῇ. Αὔριον θὰ 'δῶ τί θὰ κάμω.

Τὴν ἐπαύριον ὁ Παῦλος ἀφυπνισθεὶς ἀπὸ ὕπνου βαρέος, πλήρους ἐφιαλτῶν καὶ τρομερῶν ὀνείρων, εἶδεν ἑαυτὸν ἐν τῷ θαλάμῳ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας:

Διὰ μέσου τῶν μικρῶν παραθύρων, τῶν ὑπὸ αἰγοκλήματος ἀνθισμένου περιεστεμμένων διέρχεται ὁ ἥλιος θερμός, πρὸ πολλοῦ ἀνατείλας. Κάτω, αἱ σφῦραι ἠχοῦσιν ἐπὶ τοῦ ἄκμονος. . . . Ἡ μήτηρ εἶνε παρὰ τὸ προσκεφάλαιόν του· δὲν ἀπέλιπεν αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν νύκτα, φοβουμένη τὴν ὀργὴν τοῦ ἀνδρός της. 'Αλλ' οὔτε ὁ γέρων

Digitized by Google

κατεκλίθη. Ἄχρι τῆς πρωίας ἐξηκολούθησε βηματίζων ἐν τῇ οἰκίᾳ, κλαίων, στενάζων, ἀνοίγων καὶ κλείων τὰ ἑρμάρια. Τώρα εἰσέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ υἱοῦ του, σοβαρῶς, ἐνδεδυμένος ὡς διὰ ταξείδιον, πλατύγυρον πῖλον φορῶν ἐπὶ κεφαλῆς, καὶ στερρὸν κρατῶν ὀρεινοῦ βάκτρον, σιδηροῦν εἰς τὸ ἄκρον. Προχωρεῖ εὐθὺ πρὸς τὴν κλίνην.

—Ἔλα! Ἐπάνω!... σήκω!

Ὁ υἱός του τεταραγμένος πειρᾶται ν' ἀναλάβῃ τὴν στολὴν τοῦ ζουάβου.

—Ὄχι αὐτά... εἶπεν ὁ πατὴρ αὐστηρῶς.

Ἡ δὲ μήτηρ μετὰ δειλίας:

— Μὰ δὲν ἔχει ἄλλα ῥοῦχα, Λώρη μου.

— Δός του τὰ 'δικά μου... Ἐμένα δὲν μοῦ χρειάζονται πλειά.

Ἐνῷ ἐνδύεται ὁ υἱός, ὁ Λώρης διπλόνει ἐπιμελῶς τὴν στολὴν τοῦ ζουάβου, τὸ μικρὸ ἀντερί, τὸ πλατὺ κόκκινο βρακὶ καὶ ἀποτελέσας τὸ δέμα ἀναρτᾷ ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ του τὴν ἐκ λευκοσιδήρου στενὴν θήκην, ἐν ᾗ περιέχεται τὸ φύλλον πορείας.

— Τώρα ἂς καταιβοῦμε κάτω, εἶπε, καὶ οἱ τρεῖς κατέβησαν εἰς τὸ σιδηρουργεῖον οὐδὲν εἰπόντες... Ὁ φυσητὴρ ἀναπνέει βαρέως· πάντες εἶνε εἰς τὸ ἔργον. Ἐπαναβλέπων τὸ σιδηρουργεῖον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον τοσάκις ἀνελογίσθη ἐκεῖ κάτω ἐν Ἀφρικῇ, ὁ ζουάβος ἀναμιμνήσκεται τῶν παιδικῶν του χρόνων ὅτε ἔπαιζε ἐκεῖ μεταξὺ τῆς θερμότητος τῆς ὁδοῦ καὶ τῶν σπινθήρων τοῦ μεγάλου πυραύνου, αἵτινες ἀνεπήδων σπινθηροβόλοι ἐπὶ τῆς μαύρης ἀσβόλης. Σφοδρὰ δὲ συγκίνησις καταλαμβάνει αὐτόν, καὶ πόθος πρὸς αἴτησιν συγγνώμης τοῦ πατρός του, ἀλλ' ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς συναντᾷ ἀδυσώπητον τὸ βλέμμα του.

Ἐπὶ τέλους ὁ σιδηρουργὸς ἀποφασίζει νὰ ὁμιλήσῃ.

— Παιδί, λέγει, νὰ τὸ ἀμμῶνι, νὰ τὰ σφυριά... ὅλα 'δικά σου εἶνε... Κι' αὐτὰ 'δικά σου, ἐπιλέγει δεικνύων τὸ κηπάριον ὅπερ διαφαίνεται εἰς τὸ βάθος πλῆρες ἡλίου καὶ μελισσῶν διὰ μέσου τῶν καπνισμένων παραστάδων τῆς θύρας... Τὰ μελίσσια, τ' ἀμπέλι, τὸ σπίτι, ὅλα 'δικά σου... Ἀφοῦ 'θυσίασες τὴν τιμή σου γι' αὐτὰ τὰ πράγματα, φύλαγέ τα κἂν... Ἀπὸ τώρα σὺ εἶσαι ἀφέντης ἐδῶ μέσα. Ἐγὼ φεύγω... Χρωστᾷς πέντε χρόνια 'ς τὴν Πατρίδα, 'πάγω νὰ τὰ πλερώσω 'γὼ γιὰ σένα!...

— Λώρη, Λώρη, ποῦ πᾷς; ἀναφωνεῖ ἡ δύστηνος γραῖα.

— Πατέρα! ἀναφωνεῖ ἱκετευτικῶς ὁ υἱός.

Ἀλλ' ὁ σιδηρουργὸς ἀπῆλθεν ἤδη, ταχέως βαδίζων, οὐδὲ στρέφων ὀπίσω τὴν κεφαλήν.

Ἐν Σιδῆ-βὲλ-Ἀβές, εἰς τὸ τρίτον σύνταγμα τῶν ζουάβων ἀπό τινων ἡμερῶν εὑρίσκεται κατατεταγμένος ἐθελοντὴς πεντήκοντα πέντε ἐτῶν.

(Alphonse Daudet) Α. Π. Κ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὑπάλληλος ἐμπορικοῦ φέρει βαρὺν λογαριασμὸν εἰς τὴν Κυρίαν Ν* διὰ νὰ πληρωθῇ.

— Καὶ πῶς, λέγει ἡ Κυρία ἐξετάζουσα αὐτόν, δὲν ἔχετε λάβει τίποτε!

— Μὲ συγχωρεῖτε, Κυρία, ἔλαβα προχθὲς μόνον ἕνα μπάτσο ἀπὸ τὸν Κύριον, γιατὶ τοῦ ἐπαρουσίασα τὸν λογαριασμὸν νὰ μᾶς πληρώσῃ!

*
* *

Ὁ Ἀγαθόπουλος εἶνε ὑπηρέτης. Προχθὲς φέρει εἰς τὸν κύριόν του ζεῦγος ὑποδημάτων, ὅλως διόλου ἀνομοίων.

— Τί ὑποδήματα μοῦφερες ἐδῶ; λέγει ὁ κύριος· δὲν βλέπεις, καϋμένε, πῶς εἶνε αταίριαστα;

— Τὸ βλέπω, ἀφέντη· μὰ κι' ἐγὼ δὲν 'ξέρω τί συμβαίνει; δὲν εἶνε μόνον αὐτὰ ποῦ εἶνε αταίριαστα· καὶ τὸ ἄλλο ζευγάρι ποῦ ἔχω ἔξω κι' ἐκεῖνα ἔτσι εἶνε, τὸ ἕνα διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ ἄλλο!...

*
* *

—Ἀλέκο, κύτταξε μὴ 'βγῇς ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα, νὰ μὴ σὲ κτυπήσῃ καμμιὰ ἄμαξα, ἔλεγεν ἡ κυρία Δ* εἰς τὸν μικρὸν υἱόν της.

—Ἔννοιά σου, μαμά, θὰ καθήσω ἐδῶ εἰς τὴν αὐλή.

Μετά τινα λεπτὰ ἡ κυρία βλέπει τὸν μικρὸν ἀντάρτην παίζοντα εἰς τὸν δρόμον.

—Ἀλέκο, δὲν σοῦ εἶπα νὰ μὴ 'βγῇς ἔξω ἀπ' τὴν πόρτα; τοῦ φωνάζει μὲ θυμὸν ἡ μητέρα.

— Μὰ δὲ 'βγῆκα ἀπ' τὴν πόρτα, μαμά, ἐπήδησα ἀπ' τὸν τοῖχον τῆς αὐλῆς!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Τὴν ἀρίστην πολιτείαν δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν καθ' ὃν τρόπον καὶ τὴν ἀρίστην γυναῖκα — ἐκ τοῦ ὅτι οὐδεὶς ὁμιλεῖ περὶ αὐτῆς.

—

Ὁ χειρότερος δοῦλος δὲν εἶνε ὁ ὑποτασσόμενος εἰς δεσπότην, ἀλλ' ὁ ὑποκείμενος εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀμάθειαν, τὸν ἴδιον ἐγωϊσμὸν καὶ τὴν ἰδίαν πονηρίαν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ μεγίστη σιδηροδρομικὴ ἑταιρία τοῦ κόσμου εἶνε ἡ τῶν σιδηροδρόμων τῆς Πενσυλβανίας ἐν Ἀμερικῇ, εἰσπράξασα κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 537 ἑκατομμύρια φράγκων. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ «Ἑταιρία τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν βορειοδυσμικῶν ἐπαρχιῶν» εἰσέπραξε 300 ἑκατομμύρια, ἐν Γαλλίᾳ δὲ ἡ «Ἑταιρία Παρισίων Λυῶνος καὶ Μεσογείου» 350 ἑκατομμύρια.

Κατὰ τὴν γενομένην τελευταῖον ἀπογραφὴν ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπάρχουσιν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἱερεῖς τῶν διαφό-

Digitized by Google

ρων θρησκευμάτων 35,325, δικασταὶ καὶ δικηγόροι 17,386, ἰατροὶ 22,936, καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι 171,831, ὑποκριταὶ θεάτρων 4,565, φωτογράφοι 6,661.

Οἱ κάτοικοι τῆς Γῆς τοῦ Πυρός. Ὁ δόκτωρ Hyades, ἰατρὸς τοῦ γαλλικοῦ ναυτικοῦ, ἐπεφορτίσθη ὡς μέλος τῆς εἰς τὸ ἀκρωτήριον Χὸρν ἀποστολῆς, ὅπως προβῇ εἰς παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν κατοίκων τῆς χώρας ἐκείνης. Ἡ ἔκθεσις ἣν ὑπέβαλεν ἐσχάτως εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν, περιέχει σπουδαιοτάτην μελέτην περὶ τῶν ἠθῶν τῶν ἰθαγενῶν τῆς ἐρήμου ἐκείνης χώρας. Καθ' ἑκάστην μία ἢ δύο οἰκογένειαι αὐτῶν μετέβαινον εἰς ἐπίσκεψιν τῶν μελῶν τῆς ἀποστολῆς, δεικνύοντες ζωηρότατον ἐνδιαφέρον δι' ὅσα περὶ αὐτοὺς ἔβλεπον τελούμενα. Ὁ κ. Hyades ἠδυνήθη νὰ προβῇ εἰς πολλὰς ἀνθρωπολογικὰς ἐρεύνας, λαμβάνων σχεδιογραφήματα καὶ φωτογραφίας. Ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες προσεφέροντο εὐχαρίστως εἰς πᾶσαν αὐτοῦ ἔρευναν. Οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ διάφοροι λαοὶ ἔχουσι τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, ἥτις ὅμως πρὸς οὐδεμίαν τῶν γνωστῶν συγγενεύει. Ἡ ἀρίθμησις αὐτῶν δὲν ὑπερβαίνει τὸν ἀριθμὸν 3, πέραν τοῦ ὁποίου μεταχειρίζονται τὰς λέξεις: διάφορα, πολλά, ὅπως φανερώσωσι τὴν ἰδέαν τοῦ ἀριθμοῦ. Ὁ στολισμὸς αὐτῶν ἔγκειται εἰς λευκὸν καὶ ἐρυθρὸν χρωματισμὸν τοῦ τε προσώπου καὶ τῆς κόμης. Ἡ δερματοστιξία δὲν εἶνε παρ' αὐτοῖς συνήθης. Τὰ κοσμήματά των εἶνε περιδέραια ἐξ ὀστράκων ἢ ὀστῶν πτηνῶν, ἐκ λωρίδος δερμάτων, ἀντὶ βραχιονίων. Αἱ γυναῖκες, φιλάρεσκοι ὡς πανταχοῦ, φέρουσι πλείονα ἢ οἱ ἄνδρες κοσμήματα. Ὁ ἱματισμὸς αὐτῶν συνίσταται εἰς ἁπλοῦν δέρμα φώκης ἢ ἐνυδρίδος, ἐρριμμένον ἀπὸ τῶν ὤμων καὶ δεδεμένον κατὰ τὸν λαιμόν. Οἱ κάτοικοι εἶνε γενικῶς φαιδροί, εὔθυμοι, ἄστατοι, ἀλλὰ μᾶλλον κρυψίνοες, οὐδὲν δὲ μουσικὸν ὄργανον ἔχουσιν. Ἡ τροφὴ αὐτῶν συνίσταται ἐκ κρέατος φαλαίνης, φώκης, θαλασσίων πτηνῶν, συνηθέστερον δὲ ἐξ ἰχθύων, θαλασσίων ἐχίνων καὶ ὀστράκων. Τοὺς ἰχθῦς καὶ τὸ θήραμα τρώγουσιν ἡμιεψημένα, πίνουσι δὲ καθαρὸν ὕδωρ. Τὴν ἁλιείαν μετέρχονται ἀποκλειστικῶς αἱ γυναῖκες, ἐπίσης καὶ τὴν συλλογὴν τῶν ὀστράκων, καὶ τὴν κατασκευὴν τῶν καλάθων καὶ λεπτῶν σχοινίων ἐξ ἰνῶν δένδρων καὶ νεύρων φαλαίνης. Νεκρικὰς τελετὰς δὲν ἔχουσι. Θάπτουσι τὰ πτώματα παρὰ τὰς κατοικίας των εἰς λάκκους ἀβαθεῖς καὶ βραδύτερον καίουσι τὰ ὀστᾶ. Ἐξ ὅσων δὲ οἱ γάλλοι ἀπεσταλμένοι εἶδον κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐκεῖ διαμονῆς των, συμπεραίνουσιν ὅτι οἱ λαοὶ ἐκεῖνοι οὐδεμίαν ἔχουσιν ἐξωτερικὴν λατρείαν.

Συνέπειαι τῆς τομῆς τοῦ Σουεζείου Ἰσθμοῦ. — Τὸ μεταξὺ τῶν Ἰνδιῶν καὶ Εὐρώπης ἐμπόριον ἐδιπλασιάσθη ἀπὸ τῆς τομῆς τοῦ Ἰσθμοῦ, ἤτοι ἀπὸ δεκατριῶν ἐτῶν. Πρὸ αὐτῆς ὑπῆρχον μόνον δύο θαλάσσιαι ταχυδρομικαὶ ὑπηρεσίαι, ἡ ἀγγλικὴ καὶ ἡ γαλλική, διακοπτόμεναι ἐν τῷ Ἰσθμῷ καὶ ὑποκείμεναι ὡς ἐκ τούτου εἰς ὑπερόγκους δαπάνας μεταφορᾶς. Ἤδη κατὰ μῆνα διέρχονται τὴν διώρυγα τεσσαράκοντα ἑπτὰ ταχυδρομικὰ ἀτμόπλοια μεγάλης ταχύτητος. Ἄλλοτε ἱστιοφόρον, λαμβάνον φορτίον βάμβακος ἔν τινι τῶν λιμένων τῆς Ἰνδικῆς ὑπεβάλλετο εἰς πολύμοχθον πλοῦν ἀνόδου καὶ καθόδου, διὰ τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας, διαρκοῦντα πλέον τοῦ ἔτους. Ἔφερε δὲ τὸ φορτίον αὐτοῦ εἰς Λιβερπούλ, ὅθεν παρελάμβανον αὐτὸ οἱ βιομήχανοι τῆς Μαγχεστρίας, καὶ ἀφοῦ μετέτρεπον εἰς ὑφάσματα ἢ νήματα τὸ ἀπέστελλον αὖθις, κατὰ μέγα μέρος τοὐλάχιστον, εἰς τὰς ἀποικίας, καὶ ἰδίως εἰς τὰς Ἰνδίας. Οὕτω δὲ ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν ὁ ἰθαγενὴς τῆς Βομβάης ἐπώλει τὸν ἀκατέργαστον αὐτοῦ βάμβακα, ἄχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ὁ ἔμπορος τῆς Μαγχεστρίας ἐξεποίει τὰ ἐκ τοῦ βάμβακος ἐκείνου ὑφάσματα σπουδαῖα ποσὰ ἐδαπανῶντο εἰς τόκους, εἰς προμηθείας, εἰς ναύλους καὶ εἰς ἀσφαλείας. Τῷ 1879, μέλος τι τοῦ ἀγγλικοῦ κοινοβουλίου ἔλεγεν: Ἤδη, ἕνεκα τῆς σουεζείου διώρυγος, τὰ ἐμπορεύματα τῶν Ἰνδιῶν δὲν δαπανῶσι πλέον τοῦ μηνὸς ὅπως φθάσωσιν εἰς Εὐρώπην. Ἔχομεν δὲ τὸ παράδειγμα Ἄγγλου ἐργοστασιάρχου ὅστις, ἀγοράσας ἐκ Βομβάης βάμβακα ἐπὶ τριμήνῳ προθεσμίᾳ, ἔνησε καὶ ὕφανεν αὐτὸν ἐν Ἀγγλίᾳ, ἀπέστειλε δὲ τὰ ἐξ αὐτοῦ ὑφάσματα ἐγκαίρως εἰς Βομβάην, ὅπου πωλήσας αὐτὰ ἐπλήρωσε διὰ τῶν ἐκ τῆς πωλήσεως αὐτῶν εἰσπραχθέντων χρημάτων τὰς διὰ τὴν ἀγορὰν τοῦ βάμβακος ἐκδοθείσας συναλλαγματικάς του, διεξαγαγὼν οὕτω σπουδαίαν ἐμπορικὴν ἐργασίαν ἄνευ κεφαλαίων. Τὸ *Δελτίον τοῦ ὑπουργείου τῶν Δημοσίων Ἔργων* ἀνέφερεν ἐσχάτως τὸ ἑξῆς γεγονός: Τὰ ἀσφάλιστρα τῶν διὰ τῆς σουεζείου διώρυγος διερχομένων ἐμπορευμάτων εἶνε κατὰ ἐν τοῖς ἑκατὸν ἐλάσσονα τῶν πληρονομένων ὑπὸ τῶν διὰ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας διερχομένων. Ἡ διαφορὰ αὕτη, ἡ ἀναλογοῦσα πρὸς δέκα φράγκα κατὰ τόννον, καλύπτει ἀκριβῶς τὰ διόδια τῆς διώρυγος, καὶ οὕτω μένει ἀκεραία ἡ ἐκ τῶν τόκων τῶν ἀπασχολουμένων κεφαλαίων προκύπτουσα οἰκονομία. Τὰ ἐκ τῶν ἀσφαλίστρων κέρδη ταῦτα, αὐτὴ ἡ ἐλαχίστη ὠφέλεια τοῦ ἑνὸς τοῖς ἑκατόν, ἣν ἔχουσιν ὅ τε ἐφοπλιστὴς καὶ ὁ ἔμπορος ἐκ μόνης τῆς ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων ἀσφαλείας, εἶνε σπουδαιοτάτη, ἂν ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ ταχύτης τῶν διαπορθμεύσεων καὶ αἱ καταστροφαὶ εἰς ἃς ὑπέκειντο τὰ παρακάμπτοντα τὸ Ἀκρωτήριον τῶν Τρικυμιῶν πλοῖα.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἡγεμονείας τῆς Σάμου ἀναβιβάζεται εἰς 39,108 κατοίκους, οἷς προσθετέον καὶ 13,500 Σαμίους κατοικοῦντας τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Αἱ πρόσοδοι τῆς ἡγεμονείας προϋπελογίσθησαν ἐν ἔτει 1883 εἰς 3,304,584 γρόσια καὶ αἱ δαπάναι εἰς 3,700,000, ἐν αἷς ὁ φόρος τῆς πρὸς τὸν Σουλτάνον ὑποτελείας 400,000.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884. — Β' 761.

Digitized by Google

Ἀριθ. 433 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 89. | 15 Ἀπριλίου 1884

Ο ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΤΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΕΔΜΟΝΔΟΥ ΑΜΠΟΥ

Μετάφρασις ἐκ τοῦ γαλλικοῦ

(Συνέχεια· ἴδ. προηγ. φύλλον)

Εἰς τὴν Βίσκραν τὸ ἐκ Γαλλίας ταχυδρομεῖον φθάνει καθ' ἑβδομάδα. Ἡ σάλπιγξ ἀγγέλλει συνήθως τὴν ἄφιξίν του, οἱ ἀξιωματικοὶ πάντες σπεύδουσιν εἰς τὴν στρατιωτικὴν λέσχην καὶ ἐκεῖ ὁ ἐπὶ τῶν ἐπιστολῶν τεταγμένος ἀξιωματικὸς κάμνει τὴν διανομήν. Χωρὶς νὰ θέλω νὰ ἐπαινέσω τὸν ἑαυτόν μου, διότι ἐπὶ τέλους ἡ εὐτυχία δὲν μαρτυρεῖ πάντοτε τὴν ἀξίαν τοῦ εὐτυχοῦντος, ὁμολογῶ ὅτι ἔχω καλοὺς καὶ πιστοὺς φίλους καὶ οἰκογένειαν ἐκ τῶν σπανίων. Γράφω ὀλίγον, διότι δὲν ἔχω καὶ τί νὰ γράψω, ἀλλὰ ἀνέκαθεν μοὶ συνέβη νὰ λαμβάνω πολλὰς ἀπαντήσεις. Καθ' ἑκάστην λοιπὸν ἑβδομάδα ἐλάμβανον πέντε ἢ ἓξ ἐπιστολάς, ἐνίοτε δὲ ἐννέα ἢ δέκα· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὑπερηφανευόμενος ἔθετον ἐν παρατάξει τὰ γράμματά μου ὡς παιγνιόχαρτα καὶ ἤρχιζον τὴν ἀνάγνωσιν ἀπὸ τὸ γράμμα τῆς μητρός μου. Οὐδέποτε ἤρχισα ἀπὸ ἄλλο γράμμα!

Πρωΐαν τινὰ τοῦ Σεπτεμβρίου, ἦτο ἡ τετάρτη τοῦ μηνός, θὰ τὸ ἐνθυμοῦμαι καθ' ὅλον μου τὸν βίον, εἶχον λάβει ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἐπιστολάς. Ἡ καλή μου γραῖα μοὶ ἔπεμπε μίαν συναλλαγματικὴν πεντακοσίων φράγκων, πρὸς τούτοις δὲ μοὶ ἀνηγγέλλετο ἡ ἀποστολὴ χοιρομηρίων, λουκανίκων, οἴνου καλοῦ καὶ ἄλλων ποτῶν, παντὸς ὅ,τι ἐχρειάζετο τέλος πάντων διὰ νὰ καλοπεράσω ἐπὶ ὁλόκληρον μῆνα. Ἤμην εὐχαριστημένος, ἐπέτων ἀπὸ τὴν χαράν μου καὶ ἐν ᾧ ἀνεγίνωσκον, διέκρινα μὲ τὴν ἄκραν τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐπὶ τῶν λοιπῶν φακέλλων τὸ γράψιμον τῆς ἐξαδέλφης μου τῆς Γραῖτχεν καὶ παλαιῶν μου φίλων. Ἀπεχώρησα εἰς τὸ πρὸς ἀνατολὰς ἰδιαίτερον δωμάτιον τῆς λέσχης διὰ νὰ ἀπολαύσω μόνος μου τὴν εὐτυχίαν μου ἐν ἀνέσει καὶ ἡσυχίᾳ. Ὁ Γουζὼν τὸ ἠξεύρει καλὰ τὸ μέρος, θὰ νομίζῃ ὅτι τὸ βλέπει. Εἰσέρχομαι καὶ βλέπω τὸν ἀκροβολιστήν, ὅστις τὴν ὥραν ἐκείνην μὲ ὄψιν τεταραγμένην ἔσχιζε τὴν ταινίαν μεγάλης ἐφημερίδος.

«Ἔ!, τῷ λέγω ἀπερισκέπτως, τί κάμνεις λοιπὸν αὐτοῦ; δὲν σὲ εἶδον εἰς τὴν διανομήν, δὲν εἶχες γράμματα σήμερον;»

Ἐχύθη εἰς τὸν λαιμόν μου ὡς μικρὸς λέων καὶ σφίγγων με ἀνέκραξε·

«Μὲ προσβάλλεις! τί σοῦ ἔκαμα καὶ μὲ προσβάλλεις! Ἠξεύρεις πολὺ καλὰ ὅτι κανεὶς δὲν μοῦ γράφει! Ἄχ Κάρολε, Κάρολε!» Καὶ διὰ μιᾶς, χωρὶς νὰ μοὶ δώσῃ καιρὸν νὰ ἀρθρώσω οὐδὲ λέξιν, διεσκέλισε τὸ χαμηλὸν τοῦ δωματίου παράθυρον καὶ ἔφυγε κλαίων. Τὸ κατάστημα τῆς στρατιωτικῆς λέσχης εἶναι εὐτυχῶς ἰσόγειον.

Ἔμεινα ἀπεκτηνωμένος. Ἤμην ἀνώτερός του καὶ εἶχεν ὑψώσει κατ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα· ἂν τις ἤθελε μᾶς ἴδει, θὰ παρεπέμπετο εἰς τὸ στρατοδικεῖον, ἐγὼ ὅμως οὐδόλως ἐσκέφθην περὶ τούτου. Ἡ πρώτη ἡ ἰδέα, ἡ ὁποία μοὶ ἐπῆλθεν ἦτο νὰ φυλάξω τὰ γράμματά μου καὶ νὰ τρέξω νὰ τὸν εὕρω διὰ νὰ μάθω πῶς καὶ κατὰ τί τὸν εἶχον πειράξει. Ἐπορεύθην εἰς τὴν κατοικίαν του, ἀλλ' ἐκεῖ μία ἐλεεινὴ μὲ βαμμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς μοῦ ἔκλεισε τὴν θύραν κατὰ πρόσωπον. Οὕτως ἔμαθον, τοῦτο ἐν παρενθέσει, τὴν πρὸς αὐτὴν σχέσιν του.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, λίαν πρωΐ, ἐκοιμώμην ἀρκετὰ κακὰ ὑπὸ τὴν κουνουπιέραν μου, ἔχων ἀνοικτὴν καὶ τὴν θύραν καὶ τὸ παράθυρον, ὅτε ὁ ἀκροβολιστὴς μ' ἐξύπνισε καλέσας με κατ' ὄνομα. Ἐφόρεσα τὸ ἔνδυμά μου καὶ ἔσπευσα εἰς προϋπάντησίν του. Μὲ ἀσπάζεται, κλαίει, ἀραδιάζει ἐν βίᾳ καὶ ἀναμὶξ πολλὰ καὶ ποικίλα, συχνάκις ἐπαναλαμβάνων *μὲ συγχωρεῖς*.

«Δὲν ἠξεύρεις, λέγει, δὲν δύνασαι νὰ ἠξεύρῃς.... ἀλλὰ τὰ πάντα θὰ σοὶ εἴπω, Κάρολε! Εἶμαι ὁ δυστυχέστατος τῶν ἀνθρώπων. Ἀγαπῶ μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς καρδίας μου καὶ οὐδὲ κἂν μὲ ἐνθυμοῦνται. Αὐτὸ εἶναι ἡ παγωμένη κόλασις τοῦ Δάντου!»

Ἔκτοτε ἔμαθον ὅτι ὁ Δάντης εἶχεν ἐπινοήσει κόλασιν ἄνευ πυρός.

Μὲ παρέσυρεν εἰς τοὺς ἀγρούς, εἰς τὴν ἐξοχήν.... δὲν θὰ τὴν λησμονήσω ποτέ. Δὲν ἠξεύρω ἂν τὸ ἔχετε παρατηρήσῃ, ὁσάκις συμβάν τι λυπηρὸν ἢ εὐχάριστον ἐμπήξει κανὲν καρφίον εἰς τὸ μέγα ἐκεῖνο σκηνογράφημα, τετέλεσται! δὲν λησμονεῖ τις πλέον τὸ σκηνογράφημα. Οὕτω παραδείγματος χάριν τὸ χωράφιον, ὅπου ἡ Γραῖτχεν ἡ ἐξαδέλφη μου.... ἀλλ' ἂς μὴ συγχέωμεν τὰς δύο ἱστορίας.

Digitized by Google

Ἤρχισε λοιπὸν νὰ μοὶ διηγῆται τὸν βίον του μὲ τόσην καρδίαν! Ἄχ! ὅταν τις ἠξεύρῃ ἐγκαίρως νὰ οἰκονομῇ, ἔρχεται στιγμή, καθ' ἣν ἀναδεικνύεται αἴφνης πλούσιος! Ἡ διήγησίς του ἦτο, πῶς νὰ τὴν εἴπω, τρικυμία, ἔκρηξις, κάτι τι ἰσχυρότερον. Ἂς εἴπωμεν, ὡς ἓν πυροβόλον, τὸ ὁποῖον ἤθελέ τις ἀπὸ τοῦ 1850 ἀδιακόπως γεμίζει καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ καθ' ἑκάστην ὥραν καὶ εἰς τὸ ὁποῖον ἤθελε θέσει πῦρ διὰ μιᾶς τώρα δά! Ἀκούεις τὸν κρότον; Εἶναι τρομερός. Καὶ ὅμως ὁ νεανίας ἐκεῖνος ἦτο λεπτοφυέστερος, τρυφερώτερος, αἰσθηματικώτερος παρ' ὅσον ἡ Ἀλσατία καὶ ἡ Γερμανία ὁμοῦ, καὶ δὲν εἶχε γνωρίσει ποτὲ οὔτε πατέρα οὔτε μητέρα!

Ὁ πατήρ του, ὁ Κ. δὲ Γαρδελὺξ, δὲν ἦτο πατήρ· ἦτο εἷς ἐκ τῶν κυρίων ἐκείνων τοῦ συρμοῦ. Εἶχεν ἕνα στάβλον εἰς τὸ Σαντιλλύ, μίαν χορεύτριαν εἰς τὴν Ὄπεραν· ἦτο δὲν ἠξεύρω τι εἰς τὴν ἱππικὴν ἑταιρίαν, ταμίας ἢ ἀντιπρόεδρος, ἀλλὰ τὸν ἀπερρόφα ὁλόκληρον ὁ βίος τῶν Παρισίων καὶ εἰς τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἐπὶ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἐλησμόνει τὸν δρόμον τοῦ μεγάρου του. Ἡ σύζυγός του, νυμφευθεῖσα ἐν ἡλικίᾳ δεκαπέντε ἐτῶν καὶ γενομένη μήτηρ μετὰ ἓν ἔτος, δὲν εἶχεν οὔτε θρέψει, οὔτε ἀναθρέψει οὔτε γνωρίσει τὸν υἱόν της.

Ἐγώ, ἤμην τεσσάρων ἐτῶν καὶ ἀκόμη μὲ ἐθήλαζεν ἡ μήτηρ μου καὶ ἂν τὴν ἐβλέπετε θὰ ἐπείθεσθε ὅτι ἡ τροφοδότησίς μου δὲν τὴν εἶχε καθ' ὅλου κουράσει. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι εἰς τὸν τόπον μας τὰ κοράσια δὲν νυμφεύονται εἰς ἡλικίαν μικροτέραν τῶν εἰκοσιπέντε ἐτῶν, ὥστε ἔχουσι πλήρεις τὰς δυνάμεις των. Ῥαχιτικὰ παιδία εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἀποκτᾷ μία μητέρα ὅταν τεκνοποιῇ πρὸ τοῦ ἀπαιτουμένου χρόνου. Οὕτως ἡ ἀδελφὴ τοῦ Λεοπόλδου, ἥτις ἐγεννήθη τέσσαρα ἔτη μετὰ τὸν ἀδελφόν της εἶναι ἀριστούργημα· ὁποιος δὲν πιστεύει ἂς ὑπάγῃ νὰ τὴν ἴδῃ αὔριον εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Δύο βήματα εἶναι, δὲν εἶναι ἀλήθεια, Φίτζ Μούρ;

Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι ἀπὸ τὸ αὐτὸ ξύλον κομμένοι, διότι ἤκουσα ὅτι πολλοὶ γεννῶνται καὶ ζῶσιν ἀπαράλλακτα ὅπως ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος νέος χωρὶς νὰ αἰσθάνωνται τὴν παραμικρὰν διὰ τοῦτο ἐνόχλησιν. Εἶχον λοιπὸν δώσει τὸ παιδίον εἰς τροφὸν βουργουνδίαν ἀρίστης κράσεως, τὴν ὁποίαν ἐπλήρωνον καλῶς καὶ τὴν ὁποίαν κατόπιν ἀκριβοῦς ἐξετάσεως εἶχεν ἐκλέξει ὁ ἰατρὸς τῆς οἰκογενείας. Τὰ σπάργανά του εἶχον παραγγελθῆ εἰς τὸ πρῶτον κατάστημα τῶν Παρισίων, τὸ ἀπεγαλάκτισαν ὅταν ἦλθεν ἡ ὥρα καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς τέχνης καὶ τῷ ἔδωκαν ἔπειτα σειρὰν ὅλων διακριθεισῶν ἤδη παιδαγωγῶν διὰ νὰ μάθῃ τὰ ἀγγλικά, τὰ γερμανικὰ καὶ τὰ ἰταλικά, χωρὶς νὰ τὰ μανθάνῃ. Εἰς ἡλικίαν ἑπτὰ ἐτῶν ἐξῆλθεν ὡς πρίγκιψ ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν γυναικῶν καὶ παρεδόθη εἰς κομψοπρεπῆ καὶ νεαρὸν ἀββᾶν, ὅστις ἐκάλει πάντοτε τὸν μαθητήν του κύριον ὑποκόμητα. Ὁ ταλαίπωρος ἀββᾶς μὲ ὅλα τὰ γράμματα, τὰ ὁποῖα ἤξευρε καὶ τὰς ἀρετάς, τὰς ὁποίας εἶχε διδαχθῆ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν σχολήν, συνῃσθάνετο τὴν ταπεινότητά του καὶ ἐπανελάμβανε πάντοτε καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ὅτι ὁ πανάγαθος Θεὸς τὸν εἶχεν ἀφαιρέσει ἀπὸ τοῦ ἀρότρου διὰ νὰ τὸν καθίσῃ ὑπὸ τὰ μεγαλοπρεπῆ φατνώματα τῶν μεγιστάνων. Διὰ τοῦτο μόλις ἐτόλμα νὰ κάθηται ὁ δυστυχὴς καὶ ὁσάκις ἐπρόκειτο νὰ βαδίσῃ ἐπί τινος τάπητος ὕψωνε μετεώρους τοὺς μεγάλους του πόδας ὡς διὰ νὰ ζητήσῃ συγχώρησιν ἀπὸ τὰς ὡραίας ζωγραφίας τοῦ τάπητος. Φαντάζεσθε λοιπὸν τὸ ταλαίπωρον ἐκεῖνο πλάσμα, ἄνευ γονέων, ἄνευ συντρόφων, ἄνευ ἄλλης σχέσεως ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης πλὴν τοῦ ξηροῦ ἐκείνου καὶ ταπεινοτάτου ἀββᾶ! Πολὺ μικρὰν εὐχαρίστησιν θὰ ἐπροξένουν βεβαίως εἰς αὐτὸν οἱ Παρίσιοι. Τὸ ἀληθὲς ὅμως εἶναι ὅτι διήρχετο ἓξ μῆνας τοῦ ἔτους εἰς τὸν πατρικὸν πύργον, ὁ δὲ χρόνος τῆς ἐκεῖ διαμονῆς του ἦτο ὁ ἀνεκτότερος τοῦ βίου του. Διότι τότε ἄφινον τὸν ὑποκόμητα νὰ τρέχῃ, νὰ κηπουρῇ, νὰ ἀναβαίνῃ εἰς τὰ δένδρα, νὰ ἱππεύῃ ὥρας ὁλοκλήρους. Ἐκεῖ δὲ εἶχε σχετισθῆ ὀλίγον καὶ πρὸς τὴν οἰκογένειάν του ὁ Λεοπόλδος· ἐγευμάτιζεν ἐνίοτε εἰς τὴν κοινὴν τράπεζαν, ἐνίοτε δὲ καὶ τὸν ἐκάλουν εἰς τὴν αἴθουσαν διὰ νὰ διασκεδάσῃ ὀλίγον τὴν συντροφίαν ὅταν δὲν ἦσαν ξένοι καὶ ἐμάστιζε τὰς ὑέλους τῶν παραθύρων ἡ βροχή. Ἡ σκαιότης του, τὸ ἄγριον τοῦ χαρακτῆρός του καὶ αἱ ἐπτοημέναι του ἀποκρίσεις εὐχαρίστουν πολὺ τὴν κυρίαν κόμησσαν καὶ τοὺς ξένους αὐτῆς φίλους. Ὁσάκις δ' ὁ μικρὸς γελωτοποιὸς ἠγριοῦτο διὰ τοὺς ἀστεϊσμούς, τοὺς ὁποίους τῷ ἔκαμνον, τὸν ἀπέπεμπον νὰ ἐπανεύρῃ τὸν ἀββᾶν του. Μοὶ ἐδιηγεῖτο βραδύτερον ὁ Λεοπόλδος ὅτι ἀπὸ τῆς ἡλικίας ἤδη πέντε ἐτῶν εἶχε σκεφθῆ νὰ αὐτοκτονήσῃ. Ὁσάκις ἀναγινώσκομεν εἰς τὰς ἐφημερίδας ὅτι μικρὸς παῖς ἔγεινεν αὐτόχειρ, ἔχομεν ἄδικον νὰ λυπώμεθα τοὺς γονεῖς· ἐγὼ νομίζω ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρέπει πρῶτον νὰ φυλακίζωνται οἱ γονεῖς, οὕτω δὲ θὰ ἐβλέπομεν νὰ ὀλιγοστεύωσιν αἱ τοιαῦται αὐτοχειρίαι.

Τὸν Λεοπόλδον τὸν ἔσωσεν ἡ φιλία του πρὸς τὴν μικρὰν Ἑλένην καὶ ἄφιξις ἑνὸς νέου διδασκάλου, ἀληθινοῦ ἀνθρώπου, περὶ τοῦ ὁποίου πάντοτε εἰς τὸ ἑξῆς ὁ ταλαίπωρος ἀκροβολιστὴς ὡμίλει μετὰ ἄκρου σεβασμοῦ ὡς περὶ πατρός. Ὠνομάζετο Πελγᾶς καὶ εἶχε παυθῆ ἀπὸ τὴν δημοσίαν τοῦ καθηγητοῦ θέσιν, ἣν κατεῖχεν, ἕνεκα ἑνὸς μικροῦ βιβλίου, τὸ ὁποῖον εἶχε νεωστὶ γράψει καὶ τὸ ὁποῖον διελάμβανε περὶ τῶν ἐπενεκτέων εἰς τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν μεταρρυθ-

Digitized by Google

μίσεων. Ἂν ἤθελε γράψει δέκα ἔτη βραδύτερον τὸ βιβλίον ἐκεῖνο, ὁ Πελγᾶς θὰ ἐγίνετο ὑπουργός.

Δὲν ἠξεύρω τί ἀπέγεινε τὸ βιβλίον καὶ ἡ δι' αὐτοῦ προτεινομένη νέα μέθοδος, τὰ ἀποτελέσματα ὅμως, τὰ ὁποῖα ἐγὼ εἶδον ἦσαν ἀληθῶς ἐξαίρετα. Φαίνεται ὅτι ὁ διδάσκαλος εἶχε πολιορκήσει πανταχόθεν τὴν διάνοιαν τοῦ μαθητοῦ του, ἐξεγείρων πάσας αὐτοῦ συγχρόνως τὰς ψυχικὰς δυνάμεις ὡς ὑπηρέτης ξενοδοχείου, ὅστις διατρέχει τοὺς διαδρόμους κτυπῶν εἰς πάσας τὰς θύρας τῶν δωματίων. Ἡ μία μελέτη ἀναπαύει ἀπὸ τὸν κόπον τῆς ἄλλης, οὕτω δὲ τὸ παιδίον εἰργάζετο ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας χωρὶς οὐδόλως νὰ ἀποκάμνῃ. Ἐν Παρισίοις ὁ μαθητὴς καὶ ὁ διδάσκαλος ἠκροάζοντο τὰ δημόσια μαθήματα, ἐφοίτων εἰς τὰ μουσεῖα καὶ τὰς δημοσίας συλλογὰς καὶ περὶ πάντων ἐφιλοσόφουν καὶ συνωμίλουν ὡς δύο φίλοι στενοὶ συνομιλοῦντες περὶ τῶν ὑποθέσεών των. Εἰς τὴν ἐξοχὴν δ' ὅταν ἦσαν, ἔκαμνον παρατηρήσεις ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ, ἐσπούδαζον τὴν γῆν, τὰ φυτά, τὰ ζῷα, τὰ γεωργικὰ πράγματα, τὴν ἀγροτικὴν οἰκονομίαν, πολλάκις δὲ ἐπὶ μακρὸν ἐκλείοντο διὰ νὰ ἀναγνώσωσιν ὁμοῦ ἐκλεκτοὺς συγγραφεῖς. Ἦτο λαμπρὸς βίος, τὸ δὲ παιδίον ᾐσθάνετο ὅτι ἐγίνετο ἀνήρ. Ἐφ' ὅσον δὲ ἀπέκτα πραγματικὴν ὑπεροχήν, ἐλησμόνει τὰς ματαιότητας τῆς ἀριστοκρατικῆς καταγωγῆς καὶ τοῦ πλούτου καὶ κατὰ μικρὸν ἠτένιζε πρὸς τὴν ὑψηλοτέραν ἰδέαν τοῦ νὰ δώσῃ εἰς τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τῶν Γαρδελὺξ νέαν ἀξίαν. Εἶχεν ἀρχίσει νὰ γράφῃ, ἐστιχούργει δὲ μὲ ἱκανὴν εὐχέρειαν. Τὸ ἀσθενικὸν τῆς παιδικῆς του ἡλικίας εἶχεν ἐμφυτεύσει εἰς τὸν χαρακτῆρά του ποιητικήν τινα ἕξιν, τὴν ὁποίαν ἡ ἔπειτα ἐπελθοῦσα ἐπιστημονικὴ ἀνάπτυξις δὲν εἶχεν ἀπομαράνει. Εἰς ἡλικίαν δεκαὲξ ἐτῶν ὠνειροπόλει νὰ γείνῃ λόγιος ποιητὴς ὡς ὁ Λουκρήτιος καὶ νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὰ ἀμαθέστερα πνεύματα τὰς ἐπιστημονικὰς ἀληθείας διὰ τῆς γοητείας τῶν στίχων. Διότι ὁμολογούμενον εἶναι ὅτι ἡ ποίησις εὐκολώτερον ἐπιτυγχάνει τοῦ σκοποῦ παρὰ ὁ λόγος ὁ πεζός, ὁμοιάζει πρὸς τὴν βεβιασμένην σφαῖραν, ἡ ὁποία καὶ μακρότερον βάλλεται καὶ ἐπιτυχέστερον.

Θὰ ἴδητε, κύριοι, πόσον παράξενον πρᾶγμα καὶ ἀλλόκοτον εἶναι ἡ ἀνθρωπίνη καρδία. Ὅλην ἐκείνην τὴν δόξαν, ἣν ὠνειρεύετο τί νομίζετε ὅτι ἤθελε νὰ τὴν κάμῃ; Δὲν τὴν ἤθελε διὰ τὸν ἑαυτόν του, ἀλλ' ὡς προσφορὰν νὰ τὴν καταθέσῃ εἰς τοὺς πόδας τῆς κούκλας ἐκείνης, ἥτις ὑπανδρεύεται αὔριον, τῆς κυρίας δὲ Γαρδελὺξ. Θὰ ἦτο ἀπίστευτον δι' ἐμὲ τὸ πρᾶγμα, ἂν δὲν τὸ ἤξευρον ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Λεοπόλδον. Τὸ δυστυχὲς παιδίον εἶχε λατρείαν, ἀφοσίωσιν, οὐράνιον ἔρωτα ἀληθοῦς μάρτυρος πρὸς τὸ διὰ δαντελλῶν καὶ τουλλίου ἐστολισμένον ἐκεῖνο νεφελῶδες πλάσμα, τὸ ὁποῖον καθ' ἑκάστην ἑσπέραν ἔπετα συρόμενον ὑπὸ δύο ἵππων διὰ τῆς μεγάλης πύλης τοῦ μεγάρου εἰς τὰς συναναστροφὰς καὶ τοὺς χορούς.

Ἤθελε νὰ κατακτήσῃ τὴν ἀνεύρετον ἐκείνην μητρικὴν καρδίαν, τὴν ὁποίαν αἱ θωπεῖαί του, τὰ δάκρυά του καὶ τὰ παιδικά του μειδιάματα δὲν εἶχον ἕως τότε κατορθώσει νὰ πλήξωσιν. Αὕτη ἦτο ἡ πραγματική του φιλοδοξία, ὁ σκοπὸς τῶν ἐργασιῶν καὶ τῶν ἐλπίδων του· ἀλλ' ἡ ἰδέα ἐκείνη, βαθύτατα κεκρυμμένη εἰς τὰς μυχιαιτάτας πτυχὰς τῆς καρδίας του, δὲν ἦτο γνωστὴ παρὰ μόνον εἰς τὴν ἀδελφήν του Ἑλένην. Ὁ κ. Πελγᾶς, εἰς ὃν τὰ πάντα ἔλεγεν δὲν εἶχε κριθῇ ἄξιος τῆς ἐκμυστηρεύσεως ἐκείνης. Λεπτόν τι συναίσθημα αἰδοῦς τὸν ἐμπόδιζε νὰ καταστήσῃ γνωστὸν εἰς ξένον ἄνθρωπον τοιοῦτον οἰκογενειακὸν μυστικόν. Ἡ ἀδελφὴ ἦτο δώδεκα ἐτῶν, πλήρης ἀγγελικῆς ἀφελείας· «Νὰ γείνῃς, ἔλεγεν εἰς τὸν ἀδελφόν της, μέγας ἄνθρωπος, νὰ κατακτήσῃς τὴν καρδίαν τῆς μαμᾶς . . . . ἀλλὰ ἔπειτα νὰ τὴν μοιράσωμεν μαζί.»

Ἓν πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἐγὼ ἐμάντευσα, οὐδέποτε ὅμως εἶπον εἰς τὸν ἀκροβολιστὴν εἶναι ὅτι αἱ νέαι καὶ κομψότροποι γυναῖκες τοῦ φυράματος τῆς μητρός του, δὲν ἀγαποῦν νὰ βλέπουν νὰ μεγαλώνωσι τὰ τέκνα των. Ἂς ἠξεύρῃ ὁ κόσμος ὅτι γυνή τις ἦτο δεκαὲξ ἐτῶν ὅταν ἐνυμφεύθη, ὅταν ὅμως τὴν βλέπῃ εἰς τὸν βραχίονα νέου μεγάλης ὁπωσοῦν ἡλικίας, σκέπτεται πάντοτε ὅτι ἰδοὺ νέα γυνή, ἡ ὁποία μετ' ὀλίγον θὰ ἦναι μάμμη.

Εἶχεν ἤδη ἱκανῶς προχωρήσει ἡ ἀνατροφὴ τοῦ Λεοπόλδου καὶ ἠδύνατο πλέον μόνη νὰ κάμῃ τὸν δρόμον της, ὅτε ὁ διδάσκαλός του προσεκλήθη εἰς τὴν νῆσον τοῦ Μαυρικίου. Ἐγχώριοί τινες ἐκεῖθεν, οἵτινες εἶχον ὑπάρξει μαθηταί του τὸν εἶχον καλέσει νὰ ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν ἑνὸς γυμνασίου, ἱδρυθέντος εἰς τὴν ἐπιμόνως γαλλικὴν ἐκείνην νῆσον. Ἦτο τοῦτο σπουδαῖον μέλλον, τύχη σχεδὸν μεγάλη διὰ τὸν ἀγαθὸν ἐκεῖνον ἄνδρα. Ἐπὶ πολὺ ἐδίστασεν ἂν ἔπρεπε νὰ ἀφήσῃ τὸν ἀγαπητόν του μαθητήν, τὸ τέκνον τοῦ πνεύματός του, ἀλλὰ μήπως δὲν ἔπρεπεν οὕτως ἢ ἄλλως νὰ γείνῃ ὁ ἀποχωρισμὸς μίαν ἡμέραν; Ὁ Λεοπόλδος εἶχεν ἤδη εὐδοκίμως ὑποστῇ τὰς ἀπολυτηρίους του ἐξετάσεις· ὁ κόμης, ἐλευθέριος ἐν τῇ ψυχρᾷ του ἀδιαφορίᾳ, εἶχε παρασκευάσει διὰ τὸν υἱόν του ὡραίαν νεανικὴν κατοικίαν, ἡ δὲ κυρία εἶχεν ἐπίσης παραγγείλλει εἰς τὸν ἴδιον αὐτῆς ἁμαξοπηγὸν πολυτελὲς ἐλαφρὸν ἁμάξιον διὰ τὸν κύριον ὑποκόμητα. Ἐπλησίαζε λοιπὸν ὁ καιρός, καθ' ὃν συνήθως οἱ νεαροὶ εὐγενεῖς ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τῶν διδασκάλων διὰ νὰ ῥιφθῶσιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν γυναικῶν. Διὰ τοῦτο ἀπεφάσισε καὶ ὁ κ. Πελγᾶς νὰ δεχθῇ τὴν προσφερθεῖσαν εἰς αὐτὸν θέσιν. Εὐθὺς δ' ἀφ'

Digitized by Google

οὗ ἔγραψε τὴν ἐπιστολήν, δι' ἧς ἐδήλου ὅτι δέχεται νὰ ἀναλάβῃ τὴν νέαν του θέσιν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ προσεχοῦς ἔτους, ἐπορεύθη πρὸς ἐντάμωσιν τοῦ Λεοπόλδου καὶ τῷ εἶπε· «Θὰ ἀποχωρισθῶμεν μετὰ ἓξ μῆνας. Θὰ εἶσθε τότε δεκαεπτὰ ἐτῶν, ἡλικίας δηλαδή, ἥτις εἶναι πολὺ δύσκολος διὰ τὸν βίον τῶν Παρισίων. Εἰς τὴν ἡλικίαν ταύτην ὁ νέος εἶναι ἀκόμη ἄωρος διὰ πᾶσαν ὠφέλιμον ἐργασίαν· ὅστις μάλιστα τύχῃ νὰ ἔχῃ τὴν ἰδικήν σας περιουσίαν καὶ τὴν ἰδικήν σας ἐλευθερίαν, εὐκολώτατον εἶναι νὰ ἐξοκείλῃ εἰς ἀτοπήματα. Ἡ ποίησις δὲν εἶναι ἡ κατάλληλος ἀσχολία ἡ δυναμένη σπουδαίως νὰ σᾶς συγκρατήσῃ, διότι τί ἀξιόλογον δύναται νὰ γράψῃ ἐμμέτρως ἢ καὶ πεζῶς ἀκόμη, ἐκεῖνος, ὅστις οὔτε ἐγνώρισεν ἀκόμη τὸν κόσμον, οὔτε ἠγάπησεν, οὔτε ὑπέφερε; Πρέπει πρῶτον νὰ ζήσῃ τις, νὰ γνωρίσῃ δηλαδὴ τὸν κόσμον· ἀνάγκη λοιπὸν πᾶσα νὰ ἔχητε ἓν ἔργον, μίαν ἐνασχόλησιν καὶ ἐσκέφθην ὅτι καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἐκλέξητε τὸ στρατιωτικὸν στάδιον· χρειάζεται πειθαρχία καὶ κίνδυνος διὰ νὰ σᾶς ἀναπτύξουν τὰς ἀνδρικὰς τάσεις. Εἶσθε σχεδὸν ἕτοιμος διὰ νὰ εἰσαχθῆτε εἰς τὸ στρατιωτικὸν σχολεῖον τοῦ Σαὶν-Σύρ· τὴν ἱστορίαν μας νὰ ἐπαναλάβητε ὀλίγον καὶ νὰ ἀσχοληθῆτε ὀλίγον τι πλειότερον εἰς τὰ μαθηματικά. Γνωρίζετε ζωγραφικήν, ὁμιλεῖτε δὲ ξένας γλώσσας πλειότερον ἢ ὅσον ἀπαιτεῖται διὰ τὸ στρατιωτικὸν σχολεῖον. Τώρα δέ, παιδί μου, ἂς ἀσπασθῶμεν ἀλλήλους καὶ ἂς διέλθωμεν τὴν σημερινὴν ἡμέραν ὁμοῦ διαλεγόμενοι. Αὔριον θὰ ἐπαναλάβωμεν τὰς ἐργασίας μας καὶ θὰ τὰς ἐξακολουθήσωμεν μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν θὰ ἀπέλθω.»

Ὁ Λεοπόλδος δὲν ἔλαβε πολὺ εὐκόλως τὴν ἀπόφασίν του, ἀπ' ἐναντίας δὲ ἐπὶ πολὺ ἔμενεν ἀναποφάσιστος ζυγίζων ἐν τῷ νῷ του τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατά. Τέλος ὑπεχώρησεν εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ μόνος του μάλιστα διέγραψε τὸ σχέδιον μέλλοντος βίου λογικοῦ. Δύο ἔτη μαθητείας καὶ δέκα ὑπηρεσίας, ἐσκέφθη, θὰ τὸν ἦγον εἰκοσιεννέα ἐτῶν ὄντα εἰς τὸν βαθμὸν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τοῦ λοχαγοῦ καὶ εἰς τὴν κτῆσιν τοῦ παρασήμου. Κατὰ τὸ τριακοστὸν ἔτος ἠδύνατο νὰ δώσῃ τὴν παραίτησίν του, νὰ νυμφευθῇ καὶ νὰ διαιωνίσῃ τὸ γένος του, ἀφ' οὗ πρῶτον ἤθελεν ἰσχυροποιήσει τὴν ὑγείαν του, δυναμώσει τὰ νεῦρά του, συμπληρώσει τὴν ἀνατροφήν του εἰς τὸ μέγα σχολεῖον τοῦ βίου καὶ δοξάσει ἴσως τὸ ὄνομά του. Τότε θὰ ἦτο καιρὸς νὰ καλλιεργήσῃ καὶ τῆς ποιήσεως τὸ φυτόν, ἂν ὁ καθαρὸς ἀὴρ δὲν ἤθελε τὸ μαράνει.

Μετά τινας μῆνας, ἐπειδὴ ὁ κ. δὲ Γαρδελὺξ παρεσκευάζετο νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἐδέχθη εἰς ἐπίσκεψιν τὸν υἱόν του.

«Κάτι σὲ βλέπω ὠχρὸν καὶ συγκεκινημένον, εἶπεν, εὐθὺς πρὸς αὐτὸν ὁ κόμης. Ἔχεις τίποτε νὰ μοῦ ζητήσῃς; Χρήματα ὅσα θέλεις ἔχω, φίλτατέ μου, εἰς τὴν διάθεσίν σου, ὁσάκις δὲ συμβῇ νὰ ἔχῃς χρέη, νὰ ἀποτείνεσαι ἐλεύθερα πρὸς ἐμέ.

— Ὦ! κύριε, ὑποθέτετε;...

— Ἡ ὑπόθεσίς μου, βεβαιώσου, δὲν σὲ προσβάλλει δι' ὅλου· ἡ νεότης ἔχει τὰ ἰδικά της... Ἀλλ' εἰπέ μου, τέλος, τί θέλεις διότι βιάζομαι νὰ ἀπέλθω εἰς Λονδῖνον.»

Ἐπρόκειτο ὁ κόμης νὰ παρευρεθῇ εἰς τὰ μεγάλα ἱπποδρόμια τοῦ Λονδίνου, διὰ τὰ ὁποῖα ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἐνδιεφέρετο. Ὁ Λεοπόλδος ἐν ταραχῇ ἀνήγγειλε τότε εἰς τὸν πατέρα του τὴν ληφθεῖσαν ἀπόφασιν τοῦ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ στρατιωτικὸν σχολεῖον.

«Τί διαβολοϊδέα σοῦ ἦλθε; τῷ εἶπεν ὁ κόμης. Καὶ νομίζεις ὅτι ἔτσι εὔκολα εἰσέρχονται οἱ νέοι εἰς τὰ στρατιωτικὰ σχολεῖα, δὲν προετοιμάζονται, δὲν ἔχουν ἐξετάσεις νὰ δώσουν;

— Ὁ κ. Πελγὰς ἐλπίζει ὅτι θὰ δυνηθῶ νὰ ὑποστῶ τὰς ἐξετάσεις.

— Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, ἐγὼ σὲ θαυμάζω, ἀγαπητέ μου. Ἐνόμιζα ὅτι θὰ ἐσκέπτεσο προτήτερα νὰ γνωρίσῃς τὸν βίον τῶν Παρισίων τώρα, ὅτε ἀπηλλάγης ἀπὸ τὰ μαθήματά σου. Δεκαεπτὰ ἐτῶν νέος νὰ κλεισθῇς εἰς τὸ σχολεῖον! Διασκέδασε πρῶτα καὶ ἔχεις καιρόν· μήπως ἐγὼ σοῦ ἐμπόδισά ποτε τίποτε; Ὅταν φέρῃ εἰς νέος τὸ ὄνομα τὸ ὁποῖον φέρεις δύναται ἐξαίρετα εἰς ἡλικίαν εἰκοσιπέντε ἐτῶν νὰ καταταχθῇ εἰς τὸ ἱππικόν, νὰ κάμῃ ἕνα γῦρον εἰς τὴν Ἀφρικὴν καὶ μετ' ὀλίγον ἡ γραφειοκρατία θὰ θεωρήσῃ καὶ τιμήν της νὰ τὸν προβιβάσῃ ἀξιωματικόν. Τί λέγεις;...... Τέλος πάντων, ὅπως θέλεις! Ἑτοίμασε τὰ ἔγγραφα καὶ ὑπογράφω εὐχαρίστως.»

Ἡ κυρία δὲ Γαρδελὺξ ἐξέλαβε τὸ σχέδιον τοῦ υἱοῦ της ὡς παιδικὴν φαντασιοπληξίαν.

«Χάριν τῆς στολῆς θέλεις βέβαια νὰ γείνῃς στρατιωτικός; εὔχομαι νὰ σοῦ πηγαίνῃ καλὰ καὶ σὲ κάμῃ κομψότερον.»

Ἡ μικρὰ Ἑλένη ὅμως εἶχεν ἄλλην ἰδέαν.

«Θὰ εἶμαι τῷ ἔλεγε, πλέον ὑπερήφανος ἀκόμη ὅταν γείνῃς ὡραῖος ἀξιωματικός. Ἔπειτα, ὅταν ἀκολουθήσῃς αὐτὸ τὸ στάδιον θὰ δυνηθῶμεν νὰ εἴμεθα ἑνωμένοι εἰς ὅλην μας τὴν ζωήν!

— Κατὰ ποῖον τρόπον;

— Ὦ! εὕρηκα ἐγὼ τὸν τρόπον. Θὰ ἐκλέξῃς εἰς τὸ σύνταγμά σου τὸν καλλίτερον καὶ ἀνδρειότερον ἀξιωματικόν, θὰ τὸν κάμῃς πρῶτον φίλον σου, ἔπειτα θὰ μοῦ τὸν δώσῃς νὰ τὸν κάμω ἀδελφόν σου καὶ θὰ τρέχωμεν οὕτω μαζὶ ἕως εἰς τὴν ἄκραν τοῦ κόσμου· θὰ ἔχω ἐγὼ ἕνα λευκὸν ἵππον, θὰ νικῶμεν μάχας καὶ οἱ ἐχθροὶ βλέποντες ὅτι

Digitized by Google

θὰ ἔχητε μαζί σας μίαν κυρίαν δὲν θὰ σᾶς φονεύουν ποτέ. »

Αἱ σκέψεις αὗται τοῦ κορασίου ἦσαν θαυμάσιαι, διότι ὅταν ἔλεγε ταῦτα ἡ Ἑλένη ἦτο δεκατριῶν ἐτῶν. Τὰ παιδία, βλέπετε, γεννῶνται ἀγαθά, ἡ ἀνατροφὴ τὰ διαφθείρει.

Ὅτε κατὰ πρῶτον ὁ Λεοπόλδος εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκόν του κατὰ τὰς διακοπὰς τοῦ νέου ἔτους μὲ τὴν στολὴν τοῦ μαθητοῦ, ἡ μήτηρ του ἐξέβαλε φωνὴν παράξενον διὰ γυναῖκα, ἡ ὁποία ἀπὸ δύο μηνῶν δὲν εἶχεν ἴδῃ τὸ τέκνον της· « Θεέ μου πόσον εἶνε ἄσχημος! Ἑλένη, ἔλα νὰ ἴδῃς αὐτὴν τὴν κοῦκλαν, ὅπου μᾶς ἦλθεν ἀπὸ τὰς Βερσαλλίας. » Ὁμολογῶ ὅτι δὲν εἶναι εὔμορφος ἡ στολὴ τοῦ Σαὶν-Σὺρ καὶ ὅτι ἀσχημίζει καὶ αὐτοὺς τοὺς ὡραιοτάτους νέους, ἀλλ' ἦτο, παρακαλῶ, ἐπιφώνησις ἐκείνη ἁρμόζουσα εἰς Γαλλίδα προκειμένου περὶ στολῆς, ἡ ὁποία . . . . ἀλλ' ἂς εἶναι! Ἡ δεσποινὶς Ἑλένη τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶχε δειχθῇ τρυφερωτέρα καὶ μᾶλλον θωπευτική.

« Ἀγαπητέ μου Λεό, ἔλεγε πρὸς τὸν ἀδελφόν της ἠξεύρω ὅτι δὲν θὰ φορῇς αἰωνίως τὰς ἐπωμίδας τοῦ μαθητοῦ. Καϋμένη χρυσαλίς, σὲ ἀγαπῶ ὡς ἂν ἦσο ἤδη ἡ λαμπροτάτη τῶν ψυχῶν ! »

Ὅταν καταδιώκῃ τινὰ ἡ τύχη, δύναται ἐν διαστήματι δύο ἐτῶν νὰ ἐπιρρίψῃ εἰς αὐτὸν ὅσας δυστυχίας εἶναι δυνατὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ φαντασθῇ. Ὁ Λεοπόλδος ἔχασε τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον καὶ τὸν Κ. Πελγᾶς καὶ τὸν Κ. δὲ Γαρδελὺξ, τὸν πατέρα του. Ὁ ταλαίπωρος καθηγητὴς εὐθὺς ἅμα ἔφθασεν εἰς τὴν νέαν του θέσιν προσεβλήθη ὑπὸ πυρετοῦ, ἐπάλαισεν ἐπί τινας μῆνας πρὸς τὴν νόσον, ᾐσθάνθη ἔπειτα ὅτι ἐκείνη ἦτο ἀκατάβλητος καὶ σταυρώσας τοὺς βραχίονας ὑπέκυψεν εἰς τὸν θάνατον. Ἡ τελευταία του ἐπιστολή, ἣν διατηρῶ, εἶναι μακρὸς καὶ τρυφερώτατος ἀποχαιρετισμὸς πρὸς ἐκεῖνον, ὃν ἄφινε καταμόναχον εἰς τὸν κόσμον τοῦτον. Εἰς τέσσαρας ὅλας σελίδας ἔκαμνεν εἰς τὸν μαθητήν του σχεδὸν εἰπεῖν πλῆρες μάθημα περὶ παρηγορίας ἀντάξιον τοῦ Σενέκα ἢ τοῦ Κικέρωνος. Μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν, οἵτινες ἔχουσιν ἀφοσιώσει τὸν βίον των εἰς τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τῶν νέων ὑπάρχουσιν εὐγενεῖς καὶ τῷ ὄντι ἐκλεκτοὶ διδάσκαλοι, τοὺς ὁποίους δὲν ἠξεύρω, μὰ τὸν Θεὸν ἂν ἱκανῶς ἀνταμείβουσιν οἱ ἀγαθοί μας ἀστοὶ πληρώνοντες εἰς αὐτοὺς διακόσια φράγκα τὸν μῆνα.

Ἡ μονομαχία τοῦ Κ. δὲ Γαρδελὺξ μὲ τὸν μαρκήσιον τοῦ Κερπλοὲτ ἐθρυλήθη ὀλιγώτερον τοῦ συνήθους. Αἱ ἐφημερίδες δὲν ἔγραψαν τίποτε περὶ αὐτῆς, ἐκτὸς μιᾶς μόνον ἢ δύο, αἵτινες ἐν τῇ ἀφηγήσει τῆς ὑποθέσεως παρέλειψαν τὰ ὀνόματα ἀντικαταστήσασαι αὐτὰ διὰ μόνων τῶν ἀρχικῶν ψηφίων. Καὶ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀναφέρωσι καθαρὰ ὅτι δύο εὐγενεῖς ἄνδρες, πατέρες τέκνων μεγάλων καὶ σύζυγοι κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν τῶν δύο ὡραιοτέρων γυναικῶν τῶν Παρισίων, εἶχον μονομαχήσει χάριν ἐλεεινοῦ γυναικαρίου τεσσαράκοντα ἐτῶν ; Οἱ μάρτυρες εἶχον πιστοποιήσει ὅτι ἡ μονομαχία διεξήχθη καθ' ὅλους τοὺς κανόνας, ὁ Κ. δὲ Κερπλοὲτ ἀπεσύρθη ἐπὶ δεκαοκτὼ μῆνας εἰς τὴν Βρεττανίαν, οἱ Γαρδελὺξ ἔθαψαν τὸν νεκρόν των καὶ ὅλη ἡ ὑπόθεσις καθησύχασεν.

Ἡ ἀπώλεια αὕτη ὑπῆρξε τόσον μᾶλλον ἐπαισθητὴ εἰς τὸν Λεπόλδον, καθ' ὅσον ἐπήρχετο ἀκριβῶς ὅτε ἤρχιζε νὰ σχετίζηται πρὸς τὸν πατέρα του. Ἡ ματαιότης εἶχεν ἐπὶ τέλους ἀρχίσει νὰ διατρυπᾷ τὸν τέως ἀδιάτρητον θώρακα τῆς φιλαύτου ἀδιαφορίας τοῦ κόμητος, ἐπειδὴ δ' ἤκουσε νὰ ἐπαναλαμβάνηται καθ' ἑκάστην καὶ ὑπὸ πάντων ὅτι ὁ υἱός του ἦτο ἀξιωματικὸς ἀρίστου μέλλοντος, ἐκινήθη τὸ ἐνδιαφέρον του ὑπὲρ τοῦ νεανίου καὶ πολλάκις τὸν προσεκάλει νὰ συγγευματίζωσιν, μίαν φορὰν μάλιστα εἶχε λάβει τὸν κόπον νὰ ὑπάγῃ νὰ ἴδῃ τὸν υἱόν του εἰς τὸ Σαὶν-Σύρ, καθ' ἣν ἡμέραν ἐτελοῦντο ἱπποδρομίαι εἰς τὸ Σατορύ, ὅπερ ὅμως, ἂς τὸ εἴπωμεν, δὲν ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ σχολείου. Ἕνα μῆνα πρὸ τῆς μονομαχίας, ἥτις ἔμελλε νὰ καταστήσῃ ὀρφανὸν πατρὸς τὸν Λεοπόλδον, ὁ κόμης εἶχε παρουσιάσει τὸν υἱόν του εἴς τινας φίλους ἐν τῇ Λέσχῃ τῆς ἱππικῆς Ἑταιρίας. Εἰς τὸ πρόγευμα ἅπαντες προέπινον εἰς ὑγείαν τοῦ μέλλοντος ἀξιωματικοῦ, τὸν ἔβλεπον ἤδη ὑπολοχαγὸν τῶν Οὐσσάρων, διάγοντα, βίον ἀληθοῦς Παρισινοῦ, παίζοντα, ἔχοντα ἐρωμένας τοῦ συρμοῦ, ῥαβδίζοντα τοὺς ἀναγώγους καὶ πράττοντα ὅ,τι ἁρμόζει εἰς Γάλλον ἱππότην, Ὁ Κ. δὲ Γαρδελὺξ ὑπῆρξε πάντοτε μέγας θιασώτης τῆς μονομαχίας, ἣν ὑπελάμβανεν ὡς τὸ ἄκρον ἄωτον τῶν ἱπποτικῶν συνηθειῶν.

Ἀτυχεῖς περιπέτειαι ἔν τε τῷ χρηματιστηρίῳ καὶ τοῖς χαρτοπαιγνίοις εἶχον ἐπαισθητῶς ἐλαττώσει τὴν περιουσίαν τοῦ κόμητος, καὶ ὅταν ἀπέθανε τὰ τέκνα του εἶχον μόλις ἓν ἑκατομμύριον νὰ μοιράσωσι. Ἡ μήτηρ εἶχεν ἰδικήν της περιουσίαν, μόλις δὲ παρήγγειλε τὰ πένθιμά της, πρώτη της φροντὶς ἦτο νὰ δώσῃ πλήρη ἀνεξαρτησίαν εἰς τὸν Λεοπόλδον, ὁ τρόπος δὲ οὗτος ἦτο ὁ κάλλιστος διὰ νὰ λάβῃ καὶ τὴν ἰδίαν της ἀνεξαρτησίαν. Δὲν ἐλυπήθη πολὺ διὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου της· θὰ μοὶ εἴπητε ὅτι δὲν ἦτο καὶ ἄξιος πολλῆς λύπης, ἀλλὰ τέλος πάντων διὰ τὸν κόσμον καὶ ἔτι μᾶλλον χάριν τῶν τέκνων της ἔπρεπε νὰ δείξῃ ὀλιγωτέραν ἀδιαφορίαν.

Ὁ θάνατος ἀφίνει πάντοτε κενὸν ἐν τῇ καρδίᾳ μιᾶς γυναικός, τὸ ὁποῖον συνήθως ἀναπλη-

Digitized by Google

ροῦται δι' ἄλλης στοργῆς. Ἀλλ' εἰς τὴν λυπηρὰν ἐκείνην περίστασιν, δὲν κατώρθωσεν ὁ Λεοπόλδος νὰ ὑπερνικήσῃ τὴν συνήθη τῆς μητρός του ἀδιαφορίαν. Εὐθὺς ἅμα ἐπανῆλθεν ἀπὸ τοῦ νεκροταφείου ἔσπευσε πρὸς τὰ δωμάτια τῆς κομήσσης διὰ νὰ κλαύσῃ μετ' αὐτῆς τὸν θανόντα, ἀλλ' ἡ κυρία εἶχε ῥητῶς ἐμποδίσῃ εἰς πάντας τὴν εἴσοδον καὶ δὲν εἶχε σκεφθῆ νὰ ἐξαιρέσῃ τοῦ γενικοῦ κανόνος τὸν υἱόν της. Ἡ Ἑλένη ὅμως ἀνεγνώρισε τὴν φωνὴν τοῦ ἀδελφοῦ της, ἔτρεξε νὰ τὸν ὑποδεχθῇ καὶ τὸν ἐκάλεσεν εἰς τὸ δωμάτιόν της·

« Ἔλα ἐδῶ, τῷ εἶπε, ἡ μήτηρ μας δὲν θέλει νὰ κλαύσῃ διότι ἔχει κεφαλόπονον, ἀλλ' ἡμεῖς οἱ δύο, ἀδελφέ μου, θὰ κλαύσωμεν τὸν ταλαίπωρον τὸν πατέρα μας ἐλευθέρως!»

Ἡ τρυφερότης αὐτὴ τῆς ἀδελφῆς του ὑπῆρξε παρηγορία διὰ τὸν ἀτυχῆ μου φίλον. Μετ' οὐ πολὺ ὅμως ἀνηγγέλθη εἰς τὸν Λεοπόλδον ὅτι ἡ μήτηρ καὶ ἡ ἀδελφή του εἶχον ἀπέλθει ἵνα διατρίψωσιν ἐπί τινα χρόνον παρὰ τὰς ὄχθας τῆς λίμνης τοῦ Νεουσιατέλ. Δὲν εἶχε δὲ πράξει τοῦτο ἀπὸ κακίαν ἡ κόμησσα, ὁ λόγος τῆς αἰφνιδίας ἀπελεύσεώς της ἦτο ὅτι εὕρισκεν ὁπωσοῦν γελοῖον τὸ νὰ διαδραματίσῃ πρόσωπον ἀπαρηγορήτου χήρας ἐν Παρισίοις, αὐτή, ἥτις ἡ νέα ἀκόμη ἦτο καὶ συνηθείας εἶχεν ὅλως ἰδιοτρόπους, προσεκάλεσε δὲ τὸν υἱόν της νὰ ὑπάγῃ πρὸς ἐντάμωσίν της εὐθὺς μετὰ τὸ πέρας τῶν ἐξετάσεών του. Τῷ ὄντι, ὁ Λεοπόλδος ἐπορεύθη εἰς Νεουσιατέλ, διέτριψεν ἐκεῖ μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῆς ἀδελφῆς του ἐπὶ δύο μῆνας, νομίζω, μετ' αὐτῶν δὲ ἐπανῆλθον ἔπειτα εἰς τοὺς Παρισίους. Ὁ Δεκέμβριος ἦτο τότε περὶ τὰ τέλη του, τὴν δὲ πρώτην Ἰανουαρίου ἀπήρχετο ὁ Λεοπόλδος εἰς τὴν Ἀφρικήν. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὀλίγων ἐκείνων ἡμερῶν τῆς ἐν Παρισίοις διατριβῆς του ἐδοκίμασεν ἐσχάτην καὶ ἀπέλπιδα προσπάθειαν. Ὁ δυστυχὴς νέος, τοῦ ὁποίου ἡ καρδία ἦτο πλήρης ἀγάπης καὶ διὰ τοῦτο δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ εὕρῃ τὴν εὐτυχίαν ἐπὶ τῆς γῆς, δὲν ἤθελε νὰ ἐπέλθῃ χωρὶς νὰ ἐκσπάσῃ ἀπὸ τῆς μητρός του ἓν δάκρυ, μίαν θωπείαν, μίαν εὐλογίαν, κἄτι τι μητρικὸν τέλος πάντων! Ἠσθάνετο ἴσως ὅτι τὸ πρῶτόν του ἐκεῖνο ταξείδιον ἔμελλε νὰ εἶναι καὶ τὸ τελευταῖον. Αἱ προσπάθειαί του ὑπῆρξαν μάταιαι. Ἡ κόμησσα δὲν εἶχε μὲν ἀκόμη εἰσέλθει εἰς τὴν τύρβην τοῦ κόσμου, ἄφηνεν ὅμως τὸν κόσμον κατὰ μικρὸν νὰ εἰσέρχηται εἰς τὸν οἶκόν της, αἱ δὲ τοιαῦται φροντίδες τὴν καθίστων κωφὴν πρὸς τοὺς μελαγχολικοὺς λόγους τοῦ υἱοῦ της. Ἐν ᾧ δὲ εἶχέ πως δειχθῇ εὐμενεστέρα ἐν Νεουσιατέλ, ἐν Παρισίοις κατελήφθη πάλιν ὑπὸ τῆς παλαιᾶς ψυχρότητος καὶ ἀδιαφορίας. Τὴν πρωΐαν καθ' ἣν ἔμελλεν ὁ Λεοπόλδος νὰ τὴν ἀποχαιρετήσῃ, ἐνόμισεν ὅτι ἦτο ἡ κατάλληλος στιγμή. Εἰσῆλθεν ἀκροποδητὶ εἰς τὸν κοιτωνίσκον τῆς μητρός του. Ἡ κυρία δὲ Γαρδελὺξ εἶχεν ἐστραμμένα πρὸς τὴν θύραν τὰ νῶτα καὶ παρετήρει εἰκόνα τινὰ τοῦ υἱοῦ της, ἣν ἐσχάτως εἶχε κάμει καὶ τὴν προτεραίαν τῇ εἶχε δώσει ὁ ἀνθυπολοχαγός. «Τέλος πάντων, εἶπε καθ' ἑαυτόν, μὲ συλλογίζεται! μὲ ἀγαπᾷ λοιπὸν ὀλίγον!» Μὲ τὴν ἰδέαν δὲ ταύτην σπεύδει πρὸς αὐτὴν καὶ ῥίπτεται εἰς τοὺς πόδας της·

« Ἄχ! ἀγαπητή μου μῆτερ, ἐφώνησε, φίλησέ με! εὐλόγησέ με! Ἄς ἔχω μαζί μου εἰς τὰ ξένα ἕν σου ἐνθύμημα!

— Εἶσαι τρελλός! ἀπήντησεν ἐκείνη, μὲ ἐτρόμαξες. Σήκω, παιδί μου, καὶ μὴ κάμνῃς ἀνοησίας. Θὰ ἀρρωστήσῃς καὶ θὰ μὲ κάμῃς νὰ μοῦ ἔλθουν τὰ νεῦρά μου. Τί θέλεις ἀπὸ ἐμέ;

— Νὰ μὲ ἀγαπᾷς, μητέρα!

— Σὲ ἀγαπῶ, ὅπως ἀγαποῦν τοὺς συγγενεῖς εἰς τὸν κόσμον, εἰς ὃν ἀνήκομεν· δὲν εἴμεθα, δόξα τῷ θεῷ, τίποτε πρόστυχοι! Δὲν εἰξεύρω ἂν εἶναι αὐτὸς ὁ κύριος Πουλγᾶς, Πελγᾶς, πῶς τὸν λέγεις, ὁ ὁποῖος σὲ ἔμαθε νὰ ἔχῃς αὐτοὺς τοὺς τρόπους, ἀλλ' ὁπωσδήποτε δὲν φέρονται οὕτω οἱ ἄνθρωποι οἱ καθὼς πρέπει καὶ καλὰ θὰ κάμῃς νὰ ἀλλάξῃς τρόπον. Παρετήρησα ὅτι ἐκόλλησε καὶ ἡ θυγάτηρ μου καὶ εἶχεν ἀρχίσει καὶ αὐτὴ νὰ ἔχῃ ἀπὸ αὐτὰς τὰς γελοίας αἰσθηματικότητας. Σὺ εἶσαι ἔξυπνος, ὅλοι λέγουν ὅτι ἠξεύρεις νὰ φέρησαι, ὅτι ἔχεις τρόπους ἀληθοῦς εὐγενοῦς, ἀλλ' ὅλα σου αὐτὰ τὰ προτερήματα, τὰ ὁποῖα ἀναγνωρίζω, καταστρέφονται μὲ αὐτὴν τὴν νοσηρὰν εὐαισθησίαν, τὴν ὁποίαν ἔχεις. Πρέπει νὰ χυτταχθῇς!»

Αὐτὸς ἦτο ὁ μητρικὸς ἀποχαιρετισμός, τὸν ὁποῖον ἀπήλαυσε. Τοὐλάχιστον τὸν παρηγόρησεν ἡ ἀδελφή του! Τὸν συνώδευσε μετὰ τῆς διδασκαλίσσης της μέχρι τοῦ σταθμοῦ, τὸν ἠσπάσθη, τὸν ἐθώπευσε, τὸν ἔρρανε μὲ τὰ δάκρυά της καὶ ἀπεκοίμησεν ὀλίγον διὰ τοῦ καλοῦ της τρόπου τὸν ὀξὺν πόνον, τὸν ὁποῖον εἶχε διεγείρει εἰς τὴν καρδίαν του ἡ σκληρότης τῆς μητρός. Ἀναντιρρήτως ἐσυκοφάντει τὴν θυγατέρα της ἡ κυρία δὲ Γαρδελὺξ πιστεύουσα ὅτι εἶχε θεραπευθῆ ἀπὸ τῆς πολυτίμου ἐκείνης αἰσθηματικότητος. Ὁ Λεοπόλδος καὶ ἡ Ἑλένη ὡρκίσθησαν νὰ ἀλληλογραφῶσιν ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος, ἡ ἀδελφὴ ἔδωκε πρὸς τὸν Λεοπόλδον χρυσοῦν μετάλλιον περιέχον τὴν εἰκόνα της ζωγραφηθεῖσαν ὑπὸ τῆς κυρίας Ἑρβελέν, ἀριστούργημα τέχνης, τὸ ὁποῖον ἐθαύμασα ἓξ μῆνας μετὰ τοῦ Λεοπόλδου καὶ δεκαοκτὼ ἄνευ αὐτοῦ· θὰ σᾶς εἴπω παρακάτω πῶς.

Ὅταν ὁ κώδων τοῦ σταθμοῦ ἐσήμανε τὴν ὥραν τοῦ ἀποχωρισμοῦ, ἡ Ἑλένη ἔλαβεν ἐντὸς τῶν βραχιόνων της τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀδελφοῦ της καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν κρυφὰ εἰς τὸ οὖς·

Digitized by Google

«Ἠξεύρεις τὴν παραγγελίαν μου· μὴ τὴν λησμονήσῃς!»

Ἐκεῖνος ᾐσθάνθη ἑαυτὸν κατὰ δύο ἔτη νεώτερον ἐν τῇ ἀναμνήσει τῆς παιδικῆς παραγγελίας καὶ μειδιῶν ἀπεκρίθη·

«Ἐπιμένεις λοιπὸν πάντοτε εἰς τὸ σχέδιον ἐκεῖνο;

— Πάντοτε.

— Λοιπὸν ξανθὸς νὰ εἶναι ἢ μελαγχροινός;

— Σοῦ ἀφίνω τὴν ἐκλογήν· θὰ ἐπροτίμων ὅμως νὰ εἶναι ξανθός. Ἀλλὰ πήγαινε, μὲ κάμνεις νὰ λέγω ἀνοησίας!

— Χαῖρε!

— Καλὴν ἐντάμωσιν.»

(Ἕπεται συνέχεια).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΑΡΙΦΗΣ

Περὶ Γεωργίου Ζαρίφη τοῦ πρό τινος ἐκμετρήσαντος τὸ ζῆν ἐν Κωνσταντινουπόλει, τοσαῦτα ἐρρέθησαν καὶ ἐγράφησαν ἐνταῦθά τε καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὥστε θὰ ἐλάμβανέ τις ἀτελῆ μᾶλλον ἰδέαν τοῦ μετὰ τοσούτων ἐκδηλώσεων προπεμφθέντος εἰς τὸν τάφον ἀτόμου ἢ εἰκόνα τινὰ τοῦ συστήματος, τῶν ἰδεῶν, τῆς ἐποχῆς καὶ τοῦ κόσμου, ὃν ἐξεπροσώπει· διότι ὁ Γεώργιος Ζαρίφης ὑπῆρξε πλέον ἢ ἓν ἄτομον, ὑπῆρξεν ἡ ἀκραιφνεστέρα ἢ τελειοτέρα παράστασις, ἡ ἐνσάρκωσις ἀληθῶς εἰπεῖν τοῦ κοινωνικοῦ συστήματος ἐν ᾧ ἐγεννήθη, ἔζησε καὶ ἀνεστράφη, καὶ ὡς τοιοῦτος μᾶλλον ὁ ἀνὴρ εἶνε ἄξιος γενικωτέρου χαρακτηρισμοῦ, ὃν ἐπιχειροῦμεν ἐνταῦθα.

Ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ τουρκικὴ Κωνσταντινούπολις, εἶνε πόλις, ἐν ᾗ ὁ τύπος τοῦ ἐμπόρου καὶ τοῦ τραπεζίτου, τοῦ κεφαλαιούχου καὶ τοῦ θέτοντος εἰς κυκλοφορίαν τὸ κεφάλαιον ὀργάνου, δὲν εἶνε ὁ γνωστὸς τύπος οὔτε τῶν ἄλλων πεπολιτισμένων οὔτε τῶν βαρβάρων κοινωνιῶν. Ἀνέκαθεν βεβαίως ἀφ' οὗ χρόνου ὁ ῥήτωρ τῆς ἀρχαιότητος εἶπε τὸ γνωστὸν ἐκεῖνο τὸ ἑκάστοτε ἐπαναλαμβανόμενον ὑπὸ ποικίλας μορφὰς καὶ ὑπὸ τῶν νεωτέρων «δεῖ δὴ χρημάτων», καὶ πολὺ πρότερον ἀκόμη, τὸ χρῆμα ὑπῆρξεν ἰσχυρὸν ὄργανον, φοβερὸν ὅπλον, μέγας παράγων τῶν πολιτειῶν. Ἀλλ' ἐν Κωνσταντινουπόλει ἰδίως, ἐν τῇ πρωτευούσῃ τοῦ τουρκικοῦ κράτους, ὁ παράγων οὗτος ἡνωμένος μετὰ νοημοσύνης, πνεύματος καὶ ῥευστότητός τινος τοῦ ἐξωτερικοῦ χαρακτῆρος διεδραμάτισε πρόσωπον, οὗ ὅμοιον δὲν ἀπαντᾷ ἐν ἄλλαις πολιτείαις. Ἡ σύγχρονος καὶ ἡ μικρὸν παλαιοτέρα ἱστορία τῆς Σταμποὺλ ἀναφέρει διάφορα ὀνόματα τραπεζιτῶν, Ἀρμενίων ἰδίως, οἵτινες μετὰ τὸν ἀρχιευνοῦχον καὶ τοὺς συμβούλους τοῦ Διβανίου ἐβάρυναν πολλάκις εἰς τὴν πλάστιγγα τῶν ἀποφάσεων τῶν Σουλτάνων καὶ εἰς τὰς τύχας τοῦ ἔθνους των. Ὁ κλῆρος ὅστις θεωρεῖται συνήθως ὡς ἰσχυρότατος μοχλὸς τῆς ἐθνικῆς δράσεως ὑπῆρξε μᾶλλον παθητικὸν ὄργανον ἐνεργείας ἢ ἀντενεργείας πρὸς τὴν τουρκικὴν ἐξουσίαν, ἐνῷ οἱ διὰ τοῦ πλούτου αὐξηθέντες καὶ διὰ τῆς εὐνοίας πάλιν αὐξήσαντες αὐτὸν ἦσαν ὄργανα πραγματικωτέρας ἐνεργείας. Μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι οἱ οὕτω πως αὐξανόμενοι εἰς παλαιοτέρους χρόνους ἐτελεύτων πάντοτε μέ τινα ἀπώλειαν, καὶ ἡ ἀπώλεια ἦτο συνήθως τῆς κεφαλῆς των, ἥτις ἔπιπτεν ἐπὶ τέλους θῦμα τῆς ῥαδιουργίας καὶ τῆς ἀπληστίας τῶν αὐλικῶν, ἐπισκιαζομένων ὑπὸ τοῦ πλούτου ἀλλὰ καὶ τῆς αὐξούσης ἐπιρροῆς τοῦ κατόχου αὐτοῦ. Εἰς τοιαύτην τινὰ ἱστοριονομικὴν πηγὴν δυνατὸν εἰπεῖν ὅτι εἶχε τὴν ἀρχὴν καὶ ἡ δύναμις τοῦ Γεωργίου Ζαρίφη παρὰ τοῖς κρατοῦσι καὶ ἡ κραταίωσις αὐτοῦ ἐν τῷ ἐθνικῷ φρονήματι, συντελούντων ὅμως καὶ ἰδιαζούσης μορφώσεως καὶ χαρακτῆρος ὅστις ἦν ὅλως ἴδιος αὐτῷ καὶ τοῦ ὁποίου τὸ βάθος ἦν ἡ ἔμφυτος κοινωνικὴ ἀγαθότης καὶ τὸ βαθὺ αἴσθημα τῆς εὐποιΐας ὑπό τε γενικὴν καὶ μερικὴν ἔποψιν, πρός τε τὰ ἄτομα καὶ τὰς κοινότητας, καὶ ὑπὸ τὴν γενικωτέραν τέλος ἔποψιν τοῦ ἔθνους, ἥτις ἀπεκρυσταλλοῦτο παρ' αὐτῷ εἰς τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν αἴσθημα τῆς φιλογενείας, καὶ διεμόρφωσεν αὐτὸν ὡς τὸν ἀκρότατον τύπον, τὴν ὑψίστην παράστασιν τοῦ φιλογενοῦς τραπεζίτου Ἕλληνος.

Πρὸ τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου ὁ Γεώργιος Ζαρίφης, καὶ νεώτερος ἔτι καὶ ἧττον πλούσιος καὶ ὅτε οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει τραπεζῖται ἦσαν ἁπλοῖ *σαράφιδες* ἢ τοκισταί, ἦτο εἷς ἐκ τῶν πολλῶν ἐμπόρων οἵτινες ἀπετέλουν πολλὰς μικρὰς δυνάμεις συντελούσας πρὸς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν σκοπὸν καὶ παραγούσας οὐχ ἧττον ἐν λεπτομερείᾳ τὸ αὐτὸ εὐεργετικὸν ἀποτέλεσμα ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐφημίζετο ἤδη, ἦτο κύκλος ἔχων εὐρυτέραν ἀκτῖνα ἀγαθότητος, αἱ πράξεις αὐτοῦ καὶ ἡ πρόοδος τοῦ ἐνεργοῦ σταδίου του ἀπηύγαζον ἤδη ὡς ἡὼς ἀνατέλλοντος Ἡλίου. Ὁ Κριμαϊκὸς πόλεμος ἐχάραξε τὴν ἀρχὴν νέου σταδίου ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἦτο ἀφετηρία νέου βίου, αἱ πολιτικαὶ συνθῆκαι ἤρξαντο ἀλλοιούμεναι, αἱ κοινωνικαὶ καὶ ἐμπορικαὶ ἐπίσης. Ἡ δύναμις τοῦ χρήματος ἤρξατο συστηματοποιουμένη, οἱ ἔμποροι ἐγίνοντο μεγαλέμποροι καὶ οἱ μεγαλέμποροι τραπεζῖται. Νέα πολιτικὰ ζητήματα προέκυψαν εἰς τὸ μέσον, ἀπητοῦντο νέοι χαρακτῆρες καὶ νέα μορφὴ τῶν ὑπολήψεων. Ὁ Γεώργιος Ζαρίφης προέβαλε τότε τελειότερος. Πατριαρχικός, διασώζων τὸ ἄρωμα καὶ τὴν χροίαν τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῶν χρόνων ἀφ' ὧν ἐξήρχετο *τσελεμπῆ Γεωργάκης* — ἄς μοὶ ἐπιτραπῇ ἡ προσωνυμία δι' ἧς ἦτο γνωστὸς καὶ προσεφωνεῖτο ὑπὸ τῶν οἰκείων

Digitized by Google

καὶ τῶν περὶ αὐτὸν καὶ ἥτις ἐχαρακτήριζε τὸν τύπον τῆς ἐποχῆς — δὲν ἐβράδυνε νὰ δείξῃ ὅτι παρουσίαζε καὶ τὰ στοιχεῖα δι' ὧν ἠδύνατο νὰ ἀνταποκριθῇ καὶ πρὸς τὸν νέον βίον καὶ τὰς νέας ἀπαιτήσεις ὡς Γεώργιος Ζαρίφης. Ὁ τέως ἔμπορος ἀνέλαβε τὴν δρᾶσιν τοῦ τραπεζίτου τῆς ἐποχῆς, αἱ σχέσεις ἄλλως τὰς ὁποίας ἐκαλλιέργει ὡς ἀνεπαισθήτως σχεδὸν μετὰ πάσης τάξεως καὶ φυλῆς ἀνθρώπων ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ τῶν φυλετικῶν στοιχείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἔχων ὡς κέντρον τὴν ἰδίαν φυλὴν πάντοτε καὶ ὡς στάδιον τὴν τουρκικήν, ἡ πεῖρα τοῦ προγενεστέρου αὐτοῦ σταδίου καὶ ἡ ἀντιληπτικότης τῶν εἰσαχθέντων εὐρωπαϊκῶν στοιχείων καὶ θεωριῶν εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ χρηματιστικά, κατέστησαν αὐτὸν οὐ μόνον τὸ εὐπλαστότερον ὄργανον, ἀλλὰ καὶ σχολὴν νέαν ἐμπορικῆς καὶ τραπεζιτικῆς δράσεως. Ὁ δὲ τέως εὐεργετικὸς ἀνήρ, ὃν ἡ φύσις, ἡ ἕξις, ἡ ἀνατροφὴ εἶχον παρασκευάσει πρὸς τοῦτο, ἀνέλαβε τὴν δρᾶσιν τοῦ φιλογενοῦς καὶ φιλανθρώπου, χωρὶς ν' ἀποβάλῃ οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον στοιχεῖον τοῦ προτέρου αὐτοῦ τύπου. Οὕτως ἐν ᾧ ἦν ὁ *τσελεμπὴ Γεωργάκης* ἔτι καὶ μέχρι τελευτῆς ὁ πατριαρχικὸς ἀνὴρ ἐν τῷ οἴκῳ καὶ ἐν τῇ πατριᾷ τῶν περιοικούντων καὶ οἵτινες ἐδέχοντο τὴν ἄμεσον ἀγαθοεργὸν αὐτοῦ ἐπίδρασιν καὶ ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ἐπαιτῶν, οἵτινες ἐμυρμηκίων περὶ αὐτὸν τὸ σάββατον ὅτε κατήρχετο εἰς τὸ γραφεῖον του, ἦτο συγχρόνως ὁ ἐξ ἀνωτέρας περιωπῆς φιλογενὴς εὐεργέτης τῶν ἐθνικῶν καθιδρυμάτων, ὁ ἰσχυρὸς προστάτης καὶ ἀντιλήπτωρ τῶν χρῃζόντων προστασίας, ὁ γενναῖος ἀείποτε χορηγὸς τῶν σπουδαζόντων νέων οἵτινες ἤθελον συστηθῆ πρὸς αὐτὸν ὡς διακρινόμενοι ἐπὶ εὐφυΐᾳ ἢ ὡς ἐπαγγελλόμενοι ἀγαθὰ τῇ ἐθνικῇ προόδῳ, ὁ φιλάνθρωπος συνδρομητὴς πάσης ἀγαθῆς ὑποθέσεως, ὁ ἀγαθὸς σύμβουλος ἐν τοῖς ἐθνικοῖς πράγμασι.

Ὡς πρὸς τὸ τελευταῖον τοῦτο, ἡ ἐνέργεια τοῦ Γεωργίου Ζαρίφη παρεξηγήθη πολλάκις καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐνταῦθα μάλιστα εἰς περιστάσεις τινὰς κρισίμων ἐθνικῶν ζητημάτων. Ἀλλ' ἀφ' ἑνὸς ἡ μαλακότης αὐτοῦ ἐν τῷ βουλγαρικῷ ζητήματι ὅτε τὸ πρῶτον ἐνεφανίσθη τοῦτο καὶ ἐτέθη ἐπὶ τοῦ τάπητος ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀπέρρεε μᾶλλον ἐκ τῆς φιλανθρωπικῆς αὐτοῦ φύσεως καὶ ἐκ τοῦ εὐρέως ἐκείνου αἰσθήματος τοῦ χριστιανικοῦ κοσμοπολιτισμοῦ ἐν Ἀνατολῇ, ὅπερ ἂν καὶ φαίνεται ὡς τὸ ἀγλαότερον χαρακτηριστικὸν τοῦ Ἕλληνος, ἀλλ' εἶνε συγχρόνως καὶ τὸ ἐθνικὸν μειονέκτημα αὐτοῦ ἀπέναντι τῶν ἄλλων φυλῶν. Ἀλλὰ ὁ Γεώργιος Ζαρίφης οὐδέποτε ἦν ἐπιβλητικὸς ἐν ταῖς συμβουλαῖς αὐτοῦ. Παρεῖχεν αὐτοῖς ὡς καθῆκον καὶ ἐγίνωσκεν ἐκ προτέρων ὅτι ἦτο δυνατὸν καὶ νὰ μὴ ἀκολουθήσωσιν αὐτάς. Ἄλλως οὐδέποτε ἐζήλωσεν οὐδ' ἐφιλοδόξει τὸ πρόσωπον Πυθίας ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει. Ἦτο ὁ στρατάρχης πάσης ἐνεργείας ὅστις εἰσῆγε μὲν τὸ προσωπικὸν στοιχεῖον ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς συμβουλίοις ὧν προΐστατο, ἀλλ' ἄφινεν εἰς αὐτὰ νὰ εἴπωσι τὴν τελικὴν λέξιν. Τὸ ἔμβλημά του ἦν ἡ πρακτικότης, ὅπερ ἐπανελάμβανε συνήθως διὰ τῆς ἀγαθωτάτης φράσεως *ἀπρακτικὰ πράγματα.*» Καὶ ἴσως μάλιστα αὐτὸς διὰ τοῦ διαυγοῦς αὐτοῦ ὀφθαλμοῦ τῆς πρακτικότητος διέβλεπεν ἐνίοτε πολλῷ ἀπώτερον ἢ ἄλλοι συστηματικοὶ διὰ τῶν πολυπλόκων θεωριῶν αὐτῶν.

Ἀλλ' ἡ τραχυτέρα περίοδος τῆς παρεξηγήσεως τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Γεωργίου Ζαρίφη ὑπῆρξεν ἡ ἐπὶ τοῦ κρητικοῦ ζητήματος. Ἡ ὑπερεξημμένη τότε φιλοπατρία τοῦ ἐλευθέρου Ἕλληνος δὲν διέβλεπεν ἐν αὐτῷ ἢ αὐτόχρημα προδότην. Ὁ Ζαρίφης ἦν ὁ τραπεζίτης ὁ ποιούμενος δάνεια πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος. Ἐν Ἀθήναις, ἂν εὑρίσκετο πρὸς στιγμὴν τότε, ἤθελεν ὑποστῇ τὸν νόμον τοῦ *Λύντζ* ἐξάπαντος. Ἀλλ' εἰς τοὺς κρίνοντας σήμερον ἄνευ τῶν προλήψεων τῆς ἐποχῆς ὑπάρχει ἀκαταμέτρητος διαφορὰ καὶ μεταξὺ τοῦ Θεμιστοκλέους ἀκόμη φεύγοντος τὸν ἀχάριστον δῆμον Ἀθηναίων καὶ καταφεύγοντος πρὸς τὸν ἐχθρὸν καὶ τοῦ Γεωργίου Ζαρίφη βιοῦντος, ἀναστρεφομένου καὶ σχεδὸν πολιτευομένου παρὰ τοῖς ἐχθροῖς αὐτοῖς. Ὁ Ζαρίφης ἐδάνειζε τοῖς Τούρκοις χωρὶς νὰ εἶνε διπλοῦς χαρακτήρ, ὁ Ζαρίφης ἠσπάζετο βεβαίως ἐγκαρδίως τὸ κίνημα τῶν Κρητῶν χωρὶς ν' ἀποκρύπτῃ τὴν ἐνδόμυχον εὐχὴν ὅπως ἡ νῆσος ἀποτελέσῃ μέρος τοῦ ἐλευθέρου βασιλείου καὶ ἔδιδε χεῖρα βοηθείας εἰς τὸν ἀγῶνα ὅσον ἠδύνατο νὰ δώσῃ. Ἀλλὰ προσκληθεὶς νὰ συμμετάσχῃ δανείου, οὗτινος δὲν ἦτο ὁ σημαιοφόρος, αὐτὸς ὁ τραπεζίτης, οὗ αἱ πράξεις πρὸς τὴν τουρκικὴν κυβέρνησιν ἦσαν εἰς ἀδιεξίτητον λαβύρινθον, ὤφειλεν ἄρα νὰ ὑψώσῃ σημαίαν ἀνταρσίας; ὤφειλε νὰ θυσιάσῃ αὐτὸς πολιτικὴν ἐπιρροὴν καὶ δύναμιν ἣν ἠδύνατο νὰ μεταχειρισθῇ ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ ὑπολοίπου δούλου Ἑλληνισμοῦ, ἴσως δὲ καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν συμφερόντων τῆς Ἑλλάδος αὐτῆς; Βεβαίως δὲν ἦτο τόσῳ ἐπιπόλαιος καὶ ἔπραξεν ὡς Ἕλλην οὐχ ἧττον ἢ ὡς τραπεζίτης ὅ,τι κατεκρίθη τότε ὡς ἀντεθνικόν.

Ὅ,τι πρὸ ὀφθαλμῶν εἶχεν ὁ Γεώργιος Ζαρίφης πάντοτε δὲν ἦτο ἡ Ἑλλὰς αὐτὴ καὶ μόνη, τὸ ἐλεύθερον βασίλειον. Ἦτο ἡ δύναμις τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὸ κράτος, ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ ἐν ἁπάσαις αὐτῆς ταῖς ἐκδηλώσεσιν, ἐν τῇ εὐρυτέρᾳ τῆς ἐννοίας ἐκδοχῇ. Ἕλλην ἐλεύθερος αὐτὸς καὶ τρέφων τὸν ἐγκάρδιον πόθον τοῦ μεγαλείου τῆς Ἑλλάδος διέβλεπε τοῦτο οὐ μόνον ἐν τῇ μεγεθύνσει τῆς ἐλευθέρας χώρας, ἀλλ' ἐν τῇ ἀναπτύξει καὶ περιφρουρήσει τῶν ὁπουδήποτε συντριμμάτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἅτινα θὰ ὦσιν ἐν ἱστορικῇ τινι ἡμέρᾳ τὸ φύραμα νέας ἀναδημιουργήσεως. Εἴθε

Digitized by Google

καὶ πάντες ὅσοι προΐστανται ἰσχυροῦ παράγοντος ἐνεργείας νὰ εἶχον τὴν αὐτὴν οἵαν ἐκεῖνος ἀντίληψιν τῆς ἀποστολῆς καὶ τοῦ ἐδάφους ἐν ᾧ κέκληνται νὰ δράσωσι. Καὶ ἀληθῶς πᾶσα ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ ἐθνική, ἐκπαιδευτική, ἐμπορικὴ τραπεζιτικὴ εἶχε τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν.

Ἡ συμμετοχὴ αὐτοῦ εἰς ἐμπορικὰς καὶ τραπεζιτικὰς ἐπιχειρήσεις ὑπῆρξεν ὄργανον δημιουργίας ἑλληνικῆς τραπεζιτικῆς ὑπεροχῆς ἐν Τουρκίᾳ καὶ ἑλληνικῶν περιουσιῶν ἐν τῷ διεθνεῖ ἐκείνῳ συναγωνισμῷ τοῦ Βυζαντίου, ἔνθα οὐχὶ μόνον τὰ ἐγχώρια στοιχεῖα, ἀλλὰ καὶ εὐρωπαϊκὰ συνεπαγόμενα ὄγκον χρήματος καὶ διπλωματικῆς ἐπιβολῆς τελοῦσι τὸν ἰσχυρότατον ἀνταγωνισμὸν πρὸς τὴν ἑλληνικὴν φυλήν. Εἶνε ὀλίγον τοῦτο ἆρά γε; Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ αὐτοῦ ἐνέργεια διηυθύνετο μετὰ τῆς γενναιοτέρας διαθέσεως καὶ διὰ τοῦ σκοπιμωτέρου τρόπου. Ἂν αὐτὸς διὰ τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας ἀσχολίας αὐτοῦ δὲν ἠδύνατο πάντοτε ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ σκεφθῇ τὸ πρακτέον, ἀλλ' ἦτο ὀξύτατος νὰ ἀντιληφθῇ τὰς εἰσηγήσεις ἄλλων καὶ ὑπὸ τὴν πρακτικωτέραν αὐτῶν ἔποψιν, καὶ ἔδιδε πλήρει τῇ χειρί, ὅπου ἄλλοι ὑπελόγιζον, καὶ ἔδιδεν, ὅπερ καὶ τὸ σπουδαιότερον πολλάκις, τὸ σύνθημα τῆς γενναιοδωρίας αὐτὸς καὶ τὴν ἀφορμὴν ἁμίλλης. Δὲν θὰ καταλέξωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν συγκεκριμένων εὐεργεσιῶν ὧν πολλαὶ κατέλιπον ἴχνη ἀνεξίτηλα ὡς ἡ οἰκοδομὴ τοῦ μεγαλοπρεποῦς κτιρίου τῆς σχολῆς τοῦ Γένους ἐν Κων/πόλει καὶ ἡ προικοδότησις τῶν Ζαριφείων διδασκαλείων ἐν Φιλιππουπόλει. Περὶ τούτου θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπῃ τις ἀσφαλέστερον μόνον ἂν ἐγίνωσκε τὸ μερίδιον ὅπερ ἐν τοῖς ἰσολογισμοῖς αὐτοῦ ἀφιέρου εἰς τὴν ἀγαθοεργίαν. Ἀλλὰ τὸ ἀνυπολόγιστον ἰδίως εἶνε ἡ πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ δύναμις αὐτοῦ, τὰ στοιχεῖα τῆς πολλαπλῆς ὑπολήψεως ἅπερ αὐτόματα συνεκέντρωσεν ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ, ὁ ἀγαθὸς καὶ ἀπέριττος ἐκεῖνος γέρων, ὁ ἔξοχος ἐκεῖνος τύπος τοῦ Κωνσταντινουπολίτου ἀστοῦ, τὸν ὁποῖον περιεστοίχισεν, ἐκάλλυνεν, ἀλλ' οὐδόλως παρήλλαξεν οὔτε ἐδηλητηρίασεν ὁ ἐξωτερικὸς πολιτισμός.

Κατὰ τοὺς τελευταίους αὐτοῦ χρόνους ὑπῆρξεν ὁ φίλος τοῦ Σουλτάνου, οὐχὶ ὁ εὐνοούμενος, ἀλλὰ ὁ ἀγαθὸς αὐτοῦ φίλος, ὁ ἀγαπητὸς γέρων, πρὸς ὃν ὁ μὲν ὀθωμανὸς ἄναξ τρέφων ἀληθῆ σεβασμὸν ἀνεκοίνου τὰς σκέψεις καὶ τὰς ψυχικὰς αὐτοῦ παθήσεις, ἐκεῖνος δὲ τὰς σχεδὸν πατρικὰς αὐτοῦ συμβουλάς, τὰς ὁποίας οὐδόλως ἠγνόει ὁ Σουλτάνος ὅτι προκειμένου περὶ τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων ἐχρωμάτιζεν ἡ ἀγάπη τοῦ ἔθνους του. Ἡ φιλία αὕτη ἐχρονολογεῖτο πρὸ ἐτῶν ἤδη ὅτε ὁ Σουλτάνος ἁπλοῦς ἔτι πρίγκιψ ὢν οὐδὲ ὑπελόγιζεν ἴσως ὅτι ἔμελλε νὰ βασιλεύσῃ. Καὶ ὁμολογουμένως ὁ τότε πρίγκιψ Χαμὴτ Ἐφένδης εἶχεν ἀποκτήσει φίλον ἐκ τῶν *ἀρίστων χριστιανῶν* τὸν ἄριστον. Καὶ ἐγίνωσκε τοῦτο ὁ Σουλτάνος καὶ δὲν ἀπέκρυπτε τὴν οἰκειότητα αὐτοῦ πρὸς τὸν Γεώργιον Ζαρίφην, ἐνῷ αὐτὸς οὐδόλως ἐποιεῖτο ματαίαν ἐπίδειξιν τῆς σουλτανικῆς φιλίας του, πολλῷ δὲ ἥκιστα κατάχρησιν τῆς θέσεώς του. Ἀλλ' ὁ κόσμος ἐγίνωσκεν αὐτὴν καὶ ὁ Σουλτάνος ἐπεθύμει τὴν δημοσιότητα τοῦ πράγματος. Διηγοῦνται, ὅτι ὅτε τὸ πρῶτον μετὰ τὴν ἀνάρρησιν τοῦ ὀθωμανικοῦ μονάρχου, ὁ γέρων Ζαρίφης προσκληθεὶς μετέβη πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτοῦ, ἐφόρεσε τὸ κεκανονισμένον φέσιον ἀντὶ τοῦ πίλου. Ἀλλ' ὁ Σουλτάνος μετὰ πολλῆς οἰκειότητος δεξάμενος αὐτόν, τῷ εἶπεν ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ, διότι ὁ Θεὸς ἠθέλησε νὰ βασιλεύσῃ, νὰ μεταβάλῃ δι' αὐτὸ καὶ ὁ γέρων φίλος του τὰς ἕξεις. Ἡ ἔκφρασις τῆς ἐπιθυμίας τοῦ Σουλτάνου εἶνε διαταγὴ καὶ ἔκτοτε ὁ Γεώργιος Ζαρίφης, ἀνὴρ ἰδιώτης, οὐδένα φέρων τίτλον, μετέβαινεν εἰς τὰ ἀνάκτορα φέρων τὸν συνήθη πῖλόν του. Οἱ φρουροὶ παρουσίαζον ὅπλα καὶ οἱ ἀνακτορικοὶ θεράποντες ὑπεχώρουν εὐλαβῶς. — Διήρχετο ὁ φίλος τοῦ Αὐθέντου.

Ἀλλ' ἡ φιλία τοῦ Σουλτάνου οὐδὲν προσέθηκεν οὐδὲ ἀφῄρεσεν ἀπὸ τοῦ γηραιοῦ Ζαρίφη. Ἐν τῇ πόλει τῆς ἀνατολικῆς ἐθιμοταξίας τῇ Σταμπούλ, ὁ αὐτὸς ἀνήρ, ὅστις τὴν πρωΐαν παρεκάθητο μετὰ τοῦ Σουλτάνου καὶ τὴν μεσημβρίαν προήδρευε συμβουλίου κορυφαίων τραπεζιτῶν, μετὰ μεσημβρίαν συνωμίλει πρὸς ὑπότροφον αὐτοῦ τὸν ὁποῖον ἠρώτα περὶ τῶν σπουδῶν του καὶ τὴν ἑσπέραν ἐδέχετο γραῖάν τινα ἥτις ἤρχετο νὰ τὸν παρακαλέσῃ νὰ μεσιτεύσῃ διὰ τὸν υἱόν της ἢ καὶ γηραιόν τινα ὀθωμανὸν ὅστις παρεκάλει αὐτὸν νὰ μεσολαβήσῃ εἰς τὸν ὑπουργὸν διὰ τὴν παροχὴν συντάξεως. Τὸ θέαμα ἦτο πολλάκις συγκινητικόν. Ὁ Τοῦρκος στρατιώτης, ὅστις ἦν ἀρκούντως ὑπερήφανος ὥστε νὰ ζητήσῃ συνδρομὴν ἀπὸ τοῦ Ζαρίφη, δὲν ἐθεώρει ταπεινωτικὸν νὰ παρακαλέσῃ τὸν ἀγαθὸν φίλον τοῦ αὐθέντου νὰ τῷ χρησιμεύσῃ ὡς μεσίτης ὑπὲρ τῆς συντάξεως. Εἶχε συστηθῆ πρὸς αὐτὸν ἀπὸ γηραιόν τινα οἰκοκύρην ὅστις εἶχεν ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τσελεμπῆ Γεωργάκη καὶ ἦτο βεβαιότατος ὅτι ἐκεῖνος οὐδὲν θὰ τῷ ἠρνεῖτο. Ἐνθυμούμεθα ἱστορικόν τι ἀνέκδοτον, ὅπερ ἔχομεν ἐκ πηγῆς αὐτοῦ τοῦ εὐεργετηθέντος. Ἦτο νέος τις σπουδάσας ἐν Εὐρώπῃ τῇ χορηγίᾳ τοῦ ἰδίου τὴν μηχανικήν. Ὅτε ἐπανῆλθε, συμπληρώσας τὰς σπουδάς του, παρουσιάσθη πρὸς αὐτόν.

— Ἔ καλά, ἔμαθες αὐτὴν τὴν μηχανικήν, πῶς τὴν λέγουν;

— Μάλιστα Κύριε Ζαρίφη.

— Τώρα λοιπὸν θέλεις νὰ σὲ τοποθετήσωμεν. Πήγαινε λοιπὸν εἰς τὸν ὑπουργὸν τῶν δημοσίων

Digitized by Google

ἔργων καὶ ὡμίλησέ του ἐκ μέρους μου. Πάρε καὶ τὴν *χάρτα* μου.

Μετὰ μίαν ἑβδομάδα ὁ νέος παρουσιασθεὶς πάλιν.

— Πῶς! δὲν ἔκαμαν τίποτε; Κάθησε ὀλίγον.

Καὶ διατάσσει τὸν γραμματέα νὰ τοῦ γράψῃ μίαν συστατικήν. Ἀλλὰ καὶ ἡ συστατικὴ δὲν ἐτελεσφόρησεν. Ὁ νέος παρουσιάσθη πάλιν. Ὁ Γεώργιος Ζαρίφης τὸν παραλαμβάνει τότε ἐφ' ἁμάξης, μεταβαίνει εἰς τὸ ὑπουργεῖον καὶ παρουσιάζων αὐτὸν πρὸς τὸν ὑπουργόν, τοῦ λέγει;

— Ἐξοχώτατε, αὐτὸ τὸ παιδὶ εἶνε παιδί μου, καὶ δὲν θέλω νὰ τὸ στείλῃς ὀπίσω μὲ ἄδεια χέρια.

Ἦτο θέαμα τὸ ὁποῖον θὰ ἐφείλκυε τὴν προσοχὴν τοῦ ξένου ὅτε κατήρχετο εἰς τὸν Γαλατᾶν. Ἔβλεπέ τις ἀγαθὸν γέροντα τὴν ἄνοιξιν φέροντα νεανικὴν ἐνδυμασίαν ἀνοικτοῦ χρώματος καὶ ῥόδον εἰς τὴν δεξιάν, περιστοιχιζόμενον ὑπὸ σφηκιᾶς μεσιτῶν, αἵτινες παρεκάλουν αὐτὸν νὰ τοῖς ἀναθέσῃ πρᾶξίν τινα. Τὸ κατάστημα αὐτοῦ εἶχε τοὺς ἰδίους του μεσίτας, οὐχ ἧττον ὁ γέρων δὲν ἤθελε ν' ἀπέλθωσιν οἱ ἄνθρωποι δυσηρεστημένοι, καὶ ἔδιδεν εἰς ἕκαστον μικράν τινα παραγγελίαν καὶ ἀπήρχοντο καταγοητευμένοι ἐξ αὐτοῦ. Οὕτω δὲ εἰς πᾶν βῆμα αὐτοῦ εὕρισκε τρόπον ἵνα εὐεργετῇ εἴτε παρέχων ἐργασίαν, εἴτε παρέχων συνδρομὴν καὶ γινόμενος τὸ κέντρον ζωηρᾶς πάντοτε ἐθνικῆς καὶ κοινωνικῆς ἐνεργείας.

Καὶ ἄλλοτε μὲν εὕρισκε ζηλωτὰς αὐτοῦ καὶ μιμητὰς ὁπωσδήποτε τοῦ παραδείγματος. Ἀλλὰ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους εἶχεν ἀπολειφθῆ μόνος καὶ μόνος ἔφερε τὸ βάρος τοσούτων πολυπλόκων ἀναγκῶν τῆς βυζαντινῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας. Ἀλλὰ σήμερον ἐξέλιπε καὶ οὗτος. Ἐντεῦθεν εἶνε εἰλικρινέστατον τὸ πένθος καὶ ἐγκάρδιος ἡ θλῖψις ἡ ἐκδηλωθεῖσα ἐπὶ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ἐν Βυζαντίῳ. Τοιοῦτοι ἄνδρες, οἷος ὁ Γεώργιος Ζαρίφης, ἐπισπώμενοι τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν ἀγάπην τοσούτῳ πολλαπλῶν καὶ ἐν πολλοῖς ἀντιμαχομένων στοιχείων, οὔτε γεννῶνται εὐκόλως οὔτε διαπλάσσονται, καὶ σήμερον μάλιστα ὁπότε καὶ αἱ συνθῆκαι παρήλλαξαν καὶ τὰ ἄτομα ἐν γένει ἀποβλέπουσιν ἕκαστον εἰς μίαν καὶ ἀποκλειστικὴν διεύθυνσιν. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο μόνον ἂν ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ ἐκληρονόμει τὸ ζώπυρον ὅπερ ὁ γενάρχης ἐκληροδότησεν αὐτῇ, διασώζουσα ἀκμαίαν καὶ τὴν εὐγενῆ παράδοσιν τοῦ οἴκου καὶ τὸ γόητρον αὐτοῦ, ὅπερ τοσοῦτον στενῶς εἶχε συνδεθῆ τελευταῖον μετὰ τῆς ἐννοίας τῆς φιλανθρωπίας καὶ τοῦ γοήτρου αὐτοῦ τοῦ ἑλληνικοῦ ὀνόματος ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Π. ΘΩΜΑ.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΝΝΗΜΕΙΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Ἀλεξιβρόχια καὶ ῥάβδοι. — Ὁ πῖλος τοῦ Καποδιστρίου. — Τὸ φόρεμα τῆς κυρᾶ Φροσύνης.

Ἐντὸς ὑελοσκεποῦς ἑρμαρίου κεῖνται ἀναμὶξ ῥάβδοι καὶ ἀλεξιβρόχια ἀνήκοντα εἰς ἄνδρας τῆς μεγάλης τοῦ ἀγῶνος γενεᾶς. Τὰ ἀλεξιβρόχια ταῦτα, ὧν τὰ δύο ἀνῆκον τῷ Γεωργίῳ Κουντουριώτῃ, ἕτερον δὲ τῷ Γεωργίῳ Σαχίνῃ, κινοῦσι τὴν περιεργίαν τῶν νεωτέρων διὰ τὸ παράδοξον τοῦ σχήματος καὶ τοῦ χρώματος.

Τὰ δύο εἶνε ἐρυθρά, τὸ ἕτερον κυανοῦν, καὶ τὸ μὲν ἐν μεταλλίνῃ θήκῃ τιθέμενον μεταμορφοῦται αἴφνης εἰς χονδρὴν βακτηρίαν, τοῦ δ' ἄλλου ἀποσπᾶται ἡ λαβὴ ἀνασυρομένη καὶ προβάλλει ἐκ τῶν εἰρηνικῶν σπλάγχνων αὐτοῦ ὀξεῖα λεπὶς ἐγχειριδίου καθιστῶσα τὸ φιλήσυχον σκεῦος χρήσιμον φύλακα οὐ μόνον κατὰ τῆς βροχῆς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν κακούργων ἀκόμη.

Αἱ δύο ῥάβδοι, ἀνήκουσαι εἰς τὸν Σπετσιώτην Μέξην ἡ μία, καὶ εἰς τὸν Ὑδραῖον Β. Μπουντούρην ἡ ἄλλη, οὐδὲν ἔχουσιν ἰδιάζον· εἶνε ἀμφότεραι εὐθεῖαι ἐκ στιλπνοῦ ξύλου βυσσινοχρόου μετὰ μικρᾶς χρυσῆς κεφαλῆς, ἐφ' ἧς φέρουσι κεχαραγμένα τὰ ἀρχικὰ στοιχεῖα τῶν ἐπιφανῶν κτητόρων. Καὶ τοῦ μὲν Β. Μπουντούρη ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα τινὰ ἐν τῇ ἐκθέσει· ἡ ταμβακοθήκη του, τὸ ὡρολόγιόν του, ἡ σφραγὶς καὶ τὰ ὅπλα του, ἀλλὰ τοῦ Μέξη τὸ ὄνομα πενιχρότατα ἐκπροσωπεῖται διὰ τῆς ῥάβδου του μόνης καὶ τοῦ ἀκροπρώρου τοῦ πλοίου του, πενιχρότερον δ' ἔτι τὸ τοῦ ἑτέρου σπετσιώτου πολιτικοῦ, τοῦ μεγαλόφρονος καὶ συνετοῦ Π. Μπόταση, τοῦ ἐπίσης ἁδρῶς εἰσενεγκόντος ὑπὲρ τοῦ ἀγῶνος, οὗτινος μόνον τὴν ἱλαρὰν μορφὴν προσβλέπομεν μεταξὺ τῶν ἐλαιογραφικῶν εἰκόνων τοῦ Ναυστάθμου.

Μετὰ τῶν λαϊκῶν ῥάβδων ἀνάκειται προέχουσα τὸ μῆκος ἡ ποιμαντορικὴ ῥάβδος τοῦ ἁγίου Ἐφέσου δωρηθεῖσα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε'.

Ἐν τῷ αὐτῷ ἑρμαρίῳ ὑψηλὸς πῖλος τεφρόχρους ἐν μέρει ἐρρακωμένος προσελκύει κύκλον πολυαρίθμων θεατῶν, διότι πινακὶς πολυσήμαντος ἀνήρτηται ἐπ' αὐτοῦ δηλοῦσα ὅτι ὁ πῖλος οὗτος εἶν' ἐκεῖνος, ὃν ἔφερεν ὁ Καποδίστριας καθ' ἣν ὥραν ἐδολοφονήθη ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος τὴν 27 Σεπτεμβρίου 1831.

Ὁ πῖλος οὗτος ἀπεστάλη ἐξ Ὀδησσοῦ ἀνήκων ἤδη εἰς τὸν πρίγκηπα Καγκάριν, ἀφίκετο δὲ κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν καθ' ἣν ἐγίνετο ἡ ἔναρξις τῆς ἐκθέσεως, ἀλλ' ἡ ἐπιτροπὴ ἐξαιρετικῶς ἀπεδέξατο αὐτὸν ὡς πολύτιμον ἔκθεμα. Ἀξιοσημείωτοι δ' εἶνε καὶ αἱ συναποσταλεῖσαι δύο ἐπιστολαὶ τοῦ Καποδιστρίου γαλλιστὶ γεγραμ-

Digitized by Google

μέναι ὀλίγον χρόνον πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐν αἷς προβλέπων τὴν τεκταινομένην φονικὴν συνωμοσίαν, μετὰ θαυμαστῆς μεγαλοψυχίας κηρύττει οὗτος ὅτι μεθ' ὅλα ταῦτα ἐννοεῖ νὰ ἐμμείνῃ πιστὸς καὶ ἀνένδοτος εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ ὑψηλοῦ καθήκοντος, ἐν ᾧ ἡ μοῖρα ἔταξεν αὐτόν, ἐλπίζων εἰς τοῦ Θεοῦ τὴν προστασίαν.....

Ἐν ἐκπληκτικῇ ἀντιθέσει πρὸς τὰ πτωχικὰ ταῦτα καὶ πεπαλαιωμένα λείψανα τῆς μεγάλης ἐποχῆς, ἀπαστράπτον ὅλον ἐκ χρυσοῦ ἁπλοῦται τὸ βαθύχρουν καὶ πολύπτυχον φόρεμα τῆς ὡραίας ἐκείνης τῶν Ἰωαννίνων γυναικός, ἣν ἀπέπνιξεν ὁ Ἀλῆ πασᾶς καὶ ἀπηθανάτισεν ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης. Ἡ κυρὰ Φροσύνη οὐδὲν ἔχει κοινὸν πρὸς τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἑλληνικὸν Ἀγῶνα τοῦ 1821, οὐδ' ἀξιομίμητον παράδειγμα παρέχουσιν οἱ μετὰ τοῦ Μουχτὰρ ἔρωτες αὐτῆς. Τὸ τραγικὸν τέλος τῆς ζωῆς της, τὸ προελθὸν ἐκ τῆς σκληρότητος τοῦ μισητοῦ τυράννου τῆς Ἠπείρου ἐκίνησε τὴν ὑπὲρ αὐτῆς συμπάθειαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὅστις συνέθεσε καὶ τὸ γνωστὸν δημῶδες ἐλεγεῖον εἰς μνήμην αὐτῆς:

Τραβάει ἀγέρας καὶ βοριᾶς καὶ κυματᾷ ἡ λίμνη
Νὰ βγάλῃ τῆς ἀρχόντισσαις καὶ τὴν κυρὰ Φροσύνη...

Ἐκ δὲ τοῦ λαοῦ παρέλαβεν εἶτα καὶ διέπλασε τελειότερον ἡ ἐπικὴ καὶ ἡ δραματικὴ ποίησις τὸ πρόσωπον τῆς Φροσύνης καὶ ἐξωράϊσε καὶ ἐξιδανίκευσεν αὐτὸ οὕτως, ὥστε ἡ ἄπιστος σύζυγος τῶν Ἰωαννίνων, ἡ ἐρωμένη τοῦ τούρκου πασᾶ κατέστη ἐκ τῶν προσφιλεστέρων ἡρωΐδων τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως.

Εἴπομεν μεθ' ὅλα ταῦτα ὅτι οὐδὲν κοινὸν ἔχει ἡ Φροσύνη πρὸς τὸν ἑλληνικὸν Ἀγῶνα καὶ τὸ φόρεμα δ' αὐτῆς κεῖται ἐν τῇ ἐκθέσει μόνον ὡς λάφυρον συληθὲν ἐν Ἠπείρῳ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Βαλτινοῦ ἀρχηγοῦ Σωτηρίου Στράτου, οἵτινες καὶ ἐξεχώρησαν αὐτὸ ὡς ἐκλεκτὴν μερίδα τῷ ἀρχηγῷ των.

Ἐκ τῶν διαστάσεων τοῦ φορέματος φαίνεται ὅτι ἡ ὡραία Φροσύνη δὲν ἦτο ὑψηλοῦ ἀναστήματος, τὸ δὲ σῶμα αὐτῆς ἐξεῖχεν ἐπὶ λεπτότητι καὶ ἰδίως ἡ ὀσφὺς αὐτῆς δὲν εἶχε διάμετρον μείζονα τῶν πεντήκοντα ἑκατοστομέτρων, καὶ τοῦτο πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τῶν στηθοδέσμων. Ὁ δὲ πλοῦτος τοῦ φορέματος, μολονότι ἐφθάρη πως ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τῆς χρήσεως, ἀλλὰ μένει ἔτι βαρὺς καὶ ἀληθῶς θαυμάσιος· ἂν δὲ πιστεύσῃ τις καὶ τὸ λεγόμενον ὅτι ἐξ ἑκάστης τῶν χρυσῶν γλωσσίδων εἰς ἃς ἀπολήγει ὁ πλατύτατος ποδόγυρος, ἐκρέματο *δούπια* ἱσπανική, δὲν δύναται ν' ἀμφιβάλλῃ πλέον ὅτι τὸ φόρεμα τοῦτο εἶνε ἀληθῶς ἡγεμονικὸν καὶ δῶρον αὐτοῦ τοῦ Μουχτὰρ πρὸς τὴν φιλτάτην ἐρωμένην. Τὸ φόρεμα συνοδεύουσι καὶ δύο μικρά, κομψά, ἐπίσης περίχρυσα καὶ βαρύτιμα σανδάλια. Τίς οἶδεν ἂν δὲν εἶνε αὐτὰ ἐκεῖνα ἅπερ ἐφόρει ἡ ἀτυχὴς ἐν τῇ τελευταίᾳ μετὰ τοῦ Μουχτὰρ συνεντεύξει! τίς οἶδεν ἂν δὲν εἶνε αὐτὰ ἐκεῖνα ἐφ' ὧν ἐσύρετο τρέμουσα, λιπόψυχος, ἐν ᾧ πέραν ἀντήχει σβεννύμενος ὁ περιπαθὴς τοῦ ἐραστοῦ ἀποχαιρετισμός:

Φροσύνη, μ' ἔστειλαν τὰ πάω 'ς τὰ ξένα
Μακριὰ 'ς τὸν πόλεμο μέσ' 'ς τὴ φωτιά·
Βγάλ' ἀπ' τὰ χείλη σου τἀγαπημένα
Δός μου γιὰ σύντροφο χίλια φιλιά.

Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΒΙΟΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑι

Μία συνεδρίασις τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων.

(Συνέχεια, ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἡ ἀρίστη κλασικὴ ἐκπαίδευσις ἣν λαμβάνουσιν ἐν Ἀγγλίᾳ αἱ τὰ κοινὰ πράττουσαι τάξεις, ἡ συνήθεια τοῦ ἐκφράζειν τὰς ἰδέας ἐν δημοσίῳ ἣν κτῶνται ἤδη ἀπὸ τοῦ σχολείου, τὸ ἀτελεύτητον κῦμα τῶν ἐπιδορπίων λόγων, προσφωνήσεων, ὁμιλιῶν, δημοσίων διαλέξεων, τὸ παφλάζον περὶ τὸν νεανίαν ἄγγλον, ἐξωκείωσαν αὐτὸν μετὰ τῶν ῥητορικῶν τύπων, κατήρδευσαν, ἐζύμωσαν αὐτὸν διὰ τῆς δημοσίου εὐγλωττίας. Σπανίως μεταρσιοῦται πρὸς τὰς κορυφὰς τῆς τέχνης, ἀλλ' ἔτι σπανιώτερον φαίνεται ἀνεπαρκής. Ἄλλως τε γινώσκει καλῶς τὸ ἀντικείμενον, ὅπερ πραγματεύεται, ἐμελέτησεν αὐτὸ κατὰ βάθος, ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, διότι ταξειδεύει κατὰ πᾶν ἔτος καὶ ἐπίσταται δύω ἢ τρεῖς γλώσσας· εἶνε εἰδικὸς ἐν τοῖς ζητήμασιν, ἔχει πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν νὰ ἐκμάθῃ τι ἐνδιαφέρον ἢ καινόν. Τὸν ἀκροῶνται λοιπόν, τοὐλάχιστον μέχρι τῆς ὥρας τοῦ δείπνου.

Ἐὰν βάλλῃ ἀκριβῶς εἰς τὸν σκοπόν, ἐὰν τὸ ὑποκείμενον αὐτοῦ κινῇ τὸ διάφορον ὁπωσδήποτε τοῦ ἀκροατηρίου του, ἐπανειλημμένα hear! hear! (ἀκούσατε! ἀκούσατε!) προφερόμενα ὑπὸ τῶν συναδέλφων του, σημειοῦσι τὰς εὐτυχεστέρας αὐτοῦ λέξεις. Ἀλλὰ θερμαίνεται, φέρει τὸν πόλεμον ἐπὶ τοῦ πολεμίου στρατοπέδου· τὸ ἀντίθετον κόμμα ἐξάπτεται, μυκτηρίζει, ἀντιτάσσει no! no! (ὄχι! ὄχι!) μᾶλλον ἢ ἧττον ἔντονα εἰς τοὺς ἰσχυρισμοὺς αὐτοῦ.

Ἀνευφημίαι ἐν τῇ κυριολεκτικῇ ἐννοίᾳ ὡς παρ' ἡμῖν, χειροκροτήσεις τοιαῦται δι' ὧν ἐκδηλοῦται ἡ ἐπιδοκιμασία, οὐδέποτε ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων. Τοὐλάχιστον ἓν μόνον ἀναφέρεται παράδειγμα τοιούτων· τοῦτο δὲ κατὰ τὸ 1863, εἰς τὸν ἐπίλογον ἀγορεύσεώς τινος τοῦ Γλάδστωνος ἐπὶ νομοσχεδίου τινὸς περὶ διαχειρίσεων τῶν φιλανθρωπικῶν προικοδοτημάτων. Ὁ θαυμασμὸς τοῦ ἀκροατηρίου ὑπεκκαυθεὶς ἐδανείσθη πρὸς στιγμὴν τὸν τρόπον τῆς ἠπειρωτικῆς ἐκδηλώσεως αὐτοῦ. Ἀξιοσημείωτον ἐν τούτοις γεγονός! τὸ νομοσχέδιον ὅπερ ὑπερήσπιζεν ὁ ἔξοχος πολιτικὸς ἀπέτυχεν οὐδὲν ἧττον.

Digitized by Google

Σπανίως διακόπτουσι τὸν ῥήτορα. Οὐδεὶς ἐπιχειρεῖ νὰ διακόψῃ τὸ νῆμα τῆς ἀγορεύσεως αὐτοῦ. Ἡ κοινοβουλευτικὴ ἀβροφροσύνη ἀντιβαίνει εἰς τοῦτο. Τὸ σῶμα, διὰ τοῦ προέδρου αὐτοῦ, δὲν ἔδωκεν αὐτῷ τὸν λόγον, ὅπως ἀγροῖκός τις διακόψῃ αὐτόν. Τοῦτο οὐδέποτε γίνεται ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ ὅσον οὐδ' ἐν αἰθούσῃ συναναστροφῆς. Τὸ πολὺ συνάδελφός τις, ἐξαιρετικῶς ἐπηρεαζόμενος ὑπὸ πραγματικοῦ τινος λάθους, θὰ ἐῤῥιψοκινδύνευε νὰ παρεμβάλῃ εὐγενῶς πάντοτε ἐπανορθωτικήν τινα παρατήρησιν, χαιρετίζων διὰ τοῦ πίλου. Ἔκρηξις ὀργῆς ἢ ῥητὴ διάψευσις δὲν συμβαίνουσιν οὐδὲ ἅπαξ ἐντὸς δεκαετίας καὶ τότε πάλιν παράγουσι σκάνδαλον.

Ἄλλως ὁ ῥήτωρ τηρεῖ λίαν εὐλαβῶς τὴν ἐθιμοτυπίαν τοῦ τόπου καὶ ἀξιοῖ κατ' ἀκολουθίαν ἵνα καὶ οἱ ἄλλοι ὑποβάλλωνται αὐτῇ ἀπέναντι αὐτοῦ. Δὲν ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς ἀντιπάλους του, δὲν δεικνύει αὐτοὺς δι' ἐπιτακτικοῦ δακτύλου, δὲν ζητεῖ νὰ προσβάλῃ αὐτούς, δὲν παρεκτρέπεται εἰς προσβλητικὰς προσωπικότητας. Ἂν νομίζῃ ὅτι πρέπει νὰ ὑποδηλώσῃ ὅτι μέλος τι τοῦ Κοινοβουλίου παρεμόρφωσεν ἐν ἐπιγνώσει τὴν ἀλήθειαν, θὰ σπεύσῃ παραυτίκα νὰ προσθέσῃ ὅτι τοῦτο « ὑπὸ κοινοβουλευτικὴν ἔννοιαν.» Ἐὰν εὑρεθῇ ἠναγκασμένος νὰ ὑποδείξῃ τὸν ὑπονοούμενον, δὲν σημαίνει αὐτὸν διὰ τοῦ ὀνόματος, ἀλλὰ τὸν χαρακτηρίζει διὰ τῆς κοινοβουλευτικῆς φρασεολογίας « ὁ ἀξιόλογός μου φίλος ὁ βουλευτὴς τῆς Δεῖνα πόλεως ». Ἐὰν δὲ πρόκηται περὶ ὑπουργοῦ, ἔστε βέβαιος ὅτι θὰ μεταχειρισθῇ πρὸς τοῦτο μόνον τὸν τίτλον τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ. Οὕτω δὲ ἐνώπιον ἑνὸς ἀνωνύμου Κοινοβουλίου ἀναπτύσσει τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἀνώνυμος, καὶ ὀνομαστὸς μόνον ὡς ἀντιπρόσωπος μιᾶς ἐκλογικῆς μονάδος. Ἂν παρεκκλίνῃ πρὸς στιγμὴν τοῦ οὐσιώδους τούτου κανόνος, ἡ τρομερὰ ποινή, δι' ἧς ὁ πρόεδρος θέλει ἀπειλήσει αὐτὸν ἵνα τὸν ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν τάξιν, ἔστι νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ ὅτι θέλει περιέλθει εἰς τὴν ἀνάγκην. . . *νὰ τὸν ἀποκαλέσῃ διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ!* Δὲν εἶνε τοῦτο ἱκανὸν ὅπως ἀνορθωθῶσιν αἱ τρίχες εἰς τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τῆς φρίκης;

Πλάσμα ἀλλόκοτον, ἂν θέλετε, ἀλλ' ὅπερ ὅμως συντελεῖ ἀναμφισβητήτως ὥστε νὰ ἐξαίρῃ τὴν συζήτησιν, νὰ δίδῃ ἀξίωμα εἰς τὰς διασκέψεις, νὰ προλαμβάνῃ σκηνάς, τόσον παιδαριώδεις ὅσῳ καὶ ἀπρεπεῖς, ἑνὶ λόγῳ νὰ διατηρῇ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ Κοινοβουλίου καὶ τὴν εὐφημίαν τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος, ἐνῷ συγχρόνως βεβαιοῖ καὶ τὸν στενὸν δεσμὸν δι' οὗ ὁ ἐκλεκτὸς δέον ἀείποτε νὰ αἰσθάνηται ἑαυτὸν συνδεδεμένον πρὸς τὸν ἐκλογέα, διότι ἐν τῷ μεγάλῳ συμβουλίῳ τοῦ ἔθνους δὲν εἶνέ τις οὐδὲ πρέπει νὰ εἶνε ὁ κ. Χ. ἢ ὁ κ. Ψ. ἀλλὰ καλεῖται Σελσέα, Βιρμιγχάμη, Μαγκεστρία.

Ἕπεται λοιπὸν ἐκ τούτου ὅτι ἡ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων δὲν εἶνε κατὰ τὰς περιστάσεις τρικυμιώδης, θορυβώδης καὶ θυελλώδης μάλιστα; Βεβαίως εἶνε καὶ τοιαύτη ὡς ἅπασαι αἱ συνελεύσεις. Ἀλλ' οἱ καταιγισμοὶ οὗτοι καὶ αἱ θύελλαι εἶνε ὀλιγώτερον ἀκανόνιστοι ἢ ἐκεῖναι πάσης ἄλλης συνελεύσεως. Οὐδέποτε ἢ ἐξαιρετικῶς παρεκτρέπονται εἰς προκλήσεις καὶ προσωπικοὺς διαπληκτισμούς. Καὶ ἀναμφίβολον ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο χρεωστεῖται εἰς τὰς ἕξεις τῆς εὐπρεπείας τὰς διακεχυμένας ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ αὐτῆς ὑπὸ τῶν στοιχειωδῶν κανόνων.

Ἡ ἀληθὴς εὐγλωττία οὐδέποτε ἔλειψεν ἐκ τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων. Καὶ σήμερον δὲ δύναται νὰ καυχηθῇ ὅτι κατέχει ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς τὸν κ. Τζὼν Βραῖτ καὶ τὸν κ. Γλάδστωνα, τοὺς δύο δυνατωτάτους ἀναμφισβητήτως ῥήτορας τῶν χρόνων ἡμῶν.

Ὁ κ. Τζὼν Βραῖτ, « αὐτὸς ὁ ὀρθὸς λόγος ὁ κατειλημμένος καὶ πεπυρακτωμένος ὑπὸ τοῦ πάθους », ὡς ἐχαρακτηρίσθη, ἡ ἐνσάρκωσις τοῦ « ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἐμπείρου λέγειν », ὁ μόνος ἴσως ἐκ τῶν ζώντων ἐν ᾧ ὑπάρχουσι συνηνωμένα πάντα τὰ ὕψιστα προσόντα τοῦ ῥήτορος, ἡ λαμπροτάτη φαντασία, ἡ ἐκλεκτοτάτη εὐαισθησία, ἡ λεπτοτάτη θυμηδία, ἡ ἀσφαλεστάτη κρίσις, ἡ χαριεστάτη, καθαρωτάτη καὶ ἐνταυτῷ εὐρωστοτάτη γλῶσσα.

Τὸ ἀκούειν αὐτοῦ εἶνε ἡδονὴ θεσπεσία. Μόλις εἶπεν εἴκοσιν λέξεις, καὶ ἡ συζήτησις ἐξήρθη ἤδη. Ἡ ἰδέα ἐκτυλίσσεται ἐπὶ τῶν χειλέων του μετὰ τοσαύτης εὐροίας, εὐγενοῦς ἀπλότητος καὶ παρθενικῆς χροιᾶς τόνων ὥστε καὶ ἄκων ἀναπολεῖ τις ἐν τῷ νῷ τὰς ὑψηλὰς χιονοσκεπεῖς κορυφὰς καὶ τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ μεγαλείου τοῦ Ὠκεανοῦ. Μετέχει ἐνταυτῷ τοῦ Βοσουέτου καὶ τοῦ Πασχὰλ καὶ τοῦ Φραγκλίνου. Τὸ οὖς, ἡ καρδία, τὸ λογικόν, τὸ πνεῦμα, τὰ πάντα θέλγονται. Ὑπερέχει ἰδίᾳ εἰς τὴν εὕρεσιν τῶν συναρπαστικῶν εἰκόνων, κοπτομένων ὡς μετάλλια, τὰ ὁποῖα παραχρῆμα τίθενται εἰς κυκλοφορίαν. Γινώσκει νὰ δονῇ πάσας τὰς ἀνθρωπίνους χορδάς, τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην. Ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, τὸ συναρπάζον αὐτοῦ καὶ παρασῦρον εἶνε ὅτι αἰσθάνεταί τις ὅτι τοῦτο δὲν εἶνε παρ' αὐτῷ ἀποτέλεσμα τέχνης, ἀλλὰ βαθείας πεποιθήσεως, ἣν ἐξυπηρετοῦσιν ἀπαράμιλλα προσόντα. Πάντοτε φαίνεται πιστεύων ὅτι εἶνε δυνατὸν νὰ πείσῃ τοὺς ἀντιπάλους αὐτοῦ διὰ καλῶν ἐπιχειρημάτων καὶ βεβαίως τὸ πιστεύει κρίνων ἀφ' ἑαυτοῦ.

Μοναδικὴ δύναμις τῳόντι, ἥτις ἐλλείπει εἰς τοὺς κοινοὺς λογοπλόκους καὶ διὰ τῆς ὁποίας κατήγαγε πολλάκις ἀπροσδοκήτους θριάμβους. Τὸ δεσπόζον αὐτῆς πλεονέκτημα εἶνε τὸ βαθὺ καὶ γαλήνιον αἴσθημα τῶν τυχῶν τοῦ ἀνθρώπου,

Digitized by Google

ἀπηλλαγμένων τῶν φυλετικῶν καὶ τοπικῶν περιστάσεων. Σὺν πᾶσι δὲ τούτοις, Ἄγγλος ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, Ἄγγλος μέχρι μυελοῦ τῶν ὀστέων, κουάκερος, ὑδροπότης, νηματοκλώστης, φιλάνθρωπος καὶ ἱεραπόστολος Εὐαγγελιστής. Ἐκ τῆς ἐντυπώσεως ἣν προξενεῖ ἐπὶ σοῦ δύνασαι νὰ κρίνῃς πλέον περὶ ἐκείνης ἣν δύναται νὰ παραγάγῃ ἐπὶ τῶν πολλῶν, ἀνερχόμενος εἰς τὴν ὑπάτην. Ἐν τῇ Βουλῇ ὁσάκις αὐτὸς ἐγείρεται, οἱ πάντες σιωπῶσι· δὲν ὑπάρχει ἄλλος πλὴν αὐτοῦ.

Ὁ κ. Γλάδστων εἶνε καὶ αὐτὸς ἐπίσης ὑψηλὴ συνείδησις καὶ ἐντεῦθεν ἀπορρέει ἡ κυριωτάτη αὐτοῦ ἰσχύς. Ἀλλὰ πρὸ παντὸς μελετᾷ κατὰ βάθος τὰ ζητήματα περὶ τῶν ὁποίων πραγματεύεται. Εἶνε ὁ σοφὸς γινόμενος Λόγος. Ὁ ῥήτωρ τῶν ὑποθέσεων, ὅστις ἐξήντλησε πάσας τὰς πηγάς, ὅστις ἀφωμοίωσεν ἑαυτῷ καὶ τὰς ἐλαχίστας ἀτόμους οὐσίας τοῦ ὑποκειμένου του καὶ τοῦ ὁποίου δὲν ὑπάρχει ἐφάμιλλος εἰς τὸ συσπειρῶσαι, διατάξαι καὶ ἀνελίξαι αὐτὰς ἐν παρατάξει μάχης πρὸ τοῦ ἐξεστηκότος ἀκροατηρίου του.

Ἐὰν ἡ εὐγλωττία του δὲν ἐμφορῆται ὑπὸ τοσοῦτον ἰσχυρᾶς πνοῆς ὅσον ἡ τοῦ κ. Βράϊτ, ἀλλὰ τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Βουλῆς εἶνε ἰσοβάθμιον. Τοῦτο δὲ ἑδράζεται ἐπὶ τῆς ἐναργοῦς τιμιότητος αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ σεβασμοῦ ὃν οἵ τε οὐδέτεροι καὶ οἱ πονηροὶ ἑκόντες ἄκοντες αἰσθάνονται πρὸς τὰς ὡρισμένας γνώμας ὅταν ὦσιν αὗται εἰλικρινεῖς. Ὁποῖοι πόλοι ἀντίθετοι ἦσαν αὐτὸς καὶ ὁ μακαρίτης ἀντίπαλος αὐτοῦ, ὁ λόρδος Βηκονσφηλδ! Ἀληθῶς ὁ Δισραέλης ἦτο ῥήτωρ δηκτικώτερος, ἐκ διαλειμμάτων μεταρσιώτερος καὶ μᾶλλον τανυσίπτερος. Ἀλλὰ ποία ἠθικὴ ἐλαφρότης, ποία ἔλλειψις ἀρχῶν, ποία ἀπουσία ἕρματος, ἐντεῦθεν δὲ καὶ ποῖα ναυάγια!... Ἀναμφιβόλως ὁ Θωμᾶς Καρλύλος περὶ αὐτοῦ ἐσκέπτετο, ὁπότε ἔγραφε:

«Καὶ ὑπάρχει τι εἰδεχθέστερον ὑπὸ τὸν ἥλιον παρὰ τὸν εὔγλωττον ἄνθρωπον τὸν λέγοντα ψεύδη!....»

(Ἕπεται συνέχεια).

ΥΓΙΕΙΝΗ

Περὶ ἐπιθεωρήσεως τῶν κρεάτων.

Ἐν προλαβοῦσι φύλλοις τῆς *Ἑστίας* ἐγένετο λόγος περὶ τοῦ διὰ τὴν δημοσίαν ὑγείαν τόσον οὐσιώδους ζητήματος τῶν νοσηρῶν κρεάτων. Ἤδη μεταφέρομεν τὴν κατωτέρω λίαν ἐνδιαφέρουσαν συζήτησιν, ἣν ἀποσπῶμεν ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς συνεδριάσεως τῆς 29ης μαρτίου (ἐ. ν.) 1884 τῆς ἐν Βρυξέλλαις Ἰατρικῆς Ἀκαδημίας.

« **Ὁ κ. Hugues,** στρατιωτικὸς κτηνίατρος, ἐπαναλαμβάνει τὴν συζήτησιν περὶ τῶν ἑξῆς δύο ζητημάτων· α') ἐὰν τὰ ἐφθαρμένα κρέατα, ἤτοι τὰ προερχόμενα ἐξ ἀρρώστων ζώων, δύνανται νὰ παραδίδωνται εἰς τὴν κατανάλωσιν, καὶ β') ἐν ᾗ περιπτώσει τοιαῦτα κρέατα δὲν πρέπει νὰ καταναλίσκωνται, τίνι τρόπῳ καὶ διὰ τίνος πρέπει νὰ γίνωνται αἱ ἐπιθεωρήσεις. Ὁ κ. Hugues ἀπαριθμεῖ τὴν μεγίστην ποσότητα τῶν κρεάτων, τὰ ὁποῖα οἱ ἐν ταῖς μεγαλουπόλεσιν ἐπιθεωρηταὶ ἀπορρίπτουσιν ἀπὸ τῆς καταναλώσεως, διατάσσοντες τὴν κατάχωσιν αὐτῶν. Εἶνε τὰ κρέατα ταῦτα νοσηρά; Ὁ κ. Hugues εἶνε πεπεισμένος, ὅτι τὰ κρέατα ταῦτα εἶνε τῷ ὄντι νοσηρά. Φέρει δὲ εἰς ἀπόδειξιν τῆς πεποιθήσεώς του ἀποδείξεις ἐπιστημονικὰς καὶ κλινικάς.

« Καθόσον ἀφορᾷ εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς ἀποδείξεις, ὁ κ. Hugues ὑπομιμνήσκει τὰ παρὰ πολλῶν σοφῶν γενόμενα πειράματα, δι' ὧν ἀποδεικνύεται, ὅτι τὰ φυματιώδη προϊόντα μεταδίδονται ἀπὸ τῶν ζώων εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ ἀνάπαλιν. Αἱ ὀξεῖαι φλογώσεις, ἃς ἐπακολουθοῦσι φαινόμενα γαγγραινώδη ἢ σηψαιμικά, εἶνε συχνόταται εἰς τὰ ζῶα. Γνωστὴ δὲ εἶνε ἡ ὀξύτης καὶ ἡ δραστικότης τοῦ σηπτικοῦ ἰοῦ. Ὁ κ. Hugues πιστεύει, ὅτι ἐν τῇ χρήσει τῶν κρεάτων τούτων ἤθελεν εὑρεθῇ ἡ αἰτιολογικὴ ἐξήγησις πλείστων τυφοειδῶν ἐπιδημιῶν, αἵτινες ἐμάστισαν τὸ ἀνθρώπινον γένος.

« Ὁ ἀγορεύων μετὰ ταῦτα διεξέρχεται πάσας τὰς κολλητικὰς καὶ παρασιτικὰς νόσους, αἵτινες ἀπὸ τῶν ζώων δύνανται νὰ μεταδοθῶσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον, οἷαι εἰσὶν ἐν παραδείγματι ἡ μᾶλις καὶ ὁ τύφος. Μεταβαίνων δὲ εἰς τὰ κλινικὰ διδόμενα, ἀναφέρει πολλὰ γεγονότα, ἐν οἷς παρετηρήθη ἡ ἄμεσος σχέσις μεταξὺ τῆς χρήσεως γάλακτος ἢ κρεάτων προερχομένων ἀπὸ ζώων ἀρρώστων καὶ τῆς ἀναπτύξεως σοβαρωτάτων νόσων, συχνάκις θανατηφόρων.

« Αἱ ἐπιθεωρήσεις εἶνε ἑπομένως ἀπολύτως ἀναγκαῖαι, συμπεραίνει ὁ κ. Hugues. Δέον νὰ γίνωνται αὗται ἐπί τε τοῦ ζῶντος ζώου καὶ ἐπὶ τοῦ σφαχθέντος ζώου. Δέον δὲ νὰ ἐκτελῶνται ἀποκλειστικῶς παρὰ κτηνιάτρων, οἵτινες εἶνε οἱ μόνοι ἁρμόδιοι. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην οἱ κρεοπῶλαι εἶνε τόσον ἀνωφελεῖς, ὅσον ἀνωφελεῖς εἶνε διὰ τὰς αὐτοψίας οἱ ὑπηρέται τῶν ἀνατομικῶν ἀμφιθεάτρων.

» **Ὁ κ. Willems.** — Ἐπιτήρησις νοήμων καὶ ἁρμοδία ἀποβαίνει ἀναγκαία. Ἀλλ' ὁ κ. Depaire διατείνεται, ὅτι δὲν εἶνε βεβαιωμένον ἐπιστημονικῶς, ὅτι εἶνε βλαβερὸν εἰς τὴν ὑγείαν τὸ κρέας τὸ προερχόμενον ἀπὸ ζώων ἀρρώστων. Πλὴν ἐὰν ἡ γνώμη αὕτη ἐπεκράτει, μεγίστη ἤθελεν ἐπέλθει βλάβη εἰς τὴν δημοσίαν ὑγείαν. Ναί, ἡ κατανάλωσις κρεάτων προερχομένων ἀπὸ ζώων προσβληθέντων ὑπὸ λύσσης, ὑπὸ μᾶλιος, ὑπὸ φυματιώσεως δέον ν' ἀποκλεισθῇ

ἀπὸ τῆς μαγειρικῆς χρήσεως· ὁ κίνδυνος εἶνε ἐπιστημονικῶς βεβαιωμένος, οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦνε ἡ θύρα δι' ἧς εἰσέρχεται ὁ ἰός. Δὲν ἔχω ἀνάγκην ν' ἀναφέρω νέα γεγονότα. Πλεῖστα τοιαῦτα ἐξετέθησαν ἐνώπιον ὑμῶν. Ἡ φυματίωσις τοῦ ἀνθρώπου θανατώνει τὸ πέμπτον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρώπης. Εἶνε δὲ ἡ νόσος αὕτη συχνοτέρα ἐν ταῖς πόλεσιν ἔνθα καταναλίσκονται παντὸς εἴδους κρέατα, ἢ ἐν ταῖς ἐξοχαῖς ἔνθα ἡ κρεωφαγία εἶνε ὀλίγη. Ἡ μεταδοτικότης τῆς φυματιώσεως εἶνε πρὸ καιροῦ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ παραδεδεγμένη, οὔτε δύναταί τις ν' ἀρνηθῇ ταύτην μετὰ τὰ πειράματα τῶν Willemin, Klebs, Toussaint, Gerlach, Koch, κτλ. Ἀφ' ὅτου δ' ὁ Koch ἀνεκάλυψε τὸ μικρόζωον τῆς φυματιώσεως, δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν, ὅτι ἡ νόσος αὕτη εἶνε ἡ αὐτὴ παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ καὶ παρὰ τοῖς ζώοις, καὶ ὅτι μεταδίδεται ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰ ζῶα καὶ τὸ ἀνάπαλιν. Πῶς εἶνε λοιπὸν δυνατὸν νὰ βεβαιῶμεν ἤδη, ὅτι ἡ τροφὴ διὰ κρέατος φυματώδους εἶνε ἀβλαβής; Ὑπενθυμίζω ὑμῖν τὰ συμπεράσματα τὰ γενόμενα παραδεκτὰ κατὰ τὸν παρελθόντα σεπτέμβριον ὑπὸ τῆς διεθνοῦς συνόδου τῶν κτηνιάτρων ἐν Βρυξέλλαις. Τὸ κυριώτατον ἐκ τῶν συμπερασμάτων τούτων ἦτον, ὅτι ἡ φυματίωσις εἶνε κολλητική, καὶ ὅτι εἶνε ἄφευκτον ν' ἀποβάλλωμεν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς τὸ κρέας τὸ ἀπὸ φυματιῶντος ζώου προερχόμενον.

«**Ὁ κ. Boens.**—Ὅτε ἐπαρουσίασα τὴν πρότασίν μου τῷ 1882, δὲν περιέμενα νὰ λάβω τὴν ἀπευθυνθεῖσάν μοι πρόκλησιν. Ὁ κ. Depaire ζητεῖ γεγονότα, αἱ *ἀπὸ καθέδρας* βεβαιώσεις δὲν ἐπαρκοῦσιν αὐτῷ κτλ. Κατηγορούμην λοιπὸν ὡς μὴ φέρων οὐδὲν γεγονὸς εἰς ὑποστήριξιν τῆς προτάσεώς μου. Οἱ ἀγορεύσαντες ἔκτοτε ἔφερον, πιστεύω, ἐπαρκῆ γεγονότα καὶ ἀποδείξεις. Τῷ 1875, ἀπὸ δευτέρας εἰς πέμπτην τῆς ἑβδομάδος, ἐν χωριδίῳ ἐν ᾧ δὲν ὑπῆρχον ἄῤῥωστοι προσεβλήθησαν τεσσαράκοντα τρία ἄτομα ὑπὸ τύφου. Πάντες οἱ ἄῤῥωστοι οὗτοι εἶχον φάγει ἀπὸ τοῦ κρέατος νοσούσης ἀγελάδος. Τῷ 1872 ὑπῆρχεν ἐν Charleroi κρεοπωλεῖον ἱππείου κρέατος. Αἴφνης ἐν διαστήματι ὀκτὼ ἡμερῶν, τεσσαράκοντα τέσσαρα ἄτομα φαγόντα ἐκ τοῦ κρέατος τοῦ κρεοπωλείου τούτου ἀσθενοῦσι καὶ *ἀποθνήσκουσιν*. Ἄλλως τε αὐτὴ ἡ μακρὰ ἔκθεσις τοῦ κ. Wehenkel, ἥτις φέρει καὶ τὴν ὑπογραφὴν τοῦ κ. Depaire, περιέχει ἐπαρκεῖς ἀποδείξεις.

«**Ὁ κ. Wehenkel,** εἰσηγητής. — Ἐκ τῆς συζητήσεως προκύπτει, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ληφθῇ ἀπόφασις ἀπόλυτος. Δέον νὰ διακρίνωμεν τὸ ἀπολύτως ἀναγκαῖον ἀπὸ τοῦ μὴ ἀπολύτως ἀναγκαίου. Δέον νὰ ἐπισκοπήσωμεν τὴν ἐπενέργειαν τοῦ κρέατος ἐπὶ τοῦ καταναλίσκοντος αὐτὸ ἀτόμου, ὡς ἐπίσης καὶ αὐτὴν τὴν ἐπὶ τοῦ ὠμοῦ κρέατος διὰ τῶν χειρῶν ἐργασίαν τῶν ἐπιτετραμμένων τὴν παρασκευὴν αὐτοῦ. Κατὰ γενικὸν ὅρον, τὸ κρέας δύναται νὰ εἶνε ἐπιβλαβὲς ἕνεκα τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον προκεχωρημένης ἀποσυνθέσεώς του, ἕνεκα τοῦ μαρασμοῦ ὑφ' οὗ τὸ ζῶον ἔπασχε, καὶ τέλος ἕνεκα τῶν παθολογικῶν ἀλλοιώσεων ἃς ἐπαρουσίαζεν. Ὑπάρχει λοιπὸν σειρὰ ὁλόκληρος ἀφορμῶν σοβαρωτάτων, ὅπως ὑποστηριχθῇ ἡ ἰδέα σπουδαίας ἐπιθεωρήσεως τῶν κρεάτων ἐνεργουμένης ὑπ' ἀνδρῶν ἁρμοδίων.

«**Ὁ κ. Depaire.** — Εἶνε εὐτυχής, λέγει, ὅτι προεκάλεσε τὰς ἀνωτέρω ἐξηγήσεις. Διαμαρτύρεται ὅμως κατὰ τῆς πλάνης τοῦ κ. Willems, διότι οὐδέποτε ἐβεβαίωσεν, ὅτι τὸ κρέας τῶν ἀῤῥώστων ζώων δὲν ἦτον ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν ὑγείαν, ἀλλ' ἐπεριωρίσθη νὰ ζητήσῃ ἀποδείξεις. Ἀλλ' ἐὰν ἀναδιφήσωμεν τὸ τελευταῖον τεῦχος τοῦ Δελτίου τοῦ Συμβουλίου τῆς ὑγιεινῆς τῆς Γαλλίας, θέλομεν ἀναγνώσει, ὅτι ὁ κ. Bouley θέτει ἔτι τὸ ζήτημα, ἐὰν εἶνε νοσηρὰ τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος κρέατα. Ἡ γνώμη ἑπομένως ἡ παρὰ τῶν πλείστων ἐκ τῶν προλαλησάντων ὑποστηριχθεῖσα, δὲν εἶνε τόσον ἀσφαλῶς βεβαιωμένη, ὥστε νὰ μὴ ζητήσωμεν καὶ ἄλλας πληροφορίας. Τὸ ἐπ' ἐμοὶ πιστεύω, ἐπιλέγει ὁ κ. Depaire, ὅτι ὀφείλομεν νὰ εἴπωμεν πρὸς τὰς ἀρχὰς τάδε. — Χρήσιμον εἶνε νὰ ὀργανίσητε ἐπιθεώρησιν *σπουδαίαν* τῶν εἰς τὴν κατανάλωσιν προωρισμένων κρεάτων, διότι ἡ παροῦσα ἐπιθεώρησις εἶνε ὅλως ἀπατηλή.»

* *

ΤΟ ΧΕΛΙΔΟΝΙ

Χελιδόνι μου καϋμένο,
πές μου, πές μου διατί
ἔχεις στῆθος ματωμένο
καὶ νουρὰ ψαλιδιστή;

Ἐπερνοῦσ' ἀπὸ τὴν Πόλη,
ἀπὸ τὴν Ἁγιά-Σοφιά,
μ' ὅλη τὴν χαρὰ καὶ μ' ὅλη
τὴν ἀρχαία μ' εὐμορφιά.

Καλοκαῖρι νὰ μηνύσω
στὸν Γραικὸ τὸν βασιλιά,
και στὸ σπίτι του νὰ κτίσω
τὴν μικρή μου τὴν φωλιά.

Δὲν τὸν ηὗρα ξενοιασμένο
στὸ χρυσό του τὸ θρονί·
δὲν τὸν εὕρηκα σκυμμένο
σ' ἐκκλησιὰ νὰ προσκυνῇ.

Δὲν τὸν ηὗρα σὲ παλάτι
μὲ μιὰ ἀγάπη μυστικιά,
μόν' τὸν ηὗρα 'πάνου στ' ἄτι
ποῦ 'πολέμα τὴν Τουρκιά.

Digitized by Google

Στώνα χέρι τὸ κοντάρι,
στ' ἄλλο χέρι τὸ σπαθί,
ἢ τὴν νίκη θενὰ πάρῃ,
ἢ τὸ Γένος θὰ χαθῇ.

Γιατὶ εἶν' ὀλίγ' οἱ φίλοι,
κ' οἱ ἐχθροί του μυρμηγκιά
καὶ δὲν ἔχει ποιὸν νὰ στείλῃ
νὰ μηνύσῃ στὴν Φραγκιά:

Ἀχ! Φραγκιά, χριστιανεμμένη
μ' εὐαγγέλιο γραικικό,
πῶς ὑπόφερες νὰ γένῃ
τέτοιο ἀπίστευτο κακό!

Πῶς 'παράτησες νὰ πλήξῃ
τῆς σκλαβιᾶς ἡ μαχαιριὰ
τὸν λαό, ποῦ σ' ἔχει δείξει
τί θὰ 'πῇ ἐλευθεριά.

Ταῦτα 'σκέφθῃ πῶς δὲν ἔχει
ποιὸν νὰ στείλῃ νὰ τὰ 'πῇ,
καὶ σὰν θύελλα διατρέχει,
καὶ χτυπᾷ σὰν ἀστραπή.

Τότ' ἀπὸ τὸ λάβαρό του
ἐσηκώθηκα γοργό,
τὸ πικρὸ παράπονό του
νὰ κηρύξω κἂν ἐγώ.

Χάμου πέταξα, μὲ βλέμμα
ἀπὸ φρίκη νεκρικό,
μοῦ ἐβάφηκε στὸ αἷμα
τὸ στηθάκι τὸ λευκό.

'Ψηλοπέταξα, ἀπὸ χάμου,
μέσ' στὴν μάχη τὴν βαθειά,
'ψαλιδίσαν τὴν νουρά μου
τ' ἀναρίθμητα σπαθιά.

Δι' αὐτὸ λαλῶ θλιμμένα
ἀπὸ τὴν ἡμέρ' αὐτή,
κ' ἔχω στήθῃ 'ματωμένα
καὶ νουρὰ ψαλιδιστή.

Γ. Μ. Βιζυηνος

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Προχθὲς ὁ νεότευκτος διδάκτωρ τῆς ἰατρικῆς Δ. μεταβαίνει εἰς τοῦ καθηγητοῦ του κ. Α* ἵνα τὸν ἀποχαιρετίσῃ καὶ τὸν εὐχαριστήσῃ συνάμα ἐπὶ τῇ ἀναγορεύσει του.

— Θὰ σᾶς εἶμαι πάντοτε εὐγνώμων, κύριε καθηγητά, διότι πᾶν ὅ,τι γνωρίζω εἰς ἐσᾶς καὶ μόνον τὸ ὀφείλω.

— Καλὲ γιὰ τόσῳ μικρὰ πράγματα δὲν ἀξίζει νὰ γίνεται κἂν λόγος, ἀπαντᾷ ὁ καθηγητής, ὅστις ἐγνώριζε πόσον ἐθχρυνον αἱ γνώσεις τοῦ μαθητοῦ του.

***

Ὁ ἀστυνόμος πρὸς τὸν κλητῆρα. Ποιανοῦ ἄχρειου ἦσαν τὰ ζῶα ποῦ ἐμπῆκαν καὶ ἐρήμαξαν τὸν δημόσιον κῆπον;

Ὁ κλητήρ. — Ἰδικά σας, κὺρ ἀστυνόμε!

***

Ὁ Ἀγαθόπουλος εὑρίσκετο εἰς τὴν οἰκίαν φίλου του, τοῦ ὁποίου αἴφνης ἡ σύζυγος καταλαμβάνεται ὑπὸ τῶν ὠδίνων τοῦ τοκετοῦ καὶ γεννᾷ ὡραῖον ἀγοράκι.

Τούτου γενομένου, ὁ Ἀγαθόπουλος τρέχει νὰ εὕρῃ τὸν εὐτυχῆ πατέρα, εἰς ὃν θέλει νὰ ἀναγγείλῃ πρῶτος τὴν χαρμόσυνον εἴδησιν.

— Ἡ γυναῖκά σου ἐγέννησε! τῷ φωνάζει ἅμα ἰδὼν αὐτόν.

— Καὶ τί παιδὶ ἔκαμεν;

— Μάντευσε ἂν ἠμπορεῖς....

— Θηλυκό, ἔ;

— Ὄχι δὲν ἔκαμε θηλυκό.

— Ἄ, ἀρσενικὸ λοιπόν; Τί εὐτυχία!

— Μπᾶ, καὶ πῶς τὸ ἐμάντευσες! λέγει ἔκπληκτος ὁ Ἀγαθόπουλος. Κατάλαβα, κἄποιος θὰ εἶχεν ἔλθει προτήτερα καὶ σοῦ τὸ εἶπε!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Πόσον σπανίως συμφωνοῦν τὰ μέσα μὲ τὰ ἔξω!
Μὲ τὰ στολίδια πάντοτε ὁ κόσμος ἀπατᾶται.
Ἰδὲ τὰ δικαστήρια: Ὑπόθεσις ὑπάρχει,
ὅσον καὶ ἂν τὴν φαντασθῇς αἰσχρὰν καὶ σαπημένην,
ὁποῦ μὲ λόγια εὔμορφα ἐὰν τὴν καρυκεύσῃς
δὲν κρύπτονται τὰ αἴσχη της; Ἰδὲ καὶ τὴν θρησκείαν:
Ὑπάρχει πλάνη, αἵρεσις, ποῦ δὲν θὰ τύχῃ κάποιος
μὲ ὕφος ἐπιβλητικὸν νὰ τὴν καθιερώσῃ
διὰ τοῦ κύρους τῶν Γραφῶν, καὶ τὴν ἀναίδειάν της
μ' εὐπρόσωπα στολίσματα νὰ τῆς περικαλύψῃ;
Κάθε κακία ἠμπορεῖ, ὅσον χονδρὴ κι' ἂν εἶναι
μὲ κἄτι πρόσχημα ἀρετῆς νὰ στολισθῇ ἀπ' ἔξω.
Πόσοι δειλοί, μὲ τὴν καρδιὰν ὡσὰν τὴν ἄμμον χαύνην,
ἂν κρίνῃς ἀπ' τὰ γένειά των εἶν' Ἡρακλεῖς ἢ Ἄρεις,
κι' ἂν τοὺς σκαλίσῃς — κάτασπρον τὸ αἷμά των 'σὰν [γάλα.
Μὲ μόνον τὰ φυτρώματα κοσμοῦνται τῆς ἀνδρίας,
νὰ φαίνωνται ἐπίφοβοι! Ἰδὲ κ' ἡ ὡραιότης,
ἰδὲ πῶς ἀγοράζεται κ' ἐκείνη μὲ τὸ ζύγι.
Εἰς τοῦτο δὲ μᾶς γίνεται τὸ παρὰ φύσιν θαῦμα,
νὰ εἶναι πλέον ἐλαφραὶ αἱ μᾶλλον φορτωμέναι.
Καὶ πόσα δὲ χρυσᾶ σγουρά, στρημμένα 'σὰν τὰ φείδια,
ποῦ σείονται κι' ἀφίνονται ἀέρας νὰ τὰ παίζῃ
'ς ἄλλην ἀνήκουν κεφαλήν, κ' ἐκεῖνο τὸ κρανίον
ὁποῦ ἐπρωτοφύτρωσαν εὑρίσκεται 'ς τὸν τάφον!
Ὥστε λοιπὸν οἱ στολισμοὶ δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο
εἰμὴ ἀκτὴ ἀπατηλὴ πελάγους φρικτοτάτου.
ἡ σκέπη χρυσοΰφαντη — καὶ κρύπτει μίαν μαύρην.
Εἰς ἕνα λόγον, πρόσχημα τῆς ἀληθείας εἶναι,
καὶ μὲ αὐτὸ οἱ πονηροὶ φρονίμους παγιδεύουν.

(Ἐκ τοῦ «Ἐμπόρου τῆς Βενετίας» τοῦ Σαικσπείρου κατὰ μετάφρ. Δ. Βικέλα).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Μοναὶ ἐν Ἑλλάδι. — Τὸ νῦν προσωπικὸν ὅλων τῶν μονῶν τοῦ κράτους κατά τινα πίνακα, ὃν ὁ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργὸς ὑπέβαλεν εἰς τὴν

Digitized by Google

βουλήν, ἀνέρχεται εἰς 3743, ἐξ ὧν μοναχοὶ 1781, μοναχαὶ 222, δόκιμοι 638, δόκιμαι 74, καὶ ὑπηρέται 1028. Τὰ ἔσοδα τῶν μονῶν κατὰ τὸ 1883 ἀνῆλθον εἰς δρ. ν. 2,385,065, τὰ ἔξοδα εἰς δρ. 1,570,116, ὥστε ὑπάρχει πλεόνασμα δρ. ν. 814,949, ὅπερ εἶναι κατατεθειμένον εἰς τὰς τραπέζας καὶ τὰ δημόσια ταμεῖα.

Σημειώσαντες προηγουμένως τὴν περίεργον παρατήρησιν περὶ τῆς ποσότητος τῶν τριχῶν, ἃς περιέχει ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀνθρώπου, συμπληροῦμεν αὐτὴν δι' ἄλλης οὐχ ἧττον ἀξιοπεριέργου, ὅτι δηλ. θεωρεῖται ὡς μαθηματικῶς ἀποδεδειγμένον ὅτι ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῆς γῆς πολλοὶ ἄνθρωποι ἔχοντες τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τριχῶν εἰς τὴν κεφαλήν. Πράγματι κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Wilson ὁ ἀριθμὸς τῶν τριχῶν μιᾶς κεφαλῆς ἀνθρώπου δὲν εἶνε ἀνώτερος τῶν 127,920· ἡμεῖς παραδεχθῶμεν ἔτι καὶ 150,000, λαμβάνοντες τὴν δασυτέραν κόμην, ἥτις ὑπάρχει. Ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῆς γῆς εἶνε ἀσυγκρίτως ἀνώτερος, συμποσούμενος εἰς ἑκατοντάδας ἑκατομμυρίων. Ἐξ ὅλων λοιπὸν τῶν κατοίκων δὲν δύνανται νὰ ὑπάρχωσιν ἢ μόνον 150,000 ἄνθρωποι ἔχοντες διάφορον ἀριθμὸν τριχῶν τῆς κεφαλῆς, ποικίλλοντα μεταξὺ 1 καὶ 150,000· ὅλοι δὲ οἱ ἄλλοι ἔχουσιν ἀριθμὸν τριχῶν περιλαμβανόμενον μεταξὺ τῶν δύο προσημειωμένων ἀριθμῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῆς γῆς ὑπερβαίνει τὸ δισεκατομμύριον, ἀναγκαίως ἕπεται ὅτι πολλοὶ αὐτῶν ἔχουσι τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν τριχῶν εἰς τὴν κεφαλήν.

Ὁ Ἰταλὸς δόκτωρ Παῦλος Ῥικάρδης ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως περιέργους παρατηρήσεις περὶ τοῦ ἀναστήματος τοῦ ἀνθρώπου, ἐξ ὧν ἐρανιζόμεθα τὰ ἑπόμενα. Μεταξὺ τοῦ ἀναστήματος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ μήκους τῶν βραχιόνων αὐτοῦ τεταμένων ὑπάρχει σταθερὰ ἀναλογία. Παρὰ τοῖς πιθήκοις τὸ μῆκος τῶν βραχιόνων τεταμένων εἶνε πολὺ μεγαλείτερον τοῦ ἀναστήματος αὐτῶν ἢ παρ' ἀνθρώποις· σχετικῶς δὲ πάλιν παρὰ τοῖς Νέγροις, Νηγρίταις καὶ Παπούαις ἡ ἔκτασις τῶν δύο βραχιόνων εἶνε μακροτέρα τοῦ ἀναστήματος ἢ παρὰ τῇ καυκασίᾳ φυλῇ. Κατὰ τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν δὲν φαίνεται ὑπάρχουσα μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἀναστήματος καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν δύο βραχιόνων· μέχρι δὲ τοῦ 7 ἢ 8 ἔτους τῆς ἡλικίας τὸ μῆκος τῆς ἐκτάσεως τῶν βραχιόνων εἶνε σχεδὸν πάντοτε κατώτερον τοῦ μήκους τοῦ ἀναστήματος. Μετὰ τὸ 8ον ἔτος τὸ μῆκος τῶν βραχιόνων ἄρχεται αὐξάνον, ὥστε καὶ ὑπερβαίνει κατόπιν τὸ τοῦ ἀναστήματος. Ἡ ἀναλογία μεταξὺ ἀναστήματος καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν βραχιόνων μένει σχεδὸν πάντοτε ἀναλλοίωτος παρὰ τῇ γυναικί, ἅμα εἰσέλθῃ εἰς τὸ 20ον ἔτος τῆς ἡλικίας. Ὑποτιθεμένου ὅτι τὸ ἀνάστημα ἔχει μῆκος 1000, ἡ ἔκτασις τῶν βραχιόνων παρὰ μὲν τῷ ἐφήβῳ ἀνδρὶ ἔσται 1045, ἤτοι κατὰ 45 χιλιοστόμετρα ἀνωτέρα, παρὰ δὲ τῇ γυναικὶ 1015. Κατὰ μέγιστον ὅρον τὸ μὲν ἀνάστημα δύναται νὰ ὑπερβῇ τὴν ἔκτασιν τῶν βραχιόνων κατὰ 10 ὑφεκατόμμετρα, τἀνάπαλιν δὲ ἡ ἔκτασις τῶν βραχιόνων τὸ ἀνάστημα κατὰ 19 ὑφεκατόμμετρα.

Τὴν ἔμφυτον καὶ ἄπειρον ὄντως φιλανθρωπίαν τοῦ ἄρτι ἀποθανόντος Γεωργίου Ζαρίφη μαρτυροῦσι πολλαὶ περιστάσεις, ὧν μίαν λίαν χαρακτηριστικὴν δημοσιευομένην ἐν τῷ «Κόσμῳ» Κωνσταντινουπόλεως μεταφέρομεν ἐνταῦθα.

« Ὅτε πρό τινων ἐτῶν ὁ ἀείμνηστος μετέβη εἰς Παρισίους, μετά τινων ἑβδομάδων διαμονὴν ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκείνῃ καὶ πολυθελγήτρῳ πρωτευούσῃ κατελήφθη ὑπ' ἀθυμίας καὶ μελαγχολίας, ἥτις ἤρξατο ἐπιδρῶσα ἐπὶ τῆς ὑγιείας αὐτοῦ. Τοῦτο παρετηρήθη ὑπὸ τὸν περὶ αὐτόν, εἷς δὲ τῶν οἰκειοτάτων αὐτῷ ὁμογενῶν τραπεζιτῶν, ἠρώτησεν αὐτὸν ἡμέραν τινὰ διατὶ φαίνεται ἄθυμος. Ὁ Γεώργιος Ζαρίφης ἀπεκρίνατο ἀσαφῶς πως, εἰπὼν ὅτι « στενοχωρεῖται ἐν Παρισίοις ». Ἀληθῶς, ὁ Γεώργιος Ζαρίφης ἐστενοχωρεῖτο ἐν Παρισίοις, διότι δὲν περιεκυκλοῦτο ὑπὸ τῶν αἰτούντων χάριτας, διότι δὲν ἔβλεπε καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ ὥραν ἀνθρώπους πάσχοντας, ἐπικαλουμένους τὴν ἀρωγήν του, διότι δὲν ἐδίδετο αὐτῷ ἀφορμὴ συνεχοῦς εὐποιΐας. Κατὰ συγκυρίαν, ὅτε εἶπε τοῦτο, εἷς τῶν ὑπηρετῶν προσελθὼν ἐνεχείρισεν αὐτῷ ἐνσφράγιστον φάκελλον. Ἀποσφραγίσας ἀνέγνω τὸ ἔγγραφον, κατὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν οἱ περὶ αὐτὸν εἶδον τὴν ὄψιν αὐτοῦ φαιδρυνομένην καὶ ἐπανθοῦν τὸ γλυκὺ ἐκεῖνο μειδίαμα, ὅπερ ἦν ἡ ἔκφρασις τῆς ἡδονῆς, ἣν ἐνεποίει αὐτῷ ἡ πρᾶξις τοῦ ἀγαθοῦ.

— Ἐδῶ εἶνε ὁ νέος αὐτός; Εἰπέ του ἀμέσως νὰ ἔλθῃ, εἶπεν ὁ Ζαρίφης· καὶ μετ' ὀλίγον ἐνεφανίσθη ἄτολμος καὶ ὠχρὸς νεανίας, ὅστις, ποθῶν νὰ σπουδάσῃ, ὑφίστατο ἐν Παρισίοις μυρίας στερήσεις ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ.

Ὁ νέος ἀνέλαβε τὸ χρῶμα αὐτοῦ εὐθὺς ὡς εἶδε τὸν Γεώργιον Ζαρίφην μετὰ γέλωτος καὶ πατρικοῦ φίλτρου δεξιούμενον καὶ ἐρωτῶντα τὰ κατ' αὐτόν.

— Μὲ πόσα φράγκα εἱμπορεῖς, παιδί μου, νὰ ζήσῃς καὶ νὰ σπουδάσῃς ἐδῶ;

Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ὁ νέος ἐφάνη πρὸς στιγμὴν ἀμηχανῶν ν' ἀποκριθῇ, εἶτα ὑπετραύλισε·

—Θὰ ζήσω καὶ θὰ σπουδάσω μὲ ἑκατόν, μὲ ἑξῆντα, μὲ 50 φράγκα τὸν μῆνα, ἐὰν μόνον εἶχα αὐτὰ τακτικῶς καὶ ἀσφαλῶς.

— Ὄχι, παιδί μου, αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν γίνονται. Ξεύρω ἐγὼ τὸ Παρίσι. Πρέπει νὰ ἔχῃς τοὐλάχιστον 350 φράγκα τὸν μῆνα. Αὐτὰ ἀπὸ σήμερον θὰ τὰ ἔχῃς ἀπὸ ἐμέ· πήγαινε λοιπόν, ἀλλὰ νὰ εἶσαι φρόνιμος καὶ ἐπιμελὴς καὶ νὰ ζῇς μὲ οἰκονομίαν, διότι ἄλλως ἐδῶ δὲν σοῦ φθάνουν οὔτε 350 χιλιάδες φράγκα.

Παραλείπομεν τὰ δάκρυα καὶ τὴν ἔκφρασιν τῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ ἀπόρου σπουδαστοῦ, σημειοῦμεν δὲ μόνον ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ Γεώργιος Ζαρίφης ἦτο ἄχρι τῆς ἑσπέρας εὔθυμος καὶ ζωηρός ».

Ἡ ὑπὸ τὸν περικλεῆ Κὼχ ἐπιτροπὴ τῶν Γερμανῶν ἰατρῶν ἡ πεμφθεῖσα ἐξ Αἰγύπτου εἰς Ἰνδικήν, ὅπως ἐξακολουθήσῃ τὰ ἐπὶ τῶν χολεριώντων πειράματα, ἐπέτυχε σπουδαιότατα ἀποτελέσματα. Εἰς τοὺς στομάχους πάντων τῶν ἀναταμέντων πτωμάτων ἀνευρέθη τὸ μικρόβιον, ὅπερ ὑποτίθεται ὅτι γεννᾷ τὴν ἐπιδημίαν, Ἄγγλος δέ τις ἰατρός, ὀνόματι Ῥίχαρδς κατώρθωσε καὶ νὰ μεταδώσῃ τεχνητῶς δι' ἐμβολιασμοῦ τὴν νόσον εἰς χοῖρον, ὅστις ἀπέθανεν ἐντὸς τριῶν ὡρῶν.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884, — Β' 764.

Digitized by Google

'Αριθ. 434 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 22 Ἀπριλίου 1884

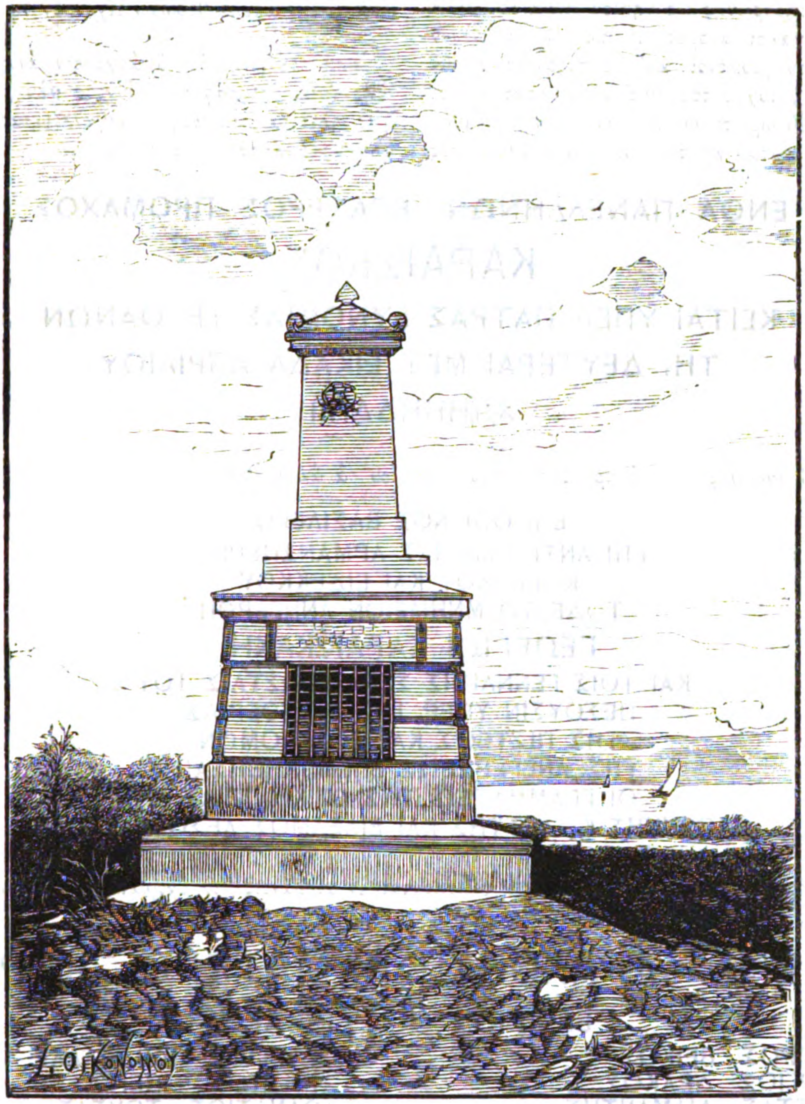

ΤΟ ΕΝ ΦΑΛΗΡΩι ΜΝΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ[1]

Ἐν μέσῳ τῆς γραφικῆς τοῦ Φαλήρου πεδιάδος λευκάζον, περίοπτον, ὑψοῦται τὸ μαρμάρινον μνημεῖον τοῦ Καραϊσκάκη καὶ παρ' αὐτῷ ὁ τάφος εἰς ὃν κατετέθησαν ἐκ Σαλαμῖνος ἀνακομισθέντα τὰ λείψανα αὐτοῦ. Ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐφ' οὗ ἐγένετο ἡ ὑψίστη θυσία ἀνηγέρθη ὁ βωμὸς τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς Ἑλλάδος, ἱερὸν προσκυνητήριον πάσης καρδίας θαυμαζούσης τὸν ἡρωϊσμόν, τὴν φιλοπατρίαν, τὴν ἐθελοθυσίαν.

[1] Ἐχαράχθη κατὰ σχεδιογράφημα τοῦ διακεκριμένου ἡμῶν καλλιτέχνου κ. Ν. Λύτρα.

Οὐδὲν ἄλλο χῶμα ἦτο ἀξιώτερον νὰ ἐγκρύψῃ τὰ ὀστᾶ τοῦ ἥρωος τῆς Ἀραχώβης καὶ τοῦ Χαϊδαρίου τοῦ χώματος ἐκείνου τοῦ ῥαντισθέντος διὰ τοῦ πολυτίμου αἵματός του τῇ 22 Ἀπριλίου 1827· ὑπ' αὐτὸ δὲ κεῖται ὁ ἐκ τῶν σπλάγχνων αὐτῆς τῆς ἐπαναστάσεως ἐξελθὼν ἥρως, ὁ δι' αὐτῆς καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἀναδειχθεὶς μέγας, ὁ τοσοῦτον διὰ μιᾶς ἀγαπήσας τὴν Πατρίδα, ὥστε ἡ φλὸξ τῆς ἀγάπης αὐτῆς νὰ καύσῃ πᾶν τὸ ταπεινὸν καὶ ἰδιοτελὲς ἐν αὐτῷ, ὁ τοσοῦτον ἐμφορηθεὶς τοῦ πνεύματος τῆς ἐλευθερίας, ὥστε

Digitized by Google

γίγας ὑπεράνω πάντων δι' αὐτῆς νὰ ὑψωθῇ, ὑπεράνω στρατηγῶν ἐνδόξων ἤδη καὶ ἡρώων περιωνύμων καὶ ἀτιθάσσων, αὐτὸς ὁ νόθος υἱὸς τῆς Καλογραίας, ὁ μέχρι τοῦ 1826 κοινὸς καὶ ἄγνωστος ὁπλαρχηγός. Ἐντὸς τῆς ὑπὸ μικρᾶς τάφρου περιβαλλομένης λωρίδος γῆς κεῖται ὁ ἀτρόμητος στρατηγός, ὁ σύρων ὄπισθεν αὐτοῦ τὴν νίκην, καὶ τοσοῦτον ἐν αὐτῷ πάσας τῆς Ἑλλάδος συγκορυφώσας τὰς ἐλπίδας, ὥστε ὁπότε τὸ ἀπαίσιον τοῦ θανάτου ἄγγελμα διεδόθη ὀλοφυρμοὶ καὶ γόοι ὡς ὀρφανῶν ἀντήχησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κολοκοτρώνης ὡς νήπιον ἔκλαυσε· διότι ὡς πάντες οἱ μεγάλοι ἄνδρες οἱ ὑπὸ τῶν μεγάλων γεγονότων δημιουργούμενοι καὶ δεσπόζοντες αὐτῶν καὶ ἐν ἑαυτοῖς τὰς τύχας τοῦ ἔθνους των κρατοῦντες, ὁ Καραϊσκάκης ἐθεωρεῖτο ὡς τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος ἐν χερσὶν αὐτοῦ κρατῶν, δι' ὃ αὐτοῦ θανόντος μαύρη ἀπελπισία κατέλαβε τοὺς Ἕλληνας ὅτι μετ' αὐτοῦ συναπέθανε καὶ ἡ ἐλευθερία καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου τούτου συνεθρήνησαν καὶ ταύτην. Ποῖον δ' ἐκφραστικώτερον ἐλεγεῖον τῆς σπαρακτικῆς ἐκείνης κραυγῆς, ἣν ἡ ἐθνικὴ Συνέλευσις τῇ 25 Ἀπριλίου 1827 ἔρρηξεν ἐξ ὀνόματος καὶ ἐκ καρδίας τοῦ ὅλου ἔθνους;

Ἀπὸ ἡμίσεος ἤδη αἰῶνος κεῖται ἐκεῖ ὅπου ὁ θάνατος ἀνέκοψε τὸ μεγαλουργόν του στάδιον· καὶ θανὼν δ' ἔτι μένει εἰς τὴν θέσιν του πιστὸς φρουρὸς τῆς ἐλευθερίας ὑπὸ τὰς ὄψεις τῆς Ἀκροπόλεως, τῆς ὁποίας τὴν ἀπελευθέρωσιν εἶχεν ἐν νῷ ἐκπνέων.

Ἐπὶ τοῦ μνημείου ὑπάρχουσιν ἀναγεγραμμέναι αἱ ἑξῆς τρεῖς ἐπιγραφαί.—Ἐντὸς μὲν βαθείας κόγχης, ἥτις κλείεται διὰ σιδηροῦ κιγκλιδώματος, ἐπὶ μικρᾶς πλακὸς ἀναγράφονται τάδε:

ΕΝΘΑ ΠΑΝΕΛΛΗΝΩΝ ΚΡΑΤΕΡΟΣ ΠΡΟΜΑΧΟΣ
ΚΑΡΑΙΣΚΟΣ
ΚΕΙΤΑΙ ΥΠΕΡ ΠΑΤΡΑΣ ΕΥΝΟΜΙΑΣ ΤΕ ΘΑΝΩΝ
ΤΗι ΔΕΥΤΕΡΑΙ ΜΕΤ ΕΙΚΑΔΑ ΑΠΡΙΛΙΟΥ
Χ|Η|ΗΗΗΔΔΠΙΙ

Ἐπὶ δὲ τοῦ ἄνω μέρους τῆς προσόψεως τοῦ μνημείου τὰ ἀκόλουθα·

ΕΠΙ ΟΘΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΣ
ΕΠΙ ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΑΡΜΑΝΣΠΕΡΓΟΥ
ΚΟΒΕΛΛΟΥ ΚΑΙ ΕΙΔΕΚΚΟΥ
ΤΟΔΕ ΤΟ ΜΝΗΜΕΙΟΝ ΑΝΗΓΕΡΘΗ
ΓΕΩΡΓΙΩΙ ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗΙ
ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΓΕΝΝΑΙΟΙΣ ΣΥΝΑΓΩΝΙΣΤΑΙΣ ΤΟΥ
ΠΕΣΟΥΣΙΝ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ
ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ
ΤΗΣ ΑΝΕΓΕΡΣΕΩΣ ΕΠΕΜΕΛΗΘΗΣΑΝ
ΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΩΛΕΤΤΗΣ ΚΑΙ ΒΙΛΕΛΜΟΣ ΛΕΣΟΥΙΡΟΣ

Ἐπὶ δὲ τῆς ὄπισθεν αὐτοῦ ἐπιφανείας ἀναγινώσκονται ἐν στεφάνοις τὰ ὀνόματα τῶν τόπων, ἐν οἷς περιφανῶς ἠγωνίσθη, καὶ τὰ τῶν συναγωνιστῶν αὐτοῦ:

ΔΟΜΒΡΕΝΑ ΑΡΑΧΟΒΑ ΚΑΜΑΤΕΡΟ ΚΕΡΑΤΣΙΝΙ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗΣ

ΛΑΜΠΡΟΣ ΒΕΙΚΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΑΚΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΣ ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΡΙΤΣΙΚΗΣ
ΣΥΜΕΩΝ ΖΑΧΑΡΙΤΣΑΣ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΡΑΒΑΡΙΤΗΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑ
ΙΑΝΝΑΚΗΣ ΣΟΥΛΤΑΝΗΣ
ΜΠΟΥΡΜΠΑΧΗΣ
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΓΑΛΙΑΤΣΗΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΑΒΕΛΛΑΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΠΕΓΓΑΣ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΤΟΥΣΑΣ
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΙΓΓΛΕΣΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΧΟΥΡΜΟΥΛΗΣ
ΣΠΥΡΟΣ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΣΤΡΑΤΗΣ ΑΙΝΙΤΗΣ
ΖΑΧΟΣ ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΝΟΤΑΡΑΣ
ΙΣΑΥΡΙΔΗΣ

ΝΙΚΩΝ ΤΩΝΔΕ ΛΑΧΟΝ ΚΕΙΝΟΙ
ΣΤΕΦΑΝΟΥΣ ΑΜΑΡΑΝΤΟΥΣ
ΦΑΛΗΡΟΝ ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ ΔΙΣΤΟΜΟΝ ΧΑΪΔΑΡΙ

Digitized by Google

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ
ΤΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ

(22 'Απριλίου 1827)

Μετὰ τὴν ἀξιομνημόνευτον κατὰ τὴν Ρούμελην στρατείαν του ὁ Καραϊσκάκης ἀπεφάσισε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἀττικήν. Τέσσαρας περίπου μῆνας διήρκεσεν ἡ νικηφόρος ἐκείνη ἐκστρατεία. Ὅταν τῇ 25 Ὀκτωβρίου 1826 ἐξεστράτευσεν ἐξ Ἐλευσῖνος, ἅπασα ἡ Στερεὰ Ἑλλὰς ἦτον ὑποτεταγμένη εἰς τοὺς Τούρκους· ὅταν δὲ τῇ 21 Φεβρουαρίου 1827 ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸ Δίστομον ἵνα μετὰ δύο ἡμερονυκτίων συνεχῆ ὁδοιπορίαν ἀνακάμψῃ εἰς Ἐλευσῖνα, ἀπὸ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου μέχρι τῶν Ἀθηνῶν οὐδαμοῦ ἀλλοῦ ἐφαίνετο ὀθωμανικὴ σημαία εἰμὴ ἐντὸς τῶν παραλίων φρουρίων τοῦ Μεσολογγίου, τῆς Βονίτσης καὶ τῆς Ναυπάκτου. Καθ' ὅλην τὴν λοιπὴν Στερεάν, ἀπὸ τοῦ Μακρυνόρους μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, ἐπτερύγιζεν ἡ σημαία τῆς ἀνεξαρτησίας· τρία δὲ μεγάλα κατορθώματα ἐπεσφράγισαν τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο· ἡ νίκη τῆς Ῥάχοβας, τὸ περὶ Τουρκοχώριον πραξικόπημα καὶ ἡ διάλυσις τοῦ περὶ Δίστομον στρατοπέδου τοῦ Ὀμὲρ πασᾶ.

Ταῦτα συντελέσας ὁ Καραϊσκάκης ἐπανῆλθεν εἰς Ἐλευσῖνα, πειθόμενος εἰς τὰς ἐπανειλημμένας προσκλήσεις τῆς Κυβερνήσεως, ἵνα ἐξαναγκάσῃ εἰ δυνατὸν τὸν Κιουταχῆν νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ἣν πρὸ μηνῶν ἤδη ἐπολιόρκει ὁ Τοῦρκος στρατάρχης. Πρὸς τοῦτο ὁ Καραϊσκάκης ἐζήτησε νὰ ἐνισχύσῃ τὸ κατὰ τὴν Ἀττικὴν στρατόπεδόν του κυριεύων τὸ ἐν Πειραιεῖ Μετόχιον τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, κατεχόμενον ὑπὸ σώματος Ἀλβανῶν. Οἱ ἐν τῇ Μονῇ ἐκείνῃ πολέμιοι ἦσαν ἁπανταχόθεν ἀποκεκλεισμένοι. Ζητήσαντες δ' ἀνακωχήν, ἵνα διαπραγματευθῶσι περὶ ἐξόδου, προέτειναν νὰ ἐπιτραπῇ αὐτοῖς νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις τουρκικὸν στρατόπεδον μετὰ τῶν ὅπλων καὶ τῶν σκευῶν. Οἱ ὅροι οὗτοι κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπεκρούσθησαν, κατόπιν ὅμως ὁ Καραϊσκάκης ἠναγκάσθη νὰ ἀποδεχθῇ αὐτούς, πιεζόμενος ἀπὸ τὴν ἀνυπομονησίαν τοῦ στολάρχου Κόχραν τοῦ νὰ καταληφθῇ τὸ Μετόχιον δι' ἐφόδου. Γενομένων τῶν συνθηκῶν, οἱ Τοῦρκοι περὶ μεσημβρίαν τῆς 16 Ἀπριλίου, παραδόντες μόνον τὰς σημαίας, ἐκίνησαν ἀπὸ τὸ μοναστήριον πρὸς τὸ στρατόπεδον τοῦ Κιουταχῆ προπορευομένου καὶ ὁδηγοῦντος αὐτοῦ τοῦ Καραϊσκάκη, ὅστις ἐνόμισεν ὅτι διὰ τῆς παρουσίας του θέλει ἔτι μᾶλλον προλάβει πᾶσαν ἀταξίαν. Ἀλλὰ πλῆθος μέγα στρατιωτῶν εἶχε συρρεύσει ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν διερχομένων· ἅμα δὲ προεχώρησαν ὀλίγον οἱ Τοῦρκοι, στρατιώτης ἕλλην ἐζήτησε νὰ λάβῃ βιαίως ἀπὸ ἕνα ἐξ αὐτῶν τὸ ὅπλον του· ὁ Τοῦρκος ἀντέτεινε, καὶ ἐπειδὴ ἐπιμένοντος τοῦ Ἕλληνος ἐπυροβόλησε, παρευθὺς γενικὸν καὶ πυκνότατον ἐξερράγη κατὰ τῶν διερχομένων τὸ πῦρ. Οἱ παρευρεθέντες ἀξιωματικοὶ ἐπροσπάθησαν παντὶ σθένει νὰ καταπαύσωσι τὴν ταραχήν, μεταχειρισθέντες καὶ παρακλήσεις καὶ ἀπειλάς· ἀλλὰ τίς εἰσηκούετο; Αὐτὸς ὁ Καραϊσκάκης τὸν ἔσχατον ἔτρεξε κίνδυνον ἀγωνιζόμενος νὰ ἀναχαιτίσῃ τὸν φόνον, καὶ βλέπων ὅτι ματαίως ἀγωνίζεται ἀνέκραξε πρὸς τοὺς Τούρκους· «σκοτώσατέ με καθὼς σᾶς σκοτώνω.» Δὲν τοὺς ἐσκότωνε δὲ αὐτός· ἄλλοι ὑπῆρξαν οἱ παραίτιοι τῆς σφαγῆς ταύτης, καθ' ἣν διακόσιοι περίπου ἔπεσον Ἀλβανοί, καὶ μόλις ἑβδομήκοντα περίπου ἔφθασαν νὰ διασωθῶσιν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ὁμογενῶν.

Ἡ ἐπιορκία αὕτη κατέθλιψε καὶ παρώργισε τοσοῦτον τὸν Καραϊσκάκην, ὥστε ἐν τῇ ἐξάψει τοῦ θυμοῦ του ἀπεφάσισε καὶ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ στρατόπεδον, εἰπὼν ὅτι δὲν θέλει πλέον νὰ διοικῇ ἐπίορκον καὶ ἄπιστον στράτευμα. Μόλις δὲ κατεπείσθη ἐκ τῶν παρακλήσεων τῶν σημαντικωτέρων ἀξιωματικῶν τοῦ νὰ ἀναλάβῃ τὴν συνέχειαν τῶν ἐργασιῶν. Ἀλλὰ τὴν ἀπάνθρωπον αὐτῶν πρᾶξιν ἔμελλον οἱ Ἕλληνες μετ' οὐ πολὺ νὰ πληρώσωσι βαρύτατα δι' αὐτῆς τῆς ζωῆς τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῆς ἀμέσως κατόπιν ἐπελθούσης δεινῆς ἐν Φαλήρῳ πανωλεθρίας.

Τὰ περὶ τούτου διηγεῖται ἀφελῶς ἅμα καὶ ζωηρῶς ὁ τὴν βιογραφίαν τοῦ Ῥουμελιώτου στρατάρχου ἐκδοὺς ἐν Χαλκίδι τῷ 1833 Δ. Αἰνιὰν ὡς ἕπεται.

«Ὁ Καραϊσκάκης, ἔχων πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν κίνδυνον τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ βλέπων τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ κάμῃ κανὲν ἀποφασιστικὸν κίνημα ὑπὲρ τῶν ἐν αὐτῇ πολιορκουμένων, πολλὰς ἡμέρας κατὰ συνέχειαν ἦτον εἰς ἀνησυχίαν καὶ περιφερόμενος εἰς τὰς διαφόρους θέσεις τοῦ στρατοπέδου ἐπαρατηροῦσε καὶ ἐσχεδίαζεν. Ἐν μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν παραλαμβάνει τοὺς σημαντικωτέρους τῶν ἀξιωματικῶν, καὶ μεταβαίνει εἰς τὸ εἰς Φαληρέα στρατόπεδον, διὰ νὰ κάμῃ καὶ ἐκεῖθεν παρατηρήσεις. Ἀφοῦ ἱκανὴν ὥραν μὲ τὸ τηλεσκόπιον περιειργάσθη ὅλον τὸν μεταξὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοπέδου καὶ τῆς Ἀκροπόλεως τόπον, ἐκάλεσε πλησίον του τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ τοὺς εἶπεν ὅτι νομίζει ὠφέλιμον νὰ κινηθῶσιν οἱ Ἕλληνες πρὸς τὴν Ἀκρόπολιν διῃρημένοι εἰς δύο σώματα, ἀνὰ τέσσαρας χιλιάδας ἕκαστον, καὶ ἐφωδιασμένοι μὲ ὀκτὼ ἡμερῶν τροφὰς καὶ πολεμεφόδια, καὶ μὲ τ' ἀναγκαῖα ἐργαλεῖα πρὸς κατασκευὴν ὀχυρωμάτων. Τὸ ἓν ἐκ τῶν δύο τούτων σωμάτων νὰ διευθυνθῇ δεξιόθεν, τὸ δὲ ἐξ ἀριστερῶν διὰ τοῦ ἐλαιῶνος· ἐδείκνυε δὲ ταυτοχρόνως καὶ τὰς θέσεις ὅπου ἐνόμιζεν ἀσφαλὲς νὰ τοποθετηθῶσι τὰ σώματα ταῦτα, διὰ ν' ἀντικρούσωσι τὴν πρώτην ὁρμὴν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ νὰ ἐνεργήσωσιν ἔπειτα ἐκεῖθεν περὶ τῆς προόδου των εἰς Ἀκρόπολιν.

»Ἀφοῦ ἐκοινοποίησε τὸ σχέδιον τοῦτο καὶ εἰς τὸν στόλαρχον Κόχραν καὶ εἰς τὸν ἀρχιστράτηγον Τζόυρτζ, καὶ ἔγεινε δεκτόν, ἐπροσκάλεσεν εἰς τὴν σκηνήν του ὅλους τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ στρατοπέδου διὰ νὰ σχεδιάσωσι λεπτομερέστερον περὶ τοῦ τρόπου, μὲ τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ κινηθῶσι τὰ σώματα, καὶ πῶς καὶ ἀπὸ ποίους νὰ ὁδηγηθῶσι. Γνωρίζων δὲ τὸ φίλαρχον τῶν Σουλιωτῶν, ἐπρότεινεν εἰς αὐτοὺς νὰ ὁδηγήσωσι τὸ ἓν σῶμα, τὸ δὲ ἕτερον εἶπεν ὅτι ἔμελλε νὰ τὸ ὁδηγήσῃ αὐτοπροσώπως ὁ ἴδιος· ἀνέλαβε δὲ εἰς τὸν ἑαυτόν του νὰ κινηθῇ εἰς τὴν ἐκ δεξιῶν ἐκστρατείαν, ἥτις ἔμελλε νὰ ἦναι ἡ δυσκολωτέρα, ἀλλ' οἱ Σουλιῶται κινούμενοι ἀπὸ φιλοτιμίαν καὶ ἅμιλλαν ἐζήτησαν νὰ διορισθῶσιν αὐτοὶ εἰς τὸ κινδυνωδέστερον μέρος, καὶ ὁ Καραϊσκάκης συγκατετέθη.

»Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ Καραϊσκάκης διώρισεν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν Σουλιωτῶν τὸν Ἰωάννην Νοταρᾶν καὶ τὸν Μακρυγιάννην, ἔχοντα ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν του τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὁποῖοι ὡς ἔμπει-

Digitized by Google

ροι τῶν θέσεων ἐχρησίμευον καὶ ὡς ὁδηγοί. Αὐτὸς δὲ συνεκρότησε τὸ σῶμά του ἀπὸ τὰ λοιπὰ στρατεύματα. Μὴ ἔχων δὲ τὰ ἀναγκαῖα ἐργαλεῖα, ἠναγκάσθη νὰ βραδύνῃ ὀλίγας ἡμέρας ἀκόμη τὸ κίνημα, ἕως οὗ νὰ προμηθευθῇ ταῦτα ἀπὸ Σαλαμῖνα καὶ Αἴγιναν, ὅπου εἶχε στείλει ἐπίτηδες πλοῖα.

» Ἀφοῦ ἐφωδιάσθη καὶ ἀπὸ ταῦτα, εἰδοποίησε τοὺς ἀρχηγοὺς ὅσοι ἔμελλον νὰ ἐκτελέσωσι τὸ σχέδιον, διὰ νὰ ἑτοιμασθῶσιν. Ἐπλησίασαν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ τὰ πλοῖα εἰς τὰ ὁποῖα ἔμελλον νὰ ἐπιβῶσι στρατεύματα· ἀλλ' ἀνεβλήθη κ' ἐκείνην τὴν νύκτα τὸ κίνημα διά τινας ἐλλείψεις, τὰς ὁποίας δὲν ἐπρόλαβον νὰ οἰκονομήσωσι. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἔπεμψεν ὁ Καραϊσκάκης εἰς τὸν ἀρχιστράτηγον ζητῶν πολεμεφόδια, διὰ νὰ ἐφοδιάσῃ τὰ στρατεύματα, ὅσα ἔμελλον νὰ κάμωσι τὸ κίνημα· ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος τοῦ ἔπεμψεν ὀκτὼ μόνον κιβώτια, αὐτὸς νομίζων ὀλιγωτάτην τὴν ποσότητα ταύτην ὡς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν καὶ τὸ ἐπιχείρημα, καὶ γνωρίζων τὴν δυσκολίαν τοῦ νὰ ἐφοδιασθῶσιν ἄλλοτε, ἀφοῦ ἤθελον τοποθετηθῇ μακρὰν τοῦ στρατοπέδου καὶ τῆς θαλάσσης, ἠγανάκτησε καθ' ὑπερβολήν, καὶ εἶπε μυρίας ὕβρεις ἐναντίον τοῦ ἀρχιστρατήγου, ἐπὶ παρουσίᾳ μάλιστα τῶν ἀπεσταλμένων του. Ἡ βραδύτης μὲ τὴν ὁποίαν ἐνηργεῖτο ἡ ἐκστρατεία αὕτη ἐναντίον τῆς ἐπιθυμίας του, τὰ συμβαίνοντα συχνὰ ἐμπόδια, αἱ ἀντενέργειαι, αἱ ὁποῖαι πλαγίως τοῦ ἐγίνοντο, ἢ ἐνόμιζεν ὅτι τοῦ ἐγίνοντο, ἴσως καὶ ἡ συνεχὴς τοῦ νοὸς του ἐνασχόλησις εἰς τὸ κίνημα τοῦτο, τὸν ἐτάραξαν τόσον κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας, ὥστε ἐκυριεύθη ἀπὸ πυρετόν.

Εἰς τοιαύτην κατάστασιν ἦτον ὁ Καραϊσκάκης, ὅταν ἐπαρουσιάσθη εἰς αὐτὸν ὁ Κώστας Βλαχόπουλος, ἀρχηγὸς ἑνὸς σώματος στρατολογηθέντος μὲ χρήματα τοῦ ἀρχιστρατήγου Τζούρτζ, εἰς τὸν ὁποῖον ἰδίως ἀνῆκε καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος· ἦτον διωρισμένος εἰς ἓν ὀχύρωμα πολλὰ πλησίον τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἀναγκαζόμενος νὰ ἦναι ἀδιακόπως εἰς πόλεμον ὑπέφερε πολύ, διότι ἐπληγόνοντο καθ' ἡμέραν ὀκτὼ ἕως δέκα ἐκ τῶν στρατιωτῶν του. Βλέπων λοιπὸν ὅτι ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἐγίνετο ἀσθενέστερον τὸ σῶμά του, καὶ διὰ νὰ προλάβῃ κάθε ἐνδεχόμενον ἐκοινοποίησεν εἰς τὸν Καραϊσκάκην τὴν κατάστασίν του, καὶ τοῦ ἐζήτει βοήθειαν. Ὁ Καραϊσκάκης ἀγανακτημένος ἀπὸ τὰ κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας διατρέξαντα, τεταραγμένος ἀπὸ τὴν θέρμην, δυσαρεστημένος πρὸ πάντων διότι ὁ ἀρχιστράτηγος εἶχε δώσει χρήματα εἰς αὐτὸν καὶ τοὺς στρατιώτας του, ἐνῷ δὲν εἶχον συμμεθέξει τῶν κινδύνων τῆς ἐκστρατείας ταύτης, τὸν ἐδέχθη μὲ πολλὴν ἀγριότητα, καὶ ὠνείδισεν ὡς ἄνανδρον καὶ αὐτὸν καὶ τοὺς στρατιώτας του, τοῦ ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι, καθὼς αὐτοὶ μόνοι καθ' ὅλον τὸ στρατόπεδον λαμβάνουν χρήματα, οὕτω πρέπει καὶ εἰς μεγαλειτέρους κινδύνους νὰ ἦναι ἐκτεθειμένοι. Ματαίως ὁ Κώστας Βλαχόπουλος ἐπροσπάθησε μὲ συστολὴν καὶ ταπείνωσιν νὰ δικαιολογήσῃ τὸ ζήτημά του· ὁ Καραϊσκάκης εὑρισκόμενος πάντοτε εἰς τὴν ἰδίαν ἔξαψιν «Φύγε, εἶπεν εἰς αὐτόν, μὲ τοὺς ἑξακοσίους ἀνάνδρους στρατιώτας σου· τὴν θέσιν ἐκείνην διακόσιοι μόνον ἐμπειροπόλεμοι στρατιῶται εἶναι ἱκανοὶ νὰ τὴν φυλάξωσι»· καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Γεώργιον Γεροθανάσην, παρευρεθέντα ἐκεῖ, «Πήγαινε, εἶπε, λάβε διακοσίους ἀπὸ τοὺς ἀνδρείους συστρατιώτας σου, καὶ ἀνάλαβε τὴν φύλαξιν αὐτῆς τῆς θέσεως.» Ἐσκεπάσθη ἔπειτα διὰ νὰ ἡσυχάσῃ καὶ νὰ κοιμηθῇ. Τὴν διαταγὴν ταύτην, ὡς πηγάζουσαν ἀπὸ τὴν ἔξαψιν τοῦ θυμοῦ, δὲν ἔκριναν εὔλογον νὰ τὴν βάλωσιν εἰς ἐνέργειαν οὔτε ὁ Βλαχόπουλος, οὔτε ὁ Γεώργιος Γεροθανάσης.

Τὴν στιγμὴν ταύτην Κρητικοί τινες καὶ Ὑδραῖοι προχωρήσαντες πρὸς τὸ μέρος τῶν Τούρκων ἠκροβολίζοντο, παρακινοῦντες τρόπον τινὰ τοὺς ἐχθροὺς εἰς ἀντίκρουσιν. Οἱ πλησιέστεροι τῶν τούρκων ἔπεμψαν κατ' αὐτῶν ἀνάλογον δύναμιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ συνέρρεον κατ' ὀλίγον ὀλίγον πολλοὶ Ἕλληνες εἰς βοήθειαν τῶν πολεμούντων, καὶ οἱ Τοῦρκοι ἔπεμψαν ὁμοίως καὶ ἄλλην βοήθειαν εἰς τοὺς ἰδικούς των. Τελευταῖον ὁ Νικήτας, ἐπιθυμῶν νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ τὸ ἀπροσδόκητον, καὶ ἀπὸ τὴν προθυμίαν τὴν ὁποίαν ἔβλεπεν εἰς τοὺς στρατιώτας, κατέβη εἰς τὸν τόπον τῆς μάχης μὲ τὴν σημαίαν του· τὸ ἴδιον ἔπραξαν καὶ ἄλλοι ὁπλαρχηγοί, ὥστε ἡ μάχη ἐγίνετο ἤδη σημαντική. Ὁ Νικήτας μάλιστα ἔκαμεν ἔφοδον κατά τινος ἐχθρικοῦ ὀχυρώματος, ἀλλὰ πρὶν δυνηθῶσι νὰ εἰσπηδήσωσιν εἰς αὐτό, πληγώνεται εἰς τὴν σιαγόνα αὐτός, πληγώνονται ταὐτοχρόνως καὶ ἄλλοι τινὲς ἀξιωματικοὶ καὶ ἱκανοὶ στρατιῶται, ὥστε εὑρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ὀπισθοδρομήσωσιν.

Οἱ συνεχεῖς πυροβολισμοί, αἱ κραυγαὶ καὶ ὁ θόρυβος τῶν πολεμούντων ἔδωκαν αἰτίαν εἰς τὸν Καραϊσκάκην νὰ ἐρωτήσῃ τὸ γινόμενον. Ἐξῆλθε δὲ ἀμέσως καὶ ἀπὸ τὴν σκηνήν του διὰ νὰ ἰδῇ. Ἔγεινε δὲ τοῦτο καθ' ἣν στιγμὴν ὠπισθοδρόμησαν οἱ Ἕλληνες. Ἰδὼν εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην τὰ πράγματα, ἐθύμωσεν ἐναντίον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἄνευ διαταγῆς καὶ ἀσκέπτως ἐκίνησαν μάχην κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ἐπιθυμῶν δὲ νὰ διορθώσῃ τὴν ἔλλειψιν τῶν Ἑλλήνων διὰ νὰ μὴν ἀφήσῃ νὰ ταπεινωθῇ τὸ πνεῦμά των, καθ' ἣν στιγμὴν μάλιστα ἑτοιμάζετο εἰς νέον καὶ μέγαν ἀγῶνα, πηδᾷ εἰς τὸν ἵππον του, καὶ τρέχει ὁ ἴδιος κατὰ τῶν ἐχθρῶν, λαβὼν εἰς τὴν χεῖρά του ἓν γιαταγάνι ἀπό τινα τῶν παρατυχόντων.

Digitized by Google

«Παραλαβὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ ὅσους τῶν ἱππέων ἢ ἐφίππων ἀξιωματικῶν ἀπήντησε καθ' ὁδὸν διευθύνεται πρὸς τοὺς ἐχθροὺς παρακινῶν καὶ ἐνθαρρύνων τοὺς Ἕλληνας, ὅσους ἀπαντοῦσε καθ' ὁδόν, καὶ ἐπιτυγχάνῃ νὰ τοὺς τρέψῃ εἰς φυγήν, καὶ νὰ τοὺς βιάσῃ νὰ κλεισθῶσιν εἰς τὰ πλησιέστερα ὀχυρώματα. Ἀλλὰ μὴ ἀρκούμενος εἰς τοῦτο προχωρεῖ ἀνάμεσα τῶν ἐχθρικῶν ὀχυρωμάτων μὲ μόνον τοὺς σὺν αὐτῷ ἱππεῖς, καὶ στενοχωρεῖ μεγάλως τοὺς εἰς τὰ ὀχυρώματα τούρκους περιτριγυρίζων τρόπον τινὰ αὐτὰ ἀφ' ἑνὸς μὲν μέρους μὲ τὸ ἱππικόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ μὲ τοὺς πεζούς. Ὁ Κιουταχῆς ὑποπτεύσας ἀπὸ τὴν πρόοδον ταύτην τοῦ Καραϊσκάκη, ἀποστέλλει ἐναντίον του ὅλον τὸ ἱππικόν. Οἱ περὶ τὸν Καραϊσκάκην λοιπὸν μὴ δυνάμενοι ν' ἀνθέξωσιν εἰς τοσοῦτον, ἀνωτέραν δύναμιν, τρέπονται εἰς φυγήν· ὁ δὲ Καραϊσκάκης μένων ὕστερος εἰς τὴν ἀναχώρησιν διὰ νὰ ἐνθαρρύνῃ καὶ τοὺς λοιπούς, καὶ νὰ μὴ ἀφήσῃ νὰ γένῃ ἐπιβλαβὴς ἡ καταδίωξις, πληγόνεται καὶ πίπτει ἀπὸ τὸν ἵππον του· ἀλλὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἀναλαμβάνει πάλιν τὰς δυνάμεις του, ἀναβαίνει εἰς τὸν ἵππον του, καὶ διαμένει ἐνθαρρύνων τὸ ἱππικὸν εἰς τὸ νὰ περιμένῃ καὶ βοηθῇ τοὺς πεζοὺς ὀπισθοδρομοῦντας. Ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ ἱππικοῦ Κακλαμάνος διαμένων πλησίον τοῦ Καραϊσκάκη εἰς ὅλους τοὺς κινδύνους τῆς ἡμέρας ταύτης, ἔδειξεν ἡρωϊσμὸν καὶ τόλμην ἀσυνείθιστον· μάλιστα ὅταν σφαῖρα κανονίου τοῦ ἀφαίρεσε τὴν δεξιὰν χεῖρα, αὐτὸς χωρὶς νὰ δείξῃ διόλου δειλίαν, ἐξηκολούθησε τὴν μάχην, λαβὼν μὲ τὴν ἀριστεράν του τὸ σπαθίον, τὸ ὁποῖον ἐκράτει εἰς τὴν κοπεῖσαν χεῖρά του. Ἐφονεύθησαν εἰς τὴν μάχην ταύτην ὑπὲρ τοὺς εἴκοσι, καὶ ἐπληγώθησαν ἕως ἑξήκοντα, οἱ περισσότεροι ἀξιωματικοὶ καὶ σημαντικοί.

Ἀφοῦ εἶδεν ὁ Καραϊσκάκης ὅτι ἦσαν πλέον ἐκτὸς κινδύνου οἱ Ἕλληνες, τότε ἐσκέφθη περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἡ φήμη εἶχε διαδόσει εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ ὀλέθριον συμβάν, καὶ πλῆθος ἀξιωματικῶν συνέδραμον περὶ αὐτόν, τὸν παρέλαβον καὶ τὸν ἐσυντρόφευσαν ἕως τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκεῖθεν τὸν μετέφερον εἰς μίαν γολέτταν, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ χορηγήσωσι περισσότερα βοηθήματα διὰ τὴν πληγήν του. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ὁδοιπορίας του δὲν μετέβαλε διόλου τὸ ἦθός του, ἀλλ' εἶχε πάντοτε τὴν αὐτὴν γενναιότητα, καὶ ὡμίλει ἐλευθέρως περὶ παντὸς εἴδους ἀντικειμένων, περὶ τῶν ὁποίων ἐγίνετο λόγος. Ἀφοῦ κατεστήθη εἰς τὴν γολέτταν, καὶ τοῦ ἐγίνοντο παρὰ τῶν ἰατρῶν ἐπισκέψεις εἰς τὴν πληγήν του, διώρισε νὰ γράψωσιν εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς Παλαμηδιώτας (τοὺς ὁποίους ὠνόμασε μάλιστα παλαιοὺς καὶ σταθεροὺς συναγωνιστάς του) νὰ ἔλθωσι νὰ τοὺς ἰδῇ. Αὐτοὶ ὅμως μὴ νομίζοντες καλὸν ν' ἀφήσωσι τὰς θέσεις των εἰς μόνους τοὺς στρατιώτας, καὶ νὰ ὑπάγωσιν ὅλοι, ἔκλεξαν καὶ ἔστειλαν τὸν Χριστόδουλον Χατζηπέτρου καὶ τὸν Γαρδικιώτην Γρίβαν. Ἅμα ἐπαρουσιάσθησεν εἰς αὐτὸν οὗτοι «Ἐλᾶτε, τοὺς εἶπε, νὰ σᾶς ἀσπασθῶ». Ἐπειδὴ δὲ οὗτοι ἐδάκρυον, ἐπροσπάθησεν ὁ Καραϊσκάκης νὰ τοὺς ἐγκαρδιώσῃ· ἔπειτα τοὺς εἶπεν ὡς τελευταίαν παραγγελίαν· «Νὰ καταβάλετε ὅλην σας τὴν φροντίδα διὰ νὰ φυλάξετε καλὰ τὰς θέσεις σας, καὶ νὰ λύσετε ἐπομένως τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀθηνῶν. Πρὸ πάντων σεῖς οἱ παλαιοὶ συναγωνισταί μου νὰ μὴν ἐντροπιασθῆτε. Ἐγὼ μεταβαίνω εἰς Αἴγιναν, καὶ ἅμα ἀναλάβω ἐπιστρέφω· διὰ κάθε ἐνδεχόμενον ὅμως ἰδοὺ καὶ ἡ διαθήκη μου· εἰς μὲν τὸν υἱόν μου ἀφίνω τὸ τουφέκι μου, τὴν μόνην περιουσίαν τὴν ὁποίαν ἔχω τώρα· τὰς δὲ θυγατέρας μου τὰς ἀφιερόνω εἰς σᾶς τοὺς συναγωνιστάς μου.

«Μὴν ἀναφέρῃς τὸν θάνατον, εἶπεν ὁ Χριστόδουλος, ἐπειδὴ δὲν εἴμεθα εἰς ἐκείνην τὴν κατάστασιν.—Ἠκούσατε, ἐπανέλαβεν ὁ Καραϊσκάκης, ὅσα σᾶς εἶπα διὰ τὰ παιδιά μου· διὰ σᾶς ὅμως τοὺς συναγωνιστάς μου τί νὰ εἴπω; Ἐπεθύμουν νὰ ἔχω τὸ ἔθνος ἔμπροσθέν μου διὰ νὰ τοῦ εἰπῶ τί ἀξίζετε. Ἀσπασθῆτε ἀπὸ μέρους μου ὅλους τοὺς ἀξιωματικοὺς συναδέλφους σας, καὶ αὔριον τὸ πρωῒ νὰ ἔλθετε ὅλοι νὰ σᾶς ἰδῶ».

«Ἡ πληγὴ ἦτον εἰς τὸ ὑπογάστριον καὶ ἀνίατος κατὰ τὰς παρατηρήσεις τῶν ἰατρῶν. Μ' ὅλον ὅτι οἱ παρεστῶτες ὅλοι ἐζητοῦσαν νὰ παραστήσωσιν εἰς τὸν Καραϊσκάκην, ὅτι δὲν ἦτο ἐπικίνδυνος, αὐτὸς μετά τινας ἰδικάς του παρατηρήσεις ἐξήγησε μὲ μίαν συνήθη του φράσιν, ὅτι ἐγνώρισε τὸ ἀνίατον, δὲν μετέβαλε δὲ διόλου ἦθος, ἀλλὰ διέμενεν ὁ ἴδιος δημηγορῶν καὶ ὁμιλῶν μεγαλοφώνως μὲ τοὺς παρευρισκομένους, ἕως οὗ ὀλίγας ὥρας μετὰ τὴν μεσημβρίαν ἀπέθανεν, ἀφήσας τελευταίαν παραγγελίαν νὰ τὸν ἐνταφιάσωσιν εἰς μίαν μεγάλην ἐκκλησίαν.

«Ἡ φήμη διέδωκεν ἀμέσως πανταχοῦ τὴν εἴδησιν τοῦ θανάτου του, καὶ μία τρομερὰ φρίκη καὶ κατήφεια ἐκυρίευσεν ὅλους, τὸ στρατόπεδον ἐνόμισεν ἀπ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὅτι ἔχασε τὸν πατέρα του, τὸν ὁδηγόν του, καὶ ἑνὶ λόγῳ τὸν σωτῆρά του. Ἐσβέσθη ἀμέσως ἡ προθυμία καὶ ἡ τόλμη, τὴν ὁποίαν ἔδειχναν εἰς ὅλας τὰς πράξεις του, εἰς τὰς ὁποίας εἶχεν ὁδηγόν, θεατὴν καὶ κριτὴν τὸν Καραϊσκάκην, καὶ ὡμοίαζεν ὡς σῶμα χωρὶς ψυχήν. Ὅλαι δὲ αἱ προσπάθειαι καὶ τοῦ ἀρχιστρατήγου καὶ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ νὰ τὸ παρηγορήσωσι καὶ τὸ ἐμψυχώσωσιν ἀπέβησαν μάταιαι.

«Ὁ ἀρχιστράτηγος διέταξε νὰ μετακομίσωσι τὸ σῶμα τοῦ Καραϊσκάκη εἰς Σαλαμῖνα διὰ νὰ τὸ ἐνταφιάσωσι μὲ τὰς ἀνηκούσας τελετάς. Ἅμα δ' ἔφθασεν ἐκεῖ τὸ πλοῖον, φέρον τὸ νεκρὸν σῶμα,

Digitized by Google

ὅλοι οἱ κατοικοῦντες καὶ παροικοῦντες εἰς αὐτὴν ἄνδρες, γυναῖκες, παιδία καὶ γέροντες ἐξῆλθον εἰς προϋπάντησιν μὲ μίαν γοερὰν κατήφειαν, μὲ θρήνους καὶ μὲ δάκρυα. Προηγεῖτο εἰς τὴν ἐκφορὰν τὸ ἱερατεῖον, ἐνδεδυμένον τὴν ἱερατικὴν στολήν. Δὲν ἠκούετο δὲ εἰς τὴν πολυάριθμον ἐκείνην ὁμήγυριν, εἰμὴ ἡ λυπηρὰ ψαλμῳδία καὶ ὁ γοερὸς τόνος τῶν ἱερέων διακοπτόμενος ἐν τῷ μεταξὺ ἀπὸ τοὺς στεναγμοὺς τοῦ λαοῦ, καὶ τοὺς συγκεχυμένους καὶ διακεκομμένους θρήνους τῶν συνακολουθούντων γυναικῶν καὶ παιδίων. Μὲ τοιαύτην παράταξιν ὡδήγησαν τὸν νεκρὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀφοῦ τοῦ ἔγεινεν ἡ συνήθης ἐκκλησιαστικὴ τελετή, ὁ κύριος Γ. Αἰνιὰν ἐξεφώνησεν ἐπιτάφιον λόγον, καὶ ἔπειτα μετέφερον τὸ σῶμα εἰς τὸν ἑτοιμασθέντα τάφον, καὶ τὸ κατέθεσαν μὲ τὸν συνήθη πυροβολισμόν.»

Διαθήκη τοῦ Καραϊσκάκη.

Ἡ διαθήκη τοῦ Καραϊσκάκη, περισωθεῖσα καὶ ἀνήκουσα νῦν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Βουλῆς, διαλαμβάνει τὰ ἑπόμενα·

«Σαρανταtέσσαρες χιλιάδες γρόσια εἰς τὸ κεμέρι τοῦ Μήτρου Ἀγραφιώτη. Ἀπὸ αὐτὰ αἱ τριάντα χιλιάδες νὰ δοθοῦν εἰς ταὶς τσούπαις μου· νὰ τὰς περιλάβουν οἱ δύο Μήτριδες, τοῦ Σκυλοδήμου καὶ Ἀγραφιώτης. Δύο χιλιάδες νὰ πάρῃ ὁ ἕνας Μῆτρος καὶ δύο ὁ ἄλλος, ὅπου μὲ ἐδούλευαν. Χίλια νὰ πάρουν ἐκεῖνοι ὁποῦ θὰ μὲ θάψουν. Δύο χιλιάδες ἔχει ὁ γραμματικός, τέσσαρες χιλιάδες γρόσια τῆς Μαργιῶς. Τὰ ἄλλα νὰ μοιρασθοῦν διὰ τὴν ψυχήν μου. Αὐτὰ ὁποῦ ἔχω εἰς τὴν σακκούλαν μου νὰ τὰ λάβουν οἱ γραμματικοὶ καὶ τσαουσάδες μου.

ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗΣ.

«Τὸ τουφέκι καὶ ἄτιά μου νὰ πᾶνε τῶν παιδιῶν μου, καὶ ὥρα μου. Ἑξ χιλιάδες γρόσια μοῦ θέλει ὁ Νοταρᾶς Ἰωάννης· δεκαπέντε χιλιάδες γρόσια ἔχει ὁ Μῆτρος τοῦ Σκυλοδήμου διὰ τὸν Κασινίκα καὶ λοιπούς. Δαγλῆ καὶ ἄλλους ἀξιωματικούς.»

Χαρακτηρισμὸς τοῦ Καραϊσκάκη.

Ἀφελῶς χαρακτηρίζει τὸν στρατάρχην τῆς Ῥούμελης ὁ πρῶτος αὐτοῦ βιογράφος καὶ γραμματεὺς Γεώργιος Γαζῆς Δελβινακιώτης, ὁ δημοσιεύσας σύντομον αὐτοῦ βιογραφίαν τὸ ἀκόλουθον τοῦ θανάτου του ἔτος (1828).

«Προικισμένος ὢν μὲ ὅλα τὰ φυσικὰ καὶ τυχηρὰ προτερήματα, ὅσους ἐγνώριζε φιλοτίμους καὶ φιλοδόξους ἐρέθιζε τὴν φιλοτιμίαν τους τόσον μὲ τοὺς ἐπαίνους καὶ κατηγορίας, ὥστε πολλοὶ ἠναγκάζοντο, ἢ νὰ φανοῦν ἄξιοι τῶν ἐπαίνων του, ἢ νὰ φύγουν ἀπ' αὐτόν, διὰ νὰ μὴν ἀκούουν τὰς κατηγορίας του· διότι οἱ ἔπαινοί του ἀνέβαινον ἕως τρίτου οὐρανοῦ, καὶ αἱ κατηγορίαι του ἕως τὰ καταχθόνια, ἤ, τολμῶ εἰπεῖν, ἔξω τοῦ παντός. Ἡ εὐφράδειά του καὶ ἡ συναναστροφή του ἦτο ἓν θέατρον· καὶ πολλάκις οἱ στρατιῶται χάσκοντες εἰς τὰς κομψότητας καὶ ἀστειολογίας του ἐλησμονοῦσαν νὰ γευματίσουν. Ἦτον μεγαλόδωρος καὶ εὐεργετικός, μεταδοτικώτατος καὶ χαριστής. Τὸ φλωρὶ τὸ ἐθεωροῦσεν ὡς ὀβολὸν εἰς τὰς χρείας του. Εἶχε νοῦν ἐφευρετικὸν καὶ γεννητικόν, καὶ φυσικὴν ῥητορείαν. Πολλάκις ἔπλαττε ψεύματα τεχνικώτερα τῆς ἀληθείας, καὶ ἐξουδένωνε τὴν ἀλήθειαν, ὡς ἀνυπαρξίαν. Ἐλάττωμα μόνον εἶχε τὴν ὀξυθυμίαν· εἶχεν ὅμως πάντοτε εἰλικρινῆ καρδίαν. Ἡ Τουρκία ὅλη τὸν εἶχεν εἰς μεγάλον θαυμασμόν, καὶ ὠνόμαζεν αὐτὸν Ῥούμελη καὶ Μώρα βαλησί, ὅ ἐστιν ἡγεμόνα τῆς Ἑλλάδος. Οἱ Ἀλβανοὶ μάλιστα ὀμνύουν εἰς τὸ ὄνομά του. Περιηγούμενος πρὸ 8 μηνῶν τὴν εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν, ἤκουσα πολλάκις εἰς τὴν Ἀλβανίαν, ὅταν πιάνωνται εἰς ἐμφύλιον πόλεμον ἀναμεταξύ των οἱ Ἀλβανοί, φοβερίζοντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλον νὰ λέγουν· «ντάλε! ντάλε! τιὲ σιότζι νιὲρ ντουφὲκ Καραϊσκάκιτ!» ἤγουν· στάσου! στάσου! νὰ ἰδῇς μιᾷ φορᾷ τουφέκι τοῦ Καραϊσκάκι!».

Ο ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΤΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΕΔΜΟΝΔΟΥ ΑΜΠΟΥ

(Συνέχεια, ἴδ. προηγ. φύλλον)

Ὅσα τώρα ἐγὼ σᾶς διηγοῦμαι διὰ μιᾶς καὶ ἐν συνεχείᾳ, ἐννοεῖτε κάλλιστα ὅτι δὲν μοὶ τὰ ἐδιηγήθη καὶ εἰς ἐμὲ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ὁ ἀτυχής μου φίλος. Μία μόνη στιγμὴ ἐχρειάσθη διὰ νὰ μοὶ ἀνοίξῃ τὴν καρδίαν μου, διὰ νὰ σπάσῃ, ὅπως λέγομεν, ὁ πάγος, ἀλλ' ὁ χείμαρρος τῶν ἀναμνήσεων καὶ τῶν ἐκμυστηρευμάτων ἔχαμε πολλοὺς μῆνας νὰ ἐκχυθῇ. Εἴμεθα ἀμφότεροι πολὺ εὐτυχεῖς, ἐκεῖνος μὲν ἀνοίγων πρός με τὴν καρδίαν του, ἐγὼ δὲ εὑρίσκων φίλον, ὁ ὁποῖος μὲ εἰσῆγε τρόπον τινὰ εἰς τὸν οἰκογενειακόν του κύκλον.

Ὑπάρχουσι καὶ ἐν τῇ φιλίᾳ ἀκόμη μεσότοιχα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι εὔκολον νὰ καταπέσωσι. Παραδείγματος χάριν διατείνονται οἱ ἄνθρωποι ὅτι εἰς τὸ σχολεῖον εἴμεθα πάντες ἴσοι. Ἔ λοιπόν! ὅταν ἐγὼ ἤμην μαθητὴς εἰς τὸ γυμνάσιον τοῦ Σλεχστάδ, ἤμην συνδεδεμένος ὡς ἀδελφὸς πρὸς τὸν πρωτότοκον υἱὸν τοῦ ἐπάρχου. Ἐμοιραζόμεν ἀδελφικῶς τὰ γλυκά μας καὶ τοὺς σβόλους μας, τὰ πάντα ἦσαν μεταξύ μας κοινά. Ὅταν ὅμως τὴν κυριακὴν εἴχομεν ἔξοδον καὶ ἐπορευόμεθα ἐκεῖνος μὲν εἰς τὸ ἐπαρχεῖον, ἐγὼ δὲ εἰς τοῦ θείου μου τοῦ ἀρτοπώλου Φέλρατ, ἔκαμνεν ὅτι δὲν μὲ ἐγνώριζεν ὁσάκις μὲ συνήντα καθ' ὁδόν. Μοὶ ἔλεγε μακρόθεν *καλημέρα!* ὡς νὰ ἐντρέπετο διότι μὲ εἶχε συμμαθητήν. Ἂν τὸν

Digitized by Google

ἠρώτα ὁ πατήρ του· «ποῖον εἶναι αὐτὸ τὸ παιδί;» θὰ ἀπήντα ἐρυθριῶν ἴσως· «τίποτε· ἓν παιδὶ τοῦ γυμνασίου!» Τὰ πάντα λοιπὸν ἦσαν κοινὰ μεταξύ μας πλὴν τῆς καταγωγῆς. Διὰ τί; Διότι ἐκτὸς τοῦ σχολείου ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο ἀνώτερός μου. Ὁ ἔπαρχος παρ' ἡμῖν θεωρεῖται ὥς τις σχεδὸν εὐγενής, ἐν ᾧ ὁ γέρω Βροῦννερ ἦτο ἁπλοῦς ἀμπελουργός. Ναὶ μὲν εἴχομεν ἡμεῖς τριάκοντα καὶ πλέον χιλιάδων φράγκων εἰσόδημα καὶ ὁ ἄλλος δὲν εἶχε παρὰ τὴν θέσιν ἂν καὶ φορτωμένος ἀπὸ οἰκογένειαν, ἀλλ' ὅμως, ἀδιάφορον, θὰ ἐνόμιζεν ὁ κύριος ἔπαρχος ὅτι ἐκπίπτει τῆς ἀξίας του ἂν μὲ ἔβλεπε νὰ παρακαθήσω εἰς τὴν τράπεζάν του.

Τὸ αὐτὸ περίπου συμβαίνει καὶ εἰς τὸν στρατόν, ἂν καὶ λέγωμεν ὅτι ἡ ἰσότης εἶναι ἡ βάσις τῆς νομοθεσίας μας. Κοιμώμεθα ἐντὸς τῆς αὐτῆς σκηνῆς, πίνομεν ἀπὸ τὸ αὐτὸ ποτήριον, διακινδυνεύομεν ὁ εἷς ὑπὲρ τοῦ ἄλλου, ἐκτιμώμεθα ἀμοιβαίως, ἀγαπώμεθα, εἴμεθα συνάδελφοι, ἀδελφοί, ἀλλ' οὐδέποτε θὰ γνωρίσω οὔτε τὴν μητέρα, οὔτε τὴν ἀδελφήν, οὔτε τὴν σύζυγον τοῦ *ἀδελφοῦ* μου, ἂν τὸ εὐλογημένον ἐκεῖνο μόριον *δὲ* τύχῃ νὰ παρεντεθῇ ἐν τῇ κοινωνικῇ τάξει μεταξὺ ἐμοῦ καὶ ἐκείνου. Πολλὰ πράγματα μᾶς μετέβαλον αἱ ἐπαναστάσεις, δὲν ἔθιξαν ὅμως τὰς ἀνοησίας ἐκείνας. Ἐσχετίσθην στενώτατα πρὸς εἴκοσι τοὐλάχιστον νέους μεγάλων οἰκογενειῶν, ἑνὸς μάλιστα εἶχον σώσει τὴν ζωὴν ἀπὸ βεβαίου θανάτου, εἶμαι δὲ πεπεισμένος ὅτι ὁ ἀξιωματικὸς ἐκεῖνος θὰ ἐπροτίμα νὰ τὸν κάμωσι μᾶλλον κομμάτια παρὰ νὰ ἀφήσῃ νὰ λεχθῇ εἷς μόνος κακὸς λόγος ἐναντίον μου. Ὅταν συναντώμεθα εἰς τοὺς Παρισίους, ῥίπτεται εἰς τὸν τράχηλόν μου, μὲ σύρει εἰς τὸ καφφενεῖον, ἐπιμένει νὰ γευματίσω μαζί του εἰς τὰ πρῶτα ξενοδοχεῖα, οὐδέποτε ὅμως μὲ ἐσύστησεν εἰς τὴν γυναῖκά του, καὶ οὐδὲν κἂν ἔμαθα ποτέ μου τὴν διεύθυνσιν τῆς οἰκίας του. Οὗτοι ἀκριβῶς εἶναι οἱ λόγοι, διὰ τοὺς ὁποίους ὁ πτωχὸς ὁ Γαρδελὺξ μοῦ ἔγεινεν ἀγαπητότερος ἐντὸς τριῶν μηνῶν παρ' ὅσον δεκαετὴς φίλος. Ὅ,τι ἔκαμνεν ἦτο δικαιότατον, διότι τέλος πάντων καὶ ἐγὼ ἐλησμόνουν μαζί του τὴν ἀνισότητα τοῦ βαθμοῦ μας, καὶ ὁ βαθμὸς εἶναι, νομίζω, σπουδαιότερον πρᾶγμα παρὰ τὸ ὄνομα τὸ ἀριστοκρατικόν. Ἀλλ' ὁπωσδήποτε τῷ χρεωστῶ χάριν, διότι εἶχε τὸν κοινὸν νοῦν, ἀφ' οὗ τὸ πρᾶγμα εἶναι τόσον σπάνιον.

Συνεδέθημεν λοιπὸν στενώτατα, μία ψυχὴ εἰς δύο σώματα. Ἠγειρόμεθα λίαν πρωῒ διὰ νὰ συναντηθῶμεν· ἤξευρα ὅλας τὰς ἰδέας του, ἐγνώριζεν ὅλην μου τὴν ἱστορίαν, ἡ ὁποία ὅμως, δόξα τῷ Θεῷ, δὲν εἶναι πολὺ περίπλοκος! Μαζὶ παρετηροῦμεν τὴν μικρὰν εἰκόνα τῆς ἀδελφῆς του καὶ ὁμιλοῦντες περὶ αὐτῆς τὴν ὠνομάζομεν ἁπλῶς Ἑλένην. Ἐπεχείρησε καὶ τὴν μητέρα του ἀπὸ μνήμης νὰ μοῦ εἰκονίσῃ, διὰ νὰ γνωρίζω κατὰ τύπους ὅλην τὴν οἰκογένειαν, ἡμέρας δὲ ὁλοκλήρους κατετρίβομεν ὁμιλοῦντες περὶ τῆς ψυχρότητος τῆς κομήσσης καὶ περὶ τῆς ἀγαθῆς φύσεως τῆς Ἑλένης. Αἱ ἀναμνήσεις αὗται αἱ ἀναμὶξ καλαὶ καὶ κακαὶ καὶ ἐκεῖνον εὐχαρίστουν καὶ ἐμέ.

Οὔτε ἐγὼ ἐβαρυνόμην ἀκούων οὔτε ἐκεῖνος διηγούμενος τὰς θλίψεις του. Μοὶ ἐδείκνυεν ὅσα εἶχεν ἐνθυμήματα, ἀνθύλλια ξηρὰ ἢ μικρὰ κομμάτια ταινιῶν, τὰ ὁποῖα ἐφύλαττεν ἐντὸς κιβωτιδίου καὶ τὰς τέσσαρας ἢ πέντε ἐπιστολὰς τὰς ὁποίας τῷ εἶχε στείλει ἡ ἀδελφή του, ἀφ' ὅτου ἀπεχωρίσθησαν. Τὰ γράμματα ἐκεῖνα τῆς μικρᾶς δεκαπενταετοῦς κόρης δὲν ἦσαν βέβαια μέγα πρᾶγμα, ἀλλὰ μεγίστη του ἦτο ἡ ἡδονὴ ὅταν τὰς ἀνεγίνωσκε, καὶ ἐγὼ δὲ ᾐσθανόμην νεανικόν τι αἴσθημα λίαν εὐχάριστον νὰ μὲ διαπνέῃ ὅταν τὰς ἔβλεπον ἢ τὰς ἤκουον καὶ πολὺν καιρὸν μετὰ ταῦτα εἶχον ἐν τῷ νῷ τὰς μικρὰς ἐκείνας παιδικὰς φράσεις.

Ὅταν δὲ παρεπονεῖτο ὁ Λεοπόλδος διὰ τὴν διακοπὴν τῆς τόσον εὐχαρίστου ἐκείνης ἀλληλογραφίας, ἀνελάμβανον ἐγὼ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Ἑλένης καὶ ἠρίθμουν πρὸς τὸν φίλον μου τὰς τόσας ἐνασχολήσεις τῶν Παρισίων, αἵτινες δὲν ἀφίνουσι πολὺν καιρὸν εἰς μίαν νέαν νὰ γράφῃ ἐπιστολάς. Γράφε σύ, τῷ ἔλεγον, ὅστις ἔχεις εἰκοσιτέσσαρας ὥρας τὸ ἡμερονύκτιον διαθεσίμους. Ἐξιστόρει εἰς τὴν ἀδελφήν σου τοὺς περιπάτους σου, τὰς διασκεδάσεις σου, τὰς φιλίας σου, τὰς στενοχωρίας σου, καὶ τότε, τίς οἶδε; θὰ λάβῃ ἴσως ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς φοίνικας τῆς Βίσκρας καὶ θὰ ἔχῃς ἐπιστολάς της εἰς ἀπάντησιν τῶν ἰδικῶν σου.

Ἐπὶ τέλους μοὶ ἀνεγίνωσκε τὰ γράμματα, τὰ ὁποῖα ἔστελλεν εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἔγραφε δὲ τακτικὰ δύο τὴν ἑβδομάδα. Τί καρδία! καὶ τί γλῶσσα! Πρὸ πάντων ὅταν ἔγραφεν εἰς τὴν ἀδελφήν του εἰσήρχετο εἰς πλῆθος λεπτομερειῶν, σχεδὸν δὲ εἰπεῖν ἤμην συνεργάτης του εἰς τὴν σύνταξιν τῶν ἐπιστολῶν ἐκείνων. Τῇ ἔστειλε μίαν ἡμέραν ἐντὸς φακέλλου μίαν ὑδατογραφίαν, τὴν ὁποίαν ἐγὼ εἶχον ζωγραφίσῃ καὶ ἥτις παρίστανε τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ δωματίου του καὶ ἡμᾶς τοὺς δύο καπνίζοντας μακρὸν *τσιμβούκιον*. Ἐγὼ εἶχον σφραγίσει τὸν φάκελλον καὶ παρετήρησα μάλιστα ὅτι ὅταν ἐπέθετον τὴν σφραγῖδα ἔτρεμεν ἡ χείρ μου· τοιαύτη εἶναι ἡ ματαιότης τῶν τεχνητῶν! Ὑποθέτω ὅτι ὁμοίαν συγκίνησιν θὰ αἰσθάνωνται οἱ ζωγράφοι ὅταν πέμπουν μίαν εἰκόνα των εἰς τὴν ἔκθεσιν.

Ἀπὸ πέντε ἤδη μηνῶν διήγομεν ὁμοῦ τοιοῦτον βίον, τόσον δὲ καλὰ τὸν εἶχον γνωρίσει, ὥστε ἐφανταζόμην ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν πλέον νὰ ἀνακαλύψω νέον τι πλέον ἐν αὐτῷ. Καὶ ὅμως μοὶ παρεσκεύαζεν ἀκόμη μίαν νέαν ἔκπληξιν, ἔμεινα δὲ ἐκστατικὸς ὅταν μίαν ἡμέραν μοὶ εἶπεν ἐν ᾧ ἐξηρχόμεθα τῆς στρατιωτικῆς λέσχης·

Digitized by Google

«Δὲν ἠξεύρεις ὅτι στιχουργῶ καθ' ὅλην τὴν νύκτα; Φοβοῦμαι πάντοτε μήπως γείνω αἴτιος νὰ ἐξαρθρωθοῦν αἱ σιαγόνες σου ἀπὸ τὰ χασμήματα, ἄλλως θὰ σοῦ ἀνεκοίνωνον τὰ ἅπαντά μου. Ἔχω εἰς τὸ δωμάτιόν μου τόσην ὕλην, ὥστε δύνανται νὰ ἀποτελεσθῶσι δύο τόμοι».

Ἠδύνασθε νὰ μαντεύσητε ὑπὸ τὴν φαινομενικὴν ταύτην περιφρόνησιν τῶν ἔργων του βαθεῖαν πρὸς αὐτὰ ἀγάπην. Τὸν ἠκολούθησα μέχρι τῆς κατοικίας του καὶ ἐπέμεινα νὰ μοὶ δανείσῃ τὸν πρῶτον τόμον. «Ἰδοὺ εἷς, μοὶ ἀπήντησε, λάβε τον, ὅταν δὲ νοήσῃς ὅτι καταλαμβάνεσαι ὑπὸ ἀηδίας, μεταχειρίσου τον διὰ νὰ ἀνάψῃς τὸ σιγάρον σου. Ἢ ἂν θέλῃς καλλίτερον, ἐξαπλώσου ἐκεῖ ἐπὶ τῆς δορᾶς τοῦ λέοντος, νὰ σοῦ ἀναγνώσω μίαν ἢ δύο σελίδας .... ἀλλ' ὄχι! θὰ ἀποκοιμηθῇς. Λάβε μᾶλλον μαζί σου, γέρω μου, τὰ ποιήματά μου καὶ τρέχε γρήγορα, διότι εἶμαι καλῶς νὰ σπεύσω πάλιν νὰ σοῦ τὰ ἁρπάσω....»

Ἔτρεξα τῷ ὄντι καὶ ἀπῆλθον ὡς κλέπτης, ἀπνευστὶ δὲ ἀνέγνωσα τριακοσίας σελίδας κακογραφημένας, μὲ ἄπειρα σβυσίματα καὶ ἐνίοτε πληρέστατα δυσαναγνώστους. Ποτέ μου δὲν εἶχον κάμει τόσην χρῆσιν ποιήσεως, οὔτε τοῦ Οὑγγώ, τοῦ Λαμαρτίνου καὶ τοῦ Μυσσὲ δὲν εἶχον ἀναγνώσει τόσα, ἀλλ' ἡ φιλία κάμνει πολλὰ θαύματα. Ἄλλως δὲ ἦσαν ὡραῖοι οἱ στίχοι του, τινὲς μάλιστα ἦσαν θαυμάσιοι καὶ πολὺ ἄσχημα ἔκαμεν ἡ οἰκογένεια νὰ μὴ τοὺς δημοσιεύσῃ. Ἴσως τινὰ ἐκ τῶν φιλοσοφικωτέρων ποιημάτων του ἦσαν ὀλίγον σκοτεινά, ὡς λ. χ. ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐπεγράφοντο ἡ *Ἀμφιβολία, Ποῦ πορεύομαι; Εἰς τὸν πρῶτον παρασημοφορηθέντα*.

Λαμπραὶ ἦσαν αἱ περιγραφαὶ τῆς ἐρήμου· αἱ σκηναὶ δὲ τοῦ ἀραβικοῦ βίου ἦσαν τῷ ὄντι ζωνταναὶ καὶ ἔλεγες ὅτι ἔβλεπες τὰ πράγματα νὰ κινοῦνται..... Μὲ ὅλην του τὴν καρδίαν εἶχε γράψει τὰ ποιήματα τὰ ἐπιγραφόμενα *Εἰς τὴν μητέρα μου, Ὅταν ἤμην μικρός, Θὰ μ' ἀγαπήσῃς!* Τὸ ἄνθος ὅμως τοῦ καλλιτεχνικοῦ καλαθίου ἀπετέλουν ἰδίως ἓξ μικρὰ εἰδύλλια καὶ ῥεμβασμοὶ ἀποτεινόμενοι εἰς τὴν νεαρὰν κόρην ἥτις νυμφεύεται αὔριον. Τὰ μικρὰ ἐκεῖνα ἀριστουργήματα, τὰ ὁποῖα μετὰ δακρύων ἀνέγνωσα πλέον ἢ ἅπαξ καὶ δίς, ἐπεγράφοντο *Ἑλένη, Ὡραῖαι ἡμέραι, Ὁ μικρός μας κῆπος*. Ἀφ' οὗ πλέον εἶχον τὰ πάντα ἀναγνώσει, ἐπανῆλθον πρὸς τὸν Λεοπόλδον μὲ τὴν ἀπόφασιν καὶ νὰ τὸν ἐξυπνήσω ἐὰν ἐκοιμᾶτο, διὰ νὰ μοῦ δώσῃ τὸν δεύτερον τόμον. Δὲν ἐκοιμᾶτο· ποιητὴς ἀνέκδοτος δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ κοιμηθῇ, ἀλλ' εἶνε εἰς τὰ κάρβουνα, ἐφ' ὅσον συλλογίζεται ὅτι ἔχει δώσει πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ πρὸς κρίσιν τὰ ἔργα. Ἀλλ' ἡ κρίσις εἶχεν ἤδη γείνει καὶ τῷ ἀνήγγειλα καθαρὰ τὴν ἀπόφασιν· εἶσαι μεγαλοφυής! Νομίζω ὅτι ἡ ἀπόφασις αὕτη τὸν εὐχαρίστησε, διότι μόνος του ἤρχισε νὰ μοὶ ἀπαγγέλλῃ τὰ ποιήματα τοῦ δευτέρου τόμου. Ἐκεῖνα μοὶ ἐφάνησαν ἔτι ὡραιότερα, διότι ὁ Λεοπόλδος πλὴν τῶν ἄλλων του προτερημάτων ἀνεγίνωσκε θαυμάσια. Φαντάσθητε δὲ ποία ὑπῆρξεν ἡ εὐχαρίστησίς μου ὅταν εἶδον ὅτι τὸ τελευταῖον ἀκριβῶς ποίημά του, τὸ ὁποῖον ἦτο τῷ ὄντι λαμπρόν, ἐπεγράφετο εἰς τὸν φίλον του Κάρολον Βροῦννερ! Ἂν ποτε περιέλθῃ καὶ πάλιν εἰς χεῖράς μου θὰ δώσω νὰ μοῦ τὸ χαράξουν μὲ χρυσᾶ γράμματα ἐπὶ μαρμάρου, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ οἰκογένεια ἐκράτησεν ὅλα τὰ ποιήματα τοῦ φίλου μου καὶ ἴσως τὰ ἔκαυσε. Ἦτο δικαίωμά της, ἀφ' οὗ ἐκληρονόμει τὸν Λεοπόλδον.

Τὴν νύκτα ὅλην κατετρίψαμεν μὲ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ποιημάτων καὶ τὰ χαράγματα, ὅταν πλέον τὰ εἴχομεν ὅλα ἐξαντλήσει, εἴχομεν μᾶλλον ὄρεξιν νὰ ἀναπνεύσωμεν ἀέρα καθαρὸν παρὰ νὰ χωθῶμεν εἰς τὴν κλίνην. Πᾶσα ἐκείνη ἡ ποίησις ἔβραζεν εἰς τὴν κεφαλήν μου καὶ νομίζω ὅτι τὴν ὥραν ἐκείνην καὶ ἐγὼ θὰ ἠδυνάμην νὰ στιχουργήσω.

«Ἄκουσον, λέγω πρὸς τὸν Λεοπόλδον, ἤμην ἀπὸ χθὲς τὸ ἑσπέρας ἰδικός σου, ἦλθε τώρα ἡ σειρά μου, θὰ μοὶ ἀνήκῃς δι' ὅλην τὴν ἡμέραν. Θὰ μᾶς σελλώσουν δύο ἵππους νὰ ἐκδράμωμεν εἰς τὴν πεδιάδα. Θέλω νὰ ἴδω ἂν αἱ πρῶται ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου εἶναι τόσον γλυκεῖαι ὅσον αἱ πρῶται ἀκτῖνες τῆς δόξης. Μαζὶ θὰ ἐπανέλθωμεν, θὰ κάμωμεν τὸ λουτρόν μας καὶ θὰ γευματίσωμεν εἰς τὴν κατοικίαν μου, ἔπειτα θὰ ὑπάγῃς νὰ ἀναπαυθῇς εἰς τοὺς τρεῖς φοίνικας, ἐγὼ δὲ θὰ διοργανώσω τὴν μικράν μου ἑορτὴν διὰ τὴν ἑσπέραν. Πρέπει ὁ καμπανίτης ἐπισήμως νὰ βαπτίσῃ τὸν μέγαν ποιητὴν τῆς Βίσκρας! Τὸ ταλαίπωρον παιδίον ἐγέλα διὰ τὸν ἐνθουσιασμόν μου, ἀλλὰ κατὰ βάθος εἶχε τὴν κεφαλὴν τόσον ἐξημμένην ὅσον καὶ ἐγώ.

Τὸ πρόγραμμά μου ἐξετελέσθη μέχρι κεραίας. Ἐντὸς τῆς ἡμέρας ἐστρατολόγησα δέκα συναδέλφους διὰ νὰ ἔχωμεν πλήρη τὴν τράπεζαν, μία δὲ γραῖα Ἱσπανὶς γνωστὴ διὰ τὴν μαγειρικήν της καὶ διὰ τὴν καλωσύνην της ἀνέλαβε νὰ μᾶς μαγειρεύσῃ καὶ ἐδέχθη νὰ μᾶς ξενίσῃ εἰς τὸν οἶκόν της. Ἔπεμψα ἔπειτα τὸν ὑπηρέτην μου εἰς ὅλους τοὺς οἰνοπώλας τοῦ τόπου καὶ ἠγόρασα ὅ,τι καὶ ἂν εὗρον, ἐκάλεσα δὲ καὶ τὰς καλλιτέρας χορευτρίας τῆς Ἀφρικῆς. Ἑνὸς μηνὸς μισθὸς ἐχρειάσθη, ἀλλ' ἀδιάφορον! Ἔπρεπεν ἡ πρὸς τιμὴν τῆς φιλίας τελεσθησομένη ἑορτὴ νὰ ἀφήσῃ ἐποχήν.

Εὑρισκόμεθα εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ ῥαμαζάν, ἀλλὰ στοιχηματίζω ὅτι τὴν ἑσπέραν ἐκείνην καὶ οἱ μεγαλοπρεπέστατοι σεῖχαι δὲν θὰ ἐγευμάτισαν ὅπως ἡμεῖς. Ἀπὸ τὰς πέντε ἕως εἰς τὰς ἐννέα ἐπίνομεν καὶ ἐτρώγομεν, ὡς ἂν εἰς

Digitized by Google

ἕκαστον στόμαχον νὰ εἶχε σκάψῃ ἄβυσσον τὸ ἀψίνθιον. Τέλος ἦλθε καὶ τὸ πούντσιον, τοῦ ἐδώσαμεν πῦρ, ἐσβύσαμεν τοὺς λύχνους καὶ τὰ κηρία, ἡ γρηὰ Μενέχω ἐγέμισε τὰ δώδεκα ποτήρια καὶ μοὶ εἶπεν εἰς τὴν γλῶσσάν της· «Sennor, las ninnas estan aqui.»

— Στάσου! τῇ λέγω, ἔχω πρῶτον νὰ κάμω μίαν πρόποσιν. «Κύριοι, ὁ ἀκροβολιστὴς ἐτελείωσεν ἕν του μέγα ἔργον. Τί ἔργον; θὰ τὸ μάθητε κατόπιν. Πρὸς τὸ παρὸν ἠμπορεῖτε νὰ πεισθῆτε εἰς τὸν λόγον μου, ἐγὼ δὲ σᾶς ὁρκίζομαι ὅτι τὸ ἔργον ἐκεῖνο τείνει κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν δόξαν. Εἰς ὑγείαν λοιπὸν τοῦ ἀκροβολιστοῦ, τοῦ λαμπροῦ μας συναδέλφου! Εἰς τὴν δόξαν του! Εἰς τὴν ἀθανασίαν, ἥτις τὸν περιμένει!»

Οἱ ὁμοτράπεζοί μας ἦσαν πάντες εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ὥστε εἰς οὐδένα ἐφάνη ἡ πρόποσις αὕτη ὑπερβολική, ἀπ' ἐναντίας δὲ γενναῖα *οὐρρὰ* ἀνταπεκρίθησαν εἰς αὐτήν, τὰ ποτήρια συνεκρούσθησαν μέχρι θραύσεως ἑνὸς ἐξ αὐτῶν. Τὸ θραυσθὲν ποτήριον ἦτο τοῦ ἀκροβολιστοῦ· νομίζω ἀκόμη ὅτι βλέπω τὴν λαβὴν ἐναπομείνασαν μεταξὺ τῶν ἰσχνῶν καὶ μακρῶν δακτύλων του, καὶ τὴν ὄψιν τοῦ φίλου μου φωτιζομένην ὑπὸ τῆς ὠχρᾶς λάμψεως τοῦ πουντσίου.

Τὴν ἰδίαν στιγμὴν ἠνοίχθη ἡ θύρα καὶ προέβαλεν ἡ κεφαλὴ τοῦ συναδέλφου μας Ῥολάνδου.

«Ἐμπρός, κύριοι, εἶπε, θὰ σαλπίσῃ συνάθροισιν· εἰς τοὺς ἵππους σας.»

Πληθὺς ἐρωτήσεων ἀπήντησεν εἰς τὸ αἰφνίδιον ἄγγελμα. «Τί; πῶς; τί τρέχει; μᾶς γελᾷς.»

Ἐκεῖνος δὲ συντόμως μᾶς ἀνήγγειλεν ὅτι ἡ φυλὴ τῶν Βενὶ-Ὑάλα εἶχε στασιάσει μὴ θέλουσα νὰ πληρώσῃ τοὺς φόρους, ὅτι τρεῖς *σπαχίδες* εἶχον φονευθῆ διὰ προδοσίας, καὶ ὅτι μία ἁμαξοπομπεία εἶχε διαρπαγῆ. Τὸ πρᾶγμα δὲν ἔμελλεν ἴσως νὰ ἔχῃ σοβαρὰς συνεπείας, πιθανὸν νὰ ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς ἐξάψεως, ἣν συνεπάγεται τὸ ῥαμαζάνιον, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ κτυπηθῇ τὸ κακὸν εὐθὺς εἰς τὴν ἀρχήν του καὶ νὰ τιμωρηθῶσιν οἱ ἀντάρται πρὶν ἢ λάβωσι τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν νὰ συνταχθῶσιν. Ἦτο λοιπὸν ῥητὴ ἡ διαταγὴ τοῦ στρατηγοῦ· ἐντὸς μιᾶς ὥρας ἔπρεπε νὰ ἀπέλθωμεν.

Ἦτο λοιπὸν ἀληθές! Ἐπορευόμεθα εἰς ἐκστρατείαν! Ἡ ἔκπληξις καὶ ἡ χαρὰ μᾶς ἔκαμεν ὅλους νὰ συνέλθωμεν σχεδὸν ἀπὸ τῆς μέθης. Συνέχαιρεν ὁ εἷς τὸν ἄλλον, ἐθλίβομεν τὰς χεῖρας ἀλλήλων, ἠνάψαμεν καὶ πάλιν τὰ κηρία, ἤρχισεν ἕκαστος νὰ διευθετῆται, ὁ Ῥολάνδος ἐκένωσε καὶ αὐτὸς ἓν ποτήριον καὶ ἀπεσύρθημεν εἰς τὰ ἴδια.

«Ἔλα λοιπόν,» ἐφώνησα καὶ ἐγὼ πρὸς τὸν ἀκροβολιστήν, ὅστις ἔμενεν ἀκόμη καρφωμένος εἰς τὴν θέσιν του, κάτωχρος. Τοῦτο δ' εἰπὼν ἐπορεύθην ἐγὼ νὰ παρασκευασθῶ, οὐδὲ στιγμὴν πλέον φροντίζων περὶ αὐτοῦ.

Ἡ πόλις ὅλη ἦτο ἀνάστατος, ἀλλὰ σιγηλή, ὅπερ ἐδιπλασίαζε τὴν πρωτοτυπίαν τῆς εἰκόνος. Οἱ στρατιῶται ἔτρεχον, οἱ ἄραβες ἔσυρον τὰς καμήλους των καὶ τοὺς ὄνους των.... Πετῶν ἔφθασα εἰς τὴν κατοικίαν μου, ὅπου ὁ στρατιώτης μου, ὁ πιστὸς Βωδέν, εἶχεν ἤδη τραβήξει εἰς τὸ μέσον τοῦ δωματίου τὰ κιβώτιά μου. Ἀφ' οὗ ἡτοιμάσθησαν αἱ ἀποσκευαί μου, ἐδέθησαν τὰ πράγματά μου ἐπὶ τῶν νώτων τοῦ ἡμιόνου, ἐβεβαιώθη ἡ καλὴ κατάστασις τῆς λεπίδος τοῦ ξίφους μου, ἐπληρώθη τὸ πολύκροτόν μου, ἐδέθη ἡ ζώνη μου καὶ ἐκομβώθησαν αἱ κνημῖδές μου, παρετήρησα ὅτι μία ὥρα εἶχε παρέλθει χωρὶς δι' ὅλου νὰ τὸ νοήσω. Δὲν εἰξεύρω ἂν ἔχητε παρατηρήσει ὅτι τὸ ὡρολόγιον ἐπιταχύνει κατὰ τὸ διπλάσιον τὴν κίνησίν του, ὅταν ἐξερχώμεθα ἀπὸ ἓν καλὸν γεῦμα καὶ ὅμως... δὲν ἔπιε δι' ὅλου τὸ ὡρολόγιον.

Ὀκτακόσιοι ἄνδρες εἴμεθα ἐπὶ ποδὸς εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ φρουρίου. Ἡ ὥρα ἦτο δέκα. Τὴν ἐπικρατοῦσαν ἡσυχίαν δὲν διέκοπτεν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν παρὰ μόνον τὸ κτύπημα τῶν ποδῶν τῶν ἡμιόνων ἢ τὸ χρεμέτισμα τῶν ἵππων. Ἡ πρόσκλησις ἐγένετο χαμηλῇ τῇ φωνῇ ὑπὸ τὸ φῶς ἑνὸς πυρσοῦ. Ἐχρειάζετο πολὺ προσοχὴ διὰ νὰ καταλάβωμεν ἀπροσδοκήτως τοὺς Ἄραβας, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶνε πολὺ δύσκολον, διότι οἱ Ἄραβες ἔχουσι πάντοτε κατασκόπους.

Καταλαμβάνω τὴν θέσιν μου, πλησίον τοῦ στρατηγοῦ. Ἦτο ἔφιππος εἰς τὸ μέσον τῆς αὐλῆς, μὲ τὸ ῥαβδίον εἰς τὴν χεῖρα, τὸ σιγάρον εἰς τὸ στόμα, τόσον ἀτάραχος ὡς ἂν ἐπορεύετο εἰς τὸ δάσος τῆς Βουλωνίας νὰ κάμῃ τὸν γῦρον τῆς λίμνης. Λαμβάνει τὸν κατάλογον τὸν δεικνύοντα τὴν δύναμιν τοῦ ὑπ' αὐτὸν σώματος· ὑπαγορεύει διαταγήν, ἣν οἱ ὑπασπισταὶ γράφουσιν, οἱ δὲ λοχαγοὶ κοινοποιοῦσιν εἰς τοὺς λόχους των. Ἡ διαταγὴ ὁμοιάζει πρὸς πάσας τὰς διαταγὰς τῆς αὐτῆς φύσεως, αἵτινες ὅμως πάντοτε κάμνουσιν ἐντύπωσιν εἰς τὸν στρατόν. «Στρατιῶται, οἱ ἀντάρται εἶναι ἐπὶ ποδός, συστρατιῶταί σας κατεσφάγησαν καὶ ἐπροδόθησαν, ἡ γαλλικὴ κυριαρχία ἀπειλεῖται, πρέπει νὰ ὑπερασπίσητε τὴν τιμὴν τῆς σημαίας! Ὁ στρατηγός σας εἶναι ὑπερήφανος διοικῶν τοιούτους ἄνδρας, ἡ πατρὶς ἔχει πρὸς ὑμᾶς ἐστραμμένα τὰ βλέμματα!»

Μετὰ χαρᾶς ὑπεδέχθησαν τὴν διαταγὴν οἱ στρατιῶται, οὐδεμίαν ὅμως ἀφῆκαν ἐπευφημίαν, διότι ἐμποδίζοντο ὑπὸ τῆς πειθαρχίας, ἀλλ' ὁ ψίθυρος ὁ διατρέχων τὰς τάξεις μαρτυρεῖ ἐπαρκῶς ὅτι ὁ στρατηγὸς δὲν εἶχε λαλήσει εἰς ὦτα μὴ ἀκουόντων. Διευθετοῦνται τὰ λωρία, οἱ ὁπλῖ-

Digitized by Google

ται ρίπτουσιν ἐπ' ὤμου τὸ ὅπλον καὶ κλίνουσιν ἐπὶ δεξιᾷ.

Σᾶς εἶπον ὅτι τὸ σῶμά μας ἀπετελεῖτο ὑπὸ ὀκτακοσίων περίπου ἀνδρῶν· τετρακόσιοι ἔμενον εἰς τὴν Βίσκραν. Εἴχομεν δύο λόχους ἀκροβολιστῶν εἰς τὸ κέντρον, διακοσίους πεντήκοντα ἱππεῖς καὶ τεσσαράκοντα πυροβολιστάς. Ὁ στρατηγὸς ὥδευε μετὰ τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς, εἶχε ῥίψει τὸ σιγάρον του διὰ τὸ καλὸν παράδειγμα, διότι κατὰ τὰς νυκτερινὰς πορείας ἀπαγορεύεται καὶ ὁ θόρυβος καὶ τὸ πῦρ. Ἤμην ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀρχηγοῦ, ὁ δὲ *ἀκροβολιστὴς* δὲν ἦτο μακράν, διότι ὁ λόχος του ἀπετέλει μέρος τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς.

Καθ' ὁδὸν τὸν ἐπλησίασα. «Λοιπόν, τῷ λέγω, ἐδῶ εἴμεθα ἐπὶ τέλους· εἶσαι εὐχαριστημένος, πιστεύω;

— Ναί, εἶναι καὶ αὐτὴ μία λύσις, καθὼς πᾶσα ἄλλη. Προτιμῶ δὲ νὰ τελειώσω διὰ μιᾶς.

— Νὰ τελειώσῃς! Εἶσαι τρελλός; Ἐδῶ ἀρχίζει τὸ στάδιόν σου, ἔπειτα θὰ ἔλθουν αἱ ἐπιτυχίαι.

— Ἂς εἶναι· σὺ μὲ γνωρίζεις· δὲν εἶμαι προληπτικός, ἀλλὰ τώρα ἔχω μίαν προαίσθησιν. Ἡ διαταγὴ αὕτη τῆς ἀναχωρήσεως ἦλθεν εἰς περιστάσεις παραδόξους. Ἐνῷ σὺ ὡμίλεις περὶ ἀθανασίας, ἐγὼ ἐσυλλογιζόμην τὸν θάνατον.

— Πολὺ ἔξυπνος εἶσαι! Ἐγὼ λοιπὸν σοῦ προλέγω ὅτι εἰς τὴν συμπλοκὴν θὰ διαπρέψῃς καὶ ὅτι θὰ ἐπανέλθῃς πλήρης δόξης. Ἄλλως ποῖος ἠξεύρει καὶ ἂν θὰ πολεμήσωμεν; Αὐταὶ αἱ ἀνταρσίαι τοῦ ῥαμαζανίου εἶναι πολλάκις γελοῖαι καὶ πηγαίνει χαμένος ὁ κόπος μας.

— Δὲν εἶναι παράξενον.

— Ἀλλὰ κινήσου ὀλίγον τέλος πάντων· τί στρατιώτης εἶσαι;

— Εἶμαι καλλίτερα τώρα, εὐχαριστῶ. Ἤμην ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν τῶν ἐπιστολῶν, τὰς ὁποίας ἔγραψα.

— Ἐγὼ εἰς τοιαύτας περιστάσεις μίαν μόνην ἐπιστολὴν γράφω καὶ λέγω· «Μητέρα μου, ἀναχωροῦμεν διὰ μίαν συμπλοκήν. Εἶναι ἄγνωστον πόσον θὰ διαρκέσῃ ἡ ὑπόθεσις· ἐπὶ τρεῖς μῆνας ἴσως δὲν θὰ λάβῃς γράμμα μου, ἀλλὰ μὴ στενοχωρεῖσαι, σοῦ δίδω τὸν λόγον τῆς τιμῆς μου ὅτι δὲν θὰ μοῦ συμβῇ τίποτε.»

— Ἐγώ, ἀπήντησεν ἐκεῖνος, ἔκαμα τὴν διαθήκην μου μὲ τέσσαρας λέξεις. Ἔγραψα δὲ καὶ δύο γράμματα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐγχειρίσῃς σὺ ὁ ἴδιος, ἀκούεις, τὸ ἓν εἰς τὴν μητέρα μου, τὸ ἄλλο εἰς τὴν Ἑλένην.»

(Ἕπεται συνέχεια).

Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΒΙΟΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑι

Μία συνεδρίασις τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἐκ τῶν δευτερευόντων ἀνδρῶν τοῦ ἀγγλικοῦ Κοινοβουλίου, ὁ σὶρ Κάρολος Δίλκε καὶ ὁ μαρκήσιος Ἄρτιγκτον εἰσὶν ἄξιοι ἰδιαιτέρας σκιαγραφίας, ὡς ἐξόχως ἀντιπροσωπευτικοὶ ἄνδρες καὶ τύποι τῆς τάξεως αὐτῶν.

Καὶ πρῶτον περὶ τοῦ σὶρ Καρόλου Δίλκε.

— Μόνον ὑφυπουργός! — τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ὁμόθυμος κραυγὴ κατὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἐνεστῶτος ὑπουργείου Γλάδστωνος.

Πράγματι, ἐὰν μέλος τι τοῦ νέου ῥιζοσπαστικοῦ κόμματος ἐφαίνετο γενόμενον *ψηλαφητόν*, ὡς λέγουσιν οἱ Ἰταλοὶ εἰς τὰς παραμονὰς ἐκλογικοῦ ἱεροσυνεδρίου, ἱκανωθὲν διὰ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν εἰς τὸν *ὑπουργικὸν βαθμόν*, ὡς λέγουσιν οἱ Ἄγγλοι ἐν καιρῷ ὑπουργικῆς κρίσεως, ἀναμφιβόλως οὗτος ἦν ὁ σὶρ Κάρολος Δίλκε.

Ἐνυπῆρχε τόση περιέργεια ἅμα καὶ συμπάθεια ἐν τῇ δημώδει φωνῇ, ἥτις ἐκάλει αὐτὸν εἰς τὴν ἐξουσίαν! Ἀλλ' ἐνώπιον τοῦ ὑπουργείου Γλάδστωνος οἷον ἐπὶ τέλους εἶχε σχηματισθῇ, συντηρητικοὶ καὶ φιλελεύθεροι ἐψεύσθησαν ἐπίσης τῶν προσδοκιῶν αὐτῶν. Συνέβη τὸ αὐτὸ περίπου οἷον εἰς ἀκροατήριον, τὸ ὁποῖον εἰσελθὸν εἰς Κόβεν-Γκάρτεν ὅπως ἀκούσῃ τὴν Ἀδελίναν Πάττη ἤθελεν ἰδεῖ παρουσιαζομένην αἴφνης τὴν κ. Ἀλβάνη.

Πρέπει νὰ πιστεύσῃ τις ἆρά γε τὸ ᾀδόμενον καὶ ὅτι ἐνυπάρχει ἐν τῇ ὑποθέσει παλαιός τις λόγος παρῳχημένων χρόνων; Ὁ κ. Γλάδστων οὐδέποτε διεκρίθη ἐπὶ ἀμνησικακίᾳ, οὐδὲ συγχωρεῖ σχεδὸν τὸ νὰ μὴ λατρεύῃ τις αὐτὸν ἐν εὐλαβεῖ γονυκλισίᾳ. Ἀλλὰ συνέβη ποτὲ τῷ κ. Καρόλῳ Δίλκε νὰ μὴ ἀποκρύψῃ τὴν φιλολογικὴν αὐτοῦ ὑπόληψιν πρὸς τὸν συγγραφέα τοῦ *Λοθαρίου*, τὸν λόρδον Βηκονσφηλδ. Καὶ εἶπε μάλιστα ἐπὶ τούτῳ τὸν κομψότατον λόγον:

— Ἐν τῇ πολιτικῇ προτιμᾷ τις πάντοτε τοὺς πολεμίους ἢ τοὺς φίλους.

Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ζητήματος δὲν ἐκραύγασε μεγαλοφώνως;

— Προτιμότερος εἶνε ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ Τοῦρκος ἢ ὁ Κοζάκος!

Ὅλα ταῦτα ἀπόζουσιν αἱρέσεως, ὡς καὶ τοσαῦται ἄλλαι γνῶμαι σχηματισθεῖσαι ὅπως ἐμποιήσωσι φρικίασιν εἰς πάντας τοὺς ἀσπονδύλους καὶ παγεροὺς φιλελευθέρους τῶν τριῶν βασιλείων. Ἐν κεφαλαίῳ, ἐνόμισαν ὅτι πράττουσι κατόρθωμα ἀπονέμοντες αὐτῷ ὑποδεεστέραν μόνον θέσιν. Ἀλλ' ἴδετε τὴν κακίαν τοῦ δημοσίου. Ἐν τῇ δευτερευούσῃ ταύτῃ θέσει ὅπου ἠθέλησαν νὰ ῥίψωσιν αὐτόν, τὸν σὶρ Κάρολον Δίλκε ανα-

Digitized by Google

ζητεῖ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν. Μεταξὺ ὅλων αὐτῶν τῶν βαθμοφόρων ἀνδρεικέλων, ἐξ ὧν ὁ κ. Γλάδστων ἐσχημάτισε τὸ μουσεῖον αὐτοῦ, τὴν περιέργειαν ἑλκύει τὸ ζωντανόν, καὶ ζωντανώτατον μάλιστα πρότυπον, ὅπερ τοσοῦτον κακοτρόπως παρερρίφθη εἰς τὸ δωμάτιον τῶν φρικαλέων θεαμάτων.

Εἷς ἄγγλος δημοκρατικός, ὅστις ἔχει τὸ θάρρος τῆς ἰδίας αὐτοῦ γνώμης, ἀξίζει τωόντι νὰ φωτογραφηθῇ καὶ ὑπεράνω τοῦ πίλου τοῦ μυθολογικῆς γενεαλογίας δουκὸς τοῦ Ἀργάϋλ. Ἄλλως εἶνε καὶ σχεδὸν παρισινός, ἢ τοὐλάχιστον κατὰ τὸ ἥμισυ Γάλλος, ὃν τρόπον καὶ ὁ λόρδος Βρούχαμ. Καὶ ἂν δὲν προχωρῇ μέχρι τοῦ σημείου τοῦ νὰ ὀνομάσῃ τοὺς Παρισίους πρωτεύουσαν τῆς ὑδρογείου σφαίρας, τοὐλάχιστον φρονεῖ καὶ λέγει ἀναφανδὸν ὅτι εἶνε ἡ δευτέρα πατρὶς παντὸς φιλοκάλου ἀνθρώπου.

Ἀλλ' ἡ περιγραφὴ ἀρχίζει περίπου ὡς τὰ παραμύθια. Ἦτο μίαν φορὰν ἕνα ὡραῖον παλληκάρι δέκα ἑπτὰ ἐτῶν, μὲ μάτια γαλανὰ καὶ μουστάκι λεπτὸ ξανθό, τὸ ὁποῖον ἐταξείδευε πεζὸ εἰς τὴν Εὐρώπην. Εἰς τὰ περίχωρα τῆς Τουλόν, τὴν ὁποίαν ἐπεσκέφθη ὡς καλὸς Ἄγγλος ὅπου ἦταν, διὰ νὰ ἰδῇ τὸν Πλατὺν Αἰγιαλόν, τὸ βουνὸν Φαρὸν καὶ ἄλλα μέρη, τοῦ συνέβη νὰ ἀναπαυθῇ εἰς μίαν ἔπαυλιν, ἡ ὁποία ἔφερε τὸ ἐπαρχιακὸν ὄνομα ἡ *Ἁγία Ἐξοχή*, καὶ εἶπε μὲ τὸν νοῦν του:

— Καλὰ θὰ εἶνε νὰ ζῇ κανεὶς ἐδῶ!

Καὶ ἡ ἐνθύμησις τῶν λευκῶν ἐκείνων τοίχων, τοῦ ἀκτινοβόλου ἡλίου, τῶν μυρικῶν καὶ τῶν ἐλαιοδένδρων, τὰ ὁποῖα εἶνε ἀραδιασμένα ὡσὰν τριγύρισμα ἀνάμεσα τοῦ γαλανοῦ Οὐρανοῦ καὶ τοῦ γαλανοῦ χρώματος τῆς Μεσογείου, τοῦ ἔμεινε τόσον θερμὴ εἰς τὴν νεανικὴν αὐτοῦ καρδίαν, ὥστε ἐπὶ τέλους ἐπραγματοποίησε τὸ ὄνειρόν του— ἠγόρασε τὴν ἔπαυλιν καὶ ἔλαβε τὴν ἕξιν τοῦ νὰ διαχειμάζῃ ἐκεῖ κατ' ἔτος, μεταξὺ τῆς ἐποχῆς τῶν περδίκων καὶ τῆς ἐποχῆς τῶν κοινοβουλευτικῶν τροπολογιῶν.

Εἰς ἐκείνας τότε τὰς ἐκδρομὰς ἠδύνατο νὰ συναντήσῃ τις αὐτὸν ἐπὶ τοῦ βουλεβάρτου.

Τὸ καλὸ παλληκάρι τῶν χρόνων ἐκείνων εἶνε σήμερον ὁ σὶρ Κάρολος Δίλκε—ὁ *Σιαρλή*, ὡς ἀποκαλοῦσιν αὐτὸν μετὰ οἰκειότητος οἱ ἐκλογεῖς αὐτοῦ τῆς Σελσέας—τῆς Βελλβίλλης αὐτῆς, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, τοῦ Μοντρούζ τοῦ Λονδίνου.

Ἀλλ' ὄχι! Ἡ Σέλσεα δὲν ὁμοιάζει παρὰ τὴν Σέλσεαν καὶ οὐδὲν ἔχει πλέον τὸ ἀνάλογον ἐν τῇ ὡραίᾳ πόλει τῶν Παρισίων. Ἵνα δώσῃ τις ἰδέαν τινὰ αὐτῆς, καὶ αὐτὴν ἀκόμη ἀτελῆ, πρέπει νὰ συσσωρεύσῃ καὶ κατόπιν ν' ἀναπτύξῃ εἰς σχῆμα καρκινοειδὲς πρὸς τὰ πλευρὰ τῆς ὁδοῦ Ρίβολι καὶ τῆς πλατείας Βανδώμης πέντε ἕως ἓξ τετραγωνικὰ χιλιόμετρα οἰκίσκων ζοφερῶν, ὁδῶν δυσωδῶν καὶ καταγωγίων φρικτῶν, συνειλεγμένων ἐκ τῶν ἐλωδεστέρων τεναγῶν καὶ τῶν ζοφερωτέρων συνοικιῶν δωδεκάδος πρωτευουσῶν, ἐκεῖ δὲ νὰ φαντασθῇ πληθυσμὸν ὅλον λυσίκομον, φθειριῶντα, ἡμίγυμνον, κοράσια μὲ φυσιογνωμίας νεκρικὰς καὶ παῖδας μὲ ὑδρωπιώσας γαστέρας, μὲ τοίχους εὐρωτιῶντας καὶ ῥυπαρούς, νὰ προσκρούῃ τις τῇδε κἀκεῖσε πρὸς ἀνήσυχόν τι πρόσωπον ἢ πρὸς ῥακένδυτον μεθύοντα καὶ ἀερομαχοῦντα ὡς ἡ σημαία τῆς ἀπογνώσεως—ἐπὶ τοῦ συνόλου δὲ τούτου νὰ ἐκτείνῃ τὸν χαλύβδινον οὐρανὸν τοῦ Λονδίνου, ὅστις ἀποπτύει τὸν ἄνθρακα δύω ἢ τριῶν ἑκατομμυρίων καπνοδοχῶν ἢ ἐνίοτε ἀπαισίαν τινὰ λάμψιν τοῦ ἡλίου, ἥτις ἔρχεται νὰ φωτίσῃ τὸν ῥύπον αὐτὸν καὶ καψαλίσῃ τὰς κοπρίας.

Κατὰ διαστήματα ἀνουσία τις ὁδὸς νέα, περιστεφομένη ὑπὸ οἰκιῶν μετὰ προστόων, βυθίζεται μέχρι τῆς καρδίας τῆς Σελσέας καὶ εἶτα διακόπτεται, ὡς τις προκυμαία γρανίτου, πληττομένη ὑπὸ τοῦ κύματος τῆς δυστυχίας.

Ἐν μιᾷ τούτων τῶν ὁδῶν κατοικεῖ ἡ οἰκογένεια Δίλκε ἀπὸ δύω ἢ τριῶν ἤδη γενεῶν, οἰκογένεια λογίων καὶ ἐφημεριδογράφων,—ἄνθρωποι τίμιοι καὶ ῥιζοσπαστικοὶ οἵτινες ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν μεταβιβάζουσι παραδόσεις ἀνεξαρτησίας καὶ εὐπαρρησιάστου λόγου,—ὁμοῦ μὲ τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ *Ἀθηναίου*, ἐπιθεωρήσεως σαββατιαίας φιλολογικῆς, ἧς ἡ ἐπιτυχία ἐξήγειρε πολλῶν τὸν συναγωνισμόν.

Ὁ πάππος τοῦ κ. Δίλκε ἦτο κριτικὸς ἔξοχος εἰς ὃν ὀφείλονται σελίδες ἀριστοτεχνικαὶ καὶ ἰδίως ἡ τελευταία λέξις τῆς συζητήσεως περὶ τοῦ ἀληθοῦς συγγραφέως τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἰουνίου. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἔλαβεν ὡς ἐπίτροπος ἐνεργὸν μέρος εἰς τὰς παγκοσμίους ἐκθέσεις τοῦ 1851 καὶ 1862, καὶ ἐγένετο ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ βαροννέτος.

Ἀναμφίβολον ὅτι ἡ ἄμεσος αὕτη γειτνίασις πρὸς τοὺς ἀποβλήτους τοῦ λονδινείου πολιτισμοῦ οὐχ ἧττον ἢ ἡ οἰκογενειακὴ ἀτμόσφαιρα ἐπενήργησεν ἐνωρὶς ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Καρόλου Δίλκε καὶ συνετέλεσαν τὴν δημοκρατικὴν αὐτοῦ κλῆσιν.

Ἤδη ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Κανταβριγίας ἦτο ἀδιαλλάκτων δημοκρατικῶν φρονημάτων. Ὁ Τζὼν Στούαρτ Μὶλλ ἦτο ὁ ἄνθρωπός του καὶ ὁ Ματζίνης ὁ θεός του. Ἔκθαμβος ἀναμιμνήσκεται ἀκόμη ἕκαστος τὴν ἐν τῇ ὁμηγύρει Μολὲ γενομένην κεραυνοβόλον πρότασιν περὶ ἀνεγέρσεως ἀνδριάντος τοῦ μεγάλου Ἰταλοῦ δημαγωγοῦ ἐν τῇ πλατείᾳ ἑκάστου χωρίου ἀναλώμασι τῆς ἑταιρίας. Ἡ πρότασις ἐπεψηφίσθη ἐνθουσιωδῶς, ἀλλ' ἔλειπον τὰ ἀναλώματα ὅπως γείνῃ καὶ ἀρχὴ μόνον ἐκτελέσεως τοῦ ψηφίσματος.

Ἦσαν οἱ χρόνοι τότε καθ' οὓς ὁ κ. Ἰωσὴφ

Digitized by Google

Τσαίμπερλαιν — ὁ ἕτερος οὗτος ῥιζοσπαστικὸς τοῦ ὑπουργείου, — ἔλεγεν ἀναφανδόν:

— Εἷς τῶν φίλων μου διέρχεται τὰς ὥρας αὐτοῦ προσπαθῶν νὰ κατηχήσῃ τὸν πρίγκιπα τῆς Οὐαλλίας εἰς τὰς δημοκρατικὰς ἰδέας· ἐλπίζομεν ὅλοι ὅτι θὰ τὸ κατορθώσῃ, ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ τις ὅτι μέχρι τοῦδε τοὐλάχιστον δὲν προώδευσε πολύ!...

Τὰ μεγάλα ταῦτα ἀγγλικὰ πανεπιστήμια ἐν οἷς οὐδὲν μανθάνει τις τὸ ἐπαγγελματικόν, ἀλλὰ μεταλαμβάνει τοσοῦτον ἰσχυρᾶς γενικῆς παιδεύσεως, εἶνε ὁμολογουμένως διὰ τὰς διεπούσας τάξεις ἰσχυρὸν ὄργανον διαλογῆς. Ἐκεῖ πρῶτον κατατίθενται αἱ βάσεις τῶν μεγάλων ὑπολήψεων καὶ σπανίως Ἄγγλος δύναται νὰ ὑψωθῇ ἐν τοῖς γράμμασιν ἢ τῇ πολιτικῇ ἂν μὴ διέλθῃ διὰ τῶν πιεστηρίων τούτων.

Ὁ Κάρολος Δίλκε ἐξερχόμενος αὐτῶν ὅπως ἐγγραφῇ ἐν τῷ δικηγορικῷ Συλλόγῳ τοῦ Μίδδλε Τάμπλ εἶχεν ἤδη προσελκύσει τὰ βλέμματα τῶν συγχρόνων του. Ἐσχηματίσθη ὑπὲρ αὐτοῦ πεποίθησις καὶ οὐδεὶς ἀμφέβαλλεν ὅτι ἔμελλε ν' ἀνοίξῃ νέαν φλέβα εἰς τὸ μέγα φιλελεύθερον μετάλλευμα τὸ διῆκον διὰ τοῦ πυκνοῦ ὄγκου τοῦ τερατώδους ἐκείνου φεουδαλικοῦ συστήματος — τοῦ Ἡνωμένου βασιλείου. — Οὐδεὶς ὅμως προσεδόκα ὅτι ἡ ἐπιτυχία θὰ ἦτο τοσοῦτον ταχεῖα καὶ τοσοῦτον πλήρης. Καὶ πῶς νὰ ὑποθέσῃ τις αὐτὸ βλέπων τὸν Κάρολον Δίλκε ἀποπλέοντα πρὸς περίπλουν τῆς γῆς;

Ἀκάματος ὁδοιπόρος, ἐξαίσιος ξιφομάχος (fine lame), κυνηγὸς ἀκούραστος καὶ κωπηλάτης ἀπαράμιλλος, δὲν ἠδύνατο νὰ ἀρκεσθῇ εἰς ἐκδρομὴν μικροτέραν ἵνα καταναλώσῃ τὸ πλεονάζον τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ. Πρὶν ἢ ἄψηται τῶν δημοσίων, θὰ ἐσκέφθη ὅτι βεβαίως δὲν θὰ ἦτο περιττὸν νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ περιδράμῃ τὸ ἀπέραντον αὐτὸ βρετανικὸν κράτος, ἐφ' οὗ ὁ ἥλιος οὐδέποτε δύει.

Καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἀποδημεῖ πρὸς Δυσμάς. Καθ' ὁδὸν πλέων εἰς τὸν Μισουρήν, συναντᾶται μετὰ τοῦ κ. Χέπγουορθ Δίξων καὶ συνδέεται μετ' αὐτοῦ. Οἱ δύω νέοι περιηγοῦνται ὁμοῦ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ μόνον ἀποχωρίζονται εἰς τὴν χώραν τῶν Μορμόνων. Ὁ Δίξων ἀνακάμπτει τότε εἰς Ἀγγλίαν καὶ συγγράφει τὸ βιβλίον ἐκεῖνο, ὅπερ ἔμεινεν ὁ ἄριστος φιλολογικός του τίτλος: *Ἡ νέα Ἀμερική*. Ὁ δὲ Κάρολος Δίλκε ἐξακολουθεῖ τὴν περιήγησιν αὐτοῦ, μεταβαίνει εἰς Αὐστραλίαν, ἐπισκέπτεται τὴν Νέαν Ζηλανδίαν, τὴν Ἀγγλικὴν Ἰνδικήν, τὴν Κεϋλάνην, τὸ Κάϊρον καὶ τὴν Τουρκίαν. Εἶτα καὶ αὐτός, μετὰ διετῆ ἀπουσίαν, ἐπανέρχεται εἰς τὴν μάνδραν καὶ δημοσιεύει τὸ πόρισμα τῶν μελετῶν αὐτοῦ εἰς δύο τόμους ὑπὸ τὸν τίτλον: Ἡ μείζων Ἀγγλία (Greater Britain).

Τοῦτο ἐγένετο τῷ 1868 καὶ ὁ συγγραφεὺς μόλις εἶχεν ἡλικίαν εἴκοσι πέντε ἐτῶν. Ἐπιτυχία καταπληκτική. Οὐδέποτε πρωτόλεια συγγραφέως νέου ἀνηρπάγησαν μετὰ μείζονος μανίας. Αἱ ἐκδόσεις διεδέχοντο ἀλλήλας κατὰ μῆνα — ἐνῷ ἐξ ἄλλου βροχηδὸν ἐπηκολούθουν καὶ αἱ κλεψιτυπίαι τοῦ ἐξαδέλφου Ἰωνάθαν (τῶν Ἀμερικανῶν) — καὶ ὄχι μόνον ἐπιτυχία φήμης, ἀλλὰ καλὴ καὶ στερεὰ ἐπιτυχία ἀναγνώσεως, συζητήσεως καὶ ἀναδημοσιεύσεως. Τὸ Κοινοβούλιον ἀνησύχει ἐκ τῶν γενομένων ὑπὸ τοῦ βιβλίου ἀποκαλύψεων, οἱ δὲ κυβερνῆται τῶν ἀποικιῶν ἠναγκάζοντο νὰ ὁμολογήσωσιν ὅτι οὐδὲ λέξις ὑπῆρχε πλεονάζουσα ἐν τῷ βιβλίῳ.

Ἄλλη ἱστορία. Ἡ ἐκλογικὴ περίοδος ἤνοιξε καὶ ἡ Σελσέα, ὅλη ὑπερήφανος διὰ τὴν ταχεῖαν δόξαν τοῦ Καρόλου της, ἐκσφενδονίζει αὐτὸν ὡς ὀβούζιον εἰς τὴν Βουλὴν τῶν κοινοτήτων. Τὸ ἑπόμενον ἔτος ὁ Δίλκε κληρονομεῖ τὸν τίτλον, τὴν μεγάλην περιουσίαν καὶ τὴν πλουσίαν φιλολογικὴν ἰδιοκτησίαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ μόλις ἤδη εἰκοσιεξαέτης ἐτύγχανεν εἷς τῶν σημαντικωτέρων ἀνδρῶν καὶ ὁ μᾶλλον ἄκρος τοῦ φιλελευθέρου κόμματος.

Τὸ κοινοβουλευτικὸν αὐτοῦ στάδιον εἶνε γνωστόν. Ἀλλὰ τὸ ἧττον γνωστὸν εἶνε ὅτι κατὰ τὸ 1870, ἐν μέσῳ τῶν συμφορῶν τῆς Γαλλίας, ἂν ἐνόμισεν ὅτι ἡ θέσις αὐτοῦ ὡς βρετανοῦ νομοθέτου δὲν τῷ ἐπέτρεπε νὰ στρατολογηθῇ εἰς τὰς τάξεις τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ, ὁ σὶρ Κάρολος ἠθέλησε τοὐλάχιστον νὰ βοηθήσῃ τοὺς τραυματίας. Ὑπὸ τὸ μετριόφρον ἔνδυμα τοῦ νοσοκόμου ἐξετέλεσεν ὅλην τὴν ἐκστρατείαν τοῦ τρομεροῦ ἐκείνου χειμῶνος.

Μετ' ὀλίγον ἔμελλε καὶ αὐτὸς νὰ πληγῇ ὑπὸ ὀδυνηροτάτης θλίψεως. Νυμφευθεὶς θελκτικὴν σύζυγον, ἥτις εἶχε καταστήσει τὴν ἐν τῇ ὁδῷ Σλοὰν αἴθουσαν αὐτοῦ τὸ ἐρασμιώτερον ἐντευκτήριον τοῦ σοφοῦ καὶ καλλιτεχνικοῦ κόσμου, τὸ φιλοξενώτερον πρὸς τούτοις πρὸς τοὺς ξένους, καὶ προπάντων πρὸς τοὺς Γάλλους—ὁ κ. Δίλκε ἐπεῖδεν αἴφνης ἑαυτὸν στερηθέντα τῆς ἀξιολόγου του συμβίου, μεθ' ἧς ἤλπιζε νὰ διανύσῃ ὅλον αὐτοῦ τὸ στάδιον. Ἀποθνήσκουσα εἶχε παρακαλέσει αὐτὸν νὰ μὴ παραδώσῃ τὸ πτῶμά της εἰς τὴν γῆν, ἀλλ' εἰς τὸ πῦρ. Τὴν εὐχὴν ταύτην ἡ εὐλαβὴς αὐτοῦ ἀγάπη δὲν ἠρνήθη νὰ ἐκπληρώσῃ, τοῦθ' ὅπερ δὲν ἔλειψε νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἀγγλικανικὸν κλῆρον ἀφορμὰς μομφῶν ἀδιακρίτων ὅσῳ καὶ πικρῶν.

Περὶ ἑαυτοῦ αὐτὸς ὁ Κάρολος Δίλκε εἶπεν ὅτι εἶνε συγγραφεὺς δεξιός, ἀλλὰ ῥήτωρ στυγνός. Θὰ ἦτο ἄδικον νὰ παραδεχθῶμεν τοῦτο ἀβασάνιστον. Ἀναμφιβόλως δὲν ἔχει τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο πῦρ, τὸ ὁποῖον θερμαίνει τὰς συνελεύσεις καὶ μεταρσιοῖ αὐτάς. Μηδόλως ἀποβλέπων εἰς τὴν

Digitized by Google

μεγάλην εὐγλωττίαν, σχεδὸν καὶ δὲν ἐπιτυγχάνει αὐτῆς, ἀλλ' ἡ βαθεῖα γνῶσις τῶν ζητημάτων τὰ ὁποῖα πραγματεύεται, αἱ πρόσφατοι πάντοτε καὶ πυκναὶ πληροφορίαι τὰς ὁποίας φέρει ἐν αὐτοῖς, ἡ σαφήνεια τῶν θεωριῶν αὐτοῦ, ἡ ἀκριβολογία καὶ πρὸ πάντων ἡ ἀναλλοίωτος αὐτοῦ θυμηδία καθιστῶσιν αὐτὸν ἕνα τῶν τρομερῶν συζητητῶν τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων.

Ὅ,τι δήποτε καὶ ἂν λέγῃ, πάντοτε ἀκούει τις αὐτοῦ ἀσμένως, διότι πάντοτε θέλει ἀκούσει παρ' αὐτοῦ σπουδῆς ἄξιόν τι καὶ ἀποφασιστικόν. Περιπλέον ἀσμενίζει τις βλέπων αὐτὸν μὲ τὴν ὡραίαν, εὐγενῆ καὶ λεπτὴν αὐτοῦ μορφήν, τὸν χαρίεντα καὶ εὔρωστον αὐτοῦ κορμὸν καὶ τὸ γλυκὺ καὶ εἰλικρινὲς αὐτοῦ βλέμμα. Οὐδεὶς ποτε δίδει ἐντελέστερον αὐτοῦ τὴν ἰδέαν τοῦ τελείου εὐπατρίδου, τοῦ εὐπατρίδου ἐκείνου δηλονότι, παρ' ᾧ ἡ ἁβρότης τῶν τρόπων καὶ ἡ χρηστότης δὲν εἶνε προσωπεῖον, ἀλλὰ ζωτικὴ δύναμις.

Τεσσαράκοντα περίπου ἐτῶν τὴν ἡλικίαν ὁ κ. Κάρολος Δίλκε εἶνε ἤδη παλαιὸς τρίβων τῶν κοινοβουλευτικῶν, καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ πάντες ἔχουσι βαρύτητα. Ἰδοὺ αὐτὸς ἐν τῷ ὑπουργείῳ. Ἡ στιγμὴ ἐπέστη ἴσως ἵνα εἴπωμεν ὅτι ἔχει περὶ τῆς Αἰγύπτου θεωρίας ὅλως ἰδίας.

Τὸ εἶπε καθαρώτατα, πρὸ τετραετίας μόλις, ὅτι ἡ Αἴγυπτος εἶνε βασιλικὴ λοπάς, ἐφ' ἧς ἡ Ἀγγλία ὀφείλει νὰ ὀρέξῃ τὴν χεῖρα χωρὶς πολυλογίας.

— Νὰ συγκρουσθῶμεν ὅμως πρὸς τὴν Γαλλίαν, ἀνέκραξεν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, θὰ ἤμην ὁ ἔσχατος τῶν ἀνθρώπων νὰ ἐπιθυμήσω τοῦτο! Ἀλλὰ θὰ μεμψιμοιρήσῃ τὰς ὀκτὼ πρώτας ἡμέρας, καὶ ἔπειτα οὐδὲ θὰ σκεφθῇ πλέον περὶ τούτου!

(Ἕπεται συνέχεια).

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΤΙΡΥΝΘΙ

Ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Ἄργους, βορειοανατολικῶς τῆς πόλεως ταύτης, παρουσιάζεται σωρὸς πετρωδῶν ὑψωμάτων ἐν σχήματι νήσων ἐν τῷ μέσῳ τοῦ βαλτώδους τούτου χώρου. Ἐπὶ τοῦ χαμηλοτέρου καὶ μᾶλλον ἐπιπέδου ὑψώματος δύο μιλίων περίπου πρὸς βορρᾶν τῆς Ναυπλίας εἶχε τὴν τοποθεσίαν της ἡ ἀρχαία Ἀκρόπολις τῆς Τίρυνθος, σήμερον καλουμένη Παλαιόκαστρον.

Ἡ Τίρυνς ἦτο ἔνδοξος ὡς πατρὶς τοῦ Ἡρακλέους καὶ περίκλυτος διὰ τῶν γιγαντιαίων κυκλωπείων αὐτῆς τειχῶν· λέγει δὲ περὶ τούτου ὁ Παυσανίας (II 25, 8) «Τὸ δὴ τεῖχος ὃ δὴ μόνον τῶν ἐρειπίων λείπεται, Κυκλώπων μέν ἐστιν ἔργον, πεποίηται δὲ ἀργῶν λίθων, μέγεθος ἔχων ἕκαστος λίθος ὡς ἀπ' αὐτῶν μηδ' ἂν ἀρχὴν κινηθῆναι τὸν μικρότατον ὑπὸ ζεύγους ἡμιόνων· λίθια δὲ ἐνήρμοσται πάλαι, ὡς μάλιστα αὐτῶν ἕκαστον ἁρμονίαν τοῖς μεγάλοις λίθοις εἶναι.» Οἱ μέγιστοι λίθοι εἶναι κατὰ μέσον ὅρον 2 μέτρων τὸ μῆκος καὶ 1 μέτρου τὸ πλάτος καὶ ὕψος. Εἶναι μὲν τὰ τείχη ἐν πολλοῖς μέρεσι μᾶλλον ἢ ἧττον διατηρημένα, ἐκ δὲ τῶν πολλῶν μεταπεπτωκότων λίθων ἠδύνατό τις νὰ εἰκάσῃ ὅτι τὸ ὕψος τῶν τειχῶν τὸ πάλαι ὑπερέβαινε τὰ 18 μέτρα. Τὸ ὀγκῶδες καὶ ἀκατέργαστον τῶν λίθων ἔσωσεν, ὡς ἔοικε, τὰ τείχη ταῦτα ἀπὸ καταστροφῆς, διότι ἐὰν ᾠκοδομοῦντο ἐκ πελεκητῶν πετρῶν ἃς βεβαίως ἤδη πρὸ πολλῶν ἑκατονταετηρίδων μετεχειρίζοντο διὰ τὰ οἰκοδομήματα τῶν γειτνιαζουσῶν πόλεων Ἄργους καὶ Ναυπλίας, οὐδὲ ἴχνος τῆς Τίρυνθος ἤθελε σωθῇ. Ἀλλ' ἀγαθῇ τύχῃ τοῖς ἀρχιτέκτοσι τῶν νέων πόλεων τούτων εὐκολώτερον ἦτο νὰ ἀποτάμωσι τὰς ἀναγκαίας αὐτοῖς πέτρας ἀπὸ τῶν βράχων ἢ νὰ θραύσωσι τοὺς ὀγκωδεστάτους λίθους τῆς Τίρυνθος, καὶ οὕτω τὰ τείχη ταύτης ἐσώθησαν. Ὀφείλω νὰ παρατηρήσω ὅτι ἡ ἐπωνυμία *τείχη κυκλώπεια* εἶναι ψευδής, προέρχεται δὲ αὕτη ἐκ τῆς παραδόσεως ὅτι οἱ Κύκλωπες ἦσαν οἱ ἐξαίρετοι ἀρχιτέκτονες. Κατὰ Στράβωνα (VIII 6) «οἱ Κύκλωπες 7 τὸν ἀριθμὸν ἦλθον ἀπὸ Λυκίας καὶ ἔκτισαν ἐν Ἀργολίδι τείχη καὶ ἄλλα οἰκοδομήματα, ἅτινα ἔλαβον τὸ ὄνομα Κυκλώπεια τείχη.» Κατὰ τὸν Ἀπολλόδωρον (II 2. 1.) καὶ Παυσανίαν (II XVI. 4) εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἔκτισαν τὰ τείχη τῆς Τίρυνθος καὶ τῶν Μυκηνῶν. Ἴσως τούτου ἕνεκεν καὶ ἅπασα ἡ Ἀργολὶς ἐκαλεῖτο χώρα Κυκλώπων. (Γῆ Κυκλωπία· Εὐριπ. Ὀρέστ. 952.) Βεβαίως δύναταί τις νὰ ὀνομάσῃ κυκλώπεια τείχη ὅλα τὰ τείχη τὰ ἐκτισμένα μετὰ πετρῶν ἄνευ πηλοῦ καὶ ἀσβέστου. Ταύτην ὅμως τὴν ὀνομασίαν δύνανται νὰ ἔχωσι μόνον τὰ ἑξῆς· 1) Τὰ τείχη τὰ ἐσχηματισμένα ὑπὸ μεγίστων ἀκατεργάστων λίθων συνηρμοσμένων διὰ μικροτέρων πετρῶν. 2) Τὰ τείχη τὰ ᾠκοδομημένα ὑπὸ μεγάλων πολυγώνων λίθων καλῶς συντεθειμένων. 3) Τὰ τείχη (καθὼς βλέπομεν παραπλεύρως τῆς Πύλης τῶν Λεόντων ἐν Μυκήναις) τὰ ᾠκοδομημένα ἐκ μεγίστων κακῶς κεκομμένων τετραγώνων λίθων τεθειμένων εἰς ὁριζοντείους σειράς· ἡ συναρμογὴ δὲν εἶναι τελεία ὥστε μένουσι μικρὰ κενὰ μεταξὺ τῶν λίθων. Ἀλλ' οἱ τοῖχοι οἰκιῶν ἢ ἀκροπόλεων ἐκτισμένοι διὰ λίθων τετραγώνων καλῶς κεκομμένων καὶ τεθειμένων μετ' ἀκριβείας ἄνευ πηλοῦ ἢ ἀσβέστου δὲν δύνανται νὰ ὀνομασθῶσι κυκλώπειοι. Ὡς π. χ. τὰ μεγάλα ὑπόγεια θησαυροφυλάκια τῶν Μυκηνῶν καὶ τοῦ Ὀρχομενοῦ, καίπερ ἀνήκοντα εἰς μεμακρυσμένην ἀρχαιότητα, δὲν δύνανται νὰ ἔχωσι τοιαύτην ὀνομασίαν.

Ὁ βράχος τῆς Τίρυνθος, 270 μέτρων τὸ μῆκος, 50 μέχρις 60 μέτρων τὸ πλάτος καὶ 9 ἕως

Digitized by Google

25 μέτρων τὸ ὕψος, ἐκτείνεται κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον. Τὸ τεῖχος ἔχει 7 ½ μέχρι 15 μέτρων τὸ πάχος, ἔχει ἐσωτερικοὺς ὀξυθόλους διαύλους, ὧν περ διακρίνονται τέσσαρες. Ἐν ἑνὶ αὐτῶν τῷ ἔχοντι 27 μ. μῆκος καὶ 2 μέτρων 35 ἑκατοστῶν ὕψος ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ἐξωτερικῇ πλευρᾷ παράδοξα ἀνοίγματα, ἅτινα δύναταί τις νὰ παραβάλῃ πρὸς θυρίδας, καὶ ἅτινα φθάνουσι μέχρι τοῦ ἐδάφους τοῦ διαύλου. Συνίσταται δὲ ἡ Ἀκρόπολις ἐκ δύο περιβόλων, ὧν ὁ εἷς πρὸς νότον τέτραπται καὶ ὑψηλότερός ἐστι τοῦ ἑτέρου 4 μέχρι 5 μέτρων. Καθ' ὅλην τὴν ἀρχαιότητα αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες ἐθεώρουν τὰ τείχη τῆς Τίρυνθος ὡς ἔργα δαιμόνων, θεωρεῖ δὲ ὁ Παυσανίας (IX XXXVI) αὐτὰ ὡς ἀρχιτεκτονικὸν ἔργον τοσοῦτον θαυμαστὸν ὡς τὰς Πυραμίδας τῆς Αἰγύπτου· ὁ δὲ Ὅμηρος ἐκφράζει ὅλον τὸν θαυμασμόν του ὅν περ αἰσθάνεται ἀποκαλῶν τὴν Τίρυνθα τειχιόεσσαν (Ἰλιάδ. II 559).

Κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν ἡ Τίρυνς ᾠκοδομήθη (1400 π. Χ.) ὑπὸ τοῦ Προίτου, ὅστις ὑπῆρξε καὶ ὁ πρῶτος βασιλεὺς αὐτῆς, οὗ ὁ υἱὸς Μεγαπένθης καθιέρωσε τὴν πόλιν εἰς τὸν Περσέα τὸν οἰκιστὴν τῶν Μυκηνῶν, ὁ δὲ Περσεὺς ἔδωκεν αὐτὴν τῷ Ἠλεκτρίωνι· Ἀλκμήνη δὲ ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἠλεκτρίωνος καὶ μήτηρ τοῦ Ἡρακλέους, ἐνυμφεύθη τὸν Ἀμφιτρύωνα, ὅστις ἐδιώχθη ὑπὸ τοῦ Σθενέλου βασιλέως τῶν Μινυῶν καὶ τοῦ Ἄργους.

Ὁ Ἡρακλῆς κατέκτησε τὴν Τίρυνθα καὶ κατῴκησεν ἐν αὐτῇ ἐπὶ μακρὸν χρόνον· τούτου ἕνεκεν συχνῶς ἐκαλεῖτο Τιρύνθιος. Μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν 80 ἔτη μετὰ τὸν τρωϊκὸν πόλεμον αἱ Μυκῆναι καὶ ἡ Τίρυνς καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις ἠναγκάσθησαν νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν αὔξησιν τῶν δυνάμεων τοῦ Ἄργους καὶ δὲν ἔμειναν πλέον ἀνεξάρτητοι. Πλὴν ἡ Τίρυνς ἔμενεν εἰς χεῖρας τῶν Ἀχαιῶν καὶ ἡνωμένη μετὰ τῶν Μυκηνῶν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν, ἔνθα αἱ δύο αὗται πόλεις ἔστειλαν 400 μαχητάς. Πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ συμβάντος τούτου τὸ ὄνομα τῆς Τίρυνθος μετὰ τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν πόλεων, αἵτινες ἔλαβον μέρος εἰς τὴν μάχην, ἐχαράχθη ἐπὶ τῆς χαλκίνης στήλης ἣν οἱ Σπαρτιᾶται ἀφιέρωσαν ὡς βάσιν τοῦ χρυσοῦ τρίποδος εἰς τὸν Πύθιον Ἀπόλλωνα τῶν Δελφῶν ὡς δέκατον τῆς λείας. Ἡ δόξα ἣν ἀπέκτησεν ἡ Τίρυνς διήγειρε τὸν φθόνον τῶν Ἀργείων, οἵτινες δὲν εἶχον λάβει μέρος κατὰ τὸν μηδικὸν πόλεμον καὶ οἵτινες ἤρχισαν νὰ θεωρῶσι τὴν πόλιν ταύτην ὡς ἐπικίνδυνον γείτονα, ἰδίως ὅτε ἐπολέμουν τοὺς Γυμνησίους, οἵτινες διέμειναν ἐπὶ πολὺν χρόνον ὑπὸ τὰ κυκλώπεια ταῦτα ἐρείπια καὶ ἦσαν καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα κύριοι τῆς χώρας. Οἱ ἐπαναστάται ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποταχθῶσιν, ἀλλ' ὀλίγον μετὰ ταῦτα οἱ Ἀργεῖοι κατέστρεψαν τὴν πόλιν καὶ μέρος τῶν τειχῶν αὐτῆς καὶ ἠνάγκασαν τοὺς Τιρυνθίους νὰ μεταναστεύσωσιν εἰς Ἄργος. Κατὰ δὲ τὸν Στράβωνα (VI. σελ. 373) μετηναστευσαν εἰς τὴν Ἐπίδαυρον.

Τῆς οὑτωσὶ περιᾳδομένης Τίρυνθος τὴν ἀνασκαφὴν ἐπεχειρήσαμεν ἀρξαμένου Μαρτίου ε. ε. συνεργοῦντος καὶ τοῦ ἀρχιτέκτονος Dörpfeld, ὅστις διηύθυνεν ἐπὶ 4 ἔτη τῶν ἀνασκαφῶν τῆς Ὀλυμπίας τὸ ἀρχιτεκτονικὸν μέρος, καὶ εἶτα προσελήφθη ἐπίκουρος κατὰ τὴν συνέχειαν τῶν ἐν Τροίᾳ ἀνασκαφῶν. Ἡ ἄνω ἀκρόπολις τῆς Τίρυνθος κατείχετο ἅπασα ὑπὸ γιγαντιαίου μεγάρου, οὗ τὸ κατώτερον μέρος τῶν τοίχων σῴζεται εἰσέτι· ἐπίσης σῴζεται καὶ τὸ ἐξ ἀσβέστου κατεσκευασμένον δάπεδον. Τὸ κάτω μέρος τῶν τοίχων τούτων συνίσταται ἐκ λίθων μετὰ πηλοῦ συνηρμοσμένων· τὸ ἄνω ὅμως μέρος αὐτῶν συνίστατο ἐξ ὠμῶν πλίνθων, ὧν τὰ συντρίμματα εὑρίσκονται πολλαχοῦ τῆς ἀκροπόλεως. Πλεῖστοι κίονες ὑπεβάσταζον τὸ μέγαρον τοῦτο, ὧν αἱ τιτάνου λίθου βάσεις σῴζονται κατὰ χώραν. Ἐκ τῶν κιόνων εὑρέθη μέχρι τοῦδε ἓν κιονόκρανον ἀρχαιοτάτου δωρικοῦ ῥυθμοῦ καὶ μία ἐκ τιτάνου λίθου ζωφόρος, μετὰ ἐγγεγλυμμένων ἀνθεμίων. Αὕτη εἶναι ὁμοία κατὰ πάντα πρὸς τὰς ἐκ πορφύρου ζωφόρους τὰς ἐν Μυκήναις εὑρεθείσας. Ἡ ζωφόρος αὕτη ἐκτὸς τῶν ἀνθεμίων εἶναι κεκοσμημένη ὑπὸ ἀναριθμήτων ὑελίνων τεμαχίων συμπεπλεγμένων ἐν εἴδει ψηφιδωτοῦ. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τοῦ μεγάρου ἐνδεικνύει δύο διαφόρους ἐποχάς· ἐπίσης δύο ἐποχὰς ἐνδεικνύουσι καὶ τὰ ἐν αὐτῷ εὑρεθέντα πήλινα ἀγγεῖα, διότι μέγα μέρος αὐτῶν εἶνε ἐντελῶς ὅμοια τοῖς παναρχαίοις ἀγγείοις τοῖς ἐν τοῖς βασιλικοῖς τάφοις τῶν Μυκηνῶν εὑρεθεῖσιν. Εὑρέθησαν ὅμως καὶ πλεῖστα τεμάχια ἀγγείων φερόντων ἐπὶ τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας διάφορα γεωμετρικὰ σχήματα καὶ μορφὰς ζώων χονδρῶν γεγραμμένας. Τὰ τοιαῦτα ἀγγεῖα πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν Μυκηναίων τάφων ἐθεωροῦντο ὡς τὰ ἀρχαιότατα τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ἐν Μυκήναις εὑρέθησαν πολὺ ἀρχαιότερα τούτων, καὶ ταῦτα ὅμως δὲν εἶναι μεταγενέστερα τῆς 9ης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος. Πρὸς τούτοις εὑρέθησαν ἐντὸς τοῦ δαπέδου τοῦ μεγάρου καὶ πλεῖστα πήλινα εἴδωλα ὅμοια τοῖς τῶν Μυκηνῶν καὶ πλεῖσται μάχαιραι ἐκ πυρίτου λίθου. Λίθινα ἐργαλεῖα ὀλίγιστα εὑρέθησαν ὁμοίως καὶ ὀρειχάλκινα. Ἡ μάλιστα σπουδαία ἀνακάλυψις εἶναι ἡ ἐπὶ τῆς ἀμμοκονίας τῶν τοίχων τοιχογραφία, ἐν ποικιλωτάτοις χρώμασι διεσκευασμένη, ἐν ᾗ εὕρηνται καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἀπεικονίσεις καὶ τὰ σχέδια προσέτι τῆς ὀροφῆς τῆς εὑρεθείσης ὑφ' ἡμῶν ἐν τῷ θαλάμῳ τοῦ θησαυροφυλακίου τοῦ Ὀρχομενοῦ.

Ἀθήνησι τῇ 10 Ἀπριλίου 1884.

Σοφια Σχλειμανν.

Digitized by Google

ΕΚΘΕΣΙΣ
ΝΝΗΜΕΙΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Χειρὶς Ὑψηλάντου — Ὀδοὺς Μάρκου Μπότζαρη — Ἡ σφαῖρα ἥτις ἐφόνευσεν αὐτόν.

Τὴν δεξιὰν χεῖρα, ἣν ἀπώλεσεν ὁ Ἀλέξ. Ὑψηλάντης κατὰ τὸ 1812 ἐν τῇ μάχῃ τῆς Δρέσδης ἀντικατέστησεν εἶτα διὰ δερματίνης χειρίδος πεπληρωμένης στυπίου, ἥτις συνέσφιγγε τοὺς δακτύλους δυνάμει ἁπλοῦ τινος μηχανισμοῦ καὶ ἀνεπλήρου οὕτω κατ' ὄψιν τοὐλάχιστον τὸ ἀποκοπὲν μέλος. Ἐν τῇ Ἐκθέσει φαίνεται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ χειρὶς αὕτη ἐκτεθειμένη ὑπὸ τοῦ κ. Ι. Καβελλάρη. Ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐκθέτου εἰκάζομεν ὅτι οὗτος τυγχάνει συγγενὴς τοῦ Καβελλαροπούλου ἐκείνου τοῦ θεράποντος τοῦ Ὑψηλάντου. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀτυχοῦς πρίγκηπος ἡ χειρὶς ἐφυλάχθη φαίνεται ὑπὸ τοῦ πιστοῦ οἰκέτου, ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ ὁποίου ἀπέμεινε μέχρι τοῦ νῦν. Οὕτω πιστοποιεῖται καὶ ἡ ταυτότης τοῦ πολυτίμου τούτου ἐκθέματος, περὶ τῆς ὁποίας καὶ ἐν τῷ ἐπισήμῳ τῆς ἐκθέσεως καταλόγῳ ὑποδηλοῦται ἀμφιβολία τις δι' ἑνὸς ἐρωτηματικοῦ σημείου.

Δύο ἄξια λόγου ἐκθέματα ἀναφερόμενα εἰς τὸν Μάρκον Μπότζαρην κεῖνται ἐντὸς τῆς αὐτῆς ὑελοσκεποῦς θήκης. Τὸ μὲν εἶνε ὀδοὺς γόμφιος ἀνήκων εἰς τὸν ἥρωα τοῦ Καρπενησίου, τὸ δὲ αὐτὴ ἡ σφαῖρα ἥτις ἐφόνευσεν αὐτόν. Ὁ ὀδοὺς ἀπεσπάσθη ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου Γκρὴν ἐκ τῆς σιαγόνος τοῦ περιφανοῦς νεκροῦ, ὅταν οἱ Ἀλβανοὶ ἐξέθαψαν τὸ πτῶμα ἵνα σκυλεύσωσιν αὐτό, διότι ἐνόμιζον ὅτι εἶχε ταφῇ μετὰ τῶν ὅπλων του καὶ τῶν βαρυτίμων ἐνδυμάτων. Ἡ δὲ σφαῖρα ἐν τῇ ἀνακομιδῇ τῶν λειψάνων εὑρέθη ἐντὸς τοῦ κρανίου καὶ ἐφυλάχθη ὡς πολύτιμον κειμήλιον ἐν τῇ οἰκογενείᾳ Μπότζαρη, ἥτις ἐκθέτει νῦν αὐτὴν ὑπὸ μικρὸν ὑέλινον κώδωνα.

Παρ' αὐτοῖς ἑλκύει τὴν προσοχὴν τῶν ἐπισκεπτῶν ἡ θέα συντετριμμένου τινὸς παλαιοῦ ὡρολογίου. Ἡ ἐπεξηγηματικὴ πινακὶς ἀναγράφει ὅτι ἀνῆκε τοῦτο εἰς τὸν Ι. Παπαρρηγόπουλον, διερμηνέα τοῦ Ρώσσου ναυάρχου Ἄϋδεν, συνετρίβη δ' ἐν τῇ ναυμαχίᾳ τοῦ Ναυαρίνου ὑπὸ σφαίρας τουρκικῆς ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ κόλπου τοῦ κτήτορος, ὅστις καὶ διεσώθη οὕτως.

Ἕτερα ἄξια μνείας ἀντικείμενα ἐντὸς τῶν ὑελοφράκτων θηκῶν μετροῦμεν τὴν καπνοσακκούλαν τοῦ Ψαριανοῦ ναυάρχου Ἀποστόλη, τὸν χρυσοΰφαντον ζωστῆρα, ὃν ἔφερεν ὁ Καποδίστριας κατὰ τὰς ἐπισήμους ἡμέρας, φιλοτεχνηθέντα ὑπὸ τῆς κυρίας Ἔϋναρδ, τὸν ἡλιακὸν γνώμονα τοῦ Ἰακώβου Τομπάζη, τὸν δακτύλιον τοῦ Ὀδυσσέως Ἀνδρούτζου, ὡς καὶ δύο βαρυτίμους *ἱμαμέδες* δωρηθέντας αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Ἀληπασᾶ τῶν Ἰωαννίνων, ἔτι δὲ τοὺς σφραγιδολίθους τῶν δύο στρατάρχων τοῦ Μωριᾶ καὶ τῆς Ῥούμελης, τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τοῦ Καραϊσκάκη.

Ἐν τῷ κέντρῳ τῆς αἰθούσης ἀνήρτηνται ἐντὸς περιχρύσου πλαισίου τρεῖς μεγαλόσταυροι συνδεόμενοι πρὸς τρία μεγάλα ὀνόματα. Ὁ μὲν ἀνῆκε τῷ Ναυάρχῳ Ἀνδρ. Μιαούλῃ, μετὰ τὸν θάνατον δ' αὐτοῦ ἐπιστραφεὶς κατὰ τὰ νενομισμένα πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ἀπεδόθη καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ὄθωνος εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ θανόντος, εἰς ἔνδειξιν ἐξαιρέτου ἐθνικῆς τιμῆς, ὁ δ' ἕτερος ἀνῆκε τῷ Γ. Κουντουριώτῃ καὶ ἀπέμεινε τῇ οἰκογενείᾳ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ὁ τρίτος μεγαλόσταυρος εἶν' ἐκεῖνος ὃν κατέθηκεν ὁ Ὄθων ἐπὶ τῶν ὀστῶν τοῦ Καραϊσκάκη ἰδίᾳ χειρί.

Μεταβαίνοντες ἐκ τοῦ κέντρου πέραν εἰς τῆς ἀριστερᾶς πτέρυγος τὸ βάθος περιεργαζόμεθα τὸ ξύλινον πιεστήριον, ὅπερ ἐδωρήσατο ὁ Φιρμῖνος Διδότος εἰς τὴν ἑλλ. Κυβέρνησιν κατὰ τὸ 1821 καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐξετυπώθησαν αἱ πρῶται ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες. Παρ' αὐτῷ δὲ κεῖται καὶ τμῆμα μέγα σιδηροῦν ἐκ τοῦ πιεστηρίου τῶν *Ἑλληνικῶν Χρονικῶν* ὑπολειφθέν, ὅπερ ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Δήμου Μεσολογγίου.

Καὶ μεταξὺ τῶν δύο τούτων συμβόλων τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἐν ἀντιθέσει προβάλλει τῆς βαρβαρότητος καὶ τῆς τυραννίας σύμβολον, μέγας ὀρειχάλκινος δίσκος, σκεῦος χρησιμεῦον τοῖς τούρκοις ἀντὶ τραπέζης γεύματος, καλούμενον δὲ *σουφρᾶς*.

Ὁ *σουφρᾶς* οὗτος ἀνῆκεν εἰς τὸν Ἀλάϊμπεην τοῦ Ἀγρινίου, ἐσυλήθη δὲ ὑπὸ τοῦ Δ. Μακρῆ κατὰ τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως ταύτης. Τεμάχιον χάρτου προσκεκολλημένον ἐπὶ τοῦ μετάλλου περιέχει τοὺς πρώτους στίχους δημώδους ᾄσματος ἐξυμνοῦντος τὴν πρᾶξιν ταύτην καὶ τὴν ἀνδρείαν τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Ζυγοῦ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ Κυρία. — Γιάννη, ἐπῆγες γιὰ τὸ φόρεμά μου ποῦ σοῦ εἶπα;

Ὁ Γιάννης. — Μάλιστα, κυρία· μὰ τὸ ἔχομεν ἔξω νὰ στεγνώσῃ, γιατὶ ἐβράχηκε 'ς τὸ δρόμο!

— 'Εβράχηκε καινούργιο φόρεμα! Ὤχ, δυστυχία μου! Μὰ δὲ σοῦ εἶπα, ἀνόητε, ἂν πιάσῃ βροχὴ νὰ πάρῃς ἕν' ἁμάξι νὰ τὸ φέρῃς;

— Μὲ τὴν ἅμαξα ἦλθα, Κυρία.

— Μὰ τότε λοιπὸν πῶς ἐβράχηκε; θὰ ἔκαμες τὴν ἀνοησίαν νὰ πάρῃς ἀνοικτὴ ἅμαξα!..

— Ὄχι, κυρία, ἡ ἅμαξα ἦτο κλειστή· μὰ ἐγὼ ἐκάθησα ἐμπρὸς μὲ τὸν ἀμαξᾶ ὅπου κάθομαι πάντοτε,

Digitized by Google

καὶ ἔτσι, μὲ τὴ δυνατὴ βροχὴ ποῦ εἶχε πιάσει, ἐβράχηκε τὸ φόρεμα!

***

Δύο στενοὶ φίλοι συναντῶνται καθ' ὁδόν.

— Δὲν ἠξεύρεις, ἀδελφέ, τί φοβερὸν πρᾶγμα μοῦ συνέβη! λέγει ὁ εἷς. Ἡ ἀθλία ἡ γυναῖκά μου σηκώθηκε καὶ μοῦ ἔφυγε χθὲς τὸ βράδυ χωρὶς αἰτία, χωρὶς τίποτε!...

— Τί; ἡ γυναῖκά σου σοῦ ἔφυγε!... Μόνον ἐγὼ δὲν τὴν ἔχω τέτοια τύχη!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὁ βίος ἡμῶν εἶνε τοιοῦτος, ὥστε καὶ μόνη ἡ ἀπουσία φοβερῶν δυστυχημάτων πρέπει νὰ λογίζηται ὡς μέγα εὐτύχημα.

Τὸ συμφέρον λαλεῖ παντοίας γλώσσας, μυρία δὲ ὑποκρίνεται πρόσωπα, καὶ αὐτὸ τὸ τοῦ ἀφιλοκερδοῦς.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

«Ἄξιον μνημεῖον τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀγῶνος, διηγεῖται ὁ Τερτσέτης, (Διήγ. Συμβάντων τῆς Ἑλλην. Φυλῆς) εἶνε ἡ ἀπάντησις τοῦ λαοῦ τῆς Μεσσηνίας εἰς τὸν Ἰμπραΐμη, ὁ ὁποῖος ἔστειλε νὰ βάλλουν φωτιὰ καὶ τζεκοῦρι εἰς τὰ δένδρα, ἂν ὁ λαὸς δὲν προσκυνήσῃ. — «Ἡ ζωή σου, ἔλεγεν εἰς τὸν Κεχαγιᾶ του, θὰ μοῦ πληρώσῃ τὴν ζωὴν ὁποιουδήποτε στρατιώτου μου φονευθῇ, διότι δὲν σὲ στέλνω νὰ πολεμήσῃς, ἀλλὰ νὰ χαύσῃς». Ἰδοὺ ἡ ἀπάντησις τῶν Μεσσηνίων εἰς τὴν προσταγὴν τοῦ Ἰμπραΐμη νὰ προσκυνήσουν:

— «Ὅτι αὐτὸ ὁποῦ μᾶς φοβερίζεις, νὰ μᾶς κόψῃς καὶ κάψῃς τὰ καρποφόρα δένδρα μας, δὲν εἶνε τῆς πολεμικῆς ἔργον· διότι τὰ ἄψυχα δένδρα δὲν ἐναντιώνονται εἰς κανένα· μόνον οἱ ἄνθρωποι ὅπου ἐναντιώνονται ἔχουνε στρατεύματα καὶ σκλαβόνεις· καὶ ἔτσι εἶνε τὸ δίκαιον τοῦ πολέμου· μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὄχι μὲ τὰ ἄψυχα δένδρα· ὄχι τὰ κλαριὰ νὰ μᾶς κόψῃς, ὄχι τὰ δένδρα, ὄχι τὰ σπήτια ποῦ μᾶς ἔκαψες, μόνον πέτρα ἐπάνω 'ς τὴν πέτρα νὰ μὴν μείνῃ, ἡμεῖς δὲν προσκυνοῦμε· τί τὰ δένδρα μας ἂν τὰ κόψῃς καὶ τὰ κάψῃς, τὴν γῆν δὲν θέλει τὴν σηκώσεις, καὶ ἡ ἴδια ἡ γῆς ποῦ τὰ ἔθρεψε, αὐτὴ ἡ ἴδια γῆς μένει 'δική μας καὶ τὰ ματαχάνει. Μόνον ἕνας Ἕλληνας νὰ μείνῃ πάντα θὰ πολεμοῦμε, καὶ μὴν ἐλπίζῃς πῶς τὴν γῆν μας θὰ τὴν κάμῃς 'δική σου. βγάλτο ἀπὸ τὸ νοῦ σου.»

Ὠφέλιμον μάθημα δύνανται νὰ ἀρυσθῶσιν οἱ πολιτευόμενοι ἀναγνώσαντες τὴν εἰλικρινῆ καὶ εὐσυνείδητον παρρησίαν, μεθ' ἧς ὁ Ἕρβερτ Σπένσερ, ὁ διάσημος Ἄγγλος συγγραφεύς, ἀπέκρουσεν ἐσχάτως βουλευτικήν τινα ὑποψηφιότητα προσενεχθεῖσαν αὐτῷ. «Πρῶτον ἡ κατάστασις τῆς ὑγείας μου, γράφει ὁ Σπένσερ, μοὶ ἐπιβάλλει τοιαύτας προφυλάξεις, ὥστε ἀπὸ ἑνὸς ἔτους ἀναγκάζομαι νὰ οἰκουρῶ κατὰ τὸ πλεῖστον, καὶ νὰ ἐργάζωμαι μόνον ἐπὶ τρεῖς ὥρας καθ' ἑκάστην. Πλὴν τούτου νομίζω ὅτι κακῶς θὰ ἔπραττον νὰ ἀλλάξω ἐπάγγελμα ἐν τοιαύτῃ ἡλικίᾳ. Σήμερον οἱ νόμοι παρασκευάζονται μᾶλλον ἔξω τοῦ Κοινοβουλίου, ὅπερ μόνον περιορίζεται εἰς τὸ νὰ εἰσάγῃ καὶ καθιερόνῃ αὐτοὺς διὰ τῆς ἐπιψηφίσεως. Τέλος δὲ αἱ πολιτικαί μου ἰδέαι εἰσὶ κατὰ πολὺ διάφοροι τῶν ἰδεῶν τῶν ὑφισταμένων πολιτικῶν κομμάτων. Φοβοῦμαι λοιπὸν ὅτι θὰ εὑρίσκωμαι εἰς διηνεκῆ διαφωνίαν πρὸς τοὺς ἐκλογεῖς μου, διότι ἡ συνείδησίς μου οὐδέποτε θὰ μοὶ ἐπιτρέψῃ νὰ ἐπιδοκιμάσω μέτρα, τὰ ὁποῖα οἱ ἐκλογεῖς ἤθελον μοὶ συστήσει νὰ ψηφίσω, οὕτω δὲ θὰ ἠναγκαζόμην νὰ καταθέσω τὸ βουλευτικὸν ἀξίωμα, ἀμέσως μετὰ τὴν ἐκλογήν μου.»

Κατά τινα νεωτάτην στατιστικὴν ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἰαπωνίας ἀνέρχεται σήμερον εἰς 36,600,118 κατοίκους, διαιρουμένους ὡς ἕπεται·

Βασιλικὴ οἰκογένεια	5
Οἰκογένειαι τῶν βασιλικῶν πριγκίπων	34
Εὐγενεῖς	3204
Οἱ ἀρχαῖοι σαμουράϊ ἢ τιμαριῶται	1,931,824
Ὁ λαός	34,665,051

Ἐν τῷ πληθυσμῷ τούτῳ ἀριθμεῖται 1 ἱερεὺς ἐπὶ 382 κατοίκων. Ὑπῆρχον δὲ τῇ 31 Δεκεμβρίου 1881 ἱερεῖς τοῦ βούδδα ἐν ὅλῳ 94,126· πλὴν δ' αὐτῶν καὶ πολυάριθμοι ἱεραπόστολοι καθολικοί, διαμαρτυρόμενοι κτλ.

Κατὰ τὰς γενομένας ἄχρι τοῦδε ἀξιοπίστους βυθομετρήσεις, τὸ μέγιστον θαλάσσιον βάθος, 8613 μέτρα, εὑρέθη ἐν τῷ μεγάλῳ Ὠκεανῷ πρὸς ἀνατολὰς τῶν Κουρίλων. Καὶ ἐν τῷ Εἰρηνικῷ Ὠκεανῷ εὑρέθη βάθος 8000 μέτρων. Κατὰ μέσον ὅρον τὸ βάθος τῆς θαλάσσης δύναται νὰ ὑπολογισθῇ εἰς 3400 μέτρα, τὸ δ' ἐμβαδὸν πασῶν τῶν θαλασσῶν ὁμοῦ ἀνέρχεται εἰς 3,138,000 κυβικὰ μίλια. Ἐὰν πᾶσα ἡ ἐξέχουσα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης στερεὰ κατεβυθίζετό ποτε εἰς τὴν ἀπέραντον ταύτην καταβόθραν, θὰ ἐπλήρου μόλις τὸ εἰκοστὸν αὐτῆς μέρος.

Κατὰ βουλγαρικὴν στατιστικὴν ὁ πληθυσμὸς τῆς Βουλγαρικῆς ἡγεμονίας ἀνήρχετο τὸν Ἰανουάριον 1882 εἰς 2,007,919 ἄτομα ἐξ ὧν 1,027,803 ἄρρενες καὶ 980,116 θήλεις. Κατὰ θρησκείας διηροῦντο ὡς ἑξῆς· ὀρθόδοξοι 1,404,409, ἐξ ὧν 718,615 ἄρρενες καὶ 685,794 θήλεις. Μωαμεθανοὶ 578,068, ἐξ ὧν 296,168 ἄρρενες καὶ 281,892 θήλεις· ἰσραηλῖται 11,108, ἐξ ὧν 5,913 ἄρρενες 5,190· καθολικοὶ 5,562, Γρηγοριανοὶ 3,576 καὶ διαμαρτυρόμενοι 3,501. Ἐννοεῖται βεβαίως ὅτι κατὰ τὴν στατιστικὴν ταύτην οὐδὲ εἷς ἕλλην ὑπάρχει ἐν Βουλγαρίᾳ. Κατὰ τὰς γλώσσας ἃς ὁμιλοῦσι διαιρεῖται ὁ πληθυσμὸς τῆς Βουλγαρίας εἰς ὁμιλοῦντας τὴν Βουλγαρικὴν 1,345,507, τὴν τουρκικὴν 527,284 τὴν βλαχικὴν 49,064 τὴν ἀθιγγανικὴν 37,600 καὶ διαφόρους γλώσσας 48,464, οὐδ' εἷς δὲ πάλιν σημειοῦται ὁμιλῶν τὴν ἑλληνικήν.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884, — Β' 770.

Digitized by Google

'Αριθ. 435 — Λεπτά είκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' | Συνδρομή ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 89. | 29 Ἀπριλίου 1884

Ο ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΤΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΕΔΜΟΝΔΟΥ ΑΜΠΟΥ

(Συνέχεια, ἴδ. προηγ. φύλλον)

Β'.

Ἠξεύρετε ὅλοι, ἢ σχεδὸν ὅλοι, τί πρᾶγμα εἶναι νυκτερινὴ πορεία εἰς τόπον ἄγνωστον. Οὔτε εὐχάριστον εἶναι, οὔτε τερπνόν. Τὸ ἀπόσπασμα ἐκτυλίσσεται ὡς μαυρωπὴ ταινία ἐπὶ μαύρου ἐδάφους. Τὰ ὡραῖα χρώματα τῶν στολῶν σβύνονται, ὅλος δὲ ὁ χαρωπὸς θόρυβος τοῦ πολέμου ἀντικαθίσταται ὑπὸ ψιθυριζούσης σιγῆς, ἀναμέσον τῆς ὁποίας διακρίνεται ὁ βηματισμὸς τῶν ἀνδρῶν καὶ ἡ ὑπόκωφος ἀντήχησις τοῦ ὁπλισμοῦ. Τὸ κατακύλισμα μιᾶς πέτρας ἢ τὸ σκόνταμμα ἑνὸς ποδὸς εἶναι τὰ μόνα ἐπεισόδια τῆς ὁδοιπορίας, οἱ δὲ πορευόμενοι ὁμοιάζουσι μᾶλλον πρὸς καλογήρους ἐν λιτανείᾳ παρὰ πρὸς ἥρωας ἐν ἐκστρατείᾳ. Καὶ ἐὰν ἡ ἰδέα τοῦ θανάτου ἤθελεν ἐμφιλοχωρήσει εἰς τὴν κεφαλήν τινος ἐκ τῶν ὁδευόντων, τὴν ἀντιμετωπίζει τῷ ὄντι ὡς καλόγηρος. Ἀνέγνωσα, δὲν ἠξεύρω ποῦ, ὅτι ἐὰν αἱ μάχαι συνεκροτοῦντο τὰ μεσάνυκτα, σπανιώτεροι θὰ ἦσαν οἱ γενναῖοι. Εἶναι δὲ ἀληθές, ὄχι διότι ἡ ματαιότης εἶναι τὸ ἐλατήριον τῆς γενναιότητος, ἀλλὰ διότι τότε μόνον ὁ ἄνθρωπος εἶναι πλήρης καὶ τέλειος, ὅταν εὑρίσκηται ἐν τῇ κατοχῇ ὅλων αὐτοῦ τῶν αἰσθήσεων. Δὲν ἀρκεῖ μόνη ἡ ἠθικὴ δύναμις. Διὰ νὰ πορευθῇ τις ἀφόβως πρὸς τὸν κίνδυνον, χρειάζονται πολλὰ πράγματα· ὅταν δὲ εἶναί τις ἐν πλήρει ζωῇ, τότε μάλιστα εἶναι ἄριστα διατεθειμένος νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωήν του. Ἐν τῷ λαμπρῷ φωτί, λοιπόν, ἐν καιρῷ ἡμέρας, ἀτενίζομεν ἀφόβως πρὸς τὰ φονικώτατα τῶν ὅπλων.

Ἦτο δὲ τότε ἡ ἑνδεκάτη ὥρα τῆς νυκτός, ἡ σελήνη εἶχε δύσει, καθ' ἣν ὥραν κοιμῶνται αἱ ὄρνιθες, τὰ δὲ ἄστρα δὲν ἐχρησίμευον παρὰ διὰ νὰ καταστήσωσιν αἰσθητότερον τὸν βαθὺν ζόφον τῆς νυκτός. Μὲ κατέλαβον λοιπὸν καὶ ἐμὲ αἱ σκοτειναὶ ἰδέαι τοῦ ἀκροβολιστοῦ. Εἰς τὰ ὄρη ἐκεῖνα τὰ ἀόρατα, πρὸς τὰ ὁποῖα μᾶς ἔφερεν ἐγγύτερον ἕκαστον βῆμα, τὸ ὁποῖον ἐκάμνομεν, ὑπῆρχον ὅπλα γεμάτα, ἠδύνατο δέ τις νὰ στοιχηματίσῃ ὅτι τὸ ἀπόσπασμά μας δὲν θὰ ἐπανήρχετο ἐκεῖθεν πλῆρες. Εἰς ποῖον θὰ ἔπιπτεν ὁ κακὸς κλῆρος; Εἰς τὸν Λεοπόλδον; Εἰς ἐμέ; Καὶ εἰς τοὺς δύο; Οἱ ἔχοντες πίστιν εἶναι εὐτυχέστεροι τῶν ἄλλων, νομίζουσιν ὅτι μία προσευχὴ δύναται νὰ ἀπομακρύνῃ ἀπ' αὐτῶν τὴν φονικὴν σφαῖραν, ἀλλὰ τὸ γυμνάσιον μᾶς ἀφαιρεῖ ὀλίγον τὸ στοιχεῖον ἐκεῖνο τῆς παρηγορίας.

Δὲν ἠμπορῶ βεβαίως νὰ εἴπω ὅτι φόβος μὲ κατέλαβε, διότι ἡ συμπλοκὴ ἐκείνη ἔμελλε νὰ εἶναι ἡ ἐνάτη, εἰς ἣν θὰ παρευρισκόμην, ἀλλ' ὅμως εἶχα ἀρχίσει νὰ συλλογίζωμαι χίλια παλαιὰ καὶ προσφιλῆ πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἤμην βέβαιος ἂν θὰ ἐπανέβλεπον πλέον. Ἐφανταζόμην τὴν γρηάν μου μὲ τὰ ἀσημένιά της ὑαλιά, μὲ τὴν κάλτσαν της εἰς τὰς χεῖρας, ἀκουμβισμένην εἰς τὸ παράθυρον· τὸ σπιτάκι μου τὸ πατρικὸν χρωματισμένον κόκκινον μὲ τὴν χρονολογίαν 1640 εἰς τὸ μέτωπον καὶ τὸ ξενοδοχεῖον τῶν Τριῶν Μάγων, ἀπέναντι, καὶ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν ὡραίαν αἴθουσαν τοῦ δημαρχείου καὶ τὰ πηγάδια τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰῶνος καὶ τὸν φαρμακοποιὸν τῆς πλατείας, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν κόρην τὴν τόσον εὔμορφην καὶ τὰ ἑρμάρια τὰ τόσον ὡραῖα. Ἐπανεῖδον διὰ τῆς φαντασίας μας τὸ ἀμπέλι μας καὶ τὸν τρυγητὸν τοῦ 58, εἰς τὸν ὁποῖον ἔλαβον καὶ ἐγὼ μέρος διὰ τελευταίαν φορὰν μὲ τὴν Γραῖτχεν, δηλαδὴ τὴν Μαργαρίταν Μῶζερ, τὴν ἐξαδέλφην μου. Καὶ τόσα πολλὰ τέλος πάντων ἦσαν ὅσα ἐπανήρχοντο εἰς τὴν μνήμην μου, ὥστε ᾐσθάνθην τὸν ἑαυτόν μου ὡς ἀπεκτηνωμένον καὶ τὴν καρδίαν μου ὡς ἀνακατωμένην. Θὰ ἔδιδα δὲν ἠξεύρω τί, νὰ ἤκουα αἴφνης τὸν τουφεκισμὸν τῶν Ἀράβων· τότε ἠξεύρει πλέον τις τί θὰ κάμῃ καὶ δὲν ἔχει καιρὸν διὰ σκέψεις καὶ διὰ στενοχωρίας.

Τὰ μεσάνυκτα ὁ στρατηγὸς ἐπρόσταξεν ἡμισείας ὥρας ἀνάπαυσιν .... Ἀνεζήτησα τὸν Λεοπόλδον, τὸν εὗρον δὲ εἰς ὄχι μεγάλην ἀπόστασιν ἀπ' ἐμοῦ. Ὁ στρατιώτης του τῷ ἔχυνεν ὕδωρ κατὰ κεφαλῆς.

« Γιὰ δές, τῷ λέγω, κάμνει τὴν τοαλέτταν του διὰ νὰ φανῇ ὡραῖος ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ! »

Ἀλλ' ἐκεῖνος ῥωθωνίζων ὡς νησσάριον μοὶ ἀπεκρίθη:

« Καθόλου! Δὲν κάμνω τοαλέτταν, ἀλλὰ θεραπεύομαι. Ἐκεῖνο τὸ διαβολόκρασόν σου μοῦ

Digitized by Google

ἔφερε μίαν φοβερὰν ἡμικρανίαν· νομίζω ὅτι μοῦ σπάνει τὴν κεφαλήν, ἐπειδὴ δὲ μετ' ὀλίγον πρέπει νὰ ἔχωμεν ἀνοικτὸ τὸ 'μάτι . . . . »

Ἐκεῖνο τὸ καψοσυμπόσιον ἐγὼ τὸ εἶχα ὄχι μόνον χωνεύσει, ἀλλὰ καὶ λησμονήσει· μοὶ ἐφαίνετο ὅτι εἶχον παρέλθει ἔκτοτε ἓξ μῆνες, μόνον δὲ τρεῖς ὧραι εἶχον περάσει. Καὶ ᾐσθάνθην τύψεις συνειδήσεως, διότι ἔγεινα ἀφορμὴ νὰ πάθῃ ὁ ἀθῷος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν ἦτο ὡς πρὸς τὸ πίνειν τῆς αὐτῆς δυνάμεως μὲ ἡμᾶς τοὺς ἄλλους. Ἂν εἰς τὴν συμπλοκὴν ἤθελε πάθει τίποτε ἐξ αἰτίας μου! Ἀλλὰ φαίνεται ὅτι τὸ νίψιμον ἐκεῖνο τὸν ὠφέλησε.

Περὶ τὰς δύο εὑρισκόμεθα εἰς τὰς κλιτύας τοῦ Αὐρασίου. Ἀπέναντί μας ἐξετείνετο φάραγξ ὠχυρωμένη ἀπὸ πέντε ἢ ἓξ ὄγκους ῥωμαϊκῶν κτισμάτων. Ὁ στρατηγός, ὅστις, ὅπως τόσοι ἄλλοι, κάμνει τὸν ἀρχαιολόγον, εἶχε καὶ ἄλλοτε ἐπισκεφθῆ τὰ ἐρείπια ἐκεῖνα, ἀλλὰ δὲν ἤξευρεν ἐὰν ἀπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους διεκρίνοντο τὰ χωρία τῶν Βένι-Ὑάλα. Καταλαμβάνετε; Τὸ ζήτημα ἦτο νὰ μάθωμεν ὅσον τάχιστα ἂν μᾶς περιέμενεν ὁ ἐχθρός, ἂν εἶχε 'πάρῃ τὰ μέτρα του, ἂν ὑπῆρχον πυρὰ ἀνημμένα. Ἄραψ τις ὁδηγὸς δεικνύων μὲ τὸν δάκτυλον κορυφὴν ἐντελῶς πρὸς ἡμᾶς ἀόρατον, μᾶς ἔλεγεν ὅτι ἐκεῖ εἶναι τὰ χωρία καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι κοιμῶνται, εἰς δὲ σπαχῆς τῶν Βένι-Ὑακοὺβ ἔκαμνε τοὺς μεγαλητέρους ὅρκους ὅτι τὰ χωρία ἔκειντο ὄπισθεν τῶν δύο λόφων καὶ ὅτι μόλις μετὰ μιᾶς ὥρας δρόμον θὰ ἠδυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν ἂν ἦσαν τὰ πυρὰ ἀνημμένα ἢ ὄχι.

Πρὸς περισσοτέραν ἀσφάλειαν, ὁ στρατηγὸς ἐπρόσταξε καὶ πάλιν ἀνάπαυσιν. Ποῦ αἱ ὁδοιπορίαι τῆς Εὐρώπης διὰ σιδηροδρόμου! Ἐδῶ αἱ βραδύτητες εἶναι ἀναπόφευκτοι· ὅθεν ἐπιτρέψατε αὐτὰς καὶ εἰς τὴν διήγησίν μου. Καὶ πάλιν ἐπ' ὤμου τὰ ὅπλα καὶ εἰς τὰς δύο καὶ ἡμίσειαν ἐμπρός! Ἐβαδίζομεν πρὸς τὸ ἄγνωστον.

Εἰς τὸ βάθος τῆς χαράδρας ῥέει ὁρμητικὸς χείμαρρος· ἀκολουθοῦμεν αὐτόν, δηλαδὴ ἀναβαίνομεν βραδέως ἀτραπόν, ἣν εἶχον χαράξει αἱ ἡμίονοι τῶν Ἀράβων. Καθ' ἑκάστην στιγμὴν ἀναγκαζόμεθα νὰ μεταπηδῶμεν ἀπὸ τῆς μιᾶς ὄχθης εἰς τὴν ἄλλην· ἡ ὁδὸς ἀποτελεῖ συχνὰς διασταυρώσεις. Βρέχονται οἱ πόδες μου, ὀλισθαίνομεν, πάλιν ἐγειρόμεθα, ἀλλ' οὐδεὶς σταματᾷ. Ἡ μάστιξ ἐλαύνει τὰ ὑποζύγια, τὸ καθῆκον τοὺς ἄνδρας καὶ προχωροῦμεν μὲ κλειστὸν τὸ στόμα ἐπὶ ὥραν ὁλόκληρον. Πάφ! ἀστραπὴ φεγγοβολεῖ πρὸς τὰ δεξιά, ἀκούεται ἦχος καὶ ἀποκρίνεται πρὸς αὐτὸν κραυγὴ φοβερά. Εἶναι ὁ ἀκροβολιστὴς τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς, ὁ ὁποῖος πρὸ ὀλίγου ἔλουε τὸν Λεοπόλδον. Ὁ ὑψηλὸς αἰθίοψ τραυματισθεὶς δεινῶς κατὰ τὸν ὦμον, ὠρύεται καὶ νομίζεις ὅτι χίλιοι θῶες ὠρύονται. Ὁ στρατηγὸς σπεύδει πρὸς τὸν τραυματίαν, ἐγὼ δὲ ἀκολουθῶ τὸν στρατηγόν, ἐν ᾧ εἴκοσιν ἄνδρες μὲ τὴν λόγχην προτεταμένην ἐρευνῶσιν εἰς τὰ πέριξ χαμόκλαδα. Τίποτε ὅμως! οὐδὲ εἷς Ἄραψ ἀνεκαλύφθη, ὅπως συνήθως συμβαίνει. Ἀντὶ τούτου ὅμως διακρίνει αἴφνης εἷς ἐκ τῶν στρατιωτῶν καὶ μᾶς δεικνύει εἰς τὸν ὁρίζοντα τρία χωρία φωταγωγημένα ὡς διὰ χορόν. Ὁ ἐχθρὸς εἶχε λάβει τὰ μέτρα του, ἡμεῖς ἤμεθα ἠπατημένοι.

« Ἀλτ! φωνάζει ὁ στρατηγός. Παιδιά μου, δὲν εἶναι πλέον ἀνάγκη νὰ κρυπτώμεθα, ὁ ἐχθρὸς μᾶς περιμένει· ἂς φροντίσωμεν νὰ φθάσωμεν ἐκεῖ ὅλοι καὶ εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν καλλιτέραν κατάστασιν. » Εὐθὺς δὲ διατάσσει νὰ περικυκλώσωμεν τοὺς βράχους, ὅπου ἤμεθα, ἀραιώνει ἕνα λόχον ἀκροβολιστῶν ἀνὰ τρεῖς, ἵνα μὴ καταληφθῶμεν αἴφνης, καὶ λέγει εἰς τὸ λοιπὸν τοῦ στρατεύματος· « Ἀναπαυθῆτε, ζεσταθῆτε, κάμετε καφέν, καπνίσατε, κοιμηθῆτε ἂν θέλετε, ἀλλ' ὅλοι νὰ εἶναι ἕτοιμοι εἰς τὰς ἑπτὰ τὸ πρωΐ! » Γενναῖος ἄνθρωπος ὁ στρατηγὸς καὶ ἀτρόμητος εἰς τὸ πῦρ! Εἰς τοὺς προβιβασμοὺς τοῦ 65 παρηγκωνίσθη χάριν ἄλλων νεωτέρων, ἀλλ' ὄχι τόσον ἱκανῶν.

Ἐτελείωσα τὴν ἐπιθεώρησιν, διὰ νὰ ἴδω ἂν ἐξετελέσθησαν ἀκριβῶς αἱ διαταγαί, ἔδωκα λόγον εἰς τὸν γηραιὸν ἀρχηγόν, ἐβούτησα τὸ ἥμισυ ἑνὸς παξιμαδίου εἰς τὸν καφέν μου, εἶχε δὲ τότε παρέλθει ἡ ἕκτη ὥρα, ἔφεγγε πλέον. Ἐπανεῖδον τὸν τραυματίαν, ὅστις ἐγόγγυζεν ἀκόμη ἂν καὶ ὁ ἰατρὸς Μαρκοὺ τὸν εἶχε περιποιηθῆ εἰς τὴν ἐντέλειαν. Τὸν ἐτοποθέτησα ἐπὶ ἑνὸς φορείου καὶ τὸν ἔστειλα ὀπίσω εἰς τὴν Βίσκραν, συνοδευόμενον ἀπὸ τρεῖς πυρέσσοντας καὶ ἕνα ἡμίονον, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀφήσει ἐν μέρει τὸ τομάρι του εἰς τὴν χαράδραν. Καλὸν ταξεῖδι!

Μόλις ἐτελείωσα καὶ αὐτὴν τὴν ἐργασίαν βλέπω τὸν Λεοπόλδον σπεύδοντα δρομαίως πρὸς ἐμέ! Ἤθελε νὰ ἀποχαιρετίσῃ τὸν Βὲλ-Χατζῆν του καὶ νὰ τῷ δώσῃ καὶ ὀλίγα χρήματα. Ὁ νεανίας μοὶ ἐφάνη ὅτι εἶχεν ἐντελῶς ἀναλάβει· Ὁ ὕπνος ἄρα ἢ ὁ καφὲς τὸν εἶχε κάμει καλά; Ποτέ μου δὲν εἶχον ἴδῃ στρατιώτην θαυμασιώτερον καὶ μᾶλλον ἕτοιμον νὰ ῥιφθῇ εἰς τὸν κίνδυνον. Ἐβάδιζεν εὐσταλῶς, ἔλαμπον οἱ ὀφθαλμοί του καὶ οἱ ῥώθωνές του ἔπαλλον.

« Λοιπόν, τῷ λέγω, καὶ ἡ ἡμικρανία;

— Πάγει 'ς τὸν διάβολον! Ἐπὶ ζωῆς μου δὲν ᾐσθάνθην τὸν ἑαυτόν μου τόσον καλά.

— Μοῦ ἐνθυμίζεις, φίλτατε, ἕνα παλαιὸν στρατιώτην, ὁ ὁποῖος ἐθεράπευεν ὅλας τὰς ἀσθενείας, μὲ τί νομίζεις;

— Μὲ τὴν πυρίτιδα.

— Τὸ ἐμάντευσες!

— Εἶναι ἡ καλλιτέρα θεραπεία καὶ θὰ τὴν συμβουλεύσω εἰς ὅλας τὰς ἀσθενεῖς καρδίας. Ἡ ποίησις

Digitized by Google

δὲν θεραπεύει σὲ δεσμεύει πρὸς τὰ δεινά σου, εἶναι συνθηκολόγησις μὲ τὸν πόνον, εἶναι κλίνη ῥόδων, ἐπὶ τῆς ὁποίας κατακλίνεται ὁ πάσχων καὶ λέγει πρὸς τοὺς ἄλλους. Πονέσατέ με ! Ἡ προσευχὴ λέγουσιν ὅτι ἔχει ἀλάνθαστον ἀποτέλεσμα, ἀλλὰ διὰ νὰ προσευχηθῇ τις πρέπει νὰ πιστεύῃ καὶ ἡ πίστις του νὰ εἶναι πλήρης καὶ τελεία, ὄχι ἀτελὴς καὶ ἀμφίβολος ὅπως ἡ πίστις τῆς ἡμετέρας γενεᾶς τῆς διστάζούσης καὶ τεταραγμένης. Ἐγώ, ὄχι, δὲν ἔχω τὴν πίστιν ἱκανῶς ἰσχυρὰν διὰ νὰ εὕρω παρηγορίαν εἰς τὸν Θεόν. Πρὸς τοῦτο ἔπρεπε πρῶτον νὰ κατασιγάσω τὰς φωνὰς τῆς διανοίας μου, νὰ νεκρώσω τὸ κάλλιστον μέρος τῆς ὑπάρξεώς μου, νὰ θυσιάσω τὸ ἕν μου ἥμισυ, τὸ ὁποῖον σκέπτεται, εἰς τὸ ἄλλο ἥμισυ, τὸ ὁποῖον κλαίει. Ζήτω λοιπόν, φίλε μου, ὁ πόλεμος καὶ αἱ ἀνδρικαί του παρηγορίαι ! Ἡ πνοή του ἡ δυνατὴ πνέει εἰς τὸν βίον μας, ὅπως ἡ τοῦ βορρᾶ εἰς τὸν οὐρανόν· εἶναι καθαρὰ καὶ σαρώνει οἱονδήποτε σύννεφον ! »

Οἱ λόγοι οὗτοι ἦσαν μὲν ἴσως ὀλίγον ὑπερβολικοί, ἀλλὰ πᾶς τις θὰ τοὺς ἤκουε μετὰ χαρᾶς τὴν ὥραν ἐκείνην. Ἐπήδα ὡς πωλάριον ὁ Λεοπόλδος ἀπὸ τῆς μιᾶς ἰδέας εἰς τὴν ἄλλην.

« Ἠξεύρεις, μοὶ λέγει, ὅτι ἂν δὲν ὑπῆρχεν ὁ πόλεμος, θὰ ἦτο βλακῶδες τὸ ἐπάγγελμά μας;

— Βεβαιότατα, τῷ ἀπεκρίθην, ἀλλὰ λησμονεῖς ὅτι ἂν δὲν ὑπῆρχεν ὁ πόλεμος δὲν θὰ ὑπῆρχε καὶ στρατιωτικὸν ἐπάγγελμα.

Ἐνόησεν ὅτι εἶχεν εἴπει μίαν ἀνοησίαν, ἀλλὰ δὲν ἦτον ἄνθρωπος νὰ τὸ ὁμολογήσῃ.

« Καὶ πῶς, ἐξηκολούθησε, δὲν αἰσθάνεσαι λοιπὸν ὅτι θὰ ἤμεθα οἱ ἀθλιέστατοι καὶ οἱ μᾶλλον γελοῖοι τῶν ἀνθρώπων ἂν ἔλειπεν ἡ θεία αὕτη στιγμή; Νὰ περιδιαβάζωμεν ἄεργοι ἐν τῷ μέσῳ λαῶν ἐργαζομένων, νὰ φορῶμεν τὰ ὅπλα, τὰ ὄργανα δηλαδὴ τῆς καταστροφῆς ἐντὸς κοινωνίας, ὅπου πᾶς τις προσπαθεῖ νὰ παραγάγῃ τι! Νὰ ἀκούωμεν λεγόμενον κατ' ἔτος, κατὰ πᾶσαν ἐν τῇ βουλῇ συζήτησιν τοῦ προϋπολογισμοῦ ὅτι εἴμεθα ἀντικείμενον πολυτελείας καὶ ὅτι θὰ ἦτο σωτήριον πρᾶγμα ἂν ἐκόπτοντο ἑκατομμύριά τινα ἀπὸ τὸν ἄρτον μας! Νὰ πειθαρχῶμεν ὡς ἄψυχα ὄντα εἰς τοὺς ἀνωτέρους μας, ἐν ᾧ καὶ ὁ ἔσχατος ἐθνοφύλαξ νομίζει ὅτι ἔχει ἱκανὸν πνεῦμα διὰ νὰ σκέπτηται ὅπως αὐτὸς θέλει! Τὴν τελευταίαν φοράν, καθ' ἣν συνεγευμάτισα μετὰ τοῦ δυστυχοῦς πατρός μου, ἠθέλησεν ἐκεῖνος νὰ μᾶς περιπαίξῃ ὀλίγον, λέγων ὅτι ὁ στρατιωτικὸς βίος συνοψίζεται εἰς δύο λέξεις· νὰ βουρτσίζεται κάνεὶς καὶ νὰ περιμένῃ· νὰ περιμένῃ τὰ γαλόνια καὶ τὰς ἐπωμίδας, νὰ περιμένῃ τὸ παράσημον, τὴν ἀρχαιότητα, τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀνωτέρων, τὴν εὔνοιαν τοῦ στρατάρχου ἢ τῆς κυρίας του, νὰ περιμένῃ τὰς σφαίρας καὶ τὰς βόμβας καὶ ὅταν κατασταθῇ πλέον ἀνίκανος, μετὰ τριάκοντα ἔτη τοιούτου βίου, νὰ περιμένῃ τὴν ἀποστρατείαν διὰ νὰ ὑπάγῃ νὰ φυτεύῃ λάχανα τελειώνων τὸ στάδιόν του ἐκεῖ, ἀπὸ ὅπου ἔπρεπεν ἴσως νὰ ἀρχίσῃ!

— Ναί, ἀπεκρίθην ἐγώ, ἀλλ' ὑπάρχει μία ἡμέρα, ἥτις ἐξαγοράζει ὅλας τὰς ἐνοχλήσεις καὶ τὰς ἀθλιότητας καὶ τὰς ταπεινότητας τοῦ βίου μας, ὅταν δηλαδή, ἀντί τις νὰ βουρτσίζεται αὐτός, βουρτσίζῃ τὸν ἐχθρὸν καὶ ἀντὶ νὰ περιμένῃ τὴν δόξαν νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτόν, τρέχει αὐτὸς πρὸς ἐκείνην διὰ μέσου χιλίων θανάτων. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην, φίλτατέ μου πάτερ, ὁ στρατιώτης, τὸν ὁποῖον ἐμπαίζεις γίνεται ἴσος πρὸς τοὺς θεούς !

Εἶχον δίκαιον, Βροῦννερ, προεμάντευον τὴν ὥραν, ἥτις δι' ἡμᾶς θὰ ἠχήσῃ τώρα. »

Ταλαίπωρε ἀκροβολιστά ! Εἶχε τόσην πεποίθησιν ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ του, αἱ ἀποφάνσεις του ἐκεῖναι ἐξήρχοντο ἐκ καρδίας τόσον θερμῆς, ὥστε δὲν ἠδυνάμην νὰ ἀντείπω τίποτε. Ἀφώπλιζε πᾶσαν κριτικήν, ἔβλεπον ὅτι ἦσαν νεανικώταται αἱ σκέψεις του καὶ ὅμως συνεκινούμην. Μ' ὅλα ταῦτα ἠναγκάσθην νὰ τῷ παρατηρήσω ὅτι ὁ στρατιώτης ὅταν κάμνῃ ἔφοδον δὲν εἶναι ὅλως δι' ὅλου ἴσος μὲ τοὺς θεούς, οὔτε θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ Ὄλυμπος τόσον μέγας διὰ νὰ χωρέσῃ τόσον κόσμον. Ἡμεῖς οἱ στρατιῶται εἴμεθα ἁπλούστατα ἴσοι πρὸς ἐννέα ἢ δέκα ἑκατομμύρια ἄλλων γενναίων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἔχουσι διακινδυνεύσει ὑπὲρ τῆς πατρίδος των ἀφ' ὅτου ἡ Γαλλία εἶναι Γαλλία καὶ τίποτε περισσότερον.

Νομίζετε ὅτι ὁ Λεοπόλδος ἐδέχθη τὴν ἐπανόρθωσιν ; Αὐτός; οὐδαμῶς. Μὲ σιδηρᾶν ἐπιμονὴν ἐξηκολούθησε νὰ ὑποστηρίζῃ ὅτι εἴμεθα θεοὶ πρώτης τάξεως.

« Διότι ἐπὶ τέλους, ἔλεγε, τὸ νὰ εἶναί τις θεός, σημαίνει ὅτι ὑπηρετεῖ τοὺς ἀνθρώπους χωρὶς νὰ τὸ ἠξεύρωσι, χωρὶς νὰ δειχθῇ εἰς αὐτούς, χωρὶς νὰ περιμένῃ οὐδεμίαν ἀμοιβὴν καὶ τοῦτο ἀκριβῶς μέλλομεν νὰ πράξωμεν σήμερον τὴν πρωΐαν. Μᾶς βλέπει ἡ Γαλλία ; Ἠξεύρει κἂν ὅτι ὁ Κάρολος Βροῦννερ καὶ ὁ Λεοπόλδος δὲ Γαρδελὺξ περιφέρονται πρὸς τιμὴν αὐτῆς εἰς τὰς φάραγγας τοῦ Αὐρασίου ; Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ τὸ μάθῃ, μὲ τί ἠμπορεῖ ἐπαρκῶς νὰ ἀνταμείψῃ τοὺς τόσους ὑπὲρ αὐτῆς κινδύνους μας ; Ἀδύνατον εἶναι ὅ,τι καὶ ἂν μᾶς κάμῃ. Θὰ πολεμήσωμεν λοιπὸν διὰ τὰ ὡραῖά της 'μάτια ὅπως σπανίως ἔκαμνον χάριν τῶν κυριῶν τῆς καρδίας των οἱ μεσαιωνικοὶ ἱππόται. Εἶναι ἑπτὰ παρὰ δέκα· τώρα ἐξυπνᾷ ἡ πατρὶς ἀνατεντώνουσα τοὺς βραχίονας. Οἱ χωρικοὶ πορεύονται εἰς τὸ ἄροτρόν των καὶ οἱ κτίσται εἰς τὰς οἰκοδομάς των, ἀλλ' ἡ μήτηρ μου, ἡ ἀδελφή μου καὶ ὅλαι τῶν Παρισίων αἱ κυρίαι ἔχουσιν ἀκόμη τὴν μύτην των μέσα εἰς τὸ ἐφάπλωμα. Οἱ κύριοι τῆς Λέσχης καὶ ὄχι ὀλίγοι καταστηματάρχαι κοιμῶνται ἀκόμη. Ἐκ τῶν τριάκοντα ἓξ ἡ τριά-

Digitized by Google

κοντα έπτὰ ἑκατομμυρίων ψυχῶν, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦσι τῆς καλῆς μας Γαλλίας τὸν πληθυσμόν, οὔτε δύο ἄνθρωποι δὲν θὰ μᾶς συλλογισθῶσιν ἴσως κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας καὶ ἡμεῖς, φίλτατέ μου Βροῦννερ, σπεύδομεν νὰ σπάσωμεν τὰ κόκκαλά μας διὰ νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι ὁ λαὸς ἐκεῖνος εἶναι μέγας, δυνατὸς καὶ ἀνίκητος, διὰ νὰ κατασταθῇ τὸ ἔδαφος καὶ τὸ ὄνομα τὸ γαλλικὸν ἀντικείμενον φόβου καὶ σεβασμοῦ εἰς τὴν ὑφήλιον, διὰ νὰ μὴ εὑρεθῇ ψυχὴ ζῶσα οἱουδήποτε τόπου, ἡ ὁποία νὰ φαντασθῇ νὰ διέλθῃ πρὸ τοῦ τριχρόου ἐκείνου κομματίου χωρὶς νὰ τὸ χαιρετίσῃ! Καὶ λέγε μου τώρα, ὅσον θέλεις ὅτι δὲν εἴμεθα θεοί, κτῆνος! »

Ἔβλεπα καθαρὰ ὅτι νευρικὴ ἔξαψις ἦτο ἡ κυρία αἰτία τῆς ὑπερχειλίσεως ἐκείνης τῶν αἰσθημάτων τοῦ Λεοπόλδου, ἀλλ' ἐφυλάχθην νὰ μὴ τῷ εἴπω τίποτε. Ἡ εὐθυμία ὅσον καὶ ἂν εἶναι ὑπερβολικὴ εἶναι πάντοτε ἄριστον ἐφόδιον εἰς τοιαύτας ὥρας. Ὁ γηραιὸς στρατιώτης ἠμπορεῖ νὰ βαδίζῃ εἰς τὴν συμπλοκὴν ἀτάραχος, ἔστω καὶ μελαγχολικός, ἀλλ' οἱ εἰκοσαετεῖς νεανίαι, οἱ ὁποῖοι πρώτην φορὰν μέλλουν νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸ πῦρ, καλλίτερον εἶναι νὰ εὑρίσκωνται ἐν καταστάσει ἐνθουσιαστικῆς ἐξάψεως.

« Λοιπόν, τῷ λέγω, θὰ σὲ ἀφήσω, πρέπει νὰ ὑπάγω πρὸς τὸν στρατηγόν. Σύ, ἀνήκεις ἀκόμη εἰς τὴν ἐμπροσθοφυλακήν, ὕπαγε νὰ ἐνταμώσῃς τοὺς ἄνδρας σου· θὰ ἰδωθῶμεν πάλιν ἐκεῖ ἐπάνω, εἰς τὸ πρῶτον ἀραβικὸν χωρίον. Καλὸν βράδυ, παιδίον!

— Ἐκεῖ ἐπάνω, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος δεικνύων τὰ χωρία, τὸ παιδίον θὰ κόψῃ ἀπὸ τὰ βουρνούζια τῶν Ἀράβων ἀνδρικὸν φόρεμα μὲ τὴν σπάθην του. »

Αἰωνίως ῥητορικὰ σχήματα· τί τὰ θέλετε; Οἱ ἥρωες τοῦ Ἀβουκὶρ καὶ τοῦ Μαρέγγου δὲν ἦσαν καὶ ἐκεῖνοι σχεδὸν τόσον γελοῖοι ὅπως ὁ Λεοπόλδος;

Τὸ στράτευμα ἤρχισεν εἰς τὰς ἑπτὰ τὴν πορείαν του μὲ ὅλας τὰς συνήθεις προφυλάξεις. Ὁ στρατηγὸς ἐπρόσταξε νὰ ἀποφεύγωμεν τὸν χείμαρρον καὶ νὰ ἀκολουθῶμεν τὰ κάτω μέρη τῆς κοιλάδος, ἥτις ὁλονὲν ἐπλατύνετο ἐνώπιόν μας. Ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν ἐκάμνομεν σταθμοὺς διὰ νὰ ἀντικαθιστῶμεν τοὺς ἀκροβολιστὰς καὶ τοὺς φρουροὺς τῶν πλευρῶν, ἡ τοιαύτη δ' ἀσχολία ἡ ἱκανῶς ὀχληρὰ καὶ μονότονος ἐξηκολούθησε μέχρι τῆς μεσημβρίας. Θὰ σᾶς ὁμολογήσω ὅτι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ᾐσθανόμην τοὺς ὀφθαλμούς μου νὰ κλείωνται· τεσσαράκοντα ὀκτὼ ὧραι εἶχον παρέλθει χωρὶς δι' ὅλου νὰ κοιμηθῶ. Ὁ Ἥλιος ἐκτύπα βαρέως ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου, ἥλιος ἀραβικὸς τῷ ὄντι. Οἱ ἄνδρες μας ἐσπόγγιζον μὲ τὰς χειρίδας των τὰ ἱδρωμένα των πρόσωπα χωρὶς νὰ βραδύνωσι τὸ βῆμα· ἐπορεύοντο πρὸς τὸ πῦρ μὲ καλὴν ὄρεξιν, ὅπως πάντοτε, ἀλλὰ τοὺς ἐκούραζεν ὁ δρόμος. Οὔτε ἴχνος ᾄσματος εἰς τὰς τάξεις, τὴν σιγὴν ἠδύνασο νὰ τὴν κόψῃς μὲ τὸ μαχαίριον, τόσον ἦτο αἰσθητή. Καὶ οἱ Ἄραβες πάλιν ἡτοιμάζοντο. Τὰ χωρία των, τὰ ὁποῖα πότε ἐνεφανίζοντο καὶ πότε πάλιν ἐχάνοντο, ἀναλόγως τῶν κινήσεων τοῦ ἐδάφους, ἐνόμιζες ὅτι ἦσαν ἀκατοίκητα. Ὁ στρατηγὸς μάτην ἔκαμνε χρῆσιν τῶν διόπτρων του, οὔτε ἓν βουρνούζιον δὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ. Αἴφνης ἐσταμάτησε καὶ μοὶ λέγει·

« Βροῦννερ, πιστεύω ὅτι ἐφθάσαμεν. Νὰ μὴ κινηθῇ κανείς· στάσου νὰ ἴδω. »

Παρακολουθούμενος ὑπὸ μόνου τοῦ σαλπιγκτοῦ του ἐρρίφθη ἐντὸς ἑνὸς μικροῦ δάσους δρυῶν. Τὸ δασίδιον ἐκεῖνο ἔστεφε τὴν κλιτύν, εἰς τὴν ὁποίαν τότε ἀνεβαίνομεν. Ἱστάμεθα ὀλίγον πλαγίως, χωρὶς μὲν νὰ βλέπωμεν τίποτε, ἀλλὰ καὶ ἐντελῶς κεκρυμμένοι. Μετὰ δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας ἀραιοί τινες τουφεκισμοὶ καὶ μετ' ὀλίγον κανονικὸν καὶ ἀδιάκοπον πῦρ μᾶς ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὁ γέρων δὲν εἶχεν ἀπατηθῆ. Οἱ σπαχῆδές μας εἶχον ἤδη ἔλθει εἰς χεῖρας μὲ τὸν ἐχθρόν.

Ὁ στρατηγὸς δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐπανέλθῃ πρὸς ἡμᾶς. Ἔλαμπον οἱ ὀφθαλμοί του καὶ τὰ μάγουλά του ἦσαν κατακόκκινα· εἶπον κατ' ἐμαυτόν· καλὰ πηγαίνουν τὰ πράγματα. Διατάσσει νὰ σχηματίσωμεν πυραμίδας μὲ τὰ ὅπλα καὶ νὰ ἑτοιμάσωμεν τὴν σοῦπαν. Ἀναπαυόμεθα, μαγειρεύομεν καὶ γευματίζομεν ὑπὸ τὸν κρότον λαμπροῦ πυροβολισμοῦ. Οἱ φύλακές μας εἶχον ἀρκετὴν ἐνασχόλησιν ἐν ᾧ ἡμεῖς ἐτρώγομεν εἰς ὑγείαν των. Ἡ σοῦπά μου, τὴν ὁποίαν μὲ πολλὴν ὄρεξιν ἐρρόφησα ὅλην, μὲ ἐξύπνα ὀλίγον. Ἠξεύρετε ὅτι ὁ ὕπνος ἀντικαθιστᾷ, λέγουν, τὴν τροφήν, ἐβεβαιώθην λοιπὸν ἐγὼ τότε ὅτι καὶ τὸ ἐναντίον ἀληθεύει. Ἐν ᾧ δὲ ὁ στρατηγὸς διατάσσει νὰ συναθροισθῶσιν αἱ ἀποσκευαί, οἱ σάκκοι καὶ τὰ ζῶα, τὰ ὁποῖα ἔμελλον νὰ μείνωσιν ἐκεῖ φρουρούμενα ὑπὸ ἑνὸς λόχου, ἀνέρχομαι καὶ ἐγὼ εἰς τὸ ὕψωμα καὶ τέρπομαι παρατηρῶν τὸ πεδίον τῆς μάχης. Ἀντικρὺ κεῖνται τὰ τρία χωρία, κλιμακηδὸν τὸ ἓν ὄπισθεν τοῦ ἄλλου. Τὸ πρῶτον μόνον ἔχει ὀχύρωμα πρόσκαιρον, ἁπλοῦν χαράκωμα ἐξ ἐλαιοδένδρων. Ἂν κυριεύσωμεν ἐκεῖνο, τὰ ἄλλα δύο θὰ πέσωσιν εὐθὺς εἰς τὴν ἐξουσίαν μας. Ἔχομεν νὰ κατέλθωμεν κατήφορον ἑνὸς χιλιομέτρου, ὅστις ὅμως ἤρχισεν ἤδη νὰ καλύπτηται ὑπὸ μύρτων, ξυλοκερατειῶν καὶ σχίνων. Οὐδὲν ὑπῆρχε σπουδαῖον ἐμπόδιον μέχρι τοῦ βάθους τῆς κοιλάδος· οἱ ἄνδρες μας ἔχουν σαρώσει τὴν ὁδόν. Βλέπω ἑκατοντάδα περίπου ἱππέων εἰς τὸ βάθος νὰ συμπλέκωνται πρὸς τοὺς ἀκροβολιστὰς τῶν πολεμίων. Τὸ πεδίον παριστᾷ μακρὰν ταινίαν λιβαδίου, ἐν ᾗ διακρίνονται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὡς ἐσπαρμένα συμπλέγματα δένδρων

Digitized by Google

καὶ τὸ μικρότερον τῶν ὁποίων κρύπτει ἕνα ἢ δύο ἄνδρας. Οἱ σπαχῆδές μας καὶ οἱ εὔζωνοι συνελαύνουσι τὸ κατηραμένον ἐκεῖνο κυνήγιον καὶ καταδιώκουσι πᾶν τὸ προστυχόν. Οἱ ἀκροβολισταί μας εὑρίσκονται ἤδη εἰς τὴν ἀντίπεραν κλιτὺν καὶ ἀναβαίνουσιν εἰς τὸ ὕψωμα. Φαντάσθητε μίαν κλίμακα, τῆς ὁποίας ἑκάστη βαθμὶς νὰ ἀποτελῆται ἀπὸ τοῖχον ξηρῶν πετρῶν· ὅσα πατώματα ἦσαν, τόσα κηπάρια καρπίμων δένδρων, ὄπισθεν δὲ τῶν δένδρων Ἄραβες κεχρυμμένοι. Οἱ Ἄραβες δὲν διακρίνονται διὰ τὴν πειθαρχίαν των· ἀλλοῦ μὲν ἀποτελοῦσι συμπλέγματα, ἀλλοῦ δὲ εἶναι διεσκορπισμένοι. Ὅπου προχωροῦσιν οἱ στρατιῶταί μας, ἐκτοπίζονται ὄγκοι λευκοὶ καὶ οἱ πολιορκοῦντες ἀναγκάζονται καθ' ἑκάστην στιγμὴν νὰ μετατοπίζωσι τὴν ὁρμήν των ἀπὸ ἄλλου εἰς ἄλλο μέρος. Ὑποχωροῦσι, προχωροῦσι καὶ ἕκαστον πάτωμα κυριεύεται ὑπὸ τῶν ἡμετέρων, ἀνακτᾶται ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ πάλιν κυριεύεται ὑπὸ τῶν ἡμετέρων. Δὲν διακρίνω μὲν τὰς γυναῖκας, ἀλλ' εἶναι καὶ αὗται παροῦσαι· ἀκούω νὰ ἐπιθαρρύνωσι τοὺς ἄνδρας φωνάζουσαι Ὑού! Ὑού!

«Τί κάμνεις ἐκεῖ; κραυγάζει πρὸς ἐμὲ ὁ στρατηγὸς μὲ τὴν τραχεῖαν φωνήν του. Μὲ τὸν πρῶτον τουφεκισμὸν αὐτοὶ οἱ εὐλογημένοι οἱ Ἀλσατοὶ δὲν εἶναι πλέον διὰ τίποτε.....

— Παρὰ διὰ νὰ μάχωνται, στρατηγέ μου.

— Οὕτω θέλω καὶ ἐγώ. Ὑπομονή, Βροῦννερ! θὰ ἔλθῃ καὶ ἡ σειρά σου!»

Ἔπειτα, διαιρεῖ τὸ στράτευμά του εἰς δύο σώματα, θέτει τὰ κανόνιά του εἰς στοῖχον καὶ κατρακυλοῦμεν εἰς τὴν ἀτραπὸν τῆς δόξης.

Ἐννοεῖτε καλά, ἀγαπητοί μου φίλοι, ὅτι δὲν εἶμαι ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος διὰ νὰ σᾶς διηγηθῶ ὅλην τὴν ὑπόθεσιν λεπτομερῶς. Δι' ἐκείνους ἐξ ὑμῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπολέμησαν εἰς τὴν Κριμαίαν, εἰς τὴν Μαγένταν καὶ εἰς τὸ Σολφερῖνον, ἡ ἅλωσις τοῦ Τζεβὲλ-Ὑάλα ὁμοιάζει πρὸς διανομὴν τῶν βραβείων ἐν παρθεναγωγείῳ. Οὐδὲν ἧττον αἱ σπάθαι ἔκοπτον καὶ ἐκεῖ ὅπως καὶ εἰς τὰς μεγάλας μάχας, αἱ σφαῖραι διετρύπων καὶ αἱ λόγχαι εἶχον ἐπίσης διαπεραστικὴν τὴν αἰχμήν των. Εἷς Ἄραψ, ἐξυπνότερος τῶν ἄλλων, ἐννόησεν ὅτι ὁ ἵππος μου θὰ μὲ ἠνώχλει κατὰ τὴν ἀνάβασιν καὶ μοὶ ἔκαμε τὴν χάριν νὰ τὸν φονεύσῃ ὑποκάτω μου. Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἀναρριχῶμαι ὡς πίθηκος μετὰ τοῦ λοιποῦ σώματος τῶν μαρτύρων. Ἂν ἤθελε μὲ καταλάβει ὁ ὕπνος κατὰ τὴν ἀνάβασιν ἐκείνην, πιστεύω ὅτι πολὺ θὰ μὲ ἠδίκει· ἀλλὰ ποῦ νὰ κοιμηθῇς ἐν τῷ μέσῳ μουσικῆς, ἡ ὁποία ὑπερεῖχε κατὰ πολὺ ὅλων τῶν κακοφωνιῶν τοῦ Βάγνερ! Ἐπέτων βομβοῦντα τὰ ὀβούζια ὑπεράνω τῶν κεφαλῶν μας διὰ νὰ ἐκσπάσωσιν ἐν τῷ μέσῳ τῶν συμπλεγμάτων τῶν βουρνουζίων· τὰ τουφέκια ἐσπινθηροβόλουν μὲ κρότον, αἱ σφαῖραι ἐσύριζον διερχόμεναι καὶ ἔβραζον ἀναπαλλόμεναι ἐπὶ τῶν πετρῶν, αἱ βόμβαι διεπέρων τὸ διάστημα ἠχοῦσαι μεγαλοπρεπῶς· αἱ σάλπιγγες μὲ τὴν δηκτικήν των φωνήν, ἔδιδον τὸ σύνθημα τῆς συναθροίσεως ἢ τῆς ἐφόδου καὶ οἱ Ἄραβες, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἐξέβαλλον φωνάς, αἵτινες θὰ ἦσαν τρομακτικαὶ ἄν τι ἐτρόμαζε τὸν γάλλον στρατιώτην.

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι διῆλθον πρὸ ἑνὸς χωρίου, ἔπειτα πρὸ ἑνὸς ἄλλου καὶ ὅτι τὰ εἶδον νὰ φλέγωνται ὄπισθέν μου ὡς δύο δεμάτια φρυγάνων. Οἱ στρατιῶται ἔμελλον καὶ εἰς τρίτον νὰ θέσωσι πῦρ, ὅτε ὁ στρατηγὸς κατέφθασε μὲ τὸ σιγάρον του εἰς τὸ στόμα, ἐπὶ μικροῦ μαύρου ἵππου, ὁ ὁποῖος ἄγνωστον εἶναι πῶς κατώρθωσε νὰ εὕρῃ δρόμον.

«Ἀνόητοι, ἀνέκραξεν, ἂν καύσητε ὅλα αὐτὰ τὰ καλύβια, ποῦ θὰ καταλύσωμεν ἔπειτα;»

Καὶ ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι αἱ σκηναί μας εὑρίσκοντο εἰς δύο ὡρῶν ἀπόστασιν τοὐλάχιστον.

Εἰς τὰς πέντε τὸ ἑσπέρας ἐστρατοπεδεύομεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Τζεβέλ. Ἡ θέσις ἦτο καλή, ταχέως δὲ τὴν ὠχυρώσαμεν· τοποθετῶ τὰς φρουρὰς καὶ ῥίπτομαι ὅπως ὅπως εἰς μίαν γωνίαν ἐπὶ μιᾶς ψάθας διὰ νὰ 'πάρω ὀλίγον ὕπνον. Δὲν εἶχον παρέλθει τέσσαρα λεπτά, ἀφ' ὅτου εἶχον κλείσει τοὺς ὀφθαλμούς, ὅτε μία ἰδέα μὲ ἔκαμε νὰ σηκωθῶ εἰς τοὺς πόδας μου· ὁ Λεοπόλδος;

Τί φιλαυτία ἦτο αὐτή; νὰ σκέπτωμαι νὰ ἀναπαυθῶ χωρὶς νὰ φροντίσω νὰ μάθω τί ἔγεινεν ὁ φίλος μου, ἂν ἦτο ζωντανὸς ἢ νεκρός. Ὠργισμένος οὕτω κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μου τρέχω ἔξω τῆς καλύβης βλασφημῶν. Τὸ χωρίον ἦτο γεμᾶτον ἀπὸ στρατιώτας, οἱ ὁποῖοι ἔτρωγον, ἐκάπνιζον, ἐκοιμῶντο ἢ ἐλαφυραγώγουν, ἕκαστος κατὰ τὴν ὄρεξίν του. Ἀπαντῶ ἕνα ἰθαγενῆ ἀκροβολιστήν, ὁ ὁποῖος ἦτο φορτωμένος μὲ ἕνα ἀσκὸν ἐλαίου, μίαν δέσμην κρομμύων καὶ ἓν νεογέννητον ἐρίφιον.

—Ἔ! παλληκάρι! γνωρίζεις τὸν ἀνθυπολοχαγόν σου, τὸν κύριον δὲ Γαρδελύξ;

— Sidi turco? besef!

— Εἶναι πληγωμένος;

— Makasch.

— Ἐφονεύθη;

— Makasch morto.

— Ποῦ εἶναι;

— A casa.

— Τί κάμνει;

— Dormir.

Ἀφ' οὗ, εἶπον καθ' ἑαυτόν, δὲν ἐπληγώθη, δὲν ἐφονεύθη, ἀλλὰ κοιμᾶται ἥσυχα ὑπὸ στέγην, ἡ φιλία δίδει καὶ εἰς ἐμὲ τὸ δικαίωμα νὰ κάμω τὸ αὐτό.»

Οὕτω δέ, ἐπανῆλθον εἰς τὴν καλύβην καὶ ἐξηκολούθησα τὸν ὕπνον μου, ὅστις τὴν νύκτα

Digitized by Google

ἐκείνην ὑπῆρξεν ἱκανῶς διακεκομμένος διότι οἱ ἰδιοκτῆται, τοὺς ὁποίους εἴχομεν ἐκτοπίσει, ἔδειξαν πεντάκις ἢ ἑξάκις τὴν διάθεσιν νὰ ἀκυρώσωσι τὴν μίσθωσιν.

(ἀκολουθεῖ.)

Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΒΙΟΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑι

Μία συνεδρίασις τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἐν τῷ ἀγγλικῷ τούτῳ κοινοβουλευτικῷ κόσμῳ, ἐν ᾧ ὁ κ. Κάρολος Δίλκε ἐκπροσωπεῖ, ὡς κοινῶς λέγεται, τὰ *νέα στρώματα* (καίπερ ἕλκων τὴν χρονολογίαν ἀπὸ Κρόμβελλ!) ὁ μαρκήσιος Ἄρτιγκτον εἶνε ἡ ἐνσάρκωσις αὐτὴ τοῦ παλαιοῦ οὐϊγγείου κόμματος.

Αἱ γυναῖκες ἔπαιξαν πάντοτε σπουδαῖον πρόσωπον ἐν τῇ οἰκογενείᾳ Κάβενδις. Χωρὶς ν' ἀναφέρωμεν τὴν περιώνυμον ἐκείνην Μπὲς δὲ Χάρδγουϊν, ἥτις ἵδρυσε τὸν οἶκον μετὰ τοῦ πρώτου συζύγου της, καὶ κατόπιν διαδοχικῶς τρεῖς ἄλλους δουκικοὺς οἴκους μετὰ τριῶν νέων συντρόφων, δὲν εἶνε δούκισσα τοῦ Δεβονσάϊρ ἡ χαρίεσσα Γεωργιάνα Σπένσερ, ἣν ὁ Καινσβορούγ τοσοῦτον ἠσμένιζε νὰ ζωγραφίζῃ, ἡ χαράξασα τόσον βαθέως εἰς τὸν ἀγγλικὸν δέκατον ὄγδοον αἰῶνα τὸν τύπον τοῦ ῥοδίνου αὐτῆς δακτύλου;

Εἶνε γνωστὸν τὸ περιλάλητον συμβάν. Ἡ Γεωργιάνα ἦτο εἰς ἐκλογικὴν περιοδείαν ἐν ὅλῃ τῇ αἰθερίᾳ καλλονῇ τῶν εἴκοσι πέντε της ἐτῶν, τῆς καμελιοειδοῦς χροιᾶς καὶ τῆς χρυσοξάνθου αὐτῆς κόμης. Ἄμαξα ὑψηλὴ μὲ προσκεφάλαια ἐξ ὁλοσηρικοῦ, ἵπποι γιγαντώδεις χρυσοφάλαροι καὶ μετ' ἀργυρῶν ἱπποσκευῶν, οὐδὲν ἔλειπε πρὸς συμπλήρωσιν τῆς μεγαλοπρεπείας τοῦ ὀχήματος τοῦ σπανίου μαργαρίτου. Φθάνει εἰς τὴν θύραν χονδροῦ τινος κρεωπώλου, γνωστοτάτου διὰ τὰ ἐξημμένα τορικὰ αὐτοῦ φρονήματα.

— Καὶ σεῖς, Κύριε, τῷ λέγει, ἐξακοντίζουσα αὐτῷ τὸ χαριέστερον μειδίαμα, δὲν θὰ ψηφοφορήσητε ὑπὲρ ἡμῶν;

Ὁ ἄνθρωπος, βλέπων αὐτὴν τόσῳ ὀρεκτικήν, ἔξυσε τὸ οὖς.

— Μὲ μίαν συμφωνίαν μόνον, Κυρία δούκισσα· δηλαδὴ ἡ ἐκλαμπρότης Σας νὰ μὲ ἀφήσῃ νὰ πάρω ἓν φίλημα ἀπο τὰ ῥοδινά της χείλη.

— Καὶ δὲν πέρνεις δύω, ἀλλὰ νὰ ψηφίσῃς ὅμως! εἶπεν ἡ γόησσα προτείνασα τὸ δροσερὸν της χεῖλος.

Καὶ ἡ ἐκλογὴ θριαμβευτικῶς ἐπέτυχε. Τοιουτοτρόπως σχηματίζονται οἱ καλοὶ οἶκοι.

Ἡ ἱστορία τῶν Κάβενδις, δουκῶν τοῦ Δεβονσάϊρ καὶ πατροπαραδότων ἀρχηγῶν τοῦ οὐϊγγικοῦ κόμματος, συνδέεται στενῶς ἀπὸ τριῶν ἑκατονταετηρίδων πρὸς τὴν τοῦ βρετανικοῦ συντάγματος. Βρίθουσιν οἱ μῦθοι καὶ μυρμηκιῶσι τὰ περὶ αὐτῆς ἀνέκδοτα. Ὅσον οὐδένες ἄλλοι' ἡ γενεὰ αὕτη συνετέλεσε διὰ τῆς ἐνδελεχοῦς λαμπρότητος τοῦ οἰκογενειακοῦ ὀνόματός της καὶ τῆς ἀπαραμίλλου εὐλυγισίας τῆς πολιτικῆς αὐτῆς νὰ ἐνοφθαλμίσῃ εἰς τὸν ἀγγλικὸν λαὸν τὸ μοναδικὸν ἐκεῖνο πάθος ὑπὲρ τῆς ἀριστοκρατίας αὐτοῦ, ὅπερ εἶνε ἡ ἰδιάζουσα αὐτῷ νόσος.

Ὁ ἐντιμότατος Σπένσερ Κόμπτων Κάβενδις, μαρκήσιος Ἄρτιγκτον, ἐπίδοξος κληρονόμος τοῦ δουκάτου Δεβονσάϊρ καὶ ἐπίσημος leader τῆς φιλελευθέρας πλειονοψηφίας, εἶνε λοιπὸν τὸ δὴ λεγόμενον προϊὸν ἀνθρωπόμορφον πρώτης τάξεως, καὶ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἰδιότητα ὑφ' ἣν ἡ δεῖνα γιγαντώδης κολοκύνθη ἢ ἡ δεῖνα ἀπαράμιλλος γαλακτοφόρος δάμαλις θὰ ἐδικαιοῦτο καὶ αὐτὸς νὰ λάβῃ τὸ ἀριστεῖον τῆς τάξεως αὐτοῦ ἐν ἐπιχωρίῳ γεωργικῷ διαγωνισμῷ. Ἀπαιτοῦνται πλεῖσται μέριμναι καὶ πολλὰ ἁμάξια ἀνθρωπίνου λιπάσματος ὅπως καλλιεργηθῇ εὐδοκίμως φυτὸν τοιοῦτον, καὶ ὡς ὁ κάκτος δὲν ἀνθεῖ καὶ τοῦτο ἢ ἅπαξ κατ' αἰῶνα μόνον.

Δημιουργηθεὶς καὶ τεχθεὶς ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ κυβερνᾷ τὴν χαρίεσσαν Ἀγγλίαν ὁσάκις αἱ δονήσεις τοῦ συνταγματικοῦ ἐκκρεμοῦς ἐπανάγουσι τὸ φιλελεύθερον κόμμα εἰς τὴν ἐξουσίαν, παιδευθεὶς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καὶ ὑποβληθεὶς ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων εἰς τὴν ἰδιάζουσαν κλίσιν τοῦ ἐπαγγέλματος, ὁ λόρδος Ἄρτιγκτον εἶνε πολιτικός, ὡς εἶνε τινὲς ὑποδηματοποιοὶ ἢ τέκτονες, διότι δὲν ἔμαθον ἄλλο ἐπιτήδευμα.

Συνέβη μόνον εἰς τὴν εἰδικὴν αὐτοῦ περίπτωσιν, ὅτι ἡ μήτηρ φύσις δὲν ἠρκέσθη εἰς τὸ νὰ χαρίσῃ αὐτῷ ἐκ γενετῆς ἤδη ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῆς πατρίδος του καὶ πολιτικὴν γνώμην συγκεκροτημένην ἤδη ὡς ἐπίσης καὶ κόμμα ἐσχηματισμένον εἰς τὴν εὐτυχῆ ἐκείνην ἡλικίαν, καθ' ἣν τὰ τέκνα τοῦ κοινοῦ βροτοῦ ἀπολαύουσι μόλις τὴν χαρὰν τοῦ νὰ φέρωσι περισκελίδα, ἀλλ' ἠθέλησεν ἀκόμη ὅπως ὁ νῦν δοὺξ τοῦ Δεβονσάϊρ καὶ πατὴρ αὐτοῦ γεννηθῇ μὲ ὀρέξεις Πεσταλότζη καὶ ἀφοσιωθῇ ἀπὸ τῆς γενετῆς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποστολὴν τοῦ νὰ τῷ προξενῇ ἀνίαν τρομεράν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ ἀνατρέφῃ θαυμασίως.

— Δὲν εἶμαι γεννημένος νὰ διαδραματίσω πολιτικὸν πρόσωπον, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ παρασκευάσω τὸ τῶν τέκνων μου, ἔλεγεν, ἐνῷ ἐζήτει νὰ ἐντυπώσῃ αὐτοπροσώπως εἰς τὸ πνεῦμά των τοὺς κανόνας τῆς γραμματικῆς καὶ τῆς συντάξεως, αὐτὸς ὁ μέγας εὐπατρίδης, ὁ κεκτημένος τριάκοντα ἑκατομμυρίων πρόσοδον καὶ τεσσαράκοντα ἐνορίας μόνος, καὶ περισσότερα ἱστορικὰ μέγαρα ἐξ ἑκατέρων τῶν οἰκογενειακῶν του κλάδων ἢ ὅσα θὰ ἐχρειάζοντο ἵνα κατοικήσωσι πάντες οἱ λιμοκτονοῦντες ἐν τῷ Ἡνωμένῳ Βα-

Digitized by Google

σιλείῳ, οἵτινες ἀποτελοῦσιν ἐν τούτοις στρατιὰν οὐκ εὐκαταφρόνητον!

Ἐντεῦθεν βλέπει τις ὅτι ὁ μαρκήσιος Ἄρτιγκτον δὲν ἠδύνατο νὰ διαφύγῃ τὸ ὑπουργεῖον, ὡς κοινός τις Ἄγγλος δὲν διαφεύγει τὴν ἐρυθρῖτιν. Πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲ εἶνε πεπροικισμένος καὶ διὰ καλῆς ὑγείας, διανοίας εὐρείας καὶ ἐπαρκοῦς δόσεως πυρρωνισμοῦ ὥστε νὰ δέχηται ἀκόπως τὰς ἐπιβαρυνούσας τὴν νεαρὰν αὐτοῦ κεφαλὴν περιπλόκους μοιραίας ὑποχρεώσεις, οἷον διαλέξεις βιβλικὰς καὶ λόγους ἐπιδορπίους, φιλελευθερίαν ἀνώδυνον καὶ μεταρρυθμίσεις εὐκομίστους, σομάδαν πολιτικὴν καὶ λεμονάδαν φιλανθρωπικὴν καὶ ὅλας ἐκείνας τὰς συστατικὰς οὐσίας, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται τὸ οὐϊγγικὸν *Πλουμπούδιγκ*. Ἀπαιτεῖται πράγματι εἰδικὸς στόμαχος, καὶ ὁ μαρκήσιος εἶχεν αὐτὸν ἐκ γενετῆς.

Ἐπαιδεύθη ὑπὸ τοὺς ἀρίστους διδασκάλους, ἔχων τὸν πατέρα ὡς προγυμναστήν, ἐστάλη εἰς Κανταβριγίαν, ἐφάνη εἰς τὰς λέσχας καὶ ἠσκήθη ἐνωρὶς εἰς τὴν πολύτιμον τέχνην τοῦ νὰ ὁμιλῇ περὶ οἱουδήποτε σπουδαίου ἀντικειμένου, χωρὶς οὐδὲν νὰ λέγῃ.

Εἰκοσιτριῶν ἤδη ἐτῶν ἐρρίφθη ὡς βόμβα εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων ὑπὸ μιᾶς τῶν κωμοπόλεων τῆς οἰκογενείας του καὶ ἀπεστάλη ἔκτακτος ἀπεσταλμένος εἰς Πετρούπολιν ὑπὸ τοῦ λόρδου Γράμβιλ, ὅστις ἔλαβεν αὐτὸν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του. Ὅτε δὲ ἦλθεν ἡ στιγμὴ ἵνα λάβῃ τὸν βαθμόν του ὁ ναυτόπαις τοῦ Γράμβιλ, ὡς ἔλεγον, εὑρέθη αἴφνης ἐπιτετραμμένος τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν τοῦ νὰ προκαλέσῃ ψῆφον δυσπιστίας κατὰ τοῦ ὑπουργείου.

Ἀλλ' ὢ τοῦ θαύματος! Δὲν φαίνεται τόσον ἀδέξιος εἰς τοῦτο καὶ κατὰ τὴν γενικὴν ὁμολογίαν τελειόνει τὴν ὑπόθεσιν καλλίτερον παρ' ὅτι ἄλλοτε ὁ νέος Δισραέλης ἢ ὁ σὶρ Ῥοβέρτος Πὴλ ἐν ὁμοίᾳ περιπτώσει. Τοῦτο ἤρκει ἵνα καταλάβῃ πλέον τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν τοῖς συμβουλίοις.

Ἀλλ' ἐνταῦθα ὑπῆρξε πονηρότατος ἢ ἁπλούστερον εἰπεῖν ὀκνηρότατος. Ἀνεπαύθη ἐπὶ τῶν δαφνῶν αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τρία ἢ τέσσαρα ἔτη δὲν ὡμίλησε λέξιν. Εἶχε λοιπὸν ὅλας τὰς ἀρετάς! Τὴν φρόνησιν τοῦ ὄφεως καὶ τὴν δύναμιν τοῦ λέοντος. Ὁ παῖς οὗτος ἔμελλε νὰ προοδεύσῃ πολύ.

Ἦτο ἡ περίοδος τῶν ἀπολαύσεων τοῦ βίου τοῦ μαρκησίου Ἄρτιγκτον. Νέος, εὔσχημος, μὲ ἀνάστημα κομψόν, τὸ οὖς ἐρυθρὸν καὶ τὸν πώγωνα ὡς ῥιπίδιον, ἔχων τὸ σχῆμα Βανδὺκ τινος, ἐπίδοξος κληρονόμος τοῦ μεγίστου δουκάτου τοῦ βασιλείου καὶ ἤδη κάτοχος μεγάλου εἰσοδήματος ἰδίου, ὁ Ἐλιακεὶμ οὗτος τοῦ φιλελευθέρου κόμματος εὐκόλως ἐγένετο ὁ ἡγέτης τοῦ συρμοῦ, μέχρις οὗ γένηται καὶ ὁ τῶν φιλελευθέρων.

Πρεσβύτερος κατὰ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἔτη τοῦ πρίγκιπος τῆς Οὐαλλίας, ἐμύησεν αὐτόν, ὡς λέγουσιν, εἰς τὰς τρυφερότητας τοῦ ὑψηλοῦ βίου. Καὶ μάλιστα, ἂν πρέπῃ νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὰ ᾀδόμενα, ἔσχεν ἴσως ἀφορμὰς μεταμελείας διὰ τοῦτο, συναντῶν εἰς τὰ κυνηγετικὰ αὐτοῦ πεδία καὶ ξένους ἡγεμονικούς, οὓς δὲν εἶχε παρακαλέσει νὰ προσέλθωσι.

Κατὰ τὸν αὐτὸν ἐπίσης χρόνον ἔμελλε νὰ ὑποστῇ καὶ τὰς χαλεπωτέρας ἐφόδους τοῦ μεταβατικοῦ τάγματος τῶν ξανθῶν θυγατέρων τῆς Ἀλβιόνος, αἵτινες ὠνειροπόλησαν νὰ γείνωσι δούκισαι τοῦ Δεβονσιάϊρ. Ἐπὶ τῆς γαμικῆς ταύτης ἀγορᾶς τῶν βρετανικῶν αἰθουσῶν ὅπου τὸ θῆλυ τρέχει μᾶλλον ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ ἄρρενος, ὁ ἐντιμότατος Σπένσερ Κόμπτον Κάβενδις ἦτο περιζήτητος· ἀλλ' ἴσως ἐπειδὴ ἦτο πολὺ τοιοῦτος, ἔλαβε καὶ οὗτος τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ ῥίψῃ τὸ μανδύλιον εἰς οὐδεμίαν τῶν Οὐρὶ τούτων καὶ νὰ μείνῃ ἄγαμος.

Ἀλλ' ἤδη ὁ ἐπίσημος βίος ἐκάλει αὐτὸν μεγαλοφώνως. Πολιτικὸς λόρδος τοῦ Ναυαρχείου ἐν ἡλικίᾳ τριάκοντα ἐτῶν, ὑφυπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν καὶ εἶτα ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν μόλις ἤδη τριάκοντα τριῶν κατὰ τὴν ἀνασύστασιν τοῦ δευτέρου ὑπουργείου Ῥοῦσελ, αὐτὸς ἀνέλαβε τὴν βαρεῖαν ἐντολὴν νὰ καθαρίσῃ τοὺς σταύλους τοῦ Αὐγείου τοῦ βρετανικοῦ στρατοῦ καὶ ἐξετέλεσε τὸ ἔργον ἄνευ ἐνθουσιασμοῦ ἀλλὰ μετὰ ψυχραιμίας πολυτίμου.

Ἦλθεν ἔπειτα ἡ ἔκλειψις τοῦ φιλελευθέρου κόμματος, ἣν ἐπηκολούθησεν ἡ ἐπάνοδος αὐτοῦ ἐν τοῖς πράγμασι τῷ 1868. Ὁ λόρδος Ἄρτιγκτον, ἀντὶ νὰ προοδεύσῃ τότε ὀπισθοδρομεῖ. Ἀρχαῖος ὑπουργὸς αὐτὸς συναινεῖ νὰ δεχθῇ τὰ καθήκοντα γενικοῦ διευθυντοῦ τῶν ταχυδρομείων εἰς τὸ ὑπουργεῖον Γλάδστωνος. Καὶ ἰδοὺ συναυλία τότε ἐγκωμίων ὑπὲρ αὐτοῦ. Ποία μετριοφροσύνη! ποία ἀφιλοκέρδεια! ποία αὐταπαρνησία!

Ἀλλ' ἦτο ἁπλουστάτη τοῦτο ἀδιαφορία. Ὁ μαρκήσιος Ἄρτιγκτον εἶνε κατὰ βάθος ἄνθρωπος ἀφειμένος εἰς τὴν τύχην του. Ἠναγκασμένος ὢν ἐκ τῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων νὰ ἐπανέρχηται περιοδικῶς εἰς τὰ πράγματα μὲ τὴν παλίρροιαν τοῦ κόμματος αὐτοῦ, τεθειμένος ἄλλως ὑπὸ τῶν ἕξεων τῆς ἀγγλικῆς κοινωνίας καὶ τοῦ ἀναπαλλοτριώτου βαθμοῦ τὸν ὁποῖον φέρει ὑπὸ τὸ πέλμα τῶν ὑποδημάτων του πολὺ ὑψηλότερον τῶν ἱεραρχικῶν ἀθλιοτήτων, ἥκιστα ἐνδιαφέρεται ἂν θὰ εἶνε πρωθυπουργὸς ἢ κλητὴρ ὑπουργικός! Γινώσκει ἄλλως ἐκ προτέρων ὅτι θὰ ἀναφανῇ εἰς τὴν σκηνήν, καὶ ἴσως εὔχεται ἐνδομύχως νὰ μὴ ἔχῃ ἢ δευτερεῦον μόνον πρόσωπον.

Καὶ πράγματι ἴδετε αὐτὸν εἰς τὰ καθήκοντα ἐπισήμου ἀρχηγοῦ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, ἅτινα ἐξεπλήρωσεν ἀπὸ τοῦ 1875. Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἕνα μόνον εἶχε φόβον ἐν τῷ κόσμῳ, νὰ ἴδῃ τὸ κόμμα του γινόμενον αὖθις πλειονοψηφία. Καὶ

Digitized by Google

ἠδύνατο νὰ πιστεύσῃ τις, ὅτι θὰ διεύθυνε ποτὲ αὐτὸς τὴν ἐκστρατείαν μὲ τὸν διαβολικὸν ἐκεῖνον οἶστρον τοῦ γηραιοῦ ὑλοτόμου τοῦ Χαβάρδεν;

Δότε αὐτῷ μίαν καλὴν κλασικὴν συνεδρίασιν, μίαν διεξοδικὴν ἀγόρευσιν ἐπὶ τῆς ἀπαντήσεως εἰς τὸν βασιλικὸν λόγον, ἰδοὺ τὸ στοιχεῖόν του. Ἢ ἄλλως ἕνα πανηγυρικὸν ἀκαδημαϊκόν, ὡς ἐκεῖνον ὃν ἀπήγγειλε πρὸ τριετίας ἐν Ἐδιμβούργῳ, ὅτε ἔλαβε τὴν περιβολὴν τοῦ ἐπιτίμου πρυτάνεως. Ἐφαίνετο ἀληθῶς ὡσεὶ ἔλεγε: «δὲν σᾶς φαίνεται ὅτι διασκεδάζω ἐδῶ!» Ἀλλ' ἔλεγε τοῦτο ἐν γλώσσῃ λίαν εὐαρμόστῳ, ἐπιδαψιλεύων πρὸς τοὺς ἀκροωμένους αὐτοῦ νέους τὰς ἐπαινετωτέρας συμβουλὰς περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ μελετᾷν τὴν ἱστορίαν καὶ μορφοῦν περὶ παντὸς πράγματος ἰδίαν πεποίθησιν.

— Ὅλη ἡ ἱερότης τοῦ συνταγματικοῦ ἡμῶν δικαίου κεῖται ἐν αὐτῇ! ἀνέκραξεν ἀνατρέχων, ὅπως ἐξηγήσῃ τὰ μυστήρια αὐτοῦ, μέχρι τῶν εὐλαβῶν ἀναμνήσεων τοῦ Γεωργίου Βούχαναν καὶ τοῦ Σαμουὴλ Ῥούθερφορδ. Καὶ τὸ συνταγματικὸν τοῦτο δίκαιον βασίζεται ἐπὶ τοῦ ἀντιπροσωπευτικοῦ συστήματος, τὸ ὁποῖον κατέστησε τὸ πολιτικὸν ἡμῶν οἰκοδόμημα τὸ πρότυπον πάντων τῶν ἐλευθέρων λαῶν. Ἀλλὰ τί θὰ ἔλεγον οἱ ἔνδοξοι ἐκεῖνοι διδάσκαλοι, ἐὰν ἐμάνθανον ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἀρχαὶ τοσοῦτον συνεταὶ καὶ καθιερωμέναι ὑπὸ τῆς πείρας δύω ἤδη ἑκατονταετηρίδων, ἐτέθησαν ὑπὸ ἀμφισβήτησιν; Ἐὰν ἔβλεπον μίαν κυβέρνησιν ἀξιοῦσαν νὰ στηριχθῇ ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τῆς κοινῆς γνώμης καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν Βουλῶν;»

Ναί, τί θὰ ἔλεγον; θὰ ἐσκέπτοντο οἱ ἀκούοντες περίφοβοι. Ἀλλ' ὁ Βηκονσφηλδ προφανῶς ἥκιστα θὰ ἐθορυβεῖτο διὰ τοῦτο, καὶ θὰ ἐλογίζετο λίαν εὐχαριστημένος, ἐὰν δὲν ἤθελεν ἀπαντήσει πρὸ αὐτοῦ ἢ ἀντιπάλους τοιαύτης μόνον φύσεως!

Ἐν κεφαλαίῳ ὁ λόρδος Ἄρτιγκτον ἀποδέχεται τὴν πολιτικὴν ὡς ἀνάγκην τῆς θέσεως αὐτοῦ Γινώσκει ὅτι πάντες ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ φέρουσι τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου των καὶ τὸ καθ' ἑαυτὸν συμβιβάζεται πρὸς τὴν τύχην του. Ἀλλὰ τὸ ἐξαιρετικὸν αὐτοῦ διάφορον δὲν ἀπορροφᾷ αὐτή.

Τὸ μέγα πάθος αὐτοῦ εἶνε τὸ *ουΐστ*. Δυστυχὲς ἄλλως τε πάθος, διότι ἥκιστα εὐδοκιμεῖ. Παίζει δὲ μικρὰ ποσὰ κατ' ἀρχήν. Ἀλλὰ πρὸ πάντων εὑρίσκεται εἰς τὸ στοιχεῖόν του, ὅτε ἰχνηλατεῖ ἀλώπεκας φέρων ἐρυθρὸν ἐπενδύτην ἢ διατρέχει ἔφιππος τὸν λειμῶνα τοῦ Νιουμαίρκετ. Μετέχει δὲ καὶ τῶν ἱπποδρομιῶν. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα λαμβάνει πάλιν ἀπὸ τῆς καλλιτέρας ἀπόψεως. Ὁ μαρκήσιος Ἄρτιγκτον στοιχηματίζει ὀλίγον, μόλις ὀλίγα λουδοβίκεια καὶ πάντοτε χάνει.

Ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις εἶνε αἰχμάλωτος τοῦ πλούτου αὐτοῦ. Ζῇ ἐν αὐτῷ ὡς ἄνθρωπος οἱονεὶ αἰσχυνόμενος δι' αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ἄνευ μεγάλων ὁρμῶν τοῦ νὰ ποιῆται ὑψηλὴν αὐτοῦ χρῆσιν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς προόδου. Τὸ εἶδος τοῦτο δὲν εἶνε σπάνιον ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἐν τῷ μεγάρῳ αὐτοῦ τοῦ Χάρδουϊκ Χάλλ, ὅπερ εἶνε κομψοτέχνημα τῶν χρόνων τῆς Ἐλισάβετ, κατοικεῖ ἐν τῷ βάθει δωματίου τινὸς μόλις εὐτρεπισμένου, καὶ τοῦ μετριωτάτου ὅπερ ἠδυνήθη νὰ ξετρυπώσῃ. Τὰ πάντα παρ' αὐτῷ, ἀπὸ τῶν χονδρῶν θηρευτικῶν αὐτοῦ σανδάλων καὶ τῆς ἐφεστρίδος μέχρι τοῦ βλέμματος αὐτοῦ ὅπερ εἶνε καὶ αὐτὸ ἐσκιασμένον ὀλίγον, φαίνονται ὡσανεὶ λέγουσι; Τί τὰ θέλετε, δὲν πταίω ἐγώ!

Ὁ μαρκήσιος Ἄρτιγκτον ἄγει σήμερον τὸ τεσσαρακοστὸν ἔννατον ἔτος. Εἶνε ὡραῖον δεῖγμα τοῦ ἀγγλοσαξωνικοῦ τύπου. Εὔρωστος, τετραγωνικὸς τοὺς ὤμους καὶ τὰ πλευρά, καλῶς ἐστηριγμένος ἐπὶ εὐρειῶν βάσεων μὲ γαληναῖον ἐπίμηκες πρόσωπον, ὀφθαλμοὺς γλαυκούς, μέτωπον ὑψηλόν, ῥῖνα εὐθεῖαν, ἔχει τὴν χροιὰν ὑπόλευκον, καὶ τὸ χαῦνον βλέφαρον τῶν φίλων τῆς τρυφῆς. Τὸ δεσπόζον χαρακτηριστικὸν τῆς φύσεως αὐτοῦ εἶνε ἡ δειλία, — δειλία τὴν ὁποίαν ἀποκρύπτει ὑπὸ θώρακα ψυχραιμίας, ἀλλ' ἥτις ἀναφαίνεται πάντοτε. Δὲν δύναται νὰ λάβῃ τὸν λόγον καὶ νὰ μὴ ἐρυθριάσῃ ὡς παιδίον καὶ βατταρίσῃ ἐπί τινα λεπτά. Ὡς πρὸς τὰς ἀποφάσεις πάλιν, ἀρκεῖ νὰ εἴπωμεν ὅτι δὲν εἶνε αὐτὸς ὅστις θὰ προβιβάσῃ ποτὲ εἰς ὁμότιμον τὸν γραμματέα του.

Ἰδοὺ νῦν ἔφθασεν εἰς τὸν λιμένα ὅπου ἡ αὔρα θᾶττον ἢ βράδιον ἔμελλε νὰ ὠθήσῃ τὰ ἱστία του. Θὰ δεχθῇ τὴν ἐντολὴν ὅπως σχηματίσῃ τὸ ὑπουργεῖον; (1) Εἶνε ἥκιστα πιθανὸν τοῦτο. Cavendo tutus εἶνε τὸ σύμβολον τοῦ οἴκου του, τὸ δὲ ἔμβλημα αὐτοῦ ὄφις. Καὶ εὐκόλως βεβαίως θὰ ἐννοήσῃ ὅτι τὴν φορὰν ταύτην ἡ ψῆφος τῆς Ἀγγλίας κατὰ πολὺ ὑπερακοντίζει τὸ πρόγραμμα αὐτοῦ.

Ἡ μεγάλη αὐτὴ χώρα ὑπάρχει ἀφορμὴ νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι ἤρξατο βλέπουσα μετ' ἀνησύχου ὄμματος τὴν Γαλλίαν προπορευομένην εἰς τὸν λογικὸν καὶ ἔσχατον τύπον τῆς ἀντιπροσωπευτικῆς κυβερνήσεως. Μὲ τὸ βλέμμα ἐστραμμένον πρὸς ἡμᾶς ἴσως ἀκόμη καὶ ἐν ἀγνοίᾳ των αἱ πόλεις καὶ αἱ κομητεῖαι ἐψηφοφόρησαν τὴν φορὰν ταύτην. Ἡ γαιοκτημοσύνη, τὸ δίκαιον τῶν πρωτοτοκίων εἶνε ἐκ τῶν ζητημάτων, ἅπερ ἡ νέα νομοθετικὴ περίοδος δὲν θὰ δυνηθῇ ν' ἀποφύγῃ τοῦ νὰ ἐπιληφθῇ. Ἴσως οὐδεὶς κρίνει ἐκ τῶν προτέρων αὐστηρότερον τὸ ἐνεστὼς σύστημα ἢ ὁ διάδοχος τοῦ σπουδαιοτάτου κτήματος πρωτοτοκίου τοῦ Ἡνωμένου βασιλείου.

(Ἕπεται συνέχεια.)

(1) Ὁ συγγραφεὺς ἔγραφε τὰς παραμονὰς τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ ἐνεστῶτος ὑπουργείου, Γλάδστωνος καὶ αἱ ἐπιφυλάξεις αὐτοῦ αὗται ἀπεδείχθησαν ἐκ τῶν ὑστέρων βάσιμοι.

Digitized by Google

ΤΟ ΕΝ ΜΟΝΤΕ-ΚΑΡΛΟ ΧΑΡΤΟΠΑΙΚΤΕΙΟΝ

Ἀδύνατον εἶνε εἰς τὸν μεταβάντα εἰς Μόντε-Κάρλο νὰ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ χαρτοπαικτεῖον. Καὶ ἐν τούτοις ὁ διελθὼν διὰ τῆς Νίσης ἢ τῶν Καννῶν πρὶν μεταβῇ εἰς Μόντε-Κάρλο προγινώσκει εἰς ὁποῖον κίνδυνον ἐκτίθεται εἰσερχόμενος εἰς τὸ καταγώγιον ἐκεῖνο τῆς ἀπωλείας. Εὐτυχεῖς οἱ μόνον τὸ βαλάντιον ἐν αὐτῷ χάνοντες! Ἀλλὰ πόσοι χάνουν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ζωήν των! Τοῦτο τοὐλάχιστον βεβαιοῦσι πλεῖσται ἐφημερίδες ἢ τοιχοκολλήματα καὶ φυλλάδια, ἅτινα δημοσιεύονται ἀκαταπαύστως ἐν ταῖς παρακειμέναις τῷ Μόντε-Κάρλο πόλεσι, καὶ ἐκτίθενται ἐν τοῖς ὑαλώμασι τῶν καταστημάτων ἢ πωλοῦνται ἀπὸ πρωΐας ἄχρις ἑσπέρας ἐν ταῖς ὁδοῖς. Ὑφίσταται λοιπὸν φιλολογία τις καὶ τέχνη ὁλόκληρος δυναμένη νὰ λεχθῇ *ἀντιμοντεκαρλική*, φιλολογία καὶ τέχνη βιαιοτάτη, ὑπερβολικὴ ὅσον οὐδεμία σχολὴ ὑπῆρξεν ἢ θὰ ὑπάρξῃ. Φρίττει τις ῥίπτων τὸ βλέμμα του ἐπὶ τῶν δημοσιευμάτων τούτων. Κατ' αὐτά, τὸ Μόντε-Κάρλο εἶνε πελώριον νεκροσκοπεῖον πλῆρες πτωμάτων, ἐν ᾧ καθεκάστην χιλιάδες κατεστραμμένων ὑπὸ τοῦ χαρτοπαιγνίου αὐτοκτονοῦνται, κατάρας καὶ βλασφημίας μεστὰς ἀπελπισίας καὶ ἐκδικήσεως πρὸς οὐρανὸν ἐξερευγόμενοι.

Ἐν τούτοις τὸ χαρτοπαικτεῖον τοῦ Μόντε-Κάρλο εἶνε πολλῷ κάλλιον πάντων τῶν ὁμοίων του, διότι ἐν αὐτῷ εἶνε ἀδύνατος ἡ ἀπάτη, ὁμοίως δὲ ἀδύνατον τὸ παίζειν ἄνευ χρημάτων ἐπὶ λόγῳ τιμῆς. Οἱ θέλοντες νὰ καταστραφῶσι πράττουσι τοῦτο ἐν πλήρει συνειδήσει. Μόνον τὸ ποσὸν ὅπερ φέρουσιν ἐφ' ἑαυτῶν δύνανται ν' ἀπολέσωσι, καί τοι δὲ εἰς πάσας τὰς τροπὰς τῆς τύχης ὑποκείμενοι οὐδαμῶς ἀπειλοῦνται ὑπὸ τεχνασμάτων αἰσχροκερδείας, λίαν συνήθων ἐν τοῖς ἄλλοις χαρτοπαικτείοις.

Ἡ διεύθυνσις τοῦ χαρτοπαικτείου οὐ μόνον ἐπὶ τῶν παικτῶν ἐνασκεῖ τὴν ἐποπτείαν ταύτην ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπολέσαντας πᾶν ὅ,τι εἶχον δὲν ἐγκαταλείπει εἰς τὴν οἰκτρὰν τύχην των· προσέρχεται εἰς βοήθειάν των παρέχουσα αὐτοῖς τὰ μέσα τῆς εἰς τὴν πατρίδα των ἐπιστροφῆς. Ὅταν παίκτης τις ἀπολέσῃ καὶ τὸν ἔσχατον αὐτοῦ ὀβολόν, ἡ διεύθυνσις προσφέρει εἰς αὐτὸν χρηματικὸν βοήθημα. Ἀλλ' ἐπειδὴ πιθανώτατον νὰ σπεύσῃ νὰ παίξῃ καὶ τοῦτο εἰς τὴν *ῥουλέταν* ἢ εἰς ἄλλο τι, ὁ λαβὼν τοιοῦτο βοήθημα δὲν εἶνε πλέον δεκτὸς κατὰ τὸν κανονισμὸν εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ χαρτοπαιγνίου. Ὁ τοιοῦτος κατ' ἀνάγκην πρέπει ν' ἀπέλθῃ· καὶ ἂν ἐπανέλθῃ βραδύτερον, νέα φέρων χρήματα, ὀφείλει πρῶτον, ὅπως τύχῃ εἰσιτηρίου, ν' ἀποδώσῃ τὸ βοήθημα. Ἐν Μόντε-Κάρλο πολλοὶ καταντῶσι τετράκις ἢ πεντάκις νὰ λάβωσι τὸ βοήθημα. Εἷς τῶν παικτῶν ἀπώλεσε περιουσίαν πολλῶν ἑκατομμυρίων· διατηρεῖ αὐτὸν ἡ διεύθυνσις ὡς καλὸν παράδειγμα εἰς τοὺς ἐπισκεπτομένους τὸ χαρτοπαικτεῖον. Χορηγεῖ εἰς αὐτὸν μικρὰν σύνταξιν, δέκα ἢ δώδεκα φράγκων τὴν ἡμέραν, διὰ τῶν ὁποίων ἀποζῇ ἐκεῖ ὅπου εἶδε καταποντισθεῖσαν ὅλην αὐτοῦ τὴν περιουσίαν. Μὴ νομίζετε ὅτι ἰάθη ἐκ τοῦ πάθους του. Οἰκονομεῖ μικρόν τι ποσὸν ἐκ τῆς συντάξεώς του· συλλέγει πεντήκοντα λεπτὰ ἢ μίαν δραχμὴν καθ' ἡμέραν, ἑκάστην δ' ἑβδομάδα ῥιψοκινδυνεύει πέντε φράγκα εἰς τὴν *ῥουλέταν*· ἂν κερδίσῃ, παίζει ἄλλο τι παιγνίδιον μείζονα ἀπαιτοῦν κεφάλαια· ἂν χάσῃ, ἀρχίζει πάλιν τὴν διὰ τῶν στερήσεων οἰκονομίαν ὅπως παίξῃ τὴν ἐπομένην ἑβδομάδα· εἶνε φαιδρός, καὶ διάγει βίον πλήρη συγκινήσεων.

Ἐν τούτοις ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ χαρτοπαιγνίου ἐλλείπει ἡ εὐθυμία. Ἐκπλήττεταί τις ἐπὶ τῷ σοβαρῷ καὶ κεκοπιακότι ἤθει τῶν παικτῶν. Ὁ ἐπισκεπτόμενος ἀνέμενε νὰ ἴδῃ μορφὰς ὑπὸ σφοδροτάτων παθῶν ἐξημμένας· ἐνόμιζεν ὅτι θὰ παραστῇ εἰς δραματικὰς σκηνάς. Ἀπορεῖ δὲ βλέπων περὶ τὰς τραπέζας σοβαροὺς ἀνθρώπους, μολυβδοκόνδυλον κρατοῦντας διὰ τῆς μιᾶς χειρός, καὶ εἰκοσάφραγκα διὰ τῆς ἄλλης, γράφοντας τοὺς ἐξαγομένους ἀριθμοὺς ἐπὶ φύλλων χάρτου, βασανίζοντας τὸν ἐγκέφαλόν των διὰ βαθυτάτων ὑπολογισμῶν καὶ φέροντας ἐπὶ τῆς μορφῆς αὐτῶν πάντα τὰ σημεῖα συντόνου τοῦ πνεύματος προσοχῆς. Θὰ ἐξελάμβανέ τις αὐτοὺς ὡς μαθηματικοὺς ἐπιμόνως καταγινομένους εἰς τὴν λύσιν τῶν δυσχερεστάτων προβλημάτων. Σπανιώτατα ζωηρός τις παίκτης, Ἀμερικανός τις εἰθισμένος εἰς πάντα τὰ παράτολμα, ἢ Ῥῶσσος ἔκδοτος εἰς πάσας τὰς φαντασιοπληξίας, ζωογονοῦσι διὰ τῶν τολμηρῶν καὶ παρακεκινδυνευμένων ἀποπειρῶν των, τὰ σιωπηλὰ ἐκεῖνα παιγνίδια. Ὅτε δὲ κατὰ τύχην συμβαίνει τοῦτο, πάντες σταματῶσιν, ὡς ἐνώπιον παραδόξου, ἀπροσδοκήτου θεάματος. Οἱ ἄλλοι παῖκται, ἔκθαμβοι ἀκολουθοῦσιν ἐν σιγῇ, ἡμιάνοικτον ἔχοντες τὸ στόμα, τὴν πλήμμυραν καὶ τὴν ἀμπώτιδα τῆς τύχης. Ἀλλὰ συνήθως ἠρεμία σχεδὸν στυγνὴ ἐπικρατεῖ ἐν ταῖς αἰθούσαις ταύταις. Μόνον ὁ ἦχος τῶν ἐπὶ τῶν τραπεζῶν πιπτόντων εἰκοσαφράγκων ἀκούεται καὶ ἡ φωνὴ τῶν ὑπαλλήλων τῶν ἀναγγελλόντων τὸ ἐρυθρὸν ἢ μέλαν σημεῖον. Ἡ ἐντύπωσις εἶνε πένθιμος. Ὅπως παραμείνῃ τις παρατηρῶν πρέπει νὰ κατανικήσῃ τὴν τὸ πρῶτον καταλαμβάνουσαν αὐτὸν ἀηδίαν. Ἐνίοτε μικρά τις φιλονεικία ταράττει τὴν γενικὴν ἡσυχίαν· δύο παῖκται ἀμφισβητοῦσι περὶ τῆς καταθέσεως καὶ τοῦ προκύψαντος κέρδους· παρεμβαίνουσιν οἱ ὑπάλληλοι· ἡ διένεξις ἀνάπτει· ἐπὶ τέλους ἂν παραταθῇ πληρόνουσι καὶ τοὺς δύο καὶ ἐπανέρχεται ἡ

Digitized by Google

ἡσυχία. Τότε ἕκαστος βυθίζεται ἐκ νέου εἰς τοὺς βαθεῖς του ὑπολογισμούς.

Ὡς πᾶσαι αἱ ἐπιστῆμαι, ἡ ἐπιστήμη τῆς *ρουλέτας* καὶ τῆς *τριανταμίας* στηρίζεται ἐπὶ τῆς πείρας· οἱ κερδαίνοντες ἀριθμοὶ σημειοῦνται ἐπιμελέστατα καὶ δημοσιεύονται καθ' ἑσπέραν διὰ μικρῶν εἰδικῶν ἐφημερίδων πωλουμένων πανταχοῦ ἐν Μόντε-Κάρλο· ἐκ τοῦ παρελθόντος προσπαθοῦσι νὰ συναγάγωσι πορίσματα διὰ τὸ μέλλον. Ἴδιον βιβλιοπωλεῖον, τὸ βιβλιοπωλεῖον τῆς *ρουλέτας* καὶ τῆς *τριανταμίας*, ἔρχεται εἰς ἐπικουρίαν τῶν ἐρευνητῶν, δεικνύον εἰς αὐτοὺς τὴν καλλίστην πρὸς τὸ κερδαίνειν μέθοδον. Ἐν τοῖς σιδηροδρομικοῖς σταθμοῖς καὶ τοῖς παραπήγμασι πωλοῦνται βιβλία φέροντα τίτλους μεστοὺς ὑποσχέσεων: Ἡ *τέχνη τοῦ κερδαίνειν*... Τὸ *ἀλάνθαστον Μέσον*... τὸ *Μυστήριον τοῦ Κέρδους*.... κτλ. κτλ. Ἀλλὰ δὲν εἶνε δυνατὸν ν' ἀναγνώσῃ τις τὰ ἔργα ταῦτα χωρὶς ν' ἀγοράσῃ αὐτά, διότι πωλοῦνται περιβεβλημένα διὰ χαρτίου. Ἄλλως τε τὰ πλεῖστα εἶνε εὐθηνότατα. Διὰ δύο ἢ τριῶν φράγκων μανθάνει τις νὰ κερδαίνῃ ἑκατομμύρια. Ἐν τούτοις ὑπάρχει τοιούτου εἴδους βιβλίον τιμώμενον *ἑξακοσίων φράγκων!*

Ἡ τέχνη αὕτη τοῦ κερδαίνειν οὐ μόνον διὰ βιβλίων γίνεται γνωστή, ἀλλὰ διδάσκεται καὶ ὑπὸ ἐγκρίτων καθηγητῶν, οἵτινες περιφέρονται πέριξ τῶν τραπεζῶν, προσφέροντες τὰ μαθήματά των εἰς πάντας καὶ εἰς πάντα. Οὔτε τίτλους ἔχουσιν, οὔτε βαθμούς, οὔτε διπλώματα. Ἐν Μόντε Κάρλο ἡ διδασκαλία εἶνε πάντῃ ἐλευθέρα, ὅπως δ' ἐν τοῖς γερμανικοῖς Πανεπιστημίοις, ὁ μαθητὴς πληρόνει ἀπ' εὐθείας τὸν διδάσκαλον ὃν ἑκουσίως ἐξέλεξεν. Οἱ πλεῖστοι τῶν καθηγητῶν τούτων δὲν ἐσπούδασαν ἐν τοῖς βιβλίοις, ἅτινα διδάσκουσι λέξεις μᾶλλον ἢ πράγματα· εἶνε φιλόφρονες ἄνθρωποι «προσφέροντες εἰς ὑπηρεσίαν τῆς ἀνθρωπότητος τὴν πεῖραν ἣν ἠγόρασαν πολὺ ἀκριβά». Ἀμέσως ἐκ τῆς στάσεως, τῆς μορφῆς, τῆς ἐνδυμασίας αὐτῶν ἐννοεῖ τις ὅτι ἰδίως ἡ δυστυχία ἐμόρφωσε τὴν πεῖράν των. Καραδοκοῦσι δὲ πρὸς ἄγραν νέων παικτῶν πρωτοπείρων καὶ ἀθῴων. Σημειωματάριον κρατοῦντες εἰς τὴν χεῖρα ἐγγράφουσι τοὺς ἐξαγομένους καὶ μὴ ἀριθμούς, ὑπολογίζουσι, τηροῦσι σημειώσεις. Εἰς ἑκάστην κλήρωσιν, ἐκβάλλουσιν ἐπιφωνήματα, στεναγμούς, ὑψοῦσι τοὺς ὤμους, ἀνασείουσι τὴν κεφαλὴν κραυγάζοντες. «Ἦτο τῆς τύχης! τὸ εἶχα εἰπεῖ ἐγώ! αὐτὸς ὁ ἀριθμὸς εἶπα πῶς θὰ κερδήσῃ.» Κατὰ μικρὸν ἐξάπτονται, καθίστανται οἰκειότεροι, ψιθυρίζουσι πολύτιμόν τινα συμβουλὴν εἰς τὸ οὖς τοῦ γείτονός των. Ἂν συναφθῇ συνδιάλεξις, εἰσέρχονται καὶ εἰς τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας, ἀναπτύσσουσι πάντα τὰ μυστήρια τοῦ παιγνιδίου, ἐκθέτουσι τὰς θεωρίας των. Ἐπὶ τέλους ὑποδεικνύουσιν εἰς τοὺς ἀκροατὰς των πῶς πρέπει νὰ παίξωσι διὰ νὰ κερδίσωσι. Καὶ ἂν μὲν πράγματι κερδίσῃ ὁ παίζων, δὲν ἀρνεῖται εἰς αὐτοὺς μικρὰν ἀμοιβήν, ἀλλ' ἂν χάσῃ καὶ μανιώδης στραφῇ πρὸς αὐτοὺς ὅπως τοὺς ἐξυβρίσῃ, μάτην τοὺς ζητεῖ· ἐγένοντο ἄφαντοι πρὸς ἄλλους παίκτας εἰς ἄλλην τράπεζαν κομίζοντες τὰς συμβουλάς των. Παρὰ τοὺς καθηγητὰς καὶ ὑπ' αὐτοὺς εὑρίσκονται οἱ ἁπλοῖ σημειωταί, οἵτινες σημειοῦσι τοὺς ἐξαγομένους ἀριθμοὺς καὶ παρέχουσι πληροφορίας περὶ τῆς πορείας τοῦ παιγνιδίου. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων κερδῶν κερδαίνουσι προσέτι χίλια ἢ δισχίλια φράγκα τὸν μῆνα ἐξ ἄλλης ἐπιχειρήσεως. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἡ ἐπιχείρησις αὕτη δὲν εἶνε δύσκολος, ἐν τούτοις εἶνε λίαν κερδαλέα. Εἰσερχόμενοι πρῶτοι εἰς τὸ χαρτοπαικτεῖον ἀπὸ τῆς πρωίας, καταλαμβάνουσι τὰς καλλιτέρας θέσεις, ἃς παραχωροῦσιν ἀντὶ εἴκοσι φράγκων εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ καθήσωσιν ἀνέτως παίκτας. Ἐπαναλαμβάνουσι τὸ τέχνασμα τοῦτο κατὰ τὰς ὥρας τοῦ γεύματος καὶ τῶν συναυλιῶν, ὁπότε κενοῦται ἡ αἴθουσα. Μόλις ἴδωσι κενὴν ἕδραν καταλαμβάνουσιν αὐτήν, ἅμα δὲ φανῇ τις ἐπιθυμῶν αὐτήν, τὴν προσφέρουσιν ἐπ' ἀμοιβῇ. Οὕτω προσθέτουσιν ἑκατοστύας τινὰς φράγκων εἰς τοὺς συνήθεις αὐτῶν πόρους. Δὲν περιφρονοῦσι καὶ τὰ μικρὰ κέρδη. Εἰξεύρουσιν ὅτι τὰ μικρὰ ῥυάκια κάμνουσι τοὺς μεγάλους ποταμούς.

Ἐκτὸς τῶν καθηγητῶν καὶ τῶν σημειωτῶν, εἰσὶ καὶ οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος παῖκται καὶ παίκτριαι. Οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὰς αἰθούσας τοῦ Μόντε-Κάρλο ἐκπλήττονται βλέποντες ἄνδρας καὶ γυναῖκας πενιχρὸν ἔχοντας τὸ ἐξωτερικόν, νὰ παίζωσι σπουδαῖα ποσὰ καταθέτοντες ποικιλοτρόπως ἐπὶ τῶν αὐτῶν περίπου ἀριθμῶν. Ποῦ εὑρίσκουσιν οὗτοι τὰ χρήματα; Τὰ παρέχουσιν εἰς αὐτοὺς αἱ Ἑταιρίαι, ἃς ἀντιπροσωπεύουσι. Ἱδρύονται, πράγματι, Ἑταιρίαι παικτῶν καὶ παικτριῶν, διαχειριζόμεναι κοινὸν κεφάλαιον 30, 000, 40,000, 50,000, 100,000 ἢ 500,000 φρ. Ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι αἱ πρὸς κέρδος ἐλπίδες εἰσὶ δῆθεν περισσότεραι, περισσοτέρων ὄντων τῶν χρημάτων, συμπράττουσιν ὅπως διαθέτωσι μεγάλα κεφάλαια. Εἰσὶ δὲ πολλαὶ τοιαῦται ἑταιρίαι. Ἡ γαλλικὴ ἑταιρία, ἡ ἀρμενική, ἡ ῥωσική, ἡ ἰταλικὴ ἀποτελουμένη ἐκ τῶν μεγαλειτέρων εὐπατριδῶν τῆς Νεαπόλεως, ἡ ἀγγλικὴ κτλ. Αἱ ἑταιρίαι αὗται προσλαμβάνουσιν ὑπαλλήλους εἰς οὓς παρέχουσιν ἡμερομίσθιον 20—25 φράγκων. Ἡ ἀγγλικὴ ἑταιρία ἐπελήφθη μετὰ σπουδαιότητος τοῦ πράγματος. Προσέλαβε τραπεζικοὺς ὑπαλλήλους καὶ μισθοδοτεῖ αὐτοὺς ἁδρῶς. Διὰ τοῦ συστήματος τούτου δύναταί τις νὰ παίζῃ ταυτοχρόνως εἰς τὰς πέντε τραπέζας ἐνῷ περιοδεύει εἰς Κάννας, εἰς Μαντών, ἢ εἰς Σὰν-Ρέμο. Τὴν νύκτα, περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν, ἅμα τῷ

Digitized by Google

πέρατι τοῦ παιγνιδίου, οἱ ὑπάλληλοι δίδουσιν εὐθύνας τῶν πεπραγμένων εἰς τὸν διευθυντὴν τῆς Ἑταιρίας. Τότε ἄρχεται ἡ μεγάλη ἐργασία ἡ διαρκοῦσα πολλὰς ὥρας τῆς νυκτός, ἐνίοτε δὲ μέχρι πρωΐας. Μελετῶσι τὴν ἱστορίαν τῶν ἀριθμῶν, ἐξελέγχουσι τοὺς συχνότερον κληρωθέντας, ὡς καὶ τοὺς μὴ κληρωθέντας παντάπασιν. Ἑτοιμάζουσι τὴν ἔφοδον διὰ τὴν ἐπαύριον. Ἀκούει τις τοὺς διευθυντὰς τῶν ἑταιριῶν τούτων λέγοντας ἐν πάσῃ σπουδαιότητι ὅτι προτιμῶσι νὰ ἐργάζωνται τὸ πρωῒ πρὸς ἐξέλεγξιν τῶν ἀριθμῶν τούτων, διότι τὴν πρωΐαν ἔχουσι, καθαρωτέρας τὰς ἰδέας των. »

Τοιαῦται εἶνε αἱ πρώτισται βιομηχανίαι αἱ ἐν τῷ χαρτοπαικτείῳ ἐξασκούμεναι, παραλειπομένης ἐννοεῖται τῆς τῶν κυφῶν τῶν ἐνοικιαζομένων ὅπως φέρωσι τὴν τύχην, τῆς τῶν κοπτριῶν τῶν παιγνιοχάρτων, αἵτινες ἐκλιπαροῦσι δωρεάν τινα τῶν κερδαινόντων, τῆς τῶν προφητευόντων τοὺς μέλλοντας νὰ κληρωθῶσιν ἀριθμοὺς κτλ. κτλ. Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ χαρτοπαικτείου ἐξασκεῖται σπουδαιοτέρα καὶ ἐπικερδεστέρα πασῶν τῶν ἄλλων βιομηχανία, ἡ τῶν *δανειστῶν* καὶ *δανειστριῶν*. Ὅλοι οἱ θεράποντες τῶν ξενοδοχείων, τῶν καφενείων ἀνεξαιρέτως, δανείζουσιν ἐπὶ ἐνεχύρῳ ὡρολογίων, κοσμημάτων κτλ. ποριζόμενοι κέρδη πολλῷ ὑπέρτερα τῶν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν. Οἱ τοκογλύφοι οὗτοι δανείζουσιν ἐπὶ τόκῳ 20 φράγκων τὴν ἡμέραν ποσὸν 1000 φρ. τουτέστιν ἐπὶ τόκῳ 730 $^{0}/_{0}$! Καὶ δὲν καταναγκάζουσι τοὺς παίκτας, ἂν θέλουν ἂς δανεισθοῦν ὑπὸ τοιούτους ὅρους. Φεῦ! συνηθέστατα δανείζονται οὗτοι ἐμπιστευόμενοι εἰς αὐτοὺς τὴν ἐσχάτην ἐλπίδα των. Λέγεται δ' ὅτι προτιμότεροι πάλιν εἶνε οἱ ἄρρενες τοκογλύφοι τῶν θηλέων. Αὗται, ὅπως οἱ καθηγηταὶ τῆς *ρουλέτας* ἠγόρασαν ἀκριβὰ τὴν πεῖραν αὐτῶν· πᾶσαι σχεδὸν διῆλθον εὐδαίμονας ἡμέρας ἄλλο μετερχόμεναι ἐπάγγελμα. Ἀλλ' ἐσωρεύθησαν τὰ ἔτη, καὶ τὰ πάντα ἀπέπτησαν ἐφ' ᾧ ἀγρίαν τινὰ ζηλοτυπίαν τρέφουσι κατὰ παντὸς ὅ,τι ὡραῖον καὶ νέον καὶ εὐτυχές. Γίνονται τραπεζίτιδες καὶ ὅπως ἐκδικηθῶσι καὶ ὅπως πλουτήσωσιν. Ἄρρητον δ' αἰσθάνονται ἡδονὴν ἀπογυμνοῦσαι δυστυχεῖς παικτρίας, πρὸ πάντων ἂν εἶνε ὡραῖαι, τῶν ἀδαμάντων, τῶν μαργαριτῶν, τῶν ἐνωτίων αὐτῶν, παντὸς κοσμήματος ἀφαιρουμένου ἓν πρὸς ἓν ἐκ τῶν κεφαλῶν ἢ τῶν περικαλλῶν τραχήλων των καὶ καταπίπτοντος εἰς τὸ βάραθρον ἐκεῖνο τῆς τοκογλυφίας· διότι πολλάκις γυναῖκες ὑπὸ τῆς μανίας τοῦ παιγνιδίου παραφερόμεναι ἐξέρχονται ἀλλοφρόνως ἐκ τῆς αἰθούσης τοῦ χαρτοπαικτείου καὶ τρέχουσαι παραδίδουσιν εἰς τὰς ἀπλήστους τῶν θηλέων τοκογλύφων χεῖρας τὰ κοσμήματα αὐτῶν. Ἦσαν ἱκαναὶ νὰ παίξωσι τοὺς πίλους των, τὰς ἐσθῆτάς των, καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς χιτῶνάς των, ἂν μὴ ἡ αὐστηρὰ ἀστυνομία τοῦ Μόντε-Κάρλο ἀπηγόρευε τοῦτο Οἱ ἄνδρες ἐνεχυριάζουν τὰ ὡρολόγιά των, τὰ κομβία τῶν περιχειρίδων των, τὰς καρφίδας τοῦ περιλαιμίου των. Ἔν τινι ἀγορᾷ τοιούτων πραγμάτων ἐξετέθησάν ποτε εἰς πώλησιν 1,560· περίπου καρφίδες περιλαιμίων. Αἱ χεῖρες τῶν καταστραφέντων ἐν τῷ παιγνιδίῳ εἶχον ἀποσπάσει αὐτὰς ὅπως ῥίψωσι τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων κύβον.

Ταῦτα πάντα εἶνε βεβαίως ἀξιοκατάκριτα καὶ εἶνε εὐνόητος τῶν ἠθικολόγων ἡ ἀγανάκτησις κατὰ τοῦ καταγωγίου τούτου τῶν τυχηρῶν παιγνιδίων. Ἀλλὰ τοιοῦτοι οἱ ἄνθρωποι. Τἆλλα καὶ ἀλλαχόθι παιγνίδιά εἰσιν ὁμοίως ἀξιόμεμπτα καὶ ἴσως αἱ χρηματιστικαὶ ἐπιχειρήσεις, αἵτινες τοσαύτας κατέστρεψαν τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη οἰκογενείας εἰσὶ πολλῷ κακοηθέστεραι τῶν ἐν τῷ χαρτοπαικτείῳ τοῦ Μόντε-Κάρλο τυχηρῶν παιγνιδίων.

(Gabriel Charmes) . . . . Κ.

Ο JENNER
ΚΑΙ Ο ΕΝΔΑΜΑΛΙΣΜΟΣ

Ὑπάρχουσιν ὀλίγαι προνομιοῦχοι ἀληθῶς ὑπάρξεις, εὐτυχήσασαι νὰ κατορθώσωσι μέγα τι ἔργον ἐπ' ὠφελείᾳ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ δόξα τῶν μακαρίων τούτων τοῦ ἀνθρωπίνου γένους εὐεργετῶν εἶνε τόσῳ μᾶλλον ἀξιοζήλευτος, ὅσῳ οὐδεμία ἀνάμνησις ὀδυνηρὰ συνδέεται πρὸς ταύτην. Μεταξὺ τῶν μεγάλων τῆς ἀνθρωπότητος εὐεργετῶν ἔξοχον κατέχει θέσιν ὁ ἄγγλος Edward Jenner, ὁ ἔνδοξος ἰατρὸς ὁ ἀνακαλύψας τὴν δαμαλίδα. Οὗτος ἐγεννήθη ἐν Berkeley ἐν τῇ κομητείᾳ τῆς Glocester τὴν 17 μαΐου 1749. Ἔσχε διδασκάλους ἑαυτοῦ εἰς τὴν ἰατρικὴν τέχνην τὸν διακεκριμένον χειρουργὸν Sudbury καὶ τὸν διάσημον φυσιολόγον Ἰωάννην Hunter. Ἐγκατέστη ἐν τῇ γενετείρᾳ αὐτοῦ πόλει, ἔνθα ἀπησχόλει τὸν χρόνον τὸν ἀπολειπόμενον αὐτῷ ἐκ τῆς ἐξασκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματός του εἰς μελέτας ἀφορώσας εἰς τὴν φυσικὴν ἱστορίαν καὶ εἰς τὴν παθολογικὴν ἀνατομίαν. Ἐδημοσίευσε δὲ ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων παρατηρήσεις (ἰδίως περὶ ὀρνιθολογίας), αἵτινες ἤθελον ἐπαρκέσει ὅπως διαφημίσωσι τὸν συγγραφέα διὰ τὴν πρωτότυπον αὐτῶν ἀξίαν, ἐὰν μὴ ἐξηλείφετο οὕτως εἰπεῖν ἡ ἀξία αὕτη ὑπὸ τῆς φήμης τῆς μεγάλης ἀνακαλύψεως, ἥτις ἀναγκαίως ἐπεσκίασε πᾶν ἄλλο ἔργον αὐτοῦ.

Ὁ Jenner μεγάλως ἀλλὰ καὶ δικαίως ἐδοξάσθη διὰ τὴν ἀνακάλυψιν καὶ τὴν διάδοσιν τῆς δαμαλίδος. Ἡ μεγάλη αὕτη ἀνακάλυψις ἐγένετο τῷ 1776 ἐν Berkeley, ἀλλὰ κυρίως ἐγνώσθη αὕτη λεπτομερῶς τῷ 1796, ἀφοῦ ἐπεβεβαίωσαν αὐτὴν πλεῖστα πειράματα καὶ παρα-

Digitized by Google

τηρήσεις. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπολεμήθη ὁ ἐνδαμαλισμὸς ὑπὸ τῶν προλήψεων, ἐπὶ τέλους ὅμως ἐξετιμήθη κατ' ἀξίαν. Ὁ Jenner ὑπῆρξεν ἀρκούντως εὐτυχής, ὅπως ἴδῃ τὴν πρακτικὴν τοῦ ἐνδαμαλισμοῦ διαδιδομένην καθ' ἅπασαν τὴν ὑφήλιον. Ἀνεδείχθη δὲ λίαν ἀφιλοκερδής, ὡς ἀληθῶς σοφὸς καὶ φιλάνθρωπος ἀνήρ, διότι ἐδημοσίευσεν ἀνακάλυψιν ἧς ἡ μυστικότης ἠδύνατο νὰ προσπορίσῃ αὐτῷ μεγάλα κέρδη. Διὰ ταῦτα ἐδέχθη τὴν ἐκδήλωσιν τῶν σεβασμάτων τῶν συμπολιτῶν του καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ ἀγγλικοῦ παρλαμέντου ἀμοιβὴν εἰκοσακισχιλίων λιρῶν στερλινῶν.

Ὁ Jenner ἀπεβίωσε τὴν 26 ἰανουαρίου 1823. Τὸ πρῶτον αὐτοῦ πόνημα περὶ δαμαλίδος ἐδημοσίευσε τῷ 1798. Κατόπιν δὲ δι' ἀλλεπαλλήλων δημοσιεύσεων τῷ 1799, τῷ 1800 καὶ τῷ 1801, συνεπλήρωσε τὰς περὶ δαμαλίδος παρατηρήσεις του. Σώζονται δὲ καί τινα χειρόγραφα αὐτοῦ.

Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος μέχρι σήμερον ἡ πεῖρα ἐκύρωσε τὴν ἔκτακτον ἀξίαν τοῦ πρὸς τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα εὐεργετήματος τοῦ Jenner. Αἱ ἐπιδημίαι τῆς εὐλογίας ἠλαττώθησαν οὐσιωδῶς εἰς τὰς πεπολιτισμένας κοινωνίας, ἐγένετο δὲ σπανιωτάτη ἡ ἐμφάνισις τῆς ἀσθενείας ταύτης εἰς τὰς ἀνωτέρας κοινωνικὰς τάξεις, ἔνθα ἐφαρμόζονται τακτικώτερα ὁ ἐνδαμαλισμὸς καὶ ὁ ἀναδαμαλισμός, διότι ἡ προφυλακτικὴ δύναμις τῆς δαμαλίδος εἶνε προσωρινή· δέον ἑπομένως μετὰ παρέλευσιν χρόνου τινὸς νὰ ἐπαναλαμβάνηται ἡ εἰσαγωγὴ αὐτῆς εἰς τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμόν. Ὑπενθυμίζομεν ἐνταῦθα, ὅτι ἐνδαμαλισμὸς ὀνομάζεται ἡ δι' ἐνοφθαλμίσεως μετάδοσις παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ νόσου ἀπαντώσης εἰς τὸ βόειον γένος. Ὁ Jenner παρετήρησεν, ὅτι οἱ εἰς τὴν περιποίησιν καὶ εἰς τὴν ἄμελξιν τῶν ἀγελάδων ἀσχολούμενοι, ἐπαρουσίαζον εἰς τὰς χεῖρας των ἐξάνθημα προσόμοιον τῷ ἐν τοῖς μαστοῖς τῶν ζώων τούτων παρατηρουμένῳ, ὅτι δὲ συγχρόνως οὗτοι ἐφαίνοντο ἀπηλλαγμένοι κατὰ τὰς ἐνσκηπτούσας ἐν τῷ τόπῳ ἐπιδημίας τῆς εὐλογίας. Αἱ παρατηρήσεις αὗται ἐχρησίμευσαν ὡς κυρία ἀφετηρία πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ ἐνδαμαλισμοῦ. Ὅ,τι τυχαίως συνέβαινεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τούτους, ὁ Jenner ὑπέβαλεν εἰς τὸν πειραματισμόν. Λαμβάνων οὗτος διὰ τῆς αἰχμῆς νυστερίου ἐκ τῶν φλυζακίων τῶν ἐπὶ τῶν μαστῶν τῶν ἀγελάδων ἀναπτυσσομένων ἐλαχίστην ποσότητα λύμφης, εἰσῆγεν αὐτὴν ἐν τῷ δέρματι τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν ἐβράδυνε δὲ νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι, μετὰ διάστημα τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερῶν, ἐν ᾧ σημείῳ εἶχεν ἐναποτεθῆ ἡ λύμφη αὕτη ἀνεπτύσσετο φλυζάκιον, καθ' ὅλα προσόμοιον τῷ ἐπὶ τοῦ μαστοῦ τῆς ἀγελάδος φλυζακίῳ ἐκείνῳ, ἐξ οὗ ἡ λύμφη ἐλήφθη. Ἡ λυμφικὴ δὲ αὕτη οὐσία ἡ ἐν τῷ φλυζακίῳ τοῦ ἀνθρώπου παραχθεῖσα, μεταδιδομένη διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου εἴτε εἰς τὸν ἄνθρωπον, εἴτε εἰς τὴν ἀγελάδα, τὸ αὐτὸ σταθερῶς ἔδιδεν ἀποτέλεσμα. Ὁ δὲ ἄνθρωπος ὁ τὴν δοκιμασίαν ταύτην ὑποστάς, τὴν αὐτὴν ἐπαρουσίαζεν ἀνοσίαν, ἤτοι τὴν ἰδιότητα νὰ μὴ προσβάλληται ὑπὸ εὐλογίας κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐπιδημιῶν ταύτης, ἣν καὶ οἱ ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τῶν ἀγελάδων εἴτε τυχαίως εἴτε τεχνητῶς ἐνοφθαλμιζόμενοι.

Ἐν Ἑλλάδι ἡ πρακτικὴ τοῦ ἐνδαμαλισμοῦ εἰσήχθη ἀπὸ τοῦ 1801 τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Ἄρχοντος τῆς Ὕδρας Γεωργίου Βούλγαρη. Κατὰ τὰ τελευταῖα ὅμως ταῦτα ἔτη ἐνέσκηψε καθ' ὅλον τὸ κράτος ἐπιδημία εὐλογίας, πολλὰ ποιήσασα μέχρι τοῦδε θύματα, διότι ὁ ἐνδαμαλισμὸς καὶ ὁ ἀναδαμαλισμὸς δὲν γίνονται τακτικῶς καὶ ὡς δεῖ ἐλλείψει μέσων, τὰ ὁποῖα μόνη πεφωτισμένη διοικητικὴ πρόνοια δύναται νὰ παρασκευάσῃ καὶ νὰ ἐφαρμόσῃ.

*

Η ΕΝΔΕΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

Ἡ ἔνδεια ἐν Παρισίοις ἔχει διπλῆν ἑστίαν· ἢ εὑρίσκεται ἐν τῷ Ἄστει περὶ τὸ Πάνθεον καὶ τὸ ἐργοστάσιον Gobelins, ὅπου ἐπὶ ἑπτὰ κατοίκων ὁ εἷς εἶνε πένης καὶ ὅπου ἐντὸς στρατώνων ἐξ ἓξ καὶ πλέον πατωμάτων κατοικοῦσιν ἐνίοτε 200—300 οἰκογένειαι καὶ κοιμῶνται ἐν ἑκάστῃ κλίνῃ κατὰ μέσον ὅρον τρία ἄτομα· ἢ εὑρίσκεται εἰς τὰς ἑτοιμοῤῥόπους οἰκίας τῶν προαστείων. Ἐνταῦθα εἰς τὴν Cité Dorée, τὴν ἕδραν τῶν ῥακοσυλλεκτῶν, τὴν Cité Grand, Cité du Marn, κτλ. ὑπάρχει ἡ φοβερωτέρα ἕδρα τῆς πενίας, ὅπου ὀκνηρία καὶ ἀνηθικότης μετὰ χρονικῶν ἐπιδημιῶν ἐπικρατοῦσι. Συνήθως οἰκογένεια ἐργατῶν συνίσταται ἐκ 4 προσώπων, ἀνδρός, γυναικὸς καὶ δύο τέκνων. Πρὸς κατοικίαν, ἐνδυμασίαν καὶ τροφὴν ἀναγκαιοῦσι 5 φράγκα καθ' ἑκάστην, ἀλλὰ τὰ 1800 ταῦτα φράγκα κατ' ἔτος οὐδὲ ὑπὸ τοῦ εἰκοστοῦ μέρους τῶν ἐν Παρισίοις ἐργατῶν κερδίζονται. Ὑπάρχουσι μὲν ἡμερομίσθια ἐξ 6—7 φράγκων, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ 6 ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος δύναταί τις νὰ ἐργάζηται, πρέπει δὲ νὰ τρώγῃ καὶ τὰς ἑπτά. Οἱ ἐργάται, οἱ κάλλιον μισθοδοτούμενοι εἶνε οἱ χρωματισταὶ οἰκοδομῶν (peintres en bâtiments) λαμβάνοντες ἑπτὰ φράγκων ἡμερομίσθιον· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἐργασία των διαρκεῖ μόνον ἀπὸ Ἀπριλίου μέχρι Σεπτεμβρίου, δὲν δύνανται νὰ κερδήσωσιν ἢ τὸ πολὺ 1400 φρ. τὸ ἔτος. Πόσον δεινοτέρα εἶνε ὅμως ἡ θέσις τῆς πλειονότητος ἥτις, ἐν ᾧ ἔχει τὰς αὐτὰς ἀνάγκας καὶ ὑποχρεοῦται νὰ πληρώνῃ τοὺς αὐτοὺς φόρους, εἰς 250 κατὰ μέσον ὅρον ἐργασίμους ἡμέρας κερδίζει μόνον 900 φρ., εἰς ἃ δύναταί τις νὰ προσ-

Digitized by Google

θέση ἄλλα 100, τὰ ὁποῖα ἡ σύζυγος πορίζεται μετὰ κόπου! Ἡ κατοικία τῶν ἀνθρώπων τούτων συνίσταται ἐξ ἑνὸς δωματίου, ὅπου πατήρ, μήτηρ, καὶ ἔφηβα πολλάκις τέκνα ζῶσιν ἐν ὀλεθρίᾳ ἀναμίξει. Τὸ δωμάτιον εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐνοικιασμένον καθ' ἑβδομάδα, καὶ στοιχίζει ἀναλόγως τῆς εὐρυχωρίας 2 ½—3 φρ. Ὑπολείπονται 2 φρ. διὰ τὰς ἀνάγκας 4 ἀτόμων!

Φυσικῷ τῷ λόγῳ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ κυριωτέρα τροφὴ συνίσταται ἐκ ξηρῶν τεμαχίων ἄρτου, ἅτινα στοιχίζουσι 15 λεπτὰ ἡ λίτρα, καὶ ἐξ ὀλίγου στέατος. Τὴν ἡμέραν τῆς πληρωμῆς ἀγοράζουσιν ὀλίγον κρέας καὶ τὰ ἀπομεινάρια τῶν τῆς ἐσχάτης τάξεως ξενοδοχείων, ἅτινα ἀναμεμιγμένα μετὰ γεωμήλων, ἀλλὰ μόνον ἐὰν ταῦτα εἰσὶν εὐθηνά, ἀποτελοῦσι φαγητόν τι ὀνομαζόμενον ratatouille. Ἐὰν ἐπέλθωσι νόσοι ἢ παῦσις τῆς ἐργασίας, καθυστερεῖται τὸ ἐνοίκιον καὶ τότε πᾶν τὸ ἔχον ἀξίαν τινὰ μετατίθεται εἰς τὸ ἐνεχυροδανειστήριον. Ἐὰν ὁ ἀνὴρ εὐνοηθῇ ὑπὸ τῆς τύχης καὶ εἶνε καλὸς ἐργάτης, «sublime» ὀνομαζόμενος, τότε καὶ μόνον δύναται νὰ εὕρῃ ἄλλην τινὰ θέσιν ὡς βοήθειαν καὶ νὰ δυνηθῇ νὰ συντηρήσῃ ἑαυτόν τε καὶ τὴν οἰκογένειαν. Ὑπάρχουσιν ὅμως ἐν Παρισίοις 45,000 κακοὶ ἐργάται, ἐξ ὧν πάμπολλοι ὑπὸ τῆς ἐνδείας ἀποθαῤῥυνθέντες «sublimes». Εὐκόλως οὗτοι ἐν πόλει, ἔνθα ἐπὶ 100 κατοίκων ὑπάρχει ἓν οἰνοπωλεῖον, ἐπιδίδονται εἰς τὴν μέθην, ἥτις ἐπὶ στιγμὴν ἐπιφέρει τὴν λήθην· οὕτω δὲ διαδίδεται ὁ ἀλκολισμός, ὅστις καὶ τὴν διάνοιαν καταστρέφει καὶ τὰς ἐρχομένας γενεὰς δηλητηριᾷ. Ὁ Παρισιανὸς μέθυσος, ὃν σπανίως ἀπαντᾷ τις εἰς ἄκραν μέθην, ἔχει περιπλέον εἰς τὴν διάθεσίν του 230 αἰθούσας χοροῦ καὶ 7226 σφαιριστήρια, καὶ ἐπειδὴ σχεδὸν πάντοτε μεταχειρίζεται κακῶς τὴν οἰκογένειάν του, οὐδὲν ἄπορον ἐὰν σύζυγος καὶ θυγάτηρ ἀπὸ βαθμίδος εἰς βαθμίδα καταπίπτουσιν, ὅπως διασκεδάσωσι καὶ φάγωσι καλῶς. Τὴν λύσιν τοῦ δράματος δύναταί τις ν' ἀναγνώσῃ εἰς τὸ Assommoir τοῦ Ζόλα. Ἔτι δὲ θλιβερωτέρα εἶνε ἡ πενία τῶν γυναικῶν. Ὑπάρχουσιν ἐν Παρισίοις 50,000 ἐργάτιδες ἄνευ γονέων καὶ συγγενῶν, αἵτινες ἔχουσιν ἐκλογὴν μόνον μεταξὺ τῆς πείνης καὶ τοῦ αἴσχους. Πλεῖσται ἐξ αὐτῶν ἔρχονται ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῆς ἀλλοδαπῆς ἐλπίζουσαι νὰ πορισθῶσιν ἐντίμως τὰ πρὸς τὸ ζῆν, ἀλλ' ἀντὶ τούτου εἰς μείζονα ἔνδειαν περιέρχονται, ἢ εἰς ἄλλο τι χεῖρον καταπίπτουσιν. Αἱ κάλλιον μισθοδοτούμεναι ἐργάτιδες λαμβάνουσι 3 φρ. καθ' ἑκάστην, ἅτινα ἀποτελοῦσι κατὰ μῆνα, τῶν Κυριακῶν ἐξαιρουμένων, 78 φρ., ποσὸν μὴ ἀρκοῦν πρὸς συντήρησιν νεάνιδος ἐν Παρισίοις. Σημειωτέον ὅτι διά τινα ἐπαγγέλματα εἶνε δύσκολον νὰ εὕρῃ τις ἐργασίαν. Ἀφ' ὅτου 85 τοῖς 100 τῶν ἐν Παρισίοις πωλουμένων χιτώνων κατασκευάζονται εἰς τὰς μονάς, αἱ ἐργάτιδες τοῦ εἴδους τούτου πληρώνονται ὀλίγιστα, καὶ μετὰ δυσκολίας εὑρίσκουσιν ἐργασίαν. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς κατασκευαζούσας τεχνητὰ ἄνθη, διότι ὁ συρμὸς μόνον πτερὰ ἐπὶ τῶν γυναικείων πίλων ἐπιτρέπει. Καὶ ἂν ἡ ἐργᾶτις εἶνε τοσοῦτον οἰκονόμος καὶ ἔχει τοσοῦτον περιωρισμένας ἀνάγκας ὥστε νὰ συντηρῆται ἐκ τῆς ἐργασίας της, δυσκόλως δύναται νὰ διαφύγῃ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν περιστοιχιζόντων αὐτήν. Ὡς στερουμένη χρημάτων δὲν δύναται νὰ ἀγοράσῃ ἔπιπλα, καὶ ἐπομένως ἀναγκάζεται νὰ κατοικῇ εἰς δυσφημισμένον τι ξενοδοχεῖον, καθὸ δ' ἐκτεθειμένη εἰς μυρίους κινδύνους αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην προστασίας ἐρωμένου. Καὶ νῦν ἡ τρομερὰ κατάστασις τῶν ἄνευ στέγης. Τὰ θέατρα, ἅτινα διαρκοῦσι μέχρι τοῦ μεσονυκτίου, παρέχουσιν εἰς αὐτούς, οἵτινες ὡς claqueurs ἔχουσιν ἐλευθέραν εἴσοδον, μέχρι τῆς ὥρας ταύτης θερμὸν ἄσυλον. Ἐὰν διαρκούσης τῆς ἡμέρας ἐκοιμήθησαν ἐπί τινος δημοσίου θρανίου, τότε περιπατοῦσι καθ' ὅλην τὴν νύκτα προσπαθοῦντες νὰ διαφύγωσι τὴν περίπολον. Μόνον ἐν καιρῷ χειμῶνος, ὅταν αἱ νύκτες εἰσὶ πολὺ ψυχραί, μεταχειρίζονται ὡς μέσον τὴν κλοπήν, ὅπως μέχρι τῆς ἀνοίξεως εὕρωσιν ἔν τινι φυλακῇ ἄσυλον. Περὶ τὰς 3 ὥρας τῆς πρωΐας ἅπας οὗτος ὁ στρατὸς τῆς ἐνδείας μεταβαίνει εἰς τὴν ἀγοράν, εἶτα δὲ θερμαίνουσιν οἱ δυστυχεῖς οὗτοι τὰ ὑγρὰ αὐτῶν φορέματα εἰς τὰς θερμάστρας τῶν ἐκκλησιῶν ἢ τῶν μουσείων. Ἐὰν ἡ περιουσία των ὑπερβαίνει τὰ 2 σολδία, ἀγοράζουσι δι' αὐτῶν τὸ δικαίωμα νὰ ἐμπήξωσι κοχλιάριόν τι εἰς τὸν λέβητα, ὅπου βράζουσι τὰ περισσεύματα τῶν διαφόρων ξενοδοχείων. Εὐτυχὴς ὁ ἁλιεύς, ὅστις ψαρεύσῃ παχύ τι τεμάχιον! Οἱ ἐντιμότεροι ἀλῆται, οἵτινες κάποτε ἐργάζονται, διανυκτερεύουσιν εἰς τὸ Garni, ὅπου εἰς μικρὰ μετὰ μιᾶς εἰσόδου καὶ ἄνευ παραθύρων δωμάτια κεῖνται ἡ μία πλησίον τῆς ἄλλης 60 κλίναι, στρώματα δὲ καὶ ἐφαπλώματα εἰσὶ δεδεμένα. Διὰ μίαν τοιαύτην κλίνην πληρώνει τις 50 λ. διὰ τὴν πρώτην καὶ 25 διὰ τὰς ἀκολούθους νύκτας. Σινδόνια δίδονται μόνον ἐπὶ πληρωμῇ 50 λ. κατὰ μῆνα περιπλέον. Ἐν τῇ συνοικίᾳ τῆς Barrière d'Italie καὶ Butte aux Cailles εὑρίσκει τις κλίνας ἀντὶ 40 λ. Οἱ «ἔμποροι τοῦ ὕπνου», Marchands de sommeil, ἔχουσι καὶ μαγειρεῖον ὅπου ἀντὶ 2 σολδίων δύναταί τις νὰ λάβῃ ὀλίγα ὄσπρια, ἀντὶ 1 σολδίου ζωμὸν κρέατος καὶ ἀντὶ 4 ἡμίσειαν λίτραν ἐσχάτης ποιότητος ζύθου. Ἐὰν ὅμως λείπουσι τὰ χρήματα καὶ διὰ ταύτην τὴν ἀναξίαν ἀνθρώπου τροφήν, τότε μεταβαίνει τις εἰς μίαν bibine, ὅπου ἐπὶ προπληρωμῇ ἑνὸς σολδίου λαμβάνει ἓν ἀλυσόδετον ποτήριον πεπληρωμένον οἰνοπνεύματος. Ἐπειδὴ πληρώνει τις μὲ τὴν ὥραν,

Digitized by Google

δύναται νὰ παρατείνῃ τὴν πόσιν ὅσον θέλει· ἀλλὰ τὸ ποτὸν ἐπιφέρει τοιαύτην νάρκην, ὥστε ὁ πίνων καταλαμβάνεται σχεδὸν ἀμέσως ὑπὸ τοῦ ὕπνου. Ὁ παρερχόμενος καιρὸς ὑπολογίζεται ὡς καταναλωθεὶς εἰς πόσιν. Τοιαύτη ἡ γενικὴ κατάστασις. Βεβαίως ὑπάρχουσι δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ ἱδρύματα, ἅτινα ἁμιλλῶνται πρὸς βοήθειαν τῶν ἀπόρων. Μόνη ἡ Assistance publique, ἡ ἐνεργοῦσα ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς κυβερνήσεως, δαπανᾷ κατ' ἔτος ὑπὲρ τὰ 700,000 φρ., μὴ λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἐξόδων τῆς συντηρήσεως δημοσίων καταστημάτων καὶ νοσοκομείων. Ἀλλ' ἡ πληγὴ μένει καὶ θὰ μένῃ, μέχρις ὅτου ὑπάρχουσιν οἱ ὑπέρογκοι φόροι, οἱ συνεχεῖς πόλεμοι, οἱ ἀποσπῶντες μέγα μέρος ἐργατῶν τῆς ἐργασίας, καὶ ἡ κακὴ διανομὴ τοῦ πλούτου.

Ἐγκαίρως εἴχομεν προαναγγείλει τὴν ἔκδοσιν τῶν «Μύθων» τοῦ ἐκ τῶν συνεργατῶν ἡμῶν κ. Π. Ι. Φέρμπου. Τὸ βιβλίον ἐξεδόθη πρὸ ἡμερῶν κομψότατον ἐκ τοῦ τυπογραφείου Α. Κορομηλᾶ, ἐφάμιλλος δὲ πρὸς τὴν τυπογραφικὴν φιλοκαλίαν εἶνε καὶ ἡ χάρις καὶ ἡ τέχνη τῶν ἐν αὐτῷ περιεχομένων ποιητικῶν προϊόντων, ὧν παρέχομεν εὐχαρίστως τὸ ἑπόμενον εἰς τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας.

ΚΩΝΩΨ ΚΑΙ ΑΡΑΧΝΗ

Μιὰ φορὰ κ' ἕνα καιρὸν
εἰς περίπατον ἐξῆλθεν μετὰ βλέμματος ἀπλήστου
νέος κώνωψ ἀπ' ἐκείνους ... μὲ καμάρι φοβερόν,
μουρμουρίζων καὶ ἐν ᾆσμα ... ποίημα τῆς κεφαλῆς του.

Τὸν διέκρινε μακρόθεν ἡ ἀράχν' ἡ πονηρὴ
εἰς τὸ ἐργαστήριόν της χωρὶς ἔργον καθημένη,
καὶ εὐθὺς ὁρμᾷ 'ς τὴν θύραν καὶ σκιρτῶσα θεωρεῖ
τὸν κομψόν μας κωνωπίσκον, ὅστις ὁλονὲν προβαίνει.

Ἐπλησίαζεν ὁ κώνωψ καὶ ἐσκέπτετο αὐτή,
πῶς νὰ δυνηθῇ εὐκόλως 'ς τὰ νερά της νὰ τὸν φέρῃ ...
«Εἰς τὰ δίκτυά μου ἂν πέσῃ ... αἴ! θὰ εὕρῃ κάτι τι,
ἔλεγεν, ἡ κολακεία ὅλα θά τα καταφέρῃ».

Νὰ κ' ἐκεῖνος διαβαίνει κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν,
κάμνων ὅτι δὲν την βλέπει, κ' ἐννοεῖτε τὴν αἰτίαν·
ἀλλ' αὐτὴ εὑρισκομένη εἰς τῆς πείνας τὸ ἀμὴν
«κουνουπίδι μου», τὸν κράζει μὲ φωνὴν πολὺ γλυκεῖαν...

Καθὼς ἤκουσεν ὁ κώνωψ τ' ὄνομά του τὸ γλυκύ,
ἔστρεψε πρὸς τὴν σκιρτῶσαν πονηρὰν τὰ βλέμματά του,
ἐχαιρέτισε μὲ χάριν, καὶ ἐκείνη ἀπ' ἐκεῖ
ἤρχισε νὰ ἐκθειάζῃ καὶ αὐτὸν καὶ τ' ᾄσματά του ...

Μίαν ὥραν ὁ κομψός μας μὲ τὸ στόμα ἀνοικτὸν
ἔβλεπε τὸν ἑαυτόν του ὡς πρὸς τοὺς ἐκείνους Κροίσον·
«Ἄχ! νά σε χαρῶ, τῷ λέγει, ὄργανόν μου ἐκλεκτόν,
νά μου 'πῇς ἕνα τραγοῦδι καὶ ἐγὼ κρατῶ τὸ ἴσον...»

Ἔβηξεν εὐθὺς ἐκεῖνος κ' ἤρχισε νὰ τραγῳδῇ·
ἀλλ' ἐκείνη, «Μά, τῷ λέγει, σὲ παρακαλῶ, κομψόν μου,
πλησιέστερα νὰ ἔλθῃς νὰ ἀκούω, ἐπειδὴ
ἐπειδὴ δὲν εἶνε τόσον ὑγιὲς τὸ τύμπανόν μου...»

Κ' ἡ φωνή της τῷ ἐφάνη τόσον καταπειστική,
ὥστε ἔκαμ' ἀδιστάκτως πρὸς ἐκείνην διπλοῦν βῆμα...
καὶ δὲν ἤξευρεν ὁ τάλας ὅτ' ἡ Μοῖρα ἡ κακὴ
εἶχεν εἰς αὐτὸν ὁρίσῃ τὴν ἀράχνην κρύον μνῆμα...

Προχωρεῖ ... καὶ ἡ ἀράχνη, εἰς τὸ στόμα τὸν φιλεῖ,
τὸν φιλεῖ ... καί, κατὰ λάθος, τὸν δαγκάνει καὶ ἀκόμα
τὸν δαγκάνει, ... ἐπὶ τέλους μιὰ τοῦ δίδει καὶ καλὴ
καί τον ῥίπτει πρὸ ποδῶν της ἄτονον καὶ σπαῖρον πτῶμα! ..

Τοὺς κλεισμένους ὀφθαλμούς σου νὰ ἀνοίξῃς προσπαθεῖς,
ἀλλὰ μάτην, δὲν ἀνοίγουν! .. τοὺς ἐκάλυψε τὸ σκότος.
Πόσους ἆρά γε ἀνθρώπους, κωνωπίσκους ἀληθεῖς
ἔφαγεν ἡ κολακεία! .. Κώνωψ, σὺ δὲν εἶσ' ὁ πρῶτος! ..

Παναγιώτης Ι. Φέρμπος

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Δερβίσης τις θέλων νὰ μάθῃ πόσοι τῶν νυμφευμένων ἀνδρῶν εἶνε εὐχαριστημένοι ἐκ τῶν συζύγων των, ἀπέτεινε πρὸς διακοσίους τοιούτους, οἵτινες ἠκροῶντο μετὰ σεβασμοῦ τῶν σοφῶν αὐτοῦ διηγήσεων, τὸν ἑξῆς λόγον· «Ὅσοι δὲν εἶνε εὐχαριστημένοι ἐκ τῶν συζύγων των ἂς σηκωθῶσιν.» Ἰδὼν δὲ ἕνα μόνον καθήμενον ἐπλησίασε καὶ ἐμακάρισεν αὐτὸν διὰ τὴν μοναδικήν του εὐτυχίαν. «— Καὶ πῶς νὰ μὴν εἶμαι εὐτυχής, εἶπεν ὁ καθήμενος, ἀφοῦ ἡ σύζυγός μου εἶνε τόσον εὐφυής, ὥστε προμαντεύσασα τὴν σημερινήν ἐρώτησίν σου, μοῦ ἔσπασεν ἀπὸ χθὲς τὰ κόκκαλα καὶ μὲ ἔφερεν εἰς θέσιν νὰ μὴ εἰμπορῶ νὰ σηκωθῶ 'ς τὰ πόδια μου!»

*
* *

Εἷς τῶν αὐλικῶν Φραγκίσκου τοῦ Α' ἠπείλησε ποτὲ διὰ τῆς ῥάβδου του τὸν γελωτοποιὸν τοῦ βασιλέως ἐκείνου Τριβουλέττον, ὁμιλήσαντα περὶ αὐτοῦ ἀσεβῶς. Ὁ γελωτοποιὸς παρεπονέθη περὶ τούτου εἰς τὸν βασιλέα, ὅστις εἶπεν αὐτῷ — «Μὴ φοβεῖσαι, ἔσο δὲ βέβαιος ὅτι ἂν εὑρεθῇ τις τόσον αὐθάδης ἵνα σὲ φονεύσῃ, μετὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας θὰ διέτασσον νὰ τὸν ἀπαγχονίσωσι. — «Μεγαλειότατε, εἶπεν ὁ Τριβουλέττος, μεγάλως θὰ μὲ ὑποχρεόνετε ἂν διετάττετε νὰ τὸν ἀπαγχονίσωσιν ἓν τέταρτον τῆς ὥρας πρὶν ἢ μὲ φονεύσῃ.»

*
* *

Ξένος ἐπώλησεν εἰς αὐτοκράτειραν τῆς Ῥώμης ψευδεῖς ἀδάμαντας ἀντὶ ἀληθῶν· αὕτη ἰδοῦσα τὴν ἀπάτην παρεπονέθη εἰς τὸν αὐτοκράτορα ζητοῦσα αὐστηρὰν τιμωρίαν τοῦ ἐξαπατήσαντος αὐτήν. Ὁ αὐτοκράτωρ, φύσει ἐπιεικής, ἀλλὰ μὴ δυνάμενος νὰ τὴν καταπραΰνῃ, ὅπως τὴν εὐχαριστήσῃ κατεδίκασε τὸν ἀδαμαντέμπορον νὰ ῥιφθῇ εἰς τὸ ἀμφιθέατρον ὅπως γείνῃ βορὰ τῶν ἀγρίων θηρίων. Κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν ἡ αὐτοκράτειρα μετέβη ἐπὶ τόπου, ὅπως ἀπολαύσῃ τὴν εὐχαρίστησιν, ἣν παρέχει ἡ συντελουμένη ἐκδίκησις. Ἀλλ' ἀντὶ λέοντος ἢ ἄλλου τινὸς ἀγρίου θηρίου εἶδεν ἐξελθὸν πρόβατον, ὅπερ πλησιάσαν εἰς τὸν κατάδικον ἔλειχε τὰς χεῖράς του. Ἡ αὐτοκράτειρα παρεπονέθη περὶ τούτου εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὅστις εἶπεν αὐτῇ: «Ἐτιμώρησα τὸν ἔνοχον κατὰ τὸν νόμον τοῦ ἀντιποίνου. Σὲ ἐξηπάτησεν· — ἐξηπατήθη.»

Digitized by Google

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Αἱ ἀσθένειαι τῆς ψυχῆς δὲν ὁμοιάζουσι ποσῶς τὰς τοῦ σώματος: ὅσον εἶνε σοβαρώτεραι τόσον ὀλιγώτερον τὰς αἰσθάνεται ὁ πάσχων.

Διπλῶς ἁμαρτάνει ὁ μὴ αἰσχυνόμενος δι' ἁμάρτημα εἰς ὃ ὑπέπεσε.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς Γάλλου τινὸς στατιστικοῦ οἱ ἀπὸ δημιουργίας τοῦ κόσμου κατὰ τὴν χρονολογίαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς μέχρι σήμερον ἀποθανόντες ἄνθρωποι συμποσοῦνται εἰς 26,628,843,386,000,000.

Ἐν Ἰαπωνίᾳ ὅταν κακοῦργός τις καταδικασθῇ εἰς θάνατον, τοῦ ἐπὶ τούτῳ ὀνείδους μετέχει οὐ μόνον ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ, ἀλλὰ ἐπί τινα χρόνον καὶ αὐτοὶ οἱ γείτονες τῆς ὁδοῦ, ἐν ᾗ κατῴκει ὁ ἔνοχος· τοῦτο δὲ δηλοῦται ἀποφραττομένης τῆς ὁδοῦ ἐκείνης. Μόνον δέ, ἐὰν ὁ ἐγκληματίας καταστρέψῃ αὐθορμήτως τὸν βίον ἀνοίγων τὴν κοιλίαν του, δύναται ν' ἀπαλλάξῃ τοὺς οἰκείους του τῶν ἐκ τῆς καταδίκης αὐτοῦ συνεπειῶν. Ὁ τρόπος οὗτος τοῦ αὐτοκτονεῖν καλεῖται Karakiri, τουτέστιν εὐτυχὴς θάνατος.

Αἱ ἐργασίαι τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ βαίνουσι καλῶς, καίτοι τὸ φονικὸν κλίμα δεκατίζει τοὺς Εὐρωπαίους μηχανικοὺς καὶ ἐργάτας. Οἱ μισθοί, οὓς προσφέρει ἡ Ἑταιρία, εἶνε γενναιότατοι. Ὁ διευθυντὴς τῶν ἔργων Δίγκλερ λαμβάνει 150,000 φράγκα κατ' ἔτος, κατοικεῖ εἰς τὸ ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας κτισθὲν μέγαρον, ἔχει δὲ εἰς τὴν διάθεσίν του ἁμάξας, ἵππους καὶ ὑπηρέτας. Ἑκάτερος τῶν ὑποδιευθυντῶν λαμβάνει 60,000 φράγκα κατ' ἔτος, ἔχει δὲ δωρεὰν κατοικίαν, ὑπηρεσίαν κτλ. Ἐκ τῶν ὑπαλλήλων οἱ ἀνώτεροι λαμβάνουσιν 2,500 κατὰ μῆνα, οἱ δὲ κατώτεροι 400. Ἀνὰ διετίαν δίδεται εἰς ἕκαστον ὑπάλληλον πεντάμηνος ἄδεια ἀπουσίας ἄνευ μειώσεως τῶν ἀποδοχῶν.

Ὁ Κρούπ, ὁ διάσημος διευθυντὴς τῶν σιδηρουργείων τοῦ Ἔσσεν, ἐπενόησε νέον βλῆμα, ὅπερ, ἐὰν πληρωθῶσιν αἱ ἐλπίδες τοῦ ἐφευρετοῦ, θ' ἀποβῇ ὀλέθριον εἰς θωρηκτὰ σκάφη καὶ εἰς φρούρια. Τὸ νέον βλῆμα ἔχει, ὡς τὰ νῦν ἐν χρήσει, σχῆμα κώνου ζαχάρεως· ἀλλ' ἡ ὀξεῖα ἄκρα σύγκειται ἐκ λευκοσιδήρου καὶ συντρίβεται ἅμα ὡς προσκρούσῃ κατ' ἄλλου σώματος, τότε δὲ τίθεται εἰς ἐνέργειαν ἡ ἀληθὴς κεφαλὴ τοῦ βλήματος, ἐπίπεδος οὖσα. Ὁ ἐφευρετὴς φρονεῖ ὅτι ἡ ἐπίπεδος κεφαλὴ δὲν θὰ ὀλισθαίνῃ ἐπὶ τοῦ θώρακος ἢ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ θὰ φέρῃ ὄλεθρον εἰς τὰ τορπιλοβόλα σκάφη καὶ κατὰ τὰ ὕφαλα, ἔνθα εἶνε ἀθωράκιστα.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1881, ὑπῆρχον καθ' ὅλον τὸν κόσμον 49,037 ἱστιοφόρα σκάφη ἔχοντα χωρητικότητα ὑπερβαίνουσαν τοὺς πεντήκοντα τόννους, καὶ 6,857 ἀτμόπλοια. Ἡ ὁλικὴ χωρητικότης τῶν μὲν ἱστιοφόρων ἀνήρχετο εἰς 13,911,915 τόννους, τῶν δὲ ἀτμοπλοίων εἰς 7,475,851.

Ἡ Ἰαπωνία, χώρα λίαν προοδευτικὴ ἐν πᾶσι, ἔχει ἤδη πρὸ ἱκανοῦ χρόνου εἰσαγάγει καὶ τοὺς σιδηροδρόμους, καὶ ἐξακολουθεῖ νῦν ἐπεκτείνουσα τὸ ἐκπολιτιστικώτατον τοῦτο μέσον. Ἤδη ἐπιδιώκεται συντόνως ἡ κατασκευὴ γραμμῆς συνδεούσης τὰς μεγάλας πόλεις Τόκιο, Ὑεδὼ καὶ Κουμαγκάϊ. Ἕως τώρα ἔχει κατασκευασθῇ διάστημα 56 χιλιομέτρων, εἶνε δὲ τοῦτο τὸ πρῶτον τμῆμα σιδηροδρόμου, ὅστις θέλει διήκει καθ' ὅλην τὴν νῆσον, διατρέχων χώραν πλουσιωτάτην καὶ γονιμωτάτην. Ἐπὶ τοῦ παρόντος λειτουργοῦσιν ἐν Ἰαπωνίᾳ 4 σιδηροδρομικαὶ γραμμαί, ἔχουσαι μῆκος 227 χιλιομέτρων, μία δ' ἔτι γραμμὴ κατασκευάζεται μήκους 130 χιλιομέτρων. Μέρος τῶν σιδηροδρόμων τούτων ἀνήκει εἰς τὴν ἰαπωνικὴν Κυβέρνησιν καὶ μέρος εἰς ἰδιωτικὰς Ἑταιρίας.

Κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπογραφὴν ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς συνεποσοῦτο εἰς 50,000,000 ψυχῶν, αὐξήσας ἐν διαστήματι δεκαετίας κατὰ 11,500,000. Εἰς τὸ τέλος τῆς νῦν δεκαετηρίδος ὑπολογίζεται ὅτι θ' ἀνέλθῃ εἰς 65,000,000. ἐν ἀρχῇ δὲ τοῦ προσεχοῦς αἰῶνος, ἤτοι μετὰ 17 ἔτη, θὰ ὑπερβαίνῃ τὰ 84,000,000. Ὅταν οἱ παῖδες τῆς σήμερον θὰ φθάσωσιν εἰς τὸ πεντηκοστὸν τῆς ἡλικίας των ἔτος, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι θὰ περιέχωσι πληθυσμὸν 180,000,000. Ὑποτίθεται ὅτι ὁ νῦν πληθυσμὸς θὰ εἶνε 56,000,000, χάρις εἰς τὴν αὔξησιν τῶν τριῶν τελευταίων ἐτῶν.

Ἡ σύζυγος τοῦ βαρώνου Ναθαναὴλ Ῥότσιλδ, τελευτήσασα κατ' αὐτὰς ἐν Ἀγγλίᾳ, κατέλιπε διὰ τῆς διαθήκης της 2,500,000 φρ. ὑπὲρ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων.

Τὰ πρὸ μικροῦ ἐκδοθέντα Ἀπομνημονεύματα τοῦ Γερμανοῦ ὑπουργοῦ Γιόγμους περιέχουσι περίεργον ἀνέκδοτον περὶ Μεττερνίχου. Κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν, ὁ αὐστριακὸς ἀρχικαγκελάριος ἀπηύθυνε συχνὰ διακοινώσεις τῇ Πύλῃ, ὑπηγόρευε δὲ τὰ σχέδια τῷ γραμματεῖ του βαρώνῳ Χούζαρ, ὅστις ἦν εἰδήμων τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν καὶ ἐγίνωσκεν ἐκ στήθους τὸ κοράνιον. Μίαν ἡμέραν ὁ Χούζαρ παρετήρησεν ὅτι περίοδός τις μιᾶς διακοινώσεως ἦν σχεδὸν κατὰ λέξιν ὁμοία πρὸς ῥητόν τι τοῦ κορανίου. Ὁ Μεττερνῖχος, ἀκούσας τὴν σύμπτωσιν, ἐνετείλατο αὐτῷ νὰ παραθέσῃ ἐν τῇ διακοινώσει τὸ ἀραβικὸν κείμενον, ὁ νεωτερισμὸς δ' οὗτος ἐνεποίησε σφοδρὰν αἴσθησιν εἰς τὴν Πύλην, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὸν Σουλτάνον Μαχμούτ. Μαθὼν τοῦτο παρὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβεως, ὁ ἀρχικαγκελάριος ἀπεφάσισε νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐφαρμόζων τὴν αὐτὴν μέθοδον ἐν πάσαις ταῖς πρὸς τὴν Πύλην διακοινώσεσι· οὕτω δ' ἡ ἐπιρροή του ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Σουλτάνου ηὔξησεν ἔτι μᾶλλον. Μετά τινα χρόνον ὁ Μαχμοὺτ καλέσας εἰς τὰ ἀνάκτορα τὸν Αὐστριακὸν πρέσβυν ἠρώτησεν αὐτὸν ἐμπιστευτικῶς ἐὰν ἐγίνωσκε

Digitized by Google

καλῶς τὸ παρελθὸν τοῦ Μεττερνίχου, ἐξέφρασε δὲ τὴν ὑπόνοιαν ὅτι ὁ πρίγκηψ ἦτο μωαμεθανὸς ἐξωμώτης. Ὁ πρέσβυς ἐβεβαίωσεν ἐνόρκως ὅτι ὁ ἀρχικαγκελάριος κατήγετο ἐκ χριστιανῶν, τότε δ' ὁ Σουλτάνος, σείσας τὴν κεφαλήν, εἶπεν· «Ἀφοῦ τὸ λέγετε, τὸ πιστεύω· εἶμαι ὅμως βέβαιος ὅτι ὁ πρίγκηψ θὰ γείνῃ θᾶττον ἢ βράδιον μωαμεθανὸς, διότι ἤδη ἁπλοῦται ἐπ' αὐτοῦ τὸ πνεῦμα τοῦ προφήτου». Ἡ πρόρρησις αὕτη κατηύφρανε τὸν ἀρχικαγκελάριον, ὅστις, καὶ ὑπερογδοηκοντούτης γέρων, ἠρέσκετο ἐπαναλαμβάνων τὸ ἀνέκδοτον.

Νέος ἠλεκτρικὸς σιδηρόδρομος. Πρό τινος ἐν Maidstone τῆς Ἀγγλίας ἐγένοντο πειράματα νέου συστήματος ἠλεκτρικοῦ σιδηροδρόμου ἐφευρεθέντος ὑπὸ τοῦ F. H. Dauchell μηχανικοῦ ἐν Λονδίνῳ, καὶ προωρισμένου ἰδίως εἰς ταχεῖαν μεταφορὰν ἐπιστολῶν καὶ ταχυδρομικῶν θεμάτων. Ἡ μικρὰ αὕτη ταχυδρομικὴ ἅμαξα τρέχει ἐπὶ μιᾶς μόνον τροχιᾶς, κρατεῖται δὲ εἰς ἰσορροπίαν δι' ἄλλης τροχιᾶς τεθειμένης ὑπεράνω αὐτῆς καὶ χρησιμευούσης ὡς ἀγωγοῦ τοῦ ἠλεκτρικοῦ ῥεύματος. Εἶνε δὲ λίαν ταχυπόρος καὶ διανύει 240 χιλιόμετρα καθ' ὥραν.

Ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ τὰ μετριώτατα τῶν μυθιστορημάτων εὑρίσκουσιν ἐκδότας, αἰτία δὲ τούτου εἶνε τὸ ἐν αὐτῇ σύστημα τῶν ἀναγνωστηρίων. Ταῦτα ὡρισμένην ἔχοντα πελατείαν ἐξασφαλίζουσι τὴν κατανάλωσιν ἱκανῶν ἀντιτύπων παντὸς ἐκδιδομένου βιβλίου, ἐφ' ᾧ ὁ ἐκδότης εἶνε βέβαιος ὅτι πάντως δὲν θὰ ζημιωθῇ. Ἐννοεῖται δὲ ὅτι, ὅταν τὸ ἐκδιδόμενον σύγγραμμα εἶνε ἄξιον λόγου, ἀγοράζουσι πολλὰ ἀντίτυπα ὅπως ἱκανοποιήσωσι τὰς ἀπαιτήσεις τῶν συνδρομητῶν των. Πρό τινος τὸ σπουδαιότατον τῶν ἀναγνωστηρίων τοῦ Λονδίνου ἐκτυπουμένης ἔτι τῆς Αὐτοβιογραφίας τοῦ Ἀντωνίου Τρόλλοπ προηγόρασε χίλια πεντακόσια σώματα τοῦ βιβλίου. Ἑκάστου ἀντιτύπου ἡ ἀξία εἶνε 26 φρ. 25 ἑκατ.

Ὁ ἔγκριτος Αἰγυπτολόγος Μασπερὼ ἀνέγνω πρό τινος ἔν τινι συλλόγῳ τῶν Παρισίων περιεργοτάτην πραγματείαν περὶ τοῦ βίου τοῦ λαοῦ ἐν Θήβαις ἐπὶ τῆς Κ' δυναστείας. Ἐκτὸς δ' ἄλλων εἶπε καὶ τὰ ἑπόμενα περὶ τοῦ κανονισμοῦ τοῦ ἡμερομισθίου τῶν ἐργατῶν:

«Τὸ ἀντίμισθον τῆς ἐργασίας κατεβάλλετο εἰς αὐτοὺς οὐχὶ εἰς χρήματα ἀλλ' εἰς εἶδος. Αἱ τροφαὶ διενέμοντο κατὰ μῆνα. Εἴτε δὲ διότι ἡ χορηγουμένη ποσότης ἦτο ἀνεπαρκής, εἴτε διότι ὁ ἐργάτης κατηνάλισκε ταχέως αὐτάς, περὶ τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν ἐζητοῦντο καὶ πάλιν τροφαί. Ἀλλὰ ἡ τοῦ καιροῦ ἐκείνου γραφειοκρατεία κατ' οὐδὲν ὑπελείπετο τῆς τῶν χρόνων μας. Ἡ ἀναφορὰ μετέβαινεν ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα. Ἑκάστοτε δὲ προσετίθετο ἓν φύλλον εἰς τὸ ἤδη ὑπάρχον, καὶ ὅταν τὰ φύλλα ἐγίνοντο δεκαέξ, ὁ δέκατος ἕβδομος γραφεὺς ἠρνεῖτο νὰ μελετήσῃ τοσούτῳ ὀγκῶδες δικόγραφον. Τότε οἱ ἀποπεμπόμενοι ἐργάται ἀνήρχοντο καὶ ἐκάθηντο κυκλοτερῶς ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ παρακειμένου ναοῦ, ἀναμένοντες τὸν ἱερέα ὅπως ἀπ' αὐτοῦ ζητήσωσιν ἄρτον. Ὁ ἱερεὺς εἰσήκουε τὴν παράκλησίν των, ἢ ἀντιπαρήρχετο· ἀδιάφορον· οὕτως ἢ ἄλλως ἔφθανον εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνός. Τοῦτο δ' ἐξηκολούθει ἕκαστον μῆνα. Ἐνίοτε ἐγένοντο ἀπόπειραί τινες ἀπεργειῶν, ἀλλ' ἔκτακτός τις διανομὴ τῶν τροφῶν μετὰ δελεαστικῶν ὑποσχέσεων ἐπανέφερον τὰ πράγματα εἰς τὴν τροχιάν των.

Ἡ Γαλλία ἐνέγραψεν εἰς τὸν προϋπολογισμὸν αὐτῆς τοῦ 1884 τὸ ποσὸν 7,996,855 φράγκων ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς καὶ ἀνατροφῆς τῶν ἐγχωρίων αὐτῆς ἵππων. Μόνον εἰς βραβεῖα καὶ ἀμοιβὰς κατὰ τὰς ἱππικὰς ἐκθέσεις καὶ ἱπποδρομίας ὁρίζεται ποσὸν 2,249,000 φράγκων.

Ἡ σύριγξ τοῦ Ἄρλβεργ. — Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο θέλει παραδοθῇ εἰς χρῆσιν τοῦ κοινοῦ νέα πάλιν σιδηροδρομικὴ γραμμὴ διερχομένη δι' ὑπογείου σύριγγος ἄρτι συντελεσθείσης. Τὸ διατρυπηθὲν ὄρος Ἄρλβεργ κεῖται μεταξὺ τοῦ Τυρόλου, τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Ἑλβετίας. Τὸ μῆκος τῆς σύριγγος εἶνε 11 χιλιομέτρων· ἡ ἀνοιγομένη δ' αὕτη νέα ὁδὸς συντομεύει τὴν ἀπόστασιν μεταξὺ Τεργέστης, Βενετίας, Πέστης καὶ τῆς Ἰλλυρικῆς χερσονήσου ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς Ἑλβετίας, μεσημβρινῆς Γερμανίας καὶ Γαλλίας ἀφ' ἑτέρου κατὰ 200 ὅλα χιλιόμετρα.

Ἡ διάτρησις τοῦ ὄρους ἤρξατο κατ' Ἰούνιον τοῦ 1880· μεθ' ὅλας δὲ τὰς ἀπαντηθείσας παντοειδεῖς δυσκολίας αἱ ἐργασίαι προέβησαν ἀδιάκοποι, καὶ ἡ σύριγξ συνετελέσθη ἐντὸς 3 ἐτῶν καὶ 5 μηνῶν ἀντὶ τῶν ἀναγραφέντων 5 ἐτῶν ἐν τῷ μετὰ τοῦ ἐργολάβου τῆς ἐπιχειρήσεως συμβολαίῳ. Ἀλλ' ὅπως κατορθωθῇ τοῦτο ἐγένετο χρῆσις τῶν ἐντελεστάτων μηχανῶν, ἀπὸ μὲν τοῦ δυτικοῦ μέρους τῶν μηχανικῶν τρυπάνων καὶ ἀεριστήρων τοῦ αὐστριακοῦ μηχανικοῦ Brandt, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀνατολικοῦ τῶν τοῦ Ferraux, ὧν εἶχεν ἤδη γείνει χρῆσις καὶ κατὰ τὴν διάτρησιν τοῦ Saint-Gothard. Διὰ τῶν μηχανημάτων τούτων ἡ διάτρησις προέβαινε κατὰ 9 μέτρα καθ' ἑκάστην, ἤτοι τὸ ὀρυσσόμενον καθ' ἡμέραν διάστημα ἦτο τριπλάσιον τοῦ ἐν Mont-Cenis καὶ διπλάσιον τοῦ ἐν Saint-Gothard. Ἐδαπανήθησαν δὲ εἰς τὴν ἐπιχείρησιν 40 ἑκατομμύρια φράγκων, ἤτοι δι' ἕκαστον χιλιόμετρον μικρόν τι ὀλιγώτερα τῶν 4 ἑκατομμυρ.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν πλεῖσται δυσκολίαι ἐδέησε νὰ ὑπερνικηθῶσιν. Οὕτω λ. χ. δυσκολώτατον πρᾶγμα ἦτο ἐν ἀρχῇ ἡ κατοίκισις καὶ διατροφὴ στρατοῦ ὅλου 5000 ἐργατῶν ἐν τόπῳ ἔνθα οὐδὲν χωρίον ὑπῆρχε. Συνέβη λοιπὸν καὶ ἐνταῦθα ἀνάλογόν τι πρὸς τὸ συμβαῖνον συνηθέστατα ἐν Ἀμερικῇ, ἐν τοῖς μεταλλωρυχείοις καὶ τοῖς μέρεσιν ἔνθα ὑπάρχουσι πηγαὶ πετρελαίου· δηλαδὴ ἐδημιουργήθησαν ἐκ τοῦ προχείρου πόλεις, ἐν αἷς οἱ ἐργάται εὕρισκον πᾶν τὸ ἀναγκαιοῦν αὐτοῖς.

Ὁ διὰ τῆς σύριγγος διερχόμενος σιδηρόδρομος ἔχει μῆκος 147 χιλιομέτρων μεταξὺ Ἰννσβρύκης ἐν τῷ Τυρόλῳ καὶ Βλούδενς ἐν τῷ Ἄρλβεργ. Καὶ διὰ μὲν τῆς Ἰννσβρύκης συνενοῦται πρὸς πάντας τοὺς αὐστριακοὺς καὶ ἰταλικοὺς σιδηροδρόμους, διὰ Βλοῦδενς δὲ πρὸς τὰς ἑλβετικὰς καὶ γερμανικὰς γραμμάς.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884. — Β' 786.

Digitized by Google

Ἀριθ. 436 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. — 6 Μαΐου 1884

Ο ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΤΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΕΔΜΟΝΔΟΥ ΑΜΠΟΥ

(Συνέχεια· ἴδε προηγ. φύλλον.)

Β'.

Κατὰ τὰς τέσσαρας τῆς πρωΐας ἀφῆκα πλέον τὸ ῥογχαλιτόν μου· δὲν εἶχα βεβαίως ἐντελῶς καὶ ἐξ ὁλοκλήρου ἀναπαυθῆ, ἀλλὰ τὸ οἴκημα δὲν ἦτο πλέον ὑποφερτόν. Μὲ εἶχον καταφάγει οἱ ψύλλοι. Δὲν ἠξεύρω ἂν ἔχετε παρατηρήσει ὅτι τὰ ζωΰφια ἐκεῖνα κυνηγοῦσι πρὸ πάντων τοὺς ξανθούς· ἀναγκάζομαι λοιπὸν νὰ ἐξέλθω ἔξω εἰς τὸ ὕπαιθρον διὰ νὰ τιναχθῶ. Ζητῶ νὰ μοῦ δείξουν καὶ τοῦ Λεοπόλδου τὸ οἴκημα καὶ τὸν εὑρίσκω γράφοντα ἐπὶ τῶν γονάτων του.

«Τὰ βλέπεις λοιπόν! τῷ λέγω, ὅτι δὲν φονεύονται πάντοτε οἱ ἄνθρωποι.»

Ἐκεῖνος μοὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα, ἔκλεισε τὸ χαρτοφυλάκιόν του καὶ τὸ ἔρριψε χαμαὶ ἐπὶ τοῦ χωματοστρώτου ἐδάφους τῆς καλύβης του.

«Ὑπάγωμεν νὰ περιπατήσωμεν, εἶπεν· ἡ θέα εἶναι ἐξαισία ἀπὸ ἐδῶ.

— Ἡ θέα! τέτοιαις ὥραις! Ἔχομεν τόσα νὰ εἴπωμεν διὰ σέ, δι' ἐμέ, διὰ τὴν νίκην! Ἔλαβες τώρα πρῶτον τὸ βάπτισμα τοῦ πυρός, παιδί μου, καὶ ἂν ἔφερες μαζί σου καθρέπτην θὰ κάμῃς καλὰ νὰ ἴδῃς τὸ ἔνδοξον πρόσωπόν σου!

— Δὲν βαρύνεσαι, ἁπλοῦς στρατιωτικὸς περίπατος!

— Πολὺ μετριόφρων εἶσαι, καλέ μου· δὲν ἦτο στρατιωτικὸς περίπατος, ἀλλὰ κατόρθωμα στρατιωτικόν, τὸ ὁποῖον ἀφεύκτως θὰ ἀναγραφῇ εἰς τὸν *Μηνύτορα τοῦ Στρατοῦ*. Εἶσαι εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸν ἑαυτόν σου; ὑπῆρξες εὐτυχής; Τί εἶδες; τί ἔκαμες; τί ᾐσθάνθης;

— Κατὰ πρῶτον ἐφοβήθην τρομερὰ μήπως φοβηθῶ.

— Τὸ 'ξεύρω αὐτό, παλληκάρι μου, ἔπειτα;

— Ἔπειτα . . . . Τίποτε.

— Ἠσθάνθης ὅτι διστάζων περὶ τοῦ ἑαυτοῦ σου εἶχες ἀναξίως συκοφαντήσει τὸν υἱὸν τοῦ πατρός σου. Ὠργίσθης τότε καὶ ἐπειδὴ ὅταν τις ὀργίζηται θέλει μὲ κάποιον νὰ ξεθυμάνῃ, ἐξεθύμανες εἰς τὴν ῥάχιν τοῦ ἐχθροῦ. Δὲν εἶναι ἀλήθεια;

— Περίπου.

— Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι δὲν ἐφέρθης ἄσχημα διὰ πρωτόπειρος 'ποῦ εἶσαι . . . . Ἀλλ' ἂς ὑπάγωμεν τώρα εἰς τὴν συνάθροισιν τῶν λόχων.

— Τί νὰ κάμωμεν;

— Διάβολε! Νὰ ἀκούσωμεν τὴν διαταγὴν τῆς ἡμέρας.»

Ἐκοκκίνισεν ὡς παιδίον, τὸ ὁποῖον συλλαμβάνουσι κλέπτον γλυκίσματα καὶ ἐπροφασίσθη ὅτι δὲν ἠδύνατο, διότι ἤθελε κατεπειγόντως νὰ στείλῃ τὸ γράμμα τῆς μητρός του. Ἡ ἐπιμονή του νὰ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν συνάθροισιν μοὶ ἔκαμε πολλὴν ἐντύπωσιν, δὲν ἤξευρα τί νὰ εἴπω καὶ ἐσκέφθην μήπως εἶχεν ὑποπέσει εἰς καμμίαν ἀδυναμίαν καὶ καμμίαν παρεκτροπήν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἤθελε νὰ ἀκούσῃ τὴν διαταγὴν τῆς ἡμέρας. Ἀλλὰ ποῦ! τὸ πρῶτον ὄνομα, τὸ ὁποῖον εἰς τὰ ὦτά μου ἀντήχησεν ἦτο τὸ ὄνομά του. Ὁ στρατηγὸς εὐχαριστεῖ τὸ στράτευμα διὰ τὴν λαμπρὰν αὐτοῦ διαγωγήν, ἔκαμνε δὲ εἰδικὴν μνείαν τοῦ θάρρους, ὅπερ τινὲς εἶχον δείξει ἐν τῇ συμπλοκῇ καὶ τοῦ ἡρωϊσμοῦ τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ δὲ Γαρδελύξ, ὅστις, μόνος, εἶχε σπεύσει εἰς τὸ μέσον τῶν Ἀράβων ἵνα σώσῃ δώδεκα ἄνδρας τοῦ λόχου του, οἱ ὁποῖοι εἶχον ἀσυνέτως ἐκτεθῆ. Ὁ αὐτὸς δὲ ἀξιωματικὸς καὶ ἄλλο εἶχε κάμει κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν κατόρθωμα, πρῶτος εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸ ὠχυρωμένον φρούριον τῶν Βενι-Ὑάλα.

Μὲ φαντάζεσθε· οὔτε λέξιν ἤκουον πλέον, τρέχω πρὸς τὴν καλύβην του. Ἀκόμη ἔγραφε! Πετῶ τὰ παληόχαρτά του εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἀρχίζω τὰς ἐπιπλήξεις.

— Οὕτω λοιπὸν φέρεσαι πρὸς τοὺς φίλους σου! Μὲ περιπαίζεις ὡς νὰ ἤμην βλάξ, ὡς νὰ ἤμην κτῆνος! Δι' αὐτὸ δὲν ἤθελες νὰ ἔλθῃς εἰς τὴν συνάθροισιν; Ἤξευρες, ἀνόητε, ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἐπαινεθῇς. Ἐπολέμησες ὡς λέων καὶ φοβεῖσαι νὰ τὸ ἀκούσῃς; Καὶ μὲ ἔκαμες νὰ διστάσω σχεδὸν περὶ τοῦ θάρρους σου!

Ὡμίλουν, ἐφώναζα, ἔκλαια, τὸν ἐφίλουν καὶ τὸν ἐγρόνθιζον ὡς καλὸς Ἀλσατός.

Ἐκεῖνος δέ, κάτωχρος, μὲ ἐκύτταζε μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπλανεῖς.

«Συγχώρησόν με, μοὶ ἔλεγε· δὲν ἤμην βέβαιος . . . . . δὲν ἤξευρα ἂν ὅσα μοὶ συνέβησαν ἦσαν τῷ ὄντι ὅ,τι πρέπει νὰ ὀνομάζηται στρατιωτικὸν θάρρος. Διὰ τοῦτο δὲν ἐτόλμησα νὰ ἔλθω

Digitized by Google

μαζί σου εἰς τὴν συνάθροισιν, διότι ἐπὶ τέλους ἂν ὁ στρατηγὸς δὲν ἤθελεν ἀναφέρει τὸ ὄνομά μου δὲν θὰ ἐτόλμων μὲν νὰ ἔχω παράπονα, ἀλλὰ θὰ τὸ ᾐσθανόμην. . . .

— Δὲν ὑπῆρχε, φίλε μου, φόβος δι' αὐτό, ὁ στρατηγὸς εἶναι δίκαιος καὶ ἠξεύρει νὰ διακρίνῃ τοὺς ἀνθρώπους του.

— Ἐμπρὸς λοιπὸν τώρα! Πρέπει νὰ ὑπάγω νὰ τὸν εὐχαριστήσω.

— Ἔχεις καιρὸν ἔπειτα· τώρα θὰ ἀναπαύηται διότι ἀρκετὰ ἐκοπίασε χθὲς διὰ τὴν ἡλικίαν του.

— Τότε λοιπὸν ἂς περιπατήσωμεν. Αἰσθάνομαι ἀνάγκην περιπάτου.

— Εἶσαι εὐτυχὴς νὰ θέλῃς τώρα περίπατον!»

Μαζεύω τὰ χαρτία του καὶ μαζὶ ἐξερχόμεθα. Πάντες οἱ συνάδελφοι, τοὺς ὁποίους συνέβαινε νὰ ἀπαντῶμεν, τὸν ἐπλησίαζον καὶ τὸν συνέχαιρον. Ἐκεῖνος ἐκοκκίνιζε καὶ ἐγὼ δὲ ὁ ἴδιος τὰ ἔχανα ὀλίγον ὡς ἂν ὅλη του ἡ δόξα μὲ ἔρραινεν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Οἱ στρατιῶται τοῦ ἔκαμνον τὸ σχῆμα μὲ ἕνα ἀέρα, ὁ ὁποῖος ἐσήμαινε· δὲν χαιρετῶ τὸν βαθμόν σου, ἀλλὰ τὴν γενναίαν σου καρδίαν. Ὁ Μαρχού, ὁ ἰατρός, ὅστις ἐπανήρχετο ἀπὸ τοῦ φορητοῦ νοσοκομείου μᾶς ἀγγέλλει τὰς ἀπωλείας, τὰς ὁποίας εἴχομεν πάθει· ἕνδεκα νεκροί, τριάκοντα πέντε τραυματισμένοι ἐξ ὧν δέκα βαρέως, οὐδεὶς ἔλειπεν ἄλλος, λαμπρὸν πρᾶγμα! «Ἂν δὲν εἴσθε σεῖς, λέγει πρὸς τὸν Λεοπόλδον, οἱ Ἄραβες θὰ μᾶς συνελάμβανον καμμίαν δωδεκάδα αἰχμαλώτων.»

Ὅσον προχωροῦμεν, τόσον αὐξάνουν τὰ συγχαρητήρια καὶ τόσον ἐκεῖνος στενοχωρεῖται. Μὲ παρασύρει πρὸ τοῦ λόχου, ὅστις ἐπανέφερε τοὺς σάκκους καὶ τὰς ἀποσκευάς. Ὁ λοχαγός, γέρων στρατιώτης, ὅστις μετὰ ἓν ἔτος ἔμελλε νὰ λάβῃ τὴν ἀποστρατείαν του δὲν εἶχε δὲ ἀκόμη παρασημοφορηθῆ, μᾶς ἀναγνωρίζει μακρόθεν καὶ φωνάζει.

«Ἔ! παιδία! δὲν ἐλάβετε ἀνάγκην ἀπὸ ἡμᾶς διὰ νὰ θερίσετε δάφνας; ὁ κ. δὲ Γαρδελὺξ δὲν ἄφησε καὶ δι' ἄλλους.»

Ἐκοκκίνισε καὶ πάλιν ὅσον ἠδυνήθη καὶ ἤρχισε νὰ ἀπολογῆται ὅπως ὅπως. Ἐπανερχόμεθα εἰς τὸ οἴκημά του· μοὶ λέγει ὅτι θέλει νὰ τελειώσῃ τὸ γράμμα· τινὲς τραυματισμένοι ἐπρόκειτο εἰς τὰς δύο νὰ ἀποσταλῶσιν εἰς τὴν Βίσκραν.

«Ἐλπίζω, τῷ λέγω, ὅτι θὰ λάβῃς ἀντίγραφον τῆς διαταγῆς τῆς ἡμέρας διὰ νὰ τὸ στείλῃς εἰς τὴν μητέρα σου;

— Ὄχι.

— Διὰ τί;

— Διότι δὲν ἀγαπῶ νὰ συντάττω ὁ ἴδιος τὴν ἱστορίαν μου· νομίζω ὅτι καὶ χωρὶς νὰ κάμνω τοιαύτας ἀνοησίας εἶμαι ἀρκετὰ γελοῖος.

— Ἔχουν δίκαιον νὰ λέγουν ὅτι ἓν μόνον βῆμα χωρίζει τὸ ὑψηλὸν ἀπὸ τοῦ γελοίου, ἀφ' οὗ καὶ σὺ συγχέεις τὰ δύο πράγματα. Ἐγὼ ὅμως θὰ παραγγείλω εἰς τὸν ἐπιλοχίαν σου νὰ ἀντιγράψῃ τὴν παράγραφον, εἰς τὴν ὁποίαν γίνεται λόγος περὶ σοῦ διὰ νὰ τὴν στείλω εἰς τὴν Κυρίαν δὲ Γαρδελύξ.

— Ἀφ' οὗ ἔχεις ὄρεξιν, κάμε το. Ἀλλὰ γράφω τόσον μακρὰς ἐπιστολὰς καὶ τόσον ὀλίγον καιρὸν ἔχει διαθέσιμον ἡ μήτηρ μου, ὥστε φοβοῦμαι ὅτι ῥίπτει εἰς τὸ καλάθιον τῶν ἀχρήστων ὅσα γράμματα φέρουσι τὴν σφραγῖδα τῆς Βίσκρας.

— Ἀλλ' ἡ δεσποινὶς Ἑλένη θὰ ἔχῃ ὀλιγωτέρας ἀσχολίας! Ἂν ἔπεμπα πρὸς αὐτὴν τὸ ἀντίγραφον θὰ ἐθύμωνες;

— Κάμε ὅ,τι θέλεις.

— Καλὰ λοιπόν, στάσου.

Μετὰ μίαν ὥραν ἔκλεια ἐντὸς φακέλλου τὸ ἀπόσπασμα τῆς διαταγῆς τῆς ἡμέρας ἀντιγεγραμμένον μὲ ἐκεῖνο τὸ ὡραῖον γράψιμον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν δόξαν τῶν ἐπιλοχιῶν καὶ ἐνίοτε τοὺς ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦ νὰ γείνωσιν ἀξιωματικοί. Ἐπρόσθεσα δὲ καὶ ἐγὼ τὰ ἑξῆς·

«Ὁ λοχαγὸς τῶν Ἐπιτελῶν Κάρολος Βροῦνερ, ὑποβάλλει τὰ ταπεινά του σεβάσματα πρὸς τὴν δεσποινίδα Ἑλένην δὲ Γαρδελὺξ καὶ μετὰ χαρᾶς τῇ διαβιβάζει τὸ ἑπόμενον ἀντίγραφον, τὸ ὁποῖον ἡ μετριοφροσύνη ἑνὸς νεαροῦ ἥρωος θὰ ἐκράτει ἴσως κεκρυμμένον.»

Τῷ ἔδειξα τὴν ἐπιστολὴν ἀνοικτὴν καὶ τῷ εἶπον.

— Θέλεις νὰ τὴν ἀναγνώσῃς;

— Ὄχι, ἂν ἤθελα νὰ τὴν ἀναγνώσω, ἠμποροῦσα νὰ τὴν γράψω καὶ μόνος μου.

— Πῶς! ἀρχίζω ἀλληλογραφίαν μὲ τὴν ἀδελφήν σου καὶ δὲν ἔχεις τὴν περιέργειαν νὰ μάθῃς τί τῆς γράφω;

— Ἀνόητε! δὲν σὲ γνωρίζω λοιπόν;»

Ἡ λέξις αὕτη ἐχώθη κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν καρδίαν μου καὶ ὁ ἀνόητος σκιρτῶν κατεσπάσθη τὸν φίλον του.

Ὁ στρατηγὸς μᾶς ἐκράτησε περιωρισμένους καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὸ διάστημα τῆς νυκτὸς κατ' ἐπανάληψιν ἐνομίζομεν ὅτι ἐπέκειτο αἰφνιδία ἔφοδος τῶν Ἀράβων, τὴν ἐπαύριον προέβημεν εἰς δραστηρίαν ἐξέτασιν τοῦ τόπου. Ὁ ἐχθρὸς ὅμως εἶχεν ἀπομακρυνθῆ ἢ τοὐλάχιστον δὲν ἐκινεῖτο, ἐπὶ μίαν δ' ὁλόκληρον ἑβδομάδα τὸ σῶμά μας ἐτήρησε τὰς θέσεις του χωρὶς δι' ὅλου νὰ ἐνοχληθῇ ὑπὸ τῶν πολεμίων. Οἱ στρατιῶταί μας εἶχον ὡς ἐνασχόλησιν τὸ νὰ καθαρίζωσι τὰ τρία χωρία, τουτέστι νὰ κατεδαφίζωσι τὰς καλύβας καὶ ῥιζηδὸν νὰ κόπτωσι τὰ δένδρα. Τὸ ἀνώτατον χωρίον τάχιστα μετεμορφώθη εἰς ὡραῖον μικρὸν στρατόπεδον ὠχυρωμένον, πάντες δ' ὡμολόγησαν ὅτι προτιμοτέρα

Digitized by Google

ἦτο ἡ σκηνὴ ἀπὸ τὰς ἀθλίας καλύβας τῶν Ἀράβων.

Ἀλλ' ἐν ᾧ ἡμεῖς διήγομεν ἐκεῖ ἥσυχοι καὶ ἀμέριμνοι, ὁ ἐχθρὸς ἐκινεῖτο ὁλόγυρά μας. Οἱ ἐλεεινοὶ ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους εἴχομεν ἀποδιώξει ἀπὸ τὰς ἑστίας των, εἶχον διασπαρῆ εἰς τὰς πέριξ φυλάς, γηραιὸς δέ τις *μαραβούτης* μονόφθαλμος, ὅστις εἶχεν ὡς ἐρωμένην γυναῖκα ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Βένι-Ὕαλα, ἐκήρυττεν ἱερὸν πόλεμον καθ' ἡμῶν καὶ παντοῦ εὕρισκεν ἀκρόασιν. Ἐλάχισται, γελοῖαι φυλαὶ φανατισθεῖσαι, ἐνόμισαν ὅτι ἔχουν τινὰ δύναμιν καὶ ἠρνοῦντο νὰ ἀποτίσωσι τοὺς φόρους. Ποικίλα δὲ καὶ θαυμαστὰ παραδοξολογήματα διεδίδοντο μεταξὺ τοῦ κτηνώδους ἐκείνου ὄχλου. Ἐλέγετο ὅτι ὅλοι τῆς Ἀφρικῆς οἱ μεγάλοι *σεῖχαι* συνασπισθέντες εἶχον ἐκστρατεύσει κατὰ τοῦ σουλτάνου τῶν Γάλλων, ὅτι τὸν εἶχον πολιορκήσει εἰς ἕν του παλάτιον καὶ ὅτι ἐκεῖνος ἵνα σωθῇ ἠναγκάσθη νὰ ὑπογράψῃ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἀλγερίας. Μὲ ὀλίγας λέξεις, δέκα πέντε ἡμέρας μετὰ τὴν νίκην μας εὑρέθημεν μίαν χαρὰν περικυκλωμένοι ἀπὸ τὸν ἐχθρὸν καὶ αὐτὴ δὲ ἡ συγκοινωνία μας πρὸς τὴν Βίσκραν εἶχε διακοπῆ. Θὰ μᾶς ἤρχοντο βεβαίως ἐπικουρίαι, ἀλλὰ τέλος πάντων δὲν μᾶς εἶχον ἔλθει ἀκόμη καὶ μὲ ὅλην μας τὴν νίκην τὸ βέβαιον ἦτο ὅτι δὲν ἤμεθα πολὺ καλά.

Ὁ στρατηγὸς εἶχεν ὅλα τὰ ἄλλα προτερήματα, ἀλλ' ὑπομονὴν ὅμως δι' ὅλου δὲν εἶχεν. Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ κτυπήσῃ τὴν ἀντίδρασιν κατακέφαλα. Ἡ φυλὴ τοῦ γέροντος μονοφθάλμου, οἱ Βένι-Σαφάρ, πολεμικώτατοι καὶ ὄχι ὀλίγον πλούσιοι, εὑρίσκοντο εἰς πέντε λευγῶν ἀπόστασιν. Ὡραίαν δὲ τινὰ νύκτα μᾶς ἐξυπνίζουσιν ὅλους ἡσύχως, τὸ στράτευμα τρυπώνει μεταξὺ τῶν βουνῶν καὶ τὸ πρωῒ εἰς τὰς ὀκτὼ εὑρισκόμεθα εἰς συμπλοκὴν μὲ τοὺς Ἄραβας.

Ἡ ἡμέρα μας δὲν ἦτο κακή. Ἐφονεύσαμεν πεντήκοντα ἄνδρας, ἐκαύσαμεν ἓν λαμπρότατον χωρίον καὶ ἀπεκρούσαμεν ἑξάκις σχεδὸν κατ' ἐπανάληψιν τὰς ἀβλαβεῖς καὶ ματαίας ἐφόδους τῶν πολεμίων, ἀδύνατον ὅμως ἦτο νὰ στρατοπεδεύσωμεν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Εἴχομεν τραυματίας νὰ ἀνακομίσωμεν, εἴχομεν ἀφήσει καθ' ὁδὸν τὰς ἀποσκευάς. Ὁ στρατηγὸς ἀποφασίζει νὰ στραφῶμεν ὀπίσω διὰ νὰ κοιμηθῶμεν εἰς τὸ στρατόπεδόν μας.

Ὅλοι ἐνόμιζον ὅτι ἡ ὑπόθεσις εἶχε τελειώσει καὶ διὰ τοῦτο εὑρίσκοντο ὅλοι εἰς καλὴν διάθεσιν πλὴν τοῦ ἀκροβολιστοῦ μας, ὁ ὁποῖος, τοποθετημένος εἰς τὴν ὀπισθοφυλακήν, δὲν εἶχε λάβει ἀφορμὴν νὰ δειχθῇ. Περιέπαιζον ὀλίγον τὴν ματαιότητά του καὶ ἤρχισα νὰ τῷ λέγω χιλίας παροιμίας σχετικὰς πρὸς τὴν τότε κατάστασίν του· ἄφες νὰ ἴδωμεν, θὰ ἔλθῃ καὶ ἡ ἰδική σου ὥρα καὶ τὰ παρόμοια.

Διὰ νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν Τζέβελ-Ὕαλα ἔπρεπε νὰ διανύσωμεν τραχύτατον ὀρεινὸν δρόμον, ἀναβάσεις, καταβάσεις, καὶ ὁμαλὴν ὁδὸν καθ' ὅλου. Ὁ τόπος ἄλλως ἦτο ὡραῖος. Ἔβαινον ἐγὼ ἔφιππος μὲ τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν εἰς τὰ ἀριστερὰ τοῦ στρατηγοῦ καὶ διηρχόμεθα ὁρμητικόν, ἀλλὰ διαυγέστατον χείμαρρον, ὅστις ἔρρεεν ἐπὶ λευκοτάτων στρογγύλων πετρῶν. Ἔμπροσθέν μας ὁλόκληρος ἀνάβαθρα κορυφῶν, ὑπεράνω τῶν ὁποίων διεκρίνετο ἡ κορυφὴ τοῦ Τζέβελ-Δερράτζ χιονοσκεπής. Δὲν ἐβιαζόμεθα· ἡ πορεία ἐγίνετο μετὰ μεγάλης περισκέψεως, καθ' ὅσον μάλιστα ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν του.

« Τέλος πάντων, μοὶ λέγει ὁ στρατηγός, νομίζω ὅτι ἐγλυτώσαμεν, Βροῦννερ! Μετὰ μίαν ὥραν θὰ εἴμεθα εἰς τὰς σκηνάς μας, ἐντὸς δὲ τριῶν ἡμερῶν οἱ Βένι-Σαφάρ.... »

Δυνατὸς καὶ κανονικὸς τουφεκισμὸς τοῦ ἔκοψε τὴν φράσιν. Οἱ Ἄραβες εἶχον ἐπιπέσει κατὰ τῆς ὀπισθοφυλακῆς μας, ἠκούετο δὲ ὄχι μόνον ὁ τουφεκισμός των, ἀλλὰ καὶ αἱ κραυγαί των.

Ὁ γέρων ἐπέταξε χονδρὴν βλασφημίαν, ἔστρεψε τὸν ἵππον του καὶ μᾶς ἐφώναξεν: «Ἐμπρός, ἐξακολουθεῖτε!»

Ὅταν ὁ στρατηγὸς διατάσσῃ, δὲν χωρεῖ δεύτερος λόγος. Ἀλλ' ὁ γάλλος στρατιώτης δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διανύσῃ ἓν τέταρτον τῆς λεύγας εἰς δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας ὅταν ἀκούῃ νὰ τουφεκίζωσιν ὄπισθέν του τοὺς συντρόφους του. Ἐπροχωροῦμεν βραδέως, ἕκαστος δὲ ἀξιωματικὸς ὤθει τοὺς ἄνδρας του λυπούμενος ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ τοὺς ἀφήσῃ ἐκεῖ καὶ νὰ σπεύσῃ πρὸς τὸν κίνδυνον. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διεκόπτετο τὸ πῦρ καὶ ἐνόμιζες ὅτι τὰ πάντα εἶχον τελειώσει, ἀλλ' ὁ κρότος ἤρχιζε πάλιν κατὰ πρῶτον μὲν διακεκομμένος ἔπειτα δὲ συνεχής. Ἐν τοσούτῳ ἡ νὺξ ἐπῆλθεν, ἡ δὲ δυσχέρεια τῆς ὁδοῦ ἐδυσκόλευεν ἔτι μᾶλλον τὸ ἀμφίβολον τῆς θέσεως, ὅπερ μᾶς παρέλυε. Τὸ στράτευμα ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς ἀναχωρήσεώς του οὐδὲ ἕνα σταθμὸν εἶχε κάμει, πέντε δὲ ὥρας ἤδη ὡδοιπόρει. Οἱ πεζοὶ δὲν παρεπονοῦντο, ἀλλὰ διέκρινες καθαρὰ τὸ ἀκατάπαυστον φύσημά των. Τί νὰ κάμωμεν;

Οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ φωνάξῃ ἄλτ!

Τέλος πάντων ἦλθε πρὸς ἡμᾶς ὁ στρατηγὸς καὶ ὁ πρῶτός του λόγος ἦτο νὰ μᾶς καλέσῃ εἰς ἀνάπαυσιν. Ἐν ᾧ δὲ οἱ στρατιῶται διέκοπτον τὰς τάξεις των καὶ ἐκάθηντο εἰς τὰ ἄκρα τῆς ὁδοῦ, οἱ ἀξιωματικοὶ ἔσπευδον νὰ μάθωσι τί εἶχε συμβῆ.

« Καλὰ πηγαίνει τὸ πρᾶγμα, εἶπεν ὁ στρατηγός· ἀφ' ὅτου ἀπῆλθον ἀπὸ τῆς ὀπισθοφυλακῆς ἕνα μόνον τουφεκισμὸν ἤκουσα καὶ τοῦτον ἐλαφρόν, εἶναι τώρα πρὸ ἡμισείας ὥρας. Ἡ ἔφοδος ὅμως ἦτο σπουδαία· σὲ συγχαίρω δὲ τῷ ὄντι, Βροῦννερ, διὰ τὸν φίλον σου τὸν ἀκροβολιστήν

Καὶ γενναιότητα μεγάλην ἔχει καὶ ἀξίαν· εἶναι τρομερὸς καὶ θὰ προχωρήσῃ πολὺ αὐτὸς ὁ νέος. Αἱ σφαῖραι νομίζεις ὅτι τὸν σέβονται, ἐμπνέει φόβον εἰς τὸν θάνατον. Τὸν εἶδα νὰ μεταχειρίζεται καὶ τὴν σπάθην καὶ τὴν λόγχην. Ἐκεῖ νὰ ἔβλεπες! Ἐφόνευσε μὲ τὸ χέρι του δύο Ἄραβας. Δὲν εἶναι παράξενον νὰ ὑποτεθῇ ὅτι καὶ ἐγὼ ὅπως τόσοι ἄλλοι θέλω νὰ κολακεύσω τὴν ἀριστοκρατίαν, ἀλλ' ἀδιάφορον! Ἂν ὑπάρχῃ ἀκόμη ἓν κομμάτιον κοκκίνης ταινίας εἰς τοὺς Παρισίους, θὰ τὴν ζητήσω ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν αὐτοκράτορα διὰ τὸν μικρόν μας ἀκροβολιστήν. Ἐμπρός, παιδία! δὲν θὰ εἴμεθα εἰς τὸ στρατόπεδον πρὸ τῶν δέκα.

Τὸ λοιπὸν τῆς πορείας μοὶ ἐφάνη λίαν μακρὸν καὶ βεβαίως μαντεύετε τὸ διὰ τί. Μόλις ἔφθασα μὲ κατέλαβον αἱ ἀσχολίαι τῆς ὑπηρεσίας, ἀπὸ τὰς ὁποίας δὲν ἠδυνήθην νὰ γλυτώσω παρὰ κατὰ τὰ μεσάνυκτα. Κατορθώσας τότε νὰ εἶμαι τέλος πάντων πάσης φροντίδος ἀπηλλαγμένος, σπεύδω πρὸς τὴν σκηνὴν τοῦ Λεοπόλδου διὰ νὰ τοῦ ἀναγγείλω τὴν μετὰ τοῦ στρατηγοῦ συνομιλίαν μου. Δὲν ἀπεῖχον τέσσαρα βήματα ἀπὸ τῆς κατοικίας του καὶ ἀκούω νὰ μὲ φωνάζῃ ἄνθρωπός τις, ὁ ὁποῖος ἔτρεχε καὶ αὐτὸς ὡς ἐγώ, ἀλλὰ κατ' ἐναντίαν διεύθυνσιν. Σταματῶ διὰ νὰ ἐρωτήσω τί μὲ ἤθελε.

«Σᾶς ζητῶ παντοῦ, λοχαγέ μου, ἐκ μέρους τοῦ Κ. δὲ Γαρδελύξ.

— Καὶ ἐγὼ τὸν ζητῶ per mar e per terra· ποῦ εἶναι;

— Εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ βαρειά.

— Τί λές; αὐτός; ἀδύνατον!

— Ἔχει μίαν σφαῖραν εἰς τὴν κοιλίαν, λοχαγέ μου. Ἐγὼ τὸν ἐσήκωσα· ἀλλὰ γρήγορα, σᾶς παρακαλῶ, διότι φοβοῦμαι ὅτι δὲν ἔχομεν καιρὸν νὰ χάνωμεν.»

Σπεύδομεν εἰς τὸ πρόσκαιρόν μας νοσοκομεῖον καὶ δάκνεται ἡ καρδία μου εἰς τὴν θέαν τῶν σκηνῶν ἐκείνων, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν ὁποίων ἐκυμάτιζεν ἡ κοκκίνη σημαία, ἥτις τὴν νύκτα ἐφαίνετο μαύρη.

«Ἐδῶ εἶναι,» μοὶ λέγει ὁ ὁδηγός μου δεικνύων μοι τὴν πρώτην σκηνήν.

Εἰσέρχομαι καὶ ὑπὸ τὸ φῶς λυχνίας βλέπω τὸν δυστυχῆ μου Λεοπόλδον ἐξαπλωμένον εἰς τὸ στρῶμα καὶ τόσον ὠχρόν, ὥστε ἐνόμισα ὅτι ἦτο ἤδη νεκρός. Εἶχε λιποθυμήσει ἕνεκα τῆς ἐγχειρίσεως τοῦ ἰατροῦ πρὸς ἀνίχνευσιν τῆς σφαίρας. Ὁ ἰατρὸς γονατιστὸς ἐσπόγγιζε τὰς χεῖράς του μὲ μίαν αἱματωμένην ποδιάν.

«Σὺ εἶσαι; ἀνακράζει ἅμα μὲ εἶδεν ὁ Μαρκοῦ! Καλέ μου Βρούννερ, χάνεις ἀξιόλογον φίλον καὶ ὁ στρατὸς γενναῖον στρατιώτην.

— Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν ἐλπίς;

— Σχεδὸν ὄχι. Ἡ σφαῖρα ἦλθεν ἀπὸ τὰ κάτω πρὸς τὰ ἄνω, τὸ διάφραγμα διετρυπήθη. Ἡ αἱμορραγία καὶ ἡ δύσπνοια θὰ φέρουν τὸν θάνατον. Δύο ἢ τριῶν ἴσως ὡρῶν ζωὴν ἔχει· ἀλλὰ περίμενε, διότι εἶναι πιθανὸν νὰ συνέλθῃ ὀλίγον. Τοὐλάχιστον ὁ θάνατος θὰ ἐπέλθῃ ἄνευ ἀγωνίας. Ἐγώ, θὰ ὑπάγω νὰ ἴδω τοὺς ἄλλους, διότι δυστυχῶς οἱ Ἄραβες μοῦ ἔδωκαν σήμερον ἀρκετὴν ἐργασίαν.»

Προσεπάθησα νὰ τὸν πείσω νὰ μὴ τὸν ἀφήσῃ ἀκόμη, νὰ ἐφεύρῃ τι, νὰ κάμῃ θαῦμα διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ φίλου μου. Ἀλλ' ἐκεῖνος μὲ ἐκύτταξε μὲ περίλυπον ὕφος, ἔσφιγξε τὰς δύο μου χεῖρας καὶ ἐξῆλθεν ὑψώνων τοὺς ὤμους του. Παρετήρησα τότε τὸν ὁδηγήσαντά με ἐκεῖ καὶ εἶδον ὅτι εἶχε περιτυλιγμένον τὸν δεξιὸν βραχίονα. Ἦτο δεκανεὺς τοῦ πεζικοῦ καὶ τὸν εἶχε συμπαραλάβει διερχόμενος ὁ στρατηγὸς μετὰ καὶ ἄλλων εἴκοσιν ἀνδρῶν τοῦ λόχου του διὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ὀπισθοφυλακήν, οὕτω δὲ εἶχε λάβει μέρος εἰς τὸ τελευταῖον ἥμισυ τῆς συμπλοκῆς. Μοὶ ἐδιηγήθη πῶς εἶχον ἀναγκασθῆ εἰκοσάκις κατ' ἐπανάληψιν νὰ ἐπιτεθῶσι διὰ νὰ σηκώσωσι τοὺς πίπτοντας συστρατιώτας των καὶ ὅμως τρεῖς ἢ τέσσαρας ἠναγκάσθησαν νὰ τοὺς ἀφήσωσιν εἰς χεῖρας τῶν πολεμίων. Αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ ταῦτα διηγούμενος εἶχε σωθῆ ὑπὸ τοῦ ταλαιπώρου ἀκροβολιστοῦ μου μὲ τὸ ὅπλον τοῦ δεκανέως εἶχεν ἐπιπέσει ὁ Λεοπόλδος κατὰ τῶν Ἀράβων.

«Λοχαγέ μου, ἔλεγε, σᾶς ὁρκίζομαι ὅτι ὁ Κ. δὲ Γαρδελὺξ ἔκαμε τὰ ἀδύνατα δυνατά. Εἶχεν εἰς ῥάκη ἐσχισμένην τὴν στολήν του καὶ τὴν λόγχην τοῦ ὅπλου μου συνεστραμμένην. Δυστυχῶς παρεπάτησεν εἰς μίαν ῥευματιάν, ἐκύλισεν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ τότε εἷς Ἄραψ, κεκρυμμένος ὄπισθεν ἑνὸς σχίνου, ἐτράβηξε κατ' ἐπάνω του σχεδὸν ἀκουμβήσας τὸ ὅπλον ἐπὶ τοῦ σώματός του. Ὅλοι ἐνομίσαμεν ὅτι ἦτο νεκρός· ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἁμαξίου μᾶς μετέφερον καὶ τοὺς δύο, μόνον δὲ ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἔδειξε σημεῖα ζωῆς. Σᾶς ἐζήτησε τότε· ἐγὼ ἂν καὶ μὲ δεδεμένον τὸν βραχίονα ἔτρεξα εἰς ἀναζήτησίν σας· δὲν ἠδυνάμην κάλλιον νὰ ἀποδείξω τὴν πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνην μου.»

Ἔστειλα τὸν δυστυχῆ τὸν δεκανέα νὰ πλαγιάσῃ καὶ ἐκάθισα κατὰ γῆς παρὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ Λεοπόλδου. Δὲν ἔχετε βεβαίως τὴν ἀπαίτησιν νὰ σᾶς ἐκτυλίξω ὅλην τὴν σειρὰν τῶν σκέψεων, αἵτινες ἐκεῖ μὲ κατέλαβον. Ἡ ἀφήγησις θὰ ἦτο πολὺ μακρά, φίλοι μου, καὶ μὰ τὸν Θεόν, ὄχι εὐχάριστος καὶ τερπνή. Κατὰ τὰς τρεῖς, εἶχον περιέλθει εἰς ἓν εἶδος ἀποκτηνώσεως ἕνεκα τῆς λύπης καὶ τοῦ κόπου, τότε δὲ ἀκριβῶς τὸν ἤκουσα νὰ φωνάζῃ· Κάρολε!

Ἡ φωνὴ ἐκείνη ἐνόμιζες ὅτι ἀνεδίδετο ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς. Ἔλαβον ἀμέσως τὴν χεῖρά του

Digitized by Google

τὴν ὑγρὰν καὶ μαλακὴν καὶ τοῦ λέγω· Ἐδῶ εἶμαι. Ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μὲ ἐκύτταξεν ἐπὶ στιγμήν, ἀλλὰ χωρὶς νὰ μὲ διακρίνῃ.

« Ἐγὼ εἶμαι, ἐπανέλαβα, ὁ φίλος σου ὁ Βροῦνερ! »

Ἐκαμε νέαν προσπάθειαν καὶ ἐζήτησεν ὕδωρ. Μετὰ κόπου διήνοιξα τοὺς συνεσφιγμένους ὀδόντας του καὶ ἔχυσα ὀλίγας σταγόνας ψυχροῦ ὕδατος εἰς τὸ καιόμενον στόμα του. Διέλαμψε τότε τὸ βλέμμα του, ἐνεψυχώθη ἡ ὄψις του καὶ μὲ ἀνεγνώρισεν.

« Εὐχαριστῶ! εἶπεν. » Ἐσιώπησεν ἔπειτα ἐπί τινα λεπτὰ ὡς ἂν ἡ ἁπλῆ ἐκείνη λέξις νὰ τὸν εἶχε κουράσει. Ἐγὼ περιέμενον, κρατῶν τὰ δάκρυά μου καὶ πασχίζων νὰ δώσω ὄψιν γελαστὴν εἰς τὸ περίλυπον πρόσωπόν μου. Ἐπανῆλθον αἱ δυνάμεις του· ἡ χεὶρ του, ἣν ἐξηκολούθουν νὰ κρατῶ, ἐσφιγξεν ὀλίγον τὴν ἰδικήν μου, ἀνέπνευσε παρατεταμένως καὶ μετὰ κόπου καὶ διακεκομμένης φωνῆς μοὶ εἶπεν.

« Ἐτελείωσε . . . . τὸ ἐπερίμενα . . . . τὸ ἤξεύρεις! Τί προτήτερα, τί ἀργότερα, ἀδιάφορον! . . Καὶ ὅμως εἶναι ὡραῖον πρᾶγμα ὁ πόλεμος. . . . . Ἐδῶ μόνον ἐγὼ ᾐσθάνθην ζωήν, μαζί σου . . . . Καλὸν θὰ ἦτο νὰ παρετείνετο ὀλίγον ἡ ζωή μου, ἀλλὰ . . . . φαίνεται ὅτι δὲν ἤμην ἄξιος. . . . . Ἀχ! δὲν ὑπῆρξα βεβαίως ἐκ τῶν εὐτυχῶν εἰς τὸν κόσμον. Σεῖς μόνον . . . . σὺ μάλιστα . . . . » Ἐμάζευσα ὅπως ἠδυνήθην ὅλον μου τὸ θάρρος καὶ εἶπον πρὸς αὐτὸν ὅτι ἀδίκως ἐνόμιζεν ὅτι δὲν ὑπῆρχε πλέον σωτηρίας ἐλπίς, ὅτι ὁ Μαρκοὺ ἀπ' ἐναντίας μὲ εἶχε καθησυχάσει περὶ τῆς καταστάσεώς του, ὅτι μετὰ δύο μῆνας θὰ ἦτο ἐντελῶς καλὰ καὶ ἄλλα τοιαῦτα μάταια πράγματα, ὅσα μοῦ ἐπήρχοντο εἰς τὸν νοῦν. Ἀλλ' ὁμολογῶ δὲν ἤμην ἱκανὸς ὑποκριτής . . . . Μοῦ ἔκοψε τὸν λόγον μὲ ἓν μικρὸν ὠχρὸν μειδίαμα, τὸ ὁποῖον ἔκαμε νὰ παγώσῃ ὁ μυελὸς εἰς τὰ βάθη τῶν κοκκάλων μου.

« Καϋμένε Κάρολε! Ἄφες νὰ ὁμιλήσω, τὸ πρᾶγμα εἶναι, βλέπεις, βιαστικόν. . . . . Ἠξεύρεις τὸν βίον μου . . . . Συγχωρῶ ὅ,τι καὶ ἂν μοὶ ἔκαμον καὶ ζητῶ συγχώρησιν δι' ὅλας μου τὰς σκαιότητας. Τὸ ὡρολόγιόν μου εἶναι ἐδῶ, ὑπὸ τὴν κεφαλήν μου· σταμάτησέ το ἅμα μοῦ κλείσῃς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ πάρετο εἰς τὴν μητέρα μου. Θὰ ἴδῃ ὅτι ἡ τελευταία μου σκέψις κατὰ τὴν τελευταίαν μου στιγμήν. . . . . ἐννοεῖς; Τὸ μετάλλιον νὰ τὸ ἀποδώσῃς εἰς τὴν ἀδελφήν μου. . . . σὺ ὁ ἴδιος! Ἡ διαθήκη μου εὑρίσκεται εἰς τὸ δωμάτιόν μου, εἰς τὴν Βίσκραν, στεῖλέ την καὶ αὐτὴν εὐθὺς ἅμα ἀπαλλαγῶμεν ἀπ' ἐδῶ. Ὄχι τὰ γράμματα! σοῦ εἶπα . . . . . . σὺ ὁ ἴδιος! . . . . . . Τὸ δακτυλίδιον μου εἶναι διὰ τὴν Ἑλένην, δὲν θὰ τὸ φορέσῃ, ἀλλ' ἂς τὸ ἔχῃ μετὰ πράγματά της.

Εἰς σέ, φίλε μου, ἄφησα τὰ ὅπλα μου καὶ τὰ βιβλία μου, ἔπρεπε νὰ ἀφήσω . . . . ἀλλ' ὄχι πιστεύω ὅτι δὲν θὰ τὰ καύσουν τὰ ποιήματά μου καὶ θὰ τὰ ἴδῃς μίαν ἡμέραν τυπωμένα. Θὰ τὰ ἀναγινώσκῃς μὲ ὅσους μὲ ἐγνώρισαν καὶ θὰ μὲ ἐνθυμεῖσθε. Ν' ἀποθάνω, ἐν ᾧ εἶχα ἴσως ὑπὸ τὸ πηλίκιον ἀθανάτους ἰδέας! Ἀλλὰ πνίγομαι! Νερόν, δότε μου νερόν! »

Προσεπάθησα νὰ τὸν κάμω νὰ πίῃ, ἀλλὰ κατελήφθη ὑπὸ λυγγὸς τόσον σφοδροῦ, ὥστε ἐξέβαλε μὲ ὁρμὴν ὅσον ὕδωρ εἶχεν ἤδη ῥοφήσει καὶ μὲ ἐπιτύλισεν ὅλον ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν.

« Μὴ δοκιμάσῃς πλέον, μοὶ εἶπε, τίποτε δὲν ἐμβαίνει πλέον. . . . . Ἀ! ἐλησμόνησα . . . . ἔχω δύο τρεῖς χιλιάδας φράγκων εἰς τὸ θυλάκιόν μου. . . εἶναι διὰ τοὺς ἄνδρας τοῦ λόχου μου. Ἀποχαιρετῶ τὸν στρατηγόν, τοὺς στρατιώτας μας, τοὺς ἀκροβολιστάς μου, τὴν σημαίαν, τὴν Γαλλίαν, τὴν ζωήν, σέ, ἀδελφέ μου . . . . Πνίγομαι . . . . Ἀλλ' εἶμαι καλλίτερα. »

Τῷ ὄντι ἦτο καλλίτερα, διότι ὁ δυστυχὴς εἶχε πλέον παύσει ἀπὸ τοῦ νὰ ὑποφέρῃ.

(Ἕπεται τὸ τέλος.)

Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΒΙΟΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑι

Μία συνεδρίασις τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἐκ τῶν περιεργοτάτων τύπων τοῦ κοινοβουλευτικοῦ βίου ἐν Ἀγγλίᾳ εἶνε καὶ ὁ διαβόητος Βραδλάου.

Μεταξὺ τοῦ ὅρκου καὶ αὐτοῦ ὑπάρχει πόλεμος ἀδιάλλακτος. Οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία ὅτι θὰ ἐξέλθῃ οὗτος νικητής. Ὁ κ. Βραδλάου ὑπερίσχυσε πάντοτε. Δύναται νὰ ὁμιλήσῃ δύω ἡμέρας, ὀκτὼ ἡμέρας, ἕνα μῆνα ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἄνευ διακοπῆς. Ἡ εἰδικότης αὐτοῦ εἶνε νὰ φέρῃ εἰς ἀπαύδησιν τοὺς ἐχθρούς του, νὰ τοὺς ἀναγκάζῃ νὰ πίπτωσι καὶ νὰ μὴ ἀφίνῃ αὐτοὺς ἢ μόνον ἡττημένους καὶ σπαίροντας ἐν τῇ κονίστρᾳ. Ὅταν ἡ πειθὼ δὲν ἀρκῇ, δαμάζει αὐτοὺς διὰ κτυπημάτων ῥοπάλου, ὡς ἐν τῷ μεγάλῳ συλλαλητηρίῳ κατὰ τῶν «Ζίγκος», ἐν ᾧ μόλις ἔσωσε τὴν ζωὴν αὐτοῦ διὰ τῆς ἡρακλείου αὐτοῦ ῥώμης, συντρίψας τὰ ὀστᾶ πέντε ἀντιπάλων αὐτοῦ λίαν καταθλιπτικῶν.

Καὶ ὄντως ποῖοι γρόνθοι! ποία φωνή! ποία χιονοστιβὰς ἐπιχειρημάτων πυκνῶν, καταθλιπτικῶν, ἀνεξαντλήτων!

Οἱ δικηγόροι τοῦ στέμματος ἔλαβον ἤδη ἀπέναντι αὐτοῦ τὴν ἀπόφασιν. Τοῦ λοιποῦ ἀρκεῖ μόνον ὁ Βραδλάου ν' ἀναγγείλῃ τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ ἵνα κατέλθῃ εἰς τὸ στάδιον, καὶ καταθέτουσι τὰ ὅπλα, ὁμολογοῦσι τὴν ἧτταν αὐτῶν καὶ συνθηκολογοῦσιν. Ἡ πεῖρα ἀπέδειξεν αὐτοῖς ὅτι τοῦτο εἶνε τὸ οἰκονομικώτερον καὶ ἧττον ἐργῶδες.

Digitized by Google

Πρακτικώτατοι τωόντι οἱ δικηγόροι τοῦ στέμματος! Ἀλλ' ὁ Βραδλάου δύναται νὰ ὠθήσῃ αὐτοὺς πολὺ μακρὰν ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ.

Ὁ πτωχὸς αὐτὸς ὅρκος! Καὶ δὲν ἐνέπαιξεν αὐτὸν τοσάκις ἄχρι τοῦδε; Πρὸ δέκα ἢ δώδεκα ἐτῶν ὅταν ἤθελε προσέλθει τις εἰς ἀγγλικὸν δικαστήριον ὡς μάρτυς ἔστω καὶ δι' ὑπόθεσιν ἐξ πεννῶν, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ νὰ ἀρνηθῇ τὸν θρησκευτικὸν ὅρκον ἐπὶ τῆς βίβλου μὲ τὸν ἀσπασμὸν τῆς ἀνυποκρίτου ἀγάπης ἐπὶ τοῦ εὐρωτιῶντος ἐξωφύλλου τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου τεύχους. Ἄλλως ὁ κλητὴρ θὰ κατεθορυβεῖτο, αἱ τρίχες τοῦ δικαστοῦ θὰ ἠνωρθοῦντο ὑπὸ τὴν φενάκην καὶ ὁ μάρτυς θὰ παρεκαλεῖτο αὐθωρεὶ ν' ἀναχωρήσῃ, ὡς ἀνάξιος, ἀνεπιτήδειος καὶ ἀνίκανος νὰ ἐμφανισθῇ πρὸ τοῦ δικαστηρίου.

Ὁ κ. Βραδλάου μετέβαλεν ἤδη τὰ πάντα· διὰ τῆς ἐνεργείας καὶ τῆς ἐπιμονῆς αὐτοῦ, ἀναλώμασι καὶ τοῦ προσώπου καὶ τοῦ βαλαντίου του καὶ μὲ κίνδυνον τοῦ ν' ἀπολέσῃ τὴν οὐσίαν σπουδαιοτάτης πολιτικῆς δίκης ἐφ' ἧς εἶχεν ἐγείρει τὸ ἐπεισόδιον αὐτό, κατώρθωσε νὰ προκαλέσῃ δύω ἀλλεπαλλήλους πράξεις τοῦ Κοινοβουλίου καὶ νὰ προκηρυχθῇ ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως εἰς τὰς δικαστικὰς ὑποθέσεις.

Δικαιότερον ἢ ὁ μακαρίτης Σιαγκαρνιὲ ὁ Βραδλάου θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπῃ ὡς ἐκεῖνος ὅτι συνειθίζει νὰ νικᾷ. Ἡ πληθὺς τῶν δικαστικῶν μαχῶν ἃς ἔδωκεν εἶνε πολυάριθμος. Φυσικῶς ἐπλήρωσε κατὰ τὴν ἐκτύλιξιν αὐτῶν εἰς ἔξοδα καὶ πρόστιμα ὅσα ἀρκοῦσιν ἵνα ζήσωσιν εἴκοσιν οἰκογένειαι ἐν εὐπορίᾳ ἀξιοπρεπεῖ, καὶ ἀγνοεῖ ἀκόμη πόσον θλιβερὸν πρᾶγμα εἶνε τὸ ἡττᾶσθαι.

Οἱ ἀντίπαλοι αὐτοῦ καλοῦνται Βήκονσφηλδ, Γλάδστων, λόρδος ἀρχιδικαστής, ἡ Ἄνασσα, ὁ ἐπίδοξος διάδοχος, ἡ ἀριστοκρατία, ἡ θρησκεία, ἡ οἰκογένεια, ἡ ἰδιοκτησία, ἡ εὐπρέπεια, ἡ ὑποκρισία, πᾶν ὅ,τι εἶνε τυχηρόν, πᾶν ὅ,τι εἶνε *σεβαστόν*.—Οὐδὲν ὑπάρχει ἀπὸ τοῦ ὁποίου νὰ μὴ ἀπέσπασεν ἓν πτερόν.

Καὶ πάντοτε νομίμως. Πάντοτε διὰ γιγαντείου ἀγῶνος ἐν τῷ δαιδάλῳ τοῦ σκοτεινοῦ τούτου λαβυρίνθου, ὅστις εἶνε ὁ ἀγγλοσαξωνικὸς νόμος.

Δικηγόρος; Δὲν εἶνε ἀληθῶς. Εἶνέ τι χεῖρον.

Φαντάσθητε τὸ πνεῦμα τῆς στρεψοδικίας ἐνσεσαρκωμένον, κατοικοῦν ἐν τοῖς μυῶσι τίγρεος βεγγαλικοῦ καὶ συνεσταλμένον εἰς τὴν λόχμην τῆς περιπλοκωτάτης τῶν νομοθεσιῶν τῶν δύω ἡμισφαιρίων, ἕνα Βλάκστονα ἢ Μοντεσκιὲ καταγινόμενον διηνεκῶς οὐχὶ νὰ ἐκθλίψῃ τὸ πνεῦμα τῶν νόμων, ἀλλὰ νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ τρωτὸν αὐτῶν μέρος. Εἶτα ἀποθησαυρίζοντα τὴν ἀνακάλυψιν αὐτοῦ, ἐν ἀνάγκῃ ἀφινόμενον νὰ καταδικασθῇ εἰς πρῶτον καὶ δεύτερον βαθμόν, ἐπισωρεύοντα ἔξοδα, συσσωρεύοντα τοὺς δικογραφικοὺς φακέλλους, ἀλλὰ κατὰ τὴν προσήκουσαν στιγμήν, δι' ἑνὸς ἅλματος, δι' ἑνὸς δήγματος, περατοῦντα τὴν ὑπόθεσιν.

Ἑσπέραν τινὰ ἐν τῷ θεάτρῳ — καὶ ζητῶ συγγνώμην παρὰ τῆς θείας Ἔλλεν Τέρρυ — ἐνθυμήθην τὸν Κάρολον Βραδλάου, βλέπων αὐτὴν παίζουσαν τὴν Πορτίαν, ἐν τῷ *Ἐμπόρῳ τῆς Βενετίας*.

Ὁ Σάϋλοκ θέλει νὰ πληρωθῇ· ἀπαιτεῖ τὴν λίτραν τοῦ κρέατος ἣν ὁ δυστυχὴς Ἀντώνιος εἶχεν ὑποχρεωθῆ ν' ἀφήσῃ νὰ τοῦ ἀποσπάσωσι κατὰ τὴν λῆξιν τῆς προθεσμίας, ἐὰν ὁ φίλος αὐτοῦ δὲν ἐξοφλήσῃ τὴν ὑπογραφήν του. Ὁ νόμος ῥέπει ἤδη ὑπὲρ τῆς ἐκτελέσεως, διότι ὁ νόμος εἶνε ὑπὲρ τοῦ Ἰουδαίου. Φθάνει ἡ Πορτία ὑπὸ τὴν περιβολὴν δικηγόρου μέλλοντος ν' ἀποφανθῇ κατὰ διαιτησίαν.

— Εἶνε γεγραμμένον, λέγει σοβαρῶς, ὁ Ἑβραῖος δικαιοῦται νὰ λάβῃ τὴν λίτραν τοῦ κρέατος.

Καὶ ὁ Σάϋλοκ ἀκονίζει τὴν μάχαιραν αὐτοῦ καὶ ἕλκει τὴν προσφιλῆ του πλάστιγγα. Ἤδη δὲ χωρεῖ ἐπὶ τὸ ἔργον.

— Μίαν στιγμήν, Ἑβραῖε, ὑπολαμβάνει ὁ μικρὸς νομοδιδάσκαλος καὶ οἱ γλαυκοὶ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ σπινθηροβολοῦσι πονηρῶς. Ἐννοεῖται ὅτι θὰ ἐνεργήσῃς ἐπὶ ἰδίῳ σου κινδύνῳ. Τὸ γραμμάτιον λέγει μίαν λίτραν κρέατος. Ἐὰν κόψῃς περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον, ἔστω καὶ τὸ εἰκοστὸν τοῦ κόκκου, ἂν ἡ πλάστιγξ σου βαρύνῃ ἑτέρωθεν ὅσον καὶ τὸ πάχος μιᾶς τριχός, θ' ἀποθάνῃς! Ἐὰν χύσῃς σταγόνα αἵματος χριστιανικοῦ, θ' ἀποθάνῃς καὶ τὰ κτήματά σου θὰ δημευθοῦν! Τοιοῦτος εἶνε ὁ νόμος τῆς Βενετίας.

Καὶ ὁ Σάϋλοκ ἀναχωρεῖ ἐν μέσῳ τῶν συριγμάτων τοῦ πλήθους.

Ὁ κ. Βραδλάου παίζει τὸ πρόσωπον Πορτίας κατὰ τοῦ φεουδαρχικοῦ δικαίου. Ἡμέραν τινὰ ἦλθεν ἐκ Γερνεσέης ὅπου ὁ κλῆρος ἐπειράθη νὰ ὑποκινήσῃ τὸ πλῆθος εἰς δολοφονίαν αὐτοῦ κραυγάζων *θάνατος εἰς τὸν ἄπιστον!* Ἐν Δεβονπὸρτ παρὰ τὴν Πλυμμούθην, προεκήρυξε μίαν δημοσίαν διάλεξιν. Εἰς τὰς πρώτας ὅμως λέξεις, ἐτέθη ὑπὸ κράτησιν κατηγορούμενος «ἐπὶ βλασφημίᾳ».

— Μὲ ἐπροσωποκράτησαν; Πολὺ καλά. Θὰ κάμω τὴν διάλεξίν μου αὔριον τὴν μεσημβρίαν καὶ ὁ ὑπαστυνόμος θὰ ἐννοήσῃ τί σημαίνει τὸ νὰ κρατήσῃ τὸν Βραδλάου.

Ὅλη ἡ πόλις ἦτο ἐπὶ ποδὸς ἀγωνιῶσα νὰ ἴδῃ πῶς ὁ Βραδλάου θὰ τηρήσῃ τὸν λόγον του. Καὶ πράγματι οὐδὲν δυσκολώτερον. Οἱ ἰδιοκτῆται δημοσίων αἰθουσῶν ἠρνοῦντο ὅλοι ὡς εἷς ἄνθρωπος νὰ ἐνοικιάσωσιν εἰς αὐτὸν τὴν αἴθουσάν των· ἡ στρατιωτικὴ ἀρχὴ ἔβαλε φρουρὰς νὰ φυλάξωσιν ὅλα τὰ ἀνοικτὰ οἰκόπεδα, εἰς τὰ ὁποῖα ἦτο δυνατὸν νὰ συγκροτηθῇ ὑπαίθριον

Digitized by Google

συλλαλητήριον. Όσον δὲ περὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ, οὐδὲ λόγος ἠδύνατο νὰ γείνῃ.

— Ἐὰν τοὐλάχιστον εἶχον ἓν ἀερόστατον, θὰ ὡμίλουν ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν νεφῶν, ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ ῥήτωρ.

Ἀλλ' ἀερόστατον δὲν ὑπῆρχεν. «Ἡ διάλεξις γενήσεται παρὰ τὴν πύλην τοῦ παραδείσου», ἀνήγγειλλον αἱ τοιχοκολλήσεις.

Τὴν ὡρισμένην ὥραν ὁ Βραδλάου φθάνει εἰς τὸ μέρος, διέρχεται ἐνώπιον τοῦ πλήθους, τὸ ὁποῖον τὸν ἀνευφημεῖ, ἐνώπιον ἑνὸς συντάγματος δραγώνων τεταγμένου ὡς εἰς μάχην, ἐνώπιον ἀποσπάσματος κλητήρων ὁρισθέντων ἵνα ἐν ἀνάγκῃ συλλάβωσιν αὐτόν. Προχωρεῖ μέχρι τῆς προκυμαίας τοῦ Ταμάρ, μικροῦ ποταμοῦ διαρρέοντος μεταξὺ Δεβονπὸρτ καὶ Πλυμμοὺθ. Ἐκεῖ ῥίπτεται εἰς ἓν ἀκάτιον καὶ ἐξ ἀποστάσεως ἑνὸς μέτρου ἀπὸ τῆς ὄχθης, ἐνώπιον τῆς ἀστυνομίας ἀδυνατούσης καὶ τοῦ πλήθους ἐνθουσιασμένου ὁμιλεῖ ἐπὶ δύω ὥρας.

Τὰ ὕδατα τοῦ Ταμὰρ ὑπάγονται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Σαλτάς, καὶ εἰς ἀπόστασιν τριῶν ποδῶν ἀπὸ τῆς ὄχθης, ἡ ῥάβδος τοῦ ἀστυνομικοῦ κλητῆρος δὲν δύναται νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ ὤμου του. Ἰδοὺ τί εὗρε!

Ὡς πρὸς τὸν ὑπαστυνόμον, κατέστησε τὴν ζωὴν αὐτοῦ τοσοῦτον δύσκολον καὶ τὸν ἔσυρεν εἰς τοσοῦτον περιπλόκους διαδικασίας, ὥστε ὁ δυστυχὴς ἀπεφάσισε τέλος ν' αὐτοχειριασθῇ ... ἐπισήμως δίδων τὴν παραίτησιν αὐτοῦ, τοῦθ' ὅπερ εἰς τὸν ἀστυνομικὸν ἰσοδυναμεῖ ὡσεὶ διέσχιζε τὴν γαστέρα αὐτοῦ.

Ἄλλοτε πάλιν οἱ ἐργάται τοῦ Λονδίνου εἶχον ἀνεγείρει κοινῇ δαπάνῃ μίαν αἴθουσαν συναθροίσεως ἐπὶ ἀνοικτοῦ οἰκοπέδου οὗ τὴν κυριότητα διεφιλονείκησεν ἀμέσως εἷς ἀπροσδόκητος ἰδιοκτήτης εἰς τὸν ὁποῖον καὶ ἐπεδικάσθη. Κατὰ τὸν νόμον δὲ ἀνῆκεν εἰς αὐτὸν καὶ ἡ οἰκοδομή.

Πολὺ καλά, εἶπεν ὁ Βραδλάου, ἐὰν μείνῃ· Λαμβάνει περὶ τοὺς ἑκατὸν ἄνδρας, ῥίπτεται ὡς σίφων ἐπὶ τοῦ οἰκοδομήματος καὶ τὸ κατεδαφίζει. Ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ἀποφέρει τὸ μερίδιόν του τῶν πλίνθων καὶ ὁ ἰδιοκτήτης μένει μὲ τὴν ἐντροπήν. Τὸ ἀστεῖον δὲ εἶνε ὅτι εἶχε συνδράμει καὶ αὐτὸς διὰ τὴν πρόοδον τῆς οἰκοδομῆς, λογαριάζων ὅτι θὰ τοῦ ἔμενε. Τῷ ἀφῆκαν ὅμως τὸ μερίδιον εἰς ὁ ἐδικαιοῦτο.

Ἀλλ' ἀπὸ τῶν μικρῶν εἰς τὰ μείζονα. Ἀπὸ εἰκοσαετίας ὁ Βραδλάου ἐκδίδει μίαν ἐξαίρετον ἐφημερίδα δημοκρατικὴν καὶ ἄθεον τὴν *Ἐθνικὴν Μεταρρύθμισιν*. Ὁ νόμος ἀπῄτει τὴν κατάθεσιν ἐγγυήσεως 800 λιρῶν στερλινῶν, λόγῳ προβλέψεως «κατὰ πάσης δημοσιεύσεως βλασφήμου ἢ ἐπαναστατικῆς». Τῷ 1868 ἡ ἐφημερὶς εἶχε δωδεκαετῆ ὕπαρξιν, ὁ κ. Δισραέλης φαντάζεται ν' ἀνακαλύψῃ ὅτι ἡ *Ἐθνικὴ Μεταρρύθμισις* οὐδέποτε κατέβαλε τὸ ποσὸν τῆς ἐγγυήσεως καὶ προσκαλεῖ τὸν διευθυντὴν νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴν ἀπαίτησιν τοῦ νόμου ἢ νὰ παύσῃ τὴν δημοσίευσιν αὐτῆς.

Ἀντὶ πάσης ἀπαντήσεως ὁ κ. Βραδλάου τυπώνει ἐν τῇ προμετωπίδι ὑπὸ τὸν τίτλον:

«Ἐφημερὶς ἐκδιδομένη παρὰ τὰς ἀπαγορεύσεις τῆς κυβερνήσεως τῆς ἀνάσσης». Ἀμέσως τῷ ἀπευθύνεται κλῆσις ὑπὸ τοῦ γενικοῦ εἰσαγγελέως. Ἐν τῇ ἀκροάσει ὁ δημόσιος κατήγορος προκληθεὶς νὰ παραπέμψῃ τὴν ὑπόθεσιν εἰς τοὺς ἐνόρκους, ὑποχωρεῖ καὶ ἐγκαταλείπει αὐτήν.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ τὸ ὑπουργεῖον πίπτει καὶ ἔρχεται ὁ Γλάδστων εἰς τὰ πράγματα. Ἀναλαμβάνει καὶ οὗτος τὴν διαδικασίαν, προσάγεται ὑπὸ τοῦ Βραδλάου μέχρι τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου καὶ ἐκεῖ ἡττηθεὶς κατὰ κράτος ἀναγκάζεται νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀδυναμίαν του.

Ἐδέησε τότε νὰ καταργηθῇ ὁ νόμος, ὅστις δὲν κατωρθώθη νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ οὕτως ἐξέλιπε χειροκροτούσης τῆς Ἀγγλίας ὅλης, καὶ τὸ τελευταῖον πρόσκομμα τοῦ τύπου.

Ἀλλ' ἡ ἀκατάβλητος αὕτη ἐνεργητικότης δὲν ἐξασκεῖται μόνον ἐπὶ τοῦ δικανικοῦ ἐδάφους, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐφημερίδος, τῆς σατύρας, τοῦ συλλαλητηρίου.

Πρέπει νὰ ἴδῃ τις αὐτὸν εἰς κανὲν ἐκ τῶν ἀθρόων ἐκείνων συλλαλητηρίων τοῦ Χάϋδ Πὰρκ ἢ τῆς πλατείας τοῦ Τραφαλγάρ, ὅπου αἱ πλειονοψηφίαι ἁλίσκονται διὰ τῆς ἰσχύος τῶν πνευμόνων ἢ καὶ τῆς στερρότητος τῶν μυῶν πολλάκις.

Τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ ἀνάστημα ἀνακύπτει ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων κυμάτων· ἡ δαντώνειος φωνὴ δεσπόζει τῆς τρικυμίας. Ἀπὸ τοῦ εὐρέος αὐτοῦ στόματος ὅπερ ἀνοίγεται εἰς τὴν λείαν ἐκείνην ἀλλὰ δυνατῆς ἐκφράσεως καὶ περιεστεμμένην ὑπὸ τριχῶν ἠνωρθωμένων ἐπὶ μετώπου ἰσχυροῦ μορφήν, ἐξέρχεται λάβα εὐγλωττίας. Αἱ χειρονομίαι αὐτοῦ εἶνε σοβαραί, ὁ ὀφθαλμὸς διαυγής, ἡ δὲ ἔκφρασις γαληναία ὡς ἀρχαϊκοῦ μαρμάρου. Ἔχων τὴν γωνίαν τοῦ προσώπου σχεδὸν αἰθιοπικήν, τὰ ζυγώματα ἐξέχοντα, τὸ δὲ οὖς εὐρὺ καλῶς συνεστραμμένον, ἀνακύπτει ὕπερθεν τοῦ πελάγους ἐκείνου τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀσυνειδήτως σχεδὸν ἀνακαλεῖ τις ἐν τῷ νῷ τὴν ἰδέαν Μέμνονός τινος ἐκφέροντος τὸν πρωϊνὸν αὐτοῦ χρησμόν.

Αἰφνιδίως, εἰς τὸ ἄκουσμα ἀντιρρήσεώς τινος ἢ ὕβρεως, ὁ ἀθλητὴς ἀναφαίνεται. Ἡ φυσιογνωμία αὐτοῦ ζωογονεῖται, τὸ χεῖλος συστρέφεται σπασμωδικῶς, αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐκτείνονται πρὸς τὸν ἀντίπαλον, περιβάλλουσι, συσφίγγουσιν, ἐκθλίβουσιν αὐτὸν ὡς σπόγγον, καὶ ῥίπτουσιν αὐτὸν ἀπεστραγγισμένον ἐκ τοῦ αἵματος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ μεταβαίνουσιν εἰς ἄλλον, ἐν τῷ μέσῳ ἀνευφημιῶν καὶ βρυχηθμῶν. Εἶνε ὡραῖον, εἶνε

Digitized by Google

σαιξπήρειον τὸ θέαμα καὶ ἂν συμβῇ ἐν τῷ ορυμαγδῷ ἐκείνῳ νὰ συνθλιβῶσι στήθη καὶ ν' ἀνατιναχθῶσιν ἐγκέφαλοι, ἡ λεπτομέρεια αὕτη ἀπόλλυται ἐν τῇ εὐρύτητι τῆς ἀγγλικῆς σκηνογραφίας.

Ἡ διαλεκτικὴ δεινότης καὶ ἡ ἀτελεύτητος εὐστροφία, αἵτινες καθιστῶσι τὸν Βραδλάου τοσοῦτον τρομερὸν μαχητήν, θὰ ἦσαν ἀνεξήγητοι σχεδὸν εἰς τὸν ἀγνοοῦντα ὅτι ὁ ἄθεος αὐτὸς εἶνε πρὸ παντὸς ἄλλου θεολόγος. Εἰς τὸν πολιτικὸν βίον εἰσῆλθε διὰ τῆς βιβλιακῆς συζητήσεως, χαίρει φέρων τὸν πόλεμον ἐπὶ τοῦ πεδίου τοῦ ἐχθροῦ, καὶ δι' αὐτὸ ἐνεβάθυνεν εἰς τὴν μελέτην τῆς Πεντατεύχου ὅσον καὶ εἰς τὴν τοῦ συνταγματικοῦ νόμου.

Ὡς μέσον ἐνεργείας ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν λατινικῶν λαῶν ἡ τοιαύτη ἐπιστήμη θὰ ἦτο πράγματι ὅλως περιττή. Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν Ἄγγλων εἶνε πανίσχυρος, καὶ ὁ κ. Βράνδλαου ὀφείλει εἰς αὐτὴν τινὰς τῶν ὡραιοτέρων ἐπιτυχιῶν αὐτοῦ.

Προσωπικῶς εἶνε καὶ λέγει ἑαυτὸν θρέμμα τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως. Ὡς τοσαῦτα ἄλλα ἔξοχα πνεύματα, ἐξηγέρθη καὶ αὐτὸς εἰς τὸ φῶς τοῦ 1848. Εἰσήρχετο ἤδη εἰς τὸ δέκατον ἕκτον ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ δὲν εἶχεν ἄλλην παίδευσιν ἢ τὴν τοῦ προκαταρκτικοῦ σχολείου. Ἀλλ' ἐπεδόθη εἰς τὴν ἐργασίαν, ἐξέμαθε μόνος τὴν ἑβραϊκήν, τὴν ἑλληνικήν, τὴν λατινικήν, τὴν γαλλικήν, τὸ δίκαιον, τὰς ἐπιστήμας. Κατόπιν ὅτε οἱ προγεγραμμένοι τοῦ Δεκεμβρίου ἦλθον εἰς Ἀγγλίαν, συνεδέθη μετ' αὐτῶν, ἐποτίσθη εἰς τὰ νάματα τῆς πίστεώς των, ἠσπάσθη τὸν ἀγῶνά των. Ἡ ἐξορία ἔχει τὰς ἀντεκδικήσεις αὐτῆς καὶ ὁ προγεγραμμένος δὲν εἶνε πολλάκις ἢ τὸ ζωογόνον σπέρμα τὸ φερόμενον ἐπὶ τῆς πτέρυγος τῆς ἥττης. Τίς ὁ μὴ ἰδὼν τὰ σπέρματα ταῦτα βλαστήσαντα ἐπὶ ἀλλοτρίων ὄχθων;

Ἡ αὐτοκρατορία οὐδένα ἄλλον ἔσχε λυσσωδέστερον αὐτοῦ πολέμιον καὶ ἡ νεαρὰ γαλλικὴ δημοκρατία οὐδένα ἐνθερμότερον ἄλλον πρόμαχον ἢ τὸν Κάρολον Βραδλάου. Εἰς τὰς ζωηρὰς αὐτοῦ προσπαθείας ὀφείλεται ὅτι ὁ Σιμὼν Βερνὰρ δὲν παρεδόθη ἐν τῇ περιπτώσει τῆς δίκης τοῦ Ὀρσίνη, κατὰ δὲ τὸ 1870, ὅτε οἱ ψευδοφιλελεύθεροι εἶχον ἐγκαταλίπει τὴν Γαλλίαν, μόνος αὐτὸς ἢ σχεδὸν μόνος, μετά τινων ἄλλων, εἶχεν ἀναλάβει τὸν ἀγῶνα τῆς ὑπερασπίσεως αὐτῆς καὶ προσεπάθησε νὰ προκαλέσῃ ἐπέμβασιν.

Μὴ ὁμιλήσητε περὶ τοῦ Καρόλου Βραδλάου εἰς βρεττανόν, θὰ τὸν κάμητε νὰ ἐρυθριάσῃ. Ἴσως μάλιστα θὰ προσποιηθῇ ὅτι ἀγνοεῖ περὶ τίνος ὁμιλεῖτε. Οὐδὲ ἓν ἀγγλικὸν βιογραφικὸν λεξικὸν μνημονεύει τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ὅστις ἀπὸ τριακονταετίας ἐν τούτοις συγκυκᾷ τὰ βαθύτερα στρώματα τοῦ ἀγγλικοῦ πληθυσμοῦ καὶ τὸν ὁποῖον δικαιότατα δύναταί νὰ κατατάξῃ τις μεταξὺ τῶν δέκα ἢ δώδεκα δυνατωτάτων ἀνδρῶν τοῦ αἰῶνος.

Ἀλλὰ πῶς; αὐτὸς ἄνευ τίτλου, ἄνευ ὀνόματος, ἄνευ περιουσίας, ἄνευ προστασίας, ἄνευ ἐπισήμου ἀνατροφῆς, διὰ μόνης τῆς δυνάμεως τῆς θελήσεως αὐτοῦ νὰ ἀρθῇ ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὲρ τὸν κοινὸν ὄχλον; Τοῦτο δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γείνῃ. Καὶ ἂν γείνῃ, πρέπει νὰ τὸ ἀγνοῇ τις.

Προσθετέον ὅτι ὁ Βράδλαου δὲν στηρίζεται οὔτε ἐπὶ τῆς μοναρχίας, οὔτε ἐπὶ τῆς ἀριστοκρατίας, οὔτε ἐπὶ τῆς πλουτοκρατίας, οὔτε ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας, οὔτε ἐπὶ τοῦ καπηλείου; — ἑνὶ λόγῳ ἐπ' οὐδεμιᾶς τῶν ἐγκατεστημένων δυνάμεων ἃς οἱ ἄλλοι ῥιζοσπαστικοὶ ἄγγλοι περιποιοῦνται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον. Εἶνε δημοκρατικός, ὀχλοκρατικός, ἄθεος, — καὶ τὸ ἔτι τούτων σπουδαιότερον κεκηρυγμένος πολέμιος τῶν μεθυστικῶν ποτῶν. Πᾶν ὅ,τι εἶνε ὡρισμένον νὰ μένῃ ἐκτὸς συζητήσεως — ἀπὸ τοῦ στέμματος τῆς ἀνάσσης καὶ τοῦ ὠμοφορίου τοῦ ἐπισκόπου, μέχρι τῆς κοτύλης τοῦ πνευματοπώλου, αὐτὸς τὸ προσβάλλει μετ' ἀπαραδειγματίστου μανίας, τὸ πολεμεῖ, τὸ ἐξευτελίζει, τὸ προπηλακίζει καὶ τὸ λακπατεῖ.

Εἰς τὸν τόπον αὐτὸν ἐν ᾧ οὐδεὶς εὖ ἠγμένος ἄνθρωπος προφέρει οὔτε γράφει τὴν λέξιν *διάβολος*, ἐκ φόβου μὴ προσβάλῃ τὸν «παλαιὸν αὐτὸν εὐπατρίδην», ὁ Βράδλαου γράφει στρογγύλοις γράμμασιν: Ὁ ἄνθρωπος ἔχει ψυχήν; — Ὑπάρχει Θεός; — Τί εἶνε ὁ Ἰησοῦς Χριστός; — Εἰσαγωγὴ εἰς κατηγορίαν τοῦ βασιλεύοντος οἴκου. — Διατί ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι λιμοκτονοῦντες;

Εἰς τὴν κλασικὴν αὐτὴν γῆν τοῦ δαυϊτικοῦ ψαλμοῦ, ὅπου τὸ ὄνομα τοῦ ὑποκαμίσου οὐδέποτε προφέρεται καὶ ὅπου τὸ βρακίον ὀνομάζεται «συνέχεια τοῦ ἐπενδύτου», ὁ Βραδλάου κηρύττει ἀναφανδὸν ὅτι ἀνάγκη νὰ περιβληθῇ κῦρος ὁ νόμος τοῦ Malthus καὶ νὰ μὴ τεκνοποιῶσιν ὅσοι δὲν δύνανται νὰ ἐκθρέψωσι τὰ τέκνα των, καὶ συνιστᾷ πρὸς τοῦτο σειρὰν ὅλην «προφυλακτικῶν», ἅτινα καὶ ἀπαριθμεῖ λεπτομερέστατα. Καὶ προχωρεῖ μέχρι τοσούτου ὥστε ἀναγκάζονται νὰ κινήσωσι δίκην κατ' αὐτοῦ ἐπὶ προσβολῇ τῶν χρηστῶν ἠθῶν, ὅλως ἐπίτηδες, ὅπως λάβῃ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀναπετάσῃ τὴν σημαίαν τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτῆς τοῦ δικαστηρίου, καὶ ἐπιτυγχάνει, ἐννοεῖται, νὰ ἀθωωθῇ διὰ τῆς «περιφήμου ἀσαφείας» τοῦ νόμου.

Τοιοῦτος ὁ ἀνὴρ ὃν ἡ Νόρθαμπτον ἐπιμένει ἀποστέλλουσα εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων. Ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ καὶ μόνη σημειοῖ τὸ τέλος ἑνὸς κόσμου καὶ τὴν ἀρχὴν νέας ἐποχῆς. Μετὰ τὸν Γλάδστωνα δὲν ὑπάρχει ῥήτωρ ἐν Ἀγγλίᾳ σύρων ὄπισθεν αὐτοῦ πυκνοτέραν καὶ ἀποφασιστι-

Digitized by Google

κωτέραν στρατιάν. Ἡ ὁρκοδοσία ἣν ἀρνεῖται οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ τὸ σύμβολον τῆς παλαιᾶς κοινωνίας καθ' ἧς ὤμοσε τὸν ὅρκον τοῦ Ἀννίβα. Τοῦ λοιποῦ ἡ ἀξίνη κεῖται παρὰ τὸ δένδρον καὶ θὰ κατενεχθῶσι βαθμηδὸν γενναῖα κτυπήματα.

Τί δὲ ζητεῖ; Μίαν μεγάλην Βρετανίαν πολιτικῶς ὁμοίαν πρὸς τὴν σύγχρονον Γαλλίαν.

(Ἕπεται τὸ τέλος.)

ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ

Ἑκόντες ἄκοντες εἴμεθα ἠναγκασμένοι ν' ἀνομολογήσωμεν τὴν θλιβερὰν ἀλήθειαν ὅτι τὰ ἐλαττώματα ἡμῶν εἶνε συντελεστικὰ εἰς εὐτυχίαν καὶ πρόοδον ἐν τῷ βίῳ.

Ἀφ' οὗ δὲ διὰ τῶν ἐλαττωμάτων κατορθοῦμεν νὰ εὐδοκιμήσωμεν, ἕπεται ὅτι ἀδέξια πράττομεν προσπαθοῦντες νὰ θεραπεύσωμεν αὐτά, διότι καταστρεφόμεθα οὕτω, στειρεύομεν τῆς εὐτυχίας ἡμῶν τὴν πηγήν, ἀφαιροῦντες ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν τὰ νικηφόρα ὅπλα καὶ μετ' αὐτῶν τὸ πρὸς μάχην θάρρος. Ἐπιδιώκοντες τὴν διόρθωσιν τῶν ἐλαττωμάτων μας, ὀφείλομεν νὰ γνωρίζωμεν αὐτά, τοῦθ' ὅπερ ἤδη εἶνε σπουδαῖον δυστύχημα.

Φιλόσοφός τις εἶπε: «Γνῶθι σαυτόν». Ναί, ἂν θέλῃς νὰ μένῃς φιλόσοφος, νὰ ζήσῃς ὡς φιλόσοφος, δηλαδὴ οὐδὲν νὰ φιλοδοξῇς, οὐδεμίαν προαγωγὴν νὰ σκοπῇς. Ἂν ἐπιθυμῇς νὰ ζήσῃς ἀφανῶς, *γνῶθι σαυτὸν* ὅσον θέλῃς· ἀκινδύνως δύνασαι ν' ἀπολαύσῃς τῆς τέρψεως ταύτης· ἡ συνείδησις σεαυτοῦ, ἡ μελέτη τῆς ἀθλιότητός σου πάντως θὰ σὲ καταστήσωσι καλλίτερον, ἔστω... Ἀλλ' ἂν θέλῃς νὰ συμβιώσῃς μετὰ τῶν ὁμοίων σου, ἂν θέλῃς νὰ ὑψωθῇς ὑπεράνω αὐτῶν, ἂν θέλῃς λαμπρὸν νὰ διανύσῃς στάδιον καὶ ν' ἀποκτήσῃς πλοῦτον, μὴ γνωρίσῃς τὸ παράπαν σεαυτόν, μὴ μελέτα σεαυτόν, ἀλλὰ βάδιζε εὐθύ, βάδιζε ταχέως οὔτε ὀπίσω οὔτε ἔμπρός σου βλέπων. Ὢ! διόλου μὴ φροντίσῃς νὰ γνωρίσῃς σεαυτόν, διότι τὴν ἡμέραν καθ' ἣν θὰ μάθῃς ὁποῖος εἶσαι, θὰ κατανοήσῃς ὁποίας τύχης εἶσαι πράγματι ἄξιος καὶ θ' ἀποθαρρυνθῇς. Ὁ γνωρίζων τὰς ἀληθεῖς αὐτοῦ δυνάμεις ἀνακαλύπτει συχνὰ ὅτι πρὸς οὐδὲν εἶνε ἱκανός. Ἡ ἀνακάλυψις αὕτη ἔσται δυσάρεστος εἰς τοὺς φιλοδόξους τῶν ἡμερῶν μας. Ἡ ἤρεμος ἐφ' ἑαυτοὺς πεποίθησις, τοὐναντίον, ἀποτελεῖ πᾶσαν αὐτῶν τὴν ἰσχύν· νομίζοντες ἑαυτοὺς ἱκανοὺς νομίζονται καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων. Τὸ κοινὸν βλέπον αὐτοὺς τείνοντας πρὸς ἕνα σκοπὸν τοὺς βοηθεῖ νὰ φθάσωσιν εἰς αὐτόν· διότι ἐν τῷ κόσμῳ ἐπικρατεῖ συνήθεια νὰ κρίνωσι τοὺς ἀνθρώπους οὐχὶ κατὰ τὴν ἀξίαν των ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀξιώσεις των· ὀλιγίστας δὲ θὰ εἶχον ἀξιώσεις οἱ ἄνθρωποι ἂν ἐγίνωσκον ἑαυτούς. Ἡ ἄγνοια λοιπὸν ἑαυτῶν εἶνε σπουδαιότατος λόγος ἐπιτυχίας. Ἀ! ὅλοι οὗτοι οὓς τόσον ἀλαζόνας βλέπομεν διότι ἀνερριχήθησαν εἰς ὑψηλὰς θέσεις καὶ καθήκοντα, ἅτινα εἶνε ἀνίκανοι νὰ ἐκτελέσωσι, δὲν θὰ ἔφθανον ὅπου ἔφθασαν, ἂν ἐγίνωσκον ἑαυτούς· θὰ παρέμενον ταπεινοί, θὰ κατενόουν τὴν κλῆσίν των, οὐδέποτε θὰ ἐτόλμων νὰ φιλοδοξήσωσι τοιαύτας θέσεις, ἡ δὲ μετριοφροσύνη αὐτῶν θὰ τοὺς ἐστέρει τῆς εὐτυχίας, ἧς ἠξιώθησαν διὰ τῆς ἀλαζονείας των.

Δὲν δειλιῶμεν λοιπὸν νὰ διακηρύξωμεν ὅτι ἐκ πάντων τῶν ἐλατττωμάτων τὸ ὠφελιμώτατον καὶ ἄξιον ἐπιμελεστέρας καλλιεργείας εἶνε ἡ ἀλαζονεία. Τοῦτο μόνον τὸ ἐλάττωμα εἶνε ὁλόκληρος περιουσία. Νεανίας τις ὀνειροπολῶν νὰ φθάσῃ ὑψηλὰ κάλλιον νὰ εἶνε ἀλαζὼν καὶ νὰ μὴ ἔχῃ ὀβολὸν ἢ νὰ εἶνε μετριόφρων καὶ νὰ ἔχῃ κτήματα.

*
* *

Μετὰ τὴν ἀλαζονείαν τὸ καλλίτερον ἐλάττωμα πρὸς προαγωγὴν εἶνε ἡ παντελὴς ἀνικανότης. Διὰ τοῦ ἐλαττώματος τούτου εἶνέ τις βέβαιος ὅτι καλὴν θὰ καταλάβῃ ἐν τῇ κοινωνίᾳ θέσιν.

Ἔχεις δύο ἀνεψιούς· ὁ εἷς εἶνε νέος πλήρης ἐμμονῆς, δραστηριότητος καὶ νοημοσύνης· ἀναγνωρίζεις τὴν ἀξίαν του λέγων· «Ἀ! δι' αὐτὸν δὲν ἀνησυχῶ!» Καὶ πράγματι οὐδαμῶς μεριμνᾷς περὶ τῆς τύχης του. Οὔτε βοήθειαν τῷ παρέχεις οὔτε προστασίαν, ἀφίνεις μόνον αὐτὸν νὰ χαράξῃ τὸν δρόμον του, ὅπως δύναται. Εἶσαι ἥσυχος, ἠξεύρεις ὅτι οὐδέποτε θὰ ἔλθῃ νὰ σοῦ ζητήσῃ τι. Ἀλλ' ἔχει ἕνα ἀδελφόν, ὅστις εἶνε αὐτόχρημα βλάξ, ἀγνοεῖ τὴν ὀρθογραφίαν, εἶνε ἀνίκανος νὰ μετέλθῃ τὸ ἐλάχιστον ἐπάγγελμα· δι' αὐτὸν ἀνησυχεῖς φοβούμενος ὅτι θὰ σοῦ προξενήσῃ πολλὰς δυσαρεσκείας. Τότε συναθροίζεις ὅλην σου τὴν οἰκογένειαν καὶ λέγεις μετ' ἀγωνίας: «Τί θὰ τὸν κάμωμεν τὸν Ἀνδρέαν;» Οἱ δὲ συγγενεῖς σου, κατάπληκτοι, γινώσκοντες τί δικαιοῦνται νὰ προσδοκῶσι παρὰ τοῦ φίλου, παρατηροῦσιν ἀλλήλους εἰς τὰ ὄμματα καὶ ἐπαναλαμβάνουσι· «Ἀλήθεια, τί νὰ τὸν κάμωμεν τὸν Ἀνδρέαν;» Οὐδὲν θὰ κατορθώσῃ μόνος, ἀνάγκη λοιπὸν νὰ τὸν τοποθετήσητε πάντες εἴς τινα τράπεζαν (ταλαίπωρος τράπεζα) ἢ νὰ τὸν διορίσητε ὑπάλληλον τοῦ κράτους (ταλαίπωρον κράτος!)

Ἐκ πρώτης ὄψεως ἡ ἰδέα τοῦ ἀναθέσαι εἰς νέον τινὰ ἐργασίας τοῦ κράτους, διότι εἶνε ἀνίκανος νὰ ἐκτελέσῃ τὰς ἰδικάς του, δύναται νὰ φανῇ τερατώδης, ἀνήκουστος, ἀπραγματοποίητος... παντάπασι. Διὰ τοῦ ζήλου ἢ μᾶλλον διὰ τῆς ἀπελπισίας τῶν συγγενῶν του ὁ Ἀνδρέας θὰ ἐπιτύχῃ τὴν ποθουμένην θέσιν. Ὁ θεῖός του βουλευτὴς θ' ἀναβῇ καὶ θὰ καταβῇ ὑπουργεῖα, θὰ ὑποσχεθῇ τὴν ψῆφόν του. Ἡ θεία του, ἡ τόσον ὑπερήφανος, θὰ ἐπισκεφθῇ ἐπανειλημμένως, ἐννοεῖται, τινὰς τὰς ὁποίας περιφρονεῖ κατὰ βάθος. Ἡ ἐξαδέλφη του θ' ἀκκισθῇ πρὸς ἀνιαροὺς γέροντας, οὓς ἄλλως

Digitized by Google

δὲν θὰ ἔστρεφε νὰ ἴδῃ. Ἡ μήτηρ του θὰ δράμῃ νὰ προσκλαυθῇ παντοῦ! .... Ναί, ὁ Ἀνδρέας θὰ ἐπιτύχῃ τὴν θέσιν· εἰν' ἀληθὲς ὅτι μετ' ὀλίγον θ' ἀπολέσῃ αὐτήν, ἀλλὰ θὰ εὕρῃ ἄλλην ἀνωτέραν, διότι ἡ πρώτη ἐν ᾗ οὐδὲν ἔπραξε χρησιμεύει αὐτῷ ὡς λίαν εὐνοϊκὸν προηγούμενον· θὰ παυθῇ καὶ ἐκ τῆς δευτέρας, ἀλλ' ἡ οἰκογένεια συνασπισθεῖσα θὰ προμηθεύσῃ αὐτῷ τρίτην, ἔπειτα τετάρτην, ἔπειτα πέμπτην, καλλίστην πλέον, ἣν θὰ φυλάξῃ, διότι καλαὶ θέσεις εἶνε αἱ μὴ ἀπαιτοῦσαι ἐργασίαν. Οὕτω λοιπὸν ὁ Ἀνδρέας, πάντοτε στηριζόμενος, πάντοτε βοηθούμενος ὑπὸ τῆς ἰσχυρᾶς του οἰκογενείας, θ' ἀνυψωθῇ ταχέως, ἐν ᾧ ὁ ταλαίπωρος ἀδελφός του θὰ μείνῃ χαμηλότερα αὐτοῦ· διότι νοήμων ἄνθρωπος βαίνει πεζὸς βραδύτερον ἢ ἠλίθιος ἐφ' ἁμάξης, διότι ὁ ἀνεξάρτητος καὶ τὰ πάντα ἐκ τῆς ἐργασίας του ἀναμένων μόνας τὰς ἰδίας δυνάμεις ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ· ἀλλ' ὁ ὀκνηρὸς καὶ βλὰξ τοὐναντίον ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ πάσας τὰς δυνάμεις τῶν ἰσχυρῶν προσώπων τῶν δι' αὐτὸν ὑπευθύνων.

*
* *

Ὠφέλιμον ἐλάττωμα ἔχει ἐπίσης καὶ ὁ δύσκολος. Πρὸς τὸν τοιοῦτον προσφέρονται πάντες φιλοφρόνως. Ὁ δύσκολος ἔχει τὰς καλλιτέρας περιποιήσεις, τὴν καλλιτέραν θέσιν, τὸ ἐκλεκτότερον μέρος τοῦ ἐδέσματος. Κατορθοῖ δὲ ν' ἀποκτήσῃ τὴν μεγίστην ἣν ἐν τῷ κόσμῳ δύναται νὰ ὀνειροπολήσῃ ὁ ἄνθρωπος εὐτυχίαν: νὰ μὴ λησμονῆται ποτε.

Χρήσιμον ἐλάττωμα εἶνε καὶ ἡ ὀχληρότης. Οἱ ὀχληροὶ εἶνε ἀκατανίκητοι καὶ ἐν τῷ ἔρωτι ἔτι.

Καὶ ἡ σκαιότης δὲ τῶν τρόπων ἔχει τὰ καλά της· ἔκρηξις ὀργῆς χρησιμεύει πολλάκις νὰ κρύψῃ ἐσφαλμένην ἰδέαν ἢ ἄδικον κρίσιν. Καὶ διὰ τῆς ἀπειλῆς δὲ ταχέως ἐπιτυγχάνει τις ποθουμένην εὔνοιαν. Ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ τοῦ φόβου αἱ ἀπειλαὶ εἰσιν αἱ ἰσχυρόταται παρακλήσεις· εὐτυχεῖς οἱ τρόμον ἐμποιοῦντες, μόνοι οὗτοι ἔχουσι κόλακας.

Ἡ προπέτεια εἶνε ὁμοίως ἀξιόλογον ἐλάττωμα, ἀλλ' ἐνέχει καὶ τοὺς κινδύνους του. Εὐτυχῶς οἱ κατέχοντες αὐτὸ προνομιοῦχοι ἄνθρωποι εἰσὶ πεπροικισμένοι διὰ θαυμασίου ὁρμεμφύτου· κυβερνῶσι τὸ ἐλάττωμα τοῦτο μετ' ἀπιστεύτου δεξιότητος· γινώσκουσιν, οὐδέποτε ἀπατώμενοι, τὴν ὥραν, τὸν καιρόν, τὸν τόπον καθ' ὃν ἁρμόζει νὰ χρησιμοποιήσωσιν αὐτό, καὶ τὰ πρόσωπα πρὸς ἃ εἶνε ἐπωφελὲς νὰ ἐπιδείξωσι τοῦτο. Διὰ τῆς προπετείας δύναταί τις... Πρὸς τί νὰ τὸ εἴπω; τὸ εἰξεύρετε πάντες κάλλιον ἐμοῦ.

*
* *

Ἐν τῷ πολιτικῷ κόσμῳ ἐλαττώματά τινα εἶνε θησαυρός. Ἀγχίστροφός τις ὢν καὶ ἄνευ χαρακτῆρος καὶ ἀρχῶν δημιουργεῖ ἰσχυρὸν καὶ βέβαιον μέλλον.

Ὁ ἄνθρωπος, ὅστις δύναται νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι δὲν ἔχει συνείδησιν, ἔχει ἐξησφαλισμένον τὸ πολιτικόν του στάδιον. Ὁ ἄνευ συνειδήσεως βουλευτής, ὁ τιμητικῶς προσωνυμούμενος *ἀμφιρρεπὴς βουλευτής*, εἶνε τὸ μόνον ὄν, ὅπερ δύναται νὰ καυχηθῇ ὅτι εὗρε τὴν φιλοσοφικὴν λίθον· ὁ *ἀμφιρρεπὴς βουλευτὴς* ἔχει εἰς τὰς χεῖράς του τὰς τύχας τοῦ ἔθνους του, διότι ἐξ αὐτοῦ ἕκαστος τὰ πάντα προσδοκᾷ. Εἰς τί δύναται νὰ χρησιμεύσῃ βουλευτὴς ἔχων συνείδησιν, ὑψώσας πεπαρρησιασμένως τὴν σημαίαν τῶν ἀρχῶν του; Γινώσκουσι πάντες ἐκ προτέρων τὰς πεποιθήσεις του καὶ τὰς σέβονται, δηλαδὴ εἶνε ἀπηλπισμένοι ὅτι δὲν δύνανται νὰ τὰς καταστρέψωσι, καὶ ἐπειδὴ ἐν τῇ πολιτικῇ μόνον περὶ τῶν ἀνθρώπων οἵτινες δυνατὸν νὰ διαφθαρῶσι φροντίζουσι, οὐδεὶς μεριμνᾷ περὶ αὐτοῦ.

Ὁ ἀμφιρρεπὴς βουλευτής, τοὐναντίον, ἐνδιαφέρει τοὺς πάντας· ἕκαστον κόμμα ἁμιλλᾶται νὰ τὸν κατακτήσῃ· τὸν περιποιοῦνται πάντες, τὸν προσκαλοῦσι πάντες. Σήμερον ἐπρογευμάτισε μὲν ἐν τῇ οἰκίᾳ τινὸς τῶν ἀντιπολιτευομένων, θὰ γευματίσῃ δὲ παρὰ τῷ ὑπουργῷ αὔριον τἀνάπαλιν. Πᾶσαι αἱ τράπεζαι εἶνε ἐστρωμέναι δι' αὐτόν· ὤ! πῶς τὸν ἐκτιμῶσι πάντες! ἀκροῶνται αὐτοῦ ὁσάκις ὁμιλεῖ, ἀποκρίνονται ὁσάκις ἐρωτᾷ, πράττουσιν ὅ,τι πρὸς οὐδένα πράττουσι.

Τὴν παραμονὴν σπουδαίας ψηφοφορίας καταστρώννυνται δύο κατάλογοι, ἐνίοτε τρεῖς· ἕκαστον κόμμα καταγράφει τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ ψηφίσοντας. Ὢ! θαῦμα... τὸ ὄνομα τοῦ *ἀμφιρρεποῦς βουλευτοῦ* εὑρίσκεται συγχρόνως καὶ εἰς τοὺς δύο καταλόγους, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς τοὺς τρεῖς. Οἱ ὑπουργικοὶ περὶ αὐτοῦ ὁμιλοῦντες λέγουσιν: «Εἶνε ἰδικός μας, ὁ δεῖνα μᾶς ἠγγυήθη δι' αὐτόν...» Οἱ ἀντιπολιτευόμενοι κραυγάζουσιν: «Εἶνε ἰδικός μας, μᾶς τὸν ἔφερεν ὁ τάδε.» Ψηφίζων δὲ ὑπὲρ οὑτινος δήποτε δὲν ἀναλαμβάνει οὐδεμίαν ὑποχρέωσιν· ἐν τῷ μέλλοντι δύναται νὰ διαθέσῃ ἢ νὰ μὴ διαθέσῃ ὑπὲρ αὐτῶν τὴν ψῆφόν του. Διὰ τοῦτο τὴν ἐπαύριον ψηφοφορίας ὁ ἀμφιρρεπὴς βουλευτὴς εἶνε ὑπέρποτε ἐλεύθερος. Καὶ πάλιν ἕκαστον κόμμα πρέπει νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰ δελεάσματά του, διότι ὅ,τι ἔπραξεν ὑπὲρ αὐτοῦ σήμερον, δυνατὸν νὰ τὸ πράξῃ αὔριον ὑπὲρ ἄλλου. Ὁμοιάζει πρὸς φιλάρεσκον γυναῖκα ἧς ἡ ἀστασία καὶ ἡ ἰδιοτροπία βασανίζουσιν ἀκαταπαύστως τοὺς περὶ αὐτήν.

...x...

Ἄριστον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως μέρος εἶνε ἡ εὐγένεια τοῦ χαρακτῆρος, ἢ μᾶλλον ἡ ἐνσάρκωσις τῆς ἠθικῆς. Καὶ πράγματι, οἱ εὐγενεῖς χαρακτῆρες δὲν ἀποτελοῦσιν ἁπλῶς τὴν συνείδησιν τῆς κοινωνίας, ἀλλ' εἰς πᾶν καλῶς κυβερνώμενον κράτος ἀποτελοῦσι τὴν κυριωτάτην κινητικὴν δύναμιν· διότι ὁ κόσμος πράγματι διοικεῖται ὑπὸ τῶν ἠθικῶν ἀρετῶν.

Digitized by Google

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ

Δ'.

Περὶ πένθους ἐν Πολυνησίᾳ.

Ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν ἐν τοῖς πένθεσι νομίμων, ὡς καὶ ὑπὸ πᾶσαν ἄλλην ἔποψιν ἐξεταζόμενοι οἱ Πολυνήσιοι παρουσιάζουσι μεγίστην πρὸς ἀλλήλους ὁμοιότητα, ὀλίγισται δὲ καὶ ἀσήμαντοί εἰσιν αἱ κατὰ τόπους διαφοραί.

Συνήθως ὁ νεκρὸς ἐν Πολυνησίᾳ δὲν ἐθάπτετο, ἀλλ' ἀπεξηραίνετο ἐν ὑπαίθρῳ, εἶτα δὲ τιθέμενος ὀκλαδὸν περιετυλίσσετο διὰ ταινιῶν καὶ ἀπετίθετο ἐν ἰδιαιτέρῳ *μοραΐ*. Ἡ ξήρανσις τοῦ νεκροῦ ἦτο ἐπίπονος καὶ ἐπισφαλής. Τὸ πτῶμα ἐξετίθετο πρῶτον ἐν ὑπαίθρῳ ἐν ξυλώσει, ὑποβασταζομένῃ ὑπὸ τεσσάρων πασσάλων, καὶ ἐσκέπετο διὰ στέγης ἐλαφρᾶς, ἀναλόγου κατασκευῆς τῆς κεντρικῆς σκιάδος τῶν διπλῶν πολυνησίων *πιρογῶν*. Ἐνίοτε δέ, ὡς ἐν Νουκαχίβᾳ, ἡ ξύλωσις ἀντικαθίστατο διὰ κορμοῦ ἀρτοδένδρου, γεγλυμμένου ἐν σχήματι πιρόγας, καὶ καλυπτομένου μετὰ τὴν ἀποξήρανσιν δι' ἑτέρου κορμοῦ, ὁμοίως γεγλυμμένου καὶ προσαρμοζομένου ἑρμητικῶς εἰς τὸν πρῶτον. Οἱ πλεῖστοι τῶν νησιωτῶν ἐκείνων ἐθεώρουν τὸν ἄλλον κόσμον, ὡς νῆσον μακρυνήν, εἰς τὴν ὁποίαν διαπορθμεύεται ὁ νεκρὸς μετὰ μακρὸν πλοῦν. Τούτου δ' ἕνεκα ἐφρόντιζον νὰ παρέχωσι τῷ νεκρῷ τἀπαιτούμενα ἐφόδια, ὡς ὅπλα, κελύφη κοκκοκαρύου, δι' ὧν οἱ ἄγριοι ἀντλοῦσιν ὕδωρ, ζωοτροφίας, ὕδωρ, ἀρτοκάρπους, ἰχθῦς, πάντα ὡρισμένα εἰς συντήρησιν τῆς σκιᾶς τοῦ τεθνεῶτος, ἥτις ἄλλως ἐπιστεύετο, ὅτι ἐπί τινα χρόνον ἐπλανᾶτο περὶ τὸ σῶμα.

Πρὸς τελειοτέραν ἀποξήρανσιν τοῦ πτώματος ἐξῆγον συχνάκις τὰ ἐντόσθια· εἶτα δὲ ἑκάστην νύκτα ἀνεκάθιζον τὸν νεκρὸν καὶ περιήλειφον αὐτὸν δι' ἐλαίου κοκκοφοινίκων. Ἐπιτυγχάνοντος τοῦ ἔργου, ὑπελείπετο μόνον αὐτοῖς νὰ περιτυλίξωσι τὴν μουμίαν διὰ ταινιῶν. Ἐν ταῖς Γαμβιέραις νήσοις τὸ πτῶμα μετὰ τὴν ἀποξήρανσιν δὲν ἐκαθίζετο ὀκλαδόν, ἀλλ' ἀπετίθετο ἐξηπλωμένον ὁριζοντίως εἰς σπήλαιον νεκροδόχον. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου Πάσχα ἔθαπτον τοὺς νεκροὺς ὑπὸ τοὺς λίθους τῶν βάθρων, ἐφ' ὧν ἵστανται τὰ ἐν τῇ νήσῳ ἐκείνῃ περιβόητα κολοσσικὰ ἀγάλματα.

Οἱ Νεοζηλανδοὶ ἔθαπτον ἐπίσης τοὺς νεκροὺς αὐτῶν, ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ θανάτου, καὶ ἀφ' οὗ προηγουμένως τοὺς ἤλειφον δι' ἐλαίου καὶ τοὺς ἐκάθιζον ὀκλαδόν· ἐκάλυπτον δὲ τὸν τάφον διὰ σωροῦ λίθων, ἐφ' οὗ ἀπέθετον ὀλίγας ζωοτροφίας.

Παράδοξόν τι γεγονός, παρατηρηθὲν ὑπὸ τοῦ Κοὺκ ἐν Νεοζηλανδίᾳ, ὑποδεικνύει σὺν ἄλλοις πλείσταις, ὅτι μεγίστη ἀπαιτεῖται περίσκεψις εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν ἐθνικῶν ὁμοιοτήτων, καὶ ὅταν ἀκόμη αὗται ὦσιν εἰδικαὶ καὶ μεμονωμέναι. Ἐπί τινος τάφου οἱ Νεοζηλανδοὶ εἶχον ἐγείρει σταυρόν, κεκοσμημένον διὰ πτερῶν καὶ ὁμοιότατον τῷ σταυρῷ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας.

Εἴδομεν ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν Γαμβιέρων νήσων ἀπέθετον τοὺς νεκροὺς αὐτῶν ἐν φυσικοῖς σπηλαίοις. Ἐν Τόγκᾳ, ὡς καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις χώραις, πρὸς ταφὴν ἐπιφανῶν νεκρῶν κατεσκεύαζον τεχνητὰ σπήλαια ἐκ μεγάλων πλακῶν ἀμμολίθου, ὅμοια τῆς *δόλμεν*.

Ἐν πολλαῖς χώραις ἡ θλῖψις, ὁ πόνος ὃν προξενεῖ τοῖς ἐπιζῶσιν ἡ ἀπώλεια συγγενοῦς ἢ φίλου, παρώρμησαν οὐ μόνον εἰς ἔγερσιν ἐπιταφίων μνημείων, ἀλλὰ καὶ εἰς ζωγραφίαν ἢ γλυφὴν ἐμβλημάτων. Καί τοι ἥκιστα φιλότεχνοι οἱ Πολυνήσιοι, ὅμως ἐξησκήθησάν πως εἰς τὴν τέχνην ταύτην. Ἐν Ταΐτῃ εἶδεν ὁ Κοὺκ ἐντὸς νεκροδόχου *μοραΐ* σανίδας ἐφ' ὧν ἦσαν γεγλυμμέναι εἰκόνες ἀνθρώπων καὶ ζώων, ἰδίως εἰς ἀλέκτωρ ὃν πειρώμενοι νὰ καταστήσωσι φυσικώτερον εἶχον χρωματίσῃ δι' ἐρυθροῦ καὶ κιτρίνου χρώματος· παρετήρησε δὲ καὶ μικρὸν λίθινον ὁμοίωμα. Πιθανῶς τὰ κολοσσικὰ ἀγάλματα τῆς νήσου τοῦ Πάσχα παραπλήσιόν τινα εἶχον σκοπὸν εἴτε δ' εἶνε ταῦτα, εἴτε μή, ἔργα τῶν σημερινῶν Πολυνησίων, κατεσκευασμένα δι' ἐργαλείου ἐξ ὀψιδιανῆς λίθου, ὧν δείγματα ἐπέδειξεν ἐσχάτως εἰς τὴν ἐν Παρισίοις ἀνθρωπολογικὴν ἑταιρίαν ὁ κ. Ηινάρ, τοῦτο ὅμως εἶνε βέβαιον ὅτι οἱ Πολυνήσιοι ἥκιστα ἐπιδίδουσιν εἰς τὴν γλυπτικήν, καὶ δὴ εἰς τὴν γλυπτικὴν λίθων.

Ἔν τισι νήσοις συνειθίζεται πένθος, καὶ μάλιστα μακρόν, ἐπὶ τοῖς θανάτοις. Ἐν Ταΐτῃ αἱ χῆραι ἔφερον ἐπὶ τῆς κόμης πτερά, ἔχοντα ἰδιαίτερόν τι χρῶμα, ἐκάλυπτον μάλιστα καὶ τὴν κεφαλὴν διὰ πέπλου. Αἱ γυναῖκες ὅσαι ἔλουσαν, ἐμύρωσαν καὶ ἐκόσμησαν τὸ πτῶμα, ὑπεβάλλοντο εἰς αὐστηροτάτην καθιέρωσιν *(Ξαμπού)*, διαρκοῦσαν μέχρι πέντε μηνῶν, ἂν ὁ θανὼν ἦτο ἀρχηγός. Καθ' ὅλον τὸν χρόνον τῆς καθιερώσεως δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἐγγίσωσι διὰ τῶν χειρῶν οὐδὲ τὰς τροφάς, ἀλλ' ἄλλοι ἐσίτιζον αὐτὰς ὡς νήπια. Εἰς ἔνδειξιν δὲ πένθους ἐφυτεύοντο παρὰ τοὺς τάφους *καπουαρῖναι*, δένδρα ἄφυλλα, ὁμοιάζοντα μὲ τὴν ἵππουριν. Εἰς ἐπίμετρον δὲ ὤφειλον ἀπαραιτήτως καὶ νὰ θρηνῶσι καὶ νὰ ὀδύρωνται. Ἐν ταῖς Μαρκασίαις νήσοις, οἱ θρῆνοι τῶν γυναικῶν, ἂν ὁ θανὼν ἦτο ἀνήρ, συνωδεύοντο καὶ διὰ παραδοξοτάτης μιμικῆς ὀρχήσεως. Ἡ χήρα καί τινες νεάνιδες ὠρχοῦντο ἐμμελῶς καὶ ἀσέμνως περὶ τὸ πτῶμα· κύπτουσαι, δ' ὅπως κάλλιον περιεργασθῶσι τὸν νεκρόν, ἀνεφώνουν «Δὲν τὸ κούνησε! δὲν κουνιέται!... Ἄλλοι!... 'πάει! 'πάει!...» Ἀλλ' ἡ ἐκδήλωσις τοῦ πένθους ἐπὶ τοῖς θανάτοις δὲν περιωρίζετο ἐν Πολυνησίᾳ εἰς μυρολόγια καὶ κοπετούς· ἀπῃτοῦντο προσέτι πλη-

Digitized by Google

γαί, ἀκρωτηριάσεις, θυσίαι. Ἡ ἠθικὴ ὀδύνη δὲν ἤρκει, ἀλλ' ἦτο προσέτι ἀνάγκη καὶ αἷμα νὰ χυθῇ.

Τὰ αἱμοχαρῆ ταῦτα ἔθιμα ἦσαν κοινότατα ἐν Πολυνησίᾳ καὶ ὁμοειδῆ πάντα. Ἁπανταχοῦ σχεδὸν ἐσπάρασσον τὸ σῶμα καὶ ἰδίως τὸ πρόσωπον δι' ὀδόντος καρχαρίου ἢ δι' αἰχμηρᾶς κογχύλης. Μάλιστα ἐν Τογκαταμποῦ τὸ πένθος ἐπὶ τῷ θανάτῳ, εἴτε εἰλικρινὲς ἦτο, εἴτε προσπεποιημένον, ἐξεδηλοῦτο διὰ τρόπου σκληροτάτου. Καὶ ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ, ὡς καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἄλλαις, αἱ ἐνδείξεις τοῦ πένθους ἦσαν ἀνάλογοι τοῦ ἀξιώματος τοῦ νεκροῦ. Μετὰ τὸν θάνατον ἀρχηγοῦ ἔκειρον τὴν κόμην, ἤμυσσον τὸ πρόσωπον, ἐτραυμάτιζον τὸ σῶμα, ἔκαιον τὴν ἐπιδερμίδα, ἐκέντων διὰ λόγχης τοὺς μηρούς, τὰς πλευράς, τὰς παρειάς· ἢ ἀπέκοπτον τὰς φάλαγγας τοῦ μικροῦ δακτύλου, ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ παραμέσου, ὡς ἐποίουν καὶ οἱ Αὐστραλοί, καὶ τὰ τοιαῦτα.

Καίτοι ὅμως κατ' ἐπίφασιν δεινοτάτη ἡ ἀπελπισία τῶν Πολυνησίων ἐν τοῖς πένθεσι, δὲν εἶνε πάντοτε εἰλικρινής, ὁ δὲ Πόρτερ εἶδεν ἐν Νουκαχίβᾳ χήραν, ἧς ὁ σύζυγος ἐγένετο βορὰ καρχαρίου, παραδιδομένην εἰς Ἀμερικανοὺς ναύτας ἐν ᾧ ἔχαινον ἀκόμη ἐπὶ τοῦ τραχήλου, τοῦ στήθους καὶ τῶν βραχιόνων αἱ δηλοῦσαι τὸ πένθος πληγαί. Ἡ ὑποκρισία δὲν εἶναι ἀποκλειστικὸν ἐλάττωμα τῶν πεπολιτισμένων λαῶν, ἄλλως δὲ μὴ λησμονῶμεν, ὅτι οἱ Πολυνήσιοι ἔχουσι παιδικὴν κουφότητα καὶ παντελῶς ἀγνοοῦσι τί ἐστιν αἰδώς.

Ἐν Νέᾳ Ζηλανδίᾳ δὲν ἐκρίνετο ἐπαρκὴς μία μόνη ἐκδήλωσις τοῦ πένθους. Ἐνίοτε ἐξέθαπτον τοὺς νεκροὺς καθ' ὡρισμένας ὥρας τοῦ ἔτους, καὶ ἐθρήνουν αὐτοὺς αὖθις, ἐπαναλαμβάνοντες τὰς ἑκουσίας πληγάς.

Ἀλλ' εἰς τὴν μέριμναν πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ πένθους διὰ πληγῶν καὶ ἑκουσίων ἀκρωτηριάσεων προσετίθετο συχνάκις καὶ ὁ πόθος νὰ μὴ ἀφεθῇ ὁ νεκρὸς ἄνευ συνοδίας ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ του εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, καὶ πρὸς πλήρωσιν τοῦ εὐσεβοῦς πόθου των προσέτρεχον εἰς ἀνθρωποθυσίας.

Ναὶ μὲν ἡ νεοζηλανδικὴ ἠθικὴ δὲν ὑπεχρέου πάντοτε τὴν σύζυγον νἀκολουθήσῃ εἰς τὸν τάφον τὸν ἄνδρα της· ἀλλ' ἂν αὐτὴ ἀπηγχονίζετο αὐτοπροαιρέτως, ἐτιμᾶτο ὡς σφόδρα ἐνάρετος. Ὅμως ἔνιαι τῶν πατριῶν τὴν ἠθικὴν ταύτην ὑποχρέωσιν μετέβαλον εἰς χρέος ἀπαράβατον καὶ κατὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀρχηγοῦ συνείθιζον νὰ πνίγωσι τὰς γυναῖκας αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ τάφου του. Ἔθη ἐξ ἴσου ἄγρια ἐπεκράτουν ἐν ταῖς νήσοις τῶν Φίλων καὶ ἀλλαχοῦ, τηρούμενα ὁμοῦ μετ' ἄλλων παντελῶς ἀντιθέτων συνηθειῶν. Οὕτως οἱ Νεοζηλανδοί, καίπερ εὐσεβέστατοι πρὸς τοὺς ἰδίους νεκρούς, ἔτρωγον ὅμως ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τοὺς ἐν ταῖς μάχαις φονευομένους οἰκείους. Ἐνίοτε μάλιστα υἱοὶ ἔτρωγον τὴν μητέρα καὶ πατέρες τοὺς υἱούς. Προστεθείσθω δὲ τούτοις, ὅτι οἱ αὐτοὶ ἄγριοι συνείθιζον, ὁσάκις ἀπέθνησκεν ἀρχηγός, ἀφ' οὗ τὸν ἐθρήνουν καὶ ἐπένθουν τὸν θάνατον αὐτοῦ καθ' ὅλους τοὺς τύπους, νὰ διαρπάζωσιν ἔπειτα πᾶσαν τὴν περιουσίαν του.

Συχνάκις ἐπὶ τοῦ τάφου ἐθυσιάζοντο δοῦλοι. Μήτηρ τις νεοζηλανδή, ἧς τὸ τέκνον ἐπνίγη, παρεκάλει ἐπιμόνως νὰ σφάξωσι μίαν δούλην, διὰ νὰ συνοδεύσῃ καὶ νὰ περιποιῆται τὸ μικρόν της ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ αὐτοῦ εἰς τὸν πέραν τοῦ τάφου κόσμον, εἰς τὸ *Ῥείγκᾶ*.

Ἐν ταῖς Μαρκησίαις νήσοις ἐθυσίαζον ἐνίοτε δύο θεράποντας, δύο *κικίνας*, ὅπως ὁ μὲν εἷς τούτων βαστάζῃ τὴν ζώνην τοῦ θανόντος, ὁ δ' ἕτερος τὴν κεφαλὴν τοῦ χοίρου, τοῦ παρατιθεμένου ἐν τῷ περιδείπνῳ. Ἡ τοιαύτη πρόνοια ἦν εὐλογωτάτη, διότι ὁ φύλαξ τῆς μετὰ θάνατον κατοικίας τῶν Νουκαχιβαίων παρίσταται, ὡς ἀνηλεῶς ἀποδιώκων, ὑβρίζων καὶ λιθοβολῶν τοὺς ἀφικνουμένους, ἂν μὴ προσέρχωνται εἰς τὰ ἐνδιαιτήματα τῶν νεκρῶν κατὰ τοὺς προσήκοντας τύπους. Συχνάκις τὰ θύματα ἄνδρες ἢ γυναῖκες, ἁρπάζονται ἐξ ἐνέδρας ἐκ τῶν γειτονικῶν πατριῶν.

Αἱ ἀνθρωποθυσίαι ἦσαν ἐπίσης κεκανονισμέναι ἐν ταῖς Σανδβίχαις νήσοις, κατὰ τὸν θάνατον ἐπισήμων ἀνδρῶν, ὁμοίως καὶ αἱ πρὸς ἔνδειξιν πένθους αὐτοκτονίαι. Κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Ταμεχαμέχα, πολλοὶ τῶν θερμῶς αὐτὸν ἀγαπώντων ηὐτοκτονήθησαν, ὅπως συνοδεύσωσιν αὐτὸν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον· τοῦτο δὲ οὐδαμῶς συνετέλεσεν εἰς ἐλάττωσιν τοῦ ὡρισμένου ἀριθμοῦ τῶν ἀκουσίων θυμάτων καὶ τῶν ἑκουσίων ἀκρωτηριάσεων. Ἐπὶ πολλὰ δ' ἔτη κατόπιν, εἰς μνημόσυνον τῆς ἐπετείου τοῦ θανάτου τοῦ Χαβαίου ἐκείνου Ναπολέοντος, ἐξερρίζουν ἕνα τῶν τομέων ὀδόντων. Νομαλιάνα, ἡ χήρα τοῦ Ταμεχαμέχα, ἔδειξεν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ βραχίονος τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφὴν εἰς χαβαϊκὴν γλῶσσαν: «Ὁ ἀγαθὸς ἡμῶν βασιλεὺς Ταμεχαμέχα, ἀπέθανε τῇ 6 Μαΐου 1819.» Ἄλλοι δέ τινες τῶν ἰθαγενῶν, ὑπερβολικώτεροι ἐν τῷ ζήλῳ αὐτῶν, ἔστιξαν τὴν αὐτὴν ἐπιγραφὴν ἐπὶ τῆς γλώσσης. Τοσοῦτοι δὲ χοῖροι ἐσφάγησαν καὶ ὑποχρεωτικῶς κατεβροχθίσθησαν ἐν τῷ περιδείπνῳ, ὥστε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἡγεμόνος σχεδὸν ἐξέλιπον οἱ χοῖροι ἐκ τῆς νήσου. Καίπερ ὁπωσοῦν ὑπερβολικός, ὅμως ὀλίγους ἴσως τῶν Εὐρωπαίων, τοὺς μεμψιμοίρους μόνον, θὰ ἐκπλήξῃ ὁ θαυμασμὸς τῶν Χαβαίων πρὸς τοὺς κατακτητὰς καὶ τροπαιούχους ἡγεμόνας.

Περατοῦντες ἐνταῦθα τὴν περιληπτικὴν ἀναγραφὴν τῶν πολυνησιακῶν ἐν τοῖς πένθεσι νομίμων, ἀναγκαῖον κρίνομεν, πρὸτοῦ νὰ μεταβῶμεν εἰς ἄλλα ἔθνη, νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι αἱ τοιαῦται

Digitized by Google

κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον φιλαίματοι κηδεῖαι τελοῦνται μόνον πρὸς τιμὴν ἀνδρῶν, τὸ αὐτὸ δὲ συμβαίνει παρ' ἁπάσαις σχεδὸν ταῖς ἀγρίαις φυλαῖς. Αἱ γυναῖκες θυσιάζονται συχνότατα κατὰ τὸν θάνατον τῶν συζύγων, οὐδαμοῦ ὅμως φαίνεται συμβαῖνον καὶ τὸ ἀντίθετον, οἱ πλεῖστοι δὲ τῶν περιηγητῶν τηροῦσι περὶ τῶν γυναικείων κηδειῶν εὔγλωττον σιγήν, ἐξ οὗ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν, ὅτι πανταχοῦ σχεδὸν αἱ γυναῖκες κηδεύονται ἄνευ πομπῆς. Εἶναι δὲ καὶ τοῦτο ἓν τῶν πολυαρίθμων τεκμηρίων τῶν μαρτυρούντων τὴν μεγάλην περιφρόνησιν, ἣν γενικῶς τρέφουσι πρὸς τὰς γυναῖκας οἱ κατὰ φύσιν λαοί.

[Ch. Letourneau] **Π.

Ο ΛΟΙΜΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ὁ διακεκριμμένος γάλλος ἰατρὸς καὶ φιλολόγος κ. A. Corlieu ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ ἐν Παρισίοις ἐκδιδομένῳ περιοδικῷ συγγράμματι *Revue scientifique* τῆς 22 Μαρτίου 1884, βραχεῖαν μὲν ἀλλ' ἀξιοσπούδαστον μελέτην περὶ τοῦ κατὰ τὸν πέμπτον αἰῶνα ἐνσκήψαντος ἐν Ἀθήναις λοιμοῦ.

Τῷ 429 π. Χ. τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου, περὶ τὰ μέσα τοῦ θέρους ἑξηκοντακισχίλιοι Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ βασιλέως αὐτῶν Ἀρχιδάμου εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀττικήν. Συνεπῶς πλεῖστοι τῶν κατοίκων τῆς ἐξοχῆς εἰσῆλθον ἐντὸς τῶν τειχῶν τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ κ. Corlieu ὑπολογίζει εἰς τριάκοντα χιλιάδας περίπου τὸν πληθυσμὸν τῶν Ἀθηνῶν, ἀνελθόντα δὲ εἰς ἑκατοντακισχιλίους μετὰ τῶν ἐκ τῆς ἐξοχῆς συρρευσάντων. Ἀλλ' αἱ Ἀθῆναι εἶχον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, κατὰ τὸν Ξενοφῶντα, ὑπὲρ τὰς μυρίας οἰκίας. «Ἡ πόλις ἐκ πλειόνων ἢ μυρίων οἰκιῶν συνέστηκε» (*Απομνημονευμάτων,* Γ. Ε. 14.) Ἐὰν ἤδη ὑπολογίσωμεν κατὰ μέσον ὅρον τοὐλάχιστον δέκα ἐγκατοίκους μετὰ τῶν θεραπόντων ἐν ἑκάστῃ οἰκίᾳ, ὅπερ δὲν εἶνε ὑπερβολικὸν ἐν πόλει ἐν ᾗ ὑπῆρχον πολλοὶ δοῦλοι, ἔχομεν ἐν ὅλῳ ὑπερεκατοντακισχιλίους κατοίκους. Ἐὰν εἰς τούτους προσθέσωμεν τοὺς ἐκ τῶν ἔξω δήμων ἐλθόντας καὶ τοὺς κατοίκους τοῦ Πειραιῶς, τότε ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐντὸς τῶν μακρῶν τειχῶν κλεισθέντων ὑπολογιστέος περίπου εἰς διακοσιακισχιλίους καὶ οὐχὶ εἰς ἑκατοντακισχιλίους ὅπως ὑπολογίζει αὐτοὺς ὁ κ. Corlieu.

Ὁ κ. Corlieu μελετῶν τὰ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου μετὰ θαυμαστῆς ἀκριβείας περιγραφόμενα συμπτώματα τοῦ λοιμοῦ, καὶ συγκρίνων αὐτὰ πρὸς ἄλλας ἐπιδημίας, συμπεραίνει, ὅτι ἡ ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου περιγραφεῖσα νόσος ὑπὸ τὸ ὄνομα *λοιμός,* δὲν ἦτο νόσος ἔξωθεν εἰσβαλοῦσα, ὡς πολλοὶ ἀρχαῖοι καὶ νεώτεροι ἰατροὶ διατείνονται, ἀλλὰ νόσος ἐπιδημικὴ ἐπιτοπίως ἀναπτυχθεῖσα καὶ παρουσιάζουσα καταφανεῖς τοὺς χαρακτῆρας τοῦ καθ' ἡμᾶς καλουμένου τύφου τῶν στρατοπέδων ἢ τῶν στρατευμάτων ἢ τύφου ἐξανθηματικοῦ.

Τὸ εἶδος τοῦ παρόντος περιοδικοῦ δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς εἰδικὰς ὅλως λεπτομερείας τῆς ἰατρικῆς ταύτης συζητήσεως. Σημειοῦμεν ὅμως, ὅτι τὸ ζήτημα ἔχει πρακτικὴν ἔννοιαν σπουδαίαν διὰ τὰς νεωτέρας Ἀθήνας ὑπὸ ὑγιεινὴν ἔποψιν, ἐὰν δηλαδὴ ὁ λοιμὸς τοῦ πέμπτου π. Χ. αἰῶνος ὑπῆρξεν ἀσθένεια ἔξωθεν μεταφερθεῖσα, ἢ ἐὰν ἐπιτοπίως ἐγεννήθη. Τὴν ἔξωθεν εἰσβολὴν τῆς νόσου ἐκείνης ἐπρέσβευσαν πολλοὶ ἰατροί. Ἐκ μὲν τῶν ἀρχαίων ἀναφέρομεν τὸν Γαληνόν, διηγούμενον ὅτι ὁ λοιμὸς ἦλθεν εἰς Ἀθήνας ἐξ Αἰθιοπίας. Ἐνταῦθα σημειωτέον ὅτι ὁ κ. Corlieu περιπίπτει ἐκ παραδρομῆς βεβαίως εἰς οὐσιῶδες χρονολογικὸν σφάλμα λέγων, ὅτι ὁ Γαληνὸς ἦτο κατὰ δύο αἰῶνας μεταγενέστερος τοῦ Ἱπποκράτους, ἐνῷ κατὰ τοὺς πιθανωτάτους ὑπολογισμοὺς ἡ γέννησις τοῦ Γαληνοῦ τίθεται σχεδὸν ἓξ αἰῶνας μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Ἱπποκράτους.

Ἐκ τῶν νεωτέρων δ' ἀναφέρομεν τὸν ἐπιφανῆ Γάλλον ἰατρὸν Clot-bey, ὑποστηρίζοντα ἐν τῷ περὶ πανώλους ἀξιολόγῳ πονήματι αὐτοῦ, ὅτι ὁ λοιμὸς τῶν Ἀθηνῶν ἦτο πανώλης διὰ πλοίων εἰσαχθεῖσα. Μεθ' ὅλας ὅμως τὰς γνώμας ταύτας, ἡ σήμερον ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ἐπικρατοῦσα συμφωνεῖ πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Corlieu ὑποστηριζομένην, ὅτι δηλαδὴ ὁ λοιμὸς ἐκεῖνος ἦτο ὁ ἕνεκα κακῶν ὑγιεινῶν ὅρων ἐν τῷ μέσῳ πολυπληθῶν ὁμάδων ἀναπτυσσόμενος τύφος, παρουσιάζων ἔκτακτά τινα φαινόμενα ἐντάσεως οὐχὶ ἄλλως σπανίως ἀπαντῶντα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἐπιδημιῶν. Οὕτως ὁ κ. Corlieu ἀναφέρει ἐπιδημίαν τινὰ πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀναπτυχθεῖσαν ἐν Ἀγκύρᾳ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας, ἥτις ἐπαρουσίασε μεγάλας ὁμοιότητας πρὸς τὸν λοιμὸν τῶν Ἀθηνῶν. Τὴν ἐπιδημίαν ταύτην περιέγραψεν Ἕλλην ἰατρὸς ὁ κ. Βεγλερῆς ἐν τῷ *Γαληνῷ* (ἀριθ. 8, 9, 10 τοῦ 1880). Ὁ κ. Βεγλερῆς καταδεικνύει τὴν ταυτότητα τοῦ λοιμοῦ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς νόσου τῆς Ἀγκύρας, τὰ δὲ συμπεράσματα αὐτοῦ ἀποδέχεται πληρέστατα ὁ κ. Corlieu. Ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ κ. Βεγλερῆ περιγραφομένῃ ἐπιδημίᾳ, παρουσιάζονταί τινα ἐκ τῶν σχετικῶς σπανιωτέρων τοῦ τύφου συμπτωμάτων, ὅσα περιέγραψεν ἡ ἀθάνατος γραφὶς τοῦ Θουκυδίδου.

Συγκεφαλαιοῦντες τὰ ἀνωτέρω, λέγομεν, ὅτι διὰ τοὺς φρονοῦντας, ὅτι ὁ λοιμὸς τῶν Ἀθηνῶν παρήχθη ἐπιτοπίως, ἐπιβάλλεται ἀναποδράστως τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ πόλις ἡμῶν εἶνε πάντοτε ἐκτεθειμένη εἰς παρόμοιον ἀτύχημα, εἴ ποτε

Digitized by Google

παρουσιασθῶσιν αὖθις οἱ αὐτοὶ κακοὶ ὑγιεινοὶ ὅροι, τοῦθ' ὅπερ δὲν εἶνε ἀδύνατον ἐν πόλει ἥτις μετὰ τοῦ Πειραιῶς παρουσιάζει ἤδη πληθυσμὸν ὑπερεκατοντακισχιλίων κατοίκων, ὧν ὁ ἀριθμὸς συνεχῶς αὐξάνει. Ἐν πόλει μάλιστα ἐν ᾗ τὸ θέρος παρουσιάζει ἐνίοτε ἔκτακτα καὶ παρατεταμένα θάλπη, τοιοῦτος κίνδυνος εἶνε πάντοτε ἐπικείμενος ἐφ' ὅσον ἐξακολουθεῖ ἡ ἐπικρατοῦσα παραμέλησις τῶν στοιχειωδῶν κανόνων τῆς δημοσίας ὑγιεινῆς. «Αἱ Ἀθῆναι, ἔλεγεν ἡμῖν ἐσχάτως πολύπειρος ἰατρός, ἕνεκα τῆς τοπογραφικῆς αὐτῶν θέσεως καὶ τῶν συχνάκις πνεόντων σφοδρῶν ἀνέμων εὑρίσκονται ὑπὸ κλιματικὴν ἔποψιν εἰς ἐκτάκτως καλοὺς ὑγιεινοὺς ὅρους. Ἀλλ' οἱ ὅροι οὗτοι δὲν δύνανται νὰ ἐξουδετερώσωσι τοὺς κινδύνους τοὺς δυναμένους νὰ προκύψωσιν ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων ὑγιεινῶν μέτρων. Διὰ τοῦτο ὅπως ἔχει ἡ παρ' ἡμῖν ἀκαθαρσία ἀπειλούμεθα πάντοτε ὑπὸ σπουδαίας τινὸς ἐπιδημίας.»

Πάντες συναισθανόμεθα τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τούτων τοῦ πολυπείρου ἰατροῦ. Ἀλλ' ὅμως ἡ παροῦσα γενεὰ ἀδυνατεῖ φαίνεται νὰ πράξῃ τὰ δέοντα. Ὅταν ἀναλογισθῶμεν, ὅτι ἐντὸς πεντηκονταετίας ἀνηγέρθησαν ἐκ τῆς κόνεως δύο πόλεις οἷαι αἱ Ἀθῆναι καὶ ὁ Πειραιεύς, καὶ ὅτι τοῦτο ἐγένετο ὑπὸ λίαν μετρίους ἐμπορικοὺς καὶ βιομηχανικοὺς ὅρους, ὀφείλομεν νὰ ἐκτιμήσωμεν εἰλικρινῶς τὴν μέχρι τοῦδε γενομένην ἐργασίαν, ἀλλὰ καὶ νὰ εὐχηθῶμεν συνάμα ὅπως ἐπιχειρήσωμεν συστηματικῶς καὶ ἄνευ ἀναβολῆς τὰ εἰς πᾶσαν πεπολιτισμένην πόλιν χρήσιμα δημόσια ἔργα.

ΑΘΗΝΑΪΚΟΙ ΜΗΝΕΣ

Ἀπρίλιος

Ἐὰν οἱ τρεῖς ἐαρινοὶ μῆνες διηγωνίζοντό ποτε ἐπὶ εὐνοίᾳ ἐν τῇ κλεινῇ πόλει τῆς Ἀθηνᾶς, ὁ ἔχων πλειοτέρας ἐλπίδας ἐπιτυχίας θὰ ἦτο βεβαίως ὁ καλὸς Ἀπρίλιος. Ὁ Μάρτιος εἶνε ὀξύχολος, ἰδιότροπος, πλήρης ἐλαττωμάτων, ἅτινα προσεγγίζουσιν αὐτὸν πρὸς τὸν πρεσβύτερον ἀδελφὸν Φεβρουάριον, ὁ Μάϊος πάλιν εἶνε θερμός, μονότονος, σχολαστικός· μόνος ὁ Ἀπρίλιος, ὁ δροσερὸς ἀλλ' οὐχὶ καὶ ψυχρός, ὁ βρέχων τόσον ὅσον ἀρκεῖ διὰ νὰ ποτίσῃ τοὺς κήπους, καὶ θερμαίνων τόσον ὅσον ἀρκεῖ εἰς τὰς κάλυκας τῶν ῥόδων ἵνα διανοιγῶσι, εἶνε ὁ κατ' ἐξοχὴν τερπνὸς ἀθηναϊκὸς μήν, ὁ γνήσιος τῆς Ἀνοίξεως υἱός, ὁ ἔχων ὡς σύμβολα βεβαμμένα εἰς τὸ χρῶμα τῆς χαρᾶς τὰ αὐγὰ τοῦ Πάσχα καὶ τὰ ῥόδα τῶν κήπων.

* *
*

Ὁ ἐφετινὸς Ἀπρίλιος εἶχε καὶ τοῦτο τὸ ἰδιάζον, ὅτι ἐπέδειξε τάσεις φιλοδοξίας ὅλως ἀσυνήθεις. Καθ' ὃν χρόνον ἡ δάφνη, ἡ στέφουσα ποιητὰς καὶ στρατηλάτας, ἐξέπεσεν εἰς τὰ μαγειρεῖα μεταβληθεῖσα εἰς ἁπλοῦν καρύκευμα τῶν ἰχθύων καὶ τοῦ βοείου κρέατος, αὐτὸς ὁ εὐλογημένος ἐζήλευσε ταύτην καὶ ὥρισεν ἡμέραν τῆς ἀφίξεώς του ἐκείνην ἀκριβῶς, καθ' ἣν οἱ Χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι κλάδους δάφνης ἐπισείοντες ἑώρταζον τὴν εἰς Ἱερουσαλὴμ θριαμβευτικὴν εἴσοδον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἀλλ' ἡ δαφνοστεφὴς αὕτη ἄφιξις δὲν τὸν ἀπήλλαξεν οὐδ' ἐφέτος τῶν συνήθων ψευδολογιῶν, αἵτινες κυκλοφοροῦσαι τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὡς κίβδηλα νομίσματα εἰς τὰς στήλας τῶν ἐφημερίδων καὶ εἰς τὰ χείλη τῶν εὐφυολόγων, ἐπισύρουσαι κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀθῴου Ἀπριλίου τὰς ἀρὰς τῶν ἀπατωμένων ἐξ εὐαρέστου τινὸς καὶ ποθητῆς εἰδήσεως, ἢ ἐμμέτρους συμβουλὰς πλήρεις συκοφαντίας ὡς τὴν ἀκόλουθον:

Τοὺς φίλους σας γιὰ τὴν ψευτιά τους
Σήμερα νὰ φοβᾶσθε μόνο·
Ταῖς φίλαις σας ὅλο τὸ χρόνο . . . .
Γιατ' ἔχουνε μεσ' 'ς τὴ ματιά τους
'Στὰ λόγια τους καὶ 'ς τὰ φιλιὰ
Παντοτινὴ πρωταπριλιά.

* *
*

Ἡ πολιτικὴ καθεύδει νήδυμον. Ἐναντίον τῶν φυσιολογικῶν νόμων, καθ' οὓς τὰ ἔντομα ναρκοῦνται μὲν καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα ἀφυπνίζονται δὲ καὶ ἀναλαμβάνουσι νέαν ζωὴν κατὰ τὸ Ἔαρ, ἡ Ἑλληνικὴ Βουλή, τὸ πολυτάραχον καὶ περιβομβίζον τοῦτο ἔντομον, ναρκοῦται μὲν τὸ θέρος τὸν δὲ χειμῶνα ἐξυπνᾷ. Ἐλλειπούσης δὲ τῆς Βουλῆς πᾶσα ἡ πολιτικὴ ζωὴ περιορίζεται εἰς κανονισμοὺς μισθῶν κλητήρων ἐπαρχείων ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως, καὶ εἰς δημοσιεύσεις ἀγορεύσεων κοινοβουλευτικῶν, αἵτινες τυγχάνουσιν ἐλευθέρας ἐπικοινωνίας ἀβλαβεῖς πλέον μετὰ τὴν τεσσαρακονθήμερον κάθαρσιν, ἣν ὑπέστησαν ἐν σκοτεινῷ σύρτῃ δημοσιογραφικῶν γραφείων.

Ὡς πρὸς τὰ Ἐξωτερικὰ αἱ μετὰ τῶν ξένων δυνάμεων γειτόνων καὶ μὴ σχέσεις τῆς Ἑλλάδος εἰσὶ φιλικώταται, τὰ δὲ περὶ ἐπαναστατῶν ἐπὶ τῶν Πυρηναίων καὶ περὶ γάμων καὶ ταξειδίων τῶν γερμανῶν ἡγεμονοπαίδων καὶ περὶ Αἰγύπτου τηλεγραφήματα, ἀποδέχονται οἱ κάτοικοι τοῦ ἄστεως, μόνον ὡς ἀπαραίτητον προσφάγιον τοῦ πρωϊνοῦ καφέ των, ἐν ταῖς πρώταις σελίσι τῶν ἐφημερίδων.

* *
*

Τὴν μονοτονίαν τοῦ Ἀθηναϊκοῦ βίου ποικίλλουσι κατ' Ἀπρίλιον αἱ ἐξοχικαὶ ἐκδρομαί, αἱ συνήθεις καὶ ὅλως ἰδιωτικαὶ καθ' ὁμάδας οἰκείων τελούμεναι εἰς τοὺς κήπους, τὰ χωρία καὶ τὰ σκιερὰ περίχωρα τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ Φάληρον ἀφ' ἑτέρου, τὸ αἰώνιον αὐτὸ καὶ μονότονον Φάληρον,

Digitized by Google

τὸ ὁποῖον τείνει ν' ἀπορροφήσῃ ὅλας τὰς ἑορτὰς καὶ ὅλας τὰς τέρψεις τῶν Ἀθηνῶν, συγκαλοῦν κατὰ συνήθειαν ἐν πάσῃ πανηγύρεως ἡμέρᾳ τὴν μερίδα τοῦ ἐκλεκτοῦ κόσμου ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἄμμου του, καὶ αἱ δύο μεγάλαι πανηγύρεις ἡ τῶν Μεγάρων, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα, καὶ ἡ τῆς Ἐλευσῖνος τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγ. Γεωργίου, εἰς τὰς ὁποίας ἀθρόοι μεταβαίνουσι δι' ἀτμοπλοίων καὶ ἁμαξῶν οἱ Ἀθηναῖοι, ἵνα γευθῶσι τοῦ μεγαρικοῦ κονιορτοῦ καὶ θερμομετρήσωσι τὸν ἥλιον τῆς Ἐλευσῖνος, θεώμενοι τὰς περικαλλεῖς καὶ χρυσοκοσμήτους ἀγρότιδας ἐν τῷ γραφικῷ συμπλέγματι τοῦ ἀρχαϊκοῦ χοροῦ τῆς *τράτας*.

Ἐφέτος προσετέθησαν οἱ ἐν τῷ φαληρικῷ ἁλιπέδῳ ἱπποδρομικοὶ ἀγῶνες ἐπασχολήσαντες ἐπὶ δύο κυριακὰς μεγάλην μερίδα πληθυσμοῦ, μολονότι δὲν κατώρθωσαν ἔτι νὰ ἐγκλιματισθῶσιν οὗτοι καὶ παρ' ἡμῖν, ὡς ἀλλαχοῦ, ἐξυψούμενοι εἰς εἶδος ἐθνικῆς πανηγύρεως, πλήρους θελγήτρου καὶ ἐνδιαφέροντος καὶ ἐνθουσιασμοῦ, ἀλλ' ἀπομένουσι μόνον ἁπλοῖ συναγωνισμοὶ προσωπικῆς φιλοτιμίας καὶ ἐλευθεριότητος. Ἐν τούτοις ἐλπίζομεν ὅτι διὰ τῶν ἀκαταβλήτων ἐνεργειῶν τῶν διοργανούντων αὐτάς σημαντικὴ πρόοδος καὶ τελειοποίησις θὰ ἐπέλθῃ ἐν τῷ μέλλοντι Τοῦτ' αὐτὸ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Συλλόγου *Παρνασσοῦ* διοργανωθείσης Ἐκθέσεως ἀνθέων καὶ φυτῶν, ἥτις ἀπομένει εἰσέτι στενὴ καὶ περιωρισμένη.

* * *

Ἀλλὰ τὸ μᾶλλον ἀξιοσημείωτον γεγονὸς τοῦ λήξαντος μηνὸς διὰ τὴν Ἑλλάδα εἶνε ἡ ἐγκαίνισις τοῦ ἀπὸ Βώλου εἰς Λάρισαν σιδηροδρόμου, ἐπισήμως γενομένη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως, ἐν μέσῳ τοῦ γενικοῦ ἐνθουσιασμοῦ τοῦ Θεσσαλικοῦ λαοῦ, ἑορτάζοντος οὕτω λαμπρῶς διὰ γιγαντιαίου βήματος πρὸς τὴν πρόοδον καὶ τὸν πολιτισμόν, τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἕνωσιν ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Βασιλέως τῶν Ἑλλήνων.

* * *

Καὶ φεύγει πάλιν ὁ Ἀπρίλιος, ὁ φαιδρὸς καὶ ἤρεμος μήν, ἀφοῦ ἐχάρισε τὴν ζωὴν εἰς τόσα μικρὰ πτηνὰ φλυαροῦντα ἐν ταῖς φωλεαῖς, εἰς τόσα ἔντομα βόσκοντα ἐν τοῖς κήποις, ἀφοῦ κατέλιπε καὶ εἰς ἡμᾶς ὡς κληρονομίαν καὶ αὐτὰ τὰ τελευταῖά του ῥόδα, ἵνα πλέξωμεν στεφάνους καὶ κοσμήσωμεν τὰς θύρας τῶν οἴκων μας, ὑποδεχόμενοι τὸν εὐτυχῆ αὐτοῦ διάδοχον τὸν χλοερὸν καὶ ῥοδοστεφῆ Μάϊον.

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐν τῷ ξενοδοχείῳ:

Ὁ κ. Μ* πρὸς τὸν κ. Ν*, ὅστις διατάσσει νὰ τῷ φέρωσι δύο φιάλας καμπανίτου:

— Κάτι βλέπω ἔξω τὤρριξες σήμερα; μήπως εἶχες καμμίαν ἐξαιρετικὴν τύχην;..

— Τύχην λέγεις; Εἶνε σήμερον, ἀδελφέ, ἡ ἐπέτειος τοῦ θανάτου τῆς μακαριτίσσας τῆς γυναῖκας μου!

* * *

Ἐκεῖνος: Σκληρά, θὰ μὲ κάμῃς νὰ ἀποθάνω, καὶ τότε θὰ σοῦ παρουσιάζεται τὸ πνεῦμά μου...

Ἐκείνη: Τὸ πνεῦμά σου; τότε λοιπὸν θὰ λάβω τὴν εὐχαρίστησιν τέλος πάντων νὰ γνωρίσω ἕνα πρᾶγμα, ποῦ ἕως σήμερον μοῦ εἶνε ἐντελῶς ἄγνωστον!

* * *

Ἐν βιβλιοπωλείῳ:

— Πόσο ἔχει ὁ Καζαμίας;

— Μία δραχμή.

Μετά τινα σκέψιν:

— Νά, πάρε ἑξῆντα λεπτὰ καὶ δόσε μου ἕνα.

— Ὄχι...

— Μὰ τί; τώρα πέρασαν 4 μῆνες ἀπὸ τὸ χρόνο, κ' ἐκεῖνα τὰ φύλλα μοῦ εἶνε πλέον ἄχρηστα· δὲν 'μπορῶ νὰ σοῦ τὰ πληρώσω κ' ἐκεῖνα!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἐὰν οἱ δόλιοι καὶ ἄτιμοι ἄνθρωποι εἶχον ἀρκοῦσαν ὀξυδέρκειαν ἵνα διίδωσι τὸ ἀληθὲς αὐτῶν συμφέρον, ἐξ ἅπαντος θὰ ἐγίνοντο ἔντιμοι ἂν οὐχὶ ἐξ ἀγάπης πρὸς τὴν τιμιότητα καὶ τὴν ἀρετήν, ἀλλὰ τοὐλάχιστον πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ διεξάγωσι καλλίτερον τὰς ὑποθέσεις των ἐν τῷ κόσμῳ. Οἱ τοιοῦτοι ἐκτυφλοῦνται συνήθως τοσοῦτον ὑπὸ τῆς ἰδίας πλεονεξίας καὶ τοῦ φθόνου, ὥστε δὲν δύνανται νὰ ἴδωσι πέραν τοῦ ἀμέσου συμφέροντος, οὔτε νὰ παρατηρήσωσι τὰς συνεπείας τῆς ἀνεγνωρισμένης ἀκεραιότητος ἑνὸς ἀνθρώπου καὶ τὰ μέγιστα ὠφελήματα, ἅτινα ἡ καλὴ ὑπόληψις προσπορίζει ἐν τέλει εἰς τὸν ἄνθρωπον.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατανάλωσις ἱππείου κρέατος ἐν Παρισίοις. — Ἐκ διατριβῆς τοῦ κ. Γ. Πιλαβίου περὶ τοῦ ἱππείου κρέατος ὡς εἴδους τροφίμου τοῦ ἀνθρώπου δημοσιευομένης ἐν τῇ Ἐφημερίδι τῆς Ἑταιρίας τῆς Ὑγιεινῆς μεταφέρομεν ἐνταῦθα τὰς ἑπομένας πληροφορίας·

«Τῷ 1856 τὸ γαλλικὸν ὑπουργεῖον τῆς Γεωργίας καὶ τοῦ Ἐμπορίου, πιεζόμενον ὑπὸ τῆς ἐπιμονῆς καὶ τῶν παρακλήσεων τῶν ἐπιφανεστέρων ἐπιστημόνων ἀνδρῶν, συνέστησεν ἰδίαν ἐπιτροπὴν τῆς ὑγείας, εἰς ἣν ὑπέβαλε τὴν ἐξέτασιν τοῦ κρέατος, καὶ ἐζήτησεν ἵνα ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη μετὰ λεπτομερῆ ἐξέτασιν καὶ παρατήρησιν θετικῶς ἀποφανθῇ ἐὰν ἡ Κυβέρνησις δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν πώλησιν τοῦ ἱππείου κρέατος εἰς τὰ δημόσια τῶν Παρισίων κρεοπωλεῖα. Ἡ ἔκθεσις τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης συνταχθεῖσα παρὰ τῶν ἰατρῶν Huzard καὶ Vernois συμπεραίνεται, ὅτι εἰ καὶ θεωρεῖ ἴσως ὑπερβολικὰ τὰ

Digitized by Google

έως τότε ύπὲρ τῆς χρήσεως τοῦ ἱππείου κρέατος γραφέντα καὶ λεχθέντα, μολονοτοῦτο ἡ Κυβέρνησις δύναται ἀφόβως καὶ ἄνευ βλάβης τῆς δημοσίας ὑγείας νὰ ἐπιτρέψη τὴν ἐν δημοσίοις κρεοπωλείοις πώλησιν τοῦ ἱππείου κρέατος πρὸς δημοσίαν διατροφήν.

» Κατ' ἀκολουθίαν, χάρις εἰς τὰς προσπαθείας σπουδαίων ἀνδρῶν καὶ ἰδίως τῆς ἐν Παρισίοις Ζωολογικῆς Ἑταιρίας καὶ εἰς τὴν ἐπελθοῦσαν συνδρομὴν τῆς Κυβερνήσεως, ἐξεδόθησαν ἔκτοτε εἰδικὰ νομοθετήματα καὶ ἀστυνομικαὶ ὑγιειναὶ διατάξεις, δι' ὧν ἐπετρέπετο κατὰ τὸ 1866 ἡ σύστασις εἰδικῶν κρεοπωλείων, ἔνθα ἀντὶ ἐλαχίστης διατιμήσεως ἐπωλεῖτο δημοσίως τὸ ἵππειον κρέας. Ὅθεν τὸ πρῶτον τοιοῦτον ἱπποκρεοπωλεῖον ἠνοίχθη ἐν Παρισίοις τὴν 9 Ἰουλίου τοῦ 1866· μέχρι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμερομηνίας τοῦ ἐπομένου ἔτους 1867, ἐν διαστήματι ἑνὸς δηλονότι ἔτους, ὁ ἀριθμὸς τῶν σφαγέντων ἵππων ἀνῆλθεν εἰς 2,152, ἤτοι ἐν ὅλῳ κατηναλώθη πρὸς δημοσίαν διατροφὴν ἵππειον κρέας 400,260 χιλιογράμμων.

» Κατὰ τὸ 1872, ἤτοι ἐν ἔτος μετὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Παρισίων, ὁ ἀριθμὸς τῶν σφαγέντων ἵππων ἔφθασεν εἰς 5,732, ἤτοι ἐγένετο κατανάλωσις 994,580 χιλιογράμμων καθαροῦ ἱππείου κρέατος.

» Κατὰ τὸ 1875 ἐσφάγησαν ἐν Παρισίοις πλείονες τῶν 6,000 ἵππων, τὸ δ' ὁλικὸν βάρος τοῦ καταναλωθέντος κρέατος ἔφθασε μέχρις 1,300,000 χιλιογράμμων.

» Τὴν ὑπερβολικωτάτην φυσικῶς κατανάλωσιν τοῦ ἱππείου κρέατος εὑρίσκομεν κατὰ τὴν τελευταίαν τῶν Παρισίων πολιορκίαν (1871), ὅτε κατὰ τὸ ὀλιγοχρόνιον ἐκεῖνο διάστημα ἐσφάγησαν ἐν τῇ πόλει μόνον ταύτῃ πλείονες τῶν 65,000 ἵππων, ὄνων καὶ ἡμιόνων, ἤτοι ἐγένετο δημοσία κατανάλωσις 12,300,000 χιλιογράμμων ἱππείου κρέατος.

» Ἡ στατιστικὴ τοῦ ἔτους 1882 ἀναφέρει πλέον τῶν 10,000 ἵππων σφαγέντων ἐν Παρισίοις· ἡ δὲ τοῦ παρελθόντος ἔτους 12,834.

» Ἀπὸ τοῦ 1866, ὅτε ἐσυστήθη ἐν Παρισίοις ἀδεία τῆς ἀστυνομίας τὸ πρῶτον ἱπποκρεοπωλεῖον, μέχρι τοῦ 1872, ἱδρύθησαν αὐτόθι πλείονα τῶν 40 τοιούτων· κατὰ τὸ παρελθὸν δ' ἔτος 1883 ὁ ἀριθμὸς τούτων ἀνῆλθε μέχρι τῶν 80.

» Ἐὰν κατ' ἀκολουθίαν συγκρίνωμεν ἅπαντας τοὺς ἀνωτέρω ἀριθμούς, πειθόμεθα ὅτι ἡ χρῆσις τοῦ ἱππείου κρέατος ἐν Παρισίοις θαυμασίως προώδευσε, καταναλισκομένου κυρίως εἰς ὡρισμένας συνοικίας πρὸς διαφορὰν τῆς ἀπορωτέρας ἐργατικῆς τάξεως καὶ τῶν ἀπόρων σπουδαστῶν· καὶ τοῦτο καθ' ὅσον σήμερον τὸ ἵππειον κρέας πωλεῖται ἀντὶ τῆς ἡμισείας τιμῆς ἢ ὅσον τὸ βόειον ».

Ἡ ἐφεύρεσις τοῦ θερμομέτρου. — Ἐσχάτως ὁ πρόεδρος τῆς ἐν Λονδίνῳ βασιλικῆς μετεωρολογικῆς Ἑταιρίας κ. Scott ἀνέγνω ἐν τῇ Ἑταιρίᾳ ταύτῃ ὑπόμνημα συνοπτικὸν περὶ τῆς ἱστορίας τοῦ θερμομέτρου. Ἐκ τῆς πραγματείας ταύτης γαλλικὴ ἐφημερὶς ἐρανίζεται τὰς ἑπομένας πληροφορίας·

Τὸ ὄνομα τοῦ ἐφευρέτου τοῦ θερμομέτρου εἶνε ἄγνωστον. Ἡ παλαιοτέρα τοῦ ὀργάνου τούτου μνεία εὕρηται ἔν τινι ἔργῳ τοῦ διδάκτορος Fludd, δημοσιευθέντι ἐν ἔτει 1633. Ὁ ἐπιστήμων οὗτος ἀναφέρει τὸ θερμόμετρον ὡς ἐν χρήσει ὂν πρὸ πεντηκονταετίας· ἐπίσης ποιεῖται μνείαν αὐτοῦ καὶ ὁ Βάκων ἀποθανὼν τῷ 1636. Τὰ πρῶτα θερμόμετρα ἦσαν κυρίως βαρροθερμοσκόπια, ἡ δὲ κατασκευὴ αὐτῶν λίαν ἀτελὴς καὶ διάφορος τῆς τῶν σημερινῶν. Πρώτη δὲ ἡ Ἀκαδημία Del Cimento ἔδωκεν εἰς τὸ χρησιμώτατον τοῦτο ὄργανον τὸ σχῆμα ὅπερ ἔχει νῦν.

Τὰ πρῶτα θερμόμετρα κατεσκευάσθησαν τῷ 1621 ὑπὸ τοῦ Ὁλλανδοῦ Drebbel· ὁ δ' ἐκ Παταυΐου φυσικὸς Ch. Renaldi ἢ Renaldini πρῶτος προέτεινε τῷ 1694 νὰ σημειωθοῦν ἐπὶ τοῦ θερμομέτρου τὰ δύο ὅρια τῆς θερμοκρασίας, τουτέστι τῆς τήξεως τοῦ πάγου καὶ τῆς τοῦ ζέοντος ὕδατος, καὶ νὰ διαιρεθῇ τὸ μεταξὺ αὐτῶν διάστημα εἰς ὡρισμένον ἀριθμὸν μερῶν ἴσων ἀλλήλοις. Τὰ πρῶτα θερμόμετρα περιεῖχον οἰνόπνευμα πρὸς σημείωσιν τῆς θερμοκρασίας, πρῶτος δ' ὁ Χάλλεϋ συνεβούλευσε τὴν ἀντικατάστασιν αὐτοῦ δι' ὑδραργύρου· τὴν θερμοκρασίαν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος ἀνέφερεν πρῶτος ὁ Νεύτων. Τὸ θερμόμετρον τοῦ Ρεωμύρου ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ τελειοποιήσαντος αὐτό, πρῶτος δὲ κατασκευάσας αὐτὸ εἶνε ὁ de Luc, φυσικὸς ἐκ Γενεύης. Τὸ ἑκατονταβάθμιον θερμόμετρον, ὅπερ κοινῶς ἀποδίδεται εἰς τὴν Κέλσιον, εἶνε ἐπινόησις ἄλλου ἐπιστήμονος, τοῦ Linnaeus· εἶχε δὲ τὸ ὄργανον τοῦτο ἐν ἀρχῇ ἀντιστρόφως τὴν κλίμακα αὐτοῦ, ἤτοι τὸ μὲν μηδὲν ἐσημείου τὴν θερμοκρασίαν τοῦ ζέοντος ὕδατος, ὁ δ' ἀριθμὸς 100 τὴν τοῦ τηκομένου πάγου.

Ὁ Ἀμερικανὸς Βανδερβίλτ ὑπολογίζει τὴν περιουσίαν του εἰς 194,000,000 δολλάρια. « Εἶμαι, ἔλεγεν, ἐπ' ἐσχάτων πρὸς φίλον, ὁ πλουσιώτατος κάτοικος τῆς γῆς. Τοῦ δουκὸς τῆς Οὐεντμίνστέρης ἡ περιουσία ὑπολογίζεται εἰς 200,000,000 δολλάρια, ἀλλ' ἀποφέρει δύο τοῖς ἑκατόν, ἐνῷ ἡ ἐμὴ περιουσία ἀποφέρει ἕξ. » Ἡ καθημερινὴ πρόσοδος τοῦ Βανδερβίλτ ἀνέρχεται εἰς 28,334 δολλάρια, ἀνὰ πᾶσαν δ' ὥραν εἰσπράττει ἐκ τόκων 1180 δολλάρα. Ἐκ περισσοῦ πορίζεται κατ' ἔτος 2,000,000 δολλάρα ἐξ ἐκποιήσεως γαιῶν.

Ὁ ἐγκέφαλος τοῦ Ἰβὰν Τουργκένιεφ, κατατεθεὶς ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Πετρουπόλεως, βαρύνει κατά τινα ῥωσσικὴν ἐφημερίδα 2 χιλιόγραμμα καὶ 12, γρ. ἤτοι ὀλίγον τι πλειότερον 1 1|2 ὀκᾶς. Ὁ ἐγκέφαλος τοῦ λόρδου Βύρωνος ἐζύγιζε 2 χιλιόγρ. 38, ὁ τοῦ Κρόμβελ 2,23, ὁ τοῦ Κυβιέρου 1,829, ὁ δὲ τοῦ Δουπουϋτρὲν 1,236.

Ἡ εἰσαγωγὴ πεπηγότος κρέατος ἐξ Αὐστραλίας εἰς Ἀγγλίαν ἔλαβε, κατὰ τὰ τρία τελευταῖα ἔτη, κολοσσιαίας διαστάσεις. Ἐνῷ, κατὰ τὸ ἔτος 1880, εἰσήχθησαν μόνον 400 κτήνη, κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰσήχθησαν 199,732 σώματα κτηνῶν. Ἐκ 30 φορτίων τρία μόνον ἐφθάρησαν κατὰ τὸν πλοῦν, τὰ λοιπὰ δ' ἀφίχθησαν εἰς ἀρίστην κατάστασιν. Οὕτως αἱ ἀναρίθμητοι τῆς ἀπωτάτης ἀποικίας ἀγέλαι χρησιμεύουσιν εἰς διατροφὴν τῶν πενεστέρων κατοίκων τῆς μητροπόλεως.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884, — Β' 787.

Digitized by Google

'Αριθ. 437 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. — 13 Μαΐου 1884

Ο ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΤΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ ΕΔΜΟΝΔΟΥ ΑΜΠΟΥ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγ. φύλλον.)

Β'.

Ἐγώ, ἤμην ἔξω φρενῶν καὶ ἐφερόμην ὡς κτῆνος. Δρομαῖος ἐξῆλθον τῆς σκηνῆς χωρὶς νὰ τοῦ κλείσω τοὺς ὀφθαλμούς, χωρὶς νὰ ἐκτελέσω οὐδὲ μίαν ἐκ τῶν τελευταίων του παραγγελιῶν. Διέτρεξα τὸ στρατόπεδον κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις· ἐπανῆλθον εἰς τὴν κατοικίαν μου, ἐξῆλθον πάλιν ἐκεῖθεν καὶ ἐπορεύθην νὰ ἐξυπνίσω πέντε ἓξ φίλους διὰ νὰ ἀναγγείλω εἰς αὐτοὺς ὅτι ὁ ἀκροβολιστὴς εἶχεν ἀποθάνει. Μέχρι τῆς ἕκτης πρωϊνῆς ὥρας ἐπλανώμην ὡς μεθύων.

Τότε ἐσκέφθην νὰ ἐπανέλθω εἰς τὸ νοσοκομεῖον, αἰσθανόμενος τὴν ἀνάγκην νὰ τὸν ἐπανίδω. Ἔφθασα εἰς τὴν σκηνήν του, ἀλλ' οἱ νοσοκόμοι τὸν εἶχον ἤδη ἐξαγάγει ἔξω. Ἔκειτο ὕπτιος κατὰ γῆς καὶ δὲν ἐφαίνετο παρὰ μόνον τὸ πρόσωπόν του· τὸ σῶμά του τὸ εἶχον κεκαλυμμένον μὲ ἓν ἐξ ἐκείνων τῶν χονδρῶν σκεπασμάτων, μὲ τὰ ὁποῖα σκεπάζομεν τὰ ὑποζύγια. Πλησίον του ἔκειντο πέντε ἢ ἓξ ἄλλα πτώματα κεκαλυμμένα μὲ ὅμοια σκεπάσματα. Εἰς τὴν πλησίον ἱδρυμένην σκηνὴν ἠκούετο ὁ ῥόγχος τραυματίου πνέοντος τὰ λοίσθια.

Ἦτο ἀπαίσιον νὰ ἐβλέπετε νὰ πρασινίζῃ αὐθαδῶς καὶ ἀναισθήτως ἡ ὡραία, ἡ νωπὴ χλόη, περὶ τὸ ἄτυχον ἐκεῖνο πτῶμα. Ὁ οὐρανὸς εἶχε βαθὺ κυανοῦν χρῶμα καὶ ἀνηλεῶς ἔλαμπεν ὁ ἥλιος. Ἡ πρωΐα ἐκείνη ἦτο ἀληθῶς θαυμασία διὰ τοὺς ζωγράφους, ἀλλ' ἐμοῦ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐφλέγοντο καὶ οὐδεμίαν εἶχον ὄρεξιν νὰ ἀνοιχθῶσιν εἰς ἔκστασιν καὶ θαυμασμόν.

Καὶ ἐγὼ δὲν ἠξεύρω πόσην ὥραν ἔμεινα ἐκεῖ καρφωμένος ἐπὶ τῶν χόρτων τῶν δροσερῶν καταδαγκάνων τὰς χεῖράς μου, καὶ ὑποβαυκαλιζόμενος ὑπὸ τοῦ ῥόγχου τοῦ ἐκπνέοντος σπαχῆ. Αἴφνης ἓν κτύπημα, τὸ ὁποῖον ᾐσθάνθην ἐπὶ τῆς ῥάχεως μὲ ἐπανέφερεν εἰς τὸν ἑαυτόν μου. Ἦτο ὁ στρατηγὸς καὶ ἤρχετο νὰ ἴδῃ τοὺς ἀσθενεῖς καὶ νὰ ἀποχαιρετίσῃ τοὺς θανόντας· οὐδεμίαν λέξιν παρηγορίας μοὶ εἶπε διότι ἤξευρεν ὅτι ἤμην ἀπαρηγόρητος.

« Λοχαγὲ Βροῦννερ, ἐφώνησε πρὸς ἐμὲ μὲ τὴν ἀξιωματικήν του φωνήν, κανεὶς νὰ μὴ ἐξέλθῃ μέχρι τῆς ἑσπέρας ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Εἰς τὰς ἑπτὰ θὰ κηδεύσωμεν τοὺς ἀγαπητοὺς συναδέλφους, τοὺς ὁποίους ἐχάσαμεν. Πρέπει νὰ λεχθῶσι δύο λέξεις ἀποχαιρετισμοῦ ἐπὶ τοῦ τάφου των καὶ εἰς ὑμᾶς ἀναθέτω τὸ καθῆκον τοῦτο. Ἐπανέλθετε εἰς τὴν σκηνήν σας διὰ νὰ παρασκευασθῆτε, ὁ καιρὸς ἐπείγει.»

Καὶ ταῦτα εἰπὼν μοῦ ἔστρεψε τὰ νῶτα καὶ διηυθύνθη πρὸς τὸ νοσοκομεῖον. Περὶ τὰ τέλη τῆς πρὸς ἐμὲ ὁμιλίας του εἶχε καμφθῇ ἡ φωνή του καὶ ἐκ τοῦ τρόπου, μὲ τὸν ὁποῖον ἐφύσησε τὴν μύτην του ἅμα ἀπεμακρύνθη, ἐνόησα ὅτι μετὰ κόπου εἶχε καταστείλει τὰ δάκρυα ἐνώπιόν μου. Ὁ στρατιώτης ὀφείλει πολλῶν πραγμάτων νὰ εἶναι γνώστης καὶ μεταξὺ τῶν ἄλλων, τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας.

Ἐὰν δὲ ὁ γηραιὸς ἀρχηγὸς δὲν ἤθελε μοὶ ἐπιβάλει τὸ καθῆκον τοῦ ἐπιταφίου λόγου, δὲν ἠξεύρω εἰς τί ἀνοησίας θὰ ἤθελα τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐκτραπῇ. Συνθέτοντα λοιπὸν καὶ γράφοντα τὸν λόγον μου μὲ εὗρεν ἡ μεσημβρία καὶ ὅταν ὁπωσδήποτε εἶχον τελειώσει τὸ ἔργον, ἤρχισα νὰ μανθάνω τὸν λόγον ἀπὸ στήθους καὶ νὰ τὸν ἀπαγγέλλω ἐντὸς τῆς σκηνῆς μου.

Ἀλλ' ὅταν τὴν ἑσπέραν εἰς τὰς ἑπτά, ᾐσθάνθην τὸν ἑαυτόν μου πρὸ τοῦ χείλους τοῦ χάσκοντος τάφου, ὅπου ἀμυδρῶς διεγράφετο ὑπὸ τὸ κομμάτιον ἐκεῖνο τοῦ χονδροῦ ὑφάσματος τὸ ἄθλιον πτῶμα τοῦ ἀκροβολιστοῦ, ἔχασα διὰ μιᾶς καὶ τὴν μνήμην καὶ τὴν φωνὴν καὶ τὴν δύναμιν. Πεντάκις ἢ ἑξάκις ἐπανέλαβον μηχανικῶς τὴν λέξιν *συνάδελφοι,* ὁλόκληρος κόσμος ἰδεῶν ἤρχισεν ἀτάκτως νὰ χορεύῃ ἐντὸς τοῦ κρανίου μου, ἀλλ' οὐδεμία ὁριστικῶς ἀπεφάσιζε νὰ ἀποχωρισθῇ τῶν ἄλλων καὶ νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ στόματός μου. Ὑποθέτω δὲ ὅτι ἡ ζωηροτάτη καὶ σπουδαιοτάτη πασῶν θὰ ἦτο ἡ ἀντίθεσις τοῦ σκοτεινοῦ τάφου, ὃν ἔβλεπον ἐνώπιόν μου πρὸς τὸν στρατιωτικὸν ἐκεῖνον τοῦ φίλου μου βίον, τοῦ ὁποίου τόσον λαμπρὰ ὑπῆρξεν ἡ ἀρχή. Θὰ μοῦ ἦλθε δὲ βεβαίως εἰς τὸν νοῦν ὅτι τὴν προτεραίαν, καθ' ἣν ὥραν εἰσηρχόμεθα εἰς τὸ χωρίον, ὁ στρατηγὸς μοὶ εἶχεν ὑποσχεθῆ τὸν σταυρὸν τῆς λεγεῶνος διὰ τὸν φίλον μου, διότι μηχανι-

Digitized by Google

κῶς ἀπέσπασα τὸν σταυρόν, ὅστις ἐκρέματο εἰς τὴν στολήν μου καὶ τὸν ἔρριψα ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀνοικτοῦ καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην λιπόθυμος καὶ ἐκτὸς ἐμαυτοῦ ἔπεσα εἰς τὰ ὀπίσω ἐντὸς τῆς ἀγκάλης τοῦ στρατηγοῦ, τοῦ ὁποίου ἄφθονα πλέον ἔρρεον τὰ δάκρυα.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι πλέον ἂν ἐπανῆλθον μὲ τοὺς πόδας μου εἰς τὸ στρατόπεδον ἢ ἂν ὅλως ἀναίσθητον μὲ ἐπανεκόμισαν οἱ στρατιῶταί μου. Ὁ ἰατρὸς διέταξε νὰ μοῦ δώσουν καταπραϋντικὸν φάρμακον καὶ ἐπὶ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἔμεινα κλινήρης. Ὅταν ἐξύπνησα, εὗρον τόσην ἐργασίαν ὅση ἦτο ἱκανὴ νὰ ἀπασχολήσῃ δέκα ἀνθρώπους· πάντες οἱ φίλοι ὡς ἐκ συνθήματος εἶχον φαίνεται ἀποφασίσει νὰ μὲ διασκεδάσωσι διὰ τῆς ὑπερβολῆς τῆς ἐργασίας. Οἱ δὲ Ἄραβες, οἱ ὁποῖοι βεβαίως δὲν ἦσαν φίλοι, ὑπεβοήθησαν πρὸς τοῦτο τοὺς ἄλλους. Μᾶς ἐπετέθησαν μὲ δυνάμεις φοβεράς· αἱ ἔφοδοι, αἱ ἔξοδοι, ὁ κίνδυνος καὶ ἓν κτύπημα κονταχίου, τὸ ὁποῖον μοῦ διέσχισε τὴν κεφαλὴν ὁμολογῶ ὅτι ὑπῆρξαν εὐπρόσδεκτα πράγματα εἰς τὴν κατάστασιν, εἰς ἣν τότε εὑρισκόμην.

Ἓξ ἑβδομάδας μετὰ τὰ συμβάντα ταῦτα μᾶς ἦλθον ἐπικουρίαι ἐκ τῆς Κωνσταντίνης. Ἵνα δὲ ἐνεργήσωμεν τὴν συνένωσίν μας πρὸς τὰς ἐρχομένας ἐπικουρίας, ἐχρειάσθη νὰ συνάψωμεν ἀληθινὴν μάχην, εὐτυχῶς δὲ ἐπανελήφθη οὕτω ἡ πρὸς τὴν Βίσκραν συγκοινωνία μας, ἥτις καὶ δὲν διεκόπη πλέον κατὰ τὸ λοιπὸν διάστημα τῆς ἐκστρατείας. Αἱ ἐκ Γαλλίας ἐπιστολαί μου ἔφθασαν πολυάριθμοι καὶ ὅλαι ὁμοῦ, ἡ δὲ χαρά μου μετὰ πολυχρόνιον στέρησιν εἰδήσεων ὑπῆρξε τῷ ὄντι μεγάλη. Μεταξὺ τῶν ἄλλων εὗρον καὶ ὀλίγας λέξεις τῆς Κυρίας δὲ Γαρδελύξ. Ἡ μήτηρ ἐκείνη, ἡ ὁποία οὐδέποτε ἔγραφεν εἰς τὸν υἱόν της, εὗρε καιρὸν τέλος πάντων νὰ γράψῃ εἰς ἐμέ! Ἔλεγε δὲ ἡ ἐπιστολή, τὴν ὁποίαν διαφυλάττω, τὰ ἑξῆς·

« Ἡ Κυρία δὲ Γαρδελὺξ εὐχαριστεῖ τὸν Κ. λοχαγὸν Βροῦννερ διὰ τοὺς ἐπαίνους τοὺς ὁποίους τῇ ἔπεμψε σχετικῶς πρὸς τὸν Λεοπόλδον. Τὸν παρακαλεῖ δὲ νὰ ἐξακολουθῇ νὰ φροντίζῃ περὶ τοῦ νέου, τὸν ὁποῖον μία φαντασιοπληξία ὤθησεν εἰς ἀξιοθρήνητον ὁδόν, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου ὅμως εἶναι πολύτιμος ἡ ζωή, διότι εἶναι ὁ μόνος ἀντιπρόσωπος τοῦ ὀνόματός του. Ὁ Κ. λοχαγὸς Βροῦννερ δύναται νὰ εἶναι βέβαιος περὶ τῆς εὐγνωμοσύνης ἐκείνων, οὓς τόσον ὑπεχρέωσεν. »

Αἱ κόμησσαι ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ἀγνοοῦν ὅτι εἷς λοχαγὸς τῶν ἐπιτελῶν δὲν εἶναι πρωτόσχολος καὶ ὅτι τὸ ἀπόσπασμα τῆς διαταγῆς τῆς ἡμέρας, τὸ ὁποῖον εἶχον στείλει δὲν ἦτο ἀποδεικτικὸν καλῆς διαγωγῆς μαθητοῦ. Οὐδέποτε δὲ δύναμαι νὰ παραδεχθῶ ὅτι τὸ στάδιον τῶν ὅπλων εἶναι *ἀξιοθρήνητος ὁδὸς* καὶ εὔχομαι οἱ νεαροὶ εὐγενεῖς μας νὰ μὴ ἐπιδίδωνται ποτὲ εἰς χειρότερον στάδιον! Τέλος δὲ ἡ τελευταία φράσις ἐφαίνετο ὅτι ὑπέσχετο ἀνταμοιβὴν γενναίαν καὶ ὑπενθύμιζε κατὰ τοῦτο τὰς ὑποσχέσεις μὲ τὰς ὁποίας τελειώνουν αἱ δημοσιευόμεναι γνωστοποιήσεις πρὸς ἀνεύρεσιν ἀπολεσθέντος σκύλου.

Ἅμα ἀνέγνωσα τὰ ἀνωτέρω εἶπον καθ' ἑαυτὸν ὅτι ἡ γυνὴ ἐκείνη οὔτε νοήμων εἶναι οὔτε ἀγαθή. Ἡ πρώτη μου σχέσις μὲ τὸ προάστειον τοῦ Ἁγ. Γερμανοῦ δὲν μοῦ ἄφινε καλὰς ἐντυπώσεις, ἐν ᾧ δὲ ἡ φαντασία μου εἶχε πλάσει ὅλως διάφορον τὴν εἰκόνα τῆς κομήσσης, αἱ ὀλίγαι ἐκεῖναι λέξεις μοῦ τὴν ἐζωγράφισαν ἐντελῶς καὶ φυσικώτατα. Ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν κόμησσαν, ἐσκέφθην, τὸ πρᾶγμα διορθώνεται, θὰ ἀνάψω τὴν πίπαν μου μὲ τὸ γράμμα της καὶ δὲν ἀξίζει νὰ γείνῃ πλέον λόγος περὶ αὐτοῦ, ἔχω ὅμως ἓν ἱερὸν καθῆκον νὰ ἐκτελέσω. Ἀφ' οὗ ἐπαναληφθῇ ἡ πρὸς τὴν Βίσκραν συγκοινωνία, θὰ σταλῇ εἰς τὸ ὑπουργεῖον τὸ ἔγγραφον, τὸ ὁποῖον θὰ περιλαμβάνῃ τὰ ὀνόματα τῶν φονευθέντων, ἀνάγκη λοιπόν, νὰ γράψω καὶ ἐγὼ πρὸς τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν τοῦ Λεοπόλδου διὰ ἀναγγείλω πρὸς αὐτὰς μὲ τρόπον τὸν θάνατον τοῦ φίλου μου.

Εἶναι βαρὺ πρᾶγμα τὸ νὰ παρηγορῇ τις τοὺς ἄλλους ὅταν ὁ ἴδιος εἶναι ἀπαρηγόρητος. Ἀλλ' ὁπωσδήποτε συνέταξα τὸ γράμμα μου καὶ σᾶς διαβεβαιῶ ὅτι δὲν ἦτο ἄσχημον. Ἔγραψε καὶ ὁ στρατηγὸς μίαν λίαν ἐπαινετικὴν σημείωσιν, καθὼς καὶ πάντες οἱ συνάδελφοι ἀξιωματικοί. Τὰ ἔγγραφα ταῦτα ἐσώκλεισα εἰς τὸ γράμμα μου, ἐπρόσθεσα τὰς τελευταίας τοῦ ἀτυχοῦς μου Λεοπόλδου σκέψεις, ἃς ἀντέγραψα ἐκ τῶν χαρτίων του καὶ τὸ πρωτότυπον τῆς διαθήκης του, διότι τὸ καθαρὸν ἀντίγραφον εὑρίσκετο εἰς τὴν Βίσκραν, ἐσημείωσα δὲ ὅτι θὰ ἔπεμπον καὶ ἐκεῖνο ὅσον τάχιστα καὶ ὑπεσχέθην ὅτι καὶ ὁ ἴδιος, ὅταν θὰ μοῦ ἦτο δυνατόν, θὰ ἐπορευόμην νὰ ἴδω τὰς δύο κυρίας ἵνα καὶ προφορικῶς μεταβιβάσω εἰς αὐτὰς τὰς τελευταίας παραγγελίας τοῦ μακαρίτου. Ἔκαμα τέλος πάντων ὅ,τι τὸ καθῆκον πρὸς τὸν θανόντα φίλον μοῦ ὑπηγόρευσεν.

Ὁ στρατηγὸς προσέταξε νὰ τεθῶσιν εἰς τὴν διάθεσίν μου ὅλα τὰ πράγματα τοῦ Λεοπόλδου. Ἐμοίρασα τὰ χρήματα, ἤτοι τέσσαρας χιλιάδας φράγκα, εἰς τοὺς στρατιώτας του, χωρὶς βέβαια νὰ λησμονήσω τὸν Βὲλ-Χατζῆν, τὸν ὑπηρέτην του, ὅστις ἐθεραπεύετο εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς Βίσκρας. Τὸ ὡρολόγιόν του ἦτο σταματισμένον ὅταν εἷς ἐκ τῶν νοσοκόμων μοῦ τὸ ἐνεχείρισεν· ἔθεσα τοὺς δείκτας εἰς τὴν ὥραν ἀκριβῶς, καθ' ἣν ἐξέπνευσε, κατὰ τὴν παραγγελίαν του, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ καταστρέψω τὸ ἐλατήριον, ὅπως ἐκεῖνος ἤθελε, διότι ἡ συνήθειά μου δὲν εἶναι νὰ καταστρέφω πράγματα, τὰ ὁποῖα ἄλλος πολὺ ἐκοπίασε διὰ νὰ κατασκευάσῃ. Ἐνέκλεισα τὸ ὡρολόγιον ἐντὸς κιβωτίου καὶ ἐπέγραψα

Digitized by Google

ἐπ' αὐτοῦ τὸ ὄνομα καὶ τὴν διεύθυνσιν τῆς Κ. δὲ Γαρδελύξ. Ἔπειτα ἔκαμα ἰδιαίτερον δεμάτιον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐτοποθέτησα τὸ δακτυλίδιον τοῦ Λεοπόλδου τὸ φέρον τὰ οἰκόσημα του, τὸ προωρισμένον διὰ τὴν δεσποινίδα Ἑλένην, ἔδεσα ἔπειτα χωριστὰ τὰ ἔγγραφά του καὶ χωριστὰ πάλιν τὴν στολήν, τὴν ὁποίαν ἐφόρει ὅταν ἐφονεύθη, τὴν μικρογραφικὴν δὲ ἐκείνην εἰκόνα ἐνόμισα ἀσφαλέστερον νὰ κρατήσω ἐπάνω μου, διότι τὸ ἐλεφαντοκόκκαλον εἶναι τόσον εὔθραυστον καὶ τὸ δέσιμον ἦτο τόσον λεπτῆς ἐργασίας!

Ἐν τοσούτῳ τὸ ἔργον μας δὲν εἶχε τελειώσει. Οἱ Ἄραβες ἀνθίσταντο, ἡμεῖς δὲ μὲ ὅλας τὰς ἐπικουρίας, εἴχομεν ἱκανὴν ἐργασίαν. Αὐτὸ δὲ συμβαίνει πάντοτε εἰς τὴν Ἀφρικήν, νομίζετε ὅτι ἐξέρχεσθε εἰς ἁπλοῦν στρατιωτικὸν περίπατον καὶ ὅμως δὲν ἐπανέρχεσθε παρὰ μετὰ ἓξ τὸ ὀλιγώτερον μῆνας καὶ πάλιν ὄχι ὅλοι. Εἰς τὴν ἐκστρατείαν μας ἐκείνην, κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ Κ. Μαρκοὺ ἐξ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν, ὁ στρατηγὸς δὲν εἶχεν ἐπαναφέρει σῶους παρὰ μόνον τετρακοσίους πεντήκοντα δύο, ὀλίγους δηλαδὴ περισσοτέρους τοῦ ἡμίσεως! Καὶ τὸ λυπηρότερον ὅτι ἡ ἀτυχὴς ἐκείνη ἐκστρατεία δὲν ἔδωκεν εἰς κανένα οὔτε βαθμοὺς οὔτε παράσημον. Ἦτο ἀνάγκη νὰ μὴ γείνῃ γνωστὸν ὅτι ἡ γαλλικὴ κυριαρχία εἶχε διατρέξει κίνδυνον εἰς τὸ διαμέρισμα τῆς Βίσκρας· ὅθεν ἐπὶ ἓξ μῆνας εἰργάσθημεν διὰ τίποτε. Ἦτο πολιτικὴ ἀνάγκη!

Μόλις ἐπανῆλθον, πρῶτόν μου ἔργον ὑπῆρξε νὰ ἀναζητήσω τὴν διαθήκην τοῦ Λεοπόλδου καὶ νὰ τὴν πέμψω εἰς Παρισίους. Ὁ συμβολαιογράφος τῆς οἰκογενείας τρεῖς φορὰς μοῦ τὴν εἶχεν εὐγενῶς ζητήσει, λέγων εἰς ἕκαστον γράμμα του ὅτι ἡ κόμησσα καὶ ἡ δεσποινὶς δὲ Γαρδελὺξ ἦσαν πολὺ περίλυποι, ὥστε δὲν ἠδύναντο νὰ μὲ εὐχαριστήσουν διὰ τὴν εὐγένειαν, ἣν πρὸς αὐτὰς εἶχον δείξει. Δὲν εἶχον ἐγὼ ἀνάγκην τῶν εὐχαριστιῶν των, ἀλλὰ τὸ ὕφος καὶ ἡ ἀνυπομονησία τοῦ συμβολαιογράφου μοῦ ἐτάραττον τὰ νεῦρα. Τὸ κύριον περιεχόμενον τῆς διαθήκης ἦτο γνωστόν. Ὁ Λεοπόλδος ἄφινεν εἰς τὴν ἀδελφήν του εἰκοσιπέντε χιλιάδων φράγκων ἐτήσιον εἰσόδημα· ἀλλά, διάβολε! ἡ οἰκογένεια δὲν ἐπερίμενε βεβαίως ἐκεῖνα τὰ χρήματα διὰ νὰ φάγῃ!

Εἴχομεν δύο μηνῶν ἀνάπαυσιν· ἤρχισα νὰ ἐπανακτῶ τὰς προτέρας μου συνηθείας, ἀλλ' ἡ καρδία μου ἦτο κλειστὴ εἰς πᾶσαν χαράν, εἰς πᾶσαν εὐχαρίστησιν. Μία καλὴ καὶ ὡραία κόρη, ἡ ὁποία μὲ ἠγάπα μὲ ὅλην της τὴν μικρὰν καρδίαν, μοῦ ἔγεινεν αἴφνης κατὰ πρῶτον ἀδιάφορος, ἔπειτα δὲ καὶ μισητή, χωρὶς καὶ ἐγὼ νὰ δύναμαι νὰ ἐξηγήσω τὸν λόγον. Ἤμεθα σχεδὸν ἠρραβωνισμένοι, ἡ μήτηρ της ἦτο ἀδελφὴ τῆς ἰδικῆς μου, αἱ περιουσίαι μας ἦσαν θαυμασίως ἀνάλογοι καὶ οἱ χαρακτῆρές μας ἔτι πλέον. Ἀφ' ἧς ἡμέρας εἴχομεν δώσει πρὸς ἀλλήλους τὸν ἀσπασμὸν τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ, δὲν ἄφησεν οὐδὲ ἓν ταχυδρομεῖον νὰ παρέλθῃ χωρὶς νὰ μοῦ γράψῃ. Ἐγὼ δὲν ἀπήντων τόσον τακτικά, ἀλλ' ἤξευρεν ἐκείνη πόσον μὲ καθίστων εὐτυχῆ τὰ γράμματά της, ᾐσθάνετο ὅτι τὴν ἠγάπων καὶ ἦτο εὐχαριστημένη. Αἴφνης μίαν ἡμέραν, ᾐσθάνθην ἀποστροφὴν πρὸς αὐτήν· αἱ ἀφελεῖς χαριτολογίαι της, αἱ ὁποῖαι ἄλλοτε μοῦ ἐκίνουν τὰ δάκρυα, ἤρχισαν νὰ ταράττουν τὰ νεῦρά μου. Εὕρισκον ὅτι ἦτο γελοῖον καὶ ἄτοπον νὰ ἔχῃ τὴν μανίαν νὰ μοῦ πέμπῃ τὰ ἴα τῶν δασῶν μας καὶ τὰ *μὴ μὲ λησμονῆς* τῶν ποταμίων μας. Καὶ δὲν περιωριζόμην μόνον εἰς τὸ νὰ τὴν περιγελῶ καθ' ἑαυτόν, ἤθελα καὶ νὰ μάθῃ τὰς διαθέσεις μου καὶ εὕρισκα σκληρὰν τῷ ὄντι ἡδονὴν εἰς τὸ νὰ τὴν κάμνω νὰ ὑποφέρῃ. Ἔκτοτε ἤμην τακτικὸς εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν καὶ ἐλυπούμην ὅτι δὲν ἀπέπλεε συχνότερον τὸ ἀτμόπλοιον τῆς Φιλιπβὶλ διὰ τὴν Γαλλίαν, διὰ νὰ τὴν κάμνω ὄχι ἅπαξ, ἀλλὰ δὶς τῆς ἑβδομάδος νὰ πάσχῃ. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι θηρίον κακῶς ἡμερωμένον· ὅταν τοῦ ἐπανέρχεται ἡ ἀγριότης του, δὲν ἔχει ὅρια. Διὰ τοῦτο, φαίνεται, οἱ φονεῖς κτυποῦν ἕως ἑξήκοντα ἢ ἑκατὸν φορὰς τὸ θῦμά των, τὸ ὁποῖον μὲ τὸ πρῶτον κτύπημα ἔχει ἤδη ἐκπνεύσει. Ἡ Μαργαρίτα μοῦ ἀποκρίνεται κατὰ πρῶτον μὲ ἀστειότητας, τῶν ὁποίων ἡ γλυκύτης μὲ ἐνοχλεῖ, ἔπειτα ἀφίνει ἐλεύθερον τὸν δρόμον εἰς τὸν πόνον της καὶ εἰς τὰ δάκρυά της· τέλος ἀναμιγνύεται εἰς τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἡ οἰκογένεια. Ἡ κυρία Βροῦνερ καὶ ὁ θεῖος Μῶζερ μοῦ γράφουσι καὶ οἱ δύο διὰ νὰ μάθωσιν ἂν εἶχα τρελλαθῆ. Καὶ τῷ ὄντι ἤμην τρελλός! Κάμνω καὶ εἰς τὴν μητέρα μου καὶ εἰς τὸν Μῶζερ μακρὰν ἀπάντησιν, εἰς τὴν ὁποίαν δηλώνω ὅτι δὲν μοῦ ἤρεσκον οἱ μεταξὺ συγγενῶν γάμοι, ὅτι καὶ φυσικῶς εἶναι δυσάρεστα τὰ ἀποτελέσματα τῶν τοιούτων γάμων καὶ ὅτι οὐδεμίαν εἶχον ὄρεξιν νὰ γεννήσω τέκνα κωφάλαλα. Ἀποτέλεσμα τῆς δηλώσεως μου ἐκείνης ἦτο ὅτι ἡ δυστυχὴς Γραῖτχεν καὶ οἱ γονεῖς της ἀπεφάσισαν νὰ δώσουν πέρας ἀποτόμως εἰς τὴν ὑπόθεσιν. Τὴν ἐνύμφευσαν μὲ ἕνα βιομήχανον τῆς Μυλχούσης, τὸν ὁποῖον πρότερον ἡ ἀγαθὴ κόρη δὲν ἤθελε νὰ ἴδῃ οὔτε ζωγραφιστόν, τὸν ὁποῖον τρὶς εἶχεν ἀποποιηθῆ καὶ τὸν ὁποῖον ὅμως τώρα ἀγαπᾷ πολύ.

Θὰ ἐψευδόμην ἀναισχύντως ἂν σᾶς ἔλεγα ὅτι ἤμην εὐχαριστημένος μὲ τὸν ἑαυτόν μου. Ἐπλήρωνα δὲν ἠξεύρω τι διὰ νὰ εὕρω ἀφορμὴν μονομαχίας, ἀλλὰ ποῦ εἰς τὴν Βίσκραν! Ἡ φρουρὰ ἦτο καθ' ὑπερβολὴν μελαγχολική, οἱ ἀξιωματικοὶ ἐχασμῶντο ὁ εἷς κατὰ πρόσωπον τοῦ ἄλλου, αἱ δὲ ἐγχώριοι χορεύτριαι μοῦ ἐνέπνεον φρίκην.

Ἡ μόνη μου εὐχαρίστησις ἦτο νὰ θάπτωμαι ὁλόκληρος εἰς τὰς ἀναμνήσεις τοῦ ταλαιπώρου

Digitized by Google

ἀκροβολίστοῦ. Κατ' ἐπανάληψιν ἀνεγίνωσκον τὰ ποιήματά του, ἐφυλλομέτρουν τὸ ἡμερολόγιόν του, διέτρεχον τὰς ὀλίγας καὶ βραχείας ἐπιστολάς, τὰς ὁποίας εἶχε λάβει ἐκ τῆς οἰκογενείας του εἰς τὴν Ἀφρικήν. Τότε ἀνεγνώρισα ὅτι ἡ περιβόητος ἐκείνη ἐπιστολή, ἣν εἶχον λάβει παρὰ τῆς κομήσσης δὲν εἶχε γραφῇ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἰδίας, ἀλλ' ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Ἑλένης, καθ' ὑπαγόρευσιν βέβαια τῆς μητρός της, διότι ἄλλως θὰ ἀπέπνεεν ὀλίγην καρδίαν. Διότι δὲν ἠδυνάμην ἄλλως νὰ τὴν παραστήσω εἰς τὴν φαντασίαν μου τὴν κόρην ἐκείνην παρὰ ἀγαθήν, εὐφυῆ καὶ πρὸ πάντων χαριτωμένην, ὅπως δηλαδὴ τοσάκις τὴν περιέγραψεν εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός της. Τὴν ἐξετίμων πολύ, τὴν ἐλυπούμην ὀλίγον, τὴν . . . . . εἶναι γελοῖον αὐτό, τὸ ὁποῖον θὰ εἴπω . . . . ἤμην ἀνήσυχος περὶ τοῦ μέλλοντός της.

Φαντάσου! τοιαύτη κόρη νὰ εὑρίσκηται εἰς τὰς χεῖρας τοιαύτης μητρός! Ἔπρεπε νὰ ἔχῃ κανένα σύμβουλον, κανὲν στήριγμα, κανένα δεύτερον ἀδελφόν, μὲ ἄλλους λόγους κανένα ἀναπληρωτὴν τοῦ Λεοπόλδου! Ἠσθανόμην δὲ ἱκανὰς δυνάμεις νὰ ἀναλάβω ἐγὼ τὸ δυσχερὲς ἐκεῖνο ἔργον, ἀφ' οὗ μάλιστα ἡμεῖς οἱ Ἀλσατοὶ ἔχομεν μίαν μάλιστα ἀδιαφιλονείκητον εἰδικότητα, τὴν ἀφοσίωσιν. Μᾶς λέγουν ἐμπρός, καὶ τρέχομεν, μᾶς ζητοῦν τὴν ζωήν μας νὰ θυσιάσωμεν καὶ φονευόμεθα χωρὶς νὰ εἴπωμεν οὔτε οὔφ! Τοιαύτη εἶναι ἡ Ἀλσατία. Καθ' ἑκάστην στιγμὴν ἤρχοντο εἰς τὸν νοῦν μου αἱ σκέψεις καὶ τὰ σχέδια τοῦ Λεοπόλδου περὶ ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ὠνόμαζεν ἡ μικρά μας Ἑλένη καὶ ἐζήτουν περὶ ἐμέ, ἐν πλήρει εἰλικρινείᾳ, ἄνθρωπόν τινα, ὁ ὁποῖος νὰ εἶναι ἄξιος ἐκείνης. Ἂν ἤθελον τὸ εὕρει, σᾶς δίδω τὸν λόγον τῆς τιμῆς μου ὅτι θὰ τὸν ἐλάμβανον ἀπὸ τῆς χειρὸς καὶ θὰ τὸν ὡδήγουν εἰς τοὺς Παρισίους. Ἡ οἰκογένεια, ἔλεγον καθ' ἑαυτόν, εἶναι ἀληθῶς ἀξία, νὰ μὲ γελάσῃ κατὰ πρόσωπον, ἀλλ' ἀδιάφορον, ἐγὼ θὰ ἔκαμνον τὸ καθῆκόν μου πρὸς τὴν μνήμην ἐκείνου, ὅστις δὲν ὑπῆρχε πλέον μεταξὺ τῶν ζώντων.

Ἐν ᾧ δὲ ἐπλήρουν τὸ πνεῦμά μου μὲ τὰ ὀνειροπολήματα ἐκεῖνα, ἡ λήθη ἔκαμνε βραδέως ἐπ' ἐμοῦ τὸ ἔργον της, ἔργον καταστροφῆς, ὅπως ἔλεγεν ὁ Γουζών. Ἡ εἰκὼν τοῦ ἀκροβολιστοῦ ἐσβύνετο κατὰ μικρὸν ἀπὸ τῆς μνήμης μας, ὡς φωτογραφία ἐκτεθειμένη εἰς τὸν ἥλιον, προέβλεπον δὲ τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἡ εἰκὼν ἐκείνη ἡ τόσον ἀγαθὴ καὶ τόσον ἀξιόλογος ἔμελλεν ἐντελῶς νὰ ἐκλείψῃ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, καθ' ἣν ὁ παλαιός μου φίλος δὲν θὰ ἦτο πλέον δι' ἐμὲ παρὰ μόνον ἀφῃρημένη ἰδέα ἄνευ μορφῆς, ὂν ἄνευ λόγου. Διατί τάχα, ἔλεγον, νὰ μὴ σκεφθῶ ἐγώ, ὁ ὁποῖος ἠξεύρω νὰ ζωγραφίζω, νὰ διατηρήσω, κατὰ τὰς μακρὰς ὥρας, καθ' ἃς ἤμην μαζί του, ἓν σχεδίασμα τῆς πεφιλημένης ἐκείνης μορφῆς; Καὶ ἔτρεμον ἀναλογιζόμενος ὅτι ἐπέπρωτο νὰ τὸν χάσω καὶ δευτέραν φορὰν διὰ τῆς λήθης. Ἐν τῇ τοιαύτῃ δὲ ἀγωνίᾳ μου ἡ μικρὰ εἰκὼν τῆς ἀδελφῆς του ὑπῆρξε δι' ἐμὲ ἀληθινὴ ἀνακούφισις. Ὅσον δὲ πλειότερον καὶ προσεκτικώτερον τὴν παρετήρουν, τόσον ἐν αὐτῇ ἀνεγνώριζον καὶ σχεδὸν εἰπεῖν διέκρινον διὰ τῆς ἀφαιρέσεως ἐκεῖνα τὰ σημεῖα, καθ' ἃ ἄσχημος ἀδελφὸς ὁμοιάζει πρὸς ὡραίαν ἀδελφήν. Τὸ ἔργον τοῦτο ἀπαιτεῖ καιρὸν καὶ ἐπιμέλειαν πολλήν, ἀλλ' ἐγὼ ἄλλην ἐργασίαν τότε δὲν εἶχον. Καὶ πρῶτον μὲν ἤρχισα νὰ ἀντιγράφω τὸ μικρογράφημα ἀπαράλλακτον διὰ τῆς ὑδατογραφίας, ὅσον δὲ προεχώρουν, τόσον ηὔξανεν ὁ θαυμασμός μου πρὸς τὴν ἀμίμητον τέχνην τοῦ πρωτοτύπου. Ἀδύνατον μοῦ ἦτο νὰ ἀναπαραστήσω καὶ ἀποδώσω τὸ ἄνθος ἐκεῖνο τῆς νεότητος, τὴν λάχνην ἐκείνην τῶν ὡραίων καρπῶν, τοὺς ὁποίους ἡ δρόσος περιβάλλει, ἐκεῖνο τὸ μικροσκοπικὸν πτέρωμα, τὸ ὁποῖον ἀφαιρεῖ ἡ ἀφὴ ἀπὸ τῶν λεπτοτάτων πτερῶν τῶν χρυσαλλίδων. Ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας μὲ ἀπήλπιζεν ἡ ἀντιγραφὴ τῆς εἰκόνος ἐκείνης, ἐν ἑκάστῃ δὲ χρήσει τοῦ χρωστῆρος ἐνόουν τὴν ἀνικανότητα καὶ τὴν ἀμάθειάν μου. Ἐσκεπτόμην ὅτι μόνον γυνὴ καὶ μήτηρ ἠδύνατο τόσον λεπτοφυῶς νὰ ζωγραφίσῃ μιᾶς κόρης τὴν καλλονήν. Ἀλλὰ τέλος πάντων, διὰ νὰ μὴ τὰ πολυλογῶ, κατώρθωσα νὰ ἐπαναφέρω εἰς τὴν μνήμην μου τοὺς χαρακτῆρας τοῦ Λεοπόλδου καὶ κατήρτισα οὕτως ἀτελὲς μὲν βέβαια, ἀλλ' ὁπωσδήποτε ἀρκετὸν πιστὸν διὰ μολυβδίδος ἀπεικόνισμα τοῦ φίλου μου.

Διὰ τούτου δὲ τοῦ τρόπου διεσκέδαζα τὸν καιρόν μου, χωρὶς ὅμως νὰ λησμονῶ ὅτι ἐχρεώστουν ἀκόμη νὰ κάμω μίαν ἐπίσκεψιν εἰς τὸ προάστειον τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ. Ἀλλ' ὅμως ὁσάκις ἐφανταζόμην τὸν Κάρολον Βροῦννερ εἰσερχόμενον εἰς τὰς αἰθούσας τῶν Γαρδελύξ, ἐνόμιζα ὅτι μοῦ ἔχυνον αἴφνης ψυχρὸν ὕδωρ ἐπὶ τῆς ῥάχεως καὶ ᾐσθανόμην φοβερὸν κνισμὸν καθ' ὅλην τὴν κεφαλήν, ἀπ' αὐτῆς τῆς ῥίζης τῶν τριχῶν. Εἶμαι φύσει δειλὸς ἐν τῇ πρὸς τὰς κυρίας συναναστροφῇ καὶ βεβαίως τὰ τοιαῦτα φυσικὰ ἐλαττώματα δὲν διορθώνονται εὐκόλως. Δὲν μὲ ἐφόβιζε τόσον ἡ παροιμιώδης τῆς κομήσσης ὑπερηφάνεια, ὅσον ἡ ἰδέα ὅτι ἔμελλον νὰ ἴδω τὴν μικρὰν Ἑλένην κλαίουσαν τὸν ἀδελφόν της. Καὶ ἄλλοτε μὲν μὲ ἔτυπτεν ἡ συνείδησις διότι εὑρισκόμην ἀκόμη εἰς τὴν Βίσκραν, ἐν ᾧ θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ εἶχον ἤδη ἑξάμηνον ἄδειαν, ἄλλοτε δὲ ἐπάσχιζα νὰ πείσω τὸν ἑαυτόν μου ὅτι καλλίτερον ἦτο νὰ ἀναβάλω ἀκόμη τὸ μελετώμενον ταξείδιον. Ἡ ἄφιξίς μου θὰ ἀφύπνιζε τὴν λύπην τῆς οἰκογενείας· δὲν ἦτο λοιπὸν προτιμότερον νὰ περιμένω ἀκόμη ἕως οὗ τὰς εὕρω μᾶλλον παρηγορημένας; Ἀλλ' ἂν πά-

Digitized by Google

λιν ἤθελον πολὺ βραδύνει, αἱ ἀναμνήσεις ἐκεῖναι αἱ λυπηραί, τὰς ὁποίας μετ' ἐμοῦ ἐκόμιζον δὲν ἔμελλον τάχα νὰ ἀναξέσωσι πληγὰς μόλις ἐπουλωθείσας; Δὲν ἤξευρον τέλος πάντων τί νὰ κάμω καὶ κανένα δὲν εἶχον, τὸν ὁποῖον νὰ συμβουλευθῶ, διότι κανένα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λεοπόλδου δὲν εἶχον κρίνει ἄξιον νὰ κάμω φίλον τόσον στενόν, ὥστε νὰ δύναμαι νὰ ἀνακοινώνω πρὸς αὐτὸν τοιαύτης φύσεως μυστικά.

Εἰς τοιαύτην λοιπὸν εὑρισκόμην ἀπορίαν, ὅτε ὁ στρατηγὸς Γερχάρδ, συμπολίτης καὶ ἀνάδοχός μου, μοῦ ἐπρότεινε νὰ ὑπάγω πρὸς ἐντάμωσίν του εἰς Σιδὶ-βὲλ-Ἀββές. Ὁ διαγγελεύς του, ὁ Δυλόν, εἶχεν ἀποθάνει ἀπὸ κακοήθη πυρετόν, ὑπῆρχε δὲ ἐλπὶς ὅτι θὰ ἐγίνετο μία ἐκστρατεία ἐπὶ τῶν ὁρίων τοῦ Μαρόκου. Ἡ πρότασις τοῦ στρατηγοῦ μὲ ἔσωσεν ἀπὸ τῆς ἀμφιβολίας, διότι ἡ ὑπηρεσία προτιμᾶται πάσης ἄλλης σκέψεως. Ἀπῆλθον λοιπὸν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐπὶ τέσσαρας ὅλους μῆνας περιέμενον τὴν εὐλογημένην ἐκείνην ἐκστρατείαν, ἡ ὁποία καὶ δὲν ἔγεινεν. Ὁ ἀνάδοχός μου ἐνόησε, φαίνεται, ὅτι σκέψις τις ὅλως ξένη πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν μὲ ἐβασάνιζεν· ὅθεν, μίαν πρωΐαν, μετὰ τὴν ἀναφοράν, μοῦ εἶπεν: Ἔχω παραγγελίας τινὰς διὰ τὴν Ἀλσατίαν, λάβε ἑξάμηνον ἄδειαν, ἑτοιμάσου καὶ πήγαινε· χαιρετίσματα καὶ εἰς τοὺς ἰδικούς σου καὶ εἰς τοὺς ἰδικούς μου.

Ἀπέρχομαι καὶ φθάνω εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Λούβρου. Ἡ μήτηρ μου μ' ἐπερίμενε εἰς τὸ Ὀβερναί. Μαθοῦσα τὸ πότε εἶχον ἀναχωρήσει ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, ἤξευρε φυσικὰ κατὰ ποίαν ἡμέραν καὶ κατὰ ποίαν ὥραν ἔμελλε νὰ μὲ ἀσπασθῇ. Ἦτο λοιπὸν ἀδύνατον νὰ διατρίψω ἔστω καὶ ἐπὶ μίαν ἡμέραν πλειότερον εἰς Παρισίους χωρὶς νὰ τὴν λυπήσω· ὁ καιρὸς μὲ ἔπνιγε καὶ ἦτο ἀνάγκη ἀπόλυτος ἢ νὰ κάμω τὴν ἐπίσκεψίν μου ἐντὸς τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν εἶχον φθάσει εἰς Παρισίους, ἢ νὰ μὴ τὴν κάμω δι' ὅλου. Λαμβάνω λοιπόν, καθὼς λέγομεν, τὸ θάρρος μου μὲ τὰς δύο μου χεῖρας καὶ ἀποφασίζω νὰ ὑπάγω μετὰ μεσημβρίαν εἰς τῆς Κυρίας δὲ Γαρδελύξ. Ἐπειδὴ τὰ τρία τέταρτα τῶν ἀποσκευῶν μου μοῦ ἤρχοντο μὲ μικρὰν ταχύτητα δὲν εἶχον μαζί μου πολιτικὴν ἐνδυμασίαν, ἀλλ' ἡ στολή μου, δὲν ἦτο μὲν ὅλως δι' ὅλου νέα, ἀλλ' ὁπωσδήποτε εὑρίσκετο εἰς καλὴν κατάστασιν καὶ ἠδυνάμην ἐξαίρετα νὰ παρουσιασθῶ μὲ αὐτήν. Ἐν ᾧ δὲ ἐβουρτσιζόμην μόνος μου, διότι οἱ ὑπηρέται τοῦ ξενοδοχείου δὲν ἤξευρουν ποτὲ νὰ κάμουν ὅπως πρέπει τὰς τοιαύτας ἐργασίας, ἐνθυμούμην τὴν φράσιν τοῦ δυστυχοῦς μου φίλου· νὰ βουρτσίζεσαι καὶ νὰ περιμένῃς!

Εἶχε παρέλθει ἓν ἔτος καὶ ὀκτὼ ἡμέραι, ἀφ' ὅτου τὸν εἶχον ἴδει θνήσκοντα, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ εἴδησις περὶ τοῦ θανάτου του δὲν εἶχε φθάσει παρὰ δύο μῆνας βραδύτερον, ὑπελόγιζα ὅτι ἡ Κ. δὲ Γαρδελὺξ καὶ ἡ κόρη της θὰ ἐφόρουν ἀκόμη τὰ ἡμιπένθιμα. Ἐν ᾧ δὲ ἐμέτρων τὰ δεμάτιά μου, παρεσκεύαζον καὶ τὰς φράσεις μου. Εἶχον τρία μικρά, τὸ ὡρολόγιον, τὸ δακτυλίδιον καὶ τὸ μικρογράφημα, ἓν μεσαῖον, τὰ ἔγγραφα καὶ ἓν μέγα, τὴν στολήν. Τὰ λαμβάνω μαζί, διότι ἀπὸ ἑνὸς ἤδη ἔτους κανεὶς ἄλλος δὲν τὰ εἶχεν ἐγγίσει καὶ ἐπιβαίνω ἁμάξης, ἥτις ἐσταθμευεν ἐντὸς τῆς αὐλῆς τοῦ ξενοδοχείου. Δίδω εἰς τὸν ἁμαξηλάτην τὴν διεύθυνσιν καὶ λέγω εἰς αὐτὸν νὰ κρούσῃ τὴν θύραν. Ἀλλ' ἅμα ἐφθάσαμεν, εἴδομεν ἀνοικτὴν τὴν θύραν, ἔξωθεν δὲ μεγαλοπρεπεῖς ἁμάξας, αἱ ὁποῖαι περιέμενον.

Ὑπηρέτης ἐν πολυτελεῖ στολῇ, ἦλθε πρὸς ἡμᾶς ἅμα ἡ ἅμαξα ἐστάθη, ἤνοιξε τὴν θυρίδα καὶ μὲ τρόπον ἐπιτετηδευμένον μὲ ἠρώτησεν ἂν ἡ ἐπίσκεψίς μου ἦτο διὰ τὴν Κ. δὲ Γαρδελύξ. Ναί, τοῦ λέγω καὶ κατέρχομαι κρατῶν τὰ δεμάτιά μου. Εἰς τὸν ἀντιθάλαμον ἐγείρονται ἅμα μὲ εἶδον εἰσελθόντα τρεῖς ἢ τέσσαρες πάλιν βλακοειδεῖς ὑπηρέται, οἱ ὁποῖοι ἐκαμάρωνον τὰς στιλβούσας περόνας τῶν ὑποδημάτων των. Εἷς ἐξ αὐτῶν παραλαμβάνει ἀμέσως τὸν μανδύαν μου, ἄλλως δὲ δεύτερος ἑτοιμάζεται νὰ λάβῃ τὰ δεμάτιά μου, ἀλλὰ μὲ ἓν μου βλέμμα τὸν στέλλω πάλιν εἰς τὸ θρανίον του νὰ καμαρώσῃ τὰ ὑποδήματά του. Βλέπω τότε καὶ παρουσιάζεται ἓν εἶδος κουναδίου μὲ μαῦρον φράκον καὶ μὲ εἰσάγει εἰς μίαν πρώτην αἴθουσαν, ἔπειτα εἰς μίαν ἄλλην καὶ πάλιν εἰς μίαν τρίτην, ἐκεῖ δὲ τοποθετεῖται ἐνώπιόν μου καὶ μοῦ λέγει μὲ τόνον φωνῆς ἐμπιστευτικόν·

« Ἠξεύρει ὁ κύριος ὅτι εἶναι ἡ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν δέχεται ἡ Κυρία κόμησσα;

— Δὲν τὸ ἤξευρα, ἀλλὰ τὸ μανθάνω εὐχαρίστως διότι οὕτω εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ τὴν ἴδω. »

Τὸν βλέπω τότε νὰ παρατηρῇ μετὰ περιεργείας τὴν στολήν μου καὶ οἱ καπνοὶ μοῦ ἀναβαίνουν εἰς τὴν κεφαλήν. Ἤμην ἕτοιμος νὰ τὸν ἐρωτήσω ἂν ἐπεθύμει καλλίτερον νὰ εἰσέλθω γυμνός, ἀλλ' ἐκεῖνος μὲ τόνον ταπεινὸν ἠρώτησεν ἀμέσως, ποῖον θὰ ἔχῃ τὴν τιμὴν νὰ ἀναγγείλῃ.

« Τὸν λοχαγὸν Κάρολον Βροῦννερ . . . . ὄχι, ὄχι . . . . . δὸς καλλίτερον τὸ ἐπισκεπτήριόν μου εἰς τὴν Κυρίαν κόμησσαν. Εἶχον λάβει τὴν πρόνοιαν νὰ ἔχω μαζί μου τὸ ἐπισκεπτήριόν μου, ὅπου μετὰ τὸ ὄνομά μου εἶχον προσθέσει τὰς λέξεις· *κομιστὴς τῶν τελευταίων ἀποχαιρετισμῶν τοῦ Λεοπόλδου*. » .

Ἐπὶ τοῦ κατωφλίου μὲ ἔκαμεν αἴφνης νὰ σταθῶ τὸ ἄκουσμα ἠχηροῦ καὶ παρατεταμένου γέλωτος. Δὲν ἤθελον, δὲν ἠδυνάμην νὰ εἰσέλθω εἰς τὴν εὔθυμον ἐκείνην αἴθουσαν ὡς λυπηρὸν φάσμα, μέλλον ἀπαισίως νὰ διακόψῃ τοὺς ἤχους τῆς χαρᾶς.

Ὁ φρακοφόρος ἐκόμισε τὸ ἐπισκεπτήριόν μου

Digitized by Google

καὶ ἐπανελθὼν μοῦ εἶπεν εὐγενῶς ὅτι « ἡ Κυρία κόμησσα βαθέως συνησθάνθη τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Κ. λοχαγοῦ, ἀλλ' ἔχουσα τὴν στιγμὴν ταύτην ἐπισκέψεις θὰ παρεκάλει αὐτὸν νὰ ἐπανέλθῃ αὔριον κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν.

—Εἰπέ, παρακαλῶ, ὅτι ἔφθασα σήμερον τὴν πρωΐαν ἕνεκα καθήκοντος, τὸ ὁποῖον ὡρκίσθην αὐτοπροσώπως νὰ ἐκτελέσω καὶ ὅτι ἀναχωρῶ ἀπόψε εἰς τὰς ὀκτὼ καὶ ἡμίσειαν διὰ τοῦ τραίνου τοῦ Στρασβούργου.»

Ὁ ἀγγελιαφόρος μου ἔκαμε καὶ πάλιν τὸ μικρόν του ταξείδιον καὶ ἐπανῆλθε.

« Ἂν ὁ Κ. λοχαγὸς εὐαρεστῆται νὰ μὲ ἀκολουθήσῃ ἕως εἰς τὸ boudoir τῆς Κυρίας κομήσσης, ἡ κυρία δύναται νὰ δώσῃ πέντε λεπτῶν συνέντευξιν εἰς τὸν κύριον. . . . . »

Ἤμην ἔξω φρενῶν ἀπὸ τὸν θυμόν μου. Ἡ γυνὴ ἐκείνη ἠξίωνε νὰ παραχωρήσῃ πέντε λεπτῶν συνέντευξιν εἰς ἐμέ, ὁ ὁποῖος θὰ ἔδιδα προθύμως τὴν ζωήν μου ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ της. Εἰσέρχομαι εἰς τὸ boudoir τῆς γραίας κομψευομένης, τὸ ὁποῖον ἦτο θαυμασίως παρεσκευασμένον διὰ νὰ ἀμαυρώνῃ τὸ φῶς καὶ νὰ καλύπτῃ οὕτω τὰς καταστροφάς, τὰς ὁποίας ὁ χρόνος εἶχεν ἐπιφέρει ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς κυρίας. Μετὰ ἓν λεπτὸν τῆς ὥρας ἀκούω θόρυβον ὑφασμάτων ὅμοιον πρὸς τὸν ψίθυρον τῆς θαλάσσης· ἐνόμιζες ὅτι ἦτο ὠκεανὸς μεταξωτῶν ἐξεγειρόμενος ὑπὸ τῆς τρικυμίας τῆς κρινολίνας. Τὸ φόρεμα παρουσιάζεται, ἦτο χρώματος μαλαχοειδοῦς. Ἡ κυρία εἶχε προχρονολογήσει τὸ πένθος της διὰ νὰ τὸ καταστήσῃ βραχύτερον! Παρατηρῶ τὴν ὄψιν της, ἦτο ὑπομειδιῶσα καὶ τὸ βλέμμα της ἦτο βλέμμα μιᾶς Δουβαρρὺ τεσσαρακοντούτιδος!

Ἄχ! ἂν τοὐλάχιστον ἠδυνάμην πρὸς παρηγορίαν μου νὰ εἴπω ὅτι ἔχω ἴσως λάθος, ὅτι πιθανὸν νὰ μὴ εἶναι τῷ ὄντι ἡ μήτηρ τοῦ Λεοπόλδου! Ἀλλὰ δυστυχῶς τοῦ ὡμοίαζεν εἰς τὴν ἐντέλειαν, ἀφ' ὅτου εἶχεν ἀρχίσει νὰ γηράσκῃ. Εἰς τὸ πρόσωπόν της τὸν ἀνεγνώριζον τὸν δυστυχῆ, ὀλιγώτερον μὲν κολακευμένον, ἀλλὰ τόσον ζωντανόν, ὅσον καὶ εἰς τὴν εἰκόνα τῆς ἀδελφῆς του.

Ἐστάθη ὀρθία, ἐν ᾧ ἐγώ, ὄρθιος ἐπίσης ἐνώπιόν της, ἐξήγουν τοὺς λόγους, δι' οὓς εἶχον ἔλθει νὰ τὴν ταράξω.

« Λοιπόν, κύριε, μοῦ εἶπε κομψευομένη, τὸν ἐγνωρίσατε τὸν καϋμένον τὸν Λεοπόλδον;

— Ναί, κυρία μου, ἀπεκρίθην, καὶ δὲν εἶναι πολλοί, ὅσοι τὸν ἐγνώρισαν καὶ τὸν ἐξετίμησαν ἐπὶ τῆς γῆς.»

Νέφος διῆλθε πρὸ τοῦ μετώπου της. Εἶχον ἴσως πολὺ προχωρήσει μὲ τὴν πρώτην λέξιν, ἀλλ' ἐκείνη εἰς μίαν στιγμὴν φαίνεται ὅτι ἐσκέφθη ὅτι ἀνάρμοστον εἶναι νὰ ἀποκρίνεταί τις εἰς τὰς ἀνοησίας τῶν κατωτέρων του. Ἔλαβε λοιπὸν ἀμέσως ὕφος εὐγενοῦς συγκαταβάσεως καὶ μοῦ εἶπε μὲ φωνὴν συρομένην, ὅπου οὐδεμία συγκίνησις διεκρίνετο.

« Βεβαίως εἶχε λαμπρὰ προτερήματα· ὁ θάνατός του ἀφίνει μέγα κενὸν εἰς ἡμᾶς. Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἀλλόκοτος ἦτο ἡ φαντασιοπληξία του νὰ ὑπάγῃ νὰ φονευθῇ μεταξὺ τῶν ἀγρίων, ἐν ᾧ εἶχεν ὅλα τὰ μέσα νὰ ζήσῃ εὐδαίμων εἰς τοὺς Παρισίους. Ἂν εἶχεν ἀκούσει τὰς συμβουλάς μας, θὰ ἔζη βεβαίως ἀκόμη.

— Ἠξεύρω, κυρία, ὅτι δὲν ἦσθε εὐνοϊκὴ πρὸς τὸ στάδιον, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐκλέξει, μοῦ τὸ εἶχεν εἴπει, διότι τὰ πάντα μοῦ ἔλεγε καὶ γνωρίζω ὅλα τὰ οἰκογενειακά του. Ἀνέγνωσα ὅλας του τὰς ἐπιστολάς, δηλαδὴ ἐκείνας, τὰς ὁποίας σᾶς ἔγραφε. . . . »

Ἐκοκκίνισεν ἀκούσασα τὸν ἔμμεσον ἐκεῖνον ψόγον, τὸν ὁποῖον τῆς ἔκαμνα. « Καλά! ἐσκέφθην, τὸ πρῶτον κτύπημα ἔσχεν ἀποτέλεσμα, ἂς κτυπήσωμεν καὶ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος καὶ ἂς ἴδωμεν τέλος πάντων ἂν δὲν ὑπάρχῃ τι ἀνθρώπινον εἰς τὸ βάθος τῆς κατακλείστου ἐκείνης καρδίας.» Ἀλλ' ἐκείνη δὲν μοῦ ἔδωκε καιρὸν νὰ ἐπαναλάβω τὸ κτύπημα, εἶχεν ἑτοίμην τὴν ἀπόκρισιν.

« Τῷ ὄντι, εἶπεν, ἡ ἐχεμυθία δὲν τὸν ἐχαρακτήριζεν, εἶχε τὸ ἐλάττωμα ἀπροσέκτως νὰ κάμνῃ λόγον περὶ πάντων . . . . Εἴπετε, κύριε, ὅτι σᾶς ἀνέθεσε;

— Νὰ ἀσπασθῶ τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφήν του, ἔπειτα δέ. . . . .

— Ἐπιτρέψατε νὰ θεωρήσω τὴν παραγγελίαν ὡς ἐκτελεσθεῖσαν. Ἔχετε ἄλλο τι;

— Μάλιστα, κυρία· ἰδοὺ τὸ ὡρολόγιόν του, τὸ ὁποῖον μοῦ εἶπε νὰ σταματήσω ἀκριβῶς κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου του, ἵνα ἡ τελευταία του σκέψις. . . .

— Καλά, καλά, κύριε, ἐννοῶ· ἡ ἰδέα εἶναι πολὺ λεπτὴ καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ προέλθῃ παρὰ ἐξ ἀριστοκρατικῆς ψυχῆς. Βαθύτατα τοῦτο μὲ συγκινεῖ, διότι μαρτυρεῖ ὅτι ἡ προστυχία τῶν πραγμάτων, τὰ ὁποῖα τὸν περιεστοίχιζον, δὲν εἶχε δυνηθῇ νὰ ἐξαλείψῃ ἀπὸ τὸ ταλαίπωρον ἐκεῖνο παιδίον. . . . . Ἀλλὰ τὸ ὡρολόγιον τοῦτο εἶναι χρονόμετρον ἀξίας, ἂν καλῶς ἐνθυμοῦμαι, ἴσως δὲ θὰ σᾶς ἦτο εὐχάριστον νὰ τὸ κρατήσετε εἰς ἀνάμνησίν του;

— Ἔχω ἤδη ὅσα ἐνθυμήματα ἠθέλησε νὰ μοῦ ἀφήσῃ, τὸ δὲ ὡρολόγιον τὸ προσδιώρισε δι' ὑμᾶς, θὰ ἦτο ἀσέβεια νὰ τὸ λάβω ἐγώ.

— Καλά. Ἄλλο τίποτε;

— Ὄχι, κυρία, θὰ εὕρετε ἐδῶ ὅλα τὰ χαρτία τοῦ υἱοῦ σας, τὸ ἡμερολόγιόν του, τὰς δύο ἐπιστολάς, τὰς ὁποίας ἔγραψε πρὸς τὴν ἀδελφήν του καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀπερχόμενος ἐκ τῆς Βίσκρας καὶ

Digitized by Google

τὰ ποιήματά του, διότι δὲν ἀγνοεῖτε, πιστεύω, ὅτι ἦτο ποιητής.

— Δυστυχῶς! Ἐκάμομεν ὅ,τι ἦτο δυνατὸν διὰ νὰ διορθώσωμεν τὸ μικρὸν ἐκεῖνο ἐλάττωμα.

— Ἀλλ' εἶχεν εὐφυΐαν, κυρία, καὶ τὴν δόξαν του ἀληθῶς σᾶς ἐγχειρίζω τώρα.

— Μήπως εἶσθε καὶ σεῖς ποιητής, κύριε;

— Ὄχι, κυρία, ἐγὼ εἶμαι ἄνευ ἐλαττώματος.... Αὕτη τέλος εἶναι ἡ στολή, τὴν ὁποίαν ἐφόρει τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου του· εἶναι κηλιδωμένη ἀπὸ τὸ αἷμά του καὶ αἱ τρῦπαι τὰς ὁποίας ἔχει θὰ σᾶς μαρτυρήσωσι μὲ πόσην γενναιότητα..... »

Ἐστάθην ἕως ἐκεῖ διὰ νὰ σπουδάσω τὸ ἀποτέλεσμα, τὸ ὁποῖον ἔμελλε νὰ φέρῃ ἡ φράσις μου. Δὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία ὅτι εἶχον κτυπήσει εὐαίσθητον σημεῖον τῆς καρδιακῆς χώρας. Ἐξωγκώθη τὸ στῆθος, διεστράφησαν τὰ χείλη, οἱ ὀφθαλμοὶ ἤρχισαν νὰ ἀνοιγοκλείουσιν· ὑπῆρχον δάκρυα ὑπὸ τὸν βράχον. «Κλαῦσε, λοιπόν, ἐφώνουν καθ' ἑαυτόν, ἀπόδειξέ μου ὅτι εἶσαι γυνὴ ἀπὸ σάρκα καὶ ὀστᾶ, πλασμένη ἀπὸ τὸν αὐτὸν πηλόν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον καὶ ἡμεῖς καὶ δυναμένη, ὅπως καὶ ἡμεῖς, νὰ ὑποφέρῃς! νὰ πάσχῃς! Τότε, διάβολε, θὰ σοῦ ἀνοίξω τὰς ἀγκάλας μου καὶ θὰ θεωρήσω ὅτι ἀνήκεις καὶ σὺ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα! »

Ἀλλὰ δυστυχῶς τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἠκούσθη διὰ κακὴν μοῖραν ὁ βρυγμὸς τῶν τροχῶν μιᾶς ἁμάξης ἐπὶ τῆς ἄμμου τῆς αὐλῆς. Ἡ κυρία δὲ Γαρδελὺξ ἐνθυμήθη ἀμέσως ὅτι εὑρίσκετο ἐν παραστάσει καὶ ὅτι τὰ δάκρυα δὲν ἁρμόζουν εἰς τὰς κυρίας τῆς ὑψηλῆς περιωπῆς. Ὕψωσε τὰ ὄμματα καὶ διὰ μέσου τῶν χρωματιστῶν παραπετασμάτων διέκρινε δὲν ἠξεύρω τίνος ὑψηλοῦ ὑποκειμένου τὴν ἅμαξαν. Ἴσως δὲ καὶ τὸ λογικόν της αἰφνιδίως ἀποψυχρανθὲν τὴν ἔκαμε νὰ συλλογισθῇ ὅτι ἡ αἱματόφυρτος στολὴ θὰ ἐπέφερε στενοχωρίαν καὶ λύπην ἀνυπόφορον καὶ ὅτι διὰ τοιαῦτα λείψανα δὲν ὑπάρχει θέσις κατάλληλος ἐντὸς τοῦ πλήρους κομψοτεχνημάτων καὶ ῥοδοξύλων ἐκείνου ἐνδιαιτήματος. Διὰ νὰ μὴ τὰ πολυλογῶ, ἀνέστειλε τὰ δάκρυά της καὶ μετήλλαξε τὴν φυσιογνωμίαν της.

Ἐσκέφθην νὰ τὴν ἐξαναγκάσω νὰ ἴδῃ καὶ νὰ ἐγγίσῃ τὰ λυπηρὰ ἐκεῖνα ἀποδύματα τοῦ υἱοῦ της, ἀλλ' ἡ κόμησσα εἶχεν ἤδη ἐντελῶς συνέλθει εἰς ἑαυτὴν καὶ ἐν ᾧ ἔμελλον νὰ σχίσω τὸ χάρτινον περίδεμα, μὲ διέκοψεν, ἀπέστρεψε τὴν κεφαλὴν οἰκτρῶς μορφάζουσα καὶ ἀναπνέουσα καταπραΰντικήν τινα ἀπὸ κομψοῦ φιαλιδίου ὀσμήν, ἀνέκραξεν.

« Ὢ! σᾶς παρακαλῶ, κύριε, θὰ μὲ κάμετε νὰ μὲ πιάσουν τὰ νεῦρά μου! Πάρετέ τα αὐτά, σᾶς παρακαλῶ· κάμετέ τα ὅ,τι θέλετε, δότε τα ἐκ μέρους μου εἰς κανένα πτωχὸν ἀξιωματικόν!

— Ἔ! κυρία μου, ἀπεκρίθην, οὐδέποτε ἀξιωματικὸς εἶναι πτωχός, διότι ἠξεύρει πάντοτε ποῖος εἶναι ὁ μισθός του καὶ κατ' αὐτὸν κανονίζει τὰς ἀνάγκας του...... Ταπεινότατος δοῦλός σας! »

Ἐξηρχόμην λησμονήσας εἰς τὸ βάθος τοῦ θυλακίου μου τὰς ἄλλας παραγγελίας καὶ ἐξέτεινον ἤδη τὴν χεῖρα πρὸς τὴν λαβὴν τῆς θύρας, ὅτε ἡ λαβὴ συνεστράφη μόνη της καὶ ἡ θύρα ἠνοίχθη. Ὀπισθοχωρῶ ἔκπληκτος καὶ περίφοβος ἕνεκα φωτοβόλου ἐμφανίσεως· ἡ ἔκστασις καὶ ὁ θαυμασμὸς μὲ κάμνουν νὰ χάσω τὴν κεφαλὴν καὶ ἀσυνειδήτως ἀνακράζω.

« Ἀ! ἡ Ἑλένη μας! »

Ἡ Ἑλένη μας, ἡ ὁποία ἦτο μεγάλη καὶ μεγαλοπρεπὴς κόρη, μὲ κεραυνοβολεῖ μὲ ἓν της ἀλαζονικὸν βλέμμα καὶ θέτει μεταξὺ αὐτῆς καὶ ἐμοῦ τὸ διάστημα μιᾶς ὑποκλίσεως. Συνέρχομαι, καὶ προσπαθῶ νὰ τὴν κάμω νὰ ἐννοήσῃ ὅτι εἶχον εἴπει πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἦτο φυσικώτατον μὲν εἰς Βίσκραν, ἀτοπώτατον δὲ εἰς τοὺς Παρισίους. Ψιθυρίζω συγκεχυμένας λέξεις ἐξηγήσεως, ἀναμνήσεων, αἰσθήματος καὶ παρουσιάζω τέλος πρὸς αὐτὴν τὸ δακτυλίδιον καὶ τὸ μετάλλιον τοῦ ἀδελφοῦ της, τὰ ὁποῖα ἐκείνη λαμβάνει χωρὶς νὰ ἀποβάλῃ τὴν ἀπότομον τῆς στάσεώς της καὶ τὸ κατάψυχρον τοῦ ὕφους της. Ἡ μήτηρ μὲ παρετήρει μὲ τρόπον, ὁ ὁποῖος ἐσήμαινεν· Ἔχετε ἀκόμη καὶ ἄλλα νὰ εἴπετε; Χαιρετῶ καὶ φεύγω, ὁ μανδύας μου ῥίπτεται μόνος του ἐπὶ τῶν ὤμων μου καὶ ὅταν πλέον αἰσθάνωμαι τὸν ἑαυτόν μου ἔξω τοῦ μεγάρου, ἀναπνέω ἀφθόνως ἀέρα καθαρὸν καὶ κτυπῶ μὲ τὸν πόδα τὸ ἔδαφος ἐξ ἀπελπισίας!

Εἶχα δίκαιον ἢ ἄδικον; κρίνετε μόνοι σας.

Κανεὶς δὲν εἶχεν ὄρεξιν νὰ συζητήσῃ πρὸς τὸν ἀγαθὸν Βρούννερ, ὅστις ἐφαίνετο τόσον βαθέως συγκεκινημένος. Ἀλλ' ὅταν ἐξήλθομεν τοῦ καφενείου ἤκουσα τὸν Γουζὼν νὰ λέγῃ πρὸς τὸν Φὶτζ-Μούρ.

« Θέλεις νὰ ἴδῃς ἕνα λοχαγὸν ἐν ἀπορίᾳ; Πάρε τὸν Βρούννερ κατὰ μέρος καὶ μάθε του ὅτι ἐπὶ δεκαοκτὼ μῆνας ἐρωτεύετο μέχρι μανίας τὴν δεσποινίδα δὲ Γαρδελὺξ χωρὶς νὰ τὸ καταλαμβάνῃ. »

Πλούσιός τις θέλων νὰ δικάσῃ τὸν Θωμᾶν Μῶρον, δικαστὴν ἐπί τινος ὑποθέσεώς του, ἔπεμψεν αὐτῷ δύο πολυτιμοτάτας ἀργυρᾶς φιάλας. Ὁ Μῶρος, πληρώσας αὐτὰς ἐκ τοῦ καλλίστου τῶν ἐν τῇ οἰναποθήκῃ του οἴνων, τὰς ἔδωκεν αὖθις εἰς τὸν ὑπηρέτην τοῦ ἀποστείλαντος εἰπὼν αὐτῷ: «Εἰπὲ εἰς τὸν κύριόν σου, ὅτι ἡ οἰναποθήκη μου εἶνε πάντοτε εἰς τὴν διάθεσίν του».

Digitized by Google

Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΒΙΟΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑι

Μία συνεδρίασις τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς κοινοβουλευτικῆς τάξεως, ἀφ' ἧς τοσοῦτον ἤδη παρεξέβημεν.

Εἶνε περίπου ἑβδόμη ὥρα καὶ ἡμίσεια. Θὰ εἶνε λίαν ἐξαιρετικὸν τὸ διάφορον τῆς συζητήσεως διὰ νὰ μὴ ἀραιωθῇ ἐπαισθητῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀξιοτίμων. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους βαθμηδὸν ἐκλείπουσι χαιρετίζοντες τὸν πρόεδρον. Ποῦ ὑπάγουσιν ἆρά γε; Νὰ δειπνήσωσιν ἁπλούστατα. Οἱ μὲν εἰς τὴν λέσχην αὐτῶν, οἱ δὲ εἰς τὸν Βουλευτικὸν σύλλογον τοῦ Ἁγίου Στεφάνου, ἄλλοι εἰς ἑστιατόριον καὶ ἄλλοι κατ' οἶκον. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐναρέτων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες ἐπιμένουσιν ἀκροώμενοι, ὁλοὲν μειοῦται καὶ ὀλίγοι πλέον ἐπιφαίνονται. Εἶνε ἆρά γε οὗτοι τεσσαράκοντα; ὁ καθιερωμένος, ἂν οὐχὶ καὶ νόμιμος, ἀριθμὸς τῆς ἀπαρτίας; Δὲν δύναται νὰ ὁρκισθῇ τις. Τὸ κεχαυνωμένον αὐτὸ ἦθος, ἡ ἀφέλεια μεθ' ἧς ἐκτείνονται ἐπὶ τῶν ἑδωλίων δεικνύουσιν ὅτι ἔχουσι πληρέστατα συνείδησιν τῆς θυσίας, εἰς ἣν ὑποβάλλονται χάριν τοῦ κοινοῦ καλοῦ.

Ἐνταῦθα ἀναφαίνεται ἐν ὅλῃ τῇ λαμπρότητι αὐτῆς ἡ συνετὴ πρόνοια τῆς παραδόσεως, καθ' ἣν ὁ νομοθετικὸς περίβολος εἶνε ὅσον ἔνεστιν ἐλαχίστων διαστάσεων. Ὑποθέσωμεν τὸ Βουλευτήριον αὐτὸ περιέχον ἕδρας ἑξακοσίας καὶ πεντήκοντα· ἤδη θὰ ἐφαίνετο κενόν, ἐνῷ σήμερον ἐρχομένων καὶ ἐξερχομένων βουλευτῶν ἀδιαλείπτως, ἄλλων ἐμφανιζομένων μόνον ἐπ' ὀλίγον, ἄλλων παραμενόντων ἐπὶ δύω καὶ τρεῖς ὥρας συνεχῶς καὶ τινων ὀψὲ δειπνούντων, ἡ ἀτελεύτητος αὕτη νυκτερινὴ συνεδρίασις παρουσιάζει πάντοτε μίαν ἐπιφάνειαν ἀξιοπρεπῆ καὶ ἀριθμὸν οὐκ εὐκαταφρόνητον παραστατῶν συνήθως.

Ἀλλ' ἡ συζήτησις ἐξακολουθεῖ, ὀλίγον ὠχρὰ καὶ μονότονος, ὁμαλὴ ὅμως καὶ ἔρρυθμος. Εἷς ὑπουργὸς ἀπήντησεν εἰς τὸν προλαλήσαντα, ἓν μέλος τῆς ἀντιπολιτεύσεως διεξέξατο τὸν ὑπουργόν, οἱ δὲ κάλαμοι τῶν στενογράφων τρέχουσι πάντοτε ἐν μέσῳ τοῦ γενικοῦ νυσταγμοῦ.

Περὶ τὴν δεκάτην ὥραν νέα τις ἀνακύπτει ζωηρότης. Οἱ δειπνήσαντες ἐπανέρχονται. Οἱ πλεῖστοι μετήλλαξαν τὴν ῥεδιγκόταν διὰ τοῦ νυκτερινοῦ ἐπενδύτου, πάντες δὲ ἔχουσιν ἐρυθρὸν τὸ οὖς καὶ τὸ ὕφος εὐχαριστημένον. Ὁ πρόεδρος ἀνεγείρει τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὴν φενάκην αὐτοῦ, ἡ φωνὴ τοῦ ῥήτορος ὑψοῦται, τὰ σημεῖα ἐπιδοκιμασίας καὶ ἀποδοκιμασίας ἀναφαίνονται, αἱ ἀπαντήσεις διαδέχονται ἀλλήλας γοργότεραι καὶ ζωηρότεραι, καὶ ἡ συζήτησις ἀναλαμβάνει αἴφνης χαρακτῆρα ἐνδιαφέροντα. Καὶ τώρα πλέον δὲν ὑπάρχει λόγος ἵνα μὴ χωρήσωσιν οὕτω τὰ πράγματα μέχρι τῆς δευτέρας καὶ τρίτης ὥρας τῆς πρωΐας, ἐνίοτε δὲ καί τι πλέον· καὶ μάλιστα ὅταν ἀναμιχθῶσιν οἱ «παρακωλυτικοί», θέλοντες νὰ παρεμβάλωσι προσκόμματα εἰς τὴν πρόοδον τοῦ νομοθετικοῦ ἅρματος. Ἓν τῶν συνηθεστάτων αὐτῶν τεχνασμάτων εἶνε νὰ ζητῶσι τὴν *ὀνομαστικὴν κλῆσιν* καὶ ἐπὶ τῶν ἐλαχίστων ἄρθρων καὶ τροπολογιῶν, ἔτι δὲ καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ζητήματος προτεραιότητος τοῦ λόγου. Ἀρκεῖ ἓν καὶ μόνον μέλος νὰ ζητήσῃ τὴν ψηφοφορίαν ταύτην. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀποτυχία ἑνὸς ἄρθρου ἢ μιᾶς τροπολογίας δύναται νὰ παρασύρῃ καὶ ὁλόκληρον τὸ νομοσχέδιον, ἀνάγκη τὸ εἰσάγον αὐτὸ κόμμα νὰ παρατάξῃ ὅλας τὰς δυνάμεις του.

Καὶ τότε λοιπὸν ἔρχεται νὰ διαδραματίσῃ μέρος σπουδαιότατον πρόσωπόν τι ἰδιάζον εἰς τὸν ἀγγλικὸν κοινοβουλευτικὸν ὀργανισμὸν τὸ Whip ἤτοι *μαστίγιον* — ὁ κύων, ὡς εἰπεῖν, τοῦ κοινοβουλευτικοῦ ποιμνίου. Εἶνε δὲ οὗτος βουλευτὴς ἔχων παρὰ τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ φίλων τὴν εἰδικὴν ἐντολὴν νὰ τοὺς εἰδοποιῇ, νὰ τοὺς συναγείρῃ κατὰ τὴν κρίσιμον στιγμήν. Ἔχει τρεῖς τοιούτους ἡ ὑπουργικὴ πλειονοψηφία καὶ δύω ἡ ἀντιπολίτευσις. Πρέπει δὲ ὁ καλὸς Whip νὰ ἔχῃ πάντοτε προσεκτικὸν τὸ οὖς, τὸν ὀφθαλμὸν ἐγρηγορότα καὶ τὸν πόδα ἀκούραστον. Γινώσκει τὰς ἕξεις τῶν ὑποκειμένων του, ἠξεύρει ποῦ θ' ἀναζητήσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν ψυχολογικὴν ἐκείνην ὥραν, τοῦτον μὲν παίζοντα τὸ συνειθισμένον του *οὐίστ*, ἐκεῖνον δὲ εἰς τὸ Ἰταλικὸν μελόδραμα καὶ τὸν ἄλλον ἀλλαχοῦ, καὶ φέρεται πρὸς αὐτοὺς ἅμα μὲν μετ' ἐπιεικείας συνενόχου, ἅμα δὲ μετ' αὐστηρότητος φρουροῦ. Τὸ οὐσιῶδες εἶνε μόνον νὰ παρευρεθῇ καὶ νὰ ψηφοφορήσῃ, ἄλλως τοῦ εἶνε ἀδιάφορον ποῦ καὶ πολλάκις μάλιστα εἰς ποίαν κατάστασιν ἤθελεν ἀγρεύσει αὐτούς. Καὶ ὁ πτωχὸς Whip τίθεται εἰς κίνησιν, ἀποστέλλει διαγγελεῖς ἐπὶ διαγγελέων, ἐκσφενδονίζει ἀστραπηδὸν ἵππους καὶ ἁμαξηλάτας καὶ ἐξαποστέλλει τοὺς ἀνθρώπους τῆς ὑπηρεσίας του εἰς τὰ τετραπέρατα τῆς πόλεως . . .

Ἀλλ' ἡ ἀποφασιστικὴ στιγμὴ ἐγγίζει. Ὁ πρωθυπουργὸς συγκεφαλαιοῖ εἰς ὀλίγας λέξεις ξηρὰς καὶ νευρικὰς τὸ ἔσχατον ὅριον ὅπερ ἀποδέχεται τὸ ὑπουργεῖον. Θόρυβος ἀπερίγραπτος ἐπισφραγίζει τὸν ἐπίλογον αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ μέσῳ κραυγῶν καὶ ἀνευφημιῶν ὁ πρόεδρος τίθησι τὸ ζήτημα εἰς ψηφοφορίαν, καὶ ἤδη λέγει ἐπανειλημμένως:

— Οἱ παραδεχόμονοι λέγουσι *ναὶ* (aye) . . .
Οἱ ὄντες ἐναντίας γνώμης λέγουσιν *ὄχι* (no) . . .

Ἀλλὰ τὰ *ναὶ* καὶ τὰ *ὄχι* διασταυροῦνται ἐν συγχύσει καὶ εἶνε ἀδύνατον νὰ εἴπῃ τις πρὸς ποῖον μέρος εἶνε ἡ πλειονοψηφία, ἢ καὶ ὁ πρόε-

δρος αὐτὸς ἂν ἔχῃ πεποίθησιν ὡρισμένην ὁπόταν λέγῃ: I think the ayes (or the noes, have it (νομίζω ὅτι τὰ ναὶ—ἢ τὰ ὄχι—ὑπερισχύουσιν)· ὅθεν ἡ ἀναγγελία αὕτη ἀμφισβητεῖται καὶ ζητεῖται ἡ ὀνομαστικὴ κλῆσις. Ὁ πρόεδρος ἐγείρεται καὶ ἀναγινώσκει ἅπαξ ἔτι τὸ κείμενον ἐφ' οὗ γενήσεται ἡ ψηφοφορία. Εἶτα ἀναπετάννυνται αἱ θύραι, εἷς τῶν «ὑπαλλήλων τῆς τραπέζης» ἀναστρέφει ἓν ἀμμόμετρον ἀποκενούμενον ἐντὸς δύω λεπτῶν καὶ ῥήγνυται ἡ κραυγὴ ὑπὸ τῶν κλητήρων καὶ τῶν φρουρῶν τῆς ὑπηρεσίας: *Ψηφοφορία, ψηφοφορία!* Παραυτίκα οἱ ἠλεκτρικοὶ κώδωνες ἠχοῦσιν εἰς πάντα τὰ τμήματα καὶ τὰ διαμερίσματα καὶ τοὺς διαδρόμους, μέχρι τῆς λέσχης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου καὶ εἰς τὸ ἀναψυκτήριον ἢ μαγειρεῖον (Kitchèn), τὸ μόνον κοινοβουλευτικὸν κρησφύγετον ὅπου οἱ καπνίζοντες δύνανται νὰ ἱκανοποιήσωσι τὸ πάθος των, μέχρι καὶ τῆς μικρᾶς αἰθούσης τοῦ ἀξιωματικοῦ τῆς φρουρᾶς, ὅπου ἀγαπῶσι νὰ καταφεύγωσιν οἱ φίλοι τῶν συνομιλιῶν.

Ὁ περίβολος τῆς Βουλῆς πληροῦται ἐν ἀκαρεῖ. Ἐντὸς δύω λεπτῶν δὲν ὑπάρχει οὔτε σπιθαμὴ κενή. Αἱ θύραι τώρα καταπετάννυνται, ἀκούονται τὰ κλεῖθρα τρίζοντα, ὁ δὲ προεδρος διατάσσει νὰ ὠθήσωσι τοὺς ὀχεῖς. Οὐδεὶς πλέον ἀπὸ τοῦδε δύναται νὰ εἰσέλθῃ, οὐδὲ νὰ ἐξέλθῃ εἰμὴ ὅπως ψηφοφορήσῃ. Ἰδοὺ δὲ πῶς ἐνεργεῖται ἡ ψηφοφορία. Δύω εὐρεῖς διάδρομοι ἀνοίγονται ἀπὸ τοῦ νομοθετικοῦ περιβόλου, ὁ μὲν πρὸς τὰ δεξιά, ὁ δὲ πρὸς ἀριστεράν. Οἱ *ναὶ* διευθύνονται εἰς τὸν πρῶτον, οἱ *ὄχι* εἰς τὸν δεύτερον· ὅσων διαβαίνουσι τὸν οὐδὸν τοῦ βουλευτηρίου τὰ ὀνόματα σημειοῦνται ὑπὸ γραμματέων ἐπὶ καταλόγων ἐντύπων ἐν οἷς εὑρίσκονται πάντα τὰ ὀνόματα, σημειοῦνται δὲ καὶ εἰς τὸ πέρας τῶν διαδρόμων ὑπὸ δύω ψηφολεκτῶν, οἵτινες εἰσὶν ἐκ τῶν μελῶν τῆς Βουλῆς καὶ ἐξελέγχουσιν οὕτω τὸ ἀποτέλεσμα τῆς σημειώσεως τῶν γραμματέων. Μετὰ τὸ πέρας τῆς παρελάσεως αὐτῆς οἱ κλητῆρες πιστοποιοῦσιν ὅτι οὐδεὶς ἔμεινεν ὀπίσω, εἶτα αἱ θύραι ἀνοίγονται καὶ δύναται πᾶς τις πλέον νὰ εἰσέλθῃ. Οἱ ψηφολέκται φέρουσι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ψηφοφορίας καὶ ἐν μέσῳ θορύβου, ἀνευφημιῶν ἐνίοτε δὲ καὶ ἀλαλαγμῶν χαρᾶς τῶν νικητῶν, τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ἀνακηρύττεται ὑπὸ τοῦ προέδρου.

Μία τοιαύτη ψηφοφορία ἐκτελεῖται συνήθως ἐντὸς εἴκοσι πέντε λεπτῶν. Ὁ τρόπος τῆς διεξαγωγῆς αὐτῆς δύναται νὰ φανῇ πως βάρβαρος, ἀλλ' ἔχει πρὸ παντὸς τὸ πλεονέκτημα ὅτι ἀπαιτεῖ τὴν παρουσίαν τοῦ ψηφίζοντος καὶ καθίστησι τὸν ἔλεγχον ἀσφαλέστατον. Γνωστὸν ὁπόσον κωμικαὶ εἶνε συνήθως αἱ ψηφοφορίαι ἐν τοῖς πλείστοις τῶν εὐρωπαϊκῶν Κοινοβουλίων· οὐχὶ σπανίως εἷς βουλευτὴς διατίθησι τὰ ψηφοδέλτια πέντε καὶ ἓξ συναδέλφων του, οὐχ ἧττον δὲ σπανίως ὑπὸ τὴν πρόφασιν λάθους τροποποιεῖ τὴν ψῆφον αὐτοῦ ἐν τῇ *Ἐπισήμῳ Ἐφημερίδι* τῆς ἐπιούσης, προσχωρῶν τῇ πλειονοψηφίᾳ. Οὐδὲν τούτων εἶνε δυνατὸν διὰ τῆς ἀγγλικῆς ὀνομαστικῆς κλήσεως. Ὀφείλει τις νὰ παρουσιάζηται κατ' αὐτήν, ὅσον δὲ περὶ τῆς μεταστάσεως ἀπὸ στρατοπέδου εἰς στρατόπεδον, ἀνάγκη νὰ πράξῃ τοῦτο δημοσίᾳ, διελαύνων διὰ τοῦ περιβόλου ἐν μέσῳ τῶν χλευασμῶν καὶ τῶν προπηλακισμῶν τοῦ ἀκροατηρίου.

Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἡ συνεδρίασις ἐγγίζει εἰς τὸ τέρμα αὐτῆς. Ἓν μέλος προτείνει τὴν ἀναβολήν, ἥτις ψηφίζεται δι' ἀνευφημίας. Ὁ πρόεδρος ἐγείρεται καὶ χαιρετίζει τὸν γραμματέα τοῦ θησαυροφυλακίου, οἱ κλητῆρες ἀνακράζουσιν: Ἡ συνεδρίασις αἴρεται! (House is up!) καὶ ἡ ὁμήγυρις ἐκθρώσκει δι' ὅλων τῶν πόρων.

Ἡ διατύπωσις αὕτη τῆς περὶ ἀναβολῆς προτάσεως, ἥτις δέον νὰ ἐκπληρῶται ὑφ' ἑνὸς ἁπλοῦ βουλευτοῦ καὶ οὐχὶ ὑπὸ τοῦ προέδρου, εἶνε κληροδότημα τῆς πάλης τῶν Κοινοβουλίων κατὰ τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς. Ἄλλοτε συνέβαινε πολλάκις ὁ πρόεδρος, ἵνα καταπνίξῃ τὰ φλογερὰ ζητήματα, νὰ αἴρῃ αἰφνιδίως τὴν συνεδρίασιν ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς συζητήσεως. Σωφρονέστατα λοιπὸν οἱ πατέρες τῆς βρεττανικῆς ἐλευθερίας ἀπεφάσισαν ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦτο ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τοῦ προέδρου. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐναντίον σύστημα ἔχει πολλάκις μοναδικὰ ἀποτελέσματα. Συνέβη δηλαδὴ ὁ πρόεδρος, ἀπολειφθεὶς μονώτατος ἐν τῷ νομοθετικῷ περιβόλῳ, νὰ εὑρεθῇ ἐν τῇ νομικῇ ἀδυναμίᾳ τοῦ νὰ καταλίπῃ τὴν ἕδραν αὐτοῦ καὶ ἠπειλεῖτο νὰ μείνῃ μέχρις οὗ ἡ Βουλὴ συνέλθῃ εἰς νέαν συνεδρίασιν. Ἐὰν δὲ τὸ γεγονὸς αὐτὸ συνέπιπτε πρὸς τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῆς συνόδου, θὰ ἀπέβαινεν ἀληθῶς ἀνησυχητικὸν καὶ δύναται νὰ φαντασθῇ τις τὸν ἀτυχῆ αὐτὸν πρόεδρον ἑδρεύοντα ἀδιαλείπτως ἀπὸ τοῦ αὐγούστου μέχρι τοῦ νοεμβρίου, καθ' ὃν χρόνον οἱ εὐτυχεῖς αὐτοῦ συνάδελφοι θὰ ἐνετρύφων ἀνέτως ἀπολαύοντες τῶν ἡδονῶν τῆς θήρας καὶ τῆς ἐξοχῆς.

Καὶ τὸ γεγονὸς τῆς ἐγκαταλείψεως τοῦ προέδρου συνέβη πράγματι, ἄνευ φαντασιοκοπημάτων, ἐπὶ τῆς προεδρείας τοῦ κ. Δένισον. Μείνας μόνος ἐν τῷ νομοθετικῷ περιβόλῳ περὶ τὴν τρίτην ἢ τετάρτην ὥραν τῆς πρωΐας, ἠναγκάσθη νὰ πέμψῃ ἄγγελον καὶ καθικετεύσῃ ἀγαθόν τινα βουλευτὴν ν' ἀφήσῃ πρὸς στιγμὴν τὴν κλίνην αὐτοῦ καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν Βουλὴν ἀπαλλάξῃ αὐτὸν προφέρων τὴν τυπικὴν πρότασιν, περὶ ἀναβολῆς. Ὡς ἐκ περισσοῦ διηγοῦνται μάλιστα ὅτι ὁ βουλευτὴς οὗτος δὲν εὑρέθη καὶ τόσον εὐκόλως καὶ οὐκ ὀλίγοι νομοθέται ἄσπλαγχνοι εὗρον ἀρ-

Digitized by Google

κετὰ διασκεδαστικὸν νὰ ἀρνηθῶσι τὸ εὐσεβὲς αὐτὸ καθῆκον.

Ἄλλως ὅμως ὁ πρόεδρος εἶνε πρόσωπον τὰ μάλα τιμώμενον, περιβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ σεβασμοῦ πάντων καὶ θεωρούμενον ὡς ἐνσάρκωσις ὅλων τῶν παραδόσεων, ὅλου τοῦ μεγαλείου, ὅλου τοῦ ἀξιώματος τῆς Βουλῆς.

Ἐπὶ τῆς δυναστείας τῶν Τυδοριδῶν καὶ Στυαρτῶν, ὡς ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ τῶν Βοναπαρτῶν, ἐξελέγετο ὑπὸ τοῦ μονάρχου, ᾧ καὶ ὑπηρέτει ὁτὲ μὲν ὡς ὄργανον πιέσεως ὁτὲ δὲ ὡς πράκτωρ διαφθορᾶς. Μέχρι δὲ πρὸ ἑκατὸν εἴκοσι περίπου ἐτῶν ὑπῆρχεν ἔτι ἐν τῷ βρεττανικῷ θησαυροφυλακείῳ θυρὶς (guichet) ἰδιαιτέρα διὰ τὴν ἐξαγορὰν τῶν *ναὶ* ἐφ' ὅλων τῶν ὑποβαλλομένων εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Κοινοτήτων ζητημάτων, τὸ δὲ ὁριζόμενον ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τίμημα παρήλλασσε, κατὰ τὴν σημασίαν ἣν ἀπέδιδον εἰς τὸ ἀποτέλεσμα, μεταξὺ διακοσίων καὶ πεντακοσίων λιρῶν στερλινῶν κατὰ κεφαλήν.

Φυσικῷ τῷ λόγῳ οἱ ἀνεξάρτητοι βουλευταὶ ἔτρεφον πρὸς τὸν πρόεδρον βαθυτάτην περιφρόνησιν καὶ ἐξεδήλουν πολλάκις τὴν ἀποστροφὴν αὐτῶν διὰ παραδόξου τρόπου. Πρακτικόν τι τοῦ 1610 βεβαιοῖ ὅτι ὁ σὶρ Ε. Χέρβερτ, «ἀντὶ νὰ ἐκβάλῃ τὸν πῖλον αὐτοῦ πρὸς τὸν πρόεδρον, ἀναχωρῶν ἐκ τοῦ βουλευτηρίου, ἐξέβαλε τὴν γλῶσσάν του καὶ τὸν ἐμυκτήρισε θέτων ἐπὶ τῆς ῥινός τὴν χεῖρα». Ἄλλοτε πάλιν εἷς βουλευτὴς ἐπλησίασε τροχάδην εἰς τὸ προεδρεῖον καί, «παρὰ πάντα τὰ ἔθιμα τῆς κοινοβουλευτικῆς εὐπρεπείας, ἔβαλε τρομερωτάτην κραυγὴν εἰς τὸ οὖς τοῦ προέδρου». Εἰς πολλῷ μεταγενεστέρους ἔτι χρόνους ὁ ἔντιμος κ. Φέργους Ὀκοννὸρ ὤφθη πηδῶν ἐπὶ τοῦ ὀκρίβαντος καθ' ἣν στιγμὴν ὁ πρόεδρος, ἐν εὐκαιρίᾳ διακοπῆς τῆς συνεδριάσεως, ἠσχολεῖτο νὰ φάγῃ μίαν κοτολέταν, ἥρπασεν αὐτὴν καὶ τὴν κατεβρόχθισε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν τοῦ προέδρου. Δέον ὅμως νὰ προσθέσωμεν ὅτι ὁ ἔντιμος κ. Φέργους Ὀκοννόρ, πρὸ καιροῦ ἤδη παρέχων ὑπόνοιαν παραφροσύνης, τὴν ἑσπέραν ἐκείνην διεσκέδασε πᾶσαν ἀμφιβολίαν, ἥτις ἠδύνατο νὰ ὑπάρχῃ ἔτι περὶ τῆς καταστάσεώς του ταύτης.

Σήμερον ὅμως ὁ πρόεδρος τυγχάνει παρὰ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ πάσης τῆς ὀφειλομένης αὐτῷ εὐλαβείας. Τὸν τίτλον αὐτὸν *Speaker* φέρει διότι ὁμιλεῖ ἐξ ὀνόματος τῆς Βουλῆς καὶ ἀντιπροσωπεύει αὐτὴν ἐπισήμως. Αἱ ἀποδοχαὶ αὐτοῦ εἶνε πέντε χιλιάδων λιρῶν στερλινῶν ἄνευ ἐπισήμου κατοικίας οὔτε ἄλλων τυχαίων ἐξόδων, ἡ δὲ ἱεραρχικὴ αὐτοῦ θέσις καὶ ἡ σημασία ἐν τῷ Κράτει εἶνε προφανῶς πολλῷ ὑπερτέρα ἐκείνης ἣν ἡ πολιτικὴ ἡμῶν ἀγωγὴ ἀποδίδωσι τοῖς προέδροις τῶν ἡμετέρων συνελεύσεων.

Ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ ἐνεργεῖται κατὰ πᾶσαν νέαν σύνοδον. Ἓν μέλος τῆς Βουλῆς προτείνει εἰς ψηφοφορίαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ ἂν δὲν ὑπάρχῃ ἀντίρρησις, τὸ προτεινόμενον ὄνομα ἀνευφημεῖται. Ἐνίοτε ὅμως ἡ ἐκλογὴ δίδει ἀφορμὴν εἰς μακρὰς συζητήσεις, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ εἰς ὀνομαστικὰς κλήσεις. Ἀλλ' εἴθισται ἐν τούτοις νὰ διατηρῆται εἰς τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ὁ *Σπῆκερ* τῆς προηγουμένης συνόδου, πλὴν ἂν αὐτὸς οὗτος δώσῃ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ. Δυνατὸν οὕτω νὰ συμβῇ ὥστε ὁ πρόεδρος νὰ μὴ ἀνήκῃ τῇ πλειονοψηφίᾳ. Καὶ τοῦτο μάλιστα συμβαίνει συχνότατα· — ἄλλη πάλιν αὐτὴ ἀνωμαλία ἀξιοσημείωτος ἐν τῷ μοναδικῷ τούτῳ συντάγματι, τῷ συντεταγμένῳ ἐκ παρενθέτων τεμαχίων ὡς μωσαϊκόν, ἐν ᾧ αἱ ἀρχαὶ καὶ παραδόσεις, φαίνονται ὡς συγκρουόμεναι καὶ ἀντιφάσκουσαι, ἀκριβῶς διότι εἶνε παρατεθειμέναι ἀλλήλαις χωρὶς νὰ καταστρέφωσιν ἀλλήλας.

Ἀλλὰ μήπως ἡ αὐτὴ ἀντίφασις δὲν ἐπικρατεῖ καὶ ἐν τῷ τρόπῳ τῆς ἐκλογῆς; τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐνάρξεως τῆς συνόδου, ἐπὶ τῇ ῥητῇ προσκλήσει τῆς ἀνάσσης, ἀποσύρονται αἱ Κοινότητες εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων αὐτῶν ἵνα προβῶσιν εἰς τὴν ἐκλογὴν προέδρου. Ἀλλ' εὐθὺς πρώτη πρᾶξις αὐτῶν εἶνε νὰ προκαλέσωσι τὴν ἀνάγνωσιν νόμου ἐν ᾧ ῥητῶς λέγεται πάλιν ὅτι ἡ ἐξουσία τοῦ Κοινοβουλίου δὲν ἀπορρέει ἐκ τῆς βασιλικῆς θελήσεως, ἀλλ' εἶνε καὶ προγενεστέρα καὶ ὑπερτέρα αὐτῆς. Κατόπιν μόλις ἀποφασίζουσι τὴν ἐκλογὴν καὶ ὑποβάλλουσιν αὐτὴν «ταπεινῶς» εἰς τὴν βασιλικὴν ἔγκρισιν! Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὸ στέμμα οὐδέποτε ἀρνεῖται τὴν ἔγκρισιν αὐτήν. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἠδύνατο καὶ νὰ τὸ πράξῃ, καὶ ἀφοῦ ζητεῖται ἅπαξ, ἄρα θεωρητικῶς εἶνε ἀναγκαία.

Τὸ ἔργον τοῦ προέδρου συνίσταται οὐσιωδῶς εἰς τὸ βεβαιοῦν τὴν προτεραιότητα καὶ διατηρεῖν τὴν τάξιν, ἕνεκα δὲ τῆς διπλῆς ταύτης ἐντολῆς ἐπιβάλλεται αὐτῷ ἄκρα ἐπαγρύπνησις, διότι ἐκπληροῖ αὐτὴν αὐτότατος καὶ μηδόλως βοηθούμενος, ὡς παρ' ἡμῖν ὑπὸ γραμματέων. Ἀληθῶς εἰς τὰς ἐνδιαφερούσας συζητήσεις ἡ σειρὰ τοῦ λόγου τῶν ῥητόρων κανονίζεται σχεδὸν πάντοτε ἐκ τῶν προτέρων μεταξὺ τῶν φρουρῶν τῆς τάξεως τοῦ κόμματος (Whip), ὁ δὲ πρόεδρος ἀποδέχεται αὐτήν. Ἀλλὰ κατὰ θεωρίαν, συχνότατα δὲ καὶ ἐν τῇ πράξει, τοὐλάχιστον εἰς τὰς δευτερευούσας συζητήσεις, ἐπ' αὐτῆς ἤδη τῆς συνεδριάσεως καὶ δι' ἁπλοῦ χαιρετισμοῦ ὁ βουλευτὴς ζητεῖ τὸν λόγον. Ἀνάγκη λοιπὸν ὁ πρόεδρος νὰ εἶνε πάντοτε ἕτοιμος νὰ συναρπάσῃ διὰ τοῦ βλέμματος τὴν ἄφωνον αὐτὴν αἴτησιν καὶ νὰ ἐπινεύσῃ εἰς αὐτήν. Πρὸς τούτοις συμβαίνει ἐνίοτε πολλοὶ βουλευταὶ συνάμα νὰ ἐγείρωσι τὸν πῖλον καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἶνε πάντοτε λεπτὸν τὸ ζήτημα νὰ λύσῃ τὴν δυσκολίαν· ὅταν

Digitized by Google

ὑπάρχῃ ἀμφιβολία, ὁ πρόεδρος συνήθως προαιρεῖται νὰ ἐκκαλῇ τὴν ἀπόφασιν εἰς τὴν Βουλὴν αὐτήν.

Ἄλλως δὲ φροντίζει πάντοτε ἐπιμελῶς νὰ μὴ ἐπιβάλληται, νὰ μὴ εἰσάγῃ τὸ προσωπικὸν στοιχεῖον ἐν τῇ συζητήσει καὶ νὰ περιορίζηται αὐστηρῶς εἰς τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ὡς ἐκτελεστοῦ τῆς γενικῆς θελήσεως. Ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ὠθεῖ πολλάκις τὴν λεπτότητα μέχρι τοσούτου, ὥστε ἀπέχει νὰ ἐξενέγκῃ γνώμην καὶ ἐν αὐτῇ τῇ συζητήσει πειθαρχικοῦ μέτρου οὗ ἡ ἐφαρμογὴ θὰ ἀνέκειτο αὐτῷ ἐν τούτοις. Καὶ δὲν εἶνε διὰ τὴν Βουλὴν ὁ πρόεδρος κύριος ἢ ἄρχων, ἀλλ' οὐδὲ κἂν ὁδηγὸς ἁπλῶς, εἶνε μόνον ὄργανον τῶν θελήσεων αὐτῆς.

Ἐντεῦθεν εἶνε δυσχερέστατον νὰ ὁρισθῇ ἐπακριβῶς ἡ δικαιοδοσία αὐτοῦ, καθ' ὅσον ἄλλως οὐδὲ διαγράφεται ὑπὸ κειμένου τινός. Οὕτω δὲν δύναται οὔτε νὰ διατάξῃ τὴν σύλληψιν βουλευτοῦ ἔστω καὶ δι' ἔγκλημα φανερόν, οὔτε νὰ διατάξῃ τὴν ἔξωσιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς αἰθούσης τῶν συνεδριάσεων. Δικαιοῦται μόνον νὰ ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν τάξιν τοὺς παραβαίνοντας τὴν κοινοβουλευτικὴν ἐθιμοτυπίαν καὶ νὰ παρατηρήσῃ ἁπλῶς εἰς ἕνα ῥήτορα ὅτι ἀπομακρύνεται τοῦ ζητήματος. Τὸ σπουδαιότερον ἴσως αὐτοῦ προνόμιον εἶνε ὅτι ψηφοφορεῖ ὕστατος καὶ κατ' ἀκολουθίαν δίδει τὴν ῥοπὴν αὐτὸς ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας. Τὸ γεγονὸς δὲ τοῦτο συνέπεσεν ἱστορικῶς ἐπὶ κρισιμωτάτων περιστάσεων, καθ' ἃς σπουδαιότατα ὄντως ἐθνικὰ συμφέροντα εὑρέθησαν ἐξηρτημένα ἐκ τῆς ψήφου τοῦ προέδρου.

Ἀλλὰ καὶ μόνον διὰ τὴν ἐνδελέχειαν ἣν ἀπαιτοῦσι τὰ καθήκοντα τοῦ προέδρου πόρρω ἀπέχουσι τοῦ νὰ ὦσιν εἶδος ἀμεριμνομερίμνης. Εἶνε ἐργασία ἀληθὴς τὸ νὰ προεδρεύῃ τις πραγματικῶς πεντάκις τῆς ἑβδομάδος συνεδριάσεων διαρκουσῶν ἀπὸ τῆς τετάρτης ὥρας μετὰ μεσημβρίαν μέχρι τῆς δευτέρας καὶ τρίτης ὥρας τῆς πρωΐας, ἐνίοτε δὲ καὶ πλέον. Ὑπολογίζουσιν ὅτι ἐδρεύει κατ' ἐνιαυτὸν κατὰ μέσον ὅρον χιλίας διακοσίας ὥρας πρὸ τοῦ μεσονυκτίου καὶ ἑκατὸν πεντήκοντα μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Καὶ ἂν ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἀνανεωθῇ ἐπὶ σειράν τινα ἐνιαυτῶν, τὸ ἄθροισμα καταντᾷ ἐν τέλει οὐκ εὐκαταφρόνητον. Εἷς πρόεδρος, ὁ κ. Σιὰβ-Λεφέβρ, ἠρίθμησεν ὅτι διῆλθεν ἐπὶ τοῦ προεδρικοῦ ἑδωλίου πλείους τῶν δεκαπεντακισχιλίων νυκτερινὰς μόνον ὥρας.

Ἀλλὰ καὶ τὸ ποσὸν τῆς διεξαγομένης ἐργασίας ὑπὸ τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων ἐν τῷ διαστήματι μιᾶς συνόδου εἶνε πάντοτε σημαντικώτατον. Αἱ συνεδριάσεις εἶνε ἧττον θεατρικαί, μακρότεραι δὲ καὶ γονιμώτεραι ἢ παρ' ἡμῖν. Ἄλλως δὲ καὶ ἡ συνήθεια τοῦ συνεδριάζειν τὴν ἑσπέραν ἡ ἐκπλήττουσα τοὺς ξένους ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι καθίσταται οὕτω δυνατὸν νὰ παρατείνωσι τὴν συζήτησιν ἐπ' ἀόριστον, δικαιολογεῖται δὲ καὶ ὑπὸ τῆς παρεχομένης ὠφελείας εἰς τὸν τόπον ἐκ τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν πρώτων καὶ τῆς ἐμπειρίας ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ τῶν μεγάλων βιομηχάνων, τῶν ἐξόχων νομομαθῶν καὶ παντὸς εἴδους ἐπιστημόνων, οἵτινες ὄντες ἀπησχολημένοι τὸ πλεῖστον κατὰ τὴν ἡμέραν εἰς τὰ ἰδιωτικὰ αὐτῶν συμφέροντα, δύνανται νὰ ἐπασχολῶσι τὰς ἑσπέρας ἀνετώτερον εἰς τὴν μέριμναν τῶν δημοσίων.

Πλὴν δὲ τούτου καὶ ἡ ἐργασία τῶν ἐπιτροπῶν εἶνε λίαν ἐνεργὸς ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων. Εἴκοσιν ὅλαι ἐπιτροπαὶ κατ' ἐλάχιστον συνέρχονται καθ' ἑκάστην ἀπὸ τῆς μεσημβρίας μέχρι τῆς τετάρτης ὥρας, καὶ ἡ σωρεία τῶν ἀναφορῶν, ἐκθέσεων καὶ παντοειδῶν Κυανῶν βίβλων, ἥτις εἶνε τὸ προϊὸν τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν, ἀποτελεῖ κατ' ἔτος πλείους τῶν 80 τόμων εἰς 8ον.

Χαρακτηριστικὸν ἰδίωμα τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων, ὅπερ οὐδέποτε κατέστη σταθερὸν εἰς τὰ Κοινοβουλευτικὰ ἔθιμα τῶν ἠπειρωτικῶν Κρατῶν, εἶνε καὶ ἡ εὐκολία μεθ' ἧς καταρτίζεται εἰς γενικὴν ἐπιτροπὴν πρὸς ἐπιτάχυνσιν τῆς συζητήσεως καὶ τῆς ἐκπονήσεως ἑνὸς νόμου. Ἡ γενικὴ δὲ αὕτη ἐπιτροπὴ κατ' οὐδὲν ἄλλο διαφέρει τῆς συνήθους συνεδριάσεως ἢ διὰ τῆς γιγνομένης ἀλλαγῆς εἰς τὴν ἕδραν τῆς προεδρείας· ὁ πρόεδρος παραχωρεῖ τὴν θέσιν αὐτοῦ εἰς τὸν Chairman of ways and means, πρόσωπον ἀντιστοιχοῦν περίπου εἰς τὸν ἀλλαχοῦ πρόεδρον τῆς ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐπιτροπῆς, καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ Βουλὴ θεωρεῖται ὡς οὐχὶ πλέον τακτικῶς συνεδριάζουσα, ἀλλ' ὡς ἐν ἐπιτροπῇ. Ἡ συζήτησις λαμβάνει τότε ὕφος οἰκειότερον καὶ πρακτικώτερον, μέλη τὰ ὁποῖα μένουσι συνήθως ἰχθῦς ἄφωνοι ἐν τακτικῇ συνεδριάσει, λύουσιν αἴφνης τὰ δεσμὰ τῆς γλώσσης, ἡ αὐστηρότης τοῦ κανονισμοῦ χαλαροῦται ἐπίσης, διαλέγονται μᾶλλον ἢ συζητοῦσι καὶ ἡ ἐργασία προχωρεῖ· τοῦτο δὲ τὸ σύστημα εἶνε συνήθως ὠφέλιμον καὶ γοργότερον περὶ τὴν διεξαγωγὴν νομοσχεδίων κατ' ἀρχὴν ἤδη παραδεδεγμένων. Καὶ εἶνε ἄπορον τῳόντι πῶς δὲν ἐνεκλιματίσθη τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἡμετέροις Κοινοβουλίοις.

Ἐν κεφαλαίῳ δὲ αἱ κυριώταται φράσεις δι' ὧν τὸ νομοσχέδιον διέρχεται μέχρις οὗ φθάσῃ νὰ ἐγγραφῇ ὁριστικῶς ἐν τῇ Νομοθετικῇ Βίβλῳ (Statute Book), εἰσὶν αἱ ἑπόμεναι·

Κατὰ πρῶτον ἡ προφορικὴ δήλωσις τοῦ ὑποκειμένου τοῦ νομοσχεδίου ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ καλεῖται «αἴτησις εἰσαγωγῆς». Ὁ πρόεδρος καλεῖ τὸν εἰσηγητὴν εἰς τὴν γραμμὴν καὶ ἡ κατάθεσις ἐκτελεῖται.

Τὸ νομοσχέδιον ἐγγράφεται ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει εἰς πρώτην ἀνάγνωσιν, ἥτις εἶνε συνήθως ἁπλῆ διατύπωσις. Δυνατὸν ὅμως νὰ συμβῇ

Digitized by Google

ἐνίοτε ὅπως ἡ κατὰ τοῦ νομοσχεδίου ἀντίρρησις ἐκδηλωθῇ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης, καὶ μόνον διὰ ψιθυρισμῶν ἢ ἐνδείξεων ἀποδοκιμασίας.

Ἔρχεται κατόπιν ἡ δευτέρα ἀνάγνωσις καὶ τότε συνάπτεται ἡ μάχη ἐπὶ τῆς οὐσίας. Ἂν δὲ ἡ ἀρχὴ ἐξέλθῃ νικηφόρος ἐκ τῆς συζητήσεως, τοὐντεῦθεν ὑπάρχει ἐλπὶς νὰ πραγματωθῇ εἰς νόμον. Ἀλλ' ὑπὸ ποίαν μορφήν; Οὐδεὶς ἀκόμη δύναται νὰ τὸ προΐδῃ. Αἱ τροπολογίαι καὶ ἀντιτροπολογίαι βρίθουσι καὶ κατὰ τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα τῆς ἐμβρυολογικῆς τοῦ νομοσχεδίου καταστάσεως γίνεται συνήθως ἡ πρότασις περὶ καταρτισμοῦ τῆς Βουλῆς εἰς γενικὴν ἐπιτροπὴν πρὸς διεκπεραίωσιν τῆς ἐκπονήσεως αὐτοῦ. Ἀλλ' ἂν ὀλίγον τι τὸ μέτρον τοῦτο ἐρεθίσῃ τὰ πνεύματα, ἡ πρότασις αὕτη ἐγείρει νέαν ἀντίστασιν καὶ χρησιμεύει ὡς κείμενον πρὸς νέαν συζήτησιν. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἡ πρότασις ὅπως «ἐγκαταλειφθῇ ἡ προεδρικὴ ἕδρα», τιθεμένη εἰς ψηφοφορίαν ὑπὸ τοῦ προέδρου, γίνεται δεκτὴ καὶ ἡ Βουλὴ καταρτίζεται εἰς ἐπιτροπήν.

Συνήθως μία τοιαύτη συνεδρίασις ἐν ἐπιτροπῇ ἐξαρκεῖ πρὸς διατύπωσιν ὁριστικοῦ κειμένου. Ἂν ὅμως δὲν ἀρκέσῃ, κατὰ τὸ τέλος τῆς συνεδριάσεως ἓν μέλος προτείνει νέαν τοιαύτην, τοῦθ' ὅπερ καλεῖται to report progress, ἤτοι βεβαιοῦν ὅτι τὸ ἔργον προοδεύει, ἀλλὰ δὲν ἐπερατώθη ἔτι. Τοῦτο δὲ ἐπαναλαμβάνεται ὁσάκις ὑπάρχει ἀνάγκη.

Ἀφοῦ δὲ οὕτω λάβῃ τὸ νομοσχέδιον τὸν ὁριστικὸν τύπον τῆς συντάξεως αὐτοῦ, ἐπανέρχεται πρὸ τῆς Βουλῆς εἰς τρίτην ἀνάγνωσιν καὶ μόνον πλέον δυσαποθάρρυντοι ἀντίπαλοι θὰ ἐπεχείρουν τότε τελευταίαν κατ' αὐτοῦ ἔφοδον.

Τὸ νομοσχέδιον ἐψηφίσθη τέλος, καὶ εἶνε ἤδη τοιοῦτον ὥστε νὰ παραπεμφθῇ εἰς τὴν Βουλὴν τῶν λόρδων· θὰ διέλθῃ αὖθις διὰ τῆς ἐπιδοκιμασίας τῶν τριῶν ἀλληλοδιαδόχων ἀναγνώσεων. Ἐὰν ἐκεῖθεν διεκφύγῃ ἄνευ τροπολογιῶν, ὅπερ ἄλλως σύνηθες, θὰ ἐπανέλθῃ πάλιν πρὸ τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων καὶ τότε μόνον, ἀφοῦ πρότερον ἀμφότεραι αἱ Βουλαὶ παραδεχθῶσι τὴν αὐτὴν σύνταξιν, θὰ ὑπόκηται δικαιωματικῶς εἰς τὴν ὑπερτάτην διατύπωσιν τῆς βασιλικῆς ἐγκρίσεως.

Αἱ διάφοροι αὗται φάσεις τῆς ἐπιπόνου κυκλοφορίας παρακολουθοῦνται ἐκ τοῦ σύνεγγυς ὑπὸ στρατοῦ ὅλου κοινοβουλευτικῶν μαιῶν. Ἡ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων δὲν ἔχει ἐφόρους κληρωτούς, ὡς οὐδὲ γραμματεῖς ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς, ἀλλὰ μίαν διαρκῆ διοίκησιν, ἧς ὁ προϊστάμενος εἶνε ὁ γνωστότατος διὰ τὰς εἰδικὰς αὐτοῦ ἐργασίας σὶρ Τ. Ἔρσκιν Main, clerck of the house. Ὁ προϊστάμενος οὗτος ἔχει κατοικίαν ἐν τῷ Μεγάρῳ τοῦ Οὐέστμινστερ μετ' ἀποδοχῶν 2,500 λιρῶν στερλινῶν καὶ διευθύνει ὁλόκληρον ἐπιτελεῖον ὑπαλλήλων, γραφέων καὶ ἀξιωματικῶν.

Ὁ σημαντικώτερος ἐκ τούτων εἶνε ὁ ἀξιωματικὸς τῶν ὅπλων, ὁ ἐκπροσωπῶν τὴν ἐκτελεστικὴν δύναμιν τῆς Βουλῆς· αἱ ἀποδοχαὶ αὐτοῦ εἰσι 1200 λιρῶν στερλινῶν καὶ ἔχει τὸ εἰδικὸν καθῆκον τοῦ νὰ μετατοπίζῃ τὴν βαρεῖαν ἐκ χρυσαργύρου ῥάβδον, ὅταν ὁ πρόεδρος καταλαμβάνῃ ἢ καταλείπῃ τὴν ἕδραν αὐτοῦ, ὡς καὶ τοῦ νὰ ἐκδιώκῃ ἢ θέτῃ ὑπὸ κράτησιν, *ἐπὶ τῇ ψήφῳ τῆς Βουλῆς*, τὰ μέλη τὰ ὑποπίπτοντα εἰς τὴν ποινὴν τῶν πειθαρχικῶν τούτων μέτρων. Τὸ «μικρὸν οἴκημα» τοῦ Μεγάρου τοῦ Οὐέστμινστερ, ὅπερ εἶνε φυλακὴ ἀρκούντως εὐμαρὴς διῃρημένη εἰς τέσσαρα δωμάτια μετὰ δύω παραθύρων πρὸς τὸν Τάμεσιν, εἶνε ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτοῦ ἐξουσίαν καὶ συνέχεται πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν κατοικίαν αὐτοῦ.

Ὑπάρχουσιν ἔπειτα: ὁ νομικὸς σύμβουλος τοῦ προέδρου, ὁ ἐφημέριος, οἱ κύριοι ὑπάλληλοι καὶ οἱ βοηθητικοί, ὧν οἱ τελευταῖοί εἰσι διανενεμημένοι εἰς τέσσαρα ὑπουργήματα, εἰς ἃ διῄρηται καὶ ἡ διοικητικὴ ὑπηρεσία, εἰσὶ δὲ τὰ ἑπόμενα.

Ὁ *τῶν δημοσίων νομοσχεδίων* (Public bill office), ἐπιτετραμμένος τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ὑπουργικῆς ἀρχῆς νομοσχεδίων, τὰ τῆς ἐκτυπώσεως καὶ διανομῆς αὐτῶν, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν τροπολογιῶν.

Ὁ *ἐπὶ τῶν ἰδιωτικῶν νομοσχεδίων* (Private Bill office), ὅστις παραλαμβάνει τὰ τοπικοῦ διαφέροντος νομοσχέδια καὶ ὑποβάλλει αὐτὰ τῷ νομικῷ συμβούλῳ, πρὸς βεβαίωσιν ὅτι δὲν παρουσιάζουσι τυπικόν τι ἁμάρτημα.

Ὁ *ἐπὶ τῆς Ἐπισήμου Ἐφημερίδος*, ἤτοι ἐπιτετραμμένος τὰ πρακτικά.

Ὁ *ἐπὶ τῶν συνεδριάσεων*, ὅστις παρασκευάζει τὰς ἡμερησίας διατάξεις, ἀποστέλλει τὰς προσκλήσεις, ἀναγράφει τὰς κοινοβουλευτικὰς πράξεις καὶ συγκεντροῖ ἐπὶ ταὐτὸ τὴν ἐργασίαν τῶν ἐπιτροπῶν.

Ὁ ὁλικὸς προϋπολογισμὸς τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων συμποσοῦται εἰς 50,644 λίρας στερλίνας (ἤτοι περίπου 1,267,000 φράγκων). Γνωστὸν δὲ ὅτι ἡ λειτουργία τοῦ βουλευτοῦ εἶνε ἄμισθος ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρεττανίᾳ, οὕτω δὲ καὶ τὸ μονοπώλιον αὐτῆς ἐξασφαλίζεται μόναις ταῖς ἀριστοκρατικαῖς τάξεσι.

Ἡ ἀναβολὴ εἶνε ὁ ὀκνηρότατος τρόπος τοῦ δαπανᾷν τὸν χρόνον. Ἡ κακίστη αὕτη συνήθεια αὐξάνει ὁσημέραι δολίως ὑφέρπουσα καὶ ἐπὶ τέλους καθίσταται πανίσχυρος.

— Δύναταί τις νὰ εἴπῃ περὶ ἀνθρώπου μηδὲν πράττοντος ὅτι πράττει τὸ κακόν.

Digitized by Google

Ο ΔΑΙΜΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΚΡΗΤΑΣ

Κακοποιοί — Στοιχειά — Φιλοπαίγμονες — Νηρηΐδες.

Ἔχουσιν ἄδικον οἱ θεωροῦντες τὸν διάβολον πηγὴν ἀποκλειστικῶς παντὸς κακοῦ· διότι, κατὰ τοὺς Κρῆτας, ὁ ἀντιπολιτευόμενος οὗτος τοῦ Οὐρανοῦ πειράζει μὲν τὸν ἄνθρωπον καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸν προσηλυτίσῃ, ἀλλὰ καὶ δὲν ἀπαξιοῖ ἐνίοτε νὰ παίζῃ πρὸ τοῦ θνητοῦ πρόσωπον γελωτοποιοῦ. Καὶ πιθανὸν μὲν ἐπιδεικνύων οὕτω τὴν εὐφυΐαν του ἔχει προσηλυτιστικοὺς σκοπούς, ἀλλὰ καὶ τίς ἐγγυᾶται ὅτι ταῦτα ὑποθέτοντες δὲν τὸν συκοφαντοῦμεν, ἀφ' οὗ οὐδὲν ὕποπτον ἀνεκαλύφθη μέχρι τοῦδε ὑπὸ τὰς κωμῳδίας του; Δυστυχῶς τὸ παρελθόν του δὲν ἐμπνέει πολλὴν ἐμπιστοσύνην καὶ ἡ χρωματίζουσα τὴν εὐφυΐαν του ἰδιοτροπία ἥκιστα συντελεῖ πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν δραμάτων του, μ' ὅλον ὅτι θέλομεν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι, ἐπειδὴ ζῇ ἐν ὁμίχλῃ, ὡς οἱ Ἄγγλοι, κατ' ἀνάγκην εἶνε ἰδιότροπος. Ὅπως δήποτε ὅμως ἔχει καὶ τὰς φαιδρὰς του ὥρας ὁ βασιλεὺς τοῦ ζόφου. Ἀλλὰ καὶ ὑπηρετεῖ τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀντὶ κακούργου διώκτου παρουσιάζεται ἐνίοτε φύλαξ καὶ προστάτης. Αἱ τελευταῖαι ὅμως αὗται ἰδιότητες δὲν ἀποκλείουσιν, ὡς εἶνε εὐνόητον, ἀπ' αὐτοῦ τὴν πρὸς τὸ κακοποιεῖν τὸν ἄνθρωπον ῥοπήν, ἥτις εἶνε ἐκ τῶν κυριωτέρων αὐτοῦ γνωρισμάτων. Καὶ ἐπομένως ἔχομεν δαίμονας κακοποιοὺς (κακὰ πράμματα, πειρασμοί, πονηροὶ κ. ἄ.), δαίμονας φιλοπαίγμονας (Ἀνασκελάδες) καὶ δαίμονας εὐεργέτας (στοιχειά). Αἱ νηρηΐδες κεῖνται μεταξὺ δαίμονος καὶ ἀνθρώπου καὶ ἀμφοτέρων μετέχουσιν.

* * *

Κακοποιοί. Πᾶσαι αἱ ἐγκεφαλικαὶ νόσοι ἀποδίδονται εἰς ἐνεργείας τοῦ διαβόλου καὶ οἱ φρενοβλαβεῖς, ἰδίως δὲ οἱ μονολογοῦντες, θεωροῦνται ὡς βλέποντες τοὺς δαίμονας καὶ συνδιαλεγόμενοι μετ' αὐτῶν. Περὶ τούτων δὲ λέγουσιν, ὅτι «ἔχουν παρμένον τὸν νοῦ των τὰ κακὰ πράμματα». Τοῦτ' αὐτὸ λέγουσι καὶ περὶ τῆς φωνῆς καὶ ἀκοῆς τῶν μὴ ἐκ γενετῆς κωφαλάλων. Ἀφίνομεν τὰ ἐκ τῆς Γραφῆς παραληφθέντα περὶ ἐνοικήσεως ἐν τῷ ἀνθρώπῳ δαιμόνων, δι' ὧν ἐξηγοῦσι τὰς παρακρούσεις, τὰς κραυγὰς καὶ τὰς ἀγωνίας τῶν ἐπιληπτικῶν, τῶν ὑστερικῶν κ. λ.

Διατρίβουσι δὲ οἱ κακοῦργοι δαίμονες εἰς τοὺς ποταμούς, τὰς φάραγγας καὶ λοιπὰ βαθέα τῆς γῆς χάσματα, καὶ ἔστιν ὅτε εἰς τὰ νεκροταφεῖα καὶ ἰδίως τὰ τουρκικά. Ὁ πλησιάζων ἐπομένως εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα ἄνθρωπος *πατάσσεται* (ἢ βυστηρίζεται), ἐὰν δὲν εἶνε ἐφωδιασμένος διὰ φυλακτηρίου, ἢ ἐὰν πλησιάζων δὲν κάμῃ τὸν σταυρόν του καὶ ψιθυρίσῃ προσευχήν τινα. Ὁ παταχθεὶς δὲ αἰσθάνεται μόνον αἰφνίδιον κεφαλόπονον καὶ *βοὴν* εἰς τὰ ὦτα· καὶ ἐὰν δὲν καταφύγῃ εἰς τοὺς ἐξορκισμοὺς τῶν ἱερέων, εἰς τῆς γητιαὶς (γοητείας) τῶν γραιῶν καὶ εἰς τοὺς *ἀναγνώστας*, ἵνα ἀναγνώσωσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του τὸ μαγικὸν βιβλίον τοῦ Ἁγίου Κυπριανοῦ, διατρέχει οὐ σμικρὸν κίνδυνον.

Φαίνεται δὲ ὅτι ἔχουσιν ἐνίοτε αἴσθησίν τινα τῆς ἀδικίας, διὸ ἵνα δώσωσιν ὄψιν δικαίας ἐκδικήσεως εἰς τὰς κακουργίας των στρωννύουσι τὰς τραπέζας των κατὰ τὴν μεσημβρίαν εἰς τὰ ἔρημα σταυροδρόμια καὶ γευματίζουσιν ἀόρατοι. Καὶ διερχόμενος ὁ δυστυχὴς ἄνθρωπος ἐκεῖθεν καταπατεῖ ἐν ἀγνοίᾳ του καὶ τραπέζας καὶ δαιτυμόνας καὶ ἐμβάπτει τοὺς ῥυπαροὺς πόδας του εἰς τὰς λοπάδας, ἐξ οὗ λαμβάνοντες αἰτίαν οἱ δαίμονες τὸν *βυστηροῦνε*.

Ἀλλὰ καὶ ὅταν εἶνε συγκεκλημένοι ὑπὸ τῶν μάγων (1) διὰ νὰ ἀνακοινώσωσι μυστικόν τι,—ὅτε ἀκούει τις ἐν τῷ τόπῳ τῆς συναθροίσεως ἀπερίγραπτον θόρυβον καὶ πετροβολισμοὺς καὶ βλέπει σπινθῆρας καὶ φλόγας—καὶ τότε βασκαίνουσι τοὺς διαβάτας. «Ὁ Γιαννακὸς ἀπὸ τὴ Βιάννο — κατὰ τινα παράδοσιν — ἐπέρνα μιὰ νύκτα ἀπὸ ἕνα τόπο ποὺ 'χανὲ *νταβέτι*. Ἤκουσε τὸ πατιρντὶ καὶ τὸ κακὸ ποὺ γινούντονε, κ' ἐστράφηκε νὰ 'δῇ. Μὰ εὐθὺς ἀκούει μιὰ σουβλιὰ δυνατὴ μέσα 'ς τὰ κόκκαλά του... Τὰ δὲ αὔριο ἐκοίτουντον ἀπὸ φοβεροὺς ῥεμματισμοὺς καὶ τ'ς εἶχε ὥστ' ἀποὺ ζοῦσε».

Ἐν ὅσῳ τὰ νεογνὰ εἴσιν ἀβάπτιστα ὁ πατήρ των ἢ ἄλλος τις ἀνὴρ πρέπει νὰ κοιμᾶται κατὰ τὰς νύκτας πλησίον αὐτῶν καὶ νὰ τὰ ἔχῃ μάλιστα δεδεμένα διὰ τῆς ζώνης του, ἄλλως φόβος ὑπάρχει μὴ ἁρπασθῶσιν ὑπὸ τῶν δαιμόνων. Ἀπαιτεῖται δὲ φύλαξ ἀνὴρ καὶ οὐχὶ γυνή, διὰ λόγον ὃν δὲν δυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα. Περὶ τοῦ ἐθίμου τούτου τῶν δαιμόνων ἠκούσαμεν τὴν ἑξῆς παράδοσιν·

«Ἕνας παπᾶς ἀπὸ τὸ Λασίθι ἐπήγαινε ἡ ὥρα μεσάνυκτα νὰ 'πᾷ λειτρουγήσῃ 'ς ἕνα 'ξωμονάστηρο. Ἀέρας ἐφύσα δυνατός. Ὁ παπᾶς ἐπέρνα ἀπὸ ἕνα ἄγριο λαγκάδι καὶ μιὰ κοπανιὰ ἀκούει φωναὶς μικροῦ κοπελιοῦ. Ἐκατάλαβε πῶς τὤχανε παρμένο οἱ καταργήταις κ' ἤρχιξε τὸ διαβαστικό... Δὲν εἶχε λάθος: ἤτονε κηόλα κοπέλι καὶ τὸ ῥίχτανε οἱ καταραμένοι ὁ ἕνας τ' ἀλλοῦ ἀπὸ τὸ ἕνα βουνὸ ἴσα μὲ τ' ἄλλο καὶ 'σὰν τ'ς ἔσφιξε τὸ διαβαστικὸ τὸ 'πετάξανε 'ς τοῦ παπᾶ τὴν ἀγκάλη ζωντανὸ ἀκόμη».

Δὲν συρίζουσι κατὰ τὸ μεσονύκτιον, διότι κατὰ τὰς ὥρας ἐκείνας οἱ δαίμονες εὑρίσκονται εἰς κίνησιν καὶ ἐκλαμβάνουσι τὸν συριγμὸν ἀντὶ κλήσεως....

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰς πανουργίας, ἃς ὁ διά-

1. Ἡ πρᾶξις ἔχει τουρκικὸν ὄνομα *νταβέτι*, γίνεται δὲ διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῆς Σολομωνικῆς.

Digitized by Google

βολος μεταχειρίζεται, ἵνα ἀποτρέπῃ ἐκ τῶν καλῶν πράξεων καὶ ἰδίᾳ τῆς ἐκτελέσεως τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων τὸν ἄνθρωπον ἡ μυθολογία δανείζεται ἐκ τῶν συναξαρίων.

*
* *

Φιλοπαίγμονες. Ὀνομάζονται *Ἀνασκελάδες,* καθ' ἃ λέγουσι, διότι μία τῶν συνηθεστέρων στάσεων, ἃς λαμβάνουσι, προκειμένου νὰ ἐμφανισθῶσιν εἰς ἄνθρωπον, εἶνε νὰ ἐξαπλῶνται *ἀνάσκελα* ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ. Μεταμορφοῦνται δὲ συνήθως εἰς ὄνους. Διατί ἆρά γε εἰς ὄνους; Μὴ ἡ φήμη τῆς χαριτοτροπίας τοῦ εὐγενοῦς τετραπόδου φθάνει καὶ μέχρι τοῦ ζοφεροῦ κράτους τοῦ Ἑωσφόρου;

Περὶ τῶν ἀνασκελάδων ὑπάρχουσι πολλαὶ παραδόσεις, ἐξ ὧν αἱ ἀκόλουθοι τρεῖς εἰσιν ἀρκούντως χαρακτηριστικαί.

« Ὁ Σταθερογιάννης ἀπὸ τὰ Βορίζα ἐπήγαινε μιὰ νύκτα 'ς τὸ Μαγαρικάρι. Πολλοὶ τὸν ἐνθυμοῦνται· ἦτονε φωτιὰ μοναχὴ 'ς τὴ δουλειὰ 'πάνω κ' εἶχε καὶ καρδιά, ποῦ δὲν ἐφοβᾶτο μπόμπαις. Δὲν ἦτο ἀλαργαρισμένος πολὺ ἀπὸ τὸ χωριό του καὶ θωρεῖ ἕνα γαΐδαρο, μὰ γαΐδαρο, κ' ἔστεκε μέσ' τὴ μέση τοῦ δρόμου. Ἦτονε κουρασμένος· ὁ γαΐδαρος ἦτονε φυστίκι· «Τόνε καβαλκεύω;» εἶπε — τόνε καβαλκεύω. Ἐκαβαλίκεψε, μὰ δὲν εἶχε καμωμέναις δεκαάσκελιαὶς ἀκόμη καὶ νὰ κι' αρχίζει ὁ γαΐδαρος κ' ἐψήλωνε. Ἔδε χάλι! εἶπε ὁ Σταθερογιάννης. Ἄμε 'ς τὸ γέρο τὸ διάβολο γιὰ γαΐδαρος ποῦ μοῦ 'λαχες! — Ὁ γαΐδαρος ἐγέλασε καὶ τὸν ἐρώτηξε. — Πάει 'ς τὸ διάολο ὁ διάολος; — Τότ' ἐκατάλαβε ὁ Σταθερογιάννης πῶς εἶχε νὰ κάμῃ μ' Ἀνασκελᾶ... Ἀλλὰ δὲν τἄχασε, ἂν καὶ ἦτονε 'ψηλωμένος τρεῖς τέσσαρες πήχες· μόνο σεῖα τὸ μαχαίρι του — ἦτονε μαυρομάνικο, ποὔνε ὁ μάγος τῶν κακῶ πραμμάτω — σύρνει — γιατί λές — τὸ μαχαίρι καὶ τοῦ τὸ καρφώνει 'ς τὴ καπούλα. Εὐθὺς ἐχαμήλωσε κι' ἀπόμεινε πάλι γαΐδαρος. — Διαολόπιστε! τοὔπε τότε ὁ Σταθερογιάννης. Ἐδὰ θὰ 'δῇς ἐσὺ μὲ ποιὸ 'χεις νὰ κάμῃς. Νὰ 'δῇς τὸ διάολο τῶ διαόλω. — Καὶ ῥαβδιὰ τῆς ῥαβδιᾶς τὸν ἐπῆγε 'ς τὸ Μαγαρικάρι κ' ἐγύρισε καβάλα πάντοτε. Δὲν εἶπε κανενὸς ἀθηβολὴ καὶ τὸ μαχαίρι τοῦ τ' ἀφῆκε καρφωμένο 'ς τὸ κρέας. Νὰ τύχῃ νὰ κτίζῃ τότε σπήτια καὶ βάνει τὸν καλό σου δαιμονογαΐδαρο κ' ἐκουβάλιε πέτραις τοῦ Θεοῦ τὴν ἡμέρα, καὶ ξύλο, ἀποὺ... μὴ 'ρωτᾷς... Τὰ σπήτια ἐκοντεύγανε ν' ἀποκτιστοῦνε καὶ μιὰν ἡμέρα καταιβαίνει ἡ Σταθερογιάνναινα 'ς τὸ σταῦλο καὶ θωρεῖ τὸ μαχαίρι καρφωμένο 'ς τοῦ γαΐδάρου τὸ κρέας· καὶ μὲ τὸ νὰ μὴ γνωρίζῃ τὴν αἰτίαν τὸν ἐλυπήθηκε καὶ τοῦ τὤβγαλε. Μὰ ὥστε νὰ τοῦ τὸ βγάλῃ ἀρχίζει ὁ καλός σου ἀνασκελᾶς πήδους, κλωτσιαίς, σπίθαις, καὶ χάνεται ἀπὸ 'μπρός της...»

« Ἕνας ἄλλος ἐπήγαινε ἀπὸ τὸ Κάστρο 'ς τῆς Ἀρχάναις καὶ 'ς τὸ δρόμο 'βρίσκει ἕνα τουλούμι γεμάτο. Κυττάζει κ' εἶχε μέλι. Τὸ σηκώνει καὶ φεύγει, καὶ 'ς τὸ δρόμο ἔβανε τὸ δάκτυλό του κάθε 'λίγο 'ς τὸν πόρο τοῦ τουλουμιοῦ, τἄλειφε μέλι καὶ τὤγλειφε. Μιὰν κοπανιὰ ἀκούει τὸ τουλούμι κ' ἐσάλευε καὶ τὴν ἴδια ὥρα ἀκούει καὶ τοῦ λέει 'ς τ' αὐτί. — Γιατί, βρέ, βάνεις τὸ δάκτυλό σου...; — Ἦτον Ἀνασκελᾶς κ' ἔφυγε τὸ εὐθὺς μὲ πήδους, σπίθαις καὶ πάταγο.»

« Ἕνας ἄλλος εὑρῆκε 'ς τὰ Μεζαρλίκια (*) ἕνα σκυλάκι καὶ τὸ 'πῆγε 'ς τὸ σπήτι του. Μιὰ παρασκὴ 'ξημέρωμα χάνει τὸ σκυλάκι. Πάνω τὸ σκυλάκι, κάτω τὸ σκυλάκι, δὲν τοὔρισκε. Κυττάζει ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ κρεββάτι, θωρεῖ ἕναν Τοῦρκο ποθαμένον. Σύρνεται 'πίσω τρομασμένος, μὰ ἀπὸ περιέργεια ξανασιμώνει καὶ βλέπει τὸ σκυλάκι 'ς τὸν τόπο τοῦ Τούρκου. Ὁ Τοῦρκος δὲν ἦτον ἐκεῖ. — Ἀφίνει κ' ἔρχεται κ' ἡ ἄλλη παρασκὴ καὶ βλέπει τὸ ἴδιο. Δὲν ἐβάσταξε πληὸ καὶ πιάνει ἕνα κοντορράβδι καὶ σ' ἀρχινᾷ τὸν καλό σου σκύλο· κι αὐτὸς 'σὲ κάθε ῥαβδιὰ ἐγίνετο πότε Τοῦρκος, πότε διάβολος, πότε σκύλος καὶ μίαν κοπανιὰ ἐχάθηκε. Ἦτον Ἀνασκελᾶς.»

*
* *

Στοιχειά. Ἑκάστη οἰκία ἔχει ἕνα προστάτην δαίμονα — ἐν *στοιχειό,* ὅπερ συνήθως παρουσιάζεται ὑπὸ μορφὴν ὄφεως· φονευομένου τοῦ ὄφεως τούτου, ἡ οἰκία καταρρέει καὶ οἱ ἐγκάτοικοι τὸ μὲν ἐκ νόσων, τὸ δ' ἐκ καταφορῶν τῆς τύχης ταχέως ἀπόλλυνται.

Εὐθὺς ὡς θησαυρός τις μείνῃ ἀδέσποτος καὶ κεκρυμμένος ἐν τῇ γῇ *στοιχειώνεται,* τάσσεται δηλαδὴ παρ' αὐτῷ δαίμων φρουρός, ὅστις συνήθως ἐμφανίζεται ὡς αἰθίοψ τερατώδης καὶ σιωπηλός. Ἐὰν δέ τις ἀνακαλύψῃ τὸν θησαυρὸν τοῦτον, ὀφείλει πρὶν ἢ τὸν ἐγγίσῃ νὰ τὸν *ξεστοιχειώσῃ*· δηλαδὴ νὰ τὸν αἱματώσῃ σφάζων ἐπ' αὐτοῦ ζῶόν τι, ἄλλως τὰ χρήματα μετατρέπονται εἰς ἄνθρακας. Ἀλλὰ καὶ ὁ φύλαξ πολλάκις δὲν βλέπει μετ' ἀπαθείας ἁρπαζόμενον τὸν θησαυρὸν καὶ δωρεῖται θανατηφόρα ῥαπίσματα εἰς τοὺς τολμηροὺς χρυσοθήρας.

Εἶνε περίεργον ὅτι καί τινες ἅγιοι, ἐξωσθέντες ἐκ τῶν ναῶν των ὑπὸ τοῦ μωαμεθανισμοῦ, ἀφῆκαν ἐν αὐτοῖς τοποτηρητὰς αὐτῶν καὶ τρόπον τινὰ ἐκδικητὰς *στοιχειά*. Τὸ ἐν Χανίοις ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Σπλάτζιας τζαμίον ἦτο ἄλλοτε ναὸς τοῦ ἁγίου Νικολάου· ἤδη δὲ ὁ νεωκόρος τοῦ τζαμίου ὀφείλει νὰ διατηρῇ μίαν κανδύλαν ἄσβεστον πρὸ τῆς ἐκεῖ σωζομένης, καθ' ἃ λέγεται, εἰκόνος τοῦ ἁγίου· ἄλλως μαῦρον *στοιχειὸ* ἐξερχόμενον ἐκ τοῦ βάθους τοῦ ναοῦ τὸν φονεύει. Ἐν Ἡρακλείῳ πάλιν ἡ ἁγία Αἰκατερίνη ἀφῆκεν εἰς

(*) Τουρκικὸν νεκροταφεῖον.

Digitized by Google

τὸ ἔτι καὶ νῦν ὁμώνυμον αὐτῇ τζαμίον ἄλλο τέρας, ὅπερ ἐξερχόμενον κατ' ἔτος ἐν σχήματι βοὸς καὶ σύρον εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως ἀλύσεις καὶ μυκώμενον περιέρχεται, βεβαίως ἵνα ἐκφοβίσῃ τοὺς βεβηλοῦντας τὸν ναὸν τῆς ἁγίας ἡγεμονόπαιδος.

Περὶ τῶν κακοποιῶν στοιχειῶν τῶν οἰκοδομῶν λέγονται καὶ ἐν Κρήτῃ ὅσα καὶ ἐν τῷ λοιπῷ κόσμῳ.

*
* *

Νηρηΐδες. Ἐὰν τὸ γένος τῶν δαιμόνων ὡς καὶ τὸ τῶν ἀγγέλων δὲν ἐξηκριβώθη εἰσέτι, ὡς πρὸς τὰς Νηρηΐδας ὅμως ἔλαβε τὴν πρόνοιαν ταύτην ἡ φαντασία τοῦ λαοῦ, καθ' ἣν αἱ Νηρηΐδες εἰσὶν ἄρρενες καὶ θήλειαι, Νεράϊδοι καὶ Νεράϊδες. Καὶ συνάπτουσι γάμους καὶ γεννῶσι καί, κατά τινας, ἀποθνήσκουσι. Δὲν ἀποστρέφονται δὲ οὐδὲ τοὺς μετ' ἀνθρώπων ἔρωτας, καὶ ὑπάρχει παράδοσις, καθ' ἣν νηρηὶς θήλεια συνελθοῦσα μετ' ἀνδρὸς ἀπέκτησε τέκνον. Εἰσὶ δὲ ὡραιόταται, ῥαδιναί, ξανθόκομοι ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, φοροῦσι λευκὰς ἐσθῆτας καὶ ὑπεραγαπῶσι τὸν χορόν, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἁρπάζουσι πολλάκις εὐειδεῖς ποιμένας καὶ τοὺς φέρουσιν εἰς κατασκίους ὄχθας ποταμῶν, καὶ ἐκεῖ τοὺς ἀναγκάζουσι νὰ παίζωσι τὴν λύραν ἵνα αὐταὶ χορεύωσι. Διαιτῶνται δὲ εἰς τὰ δάση καὶ τὰ σπήλαια, πρὸ πάντων δὲ πλησίον τῶν κρηνῶν καὶ τῶν ποταμῶν, εἰς τὸν θόρυβον τῶν ὁποίων ἀναμιγνύονται τὰ μαγευτικά των ᾄσματα. Ἐν τῇ καταρρύτῳ καὶ δενδρηέσσῃ Βιάννῳ πᾶς ποταμός, πᾶς ῥύαξ *ἔχει*, σοὶ λέγουσι, *νεράϊδες*. Ἐπίσης ἐν Λασσιθίῳ καὶ ἀλλαχοῦ μέν, ἀλλ' ἰδίως παρὰ τὴν πλησίον τοῦ Τζερμιάδου κρήνην διαιτῶνται πολλοὶ καὶ πολλαί.

Εἶνε λυπηρὸν ὅμως ὅτι αἱ τόσον ἁβραὶ καὶ περικαλλεῖς αὗται ὑπάρξεις, παρ' ὧν πᾶν ἄλλο ἀνέμενέ τις ἢ ἄγρια ὁρμέμφυτα, ποικιλοτρόπως βλάπτουσι τὸν ἄνθρωπον, μικρὸν ὡς πρὸς τοῦτο ὑστεροῦσαι τῶν κακοποιῶν δαιμόνων. Διότι καὶ *βυστηροῦσι* καὶ τὸν νοῦν καὶ τὰς αἰσθήσεις ἀφαιροῦσιν. Οἱ ὑπ' αὐτῶν τρελλαινόμενοι καλοῦνται *νεραϊδιδες*. Ἀλλ' ἐν ἄλλῳ κινεῖ πρὸ πάντων τὴν ἀγανάκτησιν· μεταβαίνουσι δηλαδὴ ἀόρατοι εἰς τὰς οἰκίας, λείχουσι τὰ κοιμώμενα παιδία, ῥοφῶσαι τὸ αἷμα αὐτῶν, ὡς αἱ αἱμορρόφοι νεκραὶ τῶν γερμανικῶν μύθων. Καὶ τὰ δυστυχῆ ταῦτα παιδία, ὠχρὰ καὶ λείψαιμα φυσικῶς, καλοῦνται *νεραϊδογλυμμένα*.

Ι. Δ. Κονδυλάκης

Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Βερολίνου συνεποσοῦτο κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1883 εἰς 1,226,392 κατοίκους. Ἐν διαστήματι τῶν τελευταίων 33 ἐτῶν ἐτριπλασιάσθη.

Ο ΓΚΙΩΝΗΣ

ΑΙΤΩΛΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

Ἦταν δύο ἀδέρφια πάντ' ἀγαπημένα,
Πρόβατα 'βοσκοῦσαν 'ς ἄρχοντα μεγάλο,
Γκιώνη λὲν τὸν ἕνα,
Δῆμο λὲν τὸν ἄλλο.

Κάποτε ὁ Γκιώνης δύο ἀρνάδες χάνει·
Ψάχνει, δὲν τὴς βρίσκει, τριγυρνᾷ, καὶ κλαίει,
Ἔρχεται 'ς τὴ στάνη
Τ' ἀδερφοῦ τὸ λέει..

Βρέθηκε κ' ἐκεῖνος 'ς τὴν κακὴ του ὥρα·
Ἄδικα χολιάζει, σὰν θεριὸ θυμώνει,
Τὸ μαχαῖρι φόρα!..
Καὶ τονε σκοτώνει.

Ἡ ἀρνάδες ἦρθαν 'ς τὸ κοπάδι πάλι
Κι' ὁ φονιᾶς τὴς βλέπει, στέκεται κλαμμένος,
Γέρνει τὸ κεφάλι
Μετανοημένος.

Κι' ὁ Θεὸς τὸν εἶδε ποῦ χτυπᾷ τὰ στήθη,
Κλαίει νύχτα μέρα, θέλει νὰ πεθάνῃ,
Καὶ τὸν ἐλυπήθη
Καὶ πουλὶ τὸν κάνει.

Καὶ γι' αὐτὸ τὸ βράδυ, ἅμα σκοτεινιάζῃ
Τὸ πουλὶ θλιμμένο 'ς τὸ δεντρὶ κλαρώνει
Κι' ὅλη νύχτα κράζει:
Γκιώνη, Γκιώνη, Γκιώνη!

Γεώργιος Δροσίνης

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐν ξενοδοχείῳ:

— Παιδί, τί ψάρι εἶνε αὐτὸ ποῦ μ' ἔφερες; αὐτὸ δὲν εἶνε καθόλου φρέσκο!

— Σ' ἐμένα τὸ λέτε, κύριε; Ἀμ' δὲν ἠθέλησε τ' ἀφεντικὸ νὰ μᾶς βιάσῃ νὰ τὸ φᾶμε χθὲς βράδυ! μὰ ποιὸς τὸ ἄγγιζε ποῦ 'βρωμοῦσε!

*
* *

Ἡ μικρὰ Ἑλένη ἀκούει τὸν νεογέννητον ἀδελφόν της βάλλοντα δυνατὰς καὶ ἀτελειώτους κραυγὰς εἰς τὸ δωμάτιον τῆς μητρός της, ἀποτείνεται πρὸς τὴν τροφόν της, καὶ τὴν ἐρωτᾷ·

— Παραμάνα, ἀπὸ ποῦ μᾶς ἦλθε αὐτὸ τὸ μικρό μας παιδὶ ποῦ κλαίει ὁλοένα;

— Ὁ Θεός, παιδί μου, τὸ ἔστειλε.

— Ἄ!... θὰ νἄκλαιε πολὺ κ' ἐκεῖ ἐπάνω, καὶ γι' αὐτὸ τὸ ἔστειλε σ' ἐμᾶς!

*
* *

Ἡ Κυρία πρὸς τὴν ὑπηρέτριαν:

— Σοφία, κύτταξε, φέξε 'ς τὸν κύριον λοχαγὸν νὰ κατεβῇ τὴν σκάλα, μὴν τύχῃ καὶ παραπατήσῃ.

— Μά, κυρία, ὁ κύριος λοχαγός μοῦ σβύνει πάντοτε τὸ κηρὶ ὅταν καταιβαίνῃ....

Digitized by Google

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἠχὼ τῆς ἀρετῆς εἶνε ἡ δόξα.

Ἀπὸ ὅλας τὰς θλίψεις τοῦ πτωχοῦ ἡ μεγαλειτέρα εἶνε τὸ νὰ ἐκλαμβάνεται γελοῖος ὑπὸ τῶν ἄλλων.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατὰ τὸν «Χρόνον» τῶν Παρισίων τὰ ἀκόλουθα θέατρα ἔχουσι μέχρι τοῦδε παραδεχθῆ τὸν δι' ἠλεκτρικοῦ φωτὸς φωτισμόν· τὸ ἐν Βρούνῃ θέατρον ἔχον 900 λυχνίας, τὸ ἐν Βοστώνῃ θέατρον μὲ λυχνίας 650, τὸ ἐν Μονάχῳ «θέατρον τῆς πρωτευούσης» μὲ λυχνίας 750, τὸ βασιλικὸν θέατρον τῆς Στουττγάρτης ἔχον 500 λυχνίας, τὸ ἐν Πράγᾳ ἐθνικὸν θέατρον 1600 λυχνίας, τὸ θέατρον Μανζόνη ἐν Ῥώμῃ 280 λυχνίας, καὶ τέλος ἐν Μιλάνῳ τὸ θέατρον τῆς Σκάλας φωτιζόμενον μαγευτικῶς διὰ 3,000 λυχνιῶν ἠλεκτρικοῦ φωτός.

Ὁποίαν θραῦσιν προξενεῖ εἰς τὰς διαφόρους κοινωνίας ἡ κατάχρησις τῶν πνευματωδῶν ποτῶν μαρτυροῦσιν αἱ ἑπόμεναι ἐσχάτως δημοσιευθεῖσαι πληροφορίαι.

Ἐν Γερμανίᾳ τὰ πνευματώδη ποτὰ φονεύουσι κατ' ἔτος 40,000 ἀνθρώπων· ἐν Ῥωσσίᾳ 10,000, ἐν Βελγίῳ 4,000, ἐν Γαλλίᾳ 1500. Ἀλλ' ἡ χώρα ἐν ᾗ τὰ πνευματώδη ποτὰ ἐπιφέρουσι τὴν μεγαλειτέραν καταστροφὴν εἶνε αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς· ἐν διαστήματι 8 ἐτῶν ἀπέθανον αὐτόθι ἐκ καταχρήσεως πνευματωδῶν ποτῶν 300,000 ἀνθρώπων.

Αἱ κατὰ τὸν ἄνω Νεῖλον φυλαὶ τῶν μαύρων, παρ' οἷς ἰσχύει τὸ ἔθος τῆς πολυγαμίας, ὁρίζουσι τὴν ἀξίαν τῶν γυναικῶν ἀντὶ οὡν καὶ ἀγελάδων. Μία ὡραία γυνὴ τιμᾶται παρ' αὐτοῖς 40—60 τοιαῦτα ζῶα, ἀλλὰ ἡ οὕτως ἀγορασθεῖσα εἶνε ἀπόλυτος ἰδιοκτησία τοῦ ἀγοραστοῦ, ὅστις καὶ θνήσκων κληροδοτεῖ αὐτὴν εἰς τοὺς υἱούς του. Οὕτως ὁ γάμος παρ' αὐτοῖς εἶνε πρᾶξις ἁπλῆς συναλλαγῆς.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας Φρειδερῖκος κατέκρινε ποτὲ πρὸς τὸν Ἄγγλον πρεσβευτὴν τοὺς Ἀγγλικοὺς θεσμούς. — «Ἐὰν ἐγὼ ἤμην βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας, ἀνέκραξε μετ' ὀργῆς, ἤθελα σᾶς κάμει ... — Μεγαλειότατε, ἀπεκρίθη ἡσύχως ὁ πρεσβευτής, μὲ τὰ φρονήματα τὰ ὁποῖα ἔχετε δὲν θὰ ἠδύνασθε οὔτε μίαν ἡμέραν νὰ μείνετε βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας».

Οἱ κάτοικοι τοῦ Σιὰμ ἀπονέμουσι πρὸς τὰ λευκοῦ χρώματος ζῶα σχεδὸν θείας τιμάς. Ὅταν σιαμαῖός τις ἱερεὺς ἀπαντήσῃ ὄρνιθα ἔχουσαν λευκὸν τὸ πτέρωμα, ἀποκαλύπτει πρὸ αὐτῆς εὐλαβῶς τὴν κεφαλήν. Περὶ τῶν πιθήκων φρονοῦσιν ὅτι εἰσὶν ἄνθρωποι, ὄχι μὲν ὡραῖοι, πάντοτε ὅμως ἀδελφοὶ ἡμῶν.

Κύων ἀναγινώσκων. Ἡ «Ἠχὼ τῶν Παρισίων» γράφει ὅτι ὁ διάσημος Ἄγγλος φυσιολόγος John Lubbock κατώρθωσε νὰ διδάξῃ κύνα τινὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν γραμμάτων, ἰδοὺ δὲ τίνι τρόπῳ.

Ἔλαβε δύο κιβώτια, ὧν τὸ μὲν ἓν κενόν, τὸ δὲ ἕτερον πλῆρες τροφίμων ἐκ τῶν μᾶλλον ἀγαπητῶν εἰς τοὺς κύνας. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου ἐπεκόλλησε τεμάχιον χάρτου λευκοῦ, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου ὅμοιον χάρτην φέροντα καλλιγραφημένην τὴν ἐπιγραφὴν Food (τρόφιμα). Τὰ δύο κιβώτια προέβαλλεν εἰς τὸν κύνα· ὀλίγαι δὲ ἡμέραι ἤρκεσαν εἰς αὐτὸν ἵνα κατορθώσῃ νὰ διακρίνῃ αὐτὰ καὶ μάθῃ τὴν σημασίαν τῆς ἐπιγεγραμμένης λέξεως. Ἐνθαρρυνθεὶς ἐκ τῆς πρώτης ταύτης ἐπιτυχίας ὁ Lubbock ἔθηκε τὸν χάρτην τὸν φέροντα ἐπιγραφὴν Food μεταξὺ πεντήκοντα ἄλλων ὁμοίων τεμαχίων χάρτου λευκῶν, ἅμα δ' ὁ κύων ἐπείνασεν, ἔσπευσε νὰ δείξῃ εἰς τὸν κύριόν του τὸν χάρτην ἐφ' οὗ ἐσημειοῦτο ἡ λέξις. Τούτου ἐπιτευχθέντος ὁ Lubbock προέβη καὶ ἔτι περαιτέρω. Ἔθηκε πλησίον ἀλλήλων δύο κιβώτια, καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ ἑνὸς ἐπέγραψε πάλιν τὴν λέξιν Food, ἐπὶ δὲ τοῦ ἄλλου τὴν λέξιν Good (καλόν). Τὸ τελευταῖον τοῦτο περιεῖχε καὶ τὰ ἐκλεκτότερα τρόφιμα, διὰ τοῦ τρόπου δὲ τούτου ὁ κύων ἔμαθε καὶ νὰ διακρίνῃ τὸ γράμμα G ἀπὸ τοῦ F.

Ἐκ τῶν δεδομένων τούτων πολλοὶ φρονοῦσιν ἐν Ἀγγλίᾳ ὅτι διὰ τοῦ τρόπου τούτου οἱ κύνες ἀσκούμενοι ἐπιμόνως καὶ ἐνδελεχῶς δύνανται νὰ μάθωσι νὰ ἀναγινώσκωσι.

Ὑγιεινή.

Ἐπειδὴ πολὺς ἐγένετο λόγος ἐν τῷ τύπῳ περὶ τριχίνης ἐν τῷ χοιρείῳ κρέατι, σημειοῦμεν ἐνταῦθα τὸ ἑξῆς πρακτικὸν παράγγελμα, ὅπερ ἁπανταχοῦ παρηγγέλθη τοῖς καταναλωταῖς τοῦ ἐν λόγῳ κρέατος. Ἀσφάλειαν ἀρκούντως βεβαίαν παρέχουσιν ἢ ἡ παρατεταμένη βράσις ἢ τὸ ἐντελὲς ψήσιμον, ἀλλ' εἰς τρόπον ὥστε τὸ κρέας νὰ φθάσῃ εἰς ὅλα αὐτοῦ τὰ μέρη εἰς τὴν θερμοκρασίαν τῶν 70 βαθμῶν τοῦ ἑκατονταβάθμου. Εἰς τὸν βαθμὸν τοῦτον τῆς θερμότητος δυνάμεθα νὰ ὦμεν βέβαιοι, ὅτι αἱ τριχίναι θνήσκουσι, τὸ δὲ κρέας δύναται συνεπῶς νὰ καταναλωθῇ ἄνευ οὐδενὸς κινδύνου.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884. — Β' 791.

Digitized by Google

'Αριθ. 438 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 89. — 20 Μαΐου 1884

Ο ΔΥΣΜΟΡΦΟΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ

(Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

—

Α'.

Πρὸ τεσσάρων ἢ πέντε ἐτῶν ἐφιλοξενούμην, ἐν μιᾷ τῶν ὡραιοτέρων δυτικῶν πόλεών μας, ὑπὸ τοῦ φίλου μου Παύλου Σαβαρύ, διακεκριμένου μουσικοῦ καίτοι ἁπλῶς ἐραστοῦ τῆς τέχνης ὄντινα ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ταύτην ἡ Μουσικὴ Ἑταιρεία τῆς πόλεως ἐκείνης ἐξελέξατο πρόεδρόν της. Ἦτο Ὀκτώβριος, ἀλλ' ὁ καιρὸς γλυκὺς εἰσέτι, καὶ ἐπειδὴ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦτο Κυριακή, παρὰ τὸ μελαγχολικὸν ὀλίγον τοῦ οὐρανοῦ πολλοὶ συνωθοῦντο ἐπὶ τοῦ κυριωτέρου βουλεβάρτου τῆς Α. . . . Καὶ ἐγὼ ἐπίσης περιεφερόμην μετὰ τοῦ ξενίζοντός με. Ἐπηγαινοερχόμεθα ἀναπνέοντες εὐφροσύνως τὸν εἰσέτι χλιαρὸν ἀέρα τῶν πρώτων φθινοπωρινῶν ἡμερῶν, ἐν ᾧ ἄνωθεν τῶν κεφαλῶν μας οἱ δημόσιοι πλάτανοι καὶ αἱ φιλύραι, κινούμεναι ὑπὸ ἀνεπαισθήτου αὔρας, ἀφινον θλιβερῶς νὰ πίπτωσι τὰ ξηρὰ καὶ κίτρινα φύλλα των.

Περιέφερον ἀδιαφόρως τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ πλήθους. Αἴφνης οἱ μᾶλλον μεμακρυσμένοι ὅμιλοι παρεμέρισαν καὶ ἔκαμαν τόπον εἰς ὑπερμεγέθες τι ὄν, ὅπερ προὐχώρει βραδέως καὶ βαρέως. Κατ' ἀρχὰς δὲν ἐνόησα ὅ,τι ἔβλεπον. Ὡμοίαζε πρὸς ἄνθρωπον. Καὶ ὄντως τοιοῦτος ἦτο, ἀλλὰ σπανίως εἶδον ἀσχημότερον, οὐδέποτε τερατωδέστερον τούτου. Φαντασθῆτε κολοσσαῖον σῶμα, ὑπὸ τὸ φορτίον τοῦ ὁποίου δύο ἀνάλογοι κνῆμαι ἐφαίνοντο καμπτόμεναι, βραχίονας ὡσεὶ κεκμηκότας ἐκ τοῦ πάχους, κινουμένους βαρέως ἑκατέρωθεν, κεφαλὴν συνδεομένην μὲ τοὺς ὤμους διὰ παχέος ἰνίου, παρουσιάζουσαν πλατὺ πρόσωπον ὅπερ ἔληγεν εἰς πλατύτατον πηγούνιον. Ἐν τῷ μέσῳ ῥῖνα παχεῖαν καὶ κοντήν, ἀλλ' ἄνευ ὡρισμένου σχήματος, μύστακα πυρρόν, ὑπέρμετρον καὶ καλύπτοντα ἐρυθρὰ καὶ φουσκωμένα χείλη, ὀφθαλμοὺς κοίλους, παλαίοντας ἐπιπόνως κατὰ τῆς βαρύτητος τῶν βλεφάρων, τέλος κόμην χρώματος ῥυπαροῦ ἐρυθροῦ, κρυπτομένην ἐν μέρει ὑπὸ τὸν πῖλον, πίπτουσαν ὄπισθεν εἰς ἀρκούντως μακροὺς βοστρύχους, μᾶλλον στιλπνοὺς παρὰ μεταξώδεις, ὧν ἡ ἀκουσία φιλαρέσκεια ἐσχημάτιζε μὲ τὸ ἐπίλοιπον τοῦ ἀτόμου κωμικὴν καὶ θλιβερὰν ἀντίθεσιν· ῥίψατε ἐπὶ τοῦ ἀλλοκότου τούτου προσώπου χρῶμα βαθείας καὶ ἀποπληκτικῆς ἐρυθρότητος, καλύψατε τὸν ἄμορφον σχεδὸν αὐτὸν ὄγκον δι' εὐρυχώρου ἀθλίας ἐπιγονατίδος, δι' ὑπερμέτρου πίλου, ἐφθαρμένου ἐκ τῆς χρήσεως, ἐντυπώσατέ τῳ τέλος τὰς ἄνευ χάριτος κινήσεις παχυδέρμου βαδίζοντος, καὶ δύνασθε νὰ λάβητε ἰδέαν τινὰ τοῦ περιπατοῦντος φαινομένου τούτου, τοῦ ὁποίου ἡ ἐρυθρὰ πολυσαρκία θὰ προὐκάλει τὴν γραφίδα τοῦ Ῥούβενς.

Θὰ ἐννοήσητε ἐπίσης, ἐννοεῖται, τὴν ἔκπληξιν ἥτις τὸν συνώδευεν. Ἅπαντες τὸν παρετήρουν, καὶ μόλις παρήρχετο, αἱ κεφαλαὶ ἐστρέφοντο διὰ νὰ τὸν ἐξετάσωσιν εἰσέτι, ἀκίνητοι καὶ οἱονεὶ ἀπολελιθωμέναι. Πλεῖστοι παρετήρουν, εἶτα προὐχώρουν. Ἀλλ' αἱ γυναῖκες, ἧττον διακριτικαὶ ἢ ἧττον κύριαι τοῦ ἑαυτοῦ των, σπανίως ἔκρυπτον τὴν ἐντύπωσίν των, ἔνιαι μάλιστα τὸν ἐχλεύαζον ὑψηλοφώνως, ἄλλαι ἐμειδίων καὶ ἐκρυφομίλουν. Ἄλλαι σκληρότεραι παρετήρουν τὸν δύστηνον μετὰ βαθέος οἴκτου.

Οὐδὲν ἐφαίνετο συγκινοῦν αὐτόν. Ἡσύχως, μὲ τὸ βαρὺ βῆμά του, προὐχώρει ἀδιάφορος, κατὰ τὸ φαινόμενον, εἰς τὴν γενικὴν ἐκείνην περιεργίαν ἣν ἀναμφιβόλως εἶχε συνειθίσῃ. Τὰ ξανθὰ καὶ ῥοδόχροα παιδία, ἅτινα ἔπαιζον κατὰ τὴν διάβασίν του, τὸν ἐδείκνυον ἀφελῶς πρὸς ἄλληλα διὰ τοῦ δακτύλου καὶ μὲ τὸν φόβον ἐκεῖνον ὃν μᾶς ἐμπνέει κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐκείνην πᾶν τὸ ἀλλόκοτον καὶ τὸ τερατῶδες, ἐγέλων ὅτε τὸν συνήντων διὰ δειλοῦ καὶ ἀβεβαίου ὕφους, ἀνοίγοντα τοὺς ἐκπεπληγμένους μεγάλους ὀφθαλμοὺς των ὡς εἰς ἀπροσδόκητον θέαν προσωπίδος ἤ τινος ἄλλου παραξένου.

Ἐν τούτοις ἐκεῖνος ἐβάδιζε πάντοτε, προσποιούμενος ὅτι οὐδὲν βλέπει, ὅτι οὐδὲν ἀκούει. Μόλις ὀλίγα βήματα ἀπεῖχεν ἀφ' ἡμῶν, ὅτε πενταετὴς ἢ ἑξαετὴς παιδίσκη ὀλίγου δεῖν, ἐν ᾧ ἔτρεχεν, ἐν τῇ ζέσει τοῦ παιγνιδίου, προσέκρουσεν εἰς τὰς ὑπερμεγέθεις κνήμας του. Ὕψωσεν αἴφνης τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν παρετήρησε. Γνωστὸν ὁποίαν ζωηρὰν ἀντιπάθειαν αἰσθάνεται ἡ παιδικὴ ἡλικία διὰ πᾶσαν φυσικὴν δυσμορφίαν καὶ μεθ' ὁποίας σκληρᾶς εἰλικρινείας τὴν δεικνύει. Ἡ παιδίσκη ὠπισθοδρόμησεν, ἔτρεξε νὰ βυθισθῇ

Digitized by Google

εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρός της, ἐκεῖ δέ, πτήσσουσα καὶ ῥίπτουσα ἐπὶ τοῦ ἀνδρὸς ἔντρομον σχεδὸν βλέμμα: «Ὦ! μαμά, ἀνέκραξε, κύτταξε, κύτταξε τί ἄσχημος ποῦ εἶνε!»

Καίτοι λίαν προσεπάθησεν, ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ἠναγκάσθη τὴν φορὰν ταύτην νὰ ἴδῃ καὶ ν' ἀκούσῃ, ἡ δὲ πυκνὴ καὶ βαρεῖα προσωπὶς ἥτις τῷ ἐχρησίμευεν ὡς πρόσωπον ἐνεψυχώθη αἴφνης ἐν εἴδει προσκαίρου συστολῆς. Προφανῶς ἤθελε νὰ μειδιάσῃ. Ἀλλ' ἐμάντευσα ὑπὸ τὸν ἀμφίβολον ἐκεῖνον μορφασμόν, ἐν τῇ λάμψει, ἥτις ταὐτοχρόνως διεπέρασε τὸ κυανοῦν καὶ ἀόριστον βλέμμα του, κἄτι τι τὸ τόσῳ βαθέως θλιβερόν, τὸ τόσῳ θανασίμως ὀδυνηρόν, ὥστε ἡ καρδία μου συνεσφίχθη. Διήλθομεν πλησίον του. Ὁ φίλος μου δι' ἁπλοῦ καὶ εὐμενοῦς ὕφους, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης ἐπιδείξεως οἴκτου ἢ καὶ συμπαθείας, ἐξέβαλε τὸν πῖλόν του καὶ ὑψηλοφώνως σχεδὸν καὶ δι' οἰκείου ὕφους τὸν ἐκαλημέρισεν. Ἀλλὰ τὸν προέλαβεν ὁ παράδοξος διαβάτης, ὅστις ἅμα τὸν εἶδεν εὐθὺς ἀπεκαλύφθη, καί, ὡς εἰς θέαν φιλικοῦ προσώπου, ἡ πρὸ ὀλίγου τόσῳ θλιβερὰ ἔκφρασις τῆς φυσιογνωμίας του ἐφωτίσθη ὑπὸ ἀνταυγείας χαροποιᾶς ἐκπλήξεως.

Φυσικῶς μόλις παρήλθομεν αὐτὸν βροχηδὸν ἐπέπεσαν αἱ ἐρωτήσεις μου. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἔλαβον ἐνδιαφέρον διὰ τὸν ὑψηλὸν ἐκεῖνον μελαγχολικὸν Σειληνόν. Τίς ἦτο; πόθεν ἤρχετο; τί ἐπάγγελμα μετήρχετο; ποῖαι ἰδιαίτεραι περιστάσεις τὸν ἐσχέτισαν μὲ τὸν φίλον μου Παῦλον.

Ὠνομάζετο Φαβρῶλ. Ἄγνωστον ποῦ γεννηθείς, πιθανῶς ἔν τινι ἀνατολικῇ τῆς Γαλλίας ἐπαρχίᾳ, καθὼς συνεπέρανον ἐκ τοῦ ἀλσατικοῦ τόνου τῆς ὁμιλίας του, ἐφάνη, δύο ἢ τρία ἔτη πρότερον, καταβαίνων κατάμονος εἰς τὸν σταθμὸν τῆς Α..., φέρων σάκκον τινὰ καὶ μέγα τετράχορδον. Ξένος καὶ ἄγνωστος εἰς ἅπασαν τὴν πόλιν, τί ἤρχετο νὰ ζητήσῃ ἐκεῖ ὁ ἀτυχὴς μετανάστης; Ἀναμφιβόλως ἐπιεικεστέραν τύχην, πόρους οὓς ἀλλαχοῦ δὲν ἐδυνήθη νὰ εὕρῃ, τὰ μέσα τοῦ ζῆν, ἂν οὐχὶ τοῦ πλουτῆσαι. Τῷ ὡμίλησαν ἴσως περὶ τῆς Α.... ὡς περὶ πόλεως πλουσίας, γενναιοδώρου, φιλοξένου πρὸ πάντων εἰς τὴν μουσικήν. Ἤρχετο, καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, νὰ δοκιμάσῃ τὸ ὕστατον τὴν τύχην, νὰ συγκροτήσῃ πρὸς τὴν ἐγκατάλειψιν καὶ τὴν ἀθλιότητα πάλην, πάλην ἀπέλπιδα, καθ'-ἣν ἀποθνήσκουσιν ἐὰν δὲν θριαμβεύσωσι.

Μόλις ἀφίκετο, ὁ Φαβρῶλ ἀνήγγειλε διὰ τῶν ἐφημερίδων ὅτι ἐδίδασκε κλειδοκύμβαλον καὶ τετράχορδον. Ἐκόλλησε δὲ τὴν ἐπιγραφήν του ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ μετρίου δωματίου του. Εἰς τὴν εἴσοδον τῆς οἰκίας ἐν ᾗ κατῴκει ἔβλεπέ τις, ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας, νὰ λάμπῃ ὡραία χαλκίνη, ᾠοειδὴς καὶ λίαν καινουργὴς πλάξ, ἔνθα τὸ ὄνομά του καὶ οἱ τίτλοι του, μὲ κεφαλαῖα γράμματα, ἀπηύθυνον τοῖς διαβάταις ἑλκυστικὴν πρόσκλησιν. Ματαία μεγαλοπρέπεια προσκλήσεως! Μετ' οὐ πολὺ αἱ ἐφημερίδες ἐσιώπησαν, ἡ ἐπιγραφὴ ἀπώλεσε τὴν ἄσπιλον λευκότητά της, ἡ πλὰξ τὴν μαγικὴν λάμψιν της, καὶ οἱ μαθηταὶ οὐδόλως ἦλθον. Ὁ Φαβρῶλ κατεβίβασε τὴν τιμὴν τῶν μαθημάτων του. Πλεῖστοι τῶν συναγωνιζομένων του ἀπῄτουν πέντε καὶ πλέον φράγκα τὴν ὥραν, αὐτὸς ἐζήτησε τρία, ὕστερον δύο καὶ πεντήκοντα λεπτά, καὶ τέλος δύο. Γονεῖς τινες, δελεασθέντες, εὐτυχεῖς δὲ λογιζόμενοι μὲ τόσον μικρὰν τιμὴν νὰ τέρπωσι τὰ τέκνα των δι' ὀλίγης μουσικῆς, ἀπεφάσισαν νὰ ὑπάγωσιν ὅπως τὸν εὕρωσιν. Οἱ πλεῖστοι ὅμως μόλις τὸν εἶδον καὶ ἀνεχώρησαν χωρὶς νὰ ἐπανέλθωσι πλέον. Ὁ ταλαίπωρος ἀμηχανῶν, κατεβίβασε τὰς ἀξιώσεις του, ἐγένετο ἔτι ταπεινότερος, τέλος εἰς τοιαύτας παραχωρήσεις ὑπεβλήθη, ὥστε κατώρθωσε νὰ προσκτήσῃ μαθητάς τινας.

Ἔκτοτε, προσέθηκεν ὁ Παῦλος, ὁ Φαβρῶλ ἀνέλαβεν ἐλπίδας. Ἐν ᾗ δύο οἰκοτροφεῖα τρίτης τάξεως τῷ ἐνεπιστεύθησαν τὸ μάθημα τῆς μουσικῆς, ἐν ᾧ χρησιμεύει ὡς ἀντικείμενον ἀστεϊσμῶν εἰς τοὺς μαθητάς. Μὲ αὐτὰ διατηρεῖται ὅσον δύναται, ἐδυνήθη νὰ ἐνοικιάσῃ κλειδοκύμβαλον, ν' ἀγοράσῃ καινουργῆ τινα ὑποκάμισα· ἐν συντόμῳ οἷον τὸν συνηντήσαμεν, ὁ ταλαίπωρος εὑρίσκει ἀρκετὴν πίστωσιν καὶ κάμνει ἀρκετὰ εὐκόλως χρέη διὰ νὰ νομίζηται σχετικῶς πλούσιος.

Ἤκουον ἐν σιγῇ. Ἡ ἁπλῆ ἐκείνη ἱστορία, διηγουμένη ἁπλούστατα καὶ οἰκειότατα ὑπὸ τοῦ φίλου μου, μοὶ προὐξένησε λυπηρὰν ἐντύπωσιν.

— Καὶ ὅμως, ἐπανέλαβεν ὁ Παῦλος μετὰ βραχεῖαν στιγμὴν σιγῆς, δὲν εἶνε τυχαῖος αὐτὸς ὁ παχύς! Δὶς ἢ τρὶς μ' ἐπεσκέφθη. Ἤρχετο νὰ μοὶ κοινοποιήσῃ ὡς προέδρῳ τῆς Μουσικῆς Ἑταιρείας μελῳδίας τινάς, χορούς τινας τῆς φαντασίας του, ἔργα μακρῶν σχολῶν, ἃς τῷ ἄφινεν ἡ δημοσία ἀδιαφορία. Ἀφ' ἑνὸς μὲν περιεργίας χάριν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐξ ἐπιθυμίας νὰ τῷ φανῶ εὐάρεστος καὶ ὠφέλιμος, ἐνήργησα νὰ ψαλῶσιν εἰς τὰς συναυλίας μας. Τὰς ἐχειροκρότησαν, καὶ σὲ βεβαιῶ ὅτι εἶχον δίκαιον. Τοὐλάχιστον παρετήρησα ἐν αὐταῖς, κατὰ τὴν κρίσιν μου, ἐκτὸς τῆς βαθείας μαθήσεως τῆς ἁρμονίας καὶ τῆς σπανίας ἐπιδεξιότητος εἰς τὴν σύνθεσιν, πολλὰ διακεκριμένα μέρη, πολλὰς ἀληθῶς χαριέσσας ἐμπνεύσεις.

— Ἀλλά, εἶπον ἐγώ, αἱ μερικαὶ αὐταὶ ἐπιτυχίαι τῆς συνθέσεως δὲν τῷ ἐχρησίμευσαν; Δὲν συνετέλεσαν, κάμνουσαι γνωστὸν αὐτόν, εἰς τὸ νὰ βελτιώσωσι τὴν θέσιν του, νὰ τῷ προσκομίσωσι μερικοὺς νέους μαθητάς; Μάλιστα ἡ πώλησις τῶν ἔργων του....

— Τῶν ἔργων του! Εἶνε πολὺ πτωχὸς πόρος αὐτός. Καθὼς βλέπεις, ὅπως μουσουργός τις ζήσῃ διὰ τῶν ἔργων του, τῷ χρειάζεται πλέον τι

Digitized by Google

παρὰ τὸ τάλαντον, πλέον τι παρὰ τὸ πνεῦμα, τῷ χρειάζεται τύχη, καὶ ὁ Φαβρῶλ εἶνε ἐξ ἐκείνων οἵτινες δὲν ἔχουσιν. Ὅπως καὶ σύ, ἤλπισα τοὐλάχιστον ὅτι τὰ ἰδικά του θὰ τὸν συνίστων εἰς τὸ δημόσιον. Ἀλλά, τί τὰ θέλεις; Ὁ Φαβρῶλ εἰς μάτην εἶνε διακεκριμένος μουσουργός, σπάνιος καλλιτέχνης, ἄριστος μουσικοδιδάσκαλος· πρὸ παντὸς ἄλλου εἶνε περίεργον ζῶον. Μαθήματα! Ἀλλὰ μόνη ἡ θέα του τρέπει εἰς φυγὴν τοὺς μαθητάς! Εἶνε ἀντικείμενον ἀντιπαθείας εἰς τὰς μητέρας, φόβου εἰς τὰς θυγατέρας, ἀστεϊσμοῦ εἰς τοὺς νέους, καὶ πολλοὶ τὸν οἰκτείρουν ἵνα τῷ ἀνοίξωσι τὴν θύραν των. Χειροκροτοῦν εὐχαρίστως τὰ ἔργα του, ἀλλὰ νὰ δεχθῶσιν εἰς τὴν οἰκίαν των αὐτὸν τὸν ἴδιον, τὸν παχύν, τὸ τέρας Φαβρῶλ! νὰ ἐμπιστευθῶσι τὸ τέκνον των, τὴν νεαράν, τὴν λίαν ἀδύνατον, τὴν λίαν νευρικήν, τὴν προσφιλῆ των κόρην εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τοῦ σωματώδους κολοσσοῦ! Ἔλα δά! Ποῖος ἐδύνατο νὰ τὸ σκεφθῇ; Καὶ ἔπειτα, εἶδες τὰς χεῖράς του; Προσπάθησε νὰ πείσῃς λοιπὸν τὸ κοινὸν ὅτι μὲ τὰς ὑπερμεγέθεις αὐτὰς χεῖρας δύναται νὰ παραδίδῃ ἐπιτυχῆ μαθήματα κλειδοκυμβάλου! Καὶ τὸ γνωρίζει καλά, ὁ δύστηνος! Γνωρίζει ὅτι ἡ εἱμαρμένη τὸν καταδιώκει, δῆλα δὴ αὐτὴ ἡ μεγάλη ἀσχημία του, ὅτι αὐτὴ εἶν' ἡ αἰτία, ἡ μόνη αἰτία ὅλων τῶν ἀηδιῶν του, ὅλων τῶν δυστυχιῶν του. Καὶ ὄντως εἶνε σκληροτάτη ἡ τύχη αὐτοῦ τοῦ ταλαιπώρου, πεπροικισμένου εἰς ἐξαίρετον βαθμὸν ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ μουσικῆς εὐφυΐας, ἀξίου νὰ κατέχῃ ἐν τῇ μουσικῇ καλὴν θέσιν, ὄνομα σχεδόν, καὶ ὅστις, ἐν τῇ πάλῃ αὐτῇ ὑπὲρ καὶ κατὰ τῆς ζωῆς, αἰσθάνεται ἑαυτὸν ἀδιακόπως συντριβόμενον ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ ἰδίου σώματός του. Ὁπόσαι ἀπάται! ὁπόσοι ἀτελεσφόρητοι ἀγῶνες! ὁπόση βαθύτης καὶ ὁπόση πικρία ἀπελπισίας! Εἷς καὶ μόνος ἴσως πόρος τῷ ἔμεινε πάντοτε πιστός, μία καὶ μόνη ἀγάπη, νομίζω, τὸν συνδέει εἰσέτι μὲ τὴν ζωήν: τὸ μέγα τετράχορδόν του.

Εἰς τὴν λέξιν ταύτην παρετήρησα τὸν φίλον μου, νομίζων σχεδὸν ὅτι ἠστειεύετο. Καίτοι δὲν τὸ ἐπεθύμουν, ἡ ἰδέα ὅμως ὅτι δυστυχής τις ἠδύνατο νὰ βοηθῆται καὶ νὰ συνδέηται περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον βαθέως μὲ τὸ ἀλλόκοτον ἐκεῖνο ὄργανον, μ' ἔκαμε νὰ μειδιάσω ὀλίγον.

— Γελᾷς, μοὶ λέγει ὁ Παῦλος, ἔχεις ὅμως ἄδικον. Τὸ τετράχορδον τοῦ Φαβρῶλ εἶνε τῷ ὄντι ἡ θεία Πρόνοιά του. Ὢ! ὄχι διότι τῷ ὀφείλει πολλοὺς μαθητάς, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ παχέα δάκτυλά του περιφέρονται εὐκόλως ἐπὶ τοῦ ὑπερμεγέθους ὀργάνου. Ἐξάγει ἤχους σπανίας ἰσχύος, ἡ δὲ σύμπραξίς του, οὖσα πολύτιμος δι' ὀρχήστραν, ἐνίοτε ἀρκετὰ τῷ προσεπόρισε. Καὶ ἔπειτα, σὲ βεβαιῶ ὅτι δὲν θὰ ἐγέλας ἐὰν ἔβλεπες ὁποία στενὴ ἀγάπη φαίνεται συνδέουσα ἀμφοτέρους! Ὁ Φαβρῶλ ἐρχόμενος ἐνταῦθα εἶχε τὸν ἀρχαῖον σύντροφόν του, ἴσως δὲ ὑπῆρξε καὶ μάρτυς τὸ τετράχορδόν του τῶν παρελθουσῶν ἀτυχιῶν του, καὶ τῶν μακρῶν θλίψεών του. Λοιπόν, ὅταν τὸ κρατῇ μεταξὺ τῶν βραχιόνων του, ὅταν περιφέρῃ ἐπὶ τῶν παλλομένων χορδῶν τὸ χονδροειδὲς καὶ κοντὸν δοξάριόν του μετά τινος ἀδεξίας μερίμνης, νομίζει τις ὅτι σκιρτᾷ ὑπὸ τὰς θωπείας τοῦ κυρίου του, ὅτι ἡ βραδεῖα καὶ σοβαρὰ φωνή του ἀποκρίνεται. Ἀμφότεροι τέρατα ἀμφότεροι γελοῖοι ἕνεκα τοῦ ὑπερμεγέθους των, νομίζει τις ὅτι, πλασθέντες ὁ μὲν διὰ τὸν δέ, τὸ ὄργανον καὶ ὁ ἄνθρωπος, εὑρίσκουσιν ἐν τῇ στενῇ ἑνώσει των καταφύγιον κατὰ τῆς εἱμαρμένης καὶ παρηγοροῦνται ἀμοιβαίως διὰ τοὺς καταδιώκοντας αὐτοὺς ἀστεϊσμούς, διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν εἰς ἥν, παρὰ τὰς ὑπηρεσίας των, τοὺς ἀφίνει ἡ ἀχαριστία τοῦ πλήθους!

Ἤκουον δλονέν, μειδιῶν διὰ τὴν τελευταίαν ταύτην σκέψιν, ἀλλὰ πλέον συγκεκινημένος ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς, τοῦθ' ὅπερ δὲν ἐπεθύμουν νὰ δείξω. Ὁ φίλος μου δὲν ἠπατήθη ὡς πρὸς αὐτό, διότι αἴφνης, στρεφόμενος πρός με:

— Ἐξ ἅπαντος, μοὶ λέγει, σ' ἐνδιαφέρει ὁ δυστυχὴς ἥρως μου! Καὶ ἀκριβῶς μέλλω νὰ ὑπάγω ὅπως τὸν ἴδω αὔριον καὶ νὰ τῷ κοινοποιήσω ὅτι ἡ Ἑταιρεία μας ἐπιθυμεῖ νὰ δώσῃ εὐεργετικὴν ὑπὲρ αὐτοῦ συναυλίαν. Θέλεις νὰ μὲ συνοδεύσῃς;

Ἐδέχθην προθύμως. Ἤδη ἐσκοτείνιαζε, τὸ δὲ πλῆθος διεσκορπίζετο ὀλίγον κατ' ὀλίγον, τὸ βουλεβάρτον ἐγίνετο ἔρημον, καὶ ἐπειδὴ ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ ὁμίχλη ἤρχιζε νὰ μᾶς καλύπτῃ πανταχόσε, ἐσπεύσαμεν νὰ ἐπανέλθωμεν οἴκοι.

Β'.

Τὴν ἐπομένην μεταξὺ τῆς πέμπτης καὶ ἕκτης ἑσπερινῆς ὥρας διηυθυνόμεθα, ὁ φίλος μου καὶ ἐγώ, πρὸς τὴν συνοικίαν εἰς ἣν ὁ Φαβρῶλ κατῴκει. Πρό τινων ἑβδομάδων μετῴκησε καὶ μετέβη, διὰ νὰ περιορίσῃ τὰς δαπάνας του, νὰ κατοικήσῃ ἔν τινι δημοσίᾳ ὁδῷ, ἀπομεμακρυσμένῃ τοῦ κέντρου τῆς πόλεως, ὅπου κατὰ συνέπειαν τὰ ἐνοίκια ἦσαν εὐθηνότερα. Νέαι σχεδὸν καὶ ἀρκούντως κομψαί, πολυτελοῦς σχετικῶς παραστήματος, αἱ πλεῖσται τῶν οἰκιῶν τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐδύναντο ν' ἀπατήσωσι τοὺς ὀφθαλμοοὺς μύωπος ὡς ἀπολαμβάνουσαι εὐπορίας τινάς, ἀλλ' ἡ ῥυπαρότης τῆς ὁδοῦ, αἱ πρὸ τῶν θυρῶν ἐπισεσωρευμέναι ἀκαθαρσίαι, τὸ κενὸν καὶ ἡ πτωχεία τῶν ἐργαστηρίων, τάχιστα ἀπεκάλυπτον τὴν πραγματικὴν ἀθλιότητα ἣν ἀπέκρυπτον τὰ ὡραῖα αὐτὰ ἐξωτερικά! Ἐφθάσαμεν εἰς τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 10 οἰκίαν. Γραῖά τις, κατοικοῦσα τὸ ἰσόγαιον, ἐνησχολεῖτο νὰ τοποθετῇ εἰς τὴν ἐμπροσθέλλαν, μετὰ εὐλαβοῦς μερίμνης, λαχανικὰ καὶ ὠά τινα. Ὁ φίλος μου τὴν ἠρώτησεν:

Digitized by Google

— Ὁ κ. Φαβρώλ, παρακαλῶ;

Ἡ γραῖα ἔστρεψε βραδέως τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν παρετήρησε διὰ λυπηροῦ ὕφους:

— Μήπως τὸν μουσικὸν ποῦ ἔχει ἕνα μεγάλο βιολί; ἠρώτησε.

— Μάλιστα, κυρά!

— Τότε ἐκεῖ εἶνε. Ἀναβῆτε εἰς τὸ τρίτον πάτωμα.

Ἀνήλθομεν τὰς ξυλίνας βαθμῖδας, οὔσας ἀπεχθεῖς ἕνεκα τοῦ κονιορτοῦ καὶ πλήρεις παντοειδῶν σκουπιδίων. Εἰς ἕκαστον πάτωμα ἠκούομεν διὰ τῶν ἡμιανοιγμένων θυρῶν κραυγὰς βρεφῶν, δερομένων παιδίων καὶ γυναῖκας ὠργισμένας καὶ βλασφημούσας. Οἱ πόδες μας προσέκρουον τῇδε κἀκεῖσε εἰς περιπλανωμένας γαλᾶς καὶ εἰς τάπητας εἰς τὸ σκότος. Συνεσκότασε καὶ ἐπειδὴ ἡ νὺξ ἐπλησίαζε καὶ δὲν ἐβλέπομεν πλέον, ὡδηγούμεθα διὰ τοῦ στηρίγματος τῶν κιγκλίδων.

Τέλος ἐφθάσαμεν εἰς τὸ τρίτον πάτωμα. Πλεῖσται θύραι ἠνοίγοντο ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλατέος ἐπιπέδου, καὶ ἐν ᾧ διεμένομεν ἀβέβαιοι, παρετήρησα ἐπί τινος θύρας πρᾶγμά τι οὗ τινος ἡ σχετικὴ λευκότης διεκρίνετο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους. Ἦτο χαρτίον. Πλησιάζω καὶ ἀναγινώσκω: *Φαβρώλ, μουσικοδιδάσκαλος*. Ὁ φίλος μου ἔκρουσεν, ἀλλὰ δὲν ἔλαβεν ἀπάντησιν. Ἔκρουσα καὶ ἐγὼ ἰσχυρότερον, ἀλλ' οὐδεμία πάλιν ἀπάντησις. Τὴν τρίτην φορὰν ἣν ἔκρουσα ἡ ἐγγὺς θύρα ἡμιηνοίχθη καὶ κεφαλὴ γραίας προέκυψε, περίεργος, διὰ τοῦ ἀνοίγματος.

— Τὸν κ. Φαβρὼλ ζητεῖτε; ἠρώτησε σιγά.

— Αὐτὸν τὸν ἴδιον, καλή μου κυρά. Μήπως δὲν εἶν' ἐδῶ;

— Νὰ σᾶς εἰπῶ καὶ καλὰ δὲν ἠξεύρω. Ὅ,τι μόνον γνωρίζω εἶνε ὅτι ἐβγῆκε διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν του.

Ἐμέλλομεν νὰ τὴν εὐχαριστήσωμεν διὰ τὴν πληροφορίαν ταύτην καὶ ν' ἀναχωρήσωμεν, ὅταν αὕτη προσέθηκε διστάζουσα καὶ προσπαθοῦσα νὰ μᾶς διακρίνῃ εἰς τὴν σκιάν:

— Θὰ ἔρχεσθε ἴσως διὰ νὰ τοῦ ζητήσετε χρήματα;

Ὁ φίλος μου τὴν ἐξήγαγε τῆς ἀπάτης βεβαιῶν αὐτὴν ὅτι τοὐναντίον ἠρχόμεθα ἵνα παράσχωμεν εἰς τὸν Φαβρὼλ σημαντικὴν ὑπηρεσίαν. Ἡ γραῖα καθησύχασεν, ἤνοιξεν ἐξ ὁλοκλήρου τὴν θύραν καὶ πλησιάσασα ἡμᾶς βραδέως βαδίζουσα:

— Θὰ σᾶς εἰπῶ κἄτι τι, βλέπετε, ὑπέλαβε χαμηλοφώνως σχεδὸν διὰ μυστηριώδους καὶ ἐμπιστευτικοῦ ὕφους. Δὲν θὰ σᾶς εἰπῶ τίποτε κακὸν διὰ τὸν κ. Φαβρώλ, βλέπετε. Ὤ! ὄχι. Σᾶς βεβαιῶ ὅτι εἶνε ἕνας χρυσὸς ἄνθρωπος, ὁ καϋμένος! Ἀλλ' ἀναμεταξύ μας (ἐπειδὴ βλέπω ὅτι εἶσθε τίμιοι ἄνθρωποι θὰ σᾶς τὸ εἰπῶ) μεταξύ μας, θαρρῶ πῶς δὲν τὰ 'πάγει καλά. Κάθε πρωῒ καὶ κάθε βράδυ ἔρχονται κἄτι ἄνθρωποι ἐδῶ καὶ κτυποῦν τὴν θύρα τοῦ δωματίου του, καὶ εἰς τὰ χέρια τους κρατοῦν κἄτι χαρτιὰ καὶ ζητοῦν χρήματα ἀπ' αὐτὸν τὸν κακόμοιρον. Ὅπως ἐμπορεῖ τοὺς διώχνει, προσπαθεῖ νὰ τοὺς κάμῃ νὰ ἔχουν ὑπομονήν, καὶ κάποτε κάποτε τοὺς πληρώνει μερικά. Ἀλλ' ὅλα αὐτά, ἐννοεῖτε, δὲν θὰ βαστάξουν πολὺ ἀκόμη, καὶ κανένα πρωῒ ἂν αὐτοὶ ἔφερναν μαζύ τους καὶ τὸν δικαστικὸν κλητῆρα, δὲν θὰ ἀποροῦσα, βλέπετε, διόλου.

Ὡς βλέπετε, ἡ γυνὴ ἐκείνη ἦτο φλύαρος, ἀλλ' ὅ,τι μᾶς ἐδιηγεῖτο μᾶς ἐνδιέφερε τόσον πολύ, ὥστε δὲν ἐσκεπτόμεθα νὰ διακόψωμεν τὴν φλυαρίαν της. Τὴν ἐπλησιάσαμεν, αὕτη δ' ἐνθαρρυνθεῖσα ἐκ τῆς εὐμενοῦς περιεργίας μεθ' ἧς τὴν ἠκούομεν ἐφάνη ὅτι ἐλάμβανε πλείονα ὄρεξιν διὰ νὰ ὁμιλήσῃ.

— Τὸν καϋμένον! Δὲν 'ξεύρω, κύριοι, ἂν τὸν γνωρίζετε, ἀλλὰ σᾶς βεβαιῶ ὅτι ἔχει μεγάλην ὄρεξιν νὰ ἐργασθῇ. Θαρρῶ ὅμως ὅτι δὲν ἔχει τόσους μαθητὰς ὅσους θὰ ἤθελε, καὶ αὐτὸ μὲ κάμνει ν' ἀπορῶ, διότι ἤκουσα ὅτι εἶνε πρώτης τάξεως μουσικός. Ἀλλὰ τί τὰ θέλετε! Εἶνε μερικοὶ ἄνθρωποι ποῦ δὲν ἔχουν διόλου τύχην! Ἐκτὸς τούτου μοῦ φαίνεται ὅτι τὸν νομίζουν πολὺ παχὺν καὶ πολὺ ἄσχημον. Αὐτὸ μόνον ἐγὼ 'ξεύρω ὅτι ἀφ' οὗ τρέξῃ ὅλην τὴν ἡμέραν, βλέπω τὸ φῶς ἀναμμένον εἰς τὸ δωμάτιόν του, καὶ τὸν ἀκούω νὰ παίζῃ ὁ καϋμένος ἕως εἰς τὰς δέκα καὶ ἕνδεκα τὸ βράδυ. Τοῦ λέγω κάποτε τὴν ἄλλην ἡμέραν: «Ἀλήθεια, κύριε Φαβρώλ, δὲν κάνετε καλὰ νὰ 'ξενυκτᾶτε τόσο.» Ἀλλ' αὐτὸς τίποτε, δὲν μ' ἀκούει. Καὶ νὰ ἐβλέπατε τὴν ἄλλην ἡμέραν τί γραψίματα, τί χαρτιά, τί σειραὶ εἶν' ἐπάνω 'ς τὸ τραπέζι του, θὰ ἐξεκαρδίζεσθε ἀπὸ τὰ γέλοια! Μοῦ φαίνεται, πῶς αὐτὰ δὲν τὸν κάμνουν νὰ κερδίζῃ τίποτε. Καὶ εἶνε μεγάλο κρῖμα δι' ἕνα τόσο καλὸν ἄνθρωπον! Τί καλός, τί γλυκὺς ἄνθρωπος! ποτέ του δὲν παραπονεῖται! Καὶ ἔπειτα, μοῦ φαίνεται, ὅτι δι' ἕναν ἄνθρωπον καλοενδυμένον ὡσὰν αὐτὸν ἡ ἀνέχεια θὰ ἦνε σκληρότερο πρᾶγμα παρὰ εἰς ἡμᾶς τοὺς πτωχοὺς ἐργάτας, οἱ ὁποῖοι τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς ἔχομε συνειθίσῃ εἰς αὐτήν. Ὥστε κάμμία φορά, νὰ ἰδῆτε, συλλογίζομαι ὅτι ἂς λέγουν ὅ,τι θέλουν: οἱ μεγαλείτεροι ἀπὸ 'μᾶς δὲν εἶνε εὐτυχέστεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους!

Ἡ σοβαρὰ καὶ φιλοσοφικὴ αὕτη σκέψις θὰ ἐφάνη ἴσως ἀρκετὸς ἐπίλογος εἰς τὴν γυναῖκα ἐκείνην, διότι ἐσιώπησεν. Ἡμεῖς δὲ ἀφ' οὗ ἐπεδοκιμάσαμεν διὰ κινήσεως τῆς κεφαλῆς τὴν ἀναμφισβήτητον ὀρθότητα ταύτης, ἡτοιμάσθημεν νὰ κατέλθωμεν. Μόνον ὁ φίλος μου εἶπεν ὅτι ἐπειδὴ ὁ Φαβρὼλ δὲν εὑρίσκετο εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἠθέλομεν ἐπανέλθῃ λίαν προσεχῶς. Εἴχομεν ἤδη θέσῃ τὸν πόδα ἐπὶ τῆς κλίμακος, ὅτε ἡ γραῖα ἐφάνη ὡσεὶ νὰ ἐσκέπτετο, καὶ μετὰ βρα-

Digitized by Google

χεῖαν στιγμὴν δισταγμοῦ μᾶς ἐκάλεσε πάλιν καὶ μᾶς εἶπε·

— Συγχωρήσατέ με ἀλλὰ θὰ σᾶς εἴπω κἄτι τι. Μοῦ φαίνεται ὅτι ὁ κ. Φαβρὼλ δὲν θέλει καὶ πολὺ νὰ ἔρχωνται νὰ τὸν βλέπουν ἐδῶ, ἐπειδή, βλέπετε, δὲν εἶνε καὶ ὡραῖον τὸ δωμάτιόν του· ἔχει ὁ καϋμένος κἄτι ἔπιπλα, ἐλεεινά! Καὶ ἕνας ἐργάτης ἄνθρωπος σᾶς ὁρκίζομαι δὲν θὰ τὰ ἤθελε. Καὶ αὐτά, βλέπετε, εἰς μίαν ἀταξίαν, Παναγία μου! Φαντασθῆτε ὅτι αὐτὸς μοναχός του στρώνει τὸ κρεββάτι του καὶ συγυρίζει τὸ δωμάτιό του καὶ ὅλα! Συλλογισθῆτε ἂν κάμνει τίποτε ἕνας τόσον παχὺς ἄνθρωπος, τόσον χονδρὸς ὥστε δὲν εἰμπορεῖ οὔτε νὰ κινηθῇ, χωρὶς νὰ συλλογισθοῦμε ἂν ἔχῃ κηόλας καιρόν! Κάμμία φορὰ τοῦ λέγω: «Καλὲ δὲν παίρνετε κάμμιὰ γυναῖκα νὰ σᾶς συγυρίζῃ, κ. Φαβρώλ! τότε θὰ εἴσθε περισσότερον ἥσυχος!» Ἀλλὰ μοῦ λέγει ὅτι ἡ γυναῖκα κοστίζει ἀκριβὰ καὶ ὅτι δὲν ἔχει χρήματα. Ἐγὼ ὅμως ἐπειδὴ κάμνω καὶ αὐτὴν τὴν δουλειά, κάμμίαν ἡμέραν ὅταν συγυρίσω τὸ δωμάτιό μου, ἐμβαίνω σιγὰ σιγὰ εἰς τὸ ἰδικό του καὶ τοῦ σκουπίζω, τοῦ συγυρίζω, τοῦ σφογγαρίζω, τοῦ ἀναιβάζω νερό, ὅ,τι 'μπορῶ τέλος πάντων, διότι, μοῦ φαίνεται, ὅτι εἶνε καλὸ νὰ βοηθῇ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, δὲν εἶν' ἔτσι; Ἀλλὰ μοῦ φαίνεται ὅτι δὲν τοῦ ἀρέσουν αὐτὰ ποῦ τοῦ κάμνω. Τότε, ἐννοεῖτε, δὲν 'μπορῶ νὰ πηγαίνω εἰς τὸ δωμάτιό του ὅπως θέλω, ὥστε τὸ δωμάτιό του εἶνε πάντοτε ἄνω κάτω! Ἐὰν τὰ ἐμάθαινεν αὐτά, θὰ ἐθύμωνε καὶ δι' αὐτὸ δὲν θέλει νὰ ἔρχωνται, μοῦ φαίνεται, νὰ τὸν βλέπουν ἐδῶ.

Ὁ φίλος μου μ' ἐθεώρησε μὲ ἀμήχανον ὀλίγον ὕφος. Ἡ καλὴ ἐκείνη γραῖα τὸ παρετήρησε καὶ μᾶς εἶπεν:

—Ἂν ἠθέλετε, κἄτι 'μποροῦσε νὰ γείνῃ. Ὁ κ. Φαβρὼλ θὰ εἶνε τώρα εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν του. Θὰ σᾶς δώσω τὴν διεύθυνσίν του καὶ μοῦ φαίνεται πῶς θὰ τὸν εὕρῆτε ἐκεῖ.

Ἡ ἁπλοϊκὴ πρότασις τῆς γυναικὸς ἐκείνης μᾶς ἤρεσεν. Ὁ φίλος μου ἔλαβε τὴν περὶ οὗ ὁ λόγος διεύθυνσιν, καὶ σιωπηλῶς κατήλθομεν ψηλαφητὶ τὴν ἔτι σκοτεινοτέραν γενομένην κλίμακα. Μόλις εὑρέθημεν εἰς τὴν ὁδὸν καὶ ὡς ἐξ ὁρμεμφύτου ἐθεωρήσαμεν ἀλλήλους. Εἰς τὴν ἀμυδρὰν λάμψιν τοῦ ἀεριόφωτος παρετήρησα ὅτι ἡ φυσιογνωμία τοῦ φίλου μου Παύλου ἔφερεν ἐντετυπωμένον βαθὺ αἴσθημα οἴκτου.

— Καὶ λοιπόν; μοὶ εἶπεν ἁπλῶς.

Ἐσιώπων, διότι ἡ καρδία μου ἦτο λίαν συνεσφιγμένη ἵνα δυνηθῶ ν' ἀποκριθῶ. Ἡ ἰδέα ἣν εἶχον πρότερον περὶ τῆς θλιβερᾶς θέσεως τοῦ Φαβρὼλ ἦτο μηδαμινὴ πρὸ τῆς οἰκτρᾶς εἰκόνος, ἣν μᾶς ἔκαμεν, ἐν τῇ ἁπλοϊκῇ καὶ εἰλικρινεῖ ὁμιλίᾳ της, ἡ γραῖα γείτων του. Ἑπομένως χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσωμεν ἀφικόμεθα πρὸ τοῦ ξενοδοχείου βεβυθισμένοι εἰς βαθείας ἕκαστος σκέψεις.

Τὸ ξενοδοχεῖον τοῦτο ἦτο ἐκ τῶν ὅλως μετρίων ἐκείνων, ἔνθα καθ' ἑκάστην ἑσπέραν δεκαπεντὰς ὑπαλλήλων, γραφεῖς συμβολαιογράφων καὶ μικροὶ ἐμποροϋπάλληλοι μεταβαίνουσιν ἵνα εὕρωσι συνδιαλεγόμενοι εἰς τὰς συσσιτίους τραπέζας ἀναψυχὴν ἐκ τῆς ὀκταώρου ἢ δεκαώρου ἀφώνου ἐργασίας αὐτῶν καὶ νὰ ἐμπιστευθῶσι τὸν στόμαχον αὐτῶν εἰς πλῆρες ἀνησύχων ἀποκρύφων μαγειρεῖον καὶ εἰς οἶνον οὐδεμίαν ὠφέλειαν προξενοῦντα. Ἐπὶ τῆς θύρας τῆς εἰσόδου αἱ λέξεις: *Συσσίτιος τράπεζα* ἀνεγινώσκοντο γεγραμμέναι διὰ μεγάλων ἐρυθρῶν γραμμάτων. Δεξιόθεν ἐπὶ τῶν ὑάλων τῶν παραθύρων: *Γεύματα πρὸς ἓν φράγκον καὶ πεντήκοντα λεπτά.* Ἀριστερόθεν: *Προγεύματα πρὸς ἓν φράγκον.* Ὀλίγαι διατετηρημέναι σταφυλαί, τρία ἢ τέσσαρα σεσηπότα ἀπίδια ἐντὸς πινακίου καὶ ἄπαχον ἑψημένον ὀρνίθιον, τοποθετημένα παρὰ τὴν εἴσοδον μετὰ τελείας τέχνης, ἐχρησίμευον ὡς δείγματα.

Ἠνοίξαμεν. Ὠχροί τινες καὶ ἰσχνοὶ πελάται καθήμενοι τῇδε κἀκεῖσε πρὸ τῶν ἀκαλύπτων μαρμαρίνων τραπεζῶν ἔτρωγον. Δεξιὰ τῷ εἰσιόντι παχεῖα ἐρυθροπάρειος γυνή, βεβαιότατα ἡ ξενοδόχος, ἦτο ἐνθρονισμένη ὄπισθεν μεγάλης τραπέζης μὲ ὕφος ἀναπαυομένης μεγαλειότητος.

—Ὁ κ. Φαβρὼλ ἐδῶ εἶνε; τὴν ἠρώτησεν ὁ Παῦλος μετὰ σεβασμοῦ.

— Μάλιστα, κύριε.

— Εἶνε δυνατὸν νὰ τῷ ὁμιλήσω;

— Εὐθύς, κύριε, πηγαίνω νὰ τὸν φωνάξω.

Κατῆλθε σοβαρῶς καὶ διηυθύνθη μὲ βραδέα βήματα πρὸς αἴθουσαν, ἧς ἡ θύρα ἔκειτο εἰς τὸ βάθος καὶ ὅθεν ἠκούετο συγκεχυμένος θόρυβος γελώτων, λόγων, ποτηρίων καὶ κινουμένων πινακίων.

— Κύριε Φαβρώλ! ἐφώναξεν ἱσταμένη ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ, σᾶς ζητοῦν.

— Ποῖος μὲ ζητεῖ; ἀπεκρίθη παρευθὺς βαρεῖα ὑπόκωφος φωνὴ ἀνησύχως πως.

— Δὲν εἰξεύρω. Κἄτι κύριοι.

Ἐγένετο ὀλίγη σιγὴ πρὸς στιγμὴν ἐντὸς τῆς αἰθούσης, εἶτα ἠκούσθη κρότος κινουμένων ἑδρῶν, βήματά τινα βαρέα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ὁ παχὺς Φαβρὼλ ἐφάνη εἰς τὴν θύραν μὲ ἐρυθρὸν τὸ πρόσωπον κεχρωματισμένον ἐκ τῆς θερμότητος τοῦ ἀεριόφωτος καὶ τῆς ἀνυπομόνου ζέσεως τῆς ἀπορροφήσεως, μὲ τὸ μάκτρον ὑπὸ τὸν βραχίονα, μασσῶν εἰσέτι καὶ ἀναζητῶν διὰ τοῦ βλέμματος. Ἐπειδὴ εἴχομεν μείνει ὄρθιοι, παρετήρησεν εὐθὺς τὸν φίλον μου, τὸ δὲ πρόσωπόν του ἠθρίασε πάλιν καὶ ἀστραπὴ ἐκπλήξεως καὶ εὐχαριστήσεως ἐφάνη ὅτι διεπέρα αὐτό.

— Φίλτατε Φαβρώλ, τῷ εἶπεν ὁ Παῦλος τείνων αὐτῷ φιλικῶς τὴν χεῖρα, σοὶ παρουσιάζω

Digitized by Google

τὸν κ. Ξ..., στενόν μου φίλον, πρὸς ὃν ὡμίλησα περὶ σοῦ καὶ ὅστις ἐπιθυμεῖ νὰ σὲ γνωρίσῃ.

Ὑπεκλίθην ὀλίγον. Ἐκεῖνος συγκεχυμένος ἠρυθρίασε πάλιν ἐὰν ἦτο δυνατόν, ἐχαιρέτισε δυσκόλως καὶ ἐπρόφερε συγκεχυμένας τινὰς λέξεις. Εἶτα ὁ Παῦλος ἐκάθησεν εἰς τινα τράπεζαν, τοῦθ' ὅπερ καὶ ἡμεῖς ἐπίσης ἐπράξαμεν.

—Ἔχω νὰ σᾶς ζητήσω μίαν ἄδειαν, προσέθηκε. Πιστεύω ὅτι εἴμεθα πολὺ καλοὶ φίλοι, ὥστε νὰ μὴ μοὶ τὴν ἀρνηθῆτε.

Ὁ Φαβρὼλ ἐποίησε καταφατικὸν σημεῖον.

—Ἰδοὺ περὶ τίνος πρόκειται. Πρὸ πολλοῦ ἡ ὑπ' ἐμοῦ προεδρευομένη Ἑταιρία πιστεύει ἑαυτὴν ὡς ὑποχρεωμένην πρὸς ὑμᾶς. Καὶ ἔχει δίκαιον, διότι εἰς τὰς συνθέσεις σας ὀφείλει κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μέρος τῶν ἐπιτυχιῶν της. Καιρὸς νὰ σᾶς ἀποδείξῃ τὴν εὐγνωμοσύνην της. Δι' αὐτὴν τοῦτο θὰ εἶνε χρέος ὅπερ ἀποτίνει, καὶ οὐδὲν ἄλλο καλλίτερον θὰ ἠδύνατο νὰ πράξῃ, πιστεύω, παρὰ δίδουσα ὑπὲρ ὑμῶν συναυλίαν καθ' ἣν θὰ ἐκτελέσῃ τὰ ἔργα σας. Ἰδοὺ ποίαν ἐν ὀνόματι αὐτῆς σᾶς ζητῶ ἄδειαν. Μοὶ τὴν παραχωρεῖτε;

Εἰς τὴν λέξιν χρέος ὁ Φαβρὼλ ἐγένετο πορφυροῦς, ἀλλ' ὁ τόσον ἁπλοῦς, τόσον φυσικὸς τόνος καὶ πρὸ πάντων ὁ τελευταῖος λόγος τοῦ φίλου μου παρευθὺς τὸν καθησύχασεν. Τὸ πρόσωπόν του ἐξεχείλιζεν ἐξ εὐγνωμοσύνης καὶ συνεσταλμένος, δυσκολευόμενος ἐκ τοῦ τόνου του, ἄλλως δὲ μὴ ὢν ῥήτωρ, ἐψέλλιζε.

— Λοιπόν, τῷ εἶπεν ὁ Παῦλος ἀποτόμως ἵνα θέσῃ πέρας εἰς τὴν στενοχωρίαν, ἐμείναμεν σύμφωνοι. Δὲν εἶν' ἀνάγκη νὰ μᾶς εὐχαριστήσητε, δι' ἡμᾶς εἶν' εὐχαρίστησις αὐτό.

Ὁ Φαβρὼλ ἐψέλλιζε πάλιν, ἀλλ' ἡ φυσιογνωμία του ὡμίλει ἀντ' αὐτοῦ. Οἱ μικροὶ κυανοῖ ὀφθαλμοί του, κεκαλυμμένοι συνήθως ὑπὸ βαθείας μελαγχολίας, ἀπήστραπτον. Ἡ χαρὰ ἐξερρήγνυτο καθωραΐζουσα καὶ μεταμορφώνουσα τὴν ἀσχημίαν του, χαρὰ συγκινητική, χαρὰ ἐγκαταλελειμμένου δυστυχοῦς ὄντος, πεποτισμένου ὑπὸ χλευασμοῦ καὶ περιφρονήσεως, παιγνίου τῶν ἀνθρώπων, ἐκτρώματος τῆς τύχης, οὗτινος ἡ ψυχὴ φωτίζεται ὑπὸ θερμῆς ἀκτῖνος συμπαθείας.

Ἐν ᾧ ἐμέλλομεν νὰ ἐξέλθωμεν ἡ ξενοδόχος μᾶς ἐσταμάτησεν ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας.

— Γνωρίζετε τὸν κ. Φαβρώλ; μᾶς ἠρώτησε χαμηλοφώνως μὲ περιποιητικὸν μειδίαμα.

— Ναί, κυρία.

Ἐδίσταζε καὶ μειδιῶσα πάντοτε:

—Ἐπειδὴ... ἐπειδή, εἶπε τέλος, εἶνε πολὺς καιρὸς ποῦ δὲν ἐπλήρωσε. Καὶ ἐκτὸς τούτου, τρώγει τόσον! Σᾶς βεβαιῶ, ὅτι δὲν εἶνε πελάτης διὰ κέρδος. Καὶ τότε ἐννοεῖτε ὅτι ἐὰν δὲν πληρώνῃ...

Ὁ Παῦλος ἐννόησε καὶ εἶπε:

— Θὰ σᾶς πληρώσῃ, ἐγὼ σᾶς τὸ ὑπόσχομαι. Καὶ σᾶς χρεωστεῖ πολλά;

— Τριῶν μηνῶν περίπου γεύματα.

— Δὲν προγευματίζει λοιπόν;

—Ὄχι. Φαίνεται ὅτι τὸ μεσημέρι τρώγει εἰς τὸ 'σπίτι του.

Τί φαγητὸν ἐδύνατο νὰ κάμνῃ ὁ δύστηνος οὗτος Φαβρὼλ εἰς τὸ δωμάτιόν του; Καὶ διατί ἄρα, ἐν ᾧ ἔτρωγε τὴν μεσημβρίαν παρ' αὐτῷ, ἐπείνα πάντοτε τόσον πολὺ τὸ ἑσπέρας;

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Γ. Α. ΒΑΛΑΒΑΝΗΣ

Μέγεθος καὶ ἡλικία
ΤΩΝ ΓΗΡΑΙΟΤΕΡΩΝ ΔΕΝΔΡΩΝ

Τὰ παμμεγέθη καὶ γηραιὰ δένδρα δύναταί τις νὰ καλέσῃ ἀρχαιότητας τῆς φύσεως· ἀλλ' αἱ ζῶσαι αὗται ἀρχαιότητες προξενοῦσιν εἰς τὸν θεατὴν ἔκπληξιν καὶ σεβασμὸν ἀνώτερον ἐκείνου, ὃν ἐμπνέει τὸ Κολοσσαῖον τῆς Ῥώμης· διότι τὸ μέγιστον δένδρον δὲν εἶνε ἄθροισμα λίθων καὶ στηλῶν μέγα ἢ μικρόν, χειροποίητον ἐκ παρελθούσης γενεᾶς ἀνθρώπων, ἀλλὰ κολοσσὸς ζῶν, ἐπιβάλλων σέβας εἰς τὸν ὁρῶντα· τὸ ἀρχαῖον μνημεῖον, ὅσην δόξαν καὶ ἂν περιεβλήθη ὅτε ἤκμαζε, φαίνεται καταβληθὲν ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ δεικνύει τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἐνῷ τὸ γιγάντειον δένδρον εἶνε ζῶσα εἰκὼν τῆς παντοδυναμίας καὶ θαυμασιουργίας τῆς φύσεως. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον πάντες οἱ λαοὶ ἀπέδωκαν εἰς τὰ κολοσσιαῖα δένδρα σεβασμὸν ἴσον πρὸς τὴν λατρείαν. Ἀλλ' ἂς ἔλθωμεν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν γηραιῶν δένδρων, τῶν Μαθουσαλῶν τούτων τοῦ φυτικοῦ βασιλείου.

Ἐκ τῶν δένδρων τῆς Εὐρώπης τὸ γένος τῆς φιλύρας φαίνεται ὅτι εἶνε τὸ μακροβιώτερον καὶ τὸ ἔχον μεγαλείτερον κορμόν. Ἐν Γερμανίᾳ ἀναφέρεται ἡ περίφημος φιλύρα τοῦ Νέουσταδ, εὑρισκομένη ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Βυρτεμβέργης. Ἡ περιφέρεια τῆς κόμης τοῦ δένδρου τούτου εἶνε ἑκατὸν τριάκοντα τριῶν γαλλικῶν μέτρων, αἱ δὲ διακλαδώσεις αὐτοῦ στηρίζονται ἐπὶ 106 λιθίνων στηλῶν, ἐξ ὧν αἱ μὲν δύο πρόσθιαι φέρουσι τὰ οἰκόσημα τοῦ δουκὸς Χριστοφόρου τῆς Βυρτεμβέργης καὶ ἡμερομηνίαν 1558, ἐπὶ δὲ τῶν λοιπῶν στηλῶν ἀναγινώσκονται τὰ ὀνόματα πολλῶν ἄλλων ἱδρυσάντων αὐτάς. Τρεῖς αἰῶνες λοιπὸν καὶ δέκα ὀκτὼ ἔτη παρῆλθον μόνον ἐκ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν συμπαθῶν πρὸς τὴν γιγαντώδη ἀνάπτυξιν τῆς φιλύρας ταύτης ὁ δοὺξ τῆς Βυρτεμβέργης ἔκτισε τὰς δύο προσθίας λιθίνας στήλας, ὅπως στηρίξῃ τοὺς μακροὺς καὶ βαρυτάτους κλάδους αὐτῆς.

Ἡ γηραιοτέρα φιλύρα, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἡ φι-

Digitized by Google

λύρα, τῆς ὁποίας τὴν ἡλικίαν μετ' ἀκριβείας γινώσκομεν, εἶνε ἡ φυτευθεῖσα κατὰ τὸ 1476 ἐν τῇ πόλει Φρειβούργῃ τῆς Ἑλβετίας πρὸς μνήμην τῆς νίκης τοῦ Μοράτ· ἔχει λοιπὸν αὕτη τεσσάρων αἰώνων ἡλικίαν· ὁ δὲ κορμὸς τοῦ δένδρου τούτου ἔχει περιφέρειαν πέντε γαλλικῶν μέτρων. Παρὰ τὴν αὐτὴν πόλιν Φρειβούργην ὑπάρχει ἄλλη τις φιλύρα, ἥτις κατὰ τὰς ἐπιτοπίους παραδόσεις ἦτο περιώνυμος ἐν ἔτει 1476 διά τε τὸ μέγεθος καὶ τὴν παλαιότητά της. Τὸ δένδρον τοῦτο, τοῦ ὁποίου ἡ ἡλικία δύσκολον εἶνε νὰ προσδιορισθῇ ἐνόσῳ ζῇ, εἶχε κατὰ τὸ 1865 κορμόν, οὗτινος ἡ περιφέρεια ἦτο δώδεκα μέτρων, τὸ δὲ ὕψος εἴκοσι καὶ τεσσάρων· εἰκάζεται δὲ κατὰ προσέγγισιν ὅτι πρέπει νὰ ἔχῃ ἡλικίαν 1000 ἐτῶν.

Ἡ μεγαλειτέρα καὶ μεγαλοπρεπεστέρα φιλύρα κατὰ τὴν Ἀνατολὴν εὑρίσκεται ἐν Μακεδονίᾳ, εἰς τὴν εἴσοδον τῆς κώμης Βοδενά. Τὸ θαυμάσιον τοῦτο δένδρον ἔχει ὑπὲρ τὰ 30 μέτρα ὕψος, κορμὸν εὐθὺν καὶ κάθετον ἔχοντα διάμετρον ὑπὲρ τὸ ἓν μέτρον καὶ ὕψος μέχρι τῶν διακλαδώσεών του ὑπὲρ τὰ 8 μέτρα.

Ἐκ τῶν δρυῶν τῆς Εὐρώπης μία τῶν ἀρχαιοτάτων ὑπάρχει ἐν τῷ νομῷ τῆς Κάτω Σαράντ (Charente inferieure) ἐν Γαλλίᾳ, ὕψος μὲν ἔχουσα εἴκοσι μέτρων, διάμετρον δὲ πρὸς τὴν βάσιν τοῦ κορμοῦ της ἐννέα μέτρων, τουτέστι περιφέρειαν *εἴκοσιν ἑπτὰ μέτρων*. Εἰς τὸ κοίλωμα τοῦ γιγαντώδους αὐτῆς κορμοῦ εὑρίσκεται καλῶς ηὐτρεπισμένος θάλαμος, ἔχων ὕψος τριῶν μέτρων καὶ πλάτος τριῶν μέχρι τεσσάρων, τοῦ ὁποίου τὰ τοιχώματα καλύπτουσι δροσερὰ βρύα καὶ πτερίδες. Ἡ ἡλικία τοῦ γιγαντιαίου τούτου δένδρου εἶνε ἀπὸ 1200 μέχρι 2000 ἐτῶν, ἴσως δὲ καὶ ἔτι πλέον, ὅταν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν τὴν βραδύτητα μεθ' ἧς αὐξάνουσιν ἐν γένει τὰ εἴδη τῶν δρυῶν.

Ἐπὶ τοῦ πυριπνόου ὄρους τῆς Αἴτνης ὑπάρχει κολοσσιαία καὶ γηραιὰ καστανέα, καλουμένη ὑπὸ τῶν ἐντοπίων *καστανέα τῶν ἑκατὸν ἵππων*, τῆς ὁποίας ὁ κορμὸς ἔχει πεντήκοντα δύο μέτρων περιφέρειαν. Ὁ Ἰωάννης Χούελ διηγεῖται τὴν ἱστορίαν τοῦ δένδρου τούτου ὅπως ἤκουσεν αὐτὴν παρὰ τῶν κατοίκων τοῦ ὄρους ἐκείνου. «Τὸ δένδρον τοῦτο καλεῖται ἐπιτοπίως *καστανέα τῶν ἑκατὸν ἵππων* διὰ τὴν εὐρεῖαν σκιάν του, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἑκατὸν ἵπποι δύνανται νὰ ἀναπαυθῶσι. Μοὶ διηγήθησαν ὅτι, μεταβαίνουσα ἐξ Ἱσπανίας εἰς Νεάπολιν ἡ Ἰωάννα τῆς Ἀραγωνίας, διῆλθε διὰ τῆς Σικελίας, καὶ ἐπεσκέφθη τὴν Αἴτνην συνοδευομένη ὑπὸ πολλῶν εὐγενῶν· ἦτο δὲ ἔφιππος αὐτή τε καὶ σύμπασα ἡ συνοδία της καὶ κατέφυγεν ὑπὸ τὸ δένδρον τοῦτο, οὗτινος οἱ μεγάλοι κλάδοι καὶ τὸ πυκνὸν φύλλωμα ἤρκεσαν ὅπως φυλάξωσιν ἀπὸ τῆς καταπιπτούσης βροχῆς τὴν ἄνασσαν ταύτην καὶ τοὺς περὶ αὐτὴν ἱππότας. Τὸ δένδρον τοῦτο τὸ ἐπὶ τοσοῦτον φημισθὲν ἔχει τὸν κορμὸν ὅλως κοῖλον, εἰς βαθὺ δὲ γῆρας φθάσαν ἤδη βαθμηδὸν ἀπόλλυται, ἂν καὶ ἡ κόμη αὐτοῦ εἰσέτι εἶνε θαλερά. Ἐπειδὴ δὲ τὸ κοίλωμα τοῦ κορμοῦ του εἶνε μέγα καὶ εὐρύ, οἱ ἐντόπιοι κατεσκεύασαν ἐντὸς αὐτοῦ οἰκίσκον, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπάρχει κλίβανος πρὸς ἀποξήρανσιν καστάνων, λεπτοκαρύων, ἀμυγδάλων καὶ ἄλλων καρπῶν χρησίμων κατὰ τὸν χειμῶνα, ὡς συνειθίζουσιν ἐν Σικελίᾳ. Συμβαίνει δὲ ἐνίοτε, ὁσάκις στερῶνται ξύλων, νὰ λαμβάνωσι πέλεκυν καὶ νὰ κόπτωσιν ἐκ τοῦ δένδρου τούτου τὴν ἀναγκαιοῦσαν αὐτοῖς ποσότητα ξυλείας. Διὸ καὶ τὸ δένδρον κινδυνεύει νὰ καταστραφῇ.

»Τινὲς φρονοῦσιν ὅτι ὁ μέγιστος ὄγκος τοῦ κορμοῦ τῆς καστανέας ταύτης προῆλθεν ἐκ διαφόρων καστανεῶν, αἵτινες κείμεναι πλησίον ἀλλήλων φαίνονται εἰς τοὺς ἀπροσέκτους παρατηρητὰς ὡς κορμὸς ἑνὸς καὶ μόνου δένδρου διαμελισθείς, ἀλλὰ μοὶ φαίνεται ὅτι πλανῶνται· διότι πάντα τὰ κολοβωθέντα ὑπό τε τοῦ χρόνου καὶ τῶν καταστρεπτικῶν χειρῶν τοῦ ἀνθρώπου μέρη τοῦ δένδρου τούτου μοὶ ἐφάνησαν ὡς ἀνήκοντα εἰς ἕνα καὶ μόνον κορμόν· μετρήσας δὲ τὴν περιφέρειαν τοῦ κορμοῦ αὐτοῦ εὗρον ὅτι σύγκειται ἐξ ἑκατὸν καὶ ἑξήκοντα ποδῶν». Ταῦτα βεβαιοῖ ὁ Ἰωάννης Χούελ.

Ἡ καστανέα τῆς Αἴτνης εἶνε ἓν τῶν ἀρχαιοτάτων γιγαντιαίων δένδρων τῆς Εὐρώπης, πολλῶν αἰώνων ἡλικίαν φέρον· καὶ ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ ἐτησία ἀπὸ περιφερείας αὔξησις τοῦ κορμοῦ της περιωρίσθη λαμβάνουσα τὸ πάχος μιᾶς μόνης γραμμῆς, ὁ Μαθουσάλας οὗτος τοῦ φυτικοῦ βασιλείου δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἡλικίαν κατωτέραν τῶν 3,600 μέχρι 4,000 ἐτῶν.

Αἱ καρύαι εἶνε ἐπίσης δένδρα μακρόβια καὶ ὑπερμεγέθη. Εὐδοκιμοῦσι δὲ μεγάλως ἐπὶ τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τῆς Μεσογείου. Ἐν Κριμαίᾳ πλησίον τοῦ Μπαλουκλαβᾶ ἓν δένδρον καρύας φέρει ἐτησίως πλέον τῶν ἑκατὸν χιλιάδων καρύων, τὰ ὁποῖα διανέμονται πέντε οἰκογένειαι. Ὁ βοτανικὸς Κανδόλλιος ἀναφέρει εἰς τὴν *φυτικὴν φυσιολογίαν* του περὶ τραπέζης τινός, ἣν εἶδεν ὁ ἀρχιτέκτων Σχαμμότζης εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον ἐν Λορραίνῃ, κατασκευασθείσης ἐξ *ἑνὸς τεμαχίου* καρύας. Ἡ τράπεζα αὕτη εἶχεν ὀκτὼ μέτρων πλάτος καὶ ἀνάλογον πρὸς τὸ πλάτος της μῆκος. Κατὰ δὲ τὸ 1472 ὁ αὐτοκράτωρ Φρειδερῖκος τρίτος προσέφερε μεγαλοπρεπὲς γεῦμα ἐπὶ τοῦ τερατώδους τούτου φυτικοῦ ὄγκου. Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Κανδολλίου ὁ παραγαγὼν τὴν τράπεζαν ταύτην κορμὸς τῆς καρύας εἶχε τοὐλάχιστον 900 ἐτῶν ἡλικίαν.

Ἐκ τῶν μεγαλειτέρων δένδρων τῶν εὐκράτων κλιμάτων εἶνε καὶ ἡ πλάτανος. Ὁ Πλίνιος

Digitized by Google

διηγεῖται ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ὑπῆρχεν ἐν Λυκίᾳ γιγαντιαία τις πλάτανος· τὸ κοίλωμα τοῦ κορμοῦ της εἶχε θέαν εὐρυχώρου σπηλαίου, οὗτινος τὸ ἔσω τοίχωμα ἐσχημάτιζε καμπύλην 27 γαλλικῶν μέτρων· ἡ διακλαδιζομένη κόμη της ὡμοίαζε πρὸς μικρὸν δάσος, οἱ δὲ πρὸς τὰ διάφορα τοῦ ὁρίζοντος σημεῖα ἐκτεινόμενοι κλάδοι της ἐσκίαζον μεγίστην ἔκτασιν γῆς. Τὸ τοίχωμα τῆς κοιλότητος τοῦ κορμοῦ καλυπτόμενον καθ' ὁλοκληρίαν ἐκ βρύων πρασίνων ἐξηπάτα τὸν θεατὴν νὰ ἐκλάβῃ ὅτι βλέπει φυσικώτατον ἄντρον. Ὁ Λικίνιος Μουκίνιος, διοικητὴς τῆς Λυκίας, ἔδωκεν ἐντὸς τοῦ φυτικοῦ τούτου σπηλαίου συμπόσιον εἰς δέκα ὀκτὼ συνδαιτυμόνας.

Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς ἀναφέρει ἑτέραν πλάτανον, τὴν ὁποίαν ὁ αὐτοκράτωρ Καλλιγούλας εὗρεν εἰς τὰ πέριξ τῶν Βελίτρων. Οἱ κλάδοι τοῦ δένδρου τούτου ἦσαν διατεθειμένοι εἰς τρόπον ὥστε νὰ σχηματίζωσιν ἔμπροσθεν τῆς κοιλότητός του κατακλινόμενοι πράσινον καὶ εὐρὺ σπήλαιον· ἐν τῷ σπηλαίῳ τούτῳ ὁ ὠμὸς οὗτος αὐτοκράτωρ ἐγευμάτισε μετὰ δεκαπέντε εὐνοουμένων του, ἂν δὲ καὶ κατέλαβε δι' ἑαυτὸν μέγα μέρος τοῦ κορμοῦ, οὐχ ἧττον καὶ οἱ λοιποὶ συνδαιτυμόνες παρεκάθησαν ἀνέτως καὶ οἱ ὑπηρετοῦντες δοῦλοι ἠδυνήθησαν νὰ ἐκτελέσωσιν εὐκόλως τὴν ὑπηρεσίαν των.

(Ἕπεται τὸ τέλος.)

ΤΟ ΚΕΝΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΝΝΙΤΣΑΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ἐνῷ κατηρχόμην διὰ τῆς ὁδοῦ Σταδίου πρὸς τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος εἶδον τέλος πάντων ὀλίγα βήματα ἐμπρὸς τὸν φίλον μου Κίμωνα. Ἐπέσπευσα τὸ βῆμα καὶ τὸν ἐπρόφθασα πρὸ τοῦ περιβόλου τοῦ Βουλευτηρίου:

— Τόσον καιρὸν σὲ ζητῶ καὶ δὲν κατώρθωσα νὰ σ' εὕρω· ἀφ' ὅτου ἐγύρισες ἀπὸ τὴν Χαλκίδα ἔγεινες ἄφαντος. Μήπως ἀρρώστησες εἰς τὸ ταξεῖδι;

— Δόξα τῷ Θεῷ εἶμαι καλὰ ὅπως πάντα, ἀλλὰ περνῶ βλέπεις κ' ἐγὼ τώρα τὴν χαριτωμένη ζωὴ τοῦ τελειοφοίτου· κλείσιμο καὶ μελέτη 'ς τὸ σπίτι ἀπ' τὰ 'ξημερώματα ἕως τὴν νύκτα.

— Καὶ μήπως δὲν ἐπῆγα 'ς τὸ σπίτι σου; Ἀλλὰ εἶχες φύγῃ, μοῦ εἶπαν, κι' ἀπ' ἐκεῖ. Πέμπτον σπίτι ποῦ ἀλλάζεις ἐφέτος... Τώρα ποῦ κάθεσαι πάλι; Μήπως ἤξευρα νὰ ἔλθω νὰ σ' εὕρω;

—'Στὴν Γαλλικὴν Σχολὴν κοντά....

—'Από τὸ Γεράνι 'ς τὸν Λυκαβηττόν!.. Μὰ δὲν μοῦ λὲς πῶς ἐβάλθηκες νὰ κάμῃς τὴν περιήγησιν τῶν Ἀθηνῶν; Αἰωνίως ὁ ἴδιος, θεότρελλος! Ὅπου σπιτονοικοκυρὰ ἢ γειτόνισσα ἔμμορφη πᾷς καὶ στήνεις τὰ δίχτυά σου γιὰ 'λίγον καιρό. Ἅμα βαρεθῇς ἐκεῖ, ξεκινᾷς καὶ πᾷς ἀλλοῦ. 'Σ τὸ ἄλλο σου σπίτι, θαρρῶ, ἦτον ξανθή, ἡ τορινὴ τί χρῶμα ἔχει;

—Ἄφησέ τα, καϋμένε, αὐτά....

— Γιατί; Μήπως δὰ ἐφρονίμεψες τώρα; Νὰ μεταγραφῇς εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολήν.

— Βλέπεις πῶς δὲν ἔχω πολλὴν ὄρεξι, θὰ 'πῇ πῶς κάτι ἔχω....

Πράγματι τότε μόλις παρετήρησα ὅτι ἡ ἔκφρασις τῆς μορφῆς του δὲν ἦτο ὁποία ἄλλοτε, ζωηρὰ καὶ περιχαρής. Νέφος μελαγχολίας ἐπεκάθητο ἐπὶ τοῦ μετώπου του, καὶ οἱ ὀφθαλμοί του σχεδὸν εἶχον δακρύσῃ. Ἐννόησα ὅτι κάτι ἔκτακτον, κάτι λυπηρὸν εἶχε συμβῇ, ἴσως οἰκογενειακὸν δυστύχημα μέγα, τὸ ὁποῖον ἐπέδρασεν οὕτω ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀφρόντιδος, τοῦ τρελλοῦ μου φίλου. Δὲν ἤθελον νὰ τὸν ἐρωτήσω, ἤθελον νὰ τῷ δώσω εὐκαιρίαν νὰ μοὶ τῷ εἴπῃ μόνος αὐτὸς ἂν ἤθελε. Ἤλλαξα τόνον ὁμιλίας:

— Καὶ ποῦ πηγαίνεις τώρα;

— Σπίτι μου!..

—Ἔχεις δουλειά;

— Τίποτε.

— Μὲ θέλεις νἄλθω μαζί;

— Κ' ἐρωτᾷς; Ἔλα νὰ μάθῃς καὶ τὸ σπίτι μου.

Ἔλαβε τὸν βραχίονά μου καὶ ἐβαδίζομεν σιωπηλοί.

Μόνον ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν θύραν μικροῦ οἴκου ὑψηλά, ὑψηλὰ εἰς τοὺς πευκοφύτους πρόποδας τοῦ Λυκαβηττοῦ, ὁ Κίμων ἐστάθη καὶ δεικνύων τοὺς ἀπέναντι τοίχους τῶν οἰκοπέδων εἶπε μειδιῶν:

— Βλέπεις πῶς ἡ γειτονιά μου εἶνε πολὺ πτωχὴ 'ςὲ γειτόνισσαις καὶ ἡ σπιτονοικοκυρά μου εἶνε ἑξηντάρα καὶ δὲν ἔχει κόρην, ὥστε ἀδίκως μ' ἐκακολόγησες.

— Δὲν ἤξευρα πῶς ἄλλαξες σπίτι χωρὶς λόγον, ἀφοῦ μάλιστα τὸ ἄλλο ἦτον ἀσυγκρίτως καλλίτερο ἀπ' αὐτό.

— Δὲν ἀλλάζει κανεὶς ποτὲ σπίτι *χωρὶς λόγον.*

Καὶ ἐπρόφερε τὰς δύο τελευταίας λέξεις μὲ τοιαύτην ἔμφασιν, ὥστε, ἐνῷ ἐκεῖνος προεπορεύετο ἵνα ἀνοίξῃ τὸ δωμάτιόν του, ἐγὼ τὸν ἠκολούθουν συλλογιζόμενος ὅτι βεβαίως θὰ ὑπῆρχέ τι κοινὸν μεταξὺ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ οἴκου καὶ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ χαρακτῆρος τοῦ φίλου μου.

Τὸ δωμάτιόν του ἦτο ὅπως πάντοτε ἐν πλήρει φοιτητικῇ ἀκαταστασίᾳ· βιβλία ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐφημερίδες ἐσκορπισμέναι τῇδε κἀκεῖσε, ἐνδύματα καὶ χαρτία ὑπὸ τὴν κλίνην καὶ δύο λεξικὰ ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον, ἵνα καθιστῶσιν αὐτὸ ὑψηλότερον. Κλίνη χαλαρά, κλωνουμένη ὡς μέθυσος ἐπὶ τῶν τεσσάρων σιδηρῶν ποδῶν της, καὶ δύο καθέκλαι ἄνευ πολλῆς ψιάθου πλησίον

Digitized by Google

ἀλλήλων ἱστάμεναι ὡς ἐλεεινολογοῦσαι ἡ μία τὴν ἄλλην.

Ἔσυρα μίαν τῶν καθεκλῶν πλησίον τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου καὶ ἐκάθησα· ὁ Κίμων ἤναψε σιγάρον καὶ κατεκλίθη κατὰ τὸ σύνηθες ἐπὶ τῆς κλίνης του. Ἔβλεπον ἀπέναντί μου τοὺς κοκκινωποὺς βράχους τοῦ Λυκαβηττοῦ καὶ οὐδὲν ἄλλο.

— Δὲν ἔχει καθόλου ποικιλίαν ἡ θέα τοῦ δωματίου σου· θαρρεῖ κανεὶς πῶς θὰ κυλίσουν αὐτοὶ οἱ βράχοι ἐπάνω του... Ποῦ τὸ ἄλλο σου σπίτι!..

— Τὸ 'ξεύρω!... Καὶ ἐστέναξεν.

Ἔστρεψα πρὸς αὐτὸν τὸ βλέμμα. Μικρὸν ἄνωθεν τῆς κεφαλῆς του ἐπὶ τοῦ τοίχου παρετήρησα πρᾶγμά τι μελανόν, τὸ ὁποῖον δὲν εἶχον ἴδῃ πρότερον.

— Μπᾶ! τ' εἶν' αὐτό; ἠρώτησα καὶ ἐγερθεὶς ἐπλησίασα ἵνα ἴδω καλλίτερον.

Ἦτο πλαίσιον ἐκ μαύρου ξύλου ὑαλοσκεπὲς καὶ περιεῖχεν ἐντὸς σύμπλεγμα κυανῶν ἀνθέων μυοσωτίδος διὰ μετάξης κεντημένων ἐπὶ βελούδου μελανοῦ. Ἡ ἐργασία ἦτο λεπτὴ καὶ φιλόκαλος, ἀλλ' εἶχε μείνῃ ἀτελὴς κατὰ τὸ ἥμισυ· ἐφαίνετο δὲ ὁλόκληρον μέρος μόνον διὰ λευκῆς κλωστῆς ἐσχεδιασμένον. Τὸ πρῶτον αἴσθημα, ὅπερ ᾐσθάνετο ὁ θεατὴς ἦτο ἀπορία τις καὶ δυσαρέσκεια, ὅτι ἀνηρτήθη οὕτως ἡμιτελὲς τὸ εὔμορφον ἐκεῖνο χειροτέχνημα, ἐνῷ ἠδύνατο εὐκόλως νὰ τελειωθῇ.

Τὴν ἰδέαν ταύτην ἀνεκοίνωσα εὐθὺς πρὸς τὸν φίλον μου συνοδεύσας μὲ τὴν ἀδιάκριτον ἐρώτησιν:

— Ποῖος σοῦ τὸ χάρισε;

— Μιὰ κόρη.

— Λοιπὸν θὰ ἦτον ὀλίγον *τεμπέλα*.

— Γιατί;

— Γιατὶ τὸ ἄφησε 'μισοτελειωμένον.

— Ἦτον ἀδύνατον νὰ τὸ τελειώσῃ.

— Ἀδύνατον; μήπως δὲν εὕρισκε μετάξι;

— Μὴν τὰ παίρνῃς ὅλα τὰ πράγματα ἔτσι, χωρὶς νὰ 'ξεύρῃς, ἀπήντησεν ἐκεῖνος σοβαρῶς. Ἔχεις ὄρεξιν νὰ μάθῃς τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ τοῦ κεντήματος; Θὰ ἰδῇς ὅτι εἶχες ἄδικον νὰ ἀρχίσῃς μὲ τὰς εἰρωνίας.

— Λέγε μου καὶ εἶμ' ἕτοιμος νὰ ὁμολογήσω μόνος τὸ ἄδικόν μου, ἂν μὲ πείσῃς.

Ἐκάθησα πλησίον του καὶ ἀνέμενον. Ἐδίστασεν ἐκεῖνος ἐπὶ μικρόν, ἔφερε τὴν χεῖρα εἰς τὸ μέτωπον καὶ ἤρχισεν εἶτα χαμηλοφώνως ὡς ἐὰν ἐπεθύμει μόνος ἐγὼ νὰ τὸν ἀκούσω καὶ οὐδεὶς ἄλλος.

« Ἀντικρὺ τοῦ παραθύρου μου, εἰς τὸ ἄλλο μου τὸ δωμάτιον, ἦτον ἕνα μικρό, χαμηλὸ σπιτάκι, καθὼς θὰ θυμᾶσαι. Εἰς αὐτὸ τὸ σπιτάκι κατοικοῦσαν δύο ἄνθρωποι, δύο γυναῖκες· μάννα καὶ κόρη. Ἦτον καὶ αἱ δύο πτωχαὶς καὶ ἔζοῦσαν ξενοδουλεύοντας· ἡ κόρη ἔρραπτε καὶ ἐκεντοῦσε, ἡ μάννα ἐσιδέρωνε. Ἐφαίνοντο καὶ ἡ δύο καλαίς, πολὺ συμπαθητικαὶς καὶ μόνον λυπημέναις, 'σὰν νὰ εἶχαν κάποια μυστικὴ λύπη· ἡ κόρη μάλιστα ἦτον χλωμή, χλωμή. Ἀπὸ τὴν δεύτερη ἡμέρα ἔμαθα ἀπὸ τὴν σπιτονοικοκυρά μου τὴν αἰτία τῆς λύπης. Ἡ κόρη εἶχεν ἀρραβωνιασθῇ πρὸ δύο ἐτῶν μ' ἕνα βιβλιοδέτην. Εἶχε κάτι χρηματάκια συνάξῃ ἡ κακομοίρα, τὰ πῆρε αὐτὸς νὰ τῆς τὰ τοκίσῃ τάχα καὶ τῆς τὰ ἔφαγε καὶ τὴν παράτησε κι' ὅλα, ἔρημη καὶ χωρὶς λεπτό, καὶ χωρὶς καμμιὰ ἐλπίδα πῶς θὰ κατωρθώσῃ πλέον ν' ἀποκατασταθῇ.

Ἐγὼ ἅμα ἄκουσα αὐτὸ τόσῳ τῆς ἐσυμπόνεσα —καὶ ἃς μ' ἔχετ' ἐσεῖς πῶς εἶμαι ἐγωϊστὴς καὶ δὲν συμπονῶ κανένα—ὥστε εἶπα τῆς σπιτονοικοκυρᾶς μου νὰ δίδῃ εἰς αὐταὶς νὰ σιδερώνουν τὰ ῥοῦχά μου, καὶ ἄρχισα νὰ τῆς βλέπω μὲ πολὺ συμπαθητικὰ 'μάτια. Ἡ κόρη—θαρρῶ πῶς τὴν εἶχες ἰδῇ δυὸ τρεῖς φοραὶς ἀντικρὺ 'ς τὸ παράθυρό της—ἦτον πολὺ νόστιμη κοπέλλα· χλωμή, μὲ μεγάλα γαλανὰ 'μάτια καὶ δύο ξανθαὶς πλεξίδες ῥιγμέναις κάτω.

Κάθε πρωΐ, ἅμα ἄνοιγα τὸ παράθυρό μου, τὴν ἔβλεπα ἐκεῖ καὶ κεντοῦσε ἢ ἔρραφτε. Ἐγύριζε, μοῦ ἔρριχνε μιὰ ματιὰ καὶ πάλι ἐκάρφωνε τὰ μάτια 'ς τὴ δουλειά της. Ἂν ἦτον καμμιὰ ἄλλη δά, ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα θὰ τῆς ἔστηνα κουβέντα. Μ' αὐτὴ ἦτον τόσῳ καλή, συμπαθητική, λυπημένη, ποῦ μόλις ὕστερα ἀπὸ μιὰ ἑβδομάδα ἐτόλμησα νὰ τῆς εἰπῶ μιὰ ἀθώα καλημέρα.

Τὴν πρώτην ἡμέρα δὲν μ' ἀποκρίθηκε, ὕστερα ὅμως 'σὰν εἶδε πῶς δὲν εἶχα τίποτε κακὸ 'ς τὸν νοῦν γι' αὐτή, μ' ἐκαλημέριζε κ' ἐκείνη μὲ χαμόγελο καὶ κάποτε μοῦ ἔλεγε ἢ πῶς παρακοιμήθηκα ἢ πῶς ὁ καιρὸς εἶνε καλός· τὰ συνηθισμένα.

Ἔπειτα μιὰ ἄλλη ἡμέρα μ' ἐρώτησε ἂν ἔχω κανένα βιβλίον νὰ τῆς δώσω νὰ διαβάσῃ. Τῆς ἔστειλα τὸν *Μοντεχρίστον* καὶ ἔμεινε καταγοητευμένη. Ἔπειτα τῆς ἔδωσα καὶ ἄλλα. Θυμᾶσαι ποῦ σοῦ εἶχα ζητήσῃ καὶ 'σένα δυὸ τρία; Γιὰ ἐκείνη τὰ ἤθελα.

Κάποτε πάλι μοῦ ἔφερε ἕνας περιβολάρης ἀπὸ τὰ Πατήσια, γνωστός μου, δυὸ γλαστράκια μὲ ἄνθη. Ἄνθη; ποῦ ἄδειαζα ἐγὼ νὰ τὰ ποτίζω καὶ νὰ τὰ περιποιοῦμαι. Τὰ ἔστειλα λοιπὸν 'ς τὴν γειτονοποῦλα μου καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην ἡμέρα τὰ εἶδα νὰ στολίζουν τὸ παράθυρό της. Μὴν ἐρωτᾷς καὶ τί εὐχαριστήσεις μοῦ ἔκανε....

Περίπατον δὲν ἐπήγαινε ποτέ, αἰωνίως ἔμενε κλεισμένη 'ς τὸ σπίτι καὶ εὐχαριστούμην ὅτι κατώρθωνα νὰ τὴν διασκεδάζω ὀλίγον μὲ τέτοια πράγματα. Καὶ αὐτὴ μοῦ χρεωστοῦσε πολλὴν χάριν γι' αὐτὸ καὶ γιὰ νὰ τὴν ξεπληρώσῃ... »

—Ἄρχισε νὰ σοῦ κεντᾷ αὐτὸ τὸ ἐργόχειρον.

Digitized by Google

«Ναί! . . . Γιὰ νὰ μοῦ τὸ χαρίσῃ τὸ νέον ἔτος. Μὲ ὅλα αὐτὰ ἄρχιζε νὰ χειμωνιάζῃ. Πότε ἔβρεχε, πότε φυσοῦσε κρύος βοριᾶς, καὶ πότε χιόνιζε, ὥστε δὲν ἦτον πλειὰ καιρὸς γιὰ παράθυρο ἀνοικτό. Καὶ πάλι ὅμως τὴν ἐκαλημέριζα ἀπὸ τὸ κλεισμένο της τζάμι καὶ ἔπειτα ἄρχιζα τὴν μελέτην μου κοντὰ 'ς τὸ παράθυρο γιὰ νὰ ἔχω φῶς. 'Εκείνη ἀντικρὺ ἐκεντοῦσε, κ' ἔτσι ἐπερνούσαμε καὶ οἱ δύο μὲ συντροφιὰ τῆς ἡμέραις — τί ὡραίαις ἡμέραις! . .

Εἶχα ἀποχωρισθῇ σχεδὸν ἀπὸ τὸν κόσμον. Τόσῳ εἶχα συνηθίσῃ αὐτὴ τὴν μονότονη ζωὴ τοῦ σπιτιοῦ, ὥστε δὲν εὕρισκα 'ςὲ τίποτε ἄλλο εὐχαρίστησιν. Οὔτε καφενεῖον πλέον, οὔτε δόμινο, οὔτε περίπατον, τίποτε. Μόνη μου εὐτυχία καὶ διασκέδασις ἦτον νὰ ἠξεύρω ὅτι εἶνε ἐκείνη ἀντικρύ μου καὶ ἐργάζεται· τότε ἔννοιωθα μιὰ φιλοτιμία, μιὰ ὄρεξι νὰ ἐργάζωμαι κ' ἐγώ, κ' ἐμελετοῦσα, ἐμελετοῦσα ἀκούραστα.

Καὶ ὅσῳ περνοῦσε ὁ καιρός, τόσῳ — δὲν 'μπορῶ νὰ 'πῶ πῶς τὴν ἀγαποῦσα, ἀλλὰ τὴ συμπαθοῦσα περισσότερο. Ὅταν τὴν ἔβλεπα αὐτή, ποῦ ζοῦσε φτωχικά, φτωχικά, νὰ δίδῃ ἐλεημοσύνη 'ς τοὺς φτωχοὺς τοῦ δρόμου, αὐτὴ ποῦ εἶχε ἀνάγκη ἐλεημοσύνης, ὅταν τὴν ἔβλεπα πάλιν ψυχρὰ ὑπερήφανη νὰ μὴ δίδῃ καμμιὰ προσοχὴ εἰς τοὺς διαβάτας, ὅσοι ἐγύριζαν κ' ἐκύτταζαν μὲ μάτια λαίμαργα τὴν ἔμμορφή της ὄψι, μοῦ ἐφαίνουνταν 'σὰν νὰ ἔβγαινε ἀπὸ τὸ παραθυράκι της ἐκεῖνο ἕνα ἄρωμα καλοσύνης καὶ ἀρετῆς καὶ ἤρχουνταν ὡς τὸ ἰδικό μου παράθυρο καὶ τὸ ἀνέπνεα καὶ μοῦ μοσχοβολοῦσε τὴν καρδιά μου. . . .»

Διέκοψε τὴν διήγησίν του εἰς ἄκρον συγκεκινημένος, ἔπειτα ἐξηκολούθησε πάλιν ἠρεμώτερος:

«Τὸ κέντημα αὐτὸ δὲν μοῦ εἶχε εἰπῇ πῶς τὸ κεντᾷ γιὰ νά μου τὸ χαρίσῃ, μόνον μοῦ τὸ ἔδειχνε κἄποτε καὶ μ' ἐρωτοῦσε ἂν μ' ἀρέσῃ.

'Αλλὰ ἡ σπιτονοικοκυρά μου μοῦ τὰ ἐμαρτύρησεν ὅλα· ὅτι δὰ εἶνε καταϋποχρεωμέναις καὶ μάννα καὶ κόρη μαζί μου καὶ δὲν 'ξεύρουν πῶς νὰ μ' εὐχαριστήσουν.

Μὲ ἄλλους λόγους μοῦ ἔδιδε νὰ καταλάβω τὸ γυναικάριον ὅτι 'μποροῦσα νὰ πηγαίνω καὶ 'ς τὸ σπίτι τους. 'Εγὼ τῆς ἀποκρίθηκα πῶς ὁ κόσμος εἶνε κακός, αὐταὶς εἶνε δυὸ γυναῖκες μοναχαὶς καὶ δὲν θέλω νὰ βγοῦνε λόγια. Φαίνεται δὲ πῶς ἐπῆγε καὶ τὰ εἶπε αὐτή, γιατὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡμέρα ἡ κόρη, ἡ 'Αννίτσα — δὲν σου εἶπα ἀκόμη τὄνομά της — μ' ἐκύτταζε μὲ γλυκύτερα μάτια, καὶ ἡ μάννα της ἡ κυρὰ Σταμάτα, ἕνα βράδυ ποὺ τὴν ηὗρα 'ς τὸν δρόμον ἀπ' ἔξω, μοῦ ἔδωσε τόσαις εὐχαίς. . . .

Εἴμεθα εἰς τὰ μέσα Δεκεμβρίου· κρύο καὶ χιόνια τότε, θυμᾶσαι. Ἔξαφνα τὸ βράδυ 'ς τὸ ξενοδοχεῖον λαμβάνω τηλεγράφημα ἀπὸ τὴν μητέρα ὅτι ὁ πατέρας ἀσθενεῖ καὶ νὰ φύγω ἀμέσως τὸ ἴδιο βράδυ μὲ τὸ ἀτμόπλοιον.

Οὔτε εἶχα καιρὸν νὰ 'πάγω σπίτι μου. Ἄφησα τὸ κλειδί μου εἰς τὸν ξενοδόχον νὰ τὸ στείλῃ εἰς τὴν σπιτονοικοκυρά μου καὶ νὰ τῆς εἰπῇ πῶς πηγαίνω ταξεῖδι, καὶ ἐγὼ ἐτράβηξα ὅπως ἤμουν κατευθεῖαν εἰς Πειραιᾶ, χωρὶς οὔτε νὰ σ' ἀποχαιρετήσω.

Εὐτυχῶς ὁ πατέρας ἔγεινε καλά· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐτύχαιναν καὶ αἱ ἑορταὶ τῶν Χριστουγέννων, δὲν μ' ἄφιναν νὰ φύγω ἀπὸ τὴν Χαλκίδα πρὶν περάσουν καὶ τὰ Φῶτα. 'Εσυλλογιζόμουν κἄποτ' ἐκεῖ τὸ πρωτοχρονιάτικον δῶρον τῆς 'Αννίτσας, τὸ ὁποῖον δὰ θὰ μοῦ ἔδιδε καὶ κατόπιν, ὅταν ἐγύριζα, καὶ ἀνυπομονοῦσα νὰ ἔλθω. Εἰς τὴν ἐπιστροφὴν εἴχαμε τρικυμίαν ἔκτακτον, καὶ ἐφθάσαμε νύκτα εἰς τὸν Πειραιᾶ. Ζαλισμένος, ἐλεεινὸς ἦλθα μόλις εἰς τὰς δέκα εἰς τὸ σπίτι καὶ ἀπὸ τὴν ἅμαξα ευρέθηκα 'ς τὸ κρεββάτι μου.

Πρωΐ, πρωΐ ἐξύπνησα ἀπὸ κρότους μαστόρων οἱ ὁποῖοι ἐκρήμνιζαν τοίχους· τὸ πρῶτον πρᾶγμα, ποῦ ἀντίκρυσα μόλις ἄνοιξαν τὰ μάτια μου ἦτον αὐτὸ τὸ κέντημα, ὅπως τὸ βλέπεις, ἔτσι 'μισοτελειωμένο, ἀλλὰ χωρὶς κορνίζα, ῥιγμένο 'ς τὸ τραπέζι μου. Γιὰ μιὰ στιγμὴ θαρροῦσα πῶς εἰμαι ἀκόμη ζαλισμένος ἀπ' τὴ θάλασσα. Ἔτριψα τὰ μάτια κ' ἐπῆγα ν' ἀνοίξω τὸ παράθυρον. Ἔλεγα ὅτι ἡ 'Αννίτσα ἤθελε νὰ μ' ἐρωτήσῃ ἴσως ἂν μοῦ ἀρέσῃ ὅπως εἶνε, γι' αὐτὸ τὸ εἶχε στείλῃ ἔτσι ἀτελείωτον. . . . . Κ' ἐγὼ δὲν ἠξεύρω τί ἔλεγα. 'Αλλὰ μετ' ὀλίγον τέλος πάντων θὰ μοῦ εἰπῇ ἡ ἰδία, ἀπὸ 'κεῖ ἀπὸ τὸ παράθυρό της. . . .

'Αλλ' εὐθὺς ἅμα ἤνοιξα τὰ παραθυρόφυλλα σκόνη ἀπ' ἀσβέσταις καὶ χῶμα μ' ἐτύφλωσε καὶ μέσα 'ς τὸ σύννεφο αὐτὸ διέκρινα ἐργάτας οἱ ὁποῖοι ἐκρήμνιζαν τὸ μικρὸν σπιτάκι τῆς 'Αννίτσας, τὸ παράθυρόν της ἀκριβῶς. . . . Ἔμεινα ἄλαλος. — Τὴν ἴδια στιγμὴ ἡ σπιτονοικοκυρά μου ἄκουσε πῶς ἐσηκώθηκα καὶ ἦλθε νὰ μοῦ 'πῇ τὸ καλῶς ὥρισα. Πρώτη μου ἐρώτησις ἦτον:

— Καὶ ἡ 'Αννίτσα;

— Ζωὴ 'ςὲ λόγου σας! ἀπέθανε τὸ δυστυχισμένο τὸ κορίτσι.

— 'Απέθανε! πότε καὶ ἀπὸ τί;

— 'Ολίγαις 'μέραις ἀφοῦ 'φύγατε ἔπεσε 'ς τὸ στρῶμα καὶ δὲν 'ματασηκώθηκε πλειά. 'Ο γιατρὸς εἶπε πῶς ἐκρυολόγησε καὶ καθὼς εἶχε ἀδύνατο τὸ στῆθος δὲν 'μπόρεσε νὰ βαστάξῃ. 'Εκεῖνος ὁ φονιᾶς ποῦ τὴ γέλασε τὴν ἐχτίκιασε τὴν ἄμοιρη!

— Κ' ἡ μάννα της;

— Τί νὰ κάνῃ ἡ δύστυχη; ἔγεινε δούλα, σὰν ἔμειν' ἔτσι ἔρημη. Τὸ σπιτάκι ποῦ κάθουνταν τὸ γκρεμίζει ὁ νοικοκύρης, καθὼς βλέπετε, γιὰ νὰ κάνῃ μεγάλο καὶ καινούργιο. . . . .

— Κι' αὐτὸ ἐδῶ τὸ κέντημα!

— Εἶνε τῆς εὐγενείας σας, γιὰ λόγου σας τὸ

Digitized by Google

κεντοῦσε ἡ καϋμένη ἡ Ἀννίτσα, ποῦ ἤσαστε τόσῳ καλός, μὰ σὰν δὲν πρόφτασε νὰ τὸ τελειώσῃ κ' ἐννοιῶσε πῶς δὲν ἔχει πολλὴ ζωή, μ' ἔκραξε μιὰ 'μέρα καὶ μοῦ εἶπε μὲ μισοσβυστὴ φωνὴ πῶς λυπᾶται ποῦ δὲν σᾶς εἶδε νὰ σᾶς ἀποχαιρετίσῃ· καὶ πῶς νὰ σᾶς τὸ δώσω ἅμα θάρθῆτε, καὶ νὰ σᾶς 'πῶ πῶς ἐλογάριαζε νὰ σᾶς τὸ χαρίσῃ τὴν πρωτοχρονιὰ τελειωμένο μὰ δὲν ἐπρόφτασε...... κι' ἀκόμα πῶς τὰ λουλούδια πῶχει κεντήσῃ ἀπάνω θὰ εἰποῦν *νὰ μὴν τὴν 'ξεχνᾶτε* ....

Εἶνε ἀνάγκη νὰ σοῦ εἰπῶ τόρα πῶς δὲν μοῦ βαστοῦσε ἡ καρδιὰ νὰ βλέπω κρημνισμένο ἀντίκρυ μου τὸ σπιτάκι ἐκεῖνο, τὸ παράθυρο ἐκεῖνο τῆς καϋμένης τῆς Ἀννίτσας! Ὅσῳ ἄκουα τὰ λιθάρια του νὰ κυλοῦν, νὰ πέφτουν, μοῦ φαίνουνταν σὰν νὰ ἦτον χώματα ποῦ τἄρριχναν γιὰ νὰ σκεπάσουν ἕνα μνῆμα — τὸ μνῆμα τῆς Ἀννίτσας.

Τὴν ἴδια ὥρα ἔφυγα ἀπὸ τὸ σπίτι ἐκεῖνο. Ἐδιάλεξα τοῦτο γιὰ νὰ μὴν ἔχῃ οὔτε ἄλλο σπίτι, οὔτε παράθυρο κανένα ἀντίκρυ 'ς τὸ παράθυρό μου, παρὰ μόνον τοίχους καὶ βράχους καὶ ἐρημιά.

Ἐσεῖς μὲ εἴχατε πῶς ἤμουν τρελλὸς καὶ ἄκαρδος· δὲν εἶμαι πλειὰ τόρα! . . »

— Ὄχι, ὄχι! εἶσαι ἄνθρωπος τίμιος κ' ἔχεις χρυσῆ καρδιά!

Καὶ τὸν ἔσφιγξα συγκεκινημένος εἰς τὴν ἀγκάλην μου καὶ τὸν ἐφίλησα πολὺ πολύ ... ὅπως τοῦ ἤξιζε.

Γεωργιος Δροσινης

ΔΥΟ ΙΔΙΟΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ

Μεταξὺ τῶν ἄλλων πολυτίμων ἐγγράφων, τῶν ἐκτεθέντων ἐν τῇ διοργανωθείσῃ ἐφέτος Ἐκθέσει μνημείων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ὑπῆρχον καὶ δύο αὐτόγραφοι ἐπιστολαὶ τοῦ λόρδου Βύρωνος, αἵτινες καθὸ ἀναγόμεναι εἰς τὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην κατάστασιν τῆς ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος ἐνέχουσιν ἐξαιρετικὸν δι' ἡμᾶς ἐνδιαφέρον. Τῶν ἐπιστολῶν τούτων ἡ μὲν ἐξετέθη ὑπὸ τῆς οἰκογενείας Πραΐδου, ἡ δὲ ὑπὸ τῆς κ. Ἑλ. Ν. Μαυροκορδάτου, ἀμφότεραι δ' εἰσὶν ἰταλιστὶ γεγραμμέναι, καὶ ὑπογραφὴν φέρουσιν ἁπλῶς τὰ δύο ἀρχικὰ γράμματα τοῦ ὀνόματος τοῦ φιλέλληνος Βρετανοῦ Ν. Β. (Νόελ Βύρων).

Καὶ ἡ μὲν μία ἐξ αὐτῶν, γραφεῖσα ἐκ Κεφαλληνίας τῇ 30 Νοεμβρίου 1823, ἀπευθύνεται πρὸς τὴν Διοίκησιν τῆς Ἑλλάδος· δι' αὐτῆς δὲ συνιστᾷ ὁ Βύρων εἰς τὴν εὐμενῆ ὑποδοχὴν τῆς Διοικήσεως τὸν συμπολίτην αὐτοῦ Στάνχοπ (Stanhope) καὶ ποιεῖται λόγον περὶ τῶν περὶ δανείου διαπραγματεύσεων. Ἐξακολουθεῖ δὲ ὡς ἑξῆς:

« Ἡ ὑπόθεσις τοῦ Δανείου, ἡ ἐπὶ τοσοῦτον προμακρυνθεῖσα προσδοκία τοῦ Στόλου, καὶ ὁ μὴ παύσας εἰσέτι κίνδυνος τοῦ Μεσολογγίου μὲ κρατοῦν εἰσέτι ἐνταῦθα καὶ θὰ μὲ κρατήσωσιν ἀκόμη μέχρις οὗ λείψωσι τινὰ τῶν αἰτίων τούτων. Ὅταν πληρωθῶσι τὰ διὰ τὸν στόλον προσδιωρισμένα χρήματα, θὰ ἀναχωρήσω, μολονότι δὲν βλέπω κατὰ τί δύναται νὰ ὠφελήσῃ ἡ ἐν Πελοποννήσῳ παρουσία μου κατὰ τὴν παροῦσαν τῶν πραγμάτων θέσιν. Ἐδῶ ἔφθασαν εἰδήσεις δυσάρεστοι περὶ νέων διχοστασιῶν μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς Διοικήσεως, καὶ μάλιστα περὶ ἐνάρξεως ἐμφυλίου πολέμου. Εὔχομαι ἐξ ὅλης καρδίας νὰ ἦναι ψευδεῖς ἢ τουλάχιστον ἐξωγκωμέναι, καθόσον δὲν δύναμαι νὰ φαντασθῶ δυστύχημα ἐπιφοβώτερον δι' ὑμᾶς ἢ τοῦτο.

»Χρεωστῶ ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ νὰ σᾶς εἴπω, ὅτι ἐὰν οἵα δήποτε τάξις καὶ ὁμόνοια δὲν στερεωθῇ, πᾶσαι αἱ περὶ δανείου ἐλπίδες θὰ ματαιωθῶσιν. Αἱ βοήθειαι τὰς ὁποίας ἡ Ἑλλὰς ἠδύνατο νὰ ἐλπίζῃ ἐκ τῶν ἔξωθεν (αἵτινες βεβαίως δὲν ἤθελον εἶναι οὔτε μικραὶ οὔτε εὐκαταφρόνητοι), θὰ διακοπῶσιν ἢ ὁλοσχερῶς θὰ ἐμποδισθῶσι πᾶσαι, τὸ δὲ χείριστον, αἱ εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις, οὐδεμία τῶν ὁποίων ἦτο ἐχθρὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ αἵτινες ἐφαίνοντο ἐκ συμφώνου ἀποκλίνουσαι ὑπὲρ τῆς ἱδρύσεως Κράτους ἀνεξαρτήτου ἐν Ἑλλάδι, θὰ πεισθῶσιν ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶναι ἀνίκανοι νὰ αὐτοδιοικηθῶσι καὶ θὰ συμφωνήσωσι περὶ μέτρου τινός, δι' οὗ νὰ καταπαύσωσι τὰς ταραχάς σας, μέτρου τὸ ὁποῖον θὰ καταστρέψῃ τὰς καλλίστας ἐλπίδας σας καὶ τὰς τῶν φίλων τῆς Ἑλλάδος.

»Ἐπιτρέψατε νὰ προσθέσω ἅπαξ διὰ παντός, ὅτι ἐγὼ θέλω τὸ καλὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ οὐδὲν ἄλλο, ὅτι πρὸς ἐξασφάλισιν αὐτοῦ θὰ πράξω πᾶν τὸ ἐπ' ἐμοί. Ἀλλὰ δὲν συγκατατίθεμαι οὔτε ποτὲ θὰ συγκατατεθῶ εἰς τὸ νὰ ἀπατηθῶσιν εἴτε οἱ ἰδιῶται εἴτε τὸ Δημόσιον ἐν Ἀγγλίᾳ ὡς πρὸς τὴν ἀληθῆ κατάστασιν τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων. Τὰ ἐφεξῆς ἐξαρτῶνται ἀπὸ ὑμᾶς, Κύριοι! Ἐπολεμήσατε ἐνδόξως. Φερθῆτε καὶ ἐντίμως πρός τε τοὺς συμπολίτας σας καὶ πρὸς τὸν λοιπὸν κόσμον, καὶ τότε δὲν θὰ λέγηται πλέον, ὡς ἐπὶ δισχίλια ἔτη κατὰ τοὺς Ρωμαίους ἱστοριογράφους ἐλέγετο, ὅτι ὁ Φιλοποίμην ἦτο ὁ ἔσχατος τῶν Ἑλλήνων. Μὴ ἐπιτρέψητε μήτε εἰς τὴν συκοφαντίαν (καὶ τίς δύναται νὰ διαφύγῃ αὐτήν, ἰδίως ἐν ἀγῶνι τόσῳ δυσχερεῖ;) νὰ δυνηθῇ νὰ παραβάλῃ τὸν τοῦρκον πασᾶν πρὸς τὸν Ἕλληνα πατριώτην — ἐν εἰρήνῃ —, ἀφοῦ οὗτος κατετρόπωσε τὸν πρῶτον ἐν πολέμῳ. »

Ἡ δὲ ἑτέρα εἶνε ἔγγραφον ἀπευθυνόμενον πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον, καὶ πραγματευόμενον ὡσαύτως περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ δανείου, διαιρεῖται δὲ εἰς παραγράφους, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς παρατεθειμένης ἐνταῦθα ἑλληνικῆς αὐτοῦ μεταφράσεως:

Ἰανουαρίου 16 1824 S. N.

Πρὶν ἢ γείνῃ δυνατὸν νὰ προμηθευθῶμεν ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων τὰς καλλιτέρας συναλλαγματικὰς ἐπὶ Λονδίνου καὶ Γενούης ἀπαιτοῦνται τουλάχιστον δύο μῆνες. Ὀλίγον ἔλειψε δὲ ν' ἀναγκασθῶμεν ν' ἀποταθῶμεν εἰς Μελίτην, καθότι οἱ Ἰόνιοι ἔμποροι δὲν ἔχουν ἢ δὲν θέλουν νὰ διαθέσουν τὰ χρήματά των εἰμὴ ἐπὶ τόκῳ ὑπερόγκῳ.

Digitized by Google

2

Ἐντὸς βραχυτέρας ὅμως προθεσμίας θὰ ἔχωμεν ἀπάντησιν ἐκ Λονδίνου διὰ μέσου τῶν πληρεξουσίων· τότε δὲ αἱ 20 ἢ 30 χιλιάδες ταλλήρων θὰ εἶνε περιτταί. Ἐὰν οἱ πληρεξούσιοι ἀποτύχωσι, τότε θὰ προσπαθήσω παντὶ σθένει νὰ ἐπαρκέσω εἰς τὴν αἴτησιν τῆς Πελοποννησιακῆς κυβερνήσεως.

3

Ἡ ὑποχρέωσις ἣν ἀνέλαβον νὰ διατηρῶ τὸ σῶμα τῶν Σουλιωτῶν (χωρὶς νὰ ζητήσω ἀμοιβήν τινα) θὰ μοὶ στοιχίσῃ περίπου 20 χιλιάδας ταλλήρων, νομίζω δὲ ὅτι κατὰ τὰς παρούσας περιστάσεις τοῦτο εἶνε τὸ χρησιμώτερον μέσον ὅπως ἐλαφρώσῃ τις τὴν κυβέρνησιν ἀπὸ τὸ βάρος στρατιωτῶν, οἵτινες καθὰ στερούμενοι πατρίδος εἶνε φυσικῷ τῷ λόγῳ δύσπιστοι καὶ δυσχαλίνωτοι, ἐνόσῳ γνωρίζουσι τίνα ἀμοιβὴν δύνανται νὰ προσδοκῶσι παρὰ τῆς κυβερνήσεως.

4

Ἀναμένω ἰδιωτικὰς ἐπιστολὰς ἐξ Ἀγγλίας περὶ τῶν ἀτομικῶν μου ὑποθέσεων, καὶ μετὰ τὴν παραλαβὴν αὐτῶν θὰ εἶμαι εἰς θέσιν νὰ εἴπω ὡρισμένως τί δύναμαι νὰ πράξω διὰ τῶν ἰδίων μου μέσων ἐντὸς τοῦ τρέχοντος ἔτους. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲν θὰ παραβῶ τὸν λόγον ὡς πρὸς τὰς δοθείσας μέχρι τοῦδε παρ' ἐμοῦ ὑποσχέσεις.

N. B.

5

Υ. Γ. Ἂν ἐν τοσούτῳ ὁ πρίγκηψ ἢ ἡ Κυβέρνησις τὸ κρίνωσιν ἀναγκαῖον, δυνάμεθα νὰ πέμψωμέν τινα εἰς Ζάκυνθον ἢ Κεφαλληνίαν ὅπως διαπραγματευθῇ ἐπ' ὀνόματί μου ἢ ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως ὡς πρὸς τὸ ποσὸν ὅπερ ἀπῄτησε τὸ νομοθετικὸν σῶμα.

ΑΙ ΔΑΠΑΝΑΙ ΤΟΥ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΒΙΟΥ

Γενικὴ σήμερον ἐπικρατεῖ μεμψιμοιρία ὅτι ὁ καθ' ἡμέραν βίος κατέστη εἰς ἄκρον δαπανηρός. Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ὁ διάσημος Γάλλος οἰκονομολόγος P. Leroy Beaulieu δημοσιεύει σκέψεις τινὰς ἐν τῷ γαλλικῷ «Οἰκονομολόγῳ», αἵτινες ἀναφέρονται μὲν κυρίως εἰς τὴν ἐν Γαλλίᾳ ἐπικρατοῦσαν κατάστασιν, ἀλλ' οὐχ ἧττον δύνανται νὰ ἐξηγήσωσιν ἐν πολλοῖς καὶ τὰ παρ' ἡμῖν ἐπὶ τούτου συμβαίνοντα, καὶ νὰ παράσχωσιν ἀφορμὴν εἰς συναγωγὴν εὐοιώνων περὶ τοῦ μέλλοντος συμπερασμάτων. Παραθέτομεν ἐνταῦθα τοὺς λόγους τοῦ Γάλλου συγγραφέως: «Εἰς τὰ εἴδη τῆς πρώτης ἀνάγκης ὁ βίος καθίσταται ὁσημέραι εὐθηνότερος. Ἡ ὑποτίμησις τοῦ σίτου, ἐπὶ παραδείγματι, εἶνε κατάδηλος ἐκ τούτου, ὅτι σήμερον δὲν παρουσιάζεται πλέον ἡ ὑπέρμετρος ἐκείνη διατίμησις, ἡ συνήθης εἰς παρελθούσας ἐποχὰς σιτοδείας, ἡ δὲ μέση τιμὴ αὐτοῦ εἶνε πολὺ εὐθηνοτέρα ἢ ἄλλοτε. Ἐν αὐτοῖς τοῖς Παρισίοις πωλεῖται σήμερον ἄρτος πρὸς λεπτὰ 30 τὸ χιλιόγραμμον (312 δραμ.) ἀντὶ 40 λεπτῶν, ὡς ἐτιμᾶτο πρότερον. Καὶ ἂν ἀναπτυχθῇ ἡ παραγωγὴ τοῦ σίτου ἐν Ἰνδίαις, ὡς φαίνεται ὅτι θέλει συμβῇ, οὐδόλως θαυμαστὸν νὰ πωλῆται μετά τινα ἔτη ἐν Παρισίοις ὁ ἄρτος ἀντὶ 25 λεπτῶν τὸ χιλιόγραμμον. Τὴν σημερινὴν αὐτοῦ ὑποτίμησιν ἐξηγεῖ ἁπλούστατα ἡ ἀνάπτυξις τῆς παραγωγῆς τοῦ σίτου ἐν Ἀμερικῇ, Αὐστραλίᾳ, Κίνᾳ καὶ Ἰνδίαις. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὡς πρὸς τὴν ζάκχαριν, ἕνεκα τῆς μεγίστης αὐτῆς παραγωγῆς ἐν Γερμανίᾳ, Αὐστρίᾳ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Γαλλίᾳ· οἱ αὐτοὶ δ' ἰσχύουσι λόγοι καὶ διὰ τὸν καφέν, τὸ πετρέλαιον, τὸν βάμβακα, τὰ ἔρια. Ἡ μεγάλη δ' ὑπερτίμησις τοῦ οἴνου ἐν Γαλλίᾳ πιθανώτατα θὰ ἐκλείψῃ μετά τινα ἔτη, ὅταν κατορθωθῇ νὰ ἐξαλειφθῇ ἡ φυλλοξήρα, ἀναπτυχθῇ δὲ ἡ παραγωγὴ ἐν Ἀλγερίᾳ καὶ Τύνιδι. Τέλος ἐὰν ἀφεθῇ ἐλευθέρα ἡ εἴσοδος εἰς τὰ ἀμερικανικὰ κρέατα, βέβαιον εἶνε ὅτι ὁ ὑλικὸς βίος θὰ καταστῇ τόσον εὐθηνὸς ὅσον οὐδέποτε ὑπῆρξεν ἐπὶ ἥμισυν ἤδη αἰῶνα.

Οἱ λόγοι τῆς ὑποτιμήσεως ταύτης εἶνε κατάδηλοι: πρῶτον ἡ ἀνάπτυξις τῆς καλλιεργείας καὶ ἐκμεταλλεύσεως νέων ὅλως χωρῶν· εἶτα ἡ τελειοποίησις τῶν μεταγωγικῶν μέσων, ἡ καταβίβασις τῶν ναύλων, τῶν διοδίων, τῶν τελωνιακῶν τελῶν· ἡ ὁσημέραι παρατηρουμένη αὔξησις τῶν κεφαλαίων ἐν τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ, ὁ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀναπτυσσόμενος διαγωνισμὸς ἐν τῇ βιομηχανίᾳ, ὅστις ἀναγκάζει τοὺς βιομηχάνους νὰ ἀρκῶνται εἰς μέτρια μόνον κέρδη· τέλος αἱ ἀδιάκοποι τελειοποιήσεις τῶν τεχνικῶν ὀργάνων ἐν τῇ βιομηχανίᾳ.

» Διατί ἐν τούτοις ἡ κοινὴ γνώμη ἐν Γαλλίᾳ ἔχει ἰδέας ἐναντίας πρὸς τὰ ἤδη ἐκτεθέντα ἐν τῷ ζητήματι τῶν δαπανῶν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου; Διὰ λόγους διαφόρους καὶ λίαν εὐδιαγνώστους. Πρῶτον διότι ἡ ἐμπορικὴ διοργάνωσις δὲν ἔχει τὴν ἀπαιτουμένην εὐκινησίαν καὶ ἁπλότητα, ἐν τῇ διαπραγματεύσει ἰδίως τῶν τροφίμων, καὶ ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσι, τὰ δὲ μάταια ἔξοδα, δι' ὧν ἐπιβαρύνονται τὰ ἐμπορεύματα, εἶνε τοιαῦτα ὥστε ὁ καταναλωτὴς δὲν ἐπωφελεῖται τῆς ὑποτιμήσεως, ἣν ὑφίστανται τὰ εἴδη ἐν τῷ τόπῳ τῆς παραγωγῆς αὐτῶν. Ἔπειτα ἡ ἀνάπτυξις τῆς εὐημερίας ἐγέννησεν εἰς ὅλας τὰς κλάσεις τῆς κοινωνίας νέας πολυαρίθμους καὶ δαπανηρὰς ἀνάγκας. Λέγουσιν ὅτι ὁ βίος ἐγένετο δαπανηρότερος· ἀλλὰ πράγματι τοῦτο σημαίνει ὅτι οἱ ἄνθρωποι μετέβαλον τὸν τρόπον τοῦ βίου αὐτῶν. Τρίτος δὲ λόγος εἶνε ὅτι τὰ εἴδη ὅλα δὲν ὑποτιμῶνται, ἀλλὰ μόνον τὰ τῆς πρώτης ἀνάγκης, ὁ σῖτος, ἡ ζάκχαρις, τὰ

Digitized by Google

ἔρια· μετ' ὀλίγον ὁ οἶνος, ὁ ἄνθραξ, ἀργότερον δὲ ἴσως τὰ ἐνοίκια· ἀλλὰ δὲν συμβαίνει τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὰ εἴδη τῆς πολυτελείας, τῶν διασκεδάσεων, οἷα εἶνε τὸ θέατρον, τὰ στολίδια, οἱ μισθοὶ τῶν ὑπηρετῶν, ἡ ἀμοιβὴ τῶν ὑπαλλήλων, ἅτινα πάντα οὐχὶ εἰς ὑποτίμησιν, ἀλλ' εἰς ὑπερτίμησιν διηνεκῆ βαίνουσι. Τὸ παρακωλῦον δ' ἔτι τὴν Γαλλίαν νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς ὑποτιμήσεως τῶν εἰδῶν ὅσον τὰ ἄλλα ἔθνη εἶνε οἱ ὑπέρογκοι φόροι καὶ αἱ τελωνιακαὶ ἀπαγορεύσεις. Τούτου ἕνεκα ὁ καφές, ὅστις φορολογεῖται δι' 1,50 φρ. κατὰ χιλιόγραμμον, εἶνε ἀδύνατον νὰ ἀγορασθῇ εὐθηνὰ παρὰ τοῦ καταναλωτοῦ.

» Ὅπως ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ἡ ὑποτίμησις τῶν εἰδῶν εἶνε πραγματική, ὅσαι δὲ χῶραι ὡς ἡ Ἀγγλία ἔχουσιν ὀλίγους φόρους καὶ λίαν ἀνεπτυγμένον διεθνὲς ἐμπόριον, ἐλεύθερον παντὸς κωλύματος, καὶ ἐσωτερικὴν ἐμπορικὴν διοργάνωσιν τελείαν καὶ εὐκίνητον, καρποῦνται ἀξιολόγους ἐξ αὐτῆς ὠφελείας.»

ΤΙ ΛΕΓΕΙ Η ΘΑΛΑΣΣΑ

Ὅταν ἡ θάλασσα γλυκὰ
'ς τὴν ἄμμον ψιθυρίζῃ,
'σὰν νὰ τὴν νανουρίζῃ,
τί τάχα λέγει μυστικά,
τί λέγει 'ς τ' ἀκρογιάλι;
Τοῦ λέγει:—Ἀκρογιάλι,
μὴ ἀπ' τὸν φλοῖσβον γελασθῇς
καὶ 'ς τῶν νερῶν μου κοιμηθῇς
τὴν ἥσυχην ἀγκάλη.
Μὴ 'ς τὴν γαλήνην πιστευθῇς·
θάλθη κι' ἀνεμοζάλη.

Κι' ὅταν ἡ θάλασσα μ' ὀργὴ
κυλᾷ τὰ κύματά της,
κι' ἀφρίζουν τὰ βουνά της
καὶ φοβερὰ ἠχολογεῖ,
τί λέγει ἆρά γε 'ς τὴν γῆ
μὲ τὰ μουγκρίσματά της
ἡ ἀγριά της ἡ κραυγή;
— Τὸν κόσμον θὰ χαλάσω,
λέγ' ἡ κραυγὴ ἐκείνη,
ἀλλ' ὅμως θὰ περάσω
καὶ θάλθη καὶ γαλήνη.

Δ. Βικέλας.

Περὶ τῆς μανίας ΤΩΝ ΑΝΤΙΖΩΟΤΟΜΙΣΤΩΝ

Βεβαίως δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐπεξηγηθῇ ὁ τίτλος, δι' οὗ αἱ ἐφεξῆς ἐπιγράφονται γραμμαί. Τοῖς πᾶσι τὰ νῦν εἶνε γνωστὸν ἐκ πολλῶν καὶ ποικίλων δημοσιευμάτων ὅτι εἰς τὰ μεγάλα τοῦ πολιτισμοῦ κέντρα ὑπάρχουσιν *ἑταιρίαι προστατευτικαὶ τῶν ζώων*, ὧν μέρος ἀποτελοῦσι πολλάκις πρόσωπα μέγα σημαίνοντα ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Καὶ μέχρις ἐδῶ οὐδὲν τὸ παράδοξον, οὔτε τὸ παράλογον· ἀπ' ἐναντίας μάλιστα αἱ ἑταιρίαι αὗται δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς βαθμολόγιον τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, διότι ὁμολογουμένως ἡ πρὸς ἀναξιοπαθοῦντα ὄντα μέριμνα καὶ συμπάθεια τὰς εὐγενεῖς χαρακτηρίζει φύσεις. Ἀλλ' ὅταν ἡ συμπάθεια αὕτη ὑπερβῇ τὰ ὅρια τοῦ μετρίου καὶ ἐλλόγου, ὅταν ἡ ὑπερβολή, ἡ τοὺς ζωηροτέρους καὶ ἐνθουσιῶντας χαρακτηρίζουσα, ἀνυψώσῃ τὴν εὐγενῆ ἰδέαν εἰς ποιητικὸν ὕψος, ἐξ οὗ αὕτη μὴ εὑρίσκουσα λογικὴν βάσιν καταπίπτει εἰς τὸ βάραθρον τοῦ γελοίου, τότε βλέπομεν ἀναδύοντας τοὺς *ἀντιζωοτομιστάς*, τοὺς ἀνθρώπους δηλαδὴ ἐκείνους, οἵτινες ὄχι μόνον ἀγανακτοῦσιν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὑλικὰς ἐκδηλώσεις τῆς ὀργῆς αὐτῶν προβαίνουσι κατὰ τῶν τῆς ἐπιστήμης ἐργατῶν, ὁσάκις οὗτοι μεθ' ὅλης τῆς δυνατῆς φειδοῦς ἀναγκάζονται νὰ προβαίνωσιν εἰς πειράματα ἐπὶ ζώντων ζώων, ὅπως συναγάγωσι συμπεράσματα ἐπωφελῆ καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀμειλίκτοις αὐτῶν ἐχθροῖς. Δὲν εἶνε δὲ πολὺς χρόνος καθ' ὃν δύο ἐκ τῶν ἐγκριτοτέρων ἐνταῦθα φυσιολόγων, ἔτυχον ἥκιστα κολακευτικῶν ἐκφράσεων καὶ περιποιήσεων παρὰ τρυφερῶν δεσποινῶν, αἵτινες παραστᾶσαι εἰς τὰ φυσιολογικὰ πειράματα τῶν κ.κ. Magnan καὶ Brown-Sequard, καθ' ἃ ἐλάμβανον χώραν ζωοτομίαι, προέβησαν μέχρι τοῦ ν' ἁρπάσωσι μὲν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ πρώτου τὸ πρὸς πειραματισμὸν ζῶον, νὰ πλήξωσι δὲ κατὰ κεφαλῆς τὸν δεύτερον δι' ἀλεξηλίου τιτλοφοροῦσαι ἀμφοτέρους δι' ἥκιστα περιποιητικῶν ἐπιθέτων. Οἱ τῶν *ἡρωϊκῶν* δὲ τούτων πράξεων ἐργάται, μεταξὺ τῶν ὁποίων πρωτοστατοῦσιν αἱ τοῦ ὡραίου φύλου ἀντιπρόσωποι, κατήρτισαν καὶ *ἑταιρίαν κατὰ τῶν ζωοτομῶν* ἐπικαλεσθέντες καὶ τὴν προστασίαν τοῦ γηραιοῦ Hugo, ὅστις δὲν ἀπηξίωσε τὴν ἐπίτιμον νὰ δεχθῇ προεδρείαν.

Τοιοῦτον τὸ σῶμα τῶν ἀντιζωοτομιστῶν καὶ τοιοῦτος ὁ σκοπὸς αὐτῶν. Ἀλλ' ὁ σκοπὸς οὗτος εἶνε δίκαιος, εἶνε λογικός; Οἱ κύριοι οὗτοι, φερόμενοι ὡς ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, πράττουσι δικαίως ἢ τοὐναντίον ὀφείλουσι νὰ δεικνύωσιν ἀνοχὴν καὶ νὰ ἐνθαρρύνωσι μάλιστα τοὺς τὰς ζωοτομὰς τελοῦντας; Εἰς ταῦτα ἡ λογικωτέρα ἀπάντησις εἶνε ἡ ἑξῆς· ἀφοῦ ὁ ἄνθρωπος χάριν τῆς ἐπικρατήσεως ἐν τῷ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνι οἰκειοποιεῖται τὸ δίκαιον, ὅπερ εἶνε δίκαιον τοῦ ἰσχυροτέρου, τοῦ νὰ φονεύῃ τὰ πτηνά, τοὺς ἰχθῦς καὶ τὰ ζῶα τῶν ὀρέων, ὅπως συντηρήσῃ τὴν πολύτιμον αὐτοῦ ἀτομικότητα, διατί εὑρίσκει ἄδικον τὴν πρᾶξιν τοῦ ζωοτομοῦντος, οὗτινος ὁ τελικὸς σκοπὸς εἶνε ἡ εὐεξία αὐτοῦ τούτου τοῦ ἀνθρώπου;

Digitized by Google

Δικαίως δὲ ὁ Buquoi ἐν πληθούσῃ συνεδριάσει τῆς Βιολογικῆς ἑταιρίας δὲν ἐδίστασε ν' ἀποφανθῇ ὅτι «πολέμιοι τῶν ἐπιστημονικῶν ζωοτομῶν εἰσι τὰ νῦν μόνον οἱ μικρόνοες καὶ οἱ ἀμαθεῖς δημοσιογράφοι». Τὸ ἐφ' ἡμῖν, ὡς καὶ ἀρχόμενοι ἐλέγομεν, θέλομεν προσπαθήσει νὰ συνοψίσωμεν ἐν τοῖς ἐφεξῆς παραδείγματά τινα ἀποδεικνύοντα ὅτι ἡ εὐγενὴς τῶν φιλοζώων ἰδέα παρεκτρεπομένη τοῦ κυρίου καὶ ὀρθοῦ αὐτῆς σκοποῦ καὶ προσκρούουσα κατὰ ἐγκεφάλων κάπως προδιατεθειμένων, δύναται νὰ ἐκτροχιάσῃ αὐτοὺς καὶ μέχρι μανίας πολλάκις. Τὰ παραδείγματα δὲ ταῦτα, ἅπερ ἐρανιζόμεθα ἔκ τινος διακοινώσεως τοῦ κ. Magnan ἔν τινι τῶν τελευταίων συνεδριάσεων τῆς Βιολογικῆς ἑταιρίας ἔχουσιν ὧδε:

Γυνή τις ἔχουσα κληρονομικὴν προδιάθεσιν πρὸς φρενοβλάβειαν καὶ ὑποστᾶσα δυσχερείας καὶ θλίψεις ἐν τῷ βίῳ αὐτῆς, θλίψεις αἵτινες συμπίπτουσαι μετὰ ἐκτάκτου δεισιδαιμονίας κατεβασάνιζον αὐτήν, ἔφθασε κατόπιν πολλῶν καὶ ποικίλων ἰδιοτροπιῶν εἰς τὴν περίεργον ἰδέαν τοῦ ν' ἀπόσχῃ τοῦ λοιποῦ διαρκῶς τῆς κρεωφαγίας. Συνάμα δὲ ἤρξατο παρέχουσα ἄσυλον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς εἰς παντὸς εἴδους ζῷα οἷον κύνας, γαλᾶς κ.τ.τ. Ἑκάστην δὲ πρωΐαν ἐξερχομένη μετὰ καλάθου πλήρους τροφίμων προσέφερε ταῦτα εἰς τοὺς ὁποίους συνήντα κύνας. Δὲν ἔλειπε δὲ προσερχομένη εἰς τὰ σφαγεῖα νὰ ἐπικαλῆται τὸν οἶκτον τῶν σφαγέων ἐξορκίζουσα αὐτοὺς νὰ μὴ σφάζωσι τοῦ λοιποῦ τὰ δυστυχῆ ζῷα, «τὰ ὁποῖα, ἔλεγεν, εἶνε ἀδελφοί μας.» Ἐννοεῖται δὲ ὅτι οἱ σφαγεῖς δὲν ἠδύναντο παρὰ ν' ἀποπέμπωσιν αὐτὴν ἑκάστοτε. Ἐπειδὴ δὲ ἐκείνη ἐπέμενεν, ἐπεμβᾶσα τέλος ἡ ἀστυνομία ὡδήγησεν αὐτὴν εἰς τὸ φρενοκομεῖον τῆς Ἁγίας Ἄννης, ὁπόθεν λογικωτέρα γενομένη μετά τινα χρόνον, ἐξῆλθεν ὁδηγηθεῖσα εἰς τὴν οἰκογένειαν αὐτῆς.

Ἀλλ' ἂν τῆς γυναικὸς ταύτης ἡ μανία περιωρίζετο εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ κρέατος ἀποχὴν καὶ εἰς παρακλήσεις ἐνοχλητικάς, ἄλλης τινὸς αἱ ἀντιζωοτομιστικαὶ ἰδέαι εἰσὶν εἷς τῶν τῆς μανίας αὐτῆς χαρακτήρων· ταύτης ἡ πρὸς τὰ ζῷα μέριμνα εἶνε τοιαύτη ὥστε κατὰ τὰς βροχερὰς νύκτας δὲν κοιμᾶται ἀναλογιζομένη μετὰ δακρύων εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅτι τὰ ἄνευ ἀσύλου ζῷα θὰ βραχῶσι· κατὰ δὲ τὰς ἡμέρας τρέμει ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι ταῦτα δύνανται νὰ ὀλισθήσωσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ καὶ νὰ μὴ τύχωσι καλῶν περιποιήσεων. Ἡ θέα ἵππου τυπτομένου εἶνε δι' αὐτὴν ἀφορμὴ λιποθυμίας· δὲν δύναται νὰ περιστείλῃ τὴν ὀργὴν καὶ τὰ δάκρυα αὐτῆς ἐπὶ μόνῃ τῇ ἰδέᾳ πειράματος ζωοτομῆς. Ἡ τοιαύτη δὲ τοῦ πνεύματος αὐτῆς κατάστασις ἄγει αὐτὴν εἰς πράξεις ὅλως ἀλλοκότους· ἐξέρχεται ἀνὰ τὰς ὁδούς, συναθροίζει τὰ προστυχόντα τεμάχια ὑάλου φόβῳ μὴ πληγωθῶσι διὰ τούτων οἱ ἵπποι· βλέπουσα πελάτην πλησιάζοντα εἰς τὸν σταθμὸν τῶν ἀμαξῶν καὶ ζητοῦντα νὰ λάβῃ τὸ τελευταῖον ἐν τῇ σειρᾷ ὄχημα ἢ ἕτερον, οὗ ὁ ἵππος τρώγει κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, πλησιάζει καὶ παρακαλεῖ νὰ ἀλλάξῃ ἐκλογήν, ἐπιπλήττουσα συνάμα τοὺς ἀμαξηλάτας, οἵτινες βεβαίως δὲν εἶνε εὐχαριστημένοι χάνοντες τοιουτοτρόπως τοὺς πελάτας αὐτῶν. Βλέπουσα ἵππον πίπτοντα ἐν τῇ ὁδῷ ἀπαιτεῖ νὰ ἀποζεύξωσιν ὅπως ἀνεγείρῃ αὐτὸν καὶ διὰ νὰ εἶνε μᾶλλον βεβαία ὅτι θέλουσιν ὑπακούσει αὐτῇ σπεύδει καὶ κάθηται ἐπὶ τοῦ ζῴου.

Ὅταν μάθῃ ὅτι ἵππος τις ἔθραυσε τὸν πόδα αὐτοῦ προσφέρεται ὅπως περιποιηθῇ καὶ προστατεύσῃ αὐτόν. «Ἔχει ἀνάγκην τὸ ζῷον τοῦτο, λέγει, ἐκείνου ὅπερ ἔλειψεν αὐτῷ καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ζωήν, φίλου ἀγρυπνοῦντος κατὰ τὰς τελευταίας αὐτοῦ στιγμάς».

Ἡμέραν τινὰ ἠγόρασε γέροντα ἵππον ἀντὶ 150 φρ. καὶ ἐπλήρωσεν ἀκολούθως διὰ τροφὴν μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, συμβάντος μετὰ 5 μῆνας, 78 φρ. κατὰ μῆνα.

Καὶ οἱ κύνες εἶνε ἀντικείμενον τῆς τρυφερότητος αὐτῆς· ἡμέραν τινὰ ἰδοῦσα κύνα, οὗ ὁ ποῦς ἀρτίως εἶχε συντριβῆ, σπεύδει, ἀνεγείρει αὐτὸν καὶ λιποθυμεῖ. Ὅταν συναντήσῃ ψωραλέον τινὰ κύνα, συλλαμβάνει καὶ φέρει αὐτὸν εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Αὐτὴ ἡ ἰδία κατέχει 5 ἢ 6 κύνας εἰς οὓς ἐκληροδότησεν ἰσόβιον εἰσόδημα 25 φρ. κατὰ μῆνα. Σήμερον δὲ εὑρίσκει ὅτι τὸ ποσὸν τοῦτο δὲν εἶνε ἀρκετόν. Τῇ προτροπῇ ἑτέρας φρενοβλαβοῦς ἡ κυρία αὕτη ἀπηυθύνθη εἰς δημοσιογράφους καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ γράψωσιν ἄρθρα κατὰ τῶν κ. κ. Paul Bert καὶ Labords, τῶν γνωστῶν ζωοτόμων· αὐτὴ δὲ αὕτη ἔγραψε πολλὰς ἀναφορὰς παρακαλοῦσα ὅπως οἱ ἵπποι «οἱ φίλοι οὗτοι τοῦ ἀνθρώπου» τυγχάνωσιν ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλειτέρων περιποιήσεων.

Ἡ κυρία αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῇ τύπος φιλοζώου καὶ ἀντιζωοτομιστοῦ ἠρέμου καὶ ἡσύχου· ὑπάρχουσιν ὅμως ἄλλαι αἵτινες εἶνε φιλόδοξοι καὶ ἐπιθετικαί· διὰ τὰς τελευταίας ταύτας ἡ πρὸς τὰ ζῷα ἀφοσίωσις εἶνε ἁπλῶς ἀφορμὴ ὅπως ἐπιδειχθῶσι μετὰ μείζονος ἐπισημότητος, καὶ ἰδοὺ ἓν παράδειγμα:

Πρόκειται περί τινος κληρονομικὴν προδιάθεσιν πρὸς φρενοπάθειαν κεκτημένης, ἥτις, ὡς πᾶσαι αἱ τῆς κατηγορίας ταύτης φρενοβλαβεῖς, δὲν στερεῖται πνεύματος. Κατ' αὐτὴν μόνοι οἱ φρενοβλαβεῖς εἰσιν ἄξιοι ὑπολήψεως, πάντες δὲ οἱ λοιποὶ εἶνε περιφρονητέοι· ὅσον τὸ κατ' αὐτὴν παριστᾷ τὸ φῶς καὶ τὴν πρόοδον· καταπατεῖ τοὺς κοινωνικοὺς θεσμοὺς καὶ δὲν ὀπισθοδρομεῖ ἐνώπιον τῶν ζωηρῶν καὶ ἀσέμνων λόγων. Ὁμολογεῖ ὑψηλοφώνως τὸ μῖσος αὐτῆς διὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὸν ὁποῖον τρέφει ἔρωτα διὰ τὰ ζῷα. Προτιμᾷ δὲ νὰ ἴδῃ μᾶλλον ἀποθνήσκοντα τὸν υἱὸν

Digitized by Google

αὐτῆς παρὰ νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ διὰ τῆς θυσίας ζώου. Εἶνε δὲ τὰ μάλα ὑπερήφανος διὰ τὴν ὁποίαν ὑπεκίνησε σταυροφορίαν κατὰ τῶν ζωοτόμων.

Ἡ πρὸς τὰ ζῶα ἀγάπη ὑπῆρξε δι' αὐτὴν ἀφορμὴ οὐ μικρᾶς ζημίας, διότι εὑρισκομένη μετὰ τοῦ συζύγου αὐτῆς εἰς προσοδοφόρον θέσιν καὶ συνεπῶς πρὸς τὴν μανίαν αὐτῆς καὶ μετὰ τάγματος γάτων, ἐνώπιον τοῦ διλήμματος ὅπερ οἱ κύριοι τῆς οἰκίας ἔθεντο, τῆς ἀπομακρύνσεως τῶν ἐνοχλητικῶν ζώων ἢ τῆς ἀποχωρήσεως ἐκ τῆς θέσεως, δὲν ἐδίστασε ν' ἀναγκάσῃ τὸν σύζυγον αὐτῆς νὰ δεχθῇ τὸ δεύτερον. Ἐν τούτοις μεθ' ὅλην ταύτην τὴν ζημίαν ἡ πρὸς τὰ ζῶα ἀγάπη δὲν ἐλαττοῦται· τὰς νύκτας ἐγείρεται ὅπως περιποιηθῇ αὐτὰ καὶ πολλάκις τῆς ἡμέρας καθαρίζει καὶ ὑποβάλλει ταῦτα εἰς λουτρά.

Μεθ' ὅλας ταύτας τὰς ἀλλοκότους ἰδέας ἡ κυρία αὕτη εἶνε ἀρκούντως νοήμων, ὡς εἴρηται, ἀλλὰ συνάμα καὶ λίαν ἐπιθετική. Ἐν ἀνάγκῃ, δηλ. ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἀνθίστανται πρὸς τὰς παραδόξους αὐτῆς ἰδέας, δὲν διστάζει νὰ προβῇ καὶ εἰς τὴν χρῆσιν πολυκρότου δι' οὗ συχνότατα τυγχάνει ὡπλισμένη.

Ὡς φαίνεται λοιπὸν ἐκ τῶν τριῶν τούτων παραδειγμάτων καὶ ἰδίως ἐκ τοῦ τελευταίου, τὸ χαρακτηρίζον τὴν μανίαν τῶν ἀντιζωοτομιστῶν εἶνε ἔρως πρὸς τὰ ζῶα καὶ περιφρόνησις πρὸς τὸν ἄνθρωπον.

Ἐν Παρισίοις, τῇ 21 Ἀπριλίου.

Ν. Α. Πιστης

ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΣ ΦΑΡΟΣ

Ὁ πρῶτος ἠλεκτρικὸς φάρος ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς ἀνηγέρθη τὸν παρελθόντα Δεκέμβριον. Εἶνε δ' οὗτος ὁ στηθεὶς ἐπὶ τῆς νήσου Razza, εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος τοῦ Ρίου Ἰανείρου τῆς Βραζιλίας, ἔργον θαυμάσιον ἀληθῶς, ὑπερβαῖνον κατὰ τὴν ἔντασιν τοῦ φωτὸς πάντας τοὺς μέχρι τοῦδε φάρους. Τὸ φῶς αὐτοῦ ἐναλλάσσεται κατὰ δεκαπέντε δευτερόλεπτα ἀπὸ λευκοῦ εἰς ἐρυθρὸν καὶ τἀνάπαλιν, εἶνε δὲ ἡ δύναμις τῆς λάμψεως αὐτοῦ ἴση πρὸς τὴν παραγομένην ἐξ 120,000 ἁπλῶν ἠλεκτρικῶν γλωσσίδων, ἤτοι ἑξηκοντάκις ἀνωτέρα τῆς μεγίστης ἐντάσεως, ἣν δύναται νὰ παρουσιάσῃ φάρος πρώτου βαθμοῦ δι' ἐλαίου φωτιζόμενος.

Σπουδαιότατον πλεονέκτημα τῆς ἐκτάκτου φωτιστικῆς δυνάμεως τοῦ φάρου τούτου εἶνε ὅτι καθιστᾷ αὐτὸν ὁρατὸν ἐξ ἀποστάσεως μακροτέρας, ἢ ὅσον ἐπιτρέπει ἡ κυρτότης τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Διότι ἡ ἀνταύγεια τοῦ φάρου φαίνεται ἐν τῷ ὁρίζοντι καὶ προαγγέλλει τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ πρὶν ἢ ὁ ναυτιλλόμενος δυνηθῇ νὰ παρατηρήσῃ τὸ ἄμεσον φῶς τοῦ φάρου. Τὸ γεγονὸς τοῦτο, παρατηρηθὲν ἤδη, ἐπικυροῦται καὶ ὑπὸ τῆς ἐπισήμου ἐκθέσεως τοῦ ἐπιτετραμμένου τὴν ἐπιμέλειαν τῶν φάρων τῆς Βραζιλίας, ἀναφέροντος ταῦτα: «Ἡ ἀνταύγεια τοῦ φάρου εἶνε ἐξαίρετα καταφανὴς καὶ δύναται νὰ ἐφελκύσῃ τὴν προσοχὴν τῶν ναυτικῶν καὶ αὐτῶν τῶν μὴ γινωσκόντων τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ εἰς ἀπόστασιν 35 μιλίων, τουτέστι εἰς τρία καὶ ἥμισυ μίλια ἐπέκεινα τοῦ σημείου, ἔνθα διακόπτεται τὸ ἄμεσον φῶς τοῦ φάρου. Καὶ πέραν δὲ τῶν 35 μιλίων διατελεῖ ἔτι ὁρατὸν ἐπὶ ἓν μίλιον εἰς ἐκείνους μόνον, ὅσοι ὡς ἡμεῖς γνωρίζουσι τὴν ὕπαρξιν τοῦ φάρου.»

Ὁ φάρος οὗτος δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ τελειότατον ἵδρυμα εἰς τὸ εἶδός του, διότι ἐν τῇ κατασκευῇ αὐτοῦ ἐφηρμόσθησαν αἱ νεώταται μέθοδοι καὶ τὰ νεώτατα μηχανήματα ὅσα ἐπενοήθησαν ἐν τῷ κλάδῳ τούτῳ τῆς ἐπιστήμης.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐν τῷ θεάτρῳ δύο κύριοι παρακάθηνται, οἱ Δ* καὶ Κ*.

Ὁ Κ*, ὅστις εἶνε δυσήκοος, ζητεῖ τὰ δίοπτρα τοῦ φίλου του Δ*.

— Περίεργον, λέγει, μετά τινα στιγμὴν ἀποδίδων αὐτὰ εἰς τὸν Δ*, μοῦ φαίνεται ὅτι ἀκούω καλλίτερα ὅταν παρατηρῶ μὲ τὰ γυαλιά τοὺς ἠθοποιούς.

Καὶ ὁ ἄλλος μὲ ἀγαθοπουλικὴν ἑτοιμότητα:

— Ἀμ' βέβαια, καϋμένε, ἀφοῦ τὰ γυαλιὰ σοῦ τοὺς φέρνουν κοντήτερα, ἑπόμενον εἶνε νὰ ἀκούῃς καὶ καλλίτερα!

*
* *

Ἐν τέλει λαμπροῦ γεύματος ὁ οἰκοδεσπότης διατάσσει τὸν ὑπηρέτην νὰ φέρῃ μικροτάτην φιάλην οἴνου, ἐκπωματίζων δ' αὐτὴν ἐξαίρει τὸ ἔκτακτον αὐτοῦ, ἰδίως δὲ τὴν παλαιότητά του, ἣν ἀναβιβάζει εἰς τριάκοντα τόσα ἔτη.

— Λοιπὸν πῶς σᾶς φαίνεται; ἐρωτᾷ εἰδήμονά τινα οἰνοπότην ἐκ τῶν συνδαιτυμόνων.

— Ὡραιότατος, ἀλλὰ πολὺ μικρὸς ἀναλόγως τῆς ἡλικίας του!

*
* *

Ὁ πατὴρ τοῦ Γεωργάκη καταλαμβάνει τὸν υἱόν του καταδιώκοντα χρυσαλίδας.

— Τί κάνεις αὐτοῦ, Γιώργη; ἐρωτᾷ ὁ πατήρ.

— Ζητῶ νὰ πιάσω πεταλούδαις, μπαμπᾶ.

— Καὶ πόσαις ἔπιασες ὡς τὰ τώρα;

— Νά, ἂν πιάσω αὐτὴν ποῦ κυνηγῶ κ' ἀκόμη ἄλλη μιά, τότε θὰ ἔχω πιασμέναις δύο, ἀπαντᾷ ὁ Γεωργάκης.

Digitized by Google

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Συμβαίνει εἰς τοὺς ἐρίζοντας ὅ,τι εἰς δύο ἀντιπάλους στρατούς, ὧν ὁ ἀσθενέστερος ἀνάπτει ἀπατηλὰς πυρὰς καὶ κάμνει μέγαν θόρυβον, ἵνα ὁ ἀντίπαλος τὸν νομίσῃ πολυαριθμότερον καὶ ἰσχυρότερον ἢ ὅσον πράγματι εἶνε.

Ὑποκριτικὸς εἶνε ὁ τρόπος, καθ' ὃν κατηγορεῖται ὁ κόσμος ὅτι δῆθεν τὸ πᾶν ἐπιτρέπει εἰς τοὺς τολμηροὺς καὶ τοὺς σεμνυνομένους διὰ τὴν ἐπιτυχίαν, ἐνῷ οἱ μετριόφρονες παραμελοῦνται· ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι οἱ τολμηροὶ ἐκεῖνοι ἔχουσι σπάνιά τινα προσόντα, τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν ταχύτητα τῆς βουλήσεως, ἄνευ τῶν ὁποίων ἡ εὐφυΐα ὁμοιάζει ἀκαλλιεργήτῳ κτήματι. Ὁ ἀγρυπνῶν κύων εἶνε πολυτιμότερος τοῦ κοιμωμένου λέοντος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πόσον στοιχίζει ἓν ποτήριον ὕδατος τοῦ Νέβα.—Ὡς γνωστόν, Νέβας εἶνε ὁ ποταμός, εἰς οὗ τὰς ὄχθας εἶνε ἐκτισμένη ἡ Πετρούπολις. Κατ' ὀκτώβριον μῆνα ὁ ποταμὸς πήγνυται, οἱ δὲ καλύπτοντες αὐτὸν πάγοι διαλύονται πάλιν τὸν Ἀπρίλιον. Ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ἡ πρώτη λέμβος δύναται νὰ διαπλεύσῃ τὸν ποταμὸν μὴ προσκρούουσα εἰς πάγους ἑορτάζεται πανηγυρικῶς ἐν Πετρουπόλει· ὁ διοικητὴς τοῦ φρουρίου Πέτρου-Παύλου διατάσσει νὰ κανονοβολήσωσιν, ὁ δ' αὐτοκράτωρ ἐξέρχεται εἰς τὸν ἐξώστην τοῦ χειμερινοῦ ἀνακτόρου, ὅπερ ὑψοῦται ἐπὶ τοῦ κρηπιδώματος τοῦ Νέβα. Ἡ λέμβος διαπλέει τὸν ποταμὸν φέρουσα τὸν διοικητὴν τοῦ φρουρίου, ὅστις κομίζει τῷ ἡγεμόνι τὸ πρῶτον ποτήριον ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ. Παρουσιάζων δ' αὐτῷ λέγει· «Τὸ ἔαρ ἀποστέλλει ἡμῖν τοῦτο τὸ δεῖγμα ὅτι ὁ σκοτεινὸς χειμὼν παρῆλθεν». Ὁ αὐτοκράτωρ λαμβάνει καὶ πίνει τὸ ὕδωρ, διατάσσει δὲ νὰ πληρώσωσι τὸ ποτήριον χρυσῶν νομισμάτων. Οὕτω συνέβαινον τὰ πράγματα μέχρι τῶν χρόνων Ἀλεξάνδρου τοῦ Β'. Ἀλλὰ παρετηρήθη ὅτι κατὰ μικρὸν τὸ μέγεθος τοῦ ποτηρίου ηὔξανε σημαντικῶς, τοῦθ' ὅπερ ἠνάγκαζε τὸν αὐτοκράτορα νὰ πίνῃ μέγα ποσὸν ῥυπαροῦ ὕδατος, νὰ αὐξάνῃ δ' ἀναλόγως καὶ τὴν ποσότητα τῶν νομισμάτων πρὸς πλήρωσιν τοῦ ποτηρίου. Ὅθεν ἀπό τινος χρόνου τὸ πρᾶγμα καθωρίσθη ἀκριβῶς: τὸ πρῶτον ποτήριον ὕδατος ἐκ τοῦ Νέβα πληροῦται μὲ διακόσια χρυσᾶ ῥούβλια.

Κατά τινα νεωτάτην στατιστικὴν τὰ διάφορα Κράτη τῆς ταχυδρομικῆς Ἑνώσεως εἰσέπραξαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 1883 ἐκ τῆς ταχυδρομικῆς αὐτῶν ὑπηρεσίας τὰ ἑξῆς ποσὰ ἕκαστον: Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι φράγκα 220,570,892. ἡ Γερμανία 213,111,609, ἡ Μεγάλη Βρετανία 182,524,000, ἡ Γαλλία 154,253,661, ἡ Ῥωσσία 60,944,468, ἡ Αὐστρία 47,876,630, ἡ Ἰταλία 32,660,886, αἱ ἀγγλικαὶ Ἰνδίαι 23,746,024, ἡ Οὑγγαρία 18,400,203, ἡ Ἑλβετία 17,106,436, ἡ Ἱσπανία 14,902,639, τὸ Βέλγιον 12,754,276, ἡ Ὁλλανδία 9,910,374, ἡ Ἰαπωνία 9,077,987, ἡ Σουηδία 7,886,100, ἡ Δανία 6,177,560, ἡ Ῥουμανία 4,076,921, τὸ Μεξικὸν 3,615,398, ἡ Ἀλγερία καὶ Τύνις 3,346,111, ἡ Πορτογαλλία 3,018,868, ἡ Ἀργεντινὴ Δημοκρατία 2,319,460, ἡ Αἴγυπτος 2,215,713, ἡ Χιλὴ 1,709,100, ἡ Ἑλλὰς 904,822, ἡ Βουλγαρία 483,733, τὸ Λουξεμβοῦργον 445,585, ἡ Περσία 372,200, ἡ Γουατεμάλα 186,513, ἡ δημοκρατία τῆς Ὀνδούρας 20,385. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀριθμῶν δείκνυται ὅτι τὰς μεγίστας προσόδους ἐκ τῆς ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς ὑπηρεσίας καρποῦνται ἐκεῖναι αἱ χῶραι, παρ' αἷς ἡ ἐμπορικὴ κίνησις εἶνε μεγαλειτέρα, ἡ δὲ ἐκπαίδευσις τοῦ λαοῦ μᾶλλον διαδεδομένη. Οὕτως ἡ Ἑλβετία ἐν σχέσει πρὸς τὸν πληθυσμὸν αὐτῆς ἔχει τὰς μεγίστας ταχυδρομικὰς προσόδους, εἰς ἃς ὅμως οὐκ ὀλίγον συμβάλλεται καὶ ἡ μεγάλη πάντοτε αὐτόθι συγκέντρωσις ξένου πληθυσμοῦ. Τὰς ἀνωτέρας ὅμως καθαρὰς προσόδους ἔχει ἡ Γαλλία, διότι ἐκ τῶν 154,253,661 εἰς ἃ ἀνέρχονται αἱ εἰσπράξεις, δαπανῶνται εἰς τὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν μόνον περὶ τὰ 70,000,000. Τοῦτο δὲ διότι οἱ ταχυδρομικοὶ ὑπάλληλοι ἔχουσι μικροὺς μισθούς, καθὸ ἀναλαμβάνοντες οἱ πλεῖστοι τὴν ταχυδρομικὴν ὑπηρεσίαν οὐχὶ ὡς κύριον ἔργον, ἀλλ' ὡς πρόσθετον ἐνασχόλησιν, καὶ προσέτι διότι αἱ σιδηροδρομικαὶ Ἑταιρίαι ἔχουσιν ἀναλάβει τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἀμίσθου μεταφορᾶς τῶν ταχυδρομικῶν σάκκων.

Κατὰ τὴν ἄρτι δημοσιευθεῖσαν ἔκθεσιν τῆς διαχειρίσεως τοῦ ὀρφανοτροφείου Χατζῆ Κώνστα κατὰ τὸ ἔτος 1883 ἦσαν κατατεταγμένοι ἐν αὐτῷ 205 νέοι. Ἀπεφοίτησαν 41, ἐξ ὧν 9 ἦσαν ὑπότροφοι· οἱ πλεῖστοι τούτων ἐξασκοῦσι τὴν τέχνην, ἣν ἕκαστος ἐδιδάχθη ἐν τῷ ὀρφανοτροφείῳ. Ἡ χρηματικὴ περιουσία τοῦ ὀρφανοτροφείου ἀνήρχετο κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος εἰς 1,400,000 δρ. ἡ δὲ κτηματικὴ μετὰ τῶν κτιρίων καὶ γηπέδων αὐτοῦ εἰς δρ. 750,000. Τὰ ἔξοδα τῆς διαχειρίσεως τοῦ λήξαντος ἔτους ἀνῆλθον εἰς δρ. 82,304,23 τὰ δ' ἔσοδα εἰς 139,954,57, κατελήφθη τουτέστι πλεόνασμα ἐκ δρ. 57,650,34.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884,— Β' 791.

Digitized by Google

'Αριθ. 439 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 27 Μαΐου 1884

Ο ΔΥΣΜΟΡΦΟΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ

(Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

—

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγ. φύλλον.)

Γ'.

Μόνον κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ ἐπιόντος ἔτους αἱ περιστάσεις μ' ἐπανέφερον διὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας εἰς τοῦ φίλου μου. Ὁ Παῦλος μὲ περιέμενεν εἰς τὸν σταθμόν. Διὰ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν οἰκίαν του διήλθομεν διὰ τοῦ αὐτοῦ βουλεβάρτου, ἔνθα, διὰ πρώτην φοράν, συνήντησα τὸν Φαβρὼλ, καὶ συνωμιλοῦμεν φυσικώτατα περὶ τῶν νέων τοῦ τόπου, ὅταν τοὺς ὀφθαλμούς μου εἵλκυσε πρόγραμμα, ἐφ' οὗ ἦτο γεγραμμένον μεγάλοις γράμμασι τὸ ὄνομα τοῦ πτωχοῦ καλλιτέχνου.

— Τί νὰ σημαίνῃ ἆρά γε τοῦτο; εἶπον τῷ Παύλῳ.

Ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐνόησε.

— Ἆ! ἀλήθεια, παρ' ὀλίγον νὰ τὸ ἐλησμόνουν. Φαντάσου ὅτι ὁ φίλος μας Φαβρὼλ θὰ παραστήσῃ μελοδραμάτιον! Εἰς τὴν πόλιν ὅλοι περὶ αὐτοῦ ὁμιλοῦν. Φαντάσου λοιπόν, μία πρώτη παράστασις εἰς τὸ θέατρον τῆς Α...! ἔργον ἐπαρχιακοῦ συνθέτου! Ὁποία εὐχαρίστησις φιλοτιμίας δι' ἐπαρχιακὸν κοινόν! Εἶν' ἀλήθεια ὅμως ὅτι ὁ δυστυχὴς φίλος μας ἔλαβε μετὰ πολλοῦ κόπου τὴν σπανίαν ταύτην τιμήν! Ἡ μετριοφροσύνη του ὠπισθοδρόμει πρὸ τῆς δοκιμῆς, ὁ δὲ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου ἐδίσταζε. Εὐτυχῶς ἀνεμίχθην εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ἐπέμεινα, ἐρραδιούργησα καὶ ἐφρόντισα τόσον ὥστε τὸ κατώρθωσα. Ὁ Θεὸς εἰξεύρει πόσον εἶμ' εὐτυχής! Εἶδον τὸ ἔργον καὶ ἡ ἐπιτυχία του εἶνε σχεδὸν βεβαία. Τίς οἶδεν; Ἴσως ὁ Φαβρὼλ βαδίζει τὴν ὁδὸν τῆς φήμης καὶ τῆς ἐπιτυχίας!

Φαίνεται ὅτι ἡ πρὸς τὸν συνθέτην συμπάθειά μου δὲν ἦν ἐντελῶς ἐσβεσμένη, διότι ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη εἴδησις μοὶ προὐξένησε μεγάλην χαράν. Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ξενίζοντός με ἀνέγνωσα τὰς ἐφημερίδας τῆς πόλεως. Ἅπασαι περιεῖχον μακρὸν ἄρθρον περὶ τῆς προσεχοῦς ταύτης παραστάσεως καὶ ἅπασαι ἐπίσης ἀπηύθυνον πρὸς τὸ κοινὸν τὴν αὐτὴν πρόσκλησιν:

«Ἐλπίζομεν, ἔλεγε μεταξὺ ἄλλων ὁ *Φάρος τῆς Δύσεως*, ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Α... οἵτινες τόσον ὑπεραγαπῶσι πάσας τὰς καλλιτεχνικὰς ἐνδείξεις, θέλουσιν ὠφεληθῆ τῆς εὐκαιρίας ταύτης ἵνα δώσωσιν εἰς τὰς γείτονας πόλεις, αἵτινες τοὺς φθονοῦσι, νέαν ἀπόδειξιν τῆς ὑψηλῆς αὐτῶν μουσικῆς ἀγχινοίας. Ὁ κ. Φαβρὼλ εἶνε γνωστότατος καὶ ἔχει λίαν ἐκτιμηθῆ μεταξὺ ἡμῶν, ὥστε δὲν νομίζομεν ἀναγκαῖον νὰ γράψωμεν ἐνταῦθα τὸν πανηγυρικόν του. Ἄλλως τε δὲ δὲν πρόκειται μόνον νὰ ὑπάγωμεν νὰ χειροκροτήσωμεν διδάσκαλον, ἀλλὰ πρόκειται νὰ ἐνθαρρύνωμεν ἀπόπειραν ἀντισυγκεντρώσεως σπουδαιοτάτην ἅμα δὲ καὶ νεωτάτην καὶ τολμηράν. Πρόκειται νὰ μάθωμεν ἐὰν ὡς πρὸς τὰς καλὰς τέχνας καὶ τὴν καλαισθησίαν αἱ ἐπαρχίαι ἀξίζουσι κἄτι, ἐὰν τὸ τάλαντον ἔχει μόνον μίαν πρωτεύουσαν ἐν Γαλλίᾳ, καὶ ἐὰν δὲν δύναταί τις νὰ εὕρῃ ἀλλαχοῦ τῶν Παρισίων κριτὰς ἱκανοὺς διὰ νὰ κρίνωσιν, ἱκανοὺς διὰ ν' ἀφιερώσωσι τὰ ἔργα των!»

Ὡς βλέπετε, ὁ ἐνθουσιασμὸς ἔφθασε μέχρι λυρισμοῦ. Ἐγὼ διὰ νὰ θεωρήσω τὸ ζήτημα ἐτοποθετήθην εἰς μετριοφρονέστερον σημεῖον. Ὁμολογῶ ὅτι οὐδαμῶς μ' ἀπησχόλει τὸ ἄκρον ἐνδιαφέρον τῆς τέχνης οὐδ' ἡ παρεγνωρισμένη δικαιοδοσία τῶν ἐπαρχιωτῶν, ἀλλ' ἁπλούστατα ἐσυλλογιζόμην ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔργον θὰ ἐποίει γνωστὸν τὸν ἀτυχῆ μας φίλον καὶ ἴσως θὰ τὸν ἐβοήθει ν' ἀνυψωθῇ.

Ἡ παράστασις εἶχεν ὁρισθῆ διὰ τὴν ἐπιοῦσαν. Πρὸ πολλοῦ ὁ Παῦλος εἶχε κρατήσει θεωρεῖον πλησιέστατον τῆς σκηνῆς, ὥστε νὰ μὴ φαίνεται πολύ, καὶ εἰς ὃ ὁ Φαβρὼλ ὅστις δὲν θὰ ἐφαίνετο εἰς τὴν ὀρχήστραν ὑπεσχέθη νὰ ἔλθῃ νὰ μᾶς συναντήσῃ. Μετέβημεν εἰς τὸ θέατρον ἀρκετὰ ἐνωρίς. Ἦτο πλῆρες ζωηροτάτου, θορυβωδεστάτου καὶ σχεδὸν πυρετώδους πλήθους. Ὁ μὲν ἐκάλει τὸν δέ, πάντες ὡμίλουν περὶ τοῦ μελοδραματίου καὶ παντοῖαι σκέψεις ἀντηλλάσσοντο.

— Εἰξεύρεις τίποτε δι' αὐτό; φαίνεται θὰ εἶνε καλόν.

— Τέλος πάντων θὰ εἶνε πολὺ περίεργον Διότι, τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς, ὁ Φαβρὼλ

Digitized by Google

εἶνε συμπατριώτης μας. Εἶνε ἕνας ἐκ τῶν ἰδικῶν μας, ἰδικός μας!

—Καλὲ ποῖος ἤλπιζε νὰ κάμῃ αὐτὸ ἐκεῖνος ὁ παχύς!

Οἱ ἐφημεριδοπῶλαι ἔτρεχον πανταχοῦ.

—Νά, κύριοι, νὰ ἡ ἐφημερὶς τοῦ θεάτρου, ἡ ὑπόθεσις τοῦ θεάτρου, καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ συγγραφέως! Ἀγοράσατε, κύριοι, τὴν εἰκόνα τοῦ συγγραφέως!

Καὶ τὸ πλῆθος ἐγέλα βλακωδῶς!

Καθ' ἣν στιγμὴν εἰσηρχόμεθα, θορυβώδης κίνησις ἐγίνετο μεταξὺ τῶν μὴ ἀγορασάντων ἔτι εἰσιτήρια, οἵτινες συνωστίζοντο μεταξὺ τῶν δύο διαφραγμάτων περιμένοντες μεθ' ὑπομονῆς τὴν σειράν των. Εἶχον κλείσει τὸ θυρίδιον τῶν εἰσιτηρίων διότι ὅλαι αἱ θέσεις εἶχον πωληθῆ! «Δὲν ὑπάρχουν πλέον θέσεις! Δὲν ὑπάρχουν πλέον θέσεις!» Καὶ τοῦτο διεδόθη δίκην πυρίτιδος. Ὅσοι ἦσαν μεταξὺ τῶν πρώτων ἐδυστρόπησαν, ἐδίστασαν πρὸς στιγμὴν καὶ ἔπειτα δυσηρεστημένοι ἐστράφησαν καὶ ἤρχισαν νὰ προχωρῶσιν ὠθοῦντες ἔμπροσθέν των κοπιωδῶς τὸ δυσηρεστημένον πλῆθος.

Οὐδέποτε ἀληθῶς ἡ αἴθουσα τοῦ θεάτρου ἦτο τόσῳ πλήρης. Ἐξεχείλιζε κατὰ γράμμα. Ὁ νομάρχης καὶ ὁ δήμαρχος κατεῖχον τὰ ἐπίσημα θεωρεῖα. Ἦτο καθῆκον αὐτῶν, ἔγραφε τὴν ἐπαύριον δημοκρατική τις ἐφημερίς, νὰ δώσωσιν εἰς ἕνα τῶν συμπολιτῶν των τὸ ἐπίσημον τοῦτο δεῖγμα τῆς εὐμενείας. Καὶ αὐτὴ ἡ ὑψηλὴ κοινωνία, ἥτις ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ νῦν δημοκρατικοῦ πολιτεύματος διεσκέδαζεν ἰδιωτικῶς καὶ ἐνόμιζεν ὅτι θὰ παρέβαινε τὰ πρέποντα ἐὰν μετέβαινε νὰ διασκεδάσῃ εἰς τὸ θέατρον, εἴτε ἐκ περιεργίας, εἴτε ἐξ ὑψηλῆς συγκαταβάσεως τὴν φορὰν ταύτην παρέβη τὰς ἀρχάς της. Ὁρατὴ ἀνυπομονησία κατεῖχε τοὺς θεατὰς ν' ἀνεγερθῇ ἡ αὐλαία· ἠκούσθησαν ψιθυρισμοί. Τέλος τὰ τρία κτυπήματα ἀντήχησαν καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν ὁ παχὺς Φαβρὼλ, ὅστις εἶχε μεταβῆ νὰ κάμῃ εἰς τοὺς ἠθοποιοὺς τὰς τελευταίας συστάσεις του, εἰσήρχετο εἰς τὸ θεωρεῖόν μας καὶ ἐρρίπτετο ἐντὸς θρονίου, ἀσθμαίνων, πορφυροῦς ἐκ συγκινήσεως καὶ σπογγίζων τὸ πλῆρες ἱδρῶτος μέτωπόν του.

Ἡ εἰσαγωγὴ ἤρξατο καὶ εὐθὺς ἀπὸ τῶν πρώτων ἤχων ἡ ἡσυχία κατέστη αἰφνιδία καὶ ἐντελής. Ὅλων αἱ κεφαλαὶ ἔκλινον πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ ὅλων τὰ ὦτα ἦσαν τεταμένα. Οὐδὲν κίνημα ἐγίνετο, οὐδεὶς ψίθυρος. Φαίνεται ὅτι ἡ προσοχὴ αὕτη ἐκέντησε τὴν φιλοτιμίαν τῆς ὀρχήστρας, ἢ ἡ ἰδέα ὅτι ἡ ἐπιτυχία τοῦ μελοδραματίου ἀπ' αὐτῆς ἐξηρτᾶτο, ὅτι ἡ τιμή της ἦτο μετ' αὐτοῦ συνδεδεμένη, καὶ ὅτι ἐν τῷ μέσῳ τῆς βαθείας ἐκείνης σιγῆς ὁ ἐλάχιστος δισταγμὸς πρὸς τὸν χρόνον, ἡ ἐλαχίστη κακοφωνία εὐκόλως θὰ ἐνοεῖτο, καὶ ἕνεκα τούτου ἔπαιξε θαυμασίως. Οὐδέποτε ἔπαιξε μετὰ τόσης συμφωνίας, μετὰ τόσης λεπτότητος, μετὰ τόσης ἁρμονίας ὅσον τὴν ἑσπέραν ἐκείνην. Οἱ μουσικοὶ ἦσαν προσεκτικοὶ καὶ εἰς τὰ ἐλάχιστα ἐμπόδια, ὥστε δύσκολον θὰ ἦτο ἐὰν ὁ συνθέτης ηὔχετο κατὰ νοῦν νὰ εἶχεν εὐσυνειδητοτέρους διερμηνεῖς. Πρὸ πάντων αἱ τελευταῖαι σελίδες, θορυβώδεις καὶ ἐπαγωγοί, ἐφάνησαν ὅτι τοὺς οἰστρηλάτησαν, ἡ δὲ ὀρχήστρα μετὰ τόσης ζωηρότητος ἐξετέλεσεν αὐτάς, ὥστε ὅτε ἐτελείωσαν ἅπασα ἡ αἴθουσα τοῦ θεάτρου, ἀπὸ τῆς πλατείας μέχρι τῶν ὑπερῴων, ἐξερράγη εἰς παρατεταμένα χειροκροτήματα.

Ὁ Φαβρὼλ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον εἶχε μείνει κεκρυμμένος εἰς τὸ βάθος τοῦ θεωρείου, ἀκίνητος, μὲ τεταμένον λαιμόν, μὲ προσηλωμένον βλέμμα, ὅλως προσοχή. Κατ' ἀρχὰς ἐφάνη κατεχόμενος ὑπὸ βαθείας ἀγωνίας. Εἶτα, βλέπων ὅτι τὰ πάντα ἐβάδιζον καλῶς, ἐγένετο γαληνιώτερος, τὸ δὲ στῆθός του ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξετάθη. Τέλος ἐξέπεμψε θορυβώδη στεναγμὸν εὐχαριστήσεως καὶ ἀπελευθερώσεως.

—Λοιπόν, λέγω στρεφόμενος πρὸς αὐτόν, ἐλπίζω ὅτι εἶσθε εὐχαριστημένος.

—Πολὺ εὐχαριστημένος! ἀπεκρίθη λίαν φαιδρός.

Καὶ ἀληθῶς ἡ ἀρχὴ ἦτο λίαν ἐνθαρρυντική. Τώρα ἦν ἡ σειρὰ τῆς πράξεως. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐγένετο σιγή, οἱ δὲ ἠθοποιοὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν σκηνήν. Μάταιον θὰ ἦτο νὰ κάμω ἐνταῦθα κριτικὴν καὶ λεπτομερῆ ἀνάλυσιν τοῦ ἔργου, τῆς ἐκτελέσεως καὶ τῶν ἐντυπώσεων τοῦ κοινοῦ. Τὸ ποίημα εἶχε γραφῆ ὑπ' ἀγνώστου ποιητοῦ. Ἦτο εἶδος εἰδυλλίου, ἐν ᾧ ὁ ἔρως, ὡς συνήθως, διεδραμάτιζε τὸ κυριώτερον πρόσωπον, καὶ ἐν ᾧ δύο μεμνηστευμένοι, ἀφ' οὗ ἐστέναξαν πολλάκις ἔβλεπον τέλος τὴν ἐπιτυχίαν στέφουσαν τὴν σιωπηρὰν σταθερότητά των. Οἱ στίχοι ἦσαν ἀδύνατοι ἀλλ' ἡ μουσικὴ ἀντεστάθμιζε τὴν ἔλλειψιν ταύτην. Ἐπὶ τοῦ ἀσθενοῦς αὐτοῦ καὶ συνηθεστάτου θέματος ὁ Φαβρὼλ εὗρε τὸ μέσον νὰ κάμῃ δύο ἢ τρεῖς ὡραίας δυῳδίας γλυκυτάτης ἁρμονίας, ἕνα σκοπὸν ἀγροτικοῦ χοροῦ νεωτάτου καὶ παραδοξοτάτου, τέλος φαιδρά τινα ᾀσμάτια καὶ μελαγχολικάς τινας μελῳδίας. Τὸ μελοδραμάτιον ἐκτελεσθὲν φυσικῶς καὶ ψαλὲν γενικῶς καλά, ἐκτὸς δύο ἢ τριῶν τριτευόντων προσώπων, ἦν ἀληθῶς ἑλκυστικώτατον. Καὶ ἐνίοτε, ῥίπτων κρυφίως ἀκούσιον βλέμμα ἐπὶ τοῦ τέρατος ὅπερ ἐκάθητο ἐγγὺς ἐμοῦ, ἠρώτων ἐμαυτὸν μετ' ἐκπλήξεως ἕνεκα τίνος παραδόξου ἰδιοτροπίας τῆς φύσεως οἱ συγκινητικώτατοι ἐκεῖνοι τόνοι, τὰ ἐλαφρὰ καὶ χαρίεντα ἐκεῖνα τεμάχια ἠδυνήθησαν ν' ἀναπηδήσωσιν ἀπὸ τοιούτου ἐγκεφάλου.

Μετ' ὀλίγον ὅλον τὸ ἀκροατήριον ἐθέλχθη.

Digitized by Google

Ἔπραττέ τι καλλίτερον τοῦ νὰ χειροκροτῇ, ἠκροάζετο. Καὶ ὅτε, πάντοτε μὲ τεταμένον οὖς, εἶδε τέλος νὰ πίπτῃ ἡ αὐλαία, ἔκπληκτον, μεμαγευμένον καὶ εὐγνῶμον πρὸς τὸν συνθέτην τῆς βραχυτάτης ὥρας ἣν διῆλθεν, ἐξεδήλωσε πάλιν τὴν εὐχαρίστησίν του καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην του διὰ ῥαγδαιοτάτων καὶ παρατεταμένων χειροκροτημάτων.

—Ζήτω ὁ Φαβρώλ! ζήτω ὁ Φαβρώλ! ἐκραύγαζε πᾶσῃ δυνάμει ἡ αἴθουσα.

—Ζήτω ἡ ἐπαρχία! ἀνεφώνησε σφοδρὸς ὀπαδὸς τῆς μουσικῆς ἀντισυγκεντρώσεως, ἀναμφιβόλως συντάκτης τις τοῦ *Φάρου τῆς Δύσεως*.

Καὶ ἡ ὑψηλὴ κοινωνία ἐχειροκρότει διὰ τοῦ ἄκρου τῶν δακτύλων καὶ ὀρθία ἐμειδία μετὰ κινημάτων τῆς κεφαλῆς ἐπιδοκιμάζουσα τὴν δημοσίαν ταύτην ἐκδήλωσιν, εἰς ἣν τὸ ἐκ γένους διακεκριμένον αὐτῆς τῇ ἀπηγόρευε νὰ συμμετάσχῃ.

Αἴφνης φωνή τις ἠκούσθη:

—Ὁ συγγραφεύς!

—Ναί, ναί, ὁ συγγραφεύς! ἐπανέλαβον χίλιαι φωναί.

Τότε οὐδὲν ἄλλο ἐγένετο ἢ ἄπειρος θόρυβος ῥάβδων καὶ ποδῶν κροτούντων τὸ ἔδαφος. Οὐδεὶς πλέον ἠκούετο, ὁ δὲ κονιορτὸς ἠγέρθη πανταχόσε. Ὁ Φαβρώλ, πάντοτε εἰς τὴν σκιὰν τοῦ βάθους τοῦ θεωρείου, ἐφαίνετο ὡς ζαλισμένος, ἔκπληκτος, ἔντρομος σχεδὸν ἐκ τοῦ θριάμβου του. Ἤκουεν ὅλον ἐκεῖνον τὸν θόρυβον, μὴ λέγων λέξιν, μηδὲ κινούμενος, καὶ παρατηρῶν ἡμᾶς δι' ἀβεβαίου ὕφους, ἀγωνιώδους σχεδόν, ἐν ᾧ τὸν προετρέπομεν νὰ φανῇ. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἡ θύρα τοῦ θεωρείου μας ἠνοίχθη ταχέως καὶ ἐφάνη ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου.

—Ἐμπρός, κύριε Φαβρώλ, ἔλθετε λοιπὸν γρήγορα! Βλέπετε ὅτι σᾶς ζητοῦν, καὶ πρέπει νὰ φανῆτε!

Ὁ δύστηνος ἠγέρθη, ἐνδοιάζων εἰσέτι, καὶ βραδέως ἀφῆκε τὸ θεωρεῖον.

Μετὰ ἓν ἢ δύο λεπτά, ὁ Φαβρὼλ εἰσῆλθεν ἐκ τοῦ βάθους τῆς σκηνῆς. Ἡ τὸ κυριώτερον πρόσωπον ὑποδυθεῖσα ἠθοποιὸς ἔτρεξε πρὸς αὐτόν, τὸν ἔλαβεν ἀπὸ τῆς χειρός, τὸν ἔφερεν ἢ μᾶλλον τὸν ἔσυρε, κλονιζόμενον σχεδόν, πρὸς τὸ προσκήνιον πρὸ τῶν ἀνευφημιῶν. Τότε ἐγένετο ἀληθὴς παραφορά. Ἐκραύγαζον: «Εὖγε, Φαβρώλ! Ζήτω ὁ Φαβρώλ!» Ὠρύετο ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν θεωρείων ὁ λαός, εἰς ὅντινα ἡ τερατώδης ἀσχημία του καὶ τὸ ἁπλοῦν ὕφος του εἶχον γείνει δημώδη. Αἴφνης πῖλός τις ἐρρίφθη εἰς τὸν ἀέρα. Αἱ διακεκριμέναι κυρίαι ἐμειδίων κινοῦσαι τὰ ῥιπίδιά των δι' ἐνθαρρυντικοῦ ὕφους. Οἱ κύριοι ἔθετον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των τὰ διόπτρά των, τινὲς δὲ διὰ νὰ ἴδωσι κάλλιον ἠγέρθησαν, ἀλλ' εὐθὺς πανταχόθεν ἐφώναξαν «Καθήσατε! καθήσατε!»

Ὁ Φαβρὼλ ἐχαιρέτα δεξιά, ἐχαιρέτα ἀριστερά, βαρέως κινῶν τὴν χονδρὰν κεφαλήν του. Τότε οἱ γέλωτες συνεμίγνυντο μὲ τὰς ἐπευφημίας. Αἴφνης ἡ ἠθοποιός, ἥτις τὸν εἶχε λάβει ἀπὸ τῆς χειρός, ἐδράξατο στεφάνου τριανταφύλλων ὃν εἰς τῶν θαυμαστῶν της τῇ εἶχε ῥίψει, καὶ ὁμοία πρὸς τὰς νύμφας ἐκείνας τοῦ Βιργιλίου αἵτινες στέφουσι δι' ἀνθέων τὸν μεμεθυσμένον Σειληνόν, ἐσηκώθη ἐπὶ τῶν ἄκρων τῶν μικρῶν ποδῶν της, καὶ γελῶσα ὡς τρελή, τὸν ἔθηκεν ὅπως ἔτυχεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ δυστήνου, ὅστις τὴν ἀφῆκε νὰ κάμῃ ὅ,τι θέλει. Τότε ἡ παραφορὰ ἔφθασεν εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον ἐκ τοῦ ἐπὶ τῆς σκηνῆς φανέντος παραδόξου θεάματος. Ἅπαντες οἱ ἠθοποιοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, εἶχον δώσει ἀλλήλοις τὰς χεῖρας καὶ ἐγέλων θεωροῦντες τὸν Φαβρώλ, ἐν ᾧ ἐχαιρέτων τὸ κοινόν· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν ἠθοποιῶν ἦτο ὁ συνθέτης, μὲ λευκὸν λαιμοδέτην, μὲ μέλαιναν ἐνδυμασίαν, ὡσεὶ περικεκαλυμμένος ἐν τῇ ἀποθεώσει του, τεθαμβωμένος ἐκ τῆς χρυσῆς ἐκείνης αἰθούσης, ἐκ τῶν εἰκόνων ἐκείνων, ἐκ τῶν φώτων, ἐκ τῶν κομψοτάτων ἐνδυμασιῶν, ἐκ τῶν ὡραίων γυναικῶν αἵτινες ἐμειδίων διὰ τὴν ἀσχημίαν του, ἀκούων ὡσεὶ ἐν ὀνείρῳ τὰς ἐπευφημίας ἐκείνας, τὰ φρενητιώδη *εὖγε*, ἅτινα πανταχόθεν ἐπέμποντο πρὸς αὐτόν, ὑποκλινόμενος, διὰ νὰ εὐχαριστήσῃ ὅλον ἐκεῖνο τὸ κοινόν, μηχανικῶς, ἄνευ συνειδήσεως, μὲ τὴν ἐστεμμένην ἐκ τριανταφύλλων χονδρὰν κεφαλήν του!

Πρὸς στιγμὴν ᾐσθάνθημεν, ὁ Παῦλος καὶ ἐγώ, βαθεῖαν εὐχαρίστησιν. Ἐπιστεύσαμεν ἐπὶ ἓν λεπτόν, ἐπὶ ἓν δευτερόλεπτον, εἰς τὴν στερεότητα τοῦ θριάμβου ἐκείνου. Ἀλλοίμονον! Εἰς τὴν σκηνὴν ἧς ἐγινόμεθα μάρτυρες ἡ τοῦ κωμικοῦ δόσις ἦτο ἰσχυροτέρα καὶ αὐτὴ ὑπερίσχυσε! Τὸ κοινόν, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ ἐπαρχιακὴ ματαιότης καὶ εἶδος συμπαθείας μετ' οἴκτου εἶχεν ὑπερισχύσει ἕως τότε, ἐφάνη αἴφνης ὅτι ἐλάμβανε συνείδησιν τοῦ παραδόξως καὶ ὑπερβαλλόντως γελοίου, ὅπερ ἐνυπῆρχεν εἰς τὸ θέαμα ἐκεῖνο. Κατ' ἀρχὰς ἐπῆλθεν εἰς τὴν κεχμηκυῖαν ἐξ ἐνθουσιασμοῦ αἴθουσαν στιγμὴ ἐντελεστάτης σχεδὸν σιγῆς. Εἶτα, ὡς ἀποτέλεσμα ταχείας σκέψεως, δύο ἢ τρεῖς ἀπομεμονωμένοι γέλωτες, ἀλλ' ἑκούσιοι, ἠχηροὶ καὶ μεταδοτικοί, ἀνεπήδησαν αἴφνης ἐκ τῆς πλατείας. Τοῦτο ὑπῆρξε τὸ σύνθημα. Ὁ τρελὸς γέλως ἐγεννήθη καὶ διεδόθη εἰς ἅπασαν τὴν αἴθουσαν μὲ τὴν ἰλιγγιώδη ὁρμὴν πυρκαϊᾶς. Κατ' ἀρχὰς ἤρξαντο τὰ πρῶτα θρονία, ἔπειτα ἅπασα ἡ πλατεῖα, τὰ θεωρεῖα καὶ τέλος μέχρι τῶν ὑπερῴων. Ἦτο γέλως ὁμηρικός, ἀπερίγραπτος ἱλαρότης. Ἦτο ἄπειρος σύγχυσις ἐκρήξεων γελώτων καὶ μικρῶν πεπνιγμένων κραυγῶν. Πολλοὶ προσεπάθουν νὰ κατανικήσωσι τὴν ἰσχυροτάτην ταύτην ἱλαρότητα. Γυναῖκες, νεάνιδες δακρυ-

Digitized by Google

ροοῦσαι, μὲ τὸ μανδήλιον εἰς τὸ στόμα, ἀσθενεῖς σχεδὸν ἐκ τοῦ πολλοῦ γέλωτος ἠναγκάζοντο νὰ ἐξέλθωσι. Τινὲς κατώρθουν νὰ σταματήσωσιν ἀπὸ τοῦ νὰ γελῶσι, γενόμενοι κύριοι τοῦ ἑαυτοῦ των. Ἀλλὰ βλέποντες πάλιν τὴν ἀκατανίκητον ἐκείνην εὐθυμίαν, τοὺς τρελοὺς καὶ παρατεταμένους γέλωτας τῶν ἄλλων, ἤρχιζον ἐκ νέου ὡσεὶ τὸ ρεῦμα ἐκεῖνο τοῦ γέλωτος τοὺς συμπαρέσυρεν ἀκουσίως. Ὀλίγοι τινὲς μόνον ἐθεώρουν ἀπαθῶς, ἐν ᾧ ὁ Παῦλος καὶ ἐγώ, ὄρθιοι ἐντὸς τοῦ θεωρείου μας, παριστάμεθα μάρτυρες μετ' ἀπελπισίας, μᾶλλον τεθλιμμένοι παρὰ ὠργισμένοι, εἰς τὴν τρομερὰν ταύτην σκηνήν. Οὕτω λοιπὸν τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῆς τοπικῆς δόξης, δι' ἧς ὁ Φαβρὼλ ἔβλεπεν ἑαυτὸν περικυκλούμενον, ἐχάνετο πρὸ τοῦ γελοίου τοῦ ἀτόμου του! Τὸ μέλλον ἐκεῖνο καὶ ἡ ἀνύψωσις, ἣν πρὸς στιγμὴν διείδομεν διὰ τὸν κοινὸν φίλον μας, ἦτο λοιπὸν μάταιον ὄνειρον! Τετέλεσται τοῦ λοιποῦ! Οὐδὲν ἠδύνατο νὰ σώσῃ τὸν δύστηνον ἀπὸ τῆς γελοίας δυσμορφίας του. Οὔτε ἡ ἐργασία του, οὔτε ἡ μουσική του εὐφυΐα, οὔτε ἡ πλαστὴ ἐκείνη θριαμβευτικὴ ὥρα, ἣν πρὸ ὀλίγου διῆλθεν!

Ὅτε ἐξήλθομεν, οἱ γέλωτες ἐκόπαζον ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Εἰς τὸν διάδρομον συνηντήσαμεν τὸν Φαβρώλ, ὅστις ἤρχετο νὰ μᾶς συναντήσῃ. Ὁ δυστυχὴς οὐδὲν εἶχεν ἴδει ἐκ τῆς σκληρᾶς ἐκείνης μετατροπῆς. Συρθεὶς εἰς τὸ βάθος τῶν παρασκηνίων ὑπὸ τῶν θορυβωδῶς ἐνθουσιασμένων ἠθοποιῶν, οὐδὲν ἤκουσεν, οὐδὲν ὑπώπτευσε. Τὸ παχὺ πρόσωπόν του ἦτο φαιδρότατον. Ἡ χαρὰ αὕτη μᾶς ἐλύπησεν. Ἀλλὰ τί; Ἔπρεπε νὰ τῷ ἀφαιρέσωμεν τὴν ἀπάτην ἐκείνην; Ἦν ἡ πρώτη φορὰ κατὰ τὸν βίον του! Ἄλλως τε τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἑσπέρας ἐκείνης συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ τὴν συγκρατήσωσι. Τὴν ἐπαύριον ἅπαντες οἱ τῆς Α... ἐφημεριδογράφοι ἐτόνισαν τὴν λύραν των διὰ νὰ ἐγκωμιάσωσι, μετὰ σπανιωτάτης ὁμοφωνίας, τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην τοῦ συμπατριώτου των. Παρισιναί τινες ἐφημερίδες ἔκαμον μνείαν αὐτοῦ εὐμενῶς. Μετά τινας μῆνας, ὅτε εἶχον ἐπιστρέψει εἰς Παρισίους, ἔλαβον ἐπισκεπτήριον τοῦ Φαβρώλ. Εἶχε γείνει μέλος τῆς Ἀκαδημείας τῶν καλῶν τεχνῶν.

Δ'.

— Λοιπόν, ἠρώτησα τὸν Παῦλον μετὰ δεκαοκτὼ περίπου μῆνας ἀπὸ τῆς παραδόξου ἐκείνης ἑσπέρας, τί γίνεται λοιπὸν ὁ φίλος μας Φαβρώλ;

Ὁ Παῦλος συνωφρυώθη.

— Ὁ Φαβρώλ; εἶπε. Κακά, κάκιστα! Ὁ ἀτυχὴς κατέπεσε περισσότερον παρ' ὅσον ἄλλοτε. Τί τὰ θέλεις; Ἡ ἐπιτυχία του δὲν μετέβαλε τὴν θέσιν του. Ἐνθυμεῖσαι τὴν περίφημον ἐκείνην πρώτην παράστασιν; Εἶνε πάντοτε τὸ αὐτὸ τέρας, ὅπερ δακτυλοδεικτοῦσι καὶ ἀποφεύγουσιν. Ἔχει ὀλιγώτερα μαθήματα παρ' ὅσα ἄλλοτε. Ἀλλὰ καὶ περισσότερα νὰ εἶχε δὲν θὰ ἐδύνατο νὰ παραδίδῃ, διότι ἐγένετο ἔτι τερατωδέστερος. Εὑρίσκεται εἰς τὴν ἐσχάτην ἔνδειαν, καὶ εἶνε καταχρεωμένος! Ἀλλὰ δὲν εἶνε μόνον αὐτό! Ἡ ἀδυσώπητος ἐκείνη κρᾶσίς του ἀρχίζει νὰ τῷ ἀφαιρῇ τὴν τελευταίαν, τὴν μόνην του χαράν: Ὁ νοῦς του χάνεται καὶ ὁ δυστυχὴς τὸ γνωρίζει! Εἶνε μάρτυς σιωπηρὸς εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ βραδέος, βαθμιαίου καὶ τρομεροῦ ἀφανισμοῦ τοῦ ἑαυτοῦ του. Προχθὲς ἠσθένησε, μὲ εἰδοποίησαν καὶ ὑπῆγον νὰ τὸν ἴδω. Δὲν εἶχε νοσοκόμον, ἐκτὸς τῆς γραίας γειτονός του, ἥτις τοῦ πηγαίνει κάποτε κάποτε θερμόν τι ποτόν. Ἀλλ' οὐδὲ ἰατρικὰ εἶχεν. Ἐκάθητο εἰς εἶδος ἀχουρίου σχεδὸν καὶ ἔκειτο ἐπὶ ἐλεεινῆς κλίνης. Ἐκάλεσα τὸν ἰατρόν. Δὲν ὑπῆρχεν ἄμεσος κίνδυνος. Ἀλλ' ἓν πρᾶγμα ἦτο ἀναγκαῖον, ἡ εἰς τὸ νοσοκομεῖον μεταφορά του. Τὸ εἶπον εἰς τὸν Φαβρώλ. Ἀλλ' εἰξεύρεις ὅτι ἡ λέξις νοσοκομεῖον εἶνε τρομερά! Φυσικώτατα ἠρνήθη. Ἀγωνιώδης καὶ ἔντρομος ἀντέταξεν ἐπίμονον ἄρνησιν κατὰ τῆς ὑψίστης ταύτης ἀπαιτήσεως τῆς ἀθλιότητος. «Δὲν ἤθελεν, ἐπροτίμα μᾶλλον ν' ἀποθάνῃ, ἄλλως τε δὲ ἀρκετὰ ἔζησεν!» Ὁ δυστυχής! Ἐπὶ τέλους ἐπὶ τοσοῦτον τὸν ἱκέτευσα, ἐπὶ τοσοῦτον προσεπάθησα νὰ τὸν πείσω ὅτι ἦτο τὸ καλλίτερον μέσον διὰ νὰ ἰαθῇ, ὥστε ἐπὶ τέλους συγκατένευσεν. Αὔριον τὸ πρωῒ θὰ ὑπάγω νὰ τὸν λάβω ἐφ' ἁμάξης διὰ νὰ τὸν μεταφέρω εἰς τὸ νοσοκομεῖον. Ἔλα μαζύ μου. Θὰ εὐχαριστηθῇ ὅταν θὰ σὲ ἴδῃ.

Τὴν ἐπιοῦσαν λίαν ἐνωρὶς ἐφθάνομεν εἰς τοῦ Φαβρώλ. Ἦν ἡ ὥρα καθ' ἣν αἱ γυναῖκες τῆς κατωτέρας τάξεως ἐνδύουσι τὰ παιδία των, εὐτρεπίζουσι τὴν οἰκίαν των καὶ ἑτοιμάζουσι τὸν πρωϊνὸν ζωμόν των. Εἰς τὴν κλίμακα ἀναιβοκατέβαινον οἱ κατοικοῦντες εἰς τὴν οἰκίαν μετ' εὐθυμίας καὶ ζωηρότητος. Μόνη ἐγγὺς τῶν ἄλλων ἡ θύρα τοῦ Φαβρὼλ ἔμενε κλειστή. Ὁ φίλος μου ἔκρουσεν, ἀλλ' οὐδεμία ἀπάντησις ἠκούσθη.

— Κοιμᾶται! εἶπον χαμηλοφώνως.

Ἡ θύρα δὲν ἦτο κλειδωμένη. Τὴν ἠνοίξαμεν ἀθορύβως καὶ εἰσήλθομεν. Ὁ Φαβρὼλ εὑρίσκετο ἐκεῖ ἐπὶ τῆς κλίνης του, μὲ τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς τὸν τοῖχον. Ἔμεινα πλησίον τῆς θύρας. Ὁ Παῦλος ἐπλησίασε καὶ τῷ ἤγγισεν ἐλαφρῶς τὸν ὦμον.

— Φαβρώλ! εἶπε σιγά.

Ὁ ἀσθενὴς δὲν ἐκινήθη. Τότε ὁ Παῦλος τὸν ἐκίνησεν ἐλαφρῶς.

— Φαβρώλ! ἐπανέλαβε δυνατώτερα.

Ἡ αὐτὴ ἀκινησία. Τότε εἶδον τὸν Παῦλον χωρὶς νὰ εἴπῃ τίποτε, ὠχρὸν ὀλίγον, νὰ κύπτῃ ἔμπροσθεν, ἄνωθεν τῆς κλίνης, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ παρατηρήσῃ τὸ πρόσωπον. Ὅτε ἤγειρε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐστράφη πρὸς ἐμέ, ἦτο ὠχρό-

Digitized by Google

τατος καὶ λίαν τεταραγμένος. Μοὶ ἔκαμε σημεῖον καὶ ἐπλησίασα.

— Λοιπόν, ἠρώτησα ἀνησύχως, τί τρέχει;

— Κύτταξε!

Ἔκυψα καὶ ἐγώ. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο ἰόχρουν, συνεσπασμένον καὶ τρομερόν. Θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι ὁ δυστυχής, ἕνεκα ὑψίστου αἰσθήματος τῆς ἔτι ἀποτροπαιοτέρας γενομένης ἀσχημίας του, ἐστράφη πρὸς τὸν τοῖχον διὰ νὰ μὴ τὸν ἴδωσι.

— Ἀπέθανεν! εἶπον διὰ τρεμούσης φωνῆς.

Ὁ Παῦλος ἐκράτει εἰς τὴν χεῖρά του φιαλίδιον ἀπαρατήρητον σχεδόν.

— Δυστυχῆ Φαβρώλ! ἐψιθύρισεν. Ἐθεραπεύθη ἀπὸ τῆς ζωῆς. Ἰδοὺ τὸ ἰατρικόν του.

Οὐδαμῶς ἀμφεβάλλομεν. Ὁ Φαβρὼλ εἶχε ζητήσει τὴν ἀπελευθέρωσίν του ἐν τῇ καταπόσει τοῦ φαρμάκου. Ἀπολέσας καὶ δύναμιν καὶ θάρρος ἐσκέφθη ὅτι ἀρκούντως ἐπάλαισε διὰ νὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα ν' ἀποθάνῃ. Ἡ ἀπειλὴ τοῦ νοσοκομείου ὑπερεπλήρωσε τὸ μέτρον. Ἠθέλησε ν' ἀποθάνῃ εἰς τὴν οἰκίαν του. Εἰς τὴν οἰκίαν του! Παρετήρησα τὸ δωμάτιον. Ἦτο θέαμα θλιβερόν! Ἐπὶ καρυίνης παλαιοτάτης κλίνης, λειψάνου σχετικῆς καὶ διαβατικῆς εὐπορίας, εὑρίσκοντο ἀχύρινον στρῶμα καὶ παλαιὸν ἐφάπλωμα κατεσχισμένα. Δὲν εἶχεν οὔτε παραπετάσματα οὔτε τάπητα, οὔτε προσκεφάλαιον, ἀλλ' οὐδὲ σινδόνας. Μόνον ἁπλοῦν σκέπασμα ὑπῆρχε στενότατον καὶ λίαν μεταχειρισμένον. Τῇδε κἀκεῖσε ἐντὸς τοῦ δωματίου ἔκειντο ἐν ἀταξίᾳ δύο ἢ τρεῖς ψάθιναι καρέκλαι χωλαὶ καὶ τράπεζα πλήρης μουσικῶν τετραδίων. Ἐνδύματά τινα τετριμμένα ἐκ τῆς πολυχρονίου χρήσεως, ὑψηλὸς πῖλος καὶ μέλαινα ἐνδυμασία ἐκρέμαντο εἰς τὸν τοῖχον ἀπὸ καρφίων. Ἐκεῖ παλαιότατον κλειδοκύμβαλον. Ἐπὶ τῆς γυμνῆς καὶ κενῆς ἑστίας, ἄνευ καθρέπτου καὶ ὡρολογίου, τέσσαρες ἢ πέντε τόμοι τοῦ Φετὶς καὶ αἱ εἰκόνες τοῦ Βέμπερ καὶ τοῦ Ροσσίνη. Ἡ εἰκὼν τοῦ Βετχόβεν ἐκρέματο εἰς τὸν τοῖχον, ἄνωθεν τῆς κλίνης εἰς τὸ μέρος τοῦ ἁγιασματαρίου. Τέλος εἴς τινα γωνίαν ἦτο πρᾶγμά τι ἀρκούντως ὀγκῶδες, ὄρθιον καὶ κεκαλυμμένον ὑπὸ εὐρυχώρου θήκης σκοτεινοῦ ὑφάσματος. Ἦτο τὸ μέγα τετράχορδόν του! Πτωχὸν ὄργανον! Ἐγένετο ἄφωνος καὶ ἀνίσχυρος μάρτυς τῆς μονήρους ἀγωνίας τοῦ κυρίου του, ἐνόμιζε δέ τις ὅτι ἐπενθηφόρει δι' αὐτό.

Ἡ κηδεία ἐγένετο τὴν ἐπομένην. Κηδεία πτωχή, ἐννοεῖται. Τὰ ἀκριβῶς μόνον ἀναγκαῖα εἶχον ἀγορασθῇ. Οἱ φορεῖς τοῦ φερέτρου κατεβίβασαν τὸ σῶμα μετ' ἀνηκούστου κόπου. Τινὲς ἐβλασφήμουν χαμηλοφώνως, ὡς οἱ ἀχθοφόροι ὑπὸ βαρύτατον κιβώτιον. Εἰς τὴν ὁδὸν ἀγυιόπαις τις ἰδὼν τὸ ὑπερμέγεθες ἐκεῖνο φέρετρον, ἤρξατο νὰ μυκτηρίζῃ.

— Νά ἕνας, εἶπεν ὑψηλοφώνως σχεδόν, διὰ τρομερᾶς ἐρρίνου καὶ διαπεραστικῆς φωνῆς, νὰ ἕνας, ποῦ θὰ πιάσῃ περισσότερον τόπον ἀπὸ ὅλους εἰς τὸ νεκροταφεῖον!

Μοὶ ἦλθεν ἐπιθυμία νὰ τὸν πνίξω. Δυστυχὴς Φαβρώλ! ὁ χλευασμὸς τὸν κατεδίωκε μέχρι τοῦ θανάτου καὶ διὰ μέσου τοῦ φερέτρου ἐτάραττε τὴν ἡσυχίαν τοῦ πτώματός του.

Ὁ Παῦλος ἦν ὁ πενθῶν. Ἡ Μουσικὴ Ἑταιρεία παρίστατο ἄφωνος καὶ μετὰ σεβασμοῦ, διαλογιζομένη τὸν μακρὸν ἐκεῖνον ἀπελπιδα βίον. Τινὲς ἐρασταὶ τῆς μουσικῆς ἠκολούθουν ἐπίσης. Μόνον ἄνδρες ἦσαν, τὸ δὲ θέαμα ἦτο ψυχρὸν καὶ θλιβερόν. Ἐν τούτοις ὄπισθεν γυνή τις ἠκολούθει κατάμονος. Ἦτο γραῖα μελανειμονοῦσα, πτωχικῶς ἐνδεδυμένη, ἣν ἀνεγνώρισα καὶ ἥτις ἔκλαιε.

Μετὰ δύο ἡμέρας ἀνὴρ καλοενδεδυμένος παρουσιάσθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Παύλου ζητῶν τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀποθανόντος.

— Τίς εἶσθε; τῷ εἶπεν ὁ Παῦλος.

— Ὁ ἀδελφός του, κύριε. Ἔρχομαι νὰ λάβω τὴν κληρονομίαν.

— Σᾶς λυποῦμαι, κύριε. Μόνον χρέη ἀφῆκε.

Ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἀνεχώρησεν εὐθὺς διὰ τῆς πρώτης ἁμαξοστοιχίας.

Ἰδοὺ δὲ τί ὁ φίλος μου βραδύτερον μοὶ ἔγραφεν:

« Εὐτυχὴς λογίζομαι γνωστοποιῶν σοι ὅτι τὸ κοινὸν τῆς Α... ἐδείχθη γενναῖον πρὸς τὸ λείψανον τοῦ φίλου Φαβρώλ. Τῇ φροντίδι μου ἐγένετο συνεισφορὰ διὰ νὰ ἐπαρκέσωμεν εἰς τὰ ἔξοδα τῆς κηδείας καὶ διὰ νὰ τῷ ἐγείρωμεν μνημεῖον εἰς τὸ κοιμητήριον. Συνέλεξα μέγα ποσόν. Τώρα ἀναπαύεται εἰς μεγαλοπρεπῆ σχεδὸν κατοικίαν, ἧς τὸ γήπεδον παρεχώρησεν ἡ πόλις. Νομίζει τις ὅτι εἶνε τάφος πλουσίου! Δυστυχὴς Φαβρώλ! Δὲν προέβλεπε τοιοῦτον λαμπρὸν μέλλον!

Προχθὲς ἦτο ἡ ἑορτὴ τῶν Νεκρῶν. Ἀφ' οὗ ἐπεσκέφθην τοὺς ἰδικούς μου, ἐσυλλογίσθην τὸν ἐγκαταλελειμμένον καὶ μετέβην εἰς τὸν τάφον του. Ἠθέλησα ὅπως τὴν ἡμέραν ἐκείνην λάβῃ καὶ ἐκεῖνος μέρος εἰς τὰς ἀναμνήσεις μου. Δύο νέοι διήρχοντο κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὴν ἐγγὺς δενδροστοιχίαν. Ἰδόντες με ὄρθιον, μὲ ἀσκεπῆ τὴν κεφαλὴν καὶ βεβυθισμένον εἰς τὰς θλιβερὰς σκέψεις μου, ἐστάθησαν ἐπ' ὀλίγον·

« — Ποίου εἶν' ὁ τάφος ἐκεῖνος; εἶπεν ὁ εἷς, ξένος ἀναμφιβόλως εἰς τὴν πόλιν.

« — Εἶν' ὁ τάφος τοῦ μουσικοῦ Φαβρώλ, ἀποθανόντος πρὸ δύο μηνῶν ὑπὸ ἀποπληξίας. »

Γ. Α. ΒΑΛΑΒΑΝΗΣ

Τὸ ἡρωϊκὸν παράδειγμα τῶν παρελθόντων χρόνων εἶνε ἡ κυρία πηγὴ τοῦ θάρρους ἑκάστης γενεᾶς. Οἱ ἄνθρωποι βαδίζουσιν ἠρέμα πρὸς τὰς κινδυνωδεστέρας τῶν ἐπιχειρήσεων, ἑλκόμενοι πρὸς τὰ πρόσω ὑπὸ τῆς σκιᾶς τῶν γενναίων, οἵτινες δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ ζωῇ.

Digitized by Google

Μέγεθος καὶ ἡλικία
ΤΩΝ ΓΗΡΑΙΟΤΕΡΩΝ ΔΕΝΔΡΩΝ

(Συνέχ. καὶ τέλος· ἴδε προηγ. φύλλον).

Εἰς τὰς Καρυὰς τῆς Ἀρκαδίας ὀκτακόσια ἔτη μετὰ τὸν τρωϊκὸν πόλεμον ἐδείκνυον γηραιὰν πλάτανον καλουμένην Μενέλαον· διότι πατροπαραδότως διεσώζετο ἡ ἰδέα ὅτι τὸ δένδρον ἐκεῖνο ἐφυτεύθη ἐκεῖ παρὰ τοῦ ἰδίου Μενελάου, προτοῦ νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Τροίας· ἐπίσης ἀπέδιδον εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα, πολλοὺς αἰῶνας μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, μεγάλην τινὰ πλάτανον ἐν Δελφοῖς εὑρισκομένην, ἣν ἐφρόνουν κατὰ παράδοσιν, ὅτι ἐφύτευσεν ὁ ἄναξ οὗτος τῶν Ἀχαιῶν ἰδίαις χερσίν. Τὰ τελευταῖα ταῦτα εἶνε βεβαίως μῦθοι· ἀλλ' ὅ,τι καθιστᾷ πιθανὰς τὰς τοιαύτης φύσεως διηγήσεις εἶνε, ὅτι καὶ σήμερον ἀκόμη ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι ὑπάρχουσι πλάτανοι περιώνυμοι διά τε τὸ γῆρας, τὴν ὑγείαν καὶ τὸ ἔκτακτον μέγεθος αὐτῶν. Πασίγνωστος εἶνε ἡ ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Βουγιουκδερὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως γηραιὰ πλάτανος, ἥτις ὑψοῦται ὑπὲρ τὰ τριάκοντα μέτρα καὶ ἔχει περιφέρειαν κορμοῦ πεντήκοντα ποδῶν, καλύπτει δὲ ἡ σκιά της ἑκατὸν ἑξήκοντα μέτρων ἐπιφάνειαν ἐδάφους.

Ἐν Ἑλλάδι τρεῖς ὑπάρχουσιν ἀξιομνημόνευτοι πλάτανοι, ἐξ ὧν ἡ μὲν μία δυστυχῶς ἐξηράνθη, ἡ δευτέρα ζῇ εἰσέτι, ἀλλ' εἰς κακὴν κατάστασιν, ἡ δὲ τρίτη ἀκμάζει. Καὶ αἱ τρεῖς αὗται εἶνε πασίγνωστοι ἐν Πελοποννήσῳ.

Καὶ ἡ μὲν ζῶσα καλεῖται πλάτανος τῆς Κλαπατζούνας· κεῖται πλησίον τοῦ Αἰγίου, ἐντὸς κοιλάδος βαθείας καὶ ὑγρᾶς, σχηματιζομένης ὑπὸ τὰς τελευταίας διακλαδώσεις τῆς σειρᾶς τῶν Ἀροανίων ὀρέων. Εἶνε δὲ δένδρον μέγιστον, θάλλον καὶ ὑγιέστατον, ἔχον παμμεγέθη κορμόν, οὗτινος ἡ εὐρεῖα κοιλότης μετεποιήθη εἰς ἀρκούντως εὐρὺν εὐκτήριον οἶκον. Καὶ τὸ δένδρον καὶ ἡ κοιλὰς ἐν ᾗ κεῖται καὶ τὰ πέριξ ὄρη εἶνε ῥωμαντικώτατα· καὶ ἂν χεὶρ κακούργου ἢ καταιγὶς δὲν καταστρέψῃ τὸ δένδρον τοῦτο, οὐδεὶς θέλει θέσει χεῖρα βέβηλον ἐπ' αὐτοῦ, καὶ θέλει ζήσει ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, διότι ὁ ἐν τῷ στελέχει του ναΐσκος ἐπιβάλλει σέβας εἰς παντὸς βανδάλου ὑλοτόμου τὸν πέλεκυν.

Ἡ δὲ πάσχουσα πλάτανος εὑρίσκεται ἐν Αἰγίῳ, παρὰ τὴν παραλίαν ὅπου κεῖνται αἱ ἀποθῆκαι καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ ὕδατος. Ἤκμαζε δὲ αὕτη ἀκόμη κατὰ τὸ 1843 καὶ ἐξέτεινε τοὺς γιγαντιαίους αὐτῆς βραχίονας ὑπὲρ τὴν θάλασσαν. Ἡ πλάτανος αὕτη ἔχει κορμὸν παχύτατον, οὗτινος ἡ διάμετρος εἶνε μεγαλειτέρα τῶν τριῶν μέτρων. Ἔχει δὲ περίμετρον ἀνάλογον, καὶ ἔσωθεν κοίλωμα εὐρύ, ὅπερ εἶνε ἀνοικτὸν μόνον ἐκ τῶν ἄνω, μεταξὺ τῆς πρώτης διακλαδώσεως τοῦ κορμοῦ της. Διηγοῦνται ὅτι ὁ στρατηγὸς Ἀνδρέας Λόντος ἐφυλάκιζε κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἐντὸς τοῦ κοιλώματος τῆς πλατάνου ταύτης τοὺς ἀτακτοῦντας ἢ ἀπειθοῦντας στρατιώτας του. Τὸ γηραιὸν τοῦτο δένδρον δυστυχῶς σήμερον πάσχει, καὶ πάσχει ἐπικινδύνως. Ἡ ἡλικία τῆς πλατάνου ταύτης ὑπολογίζεται κατὰ προσέγγισιν μέχρις ἑξακοσίων ἐτῶν.

Ἡ δὲ πλάτανος τῆς Ναυπλίας ἔκειτο ἐν τῷ μέσῳ τῆς πλατείας τῆς πόλεως ταύτης κατὰ μέτωπον τοῦ μεγάλου Ἐνετικοῦ στρατῶνος, καὶ ὡραΐζε τὸ μέρος ἐκεῖνο ἐπὶ τῆς Ἐπαναστάσεως. Εἶχε πέριξ τοῦ κορμοῦ αὐτῆς κυκλικὴν κρηπῖδα, καὶ ἐχρησίμευεν ὡς τόπος συνεντεύξεως καὶ ἀναπαύσεως πολιτικῶν τε καὶ στρατιωτικῶν. Ὑπ' αὐτὴν πολλάκις ἐσκέφθησαν καὶ κυβερνῶντες καὶ κυβερνώμενοι, ὑπ' αὐτὴν ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα ἔδιδε τῆς ἀγάπης τὸ φίλημα εἰς προὔχοντας καὶ λαόν, καὶ παρὰ τῷ γηραιῷ κορμῷ ταύτης ἱστάμενος ὁ ἀπότομος, ἀλλ' ἠδυεπὴς καὶ φιλόπατρις διδάσκαλος Γεννάδιος ἐξεφώνησε τὸν περὶ συνεισφορᾶς Λόγον του, μετὰ τὸ τέλος τοῦ ὁποίου πάντες πτωχοί τε καὶ πλούσιοι ἐκένωσαν τὰ βαλάντια αὐτῶν. Ἡ πλάτανος αὕτη ἐσώζετο μέχρι τοῦ 1860, εἶτα ἐξηράνθη.

Πολλὰ δένδρα ἐκ τῆς τάξεως τῶν *δαφνομόρφων* λαμβάνουσι μεγάλας διαστάσεις καὶ ζῶσιν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας. Πρὸς βορρᾶν τῆς νήσου Μαδέρας ὑπάρχει δένδρον ἀναγόμενον εἰς τὴν τάξιν ταύτην, οὗτινος ὁ κορμὸς ἔχει περίμετρον μὲν 12—13 μέτρων καὶ 27—37 ὕψος. Τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ δένδρου τούτου κατὰ τὸ 1419 ἔτος, ὅτε κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων· τί ἆρά γε θὰ εἶνε σήμερον;

Οἱ κέδροι τοῦ Λιβανίου, περὶ ὧν λαλεῖ ὁ προφητάναξ καὶ συμφάσκουσιν οἱ ἀναβάντες τὸν Λίβανον περιηγηταί, ἀποκτῶσιν ἀνάπτυξιν πελώριον καὶ διακρίνονται μεταξὺ τῶν ῥωμαλέων κωνοφόρων δένδρων. Ἐν τῷ *λαβυρίνθῳ* τοῦ βοτανικοῦ κήπου τῶν Παρισίων ὑπάρχει κέδρος, ὅστις θὰ ἦτο ὁ βασιλεὺς τῶν δένδρων ἐν ἐκείνῳ τῷ ἀξιοθαυμάστῳ καὶ πλουσιωτάτῳ κήπῳ, ἐὰν κεραυνὸς δὲν ἀπέκοπτε τὴν κορυφήν του, δι' ἧς καὶ μόνον, ὡς εἶνε γνωστόν, τὰ κωνοφόρα ἀποκτῶσι συνήθως τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτῶν ἀνάστημα.

Τὸ δὲ γένος τῶν ἐλατῶν εἴς τε τὰ ὄρη τῆς Ἑσπερίας Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀνατολῆς παρέχει παραδείγματα ἐκτάκτου ἀναπτύξεως· ἀλλὰ τὰς ἐλάτας ὑπερβαίνουσιν αἱ κυπάρισσοι, ἐξ ὧν ἔχομεν θαυμαστὸν ὑπόδειγμα ἐν Ἑλλάδι τὴν κολοσσιαίαν κυπάρισσον τῆς Σπάρτης, τῆς ὁποίας πρό τινων ἐτῶν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐκαίετο ὁ πελώριος

Digitized by Google

κορμός, ἀλλ' ἥτις ἐν τούτοις ἠδυνήθη νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὸ καταστρεπτικὸν στοιχεῖον καὶ νὰ ἀναλάβῃ κατόπιν.

Ἀλλ' ὅ,τι κατέπληξε πρό τινων χρόνων τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον εἶνε ἡ *γιγάντειος Οὐελλιγκτωνία,* δένδρον ἀνακαλυφθὲν ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου περιηγητοῦ καὶ φυσιοδίφου Λὸβ ἐπὶ τῶν ὀρέων τῆς Siera Nevada εἰς ὕψος 5,000 ποδῶν περίπου ἄνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Τὰ κολοσσιαῖα ταύτης δένδρα ζῶσι καθ' ὁμάδας ἀνὰ δύω, τρία ἢ καὶ πλείονα ἐν γῇ γονίμῳ, ποτιζομένῃ ὑπὸ ῥυακίων. Τὸ μέγεθος αὐτῶν εἶνε τεράστιον, διότι ἔχουσι κορμὸν βαίνοντα εἰς ὕψος διακοσίων τεσσαράκοντα μέχρι τετρακοσίων πεντήκοντα ποδῶν! Ἡ διάμετρος τοῦ κορμοῦ τούτου εἶνε τεσσάρων μέχρι δέκα μέτρων καὶ ἡ ἡλικία αὐτῶν 3,000 μέχρι 4,000 ἐτῶν. Ἓν τῶν δένδρων τούτων, μετακομισθὲν εἰς τὸ παλάτιον τοῦ Συνδενχὰμ διεγείρει τὴν ἔκπληξιν καὶ τὸν θαυμασμὸν τῶν ἐπισκεπτομένων τὰς ἐν τῷ παλατίῳ τούτῳ ὑπαρχούσας συλλογάς. Ἀποσπασθεὶς ἐκ τοῦ κατωτέρου μέρους τοῦ κορμοῦ του ὁ φλοιός, εὑρέθη ἔχων πάχος 12 μέχρι 50 δακτύλων, ἐσχημάτισεν αἴθουσαν εὐρυτάτην, ἥτις ἐστρώθη διὰ ταπήτων, ἐκοσμήθη δι' ἐπίπλων, διὰ κλειδοκυμβάλου καὶ διὰ τεσσαράκοντα καθισμάτων, ἐντὸς δ' αὐτῆς εἰσῆλθον ἀνέτως ἡμέραν τινὰ ἑκατὸν καὶ τεσσαράκοντα παιδία διαφόρου ἡλικίας. Αἱ διακλαδώσεις τοῦ δένδρου τούτου εἶνε ὁριζόντειοι, οἱ δὲ καρποί του (κῶνοι), δυσανάλογοι πρὸς τὸ τεράστιον αὐτοῦ μέγεθος, ὁμοιάζουσι μεγάλως πρὸς τοὺς κώνους τῆς πεύκης, καὶ ἔχουσι μῆκος δύο καὶ ἡμίσεος δακτύλων μόνον. Οἱ ἀνακαλύψαντες τὸν ἐλέφαντα τοῦτον τοῦ φυτικοῦ βασιλείου Ἄγγλοι ὠνόμασαν αὐτὸν *Οὐελλιγκτωνίαν* εἰς τιμὴν τοῦ Οὐελλιγκτῶνος, οἱ δὲ Ἀμερικανοὶ ἐκ ζηλοτυπίας τὸ μετωνόμασαν *Οὐασιγκτωνίαν.*

Ἐφάμιλλον τοῦ προηγουμένου δένδρου εἶνε ἡ *Ἀδανσονία ἡ δακτυλωτή.* Τὸ περίφημον τοῦτο δένδρον πατρίδα ἔχει τὰς ὑπὸ τὸν τροπικὸν χώρας τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου καλεῖται Baobab, βραδύτερον δὲ εὑρέθη εἰς τὸ Σουδάν, τὸ Δαρφοὺρ καὶ τὴν Ἀβυσσινίαν· μετεφυτεύθη δὲ κατόπιν εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀμερικήν, καὶ τάσσεται διὰ τὸν ὄγκον τοῦ κορμοῦ του μεταξὺ τῶν θαυμασίων τῆς φύσεως. Καὶ ὁ μὲν κορμός του μόλις ἔχει ὕψος ὑπερβαῖνον τὰ 4 ἢ 5 μέτρα, ἀλλὰ τὸ πάχος αὐτοῦ εἶνε τεράστιον. Ἀπὸ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ κορμοῦ τούτου φύονται παχύταται διακλαδώσεις, μακραὶ περὶ τὰ 16—20 μέτρα, ὧν αἱ κορυφαὶ βαθμηδὸν κυρτούμεναι πρὸς τὴν περιφέρειαν κάμπτονται καὶ φθάνουσι πρὸς τὴν γῆν δίδουσαι εἰς τὴν κόμην του σχῆμα μεγάλου ἡμισφαιρίου, οὗτινος ἡ περίμετρος ὑπερβαίνει τὰ ἑκατὸν μέτρα. Ὁ Ἀδανσῶν συμπεραίνει ὅτι τοῦ γηραιοῦ Baobab ἡ ἡλικία φθάνει τὰς 6,000 ἐτῶν!

Τὰ φύλλα τῆς Ἀδανσονίας εἶνε δακτυλωτά, ἔχουσι δέ, ὡς καὶ ὁ φλοιὸς τοῦ δένδρου, μαλακτικὴν ἐνέργειαν. Οἱ μαῦροι κάτοικοι τοῦ τόπου κάμνουσι καθημερινὴν χρῆσιν τῶν ξηρῶν φύλλων τῆς Ἀδανσονίας ἀναμιγνύοντες αὐτὰ μετὰ τῶν φαγητῶν των, διότι τὰ θεωροῦσι δροσιστικὰ εἰς τὸ θερμότατον ἐκεῖνο κλῖμα. Καὶ τῶν κορμῶν δὲ τοῦ δένδρου τούτου ποιοῦσιν ἰδίαν τινὰ καὶ παράδοξον χρῆσιν, καταθέτοντες ἐντὸς τῶν κοιλοτήτων τοῦ γιγαντιαίου στελέχους του τοὺς νεκροὺς τῶν βεβήλων, οὓς κρίνουσιν ἀναξίους ταφῆς. Τοιοῦτοι δὲ εἰς τὴν χώραν ἐκείνην θεωροῦνται οἱ μουσικοὶ καὶ οἱ ποιηταί· τοῦτο δὲ διότι πιστεύεται ὅτι ἐὰν ἔθαπτον ἐντὸς τῆς γῆς τὰ σώματα τῶν τοιούτων *ἀποτροπαίων μάγων,* ἤθελον ἐπισύρει τὴν κατάραν τοῦ οὐρανοῦ. Τοιαῦται εἶνε αἱ προλήψεις τοῦ λαοῦ ἐκείνου.

Μεταξὺ τῶν γιγάντων τοῦ φυτικοῦ βασιλείου πρέπει νὰ συγκαταλέξωμεν καὶ τὴν *Δράκαιναν τοῦ Ὀροτάβα,* τὴν ζῶσαν ἐπὶ τῆς νήσου Τενερίφας. Τὸ ἀξιοθαύμαστον τοῦτο δένδρον ἔχει ὕψος 72 ποδῶν, τὴν δὲ περιφέρειαν τοῦ κορμοῦ του μόλις δέκα ἄνδρες, ὁριζοντείως τείνοντες τὰς χεῖρας, ἀρκοῦσι νὰ τὴν ἐναγκαλισθῶσιν. Ἐκ τοῦ μεγέθους τούτου μετὰ πολλῆς πιθανότητος εἰκάζεται ὅτι τὸ δένδρον τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν προϊστορικὴν ἐποχήν. Ἰδοὺ τί περὶ αὐτοῦ ἀναφέρει εἰς τὰς εἰκόνας τῆς φύσεως ὁ Ἀλέξανδρος Οὔμβολδος, ὅτε κατὰ τὸ 1799 ἔτος ἐπεσκέφθη τὴν Τενερίφαν. «Τὸ γιγαντιαῖον τοῦτο δένδρον εὑρίσκεται σήμερον ἐν τῷ κήπῳ τοῦ Φράγκη, ἐν τῷ πολιχνίῳ τοῦ Ὀροτάβα, τῷ ἄλλοτε καλουμένῳ Ταόρῳ, ὅπερ εἶνε μία τῶν θελκτικωτέρων τοποθεσιῶν τοῦ καλλιεργουμένου κόσμου. Ὅτε κατὰ τὸ 1799 ἀνερριχήθημεν ἐπὶ τῆς κοφυφῆς τῆς Τενερίφης, εὕρομεν ὅτι τὸ δένδρον τοῦτο εἶχε παρὰ τὴν βάσιν του τεσσαράκοντα πέντε ποδῶν περίμετρον, δέκα δὲ πόδας ἄνωθεν τῆς βάσεως εἶχε δώδεκα ποδῶν διάμετρον, ἢ τριάκοντα ἓξ ποδῶν περίμετρον». Καὶ τοιαύτας μὲν διαστάσεις εἶχε τότε ἡ Δράκαινα αὐτη· ἂς φαντασθῇ ὁ ἀναγνώστης ποίαν ἔλαβε γιγαντώδη αὔξησιν μετὰ παρέλευσιν ὀγδοήκοντα πέντε ἐτῶν. Ὁ Οὔμβολδος προσθέτει καὶ τὰ ἑπόμενα·

«Ἐσέβοντο τὴν Δράκαιναν ταύτην οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ἐκείνης, ὅπως οἱ Ἕλληνες κάτοικοι τῆς ἀρχαίας Ἐφέσου τὴν ἱερὰν πτελέαν. Ἡ Δράκαινα αὐτη κατὰ τὸ 1402, ἤτοι πρὸ 4 αἰώνων, εἶχε τὴν αὐτὴν σχεδὸν κοιλότητα ἐν τῷ κορμῷ της καὶ τὴν αὐτὴν σχεδὸν διάμετρον, πλουσίως δὲ ἀνθεῖ καὶ καρποφορεῖ μέχρι τοῦδε.» Ὁ μέγας φυσιοδίφης προσθέτει καὶ ταῦτα· «Εἶνε ἐπὶ τέλους ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς Δρακαίνης, καταγόμενον ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, ἐκαλλιεργεῖτο εἰς τὰς Καναρίους νήσους,

Digitized by Google

εἰς τὴν Μαδέραν καὶ εἰς τὸ Πόρτο Σάντο πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων. Τοῦτο μαρτυρεῖ ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν νήσων τούτων δὲν ἦσαν μεμονωμένοι, ἀλλ' εἶχον σχέσεις μετὰ τῶν ἄλλων λαῶν τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς».

Τοιαῦτα εἶνε τὰ γνωστότατα καὶ μακροβιώτατα γιγαντιαῖα δένδρα. Τί λοιπὸν εἶνε ὁ βίος τῶν γηραιοτέρων ἀνθρώπων ἀπέναντι ἑνὸς τούτων; . . . .

Θ'

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΙΣ ΦΡΕΝΟΚΟΜΕΙΟΝ

(ΕΚ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ)

Τὰ φρενοκομεῖα τὰ ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος ἱδρυθέντα ἦσαν τόσῳ ἄθλια καὶ ἐλεεινά, ὥστε ἠδύνατό τις ἐπὶ τῆς αὐλείου θύρας τοιούτου ἀσύλου νὰ ἐπιγράψῃ τὴν δάντειον ἐπιγραφὴν

«Οἱ εἰσερχόμενοι ἀποθέσατε πᾶσαν ἐλπίδα».

Μέχρι τοῦ ἔτους 1855 ἐσώζετο ἔτι ἐν Βιέννῃ ὁ παλαιὸς «Πύργος τῶν τρελλῶν» καλούμενος, ὅστις τότε διωρθώθη ὀλίγον καὶ ἐκαλλωπίσθη, ὅπως καταστήσῃ ὅσῳ δυνατὸν εὐαρεστοτέραν τὴν αὐτόθι διατριβὴν τῶν φρενοβλαβῶν. Καὶ τὸ ὄνομα δὲ αὐτὸ «Πύργος τῶν τρελλῶν» ἦτο ἀπαίσιον, ὅπως καὶ τὸ ὀγκῶδες οἰκοδόμημα, τὸ ὅμοιον πρὸς δεσμωτήριον μὲ τοὺς σκοτεινοὺς αὐτοῦ θαλάμους.

Σήμερον οὐδαμοῦ πλέον εὑρίσκονται τοιαῦτα φρούρια διὰ τοὺς δυστυχεῖς φρενοπλήκτους, ἔχοντα ὑψηλὰ κυκλικὰ τείχη, ἐπάλξεις καὶ θυρίδας σκοπευτικάς, ἀλλ' ἐν μέσῳ τερπνῶν κήπων, λειμώνων καὶ πυκνῶν δενδροστοιχιῶν βλέπει τις διὰ τῶν λοχμῶν καὶ τῶν δένδρων ὑψούμενον καθάριον καὶ εὐπρεπὲς οἰκοδόμημα, ἔχον παράθυρα ὑψηλά, δι' ὧν εἰσέρχεται ἔνδον ἄφθονον φῶς.

Τὰ φρενοκομεῖα τῆς σήμερον εἶνε νοσοκομεῖα πρώτης τάξεως, ὡραῖα, εὐρύχωρα καὶ πρακτικά, ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος, ἐν ᾧ ζῶμεν, καὶ ὅσον ἐπιτρέπουσι τὰ οἰκονομικὰ τῆς χώρας, ἐν ᾧ τοιαῦτα ἀγαθοεργὰ καταστήματα ὑπάρχουσι.

Πλέγμα κήπων καὶ αὐλῶν, κεχωρισμένων ἀπ' ἀλλήλων, περιβάλλει τὸ ὅλον οἰκοδόμημα, μεθ' οὗ συνδέονται. Ἁπανταχοῦ εἶνε διακεχυμένη εὔθυμος σφύζουσα ζωή. Ἐδῶ μὲν βλέπει τις ἀνθρώπους ἀσχολουμένους εἰς τὴν λαχανοκομίαν, ἐκεῖ εἰς τὴν ἀνθοκομίαν, περαιτέρω ἄλλους σχίζοντας ξύλα ἢ πριονίζοντας. Ἀπό τινος αἰθούσης ἀκούονται μελῳδικοὶ ἦχοι ὀργανικῆς μουσικῆς, ἐκ φυλλώματος σκιάδος τερπνῆς ἠχοῦσιν ἦχοι *τσίτερ*, ἀπὸ διπλοῦ δέ τινος παραθύρου ἐξέρχονται κρότοι σφαιρῶν τοῦ σφαιριστηρίου. Τῇδε κἀκεῖσε περιφέρονται κύριοι, εἰς οὓς φαίνεται ἀρέσκουσι τὰ μάλιστα τὰ σιγάρα τῆς Χαβάνας, διότι πυκνὸς λευκοκύανος καπνὸς ἐξέρχεται τοῦ στόματός των.

Ἐὰν εἰσέλθῃ ἀδαής τις εἰς τοιοῦτον κατάστημα, δὲν εἶνε εἰς θέσιν νὰ διακρίνῃ τὸν ἰατρὸν ἀπὸ τοῦ ἀσθενοῦς, τὸν νοσοκόμον ἀπὸ τοῦ νοσηλευομένου, πολλάκις δὲ συνέβη ξένοι, ἐπισκεφθέντες τοιαῦτα ἱδρύματα, νὰ συνομιλῶσιν ἐπὶ ὥρας ὅλας μετ' ἀνιάτων ὅλως ἀσθενῶν, χωρὶς οὔτε νὰ ὑποθέσωσι κἂν ὅτι ἔχουσι πρὸ αὐτῶν πάσχοντας τὰς φρένας. Ὁ ξένος γίνεται φιλοφρονέστατα δεκτὸς ὑπὸ τῆς ἐν εἰρήνῃ καὶ εὐθυμίᾳ ζώσης ἐκείνης κοινωνίας. Οὐδεὶς δύναται νὰ πιστεύσῃ ὅτι ὄπισθεν τῆς διηνεκῶς κεκλεισμένης ἐκείνης αὐλείου θύρας ἐγκλείονται φρικταὶ μυθιστορίαι, ἢ ἔκτακτόν τι καὶ ἀσύνηθες. Τὰ πάντα ἐνταῦθα ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ μεγάλα ἐκεῖνα παιδευτήρια, τὰ ἀφιερωμένα εἰς τὰς τέχνας, τὴν ἐπιστήμην, ἢ εἰς ἄλλους σκοπούς. Μόνον ἡ τάξις εἶνε κατά τι διάφορος.

Οἱ τεταραγμένοι τὰς φρένας, περὶ ὧν τοσοῦτον καταβάλλεται, ὡς εἴδομεν, διαφέρον, δὲν πάσχουσι κυρίως ἢ μόνον τὸν ἐγκέφαλον. Ἐπομένως καὶ τὸ φρενοκομεῖον δὲν εἶνε παρὰ νοσοκομεῖον τῶν ἀσθενῶν τούτων, ἄσυλον τῶν φρενοβλαβῶν κατὰ τὴν σημασίαν τῶν νεωτέρων χρόνων.

Ἡ φρενοβλάβεια δὲν εἶνε ἐλάττωμα, δὲν εἶνε ἁμάρτημα, οὔτε αἶσχος, εἶνε νόσος ὅπως καὶ αἱ λοιπαί, ἐκλέγουσα τὰ θύματά της μεταξὺ δικαίων καὶ ἀδίκων. Πολλάκις ἐπέρχεται καὶ ἄνευ ἀφορμῆς, δύναται μάλιστα νὰ ἔχῃ καὶ λίαν ἀξιέπαινον τὴν ἀρχήν της, ὅταν π. χ. εἶνε συνέπεια ἐκτάκτων καὶ ὑπερανθρώπων πνευματικῶν καὶ σωματικῶν κόπων. Εἶνε δὲ τόσῳ ἀξία μομφῆς νόσος τις τῆς ψυχῆς, ὅσῳ καὶ νόσος τις τῶν πνευμόνων.

Ὁ θέλων νὰ ἐπισκεφθῇ τοιοῦτον κατάστημα ὅπως γνωρίσῃ τὰ ἐν αὐτῷ τελούμενα, εἰσέρχεται συνήθως ὀλίγον πεφοβισμένος διὰ τοῦ φλοιοῦ τῆς θύρας, ἐλπίζει δὲ νὰ ἴδῃ ἐν αὐτῷ ἄγνωστόν τι καὶ μυστηριῶδες. Μετὰ μίαν ὅμως ἢ δύο ὥρας καταλείπει τὸ κατάστημα λίαν ἠπατημένος.

«Δὲν εἶδον τίποτε», ἀποκρίνεται εἰς τοὺς ἔξωθεν ἐρωτῶντας περιέργους, «τίποτε, ἢ εὐαρίθμους αἰθούσας, αἴθουσαν μουσικῆς, ἐκκλησίαν, ἐργαστήρια, θέατρον καὶ αἴθουσαν χοροῦ, κενά, ὡραῖα δωμάτια, ὅμοια πρὸς τὰ καλοῦ ξενοδοχείου· πλὴν τούτου μὲ ἀπήντησαν κύριοί τινες ἥσυχοι, μόνοι ἢ κατὰ ζεύγη, καθ' ὁμίλους βαδίζοντες, καὶ ἡσύχως φλυαροῦντες· εἰς αἴθουσάν τινα ἦσαν ξυλουργοί, εἰς ἄλλην βιβλιοδέται ἀπησχολημένοι εἰς τὸ ἔργον των, ζωγράφος δέ τις ἐχρωμάτιζε διὰ κοσμημάτων τὸν διάδρομον. Εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ εὐρύχωρον μαγειρεῖον εἶδον μίαν περίπου δωδεκάδα μαγειρισσῶν, εἰς δὲ τὸν κῆπον περιεπάτουν κυρίαι, πλέκουσαι περικνημίδας ἢ ἀναγινώ-

Digitized by Google

σκουσαι· εἶτα μοὶ ἐπέδειξαν τὸν ἀτμολέβητα τοῦ πλυντηρίου καὶ τὰ λουτρά, τέλος δέ, ἀφοῦ εἶδον ἰατροὺς καὶ νοσοκόμους, καὶ ἄλλους ὑπαλλήλους τοῦ καταστήματος παίζοντας τὴν σφαῖραν, καὶ ἄλλους γυμναζομένους ἐπὶ τοῦ μονοζύγου, μοὶ εἶπέ τις ὅτι δὲν ἔχω ἄλλο νὰ ἴδω, καὶ μὲ συνώδευσε φιλοφρονέστατα μέχρι τῆς θύρας. Εἰς τὴν ἐρώτησίν μου, ἐξακολουθεῖ ὁ ἐπισκεφθεὶς τὸ φρενοκομεῖον μὴ ἰατρός, «ἐὰν ἐπιτρέπηται νὰ ἴδω τοὺς φρενοβλαβεῖς;» «Εἴδετε μέχρι τοῦδε ἑκατοντάδα τοιούτων» μοὶ ἀπήντησεν ὁ ἀρχιφύλαξ, «ἐν τῷ κήπῳ, τῷ σφαιριστηρίῳ, τῷ μαγειρείῳ, τῷ γυμναστηρίῳ. Ἐὰν θέλετε νὰ ἴδητε περισσοτέρους πρέπει νὰ μεταβῆτε εἰς Φ . . ., ἔνθα σήμερον τελεῖται ἐκκλησιαστικὴ πανήγυρις, καὶ μεγάλη ζυθοποσία· ἐκεῖ ἀπῆλθε καὶ ὁ ἡμέτερος βοηθὸς διὰ τοῦ σιδηροδρόμου μὲ 30 ἀσθενεῖς κυρίως πρὸς ἀναψυχήν· ἢ πρέπει νὰ μεταβῆτε εἰς τὸ καφενεῖον τοῦ Χρυσοῦ Στέμματος· ἐκεῖ κάθηνται δώδεκα ἀσθενεῖς παίζοντες σκάκιον, δόμινον. Δοῦλος ταπεινοτατος»· μοὶ εἶπε τέλος ὁ φύλαξ καὶ μοὶ ἔκλεισε τὴν θύραν.»

Ὅ,τι συνέβη δὲ εἰς τὸν ἐπισκέπτην τοῦτον συμβαίνει εἰς πάντας. Ἅπαντες ἔρχονται καὶ ἀπέρχονται χωρὶς νὰ ἴδωσιν ὅ,τι πρὶν ὑπελάμβανον ἀξιοθέατον.

Ἠρωτήθην πολλάκις, «ἀλλὰ ποῦ εἶνε τέλος πάντων ἐδῶ, οἱ μανιακοί, οἱ ὠρυόμενοι, οἱ κραυγάζοντες;» Οὗτοι εἶνε αὐστηρῶς ἀποκεκρυμμένοι τῆς περιεργείας τῶν ἐπισκεπτῶν. Εἰς τοῦτο δὲ κυρίως κεῖνται τὰ προτερήματα τοῦ καλοῦ θεραπευτικοῦ καταστήματος, ὅτι ἀσθενεῖς, οἵτινες καθεκάστην ἐχειρονόμουν οἴκοι μανιωδῶς, ἐφέροντο μαινόμενοι, φρενητιῶντες καὶ ἐπισύροντες τὸν οἶκτον, ἐν τοῖς καταστήμασι δεικνύονται μετά τινας ὥρας ἤρεμοι, σώφρονες, καὶ εὔθυμοι. Ἐνταῦθα καὶ μόνον εὑρίσκει ὁ τὰς φρένας δεινῶς πάσχων ὅ,τι δὲν δύναται νὰ εὕρῃ ποτὲ παρὰ τοῖς ἐνδιαφερομένοις οἰκείοις καὶ φίλοις, δῆλα δὴ πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖ ἡ νοσηρὰ αὐτοῦ κατάστασις, ἰατρούς, γνωρίζοντας νὰ περιποιῶνται τοιούτους ἀσθενεῖς, νοσοκόμους ἐξησκημένους, ἐπιμελεῖς καὶ προσεκτικοὺς δι' ὅλης τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, ἐν γένει δὲ πάντας γνωρίζοντας νὰ προσαρμοσθῶσιν ἐλλόγως καὶ συμφώνως πρὸς τὴν ἀσθενῆ αὐτοῦ κατάστασιν. Ἐνταῦθα ὡσαύτως εὑρίσκει ὁ ἀσθενὴς ἄσυλον, ἔνθα προφυλάσσει τὰς παράφρονας αὐτοῦ πράξεις ἀπὸ τῶν διαπεραστικῶν βλεμμάτων, ἔνθα ἀθορύβως ἐπιβλέπεται καὶ δὲν γίνεται χρῆσις διεγέρσεως τῶν δυνάμεων διὰ πολυασχόλου ἐργασίας, ἔνθα ὅμως ἀπολαμβάνει πολλῷ μείζονος ἐλευθερίας ἢ ἐν τῷ οἴκῳ, ὑφ' ὅλας τὰς ἄλλας περιστάσεις. Ἐνταῦθα ἀφίνεται ὁ μελαγχολικὸς ἐλεύθερος νὰ κλαύσῃ, ὁ μανιακὸς νὰ ἐκτελέσῃ τὰς μανιώδεις αὐτοῦ χειρονομίας, μόνον δ' ἐδῶ, κεκρυμμένος ἀπὸ τῶν ὀμμάτων τῶν ὑγιῶν ἀνθρώπων δύναται ὁ ταλαίπωρος κατὰ βούλησιν νὰ ψάλῃ, νὰ θορυβήσῃ νὰ ἀλαλάξῃ, καὶ ἐκραγῇ εἰς ὠρυγὰς κατὰ τὴν διάθεσιν τῆς καρδίας του. Συνήθως ὅμως τὸ πολυτάραχον τοῦ πάσχοντος καὶ αἱ μεγαλόφωνοι ἐκδηλώσεις τῶν ἀσθενῶν αὐτοῦ ὁρμῶν μετριάζονται οὐσιωδῶς ἅμα τῇ εἰσαγωγῇ αὐτοῦ εἰς τὸ θεραπευτήριον διὰ τοῦ παραδείγματος τῶν λοιπῶν ἀσθενῶν, καὶ διὰ τοῦ ἐπικρατοῦντος πνεύματος τῆς ἠρεμίας, τῆς γαλήνης καὶ τῆς τάξεως.

Οἱ μανιακοί, καὶ οἱ διηνεκῶς κλαίοντες, οἱ ὠρυόμενοι ἀποκρύπτονται πάντοτε ἀπὸ τῆς θέας παντὸς ἐπισκέπτου, καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν συγγενῶν των. Ἀπομονοῦσιν αὐτοὺς ἐντὸς αἰθουσῶν, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν ἐμπείρου φύλακος, μέχρις οὗ παρέλθῃ ἡ θύελλα τῆς ἀνησυχίας. Οἱ ἀσθενεῖς, οὓς βλέπει ὁ θεατὴς εἶνε ἐξ ἐκείνων, οἵτινες οὐδέποτε ἢ σπανιώτατα δίδουσιν ἀφορμὴν νὰ αἰσθανθῇ τις ὅτι εὑρίσκεται ἐν δυσαρέστῳ συντροφίᾳ.

Πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν ἐν Γερμανίᾳ καθησύχαζον τοὺς πάσχοντας ἐγκλείοντες αὐτοὺς ἐν δεσμωτηρίοις, ἔνθα ἐκρέμαντο ἁλύσεις στερεωμέναι ἐπὶ τῶν τοίχων, εἴτε δι' ἄλλων διαφόρων βασανιστηρίων μηχανημάτων, καὶ διὰ ναρκωτικῶν μέσων.

Ἐν ἔτει 1826 ἐν Γαλλίᾳ ὁ Φίλιππος Πινέλ, καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ μέγας ἀνὴρ καὶ ἰατρὸς Βιλλίς, εἶτα δὲ ὁ Κουλλέν, ἤνοιξαν νέαν ὁδὸν πρὸς θεραπείαν τῶν φρενοβλαβῶν, βασιζομένην ἐπὶ τῆς φιλανθρωπίας.

Τὸ παράδειγμα τούτων ἠκολούθησαν εὐθὺς ἐν Γερμανίᾳ, ὅτε δὲ ἱδρύθη τὸ πρῶτον ἀληθὲς θεραπευτικὸν κατάστημα τῶν φρενοβλαβῶν ἐν Sonnenstein τῆς Σαξωνίας, ἐπηκολούθησαν αὐτὸ τὰ λοιπὰ φρενοκομεῖα ἐν Schleswig τῷ 1820, ἐν Siegburg τῷ 1825, ἐν Πράγᾳ καὶ Ἀϊδελβέργῃ τῷ 1826, ἐν Χάλλ ἐν Τυρόλῳ τῷ 1830, ἐν Winnerthal καὶ Zwiefalten, ἐν Βυρτεμβέργῃ τῷ 1834, ἐν Illenau, ἐν Baden 1842, ἐν Χάλλῃ 1844, ἐν Ἐρλάγγῃ 1846 κτλ.

Ὄχι μόνον δὲ σήμερον δὲν μεταχειρίζονται ποσῶς πρὸς θεραπείαν τῶν φρενοβλαβῶν μέσα ἀναμιμνήσκοντα τοὺς προτέρους χρόνους τῆς βαρβαρότητος, ἀλλὰ πρὸ 20 — 25 ἐτῶν ἐγκατέλιπον καὶ τὰ ἁπλούστατα μέσα τοῦ καταναγκασμοῦ, δηλ. τὸν καταναγκαστικὸν χιτῶνα καὶ τὴν ἕδραν, καὶ ἐξώρισαν πάντα τρόπον περιορισμοῦ εἰς τὴν θεραπείαν κατὰ τὴν ἀγγλικὴν μέθοδον. Εἰς μεμονωμένας περιστάσεις ὁπόταν ὁ ἀσθενὴς εἶνε πληγωμένος ἢ ἔχῃ ἐξανθήματα τοῦ δέρματος, μεταχειρίζονται τὸν χιτῶνα τοῦτον προσωρινῶς, ὅπως ἐμποδίσωσι τὰς τρώσεις καὶ τὸ ξύσιμον καὶ ἄλλας πράξεις τῶν ἀσθενῶν. Μεταξὺ 400 ἀσθενῶν ἐν τοῖς γερμανικοῖς φρενοκομείοις μόλις εὗρον δύο ἢ τρεῖς εἰς οὓς εἶχεν ἐφαρμοσθῇ ὁ καταναγκαστικὸς χιτών, καὶ τοῦτο δὲ ἐπὶ βραχύτατον χρόνον.

Digitized by Google

Ὁ ἀγνοῶν τὰ ἐν τοῖς φρενοκομείοις ἀπορεῖ βεβαίως πῶς οἱ ἐν τῇ αὐλῇ διὰ πριόνων καὶ πελέκεων συνεργαζόμενοι φρενοβλαβεῖς δὲν ἀλληλοκτονοῦνται. Ἀλλὰ σκεφθῶμεν ὅτι καὶ οἱ φρενοβλαβέστατοι ἐνταῦθα δὲν εἶνε τόσῳ φρενοβλαβεῖς ὅσῳ ἐκτός, ἔνθα μέγα μέρος τῆς ἀθλιότητός των, τῶν παραφόρων αὐτῶν παραστάσεων καὶ πράξεων χρεωστεῖται εἰς τὴν ἐκ μέρους τῶν ὑγιῶν ἀνόητον θεραπείαν καὶ εἰς τὴν ἀπρεπῆ συμπεριφορὰν τῶν περὶ αὐτούς.

Ὡς ἰατρὸς τοιούτου καταστήματος θέλω περιφέρει τὸν διαφερόμενον ἀναγνώστην (καὶ τίς ἄνθρωπος δὲν διαφέρεται περὶ τῶν δυστυχῶν τούτων πλασμάτων;), ἐν τῷ καταστήματι ἐπὶ βραχὺν χρόνον καὶ θέλω συνοδεύσει αὐτὸν ἀπανταχοῦ, εἶτα δὲ θέλω δείξει ἐν τῇ « Αἰθούσῃ τῆς συναναστροφῆς » καὶ ἐξαίρετά τινα δείγματα ἀσθενῶν ἐν ταῖς μεθ' ἡμῶν ὁμιλίαις.

Κάτω τοῦ οἰκοδομήματος εἰς τὰς ὑψιθόλους ἰσογείους κατοικίας τὸ πᾶν διατελεῖ ἐν ἠρεμίᾳ καὶ εὐφροσύνῃ. Εἶνε τὸ τμῆμα τῶν ἀνιάτων ἀσθενῶν τῶν ἐχόντων προϊοῦσαν παράλυσιν, οἵτινες ἐν μέρει πάσχουσι τὴν παροδικὴν μανίαν τοῦ μεγαλείου, δοξομανίαν· τούτων ἡ διάνοια σχεδὸν ἤδη κατηρειπώθη. Παρ' ἅπασι τούτοις ἡ σκηνὴ τελειοῦται ἐντὸς ἑνὸς ἢ δύο ἐτῶν, τοῦ θανάτου ἀπαλλάσσοντος αὐτοὺς ὅλων τῶν παραφρόνων ἰδεῶν καὶ ἀδυναμιῶν. Οἱ ἀσθενεῖς οὗτοι, πάσχοντες ἀρχικῶς τὴν « μονομανίαν τοῦ μεγαλείου », ὅπως ἐκάλεσαν τὸ πάθημα τοῦτο, δὲν δεικνύουσιν ἐν ἀρχῇ ἴχνος ψυχικῆς συγκεχυμένης παραφωνίας. Αἴφνης γίνονται εὔθυμοι, καλοὶ ἄνθρωποι. Ὁ Κόμης Χ. μὲ περιπτύσσεται καὶ μὲ διορίζει ἰατρόν του μὲ μισθὸν 100,000 λιρῶν στερλινῶν κατ' ἔτος, ἅμα γείνῃ ὑγιής. Μᾶς δωρεῖ 1000 ἀραβικοὺς ἵππους καὶ χρυσᾶς ἁμάξας. Ἕτερος κύριος ἐργοστασιάρχης μᾶς ἐρωτᾷ ἐὰν γνωρίζωμεν τὰς 1000 αὐτοῦ οἰκίας ἐν Βιέννῃ κτλ.

Οἱ παράλυτοι οὗτοι οἰκοῦσι τὸ ἰσόγειον πάτωμα, ὅπως εὐκόλως μεταβαίνωσιν εἰς τὸν κῆπον. Καίτοι δὲ τοπικῶς μόνον, καὶ διὰ τὸν μὴ γνωρίζοντα, ἀφανῶς παράλυτοι, δυσκόλως δύνανται ν' ἀναβῶσι τὰς κλίμακας.

Ὁποῖα εὐτραφῆ πρόσωπα, οἷαι στρογγύλαι μορφαί! Νομίζει τις ὅτι πάντες οὗτοι οἱ ἄνθρωποι διάγουσιν ἀξιοζήλευτον ἤρεμον βίον, καὶ καλοπερνῶσιν ἄριστα. Εἶνε πάντες κάτοικοι διαρκεῖς τοῦ καταστήματος, γελῶσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀδιακόπως καὶ εἶνε εὐχαριστημένοι· συνήθως εἶνε εὐτραφεῖς καὶ ὑπερευτυχεῖς ἀπολαμβάνουσι τῆς ὑπάρξεως. Πᾶν ὅ,τι ἐσκέφθησαν ἐν τῇ παραφροσύνῃ των ἢ ἐπεθύμησαν οἱ ἀσθενεῖς οὗτοι τὸ ἀπολαμβάνουσιν ἤδη ἐν τῇ παραφόρῳ διανοίᾳ των. Δι' αὐτοὺς ἦλθον αἱ ἡμέραι τῆς εὐδαιμονίας. Ὁ ἔμπορος ἐπραγματοποίησε τὰς κολοσσιαίας αὐτοῦ παραγγελίας, ὁ εὐγενὴς ἔχει κτήματα, ἵππους καὶ πᾶν ὅ,τι ποτὲ ἐπεθύμησεν ἡ καρδία του ἐν ἀφθονίᾳ. Ὁ ἰατρὸς τῶν χαλῶν ἔκαμεν ἤδη τὰς μεγαλητέρας καὶ ἐπιστημονικωτέρας τῶν ἐφευρέσεων. Ὁ ποιητὴς τῶν ἀπόκρεω ἔγραψε τὰς μεγαλητέρας καὶ μεγαλοπρεπεστέρας ἐποποιΐας. Ὑπογελῶντες ἀναγγέλλουσιν ἡμῖν τὰς κτήσεις των, τὰ ἐμπορεύματά των, τὰς οἰκίας των, τὸ ἀργύριόν των, τοὺς τίτλους των, τὰ παράσημά των κ.τ.λ. μᾶς λυποῦνται δὲ μόνον διότι ὅλου αὐτοῦ τοῦ πλούτου δὲν ἔχομεν ἀκριβῆ ἰδέαν.

Τὸ μόνον σωματικὸν ἐλάττωμα, ὅπερ παρατηρεῖται εἰς τοὺς ἀνθρώπους τούτους εἶνε τραυλισμός τις μικρὸς τῆς γλώσσης, βάδισμα μικρὸν ἀνεῳγμένων τῶν ποδῶν, πρὸς τὰ ἔξω ἀπώθησις τοῦ ἑνὸς σκέλους, μικρόν τι παρηλλαγμένη φυσιογνωμία, κόραι τῶν ὀφθαλμῶν ἀνομοίως εὐρεῖαι, κτλ. τέλος δὲ πράγματα μικρὰ μὲν διὰ τοὺς πολλούς, ἐγείροντα ὅμως σπουδαίας φροντίδας εἰς τὸν ἰατρὸν καὶ παρέχοντα κακίστην πρόγνωσιν. Ἰσχνοί τινες ἀσθενεῖς δὲν εὑρίσκονται πρὸ καιροῦ ἐν τῷ καταστήματι, δυσκόλως δὲ θὰ γίνωσιν εὐτραφεῖς. Παρ' αὐτοῖς ἡ νόσος προβαίνει ταχεῖα μέχρι θανάτου. Πάντες ὅμως εἶνε εὐτυχεῖς, πάντες εὐχαριστημένοι. Οὐδαμοῦ ἀκούει τις παράπονον, οὐδαμοῦ θρῆνον, οὐδαμοῦ βλέπει ἀνησυχίαν. Ἅπαντες μεταβαίνουσιν ἀπὸ τῆς παρούσης ὑπάρξεως εἰς τὴν ἄλλην ἐν φανερᾷ ἡσύχῳ εὐαρεσκείᾳ, φερόμενοι ὑπὸ τῆς νοσηρῶς ἐγηγερμένης φαντασίας των. Ἐὰν δὲ καὶ ἐπέλθῃ ποτὲ ἐξέγερσίς τις τοῦ θυμοῦ αὐτῶν, διότι δὲν πιστεύει τις εἰς τὰ πλούτη των, πάραυτα ἐπέρχεται ταχεῖα καταπράϋνσις. Ὅπως δὲ ἅπαντες σχεδὸν οἱ φθισικοὶ πιστεύουσιν ἀκραδάντως καὶ ἐλπίζουσιν εἰς τὴν ἴασιν, ὅσῳ δὲ πλησιέστερον τοῦ θανάτου τόσῳ μεγαλείτερα καὶ τολμηρότερα σχέδια ἐκτυλίσσουσι, οὕτω καὶ πάντες οἱ τεταραγμένοι τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὸ σῶμα παράλυτοι εἶνε οἱ αἰσιοδοξότεροι τῶν θνητῶν, τὰ πάντα βλέποντες ῥόδινα. Ἐὰν τοὺς ἐρωτήσετε, θὰ σᾶς εἴπωσιν ὅτι πάντες εἶνε ὑγιέστατοι, πλούσιοι, σοφοὶ καὶ εὐτυχεῖς. Ἐπειδὴ δὲ δύνανται κάπως καὶ νὰ ἐργάζωνται, ἐκτελοῦσιν ἐν ἀνάγκῃ καὶ μηχανικά τινα ἔργα, οἷον παίζουσι κλειδοκύμβαλα, τσίτερ, ἐργάζονται εἰς τὴν γραφικήν, κατὰ τὴν κρίσιν τῶν ἰδίων μάλιστα ὡραιότατα καὶ τεχνικώτατα.

Αἱ ἐπιστολαί των εἶνε συνήθως πτωχαὶ ἰδεῶν καὶ φλύαροι, τὰ σχέδια ἀνακριβῆ, καταναλίσκουσι δὲ τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου μὲ τὰς ἀγαπητὰς αὐτῶν ἐνασχολήσεις.

Πῶς δύναταί τις νὰ προσβληθῇ ὑπὸ τοιούτων ἐγκεφαλικῶν ἀσθενειῶν εἶνε εὐνοητότατον. Ὅπως ὁ ὡρολογοποιὸς εὐκόλως πάσχει ἀπὸ νοσήματα τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω καὶ ὁ διανοητικῶς ἐν διηνεκεῖ διεγέρσει τῶν δυνάμεων, ἐν παρατεταμέναις ἐρεύναις ἢ διανοητικαῖς ἐργασίαις ὢν προσβάλλεται ἐξ

Digitized by Google

ἀσθενειῶν τοῦ ἐγκεφάλου. Ἕνεκα τούτου πάσχει ἀποκλειστικῶς σχεδὸν τὸ ἄρρεν φῦλον. Εἶνε βέβαιον ὅτι οἱ πάσχοντες ἐκ φρενοβλαβείας εἶνε εἰκοσάκις πλείονες τῶν γυναικῶν. Ὡς αἰτίους τοῦ κακοῦ τούτου ἀναφέρουσι πλὴν ἁπασῶν τῶν Μουσῶν καὶ τὸν Ἑρμῆν, τὴν Ἀφροδίτην, τὸν Βάκχον καὶ τὸν λοιπὸν Ὄλυμπον, πρὸς δὲ τούτοις τὸν καπνὸν καὶ τὴν νικοτιανήν.

Ἐνῷ δὲ ἀσθενής τις ἰσχυρίζεται ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ ὅτι εἶνε 800 πόδας ὑψηλός, ὅτι εἶνε ὁ ἰσχυρότερος ἄνθρωπος τῆς γῆς, ὅτι κάμνει δρόμον 1000 ὡρῶν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εὐχερέστατα, καὶ ὅτι ἔγραψεν 100 τῶν λαμπροτέρων τραγῳδιῶν, ὅτι ἔχει κεφαλὴν ἐκ πολυτίμων λίθων καὶ χρυσᾶ ὑποδήματα, πάντα δὲ ταῦτα βεβαιοῖ μὲ τὸν λόγον τῆς τιμῆς του, ἀναφαίνεται αἴφνης ἡ οὐδέποτε ἐλλείπουσα συνοδὸς τοῦ κακοῦ ἡ ἐπιλησμοσύνη, εἶτα προβαίνει ἡ ἀσθένεια τῆς γλώσσης ἀδιακόπως, ταύτην ἐπακολουθοῦσι μικραὶ ἀποπληκτικαὶ εἰσβολαί, τέλος δὲ τὸ θερμόμετρον τῆς πνευματικῆς καὶ σωματικῆς ἐνεργείας κατέρχεται εἰς τὸ μηδέν, καὶ ἡ σφραγὶς τῆς βλακείας χαρακτηρίζει τὸ ἤρεμον τέλος.

Μεταβῶμεν ἤδη διὰ τοῦ κήπου εἰς ἄλλο τμῆμα τοῦ καταστήματος ἐπίσης ἰσόγειον. Τοῦτο κεῖται ὄπισθεν τοῦ κυρίου καταστήματος. Ἐνταῦθα βλέπομεν τοὺς παραφόρους, τοὺς μανιώδεις, τοὺς ἠλιθίους. Ἐνταῦθα ὑπάρχει τεχνητὴ θέρμανσις καὶ καλὸν ἀνεμιστήριον, ὅπως θερμαίνωσι τὰς ὑψηλὰς σχεδὸν κενὰς αἰθούσας. Ἐνταῦθα τέλος φέρονται καὶ οἱ φρενόπληκτοι οἱ ὅλως ἀνίατοι, ἤτοι οἱ ἠλίθιοι. Οὗτοι ἀποθέντες τὰς ἐν ὀνείρῳ κεκτημένας ἀξίας των, τὰς τιμάς, τὰ παράσημα, τὰ ἐνδύματα, τὰς στολάς, χάνουσι καὶ αὐτὴν τὴν ἰδιότητα τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος. Λευκότατος καὶ ὅλως ἄγραφος εἶνε ὁ χάρτης τῶν ἀναμνήσεων αὐτῶν, ἀληθὴς tabula rasa. Τὸ πᾶν ἐπὶ τοῦ πίνακος τούτου ἐξηλείφθη ὡς διὰ χειρὸς ἐπιτριψάσης ἐπ' αὐτοῦ ἔνυγρον σπόγγον. Θεωροῦσι τὸ παρὸν ἀσκαρδαμυκτεὶ ἐν ἀπαθείᾳ, ἀλλὰ δὲν βλέπουσιν αὐτὸ πλὴν μόνον διὰ τῶν ἐξωτερικῶν ὀφθαλμῶν των, διότι δὲν τὸ περιλαμβάνουσι διὰ τῆς ψυχῆς. Τὸ πρὸ τῶν ἀσθενῶν τούτων ἱστάμενον δὲν διεγείρει ἐν αὐτοῖς νέας παραστάσεις, ὅλαι δὲ αἱ παλαιαὶ προηγούμεναι ἔννοιαι εἶνε συντετριμμέναι καὶ καταπεπτωκυῖαι. Ὁ μηχανισμὸς τοῦ παραστατικοῦ διὰ τὸ παρὸν ἐνεργεῖ βραδύτατα, σχεδὸν οὐδόλως. Καὶ αὐτὴ ἡ φαντασία, ἡ ἐλαφροτάτη αὕτη καὶ πάντοτε πρόχειρος καὶ ἐνεργὸς ψυχικὴ δύναμις, καὶ αὕτη κεῖται παράλυτος, τὸ σκεπτικὸν εἶνε ἄνοια, ἡ δὲ θέλησις μηδέν. Ὁ ἀσθενὴς δὲν θέλει τίποτε. Τὸ πολὺ πολὺ λαμβάνει τὸ φαγητὸν ὅταν τὸ παραθέσωσιν ἔμπροσθέν του καὶ αἰσθάνηται πεῖναν. Καὶ τοῦτο δὲ καταπίνει ἄνευ σκέψεως, κινδυνεύων νὰ πνιγῇ· ἀδιαφορεῖ δὲ ἂν εἶνε καλὸν τὴν γεῦσιν ἢ κακόν, ἂν εἶνε ἑψητὸς ἰνδιάνος ἢ ἐβρασμένα γεώμηλα.

Ἐὰν ὁμιλήσῃ τις μετὰ τοιούτου φρενοπλήκτου βλακός, ἀπαντήσῃ δὲ αὐτὸς βραδέως καὶ μετὰ κόπου, θέλει τις παραυτὰ ἀναγνωρίσῃ εἰς αὐτὸν τὰ ἐρείπια τῆς πνευματικῆς δυνάμεως. Εἶπόν ποτε εἰς γελῶντα βλάκα· «Ἐρρῖκε, εἶσαι βλάξ· δὲν εἶνε ἀλήθεια;». Οὗτος δὲ ἥσυχος τρίβων τὰς χεῖρας ἐξ εὐχαριστήσεως καὶ ἀπωθῶν τὸ ἓν σκέλος πρὸς τὰ ἔξω μοὶ ἀπήντησε βραδέως· «Μάλιστα ἡ ἀδελφή μου διαλέγει μπιζέλια». Ἐπὶ τῇ ἐρωτήσει δὲ ἂν γνωρίζῃ τί εἶνε βλακία, μοὶ εἶπεν, ἐνασχολούμενος μὲ τὸ κομβίον τοῦ ἐνδύματός μου καὶ ψαύων τὴν καπνοσύριγγά μου· «Μάλιστα, μία καμήλα ποῦ τὴν ἔζεψαν σὲ μιὰ καρέκλα.»

Τέλος λησμονεῖ ὁ δυστυχὴς καὶ αὐτὸ τὸ τελευταῖον λείψανον, ὅπερ τῷ ἔμεινεν ἐκ τῆς προσωπικότητός του, ἀπὸ τοῦ πνευματικοῦ του ἐγώ, τὸ ὄνομά του. Δυσκολωτέρα δὲ εἶνε ἡ περιποίησις τοιούτων βλακῶν ἢ παίδων. Τὸ ἀβοήθητον παιδίον εἶνε μικρόν, ἔχει ἐλάχιστον βάρος καὶ δύναταί τις νὰ τὸ ὑψώσῃ καὶ φέρῃ πρὸς ὅλας τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ. Ὁ βαρὺς ὅμως τὸ σῶμα βλὰξ ἀπαιτεῖ μεγάλας φροντίδας, διότι ἀνάγκη νὰ σηκώνωσιν αὐτὸν ἀπὸ τῆς κλίνης, νὰ καθαρίζωσι, νὰ ἐνδύωσι, νὰ τρέφωσιν, ἢ τοὐλάχιστον νὰ ἐπαγρυπνῶσι κατὰ τὸ φαγητὸν αὐτοῦ. Ἐν μέσῳ τοῦ πνευματικοῦ τούτου ζόφου καὶ τῶν μελανῶν τούτων ἐρημιῶν τῆς πνευματικῆς ὑπάρξεως ἀναλάμπει ἐνίοτε καὶ φωτεινή τις ἡλιακὴ ἀκτὶς ἀπὸ τῶν προτέρων καλλιτέρων χρόνων. Φιλόφρων τις λόγος λεγόμενος ἐν καταλλήλῳ περιστάσει, σιγάρον διδόμενον ἐν καταλλήλῳ χρόνῳ, μελῳδικὴ μουσική, λάμπον δένδρον τῶν Χριστουγέννων, ἀνακαλοῦσιν ἐνίοτε πρὸς στιγμὴν τοὺς ἀνθρωπίνους χαρακτῆρας ἐπὶ τοῦ ἠμαυρωμένου προσώπου, προκαλοῦσι λέξιν τινά, ἐνίοτε δὲ καὶ φράσιν. Μετ' ὀλίγον ὅμως τὸ πᾶν παρέρχεται. Ὁ ἀσθενὴς μεθ' οὗ εὑρισκόμεθα βυθίζεται πάλιν ἐν τῇ πνευματικῇ νυκτί, ἐν ᾗ πρότερον διετέλει, κρώζων, σαίρων, ἀτενίζων ἀμβλέως καὶ ταυρηδόν.

Ἐκ τοῦ πλησίον δωματίου ἀκούομεν θορυβῶδες παράτονον ᾆσμα, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ συριγμούς, ἀλλαλαγμοὺς χαρᾶς, ὕβρεις, ταραχὴν καὶ θόρυβον. Ἐκεῖ εὑρίσκεται μανιώδης τις, εἷς τῶν φρενοβλαβῶν, τῶν ἐχόντων τὴν καλλιτέραν πρόγνωσιν πρὸς ἴασιν. Ὅσῳ πλεῖον θορυβεῖ τόσῳ ἐνωρίτερον θὰ ἡσυχάσῃ ἐξαντλούμενος. Βαδίζει ἐν τῷ δωματίῳ του ὡς λέων ἀδάμαστος ἐν κλωβῷ καθειργμένος. Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἶνε ἐρυθρόν, χειρονομεῖ καὶ κινεῖται ζωηρότατα καὶ φλυαρεῖ περὶ διαφόρων πραγμάτων ἀναμίξ. Εἶνε ὀλόγυμνος, διότι κατεξέσχισε καὶ μετέβαλεν εἰς μικρὰ ῥάκη ἅπαντα τὰ ἐνδύματα. Τῇ στιγμῇ

Digitized by Google

ταύτη προσφέρουσιν αὐτῷ τὸ φαγητόν· ἀλλ' ἰδοὺ τὸ ῥίπτει μετὰ τοῦ πινακίου κατὰ κεφαλῆς τοῦ νοσοκόμου, ὁ ὁποῖος φεύγει. Κάθισμα ἐν τῷ δωματίῳ του εὑρισκόμενον κατεκερμάτισεν ἐν τῇ μανίᾳ του, τὰ τεμάχια δὲ ἀφήρεσαν, ὅπως μὴ προξενήσῃ βλάβην τινὰ διὰ τούτων. Εὑρίσκεται τανῦν ἐν κενῷ δωματίῳ, ἀλλ' ἐλεύθερος καὶ ἀδέσμευτος. Καὶ τὴν κλίνην αὐτὴν ἀπεμάκρυναν. Δὲν δύναται νὰ πράξῃ τι κατὰ τῶν ψυχρῶν καὶ λείων, δι' ἀνοικτοῦ χρώματος κεχρωματισμένων τοίχων. Τὰ παράθυρα καὶ ἡ θερμαντήριος θυρὶς κεῖνται ὑψηλὰ καὶ προφυλαγμένα διὰ πλέγματος ἐκ σιδηροῦ σύρματος. Ἡ κλίνη παρεισάγεται τὸ ἑσπέρας ἐπὶ τοῦ θερμοῦ δρυΐνου ἐδάφους.

Ἀσθενεῖς τινες ἀπομονούμενοι καὶ ἀποκλειόμενοι γίνονται μανιωδέστεροι. Τούτους περιορίζουσι βραχὺν μόνον χρόνον καὶ παραφυλάττουσιν ἐπιμελέστατα. Εἶτα ἐπισκέπτεται αὐτοὺς ὁ ἰατρός, ὅτε δὲν εἶνε πλέον τόσον θηριώδεις καὶ αἱμόδιψοι ἢ ὅσον ἐφάνησαν κατὰ πρῶτον. Ἐὰν ὁ ἰατρὸς παρατηρήσῃ ὅτι ὁ ἀσθενὴς πλησιάζει μὲ προθέσεις ἐπιθετικὰς πρὸς φόνον, ἀποσύρεται εὐθύς, διότι ὁ ἰατρὸς φρενοκομείου ἀδιακόπως διατηρῶν τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἄγρυπνον καὶ τὴν ἠρεμίαν, ἀντιλαμβάνεται τοῦ κινδύνου πολλῷ πρότερον ἢ ὅσον ἤθελεν ὁ μαινόμενος χρόνον πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς παράφρονος πράξεως. Μανιώδεις τινὲς ὑποδέχονται ἡμᾶς μετὰ μεγίστης φιλοφροσύνης, δίδουσιν ἡμῖν ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας καὶ ἀποπειρῶνται νὰ μᾶς περιπτυχθῶσ ν. Ἰδοὺ δὲ εἷς, ὅστις φιλονεικῶν ποιεῖ σχήματα δεικνύων τοὺς ἁπλοῦς τοίχους· μᾶς νεύει πρὸς τὸ παράθυρον ἐπάνω, ἐκεῖθεν δὲ θέλει νὰ μᾶς δείξῃ συγχρόνως τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἐν Βιέννῃ, τὰ τείχη τῆς Νυρεμβέργης, τὰς πυραμίδας, καὶ ὅλα τὰ ἀξιοπερίεργα τοῦ κόσμου. Αὐτὸς δὲ οὗτος βλέπει ὄντως ἐνδομύχως ὅλα ταῦτα τὰ ἀντικείμενα ἐν ὀπτασίᾳ.

Βλέπει ὅλα τὰ κωδωνοστάσια, ἀκούει τὸν ἦχον τῶν κωδώνων καὶ τῆς στρατιωτικῆς μουσικῆς καὶ σφίγγων τὴν χεῖρα ἡμῶν μᾶς διαβεβαιοῖ περὶ τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης καὶ φιλίας του. «Μὲ ἀγαπᾶτε;» μᾶς ἐρωτᾷ, χωρὶς δὲ νὰ περιμένῃ ἀπάντησιν μᾶς ὁμιλεῖ περὶ τῆς «ἀναβάσεως τοῦ δράκοντος» περὶ τῆς «περιφήμου αὐτοῦ καταστάλάξεως τῶν ἰδεῶν», περὶ τοῦ «ἐγκυκλίου αὐτοῦ ἀλεξιβροχίου» καὶ «περὶ τοῦ παραλληλογράμμου τῆς ὑγείας».

Ἄλλον τινὰ παράφρονα ὑποδεχόμενον ἡμᾶς μὲ ὕβρεις, ἀπειλὰς καὶ κατάρας προσαγορεύομεν διὰ βραχείας τινὸς φιλόφρονος φράσεως. Ἴσως ἀποστραφῇ ἀφ' ἡμῶν μετὰ θυμοῦ καὶ περιφρονήσεως, ἴσως οὐχί. Τὸν παρακαλοῦμεν νὰ ἐξέλθῃ. Ἴσως ἔλθῃ, ἢ ἴσως περιορισθῇ εἰς ἔκρηξιν τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοῦ βαρείας καταιγίδος δι' ὀλίγων παταγωδῶν ὕβρεων. Ἕτερος ὅμως φρενόπληκτος ἵσταται καὶ ἐξακολουθεῖ μαινόμενος· ἀπερχόμεθα ἡσύχως ἐντεῦθεν.

Καὶ οἱ κῆποι δὲ καὶ αἱ αὐλαί, ἐν οἷς συνήθως διατρίβουσιν οἱ τοιοῦτοι παράφρονες κατὰ τὰ διαλείμματα τῆς μανίας αὐτῶν εἶνε μόνον διὰ δένδρων καὶ πόας πεφυτευμένοι. Τὰ καθίσματα καὶ αἱ θύραι εἶνε ὀγκώδεις καὶ χονδροειδῶς κατεσκευασμέναι. Ἐὰν ὑπῆρχε κλάδος δένδρου διὰ τῶν χειρῶν προσιτός, εἶνε ἀπεσπασμένος.

Μεταβαίνομεν ἤδη εἰς τὸν διάδρομον. Ἐνταῦθα ἀπαντῶμεν ἀσθενῆ ὡραίαν, ὑψηλήν, τύπον ὑψιφώνου, ἥτις χιλιάκις ἔψαλέ ποτε ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐν Ἀμερικῇ. Πρὸ μηνῶν ἡ ἀσθενὴς αὕτη ὅταν πλησιάζωμεν αὐτὴν μᾶς στρέφει τὰ νῶτα, δὲν ὁμιλεῖ οὐδὲ γρῦ, τὸ πολὺ πολὺ μετὰ ἐπανειλημμένας προτροπὰς πρὸς ὁμιλίαν μᾶς ἀποκρίνεται οἰμώζουσα «θέλω νὰ φύγω». Δὲν θέλει νὰ φάγῃ, ἀρνεῖται νὰ πίῃ. Τὴν τρέφομεν καθ' ἑκάστην κοπιωδῶς καὶ τεχνητῶς διὰ τοῦ οἰσοφαγοσωλῆνος. Κατὰ τὴν ἰατρικὴν ἐπίσκεψιν τοποθετεῖται πάντοτε πρὸ τῆς θύρας τῆς ἐξόδου καὶ ἱκετεύουσα ἓν καὶ μόνον ζητεῖ «νὰ φύγῃ» «νὰ ἐξέλθῃ ἔξω». Τὴν ἀποσύρουσιν ἐκεῖθεν ἡσύχως. Ὁ ἐσωτερικὸς αὐτῆς πόνος εἶνε εἰσέτι τόσῳ μέγας, ὥστε δὲν φροντίζει περὶ οὐδενός.

Αἴφνης ὁρμᾷ ἐκ τοῦ δωματίου της ἀσθενής, γραῖα, ἰσχνή, ἧς ἡ πολιὰ λελυμένη κόμη συγκεχυμένη πίπτει ἐπὶ τῶν κροτάφων· μᾶς κατακλύζει μὲ τὰς ὁμολογίας τοῦ φρικώδους αὐτῆς ἁμαρτήματος. Αὐτὴ εἶνε ἡ αἰτία τῶν πολλῶν νόσων καὶ τῶν θανάτων, αὐτὴ εἶνε ἡ αἰτία ἐξ ἧς ἀπέθανον ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας της. αὐτὴ ἐπέφερε συμφορὰς καὶ ἐμηχανεύθη πολέμους, εἶνε δεκάκις κατηραμένη, ὅταν δὲ συγχωρηθῶσι τὰ ἁμαρτήματα ὅλων τῶν ἀνθρώπων, τὰ ἰδικά της θὰ μείνωσιν ἀσυγχώρητα.

Ἂς μὴ πιστεύσῃ δέ τις ὅτι ἐὰν ὁμιλήσῃ εἰς τὴν ἀσθενῆ ταύτην καὶ ζητήσῃ νὰ πείσῃ αὐτὴν ὅτι ὅλοι οἱ συγγενεῖς της ζῶσιν, ὅτι ἕνεκα τούτου θὰ γείνῃ ἠπιωτέρα! Οὐδεὶς βεβαίως νομίζει ὅτι εἶνε δυνατὸν νὰ ἐξασθενήσῃ καὶ κατανικήσῃ τὰ παραληρήματα καὶ τὰς ἀλόγους καὶ παραφόρους κινήσεις βαρέως τυφιῶντος διὰ διαβεβαιώσεων καὶ λογικῶν συλλογισμῶν. Δύνασθε νὰ δείξητε καὶ εἰς τὸν μᾶλλον ἀνεπτυγμένον τῶν τυφικῶν, τὸν προσπαθοῦντα ἀδιαλείπτως νὰ καταλίπῃ τὴν κλίνην του ὅπως «ὑπάγῃ 'ς τὸ σπίτι», τὸ δωμάτιόν του καὶ τὰ περὶ αὐτὸν γνωστά, δύνασθε νὰ παρουσιάσητε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τοὺς γονεῖς του καὶ νὰ τῷ δείξητε καταφανέστατα ὅτι εὑρίσκεται ἐν τῷ δωματίῳ του, ἐν τῇ κλίνῃ του, ἀλλ' εἰς μάτην· μετὰ προτροπὰς χιλιοστὴν ἤδη φορὰν ἐπαναληφθείσας καταλείπει πάλιν τὴν κλίνην του, ὅπως πάλιν καὶ αὐτὸς διὰ χιλιοστὴν φοράν.... «ὑπάγῃ 'ς τὸ σπίτι».

Digitized by Google

Ὅμοιον συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς φρενοπλήκτους. Ἐὰν ὅμως εἰς παλαιοτέρους χρόνους παρουσιάζετο εἰς τὸ κοινὸν ἡ κυρία, ἥτις τανῦν ἐν τῷ νοσοκομείῳ καταγγέλλει ἀδιακόπως αὐτὴ ἡ ἰδία τὰ κακουργήματά της, καὶ εἰς ἕκαστον ξένον ἐπισκέπτην διαβλέπει τὸν δήμιον, ὅστις θὰ τὴν φέρῃ εἰς τὴν λαιμητόμον, ἥτις καὶ αὐτὴν τὴν νοσοκόμον ἐκλαμβάνει ὡς ῥαβδοῦχον, καὶ τὸ κάθισμα τῆς αὐλῆς ὡς τὴν λαιμητόμον ἐφ' ἧς σήμερον, καὶ πάντοτε σήμερον, θ' ἀποκεφαλισθῇ, ἤθελε βεβαίως ἀφορισθῇ ὡς τελεία μάγισσα καὶ ὑποστῇ τὸ προσῆκον τέλος.

Οἱ ἀσθενεῖς οὗτοι κατὰ τὰς εἰσβολὰς τοῦ πάθους των ἀπατῶνται πάντοτε ὑπὸ τῶν αἰσθητηρίων των. Αἱ ἀληθεῖς πρὸ αὐτῶν κείμεναι εἰκόνες διαστρέφονται ἐν ἑαυτοῖς· προσόψιόν τι ἐπὶ τοῦ τοίχου γίνεται φάντασμα, κορμὸς δένδρου διάβολος, γεράνιον φρέατος, κολαστήριον. Τοιαύτας ἀπάτας τῶν αἰσθητηρίων καλουμένας κεναισθησίας ἔχουσιν ἐνίοτε καὶ ὑγιεῖς.

Τρυφερά τις σύζυγος π. χ. ἀκούει μακρόθεν τὸν μετὰ πόθου προσδοκώμενον σύζυγον, ἐνῷ τὰ βήματα εἶνε ξένου εἰσερχομένου. Δειλός τις βλέπει νυκτερινὰ φαντάσματα, ἐνῷ ἔχει πρὸ αὐτοῦ κορμοὺς ἰτεῶν.

Ἡ διαφορὰ μεταξὺ κεναισθησίας, ἐν γένει δὲ ἀπάτης τῶν αἰσθητηρίων, τοῦ ὑγιοῦς καὶ τοῦ βλαβέντος τὰς φρένας συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ὁ ὑγιὴς πείθεται εὐθὺς ἅμα βλέπων τὸ πρᾶγμα καὶ ἀναγνωρίζει τὴν ἀπάτην, ἐνῷ ὁ νοσῶν δὲν δύναται νὰ πεισθῇ, δὲν εἶνε εἰς θέσιν νὰ διακρίνῃ τὴν ἀπάτην τῆς ἀληθείας. Αἱ κεναισθησίαι εἶνε προϊόντα τῆς ἀσθενείας του.

Ἐνῷ δὲ ἔχομεν εἴδη παραστάσεων ψευδῶν τῶν αἰσθήσεων, αἵτινες ἔχουσιν ὡς βάσιν ὑπαρκτόν τι ἀντικείμενον, τὰς κεναισθησίας, ὡς π. χ. ἐὰν ἐκλάβῃ τις τὸν ἀληθῆ κορμὸν δένδρου ὡς πολεμιστήν, ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι μορφαὶ ἀπάτης τῶν αἰσθητηρίων καλούμεναι παραισθησίαι, αἵτινες εἶνε τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὠμέγα, αἱ διαρκεῖς συνοδοὶ σχεδὸν ἁπασῶν τῶν ἀρχομένων διαταράξεων τῆς ψυχῆς.

Ὁ δυστυχής, ὅστις νομίζει ἑαυτὸν καταδεδικασμένον, ἀκούει ἐν χώρῳ ἐντελῶς ἡσύχῳ τὸν πένθιμον ἦχον τῶν κωδώνων, ὁ φανταζόμενος ἑαυτὸν κατηραμένον ὀσφραίνεται τὴν θειώδη ἀποφορὰν τῆς κολάσεως. Ἕτερος ἀκούει ἑαυτὸν ἀδιακόπως ὑβριζόμενον, ἄλλος βλέπει ἀπὸ τοῦ παραθύρου του ἐν λαμπραῖς φλοξὶ τὸν οἶκόν του καιόμενον κ.τ.λ. Καὶ ὑγιεῖς δὲ ἔχουσιν ἐνίοτε τοιαύτας ὅλως ψευδεῖς ἀντιλήψεις· ἀκούουσι π. χ. ἦχον κωδώνων, ἀλλὰ γνωρίζουσιν ἢ διδάσκονται εὐχερῶς ὅτι αὗται εἶνε ἀπάται τῶν αἰσθήσεων.

Τοιαύτας παραισθησίας τῶν αἰσθητηρίων (ὀπτασίας) εἶχον καὶ πολλοὶ ποιηταί, τεχνῖται καὶ λόγιοι, οἷον ὁ Τάσσος, ὁ Ῥαφαήλ, ὁ Γκαῖτε, ὁ Νικολάϊ, ὁ Ἰωάννης Μύλλερ, ὁ Ἰωάννης Πώλ, ὁ Πασχάλης, ὁ Ἀνδρὰλ κ.τ.λ., ἀλλ' οὗτοι διέκρινον αὐτὰς ὡς ψευδεῖς καὶ ἠδύναντο νὰ τὰς διακόψωσιν ἢ νὰ τὰς ἀποφύγωσι. Τοῦτο ὅμως δὲν δύναται δυστυχῶς νὰ πράξῃ ὁ ἀσθενής. Οὗτος βλέπει, ἀκούει, ὀσφραίνεται καὶ γεύεται πᾶν ὅ,τι κατὰ τὰς παράφρονας αὐτοῦ παραστάσεις ἐπιθυμεῖ ἐκ καρδίας, ἀγαπᾷ, μισεῖ ἢ φοβεῖται. Ὁ εἷς ἀκούει ἀδιαλείπτως τὴν φωνὴν ἀνωτέρας δυνάμεως κραυγάζουσαν «ἐὰν φονεύσῃς τοῦτον τὸν ἄνθρωπον ἐσώθης», καὶ προβαίνει εἰς πρᾶξιν, ἕτερος ἀκούει διηνεκῶς τὴν ἀπειλὴν «ἐὰν κινηθῇς ἀπὸ τῆς θέσεώς σου ἀμέσως ἐχάθης»· τούτου δὲ ἕνεκα δὲν κινεῖται ποσῶς τῆς θέσεώς του. Ὁ τρίτος ἀνεκάλυψε δηλητήριον εἰς τὸ φαγητὸν αὐτοῦ, διὸ καὶ ἀποφεύγει πᾶσαν τροφήν.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ φρενοβλαβὴς ἀπώλεσε τὴν πνευματικὴν δύναμιν τοῦ διακρίνειν μεταξὺ πραγματικότητος καὶ μὴ τῶν ἀντιλήψεών του, ὑπόκειται εἰς τὴν τυραννίαν τῶν αἰσθητηρίων του, εἰς ἃ πιστεύει ἀκραδάντως καὶ διὰ τῶν ὁποίων αἰσθάνεται ἑαυτὸν κατὰ τὰς περιστάσεις εὐτυχῆ ἢ δυστυχῆ.

Φρενοβλαβής τις συγχρόνως πάσχων καὶ ἀπὸ κνισμὸν τοῦ δέρματος ᾐσθάνετο λαγωοὺς τρέχοντας ἐπὶ τῶν νώτων του. Οὕτω καὶ Σαίξπηρ, ὁ βαθὺς γνώστης τῶν διεργασιῶν τῆς ψυχῆς ἐν Μάκβεθ (Β' Πράξ. 1 Σκηνή) οὗτινος ἡ διάνοια ἦτο μεστὴ θανατηφόρων σχεδίων, περιγράφει ὡς ἑξῆς τὴν ὀπτασίαν τοῦ ἥρωός του:

Τί εἶνε τοῦτο, μάχαιρα, ποῦ βλέπω ἀντικρύ μου,
μὲ τὴν λαβήν της πρὸς ἐμέ; Ὦ, ἔλα νὰ σὲ πιάσω!
Δὲν σ' ἔχω, πλὴν τὰ 'μάτια μου ἐκεῖ ἐμπρός σὲ βλέπουν.
Ὦ φάντασμα ὀλέθριον, δὲν εἶσαι κ' εἰς τὸ χέρι
καθὼς 'ς τὰ 'μάτια αἰσθητόν; ἢ μὴ δὲν εἶσαι ἄλλο
παρὰ μαχαῖρι φανταστόν, ἀπάτης μόνον πλάσμα
ποῦ τὸ γεννᾷ ἡ κεφαλὴ 'ς τὴν ἔξαψιν τῆς θέρμης;
Ἀλλὰ σὲ βλέπω πάντοτε, ψηλαφητὸν σὲ βλέπω
καθὼς αὐτὸ ποῦ τὸ τραβῶ ἀπὸ τὴν θήκην τώρα!
Τὸν δρόμον ὅπου ἔμελλα νὰ πορευθῶ μοῦ δεῖχνεις,
καὶ ὅμοιόν σου σύνεργον θὰ εἶχα εἰς τὸ χέρι!
Τὰ 'μάτια μου αἱ ἄλλαι μου αἰσθήσεις τὰ ἐμπαίζουν;
Ἢ μήπως εἶν' τὰ 'μάτια μου τὰ μόνα 'ς τὰ σωστά των;
Σὲ βλέπω, νά! κ' εἰς τὴν λαβὴν κ' ἐπάνω 'ς τὴν λεπίδα
αἵματος εἶναι σταλαγμοί, ὅπου δὲν ἦσαν πρῶτα! [1]

Εἶνε ἀδύνατον νὰ περιγραφῇ καταλληλότερον παραισθησία καὶ τὰ αἴτια αὐτῆς.

Μ· (Ἕπεται τὸ τέλος)

[1] Κατὰ τὴν μετάφρ. Δ. Βικέλα.

ΔΕΚΑΕΤΙΣ

Κάθε πρωΐ, μετὰ μικρὸν ἀφ' ὅτου ἐξυπνήσω, ἡ θύρα μου κρούεται ἠρέμα. Συνειθισμένος εἰς τὴν ζωὴν τῆς πόλεως νομίζω κατ' ἀρχὰς ὅτι εἶνε ὁ ἀπαίσιος *γαλατᾶς*, ὁ γραμματοκομιστὴς ἢ ὁ ἐφημεριδοπώλης μου. Ἀλλ' αὐτοστιγμεὶ ἀκούεται ἔξωθεν μικρὰ δροσερὰ φωνή, ἥτις ἐρωτᾷ:

— Νὰ ἔμβω;

Καὶ ἡ θύρα ὑποχωρεῖ ἀθορύβως, προβάλλει τὸ πρῶτον ὁ ὠθῶν ἀγκών, ἔπειτα διὰ τοῦ ἀνοίγματος εἰσχωρεῖ μία παιδικὴ κεφαλή, τῆς ὁποίας τοὺς ξανθοὺς βοστρύχους ἡ ἀφέλεια ὡς ὁ καλλίτερος κομμωτὴς ἔχει καταρρίψει λυτοὺς ἐπὶ τῶν ὤμων, ἀνήκουσα εἰς τὴν κόρην τῆς ἐν τῇ ἐξοχῇ οἰκοδεσποίνης μου, ἥτις μοῦ φέρει τὸν καφέν.

Ἀφοῦ ἀνοίξῃ, προχωρεῖ ὀλίγα βήματα κρατοῦσα τὸν δίσκον της μετὰ προσοχῆς δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν καὶ καταθέτει αὐτὸν ἐπὶ τοῦ τραπεζίου μου. Τελειώσασα τὴν σοβαρὰν ἀποστολὴν ἐπιστρέφεται μὲ τὸ εὐχάριστον κίνημα ἀνθρώπου ἀνακουφιζομένου ἀπὸ τὴν μέριμναν τῆς ἐκπληρώσεως ὑψηλοῦ καθήκοντος καὶ μὲ χαιρετᾷ.

* * *

Εἶνε δεκαέτις. Ξανθή, λιγυρά, εὔσωμος ἀλλὰ μικροκαμωμένη, φαίνεται ὡς κομψοτέχνημα ἐπίτηδες παραγγελθὲν καὶ κατασκευασθὲν ὑπὸ μεγάλου τεχνίτου διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὑπόδειγμα μικρᾶς κόρης. Σοῦ ἔρχεται νὰ τὴν πάρῃς καὶ νὰ τὴν βάλῃς ἐπάνω εἰς τὸ τραπέζι σου. Ἀλλ' ὅταν στραφῇ, ἀνακαλύπτεις ἔκθαμβος ὅτι αὐτὴ ἡ εἰς 16ον Γαλάτεια, ἣν ἐνόμιζες μαρμαρίνην, ἐμψυχοῦται, τὸ κομψοτέχνημα κινεῖται ὑπ' ἀγνώστων ἐλατηρίων, ὅτι ἡ ἐντέλεια ἐκείνη, ἣν δὲν ἐπίστευες ὑπαρκτήν, εἶνε φυσικὴ καὶ ζῶσα, ὅτι τὸ ὄμμα αὐτό, ὅπερ θὰ ὑπέθετες ὅτι στίλβει διότι εἶνε ἐκ μίλτου, σπινθηρίζει τόσον φῶς εὐφυΐας, ὥστε ἀναγκάζεσαι νὰ κλείσῃς σὺ τὸ ἰδικόν σου. Αὐτὴ ἡ λεγομένη ἀχάριστος ἡλικία, ἡ μεταβατική, σταθμὸς μεταξὺ τῆς χαριέσσης, διότι εἶνε ἀκαταλόγιστος, παιδικῆς ἡλικίας, καθ' ἣν τὸ ἔνστικτον μόλις λειτουργεῖ, ἡ συναίσθησις δὲν ἐφάνη ἔτι, ἡ μνήμη κοιμᾶται, τὸ πνεῦμα ἄπεστιν, ὡς συνεχείας τινὸς μὲ ἀνοικτοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς τυφλῆς ζωῆς τοῦ ἐμβρύου, καὶ τῆς νεανικῆς ἐνδιαφερούσης διότι εἶνε τὸ πεδίον τῆς ἀγρίας πάλης τοῦ ἐνστίκτου, ὅπερ ἦρχε τῆς παιδικῆς, καὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ, ὅστις θὰ κυριαρχήσῃ τῆς ἀνδρικῆς, καθ' ἣν ἡ μνήμη, ὁ μέγας αὐτὸς τύραννος, ἀρχίζει νὰ ἐπιβάλλεται καὶ ἡ φιλαυτία νὰ δεσπόζῃ ὁριστικῶς, ἐν συνειδήσει δὲ καὶ ὄχι αὐτομάτως, καμμίαν δὲν ἔχει ἐπ' αὐτῆς ἐπιρροήν. Μαζὶ μὲ τὴν δροσερότητα καὶ τὴν ἀτέλειαν τοῦ βρέφους ἐνοῖ καμπυλότητας μόλις αἰσθητάς, διάπλασιν, ἀνάπτυξιν ὄχι καταφανῆ, μαντευομένην μᾶλλον εἰς γραμμὰς ἀορίστους ἀκόμη καὶ σημεῖα μὴ ἐπαρκῶς κανονισθέντα, ἀλλὰ προδίδουσαν τὴν μυστικὴν ἐν αὐτῇ ἐργασίαν, δι' ἧς λαξεύεται νεᾶνις. Καὶ μαζὶ μὲ τὴν ὑπερτάτην ἀσκεψίαν συμμιγνύει τάσεις ἀρχομένης φιλαρεσκείας. Ἐνῷ ἔξαφνα τρέχει, πηδᾷ, φωνάζει καγχάζει, σταματᾷ διὰ μίαν στιγμὴν καὶ ζητεῖ νὰ φύγῃ φοβουμένη μήπως μ' ἐνοχλεῖ. Ἀλλὰ δὲν μὲ ἐνοχλεῖ βεβαίως διόλου ἡ μικρὰ ἀνυπόφορος. Καὶ λησμονεῖ ἀμέσως καὶ αὐτὴ τοὺς φόβους της καὶ μὲ φέρει ἄνω κάτω καὶ μοῦ ἀποσπᾷ ἂν γράφω τὴν πένναν, μοῦ πετᾷ ἂν ἀναγινώσκω τὰ βιβλία καὶ φλυαρεῖ καὶ ῥίπτεται ἐπὶ τῶν γονάτων μου καὶ μοῦ διηγεῖται ἀτελευτήτους ἱστορίας, ἀπὸ τὰς ὁποίας δὲν καταλαμβάνω παρὰ ἓν ἁρμονικὸν κατρακύλημα λέξεων καὶ μίαν ὑπόθερμον ἐλαφρὰν ἀναπνοήν, θωπεύουσάν μου τὴν παρειάν. Διότι σπανιώτατα τὴν διακόπτω. Ἀλλ' ἐκείνη, ὡς ἡ μουσικὴ τῆς φωνῆς της νὰ μαγεύῃ αὐτὴν τὴν ἰδίαν, λέγει, λέγει, χωρὶς νὰ δίδῃ προσοχὴν ἂν δὲν τῆς ἀποκρίνομαι. Ἐμπνέεται ἀπὸ τὸ παραμικρόν. Βλέπει τόρα τὸ καλαμάρι. Χύνεται, τὸ ἁρπάζει καὶ κατὰ χιλίους δύο τρόπους μοῦ περιγράφει τί εἴδους καλαμάρι τῆς ἐπῆρεν ὕστερ' ἀπὸ τὰς ἐξετάσεις της ὁ μπαμπᾶς της. Αὐτὸ τῆς ἐνθυμίζει τὸ σχολεῖόν της. Καὶ τρέχει νὰ μοῦ φέρῃ τὰ τετράδιά της. Προσποιοῦμαι ὅτι τὰ παρατηρῶ, ἐνῷ ἀπεναντίας τὴν κυττάζω ὑπεράνω τοῦ χαρτίου νὰ κάμνῃ κωμικώτατα σχήματα ἀγάπης καὶ ὀργῆς πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς ἀντικρυνῆς στέγης ἀπαθῶς προσβλέπουσαν αὐτὴν διὰ τῶν ἀπλανῶν γλαυκῶν ὀμμάτων της γάταν. Ἔπειτα ὁρμᾷ πρὸς τὸ παράθυρον, κύπτει ὅλη ἔξω καὶ προσπαθεῖ νὰ ἴδῃ τὴν φωλεὰν τῶν χελιδόνων, τὴν κρεμαμένην εἰς τὴν γωνίαν τῆς γειτονικῆς οἰκίας... Τὴν ἁρπάζω εἰς τὰς ἀγκάλας μου καὶ τὴν ἐπαναφέρω εἰς τὸ μέσον τοῦ δωματίου περίφοβος. Μὲ παρατηρεῖ κατάμματα καὶ ἐκρήγνυται εἰς γέλωτας:

— Κόντεψα νὰ πέσω, ἀνακαγχάζει.

Καὶ εὑρίσκει καιρὸν καὶ ἀφορμὴν νάρχίσῃ ἄλλην σειρὰν διηγήσεων ὅτι ἔτσι μιὰ φορὰ καὶ μία συμμαθήτριά της, ἡ Ἑλένη... τὴν ξέρεις τὴν Ἑλένη;

— Ναί, ναί, λέγε.

— Ἔτσι κι' αὐτὴ μιὰ 'μέρα ποῦ ἔλειπαν ὅλοι ἀπ' τὸ σπίτι τους πάει κἄτι νὰ ἰδῇ ἀπὸ τὸ παράθυρο καὶ τρώει μιά....

Ἐν τῷ μεταξὺ διακόπτεται διότι κἄτι τὴν ἐνοχλεῖ. Ὁ Θεὸς νὰ μὲ συγχωρήσῃ, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἐλύθη ἡ περικνημίς της. Καὶ κύπτει καὶ τὴν λαμβάνει μόνη, διότι βεβαίως δὲν ἀποφασίζω νὰ γείνω ὁ Ἐρρῖκός της ὁ Η'., καὶ ἐπιχειρεῖ ἀμέσως νὰ τὴν δέσῃ ἀνασύρουσα τὸ φόρεμά της ἄνω τοῦ γόνατος.

* * *

Ὢ! Ἀλλὰ θὰ ἔλθῃ καιρός, ὅταν κατὰ σπανιωτάτας περιστάσεις θὰ δύναμαι νὰ προσβλέψω

Digitized by Google

αὐτὴν τὴν χεῖρά της γυμνήν, ἄνευ χειροκτίου. Ὅταν βεβαίως δὲν θὰ μὲ πλησιάζῃ ὅπως τόρα διὰ νὰ μοῦ εἰπῇ ὅ,τι φθάσῃ καὶ ἐν τυπικῇ ἐπισκέψει θὰ ζυγίζῃ κάθε της λέξιν, δέκα βήματα μακράν, εὐθυτενὴς καὶ προσεκτική, μὲ τὰ στήθη της περισφιγγόμενα ὑπὸ τοῦ *κορσὲ* καὶ ὅλον της τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα ὑπὸ τῆς αἰδοῦς. Ὅταν ἀντὶ ἑνὸς μόνου παιδικοῦ σου φίλου θὰ σὲ περικυκλοῦν χίλιοι γελοῖοι, δι' οὓς ἓν ἁπλοῦν μειδίαμα θὰ ἀποτελῇ τὴν εὐτυχίαν ἡμερῶν, διότι ἀναμφιβόλως τότε δὲν θὰ τὰ σκορπᾷς τυχαίως, φιλάργυρος. Ὅταν θὰ προσπαθῇς πῶς νὰ φανῇς ὅσῳ τὸ δυνατὸν μεμελετημένη διὰ νὰ παραστήσῃς κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ συρμοῦ τὸ πρόσωπον *γυναικός*.... Φύγε ἀπ' ἐμπρός μου!

ΜΜ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Φαρμάκ' εἶνε τ' ἀχείλι μου καὶ μαῦρ' εἶν' ἡ καρδιά μου
'Απ' τὸν καιρὸ ποῦ σ' ἔχασα, μονάκριβ' ἐρωτά μου.
Τοῦ κάκου τόσαις τῆς ζωῆς χαραὶς καὶ τρικυμίαις
Τῆς νιότης τὰ ὀνείρατα, τοῦ κόσμου ἡ ἱστορίαις,
Τριγύρω μ' ἀνυπόμονα πετοῦν καὶ θορυβοῦνε
Καὶ τὴ στολὴ τοῦ τραγουδιοῦ γυρεύουν νὰ 'ντυθοῦνε.
Τ' ἀφίνω κι' ἀπελπίζονται, καὶ φεύγουν πεισμωμένα,
Παιδιὰ ποῦ τὰ παράτησεν ἡ μάννα γυμνωμένα.
Μὰ ὅταν σὲ στοχάζομαι, — Κατάλευκα λουλούδια
Χθὲς 'ς ἄγριο βάτο ἔβλεπα γεμάτον ἀπ' ἀγκάθια —
Γιὰ σένα ἔχω μοναχὰ παρθενικὰ τραγούδια
'Σ τῆς ἐρημιᾶς τὰ βάσανα, 'ς τῆς ξενητιᾶς τὰ πάθια.

Νἄξερες ... κάθε δειλινό, τὴν ὥρα ποῦ θὰ σβύσῃ
'Ο ἥλιος μέσ' τὴ θάλασσα, 'ς τὸ βράχο ἀνεβαίνω
Καὶ κάμπο, θάλασσα, οὐρανό, βουνά, χωριά, τὴ φύσι
Τοῦ Μάϊ τὴ γιορτιάτικη κυττάζω, καὶ προσμένω.
'Αλλὰ τοῦ κάμπου ἡ ἐμορφιαὶς μοῦ λένε μ' ἕνα στόμα
Πῶς λείπ' ἡ ἐμορφάδα σου, ἀγάπη μου, ἀκόμα.
Καὶ τὸ γλυκάνισο, σπαρτὸ 'ς τ' ἀλώνι' ἀράδα, ἀράδα,
'Η πιὸ χλωρὴ καὶ πρόσχαρη ἀπ' ὅλαις πρασινάδα.
Κ' ἐκειὰ τὰ στάχυα τὰ ξανθὰ ποῦ ὅλο τὰ πειράζει
Τ' ἀέρι ἐρωτικώτατο κι' εἶνε γεμάτα νάζι,
Κι' ἡ παπαρούναις, ὡσὰν νιαὶς τρελλαὶς καὶ ξαναμμέναις
Μέσ' τὰ ἀνθισμένα κλίματα, μητέραις προκομέναις,
Καὶ ἡ ἐλιαὶς ἡ ταπειναίς, μὰ πλούσιαις περίσσια,
Κι' ἡ λιγεραὶς καλόγρηαις, τὰ μαῦρα κυπαρίσια,
Καὶ τὸ βουνὸ μὲ ταὶς 'ψηλαὶς χιονόστρωταις κορφαίς του,
Κι' ὁ βράχος μὲ τὰ σχίνα του καὶ ταὶς ἀλιφασκιαίς του
Κι' ἡ 'λιόκαφτη χωριάτισα, καὶ τὸ λευκὸ κοπάδι,
Καὶ τὸ χωριὸ τὸ ἥμερο, καὶ τ' ἄγριο λαγκάδι,
Ὅλαις αὐταὶς ἡ ἐμορφιαὶς μοῦ λένε μ' ἕνα στόμα
Πῶς λείπ' ἡ ἐμορφάδα σου, ἀγάπη μου, ἀκόμα
Γιὰ νὰ μοῦ δώσουνε σωστὴ τοῦ Μάϊ τὴν εἰκόνα.
Τόρα δὲ φτάνουν ἀπὸ μὲ νὰ διώξουν τὸ χειμῶνα.

Ὅταν 'ρημάζῃ ὁ χωρισμὸς τὴν ἄτυχη καρδιά μας
Κι' ἡ πρασινώτερη ἄνοιξις εἶν' ἐρημιὰ μπροστά μας,
Τὸ κρυσταλλένιο τὸ νερὸ ἀπ' τοῦ βουνοῦ τὴ ράχι
Μέσ' σὲ ποτῆρι ἀκάθαρτο θωριὰ θολὴ θὲ νάχῃ.

'Σ τὴν θάλασσα τὸ μάτι μου μονάχα ὅταν γυρίσῃ,
Βρίσκει μεθύσ' ἡδονικό, παράξενο μεθύσι.
'Η θάλασσα ποῦ 'ς τὸν κρυφὸ καὶ φοβερό της ὄγκο
Φωλιάζει κάθε κεραυνός, καὶ κάθε ἁρμονία,
'Απ' τοῦ φιλιοῦ τὴ στεναξιὰ ὡς τοῦ θεριοῦ τὸ βόγγο,
Μοῦ δίνει μὲ τὴν ὄψι της γλυκὰ παρηγορία
Κι' ἐλπίδα μὲ τὸ κῦμα της ποῦ 'ς τ' ἀκρογιάλι σβύνει.
'Ανώτερη κι' ἀπὸ τὴ γῆ κι' ἀπ' τὸν αἰθέρα ἐκείνη,
Γιατὶ κι' οἱ δυὸ μὲ ὅλα τους τὴν ἔχουνε μοιράνει,
Κάνει γιὰ μένα θαύματα ποῦ ὁ Θεὸς δὲν κάνει

Ὅταν 'ς αὐτὴ τὴ θάλασσα ποῦ τόσῳ μὲ μεθάει
'Ο ἥλιος κάθε δειλινὸ νὰ πέσῃ ἀργοκινάῃ,
Θαρρῶ πῶς πάει, ἀγάπη μου, ὁ ἥλιος νὰ σὲ φέρῃ
Καὶ ῥόδ' ἀφίνει 'πίσω του, 'σὰ νὰ μοῦ λέῃ: *καρτέρει*.
Καὶ νά! κι' ἀπὸ τὸ σύννεφο ἐκεῖνο ποῦ προβάλλει
'Ωσὰν κανέναν ἄγγελο νὰ κρύβῃ χρυσομάλλη,
Κι' ἀπ' τ' ἄλλο ποῦ 'σὰ' μενεξὲς θεόρατος πετιέται,
Κι' ἀπ' τὸν ἀφρὸ ποῦ 'ς τὴν κορφὴ τοῦ κύματος γεννιέται,
Καὶ μέσ' ἀπ' τὸ ἀπέραντο τῶν ῥόδων περιβόλι,
'Απ' ὅλη αὐτὴ τὴ θάλασσα κι' ἀπὸ τὴ δύσι ὅλη,
Τὸ κάθε ῥοδοσύννεφο, τὸ κάθε κρινοκῦμα
'Εσένα ξεσκεπάζει.
Πότ' ἑνὸς γλάρου ἔχεις φτερά, πότε νεράϊδας βῆμα,
Τόρα θεᾶς μυστήριο, τόρα παιδούλας νάζι.
Μ' ἁπλώνεις τὰ χεράκια σου, μοῦ γνεύεις, μὲ κυττάζεις,
Μ' εὐφραίνεις μὲ χαμόγελο, μὲ δάκρυο μὲ σπαράζεις,
Καὶ πότε κράζεις «ἔρχομαι», καὶ πότε κράζεις «ἔλα...»
Ἆ! τί γεννᾷ τοῦ χωρισμοῦ, τῆς μοναξιᾶς ἡ τρέλλα!

Εἰς τῆς αὐγῆς τὸν οὐρανὸ ἓν ἄστρο χαμαρώνω
Ποῦ μόνο λαμπυρίζει.
Καὶ τοῦ δικοῦ μας ἔρωτος τὸν οὐρανὸ στολίζει
Ἕνα φιλάκι μόνο.
Σὰν τῶν καρδιῶν μας τὴν αὐγή, 'σὰν τῆς αὐγῆς τὰ κάλλη
Ἕνα μονάχα ὄνειρο κι' ὁ ὕπνος μου προβάλλει:
'Σ τὴν ἀγκαλιά μου ὁδηγεῖ κάθε νυχτιὰ ἐσένα,
Κι' ἀτέλειωτο, ἀπαράλλαχτο, πληθαίνει ὁλοένα
Τὸ πρῶτο καὶ τὸ ὕστερο φιλάκι μας ἐκεῖνο,
'Απὸ καϋμὸ καὶ παρθενιὰ χρυσῆς στιγμούλας κρίνο.
Κι' ὅταν ξυπνῶ, κι' οἱ τέσσαρες τῆς κάμαράς μου τοῖχοι
Μοῦ δείχνουν ὁλοφάνερα τῆς νιότης μου τὴν τύχη,
Ἄχ! ὅλα εἶνε ὄνειρα, στοχάζομ', ἐδῶ χάμου,
Κι' ἕνα δὲν εἶνε ὄνειρο μονάχα: ἡ ἐρημιά μου.

Μάϊος 188... Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Εἷς τῶν ὑπουργῶν μας ἠνωχλεῖτο συχνότατα ἀπό τινα λίαν ἀπαιτητικὸν θεσιθήραν. Ὁ θυρωρός του, ἂν καὶ ἔλαβε διαταγὴν νὰ τὸν ἀποδιώκῃ εὐσχήμως ἐπὶ διαφόροις προφάσεσι, τὸν ἄφινε πάντοτε ἐκ καλοσύνης νὰ εἰσέρχηται εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ὑπουργοῦ, ὅπερ ἔφερε τοῦτον εἰς ἀπελπισίαν.

— Νικόλα, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ ὑπουργός, γιατί ἀφίνεις αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐμβαίνῃ εἰς τὸ γραφεῖόν μου, ἀφοῦ τόσαις φοραὶς σοῦ εἶπα νὰ τὸν διώχνῃς; 'Ξεύρεις τί ζητεῖ;

— Εἶνε πτωχὸς ὁ καϋμένος, κύριε ὑπουργέ, καὶ ζητεῖ θαρρῶ καμμίαν θέσιν.

— Θέσιν, μάλιστα, ἀλλὰ 'ξεύρεις τί θέσιν;

— Ὄχι, κύριε ὑπουργέ!

— Νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ λοιπὸν ἐγώ· ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ζητεῖ νὰ πάρῃ τὴν ἰδικήν σου θέσιν!

Ἔκτοτε ὁ ὑπουργὸς δὲν ἠνωχλήθη πλέον ἀπὸ τὸν θεσιθήραν.

***

Ἡ ῥωμαντικὴ δεσποινὶς Μαρία εὑρισκομένη εἰς τὴν ἐξοχὴν εἶχεν ἐξ ἀπροσεξίας πέσει εἰς δεξαμενήν, καθ' ὃν χρόνον βεβυθισμένη εἰς τὴν ἀνάγνωσιν μυθιστορήματος παρηκολούθει τὰς φανταστικὰς περιπετείας ἥρωός τινος τοῦ Δουμᾶ. Ἡ ἀκούσιος ψυχρολουσία τὴν ἔκαμε νὰ χάσῃ τὰς

Digitized by Google

αἰσθήσεις, ὅτε δὲ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν συνῆλθεν ἔκειτο ἐπὶ τῆς κλίνης της.

— Ποῦ εἶνε ὁ σωτήρ μου; ἦσαν αἱ πρῶται αὐτῆς λέξεις: Κανένα ἄλλον παρ' αὐτὸν δὲν θὰ δεχθῶ νὰ πάρω σύζυγον!

— Ἡσύχασε, παιδί μου, ἀπαντᾷ ὁ πατήρ, ὁ σωτήρ σου εἶνε ὁ *Ἀζώρ*, ὁ σκύλος μας.

* * *

Μᾶς διηγοῦνται τὸ ἑξῆς κατόρθωμα ἑνὸς κλέπτου: Οὗτος εἶχεν εἰσδύσει εἴς τινα οἰκίαν, ἐξ ἧς ἁρπάσας προχείρως δύο χύτρας κατέβαινε σπεύδων ἵνα φύγῃ, ὅτε εἰς τὴν κλίμακα συναντᾷ τὸν κύριον τῆς οἰκίας ἀναβαίνοντα.

— Πρόσεξε μὴ μουτζουρωθῇς! φωνάζει ὁ κλέπτης.

Ὁ νοικοκύρης εἰς τὴν φωνὴν ταύτην συσπειροῦται πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ ἀφίνει ἐλεύθερον τὸν λωποδύτην νὰ ἀναχωρήσῃ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὁ μὴ ἀκριβὴς ἄνθρωπος ταράττει συνήθως τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν εὐθυμίαν τῶν ἄλλων· φέρει τοὺς ἔχοντας μετ' αὐτοῦ σχέσεις εἰς ἀδιάκοπον ταραχὴν καὶ ἐρεθισμόν, διότι συστηματικῶς καθυστερεῖ· τακτικὸς μόνον εἰς τὴν ἀταξίαν, ἔρχεται εἰς συνέντευξιν μετὰ τὴν ὡρισμένην ὥραν, εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν, εἰς τὸ ταχυδρομεῖον ἀφοῦ κλεισθῇ· συγχέει διὰ τῆς διαγωγῆς του ὅσας ἀναλαμβάνει ὑποθέσεις καὶ φέρει εἰς ἀπελπισίαν ὅσους κατ' ἀτυχίαν ἔχουσί τι μετ' αὐτοῦ κοινόν.

Ὅσοι ἀποτυγχάνουσιν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις παριστῶνται συνήθως ὡς θύματα τῆς τοῦ κόσμου κακίας, καὶ ἄνευ δισταγμοῦ αἰτιῶνται τὴν ἀνθρωπότητα καὶ οὐχὶ ἑαυτοὺς διὰ τὴν ἀποτυχίαν. Ἀλλ' ὑπάρχει ῥωσσική τις παροιμία λέγουσα: « Ὁ οἶκος τῆς ἀτυχίας ἐγγίζει τὸν τῆς μωρίας»· πράγματι δὲ οἱ αἰωνίως δυσαρεστούμενοι ἄνθρωποι ὑποφέρουσι συνήθως μόνον τὰς συνεπείας τῆς ἰδίας ἀδιαφορίας, ἀμελείας, νωθρότητος καὶ ἀταξίας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Οἱ κάτοικοι τοῦ Μαλαβὰρ ἐν Ἰνδίαις τοσοῦτον τρέμουσι τὸν ὄφιν *κόβραν*, ὥστε πρὸς ἐξιλέωσιν φέρουσιν αὐτῷ γάλα εἰς τὰ δάση ἱκετεύοντες νὰ μὴ δήξῃ κανένα. Ἐὰν ποτε τοιοῦτός τις ὄφις διεισδύσῃ εἰς τὸν οἶκον Μαλαβαρίου, ὡς συμβαίνει πολλάκις, ὁ οἰκοδεσπότης ἀρχίζει νὰ τὸν παρακαλῇ νὰ ἐξέλθῃ· μὴ ἐπιτυγχάνων δὲ τούτου, προβάλλει αὐτῷ τροφήν, καὶ ἂν καὶ οὕτω τὸ ἑρπετὸν δὲν θελήσῃ νὰ ἀκολουθήσῃ αὐτῷ, τότε προσκαλεῖ τὸν ἱερέα ἵνα ἐξορκίσῃ τὸν ὄφιν. Νὰ τὸν φονεύσῃ οὐδέποτε τολμᾷ.

Ὁ γινώσκων πόσον δαπανηρὰ εἶνε ἡ ναυπήγησις τῶν πολεμικῶν σκαφῶν τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἐκπλήττεται μανθάνων ὅτι αἱ τρεῖς νῆες, δι' ὧν ὁ Κολόμβος ἀνεκάλυψε τὴν Ἀμερικήν, ἀπήτησαν ἐν συνόλῳ δαπάνην 1500 φλωρινίων, ἤτοι τρισχιλίων φράγκων περίπου! Ἡ Ἁγία Μαρία εἶχε χωρητικότητα 70 τόννων καὶ ἀξίαν 560 φλωρινίων, ἡ Πίντα χωρητικότητα 60 τόννων καὶ ἀξίαν 500 φλωρινίων, ἡ δὲ Νίνα χωρητικότητα 50 τόννων καὶ ἀξίαν 440 φλωρινίων. Τὰ πέντε σκάφη, δι' ὧν ὁ Μαγγελάνος ἐπεχείρησε τὸν πρῶτον περίπλουν τῆς γῆς, εἶχον ἀπαιτήσει ἐν συνόλῳ δαπάνην 4,387 φλωρινίων. Ἐνῷ ἡ ναυαρχὶς τοῦ Κολόμβου ἤξιζε μόνον 560 φλωρίνια, τὸ ἰταλικὸν θωρηκτὸν Ἰταλία ἀπήτησε δαπάνην 11,000,000 φλωρινίων· ἡ δ' ἑβδομήκοντα τόννων χωρητικότητα ἔχουσα ναῦς ἦτον ἀληθὲς κέλυφος καρύου ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς 27,384 τόννους τοῦ Μεγάλου Ἀνατολικοῦ. Τὸ πλήρωμα τῶν σκαφῶν τοῦ Κολόμβου ἦτο σχετικῶς πολυάριθμον, διότι ἀνήρχετο εἰς 120 ἄνδρας, ἐνῷ σήμερον ἐπὶ 30 τόννων ἀναλογεῖ εἷς ἀνήρ. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς τὰ μὲν πληρώματα ἠλαττώθησαν εἰς τὸ εἰκοστόν, ἀλλ' αἱ δαπάναι ἐγένοντο ἑξηκονταπλάσιαι, τὸ δὲ μέγεθος τῶν σκαφῶν εἶνε τετρακοσιαπλάσιον.

Κατανάλωσις καπνοῦ ἐν Γαλλίᾳ.—Ἐπίσημος στατιστικὴ ὑπολογίζει τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1883 κατανάλωσιν καπνοῦ ἐν Γαλλίᾳ εἰς 35,621,834 χιλιόγραμμα, ὧν ἡ ἀξία ἀνέρχεται εἰς 371,217,489 φράγκα. Ἑπομένως ἀναλογοῦσι ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου κατὰ μέσον ὅρον εἰς ἕκαστον κάτοικον 945 γραμμάρια (περὶ τὰ 300 δράμια) καπνοῦ, ἀξίας περίπου φρ. 9,70 κατ' ἔτος.

Σπάνιον παράδειγμα καρτεροψυχίας ἀνέγραψαν τελευταῖον αἱ ἐνταῦθα ἐφημερίδες. Ἐν Σπάρτῃ νέος τις ἐτραυματίσθη εἰς ἀμφοτέρας τὰς κνήμας, μικρὸν κάτω τοῦ γόνατος ὑπὸ δύο σφαιρῶν στρατιωτικοῦ ὅπλου. Ἐλλείψει ἰατρικῆς περιποιήσεως ὁ εἰς ποὺς ἔπαθεν ἐκ γαγγραίνης, ὁ δὲ πάσχων βλέπων ἐκ τούτου κινδυνεύουσαν τὴν ζωήν του προσεκάλεσε τὸν ἀδελφόν του, ἁπλοῦν ποιμένα, ἵνα τοῦ ἀποκόψῃ τὸν ἐκ γαγγραίνης παθόντα πόδα, ἄνευ δὲ τῶν ἀναγκαίων χειρουργικῶν ἐργαλείων, ἄνευ τῶν συνήθων ἀντισηπτικῶν μέσων, ἐκεῖνος ἀνέλαβε τὴν τολμηρὰν ἐγχείρησιν δι' ὑλοτομικοῦ πρίονος, ὃν ἐδανείσθη, καὶ ὁ πάσχων μετὰ σπανίου ψυχικοῦ σθένους ὑπέστη τὴν ἀποκοπὴν τοῦ ποδός του, ἐξ οὗ ταχέως θεραπευθεὶς ἀφίκετο ἤδη, κατὰ τὴν *Στοάν*, ἐνταῦθα, ὅπως ἀναπληρώσῃ τὸ ἀποκοπὲν μέλος διὰ τεχνητοῦ.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884,— Β' 802.

Digitized by Google

'Αριθ. 440 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ'. Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. 3 Ἰουνίου 1884

Ο ΜΠΑΡΜΠΑ-ΘΩΜΑΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

ἀξιωθὲν πρώτου ἐπαίνου ἐν τῷ Β' διαγωνισμῷ τῆς «Ἑστίας».

Α'.

Οἱ εὐδαίμονες κάτοικοι τῶν πόλεων τὸ θέρος μόνον ἐρῶνται τοῦ ἀγροτικοῦ βίου, ὅταν ὁ καύσων ἐπαισθητῶς θερμάνῃ τὸ αἷμά των καὶ τὸ χλιαρὸν ὕδωρ ἀποφρύξῃ ἔτι μᾶλλον τὰ χείλη των.

Οἱ πλεῖστοι μετοικοῦσιν ὅπως ἀναπνεύσωσι καθαρὸν ἀέρα καὶ πίωσιν ὕδωρ ῥέον διαυγὲς ἐκ πηγῆς παρθένου, τοιουτοτρόπως δὲ ἀλλάξωσι βίον, ὡς λέγουσιν.

Ἐπιθυμοῦσιν, ἂν ἦνε γονεῖς, νὰ βλέπωσι τὰ μικρά των τέκνα ἀσκεπῆ καὶ ἄνευ ἐπενδύτου, τρέχοντα ἐπὶ χλοερῶν κοιλάδων καὶ συμπαίζοντα μὲ τὰ λευκὰ προβατάκια τῆς *κουμπάρας*, ἂν ἄτεκνοι, νὰ γευθῶσιν ἔτι κάλλιον τῆς ζωῆς τοῦ ἡλιθίου, τρώγοντες τετράκις, εἰ δυνατόν, τῆς ἡμέρας καὶ μεγάλως ἀρεσκόμενοι εἰς τὸ ἀχνίζον *ζεστοφοῦρνι* τῆς γειτόνισσας καὶ εἰς τὴν βλασερὴν *κουλοῦραν* τῆς ἀναδεξιμιᾶς, ἂν δὲ μεμνηστευμένοι, νὰ ἀπολαύσωσι τῶν ὡραίων στιγμῶν τῆς διαχύσεως τῶν ἐρωτοτρόπων καρδιῶν των ὑπὸ τὴν προκλητικὴν τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν λειμώνων ἐπίδρασιν.

Πλὴν μεθ' ὅλα ταῦτα καὶ μεθ' ὅλην ἔτι τὴν τέρψιν ἣν παρέχει γλυκεῖα σταφυλὴ ἰδιοχείρως ἐκ τοῦ κλίματος κοπτομένη, μεθ' ὅσην ῥέμβην καὶ ἂν ἐμπνέῃ μελίφθογγος καρδερίνα, μεθ' ὅσην δρόσον καὶ ἂν χέῃ ὕδωρ πηγαῖον ἐκ τῶν χειρῶν αἰδήμονος χωριατοπούλας, ἐγὼ ἀγαπῶ τοὺς ἀγροὺς κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ τὰς βροχάς, μὲ τὴν συννεφῆ περιβολὴν τοῦ οὐρανοῦ, μὲ τὰς μελαγχολικὰς ἐκείνας ἡμέρας, διότι κατὰ τὴν ὥραν ταύτην συλλέγω τὰς ἐλαίας μου, *ξεχινῶ* τὸ ἐλαιοτριβεῖόν μου καὶ σπείρω τὰ χωράφιά μου, διότι προσέτι κατὰ τὸν χειμῶνα κάθημαι σταυροποδητὶ πρὸ τῆς πυρᾶς καὶ τρώγω μετ' ὀρέξεως θερμὴν *ζωματοῦραν*, ἀκροώμενος ὑπνωτικοῦ τινος παραμυθίου.

Ἐτησίως, περὶ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου, καθ' ἣν ἐποχὴν *λαδίζουσι τὰ Ἀητρουβειά*, μετέβαινον εἰς τὸ χωρίον *Λευκαῖς* πρὸς κατεργασίαν τῶν ἐλαιῶν, ὅπου διέμενον πλέον τοῦ μηνὸς ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ μπάρμπα Θωμᾶ.

Τὸ χωρίον, ἂν καὶ πεπροικισμένον διὰ γαιῶν εὐφόρων καὶ ὕδατος ἀφθόνου, ἂν καὶ τὸ ὑγιὲς τῆς θέσεως ἐξεδήλου ἡ ἀνθηρὰ βλάστησις τῶν πέριξ βουνῶν καὶ κοιλάδων, ἀπελείπετο ὅμως ἀναλόγων κατοίκων, διότι μόλις 50 οἰκίσκοι λιθόκτιστοι, περιλαμβανοντες πλέον τῶν 70 οἰκογενειῶν, ἀπήρτιζον τὸν πληθυσμόν του· τὸ δ' αἴτιον τούτου ἦτο, ὅτι ἅπασα σχεδὸν ἡ πέριξ ἔκτασις τῶν ὑδρευομένων ἐκείνων γαιῶν καὶ ἐλαιώνων ἀνῆκεν εἰς τοὺς *ἀφεντάδαις* τῆς πόλεως καὶ ὁ πτωχὸς ἀγρότης μόλις ἀπέζη ἐργαζόμενος.

Ἡ οἰκία τοῦ μπάρμα Θωμᾶ ἦτο πενιχρά, ἰσόγειος, ἓν μόνον παράθυρον ἔχουσα καὶ μίαν στρογγύλην θύραν. Πρὸ αὐτῆς ὑπῆρχεν αὐλή, σκιαζομένη ὑπὸ γηραιᾶς καὶ πυκνοφύλλου ἐλαίας. Τὸ μόνον δὲ προτέρημα τῆς ὅλης οἰκίας ἦτο τὸ ἀναπαυτικὸν *πεζούλιον*, ὅπερ, πρὸς ἰδίαν χρῆσιν, ἔκτισεν ὁ καλός μας γέρων πλησίον τῆς θύρας.

Ὁ μπάρμπα Θωμᾶς μικρὸς τὸ ἀνάστημα, κυφὸς ὀλίγον, μόλις ἑξηκοντούτης, λευκὸς τὴν κόμην, ὠχρὸς τὴν χροιάν, μὲ βλέμμα παρακλητικὸν πάντοτε καὶ μὲ φωνὴν πεφοβισμένην, ἐνέφαινε τὸν ἄνθρωπον τῆς ἐργασίας καὶ τῆς πτωχείας, τὸν πάσχοντα καὶ μὴ δυνάμενον νὰ στενάζῃ, τὸν ἐργαζόμενον καὶ λαμβάνοντα τὸ τίμημα τῶν κόπων του ἀντὶ ἐλέους.

Ἡ *λάγια κάππα* καὶ ἡ *καλογερικὴ σκούφια* ἦσαν τὰ μόνα αὐτῷ ἀχώριστα ἐνδύματα, ὡς ἀχώριστος πάσης αὐτοῦ ὁμιλίας ἦτο καὶ ὁ ὅρκος — νάχω βοήθεια τὴ χάρι της — ἐννοῶν οὕτω τὴν ἁγίαν Παρασκευήν, ἧς ἐπ' ὀνόματι ἐτιμᾶτο τὸ ἐν τῷ χωρίῳ μόνον ἐκκλησίδιον καὶ πρὸς ἣν ὁ μπάρμπα Θωμᾶς ἰδιάζουσαν εἶχεν εὐλάβειαν.

Ὁ δυστυχὴς οὗτος γέρων οὐδέποτε ἐγνώρισε τί ἐστι χαρά, τί νεότης, τοὺς ὡραίους αὐτοῦ χρόνους διῆλθεν ἀνεπαισθήτως, ἡ δὲ καρδία αὐτοῦ ἀδρανὴς πάντοτε καὶ παγερὰ ἐτρέφετο οἴκτῳ καὶ ἐλέῳ.

Τὴν θύραν τῆς οἰκίας του ἔβλεπε πάντοτε κεκλεισμένην τὰς καλὰς ἡμέρας, οὐδὲ κἂν ἐσκέφθη ποτέ, ὅτι ἠδύνατο νὰ συμμεθέξῃ χαρᾶς τινος, θεωρῶν ἑαυτὸν ξένον τῶν ἀναψυχῶν καὶ τῶν τέρψεων τοῦ λοιποῦ κόσμου, μαρτυρῶν οὕτω πικρὰν

Digitized by Google

δι' αὐτὸν ἀλήθειαν, ὅτι ἐγεννήθη διὰ τοὺς ἄλλους.

Δειναὶ οἰκογενειακαὶ συμφοραὶ προώρως εἶχον λευκάνει τὰς τρίχας του καὶ δηλητηριάσει τὰς ἡμέρας του.

Ὁ μικρότερος ἀδελφός του, ὁ δυστυχισμένος ὁ Γιάννης, ἀποθανὼν νέος, κατέλιπεν ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ τὸν ὀκταετῆ Μῆτσον καὶ τὴν πενταετῆ Ἀγγελικήν, τοῦθ' ὅπερ ἠνάγκασε τὸν μπάρμπα Θωμᾶν οὐ μόνον νὰ μὴ νυμφευθῇ, ἀλλὰ καὶ νὰ ξενοδουλεύῃ γιὰ νὰ *ξεβγάλῃ* ἐκεῖνα τὰ ὀρφανά, ἐλπίζων ἡμέραν τινὰ νὰ ἰδῇ τὸν Μῆτσο παλληκάρι καὶ τὴν Ἀγγελικὴ νοικοκυρὰ τιμημένη.

Ἡ Μαριώ, ἡ χήρα τοῦ Γιάννη, μόλις ἄγουσα τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας της, κατὰ τὴν χηρείαν της, ἀπέβαλε τὸ κυανοῦν μανδήλιον, τὴν κεχρωματισμένην ποδιάν, καὶ τὸν λευκὸν στηθόδεσμον, ἀντικαταστήσασα ταῦτα δι' ἄλλων μελανῶν, καὶ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πάντοτε δακρυρροοῦντας ἀφωσιώθη εἰς τὴν ἀνατροφὴν τοῦ χαριτωμένου ζευγαριοῦ της, ὅπερ ὡς μόνην κληρονομίαν τῇ ἀφῆκεν ὁ μακαρίτης, παρηγοροῦσα οὕτω τὴν ἀλγοῦσαν καρδίαν της.

Οὐδέποτε ἔκτοτε ἐκκλησιάσθη ἢ κἂν ἐπλησίαζε τὴν ἐκκλησίαν, εἰμὴ μόνον τὸ ψυχοσάββατον, ὅτε κατ' ἔθος μαυροφορεμένη ἐπήγαινε νὰ ῥίξῃ τρισάγιο 'ς τὴ ψυχή του.

Ὁ Μῆτσος καὶ ἡ μικρὰ Ἀγγελικὴ ὁσημέραι ηὔξανον ὑπὸ τὴν πατρικὴν προστασίαν τοῦ μπάρμπα Θωμᾶ καὶ τὴν θερμὴν ἀγκάλην τῆς μητρός των.

Ἡ δυστυχὴς ἐκείνη πολλάκις ἐκοιμήθη ἄσιτος, ἀλλ' οὐδέποτε ἄφησε τὸ ζευγαράκι της νηστικό, ὁσάκις δὲ δὲν εἶχε μαγέρεμμα τοῖς ἔδιδε πυρωμένο ψωμὶ μεθ' ἅλατος καὶ ὕδατος, κρατοῦσα τὴν Ἀγγελικὴν ἐπὶ τῶν γονάτων της, καὶ τὸν Μῆτσον ἔχουσα εἰς τὸ πλευρόν της. — Θὰ σοῦ 'γκαινιάσω προβατίναις, Μῆτσό μου, τῷ ἔλεγε, γιὰ νὰ τρῷς χλωρὸ τυρὶ καὶ νὰ δίνω καὶ τῆς Ἀγγελικῆς μου φρέσκο γάλα — καὶ μὲ πικρὸν μειδίαμα προσέβλεπε δακρύουσα τὰ ζωηρὰ βλέμματά των, ἐκδηλοῦσα οὕτω τὴν παρθένον αὐτῆς μητρικὴν ἀγάπην, ἐξαγνιζομένην ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ τῆς δυστυχίας.

Ὁ μπάρμπα Θωμᾶς, τὸ πλεῖστον τοῦ χειμῶνος ἐργαζόμενος ἐν τῷ ἐλαιοτριβείῳ, σπανίως συνέτρωγε μὲ τὰ μικρά του τ' ἀνεψίδια καὶ τὴν νύφη του, διότι καὶ τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας κατέβαινεν εἰς τὴν χώραν νὰ πωλήσῃ κανένα φόρτωμα ξύλα, ἅτινα ἀπὸ τῆς προτεραίας ἔκοπτε.

Πλὴν εὑρισκόμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ ηὐχαριστεῖτο νὰ συμπαίζῃ μὲ τὴν μικρὰν Ἀγγελικὴν καὶ τὸν ζωηρὸν Μῆτσον, ὅστις πάντοτε τῷ ὑπενθύμιζε τὴν ὑπόσχεσιν τῆς μητρός του — Μπάρμπα, πότε θὰ μοῦ 'γκαινιάσῃς ταῖς προβατίναις; — καὶ ἡ μικρὰ Ἀγγελική, ξεκαρδιζομένη ἀπὸ τὰ γέλοια, ἥρπαζε τὴ σκούφια του, τὴν ἐναπέθετεν εἶτα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, ἀγγέλλουσα μετὰ φωνῶν καὶ πηδημάτων τὸ κατόρθωμά της. Ἐκεῖνος τὴν ἐφίλει, ἀλλ' ἡ Ἀγγελικὴ ἔστρεφε τὸ πρόσωπον — διότι τὴν *ἐτσιμποῦσαν* τὰ μουστάκιά του, — οὕτω δὲ ὁ γέρων, μὴ ὢν πατήρ, ᾐσθάνετο ἐν ἑαυτῷ ἀναπτυσσόμενον τὸ πατρικὸν φίλτρον, ἐφ' ὅσον μάλιστα ἐκεῖνος ἐλεύκαζε καὶ τὰ μικρὰ ἐξέβγαινον.

Ἑσπέραν τινὰ τοῦ Δεκεμβρίου ὁ μπάρμπα Θωμᾶς, καθήμενος πρὸ τῆς πυρᾶς καὶ ἐπιδιορθῶν ὑπὸ τὸ κίτρινον φῶς τοῦ λυχναρίου τὰ τσαρούχιά του, ἔβλεπε τὸν μικρὸν Μῆτσον νὰ πυρόνῃ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς γυμνοὺς πόδας του. Ὁ γέρων συνεκινήθη καὶ μὲ φωνὴν πατρικὴν τῷ λέγει: — Ἔρχεσαι, Μῆτσο μου, αὔριο νὰ πᾶμε 'ς τὴ χώρα νὰ σοῦ 'ψωνήσω κόκκινα τσαρούχια γιὰ ταῖς γιορτάδαις, καὶ μιὰ κίτρινη ποδιὰ γιὰ τὴν ἀδελφή σου; Ὁ μικρὸς ἐπ' ὀλίγον ἐσιώπησεν, ὡσεὶ ἀπορῶν, ἀλλ' αὐθωρεὶ ἀναπηδήσας ἐκρεμάσθη ἐκ τοῦ τραχήλου τοῦ θείου του φωνάζων — Ναί! ναί! μπάρμπα, μὰ μὴ μὲ γελάσῃς 'σὰν ταῖς προβατίναις. — Ὄχι, παιδί μου, τῷ εἶπεν ὁ γέρων, προσπαθῶν ἐνταυτῷ νὰ ἀποσπάσῃ τὰς λεπτὰς ἐκείνας χεῖρας, αἵτινες ἔσφιγγον τὸν λαιμόν του.

Ἡ μικρὰ Ἀγγελική, ἀκούσασα τοὺς λόγους τούτους, ἐπήδησεν ἀπὸ τὸ κρεββάτι καὶ τρέμουσα ἐκ τοῦ ψύχους, μὲ τοὺς πόδας γυμνούς, μὲ τὸ λευκὸν ὑποκάμισόν της ἡμιενδεδυμένη, μὲ τὰ μαλλιά της ἄνω κάτω, σφίγγουσα τὰς τρεμούσας χεῖράς της ἐπὶ τοῦ στήθους ἐφώναζε, — Ναί! ναί! μπάρμπα, καὶ μὲ τὴ ποδιά.

Καὶ ἔβλεπέ τις εἰς τὰ δύο ἐκεῖνα ὀρφανὰ ἀναγελῶσαν τὴν χαράν, τὴν ἀθωότητα.

Τὴν νύκτα ἐκείνην ὁ Μῆτσος ἐκοιμήθη πλησίον τῆς Ἀγγελικῆς, διότι ἡ πρώτη χαρὰ ἣν ᾐσθάνοντο συνήνου τὰς ἀδελφὰς αὐτῶν καρδίας ἔτι πλέον.

Ἡ αὔριον ἤργησε νὰ 'ξημερώσῃ διὰ τὰ μικρὰ ἐκεῖνα, ἀλλ' ἐξημέρωσε τέλος μὲ οὐρανὸν καθαρόν, μὲ ἥλιον ὡραῖον, διότι ὁ Θεὸς πάντοτε ἀγαπᾷ τὴν ἀθωότητα.

Ὁ μπάρμπα Θωμᾶς, ἂν καὶ ἐσηκώθη ἐνωρίς, ἐν τούτοις εὗρε καὶ τὴν Ἀγγελικὴν καὶ τὸν Μῆτσον ἔξυπνα, γελῶντα, ἐνδεδυμένα καὶ καθήμενα ἐπὶ τοῦ κρεββατίου των. Ἐτάγισε τὸ ἄλογο, ἔβαλε ψωμὶ 'ς τὸ σακκοῦλι, ἐφίλησε τὴν ἀνεψιά του, ἔκαμε τὸ σταυρό του, ἐπῆρε τὸ Μῆτσο 'ς τὰ γόνατά του καὶ ἀνεχώρησεν.

Ἦτο αὕτη ἡ μόνη ἡμέρα καθ' ἣν ᾐσθάνθη τὴν καρδίαν του ζῶσαν, δι' ὃ καὶ ἀσυνήθης γλυκύτης ἐχέετο ἐπὶ τοῦ προσώπου του.

Ἡ Ἀγγελικὴ τὴν ἡμέραν ἐκείνην οὐδόλως ἔκλαυσεν, ἀλλὰ τῇδε κἀκεῖσε τρέχουσα, ἀνυπομόνως ἐπερίμενε τὴν ἐπιστροφήν των.

Ἐν τούτοις ἡ ἑσπέρα ἦλθε, καὶ ἡ μικρά μας μόλις ἐβγῆκε 'ς τὸ 'ψήλωμα γιὰ ν' ἀγναντέψῃ,

Digitized by Google

καὶ διέκρινε τὸ ψαρὶ ἄλογο μὲ βῆμα ταχὺ πλησιάζον, ἔτρεξεν ἀμέσως πρὸς τὴν μητέρα της φωνάζουσα «ἔρχοντ' — ἔρχονται».

Ἡ Μαριὼ κατὰ τὸ σύνηθες ἐξελθοῦσα, ὑπεδέχθη, πρώτην ἤδη φοράν, τὸν Μῆτσό της ὁποῦ ἤρχετο ἀπὸ τὴ χώρα, τὸν ἐφίλησε, εἶδε τὰ κόκκινά του τὰ τσαρούχια, καὶ ἐπῆρε νὰ συγυρίσῃ τὸ ἄλογο, ἐνῷ ἡ Ἀγγελικὴ πεφοβισμένη, δειλή, ὡσεὶ ἡ μεγάλη χαρὰ κατέπνιγε πᾶσαν αὐτῆς ζωηρότητα, ἔρριπτε μὲ ζηλοτυπίαν τὰ βλέμματά της εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἀδελφοῦ της, περιμένουσα τὴ ποδιά. — Πάπου, ποδιά! — Μοῦ τὴ 'πῆραν 'ς τὸ δρόμο, ὑπομειδιῶν τῇ εἶπεν ὁ μπάρμπα Θωμᾶς ἐλαφρῶς αὐτὴν πλησιάσας· ἀλλὰ τὰ παιδικά της χείλη· — Ψέμματα, ψέμματα, ἐψέλλισαν, ἐνῷ οἱ ὀφθαλμοί της ἔπιπτον ζωηροί, θερμοὶ ὑπὸ τὴν καμιζέλαν του, ὅπου βεβαίως ἐφυλάττετο ἡ ποδιά της.

Ἀσπασθεὶς αὐτὴν τότε ὁ μπάρμπα Θωμᾶς τῇ ἔδωκε τὴν ποδιὰν κίτρινην, πλουμιστήν, ἣν διὰ τῶν δύο αὐτῆς χειρῶν ἁρπάσασα ἡ Ἀγγελικὴ ἔτρεξε πρὸς τὴν μητέρα της φωνάζουσα, — Μάνα, γιὰ 'δὲς πρᾶμμα πῶχω.

Καὶ οὕτω ἐν τῇ ἀφανεῖ ἐκείνῃ οἰκογενείᾳ, τῇ ζώσῃ μὲ τὸν μέλανα ἄρτον τῆς δυστυχίας, διέλαμπον ἐνίοτε εὐτυχεῖς στιγμαὶ προμηνύουσαι εὐέλπιδας ἡμέρας.

Ἡ χαρὰ τῶν ὀρφανῶν ἐκείνων, κορυφωθεῖσα τὴν ἑσπέραν ταύτην, ἐθέρμανε τὴν παγερὰν τοῦ γέροντος καρδίαν καὶ ἐπράϋνε τοὺς στεναγμοὺς τῆς δυστυχοῦς Μαριῶς.

Β'.

Τὰ ἔτη παρήρχοντο καὶ ὁ μπάρμπα Θωμᾶς ὁσημέραι ἔβλεπε τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του λευκοτέρας καὶ ἠσθάνετο τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἀνεπαρκεῖς πλέον εἰς ἐργασίαν.

Ἂν καὶ ὁ Μῆτσος ἦτο ἤδη παιδὶ τῆς 'παντρειᾶς, ξεβγαλμένο παλληκάρι, καὶ ἠδύνατο μόνος νὰ βγάλῃ πέρα τὸ σπῆτί του, ὁ μπάρμπα Θωμᾶς ὅμως δὲν ἔπαυσε καὶ εἰς τὸ ἐλαιοτριβεῖον νὰ ἐργάζηται, καὶ νὰ ξενοδουλεύῃ τὸ καλοκαῖρι 'ς τὰ περιβόλια, καὶ νὰ πωλῇ ξύλα εἰς τὴν χώραν, θεωρῶν μόνην αὐτοῦ χαρὰν καὶ εὐτυχίαν νὰ βλέπῃ τὸν Μῆτσό του νὰ *ρίχτῃ τὸ λιθάρι* κάθε Κυριακὴ 'σὰ λεβέντης ὁποῦ ἦτο μὲ τὸ κόκκινό του τὸ ζωνάρι καὶ μὲ τὴ καμιζέλα του 'ποῦ τὴν ἐπερνοῦσε ἀπὸ τὄνα μονάχα χέρι.

Πράγματι δὲ ὁ Μῆτσος, νεανίας πτωχὸς καὶ φιλότιμος, ἐξενοδούλευε καθ' ὅλην τὴν ἑβδομάδα, μόνην ἀνακούφισιν ἔχων τὴν ἀφελῆ διασκέδασιν τῆς Κυριακῆς.

Ὁ μπάρμπα Θωμᾶς, ἐξαιρετικῶς ἀγαπῶν αὐτόν, πάντοτε τὸν συνεβούλευε νὰ 'μοιάσῃ τοῦ πατέρα του τοῦ μακαρίτη, *ποὔτανε ἄξος 'ς τὴ δουλειὰ καὶ τοῦ τὄχανε κι'-ὅλας*. — Ἐγὼ ἔχω τὄνα μου ποδάρι 'ς τὸ λάκκο, τῷ ἔλεγε, κι' ἀπὸ 'σένα, Μῆτσό μου, καρτερῶ βοήθεια. — Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ καλοῦ γέροντος συχνά, συχνὰ ὑγραίνοντο καὶ δάκρυ πικρῶν ἀναμνήσεων διέφευγε τῶν ὠχρῶν αὐτοῦ παρειῶν.

Ἐνεθυμεῖτο ὁ γέρων τὰς ἡμέρας ἐκείνας, ἃς νῆστις εἰργάζετο καὶ νῆστις ἐκοιμᾶτο, δοξάζων πάντοτε τὸν Θεὸν διότι τὸν ἠξίωσε νὰ ἴδῃ τοὺς ἀνεψιούς του ἀναπτυχθέντας καὶ ἀνακουφίζοντας τὰ γεράματά του.

Ἡ Ἀγγελικὴ πλέον δὲν ἦτο τὸ μικρὸν ἐκεῖνο κοράσιον 'ποῦ ἔπαιζε μὲ τὴ σκούφιά του, ἀλλὰ εὔμορφος καὶ συμπαθὴς χωριατοποῦλα, 'ποῦ βοηθοῦσε τὴ μάνα της 'ς τὴν ἀργατειά, 'ποῦ ὕφαινε τὰ προικιά της 'ς τὸν ἀργαλειό, 'ποῦ φοροῦσε τὸ κόκκινό της μαντῆλι καὶ τὴ κίτρινή της τὴ ποδιὰ μὲ τὸ κόκκινο γαϊτάνι.

Ὁ Μῆτσος ἂν καὶ μεγαλήτερος τὴν ἡλικίαν, ἦτο μικρότερος τὸ ἀνάστημα, διότι *ἡ κοπέλαις ἀξαίνουν ἕνα κλωνὶ κριθάρι καὶ τὰ σερνικὰ ἕνα κλωνὶ στάρι τὴν ἡμέρα.*

Ἡ Ἀγγελικὴ ἦτο μελαγχροινή, μαυρομμάτα, λιανοκαμωμένη 'σὰν τὴ μακαρίτισσα τὴ βαβά της.

Τὴ Κυριακὴ ἐπήγαινε 'ς τὴν ἐκκλησία μὲ τὰ μάτια χαμηλὰ καὶ τὰ χέρια ἀποκάτ' ἀπὸ τὴ ποδιά της, εἶχε φυτεμμένο βασιλικὸ 'ς τὴν αὐλή της, εἶχε τὴ γίδα της τὴν Ἀστέρω 'ποῦ τὴν ἐμάθαινε νὰ καρτερῇ 'ς τὴ πόρτα γιὰ νὰ τῆς δίνῃ τὸ φαγί, ἦτο τέλος μία ἀπὸ ταῖς πρώταις νοικοκυράδαις τοῦ χωριοῦ, γνωστικιὰ καὶ τιμημένη.

Ἡ μάνα της τὴν εἶχε κρυφὸ καμάρι, ἀλλὰ συχνότατα χάριν αὐτῆς διήρχετο πικροτάτας στιγμάς, ἀναλογιζομένη ὡς καλὴ μήτηρ, ὅτι ἐπλησίαζεν ἡ ὥρα τῆς 'παντρειᾶς της καὶ δὲν εἶχε μὲ τί νὰ τὴ *ληγατέψῃ*. Παρηγορεῖτο ὅμως 'ς τὴ χάρι της 'ποῦ βοηθάει τὴ φτώχεια καὶ τὴν ὀρφάνεια.

Ἐφ' ὅσον ἡ ἡλικία τῆς Ἀγγελικῆς ἐπροχώρει ἐπὶ τοσοῦτον αὕτη καθίστατο ὡραιοτέρα, χαρούμενη, δροσερά, ὡς ἄνθος τῶν ἀγρῶν.

Ἦγεν ἡ Ἀγγελική, μὲ τὴ βοήθεια τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, τὸ $17^{ον}$ ἔτος, τὴν ἡλικίαν δῆλα δὴ ἐκείνην, καθ' ἣν ὅλαι αἱ ὁμήλικές της 'παντρολογιῶνται.

Ἡ Κατερίνα ἡ ἐξαδέλφη της, ἥτις κατὰ ἓν μόνον ἔτος ἦτο μεγαλητέρα, εἶχε τὸ σαστικό της τὸ Γιῶργο, ἕνα λεβεντόπαιδο μιὰ χαρά. Ἡ φιλενάδα της, ἡ Τασοῦλα, ἐπερίμενε ἡμέραν παρ' ἡμέραν τὸν πρῶτον καρπὸν τοῦ γάμου της, ἂν καὶ μόνον τὸ $19^{ον}$ ἔτος εἶχε.

Καὶ ταῦτα πάντα δὲν διέφευγον τὸν γοργὸν ὀφθαλμὸν τῆς Ἀγγελικῆς.

Διότι ὅταν ἡ χωριατοποῦλα βλέπῃ χαμηλὰ καὶ φορῇ πάντα τὸ γαλάζιο μαντῆλι, εἶνε μέσ' τὴν ὥραν τῆς 'παντρειᾶς της.

Digitized by Google

Ἀλλ' ἡ Ἀγγελικὴ μας, ἂν καὶ ἦτο ὄμμορφη καὶ δουλεύτρα, ἦτο ὅμως πτωχὴ καὶ δὲν εἶχε προικιά.

Ἀπὸ τὰ μικρά της τὰ χρόνια, 'ποῦ μὲ γυμνὰ ποδάρια ἔβοσκε κάτι μαρτίνια τοῦ νουνοῦ της, ἐφύλαγε τὰ μαλλιά, καὶ τόρα μ' ἐκεῖνα μονάχα προσεπάθει νὰ κάμῃ τὰ *σκουτικά* της, ἀλλὰ δὲν τὴν ἤρκουν, διότι καὶ ἡ πλέον πτωχοτέρα ἔπρεπε νὰ πάρῃ δύο διπλαὶς καρπέταις, τρία ἁπλάδια, ἓξ ζευγάρια σεντόνια, κἄμποσα ὑποκάμισα, μπόλιαις καὶ ἄλλα ἀσπρόρρουχα γιὰ τὸν ἑαυτό της καὶ γιὰ τὸ γαμπρό. Διὰ τοῦτο πάντοτε μὲ κρυφὸ παράπονο ἔβλεπε ταὶς φιλενάδαις της 'ποῦ διαζόντανε καὶ ὑφαίνανε 'ς τὸν ἀργαλειό.

Καὶ ἡ καϋμένη ἐξενοδούλευε καὶ 'ς ταὶς ἐληαίς, καὶ 'ς τ' ἀμπέλια, κ' ἐπήγαινε καὶ 'ς τὴ στερηὰ κ' ἐβοτάνιζε, προσπαθοῦσα μὲ τὸ κόπο της νὰ κάμῃ κάτι.

Ποτὲ κανένας δὲν τὴν ἤκουσε νὰ τραγουδήσῃ, οὔτε τὴν εἶδε νὰ χορεύσῃ σὲ κανένα πανηγύρι, διότι ἡ φτώχεια τῆς ἔκοπτε τὸ θάρρος.

Μονάχη της καμμιὰ φορά, τὴν ὥρα 'ποῦ επότιζε μέσ' τὸ χαλίπωμα τὸ βασιλικό της, ἔλεγε κανένα τραγουδάκι τρυφερὸ 'σὰν τὰ χείλη της, καὶ πάντοτε ὅταν ἡ ἄλλαις ἐτραγουδοῦσαν, ἐκείνη ἔσκυφτε τὸ κεφάλι 'ς τὴ ποδιά της, τάχα πῶς δὲν ἔχει ὄρεξι.

Ἀλλὰ ὁ μπάρμπα Θωμᾶς — ἄνθρωπος πεπειραμένος — ἐννόει διατί ἡ ἀγαπημένη του Ἀγγελικὴ ἐκάθητο πάντοτε λυπημένη, χωρὶς νἄχῃ πολλὰ λόγια, καὶ ἡμέραν τινὰ ἐκατέβηκε μὲ τὰ γεράματά του 'ς τὴ χώρα καὶ ἠγόρασε δύο δέματα γνέμα διὰ τὴν ἀνεψιάν του.

Τὸ βράδυ εἰς τὸ δεῖπνο, μετὰ πολλῆς ἀδιαφορίας, τῇ λέγει νὰ σηκωθῇ νὰ ἰδῇ τὸ γνέμα π' ἀπίθωσε ἀπάνου 'ς τὴ καναβέτα της. Ἐπὶ τούτῳ μήτηρ καὶ θυγάτηρ, ἀνταλλάξασαι περίεργα βλέμματα, ἠπόρησαν διὰ τὸ κίνημα τοῦτο τοῦ γέροντος καὶ ἐσιώπων. Μετ' ὀλίγον ὅμως ἡ Ἀγγελική, εὐχαριστοῦσα τὸν θεῖόν της, τῷ εἶπε — Μά γιατί, μπάρμπα, νὰ 'ξοδευτῇς 'φέτος ποὖνε βαρειὰ χρονιά; — καὶ οἱ λόγοι οὗτοι περιελάμβανον πολλά, ἐξερχόμενοι τῶν χειλέων της· διότι τίς οἶδε ποῦ ὁ γέρων εὗρε τὰ χρήματα ἐκεῖνα, ἀντὶ πόσης ἐργασίας τὰ προεπληρώθη, ἀντὶ πόσου τόκου τὰ ἐδανείσθη!

Μίαν ἑσπέραν, 'ξημερόνοντας Χριστούγεννα, ὁ γέρων ἀποσταμένος ἐκάθητο ἔξω 'ς τὸ πεζοῦλι καὶ ἔπλεκεν ἕνα καλάθι διὰ νὰ μὴ μένῃ ἄεργος.

Ὁ παππᾶ Τσαρούχας, διαβαίνοντας ἐκεῖθεν, ἐστάθη καὶ ἐκαλησπέρησε τὸν γέροντα.

—Καλη-'σπέρα τῆς ἁγιωσύνης σου, πάντ' ἀπὸ χρόνους, ἀπήντησεν ὁ γέρων ἀποκαλυφθείς.

—Κι' ἀπὸ χρόνους, εἶχα 'μέραις νὰ σ' ἀνταμώσω, γέρω Θωμᾶ, τῷ εἶπεν ὁ ἱερεύς, καὶ ἤθελα νὰ σοῦ κάμω μία ὁμιλία.

— 'Σ τὸ θέλημά σου, πάτερ-ἅγιε, τῷ ἀπήντησεν ὁ γέρων, σηκωθεὶς ἐνταυτῷ ὅπως καθήσῃ ὁ ἱερεὺς 'ς τὸ πεζοῦλι.

Ἡ Μαριώ, ἀκούσασα τὸν παππᾶ, ὑπωψιάσθη, σκεφθεῖσα ὅτι ἡ ἔκτακτος αὕτη ἐπίσκεψις τοῦ ἱερέως δὲν ἦτο ἄσκοπος. Ἐκάθησε λοιπὸν ὄπισθεν τῆς θύρας, προσπαθοῦσα νὰ ἀκροασθῇ τὴν ὁμιλίαν των.

— Ἐγώ, γέρω Θωμᾶ, ἤρχισεν ὁ ἱερεύς, θὰ πάρω πρῶτα συμπάθειο ἀπὸ τοῦ λόγου σου.

— Μπᾶ! ἀπήντησεν ὁ γέρων, ὅστις ἤρχισε νὰ ἀνησυχῇ, ἐμεῖς τὴν ἁγιωσύνη σου ἔχομε ἀφέντη 'δῶ 'ς τὸ χωριό, καὶ δὲν ἔχεις χρεία νὰ πάρῃς συμπάθειο.

— Ξέρεις, γέροντα, ἐξηκολούθησεν ὁ ἱερεύς, ὁ μακαρίτης ὁ ἀδελφός σου ὁ Γιάννης τὸ μοναχὸ 'πόκτημα ποὖχε ἤτανε τὰ δυό σου τ' ἀνεψίδια, καὶ ἡ κακὴ μοῖρά του δὲν τὸν ἄξωσε νὰ τὰ ἰδῇ ὅπως τὦλεγ' ἡ καρδιά του, καὶ σύ, καλογέροντα, ἀπὸ τὰ μικρά σου τὰ χρόνια ἐτυραγνήστηκες νὰ τὰ ξεβγάλῃς. Βλέπεις τόρα ἡ Ἀγγελικὴ εἶνε κοπέλα τῆς 'παντρειᾶς καὶ πρέπει νὰ 'γνοιαστῇς γιὰ δ' αὔτηνε.

— Ἄχ! ἀφέντη μου, στενάζων τῷ εἶπεν ὁ γέρων, νἄξερες 'πῶς τὄχω μαράζι 'ς τὴ καρδιά, μὰ εἴμαστε μικροὶ καὶ δὲ φτάνομε.

— Ἔ! λοιπόν, ἐπανέλαβεν ὁ ἱερεύς, ἐγὼ 'ποῦ σᾶς ἔχω ὅλους 'ς τὸ νοῦ μου, ἐσυλλογίστηκα ἕνα γαμπρὸ καλόνε γιὰ τὴν Ἀγγελική, καὶ γιὰ δ' αὐτὸ σοῦ ἐζήτησα συμπάθειο. Γιατί, γέροντά μου, καὶ 'κεῖνοι πὤχουνε τὸ βιὸ τὸ πολὺ ζοῦνε, καὶ 'μεῖς πάλαι μὲ τὸ ξενοδοῦλί μας κακοπερνοῦμε· ὁ Θεὸς ἔτσι τὰ 'μέρασε. Τὸ γυιὸ τῆς θειᾶς Παρασκευῆς τὸν 'ξέρεις, εἶνε παιδὶ δουλευτάρικο, ἔχει τ' ἀλογό του, χρέγια πολλὰ δὲν τ' ἄφηκε ὁ πατέρας του, καὶ μοῦ φαίνεται πῶς δὲν ἤτανε ἄσχημα γιὰ τὴν Ἀγγελική.

Ὁ γέρων ἐσιώπα, ὄχι διότι ἐσκέπτετο, ἀλλὰ διότι ἀμφέβαλλε, καὶ θέλων νὰ ἐκφράσῃ τὴν πρὸς τὸν ἱερέα εὐγνωμοσύνην του ἐσηκώθη, ἀπεκαλύφθη, ἠσπάσθη τὴν χεῖρά του λέγων αὐτῷ, «παππᾶ μου, κάμε ὅ,τι σὲ φωτίσῃ ὁ Θεός», καὶ οἱ ὀφθαλμοί του ὑγράνθησαν, διότι ἐπεθύμει ὁ μπάρμπα Θωμᾶς προτοῦ 'σφαλίσῃ τὰ 'μάτιά του νὰ ἰδῇ τὴν Ἀγγελική του 'σὲ καλὸ σπίτι.

Ἐν τούτοις ὁ ἱερεὺς καληνυκτίσας τὸν γέροντα τὸν ἐβεβαίου, ὅτι ἡ δουλειὰ θὰ τελειώσῃ, ὅπως ἐκεῖνος τῷ εἶπε.

Ἡ Μαριὼ δὲν ἔβλεπε τὴν ὥραν νὰ ἀναχωρήσῃ ὁ παππᾶς διὰ νὰ μάθῃ ἀπὸ τὸν μπάρμπα Θωμᾶ τὴν ὁμιλίαν του, ἀλλ' οὗτος μετὰ μεγάλης ἀπαθείας εἰσῆλθεν, ἐκάθησεν εἰς τὴν γωνίαν, ἐπύρωσε τὰ χέρια του, ἀπωθῶν οὕτω πᾶσαν ἐρώτησιν.

— Ἔ! Μαριώ, τῇ λέγει μετ' ὀλίγον, δὲ συντάζεις τὸ φαγί;

— Μὰ 'γὼ 'καρτεροῦσα νὰ μοῦ 'πῇς, γιατὶ

Digitized by Google

ἔβλεπα πῶς 'σὲ μεγάλη συλλογὴ σ' ἔβαλεν ἡ ὁμιλία τοῦ παππᾶ.

Καὶ ὁ γέρων ἐσιώπα, ἐνῷ ἡ Μαριὼ ταυτοχρόνως ἔστρωσε τὸ σάγιασμα, ἐκένωσε τὰ λάχανα, ἔθεσε μία μποτίλια μὲ κρασὶ εἰς τὸ μέσον, ἔφερε δύο χονδρὰ ξύλα, τὄνα 'σερνικὸ καὶ τἄλλο θηλυκό, ἐληὰ καὶ κέτρο, ἐφούγιαξε τοῦ Μήτσου 'ποῦ συγύριζε τὸ ἄλογο καὶ τελευταῖον ἔφερε τὸ σταυρό.

Ἡ ἑσπέρα ἐκείνη ἦτο ἡ παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων καὶ ἔπρεπε νὰ 'παντρέψουν τὴ γωνιὰ καὶ νὰ κόψουν τὸ σταυρὸ γιὰ τὸ καλὸ τοῦ 'σπιτιοῦ.

Ἐντούτοις πάντες ἐκάθησαν σταυροποδητὶ καὶ ὁ γέρων Θωμᾶς 'σὰ νοικοκύρης ἔθεσε τὰ ξύλα σταυροειδῶς ἐπὶ τῆς πυρᾶς, ἔχυσεν ἐπ' αὐτῶν οἶνον καὶ ἔλαιον, εὐχηθεὶς ἀπὸ χρόνους καὶ πάντα νἄνε καλά, καὶ εἶτα, θέσας τὸ σταυρὸ ἐπὶ τῆς πλήρους οἴνου φιάλης, προσεκάλεσε πάντας νὰ πιάσουν νὰ τὸ κόψουν, καὶ οὕτω ἐτελέσθη ἡ προπατορικὴ αὕτη θυσία πρὸς δόξαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς οἰκογενειακῆς εἰρήνης.

— Νὰ ἰδοῦμε ποιὸς θαὔρῃ τὸ ηὕρεμα, εἶπεν ἡ Μαριώ, προσβλέπουσα τὴν Ἀγγελικήν της, ἥτις ἐτεμάχιζε χαρούμενη τὸ μέρος τοῦ σταυροῦ, ὅπερ εἶχε κόψει.

— Ἐγώ, ἐγὼ τὸ ηὗρα, ἐφώναξε μετ' ὀλίγον, καὶ ἐπὶ τῆς λευκῆς αὐτῆς παλάμης ἐδείκνυε τὸ στίλβον *χαραουζέλι*.

— Εἶσαι ἡ πλειὸ τυχερὴ ἀπ' ὅλους μας, τῇ λέγει ὁ μπάρμπα Θωμᾶς, καὶ αἱ λέξεις του αὗται ζωηραὶ ἀντήχησαν εἰς τὰ ὦτα τῆς μητρός.

— Νὰ κάμ' ὁ Θεὸς ταχειὰ νὰ κόψῃς τὸ σταυρὸ 'σὲ 'σπίτι 'δικό σου, προσέθεσεν ὁ γέρων, καὶ ἡ Ἀγγελική, μειδιάσασα ὀλίγον, ἐταπείνωσε τοὺς ὀφθαλμούς, ἐνῷ ἡ Μαριὼ — ἡ καϋμένη ἡ μάνα — Ἔ, γέροντα λέγει, κἄτι καλὸ γιὰ τὴν Ἀγγελική μου μοῦ κρύβεις, καὶ ἐξηκολούθησαν τρώγοντες, διακριθέντος τοῦ Μήτσου ἐπὶ πολυφαγίᾳ καὶ ἀδιαφορίᾳ.

Ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ἐκείνης ὁ μπάρμπα Θωμᾶς ἐφαίνετο σκεπτικὸς καὶ σύνοφρυς, μάλιστα δὲ ἡ Μαριὼ παρετήρησεν ὅτι, παρὰ τὴν συνήθειάν του, ἔμενεν ἄεργος, ἐνῷ πάντοτε καὶ κατὰ τὰς ἑορτὰς ὁ γέρων κατεγίνετο εἰς ἐλαφρὰν τινα ἐργασίαν ξέων ῥάβδους ἢ τροχίζων τὰ κλαδευτήριά του. Τὰς ὑπονοίας της οὐ μόνον ἡ ἐπίσκεψις ἐκείνη τοῦ ἱερέως καὶ οἱ λόγοι τοῦ μπάρμπα Θωμᾶ κατὰ τὸ δεῖπνον ἐπεσφράγιζον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ γέρων ἐπὶ δύο ἡμέρας, ὅλως ἐκτάκτως, εἶχε καταβῆ εἰς τὴν χώραν. Συνεπῶς ἡ Μαριώ, γυνὴ καὶ αὐτὴ ὡς αἱ λοιπαί, δὲν ἠδυνήθη ἐπὶ πλέον νὰ κρατηθῇ, καὶ ἡμέραν τινὰ εὑροῦσα μόνον τὸν μπάρμπα Θωμᾶν τὸν ἐξώρκισε νὰ τῇ ὁμολογήσῃ τὸ αἴτιον τῆς μελαγχολίας του.

— Νὰ σοῦ 'πῶ, Μαριώ μου, ἀπαθῶς ἤρχισεν ὁ γέρων, ὅλη μου τὴ ζωὴ τὴ 'πέρασα, ὅπως καὶ σύ, μὲ φτώχεια καὶ σκοντάμματα, καὶ τώρα πὤλεγα κ' ἐγὼ πῶς θὰ χαροῦμε γιὰ τὸ γάμο τῆς Ἀγγελικῆς μας μᾶς ηὗρε κι' ἄλλη . . .

— Καὶ τὴ 'πάντρεψες τὴν Ἀγγελική, χωρὶς ἐγὼ νὰ 'ξέρω τίποτες!

— Ὄχι δά, ὁ παππᾶς, προψὲς 'ποῦ τὸν εἶδες, ἦρτε συμπέθερος ἀπὸ τὴ θειὰ Παρασκευή.

— Μπᾶ! ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ μᾶς καλοκαρδίσῃ, καὶ 'γὼ ἔχω 'φχαρίστια νὰ ἰδῶ τὴν Ἀγγελική μου σὲ καλὸ σπίτι.

— Ναί, καψο-Μαριώ, μὰ βλέπεις πῶς ἡ χαρὰ πάντα 'ταιριάζει μὲ τὴ λύπη καὶ χθὲς ὁ ἀφεντικός μου παράγγειλε νὰ καταιβῶ νὰ μοῦ 'πῇ.

— Τί; σὲ τέτοιαις ὥραις ηὗρε καὶ 'κεῖνος νὰ 'θυμηθῇ τὸ χρέγι;

— Ὄχι δά, ἔτσι νὰ τοῦ χαρίνῃ ὁ Θεὸς τὰ παιδιά του, μοῦ παράγγειλε νὰ μοῦ 'πῇ πῶς γυρεύουνε τὸ Μήτσο γιὰ στρατιώτη, καὶ δὲ 'ξέρεις μὲ τί πικράδα τ' ἄκουσα, καὶ μοὖπε πῶς πρέπει νὰ 'πάῃ γιατ' εἶνε 'πίστρατος.

— Ἀπὸ τὸ Θεὸ νὰ τὸ 'βροῦνε· νὰ μοῦ πάρουν τὸ παιδί μου εἶνε 'σὰ καὶ νὰ μοῦ κόβουν τὰ δύο χέργιά μου.

— Ἔλα, τί ὁρίζεις νὰ κάμουμε, ἂς παρακαλιώμαστε 'σ τὴ χάρι της νὰ τοῦ δίνῃ 'γειά, κ' ἔτσι κ' ἔτσι ἕνας χρόνος θὰ περάσῃ, μονάχα θὰ 'βρῶ τὸν παππᾶ νὰ σώσωμε τὴ συμπεθερειὰ προτοῦ φύγ' ὁ Μῆτσος.

— Χωρὶς ἄλλο ἔτσι νὰ κάμῃς, γέροντα, τῷ εἶπεν ἡ Μαριὼ ἐνταυτῷ ἀποχωρήσασα.

Βεβαίως ὅμως, ἂν καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ της ᾐσθάνετο συγκεκραμένην τὴν χαρὰν καὶ τὴν λύπην, ὁ χωρισμὸς τοῦ Μήτσου της θὰ ἦτο σκληρότερος, πικρότερος, μὴ συνοδευόμενος μὲ τὸν γάμον τῆς Ἀγγελικῆς.

Ἦτο ἡ παραμονὴ τοῦ ἁγίου Βασιλείου, καὶ ὁ γέρων Θωμᾶς, ἀφοῦ πρῶτον ἐτίναξε τὴ σκοῦφια του, ἐσηκώθη νὰ ὑπάγῃ νὰ ἑσπερισθῇ 'ς τὴν ἐκκλησία, διὰ νὰ ἀνταμώσῃ καὶ τὸν παππᾶ.

Πράγματι δέ, μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἑσπερινοῦ, ὁ παππᾶς, πλησιάσας τὸν γέροντα, τῷ ηὔχετο νἄνε καλορρίζικοι καὶ 'ς τὰ στεφανώματά τους, προσθέτων ὅτι αὔριον νὰ κάμουν τὸ χαρτὶ γιὰ νάρθῃ ὁ γαμπρός.

Ὁ μπάρμπα Θωμᾶς τὸν ηὐχαρίστησε, ἠσπάσθη ἐπανειλημμένως τὴν ἁγίαν χεῖρά του, εἰδοποιῶν αὐτὸν συνάμα ὅτι θὰ πάρουν καὶ τὸ Μῆτσο στρατιώτη.

Τὴν ἑσπέραν ἐκείνην οἰκογενειακῶς ἀνακοινώσας ὁ μπάρμπα Θωμᾶς τὸν γάμον τῆς Ἀγγελικῆς, συνεβουλεύθη καὶ τὴ Μαριὼ διὰ τὰ προικιά της, ἐρωτῶν ἐνίοτε καὶ τὸ Μῆτσο, ὅστις πάντοτε ὑπεχώρει εἰς τοὺς λόγους τοῦ θείου του, λέγων, ὅτι θέλει νὰ ἰδῇ καλὰ 'παντρεμμένη τὴν ἀδελφή του καὶ δὲν τὸν 'γνοιάζει γιὰ τὰ προικιά.

Ὁ γέρω Καλογιάννος — ὁ δάσκαλος τοῦ χω-

Digitized by Google

ριοῦ — παρακληθεὶς ἦλθε νὰ γράψῃ τὸ χαρτί, 'σὰ γραμματικός, καὶ κατὰ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς μητρὸς ἔγραψε πρῶτον τὰ σκουτικά, μεθ' ἃ ὁ μπάρμπα Θωμᾶς προσέθεσεν ὅτι, γιὰ καλαὶς εὐχαρίστιαις, τάζει τῆς ἀνεψιᾶς του δυὸ σκάλαις φυτειὰ 'ς τοῦ Ζαγορίσου, μιανοῦ κουδελιοῦ χωράφι 'ς τὴ Σαϊτιὰ μὲ μίαν ἀπιδιά, δύο ρίζαις ἐληαὶς 'σ τὸ Πρινολάγκαδο, τὸ κυπαρίσσι 'ς τὸ Βουνὸ σύνορο μὲ τὸ ρόγκι τοῦ Δήμου, καὶ ὀχτὼ βαρελῶνε βαγένι, καὶ τὴν εὐχή του.

'Αλλ' ἡ 'Αγγελική, πρώτην ἤδη φορὰν ἀνοίξασα τὰ χείλη της, μὲ φωνὴν δειλήν, παρεκάλεσε τὸν θεῖόν της νὰ τῆς γράψῃ καὶ τὴ γίδα της τὴν *'Αστέρω*. — Ναί, παιδί μου, ἀπήντησεν ὁ γέρων, καὶ νὰ μὴ σοῦ τὴ γράψω εἶνε ποῦνε 'δική σου, καὶ τὴ πέρνεις.

Περατωθείσης οὕτω τῆς καταγραφῆς, ὁ γέρω Καλογιάννος εὐχηθεὶς τὸν γάμον κατὰ τὰ εἰθισμένα, τοὺς ἐκαληνύκτισε, ἀναδεχθεὶς νὰ παραδώσῃ τὸ χαρτὶ εἰς τὸν παππᾶ.

Ἡ ἑσπέρα ἐκείνη παρῆλθε καὶ δύο ἀκόμη. Ὁ Μῆτσος ἡτοιμάζετο νὰ ἀναχωρήσῃ, καὶ δὲν ἐμεσολάβει ἢ ἡ πέμπτη, πάντες δὲ ἤρχισαν νὰ ἀνησυχῶσι διὰ τὴν στέρησιν ἀπαντήσεως.

Τὴν πέμπτην ὅμως, τὸ πρωΐ, ὁ παππᾶ Τσαρούχας γελαστός, χαρούμενος, τρίβων τὰς χεῖρας καὶ κρατῶν ὑπὸ μάλης τὴν ἁγίαν λαγουδιάν του, ἐφώναζε μακρόθεν τῆς 'Αγγελικῆς νὰ τοῦ 'φτιάσῃ τὸ καφὲ μὲ τὸ γάλα γιατὶ κάνει κρύο.

Ἡ ἔλευσις τοῦ ἱερέως τοσαύτης ἐνέπλησε χαρᾶς καὶ ζωηρότητος πάντας, ὥστε δὲν ἤξευρον τίς πρῶτος νὰ σπεύσῃ πρὸς ὑποδοχήν του καὶ τίνι τρόπῳ νὰ τῷ ἐκφράσῃ τὸν σεβασμόν του.

— Ἔ, λέγει ὁ ἱερεὺς καθήσας, τὰ πράμματα, γέροντα, ἐτέλειωσαν ὅπως ὁ Θεὸς ἤθελε, τὸ βράδυ θάρθῃ ὁ γαμβρὸς μὲ τὸ μπάρμπα του τὸν Κώστα μονάχα.

Ἡ ἁπλότης αὕτη τῆς πρώτης τοῦ γαμβροῦ ἐπισκέψεως ηὐχαρίστησε πάντας, διότι ἄλλως τε καὶ ἥρμοζεν εἰς τὰς οἰκογενειακὰς περιστάσεις των.

Τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἡ 'Αγγελικὴ ἐφαίνετο ἀνόρεκτη, ἀφορμὰς εὑρίσκουσα εἰς ἐργασίαν, ἂν καὶ εἶχε φορέσει τὸ κίτρινό της τὸ μαντῆλι καὶ τὴ πλουμιστή της τὴ ποδιά. Ὁ μπάρμπα Θωμᾶς ἐξυρίσθη, ὁ Μῆτσος ἐφόρεσε τὰ γιορτιάτικά του καὶ ἡ Μαριώ, πρώτην ἤδη ἡμέραν μετὰ δωδεκαετίαν, ἀπέβαλε τὰ ἐνδύματα τῆς χηρείας της, ἀντικαταστήσασα ταῦτα δι' ἄλλων ἡμιπενθίμων.

Τὴν ἑβδόμην ὥραν ἦλθεν ὁ γαμβρὸς καλοφορεμένος, μὲ τὸ κόκκινό του τὸ φέσι καὶ τὸ ὁμοιόχρωμόν του ζωνάρι, μαζὶ μὲ τὸν θεῖόν του τὸν Κώσταν καὶ τὸν παππᾶ. 'Εφίλησε τὸ χέρι τοῦ μπάρμπα Θωμᾶ καὶ τῆς πενθερᾶς του, ἐχερόπιασε τὸν κουνιάδο του καὶ μὲ χαμηλὰ 'μάτια προσέφερε εἰς τὴν σαστικιά του τὰ χαρίσματα, τὸ καθρέφτη μὲ τὰ χτένια καὶ ἕνα ζευγάρι σκουλαρίκια.

Μετ' ὀλίγον συνδειπνήσαντες πάντες, ἔφαγαν καὶ ἔπιαν καλά, ἐκτὸς τῆς 'Αγγελικῆς, ἣν ἐχόρτασαν, ὡς φαίνεται, τὰ βλέμματα τοῦ καλοῦ παιδιοῦ, καὶ τὴν 10ην ἀπῆλθον, συνοδευθέντες μὲ ἄφθονα χεροσφιξίματα καὶ καρδιακὰ λόγια. Οὕτω δὲ ἡ ἑσπέρα αὕτη παρεῖχεν εἰς τὸν γαμβρὸν τὴν ἄδειαν νὰ ἐπισκέπτεται τὴν νύμφην ἐλευθέρως.

Ἄχ! πόσον ἐπεθύμουν νὰ ἐγνώριζον τὰ ὄνειρα τῆς 'Αγγελικῆς κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην!

Ὁ γέρω Θωμᾶς ἔλεγε πρὸς τὴν Μαριὼ παροιμιακῶς ὅτι, ἡ χαρὰ 'ταιριάζει μὲ τὴ λύπη, θέλων οὕτω νὰ προδιαθέσῃ αὐτὴν κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Μήτσου.

Ἡ Παρασκευὴ ἐντούτοις ἐξημέρωσε καὶ ἡ μήτηρ ἐνωρίς, ἐνωρὶς ἠγέρθη νὰ παρασκευάσῃ *κολατσὸ* τοῦ Μήτσου διὰ νὰ τὸν συνεβγάλῃ μὲ τὸ καλό, ἀλλὰ τὰ δάκρυα τῆς μητρὸς πάντοτε ἄφθονα ἐθάμβουν τοὺς ὀφθαλμούς της.

Κατὰ τὰς στιγμὰς ταύτας δὲν ἐνεθυμεῖτο ποσῶς τὸν γάμον τῆς 'Αγγελικῆς, διότι ᾐσθάνετο μέχρις ὀστέων τὸν ἀποχωρισμὸν τοῦ Μήτσου της, ὃν περιπαθῶς κατεφίλει ὡς βρέφος.

— Παιδάκι μου, τῷ ἔλεγε, νὰ δίνῃς τόπο τσ' ὀργῆς καὶ νὰ παρακαλιέσαι 'ς τὴ χάρι της νὰ σὲ βοηθάῃ, νὰ θυμιέσαι πῶς ἔχεις μάνα καὶ νὰ μᾶς γράφῃς καθ' αὐτοῦ κι' αὐτοῦ, καὶ περιπτύσσουσα τὴν κεφαλήν του ἐπὶ τοῦ στήθους της, τὸν ἐξώρκιζε νὰ κάνῃ πάντα τὸν ὑποταζόμενο καὶ νὰ καλολογάῃ τοὺς ἀξιωματικοὺς γιὰ νὰ τὸν ἔχουν σὲ καλὸ 'μάτι.

Ὁ μπάρμπα Θωμᾶς ἕτοιμος ἤδη ἐπερίμενε τὸ τέλος τῆς σκηνῆς ταύτης, ἀλλ' εἰς μάτην, διότι, ὅταν ἐσιώπα ἡ μήτηρ, ἤρχιζεν ἡ ἀδελφὴ τὰ δάκρυα καὶ τὰς παρακλήσεις, καὶ δὲν θὰ ἐδίδετο τέλος ἂν ὁ Μῆτσος βιαίως δὲν ἀπεσπᾶτο τῶν χειρῶν των.

— Σᾶς ἀφίνω 'γειά, εἶπε καὶ ἐξῆλθεν, ἐνῷ ἡ μήτηρ του, ἀμέσως τρέξασα, ἔλαβε τὴν χεῖρά του ἐν ᾗ ἔθεσε κάτι. Τί ἦτο; ἓν ἀργυροῦν πεντόφραγκον. Πόθεν τὸ εἶχεν ἡ δυστυχὴς καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον τὸ ἐφύλαττε!

Θεῖος καὶ ἀνεψιὸς ἀνεχώρησαν, ἡ δὲ Μαριὼ καὶ ἡ 'Αγγελική, μείνασαι μόναι, ἀμοιβαίως παρηγοροῦντο.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΙΩ. ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΣ.

Ἕπεται τὸ τέλος.

Ὡς ὁ ἥλιος, ὁ ἀναλύων τὸν κηρὸν καὶ σκληρύνων τὸν βόρβορον, ὁ χρυσὸς ἀναπτύσσει τὰς μεγάλας ψυχὰς καὶ σκληρύνει τὰς πονηρὰς καρδίας.

Digitized by Google

ΤΟ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Δὲν ἀνήκω εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐκ συστήματος θρηνούντων τὰ περασμένα. Ἀπ' ἐναντίας, φρονῶ ὅτι ἐν συνόλῳ προοδεύει ὁ κόσμος καὶ εὐκόλως παραδέχομαι ὅτι τὰ τῆς σήμερον εἶνε καλλίτερα ἀπὸ τὰ τῆς χθές, μέγα δὲ μέρος τῆς τῶν ἡλικιωμένων κατὰ τοῦ ἐνεστῶτος δυσαρεσκείας ἀποδίδω εἰς τὴν ἔμφυτον δυσκολίαν, μετὰ τῆς ὁποίας ἀπομανθάνει ὁ ἄνθρωπος τὰς παλαιὰς συνηθείας του. Καὶ ὅμως ὁμολογῶ ὅτι ὡς πρὸς τὰ τοῦ ἐνταφιασμοῦ τῶν κεκοιμημένων, λυποῦμαι ὅτι μετεβλήθησαν τὰ παλαιά μας ἔθιμα. Ἄλλοτε οἱ ἀποβιώσαντες ἀνεπαύοντο εἰς τὸν αὐλόγυρον τῆς ἐκκλησίας, ἢ καὶ ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας αὐτῆς, ὅπου ζῶντες ἐλειτουργοῦντο· οἱ ἀγαπήσαντες αὐτοὺς συγγενεῖς καὶ φίλοι ἔβλεπον τοὺς τάφους των καθ' ἑκάστην, ἢ ἅπαξ τοὐλάχιστον τῆς ἑβδομάδος· ὁ χωρισμὸς τοῦ θανάτου δὲν ἐγίνετο διὰ τοῦτο ὀλιγώτερον πικρός, ἀλλ' ὅμως ἐφαίνετο κάπως μετριαζομένη ἡ μεταξὺ ζώντων καὶ νεκρῶν ἀπόστασις. Σήμερον ζῶμεν μακρὰν τῶν ἀποθανόντων, δὲν βλέπομεν καθ' ἡμέραν τὰς πλάκας ὑπὸ τὰς ὁποίας ἀναπαύονται, δὲν ἐκκλησιαζόμεθα ἐν μέσῳ τῆς ἀτμοσφαίρας, ἥτις τοὺς περικαλύπτει, δὲν τοὺς ἔχομεν παραστάτας ἀφώνους καὶ ἀοράτους εἰς πάσας τοῦ βίου ἡμῶν τὰς περιπετείας, δὲν συνενοῦμεν προσευχόμενοι τὴν εὐωδίαν τοῦ μοσχολιβάνου μὲ τὴν μνήμην τῆς ψυχῆς των. Σήμερον τοὺς ἐξορίζομεν μακρὰν τῶν ἑστιῶν των, τοὺς περικλείομεν μεμονωμένους ἐντὸς ἀποκέντρων περιβόλων, καὶ τοὺς παραιτοῦμεν ἐκεῖ. Σήμερον εἶνε ἀληθὴς χωρισμὸς ὁ θάνατος.

Τοιαῦτα ἐσκεπτόμην ἀνερχόμενος προχθὲς τὴν πένθιμον δενδροστοιχίαν, ἥτις ἀπὸ τῆς παρὰ τὴν Καλλιρρόην γεφύρας ἄγει εἰς τὸ κοιμητήριον τῶν νέων Ἀθηνῶν. Ἀληθῶς καὶ τῶν ἀρχαίων οἱ τάφοι ἔκειντο ἔξω τῶν πόλεων, ἡ δὲ ὑγιεινὴ ἐπιβάλλει τὸ μέτρον τοῦτο καὶ ὀφείλομεν νὰ μεριμνῶμεν ὑπὲρ τῶν ζώντων περισσότερον ἢ ὑπὲρ τῶν τεθνεώτων. Ἀληθῶς τοῖς ἀνεγείρομεν μνημεῖα μεγαλοπρεπῆ καὶ κοσμοῦμεν διὰ κυπαρίσσων καὶ ἰτεῶν τὰς νεκροπόλεις μας. Ἀλλ' ὅμως εὐσεβεστέρα ἡ χριστιανικὴ τῶν πατέρων μας συνήθεια. Ἐκεῖνοι ἔζων πλησίον τῶν νεκρῶν των. Ἡμεῖς τοὺς συνοδεύομεν μετὰ μόχθου εἰς τὸ ἀπομεμακρυσμένον των ἀναπαυτήριον, τοὺς ἀποχωριζόμεθα ἐκεῖ, τοὺς ἀποχαιρετοῦμεν καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον τοὺς λησμονοῦμεν.

Τοὺς λησμονοῦμεν τῷ ὄντι; Ὄχι. Διότι εἶδον καὶ ἄνθη νωπὰ ἐπὶ τάφων πρὸ ἐτῶν κλεισθέντων· διότι εἶδον δύο γυναῖκας, μητέρα καὶ κόρην, πορευομένας ἐν σιωπῇ ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν κυπαρίσσων, καὶ ἤκουσα μακρόθεν ἀναγινώσκοντα νεκρωσίμους προσευχὰς τὸν ἱερέα ὅστις τὰς συνώδευε· διότι εἶδον κόλλυβα προσφερόμενα ἀπὸ χεῖρας ἄλλης γυναικὸς εἰς τὰς χεῖρας ἄλλου ἱερέως. Ὄχι, δὲν τοὺς λησμονοῦμεν. Ἀλλὰ — διατί νὰ τὸ ἀποκρύψωμεν; Ἡ παροῦσα κατάστασις τοῦ Νεκροταφείου δὲν μαρτυρεῖ πολλὴν ἐκ μέρους τῶν ζώντων εὐσέβειαν πρὸς τοὺς κεκοιμημένους. Καταλαμβάνεται δὲ ὑπὸ διττοῦ αἰσθήματος μελαγχολίας ὁ προσπαθῶν νὰ ἀνεύρῃ μνημεῖα προσφιλῆ ἐν μέσῳ τῶν παρημελημένων ἐκείνων δενδροφυτειῶν. Διατί τοῦτο;

Ἡ θέα τοῦ Κοιμητηρίου ἐνθυμίζει τὴν πόλιν αὐτὴν τῶν Ἀθηνῶν. Αἱ Ἀθῆναι ἔχουσιν ὁδοὺς εὐρείας, πεζοδρόμια μαρμαρόστρωτα, οἰκοδομὰς μεγαλοπρεπεῖς· τὰ πάντα καλά, ἀλλ' ὅμως ἐλλείπει τι τὸ ὁποῖον δύσκολον νὰ ὁρισθῇ διὰ μιᾶς καὶ μόνης λέξεως, ἐκτὸς ἐὰν προσφύγῃ τις εἰς τὴν λέξιν: περιποίησις. Οὕτω καὶ τὸ νεκροταφεῖον· αἱ κυπάρισσοί του εἶνε πυκναὶ καὶ σκιεραί, αἱ χωρίζουσαι τοὺς τάφους δενδροστοιχίαι ἐχαράχθησαν ἀνέκαθεν κανονικῶς, — ὑπὸ τὸ φύλλωμα τῶν δένδρων ἀπαστράπτουσι μαρμάρινα μνημεῖα καὶ ἀνάγλυφα καὶ προτομαί, — τὰ πάντα ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῷ ὅπως καταστῇ ἀληθῶς ὡραῖον καὶ εὐπρεπές, ἐλλείπει ὅμως περιποίησις. Ἄκανθαι καὶ τρίβολοι περικυκλοῦσιν ἢ καὶ καλύπτουσι τὰ μνήματα, ράκη παντοειδῆ ἀσχημίζουσι τὰς ἀσαρώτους μεταξὺ τῶν τάφων ἀτραπούς, ἐδῶ βλέπεις πλάκα παρεκκλίνουσαν τῆς ὁριζοντείου γραμμῆς ἕνεκα μὴ ἐγκαίρου ἐπισκευῆς, ἐκεῖ ἄλλου θολωτοῦ μνημείου ἡ ὀπὴ ἐξετοπίσθη καὶ φαίνεται διὰ τοῦ ἀνοικτοῦ χάσματος τοῦ ὑπογείου τάφου τὸ σκότος.

Περιττὸν νὰ ζητήσῃ τις ἐν τῷ νεκροταφείῳ ἐπιστάτην ὑπεύθυνον διὰ ταῦτα, ἐὰν δὲ τὸν εὕρῃ, ἄδικον νὰ τὸν αἰτιασθῇ. Ὁ δυστυχὴς δὲν πταίει αὐτός. Ὅσῳ καὶ ἂν ὑποτεθῇ ἁρμόδιος διὰ τὴν θέσιν του, τί νὰ πράξῃ ἄνευ ὑπαλλήλων, ἄνευ ἐργατῶν ἐπαρκῶν; Πῶς διὰ τῶν δύο μόνων κηπουρῶν του νὰ ἐκριζώσῃ τὰς ἀκάνθας ὅλας καὶ νὰ συλλέξῃ πάντα τὰ ράκη; Πῶς νὰ φέρῃ τὴν εὐθύνην τῶν γινομένων, ὅτε τὰ πάντα γίνονται ἐργολαβικῶς, μέχρι καὶ τῆς σκαφῆς αὐτῆς τῶν λάκκων, τῆς δὲ ἐργολαβίας ἡ συνομολόγησις δὲν ὑπάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του;

Ἀλλ' ἂς εἴμεθα δίκαιοι. Ἴσως ἡ παροῦσα ἀθλιότης εἶνε πρόσκαιρος μόνον συνέπεια τῆς μεταβατικῆς περιόδου, τὴν ὁποίαν τὸ Νεκροταφεῖον διέρχεται ἤδη καὶ αὐτό. Ἕνεκα τῆς αὐξήσεως τῆς πρωτευούσης ἐδέησε νὰ ἐπεκταθῶσι καὶ αἱ νεκροπόλεις της, ἀλλ' ἐνταῦθα ἡ ἐπέκτασις δὲν συνετελέσθη εἰσέτι. Ὁ τοῖχος ὁ μέλλων νὰ περικλείσῃ ὁλόκληρον τὸ κοιμητήριον κτίζεται, ἀλλ' εἰσέτι δὲν ἐτελείωσε. Ἀτυχῶς δὲ ἐκρημνίσθη ὁ παλαιὸς τοῖχος πρὶν ἢ ἀνεγερθῇ ὁ νέος, ὥστε ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ νεκροταφεῖον μένει ἀπροφύλακτον, οὐδ' εἶνε ἡ πύλη του ἡ μόνη εἰς αὐτὸ

Digitized by Google

εἴσοδος. Δὲν εἰσῆλθε βεβαίως διὰ τῆς πύλης ὁ κύων, τὸν ὁποῖον εἶδον ἀκολουθοῦντα τὸν κύριόν του ἐν μέσῳ τῶν τάφων, οὔτε ὁ ὄνος ὅστις ἔβοσκεν ἡσύχως ἐπὶ τοῦ ὑψώματος παρὰ τὸ μνῆμα ἐξόχου πολιτικοῦ. Αἱ φορτηγοὶ ὅμως ἅμαξαι, αἱ φέρουσαι τὸ πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ τοίχου ὑλικόν, εἰσέρχονται διὰ τῆς πύλης καὶ ἀποτελοῦσιν ἀδιαβάτους τὰς δενδροστοιχίας διὰ τῶν ὁποίων διαβιβάζουσιν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον τὸ βαρὺ φορτίον των.

Ταῦτα ὅμως πάντα εἶναι προσωρινά. Θὰ κτισθῇ ἐπὶ τέλους ὁ βραδέως ἀνεγειρόμενος τοῖχος, θὰ περικλεισθῇ τὸ νεκροταφεῖον, θὰ διορθωθῶσι τὰ κακῶς ἤδη ἔχοντα, ἴσως δὲ διορισθῇ καὶ ἐπιστάτης ἔχων τὴν ἀπαιτουμένην βαρύτητα καὶ μάθησιν καὶ θέλησιν καὶ δύναμιν, ὅπως ἀναλάβῃ ἀποτελεσματικῶς τὴν διοίκησίν του. Ἴσως πρὸς συντήρησιν τοῦ κοιμητηρίου ὁρισθῶσιν οἱ πόροι του αὐτοί, οἵτινες καλῶς διαχειριζόμενοι θὰ ἦναι βεβαίως ἐπαρκεῖς πρὸς τοῦτο. Τότε τὰ πάντα διὰ μιᾶς θὰ μεταβάλωσιν ὄψιν. Αἱ νέαι δενδροστοιχίαι τοῦ προσαρτηθέντος χώρου θὰ γίνωσι καὶ αὗται ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν σκιεραὶ ὡς καὶ αἱ παλαιαί, αἱ ἀτραποὶ καθαριζόμεναι θὰ φαίνωνται εὐρύτεραι καὶ κανονικώτεραι, αἱ ἄκανθαι καὶ τὰ ράκη θὰ ἐκλείψωσι, τὰ μαρμάρινα μνημεῖα θὰ ἀπαστράπτωσιν ὑπὸ τὸ φύλλωμα τῶν δένδρων, αἱ πλᾶκες θὰ ἦναι ὁριζόντειοι, αἱ ἀνοικταὶ ὀπαὶ θὰ κλεισθῶσι, ἄνθη θὰ στολίζωσι τοὺς τάφους, οἱ κηπουροὶ τοῦ νεκροταφείου θὰ τὰ φυτεύωσι καὶ θὰ τὰ περιποιοῦνται ἀντὶ ὡρισμένης ἀμοιβῆς, προθύμως πληρωνομένης ὑπὸ τῶν ἀγαπώντων τὴν μνήμην τῶν νεκρῶν των, παρὰ δὲ τὴν πύλην τοῦ νεκροταφείου θὰ ὑπάρχῃ γραφεῖον καὶ ἐν αὐτῷ βιβλία τακτικὰ περιέχοντα κατὰ τμήματα τὴν καταγραφὴν τῶν τάφων, ὑπάλληλοι δὲ εὐπρεπεῖς καὶ εὐγενεῖς θὰ δύνανται ἄνευ χρονοτριβῆς νὰ πληροφορήσωσι τὸν ἐπισκεπτόμενον τὸ κοιμητήριον ποῦ κεῖνται οἱ τάφοι τοὺς ὁποίους ἐπιθυμεῖ νὰ ἴδῃ.

Καὶ θ' αὐξάνῃ ὁσημέραι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτό. Δὲν θὰ ἔρχωνται μόνοι οἱ τάφον γνωστὸν καὶ προσφιλῆ ἀναζητοῦντες. Τὸ νεκροταφεῖον τοῦτο εἶναι ἀπὸ τοῦδε καὶ προώρισται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον νὰ καταστῇ τὸ Πάνθεον, οὕτως εἰπεῖν, τῆς νέας Ἑλλάδος. Πρὸ πόσων ἐπιτυμβίων ἐπιγραφῶν ἀποκαλύπτει μετὰ σεβασμοῦ τις ἀπὸ τοῦδε τὴν κεφαλήν! Πόσα ὀνόματα κλεινά, τιμῶντα τὴν πατρίδα, εἶναι ἀπὸ τοῦδε κεχαραγμένα ἐπὶ μαρμάρου, ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν πενθίμων ἐκεῖ κυπαρίσσων. Οὐδ' εἶναι τὰ ἔνδοξα ταῦτα ὀνόματα τὰ μόνα ἅτινα συγκινοῦν τὸν Ἕλληνα, τὸν μετὰ μακρὰν ἀπουσίαν ἐπισκεπτόμενον τὸ πέραν τοῦ Ἰλισσοῦ νεκροταφεῖον. Ἀνὰ ἕκαστον βῆμα βλέπει τάφους γνωστῶν του καὶ φίλων, καὶ τοὺς ἐνθυμεῖται ζῶντας καὶ ἀναγινώσκει τώρα τὸ ὄνομά των ἐπὶ τοῦ λίθου ἢ βλέπει τὴν προτομήν των ἐπὶ στήλης ἐπιτυμβίου. Καὶ παρέχει τάφος ταπεινὸς ξένου μακρὰν τῆς πατρίδος ἀποθανόντος, τάφος φέρον ὄνομα ἄγνωστον εἰς ξένην γλῶσσαν χαραχθέν, τοῦ φέρει εἰς τὴν φαντασίαν μητέρα ἢ σύζυγον ἢ ἀδελφήν, θρηνοῦσαν μακρὰν εἰς χώραν ξένην τὸν ἀγαπητὸν νεκρόν, τοῦ ὁποίου τὰ βλέφαρα δὲν ἐκάλυψεν ἡ χείρ της, τοῦ ὁποίου τὸ μνῆμα δὲν δύναται νὰ κοσμήσῃ μὲ ἄνθη αὐτή.

Ἀληθῶς πάντα τὰ ἐν τῷ νεκροταφείῳ μνημεῖα δὲν προκαλοῦσι σκέψεις τοιαύτας. Ὑπάρχουσι καί τινα τῶν ὁποίων ἡ θέα προκαλεῖ τὸ μειδίαμα. Ἀλλὰ τοιαύτη ἡ ἀνθρωπότης. Αἱ ἀδυναμίαι τῶν ζώντων βαρύνουσιν ἐνίοτε τοὺς νεκρούς. Δὲν μέμφομαι τοὺς ἀνεγείροντας πολυτελῆ μαυσωλεῖα εἰς μνήμην νεκρῶν προσφιλῶν ἀλλ' ἀσήμων. Ἀπ' ἐναντίας· οὕτω πλουτίζεται καὶ στολίζεται τὸ Κοιμητήριον, παρέχεται δὲ καὶ ἐργασία εἰς τοὺς γλύπτας ἡμῶν, ἡ μόνη ἴσως ἥτις ὑποτρέφει ἐπὶ τοῦ παρόντος τὴν ὡραίαν ταύτην τέχνην προπαρασκευάζει δὲ διὰ τὸ μέλλον νέαν σχολὴν Ἑλληνικῆς γλυπτικῆς. Τὸ κατ' ἐμὲ προκρίνω ἁπλῆν ἐκ μαρμάρου πλάκα ἢ ἀνάγλυφα καὶ ἀνδριάντας. Ἀλλ' ἡ πρὸς ἐπίδειξιν τάσις εἶναι κοινὸν τῶν ἀνθρώπων χαρακτηριστικόν, δὲν εἶναι Ἑλληνικὸν ἀποκλειστικῶς ἐλάττωμα.

Τὸ ἰδίως χαρακτηρίζον τὸν καθ' ἡμᾶς Ἕλληνα εἶναι ἡ εἰς πάντα οὐχὶ ὅμως πάντοτε ἐπιτυχὴς ἀπομίμησις τῆς ἀρχαιότητος. Καὶ ἀλλαχοῦ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος βλέπει τις εἰς τὰ νεκροταφεῖα στήλας φερούσας προτομὰς ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων μόνοι οἱ περὶ αὐτοὺς ἐγνώρισαν τὴν ὕπαρξιν, καὶ ἀλλαχοῦ βλέπει ἐπιγραφὰς πομπωδῶς ἐξυμνούσας ἀρετὰς οὐδαμῶς ἐνδιαφερούσας τοὺς συγχρόνους καὶ ἔτι ὀλιγώτερον τοὺς μεταγενεστέρους. Οὐδαμῶς ὅμως βλέπει ὅσον ἐνταῦθα τὴν μέχρι παρῳδίας προσκόλλησιν εἰς τὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ὁποίαν σημασίαν ἔχουσιν ἐπὶ τάφων χριστιανικῶν ἀνάγλυφα παριστῶντα σκηνὰς ἀποχαιρετισμοῦ, καὶ φραγκοφορεμένους Ἀθηναίους τείνοντας τὴν δεξιὰν εἰς τὴν σύζυγον αὐτῶν καθημένην ἢ μαλθακῶς ἀνακλινομένην; Πρὸς τί αἱ εἰς ἰάμβους ἢ ἑξαμέτρους κλασικαὶ ἐπιγραφαί; Ἐννοοῦσιν ἄρά γε αὐτὰς οἱ συγγενεῖς οἱ μετὰ τεθλιμμένων ὀφθαλμῶν προσπαθοῦντες νὰ τὰς ἀναγνώσωσι; Τὰς ἐννοεῖ ἄνευ λεξικοῦ ὁ διαβάτης χάριν τοῦ ὁποίου ἐχαράχθησαν;

Ἡ πρὸς τὸ ἀρχαΐζειν τάσις αὕτη ἄγει ἐνίοτε εἰς ἀληθῶς γελοῖα ἀποτελέσματα. Οὕτως ἀφελὴς ἑλληνιστὴς ἐχάραξεν ἐπὶ τάφου τὴν ἑξῆς σύντομον ἐπιγραφήν: ΕΝΘΑΔΑΙ ΚΕΙΤΕ ΜΑΡΙΑ.... ΓΕΝΙΘΕΙΣ 18.. ΑΠΟΒΙΟΣ 18.. ΜΕΙΝΙ κτλ.

Ὑπάρχουσι καὶ τάφοι, ὀλίγιστοι εὐτυχῶς, φέροντες Γαλλικὴν ἐπιγραφήν. Τὴν πρώτην αὐτῶν ἐξέλαβον κατ' ἀρχὰς ὡς καλύπτουσαν Γάλλου ὀστᾶ: Ci-git. Ἀλλ' ἦτο προφανῶς Ἕλληνος τά-

Digitized by Google

φος, μολονότι προσετέθη πρὸς ἔνδειξιν εὐγενείας τὸ de μεταξὺ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ἐπωνύμου. Ἀμφότερα ἀρσενικοῦ γένους, ἀλλ' ἡ ἐπιγραφὴ ἐξηκολούθει: née, ὡσεὶ ἐπρόκειτο περὶ γυναικός. Πᾶσαν ἀμφιβολίαν διέλυσε τὸ ἐν τέλει τῆς Γαλλικῆς ἐπιγραφῆς Ἑλληνιστὶ χαραχθὲν ὄνομα τοῦ τεθνεῶτος. Παρέχει, ἐπὶ μνημείου πολυτελεστέρου, ἐπιγραφὴ Γαλλικὴ ἐπίσης ἀναμιμνήσκει τὸ ὄνομα τῆς ἀποδημησάσης. Διατί γαλλιστί; Διὰ τὸν αὐτὸν ἴσως λόγον, διὰ τὸν ὁποῖον ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς Ἑλλάδος τυποῦνται γαλλιστὶ τὰ ἐπισκεπτήρια καὶ γράφονται γαλλιστὶ αἱ προσκλήσεις.

Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ πολλαὶ ἐπιγραφαὶ εἰς γλῶσσαν προσιτὴν καὶ ὑπὸ καλάμου ἀληθῶς συγκεκινημένου γραφεῖσαι. Ὑπάρχουσι μνήματα ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐχαράχθησαν ῥητὰ ἐκ τῶν Γραφῶν προσφυῶς καὶ ἁρμοδίως σταχυολογηθέντα. Ἐπὶ ἑνὸς δὲ τάφου ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐτάφη θυγάτηρ νεαρὰ πρὶν ἡ ἐναποτεθῇ ἐντὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ γέροντος πατρός της τὸ λείψανον, ἐτόλμησεν ὁ ποιητὴς νὰ ἐπιγράψῃ εἰς γλῶσσαν ἁπλῆν, εἰς τὴν γλῶσσαν τῆς καρδίας, τὸ ἑπόμενον ὡραῖον τετράστιχον:

Ηὗρ' ὁ ἀνθὸς τὸν κλῶνό του κι' ὁ κλῶνος τὸν ἀνθό του.
Οὔτ' ὁ πατέρας μοναχὸς, οὔτε ἡ κόρη μόνη.
Ἔχει καθένας σύντροφο τὸν ἄλλο 'ς τὸ πλευρό του.
Ὁ Χάρος τοὺς ξεχώρισε, τὸ μνῆμα τοὺς ἑνόνει.

Οὐδεμίαν τῶν πολλῶν κλασικῶν ἐπιγραφῶν ἀνέγνωσα μετὰ τοσαύτης προσοχῆς καὶ οὐδεμίαν ἔλαβον τὸν κόπον νὰ ἀντιγράψω. Πταίω ἄρά γε ἐγώ, ἢ οἱ γράψαντες αὐτάς;

Δ. Βικελας.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΟΝΕΙΡΟΥ

Πόσον κατηφεῖς εἶνε αἱ οἰκίαι, αἱ ὑπὸ τὴν στέγην των κρύπτουσαι βαθύν τινα πόνον καὶ δάκρυα ἐν σιγῇ χεόμενα, πόσον δὲ φαιδραὶ αἱ ἀφυπνιζόμεναι πλήρεις τοῦ θορύβου τῆς ζωῆς, καί, ὅτε ἀνοίγουσι τὰ παραθυρόφυλλά των τὴν πρωίαν, δεικνύουσαι εἰς τὰς πρώτας τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας μειδιώσας μορφὰς καὶ ἐπὶ νυσταλέων ἔτι ὀφθαλμῶν ὑπόλοιπόν τι τοῦ ἡδέος τῆς νυκτὸς ὀνείρου!

Οὐδεμία οἰκία ἐν Πλάκᾳ ἦτο βεβαίως φαιδροτέρα ἐκείνης, ἐν ᾗ μετά τινας ἡμέρας ἐπρόκειτο νὰ ἀρραβωνισθῇ ἡ μεγάλη ἀδελφή.

Ὁ ἀρραβὼν δὲ οὗτος καθίστα συγχρόνως τέσσαρας ὑπάρξεις εὐτυχεῖς, διότι ἐξεπλήρου τεσσάρων καρδιῶν τοὺς πόθους.

Καὶ πρῶτον ἡ ἐρρυτιδωμένη μορφὴ τῆς ἑξηκοντούτιδος μητρὸς ἠκτινοβόλει, διότι πρὶν ὁ θάνατος κλείσῃ τὰ βλέφαρά της θὰ προφθάσῃ ν' ἀσπασθῇ τὰ στέφανα τῶν δύο θυγατέρων της. Ἀλλ' εἶνε ἀνέκφραστον ὅ,τι αἰσθάνεται ἡ ταλαίπωρος Σοφία, ἡ μεγάλη ἀδελφή. Θ' ἀρραβωνισθῇ! Ἐπὶ τέλους ἡ εὐτυχία ἦλθε νὰ κρούσῃ καὶ τὴν λησμονημένην θύραν των, ἡ εὐτυχία ἐκείνη, ἥτις, ὅταν δὲν μᾶς ἐνθυμῆται καὶ τρέχῃ πρὸς τοὺς ἄλλους, εἶνε ἀποτρόπαιος. Ὦ! ἔληξε πλέον τὸ ἀνεκδιήγητον ἐκεῖνο μαρτύριον· ἐπὶ δώδεκα, δέκα πέντε ἔτη ὅλας τὰς φίλας της, ὅλας τὰς γνωστάς της, τὰς εἶδε κτισάσας τὴν συζυγικήν των φωλεὰν μετά τινος ἀγαπητοῦ ὄντος· μικρὰ κοράσια, τὰ ὁποῖα νεᾶνις αὐτὴ ἐθώπευσεν ἢ ἐπέπληξεν εἶνε μητέρες τώρα· καὶ μόνον δι' αὐτὴν δὲν εὑρίσκετο ἐν τῷ κόσμῳ στόμα τι νὰ ψιθυρίσῃ δύο λέξεις ἔρωτος, ἀγκάλη τις νὰ τῇ ἀνοιχθῇ, νὰ τὴν ἐγκλείσῃ, νὰ τὴν παραλάβῃ, ν' ἀπέλθουν εἰς γωνίαν τινά, νὰ ζήσουν ἄγνωστοι, εὐτυχεῖς. Ὁποῖον πλοῦτον ἀνεκμετάλλευτον ἔρωτος αἰσθάνεται ἐντός της, καὶ πόσον τὴν πνίγει ἡ στοργὴ αὐτὴ ἡ ἄνευ διεξόδου, ἣν ἀπεθησαύρισεν ὅπως διαχύσῃ εἰς σύζυγον, εἰς τέκνα, πολλὰ τέκνα! Ἀλλά, τέλος πάντων· τώρα ἀρραβωνίζεται. Καὶ δὲν ἀγνοεῖ μὲν ὅτι εἰς τοῦτο οὔτε ἡ καλλονή της οὔτε ὁ ἔρως συνετέλεσαν, ἀλλ' αἱ σαράντα χιλιάδες τῆς προικός της· ἀλλὰ τί νὰ γείνῃ· ὅταν τις εἶνε τριάκοντα τεσσάρων ἐτῶν καὶ ἄσχημος, πρέπει νὰ εἶνε κάπως ὀλιγαρκὴς ὡς πρὸς τὴν εὐτυχίαν.

Ἡ μικροτέρα ἀδελφή, ἡ Ἑλένη, εἶν' εὐτυχής, καὶ τὸ μαρτυρεῖ ἡ φλὸξ τοῦ βλέμματος, τὸ προδιδόμενον ἐπὶ τῶν χειλέων μειδίαμα, καὶ ἡ ἀνέκφραστος ἐκείνη χαρίεσσα γοργότης, ἣν παρέχει ἡ εὐτυχία εἰς ἁβρὸν ἰδίως σῶμα· εἶνε εὐτυχής· ἀλλὰ πόσον δυστυχεῖς εἶνε ἐνίοτε αἱ μικρότεραι ἀδελφαί! μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ μέλλοντος ἐπιπροσθεῖ τι ἀνυπέρβλητον· τείνουσι πρὸς τοὺς πόθους των τοὺς βραχίονάς των καὶ συναντῶσι τὸ σῶμα τῆς μεγαλειτέρας ἀδελφῆς· πρὸ πάντων ὅτε ἡ μήτηρ, ὡς ἡ ἰδική της, ἡ τηροῦσα αὐστηρῶς τὰ ἠπειρωτικὰ ἔθιμα, δὲν ἐννοεῖ νὰ ὑπανδρεύσῃ τὰς θυγατέρας της ἄλλως ἢ καθ' ἣν τάξιν ἐγεννήθησαν. Καὶ αὐτὴ ἡ δροσερά της καλλονή, δι' ἣν θὰ ἐνηβρύνετο πᾶσα μήτηρ, τῇ κατελογίζετο ἀσύγγνωστον σφάλμα ὡς σκληρῶς ἀδικοῦσα τὴν μεμαραμμένην μορφὴν καὶ τὸ ἰσχνὸν καὶ ἄνευ εὐδιαγράπτου στήθους σῶμα τῆς μεγάλης.

— Δὲν θέλω νὰ πολυβγαίνῃς ἔξω μαζὺ μὲ τὴν Σοφία, τῆς ἔλεγε συχνὰ ἡ μήτηρ της, μελετήσασα τὴν ἐντύπωσιν, ἣν ἀπετέλουν ἐγγὺς ἀλλήλων αἱ ἀδελφαί. Ὅτε δ' ἐπρόκειτο νὰ δεχθῶσιν εἰς ἑσπερίδα φιλικὰς οἰκογενείας, ἐναὶς καὶ νέοι·

— Κύττα νὰ μὴ βάλῃς κανένα τρελλοφόρεμα· ἐμορφιαὶς δὲν μοῦ χρειάζονται· δὲν σ' ἔχω γιὰ παντρειά.

Καὶ τὴν ἔστελλεν εἰς τὴν σκιάν· καὶ ὅμως ἡ ταλαίπωρος κεκλιμένη ῥάχις τῆς ἀδελφῆς της ἐνεποίει τόσον θλιβερὰν ἐντύπωσιν εἰς τὸ φῶς ἐκτεθειμένη!...

Digitized by Google

Ἀλλὰ τώρα τὰ πάντα ἐτελείωσαν· ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὴν νὰ εἶνε ὡραία, νὰ εἶνε εὐτυχής, καὶ ἀναπολεῖ μετὰ συγκινήσεως τὴν ὡραίαν ἐκείνην ξανθογένειον μορφὴν μὲ τοὺς γαλανοὺς ὀφθαλμούς, οἵτινες μὲ τόσην ἀνυπομονησίαν ἐπιζητοῦσι τοὺς ἰδικούς της καὶ ὅταν τοὺς συναντῶσι προσηλοῦνται ἐπ' αὐτῶν μετὰ τόσης ἐκφράσεως...

Χαρὰν μεγάλην αἰσθάνεται καὶ ὁ ἀδελφός των, ὁ Παῦλος· ἡ εὐτυχία αὕτη εἶνε ἔργον τῶν χειρῶν του· διὰ ποίας ἀκανθώδους λόχμης διῆλθεν ὅπως φθάσῃ μέχρι τῶν ῥόδων, τὰ ὁποῖα θὰ δρέψωσιν ἤδη αἱ χεῖρες τῶν ἀδελφῶν του! εἴκοσιν ἔτη μοχθεῖ· ἀποθανόντος τοῦ πατρός των ἐν Ἠπείρῳ, ἐπώλησαν τὰ ὀλίγα των κτήματα καὶ ἐλθόντες εἰς Ἀθήνας κατῴκησαν καὶ οἱ τέσσαρες εἰς ἓν δωμάτιον· ὁ Παῦλος εἰσῆλθεν εἰς μεσιτικὸν γραφεῖον, ἐφ' ὅσον δὲ ἐξετείνοντο αἱ ἐργασίαι του καὶ ἐπήρχετο ἡ ἄνεσις, ηὔξανον καὶ τὰ δωμάτια καὶ τὰ ἔπιπλα· ἀπὸ πέντε ἐτῶν κατοικοῦσι τὴν κομψὴν ἐκείνην οἰκίαν, ἐν ᾗ ἀπὸ πέρυσιν ἀκούονται κλειδοκυμβάλου φθόγγοι· ἡ εὐτυχία προσῆλθε βραδέως διὰ μικρῶν βηματισμῶν, ἀλλὰ προσῆλθεν· εἰς ἑκατέραν τῶν ἀδελφῶν ἔδωκεν ὡς προῖκα σαράντα χιλιάδας δραχμὰς κατατεθειμένας ἐπ' ὀνόματί των ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ.

Ἤδη ὁ βαρὺς ἆθλος περατοῦται· μετὰ τὴν μεγάλην ἡ μικρὰ ἀδελφὴ θὰ ὑπανδρευθῇ ἀμέσως· εἶνε ὡραία αὕτη, καὶ νέα, εἴκοσι πέντε ἐτῶν· ὁ δὲ ἀδελφὸς στρέφων πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἀναμετρῶν τὴν ἀνάντη καὶ δύσβατον διανυθεῖσαν ὁδὸν αἰσθάνεται εἰς τὰ στήθη του τὴν ὑπερήφανον ἐκείνην χαρὰν ἣν αἰσθάνεται ὁ ἀνδραγαθήσας μετὰ τὴν νίκην, παρελθόντος τοῦ κινδύνου.

* * *

— Εἶδες, Παῦλο, τί γράφουν σήμερα αἱ ἐφημερίδες; ἠρώτησε πρωΐαν τινὰ ἡ Ἑλένη τὸν ἀδελφόν της, κομίσασα πρὸς αὐτὸν τὰς πρωϊνὰς ἐφημερίδας ἐν ᾧ ἔπινε τὸν καφέν του.

— Διὰ ποιὸ πρᾶγμα;

— Διὰ τὰ Λαύρεια.

Καὶ ὁ Παῦλος ἀνέγνω:

«Τρικυμία σφοδρὰ ἐπέσκηψε κατ' αὐτὰς ἐν τῷ Χρηματιστηρίῳ Ἀθηνῶν, μικρὰ δὲ καὶ μεγάλα καθ' ἑκάστην ἐκβράζονται ναυάγια. Πολλαὶ χρεωκοπίαι ψιθυρίζονται. Αἱ μετοχαὶ τοῦ Λαυρείου, ὅπερ προὐξένησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα πλείονας καταστροφὰς ἢ ὅσον δέκα ἡφαίστεια, θὰ διαχύσωσι πάλιν τὸ πένθος καὶ τὰ δάκρυα εἰς τὴν Ἑλλάδα. Νῦν μὲν δι' ἑνὸς ἅλματος ἀνατινάσσονται βιαίως εἰς ἰλιγγιῶδες ὕψος, νῦν δὲ ἐκσφενδονῶνται ραγδαίως εἰς ἀνυπολόγιστον ὑποτίμησιν· καὶ ἐν τῷ κατακρημνισμῷ τούτῳ ἡ ἀγορὰ καλύπτεται ἐξ ἐρειπίων, ἐν οἷς μεταξὺ τῶν συντριμμάτων διαφαίνονται κατακεχωσμένα ὁ ἄρτος τῶν τέκνων, οἱ μόχθοι ὁλοκλήρου βίου, αἱ ἐλπίδες, ἡ τιμή. Ἦτο ἀπερίγραπτος ἡ χθεσινὴ χρηματιστικὴ θύελλα· ὡς ὁ χωρῶν ἐπὶ τὸ πεδίον τῆς μάχης στρατιώτης ἀγνοεῖ ἂν θὰ ἐπιστρέψῃ τὴν ἑσπέραν, ὁ χρηματιστὴς ἀπερχόμενος τῆς οἰκίας του δὲν ἦτο βέβαιος ἂν τὴν ἑσπέραν δὲν ἐπιστρέψῃ κατεστραμμένος, πτωχός, ἄθλιος.»

Ταῦτα πάντα ἐγίνωσκε κάλλιστα ὁ Παῦλος, διότι μέχρις ὅτου ἔκλεισε τὸ χρηματιστήριον ἔπαιζε, μεταδοθέντος καὶ εἰς αὐτὸν τοῦ γενικοῦ πυρετοῦ· ἐγίνωσκεν αὐτὰ ὀλιγώτερον ποιητικῶς, ἀλλὰ πολλῷ λεπτομερέστερον· εἶχεν ἀπολέσει μάλιστα πέντε ἓξ χιλιάδας. Ἀλλ' ἀγωνιώδης ἀνησυχία κατέλαβεν αὐτὸν τὴν ἐπαύριον ὅτε εἶδεν ἐν τῷ Χρηματιστηρίῳ Ἀθηνῶν καλπαστικῶς χωροῦσαν τὴν ὑποτίμησιν τῶν μετοχῶν τοῦ Λαυρείου.

Μετὰ δύο ἡμέρας ὁ Παῦλος ἐπέστρεψεν ἐκ τοῦ γραφείου του λίαν τεταραγμένος· δὲν ἠθέλησε νὰ φάγῃ· ἐκλείσθη εἰς τὸ δωμάτιόν του καὶ ἐβημάτιζε ταχέως· ἡ ἀδελφή του Ἑλένη ἐπλησίασε πρὸς τὴν κεκλεισμένην θύραν καὶ τὸν ἤκουσε νὰ στενάζῃ βαθύτατα.

Κατέβη πρὸς τὴν μητέρα της καὶ τὴν ἀδελφήν της.

— Ὁ Παῦλος ἔχει πολὺ μεγάλη λύπη, ἐκλείσθηκε 'στὴν κάμαρά του καὶ ἀναστενάζει.

Τὸν προσεκάλεσαν καὶ πάλιν εἰς τὸ δεῖπνον, ἀποροῦσαι δῆθεν ὅτι δὲν ἤρχετο. Ἀλλ' ἡ προσποίησις τῆς ἀταραξίας ἐγκατέλιπεν αὐτὰς πρὸ τῆς ὠχροτάτης μορφῆς τοῦ Παύλου.

— Τί ἔχεις, Παῦλο; ἀνεφώνησαν συγχρόνως τρεῖς τρέμουσαι φωναί.

— Τί ἔχω; εἶπεν οὗτος μετά τινος ἀπαθείας, ἣν ἐμπνέει ἡ μεγάλη ἀπελπισία ἀπαμβλύνουσα τὴν λειτουργίαν τοῦ αἰσθητικοῦ, καταστραφήκαμε.

— Καταστραφήκαμε!...

— Τὴν πέμπτην πρέπει νὰ πληρώσω ἑκατὸ χιλιάδες...

— Ἄ!

— Κ' ἔχω μόνον δέκα πέντε καὶ... θὰ κάμω χρεωκοπία.

— Θὰ κάμῃς χρεωκοπία! ἐφώνησεν ἡ Ἑλένη ... κ' ἔπειτα;...

Τὸ *ἔπειτα* ἐκεῖνο ἀπήγγειλε μὲ σπαρακτικὴν ἔντασιν, γινώσκουσα πλεῖον παντὸς ἄλλου ὁποίαν ἰδέαν εἶχε περὶ τιμῆς ὁ ἀδελφός της. Τὸν ἠτένισε δὲ ἀσκαρδαμυκτεὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

Καὶ ἐφρικίασε διότι τῇ ἐφάνη ὅτι εἶδε διελθοῦσαν δι' αὐτῶν τὴν μαύρην τῆς αὐτοχειρίας σκιάν.

— Κ' ἔπειτα; ἀπήντησε μετ' ὀλίγον συνελθὼν εἰς ἑαυτὸν ὁ Παῦλος· ἔπειτα τίποτε, δὲν μένει πλέον παρὰ κάτω ἀπὸ τὴν χρεωκοπίαν.

Ἡ Ἑλένη τὸν ἠτένισε καὶ πάλιν, καὶ εἶτα ἐγερθεῖσα βιαίως ἐξῆλθε· μετὰ στιγμάς τινας ἐπανῆλθε καὶ ἔθηκεν ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀδελφοῦ της ἓν τεμάχιον χάρτου.

Ἦτο ἡ ἀπόδειξις τῶν παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Τρα-

Digitized by Google

πέζῃ ἐπ' ὀνόματί της κατατεθειμένων τεσσαράκοντα χιλιάδων δραχμῶν· ἦτο ἡ προὶξ αὐτῆς.

Ὁ Παῦλος ἐγίνωσκεν ὅτι ἡ προὶξ τῶν ἀδελφῶν του ἤρκει περίπου πρὸς ἀπότισιν τοῦ χρέους του, ἀλλὰ μετὰ τοσαύτης ἱερᾶς εὐλαβείας εἶχε συναγάγει κατὰ μικρόν, ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη, τὰ χρήματα ἐκεῖνα, ὥστε ἐθεώρει βεβήλωσιν νὰ τὰ σπαταλήσῃ — ἀνεπιστρεπτεὶ φεῦ! καὶ διὰ παντὸς — δι' ἀπώλειαν ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ· ἐξ αἰσθήματος μεγαλοφροσύνης δὲν ἤθελε νὰ συμπαρασύρῃ καὶ αὐτὰς εἰς τὸν ὄλεθρον· αὐτὸς ἔπταιε τόσον ῥιψοκινδύνως παίξας, αὐτὸς ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῇ...

Ἀλλὰ πρὶν προφθάσῃ νὰ εἴπῃ τι ὁ Παῦλος, πρὶν προφθάσῃ ν' ἀρνηθῇ, ἡ Ἑλένη θεῖσα τὴν χεῖρά της ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς ἀδελφῆς της καὶ σείσασα αὐτήν:

— Πήγαινε γρήγορα νὰ φέρῃς καὶ ταὶς 'δικαίς σου!

Αὐτὴ δέ, διστάζουσα, ὡσεὶ ἐκ τῆς προσδοκηθείσης καὶ τόσον ἐγγὺς τώρα εὐτυχίας ἀπαλυνθεῖσα ἡ ψυχή της ἠδύνατει νὰ σηκώσῃ τὸ βάρος ἐκεῖνο τῆς θυσίας, ἀλλ' ὁρμεμφύτως ὑπακούσασα εἰς τὴν ἐπιτακτικὴν φωνήν, μετέβη νὰ φέρῃ καὶ τὰς ἰδικάς της.

Ὁ δὲ Παῦλος ἄφωνος, αἰσθανόμενος ἀκράτητον ἀνάγκην νὰ κλαύσῃ, παρετήρει τὴν Ἑλένην μετὰ θαυμασμοῦ· καὶ δὲν εἶχε τὴν δύναμιν ν' ἀρνηθῇ· διότι ὁ ἡρωϊσμός της ἦτο ἰσχυρότερος καὶ τῆς ἀπελπισίας του καὶ τῆς ἀποφάσεώς του...

*
* *

Καὶ τώρα ἡ πτωχεία, ἡ στυγνὴ πτωχεία, ἡ ἔχουσα οὐχὶ ἐμπρὸς ὡς ἄστρον τὴν ἐλπίδα ἀλλ' ὀπίσω ἀφεῖσα αὐτήν, ἡ μαύρη πτωχεία ἡ ἔμπλεως σπαραγμοῦ οὐχὶ μόνον ἐπὶ τῇ ἐνεστώσῃ δυστυχίᾳ ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ οἰχομένῃ εὐτυχίᾳ, ἡ ἔχουσα ἐνώπιόν της ἠνωρθωμένον τὸ ἀμείλικτον παρελθὸν μὲ τὴν ἀπαισίαν πλάστιγγα τῆς συγκρίσεως καὶ καθιστῶσα εὐτελέστερον τὸ οἰκονομικὸν φόρεμα, πικρότερον τὸν μαῦρον ἄρτον, βαρύτερον εἰς τοὺς πόδας τὸ ἀπότριπτον ὑπόδημα, τὸ ἐκ τῆς εὐημερίας ὑπολειφθέν!

Ὢ! τώρα θὰ βωβαθῇ τὸ κλειδοκύμβαλον, τὸ διὰ τῶν μελῳδιῶν του ὑμνοῦν τὴν ἄνεσιν, τὴν εὐτυχίαν· τώρα θὰ πωληθῇ ὅλα τὰ ὡραῖα ἔπιπλά των, οἱ συμπαραστάται τῶν καλλίστων ἡμερῶν, πρὸς ἃ συνέδεσαν τόσους πόθους ἑτοίμους ἤδη νὰ ἐκπληρωθῶσι, θὰ ἐκποιηθῶσιν. Αἱ ἀδελφαὶ θὰ ἐπιστρέψουν καὶ αὖθις εἰς τὸ πενιχρὸν δωμάτιον καὶ θ' ἀρχίσουν νὰ ἐμβαλώνουν καὶ πάλιν τὰ περιπόδιά των, ὡς τότε, ὅτε ἦσαν μικραί, πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν. Εἴκοσιν ἔτη! εἴκοσιν ἔτη παρῆλθον. Πρός τί; ὅπως κρημνισθῶσιν ἐκεῖ, ὁπόθεν τόσον ἐπωδύνως ἀνερριχήθησαν. Ἀληθῶς παρῆλθον εἴκοσιν ἔτη; ἢ μήπως οὐδέποτε ἀπῆλθον τοῦ πενιχροῦ δωματίου ἐν ᾧ κατέλυσαν τὸ πρῶτον ἐλθοῦσαι εἰς Ἀθήνας, καὶ ἦτο ὄνειρον ἡ περιήγησις αὐτὴ πρὸς τὴν εὐτυχίαν, ὄνειρον διακοπὲν αἰφνιδίως; Τότε λοιπὸν τί θέλουν εἰς τὰ στήθη των οἱ πόθοι ἐκεῖνοι οἱ μὴ χωροῦντες ἐν τῷ στενῷ δωματίῳ ὡς μέγα καὶ πολύτιμον σκεῦος διὰ μεγάλην οἰκίαν ἀγορασθέν; αὐτὰ τὰ ὄνειρα πόθεν τὰ φέρουσι; πόθεν ἡ ἀναπόλησις αὕτη τοῦ παραδείσου των ἂν μὴ ἀπήλαυσαν αὐτοῦ, αἱ ταλαίπωροι, αἱ ἐξόριστοι;

Τετέλεσται τετέλεσται! εἶνε ἀπαισίως ἀληθὲς ὅτι ὁ ἀρραβὼν τῆς μεγάλης ἀδελφῆς θὰ διαλυθῇ, διότι ὁ μέλλων τῆς σύζυγος ἐννοεῖ μετὰ τῶν σαράντα χιλιάδων της νὰ τὴν συζευχθῇ, εἶνε ἀπαισίως ἀληθὲς ὅτι ἡ μικροτέρα θὰ καταπνίξῃ ἐντός της ὡς ἄχρηστον τοῦ λοιποῦ πάντα πόθον.

Ἐν ᾧ δὲ συλλέγουσι τὰ ἔπιπλα πρὸς μετοίκησιν κρούεται ἡ θύρα.

— Ὁ κύριος Παῦλος! λέγει ἡ ὑπηρέτρια, ἣν ἀποπέμπουσιν ἀπὸ αὔριον.

Ἀναβαίνει ὁ Παῦλος.

— Αἴ, λοιπόν; τὸν ἐρωτᾷ ἡ Ἑλένη.

— Ταὶς ἐπλήρωσα!...

Ἡ ἀδελφή της καὶ ἡ μήτηρ πολλάκις ἕως τώρα ἐθρήνησαν. Ἡ Ἑλένη οὔτε δάκρυ ἔχυσεν· ἀλλ' ἡ θυσία ἐξετελέσθη πλέον· δὲν ὑπάρχει πλέον ἀνάγκη καρτερίας· ὡσεὶ ἐξαντληθεῖσα δὲ ὑπὸ τῆς τόσης ἐντάσεως τῆς γενναιότητός της, ἐξέρχεται καὶ εἰσελθοῦσα εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον καταπίπτει ἐπὶ ἀνακλίντρου τινὸς καὶ λύεται εἰς δάκρυα.

Καὶ κλαίει, κλαίει, κλαίει, νάρκη δέ τις καταλαμβάνει αὐτήν, καὶ νομίζει τότε ὅτι εὑρίσκεται κατακρημνισμένη εἰς τὸν βυθὸν ἑνὸς βαράθρου· φωνὴ δὲν ἀκούεται· οὐδεμία χεὶρ φθάνει μέχρι αὐτῆς· ἐκτάδην δὲ κατακειμένη ὑψοῖ τὴν κεφαλήν της πρὸς τὰ ἐπάνω, ὅπου διαφαίνεται ὁ οὐρανὸς καὶ λάμπει ὁ ἥλιος καὶ πτερυγίζουσι πτηνά, καὶ τῇ φαίνεται ὅτι βλέπει περιϊπταμένην τὴν ὡραίαν ξανθογένειον μορφὴν μὲ τοὺς γαλανοὺς ὀφθαλμούς, περιπταμένην περὶ τὸ χεῖλος τοῦ βαράθρου καὶ εἶτα φεύγουσαν, φεύγουσαν διὰ παντός...

10 Μαΐου **Α. Π. Κουρτίδης.**

ΑΘΗΝΑΪΚΟΙ ΜΗΝΕΣ

Μάϊος

Μὰ τὴν ἀλήθειαν δυσκόλως θ' ἀνεγνώριζέ τις τὸν ἀνθοστεφῆ τῶν ποιητῶν Μαΐον, τὸ εὐνοούμενον παιδὶ τοῦ χρόνου, τὸ προικισθὲν κατὰ τὴν γέννησίν του κατ' ἐξαίρεσιν τῶν ἄλλων ἀδελφῶν του μὲ τόσα δῶρα δρόσου καὶ ἀνθέων καὶ ἀνεφέλου οὐρανοῦ καὶ ἠπίου ἡλίου καὶ μειλιχίων πνοῶν, ἐν τῷ κονιορτώδει καὶ ἐξ ὑπαμοιβῆς καυστικῷ καὶ διαψύχρῳ μηνί, ὃν διήλθομεν. Ἠδύνατο κάλλιστα νὰ ὀνομάζεται Ἰούλιος, ὡς εἶχε πολλὰ τὰ κοινὰ διὰ νὰ νομισθῇ ὡς ὁ ἰδιότροπος Σεπτέμβριος.

Ἀπὸ τῆς πρώτης του ἑσπέρας, τῆς φαιδρᾶς

Digitized by Google

Πρωτομαγιᾶς, καθ' ἣν ἐν ἐπισήμῳ ἑορτῇ ἀποτίνομεν εἰς εὐθυμίαν τὸν φόρον τῆς εὐγνωμοσύνης ἡμῶν πρὸς τὴν ἄνοιξιν, ἥτις μᾶς ἀποσπᾷ τῶν ψυχρῶν κόλπων τοῦ χειμῶνος καὶ μᾶς ἀνακουφίζει λικνίζουσα ἐντὸς τῶν δροσερῶν ἀγκαλῶν της πρωτοῦ μᾶς παραλάβῃ τὸ ἀνηλεὲς θέρος, ἔδειξεν ἀνάρμοστον κατήφειαν χαϊδευμένου βρέφους σκυθρωπάζοντος αἴφνης ἄνευ λόγου, καὶ παρ' ὀλίγον νὰ παίξῃ πάλιν εἰς τὸ ἑορτάζον ἀθηναϊκὸν κοινὸν τὸ ἄχαρι παιγνίδιον, ὅπερ πρὸ τριετίας νομίζω ἐφεῦρε, δι' ἀπροσδοκήτου ψύχους καὶ βροχῆς φυγαδεύσας ἀπὸ τῶν ἐξοχικῶν κήπων καὶ πανηγύρεων τοὺς ἐξελθόντας πρὸς ὑποδοχήν του καὶ γελοιοποιήσας τὰς εἰδήσεις τῶν ἐφημερίδων, αἵτινες ἀπὸ τῆς ἰδίας ἑσπέρας στοιχειοθετημέναι ἀνήγγελλον καλῇ πρὸς αὐτὸν πίστει τὴν ἑορτήν του ὡς τελεσθεῖσαν ὑπὸ τὰς συνήθεις συνθήκας. Εὐτυχῶς ὅμως ἐφέτος ἐγκαίρως κατέστειλε τὴν ἰδιοτροπίαν του ταύτην καὶ τὸ πρᾶγμα δὲν ἔσχε τὰς αὐτὰς καὶ τότε τραγικὰς συνεπείας, ἡ δὲ εἴσοδός του ἐπανηγυρίσθη ἐν πανδήμῳ κινήσει καὶ θορύβῳ. Ἀλλὰ δὲν διετήρησεν ἐπὶ πολὺ τὴν ἁβρότητα ταύτην καὶ αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ἦλθον καὶ παρῆλθον μερισθεῖσαι ἐξίσου μεταξὺ ἀνέμων καὶ καυσώνων καὶ νεφῶν, τὰ ὁποῖα ἐξέσπασαν κάποτε καὶ εἰς παροδικὴν βροχήν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥητὸν τοῦ λαοῦ, καθ' ὃ εἰς τὸν ἀφωρισμένον τόπον ἔβρεχε τὸν Μάϊον. Τοιοῦτος δὲ τόπος ἀφωρισμένος καὶ καταδικασμένος δι' ἄγνωστα ἁμαρτήματα φαίνονται αἱ Ἀθῆναί μας, ἀφοῦ ἐκτὸς τῆς καιρικῆς ἀστασίας, δὲν δύνανται ν' ἀπαλλαχθοῦν ποτὲ οὔτε τοῦ πατροπαραδότου κονιορτοῦ, οὔτε τῆς αἰωνίας ἀνατροπῆς καὶ ἐπισκευῆς τῶν ὁδῶν, οὔτε τῶν ἀτελειώτων ὑπονόμων, οὔτε τῶν βρωμερῶν οὐρητηρίων, οὔτε τῶν πλημμυρούντων τοὺς δρόμους ἐπαιτῶν, οὔτε τῶν κατὰ τὸ θέρος ἐπιδημιῶν, οὔτε τῶν κακῶν δημοτικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχόντων.

*
* *

Πρὸς τὴν πεζότητα τοῦ Μαΐου ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ καιροῦ ἀνθημιλλᾶτο καὶ ἡ πεζότης τῆς ἀθηναϊκῆς ζωῆς. Ἐκτὸς τῆς εἰς Θεσσαλίαν περιοδείας τοῦ πρωθυπουργοῦ, ἥτις τροχίσασα ἐκεῖ εἰς προσφωνήσεις τὰς γλώσσας τῶν διδασκάλων καὶ τῶν δημάρχων ἔδωκε τροφήν τινα καὶ ἐδῶ εἰς τὰς συζητήσεις καὶ τὴν δημοσιογραφίαν ἀναγκαζομένην κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους ἐκ βουλιμίας ὕλης νὰ ἀναμασσᾷ διηνεκῶς τὰς περὶ τῶν ἀποικιακῶν πολέμων τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας εἰδήσεις τῶν ξένων φύλλων, καὶ τοῦ σκανδαλώδους χρηματιστικοῦ ἐπεισοδίου ἐπὶ τῇ διὰ τῆς εἰς χεῖρας ὀλίγων συγκεντρώσεως τῶν μετοχῶν τοῦ Λαυρίου ἐπελθούσῃ ὑπερτιμήσει αὐτῶν, ἥτις πολλὰς πάλιν συμπαρέσυρεν εἰς τὴν ἀφάνειαν περιουσίας καὶ ὑπολήψεις, οὐδὲν ἄλλο γεγονὸς πολιτικὸν ἢ κοινωνικὸν συνέβη ἄξιον ἀναγραφῆς εἰς τὸ σημειωματάριον χρονογράφου. Ἡ πολιτική, συνδεομένη πλέον ἀναποσπάστως παρ' ἡμῖν μετὰ τῆς παρουσίας τῆς Βουλῆς πάσχει ἤδη *θερινὴν νάρκην*, ἀδρανὴς καὶ ἀδιάφορος ἀπομένουσα μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου, ὅτε μέλλει πάλιν νὰ ἐξυπνήσῃ ἀγρία καὶ παντοδύναμος. Ἡ φιλολογία... μὰ τὸν Θεόν, δὲν ἠξεύρω κατὰ ποίαν ὥραν τοῦ ἔτους δὲν κοιμᾶται, διὰ νὰ εἶνε τόρα ἔξυπνος καὶ δρῶσα.

Μόνη ἡ κοινωνικὴ κίνησις, ἥτις ἐκδηλοῦται τὸν χειμῶνα εἰς χοροὺς καὶ ἑσπερίδας καὶ κατὰ τὸ θέρος εἰς περιπάτους καὶ δημόσια θεάματα, θὰ ἠδύνατο νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ νὰ μὴ καταστῇ ἡ ἐπιθεώρησις αὕτη ξηρὰ ὡς ἀρχαῖον συναξάριον, πινάκιον δικαστηρίου ἢ ἄρθρον πολιτικῆς ἐφημερίμος. Ἀλλ' ὁ ἀτάσθαλος Μάϊος τοῦ καιροῦ ἐπέδρασεν ἐπιβλαβῶς καὶ ἐπὶ τοῦ θεαματικοῦ Μαΐου. Κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον τὸν ὡρισμένον ὡς ἐναρκτήριον τῶν παρὰ τὸν Ἰλισσὸν καὶ τὸ Φάληρον νυκτερινῶν διασκεδάσεων οὐδεὶς θίασος ἐτόλμησε νὰ πήξῃ τὴν σκηνήν του εἰς κανὲν τῶν ὑπαιθρίων θεάτρων, ἐκτὸς τῶν γερμανίδων ἀοιδῶν καὶ τῶν δημοτικῶν *παληάτσων*, τῶν ὁποίων αἱ ὠρυγαὶ προσελκύουν πολὺ ὀλίγους γενναίους, ἔχοντας ἱκανῶς ὠχυρωμένον τὸ ἀκουστικὸν τύμπανον κατὰ πάσης προσβολῆς πρὸς τὴν αἰσθητικὴν καὶ τὴν εὐπρέπειαν. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὰ ὀλίγα θεάματα τοῦ Μαΐου κατὰ παράδοξον ἀναστροφὴν τῶν νόμων τῆς φύσεως ἀφωμοιώθησαν πρὸς τὰ χειμερινά. Τὸ παλαιὸν θέατρον, ὅπερ ὑψοῦται πάντοτε ἐκεῖ ὀλίγον κατωτέρω τοῦ Βαρβακείου, *ἀδιάκοπη φοβέρα* κατὰ τῶν τολμώντων νὰ εἰσέρχωνται εἰς αὐτό, ἐφιλοξένησε χαρίεσσαν δυάδα διαβατικῶν πτηνῶν τῆς σκηνῆς, τὸ ζεῦγος τῶν γάλλων ἠθοποιῶν συζύγων Deschamps, οἵτινες συνεκάλεσαν εἰς δύο-τρεῖς φαιδρὰς καὶ καλλιτεχνικωτάτας ἑσπερίδας τὸ διψῶν ἀπὸ πολλοῦ γαλλικὸν θέατρον ἀθηναϊκὸν κοινόν. Ἐν μιᾷ δὲ τῶν ἑσπερίδων τούτων ἐπεφάνη εἰς τὰ ὄμματα τῶν θεατῶν μὲ μεγαλοπρέπειαν γηραιοῦ στρατιώτου τῆς σκηνῆς καὶ οἰκειότητα ἀρχαίου γνωρίμου καὶ ὁ Λαβέρν, ὁ διάσημος ἐκεῖνος ἄλλοτε Λαβέρν, φάσμα ἄλλου καιροῦ, ἀνάμνησις παρῳχημένης ἐποχῆς, τῆς ἐνδόξου ἐκείνης ἐν Ἀθήναις ἐποχῆς τοῦ vaudeville, οὗτινος ὑπῆρξεν εἷς τῶν πρώτων εἰσηγητῶν, πολλὰ ὑποστὰς καὶ διαπράξας καὶ κερδίσας καὶ ζημιωθείς.

*
* *

Εὐτυχῶς ἀπὸ τῆς οἰκτρᾶς ταύτης καταστάσεως ἀνέλαβε νὰ ἐγείρῃ ἐπὶ τῶν τεραστίων αὐτοῦ ὤμων τὸν Μάϊον τῶν θεαμάτων ὁ γιγάντειος Παναγῆς διὰ τῆς ἀφίξεώς του εἰς Ἀθήνας, ἑτοίμους ἤδη ἐκ τῆς παγκοσμίου φήμης του νὰ ὑποδεχθῶσιν αὐτὸν ἀναλόγως. Καὶ παρέστη ὁ Ἡρακλῆς πρὸ τοῦ κοινοῦ καὶ *ἐξεπυρσοκρότησε* συμφώνως πρὸς τὸ πρόγραμμα διὰ τῶν κανονίων του καὶ ἔπαιξε τὰς σιδηρᾶς ῥάβδους του ὡς

Digitized by Google

εἶδος μπαστούνιον καὶ τὰς σφαίρας του *ὡς εἶδος πορτοκάλλιον* καὶ τὸ κοινὸν ἐξεμάνη καὶ τὸν ἐχειροκρότησε καὶ τὸν ἐθαύμασε καὶ τὸν ἐπολιόρκησεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, ὅπου κατέλυσε, τόσον ὥστε ὁ φοβερὸς ἀνὴρ θὰ ἐσκέφθη ἴσως ἂν δὲν ἔπρεπε νὰ θέσῃ εἰς ἐνέργειαν τοὺς χαλυβδίνους αὐτοῦ γρόνθους διὰ νἀποφύγῃ τὰς μέχρι φορτικότητος ἐκδηλώσεις τοῦ ἐνθουσιασμοῦ.

Ὡς νὰ ἐπερίμεναν δὲ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὰ τὴν ὤθησιν ὁ ἐκ Κούταλης γίγας καὶ τὰ λοιπὰ θεάματα ἤρχισαν ἀναγγελλόμενα ἀλλεπαλλήλως, ἐδημοσίευσε τὸ δραματολόγιόν του ὁ ἑλληνικὸς θίασος *Μένανδρος*, καταφθάνει τὸ γαλλικὸν τοῦ Φαλήρου, ἐπανῆλθον οἱ σύζυγοι Déschamps ἐπηυξημένοι καὶ τελειοποιημένοι καὶ ἔγεινεν εἰς τὸ Γουδὶ ἡ ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει τοῦ Βασιλέως ἐπιθεώρησις τοῦ ἐν Ἀττικῇ στρατοῦ εἰς τὰ δημόσια θεάματα καταλεγομένη καὶ αὐτὴ ἀφοῦ ἐπαναλαμβάνεται τόσῳ συχνά. Αἱ τελευταῖαι ἡμέραι τοῦ Μαΐου προσπαθοῦν πάσῃ δυνάμει νὰ ἐξιλεώσουν τὰς πρώτας.

*
* *

Καὶ ἤρχισεν οὕτω τὸ ἀθηναϊκὸν θέρος, μὲ τὴν πλῆξιν τῶν ἡμερῶν του καὶ τὴν μαγείαν τῶν νυκτῶν του, μὲ τὸν κοιλιακὸν τύφον του καὶ τὰ παγωτὰ τῶν ἐξοχικῶν καφενείων, μὲ τὸ Φάληρον καὶ τοὺς πυρετούς του, μὲ τὰ θύματα τῶν ἐπιδημιῶν καὶ τὰ θύματα τῶν ἐθνικῶν δραμάτων τῶν ἑλληνικῶν θιάσων, μὲ τὴν ποιητικὴν λάμψιν τῆς πανσελήνου καὶ τὴν ὀφθαλμοβόρον σκόνιν του, μὲ τοὺς *τενόρους* τοῦ ἰταλικοῦ μελοδράματος καὶ τοὺς βατράχους τοῦ Ἰλισσοῦ. Τὸ θέρος ἤρχισε. Ζήτω ὁ χειμών!

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΝΔΡΟΣ

Καταπληκτικὸν παράδειγμα δραστηριότητος καὶ ἐπιχειρητικοῦ πνεύματος παρέχει ἡμῖν ὁ βίος τοῦ Ναπολέοντος Α'. Ἂν καὶ ἔχων πάντοτε εἰς τὰς διαταγὰς αὐτοῦ τοὺς ἀρίστους ἄνδρας πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν βουλευμάτων του, ἐν τούτοις οὐδόλως ἐνεπιστεύετο τὰς σπουδαιοτάτας ὑποθέσεις, ἐξ ὧν μεγάλα ἀποτελέσματα ἐξηρτῶντο, εἰς τοὺς ὑπαλλήλους αὐτοῦ· τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο ἀριδήλως ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ἀλληλογραφίας του καὶ κυρίως τοῦ δεκάτου πέμπτου τόμου ὅστις περιέχει τὰς ἐπιστολάς, διαταγὰς καὶ ἔγγραφα, ὅσα ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἐν τῇ μικρᾷ ἐπαύλει τοῦ Φίγκενσταϊν παρὰ τὰ σύνορα τῆς Πολωνίας ἐν ἔτει 1807 ἀμέσως μετὰ τὴν νίκην τοῦ Ἐϋλώ. Ὁ γαλλικὸς στρατὸς ἦτο τότε κατεσκηνωμένος πλησίον τοῦ ποταμοῦ, ἔχων ἀντικρὺ τοὺς Ρώσσους, ἐπὶ δεξιῶν τοὺς Αὐστριακοὺς καὶ ὀπίσω τοὺς ἡττηθέντας Πρώσσους· ἐκτεταμένη γραμμὴ συγκοινωνίας ἔπρεπε νὰ διαφυλάττηται μέχρι Γαλλίας διὰ μέσου ἐχθρικῶν χωρῶν· ἀλλὰ τοιαύτη πρόνοια περὶ τούτου ἐλήφθη, ὥστε οὐδέποτε ἀπωλέσθη φάκελλός τις τοῦ Ναπολέοντος. Αἱ κινήσεις τῶν στρατευμάτων, αἱ ἐκ Γαλλίας, Ἱσπανίας, Ἰταλίας καὶ Γερμανίας ἐρχόμεναι ἐπικουρίαι, ἡ ἄνοιξις διωρύγων καὶ ἡ κατασκευὴ ὁδῶν πρὸς μετακόμισιν τῶν προϊόντων τῆς Ρωσσίας καὶ τῆς Πρωσσίας εἰς τὰ διάφορα στρατόπεδα διωργανίζοντο, μέχρις ἐσχάτων λεπτομερειῶν, ὑπὸ τοῦ ἰδίου. Βλέπομεν αὐτὸν δηλοῦντα εἰς ποῖον μέρος ὑπῆρχον ἵπποι, παραγγέλλοντα ἐφίππια καὶ ὑποδήματα τῶν στρατιωτῶν καὶ ὁρίζοντα τὸν ἀριθμὸν τῶν μερίδων ἄρτου, παξιμαδίου καὶ οἰνοπνευμάτων, ὅσαι ἦσαν ἀναγκαῖαι εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ ὅσαι ἔμελλον νὰ μείνωσιν εἰς τὰς ἀποθήκας. Συγχρόνως ἔστελλεν εἰς Παρισίους σχέδια πρὸς μεταρρύθμισιν τοῦ Γαλλικοῦ Σχολείου καὶ τροπολογίας τοῦ συστήματος τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ὑπηγόρευεν ἄρθρα διὰ τὸν *Μηνύτορα*, ἐπεθεώρει τοὺς προϋπολογισμούς, ἔδιδε διαταγὰς εἰς τοὺς ἀρχιτέκτονας διὰ ἐπισκευὰς εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Μαγδαληνῆς, ἀπέτεινε σαρκασμοὺς πρὸς τὴν Κυρίαν Στάελ, καθησύχαζεν ἔριδα εἰς τὸ Μέγα Θέατρον τῶν Παρισίων, εἶχεν ἀλληλογραφίαν μετὰ τοῦ Σουλτάνου καὶ τοῦ Σάχη τῆς Περσίας, καὶ ἐνῷ τὸ σῶμά του ἐν Φίγκενσταϊν διέτριβεν, ὁ νοῦς του εἰργάζετο εἰς χίλια διάφορα μέρη τοῦ κόσμου. Δι' ἐπιστολῆς ἐρωτᾷ τὸν Νέϋ ἐὰν ἔλαβε τὰ σταλέντα ὅπλα, εἰς τὸν πρίγκιπα Ἱερώνυμον παραγγέλλει ἐνδύματα διὰ τὰ ἐν Βυρτεμβέργῃ τάγματα, βιάζει τὸν Καμπασερὲς νὰ στείλῃ διπλῆν προμήθειαν σίτου. «Τὰ *ἐὰν* καὶ *ἀλλά*, γράφει, εἶνε παράκαιρα, πρέπει νὰ γείνῃ τὸ αἰτούμενον καὶ πρὸ πάντων νὰ γείνῃ ταχέως». Πληροφορεῖ τὸν Δαρὺ ὅτι ὁ στρατὸς χρειάζεται ὑποκάμισα καὶ ὅτι δὲν ἔρχονται· ἐρωτᾷ τὸν Μασσέναν ἐὰν ἐπληρώθη ἡ προμήθεια ἄρτου. Εἰς ἄλλον γράφει· «Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἔχουσι σπάθας· στεῖλε ἀξιωματικὸν ὅπως λάβῃ τοιαύτας εἰς Πόζεν· δέονται δὲ καὶ περικεφαλαιῶν, παράγγειλέ τας εἰς Ἔπλιγκ.... Οὐδὲν κατορθοῦται διὰ τῆς ὀκνηρίας.» Τοιουτοτρόπως περὶ τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν ἐμερίμνα καὶ ἐξήγειρε τὴν δραστηριότητα πάντων. Καίτοι εἰς ἀδιάκοπον κίνησιν διατελῶν, διατρέχων ἐνίοτε ἔφιππος τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα λεύγας τὴν ἡμέραν, καθ' ἑκάστην ἔχων ὑποδοχὰς καὶ ἐπιθεωρήσεις στρατοῦ, ὁ αὐτοκράτωρ οὐδέποτε ἠμέλησεν ὑπόθεσίν τινα· ἐθυσίαζε τὸ πλεῖστον μέρος τῆς νυκτὸς ὅπως διευθύνῃ τὸ ἀπέραντον Κράτος, οὗτινος ἐκεῖνος ὑπῆρξεν ὁ ἄξων.

Digitized by Google

ΚΡΗΤΙΚΑΙ ΔΟΞΑΣΙΑΙ

Περὶ νηρηίδων συμπληρωτικά. — Τελώνια. — Ὕδωρ.

Εἰς τὴν προηγουμένην περὶ δαιμόνων πραγματείαν εἴπομεν ὅτι αἱ νηρηΐδες ὑπεραγαπῶσι τὸν χορόν, ἀλλ' ἤδη μανθάνομεν ὅτι ἐκτὸς τούτου παίζουσι καὶ τὴν λύραν θαυμασίως, ἔχουσι δὲ καὶ τὴν καλοσύνην νὰ διδάσκωσι τὴν τέχνην αὐτῶν ταύτην πρὸς τοὺς φιλομούσους θνητοὺς καὶ μάλιστα τοὺς ποιμένας. Γίνεται δὲ ἡ διδασκαλία οὕτω πως:

Ὁ φιλόμουσος μεταβαίνει εἰς ἔρημόν τι σταυροδρόμιον κατὰ τὰ μεσάνυκτα, καὶ ἀφ' οὗ χαράξῃ ἐπὶ τῆς γῆς κύκλον διὰ *μαυρομάνικου* μαχαιρίου, κάθηται ἐντὸς τοῦ κύκλου καὶ παίζει τὴν λύραν. Μετ' οὐ πολὺ φαίνονται ἐρχόμεναι πανταχόθεν νηρηΐδες μὲ τὸ πτερωτὸν βάδισμά των καὶ περικυκλοῦσιν αὐτόν. Ὁ σκοπός των δὲν εἶνε καλός, διότι ἔρχονται ἁπλῶς ἵνα κακοποιήσωσι τὸν λυριστήν. Ἀλλ' ἡ ἀνωτέρα δύναμις, ἣν ἔδωκε τὸ *μαυρομάνικο μαχαῖρι* εἰς τὸν κύκλον, τὰς ἐμποδίζει νὰ ὑπερβῶσι τοῦτον, καὶ ἐν τῇ συναισθήσει τῆς ἀδυναμίας των καταφεύγουσιν εἰς τὸν δόλον. Καὶ προσπαθοῦσι νὰ κινήσωσι τὸν ἔρωτα τοῦ λυριστοῦ διὰ λόγων γλυκέων, δι' ἀκκισμῶν ἐρασμίων καὶ ᾀσμάτων γοητευτικῶν, ἀλλ' αὐτός, ἐὰν εἶνε φρόνιμος, *κάμνει πέτρα τὴν καρδιὰ* καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ παίζῃ μετ' ἀπαθείας τὴν λύραν.

— Μὰ δὲν τὴν 'ξέρεις, τῷ λέγουσι μετὰ τὴν ματαίωσιν τῶν δελεασμάτων. Τί τὴν παίζεις καὶ χάνεις κόπο;

— Ἔτσι τὴν ἔμαθα, ἔτσι τὴν παίζω, ἀπαντᾷ ὁ λυριστής. Τί σᾶς ἐγνοιάζει;

— Μπά, τίποτε· μόνο ἂν θέλῃς σὲ μαθαίνομε νὰ παίζῃς λύρα μία φορά, λύρα ποῦ νὰ χορεύγουνε κ' ἡ πέτραις.

Καὶ τὸν προσκαλοῦσι νὰ ἐξέλθῃ τοῦ κύκλου· ἀλλ' αὐτὸς κωφεύει καὶ μετὰ ἐπανειλημμένας ματαίας προτροπὰς ζητοῦσι μόνον τὴν λύραν. Ὁ λυριστὴς τὴν δίδει προσέχων νὰ μὴ ἐξέλθῃ ἡ χεὶρ ἢ ἄλλο μέλος τοῦ σώματός του ἔξω τοῦ κύκλου, ἄλλως τὸ μέλος ἐκεῖνο παραλύει (ζουγλαίνεται) ἢ ἀποκόπτεται. Μία τῶν νηρηΐδων παίζει ἐπί τινας στιγμὰς τὴν λύραν, ἥτις ἐκπέμπει θεσπεσίους ἤχους, ἔπειτα τὴν ἐπιστρέφει πρὸς τὸν ἄνθρωπον δυσθύμως λέγουσα: — Πάρε την. Ἐσὺ δὲν μᾶς πιστεύεις νὰ 'βγῇς ἔξω, κ' ἐμεῖς θὰ σοῦ μάθωμεν;...

Ἀλλ' ὁ λυριστὴς κωφεύει καὶ μετ' ἀπαθείας ἐπαναλαμβάνει τὰς ἀτέχνους του μελῳδίας. Αἱ δὲ νηρηΐδες, ἀπόφασιν ἔχουσαι νὰ προξενήσωσιν αὐτῷ ἔστω καὶ μικρὰν βλάβην, καὶ ἐλπίζουσαι νὰ ἐκβάλῃ ἐκ τοῦ κύκλου τὴν χεῖρά του, ἐπαναλαμβάνουσι πολλάκις τὸ πείραμα. Ὅταν μετὰ πολλὰς ματαίας ἐπαναλήψεις φωνήσῃ ὁ ἀλέκτωρ, μὴ θέλουσαι νὰ καταληφθῶσιν ὑπὸ τῆς ἡμέρας, ζητοῦσιν οἵαν δήποτε θυσίαν παρὰ τοῦ λυριστοῦ ὡς δίδακτρον· οὗτος δὲ γνωρίζων ὅτι ἡ ἡμέρα τὰς διώκει, ἐξάγει τὸ ἄκρον τοῦ μικροῦ του δακτύλου, ὅπερ ἀμέσως κόπτεται ὑπὸ τῶν αἱμοχαρῶν νηρηΐδων. Ἀλλ' ἐὰν αἱ *θυγατέρες τῶν ποταμῶν* εἶνε αἱμοχαρεῖς, τηροῦσιν ἐν τοσούτῳ τὸν λόγον αὐτῶν μεθ' ἱπποτικῆς ἀκριβείας, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ὁ ἄνθρωπος διδάσκεται τὴν θαυμασίαν ἐκείνην μουσικήν, μεθ' ὃ αἱ νηρηΐδες γίνονται ἄφαντοι.

Ἡ δοξασία αὕτη ἀνήκει εἰς τοὺς κατοίκους τῶν νοτιοανατολικῶν προπόδων τῆς Ἴδης, ἤτοι τῆς κάτω Μεσαρᾶς, ὅπου ὁ καλὸς *Λυράρης* ἐπαινούμενος παρ' ἄλλων ὅτι *ἔχει καλαὶς κοντυλιαὶς* ἐναβρύνεται λέγων: — Ἀμ' εἶντα θαρρεῖτε; Ἐγὼ τὴ λύρα τὴν ἔμαθα 'ς τὸ σταυροδρόμι!

Τελώνια. Τὰ βρέφη ἀποθνήσκοντα ἀβάπτιστα γίνονται μικροὶ δαίμονες μὲ μαῦρα πτερά. Καὶ ἱπτάμενα εἰς τὸν ἀέρα καταρῶνται τὸν ἱερέα, ὅστις τ' ἀφῆκεν ἀβάπτιστα καὶ λιθοβολοῦσι καὶ βασκαίνουσιν, ὡς δαίμονες, τοὺς διαβάτας. Ἐὰν δέ τις διέλθῃ ἐν καιρῷ νυκτὸς καὶ ἰδίως κατὰ τὰ μεσάνυκτα ἐκ τοῦ μέρους, εἰς ὃ ἔχουσι ταφῇ ἢ ῥιφθῇ, τὰ ἀκούει κλαυθμηρίζοντα καὶ βλέπει σπινθῆρας καὶ φλόγας.

Ὕδωρ. Ἰδοὺ ὅτι καὶ τὸ ὕδωρ τὸ νομιζόμενον ἀθωότατον δὲν εἶνε πάντοτε τοιοῦτον.

Οἱ ποιηταὶ ἀποκαλοῦσι τὰς κρήνας φλυάρους, καὶ ποτὲ δὲν ταῖς ἀποδίδουσι τὴν ἀνάπαυσιν τοῦ Μορφέως. Οἱ Κρῆτες βεβαιοῦσι τοὐναντίον· τὸ ὕδωρ τῶν ποταμῶν καὶ τῶν κρηνῶν κοιμᾶται ἐπὶ μίαν ὥραν καθ' ἑκάστην νύκτα· καὶ τότε ῥέει γαληνιαῖον καὶ σιγηλόν. Ὁ θέλων νὰ πίῃ κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην πρέπει νὰ τὸ ἐξυπνήσῃ ταράσσον αὐτὸ διὰ τῆς χειρός του ἀπαλῶς· ἄλλως τὸ ὕδωρ ἀγανακτεῖ καὶ ατοῦ παίρνει τὸ νοῦ του».

Κατὰ τὰς νύκτας τῶν *δριμῶν* τοῦ Αὐγούστου, ἐπίσης δὲ καὶ κατὰ τὴν νύκτα καθ' ἣν *γυρίζει τὸ φεγγάρι κῃ ἀρχίζει τὸ νηὸ* δὲν πρέπει νὰ πίνῃ τις ὕδωρ, διότι ἢ ἀσθενεῖ ἢ *χάνει τὸ νοῦ του*. Ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει εὑρίσκομεν σχέσιν τινὰ πρὸς τὴν δοξασίαν, ὅτι ἡ σελήνη ἐξασκεῖ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὰς μαγικὰς ἐκείνης ἰδιότητας.

Ι. Δ. Κονδυλάκης

Digitized by Google

Ο ΝΕΟΣ ΝΑΥΤΗΣ

Τὰ νέφη 'στράφτουν 'ς τὸ βουνὸ,
βροντοῦν καὶ μπουμπουνίζουν,
ἐσκέπασαν τὸν οὐρανὸ,
τὸ κῦμα φοβερίζουν.
Ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ
καὶ τὸ πανί του 'σιάζει,
«Ἐγῶμ' ἑλληνικὸ παιδί,
τὸ νέφος δὲν μὲ σκιάζει».

Ἀγέρας πέφτει 'ς τὰ πανιά,
τὰ σχίζει καὶ τ' ἁρπάζει,
καὶ σβυντζινίζει 'ς τὰ σχοινιὰ
καὶ τὸ κατάρτι σπάζει.
Ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ
παρὼν ὅπου προστάζουν:
«Ἐγῶμ' ἑλληνικὸ παιδὶ
ἀνέμοι δὲν μὲ σκιάζουν».

Ἡ θάλασσα λυσσομανᾷ
καὶ κυματεῖ κι' ἀφρίζει,
τὸ πλοῖόν του καταπονᾷ,
τὸ σπᾷ καὶ τὸ σκορπίζει.
Ὁ νέος ναύτης τραγουδεῖ,
καὶ μιὰ σανίδ' ἁρπάζει:
«Ἐγῶμ' ἑλληνικὸ παιδί,
φουρτούνα δὲν μὲ σκιάζει».

Τὸ ἕνα κῦμα τὸν πετᾷ
καὶ τἄλλο τόνε χάφτει,
κ' ἡ μαύρη θάλασσα ζητᾷ
νὰ καταπιῇ τὸ ναύτη.
Μ' αὐτὸς ἀκόμη τραγουδεῖ
καὶ κολυμβᾷ καὶ πάει:
«Ἐγῶμ' ἑλληνικὸ παιδὶ
κι' ὁ Πλάστης μὲ φυλάει».

Γ. Μ. Βιζυηνος

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Διέρχεται διὰ χωρίου τινὸς ὁ Κ*, καὶ ἀπαντῶν ἀεργόν τινα ἐρωτᾷ αὐτὸν τί ὥρα εἶνε.

— Τώρα ὅτι ἔβγαλαν τὰ βώδια 'ς τὸ λειβάδι, ἀπαντᾷ ἐκεῖνος ἐμπαικτικῶς.

— Καὶ σὺ γιατί κάθεσαι ἀκόμη ἐδῶ; ἀνταπαντᾷ ὁ Κ*.

*
* *

Εἰς τὸν κ. Π*, κατάχρεων ὄντα, ἐξέφραζε τὴν ἀπορίαν του ὁ φίλος του Ν* πῶς ἠμποροῦσε νὰ ζῇ ἀμέριμνος ἔχων τόσα χρέη.

— Τί νὰ σοῦ 'πῶ, φίλε μου, ἀπήντησεν ὁ Π*, ἡ ἀλήθεια εἶνε πῶς ὅταν πρώτην φορὰν ἐχρεώθηκα 500 φράγκα, δὲν εἰμποροῦσα νὰ κοιμηθῶ ἀπὸ τὴν ἀνησυχίαν. Τώρα ὅμως ἄλλαξαν τὰ πράγματα· τώρα ποῦ χρεωστῶ ἴσως καμμιὰ τριανταριὰ χιλιάδες, παραπονοῦνται οἱ πιστωταί μου πῶς αὐτοὶ δὲν εἰμποροῦν νὰ κοιμηθοῦν ἀπὸ τὴν ἔννοια!

*
* *

— Χθὲς ἠγόρασα, φίλε μου, ἔλεγε κύριός τις γέρων πρὸς ἕτερον ἐπίσης γέροντα, ἕνα παιγνίδι· εἶνε ἕνα ὄργανον, καὶ ἅμα τὸ κουρδίσῃς παίζει τρεῖς ἡμέραις.

— Αὐτὸ δὲν εἶνε τίποτε, ἀπήντησεν ὁ δεύτερος, ἐγὼ ἅμα κουρδίσω τὴ γρηά μου φωνάζει τρεῖς ἑβδομάδες.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Πολλάκις τοῦ οἴνου ἡ ποιότης ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ περιέχοντος αὐτὸν βυτίου, καὶ τοῦ χρήματος ἡ ἀξία ἐκ τῶν ἠθῶν τοῦ κεκτημένου αὐτό.

Ἀλλόκοτος καὶ σκληρὰ δέσποινα ἡ φιλαργυρία, ἀναγκάζει μὲν τοὺς δούλους αὐτῆς νὰ ζητῶσι τὸν πλοῦτον, ἀλλ' ἀπαγορεύει αὐτοῖς τὴν χρῆσιν αὐτοῦ· διεγείρει ἐπιθυμίας, ἀλλὰ δὲν ἐπιτρέπει τὴν πλήρωσιν αὐτῶν.

Ἀμφίβολον εἶνε ἐὰν δύναται νὰ ὑπάρξῃ διὰ τὸν ἄνθρωπον μεῖζον δυστύχημα ἢ ἡ ἄκοπος ἐκπλήρωσις ἁπασῶν τῶν ἐπιθυμιῶν του, ἔλλειψις παντὸς πόθου, πάσης ἐλπίδος, παντὸς ἀντικειμένου ἐνεργείας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Οἱ γάμοι ἐν Σινικῇ. — Ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τῆς «Ἐπιθεωρήσεως τῶν δύο κόσμων» ὁ στρατιωτικὸς ἀκόλουθος τῆς ἐν Παρισίοις κινεζικῆς πρεσβείας συνταγματάρχης Τσέγκ-Κὶ-Τόγκ δημοσιεύει περίεργον ἄρθρον «περὶ τῆς οἰκογενείας, τῆς θρησκείας, τῆς φιλοσοφίας, τοῦ γάμου, τοῦ διαζυγίου καὶ τῆς γυναικὸς ἐν Σινικῇ». Περὶ τοῦ γάμου διηγεῖται ὁ λόγιος Κινέζος τὰ ἑπόμενα· «Ἡ ἀγαμία θεωρεῖται ἐν Σινικῇ ὡς τι ἐπονείδιστον, ὅπερ μόνον ἐξαιρετικαὶ περιστάσεις δύνανται νὰ δικαιολογήσωσι. Οὐχὶ σπανίως νέοι δεκαεξαετεῖς νυμφεύονται νεάνιδας δεκατετραετεῖς, γυναῖκες δὲ μόλις συμπληρώσασαι τὸ τριακοστὸν ἔτος ἔχουσιν ἐγγόνους. Τὸ ἔθιμον τοῦτο δὲν πρέπει ν' ἀποδοθῇ εἰς κλιματικὰς περιστάσεις· εἶνε ἀποτέλεσμα τοῦ θεσμοῦ τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς πρὸς τοὺς προπάτορας λατρείας, ἀπαντᾷ δ' ἐξ ἴσου καὶ ὑπὸ τὸν καύσωνα τῶν τροπικῶν καὶ ὑπὸ τοὺς πάγους τῆς Σιβηρίας. Ὁ γάμος τοῦ τέκνου εἶνε ἡ κυρία μέριμνα τῶν γονέων ἔτι πρὸ τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας. Συμφωνηθείσης τῆς ἐκλογῆς, οἱ συγγενεῖς τοῦ γαμβροῦ ἀπευθύνουσιν ἐπισήμως τὴν αἴτησιν, ἣν παρακολουθεῖ ἡ τελετὴ τῶν ἀρραβώνων. Τὰ συμβόλαια διαμείβουσιν οἱ οἰκογενειάρχαι, ἐπέχοντες παρ' ἡμῖν τόπον συμβολαιογράφων. Εἶτα ὁ μνηστὴρ ἀποστέλλει τῇ

Digitized by Google

μνηστῇ δύο περιδέραια χρυσᾶ ἢ ἀργυρᾶ, ἀναλόγως τῆς περιουσίας. Μετά τινα χρόνον γίνεται ἡ ἀποστολὴ τῶν γαμηλίων δώρων, μεταξωτῶν καὶ βαμβακερῶν ὑφασμάτων, κεντημάτων, ἀνθέων, πλακουντίων, ἅτινα διανέμονται εἰς τοὺς φίλους. Ἀφ᾿ ἑτέρου, ἡ μνηστὴ ἀποστέλλει εἰς τὸν μνηστῆρα ἱματισμὸν ἀνάλογον πρὸς τὸν βαθμόν του. Ὁ γάμος πρέπει νὰ τελεσθῇ ἐντὸς τοῦ ἔτους, καθ' ὃ ἀπεστάλησαν τὰ γαμήλια δῶρα· τὴν παραμονὴν δ' οἱ συγγενεῖς τῆς κόρης πέμπουσι πανηγυρικῶς τὴν προῖκα. Τὸ ἑσπέρας περὶ ὥραν ἑβδόμην ἡ οἰκογένεια τοῦ γαμβροῦ πέμπει τῇ νύμφῃ φορεῖον ὑπεστρωμένον διὰ χρυσοκεντήτου ἐρυθροῦ μεταξωτοῦ καὶ παρακολουθούμενον ὑπὸ μουσικῶν, ὑπὸ ὑπηρετῶν φερόντων φανούς, δᾷδας, ἢ πινακίδας, ἐφ' ὧν εἶνε ἀναγεγραμμένοι οἱ τίτλοι τῆς οἰκογενείας. Τὴν ἐπαύριον τέσσαρες συγγενεῖς ἢ φίλοι τοῦ γαμβροῦ ἀπέρχονται καὶ προσκαλοῦσι τὴν νύμφην, ἥτις ἐπιβαίνει τοῦ φορείου, βασταζομένου ὑπὸ τεσσάρων ἢ ὀκτὼ ὑπηρετῶν, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς οἰκογενείας. Χαρμόσυνα κρούσματα καὶ πυροτεχνήματα ἀγγέλλλουσι τὴν προσέλευσιν τῆς πομπῆς. Τὸ φορεῖον εἰσάγεται εἰς τὴν αἴθουσαν, ἔνθα εἶνε συνοιθροισμένοι οἱ συγγενεῖς καὶ φίλοι. Μία τῶν παρανύμφων ἀνοίγει τὰ παραπετάσματα καὶ προσκαλεῖ τὴν πεπλοσκεπῆ νύμφην ν' ἀπέλθῃ εἰς τὸν θάλαμον, ἔνθα περιμένει ὁ μνηστήρ. Τότε τὸ πρῶτον βλέπουσιν ἀλλήλους οἱ σύζυγοι, εἶτα δ' ἐπαναφέρονται εἰς τὴν αἴθουσαν ὁδηγούμενοι ὑπὸ ζεύγους νυμφευθέντος ἀπὸ πολλοῦ καὶ ἀποκτήσαντος ἄῤῥενα τέκνα. Ἐν μέσῳ τῆς αἰθούσης εἶνε ἐστρωμένη τράπεζα, ἐφ' ἧς εἶνε κατατεθειμένα θυμιάματα, καρποὶ καὶ οἶνοι. Οἱ νεόνυμφοι γονυπετοῦσι πρὸ τῆς τραπέζης καὶ δοξολογοῦσι τὸ ὑπέρτατον ὄν, ὅπερ τοὺς ἔπλασε, τὴν γῆν, ἥτις τοὺς ἔθρεψε, τὸν αὐτοκράτορα, ὅστις τοὺς ἐπροστάτευσε, καὶ τοὺς γονεῖς, οἵτινες τοὺς ἐπαίδευσαν. Ἡ τελετὴ εἶνε ἁπλουστάτη. Δὲν ἔχει οὔτε θρησκευτικὸν οὔτε πολιτικὸν χαρακτῆρα. Οὔτε ἱερεὺς συμμετέχει αὐτῆς, οὔτε ὑπάλληλος. Μόνοι μάρτυρες εἶνε ὁ Θεός, ἡ οἰκογένεια, οἱ φίλοι».

Παράδειγμα ἐκτάκτου μακροβιότητος. — Ἐκ Σεραγέβου τῆς Βοσνίας μετέβη πεζῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν γέρων ὀθωμανὸς 120 ἐτῶν, ὅπως ζητήσῃ τὴν πληρωμὴν τῶν τίτλων του, οἵτινες πρὸ πολλοῦ τῷ καθυστεροῦντο. Ὁ γέρων οὗτος ὑπηρέτησεν ἄλλοτε εἰς τὴν ἐθνοφρουρὰν ἐπὶ τῆς βασιλείας ἑπτὰ Σουλτάνων, ἀρχίσας τὸ στάδιόν του ἐπὶ τοῦ Σουλτάνου Μουσταφᾶ τοῦ Γ' κατὰ τὴν παρελθοῦσαν *ἑκατονταετηρίδα*.

Ἀμερικανός τις συνέλαβε τὴν παράτολμον ἀπόφασιν νὰ διαπλεύσῃ τὸν Ἀτλαντικὸν ἀπ' Ἀμερικῆς εἰς Εὐρώπην ἐντὸς πλοιαρίου 18 ποδῶν μῆκος ἔχοντος. Ἤδη δὲ κατὰ τὰς ἐφημερίδας ἀνεχώρησεν ἐξ Ἀμερικῆς, ἀλλ' εἶνε πολὺ ἀμφίβολον ἂν ὁ θρασὺς θαλασσοπόρος θὰ κατορθώσῃ νὰ φθάσῃ ὅπου διευθύνεται.

Ὅτε ὁ Μόζαρτ, ἑξαετὴς ὢν τὴν ἡλικίαν, ἐκομίσθη εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς Βιέννης καὶ ὑπὸ τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας καὶ τῶν μεγιστάνων τῆς αὐλῆς περιστοιχούμενος ἐξετέλει διάφορα τεμάχια ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου, ἐπλησίασε πρὸς αὐτὸν ὁ αὐτοκράτωρ Φραγκίσκος ἵνα τὸν βοηθήσῃ νὰ στρέψῃ τὸ φύλλον τῆς μουσικῆς. — «Δὲν καταλαβαίνεις ἐσὺ ἀπὸ αὐτά, εἶπε πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ὁ μικρὸς μουσουργός, φώναξε νὰ ἔλθῃ ὁ μουσικὸς Βάγγενφάϊλ!»

Τὸ ἀκόλουθον ἀστεῖον συμβὰν προελθὸν ἐκ τεμαχίου κιτρίνου χάρτου ἀνέφερον αἱ ἀμερικανικαὶ ἐφημερίδες. Κατά τινα τῶν τελευταίων ἡμερῶν μεγάλη κίνησις παρετηρεῖτο ἐν τῇ κινεζικῇ πρεσβείᾳ ἐν Βασιγκτῶνι· τοῦτο δὲ διότι καθ' ὃν χρόνον ὁ διερμηνεὺς τῆς πρεσβείας ἦτο ἀπών, ἐκομίσθη εἰς τὸ μέγαρον αὐτῆς μέγα τεμάχιον χάρτου κιτρίνου. Ἡ Α. Ε. ὁ πρεσβευτὴς καὶ οἱ ἄλλοι ὑπάλληλοι, μὴ γνωρίζοντες τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀναγνώσωσι τὸ χαρτίον ἐκεῖνο, ἀλλὰ τὸ χρῶμα αὐτοῦ ἐδήλου αὐτοῖς σαφῶς ὅτι ἐπρόκειτο περὶ γεγονότος πενθίμου· διότι παρὰ τοῖς Κινέζοις τὸ κίτρινον εἶνε τὸ χρῶμα μεγάλου πένθους. Ὅθεν ὁ πρεσβευτὴς ἐθεώρησε καθῆκόν του νὰ ἀπεκδυθῇ τὴν ὡραίαν ἐκ κυανοῦ μεταξωτοῦ στολήν του, καὶ νὰ περιβληθῇ κίτρινα ἐνδύματα, τοῦτ' αὐτὸ δ' ἔπραξε καὶ τὸ ἄλλο προσωπικὸν τῆς πρεσβείας. Παρεσκευάζοντο δὲ νὰ ἐκτελέσωσιν ὅλας τὰς ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐθιζομένας διατυπώσεις, πεποιθότες ὅτι πρόσωπόν τι μέγα σημαῖνον ἐν τῇ Δημοκρατίᾳ εἶχεν ἀποθάνει, ὅτε ἐπανῆλθε τέλος ὁ διερμηνεὺς καὶ παρετήρησεν ὅτι ὁ κίτρινος χάρτης, ὁ εἰς τόσην ἐμβαλὼν συγκίνησιν τὴν πρεσβείαν, ἦτο ἁπλούστατα .... ὁ λογαριασμὸς τῆς Ἑταιρίας τοῦ φωταερίου.

Ὁ μέγας δοὺξ τοῦ Μεκλεμβούργου Φρειδερῖκος, ἐμπαθὴς ὢν παίκτης, ἀπώλεσέ ποτε ὅλα του τὰ μετρητὰ ἐπὶ τῆς πρασίνης τραπέζης τοῦ χαρτοπαιγνίου. Παρ' αὐτὸν ἐκάθητο ἄλλος τις, πρώην κατασκευαστὴς χυτρῶν, ὅστις ὡσαύτως εἶχεν ἀπολέσει ὅλα του τὰ χρήματα. « — Καὶ τώρα, ἀγαπητὲ κύριε, τί κάνωμεν;» ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ πρίγκηψ κάπως σκωπτικῶς. « — Ἁπλούστατον πρᾶγμα, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος ἑτοίμως. Ἡ Ὑψηλότης σου ἐπιβάλλει νέους φόρους εἰς τὸν λαόν, κ' ἐγὼ ἀρχίζω πάλιν νὰ κατασκευάζω τὰς χύτρας μου».

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884. — Β' 804.

Digitized by Google

'Αριθ. 441 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 10 Ἰουνίου 1884

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Ἡ ἅμιλλα περὶ τὴν ἀνακούφισιν τῶν δεινῶν, ἅτινα μαστίζουσι τὴν ἀνθρωπότητα, πρόκειται ἀναντιρρήτως ἓν τῶν ἰδιαιτάτων γνωρισμάτων τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν. Κατὰ λόγον τῆς προϊούσης ἐλαττώσεως τῆς βαθείας θρησκομανείας, ἥτις ἐχαρακτήρισε τοὺς λαοὺς τοῦ μέσου αἰῶνος, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀγριότητος τοῦ ἤθους, ἐχώρησε διὰ τοὺς νέους λαοὺς ἡ συμπαθὴς ὑπὲρ τῶν δυστυχῶν μέριμνα, καί τοι δὲ τοῦτο ὁμολογεῖται ἀρετὴ ἐξόχως χριστιανική, δὲν ὀφείλεται ἐν τούτοις εἰς τὴν ὑπαγόρευσιν τῆς θρησκείας, περὶ τὰ κεφαλαιώδη παραγγέλματα τῆς ὁποίας ἀσθενῶς μᾶλλον ἂν μὴ καὶ ἀδιαφόρως ἀτενίζει ὁ νεώτερος πολιτισμός. Εἰς ἄκρον βεβιασμένος θὰ ἐκρίνετο σήμερον ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἡ ὑπὲρ τοῦ «πλησίον» μέριμνα, τὸ φιλάνθρωπον πνεῦμα, ὅπερ ἐλαύνει οὑτωσὶ δημιουργικῶς ἁπάσας τὰς κοινωνικὰς τάξεις, καὶ ὑφ' ὅ, ἐν ἐναμίλλῳ συμπράξει, συνηνώθη ὁ δεσποτικώτερος καισαρισμὸς μετὰ τῶν ἐλευθεριωτάτων καὶ ἐνιαχοῦ ἀκολάστων πολιτικῶν θεωριῶν, ὀφείλεται εἰς τὰ γραφικὰ παραγγέλματα τὰ θείαν ἐνέχοντα φιλοσοφίαν, ἀλλὰ δυστυχῶς ἥκιστα δρῶντα ἐπὶ τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν κοινωνικὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ Εὐαγγέλιον εἶνε τὸ θειότατον καὶ τελειότατον τῆς ἀνθρωπότητος βιβλίον, καί τοι ὅμως τοιοῦτον δὲν εἶνε καὶ τὸ συνεχέστερον ἀναγινωσκόμενον, οὐδὲ τὸ διαμορφωτικὸν τῆς καρδίας λαοῦ γεγηρακότος, ἀλλ' ἡβῶντος ἐν ἐφαρμογῇ ἀξιωμάτων δογματικῶς ἀλλοίων τοῦ Εὐαγγελίου, καί τοι ἐνεχόντων τὴν θείαν οὐσίαν τοῦ «*ἀγαπᾶτε ἀλλήλους*», ἐν ᾧ ἐθεμελιώθη ὁ χριστιανικὸς κῶδιξ. Ἐὰν ἐτολμήσαμεν νὰ ἐνδείξωμεν τὸ φαινόμενον, καταφανὲς ἄλλως, τὸ ἐπράξαμεν οὐχὶ ἐπιδεικνύοντες δῆθεν ἀνεξαρτησίαν φρονήματος ἀπὸ τῶν θρησκευτικῶν παραδόσεων, ἀλλ' ὅπως τὸ θρηνήσωμεν καὶ τὸ οἰκτείρωμεν ἐν τῇ ὑπάρξει καὶ τῇ πιθανῇ αὐτοῦ ἐπιδόσει ἐν κοινωνίᾳ νεαρᾷ καὶ ἐξόχως χριστιανικῇ οἵα ἡ ἡμετέρα.

Ὅπως δήποτε οὔτε ὁ λατινικὸς κόσμος ὁ θεοκρατηθεὶς ἐπὶ μακροτάτας σειρὰς χρόνων καὶ ἐκ τῆς θρησκείας ἀρυσθεὶς τὰς πλείστας τῶν ἐμπνεύσεων αὐτοῦ, οὔτε ὁ ἑλληνικὸς τοῦ Βυζαντίου ὁ τὴν τροχιὰν τοῦ πολιτικοῦ βίου του διαγράψας περὶ τὴν ἐκκλησίαν καὶ δι' αὐτῆς μεγαλουργήσας καὶ τρωθεὶς ἐναλλάξ, δύνανται νὰ παρουσιάσωσι μεμαρτυρημένας ἀποδείξεις προνοίας καὶ ἔργων χριστιανικωτάτων ἐν τῇ συλλήψει καὶ πραγματώσει αὐτῶν ὅσας μετὰ δικαίας ὑπερηφανείας ὁ ἥκιστα ἐκείνων χριστιανικὸς κόσμος τῆς σήμερον. Ἂς ἀποδώσωμεν τὴν δικαιοσύνην ταύτην εἰς κοινωνίαν δριμέως διασυρθεῖσαν ὑπὸ μεμψιμοίρων καὶ φανατικῶν τοῦ παρελθόντος θαυμαστῶν. Οὔτε τὴν πρόθεσιν, ἀλλ' οὔτε τὴν δύναμιν ἔχει τις ὅπως καταστῇ ὁ ἀπολογητὴς τοῦ παρόντος. Ἀλλ' ὅταν πρὸς ταῖς ἀτελείαις καὶ τοῖς ὀλισθήμασι τῆς συγχρόνου κοινωνίας, ὀλισθήμασι κειμένοις κατὰ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ φύσει τοῦ δημιουργήματος, ἀκαταπόνητον ἀκμάζῃ τῆς φιλανθρωπίας τὸ πνεῦμα ἐλαῦνον καὶ χειραγωγοῦν τὴν δυνατὴν ὑπὲρ τοῦ «πλησίον» μέριμναν, ὅταν ἡ σύγχρονος ἀνθρωπότης ἀνήγαγεν εἰς περιωπὴν καὶ ὑπολαμβάνῃ τιμὴν ἑαυτῆς καὶ τοῦ αἰῶνος τὸν μετριασμὸν τῶν ἀλγηδόνων, αἵτινες σπαράττουσι τοὺς θνητούς, ὅταν τὸ πνεῦμα τοῦτο δὲν ἵπταται εἰς σφαίρας αἰθερίους, ἀλλὰ διακρυσταλλούμενον ἐν σωτηρίῳ πραγματικότητι ἱδρύει νοσοκομεῖα, πτωχοκομεῖα, ὀρφανοτροφεῖα, τυφλοκομεῖα παιδευτήρια κωφαλάλων, φρενοκομεῖα καὶ παντοῖα ἄσυλα κατὰ τῆς βιωτικῆς δυσπραγίας, τότε δύναταί τις νὰ χαλαρώσῃ μικρὸν τὴν σφενδόνην, δι' ἧς ἵσταται ἕτοιμος νὰ ῥίψῃ τὸν λίθον τοῦ ἀναθέματος κατὰ τοῦ ἐνεστῶτος, ἀτενίζων ἐπὶ τὰ ἔργα τῆς φιλανθρωπίας ἅτινα τὸ διακρίνουσι, καὶ ἅτινα δὲν ἐπήγασαν ἐκ τῆς βαθείας τοῦ Εὐαγγελίου συνειδήσεως καὶ μελέτης, δὲν εἶνε ὅμως καὶ διὰ τοῦτο ἀτελέστερον ἢ ὀλιγώτερον χριστιανικά, κατὰ τὴν ὀρθὴν τῆς λέξεως ἐκδοχήν.

Ἡ ἀναγεννηθεῖσα Ἑλλάς, προϊὸν τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς στοργῆς ἣν ἐνέπνευσεν εἰς τὸν κόσμον, εὐθὺς ὡς ἐπέδεσε τὰς χαινούσας πληγάς της, ὤρεξεν ὡς ἔθνος ἀρωγὸν πρὸς τοὺς πάσχοντας χεῖρα φιλοτιμηθεῖσα ἐκ τοῦ ἐλλείποντος νὰ παραμυθήσῃ τὰς ἐνδεεστέρας τῶν τάξεων. Δημιούργημα τῆς κοινῆς συμπαθείας, οὐδὲν τὸ παράδοξον ἐὰν αὐτῆς καὶ τῆς φιλανθρωπίας ἀπέβη ἀφωσιωμένη ἐργάτις. Τὰ ἴχνη τῆς τοιαύτης προ-

Digitized by Google

νοίας ἀνευρίσκομεν εὐθὺς ἀπὸ τῶν πρώτων στιγμῶν τῆς καθόδου τοῦ Κυβερνήτου, κυρίως ὅμως μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν δύο δυναστειῶν ἐχώρησεν εἰς καρποφόρον καλλιέργειαν καὶ ἤκμασε τὸ εὐγενὲς τῆς ἀγαθοποιΐας πάθος. Εἰς τὴν στοιχειώδη κυβερνητικὴν πρόνοιαν γενναῖος ἦλθεν ἐπίκουρος ἡ ἰδιωτικὴ γενναιοδωρία, καὶ σήμερον, χάρις εἰς αὐτήν, ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος ἡ ἐνιαυτῶν μόλις βίον ἀριθμοῦσα δύναται ἀπτοήτως ν' ἀποδεχθῇ τὸν παραλληλισμὸν ἐν τῷ σταδίῳ τῆς ἀγαθοπραξίας πρὸς τὰς φωτεινοτάτας καὶ ἀρχαιοτάτας τῶν μητροπόλεων τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου. Ἀνακούφισις ἐκ τῶν δεινῶν τῆς πενίας, ἔμπνευσις τοῦ πρὸς τὴν ἐργασίαν ἔρωτος, ἀσυλία κατὰ τῶν παγίδων τῆς κακίας καὶ ἔξαρσις νοὸς καὶ καρδίας ἐν τῷ χωνευτηρίῳ γνησίας ἑλληνικῆς καὶ χριστιανικῆς παιδεύσεως ὑπῆρξεν ὁ εὔστοχος σκοπὸς ὁ ἐμπνεύσας τὴν ψυχὴν καὶ κινήσας τὴν εὐλογημένην χεῖρα τῶν ἀοιδίμων ἱδρυτῶν καὶ εὐεργετῶν τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων ἐφ' οἷς εὐλόγως σεμνύνεται ἡ πόλις ἡμῶν. Εἰς τῆς *Ἑστίας* τὴν φιλόφρονα παράκλησιν ἐνδίδων, οὐχὶ ἄνευ ἐνδοιασμοῦ τινος, θὰ διαγράψω διὰ ταχυτάτων ἀλλὰ πιστῶν γραμμῶν τὴν εἰκόνα τῶν κυριωτάτων παρ' ἡμῖν ἀσύλων καὶ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων. Ἐὰν ἡ ἀσχολία εἶνε τετριμμένη, τὸ ἀναδιδόμενον ἐκ τοῦ εὐγενοῦς ἀντικειμένου ἄρωμα εἶνε ἱκανὸν νὰ τὴν καταστήσῃ προσφιλῆ τοὐλάχιστον διὰ τὸν γράφοντα.

Α'

ΝΗΠΙΑΚΟΝ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ

Ἀρχόμεθα ἀπὸ τούτου καθ' ὅσον κεῖται παρ' αὐτὴν τὴν εἴσοδον εἰς τὴν ζωήν. Τὰ λοιπὰ ἄσυλα προστατεύουσι τὴν παιδικὴν καὶ τὴν ἔφηβον ἡλικίαν, ἐν ᾧ τὸ νηπιακὸν στεγάζει αὐτὴν τὴν νηπιότητα, οὐδεμίαν ἢ ἀμβλυτάτην ἔχουσαν τὴν συνείδησιν καὶ πλήρη ἀνικανότητα νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῆς αὐθυπαρξίας της. Τὸ εὐπρεπὲς κτίριον, ὅπερ ἐγείρεται κατὰ τὴν ὁδὸν Πειραιῶς ἐπὶ τῆς δυτικῆς ἐσχατιᾶς τῆς πλατείας τῆς «Ἐλευθερίας», καὶ ὅπερ φέρει ἐπὶ τῆς προμετωπίδος «*Νηπιακὸν Ὀρφανοτροφεῖον*» δὲν πρέπει, διὰ τὸ σχετικῶς νεόδμητον, νὰ ἐμπνεύσῃ τὴν ἰδέαν ὅτι δὲν ὑπῆρχε καὶ πρότερον Βρεφοκομεῖον. Ὁ Δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἐκ τοῦ στερήματος αὐτοῦ συνετήρει ἐν ἰδιωτικαῖς οἰκίαις παρὰ τὴν Ῥιζάρειον σχολὴν εἶδός τι αὐτοσχεδίου βρεφοκομείου, ἀτελεστάτου καὶ ἀκαταλλήλου, ἀλλὰ πληροῦντος ὁπωσδήποτε τὰς στοιχειωδεστέρας τοῦ ἀσύλου ἀνάγκας. Γενναῖον τῆς πατρίδος τέκνον ὁ ἐν Πετρουπόλει κ. Κοντογιαννάκης ἔσχε πρῶτος τὴν εὐγενῆ ἔμπνευσιν νὰ διαθέσῃ ἱκανὸν ποσὸν ἐπὶ τῷ ἀποκλειστικῷ σκοπῷ τῆς ἱδρύσεως νηπιακοῦ ὀρφανοτροφείου, ἡ εἰς τὸν ἀρχικὸν δὲ τοῦτον πυρῆνα προσθήκη τῶν περισσευμάτων ἐκ τῆς διαχειρήσεως τοῦ ἀδελφάτου τοῦ βρεφοκομείου, ἀπετέλεσε τὸ ποσὸν δι' οὗ ἠγέρθη τὸ ἤδη ὑφιστάμενον.

Ὀλίγαι λέξεις ταράσσουσι τὴν ψυχὴν καὶ ἐμπνέουσι τηλικαύτας μελέτας ὅσον ἡ λέξις «*ἔκθετον*». Ὁποῖος κόσμος συλλογισμῶν καὶ παρατηρήσεων ἐν τῷ ὁρισμῷ τούτῳ! Ὅλαι αἱ ἀδυναμίαι καὶ αἱ ἀθλιότητες τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἀσθενὴς καὶ θηριώδης αὐτοῦ φύσις, ὁ ἀκατονόμαστος ἐγωϊσμός του, ὃν οὐδὲ διὰ τοῦ ἐπιθέτου τοῦ κτηνώδους δύναται νὰ τιμήσῃ τις, καθ' ὅσον οὐδὲν κτῆνος ἐκθέτει ἢ ἐγκαταλείπει τὴν μερίδα τοῦ ἑαυτοῦ του, τὸν ἴδιον ἑαυτόν, ἡ πιθανὴ μεταμέλεια, οἱ ἔλεγχοι οἵτινες τὸν τύπτουσιν ἐν τῇ σιωπῇ τῆς νυκτὸς καὶ τῇ ἐγρηγορήσει, συμφύρονται ὡς ἐν ποικίλῳ μωσαϊκῷ, ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ ἐκθέτου. Ἐὰν ὁ πατὴρ ἢ ἡ μήτηρ εἶχεν ἀκριβῆ συνείδησιν τῆς πράξεως ἧς καθίσταται ἔνοχος, ἴσως τὸ ἐπὶ τῆς γῆς «κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν» τοῦ Δημιουργοῦ δὲν θὰ κατεῖχεν ἐν τούτῳ τὴν ταπεινοτέραν τῆς ὀντολογίας βαθμίδα. Ποῦ θὰ εὕρῃ τὸ ἔκθετον τὸν ἀνεκτίμητον πλοῦτον τῆς μητρικῆς ἀγάπης, ὃν οὐδὲν δύναται ν' ἀναπληρώσῃ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ; Κ' ἐνόσῳ ὑπνώττει ἡ συνείδησις τοῦ ἐκθέτου καθεύδουσι καὶ αἱ ἀλγηδόνες τῆς ψυχῆς, καὶ τὸ συναίσθημα τοῦ ὀνείδους δι' οὗ ἡ ἐγωϊστικὴ ἡδυπάθεια καὶ ἡ κοινωνία ἐδηλητηρίασεν ἐκ προκαταβολῆς τὴν ζωήν του. Αὔριον ὅμως ὅταν ἐξυπνήσῃ τὸ «ἐγώ», ὁ ἀδυσώπητος αὐτὸς τύραννος, δυστυχία εἰς τὸ ὀρφανόν, τὸ ἀπόκληρον τῆς μοίρας καὶ τῆς στοργῆς, τὸ καταδεδικασμένον νὰ φέρῃ πρὸς τὸ ἄδωρον δῶρον τῆς ζωῆς καὶ τὴν πικρὰν συνείδησιν τοῦ ἠθικοῦ ὑποβιβασμοῦ ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐγεννήθη.

Παραπλήσιοι στοχασμοὶ διέτρεχον τὸν νοῦν μου καθ' ἣν ὥραν ἀνηρχόμην τὰς ἐξωτερικὰς τοῦ ἐκθετοτροφείου βαθμίδας. Ὁμολογῶ ὅτι ἔπασχον. Ὅσῳ ἐξετάζει τις ἀπὸ ἐγγυτέρας περιωπῆς τὰ ἕλκη τῆς ἀνθρωπότητος, κατὰ τοσοῦτον τὴν οἰκτείρει, δὲν εἶνε δὲ ἀνάγκη, νομίζω, νὰ ἐγεννήθη τις ὑπέροχος θνητὸς ὅπως χρησιμοποιήσῃ, χωρὶς νὰ καταδικασθῇ, τὸ τοιοῦτον αὐτοῦ αἴσθημα, πολλοστὸν τοῦ ὁποίου βαρύνει καὶ ἐφ' ἑαυτὸν ὡς μέλους τῆς ζώσης αἰσθανομένης καὶ λαλούσης δημιουργίας. Κατενόουν ὅτι μόνον δι' ἰσχυροῦ ἀγῶνος θὰ ἠδυνάμην νὰ ἐξέλθω ἀπὸ τὸ ἀχανὲς τῶν σκέψεων ἐν αἷς ἔπλεον καὶ αἵτινες ἀδύνατον εἶνε νὰ διατυπωθῶσιν ἐν ταῖς στήλαις τῆς *Ἑστίας*. Ἡ πάλη ὑπῆρξεν ἀκαριαία, ὁ πνευματικὸς κόσμος ὑπεχώρησεν εἰς τὴν πεζὴν πραγματικότητα, ὁ δὲ *Βρεφοδόχος* παρέστη πρὸ ἐμοῦ ὡς τὸ πρῶτον ἀντικείμενον παρατηρήσεως. Ἡ λέξις ἑρμηνεύει ἐπαρκῶς τὸν σκοπὸν καὶ τὴν χρῆσιν τῆς θήκης ταύτης, δεξιόθεν τῷ εἰσερχομένῳ ἀποκειμένης, καὶ προωρισμένης νὰ δέχηται τὰ ἔκθετα κατὰ πᾶσαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἢ τῆς

Digitized by Google

νυκτός, ἀλλὰ μᾶλλον ταύτης, καθ' ὅσον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας θορυβεῖ πάντοτε τοὺς ἐνόχους. Ὁ βρεφοδόχος ἔχει δύο θυρίδια ἐξωτερικὸν τὸ μέν, ἐσωτερικὸν τὸ ἕτερον, κοινωνοῦν ἀμέσως μετὰ τοῦ δωματίου ἔνθα ἀγρυπνεῖ διαρκῶς ὁ φύλαξ. Ὅταν κατατεθῇ τὸ βρέφος, τὸ ἔδαφος τοῦ βρεφοδόχου ὑπενδίδει μικρόν, καὶ πάραυτα ἦχοι κώδωνος συνεχεῖς καὶ ἰσχυροὶ προδίδουσιν ὅτι ἄνθρωπος, ναυαγὸς ἐν τῷ πελάγει τῆς ζωῆς, ἀνηρτήθη ἀπὸ τῆς σανίδος, ἣν τείνει πρὸς αὐτὸν ἡ φιλανθρωπία. Ἡ μικρὰ καθίζησις τοῦ βρεφοδόχου πιέζουσα κώδωνα ἠλεκτρικὸν κείμενον κάτωθεν τῆς θήκης παράγει τοὺς ἀγγελτηρίους κωδωνισμοὺς παύοντας μόνον μετὰ τὴν ἄρσιν τῆς πιέσεως, ἤτοι ἀφοῦ ἐξαχθῇ τὸ βάρος ἐκ τοῦ βρεφοδόχου. Ὁ φύλαξ εἰδοποιούμενος ἐκ τῶν ἤχων, πολλάκις δὲ καὶ ἐκ τῶν κλαυθμηρισμῶν, καταφθάνει παραχρῆμα, ἀνοίγει τὴν ἐσωτερικὴν θυρίδα, ἐξάγει τὸν ναυαγὸν καὶ τὸν παραδίδει εἰς τὴν μέριμναν τῆς διευθυντρίας. Μετὰ μικρὸν τὸ ἔκθετον ἀναπαύεται θερμαινόμενον ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ τῆς στρωμνῆς τοῦ ἀσύλου.

Ἀποτεθὲν ἐν τῇ κλίνῃ τὸ ἔκθετον καταγράφεται, μετὰ μικρὰν ἐπιθεώρησιν, ὑπὸ αὔξοντα ἀριθμὸν βιβλίου τηρουμένου ἐν τῷ καταστήματι. Ἡ ψυχρὰ αὕτη ληξιαρχικὴ πρᾶξις περιλαμβάνει τὸ ὄνομα τοῦ βρέφους, ἐὰν τυγχάνῃ βαπτισμένον, τὴν ἡλικίαν του, τὸ γένος, τὴν χρονολογίαν τῆς εἰσαγωγῆς, τὴν ὡριμότητα ἢ μὴ αὐτοῦ, τὴν κατάστασιν τῆς ὑγιείας του καὶ τὰ τυχὸν ἐπ' αὐτοῦ φυσικὰ ἢ πρόσθετα γνωρίσματα. Ὕπερθεν τῆς κλίνης του σημειοῦται ἐπὶ πινακίδος ὁ αὔξων ἀριθμὸς τῆς εἰσαγωγῆς, ὁ ἀριθμὸς τῆς κλίνης καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἐκθέτου, ἐὰν ἔχῃ. Ὅσα εἶνε ἀβάπτιστα σημειοῦνται ὡς τοιαῦτα ἐν τῇ πινακίδι. Ἡ ἐντύπωσις ἐκ τῆς ἐπισκέψεως τῶν αἰθουσῶν ἐν αἷς εὕρηνται αἱ κλῖναι εἶνε ἐξαίρετος ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν. Αἱ κλινοστρωμναί, αἱ λινοστολαὶ καὶ τὰ σκεπάσματά εἰσι χιονώδους αὐτόχρημα καθαριότητος, οὐδ' ἡ συνήθης ἐκείνη ὀσμὴ ἡ ἀναδιδομένη πάντοτε σχεδὸν ἀπὸ τῶν κεκλεισμένων χώρων καὶ τῶν νοσοκομείων ἰδίως προσβάλλει τὴν ὄσφρησιν ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ Ἀθηναϊκοῦ βρεφοκομείου. Τὴν ὥραν καθ' ἣν εἰσῆλθον ξεναγούμενος ὑπὸ τοῦ προσωπικοῦ τοῦ καταστήματος, ὅπερ εὐηρεστήθη μετ' ἄκρας φιλοφροσύνης καὶ προθυμίας νὰ μοὶ παράσχῃ τὴν συνδρομήν του, τὰ νήπια ἀνεπαύοντο πάντα ἐντὸς κομψῶν καὶ ἀσφαλεστάτων σιδηρῶν κλινῶν· οὐδὲν τούτων εἶχεν ἡλικίαν καὶ ἡμίσεως κἂν ἔτους. Κεκαλυμμένα ἄχρι λαιμοῦ ἐκίνουν ἠρέμα διὰ τῆς ἀσθενοῦς των ἀναπνοῆς τὰ σκεπάσματα, ἀπὸ καιροῦ δ' εἰς καιρὸν σπασμός τις αἰφνίδιος ἐκίνει μῦν τινα τοῦ προσώπου των προκαλῶν ἐλαφρότατον ῥυτίδωμα τῶν βλεφάρων καὶ τῆς παρειᾶς. Κατέκειντο ὅλα κατὰ σειρὰν ἠριθμημένα, καταγεγραμμένα ὅπως καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ κατέργου, ἀγνώστου προελεύσεως καὶ εἱμαρμένης ἐξ ἴσου. Ἐνίοτε ἐλαφρὸν, ἀδιόρατον μειδίαμα διέστελλε τὰ μικροσκοπικὰ χείλη των. Μειδιάσατε, πλάσματα ἀτυχῆ· ἔχετε καιρὸν νὰ θρηνήσητε βραδύτερον. . . .

Τὰ νήπια τρέφονται ὑπὸ θηλαστριῶν μισθουμένων ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ καταστήματος· ἡ μεγίστη αὐτῶν ἔλλειψις δυσχεραίνει μεγάλως τὴν διεξαγωγὴν τῆς ὑπηρεσίας, καθ' ὅσον συμπίπτει πολλάκις μία θηλάστρια ν' ἀγρυπνῇ ἐπὶ ἓξ ταυτοχρόνως νηπίων. Τὴν φυσικὴν τροφὴν ἀναπληροῖ ἢ συμπληροῖ ἐξ ἀνάγκης, καὶ ἐνίοτε ἐκ προνοίας, ἡ τεχνητή, τὸ γαλακτοῦχον ἄλευρον τοῦ Lapp καὶ τὰ πλήρη γάλακτος θήλαστρα. Προσόντα ἀπαραίτητα τῆς θηλαστρίας εἶνε ἡ νεότης, ἡ ὑγιεία, ἡ χρηστότης, καὶ τὸ ἤπιον τοῦ χαρακτῆρος. Ἐκτὸς τούτων διαιτῶνται ἐν τῷ ὀρφανοτροφείῳ καὶ βρεφοκόμοι ἐντολὴν ἔχουσαι νὰ ἐπιμελῶνται τῶν νηπίων, νὰ νίπτωσιν αὐτά, νὰ τὰ ἐπιτηρῶσι, νὰ καθαρίζωσι τοὺς κοιτῶνας καὶ ὅ,τι ἄλλο σχετικὸν περὶ τὴν ὑπηρεσίαν των. Παρατρέχομεν τὰς καθ' ἕκαστα λεπτομερείας οὐδὲν εἰδικὸν ἐνδιαφέρον παρουσιαζούσας, ὅπως σημειώσωμεν τὸ μοναδικὸν φαινόμενον τῆς ἐλαχίστης θνησιμότητος ἥτις διακρίνει τὸ νηπιακὸν ὀρφανοτροφεῖον Ἀθηνῶν. Ἡ ἐξωτερικὴ λαμπρότης, ἡ καθαριότης τοῦ καταστήματος, καὶ ὅ,τι συναφὲς πρὸς τὸ ἀμέσως ὑποπίπτον εἰς τὰς αἰσθήσεις δὲν εἶνε ὁ ἀσφαλὴς γνώμων τῆς προκοπῆς ἀσύλου οἷον τὸ νηπιαγωγεῖον· ἡ θνησιμότης δίδει τὸ μέτρον τῆς ἀρίστης διευθύνσεως καὶ προσοχῆς, καὶ ἐν ταύτῃ τὸ ἡμέτερον ἄσυλον ὑστερεῖ εὐτυχῶς πάντων τῶν ὁμοταγῶν ἐν Εὐρώπῃ, ἤτοι κατέχει τὴν πρώτην τῆς ὑγιείας βαθμίδα. Ἀπὸ 70—90 τοῖς ο/ο κυμαίνεται ἡ θνησιμότης τῶν ἐκθέτων ἐν τοῖς γαλλικοῖς ὀρφανοτροφείοις· ἐν Ἰταλίᾳ ἡ αὐτὴ καὶ μείζων ἔτι ἀναλογία παρατηρεῖται. Ταὐτὸ δύναταί τις νὰ εἴπῃ καὶ περὶ τῆς Ἀγγλίας ἔνθα ἐπὶ τῶν 100 ἐκθέτων ἀποθνήσκουσιν ἀπὸ 60—90, ἐνῷ δὲ τοιούτους ἀπελπιστικοὺς ἀριθμοὺς παρουσιάζει ἡ στατιστικὴ τῶν ἐκθετοτροφείων τῶν μᾶλλον προηγμένων χωρῶν, ἡ τοῦ ἡμετέρου, ἀσφαλὴς καὶ μεμετρημένη, δεικνύει ὅτι ἐπὶ τῶν 100 θνήσκουσιν 28—30 κατ' ἀνώτατον ὅρον. Ἐκτὸς τῆς βελτιωθείσης τροφῆς συνετέλεσεν εἰς τὸ πρωτοφανὲς τοῦτο φαινόμενον τῆς καταπληκτικῆς μειώσεως τῆς θνησιμότητος καὶ ἡ σύστασις θεραπευτηρίου ἐντὸς τοῦ βρεφοκομείου, πρὸ πάντων ὅμως καὶ ἐξαιρέτως ὁ ἄοκνος ζῆλος τοῦ προσωπικοῦ οὗ προΐσταται ὁ διακεκριμένος ἰατρὸς καὶ καθηγητὴς τῆς κλινικῆς τῶν παιδικῶν νοσημάτων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ κ. Α. Ζίννης.

Πρέπει νὰ εἴπω θεραπευτηρίων μᾶλλον διότι οὐχὶ ἕν, ἀλλὰ δύο τοιαῦτα ἐσημείωσα ἐν τῇ

Digitized by Google

προχείρῳ τοῦ ἀσύλου ἐπιθεωρήσει. Τὸ πρῶτον δέχεται ἐκεῖνα τῶν νηπίων, τῶν ὁποίων ἡ πάθησις δὲν παρουσιάζει τὰ στοιχεῖα τοῦ κολλητικοῦ. Ἐντὸς αὐτοῦ εἶδον βρέφος 5 ἢ 6 μηνῶν πάσχον δεινῶς ἐκ βρογχοπνευμονίας, ἀσθμαῖνον μετά τινος ἀσθενοῦς ῥόγχου καὶ πελιδνότατον Εἶχε τὸν μέγαν δάκτυλον τῆς χειρὸς ἐντὸς τοῦ στόματος καὶ ἐθήλαζε κατὰ συνήθειαν, ἐνῷ οἱ ἡμίσβεστοι ὀφθαλμοί του, ἄνευ ἐκφράσεως, ἀπλανεῖς καὶ ὑελώδεις προσηλοῦντο εἰς τὸν σίδηρον τῆς κλίνης του. Δὲν γνωρίζω σπαρακτικώτερον θέαμα τῆς ἀγωνίας νηπίου πάσχοντος, αἰσθανομένου, καὶ ἀδυνατοῦντος νὰ ἐκφρασθῇ. Αἱ μητέρες κάλλιον ἡμῶν δύνανται νὰ μαρτυρήσωσι περὶ τῆς ἀληθείας ταύτης. Τὸ ἄθλιον θὰ ἀποθάνῃ, ὡς μοὶ εἶπεν ὁ ὑποδιευθυντὴς καὶ ἰατρὸς τοῦ καταστήματος· ἴσως ἀπέθανεν ἤδη. Ἀμφίβολον εἶνε ἐὰν θὰ τὸ θρηνήσῃ κανείς. Ἐν στιγμῇ ἀκαταλογίστου μέθης δημιουργηθὲν ἀπεκληρώθη ἐν στιγμῇ μεμελετημένης ἐνοχῆς· καὶ τοὐλάχιστον θ' ἀπέθανε ἄνευ τῆς πικρᾶς συνειδήσεως ὅτι οὐδεὶς ὀφθαλμὸς θὰ κλαύσῃ ἐπὶ τῇ μοίρᾳ του . . . Τὸ ἕτερον τῶν νοσοκομείων δέχεται τὰ ὀφθαλμιῶντα ἐκ τῶν νηπίων, καὶ μόνον αὐτά. Περιττὸν νὰ σημειώσω ὅτι ἐν ἀμφοτέροις τοῖς παραρτήμασι τούτοις ἀπεθαύμασα τὴν ἄκραν καθαριότητα καὶ τὴν ἀνεπίληπτον τάξιν, ἰδιότητας ἃς δύναταί τις νὰ ὁμολογήσῃ ὡς καθεστὼς τοῦ ὀρφανοτροφείου. Συμπληρωματικῶς σημειῶ ὅτι τὰ εἰσαγόμενα ἐν τῷ ἀσύλῳ ἔκθετα, ὄντα ὑγιῆ, διατρέφονται ἐν τῷ ἀσύλῳ μέχρις εὑρέσεως καταλλήλου θηλαστρίας ἀναδεχομένης ἐπ' ἀμοιβῇ νὰ διατρέφῃ τὸ ἔκθετον ἔξωθεν τοῦ ἀσύλου. Πάσχοντα, θεραπεύονται πρῶτον καὶ εἶτα δίδονται εἰς τὰς ἐξωτερικὰς θηλαστρίας ὑπὸ ὅρους, οἷον νὰ τηρῶσι πάντοτε καθαρὰ τὰ ἐμπιστευθέντα αὐταῖς νήπια, νὰ τὰ εἰσάγωσιν εἰς τὸ νοσοκομεῖον τοῦ ὀρφανοτροφείου ἅμα νοσήσαντα, νὰ μὴ τρέφωσιν αὐτὰ διὰ στερεᾶς τροφῆς ἢ γάλακτος γυναικὸς ἀρτιτόκου, καὶ νὰ τὰ παρουσιάζωσιν εἰς τακτικὴν ἐπιθεώρησιν ὑπὸ τοῦ ἀδελφάτου ἐν τῷ ὀρφανοτροφείῳ τὴν τρίτην Κυριακὴν ἑκάστου μηνός. Ἡ παρεχομένη ταῖς θηλαστρίαις ἀποζημίωσις μηνιαίως κυμαίνεται ἀπὸ 15—20 δραχμῶν.

Ὁ τίτλος τοῦ νηπιακοῦ δὲν πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπὸ τὴν στενὴν τῆς λέξεως ἐκδοχήν. Ἐν τῷ ὀρφανοτροφείῳ τούτῳ διαιτῶνται ἔκθετα ἅτινα δὲν εἶνε παῖδες, βεβαίως ὅμως δὲν εἶνε καὶ νήπια. Ὁ ἐσωτερικὸς τοῦ καταστήματος ὀργανισμὸς προνοεῖ περὶ τῆς πιθανῆς υἱοθεσίας καὶ ἀποκαταστάσεως τῶν ὀρφανῶν, εὐτυχῶς δέ, καθ' ἃς ἔλαβον πληροφορίας, δὲν ὑπάρχει παράδειγμα νὰ διατρίψῃ ἐντὸς τοῦ ἀσύλου ἔκθετον πλέον τῶν τριῶν τὸ πολὺ χρόνων. Φιλάνθρωποι καὶ ἄκληροι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπισκέπτονται περιοδικῶς τὸ κατάστημα, διαλεγόμενοι δὲ τοῖς ἐκθέτοις συμπαθοῦσι πρὸς αὐτὰ καὶ πάντοτε σχεδὸν ἀναχωροῦσιν ἀποφέροντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ ἓν τῶν ἀπροστατεύτων τούτων. Μὴ ζητηθέντα τυχὸν παραμένουσιν ἐντὸς τοῦ καταστήματος ἄχρι τοῦ 7ου ἔτους, ὁπότε στέλλονται τὰ μὲν ἄῤῥενα εἰς τὸ ὀρφανοτροφεῖον Χατζῆ Κώστα, τὰ δὲ θήλεα εἰς τὸ Ἀμαλίειον. Τοιαύτη ὅμως περίπτωσις, ὡς εἶπον, οὐδέποτε ἄχρι τῆς ὥρας παρετηρήθη. Πρὶν ἢ ἀπέλθῃ τὸ ὀρφανὸν ἐκ τοῦ καταστήματος βαπτίζεται, ἐὰν συνέπεσε νὰ μείνῃ ἀβάπτιστον, προηγεῖται δὲ τακτικὴ δικαστικὴ πρᾶξις υἱοθεσίας μετὰ προηγουμένην βεβαίωσιν περὶ τῆς καλῆς διαγωγῆς τοῦ αἰτοῦντος καὶ τῆς σχετικῆς εὐπορίας του. Ἐπεσκέφθην τὰ παιδία ταῦτα, τὸ πρεσβύτερον τῶν ὁποίων μόλις εἶχεν ἡλικίαν 30 μηνῶν· ἦσαν ἠθροισμένα εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ ἑστιατορίου, ἀνέμενον δὲ περιχαρῶς τὴν τεταγμένην ὥραν τοῦ προγεύματος ἣν γινώσκουσιν ἄριστα. Ὅτε εἰσῆλθον ὥρμησαν ἅπαντα σκιρτῶντα καὶ ἀλλαλάζοντα ἀποκλείοντά με νὰ προχωρήσω, ἐπιπροσθοῦντα καὶ ἐπιλαμβανόμενα τῶν χειρῶν καὶ τῶν ἐνδυμάτων μου. Αἱ φυσιογνωμίαι των εἶνε νοημονέσταται, εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς δὲ πλείστων τούτων λάμπει ἀκτὶς εὐφυΐας. Ταλαίπωρα πλάσματα! Εἴθε νὰ διέλθητε οὕτω ἀθόρυβον καὶ ἄλυπον τὸν βίον σας, ὥστε νὰ μὴ καταρασθῆτε ποτὲ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἡ εὐσπλαγχνία σᾶς ἔσωσε νήπια ἀπὸ τοῦ θανάτου. Ἀνέμενον ὡς εἶπον τὴν ὥραν τοῦ προγεύματός των, τινὰ δὲ τούτων, τὰ μᾶλλον ἀνυπόμονα, εἶχον καθεσθῆ περὶ τὴν χαμηλὴν τράπεζαν παρ' ᾗ γευματίζουσι. Φαίνεται ὅτι ἔχουσιν ἀσθενῆ τινα ἔννοιαν τῆς σημασίας τῶν περιοδικῶν πρὸς τὸ κατάστημα ἐπισκέψεων τῶν ξένων, καθ' ὅσον πλεῖστα ἐξ αὐτῶν βλέποντα ἐξερχόμενον ὁριστικῶς μετὰ τοῦ ξένου καὶ ἕνα τέως σύντροφον φωνοῦσι «*πάει κι' αὐτός*»! Θαυμασία ἀντίληψις δυσανάλογος προφανῶς πρὸς τὴν ἡλικίαν των.

Ἐν τῇ αὐτῇ αἰθούσῃ προγεύονται καὶ δειπνοῦσι κοινοβιακῶς μετὰ τῶν ἐκθέτων καὶ αἱ ἀποτελοῦσαι τὸ προσωπικὸν θεράπαιναι, ἐξαιρέσει τῆς διευθυντρίας καὶ τῆς ὑποδιευθυντρίας. Ἐκτὸς τοῦ καφφέ, ἁπλοῦ διὰ τοὺς ἐνήλικας, μετὰ γάλακτος ὅμως διὰ τὰ μικρά, παρατίθεται δὶς τῆς ἡμέρας τράπεζα. Συνήθης τροφὴ εἶνε ὁ ζωμὸς καὶ τὸ παρασκευάσαν αὐτὸν κρέας. Ὁ τυρός, ὁ οἶνος καὶ ἐνίοτε καρποὶ ἀρτύουσι τὴν λιτὴν ἀλλὰ τακτικὴν καὶ ὑγιεινὴν πανδαισίαν. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας δίδεται τοῖς μικροῖς τεμάχιον ἄρτου καὶ ἔστιν ὅτε ᾠὸν ὀπτόν. Ἀναντιῤῥήτως ἡ τροφὴ εἶνε οὐ μόνον ἐπαρκής, ἀλλὰ καὶ ἀρίστη κατὰ ποιότητα, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν τοῦ βίου ὃν διάγουσι κατ' οἶκον αἱ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀσύλου ἐκτελοῦσαι. Περιουσίαν τὸ κατάστημα κέκτηται μετρίαν σχετικῶς πρὸς

Digitized by Google

τἄλλα ἀγαθοεργὰ τῶν Ἀθηνῶν καταστήματα, καί τοι ἡ φύσις τοῦ ἀσύλου τούτου ἔδει νὰ προκαλῇ συχνότερον τὴν γενναιότητα τῶν φιλανθρώπων καθ' ὅσον ἀντιπροσωπεύει πιστότερον παντὸς ἄλλου τὴν ἐπὶ τῆς γῆς πρόνοιαν καὶ φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ.

Εἰς 137,794 δραχμὰς ἀνέρχεται ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ τρέχοντος ἔτους, αἱ δὲ ὑπολογισθεῖσαι καὶ ἐγκριθεῖσαι δαπάναι ἀνέρχονται εἰς δραχμὰς 129,115, ὥστε τὸ περίσσευμα τῆς ἐφετεινῆς χρήσεως θ' ἀνέλθῃ εἰς 8,679 δραχμάς. Ἡ περιουσία τοῦ καταστήματος εὕρηται ἠσφαλισμένη εἰς μετοχὰς τῶν παρ' ἡμῖν τραπεζῶν, οἱ δὲ τόκοι προστιθέμενοι εἰς τὴν ἐνιαύσιον ἑκατοντακισχιλίων δραχμῶν χορηγίαν τοῦ δήμου Ἀθηναίων, τὴν προερχομένην ἐκ τοῦ ἀναλογοῦντος ὑπὲρ τοῦ ἀσύλου μέρους ἐκ τοῦ δημοτικοῦ φόρου ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰς χρείας τοῦ νηπιαγωγείου. Ὑψηλὴ καὶ ἄμεσος προστάτις τοῦ καταστήματος εἶνε ἡ Βασίλισσα· εὐγενεῖς δέσποιναι τῆς ἡμετέρας πόλεως κατ' εὐθεῖαν ὑπὸ τῆς Α. Μ. διοριζόμεναι μερίζονται φιλανθρώπως τὰς ὑπὲρ τοῦ καταστήματος μερίμνας, ἐφορεύουσι τὴν ἀκριβῆ τῶν διατεταγμένων ἐκπλήρωσιν, τὴν ἐνδυμασίαν τῶν ἐκθέτων, τὴν πρόβλεψιν τῶν ἀναγκαίων ὑφασμάτων πρὸς ἱματισμὸν τῶν βρεφῶν, καὶ εἴ τι παραπλήσιον. Αἱ κυρίαι δίδουσιν αὐτοπροσώπως λογοδοσίαν εἰς τὴν Βασίλισσαν ὁσάκις ἐκδηλωθῇ τοιαύτη διάθεσις.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν διατρεφομένων νηπίων ἐντὸς τοῦ καταστήματος καὶ δι' ἐξωτερικῶν θηλαστριῶν ἀνέρχεται ἐφέτος εἰς 350. Τὴν ἐσωτερικὴν ὑπηρεσίαν διενεργεῖ εἷς ἰατρὸς (διευθυντής), μία διευθύντρια, εἷς βοηθὸς τοῦ διευθυντοῦ, εἷς ἱερεύς, δύο ὑπηρέτριαι, μία οἰκονόμος, μία νοσοκόμος, καὶ ὁ ἀνάλογος ἀριθμὸς θηλαστριῶν βρεφοκόμων κλπ. Ἡ ἔλλειψις ναΐσκου ἀποβαίνει ἐπαισθητοτέρα ὁσημέραι διὰ τὸν ἱκανὸν τοῦ καταστήματος πληθυσμόν, τὸν σταθερῶς διαμένοντα ἐντός, καὶ διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν τελετῶν καὶ τῶν ἄλλων πνευματικῶν καθηκόντων.

Ἀπερχόμενος τοῦ «δημοτικοῦ νηπιακοῦ ὀρφανοτροφείου Ἀθηνῶν» ἀπεκόμιζα ἐντυπώσεις καὶ συγκινήσεις βαθείας. Ἐν τῇ ὑπάρξει τοῦ ἐκθέτου ὅπερ ἐκλαυθμήριζεν, ἔβλεπον ἐκτυλιχθεῖσαν διαδοχικῶς τὴν ἐγκληματικὴν ἀστοργίαν, τὴν ἀδυναμίαν, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν. Ἡ πρώτη ἀπέβλεπε τοὺς ἀγνώστους γονεῖς, τὸ ἔκθετον ἡ δευτέρα, καὶ τὴν κοινωνίαν ἡ τρίτη, πᾶσαι δ' ὁμοῦ τὸν ἄνθρωπον ἐν συνόλῳ. Ἐν στιγμαῖς ψυχικῆς ἀθυμίας καὶ σάλου, συνέβη ἴσως νὰ ηὐχήθημεν ὅπως μὴ εἴχομεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ δεσμοὺς προσφιλεῖς, ἡ διάσπασις τῶν ὁποίων τραυματίζει βαθύτατα τὴν καρδίαν μας. Συνέβη ἴσως νὰ ηὐχήθημεν καί τι τολμηρότερον· νὰ ἠγνοοῦμεν ἐντελῶς ἐκείνους, εἰς οὓς ὀφείλομεν τὴν ζωήν..... Τοῦτο εἶνε παραλήρημα ψυχικοῦ πυρετοῦ. Ἡ ἠθικὴ ἡμῶν κατάστασις πασχόντων ἐκ τῆς στερήσεως προσώπων ἀγαπητῶν δύναται ἴσως νὰ ἐξηγήσῃ πρὸς στιγμὴν χωρὶς ὅμως καὶ νὰ δικαιολογήσῃ τοιοῦτον παραλογισμόν. Ὑπὸ τὰς συνηθείας καὶ τὰς προλήψεις τῆς ἀνθρωπότητος, διαρκεῖς ὅσον καὶ αὐτή, τὸ συναίσθημα τῆς νοθείας, διὰ τὰς φιλοτίμους καὶ ἀγερώχους ψυχάς, θὰ τάσσηται μεταξὺ τῶν πρωτευουσῶν ἠθικῶν συμφορῶν. Δὲν εὐθύνεται βεβαίως διὰ τὸ μειονέκτημά του τοῦτο ὁ ἀπόκληρος, ἀλλὰ καὶ πότε ἡ κοινωνία ὑπῆρξε δικαία;....

Προσβλέπων πρὸς τὰ πλάσματα ἐκεῖνα ἅτινα ἐθώπευον, μίαν ἀπηύθυνον ὑπὲρ αὐτῶν σιωπηλὴν εὐχήν. Ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ τῆς νεότητος, ὅτε ψυχὴ καὶ καρδία διανοίγεται εἰς τὰ ποιητικώτερα καὶ εὐγενέστερα τῶν αἰσθημάτων, νὰ μὴ συναντήσωσι πρὸ αὐτῶν τὴν πικρὰν καὶ ἀγροῖκον εἰρωνείαν, δι' ἧς κοινωνία ἄδικος, κοινωνία ἀδιαφόρως ἐγκληματοῦσα ἀλλ' ἀδυσώπητος πρὸς τοὺς καρποὺς τῶν ὀλισθημάτων της, θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ πληγώσῃ τὴν εὐαισθησίαν τοῦ ἐκθέτου. Τὴν στιγμὴν καθ' ἣν προσφέρει τὴν καρδίαν του κοχλάζουσαν καὶ πλήρη πάθους εὐγενοῦς, τὴν ὥραν καθ' ἣν τείνει τὴν δεξιὰν ἵνα σφίγξῃ ἐν εἰλικρινεῖ διαχύσει τὴν χεῖρα τοῦ ὁμοίου του, ποῖος κεραυνὸς διὰ τὸ δυσμοιρον ὄν, ἐὰν ἀκούσῃ τὴν φοβερὰν κραυγὴν «νόθε»!! Καὶ ἂν δὲν τὴν ἀκούσῃ, ποῖος σπαραγμὸς νὰ διαγνώσῃ ὅτι ἐὰν ἐμπνέῃ συμπάθειάν τινα, τὴν ἐμπνέει μόνον διότι φέρει ἐπὶ τοῦ μετώπου τὴν σφραγῖδα τοῦ ὀνείδους;

ΣΠΥΡΙΔΩΝ Κ. ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

Ο ΜΠΑΡΜΠΑ - ΘΩΜΑΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

ἀξιωθὲν πρώτου ἐπαίνου ἐν τῷ Β' διαγωνισμῷ τῆς «Ἑστίας».

(Συνέχεια· ἴδε προηγ. φύλλον.)

Γ'.

Τὴν ἔλλειψιν τοῦ Μήτσου ἀνεπλήρου ὁ Χρῆστος ὁ γαμβρός, ὅστις βεβαίως συχνὰ-πυκνὰ ἐπεθύμει νὰ πηγαίνῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μπάρμπα-Θωμᾶ, ὅπου τὸν ἐπερίμενον συμπαθῆ βλέμματα καὶ γλυκεῖαι δεξιώσεις.

Ἡ Ἀγγελικὴ ἐβοήθει τὴν πενθεράν της, τὴ θειὰ Παρασκευή, εἰς ὅλαις ταῖς δουλειαῖς, καὶ ἐληαῖς τῆς ἐμάζωνε, καὶ κάμμιὰ φορὰ ἐτίναζε γιατ' ἦτανε κοπέλα ποῦ δυνόντανε, καθὼς καὶ ὁ Χρῆστος πάντοτε ἐξεβόηθαε τὸ μπάρμπα Θωμᾶ καὶ 'ς τὸ 'λητρουβειό, καὶ 'ς τ' ἀγῶγι, καὶ κάποτε, κάποτε ἐπήγαινε καὶ 'ς τὴ χώρα χάριν τοῦ γέροντος.

Ἀδελφοποιηθεῖσαι αἱ δύο αὗται οἰκογένειαι ἀμοιβαίως ἐβοηθοῦντο καὶ ἐθάλποντο.

Digitized by Google

Μὲ ὅλα τὰ γεράματά του ὁ μπάρμπα Θωμᾶς εἰργάζετο εἰς τὸ Ἐλαιοτριβεῖον, ὁ Χρῆστος ἐπῆρε κἄτι *ἀφτάντσαις*, καὶ ἡ γυναῖκες ἐσυδιαλέγανε ταῖς ἐληαίς, πάντες μοχθοῦντες πρὸς συντήρησίν των ἂν ὄχι πλέον.

Ὁ Χρῆστος καὶ ἡ Ἀγγελικὴ, χαριτωμένο ζευγάρι, περισσότερον ἠγαπῶντο ὅσον ὀλιγώτερον ἐβλέποντο.

Κοντὰ τὸ βράδυ-βράδυ, 'ποῦ ἐπήγαινε ἡ Ἀγγελικὴ 'σ τὴ Βρύση, εὕρισκε πάντοτε τὸ Χρῆστο 'ποῦ ἐπερίμενε νὰ ποτίσῃ τὸ ἄλογό του.

Ὅταν ἡ Ἀγγελικὴ ἔφερνε τὸ μαγέρεμμα, πρῶτος ὁ Χρῆστος ἔτρεχε νὰ τὴ ξαβοηθήσῃ.

Κάθε Κυριακή, 'ποῦ ἐσυγυρίζετο ὁ Χρῆστος γιὰ τὴν Ἐκκλησιά, ἡ Ἀγγελικὴ τοῦ ἐθηλύκονε τὰ κομπιὰ τοῦ ὑποκαμίσου του καὶ τοῦ ἴσαζε τὴ καμιζέλα του.

Μὲ γέλωτας πάντοτε καὶ μὲ γλυκὰ λόγια ἐπερνοῦσαν τὰς ζηλευτὰς ἐκείνας ἡμέρας, περιμένοντες μὲ καρδιοχτύπι τὴν Κυριακὴν τῶν Ἀπόκρεω, ὁρισθεῖσαν ὡς ἡμέραν τοῦ γάμου των.

Ἡ Μαριὼ εἰργάζετο μετὰ πάθους καὶ θέρμης διὰ νὰ ἐξοικονομήσῃ τι, καὶ οὕτω συμπληρώσῃ τὰ προικιὰ τῆς Ἀγγελικῆς της, διότι μὲ ὅλη της τὴ φτώχεια ἤτανε 'περήφανη καὶ δὲν ἤθελε νὰ τῆς 'ποῦνε πῶς τὴν ἔβγαλε 'ξώπροικη.

Ἐντούτοις αἱ ἡμέραι ἐπλησίαζον, ἀλλὰ τῆς Ἀγγελικῆς τὰ προικιὰ δὲν ἦσαν ἕτοιμα καὶ ἡ δυστυχὴς μήτηρ καθ' ἑκάστην ἐφιλονείκει μὲ τὸ γέρω Θωμᾶ, διότι ἂν καὶ ὁ Χρῆστος ἦτο καλὸς καὶ τῷ ἤρεσαν τὰ μαῦρα 'μάτια τῆς Ἀγγελικῆς, ἦτο ὅμως παιδὶ τῆς δουλειᾶς καὶ ἐζήλευε ταῖς ἐληαὶς καὶ τ' ἀμπέλια καὶ τὰ συγύρια τοῦ σπιτιοῦ. — Ἐπαντρεύτηκα, ἔλεγε, γιὰ ν' ἀνοίξω σπίτι, γιατ' ἤξευρα πῶς ἡ Ἀγγελικὴ εἶνε δουλεύτρα καὶ νοικοκυρὰ κ' ἔχει καὶ τὸ μερδικό της. — Ἀλλ' ἡ τελευταία αὕτη λέξις ποτὲ δὲν ἠχεῖ καλῶς εἰς τὰ ὦτα τῆς μητρός, ἥτις πάντοτε ἐφοβεῖτο, πάντοτε εἶχεν ὑποψίαν μὴ ὁ γαμβρὸς ζητήσῃ καὶ ἄλλα προικιά, διότι οὐδέποτε τὸν ἤκουσε νὰ ὁμιλήσῃ περὶ ὅσων τῷ ἔταξαν.

Καὶ δὲν ὡμοίαζε μὲν ὁ Χρῆστος λαίμαργόν τινα κτηματίαν, ἦτο ὅμως χωρικός, γεωργὸς ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ξενυχτᾶνε 'σ τὸ ἀμπέλι τους, ἐξ ἐκείνων, οἵτινες, καὶ πεπονημένοι, ἐπιστρέφοντες ἐκ τῆς ἐργασίας φορτόνονται μ' ἕνα δεμάτι κλαρὶ γιὰ ταῖς γίδαις, ἐξ ἐκείνων, οἵτινες, καταβαίνοντες εἰς τὴν χώραν, ἔχουσι 'σ τὸ σακκοῦλί τους ψωμὶ καὶ τυρί, ἐξ ἐκείνων, οἵτινες τρώγουσι τὴν κριθὴν καὶ πίνουσι τὸ λάγκερο καὶ πωλοῦσι τὸν σῖτον καὶ τὸν οἶνον.

Δυστυχῶς δὲ αἱ ὑποψίαι τῆς μητρός, ἂν καὶ μᾶλλον ἐκ τῆς ἀγάπης ἣν εἶχε πρὸς τὴν θυγατέρα της προήρχοντο, ἤρχισαν ἤδη νὰ ὑποθάλπωνται ὡς ἐκ τῆς ἀδιαφορίας τοῦ γαμβροῦ πρὸς τέλεσιν τοῦ γάμου. Διότι ἡμέραν τινά, ἐνῷ ἡ Ἀγγελικὴ ἔρραπτεν ἓν ὑποκάμισον βιαστικὰ-βιαστικὰ σκυμμένη 'σ τὸ βελόνι καὶ δὲν εἶδε τὸν Χρῆστον διερχόμενον, οὗτος πλησιάσας τῇ εἶπε νὰ μὴ βιάζεται, γιατὶ 'σὰ δὲν τἄχ' ἕτοιμα κάνουνε τὸ γάμο τὸ Πάσχα. Τότε δέ, ὑψώσασα τοὺς γλυκεῖς ὀφθαλμούς της, ἀνεστέναξεν ἡ Ἀγγελική, διότι ἦσαν οἱ λόγοι οὗτοι πικροί. «— Τί λές, Χρῆστό μου; πρώτη φορὰ σ' ἄκουσα νὰ 'πῇς τέτοιο λόγο», τῷ εἶπεν, ἐνῷ ἐκεῖνος ἀπήρχετο. Πλὴν ὅμως καὶ παρὰ τὰ κρυφὰ δάκρυά της καὶ τοὺς στεναγμοὺς τῆς Μαριῶς ὁ γάμος ἀνεβλήθη, διότι τὰ προικιὰ δὲν ἦσαν κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν ἕτοιμα.

Ἔκτοτε περισσότερον ἡ Ἀγγελικὴ ἐνεθυμεῖτο τὸν ἀδελφόν της λέγουσα ὅτι, ἂν ἤτανε ὁ Μῆτσος ἐδῶ, θενὰ γινόντανε ὁ γάμος μου. Ἀλλ' ὁ μπάρμπα Θωμᾶς ἐσιώπα, διότι ἑκάστη αὐτῆς λέξις ἔσφαζε τὴν καρδίαν του, διότι τὰ χείλη του δὲν ἐτόλμων νὰ ἐκφέρωσιν ὅ,τι ἤθελον, διότι ἠγάπα πολὺ τὴν ἀνεψιάν του καὶ ἐλυπεῖτο τὴν Μαριώ. Παρηγορεῖτο ὅμως ἐφ' ὅσον ἔβλεπε τὸ Χρῆστο, ὅστις ἂν καὶ δὲν ἐφαίνετο ψυχρός, οὐχ ἧττον ὁ μπάρμπα Θωμᾶς διέκρινεν, ὅτι πολὺ σπανίως ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν θερμότητα τῆς Ἀγγελικῆς καὶ εἰς τὰς μητρικὰς δεξιώσεις τῆς πενθερᾶς του.

— Δὲ σὲ ἤκουσα ποτέ, 'σὰ νειόγαμβρος, νὰ τραγουδήσῃς, τῷ ἔλεγε μίαν ἑσπέραν εἰς τὸ δεῖπνον ἡ Μαριώ.

— Οὖ! ποῦ μᾶς ἀφίνουν ἡ δουλειαὶς καὶ τὰ *ντέρτια*, ἀπήντησε ψυχρῶς ἐκεῖνος.

Ὁσημέραι δὲ καθίστατο ζωηροτέρα ἡ ψυχρότης τοῦ Χρήστου, διότι ἐνῷ πρότερον δὶς καὶ τρὶς τῆς ἡμέρας ἤρχετο εἰς τὴν οἰκίαν τῆς νύμφης, παρετηρήθη, ὅτι ἅπαξ μόνον καὶ ἐπ' ὀλίγον ἤρχετο, προφασιζόμενος, ὅτι ἔχει δουλειαίς, ὅτι θὰ καταιβάσῃ λάδι, ὅτι ἔχει κλάδο καὶ ἄλλα, καὶ ἄλλα· μάλιστα δὲ ἡ θειὰ Παρασκευὴ ἡμέραν τινὰ ἐξύβρισε τὴ νύμφη της τὴν Ἀγγελική, διότι δὲν ἐπῆγε νὰ τῆς δώσῃ συχέριο νὰ ψήσῃ. Καὶ παραπλήσια ἄλλα, μικρὰ μὲν καὶ ἄσημα καθ' ἑαυτά, φοβερὰ ὅμως καὶ δηλητηριώδη διὰ τὰς ἀλγούσας καρδίας, διεδραματίζοντο ἀπὸ τῆς ἀναβολῆς τοῦ γάμου.

Ἡ πρώτη χαρὰ καὶ ἀνθηρότης τῆς Ἀγγελικῆς βαθμηδὸν μετέπιπτε, καὶ ἂν οὐδέποτε ἐτόλμα νὰ ἐκφέρῃ τι, ἐπροδίδετο ὅμως, διότι ἀπὸ τὰ ῥοδαλὰ χείλη της ἐξηλείφθη ὁ γέλως καὶ ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της ἡ ζωηρότης.

Ἡ Ἀγγελική, ἡ μηδέποτε αἰσθανθεῖσα χαράν, ἐχαιρέτισεν ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χρήστου τὴν εὐτυχίαν της, ἐνθυμουμένη δὲ τὰς ἀνασκιρτήσεις τῆς καρδίας της κατὰ τὴν πρώτην ἐκείνην ἑσπέραν, καθ' ἣν ἐκαμάρονε τὸ Χρῆστο 'σ τὸ

Digitized by Google

πλευρό της, καὶ παραβάλλουσα ταύτας πρὸς τοὺς ναρκώδεις φόβους τῆς σήμερον, ἐμελαγχόλει καὶ ἀπαίσια ἐσκέπτετο.

Ἡμέραν τινά, εὑρισκομένη μόνη, ἤρχισε νὰ κλαίῃ μὴ νοήσασα τὴν μητέρα της εἰσελθοῦσαν.

— Γιατί κλαῖς, Ἀγγελική μου; τὴν ἠρώτησεν ἡ δυστυχὴς μήτηρ· αὕτη δὲ ταραχθεῖσα, ὕψωσε τοὺς θολοὺς ὀφθαλμούς της καὶ εἶπε· «—Ἐθυμήθηκα τὸ Μῆτσο», σπογγίσασα ἐνταὐτῷ τὰ δάκρυά της· πλὴν ὄχι, κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔκλαιεν ἡ Ἀγγελικὴ διότι εἶδε διερχόμενον τὸ Χρῆστο, χωρὶς νὰ σηκώσῃ τὰ 'μάτιά του νὰ τὴ χαιρετίσῃ.

Ὁ μπάρμπα Θωμᾶς σκεπτικὸς καὶ ἐνωχλημένος ἐφαίνετο, ὡς ἐκ τῆς ψυχρότητος μεθ' ἧς καὶ πρὸς αὐτὸν ἔτι ἐφέρετο ὁ Χρῆστος, ὃν διάφορον ὅλως ἐνόμιζεν, ὥστε πολλάκις ἠθέλησε νὰ γράψῃ καὶ τοῦ Μήτσου περὶ τούτου, ἀλλά, φοβούμενος μὴ ἔτι μᾶλλον ἐπαυξήσῃ τὸ κακόν, ἀνέβαλλε καθ' ἑκάστην, σκεφθεὶς ὅτι προτιμότερον εἶνε τῇ παρεμβάσει τοῦ παππᾶ νὰ πληροφορηθῇ τὴν αἰτίαν τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ γαμβροῦ του. Εὑρὼν λοιπὸν τὸν παππᾶν τῷ ἐξεμυστηρεύθη πάντα, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ ὁμιλήσῃ τοῦ Χρήστου, ὅπως 'ξέρει ἡ ἁγιωσύνη του μὲ τρόπο.

Καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς ἔκαμε τὸ καθ' ἑαυτόν, ἀλλὰ μάτην, ὁ πολυάσχολος Χρῆστος ἀγρὸν ἠγόρασε, τυπικῶς μόνον καὶ χάριν τῶν συγχωριανῶν του ἐπισκεπτόμενος ἐνίοτε τὸ γέρω Θωμᾶ, ὀλίγον δὲ φροντίζων νὰ ἐξαλείψῃ τὴν κατάδηλον ἤδη διάστασιν.

Ἀλλ' ἡ Μαριώ, γυνὴ καὶ μήτηρ συνάμα, τὰς γυναικείας δολοπλοκίας διπλῷ ὀφθαλμῷ διαβλέπουσα, ποσῶς δὲν ἐπείθετο, ὅτι ἐξ ἑαυτοῦ ὁ Χρῆςος ἐφέρετο πρὸς αὐτοὺς τοσοῦτον ἀνοικείως, ἀλλ' ὅτι κακός τις ἕτερος δαίμων ὑπεκίνει τὰς φιλοκτεάνους διαθέσεις του. Διότι ἡμέραν τινὰ ἡ συμπεθέρα της ἡ Παρασκευή, ἡ καὶ μήτηρ τοῦ γαμβροῦ, γαυριῶσα ἔλεγεν, ὅτι τοῦ παιδιοῦ της τοὔπρεπε νὰ πάρῃ βιό, γιατ' εἶνε μοναχογυιὸς κι' ἀδελφάδαις δὲν ἔχει. Δικαίως ὅθεν ἡ Μαριὼ ὑπενόει, ὅτι ἐκ τῆς μητρὸς τοῦ Χρήστου προήρχετο ἡ ψυχρότης του.

Καὶ ἡ Μαριὼ δὲν ἐφοβεῖτο μὴ ἡ θυγάτηρ αὐτῆς μείνῃ ἄγαμος, διότι ἐν ᾧ τόπῳ ἔζων οἱ γαμβροὶ γυρεύουνε νυφάδαις, ἀλλὰ διότι ἦτο μεγάλη ἡ προσβολὴ καὶ φοβερὰ ἡ περιφρόνησις νὰ χαλάσῃ ὁ γάμος μετὰ τριῶν μηνῶν συνοίκησιν τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύμφης. Τοῦτο εἶνε διὰ τὸν ἁγνὸν χωρικὸν δίλημμα ζωῆς καὶ θανάτου, δι' ὃ καὶ ἔτι μᾶλλον ὁ γέρω Θωμᾶς ἐσκέπτετο τὰς συνεπείας καὶ τὴν διὰ βίου ἔχθραν, ἥτις ἐπὶ ὅλας γενεὰς θὰ ὑφίστατο μεταξὺ τῶν δύο οἰκογενειῶν των, ἢ ὅτι ἡ Ἀγγελικὴ δὲν θὰ ἐνυμφεύετο τὸν Χρῆστον.

Ὡς ἐκ τούτου ὁ πεπειραμένος γέρων ὅλαις δυνάμεσι προσεπάθει νὰ μεταπείσῃ τὸν γαμβρόν· καὶ τοι δὲ οὗτος οὐδέποτε ἐξέφερεν, ὅτι δὲν θὰ στεφανωθῇ τὴν Ἀγγελικήν, οὐχ ἧττον ὅμως τὰ πράγματα τοῦτο ἐδείκνυον, διότι ἐνῷ διὰ τὸ Πάσχα δὲν ἐμεσολάβει ἢ δεκαπενθημερία μόνον, ἐν τούτοις οὐδὲ λόγον ἔκαμνε περὶ τοῦ προσεγγίζοντος γάμου του, οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον ἡτοιμάζετο. Πάντες δ' ἐν τῷ χωρίῳ διέδιδον, ὅτι ἐχάλασεν ὁ γάμος τῆς Ἀγγελικῆς, καὶ πάντες ἐμέμφοντο τὸν Χρῆστον διὰ τοῦτο.

Μάτην ὁ μπάρμπα Θωμᾶς ἀνέβαλλε νὰ γράψῃ τοῦ Μήτσου καὶ νὰ δίδῃ ἔντασιν εἰς τὴν γεροντικὴν ὑπομονήν του καὶ νὰ παρακαλῇ συγγενεῖς καὶ φίλους νὰ ὁμιλήσουν τοῦ Χρήστου διὰ τοῦτο, διότι ἡ Λαμπρὴ ἦλθε καὶ διῆλθε πικρά, χολώδης, ἀλλ' ὁ γάμος δὲν ἐγένετο, προφασισθέντος τόρα τοῦ γαμβροῦ, ὅτι δὲν ἦτο ἕτοιμος.

Ἡ Μαριὼ καὶ ἡ Ἀγγελικὴ ἦσαν ἐξ ἐκείνων τῶν ὑπάρξεων, αἵτινες ἐγείρονται στενάζουσαι καὶ κατακλίνονται δακρυρροοῦσαι, ἐξ ἐκείνων, αἵτινες λικνιζόμεναι ὑπὸ τῆς δυστυχίας ἀδυνατοῦσι νὰ πιστεύσωσιν, ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρχει χαρὰ καὶ γέλως, ἂν δέ ποτε ἐχάρησαν διά τι στιγμιαίως ἢ ἐγέλασαν, ἐμιμοῦντο καὶ τότε τοὺς ἄλλους, διὸ καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο ἐκένωσαν μέχρι τρυγὸς σιωπήσασαι.

Πλὴν μεθ' ὅλα ταῦτα ἡ Ἀγγελικὴ ἦτο νεᾶνις, ἄνθος, ὅπερ ἂν καὶ οὐδέποτε ἐθωπεύθη ὑπὸ χρυσιζουσῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, εἶχεν ὅμως φύλλα χλωρά, χρῶμα, πελιδνὸν μὲν ἀλλὰ πάντοτε χρῶμα ζωῆς, καὶ ἀπὸ τῆς ἀναβολῆς ἢ μᾶλλον τῆς ματαιώσεως τοῦ γάμου της ἐπλημμύρει ἡ καρδία της ἀπελπισίας καὶ ἡ διάνοιά της σκότους. Δὲν εἰργάζετο, δὲν ἐκαλλωπίζετο, δὲν ἐγέλα, πλὴν οὔτε ἔκλαιε, διότι ἡ καρδία φθίνουσα ἀποξηραίνεται.

Τὴν χθὲς ἔτι ἀνθοῦσαν εὐτυχίαν της, ὑφ' ἧς ἐγαλουχεῖτο καὶ ἀφ' ἧς ἠρύετο χαράν, ζωήν, ἔβλεπεν αἰφνιδίως τρεπομένην ἐπὶ τὸ ἀντίθετον, διότι ἡ δυστυχὴς ἦτο μικρὰ ἀκόμη καὶ δὲν εἶχε γνωρίσει ἐν τῷ κόσμῳ ἢ τὰ δύο ἄκρα μόνον, βαθεῖαν δυστυχίαν καὶ ὀλίγας στιγμὰς εὐτυχεῖς.

Ὁ γέρων Θωμᾶς βλέπων, ὅτι οὐδέποτε ἡ τύχη ἐγέλα αὐτῷ εἰλικρινῶς, ἀλλ' ὅτι τοὐναντίον καὶ κατὰ τὴν ἑσπέραν τοῦ βίου του ὤφειλε νὰ ὑποστῇ τὴν πικροτέραν πασῶν τῶν θλίψεων, ἠναγκάσθη πλέον, ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του, νὰ παρηγορῇ τὴν δυστυχισμένην ἀνεψιάν του, ἣν ὁσημέραι ἔβλεπε φθίνουσαν καὶ τηκομένην, ψιθυρίζων ὡσεὶ μοιρολογῶν τὴν κοινὴν παροιμίαν —«χαρὰ 'σ ἐκεῖνο τὸ κακὸ 'ποῦ θἄρθῃ μοναχό του».

Ἔγραψε τέλος καὶ τοῦ Μήτσου τὰς λεπτομερείας τῶν διατρεξάντων παραινῶν συνάμα αὐτὸν καὶ ἐν τῇ ἐπιστολῇ του νὰ κάμῃ 'σὰν φρόνιμος ἄνθρωπος, διότι ὁ γέρων ἐγνώριζε τὸν

Digitized by Google

χαρακτῆρα τοῦ ἀνεψιοῦ του καὶ ᾐσθάνετο πόσον δυσοιώνιστος θὰ τῷ ἐφαίνετο ἡ ἐπιστολὴ αὕτη. Ἀλλὰ πρὶν ἢ λάβῃ ἀπάντησιν, ἡμέραν τινὰ ἔμαθεν εἰς τὴν χώραν, ὅτι τὸ 12ον τάγμα, παρ' ᾧ ἦτο κατατεταγμένος ὁ Μῆτσος, διετάχθη νὰ μεταβῇ αὐτόθι. Καὶ ηὐχαριστήθη μέν, διότι θὰ ἔβλεπε τὸ Μῆτσό του μὲ στολή, ἀλλ' ὄχι τόσον, διότι ἐφοβεῖτο συμπλοκήν τινα μετὰ τοῦ Χρήστου.

Ὡς ἀκτὶς ὅμως χαρᾶς ἔλαμψεν ἡ εἴδησις αὕτη εἰς τὰ πρόσωπα τῆς μητρὸς καὶ τῆς Ἀγγελικῆς, διότι ἐπίστευσαν αἱ δυστυχεῖς, ὅτι ὁ Μῆτσος θὰ ἠδύνατο νὰ μεταπείσῃ τὸν Χρῆστον.

Ἐντούτοις τὸ τάγμα ἦλθε καὶ ὁ γέρω Θωμᾶς μὲ τὴ νύφη του καὶ τὴν ἀνεψιάν του μετέβησαν νὰ ὑποδεχθῶσι τὸν Μῆτσον, ὃν πράγματι εἶδον ὑγιᾶ, εὔρωστον, παλληκάρι, τὸν ἠσπάσθησαν, τὸν ἐνηγκαλίσθησαν μὲ παλμοὺς καὶ δάκρυα χαρᾶς. Ἐκεῖνος ὅμως ἀνυπομόνως ἠρώτα νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἀπομακρύνσεως τοῦ γαμβροῦ του, καὶ ἐφαίνετο τοσοῦτον τεταραγμένος ὥστε θὰ ἔλεγέ τις, ὅτι οἱ ὀφθαλμοί του ἐπλημμύρουν ὀργῆς.

Ὁ ἀδελφὸς ἀνὰ στιγμὴν στρεφόμενος πρὸς τὴν ἀδελφήν, ἣν ἔβλεπε χλωμήν, τὴν ἐπαρηγόρει, μᾶλλον προσπαθῶν νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ ἄλγος τῆς καρδίας της, ἐκείνη ὅμως ἐσιώπα, διότι ἐπεθύμει νὰ τῷ εἴπῃ πλείονα ὅσων ἠδύνατο. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ σάλπιγξ ἠχήσασα αἰφνιδίως ἀπέσπασε τὸν Μῆτσον τόσον φιλτάτων προσώπων.

Καὶ ἐλυπήθησαν μὲν διότι ἐπ' ὀλίγας μόνον στιγμὰς εἶδον τὸ Μῆτσο, ᾐσθάνθησαν ὅμως ἐν τῇ βαρυθυμούσῃ αὐτῶν καρδίᾳ παρήγορον ἀνακούφισιν.

Καθ' ὁδὸν ὁ γέρων συνεβούλευε τὰς γυναῖκας νὰ μὴ παροξύνωσι τὸ Μῆτσο, φοβούμενος μείζονα κακά, καὶ δυστυχῶς δὲν ἐψεύσθη, διότι τὴν προσεχῆ Κυριακὴν ἐπὶ ἡμερησίᾳ ἀδείᾳ ὁ Μῆτσος ἐλθὼν εἰς τὸ χωρίον, πρῶτον κατηυθύνθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Χρήστου, ὃν εὑρὼν παραφόρως ἐξύβρισε καὶ ἠπείλησε, τοῦθ' ὅπερ κατεφόβισε τὸν γέρω-Θωμᾶν καὶ τὰς γυναῖκας, ὥστε τοῦ λοιποῦ ἐνήργησαν ἵνα μὴ τῷ χορηγῆται ἄδεια.

Ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ ἐκείνῃ οἱ στεναγμοὶ καὶ τὰ δάκρυα ἐπηύξανον, ὡσεὶ τὰ ἀθῷα ἐκεῖνα πλάσματα ἐξώφλουν προπατορικὰς ἁμαρτίας.

Τὰ πρόσωπα τῆς Μαριῶς καὶ τῆς Ἀγγελικῆς ἰδίως ἠλλοιώθησαν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐνόμιζέ τις, ὅτι, ὑπὸ τοὺς διαφανεῖς ὀφθαλμούς των, διαβλέπει τρέμον, σβῦνον τὸ φῶς τῆς ψυχῆς των.

Ἡ Ἀγγελικὴ δὲν ἦτο πλέον ἡ ῥοδαλὴ ἐκείνη χωριατοποῦλα, ἀλλὰ ἡ μάρτυς παρθένος ἡ προπαρασκευαζομένη νὰ καταλίπῃ σῶμα παγερὸν διὰ ψυχὴν ἁγνήν.

Καὶ ἔβλεπέ τις νύκτα καὶ ἡμέραν ἐν τῷ προσώπῳ ἐκείνῳ τῷ προκαλοῦντι τὴν συμπάθειαν, διότι εἶχε πάντοτε τοὺς γλυκεῖς ὀφθαλμοὺς ὑγρούς, τὰ χείλη κλειστὰ καὶ τὰς παρειὰς ὠχράς.

Ἀλλ' ὁ μπάρμπα Θωμᾶς;

Ὁ μπάρμπα Θωμᾶς ἐρρίφθη εἰς τὴν ἐργασίαν, ἄνελπις, βλέπων τὸν θάνατον ἐκ τοῦ σύνεγγυς, εἰργάζετο ὡσεὶ εἶχεν ἡλικίαν νέαν καὶ πολυάριθμον οἰκογένειαν. Πάντοτε σιωπῶν, πάντοτε κατηφής, μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, κυρτούμενος ὅλως ὑπὸ τὴν λαγιαν αὐτοῦ καππαν, ὑφίστατο μεθ' ὑπομονῆς τὰ πάντα, διότι, ὡς ἔλεγεν, — ὅπ' ἀγαπᾷ ὁ Θεὸς παιδεύει.

Συχνότατα κατέβαινεν εἰς τὴν χώραν διὰ νὰ βλέπῃ τὸ Μῆτσο, ἀλλὰ πάντοτε ἐπέστρεφε σύννους καὶ τεταραγμένος, διότι ὁ Μῆτσος, τοσοῦτον ὁρμητικῶς καὶ μανιωδῶς ἐξεφράζετο κατὰ τοῦ Χρήστου, ὥστε οὐδέποτε ὁ γέρων ἐπείθετο, ὅτι θὰ ἠδύναντο τοῦ λοιποῦ οἱ δύο οὗτοι νὰ ζήσωσιν ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ.

Νεαρὸς ὁ Μῆτσος καὶ χωρικὸς καὶ στρατιώτης, ᾐσθάνετο σφόδρα τὴν προσβολὴν ἐκείνην, καὶ δὲν θὰ ἀπέφευγε βεβαίως νὰ ἐκδικηθῇ ἐπὶ εὐκαιρίᾳ. Δικαίως ὅθεν ὁ μπάρμπα Θωμᾶς ἐταράττετο ἀκούων τὸν ἀνεψιόν του ἀπειλοῦντα, ὅτι θὰ πιῇ τὸ αἷμα τοῦ ἀτίμου ἐκείνου ἀνθρώπου.

Πολλάκις ἡ Μαριὼ καὶ ἡ Ἀγγελικὴ ἠρώτων τὸν γέροντα, ἐπιστρέφοντα ἐκ τῆς πόλεως, τὴν αἰτίαν τῆς τοσαύτης του μελαγχολίας, πλὴν ἐκεῖνος ἐσιώπα, διότι δὲν ἤθελεν ἔτι πλέον νὰ ἐπαυξήσῃ τὰ ἄλγη των. Ἡ Μαριὼ ὅμως ἦτο μήτηρ καὶ ἐνόει, δι' ὃ συχνὰ-συχνὰ κατηρᾶτο τὸν ἀχρόνιαγο τὸ Χρῆστο, ποῦ τῆς ἔφερε τέτοια δυστυχία 'ς τὴ φτώχεια της.

Καὶ βεβαίως θὰ ηὔχετό τις τὰ δεινά των νὰ εἶχον τέρμα τὰς ἀρὰς ταύτας καὶ τὰ δάκρυα των, διότι βαθμηδὸν ὁ χρόνος θὰ ἐκάλυπτε μὲ λήθην τὰς ἀφυπνισθείσας ἐκείνας εὐτυχεῖς ἡμέρας, ἂν ὄχι τὰς ἀνοιχθείσας πληγὰς τῶν καρδιῶν των. Ἀλλά, δυστυχῶς, ὄχι, διότι ἡ τύχη των ἦτο σφόδρα ἀπηνής.

Ὁ Μῆτσος ὀργίλος καὶ ἀποφασιστικός, αἰσθανόμενος τὴν καρδίαν του αἱμάσσουσαν καὶ διψῶσαν ἐκδικήσεως, δὲν ἐδίστασε, νύκτα τινὰ σκότους καὶ χειμῶνος, ἀφανὴς νὰ διέλθῃ τοὺς στρατῶνας καὶ ποδὶ πτερωτῷ νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ χωρίον, ὅπερ μόνον μίαν ὥραν τῆς πόλεως ἀπεῖχε, διὰ νὰ εὕρῃ τὸ Χρῆστο καὶ κορεσθῇ ἐκ τοῦ αἵματός του.

Οὐδεὶς γνωρίζει ποῦ ὑπάγει καὶ τί πράττει. ὅταν ἡ διάνοιά του ναρκοῦται ὑπὸ τὰς ἀναθυμιάσεις μεθυούσης καρδίας!

Καί, κακῇ τύχῃ! μόλις πλησιάζει εἰς τὸ χωρίον, βήματα πλατέα ἵππου τὸν σταματῶσιν ὄπισθεν μιᾶς ἐλαίας.

Ἦτο τὸ ἄλογον τοῦ δυστυχοῦς Χρήστου, ὅπερ ἐκεῖνος ὡδήγει, νύκτωρ κατερχόμενος εἰς τὴν χώραν δι' ἐργασίαν.

Digitized by Google

Ὁ Μῆτσος τὸν διακρίνει ἀλλὰ φοβεῖται, διότι μελετᾷ ἔγκλημα, καὶ ὑποχωρεῖ ὀλίγον, ἐνῷ ἐν-ταυτῷ ἐγείρει τὸ ὅπλον του, ὡσεὶ θέλων νὰ ἐκ-δηλώσῃ τὴν ἀπόφασίν του, καὶ μετὰ στιγμὴν πυροβολεῖ.

Ὁ πυροβολισμὸς ἦτο κωφός, διότι ἔπεσεν ἐπὶ σώματος.

Ὁ ἵππος ἀφηνίασε, στεναγμὸς βαθὺς ἐξῆλθε τῶν ἡμικλείστων χειλέων τοῦ δυστυχοῦς ἐκείνου, ἐνῷ ὁ νεαρὸς φονεύς, ταχὺς ὡς ἀστραπή, μετ' ὀλίγον ἐκοιμᾶτο ὑπὸ τὴν στρατιωτικὴν *βελέν-τσαν του*, διότι καὶ πάλιν εἰσῆλθεν εἰς τὸν στρα-τῶνα ὅπως ἐξῆλθε.

Τὴν ὥραν ἐκείνην ὁ ὕπνος ἐδέσποζε πάντων, ἀλλὰ τίς οἶδε τί φρικῶδες ὄνειρον κατεσπάραξε τὴν δυστυχῆ μητέρα τοῦ Χρήστου, καὶ τίς ἀπαί-σιος ρογχαλισμὸς ἀφύπνισε τὸν γέρω-Θωμᾶν.

Ἐντούτοις τὸ μέλαν περίβλημα τῆς νυκτὸς ἤρθη καὶ γαλακτώδη χροιὰν ὁ οὐρανὸς λαμβά-νων, ἀπεκάλυπτεν εἰς τὰ ὄμματα τοῦ χωρίου τὸ μοιραῖον ἐκεῖνο πτῶμα. Τὸ εἶδεν εἷς, καὶ ἐσιώ-πησεν, ἄλλος, σφραγίσας τοὺς ὀφθαλμούς, ἀπῆλ-θεν, ἀλλὰ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἐμαρτύρει τὸ ἔγ-κλημα, καὶ πρὶν ἢ ὁ ἥλιος διαλύσῃ τὴν παγε-ρὰν νυκτίαν πάχνην, ὑπὸ τοὺς διατόρους θρήνους δυστυχοῦς μητρὸς καὶ τὰς ὀξείας οἰμωγὰς συγ-γενῶν καὶ φίλων μετέφερον τὸ πτῶμα εἰς τὴν οἰκίαν.

Πλὴν ἡ Παρασκευὴ ἠδύνατο νὰ κλαίῃ καὶ νὰ φωνάζῃ, ἀλλ' ἡ δυστυχὴς Μαριώ, ἐπὶ τῷ ἀκού-σματι τοῦ τερατώδους ἐκείνου γεννήματος τῆς νυκτός, ἔπεσε λιπόθυμος καὶ οὐδὲ ὤφειλε, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ κλαίῃ.

Ἡ Μαριὼ ἐπὶ ξυλίνου κρεββατίου ἡμιθανής, ἡ δυστυχὴς Ἀγγελικὴ πλησίον της καθημένη μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας καὶ κλαίουσα, ὁ δυσ-τυχὴς γέρων μὲ τὴ σκούφιά του μέχρις ὀφρύων, περιτετυλιγμένος εἰς τὴν πεπαλαιωμένην κάππαν του καὶ καθήμενος παρὰ τὴν σβεσμένην ἀνθρα-κιάν· τοιαύτη ἦτο ἡ ἐσωτερικὴ εἰκὼν τῆς οἰκίας ἐκείνης, διότι ἡ Παρασκευὴ ἀπώλεσε τὸν υἱόν της, καὶ πάντα ταῦτα τὰ πλάσματα θὰ ἀπέτι-νον τὸ χυθὲν αἷμά του.

Καὶ δὲν ἐβράδυνε τοῦτο νὰ καταστῇ ψηλαφη-τόν, διότι ὁ φονεὺς τοῦ Χρήστου, ἂν καὶ κεκα-λυμμένος ὑπὸ τὸν πυκνότερον πέπλον τοῦ μυστη-ρίου, ὑπῆρχεν ὅμως, ὡς πάντες ἐπίστευον, ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς Ἀγγελικῆς. Ἀλλὰ τίς ἦτο οὗτος; αἱ γυναῖκες ὄχι, ἔλεγον πάντες, ὁ Μῆτσος, ἐπίσης ὄχι, διότι οὔτε ἄδεια τῷ ἐδίδετο, μόνος συνεπῶς ἐναπέμενεν ὁ μπάρμπα Θωμᾶς.

Καὶ τοῦτο μὲν οὐδεὶς πεποιθὼς ἐμαρτύρει, πλὴν ὅμως πάντες ἠναγκάζοντο νὰ ὁμολογῶσι. Διαδοθεῖσα δὲ ἡ ἰδέα αὕτη ἐπέφερε τὴν εἰς φυλα-κὰς κάθειρξιν τοῦ δυστυχοῦς γέροντος.

Ἤδη μὴ ἐρωτᾶτε περὶ τῆς Μαριῶς καὶ τῆς Ἀγγελικῆς, διότι ἔδει τὸ μελανοδοχεῖόν μου νὰ πληροῦται αἵματος καὶ οὐχὶ μελάνης, ὅπως ἐπι-χειρήσω ἰσχνὴν μόνον περιγραφὴν τῆς θέσεως τῶν δύο ἐκείνων μαρτύρων. Ἂς τὰς ἀφήσωμεν κάλ-λιον νὰ ἕρπωσιν ὑπὸ τὸν ἐρεβώδη ὁρίζοντα τῆς ἀπηνοῦς τύχης των.

Ὁ μπάρμπα Θωμᾶς ἦτο εἰς τὰς φυλακὰς καὶ ἦτο εὐχαριστημένος, δὲν ἐλυπεῖτο, δὲν ἐστέναζεν.

Ὁ θέλων νὰ φιλοσοφήσῃ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου πρέπει νὰ ἦνε Σωκράτης, Ἰησοῦς· διότι, ὡσεὶ τὰ δεσμὰ τῷ παρεῖχον ἐλευθερίαν, ὡσεὶ τὸ σκότος τῆς φυλακῆς ἔφεγγεν εἰς τὴν ψυχήν του, ἐφαίνετο ἀτάραχος, ἤρεμος, καὶ δὲν θὰ ἐδίσταζέ τις νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ὁ γέρων ἐκεῖνος, πράξας τὸ ἔγκλημα, δὲν ἠλέγχετο, διότι δικαίως ἐτιμωρεῖτο.

Ἀλλ' ὁ μπάρμπα Θωμᾶς, ὁ φέρων ἐπὶ τῆς ράχεώς του 75 ἐτῶν ἡμέρας πόνων καὶ κόπων, ἐπίστευεν ἢ μᾶλλον ἐγνώριζεν, ὅτι ὁ ἀνεψιός του εἶνε ὁ φονεύς, δι' ὃ καὶ χάριν τῆς νεαρᾶς ἐκείνης ὑπάρξεως, ἣν ἀνέθρεψε καὶ ἐναντίον τόσων τῆς τύχης καταδρομῶν, χάριν τῆς Μαριῶς καὶ τῆς ἀγαπημένης του Ἀγγελικῆς, ὡμολόγησε μὲ γλῶσ-σαν σιδηρᾶν, ὅτι ἐκεῖνος ἦτο ὁ δολοφόνος τοῦ Χρήστου.

Ἐσκέφθη ὁ γέρων, ὅτι ἡ ἡμέρα αὐτοῦ ἔβαινε πλέον εἰς τὴν δύσιν της, καὶ προὐτίμησεν ὑπὲρ τῶν νεαρῶν χρόνων τοῦ ἀνεψιοῦ του νὰ θύσῃ τὸ ἀμυ-δρὸν λυκόφως τοῦ βίου του.

Ἡ διήγησίς μας θὰ ἦτο ἐντελής, πιστεύομεν, μέχρι τῆς ἄνω στιγμῆς, ἐὰν τὸ ἀπροσδόκητον τραγικὸν τέλος τοῦ δυστυχοῦς μπάρμπα-Θωμᾶ δὲν παρεῖχε πράγματα ἀκόμη ἀφηγήσεως.

Ὁ γέρων πάντοτε ὡμολόγει, ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ ἔνοχος καὶ παρὰ τὴν θέλησιν μάλιστα τοῦ ἀνε-ψιοῦ του, ὅστις εἶχεν ἅπασαν τὴν τόλμην νὰ παρουσιασθῇ τὴν ἐπιοῦσαν πρὸ τῆς δικαιοσύνης, ἐὰν μὴ ἀνεχαιτίζετο ὑπὸ τῶν δακρύων τῆς μητρός του καὶ τῆς Ἀγγελικῆς. Οὐδεὶς ὅμως ἐπίστευεν, ὅτι τὸ δικαστήριον θὰ προκατελαμβάνετο τοσοῦ-τον ὑπὸ τῶν γόων τῆς θείας Παρασκευῆς, ὥστε καθόλου νὰ παραβλέψῃ τὴν ἀπάτην, ἣν ἐκεῖνος ἔκαμε τῆς καλῆς Ἀγγελικῆς, τὴν συμπαθῆ ἡλικίαν τοῦ γέροντος κατηγορουμένου, τὸ σκοτει-νὸν τῶν μαρτυριῶν τέλος, καὶ, σκληρόν! νὰ γράψῃ ἐρυθρᾷ μελάνῃ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην τοῦ δυστυχοῦς μπάρμπα Θωμᾶ.

Οὐδεὶς ποτὲ ἤλπιζεν, ὅτι ἡ δικαιοσύνη δι' ἐγκλήματος θὰ ἐξεδικεῖτο ἔγκλημα, καὶ πάντων ἡ συνείδησις ἐκλονίσθη, διότι οὐδεὶς ποτὲ ἐπί-στευσεν, ὅτι αἱ τρέμουσαι ἐκεῖναι χεῖρες ἐκηλι-δώθησάν ποτε μὲ αἷμα ἀνθρώπινον.

Ὁ δυστυχὴς μπάρμπα Θωμᾶς ἀκούσας τὴν καταδίκην του, ἀπαγγελθεῖσαν στόματι τοῦ ὑπά-του ἀρχηγοῦ τῆς δικαιοσύνης, ἐστέναξεν, ὑψώσας τοὺς ἀφεγγεῖς αὐτοῦ ὀφθαλμούς, ὡσεὶ θέλων νὰ εἴπῃ τι, ἀλλ' αἱ λέξεις του κατεπνίγησαν ἐν ἑνὶ

Digitized by Google

βαθεῖ γογγυσμῷ, ὃν ἀφῆκε νὰ ἐξέλθῃ, δίκην ἀρᾶς, τῶν πελιδνῶν χειλέων του, καὶ ἤρεμος, παραδοθεὶς εἰς τοὺς στρατιώτας, ἐπορεύθη εἰς τὰς φυλακάς.

Ἀπέθανεν ἔκτοτε, δυνάμεθα νὰ γράψωμεν, διότι ἄσιτος, ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, κατέκειτο ἐν τῇ σκοτεινῇ ἐκείνῃ φυλακῇ, ἥτις, ὡς φαίνεται, καθ' ὑποτύπωσιν ᾠκοδομήθη τῶν τρωγλῶν τοῦ Ἅδου, οἱονεὶ ἐξοικειοῦσα, ζῶντας ἔτι, τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Χάρωνος, πρὸς τὴν αἰώνιον αὐτῶν κατοικίαν.

Τὴν προτεραίαν τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἀποφάσεως ὁ γέρων ἐξωμολογήθη, ὡς δ' ἐλέχθη κατόπιν, τὸ μόνον παράπονόν του ἦτο, ὅτι δὲν τὸν ἄξωσε ὁ Θεὸς νὰ ἰδῇ τ' ἀνεψίδιά του ὅπως τῶλεγ' ἡ καρδιά του, καὶ ὅτι θὰ τὸν ἐνεταφίαζον ὡς κακοῦργον.

Ἐντούτοις ἡ ἀπόφασις ἐξετελέσθη καὶ ὁ μπάρμπα Θωμᾶς ἀναίσθητος ὅλως, τὸν Θεὸν ἐπικαλεσθεὶς καὶ εὐχηθεὶς τὴν Ἀγγελικὴ καὶ τὴ Μαριὼ μόνον, διότι μάτην ὁ ἀδρανὴς αὐτοῦ ὀφθαλμὸς ἐζήτει τὸ Μῆτσο, ὡδηγήθη ἐπὶ τὸ ἰκρίωμα, ἐν ᾧ καὶ αὐθωρεὶ ἐξέπνευσε, πρὶν ἢ ὁ κατηραμένος ἐκεῖνος λαιμοτόμος μολύνῃ τὸ ἀθῶον αἷμά του.

Οὕτω δὲ ὁ δυστυχὴς μπάρμπα Θωμᾶς δὲν ἔζησε μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀπέθανε διὰ τοὺς ἄλλους.

Νικολαος Ιω. Σταματελος

ΤΑ ΣΠΙΡΤΑ

Ὅτε τὸ πρῶτον ἐφάνησαν εἰς τὰς χώρας ἡμῶν τὰ χημικὰ πυρεῖα, κατὰ τὸ ἔτος 1834, ἄκρως ἐθαυμάσθη καὶ τούτων ἡ ἐφεύρεσις, ἡ σχετικῶς μὲν πρὸς ἄλλας οὐχὶ μεγάλη, ἀλλ' ὅμως εὐεργετικωτάτη. Καλῶς ἐνθυμοῦμαι τὸν καιρὸν ὅτε, ὅπως ἀνάψῃ τις φῶς, ἀπητεῖτο νὰ ἦναι ἐφωδιασμένος τέσσαρα τινὰ διάφορα πράγματα· χάλυβα, χάλικα, ὕσκαν καὶ θεῖον· καὶ εἰς μὲν τὸν χάλυβα ἐδίδετο συνήθως τὸ σχῆμα ὠτὸς ἀνθρωπίνου, ἠνεῳγμένου κατὰ τὸ μέσον, ὁ δὲ χάλιξ ἦτο πάντοτε τετράγωνος, λεπτυνόμενος εἰς τὰ πέριξ, ἡ ὕσκα δέ, σπανίζουσα παρ' ἡμῖν οσημέραι καὶ μόλις εὑρισκομένη εἰς τὰ φαρμακεῖα ὡς κρατητικὴ τοῦ αἵματος, ηὐθόνει τότε παρὰ παντὶ ὀψοπώλῃ, ἕνεκα τῆς πολλῆς χρήσεως· αὕτη κατασκευάζεται ἐξ ἀγαρικοῦ φυομένου εἰς τὰ δάση, ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τῶν μεγάλων δένδρων, κοπανίζεται ὥστε νὰ γίνῃ ἁπαλωτάτη, ξηραίνεται, καὶ οὕτω καθίσταται εὔφλεκτος· τέλος, τὸ θεῖον ἐπωλεῖτο εἰς σχῆμα μακρῶν θρυαλλίδων ἐκ βάμβακος βαπτισμένου ἐν αὐτῷ. Ἐλαμβάνετο ὁ χάλιξ διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός, στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ λιχανοῦ καὶ τοῦ μέσου δακτύλου, ἐτίθετο ἐπ' αὐτοῦ τμῆμα τῆς ὕσκας πιεζόμενον διὰ τοῦ ἀντίχειρος ἐπὶ τοῦ χάλικος, καὶ τότε διὰ τῆς δεξιᾶς, κρατούσης τὸν χάλυβα καὶ καταφερούσης αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ χάλικος, ἐξεθλίβοντο σπινθῆρες ἐξ ὧν ἡ ὕσκα ἤναπτε. Καὶ μέχρι τοῦδε μὲν εἶχες πῦρ, ἀλλ' ὄχι καὶ φῶς· τὸ φῶς ἐγίνετο διὰ τῆς ἐπαφῆς τοῦ θείου εἰς τὴν καίουσαν ὕσκαν, ἐξ οὗ οἱ ῥώθωνες ἐπληροῦντο ὀσμῆς δριμείας προερχομένης ἐκ τῆς ἀναφλέξεως τοῦ θείου, ἔπασχον δὲ καὶ οἱ ὀφθαλμοί, καὶ τέλος πάντων ἀπέκτας τὸ φῶς διὰ δᾳδὸς ἢ κηρίου, πλησιαζομένου εἰς τὴν πρασίνην καὶ ἀμυδρὰν τοῦ θείου φλόγα.

Δόξα σοι ὁ Θεός! εἶχεν ὁ ἄνθρωπος φῶς καὶ πῦρ.

Ἀλλὰ συνέβαινε νὰ ἦναί τις ἐφωδιασμένος τὰ τρία εἴδη ἐκεῖνα, νὰ τῷ λείπῃ δὲ τὸ τέταρτον· ἢ νὰ τὰ ἔχῃ μὲν ὅλα, ἡ ὕσκα ὅμως νὰ ἦναι νοτισμένη, ὥστε νὰ σβύνωνται ἐπ' αὐτῆς οἱ διὰ τῆς τριβῆς τοῦ χάλυβος μετὰ τοῦ χάλικος ἐκθρώσκοντες σπινθῆρες· καὶ τότε, ἐν τῷ σκότει τῆς νυκτὸς παραπαίων, ὁ πυρειοκόπος πολλάκις ἐκοπάνιζε τὸν ἀντίχειρα τῆς ἀριστερᾶς του, καὶ πρὸς τοὺς ὁρῶντας ταῦτα ἐπὶ τῆς διαλειπούσης φαύσεως τῶν ματαίων σπινθήρων παρίστατο οἷος γόης καταχθόνιόν τι κατεργαζόμενος. Αὐτὸς ἀδημονῶν ἐβλασφήμει, ἡ νοσοῦσα γυνή του οἴμωζε βαρυαλγοῦσα, τὸ βρέφος γαστραλγοῦν ἐκλαυθμήριζε γοερῶς, ἡ γραῖα *μάνα* παρέχει, ψηλαφοῦσα πλησίον τῆς κοίτης αὐτῆς διὰ νερόν, ἀνέτρεπε τὸν ἐμπότην ἐπάνω της, καὶ — τώρα τί θὰ εἰποῦν! . . . — ἔλεγε μεμψιμοιροῦσα· φῶς δὲν ἀπεκτᾶτο, οὔτε πῦρ πρὸς ἰαματικόν τι ἀφέψημα, ἡ νὺξ παρετείνετο ἀτελεύτητος, καὶ ἡ αὐγὴ δὲν ἤθελε ν' ἀνατείλῃ.

Ἐκ τοῦ παραδείγματος τούτου, τοῦ οὐδόλως φαντασιώδους ἢ ἀπιθάνου, ἀλλὰ συνηθεστάτου κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, μάλιστα δὲ μεταξὺ τῶν ἀπορωτέρων τάξεων, δυνάμεθα εὐχερῶς νὰ ἐκτιμήσωμεν τὸ ἀπόκτημα τῶν οἵων πυρείων ἔχομεν σήμερον.

Καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας τοὺς πρὸ Χριστοῦ, καὶ μέχρι τοῦ ΙΖ' (!!) μετὰ Χριστόν, ὁ πεπολισμένος ἄνθρωπος ἐπορίζετο τὸ πῦρ δι' ὧν μέσων εἴδομεν· οὐδὲ ἐνόει τὸ ἀτελὲς αὐτῶν, μάλιστα δὲ ἐθεώρει αὐτὰ ὡς ἐπαρκέστατα, διότι ὁ ἄνθρωπος, πρὸ τῆς γνώσεως τοῦ τελειοτέρου, ἐξέλαβεν ἀείποτε πᾶν ὅ,τι ἐτεχνάσθη ἢ ἐφεῦρεν ὡς τὸ μὴ περαιτέρω τῆς τέχνης ἢ ἐφευρέσεως· ἐνῷ ἐξάπαντος ἄπειρα πράγματα ἀπολείπονται ἔτι ἄγνωστα εἰς αὐτόν, καὶ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς παρ' αὐτῷ φύσεως. Ὅταν ἡ ὕσκα δὲν ἤναπτεν, οὐδεὶς ἐμέμφετο τὸν τρόπον τοῦ πυρεύεσθαι, μὴ δυνάμενος νὰ κατανοήσῃ ἐπιτηδειότερον ἄλλον, ἀλλ' ἀπέδιδεν εἰς τὴν ὕσκαν τὸ πταῖσμα, εἰς τὸν χάλυβα ἢ εἰς τὸν χάλικα. Καὶ ὄχι λοιπὸν ὑπὸ τοῦ Προμηθέως, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ὑφηρπάγη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸ πῦρ· διότι, καὶ ἄν τις παρετήρει ὅτι τὸ ἐν τῷ φωσφόρῳ ἢ ἐν πάσῃ ἄλλῃ ὕλῃ ἐγκαθεῦδον προέρχεται ὡσαύτως ἐκ τῆς κλο-

Digitized by Google

πῆς ἐκείνης τοῦ Προμηθέως, ἔχει ὁ ἡμέτερος αἰὼν νὰ δοξασθῇ καὶ δι' ἄλλο κατόρθωμα ἀσυγκρίτως τολμηρότερον κατὰ τοῦ ἐρισμαράγου Διός· ὅτι δουλώσας τὸν κεραυνὸν αὐτοῦ διὰ παντοίων μηχανημάτων, τὸν κατέστησε λύχνον βωδὸν καὶ ὅλως ἀκίνδυνον.

Τὸ τῶν χημικῶν πυρείων φαίνεται μικρότερον· ἀλλὰ μικρὸν ὅμως εἶνε καὶ τὸ νὰ λέγῃ ὁ ἄνθρωπος « γενηθήτω φῶς! » καὶ νὰ γίνεται ἐν ἀκαρεῖ φῶς, καὶ συγχρόνως πῦρ; Πρὸ πολλῶν αἰώνων ὑπῆρχε γνωστὸς ὁ φώσφορος, ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι οἱ αἰῶνες ἐκεῖνοι δὲν ἐπρόλαβον τὸν ΙΘ' ὡς πρὸς ταύτην τοῦ φωσφόρου τὴν χρησιμωτάτην ἐφαρμογήν.

Ὁπωσδήποτε, τὰ πρῶτα χημικὰ πυρεῖα δὲν ἦσαν ὁποῖα βλέπομεν αὐτὰ σήμερον, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τελειοποιηθέντα. Θὰ διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν των διὰ βραχέων, παρακαλῶ δὲ τὸν ἀναγνώστην, πρὸς μόνην ἀνταμοιβήν μου διὰ τὸν κόπον, νὰ δώσῃ προσοχὴν ἂν ἐν τῇ οἱαδήποτε σκευασίᾳ των ὑπάρχῃ σταλαγμὸς *σπίρτου*· καὶ ἂν δὲν ὑπάρχῃ σταλαγμὸς *σπίρτου*, νὰ παύσῃ τοῦ νὰ τὰ ὀνομάζῃ *σπίρτα*, — τοῦτο καὶ μόνον· — καὶ τοῦ λοιποῦ νὰ τ' ἀποκαλῇ *πυρεῖα* ἁπλῶς, ἢ *φώσφορα*.

Ἔτι ἀπὸ τοῦ 1680 ἀνεκαλύφθη ὑπό τινος χημικοῦ, Godfrey Hanckwitz, ὅτι ὁ φώσφορος, τριβόμενος μεταξὺ φύλλων χάρτου χονδροῦ καὶ ἀνάπτων, μετέδιδε τὸ πῦρ εἰς ξυλάρια βαπτισθέντα προηγουμένως εἰς θεῖον· ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης παρήχθη τὸ ἀρχικὸν σχῆμα τῶν πυρείων, λεγομένων τότε χημικῶν ἢ φωσφορικῶν. Ἀλλ' αὕτη ἡ ἀνακάλυψις, ὀλίγον διαδοθεῖσα, δὲν προήχθη εἰς βιομηχανίαν, ἐπειδὴ πολὺ βραδύτερον ἐπενοήθη ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ φωσφόρου εἰς ἓν ἐκ τῶν δύο ἄκρων τοῦ ξυλαρίου. Εἶχον λοιπὸν ἐξακολουθήσει καὶ ἔκτοτε ὑπὲρ τὸν ἕνα αἰῶνα νὰ τρίβωσι τὸν φώσφορον μεταξὺ δύο φύλλων χάρτου, ἵνα πρῶτον προάξωσι πῦρ, ἔπειτα δὲ φέρωσιν εἰς συναφὴν μετ' αὐτοῦ τὰ θειωμένα κάρφη. Ἔργα βραδέα καὶ ἐπικίνδυνα.

Ἐν τούτοις, καθὼς παρατηρεῖτε, σταλαγμὸς *σπίρτου* δὲν ὑπῆρχεν, οὔτε εἰς τὸν φώσφορον τῶν πυρείων ἐκείνων, οὔτε εἰς τὸν χάρτην ἐντὸς τοῦ ὁποίου αὐτὸς ἐτρίβετο, οὔτε εἰς τὰ ξυλάρια, οὔτε εἰς τὸ ἐπ' αὐτῶν θεῖον.

Ἐπενοήθη ἀκολούθως νὰ βάπτωνται τὰ ξυλάρια πρῶτον ἐντὸς θείου, ἔπειτα δ' ἐντὸς ρευστοῦ τινος συγκειμένου ἐκ διαλελυμένης χλωριούχου ποτάσσης, θείου, κολοφωνίας, ῥητίνης, κόμμιος ἢ ζαχάρεως καὶ κινναβάρεως (τούτου πρὸς χρωματισμόν). Οὕτω παρεσκευασμένον τὸ κάρφος, ἐβαπτίζετο ὑπὸ τοῦ θέλοντος πῦρ ἐντὸς φιαλιδίου περιέχοντος θειϊκὸν ὀξύ, καὶ ἥναπτε παραυτα διὰ τῆς χημικῆς συνεργείας τοῦ ὀξέος τούτου καὶ τοῦ χλωρικοῦ ἅλατος τῆς ποτάσσης. Τὰ τοιαῦτα πυρεῖα, οὔτε αὐτὰ μὴ περιέχοντα ῥανίδα *σπίρτου*, ὡς βλέπετε, ἐφευρέθησαν ἐν ἔτει 1809, καὶ ἦσαν κοινῶς γνωστὰ ἐν Εὐρώπῃ, ἀλλ' ἐν τῇ Ἀνατολῇ εἰσέτι οὔτε ἐφαίνοντο, οὔτε ἠκούοντο παρ' ἡμῖν, διότι ἡ συγκοινωνία τότε ὑπῆρχε βραδυτάτη, διὰ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀτμοπλόων καὶ τῶν σιδηροδρόμων, ἐσπάνιζον δὲ καὶ αἱ ἐφημερίδες, δι' ὧν καὶ διὰ τοῦ τηλεγράφου σήμερον πᾶσα ἀγγελία ἐφευρέσεως διαδίδεται ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας ὁπουδήποτε τῆς ὑφηλίου. Δὲν εἶχε λοιπὸν ἡ Ἀνατολὴ οὔτε ἰδέαν τοῦ νεοφανοῦς πράγματος, καὶ ἐξηκολουθοῦμεν νὰ κτυπῶμεν τὸν χάλυβα ἐπὶ τοῦ χάλικος μέχρι τοῦ 1834 ἢ 35.

Τότε μόλις ὤφθησαν εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Ἀνατολῆς πωλούμενα τὰ ὡς ἀνωτέρω πυρεῖα· ὁ δὲ ἡμέτερος λαός, βλέπων ὅτι ἐν τοῖς φιαλιδίοις ὑπῆρχέ τι ῥευστόν, ὠνόμασεν αὐτὸ *σπίρτον*, ἐπειδὴ ἀδίδακτος ὤν, πᾶν ῥευστὸν ἐπιδεκτικὸν ἀναφλέξεως ἐνόμιζε πνεῦμα, τοῦ δὲ πετρελαίου ἡ χρῆσις ἔτι τότε ὑπῆρχεν ἄγνωστος παρ' ἡμῖν.

Ἡμεῖς εἴδομεν τὰ πυρεῖα ταῦτα ἐν ἔτει 1834, 35, καὶ ἤδη ἀπὸ τοῦ 1829 εἶχον ἐπινοηθῇ ἄλλα τελειότερα, ἐπιτιθεμένου ὀλίγου φωσφόρου ἐπὶ τοῦ ἄκρου τῶν θειωμένων ξυλαρίων· πρῶτοι δὲ συνέλαβον τὴν ἰδέαν ταύτην οἱ Γερμανοί, καὶ συγχρόνως χημικός τις (Ἄγγλος οὗτος John Walker ὀνομαζόμενος) ἐπενόησε τὰ *φωτοφόρα πυρεῖα*, ἰδὼν ἐκ τῶν πειραμάτων του ἐπὶ τῆς χλωριούχου ποτάσσης, ὅτι ἡ οὐσία αὕτη δύναται τριβομένη ἐπὶ ὑαλοχάρτου ν' ἀναφλεχθῇ ἐν στιγμῇ χρόνου, καὶ νὰ μεταδώσῃ τὴν φλόγα εἰς ξυλάριον, ἐφ' οὗ ὀλίγος τις φώσφορος.

Τὰ τελειότερα ταῦτα πυρεῖα ἐπεφάνησαν εἰς τὴν Ἀνατολὴν ὄχι πολὺν καιρὸν μετὰ τὰ τῶν φιαλιδίων· — Ὢ! ἔλεγον ὅλοι μετὰ θαυμασμοῦ δοκιμάζοντες τὰ νεώτερα· αὐτὰ εἶνε τωόντι καλά!

Καὶ ἔβλεπον μὲν ὅτι ταῦτα ἦσαν ξηρά, καὶ πνεῦμα δὲν περιεῖχον, ἀλλ' ἐξηκολούθησαν καὶ ταῦτα νὰ ὀνομάζωσι *σπίρτα*, οἱ μὲν τυφλοί, οἱ δὲ ἐθελοτυφλοῦντες. Ἐγὼ ἤμην ἐκ τῶν τυφλῶν, ἐπειδὴ οὐδεμίαν εἶχα χημικὴν γνῶσιν, οὐδεὶς δ' ἐφρόντιζε νὰ μὲ διδάξῃ ὅτι φώσφορος καὶ ὄχι οἰνόπνευμά τι παρῆγε τὴν τοῦ πυρείου ἀνάφλεξιν.

Τὸ 1845, ἕτερος χημικὸς (Schrœtter, κατοικῶν ἐν Βιέννῃ), κατέστησε τὸν φώσφορόν του *ἄμορφον*, θερμαίνων τὸν κοινὸν φώσφορον ἐντὸς ἀερίου μὴ ποτίζοντος αὐτόν, διὰ δὲ τοῦ οὕτω παρεσκευασμένου φωσφόρου κατεσκεύασε πυρεῖα πολὺ ἀκινδυνώτερα τῶν πρὸ αὐτῶν· τούτων δὲ καὶ γίνεται χρῆσις μέχρις σήμερον. Ὑπερτεροῦσι δὲ πάντων ἀναντιρρήτως τὰ ἐπιγραφόμενα « Vulcan, trade-mark Tidaholm » καθὸ καὶ ἀσφαλτα καὶ ὅλως ἀκίνδυνα, ἐπειδὴ δὲν ἀνάπτουν ἂν δὲν τριβῶσιν ἐπὶ τῆς χημικῆς οὐσίας, ἥτις εἶνε ἀλειμμένη ἐπὶ τῆς θήκης των, καὶ τέλος εὐωνα γνωστὸν ὅτι δέκα θῆκαι, ὧν ἑκάστη περιέχει 60

Digitized by Google

πυρεῖα, δίδονται ἀντὶ 30 λεπτ., τουτέστι πρὸς 3 λ. τὰ 60. Ἂν ἐξ αὐτῶν ἐφωδίαζεν ἡμᾶς ἡ κυβέρνησις (τό γε νῦν ἔχον μονοπωλοῦσα), καὶ κατὰ τοῦτο θὰ ἐπρονόει ὑπὲρ τῆς χώρας λυσιτελῶς [1].

Σπίρτο λοιπὸν οὔτε αὐτὰ περιέχουν, ἀλλὰ τὸ πλῆθος ἐπιμένει ὀνομάζον *σπίρτα* πᾶν εἶδος χημικοῦ πυρείου. *Σπίρτο* δὲ τί *σημαίνει*; *Σπίρτο* εἶνε λέξις ἰταλική· Spirito Santo δηλοῖ Ἅγιον Πνεῦμα· spirito di vino, δηλοῖ οἰνόπνευμα, spirto δὲ ἁπλῶ,, δηλοῖ πνεῦμα ἁπλῶς· ὥστε πνεῦμα οἱονδήποτε ἅγιον ἢ σατανικὸν δὲν ὑπάρχει ἐν τοῖς πυρείοις. Καὶ πῶς λοιπὸν ἐξακολουθοῦμεν νὰ ὀνομάζωμεν αὐτὰ *σπίρτα*, καὶ ὄχι πυρεῖα ἢ φώσφορα, ἐνῷ οὐδὲ οἱ Ἰταλοί, εἰς οὓς ἀνήκει ἡ λέξις *σπίρτο*, δὲν τὰ λέγουν spirti, ἀλλὰ fiammiferi; Εἰπὲ *σπίρτο* εἰς τὸν Ἰταλὸν· θὰ ἐκλαβῇ ὅτι τῷ ὁμιλεῖς περὶ οἰνοπνεύματος, οὐδόλως δὲ περὶ πυρείου.

Ὁ ῥητινίτης περιέχει *σπίρτο*, ὁ καμπανίτης μάλιστα, ὁ μηλίτης ὡσαύτως· πᾶς οἶνος περιέχει *σπίρτο*, ὁ ζῦθος αὐτὸς περιέχει τὸ *σπίρτο* του, ὁσάκις δὲν προστεθῇ καὶ ἄλλο· ἔπειτα ἡ ῥακή, τὸ κονιακὸν (cognac), τὸ ῥοῦμι, ἡ ζινέβρα, τὸ βράντι, τὸ κιούρασον (curaçao), τὰ πολυώνυμα ῥοσόλια, ἡ ἀψινθίτις, περιέχουν τὸ *σπίρτο* των· μόνα τὰ λεγόμενα *σπίρτα* δὲν περιέχουν *σπίρτον*· δὲν περιέχουν οὐδ' ὅσον ὁ νοῦς τοῦ ἰνδικοῦ ὄρνιθος. Καὶ ὅμως θέλομεν αὐτὰ πρὸ πάντων νὰ ὀνομάζωμεν *σπίρτα*.

Ἀκούσατε εἰς τὰς τριόδους τοὺς πωλητάς των· — Σπίρτα καλά! — Εἶνε ἀληθὲς ὅτι μόνος ὁ πληθυντικὸς τοὺς σώζει, δι' αὐτοῦ ἐννοουμένους καλῶς, διότι ἄλλως, ἂν ἔλεγον εἰς τὸν ἑνικόν,— σπίρτο καλό! — τὸ πρᾶγμα ἀμέσως θὰ ἤλλασσεν· ὁ ἑνικὸς θὰ μετέβαλλε τὸ στερεὸν εἰς ῥευστόν, τὸν φώσφορον εἰς οἰνόπνευμα, καὶ θὰ ἐξελαμβάνοντο ὡς πωλοῦντες πᾶν ἄλλο ἢ πυρεῖα· ἀλλὰ κρατοῦν καλῶς τὸν πληθυντικόν των ὅλοι ἀνεξαιρέτως, ἀπὸ τοῦ εὐγλωττοτέρου μέχρι τοῦ ἀθλίου κωφαλάλου, ὅστις περιφέρεται εἰς τὰς ἀγυιάς, ἐλεεινὴν προξενῶν ἐντύπωσιν εἰς παντας διὰ τῆς ἀνάρθρου αὐτοῦ φωνῆς ἀ - αῖα!!! τουτέστι σπίρτα, εἰς τὸν πληθυντικόν. Ἂν ἐπώλει σπίρτον, ἐστὲ βέβαιοι ὅτι καὶ εἰς αὐτὸν θὰ ἐδιδάσκετο ὁ ἑνικός, καὶ τότε θὰ τὸν ἠκούομεν, ἀντὶ τοῦ *ἀ-αῖα*, νὰ ἀναβοᾷ *ὠ-ῖτο*, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα.

Ι. Ισιδωριδης Σκυλισσης

[1] Ἀπὸ τοῦ Αὐγούστου τοῦ 1872, ἡ κατασκευὴ καὶ πώλησις τῶν χημικῶν πυρείων ἐν Γαλλίᾳ κατέστη ἀποκλειστικὸν μονοπώλιον τοῦ Κράτους, παραχωρούμενον εἰς ἐργολαβίαν διὰ πλειοδοσίας· καὶ τῶν μὲν ἐκ ξύλου ἡ τιμὴ εἶνε ὡρισμένη εἰς φράγκα 2 καὶ ἥμισυ τὸ χιλιόγραμμον κατ' ἀνώτατον ὅρον· θήκης δὲ περιεχούσης 150, ἡ τιμὴ ὡρίσθη εἰς λεπτὰ 10, ἡ λεπτὰ 5 διὰ θήκην περιέχουσαν 60. Τῶν κηρίνων πυρείων ἡ τιμὴ εἶνε ὡρισμένη εἰς 10 λεπτὰ δι' ἑκάστην θήκην περιέχουσαν 40. Κατὰ Μάρτιον δὲ τοῦ 1873, ὡρίσθη τῶν μὲν ἐκ ξύλου καὶ ἀμόρφου φωσφόρου πυρείων ἡ τιμὴ εἰς 10 λεπτὰ διὰ πᾶσαν θήκην περιέχουσαν 100, καὶ 5 λεπτὰ διὰ θήκην περιέχουσαν 50· τῶν δὲ ἐκ κηροῦ, 5 λεπτὰ διὰ 30.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΥΠΟΝΟΜΩΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Πρέπει οἱ ὑπόνομοι τῶν Ἀθηνῶν νὰ χρησιμεύωσι μόνον πρὸς διοχέτευσιν τῶν ὑδάτων τῆς βροχῆς ἢ καὶ τῶν περιττωμάτων;

Ἡ ἐρώτησις αὕτη καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐντονωτέρα ἕνεκα τῆς ἀδιαλείπτου αὐξήσεως τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν· ἤρξατο δὲ ἤδη νὰ εἶνε καὶ λίαν διαφέρουσα καὶ ἐπείγουσα. Ἄς μοὶ ἐπιτραπῇ ἕνεκα τούτου διὰ τῶν ἑπομένων γραμμῶν νὰ δώσω ἐξηγήσεις τινὰς πρὸς λύσιν τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος.

Εἰς τὰς μεγάλας πόλεις, ἔνθα οἰκοῦσι πολλοὶ ἄνθρωποι, εἶνε γνωστὸν ἐκ πείρας ὅτι τὸ ἔδαφος γίνεται, τῶν ἐτῶν παρερχομένων, ἀδιακόπως ἀκαθαρτότερον. Τὸ χεόμενον ὕδωρ τῶν ἀκαθαρσιῶν, τὸ περιεχόμενον τῶν ἀποπάτων καὶ καταβόθρων, εἰσδύει εἰς τὸ ἔδαφος καὶ διαποτίζει αὐτό. Ἕνεκα τούτου τὰ φρέατα, ἀφ' ὧν πρὸ ἐτῶν ἤντλουν ὕδωρ καθαρόν, σήμερον ἔχουσιν ὕδωρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὴ πρόσφορον εἰς τὴν ὑγείαν καὶ τὰς ἀνθρωπίνους ἀνάγκας, διότι τὸ ἔδαφος εἶνε ἱκανῶς διαπεποτισμένον δι' ἀκαθαρσιῶν. Ἐκ τούτου τὸ ὕδωρ παλαιῶν πόλεων δέον νὰ φέρηται μακρόθεν καὶ διὰ ὑδραγωγῶν σωλήνων ἀπὸ τῶν πηγῶν.

Τοῦτο δὲ εἶνε σπουδαῖον βῆμα πρὸς μεταβολὴν ἐπὶ τὰ κρείττω τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως, τὸ μὲν διότι οἱ ἄνθρωποι προσπορίζόμενοι τὸ ὕδωρ εὐχερέστερον ἀναλίσκουσι περισσότερον, τὸ δὲ διότι διευκολύνεται τὰ μέγιστα ἡ καθαριότης τῶν οἰκιῶν. Ἡ ἄφθονος ὅμως αὕτη χρῆσις τοῦ ὕδατος ἔχει καὶ τὸ ἑξῆς κακὸν ὡς συνέπειαν· Ἐὰν δὲν εἶνε δυνατὸν ν' ἀπομακρυνθῶσι ταχέως τῆς πόλεως αἱ ἄφθονοι αὗται ποσότητες τοῦ ἀκαθάρτου ὕδατος, εἰσδύουσιν εἰς τὸ ἔδαφος, πληροῦσιν ἀκαθάρτων οὐσιῶν τὰ ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους στρώματα, φέρουσι τὴν ὑγρασίαν εἰς τὰ ὑπόγεια, μολύνουσι δὲ τὸν ἀέρα τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν ὁδῶν, καθιστῶσαι αὐτὸν κακοδμον καὶ νοσώδη.

Πρώτη λοιπὸν καὶ ἀναπόδραστος ἀνάγκη εἶνε ἡ συστηματικὴ διάταξις ὑπογείων σωλήνων πρὸς τακτικὴν καὶ ἀβλαβῆ ἀπομάκρυνσιν τῶν ποσοτήτων τούτων τοῦ ὕδατος καὶ ἡ συμπλήρωσις τῶν ὑδραγωγείων τούτων. Οἱ ὑπόγειοι δ' οὗτοι ὀχετοὶ δέον νὰ κατασκευάζωνται ὅσῳ δυνατὸν ἀδιαπέραστοι ὑπὸ τοῦ ὕδατος καὶ νὰ λαμβάνηται διαρκὴς πρόνοια πρὸς ἀπόπλυσιν αὐτῶν δι' ὕδατος. Οἱ ὀχετοὶ οὗτοι δέον νὰ κεῖνται βαθύτερον τοῦ ἐδάφους τῶν ὑπογείων, ὅπως δύνωνται ν' ἀφαιρῶσι καὶ τὸ ὕδωρ τούτων καὶ προφυλάσσωσιν ἀπὸ τῆς ἐν αὐτοῖς στάσεως τοῦ ὕδατος. Οὕτω σχηματίζεται ὠφελιμωτάτη καὶ εὐεργετικωτάτη διοχέτευσις τῶν ὑδάτων τοῦ ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν ἐδάφους, τὸ δ' ἔδαφος τῆς πόλεως καθίσταται ὑγιεινότερον, καὶ τὰ ὑγρὰ ὑπόγεια ἀποξηραίνονται.

Digitized by Google

Κάθετος διατομή των μεγαλητέρων εκ των σωλήνων τούτων έχει το σχήμα ωού, ούτινος το οξύ μέρος είνε προς τα κάτω, ίνα, όταν το ρέον ύδωρ είνε ολίγον, ρέη διά στενωτέρου χώρου και συμπαρασύρη τας τυχόν καθιζανούσας ουσίας. Από διαστήματος εις διάστημα κατασκευάζονται οπαί, δι' ων δύναταί τις ν' αποπλύνη και καθαρίζη τους σωλήνας τούτους εντελώς. Εφ' εκάστου δε τοιούτου σημείου διακοπής των σωλήνων κατασκευάζεται φρεάτιον, εν ω δύναταί τις να κατέρχηται και ανέρχηται, όπως επιβλέπηται η καθαριότης των οχετών και σωλήνων.

Εις τους υποκάτω των οδών διατρέχοντας τούτους σωλήνας το ύδωρ των οδών χύνεται διερχόμενον δι' ιδίων πνευματικών μηχανημάτων, ενθεμάτων ιδιαζόντων, πωμάτων, κρεμαμένων βαλβίδων κ.τ.λ. (αγγλιστί Street gully traps) ένεκα των οποίων εντελώς αποφεύγομεν την εξάτμισιν και αποφοράν των μολυνόντων τον αέρα υπογείων οχετών. Συνήθως δε μετά του ύδατος των οικιών, και με όλην την αστυνομικήν απαγόρευσιν, χύνονται πάντοτε και ούρα, ταύτα δε είνε εξ όλων των ακαθαρσιών τα μάλλον επιβλαβή. Προ πολλού δε χρόνου απαλλάσσονται των ήττον επιβλαβών στερεών περιττωματικών ουσιών διά των καλουμένων *κλοσέτ*, εν οις αραιούσι τας ουσίας ταύτας δι' αφθόνου ύδατος, ή διά των απαγωγών σωλήνων της πόλεως. Καθ' όλας δε ταύτας τας περιπτώσεις, καθ' ας γίνεται καλή χρήσις της τελευταίας συσσωρεύσεως των ουσιών των απαγωγών σωλήνων της πόλεως, η μέθοδος αύτη της απομακρύνσεως των περιττωματικών ουσιών κατεδείχθη ου μόνον ως η ευθηνοτέρα, αλλά και η υπό πάσαν έποψιν επωφελεστέρα. Διότι κατ' αυτόν τον τρόπον τάχιστα απομακρύνονται από της οικίας, μετ' ολίγας δε ώρας και από της πόλεως αι επιβλαβείς αύται ουσίαι, εκ τούτου δε τα μέγιστα διευκολύνεται η καθαριότης και το υγιεινόν και ευμαρές των οικιών.

Μεγίστας δυσκολίας επί μακρόν χρόνον παρέσχεν εις την μηχανικήν επιστήμην η τελευταία συσσώρευσις των ακαθαρσιών τούτων. Αφ' ης όμως ανεκαλύφθη ότι οι αγροί οι καταβρεχόμενοι και ποτιζόμενοι διά του ύδατος τούτου καθιστώσι τας εν αυτώ ακαθαρσίας, αίτινες συγχρόνως είνε και ουσίαι λιπαντικαί, ου μόνον αβλαβείς, αλλά και μεταβάλλουσιν αυτάς εις λάχανα και καρπούς, ελύθη και το ζήτημα τούτο οριστικώς και προσοδοφόρως. Ότι δε το σύστημα τούτο των ποτιστικών αγρών ήτο γνωστόν και εις τας αρχαίας Αθήνας δεικνύει μέγα τι κατασκεύασμα παρά τη Αγία Τριάδι, περί ου έγραψα τα δέοντα εν ταις «Ανακοινώσεσι του γερμανικού αρχαιολογικού Ινστιτούτου» εν Αθήναις εν έτει 1877 υπό τον τίτλον «Έρευναι περί των αρχαίων υδραγωγείων των Αθηνών.»

Κατά την δημοσίαν υγιεινήν όλα ταύτα τα συστήματα των υδραγωγείων, των οχετών των ποτιστικών αγρών είνε τμήματα του συστήματος, όπερ συνήθως καλείται διοχέτευσις (Kanalisation). Εξ όλης της Ευρωπαϊκής Ηπείρου το Δάντσικ είνε η πρώτη πόλις, ήτις εφήρμοσε το σύστημα τούτο εντελώς και μεθ' όλων αυτού των λεπτομερειών, διό και έσχε εξαίρετα υγιεινά αποτελέσματα. Νυν σκέπτονται να εισαγάγωσι το σύστημα τούτο και εις το Βερολίνον, τους Παρισίους, την Βρεσλαυίαν και άλλας μεγάλας πόλεις. Όμοια έργα είχον γείνει εν Αγγλία και πρότερον. Το Croydon (υδρευόμενον από του Εδιμβούργου) χρεωστεί τα ποτιστικά αυτού κατασκευάσματα και τας διευθετήσεις, αίτινες πληρούσι τας υγιεινάς συνθήκας και συγχρόνως εισί λίαν προσοδοφόροι, εις τον πολιτικόν μηχανικόν Baldwin Latham. Το έργον αυτού «Sanitary Engineering» (London 1873) περιέχει τας πληρεστάτας οδηγίας προς διοχέτευσιν και προς απομάκρυνσιν των υδάτων από των οικιών. Περί του αυτού αντικειμένου έγραψαν και οι Varrentrapp, Wiebe, Virchow, Veitmeyer, Müller, Sommaruga, Pettenkofer κ.τ.λ.

Μετά την εξήγησιν των γεγονότων τούτων θα επεισθή βεβαίως ο αναγνώστης ότι είνε λίαν σκόπιμον να παραιτηθώμεν πλέον της ασκόπου εργασίας υπό τας οδούς των Αθηνών, ήτις ας το είπωμεν εν παρόδω όπως γίνεται τανύν είνε λίαν επικίνδυνος εις την υγείαν των κατοίκων, και να παραδεχθώμεν έτερον κατάλληλον σύστημα διοχετεύσεως. Λίαν δε ευνοϊκή προς τούτο είνε και η ποιότης και κατάστασις του εδάφους, ένεκα της οποίας δεν θ' αναφυώσι τεχνικαί δυσχέρειαι ούτε κατά τον αερισμόν (Ventilation) των οχετών ούτε κατά τα άκρα αυτών τμήματα προς ίδρυσιν και χρησιμοποίησιν ποτιστηρίων διευθετήσεων και συγχρόνως ευθηνοτέραν και αφθονωτέραν καρπών συγκομιδήν.

Προς κατόρθωσιν του άνω περιγραφέντος σκοπού είνε λοιπόν αναγκαίον να εμπιστευθώμεν την εργασίαν ταύτην εις τινα των ενταύθα καλών μηχανικών· την εργασίαν δε ταύτην δυνάμεθα να διαιρέσωμεν περίπου ως εξής:

1. Εις επιτοπίους προκαταρκτικάς σπουδάς.
2. Εις εκλογήν του καταλληλοτέρου συστήματος.
3. Κατασκευήν σχεδίου.
4. Υπολογισμόν των εξόδων και διοχετεύσεως.

Αλλά και κατά το θέρος ακόμη τούτο δυνάμεθα να προφυλάξωμεν τας Αθήνας από των επιβλαβών αναθυμιάσεων των υπονόμων, εάν εφαρμόσωμεν μέρος τι μόνον του άνω περιγραφέντος συστήματος επί των υπονόμων τούτων. Εάν δηλ. εις τας αρχικάς ανοικτάς οπάς τας φερούσας εις τους υπονόμους τούτους, εξ ων τανύν εξέρχεται η κακή αποφορά, θέσωμεν πνευματικάς θυρίδας, δι' ων θα κωλύηται μεν η έξοδος

Digitized by Google

τῶν μιασμάτων, θὰ εἰσέρχηται δὲ ἀκωλύτως τὸ ἀκάθαρτον ὕδωρ τῶν ὁδῶν ἐντὸς τῶν ὑπονόμων. Τέλος δὲ ἂν κλείσωμεν τὰ ἄκρα τῶν ὑπονόμων διὰ θυρῶν κρεμαμένων, ἀνοιγομένων δὲ πρὸς τὰ ἔξω πρὸς παρεμποδισμὸν τοῦ ῥεύματος τοῦ ἀέρος πρὸς τὰ ὑψηλὰ μέρη τῆς πόλεως.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΤΣΙΛΛΕΡ

Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

Αἱ ἐν τῷ δημοσίῳ γυμναστηρίῳ καὶ τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεως γενόμεναι πρό τινος στρατιωτικαὶ ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν τῶν τεσσάρων γυμνασίων τῶν Ἀθηνῶν ἀπέδειξαν ἐμπράκτως ὅτι ὁ θεσμὸς τῆς στρατιωτικῆς τῶν ἐφήβων παιδεύσεως δύναται κάλλιστα νὰ ῥιζοβολήσῃ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀγλαοὺς ν' ἀποφέρῃ καρπούς.

Καὶ πράγματι οἱ νεαροὶ μαθηταὶ καί τοι ἐν συνόλῳ ἐπὶ τριάκοντα δύο ὥρας μόνον ἀσκηθέντες, ἐπεδείξαντο μεγάλην ἐπίδοσιν καὶ περὶ τοὺς βηματισμούς, καὶ τὸν χειρισμὸν τῶν ὅπλων καὶ τὰς κινήσεις. Ἦτο δ' εὐφρόσυνον νὰ βλέπῃ τις αὐτοὺς τὴν ὁμοιόμορφον στολὴν των φοροῦντας, ὑπὸ τὸ πρόσταγμα τοῦ γυμνάζοντος αὐτοὺς ἀξιωματικοῦ καὶ τοὺς γοργοὺς φθόγγους τῶν ἐμβατηρίων τῆς στρατιωτικῆς μουσικῆς, ἐρρύθμως βαδίζοντας, μὲ τὸ ὅπλον ἐπ' ὤμου, φαιδροὺς καὶ ἀκμαίους, ἐνθουσιώδεις καὶ ἀκαταπονήτους, ἀνδρικὸν ἔχοντας τὸ παράστημα μεθ' ὅλην τὴν ῥοδινότητα τῆς ἐφηβικῆς αὐτῶν μορφῆς.

Ὁ δὲ θεώμενος αὐτοὺς οὕτω παρελαύνοντας ἔλεγε καθ' ἑαυτόν:

— Τί ὁπλίτας δύναται ν' ἀποκτήσῃ ἡ Ἑλλὰς ἂν γυμνασθῶσιν ὅλοι οἱ μαθηταί της!

Τοῦτο βεβαίως ἀνελογίζοντο καὶ Ἕλληνές τινες ἐκ τῆς βουλῆς ἐκεῖ παριστάμενοι· τίς οἶδε μὲ ὁποῖον μυστικὸν πόθον συνέδεον οὗτοι τὴν ἐκγύμνασιν ταύτην τῶν μαθητῶν, διότι εἶδον ἕνα ἐξ αὐτῶν ἀπομάττοντα λαθραῖον δάκρυ . . .

*
* *

Ἀφότου ἐγένετο ὑποχρεωτικὴ ἡ στράτευσις, τὸ πρόβλημα τῆς στρατιωτικῆς συντάξεως καὶ τῆς ἐθνικῆς ἀμύνης χώρας τινὸς ἀνέκαθεν ἐτέθη οὕτω: ἐξ ὡρισμένου πληθυσμοῦ νὰ ἐξαχθῇ ὅσον οἷόν τε πολυαριθμότερος στρατός· νὰ μειωθῇ εἰς ὅσον οἷόν τε ἐλαχίστην ἡ δαπάνη τοῦ χρόνου καὶ τοῦ χρήματος ἡ ἀπαιτουμένη πρὸς τελείαν τοῦ στρατοῦ σύνταξιν· νὰ καταστῇ ὡς οἷόν τε εὐχερεστέρα ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ πολιτικοῦ βίου εἰς τὸν στρατιωτικὸν καὶ τ' ἀνάπαλιν.

Τὸ πρόβλημα τοῦτο εἶχε λυθῆ ἐντελέστατα ὑπὸ τῶν ἀρχαίων διὰ τῆς στρατιωτικῆς τῶν παίδων καὶ ἐφήβων ἀγωγῆς. Οἱ πρόγονοι ἡμῶν παρεσκεύαζον μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου τὸν μέλλοντα πολίτην καὶ τὸν μέλλοντα μαχητήν. Τὴν ἄσκησιν τοῦ σώματος ἔθετον ἐν ἴσῃ μοίρᾳ πρὸς τὴν ἄσκησιν τοῦ σώματος. Ὀρθότατα ἐνόμιζον ὅτι τὸ παιδίον ἀνήκει εἰς τὴν πολιτείαν μόνον καὶ μόνον διότι προώρισται νὰ μετάσχῃ τῆς διοικήσεως καὶ τῆς ἀμύνης τῆς χώρας.

Τοῦτο πρὸ πολλοῦ κατενοήθη καὶ ὑπὸ τῶν νεωτέρων, καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ ὑπὸ διάφορον τύπον ἀνεγράφη ἡ στρατιωτικὴ τῶν παίδων ἀγωγή· ἡ δὲ Γαλλία μετὰ τὴν βαρεῖαν ἧτταν καὶ τὸν ἐπώδυνον ἀκρωτηριασμόν της, ἐν τῇ στιγμῇ τῶν μεγάλων μέτρων ὑπὲρ τῆς ἀνορθώσεως τῶν δυνάμεων τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἀντεκδικήσεως ἐπισήμως ἐθέσπισε τὴν στρατιωτικὴν τῶν παίδων ἐκπαίδευσιν.

Καὶ ὄντως ὠφελιμώτατος εἶνε ὁ θεσμὸς οὗτος· διὰ τῆς τοιαύτης ἐκπαιδεύσεως οὐ μόνον τὸ σῶμα τοῦ παιδὸς κρατύνεται, ἀλλὰ καὶ τὸ φρόνημα αὐτοῦ ἀναπτεροῦται, καὶ ὁ χαρακτὴρ αὐτοῦ στερρότερος διαμορφοῦται· τὸ εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὅπλον, αἱ ἀσκήσεις, ὁ σκοπὸς αὐτῶν λαλοῦσιν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ περὶ τῆς Πατρίδος, ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς σωτηρίας τῆς ὁποίας προετοιμάζεται ν' ἀγωνισθῇ ὁπόταν ἔλθῃ ἡ ἐπίσημος στιγμή· καὶ ἤδη ἐν τῇ παιδικῇ ψυχῇ του μετὰ τῆς ἀγάπης ταύτης πρὸς τὴν Πατρίδα συναυξάνει καὶ ἡ ἰδέα τῆς ὑψίστης περὶ αὐτῆς θυσίας· παρασκευάζεται δὲ πρὸς ταύτην, διότι διὰ τῶν ἀσκήσεων καὶ τὸ σῶμά του καθίσταται ῥωμαλέον καὶ εἰς ὑγιᾶ στέρνα γενναία θὰ πάλλῃ καρδία, πλήρης θάρρους καὶ πεποιθήσεως. Ἐπιρρώννυται δὲ οὐχ ἧττον καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. Ἐν ἀσθενικῷ σώματι ἀδύνατον νὰ ἐνοικῇ διάνοια γενναία καὶ ὑγιής, πρὸς δὲ τοὺς πνευματικοὺς κόπους ἐκεῖνος μάλιστα ἔρχεται προθύμως καὶ δύναται νὰ ὑποστῇ αὐτούς, ὅστις ἔχει τὴν εἰς τούτους ἀπαιτουμένην σωματικὴν ἀκμήν. Ὥστε ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην νομίζομεν ὅτι ὁ ἀπὸ τῶν μαθημάτων ἀφαιρούμενος χρόνος διὰ τὰς ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν θ' ἀποδώσῃ γενναῖον εἰς αὐτὰ τὸν τόκον, τῶν μαθητῶν καθισταμένων προθυμοτέρων εἰς τὰς πνευματικὰς ἐργασίας, καὶ ὑποθαλπομένης πλειότερον τῆς πρὸς αὐτὰς ἐφέσεως αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἤθους τῶν νέων δύνανται νὰ ἐπιδράσωσιν εὐεργετικῶς αἱ στρατιωτικαὶ ἀσκήσεις, ἐθίζουσαι αὐτὸ εἰς τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀκρίβειαν, εἰς τὴν πειθαρχίαν καὶ τὴν ἀπροφάσιστον ἐπιτέλεσιν τῶν καθηκόντων. Καὶ ὅταν ἡ πατρὶς ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ κινδύνου ἢ τῆς ἐκτελέσεως τῆς μεγάλης ἰδέας σαλπίσῃ τὸ πολεμιστήριον σάλπισμα, οἱ ἔφηβοι οὗτοι θὰ δράμωσι ὑπὸ τὰς ἀνεπτυγμένας σημαίας, αἱ ἠσκημέναι χεῖρές των θ' ἀναλάβωσι τὸ ὅπλον, ἐν τῇ παντοδυναμίᾳ δὲ τοῦ ἀριθμοῦ σήμερον, αὐτοὶ θ' ἀποτελέσωσι χιλιάδας στρατιωτῶν, καὶ στρατιω-

Digitized by Google

τῶν ἀνεπτυγμένων, νοημόνων, ἀπογεγυμνασμένων, ἀμέσως δυναμένων νὰ τοποθετηθῶσιν εἰς στελέχη ὡς ὑπαξιωματικοί· ἐν ᾧ ἂν ἀφεθῶσιν ἀγύμναστοι καὶ κατὰ τὴν ἐσχάτην μόνον τὴν τοῦ κινδύνου ὥραν προσκληθῶσιν εἰς ἐπιστρατείαν καὶ γυμνασθῶσιν ἐν σπουδῇ μῆνας τινάς, οὐδεμίαν στρατιωτικὴν τέως ἀγωγὴν λαβόντες, οὔτε εἰς μικρὰς πορείας ἐθισθέντες, οὔτε σκληραγωγηθέντες μὲ τὸ πυροβόλον ἐν τῇ χειρί, καὶ τὸν σάκκον ἐπ' ὤμων, δηλαδὴ *οὔτε κατὰ τὸ σῶμα, οὔτε κατὰ τὴν θέλησιν* παιδαγωγηθέντες, θὰ δυνηθῶσιν ἄρά γε καὶ ἂν θέλωσι νὰ πράξωσιν ὡς δεῖ τὸ ὕψιστον τῶν καθηκόντων, καὶ θὰ δυνηθῶσι νὰ θελήσωσιν ὅσον δεῖ;

* * *

Ὑπεράνω παντὸς ἐπαίνου θεωροῦμεν λοιπὸν τὴν φιλόπατριν προορατικότητα τοῦ ἀόκνως ὑπὲρ τῆς ἀνακαινίσεως τῆς Παιδείας παρ' ἡμῖν ἐργαζομένου ὑπουργοῦ, ὅστις εἰσήγαγε τὸν εὐεργετικώτατον τοῦτον θεσμὸν τῆς τῶν μαθητῶν στρατιωτικῆς ἐκπαιδεύσεως· συνέδεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετ' ἐθνωφελοῦς ἔργου, δι' ὃ θὰ εὐγνωμονῇ αὐτῷ ἡμέραν τινὰ τὸ ἔθνος· ἀλλ' ἀνάγκη, ὅπως τάχιον συντελεσθῇ τὸ σκοπούμενον, καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι νὰ εἰσαχθῶσιν αἱ ἀσκήσεις, καὶ οὕτω ὥρας τινὰς τῆς ἑβδομάδος πάντα τὰ γυμνάσια τοῦ Κράτους παρέχωσιν ὄψιν ἀρχαίων ἐφηβείων. Ἐκτὸς τούτου δὲ ἀναγκαιότατον νομίζομεν νὰ ἐμπνευσθῇ εἴς τε μαθητὰς καὶ διδασκάλους ἐνθουσιασμὸς ὑπὲρ τῆς στρατιωτικῆς ἐκπαιδεύσεως, νὰ ληφθῇ μέριμνα ὅπως πάντες κατανοήσωσι τὴν σπουδαιότητα τοῦ πράγματος, ἰδίως δὲ ἔνιοι καθηγηταί, οἵτινες ἐθελοτυφλοῦντες, ἢ ἀνίκανοι νὰ ἐκτιμήσωσι τὰ ἐκ τῆς καινοτομίας ταύτης ἀγαθά, οὐ μόνον τὸ παράπαν δὲν συντελοῦσιν εἰς εὐδοκίμησιν τοῦ ἑλληνοπρεποῦς θεσμοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅσῃ δυνάμει ἀντιπράττουσιν εἰς τὰς γινομένας προσπαθείας πρὸς εἰσαγωγὴν καὶ διάδοσιν αὐτοῦ.

Φ.

Ἐκ τοῦ νεωτάτου τόμου ποιημάτων τοῦ ἡμετέρου συνεργάτου κ. Γ. Δροσίνη παραλαβόντες δημοσιεύομεν τὸ κατωτέρω ποίημα, ὅπερ ἀντὶ προλόγου προτάσσεται σειρᾶς ἑλληνικῶν παραδόσεων, ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ περιλαμβανομένης ὑπὸ τὸν τίτλον:

ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΓΡΗΑΣ

Πολλαὶς φοραὶς τῆς νύχτες τἄγριωποῦ χειμῶνος,
Ἐνῷ μουγκρίζουν ἔξω βοριᾶς κι' ἀνεμοζάλη,
Κ' ἐγὼ ξαγρυπνισμένος, μέσ' 'ς τὸ σκοτάδι μόνος
Τὴν κεφαλή μου γέρνω 'σὲ κρύο προσκεφάλι,

Μοῦ φαίνεται πῶς 'ξάφνω ἡ θύρα ἡ κλειδωμένη
Δίχως κανένα κρότο ἀνοίγει καὶ σφαλάει
Καὶ μί' ἀσπροφορεμένη, γρηὰ γυναῖκα 'μπαίνει,
Ζυγώνει καὶ καθίζει 'ς τοῦ κρεββατιοῦ τὸ πλάϊ.

Μέσ' 'ς τὸ βαθὺ σκοτάδι δὲ' φαίνετ' ἡ μορφή της·
Ὁ ἴσκιος της ὁ ἄσπρος σαλεύεται κι' ἀσπρίζει
Κι' ἀκούεται μονάχα ἡ σιγανή φωνή της,
Ποῦ χίλια δυὸ λογάκια 'ς ταὐτί μου ψιθυρίζει.

Πότε μοῦ λέει τραγούδια καὶ πότε παραμύθια,
Πότε καμμιὰ μεγάλη καὶ θλιβερ' ἱστορία...
Μὰ ὅ,τι κι' ἂν μου λέῃ γιὰ σοβαρά, γι' ἀστεῖα,
Πάντοτε κρύβουν μέσα 'ς τὸ ψέμμα τὴν ἀλήθεια.

Δράκους, Νεράϊδες, Λάμιαις, Γοργόναις, βασιλιάδες,
Μάγια, κατάραις, φόνους κ' εὐχαὶς καὶ χίλια τόσα...
Εἴτε φιλιὰ κι' ἀγάπαις κι' ὀλόμμορφαις κυράδες
Θὰ μ' ἀραδιάσῃ πάντα μὲ τὴν γλυκειά της γλῶσσα.

Κ' ἐγὼ τῆς γρηᾶς τὰ λόγια τ' ἀκούω σὰ' μαγεμμένος.
Κι' ἂν εἶν' καλὰ κι' ὡραῖα γελῶ κι' ἀναγαλλιάζω,
Μ' ἂν εἶν' ἀγριεμμένα, ζαρώνω τρομασμένος
Καὶ πάντα τὰ θυμοῦμαι, καὶ πάντ' ἀνατριχιάζω.

Ποιὰ νἆνε; τί νὰ θέλῃ; τῆς νύκτες ποῦ γυρίζει;
Πῶς ἔτσι 'μπαίνει μέσα 'σὲ κλειδωμένη θύρα;
Καὶ τόσαις ἱστορίαις σοφαὶς πῶς τὴς γνωρίζει,
Μάγισσα, Στρίγγλα νἆνε; — ἢ μήπως καμμιὰ Μοῖρα;

Δὲν ἔννοιωθα τὸ θάρρος ποτὲ νὰ τὴ 'ρωτήσω·
Γιατ' ἐφοβούμουν μήπως ἀνάψω τὴν ὀργή της.
Μὰ κάποια μαύρη νύχτα, χωρὶς νὰ τὸ ζητήσω,
'Αρχίνησε καὶ μοῦ εἶπεν ἐκείνη μοναχή της:

— Ποιὰ εἶμαι θὲς νὰ μάθῃς; Ποῦθ' ἔρχομαι, ποῦ πάω;
Γεννήθηκα, παιδί μου, μαζὶ μ' αὐτὴ τὴν πλᾶσι,
Χιλιάδες χρόνια τόρα τὸν κόσμο τριγυρνάω
Καὶ θὰ πεθάνω μόνον ὅταν ἡ γῆ χαλάσῃ!

'Στοὺς βράχους, 'ς τὰ ποτάμια, μεσ' 'ς τῆς σπηλιαίς, 'ς τὰ δάση,
'Στὰ κάστρα καὶ 'ς τοὺς πύργους γυρνῶ ὅλα μου τὰ χρόνια.
Μυριόχρονη ἡ ζωή μου ἐκεῖ ἔχει περάσῃ
Κ' ἐκεῖ θὲ νὰ περνάῃ αἰώνια, αἰώνια!..

Ἔχω βαρειὰ κατάρα: πάντα νὰ ζῶ κλεισμένη
Μέσα 'στῆς γῆς τὰ σπλάγχνα, 'στὸ κρύο τὸ σκοτάδι·
Ὁλημερὶς νὰ μένω σὰν ζωντανὴ θαμμένη
Καὶ μοναχὰ τῆς νύκτες νὰ βγαίνω ἀπὸ τὸν Ἅδη.

Κι' ὅμως ἐγὼ εἶμαι μόνη βασίλισσα τοῦ κόσμου,
Ὅλ' οἱ λαοὶ δικοί μου, ὅ,τι τοὺς 'πῶ μ' ἀκοῦνε,
Κι' ἀκόμα κ' οἱ μεγάλοι ποῦ μὲ περιφρονοῦνε
Ταπεινωμένοι σκύφτουν πολλαὶς φοραὶς ἐμπρός μου.

Μὲ τὰ σοφά μου λόγια 'ς τὸν κόσμον βασιλεύω·
Παιδιὰ καὶ νιοὶ καὶ γέροι, ὅλ' εἶν' ὑπήκοοί μου,
Κι' ἀλλοίμονο 'σὲ ὅποιον μὲ κάνῃ κι' ἀγριεύω!
Γίνετ' ὀργὴ Κυρίου καὶ Κόλασ' ἡ φωνή μου.

Μ' ἀπ' ὅλαις μου τὴς χώραις ἡ πλειὸ ἀγαπημένη,
Ἐκεῖ ποῦ 'ς τὰ παληά μου λαμπραὶς ἡμέραις εἶδα,
Ἐκεῖ ποῦ χθὲς ἀκόμα γυρνοῦσα ξοξασμένη,
Εἶν' ἡ 'δική σας χώρα, ἡ ἔμμορφη πατρίδα.

Ἀπὸ τὰ μαῦρα χρόνια ποῦ χάσατε τὴν Πόλι
Κ' οἱ Τοῦρκοι τὴν Ἑλλάδα πατῆσαν πέρα πέρα
Καὶ 'ς τὴν σκλαβιά τους 'γεῖραν ἀπελπισμένοι ὅλοι,
Μόνον ἐγὼ 'μηνοῦσα ἐλευθεριᾶς ἡμέρα.

Digitized by Google

Καὶ τώρα ὅταν δειλιάζῃ καμμιὰ φορὰ ἡ ψυχή σας,
Προφητικὰ σᾶς κράζει τὸ ἰδικό μου στόμα:
Πῶς ζῇ ὁ Κωνσταντῖνος, βαθειὰ κοιμᾶτ' ἀκόμα
Καὶ σὰν θὰ νὰ ξυπνήσῃ — ἡ Πόλι εἶνε δική σας!

Ποιὸ εἶνε τ' ὄνομά μου; Ἄλλοι μὲ λὲν Ἀλήθεια,
Ἐκδίκησι, Κατάρα, — ἢ Στρίγγλα τῆς Ἐρήμου,
Ἡ μιὰ γρηὰ ποῦ ξέρει νὰ λέῃ παραμύθια.
—Τἀληθινό μου εἶνε ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ, παιδί μου!

Ἐσώπασε κ' ἐχύθη μιὰ λάμψι 'ς τὸ κορμί της
Κ' ἐφώτισε γιὰ λίγο τὰ ροῦχά της σχισμένα,
Χλωμὴ κι' ἀραχνιασμένη τὴ γέρικη μορφή της
Καὶ τάσαρκά της πόδια γυμνὰ καὶ ματωμένα.

. . . .

Τὴν ἴδια αὐγὴ ἐκείνη μὲ μάτια ἀγρυπνισμένα,
Ἐνῷ σκορποῦσεν ἔξω τὰ χιόνια ὁ βοριᾶς,
Χωρὶς κ' ἐγὼ νὰ θέλω, πῆρα χαρτὶ καὶ πέννα
Κι' ἀρχίνησα νὰ γράφω: Τὰ Λόγια τῆς Γρηᾶς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸν κύριον Μ. γεωγράφον:

— Καὶ ποῦ σᾶς πονεῖ, κύριε Μ;

— Εἰς αὐτὸ ἐδῶ τὸ μέρος, ἰατρέ, βορειοδυτικῶς τοῦ ὀμφαλοῦ.

*
* *

— Μιὰ φορὰ μόνον 'στὴ ζωή μου ἐρρίφθηκα 'στὸ λαιμὸ τῆς πεθερᾶς μου, ἔλεγε νεόνυμφός τις κύριος, ἦτο σεισμός... κι' ἔπεσα κατὰ λάθος.

*
* *

Ὁ μόλις ἑξαετὴς περίπου Νίκος ἔρχεται τὸ ἑσπέρας εἰς τὸ 'σπῆτι ἔχων καταλερωμένα τὰ καινουργῆ ἐνδύματά του. Ἡ μητέρα τὸν βλέπει εἰς τοιαύτην κατάστασιν καὶ τὴν παίρνει ὁ θυμός:

— Τώρα νὰ ἰδῇς ἐσύ, κύριε, πῶς θὰ σοῦ τινάξω ἐγὼ τὰ φορέματά σου, σὲ τέτοια κατάστασι ποῦ μοῦ τὰ ἔφερες!...

Καὶ ὁ Νίκος ὅλως ἀτάραχος:

— Νὰ 'πάγω, μαμά, νὰ τὰ 'βγάλω πρῶτα!

*
* *

Εἶχεν ἀποθάνει ὁ ἀδελφὸς τῆς μικρᾶς Ἄννας μεθ' ὅλους τοὺς ἰατρούς, τοὺς ὁποίους εἶχον προσκαλέσει πρὸς θεραπείαν του. Ἡ Ἄννα καταλυπημένη λέγει πρὸς τὴν μητέρα της: «Ἀλήθεια, μαμά, πῶς ὅταν ὁ Θεὸς θέλῃ νὰ πάρῃ κανένα ἄνθρωπον 'ς τὸν οὐρανόν, γράφει 'ς τοὺς ἰατροὺς νὰ τοῦ τὸν στείλουν;...

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἐὰν εὐχάριστον μᾶς εἶνε νὰ ἀνακαλύπτωμεν ἐλαττώματα, δυνάμεθα ἐρευνῶντες νὰ εὕρωμεν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἱκανὰ ἵνα μᾶς ἀπασχολήσωσι.

Ἡ φιλαρχία εἶνε τὸ μόνον πάθος, τὸ ὁποῖον δὲν γηράσκει ποτέ.

Ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ἀρετὴ εἶνε ὡς δύο βάρη τεθειμένα ἐν τῇ αὐτῇ ζυγαριᾷ: ἀδύνατον νὰ ἀνέλθῃ τὸ ἕν, χωρὶς συνάμα νὰ κατέλθῃ τὸ ἄλλο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἀποικίαι τῆς Ἀγγλίας. Ἡ Ἀγγλία κέκτηται ἐπὶ τοῦ παρόντος 53 ἀποικίας, ἐκ τῶν ὁποίων 6 ἐν τῇ Ἰνδικῇ, 7 ἐν Αὐστραλίᾳ, 9 ἐν Ἀφρικῇ, 10 ἐν τῇ βορείῳ Ἀμερικῇ, 18 ἐν ταῖς δυτικαῖς Ἰνδίαις· ἔτι δὲ τὴν ἀγγλικὴν Γουϊάναν καὶ ἐν Εὐρώπῃ τὴν Μελίτην καὶ τὸ Γιβραλτάρ. Αἱ 53 ἀποικίαι αὗται ἔχουσιν ἐπιφάνειαν μὲν 20,501,763 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, πληθυσμὸν δὲ 212,951,000 κατοίκων, ἐξ ὧν αἱ Ἰνδίαι μόνον 198,790,853. Αἱ ἀποικίαι αὗται εὑρίσκονται ἐν μεγάλῃ ἀκμῇ, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τῆς διηνεκοῦς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν καὶ τῶν οἰκονομικῶν πόρων. Οὕτω τῶν μὲν Ἰνδιῶν αἱ πρόσοδοι ἀνῆλθον ἀπὸ 48,534,412 λιρῶν στερλινῶν τῷ 1866 εἰς 73,695,806 λίρας στερλίνας τῷ 1882· τῆς δὲ Αὐστραλίας ἀπὸ 9,504,892 λιρῶν τῷ 1870 εἰς 21,911,015 τῷ 1882.

Ἰαπώνων ἀποικία ἐν Γερμανίᾳ. Κεφαλαιοῦχοί τινες τοῦ Βερολίνου ἀπεφάσισαν νὰ ἱδρύσωσι παρὰ τὴν πόλιν ταύτην ἀποικίαν ἰαπωνικὴν ἀποτελουμένην ἐκ τεσσαράκοντα τεχνιτῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν. Σκοπὸς τῆς ἐπιχειρήσεως εἶνε ἡ παραγωγὴ προϊόντων ἰαπωνικῶν κατὰ τὴν ἐν χρήσει μέθοδον ἐν Ἰαπωνίᾳ· ἔσονται δὲ οἱ προσληφθησόμενοι τεχνῖται ποικίλων ἐπαγγελμάτων, μεταλλουργοί, κεραμουργοί, ζωγράφοι, βερνικωταί, μιλτουργοί, ὑφάνται κτλ., τὸ δὲ χωρίον θέλει κατασκευασθῇ κατὰ σχέδιον ἀρχιτέκτονος Ἰάπωνος. Εἰς τὸ κοινὸν τοῦ Βερολίνου θέλει ἐπιτραπῇ νὰ ἐπισκέπτηται τὸ χωρίον καὶ νὰ μελετᾷ τὰς μεθόδους, ἃς θὰ μεταχειρίζωνται οἱ Ἰάπωνες ἐργάται, ὧν γνωστὴ εἶνε ἡ μοναδικὴ περὶ τὰς τέχνας ἐπιδεξιότης.

Περιεργοτάτη παράστασις ἐγένετο πρό τινος ἐν Λονδίνῳ. Ἐντὸς σχολείου τινὸς κωφαλάλων διωργανώθη παράστασις θεατρική, τῆς ὁποίας οἱ ἠθοποιοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἦσαν πάντες κωφάλαλοι ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου. Δύο ἦσαν τὰ παρασταθέντα δραματικὰ ἔργα, οἱ δὲ θεαταί, κατὰ τὸ πλεῖστον κωφάλαλοι καὶ οὗτοι, ἐφαίνοντο παρακολουθοῦντες μετὰ μεγάλου ἐνδιαφέροντος καὶ κάλλιστα ἐννοοῦντες τὴν βωβὴν παράστασιν, ἐν ᾗ χειρονομίαι ἐκφραστικαὶ ἀντικαθίστων τοὺς παθητικοὺς διαλόγους τοῦ δράματος. Ἡ μοναδικὴ αὕτη παράστασις ὑπῆρξε μακρά, διότι εὐκόλως κατανοεῖται ὅτι ἡ διὰ σχημάτων ὁμιλία ἀπαιτεῖ πολὺ πλειότερον χρόνον ἢ ἡ συνεννόησις διὰ τοῦ λόγου.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884, — Β' 811.

Digitized by Google

'Αριθ. 442 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 17 Ἰουνίου 1884

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ὅτε μ' ἐστρατολόγουν διὰ τὸ ἔντιμον τῶν ῥαπτῶν ἐπάγγελμα, οὐδεμία ὑπόσχεσίς των ἐνεποίησεν ἐπὶ τῆς παιδικῆς μου φαντασίας τόσον γοητευτικὴν ἐντύπωσιν, ὅσον ἡ διαβεβαίωσις, ὅτι ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔμελλον νὰ ῥάπτω τὰ φορέματα τῆς θυγατρὸς τοῦ Βασιλέως.

Ἐγνώριζον πολὺ καλὰ ὅτι ἡ *βασιλοπούλαις* ἔχουν ἐξαιρετικήν τινα ἀδυναμίαν εἰς τὰ ῥαφτόπουλα, μάλιστα, ὅταν αὐτὰ ἠξεύρουν νὰ τραγουδοῦν τοὺς ἐπαίνους τῶν θελγήτρων αὐτῶν, ἐνῷ ῥάπτουν τὰ *βλατιά*, μὲ τὰ ὁποῖα στολίζουσι τὰ κάλλη των.

Ἐγνώριζον, πῶς ὅταν ἐρωτευθῇ καμμία βασιλοπούλα μὲ τὸ ῥαφτάκι της, δὲν χορατεύει· μόνον ἐρωτεύεται εἰς τὰ γερά· καὶ ἀρρωστᾷ· καὶ πέφτει στὸ κρεββάτι· καὶ γίνεται τοῦ θανατᾶ· καὶ κανεὶς ἰατρὸς δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὴν ἰατρεύσῃ, καμμία μάγισσα νὰ τὴν φέρῃ 'στὰ καλά της. — Ὡς ποῦ φωνάζει ἐπὶ τέλους τὸν πατέρα της ἡ βασιλοποῦλα καὶ τοῦ τὸ λέγει παστρικὰ παστρικά: «Πατεράκι μου, ἢ τὸ ῥαφτόπουλο, ποῦ τραγουδᾷ τόσον εὔμορφα, ἢ θὰ πεθάνω!»

Ὁ βασιλεὺς ἄλλο παιδὶ δὲν ἔχει. Τί νὰ κάμῃ; Φορεῖ τὴν κορώνα του 'στὸ κεφάλι, καὶ πηγαίνει 'στὰ πόδια τοῦ ῥαφτοπούλου καὶ « 'Στὸν Θεὸ καὶ 'στὰ χέρια σου! » τοῦ κράζει! «κάμε μου τὴν χάρι νὰ πάρῃς τὴν κόρη μου. Κάμε μου τὴν χάρι νὰ γενῇς γαμβρός μου. Ἀλλὰ δεῖξε δὰ προτήτερα καὶ καμμιὰ παλληκαριά, διὰ νὰ μὴν πέσω ἀπὸ τὴν ὑπόληψί μου, ὡσὰν βασιλέας ὅπου εἶμαι».

Τὸ ῥαφτόπουλο, τοῦ φαίνεται, πῶς ἔχει σκαλώσει 'στὸν λαιμό του κανένα στυφὸ μέσπιλο καὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ καταπιῇ. Ἡ ἀλήθεια ὅμως εἶνε ὅτι δὲν ἔχει νὰ καταπιῇ τίποτε, γιατὶ ὡς καὶ τὸ σάλιο του ἐξεράθη μέσ' 'στὸν λάρυγγά του. Τόσο πολὺ ἐφοβήθηκε 'σὰν εἶδε τὸν βασιλέα μὲ τὴν κορώνα!

Ὁ βασιλεὺς μὲ τὴν κορώνα τοῦ *παπαρίζει* τὸν ὦμο, καὶ τὸ 'ρωτᾷ νὰ τοῦ εἰπῇ καὶ καλά: τί εἶνε ἄξιο τὸ ῥαφτόπουλο νὰ κάμῃ. Περιμένει δὲ μὲ ἐνδόμυχον χαρὰν ν' ἀκούσῃ, ὅτι ὁ ἐπίδοξος γαμβρός του εἶνε ἄξιος νὰ καταιβάσῃ κανένα ζωντανὸ λεοντάρι ἀπὸ τὰ βουνά, ἢ νὰ σκοτώσῃ κανένα δράκοντα, ἢ νὰ κυριεύσῃ κανένα βασίλειο.

Τὸ ῥαφτόπουλο εἰς τὸ μεταξὺ ἐπῆρε θάρρος, ἀλλὰ δι' αὐτὸ δὲν ἔχασε καὶ τὸν νοῦ του νὰ πᾷ νὰ *πετσοκόβεται* μὲ τὰ θηρία διὰ νὰ γείνῃ γαμβρὸς τῆς Μεγαλειότητός του. Τὸ ῥαφτόπουλο εἶνε ἐν γένει εἰρηνικὸς ἄνθρωπος. Καὶ ἐπειδὴ τὰ καταφέρει καλλίτερα ὅταν ψάλλῃ, παρὰ ὅταν ὁμιλῇ, ἀποκρίνεται πρὸς τὸν βασιλέα τραγουδιστὰ τραγουδιστὰ καὶ τοῦ λέγει, πῶς εἶνε ἄξιο καὶ δυνατό —

« νὰ ῥάψῃ τὰ νυφιάτικα χωρὶς ῥαφὴ καὶ ῥάμμα ».

«Καλά, βρὲ ἄτιμε!» βάλλει μὲ τὸν νοῦ του ὁ βασιλεὺς ὁ ὁποῖος δὲν συγκινεῖται πολὺ πολὺ ἀπὸ τραγούδια. «Θὰ σοῦ δείξω ἐγὼ πῶς ξεμυαλίζεις τὸ παιδί μου, ἀφοῦ δὲν ἔχεις ἑνὸς λεπτοῦ παλληκαριὰ μέσ' τὰ στήθη σου!» Ἔπειτα βλέπει τὸ ῥαφτόπουλο μὲ κάτι ἄσχημαις 'ματιαίς, καί — «Πολὺ καλά, τοῦ λέγει, Κύρ γαμβρέ! Ῥάψε μου λοιπὸν σαράντα φορεσιαὶς νυφιάτικαις, καθὼς ταριάζουν εἰς μίαν βασιλοποῦλαν καὶ πρόσεξε νὰ μὴν τύχῃ καὶ διακρίνω καμμίαν ῥαφήν, καὶ καμμίαν κλωστὴν πουθενά! Φρόντισε ὅμως νὰ τὰς ἔχῃς ἑτοίμους αὔριον πρωΐ πρωΐ, πρὶν ἐβγῇ ὁ ἥλιος, γιατὶ ἀλλοιῶς— Σοῦ κόβω τὸ κεφάλι!»

Καὶ ὁ βασιλεὺς μὲ τὴν κορώνα δὲν χορατεύει αὐτὴν τὴν στιγμήν. Τὸ ἔχει πάρει ἀπόφασιν ὁ φιλόδοξος ἄνθρωπος, νὰ σκοτώσῃ τὸ ῥαφτόπουλο γιὰ νὰ δώσῃ τὴν κόρη του εἰς κανένα μεγαλοσιάνο!

Κατ' εὐτυχίαν τὸ ῥαφτόπουλο ἔχει σίγουρη τὴν δουλειά του καὶ δὲν σκοτίζεται πολὺ πολύ. Διότι εἶνε —ἄλλοι μὲν λέγουν υἱός, ἄλλοι δὲ λέγουν ἔγγονὸς τῆς Νεράϊδας. Καὶ ἔχει μίαν δακτυλῆθραν μὲ πάτο, τὴν ὁποίαν ποτὲ δὲν ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸ δάκτυλόν του.

Ὅλην ἐκείνην τὴν ἑσπέραν τρώγει καὶ πίνει καὶ διασκεδάζει. Ἐπάνω εἰς τὰ μεσάνυκτα 'ποῦ κοιμοῦνται ὁ *μάστορης* καὶ οἱ *καλφάδες*, ἐβγάλλει τὴν δακτυλῆθραν ἀπὸ τὸ δάκτυλόν του, 'παίρνει μίαν χρυσῆν τρίχαν ποῦ ἔχει αὐτοῦ μέσα φυλαγμένην, καὶ καίει τὴν ἀκρίτσα της εἰς τὴν φλόγα τοῦ λυχναρίου. Ἐκεῖ παρουσιάζεται ἐμπρός του ἡ χρυσόμαλλη Νεράϊδα.

— Τί στενοχωρία ἔχεις, ἀγάπη μου;

Digitized by Google

— Τὸ καὶ τό, ἀποκρίνεται τὸ ῥαφτόπουλο, λέγοντας τὴν ἱστορία.

Ἡ χρυσόμαλλη Νεράϊδα, ποῦ τοῦ ἔχει τάξει νὰ τὸ γλυτώνῃ ὁσάκις κινδυνεύει, χτυπᾷ τὰ λευκά της χεράκια τρεῖς φοραίς, καὶ — διὲς ἐσύ!

— Σαράντα λευκονδυμένα Νεραϊδόπουλα, τὤνα εὐμορφότερο ἀπ' τὸ ἄλλο, μὲ κἄτι γλυκὰ τραγούδια, μὲ κἄτι μαργιόλικα λυγίσματα εἰς τὸν ἀέρα, θέτουν κάθε μία ἐμπρὸς εἰς τὸ ῥαφτάκι τὰ πολυτιμότερα ὑφάσματα τῆς οἰκουμένης.

Τὸ ῥαφτόπουλο κόφτει καὶ ἡ νεράϊδες ῥάφτουν· καὶ ῥάφτουν καὶ τραγουδοῦν καὶ ἀστεΐζονται καὶ πειράζουν τὸ ῥαφτόπουλο καμμιὰ φορὰ τόσον ἐρωτότροπα, τόσον γαργαλιστικά, ποῦ ἂν δὲν ἦτον ἡ μητέρα τους ἐκεῖ κοντά, θὰ τοῦ ἔπαιρναν τὸν νοῦ του χωρὶς ἄλλο. Μὰ ἡ χρυσόμαλλη Νεράϊδα ταὶς προσέχει, ταὶς ὁδηγεῖ καὶ ταὶς παρακινεῖ, καὶ τελειώνουν τὰ νυφιάτικα, πρὶν ἢ λαλήσ' ὁ πετεινός, πρὶν ἔβγ' ὁ ἥλιος.

Μόλις προφθάνουν νὰ φύγουν ἡ Νεράϊδες, νὰ καὶ ὁ βασιλέας ποῦ ἐμβαίνει μὲ τὴν κορώνα 'στὸ κεφάλι καὶ μὲ τοὺς δημίους καταπόδι του: Ἔρχεται νὰ σφάξῃ τὸ ῥαφτόπουλο! Ἀλλὰ ἐκεῖ ποῦ ἐμβαίνει βλέπει ταὶς σαράντα νυφιάτικαις φορεσιαὶς κρεμασμέναις εἰς τὸ σχοινὶ χωρὶς ῥαφὴ καὶ ῥάμμα, καὶ θαμβώνουνται τὰ 'μάτια του: Τὸ χρυσάφι καὶ τὸ μαργαριτάρι, ποῦ ἔχουν ἐπάνω κεντημένο, ἀξίζει ὅλο του τὸ ψωροβασίλειο!

Ὁ βασιλεὺς μὲ τὴν κορώνα δαγκάνει τὰ χείλη του. Παίρνει τὸ ῥαφτόπουλο ἀπὸ τὸ χέρι, τὸ πηγαίνει 'στὸ παλάτι καὶ τοῦ δίδει τὴν κόρην του, καὶ τελειώνει ἡ ἱστορία. —

Ταῦτα πάντα μοὶ τὰ διηγεῖτο ὁ πάππος μου, καὶ μοὶ τὰ διηγεῖτο ὡσὰν νὰ εἶχον συμβῆ χθὲς ἀκόμη, ὡσὰν νὰ συνέβαινον ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν εἰς τὸν κόσμον. Ἐνθυμοῦμαι δ' ἔτι καὶ σήμερον μὲ πόσην παιδικὴν ὑπερηφάνειαν εἰσῆλθον πρώτην φορὰν εἰς τὴν πόλιν ὡς νεοσύλλεκτος τοῦ *ἰσναφίου* τῶν ῥαπτῶν, ἀναλογιζόμενος, ὅτι μετά τινας ἡμέρας θὰ ἐξήλαυνον ἐκ τῆς δι' ἧς ἐπεζοπόρουν τώρα πύλης, ἐν θριάμβῳ, συνοδεύων τὴν ὡραιοτέραν βασιλοπούλαν εἰς τὸ χωρίον μου. Καὶ τοῦτο μοὶ τὸ ὑπέδειξεν ὁ παπποῦς. Καὶ ἐπειδὴ ὁ παππποῦς ἦτο δι' ἐμὲ ὁ πλέον κοσμογυρισμένος καὶ κοσμομαθὴς ἄνθρωπος, ἐπίστευον τοὺς λόγους του μέχρι κεραίας.

Ἐν τούτοις εἶχον παρέλθει ἀρκετοὶ μῆνες ἀπὸ τῆς ἀφίξεώς μου καὶ τίποτ' ἀκόμη δὲν κατωρθώθη. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὁ μάστορής μου ἦτον ἀρχιρράπτης τῆς Βαλιδὲ-Σουλτάνας, καὶ ἐπειδὴ ἐγὼ ἤμην ὁ μικρότερος τῶν συμμαθητῶν μου, μὲ ἔστελλε τακτικὰ εἰς τὸ παρὰ τὸν Βόσπορον παλάτιον αὐτῆς πότε φέροντα μέγαν *μπόγον* ἐπὶ κεφαλῆς, πότε δὲ ὑπὸ μάλης τὴν μεταξίνην καὶ χρυσόκροσσον *σακκούλαν*, μὲ τὰ κατάστιχά του ἐν αὐτῇ. Πολλάκις λοιπὸν διῆλθον διὰ πολυτελῶν στοῶν, καὶ διὰ σκιερῶν διόδων εἰσέδυσα εἰς τοὺς μαγικοὺς καὶ μυροβόλους *δαερέδες* τοῦ χαρεμίου τῆς Βαλιδὲ-Σουλτάνας. Ἀλλὰ αἱ ὑπάρξεις, πρὸς ἃς ἠρχόμην εἰς σχέσεις ἐν αὐτῷ ἦσαν κυρίως οἱ μαῦροι εὐνοῦχοι, μὲ τὸ πλατύτατον αὐτῶν στόμα, μὲ τοὺς μεγάλους ὀδόντας ἀπαισίως λευκάζοντας μεταξὺ τῶν χονδροειδῶν χειλέων των, καὶ μὲ κἄτι ἄγρια βλέμματα, ποῦ μὲ ἔκαμναν νὰ τρέμω ἀπὸ τὴν φρίκην μου. Ἐνίοτε ἤθελον — ἡ βασιλοπούλαις ἀναμφιβόλως — νὰ ἐκφράσουν ἰδιαιτέραν τινὰ εὐαρέσκειαν πρὸς τὸ ῥαφτόπουλό των. Τότε ὁ πλέον φοβερὸς μαῦρος ἔπιανε τὸ πλέον φοβερὸ *καμτσίκι*, ἔνευε πρὸς ἐμὲ καὶ ἔμβαινεν ἐμπρός. Ἐγὼ τὸν ἠκολούθουν, μὲ τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἕνας δεύτερος μαῦρος μὲ ἕνα δεύτερο *καμτσίκι* μὲ ἠκολούθει κατὰ πόδας. Τοιουτοτρόπως, μεταξὺ τῶν δύο ἐκείνων δημίων, προεχώρουν εἰς τὰ ἐνδοτέρω τοῦ χαρεμίου, ἐν τῷ ὁποίῳ ὅμως δὲν ἔβλεπον τίποτε ἄλλο, πλὴν τοῦ ἐδάφους, ποῦ μὲν στιλπνοῦ ὅπως αἱ ἄρισται τῶν χορῶν αἴθουσαι, ποῦ δὲ κεκαλυμμένου ὑπὸ βαρυτίμων ταπήτων.

Ἀλλ' ἐὰν δὲν ἔβλεπον, ἤκουον τοὐλάχιστον. Ἤκουον γυναικείας φωνὰς καὶ γέλωτας καὶ ἀστεϊσμοὺς βαναύσους καὶ ὕβρεις ἀσέμνους ἀπευθυνομένας πρὸς τὸν πρὸ ἐμοῦ βαδίζοντα *Κισλαραγᾶν*, ὁ ὁποῖος ἐφώναζε πάσαις δυνάμεσι νὰ κρυβῶσι φεύγουσαι κατὰ τὴν προσέγγισίν μου αἱ ἀμφίπολοι καὶ ὀδαλίσκαι τῆς Σουλτάνας, τύπτων ἀνηλεῶς διὰ τῆς μάστιγός του τὰς τολμώσας νὰ παρακύψωσιν ὄπισθεν τῶν θυρῶν καὶ τῶν παραπετασμάτων ὅπως ἴδωσι τόσον πλησίον των ἕνα ἀρσενικὸν ἄνθρωπον. Ὁ μετ' ἐμὲ ἀκολουθῶν Αἰθίοψ τοῦτο μὲν μὲ προεφύλαττεν ἀπὸ τοῦ νὰ γείνω ἀνάρπαστος ὑπὸ τῶν ὄπισθεν λαθραίως καὶ ἀψοφητὶ ἀκολουθουσῶν, τοῦτο δὲ μὲ παρεμόνευε μὴ τολμήσω καὶ ὑψώσω, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ ἐδάφους καὶ βεβηλώσω διὰ τοῦ *γκιαουρικοῦ* μου βλέμματος τὰ ἱερὰ θύματα τὰ προωρισμένα νὰ θυσιασθῶσί ποτε εἰς στιγμιαίαν τινὰ ἰδιοτροπίαν τοῦ μεγάλου των Κυρίου.

Ἐν τῷ μέσῳ τοιούτων συγκινήσεων ἔφθανον τέλος εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον.

Ἀλλ' ἐκεῖ, εἰς τὸ τελευταῖον δωμάτιον, ἐν ᾧ μὲ ἄφινον οἱ μαῦροι κλείοντες ὄπισθέν μου τὴν θύραν, τί νομίζετε ὅτι μ' ἐπερίμενε; Καμμία ῥοδανθής, ξανθόκομος βασιλοπούλα ἑτοίμη νὰ πετάξῃ ἀπὸ τὴν χαράν της — εἰς τὴν ἀγκάλην μου; Τίποτε, ἀπολύτως τίποτε, ἐντὸς τοῦ δωματίου. Ἐντὸς τοῦ τοίχου ὅμως, δι' οὗ τὸ δωμάτιον τοῦτο συνεκοινώνει πρὸς ἄλλο, μ' ἐπερίμενε νὰ τὸν θωπεύσω, παπαρίζων αὐτόν, ὡσὰν νὰ ἦτο ἡ ἐρωμένη μου, σανίδινος κύλινδρος, κατεσκευασμένος οὕτως, ὥστε νὰ περιστρέφεται ἐν τῇ θέσει

του περὶ κάθετον ἄξονα, χωρὶς νὰ σὲ ἀφίνῃ νὰ ἰδῇς ἐκ τῶν πλαγίων εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιον. Μόλις τὸν ἐθώπευον, ὡς ἀνωτέρω, καὶ μία λεπτὴ πολὺ λεπτὴ φωνὴ ἠκούετο ἔσωθεν:

— Ἦλθες, ἀρνί μου;

— Μάλιστα, *Σουλτανήμ*.

Ὁ σανίδινος κύλινδρος ἐστρέφετο περὶ ἑαυτόν, παρουσιάζων τώρα πρὸς ἐμὲ εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος του μικρὰν θυρίδα, ἥτις τὸν ἔκαμνε νὰ φαίνεται, ὡς ἑρμάριον. *Πατσουλή*, μόσχος, ἄμβρα καὶ ὅλα τῶν Ἰνδιῶν τὰ ἀρώματα ἐμοσχοβόλουν ὄπισθεν τῆς θυρίδος ἐκείνης. Βεβαίως θὰ ἦτον αὐτοῦ μέσα ἡ βασιλοποῦλα μου! — Ἤνοιγον τὴν θύραν ἐναγωνίως καὶ ἐντὸς τοῦ περιστρεφομένου τούτου μικροῦ ἑρμαρίου μὲ ὑπεδέχετο μυροβόλον καὶ ὀρεκτικὸν κανένα *μοχαλεμπί*, κανένα *μπουρέκι*, ἢ *μπακλαβᾶς* ἢ ἄλλο τι γλυκύτατον πρᾶγμα ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν μὲν γλῶσσαν, αἰσθάνεσαι ὅμως ἅμα τὰ ἰδῇς, ὅτι σοὶ λέγουν ἐπανειλημμένως «φάγε με.» Τοῦθ' ὅπερ καὶ ἔπραττον ἐγώ, ἐννοεῖται, χωρὶς πολλῶν διατυπώσεων.

Μίαν ἡμέραν μόλις ἐτελείωσα τὴν εὐχάριστον ταύτην ἐνασχόλησίν μου, καὶ ἡ λεπτὴ ἐκείνη φωνὴ μὲ ἐρωτᾷ ἐὰν θέλω καὶ ἄλλο τίποτε καλλίτερο.

— Ὄχι, Σουλτανήμ, ἄλλο τίποτε καλλίτερο ἀπὸ σένα δὲν θέλω.

— *Ἀφερήμ*, ἀρνί μου! Μεγάλος ἦσαι, μεγάλος;

Ἑτοιμαζόμην νὰ τῆς εἴπω, ὅτι εἶμαι τόσο; ὥστε εἰμποροῦσα νὰ ἔμβω εἰς τὸ ἑρμαράκι ἐκεῖνο νὰ κλείσω τὴν θυρίδα, νὰ δώσω ἕνα γύρον εἰς τὸν κύλινδρον καὶ νὰ εὑρεθῶ ὡσὰν *μπουρέκι* ἐμπρὸς εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της. Ἀλλὰ ὁ μαῦρος εὐνοῦχος, ὁ ὁποῖος εἰς τὸ μεταξὺ εἶχεν εἰσέλθει χωρὶς νὰ τὸν ἐννοήσω, ἐξεστόμισεν ὕπερθεν τῆς κεφαλῆς μου ἄσεμνον ὕβριν, ἀποπνίξας τὴν φωνὴν εἰς τὸν λάρυγγά μου.

Ἡ καϋμένη μου ἡ βασιλοποῦλα ἔπρεπε νὰ λάβῃ τὴν ἀπάντησιν ἀπὸ τὸ ἄγριον, τὸ φοβερόν του στόμα!

— Μεγάλος, ἔ; χά, χὰ χά! ἔκραξεν ὁ Κισλὰρ ἀγᾶς γελῶν σαρδώνιον γέλωτα.

Εἶνε τόσο μικρὸς ἀκόμα, ποῦ γιὰ νὰ τὸν κρεμάσω ἀψηλά, 'στὰ μάτια σου, ἐπαράγγειλα καινούριο σκαμνὶ νὰ πατήσῃ 'πάνω.

Ἔπειτα μοὶ ἔνευσε νὰ τὸν ἀκολουθήσω.....

Τώρα, ἐὰν συνέβαινε νὰ ἔχῃ ἡ Βαλιδὲ-Σουλτάνα, ὅπως ἄλλοτε βασιλεῖς τινες τῆς Ἀσίας-εἰς κάθε θύραν τοῦ παλατίου της ἕνα σοφὸν γραμματέα, διατεταγμένον νὰ ἐκθέτῃ εἰς λιπαρώτατον ὕφος λόγου πᾶν ὅ,τι συνέβαινε περὶ ἑαυτόν, δὲν ἀμφιβάλλω, ὅτι ἕκαστος αὐτῶν ἀνεξαιρέτως θὰ ἐσημείωνεν εἰς τὸ χρονικόν του, ὅτι ἐγὼ καὶ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐξῆλθον ἐκ τοῦ χαρεμίου, ὅπως πάντοτε, μὲ τὸν ἕνα εὐνοῦχον ἐμπρός, ἐκσοβοῦντα τὰς ὀδαλίσκας μακρὰν τῆς ὄψεώς μου, μὲ τὸν ἕτερον εὐνοῦχον κατόπιν, ἀμυνόμενον τὰς ὄπισθεν προσπαθούσας νὰ μὲ σύρωσιν ἀπὸ τοῦ φορέματος. Ἐγὼ ὅμως διαβεβαιῶ, ὅτι ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ φοβερὸς ἐκεῖνος *ἀράπης* εἶπεν, ὅτι παρήγγειλε *καινούριο σκαμνὶ διὰ νὰ μὲ κρεμάσῃ*, ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς τὸ ἔδαφος τοῦ δωματίου, ἐν ᾧ εὑρισκόμην, ὑπεχώρησεν αἴφνης ὑπὸ τοὺς πόδας μου καὶ ἐγὼ κατεκρημνίσθην εἰς ἄψοφον σκοτεινὸν χάος μὲ τὸν ἴλιγγα τῆς κεφαλῆς, μὲ τὴν λιποθυμίαν τῆς καρδίας, ἣν αἰσθανόμεθα ὀνειρευόμενοι ὅτι πίπτομεν, πίπτομεν, πίπτομεν ἀπὸ ἀμετρήτου ὕψους ἀποτόμου βραχώματος ἵνα διεκφύγωμεν τὸν ἐπαπειλοῦντα τὴν ζωὴν ἡμῶν κίνδυνον ἐκ μέρους τερατώδους τινὸς καταδιώκτου.

Πῶς εὑρέθην πάλιν εἰς τὸ ἐργαστήριόν μας, περὶ τούτου ἀδυνατῶ νὰ δώσω ἀκριβεῖς πληροφορίας. Τινὲς τῶν συμμαθητῶν μου ἔλεγον, ὅτι ἔχασα τὸν δρόμον ἀπὸ τὴν φοβέραν μου, τινές, ὅτι ἔχασα καὶ τὸ μυαλό μου. Ἐγὼ τοὺς ἄφινα νὰ ἀστεΐζωνται. Μόνον ὅταν ἐσηκώθησαν οἱ πρὸ ἐμοῦ κομίσαντες καὶ αὐτοὶ *μπόγους* εἰς τὸ παλάτι, καὶ ἤρχισαν νὰ φλυαροῦν πῶς τάχα καὶ αὐτοὶ ἔφαγαν γλυκίσματα ἀπὸ τὸ στρογγυλόν, τὸ περὶ τὸν ἄξονά του κινητὸν ἐκεῖνο ἑρμάριον, καὶ ὅτι τὸ δωμάτιον μεθ' οὗ συνεκοινώνει στρεφόμενον δὲν ἦτο ἡ αἴθουσα ἢ ὁ κοιτὼν τῆς βασιλοπούλας, ἀλλὰ τὸ *κελάρι* τοῦ χαρεμίου, καὶ ὅτι ἡ γλυκεῖα, ἡ πολὺ γλυκεῖα ἐκείνη φωνή, δὲν ἦτο τῆς ἀγάπης μου τῆς βασιλοπούλας, ἀλλὰ τοῦ γηραλεωτάτου εὐνούχου τοῦ παλατίου — μόνον τότε κατεξανέστη τὸ αἴσθημα τῆς φιλοτιμίας μου καὶ ἐμάλωσα μὲ ὅλους, καὶ περιῆλθον εἰς τοιαύτην πρὸς αὐτοὺς διάστασιν ὥστε οὔτε τοὺς ὡμίλησα κἂν ἔκτοτε.

Ὅτι δὲν ἐξαναπάτησα εἰς τὸ χαρέμι ἐννοεῖται ἀφ' ἑαυτοῦ. Διότι ὅσον καὶ ἂν ἐθλιβόμην, αναλογιζόμενος, ὅτι ἡ βασιλοποῦλα μου τήκεται ὄπισθεν τοῦ στρογγυλοῦ ἑρμαρίου παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Βοσπόρου, ἄλλο τόσον δὲν ἐκαταλάμβανα, διατί δὲν ἔστελνε τέλος πάντων τὸν πατέρα νὰ μὲ ζητήσῃ διὰ σύζυγόν της, ὅπως ἔκαμαν ὅλαις ἡ βασιλοπούλαις ποῦ ἐγνώρισεν ὁ πάππος μου.

Μετὰ τὴν θλιβερὰν ἐκείνην ἀπογοήτευσιν, ἡ ἀηδὴς καὶ ἀνιαρὰ μονοτονία τοῦ πρακτικοῦ βίου, αἱ δυσχέρειαι τοῦ ἀρχαρίου περὶ τὰ στοιχεῖα τῆς τέχνης, μοὶ ἐφαίνοντο δύο καὶ τρεῖς φορὰς βαρύτεραι. Ὑπὸ τὸ βάρος αὐτῶν ἤρχισα νὰ καχεκτῶ καὶ νὰ μαραίνωμαι καθειργμένος ἐκεῖ, ἐντὸς τοῦ Τσαρσίου τῆς Σταμπούλ ὄπισθεν τῶν σιδηρῶν πυλῶν τοῦ Κεμπετσῆ-Χανίου, πρὸς τοὺς μολυβδοσκεπεῖς τοῦ ὁποίου θόλους ἀνέπεμπον ὁ δυστυχὴς τώρα οὐχὶ πλέον θελκτικοὺς ἤχους ἐρωτικῶν ᾀσμάτων ἀλλὰ τοὺς κλαυθμοὺς καὶ ὀδυρμοὺς παιδικῆς, καρδιοβόρου νοσταλγίας.!

Digitized by Google

Πρὸ πάντων ἤρχισα ν' ἀπεχθάνωμαι τὸν μάστορήν μου, μικρόσωμον, καχεκτικὸν γερόντιον, τὸ ὁποῖον, ἐνῷ συνώδευε διὰ τῶν γελοίων κινήσεων τῆς νωδῆς του σιαγόνος τὰ τραγανὰ μασσήματα τοῦ ψαλιδίου του, τοῦ ἀδηφάγου, δὲν ἔπαυεν ἐπιτηρῶν με ὕπερθεν τῶν μεγάλων καὶ στρογγυλῶν αὐτοῦ διόπτρων μὴ τυχὸν ἐκτείνω ὀλίγον τὸν μαργωμένον πόδα, ἢ ὀρθώσω ἐπὶ μικρὸν τὴν κατάκοπον σπονδυλικήν μου στήλην.

Μίαν ἡμέραν εἴτε ἐξ ἀδυναμίας, εἴτε ἐκ πείσματος, ἐπέμενον παραβαίνων τὸν ἱερὸν τοῦτον κανόνα ῥαπτικῆς εὐπρεπείας τόσον συνεχῶς, ὥστε ἔσχον τὴν τιμὴν νὰ γνωρισθῶ τότε πρῶτον καὶ μὲ τὴν *βουδὴν μαστόρισσαν*, δηλαδὴ τὴν παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ μαστόρου μου κειμένην πήχην. Αὐτὸ ἐξῆψε τὴν ἀγανάκτησίν μου μέχρις ἀσεβείας. Διότι ἐνθυμοῦμαι πολὺ καλά, ὅτι κατὰ τὸ ἐνδόμυχον ἐκεῖνο πεῖσμά μου ἤρχισα νὰ μεμψιμοιρῶ καὶ νὰ ἐλέγχω πικρότατα αὐτὸν τὸν Θεόν, διότι ἔσχε τὴν πρωτοβουλίαν νὰ ῥάψῃ ἰδίαις χερσὶ τὸν περίφημον ἐκεῖνον δερμάτινον χιτῶνα περὶ τὴν γυμνότητα τῆς Εὔας καὶ νὰ δώσῃ τοιουτοτρόπως ἀρχὴν καὶ γένεσιν εἰς τὸ τῶν ῥαπτῶν ἐπάγγελμα. Ἐὰν ἤμην ἐγὼ Θεός, ἔλεγον κατ' ἐμαυτόν, θὰ τὴν ἄφινα τὴν Εὔα μου καθὼς τὴν εἶχα πλάσει. Τί θὰ μ' ἔβλαπτε τάχατες ἡ καϋμένη, γυμνὴ καθὼς ἦτο; Θαρρῶ μάλιστα, πῶς θὰ ἦτο καὶ ὡραιοτέρα. Ἔπειτα, ἐνόσῳ εἶχε τὴν γυναῖκα εἰς τὸν Παράδεισον, ἤγουν εἰς τὸ σπίτι του ὁ *μαστρο-θεός,* τὴν ἄφινε γυμνήν· ὅταν ὅμως ἀπεφάσισε νὰ τὴν φορτώσῃ διὰ παντὸς εἰς τὸν *γιακὰν* τοῦ δυστυχοῦς Ἀδάμ, νὰ τὴν ἐβγάλῃ εἰς τὸν κόσμον, τότε τὴν ἐπροίκισε καὶ μ' ἕνα στολίδι. Δὲν βλέπεις τί κακὸν ἔχει κάμει; Ἵδρυσε μὲ τὰ ἴδιά του χέρια τὸ κακοδαιμονέστατον *ἐσνάφι* τῶν ῥαπτῶν, καταδικάσας με νὰ κάθημαι ἐδῶ σταυροποδητὸς καὶ ἐσκυμμένος ἀπὸ πρωΐας μέχρι βαθυτάτης νυκτός, καὶ ἵδρυσε τὴν χαχίστην συνήθειαν, νὰ προικίζουν οἱ πατέρες τὰς θυγατέρας των, ὄχι μ' ἐσωτερικὰς ἀρετάς, ἐνόσῳ τὰς ἔχουν εἰς τοὺς οἴκους των, ἀλλὰ μ' ἐξωτερικὴν πολυτέλειαν, ὅταν τὰς φορτώνουν εἰς τὴν ῥάχην τῶν γαμβρῶν των.

Τὰς τελευταίας ταύτας σχολαστικότητας, εἶμαι βέβαιος ὅτι ἤθελον τὰς διατυπώσει ἀφελέστερον τότε, ἐὰν γνωστή τις φωνὴ δὲν ἐκάλει κάτωθεν τὸ ὄνομά μου, διακόψασα αἴφνης τὸ ῥεῦμα τῶν ἐλεγειακῶν μου σκέψεων, πρὶν ἢ λάβωσι τελειωτικῶς τὴν λογικὴν αὐτῶν διατύπωσιν.

Μ' ὅλας τὰς ἐπανειλημμένας νουθεσίας, τὰς ἀναγγελλούσας μοι ἐκ μέρους τῆς μητρός, ὅτι ἡ τέχνη εἶνε χρυσοῦν βραχιόλιον, τὸ ὁποῖον ὤφειλον νὰ καταχτήσω ἀντὶ πάσης θυσίας — ὅτι ἡ πέτρα ποῦ κυλᾷ δὲν κάμνει διὰ θεμέλιον, καὶ τὰ τοιαῦτα — ἐγὼ ἐπέμενον μηνύων (τότε δὲν ἤξευρον ἀκόμη νὰ γράφω) καὶ παρακαλῶν αὐτὴν νὰ μὲ ἀνακαλέσῃ ἢ νὰ μὲ βάλῃ νὰ μάθω ἀνθρωπινωτέραν τινὰ τέχνην. Καὶ δὲν εἶχον μὲν πολλὰς πιθανότητας ἐπιτυχίας, ἤλπιζον ὅμως ν' ἀπαλλαγῶ κἂν ἀπὸ τὸν μάστορην ἐκεῖνον, διὰ νὰ ἀναπνέω τὸν ἐκτὸς τοῦ *Τσαρσίου* καὶ τῶν *χανίων* καθαρότερον, ἐλεύθερον ἀέρα. Πρὸ πάντων εἶχον κρυφὴν ἐπιθυμίαν νὰ στοιχήσω εἰς τὸν ἀρχιρράπτην τοῦ ἐν Ντολμὰ-μπαχτσὲ σουλτανικοῦ χαρεμίου, ὁ ὁποῖος κατῴκει εἰς τὴν ἀσιατικὴν τοῦ Βοσπόρου ὄχθην, ἀπέναντι τοῦ ἀνωτέρω παλατίου. Ἐκεῖ, ἐσκεπτόμην κατ' ἐμαυτόν, θὰ μὲ ἀκούουν ἡ βασιλοπούλαις, ὅταν τραγουδῶ, καὶ ἢ θὰ ἐμβαίνουν εἰς τὸν *πιαντὲ* νὰ ἔρχωνται, ἢ θὰ μὲ γνεύουν ἀπὸ τὸ παράθυρον νὰ πηγαίνω κολυμβῶντας νὰ τὰς εὑρίσκω. - Βλέπετε, μὲ ὅλα τὰ παθήματά μου, τὴν βασιλοπούλαν δὲν τὴν ἔβγαλα ἀκόμη ἀπὸ τὸ κεφάλι· καὶ τοῦτο, διότι, ὡς εἶπον, εἶχον ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς λόγους τοῦ παπποῦ. Αὐτὸς ἦτο δι' ἐμὲ ὁ πλέον κοσμογυρισμένος, ὁ πλέον πολύπειρος ἄνθρωπος. Καὶ ἐὰν δὲν ἔβαζα καμμίαν βασιλοπούλα εἰς τὸ χέρι ἐδῶ, ἐντὸς τῆς Πόλεως, ὁ παπποῦς θὰ μὲ ὡδήγει ἐπὶ τέλους, ποῦ εὑρίσκονται αὐταὶς ἡ βασιλοπούλαις, ποῦ ἐρωτεύονται τόσον εὔκολα μὲ τὰ ῥαφτάκια. Διότι, δὲν εἶνε δυνατόν· ὁ παπποῦς πρέπει νὰ ταὶς εἶδε, πρέπει νὰ ταὶς ἠξεύρῃ· ἴσως ἴσως καὶ θὰ ἐρωτεύθηκε ὁ ἴδιος μὲ καμμιάν, ἂν καὶ δὲν ἦτο ὁ καϋμένος οὔτε ῥάπτης, οὔτε τραγουδιστὴς περίφημος.

Ὅταν λοιπὸν ἤκουσα τὴν φωνὴν ἐκείνην νὰ καλῇ τὸ ὄνομά μου, ἐσκίρτησα ἐξ ἀγαλλιάσεως, διότι ἦτον ἡ φωνὴ τοῦ Θύμιου, τοῦ ὑπηρέτου τοῦ παπποῦ μου.

Τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ εἰργαζόμεθα, ἦτο *τζαμεκιάνιον*, τουτέστι μικρὸν ἀνώγεων ἐκτισμένον, ὡς φωλεὰ χελιδόνος, ὑψηλὰ μεταξὺ δύο θολοσκεπῶν ἀψίδων, εἰς ἃς ἀπολήγουν αἱ περὶ τὴν κεντρικὴν αὐλὴν τῶν χανίων λιθόκτιστοι στοαί. Εἰς τὸ ἀνώγεων τοῦτο ἀνέβαινέ τις ἀπὸ τῆς στοᾶς διὰ στενῆς κλίμακος στηριζομένης κατὰ τὸ ἄνω ἄκρον εἰς αὐτὸ τὸ δάπεδον, ἐφ' οὗ καὶ ἐκαθήμεθα ἐργαζόμενοι· Μόλις λοιπὸν παρῆλθε μία στιγμή, ἀφ' ἧς ἤκουσα τὸ ὄνομά μου, καί, ὄπισθεν τῶν σαθρῶν κιγκλίδων τῆς κλίμακος ταύτης προέβαλε πρῶτα πρῶτα ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀναβαίνοντος Θύμιου. Τὸ προαίσθημά μου ἐπηλήθευσεν, οἱ σοβαροὶ τοῦ Θύμιου ὀφθαλμοὶ ἀνεζήτουν τινὰ μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν μου. Δὲν ἐπερίμενα νὰ μὲ καλέσῃ· δὲν ἐπερίμενα ν' ἀναβῇ τὴν κλίμακα ὁλόκληρος, ὅπως πεισθῶ, ὅτι δὲν μὲ ἀπατῶσιν αἱ αἰσθήσεις μου. Ἐτινάχθην ἀπὸ τῆς θέσεώς μου ὡς αἰχμάλωτον πτηνόν, τὸ ὁποῖον εὑρίσκει ἀπροσδοκήτως ἀνοικτὴν τὴν θύραν τοῦ κλωβίου του.

— «Ὁ παπποῦς παλεύει μὲ τὸν ἄγγελο!

εἶπεν ὁ Θύμιος, ἐνῷ ἀνέβαινεν ἀκόμη καὶ χωρίς τινος εἰσαγωγικῆς διατυπώσεως. Ὁ παπποῦς ψυχομαχᾷ καὶ σὲ γυρεύει· ἔλα, πᾶμε γρήγορα. Γιατί, διές, ἂν δὲν προφθάξῃς, θ' ἀποθάνῃ καὶ θὰ μείνουν ἀνοικτὰ τὰ 'μάτια του ».

Καὶ στηριχθεὶς ἐπὶ τοῦ *κεφαλοσκάλου* ὁ Θύμιος ἔδωκεν εἰς τοὺς λόγους του μίαν πρόσθετον βαρύτητα, νεύσας πρὸς ἐμέ, ὡς ἄνθρωπος ὅστις δὲν εἶχε καιρὸν νὰ περιμένῃ.

Δὲν ἠξεύρω ἐὰν ἦτον ὁ τόνος τῆς φωνῆς, τὸ σοβαρὸν τοῦ βλέμματος, ἢ τὸ περιεχόμενον τῶν λόγων του τὸ συντελέσαν περισσότερον εἰς τὴν ταραχήν μου. Ἐνθυμοῦμαι μόνον, ὅτι πολλὴν ὥραν ἀφοῦ ἐσιώπησεν ὁ Θύμιος, ἐγὼ ἱστάμην ἀκόμη ἀκίνητος καὶ ἐνεός, εἰς ἣν θέσιν εὑρέθην καθ' ἣν στιγμὴν ἐπρόφερε τὰς πρώτας του λέξεις, καί, ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν αὐτῶν ἀλλεπάλληλοι ῥιγηλαὶ φρικιάσεις ἐκλόνισαν τὰ νεῦρά μου.

Ὁ παπποῦς παλεύει μὲ τὸν ἄγγελον! — Αὐτὸ βεβαίως δὲν ἦτο καλὴ δουλειά. Ἀλλ' ὁ παπποῦς γυρεύει καὶ 'μένα — Αὐτὸ ἦτον ἀκόμη χειρότερο! Αὐτὸ θὰ εἰπῇ πῶς ὁ παπποῦς μοναχός του δὲν εἰμπορεῖ νὰ τὰ 'βγάλῃ πέρα μὲ τὸν ἄγγελο καὶ μὲ καλεῖ νὰ τὸν βοηθήσω!

Ἡ παιδικὴ αὕτη σκέψις μοὶ ἐπῆλθε, διότι ἄλλοτε ἐσυνήθιζον νὰ παλαίω μὲ τὸν παπποῦν, ἀναρριχώμενος ἐπὶ τῆς ῥάχεως καὶ τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ ὤμων πρὸ πάντων ὁσάκις τὸν κατελάμβανον καθήμενον ἐπὶ τοῦ *μεντερίου* του παρὰ τὴν ἑστίαν. Ὁ παπποῦς κατὰ τοὺς θορυβώδεις ἐκείνους ἀγῶνας ἐκηρύττετο πάντοτε ἡττημένος καὶ πάντοτε μὲ ἀνεγνώριζεν ὡς ἰσχυρότερον, συνιστῶν με εἰς τοὺς παρατυγχάνοντας ἐπισήμως, ὡς τὸν *πεχλιβάνην* του, δηλαδὴ τὸν ἐξ ἐπαγγέλματος παλαιστήν, ὃν οἱ πασσάδες τρέφουν συνήθως ἕτοιμον νὰ παλαίσῃ πρὸς τὸν ὅστις ἤθελε καυχηθῇ, ὅτι εἶναι ὁ δυνατότερος τῆς χώρας καί, ἢ νὰ τὸν καταβάλῃ, ἢ νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὸν νικητὴν τὴν θέσιν του. Ἀφοῦ λοιπὸν μετὰ τοσούτου κόμπου ἔφερον ἄλλοτε τὸν τίτλον ἐκεῖνον, μοὶ ἐφάνη πολὺ φυσικόν, ἐὰν ὁ παπποῦς, μὴ ἠξεύρων τώρα πῶς νὰ *ξεκάμῃ* μόνος του μὲ τὸν ἄγγελον, προσεκάλει ἐμὲ τὸν *πεχλιβάνην* του διὰ νὰ τὸν βοηθήσω νὰ βροντήξῃ τὸν ἀντίπαλόν του χαμαί, διὰ ν' ἀναλάβω, ἴσως ἴσως ἐγὼ αὐτὸς τὸν φοβερὸν ἐκεῖνον ἀγῶνα περὶ ζωῆς καὶ θανάτου!...

Καὶ πῶς θὰ τὸ καταφέρω; Καὶ ποῦ θὰ παλαίσω μὲ τὸν ἄγγελον; ἐπάνω εἰς τὸ μεντέρι τοῦ παπποῦ, ἢ μέσ' 'στὸ μαρμαρόστρωτο τ' ἁλῶνι;

Ὄχι, ὄχι, ὄχι! Φοβοῦμαι! Δὲν βαστῶ!

Καὶ συνεκρούοντο τὰ γόνατά μου ἐκ τρόμου, καὶ ἔκλινον νὰ καθήσω ἐπιστραφεὶς εἰς τὴν θέσιν μου. Ἀλλ' ἐκεῖ ἐσυλλογίσθην ἐξαίφνης, ὅτι αὐτὴ ἦτον ἡ μόνη εὐνοϊκὴ περίστασις, ὄχι μόνον ν' ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ μαστόρου μου, ἀλλὰ καὶ νὰ προφθάξω, ἐνόσῳ ἦτο ἀκόμη καιρός, νὰ ἐρωτήσω τὸν παπποῦ, εἰς ποῖον μέρος τοῦ κόσμου συνήντησε τὰς βασιλοπούλας, περὶ ὧν ὡμίλει, ὡσὰν νὰ ἔφαγε καὶ ἔπιε καὶ ἐκουβέντιασε μαζί των.

Ἀλλ' ὁ μάστορης; Νὰ ἰδοῦμεν τι λέγει καὶ ὁ μάστορης! Θὰ μὲ ἀφήσῃ ἆρά γε νὰ ὑπάγω; Καλέ, αὐτὸς πρὸ μιᾶς ὥρας μᾶς διεβεβαίου, ὅτι ὅλοι οἱ μαθηταὶ εἴμεθα ἀναπαλλοτρίωτα κτήματά του, καὶ τώρα θὰ μὲ ἀφήσῃ νὰ τοῦ ξεφύγω; Ὢ, συμφορά μου! Αὐτὸ ἔπρεπε νὰ σκεφθῶ πρῶτα πρῶτα!

Ὁ μάστορης, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἀνῆλθεν ὁ Θύμιος εἰς τὸ δωμάτιόν μας, ἀφῆκε τὸ ψαλίδιον αὐτοῦ μετὰ κρότου ἐπὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ *τεζιαχίου* καὶ ὑψώσας τὰς μεγάλας αὐτοῦ διόπτρας ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπὶ τοῦ ῥυτιδωμένου μετώπου του, ἐστήριξε τὰς χεῖρας προκλητικῶς ἐπὶ τῶν λαγόνων καὶ διετέλει ἐξακοντίζων ἀπειλητικώτατα βλέμματα κατὰ τοῦ τολμήσαντος νὰ εἰσχωρήσῃ οὕτως εἰς τὸ τυραννοκρατικὸν αὐτοῦ βασίλειον, χωρίς τινος προηγουμένης διατυπώσεως. Οἱ συμμαθηταί μου ἦσαν πάντες συγκεκινημένοι, οὐδεὶς ὅμως ἐτόλμησε νὰ κινηθῇ, ἢ ν' ἀνακύψῃ. Ταῦτα πάντα ἦσαν κακοὶ οἰωνοί: Βεβαίως δὲν θὰ μὲ ἀφήσῃ ν' ἀναχωρήσω.

— Ὁ παπποῦς του παλεύει μὲ τὸν ἄγγελο! εἶπεν ὁ Θύμιος τώρα πρὸς αὐτὸν κρεμῶν ἔτι μᾶλλον τὰ κατεβασμένα του *μοῦτρα* - Ὁ παπποῦς του μᾶς ἀφίνει χρόνια, κ' ἐγύρεψε νὰ διῇ τὸ παιδί. - Ξέρεις, εἶναι ἡ ὑστερινή του θέλησι.

Ὁ μάστορης, τοῦ ὁποίου ἡ ὀργὴ ἐφαίνετο εἰς τὸ ἔπακρον κορυφωμένη, ἤνοιγεν ἤδη τὰ σπασμωδικῶς κινούμενα χείλη διὰ νὰ βλασφημήσῃ, ὡς ἐσυνείθιζε κατὰ τὰς βιαίας ἐκρήξεις τοῦ θυμοῦ του. Ἀλλ' ἡ τελευταία φράσις τοῦ Θύμιου, προφερθεῖσα μετά τινος μυστηριώδους εὐλαβείας καὶ μὲ παρηλλαγμένον τόνον φωνῆς, ἐνήργησεν ὡς μαγία ἐπὶ τοῦ σκληροῦ, τοῦ ἀπανθρώπου ἐκείνου γέροντος. Τὸ ἐξημμένον αὐτοῦ πρόσωπον ἡμέρωσεν εὐθύς, τὸ προκλητικὸν τοῦ σώματος παράστημα κατέπεσεν ἐν ἀκαιρεῖ, καί, μετ' ἀγαθότητος, ἣν πρώτην φορὰν ἔβλεπα παρ' αὐτῷ, ἔτινε πρὸς ἐμὲ τὴν χεῖρά του νὰ τὴν ἀσπασθῶ. Τοῦτο ἦτο ἄδεια πρὸς ἀναχώρησίν μου.

Ἡ σύγχυσις καὶ ἡ ἀπειρία μὲ ἔκαμαν νὰ πιστεύσω ἐκείνην τὴν στιγμὴν ὅτι ὁ Θύμιος, ὅπως ἤξευρε νὰ δαμάζῃ τοὺς ἀτιθάσσους τοῦ πάππου μου ταύρους διὰ τῆς στεντορείας φωνῆς καὶ τῶν χαλυβδίνων χειρῶν του, οὕτως εἶχε τὴν μυστηριώδη δύναμιν νὰ ἐπᾴδῃ μακρόθεν ἐξημερῶν τὴν θηριωδίαν τοῦ ἀγριωτέρου μαστόρου. Ἐξ ὅσων ὅμως συμπεραίνω σήμερον τὴν ἀπροσδόκητον ἐκείνην μεταβολὴν προεκάλεσεν ἡ κοινὴ ὀφειλομένη πρὸς τοὺς ἀποθνήσκοντας θρησκευτικὴ εὐλάβεια.

Εἶναι ἀληθῶς θαυμαστὴ ἡ προθυμότης καὶ ἡ

Digitized by Google

εὐσέβεια, μεθ' ἧς καὶ ὁ δυστροπώτερος τῶν ἀνθρώπων ὑπακούει παρ' ἡμῖν εἰς τὴν τελευταίαν ἐπιθυμίαν τῶν ἀποθνησκόντων. Δὲν ἠξεύρω ἐὰν πιστεύεται, ὅτι οἱ μὴ συντείναντες πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτῆς προκαλοῦσιν ἐφ' ἑαυτῶν τὴν τοῦ οὐρανοῦ δυσμένειαν. Ἴσως — κατὰ τὴν φιλοσοφικωτάτην ἠθικὴν τοῦ λαοῦ — ἀποφεύγει ἕκαστος νὰ πράξῃ ὅ,τι δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ συμβῇ εἰς αὐτόν. Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἡ ἀποδημοῦσα ψυχὴ ἐφ' ὅσον ἔχει ἀκόμη ἐπιθυμίαν τινὰ ἀνεκπλήρωτον, δὲν δύναται ν' ἀποσπασθῇ τοῦ ξένου πλέον αὐτῇ σώματος καὶ ἀναχωρήσῃ, ἀλλὰ τριγυρίζει γογγύζουσα καὶ παραπονουμένη ἐπὶ τῶν χειλέων τοῦ ψυχορραγοῦντος· φρικτὸν δὲ θεωρεῖται καὶ στιγματίζεται ὡς ἀσέβεια, ἐὰν οἱ συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι δὲν σπεύδουν νὰ πράξωσι πᾶν τὸ ἐπ' αὐτοῖς, ὅπως ἑτοιμάσωσιν ἥσυχον καὶ εὐχαριστημένην τὴν ἀναχώρησιν τῆς ψυχῆς ἀπὸ ἕνα κόσμον, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἀνήκει μὲν πλέον, μετὰ τοῦ ὁποίου ὅμως τὴν συνδέει ἀκόμη ἡ τελευταία της ἐπιθυμία. Ἐκ τῆς ἐκφράσεως μάλιστα, ἣν λαμβάνει τὸ πρόσωπον τοῦ νεκροῦ, ἀφοῦ ἐκπνεύσῃ, δύναται ν' ἀποφανθῇ τις ἀλανθάστως, ἐὰν τοῦτο ἐγένετο ἢ ὄχι.

Ἐκ τούτου συμβαίνει, νὰ λαμβάνωσι χώραν παρὰ τὴν κλίνην τῶν θανατιώντων σκηναὶ συγκινητικώταται, σπαραξικάρδιοι ἐνίοτε. Ἐδῶ ὁ ἄσωτος υἱός, ἡ ἀπερίσκεπτος κόρη, ὧν ἡ ἐλαφρὰ διαγωγὴ ἐξοργίσασα τὸν αὐστηρὸν πατέρα, ἀπέκλεισεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ὁλομελείας τοῦ οἴκου, συνιστῶνται ὑπὸ τῆς ὀλιγοδρανοὺς πλέον μητρός των εἰς τὴν ἐπιείκειαν τοῦ πατρός, ὅστις ὀλολύζων τοῖς ἀνοίγει πάλιν φιλοστόργως τὰς ἀγκάλας, ἐν μέσῳ τῶν θαλερῶν δακρύων τῶν παρισταμένων. Ἐδῶ ἡ ἀνέκαθεν μισητοτάτη παρὰ τοῖς Ἕλλησι μητρυιὰ ἐμπιστευομένη παρὰ τοῦ ψυχορραγοῦντος πατρὸς εἰς τὴν στοργὴν τοῦ ἐκ τῆς προτέρας συζύγου τέκνου του, εὑρίσκει παρ' αὐτῷ τὴν θερμοτέραν, τὴν μᾶλλον ἀφωσιωμένην περίθαλψιν. Ἐδῶ συμβιβάζονται μακραὶ οἰκογενιακαὶ διχόνοιαι· ἐξαλείφονται ὕπουλα μεταξὺ ἀδελφῶν μίση· διαλύονται ἔχθραι καὶ αὐταὶ αἱ θανασιμώτεραι μεταξὺ συγγενῶν καὶ οἰκείων. Ἐδῶ τέλος πάντων, τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν ἀπωτάτων, συνέρχονται ἀπὸ τῶν περάτων τῆς χώρας ἐπὶ τὸ αὐτό, οὐχὶ ἐκ χαιρεκάκου, ἐξ ἀσεβοῦς προσδοκίας ὑλικῆς κληρονομίας, ἀλλὰ διότι αἱ ψυχαὶ αὐτῶν συνδεδεμέναι ὑπὸ τῆς φύσεως στενότερον πρὸς τὴν ἀποδημοῦσαν ὕπαρξιν, ἕλκονται ὁρμεμφύτως νὰ συναντηθῶσιν ἔτι ἅπαξ μετ' αὐτῆς, ἐνόσῳ εὑρίσκεται ἀκόμη πλησίον των, ἐν τῷ ἐπιγείῳ κόσμῳ, ν' ἀνταλλάξωσι μυστηριωδῶς τὸ τελευταῖον πνευματικὸν αὐτῶν φίλημα. Διότι — ποῖος δὲν τὸ βλέπει; Ἡ ψυχή, ἡ ἀνιπταμένη ἐν μέσῳ τῶν εὐχῶν καὶ τῶν εὐλογιῶν των, ὑπάγει ἐκεῖ, ὅπου εὑρίσκονται τὰ προαποθανόντα μέλη τῆς οἰκογενείας. Ὁ ἀποχωρισμὸς λοιπὸν οὗτος ὁ μερικός, εἶνε γενικὴ συνάντησις μετὰ τῶν ψυχῶν ἐκείνων, εἶναι ἔμμεσος πρὸς τοὺς νεκροὺς συγκοινωνία τῶν ζώντων. Ἡ ἀποδημοῦσα ψυχὴ θὰ εὑρεθῇ μετ' ὀλίγον ἐν τῷ μέσῳ τῶν φιλτάτων αὐτῶν εἰς τὰς ὑπερκοσμίους χώρας, καὶ θὰ περικυκλωθῇ ὑπ' αὐτῶν ἐρωτωμένη, ἐὰν εἶδε, καὶ πῶς εἶδε τοὺς ἐπὶ γῆς ἀγαπητούς των. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ λείπῃ ἀπὸ τῆς κλίνης τοῦ ἀποθνήσκοντος οἰκείου ὁ μὴ ὢν ἄμοιρος καὶ τῆς ἐσχάτης πρὸς τοὺς νεκρούς του εὐσεβείας καὶ στοργῆς. Ἐὰν τις ἐκ τῶν οἰκείων, ἢ ἀσθενῶν βαρέως, ἢ εὑρισκόμενος πολὺ μακρὰν εἰς τὰ ξένα, δὲν εἰμπορεῖ νὰ παρευρεθῇ κατὰ τὴν τελευταίαν ἐκείνην συνάντησιν, οἱ παρόντες ἀποφεύγουσιν ἐπιμελῶς νὰ κάμωσι μνείαν τοῦ ὀνόματός του, μὴ τυχὸν ἀκούσας ἐπιθυμήσῃ ὁ ἀσθενὴς νὰ τὸν ἴδῃ. Διότι τότε, ἐὰν ὁ ποθούμενος δὲν προφθάσῃ νὰ ἔλθῃ, θὰ μείνουν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ νεκροῦ ἡμίκλειστοι προσδοκῶντες τὴν ἄφιξίν του, καὶ ὅταν ἀκόμη ἡ ἐν αὐτοῖς ζωὴ πρὸ πολλοῦ ἀπεσβέσθη.

Ἰδοὺ τί ἐννόει κυρίως ὁ Θύμιος λέγων, πρὸς ἐμὲ ὅτι, ἐὰν δὲν προφθάξω, θ' ἀποθάνῃ ὁ παπποῦς, καὶ θὰ μείνουν ἀνοικτὰ τὰ 'μάτια του.

Διὰ τοῦτο, ὅταν παρῆλθεν ἡ πρώτη ἐκείνη σύγχυσίς μου, ὅτε, λαβὼν τὴν ἄδειαν πρὸς ἀναχώρησιν, ἐξήλαυνον, ἐκ τοῦ *Ἐδιρνὲ-Καπουσοῦ* τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὄχι ἐπὶ χρυσοχαλίνου *ἀτίου*, ἀλλ' *ὀπισωκάπουλα* ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μετὰ τοῦ Θύμιου χαμηλοῦψους ἵππου τοῦ παπποῦ μου, καὶ σφίγγων ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶν ἀντὶ τῆς ξανθῆς βασιλοπούλας, ἣν ἔμελλον νὰ ὁδηγήσω εἰς τὴν καλύβην τοῦ πατρός μου, τὴν ἐρυθρὰν τοῦ Θύμιου ζώνην, ἐκ φόβου μήπως ὀλισθήσας κατακρημνισθῶ ἀπὸ τῶν ἰσχνοτάτων ὀπισθίων τοῦ ζώου — περὶ οὐδενὸς ἐφρόντιζον, περὶ οὐδενὸς ἀνησύχουν τόσον, ὅσον περὶ τοῦ μήπως δὲν προφθάσωμεν ἐγκαίρως εἰς τὸ χωρίον, καὶ ἀποθάνῃ ὁ καϋμένος ὁ παπποῦς, καὶ ἀπομείνουν ἀνοικτὰ τὰ 'μάτια του.

Ὁ μακροσκελέστατος ἐκεῖνος ἵππος ἔτρεχεν ὅσον ἐπέτρεπεν εἰς τὰ γηρατεῖά του τὸ διπλοῦν αὐτοῦ φορτίον ἀφ' ἑνός, ἡ ἐλεεινὴ τῶν ὁδῶν κατάστασις ἀφ' ἑτέρου. Ἐν τούτοις ὁ δρόμος ὃν ἔπρεπε νὰ διανύσωμεν ἦτο μακρὸς καὶ ὁ Θύμιος ἀφῆκε τὸν παπποῦν, ἀπὸ τῆς προχθὲς ἤδη, ἑτοιμοθάνατον. Καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα ὁ παπποῦς δὲν εἰμποροῦσε βεβαίως ν' ἀντέχῃ παλαίων μὲ τὸν ἄγγελον. Τὰ ἐννενήκοντα ὀκτὼ χρονάκια τοῦ εἶχον κυρτώσει πρὸ πολλοῦ ἤδη τὸ λεβέντικόν του ἀνάστημα. Βέβαια, βέβαια! Ὁ ἄγγελος θὰ μοῦ τὸν ἐξαπλώσῃ τὸν καϋμένον χαμαί, πρὶν τὸν προφθάξω, καὶ θ' ἀποθάνῃ ὁ παπποῦς καὶ θὰ μείνουν ἀνοικτὰ τὰ 'μάτια του!

Ὁ Θύμιος, ὅστις δὲν μοὶ ἀπέτεινε τὸν λόγον,

Digitized by Google

εἰ μὴ ὁσάκις ἐνθυμεῖτο νὰ μ' ἐρωτήσῃ ἐὰν κάθημαι ἀκόμη εἰς τὰ ὀπίσθια τοῦ ἵππου, φαίνεται ὅτι κατείχετο ὑπὸ τῶν αὐτῶν μετ' ἐμοῦ σκέψεων, διότι δὲν ἔπαυε μαστίζων τὸν ἵππον διὰ νὰ τρέχῃ ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον.

Ὑπὸ τοιαύτας περιστάσεις δὲν ἦτο ἀπίθανον νὰ ἐρωτήσῃ μετ' ὀλίγον, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ πλέον κανεὶς ἐπὶ τῶν ὀπισθίων τοῦ ἵππου νὰ τῷ ἀπαντήσῃ. Ὁ Θύμιος τὸ ὑπωπτεύθη ἐγκαίρως κατ' εὐτυχίαν. Ἐξεζώσθη λοιπὸν ἐν μέρος τῆς πολυγύρου ἐρυθρᾶς του ζώνης καὶ τὸ ἐτύλιξε δύο τρεῖς φορὰς περὶ ἐμὲ καὶ περὶ τὴν μέσην του συγχρόνως. Τοιουτοτρόπως προσηρτημένος πλέον ἀσφαλῶς εἰς αὐτόν, ὡς ἐὰν ἤμην κανὲν ἄψυχον παράρτημα, ἐξ ὅσον φέρουν οἱ χωρικοὶ συνήθως ἐσφιγμένα περὶ τὴν ζώνην των, ἐξηκολούθησα τὸ φανταστικὸν ἐκεῖνο ταξείδιον, τοῦ ὁποίου τὰς ἐντυπώσεις ποτὲ δὲν ἐλησμόνησα.

(Ἕπεται συνέχεια.)

Γ. Μ. Βιζυηνος

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΙΣ ΦΡΕΝΟΚΟΜΕΙΟΝ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 349).

Καὶ Κάρολος ὁ Θ'. παρηκολουθεῖτο ὁσάκις ἐμόναζεν, ὑπὸ κραυγῶν καὶ ὠρυγῶν τῶν θανατωθέντων Οὐγενότων. Ἀναλογισθῶμεν πρὸς τούτοις καὶ τὰς παραισθησίας τῶν ὁδοιπορούντων τὰς ἐρήμους, τὴν Fata morgana. Ἐπίσης καὶ οἱ θνήσκοντες τῆς πείνης καὶ δίψης ταράσσονται τὸ πνεῦμα κατὰ τὰς τελευταίας αὐτῶν στιγμάς, διὸ οἱ μὲν βλέπουσιν ἐν ὁράματι πρὸ τοῦ θανάτου τραπέζας πλήρεις φαγητῶν, οἱ δὲ ἀκούουσι τὸν ψίθυρον τοῦ ὕδατος ῥυακίων καὶ πηγῶν.

Ἀσθενής τις πρὸ ἡμῶν ἔβλεπεν ἑκατομμύριον ἀγελάδων, ὁ δὲ νέος Γερμανὸς Staps ὁ θελήσας νὰ δολοφονήσῃ τὸν αὐτοκράτορα Ναπολέοντα ἐν Schönbrunn εἶχεν ἰδεῖ τὸ πνεῦμα τῆς Γερμανίας, ὅπερ προέτρεπε καὶ ὤθει αὐτὸν εἰς τὴν πρᾶξιν.

Ὁ φρενοβλαβὴς βλέπει καὶ ἀκούει ὅ,τι σκέπτεται. Μελαγχολικός τις, εἰς ὃν ὁ Esquirol ἔκαμε λόγον περὶ τῶν πλανῶν καὶ τῆς ἀπάτης τῶν παραισθησιῶν ἀπήντησε· — Σκέπτεσθε καὶ σεῖς ἐνίοτε, κύριε δόκτωρ; — «Ἀναμφιβόλως». — «Καλὰ λοιπόν, σεῖς σκέπτεσθε ἡσύχως, ἐνῷ ἐγὼ — σκέπτομαι μεγαλοφώνως.

Ἐπὶ τοῦ διαδρόμου συνάπτεται μεταξὺ ἰατροῦ καὶ τῶν περιπατούντων ἀσθενῶν φιλικωτάτη συνδιάλεξις. Ἄλλον ἐρωτᾷ ἂν ἐκοιμήθη ἡσύχως, ἄλλον ἂν ἔχῃ ὄρεξιν, ἄλλον ἐὰν κρυώνῃ, εἰς ἄλλον δίδεται ἐπιστολὴ ἐκ τῆς πατρίδος. Πάντα δὲ ταῦτα γίνονται φιλανθρωπότατα καὶ ἐν μέτρῳ.

Ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται πρὸς ἡμᾶς λευκοπώγων ἐργάτης μὲ τὴν ἐργατικὴν ποδιάν. Ἀνοίγει μόνος τὴν θύραν, φέρων πηλοφόρον σκαφίδιον πλῆρες εἰς τὴν μίαν χεῖρα, κρατεῖ εἰς τὴν ἄλλην μυστρίον καὶ σφυρίον καὶ μᾶς χαιρετᾷ φιλικώτατα. Ὁ ἀνὴρ φαίνεται ἑβδομηκοντούτης, διήνυσε πλείω τῶν 20 ἐτῶν ἐν τῷ καταστήματι, ἐπειδὴ δὲ ἤσκει τὸ ἐπάγγελμα τοῦ κτίστου, εἶνε ἀπησχολημένος εἰς τὰς μικρὰς ἐπιδιορθώσεις τοῦ καταστήματος. Ἰσχνὸς ἀλλ' εὐθυτενὴς τὸ σῶμα ἵσταται πρὸ ἡμῶν ὡς ἀληθὴς στρατιώτης, φέρων τὴν δεξιὰν ὡς ἐν ὑπηρεσίᾳ ἐπὶ τοῦ πιλικίου. — «Λοιπόν, φίλτατε Ε..,» εἶπεν ὁ ἰατρὸς «διηγηθῆτε εἰς τὸν κύριον Μ... πρῴην ἀξιωματικόν, τὰ τῶν ταξειδίων σας, διότι ὁ κύριος ἐνδιαφέρεται πολύ». Ὁ ἀσθενὴς ἀπέθεσε πάραυτα τὰ ἐργαλεῖά του χαμαὶ καὶ ἤρξατο διηγούμενος μετὰ ζωηρῶν χειρονομιῶν καὶ διὰ ἀδιακόπως ἀπαστραπτόντων ὀφθαλμῶν τὰ συμβάντα τῶν ταξειδίων του ἐξ ὅλου τοῦ κόσμου, ὃν περιηγήθη. Μᾶς περιέγραψε πιστότατα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Στεφάνου ἐν Βιέννῃ, τὴν ὁδὸν ἐντεῦθεν εἰς Πράγαν ἀκριβέστατα, μᾶς ἔφερεν εἰς τὸ Ἀμβοῦργον, εἰς Λισσαβόνα, Ἁγίαν Ἑλένην, εἰς τὰς Πυραμίδας τῆς Αἰγύπτου, εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος, εἰς τὴν Ἀμερικήν, τὴν Κορσικήν, κτλ.

Πᾶν ὅ,τι δὲ ὁ ἄνθρωπος οὗτος λέγει εἶνε γεωγραφικῶς ὀρθόν, αἱ εἰκόνες του εἶνε ζωηραὶ κατὰ τὸν χρωματισμὸν καὶ ἀντικειμενικῶς ἀληθεῖς, τέλος εἶνε περιγραφαὶ ἀνευρισκόμεναι εἰς τὰς ἀρίστας τῶν περιηγήσεων καὶ εἰς τὰς ὡραιοτέρας ἐξεικονίσεις τοποθεσιῶν. Ἐνῷ αὐτὸς διηγεῖτο περὶ τῆς Καπερναούμ, ὁ ἰατρὸς Κ. ἀστειευόμεμενος τὸν ἠρώτησεν ἂν ἐγνώρισεν ἐκεῖ καὶ τὸν λοχαγὸν Τ., οὗτος δ' ἀπήντησε μειδιῶν πανούργως· «— Πῶς δύνασθε σεῖς ἂν καὶ δόκτωρ νὰ μοὶ κάμνητε τοιαύτην ἐρώτησιν; Ἀλλ' ἀστειεύεσθε. Ὅταν ἐγὼ ἤμην ἐν Καπερναούμ, ὁ λοχαγὸς εἶχεν ἀποθάνει πρὸ 300 ἐτῶν». — Δύναταί τις ν' ἀκούῃ ἐπὶ ὥρας ὅλας τὸν ἀσθενῆ τοῦτον διηγούμενον, χωρὶς αὐτός, ὁ γνώστης ὅλων τῶν τῶν χωρῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, νὰ εὑρεθῇ εἰς δυσχερῆ θέσιν πρὸ ἐνστάσεώς τινος.

Ὅταν ὁ ἰατρὸς εἶπεν· «Ἀλήθεια, Ε..» εἶσθε ἐδῶ εἰς τὸ κατάστημα διότι εἶσθε τρελλός; οὗτος ἀπήντησε «— Γιατρέ μου, σεῖς γνωρίζετε τί κακοὶ ἄνθρωποι ὑπάρχουν 'ς τὸν κόσμο. Σεῖς γνωρίζετε καλλίτερα ἀπὸ 'μένα ὅτι ὅποιος λέει πῶς ἐγὼ εἶμαι τρελλὸς δὲν εἶνε ὁ ἴδιος φρόνιμος. Ἂν δὲν εἶχα τὴν ἀδυναμία 'ς τὸ κεφάλι καὶ τὴ ζάλη, δὲν θὰ ἤμουν ἐδῶ».

Καὶ ἐν τούτοις ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶνε ἀνιάτως φρενοβλαβής. Ἐκτελεῖ τὸ ἔργον του λαμπρότατα, φροντίζει ἐπιμελέστατα διὰ τὴν τάξιν τῆς οἰκίας· τούτου δὲ ἕνεκα ἐπετράπη αὐτῷ νὰ φέρῃ τὴν κλεῖδα, καὶ νὰ ἐργάζηται ὅπως γνωρίζει ὁ ἴδιος. Ἀλλὰ πῶς κατήντησεν εἰς τοῦτο τὸ πά-

θος ὁ γέρων οὗτος, ὁ μὴ λέγων ποσῶς ἀνοησίας; Ἦτο στρατιώτης, ἠκολούθησε πολλὰς ἐκστρατείας τοῦ Ναπολέοντος, ἐπληγώθη δὲ παρὰ τῷ Eckmühl. Ἐπιστρέψας δὲ οἴκοι ἔπαιζε τὸ πρόσωπον τοῦ καλουμένου Miles gloriosus, τουτέστι τοῦ *Παλαύρα* πολεμιστοῦ. Κυρία κατοικία αὐτοῦ ἔκτοτε ἐγένοντο τὰ οἰνοπωλεῖα. Ἔπινε γενναίως οἶνον, καὶ οἰνοπνευματώδη ποτά, καὶ διεσκέδαζε τοὺς χωρικοὺς τῆς πατρίδος του διηγούμενος τὰ συμβάντα του. Οὕτω δὲ ἀπρακτῶν διηγεῖτο ὡς ἀληθὲς οὐ μόνον ὅ,τι ὁ ἴδιος εἶδεν, ἀλλὰ καὶ ὅ,τι ἤκουσεν, ἢ ἀνέγνωσεν ἢ ἄλλως πως ὠνειρεύθη ἐν τῇ φαντασίᾳ του. Ὅσῳ δὲ τὸ κοινὸν ἤκουεν αὐτὸν εὐαρεστότερον, τόσῳ μᾶλλον ἐξήσκει οὗτος ἑαυτὸν εἰς τὸ *κόπτειν παλαύρας*. Οὕτω δὲ ἀφοῦ διὰ τῆς πόσεως κατήντησεν εἰς τὴν παραφροσύνην τῶν μεθύσων, ἐπεσκέφθησαν αὐτὸν καὶ αἱ ἀποπλανήσεις τῆς ὁράσεως καὶ τῆς ἀκοῆς, πᾶν ὅ,τι δὲ ἐν ἐγρηγόρσει ὠνειρεύετο ἐξελάμβανεν ὡς ἀλήθειαν, οὕτως ὥστε καὶ πᾶν ὅ,τι μᾶς διηγήθη σήμερον εἶνε κενόδοξα ψεύδη, πλέγμα ὀλίγης ἀληθείας καὶ πολλῆς ποιήσεως.

Νῦν εὑρισκόμεθα καὶ πάλιν εἰς τὸ βαθὺ πράσινον χρῶμα τοῦ κήπου τὸ μετὰ χρυσοῦ ἐνίοτε διυφασμένον, ἐν μέσῳ τῆς λάμψεως τῶν ἀνθέων, ἅτινα συνήθως ἀγαπῶσιν οἱ ὑγιεῖς τὸν νοῦν ἄνθρωποι. Οἱ ὀλίγοι, οἵτινες βαδίζουσιν ἐνταῦθα, παρέρχονται ἀπαθῶς πρὸ τῆς μεγαλοπρεπείας καὶ εὐοσμίας, οὔτε βλέμματος ἀξιοῦντες τοὺς εὐχρόους τάπητας τῆς χλόης. Τί ἐνδιαφέρονται αὐτοὶ διὰ τόσῳ μικρὰ πράγματα, διὰ τὴν ἡλιακὴν θέρμην, διὰ τὰς ὀσμὰς τῶν ἀνθέων, διὰ τὴν αἰθρίαν τοῦ οὐρανοῦ; Εἰς τὸν ἐγκέφαλον αὐτῶν ἀνέρχονται ἰδέαι ὅλως διάφοροι, μεγαλοπρεπεῖς καὶ παγκοσμίου διαφέροντος. Ὁ εἷς εἶνε ὁ μέγας ἥρως τοῦ αἰῶνος, μὴ εὐκαιρῶν οὐδ' ἐπὶ μίαν στιγμήν, διότι ἀδιακόπως σκέπτεται νὰ εὕρῃ μηχανήν, διὰ τῆς ὁποίας μίαν ἡμέραν νὰ ἑνωθῶσιν ὅλα τὰ βασίλεια τῆς γῆς διὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καὶ ν' ἀποτελέσωσι γενικῶς παγκόσμιον μοναρχίαν, τῆς ὁποίας δημοκράτης αὐτοκράτωρ θὰ γείνῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος.

Ἕτερος ἥρως εἶνε ὁ καθηγητὴς τῶν καθηγητῶν, ὁ διδάκτωρ τῶν διδακτόρων ὁ «μεγαλοπρεπέστατος πρύτανις» ὁ ζητῶν νὰ λύσῃ τὰ μαθηματικὰ προβλήματα «τοῦ τετραγωνισμοῦ τοῦ κύκλου τῆς αἰωνιότητος» καὶ τὸ τῆς ἀσυμπιπτούσης ἀκτινοειδοῦς τῆς δαρβινείου θεωρίας τῆς καταγωγῆς» διὰ τῆς «ἀτομικῆς ἀφαιρέσεως».

Τρίτος ἥρως εἶνε «αὐτὸς ὁ ὁποῖος εἶνε». «Εἶμαι» λέγει «τὸ πᾶν ἐν τῷ παντί, ὁ αἰώνιος, ὁ ποιητὴς τοῦ παντός—εἶμαι ὁ ἀνώτατος Θεός, ὁ Ἀδωναΐ, ὁ Ἐλοχίμ». — Οὗτος μίαν μόνον φροντίδα ἔχει πῶς θ' ἀναγνωρισθῇ ὑπὸ τοῦ κόσμου ὡς τοιοῦτος. Ἐὰν δέ τις κρατήσῃ πρὸ αὐτοῦ τὸ βαπτιστικόν του, ἐφ' οὗ ἀναγινώσκει ὁ ἴδιος ὅτι εἶνε υἱὸς ἐργάτου, λέγει· «δι' αὐτὸ ἴσα ἴσα εἶμαι καὶ ἐγὼ ἐδῶ, διότι ὡς παιδίον μὲ ἀντήλλαξαν, καὶ οὕτω ἕνεκα τοῦ ξένου παρεισάκτου ἔχασα τὴν ἀναγνώρισίν μου ὑπὸ τοῦ κόσμου. Πᾶν ὅ,τι κινεῖται καὶ ὑπάρχει ζῇ δι' ἐμοῦ, ἀπ' ἐμοῦ, ἐξ ἐμοῦ· ἀλλ' ἡ ὥρα δὲν ἦλθεν ἀκόμη, ὅπως δείξω τὴν δόξαν μου — περιμένω τὴν σύζευξιν τριῶν διαμετρικῶν κομητῶν, τότε δὲ γενικὴ σοφία θ' ἀναλάμψῃ ἐκ τῆς Ἀνατολῆς».

Ἐὰν δὲ στραφῶμεν εἰς ἕτερον ἥρωα θεόν, ἔχοντα τὸ στόμα χρυσοῦν καὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐρωτήσωμεν διατί εὑρίσκεται ἐδῶ εἰς τὴν τρίτην τάξιν τῶν ἀσθενῶν, καὶ φορεῖ τόσῳ ἁπλᾶ ἐνδύματα, ἐνῷ ὡς παντοδύναμος θεὸς ἠδύνατο πάραυτα νὰ εὑρεθῇ εἰς καλλιτέρας περιστάσεις, μᾶς ἀποκρίνεται ἑτοίμως. «Δὲν θέλω ὁ ἴδιος· ἐγὼ εἶμαι ὁ ἄλλος θεός, εἶμαι ὁ υἱός, θέλω νὰ ὑποφέρω, καὶ βασανίζωμαι, δὲν ἔχω δὲ ἀκόμη ἐντολὴν παρὰ τοῦ πατρός μου νὰ δείξω καὶ κάμω νὰ αἰσθανθῶσι τὴν δύναμίν μου».

Ἅπαντες οὗτοι εἶνε παράπληκτοι. Κύριος δὲ χαρακτὴρ τῆς παραπληξίας εἶνε, ὅπως καὶ ὁ Σαίξπηρ μετὰ πλήρους ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας παρετήρησεν, ἡ μέθοδος. Ἅμα ἀσθενής τις τοιοῦτος θέσῃ ὡς κέντρον τῶν παραπλήκτων αὐτοῦ παραστάσεων κυρίαν τινὰ πρότασιν μὴ ὀρθὴν ἀλλὰ ἄλογον, οὐδόλως κωλύεται εἶτα νὰ ἐπεξεργασθῇ τὸ θέμα τοῦτο, ὅπερ τὸν ἀπασχολεῖ ἀδιακόπως καὶ πληροῖ, ὅλην αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, ὅπως ἀποδείξῃ αὐτὸ ὀρθὸν μετὰ διαλεκτικῆς ἀξιοθαυμάστου καὶ διὰ λεπτῶν συλλογισμῶν καὶ λαμπρῶν ῥητορικῶν ἀποστροφῶν. Ἐὰν ὁμολογήσῃ τις ὡς ὀρθὴν τὴν κυρίαν πρότασιν τῶν παραπλήκτων, ἅπαντα τὰ λοιπὰ συμπεράσματα εἶνε ὀρθά. Ἅπαν τὸ ἀντιληπτικὸν τῶν παραστάσεων τῶν παραπλήκτων, ἅπας ὁ κόσμος τῶν ἰδεῶν αὐτῶν εἶνε τὰ μέγιστα μεμεγεθυσμένος, ὅλα τὰ σχέδια αὐτῶν ἐκκεντρικὰ καὶ διευθυνόμενα εἰς τὸ ἄπειρον· παραγωγικότης τις ἀσθενὴς δεσπόζει τοῦ νοσοῦντος ἐγκεφάλου, τόσῳ δὲ εἶνε ὁ παράπληκτος κατειλημμένος ὑπὸ τῶν ἐσωτερικῶν τούτων ἐνασχολήσεων, ὥστε οὔτε χρόνον ἔχει πρὸς ἄλλην ἐνασχόλησιν οὔτε αἰσθάνεται πλῆξιν. Σήμερον μᾶς ζητεῖ ἀμειλίκτως γραφίδας καὶ χάρτην ὁ ἔχων τὴν παράπληκτον ἰδέαν ὅτι εἶνε Ῥαφαὴλ ὁ δεύτερος, ὅπως γράψῃ ἐπὶ τοῦ χάρτου τὰς εἰκόνας τῆς φαντασίας του. Ὁ πόθος του ἐκπληροῦται. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν εὑρίσκομεν τὸν χάρτην ἄγραφον. Ἐρωτῶντες δ' αὐτὸν διατί δὲν ἐζωγράφησες; ἀκούομεν τὴν ἀπόκρισιν. «Λυποῦμαι πολύ, ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην· δὲν εἶχον καιρὸν οὔτε μίαν στιγμήν.»

Οἱ τοιοῦτοι παράπληκτοι εἶνε εὐτυχεῖς ἐν τῇ παραφροσύνῃ των. Διῆλθον ἤδη τὸ στάδιον

Digitized by Google

τῶν δεινῶν θρήνων καὶ τὴν ἑλώδη καὶ νεφελώδη χώραν τῶν ψυχικῶν πόνων, τὴν μελαγχολίαν. Διῆλθον ἐπίσης εὐτυχῶς καὶ τὴν ἡφαιστειώδη περίοδον τῆς μανίας, ἥτις καταξεσχίζει τὴν ψυχήν, καὶ διασείει τὸ σχεδὸν ἀναίσθητον σῶμα δι' ἀγρίων σπασμωδῶν κινήσεων. — Εὐτυχῶς; Ὄχι, δυστυχῶς μᾶλλον. Διότι ἐνόσῳ ὁ δυστυχὴς ἐνόμιζεν ὅτι θ' ἀποθάνῃ ἐκ δυστυχίας καὶ θὰ καταστραφῇ ὠδύρετο καὶ διῆγε τὰς ἡμέρας αὐτοῦ ἐν κλαυθμοῖς καὶ ὀδυρμοῖς, ἐν ὅσῳ ἐρρίπτετο ἐν τῇ μανίᾳ του κατὰ τῶν τοίχων τοῦ δωματίου καὶ ἐν τῇ παραφορᾷ του ἔθραυε τοὺς ὀδόντας, καὶ κατέσχιζε διὰ τῶν ὀδόντων τὰ ἐνδύματα, τὴν κλίνην του, τὴν στρωμνήν του, ἦτο εἰσέτι καιρὸς ὅπως σωθῇ, ἦτο ἀκόμη ἐλπὶς πρὸς ἴασιν. Νῦν ὅμως ὅτε παρῆλθεν ἡ θόλωσις τῶν ὑδάτων τοῦ πάθους καὶ τοῦ θορύβου, διατελεῖ ὁ ἄρρωστος ἥσυχος, αἰσθάνεται ἑαυτὸν εὐτυχῆ, εἶνε εὐχαριστημένος, αἰσθάνεται ἑαυτὸν ὡς προφήτην, βασιλέα, σοφόν, ἅγιον, θεὸν καὶ μάλιστα ὡς μέγαν θεόν, καὶ συνομιλῶν μεθ' ἑκάστου ἐπισκέπτου διασκεδάζει ἐξαίρετα κατὰ τὸ εἶδός του.

Ὁ μᾶλλον διασκεδαστικὸς ὅμιλος ἐν τῷ φρενοκομείῳ εἶνε ὁ τῶν παραφρόνων τῶν δυστυχῶς ἀνιάτων. Ἀπανταχοῦ ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ τμήματος τῶν γυναικῶν μᾶς φωνάζουσι «Καλῶς ὁρίσατε.» Αὐτόθι πᾶσαι ἐργάζονται προθύμως, ἔτι δὲ προθυμότερον φλυαροῦσι. Μετά τινων ἀσθενῶν δυνάμεθα νὰ συνομιλήσωμεν ἐφ' ἱκανὸν χρόνον εὐαρέστως, ἐν τέλει δὲ δὲν ἐξάγομεν ἐξ ὅλης τῆς ὁμιλίας τῶν τίποτε. Δὲν βλέπομεν, οὔτε ἀντιλαμβανόμεθα ἄλλο ἢ σπουδαίαν ἐνασχόλησιν διὰ τὸ τίποτε καὶ ἄλογον καὶ ἀνόητον φλυαρίαν. Ὅ,τι δὲ μᾶς διηγοῦνται ἀσθενεῖς τινες εἶνε ἀληθές, διότι τὰς μυστικὰς αὐτῶν ἰδέας καὶ παραδοξολογίας δὲν ἀνακοινοῦσιν εἰς ὁποιονδήποτε ξένον. Ἀλλ' ὁ διάλογος δὲν ἐξακολουθεῖ μακρὸν χρόνον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος. Εὐθὺς καταλείπουσαι αὐτὸ μεταπηδῶσιν εἰς ἄλλο, ὁμιλοῦσιν ἄλλ' ἀντ' ἄλλων καὶ χάνουσι τὴν ἀφετηρίαν τῆς ὁμιλίας των.

Αἱ κυρίαι ἐστολισμέναι ἐπιδεικτικῶς, ὅπως γίνωνται καταφανεῖς, κάθηνται πρὸ τῆς ῥαπτικῆς, μηχανῆς, τῆς ὑφαντικῆς, τοῦ τελάρου. Κυρία τις κάθηται ἐνδεδυμένη ἑορτάσιμα ἐφ' ὑψηλῆς ἕδρας, ἀπὸ δὲ τοῦ στήθους αὐτῆς, τῶν ὠμοπλατῶν, τῶν βραχιόνων κρέμανται ποικιλόχροοι θύσσανοι, ταινίαι μετάξινοι καὶ ταινίαι χάρτινοι. Ἐφ' ἑκάστης δὲ χαρτίνης ταινίας, ἥτις κρέμαται, εἶνε γεγραμμένον καὶ ἓν ὄνομα Schiller, Wieland, Goethe, Humbold, Thomas à Kempis, Ida Hahn-Hahn, Kladderadatsch, Eugène Sue κ.τ.λ. «Παρατηρήσατε ἐδῶ, Κύριε, τὸν κατάλογον τῶν ἔργων, ἅτινα συνέγραψα» μᾶς λέγει ἡ παγκόσμιος συγγραφεὺς μὲ ἀφελῆ, ἀλλὰ σαφῆ τόνον. Τί ἤθελε μᾶς ὠφελήσῃ ἐνταῦθα ἡ ἀντιλογία; Ἕνεκεν τούτου ἐθαυμάσαμεν τὰς πολυμερεῖς γνώσεις τῆς συγγραφέως, ἥτις ἦτο πρῴην μοδίστα περιπεσοῦσα εἰς ἔρωτα ἀτυχῆ, εἶχεν ἀναγνώσει πολλὰ ἀκατάληπτα δι' αὐτὴν βιβλία, καὶ ἔζη ἐν πενίᾳ μεγίστῃ πίνουσα καφὲ μόνον ἐκ βαλάνων καὶ ἀποπλύματα τοῦ τεΐου. Εἰς τὸν θαυμάζοντα τὴν τύχην τῆς συγγραφέως δίδει αὕτη τὴν χεῖρα μετὰ πάθους πρὸς ἀσπασμόν.

Νέα τις καὶ ὡραία γυνὴ παίζει εὐχερέστατα ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου. Ἡ δυστυχὴς ἐγένετο παράφρων ἕνεκα τῆς μεγίστης εὐτυχίας τοῦ γάμου. Εἶδον αὐτὴν κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἀσθενείας της περιπεσοῦσαν εἰς μανιώδεις παροξυσμούς, καὶ ἔλαβον ὑπὸ τὴν θεράπειάν μου. Τὸ κύριον ὅμως αἴτιον τῆς παραφροσύνης της ἦτο ὁ κληρονομικῶς εἰς αὐτὴν μεταδοθεὶς ἀσθενὴς ἐγκέφαλος. Ὁ πατήρ της ἡμιμαθὴς καὶ ἀλαζὼν διδάσκαλος σχολείου, ἐν παροξυσμῷ τινι διαταράξεως τῶν φρενῶν ἐκρεμάσθη διὰ σχοινίου. Ἡ νέα κόρη τότε εὑροῦσα τὸν αὐτοκτονήσαντα πατέρα, ἔκοψε μόνη τὸ κατηραμένον σχοινίον. Ὁ ἀδελφὸς παθὼν ποτε τυφοειδῆ πυρετὸν ἐπήδησεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου καὶ ἔμεινε νεκρός. Ἡ κυρία αὕτη ἀπέθανε παράφρων ἐκ φυματιώσεως.

Ἡ προδιάθεσις εἰς παραφροσύνην, τουτέστιν ἡ ἥσσων ἀντίστασις τοῦ ἐγκεφάλου πρὸς τὰς ἐξωτερικὰς δυσμενεῖς περιστάσεις, εἶνε κληρονομική, ὅπως εἶνε κληρονομικὰ τὰ διάφορα προτερήματα ἢ ἐλαττώματα, τὸ ἀνάστημα τοῦ σώματος, τὸ χρῶμα τῶν τριχῶν, ἡ φωνή, ἡ στάσις τοῦ σώματος. Πρὸς τῇ κληρονομικότητι ταύτῃ προστίθεται συγχρόνως ἐνίοτε καὶ παρημελημένη ἀνατροφή. Εἰκόνα τοῦ τί ἐστὶ παραφροσύνη ἔχομεν ἐν τοῖς ὀνείροις ἡμῶν. Τὴν ὁμοιότητα δὲ ταύτην μεταξὺ ὀνείρων καὶ παραφροσύνης ἀνομολογοῦσι πολλοὶ φρενοβλαβεῖς ἰαθέντες, οἵτινες θεωροῦσιν ἅπαντα τὸν χρόνον τῆς νόσου των ὡς βαρύ τι καὶ μακρόν, ὁτὲ μὲν ἀπαίσιον ὁτὲ δὲ καὶ εὐτυχὲς ὄνειρον.

Σαφῆ εἰκόνα τῶν κυριωτέρων μορφῶν τῆς φρενοβλαβείας δίδουσιν ἡμῖν καὶ τὰ δάκρυα, ἡ στενοχωρία, ἡ μανία πρὸς τὸ ὁμιλεῖν καὶ ἐρίζειν, αἱ ἀγανακτήσεις, αἱ σώφρονες ἀνοησίαι, καὶ ὅλα τὰ ἄτοπα μωρολογήματα, ἅτινα μᾶς ἀπασχολοῦσι καὶ μᾶς τυραννοῦσιν ἐνίοτε καθ' ὕπνον. Τὸ παραφρονεῖν καθ' ὕπνον ὀνομάζομεν ὄνειρον, τὸ ὀνειρεύεσθαι ἐν ἐγρηγόρσει ὀνομάζομεν παραφροσύνην. Ἐκ τοῦ ὀνείρου ἐξεγειρόμεθα ταχέως, ἐκ τῆς παραφροσύνης βραδέως.

Καὶ ἡ μέθη δὲ καὶ ἡ διὰ χλωροφορμίου νάρκωσις παρέχουσι μεγίστην ὁμοιότητα πρὸς πολλὰ στάδια τῆς παραφροσύνης. Καὶ οἱ ἀρχαῖοι δὲ Ἕλληνες ὠνόμαζον τὴν μέθην μικρὰν μανίαν.

Ἅπαντες οἱ ἀσθενεῖς οὗτοι, οἱ πάσχοντες διαφορώτατα εἴδη παραφροσύνης καὶ ἔχοντες τὰς ποικιλωτάτας παραστάσεις ἐν τῇ διανοίᾳ των,

Digitized by Google

ἐλλόγως θεραπευόμενοι ζῶσιν εἰρηνικώτατα καὶ ἄφετοι, μονάζοντες ἢ μετ' ἀγγέλων. Τινὲς ἀρέσκονται ζῶντες ὅλως κατὰ μόνας.

Ἐκεῖ πρὸς τὸ ἄκρον τῆς αὐλῆς ὁ ἀνώτατος θεὸς ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ οὐρανοῦ τρέφει τὰ στρουθία καὶ τὰς περιστεράς, ὁ δὲ Γενναιότατος Ἀρχηγὸς τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐθνοφυλακῆς καλλιεργεῖ τὰ *ρέσεδα* αὐτοῦ καὶ τὰς *βεγονίας* εἰς γάστρας. Ὅλον τὸν οἶκον δὲ πληροῖ ἐπιμελὴς κίνησις καὶ πολυάσχολος ἐργασία, συμπαρασύρουσα καὶ ἄλλους τῶν φρενοβλαβῶν τούτων εἰς ἐνασχόλησιν, καὶ ἐπιφέρουσα οὕτω διὰ τῆς ἐλαφρᾶς ἐργασίας ἀπασχόλησιν τοῦ πνεύματος καὶ τέρψιν.

Ἡ πορεία τῶν μορφῶν τῆς παραφροσύνης εἶνε συνήθως τοιαύτη, ὥστε μετὰ διαρκῆ καὶ ἐπίμονον ἀπουσίαν ἐπέρχεται τὸ στάδιον τῆς μελαγχολίας, τουτέστι τῆς διαρκοῦς ψυχικῆς ἀναιτίου βαρυθυμίας, ἥτις ἔχει ὡς συνοδὸς πάλιν ἀπάτας τῶν αἰσθήσεων καὶ παραφόρους παραστάσεις διαφόρου εἴδους καὶ διαφόρου ἀποχρώσεως.

Στάδιόν τι μανίας, καθ' ὃ ὁ ἀσθενὴς εὑρίσκεται ἐκτὸς ἑαυτοῦ, ἀποτελεῖ τὴν ὀπισθοδρόμησιν οὕτως εἰπεῖν τῆς φύσεως. Τὴν βαρύθυμον καταπεπτωκυῖαν κατάστασιν τῆς ψυχῆς ἀκολουθεῖ στάδιον ἐξεγέρσεως. Ὁ ἀσθενὴς εἶνε μανιώδης. Τὴν ἔκφρασιν τῆς ἐνδομύχου αὐτοῦ καταστάσεως δηλοῦσιν αἱ τάσεις αὐτοῦ πρὸς ῥυθμικὴν ἐκδήλωσιν τῶν διανοημάτων, πρὸς κατασκευὴν στίχων, πρὸς συλλογὴν ἢ καταστροφὴν διαφόρων ἀντικειμένων. Κατὰ μικρὸν εἶτα ἐπέρχεται ἡ ἄνοια, μετ' ἐμμόνων μακρὸν χρόνον παραμενουσῶν ἰδεῶν, καθ' ἣν ὁ ἀσθενὴς πλάττει δευτέραν ἐν ἑαυτῷ ἐνδόμυχον προσωπικότητα, ἀνάλογον πρὸς τὰ διεγηγερμένα αὐτοῦ αἰσθήματα. Ἐνῷ δὲ τὸ πᾶν εἰς τοὺς μανιώδεις εἶνε ὁρμαί, καὶ αἱ πράξεις καὶ αἱ ὁρμαὶ εἰς τοὺς ἀνοήτους εἶνε θέλησις ἀσθενὴς ὁδηγουμένη ὑπὸ παραστάσεων παραφόρων ἐν γνώσει ὡς τοιούτων.

Αἴτια τῆς παραφροσύνης εἶνε πολλά. Ὅπως δὲ καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας νόσους, καὶ ἐνταῦθα συνηθέστατον αἴτιον εἶνε ἡ κακὴ θρέψις τῶν ἀνθρώπων. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν νοσούντων ἐν τοιούτοις καταστήμασιν ἀποτελεῖται ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐξ ἀνθρώπων κακῶς τρεφομένων καὶ ἐκτελούντων βαρείας πνευματικὰς ἢ σωματικὰς ἐργασίας, εἴτε ἐξ εὐτραφῶν καὶ πολυσάρκων ἀνθρώπων, ὧν ὅμως ἡ πέψις καὶ πλάσις τοῦ αἵματος ἔπαθεν ἐκ διαφόρων νόσων ἢ ἐκ λύπης καὶ παθῶν, ἢ αἱ δυνάμεις κατηναλώθησαν ὑπερβαλλόντως ὑπὸ τοῦ Βάκχου καὶ ἄλλης ἀσωτείας, ἢ ἐξ ἀγρυπνιῶν, τοκετῶν ἐπὶ γυναικῶν κ.τ.λ.

Εἶνε δὲ γνωστὸν ἐκ πείρας ὅτι πλείονες παράφρονες θεραπεύονται σήμερον ἢ πρό τινων δεκαετηρίδων, ὅτε ὡς θεραπευτικὰ μέσα ὑπῆρχον αἱ φλεβοτομίαι καὶ ἡ διὰ πείνης ἀγωγή· οἱ πλεῖστοι τῶν ἀσθενῶν πάσχουσιν ἐξ ἀναιμίας καὶ δυσαναλογίας περὶ τὴν σύνθεσιν τοῦ αἵματος, ὀλίγοι δὲ ἐκ πολυαιμίας.

Συχνότατα δίδουσιν ἀφορμὴν εἰς φρενοπαθείας καὶ αἱ καλούμεναι κράσεις καὶ τὰ πάθη. Οἱ τῆς καλουμένης νευρικῆς κράσεως ἄνθρωποι, π.χ. οἱ ἔχοντες εὐερέθιστον σῶμα καὶ ἀδύνατον, ἀσθενοῦσιν εὐκολώτερον τῶν ῥωμαλέων καὶ ἀπαθῶν, οἱ τρυφεροὶ καὶ εὐαίσθητοι πλεῖον τῶν ψυχρῶν καὶ δυσαισθήτων. Αἱματώδους ἢ χολερικῆς κράσεως φιλάργυρος δύναται νὰ φθάσῃ εἰς βαθὺ γῆρας, ἐν ᾧ ἂν ἦτο νευρικὸς θὰ ἐφέρετο εἰς τὸ φρενοκομεῖον. Ὁ ἔρως ἐπίσης ὁ εὐτυχὴς τόσον ὅσον καὶ ὁ δυστυχής, ὁ θριαμβεύων καὶ ὁ ἀποτυγχάνων, κάμνει εὐτυχεῖς ἢ παράφρονας κατὰ τὴν σωματικὴν ἢ πνευματικὴν σύστασιν τῶν ἀνθρώπων.

Πλὴν τούτων ὅμως ὑπάρχει καὶ πλῆθος ἄλλο σωματικῶν καὶ ψυχικῶν αἰτίων τῆς παραφροσύνης.

Οὔτε ἡ ἀνωτάτη ἐπιστημονικὴ παίδευσις, οὔτε ἡ παχυλωτάτη δεισιδαιμονία προφυλάττουσιν ἀπὸ τῆς νόσου. Ἡ ῥοπὴ πρὸς τὰς ἡδονὰς κατὰ τοὺς χρόνους καθ' οὓς ζῶμεν, ἡ μανία τῶν ἐπιχειρήσεων, ἡ ἄπαυστος ἔφεσις πρὸς κτῆσιν χρημάτων καὶ πλούτου, τιμῆς, βαθμῶν, τίτλων, παρασήμων κ.τ.λ., καθιστῶσι τοὺς ἀνθρώπους ἐν πρώτοις μὲν ἀσθενεῖς τὸν ἐγκέφαλον, εἶτα δὲ παράφρονας.

Ὅπως δὲ τὸ ψῦχος καὶ ἡ πεῖνα τοῦτον μὲν καθιστῶσι φθισικόν, ἐκεῖνον δὲ καρδιακὸν καὶ τὸν τρίτον παράφρονα, οὕτω καὶ ἄλλος μὲν τῶν κοιλιοδούλων θνήσκει ἐν τῷ φρενοκομείῳ, ἕτερος δὲ ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου του ἐξ ὕδρωπος. Τὸ αἴτιον εἶνε πάντοτε τὸ αὐτό, πρόκειται δὲ μόνον ἂν ὁ ἐγκέφαλος ἢ τὸ ἧπαρ ἦσαν ἱκανὰ νὰ ἀντισταθῶσι κατὰ τῆς βλάβης ἐκ τοῦ οἰνοπνεύματος καὶ τῶν ἄλλων ὑπερβολικῶν ἀπολαύσεων τῆς γαστρός. Οὕτω καὶ αἱ φροντίδες καὶ οἱ περισπασμοὶ τὸν μὲν ἔχοντα τοὺς πνεύμονας ἀσθενεῖς φέρουσιν εἰς τὴν φθίσιν, τὸν δὲ τὸν ἐγκέφαλον εἰς τὴν παραφροσύνην.

Εἰς αὔξησιν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν φρενοκομείων συντελοῦσι πολὺ καὶ τὸ μῖσος, ὁ φθόνος, ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ ζηλοτυπία καὶ ὅλα τὰ οἱονδήποτε ὄνομα φέροντα ἀνθρώπινα πάθη.

Πλὴν τούτων ὑπάρχει καὶ μέγα πλῆθος ψυχικῶν νόσων, αἵτινες ἐπέρχονται συχνότατα καὶ κατὰ μεγάλας περιόδους εἰς πλήθη ἀνθρώπων, π. χ. εἰς τὸν λαόν. Αἱ πνευματικαὶ αὗται ἐπιδημίαι προϋποθέτουσι πνευματικὰ μολύσματα. Ἰδέαι διάφοροι, ἔτι δὲ μᾶλλον αἰσθήματα, διαθέσεις ὑγιεῖς καὶ νοσηραί, εὔθυμοι ἢ θλιβεραὶ εἶνε κολλητικὰ ὅπως καὶ τὸ χάσμημα. Ἡ προδιάθεσις δὲ πρὸς τοιαύτας ἀσθενείας κατὰ πλήθη κεῖται ἐν τῇ ἐμφύτῳ ῥοπῇ τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὸ μιμεῖσθαι.

Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἐπιδημικῶν νοσημάτων τῆς

Digitized by Google

ψυχῆς λανθάνον νῆμα μολύνσεως συνδέει πάσας ταύτας τὰς νόσους, τὴν χορευτικὴν ἐπιδημικὴν νόσον τοῦ Ἁγίου Gui καὶ Vit, τὰς θρησκευτικὰς πομπάς, καθ' ἃς τὰ πλήθη ἐμαστιγοῦντο, τὰς ἐπιδημικὰς ἐμφανίσεις τῶν πνευμάτων καὶ τὰς πολιτικὰς παράφρονας ἰδέας ἐπαναστάσεών τινων.

Νῦν ὅμως ὁ ἀναγνώστης μὲ ἐρωτᾷ, Διὰ τίνων μέσων δυνάμεθα νὰ θεραπεύσωμεν τοὺς παράφρονας; Ποῦ συνίσταται τὸ μυστήριον τῆς θεραπείας αὐτῶν; Ἡ ἀπόκρισις εἶνε εὐκόλος, «Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀσθενήσῃ τὴν ψυχήν, προτείνομεν τὴν θεραπείαν τοῦ σώματος».

Πρότερον ἐνόμιζον ὅτι δύνανται νὰ ἀποτρέψωσι τοιούτους ἀσθενεῖς ἀπὸ τῶν σταθερῶν αὐτῶν ἰδεῶν διὰ ψυχικῶν μέσων, διὰ πνευματικῶν καὶ ἰατρικῶν προτροπῶν. Τὸ νὰ ζητῇ τις ὅμως νὰ παραπείσῃ παράφρονα εἶνε τὸ αὐτό, ὡς τὸ νὰ συζητῇ μὲ μέθυσον, διὰ τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ ὁποίου ῥέει αἷμα δηλητηριασμένον δι' οἰνοπνεύματος, ἢ ὡς νὰ ζητῇ διὰ λόγων νὰ θεραπεύσῃ ὑδρωπικὸν ἢ καρδιακόν.

Οὐδεμία νόσος ἀπαιτεῖ παρὰ τοῦ ἰατροῦ τόσας γνώσεις καὶ ὑπομονὴν ὅσας ἡ παραφροσύνη. Ὁ ἰατρὸς δέον νὰ ἔχῃ λεπτοτάτην αἴσθησιν, εὐαισθησίαν, εὐσπλαγχνίαν, πάντα δὲ ταῦτα συνδεδεμένα μετὰ μεγάλης ἐπιστημονικῆς παιδεύσεως.

Αἱ βάσεις τῆς θεραπείας τῶν φρενοβλαβῶν στηρίζονται εἰς τὰ ἑξῆς τρία ἀξιώματα·

1) Κατὰ τὰς μεγάλας ψυχικὰς διεγέρσεις δέον ἡ θεραπεία νὰ μὴ εἶνε ἰσχυρά. Φροντιστέον μόνον ὅπως μὴ ἐξασθενῶνται οἱ ἀσθενεῖς.

2) Τὸ νὰ μὴ ἐξερεθίζωμεν τὸν ἀσθενῆ εἶνε ἤδη μερικὴ ἴασις.

3) Τὰς ψυχικὰς νόσους δὲν θεραπεύομεν μόνον δι' ἠθικῶν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ διὰ θεραπευτικῶν μέσων ζητοῦμεν νὰ ἐπαναφέρωμεν εἰς τὸ νόμιμον τὰ ἀσθενήσαντα ὄργανα (ἐγκέφαλον, νευρικὸν σύστημα κ.τ.λ.).

Ἐπειδὴ δὲ δὲν εἶνε ἐνταῦθα ὁ τόπος πρὸς διεξοδικὴν περιγραφὴν τῆς θεραπείας τῶν φρενοβλαβῶν, παρατηροῦμεν μόνον ὅτι τὰ μέγιστα θεραπευτικὰ μέσα, παρὰ τὰ ἰατρικὰ λουτρὰ καὶ τὰ τοιαῦτα, εἶνε ἁπλούστατα. Ἐργασίαι διαφόρου εἴδους ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ τοῖς δάσεσιν, ἐν τῷ κήπῳ, ἢ τῇ αὐλῇ, ἢ ἐν ἐργαστηρίοις, ἀνάλογοι δὲ πρὸς τὰς δυνάμεις καὶ τὴν ποιότητα τῶν ἀσθενῶν, διαχύσεις καὶ τέρψεις διαφόρου εἴδους, θέατρον, χορὸς κ.τ.λ, ἰδοὺ τὰ μέσα ἅτινα ἔχομεν ν' ἀντιτάξωμεν κατὰ τῆς φρενοβλαβείας.

Ἀλλ' ἐνταῦθα κατελήξαμεν εἰς θέμα πολὺ συζητηθέν, εἰς τοὺς μυθιστορικῶς περιγραφέντας χοροὺς τῶν φρενοβλαβῶν, τὰς συναυλίας αὐτῶν, τὰς διασκεδαστικὰς ἑορτὰς καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἐπὶ τοῦ θέματος δὲ τούτου ἀδαεῖς ἐπιφυλλιδογράφοι περιέγραψαν εἰρωνικῶς διὰ λαμπρῶν χρωμάτων τὴν ἄνοιαν καὶ παραφροσύνην. Καὶ εἶχον δίκαιον· διότι οἱ ἀσθενεῖς κατὰ περιόδους δύνανται, καὶ πρέπει νὰ φέρωνται οὕτως, ὥστε οἱοσδήποτε ἄλλος μὴ γνωρίζων ὅταν ἴδῃ καὶ ἀκούσῃ αὐτοὺς ἀπαγγέλλοντας, δρῶντας, μουσουργοῦντας, χορεύοντας, προπίνοντας, δὲν δύναται νὰ διακρίνῃ τὴν γενομένην τομὴν τοῦ μυστηριώδους ψυχικοῦ νήματος. Οἱ ἄρρωστοι κάθηνται πίνοντες τὸν ζῦθον αὐτῶν ἢ τὸ τέϊον ἢ παίζουσι τόσῳ εὐθύμως ὅπως καὶ οἱ ὑγιεῖς ἐν θυμηδίᾳ ἑορτῆς.

Πολλάκις παρεκλήθην ὑπὸ πολλῶν νὰ περιγράψω τοιοῦτον χορὸν μετημφιεσμένων ἐν τῷ φρενοκομείῳ ἢ νὰ ἐπιτρέψω νὰ παρασταθῶσι εἰς τοιαύτην μυστηριώδη τῶν φρενοβλαβῶν διασκέδασιν.

Ἐνταῦθα θέλω ἀναφέρει μόνον ὅτι εἰς τοιαύτας ἑορτὰς τοῦ καταστήματος δὲν δύναταί τις νὰ ἴδῃ τι ἔκτακτον. Ὁ χορὸς τελειώνει εἰρηνικώτατα καὶ τακτικώτατα ὅπως καὶ ἀλλαχοῦ παρὰ ταῖς καλλιτέραις συναναστροφαῖς. Εἰς τοιούτους μάλιστα χοροὺς τῶν φρενοβλαβῶν ὁ χορὸς διεξάγεται ἡσυχώτερον, τακτικώτερον, ἁγνότερον, ἐν γένει δὲ διὰ μιᾶς λέξεως χρηστότερον, ἢ εἰς τοὺς ἄλλους τῶν μετημφιεσμένων ἢ μή. Εἰς τοὺς χοροὺς τῶν φρενοβλαβῶν θὰ εὕρῃ τις πάντοτε ὅτι καὶ αἱ ἐνδυμασίαι καὶ οἱ λόγοι καὶ αἱ πράξεις των εἶνε ἧττον διεγερτικοί, ἧττον ἐκλελυμένοι, ἧττον διάστροφοι τῶν αἰσθήσεων, ἐν μιᾷ λέξει ἧττον παράφρονες καὶ μᾶλλον πρόσφοροι εἰς τὴν ὑγείαν ἢ εἰς τὰς μετὰ χοροῦ ἢ ἄνευ χοροῦ ἑσπερίδας τοῦ τείου ἢ ἄλλας οἱασδήποτε ἐκ τῶν βλαπτουσῶν τὴν ὑγείαν καὶ διεγειρουσῶν τὴν καρδίαν καὶ τὸν ἐγκέφαλον.

(Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ.) Ξ.

ΔΕΝ ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ

Σκηνὴ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ βίου

Ὁ κύριος Ἀνδρέας Ἀμπελίδης ἀφοῦ ἀνέγνωσεν ἐπιτροχάδην τὰς εἰδήσεις καὶ τὰ τηλεγραφήματα τῶν πρωϊνῶν ἐφημερίδων, ἔρριψεν εἶτα ἓν βλέμμα καὶ εἰς τὰς ποικίλας γνωστοποιήσεις τῆς τετάρτης σελίδος. Εἶδεν ἐκεῖ δρομολόγιον ἀτμοπλοϊκῆς ἑταιρίας, φάρμακον κατὰ τῆς ἐπιληψίας, ἀγγελίαν φοιτητοῦ ζητοῦντος παραδόσεις, νέον εἶδος βαφῆς διὰ τὰ ὑποδήματα καὶ πλεῖστα ἄλλα οὐδόλως ἐνδιαφέροντα αὐτόν. Ἀλλ' ἐσταμάτησε προσεκτικὸς εἰς σειρὰν τριστίχων καὶ τετραστίχων καταχωρήσεων, ὧν προηγεῖτο μεγάλοις γράμμασιν ἡ λέξις: *Ἐνοικιάζεται. Ἐνοικιάζεται ἐν μαγαζεῖον... Ἐνοικιάζεται ἐν ὑπόγειον... Ἐνοικιάζεται ἀπὸ 1ης προσεχοῦς 7βρίου οἰκία μοναχικὴ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας...*

— Εἶνε καθὼς μᾶς χρειάζεται! ἐμονολόγησε περιχαρῶς καὶ χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν — ὡς ἄν-

Digitized by Google

θρωπος ζήσας ἐν Ἀγγλίᾳ — ἔλαβε τὸν πῖλον καὶ τὸ ἀλεξήλιόν του καὶ κατῆλθε γοργῶς τὴν κλίμακα τοῦ Ξενοδοχείου διευθυνόμενος κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν ἐνοικιαζομένην οἰκίαν.

Ἦτο νέος ξανθογένειος, τριακοντούτης, ὑψηλός, εὐθυτενὴς καὶ εὐάρεστος τὴν ὄψιν καὶ τοὺς τρόπους. Τὸν πατέρα του εἶχεν ἀπολέσῃ, ὅτε ἀκόμη ἦτο νήπιον, ἀπέμεινε δὲ μόνη ἐλπὶς καὶ παρηγορία ἀγαθῆς μητρός, ἥτις ἔθρεψεν αὐτὸν μὲ τὸ γάλα τοῦ ἰδίου στήθους καὶ μὲ τὰ αἰσθήματα τῆς ἰδίας καρδίας. Τὸ πρῶτον ἡ Κυρία Ἀμπελίδου κατῴκει ἐν Σύρῳ, μετέβη δ' εἰς Ἀθήνας χάριν τῶν σπουδῶν τοῦ νέου Ἀνδρέου ὅστις ἐπεράτωσεν αὐτὰς εὐδοκίμως ἐν ἡλικίᾳ δέκα ὀκτὼ ἐτῶν.

Περιουσίαν εἶχον μόλις ἐπαρκοῦσαν πρὸς συντήρησιν οὐχὶ ἄνετον, ὅθεν εὐθὺς μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν αὐτοῦ ὁ Ἀνδρέας ἐζήτησεν ἐργασίαν καὶ εὗρε τοιαύτην ἐν Ἀγγλίᾳ προσληφθεὶς ἐκεῖ ὡς ὑπάλληλος μεγάλου ἐμπορικοῦ οἴκου. Ὁ ἀγαθὸς χαρακτὴρ καὶ ἡ τύχη συγχρόνως συνέδραμον αὐτὸν τόσον, ὥστε ταχέως ἀπὸ ὑπαλλήλου ἐγένετο συνεταῖρος καὶ ἐκ τοῦ ἐλαχίστου ἀπέκτησε περιουσίαν ὑπερβαίνουσαν τὴν εἰκοσάδα χιλιάδων λιρῶν στερλινῶν.

Ἤδη δὲ μετὰ δωδεκαετῆ ἐργασίαν ἐξεπλήρου τὴν διακαῆ ἐπιθυμίαν τῆς μητρός του, ἣν καὶ συνεμερίζετο· νὰ ἐπανέλθωσι καὶ ζήσωσιν ἐν εἰρήνῃ, ὑπὸ τὸν ἥλιον τῆς μεσημβρίας φεύγοντες τὴν παγερὰν ὁμίχλην τοῦ Βορρᾶ. Πρὸ μιᾶς ἑβδομάδος ἀπεβιβάσθησαν εἰς Πειραιᾶ, καὶ ἡ μὲν μήτηρ μετέβη προσωρινῶς παρὰ τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς εἰς Σύρον, ἵνα διέλθῃ ἐκεῖ τοὺς θερινοὺς μῆνας, ὁ δὲ Ἀνδρέας ἦλθεν εἰς Ἀθήνας ζητῶν οἰκίαν πρὸς ὁριστικὴν ἐγκατάστασιν καὶ εἰς τοῦτο κατεγίνετο πρό τινων ἡμερῶν.

**

Εὐτυχῶς ἡ διεύθυνσις τῆς ἐνοικιαζομένης οἰκίας δὲν ἦτο περίπλοκος, διότι ἔκειτο ἐπὶ εὐρυτάτης ὁδοῦ καὶ ἔφερεν ἀριθμόν, ὥστε δὲν εἶχέ τις ἀνάγκην παραπομπῶν εἰς παντοπωλεῖα καὶ ἀρτοποιεῖα γειτονικὰ πρὸς ἀνεύρεσιν αὐτῆς. Ἄλλως τε ἐπὶ τῆς ἐξωθύρας ἐλεύκαζε κεκολλημένον ὡς ἐπίμηκες ἔμπλαστρον μέγα ἐνοικιαστήριον ἔντυπον.

Ὁ κ. Ἀμπελίδης ἔκρουσεν ἀδιστάκτως τὴν θύραν ταύτην. Νεαρὰ ὑπηρέτρια προσῆλθε καὶ ἤνοιξεν. Εἶπε πρὸς αὐτὴν ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ τὴν οἰκίαν ἂν εἶνε δυνατόν, καὶ ἡ ὑπηρέτρια, χαρίεσσα κόρη ἐξ Ἄνδρου, γλυκεῖα ὡς τὰ σῦκα τῆς πατρίδος της, προθύμως ἔσπευσε νὰ τὸν ὁδηγήσῃ.

Ἡ εἴσοδος τῆς οἰκίας, ἡ αἴθουσα, τὸ ἑστιατόριον, τὸ μαγειρεῖον, ὁ πρὸς τὸν μικρὸν κῆπον ἐξώστης, ἤρεσκον αὐτῷ καθ' ὑπερβολήν. Ἐθαύμαζε δ' ἔτι τὴν καθαριότητα καὶ τὴν ἄμεμπτον τάξιν καὶ φιλοκαλίαν, μεθ' ἧς ἦσαν τὰ πάντα διεσκευασμένα, τόσον ὥστε θὰ ἦτο καὶ πρόθυμος νὰ ἐνοικιάσῃ τὴν οἰκίαν ὅπως ἦτο καὶ εὑρίσκετο μεθ' ὅλων αὐτῆς τῶν ἐπίπλων. Μόνον τῷ ἐφαίνετο μεγαλειτέρα παρ' ὅση ἐχρειάζετο διὰ δύο ἀνθρώπους, τὴν μητέρα του καὶ ἑαυτόν· ἐγνώριζε δὲ ὅτι ὅσον εὐρύτερος ὁ οἶκος τόσῳ ἐπιπονώτερα εἶνε καὶ τὰ καθήκοντα τῆς οἰκοδεσποίνης· καὶ ἡ μήτηρ του ἦτον ἤδη πεντηκοντοῦτις καὶ ἀδύνατος γυνή. Ἀλλὰ πάλιν ἡ οἰκία ἦτο τόσον ὡραία! Τάχα θὰ εὕρισκεν ἄλλην ὅπως τὴν ἤθελον; Ἔπειτα ὅλα οἰκονομοῦνται ὅταν θέλῃ κανείς.... Εσυλλογίσθη ἐν τέλει ὁ μέλλων ἐνοικιαστὴς καὶ ἀφοῦ περιειργάσθη λεπτομερῶς τὰ πάντα, ἐκτὸς δύο δωματίων ἅτινα ἦσαν κλειστά, διότι ἦσαν ἀκόμη *ἀσυγύριστα*, ὡς εἶπεν αὐτῷ ἀφελῶς ἡ ὑπηρέτρια, ἠρώτησεν εἶτα ποῦ ἠδύνατο νὰ εὕρῃ τὸν οἰκοδεσπότην διὰ νὰ συνεννοηθῇ.

— Ἡ κυρία τὸ 'νοικιάζει τὸ σπίτι· ἂν θέλετε νὰ 'μιλήσετε μὲ τὴν κυρία; ἀπεκρίνατο ἡ κορασίς.

— Καὶ κάθεται ἐδῶ ἡ κυρία;

— Μάλιστα.

— Πῶς ὀνομάζεται;

— Κυρία Στεφανῆ.

— Δὲν τὴν γνωρίζω... Καὶ πότε ἠμπορῶ νὰ τὴν ἰδῶ;

— Καὶ τόρα εὐθὺς ἂν θέλετε· εἶνε εἰς τὴν κάμαρά της, περάστε 'ς τὴ σάλα, νὰ τῆς 'μιλήσω.

**

Ὁ Ἀνδρέας ἐκάθησεν ἐπὶ κεντητοῦ τινος ἑδωλίου πλησίον τῆς ἐν τῷ κέντρῳ τραπέζης καὶ ἀνέμενε. Καὶ ἐπειδὴ ἡ κυρία ἤργει, ἴσως διότι ἦτο ἀτημέλητος, ἔλαβε τὸ ἐπὶ τῆς τραπέζης λεύκωμα τῶν φωτογραφιῶν καὶ ἤνοιξεν αὐτό. Πᾶσαι αἱ ἐν αὐτῷ μορφαὶ ἦσαν ἐντελῶς ἄγνωστοι, ἀλλ' εἰς τὴν θέαν μιᾶς, τῆς τελευταίας φωτογραφίας, ὁ Ἀνδρέας ἀνεσκίρτησεν ἔκπληκτος. Ἦτο εἰκὼν κόρης δεκαπενταετοῦς ἴσως, νοστιμωτάτης.

— Μπᾶ! σὰν τὴ Σοφία! ἐψιθύρισε χωρὶς νὰ θέλῃ. Τόση ὁμοιότης, παράξενον!

Καὶ ἀφοῦ προσήλωσε πάλιν τὸ βλέμμα ἐπὶ μικρόν,

— Ἀδύνατον, ἀδύνατον! προσέθηκεν. Εἶνε αὐτὴ ἡ ἰδία· γνωρίζω καὶ τὸ φόρεμά της· τὸ ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη αὐτό... τὸ τριανταφυλλί...

Φαίνεται ὅτι θλιβερά τις ἀνάμνησις ἀφυπνίσθη ἐκ τῆς θέας τῆς παρθενικῆς ἐκείνης μορφῆς, διότι ἀπώλεσε διὰ μιᾶς ὅλην τὴν εὐθυμίαν, ὅλην τὴν ὄρεξίν του. Ἔκλεισε τὸ λεύκωμα καὶ ἐστέναξεν· ἔπειτα τὸ ἔλαβε πάλιν...

— Καϋμένη Σοφία! ποιὸς 'ξεύρει ποῦ 'βρίσκεται τώρα; ζῇ; ἀπέθανεν; εὐτυχεῖ ἢ δυστυχεῖ; Θὰ μάθω ἴσως. Ἀφοῦ ἔχουν τὴν φωτογραφίαν ἐδῶ θὰ γνωρίζουν καὶ τὸ πρωτότυπον.

Digitized by Google

Ἦτο τόσῳ βυθισμένος εἰς τὰς σκέψεις του ταύτας, ὥστε σχεδὸν ἐτρόμαξεν ἐκ τῆς μελῳδικῆς φωνῆς ἥτις ἤχησε πλησίον του:

— Μὲ συγχωρεῖτε πολύ!.. Σᾶς ἔκαμα νὰ περιμένετε.

— Ἄ, μπᾶ! ἐγὼ πρέπει νὰ σᾶς ζητήσω συγγνώμην, Κυρία μου, ἔσπευσε ν' ἀποκριθῇ τεθορυβημένος, ποῦ σᾶς ἀνησύχησα. Ἔπειτα δὲν ἔμεινα μόνος· εὑρῆκα γνωρίμους παλαιοὺς εἰς τὰς φωτογραφίας σας.

Ἡ κυρία ἐκάθησεν ἀπέναντι αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου. Ἦτο ἀκόμη νεωτάτη, μελαγχρινή, εὔμορφος καὶ ἐπιχαρίτως ἀφελὴς εἰς τὰς κινήσεις καὶ εἰς τοὺς λόγους, κομψὴ δὲ ἐν τῷ κανονικῶς μικρῷ αὐτῆς σώματι, ὡς μικρὰ καλλιτεχνικὴ ἔκδοσις ὡραίου βιβλίου. Ὀξυδερκὴς ὀφθαλμὸς θὰ διέκρινεν ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῆς ἴχνη θλίψεων μακρῶν· ἀδιόρατοι αὔλακες διεγράφοντο ἐπὶ τῶν δροσερῶν παρειῶν της, ἐφ' ὧν θὰ ἐκυλίσθησαν ἄλλοτε ἄφθονα δάκρυα, καὶ ἡ φωνή της, περιπαθὴς καὶ γλυκεῖα, δὲν ἐφαίνετο ἀσυνείθιστος εἰς στεναγμούς. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα πρὸ πολλοῦ παρῆλθον· καὶ μετὰ τὰς καταιγίδας, ἡ αἰθρία ἐφώτισε πάλιν τὴν ζωηρὰν καὶ φιλόγελων ἐκείνην μορφήν.

Ἰδίως δ' ὅταν ὡμιλῇ, ἡ μικρὰ μελαγχρινή, ἀνεδείκνυτο ἔτι μᾶλλον θελκτική. Τότε ἐπρόβαλλον ὄπισθεν τῶν διαστελλομένων χειλέων μικροὶ λευκότατοι ὀδόντες, καὶ οἱ μαῦροι ὀφθαλμοί της ἐν τῇ ἀντιθέσει ταύτῃ ἐσπινθήριζον ἔτι λαμπρότεροι.

Ὁ Ἀνδρέας δὲν ἦτο ὀξυδερκής· κάθε ἄλλο— ἦτο μάλιστα μύωψ καὶ δὲν μετεχειρίζετο δίοπτρα. Ἔπειτα ἡ αἴθουσα δὲν εἶχε πολὺ φῶς, διότι τὰ παραθυρόφυλλα ἦσαν κλειστὰ ἕνεκα τοῦ ἡλίου. Ὥστε μελέτας μὲν φυσιογνωμικὰς δὲν ἠδύνατο νὰ κάμῃ ἐπὶ τῆς μορφῆς τῆς οἰκοδεσποίνης, καθ' ὅσον ὅμως προέβαινεν ἡ περὶ τοῦ οἴκου καὶ λοιπῶν τυπικὴ καὶ ἄνοστος συνομιλία ὁ νέος ἔμπορος ὑπέκυπτεν ὁλονὲν εἰς τὸ θέλγητρον τοῦ βλέμματος καὶ τῆς φωνῆς ἐκείνης, ἰδίως δὲ τῆς φωνῆς, ἥτις εἶχε τὸ παράδοξον προσὸν νὰ ἐνθυμίζῃ ἄλλας γνωστὰς καὶ προσφιλεῖς φωνάς.— Οὕτω τοὐλάχιστον ἐφρόνει ὁ Ἀνδρέας. Βαθμηδὸν δ' ἤρχισε νὰ αἰσθάνηται ἀτονίαν, ἔκλυσιν δυνάμεων, ὡς ἐὰν ἔπιε ναρκωτικόν.

Ἀλλοίμονον εἰς τὴν καρδίαν ἐκείνην ἥτις εὑρεθῇ ἀπέναντι τοῦ διζύγου πυρὸς ὀφθαλμῶν καὶ χειλέων! Ὅσον καλὰ καὶ ἂν εἶνε ὠχυρωμένη δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ παραδοθῇ....

**

Αἱ περὶ τῆς οἰκίας συμφωνίαι κατέληξαν εἰς τὸ ὅ,τι ὁ Ἀνδρέας ἐδέχετο μὲν κατ' ἀρχὴν τὸ τίμημα τοῦ ἐνοικίου, ὅσον τῷ ἐζητεῖτο, ἀλλ' ἐπεφυλάσσετο νὰ τηλεγραφήσῃ αὐθημερὸν πρὸς τὴν μητέρα του καὶ μετὰ τὴν συγκατάθεσιν αὐτῆς νὰ προβῇ εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ συμβολαίου.

— Καὶ τόρα, Κυρία μου, θὰ μὲ συγχωρήσετε νὰ σᾶς ζητήσω τελευταίαν χάριν; ἠρώτησεν ὁ Ἀνδρέας ἐγερθεὶς ἵν' ἀναχωρήσῃ ἀφοῦ κατέθηκεν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸ ἐπισκεπτήριόν του.

— Κ' ἐρωτᾶτε; ἀπήντησε χαριέντως μειδιῶσα ἐκείνη.

— Εἶδον εἰς τὰς φωτογραφίας σας μίαν παλαιάν, παιδικήν γνώριμον. Ἤθελα νὰ σᾶς ἐρωτήσω, ἂν εἶνε συγγενής σας ἢ φίλη; ἂν 'ξεύρητε τί γίνεται τόρα;

— Ποίαν;

Ἐπλησίασε καὶ ἔκυψεν πρὸς τὴν ἀνοικτὴν σελίδα τοῦ λευκώματος. Ὁ Ἀνδρέας εἰς τὴν προσέγγισιν τῆς πυκνῆς καὶ εὐώδους ἐκείνης κόμης ἐρρίγησεν.

Ἡ κυρία δὲν ἠδυνήθη νὰ καταστείλῃ δυνατὸν γέλωτα. — Ὁ νέος ἔμπορος σχεδὸν προσεβλήθη, ἐταράχθη.

— Μὲ συγχωρεῖτε ποῦ γελῶ ἔτσι· ἀλλ' ἔχω αἰτίαν σπουδαίαν. Φαίνεται ὅτι κάποια ὁμοιότης θὰ σᾶς ἐγέλασε...

— Καλὲ τί ὁμοιότης; Δὲν εἶνε αὐτὴ ἡ Σοφία;...

— Ναί Σοφία λέγεται καὶ αὐτή... ἐγὼ δηλαδή.

— Σεῖς! Σύ, Σοφία.... Ἄ! ναί! ναί! τυφλὸς ἐγὼ τόσην ὥραν! Κάτι ἔννοιωθα μέσα μου, κάτι μοῦ ἔλεγεν ἡ καρδιά μου, ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦσα νὰ ὑποθέσω ποτέ.

Ἡ Σοφία ἔμεινεν ἔκπληκτος, ἄναυδος πρὸς στιγμήν· ὠπισθοχώρησε φοβηθεῖσα.

— Κύριε!..

— Σοφία, μ' ἐλησμόνησες;

Τότε μόλις εἶδεν ἐκείνη ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸ ἐπισκεπτήριον, ὅπερ ἔφερε τὸ ὄνομα: *Ἀνδρέας Ἀμπελίδης*.

— Ἀνδρέα! ἄ! ὕστερα ἀπὸ δώδεκα ἔτη, πῶς νὰ σὲ γνωρίσω; Τί σύμπτωσις! τί εὐτυχία!.. Φαντάσου καὶ νὰ παίζωμεν τόσην ὥραν κωμῳδίαν χωρὶς νὰ τὸ 'ξεύρωμεν. Ὅσον συλλογίζομαι τὸ *Σεῖς* καὶ τὸ *Σᾶς*, ποῦ μοῦ εἶπες καὶ σοῦ εἶπα. Τόσον ἀλλάξαμε λοιπὸν καὶ οἱ δύο;

— Καϋμένη Σοφία! Τόσα καὶ τόσα ἔγειναν 'ς αὐτὰ τὰ δώδεκα χρόνια!.. 'παντρεύθηκες ἐσύ, εἶπε θλιβερῶς· ἐγὼ 'ξενιτεύθηκα... Μὰ ἐπὶ τέλους· — μόνον τὰ βουνὰ δὲν σμίγουν, ποῦ λέγει κ' ἡ παροιμία. Νά, πάλι μαζί!

— Θυμᾶσαι τὰ καλά, τὰ τρελλά μας ἐκεῖνα χρόνια 'ς τὴ Σύρα; Θυμᾶσαι τὴ γειτονιά μας;

— Θυμᾶσαι ταὶς ἀγάπαις μας, Σοφία, ταὶς παιδιακίσιαις ἐκείναις ἀγάπαις; Πόσα δάκρυα ἔχυσα ὅταν σ' ἄφησα!

Ἡ εὔμορφος Σοφία ἠρυθρίασεν ἐλαφρῶς καὶ οἱ μαῦροι ὀφθαλμοί της ὑγράνθησαν εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν νεανικῶν ἐκείνων ἐρώτων.

**

Ὅταν ἐμπλεχθῇ τις εἰς τὸ γλυκὺ δίκτυον

Digitized by Google

τῶν ἀναμνήσεων μένει ἐπὶ πολὺ ὑποπτερυγίζων ἐντὸς αὐτοῦ. Ἐνεθυμήθησαν ἐπεισόδια, ἐκδρομάς, περιπάτους, χιλίας ἀνοησίας προσφιλεῖς ἐν τῷ βάθει τοῦ παρελθόντος. Εἶτα ἐπηκολούθησαν καὶ αἱ πικρίαι.

Ἡ Σοφία ἀφηγήθη μὲ ὀλίγας λέξεις πῶς τὴν ὑπάνδρευσαν μὲ ἄνδρα γέροντα, φιλάσθενον, φιλάργυρον, πρὸς τὸν ὁποῖον οὐδεμίαν ᾐσθάνετο συμπάθειαν, καὶ ποίαν τυραννισμένην ζωὴν διῆλθε μετ' αὐτοῦ ἐπὶ πέντε ἔτη, ἀπομείνασα χήρα ἐν ἡλικίᾳ εἴκοσι δύο ἐτῶν.

Καθ' ὅσον ἐκείνη ὡμίλει, ὁ Ἀνδρέας ἀνέπνεεν, ἀνεκουφίζετο. Τὴν ἐνόμιζεν ὑπανδρευμένην πρὸ μιᾶς στιγμῆς καὶ τόρα ἐμάνθανεν ὅτι εἶνε χήρα. Ὁ θάνατος τοῦ φιλαργύρου αὐτοῦ γέροντος συζύγου τὸν ηὐχαρίστει καθ' ὑπερβολήν. Πόσῳ κακὸς εἶνε ὁ ἄνθρωπος!..

Ὁ Ἀνδρέας ἀφ' ἑτέρου εὐτυχέστερος ἐξιστόρει τὰ κατὰ τὴν ἐν Ἀγγλίᾳ διατριβήν του.

— Καὶ μ' ἐνθυμεῖσο κἄποτε ἐκεῖ, Ἀνδρέα; ἠρώτησε δειλῶς ἡ Σοφία.

— Ἂν σ' ἐνθυμούμουν; Μόνη σου εἶδες πόσον ἐφρόντιζα νὰ μάθω τί γίνεσαι. Θέλεις καὶ ἄλλο; Νὰ λοιπόν!

Ἀνέσυρεν ἐκ τοῦ θυλακίου τὸ χαρτοφυλάκιόν του καὶ ἔδειξεν ἐντὸς μικροῦ χωρίσματος πλεξῖδα μελανῶν τριχῶν.

— Τὰ γνωρίζεις αὐτά, Σοφία;

Ἡ νέα χήρα ἠρυθρίασεν ἔτι μᾶλλον:

— Εἶνε 'δικά μου! Σοῦ τὰ ἔδωκα ἐκεῖνο τὸ βράδυ πρὶν νὰ φύγῃς. Ἀλλὰ κ' ἐγὼ τί μὲ νομίζεις τάχα;

Ἐχάθη διὰ μίαν στιγμὴν καὶ ἐπανῆλθε κρατοῦσα μικρὸν κιβώτιον· τὸ ἤνοιξε καὶ ἔσυρε τεμάχιον χάρτου.

Κι' ἂν φύγω κι' ἂν ξενιτευθῶ 'ςὲ μακρυνὸ ἀκρογιάλι,
Μή με ξεχνᾷς ἀγάπη μου, καὶ θὰ γυρίσω πάλι...

Ἀνέγνωσε διὰ φωνῆς μελῳδικῆς, ἣν καθίστα περιπαθῶς τρομώδη ἡ συγκίνησις.

— Τοὺς γνωρίζεις αὐτοὺς τοὺς στίχους, Ἀνδρέα;

— Εἶν' ἐδικοί μου· τοὺς εἶχα λησμονήσῃ ἐντελῶς... Τότε ἔκαμνα καὶ στίχους, τόρα μόνον λογαριασμούς...

— Ποῦ 'ξέρεις; τόρα ποῦ γύρισες πάλιν 'ς τὸν γαλανὸ οὐρανὸ τῶν Ἀθηνῶν...

— Καὶ σ' εὑρῆκα! Θέλεις νὰ 'πῇς. Γιατὶ δὲν τὸ λές;

— Μήτε τὸ ἐννοῶ αὐτό! τὰ περασμένα πέρασαν. Τόρα θὰ φροντίσῃς νὰ εὕρῃς ἀποκατάστασιν ἐδῶ ὅπως σοῦ ἀξίζει· μία κόρη εὔμορφη πλουσία...

— Κακή!!!

— Ὄχι, δὲν εἶμαι κακή! μήτε θὰ ζηλεύσω κἄν. Ἔχω ἀπόφασιν νὰ μὴν 'πανδρευθῶ. Θὰ εἶνε χαρά μου εὐτυχία μου νὰ σὲ βλέπω εὐτυχισμένον.

— Ἄφησε αὐτὰς τὰς γενναιότητας· ὕστερα ἀπὸ τόσων χρόνων βάσανα, ὕστερα ἀπὸ τὴν τυραννισμένη ἐκείνη ζωὴ τοῦ πρώτου σου γάμου, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐρημιὰ καὶ μοναξιά, ἀφοῦ ἡ τύχη μὲ στέλνει μὲ τέτοιον παράξενο τρόπο, μὲ τέτοια σύμπτωσιν μοναδική, νὰ σοῦ φέρω ἀγάπη καὶ εὐτυχία, κοιμισμένα γλυκὰ γλυκὰ δώδεκα χρόνια εἰς τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς μου, διατὶ τὴν διώχνεις ἔτσι τὴν τύχην αὐτήν;

**

Ὡμίλει μετὰ ζέσεως νεανικῆς, σχεδὸν μετὰ θρασύτητος. Ἀλλ' ἡ ἐκ συμπτώσεως ἀνέλπιστος ἐκείνη συνάντησις τὸν ἐμέθυεν.

Ὁλόκληρος ὁ δωδεκαετὴς χωρισμὸς ἀπεσβέννυτο τελείως ἀπὸ τῶν ἀναμνήσεών του. Δὲν ἐνόει ὅτι εἶχε πρὸ αὐτοῦ τὴν Κυρίαν Στεφανῆ, ἀλλὰ τὴν Σοφίαν, τὴν ἰδίαν δεκαεξαέτιδα φίλην του. Ὁ ἔρως ὁ νεανικός, ὁ μειρακιώδης, κεκρυμμένος τόσα ἔτη ὡς μικρὸς σπινθὴρ εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας του, ἀνερριπίζετο ἤδη διὰ μιᾶς ἐκ τῆς συναντήσεως ταύτης, καὶ ἐξεχύνετο εἰς φλόγας ὑπερτάτης ἀγάπης. Ἀλλ' ἡ νέα χήρα τὸν ἀνέκοψε:

— Ἀνδρέα, δὲν θέλω νὰ θυσιασθῇς χάριν ἐμοῦ. Εἶμαι χήρα, ἠλικιωμένη, μὲ μικρὰν περιουσίαν! Θὰ χάσῃς χάριν ἐμοῦ τὸ μέλλον σου, τὸ στάδιόν σου. Ποτέ, ποτέ!

— Σοφία, σ' ἀγαπῶ! Ὅλ' αὐτὰ εἶνε ἀνοησίαις ποῦ λές. Σὺ ἠλικιωμένη! τὸ λές, κοκέττα, ἐπίτηδες αὐτό. Περιουσίαν; δὲν θέλω· δόσε την εἰς τὸ πτωχοκομεῖον. Σοφία, γιατὶ ξεχνᾷς τὰ ὡραῖά μας ἐκεῖνα παιδικὰ ὄνειρα· νὰ ζήσωμε μαζί, εὐτυχισμένοι, ἀγαπημένοι; Ὅταν ἦλθε ἡ ὥρα νὰ ἀληθεύσουν, γιατὶ γίνεσαι κακή, πεισματάρα;

— Καὶ ἡ μητέρα σου; δὲν συλλογίζεσαι τί θὰ εἰπῇ ἡ μητέρα σου;

— Ἡ μητέρα μου θὰ φιλήσῃ γλυκὰ τὰ μάτια τῆς ἀκριβῆς κόρης της.

Ἐν τῇ θέρμῃ τῶν αἰσθημάτων του εἶχε κλίνῃ σχεδὸν ἱκετευτικῶς πρὸ τῶν ποδῶν της:

— Ἀνδρέα, σὲ παρακαλῶ κάθησαι...

Ὁ Ἀνδρέας ὑπήκουσεν.

— Ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ θέμα μας. Τὸ σπίτι λοιπὸν τὸ θέλεις, ἂν συγκατατεθῇ καὶ ἡ μητέρα σου... Καὶ προσεπάθει δῆθεν νὰ προσποιηθῇ ἀδιαφορίαν, ἀλλ' ἡ συγκίνησις αὐτῆς ἐπροδίδετο· ἔτρεμε σύσσωμος.

— Σοφία, εἶπεν ὁ Ἀνδρέας ἠρεμώτερον, ἂς ὁμιλήσωμεν γιὰ τὸ σπίτι ἀφοῦ θέλῃς· σὺ τὸ ἀφίνεις ἐπειδὴ εἶνε μεγάλο, καὶ εἰς ἐμένα ἔρχεται μεγάλο. Ἂν τὸ κρατήσωμε μαζί, ἂν τὸ μοιρασθοῦμε, θὰ μᾶς ἔρχεται ἴσια ἴσια.

Καὶ ἐπειδὴ ἐκείνη ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν σιωπηλή,

— Ἢ μήπως δὲν μ' ἀγαπᾷς πλέον; ἠρώτησε μὲ παράπονον.

Digitized by Google

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἡ ὑπηρέτρια, ἥτις ἠπόρει καὶ διὰ τὴν παρατεταμένην ἐπίσκεψιν τοῦ ἀγνώστου ἐκείνου ἐνοικιαστοῦ, προέβαλε τὴν κεφαλὴν διὰ τῆς ἡμικλείστου θύρας. Ἡ ἀπορία δ' αὐτῆς μετεβλήθη εἰς ἔκπληξιν, ὅταν εἶδε τὸν κύριον καθήμενον ἐν οἰκειότητι παρὰ τῇ κυρίᾳ της.

— Κυρία, εἶπεν ὀλίγον προπετῶς, ἔστειλεν ὁ κύριος ποῦ εἶδε χθὲς τὸ σπίτι καὶ μηνᾷ πῶς τὸ θέλει καὶ θὲ νᾶρθῃ τὸ ἀπόγεμμα γιὰ τὸ συμβόλαιο.

Ὁ Ἀνδρέας συνεταράχθη, ἡ Σοφία ὠχρίασε· μετὰ τὴν τελευταίαν ἄδικον μομφὴν ἣν ἔρριψε κατ' αὐτῆς, ἀνεζήτει τὸ βλέμμα του ἵνα τὸν διαψεύσῃ, κ' ἐκεῖνος ἀνεζήτει τὸ ἐδικόν της ὅπως ζητήσῃ συγγνώμην. Τὰ βλέμματά των διεσταυρώθησαν πλήρη ἀγάπης. Ὁ Ἀνδρέας ἀνέμενε πνευστιῶν τὴν κρίσιμον ἀπάντησιν. Ἡ ὑπηρέτρια, ἥτις ἐννόει καὶ δὲν ἐννόει, ἵστατο ἄναυδος:

— Πές, ὅτι λυποῦμαι πολύ, ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ δώσω τὸ 'σπίτι.... Νὰ σοῦ 'πῶ, βγάλε καὶ τὸ ἐνοικιαστήριον ἀπὸ τὴν πόρτα. Θὰ τὸ κρατήσω ἐγὼ ἡ ἰδία.... *δὲν ἐνοικιάζεται*.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΡΙΑΡΗΣ

Ὁ ἥρως τοῦ Σελίνου, ὁ ἔνδοξος ὁπλαρχηγὸς τῆς Κρήτης Κωνσταντῖνος Κριάρης, τὸν βίον τοῦ ὁποίου περιστέφει ἡ αἴγλη ὁλοκλήρου ἱστορίας εὐκλεῶν κατορθωμάτων, ἐγεννήθη ἐν Κουστογεράκῳ τοῦ Σελίνου περὶ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος· νεαρώτατος ἔτι παρηκολούθησε τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο ἀδελφούς του εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, ῥωμαλέος καὶ ἀτρόμητος μετασχὼν τῶν κινδύνων αὐτῆς, διὰ δὲ τῶν πολεμικῶν προτερημάτων του, τὰ ὁποῖα ἀρχῆθεν ἔδειξεν, ἔκτοτε διαγράψας τὸ ἔνδοξον στάδιον ἡρωϊσμοῦ, τὸ ὁποῖον μετέπειτα διήνυσε. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1841, ὥριμος ἤδη τὴν ἡλικίαν, ἐγένετο ὑπασπιστὴς τοῦ ἐπισημοτάτου τότε ἀρχηγοῦ τοῦ Σελίνου Ἰακώβου Κούμη, ἐπιδείξας πλὴν τῆς ἀνδρίας καὶ σύνεσιν πολλήν, πρὸ πάντων δὲ ἀκεραιότητα χαρακτῆρος ἀδαμαντίνην, δι' ἧς ἐφείλκυσεν ἀμέριστον τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν δυτικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Κρήτης καὶ κατέστη ὁ κυρίως καὶ πράγματι ἀρχηγὸς τοῦ ἔργου, ἀλλὰ συναγωνιστὴς πάντοτε φλογερὸς παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ τελευταίου ἀντάρτου καὶ πρῶτος παντοῦ, ἵνα μὴ ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν ὑψηλοτέρων καθηκόντων του στερῇ τὰς ἐπαναστατικὰς τάξεις σκοπευτοῦ ἀλαθήτου καὶ σθεναροῦ μαχητοῦ, οἷος πάντοτε ἦτο. Τῷ 1858 πάλιν πρῶτος αὐτὸς ὑψόνει τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως ὡς ἀρχηγὸς τοῦ Σελίνου, καὶ τῷ 1866 ὡς ἀρχηγὸς ὁλοκλήρου τοῦ δυτικοῦ τμήματος τοῦ Σελίνου· ἡ ἀλληλουχία δ' αὕτη τῶν ἡρωϊκῶν κατορθωμάτων του κατέστησε τὸ ὄνομά του φοβερὸν ἐν τοῖς πολέμοις καὶ διαλάμπον ἐν τῇ μεγάλῃ καὶ πολυταράχῳ ἱστορίᾳ τῆς Κρήτης, ἣν ἐχειραγώγησε πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. Ἡγούμενος τότε πολλῶν λογάδων μαχητῶν περικυκλοῖ πρῶτον τοὺς ἐν τῷ χωρίῳ Κανδάνῳ Τούρκους μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των καὶ συνάπτει μεγάλην ἐν Ἁγίᾳ Ῥουμέλῃ μάχην, περισώζων μετὰ τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἄλλων ἐπαρχιῶν τὰς ἐκεῖ συγκεντρωμένας οἰκογενείας τῶν ἐπαναστατῶν· καταδιωχθεὶς εἶτα ὑπὸ τοῦ Ὀμὲρ πασᾶ κατέφυγεν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κισσάμου καὶ ἐκέρδησεν ἀξίαν λόγου μάχην κατὰ τῶν Τούρκων, ἀποπειραθεὶς δὲ νὰ πολιορκήσῃ τὸ Καστέλι, φρούριον ἰσχυρόν, ἐξεδιώχθη ὑπὸ δεκαπεντακισχιλίων Τούρκων, καὶ δυσανασχετῶν καὶ πικραινόμενος διότι δὲν ἐπραγματοποιοῦντο οἱ πόθοι του καὶ δὲν ἀπεδίδετο δικαιοσύνη εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς πατρίδος του, ἀπεχώρησεν εἰς τὸ χωρίον Σαμεριά, ἀπρόσιτον εἰς τουρκικὰ στρατεύματα. Ὅτε δ' ἐν τέλει ἡ ἡρωῒς νῆσος ὑπεχρεώθη νὰ καταθέσῃ τὰ ὅπλα, ὁ Κριάρης μόνος δὲν ὑπέκυψεν εἰς τὴν σκληρὰν ἀπόφασιν τῶν ἰσχυρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ ἠθέλησε νὰ διαφύγῃ διαρρηγνύων τὴν φυλάσσουσαν τὰς παρόδους τοῦ Σελίνου τουρκικὴν φρουρὰν μετ' ὀκτὼ σωματοφυλάκων του, ἀλλὰ κυκλωθεὶς ὑπὸ πεντακοσίων ὀθωμανῶν, συνεπλάκη καὶ καιρίως τραυματισθεὶς ἠναγκάσθη νὰ παραδοθῇ εἰς τὸν Σελὶμ ἀγᾶν Φούρχαν, Σελινιώτην καὶ αὐτόν, ἐχθρόν του δὲ ἄσπονδον, ὅστις ὅμως τιμῶν τὴν ἀνδρείαν, ἥτις καὶ παρὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐπέβαλλεν εἶδος εὐλαβοῦς σεβασμοῦ, τὸν ἔπεμψεν εἰς τὸ ἐν Χανίοις νοσοκομεῖον, ὅπου ἰάθη καὶ ἀποδρὰς ἦλθεν ἐνταῦθα, καταβεβλημένος μὲν ἀλλὰ μὴ ἀποθαρρυνθεὶς καὶ ἐξηκολούθησε διενεργῶν τὴν πραγματοποίησιν τοῦ μεγάλου πόθου τῆς μεγάλης καρδίας του, τῆς ἑνώσεως τῆς Κρήτης. Καὶ ἰδοὺ πάλιν, νέας ἐπαναστάσεως ἐκραγείσης ἐν Κρήτῃ τῷ 1878, ὁ Κριάρης, γέρων ἤδη, ἔδραμεν ἐκ τῶν πρώτων ἐκεῖ καὶ φοβερὸς πάντοτε προσβαλὼν ἡρωϊκώτατα τὸν ἐχθρὸν παρὰ τὸ Χοιροσπηλιὸ κατετρόπωσεν αὐτὸν καὶ προσέθετο εἰς τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν θριάμβων του ἕνα ἔτι αὐτόν, τὸν τελευταῖον, διότι καὶ ἡ ἐπανάστασις αὕτη κατεπιέσθη καὶ κατεστάλη πολιτικῇ βίᾳ· περίλυπος δὲ ὁ γηραιὸς ἥρως ἐπανῆλθεν ἐνταῦθα καὶ διήγαγε τὰς ἐπιλοίπους ἡμέρας του ἀπολαμβάνων τὴν τιμὴν καὶ τὸ σέβας πάντων. Τὸ ὄνομά του ἔψαλεν ἡ ποίησις καὶ θὰ περισώσῃ ἔνδοξον καὶ τίμιον ἡ ἱστορία· πλέον δὲ ἢ ἑκατὸν συγκρούσεις καὶ μάχας ἀγωνισθεὶς πρὸς τοὺς Τούρκους ὑπῆρξεν ἔξοχος τύπος ἐπαναστάτου.

Εἰς τὰς ἑκατὸν αὐτὰς μάχας του μία ποτὲ σφαῖρα μολύβδου ἐκ πυροβόλου συρίξασα, τὸ διηγεῖτο ἔκτοτε ὁ ἴδιος, τὸν ἐκτύπησε κατὰ μέτωπον

εὐθύ, ἀλλ' ὄχι, δὲν διέτρωσε τὸ ἄτρωτον κρανίον του, ἀλλὰ περιολισθήσασα ἔξωθεν ὅλον τὸν κύκλον τῆς κεφαλῆς του, ἔπεσε νεκρά, χαράξασα μόνον εἰς τὴν ἐπιδερμίδα τοῦ κρανίου του ἐλαφρὰν γραμμὴν αἵματος ὡς στεφάνην ἐπ' αὐτοῦ! Ἦτο αὐτὸ τὸ ἄσβεστον στεφάνωμα τῆς ἀνδρείας του ὑπὸ τῶν βροτολοιγῶν πολέμων, αὐτῶν τούτων ἀναγνωρισάντων ἐν θαυμασμῷ τὸ ὑπέροχον τῆς ἐν αὐτοῖς ὑπάρξεώς του καὶ ἀπαθανατισάντων αὐτόν. Οἱ Κρῆτες ἐθεώρουν αὐτὸν καύχημά των καὶ τὸν ἐσέβοντο ὡς πατέρα, ἡ δὲ Ἑλλὰς ἀνεγνώρισε τοὺς ἀγῶνάς του καὶ ἡ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ῥήγα Παλαμήδου ἐργασθεῖσα ἐπιτροπὴ τῶν ἀγωνιστῶν ἀπένειμεν αὐτῷ τὸν βαθμὸν τοῦ συνταγματάρχου, ὁ βασιλεὺς ἐκπαιδεύει ἐν τῇ στρατιωτικῇ τῶν Εὐελπίδων σχολῇ τὸν νεώτερον υἱόν του καὶ τὸ συμβούλιον τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας εἶχε προσλάβει ὑπότροφον τὴν θυγατέρα του ἐν τῷ Ἀρσακείῳ.

Οὕτως ἀπῆλθεν ἐξ ἡμῶν καὶ τὸ γενναῖον τοῦτο τέκνον τῆς Κρήτης, ὁ ὅσον φοβερὸς εἰς τοὺς πολέμους τόσον μειλίχιος εἰς τὰς συναναστροφάς του, ἁπλοϊκώτατος ἐκεῖνος ἥρως τῶν μακρῶν αὐτῆς ἀγώνων. Συναναστρεφόμενός τις πρὸς τὸν Κριάρην καὶ βλέπων τὴν παροιμιώδη ἁπλότητά του καὶ μακαρίαν ἀγαθότητα ἐκείνην, ὡς ἀθώου παιδός, ἐλησμόνει τῶν μαχῶν τὰς σπαρακτικὰς σκηνὰς καὶ ἐπίστευε μόνον εἰς τὸ ὅσιον καὶ πάναγνον τοῦ ἔρωτος πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἔλεγεν, ὅτι πραγματικῶς μόνον ἀγγελικὴ ἀθωότης ἦτο δυνατὸν νὰ μαντεύσῃ αὐτὴν καὶ νὰ τὴν ἐπιζητῇ τόσον θείαν ἔχουσαν τὴν πηγήν της καὶ τόσον ἐγγὺς τῇ ἀθανασίᾳ περιϊπταμένην.

Η ΑΡΡΩΣΤΗ

Εἰς τὸ σοφᾶ της σὰν ἐχθὲς νὰ ἦνε ξαπλωμένη
ὅλη εὐμορφιὰ καὶ ἄρωμα, ὅλη δροσιὰ καὶ χρῶμα,
νὰ βλέπῃς ὅλη τὴ ζωὴ 'στὰ μάτια της κλεισμένη
καὶ νὰ νομίζῃς πῶς 'μιλεῖ, κι' ὅταν σωπαίνῃ ἀκόμα.
Κ' ἐκεῖ σιμὰ 'στ' ὁλόμαυρο τῆς μάγισσας κεφάλι
ξετρελλαμένος ποιητὴς τραγούδια νὰ τῆς ψάλλῃ.

—

Καὶ ν' ἀρρωσταίνῃ ἄξαφνα νὰ πέφτῃ 'στὸ κρεββάτι,
νὰ γίνεται ὁλόχλωμη, νὰ πάσχῃ, νὰ πονῇ.
νὰ σὲ κυττάζῃ μὲ θαμπό, μισοσβυσμένο μάτι,
καὶ πυρετὸς τὸν ἄγγελο σκληρὰ νὰ τυραννῇ·
Κι' ἀντὶ τρελλὸ τραγουδιστὴ ν' ἀκούῃ 'στὸ πλευρό της,
νὰ βλέπῃ τὸ γιατρὸ σιμὰ εἰς τὸ προσκέφαλό της!

ΔΗΜ. ΚΟΚΚΟΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ μαμὰ πρὸς τὸν μικρόν της υἱόν:

— Ἀλέκο, νά, πάρε τοῦτο τὸ μῆλο, νὰ τὸ φᾶτε μὲ τὴν ἀδελφή σου· μὰ κύτταξε νὰ τὸ μοιράσῃς χριστιανικὰ μαζύ της.

— Μὰ πῶς κάμνουν, μαμά, γιὰ νὰ μοιράσουν χριστιανικά;

— Ἐκεῖνος ποῦ μοιράζει δίνει τὸ μεγαλείτερο μέρος 'ς τὸν ἄλλο, παιδί μου.

Ὁ Ἀλέκος δίδων τὸ μῆλον εἰς τὴν ἀδελφήν του:

Νά, μοίρασέ το σύ!

* * *

— Καὶ πῶς, Κυρία, ἀκόμη φορεῖτε πένθιμα, ἐνῷ ὁ μακαρίτης σύζυγός σας ἔχει ἀποθάνει πρὸ δύο ἐτῶν;

— Μὰ 'ξεύρετε, Κύριε, τὰ φορῶ ἀκόμη γιατί ὁ κόσμος 'μπορεῖ νὰ ξεχάσῃ πῶς εἶμαι χήρα.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἐὰν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔφερον εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τόπον τὰς δυστυχίας αὐτῶν ἵνα ἀνταλλάξωσιν αὐτάς, εἶνε βέβαιον ὅτι ἕκαστος θὰ ἀπήρχετο ἐκεῖθεν ἀποκομίζων ὅ,τι ἔφερε πρὸς ἀνταλλαγήν.

Ἐξ ὅλων τῶν δαπανῶν ἡ μᾶλλον βαρύτιμος εἶνε ἡ δαπάνη τοῦ χρόνου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν τῷ ἐπιταφίῳ, τὸν ὁποῖον ὁ κ. Ἀντωνιάδης ἀνέγνω ἐν τῷ νεκροταφείῳ πρὸ τοῦ νεκροῦ τοῦ Κριάρη, παρενεβλήθη βραχὺ ἐπεισόδιον τοῦ βίου τοῦ ἀνδρείου πολεμιστοῦ, ὅπερ ἐν συγκινήσει ἠκούσθη, μαρτυροῦν περὶ τῆς ἀφελοῦς αὐτοῦ μεγαλοψυχίας.

Πέρυσιν εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν ἐθεᾶτο ἐπί τινα καιρὸν ὁ Κριάρης συμβαδίζων παρὰ τὸ πλευρὸν ἀνδρὸς πάσχοντος τοὺς ὀφθαλμούς, φέροντος καὶ ἐκείνου τὸ ἔνδυμα τῶν Κρητῶν, καὶ φιλοστόργως ὑποστηρίζων τὰ βήματά του. Ὁ ξένος οὗτος ἦτο ὁ Μουσουλμάνος Σελὶμ Φούρχας, ἄσπονδος ἐχθρὸς τοῦ Κριάρη, ἀλλ' ἀνδρεῖος μαχητὴς καὶ ἔντιμος. Ὅτε κατὰ τὴν ἡρωϊκήν του ἐκείνην ἀντίστασιν, βαρέως πληγωμένος ὁ Κριάρης, μετ' ὀλίγων ὀπαδῶν του, ἐκυκλώθη ὑπὸ τῶν Τούρκων, δὲν συγκατετέθη νὰ παραδώσῃ ἑαυτὸν εἰς τὰς χεῖρας ἄλλου, εἰμὴ εἰς τὰς τοῦ Σελίμ. Οὗτος παραλαβὼν τὸν πολύτιμον ἐχθρὸν εὐσεβάστως ἐφρόντισε νὰ ἀσφαλίσῃ καὶ μεταφέρῃ εἰς Χανία, ἔνθα νοσηλευθείς, ἔφυγεν ἐκ τῆς δούλης πάλιν πατρίδος του ἐν μέσῳ ἡμῶν.

Μετὰ ἔτη ὁ Σελὶμ Φούρχας, παθὼν τοὺς ὀφθαλμούς, κατέφυγεν ἐνταῦθα πρὸς θεραπείαν. Μαθὼν τὴν ἔλευσίν του ὁ Κριάρης, ἔσπευσε νὰ παραλάβῃ καὶ φιλοξενήσῃ ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ· καὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες ἔπνεον πῦρ καὶ θάνατον ἐναντίον ἀλλήλων ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης, ἐτέλουν τὰ μνημόσυνα τῶν ἀγώνων των εἰρηνικώτατα συμπεριπατοῦντες ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884, — Β' 815.

Digitized by Google

'Αριθ. 443 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΖ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 24 Ἰουνίου 1884

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ ΛΕΣΣΕΨ

Ὁ μεγαλοπράγμων ἀνήρ, οὗτινος τὴν εἰκόνα δημοσιεύομεν ἐνταῦθα, εἶνε ἤδη γέρων ἄγων τὸ 79ον ἔτος. Ὁ ἥλιος τῆς Αἰγύπτου, ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ὁποίου ἀκαταπόνητος ἐπὶ τόσα ἔτη εἰργάσθη πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ ἔργου ἐκείνου, ὅπερ ἐδόξασεν αὐτὸν καὶ εὐηργέτησε τὴν ἀνθρωπότητα, ἐσεβάσθη τὴν καθαρότητα τοῦ μετώπου του καὶ δὲν ἀπετύπωσεν ἐπ' αὐτοῦ οὐδ' ἐλαχίστην σκιάν. Ἡ κόμη του εἶνε λευκοτάτη καὶ στίλβουσα ὡς ἐὰν ἦτο ἐκ λεπτοτάτων συρμάτων ἀργύρου, καὶ ἐν ἀντιθέσει αἱ ὀφρῦς του μαῦραι, σκιάζουσαι ὀφθαλμοὺς ἠρέμους καὶ γλυκεῖς ὑπὸ

Digitized by Google

βλέφαρα βεβαρημένα, ὅπως ὅλων ἐκείνων, οἵτινες συνείθισαν νὰ προσηλῶσι τὸ βλέμμα καὶ πέραν τῶν κοινῶν ὁρίων, ἐκεῖ ὅπου δὲν φθάνουσι τὰ βλέμματα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Ἡ ρὶς αὐτοῦ πλατεῖα καὶ σαρκώδης κατέρχεται ἐπὶ μύστακος ψαρροῦ ἐπιστέφοντος χείλη πάντοτε συνεσφιγμένα, χείλη ἀνθρώπου ὑπομονητικοῦ καὶ ἐπιμόνου. Τοιαῦτα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀναλαβόντος νὰ συζευγνύῃ θαλάσσας, καὶ ν' ἀποχωρίζῃ ξηράς, τοῦ ἀποκόπτοντος βραχίονας γῆς, ὡς ὁ χειρουργὸς ἀποκόπτει βραχίονας ἀνθρώπων, καὶ τροποποιοῦντος τὸν γεωγραφικὸν χάρτην, ὡς ζωγραφίαν τῆς ἰδίας αὐτοῦ φαντασίας.

* * *

Περὶ δὲ τῆς καταγωγῆς αὐτοῦ ὁ ἴδιος διηγεῖται, ὅτι κατὰ τὰς οἰκογενειακὰς παραδόσεις εἷς ὁμώνυμος ἐκ τῶν προγόνων του ἦτο ταμίας τῆς πόλεως Βαϋόννης περὶ τὸ 1733· ὅτι κατὰ τὸ 1771 ὁ Δομένικος Λεσσέψ ἔλαβε παρὰ τοῦ Λουδοβίκου ΙΕ' τίτλον εὐγενείας. Υἱὸς δὲ τούτου ἦν ὁ Ματθαῖος Λεσσέψ, ὁ πατὴρ τοῦ Φερδινάνδου, ἀποθανὼν ἐν Τύνιδι, ὅπου διετέλει διπλωματικὸς πράκτωρ τῆς Γαλλίας, κατὰ τὸ 1832. Ὁ Φερδινάνδος Λεσσὲψ ἐπεδόθη ἐν ἀρχῇ εἰς τὸ διπλωματικὸν στάδιον, ἤρξατο δ' αὐτοῦ τῷ 1832 ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ χώρᾳ τῆς Αἰγύπτου, ἐν ᾗ ἔμελλε νὰ καταστῇ περίδοξος μετὰ τριάκοντα ἑπτὰ ἔτη.

Ὡς πρόξενος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διεκρίθη κατὰ τὴν πανώλη τοῦ 1835. Ἐνῷ πάντες φεύγουσι τὸν φοβερὸν λοιμόν, ἐκεῖνος μένει πιστὸς εἰς τὴν θέσιν του, μεταβάλλει τὸ προξενεῖον εἰς νοσοκομεῖον, σώζει καὶ εὐεργετεῖ, προκαλῶν τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς γαλλικῆς κοινότητος καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῆς κυβερνήσεώς του, ἥτις τὸν παρασημοφορεῖ.

Ἡ ζωὴ ἣν διάγει ἐπὶ ἔτη ἐν τῇ προξενικῇ ταύτῃ θέσει εἶνε ζωὴ ἱπποτική· ἐκδρομαὶ εἰς τὰς ἐρήμους, κυνήγια ἀγρίων θηρίων, ἱππασίαι διηνεκεῖς. Καὶ αὐτοὶ οἱ Ἄραβες φέρονται μετὰ σεβασμοῦ πρὸς τὸν ἀνδρεῖον Γάλλον, ἀναμφιβόλως δ' ἡ ζωὴ ἐκείνη ἐγύμνασε καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἀκαταπόνητον, σιδηροῦν εἴς τε τοὺς σωματικοὺς καὶ ἠθικοὺς μόχθους, καὶ ἀπήλλαξε τὰ γηρατειά του ἀπὸ πάσης γεροντικῆς ἐξασθενήσεως.

Διαμείνας ἐπὶ ἑπταετίαν ἐν Αἰγύπτῳ ἐτέλεσε τὸν πρῶτόν του γάμον μετὰ τῆς δεσποινίδος Δελαμέλλ, καὶ κατόπιν μετετέθη εἰς τὸ προξενεῖον Μαλάγας. Καθ' ὃν χρόνον ἡ Βαρκελόνη ἐβομβαρδίζετο ὑπὸ τοῦ Ἐσπαρτέρου, ὁ Λεσσὲψ ὑψοῖ τὴν γαλλικὴν σημαίαν καὶ ὑπὸ τὴν στέγην τοῦ οἴκου του προσφέρει ἄσυλον εἰς τοὺς φυγάδας. Ἡ θαρραλέα καὶ γενναιόκαρδος αὕτη πρᾶξις γίνεται γνωστὴ ἀνὰ τὴν Εὐρώπην πᾶσαν, καὶ τὰ στήθη τοῦ Λεσσὲψ καλύπτονται ὑπὸ παρασήμων. Ἡ ἐν Βαρκελόνῃ παροικία κόπτει μετάλλιον εἰς τιμὴν αὐτοῦ, καὶ ἡ προτομή του ἱδρύεται ἐν τῷ δημαρχικῷ καταστήματι τῆς πόλεως.

Κατὰ τὴν ρωμαϊκὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1849 ὁ Λεσσὲψ ἀποστέλλεται μετ' εἰδικῆς ἐντολῆς εἰς Ῥώμην, ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ φιλελεύθεροι πεποιθήσεις του δὲν φαίνονται σύμφωνοι πρὸς τὰς ἐπιθυμίας τοῦ Ναπολέοντος, ἀνακαλεῖται μετ' οὐ πολὺ ἐκεῖθεν. Οὕτω τὸ διπλωματικὸν αὐτοῦ στάδιον λήγει πρὸς ζημίαν ἴσως τῆς διπλωματίας, ἀλλὰ πρὸς ὄφελος τῆς ἀνθρωπότητος· διότι ὁ Λεσσὲψ ἐλεύθερος ἤδη τρέπεται πρὸς ἄλλα σχέδια.

* * *

Τελῶν ποτε κάθαρσιν πρὸ τῆς Ἀλεξανδρείας, διήρχετο τὰς ὥρας τῆς ἀνίας ἀναγινώσκων συγγράμματα περὶ Αἰγύπτου, ἐν οἷς καὶ τὸ τοῦ μηχανικοῦ Λεπὲρ περὶ διατρήσεως τοῦ Σουεζικοῦ ἰσθμοῦ. Ἔκτοτε ἡ ἰδέα αὕτη ἐκαρφώθη εἰς τὸν ἐγκέφαλόν του. Ἀπαλλαγεὶς τῶν προξενικῶν καθηκόντων ἐγκαθίσταται εἰς τὸ Βερρύ, καὶ ἐνῷ ἀσχολεῖται περὶ τὴν γεωργίαν, μελετᾷ ἐπὶ τετραετίαν τὸ μεγαλεπήβολον σχέδιον.

Ὅτε δὲ κατὰ τὸ 1854, ἀποθανόντος τοῦ Ἀββᾶ-πασσᾶ, ἐγένετο ἀντιβασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου ὁ Μεχμὲτ Σαΐδ, υἱὸς τοῦ Μεχμὲτ Ἀλῆ, ὁ Λεσσὲψ ἀπέρχεται εἰς Αἴγυπτον ἵνα συγχαρῇ τὸν παλαιὸν αὐτοῦ φίλον. Ὁ ἀντιβασιλεὺς τὸν ὑποδέχεται λίαν φιλοφρόνως καὶ τὸν φέρει μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸ στρατόπεδόν του, παρὰ τὴν Μαρεώτιδα λίμνην. Ἀλλ' ὁ πεπειραμένος διπλωμάτης διστάζει νὰ ρίψῃ οὕτω τὴν μεγάλην πρότασίν του φοβούμενος μὴ δὲν γείνῃ δεκτή· προσμένει στιγμὴν κατάλληλον πρὸς τοῦτο, περίστασιν δυναμένην νὰ συντελέσῃ πρὸς εὐνοϊκωτέραν ἀποδοχήν.

Τὴν 15 9βρίου 1854, τὴν πέμπτην ὥραν τῆς πρωΐας, λαμπρὸν οὐράνιον τόξον ἐκτείνεται ἐπὶ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τὰ δύο πέρατα αὐτοῦ καταλήγουσι τὸ μὲν εἰς τὴν Ἀνατολήν, τὸ δ' ἕτερον εἰς τὴν Δύσιν. Εἰς τὴν θέαν αὐτοῦ ὁ Λεσσὲψ ἀνασκιρτᾷ. Ἰδοὺ λοιπὸν τὸ εὐνοϊκὸν σημεῖον, ὅπερ παρέχει αὐτὸς ὁ Οὐρανός, ὡσεὶ συζευγνύων διὰ τῆς πολυχρώμου καὶ αἰθερίας ἐκείνης γεφύρας τὰ δύο πέρατα τοῦ κόσμου! Λαλεῖ εὐγλώττως περὶ τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ πρὸς τὸν ἀντιβασιλέα καὶ ἐκεῖνος ἀποκρίνεται:

—Δέχομαι τὸ σχέδιον.

Ὑπὸ τοιούτους οἰωνοὺς ἤρξατο τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ, καὶ μετὰ τόσους ἀγῶνας, μόχθους, περιπλοκάς, ἐνῷ οἱ μὲν ἐνέπαιζον τὴν ἐπιχείρησιν, καὶ τὸν ἀναλαβόντα αὐτὴν ἀπεκάλουν ἀγύρτην καὶ τυχοδιώκτην, οἱ δὲ διὰ πολιτικοὺς λόγους προσεπάθουν νὰ ματαιώσωσι ταύτην, ἐκεῖνος πάντοτε ἀκατάβλητος ἔφθασεν εἰς τὸ θριαμβευτικὸν πέ-

Digitized by Google

ρας. Τὴν 5/17 Νβρίου 1869 ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς αὐτοκρατείρας Εὐγενίας, τοῦ αὐτοκράτορος Φραγκίσκου Ἰωσήφ, καὶ τοῦ βασιλικοῦ διαδόχου τῆς Πρωσσίας, ὁ Κεδίβης ἐνεκαίνιζε τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ.

Νέα ζωή, πλήρης δόξης καὶ θριάμβου ἄρχεται διὰ τὸν μέγαν ἐπιχειρηματίαν. Καὶ ὡς ἵνα ἐπισημοποιήσῃ τὴν νέαν ταύτην θέσιν, νυμφεύεται τὸ δεύτερον καὶ ἱδρύει νέαν οἰκογένειαν Λεσσέψ ἀριθμοῦσαν ἔκτοτε ὀκτὼ τέκνα.

Πάντες ἀνομολογοῦσι τὸ εὐεργετικὸν τοῦ ἔργου, καὶ αὐτοὶ οἱ Ἄγγλοι οἱ τὰ μάλιστα καταπολεμήσαντες αὐτό, ὑποδέχονται ἓν ἔτος μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐργασιῶν τὸν πρωτουργόν του θριαμβευτικῶς ἐν Λονδίνῳ, καὶ ὁ λόρδος δήμαρχος προσφέρει αὐτῷ τιμητικὰ δῶρα.

Νῦν ὡς γνωστὸν ὁ Λεσσέψ διχοτομεῖ τὸν Νέον Κόσμον διὰ διώρυγος ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ συνδεούσης τὸν Ἀτλαντικὸν μετὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἐσχάτως δ' ἐξελέγη καὶ μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας.

Δ·

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ

ΔΙΗΓΗΜΑ

(Συνέχεια· ἴδε προηγ. φύλλον).

Ἦτο φθινόπωρον καὶ ἤρχιζεν ἤδη νὰ καλονυκτώνῃ· ψυχροὶ πλέον οἱ ἄνεμοι ἐσύριζον διὰ τῶν ἀραιῶν τοῦ δάσους δένδρων, ταράσσοντες τὸν ῥιγηλὸν ὕπνον τῶν ἡμιγύμνων αὐτῶν κλαδίων, ἀφ' ὧν, κλαυθμηρῶς γογγύζοντα, ἐστροβιλίζοντο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἀναρίθμητα φύλλα. Κατὰ τοιαύτας νύκτας, ἡ ἐκ διαλειμμάτων ὄπισθεν θολερῶν συννέφων προφαίνουσα σελήνη, αὐξάνουσα τὴν ἀγρίαν μελαγχολίαν τῆς Φύσεως διὰ τῶν ὠχρῶν, τῶν *νεκροχλώμων* αὐτῆς ἐπιχρώσεων, ἀντὶ νὰ παρηγορήσῃ, πληροῖ τὴν καρδίαν τοῦ ὁδοιπόρου ἀορίστων φόβων καὶ ἐπανειλημμένων φρικιάσεων. Τὴν ἀγριότητα τοῦ ἡμετέρου ταξειδίου ἐπηύξανεν ἡ ἀνώμαλος ταχύτης, μεθ' ἧς ὁ ὑψηλὸς ἡμῶν ἵππος παρήλαυνεν ἔμπροσθεν τῶν ἑκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ ἀντικειμένων, πρὶν ἢ προφθάσω νὰ διακρίνω τὰ ἀμφίβολά των σχήματα πρὸς καθησύχασιν τῆς ὑπόπτου καρδίας μου. Ἡ διαρκὴς καὶ ἐπίσημος σιγὴ τοῦ Θύμιου, τὸ ἀπρομελέτητον τῆς ὁδοιπορίας, ὁ σκοπός, δι' ὃν αὕτη ἐγίνετο, ὁ τρόπος τῆς φανταστικῆς ἐκείνης ἱππασίας, ἐν ᾗ κατὰ μὲν τὸ ἥμισυ ἐκρεμάμην ἀπὸ τῆς ζώνης τοῦ Θύμιου κατὰ δὲ τὸ ἥμισυ ἐλικνιζόμην ἐπὶ τῶν ὀπισθίων τοῦ ἵππου — ταῦτα πάντα ἐνῷ ἐκράτουν τὴν παιδικήν μου καρδίαν εἰς διαρκῆ ἀνησυχίαν, ἐξῆπτον τὴν φαντασίαν μου μέχρι παραισθησίας.

Δὲν νομίζω νὰ ἠτένισα κατὰ τὴν νύκτα ἐκείνην παραδόξους συμπτώσεις νεφῶν, τῶν μὲν ἐπὶ τῶν δὲ φερομένων ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, χωρὶς νὰ τὰ συμπληρώσω τῇ βοηθείᾳ τοῦ σεληνιακοῦ φωτὸς καὶ τῆς προκατειλημμένης φαντασίας εἰς πελώριον σύμπλεγμα παλαιστῶν ἀγωνιζομένων τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων κίνδυνον. Ὁ εἷς μὲ τὸ λευκὸν καὶ πολύπτυχον αὐτοῦ ἐσώβρακον ἀνεμιζόμενον εἰς τὸν ἀέρα, μὲ τὰ εὐρέα, τὰ κεντητὰ *μανίκια* τοῦ ὑποκαμίσου του ἦτον ἀναμφιβόλως ὁ παπποῦς μου. Ὁ ἕτερος μὲ τὴν μακρὰν καὶ λυτὴν αὐτοῦ κόμην κυμαινομένην, μὲ τὰς λευκὰς ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας, μὲ τὸν φολιδωτόν του θώρακα περὶ τὸ στῆθος καὶ τὴν φλογίνην ῥομφαίαν εἰς τὴν γυμνὴν δεξιάν του, αὐτὸς ἦτο βεβαίως ὁ ἄγγελος.— Τόσας φορὰς τὸν εἶχον ἰδεῖ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς θύρας τοῦ ἁγίου βήματος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ χωρίου μας.

Ὁ καϋμένος ὁ παπποῦς! Πῶς θὰ τὰ 'βγάλῃ πέρα μὲ τόσον φοβερὸν ἀντίπαλον!...

Ὁσάκις, ἀπηυδημένος πλέον ἔκ τε τοῦ κόπου καὶ τῆς ὑπερβολικῆς ἐντάσεως τῶν νεύρων, ἔκλινον τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου καὶ ἔκλειον τοὺς ὀφθαλμούς, ὠνειρευόμην τὸν παπποῦν μακρὺν μακρὺν ἐξηπλωμένον χαμαὶ εἰς τὴν *σάλαν* τῆς γιαγιᾶς, μέσα εἰς τὸ ζωγραφημένον σάβανον, τὸ ὁποῖον τῷ εἶχε φέρει ἐξ Ἱερουσαλήμ, μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος ἐπὶ τοῦ στήθους αὐτοῦ, μὲ τὰ κίτρινα κηρία κολλημένα εἰς τὰ κοκκαλιασμένα δάκτυλα τῶν ἐσταυρωμένων χειρῶν του. Βασιλικός, θρύμβος, ἐλίχρυσος, μυροφόροι καὶ ὅσα ἄλλα ἄνθη εἶνε ἔθος νὰ κοσμῶσι τοὺς γέροντας νεκρούς, ἐκάλυπτον τὸν παπποῦν ἀπὸ τῆς μέσης καὶ κάτω· τὰ θυμιατὰ καὶ δύο λαμπάδες ἔκαιον ἐστημέναι ὑψηλὰ ἑκατέρωθεν τῆς κεφαλῆς του καὶ μεταξὺ τῶν λαμπάδων τούτων ἔκυπτεν, ἐπὶ σκαμνίου καθήμενον παιδίον τοῦ σχολείου, ἀναγινῶσκον μεγαλοφώνως τὸ ψαλτήριον καὶ φέρον ἐπιδεικτικῶς τὴν προκαταβεβλημένην αὐτῷ ἀμοιβὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου: κόκκινον κεντητὸν μανδήλιον μὲ ἕνα κόμβον εἰς τὴν ἄκραν. Τὸ προσκεφάλαιον τοῦ παπποῦ ἦτο τὸ ἥμισυ τοῦ μεταξωτοῦ ἐκείνου προσκεφαλαίου, τὸ ὁποῖον τόσας φορὰς μᾶς ἔδειξεν ὑπερηφάνως ἡ γιαγιά, λέγουσα, ὅτι αὐτὸ ἦτο τὸ μαξηλάρι, ἐπὶ τοῦ ὁποίου πρὸ ἐννενήκοντα περίπου χρόνων ἐπάτησεν αὐτὴ καὶ ὁ νοικοκύρης της, ὅταν ἐστεφανόνοντο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Τὰ πράγματα μὲ τὰ ὁποῖα ἦτο γεμισμένο τὸ προσκεφάλαιον τοῦ παπποῦ, ἦσαν τὸ ἥμισυ αὐτῶν ἐκείνων, τῶν ἀγνωρίστων πλέον τώρα, ἀνθέων καὶ λουλουδίων, μὲ τὰ ὁποῖα τοὺς ἔρρανον οἱ παρευρεθέντες ὡς νεονύμφους κατὰ τὴν ἔξοδον αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. Τὰ ὀξέα τῶν θρηνῳδῶν μοιρολόγια, ἱκανὰ νὰ κινήσωσιν εἰς δάκρυα καὶ αὐτὸν τὸν ἀπαθέστατον ἄνθρωπον, παρίστων τὸν πάππον μου, ὡς τὸν μᾶλλον ἀγαθόν, τὸν μᾶλλον ἐνάρετον ἄνθρωπον. — Διατί λοιπὸν ἡ κεφαλή του δὲν ἀναπαύεται ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου ἐν ἡσυχίᾳ;

'Επὶ τῆς μορφῆς αὐτοῦ διατί δὲν βασιλεύει ἡ ἁγία ἡμερότης, ἡ βαθέως ὀνειρευτικὴ ἐκείνη ἔκφρασις ἡ συνήθης ἐπὶ τῶν ἐν εἰρήνῃ διὰ παντὸς κεκοιμημένων γερόντων; ἐπὶ τῶν πελιδνῶν αὐτοῦ χειλέων ψιθυρίζει, νομίζεις, θλιβερώτατον παράπονον! Ὑπὸ τὰς λευκὰς καὶ πυκνὰς αὐτοῦ ὀφρῦς οἱ ὀφθαλμοί του χύνουσι λάμψιν θαμβοῦ κρυστάλλου, ἀνοικτοί, ἀτενεῖς πρὸς τὴν θύραν τῆς οἰκίας! Ποῖον περιμένει; Ποῖον ἐκ τῶν ἀγαπητῶν του ἐπεθύμει λοιπὸν ἔτι νὰ ἴδῃ, καὶ ἀπέθανεν ὁ καϋμένος ὁ παπποῦς καὶ ἔμειναν ἀνοικτὰ τὰ 'μάτια του;

Καὶ ἐξύπνων τεταραγμένος ἐκ τῆς φρίκης τοῦ ὀνείρου, καὶ ὤρθωνα ὀλίγον τὸν μαργωμένον μου λαιμὸν καὶ ἔκλινον τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος ἀποκοιμώμενος ἐκ νέου.

'Εκεῖ μοὶ ἐφαίνετο, ὡσὰν νὰ ἐπέρασε πολὺς καιρός, ἀφ' ὅτου ἀπέθανεν ὁ παπποῦς, ὡσὰν νὰ τὸν εἶχον θάψει πλέον εἰς ἕνα τάφον ἔμπροσθεν τῆς ἐκκλησίας. Ὁ τάφος ἦτον αὐτοῦ νεοσκαφής, ἀλλ' ὁ παπποῦς δὲν ἔκειτο μέσα εἰς τὸ *κιβούρι* του· ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ χώματος, ἀκουμβημένος εἰς τὸν λευκόν, τὸν λίθινον σταυρόν, ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης. Εἰς τὸν πόδα τοῦ σταυροῦ ἔκαιε μικρὸς λύχνος καὶ ἐκάπνιζε θυμιατήριον· παρέκει ὑπῆρχε μικρὸν μελίχριστον *τσουρέκιον* καὶ πήλινον ἀγγεῖον γεμάτον ἐκ μαύρου παλαιοῦ οἴνου. 'Αλλ' ὁ παπποῦς μὲ τὴν κουλοροειδῆ αὐτοῦ *σερβέταν* χαμηλὰ περὶ τὸ μέτωπον, μὲ τὰ λευκά του ὀφρύδια καταιβασμένα, δὲν ἐφαίνετο εὐχαριστημένος ἀπ' αὐτά, δὲν εἶχεν ὄρεξιν νὰ τὰ ἐγγίσῃ· ἀλλ' ἐκράτει τὸ θλιβερόν του βλέμμα προσηλωμένον εἰς τὸν δρόμον καὶ ἔβλεπεν, ἔβλεπεν, ἔβλεπεν, ὡσὰν νὰ ἐπερίμενε κανένα νὰ ἔλθῃ μεθ' ὁλονὲν αὐξούσης ἀνυπομονησίας. 'Εκεῖ ἔξαφνα, ὡσὰν νὰ ἐξηντλήθη πλέον ἡ ὑπομονή του, ὁ παπποῦς ἐτινάχθη ἐκ τῆς θέσεώς του, ὑψηλὸς ὑψηλός, καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν ἐσηκώθη καὶ ὁ σταυρός, ἐφ' οὗ ἐστηρίζετο, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν ἦτο πλέον ὁ σταυρὸς ἀλλ' αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ λευκόν, τὸ καμηλοῦψὲς τοῦ παπποῦ ἄλογον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπέστρεφον ἐγὼ εἰς τὸ χωρίον, ἀσέλωτον, ἀχαλίνωτον ὑπέρ ποτε ἰσχνὸν καὶ ἀγριωμένον. Ὁ παπποῦς ἐπήδησεν ἐπὶ τῆς ῥάχεώς του, καὶ ὁ ἵππος ἐρρίφθη μανιωδῶς εἰς τὸν ἀέρα, μὲ φλογώδεις ὀφθαλμοὺς μὲ τεταμένους ἀχνίζοντας ῥώθωνας, μὲ τὴν χαίτην ἀτάκτως κυμαινομένην. Ἵππος καὶ ἀναβάτης ἐφαίνοντο τρέχοντες πρὸς ἐμὲ μετ' ἀπεριγράπτου ἐκφράσεως ὀργῆς καὶ ἐκδικήσεως. 'Αλλ' ἐνῷ ἀμφότεροι ἐφέροντο εἰς τὸν ἀέρα, ἐγὼ ἤκουον τοὺς κρότους τοῦ καλπάζοντος ἵππου καὶ ὑφιστάμην τοὺς ἐκ τῶν βημάτων αὐτοῦ κλονισμούς, ὡς ἐὰν ἐκαθήμην ἐγὼ ἐπὶ τῶν νώτων του. Ἡ μεγάλη τοῦ παπποῦ *σερβέτα*, ξεσφιχθεῖσα κατὰ τὸ ἓν ἄκρον καὶ ἐκτιλυχθεῖσα, ἐσείετο ἀναπεπταμένη εἰς τοὺς ἀνέμους καὶ καθιστῶσα τὴν ἐμφάνισίν του τόσον φανταστικῶς φρικώδη, ὥστε ἐφ' ὅσον μὲ προσήγγιζεν, οὕτως ἔφιππος, ἐπὶ τοσοῦτον ηὔξανεν ἡ στενοχωρία μου, συνεσφίγγετο ἡ καρδία, ἰλιγγία ὁ νοῦς, ἐξέλιπον αἱ αἰσθήσεις μου. Δύο τρεῖς φορὰς ἐδοκίμασα νὰ φωνάξω βοήθειαν, νὰ ζητήσω ἔλεος, ἀλλ' ἡ φωνή μου ἦτο κρατημένη. Ὅτε δὲ ὑπὸ τὸ κράτος καταπληκτικῆς ἀγωνίας ἐξέβαλον ἰσχυρὰν κραυγὴν φρίκης, τότε μοὶ ἐφάνη, ὅτι ἐσηκώθη ἀπὸ τὸ στῆθός μου μία μεγάλη μυλόπετρα. Διότι—ἐξύπνησα.

Περιττὸν νὰ εἴπω ὅτι μετὰ τοιαύτας συγκινήσεις δὲν ἐτόλμησα νὰ νυστάξω ἐκ νέου. Ἄλλως τε ἦτον ἤδη περὶ τὰ ἐξημερώματα καὶ ἐνόμιζον νὰ εἰσέλθωμεν μετ' ὀλίγον εἰς τὸ χωρίον.

'Εν τούτοις, ὅταν ἐξεπεζεύσαμεν πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ παπποῦ, εἶχε παρέλθει καὶ ἡ μεσημβρία. Ὁ Θύμιος, χωρὶς νὰ προφέρῃ λέξιν, διηυθύνθη πρὸς τοὺς σταύλους διὰ νὰ περιποιηθῇ τὸν ἀποκαμόντα ἵππον. 'Εγὼ εἰσῆλθον εἰς τὸ πλακόστρωτον κατώγειον, ἀνοίξας ἀθορύβως τὴν θύραν. Βαθεῖα σιωπὴ ἐπεκράτει ἀνὰ τὴν οἰκίαν. 'Αλλὰ τὰ πάντα περὶ ἐμὲ ἦσαν ἀμετάβλητα· ἡ αὐτή, ὡς καὶ ἄλλοτε, καθαριότης παντοῦ, ἡ αὐτὴ τάξις, ἡ αὐτὴ ἀκρίβεια περὶ τὴν τοποθέτησιν ἑνὸς ἑκάστου οἰκιακοῦ σκεύους, μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ διὰ ποικιλοχρόων τσοχίνων λωρίδων κεκοσμημένου σαρώθρου. Μόνον τὰ ὑποδήματα τοῦ παπποῦ, τὰ πάντοτε ξεσκονισμένα καὶ *γλαμπερά*, μόνον αὐτὰ δὲν εὑρίσκοντο μὲ τὰς μύτας αὐτῶν ἐστραμμένας πρὸς τὴν ἔξοδον, πρὸ τῆς θύρας τοῦ δωματίου, ἐν ᾧ συνήθως διημέρευεν ὁ γέρων. Ἡ ἔλλειψις αὕτη ἔκαμε τὴν οἰκίαν νὰ φανῇ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου κενή, ἔρημος, ἐγκαταλελειμμένη. Ὁ παπποῦς ἔλειπεν! Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠδυνάμην νὰ ὑποθέσω, ὅτι ἔλειπεν εἰς κανὲν ταξείδιον, θλιβερὸν προαίσθημα ἀνεβίβασε τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου. . . .

Ἔξαφνα ἐκ τοῦ βάθους τοῦ κατωγείου πρὸς τὰ δεξιά, ὅπου ἦτον ἡ θύρα τοῦ κελλαρίου ἀνοικτή, ἤκουσα γογγύζουσαν τὴν φωνὴν τῆς γιαγιᾶς μου. Παρέβαλον τὸ οὖς καὶ ἠκροάσθην. Ἡ γιαγιὰ ἐγόγγυζεν, ὡς συνήθως, καλοθέτουσα τὰ σκεύη καὶ μαλόνουσα ἐν τῷ μεταξὺ πρός τινα.

—Ἔ; Θέλεις νὰ σὲ θρέφω; Θέλεις νὰ θρέφω *μούχτη*, μωρὲ *τεμπέλη*; 'Αμ' τὰ κουλά σου γιατὶ σὲ τἄδωσ' ὁ Θεός; Γιὰ νὰ 'λογυρνᾷς καταπόδι μου; Ἄϊντε, πάνε νὰ δουλέψῃς *χαΐμανᾶ*, γατὶ τώρα σὲ τινάζω τὴν γοῦνά σου ἄ!—

Καὶ ἐκ τοῦ κρότου, τὸν ὁποῖον ἔκαμνον ἡ *χαλέντζαις* (ὑψηλότατα τσόκαρα) αὐτῆς ἐπὶ τῶν πλακῶν τοῦ ἐδάφους, ἐσυμπέραινα ὅτι ἔτρεχε κυνηγοῦσά τινα πρὸς πραγματοποίησιν τῆς ἀπειλῆς ἐκείνης. 'Εκεῖ ἐξώρμησε τῆς θύρας τοῦ κελλαρίου τρέχων πάσαις δυνάμεσιν ὁ γάτος τῆς οἰκίας, μὲ τὴν οὐρὰν ὑψηλὰ σηκωμένην καὶ μὲ μίαν ἔκφρασιν τῶν ὀφθαλμῶν, ὡς ἐὰν ἤθελε νὰ εἴπῃ καὶ εἰς ἐμὲ «ὁ σώζων σωζέτω τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν.»!

Digitized by Google

Ὤ! — ἐσκέφθην κατ' ἐμαυτὸν — ὁ καϋμένος ὁ παπποῦς ἀπέθανε, καὶ ἡ γιαγιά, ἀφοῦ δὲν ἔχει πλέον μὲ ποῖον νὰ τὰ βάλῃ, μαλοκοπιέται μὲ τὸν γάτο της!

Ἐκεῖ προέβαλε καὶ ἡ γιαγιά, γογγίζουσα μὲν ὅπως πάντοτε, ἀλλὰ μὲ τὸν βραχίονα ὑψωμένον καὶ μὲ τὸ *γλιτῆρι* [1] εἰς τὴν χεῖρά της.

Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τὴν ἔκφρασιν τοῦ προσώπου καὶ τὴν στάσιν τοῦ σώματος αὐτῆς, ὅταν μὲ εἶδεν οὕτως ἀπροσδοκήτως ἐν τῇ οἰκίᾳ.

— Ἐγοῦ! ἀνεφώνησεν ἡ γιαγιὰ μετά τινας στιγμὰς ἀφώνου ἐκπλήξεως, καὶ ἀφῆκε τὸ γλιτῆρι νὰ πέσῃ χαμαί, καὶ ἐκτύπησε δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τὰ γόνατά της. Ἔπειτα, οὕτω προκεκλιμένη μὲ τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν γονάτων, μὲ ἠτένισεν ἐκ νέου διαπορεῦσα καί, — ὡς ἐὰν ἐκοινολόγει τὸ πρᾶγμα πρὸς τὴν καρδίαν αὐτῆς — Ἦλθε τὸ Ξειδερό μας! εἶπε μετ' ἀληθοῦς ἀγαλλιάσεως.

Ἐγὼ ὥρμησα νὰ χυθῶ εἰς τὰς ἀγκάλας της. Ἀλλ' ἡ γιαγιά, συνοφρυωθεῖσα αἴφνης καὶ παρατηροῦσα πρὸς ἐμέ, ὡς ἐὰν ἀμφέβαλλε τώρα περὶ τῆς ταυτότητός μου,

— Ἀμ' ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι μωρὲ πολλακαμένε; εἶπεν ἐπιπληκτικῶς προσβλέπουσα Ἔ; ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι! Ἀπὸ τὸ φεγγάρι ἔρχεσαι; Ἢ μήπως ἔφαγες ὅλο τὸ θειάφι τῶν Ἑβραίων καὶ ἦλθες νὰ μοῦ φέρῃς τέτοια κίτρινα μοῦτρα; Ἐγοῦ στὴν 'ντροπή! Ἐγοῦ ποῦ νὰ κατακάγεσαι, φόνισσα! Ἐγοῦ, ἐγοῦ, ἐγοῦ! Μωρ' τί στέκεις αὐτοῦ σὰν κρεμασμένος; Ἔ; τί στέκεις αὐτοῦ! Πιάσε νὰ φέρῃς 'λίγο νερὸ γρήγορα!

Καὶ λαβοῦσα ἡ γιαγιά μου, μοὶ ἐνεχείρισε μίαν λαγήναν εἰς ἑκατέραν τῶν ἀδρανῶς κρεμαμένων χειρῶν μου. Τὰς ἔλαβον μηχανικῶς ἀλλὰ δὲν ἐκινήθην.

Ἐγνώριζον, ὅτι οὐδεὶς ποτε ὑπερέβη τὸ κατώφλιον τῆς γιαγιᾶς χωρὶς ν' ἀγγαρευθῇ, παρ' αὐτῆς εἴς τινα ὑπηρεσίαν. Ἠξίουν ὅμως, ὕστερον ἀπὸ τὸν τρόπον καθ' ὅν, καὶ τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἀνεκαλούμην ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, νὰ πληροφορηθῶ τί ἀπέγεινεν ὁ καϋμένος ὁ παπποῦς κατὰ τὸν μεταξὺ τοῦ ἀγγέλου καὶ αὐτοῦ ἀγῶνα. Ἱστάμην λοιπὸν αὐτοῦ, κρατῶν τὰς λαγήνους ἀκουσίως καὶ ἀπορῶν πῶς νὰ θίξω τὸ ζήτημα τοῦτο, μετὰ τὴν συμπεριφορὰν τῆς συζύγου του καὶ τὴν ὑποδοχήν, ἥτις ἐγένετο εἰς ἐμὲ τὸν ἐπίκουρον. Ἀλλ' ἡ γιαγιά, μὴ συνηθισμένη εἰς τοιαύτας ἀναβολὰς τῶν προσταγῶν της,

— Τί στέκεις ἔτσι, μωρὲ *Σαψάλη*; Ἔ; τί στέκεις ἔτσι!» ἐφώναξεν. «Φοβᾶσαι νὰ μὴν πέσουνε τὰ νεφρά σου; Οὔ! ποῦ νὰ κατακάγεσαι, 'ποῦ μοῦ ἦθελες καὶ 'πουκάμισο μὲ κολάρο! Ἀχρημάτιστε! Πολλακαμένε! Ἀκαμάτη!...

Ἡ γιαγιά, εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ὡμοίαζε μὲ τοὺς μηχανισμοὺς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι, ὅταν ἅπαξ χορδισθῶσι, πρέπει νὰ παίξωσι πλέον τὴν μουσικὴν αὐτῶν μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου τόνου. Διαφορὰ ὑπῆρχε μόνον ἐν τούτῳ, ὅτι τὴν μουσικὴν τῆς γιαγιᾶς οὐδεὶς ὑπέμεινε νὰ τὴν ἀκούσῃ ποτὲ μέχρι τέλους. Μόλις λοιπὸν προελόγισεν ἐκείνη ὡς ἀνωτέρω, ἐγὼ ἔσφιγξα τὰς λαγήνους καὶ ἔσπευσα ν' ἀπέλθω διευθυνόμενος πρὸς τὴν βρύσιν. Ἡ ὑπακοή μου ἐν τούτοις δὲν ἴσχυσε νὰ τὴν διακόψῃ. Ἡ γλῶσσα τῆς γιαγιᾶς ἐξηκολούθησε τὸν σκοπὸν αὐτῆς τίς οἶδε πόσην ὥραν καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησίν μου, διότι, ὅταν ἐπέστρεψα ἐγώ, ἐκείνη ἐγόγγιζεν ἀκόμη πολὺ ἰσχυρότερον, παρ' ὅ,τι ἔκαμνε συνήθως χωρίς τινος αἰτίας. Διὰ τοῦτο, ὅταν λαβοῦσα τὰς γεμάτας λαγήνους ἐκ τῶν χειρῶν μου, ἀντικατέστησεν αὐτὰς διὰ δύο κενῶν, δὲν ἐσκέφθην νὰ διστάσω ποσῶς, ἀλλ' ἔδραμον πρὸς τὴν βρύσιν προθυμότατα τώρα, ἵνα τὴν ἐξιλεώσω.

— Ποῦ εἶνε ὁ παπποῦς γιαγιά; Ἠρώτησα εὐλαβῶς, ἐπιστρέψας μετ' ὀλίγον καὶ εὑρὼν αὐτὴν εἰς τὰ καλά της, πιθανῶς διότι δὲν ὑπῆρχεν ἄλλη τις ἐργασία πρόχειρος δι' ἐμέ.

— Ἀμ' ποῦν' τος γιά; ποῦν' τος! ἀνέκραξεν ἐκείνη, χορδισθεῖσα τώρα ἐπὶ ἄλλου τόνου: Ἐπῆγε καὶ μὲ ἄφηκε! Ὁ *χαϊμαρᾶς!* Ὁ *τεμπέλαρος*! Ὁ ἀχρημάτιστος! ὁ ἀκαμάτης!» καὶ οὕτω καθεξῆς ὁ... ὁ... ὁ... μέχρι τέλους.

Ἡ γιαγιὰ — ἐσκέφθην κατ' ἐμαυτὸν — θὰ ἔχῃ τὴν ἀπαίτησιν νὰ 'βγαίνῃ ὁ παπποῦς ἀπὸ τὸν τάφον νὰ κάμνῃ τὰς ἐργασίας μ' ὅσας τὸν ἐπεφόρτιζεν ἐν ὅσῳ ἔζη, καὶ τὸ ἑσπέρας νὰ γυρίζῃ πάλιν ὀπίσω εἰς τὸν λάκκον του!

— Τώρα ποῦ δὲν ἔχει δουλειά, τί νὰ κάμνῃ ἆρά γε ὁ καϋμένος ὁ παπποῦς; εἶπον ἔπειτα χαμηλοφώνως καὶ τρόπον τινὰ πρὸς ἐμαυτὸν διαλεγόμενος.

— Ἀμ 'λιάζεται! Ὑπέλαβεν ἡ γιαγιὰ χορδιζομένη εἰς ὑψηλότερον τόνον. 'Λιάζει τὴν κοιλιά του! Ὁ ψωμοχαταλύτης! Ὁ χαραμοφᾶς! Ὁ ἀνάξιος! ὁ... ὁ... ὁ...» πάλιν μέχρι τέλους·

Περίεργον πρᾶγμα! ἐσκέφθην ἐγώ. Ὡς καὶ 'στὸν ἄλλον κόσμο τὸν παραφυλάγει τὸν ἄνθρωπο, γιὰ νὰ ξεύρῃ τί κάμνει!

— Καὶ ποῦ τὴν 'λιάζει τὴν κοιλιά του, γιαγιά; Ἠρώτησα τώρα μετὰ δειλίας, διότι τὴν ὑπέθεσα ἱκανὴν νὰ ἠξεύρῃ καὶ ἂν ὁ παπποῦς λιάζεται εἰς τὸ θάλπος τοῦ Παραδείσου ἢ εἰς τὸν καύσωνα τῆς Κολάσεως.

— Ἀμ πάνου στὴν *Μπαήρα!* — Ἐφώναξεν ἐκείνη ἐξαφθεῖσα καὶ πάλιν. Πάνου στὴν Μπαήρα! Δὲν τὸν 'ξεύρεις; Τὸν σαχλιό! Τὸν *σουρτούκη!* Τὸν *χουλούζη*... Τόν... Τόν... Τόν... — Ταύτην τὴν φορὰν δὲν ἐπερίμενα νὰ τελειώσῃ. Ἐξέδραμον τῆς οἰκίας χωρὶς νὰ εἴπω λέξιν.

[1] Βλιτήριον. Τὸ ἀλλαχοῦ λεγόμενον *γολιγάδι*.

Digitized by Google

Ἡ *Μπαήρα* εἶνε τὸ πρὸς βορρᾶν τῆς οἰκίας τοῦ παπποῦ μέγα βραχῶδες ὕψωμα, ἐφ' οὗ ἄλλοτε ἦτον ἐκτισμένη ἡ ἀκρόπολις τοῦ τόπου, νῦν δὲ ὑψοῦται ἐπὶ τῶν πελασγικῶν αὐτῆς τειχῶν τὸ τουρκικὸν διοικητήριον καὶ οἰκίαι τινὲς τῶν ἐγκρίτων ὀθωμανῶν, γραφικώτατον παρέχουσαι θέαμα ἐν τῇ ποικιλίᾳ τῶν χρωμάτων καὶ τῇ ἀνωμαλίᾳ τοῦ ῥυθμοῦ αὐτῶν. Τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα προστατεύοντα τὴν μεσημβρινὴν τοῦ ὑψώματος πλευρὰν ἀπὸ τῶν βορείων καὶ τῶν ἀνατολικῶν ἀνέμων καὶ συγκεντροῦντα καὶ ἀντανακλῶντα τὰς ἐλευθέρας τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς ἀκτῖνας, παρέχουσι θαλπερὸν πρὸ αὐτῶν καταφύγιον καὶ κατ' αὐτὸν ἀκόμη τὸν χειμῶνα.

Ὁ παπποῦς, ὁσάκις ἐβαρύνετο πλέον τὰ συναξάρια τῆς γιαγιᾶς ὑπεξέκλεπτεν ἑαυτὸν ἐπιτηδείως καὶ ἀνερριχᾶτο τὸ ἄναντες ἐκεῖνο βράχωμα, ὅπως καθήσῃ ἐπί τινας ὥρας ὑψηλὰ εἰς τὸν ἥλιον. Τὴν ἐκλογὴν τῆς θέσεως τὴν ἐδικαιολόγει διαβεβαιῶν ὁ παπποῦς ὅτι μαζὶ μὲ τὸ θάλπος ἐκεῖ ἐπάνω ἀπελάμβανε καὶ τὸ μαγευτικὸν θέαμα τοῦ πανοράματος τῆς χώρας.

Ὅλος ὁ κόσμος ἐν τούτοις ἐγνώριζεν ὅτι ὁ παπποῦς ἀνέβαινε τόσον ὑψηλά, διότι ἕνεκα τῶν ῥευματισμῶν της ἡ γιαγιὰ μόνον αὐτοῦ ἐπάνω δὲν εἰμποροῦσε νὰ ἀναβῇ διὰ νὰ τὸν περιμαζεύσῃ.

Ἐκεῖ ἐπάνω λοιπὸν εἰς τὸ ὑψηλότατον μέρος τῆς ἀκροπόλεως, ἔσπευσα ν' ἀναβῶ, κ' ἐκεῖ, ἐπὶ τῆς συνήθους, τῆς γνωστῆς αὐτοῦ θέσεως, εἶδον τὸν παπποῦν καθήμενον εἰς τὸν ἥλιον μὲ τὴν κουλοροειδῆ αὐτοῦ *σερβέταν* περὶ τὴν κεφαλήν, μὲ τὸ λευκότατον αὐτοῦ ἐσώβρακον. — Τὸ τσόχινόν του σαλιβάριον, δὲν τῷ ἐπέτρεπε ἡ γιαγιὰ νὰ τὸ φορέσῃ εἰ μὴ μόνον κατὰ τὰς ἑορτὰς καὶ τὴν ἡμέραν τοῦ ὀνόματός της.— Εἰς τὰς χεῖράς του ἐκράτει ὁ παπποῦς μίαν κάλτσαν—τῆς γιαγιᾶς ὑποθέτω — πλέκων αὐτὴν μὲ μεγάλας πυξίνας βελόνας, τὰς ὁποίας τόσον ἐπιτηδείως ἤξευρε νὰ κατασκευάζῃ καὶ νὰ χειρίζηται. Ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἐνόμισα ὅτι ὀνειρεύομαι ἀκόμη.

Ἀλλ' ὑπὸ τοὺς σπεύδοντας πόδας μου κυλιόμενα τὰ χαλίκια καὶ τὰ χώματα τοῦ ἀνωφεροῦς ἐδάφους προεκάλεσαν τὴν προσοχὴν τοῦ γέροντος. Μόλις ἐσήκωσε τὸ βλέμμα ἀπὸ τοῦ ἐργοχείρου του καὶ μὲ ἀνεγνώρισε:

Γεωργάκη μου, ποιὰν ἀγαπᾷς
κ' ὁλημερῆς τὴν τραγουδᾷς;

Αὐτὸ ἦτο τὸ δίστιχον, δι' οὗ μὲ ὑπεδέχετο πάντοτε μὲ ἀνοικτὰς τὰς ἀγκάλας ὁ ἀγαθώτατος γέρων.

Αὐτὸ δὲν ἦτο πλέον ἀπάτη. Δὲν ἦτο φάντασμα. Ὁ παππούλης ἐβρόντηξε τὸν ἄγγελον χαμαὶ καὶ τὴν *ἐσκαπούλισεν!*—ἐσκέφθην κατ' ἐμαυτόν.—Τί χαρά! Τί ἀγαλλίασις!...

— Ἐπῆγες εἰς στὴν Πόλη, ψυχή μου, εἶπεν ὁ παπποῦς, ὅταν ἐτελείωσαν αἱ περιπτύξεις καὶ τὰ φιλήματα, καὶ ἐστέγνωσαν τὰ δάκρυά μου.— Ἐπῆγες εἰς τὴν Πόλη — Εἶδες πολὺν κόσμον!

— Ναί, παπποῦ. Εἶδα τὴν Συληβριὰ μὲ τὸ Παραπόρτι ἀψηλὰ ἀψηλὰ καὶ μὲ κάτι μύλους ποῦ ἔχουν φτερὰ καὶ γυρίζουν μὲ τὸν ἄνεμο!

—Ἄς τ' αὐτά! Εἶπεν ὁ παπποῦς. Ἐπέρασες ἀπὸ τὴν χώρα, ποῦ ψήν' ὁ ἥλιος τὸ ψωμί; Καὶ εἶδες τοὺς Σκυλοκεφάλους;

— Ὄχι, παπποῦ! Δὲν τοὺς εἶδα. Ποῦ εἶναι αὐτοὶ οἱ Σκυλοκέφαλοι;

—Νά, κομμάτι παρ' ἐδῶ ἀπὸ τὴν χώρα, ποῦ ψήν' ὁ ἥλιος τὸ ψωμί. Εἶπεν ὁ παπποῦς, σημειῶν τὸ *παρ' ἐδῶ* εἰς τὸν ὁρίζοντα διὰ δεικτικῆς χειρονομίας, ὡς κάμνουν οἱ γεωγράφοι, ὅσοι ἐπεσκέφθησαν τὰ μέρη περὶ ὧν διδάσκουσι.

— Ἀπ' ἐμπρὸς εἶνε ἄνθρωποι—ἐξηκολούθησεν ὁ παπποῦς— καὶ ἀπὸ 'πίσω σκύλοι. Ἀπ' ἐμπρὸς 'μιλοῦν καὶ ἀπὸ 'πίσω γαυγίζουνε. Ἀπ' ἐμπρὸς σὲ καλοπιάνουν καὶ ἀπὸ 'πίσω σὲ τρῶνε! Γι' αὐτό, ψυχή μου, καλλίτερα ποῦ δὲν ἐπῆγες.

— Ὤ! βέβαια καλλίτερα! εἶπον ἐγώ. Καλλίτερα ποῦ δὲν μ' ἔφαγαν κ' ἐπῆγα στὴν Πόλη μὲ τὸ καΐκι. Νὰ ἰδῇς δά, παπποῦ, καὶ τὴν θάλασσα! Ἔτσι 'ως πάνου γεμάτη νερό! καὶ μέσα στὸ νερὸ τὰ καΐκια.—Φσσσσσσσ! Φσσσσσσσ περπατοῦν μὲ τὰ πανιὰ φουσκωμένα!

— Ἄς τ' αὐτά! Εἶπεν ὁ παπποῦς πάλιν. Ἐπέρασες ἀπὸ τῆς θάλασσας τὸν ἀφαλὸ καὶ εἶδες τὸ νερὸ ποῦ γυρίζει γύρω, γύρω, γύρω, σὰν ποῦ γυρίζ' ἡ γιαγιά σου ἡ Χατζίδενα τὴν ἅρμη στὴν *μπαχήρα,* καὶ γίνεται μιὰ τρύπα μέσ' 'στὴν μέση;

— Ὄχι, παπποῦ, δὲν τὸ εἶδα!

— Ὤχ! ψυχή μου! Δὲν εἶδες τίποτε λοιπόν!

— Καὶ ποῦ εἶνε αὐτό, παπποῦ;

— Αὐτὸ εἶνε, ἔτσι κομμάτι παρ' ἐδῶ, εἶπεν ὁ παπποῦς δεικνύων εἰς τὸν ὁρίζοντα διὰ τῆς χειρός — ἐκεῖ ὅπου εὑρίσκεται καὶ ἡ Φώκια, ἡ μάνα τ' Ἀλεξάνδρου. Αὐτὴν τὴν εἶδες κἂν τὴν εἶδες;

Ὄχι, παπποῦ! δὲν τὴν εἶδα!

Ἄχ! ψυχή μου, ἀνεστέναξε βαθύτερον ὁ παπποῦς, τίποτε δὲν εἶδες! τίποτε!

— Καὶ πῶς εἶνε ἡ Φώκια, παπποῦ;

— Νὰ ἔτσι — εἶπεν ὁ παπποῦς χειρονομῶν οὕτως, ὡς ἐὰν εἶχε τὴν Φώκιαν ἐνώπιόν του καὶ μοὶ ὥριζεν ἀνατομικῶς τὰ μέλη της. — Ἀπὸ τὸν ἀφαλὸ καὶ 'πάνου εἶνε ἡ ἐμορφφότερη γυναῖκα, ἀπὸ τὸν ἀφαλὸ καὶ κάτω εἶνε τὸ φοβερώτερο ψάρι. Κάθεται στὸν πάτο τῆς θάλασσας. Μὰ 'κεῖ ποῦ σκιαχθῇ κανένα καράβι ποῦ περνᾷ ἀπὸ πάνω, κάμνει μία χόπ! καὶ βγαίνει στὴν ἐπιφάνεια· κάμνει μιὰ χάπ! καὶ ἁρπάζει τὸ καράβι μὲ τὸ χέρι της καὶ τὸ σταματᾷ. Ἀπαί, φωνάζει τὸν καπετάνο καὶ τὸν ἐρωτᾷ: Ἀλέξανδρος

ὁ Βασιλεὺς ζῇ καὶ βασιλεύει; Τρεῖς, φοραῖς τὸν ἐρωτᾷ, ψυχή μου, καὶ τρεῖς φοραῖς ὁ καπετάνος σὰν τῆς εἰπῇ πῶς ζῇ καὶ βασιλεύει, τὸν ἀφήνει καὶ 'πάγει στὴν δουλειά του. Σὰν τῆς εἰπῇ πῶς δὲν ζῇ, τὸν βουλᾷ καὶ τὸν πνίγει!

Καὶ ἀναπολίσας τὴν κάλτσαν τῆς γιαγιᾶς καὶ σείσας αὐτὴν οὕτως, ὥστε νὰ πέσῃ τὸ ἐντὸς αὐτῆς κουβάριον, μοὶ ἔδειξε πῶς ναυαγοῦν τὰ πλοῖα ὁ παπποῦς, καὶ — Γιαυτὸ ἐπρόσθεσε — καλλίτερα, ψυχή μου, ποῦ δὲν τὴν εἶδες.

— Ὢ βέβαια καλλίτερα, παπποῦ! Γιατί, διές, πῶς θὰ ἐπήγαινα στὴν Πόλη σὰν ἐπνίγομουν; Νὰ ἰδῇς δὰ παπποῦ, τί μεγάλη ποῦ εἶνε ἡ Πόλη, καὶ τί λογῆς λογῆς ἄνθρωποι ποῦ εἶν' αὐτοῦ καὶ χανούμισαις καὶ βασιλοπούλ....

— Ἄς τ' αὐτά!! διέκοψεν ὁ παπποῦς πάλιν, ὡς ἐὰν ὡμίλουν περὶ πραγμάτων κοινῶν καὶ τετριμμένων. Εἶδες τὸν τόπο, ποῦ εἶνε οἱ ἄνθρωποι οἱ μαρμαρωμένοι;

— Ὄχι, παπποῦ! Δὲν τὸν εἶδα!

— Ἀάχ! ψυχή μου. Τίποτε δὲν εἶδες, στὴν ζωή σου, τίποτε!

— Καὶ ποῦ εἶν' αὐτὸ παπποῦ;

— Αὐτό, εἶπεν ὁ παπποῦς ὡς ἄνθρωπος συγκεντρῶν τὴν μνήμην του, αὐτὸ εἶνε βαθειὰ μέσα σ' ἕνα δάσος. Μέσα σ' ἕνα σπήλαιο. Ἔτσι καθὼς ἔμβῃς ἀπ' αὐτὴν τὴν μεριά, βλέπεις ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ποῦ ἔγειναν μάρμαρο. Γιατί αὐτοῦ μέσα εἶνε μιὰ μάγισσα, ποῦ ὅποιον δῇ πῶς περνᾷ, καὶ τὸν ἀγαπήσῃ, τὸν παραπλανᾷ νὰ ἔμβῃ αὐτοῦ μέσα καὶ τὸν κάμνει μάρμαρο καὶ τὸν ἔχει αὐτοῦ πέρα στημένο, γιὰ νὰ μὴ τῆς φύγῃ. Ὅποτε θέλει αὐτή, παίρνει τὸ ἀθάνατο νερὸ καὶ τοῦ στάζει τρεῖς κόμβους ἐπάνω στὴν κορφή, καὶ ἐκεῖ στὴν στιγμὴ τὸ μάρμαρο μαλακόνει καὶ γίνεται ἄνθρωπος ἐμμορφότερος ἀπὸ πρῶτα. Τότε κάθεται καὶ τρώγει καὶ πίνει καὶ διασκεδάζει μαζί του σὰν διασκεδάσῃ κ' ὕστερα, μιὰ τὸν βλέπει καλὰ καλὰ στὰ 'μάτια καὶ τὸν κάμνει πάλι μάρμαρο. Γιαυτό, ψυχή μου, καλλίτερα ποῦ δὲν τὴν εἶδες!—

Ποτὲ δὲν ἀμφέβαλον ὅτι ὁ παπποῦς μου ἦτο πολύπειρος, κοσμογυρισμένος ἄνθρωπος. Ἀλλ' ὁπωσδήποτε ἐπέστρεφον καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὸ μακρότερον — μετὰ τὸν Ἅγιον Τάφον — ταξείδιον, ἀπὸ τὴν Πόλιν. Εἶχον ἰδεῖ τόσα καὶ τόσα πράγματα. Ἐνόμιζον λοιπόν, ὅτι ἔφερον μετ' ἐμαυτοῦ ἀφηγητικὴν ὕλην, ἱκανὴν νὰ ἐνασχολήσῃ ἐπί τινας τοὐλάχιστον ἡμέρας τὴν προσοχήν, ἂν οὐχὶ τὸν θαυμασμὸν τοῦ γέροντος. Ἀλλ' ὅτε τὸν ἤκουσα νὰ προφέρῃ οὕτως ἀκαταδέκτως καὶ περιφρονητικῶς ἐκεῖνο τὸ «Ἄς τ' αὐτά!» νὰ διακόπτῃ τὰ σπουδαιότερά μου θέματα, ὡς ἐὰν ἦσαν μηδὲν δι' αὐτόν, καὶ νὰ ἀντικαθιστᾷ ταῦτα δι' ἰδίων τόσον θαυμαστῶν, τόσον ἀγνώστων εἰς ἐμὲ διηγημάτων, ἔπτυξα κατῃσχυμένος ὑπὸ τὸ μέγεθος τῆς ἀνεξαντλήτου κοσμογνωσίας αὐτοῦ καὶ δὲν ἐτόλμησα πλέον νὰ εἴπω τίποτε.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Γ. Μ. Βιζυηνος

Συζήτησις

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΕΝ ΤΗ ΣΟΡΒΟΝΝΗ

Ὁ κ. Mondry Beaudouin ἐξέδωκεν ὄχι πρὸ πολλοῦ χρόνου δύο, κατὰ τὴν ἐν Γαλλίᾳ συνήθειαν, ἐναισίμους διατριβάς, ὧν ἡ μὲν λατινιστὶ γεγραμμένη ἐπιγράφεται Quid Koraïs (διὰ τί ὄχι Koraes;) de neohellenica lingua senserit, ἡ δὲ γαλλιστί, Étude du dialecte chypriote moderne et médiéval. Κληθέντος δ' αὐτοῦ, κατὰ τὴν ὡσαύτως ἐπικρατοῦσαν ἐκεῖ συνήθειαν, νὰ *ὑποστηρίξῃ* ἐνώπιον τῆς Σορβόννης τὰς διατριβὰς ἢ *θέσεις* του ταύτας, ἔδωκεν ἀφορμὴν ἡ πρώτη ἐξ αὐτῶν εἰς *συνδιάλεξιν* ἀναφερομένην εἰς τὴν νέαν ἡμῶν γλῶσσαν, περίληψιν τῆς ὁποίας, οὐκ ὀλίγον ἐνδιαφερούσης ἡμᾶς, ἐνομίσαμεν καλὸν νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα, παραλαβόντες ἐκ τῆς «Revue Critique» τῆς 26 Μαΐου 1884.

Ὁ κοσμήτωρ κ. Himly δίδει τὸν λόγον εἰς τὸν ὑποψήφιον, ὅστις ἀναπτύσσει τὸ θέμα τῆς διατριβῆς του, ἤτοι τί ἐφρόνει ὁ Κοραῆς περὶ τῆς νέας ἑλληνικῆς καὶ κατὰ ποῖον τρόπον ἐπέδρασεν ἐπ' αὐτῆς. Ἐξέλεξε δὲ ὁ κ. Beaudouin ὡς ὑποκείμενον εἰδικῆς μελέτης ταύτην μάλιστα τὴν περίοδον, διότι αἱ ἀρχαὶ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος μεγάλην ἔχουσι σημασίαν ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς νέας ἑλλ. γλώσσης· ἕως τότε ἡ νέα γλῶσσα καὶ καθ' ἑαυτὴν καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀρχαίαν ὀλίγον εἶχεν ἐρευνηθῆ, ἀλλ' ἔκτοτε ὅμως τὸ μὲν ζήτημα τῆς γλώσσης ἤρχισε νὰ γίνηται τῷ ὄντι ἐθνικόν, οἱ δὲ λόγιοι ἤρχισαν νὰ ἀξιῶσι προσοχῆς τὴν ὁμιλουμένην διάλεκτον. Τούτων δ' ἐξοχώτατος ἦτο ὁ Κοραῆς, τοῦ ὁποίου γνωστότατος εἶναι ὁ ἐν Γαλλίᾳ ἐπιστημονικὸς βίος. Ὁ Κοραῆς κατεῖχε τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ὅσον οὐδεὶς τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων, ἐπεδόθη δὲ μετὰ ζήλου ἀκαταβλήτου εἰς τὴν πρὸς τελειοποίησιν τῆς ἐθνικῆς γλώσσης ἐργασίαν, μάλιστα διότι ἐπίστευεν ὅτι τοῦτο θὰ συνετέλει καὶ εἰς τὴν πολιτικὴν ἀνάστασιν τοῦ ἔθνους. Σκοπὸς λοιπὸν τοῦ Κοραῆ ἦτο νὰ λάβῃ καὶ ἡ *γραικικὴ* γλῶσσα τὴν προσήκουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν γραμματειακῶν γλωσσῶν. Τὸν αὐτὸν ὅμως σκοπὸν ἐπεδίωκον καὶ οἱ ἀντίπαλοι τοῦ Κοραῆ, πρὸς οὓς διεφώνει ὡς πρὸς τὰ μέσα δι' ὧν ὁ σκοπὸς θὰ κατωρθοῦτο. Ἐκ τῶν ἀντιπάλων τούτων οἱ μὲν ἤθελον τὴν εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐπάνοδον, μὲ τοὺς αὐτοὺς σχηματισμοὺς τῶν κλίσεων καὶ

Digitized by Google

τῶν συζυγιῶν καὶ μὲ τὴν αὐτὴν συνθετικὴν σύνταξιν, οἱ δὲ ἀπέκρουον ὅλως τὴν τοιαύτην ἀπόπειραν πρὸς ἀνάστασιν νεκρᾶς γλώσσης καὶ ἐκέλευον τοὺς ὁμοεθνεῖς νὰ κάμνωσι χρῆσιν τῆς ὁμιλουμένης, τῆς ζωντανῆς γλώσσης, γνησίας θυγατρὸς τῆς ἀρχαίας. Αἱ γλῶσσαι δὲν περικλείονται ἐντὸς στενῶν γεωμετρικῶν κανόνων, ἀλλὰ μεταβάλλονται καὶ ἀναπτύσσονται. Τῆς γνώμης ταύτης ἦτο ὁ Χρηστόπουλος, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν ἐφαντάζετο βέβαια νὰ καταστήσῃ τὴν νέαν γλῶσσαν ὄργανον ἐπιστημονικόν, ἀλλὰ μόνον διάλεκτον ἁρμοδίαν εἰς τὴν ποίησιν. Μέσην θέσιν μεταξὺ τῶν δύο ἀντικειμένων συστημάτων κατέχει ὁ Κοραῆς, βλέπων μὲν ὅτι ὅλως ἀδύνατος εἶναι ἡ εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν ἐπάνοδος, ἀλλ᾿ ἀναγνωρίζων οὐδὲν ἧττον ὅτι ἡ ὁμιλουμένη ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην νὰ κανονισθῇ· πρὸς τοῦτο δὲ προτείνει τὴν σύνταξιν γραμματικῆς καὶ λεξικοῦ, αὐτὸς δίδων τὸ ὑπόδειγμα, καθ᾿ ὃ θὰ ἐγράφετο ἡ γραμματική, ὑποδεικνύων δὲ τὸ λεξικὸν τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας ὡς τύπον, καθ᾿ ὃν θὰ συνετάσσετο τὸ λεξικόν. Θέλει νὰ συλλεχθῇ ἁπανταχόθεν τῆς ἑλληνικῆς γῆς ὅλη ἡ ὑπάρχουσα πολύτιμος ἐθνικὴ κληρονομία, ὁ γλωσσικὸς θησαυρός, νὰ ἐκδιωχθῶσιν οἱ ξενισμοί, οἱ κατακλύσαντες τὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ συνάμα νὰ ἐμποδισθῶσι καὶ οἱ εἰσρέοντες ἀρχαϊσμοί, οἱ καθιστῶντες αὐτὴν ἀσχημότατον καὶ παραλογώτατον ἀνάμιγμα.

Ὁ καθηγητὴς κ. Παῦλος Girard εὐχαριστήθη, λέγει, πολὺ ἐκ τοῦ θέματος, ὅπερ ὁ ὑποψήφιος ἐξέλεξε, διότι πᾶν τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν θεωρεῖ λίαν ἐνδιαφέρον, οὐδὲν ἧττον δ᾿ ἐνδιαφέρον εἶναι καὶ αὐτὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Κοραῆ. Ἄλλως δὲ ὁ κ. Beaudouin ἦτο καὶ καταλληλότατος νὰ πραγματευθῇ τοῦτο τὸ θέμα· ἠδυνήθη νὰ συμβουλευθῇ βιβλία σπάνια, τὰ ὁποῖα μόνον ἐν Παρισίοις εὑρίσκονται, ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Σχολῆς τῶν ἀνατολικῶν γλωσσῶν, γινώσκει κάλλιστα καὶ τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα καὶ τὴν δούλην καὶ ὁμιλεῖ ὄχι μόνον τὴν καθαρεύουσαν, ἀλλὰ καὶ τοῦ λαοῦ τὴν γλῶσσαν. Δὲν ἔχει τις ἄλλο νὰ ψέξῃ ἐν τῇ διατριβῇ του παρὰ μόνον ὅτι ἔχουσι γείνει τινὲς παραλείψεις. Μεταξὺ τῶν γλωσσικῶν κακιῶν, πρὸς ἃς ἠγωνίσθη δραστηρίως ὁ Κοραῆς, μία εἶναι καὶ ὁ *χυδαϊσμός*, περὶ οὗ κάμνει ἐν τῇ διατριβῇ του πλειότερον σχετικῶς λόγον ὁ κ. Beaudouin. Ἔπρεπεν ὅμως κάλλιον νὰ ὁρίσῃ καὶ λεπτομερέστερον τί εἶναι *δεξελληνισμός* (ἐνταῦθα ὁ ὑποψήφιος ἀποκρίνεται ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Κοραῆς δὲν εἶχεν ὅλως εὐκρινῆ περὶ τούτου γνώμην). Τί φρονεῖ ὁ κ. Beaudouin περὶ τῶν *ξενισμῶν*, τῆς χρήσεως δηλαδὴ τῶν ξένων λέξεων, τὰς ὁποίας ὁ Κοραῆς ἀποδιώκει ἐκ τῆς γλώσσης; Οἱ Ἕλληνες, ἀφ᾿ ὅτου μάλιστα ἔγειναν ἐλεύθεροι, ἔχουσι πολλὴν ἀνάγκην νέων λέξεων, τὴν δὲ ἀνάγκην ταύτην πληροῦσιν ἄλλοι μὲν παραλαμβάνοντες λέξεις ἑτοίμους ἐκ τοῦ θησαυροῦ τῆς ἀρχαίας, ἄλλοι δὲ δίδοντες εἰς ξένας λέξεις καταλήξεις ἑλληνικάς. Ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς δὲ τοῦ συστήματος τῶν θελόντων τὰ πάντα νὰ λαμβάνωσιν ἐκ τῆς ἀρχαίας γεννᾶται τὸ ἄτοπον ὅτι δημιουργοῦνται πολλάκις ἐκφράσεις ἀκατανόητοι[1]. (Ὁ ὑποψήφιος ἀποκρίνεται ὅτι τὸ περὶ τῶν *ξενισμῶν* ζήτημα εἶναι ζήτημα ἀναφερόμενον εἰς τὴν γενικὴν γλωσσολογίαν, τὸ ὁποῖον δὲν ἐνόμισεν ἀναγκαῖον κατὰ βάθος νὰ πραγματευθῇ· παμπληθεῖς ξενισμοὶ ὑπάρχουσιν εἰς τὴν νέαν ἑλληνικήν, δὲν ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ κανόνες ὁρίζοντες τὴν παραδοχὴν ξενισμῶν εἰς τὴν γλῶσσαν. Ἐκ δύο λέξεων ἐπίσης καταληπτῶν πρέπει βεβαίως νὰ προτιμᾶται ἡ ἑλληνική, ἂν ὅμως ἡ ξένη λέξις εἶναι καταληπτοτέρα, γνωστοτέρα, ἁπλῆ, τότε δύναται νὰ τηρῆται ἐν τῇ γλώσσῃ ἡ ξένη). Δὲν εἶπε τίποτε ὁ κ. Beaudouin περὶ τῆς γνώμης τοῦ Κοραῆ ὡς πρὸς τὴν προφορὰν καὶ τὴν ὀρθογραφίαν. (Ὁ ὑποψήφιος ἀποκρίνεται ὅτι οἱ σύγχρονοι τοῦ Κοραῆ λόγιοι ἠσχολήθησαν καὶ περὶ ταῦτα τὰ ζητήματα, ἀλλ᾿ αὐτὸς ὁ Κοραῆς δὲν φαίνεται νὰ εἶχεν ἰδιαιτέραν τινὰ γνώμην ὡς πρὸς αὐτά). Ὁ κ. Beaudouin φαίνεται ὅτι δὲν γινώσκει τὸν πρῶτον τόμον τοῦ γαλλογραικικοῦ Λεξικοῦ τοῦ Κοραῆ, ὅπερ ἐκδοθὲν ἐν ἔτει 1781 τύποις Périsse, περιέχει περὶ πολλῶν ζητημάτων στοιχεῖά τινα θεωριῶν τοῦ συγγραφέως. Ἠδύνατο πρὸς τούτοις ὁ ὑποψήφιος νὰ εἴπῃ πλειότερα περὶ τῆς καταστάσεως τῆς γλώσσης πρὸ τοῦ Κοραῆ, παρέχων ὑπόδειγμα ἐκ τῆς μεταφράσεως τῆς Ἰλιάδος τοῦ Νικολάου Λουκάνη. Δέχεται ὅμως ὁ κ. Girard τὸ διπλοῦν συμπέρασμα τοῦ ὑποψηφίου περὶ τοῦ Κοραῆ καὶ τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης. Εἶναι λυπηρὸν ὅτι ἡ νέα γλῶσσα ἐπανέρχεται πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἀπομακρυνομένη τῆς ἰδίας αὐτῆς φύσεως, ἀλλ᾿ ἡ ἐπάνοδος αὕτη εἶναι οὕτως εἰπεῖν μοιραία, διότι οἱ νῦν Ἕλληνες καταθλίβονται τρόπον τινὰ ὑπὸ τοῦ παρελθόντος καὶ ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν καὶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα τοῦ βίου.

Ὁ καθηγητὴς κ. Egger λέγει ὅτι εἶναι ἡ πρώτη φορά, καθ᾿ ἣν ἐν τῇ γηραιᾷ Σορβόννῃ συζητεῖται εἰδικὴ καὶ ἀξιόλογος περὶ τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης πραγματεία. Ἐρωτᾷ ἂν ὁ κ. Beaudouin διεῖδε σημαντικὴν διαφορὰν ὕφους καὶ θεωρίας μεταξὺ τῶν παλαιοτέρων καὶ τῶν ὑστερωτέρων ἔργων τοῦ Κοραῆ. Διότι φαίνεται εἰς τὸν κ. Β. ὅτι αἱ γνῶμαι τοῦ Κοραῆ ὑπέστησαν ἀλλοίωσίν τινα· κατ᾿ ἀρχὰς ἐζήτει τὴν ἐκδίωξιν τῶν ξενισμῶν καὶ τὴν ὁλικὴν μεταρρύθμισιν τῆς γλώσσης. Βραδύτερον φαίνεται

[1] Ἰδ. τὸν *Νεολόγον* τῆς 29 Δεκεμβρίου 1876 ἀναγράφοντα 28 μεταφράσεις τῆς λέξεως *torpille*.

Digitized by Google

ὄχι τόσον δογματικὸς ὁ ἀνὴρ καὶ μὲ ὀλιγωτέραν ἐπιμονὴν ἀγωνίζεται κατὰ τῶν χυδαϊσμῶν· μήπως προέρχεται τοῦτο ἐκ τῆς φυσικῆς ἠπιότητος τοῦ χαρακτῆρός του; Ἄλλως δὲ λέξεις θεωρούμεναι ὡς ὄχι ἀρχαῖαι εὑρίσκονται ἤδη εἰς τὸν σχολιαστὴν τοῦ Ἀριστοφάνους· τούτων δὲ τῶν λέξεων ἡ ἀνεύρεσις καὶ συναγωγὴ θὰ ἀπετέλει ἀξιόλογον εἰδικῆς διατριβῆς θέμα. Ὅτε τὸ πρῶτον ἦλθεν εἰς τοὺς Παρισίους ὁ Κοραῆς, ἐν ἔτει 1787, ἡ συγκριτικὴ γραμματικὴ τῶν ἰνδοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη· ὅθεν δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀντιληφθῇ τοῦ προβλήματος ἀπὸ τῆς πρώτης του ἀρχῆς οὐδὲ νὰ τὸ λύσῃ μὲ ἐκείνην τὴν ἀκρίβειαν, ἥτις θὰ ἱκανοποίει τὰς σημερινάς μας ἀπαιτήσεις. Διακρίνει ἄρα καλῶς ὁ Κοραῆς τὴν περὶ τὸν γλωσσικὸν θησαυρὸν μελέτην ἀπὸ τῆς μελέτης τῆς περὶ τὴν σύνταξιν καὶ τῆς περὶ τὴν θεωρίαν τῶν γραμματικῶν τύπων; (Ὁ κ. Beaudouin ἀποκρίνεται ὅτι κυρίως περὶ τοῦ γλωσσικοῦ θησαυροῦ, περὶ τῶν λέξεων, ἐπραγματεύθη ὁ Κοραῆς, ἀλλ' εἰς τὰς ἐπιστολάς του ὅμως συχνὸς γίνεται λόγος καὶ περὶ τῆς θεωρίας τῶν τύπων). Γραμματικῆς τῆς νέας γλώσσης στεροῦνται κυρίως οἱ Ἕλληνες. Ἐπιζητεῖται νῦν ἡ εἰς τὴν γλῶσσαν εἰσαγωγὴ τοῦ ἀπαρεμφάτου. Ὁ Κοραῆς ἐνόμιζε τὸ πρᾶγμα κατορθωτόν· καὶ ὅμως ἡ ἔλλειψις τοῦ ἀπαρεμφάτου εἶναι ἐκ τῶν ἀξιοσημειώτων χαρακτηριστικῶν τῆς νέας γλώσσης.

Ὁ καθηγητὴς κ. Ἰούλιος Girard ἐπαινεῖ καθ' ὅλου τὴν ὑπὸ συζήτησιν πραγματείαν, ἂν καὶ διαβλέπει ἐνιαχοῦ δισταγμοὺς τοῦ συγγραφέως· συχνάκις, λέγει, θὰ ἐπεθύμει ὁ ἀναγνώστης πλειοτέραν ἀνάπτυξιν. Ἡ στιγμὴ καθ' ἣν ἡ νέα γλῶσσα ἀπεχωρίσθη ἀπὸ τῆς ἀρχαίας δὲν δηλοῦται εὐκρινῶς. Διὰ τί κατὰ τὸν ΙΕ' αἰῶνα θὰ ἦτο ἡ κατάλληλος περίστασις πρὸς σύνταξιν γραμματικῆς; Ὁ κ. Beaudouin διῆλθεν ὡσαύτως ἐν πολλῇ συντομίᾳ τὰ κατὰ τὸν Λουκάνην. (Ἡ γλῶσσα τῆς μεταφράσεως τῆς Ἰλιάδος, λέγει ὁ κ. Β., εἶναι διττή· εἶναι ἀνάμιξις συντάξεων ἀρχαίων καὶ συντάξεων νεωτέρων· τὸ ἀπαρέμφατον ἀρχίζει νὰ ἐκλείπῃ καὶ αἱ φράσεις καθίστανται ἀναλυτικαί. Ὁ λεκτικὸς θησαυρὸς δὲν ὑπῆρξέ ποτε σταθερός, ἀλλὰ συμμετεβάλλετο κατὰ τὰς ἑκάστοτε πολιτικὰς μεταβολάς, τὰς ὁποίας διὰ τῶν διαφόρων κατακτήσεων ὑφίσταντο αἱ ἑλληνικαὶ χῶραι. Ἡ δὲ γραμματική, ἥτις τότε ἔπρεπε νὰ συνταχθῇ, θὰ παρίστανε τοὺς τύπους τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ῥημάτων καὶ τὴν σύνταξιν τῆς δημώδους γλώσσης· τοῦτο ἔπραξεν ὁ Σοφιανός, ἀκολουθήσας τὴν δημώδη γλῶσσαν). Ἀλλ' ἡ δημώδης γλῶσσα ποικίλλει κατ' ἐπαρχίας, καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ Σοφιανοῦ π. χ. εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ λαοῦ τῆς Κερκύρας. Ἡ διορθωτικὴ ἐργασία, ἣν ἐπεδίωκεν ὁ Κοραῆς, εἶχεν ὡς βάσιν εἰδικήν τινα διάλεκτον ἢ τὸ σύνολον τῶν κατὰ τόπους διαλέκτων; Ὡς πρὸς τοῦτο ἦτο ἀόριστος ἡ ἐργασία τοῦ Κοραῆ. Ἀγωνίζεται κατὰ τοῦ λεγομένου *μακαρονισμοῦ*, καὶ ὅμως μεταχειρίζεται αὐτὸν ὁ ἴδιος. Ἀνακόλουθος ἐπίσης φαίνεται καὶ ὡς πρὸς ὅσα λέγει περὶ γραμματικῆς ὁ Κοραῆς· κατ' αὐτὸν μόνον ὡρίμου γλώσσης δύναται νὰ συνταχθῇ γραμματική, καὶ ὅμως ἐπιζητεῖ ἀδιακόπως τὴν δημιουργίαν γλώσσης νέας. Ὁ Δούκας καὶ ὁ Κοδρικᾶς εἶχον γνώμας ὀλιγώτερον συγκεχυμένας. (Κατὰ τὸν κ. Beaudouin ὁ Κοραῆς διακρίνεται, διότι εὐστόχως ἐβάδισε τὴν μέσην ὁδόν). Ἂν διχογνωμίαι μόνον ἐπέζησαν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Κοραῆ, αἰτία εἶναι ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐπεθύμει αὐτὸς ὁ λαὸς νὰ προσπαθήσῃ νὰ ἀπαλλαγῇ τῆς χυδαιότητος· εἶναι δὲ μεγάλη ἡ ἁπλότης τοῦ νομίζοντος ὅτι δύναται ἡ γλῶσσα νὰ μεταρρυθμισθῇ ἐπὶ τὸ ἀκριβέστερον καὶ καθαρώτερον διὰ τῶν ὑδροφόρων καὶ τῶν ἀχθοφόρων. Αἱ ἰδέαι λοιπὸν τοῦ Κοραῆ στεροῦνται τῆς ἀπαιτουμένης ἀκριβείας, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον δὲν πρέπει νὰ κρίνῃ τις τὸν ἄνδρα πολὺ αὐστηρῶς· ἡ φιλοπατρία ἦτο τὸ κύριον ἐλατήριον πάσης ἐνεργείας του, καὶ εἶναι φιλόπατρις μᾶλλον ἢ ἐπιστήμων ὁ Κοραῆς. Ἔπειτα, ἡ δυσκολία πρὸς σύνταξιν γραμματικῆς προέρχεται ἐκ τῆς ἐλλείψεως συγγραφῶν ἀξιολόγων. Οἱ μεγάλοι συγγραφεῖς δημιουργοῦσι τὰς γλώσσας καὶ μάλιστα ὅταν ἐκείνη, ἣν ὁμιλοῦσιν, εὑρίσκεται ἀκόμη εἰς τὸ στάδιον τῆς μορφώσεως.

Ὁ καθηγητὴς κ. Croiset ἐπεθύμει νὰ εἶχεν ἀκριβέστερον ὁρίσει ὁ κ. Beaudouin τὰ πράγματα, ἐφ' ὧν στηρίζεται, τὰς μαρτυρίας, τὰς ἀρχάς, ὑφ' ὧν ὁδηγεῖται. Ἔπρεπε, τοῦ λόγου ὄντος περὶ τοῦ Λουκάνη, νὰ ἀναφέρῃ πλεῖστα χωρία τῆς μεταφράσεως τῆς Ἰλιάδος, νὰ τὰ παραβάλῃ πρὸς τὸ ἀρχαῖον κείμενον, νὰ δείξῃ τῶν δύο γλωσσῶν τὴν σχέσιν, τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα ἑκάστης ἐκ τῶν δύο. Περίεργον εἶναι νὰ βλέπῃ τις πολιτικοὺς ἄνδρας καὶ πρακτικοὺς ἀνθρώπους ἐπιμένοντας εἰς τὴν χρῆσιν τῆς ἀρχαίας γλώσσης, ποιητὰς δὲ προτιμῶντας τὴν νέαν. Νεωτέρων ποιητῶν ποιήματα εἰς γλῶσσαν ἀρχαίαν θὰ ἦσαν ὅμοια πρὸς τὰ ἡμέτερα λατινικὰ στιχουργήματα, ὁ δὲ ποιητὴς ὅστις ἤθελε δείξει τοιαύτην περίεργον προτίμησιν θὰ ὡμολόγει ὅτι ἀρέσκεται μᾶλλον νὰ εἶναι πάτερ Φαπῖνος παρὰ Κορνήλιος. Ἐντελῶς ἀκατόρθωτον ἔργον ἐπιχειροῦσιν οἱ πιστεύοντες ὅτι εἶναι πλέον δυνατὸν νὰ ἀναγκασθῇ νὰ ὁμιλῇ γλῶσσαν *συνθετικὴν* λαὸς σκεπτόμενος *ἀναλυτικῶς*. Θὰ κατωρθοῦτο μόνον νὰ παραχθῇ γλῶσσα ψευδοαρχαία, ἀλλόκοτος καὶ βεβιασμένη. Τοῦ Κοραῆ ἡ μεταρρύθμισις δὲν ἠδύνατο νὰ σταματήσῃ ὅπου ἐκεῖνος ἐπεθύμει· καὶ ἀγωνιζόμενος δὲ κατὰ τῆς ἐπανόδου εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ἐπανήρχετο ὁ ἴδιος εἰς γλῶσσαν ψευδοαρχαίαν.

Digitized by Google

Ὅ,τι χρειάζεται, εἶναι νὰ λαμβάνῃ τις πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν χρῆσιν, τὴν καλὴν χρῆσιν, ἀλλὰ μὲ ἐκείνην τὴν περίσκεψιν, ἣν εἶχεν ὁ Vaugelas· ἄλλως ἀνερχομένη ἀδιακόπως ἡ νέα γλῶσσα εἰς τὸ παρελθὸν δὲν θὰ σταματήσῃ παρὰ εἰς τὴν ἀττικὴν διάλεκτον τοῦ Ε' αἰῶνος. Ὁ κ. Β. ἂν καὶ ἔχων τοιαύτην γνώμην, δὲν φαίνεται νὰ τὴν διετύπωσε σαφῶς ἐν τῇ διατριβῇ του.

Μετὰ ταῦτα ἤρχισε δευτέρα *συνδιάλεξις* ἐπὶ τῆς γαλλιστὶ συντεταγμένης διατριβῆς τοῦ κ. Beaudouin τῆς ἐπιγραφομένης «Μελέτη περὶ τῆς νεωτέρας καὶ μεσαιωνικῆς κυπριακῆς διαλέκτου».

Σ.

ΠΡΟΦΥΛΑΞΙΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΛΥΣΣΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΩΣ ΤΟΥ PASTEUR

Ἀπὸ τοῦ 1880 ἤρξατο ἀσχολούμενος σπουδαίως ὁ διάσημος Pasteur περὶ τὸ ζήτημα τῆς λύσσης. Μέχρι δὲ ἐπ' ἐσχάτων εἰσέτι ὁ σίελος ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ μόνη οὐσία, ἐν ᾗ ὑπῆρχεν ὁ τῆς λύσσης ἰός. Ὁ σίελος δὲ οὗτος ἐνοφθαλμιζόμενος διὰ δήγματος ἢ δι' ἐνέσεως ἐν τῷ ὑποδορείῳ ἱστῷ δὲν παρῆγε πάντοτε τὴν νόσον, ὅπερ σπουδαῖα προέβαλλε κωλύματα εἰς τὸν ἔλεγχον τῶν διὰ τοῦ ἰοῦ τῆς λύσσης πειραμάτων καὶ τὴν περαιτέρω τῆς νόσου σπουδήν. Τὰ κωλύματα ταῦτα ηὔξανον ἔτι μᾶλλον ἐκ τῶν δυσχερειῶν, τὰς ὁποίας οἱ πειραματισταὶ ἀπήντων περὶ τὴν κατὰ βούλησιν εὕρεσιν ἰοῦ, καὶ ἐκ τοῦ κινδύνου ὃν διέτρεχον κατὰ τὸν χειρισμὸν λυσσαλέων κυνῶν.

Τὴν πρώτην σπουδαίαν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἀνακοίνωσιν ἐποιήσατο ὁ Pasteur εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν τὴν 30 Μαΐου 1881. Ἐγνώρισε δηλ: εἰς τοὺς ἑταίρους αὐτοῦ, ὅτι, τῇ συνεργασίᾳ τῶν Chamberland, Roux καὶ Thuillier, ἐβεβαιώθη ὅτι ἡ κυρία τοῦ ἰοῦ ἕδρα εἶνε τὸ κεντρικὸν νευρικὸν σύστημα, ἔνθα εὑρίσκεται ἐν μεγάλῃ ποσότητι καὶ δύναταί τις νὰ συλλέξῃ αὐτὸν ἐν τελείως καθαρᾷ καταστάσει· ἔτι δὲ ὅτι ὁ τῆς λύσσης ἰὸς ἐμβολιζόμενος καθαρὸς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐγκεφάλου, διὰ τῆς ἀνατρήσεως τοῦ κρανίου, γεννᾷ ταχέως καὶ ἀσφαλῶς τὴν νόσον, ἐξουδετερουμένου οὕτω τοῦ μακροῦ τῆς ἐπωάσεως σταδίου.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ εὗρεν ὅτι εἰς τὸ αὐτὸ ἄγει πρακτικὸν ἀποτέλεσμα καὶ ἡ τοῦ ἰοῦ τῆς λύσσης ἔνεσις ἐντὸς τῶν φλεβῶν, μέθοδος εὐχερέστερον ἐφαρμοζομένη.

Οὕτω δὲ ἤρθησαν ἔκτοτε δύο μεγάλα κωλύματα διὰ τὴν πειραματικὴν σπουδὴν τῆς νόσου.

Βραδύτερον ὁ Pasteur στηριζόμενος ἐπὶ πλέον τῶν 200 δι' ἐμβολισμοῦ γενομένων πειραμάτων, ἀνεκοίνωσε τῇ Ἀκαδημίᾳ τῆς Ἰατρικῆς (τὴν 12 Δεκεμβρίου 1882) πρακτικὰ πορίσματα πολλοῦ λόγου ἄξια, ἐν οἷς ἀριδήλως καταφαίνεται τὸ πρῶτον γενόμενον βῆμα εἰς τὴν ἀπὸ τῆς λύσσης προφυλακήν.

Ὡς γνωστόν, ἐν τῇ σπουδῇ τῆς ἐν λόγῳ νόσου ὁ Pasteur ἐζήτησε κατ' ἀρχὰς νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ μικρόβιον αὐτῆς. Ἡμέραν δέ τινα ἐπίστευσεν ὅτι εὗρεν αὐτό· μετὰ βραχὺν ὅμως χρόνον ἀφ' ὅτου περιέγραψε μορφολογικῶς τὸν ὀργανισμόν, ὃν παρετήρησεν ἐν τῷ σιέλῳ, ὡμολόγησεν ὁ ἴδιος ὅτι οὗτος οὐδὲν εἶχε τὸ ἰδικόν. Ἔκτοτε νέαν ἐχάραξεν ὁδὸν εἰς τὴν πειραματικὴν σπουδὴν τῆς νόσου ταύτης. Ἐσπούδασε φυσιολογικῶς τὸν ἰόν, ὃν δὲν ἠδυνήθη νὰ ὁρίσῃ ἀνατομικῶς, αἱ δὲ προσπάθειαι αὐτοῦ τε καὶ τῶν συνεργατῶν του (Chamberland καὶ Roux) ἐστέφθησαν ὑπὸ ἐπιτυχίας, ὡς καταφαίνεται ἐκ τῆς γενομένης τὴν 19 καὶ 20 Μαΐου ἐ. ἔ. τελευταίας αὐτοῦ ἀνακοινώσεως πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τὴν τῆς Ἰατρικῆς.

Ἐν τῇ ἀνακοινώσει ταύτῃ, ἣν παρατιθέμεθα παρακατιόντες ἐν μεταφράσει, διορᾷ τις εὐχερῶς ὅτι οὐδὲν ἧττον πρόκειται ἢ περὶ ἐξαλείψεως τῆς λύσσης ἐν μέλλοντι μᾶλλον ἢ ἧττον προσεχεῖ. Τῆς ὁδοῦ χαραχθείσης, δυνάμεθα ἀπὸ τοῦδε νὰ δεχθῶμεν κατ' ἀρχὴν τὸ δυνατὸν τῆς πραγματοποιήσεως, ὅσῳ μᾶλλον ἡ ἐξαραίωσις τοῦ ἰοῦ τῆς λύσσης διὰ διαδοχικῶν μετεμβολισμῶν εἶνε γεγονὸς πειραματικῶς ἀποδεδειγμένον.

Ἡ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν ἀνακοίνωσις τοῦ Pasteur.

«Ἡ γνῶσις τῆς ποικίλης μολυσματικῆς δυνάμεως ἰῶν τινων καὶ ἡ ἀπὸ μολύνσεώς τινος προφυλακὴ διὰ τοῦ ἐμβολισμοῦ ἄλλου τινὸς ἰοῦ ἥττονος δυνάμεως, εἶναι σπουδαῖον γεγονὸς οὐχὶ μόνον ἀποδεδειγμένον σήμερον ἐν τῇ Ἐπιστήμῃ, ἀλλὰ καὶ πρακτικῶς ἐν χρήσει. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, εὔληπτον εἶνε τὸ ἐνδιαφέρον ὅπερ γεννᾷ ἡ ἐκζήτησις καταλλήλων μεθόδων ἐξαραιώσεως (méthodes d' atténuation) εἰς τὴν σπουδὴν νέων ἰῶν.

Διὰ τοῦτο λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἀνακοινώσω σήμερον εἰς τὴν Ἀκαδημίαν πρόοδόν τινα ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην, σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς λύσσης.

1. Ἐὰν τις μεταδώσῃ τὸν τῆς λύσσης ἰὸν ἀπὸ κυνὸς εἰς πίθηκον καὶ μετέπειτα ἀπὸ πιθήκου εἰς πίθηκον, ἡ μολυσματικὴ αὐτοῦ δύναμις ἀμβλύνεται διαρκῶς ἐπὶ μᾶλλον μεθ' ἕκαστον μετεμβολισμόν. Τῆς μολυσματικῆς τοῦ ἰοῦ δυνάμεως ἐλαττωθείσης οὕτω διὰ διαδοχικῶν μετεμβολισμῶν ἀπὸ πιθήκου εἰς πίθηκον, ἐὰν τις μετέπειτα ἐπαναφέρῃ αὐτὸν ἐπὶ τοῦ κυνός·

Digitized by Google

τοῦ κονίκλου, τοῦ ἰνδικοῦ χοιριδίου, μένει ἀμβλὺς τὴν δύναμιν. Ἐν ἄλλαις λέξεσι δὲν ἀνακτᾷ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν μολυσματικὴν δύναμιν, ἣν ἐνέχει ὁ ἀπὸ λυσσῶντος κυνὸς τῶν ὀδῶν εἰλημμένος ἰός. Ἐπὶ τοσοῦτον δὲ δύναται νὰ λυθῇ ὑπὸ τοιούτους ὅρους ἡ τοῦ ἰοῦ μολυσματικὴ δύναμις δι' ὀλίγων διαδοχικῶν μετεμβολισμῶν ἀπὸ πιθήκου εἰς πίθηκον, ὥστε ἐντιθέμενος ἐν τῷ σώματι τοῦ κυνὸς δι' ὑποδερμικῶν ἐνοφθαλμίσεων νὰ μὴ παραγάγῃ τὴν λύσσαν. Ὁ ἐμβολισμὸς διὰ τῆς τοῦ κρανίου ἀνατρήσεως, μεθόδου τόσον ἀσφαλοῦς διὰ τὴν τῆς νόσου μετάδοσιν, οὐ μόνον δύναται νὰ ἀποτύχῃ, ἀλλὰ γεννᾷ ἅμα εἰς τὸ ζῶον ἀνοσίαν τινὰ πρὸς τὴν λύσσαν.

2. Τὸ ἰῶδες τοῦ τῆς λύσσης ἰοῦ αὔξεται μετεμβολιζομένου τούτου ἀπὸ κονίκλου εἰς κόνικλον, ἀπὸ ἰνδικοῦ χοιριδίου εἰς ἕτερον ὅμοιον. Τῆς μολυντικῆς δὲ δυνάμεως τοῦ ἰοῦ ἀφιχθείσης εἰς τὸ κατακόρυφον τῆς ἐντάσεως αὐτῆς ἐπὶ τοῦ κονίκλου, καὶ ἀπὸ τούτου τῆς νόσου μετενεχθείσης εἰς τὸν κύνα, τὸ πάθος ἐκδηλοῦται ἐπ' αὐτοῦ πολὺ πλέον ἔντονον, ἢ ὅσον ἤθελεν ἀναπτυχθῇ ἐκ μολύνσεως δι' ἰοῦ εἰλημμένου ἐκ λυσσῶντος κυνὸς τῶν ὀδῶν. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας τηλικαύτη εἶναι ἡ μολυντικὴ τοῦ ἰοῦ δύναμις, ὥστε ἐνιέμενος ἐν τῷ αἱμοφόρῳ συστήματι τοῦ κυνὸς μεταδίδει σταθερῶς τὴν νόσον θανατηφόρον.

3. Καίτοι τῆς μολυντικῆς δυνάμεως τοῦ ἰοῦ τῆς λύσσης αὐξομένης διὰ διαδοχικῶν μετεμβολισμῶν ἀπὸ κονίκλου εἰς κόνικλον, ἢ ἀπὸ ἰνδικοῦ χοιριδίου εἰς ἕτερον ὅμοιον, ἅπαξ τῆς δυνάμεως ταύτης μειωθείσης δι' ἐγκεντρισμοῦ τοῦ ἰοῦ ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ πιθήκου, ἀπαιτοῦνται πολλοὶ καὶ διαδοχικοὶ μετεμβολισμοὶ διὰ τοῦ σώματος τῶν πρώτων ζώων μέχρις οὗ ὁ ἰὸς ἀνακτήσῃ αὖθις τὸ μέγιστον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. Ἐπίσης ἡ μολυντικὴ δύναμις ἰοῦ ληφθέντος ἀπὸ λυσσῶντος κυνὸς τῶν ὀδῶν εἶνε, ὡς προείρηται, πολὺ ἀσθενεστέρα, καὶ ἀπαιτεῖ μετενεχθεῖσα ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ κονίκλου διαδοχικοὺς μετεμβολισμοὺς δι' ἀτόμων τοῦ εἴδους τούτου πρὶν ἢ φθάσῃ τὸ μέγιστον τῆς δυνάμεως αὐτῆς.

Διὰ λογικῆς ἐφαρμογῆς τῶν πορισμάτων, ἅτινα ἐγνώρισα ὑμῖν νῦν, δυνάμεθα εὐχερῶς νὰ μεταδώσωμεν εἰς τοὺς κύνας ἀνοσίαν πρὸς τὴν λύσσαν. Ἐννοεῖται δέ, ὅτι ὁ πειραματιστὴς δέον νὰ ἔχῃ εἰς τὴν διάθεσίν του ἰοὺς λύσσης ἠραιωμένους καὶ διαφόρου μολυντικῆς δυνάμεως, ὧν οἱ μὴ θανατηφόροι προφυλάττουσι τὴν ζωϊκὴν οἰκονομίαν ἀπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων ἰῶν δραστικωτέρων, οἱ δὲ τελευταῖοι οὗτοι ἐκ τῆς δράσεως τῶν θανατηφόρων.

Λαμβάνομεν π. χ. τὸν ἰὸν τῆς λύσσης παρὰ κονίκλου, εἰς ὃν ἡ νόσος μετεδόθη δι' ἀνατρήσεως τοῦ κρανίου, ὁ δὲ θάνατος ἐπῆλθε μετὰ στάδιον ἐπωάσεως ὑπερβαῖνον κατὰ πολλὰς ἡμέρας τὴν βραχυτέραν παρὰ τῷ κονίκλῳ ἐπώασιν. Τῆς νόσου μεταδιδομένης δι' ἀνατρήσεως τοῦ κρανίου καὶ δι' ἐμβολισμοῦ ἰοῦ ἰσχυροτάτης μολυντικῆς δυνάμεως, τὸ στάδιον τῆς ἐπωάσεως κυμαίνεται σταθερῶς μεταξὺ ἑπτὰ καὶ ὀκτὼ ἡμερῶν. Ὁ ἰὸς τοῦ κονίκλου, εἰς ὃν ἡ νόσος ἐξεδηλώθη μετὰ στάδιον ἐπωάσεως μακρότερον, ἐνοφθαλμίζεται πάντοτε δι' ἀνατρήσεως εἰς δεύτερον κόνικλον καὶ ἀπὸ τούτου εἰς τρίτον. Ἑκάστοτε δὲ οἱ ἰοὶ οὗτοι, οἵτινες καθίστανται διαρκῶς ἐπὶ μᾶλλον μολυντικώτεροι, μετεμβολίζονται εἰς κύνα τινά, ὅστις καθίσταται μετέπειτα ἐπιτήδειος νὰ ἀνεχθῇ τὸν ἐμβολισμὸν ἰοῦ θανατηφόρου. Ἀποκτᾷ δὲ ὁ κύων οὗτος τελείαν πρὸς τὴν λύσσαν ἀνοσίαν, εἴτε μεταδοθῇ αὐτῷ ἡ νόσος δι' ἐνέσεως τοῦ ἰοῦ ἐν τῷ φλεβικῷ συστήματι, εἴτε δι' ἐμβολισμοῦ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ μετὰ ἀνάτρησιν, τοῦ μολύσματος λαμβανομένου ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιστάσεσιν ἀπὸ λυσσῶντος κυνὸς τῶν ὀδῶν.

Δι' ἐνοφθαλμίσεων αἵματος λυσσώντων ζώων, ὑπὸ συνθήκας ὡρισμένας, κατώρθωσα νὰ ἁπλοποιήσω πολὺ τὰς τοῦ ἐμβολισμοῦ μεθόδους καὶ νὰ γεννήσω ἐν τῷ κυνὶ τὴν μάλιστα σταθερὰν πρὸς τὴν λύσσαν ἀνοσίαν. Θέλω δὲ ἀνακοινώσει μετ' οὐ πολὺ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τὸ σύνολον τῶν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου πειραμάτων μου.

Μέγιστον δὲ ἔχομεν συμφέρον ἔν τε τῷ παρόντι καὶ μέχρι τῆς μεμακρυσμένης ἐποχῆς καθ' ἣν θέλει ἐπιτευχθῇ ἡ τῆς λύσσης διὰ τοῦ ἐμβολισμοῦ ἐξάλειψις, νὰ κατορθώσωμεν νὰ ἐπίσχωμεν τὴν τοῦ πάθους τούτου ἀνάπτυξιν ἐκ δηγμάτων λυσσώντων κυνῶν. Τὰ πρῶτα ἐγχειρήματα, ἅτινα ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐπεχείρησα, μοὶ παρέχουσι τὰς χρηστοτέρας ἐπιτυχίας ἐλπίδας. Τοῦ ἐπακολουθοῦντος τῷ ἰοβόλῳ δήγματι σταδίου τῆς ἐπωάσεως ὄντος μακροῦ, φρονῶ διὰ τοῦτο, ὅτι δύναταί τις νὰ γεννήσῃ ἀσφαλῶς τὴν πρὸς τὴν λύσσαν ἀνοσίαν ἐν τῷ προσβληθέντι ἀτόμῳ πρὶν ἢ ἡ νόσος μετὰ τὸ ἰοβόλον δῆγμα ἐκδηλωθῇ.

Τὰ πρῶτα ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην πειράματα ἀπέβησαν λίαν εὐνοϊκά· δέον ὅμως πρὶν ἢ ἡ θεραπευτικὴ τολμήσῃ νὰ πειραθῇ τοῦ προφυλακτικοῦ τούτου μέσου καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, νὰ ἐλέγξωμεν καὶ πολλαπλασιάσωμεν ὅσον ἔνεστι πλειότερον καὶ ἐπὶ διαφόρων εἰδῶν ζώων τὰς ἀποπείρας ταύτας.

Ἡ Ἀκαδημία θὰ ἐννοήσῃ, ὅτι καίτοι τὰ πρὸ τετραετίας ἐκτελεσθέντα ὑπ' ἐμοῦ πολυάριθμα πειράματα πολλὴν μοὶ παρέχουσιν ἐμπιστοσύνην, μετὰ δειλίας δημοσιεύω σήμερον γεγονότα εἰς οὐδὲν ἄλλο τείνοντα ἢ εἰς δυνατήν τινα ἀπὸ τῆς λύσσης προφυλακήν. Ἐὰν ἠδυνάμην νὰ διαθέσω ὑλικὰ μέσα ἀρκοῦντα, θὰ ἤμην εὐτυχὴς νὰ μὴ ποιήσωμαι τὴν ἀνακοίνωσιν

Digitized by Google

ταύτην πρὶν ἢ παρακαλέσω τινὰς τῶν συναδέλφων μου τῆς Ἀκαδημίας τῆς Ἰατρικῆς καὶ τῆς τῶν Ἐπιστημῶν ἵνα ἐλέγξωσι τὰ πορίσματα, ἅτινα πρὸ μικροῦ ἐγνώρισα ὑμῖν. Ἐκ τοιαύτης ὁρμώμενος ἀρχῆς ἔλαβον τὸ θάρρος νὰ γράψω ἐσχάτως τῷ κ. Fallières, ὑπουργῷ ἐπὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, παρακαλῶν αὐτὸν νὰ εὐαρεστηθῇ νὰ διορίσῃ ἐπιτροπήν τινα, εἰς τὸν ἔλεγχον τῆς ὁποίας νὰ ὑποβάλω τοὺς κύνας, οὓς κατέστησα ἀνόσους πρὸς τὴν λύσσαν.

Τὸ κύριον πείραμα ὅπερ ἐν πρώτοις θέλω ἐκτελέσει θὰ εἶνε νὰ παρουσιάσω εἴκοσι κύνας φέροντας ἀνοσίαν πρὸς τὴν λύσσαν, οὓς θὰ συγκρίνω πρὸς ἑτέρους εἴκοσιν, οἵτινες θέλουσι χρησιμεύσει ὡς μάρτυρες. Θὰ ἐνεργήσω ὥστε οἱ τεσσαράκοντα οὗτοι κύνες νὰ δηχθῶσιν ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ λυσσώντων κυνῶν. Ἐὰν τὰ γεγονότα, ἅπερ ἀνεκοίνωσα ὑμῖν, εἰσὶν ἀκριβῆ, οἱ ὑπ' ἐμοῦ θεωρούμενοι ὡς φέροντες ἀνοσίαν πρὸς τὴν λύσσαν εἴκοσι κύνες θὰ μείνωσιν ἀπρόσβλητοι, ἐνῷ οἱ ἕτεροι εἴκοσι θὰ πάθωσιν ἐκ τῆς νόσου.

Εἰς δεύτερον πείραμα, οὐχὶ ὀλιγώτερον τοῦ πρώτου ἀποδεικτικόν, ἐκ τεσσαράκοντα κυνῶν οἱ εἴκοσι θὰ ἐμβολισθῶσιν ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς, οἱ δὲ ἕτεροι εἴκοσιν οὐχί. Μετέπειτα θέλομεν μεταδώσει δι' ἀνατρήσεως τοῦ κρανίου καὶ εἰς τοὺς τεσσαράκοντα κύνας τὸν τῆς νόσου ἰὸν ληφθέντα ἐκ λυσσῶντος κυνὸς τῶν ὁδῶν. Οἱ εἴκοσιν ἐμβολισθέντες πρὸ τοῦ μολυσμοῦ κύνες δὲν θὰ μεταλάβωσι τῆς νόσου, ἐνῷ οἱ ἕτεροι εἴκοσι θὰ ἀποθάνωσιν ἅπαντες ἐκ λύσσης, ἐκδηλουμένου τοῦ πάθους εἴτε ὑπὸ τὴν παραλυτικήν, εἴτε ὑπὸ τὴν μανιώδη αὐτοῦ μορφήν. *L. Pasteur*».

ΓΥΝΗ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

Εἴχομεν ἀναφέρει πρό τινος τὴν νίκην, ἣν ἐν Ἀγγλίᾳ κατήγαγον αἱ γυναῖκες, κατορθώσασαι νὰ γίνωνται δεκταὶ εἰς ἐξετάσεις διδακτορικὰς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ὀξφόρδης, νὰ λαμβάνωσι διπλώματα, καὶ νὰ ἀπολαύωσιν ὅλων τῶν ἐξ αὐτῶν ἀπορρεόντων δικαιωμάτων ἐν ἴσῃ μοίρᾳ πρὸς τοὺς ἄρρενας φοιτητάς. Ἤδη ἀναγινώσκομεν ὅτι καὶ ἄλλην σπουδαίαν ἐπιτυχίαν κατήγαγε τὸ ὡραῖον φῦλον ἐν Ἀμερικῇ, ἥτις ἐν πολλοῖς φιλοτιμεῖται νὰ ὑπερβῇ τὴν Εὐρώπην. Νεᾶνις, μαθήτρια τῆς νομικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Φιλαδελφείας, ἀφοῦ ὑπέστη ἐπιτυχῶς τὰς ἐξετάσεις καὶ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τοῦ δικαίου, ἀπεφάσισε νὰ ἀσκήσῃ τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα. Ἀλλὰ τὰ δικαστήρια εἰς ἃ παρουσιάζετο δὲν ἤθελον νὰ δεχθῶσιν αὐτὴν ὡς δικηγόρον, διατεινόμενα, ὅτι, ναὶ μέν, οὐδεὶς νόμος ἀπηγόρευεν εἰς τὰς γυναῖκας νὰ ἀσπασθῶσι τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δικηγόρου, οὐχ ἧττον ὅμως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γείνωσι δεκταὶ ὡς συνήγοροι ἐν δικαστηρίῳ, πρὶν ἢ εἰδικός τις νόμος ἀπονείμῃ αὐταῖς τὸ δικαίωμα τοῦτο. Ἐν τούτοις ἡ κυρία Carrie Kilgore-οὕτως ὀνομάζεται ἡ δικηγόρος-δὲν ἀπεθαρρύνθη ἐκ τῶν ἀρνήσεων τούτων· διὰ τῶν ἐπιμόνων αὐτῆς προσπαθειῶν κατώρθωσε τέλος νὰ εὕρῃ δικαστήν, ὅστις ἀπεδέχθη τὴν αἴτησίν της, εἰπὼν ὅτι δὲν εἶνε πλέον καιρὸς νὰ διαμφισβητῶνται τὰ δικαιώματα τῶν γυναικῶν· ὅτι δὲν εἶνε φρόνιμον νὰ θέλῃ τις νὰ στρέψῃ εἰς τὰ ὀπίσω τὸν τροχὸν τοῦ χρόνου καὶ νὰ διατείνηται ἐν τῇ σημερινῇ ἐποχῇ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπιτραπῇ εἰς τὰς γυναῖκας νὰ ἀκολουθῶσι τὸ ἐπάγγελμα, πρὸς τὸ ὁποῖον ἔχουσιν ἔμφυτον κλίσιν, καὶ δύνανται νὰ τὸ ἀσκήσωσιν ἐπιτυχῶς, ἐγκρατεῖς αὐτοῦ γινόμεναι διὰ πολλῶν μελετῶν καὶ κόπων.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Μία φίλη πρὸς ἄλλην:

— Δὲν 'ξεύρεις, καϋμένη Σοφία, χθὲς σὲ κατηγοροῦσαν ὅτι τάχα βάφεις τὰ μαλλιά σου 'σὰν νὰ μὴ τὰ ἠγόραζες ὅσο θέλεις μαῦρα ἀπὸ τὸν κομμωτήν!

* *
*

Ὁ ἰατρὸς Α. συνειθίζει νὰ εἶνε πολὺ ἀκριβὸς εἰς τὰς ἐπισκέψεις του. Τοῦ ἰδίου ὅμως ἡ κόρη ἔπαθεν ἴκτερον. Ὁ μικρὸς τοῦ κυρίου Δ. θεραπευθεὶς ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ Α. ἐντελῶς, ἐρωτᾷ τὸν πατέρα του:

— Ἀφοῦ ὁ γιατρὸς γιάτρεψε 'μένα, γιατὶ δὲν γιατρεύει καὶ τὴ κόρη του, μπαμπά;

— Γιατὶ θὰ τοῦ κοστίσουν πολὺ ἀκριβὰ ἡ *βίζιτες*, παιδί μου, ἀπαντᾷ ἀναστενάζων ὁ πατήρ.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἡ καρδία ἡμῶν εἶνε ἡμερολόγιον, ἐφ' οὗ ἐν ἀγνοίᾳ μας ἑκάστη ὥρα τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐγγράφει τὰς παρατηρήσεις της. Πᾶν ὅ,τι ἠσθάνθημεν, πᾶν ὅ,τι ὑπέστημεν ἐπαφίνει εἰς τὴν ψυχὴν ἡμῶν, καὶ χωρὶς νὰ τὸ ἐννοῶμεν, τὰς ἐξ αὐτοῦ ἐντυπώσεις, καθὼς δὲ τὰ ἄνθη καὶ ἡ χλόη ἡ καλύπτουσα τὸν λειμῶνα φύονται ἐκ σπερμάτων ὑπὸ τῆς τύχης ἐκεῖ ῥιφθέντων, οὕτω καὶ τὰ πλεῖστα τῶν αἰσθημάτων καὶ παθῶν ἡμῶν πηγάζουσιν ἐκ τῶν ἐντυπώσεων ἐκείνων, ὧν οὐδὲν ἴχνος διαμένει ἐν τῇ μνήμῃ ἡμῶν.

Ὁ Καῖσαρ ἔλεγεν ὅτι, προκειμένου περὶ μεγάλων καὶ παραβόλων τολμημάτων, ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ τὰ ἐνεργῇ ἀμέσως, καὶ νὰ μὴ διασκέπτεται.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 363. — 1 Ιανουαριου 1884. — Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

Λήξαντος ἤδη τοῦ 8ου ἔτους τῆς «Ἑστίας», ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες αὐτὴν καὶ κατὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος παρακαλοῦνται νὰ ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως τὸ ἀντίτιμον τῆς συνδρομῆς αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπέλθη διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ — ΑΡΙΘ. 418

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ τῆς παλαιᾶς ἱστορίας, διήγημα ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.

Τ' ΑΓΙΟΒΑΣΙΛΕΙΑΤΙΚΑ ὑπὸ Ἀγγέλου Βλάχου.

ΠΩΣ εἰργάζετο ὁ Δουμᾶς.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ τοῦ ἔτους 1883.

ΗΛΕΚΤΡΙΚΑ πλοῖα.

ΤΑ ΔΩΡΑ τῆς ψυχῆς, ποίημα ὑπὸ Κωστῆ Παλαμᾶ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

Κίνησις τοῦ Ἑλληνικοῦ τύπου κατὰ τὸ ἔτος 1883. —Κατὰ τὰς σημειώσεις τῆς «Ἑστίας» ἐξεδόθησαν ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος αἱ ἑξῆς νέαι ἐφημερίδες :

Ἐν Ἀθήναις: Ἀγὼν (κοινωνικοπολιτική) — Ἀκρόπολις (πολιτική, πρώην «Μὴ Χάνεσαι»).—Ἀνατολικὴ Ἐπιθεώρησις (πολιτικὴ ἑβδομαδιαία). — Ἀνατολίτης (σατυρική).—Βούλησις τοῦ Λαοῦ.— Γάϊδαρος (σατυρική). — Γλωσσοκοπάνα (σατυρική).— Δημάτικο.—Ἐλευθερία. — Ἑλληνικὸς Χρόνος καὶ ὁ Ἑλικὼν (ἑλληνοαγγλική).— Ἔρως (σατυρική).—Καρτερία.—Κῆπος (σατυρική) —Μακεδονία.— Νέος Παληάνθρωπος (σατυρική).— Οἰκονομολόγος (χρηματιστική).—Παγκλασιῖτις (σατυρική).—Παπαγάλος (σατυρική). Περοῦκα (σατυρική). — Ῥωμηὸς (σατυρικὴ ἔμμετρος). —Φασαρίας (σατυρική) —Φωνὴ τοῦ Ἔθνους.

Ἐν Ἄργει : Δαναός.

Ἐν Ἄρτῃ : Ἄραχθος.

Ἐν Ζακύνθῳ : Τοπικὸν φρόνημα.

Ἐν Καλάμαις : Μεσσηνιακὸς τύπος.

Ἐν Κερκύρᾳ : Φιλόπατρις.

Ἐν Κεφαλληνίᾳ: Ἀδελφοποίησις.—Ἐπαγρύπνησις (ἐπανελήφθη.

Ἐν Λαρίσσῃ : Ἐλεύθερος πολίτης.—Πίνδος.

Ἐν Ναυπλίῳ : Συνταγματικὸς Ἕλλην.

Ἐν Πάτραις : Ἀχαΐα (ἐπανελήφθη).—Κόψ'το (σατυρική· ἐπανελήφθη).—Μεταρρύθμισις

Ἐν Πειραιεῖ: Θρίαμβος.—Χωρικὸς (σατυρική).

Ἐν Σύρῳ: Ἀπόστρατος Ἕλλην.—Ἐκκλησιαστής.—Ἑλληνισμὸς (;).—Χρόνος.

Ἐν Τήνῳ: Ἠχὼ τῆς Τήνου (ἐπανελήφθη).

Ἐν Τριπόλει: Οἱ ἐργάται.

Περιοδικὰ ἐξεδόθησαν τὰ ἑξῆς·

Ἐν Ἀθήναις: Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερίς.—Ἀττικὸν Μουσεῖον (εἰκονογραφημένον).—Δελτίον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος. —Ἐφημερὶς τῆς Ἑταιρίας τῆς Ὑγιεινῆς. — Οἰκονομικὰ Χρονικά. — Παιδαγωγικὸν Σχολεῖον.—La Rassegna Hellenica (ἰταλιστί). — Στρατιωτικὴ Ἐπιθεώρησις.

Ἐν Πειραιεῖ: Ἀπόλλων.

Ἤτοι ἐν ὅλῳ ἐξεδόθησαν ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ ἢ ἐπανελήφθη ἡ ἔκδοσις διακοπέντων φύλλων ἐν ὅλῳ 52.

Πλεῖστον μέρος μεταξὺ αὐτῶν κατέχουσι τὰ σατυρικὰ φύλλα 13 ἐν ὅλῳ, ἅτινα συνήθως διακόπτονται μετὰ τὴν ἔκδοσιν δύο ἢ τριῶν ἀριθμῶν.

Παρατηρητέον δ' ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ παρελθὸν ἔτος 1882, ὅτι ἡ κίνησις τοῦ τύπου ἦν ἀκριβῶς ἡ αὐτή, διότι εἶχον ἐκδοθῆ καὶ τότε 52 ἐφημερίδες, ὧν 16 σατυρικαί. Τὸ ἔτος 1883 ὑπερτερεῖ ἐν τῇ ἐκδόσει περιοδικῶν. Ἀναγράφει 10 τοιαῦτα, ὧν τὰ πλεῖστα σπουδαιότατα ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καὶ τέχνῃ.

Ἑλληνικὰ χρονικὰ τοῦ 1883. —Συνοψίζομεν ἐνταῦθα τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα τὴν Ἑλλάδα γεγονότα τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ τὴν χρονολογικὴν τάξιν αὐτῶν :

25 Φεβρουαρίου.—Θάνατος Ἀλεξ. Κουμουνδούρου.

12 Μαρτίου. — Ψήφισις ἐν τῇ Βουλῇ τοῦ περὶ φορολογίας τοῦ καπνοῦ νόμου.

27 Μαρτίου.—Ἱπποδρομίαι ἐν Φαλήρῳ.

29 Μαρτίου —Λῆξις τῆς Βουλευτικῆς συνόδου.

31 Μαρτίου. —Διορισμὸς τοῦ κ. Ἀλεξ. Κοντοσταύλου ὡς ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν.

21 Ἀπριλίου. — Ἀφικνεῖται ἐν Ἀθήναις ὁ ἡγεμὼν τῆς Βουλγαρίας.

25 Ἀπριλίου.— Ἀναχωρεῖ ἡ Βασίλισσα Ὄλγα ἵνα παραστῇ ἐν Μόσχᾳ κατὰ τὴν στέψιν τοῦ Τσάρου.

10 Μαΐου —Παραιτεῖται ὁ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὑπουργὸς κ. Π. Καλλιγᾶς, ὃν ἀντικαθιστᾷ ἐν τῇ διευθύνσει τοῦ ὑπουργείου ὁ πρωθυπουργὸς κ. Τρικούπης.

29 Μαΐου.—Δημοτικαὶ ἐκλογαὶ ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις.

3 Ἰουλίου.—Δημοτικαὶ ἐκλογαὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐπαρχίαις τῆς Ἑλλάδος.

12 Ἰουλίου. — Παραιτεῖται ὁ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης κ. Δ. Ῥάλλης, ὃν ἀντικαθιστᾷ ἐν τῇ διευθύνσει τοῦ ὑπουργείου ὁ κ. Α. Κοντόσταυλος, διορίζεται δὲ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ὁ κ. Δ. Βουλπιώτης.

12 Ἰουλίου.—Ἀναχώρησις τοῦ Βασιλέως εἰς Εὐρώπην.

18 Ἰουλίου.—Ὁρκίζεται ἐνώπιον τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου ὁ νέος ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν ὑπουργὸς κ. Γ. Τομπάζης ἀντικαθιστῶν τὸν παραιτηθέντα κ. Γ. Ῥοῦφον.

15 Ὀκτωβρίου. — Οἱ Βασιλεῖς μετὰ τῶν βασιλοπαίδων ἐπανέρχονται εἰς Ἀθήνας.

18 Ὀκτωβρίου.—Καταιγῖδες καὶ καταστροφαὶ ἐκ πλημμυρῶν ἐν Θεσσαλίᾳ.

20 Ὀκτωβρίου. — Ἔναρξις τῆς Γ' συνόδου τῆς Θ' βουλευτικῆς περιόδου.

14 Νοεμβρίου. — Ἐφαρμογὴ τοῦ περὶ φορολογίας τοῦ καπνοῦ νόμου.

23 Δεκεμβρίου.—Ἐπιψηφίζεται ἐν τῇ Βουλῇ τὸ δάνειον τῶν 170 ἑκατομμυρίων.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ἡ ἐν Μονάχῳ ἐκδιδομένη ἐφημερὶς *Allgemeine Zeitung* ἐν ἀριθμῷ 361 μετ' ἐπαίνων ἀναγράφει τὴν εἴδησιν ὅτι οἱ στενογράφοι τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων ἀνήγειραν μνημεῖον εἰς τὸν διδάσκαλον αὐτῶν Ἰωσὴφ Μίνδλερ, τὸν πρῶτον εἰσαγαγόντα εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ διδάξαντα τὴν στενογραφίαν. Ἐν βραχεῖ διαγράφει τὸν βίον τοῦ ἀνδρός, τὸ ὄνομα τοῦ καλλιτέχνου Ι. Βιτσάρη καὶ τὰ ὀνόματα τῶν πέντε στενογράφων, τῇ εἰσφορᾷ τῶν ὁποίων ἀνηγέρθη τὸ μνημεῖον.

— Κατὰ τὴν ἔκθεσιν τῆς ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου τῶν Παρισίων ὁ ἀριθμὸς τῶν σπουδαστῶν τῆς νομικῆς ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1882-1883 συνεποσώθη εἰς

Digitized by Google

4848, ὁ δὲ τῶν τῆς ἰατρικῆς εἰς 4207, ἐξ ὧν 108 ξένοι. Μεταξὺ τῶν σπουδαστῶν τῆς ἰατρικῆς ὑπῆρχον καὶ 45 γυναῖκες, αἱ πλεῖσται Ῥωσσίδες.

Ἐκθέσεις προσεχεῖς. — Ἔκθεσις βιομηχανική, περιλαμβάνουσα τρίχαπτα, κεντήματα, ῥιπίδια, κομβία, ἄνθη τεχνητὰ καὶ ἄλλα εἴδη γυναικείου καλλωπισμοῦ, διοργανοῦται ἐν Βρυξέλλαις κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον.

Ἐν Λονδίνῳ δὲ μελετᾶται ἡ διοργάνωσις τριῶν διεθνῶν ἐκθέσεων συγκροτηθησομένων ἐν τοῖς μεγάροις τοῦ Kensington, ἤτοι·

τῷ 1884 ἔκθεσις ἀναφερομένη εἰς τὴν ὑγιεινὴν τῆς τροφῆς, κατοικίας καὶ ἱματισμοῦ·

τῷ 1885 ἔκθεσις βιομηχανικῶν ἐφευρέσεων καὶ μηχανῶν·

τῷ 1886 ἔκθεσις προϊόντων τῆς Ἰνδικῆς καὶ τῶν βρετανικῶν ἀποικιῶν.

Ὡσαύτως κατὰ τὸ 1884 θέλει διοργανωθῇ ἐν Λονδίνῳ, ἐν τῷ κρυσταλλίνῳ παλατίῳ, μεγάλη ἐμπορικὴ ἔκθεσις.

Ἐν Ἀμβέρσῃ δὲ τῷ 1885 γενήσεται μία μεγάλη διεθνὴς ἔκθεσις, καὶ ἑτέρα ναυτική.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον *Pastoral-predigten* ὁ εὔγλωττος Γερμανὸς διαμαρτυρόμενος θεολόγος κ. W. Herold ἐξέδωκεν ἐν Ἐρλάγγῃ πλουσίαν συλλογὴν ποιμαντορικῶν κηρυγμάτων σπουδαίων θεολόγων τῆς Βαυαρίας, διακρινομένων ἐπὶ σοφίᾳ, εὐγλωττίᾳ καὶ χριστιανικῇ ἠθικῇ. Αἱ ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ τοῦ σοφοῦ ἱεροκήρυκος περιεχόμεναι ὁμιλίαι εἶνε ἐκ τῶν ἀρίστων τοῦ εἴδους τούτου τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λόγου, ὡς τοιαῦται δὲ δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ἐξαίρετον βοήθημα εἰς τοὺς παρ' ἡμῖν ἱεροκήρυκας, τοὺς εἰδήμονας τῆς γερμανικῆς.

— Νέος ἐξ Ἰαπωνίας, φοιτητὴς ἐπιμελέστατος τῆς ἐν Βερολίνῳ ἰατρικῆς σχολῆς καὶ πρὸ πολλοῦ διαπρέπων ἐν ἀνατομικαῖς αἰθούσαις καὶ μουσείοις, ἀπεδείχθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως πρῶτος βοηθὸς τοῦ καθηγητοῦ τῆς ἀνατομικῆς ἐν τῇ γερμανικῇ πρωτευούσῃ. Ἕως τῆς σήμερον οὐδαμοῦ τῆς Εὐρώπης εἶχε καταλάβει δημόσιον ὑπούργημα ἀνὴρ ἐκ τοῦ σινικοῦ φύλου.

— Ἐν Ἑλβετίᾳ ὑπάρχουσι 4,586 δημοτικὰ σχολεῖα, ἐν οἷς φοιτῶσι 434,080 μαθηταὶ καὶ διδάσκουσι 7,474 διδάσκαλοι. Ἄξιον παρατηρήσεως ἐστιν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν διδασκαλισσῶν ἐστι μέγας, ἀνερχόμενος εἰς 2,525, αἵτινες μορφοῦνται ἐν τοῖς διακεκριμένοις παρθεναγωγείοις τῆς Βέρνης, Ζυρίχης καὶ ἄλλων πόλεων.

Ἡ μικρὰ Ἑλβετία δαπανᾷ κατ' ἔτος πρὸς συντήρησιν τῶν δημοτικῶν σχολείων 15,000,000 φράγκων περίπου καὶ 3,000,000 κατ' ἔτος πρὸς οἰκοδομὴν σχολείων, χάριν τῶν ὁποίων ἀπὸ τοῦ 1871 - 1881 ἐδαπανήθη τὸ κολοσσιαῖον ποσὸν 30,000,000 φράγκων!

Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Ἀθηναίων κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ 1884 ἔλαβε πρόνοιαν καὶ περὶ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ περὶ τῶν δημοτικῶν διδακτηρίων, ψηφίσαν τὴν ἵδρυσιν δύο ἔτι δημοτικῶν σχολῶν, μιᾶς ἀρρένων καὶ μιᾶς θηλέων καὶ τὴν σύστασιν γραμματοδιδασκαλείων εἰς τὰς ἀπόρους καὶ μακρυνὰς συνοικίας τῆς ἁγίας Μαρίνης, τοῦ Βαθρακονησίου, τῶν Πιναρωτῶν καὶ τοῦ Ἀεριόφωτος. Ὡς πρὸς δὲ τὸ ζήτημα τῆς οἰκοδομῆς δημοτικῶν διδακτηρίων παρέσχεν εἰς τὸν δήμαρχον τὰ μέσα, ὅπως ἀνοικοδομηθῶσιν ἑπτὰ τοιαῦτα, ἐγγράψαν μὲν εἰς τὸν προϋπολογισμὸν δαπάνην 50,000 δρ., ψηφίσαν δὲ καὶ τὴν συνομολόγησιν δανείου 200,000 δρ. πρὸς τοῦτο· οὕτω δὲ μετὰ τοῦ ποσοῦ, ὅπερ θέλει προσπορίσει ἡ πώλησις τῆς σχολῆς Καραμάνου, τὸ πρὸς οἰκοδομὴν διδακτηρίων τοῦ δήμου ποσὸν θ' ἀνέλθῃ εἰς τὸ ποσὸν τῶν 350,000 δραχμῶν. Τὸ δημοτικὸν ὁμοίως συμβούλιον, εἰς ὃ τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα ὑποβάλλεται ἡ ἔκθεσις τῆς πρὸς ὀνοματοθεσίαν τῶν ἀνωνύμων ὁδῶν ἐπιτροπῆς, ἐψηφίσατο πεντακισχιλίας δραχμὰς, ὅπως κατασκευασθῶσι κομψαὶ πινακίδες, ἐφ' ὧν θ' ἀναγραφῶσι τὰ τῶν ὁδῶν ὀνόματα.

— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐγένετο ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου «Παρνασσοῦ» ἡ ἐτησία συνέλευσις τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος, καθ' ἣν παρευρέθησαν ὑπὲρ τὰ 50 μέλη, ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ προέδρου τῆς Ἑταιρίας κ. Τιμ. Φιλήμονος. Ἐν ἀρχῇ ὁ πρόεδρος ἀνεκοίνωσεν ἐν βραχεῖ τὰ πεπραγμένα κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος, ἀνέφερε δωρεάς τινας ἀξίας λόγου εἰς χρήματα καὶ εἰς ἀντικείμενα ἱστορικὰ γενομένας πρὸς τὴν Ἑταιρίαν καὶ ἐξῆρε τὴν συμπαθεστάτην ὑποδοχὴν, ἧς ἔτυχε καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν Εὐρώπῃ τὸ παρὰ τῆς Ἑταιρίας δημοσιευόμενον δελτίον. Ὑπεβλήθησαν κατόπιν προτάσεις τινὲς, ἐν αἷς ἡ τοῦ κ. Σκορδέλη περὶ καταλλήλου ἑορτάσεως τῆς ἐθνικῆς ἑορτῆς τῆς 25 Μαρτίου καὶ ἡ τοῦ κ. Χ. Ἀννίνου περὶ ὀργανισμοῦ ἱστορικῆς ἐκθέσεως καὶ ἑορτῆς πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς 25 Μαρτίου τῇ κοινῇ ἐνεργείᾳ τῆς Ἑταιρίας καὶ τοῦ φιλολογικοῦ συλ. «Παρνασσοῦ». Καὶ τῆς μὲν πρώτης προτάσεως τὴν ἐξέτασιν ἀνέθηκεν ἡ ἑταιρία εἰς εἰδικὴν ἐπιτροπὴν, ἡ δὲ δευτέρα μετὰ συζήτησιν, γενομένης ψηφοφορίας, ἐγένετο ἀποδεκτή. Κατόπιν ἡ Ἑταιρία προέβη εἰς τὰς ἀρχαιρεσίας, ἐξελέχθησαν δὲ πρόεδρος ὁ κ. Τιμ. Φιλήμων, ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Σ. Π. Λάμπρος, γραμματεὺς ὁ κ. Ν. Γ. Πολίτης, ταμίας ὁ κ. Θ. Ν. Φιλαδελφεὺς, ἔφορος τοῦ ἀρχείου ὁ κ. Γ. Κρέμος, ἔφορος τοῦ μουσείου ὁ κ. Ἀλ. Μελετόπουλος, σύμβουλοι οἱ κκ. Α. Πασπάτης, Σ. Σακελλαρόπουλος, Δ. Καμπούρογλους, Α. Μηλιαράκης, Θ. Ἄννινος, ἀναπληρωματικοὶ δὲ οἱ κκ. Ν. Ἀποστολίδης, Χ. Ἄννινος καὶ Γ. Δροσίνης καὶ μέλη τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς οἱ κκ. Ν. Παρίσης, Δ. Μακκᾶς, Γ. Φιλάρετος.

— Ἐντὸς τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου γενήσεται ὑπὸ τοῦ τμήματος τῆς δημοσίας οἰκονομίας τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν ἀπογραφὴ τῶν κατοίκων τῆς πρωτευούσης. Γίνονται ἤδη αἱ δέουσαι προπαρασκευαστικαὶ ἐργασίαι, ὅπως ἡ ἀπογραφὴ ᾖ ὡς οἷόν τε ἀκριβής.

— Ὡραία κεφαλὴ ἀκμαίου ἀνδρὸς, φέρουσα στέφανον καὶ παριστῶσα πρύτανιν ἴσως ἢ αὐτοκράτορα—διότι δὲν ἐγένετο ἔτι ἡ προσήκουσα ἀρχαιολογικὴ ἐξέτασις — κατεσχέθη ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας εἰς χεῖρας γυναικός τινος ἐκ τῆς συνοικίας Βλασσαροῦ, ἥτις διεπραγματεύετο τὴν πώλησίν της εἴς τινα ἀρχαιοπώλην. Ἡ κεφαλὴ αὕτη καλῆς τέχνης εἶνε μείζων τοῦ φυσικοῦ μεγέθους, καὶ φέρει βραχὺ γένειον.

— Ἐν Δήλῳ χωρικός τις ἀνασκάπτων πρὸς κατασκευὴν τῶν θεμελίων τῆς οἰκίας του, ἀνεῦρε δύο ἀγάλματα καλῆς ἑλληνικῆς τέχνης. Τὸ ἓν τῶν ἀγαλμάτων τούτων μετηνέχθη εἰς Μύκονον ὑπὸ τοῦ δημάρχου, τὸ δ' ἕτερον κεῖται ἐν τῇ θέσει ἐν ᾗ ἀνευρέθη, ἐπειδὴ ἔχει κολοσσιαίας τὰς διαστάσεις.

— Περὶ τῶν ἐν Περγάμῳ ἐνεργουμένων ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν ἐπιστέλλουσιν εἰς τὴν «Νέαν Σμύρνην», ὅτι πρό τινων ἡμερῶν οἱ Γερμανοὶ ἀνεκάλυψαν ἐπὶ τοῦ λόφου τῆς Ἀκροπόλεως καὶ παρὰ τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς μικρὰν μὲν ἀλλὰ κομψὴν πύλην, διατάξαντες δὲ ὅπως προχωρήσωσιν αἱ ἀνασκαφαὶ πρὸς τὸ μέρος τοῦτο, παρετήρησαν ἀνελπίστως ὅτι ἡ πύλη αὕτη ἦγε διὰ πέντε βαθμίδων πρὸς ἐκτεταμένον καὶ ὡραῖον θέατρον. Συνεπείᾳ τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης οἱ Γερμανοὶ ἀπεφάσισαν, ὅπως ἀνασκάψωσιν ἅπασαν τὴν Ἀκρόπολιν τῆς Περγάμου, πρὸς τοῦτο δὲ ἐργάζονται ἤδη 150 περίπου ἐργάται.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Εἶνε μικρὸν τετράπουν τὰ πρῶτά μου τὰ τρία.
Ἐὰν ἀφαιρεθῶσι τὸ στῆθος, ἡ κοιλία,
Προκύπτει τι ὑπάρχον ἐν παντὶ τόπῳ μόνον.
Τοὺς πόδας μου εὑρίσκεις ἐν μέσῳ τῶν ἀνθώνων.
Τὸ ὅλον δέ;... Τὸ ὅλον, ὡς ἡ γεωγραφία
διδάσκει, χώρας ἦτο ποτὲ προσωνυμία.

Π. Π.

2.

Τί πρᾶγμα εἶνε ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἰς κάθε βῆμα ποῦ κάμνει χάνει ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὴν οὐρά του;

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Τὸ ἔτος ἔχον 12 μῆνας, ὧν ἕκαστος 30 ἡμέρας.

2.

Πόλις — λῖπος.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

30 Δεκεμβρίου 1883 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 30 Δεκεμβρίου 1883

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτησιον εἰσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμὴ
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	3[illegible]3.—	500	3[illegible]9 50
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ Μαρ. Ἰου. Σεπ	30.—	392 1[2	500	431.—
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμ.	30.	405,—	500	4[illegible]7.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100.000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ 15 Σεπτεμ	22.50	200,—	250	276.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	265.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ	40.000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ	15.	205,	250	209.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13.072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	20.	225,—	250	255 —
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	[illegible]00 —
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	30[illegible]50.

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτησ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμὴ
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4230. —
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	298.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	136. —
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουαρ. καὶ Ἰουλ.	14.—	140	136. 25
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	500. —
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1.000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,120,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	26.90
» . . .	Ὄψεως	»	27.20
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης		3μη.	108
» »	Τραπεζικὸν	3μην.	106 3[4

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	21.55
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	24.60
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (19 Δεκεμβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	42 3[4
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	»	248
» » 9 0[0.	»	253
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	125
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	109 3[4 – 109 7[8
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	22. 97 1[2 –,23
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	110 3[40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 28[40

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

—

Κυρίαν Α. Π. Καλάβρυτα καὶ κκ. Λ. Δ καὶ Γ. Δ. Α. Κεφαλληνίαν, Στ. Σ Κ. Αἰτωλικόν, Δ. Γ. Βόνιτσαν, Α. Μ. Ληξούριον, Wist Club Κέρκυραν, Α. Κ. Πάτρας, Γ. Ι. Π Βῶλον, Γ. Α. Κωνσταντινούπολιν, J. O'L. Holywood, Α. Α. Τ. Ὕδραν, καὶ Γ. Κ. Πάτρας· Ἐλήφθησαν. — κ. Κ. Ν. Τρίκκαλα. Ἡ πρὸς τὸν κ Τζ. Τ. βέην ἀποστολὴ ἤρξατο συνῳδὰ τῇ ἐπιστολῇ σας. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς προσπαθείας σας πρὸς διάδοσιν τῆς «Ἑστίας». — κ. Σ. δὲ Β. Ζάκυνθον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν· ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποφανθῶμεν πρὶν ἢ ἴδωμεν τὸ χειρόγραφον — κ. Ι. Σ. Τὰ πλεῖστα τῶν παιδικῶν αὐτῶν ἀθυρμάτων κατασκευάζονται ἐν τῇ γερμανικῇ πόλει Νυρεμβέργῃ, ἐξ ἧς ἀποστέλλονται οὐ μόνον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης. — κ. Μ. Ι. Τ. Χίον. Τὸ ἀντίτυπον ἀπεστάλη. Ἐπὶ τῆς ἐρωτήσεώς σας δὲ σημειοῦμεν ὅτι Περίοδος μὲν λέγεται τὸ τετραετὲς διάστημα (ἢ ὀλιγώτερον ἐν περιπτώσει διαλύσεως) τῆς ὑπάρξεως τῆς Βουλῆς, Σύνοδος δὲ τὸ χρονικὸν διάστημα, ὅπερ ἐτησίως διανύει ἡ Βουλὴ συνεδριάζουσα. Ἡ σύνοδος δύναται νὰ εἶνε ἄλλοτε μακροτέρα καὶ ἄλλοτε βραχυτέρα· ἐν τῷ συντάγματι δ' ὁρίζεται ὅτι οἱ βουλευταὶ δὲν δύνανται νὰ συνεδριάζωσιν οὔτε ὀλιγώτερον τῶν τριῶν μηνῶν, οὔτε περισσότερον τῶν ἓξ κατ' ἔτος. — κ. Α. Π. Γ. Σύρον. Δυστυχῶς ὄχι, διότι δὲν ἔχομεν καιρὸν πρὸς τοῦτο. — κ. Ν. Β. Πύργον. Πρόχειρον καὶ ἀσφαλὲς μέσον εἶνε ἡ διὰ τοῦ ταχυδρομείου ἀποστολὴ ἐν ἐπιστολῇ συστημένῃ. — Φίλῳ Χ*. Οὐδενὸς ἄξια Πόσον δίκαιον εἶχεν ὁ Ἡράκλειτος εἰπών: «Πολυμαθίη νόον οὐ διδάσκει!» — Κυρίᾳ Ε. Ν. Δ Περιλαμβάνεται εἰς τὴν σειρὰν τοῦ 1881, τιμωμένην φράγκων 10. — Ταχτικῷ ἀναγνώστῃ. Ἀγνοοῦμεν. Δύνασθε ἴσως νὰ πληροφορηθῆτε ἀναδιφῶντες τὸ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Βουλῆς μέγα λεξικὸν τοῦ Larousse εἰς τὴν λέξιν Wagram. — κ. Π. Λ. Α Γέϊσκ Τὰ ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν. — Συνδρομητῇ Καθ' ἡμᾶς τὴν αἰτίαν ὑπέχουσιν αὐτοὶ οἱ γονεῖς. Περὶ τῶν τοιούτων θλίψεων αὐτῶν ἔλεγεν ὁ φιλόσοφος Locke: Παραπονοῦνται ὅτι εἶνε πικρὸν τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον πίνουσιν, ἀλλὰ λησμονοῦσιν ὅτι αὐτοὶ οὗτοι ἐδηλητηρίασαν τὴν πηγήν του. — κ. Σ. Κ. Μεσολόγγιον. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Β. Γ. Διὰ τοὺς ἄλλους θὰ συμμορφωθῶμεν τῇ παραγγελίᾳ σας. — κκ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν, Σ. Π. Μ. Κέρκυραν, G N. Βελεστῖνον, Γ. Ι. Π Βῶλον καὶ Κυρίαν Κ Φ. Χ. Ἀργοστόλιον. Τὰ ζητηθέντα ἀντίτυπα τῶν «Παιδ. Διηγ.» ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς. — κ. Μ. Θ. Καὶ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ. «Ἀλλοίμονον, λέγει ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος, ἂν ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ αἱ γυναῖκες παρασταθῶσιν ὑπὸ τὴν αὐτὴν μορφήν! Δὲν εἶνε διόλου ἀπίθανον νὰ ἐμβάλωσιν ἡμᾶς εἰς πειρασμὸν καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ!»

—

Σημ. Περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς λέξεως κουραμάνα, περὶ ἧς ἐγένετο λόγος ἐν προηγουμένοις φύλλοις τοῦ Δελτίου, ἐπιστέλλει ἡμῖν ἐκ Μυτιλήνης ὁ κ. Ἀναστάσιος Ι. Ζάχας μακρὰν σημείωσιν, ἐξ ἧς παραθέτομεν τὰ ἑπόμενα: «Οἱ Ἀλβανοὶ τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Μακεδονίας καλοῦσι κουραμάναν εἶδος ἄρτου κατασκευαζομένου ἐκ πιτύρων καὶ ὀλίγου ἀλεύρου, οὗ 1 — 2 ὀκάδας συμμιγνύουσι μετὰ 10 – 20 ὀκάδων πιτύρων, δι' οὗ τρέφουσι τοὺς ποιμενικοὺς κύνας. Εἶνε λοιπὸν δῆλον ὅτι τὴν λέξιν παρ' ἄλλων παρελάβομεν καὶ ὑποκοριζόμενοι ἐκαλέσαμεν δι' αὐτῆς τὸν μέλανα καὶ ἐλάττονος ἀξίας ἄρτον τῶν στρατιωτῶν».

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

(29 Δεκεμβρίου (Πέμπτη) 1883)

Ἀφίκετο καὶ κατέλυσεν ἐν τοῖς ἀνακτόροις ὁ Γάλλος ἀντιναύαρχος Λεξὲν, προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ὅπως διαχειμάσῃ ἐνταῦθα. — Ἀπὸ τῆς 21 Ἰουνίου, 1882, ἀφ᾽ ἧς χρονολογεῖται ἡ ἵδρυσις τῆς διεθνοῦς ἑταιρίας τῆς τομῆς τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, μέχρι τέλους τοῦ ἔτους τούτου διεξήχθησαν αὐτόθι πλεῖστα ἔργα, ἐξ ὧν σημειοῦμεν τὰ ἑξῆς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πληροφοριῶν τοῦ ὑπὸ τῆς ἑταιρίας ταύτης ἐκδιδομένου Δελτίου «Ἡ Διῶρυξ τῆς Κορίνθου». Διὰ κατοικίας τῶν ὑπαλλήλων καὶ ἐργατῶν ἱδρύθησαν ἐπὶ ἑκάστου στομίου τοῦ Ἰσθμοῦ ἀνὰ μία πόλις, ἡ μὲν παρὰ τὸν κόλπον τῆς Αἰγίνης ὀνομασθεῖσα «Ἰσθμία», ἡ δ᾽ ἑτέρα ἐπὶ τοῦ κόλπου τῆς Κορίνθου, «Ποσειδωνία». Ἡ πρώτη, ἡ σημαντικωτέρα, περιέχει νῦν 200 διάφορα οἰκοδομήματα καὶ κατέχει χῶρον 49,000 τετραγωνικῶν μέτρων. Ἡ ὑγιεινὴ κατάστασις εἶνε ἀρίστη, χάρις εἰς τὰς φροντίδας τῆς ἑταιρίας καὶ εἰς τὴν ἄφθονον ὕδρευσιν τῶν συνοικιζομένων πόλεων. Ὀλίγιστοι δὲ εἰσὶν οἱ ἀσθενεῖς ἐν τῷ ἐν Ἰσθμίᾳ νοσοκομείῳ. Οἱ διάφοροι σταθμοὶ ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον εἰσὶ συνδεδεμένοι διὰ τηλεφώνου. Αἱ ἐργασίαι τῆς τομῆς προβαίνουσι ταχέως ἑκατέρωθεν ἕνεκεν τῆς ἐντελείας τοῦ ὑλικοῦ καὶ τῶν ἀναγκαίων μηχανημάτων, οἱ δὲ ἔνθεν κἀκεῖθεν λιμένες συντελοῦνται προσεχῶς. Τὸ μῆκος τῆς μέχρι τοῦδε περατωθείσης τομῆς ὑπολογίζεται εἰς 800 μέτρα ἀπὸ τῆς Ἰσθμίας καὶ εἰς 1300 ἀπὸ τῆς Ποσειδωνίας. Τὰς ἐργασίας ὑποβοηθοῦσιν ἐκτὸς τῶν ἄλλων μηχανημάτων δύο ῥυμουλκὰ, ὁ «Στρατηγὸς Τὺρ» καὶ ὁ «Σπινθὴρ», τὸ γιὰχτ «Λέρων», 4 ἀτμάμαξαι ἐν ἐνεργείᾳ καὶ 180 βαγόνια φορτηγά· οἱ δὲ ὑπάλληλοι καὶ ἐργάται τῆς ἑταιρίας ἀνέρχονται εἰς 1200 - 1500. Παρηγγέλθησαν δὲ καὶ δύο βυθοχόροι ὁμώνυμοι ταῖς δύο συνοικιζομέναις πόλεσιν, ὧν ἡ μία κομισθήσεται τὸν μῆνα τοῦτον. Ἐν γένει δὲ ἡ ἐπιχείρησις δίδει τὰς ἀρίστας ἐλπίδας περὶ τῆς ἐπιτυχίας αὐτῆς, χάρις εἰς τὰ μέσα, ἅτινα ἡ ἑταιρία αὕτη διατίθησι. — Αἱ τελωνειακαὶ εἰσπράξεις ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου 1883 ἀνῆλθον εἰς 18,390,460. 70, ἤτοι εἰσεπράχθησαν ἐξ εἰσαγωγῆς 14,412,962 62, ἐξ ἐξαγωγῆς 1,393,286. 74, ἐκ διαμετακομίσεως 145,123 55, ἐκ λαθρεμποριῶν 118,658.35, ἐξ ἐγγείων φόρων 2,186,613. 27, ἐκ δικαιωμάτων 1,338,119. 24. Αἱ εἰσπράξεις αὗται ὑπερέβησαν τὰς τῶν ἀντιστοίχων μηνῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ 587,383. 16. — Κατέπλευσεν εἰς Πειραιᾶ ἀγγλικὸν ἀτμόπλοιον ὀνόματι «Severn» κομίσαν δύο ἀτμαμάξας καὶ 23 βαγόνια τοῦ εἰς Πάτρας σιδηροδρόμου, πολλὰ εἴδη τοῦ ἐνταῦθα ἀεριόφωτος καὶ ἄλλο ὑλικὸν τοῦ αὐτοῦ σιδηροδρόμου, ὅπερ μεταβαίνει ἵνα ἀποβιβάσῃ εἰς Καλαμάκιον. — Ὡς εἶχε γείνει πρὸ πολλοῦ καὶ πολλάκις εὐχὴ, διωρίσθησαν κοσμήτριαι τοῦ Ἀρσακείου παρθεναγωγείου καὶ τοιαῦται ἐγένοντο αἱ κυρίαι Ἐλίζα Θ. Ζαΐμη, Ἀνδρομάχη Μ. Ρενιέρη καὶ Ἑλένη Κ. Μουρούζη, αἵτινες καὶ εὐθὺς ἀναλαβοῦσαι τὰ καθήκοντά των, ἐπεθεώρησαν προχθὲς τὰ ἐνδιαιτήματα τῶν μαθητριῶν, τὰ διδακτήρια καὶ λοιπὰ παραρτήματα, ἐξετάσασαι τὰ πάντα μετὰ προσοχῆς, εὑροῦσαι δ᾽ αὐτὰ ἐν εὐαρέστῳ καταστάσει, ἐφ᾽ ᾧ ἐξέφρασαν τὴν εὐχαρίστησίν των εἰς τὸν πρόεδρον τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου. — Ἀντιπρόσωπος ἀγγλικῆς ἑταιρίας μετέβη, καθ᾽ ἃ γράφει τὸ «Ἐθνικὸν Πνεῦμα», εἰς Γύθειον δι᾽ ἀγγλικοῦ ἀτμοπλοίου καὶ ἐπεσκέψατο δύο μεταλλεῖα, κείμενα τὸ μὲν ἐν Στεφανίᾳ, τὸ δ᾽ ἐν τῇ θέσει Κουταλιανῷ Πύργῳ καὶ παρέλαβε διάφορα δείγματα. — Τοσαύτη εἶνε ἡ ἐπὶ τοῦ Κιθαιρῶνος πεσοῦσα χιὼν, ὥστε οὐδὲ κατὰ τὴν προσεχῆ ἄνοιξιν δὲν θὰ εἶνε βατὸς, ὡς λέγεται, εἰς ἁμάξας καὶ ἵππους.

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας» ἀπεφάσισε νὰ διοργανώσῃ καὶ ἐφέτος Λαχεῖον χάριν τῶν συνδρομητῶν αὐτῆς, οἵτινες μετ᾽ ἀμειώτου εὐμενείας καὶ προθυμίας ἐξακολουθοῦσι παρέχοντες τὴν ὑποστήριξίν των εἰς τὸ ἔργον τῆς «Ἑστίας». Κρίνουσα δὲ ὅτι τῶν μὲν παλαιῶν συνδρομητῶν πολλοί, μὴ ἔχοντες ὅλους τοὺς τόμους τῆς «Ἑστίας» ἀπ᾽ ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς, εὐχαρίστως θὰ ἔβλεπον διευκολυνομένην αὐτοῖς τὴν συμπλήρωσιν τῆς σειρᾶς των, τοῖς δὲ νεωστὶ ἐγγραφομένοις θὰ ἦτο λίαν εὐπρόσδεκτον τὸ μέσον τῆς ἀδαπάνου βαθμηδὸν ἀποκτήσεως πλήρους σειρᾶς τῆς «Ἑστίας», ἐθεώρησε καλὸν ἵνα τὸ Λαχεῖον αὐτῆς ἀποτελεσθῇ ἐφέτος ἀποκλειστικῶς ἐκ τόμων τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ τῶν ἐν τοῖς προηγουμένοις τεθέντων βιβλίων.

Κατὰ ταῦτα ὡς κέρδη τοῦ ἐφετινοῦ Λαχείου τίθενται 200 τόμοι ἄδετοι τῆς «Ἑστίας» ἀξίας φράγκων χιλίων (1000).

Οἱ 200 οὗτοι τόμοι θέλουσιν ἀποτελέσει 50 κλήρους, συγκειμένους ἐκ 4 τόμων ἕκαστον.

Τὸ Λαχεῖον θέλει περιλαμβάνει τόσους ἀριθμούς, ὅσοι ἔσονται οἱ συνδρομηταὶ τῆς «Ἑστίας» μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς κληρώσεως αὐτοῦ· θέλουσι δὲ μετάσχει αὐτοῦ οὐ μόνον οἱ παλαιοὶ συνδρομηταί, ἀλλὰ καὶ οἱ τὸ πρῶτον νῦν ἐγγραφόμενοι τοιοῦτοι.

Ἕκαστος τῶν συνδρομητῶν θέλει λάβει δωρεὰν ἀνὰ ἕνα ἀριθμὸν τοῦ Λαχείου, ὁ αὔξων δ᾽ ἀριθμὸς τῆς ἀποδείξεως τῆς συνδρομῆς ἑκάστου διὰ τὸ ἔτος 1884 θέλει εἶνε συγχρόνως καὶ ἀριθμὸς τοῦ Λαχείου.

Ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν συνδρομητῶν θέλουσι κληρωθῇ 50, εἰς οὓς θὰ διανεμηθῶσι τὰ κέρδη τοῦ Λαχείου, ἤτοι ἀνὰ 4 τόμοι εἰς ἕκαστον, κατ᾽ ἰδίαν αὐτοῦ ἐκλογήν.

Ἡ κλήρωσις τοῦ Λαχείου γενήσεται δημοσίᾳ τὴν τελευταίαν Κυριακὴν τοῦ Μαρτίου, ὥραν 3 μ. μ. ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐνώπιον τῆς Διευθύνσεως, πενταμελοῦς Ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις συνδρομητῶν καὶ παντὸς ἄλλου συνδρομητοῦ, ἐπιθυμοῦντος νὰ παραστῇ εἰς τὴν κλήρωσιν.

Ἡ Διεύθυνσις.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 367. — 8 Ἰανουαρίου 1834. — Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας»: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

Λήξαντος ἤδη τοῦ 8ου ἔτους τῆς «Ἑστίας», ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες αὐτὴν καὶ κατὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος παρακαλοῦνται νὰ ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως τὸ ἀντίτιμον τῆς συνδρομῆς αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θʹ — ΑΡΙΘ. 419

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ τῆς παλαιᾶς ἱστορίας, διήγημα ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.

ΜΥΡΜΗΚΕΣ, ΜΕΛΙΣΣΑΙ ΚΑΙ ΣΦΗΚΕΣ ὑπὸ Ν. Χ. Ἀποστολίδου.

ΠΩΣ εἰργάζετο ὁ Δουμᾶς.

ΕΟΡΤΗ τῶν Φώτων καὶ ὁ μέγας ἁγιασμὸς ὑπὸ Γ. Λαμπάκη.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ἐν ὅλῳ τῷ γερμανικῷ Κράτει ἐκδίδονται 5,041 ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ συγγράμματα, μὴ συνυπολογιζομένων τῶν ὀλίγων ἐκείνων περιοδικῶν, ἅτινα δὲν κυκλοφοροῦσι διὰ τοῦ ταχυδρομείου. Ἐκ τούτων 4934 γράφονται γερμανιστί, 96 δὲ εἰς διαφόρους ἄλλας γλώσσας, ἤτοι 35 γαλλιστί, 29 πολωνιστί, 19 δανιστί, 7 εἰς λιθουανικὴν γλῶσσαν καὶ 5 εἰς βενδικήν. Πλὴν τούτων 3 ἐκδίδονται ἐν ἀγγλικῇ γλώσσῃ, ἀνὰ 2 εἰς ἰταλικήν, ἱσπανικὴν καὶ ἑβραϊκήν, καὶ ἀνὰ 1 εἰς ῥωσσικὴν καὶ ὀλλανδικήν. Κατὰ τὴν πληθὺν τῶν ἐφημερίδων μία μόνον χώρα ὑπερτερεῖ τὴν Γερμανίαν, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, ἐν αἷς κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1880 ἐξεδίδοντο 11,314 δημοσιογραφικὰ ὄργανα. Ἐκ τῶν ἄλλων τῆς Εὐρώπης χωρῶν ἡ Γαλλία ἀριθμεῖ 3716 ἐφημερίδας καὶ περιοδικά, ἡ Μεγάλη Βρεττανία 3083, ἡ Αὐστροουγγαρία 2024, ἡ Ἰταλία 1378, ἡ Ἑλβετία 561. Ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ ἀναλογία τοῦ πληθυσμοῦ πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐφημερίδων, εὑρίσκομεν ὅτι ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην πρῶται ἔρχονται αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, ἐν αἷς ἀναλογεῖ 1 ἐφημερὶς εἰς 4433 κατοίκους, μεθ' ἃς ἡ Ἑλβετία (1 ἐφημερὶς εἰς 5073 κατοίκους), τρίτη ἡ Γερμανία καὶ τετάρτη ἡ Γαλλία, ἥτις ὅμως ἔχει τὴν σχετικῶς πλουσιωτάτην εἰς ἐφημερίδας πόλιν τοῦ κόσμου, τοὺς Παρισίους, ἔνθα ἐκδίδονται 1343 τοιαῦτα ὄργανα.

— Ἐν Παρισίοις σχεδιάζεται ἡ διοργάνωσις ἐκθέσεως τῶν ἐκλεκτοτέρων ἔργων τοῦ διασήμου Γάλλου ζωγράφου Meissonier. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκτεθησομένων θέλει ἀνέλθει εἰς 150 περίπου, ὧν πολλὰ θὰ σταλῶσιν ἐκ διαφόρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Αὐτὴ ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας ὑπεσχέθη νὰ πέμψῃ ἕνα τῶν περιφημοτέρων πινάκων τοῦ μεγάλου ζωγράφου, οὗτινος εἶνε κάτοχος.

Ὑπολογίζεται ὅτι τὰ ἐκτεθησόμενα ταῦτα ἔργα τοῦ Meissonier ἀντιπροσωπεύουσιν ἀξίαν 15 ἢ 20 ἑκατομμυρίων φράγκων. Οἱ εἰδήμονες δὲ βεβαιοῦσιν ὅτι τὸ σύνολον τῶν ἔργων τοῦ ζωγράφου τούτου, ἅτινα συμποσοῦνται εἰς 420 εἰκόνας, ἔχουσιν ἀξίαν 50.000,000 φράγκων. Ἐν τούτοις τὸ ὅλον ποσόν, ὅπερ ὁ καλλιτέχνης ἐκέρδησεν ἐκ τῶν ἔργων του τούτων, δὲν ὑπερβαίνει τὰ 4,000,000 φράγκα, ἐξ οὗ μανθάνομεν ὅτι τὰ λοιπὰ ὠφελήθησαν οἱ μεταπράται. Ἐπὶ παραδείγματος, γνωστὸν ὑπάρχει ὅτι εἷς φιλότεχνος ἀγοράσας ἀντὶ 7,000 φράγκων 6 μικρὰ ἔργα τοῦ Meissonier μετεπώλησεν αὐτὰ ἀντὶ 500,000 φράγκων.

— Τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἐν τῇ ταχυδρομικῇ κινήσει κατέχει ἡ Ἀγγλία, ἐν ᾗ κατὰ τὸ 1882 ἐκυκλοφόρησαν 1,425,000,000 ἐπιστολαί. Μετὰ τὴν Ἀγγλίαν ἔρχεται ἡ Γερμανία, ἐν ᾗ αἱ ἀνταλλαγεῖσαι ἐπιστολαὶ συνεποσώθησαν εἰς 891.000,000, μεθ' ἣν ἡ Γαλλία ἐν ᾗ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνῆλθεν εἰς 628,500,000· ἐν Αὐστρίᾳ ἐκυκλοφόρησαν ἐπιστολαὶ 410,000,000, ἐν δὲ Ῥωσσίᾳ μεθ' ὅλην τὴν ἀπέραντον αὐτῆς ἔκτασιν μόνον 148,000,000 ἐπιστολῶν. Ἡ σχετικῶς πολὺ ἐλάσσων Ἰταλία ὑπερβαίνει τὴν Ῥωσσίαν κατὰ 1.000,000 ἐπιστολῶν. Τὰ πλεῖστα ταχυδρομικὰ γραφεῖα ἔχει ἡ Ἀγγλία, τουτέστι 15,406, ἡ Γερμανία ἔρχεται κατόπιν ἔχουσα 12,548. Ἐλάχιστον δὲ ἀριθμὸν ἔχει ἡ Σερβία, ἤτοι μόνον 54 ταχυδρομικὰ γραφεῖα, δι' ὧν ἀντηλλάγησαν κατὰ τὸ 1882 1,300,000 ἐπιστολαί.

— Ἀγγλικόν τι περιοδικὸν σύγγραμμα προέτεινε τοῖς ἀναγνώσταις αὐτοῦ νὰ ὑποδείξωσι διὰ ψηφοφορίας ποῖοι ἦσαν οἱ δέκα μέγιστοι ἐκ τῶν συγχρόνων συγγραφέων τῆς Ἀγγλίας. Οἱ ψηφοφορήσαντες ἀνῆλθον ὑπὲρ τοὺς 500, πάντων δὲ τῶν συγγραφέων πρῶτος ἐκρίθη ὁ δαφνοστεφὴς ποιητὴς Tennyson λαβὼν 501 ψήφους. Ἀμέσως μετὰ τοῦτον ἦλθεν ὁ Ruskin, ὁ διάσημος τεχνοκρίτης τυχὼν 462 ψήφων. Ὁ Swinburne ἦλθεν ἕκτος. Ὁ Ἕρβερ Σπένσερ ὄγδοος, ὁ Γλάδστων δέκατος τρίτος. Οἱ μυθιστοριογράφοι λίαν δυσμενῶς ἐκρίθησαν ἐν τῷ φιλολογικῷ τούτῳ δημοψηφίσματι. Οἱ δύο δὲ μᾶλλον εὐνοούμενοι αὐτῶν W. Black καὶ Shorthouse ἔτυχον ἑκάτερος 50 ψήφων.

— Ἑπόμενος τῷ παραδείγματι τοῦ πρίγκηπος Καρόλου Θεοδώρου, ὄντος χειρουργοῦ ἐπιφανοῦς, ὁ πρίγκιψ Λουδοβῖκος Φερδινάνδος τῆς Βαυαρίας ἀνεκηρύχθη διδάκτωρ τῆς ἰατρικῆς παρὰ τῷ Πανεπιστημείῳ τοῦ Μονάχου.

— Μετὰ πολλῆς λύπης εἴδομεν διακοπτομένην τὴν ἔκδοσιν τῆς τεργεσταίας συναδέλφου «Κλειοῦς», μιᾶς τῶν ἀρίστων ἑλληνικῶν ἐφημερίδων, ἥτις ἐπὶ εἰκοσιπενταετίαν ὅλην τελεσφορώτατα ἐξυπηρέτησε τὰ συμφέροντα τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ὑπὸ τὴν ἔμφρονα διεύθυνσιν τοῦ κ. Διονυσίου Θερειανοῦ.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἐνέκρινε τὴν σύστασιν δημοτικῶν σχολείων ἀρρένων ἐν τοῖς χωρίοις Μπάκρινα καὶ Γούνιστα τοῦ δήμου Λαρίσης, Χατζῆ Μουσταφᾶ, Χατζῆ Μπαράη καὶ Μπακρὰτζ τοῦ δήμου Φαλίου, Σαρατσιαλὰρ καὶ Μετεσελῆ τοῦ δήμου Συκουρίου, Σπηλιὰ τοῦ δήμου Ἀμπελακίων, Δοξαρᾶ Χατζηχαλὰρ καὶ Λουτρὰ τοῦ δήμου Ἀμπελακίων. Ἅπαντα τὰ δημοτικὰ σχολεῖα ταῦτα συντηρηθήσονται καθ' ὁλοκληρίαν δαπάναις τῶν οἰκείων δήμων.

Ἔτι συνεστάθη πλῆρες δημοτικὸν σχολεῖον δευτέρου βαθμοῦ ἐν Κυπαρισσίᾳ· ἐνεκρίθη ἡ σύστασις δημοτικῶν σχολείων ἀρρένων ἐν τοῖς χωρίοις Ἀνθείᾳ τοῦ δήμου Θουρίας καὶ Συτίστᾳ τοῦ δήμου Ὀφιονείας, συντηρηθησομένων ἐπὶ τοῦ παρόντος δαπάναις τοῦ δημοσίου, ἐν Καναλίοις τοῦ δήμου Βοίβης τῆς ἐπαρχίας Βόλου, ἐν Ἀγουρελίτσῃ, Μουζούστῃ καὶ Φλώκα τοῦ δήμου Πλαταμῶνος συντηρηθησομένων καθ' ὁλοκληρίαν δαπάναις τῶν οἰκείων δήμων καὶ ἐν τῷ χωρίῳ Πεδεμένῳ τοῦ δήμου Φλεσσιάδος, δαπάναις τοῦ δήμου, χορηγοῦντος καὶ τοῦ δημοσίου ἀνάλογον συνδρομήν.

— Ἀρχαιολογικὴ ἀνακάλυψις ἐγένετο ἐν Σπάτᾳ τοῦ δήμου Κρωπίας. Ἐντὸς μιᾶς τῶν ἀμπέλων τοῦ κ. Ἡρακλέους Γέροντα, ἀνορυττομένων χωμάτων πρὸς ἐπίστρωσιν τῆς ἐκεῖ κατασκευαζομένης ὁδοῦ, ἀνευρέθησαν δύο ὅμοιοι μεγάλοι ἀμφορεῖς μαρμάρινοι ἔχοντες ἀνὰ μίαν ὠ-

Digitized by Google

ραίαν ἀνάγλυφον εἰκόνα ἐπ' αὐτῶν. Ἐπίσης καὶ μία πλὰξ χαλκῆς κατειργασμένη μετὰ ἀετώματος, εἰς τὴν βάσιν τοῦ ὁποίου ὑπάρχει γεγραμμένη μεγάλοις γράμμασιν ἡ λέξις

«ΑΡΧΗΓΕΤΗ».

— Ἐξεδόθη τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐπετηρὶς τῆς Ἑλλάδος» προαγγελθὲν Ἡμερολόγιον τοῦ 1884, κατ' ἀπομίμησιν τοῦ τῆς Γόθας περίπου, ἐν ᾧ ἀναγράφονται αἱ ἀρχαὶ τοῦ Κράτους ὅλαι, διοικητικαί, οἰκονομικαί, δικαστικαί, ἐκκλησιαστικαί, προξενικαί, στρατιωτικαί, ναυτικαί, αἱ διάφοροι ἑταιρίαι, σύλλογοι, τράπεζαι, ταχυδρομικὰ καὶ ἄλλα ἀπογραφικά.

— Εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ 1837 συνεχῶς μέχρις ἐσχάτων διδάξαντα ἐν Πάτραις ἀείμνηστον Δημήτριον Πορφυρόπουλον, οὗ μαθηταὶ διετέλεσαν πλεῖστοι διακρινόμενοι σήμερον ἐν πάσαις ταῖς τάξεσι τῆς πατραϊκῆς κοινωνίας, πρόκειται ν' ἀνεγερθῇ μνημεῖον ὑπὸ τῶν πολυπληθῶν αὐτοῦ μαθητῶν, οἵτινες πρὸς συλλογὴν συνδρομῶν καὶ ἐνέργειαν τῶν δεόντων πρὸς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σκοποῦ τούτου συνέστησαν ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κκ. Χρ. Παλαμᾶ, γραμματέως τῆς αὐτόθι νομαρχίας, Κ. Ἰωαννίδου, δικαστοῦ, καὶ Γ. Τζίνη.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἑρμηνεία εἰς τὰ τέσσαρα Εὐαγγέλια πρὸς χρῆσιν τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν ὑπὸ Βαρθολομαίου Γεωργιάδου, Διευθυντοῦ τοῦ ἐν Χαλκίδι ἱερατικοῦ σχολείου καὶ πρώην Β' γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Ἀθήνησι. Τυπογραφεῖον «Παλιγγενεσίας» Ἰω. Ἀγγελοπούλου, ἐν ὁδῷ Βορρᾶ, 1. 1883 8ον, σελ. λή - 841. Εὑρίσκεται ἐν τῷ τυπογραφείῳ Ἰω. Ἀγγελοπούλου καὶ τιμᾶται δρ. ν. 12 1|2.

Λουΐζα καὶ Ραούλ. Δρᾶμα εἰς πέντε πράξεις μεταποιηθὲν ἐκ τοῦ μυθιστορήματος τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ «Ὁ ὑποκόμης τῆς Βραζελόνης» ὑπὸ Ἀγγέλου Α. Ἀντωνέλλου. Ἐν Ζακύνθῳ, τύποις Στ. Καψοκεφάλου. 1883. 8ον, σελ. 90 Τιμᾶται δρ. 1,30.

Ὁ Ὅμηρος καὶ ἡ ἀληθὴς Ἰθάκη ὑπὸ R. Hercher. Ἐξελληνίσθη ὑπὸ Σπ. Κ. Παππαγεωργίου, καθηγητοῦ. Ἐν Κερκύρᾳ. 1883 Σελ. 30 Τιμὴ λεπτὰ 50. [Τὸ ζήτημα, ἂν ἡ νῆσος Ἰθάκη εἶνε αὐτὴ αὕτη ἡ ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου περιγραφομένη πατρὶς τοῦ Ὀδυσσέως, ἰδίως δὲ ἂν ἰδίοις ὄμμασιν ὁ ποιητὴς εἶδεν αὐτήν, καὶ ἂν αἱ περιγραφαί του συμφωνοῦσι πρὸς τὴν θέσιν καὶ τὴν ὀρεογραφικὴν καὶ ὑδρογραφικὴν κατάστασιν τῆς νήσου καὶ τὰ ἐνυπάρχοντα ἴχνη ἀρχαιοτήτων, πολλάκις ἐκινήθη ὑπὸ τῶν νεωτέρων φιλολόγων καὶ περιηγητῶν, καὶ ἐζητήθη νὰ ἐξηγηθῶσι διαφοροτρόπως αἱ περιγραφαὶ τῆς «Ὀδυσσείας», αἱ ὅλως ἀντιφάσκουσαι πρὸς τὴν θέσιν τῆς νήσου καὶ τὴν φύσιν τῶν τόπων αὐτῆς. Συμπεράσματα ἐπὶ συμπερασμάτων, εἰκασίαι ἐπὶ εἰκασιῶν ᾠκοδομοῦντο ἐπὶ τῶν λόγων τοῦ ποιητοῦ· αἱ ἀντιφάσεις ἦσαν καταφανεῖς, ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα τὴν αἴγλην τοῦ ὀνόματος τῆς Ἰθάκης ν' ἀφαιρέσῃ, ἀποφαινόμενος ὅτι ὁ Ὅμηρος δὲν ἐγνώρισεν ἢ μόνον τὸ ὄνομα αὐτῆς. Ἐπὶ τοσοῦτο δὲ προέβησάν τινες, ὥστε ὁ Γουλιέλμος Γκέλλ, ὁ περιηγηθεὶς τὴν Ἰθάκην τῷ 1806, ἀνεγνώρισε τὸν ποιητὴν ἐν τῇ νήσῳ καὶ εἰς τὰς ἐλαχίστας περιγραφάς, καὶ τὸ περὶ Ἰθάκης σύγγραμμά του ἐθεωρεῖτο σχεδὸν ὡς ἐπιβοηθητικὴ πηγὴ τῶν νεωτέρων σχολιαστῶν τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν εἰς τὰ περὶ Ἰθάκης. Ἀλλὰ τελευταῖον ὁ R. Erscher, διὰ τῆς ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον συντόμου μελέτης αὐτοῦ, διεσκέδασε πᾶσαν περιβάλλουσαν τὸ ζήτημα τοῦτο ἀμφιβολίαν, καταδείξας ὅτι ὁ Ὅμηρος δὲν ἐγνώρισε παντάπασι τὴν Ἰθάκην, καὶ ὅτι αἱ περιγραφαί, ἃς δίδει καὶ αἱ τοπικαὶ ὀνομασίαι αὐτῆς εἶνε ἰδανικαί. Γράφει δὲ ταῦτα ὁ Hercher βασιζόμενος οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ἀντιφάσεων αὐτῶν τούτων τῶν ὁμηρικῶν ποιημάτων ὡς πρὸς τὴν περιγραφήν, ἀλλ' ἐπεσκέφθη καὶ τὴν Ἰθάκην καὶ ἀνεζήτησεν ὡς ὁ Γκέλλ πανταχοῦ ταὐτότητα περιγραφῆς, ἀλλ' οὐδαμοῦ εὗρε τοιαύτην.

Δὲν εἰσερχόμεθα εἰς λεπτομερῆ ἀνάλυσιν τοῦ φροντίσματος τούτου τοῦ συγγραφέως, καθόσον καὶ μικρὸν εἶνε καὶ εὐαπόκτητον εἰς πάντα φιλολογοῦντα, παραθέτομεν μόνον τὴν δοξασίαν τοῦ συγγραφέως, διατί ἀκριβῶς ἐξελέχθη ἡ Ἰθάκη ὡς πατρὶς τοῦ Ὀδυσσέως· «Ὅτε αἱ περιπλανήσεις τοῦ πολυπλάγκτου Ὀδυσσέως, λέγει, αἵτινες κατὰ τὸν μῦθον διαδραματίζονται ἐν ταῖς νήσοις τῆς μυθώδους πρὸς δυσμὰς θαλάσσης ἔμελλον νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ τέρμα αὐτῶν καὶ τὴν λύσιν, τότε ἐδεῖτο ὁ ποιητὴς χώρας κειμένης εἰς τὰ τέρματα τῆς πρὸς δυσμὰς θαλάσσης, ἥτις ὑπῆρξεν ἡ σκηνὴ τοῦ δράματος. Καὶ τοιαύτη χώρα ἦτο μόνη ἡ Ἰθάκη κατάλληλος, ἥτις, ὡς εἴδομεν, κατὰ τὴν πίστιν τῶν χρόνων ἐκείνων ἦτο ἡ δυτικωτέρα πασῶν τῶν πρὸς δυσμὰς κειμένων χωρῶν».

Τὸ φρόντισμα τοῦτο τοῦ Hercher ὅπερ μετεφράσθη εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, ἐξελληνίσας μετ' ἐπιμελείας ὁ κ. Σπ. Παπαγεώργιος παρέδωκεν ἄξιον καὶ φιλόλογον ἀληθῶς ἀνάγνωσμα εἰς τοὺς περὶ τὸν Ὅμηρον ἀσχολουμένους.

A. M].

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[5 Ἰανουαρίου (Πέμπτη) 1884]

Ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν προκηρύσσεται διαγωνισμὸς μεταξὺ τῶν εἰς τὸ πολεμ. ναυτικὸν ὑπηρετούντων καὶ ὑπηρετησάντων μηχανικῶν, ἐνεργηθησόμενος τὴν 16 Ἰανουαρίου 1884 ἐν τῷ Ὑπουργείῳ τῶν ναυτικῶν, ἐνώπιον ἐπιτροπῆς, ἀποτελουμένης ὑπὸ τοῦ ἀποστράτου ναυπηγοῦ κ. Σ. Μόστρα, τοῦ ναυπηγοῦ κ. Σ. Γιαλούση καὶ τοῦ Γάλλου μηχανικοῦ κ. A. Rondel ὅπως ἀποσταλῶσιν εἰς Γαλλίαν δύο ἐκ τῶν ἐν τῷ πολεμικῷ ναυτικῷ ὑπηρετούντων μηχανικῶν, ἵνα ἐκπαιδευθῶσι περὶ τὰ ναυπηγικά.—Κατὰ τὸν ὑποβληθέντα εἰς τὴν βουλὴν προϋπολογισμὸν τοῦ Κράτους αὐξάνει τὸ προσωπικὸν τοῦ ὑπουργείου τῶν ναυτικῶν, τῆς σχολῆς τῶν ναυκλάστρων, τῶν φάρων καὶ φανῶν καὶ τοῦ θεραπευτηρίου Πειραιῶς. Σημειοῦνται δὲ πάντα τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἐν ἐνεργείᾳ καὶ ὑπολογίζεται αὔξησις ἐκ τῆς τροποποιήσεως τῆς φορολογικῆς κλίμακος τῶν τελῶν τοῦ χαρτοσήμου κατὰ 560,000 δραχμάς —Ἡ διὰ τὸ 1884 ἐνοικίασις τοῦ δημοτικοῦ φόρου Ἀθηνῶν ἐπὶ τῶν εἰσαγομένων ὠνίων καὶ ἐμπορευμάτων ἀνῆλθεν εἰς 1,181,100 δρ. κατακυρωθεῖσα εἰς τὸν κ. Ἄγγελον Καμπᾶν. Ἡ διαφορὰ πρὸς τὴν περυσινὴν ἐκμίσθωσιν εἶνε δρ. 280,100, ὀφείλεται δὲ αὕτη εἰς τὴν αὔξησιν τῆς καταναλώσεως καὶ εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ τιμολογίου, ἥτις ἐπαισθητῶς αὐξάνει καὶ τὸ ποσὸν τοῦ πληρωτέου φόρου.—Τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην ἤρξατο ἡ πλήρης λειτουργία τοῦ Τροχιοδρόμου ἀπὸ τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος κατ' εὐθεῖαν μέχρι τοῦ Μοναστηρακίου διὰ τῆς ὁδοῦ Ἀθηνᾶς. — Τὸ διοικητικὸν συμβούλιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἐψηφίσατο συνδρομὴν ἐκ φράγκων δισχιλίων ὑπὲρ τῶν ἐν Τογκίνῳ τραυματιῶν. Τὸ ποσὸν τοῦτο ἀποσταλήσεται διὰ τοῦ ἐν Γαλλίᾳ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. — Αἱ εἰσπράξεις τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ σιδηροδρόμου ἀνῆλθον κατὰ τὸν παρελθόντα Δεκέμβριον εἰς 85,229 δρ. ὑπερτερήσασαι τὰς τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ 1882 κατὰ 15,000 δραχ. — Ὁ πρό τινος ἀποβιώσας ἐνταῦθα ἔμπορος Β. Βασιλόπουλος κατέλιπε διὰ τῆς διαθήκης αὐτοῦ τὸ ποσὸν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα χιλιάδων δραχμῶν ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτοῦ πατρίδι Ἀμφίσσῃ Γιαγιτσείου γυμνασίου.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Εἶμαι ὂν ποικιλοτρόπως χρήσιμον εἰς τοὺς ἀνθρώπους
καὶ μ' ἀρέσκει νὰ πλανῶμαι μᾶλλον εἰς κρημνώδεις τόπους.
Εἶμαι ἕν, ἀλλ' ἂν ἀκούσῃς νά με κράζουν θὰ νομίσῃς
ὅτι ἔρχοντ' ἄλλοι πέντε... Ἂν με ἀναγραμματίσῃς
κάτι ἔκτακτον συμβαίνει,
ἀφανίζομαι καὶ μόνη ἡ σκιά μου ἀπομένει.

1884 Φ[15]

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Μυσία (Μῦς — Μία — Ἴα)

2.

Ἡ κλωστὴ ὅταν ῥάπτεται.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

5 Ἰανουαρίου 1884 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 5 Ἰανουαρίου 1884

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτησ. εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. κρατ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0/0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	3 3 —	500	357 50
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30,—	39.1/2	500	428.50
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30,	40..—	500	4.8.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200,—	250	278.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	266.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	2[illegible]	250	207.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13 072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	255.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	·00.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	303.—

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πρωτ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4310.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21 38	500	308.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10 50	100	136.—
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰουλ.	14 —	140	132. 50
Σιδηροδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	51,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	314.—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1.600,000	1,600,000	11,252			100	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5.000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	2[illegible]	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	26.75
» . . .	Ὄψεως	»	27.—
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης		3μ.	108
» »	Τραπεζικὸν	3μην	106 1/4

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.
Λίρα Στερλίνα	»
Λίρα Ὀθωμανική	»
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»
» φράγκον	»

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (19 Δεκεμβρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	42 3/4
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0/0.	»	248
» » 9 0/0.	»	253
Ἑταιρεία Μεταλλ. Λαυρίου	»	125
Λονδίνου 3 μηνῶν . . .	γρ.	109 3/4 – 109 7/8
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	22. 97 1/2 – 23
Λίρα Ἀγγλική . . .	γρ.	110 3/40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 28/40

Παρατηρήσεις
* Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.
** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.
*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Α. Ν. Ρ. Τὰς εὐχαριστίας μας διὰ τὰ σταλέντα. Προσεχῶς σᾶς γράφομεν.— Κυρίας Ε. Π. Ζ καὶ Ε. Κ. Σ. Κεφαλληνίαν καὶ Αἱ. Δ. Λάρισσαν, καὶ κκ. Ι. Χ Δ. Πειραιᾶ, Κ Ν. Π. Ἰθάκην, Μ. Θ Τ. Κεφαλληνίαν, Α Κ. καὶ Ι. Α. Γ. Λευκάδα, Σ. Ι. Π. καὶ Σ. Α. Μ. Σῦρον, Π. Γ. Α. Κωνσταντινούπολιν, Ι. Δ. Μ. Σῦρον, Γ. Ρ. Βῶλον, Ε Β. Χαλκίδα, Ι. καὶ Τ. Βουδαπέστην, Ι. Σ. Α. καὶ Μ. Ν. Δ. Σῦρον, Ι. Γ. Σινάνον, Θ. Α. Μ. Κεφαλληνίαν, Π. Κ. Χ. Ζάκυνθον, Η. Π. καὶ Κ. Γ. Κ. Κέρκυραν, Κ. Φ. Πάτρας, Ν. Π. Καλάμας, Α. Σ. Π. Κεφαλληνίαν, Γ. Ξ. Λάρισσαν, Α Π. Βῶλον καὶ Ν Δ. Λουτράκιον. Ἐ λ ή φ θ η σ α ν. — κ. Π. Χ. Βουρλάτιον. Ἐν τῷ γραφείῳ ἡμῶν δὲν ὑπάρχει ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις πωλεῖται ἀντὶ δραχ. 10.—κ. Ε. Ι. Κ. Ἀκατάλληλον διὰ τὴν «Ἑστίαν». — κ Ι. Μ. Ἡ δευτέρα. «Ὅτε πρὸ ἐτῶν τινων, γράφει ὁ ἐν τῇ «Ἡμέρᾳ» ἐπικρίνων κατ' αὐτὰς τὰς «Γλωσσικὰς παρατηρήσεις» τοῦ κ. Κόντου, ἡ δυτικὴ ἐκκλησία ἀνεκήρυξε τὸν Πάππαν ὡς infaillible, πολλοὶ μετέφρασαν τὴν λέξιν διὰ τοῦ ἀ ν α μ ά ρ τ η τ ο ς. Κάκιστα, διότι ἀ ν α μ ά ρ τ η τ ο ς σημαίνει impéccable· ἡ δὲ δυτικὴ ἐκκλησία καὶ πρὸ τοῦ νέου δόγματος καὶ μετὰ τοῦτο δὲν θεωρεῖ τὸν Πάππαν ὡς ἀ ν α μ ά ρ τ η τ ο ν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' ὡς ἁ μ α ρ τ ω λ ὸ ν, ὅπως καὶ σύμπαν ἐν γένει τὸ ἀνθρώπινον γένος· ἀπένειμε δὲ μόνον εἰς αὐτὸν τὸ προσὸν, ὅπερ πράγματι ἰδιάζει εἰς τὴν καθόλου ἐκκλησίαν, τοῦ ἀ λ α ν θ ά σ τ ω ς ἀποφαίνεσθαι περὶ τοῦ δόγματος, καὶ παντὸς ὅ,τι ἀνάγεται εἰς τὸ δόγμα» — κ. Ι. Φ. Παρισίους. Ἐλήφθη καὶ δημοσιεύεται εἰς τὸ προσεχὲς, ἂν καὶ κατόπιν ἑορτῆς. Ἰ δ ι ο τ ρ ό π ῳ. Δ ό τι οὕτως ἀπαιτεῖ ἡ ἰθαγένεια. Ἀγνοεῖτε ὅτι *Moins on est vêtue, plus on est habillée;*— Κυρίαν Ε. Τ Φ. Ἀργοστόλιον καὶ κκ. Γ. Π. Ὀδησσόν, Τ. Γ. Π Κωνσταντινούπολιν, Ι Β Βουκουρέστιον, Σ. Γ. Κ. καὶ Θ. Μ. Ἀργοστόλιον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. —κ. Μ. Α. Ἡμεῖς τὴν ἰδέαν εἴχομεν ὅτι ἔχοντες γνώμην τὸ ἐπέμψατε. Δίκαιον λοιπὸν εἶχε, φαίνεται, ὁ εἰπὼν ὅτι ἡ ἀνάγνωσις ἑνὸς καλοῦ βιβλίου καθιστᾷ τοὺς μὲν σοφοὺς σοφωτέρους, τοὺς δὲ ἀνοήτους ἀνοητοτέρους, καὶ ἀφίνει τοὺς λοιποὺς εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν. — κ. Μ. Δ. Γ. Σῦρον. Ἐλήφθησαν. Τὸ σημειούμενον βιβλίον δὲν ἐξεδόθη ἔτι, τιμὴ δ' αὐτοῦ ἔχει ὁρισθῆ φράγκα 3 Ὥστε ἀπαιτοῦνται ἔτι φρ. 1,50.—κ. Θ. Β. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν ὑπόμνησιν ἀλλὰ νῦν κατόπιν τόσου παρεμπεσόντος χρόνου, τὸ θεωροῦμεν περιττὸν ἀφοῦ ἄλλοι τε καὶ ἐδημοσιεύθη ἤδη ἑλληνιστὶ καὶ ἡ οἰκονομία τοῦ ἔργου, ὡς ἐδόθη ὑφ' ἡμῶν, δὲν ζημιοῦται ἐκ τῆς ἐλλείψεως, ἣν εὐηρεστήθητε νὰ μᾶς σημειώσητε. — κ. Χ*. Οὐδὲν ἐνοήσαμεν ἐξ ὅλων Τὸ γριφῶδες ὕφος δὲν ἀναδεικνύει τινὰ βαθύνουν, ὡς νομίζετε. *La clarté orne les pensées profondes. L' obscurité est le royaume de l' erreur.* — Φίλῳ Β* Φαίνεται ὅτι δὲν εἴδετε ἐκεῖνο, ὅπερ διένεμεν ἄλλος τις ἀπατεὼν ζητῶν πρωτοχρονιάτικα, δ ι ὰ τ ὰ ὀ ρ φ α ν ὰ κ ο ρ ί τ σ ι α. Εἶνε πολὺ ὑπέρτερον ὑπὸ τὴν ἔποψιν αὐτὴν, καταλήγει δὲ ὡς ἑξῆς:

Ὦ! νὰ κι' ὁ χρόνος ὁ καλὸς, μὲ πόζα μὲ καμάρι,
Ἀπέθανεν ὁ παλαιὸς, μᾶς ἔκαμε τὴ χάρι.
Ὁ χρόνος ποῦ μᾶς 'πρόβαλε εἶν' τέσσαρα κι' ὀγδόντα·
Π ὺ μὲ τοὺς φόρους ὁ παληὸς μᾶς κούνησε τὰ δόντια.
Φόρους 'βάλαν 'στὸ τουμπεκὴ, φόρους καὶ 'στὴ μαστίχα,
Φορολογοῦν καὶ τὸν καπνὸ, μᾶς ἔκοψαν τὸ βῆχα
Φόρο 'στὸ σιγαρόχαρτο, φόρο καὶ 'ς τὴν ρετσίνα,
Ὀλίγοι ἔχουν αἴσθημα ἐδῶ εἰς τὴν Ἀθήνα ! !

Digitized by Google

ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ
ΤΟΥ 1858

103η ΚΛΗΡΩΣΙΣ, ΕΝΕΡΓΗΘΕΙΣΑ ΤΗι 2 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1884 (ἐ. ν.)
ΕΝ ΒΙΕΝΝΗι.

Ἐξήχθησαν αἱ ἑξῆς 19 σειραί :

14 15 27 1239 1275 1411 1419 1549 1627 1685 1705 1826 1904 2766 3215 3358 3685 4113 4181.

Σειρ.	Ἀρ.	Φ. Χ.	Σειρ.	Ἀρ.	Φ. Χ
14	40	400	1627	37	400
	48	400		84	400
15	45	**1800**		99	400
	74	400	1685	—	—
	82	**30000**	1705	5	**1000**
27	9	**1000**		69	400
	44	400	1826	14	**8000**
	51	400		39	400
	61	**1000**	1904	37	400
1239	1	400		41	400
	42	**2000**	2766	37	**18000**
	83	400		88	400
	85	400	3215	36	400
1275	12	400		47	400
	31	**1800**	3358	9	400
	33	400		36	400
1411	22	**2000**		57	400
	35	**8000**		81	400
1419	15	400	3685	46	400
	24	400	4113	17	400
	44	**1000**		33	400
	65	400		48	400
	97	400	4181	13	400
1549	55	400		38	400
	62	**150000**		45	400

Πᾶσαι αἱ λοιπαὶ ὁμολογίαι τῶν ἀνωτέρω σειρῶν ἐκληρώθησαν πρὸς 200 φιορίνια χρυσᾶ ἑκάστη. — Ἡ πληρωμὴ τῶν κληρωθέντων ἀριθμῶν γίνεται τῇ 1 Ἰουλίου 1884. Ἡ ἑπομένη κλήρωσις γενήσεται τῇ 1 Μαΐου 1884.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ
ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

εἰς κομψότατον τόμον ἐκ 12 τυπογρ. φύλλων
Πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας»
ἀντὶ δρ. ν. 2.

ΕΡΓΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΙΣΤΟΙ ΑΡΑΧΝΗΣ δρ.ν.1
ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΑΙ. . . . . » 2
ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ. . . . . . » 2
ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩ. . . . . » 1

Πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας». Ἀποςέλλονται δὲ πρὸς αἰτοῦντας ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

Πωλεῖται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» :
Les braves gens par J. Girardin. Ouvrage illustré de 115 vignettes. (Couronné par l'Académie française). Σελ. 307. Δραχ. 5.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ
ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ
ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ
Ὑφηγητοῦ.

Τιμᾶται φράγκων 3 1/2.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 2 1[2 φράγκ.
Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 2, 80.

Πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» τὰ ἑξῆς βιβλία :

Georg. Rathgeber : Grossgriechenland und Pythagoras. δρ. 15 75
Description du golfe de Venise et de la Morée par M. B. ingenieur de la marine. δρ. 10
Lettres inédites de Coray à Chardon de la Rochette (1790-1796). δρ. 5
H. de Ferron Theorie du Progrès 2 τόμοι δρ. 5
Φλαυΐου Φιλοστράτου βίοι σοφιστῶν. Ἔκδοσις Kayser. δρ. 6
Ἐφημερὶς νομικὴ (1866) δρ. 2
Ἡ κρίσις τοῦ Πάριδος ποίημα μυθολ. Ἐρωτ. καὶ ἠθικὸν Δημητρίου Γουζέλη τοῦ ἐκ Ζακύνθου. 1817 δ.6

Τόμοι τῆς «Ἑστίας» ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5 ἕκαστος, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8. Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγοράζοντες τόμους τῆς «Ἑστίας» ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἅτινα εἶνε δι' ἕκαστον τόμον ἄδετον λεπτὰ 60, δεδεμένον λεπτὰ 80.

Ὡσαύτως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται καὶ παλαιὰ φύλλα αὐτῆς καὶ δελτία, τὰ μὲν φύλλα πρὸς λεπτὰ 25, τὰ δὲ δελτία πρὸς λεπτὰ 10.

Διάφορα βιβλία εἰς τιμὰς συγκαταβατικὰς πωλοῦνται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας».

ΤΟ ΦΩΣ
ἡ γνωστὴ σατυρικὴ ἐφημερὶς τοῦ κ. Σ. ΚΑΡΥΔΗ δεδεμένη εἰς ἕνα τόμον περιέχοντα ἀπὸ 1-184 ἀρ. τῆς Β' περιόδου, πωλεῖται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ δρ. 25

L'UNIVERS ILLUSTRÉ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

Συνδρομὴ ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα φρ. 23.
Paris, Rue Auber, 3.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 368. — 15 Ἰανουαρίου 1884. — Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

Λήξαντος ἤδη τοῦ 8ου ἔτους τῆς «Ἑστίας», ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες αὐτὴν καὶ κατὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος παρακαλοῦνται νὰ ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως τὸ ἀντίτιμον τῆς συνδρομῆς αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 420

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ τῆς παλαιᾶς ἱστορίας, διήγημα ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.

ΧΡΟΝΙΚΑ ἐκ Παρισίων.

ΜΥΡΜΗΚΕΣ, ΜΕΛΙΣΣΑΙ ΚΑΙ ΣΦΗΚΕΣ ὑπὸ Ν. Χ. Ἀποστολίδου.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ συμβουλή.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

—

Ἐν τῷ ἐγκρίτῳ γαλλικῷ περιοδικῷ *Nouvelle Revue* τῆς 1 Ἰανουαρίου ἐδημοσιεύθη ἀξιολογωτάτη πραγματεία τοῦ κ. Δ. Βικέλα «Περὶ τῆς Ἑλλάδος πρὸ τοῦ 1821», ἧς μετάφρασιν θὰ δημοσιεύσῃ προσεχῶς ἡ «Ἑστία».

— Ἐν ἑτέρῳ δὲ γαλλικῷ περιοδικῷ, τῇ *Revue du monde Latin*, ὁ γνωστὸς ἑλληνιστὴς κ. μαρκήσιος de Queux de Saint Hilaire δημοσιεύει μετάφρασιν τοῦ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» πρό τινων μηνῶν δημοσιευθέντος ἄρθρου τοῦ κ. Δ. Βικέλα περὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου Κουμουνδούρου.

— Ἡ γνωστὴ ἐν Βιέννῃ οἰκονομολογικὴ ἐφημερὶς «Μηνύτωρ τῆς Παγκοσμίου Τύχης» προαγγέλλει τὴν προσεχῆ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει ἔκδοσιν γαλλικῆς ἐφημερίδος ὑπὸ τὸν τίτλον *Union Panhellénique* (Πανελλήνιος Ἕνωσις), σκοπὸν ἐχούσης τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ἑλληνικῶν συμφερόντων. Ἡ ἀγγελλομένη ἐφημερὶς ἔσται σχήματος μεγάλου, θὰ ἐκδίδεται δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν δὶς τῆς ἑβδομάδος, βραδύτερον δὲ ἡ ἔκδοσις αὐτῆς γενήσεται ἡμερησία.

— Ἐν Κοπενάγῃ ἀπεβίωσεν ἐκ περιτονίτιδος τῇ 31)12 Ἰανουαρίου ὁ γνωστὸς τοῖς ἀναγνώσταις τῆς «Ἑστίας» καθηγητὴς κ. Ἰωάννης Πῖος. Ὁ ἀοίδιμος ἀνὴρ ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἀσχολούμενος εἰς τὴν μελέτην τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης ἐδημοσίευσεν ἐν δανικοῖς περιοδικοῖς συγγράμμασι πολλὰς ἀξίας λόγου πραγματείας περὶ τῆς γραμματικῆς αὐτῆς. Ἐκτὸς δὲ τούτων ἐξέδωκε τῷ 1879 τὸ ἑλληνικὸν κείμενον τῶν ὑπὸ τοῦ Χὰν γερμανιστὶ ἐκδοθέντων νεοελληνικῶν παραμυθίων, εἰς ἃ προσέθηκε καί τινα ὑπ' αὐτοῦ συλλεγέντα ἐν Σύρῳ καὶ ἐν Ἀστυπαλαίᾳ, ἅτινα ἕνεκα τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς προσοχῆς ἣν κατέβαλεν εἰς ἀκριβῆ καὶ πιστὴν διατήρησιν τῶν διαλεκτικῶν ἰδιωτισμῶν, εἰσὶ πρότυπα γλωσσικῶν μνημείων. Περὶ τῆς συλλογῆς ταύτης ἐδημοσίευσεν ἡ «Ἑστία» ἐκτενῆ κρίσιν ἐν τῷ Θ' τόμῳ αὐτῆς.

— Ὁ ἐν Πετρουπόλει γνωστὸς ἑλληνιστὴς κ. Γαβριὴλ Δεστούνης ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ τεύχει τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου τοῦ περιοδικοῦ τοῦ ἐπὶ τῇ δημοσίᾳ ἐκπαιδεύσει ῥωσσικοῦ ὑπουργείου πραγματείαν «περὶ τῶν εἰς τὴν βυζαντινὴν ἱστορίαν καὶ γραμματολογίαν ἀναφερομένων ἄρθρων τοῦ ἑλληνικοῦ περιοδικοῦ Ἀθήναιου».

— Ὁ ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν Ἰησουϊτῶν ἀποσκιρτήσας πατὴρ C. M. Curci, ὁ πρό τινων ἐτῶν πολύκροτον ἐκδοὺς σύγγραμμα περὶ τῆς παπικῆς κυβερνήσεως, ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως νέον φιλιππικὸν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *Il Vaticano Regio*. Τὸ ἔργον του τοῦτο ἀφιεροῖ εἰς τοὺς νεκροὺς κληρικοὺς καὶ εἰς τοὺς πιστοὺς λαϊκούς, σκοπεῖ δὲ δι' αὐτοῦ νὰ καταδείξῃ τοὺς κινδύνους, οὓς διατρέχει ἡ παπικὴ ἀρχὴ ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ κοσμικῶν στοιχείων καὶ ἐκ τῶν θρησκευτικῶν ταγμάτων. Τὸ βιβλίον ἐκδοθήσεται προσεχῶς καὶ ἀγγλιστὶ μετὰ προλόγου συντεταγμένου ὑπὸ τοῦ πρωθυπουργοῦ Γλάδστωνος.

— Ἀπὸ τῆς 25 Δεκεμβρίου ἐκδίδοται ἐν Φλωρεντίᾳ ὑπὸ τοῦ ἐπιφανοῦς ἀσιανολόγου κ. Angelo de Gubernatis ἡ «Διεθνὴς ἐπιθεώρησις» *(Revue internationale)*, σύγγραμμα περιοδικὸν συντασσόμενον εἰς γλῶσσαν γαλλικήν, τῇ συνεργασίᾳ λογίων διαφόρων ἐθνῶν. Τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα δύο τεύχη περιέχουσιν ἀξίας λόγου διατριβὰς τοῦ γερμανοῦ Χόλτζενδορφ, τοῦ Βέλγου δημοσιολόγου Laveleye, τοῦ Μὰξ Μύλλερ, τῆς Δώρας Ἰστριάδος, τοῦ Ἰουλίου Κλαρετὶ (περὶ Βίκτωρος Οὐγκώ) καὶ πολλῶν ἄλλων ἐγκρίτων συγγραφέων. Ἰδίως λίαν ἐνδιαφέρουσαί εἰσιν αἱ παμπληθεῖς φιλολογικαὶ ἐπιστολαὶ ἐκ τῶν πρωτευουσῶν πάντων σχεδὸν τῶν κρατῶν τοῦ κόσμου, παρέχουσαι εἰκόνα ἀκριβῆ τῆς καθόλου καταστάσεως τῶν γραμμάτων. Ἡ τιμὴ τῆς συνδρομῆς τοῦ περιοδικοῦ τούτου, κατὰ δεκαπενθημερίαν ἐκδιδομένου, εἶνε ἐν Ἑλλάδι καὶ τῇ Τουρκίᾳ δρ. 45.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Ἰταλίας ἐδημοσίευσε μακρὰν ἔκθεσιν, ὑποβληθεῖσαν εἰς τὰς Βουλάς, περὶ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἰταλικῶν σχολείων. Ἐν ταύτῃ γίνεται λόγος καὶ περὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἰωαννίνοις, Γαλαζίῳ, Ἀλεξανδρείᾳ, Βηρυττῷ κλπ. τοιούτων σχολείων.

— Ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ ὁ κ. K. Müller ἀνεκάλυψεν σημείωσιν περὶ τῶν χειρογράφων, ἅτινα ὁ Ἰανὸς Λάσκαρις ἠγόρασεν ἐν τῷ ταξειδίῳ, ὅπερ ἐπεχείρησε εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἰταλίας καὶ Ἑλλάδος, διὰ τὸν Λαυρέντιον τῶν Μεδίκων. Αἱ εἰδήσεις περὶ τοῦ ταξειδίου τούτου εἶνε σπάνιαι, οὐδὲ ὑπῆρχε γνωστὸς κατάλογος τῶν ἀποκτηθέντων χειρογράφων. Ἡ εὕρεσις ἤδη τῶν σημειώσεων πληροῖ τὸ κενόν, διότι εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Ε. Πικκολόμινι δημοσιευθέντα περὶ τούτου μνημεῖα προστίθεται 1) Κατάλογος χειρογράφων, σπουδαιότατος διὰ τὴν βιβλιοθήκην, 2) Εὑρετήριον τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Λαυρεντίου, 3) Κατάλογος τῶν ὑπὸ τοῦ Λασκάρεως ἀγορασθέντων, 4) Κατάλογος χειρογράφων, ὄντων κτῆμα τοῦ Λασκάρεως. Οὕτως ἡ εὑρεθεῖσα σημείωσις ἔχει διπλῆν ἀξίαν· διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν χρησιμεύει διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Λαυρεντιανῆς βιβλιοθήκης, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν χειρογράφων τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, καὶ ἐν γένει διὰ τὴν τῶν σπουδῶν τῶν φιλολογικῶν καὶ τοῦ ὑπὲρ τούτων διαφέροντος τῶν χρόνων ἐκείνων. Ἡ δημοσίευσις τῶν καταλόγων πρόκειται νὰ γίνῃ ἐν τῷ Centralblatt für Bibliothekswesen.

— Ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Γενεύης ἐνεγράφησαν κατὰ τὸ χειμερινὸν ἑξάμηνον 1883-1884 φοιτηταὶ 475, ἐξ ὧν αἱ 58 γυναῖκες, σπουδάζουσαι κατὰ τὸ πλεῖστον φυσικὰς ἐπιστήμας· 7 αὐτῶν ἀκροῶνται μαθήματα ἰατρικῆς.

— Ἀγγέλλεται ἡ προσεχὴς ἔκδοσις νέας συλλογῆς ποιημάτων τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ, ἐπιγραφομένης *Les Justes Colères*. Τὰ ποιήματα ταῦτα ἐγράφησαν πρὸ δώδεκα ἢ δεκατριῶν ἐτῶν, καὶ ἀποτελοῦσι τρόπον τινὰ συνέχειαν τῆς ἑτέρας συλλογῆς, τοῦ «Φοβεροῦ ἔτους».

— Ἐν οὐδεμιᾷ χώρᾳ τὰ κέρδη ἐπιφανῶν συγγραφέων ἀνέρχονται εἰς οἷα ἐν Ἀγγλίᾳ ποσά. Ὁ Δισραέλης ἐπορίσθη διὰ τοῦ καλάμου του 30 χιλιάδας λιρῶν στερλινῶν, ὁ δὲ Βύρων 23,000. Ὁ Μακώλεης ἔλαβε παρὰ τοῦ ἐκδότου τῆς «Ἱστορίας τῆς Ἀγγλίας» 20,000 λίρας. Ὁ Οὐάλτερ-Σκώττ ἐκέρδησεν ἐκ τῶν ἕνδεκα ὀνομαστοτάτων μυθιστοριῶν του

Digitized by Google

110,000 λίρας. Τὰ μυθιστορήματα τοῦ Βούλουερ ἀπήνεγκον 80,000 λίρας, τὰ δὲ τοῦ Τρόλλωπ 70,000. Ὁ Δίκενς κατὰ τὰ ἔτη τῆς μεγάλης του φήμης ἐκέρδαινεν ἐτησίως ὑπὲρ τὰς 10,000 λίρας. Ἓν μυθιστόρημα τοῦ Ἔλλιοτ, «Ῥόμολα» ἐπωλήθη ἀντὶ 10,000 λιρῶν, ἓν δὲ μυθιστόρημα του Κόλλινς, ἡ «Ἀρμαδὰλ» ἀντὶ 5,000 λιρῶν. Ἐν ἄλλοις καιροῖς ὁ Γόλδσμιθ εἰσέπραξεν 60 μόνον λίρας ἐκ τοῦ ἀθανάτου αὐτοῦ ἀριστουργήματος, τοῦ «Ἐφημερίου τοῦ Οὐοκεφήλδ», ἀντὶ 100 δὲ λιρῶν ἐπωλήθη ὁ «Ῥασσελᾶς» τοῦ Ἰόνσωνος.

— Ἐν βαθεῖ γήρατι ἀπέθανεν ἐν Κανταβριγίᾳ τῆς Μασσαχουσέτης ὁ Ἕλλην καθηγητὴς τοῦ πανεπιστημίου τῆς Χαρβάρδης καὶ ἐκ Θεσσαλίας ἕλκων τὸ γένος Εὐάγγελος Ἀποστολίδης Σοφοκλῆς, ἀπὸ νεωτάτης ἡλικίας ἐγκαθεσταμένος ἐν Ἀμερικῇ. Ὁ Ἀποστολίδης Σοφοκλῆς ἐγένετο γνωστὸς ἰδίᾳ διὰ τοῦ λεξικοῦ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Ῥωμαίων καὶ Βυζαντίνων, οὗ τινος προέταξε σπουδαίαν γλωσσολογικὴν μελέτην. Συνετέλεσε δὲ καὶ ἄλλως εἰς τὴν διάδοσιν τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, καὶ τὰ μέγιστα ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν σοφῶν τῆς χώρας ἐκείνης.

— Τὸ ἐφετεινὸν φθινόπωρον, ἤτοι οἱ μῆνες 7βριος 8βριος καὶ 9βριος κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ ἀθηναϊκοῦ Ἀστεροσκοπείου, ἦν ὅλως ἔκτακτον διὰ τὴν πολυομβρίαν αὐτοῦ, διότι ἔσχεν ἡμέρας βροχῆς 32, ἤτοι τὸ 1|3 τῶν ὅλων αὐτοῦ ἡμερῶν, τὸ δὲ ποσὸν τοῦ πεσόντος ὕδατος ἀνῆλθεν εἰς 380,03 χιλιοστὰ τοῦ μέτρου, ποσὸν μέγιστον, διότι ὁ μέσος ὅρος τοῦ ἐν Ἀθήναις ἐτησίως πίπτοντος ὕδατος βροχῆς εἶνε 409 χιλιοστά. Ἡ θερμοκρασία ἦν κατὰ μέσον ὅρον 19,44 τοῦ ἑκατονταβάθμου, ἐνῷ πέρυσιν ἦτο 20,34. Ἐπικρατήσαντες ἄνεμοι ἦσαν οἱ ΒΑ πνεύσαντες ἐπὶ 28 ἡμέρας.

— Ὁ ἐν Πρεβέζῃ ἰατρὸς κ. Ε. Δ. Δίπλας ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ δημοσίευσιν μεταφράσεως τοῦ ἰατρικοῦ συγγράμματος τοῦ Guttmann ὑπὸ τὸν τίτλον «Κλινικαὶ μέθοδοι πρὸς ἐξέτασιν τῶν ὀργάνων τοῦ τε θώρακος καὶ τῆς κοιλίας, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς λαρυγκοσκοπήσεως». Ἡ μετάφρασις θὰ περιλαμβάνῃ 34 τυπογραφικὰ φύλλα μεγάλου ὀγδόου καὶ θὰ κοσμῆται καὶ δι'84 εἰκονογραφιῶν.

— Ὁ κ. Φρ. Πρίντεζης ἐξέδωκεν ἐν σχήματι μεγάλου πίνακος ἀξιόλογον Ἀθηναϊκὸν Ἡμερολόγιον διαρκές, περιλαμβάνον πλείστας χρησίμους πληροφορίας διὰ τὴν καθημερινὴν χρῆσιν, οἷον μηνολόγιον, ἀναχωρήσεις καὶ ἀφίξεις τῶν ἀτμοπλοίων, ἐμπορικὰς πανηγύρεις τοῦ Κράτους, δικαστικὸν ἡμερολόγιον, ἐπισήμους ἑορτάς, χρηματιστικά, πίνακα τοκαρίθμων, μέτρα καὶ σταθμά, τηλεγραφικὰ καὶ ταχυδρομικὰ τέλη, Μουσεῖα Ἀθηνῶν, ξενοδοχεῖα, θέατρα κτλ.

— Ὁ γνωστὸς καὶ ἐξ ἄλλων μελετῶν του περὶ τὴν ἱστορίαν τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς κ. Ι. Τζέτζης, καθηγητής, ἀνεκάλυψε μεταξὺ τῶν ἐκ τῆς μονῆς τῶν Μετεώρων ἐκ Θεσσαλίας μετενεχθέντων εἰς τὴν ἐθνικὴν βιβλιοθήκην χειρογράφων δύο «ἀσματικοὺς ἑσπερινούς» μετὰ σημείων μουσικῆς ἐν χειρογράφῳ, περὶ ὧν μόνον Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης ποιεῖται μνείαν, οὐδὲν δὲ ἴχνος ἄλλοθεν διεσώθη ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς· φαίνονται δ' ἀνερχόμενοι μέχρι τοῦ ὀγδόου αἰῶνος.

— Τὸ συμβούλιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἀπεφάσισε, κατόπιν συσκέψεως, νὰ ἐνεργήσῃ ἐρεύνας ἐν τῷ πυθμένι τοῦ ὅρμου τῆς Σαλαμῖνος, ὅπως ἀνεύρῃ τὰ ναυάγια τοῦ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καταστραφέντος περσικοῦ στόλου κατὰ τὴν ἐν ἔτει 480 π.Χ. γενομένην ναυμαχίαν. Πρὸς τοῦτο τὸ συμβούλιον συνεννοεῖται ἤδη μετ' ἐμπείρων δυτῶν, ὅπως ἄρξηται ταχέως ἡ ἐργασία.

— Εἰς τὰ Κατάπολα, λιμένα τῆς Ἀμοργοῦ, συνέστη δαπάνῃ τῆς κυβερνήσεως δημοτικὸν σχολεῖον, εἰς ὃ φοιτῶσι 44 παῖδες τῶν περὶ τὸν λιμένα ὑπαρχουσῶν ἀγροκατοικιῶν Ξυλοκερατιδίου, Ῥαχιδίου, Καταπόλων καὶ Μώλου.

— Ἐξεδόθη ἡ Κλινικὴ Θεραπευτικὴ τοῦ Dujardin Beaumetz, μεταφρασθεῖσα ὑπὸ τοῦ διδάκτορος τῆς ἰατρικῆς κ. Κ. Κυριαζίδου.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀθῆναι - Παρίσιοι» ἀγγέλλεται ὑπὸ τοῦ κ. Ναπολέοντος Δελογκῆ ἡ ἔκδοσις περιοδικοῦ ἑβδομαδιαίου συγγράμματος, γραφομένου γαλλιστὶ καὶ περιέχοντος πολιτικὰ καὶ φιλολογικὰ ἄρθρα.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Manuel de philologie classique par Salomon Reinach agrégé del' Université, ancien membre de l' école française d' Athènes. Deuxième édition. Tome premier. Paris (Hachette) σελ. VIII - 414. [Ἡ δευτέρα αὕτη ἔκδοσις ἀρίστου ἐγχειριδίου, ὅπερ ἔμελλε καὶ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γλῶσσαν νὰ μεταφρασθῇ τοὐλάχιστον ἐν ἐπιτομῇ, ἀλλὰ δυστυχῶς ἕως τώρα δὲν ἐγένετο δυνατὸν τὸ πρᾶγμα, ἔγει γείνει μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας ὑπὸ τοῦ λογίου συντάκτου, πρώην ἑταίρου τῆς ἐνταῦθα Γαλλικῆς Σχολῆς. Καὶ κατὰ μὲν τὸν ὄγκον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ ἐγχειρίδιον δὲν εἶναι κατὰ πολὺ μεγαλήτερον τοῦ τῷ 1880 κατὰ πρῶτον ἐκδοθέντος, 405 περιλαμβάνοντος ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἀναλυτικοῦ πίνακος σελίδας· ἡ β' ἐκδ. περιλαμβάνει 414. Εἴπομεν αὐτὸ καθ' ἑαυτό, διότι μέλλει μετ' οὐ πολὺ νὰ ἐκδοθῇ καὶ Παράρτημα, τὸν β' τοῦ βιβλίου τόμον ἀποτελέσον. Ὁ β' οὗτος τόμος θὰ περιέχῃ συντόμως πᾶν ὅ,τι ὁ συγγραφεὺς δὲν ἔκρινε πρέπον νὰ παρεισαγάγῃ εἰς τὸ κυρίως ἐγχειρίδιον φοβούμενος μὴ καταστήσῃ αὐτὸ δύσχρηστον καὶ ἀκατάλληλον πρὸς τὸν πρὸς ὃν ἐγράφη σκοπόν. Καὶ ἐν τῷ ά δὲ τόμῳ οὐκ ὀλίγαι ἐγένοντο προσθῆκαι καὶ βελτιώσεις, ἃς ὡδηγήθη μάλιστα νὰ κάμῃ ἐκ τῶν ὑπὸ σοφῶν ἀνδρῶν γενομένων ἐπικρίσεων τῆς ά ἐκδόσεως, οὐδεμία δὲ σχεδὸν σελὶς ἔμεινε χωρὶς νὰ ὑποστῇ βελτίωσίν τινα ἢ προσθήκην. Μὴ θέλοντες νὰ ἐπιβαρύνωμεν τὸ Δελτίον τῆς «Ἑστίας» διὰ λεπτομερειῶν ἄλλων καὶ ἀφίνοντες αὐτὰς δι' ἄλλον τόπον, τοῦτο μόνον σημειοῦμεν ὅτι ἐκεῖνοι τῶν ἡμετέρων φοιτητῶν τῆς φιλολογίας καὶ καθ' ὅλου τῶν νεωτέρων λογίων, οἵτινες ἐπαρκῆ ἔχοντες τῆς γαλλικῆς γλώσσης γνῶσιν δύνανται νὰ κάμωσι χρῆσιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος βιβλίου, μεγάλην θὰ ἔχωσι τὴν ἐξ αὐτοῦ ὠφέλειαν. Σ. Κ. Σ.]

Τὰ μνημεῖα τῶν Ἀθηνῶν. Ἱστορικὴ καὶ ἀρχαιολογικὴ αὐτῶν περιγραφὴ ὑπὸ Παναγ. Καστρωμένου, τελειοφοίτου τῆς Φιλολογίας. Ἀθήνησι, τυπογραφεῖον ὁ «Ἀσμοδαῖος» Γ. Σταυριανοῦ. 1884. 8ον, σελ. 116. Τιμᾶται δρ. 2.

Τὰ κατ' Ἔρωτα καὶ ψυχὴν κατ' Ἀπουλήϊον, μυθολόγημα ὑπὸ Δ. Σ. Ἀραβαντινοῦ, μετὰ προοιμίου τοῦ κ. Σ. Δε - Βιάζη. Ἐν Ζακύνθῳ, τυπογραφεῖον ἡ «Αὐγὴ» Ν. Κοντόγιωργα. 1883. 8ον, σελ. 53.

Νικολάου Ἰω. Σταματέλου : Στιχουργήματα. Ἐν Ἀθήναις, τυπογραφεῖον ὁ «Παλαμήδης» 28, ὁδὸς Ἁγίου Μάρκου. 1883. 16ον, σελ. 61.

Τὸ διεθνὲς δίκαιον καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς σχέσεις. Διατριβὴ ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ ὑπὸ Κωνστ. Ἰω Κυριακοῦ διδάκτορος καὶ δικηγόρου. Ἐν Ἀθήναις, τυπογραφεῖον Σπυρίδωνος Κουσουλίνου, 47, ὁδὸς Εὐριπίδου. 1883. 8ον σελ. 40.

Τὰ ὑπὸ τοῦ Ἐπικούρου τῶν ἐν πολέμῳ τραυματιῶν Συλλόγου πεπραγμένα ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1882. Ἀθήνησιν, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Θρασ. Παπαλεξανδρῆ. 1883, 8ον, σελ. 20.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Μὲ τὸ πρῶτόν μου νὰ μάθῃ ὅστις ἀγνοεῖ γυρεύει,
Τὸ δὲ δεύτερον ἐντόνως καὶ ῥητῶς ἀπαγορεύει.
Ἀπαντῶμαι εἰς τὸν κόσμον σήμερον πολὺ σπανίως.
Μ' ἐπαινοῦσι δημοσίᾳ, μὲ δολοφονοῦν κρυφίως.

Π. Π.

2.

Γρῖφος.

Η

Θ Α Π Θ

1884 φ16

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Αἴξ (ἔξ - αιχσ = σκιά).

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

13 Ἰανουαρίου 1884 **ΑΘΗΝΩΝ** **13 Ἰανουαρίου 1884**

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	3[illegible]3.—	500	361 —
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30,—	392 1[2	500	432.—
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	409.50
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200.—	250	273.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	264.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	[illegible]	203.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	254.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60,000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	[illegible]03.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	308.—

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτησ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,900	4330.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21 38	300	308.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10 50	100	138.50
Ἀσφαλίστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	•
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰουλ.	14.—	140	131.50
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	508.—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . Δρ.	1,200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			65	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,120,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.	26.80
» . . .	Ὄψεως »	27.10
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης	3ήμ.	1. 08
» »	Τραπεζικὸν 3μην	106 3[4

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	21.70
Λίρα Στερλίνα	»	24.80
Λίρα Ὀθωμανική	»	
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (11 Ἰανουαρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας φρ. 43
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0. » 249-250
» » 9 0[0. » 252
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου » 123
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . γρ. 109 7[8 – 110
Παρισίων 3 » . . . φρ. 22. 92 1[2 – 22.95
Λίρα Ἀγγλική . . . γρ. 110 5[40
Εἰκοσάφραγκον . . . » 87 27[40

Παρατηρήσεις *Ἀπὸ ἀριθ 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.
** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.
*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

—

κκ. Σ Β. Βραΐλαν, Δ. Ν. καὶ Α. Μ. Ὀδησσόν. Εἰς ἐπιστολάς σας ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. — κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου πρὸς τοὺς ἐγγραφέντας νέους συνδρομητὰς ἤρξατο. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς ἐνεργείας σας. — κ. Π. Κ. Ὄχι ἀτυχῶς, ἂν καὶ πολὺ ἐπιτυχές, διὰ τοὺς λίαν διαφανεῖς ὑπαινιγμούς. Τὸ τοῦ Ῥωμαίου σατυρικοῦ *Parcere personis, dicere de vitiis* ὁρίζει λίαν εὐστόχως τὸν τρόπον καθ' ὃν δέον νὰ γράφωνται τοιαῦτα θέματα. Σεῖς ὅμως οὐδαμῶς τὸ ἐλάβετε ὑπ' ὄψιν. — κ. Χ*. Περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν δύο λέξεων ἴδε Συνταγμ. Δίκαιον Φλογαΐτου ἐν σελ. 160. — κ. Σ. Φ*. Πρὸ πάντων τὸ πρῶτον. Περὶ τούτου γράφει συγγραφεύς τις: «Λέγουσιν ὅτι αἱ γυναῖκες δὲν γνωρίζουσι νὰ φυλάξωσι μυστικόν. Καὶ τὴν ἡλικίαν των λοιπόν; . . . — κ. Ε. Τ Μυτιλήνην. Τῇ «Δ. τ. Π.» ἐπληρώθησαν φρ. 10.50. Αἱ «Γλ. Παρ.» τιμῶνται δρ. 14, ἡ περίληψις αὐτῶν δρ. 2. — Νικω. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Τὰ ἐπιτυχέστερα, δύο πρῶτα, θὰ δημοσιευθῶσι προσεχῶς.—κ. Π. Π. Ἴσως μάλιστα καὶ ποικιλώτερα. Μικρὰν ἰδέαν δύνασθε νὰ λάβητε ἐκ τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως, ὃν παρεθέτομεν, ὅστις ἄρτων μόνον ἀναφέρει εἴδη ὑπὲρ τὰ ἑβδομήκοντα παρ' ἀρχαίοις Τὸ δὲ περίτεχνον ἐν τῇ κατασκευῇ τῶν ὄψων αὐτῶν δεικνύει πρὸς πολλοῖς ἄλλοις καὶ ἡ περιγραφὴ τῆς παρασκευῆς χοιριδίου ἔν τινι συμποσίῳ: «Ἔπειτα εἰσφέρεται πλοῦτος ἀντὶ δείπνου, πίναξ ἀργυροῦς, ἐπὶ πάχος οὐκ ὀλίγον, περίχρυσος, ὅσος ὥστε δέξασθαι μέγεθος χοίρου τινὸς ὀπτοῦ καὶ σφόδρα μεγάλου, ὃς ὕπτιος ἐπέκειτο, τὴν γαστέρα δεικνὺς ἄνω πλήρη οὖσαν πολλῶν ἀγαθῶν· ἦσαν γὰρ ἐν αὐτῷ συνωπτημέναι κίχλαι καὶ μῆτραι καὶ συκαλλίδων πλῆθος ἄπειρον, καὶ ᾠῶν ἐπικεχυμέναι λέκιθοι, καὶ ὄστρια καὶ κτένες». — κ. Χ. Ν Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὄχι ἕνεκα ἀφθονίας ἄλλης ὕλης ὁμοίας.—κ. Κ Ε. Χ. Περιμείνατε νὰ συμπληρωθῇ ἡ δημοσίευσις τοῦ ἔργου. — κκ. Δ. Κ. Β., Γ. Δ. Π., Α. Ι. Β., καὶ Λ. Β. Π. Σύρον, Ε. Σ. καὶ Γ. Δ. Μ. Λευκάδα, Κ. Κ. Πρέβεζαν, Γ. Φ. Ἀγρίνιον, Ἀδελφ. Π. Κέρκυραν, Δ. Κ. Κ. Σμύρνην, Β. Μ. Ναύπλιον, Ν. Σ. Π. Κεφαλληνίαν, Α. Μ. Τσετάτε, Δ.Κ.Γ. Θεσσαλονίκην, Α.Ντ. Πλάτανον, Ι.Κ.Τ. Ὕδραν καὶ Ι.Ν.Χ. Πάτρας. Ἐλήφθησαν. — Συνδρομητῇ Π. Ὑπάρχουσι πλεῖστα. Προχείρως σᾶς σημειοῦμεν τὰ συγγράμματα τοῦ Ἄγγλου Ἔρβερτ Σπένσερ καὶ τὸ ἐξαίρετον τοῦ Γάλλου ἀκαδημαϊκοῦ Taine «Notes sur l'Angleterres», ἐν ᾧ ἰδιαίτερον κεφάλαιον πραγματεύεται περὶ τοῦ θέματος, ὅπερ σᾶς ἐνδιαφέρει. — κ. Π. Ι. Π. Καλάμας. Ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. — κ. Ε. Π. Δ. Ὀλτένιτζαν. Ἐλήφθησαν. Τὸ σημειούμενον ἀπεστάλη. Τὰ πρακτικὰ τῆς Βουλῆς δημοσιεύονται οὐχὶ ἐν τῇ «Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως» ἧς ἡ συνδρομὴ εἶνε δρ. 8, ἀλλ' ἐν τῇ «Ἐφημ. τῶν συζητήσεων τῆς Βουλῆς. — Φίλῳ. Οἱ Ἱσπανοὶ λέγουν ἐν ὁμοίᾳ περιστάσει: «Τὸ στόμα ὁμιλεῖ, ἡ κεφαλὴ πληρόνει». — Συνδρομητρίᾳ. Ἐπὶ τῆς ἐρωτήσεώς σας ἡμεῖς φρονοῦμεν ὅτι ἡ ἐπὶ καλλονῇ διαπρέψασα καὶ θέλουσα ἔτι ἐν ἡλικίᾳ καθ' ἣν τὰ ῥόδα τῆς νεότητος ἐμαράνθησαν νὰ ἀρέσκῃ, πρέπει νὰ παραιτηθῇ πάσης ἐπὶ καλλονῇ ἀξιώσεως.—κ. Δ.Μ. Ἀγνοοῦμεν. Ἀνάγκη νὰ ἀποταθῆτε εἰς εἰδικὸν ἐπιστήμονα. — Φιλομαθεῖ Καρκινικαὶ φράσεις, αἱ δυνάμεναι νὰ ἀναγνωσθῶσιν ἐκ δεξιῶν ἢ ἀριστερῶν χωρὶς νὰ μεταβληθῶσιν, ὡς ἡ τοῦ Λέοντος τοῦ Σοφοῦ «Ἀββᾶ φέρε ῥάββα».

—

Digitized by Google

Β΄ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΠΡΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

Περατωθέντος τοῦ Α΄ διαγωνισμοῦ τῆς «Ἑστίας» πρὸς συγγραφὴν ἑλληνικοῦ διηγήματος, ἡ Διεύθυνσις αὐτῆς προβαίνει εἰς τὴν προκήρυξιν τοῦ Β΄, ἐμμένουσα εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς πρόθεσιν τοῦ νὰ συντελέσῃ διὰ τούτου κατὰ τὸ ἐνὸν εἰς παραγωγὴν πρωτοτύπων ἑλληνικῶν ἔργων. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ ἴσως δὲν ἔλαβον γνῶσιν τοῦ προγράμματος, ἐν ᾧ διατυποῦνται αἱ βάσεις τοῦ διαγωνισμοῦ τούτου, ἐκρίναμεν ἀναγκαῖον νὰ ἀνατυπώσωμεν ὁλόκληρον αὐτό, ἔχον ὡς ἕπεται·

«Ἐν τῇ νεκρᾷ ἡμῶν φιλολογίᾳ τὸ ἥκιστα μέχρι τοῦδε καλλιεργηθὲν εἶδος ἐστὶν ἀναντιρρήτως τὸ διήγημα. Πλὴν τῆς συλλογῆς τῶν διηγημάτων τοῦ κ. Α. Ῥ. Ῥαγκαβῆ, τῶν ἔργων τοῦ κ. Στ. Ξένου καὶ Κ. Ῥάμφου, καὶ ὀλιγίστων ἄλλων τῶν καθ' ἡμᾶς διακεκριμένων συγγραφέων, οὐδεμίαν ἔχομεν νὰ παρουσιάσωμεν ἑλληνικὴν ἐργασίαν ἐν τῷ εἴδει τούτῳ, ὅπερ πλουσιώτατα ἀντιπροσωπεύεται ἐν ταῖς γραμματολογίαις τῶν ἐπιλοίπων εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν, προσφορώτατον θεωρούμενον εἰς ἀναπαράστασιν σκηνῶν τῆς ἱστορίας ἢ τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἑνὸς λαοῦ, ἢ εἰς ψυχολογικὴν περιγραφὴν χαρακτήρων. Ἐν τούτοις ὁμολογούμενον εἶνε ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φιλολογίας δύναται νὰ ἀσκήσῃ μεγάλην ἠθικὴν ἐπίδρασιν, ὑποθέσεις ἐθνικὰς πραγματευόμενον, ἐπὶ τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς διαπλάσεως ἐν γένει τῶν ἠθῶν. Διότι σκηναὶ εἴτε τῆς ἱστορίας εἴτε τοῦ κοινωνικοῦ βίου διαπλασσόμεναι καταλλήλως ἐν τῇ ἀφηγήσει, κινοῦσι πλειότερον τὰ αἰσθήματα τοῦ ἀναγνώστου καὶ οὐ μόνον τέρπουσι καὶ λεληθότως διδάσκουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐξεγείρουσιν ἐν αὐτῷ τὸ αἴσθημα τῆς πρὸς τὰ πάτρια ἀγάπης. Ὁ ἑλληνικὸς δὲ λαός, εἴπερ καὶ ἄλλος τις, ἔχει εὐγενῆ ἤθη, ἔθιμα ποικίλα καὶ τρόπους καὶ μύθους καὶ παραδόσεις ἐφ' ὅλων τῶν περιστάσεων τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ βίου· ἡ δὲ ἑλληνικὴ ἱστορία, ἀρχαία καὶ μέση καὶ νέα, γέμει σκηνῶν δυναμένων νὰ παράσχωσιν ὑποθέσεις εἰς σύνταξιν καλλίστων διηγημάτων καὶ μυθιστορημάτων.

»Ἐν τούτοις, ὡς εἴπομεν, ὀλίγιστα εἶνε τὰ τοιαῦτα ἑλληνικὰ ἔργα, ὀλίγιστοι δὲ καὶ οἱ περὶ τὰς τοιαύτας ἐργασίας νῦν ἀσχολούμενοι. Τὴν ἔλλειψιν δὲ ταύτην συνησθάνθη μάλιστα ἡ «Ἑστία», ἀναγκαζομένη τούτου ἕνεκα νὰ παρέχῃ τοῖς ἀναγνώσταις αὐτῆς μεταφράσεις τῶν εὐδοκιμωτέρων τοιούτων ἔργων ξένων συγγραφέων.

»Εἰς τῆς τοιαύτης δ' ἐλλείψεως τὴν πλήρωσιν ἐπιθυμοῦσα νὰ συντελέσῃ κατὰ τὰ ἐνόντα ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας», ἀπεφάσισεν, ὅσον οἱ πόροι της ἐπιτρέπουσι, νὰ προβῇ αὐτὴ ἀθλοθέτις ἀγῶνος, περιοδικῶς καθ' ἑξαμηνίαν γινομένου, πρὸς συγγραφὴν τοιούτου ἔργου, προβάλλουσα τοῦτον οἱονεὶ κέντρον πρὸς παρότρυνσιν τῶν δυναμένων εἴτε διάθεσιν ἐχόντων ν' ἀσχοληθῶσιν εἰς τοιαύτην φιλολογικὴν ἐργασίαν. Καὶ δὴ ἀποτεινομένη πρὸς πάντας τοὺς Ἕλληνας λογίους, προκηρύσσει διαγώνισμα πρὸς συγγραφὴν πρωτοτύπου διηγήματος ἐπὶ τοῖς ἑπομένοις ὅροις :

» Α΄). Ἡ ὑπόθεσις τοῦ διηγήματος ἔσται ἑλληνική, τουτέστι θὰ συνίσταται εἰς περιγραφὴν σκηνῶν τοῦ βίου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἐν οἱαδήποτε τῶν περιόδων τῆς ἱστορίας αὐτοῦ ἢ εἰς ἐξιστόρησιν ἐπεισοδίου τινὸς τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας.

» Β΄). Τὸ διήγημα δέον νὰ ἔχῃ ἔκτασιν 10 τοὐλάχιστον σελίδων τῆς «Ἑστίας»· ἕκαστον δὲ χειρόγραφον νὰ εἶνε ὅσον ἔνεστι καθαρῶς γεγραμμένον.

» Γ΄). Εἰς τὸ κριθησόμενον ἄριστον ἐκ τῶν ὑποβληθησομένων διηγημάτων θέλει ἀπονεμηθῆ βραβεῖον δραχμῶν τριακοσίων (300).

» Δ΄). Τὸ βραβευθησόμενον θέλει δημοσιευθῆ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» ἄνευ ἄλλης ἀμοιβῆς τοῦ συγγραφέως, ὅστις καὶ δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸ ἐκδώσῃ ἰδιαιτέρως ἐντὸς 3 μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως αὐτοῦ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ».

» Ε΄). Ἐκ τῶν ὑποβαλλομένων ἔργων δὲν δύνανται νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς ἑπόμενον διαγωνισμὸν ὅσα οἱ κριταὶ ἤθελον θεωρήσει ἀνάξια λόγου.

» ς΄). Ἐκ τῶν λοιπῶν διηγημάτων ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας» ἀναλαμβάνει νὰ δημοσιεύσῃ ἐν τῷ περιοδικῷ ὅσα ἂν ἐγκρίνῃ ἐκ τῶν ἀμέσως μετὰ τὸ βραβευθησόμενον ἐρχομένων ἐπὶ εὐλόγῳ ἀμοιβῇ τῶν συγγραφέων. Πάντα δὲ τὰ ὑποβαλλόμενα χειρόγραφα μένουσιν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» μὴ ἐπιστρεφόμενα εἰς τοὺς συγγραφεῖς αὐτῶν.

» Ζ΄). Οἱ θέλοντες νὰ διαγωνισθῶσιν ὀφείλουσι ν' ἀποστείλωσι τὰ ἔργα αὐτῶν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» διὰ τὸν δεύτερον διαγωνισμὸν τὸ βραδύτερον μέχρι τέλους Φεβρουαρίου 1884, νὰ συνοδεύωσι δ' αὐτὰ διὰ δελτίου ἐνσφραγίστου ἐγκλείοντος τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως καὶ φέροντος ὡς διακριτικὸν σημεῖον ἐπιγεγραμμένον τὸν τίτλον τοῦ ὑποβαλλομένου διηγήματος.

Ἡ κρίσις τοῦ διαγωνισμοῦ δημοσιευθήσεται ἐν τῇ «Ἑστίᾳ».

Ἡ ἀγωνόδικος Ἐπιτροπεία διὰ τὸν δεύτερον διαγωνισμὸν θ' ἀποτελῆται ἐκ τῶν κκ. Ι. Ἰσιδ. Σκυλίτση, Σ. Κ. Σακελλαροπούλου καὶ Ἀριστομένους Προβελεγίου, εὐμενῶς ἀποδεξαμένων τὴν περὶ τούτου παράκλησιν τῆς Διευθύνσεως τῆς «Ἑστίας».

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 1 Δεκεμβρίου 1883.

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας».

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 369. — 22 Ιανουαριου 1884. — Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

Λήξαντος ἤδη τοῦ 8ου ἔτους τῆς «Ἑστίας», ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες αὐτὴν καὶ κατὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος παρακαλοῦνται νὰ ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως τὸ ἀντίτιμον τῆς συνδρομῆς αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 421

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ τῆς παλαιᾶς ἱστορίας, διήγημα ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.

ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ περιηγήσεις.

Η ΠΡΟΟΔΟΣ τοῦ κόσμου.

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΣ Πειραιῶς—Ἀθηνῶν—Πελοποννήσου.

ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ, ποίημα ὑπὸ Ἀριστομένους Προβελεγίου.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Ἐν τῇ «Διεθνεῖ Ἐπιθεωρήσει» ὁ διακεκριμένος πολιτειολόγος Φραγκίσκος Χόλτζενδορφ ἀναπτύσσει πρότασίν τινα, ἣν ὑπέβαλε τῷ ὑπουργῷ τῆς Ἰταλίας Mancini, εὐμενῶς ἀποδεχθέντι αὐτὴν κατ' ἀρχήν, περὶ ἱδρύσεως διηνεκοῦς ἕδρας τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Ῥώμης. Κατὰ τὸν Γερμανὸν καθηγητήν, ἐπιβλαβέστατος τῇ ἐπιστήμῃ εἶνε ὁ κατ' ἐξοχὴν ἐθνικὸς χαρακτήρ, ὃν προσέλαβε κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα καὶ αὐτὴ ἡ ἀκαδημαϊκὴ διδασκαλία, δι' ἧς εἰσάγονται λεληθότως εἰς τὰ πανεπιστήμια ἐπιστημονικαὶ προλήψεις, δυσχερῶς ἐκριζούμεναι. Τούτου δ' ἕνεκα παρίσταται, ὡς φρονεῖ, ἀνάγκη νὰ καταπολεμηθῇ συντόνως δι' ἱδρύσεως διεθνῶν ἑδρῶν ἐνίων μαθημάτων ἡ παρεκτροπὴ καὶ ἡ ἐπισκότισις τῆς διανοίας, ἥτις ἐστὶν ἄφευκτον ἐπακολούθημα τῶν μεροληπτικῶν ἐπιστημονικῶν θεωριῶν. Προτείνει δὲ νὰ ἱδρυθῇ πρὸς τὸ παρὸν ἐν Ῥώμῃ ἕδρα τῆς διδασκαλίας τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου, νὰ διδάσκωσι δ' ἐν αὐτῇ ἐπὶ ἓν ἔτος καὶ ἐν τῇ μητρικῇ των γλώσσῃ ἐπιφανεῖς καθηγηταὶ τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου, Γερμανοί, Ἰταλοί, Γάλλοι, Ἄγγλοι, γνωστοὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐκ τῶν συγγραφῶν αὐτῶν, ἀλληλοδιαδόχως προσκαλούμενοι. «Ὅσα εἶπον περὶ συστάσεως διεθνοῦς ἕδρας διδασκαλίας τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου, προστίθησι καταλήγων, δύνανται νὰ λεχθῶσι, προσφυέστερον μάλιστα, καὶ περὶ τῆς σπουδῆς τῆς Ἀρχαιολογίας. Ἀναμφισβήτητον εἶνε, ὅτι ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ τούτῳ κλάδῳ ἡ Ῥώμη καὶ αἱ Ἀθῆναι παρουσιάζουσιν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην πόλιν μείζονα πλεονεκτήματα. Ἄλλως δὲ τὸ γεγονὸς τοῦτο ἀνεγνώρισαν καί τινες ξέναι κυβερνήσεις, συστήσασαι ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσιν ἐκείναις ἀρχαιολογικὰς σχολὰς πρὸς μελέτην τῶν ἀρχαιοτήτων. Ἀλλὰ τοῦτο μόνον δὲν ἀρκεῖ· διότι ἡ διδασκαλία τῆς ἀρχαιολογίας εἶνε ἐπίσης συντελεστικὴ εἰς μόρφωσιν γενεᾶς καθηγητῶν, οἵτινες δέον νὰ κατανοήσωσι τὴν ἀρχαιότητα μελετῶντες καὶ ἄλλην ὄψιν αὐτῆς, καὶ μὴ περιοριζόμενοι μόνον εἰς τὴν κριτικὴν ἐξέτασιν τῶν χειρογράφων καὶ εἰς τὴν γραμματικήν».

— Διεθνὴς ἠλεκτρικὴ ἔκθεσις γενήσεται κατὰ τὴν 2 Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους τούτου ἐν Φιλαδελφείᾳ τῆς Ἀμερικῆς, τὴν πρὸς τοῦτο πρωτοβουλίαν λαβόντος τοῦ περιφήμου Ἰνστιτούτου τοῦ Φραγκλίνου. Πρῶτον νῦν γίνεται τοιαύτη ἔκθεσις εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, ὅπως δὲ ἐξαρθῇ ὅσον ἔνεστιν ἡ σπουδαιότης αὐτῆς ἀπεφασίσθη νὰ λάβῃ διεθνῆ χαρακτῆρα. Λεπτομερεῖς περὶ αὐτῆς πληροφορίαι θέλουσι δημοσιευθῇ ἐντὸς ὀλίγου.

— Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν παρεστάθη ἐν Κεττίγνῃ, ἐν θεάτρῳ ἐπὶ τούτῳ ἐκ τοῦ προχείρου κατασκευασθέντι, τὸ δρᾶμα «Ἡ αὐτοκράτειρα τοῦ Αἵμου», ἔργον, ὡς γνωστόν, τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Μαυροβουνίου Νικολάου. Εἰς τὴν παράστασιν ταύτην, ἥτις ἐπέτυχεν ἐξαίρετα, τὸ δημόσιον συνέρρευσεν ἀθρόον, ὁ δὲ ἡγεμὼν πλήρης χαρᾶς διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου του ηὐχαρίστησε θερμῶς τοὺς ὑποκριτάς, οἵτινες ἐδίδαξαν τὸ δρᾶμα.

— Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Φύλλα τινὰ ἐκ τοῦ ἡμερολογίου διαμονῆς ἐν Σκωτίᾳ ἀπὸ τοῦ 1862 μέχρι τοῦ 1882» ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας ἐξέδωκεν εἰς ὀλίγα ἀντίτυπα πολυτελέστατον τόμον, ὡς συνέχειαν τοῦ πρὸ δεκαπενταετίας δημοσιευθέντος ἡμερολογίου αὐτῆς. Τοῦ νέου τούτου ἔργου τῆς ἐστεμμένης συγγραφέως παρασκευάζεται καὶ ἑτέρα ἔκδοσις πρὸς χρῆσιν τοῦ λαοῦ, ἥτις θὰ κοσμῆται διὰ πολλῶν εἰκόνων καὶ προσωπογραφιῶν.

— Ὁ διδάκτωρ κ. Ἐρ. Σχλεῖμαν ἀναχωρεῖ εἰς Μαραθῶνα μετὰ τῆς κυρίας του πρὸς ἐκτέλεσιν ἀνασκαφῶν εἰς τὰ ἔνδοξα ἐκεῖνα μέρη τὴν προσεχῆ Κυριακήν.

— Ἀνεχώρησεν εἰς Πελοπόννησον ἡ παρ' ἡμῖν διατρίβουσα κυρία Carla Serena, λογία Γαλλίς ἀπολαύουσα μεγάλης ἐκτιμήσεως παρὰ τῷ εὐρωπαϊκῷ δημοσίῳ διὰ τὰς ἀκριβεῖς περιγραφὰς τῶν ἀπωτάτων χωρῶν, τοῦ Καυκάσου π. χ. τῆς Περσίας, εἰς ἃς περιηγήθη μετὰ κόπων μοναδικῶν· ἐπισκεψαμένη δὲ καὶ ἄλλοτε τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐνθουσιασμένη ἐκ τῶν γενομένων ἔκτοτε ἐν αὐτῇ προόδων προτίθεται νῦν νὰ περιέλθῃ τὰς κυριωτέρας αὐτῆς πόλεις, ὅπως ἐκ τοῦ σύνεγγυς μελετήσῃ τὰ ἑλληνικὰ ἤθη καὶ ἔθιμα καὶ γράψῃ μετὰ ταῦτα τὰς πιστὰς ἐντυπώσεις της.

— Ἡ ἐπὶ τῆς ὀνοματοθεσίας τῆς πόλεως ἐπιτροπή, ἀπαρτιζομένη ὑπὸ τῶν κκ. Ν. Γ. Πολίτου, Δ. Α. Κορομηλᾶ καὶ Μ. Λάμπρου, περατώσασα τέλος τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῇ ἐντολὴν ὑπέβαλε διὰ τοῦ εἰσηγητοῦ αὐτῆς κ. Μ. Λάμπρου τὴν περὶ τῶν ἐργασιῶν της ἔκθεσιν εἰς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Ἀθηναίων. Κατὰ ταύτην περὶ τὰς διακοσίας πεντήκοντα ὁδοὶ ἔλαβον ὀνόματα, ὀλιγίστων δὲ ἠλλάγησαν τὰ παλαιὰ μὴ κριθέντα κατάλληλα ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ὡς ἐλαχίστην ἔχοντα σχετικὴν σημασίαν.

— Ὁ ἐκ τῶν ἡμετέρων συνεργατῶν κ. Δημ. Καμπούρογλους δι' ἐγκυκλίου αὐτοῦ ἀγγέλλει ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης Μαρτίου ἄρχεται τῆς δημοσιεύσεως ἑβδομαδιαίου κατὰ Κυριακὴν φύλλου, εἰς 4ον, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἑβδομάς», συγκειμένου μετὰ δελτίου ἐκ σελίδων 12, καὶ περιέχοντος πολιτειακήν, κοινωνικὴν καὶ καλλιτεχνικὴν ὕλην, διηγήματα πρωτότυπα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, μεταφράσεις καλλίστων εὐρωπαϊκῶν ἔργων, διατριβὰς ἐπιστημονικάς, ἱστορικὰς καὶ φιλολογικάς, ἑβδομαδιαίαν ἐπιθεώρησιν τοῦ τύπου καὶ τῶν γεγονότων, πληροφορίας περὶ τῆς συγχρόνου καταστάσεως τῶν γραμμάτων καὶ τῆς καλλιτεχνίας, καὶ κρίσεις περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι πνευματικῶν προϊόντων.

Οὕτω δὲ ἡ «Ἑβδομάς», ἐνῷ ἐξ ἑνὸς θὰ εἶνε περιοδικὸν προωρισμένον διὰ τὰς ἀνεπτυγμένας τάξεις, ἐξ ἑτέρου θὰ ἀναπληροῖ ἑβδομαδιαίαν ἐφημερίδα ἐξετάζουσαν τὰ πράγματα ὑπὸ εὐρυτέραν ἔποψιν.

Ἡ «Ἑβδομάς» θέλει τιμᾶσθαι δραχμῶν 10 προπληρωτέων κατ' ἔτος ἢ ἀνὰ 5 καθ' ἑξαμηνίαν.

Digitized by Google

— Τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ διδασκαλικοῦ συλλόγου συγκληθέντες συνῆλθον ἐν τῷ Βαρβακείῳ πάντες οἱ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεῖ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, ἵνα συσκεφθῶσι περὶ τῆς βελτιώσεως τῆς τύχης τοῦ κλάδου των· διὸ ἐξελέξαντο δωδεκαμελῆ ἐπιτροπείαν, εἰς ἣν παρέσχον πλήρη ἐξουσίαν νὰ ἐνεργήσῃ παρὰ τῇ κυβερνήσει πᾶν ὅ,τι ἤθελε κρίνει πρόσφορον εἰς πραγματοποίησιν τῶν δικαίων αἰτημάτων τοῦ διδασκαλικοῦ κλάδου. Ἡ ἐπιτροπεία συνεκροτήθη 1) ὑπὸ τοῦ προέδρου καὶ ἀντιπροέδρου τοῦ διδασκαλικοῦ συλλόγου, 2) ὑπὸ πάντων τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ γυμνασιαρχῶν 3 ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς, 4) ὑφ' ἑνὸς τῶν ἐνταῦθα σχολαρχῶν, τοῦ κ. Λεοντίου καὶ 5) ὑφ' ἑνὸς τῶν προϊσταμένων τῶν ἐνταῦθα δημοτικῶν σχολῶν, τοῦ κ. Ἀρ. Χαροκόπου.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Τερψιχόρη» ὁ ἐν Ὀδησσῷ εὐπαίδευτος καθηγητὴς κ. Α Μάλτος ἐκδίδει προσεχῶς ἐκ τοῦ ἐν Λειψίᾳ μεγάλου καταστήματος Breitkopf und Härtel νέαν συλλογὴν ᾀσμάτων περιλαμβάνουσαν 28 τοιαῦτα μονόφωνα, 62 δίφωνα μετὰ 112 ᾠδικῶν ἀσκήσεων καὶ προκαταρκτικῶν γνώσεων Ἡ συλλογὴ αὕτη εἶνε ἡ δευτέρα, ἣν ἐκδίδει ὁ κ Μάλτος, ὅστις διὰ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ ταύτης παρέχει σπουδαίαν συμβολὴν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ᾠδικῆς μουσικῆς, πληρῶν μεγίστην καὶ καταφανῆ ἔλλειψιν εἰς τὸ εἶδος τοῦτο ἐν τῇ παρ' ἡμῖν ἐκπαιδεύσει.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Μιχαὴλ Γεδεών : Χρονικὰ τῆς πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας. Ἱστορικαὶ εἰδήσεις περὶ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. 1454 - 1830. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. 8ον, σελ. 270. Ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου. [Ἡ συγγραφὴ ἱστορίας τῆς μεγάλης τοῦ Γένους σχολῆς, τοῦ ἀρχαιοτάτου τούτου καὶ κυριωτάτου παιδευτηρίου τοῦ Γένους, δὲν εἶνε ἔργον εὐκατόρθωτον, διότι ἐλλείπουσι πολλὰ στοιχεῖα πρὸς γνῶσιν οὐ μόνον τῶν πρώτων χρόνων τῆς συστάσεως αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐγγυτέρων εἰς τὴν ἐνεστῶσαν ἑκατονταετηρίδα. Ἡ δημοσίευσις τῶν ἀνεκδότων πηγῶν τῆς μέσης ἱστορίας τοῦ ἔθνους, ἡ οὐχὶ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἀρξαμένη, θέλει μόνη καταστήσει τὸ ἔργον εὔκολον, διότι δι' αὐτῆς θέλουσι συμπληρωθῇ αἱ ὀλίγαι περὶ τῆς Σχολῆς σωζόμεναι ἱστορικαὶ εἰδήσεις, θέλουσι πληρωθῇ ἱστορικὰ χάσματα ὁλοκλήρων καὶ συνεχῶν ἐτῶν, περὶ ὧν οὐδὲν γινώσκομεν, καὶ διαλευκανθῇ πολλὰ ἀσαφῆ καὶ συγκεχυμένα ἱστορήματα.

Πλεῖσται βιογραφίαι μέχρι τοῦδε ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ πολλῶν περὶ τῶν διδασκάλων τοῦ Γένους, ἱκανὰ δὲ καὶ περὶ τῶν σχολῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας· εἰδικώτερον δὲ περὶ τῆς Σχολῆς τοῦ Γένους ἔγραψαν ὁ Κωνστάντιος Α' πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὁ κ. Μ. Παρανίκας. Ἀλλ' ὅλα ταῦτα εἶνε δοκίμια ἁπλᾶ, ἱστορικὰ σχεδιογραφήματα περὶ τῆς σχολῆς ταύτης. Τοιοῦτον δὲ χαρακτῆρα φέρει, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ φιλοπονήσας κ. Γεδεὼν ὁμολογεῖ ἐν σελ. 26, τὸ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον φρόντισμα αὐτοῦ περὶ τῆς ἱστορίας τῆς σχολῆς ταύτης, εἰς οὗ τὴν συμπλήρωσιν καλεῖ τοὺς κατόπιν ἐρχομένους, αὐτὸς ῥίπτων, ὡς γράφει, ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ «συρράψας εἰδήσεων καὶ πληροφοριῶν πληθύν».

Ὁ κ. Γεδεὼν διαγράφει τὸ σχέδιον τοῦ ἔργου του διὰ τῶν ἑξῆς (σελ. 25)· «ὅταν λέγω ἱστορίαν σχολῆς νοῶ κατὰ τὰς ἐνούσας πηγάς, γραπτὰς ἢ προφορικάς, γνῶσιν τοῦ βίου τῶν ἐν αὐτῇ διδαξάντων καὶ τοῦ διδακτικοῦ αὐτῶν συστήματος, εἰ δυνατόν, καὶ γνῶσιν τῶν συγγραμμάτων ἑκάστου, γνῶσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἱδρυτῶν καὶ συντηρητῶν αὐτῆς, καὶ τέλος γνῶσιν τῶν κατὰ διάφορα ἔτη πόρων καὶ τῶν ἀναλωμάτων ἑκάστης καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ὀργανισμοῦ». Ἐκ τῶν θεμάτων δὲ τούτων ὁ κ. Γεδεὼν διεξοδικῶς ἐπραγματεύθη τοὺς βίους τῶν σχολαρχῶν, διδασκάλων, μαθητῶν τινων, καὶ πατριαρχῶν μεριμνησάντων περὶ τῆς προαγωγῆς τῆς σχολῆς, τὰ δὲ λοιπὰ ἐν ὀλίγοις.

Τὸ ἔργον τοῦ κ. Γεδεών, ἔχοντος ὑπ' ὄψιν πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος γράψαντας, χρησιμεύει διὰ τῶν παραπομπῶν αὐτοῦ καὶ ὡς πλήρης βιβλιογραφία τῶν ἱστορικῶν συγγραμμάτων, μονογραφιῶν, διατριβῶν ἱστορικῶν καὶ βιογραφικῶν ἐν ἐφημερίσι καὶ περιοδικοῖς τῶν περὶ τῆς Σχολῆς τοῦ Γένους καὶ τῶν λοιπῶν πραγματευομένων, ἥτις θέλει χρησιμεύσει, σὺν ἄλλαις παραληφθείσαις καὶ σὺν ἄλλαις δημοσιευθησομέναις κατόπιν, ὡς πολύτιμον βοήθημα εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἐν τῷ μέλλοντι θέλει ἀσχοληθῇ εἰς συγγραφὴν πλήρους ἱστορίας τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς ἢ ἄλλων, ἐμφυσῶν εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ τὴν ἱστορικὴν ἐκείνην πνοήν, ἥτις μόνη δίδει εἰς ἱστορικὴν μονογραφίαν τὴν προσήκουσαν θέσιν ἐν τῇ καθολικῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἔθνους, μεθ' ἧς ἀναποσπάστως συνδέεται. Τὴν πνοὴν δὲ ταύτην θέλει διαχύσει εἰς τὸ ἔργον ἡ ἔρευνα τοῦ βίου τῶν διδασκάλων συνδυαζομένη πρὸς τὰς περικυκλούσας αὐτοὺς τοπικὰς καὶ κοινωνικὰς περιστάσεις, ἡ ἔρευνα τῆς ἐπιδράσεως τῆς διδασκαλίας αὐτῶν, καὶ τῶν σχολῶν ἐν αἷς ἐδίδασκον, ἐπὶ τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου τοῦ ἔθνους, καὶ ἐπὶ τῆς κατὰ χρόνον καταστάσεως τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τῶν τε λαϊκῶν καὶ τοῦ κλήρου. Ἡ ἔρευνα προσέτι τῆς ἐκτάσεως καὶ τοῦ βαθμοῦ τῶν διδασκομένων ἐν τῇ σχολῇ μαθημάτων, ἰδίᾳ τῶν φιλοσοφικῶν καὶ θεολογικῶν, ἐπὶ τούτου δὲ ἡ εἰδικωτέρα μελέτη τοῦ ἀγῶνος μεταξὺ τῶν ἀριστοτελικῶν καὶ πλατωνικῶν, ἥτις ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Γένους καὶ ἐν ἄλλαις διεκώλυσεν ἐπὶ πολὺ τὴν εἰσαγωγὴν πάσης πραγματικῆς ἐκ τῶν ὑστέρων ἐπιστήμης, οὕτως ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ θεωρία τοῦ Κοπερνίκου περὶ κινήσεως τῆς γῆς ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἔμενεν ἀπόβλητος τῆς παιδευτηρίων ἐκείνων τῆς διανοίας.

Οὐχ ἧττον τὸ ἔργον τοῦ κ. Γεδεών, ὁ ὁποῖος πρὸ χρόνου μετὰ φιλοπονίας ἀξιεπαίνου καὶ ζήλου ἀξιομιμήτου ἀσχολεῖται περὶ τὴν συλλογὴν καὶ ἔκδοσιν πηγῶν ἀνεκδότων τῆς πατρίας ἱστορίας, θεωροῦμεν, καὶ ὡς ἔχει, ὡς σπουδαίαν συμβολὴν εἰς τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν ἐν γένει τῆς Ἑλλάδος, ἀπονέμοντες δὲ αὐτῷ τὰ προσήκοντα συγχαρητήρια προτρέπομεν εἰς τὴν ἐξακολούθησιν τῆς εὐγενοῦς ἐργασίας.

Θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ δὲ μόνον ὁ κ. Γεδεὼν νὰ μὴ ἀποδεχθῶμεν τὸν καινοφανῆ τίτλον «Πατριαρχικὴ Ἀκαδημία», ἀντὶ τοῦ πασιγνώστου καὶ καθιερωμένου Πατριαρχικὴ σχολή, ὃν παρεδέχθη βασιζόμενος, ὡς γράφει, εἰς τὸ ὅτι ὁ Villemain καὶ ὁ Ἀνανίας Ἀντιπάριος ὠνόμασαν οὕτω ταύτην. Ἀλλ' ἡμεῖς πιστεύομεν ὅτι οἱ δύο οὗτοι μετεχειρίσθησαν τὸν ὅρον τοῦτον, τὸν ἄλλως γεννῶντα εἰς τὸν ἀκούοντα πολλὰς ἀξιώσεις, ὡς κοσμητικὴν λέξιν τοῦ λόγου των, ἣν καθ' ἡμᾶς ἔπρεπε ν' ἀποφύγῃ ὁ πραγματικὴν ἱστορίαν γράφων τῆς σχολῆς. Α. Μ.]

Ἐν Ἀθήναις 25 Δεκεμβρίου 1883

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Κοινὴ εἶμαι ἰδιότης πάντων γενικῶς τῶν ὄντων·
Τῶν ἀστέρων, τῶν μορίων, τῶν μυρμήκων, τῶν λεόντων.
Τῶν μερῶν μου ἓν 'ς τὸν θρόνον κάθηται δεδοξασμένον,
Καὶ τὸ ἄλλο θεωρῆται ὡς ὑποταγὴν σημαῖνον.
Ἂν τὸ στῆθός μου δὲν εἶχεν ὡς διάδημα ἡ Πύλη,
Πνεῦμα μὲν θὰ εἶχεν... ὅμως ἀδρανὴς θὰ ἦτο ὕλη·
Θὰ εὑρῇς τὴν κεφαλήν μου εἰς τὸ ὕδωρ ἂν σκαλίσῃς,
Κ' ἔδωκε 'ς τὸ ἄρρεν γένος τὴν κοιλίαν μου ἡ φύσις.
Τοὺς δὲ πόδας μου εὑρίσκεις ἂν κυττάξῃς εἰς τὸ χῶμα·
Φίλε μου, τί συλλογεῖσαι ;.. Δὲν μ' ἐνόησες ἀκόμα ;

Π. Π.

2.

Μὲ θάπτουν ἵνα γεννηθῶ, κόπτουν τοὺς πόδας μου ἵνα πάρουν τὴν κεφαλήν μου, μὲ βασανίζουν ῥίπτοντές με εἰς τὸ ὕδωρ κ' εἰς τὸ πῦρ, καὶ ὅμως ἐγὼ τρέφω τοὺς βασανίζοντάς με.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Τιμή (Τί — μή).

2.

Ἥπιθ' ἢ ἄπιθι.

(Ῥητὸν ἀρχαῖον=ἢ πίε ἢ φύγε)

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

20 Ἰανουαρίου 1884 — ΑΘΗΝΩΝ — 20 Ἰανουαρίου 1884

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ.	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0/0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25.—	383 —	500	360.—
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30.—	392 1/2	500	431.—
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	417.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	271.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	262.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205,	250	209.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	257.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60,000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	103.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ.	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	308.—

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πρωτ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,900	4220.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ.	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21 38	300	290.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10 50	100	133.50
Ἀσφαλίστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	14.—	140	104.50
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	490.—
Ἑταιρία Φωταερίου. . . . . Δρ.	1,200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου. . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			65	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	26.70
» . . .	Ὄψεως	»	27.—
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης		3μ.	108.
» »	Τραπεζικὸν	3μην.	106 1/2

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.
Λίρα Στερλίνα	»
Λίρα Ὀθωμανική	»
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»
Ἀργυροῦν 5φραγκον	»
» φράγκον	»

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (18 Ἰανουαρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας φρ. 44
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0/0. » 250
» » 9 0/0. » 254
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου » 110
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . γρ. 110 – 110 1/8
Παρισίων 3 » . . . φρ. 22.77 1/2 – 22.90
Λίρα Ἀγγλική . . . γρ. 110 12/40
Εἰκοσάφραγκον . . . » 87 30/40

Παρατηρήσεις

*Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

—

κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Ἡ ἀποστολὴ πρὸς ἀμφοτέρους ἤρξατο καθ' ἣν μᾶς σημειόνετε διεύθυνσιν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς ἐνεργείας σας. — κ. Σ. Β Βραΐλαν. Διὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν φύλλων συνεμορφώθημεν τῇ ἐπιστολῇ σας. Περὶ τῶν ζητουμένων πληροφοριῶν σᾶς γράφομεν προσεχῶς. — κ. Α. Γ. Bari. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἐπιστολήν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ Ν.Γ.Μ. Παρισίους. Θὰ δημοσιευθῇ εἰς προσεχὲς φύλλον. —κ.Γ.Μ.Β. Λονδῖνον. Σᾶς ἐγράψαμεν ταχυδρομικῶς.— Ἀρ. 80. Δύναται νὰ δημοσιευθῇ, ἀλλὰ βραδύτερον, ἕνεκα περισσείας ὕλης τοῦ αὐτοῦ εἴδους.—κ. Α. Ι. Ὄχι αὕτη μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλαὶ ἄλλαι, καθαραὶ προλήψεις, αἵτινες θὰ διαμείνωσιν ἔτι ἐπὶ πολύ, διότι, κατὰ τὸν Vauvenargues, περισσοτέραν πίστιν δίδομεν εἰς τὰ ἔθη καὶ τὰς παραδόσεις τῶν πατέρων ἡμῶν ἢ εἰς τὸ λογικὸν ἡμῶν. — Μιᾷ κυρίᾳ. Ἀγνοοῦμεν τὸ διατί. Ὡς πρὸς τὰ ἠλεκτρικὰ κοσμήματα μανθάνομεν ὅτι ταῦτα ἤρξαντο πωλούμενα ἐν Παρισίοις ὑπὸ τοῦ ἐφευρέτου αὐτῶν κ. Trouvé, rue Vivienne, 14. — κ. Χ*. Ὀνομάζεται σαλικὸς νόμος (loi salique) ἡ συνήθεια ἢ διάταξις ἡ ἀποκλείουσα τὰς γυναῖκας τοῦ στέμματος. Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἰσχύει ἐν μέρει καὶ παρ' ἡμῖν, διότι κατὰ τὸ σύνταγμα (ἄρθρ. 45) τὸ ἑλληνικὸν στέμμα καὶ τὰ συνταγματικὰ αὐτοῦ δικαιώματα εἶνε διαδοχικὰ καὶ περιέρχονται εἰς τοὺς κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν γνησίους καὶ νομίμους ἀπογόνους τοῦ βασιλέως κατὰ τάξιν πρωτοτοκίας, προτιμωμένων τῶν ἀρρένων. Ἡ ἀρχὴ τῆς ἀποκλείσεως τῶν θηλέων ἰσχύει καὶ ἐν Πρωσσίᾳ, Βελγίῳ καὶ Ἰταλίᾳ. ἐν δὲ τῇ Ἀγγλίᾳ, Ῥωσσίᾳ, Αὐστρίᾳ, Ἰσπανίᾳ καὶ Πορτογαλλίᾳ εἶνε δεκταὶ κατὰ τάξιν πρωτοτοκίας καὶ αἱ γυναῖκες. — κ. Α. Μ. Σ. Δύνασθε νὰ τὰ λάβητε ἐκ τοῦ γραφείου ἡμῶν ἀντὶ τοῦ ὁριζομένου τιμήματος. — Ἀκριβολόγῳ. Ὑπάρχει κατάλληλος ἡ λέξις εὐσυμπερίφορος. — κ. Δ. Τ. Πειραιᾶ Εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον, μεθ' ὃ θέλομεν ἀρχίσει τὴν δημοσίευσιν ὡραίου διηγήματος ἐπιγραφομένου «Αἱ τοιχογραφίαι» τῆς ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ouida διασήμου συγγραφέως Louise de la Ramée. — Συνδρομητῇ. Τόσῳ καλλίτερον, ἀφοῦ κατὰ τὸν Γερμανὸν ποιητὴν

Wenn die Rose selbst sich schmückt.
Schmückt sie auch den Garten.

κ. Φ. Ι. Σύρον. Ἡ ἀποστολὴ ἤρξατο ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς καὶ πρὸς τοὺς 3. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. — κκ. Α. Θ., Ν. Μ. καὶ Π. Γ. Π. Κέρκυραν, Π. Ν. Π. καὶ Κ. Δ. Τ. Πάτρας, Ι. Φ. Κ. Κεφαλληνίαν, Γ. Ε. Κ. Τρίπολιν, Ν. Α. Κ. καὶ Σ.Μ.Μ. Σύρον, Μ. Κ. Μ. Σμύρνην, Α. Π. Λαμίαν, Ι. Κ. Τ. Λίμνην Εὐβοίας, Δ. Β. Παρισίους, G. J. Βῶλον, καὶ Ν. Γ. Ἄρταν. Ἐλήφθησαν — κ. Χ. Γ. Κ/πολιν. Οὔτε ἀγγλικὴ ἐφεύρεσις εἶνε τὸ πόντς οὔτε γερμανική, ἀλλ' ἰνδική. Ἰνδικὴ δ' εἶνε καὶ ἡ λέξις αὐτή· pantsch (πρφ. πόντς) σανσκριτιστὶ σημαίνει πέντε, ὠνομάσθη δ' οὕτω τὸ ποτόν, διότι ἐκ πέντε ἀποτελεῖται στοιχείων. ἤτοι ῥωμίου, ὕδατος, σακχάρεως, τεΐου καὶ ζωμοῦ λεμονίου. — Ἰατατατιάξ. Ἐκ τῶν σταλέντων ἕν, τὸ ἐπιτυχέστερον, θέλει δημοσιευθῆ. Ἐπὶ τῶν ἐρωτήσεών σας σημειοῦμεν ὅτι ἡ μὲν ὀνομασία παρελήφθη ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἀνωτάτου δικαστηρίου τῶν Ἀθηνῶν, περὶ δὲ τῆς θέσεως οὐδεμία διάταξις τῆς ἐθιμοταξίας ὥρισεν ἔτι αὐτήν. — κ. Ο. Σ. Βραΐλαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. Τιμὴ αὐτῶν φρ. 4,50.

—

Digitized by Google

— Τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ διδασκαλικοῦ συλλόγου συγκληθέντες συνῆλθον ἐν τῷ Βαρβακείῳ πάντες οἱ ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν Πειραιεῖ καθηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι, ἵνα συσκεφθῶσι περὶ τῆς βελτιώσεως τῆς τύχης τοῦ κλάδου των· διὸ ἐξελέξαντο δωδεκαμελῆ ἐπιτροπείαν, εἰς ἣν παρέσχον πλήρη ἐξουσίαν νὰ ἐνεργήσῃ παρὰ τῇ κυβερνήσει πᾶν ὅ,τι ἤθελε κρίνει πρόσφορον εἰς πραγματοποίησιν τῶν δικαίων αἰτημάτων τοῦ διδασκαλικοῦ κλάδου. Ἡ ἐπιτροπεία συνεκροτήθη 1) ὑπὸ τοῦ προέδρου καὶ ἀντιπροέδρου τοῦ διδασκαλικοῦ συλλόγου, 2) ὑπὸ πάντων τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ γυμνασιαρχῶν 3 ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς, 4) ὑφ' ἑνὸς τῶν ἐνταῦθα σχολαρχῶν, τοῦ κ. Λεοντίου καὶ 5 ὑφ' ἑνὸς τῶν προϊσταμένων τῶν ἐνταῦθα δημοτικῶν σχολῶν, τοῦ κ. Ἀρ. Χαροκόπου.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Τερψιχόρη» ὁ ἐν Ὀδησσῷ εὐπαίδευτος καθηγητὴς κ. Α Μάλτος ἐκδίδει προσεχῶς ἐκ τοῦ ἐν Λειψίᾳ μεγάλου καταστήματος Breitkopf und Härtel νέαν συλλογὴν ᾀσμάτων περιλαμβάνουσαν 28 τοιαῦτα μονόφωνα, 62 δίφωνα μετὰ 112 ᾠδικῶν ἀσκήσεων καὶ προκαταρκτικῶν γνώσεων Ἡ συλλογὴ αὕτη εἶνε ἡ δευτέρα, ἣν ἐκδίδει ὁ κ Μάλτος, ὅστις διὰ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ ταύτης παρέχει σπουδαίαν συμβολὴν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ᾠδικῆς μουσικῆς, πληρῶν μεγίστην καὶ καταφανῆ ἔλλειψιν εἰς τὸ εἶδος τοῦτο ἐν τῇ παρ' ἡμῖν ἐκπαιδεύσει.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Μιχαὴλ Γεδεών : Χρονικὰ τῆς πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας. Ἱστορικαὶ εἰδήσεις περὶ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς. 1454 - 1830. Ἐν Κωνσταντινουπόλει. 8ον, σελ. 270. Ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ τυπογραφείου. [Ἡ συγγραφὴ ἱστορίας τῆς μεγάλης τοῦ Γένους σχολῆς, τοῦ ἀρχαιοτάτου τούτου καὶ κυριωτάτου παιδευτηρίου τοῦ Γένους, δὲν εἶνε ἔργον εὐκατόρθωτον, διότι ἐλλείπουσι πολλὰ στοιχεῖα πρὸς γνῶσιν οὐ μόνον τῶν πρώτων χρόνων τῆς συστάσεως αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐγγυτέρων εἰς τὴν ἐνεστῶσαν ἑκατονταετηρίδα. Ἡ δημοσίευσις τῶν ἀνεκδότων πηγῶν τῆς μέσης ἱστορίας τοῦ ἔθνους, ἡ οὐχὶ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἀρξαμένη, θέλει μόνη καταστήσει τὸ ἔργον εὔκολον, διότι δι' αὐτῆς θέλουσι συμπληρωθῇ αἱ ὀλίγαι περὶ τῆς Σχολῆς σωζόμεναι ἱστορικαὶ εἰδήσεις, θέλουσι πληρωθῇ ἱστορικὰ χάσματα ὁλοκλήρων καὶ συνεχῶν ἐτῶν, περὶ ὧν οὐδὲν γινώσκομεν, καὶ διαλευκανθῇ πολλὰ ἀσαφῆ καὶ συγκεχυμένα ἱστορήματα.

Πλεῖσται βιογραφίαι μέχρι τοῦδε ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ πολλῶν περὶ τῶν διδασκάλων τοῦ Γένους, ἱκανὰ δὲ καὶ περὶ τῶν σχολῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας· εἰδικώτερον δὲ περὶ τῆς Σχολῆς τοῦ Γένους ἔγραψαν ὁ Κωνστάντιος Α' πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὁ κ. Μ. Παρανίκας. Ἀλλ' ὅλα ταῦτα εἶνε δοκίμια ἁπλᾶ, ἱστορικὰ σχεδιογραφήματα περὶ τῆς σχολῆς ταύτης. Τοιοῦτον δὲ χαρακτῆρα φέρει, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ φιλοπονήσας κ. Γεδεὼν ὁμολογεῖ ἐν σελ. 26, τὸ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον φρόντισμα αὐτοῦ περὶ τῆς ἱστορίας τῆς σχολῆς ταύτης, εἰς οὗ τὴν συμπλήρωσιν καλεῖ τοὺς κατόπιν ἐρχομένους, αὐτὸς ῥίπτων, ὡς γράφει, ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ «συρράψας εἰδήσεων καὶ πληροφοριῶν πλῆθος».

Ὁ κ. Γεδεὼν διαγράφει τὸ σχέδιον τοῦ ἔργου του διὰ τῶν ἑξῆς (σελ. 25)· «ὅταν λέγω ἱστορίαν σχολῆς νοῶ κατὰ τὰς ἐνούσας πηγάς, γραπτὰς ἢ προφορικάς, γνῶσιν τοῦ βίου τῶν ἐν αὐτῇ διδαξάντων καὶ τοῦ διδακτικοῦ αὐτῶν συστήματος, εἰ δυνατόν, καὶ γνῶσιν τῶν συγγραμμάτων ἑκάστου, γνῶσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἱδρυτῶν καὶ συντηρητῶν αὐτῆς, καὶ τέλος γνῶσιν τῶν κατὰ διάφορα ἔτη πόρων καὶ τῶν ἀναλωμάτων ἑκάστης καὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ὀργανισμοῦ». Ἐκ τῶν θεμάτων δὲ τούτων ὁ κ. Γεδεὼν διεξοδικῶς ἐπραγματεύθη τοὺς βίους τῶν σχολαρχῶν, διδασκάλων, μαθητῶν τινων, καὶ πατριαρχῶν μεριμνησάντων περὶ τῆς προαγωγῆς τῆς σχολῆς, τὰ δὲ λοιπὰ ἐν ὀλίγοις.

Τὸ ἔργον τοῦ κ. Γεδεών, ἔχοντος ὑπ' ὄψιν πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος γράψαντας, χρησιμεύει διὰ τῶν παραπομπῶν αὐτοῦ καὶ ὡς πλήρης βιβλιογραφία τῶν ἱστορικῶν συγγραμμάτων, μονογραφιῶν, διατριβῶν ἱστορικῶν καὶ βιογραφικῶν ἐν ἐφημερίσι καὶ περιοδικοῖς τῶν περὶ τῆς Σχολῆς τοῦ Γένους καὶ τῶν λοιπῶν πραγματευομένων, ἥτις θέλει χρησιμεύσει, σὺν ἄλλαις παραληφθείσαις καὶ σὺν ἄλλαις δημοσιευθησομέναις κατόπιν, ὡς πολύτιμον βοήθημα εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἐν τῷ μέλλοντι θέλει ἀσχοληθῇ εἰς συγγραφὴν πλήρους ἱστορίας τῆς Πατριαρχικῆς Σχολῆς ἢ ἄλλων, ἐμφυσῶν εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ τὴν ἱστορικὴν ἐκείνην πνοήν, ἥτις μόνη δίδει εἰς ἱστορικὴν μονογραφίαν τὴν προσήκουσαν θέσιν ἐν τῇ καθολικῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἔθνους, μεθ' ἧς ἀναποσπάστως συνδέεται. Τὴν πνοὴν δὲ ταύτην θέλει διαχύσει εἰς τὸ ἔργον ἡ ἔρευνα τοῦ βίου τῶν διδασκάλων συνδυαζομένη πρὸς τὰς περικυκλούσας αὐτοὺς τοπικὰς καὶ κοινωνικὰς περιστάσεις, ἡ ἔρευνα τῆς ἐπιδράσεως τῆς διδασκαλίας αὐτῶν, καὶ τῶν σχολῶν ἐν αἷς ἐδίδασκον, ἐπὶ τοῦ θρησκευτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου τοῦ ἔθνους, καὶ ἐπὶ τῆς κατὰ χρόνον καταστάσεως τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τῶν τε λαϊκῶν καὶ τοῦ κλήρου. Ἡ ἔρευνα προσέτι τῆς ἐκτάσεως καὶ τοῦ βαθμοῦ τῶν διδασκομένων ἐν τῇ σχολῇ μαθημάτων, ἰδίᾳ τῶν φιλοσοφικῶν καὶ θεολογικῶν, ἐπὶ τούτου δὲ ἡ εἰδικωτέρα μελέτη τοῦ ἀγῶνος μεταξὺ τῶν ἀριστοτελικῶν καὶ πλατωνικῶν, ἥτις ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Γένους καὶ ἐν ἄλλαις διεκώλυσεν ἐπὶ πολὺ τὴν εἰσαγωγὴν πάσης πραγματικῆς ἐκ τῶν ὑστέρων ἐπιστήμης, οὕτως ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ θεωρία του Κοπερνίκου περὶ κινήσεως τῆς γῆς ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἔμενεν ἀπόβλητος τῆς παιδευτηρίων ἐκείνων τῆς διανοίας.

Οὐχ ἧττον τὸ ἔργον τοῦ κ. Γεδεών, ὁ ὁποῖος πρὸ χρόνου μετὰ φιλοπονίας ἀξιεπαίνου καὶ ζήλου ἀξιομιμήτου ἀσχολεῖται περὶ τὴν συλλογὴν καὶ ἔκδοσιν πηγῶν ἀνεκδότων τῆς πατρίας ἱστορίας, θεωροῦμεν, καὶ ὡς ἔχει, ὡς σπουδαίαν συμβολὴν εἰς τὴν μεσαιωνικὴν ἱστορίαν ἐν γένει τῆς Ἑλλάδος, ἀπονέμοντες δὲ αὐτῷ τὰ προσήκοντα συγχαρητήρια προτρέπομεν εἰς τὴν ἐξακολούθησιν τῆς εὐγενοῦς ἐργασίας.

Θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ δὲ μόνον ὁ κ. Γεδεὼν νὰ μὴ ἀποδεχθῶμεν τὸν καινοφανῆ τίτλον «Πατριαρχικὴ Ἀκαδημία», ἀντὶ τοῦ πασιγνώστου καὶ καθιερωμένου Πατριαρχικὴ σχολή, ὃν παρεδέχθη βασιζόμενος, ὡς γράφει, εἰς τὸ ὅτι ὁ Villemain καὶ ὁ Ἀνανίας Ἀντιπάριος ὠνόμασαν οὕτω ταύτην. Ἀλλ' ἡμεῖς πιστεύομεν ὅτι οἱ δύο οὗτοι μετεχειρίσθησαν τὸν ὅρον τοῦτον, τὸν ἄλλως γεννῶντα εἰς τὸν ἀκούοντα πολλὰς ἀξιώσεις, ὡς κοσμητικὴν λέξιν τοῦ λόγου των, ἣν καθ' ἡμᾶς ἔπρεπε ν' ἀποφύγῃ ὁ πραγματικὴν ἱστορίαν γράφων τῆς σχολῆς. **Α. Μ.**]

Ἐν Ἀθήναις 25 Δεκεμβρίου 1883.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Κοινὴ εἶμαι ἰδιότης πάντων γενικῶς τῶν ὄντων·
Τῶν ἀστέρων, τῶν μορίων, τῶν μυρμήκων, τῶν λεόντων.
Τῶν μερῶν μου ἓν 'ς τὸν θρόνον κάθηται δεδοξασμένον,
Καὶ τὸ ἄλλο θεωρῆται ὡς ὑποταγὴν σημαῖνον.
Ἂν τὸ στῆθός μου δὲν εἶχεν ὡς διάδημα ἡ Πύλη,
Πνεῦμα μὲν θὰ εἶχεν... ὅμως ἀδρανὴς θὰ ἦτο ὕλη·
Θὰ εὑρῇς τὴν κεφαλήν μου εἰς τὸ ὕδωρ ἂν σκαλίσῃς,
Κ' ἔδωκε 'ς τὸ ἄρρεν γένος τὴν κοιλίαν μου ἡ φύσις.
Τοὺς δὲ πόδας μου εὑρίσκεις ἂν κυττάξῃς εἰς τὸ χῶμα·
Φίλε μου, τί συλλογεῖσαι ;.. Δὲν μ' ἐνόησες ἀκόμα ;

Π. Π.

2.

Μὲ θάπτουν ἵνα γεννηθῶ, κόπτουν τοὺς πόδας μου ἵνα πάρουν τὴν κεφαλήν μου, μὲ βασανίζουν ῥίπτοντές με εἰς τὸ ὕδωρ κ' εἰς τὸ πῦρ, καὶ ὅμως ἐγὼ τρέφω τοὺς βασανίζοντάς με.

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Τιμή (Τί — μή).

2.

Ἢ πῖθ' ἢ ἄπιθι.

(Ῥητὸν ἀρχαῖον=ἢ πίε ἢ φύγε)

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

20 Ἰανουαρίου 1884 — ΑΘΗΝΩΝ — 20 Ἰανουαρίου 1884

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτησιον εισοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμὴ
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0[0 Χρ. Φρ	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	3 3.—	500	360.—
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30,—	392 1[2	500	431.—
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	417.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22,50	200,—	250	271.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	262.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	265,	250	209.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225,—	250	257.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	103.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	308.—

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμὴ
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ	300	1,000	4220.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . Φρ	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21 38	300	290.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10 50	100	138.50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλ.	14.—	140	104.50
Σιδηροδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	490.—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . Δρ.	1,200,000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			65	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1.000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	8***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,120,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν	3μην.	26.70
» . . .	Ὄψεως	»	27.—
Γαλλίας—	Ἐθνικῆς Τραπέζης	3μ.	108.
»	» Τραπεζικὸν	3μην	106 1[2

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.
Λίρα Στερλίνα	»
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»
Ἀργυροῦν δίφραγκον	»
» φράγκον	»

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (18 Ἰανουαρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ. 44
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0[0.	» 250
» » 9 0[0.	» 254
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	» 110
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ. 110 – 110 1[8
Παρισίων 3 » . . .	φρ. 22.77 1[2 – 22.90
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ. 110 12[40
Εἰκοσάφραγκον . . .	» 87 30[40

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

—

κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Ἡ ἀποστολὴ πρὸς ἀμφοτέρους ἤρξατο καθ' ἣν μᾶς σημειόνετε διεύθυνσιν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς ἐνεργείας σας. — κ. Σ. Β Βραΐλαν. Διὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν φύλλων συνεμορφώθημεν τῇ ἐπιστολῇ σας. Περὶ τῶν ζητουμένων πληροφοριῶν σᾶς γράφομεν προσεχῶς. — κ. Α. Γ. Bari. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἐπιστολὴν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ Ν.Γ.Μ. Παρισίους. Θὰ δημοσιευθῇ εἰς προσεχὲς φύλλον. —κ.Γ.Μ.Β. Λονδῖνον. Σᾶς ἐγράψαμεν ταχυδρομικῶς.— Ἀρ. 80. Δύναται νὰ δημοσιευθῇ, ἀλλὰ βραδύτερον, ἕνεκα περισσείας ὕλης τοῦ αὐτοῦ εἴδους.—κ. Α. Ι. Ὄχι αὐτὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλαὶ ἄλλαι, καθαραὶ προλήψεις, αἵτινες θὰ διαμείνωσιν ἔτι ἐπὶ πολύ, διότι, κατὰ τὸν Vauvenargues, περισσοτέραν πίστιν δίδομεν εἰς τὰ ἔθη καὶ τὰς παραδόσεις τῶν πατέρων ἡμῶν ἢ εἰς τὸ λογικὸν ἡμῶν. — Μιᾷ χυρίᾳ. Ἀγνοοῦμεν τὸ διατί. Ὡς πρὸς τὰ ἠλεκτρικὰ κοσμήματα μανθάνομεν ὅτι ταῦτα ἤρξαντο πωλούμενα ἐν Παρισίοις ὑπὸ τοῦ ἐφευρέτου αὐτῶν κ. Trouvé, rue Vivienne, 14. — κ. Χ*. Ὀνομάζεται σαλικὸς νόμος (loi salique) ἡ συνήθεια ἢ διάταξις ἡ ἀποκλείουσα τὰς γυναῖκας τοῦ στέμματος. Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἰσχύει ἐν μέρει καὶ παρ' ἡμῖν, διότι κατὰ τὸ σύνταγμα (ἄρθρ. 45) τὸ ἑλληνικὸν στέμμα καὶ τὰ συνταγματικὰ αὐτοῦ δικαιώματα εἶνε διαδοχικὰ καὶ περιέρχονται εἰς τοὺς κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν γνησίους καὶ νομίμους ἀπογόνους τοῦ βασιλέως κατὰ τάξιν πρωτοτοκίας, προτιμωμένων τῶν ἀρρένων. Ἡ ἀρχὴ τῆς ἀποκλείσεως τῶν θηλέων ἰσχύει καὶ ἐν Πρωσσίᾳ, Βελγίῳ καὶ Ἰταλίᾳ. ἐν δὲ τῇ Ἀγγλίᾳ, Ῥωσσίᾳ, Αὐστρίᾳ, Ἰσπανίᾳ καὶ Πορτογαλλίᾳ εἶνε δεκταὶ κατὰ τάξιν πρωτοτοκίας καὶ αἱ γυναῖκες. — κ. Α. Μ. Σ. Δύνασθε νὰ τὰ λάβητε ἐκ τοῦ γραφείου ἡμῶν ἀντὶ τοῦ ὁριζομένου τιμήματος; — Ἀκριβολόγῳ. Ὑπάρχει κατάλληλος ἡ λέξις εὐσυμπερίφορος. — κ. Δ. Τ. Πειραιᾶ. Εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον, μεθ' ὃ θέλομεν ἀρχίσει τὴν δημοσίευσιν ὡραίου διηγήματος ἐπιγραφομένου «Αἱ τοιχογραφίαι» τῆς ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ouida διασήμου συγγραφέως Louise de la Ramée. — Συνδρομητῇ. Τόσῳ καλλίτερον, ἀφοῦ κατὰ τὸν Γερμανὸν ποιητὴν

Wenn die Rose selbst sich schmückt,
Schmückt sie auch den Garten.

κ. Φ. Ι. Σύρον. Ἡ ἀποστολὴ ἤρξατο ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ μηνὸς καὶ πρὸς τοὺς 3. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. — κκ. Α. Θ., Ν. Μ. καὶ Π. Γ. Π. Κέρκυραν, Π. Ν. Π. καὶ Κ. Δ. Τ. Πάτρας, Ι. Φ. Κ. Κεφαλληνίαν, Γ. Ε. Κ. Τρίπολιν, Ν. Α. Κ. καὶ Σ.Μ.Μ. Σύρον, Μ. Κ. Μ. Σμύρνην, Α. Π. Λαμίαν, Ι. Κ. Τ. Λίμνην Εὐβοίας, Δ. Β. Παρισίους, G. J. Βῶλον, καὶ Ν. Γ. Ἄρταν. Ἐλήφθησαν — κ. Χ. Γ. Κ/πολιν. Οὔτε ἀγγλικὴ ἐφεύρεσις εἶνε τὸ πόντς οὔτε γερμανική, ἀλλ' ἰνδική. Ἰνδικὴ δ' εἶνε καὶ ἡ λέξις αὐτή· pantsch (προφ. πόντς) σανσκριτιστὶ σημαίνει πέντε, ὠνομάσθη δ' οὕτω τὸ ποτόν, διότι ἐκ πέντε ἀποτελεῖται στοιχείων. ἤτοι ῥωμίου, ὕδατος, σακχάρεως, τείου καὶ ζωμοῦ λεμονίου. — Ἰατατατάξ. Ἐκ τῶν σταλέντων ἕν, τὸ ἐπιτυχέστερον, θέλει δημοσιευθῇ. Ἐπὶ τῶν ἐρωτήσεών σας σημειοῦμεν ὅτι ἡ μὲν ὀνομασία παρελήφθη ἐκ τοῦ ἀρχαίου ἀνωτάτου δικαστηρίου τῶν Ἀθηνῶν, περὶ δὲ τῆς θέσεως οὐδεμία διάταξις τῆς ἐθιμοταξίας ὥρισεν ἔτι αὐτήν. — κ. Ο. Σ. Βραΐλαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. Τιμὴ αὐτῶν φρ. 4,50.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[19 Ἰανουαρίου (Πέμπτη) 1884]

Ἡ ἡμετέρα κυβέρνησις προσεκλήθη ἐπισήμως ὑπὸ τῆς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἵνα λάβη μέρος δι' ἀντιπροσώπου της εἰς τὸ ἐν Βασιγκτῶνι συνερχόμενον προσεχῶς συνέδριον πρὸς προσδιορισμὸν ἐνιαίου ἰσημερινοῦ δι' ὅλα τὰ Κράτη. — Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα ὁ ὑποστράτηγος Ἀντ. Γεωργαντᾶς, λείψανον τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, πολλὰς εἰς τὴν πατρίδα παρασχὼν ὑπηρεσίας. Ἐγεννήθη κατὰ Μάρτιον τοῦ 1799, ἐκραγείσης δὲ τῆς ἐπαναστάσεως ἤρξατο τῷ 1821 ὑπηρετῶν τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα, ἐν τῇ ἰδιότητι ὑπασπιστοῦ τοῦ Ὀδυσσέως καὶ γραμματέως τοῦ Καραϊσκάκη. Ἐπολέμησεν ἐν Φαλήρῳ, Πέτρᾳ, Καρύστῳ, Διστόμῳ, ἔνθα ἰδίᾳ διεκρίθη, κατόπιν τῆς εἰς αὐτὸν ἀνατεθείσης ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσέως σπουδαίας ἀποστολῆς παρὰ τῷ τούρκῳ πασᾷ. Μετὰ ταῦτα ὁ Γεωργαντᾶς ἐξελέγη ἀρχηγὸς τῶν Δερβενοχωρίων ἅμα δὲ καὶ χιλίαρχος, ἐπειδὴ ὅμως ἄλλοι ὁπλαρχηγοὶ ἠξίουν ὅμοιον βαθμόν, ἐν τῇ ἄκρᾳ αὐτοῦ μετριοφροσύνῃ ὁ Γεωργαντᾶς παρῃτήθη τοῦ ἀξιώματος, σὺν τῇ πατριωτικῇ δηλώσει, ὅτι καὶ ὁ ἁπλοῦς βαθμὸς τοῦ στρατιώτου τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας εἶνε ἐπαρκῶς δι' αὐτὸν τιμητικός. — Ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου προταθέντων διὰ τὴν χηρεύουσαν ἀρχιεπισκοπὴν Κεφαλληνίας ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς ἐνέκρινε τὸν ἱερολογιώτατον ἀρχιμανδρίτην κ. Γερμανὸν Καλλιγᾶν, ἐφημέριον τῆς ἐν Μασσαλίᾳ ἑλληνικῆς κοινότητος. Συμπροταθέντες ἦσαν οἱ ἀρχιμανδρῖται κκ. Διονύσιος Λάτας καὶ Προκόπιος Οἰκονομίδης. — Ἐκ δὲ τῶν διὰ τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Κορινθίας προταθέντων ὑποψηφίων ὁ Βασιλεὺς ἐνέκρινε τὸν ἀρχιμανδρίτην κ. Σωκράτην Κολιάτσον, πρώην διευθυντὴν τῆς Ριζαρείου Σχολῆς. — Ἐν τινι τῶν μεγαλειτέρων ἐργοστασίων τῆς Λυὼν ἐπερατώθη γιγάντειος ἐξορυκτήριος μηχανὴ προωρισμένη διὰ τὴν διάτρησιν τοῦ Κορινθιακοῦ ἰσθμοῦ. Τὸ μηχάνημα τοῦτο εἶνε παρεμφερὲς πρὸς τὰς βυθοκόρους τῆς θαλάσσης, ἀλλ' ἐνεργεῖ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς καταθραῦον τοὺς βράχους, ἐκρίπτον τὰ ἀποσπώμενα τεμάχια διὰ μεγάλων κάδων ἐντὸς ἁμαξῶν φορτηγῶν τοποθετουμένων ἐγγὺς τῆς μηχανῆς. Οἱ κάδοι ἔχουσι διάμετρον 130 ὑφεκ. εἶνε δὲ τοσοῦτον ἰσχυροὶ μετὰ τῆς συνδεούσης αὐτοὺς ἁλύσεως, ὥστε καταθραύουσιν ἐν ἀκαρεῖ τὸ σκληρότερον στρῶμα γῆς. — Ἀγγλικὸν ἀτμόπλοιον κατέπλευσεν εἰς Πειραιᾶ κομίζον διὰ τὸν σιδηρόδρομον Πειραιῶς — Πατρῶν δύο μεγάλας ἀτμαμάξας, τριάκοντα ἁμάξας ἐπιβατῶν καὶ ἐμπορευμάτων καὶ ἄλλο ὑλικόν. — Ὁ κ. Α. Συγγρὸς ἐγνωστοποίησεν εἰς τὸν κ. διευθυντὴν τῆς Ἀστυνομίας, ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ κατασκευασθῶσι δι' ἰδίας του δαπάνης αἱ λιθοστρώσεις τῶν διασταυρώσεων τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως. Ὁ δὲ κ. διευθυντὴς ἀποδεχόμενος ἐκάλεσεν ἤδη διαφόρους τεχνίτας καὶ προέβη εἰς συμφωνίας περὶ κατασκευῆς, ἵνα προϋπολογίσῃ καὶ τὰ ἔξοδα. — Ἱδρύεται τυπογραφεῖον ἐν τῷ Ὀρφανοτροφείῳ Χατζῆ - Κώστα, ἵνα μάθωσι τὴν τέχνην τῆς στοιχειοθεσίας ὅσα θέλουν ὀρφανά. — Ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀφίκετο ἐνταῦθα ὁ Ἕλλην βαρύτονος κ. Κωνς. Κωςέλλος, προτιθέμενος νὰ δώσῃ μουσικάς τινας ἑσπερίδας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει. Κατὰ τὰς ἐφημερίδας ὁ κ. Κωςέλλος ηὐδοκίμησεν ἤδη εἰς πολλὰ θέατρα εὐρωπαϊκά. — Προσήνεγκον ὑπὲρ τοῦ ἐνταῦθα νοσοκομείου «Ὁ Εὐαγγελισμός», ὁ μὲν Ἄγγλος βουλευτὴς κ. Παντελῆς Ῥάλλης διακοσίας ἀγγλικὰς λίρας, ἡ δὲ δεσποινὶς Ἰουλία Ῥάλλη ἑκατόν.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

Πωλούμενα ἐν τῷ Γραφ. τῆς «Ἑστίας» καὶ τῆς «Ἀκροπόλεως»

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Δρ. 1,80.

ΚΡΗΤΙΚΟΙ ΓΑΜΟΙ

Δρ. 2,40.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ Ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δρ. 2 50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπ. 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπ. 80.

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ.

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, μεταφρασθὲν ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 370. — 29 Ιανουαρίου 1884. — Λεπτά 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ της «Εστίας» : Επὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

Μετὰ λύπης βαθείας ἀναγράφομεν τὸν ἐπελθόντα τῇ παρελθούσῃ Πέμπτῃ θάνατον τοῦ παρ' ἡμῖν διαπρεποῦς ἀστρονόμου

ΙΟΥΛΙΟΥ ΣΜΙΘ

Διευθυντοῦ τοῦ ἐνταῦθα ἀστεροσκοπείου.

Ὁ ἀείμνηστος ἀνήρ, ὃν ἐκόσμει βαθεῖα ἐπιστημονικὴ μάθησις καὶ ἤθους εὐγένεια καὶ μετριοφροσύνη ἀγαστή, ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πρώτων τῆς «Ἑστίας» συνεργατῶν καὶ φίλων, πολλάκις τιμήσας αὐτὴν διὰ τῆς περισπουδάστου συνεργασίας του. Ἡ «Ἑστία», τιμῶσα τὴν μνήμην οὕτω διακεκριμένου αὐτῆς συνεργάτου, θέλει δημοσιεύσει προσεχῶς ἐκτενῆ βιογραφικὴν σημείωσιν περὶ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὀφειλομένην εἰς τὴν εὐμένειαν φίλου ἐκ τῶν οἰκειοτέρων τοῦ ἐκλιπόντος ἐπιστήμονος.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 422

—

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ τῆς παλαιᾶς ἱστορίας, διήγημα ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ὡς γλῶσσα ἐπιστημονική.

ΜΥΡΜΗΚΕΣ, ΜΕΛΙΣΣΑΙ ΚΑΙ ΣΦΗΚΕΣ ὑπὸ Ν. Χ. Ἀποστολίδου.

ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ περιηγήσεις.

Η ΟΝΟΜΑΤΟΘΕΣΙΑ τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως (Ἀθηνῶν.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

—

Περὶ τῶν «Ἀπομνημονευμάτων» τοῦ Ἑρρίκου Ἄϊνε ἀναγινώσκομεν τὰ ἑπόμενα εἰς γαλλικὴν ἐφημερίδα· Ἦτο ἀποδεδειγμένον ὅτι τὰ «Ἀπομνημονεύματα» ὑφίσταντο, καὶ ὅτι ὁ βαρῶνος Ἄϊνε, ὁ ἀδελφὸς τοῦ ποιητοῦ, κατεῖχε τὸ χειρόγραφον αὐτῶν. Ὑπελείπετο ν' ἀποδειχθῇ ἡ αὐθεντικότης τοῦ δευτέρου χειρογράφου, τοῦ ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ κ. Ἑρρίκου Julia, εἰς ὃν περιῆλθεν ἐκ κληρονομίας τῆς συζύγου τοῦ Ἑρρίκου Ἄϊνε. Κατὰ τὸ γερμανικὸν περιοδικὸν *Gegenwart*, τὸ τελευταῖον τοῦτο ἀπεδείχθη, διότι ἔν τινι ἄρθρῳ ἀρτίως δημοσιευθέντι ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ μυθιστοριογράφου κ. Καρόλου Αἰμιλίου Franzos λέγεται ἐπὶ λέξει ὅτι : ὁ κ. Γουλιέλμος Singer ἀνταποκριτὴς τοῦ «Νέου Ἐλευθέρου Τύπου» ἐν Παρισίοις, λίαν ἀξιόπιστος ἀνήρ, πρὸς δὲ κάλλιστα γινώσκων τὸν γραφικὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἄϊνε, ἀφοῦ ἐξήτασε τὸ ἐν ταῖς χερσὶ τοῦ κ. Julia χειρόγραφον ἐβεβαίωσεν ὅτι εἶνε αὐτόγραφον τοῦ Ἄϊνε καὶ ἀνέκδοτον.

Τὰ δύο χειρόγραφα εἶνε ὅμοια ; Τοῦτο θὰ γνωσθῇ ἴσως ἂν ὁ κ. Julia, καθὰ ἀνήγγειλε, δημοσιεύσῃ τὸ ἑαυτοῦ, μεθ' ὅλην τὴν ὑπὸ τοῦ βαρώνου Ἄϊνε ἀντίπραξιν, διότι οὗτος πιθανὸν τότε νὰ ἔχῃ συμφέρον ν' ἀποδείξῃ τὰς διαφοράς, ἂν ὑπάρχωσι. Φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν εἶνε ὅμοια τὰ χειρόγραφα, διότι ὁ Ἑρρῖκος Ἄϊνε καθ' ἣν ἐποχὴν ἔγραφε τ' «Ἀπομνημονεύματα» αὐτοῦ ἐνόσει βαρέως, μετὰ κόπου δ' ἐκράτει τὴν γραφίδα, ὥστε δὲν εἶνε δυνατὸν ν' ἀντέγραψεν αὐτά.

Ὁ κ. Κ. Α. Franzos ποιεῖται ἄλλην ὑπόθεσιν, καθ' ἣν ὁ Ἄϊνε ἔγραψε δὶς τ' «Ἀπομνημονεύματα» αὐτοῦ κατὰ διαφόρους τοῦ βίου αὐτοῦ ἐποχάς, καὶ ἐκ τῶν δύο χειρογράφων τὸ μὲν ἀρχαιότερον κατέχει ὁ βαρῶνος Ἄϊνε, τὸ δὲ νεώτερον, τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὰ ἔσχατα τοῦ βίου τοῦ ποιητοῦ, ὁ κ. Julia.

Τὸ ἐν τῇ κατοχῇ τοῦ βαρῶνος Ἄϊνε χειρόγραφον ἐπωλήθη αὐτῷ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως, περὶ τὸ τέλος τοῦ 1850 ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1851, ἀντὶ 5,000 φρ. καθὰ διατείνονταί τινες, ἄνευ ὅμως βεβαίας ἀποδείξεως. Σκοπὸς τῆς ἀγορᾶς ταύτης ἐκ μέρους τοῦ ἀγοραστοῦ ἦτο νὰ μείνῃ κύριος τῆς δημοσιεύσεως τοῦ χειρογράφου, εἶνε δὲ γνωστὸν ὅτι ὁ βαρῶνος Ἄϊνε ἐδήλωσεν ὅτι οὐδέποτε θέλει δημοσιεύσει αὐτό.

Δέον ὅμως νὰ ἐπιστήσωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπὶ τῶν ἑξῆς: Ὁ βαρῶνος Ἄϊνε ἐκτήσατο περὶ τὸ τέλος τοῦ 1850 ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1851 τοὺς τρεῖς τόμους τῶν «Ἀπομνημονευμάτων» τοῦ ἀδελφοῦ του. Ἀλλ' ἐκ πλείστων μαρτυριῶν εἶνε γνωστὸν ὅτι τῷ 1854 καὶ 1855 ὁ Ἑρρῖκος Ἄϊνε εἰργάζετο πυρετωδῶς εἰς τὴν σύνταξιν τῶν «Ἀπομνημονευμάτων» αὐτοῦ. Τῷ 1854 πολλάκις ὁ κ. Ἀλφρέδος Messner εἶδε καὶ ἔψαυσε τὰ φύλλα αὐτῶν διὰ μολυβδίδος γεγραμμένα καὶ δυνάμενα ν' ἀποτελέσωσιν ἤδη τρεῖς τόμους. Ἡ κυρία Camille Selden εἶδε καὶ κατὰ τὸ 1855 συνεχιζόμενον τὸ ἀρξάμενον ἔργον. Αὐτὸς δ' οὗτος ὁ Ἄϊνε ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ φερούσῃ χρονολογίαν 5 Ὀκτωβρίου 1854 ποιεῖται λόγον περὶ τῶν «Ἀπομνημονευμάτων» του, εἰς ὧν τὴν σύνταξιν κατεγίνετο. Ὁμοίως περὶ τούτων ἀναφέρει καὶ ἐν ἄλλαις ἐπιστολαῖς τῆς αὐτῆς ἐποχῆς, δηλαδὴ μεταγενεστέραις τῆς ὑπὸ τοῦ βαρώνου Ἄϊνε ἀγορᾶς τοῦ χειρογράφου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν προειρημένων λοιπὸν οὐχὶ δυσχερῶς δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ ὅτι ὁ Ἄϊνε ἔγραψε δὶς τ' «Ἀπομνημονεύματα» αὐτοῦ. Ἡ αὐθεντικότης τοῦ χειρογράφου τοῦ Julia ἦτο λοιπὸν πλέον ἁπλοῦν ζήτημα γραφικοῦ χαρακτῆρος, ἀλλ' ἀφοῦ ὁ κ. Singer ἐδήλωσεν ὅτι οὗτος εἶνε κατὰ πάντα ὅμοιος τῷ τοῦ ποιητοῦ, τὸ μόνον πρὸς ὁριστικὴν τοῦ ζητήματος λύσιν ὑπολειπόμενον εἶνε ἡ ἐξακρίβωσις τῆς ἱκανότητος καὶ ἁρμοδιότητος τοῦ κ. Singer πρὸς διάγνωσιν τῆς γραφῆς τοῦ Ἄϊνε.

Ἠλεκτρικοὶ σιδηρόδρομοι. — Ἡ ἐν Βιέννῃ Τράπεζα τῶν αὐστριακῶν χωρῶν συνωμολόγησεν ἄρτι σύμβασιν μετὰ τοῦ καταστήματος Σεῖμενς καὶ Χάλσκε περὶ κατασκευῆς καὶ καρπώσεως πολλῶν ἠλεκτρικῶν ἐπιτοπίων σιδηροδρόμων εἰς τὰς δύο μεγάλας χώρας τῆς αὐτοκρατορίας. Ἐν πρώτοις θὰ κατασκευασθῇ τοιοῦτος σιδηρόδρομος ἐν Βιέννῃ, οὗτινος τὴν παραχώρησιν ἔλαβεν ἐσχάτως ἡ ῥηθεῖσα τράπεζα· εἰς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ ὡρίσθη ποσὸν 2,500,000 φλωρινίων, ὧν τὰ δύο τρίτα θὰ καταβληθῶσιν ὑπὸ τῆς Τραπέζης, τὸ δ' ὑπόλοιπον ὑπὸ τῶν κκ. Σεῖμενς καὶ Χάλσκε. Ἡ δαπάνη τοῦ ὅλου συμπλέγματος ὑπολογίζεται εἰς 7 ἑκατομμύρια φλωρινίων.

— Τελευταῖον ἐπερατώθη ἡ σύνταξις τοῦ καταλόγου τῆς ἐθνικῆς βιβλιοθήκης τῶν Παρισίων. Κατ' αὐτὸν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ ὑπαρχόντων τόμων ἀνέρχεται σήμερον εἰς 2,500,000, ὁ τῶν χειρογράφων εἰς 92.000, καὶ ὁ τῶν μεταλλίων καὶ νομισματοσήμων πάσης ἐποχῆς εἰς 144,000. Τὰ πολυτιμότερα τῶν βιβλίων ἀπόκεινται ἐν ἰδιαιτέρᾳ στοᾷ, εἰσὶ δὲ ταῦτα περὶ τὰς 80,000. Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη τῶν Παρισίων εἶνε ἡ πλουσιωτάτη καὶ ἀρχαιοτάτη βιβλιοθήκη τῆς Εὐρώπης

— Ἐν τῷ μουσείῳ τῆς Βασιγκτῶνος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εὐρυτάτη γίνεται χρῆσις τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Διὰ

Digitized by Google

τῶν τηλεφώνων καὶ ἠλεκτρικῶν κωδώνων οἱ ἐν αὐτῷ εὑρισκόμενοι ἐπικοινωνοῦσιν ἀλλήλοις ἐκ τῶν διαφόρων δωματίων τοῦ μεγίστου τούτου οἰκοδομήματος. Εἰκοσιὲξ τηλέφωνα συνδέονται πρὸς κεντρικὸν τοιοῦτο γραφεῖον, καὶ τοῦτο πάλιν πρὸς ἐξωτερικὸν τηλεφωνικὸν σταθμόν· οὕτω δὲ γίνεται οἰκονομία ὑπηρετῶν χρησιμευόντων πρὸς διαπομπὴν ἀνὰ τὴν πόλιν· τὸ ἐν τῷ Μουσείῳ φωτογραφικὸν ἐργαστήριον ἐν ταῖς ἐργασίαις αὐτοῦ κάμνει ἀποκλειστικῶς χρῆσιν τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός, μηδόλως χρησιμοποιοῦν τὸ τοῦ ἡλίου. Πᾶσα θύρα ἢ παράθυρον τοῦ καταστήματος ἀνοιγόμενον θέτει εἰς κίνησιν ἠλεκτρικὸν κώδωνα, ὅστις γνωστοποιεῖ τοῦτο τοῖς ὑπηρέταις.

— Ἐν τῇ τελευταίᾳ βιενναίᾳ ἐκθέσει τοῦ ἠλεκτρισμοῦ εἶχεν ἐκτεθῇ ἐν τῷ βελγικῷ τμήματι τουφέκιον ἠλεκτρικὸν λίαν περίεργον, οὗτινος τὰ φυσίγγια ἐξεπυρσοκρότουν δι' ἠλεκτρισμοῦ προερχομένου ἐκ συμπυκνωτῆρος, ὃν ὁ κρατῶν τὸ τουφέκιον φέρει μεθ' ἑαυτοῦ.

— Ἡ ἰταλικὴ Κυβέρνησις, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐν Τουρίνῳ ἐκθέσεως προεκήρυξεν βραβεῖον 10,000 φράγκων εἰς ὅντινα ἤθελεν ἐφεύρει τὸν πρακτικώτερον τρόπον πρὸς διαβίβασιν εἰς μακρυνὰς ἀποστάσεις τοῦ ἠλεκτρισμοῦ. Ὁ διαγωνισμὸς ἔσται διεθνής.

— Ἐν τῇ νήσῳ τῶν αἰωνίων πάγων, ἐν Ἰσλανδίᾳ, ἀπεφασίσθη ἡ ἵδρυσις Πανεπιστημίου, ὅπερ κατ' ἀρχὰς θὰ περιλαμβάνῃ τρεῖς μόνον σχολάς, τὴν θεολογικήν, τὴν νομικὴν καὶ ἰατρικήν. Ἔναρξις τῶν παραδόσεων θὰ γείνῃ τῇ 1 Ὀκτωβρίου 1885.

— Ἐν ταῖς διαφόροις συνοικίαις τῶν Παρισίων ἱδρύθησαν δημοτικαὶ βιβλιοθῆκαι, ἀριθμοῦσαι ὁμοῦ 80 χιλιάδας τόμων. Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἐδανείσθησαν ἐξ αὐτῶν βιβλία 273,310 ἀναγνώσται. Τὰ μᾶλλον ζητηθέντα ἦσαν τὰ μυθιστορήματα, τὰ ποιήματα καὶ τὰ δράματα. Ὀλιγαριθμότεροι ὑπῆρξαν οἱ ζητήσαντες ἐπιστημονικὰ συγγράμματα καὶ μουσικὰ τεύχη.

— Ἐν Παρισίοις ἐξετέθη εἰς θέαν τοῦ δημοσίου ὁ ἀλλόκοτος καὶ μυστηριώδης κόσμος, ὃν κρύπτουσι τὰ βάθη τοῦ ὠκεανοῦ. Γνωστὸς φυσιοδίφης, ὁ Μίλν-Ἐδουάρδς, ἐπιχειρήσας ἀδρᾷ δαπάνῃ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως καὶ ἐπὶ πολεμικοῦ σκάφους πολύμηνον ἐπιστημονικὴν ἐκδρομήν, συνέλεξε πολλὰς χιλιάδας πρωτοφανῶν ἰχθύων, σπόγγων, κοραλίων, ὀστρακοδέρμων, φυτῶν, ἁλιευθέντων εἰς βάθος 1500—6000 μέτρων. Ἡ ποικιλία τῶν σχημάτων καὶ τῶν χρωμάτων τῶν εὑρεμάτων τούτων εἶνε ἀληθῶς τερατεία. Τινὲς τῶν ἰχθύων, οἱ ζῶντες ἐν τῇ ἰλύϊ, εἶνε τυφλοί, ἄλλοι δὲ πάλιν ἔχουσιν ἀντὶ ὀφθαλμῶν ἀληθεῖς ἠλεκτρικὰς λυχνίας φωτιζούσας αὐτοὺς εἰς τὰς ἐν τῇ σκοτίᾳ τοῦ ὠκεανοῦ περιπλανήσεις των. Εἷς ἰχθὺς ἔχει μικρότατον σῶμα, στόμα δ' ὑπερμέγεθες, δι' οὗ καταπίνει βορὰν διπλασίαν τοῦ σώματός του, ἣν ἔπειτα ἐναποθέτει ἐν σάκκῳ κειμένῳ ὑπὸ τὴν κοιλίαν· ἕτερος φέρει σῶμα σχεδὸν ἀδιόρατον ἐπὶ ποδῶν, ἐν οἷς κεῖνται τὰ πλεῖστα τῶν ὀργάνων, ἅτινα συνήθως ἡ φύσις τίθησιν ἐν τῷ σώματι. Ἐν ἰδίῳ δωματίῳ ἐξετέθησαν τὰ περιεργότατα ἁλιευτικὰ μηχανήματα, ὧν ἐγένετο χρῆσις ὑπὸ τοῦ Γάλλου φυσιοδίφου.

Ἡ ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία, καθ' ἃ ἀνέφερεν ὁ τὴν λογοδοσίαν τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου ἀναγνοὺς γραμματεὺς αὐτῆς κ. Στέφ. Κουμανούδης, σκοπεῖ κατὰ τὸ ἀρξάμενον ἔτος τὴν ἐξακολούθησιν τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀνασκαφῶν, πρὸς ταύταις δὲ καὶ τῶν ἀκολούθων δύο, ἤτοι τῆς ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Σαλαμῖνος πρὸς ἀνεύρεσιν λειψάνων τῆς ναυμαχίας τοῦ Ξέρξου καὶ κατὰ τὸν μῆνα 7βριον τῆς παρὰ τὸν ναὸν Αἰόλου, κατεδαφιζομένης τῆς οἰκίας τοῦ ἰατροῦ κ. Λύτσικα, ἐπὶ τούτῳ ἀγορασθείσης. Αἱ ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Σαλαμῖνος ἐργασίαι θὰ ἐξακολουθήσωσιν ἐπὶ τετράμηνον ὑπὸ δυτῶν ἀντὶ δρ. 1,200 ἐν ὅλῳ καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ἐφόρου κ. Χρ. Τσούντα.

Τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἐξῃτήσατο παρὰ τῆς κυβερνήσεως τῶν διὰ διαγωνισμῶν ἀποστολὴν εἰς Γερμανίαν τριῶν νέων πρὸς σπουδὴν τῆς ἀρχαιολογίας.

Ἡ περιουσία τῆς ἑταιρίας τῇ 31 10βρίου 1883 ἦτο δρ. 401,080,96, ἤτοι κατὰ δρ. 6,234,39 πλέον ἢ τῷ 1882.

— Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία συνεβλήθη μετὰ τοῦ Ὑδραίου πλοιάρχου κ. Ι. Ποθητοῦ, ἵνα ἐρευνήσῃ οὗτος διὰ δυτῶν τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης τοῦ κόλπου τῆς Σαλαμῖνος πρὸς εὕρεσιν ἀρχαιολογικῶν ναυαγίων τῆς ἐπὶ Ξέρξου ναυμαχίας. Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν διέταξε νὰ χορηγηθῇ τῷ κ. Ποθητῷ πᾶσα δυνατὴ συνδρομὴ ἐκ μέρους τοῦ Λιμεναρχείου Πειραιῶς.

— Κατὰ τὴν «Στοὰν» ἐν τῷ λιμένι Γυθείου δύτης κατελθὼν δι' ἄγραν σπόγγων, παρετήρησε μέγα ἄγαλμα φέρον κοντὸν εἰς τὴν δεξιάν, ἐκλαβὼν δ' αὐτὸ ὡς πελώριον ἰχθὺν ἀνῆλθε καὶ ἤγγειλε τοῦτο εἰς πολλούς. Γενομένης κατόπιν ἐρεύνης, ἐβεβαιώθη ὅτι ἦν ἄγαλμα πράγματι διατηρούμενον ἐν λαμπρᾷ καταστάσει.

— Μεταξὺ τῶν εἰς τὴν Βουλὴν ὑποβληθησομένων προσεχῶς νομοσχεδίων εἶνε καὶ τὸ περὶ συστάσεως τριῶν γεωργικῶν σχολῶν, μιᾶς ἐνταῦθα, ἑτέρας ἐν Τίρυνθι καὶ τρίτης ἐν Λαρίσσῃ.

— Ἡ ἡμετέρα κυβέρνησις προσεκλήθη ὑπὸ τῆς αὐστριακῆς νὰ μετάσχῃ δι' ἀντιπροσώπου τοῦ κατὰ τὸν προσεχῆ Ἀπρίλιον ἐν Βιέννῃ γενησομένου ὀρνιθολογικοῦ συνεδρίου. Ἐν τῷ συνεδρίῳ τούτῳ θέλουσι συζητηθῆ διάφορα ζητήματα ἀφορῶντα εἰς τὴν ἀνατροφὴν καὶ ἀσφάλειαν τῶν πτηνῶν.

— Μετά τινας ἡμέρας ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν προκηρυχθήσεται νέος διαγωνισμός, οὗτινος θὰ μετάσχωσιν ἅπαντες οἱ ἔχοντες δίπλωμα τῆς μηχανικῆς σχολῆς τοῦ Πολυτεχνείου. Οἱ ἐπιτυχόντες δὲ θέλουσιν ἀποσταλῆ εἰς Ἑσπερίαν, ὡς ὑπότροφοι τῆς κυβερνήσεως πρὸς εὐρυτέρας σπουδάς.

— Τῇ ἀξιεπαίνῳ ἐνεργείᾳ τοῦ ἐν Τρικκάλοις γυμνασιάρχου κ. Κ. Νεστορίδου συνιστᾶται αὐτόθι γυμναστήριον διὰ τοὺς μαθητάς, πολλὴ δὲ παρατηρεῖται ἐν γένει πρόοδος καὶ τάξις ἐν τῷ γυμνασίῳ τούτῳ ἐφέτος ὑπὸ τὴν εὐδόκιμον διεύθυνσιν τοῦ κ. Νεστορίδου.

— Ὁ δικηγορικὸς Σύλλογος Ἀθηνῶν ἀποφασίσας τὴν ἔκδοσιν περιοδικοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Εὐνομία», ἐξέλεξεν ἐπιτροπὴν πρὸς τοῦτο, συγκειμένην ὑπὸ τῶν κκ. Ι. Τυπάλδου, Α. Κιάππε, Δ. Μελισσουργοῦ, Δ. Χαριτάκη καὶ Θ. Πέρρου.

— Ἐν Ζακύνθῳ ἤρξατο ἡ ἔκδοσις περιοδικοῦ συγγράμματος, κατὰ μῆνα δημοσιευομένου, ὑπὸ τὸν τίτλον «Κυψέλη» ὑπὸ τοῦ κ. Ὀθ. Ῥέντζου.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Ἐπλάσθην ἄνευ συνοδείας.
Ἀκέφαλον ἂν ὅμως μείνω,
Τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν γῆν κλίνω,
Σύμβολον, οἴμοι! τῆς δουλείας.
Ἂν κεφαλὴν ὅμως ἀλλάξω,
Τὴν λαλιάν σου διευθύνω,
Θηρία μ' εἶδον νὰ μαλάξω,
Νέρωνας ἔτι νὰ ἡδύνω.

Π. Π.

2.

Γρῖφος.

τι τι
τι τι
ἦλοι τι τι
——— τι τι ΧΑ
κρίνον τι τι
τε τι τι .
τι

1884φ[17]

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Ὑπάρχω

2.

Ὁ σῖτος.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

27 'Ιανουαρίου 1884 — **ΑΘΗΝΩΝ** — 27 'Ιανουαρίου 1884

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	'Ομολογ. ἐκδοθεῖσαι	'Ομολ. κυκλοφορ.	'Εποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	'Εποχαὶ κληρώσεως	'Ετήσιον εἴσοδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ	ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0|0 Χρ. Φρ.	240,000	237,030	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ.	1 'Ιουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	360 —
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 'Ια. 'Απ. 'Ιουλ. 'Οκ.	20 Δεκ Μαρ. 'Ιουν Σεπ.	30,—	392 1|2	500	434.—
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 'Ιουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	416.50
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68,917	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	22,50	200,—	250	271.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	262.—
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ.	40,000	38,928	15 'Ιουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	15.	205.	250	210.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13,072	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	20.	225,—	250	254.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 'Οκτωβρίου	6,—	100,—	100	103.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι 'Εθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ	181,791	181,629	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ	1 'Ιουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 'Ιαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	807.50

Πιστωτικὰ καταστήματα 'Εταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	'Αποθεματικὸν κεφάλαιον	'Εποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτησ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος Δρ. π'	18,000,000	'Ολόκληρον	12,630,000	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	300	1,000	4185.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ	25,000,000	15,000,000	203,057	15 » 15 »	21.38	300	290.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178,201	20 » 20 »	10.50	100	138.—
'Ασφαλιστ. 'Εταιρία ὁ 'Αρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
'Εταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	'Ιανουάρ. καὶ 'Ιουλ.	14.—	140	115.50
Σιδηρόδρομ. 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000,000	5,000,000	54,299	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	19	200	500.—
'Εταιρία Φωταερίου . . . . . Δρ.	1.200,000	1,200,000	—	—	9.75		
'Ελλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			65	
'Εταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1,000,000		'Ιανουάριον 'Ιούλιον	3***	100	
Πανελλ. 'Ατμοπλ. 'Εταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.	26.70
» . . .	"Οψεως »	27.—
Γαλλίας—'Εθνικῆς Τραπέζης	3μ.	107. 1|2
» »	Τραπεζικὸν 3μην.	106 3|4

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	21.35
Λίρα Στερλίνα	»	24.35
Λίρα 'Οθωμανικὴ	»	
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
'Αργυροῦν 5φραγκον	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (18 'Ιανουαρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας φρ.	44
'Ελληνικὸν δάν. τῶν 8 0|0. »	250
» » 9 0|0. »	257
'Εταιρία Μεταλλ. Λαυρίου »	105
Λονδίνου 3 μηνῶν. . . γρ.	110 – 110 5|40
Παρισίων 3 » . . . φρ.	22.85 – 22.87 1|2
Λίρα 'Αγγλικὴ . . . γρ.	110 12|40
Εἰκοσάφραγκον . . . »	87 28|40

Παρατηρήσεις
*'Απὸ ἀριθ 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.
** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.
*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

'Αλληλογραφία τῆς 'Εστίας.

—

κ. Α. Ν. Ρ. Βερολῖνον. 'Ο ἐν Βυρτσβούργῳ ἔργεται αὐτόσε. 'Ενεργήσατε, παρακαλοῦμεν, τὰ δέοντα. — κ. Σ. Β. Βραΐλαν. 'Απηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. — κ. Α. Ν. 'Η γνώμη εἶνε ὀρθή, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ προκειμένου δὲν ἐφαρμόζεται. Διάσημος συγγραφεὺς εἶπεν· «'Ο κριτικὸς εἶνε στήλη ἱδρυμένη εἰς τὰς ἀτραποὺς τῆς φιλολογίας, δεικνύουσα μὲν εἰς τοὺς ἄλλους τὴν ὁδόν, ἣν ὀφείλουσι νὰ ἀκολουθήσωσι, μηδέποτε δὲ ἀκολουθοῦσα αὐτὴν ἡ ἰδία». — κ. Κ. Χ. Ι. Θεσσαλονίκην. "Ολοι 16, ὧν ἕκαστος πωλεῖται πρὸς 5 φρ. Δύνασθε νὰ ἀγοράσητε ὅσους ἂν θέλητε. — κ. Σ. Ν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Θέλομεν κάμει χρῆσιν αὐτοῦ ἐν δέοντι. — Ἐ π ι κ ο ύ ρ ῳ. Πλεῖστα θὰ εὕρητε εἰς τὸν 'Αθήναιον. 'Επὶ τοῦ προκειμένου γράφει: «'Εχρῶντο οἱ παλαιοὶ καὶ τοῖς εἰς ἀναστόμωσιν βρώμασιν (δηλ. τὰ ὀρεκτικά), ὥσπερ ταῖς ἁλμάσιν ἐλάαις, ἃς κολυμβάδες καλοῦσιν. "Ησθιον δὲ καὶ τέττιγας καὶ κερκώπας, ἀναστομώσεως χάριν . . . ὅτι δ' ἤσθιον διὰ τὴν ἀναστόμωσιν καὶ τὰς δι ὄξους καὶ νάπυος γογγυλίδας σαφῶς παρίστησι Νίκανδρος κτλ.». — κ Φ*. Δυστυχῶς οὐδέν. — κκ. Ι. Μ. Δ. Μαντσέστερ, Α. Γ. Ν. Βῶλον, Ε. Σ. Λευκάδα, Θ. Α. Μ. Κεφαλληνίαν, Γ. Π. Γεράκι τῆς Σπάρτης καὶ Mon. de la Ch. Un. Βιέννην. 'Ελήφθησαν. — κ. Χ. Ρ. Κάϊρον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ φροντίδα. Ταχυδρομικῶς ἔχετε ἀπάντησίν μας. — κ. Κ. Ν. Τρίκκαλα. 'Ενεγράψαμεν καὶ τὸν κ Δ. Γ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικάς σας ἐνεργείας. — Φ ί λ ῳ Δ. Ici, comme partout, le soleil luit pour tout le monde. — κ. Ν*. Καὶ τὰ ἄλλα μέν, μάλιστα δὲ τὰ ἐνοίκια. Τὸ ἐνοίκιον ἦτο πάντοτε μία ἀπὸ τὰς μᾶλλον ὀδυνηρὰς καὶ χρονίας νόσους, ἡ ὁποία ἰδίως καθίσταται ὀξεῖα εἰς τὸ τέλος ἑκάστης τριμηνίας. 'Αλλ' ἀπό τινος παρ' ἡμῖν προσέλαβε λίαν κακοήθη χαρακτῆρα. — κ. Α. Χ. Δ. Καλὸν μέν, ἀλλ' ἀκατάλληλον διὰ τὴν «'Εστίαν». Εὐαρεστήθητε νὰ τὸ ζητήσητε ἐκ τοῦ γραφείου ἡμῶν. — Π α ρ ε π ι δ ή μ ῳ. 'Ακριβῶς τὸ πολὺ προσωπικὸν ἐπαυξάνει τὰς βραδύτητας καὶ τὰς δυσκολίας. 'Εν 'Αγγλίᾳ, ἣν ἀναφέρετε, οἱ ὑπάλληλοι τῶν τοιούτων θέσεων εἶνε πάντη ὀλιγοστοί, διότι ἀφίνεται εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν ἐπιβατῶν νὰ τακτοποιήσῃ μόνος τὰ καθ' αὐτόν. Πανταχοῦ βλέπετε ἐπιγραφὰς τοιαύτας: Φ υ λ ά τ τ ε σ θ ε ἀ π ὸ τ ο ὺ ς κ λ έ π τ α ς. — Θ έ σ α τ ε ἐ π ι γ ρ α φ ὴ ν ε ἰ ς τ ὰ σ κ ε ύ η σ α ς — Π α ρ α τ η ρ ή σ α τ ε μ ό ν ο ι σ α ς ἐ ὰ ν ἐ τ έ θ η σ α ν ε ἰ ς τ ὴ ν ἀ π ο θ ή κ η ν τ ῆ ς ἁ μ α ξ ο σ τ ο ι χ ί α ς, κτλ., κτλ.». 'Ο "Αγγλος δὲν ἀγαπᾷ νὰ προσφέρωνται πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς ἀνήλικον παιδίον. 'Ανοίγει καλὰ τὰ 'μάτια, φροντίζει περὶ ἑαυτοῦ καὶ τῶν οἰκείων του, μηδενὸς τὴν συνδρομὴν περιμένων. 'Αναχωρεῖ εἰς Αὐστραλίαν, ὡς ἡμεῖς εἰς Σύρον λ χ ἀθορύβως καὶ χωρὶς στενοχωρίαν Τὸ μόνον, ὅπερ σκέπτεται ἀναχωρῶν ἵνα ἀλλάξῃ τὸν ἀέρα εἶνε τοῦτο: «Διὰ τῆς Κίνας νὰ ἐπιστρέψω ἢ διὰ τῆς 'Αμερικῆς;» — Λ ε κ δ. 'Ακατάλληλον ἀτυχῶς. — κ. Γ. Κ. 'Οδησσόν Τὰ σημειούμενα φύλλα ἀπεστάλησαν. 'Η ἀποστολὴ γίνεται τακτικωτάτη. — κ. Χ. Ι. Γ. Βραΐλαν. 'Υπάρχουσιν ἀμφότερα παρὰ τοῖς καταστήμασι Κορομηλᾶ, τιμώμενα ἕκαστον φρ. 3,50. — κ. Π. Π. 'Αθήνας. 'Επὶ τῶν δύο πρώτων ἐρωτήσεών σας ἔδει νὰ ζητήσωμεν τὴν γνώμην τοῦ συγγραφέως, μὴ εὑρισκομένου ἐνταῦθα· ὡς πρὸς τὰς παγοδρομίας σημειοῦμεν ὅτι αὗται γίνονται διὰ παγοπεδίλων ἐπὶ τῆς λείας ἐπιφανείας παγωμένων ὑδάτων λιμνῶν ἢ ποταμῶν.

—

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[26 Ἰανουαρίου (Πέμπτη) 1884]

Γνωστὸν ὅτι ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεύς, ἐκτιμῶν τὰς πρὸς τὸ ἔθνος πολυειδεῖς ὑπηρεσίας τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ διαμένοντος φιλοπάτριδος καὶ μεγαλόφρονος ὁμογενοῦς κ. Γεωργίου Ἀβέρωφ, πολλὰ προσενεγκόντος μέχρι τοῦδε ὑπὲρ κοινωφελῶν ἐθνικῶν σκοπῶν, συνεχίσαντος δὲ τὴν ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ εὐγενῆ ἐργασίαν τοῦ συμπατριώτου αὐτοῦ Στουρνάρη, ἐπέστειλε πρὸς αὐτὸν ἰδιόγραφον ἐπιστολήν, ἐκφράζων τὴν βασιλικὴν αὐτοῦ εὐαρέσκειαν ἐπὶ τῷ φιλογενεῖ ζήλῳ, ὃν τοσάκις ἐξεδήλωσε, συντρέχων ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τῆς πατρίδος. Ὁ κ. Ἀβέρωφ ἀπεκρίθη διὰ τῆς ἐπομένης ἐπιστολῆς: «Μεγαλειότατε. Ἡ τιμή, ἣς μὲ ἠξίωσεν ἡ Ὑμετέρα Μεγαλειότης, εὐδοκήσασα νὰ μοὶ ἐκφράσῃ δι' ἰδίας ἐπιστολῆς τὴν ὑψηλὴν αὐτῆς εὐαρέσκειαν ἐπὶ τῇ ἀσθενεῖ συνδρομῇ, ἣν ἔτυχε νὰ παράσχω ὑπὲρ ἐθνικῶν ἀναγκῶν, μὲ καθιστᾷ ἐπίσης ὑπερήφανον ὅσον ἐνδόμυχον εὐφροσύνην μοὶ γεννᾷ ἡ συναίσθησις, ὅτι ἠδυνήθην νὰ πληρώσω ἐν σμικρῷ χρέος πρὸς τὴν πεφιλημένην πατρίδα. Αἱ ὀλίγαι αὗται γραμμαί, καταλήγουσαι διὰ τῆς βαρυτίμου βεβαιώσεως, ὅτι ἐν τῇ ἐπιεικεῖ περὶ ἐμοῦ κρίσει ἡ Υ. Μ. συνεκφράζει τὴν γνώμην τοῦ ἔθνους, θ' ἀποτελέσωσι πολύτιμον κειμήλιον τοῦ οἴκου μου, διδάσκον με, Μεγαλειότατε, ἐν πάσῃ στιγμῇ, ὅτι ὑπηρεσίαι πρὸς τὴν πατρίδα, ἐν οἱῳδήποτε μέτρῳ γινόμεναι, τυγχάνουσι μεγαλόφρονος ἀμοιβῆς, ὅταν σκοπῆται μᾶλλον ὁ πόθος ἢ τὰ ἔργα τοῦ ἀμειβομένου. Τοιαύτην ἀναγνωρίζων ἀμοιβὴν τὴν τιμήν, ἣν μοὶ περιποιοῦσιν οἱ λόγοι τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος, καὶ παρακαλῶν αὐτὴν νὰ δεχθῇ τὴν ἔκφρασιν τῆς αἰδίου εὐγνωμοσύνης μου, μετὰ τῆς διαβεβαιώσεως, ὅτι οὐ παύσομαι μεριμνῶν ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεών μου ὑπὲρ τῆς πεφιλημένης μοι πατρίδος, διατελῶ τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος ταπεινότατος θεράπων καὶ πιστότατος ὑπήκοος, Γεώργιος Ἀβέρωφ Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τῇ 10 Ἰανουαρίου 1884». — Παρὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν παρηγγέλθησαν εἰς τὸ ἐργαστάσιον τοῦ Κρούπ δύο πυροβολαρχίαι ὀρειναὶ ἐκ τῶν δυναμένων νὰ ἀποσυντεθῶσιν. — Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν μ. μ. ἐγένετο ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου ἡ ἐκκύβευσις τοῦ λαχείου τῶν ἀρχαιοτήτων, ἐνώπιον τοῦ προέδρου τῆς ἑταιρίας κ. Α. Κοντοσταύλου, τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας, τοῦ Πανεπιστημίου, τοῦ νομάρχου καὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης· ὁ πρῶτος ἐξαχθεὶς κλῆρος ὑπ' ἀριθμ. 26,971 ἀνήκων εἰς τοὺς ἐν Ζακύνθῳ ἀγοραστὰς γραμματίων ἐκέρδησε δρ. 11,182. 50, ὁ β' ὑπ' ἀριθμ. 16.658 πωληθεὶς ἐνταῦθα ἐκέρδησε δραχμὰς 4,473, ὁ γ' ἀριθ 33,998 πωληθεὶς ἐν Ἄνδρῳ δρ. 4,473· οἱ ἑπόμενοι ἑπτὰ ἀριθμοὶ 17,878, 20,298, 5,495, 10,988, 4,221, 22,182, 39,878 ἀνὰ δρ. 894,60· οἱ ἑξῆς δέκα ἀριθμοὶ 42,033, 16,232, 27,242, 43,257, 22,335, 8,778, 23,041, 26,503, 35.632, 19,770 ἀνὰ δραχμὰς 223,65, καὶ ἄλλοι 180 ἀριθμοὶ ἀνὰ δρ. 89,46. — Εἰς τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου ἀπέστειλε χιλιόδραχμον συνδρομὴν ὁ ἐν Πύργῳ φιλόπατρις κ. Δ. Βαϊτάνης. Νέον ἑλληνικὸν ἀτμόπλοιον 587 τόνων ἐνηλογήθη τελευταῖον ἐν τῷ λιμένι Πειραιῶς· Τὸ ἀτμόπλοιον τοῦτο ἠγοράσθη ἀπὸ ἀγγλικὴν ἑταιρίαν ὑπὸ τῶν ἐκ Γαλαξειδίου κκ. Μαρλᾶ καὶ Σας, ὠνομάσθη δὲ «Παρνασσὶς» καὶ εἶνε τὸ πρῶτον ἀτμόπλοιον, ὅπερ ἀποκτᾷ τὸ πρωτεῦον ἐν τῇ ἑλληνικῇ ναυτιλίᾳ Γαλαξείδιον. — Ἡ ἐπίστρωσις τῆς γραμμῆς τοῦ σιδηροδρόμου Βόλου-Λαρίσσης ἀπεπερατώθη, ἐπισπεύδεται δὲ ἡ ἐπιχωμάτωσις αὐτῆς καὶ ἡ ἐνίσχυσις τῶν ὑπαρχουσῶν γεφυρῶν.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

εἰς κομψότατον τόμον ἐκ 12 τυπογρ. φύλλων

Πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας»

ἀντὶ δρ. ν. 2.

ΕΡΓΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΙΣΤΟΙ ΑΡΑΧΝΗΣ	δρ.ν.1
ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΑΙ	» 2
ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ	» 2
ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩ	» 1

Πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας». Ἀποστέλλονται δὲ πρὸς αἰτοῦντας ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ

Ὑφηγητοῦ.

Τιμᾶται φράγκων 3 ½.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 2 1/2 φράγκ. Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 2, 80.

Τόμοι τῆς «Ἑστίας» ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5 ἕκαστος, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8. Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγοράζοντες τόμους τῆς «Ἑστίας» ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἅτινα εἶνε δι' ἕκαστον τόμον ἄδετον λεπτὰ 60, δεδεμένον λεπτὰ 80.

Ὡσαύτως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται καὶ παλαιὰ φύλλα αὐτῆς καὶ δελτία, τὰ μὲν φύλλα πρὸς λεπτὰ 25, τὰ δὲ δελτία πρὸς λεπτὰ 10.

ΤΟ ΦΩΣ ἡ γνωστὴ σατυρικὴ ἐφημερὶς τοῦ κ. **Σ. ΚΑΡΥΔΗ** δεδεμένη εἰς ἕνα τόμον περιέχοντα ἀπὸ 1-184 ἀρ. τῆς Β' περιόδου, πωλεῖται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ δρ. 25

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 371. — 5 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1884. — Λεπτὰ 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 423

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ. Μυθιστορία τῆς κυρίας Οὐΐδα. Μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ δημοσιογραφία κατὰ τὸ 1883 ὑπὸ Δ. Βικέλα.

Ο ΑΜΠΟΥ σπουδαστής.

ΑΘΗΝΑΙΚΟΙ ΜΗΝΕΣ.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ποίημα Ἀριστοτέλους Βαλαωρίτου.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ—ΑΛΗΘΕΙΑΙ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Ἐπιστήμη, Καλλιτεχνία.

Αἱ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» τὸ πρῶτον δημοσιευθεῖσαι «Ἀγροτικαὶ Ἐπιστολαὶ» τοῦ κ. Γ. Δροσίνη ἐξεδόθησαν ἐν Λιψίᾳ ἐν γερμανικῇ μεταφράσει, φιλοπονηθείσῃ ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις κ. Αὐγούστου Βόλτς. Εἰς τὸν λίαν φιλοκάλως ἐκτετυπωμένον τόμον προσήρτηται καὶ μετάφρασις ἀθηναϊκοῦ τινος παραμυθίου ὑπὸ τῆς κ. Μαριάννης Γρ. Καμπούρογλου ἐκδοθέντος ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς «Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος».

— Ἐν Ῥωσσίᾳ ἑωρτάσθη ἐσχάτως ἡ τριακοσιετηρὶς τοῦ θανάτου τοῦ πρώτου εἰσαγαγόντος αὐτόθι τὴν τυπογραφίαν, Ἰωάν Φεδορώφ. Ἐπὶ ἕνα ἤδη αἰῶνα ἡ τυπογραφικὴ τέχνη ἐλειτούργει εἰς τὰ κυριώτερα κέντρα τῆς λοιπῆς Εὐρώπης, ὅτε ὁ Φεδορὼφ ἀπεφάσισε νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὴν πατρίδα του τὴν ἐφεύρεσιν ταύτην, πρὸς ἐκτύπωσιν καὶ διάδοσιν τῆς ἱερᾶς Γραφῆς καὶ ἄλλων τινῶν ἐκλεκτῶν βιβλίων. Ἀλλ' ὁ σκοπὸς αὐτοῦ προσέκρουσε κατ' ἰσχυρᾶς ἀντιστάσεως τῆς ἀρχῆς· αὐτὸς δὲ ὁ ἴδιος κατηγορηθεὶς ὡς αἱρετικὸς ἠναγκάζετο νὰ φεύγῃ ἀπὸ ἀσύλου εἰς ἄσυλον, ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, καὶ μόλις ἐν μέσῳ ἀνηκούστων δυσκολιῶν κατώρθωσε νὰ ἐκδώσῃ τὸ πρῶτον ἔντυπον βιβλίον, ὅπερ εἶδεν ἡ πατρὶς αὐτοῦ. Ἦτο δὲ τοῦτο τεῦχος περιέχον μέρος τῆς Καινῆς Διαθήκης. Πρὸς ἐκτύπωσιν δὲ ὅλης τῆς Γραφῆς καί τινων λειτουργικῶν βιβλίων ὁ Φεδορὼφ ἠγωνίσθη ἐπὶ ὅλην τριακονταετίαν. Ἀλλὰ καὶ οἱ διάδοχοί του δὲν ἀπήντησαν ὀλιγωτέρας δυσκολίας εἰς ἐξακολούθησιν τῆς τέχνης. Ἐπὶ δύο ὅλους αἰῶνας ἡ τυπογραφία διετέλεσε μονοπώλιον τοῦ Κράτους χρησιμεύουσα κυρίως μόνον εἰς δημοσιεύσεις ἐπισήμους ἢ θρησκευτικάς. Τὸ πρῶτον ἐλεύθερον τυπογραφεῖον ἱδρύθη ἐν Πετρουπόλει τῷ 1771 ἐπὶ τῷ ὅρῳ ἵνα τυπώνῃ βιβλία μόνον ἄλλων γλωσσῶν. Παρῆλθον δ' ἔκτοτε ὑπὲρ τὰ 20 ἔτη μέχρις οὗ ἡ κυβέρνησις ἐπιτρέψῃ τὴν ἵδρυσιν τυπογραφείων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ παραιτηθῇ τοῦ μονοπωλίου, ὃ εἶχε, τοῦ νὰ ἐκδίδῃ αὐτὴ πᾶν ῥωσσικὸν βιβλίον.

— Ἡ ἑβδόμη σύνοδος τῆς διεθνοῦς φιλολογικῆς Ἑταιρίας γενήσεται ἐφέτος ἐν Μαδρίτῃ περὶ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου. Ἀπὸ πέρυσιν ἤδη εἶχεν ὁρισθῆ εἰς τοῦτο ἡ ἱσπανικὴ πρωτεύουσα συνεπείᾳ προσκλήσεως, ἣν εἶχον ἀπευθύνει οἱ συγγραφεῖς καὶ καλλιτέχναι τῆς Μαδρίτης πρὸς τὴν τότε ἐν Ἀμστελοδάμῳ συνεδριάζουσαν Σύνοδον, ἥτις καὶ ἀπεδέχθη τὴν πρόσκλησιν. Ὡς θέμα τῆς κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο βραβευθησομένης πραγματείας ὡρίσθη ὑπὸ τῆς διοικητικῆς Ἐπιτροπῆς τόδε· «Τὸ αἴσθημα τῆς τιμῆς καὶ ἡ ἐκδήλωσις αὐτοῦ ἔν τε τῇ ἱσπανικῇ καὶ ταῖς τῶν ἄλλων ἐθνῶν φιλολογίαις». Τοῦ διαγωνισμοῦ προσκαλοῦνται νὰ μετάσχωσιν οἱ συγγραφεῖς πάσης χώρας. Τελευταία δὲ προθεσμία πρὸς ὑποβολὴν τῶν ἔργων, ὧν ἕκαστον δὲν πρέπει νὰ περιέχῃ πλείονας τῶν 1300 γραμμῶν, ἐτάχθη ἡ 15 Ἰουλίου· βραβεῖα θέλουσιν ἀπονεμηθῆ δύο, ἓν ἀργυροῦν καὶ ἓν ὀρειχάλκινον μετάλλιον.

— Καθ' ἃ ἤδη ἐγράψαμεν, ἐν τῷ Κρυσταλλίνῳ Παλατίῳ τοῦ Λονδίνου γενήσεται κατὰ τὸν προσεχῆ Ἀπρίλιον ἔκθεσις διεθνὴς ὀργάνων καὶ προϊόντων τῆς τέχνης, ἐπιστήμης, βιομηχανίας καὶ ἀγρονομίας. Ἡ ἔκθεσις αὕτη θέλει διαρκέσει ἐπὶ ὅλους ἓξ μῆνας, διοργανοῦται δέ, ὡς ῥητῶς δηλοῦται, ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας τοῦ Κρυσταλλίνου Παλατίου, ἄνευ οὐδεμιᾶς συμμετοχῆς τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως, καὶ ἑπομένως ἡ ἐπιχείρησις θεωρεῖται ὡς ὅλως ἰδιωτική.

— Κατὰ τὸ χειμερινὸν ἑξάμηνον τοῦ ἔτους τούτου ἐνεγράφησαν εἰς τὰ 10 πρωσσικὰ πανεπιστήμια φοιτηταὶ ἐν ὅλῳ 12,768, ἐξ ὧν οἱ 4,635 εἰς τὸ τοῦ Βερολίνου, 1544 εἰς τὸ τῆς Ἄλλης, 1479 εἰς τὸ τῆς Βρεσλαυΐας, 1064 εἰς τὸ τῆς Γοτίγγης, 1037 εἰς τὸ τῆς Βόννης 909 εἰς τὸ τῆς Καινιξβέργης, 725 εἰς τὸ τῆς Greifswald. 720 εἰς τὸ τοῦ Μαρβούργου, 375 εἰς τὸ τοῦ Κιέλου καὶ 280 εἰς τὸ τοῦ Μύνστερ.

— Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὸ 1883 δημοσιευθέντων βιβλίων ἐν Ἀγγλίᾳ ἀνέρχεται εἰς 4732, ἤτοι ὑπερβαίνει τὸν τοῦ προηγουμένου ἔτους κατὰ 754. Ἐκ τούτων ἦσαν 704 θεολογικά, 741 διδακτικὰ πρὸς χρῆσιν τῶν ἐφήβων, 556 διδακτικὰ τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως καὶ παιδαγωγικά, 414 ἱστορικὰ καὶ βιογραφικά, 354 ἀναγόμενα εἰς τὰς καλὰς τέχνας καὶ τὴν ἱστορίαν τῆς καλλιτεχνίας, 349 μυθιστορήματα καὶ διηγήματα. 256 δοκίμια καὶ μονογραφίαι, 210 περιηγήσεις, 199 διάφοροι διατριβαὶ καὶ πραγματεῖαι, 187 ἀναγόμενα εἰς τὴν πολιτικὴν οἰκονομίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, 163 ἰατρικά, 139 νομικὰ καὶ φιλοσοφικὰ καὶ 145 ποιήματα.

Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν συνῆλθον εἰς τὸ δημόσιον Γυμναστήριον οἱ μαθηταὶ τῆς Γ' καὶ Δ' τάξεως τῶν ἓξ ἐν Ἀθήναις γυμνασίων μετὰ τῶν καθηγητῶν τῆς γυμναστικῆς κ.κ. Πύργου καὶ Φωκιανοῦ καὶ ἐξετέλεσαν διάφορα γυμνάσια ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ προέδρου τῆς Κυβερνήσεως κ. Τρικούπη καὶ τοῦ ὑπασπιστοῦ αὐτοῦ ταγματάρχου κ. Μάνεση, τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας κ. Βουλπιώτου, τοῦ διευθυντοῦ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως κ. Σπ. Λάμπρου καὶ τοῦ γραμματέως του κ. Βενθύλου καί τινων γυμνασιαρχῶν καὶ καθηγητῶν. Αἱ στρατιωτικαὶ ἀσκήσεις ἐγένοντο ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν ὀκτὼ ὑπαξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ, τὸ πρόσταγμα ἔχοντος ἑνὸς ταγματάρχου. Οἱ μαθηταὶ ἐξετέλεσαν πάσας τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις καλῶς.

Μετὰ τὸ τέλος τῶν ἀσκήσεων ὁ κ. πρωθυπουργὸς μετὰ τῶν ἀνωτέρω ἐξήτασαν ἐν τῷ δωματίῳ τοῦ Γυμναστηρίου τὴν στολήν, ἣν θὰ φέρωσιν οἱ μαθηταὶ κατὰ τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις. Εἶνε δὲ αὕτη ἁπλῆ καὶ οἰκονομική. Ἐπιχιτώνιον κυανοῦν βαμβακερόν, τὸ ὁποῖον θὰ φέρωσιν ἄνωθεν τῶν ἐνδυμάτων, καὶ πιλίκιον στρογγύλον μετὰ μικροῦ ἐπὶ τοῦ κέντρου θυσσάνου ἐρυθροῦ.

— Προκειμένου νὰ πανηγυρισθῇ προσεχῶς ἡ τριακοσιοστὴ ἐπέτειος τῆς συστάσεως τοῦ ἐν Ἐδιμβούργῳ τῆς Ἰρλανδίας πανεπιστημίου, προσεκλήθη νὰ μετάσχῃ τῆς ἑορτῆς ταύτης καὶ τὸ ἡμέτερον πανεπιστήμιον δι' ἀντιπροσώπου αὐτοῦ· ὅθεν συνελθοῦσα ἡ ἀκαδημαϊκὴ σύγκλητος τοῦ πανεπιστημίου ὥρισεν ἀντιπρόσωπον αὐτῆς τὸν ἡμέτερον ἐν Λονδίνῳ πρεσβευτὴν κ. Βραΐλαν, πρὸς ὃν ἀνήνεγκε τηλεγραφικῶς τὴν ἀπόφασίν της ταύτην.

— Κατὰ τὰς γενομένας τὴν παρελθ. Κυριακὴν ἀρχαιρεσίας τῆς ἀρχαιολογ. ἑταιρίας ἀνεδείχθησαν πρόεδρος ὁ κ. Α. Κοντόσταυλος, ἀντιπρόεδρος ὁ κ. Σπ. Φιντικλῆς, γραμμα-

Digitized by Google

τεὺς ὁ κ. Στ. Κουμανούδης, ταμίας ὁ κ. Π. Ε. Γιανόπουλος καὶ σύμβουλοι οἱ κκ. Στ. Δραγούμης, Λ. Καυταντζόγλους, Δ. Σεμιτέλος, Κ. Ε. Ἀντωνιάδης, Κ. Μυλωνᾶς, Γ. Νικολαΐδης καὶ Εὐθ. Καστόρχης, πάντες οἱ αὐτοὶ καὶ μέχρι τοῦδε, πλὴν τοῦ τελευταίου εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ κ. Π. Εὐστρατιάδου.

— Ἀπὸ τοῦ 1864 μέχρι τοῦ λήξαντος ἔτους 1883 ἐνεγράφησαν εἰς τὸ μαθητολόγιον τῆς Σχολῆς τῶν Τεχνῶν ὡς τακτικοὶ μαθηταὶ ἐν τῷ κλάδῳ τῆς μηχανικῆς 1,144, ἐν τῷ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς 1,083 καὶ ἐν τῷ τῆς χωρομετρικῆς 540, ἐν ὅλῳ μαθηταὶ ὅλων τῶν κλάδων 2,767. Ἐκ τούτων ἐξῆλθον ἐκ τῆς Σχολῆς μετὰ διπλώματος μηχανουργοὶ 49, ἀρχιτέκτονες 103 καὶ χωρομέτραι 55, ἐν ὅλῳ 207. Ἐκ τούτων πάλιν μετέβησαν εἰς Εὐρώπην πρὸς εὐρυτέραν σπουδὴν μηχανουργοὶ 15, ἀρχιτέκτονες 11 καὶ χωρομέτραι 2. Ἐκ τῶν ἐξελθόντων μηχανουργῶν ἐκ τῆς σχολῆς 19 κατετάχθησαν ἀμέσως εἰς τὸν κλάδον τῶν μηχανικῶν τοῦ βασιλικοῦ ναυτικοῦ, οἱ δὲ ἄλλοι, οἱ καὶ περισσότεροι, κατέχουσι θέσεις εἰς βιομηχανικὰ ἐργοστάσια, μεταλλουργεῖα καὶ σιδηροδρόμους. Οἱ ἐξελθόντες ἀρχιτέκτονες καὶ χωρομέτραι ὑπηρετοῦν ἄλλοι μὲν εἰς δημόσια ἔργα, ἄλλοι δὲ εἰς ἰδιωτικὰς ἐργασίας.

— Ὁ γνωστὸς ἐκ τῆς σπουδαιοτάτης ἐκδόσεως τοῦ Κλήμεντος ἱεράρχης Νικομηδείας Βρυέννιος ἐξέδωκεν ἐκ χειρογράφου ἱεροσολυμιτικοῦ τὸ πρῶτον νῦν τὸ κείμενον ἀρχαίου ἀποκρύφου τῶν Διδαχῶν τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, τὸ ὁποῖον ἐπιχέει πολὺ φῶς εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν πρώτων χρόνων τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἐν Γερμανίᾳ καὶ παρὰ τοῦ Harnack καὶ παρ' ἄλλων θεολόγων ἐπηνέθη πολὺ ἡ νέα ἔκδοσις τοῦ Βρυεννίου, ὅστις δικαίως σήμερον διαπρέπει ὡς σοφώτατος ἱεράρχης.

— Ἐξεδόθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ τοῦ κ. Α. Παλαιολόγου τὸ «Ἡμερολόγιον τῆς Ἀνατολῆς» πολιτειογραφικόν, φιλολογικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν τοῦ ἔτους 1884, περιέχον πλείστας ἀπογραφικὰς πληροφορίας περὶ τῶν διαφόρων τῆς Ἀνατολῆς ἐθνῶν καὶ πολλοῦ λόγου ἀξίας διατριβάς.

— Ἐν τῷ γερμανικῷ περιοδικῷ συγγράμματι *Die Grenzboten*, τῷ ἐν Λειψίᾳ ἐκδιδομένῳ, δημοσιεύει ὁ αὐτόθι διατρίβων πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐπιστημονικῶν σπουδῶν του εὐπαίδευτος νέος κ. Κωνσταντῖνος Κολιάτσος μακρὰν πραγματείαν ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος», ἐν ᾗ ἐπιθεωρῶν συνοπτικῶς τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος ἐν παντὶ κλάδῳ τῆς ἐθνικῆς κινήσεως καὶ ἀναφέρων ἐξ οἵου σημείου ἀφωρμήθη ἵνα φθάσῃ εἰς αὐτήν, ἐξαίρει τὰς γενομένας προόδους ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι, παρουσιάζων εἰς τοὺς ξένους εὐπρόσωπον αὐτῆς εἰκόνα. Εἰς τὸν κ. Κολιάτσον ὀφείλεται ὁ δίκαιος ἔπαινος ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ αὐτοῦ ὠφελίμῳ ἐργασίᾳ.

— Ἐν Βρυξέλλαις ἀπεβίωσεν ὁ ἕλλην καλλιτέχνης Περικλῆς Πανταζῆς, υἱὸς τοῦ ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας τμηματάρχου κ. Δημητρίου Πανταζῆ, τὸ τριακοστὸν τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας ἄγων. Ὁ Περικλῆς Πανταζῆς ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων ἐφαίνετο μεγάλην ἔχων ἔφεσιν εἰς τὴν τέχνην τοῦ Ἀπελλοῦ, καὶ ἐνωρὶς παρέσχε δείγματα τοῦ ὡραίου αὐτοῦ ἐν τῇ τέχνῃ μέλλοντος. Ἐπὶ ἔτη πολλὰ ἐσπούδασε τὴν ζωγραφίαν ἐν Γερμανίᾳ, ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐν Παρισίοις μετὰ ζήλου ἐνθουσιώδους, ἰδίᾳ δὲ τὴν ζωγραφικὴν εἰδικότητα τῆς πραγματικῆς ἢ φυσικῆς σχολῆς, τὰ δ' ἔργα αὐτοῦ διεκρίνοντο διὰ τὴν λεπτότητα, τὴν χάριν καὶ τὸν εὔστοχον αὐτῶν χρωματισμόν. Ἐφ' ᾧ καὶ ὁ θάνατος αὐτοῦ γενικὴν προεκάλεσε θλίψιν.

— Εὐχαρίστως μανθάνομεν ὅτι ὁ ἐν Λονδίνῳ ἐκδότης κ. Trübner, τῇ συστάσει τοῦ ἐκεῖ διαμένοντος Ἕλληνος λογίου κ. Γ. Μ. Βιζυηνοῦ, προσφέρει εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Βουλῆς ὑπὲρ τὰ 160 συγγράμματα ἀναγόμενα εἰς τὴν ἱστορίαν, τὴν φιλολογίαν, φιλοσοφίαν, θρησκείαν, καὶ μυθολογίαν τῶν ἀνατολικῶν ἐθνῶν. Τὰ συγγράμματα ταῦτα ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν σπουδαῖα ἐξέλεξεν ἐκ τῶν καταλόγων τοῦ εἰρημένου ἐκδότου αὐτὸς ὁ κ. Βιζυηνός, εἶνε δὲ ἀξίας 200 περίπου ἀγγλικῶν λιρῶν.

— Ὁ ἐν Ζακύνθῳ γνωστὸς λόγιος κ. Σπυρ. Δε-Βιάζης ἐδημοσίευσεν ἄρτι βιογραφίαν περὶ τοῦ ἐσχάτως ἀποθανόντος διασήμου Ἰταλοῦ συγγραφέως καὶ φιλοπάτριδος Φραγκίσκου δὲ Σάγκτη.

— Ἀγγέλλεται ἡ ἀπὸ τῆς 1 προσεχοῦς Ἀπριλίου ἔκδοσις νέου περιοδικοῦ συγγράμματος ἐνταῦθα ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀττικὸς Ὁρίζων», ἑτέρου δὲ τοιούτου ἐν Πειραιεῖ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἑρμῆς»

— Ἐξεδόθη ἐν Αἰγίῳ νέα σατυρικὴ ἐφημερὶς ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀγράμματος ποιητής».

— Οἱ ἀδελφοὶ κκ. Κωνσταντῖνος, Ἀγαμέμνων, Νικόλαος, Θεόδωρος, καὶ Πλάτων Μεταξᾶς ἐδωρήσαντο εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς βουλῆς ὁλόκληρον τὴν ἐκ τόμων 600 βιβλιοθήκην τοῦ ἀειμνήστου πατρός των. Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη περιλαμβάνει ἄριστα συγγράμματα τῆς ἰατρικῆς καὶ λατινικῆς φιλολογίας, ἱστορικά, νομικὰ καὶ ἄλλας πολὺ σπανίας ἐκδόσεις.

— Ὁ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἀποθανὼν Δημήτριος Κατούνης ἐκληροδότησεν 6000 λίρας εἰς τὸ νοσοκομεῖον καὶ τὰ σχολεῖα τῆς πόλεως ταύτης, 100 λίρας εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Γαλατίστης, 100 εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς Σύρου, 100 εἰς τὸν ἐθνικὸν στόλον καὶ 50 εἰς τὴν φιλόπτωχον ἀδελφότητα Θεσσαλονίκης.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Codicis Ciceroniani Bibliothecae Laurentianae ab Hieronymo Lagomarsinio n. 32 designati in primo *de Oratore* libro nova collatio, accedunt adnotationes. Διατριβὴ ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ τῶν λατινικῶν γραμμάτων ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ Σπυρίδωνος Βάση διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884. σελ. 55.

[Ἀγγέλλομεν μόνον σήμερον ἐνταῦθα τὴν ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ διατριβὴν τοῦ κ. Σ. Βάση. Περιέχει αὕτη, ὡς καὶ ἡ ἐπιγραφὴ δηλοῖ, ἀναγραφὴν νέας ἀντιβολῆς ὑπὸ τοῦ συγγραφέως γενομένης τοῦ κειμένου τοῦ ά βιβλίου τοῦ de Oratore τοῦ Κικέρωνος ἐκ τοῦ κώδικος τῆς Λαυρεντιανῆς ἐν Φλωρεντίᾳ βιβλιοθήκης τοῦ ὑπὸ Ἱερωνύμου Λαγομαρσινίου τῷ ἀριθμῷ 32 σημειωθέντος. Εἰς τὴν ἀναγραφὴν δὲ ἀκολουθοῦσι μακραὶ καὶ λόγου ἄξιαι σημειώσεις εἰς τὸ ἀντιβληθὲν κείμενον λατινιστὶ γεγραμμέναι, πολλὰ χωρία διορθοῦσαι ἢ ἐπιτυχέστερον ἑρμηνεύουσαι. Προετάχθη δὲ τῆς ὅλης διατριβῆς εἰσαγωγή, καὶ αὕτη ἐν γλαφυρῷ λατινικῷ λόγῳ συντεταγμένη. Σ. Κ. Σ.]

Ὁδοιπορικαὶ ἀναμνήσεις ἤτοι ὁδοιπορικὸν τῆς Ἑλλάδος κατά τε ξηρὰν καὶ θάλασσαν, ἐν ᾧ συνδέονται ἡ γεωγραφία μετὰ τῆς ἱστορίας καὶ μυθολογίας ἔτι ὑπὸ Νικολάου Θεολόγου Σχινᾶ, λοχαγοῦ τοῦ μηχανικοῦ.—Πρώτη ὁδός. Ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Βόλον διὰ τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου. (Φυλ. Β'). Ἐν Ἀθήναις, τύποις *Messager d'Athènes*. 1883. 8ον σελ. 208. (Μετὰ διαγράμματος τῆς λίμνης Κωπαΐδος μετὰ τῶν παρ' αὐτῇ λιμνῶν καὶ τῶν πέριξ). Τιμᾶται φρ. 2.

Ἡ ὁμηρικὴ φράσις ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς δημώδει ποιήσει ὑπὸ Γεωργίου Ζαννέτου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Π. Δ. Σακελλαρίου. Ὁδὸς Ἀθηνᾶς, ἀριθ. 56. 1883, 8ον, σελ. 28.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Ἂν τὸ πρῶτόν μου σὲ κράζει νὰ ὑπάγῃς ὅπου μένει,
πλὴν τὸ ὅλον μου φοβεῖται, φεύγει καὶ δὲν περιμένει.
Τὸ δὲ δεύτερόν μου πάλιν θὰ ἐκχύσῃ φῶς λαμπρόν,
ἐὰν ἴσως μέγα κάμῃς ἕνα μέλος του μικρόν.
Μὲ τὸ φῶς πλὴν εἰς τὰς χεῖρας ἂν ζητῇς δὲν θὰ μὲ εὕρῃς,
μὲ τὸν νοῦν ἐννόησέ με· ποῖον εἶμαι, μὲ ἠξεύρεις;

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Μόνος—ὄνος—τόνος.

2.

Οἱ φίλοι διακρίνονται ἐν τῇ δυστυχίᾳ.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

3 Φεβρουαρίου 1884 **ΑΘΗΝΩΝ** 3 Φεβρουαρίου 1884

Δάνεια τῆς κυβερνήσεως	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσ. εἰσόδ.	Τιμὴ ὁμολογ. πραγ	Τιμὴ ὁμολογ. ἐξοφ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 0/0 Χρ Φρ.	240,000	237,030	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουν. 1 Δεκεμβρ.	25,—	373.—	500	360.50
» 60,000,000 τῶν 6 » »	120,000	117,170	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30,—	392 1/2	500	439.50
» 26,000,000 τῶν 6 » »	52,000	49,376	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ.	30.	405,—	500	418.—
» 25,000,000 τῶν 9 » Φρ.	100,000	68.917	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ 15 Σεπτεμ	22,50	200,—	250	279.—
» 25,000,000 τῶν 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200,—	250	268.50
» 10,000,000 τῶν 6 » Φρ	40,000	38,928	15 Ἰουν. 15 Δεκεμβ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβ	15.	205,	250	210.—
» 4,000,000 τῶν 8 » Φρ.	16,000	13.072	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ	20.	225,—	250	260.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Π. δρ.	60.000	40,022	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6,—	100,—	100	103.50
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ λαχείου Φρ	181,791	181,629	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρτ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362,50	400	307.—

Πιστωτικὰ καταστήματα Ἑταιρίαι	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερισματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. π.	18,000,000	Ὁλόκληρον	12,630,000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	300	1,000	4160.—
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. . . Φρ	25,000,000	15,000,000	203.057	15 » 15 »	21 38	300	293.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως . »	25,000,000	10,000,000	1,178.201	20 » 20 »	10 50	100	132.—
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος »	15,000,000	3,750,000	—	1 Μαρτίου	**	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου »	20,000,000	14,000,000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰουλ.	14.—	140	116.25
Σιδηρόδρομ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς »	5,000.000	5,000,000	54,299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	19	200	499.—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . . Δρ.	1.200.000	1,200,000	—	—	9.75		
Ἑλλην. Πυριτιδοποιείου . . . . Φρ.	1,600,000	1,600,000	11,252			65	
Ἑταιρ. Δημοσίων ἔργων. . . . »	5,000,000	1.000,000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	3***	100	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . »	5,000,000	1,420,000	24,000	Φεβρουάριον	16	200	

Συναλλάγματα

Λονδίνου . . .	Τραπεζικὸν 3μην.	26.65
» . . .	Ὄψεως »	26.90
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης	3μ.	1.07
» »	Τραπεζικὸν 3μην	1.06

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	Φραγ.	21 30
Λίρα Στερλίνα	»	24.35
Λίρα Ὀθωμανικὴ	»	
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν δραχμὸν	»	
» φράγκον	»	

ΚΩΝ[ΠΟΛΕΩΣ (18 Ἰανουαρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρ. Τουρκίας	φρ.	42 3/4
Ἑλληνικὸν δάν. τῶν 8 0/0.	»	250
» » 9 0/0.	»	257
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου	»	109
Λονδίνου 3 μηνῶν. . .	γρ.	110 1/4 – 110 3/8
Παρισίων 3 » . . .	φρ.	22.85 – 22.87 1/2
Λίρα Ἀγγλικὴ . . .	γρ.	110 12/40
Εἰκοσάφραγκον . . .	»	87 28/40

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατ. καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατ.

** Τὸ τελευταῖον ἔτος δὲν ἔδωκε μέρισμα.

*** Μέρισμα τῶν 10 πρώτων μηνῶν ἐπὶ τῶν καταβληθέντων δι' ἑκάστην μετοχὴν 50 φράγκων.

Ἀλληλογραφία τῆς Ἑστίας.

κ. Μ. Π. Κέρκυραν. Ἐν τῷ γραφείῳ ἡμῶν δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλα, διὸ καὶ ἐπεστράφησαν τὰ χρήματα. — κ. Α. Θ. Τὸ ὄνομα μόνον, ὄχι τὸ πρᾶγμα.—κ. Ι. Β Τεργέστην. Ἡ συνδρομὴ ἐπληρώθη παρὰ τοῦ κ. Α. Κ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν πολὺ διὰ τοὺς σταλέντας ἀνεκδότους στίχους τοῦ Σούτσου. Ἀτυχῶς ἕνεκα τοῦ σατυρικοῦ αὐτῶν χαρακτῆρος κατὰ ὀνόματος ἐπισήμου δὲν ἠδυνήθημεν νὰ κάμωμεν αὐτῶν χρῆσιν. Οὐχ ἧττον ἀσμένως ἀπεταμιεύσαμεν αὐτοὺς ἐν ἡμετέρᾳ τοιούτων ἔργων συλλογῇ.—κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Ἡ πρὸς τὸν κ. Ι. Β. Μ. ἀποστολὴ ἤρξατο. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Η. Π. Η. Ταγανρόγ. Ἐνηργήσαμεν συμφώνως τῇ ἐπιστολῇ σας.—κ. Π. Γ. Α. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἀλλ' εἶνε ἀκατάλληλα. —Φ ι λ ο λ ό γ ῳ. Εἶνε αὐτὸ τὸ πρῶτον παρηλλαγμένον ἐκ παραφθορᾶς; Τοιαύτας παραλλαγὰς ὑφίστανται καὶ πλεῖστα ἄλλα ὀνόματα ἐν τῇ δημώδει· οὕτω τοῦ ὀνόματος Μ α ρ ί α μόνον δυνάμεθα νὰ ἀριθμήσωμεν ὑπὲρ τὰς εἴκοσι: Μαρία — Μάρω — Μαροῦλα — Μαριγὼ — Μαριὼ — Μαρίτσα — Μαριόγκα — Μαριώρα — Μαριορὴ — Μαροῦκα — Μαροῦσα — Μάσιγγα — Μαρίκα — Μαρουσὼ — Μαριέττα — Μαριγοῦλα — Μαριὰ — Μαριάννα — Μαριγάκι — Μαρουδιὼ — Μαρίδι (τὸ) — Μίτσα — Μαρουλιὼ — κτλ.—κ. Γ. Χ. Πύργον. Παρεδόθησαν εἰς τὸν ζητήσαντα αὐτὰ ἐξ ὀνόματός σας, ὅστις καὶ ἐπλήρωσε τὸ ἀντίτιμον. — κ. Α. Π. Ι. Θεσσαλονίκην. Ἐλήφθη τὸ ἀντίτιμον καὶ τῶν 3 παρὰ τοῦ κ. Μ. Δ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. —Σ υ ν δ ρ ο μ η τ ῇ. Α* Ὠνομάσθη «ὁδὸς Σταδίου» διότι ἔχει μῆκος ἑνὸς σταδίου.—κ. Φ. Β. Ἡ μικροτέρα κατ' ἔκτασιν ἐπικράτεια τῆς Εὐρώπης εἶνε ἡ ἡγεμονία τοῦ Μονακοῦ ἔχουσα περιφέρειαν μόνον 22 τετραγ. χιλιομέτρων καὶ 7,049 κατοίκους. Μετ' αὐτὴν δ' ἔρχονται ἡ δημοκρατία τοῦ Σὰν-Μαρίνο ἐν Ἰταλίᾳ ἔχουσα περιφέρειαν 86 τετραγ χιλιομ. καὶ 1816 κατοίκους, τὸ δουκάτον τοῦ Λιχτενστάϊν ἐν Γερμανίᾳ ἔχον περιφέρειαν 157 τετρ. χιλιομ. καὶ 9,124 κατοίκους, καὶ τέλος ἡ δημοκρατία τῆς Ἀνδόρρας ἐν Ἱσπανίᾳ μετὰ περιφερείας 507 τετραγ. χιλιομ, καὶ 5,800 κατοίκων. —κ. Α. Δ. Τ. Εὑρίσκονται ἔτι εἰς τὸ γραφεῖον ἡμῶν, εἶνε δὲ εἰς τὴν διάθεσίν σας ὁπόταν τὰ ζητήσητε.—κ Χ. Μ. Ἀτυχῶς ἦτο πολὺ ἀργὰ καὶ δὲν μᾶς ἐχρησίμευσεν Οὐχ ἧττον σᾶς εὐχαριστοῦμεν ἀπὸ καρδίας.—Φ ί λ ῳ Γ*

Tel donne à pleines mains qui n' oblige personne ;
La façon de donner vaut mieux que ce qu' on donne.

κ. Ε. Λ. Πειραιᾶ. Οὐδέποτε.—κ. Δ Κ. Σύρον Ἀγνοοῦμεν, οὔτε ἔχομεν ἀτυχῶς τὸ μέσον νὰ πληροφορηθῶμεν. —Καν Μ. Ι. Μ. Σπέτσας καὶ κκ. Δ. Ν. Κ. Βῶλον, Π. Δ. Π. Καβάλλαν, Λ. Ι. Σάμον, Γ. Π. Σπάρτην, Η. Α. Φ. Κεφαλληνίαν, Δ. Γ Δ. Πάτρας, Ἐλήφθησαν. — κ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον. Τὰ ζητηθέντα καὶ ἐπιστολήν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — Δ η μ ο κ ρ ί τ ῳ. Δὲν εἶνε μόνον ἡ βλάβη, ἣν ἡ χρῆσις αὐτοῦ συνεπάγεται, ἀλλὰ καὶ τὸ ἄτοπον τοῦτο, ὅτι γίνεται μία ἀπὸ τὰς τυραννικωτέρας ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου Ποῖος δὲ ὁ λόγος νὰ αὐξάνωμεν καθ' ἡμέραν τὰς ἀνάγκας τοῦ βίου; Ἡ φύσις μόλις ἔδωκεν εἰς τὸν ἄνθρωπον τρεῖς ἢ τέσσαρας· ὁ πολιτισμός, ὅστις ἐν ἀρχῇ ἐσκόπει νὰ διευκολύνῃ τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῶν, τὰς ἐδεκαπλασίασεν, ἡ δὲ τῶν ἀνθρώπων μωρία τὰς ἑκατονταπλασίασεν· ἐντεῦθεν ἡ ἠθικὴ ὑποδούλωσις, ἡ τυραννία, ἡ ἀνάγκη τῆς πολυμόχθου καὶ ἀτελευτήτου ἐργασίας, ἡ πτωχεία τῶν πλειοτέρων. — Σ υ ν δ ρ ο μ η τ ῇ. Π. Ρ. Ἐκ νεωτέρων ἐρευνῶν ἀπεδείχθη ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν Φρυγῶν, Λυδίων καὶ ἑπομένως καὶ τῶν Τρώων ἦτο συγγενεστάτη τῇ ἑλληνικῇ. Ἡμεῖς ὅμως δὲν γνωρίζομεν αὐτοὺς ἄλλως διαλεγομένους ἢ ἐν τῇ ὁμηρικῇ γλώσσῃ.—κ. Θ. Α. Ὀδησσόν. Ἐλήφθησαν. Ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς — κ Γ. Κ. Ὀδησσόν. Ἐνεγράψαμεν καὶ τὸν ἐν Bolgrad κ Λ. Χ. Δ.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[2 Φεβρουαρίου (Πέμπτη) 1884]

Ἀπὸ τῆς παρελθούσης Τετάρτης ἡ Βουλὴ ἐπανέλαβε τὰς ἕνεκα τῶν ἑορτῶν διακοπείσας αὐτῆς ἐργασίας. — Περὶ τοῦ σημείου εἰς ὃ εὑρίσκονται αἱ ἐργασίαι τοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Πάτρας σιδηροδρόμου δίδει τὰς ἑξῆς πληροφορίας ἡ «Ἐποχὴ» Πατρῶν: Ὑπολογίζεται ὅτι μέχρι τέλους Φεβρουαρίου ἔσται περατωμένη ἡ μέχρις Ἐλευσῖνος γραμμή. Δὲν θέλει γίνει ὅμως χρῆσις τῆς γραμμῆς πρὸ τοῦ πέρατος ὁλοκλήρου τοῦ μέχρι Μεγάρων τμήματος, ὅπερ ἴσως θέλει εἶναι συντετελεσμένον μέχρι τοῦ Μαΐου. Ἐν γένει αἱ ἐργασίαι βαίνουσι λίαν ταχέως, ἄφθονον δὲ εἶναι τὸ ἐναποθηκευμένον ὑλικὸν καὶ ἅμαξαι ἀρκεταὶ ἀφίκοντο τελευταῖον εἰς Πειραιᾶ, συσκευαζόμεναι καὶ αὗται ὅπως ἐγκαίρως ὦσιν ἕτοιμαι. — Ἡ περιουσία τοῦ ἀειμνήστου Ἰουλίου Σμὶθ σύγκειται ἐκ τῆς μεγάλης οἰκίας του, τῆς βιβλιοθήκης, καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν ἐργαλείων του. Κύριος κληρονόμος διὰ διαθήκης του ὁρίζεται ὁ βοηθός του κ. Ἀλέξανδρος Βούρλης, ἐκ ταύτης ὅμως διατίθενται 1000 δραχμαὶ εἰς τὸ ἐνταῦθα πτωχοκομεῖον, 700 εἰς τὴν σχολὴν ἀπόρων παίδων, 500 εἰς τὸ ὀφθαλμιατρεῖον, 500 εἰς τὸ νομισματικὸν μουσεῖον, 600 εἰς τοὺς φύλακας τοῦ ἀστεροσκοπείου, 1900 εἰς διαφόρους ὑπηρέτας, 1000 εἰς τὸν Γ. Πισκοπάκην μαθητὴν τοῦ σχολαρχείου καὶ 50 εἴς τινα ἄπορον, ἐπαιτοῦντα ἄλλοτε ὄπισθεν τῆς Ἀκροπόλεως καὶ μὴ ἐπιζῶντα νῦν. — Κατὰ τὴν προσωρινὴν κατάστασιν τῶν τελωνειακῶν εἰσπράξεων τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου 1883, αὗται ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 2,762,908 καὶ 8)00, ὑπερτερήσασαι τὰς τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ δραχμὰς 314.484 καὶ 65[00, αἱ δὲ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου 1883 μέχρι τέλους Νοεμβρίου τελωνειακαὶ εἰσπράξεις ἀνῆλθον εἰς δρ. 24,753,583 καὶ 43[00, ὑπερτερήσασαι τὰς τῶν ἀντιστοίχων μηνῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ δραχμὰς 1,668,994 καὶ 29[00. — Λέγεται ὅτι ὅσον οὔπω ἐγκαθίστανται ἐν Ἀθήναις ὑποκαταστήματα γαλλικῶν Τραπεζῶν, ἡ δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει Τράπεζα Κωνσταντινουπόλεως μεταφέρει ἐνταῦθα τὴν ἕδραν της ὡς «Banque Franco - Hellénique». — Κατ' ἀκριβῆ ἀστυνομικὴν σημείωσιν ἐγένοντο ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ αὐτοχειρίαι κατὰ τὸ 1883 ἐν ὅλοις 20, κατὰ δὲ τὸν πρῶτον μόνον μῆνα τοῦ 1884 διὰ μιᾶς 4. Τυχαῖοι δὲ καὶ ἐκ συμπτώσεως θάνατοι συνέβησαν 17. — Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Πειραιῶς τῇ εἰσηγήσει τοῦ ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ κ. Ἀλεξ. Μελετοπούλου λίαν ἀξιεπαίνως ἐψηφίσατο τὴν ἀνέγερσιν μνημείου ἀρετῆς εἰς τὸν γενναιόφρονα ἐκεῖνον νέον Πέτρον Χέλμην, τὸν πνιγέντα, ἵνα διασώσῃ πνιγόμενον κοράσιον ἐν Πειραιεῖ, καὶ τὴν δαπάνην πρὸς τοῦτο διακοσίων δραχμῶν. Ἐπὶ τῆς πλακὸς χαραχθήσεται ἐν ἐπιγράμματι ὁλόκληρον τὸ περὶ τούτου ψήφισμα. — Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Ἀθηνῶν διὰ ψηφίσματος ὠνόμασεν τὴν πρὸς τὸ Ἀστεροσκοπεῖον ἄγουσαν ὁδὸν «Ἰουλίου Σμὶθ» εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ἀποθανόντος διαπρεποῦς ἀνδρός. Ἐγένετο δὲ λόγος ὅπως καὶ μία τῶν περὶ τὰ ἀνάκτορα ὁδῶν ὀνομασθῇ διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς βασιλίσσης Ὄλγας. — Τὴν καταπληκτικὴν αὔξησιν τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως τῆς ἀγορᾶς τῆς Ἑρμουπόλεως καταδεικνύουσιν οἱ στατιστικοὶ πίνακες τοῦ τελωνείου Σύρου, καθ' οὓς ἐν ᾧ κατὰ τὸ ἔτος 1881 ἡ ὁλικὴ ἀξία τῆς τε ἀναλώσεως τῶν ἐμπορευμάτων καὶ τῶν ὑπὸ διαμετακόμισιν ἀνῆλθεν εἰς δρ. 34,762,595, κατὰ τὸ ἔτος 1882 εἰς δρ. 39,524,486, κατὰ τὸ ἔτος 1883 ἀνῆλθεν εἰς δρ. 44,953,857. — Ὁ κ. Β. Μπουκλάκος προσήνεγκεν εἰς τὸν Διδασκαλικὸν Σύλλογον δραχμὰς 200, ἵνα τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον διαθέσῃ ταύτας ὡς ἤθελεν ἐγκρίνει.

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ.

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, μεταφρασθὲν ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου.

—

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φρ. 2.20.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β'

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡΑΓΚΩΝ 4

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 1, 20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ Ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δρ. 2 50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπ. 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπ. 80.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

εἰς τὸ τυπογραφεῖον τῆς ΚΟΡΙΝΝΗΣ *(πλατεῖα Ὁμονοίας)* ΣΤΟΙΧΕΙΑ ἑλληνικὰ καὶ γαλλικὰ τῶν 8, 9, 11 καὶ 12 στιγμῶν εἰς καλὴν κατάστασιν καὶ εἰς μετρίας τιμάς.

Ἀθήνησι τύποις Κορίννης

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 372.—12 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1884.—Λεπτα 10.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς «Ἑστίας» : Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀρ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ
ΕΤΟΣ Θ'.—ΑΡΙΘ. 424

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ μυθιστορία τῆς κυρίας Οὐΐδα. Μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ δημοσιογραφία κατὰ τὸ 1883 ὑπὸ Δ. Βικέλα.

ΤΟ ΧΑΡΤΟΠΑΙΚΤΕΙΝ ὑπὸ Ι. Ἰσιδ. Σκυλίσση.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ.—ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

Ἡ διακεκριμένη ἡμῶν συνεργάτις κυρία Σοφία Σλῆμαν εὐηρεστήθη νὰ πέμψη ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν τὴν ἑπομένην ἔκθεσιν περὶ τῆς τελευταίας εἰς Μαραθῶνα ἀρχαιολογικῆς ἐκδρομῆς, ἣν μετὰ τοῦ σοφοῦ συζύγου της ἐπεχείρησε χάριν ἀνασκαφῶν.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΔΡΟΜΗ ΕΙΣ ΜΑΡΑΘΩΝΑ

Τὸ πεδίον τοῦ Μαραθῶνος εἶνε γνωστὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ διὰ τῆς ἐν ἔτει 490 π. Χ. συμβάσης ἐν αὐτῷ περιωνύμου μάχης, καθ' ἣν μύριοι Ἀθηναῖοι κατήγαγον νίκην περιφανῆ κατὰ τῶν ὑπὸ Δάτιδος καὶ Ἀρταφέρνους ὁδηγουμένων δεκαπλασίων βαρβάρων. Ἐν τῷ πεδίῳ τούτῳ τοῦ Μαραθῶνος 1 ½ ὥραν μακρὰν τοῦ σημερινοῦ ὁμωνύμου χωρίου καὶ ὡς ½ ὥραν τῆς θαλάσσης ὑψοῦται λόφος τις 10—12 μετρ. τὸ ὕψος καὶ 185 μ. περιφερείας. Ὁ λόφος οὗτος συγκείμενος ἐξ ἀμμώδους πηλοῦ φορητοῦ ἐκ τῆς πεδιάδος, καὶ κοινῶς καλούμενος σωρός, ἔχει κατὰ τὸ σχῆμα μεγίστην ὁμοιότητα μὲ τοὺς ὀνομαζομένους ἡρωϊκοὺς τύμβους τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις γενικῶς ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ τάφος τῶν 192 Ἀθηναίων, οἵτινες ἔπεσον ἐν τῇ ἐνδόξῳ ταύτῃ μάχῃ ἐναντίον τῶν Περσῶν. Οὐδεμίαν ἔχοντες μαρτυρίαν τῶν ἀρχαίων κλασσικῶν συγγραφέων ὅτι τοιοῦτον τύμβον ἀνήγειραν οἱ Ἀθηναῖοι ἐν Μαραθῶνι πρὸς τιμὴν τῶν 192 ἡρώων ὡς οἱ Μαραθώνιοι αὐτοὺς ἐπωνόμασαν ὤφειλομεν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ὁ τύμβος οὗτος πράγματι ἐκτίσθη κατὰ τοὺς περσικοὺς χρόνους· διότι καὶ οἱ ἐν Τρωάδι ὑφ' ἡμῶν ἀνερευνηθέντες 13 ἡρωϊκοὶ τάφοι ἀνήκουσιν, ὡς ἐκ τῶν γενομένων ἀνασκαφῶν ἀπεδείχθη, εἰς πολὺ μεμακρυσμένην ἐποχήν, τοὐλάχιστον εἰς τὴν 8ην ἑκατονταετηρίδα, καὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ τις ὅτι τοῦ αὐτοῦ εἴδους τύμβος ἠδύνατο νὰ κατασκευασθῇ εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν Περσικῶν πολέμων.

Ὁ Ἡρόδοτος οὐδόλως ἀναφέρει τὰ τῆς ταφῆς τῶν πεσόντων Ἀθηναίων, ὁ δὲ Θουκυδίδης (II 34) περιγράφων τὰ τῆς ταφῆς τῶν ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου πεσόντων λέγει· «Τιθέασιν οὖν εἰς τὸ δημόσιον σῆμα ὅ ἐστιν ἐπὶ τοῦ καλλίστου προαστείου τῆς πόλεως, καὶ ἀεὶ ἐν αὐτῷ θάπτουσι τοὺς ἐκ τῶν πολέμων, πλήν γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι· ἐκείνων δὲ διαπρεπῆ τὴν ἀρετὴν κρίναντες αὐτοῦ καὶ τὸν τάφον ἐποίησαν.» Τοῦτο καὶ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου (I. 29,4) ἐπιβεβαιοῦται λέγοντος· «ἔστι δὲ καὶ πᾶσι μνήματα Ἀθηναίοις ὁπόσοις ἀποθανεῖν συνέπεσεν ἔν τε ναυμαχίαις καὶ ἐν μάχαις πεζαῖς, πλὴν ὅσοι Μαραθῶνι αὐτῶν ἠγωνίσαντο· τούτοις γὰρ κατὰ χώραν εἰσὶν οἱ τάφοι δι' ἀνδραγαθίαν·» καὶ ἐν ἄλλῳ χωρίῳ (I. 32,3) ὁ ἴδιος ἀναφέρει τὰ ἑξῆς· «Τάφος δὲ ἐν τῷ πεδίῳ Ἀθηναίων ἐστὶ ἐπὶ δὲ αὐτῷ στῆλαι τὰ ὀνόματα τῶν ἀποθανόντων κατὰ φυλὰς ἑκάστην ἔχουσαι. Καὶ ἕτερος Πλαταιεῦσι Βοιωτῶν καὶ δούλοις· ἐμαχέσαντο γὰρ καὶ δοῦλοι τότε πρῶτον.» Ἐν τούτοις οὐδεὶς λόγος ὅτι τῶν Ἀθηναίων ὁ τάφος ἦτο μεγαλείτερος ἢ ὅτι διάφορος τῶν δύο ἄλλων. Λίαν περίεργον φαίνεται ὅτι μεταγενέστεροί τινὲς συγγραφεῖς ἐθεώρησαν τὸν λόφον τοῦτον τὸν κοινῶς σωρὸν λεγόμενον ὡς τὸν τάφον τῶν 192 Ἀθηναίων. Ὁ Bursian (Geographie von Griechenland I, σελ. 338) τὴν λέξιν σωρὸν ἐξηγεῖ τάφον. Πλὴν ἡ λέξις σωρὸς ἀδύνατον νὰ ἔχῃ ὡς πᾶς τις νοεῖ τὴν σημασίαν ταύτην.

Ὁ συνταγματάρχης William Martin Leake (Travels in Northern Greece II, σελ. 413 ἐν ὑποσημειώσει) ὀρθῶς μεταφράζει τὴν λέξιν σωρὸς μὲ λοφίσκον, καὶ αὐτὸς νομίζει ὅτι ἡ λέξις σ ο ρ ὸ ς σημαίνει φέρετρον, ἀρχῆθεν σημαίνουσα τάφον ἀνεγηγερμένον ὑπεράνω τοῦ νεκροῦ. Πιθανῶς ἡ λέξις σ ο ρ ὸ ς ἔχει σχέσιν μὲ τὴν λέξιν σ ω ρ ὸ ς ὅπερ παραδέχεται καὶ ὁ λεξικογράφος Passow ἀλλ' οὐδεμίαν ἔχομεν μαρτυρίαν ὅτι ἡ λέξις σωρὸς ἐσήμαινε τάφον.

Ὁ Leake λέγει ὅτι ὁ ὑπηρέτης του συνέλεξεν ἐκ τοῦ ἐν Μαραθῶνι λόφου ἱκανὸν ἀριθμὸν ἀκίδων βελῶν ἐκ μέλανος πυρίτου λίθου, τὰ ὁποῖα ὡς νομίζει ἀνῆκον εἰς τοὺς Πέρσας, οἵτινες ἐξετόξευσαν αὐτὰ κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Τοιαύτας ἀκίδας καὶ ἡμεῖς εὕρομεν ἐν ἔτει 1870 ἐπὶ τοῦ λοφίσκου τούτου, αἵτινες ἐνέβαλον ἡμῖν τὴν ὑπόνοιαν ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν ὁ τάφος οὗτος νὰ ἦτο κατασκεύασμα τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῶν μηδικῶν χρόνων, ἀλλὰ πολὺ ἀρχαιοτέρας ἐποχῆς· διότι τοιαῦτα βαναύσου τέχνης βέλη σπανίως βλέπει τις μεταξὺ τῶν εὑρημάτων τῆς λιθίνης ἐποχῆς· πρὸς τούτοις αἱ ἀνευρεθεῖσαι ἀκίδες τῶν βελῶν δὲν ἦσαν ὡς ὁ Leake ἀναφέρει ἐκ πυρίτου λίθου, ἀλλ' ἐξ εἴδους τινὸς ὑέλου παραγομένης ἐξ ἡφαιστείων.

Ἡ ὑπόνοια ἡμῶν ηὔξησεν ἐξ ἑνὸς τεμαχίου μαχαιριδίου ἐξ ἡφαιστειώδους ὑέλου, ὅπερ εὕρομεν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ λόφου. Ἐπιθυμοῦντες τὴν διαλεύκανσιν τῆς ἐπικρατούσης περὶ τοῦ ἐν Μαραθῶνι λόφου ἰδέας ὡς τοῦ τάφου τῶν κατὰ τὴν μάχην ταύτην πεσόντων Ἀθηναίων, καίτοι ἡ γνώμη τοῦ ἐμοῦ συζύγου ἐκ τῶν εἰρημένων τεκμηρίων περὶ τοῦ λόφου τούτου ἦτο κατ' οὐδὲν διάφορος τῶν περὶ τῶν ἐν τῷ πεδίῳ τῆς Τροίας ἀνασκαφέντων 13 παρομοίων τύμβων ἐζητήσαμεν τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Παιδείας ὅπως ἀρχαιολογικῶς ἐξετάσωμεν τὸν λόφον τοῦτον· ἡ ἄδεια ἐχορηγήθη ἡμῖν, καὶ συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ ἐφόρου κ. Φιλίου ἀντιπροσώπου τῆς Κυβερνήσεως, καὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου κ. Π. Καστρωμένου φοιτητοῦ τῆς φιλολογίας, μετέβημεν εἰς Μαραθῶνα ἔνθα κατελύσαμεν ἐν τῇ ὡραίᾳ ἐπαύλει τοῦ κ. Παύλου Σκουζέ, ὅστις εἶχε τὴν μεγίστην καλοσύνην ὅπως δεχθῇ ἡμᾶς καὶ φιλοξενήσῃ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐκεῖ διαμονῆς ἡμῶν, δι' ὃ ἐκφράζομεν αὐτῷ τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν. Τῆς ἀνασκαφῆς ἠρξάμεθα ἐπὶ τοῦ λόφου, ἀνορύξαμεν φρέαρ ἀπὸ τῆς κορυφῆς 4 μετρ. τὸ μῆκος καὶ 4 μ. τὸ πλάτος, ἐφθάσαμεν 2 μέτρα ὑποκάτω τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἐπίσης δὲ ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς ἐπὶ τῆς κλιτύος τοῦ λόφου τάφρον 2—4 μετρ. τὸ πλάτος· ἐκεῖ δὲ ἀνορύξαντες φρέαρ εὕρομεν εἰς ἓν μέτρον βάθος ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ὕδωρ. Εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη τῆς ἀνασκαφῆς τὰ χώματα ἦσαν ἀναμεμιγμένα μετ' ἄμμου· ἀντικείμενα τέχνης εὑρέθησαν μόνον τεμάχια ἀγγείων, ἅτινα ἦσαν προδήλως ὀπτά, τινὰ δὲ ἦσαν ἡμίοπτα. Τὸ εἶδος τῶν τεμαχίων τῶν ἀγγείων ἔχουσιν ὁμοιότητα πρὸς τὰ τρωϊκά, εἶνε δὲ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἐστιλβωμένα καὶ διαφόρων χρωμάτων οἷον μέλανος καὶ σκοτεινοῦ κιτρίνου. Ἀ-

Digitized by Google

πάντα τὰ εὑρεθέντα τεμάχια παρουσιάζουσι χαρακτῆρα μεμακρυσμένης ἀρχαιότητο; καὶ ἀναμιμνήσκουσι τὰ ἐν τοῖς τάφοις τῶν Μυκηνῶν παρόμοια εὑρήματα. Οὐδὲν ἴχνος ἀνθρωπίνων ὀστῶν εὑρέθη ἐκεῖ, μόνον τεμάχια σμικροτάτων ὀστῶν, πιθανῶς ζώων, ἐσπαρμένα εἰς διάφορα βάθη.

Ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Μαραθῶνος εὑρίσκονται πλεῖστοι τάφοι μετὰ πλουσίων τῆς καλλίστης τέχνης ἀναγλύφων, διότι βεβαίως αἱ 4 μεγάλαι πόλεις αἵτινες ἐσχημάτιζον τὴν Τετράπολιν τοῦ Μαραθῶνος, ἐκεῖ ἔθαψαν τοὺς νεκρούς των. Ὅθεν ὄχι μόνον τῆς ἐποχῆς τῆς μάχης ἀλλὰ καὶ προγενεστέρας λαμπροὺς τάφους δύναταί τις νὰ εὕρῃ ἐκεῖ· πλὴν τοῦτο ἡμεῖς δὲν ἐζητήσαμεν τοῦ σκοποῦ ἡμῶν ὄντος μόνον ὅπως ἅπαξ διὰ παντὸς διὰ τῆς ἐκεῖ ἀνασκαφῆς ἀποδείξωμεν ἐὰν ὑπῆρχεν ἀλήθειά τις εἰς τὴν διατηρηθεῖσαν παράδοσιν. Ὁ μόνος ἀληθὴς μάρτυς ἦν ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας, ὅστις ἔζησε μόλις 50 ἔτη μετὰ τὴν μάχην· ἀλλ' οὗτος οὐδὲν τοιοῦτον ἀναφέρει, ἐὰν δ' ἀληθῆ ἔγραψαν οἱ μεταγενέστεροι συγγραφεῖς, τοῦτο ἐξήρτηται ἐκ τίνων πηγῶν ἐδανείσθησαν.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀνασκαφῆς εἶνε ὅτι ὁ τεχνικὸς οὗτος λόφος τοῦ Μαραθῶνος εἶνε κενοτάφιον καὶ πιθανώτατα ἀνήκει εἰς πολὺ ἀρχαιοτέραν ἐποχὴν τῆς μάχης τοῦ Μαραθῶνος. Πολὺ πιθανὸν ὅτι ὁ λόφος οὗτος ἐχρησίμευσεν ὡς τόπος ἐφ' οὗ οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην ἔστησαν τὰς 10 στήλας, ἃς ἀναφέρει ὁ Παυσανίας, ἐφ' ὧν ἦσαν ἀναγεγραμμένα τὰ ὀνόματα τῶν πεσόντων ἐν τῇ μάχῃ Ἀθηναίων, διότι εἰς βάθος ἑνὸς μέτρου ὑπὸ τὴν κορυφὴν εὑρέθη τεμάχιον ἐκ πεντελικοῦ μαρμάρου, ὅπερ πιθανῶς νὰ ἐχρησίμευσεν ὡς βάσις τοῦ μνημείου τούτου.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 7 Φεβρουαρίου 1884.

ΣΟΦΙΑ ΣΧΛΕΙΜΑΝ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ.

Ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τοῦ Journal de Savants ὁ κ. Miller ἐδημοσίευσε μακρὰν κρίσιν περὶ τοῦ ἔργου τοῦ κ. Κουμανούδη, Συναγωγὴ λέξεων ἀθησαυρίστων.

— Προσεχῶς ἐκδίδονται οἱ ἀπὸ πολλοῦ ἀνυπομόνως ἀναμενόμενοι κατάλογοι τῶν ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν χειρογράφων τῆς ἐν Βατικανῷ βιβλιοθήκης. Τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν ἐπιστατοῦσιν οἱ κκ. Stevenson πατὴρ καὶ υἱός.

— Ἐν γερμανικῇ ἐφημερίδι ἀναγινώσκομεν τὰ ἑπόμενα: «Κατὰ τὰς εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ἀκροπόλεως γενομένας ἀνασκαφὰς ἀνευρέθη μεταξὺ ταύτης καὶ τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου κεφαλὴ Ἀφροδίτης ἐντελῶς ἀβλαβής, ἔχουσα τὰ $^2/_3$ περίπου φυσικοῦ μεγέθους. Ἀμύθητον θέλγητρον περιβάλλει τὸ κάλλιστον τοῦτο εὕρημα τῆς ἀρχαιότητος, ἐξάπτον τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ θεατοῦ καὶ συναρπάζον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ πρὸς τὸ κάλλος τῆς ἀρχαίας τέχνης. Τὸ βαρύτιμον ἀριστοτέχνημα, ἐκ λεπτοτάτου μαρμάρου κατεσκευασμένον, περιῆλθεν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ ἐν Κερκύρᾳ βαρώνου Warsberg, ὅστις μετὰ πολλοὺς δισταγμοὺς ἀπεφάσισε τέλος νὰ πέμψῃ αὐτὸ ἵνα ἐκτεθῇ ἐπὶ βραχὺν χρόνον εἰς θέαν τοῦ δημοσίου εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν μουσεῖον τῆς Βιέννης, ἔνθα διήγειρε τὸν θαυμασμὸν ἁπάντων τῶν εἰδημόνων. Ὁ Benndorf καὶ ὁ Eitelberger ἔκριναν τὸ κειμήλιον τοῦτο ὡς ἓν τῶν καλλίστων γλυπτικῶν ἔργων, ἀνῆκον εἰς τὴν λαμπροτάτην τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης ἐποχήν· ὁ δὲ Zumbusch ἀνέλαβε τὴν φροντίδα τῆς κατασκευῆς γυψίνου αὐτοῦ ἐκμαγείου μετὰ μεγίστης προσοχῆς, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ ἡ ἐλαχίστη βλάβη τοῦ πρωτοτύπου. Τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδόσεως ἀντιτύπων διὰ τὴν Γερμανίαν ἀνέθηκεν ὁ κάτοχος εἰς τοὺς περὶ ταῦτα εἰδημονεστάτους ἐν Βερολίνῳ τεχνίτας ἀδελφοὺς Schultz, οἵτινες ἀναγνωρίζοντες τὴν μεγίστην ἀξίαν, ἣν ἤθελεν ἔχει διὰ τοὺς φίλους τῆς ἀρχαίας τέχνης ἡ συμπλήρωσις ὅλης τῆς προτομῆς τοῦ ἀριστουργήματος τούτου τῆς ἀρχαιότητος, ἀνέθηκαν εἰς τὸν ἐν Βερολίνῳ γλύπτην Manthe τὸ δυσχερὲς τοῦτο ἔργον. Τοσοῦτον δ' ἐπέτυχεν οὗτος εἰς τοῦτο, ὥστε καὶ οἱ αὐστηρότατοι κριτικοὶ μάτην θὰ ἐπειρῶντο νὰ διακρίνωσι τὴν γενομένην προσθήκην ἀπὸ τοῦ ἄλλου ἔργου, οὕτω δὲ ἐξέλαμψεν ἡ θαυμαστὴ χάρις καὶ γλυκύτης τῆς ἀπαστραπτούσης παρθενικῆς ἀνθηρότητος τοῦ καλλιτεχνήματος, συναρπάζουσα τὸ βλέμμα τοῦ θεατοῦ καὶ καταθέλγουσα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.»

Ἀγνοοῦμεν κατὰ πόσον εἶνε ἀληθῆ τὰ γραφόμενα τῆς γερμανικῆς ἐφημερίδος· ἀλλ' ἐὰν τὸ πρᾶγμα ἔχει ὡς ἐκτίθεται ὑπ' αὐτῆς, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ἐκφράσωμεν τὴν θλῖψιν καὶ ἀγανάκτησιν ἡμῶν ὅτι ἡ ὀλιγωρία περὶ τὴν φύλαξιν τῶν κειμηλίων τῆς ἀρχαιότητος καὶ ἡ ἀσυνείδητος πλεονεξία τίς οἶδε τίνος ἀρχαιοκαπήλου ἀφῆκαν νὰ περιέλθῃ εἰς ξένας χεῖρας τοιοῦτος θησαυρὸς τῆς ἑλληνικῆς τέχνης.

— Ὁ ἐν τῇ φιλολογικῇ Σχολῇ τῆς Βορδὼ ὑφηγητὴς κ. Mondry Baudouin, ἀρχαῖον μέλος τῆς ἐνταῦθα Γαλλικῆς Σχολῆς, ἐπὶ τῇ ἀναγορεύσει αὐτοῦ ὡς διδάκτορος συνέταξε καὶ ἐξέδωκε δύο ἐναισίμους διατριβάς, τὴν μὲν γαλλιστὶ περὶ τῆς κυπριακῆς διαλέκτου, τὴν δὲ λατινιστὶ περὶ Κοραῆ.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δωρεαὶ εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἑταιρίας. Ὁ κ. Α. Κ. Χούμης, ἐν Σύρῳ, λεπτότατον ξυλογλύφημα τοῦ Ἄθω, ἀπεικονίζον τὸν Ἅγ. Βασίλειον, πλ. 0,042 μήκ. 0,056 ἐν θήκῃ. — Ὁ κ. Π. Λάμπρος, τρυβλίον, κύπελλον καὶ ποτήριον, φέροντα τὰ σήματα τοῦ βασιλέως Ὄθωνος. — Ὁ κ. H. W. Tozer, ἐν Ὀξωνίᾳ λίρας ἀγγλικὰς πέντε πρὸς ἀγορὰν ἐνδυμασίας χωρικῆς τοῦ Πηλίου. — Ὁ κ. Ἀλ. Ν. Μελετόπουλος, 1) ζεῦγος ἐπαργύρων θηλυκωτήρων· 2) Ἐπάργυρα χαμαλλιά.

Προσκτήματα τοῦ Μουσείου ἐξ ἀγορᾶς. — Ἐνδυμασία ἀρχαία γυναικὸς ἐξ Ἴου συγκειμένη ἀπὸ τὸ φουστάνι, τὸ μπινίσι καὶ τὸ 'σωκάρδι, ὅλα χρυσοῦφαντα, καὶ ἀπὸ τὰ καλύμματα τῆς κεφαλῆς ὅλα ὁμοῦ καλούμενα ἐν Ἴῳ χουρλί· εἰσὶ δὲ ταῦτα χρυσόμπολα, χρυσομάνδηλο μαῦρο, τσεβρέ, τρεμοβελόνες, φιόγκος· καὶ ἀπὸ κουνδούραις καὶ 'σωποκάμισο. — 2. Σινδόναι κεντηταὶ ἐξ Ἴου. Τὰ ἑπόμενα κατασκευῆς ἐγχωρίας τῶν κατοίκων Ἀμοργοῦ. — 3. Γάντια μεταξωτὰ καὶ βαμβακερά. — 4. Γάντια βαμβακερά, ἅτινα φέρουσιν αἱ γυναῖκες κατὰ τὴν συλλογὴν τῶν σύκων. — 5. Τριχόσχοινον. — 6. 7. Τσιμισκάδι καὶ Τυροδόλι. — 8. Κουβέρτα μαλλίνη. — 9. Σκιάδιον ψάθινον χωρικῶν Ἀμοργίνων. — 10-15. Βούργια, αὐλός, λύρα, ῥαφενδόνη βοσκῶν Ἀμοργίνων, μπόλια καὶ κεντητὰ μαξιλλάρια ἀρχαῖα. — 16. Θυλάκιον ἐκ δέρματος τράγου.

Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον τοῦ δήμου Φλεσιάδος ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Γρηγόριον Δικαῖον τὸν γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Παπα-Φλέσσαν, ὅστις ἀνδρείως ἔπεσε τῇ 20 Μαΐου 1825 ἐν τῷ Μανιάκι, ἀπεφάσισεν, ἵνα ἀνεγερθῇ αὐτῷ ἀνδριὰς χορηγοῦντος τοῦ δήμου 500 δραχ. ἐπικαλουμένου καὶ τὴν βοήθειαν ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων, τελῇ δὲ καὶ τὴν ἐπέτειον τοῦ θανάτου αὐτοῦ μνημόσυνον.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1.

Πέντε ἔχω τὰ στοιχεῖα, τὸ δὲ ὅλον μου θερμαίνει.
Ἂν ἀφαιρεθῇ τὸ μέσον, τότε φεῦγε, σὲ ψυχραίνει.

2.

Τί πρᾶγμα ἔχει τὸ στόμα εἰς τὸ μέσον τοῦ σώματος;

Μ*

ΛΥΣΕΙΣ

1.

Ἔλαφος — Ἔλα — φος (φῶς).

Digitized by Google

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

'Ο καθ' Ὅμηρον οἰκιακὸς βίος ὑπὸ Κλέωνος Ρ. Ραγκαβῆ. Ἐν Λειψίᾳ ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς τυπογραφίας Γ. Δρουγουλίνου. 1883. 8ον, σελ. 224. Περὶ τῆς συγγραφῆς ταύτης τοῦ κ. Κλ. Ραγκαβῆ σπουδαῖαι βιβλιοκρισίαι ἐδημοσιεύθησαν ὅτε τὸ πρῶτον πρὸ δεκαπενταετίας ἐξεδόθη, ἀνατυπωθὲν ἐκ τῆς ἐφημερίδος «Εὐνομίας», ἐν ἐπιφυλλίδι τῆς ὁποίας ἐδημοσιεύθη. Νῦν δὲ τὸ ἔργον ἀναθεωρηθὲν καθ' ὁλοκληρίαν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως, ἐκδίδεται ὡς τι νέον σύγγραμμα διὰ τὰς πλείστας προσθήκας καὶ βελτιώσεις, αἵτινες ἐπηνέχθησαν εἰς αὐτό, ὅπερ ἐκοσμήθη καὶ δι' ἱκανῶν ὡραίων εἰκόνων. Περιοριζόμεθα ἀναγράφοντες ἐνταῦθα τὰ περιεχόμενα αὐτοῦ, ἐξ ὧν ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ λάβῃ ἰδέαν περὶ τῆς ἀξίας καὶ τῆς σπουδαιότητος τοῦ συγγράμματος. ΜΕΡΟΣ Α'. Ο ΟΙΚΟΣ. Κεφ. Α'. 'Ο οἶκος καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ αὐτοῦ. — Εἰσαγωγή. — 'Ο ἀρχαῖος οἶκος ἐν γένει. — 'Ο ὁμηρικὸς οἶκος ἰδίως. — Ἡ τεκτονικὴ τέχνη. — Οἰκοδομικαὶ ὕλαι κ' ἐργαλεῖα. — Γενικὴ διαίρεσις τοῦ ὁμηρικοῦ οἴκου. — Ὅροι καὶ ὀνομασίαι τοῦ οἴκου. — Ἡ Αὐλή. — 'Ο περὶ τὴν αὐλὴν τοῖχος. — Ἡ αὐλαία πύλη. — Ἐνώπια παμφανόωντα. —Τὰ περὶ τὴν αὐλαίαν θρανία. — Οἰκίδιον πυλαωροῦ κυνός. — Σταῦλοι καὶ οἰκήματα ὑπηρετῶν. — Στοαί— Πρόθυρον.—Ὀρσοθύρη —Λαύρα.—Τὸ δῶμα.—Δουροδόκη.—Θρόνος ἀοιδοῦ.—Ἡ Ἐσχάρα.—Αἱ ἐν τῷ δώματι πλάγιαι θύραι.—'Ο θάλαμος.—Ἡ ἀποθήκη.—'Ο συζυγικὸς κοιτὼν —Οἱ ἐν τῇ αὐλῇ θάλαμοι.—'Ο θόλος.— Κλεῖδες ἢ κληῖδες.—ΚΕΦΑΛ. Β'. ΤΑ ΕΠΙΠΛΑ. Γενικαὶ παρατηρήσεις.—Τὰ καθίσματα.—Σκευοθῆκαι. — Ἡ κλίνη.—Λαμπτῆρες καὶ λύχνοι.—Ἀγγεῖα, τάπητες καὶ ὑφάσματα.—ΚΕΦΑΛ. Γ'. ΟΙ ΚΗΠΟΙ. Γενικαὶ παρατηρήσεις.—'Ο κῆπος τοῦ Ἀλκινόου καὶ ὁ τῆς Καλυψοῦς. ΜΕΡΟΣ Β'. Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ. ΚΕΦ. Α'. Ο ΑΝΗΡ Γενικαὶ παρατηρήσεις.—Κεφάλ. Β'. Ἡ Γυνή —Γενικαὶ παρατηρήσεις.—Κεφ. Γ'. 'Ο ἔρως.—Γενικαὶ παρατηρήσεις. —Κεφ. Δ'. 'Ο Γάμος.—Γενικαὶ παρατηρήσεις.—Ἡ μνηστεία.—Τὰ ἕεδνα.—Ἡ τελετὴ τῶν γάμων.—Γάμος δεύτερος.—Συζυγικὴ ἀπάτη.—Αἱμομιξία.—Παλλακίδες.— Κεφ. Ε'.—Οἱ παῖδες.—Γενικαὶ παρατηρήσεις.—Ἐκπαίδευσις καὶ ἀνατροφή.—Παίγνια.—Φιλοστοργία.—Φιλαδελφια.—Νόθα.—Κεφ. ς'.—Δουλεία.—Γενικαὶ παρατηρήσεις. - Ἀξία τῶν δούλων. - Καθήκοντα τῶν δούλων. - Πλῆθος τῶν δούλων. - Ἔμμισθοι ὑπηρέται. - ΜΕΡΟΣ Γ'. - Η ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑ. - Κεφ. Α'. - Ἐνδυμασία. - Γενικαὶ παρατηρήσεις. - Ἀνδρικὴ ἐνδυμασία· γυναικεῖα. - Ἡ κόμη. - Γυναικεῖα ἀναδέσματα. - Τὰ σανδάλια. - Αἱ χειρίδες. - 'Ο κόσμος. - Κεφ Β'. - Τὸ λουτρόν. - Γενικαὶ παρατηρήσεις. - Ἡ χρίσις. -Νίψις ποδῶν. - Κεφάλ. Γ'. Συμπόσια. - Γενικαὶ παρατηρήσεις. - Ἐδέσματα καὶ ποτά. - Ἔπιπλα καὶ ἀγγεῖα χρήσιμα εἰς τὴν τράπεζαν. - ΜΕΡΟΣ Δ'. Ο ΘΑΝΑΤΟΣ. - Κεφάλ. Α'. Ἀσθένειαι. Κεφάλ. Β'. Πληγαί. Κεφάλ. Γ'. Ἰατροί. - Ἄνδρες ἰατροὶ καὶ χειροῦργοι. - Γυναῖκες αἳ κράτεα ἤδεσαν. -Κεφάλ. Δ'. Θάνατος καὶ πένθος. - Ἡ μετὰ θάνατον κατάστασις. ΕΠΙΛΟΓΟΣ.

—«Τὸ περὶ τῶν συμφιλιδικῶν ἐξανθημάτων μέρος» ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ Καπόσι, ὑποβληθὲν τῇ ἰατρικῇ Σχολῇ ὑπὸ τοῦ Β. Πρωτοπούλου κατὰ πλημμελῆ μετάφρασιν μετὰ φρικωδῶν παρανοήσεων ὡς διατριβὴ ἰδία ἐπὶ ὑφηγεσίᾳ. Ἔλεγχος ὑπὸ Σ. Ῥοσολίμου, ὑφηγητοῦ τῆς συφιλιδολογίας καὶ δερματοπαθολογίας. (Διανέμεται δωρεάν.) Ἐν Ἀθήναις, 1884. 8ον, σελ. 47.

—«Ἡ ἑορτὴ τῆς τετρακοσιετηρίδος τοῦ Λουθήρου» ὑπὸ Α. Διομήδους Κυριακοῦ, καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. (Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Η' τόμου, τοῦ α' τεύχους, τοῦ περιοδικοῦ «Παρνασσοῦ.» Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου «Παρνασσοῦ,» παρὰ τὸν ἅγιον Κωνσταντῖνον. 1884. 8ον, σελ. 24.

—«Μελέτη ἐπὶ τοῦ λιμενικοῦ ζητήματος ὑπὸ Ἀριστομ. Κοντογούρη, βουλευτοῦ Πατρῶν. Ἐν Πάτραις 1884. Τύποις «Ἐμπορικοῦ Παρατηρητοῦ.» 8ον, σελ. 32.

Ἀλληλογραφία τῆς «Ἑστίας»

κ. Ι. Π. Αἴγιον. Ἤρξατο ἡ ἀποστολὴ πρὸς ἀμφοτέρους. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικάς σας ἐνεργείας. —κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Ἡ ἀποστολὴ ἐτακτοποιήθη συνῳδὰ τῇ τελευταίᾳ ἐπιστολῇ σας —κ. Κ. Α. Π. Θεσσαλονίκην. Ἐλήφθη σημείωσις, διὰ τοῦ προσεχοῦς δὲ ἀποστέλλονται ὑμῖν. Ἐνεγράψαμεν καὶ τὸν κ. Δ. Μ. - Λουκούλλῳ. Ἀναφέρονται καὶ ἄλλα ἐκπληκτικώτερα. Οὕτω περὶ τοῦ αὐτοκράτορος Κλαυδίου Ἀλβίνου λέγεται ὅτι ἔφαγέ ποτε εἰς τὸ πρόγευμά του 100 συκαλίδας, 48 ὀστρείδια, 500 σῦκα,, 100 ῥοδάκινα, 10 πεπόνια καὶ πλεῖστα σταφύλια. 'Ο ἀθλητὴς Μίλων ὁ Κροτωνιάτης ἔφαγεν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἕνα ὁλόκληρον βοῦν, ὃν ἐφόνευσε διὰ τῆς πυγμῆς αὐτοῦ· ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Μαξιμῖνος ἐκ τῆς ἀδδηφαγίας ἐγένετο τόσον παχύς, ὥστε τὰ βραχιόλια τῆς συζύγου του ἠδύνατο νὰ τὰ μεταχειρίζεται ὡς δακτυλίδια εἰς τὰς χεῖράς του. — κ. Ν. Β. Σῦρον. Δυστυχῶς ἡμεῖς δὲν ἔχομεν καιρὸν πρὸς τοῦτο. Ζητήσατέ το ἀπ' εὐθείας. — κ. Χ. Κ. Κέρκυραν. Ἀπεστάλησαν. Τὰ περισσεύοντα 5 φρ. ἐπεστράφησαν εἰς γραμματόσημον. —Φιλοβίβλῳ. 'Ο πρῶτος κατάλογος τετυπωμένων βιβλίων, ὁ ἐκδοθεὶς ἀπὸ τῆς εὑρέσεως τῆς τυπογραφίας, εἶνε ὁ τῶν Ἄλδων. Τῷ 1498. Ἄλδος ὁ πρεσβύτερος ἐξέδωκεν ἓν μόνον φύλλον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Libri graecia impressi» περιέχον 5 διαιρέσεις· 1) grammatica, 2) poetica, 3) logica, 4) philosophica, 5) sacra scriptura —κ. Σ. Ι. Ν. Σμύρνην. Ὑπάρχει παρὰ τοῖς ἐνταῦθα βιβλιοπώλαις καὶ τιμᾶται φρ. 5. — κ. Μ. Δ. Οὐκέτι καιρός; Nescit vox missa reverti.—Φίλῳ. Διατὶ εὐτελές; Ἐνίοτε ὁ κρατῶν τὰ κάτω τῆς κλίμακος εἶνε ὠφελιμώτερος ἐκείνου, ὅστις εὑρίσκεται εἰς τὴν κορυφὴν αὐτῆς.—Συνδρομητῇ. Πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Σάθα ἐκδοθέντα συγγράμματα ἀνάγονται εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνην· εἰδικὸν ὅμως σύγγραμμα αὐτοῦ, οἷον ζητεῖτε δὲν ὑπάρχει.—κ. Α. Δ. Τ. Ἀδριανούπολιν. Ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς.— κ. Μ. Π. Κ. Σμύρνην. 'Ο κ. Π. Δ. ἐπλήρωσεν ἡμῖν τὸ ἀντίτιμον τῶν 3 συνδρομῶν καὶ τοῦ σώματος τοῦ παρελθόντος ἔτους. Τοῦτο δεδεμένον λαμβάνετε ταχυδρομικῶς. — κ. Σ. Δ. Χ. Εὑρίσκεται εἰς Παρισίους, ἀλλ' ἀγνοοῦμεν εἰς τί καταγίνεται.—κ. Α* Πρὸ πάντων ἡ καλὴ δίαιτα. «Ἔστε εὔθυμοι, ἀσκεῖτε τὸ σῶμά σας, φεύγετε τὰς καταχρήσεις, καὶ τότε εἰμπορεῖτε νὰ μὲ περιγελᾶτε ἐμένα,» ἔλεγε διάσημός τις ἰατρός.—κκ. Α. Γ. Θ. Χανία, J. C. Μασσαλίαν, Σ. Δ. Μῆλον, Η. Μ. Καχούλ, Ε. Τσ. Σμύρνην καὶ Ἐμπορ. Λέσχην, Τραπεζοῦντα. Ἐλήφθησαν.—κ. Φ. Σ. Μυτιλήνην. Φαίνεται ὅτι παρέπεσαν. Ἀπεστάλησαν ἐκ νέου.—κ. Π. Α. Γεΐσκ. Τὴν σειρὰν τοῦ «Φωτὸς» δυνάμεθα νὰ σᾶς ἀποστείλωμεν ἀντὶ τῆς σημειουμένης τιμῆς ἅμα δηλώσητε ἡμῖν τοῦτο.—Ἀναγνώστῃ τῆς «Ἑστίας». Πρότερον ἔτι, ἐπ' αὐτῆς τῆς Ἐπαναστάσεως, κατὰ τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ ἐθνικὴν συνέλευσιν. 'Ο μακαρίτης Ν. Δραγούμης, διηγούμενος τὰ περὶ τούτου εἰς τὰς Ἱστορικάς του Ἀναμνήσεις ἀναφέρει ὅτι οἱ ταύτην ἀποτελέσαντες ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους «συνῆλθον οὐδὲν ὡρισμένον σχέδιον, οὐδεμίαν καθαρὰν ἰδέαν ἔχοντες περὶ πολιτεύματος. Ἰταλὸς δέ τις ἐκ τῶν προσφύγων, Βικέντιος Γαλλίνας τὸ ὄνομα, ἀνὴρ λόγιος, ἔσωσε τοὺς νομοθέτας ἀπὸ τῆς ἀμηχανίας, αὐτοσχεδιάσας σύνταγμα, ὅπερ ἐνεκολπώθησαν τοσούτῳ προθυμότερον οἱ πληρεξούσιοι, ὅσῳ καθιεροῦν τὴν περισπούδαστον αὐτοῖς ἰσότητα, ἤνοιγε τὰς πύλας τῆς ἐξουσίας πρὸς πάντας τοὺς Ἕλληνας, ἅμα δὲ καὶ ἐθεράπευε τὴν πατροπαράδοτον ἐκείνην ἀντιζηλίαν, ἥτις καὶ εἰς ἀγνώμονα καὶ ἐπιβλαβῆ τῇ πολιτείᾳ καταδρομὴν παρεξετρέπετο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Καὶ τοῦτο τὸ σχέδιον ἐγκριθέν, ἀνεκηρύχθη νόμος ὀργανικὸς τοῦ ἔτι ἀνυπάρκτου Κράτους. Τὸ δὲ πρῶτον βουλευτικὸν διακηρύξαν ὅτι «ἄξιον Ἑλλήνων νὰ διαγνωρίζωσιν ἀνδρῶν ἀρετήν, ἐθεώρησε τὸν Ἰταλὸν νομοθέτην, καί τοι ἀπολιτογράφητον, μέλος τῆς εὐτυχοῦς ἐκείνης συνελεύσεως.»

Digitized by Google

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας» ἀπεφάσισε νὰ διοργανώσῃ καὶ ἐφέτος Λαχεῖον χάριν τῶν συνδρομητῶν αὐτῆς, οἵτινες μετ' ἀμειώτου εὐμενείας καὶ προθυμίας ἐξακολουθοῦσι παρέχοντες τὴν ὑποστήριξιν των εἰς τὸ ἔργον τῆς «Ἑστίας». Καινοῦσα δὲ ὅτι τῶν μὲν παλαιῶν συνδρομητῶν πολλοί, μὴ ἔχοντες ὅλους τοὺς τόμους τῆς «Ἑστίας» ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς, εὐχαρίστως θὰ ἔβλεπον διευκολυνομένην αὐτοῖς τὴν συμπλήρωσιν τῆς σειρᾶς των, τοῖς δὲ νεωστὶ ἐγγραφομένοις θὰ ἦτο λίαν εὐπρόσδεκτον τὸ μέσον τῆς ἀδαπάνου βαθμηδὸν ἀποκτήσεως πλήρους σειρᾶς τῆς «Ἑστίας», ἐθεώρησε καλὸν ἵνα τὸ Λαχεῖον αὐτῆς ἀποτελεσθῇ ἐφέτος ἀποκλειστικῶς ἐκ τόμων τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ τῶν ἐν τοῖς προηγουμένοις τεθέντων βιβλίων.

Κατὰ ταῦτα ὡς κέρδη τοῦ ἐφετεινοῦ Λαχείου τίθενται 200 τόμοι δέσμιοι τῆς «Ἑστίας» ἀξίας φράγκων χιλίων (1000).

Οἱ 200 οὗτοι τόμοι θέλουσιν ἀποτελέσει 50 κλήρους συγκειμένους ἐκ 4 τόμων ἕκαστον.

Τὸ Λαχεῖον θέλει περιλαμβάνει τόσους ἀριθμούς, ὅσοι ἔσονται οἱ συνδρομηταὶ τῆς «Ἑστίας» μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς κληρώσεως αὐτοῦ· θέλουσι δὲ μετάσχει αὐτοῦ οὐ μόνον οἱ παλαιοὶ συνδρομηταί, ἀλλὰ καὶ οἱ τὸ πρῶτον νῦν ἐγγραφόμενοι τοιοῦτοι.

Ἕκαστος τῶν συνδρομητῶν θέλει λάβει δωρεὰν ἀνὰ ἕνα ἀριθμὸν τοῦ Λαχείου, ὁ ὁποῖος ὁ ἀριθμὸς τῆς ἀποδείξεως τῆς συνδρομῆς ἑκάστου διὰ τὸ ἔτος 1884 θέλει εἶνε συγχρόνως καὶ ἀριθμὸς τοῦ Λαχείου.

Ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν συνδρομητῶν θέλουσι κληρωθῆ 50, εἰς οὓς θὰ διανεμηθῶσι τὰ κέρδη τοῦ Λαχείου, ἤτοι ἀνὰ 4 τόμοι εἰς ἕκαστον, κατ' ἰδίαν αὐτοῦ ἐκλογήν.

Ἡ κλήρωσις τοῦ Λαχείου γενήσεται δημοσίᾳ τὴν τελευταίαν Κυριακὴν τοῦ Μαρτίου, ὥραν 3 μ. μ. ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐνώπιον τῆς Διευθύνσεως, πενταμελοῦς Ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις συνδρομητῶν καὶ παντὸς ἄλλου συνδρομητοῦ, ἐπιθυμοῦντος νὰ παραστῇ εἰς τὴν κλήρωσιν.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

εἰς κομψότατον τόμον ἐκ 12 τυπογρ. φύλλων

Πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ δρ. ν. 2.

ΕΡΓΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΙΣΤΟΙ ΑΡΑΧΝΗΣ.............δρ. ν. 1
ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΑΙ...............» 2
ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ........» 2
ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩ......» 1

Πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας». Ἀποστέλλονται δὲ πρὸς αἰτοῦντας ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ

Ὑφηγητοῦ.

Τιμᾶται φράγκων 3 1)2

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 2 1)2 φράγ.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ [illegible] ἀποστελλόμενον φρ. 2, 80.

Τόμοι τῆς «Ἑστίας» ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5 ἕκαστος, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8. Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγοράζοντες τόμους τῆς «Ἑστίας» ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἅτινα εἶνε δι' ἕκαστον τόμον ἄδετον λεπτὰ 60, δεδεμένον λεπτὰ 80.

Ὡσαύτως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται καὶ παλαιὰ φύλλα αὐτῆς καὶ δελτία, τὰ μὲν φύλλα πρὸς λεπτὰ 25, τὰ δὲ δελτία πρὸς λεπτὰ 10.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 373.— 19 Φεβρουαριου 1884— Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

Ὑπενθυμίζεται τοῖς ἐνδιαφερομένοις ὅτι ἡ προθεσμία πρὸς ὑποβολὴν τῶν χειρογράφων διὰ τὸν Β' διαγωνισμὸν τῆς « Ἑστίας » πρὸς συγγραφὴν ἑλληνικοῦ διηγήματος λήγει τῇ 29 ἱσταμένου Φεβρουαρίου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 425

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Αἱ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ, μυθιστορία τῆς κυρίας Οὐΐδα. Μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ.

ΜΥΡΜΗΚΕΣ, ΜΕΛΙΣΣΑΙ καὶ ΣΦΗΚΕΣ ὑπὸ Ν. Χ. Ἀποστολίδου.

Η ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΣΧΟΛΗ τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν ὑπὸ Ν. Γ. Μαντζαβίνου.

Η ΝΗΣΟΣ ΕΛΕΝΗ ὑπὸ Ν. Πετρῆ.

ΑΛΗΘΗΣ ΜΕΤΡΙΟΦΡΟΣΥΝΗ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἡ συσταθεῖσα Ἐπιτροπὴ διὰ τὴν Ἔκθεσιν τῶν μνημείων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος τοῦ 1821, γενησομένην τὴν 25 Μαρτίου 1884, ἐξέδωκε προκήρυξιν αὐτῆς, δι' ἧς ἐπικαλεῖται τὴν σύμπραξιν τῶν ἁπανταχοῦ Ἑλλήνων πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ἐκθέσεως, παρακαλοῦσα πάντας τοὺς κατόχους νὰ δηλώσωσιν ἢ καὶ νὰ πέμψωσιν ἐὰν προαιρῶνται μέχρι τοῦ τέλους ἀρξαμένου μηνὸς τὰ παρ' αὐτοῖς σωζόμενα ἀντικείμενα, ἤτοι εἰκόνας καὶ προτομὰς ἐπιφανῶν ἀγωνιστῶν, ὅπλα παντὸς εἴδους ἔχοντα ἱστορικὴν ἀξίαν, σημαίας, στολάς, αὐτόγραφα, σφραγῖδας, ἔπιπλα ἱστορικά, κοσμήματα καὶ ἐξαρτήματα πλοίων μαχίμων, λάφυρα καὶ πᾶν ὅ,τι ἁρμόζει εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὸν σκοπὸν τῆς Ἐκθέσεως.

Πᾶν μέτρον θὰ ληφθῇ καὶ πᾶσα μέριμνα θὰ καταβληθῇ ὅπως τὰ πεμφθησόμενα ἀντικείμενα διατηρηθῶσιν ἄθικτα καὶ παραδοθῶσιν ἀσφαλῶς μετὰ τὸ πέρας τῆς Ἐκθέσεως εἰς τοὺς κατόχους.

Αἱ αἰτήσεις δέον ν' ἀπευθύνωνται πρὸς τὸν Πρόεδρον, παρακαλοῦνται δὲ θερμῶς οἱ βουλόμενοι νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν εὐόδωσιν τῆς Ἐκθέσεως νὰ ἐπισπεύσωσι τὴν ἀποστολὴν τῶν ἀντικειμένων, διότι βραχὺς σχετικῶς ὑπολείπεται χρόνος.

Ὡς γνωστόν, ἡ Ἔκθεσις αὕτη ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Α. Υ. τοῦ βασιλόπαιδος Κωνσταντίνου, διαδόχου τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου.

— Ἀπὸ τοῦδε θεωρεῖται ἐξησφαλισμένη ἡ ἐπιτυχία τῆς Ἐκθέσεως ταύτης. Πλεῖστοι ἤδη ἀνηγγέλθησαν ὡς μέλλοντες ἐκθέται καὶ πολύτιμα τῷόντι ὑπέσχοντο νὰ ἀποστείλωσι κειμήλια. Ἀπὸ τοῦδε ὁ κ. Μ. Παπαρρηγόπουλος, γραμματεὺς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβείας, ἀνήγγειλεν, ὅτι ἔχει εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ἐπιτροπῆς ἓν κομβολόγιον τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε', ἓν ὡρολόγιον, οὗτινος ὁ κάτοχος παρευρέθη εἰς τὴν ναυμαχίαν τῆς Πύλου καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου διακρίνονται τὰ ἴχνη σφαίρας ἐχθρικῆς, καὶ τέλος Εὐαγγέλιον χρυσόδετον, φιλοτεχνηθὲν ὑπὸ τοῦ ἰδιαιτέρου χρυσοχόου τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ. Ἐπίσης ἐκ Σύρου ἀνηγγέλθη ἡ ἀποστολὴ τηλεβόλου πλοίου τινὸς τῆς ἐπαναστάσεως, ἀρχαιοτάτης κατασκευῆς.

Ἐδήλωσεν ὁμοίως ὁ κ. Π. Λάμπρος, ὅτι προτίθεται νὰ ἐκθέσῃ ὁλόκληρον τὴν συλλογήν, ἣν κέκτηται, τῶν σφραγίδων τῆς ἐπαναστάσεως, τοῦ Καποδιστρίου, τοῦ Ὄθωνος, ὧν μέρος ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Ἑστίᾳ καὶ τῷ Παρνασσῷ· ἑτέραν συλλογὴν ἀργυρῶν καὶ χαλκῶν μεταλλίων καὶ νομισμάτων τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τοῦ Καποδιστρίου, ὡς καὶ τῶν μεταλλίων τῆς πρώην Ἰονίου Πολιτείας, ἑτέραν συλλογὴν ὅπλων καὶ ἀργυρῶν σκευῶν καὶ κοσμημάτων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ τέλος διπλώματα, διάφορα ἔγγραφα καὶ σφραγῖδας ἰδιωτῶν καὶ πολύτιμον ὀρειχαλκίνην σφραγῖδα, ἥτις εἰκάζεται, ὅτι εἶνε ἡ τοῦ Ῥήγα Φεραίου.

Πλὴν τούτων ὁ ἐν Λαρίσσῃ ἐφέτης κ. Ἀραβαντινὸς ἀπέστειλεν ἤδη ἐπιστολὴν τοῦ Μάρκου Βότσαρη, γραφεῖσαν ἐκ Καρπενησίου τρεῖς πρὸ τοῦ θανάτου του ἡμέρας, καὶ μίαν ἰδιόγραφον ἐπίσης ἐπιστολὴν τοῦ Κωλέττη. Ὁ κ. Σπηλιωτάκης ἔπεμψε διάφορα ἔγγραφα τῆς Ἐπαναστάσεως σπουδαιότατα ὑπὸ ἱστορικὴν ἔποψιν· Ὁ δὲ ὑποναύαρχος καὶ αὐλάρχης κ. Σαχίνης ἔθηκεν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Ἐπιτροπῆς διάφορα ἀντικείμενα, ναυτικὰ πρὸ πάντων, μεγάλης ἱστορικῆς ἀξίας.

— Ὁ πρὸ τριῶν μηνῶν ἀποβιώσας ἐν Βουκουρεστίῳ **Ἀναστάσιος Φιλίτης** ἐκ τῆς κωμοπόλεως Ζήτσης τῆς Ἠπείρου διὰ διαθήκης καταλείπει φράγκα 300,000 εἰς τὰς κοινότητας Ζήτσης καὶ Ἰωαννίνων, ἵνα ἐκ τοῦ εἰσοδήματος αὐτῶν ἐκπαιδεύωνται νέοι ἄποροι καὶ εὐφυεῖς ἐκ τῶν ῥηθεισῶν πόλεων. Ἔτι καταλείπει 600 φλωρία καὶ τὴν ἀξιόλογον βιβλιοθήκην του εἰς τὸ ἐν Ἰωαννίνοις γυμνάσιον. Ἐκτελεστὰς τῆς διαθήκης του ἀφίνει τὸν ἀνεψιόν του κ. Δ. Φιλίτην, Μ. Κ. Θεοδοσιάδην καὶ τὸν ἰατρὸν κ. Ζητσαῖον ὑποχρεῶν αὐτοὺς νὰ ἐκποιήσωσι τὴν ἀκίνητον περιουσίαν του, καὶ ἀποστείλωσι τὰ χρήματα εἰς τὸν ἐνταῦθα *πρὸς διάδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων Σύλλογον*, ὅστις ὡς αἰώνιος ἐκτελεστὴς νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν διατάξεών του.

—Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἀνεγνώσθη ἐν τῷ *Διδασκαλικῷ Συλλόγῳ* ἡ ἐπὶ τοῦ μαραθεείου ἀγῶνος κρίσις τῆς ἐπιτροπείας, ἥτις συνίστατο ἐκ τῶν κ. κ. Βλ. Σκορδέλη, εἰσηγητοῦ, Ἀν. Διομήδους Κυριακοῦ καὶ Δ. Χασιώτου. Πέντε πονήματα διηγωνίσθησαν, τρία μὲν ἀναγόμενα εἰς τὸ ἰδίως *παιδαγωγικὸν* μέρος τοῦ ἀγῶνος, δύο δὲ εἰς τὸ *διαιτητικόν*. Οὐδὲν ὅμως τούτων ἐκρίθη ἄξιον τοῦ χρηματικοῦ ἄθλου· μόνον ἐκρίθησαν ἄξια ἐπαίνων *δύο*, ἓν ἐξ ἑκατέρου μέρους, καὶ ταῦτα «ἀφ' οὗ ἀπαλλαγῶσι τῶν ὑποδειχθέντων ἐν αὐτοῖς ἁμαρτημάτων». Τὸ χρηματικὸν ἆθλον ἦν διὰ μὲν τὸ παιδαγωγικὸν σύγγραμμα δραχμαὶ 1300, διὰ δὲ τὸ διαιτητικόν, τὸ καὶ συντομώτερον, δρ. 700.

—Ὁ ἄλλοτε ἐν Ἰνδίαις καὶ νῦν ἐν Μαγχεστρίᾳ ἐμπορευόμενος κ. Κ. Γ. Δημητριάδης ἀπέστειλεν εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ἑταιρίαν διὰ τοῦ συγγενοῦς αὐτῷ κ. Ι. Πολυζέττου συλλογὴν ἰνδικῶν νομισμάτων χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν, καὶ διάφορα νομισματόσημα ὀρειχάλκινα πολλῶν ἐμπορικῶν καὶ γεωργικῶν ἐκθέσεων.

— Ἐν τῇ πινακοθήκῃ τῆς μεγάλης αἰθούσης τοῦ Πανεπιστημίου ἀνηρτήθη καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ ἀοιδίμου καθηγητοῦ Γεωργίου Ῥάλλη, γραφεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Σ. Προσαλέντη.

— Τὸ πρό τινος ἐκδοθὲν τεῦχος τοῦ ἐν Λονδίνῳ *Συλλόγου τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν* περιέχει ἱστορικὴν μελέτην τοῦ κ. **Tozer** περὶ τῶν *Φράγκων ἐν Πελοποννήσῳ* καὶ περιγραφὴν τῶν ἐν Φρυγίᾳ πόλεων ὑπὸ τοῦ κ. Ῥάμσαϋ.

— Ἡ τὸ παρελθὸν ἔτος διατρίψασα ἐν Ἑλλάδι ἐπί τινας μῆνας Ἀγγλὶς δεσποινὶς Ἁγνὴ Σμὶθ ἐδημοσίευσε κατ' αὐτὰς ἐν Λονδίνῳ τὰς περὶ Ἑλλάδος ἐντυπώσεις αὐτῆς εἰς «πολυτελῆ τόμον» μετ' εἰκονογραφιῶν γραφεισῶν παρὰ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς κυρίας Γέψων.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Ὀνομαστικὸν ἐπιστημονικῶν ὅρων» ἐξέδωκε νέον σύγγραμμα ὁ καθηγητὴς κ. Ἀνδρέας Κορδέλλας κατὰ τὸ «Ἐγχειρίδιον τοῦ Ὁδοιπόρου» τοῦ **Kaltbruner**.

— Ἐξεδόθη ἄρτι τὸ Γ' τεῦχος τοῦ «Δελτίου τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας» τῆς Ἑλλάδος, οὗτινος

Digitized by Google

περιεχόμενα εἰσὶ τὰ ἑπόμενα: Λέοντος Μαγίστρου ἀνθυπάτου πατρικίου, Συμεὼν ἄρχοντος Βουλγαρίας καί τινων ἄλλων ἐπιστολαί, ἐκδιδόντος Ἰωάν. Σακελλίωνος.—Βάσανος θεμελιωδῶν τινων ὑπὲρ τῆς ἐρασμικῆς προφορᾶς ἀποδείξεων ὑπὸ Θ. Παπᾶ Δημητρακοπούλου.—Ἰωάννου τοῦ Εὐγενικοῦ ἐπιτάφιον τῷ αὐθεντοπούλῳ ἐκδιδόμενον ὑπὸ Em. Legrand. —Σημείωσις περὶ τοῦ ἀνωτέρω ἐπιταφίου ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου.—Τὰ κατὰ τὸν Ἄθω καὶ Τένεδον ἐν ἔτει 1807. Στιχούργημα Ἰωάν. Δ. Ξουρῆ, ἐκδιδόμενον ὑπὸ Κ. Α. Γουναροπούλου. — Λεξιλόγιον τοῦ ἐν Φερτακαίνοις τῆς Καππαδοκίας γλωσσικοῦ ἰδιώματος ὑπὸ Ἀν. Σ. Ἀλεκτορίδου. — Περί τινος χριστιανικῆς σφραγῖδος ὑπὸ Γ. Λαμπάκη. — Χριστιανικαὶ ἀρχαιότητες Ἀθηνῶν ὑπὸ Κ. Γ. Ζησίου. — Χριστιανικαὶ ἀρχαιότητες Ναυπλίου ὑπὸ Κ. Γ. Ζησίου. — Χριστιανικαὶ ἐν Πάτραις ἐπιγραφαὶ ὑπὸ Στεφ. Μ. Θωμοπούλου. — Γαμήλια ἔθιμα τῶν περὶ τὴν Ἀμισὸν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας οἰκούντων Ἑλλήνων ὑπὸ Ι. Δ. Κονδυλάκη.—Ἑλληνικαὶ παραδόσεις συλλεγεῖσαι ὑπὸ Χ. Κορύλλου. — Ἀθηναϊκὰ παραμύθια, συλλεγέντα ὑπὸ τῆς κ. Μαριάννης Γρ. Καμπούρογλου.—Δημοτικὰ ᾄσματα Πελοποννήσου.—Βιβλιογραφία ὑπὸ Γ. Δεστούνη καὶ Σ. Π. Λ. — Δωρεαὶ εἰς τὸ Μουσεῖον, εἰς τὸ Ἀρχεῖον καὶ εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Ἑταιρίας.—Συνεισφοραὶ εἰς τὸ ταμεῖον. — *Πίνακες καὶ εἰκόνες*: — Χριστιανικαὶ ἐπιγραφαὶ Ἀθηνῶν καὶ Ναυπλίου. — Χριστιανικαὶ σφραγῖδες.

— Ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις ἡ «Ἐπετηρὶς τοῦ ἐν Γαλλίᾳ Συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν» τοῦ ἔτους 1883, περιλαμβάνουσα, πλὴν τῶν τακτικῶν ἐτησίων ἐκθέσεων, σπουδαίας διατριβὰς καὶ πραγματείας, ὧν σημείωσιν παρέχομεν ἐνταῦθα: Συνοπτικὴ ἔκθεσις περὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ὑπὸ **Emile Egger**. — Ποιήματα ἀνέκδοτα Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου ὑπὸ **Emm. Miller**. — Τὸ ἐκλογικὸν σύστημα κατὰ τοὺς «Νόμους» τοῦ Πλάτωνος ὑπὸ **Rodolphe Darest**. — Μετάθεσις στίχων ἐν τοῖς «Πέρσαις» τοῦ Αἰσχύλου ὑπὸ **Henri Weil**. — Ἡ ἑλληνικὴ δημοσιογραφία ἐν ἔτει 1883 ὑπὸ Δημητρίου Βικέλα. — Ὁ Πλάτων ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ ὑπὸ **Charles Huit**. — Οἱ διανοητικοὶ νόμοι τῶν γλωσσῶν ὑπὸ **Michel Bréal**. — Τὰ περισωθέντα ἀποσπάσματα Ἀντιφῶντος τοῦ σοφιστοῦ ὑπὸ **Alfred Croiset**. — Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουλιανὸς ὑπὸ **Victor Duruy**. — Ἀριστοφῶν ὁ Ἀζηνιεὺς ὑπὸ **Paul Girard**. — Ἀπόσπασμα ἐκ περιηγήσεως ἐν Ἑλλάδι τῷ 1850 ὑπὸ **Alfred Méziéres**. — Περὶ τῆς σπουδῆς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν ἀρχῇ τοῦ ΙΖ' αἰῶνος (1628) ἐν τῷ λυκείῳ τοῦ Κλερμὼν ὑπὸ **Ch. Gidel**. — Ἁρμονικὴ εἰσαγωγὴ τοῦ Κλεονίδου καὶ ἡ τοῦ κανόνος κατατομὴ Εὐκλείδου τοῦ Γεωμέτρου, νέα γαλλικὴ μετάφρασις ὑπὸ **Ch. Ruelle**. — Ἐπισημείωσις. — Μετάφρασις τῶν τριῶν ἁρμονικῶν κανόνων ἐκ χειρογράφου τῆς Φλωρεντίας. — Μετάφρασις ἀνέκδοτος τοῦ Α' βιβλίου τῶν κατὰ Θεαγένη καὶ Χαρίκλειαν τοῦ **Lancelot de Carle** δημοσιευομένη ὑπὸ **Paul Bonnefon**. — Μία ἔτι λέξις ἐπὶ τῶν «Περσῶν» τοῦ Αἰσχύλου ὑπὸ **Henri Weil**.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Lændliche Briefe von Georgios Drosinis. Land und Leute in Nord-Euboea. Deutsche autorisirte Uebersetzung von Aug. Boltz. Leipzig, 1884. **Verlag von Wilh. Friedrich.** Εἰς 12ον σ. XII, 180. [Τῆς μεταφράσεως ταύτης τῶν **Ἀγροτικῶν Ἐπιστολῶν** τοῦ κ. Δροσίνη, ὁ γνωστὸς τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις κ. Αὔγουστος Βόλτς προτάσσει τὸν ἑπόμενον πρόλογον: «Ὁ γράψας τὰς ἀνὰ χεῖρας ἑλληνικὰς χωρικὰς διηγήσεις (Dorfgeschichte), ὡς εὐλόγως δύνανται νὰ κληθῶσι τὰ σκιαγραφήματα ταῦτα, ποιητὴς πολλῆς ἀπολαύων τιμῆς παρὰ τοῖς ὁμοεθνέσιν αὐτοῦ, πρῶτος τῶν Ἑλλήνων ἐπεχείρησε νὰ περιγράψῃ ὑπὸ τοιοῦταν τύπον τοὺς συμπατριώτας του καὶ τὸν βίον τοῦ λαοῦ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Ἑλλάδος.

« Οὕτω δ' ἐδημιούργησεν ὅλως νέον ἐν Ἑλλάδι κλάδον τῆς φιλολογίας, ἄξιον ἀναμφηρίστως πολλῆς σπουδῆς, διότι ἥκιστα πάντων τῶν ἐν Εὐρώπῃ λαῶν εἶναι γνωστὸς ὁ ἐσωτερικὸς βίος τῶν Ἑλλήνων· καίτοι τὰ μάλιστα ἐνδιαφέρουσά ἐστιν ἡ γνῶσις καὶ ἡ μελέτη αὐτοῦ, οὐ μόνον ὡς διατηρήσαντος πλεῖστα λείψανα τῶν παλαιτάτων χρόνων ἐν τοῖς ἤθεσι καὶ τοῖς ἐθίμοις αὐτοῦ, ἐν τῇ γλώσσῃ, ἐν ταῖς ἰδέαις καὶ ἐν αὐτῇ τῇ περιβολῇ, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀποπνέοντος διὰ τὴν ἁπλότητα καὶ τὴν αὐστηρότητα τῶν ἠθῶν χάριν καὶ ἀφέλειαν, εὐάρεστον ἐμποιοῦντα αἴσθησιν ἕνεκα τῆς ἀντιθέσεως πρὸς πολλὰ τοῦ πεπολιτισμένου βίου τῆς Δύσεως, ἰδιαίτατα δὲ πρὸς τὴν ὑπέρτεχνον γραμματολογίαν τῆς σπαργώσης Ἡμιασίας. (*)

« Ὁ συγγραφεύς, Μεσολογγίτης τὸ γένος, ἦν πρὸς τοιοῦτο θέμα ἐπιτηδειότατος, εὐμοιρῶν ὑγιοῦς παιδεύσεως καὶ ἐμπειρότατος ἅμα γνώστης τῆς μητρικῆς γλώσσης αὐτοῦ, ἧς οὐ μόνον τὴν ἀρχαίαν, ἀλλὰ καὶ πάσας τὰς φάσεις αὐτῆς μέχρι τῶν ποικιλωτάτων σημερινῶν τοπικῶν διαλέκτων κατὰ βάθος ἐπίσταται. Τούτου δ' ἕνεκα καὶ διὰ τὸ ἐπαγωγὸν τῶν τρόπων αὐτοῦ, καθίσταται εὐχερὴς αὐτῷ ἡ παρατήρησις τοῦ βίου τοῦ ταπεινοῦ, ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ δυςπροσίτου ἕλληνος ἀγρότου, ὃν δυσκολώτατον θὰ ἦτο καὶ τῷ δεξιωτάτῳ τῶν ἀλλοδαπῶν νὰ περιεργασθῇ ἐκ τοῦ σύνεγγυς.

«Πρῶτον δὲ θέμα τῶν παρατηρήσεών του προείλετο τὴν βορειοτάτην ἐσχατιὰν τῆς Εὐβοίας, καὶ ἐπιχαρίτως ἀπεικόνισε τήν τε χώραν καὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς, ἀμφότερα ἥκιστα γνωστά, ἐν δέκα περιγραφαῖς, ἃς χωρίζει καὶ συνδέει διὰ ποιημάτων ἐγκατεσπαρμένων ἐν αὐταῖς. Τινὲς τῶν τοιούτων περιγραφῶν εἰσὶν ἀληθῆ καλλιτεχνήματα.

« Ἡ μετάφρασις εἰς τὸ γερμανικόν, ἰδίως τῶν κεφαλαίων ἐν οἷς ὑπερέχει ἡ δημώδης διάλεκτος τῶν Εὐβοέων, δὲν ἦτο ἔργον εὔκολον, θὰ προσέκρουον δ' εἰς ἀνυπερβλήτους δυσκολίας, ἂν μὴ ἐτύγχανον πρὸς ἐξήγησιν πολλῶν λέξεων καὶ πραγμάτων τῆς συνδρομῆς τοῦ τε φίλου συγγραφέως καὶ τοῦ ἐπίσης ἀξιαγάστου καὶ γλωσσομαθοῦς κ. Ν. Γ. Πολίτου, ὑφηγητοῦ τῆς συγκριτικῆς μυθολογίας ἐν τῷ Ἀθήνησι Πανεπιστημίῳ.

« Ἀρχὴν δ' εἶχον ἐν τῇ μεταφράσει νὰ μὴ ἀποπειρῶμαι νὰ παραλλάσσω ἢ νὰ περικαλλύνω τὸν τρόπον τῆς διηγήσεως, τὸν ἀπέριττον καὶ ἐπαφρόδιτον, ὃν ὁ συγγραφεὺς προέκρινεν ὡς τὸν καταλληλότατον· καίτοι δὲν δύναμαι ν' ἀποκρύψω ὅτι μεγάλα πλεονεκτήματα παρεῖχεν αὐτῷ τὸ ἄρρητον γόητρον τῆς δημώδους γλώσσης, τῆς ὁποίας πολλαχοῦ ποιεῖται χρῆσιν· διότι κενόσπουδος θὰ ἦτο πᾶσα προσπάθεια πρὸς ἀπομίμησιν τῆς ἁπλότητος αὐτῆς ἐν καθαρευούσῃ γερμανικῇ γλώσσῃ. Παρέθηκα ὅμως τὸ κείμενον τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ ποιημάτων χάριν τῶν εἰδότων τὴν ἑλληνικήν, ὅπως μὴ στερηθῶσι τῆς ἀπολαύσεως αὐτῶν. Οἱ δ' ἀγνοοῦντες τὴν γλῶσσαν ἂς ἀρκεσθῶσιν εἰς τὴν μετάφρασιν. Διὰ δὲ τὴν παράλειψιν τῶν ἐν τῷ Ε' κεφαλαίῳ ποιημάτων, ἅπερ δὲν ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ μεταφράσω, καὶ τὴν παρεμβολὴν ἄλλων τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως, οὐδεὶς πιστεύω θὰ θελήσῃ νὰ μὲ κατακρίνῃ, διότι καὶ ταῦτα καθιστᾶσι πασιφανῆ τὴν ἐρασμίαν τοῦ ποιητοῦ φύσιν καὶ ὑποδεικνύουσι τὴν πηγὴν πολλῶν ὡραίων ἐμπνεύσεων.

« Περὶ δὲ τῆς σημασίας τοῦ ἐπισυναπτομένου ἀθηναϊκοῦ παραμυθίου λέγομεν τὰ δέοντα ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ. Εὐτύχημα δὲ θὰ ἦτο ἂν συνετέλουν ταῦτα ὅπως διεγείρωσι τὴν ἅμιλλαν πρὸς καλλιεργίαν τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας, αἵτινες πλουσίους ἐγκλείουσι θησαυρούς.

« Ὁ κ. Δροσίνης δημοσιεύει νῦν ἕτερον ἔργον, κατὰ τὸν τύπον τῶν Ἀγροτικῶν Ἐπιστολῶν τὴν «Ῥούμελην», ἥτις πεποίθαμεν ὅτι οὐδαμῶς ἔσται ὑποδεεστέρα ἐκείνων.

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΒΟΛΤΣ]

* Οὕτω καλοῦσιν οἱ Γερμανοὶ τὰς πρὸς τὴν Ἀνατολὴν Εὐρωπαϊκὰς χώρας, ἰδίᾳ τὴν Ῥωσσίαν καὶ τὴν Αὐστρίαν. Σ. τ. μ.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Εἰς τάφον μέσα ζωντανὸν εὑρίσκομαι θαμμένος,
Καὶ ὅμως εἶμαι φίλτατος εἰς τῶν θνητῶν τὸ γένος.
Εἰς μέρη ζῶ ἀνήλια, δὲν τρώγω δὲν κινοῦμαι,
Ὀφθαλμὸς εἶμαι θελκτικός, πλὴν τοῦ φωτὸς στεροῦμαι.
Ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ τάφου μου μὲ κλέπτουσιν ἐπίσης,
Καὶ μὲ κρεμῶσι κόσμημα εἰς στήθη βασιλίσσης.

Π.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Χιτὼν — χιών.

2

Τὸ σακκί.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Φεβρουαρίου 17 — ΑΘΗΝΩΝ — 17 Φεβρουαρίου 1884

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	395.—
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.—	392. 1/2	500	437.—
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	415.—
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	} 100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.—	250	271.—
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200.—	250	268.—
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205.—	250	209.—
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225.—	250	256.—
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.—	100.—	100	105.—
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νομ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	306.—

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.... Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	12.630.000	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.—	1.000	4100.00
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	203.057	15 » 15 »	21.—	300	286.00
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως ... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.178.201	20 » 20 »	9.90	100	130.00
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	114.50
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	54.299	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	498.00
Ἑταιρία Φωταερίου............... Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου .... Φρ.	1.600.000	1.600.000	11.252		7.—	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων .... Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας .. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου...............	Τραπεζικὸν 3μην.	26.30
»	Ὄψεως.... »	26.80
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης.....	3 ἡμ.	106.
» » ...	Τραπεζικὸν 3μην.	105.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	21.
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανική.......	»	24.10
Αὐστριακὸν Φλωρίον ...	»	
Ἀργυροῦν. πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΩΣ (15 Φεβρουαρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρωπ. Τουρκίας	φρ.	42.1/8
Ἑλληνικὸν δάνειον τῶν 8 0/0..	φρ.	250.1/2
» » τῶν 9 0/0..	φρ.	257.1/2
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου....	φρ.	110.
Λονδίνου 3 μηνῶν	γρ.	110.1/4 — 110.3/8
Παρισίων 3 μηνῶν..........	φρ.	22.85 — 22.87 1/2
Λίρα Ἀγγλικὴ	γρ.	110. 16/40
Εἰκοσάφραγκον	γρ.	87.32/40

Παρατηρήσεις. * Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Α. Ν. Ρ. Βερολῖνον. Τὰ σταλέντα ἐλήφθησαν κατόπιν τῆς ἐπιστολῆς ἡμῶν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κκ. Δ. Ε. Λ. Ληξούριον, Ι. Κ. Ζάκυνθον, Ι. Λ. Κασταναίαν καὶ κυρίαν Γ. Α. Β. Σπάρτην. *Ἐλήφθησαν*. — κκ. Γ. Α. Κωνσταντινούπολιν, Ι. Κ. Δ. καὶ Π. Α. Γέϊσχ, Ι. Σ. Α. Σύρον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Κ. Μ. Εἶνε παραλλαγὴ ἄλλου ἀνεκδότου, ἀναφερομένου εἰς τὸν βασιλέα τῆς Πρωσσίας Φρειδερῖκον τὸν Β', ὅπερ ἀκριβῶς ἔχει οὕτω: Περιπατῶν ὁ βασιλεὺς ἡμέραν τινὰ ἐν ταῖς ὁδοῖς, συνῆψε κατὰ τὸ σύνηθες αὐτῷ συνομιλίαν μετά τινος νέου, ὃν ἀπήντησεν. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ὁ βασιλεὺς ἐρωτᾷ αὐτὸν καὶ «ποία εἶνε ἡ Πίστις του.» — Πιστεύω, Μεγαλειότατε, ὅ,τι πιστεύει καὶ ὁ ῥάπτης μου, ἀπαντᾷ ὁ νεανίας. « — Καὶ τί πιστεύει ὁ ῥάπτης σου; ἐρωτᾷ ἐκ νέου ὁ βασιλεύς. — « Ὁ ῥάπτης μου πιστεύει, Μεγαλειότατε, ὅτι δεν θὰ λάβῃ ποτὲ τὰ 5 τάλληρα, τὰ ὁποῖα τοῦ χρεωστῶ, καὶ τὸ ἴδιον πιστεύω καὶ ἐγώ. — Ὁ βασιλεὺς γελάσας διὰ τὴν εἰλικρίνειαν καὶ τὴν Πίστιν τοῦ ἀνθρώπου ἔδωκεν αὐτῷ τὰ 5 τάλληρα λέγων ὅτι ὤφειλε νὰ ἀλλάξῃ τὴν Πίστιν του καὶ νὰ πληρώσῃ ἐκεῖ ποῦ χρεωστεῖ. Ἐν τούτοις ἡ σύστασις τοῦ βασιλέως δὲν ἐξετελέσθη, διότι ὁ νέος ἐδαπάνησεν ἀλλοῦ τὰ 5 τάλληρα. Ἀλλ' ἡμέραν τινὰ τὸν συναντᾷ ἐκ νέου ὁ βασιλεύς· ἐπειδὴ δ' ἐκεῖνος ἐζήτησε νὰ διεκφύγῃ διὰ πλαγίας τινὸς ὁδοῦ, ὁ βασιλεὺς παρατηρήσας τοῦτο τὸν προσκαλεῖ μεγαλοφώνως καὶ πλησιάσας τὸν ἐρωτᾷ ἐὰν ἐπλήρωσε τὸν ῥάπτην του. — Μεγαλειότατε, ἀπήντησεν ἑτοίμως ὁ ἄλλος, ἐγὼ διὰ 5 τάλληρα δὲν ἀλλάζω τὴν πίστιν μου.» — κ. Ι. Δ. Ζ. Τὸ πρῶτον μέρος δὲν ὑπάρχει ἐξαντληθὲν πρὸ πολλοῦ. — κ. Ζ. Ο. Βερδιάνσκαν. Εἰς ἐπιστολήν σας ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. — κ. Ν. Ε. Β. Τούλτσαν. Ἡ ἀποστολὴ ἤρξατο ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος. — *Φίλῳ Γ'*. Τότε τί τὸν ἐμποδίζει νὰ φθάσῃ καὶ μέχρι τοῦ τρόπου τοῦ Ἡλιογαβάλου, περὶ οὗ λέγεται ὅτι εἰς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ προσκαλουμένους εἰς γεῦμα ἔδιδεν ὡς καθίσματα δερματίνους σάκκους πλήρεις ἀέρος, οὓς διέτασσε νὰ κενώσωσι κατά τινα στιγμὴν τοῦ γεύματος, οὕτως, ὥστε αἱ συνδαιτημόνες εὑρίσκοντο αἴφνης γευματίζοντες ὑπὸ τὴν τράπεζαν. — κ. Μ. Π. Σύρον. Ὀρθότατα. — κ. Δ. Χ. Πειραιᾶ. Τέσσαρα τομίδια τιμώμενα φρ. 10. — κ. Α. Ι. Καλῶς· ἀλλ' οἱ τόσοι λόγοι ἦσαν περιττοί: Montre ce qu' on peut faire en le faisant toi—même. — κ. Π. Τὸ τελευταῖον ἔργον τοῦ Zola εἶνε «La joie de vivre». Ἀντίτυπα ἐκομίσθησαν καὶ ἐνταῦθα. — κ. Ε. Μ. Κωνσταντινούπολιν. Βιβλίον ὁποῖον σημειόνετε δὲν γνωρίζομεν νὰ ἐξεδόθη ἐνταῦθα. — *Περιέργῳ*. Καὶ μαγείρους καὶ τραπεζοκόμους καὶ τραπεζοποιοὺς καὶ ὀψωνάτορας καὶ ἑδεάτρους (τοὺς προγεύστας) καὶ δημιουργοὺς καὶ παρασίτους .... ὅσους θέλετε. — κ. Θ. Ι. Π. Πάτρας. Ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς, — *Φιλοσόφῳ*. Ἡ εὐτυχία! Εἶνε, λέγει ὁ Karr, ἡ μειδιῶσα ἐκείνη ἀχυροσκεπὴς καλύβη, ἡ ἐν μέσῳ τῆς χλοαζούσης φύσεως κειμένη. Ἀλλὰ μόνον μακρόθεν βλεπομένη· ἐὰν εἰσέλθῃς ἐντὸς αὐτῆς, δὲν θὰ τὴν εὕρῃς πλέον! — κ. Δ. Ν. Βιέννην. Στατιστικὰς πληροφορίας ὁποίας ζητεῖτε, δὲν δυνάμεθα νὰ σᾶς χορηγήσωμεν, διότι τοιαῦτα γεγονότα δὲν ἀναγράφονται δυστυχῶς παρ' ἡμῖν. — κ. Μ. Τοῦτο ἔχει κοινὸν πρὸς τὸν χρυσόν, ὅτι οὐδέποτε ὡς αὐτὸς εἶνε ἀμιγής. — κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Τὰ χρήματα ἐλήφθησαν παρὰ τῆς Ἐθν. Τραπέζης. Τὸ ἰσότιμον σᾶς πέμπομεν ταχυδρομικῶς διὰ συναλλαγματικῆς. — κ. Α. Ν. Ἦτο λάθος ἀπροσεξίας, οἷα συμβαίνουσιν ἐνίοτε. Τὴν χώραν, ἐν ᾗ κεῖται τὸ Ἐδιμβοῦργον γνωρίζουσι καὶ τὰ παιδία τοῦ σχολείου, καὶ δὲν ἦτο δικαιον νὰ ἀποδοθῇ τὸ σφάλμα εἰς ἄγνοιαν.

Αἱ συνδρομαὶ διευθύνονται ἀπ' εὐθείας εἰς Ἀθήνας «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας», ἀποστέλλονται δὲ δι' ἐπιταγῶν, τραπεζικῶν γραματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἑλληνικῶν γραμματοσήμων, χρυσοῦ, τοκομεριδίων τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν δανείων, τραπεζικῶν γραμματίων Γαλλικῆς Τραπέζης ἢ γαλλικῶν γραμματοσήμων, γραμματίων τῆς Ἰονικῆς Τραπέζης, ῥωσσικῶν καὶ ῥωμουνικῶν χαρτονομισμάτων, καὶ οἱασδήποτε ἄλλης ἀξίας.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[16 Φεβρουαρίου (Πέμπτη) 1884]

Κατ' ἐπισήμους πληροφορίας ἡ δύναμις τοῦ στρατοῦ κατὰ τὴν 1 ἱσταμένου μηνὸς ἀνήρχετο εἰς 27,960 ἄνδρας, διαιρουμένη κατὰ σώματα ὡς ἑξῆς: Πεζικὸν 13,803 ἄνδρες, Εὔζωνοι 3,782, Πυροβολικὸν 2,435, Μηχανικὸν 1,464, Ἱππικὸν 1,270, Νοσοκόμοι 354, Ὁπλοστάσιον 141, Διεύθυνσις ὑλικοῦ πολέμου 105, Χωροφυλακὴ 4,022, εἰδικαὶ ἐν γένει ὑπηρεσίαι καὶ καταστήματα 564, ἐν ὅλῳ ἄνδρες 27,960. — Συνεπείᾳ τῆς ἐκδοθείσης πρὸ καιροῦ ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ναυτικῶν κ. Τομπάζη προσκλήσεως, διάφορα εὐρωπαϊκὰ ναυπηγεῖα ἔστειλαν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ναυτικῶν διάφορα πρότυπα πολεμικῶν πλοίων μετὰ προσφορῶν μειοδοτικῶν, ὅπως ἀναλάβωσι τὴν κατασκευὴν τοιούτων. — Κηρύσσεται διαγωνισμὸς ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν ὅπως ἀποσταλῶσι δύο ἔτι νέοι εἰς ἀλλοδαπὴν πρὸς ἐκμάθησιν τῶν ναυπηγικῶν. Ὁ διαγωνισμὸς οὗτος γενήσεται ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν Ναυτικῶν τῇ 1 Ἰουνίου ἐ. ἔ. ἐνώπιον δύο ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τοῦ ναυπηγικοῦ κλάδου καὶ ἑνὸς καθηγητοῦ τῶν ἀνωτέρων μαθηματικῶν. — Τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν προμηθευθὲν ἐκ Γαλλίας σπόρον μεταξοσκώληκος, ἐκκαθαρισμένον κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Παστέρ, διένειμεν αὐτὸν εἰς τὰς περὶ τὴν σκωληκοτροφίαν καταγινομένας ἐπαρχίας. — Τὴν νύκτα τῆς Κυριακῆς, περὶ ὥραν 11 ἐξερράγη πυρκαϊὰ ἐν τῇ παλαιᾷ ἀγορᾷ, μεταδοθέντος τοῦ πυρὸς ἔκ τινος ἀλλαντοποιείου ἢ κρεοπωλείου χοιρινῶν κειμένου κάτωθεν τοῦ Ὡρολογίου τῆς ἀγορᾶς. Ἐπειδὴ πάντα τὰ καταστήματα τοῦ μεγάλου τούτου τετραγώνου εἶνε ξύλινα καὶ σεσαθρωμένα, τὸ πῦρ εὗρε τροφὴν πρόχειρον καὶ ἐν ἀκαρεῖ αἱ φλόγες μετεδίδοντο ἀπὸ παραπήγματος εἰς παράπηγμα. Εὐτυχῶς ἡ ἔγκαιρος σύνδρομὴ καὶ τῶν πυροσβεστῶν καὶ τῶν κλητήρων καὶ τοῦ κ. Δημάρχου ἀνέστειλε τὴν πρόοδον τοῦ πυρός. — Τηλεγραφικῶς ἠγγέλθη τῷ ἐνταῦθα πρεσβευτῇ τῆς Ρωσσίας κ. Σίσκιν ἡ μετάθεσις αὐτοῦ παρὰ τῇ αὐλῇ τῆς Σουηδίας. Διάδοχος τοῦ κ. Chichkine ἐν Ἀθήναις διωρίσθη ὁ κ. Bitzkof, ὅστις διετέλεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη πρεσβευτὴς ἐν Πεκίνῳ. — Αἱ εἰσπράξεις τοῦ τελωνείου Πειραιῶς μέχρι τῆς 11 μεσοῦντος ἀνῆλθον εἰς 420 χιλ. φράγκων, ἐνῷ καθ' ὅλον τὸν ἀντίστοιχον μῆνα τοῦ 1883 εἰσεπράχθησαν 450 χιλ. φράγκων. — Κατὰ τὸ ὑποβληθὲν εἰς τὴν βουλὴν περὶ πυρείων νομοσχέδιον ἡ καθ' ἅπαν τὸ κράτος κατασκευή, εἰσαγωγὴ καὶ πώλησις τοιούτων ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν κυβέρνησιν, ἥτις πρὸς ἐκτέλεσιν δύναται νὰ συστήσῃ καὶ ἐργοστάσια. Ἡ τιμὴ ὑπολογίζεται μέχρι λεπτῶν δέκα κατὰ ἑκατοντάδα διὰ τὰ κοινὰ ἐκ ξύλου, μέχρι δὲ λεπτῶν τριάκοντα διὰ τὰ λοιπά. — Ἡ βουλὴ ἐπεψήφισε τὰ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ὑποβληθέντα νομοσχέδια, δι' ὧν ἡ μὲν σύνταξις τῆς χήρας καὶ τῶν ὀρφανῶν τοῦ Γεωργίου Πετμεζᾶ αὐξάνεται εἰς 300 δραχμάς, ἡ δὲ τῆς χήρας τοῦ στρατηγοῦ Γεωργαντᾶ εἰς δραχμὰς 250. — Λέγεται ὅτι ἡ ἡμετέρα κυβέρνησις διαπραγματεύεται μετὰ τῆς γερμανικῆς πρὸς συνομολόγησιν ἐμπορικῆς συμβάσεως. Κατὰ τὸν «Ἀγγελιαφόρον τῶν Ἀθηνῶν» ἡ κορινθιακὴ σταφίς, μέχρι τοῦδε θεωρουμένη ὡς ἐπιδόρπιον, πληρώνει δασμὸν 25 μάρκων (30 φράγκων) τὰ 100 χιλιόγραμμα· φαίνεται δὲ νῦν ὅτι ἡ Γερμανία εἶνε διατεθειμένη νὰ ὑποβιβάσῃ αὐτὸν εἰς 8 μόνον μάρκας, δηλαδὴ 10 φράγκα. — Τεσσαράκοντα εἰσὶν οἱ μηχανικοί, μεθ' ὧν ὁ ἐπιθεωρητὴς τῶν δημοσίων ἔργων κ. Βλάσης συνεφώνησεν, ὅπως ἀφίκωνται ἐνταῦθα ἐντὸς τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος. Ἐκ τούτων εἴκοσιν εἰσὶ Ἐλβετοί, οἱ δ' ἕτεροι εἴκοσιν Ἰταλοί, ὧν οἱ πλείονες θὰ ἀποβιβασθῶσιν εἰς Μεσολόγγιον ἐπιδιδόμενοι εἰς τὰ ἐν Ἀκαρνανίᾳ τελούμενα ἔργα. — Αἱ ἐργασίαι τοῦ ἐκβραχισμοῦ τῆς μεταξὺ Μεγάρων καὶ Καλαμακίου Κακῆς Σκάλας, ἐπὶ τῆς γραμμῆς τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς—Πατρῶν, ἤρξαντο δραστηρίως ὑπὸ τῆς ἀναλαβούσης τὴν ἐπεχείρησιν εἰδικῆς ἑταιρίας. Οὕτω δὲ πιστεύεται, ὅτι καὶ τὸ δυσχερὲς τοῦτο τμῆμα ἔσεται ἕτοιμον μετ' ὀλίγους μῆνας. — Ἐν τῇ συγκροτηθείσῃ συνελεύσει τῶν μετόχων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἀπεφασίσθη, ὑπὸ τὴν ἐπιφύλαξιν τῆς κυβερνητικῆς ἐγκρίσεως, ὅπως ἐκδίδωνται ὑπὸ τῆς Τραπέζης καὶ τραπεζικὰ γραμμάτια τῶν δραχμῶν 1000. — Κατά τινα σημείωσιν τῆς διαχειρίσεως τῆς τέως ἐπιτροπῆς τοῦ ἐν Τήνῳ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος 1883 εἰσεπράχθησαν ἐν ὅλῳ δρ. 164,527,44, περιλαμβανομένου καὶ τοῦ ἐκ δρ. 51,935,19 ὑπολοίπου τοῦ 1882.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ
ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ
ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ, ΥΦΗΓΗΤΟΥ.

Τιμᾶται φράγκων 3 ½.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 2 ½ φράγκων.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. **2,80.**

ΕΡΓΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΙΣΤΟΙ ΑΡΑΧΝΗΣ .... δρ. ν. 1
ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΑΙ.................. » 2
ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ .... » 2
ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩ........ » 1

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς ΕΣΤΙΑΣ.

Ἀποστέλλονται πρὸς αἰτοῦντας ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ. Βιβλίον τοῦ λαοῦ. Ἔργον τοῦ διασήμου Ἰταλοῦ συγγραφέως καὶ φιλοπάτριδος Ἰωσὴφ Μαντζίνη. Πωλεῖται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ
ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Εἰς κομψότατον τόμον ἐκ 12 τυπογραφικῶν φύλλων

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς «Ἑστίας»

ἀντὶ δραχμῶν ν. 2.

Η ΕΛΛΑΣ ΤΗΝ ΒΑΡΒΙΤΟΝ, ἤτοι δοκίμια λυρικῆς ποιήσεως μετὰ προλόγου περὶ αὐτῆς, ὑπὸ Ἰωακεὶμ Ι. Παυλίδου. Ἐν Λειψίᾳ, τύποις Γουλ. Δρουγουλίνου. 1883. 8ον, σελ. 187. [Ἡ συλλογὴ αὕτη, περιλαμβάνουσα μακρὰν μελέτην περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ ἀναπτύξεως τῆς λυρικῆς ποιήσεως παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, καὶ 26 ποιήματα εἰς διάφορα μέτρα, ἐκτετυπωμένη καλλιτεχνικῶς ἐν Λειψίᾳ, πωλεῖται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας», ἀντὶ δραχ. 3,50].

Τόμοι τῆς Εστιας ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5 ἕκαστος, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8. Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγοράζοντες τόμους τῆς Εστιας ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἅτινα εἶνε δι' ἕκαστον τόμον ἄδετον λεπτὰ 60, δεδεμένον λεπτὰ 80.

Ὡσαύτως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς Εστιας πωλοῦνται καὶ παλαιὰ φύλλα αὐτῆς καὶ δελτία, τὰ μὲν φύλλα πρὸς λεπτὰ 25, τὰ δὲ δελτία πρὸς λεπτὰ 10.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 Β'.—721.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 374.— 26 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1884.— Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

Ὑπενθυμίζεται τοῖς ἐνδιαφερομένοις ὅτι ἡ προθεσμία πρὸς ὑποβολὴν τῶν χειρογράφων διὰ τὸν Β' διαγωνισμὸν τῆς « Ἑστίας » πρὸς συγγραφὴν ἑλληνικοῦ διηγήματος λήγει τῇ 29 ἱσταμένου Φεβρουαρίου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 426

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ, μυθιστορία τῆς κυρίας Οὐΐδα. Μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου.

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΓΟΡΔΩΝ.

ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ.

ΜΥΡΜΗΚΕΣ, ΜΕΛΙΣΣΑΙ καὶ ΣΦΗΚΕΣ ὑπὸ Ν. Χ. Ἀποστολίδου.

ΓΕΡΜΑΝΟΙ ΑΓΙΟΙ ΕΝ ΚΥΠΡΩι.

Ο «ΧΡΟΝΟΣ» ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἡ ἐν Παρισίοις ἐθνικὴ Ἑταιρία πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῆς γεωπονίας, εὐγνωμονοῦσα τῷ περιωνύμῳ φυσιολόγῳ Pasteur δι' ὅσας σωτηρίους ἀνακαλύψεις ἐποιήσατο ὑπὲρ τῆς γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας, προσήνεγκεν αὐτῷ γεῦμα πολυτελὲς καὶ δῶρον τιμητικὸν ἔκπωμα. Τοῦ γεύματος μετεῖχον καὶ οἱ ἐπὶ τῆς γεωργίας καὶ τῶν ταχυδρομείων καὶ τηλεγράφων ὑπουργοὶ τῆς Γαλλίας. Εἰς τὰ ἐγκώμια δ' ἅπερ ἀπηύθυναν εἰς τὸν ἐπιφανῆ ἐπιστήμονα, ὃν ὠνόμασαν *ἀληθῆ εὐεργέτην τῆς γεωργίας*, ὁ Pasteur ἐγερθεὶς ἐν μέσῳ εὐφημιῶν ηὐχαρίστησε τοὺς τιμήσαντας αὐτὸν διὰ φράσεων λίαν μετριοφρόνων. «Δὲν εἶμαι, εἶπεν, ἀναίσθητος πρὸς τοὺς ἀπευθυνομένους μοι ἐπαίνους, ἀλλ' ὁ ἔπαινος μὲ στενοχωρεῖ πάντοτε, διότι ἀναφέρεται εἰς παρελθούσας ἐργασίας, ἴδιον δὲ τῆς ἀληθοῦς ἐπιστήμης εἶνε νὰ μὴ εὐχαριστῆται ποτὲ εἰς τὰ κτηθέντα. Ἡ ἐπιστήμη δὲν πρέπει νὰ στρέφῃ τὸ βλέμμα πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀλλὰ πάντοτε νὰ ἀτενίζῃ ἐμπρὸς πρὸς νέας κατακτήσεις. Μακρὰ ὑπολείπεται ἔτι ἡμῖν ὁδὸς νὰ διανύσωμεν. Ἐγὼ μόνος, ἢ καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τῶν συνεργατῶν μου — τὸ λέγω ἄνευ ψευδοῦς μετριοφροσύνης — κατώρθωσα τόσον ὀλίγα πράγματα! Πόσα δεινὰ δὲν μένει ἔτι νὰ θεραπευθῶσι. Ἀλλὰ θαρρεῖτε· νέαι μέθοδοι ἐρεύνης δημιουργοῦνται, αἱ δὲ μέθοδοι εἶσὶν ἡ ψυχὴ τῆς ἐπιστήμης.» Κατέληξε δὲ ἐξάρας τὰς εὐτυχεῖς συνεπείας τοῦ συνδυασμοῦ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς πείρας καὶ εὐχηθεὶς ὑπὲρ τῆς γονιμότητος καὶ ἀσφαλείας τοῦ μέλλοντος.

— Ἐξεδόθη ἐν Πέστῃ ἀπάνθισμα τῶν ἐν τοῖς πολυαρίθμοις ἔργοις τοῦ διασήμου Οὔγγρου μυθιστοριογράφου Μαύρου Γιόκαη περιεχομένων ῥητῶν, γνωμικῶν, ἀποφθεγμάτων. Τὸ ἀπάνθισμα τοῦτο, ὅπερ θερμοτάτης ἔτυχεν ὑποδοχῆς ἐν τῇ πατρίδι τοῦ συγγραφέως, ἐπιγράφεται *Ἡγὼ τεσσαράκοντα ἐτῶν*, διότι ἀπὸ τεσσαρακονταετίας γράφει ὁ ἀκάματος μυθιστοριογράφος, ἐκδοὺς τὸ πρῶτον αὐτοῦ διήγημα τῷ 1843.

— Ἄγγλος δημοσιογράφος, ὁ κ. **H. D. Trail**, γνήσιος Τόρυς, ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως ἐν Λονδίνῳ ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ὁ *Νέος Λουκιανὸς* (**New Lucian**), σειρὰν διαλόγων, ἐν οἷς πραγματεύεται διάφορα τῶν ἀπασχολούντων τὴν σύγχρονον κοινωνίαν ζητημάτων. Τὸ ἔργον δὲν ἀμοιρεῖ εὐφυΐας καὶ σατυρικῆς πρωτοτυπίας, ἀλλ' ἡ ἐκλογὴ τῶν θεμάτων, ἅτινα πάντα ἐφήμερον ἐνέχουσιν ἐνδιαφέρον, ἐλέγχει ὑπερβολικὴν τὴν ἀξίωσιν τοῦ συγγραφέως ν' ἀντιμετρηθῇ πρὸς τὸν Λουκιανόν. Ἐν ἑνὶ τῶν διαλόγων, Πλάτωνος καὶ Λανδώρ, χλευάζει καὶ γελοιοποιεῖ τὸν νεώτερον ψευδοελληνισμόν· ἐν ἑτέρῳ ἐπικρίνει πικρότατα τὴν ῥητορικὴν τέχνην τοῦ Γλάδστωνος, καὶ ἐν ἄλλῳ, Λουκιανοῦ καὶ Πασκάλ, καταδεικνύει τὴν διαφορὰν τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν καὶ τῶν μεσαιωνικῶν ἰδεῶν περὶ τῶν σχέσεων τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰς ἀοράτους δυνάμεις.

— Τὸν προσεχῆ Αὔγουστον θὰ συνέλθῃ ἐν Ὀδησσῷ τὸ ἕκτον συνέδριον τῶν ἀρχαιολόγων, εἰς ὃ δύνανται νὰ μετάσχωσιν ἐκτὸς τῶν προσκεκλημένων ὑπὸ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, καὶ τῶν ἀντιπροσώπων ἐπιστημονικῶν σωματείων καὶ ἀρχαιολογικῶν ἑταιριῶν, καὶ πᾶς ὅστις δηλώσῃ τὴν πρὸς τοῦτο ἐπιθυμίαν του, καταβάλλων δικαίωμα εἰσόδου ῥούβλια τρία καὶ 60 καπήκια. Ἡ πρώτη συνεδρίασις γενήσεται τῇ 15/27 Αὐγούστου ἡ δὲ τελευταία τῇ 1/13 Σεπτεμβρίου· ἐν αὐταῖς δὲ θὰ συζητηθῶσι διάφορα ἀρχαιολογικὰ ζητήματα, θὰ ὀργανωθῶσι δὲ καὶ ἀρχαιολογικαὶ ἐκδρομαὶ εἰς διάφορα μέρη τῆς κριμαϊκῆς χερσονήσου καὶ ἔκθεσις ἀρχαιολογική. Ἐκ τῶν πρὸς συζήτησιν ὑποβληθησομένων θεμάτων σημειοῦμεν τὰ ἑπόμενα δύο, ἅτινα σχετίζονται ἐμμέσως μὲ τὴν ἡμετέραν ἱστορίαν.

«Περὶ τῶν ἰχνῶν τοῦ σλαβικοῦ δικαίου ἐν τῇ βυζαντιακῇ νομοθεσίᾳ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος, καὶ περὶ τῆς ῥοπῆς ἣν ἔσχε τὸ Βυζάντιον εἰς τὸν σλαβισμόν.»

«Περὶ ὀργανώσεως τῶν παλαιῶν σλαβικῶν κοινοτήτων, κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν βυζαντινῶν. Περὶ τῶν ἐπιστημονικῶν ἀναγκῶν πρὸς τὴν σπουδὴν τοῦ συγχρόνου Βυζαντίου.»

— Ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Αὐστρίας, ἥτις τὰς ὥρας τῆς σχολῆς αὐτῆς δαπανᾷ συγγράφουσα, ἠγόρασε μικρὸν τυπογραφεῖον ἵνα ἐκτυπόνῃ μόνη τὰ φιλολογικὰ ἔργα της.

— Ἑταιρία τις ἐν Βιέννῃ σκοπὸν ἔχουσα τὴν ἀνατροφὴν τῶν κυνῶν, προτίθεται νὰ διοργανώσῃ αὐτόθι ἔκθεσιν κυνῶν παντὸς γένους τῆς Αὐστροουγγαρίας καὶ Γερμανίας. Ἡ ἔκθεσις, περιλαμβάνουσα δύο τμήματα, ἓν διὰ τοὺς θηρευτικοὺς κύνας, καὶ ἕτερον διὰ πάντας τοὺς ἄλλους, θέλει διαρκέσει ἀπὸ 23—30 Μαρτίου.

— Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Λονδίνου ὑπερβαίνει νῦν τὰ τέσσαρα ἑκατομμύρια, ἀποτελούμενος ἐκ 4,019,000 ψυχῶν. Κατὰ τὰς νεωτάτας ἀπογραφὰς ὁ τῶν Παρισίων συμποσοῦται εἰς 2,239,000, ὁ δὲ τοῦ Βερολίνου εἰς 1,192,000.

— Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐλευσομένου μηνὸς ἀναχωρεῖ ὁ κ. Σλῆμαν πρὸς ἐνέργειαν ἀνασκαφῶν ἐν Τίρυνθι, αἵτινες εἰκάζεται ὅτι θὰ διαρκέσωσιν ἐπὶ μακρόν.

— Ἐν τῇ πόλει Δεσσάου, πρωτευούσῃ τοῦ δουκάτου τῆς Ἀγχάλτης, πρόκειται ν' ἀνεγερθῇ διὰ δημοσίας συνεισφορᾶς ὁ ἀνδριὰς τοῦ Γερμανοῦ ποιητοῦ Γουλιέλμου Μυλλέρου, πρὸς ὃν τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἀνεπίληστον ὀφείλει εὐγνωμοσύνην, διότι «τὰ Ἑλληνικὰ Ἄσματά» του ἀνέφλεξαν τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ καὶ τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἐν τῷ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνι αὐτῶν κατὰ τῶν Τούρκων. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτον ἐὰν καὶ ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀπέστελλε τὸν ὀβολόν της, τιμῶσα εὐλαβῶς τὴν μνήμην τοῦ ἐμπνευσμένου ψάλτου τῆς μεγάλης ἡμῶν ἐπαναστάσεως. Πᾶσα συνεισφορὰ δύναται ν' ἀπευθυνθῇ εἰς τὸν γραμματέα τῆς ἐπιτροπῆς **Dr Hosaeus, Dessau, Herzogliche Bibliothek**, ἢ νὰ κατατεθῇ εἰς τὰ ἐνταῦθα βιβλιοπωλεῖα τῶν κ. κ. **Wilberg** καὶ Καρόλου Μπέκ.

— Τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Παρθεναγωγεῖον ἡ Παλλὰς ἑώρτασε πρό τινος τὴν δεκάτην ἐπέτειον ἀπὸ τῆς συστάσεώς του. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐδαπανήθησαν 37,000 λ. τ. εἰσεπράχθησαν δὲ 25,000. Τὸ ἔλλειμμα δὲ τοῦτο ἀνεπληρώθη διὰ συνδρομῶν τῶν κ. κ. Ν. Ζαρίφη, Ὀδυσ. Νεγρεπόντη, Γ. Ζαρίφη, Στεφάνοβικ, Τραπέζης Κωνσταντινουπόλεως, Α. Βλαστοῦ, Γ. Κορωνιοῦ. Γενομένων δὲ τῶν ἀρχαιρεσιῶν αὐτοῦ ἐξελέγη πρόεδρος τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου ὁ κ. Ο. Νεγρεπόντης, ὅστις καὶ ἀνεκηρύχθη μέγας εὐεργέτης τοῦ Παρθεναγωγείου.

— Προσεχῶς ἐκδίδοται ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ

Digitized by Google

Πανεπιστημίου κ. Παύλου Ἰωάννου σπουδαῖον σύγγραμμα περὶ **Χειρουργικῆς**. χρησιμώτατον διὰ τοὺς ἐκμανθάνοντας τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην.

— Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος μηνὸς ἤρξατο ἡ ἔκδοσις τοῦ προαγγελθέντος νομικοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος τοῦ δικηγορικοῦ Συλλόγου τῶν Ἀθηνῶν.

— Ὡσαύτως ἐξεδόθησαν τὸ Ι' καὶ ΙΑ' τεῦχος τῆς «Εὐτέρπης», μυθιστορικῆς βιβλιοθήκης δὶς τοῦ μηνὸς ἐκδιδομένης ὑπὸ τοῦ βιβλιοπώλου κ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. Ἀπὸ τοῦ ΙΑ' τεύχους αὐτῆς ἤρξατο ἡ ἐν αὐτῷ δημοσίευσις τοῦ περιωνύμου μυθιστορήματος τοῦ Ἀλεξάνδρου Δυμᾶ «Οἱ τρεῖς Σωματοφύλακες».

—Ἐξεδόθησαν νέαι ἐφημερίδες ἐνταῦθα μὲν ὁ «Μασκαρᾶς» σατυρική, ἐν Χαλκίδι ἡ «Παλίρροια», ἐν Βώλῳ τὸ «Ἐθνικὸν Μεγαλεῖον» καὶ ἐν Τρικκάλοις ἡ «Φωνὴ τῶν Τρικκάλων» καὶ ἡ «Ψαλίδω» σατυρική.

— Ἐπανελήφθη ἡ ἔκδοσις τῆς ἐν Χανίοις ἐφημερίδος «Λευκὰ Ὄρη» ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Κ. Κ. Μητσοτάκη.

— Διεκόπη δὲ ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος ἡ ἔκδοσις τῶν «Νέων Ἰδεῶν».

16 Φεβρουαρίου 1884

Φίλε Κύριε Διευθυντὰ τῆς «Ἑστίας».

Ἐν τῇ ἀπαριθμήσει τῶν διαφόρων προσωνυμιῶν, δι' ὧν ἐκφράζεται ἐν Ἑλλάδι τὸ γλυκὺ ὄνομα Μαρία, παρελείψατε οὐ μόνον τὰ ὑπὸ τῆς «Ἐλπίδος» τῆς Ζακύνθου ὑπομιμνησκόμενα ὑμῖν σήμερον *Μαίρη* καὶ *Μαρί*, συνηθέστατα καὶ παρ' ἡμῖν ληφθέντα πλέον καὶ υἱοθετηθέντα ἐκ τῆς ἀγγλικῆς καὶ γαλλικῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ *Μαριωράκη*, φαναριωτικόν, καὶ τὸ κοινότερον ἀκόμη *Μαρζώ*. Σᾶς παρακαλῶ μὴν ἀφήσετε καὶ αὐτὰ τὰ τόσον συμπαθῆ. Ἐν ὅλοις 24.

Ὑμέτερος φίλος
Ι. Κ.

Υ. Γ. Τὸ *Μανιώ* μάλιστα ἔχει καὶ *Μανιώκα* τροπολογίαν· δὲν ἐπετρέπετο δὲ νὰ λησμονηθῇ ἀφοῦ ὑπάρχει καὶ τραγοῦδι :

» Ἡ Μανιὼ ἕνα κακὸ ἔχει μόνο, κτλ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἀττικὸν δίκαιον. Ὁ Ἄρειος Πάγος καὶ οἱ Ἐφέται ὑπὸ Ἀχιλλέως Ἀγαθονίκου, ἀρεοπαγίτου. Τεῦχ. Α'. Ἐν Ἀθήναις, 1884. Τύποις Κορομηλᾶ. Σελ. κ'. 152 εἰς 16ον.

[Ἡ ἥττον γνωστὴ ἄποψις τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἀναμφιβόλως τὸ δίκαιον, οὗτινος τὰ λίαν σπάνια μνημεῖα τὰ μέχρις ἡμῶν περισωθέντα ἐπὶ μακρὸν ἔπειθον τοὺς μεταγενεστέρους ὅτι ἡ ἀνάπτυξις αὐτοῦ ὅλως ἀναξία λόγου ὑπῆρξεν. Αἱ τῶν τελευταίων ἐν τούτοις δεκαετηρίδων ἐπίμοχθοι ἔρευναι, δι' ὧν ἐπιμελῶς περισυνήχθησαν καὶ συνηρμολογήθησαν τὰ ἔνθεν κακεῖθεν ἐν ἐπιγραφαῖς καὶ κλασικοῖς συγγραφεῦσι διεσπαρμένα συντρίμματα. ἀνέῳξαν νέας ὅλως ἀπόψεις τοῦ ἑλληνικοῦ δικαίου, ἱκανούσας ἡμᾶς, ἂν οὐχὶ νὰ γνωρίσωμεν ὁπωσδήποτε ἐπακριβῶς τὴν γονιμότητα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος ἐν τῷ πεδίῳ τούτῳ, νὰ ἀπορρίψωμεν ὅμως τοὐλάχιστον τὴν προτέραν ἡμῶν πλάνην ἐκείνην. Βεβαίως τὸ ἑλλην. δίκαιον — δυνάμεθα ἀνενδοιάστως νὰ εἴπωμεν — δὲν ἀνυψώθη ποτὲ εἰς τὴν βαθμῖδα τῆς τελειώσεως τοῦ ῥωμαϊκοῦ, καὶ δὴ διὰ λόγους εὐχερῶς διαγιγνωσκομένους ἐν τῇ σπουδῇ τῆς καθόλου πνευματικῆς ἐξελίξεως τῆς ἀνθρωπότητος· ἀλλ' ὅμως πρῶτον αὐτὸ ἐνεκαίνισε σαφῶς μάλιστα καὶ δεδηλωμένως τοὺς θεσμοὺς ἐκείνους, οἵτινες ἐν τῇ ποινικῇ ἰδίως δικαιοσύνῃ ἀποτελοῦσι σήμερον τὴν βάσιν πάσης πεπολιτισμένης νομοθεσίας. Ἐν τούτῳ δὲ ἔγκειται καὶ ἡ πρωτοτυπία καὶ ἡ ἀξία καθόλου τοῦ προκειμένου ἔργου. Ἡ ὕλη αὕτη ἐπεξεργασθεῖσα μέχρι τοῦδε ὑπὸ φιλολόγων, ἔχρῃζεν ἤδη τοῦ ἐρευνητικοῦ φακοῦ τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, ἥτις ἦν ἡ ἁρμοδιωτάτη ὅπως ἐκφέρῃ τελικὴν γνώμην περὶ αὐτῆς. Δυστυχῶς ἀδύνατον καθίσταται ἵνα ἐν τῷ στενῷ τοῦ «Δελτίου» χώρῳ δώσωμεν ἀξίαν τοῦ θέματος καὶ τῆς συγγραφῆς ἀνάλυσιν· τὸ α' τοῦτο τεῦχος, πλὴν τοῦ προλόγου καὶ τῆς εἰσαγωγῆς, ἐν ᾗ πειρᾶται ὁ συγγραφεὺς νὰ δώσῃ τὸν γενικὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ ἑλληνικοῦ δικαίου, ἀφιεροῦται εἰς τὴν ἐκ τῶν πηγῶν ἀναπαράστασιν τῶν θεσμῶν τοῦ Ἀρείου Πάγου ὡς καὶ τῶν λοιπῶν δικαστηρίων ἐπὶ Παλλαδίῳ, ἐπὶ Δελφινίῳ, ἐπὶ Πρυτανείῳ καὶ ἐν Φρεαττοῖ ἐν οἷς κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κ. Ἀγαθονίκου ἐδίκαζον οἱ ἐφέται, περιορισθέντες ὅμως βραδύτερον μόνον ἐν τῷ τελευταίῳ. Ἐξετάζεται δὲ ἡ ἵδρυσις αὐτῶν, διαρρηγνυμένων τῶν περικαλυπτόντων αὐτὴν μύθων, ἡ σύστασις, ἡ ἁρμοδιότης κλπ. Βάσις εἶναι ὅτι ὁ Ἄρειος Πάγος ἦτο προωρισμένος διὰ τὴν κρίσιν τῶν *ἑκουσίων* εἴτε *ἐκ προνοίας* φόνων, τὰ δὲ ἕτερα δικαστήρια διὰ τὴν τῶν *ἀκουσίων* καὶ *δικαίων*, διάκρισις ἥτις ἐνωρὶς ἐγένετο ἐν τῷ ἀττικῷ δικαίῳ. Εἶτα ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ ἀγῶνος μεταξὺ εὐπατριδῶν καὶ λαοῦ, βραδύτερον πλουσίων καὶ πενήτων καὶ τῆς ἀντιζηλίας τῶν γενῶν, ἀγῶνος ἐξαγγέλλοντος τὸ πρῶτον καὶ σπουδαιότατον βῆμα εἰς χειραφέτησιν τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἀπὸ τῆς ἱεροκρατικῆς πέδης, ἐγεννήθη ἡ ἀνάγκη *γραπτοῦ* δικαίου, οὗ οἱ νομοθέται, ὁ Δράκων τὸ πρῶτον, ὁ Σόλων εἶτα καὶ ἔτι περαιτέρω οἱ τῆς καθαρᾶς δημοκρατικῆς ἐποχῆς, τυγχάνουσι τοῖς πᾶσι γνωστοί. Ὁ συγγραφεὺς παρακολουθεῖ κατὰ πόδας πᾶσαν τὴν πολιτειακὴν καὶ κοινωνικὴν ταύτην ἐξέλιξιν τοῦ ἀθηναϊκοῦ λαοῦ περιγράφων τὸν ἀντικατοπτρισμὸν αὐτῆς ἐν τῇ διαμορφώσει τοῦ δικαίου καὶ δὴ τοῦ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ δικαστηρίου, «τοῦ σεμνοτάτου καὶ δικαιοτάτου» ἁπάντων, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν. Ἐφεξῆς ἡ διαίρεσις τῶν ἀγωγῶν, ἡ κατάταξις τῶν ἀδικημάτων, ἡ ἁρμοδιότης τῶν διαφόρων δικαστηρίων προβαίνουσιν ἀναπτυσσόμεναι τελειότερον καὶ ἀκριβέστερον πάντοτε, ἐνῷ ἡ δημοσιότης τῶν συζητήσεων, τὸ ἁπάντων τῶν πολιτῶν δικαίωμα τοῦ κατηγορεῖν καὶ ἡ συμμετοχὴ αὐτῶν εἰς τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης σταθερῶς μένουσιν αἱ βάσεις, ἅμα δὲ τὰ ἄριστα κοσμήματα τῆς ἀττικῆς δικαιοσύνης. Οὕτω τὸ ἔργον ἐξικνεῖται μέχρι τῶν χρόνων τῆς γενικῆς καταπτώσεως τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸν ῥωμαϊκὸν ζυγόν, ἐν οἷς καὶ καταλήγει. Ἡ περιγραφὴ εἶναι πανταχοῦ σαφής, ἡ γλῶσσα ὁμαλὴ καὶ εὐάρεστος προδίδουσα τὴν χάριν ἣν ἡ μελέτη τῶν συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος δωρεῖται. Ἀσθενέστερόν πως εἶναι τὸ ἔργον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεύνης· οἱ θεσμοὶ καὶ ἡ τούτων ἀνάπτυξις δὲν ζωογονοῦνται *ἀρκούντως* διὰ τῶν αἰτίων ἐκείνων, ἅτινα πολλάκις, καίπερ ἧττον προσπίπτοντα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κοινοῦ παρατηρητοῦ, τοσούτῳ μᾶλλον ἀποφασιστικά εἰσι διὰ τὴν πρόοδον καὶ τὴν τύχην τῶν ἐθνῶν· ὑπὸ ζωηρότερον φῶς τῆς ὅλης κοινωνικῆς καταστάσεως τοῦ ἑλλην. λαοῦ καὶ τῶν χαρακτήρων τοῦ ἀρχαίου κόσμου τὸ δίκαιον μετὰ τῶν διαφόρων αὐτοῦ περιόδων πολὺ καταφανέστερον θὰ καθίστατο. Ἀλλ' ἡ συγγραφὴ αὕτη ἀρκούσας κατέχει ἀρετὰς ὅπως κριθῇ ὡς πλουτίσασα αἰσθητῶς τὴν γνῶσιν ἑνὸς τῶν σπουδαιοτάτων κλάδων τῆς ἱστορίας τῆς πατρίδος ἡμῶν. Ν. Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗΣ].

Σελίδες ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἢ ἡ καταστροφὴ ἑνὸς σπουδαστοῦ ὑπὸ Εὐσταθίου Θ. Βερροιώτου. Ἀναγνωσθὲν ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Συλλόγῳ τῶν φοιτητῶν κατὰ τὴν 19 Νοεμβρίου 1883. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου «ὁ Παλαμήδης», ὁδὸς ἁγίου Μάρκου, 28. 1884, 8ον, σελ. 45.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Εἶμαι θαῦμα ἐν τοῖς οὖσιν. Ἐκ τοῦ τάφου μου γεννῶμαι,
Καὶ ἐξέρχομαι ἐκεῖνου νέος αὖθις θελκτικός·
Τὴν καταδικάσασάν με Εἱμαρμένην καταρῶμαι
Τοῦ σαβάνου μου νὰ νήθω τὴν κλωστὴν διηνεκῶς.

2

Γρῖφος

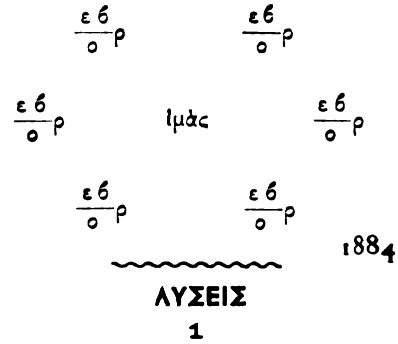

1884 φ. 18.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Μαργαρίτης

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Φεβρουαρίου 24 — **ΑΘΗΝΩΝ** — **24 Φεβρουαρίου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 0/0 Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	360.
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ια. Απ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.—	392. 1|2	500	433.
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	415.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.—	250	276.
25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200.—	250	266.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205.—	250	208.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225.—	250	256.50
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.—	100.—	100	103.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	303.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.... Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.—	1.000	4085.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.—	300	289.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	131.
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	115.50
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	506.
Ἑταιρία Φωταερίου............... Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου .... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων .... Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας .. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	194.

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου..............	Τραπεζικὸν 8μην.	26.50
»	Ὄψεως.... »	26.70
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης.....	8 ἡμ.	106.
» » ...	Τραπεζικὸν 8μην.	105.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	21.
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανική......	»	24.05
Αὐστριακὸν Φλωρίον ...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΩΣ (22 Φεβρουαρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρωπ. Τουρκίας	φρ.	42.3|8
Ἑλληνικὸν δάνειον τῶν 8 0|0..	φρ.	249.1|2
» » τῶν 9 0|0..	φρ.	255.
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου....	φρ.	111.
Λονδίνου 8 μηνῶν	γρ.	110. —110. 7|40
Παρισίων 8 μηνῶν..........	φρ.	22.85 — 22.90
Λίρα Ἀγγλική	γρ.	110.16|40
Εἰκοσάφραγκον	γρ.	87.30'40

Παρατηρήσεις. * Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Π. Ι. Ν. Τσετάτε. Ἡ ἀποστολὴ ἤρξατο συνῳδὰ τῇ ἐπιστολῇ σας. Τῆς συνδρομῆς οὔσης φρ. 20 μόνον, μένει εἰς τὴν διάθεσιν ὑμῶν τὸ ἐκ φρ. 5 περίσσευμα, ὃ περιμένομεν νὰ μᾶς σημειώσητε εἰς τίνα νὰ παραδώσωμεν. — κ. Σ. Α. Σ. Πεσάδαις. Ἐγένετο μὲν πρότασις νὰ ὀνομασθῇ μία τῶν ὁδῶν διὰ τοῦ ὀνόματος Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας, ἀλλ' ἀκριβῶς δι' οὓς λόγους ἀναφέρετε ἡ πρότασις αὕτη ἀπεκρούσθη. — *Ἀδικουμένῳ*. Ὄχι δὰ καὶ τόσον δύσκολον ὅσον φαντάζεσθε. «Πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας, λέγει εὐφυής τις συγγραφεύς, χρειάζεται ὁ ὀκνηρὸς ἵνα ἐξαγάγῃ τὰ ὑποδήματά του, ὁ μεσίτης ἵνα κερδήσῃ 20,000 φράγκων, ὁ ἰατρὸς ἵνα στείλῃ τὸν ἀσθενῆ του, ὁ ἱεροκῆρυξ ἵνα ἀποκοιμίσῃ τὸ ἀκροατήριόν του, ὁ ἱκανὸς στρατηλάτης ἵνα ἀποφασίσῃ περὶ τῆς τύχης ἔθνους τινός, ἡ *κοκκέτα* ἵνα ξεμυαλίσῃ σοβαρόν τινα διδάσκαλον, καὶ *εἷς καλαίσθητος ἄνθρωπος ἵνα διακρίνῃ καλὸν βιβλίον*. — κ. Χ. Γ. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς οὐδὲν ἐνοήσαμεν. Λάβετε τὸν κόπον νὰ ἐξηγηθῆτε σαφέστερον. — *Φίλῳ τῆς «Ἑστίας»*. Ἡ προσφορά σας μᾶς ὑπενθύμισε τὴν τοῦ Πάπα Ἀδριανοῦ τοῦ Δ', ὅστις προσήνεγκε πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας Φραγκῖσκον τὸν Α' ὡς δῶρον τὴν Κωνσταντινούπολιν μὲ μόνον τὸν ὅρον νὰ ὑπάγῃ νὰ τὴν πάρῃ ἀπὸ τοὺς κατέχοντας αὐτήν. » —Τὸ θησαυροφυλάκιόν μου, ἀπήντησεν ὁ βασιλεύς, εἶνε πολὺ μικρὸν ὥστε νὰ περιλάβῃ τόσον μέγα δῶρον!»—κ. Α. Σ. Μ. Βῶλον. Ἐλήφθησαν ἐγκαίρως. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.—κ. Κ. Π. Σπανιώτερον· διότι πολλὰ μὲν τὰ προσφερόμενα, ὀλίγα δὲ τὰ ἄξια δημοσιεύσεως.—κ. Φ. Κ. Abou-homous. Τὸ ἀντίτιμον «Ἀθηναΐδος» ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς. Βιβλία γεωπονικὰ γνωρίζομεν τὰ ἑπόμενα: Ε. Πονηροπούλου «Δοκίμιον γεωργίας», δραχ. 10. «Ἀμπελουργία καὶ Οἰνοποιΐα τοῦ αὐτοῦ, δρ. 3. Π. Ι. Χαλκιοπούλου, «Περὶ βελτιώσεως καὶ ἐμψυχώσεως τῆς ἐν Ἑλλάδι γεωργίας»», δραχ. 3. Α. Ἡλιοπούλου, «Μελέται περὶ γεωργίας», δραχ. 2,50. «Περὶ καλλιεργείας τῶν ἑσπεριδοειδῶν» Ἰαχ. Τομπάζη, δραχ. 4.— Ὁ. Κ. Φωστηροπούλου «Περὶ Ἐλαίας» λεπτὰ 40. Μ. Θ. Χαιρέτη. «Περὶ καλλιεργείας τῆς σταφιδαμπέλου λεπτ. 70.—κ. Ι. Δ. Οὔτε πάρεργον οὔτε περιττόν. Καὶ διὰ νὰ ἴδητε πόσον τιμᾶται καὶ καλλιεργεῖται παρ' ἄλλοις ἡ μουσική, θεωρουμένη ὡς ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τῆς ἐλευθερίου ἀγωγῆς παντὸς οἱουδήποτε ἐπάγγελμα ἀσκοῦντος ἀνθρώπου, σᾶς ἀναφέρομεν τὸ παράδειγμα τοῦ πρό τινος τὴν πόλιν ἡμῶν ἐπισκεφθέντος διαπρεποῦς ἰατροῦ **Billroth**, ὅστις προσκληθεὶς εἰς δεῖπνον παρά τινι τῶν ἐνταῦθα οἰκογενειῶν, ἐδείχθη οὐ μόνον δεξιώτατος κλειδοκυμβαλιστής, ἀλλὰ καὶ τῆς ᾠδικῆς μουσικῆς ἐγκρατέστατος, τραγῳδήσας ἐξαίρετα, ἰατρὸς αὐτός, διαφόρους μελῳδίας. — κ. κ. Ι. Ρ. Α. Πορταριὰν Σ. Ν. Μ. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν. — κ. Π. Π. Καβάλλαν. Ἀντὶ τῶν ἐλλιπῶν ἀπεστάλησαν δύο ἄλλα ἀντίτυπα. Τὸ βιβλίον περὶ οὗ μᾶς ἐρωτᾶτε εἶνε ἄγνωστον ἡμῖν. — κ. Δ. Σ. Μελιτόπολιν. Ἀπεστάλησαν καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἔτους μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐγγραφῆς σας ἐκδοθέντα. — *Τακτικῷ Ἀναγνώστῃ*. Ἡ τόση καταφορὰ εἶνε ἀδικαιολόγητος, διότι εἰς τοιαῦτα λάθη συνηθέστατα ὑποπίπτουσι καὶ αἱ ξέναι ἐφημερίδες. Πολὺς καιρὸς δὲν εἶνε, ὡς γνωρίζετε ἴσως, ἀφ' οὗ ὁ *Γαλάτης*, ἔγκριτον φύλλον τῶν Παρισίων, ἀνεκήρυξε τὸ Βουκουρέστιον πρωτεύουσαν τῆς Βουλγαρίας. Ἐσχάτως δὲ πάλιν ἡ «**Revue Critique**, σοβαρὸν φιλολογικὸν σύγγραμμα, ἀνήγγειλε τὸν θάνατον τοῦ ἐν Ἀμερικῇ Ἕλληνος φιλολόγου Σοφοκλέους διὰ τῶν ἑξῆς: **On a annoncé la mort du philologue Sophoclès à Harvard** (**Etats-Unis**). Ὁ ἀναγινώσκων ταῦτα θὰ ὑποθέσῃ βεβαίως ὅτι τὸ **Harvard** εἶνε πόλις τῆς Ἀμερικῆς· μάτην ὅμως θὰ ζητήσῃ νὰ εὕρῃ αὐτὴν ἐπὶ τοῦ χάρτου, διότι τοιαύτη δὲν ὑπάρχει. **Harvard College** ὀνομάζεται, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἱδρυτοῦ, τὸ ἐν Κανταβριγίᾳ τῆς Ἀμερικῆς πανεπιστήμιον, ἐν ᾧ ἐδίδασκεν ὁ Σοφοκλῆς, τοῦτο δὲ μὴ γνωρίζων, φαίνεται, ὁ γράψας τὴν εἴδησιν, ὑπέπεσεν εἰς τὴν ἀστείαν πλάνην νὰ ἐκλάβῃ ὡς πόλιν τὸ ἐκπαιδευτικὸν ἵδρυμα. — κ. Κ. Τσ. Πάτρας. Τὸ ζητούμενον φύλλον ἐξηντλήθη ἀτυχῶς· διὸ σᾶς ἐπεστράφη τὸ σταλὲν γραμματόσημον.

Digitized by Google

Πανεπιστημίου κ. Παύλου Ἰωάννου σπουδαῖον σύγγραμμα περὶ **Χειρουργικῆς**. χρησιμώτατον διὰ τοὺς ἐκμανθάνοντας τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην.

— Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος μηνὸς ἤρξατο ἡ ἔκδοσις τοῦ προαγγελθέντος νομικοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος τοῦ δικηγορικοῦ Συλλόγου τῶν Ἀθηνῶν.

— Ὡσαύτως ἐξεδόθησαν τὸ Ι' καὶ ΙΑ' τεῦχος τῆς «Εὐτέρπης», μυθιστορικῆς βιβλιοθήκης δὶς τοῦ μηνὸς ἐκδιδομένης ὑπὸ τοῦ βιβλιοπώλου κ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου. Ἀπὸ τοῦ ΙΑ' τεύχους αὐτῆς ἤρξατο ἡ ἐν αὐτῷ δημοσίευσις τοῦ περιωνύμου μυθιστορήματος τοῦ Ἀλεξάνδρου Δυμᾶ «Οἱ τρεῖς Σωματοφύλακες».

— Ἐξεδόθησαν νέαι ἐφημερίδες ἐνταῦθα μὲν ὁ «Μασκαρᾶς» σατυρική, ἐν Χαλκίδι ἡ «Παλίρροια», ἐν Βώλῳ τὸ «Ἐθνικὸν Μεγαλεῖον» καὶ ἐν Τρικκάλοις ἡ «Φωνὴ τῶν Τρικκάλων» καὶ ἡ «Ψαλίδω» σατυρική.

— Ἐπανελήφθη ἡ ἔκδοσις τῆς ἐν Χανίοις ἐφημερίδος «Λευκὰ Ὄρη» ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κ. Κ. Κ. Μητσοτάκη.

— Διεκόπη δὲ ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος ἡ ἔκδοσις τῶν «Νέων Ἰδεῶν».

16 Φεβρουαρίου 1884

Φίλε Κύριε Διευθυντὰ τῆς «Ἑστίας».

Ἐν τῇ ἀπαριθμήσει τῶν διαφόρων προσωνυμιῶν, δι' ὧν ἐκφράζεται ἐν Ἑλλάδι τὸ γλυκὺ ὄνομα Μαρία, παρελείψατε οὐ μόνον τὰ ὑπὸ τῆς «Ἐλπίδος» τῆς Ζακύνθου ὑπομιμνησκόμενα ὑμῖν σήμερον *Μαίρη* καὶ *Μαρί*, συνηθέστατα καὶ παρ' ἡμῖν ληφθέντα πλέον καὶ υἱοθετηθέντα ἐκ τῆς ἀγγλικῆς καὶ γαλλικῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ *Μαριωράκη*, φαναριωτικόν, καὶ τὸ κοινότερον ἀκόμη *Μαριώ*. Σᾶς παρακαλῶ μὴν ἀφήσετε καὶ αὐτὰ τὰ τόσον συμπαθῆ. Ἐν ὅλοις 24.

Ὑμέτερος φίλος
Ι. Κ.

Υ. Γ. Τὸ *Μανιώ* μάλιστα ἔχει καὶ *Μανιώκα* τροπολογίαν· δὲν ἐπετρέπετο δὲ νὰ λησμονηθῇ ἀφοῦ ὑπάρχει καὶ τραγοῦδι:

» Ἡ Μανιὼ ἕνα κακὸ ἔχει μόνο, κτλ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἀττικὸν δίκαιον. Ὁ Ἄρειος Πάγος καὶ οἱ Ἐφέται ὑπὸ Ἀχιλλέως Ἀγαθονίκου, ἀρεοπαγίτου. Τεῦχ. Α'. Ἐν Ἀθήναις, 1884. Τύποις Κορομηλᾶ. Σελ. κ'. 152 εἰς 16ον.

[Ἡ ἧττον γνωστὴ ἄποψις τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ εἶναι ἀναμφιβόλως τὸ δίκαιον, οὗτινος τὰ λίαν σπάνια μνημεῖα τὰ μέχρις ἡμῶν περισωθέντα ἐπὶ μακρὸν ἔπειθον τοὺς μεταγενεστέρους ὅτι ἡ ἀνάπτυξις αὐτοῦ ὅλως ἀναξία λόγου ὑπῆρξεν. Αἱ τῶν τελευταίων ἐν τούτοις δεκαετηρίδων ἐπίμοχθοι ἔρευναι, δι' ὧν ἐπιμελῶς περισυνήχθησαν καὶ συνηρμολογήθησαν τὰ ἔνθεν κακεῖθεν ἐν ἐπιγραφαῖς καὶ κλασικοῖς συγγραφεῦσι διεσπαρμένα συντρίμματα, ἀνέῳξαν νέας ὅλως ἀπόψεις τοῦ ἑλληνικοῦ δικαίου, ἱκανούσας ἡμᾶς, ἂν οὐχὶ νὰ γνωρίσωμεν ὁπωσδήποτε ἐπακριβῶς τὴν γονιμότητα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος ἐν τῷ πεδίῳ τούτῳ, νὰ ἀπορρίψωμεν ὅμως τοὐλάχιστον τὴν προτέραν ἡμῶν πλάνην ἐκείνην. Βεβαίως τὸ ἑλλην. δίκαιον — δυνάμεθα ἀνενδοιάστως νὰ εἴπωμεν — δὲν ἀνυψώθη ποτὲ εἰς τὴν βαθμῖδα τῆς τελειώσεως τοῦ ῥωμαϊκοῦ, καὶ δὴ διὰ λόγους εὐχερῶς διαγιγνωσκομένους ἐν τῇ σπουδῇ τῆς καθόλου πνευματικῆς ἐξελίξεως τῆς ἀνθρωπότητος· ἀλλ' ὅμως πρῶτον αὐτὸ ἐνεκαίνισε σαφῶς μάλιστα καὶ δεδηλωμένως τοὺς θεσμοὺς ἐκείνους, οἵτινες ἐν τῇ ποινικῇ ἰδίως δικαιοσύνῃ ἀποτελοῦσι σήμερον τὴν βάσιν πάσης πεπολιτισμένης νομοθεσίας. Ἐν τούτῳ δὲ ἔγκειται καὶ ἡ πρωτοτυπία καὶ ἡ ἀξία καθόλου τοῦ προκειμένου ἔργου. Ἡ ὕλη αὕτη ἐπεξεργασθεῖσα μέχρι τοῦδε ὑπὸ φιλολόγων, ἔχρῃζεν ἤδη τοῦ ἐρευνητικοῦ φακοῦ τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, ἥτις ἦν ἡ ἁρμοδιωτάτη ὅπως ἐκφέρῃ τελικὴν γνώμην περὶ αὐτῆς. Δυστυχῶς ἀδύνατον καθίσταται ἵνα ἐν τῷ στενῷ τοῦ «Δελτίου» χώρῳ δώσωμεν ἀξίαν τοῦ θέματος καὶ τῆς συγγραφῆς ἀνάλυσιν· τὸ α' τοῦτο τεῦχος, πλὴν τοῦ προλόγου καὶ τῆς εἰσαγωγῆς, ἐν ᾗ πειρᾶται ὁ συγγραφεὺς νὰ δώσῃ τὸν γενικὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ ἑλληνικοῦ δικαίου, ἀφιεροῦται εἰς τὴν ἐκ τῶν πηγῶν ἀναπαράστασιν τῶν θεσμῶν τοῦ Ἀρείου Πάγου ὡς καὶ τῶν λοιπῶν δικαστηρίων ἐπὶ Παλλαδίῳ, ἐπὶ Δελφινίῳ, ἐπὶ Πρυτανείῳ καὶ ἐν Φρεαττοῖ ἐν οἷς κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κ. Ἀγαθονίκου ἐδίκαζον οἱ ἐφέται, περιορισθέντες ὅμως βραδύτερον μόνον ἐν τῷ τελευταίῳ. Ἐξετάζεται δὲ ἡ ἵδρυσις αὐτῶν, διαρρηγνυμένων τῶν περικαλυπτόντων αὐτὴν μύθων, ἡ σύστασις, ἡ ἁρμοδιότης κλπ. Βάσις εἶναι ὅτι ὁ Ἄρειος Πάγος ἦτο προωρισμένος διὰ τὴν κρίσιν τῶν *ἑκουσίων* εἴτε *ἐκ προνοίας* φόνων, τὰ δὲ ἕτερα δικαστήρια διὰ τὴν τῶν *ἀκουσίων* καὶ *δικαίων*, διάκρισις ἥτις ἐνωρὶς ἐγένετο ἐν τῷ ἀττικῷ δικαίῳ. Εἶτα ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ ἀγῶνος μεταξὺ εὐπατριδῶν καὶ λαοῦ, βραδύτερον πλουσίων καὶ πενήτων καὶ τῆς ἀντιζηλίας τῶν γενῶν, ἀγῶνος ἐξαγγέλλοντος τὸ πρῶτον καὶ σπουδαιότατον βῆμα εἰς χειραφέτησιν τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἀπὸ τῆς ἱεροκρατικῆς πέδης, ἐγεννήθη ἡ ἀνάγκη γραπτοῦ δικαίου, οὗ οἱ νομοθέται, ὁ Δράκων τὸ πρῶτον, ὁ Σόλων εἶτα καὶ ἔτι περαιτέρω οἱ τῆς καθαρᾶς δημοκρατικῆς ἐποχῆς, τυγχάνουσι τοῖς πᾶσι γνωστοί. Ὁ συγγραφεὺς παρακολουθεῖ κατὰ πόδας πᾶσαν τὴν πολιτειακὴν καὶ κοινωνικὴν ταύτην ἐξέλιξιν τοῦ ἀθηναϊκοῦ λαοῦ περιγράφων τὸν ἀντικατοπτρισμὸν αὐτῆς ἐν τῇ διαμορφώσει τοῦ δικαίου καὶ δὴ τοῦ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ δικαστηρίου, «τοῦ σεμνοτάτου καὶ δικαιοτάτου» ἁπάντων, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν. Ἐφεξῆς ἡ διαίρεσις τῶν ἀγωγῶν. ἡ κατάταξις τῶν ἀδικημάτων, ἡ ἁρμοδιότης τῶν διαφόρων δικαστηρίων προβαίνουσιν ἀναπτυσσόμεναι τελειότερον καὶ ἀκριβέστερον πάντοτε, ἐνῷ ἡ δημοσιότης τῶν συζητήσεων, τὸ ἁπάντων τῶν πολιτῶν δικαίωμα τοῦ κατηγορεῖν καὶ ἡ συμμετοχὴ αὐτῶν εἰς τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης σταθερῶς μένουσιν αἱ βάσεις, ἅμα δὲ τὰ ἄριστα κοσμήματα τῆς ἀττικῆς δικαιοσύνης. Οὕτω τὸ ἔργον ἐξικνεῖται μέχρι τῶν χρόνων τῆς γενικῆς καταπτώσεως τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὸν ῥωμαϊκὸν ζυγόν, ἐν οἷς καὶ καταλήγει. Ἡ περιγραφὴ εἶναι πανταχοῦ σαφής, ἡ γλῶσσα ὁμαλὴ καὶ εὐάρεστος προδίδουσα τὴν χάριν ἣν ἡ μελέτη τῶν συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος δωρεῖται. Ἀσθενέστερόν πως εἶναι τὸ ἔργον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεύνης· οἱ θεσμοὶ καὶ ἡ τούτων ἀνάπτυξις δὲν ζωογονοῦνται *ἀρκούντως* διὰ τῶν αἰτίων ἐκείνων, ἅτινα πολλάκις, καίπερ ἧττον προσπίπτοντα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κοινοῦ παρατηρητοῦ, τοσούτῳ μᾶλλον ἀποφασιστικά εἰσι διὰ τὴν πρόοδον καὶ τὴν τύχην τῶν ἐθνῶν· ὑπὸ ζωηρότερον φῶς τῆς ὅλης κοινωνικῆς καταστάσεως τοῦ ἑλλην. λαοῦ καὶ τῶν χαρακτήρων τοῦ ἀρχαίου κόσμου τὸ δίκαιον μετὰ τῶν διαφόρων αὐτοῦ περιόδων πολὺ καταφανέστερον θὰ καθίστατο. Ἀλλ' ἡ συγγραφὴ αὕτη ἀρκούσας κατέχει ἀρετὰς ὅπως κριθῇ ὡς πλουτίσασα αἰσθητῶς τὴν γνῶσιν ἑνὸς τῶν σπουδαιοτάτων κλάδων τῆς ἱστορίας τῆς πατρίδος ἡμῶν. Ν. Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗΣ].

Σελίδες ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἢ ἡ καταστροφὴ ἑνὸς σπουδαστοῦ ὑπὸ Εὐσταθίου Θ. Βερροιώτου. Ἀναγνωσθὲν ἐν τῷ ἐν Ἀθήναις Συλλόγῳ τῶν φοιτητῶν κατὰ τὴν 19 Νοεμβρίου 1883. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου «ὁ Παλαμήδης», ὁδὸς ἁγίου Μάρκου, 28. 1884, 8ον, σελ. 45.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Εἶμαι θαῦμα ἐν τοῖς οὖσιν. Ἐκ τοῦ τάφου μου γεννῶμαι,
Καὶ ἐξέρχομαι ἐκείνου νέος αὖθις θελκτικός·
Τὴν καταδικάσασάν με Εἱμαρμένην καταρῶμαι
Τοῦ σαβάνου μου νὰ νήθω τὴν κλωστὴν διηνεκῶς.

2

Γρῖφος

εϐ/ορ εϐ/ορ

εϐ/ορ Ιμὰς εϐ/ορ

εϐ/ορ εϐ/ορ

1884 φ. 18.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Μαργαρίτης

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Φεβρουαρίου 24 — **ΑΘΗΝΩΝ** — **24 Φεβρουαρίου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	360.
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.—	392. 1/2	500	433.
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	415.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	}100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.—	250	276.
25.000.000 » 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200.—	250	266.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205.—	250	208.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225.—	250	256.50
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.—	100.—	100	103.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	303.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.... Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.—	1.000	4085.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.—	300	289.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	131.
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	115.50
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	506.
Ἑταιρία Φωταερίου............. Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου....... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων........ Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας.. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	194.

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου............. Τραπεζικὸν 3μην.	26.50
» ....Ὄψεως.... »	26.70
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης..... 3 ἡμ.	106.
» » ...Τραπεζικὸν 3μην.	105.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	21.
Λίρα Στερλίνα........	»	
Λίρα Ὀθωμανική......	»	24.05
Αὐστριακὸν Φλωρίον...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον....	»	

ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΩΣ (22 Φεβρουαρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρωπ. Τουρκίας	φρ.	42.3/8
Ἑλληνικὸν δάνειον τῶν 8 0/0..	φρ.	249.1/2
» » τῶν 9 0/0..	φρ.	255.
Ἑταιρία Μεταλλ Λαυρίου....	φρ.	111.
Λονδίνου 3 μηνῶν..........	γρ.	110. —110. 7/40
Παρισίων 3 μηνῶν..........	φρ.	22.85 — 22.90
Λίρα Ἀγγλικὴ..............	γρ.	110.16/40
Εἰκοσάφραγκον.............	γρ.	87.30/40

Παρατηρήσεις. * Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Π. Ι. Ν. Τσετάτε. Ἡ ἀποστολὴ ἤρξατο συνῳδὰ τῇ ἐπιστολῇ σας. Τῆς συνδρομῆς οὔσης φρ. 20 μόνον, μένει εἰς τὴν διάθεσιν ὑμῶν τὸ ἐκ φρ. 5 περίσσευμα, ὃ περιμένομεν νὰ μᾶς σημειώσητε εἰς τίνα νὰ παραδώσωμεν. — κ. Σ. Α. Σ. Πεσάδαις. Ἐγένετο μὲν πρότασις νὰ ὀνομασθῇ μία τῶν ὁδῶν διὰ τοῦ ὀνόματος Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας, ἀλλ' ἀκριβῶς δι' οὓς λόγους ἀναφέρετε ἡ πρότασις αὕτη ἀπεκρούσθη. — *Ἀδικουμένῳ.* Ὄχι δὰ καὶ τόσον δύσκολον ὅσον φαντάζεσθε. «Πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας, λέγει εὐφυής τις συγγραφεύς, χρειάζεται ὁ ὀκνηρὸς ἵνα ἐξαγάγῃ τὰ ὑποδήματά του, ὁ μεσίτης ἵνα κερδήσῃ 20,000 φράγκων, ὁ ἰατρὸς ἵνα στείλῃ τὸν ἀσθενῆ του, ὁ ἱεροκήρυξ ἵνα ἀποκοιμίσῃ τὸ ἀκροατήριόν του, ὁ ἱκανὸς στρατηλάτης ἵνα ἀποφασίσῃ περὶ τῆς τύχης ἔθνους τινός, ἡ *κοκκέτα* ἵνα ξεμυαλίσῃ σοβαρόν τινα διδάσκαλον, καὶ *εἷς καλαίσθητος ἄνθρωπος ἵνα διακρίνῃ καλὸν βιβλίον.* — κ. Χ. Γ. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς οὐδὲν ἐνοήσαμεν. Λάβετε τὸν κόπον νὰ ἐξηγηθῆτε σαφέστερον. — *Φίλῳ τῆς «Ἑστίας».* Ἡ προσφορά σας μᾶς ὑπενθύμισε τὴν τοῦ Πάπα Ἀδριανοῦ τοῦ Δ', ὅστις προσήνεγκε πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας Φραγκῖσκον τὸν Α' ὡς δῶρον τὴν Κωνσταντινούπολιν μὲ μόνον τὸν ὅρον νὰ ὑπάγῃ νὰ τὴν πάρῃ ἀπὸ τοὺς κατέχοντας αὐτήν. «—Τὸ θησαυροφυλάκιόν μου, ἀπήντησεν ὁ βασιλεύς, εἶνε πολὺ μικρὸν ὥστε νὰ περιλάβῃ τόσον μέγα δῶρον!» — κ. Α. Σ. Μ. Βῶλον. Ἐλήφθησαν ἐγκαίρως. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Κ. Π. Σπανιώτερον· διότι πολλὰ μὲν τὰ προσφερόμενα, ὀλίγα δὲ τὰ ἄξια δημοσιεύσεως. — κ. Φ. Κ. Abou-homous. Τὸ ἀντίτιμον «Ἀθηναΐδος» ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς. Βιβλία γεωπονικὰ γνωρίζομεν τὰ ἑπόμενα: Ε. Πονηροπούλου «Δοκίμιον γεωργίας», δραχ. 10. «Ἀμπελουργία καὶ Οἰνοποιΐα τοῦ αὐτοῦ, δρ. 3. Π. Ι. Χαλκιοπούλου, «Περὶ βελτιώσεως καὶ ἐμψυχώσεως τῆς ἐν Ἑλλάδι γεωργίας»», δραχ. 3. Α. Ἠλιοπούλου, «Μελέται περὶ γεωργίας», δραχ. 2,50. «Περὶ καλλιεργείας τῶν ἑσπεριδοειδῶν» Ἰακ. Τομπάζη, δραχ. 4. — Ὁ. Κ. Φωστηροπούλου «Περὶ Ἐλαίας» λεπτὰ 40. Μ. Θ. Χαιρέτη. «Περὶ καλλιεργείας τῆς σταφιδαμπέλου λεπτ. 70. — κ. Ι. Δ. Οὔτε πάρεργον οὔτε περιττόν. Καὶ διὰ νὰ ἴδητε πόσον τιμᾶται καὶ καλλιεργεῖται παρ' ἄλλοις ἡ μουσική, θεωρουμένη ὡς ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τῆς ἐλευθερίου ἀγωγῆς παντὸς οἱονδήποτε ἐπάγγελμα ἀσκοῦντος ἀνθρώπου, σᾶς ἀναφέρομεν τὸ παράδειγμα τοῦ πρό τινος τὴν πόλιν ἡμῶν ἐπισκεφθέντος διαπρεποῦς ἰατροῦ Billroth, ὅστις προσκληθεὶς εἰς δεῖπνον παρά τινι τῶν ἐνταῦθα οἰκογενειῶν, ἐδείχθη οὐ μόνον δεξιώτατος κλειδοκυμβαλιστής, ἀλλὰ καὶ τῆς ᾠδικῆς μουσικῆς ἐγκρατέστατος, τραγῳδήσας ἐξαίρετα, ἰατρὸς αὐτός, διαφόρους μελῳδίας. — κ. κ. Ι. Ρ. Α. Πορταριὰν Σ. Ν. Μ. Κέρκυραν. Ἐλήφθησαν. — κ. Π. Π. Καβάλλαν. Ἀντὶ τῶν ἐλλιπῶν ἀπεστάλησαν δύο ἄλλα ἀντίτυπα. Τὸ βιβλίον περὶ οὗ μᾶς ἐρωτᾶτε εἶνε ἄγνωστον ἡμῖν. — κ. Δ. Σ. Μελιτόπολιν. Ἀπεστάλησαν καὶ τὰ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἔτους μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς ἐγγραφῆς σας ἐκδοθέντα. — *Τακτικῷ Ἀναγνώστῃ.* Ἡ τόση καταφορὰ εἶνε ἀδικαιολόγητος, διότι εἰς τοιαῦτα λάθη συνηθέστατα ὑποπίπτουσι καὶ αἱ ξέναι ἐφημερίδες. Πολὺς καιρὸς δὲν εἶνε, ὡς γνωρίζετε ἴσως, ἀφ' οὗ ὁ *Γαλάτης*, ἔγκριτον φύλλον τῶν Παρισίων, ἀνεκήρυξε τὸ Βουκουρέστιον πρωτεύουσαν τῆς Βουλγαρίας. Ἐσχάτως δὲ πάλιν ἡ «Revue Critique, σοβαρὸν φιλολογικὸν σύγγραμμα, ἀνήγγειλε τὸν θάνατον τοῦ ἐν Ἀμερικῇ Ἕλληνος φιλολόγου Σοφοκλέους διὰ τῶν ἑξῆς: On a annoncé la mort du philologue Sophoclès à Harvard (Etats-Unis). Ὁ ἀναγινώσκων ταῦτα θὰ ὑποθέσῃ βεβαίως ὅτι τὸ Harvard εἶνε πόλις τῆς Ἀμερικῆς· μάτην ὅμως θὰ ζητήσῃ νὰ εὕρῃ αὐτὴν ἐπὶ τοῦ χάρτου, διότι τοιαύτη δὲν ὑπάρχει. Harvard College ὀνομάζεται, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἱδρυτοῦ, τὸ ἐν Κανταβριγίᾳ τῆς Ἀμερικῆς πανεπιστήμιον, ἐν ᾧ ἐδίδασκεν ὁ Σοφοκλῆς, τοῦτο δὲ μὴ γνωρίζων, φαίνεται, ὁ γράψας τὴν εἴδησιν, ὑπέπεσεν εἰς τὴν ἀστείαν πλάνην νὰ ἐκλάβῃ ὡς πόλιν τὸ ἐκπαιδευτικὸν ἵδρυμα. — κ. Κ. Τσ. Πάτρας. Τὸ ζητούμενον φύλλον ἐξηντλήθη ἀτυχῶς· διὸ σᾶς ἐπεστράφη τὸ σταλὲν γραμματόσημον.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[23 Φεβρουαρίου (Πέμπτη) 1884]

Πολυάριθμοι δηλώσεις ἀποστέλλονται καθ' ἑκάστην πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν διὰ τὴν ἔκθεσιν τῆς 25 Μαρτίου, ἥτις ἔσται ἀναμφιβόλως πολλῷ πλουσιωτέρα ἀφ' ὅσον κατ' ἀρχὰς ἐνομίζετο καὶ θὰ περιλαμβάνῃ κειμήλια περίεργα πολυτιμότατα. Ἀξιοσημείωτα μεταξὺ τούτων εἶνε ἡ γνησία σπάθη τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, διότι τῆς ἑτέρας σπάθης διατηρουμένης ἐν τῷ μουσείῳ τοῦ Κλουνὺ λίαν ἀμφίβολος εἶνε ἡ γνησιότης· ἡ σφαῖρα ἡ φονεύσασα τὸν ἥρωα, εὑρεθεῖσα ἐντὸς τοῦ κρανίου του· ἀμφοτέρων τῶν κειμηλίων τούτων κάτοχος εἶνε ὁ κ. Ἰωάν. Τυπάλδος καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ τὸ γένος Μπότσαρη· ἡ πολυτιμοτάτη καὶ πλουσία συλλογὴ ὅπλων καὶ ἄλλων ἀντικειμένων τοῦ ἀγῶνος ἡ ἀνήκουσα εἰς τὸν ἐκ Χαλκίδος βουλευτὴν κ. Δημ. Κριεζώτην καὶ τὴν σύζυγον αὐτοῦ τὸ γένος Τζαβέλλα, διάφορα ἄλλα ἀντικείμενα καὶ εἰκόνες ἀνήκοντα εἰς ἐπιφανεῖς ἄνδρας τοῦ ἀγῶνος· ἡ ἐν τῷ ναυστάθμῳ πλουσιωτάτη συλλογὴ ἀντικειμένων, ἀναγομένων κυρίως εἰς τὸν κατὰ θάλασσαν ἀγῶνα, καὶ ἡ αὐτόθι ἐπίσης διατηρουμένη σπάθη τοῦ διασήμου ἁρματωλοῦ Μητρομάρα, λεύκωμα περιέχον αὐτόγραφα πλείστων ἀνδρῶν τῆς Ἐπαναστάσεως, ὅπερ κέκτηται μετὰ διαφόρων ἄλλων ἀντικειμένων ὁ κ. Κουντουριώτης ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος, αὐτόγραφα παντοῖα καὶ ἔγγραφα ἱστορικὰ περιεργότατα καὶ πλεῖστα ἄλλα ἀντικείμενα μεγάλης ἱστορικῆς ἀξίας. — Τὴν 18 Μαρτίου γενήσονται τὰ ἐγκαίνια τοῦ σιδηροδρόμου Βόλου - Λαρίσης. Ὁ ἐν Βόλῳ σταθμὸς ἐπερατώθη ἐντελῶς, τὰ ἐλάσματα ἔχουσι στρωθῆ ἅπαντα καὶ τὰ γραφεῖα τοῦ ἐν Βόλῳ σταθμοῦ κατηρτίσθησαν. — Ἀφίκετο ἐνταῦθα ἀποσταλεὶς παρὰ τῆς Ἰταλικῆς κυβερνήσεως, κατ' αἴτησιν τῆς Ἑλληνικῆς, ὁ ἀρχιναυπηγὸς Βίνια, βουλευτὴς ἐκ Τουρίνου. — Ἅπαν τὸ κινητὸν ὑλικόν, ἁτμάμαξαι, ὀχήματα κλπ. τὸ προωρισμένον διὰ τὴν μεταξὺ Κορίνθου καὶ Καλαμακίου ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ συγκοινωνίαν τοῦ σιδηροδρόμου Πελοποννήσου ἀφίκετο ἤδη· οὕτω δὲ μετ' ὀλίγον, αἰρομένης τῆς δυσκολίας, ἣν παρεμβάλλει ἡ ἑταιρία τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου, μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ περὶ γεφύρας τοῦ πορθμοῦ νόμου, οἱ ταξειδιῶται θὰ δύνανται ἅμα τῇ ἐξόδῳ των ἐκ τῆς λέμβου, εἴτε ἐν Καλαμακίῳ, εἴτε ἐν Κορίνθῳ νὰ ἐπιβαίνωσιν τοῦ σιδηροδρομικοῦ ὀχήματος μεταφερόμενοι εἰς διάστημα 10 μόλις λεπτῶν τῆς ὥρας εἰς τὴν ἀντίκρυ παραλίαν, ὅπου καταβαίνοντες θὰ ἐπιβιβάζωνται ἀμέσως εἰς τὴν λέμβον· καθ' ὅσον καὶ ἐν Καλαμακίῳ καὶ ἐν Κορίνθῳ ὁ σιδηρόδρομος φθάνει μέχρι τῆς παραλίας. — Τὴν παρελθοῦσαν τρίτην ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα ὑπερενενηκοντούτης, ὁ **Ἰάκωβος Παξιμάδης**, ἐκ Τήνου, εἷς τῶν τελευταίων ἐπιζησάντων ἀνδρῶν τῆς μεγάλης γενεᾶς τοῦ ἀγῶνος τοῦ 1821. Ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ὁ Ἰάκωβος Παξιμάδης ἀφιερώθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἀγῶνος, διετέλεσε δὲ Πληρεξούσιος ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς ἐθνικαῖς Συνελεύσεσι, Βουλευτής, πρόεδρος τῆς Βουλῆς, Γερουσιαστὴς καὶ ἐν ἄλλαις ἀνωτάταις δημοσίαις ὑπηρεσίαις. Ἡ κηδεία αὐτοῦ ἐγένετο ἐπισήμως τὴν ἐπιοῦσαν Τετάρτην, ἀπεδόθησαν δὲ τῷ νεκρῷ αὐτοῦ αἱ ἐπικήδειοι τιμαὶ ὑποστρατήγου, ὡς φέροντος τὸ παράσημον τῶν ἀνωτέρων Ταξιαρχῶν. — Ὑπὸ τῆς γαλλικῆς μεταλλευτικῆς ἑταιρίας *Εὐβοίας καὶ Σίφνου* κατασκευασθὲν ἐν Γρανὸκ τῆς Σκωτίας κατέπλευσεν εἰς Πειραιᾶ ἀτμόπλοιον προωρισμένον διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἑταιρίας ταύτης κατὰ τὰς διαφόρους νήσους τοῦ Αἰγαίου, ἐν αἷς κέκτηται μεταλλεῖα.—Κατὰ τὴν γενομένην τὸ παρελθὸν Σάββατον 23ην κλήρωσιν τοῦ ἐκ φρ. 60, 000, 000 δανείου τῆς ἐθνικῆς τραπέζης ἐκληρώθησαν οἱ ἑπόμενοι ἀριθμοί:

Ἐξαχθέντες ἀριθμοί		Κερδηθέντα ποσὰ
61012	Φράγκα	100000
36204	»	10000
38638	»	2500
159897	»	2500
63781	»	1000
136387	»	1000
157931	»	1000
27307	»	1000
20068	»	1000

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας» ἀπεφάσισε νὰ διοργανώσῃ καὶ ἐφέτος Λαχεῖον χάριν τῶν συνδρομητῶν αὐτῆς, οἵτινες μετ' ἀμειώτου εὐμενείας καὶ προθυμίας ἐξακολουθοῦσι παρέχοντες τὴν ὑποστήριξίν των εἰς τὸ ἔργον τῆς «Ἑστίας». Κρίνουσα δὲ ὅτι τῶν μὲν παλαιῶν συνδρομητῶν πολλοί, μὴ ἔχοντες ὅλους τοὺς τόμους τῆς «Ἑστίας» ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς, εὐχαρίστως θὰ ἔβλεπον διευκολυνομένην αὐτοῖς τὴν συμπλήρωσιν τῆς σειρᾶς των, τοῖς δὲ νεωστὶ ἐγγραφομένοις θὰ ἦτο λίαν εὐπρόσδεκτον τὸ μέσον τῆς ἀδαπάνου βαθμηδὸν ἀποκτήσεως πλήρους σειρᾶς τῆς «Ἑστίας», ἐθεώρησε καλὸν ἵνα τὸ Λαχεῖον αὐτῆς ἀποτελεσθῇ ἐφέτος ἀποκλειστικῶς ἐκ τόμων τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ τῶν ἐν τοῖς προηγουμένοις τεθέντων βιβλίων.

Κατὰ ταῦτα ὡς κέρδη τοῦ ἐφετινοῦ Λαχείου τίθενται 200 τόμοι ἄδετοι τῆς «Ἑστίας» ἀξίας φράγκων χιλίων (1000).

Οἱ 200 οὗτοι τόμοι θέλουσιν ἀποτελέσει 50 κλήρους, συγκειμένους ἐκ 4 τόμων ἕκαστον.

Τὸ Λαχεῖον θέλει περιλαμβάνει τόσους ἀριθμούς, ὅσοι ἔσονται οἱ συνδρομηταὶ τῆς «Ἑστίας» μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς κληρώσεως αὐτοῦ· θέλουσι δὲ μετάσχει αὐτοῦ οὐ μόνον οἱ παλαιοὶ συνδρομηταί, ἀλλὰ καὶ οἱ τὸ πρῶτον νῦν ἐγγραφόμενοι τοιοῦτοι.

Ἕκαστος τῶν συνδρομητῶν θέλει λάβει δωρεὰν ἀνὰ ἕνα ἀριθμὸν τοῦ Λαχείου, ὁ αὔξων δ' ἀριθμὸς τῆς ἀποδείξεως τῆς συνδρομῆς ἑκάστου διὰ τὸ 1884 θέλει εἶναι συγχρόνως καὶ ἀριθμὸς τοῦ Λαχείου.

Ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν συνδρομητῶν θέλουσι κληρωθῆ 50, εἰς οὓς θὰ διανεμηθῶσι τὰ κέρδη τοῦ Λαχείου, ἤτοι ἀνὰ 4 τόμοι εἰς ἕκαστον κατ' ἰδίαν αὐτοῦ ἐκλογήν.

Ἡ κλήρωσις τοῦ Λαχείου γενήσεται δημοσίᾳ τὴν τελευταίαν Κυριακὴν τοῦ Μαρτίου, ὥραν 3 μ. μ. ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐνώπιον τῆς Διευθύνσεως, πενταμελοῦς Ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις συνδρομητῶν καὶ παντὸς ἄλλου συνδρομητοῦ, ἐπιθυμοῦντος νὰ παραστῇ εἰς τὴν κλήρωσιν.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β'. 719.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀριθ. 375. — 4 Μαρτίου 1884. — Λεπτὰ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Ἑστίας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 427

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΑΙ, μυθιστορία τῆς κυρίας Οὐΐδα. Μετάφρασις Ἀγγέλου Βλάχου.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ.

ΖΩΙΑ ΣΟΦΑ, ἐκτεθέντα ἐν Παρισίοις.

Η ΝΕΡΑΪΔΑ ΜΑΝΝΑ, ποίημα Γεωργίου Δροσίνη.

ΑΣΤΡΟΛΟΓΟΙ καὶ ΒΑΣΙΛΕΙΣ.

ΑΘΗΝΑΪΚΟΙ ΜΗΝΕΣ — Φεβρουάριος.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Μετσόβειον Πολυτεχνεῖον. Καθ' ἃς ἠρύσθημεν θετικὰς πληροφορίας, ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κ. Γεώργιος Ἀβέρωφ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1875 μέχρι τοῦδε ἐδαπάνησε πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ ἐνταῦθα Μετσοβείου Πολυτεχνείου τὰ ἑπόμενα ποσά, ἅτινα εὐγλώττως μαρτυροῦσι τὴν διάπυρον φιλογένειαν τοῦ ἀνδρός.

Δι' ἀποπεράτωσιν τοῦ κεντρικοῦ διωρόφου Καταστήματος.	Δρ.	286,405.26
Διὰ τὴν ἐκ θεμελίων ἀνοικοδόμησιν τῶν καταστημάτων τοῦ Σιδηρουργείου	»	88,173.77
Διὰ περιτοιχίσματα καὶ σιδηρᾶς κιγκλίδας προσόψεως καὶ αὐλῶν.	»	30,333.27
Διὰ περιζώματα ὁδῶν καὶ πλακοστρώσεις εἰς αὐτὰ καὶ εἰς τὰς αὐλάς.	»	26,282.79
Δι' ἀποπεράτωσιν τῶν ὑπογείων τῶν δύο πλαγίων Καταστημάτων	»	39,469.85
Ἐν συνόλῳ δραχμὰς		470,664.94

— Ἐν τῷ φιλολογικῷ συλλόγῳ «Παρνασσῷ» ὁ κ. Ἀχιλλεὺς Παράσχος ἀνέγνωσε τὴν παρελθοῦσαν Τετάρτην ἐνώπιον πυκνοῦ πλήθους νέον κάλλιστον αὐτοῦ ἔργον, τὸ δρᾶμα «Λέων Καλλέργης», πλῆρες τῶν ποιητικῶν καλλονῶν, ἐφ' αἷς διακρίνονται πάντα τὰ ἔργα τοῦ δημοφιλοῦς ποιητοῦ. Ὁλόκληρον τὴν πρώτην πρᾶξιν τοῦ δράματος τούτου θέλομεν δημοσιεύσει εἰς προσεχὲς φύλλον τῆς «Ἑστίας», εὐμενῶς παραχωρηθεῖσαν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ.

— Ἐκ τῆς Ἐπετηρίδος τοῦ ἐν Παρισίοις «Συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν Γαλλίᾳ» παραθέτομεν μετάφρασιν τῆς ἐκ τῆς ἐκθέσεως τοῦ γραμματέως τοῦ Συλλόγου κ. **A. Croiset** περικοπῆς, τῆς ἀφορώσης εἰς τὰ τῆς ἀπονομῆς τοῦ Ζωγραφείου βραβείου κατὰ τὸ ἔτος 1883.

«Τὰ δύο συγγράμματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων διενεμήθη τὸ Ζωγράφειον τοῦ Συλλόγου βραβεῖον, ἔχουσιν ἀμφότερα σχέσιν πρὸς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα ὡς ἐκ τῶν περιεχομένων ἑκάστου. Τὸ ἕτερον αὐτῶν μάλιστα συνδέεται διττῶς μετὰ τῆς Ἑλλάδος, καθόσον ὁ γράψας αὐτὸ κ. Κόντος εἶνε Ἕλλην.

Ἡ ἐπὶ τῶν βραβεύσεων ἐπιτροπὴ μετὰ πλείστης εὐχαριστήσεως εἶδε ἀνανεουμένην τὴν συνήθειαν τῆς διχοτομήσεως τῶν ἡμετέρων ἀμοιβῶν μεταξὺ τῆς Ἑσπερίας ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἀνατολῆς ἀφ' ἑτέρου. Τοιουτοτρόπως συσφίγγονται οἱ δεσμοί, τῶν ὁποίων ὁ ἡμέτερος Σύλλογος ἀποτελεῖ ζῶσαν, οὕτως εἰπεῖν, ἐκδήλωσιν. Ἄλλως δὲ ἦτο εὐτύχημα δι' ἡμᾶς ἡ ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κ. Κόντου βράβευσις ἐρευνῶν, ἐξ ἴσου ἐνδιαφερουσῶν τούς τε Ἑλληνιστὰς τοὺς ἐπιδιώκοντας τὴν βαθυτέραν τῆς ἀρχαιότητος μελέτην καὶ τοὺς κατὰ προτίμησιν ἀσχολουμένους περὶ τὰ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος.

Ὁ κ. Κόντος εἶνε εἷς τῶν δραστηριωτέρων μαθητῶν τοῦ ἄκρου Ἑλληνιστοῦ Κοβήτου. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἶνε γνωστότατον παρὰ τοῖς ἀσχολουμένοις περὶ τὴν ἀρχαίαν ἰδίως φιλολογίαν. Ὄντως δὲ ἡ μελέτη τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς παρώρμησεν αὐτὸν εἰς τὴν συγγραφὴν τοῦ προκειμένου βιβλίου, καίτοι πρὸ πάντων σκοποῦντος τὴν διόρθωσιν τῆς νεωτέρας γλώσσης.

Γνωστὸν ὑμῖν, Κύριοι, ὁποῖον τὸ πρόβλημα τὸ ἐπισπῶν σήμερον τὴν προσοχὴν τῶν Ἑλλήνων. Λαλοῦσιν οὗτοι γλῶσσαν ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς πηγάζουσαν, ὑποστᾶσαν ὅμως πολυαρίθμους ἀλλοιώσεις κατὰ τὴν διάρκειαν τοσούτων αἰώνων. Αἱ τοιαῦται ἀλλοιώσεις εἶνε μὲν ἀρκούντως σπουδαῖαι ὅπως σκανδαλίζωσι τοὺς μεθ' ὑπερβάλλοντος καὶ ἀποκλειστικοῦ ζήλου προσκολλωμένους εἰς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, οὐχὶ δ' ἀφ' ἑτέρου καὶ τοιαῦται ὥστε ν' ἀφαιρέσωσι ἀπὸ τῶν τῆς ἀρχαιότητος θιασωτῶν πᾶσαν ἐλπίδα περὶ ἐπαναγωγῆς τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς εἰς τὴν ἀρχαίαν τῆς γλώσσης καθαρότητα. Τούτου ἕνεκα μεταξὺ τῶν μᾶλλον διακεκριμένων Ἑλλήνων λογίων ἐσχηματίσθησαν δύο ἀντίθετοι περὶ τῆς Ἐθνικῆς διαλέκτου γνῶμαι. Οὗτοι μέν, ποιητικώτεροι ἴσως καὶ καλλιτεχνικώτεροι, ἐμφορούμενοι τῆς ἰδέας ὅτι ἀληθὴς ἐθνικὴ γλῶσσα εἶνε ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἕκαστος ἔμαθε παιδιόθεν νὰ ψελλίζῃ ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς μητρὸς ἢ τῆς τροφοῦ, ὑπερμαχοῦντες τῆς χυδαίας, τῆς ἀληθῶς ζώσης γλώσσης, ἀποκρούουσι διορθώσεις, τὰς ὁποίας θεωροῦσιν ὑπὲρ τὸ δέον ἐσπουδασμένας, ἔνθεν δὲ καὶ ὑπὲρ τὸ δέον ἐπιτετηδευμένας. Οὗτοι δέ, ἀναλογιζόμενοι τὰς ὑφισταμένας μεγίστας ὁμοιότητας τῆς σημερινῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν, ἐγκαυχώμενοι δὲ δικαίῳ τῷ λόγῳ ἐπὶ τῷ ἐνδόξῳ παρελθόντι τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ ἐφιέμενοι νὰ ἀνεύρωσιν ἐν τῇ ἐπιζητουμένῃ στενωτέρᾳ σχέσει πρὸς τὸ παρελθὸν ἐκεῖνο ἐχέγγυα νέα ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος, προσπαθοῦσιν ἀπ' ἐναντίας, ἀνερχόμενοι τὸ ῥεῦμα τῶν αἰώνων, νὰ γράφωσιν ἐν τῇ 19ῃ ἑκατονταετηρίδι εἰς γλῶσσαν, ἥτις δὲν ἤθελεν ἐκπλήξει τὸν Ξενοφῶντα αὐτὸν ἐὰν ἐπανήρχετο εἰς τὴν ζωήν.

Χωρὶς νὰ ἀναμιχθῶμεν εἰς συζήτησιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ὡς ἀκροαταὶ μόνον περίεργοι καὶ φιλικοὶ δικαιοῦνται οἱ ξένοι νὰ παρίστανται, περιοριζόμεθα εἰς δύο καὶ μόνας παρατηρήσεις, τὰς ἑξῆς: ὅτι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ διωρθωμένη γλῶσσα τῶν νεωτεριστῶν ὁσημέραι ἐξαπλοῦται καὶ διαδίδεται διὰ τοῦ τύπου καὶ διὰ τῶν συγγραμμάτων τῶν λογίων· ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι ὑπάρχουσι κριταὶ ἁρμόδιοι διαβλέποντες τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος ἐν τῇ συνυπάρξει δύο γλωσσῶν, ἐξ ὧν ἡ μὲν ἧττον διωρθωμένη ἔσεται ἡ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ποιητῶν, ἡ δὲ μᾶλλον καθαρεύουσα ἡ τοῦ πεζοῦ λόγου.

Ὅπως δήποτε, ὁ κ. Κόντος εἶνε ἐκ τῶν φρονούντων ὅτι ὑπάρχει ἀνάγκη μεταρρυθμίσεων καὶ διὰ τοῦτο συνέγραψε τὸ προκείμενον βιβλίον. Τὸ βιβλίον τοῦτο, ἀληθῶς εἰπεῖν, δὲν εἶνε καθ' ἑαυτὸ ὅ,τι διὰ τῆς λέξεως ταύτης ὑπεννοοῦμεν ἐν Γαλλίᾳ, συγγραφὴ δηλονότι ἔχουσα ἑνότητα· ἀλλὰ μᾶλλον εἶνε συναγωγή, συλλογὴ κεφαλαίων συνοπτικῶν καὶ πολυαρίθμων, ὧν ἕκαστον σκοπεῖ τὴν ἐξέτασιν ἐσφαλμένης λέξεως ἢ φράσεως τῆς κοινῆς γλώσσης, καὶ τὴν διόρθωσιν αὐτῆς. Τινὰ τούτων τῶν κεφαλαίων (ἢ τῶν παρατηρήσεων, ὡς αὐτὸς ὁ κ. Κόντος ἀποκαλεῖ αὐτά), ἐδημοσιεύθησαν ἤδη εἰς διάφορα περιοδικὰ συγγράμματα. Ὁ συγγραφεὺς προσθεὶς εἰς ταῦτα καὶ ἕτερα πολλὰ κατήρτισεν ἔργον ὑπομιμνῆσκον τὰς Παρατηρήσεις τοῦ ἡμετέρου **Vaugelas**. Ἡ παραβολὴ αὕτη ἐγένετο προσφυῶς ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ ἡμετέρου συλλόγου, τοῦ κ. **Miller**, θὰ εὐχαριστήσῃ δὲ βεβαίως τὸν κ. Κόντον, καθόσον ἀρίστη εὐχὴ ὑπὲρ τοῦ βιβλίου του εἶνε τὸ νὰ λάβῃ ἐν Ἑλλάδι τὴν τύχην καὶ τὴν ἐπιρροήν, ἣν τὸ τοῦ **Vaugelas** ἔσχεν ἐν Γαλλίᾳ.

Ἀλλ' ἡ σύγκρισις ὅμως δὲν ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τῆς μεθόδου τῶν δύο συγγραφέων. Ὁ μὲν **Vaugelas** πρὸς διόρθωσιν τῆς γλώσσης ἐστηρίζετο ἐπὶ τῆς ἐπικρατούσης *καλῆς χρήσεως* αὐτῆς. Ἀλλ' ὁ κ. Κόντος *κακὴν* μόνον *χρῆσιν* διαβλέπει ἁπανταχοῦ, τὸ λέγει δ' ἐνίοτε μετὰ δριμύτητος περισσοτέρας ἢ ὅσον ἦτο ἀπολύτως ἐπάναγκες. Ὅθεν ζητεῖ τὰ καλὰ παραδείγματα ἐν τῇ ἀρχαιότητι. Τοῦτο δι' ἡμᾶς μὲν ἐπαυξάνει τὸ ἐνδιαφέρον, ἐξ ἄλλου ὅμως ὁμολογητέον ὅτι

Digitized by Google

ἐμπνέει ἀνησυχίαν τινὰ ὡς πρὸς τὴν πλήρη τῆς σκοπουμένης διορθώσεως ἐπιτυχίαν. Ἐὰν ὁ Vaugelas ἀντὶ τοῦ νὰ ἀρύηται τὰ ὑποδείγματα αὐτοῦ ἐκ τῆς καλῆς κοινωνίας τῆς ἐποχῆς του, ἀνεζήτει αὐτὰ ἐν τῇ Ῥώμῃ τοῦ Βιργιλίου ἢ τοῦ Κικέρωνος, ἤθελε πιθανῶς τύχει πολλῷ ὀλιγωτέρας ἀκροάσεως καὶ πολλῷ ὀλιγώτεροι θὰ ἐπείθοντο αὐτῷ.

Ὁπωσδήποτε, τὸ ἔργον τοῦ Ἕλληνος Vaugelas ἔχει πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον, πρὸ πάντων, ὡς εἰκός, διὰ τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ, οἵτινες θὰ εὕρωσιν ἐν αὐτῷ παμπληθῆ θέματα πρὸς μελέτην. Ἐὰν δὲ ὑπάρχῃ παρ' αὐτοῖς κλίσις πρὸς γραμματικὰς συζητήσεις, οἷα ἔστιν ὅτε ἐπεκράτησε καὶ παρ' ἡμῖν, τὸ ὀγκῶδες τοῦ κ. Κόντου βιβλίον θὰ παράσχῃ εἰς τοὺς ἀναγνώστας του ὕλην ἀνεξάντλητον φιλολογικῆς ψυχαγωγίας. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῇ Δύσει Ἑλληνισταὶ θὰ ἀνεύρωσιν ἐν αὐτῷ οὐχὶ ὀλιγωτέραν τέρψιν. Καὶ οἱ ἥκιστα δ' ἐξ αὐτῶν ἀσχολούμενοι περὶ τὰ τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς θὰ ἴδωσι μετὰ περιεργείας ἐν τῇ πληθύϊ ταύτῃ γεγονότων καλῶς παρατηρηθέντων, κατὰ ποῖον τρόπον γλῶσσά τις βαθμηδὸν ἀλλοιοῦται καὶ μεταβάλλεται. Κατ' ἐξοχὴν δ' ἀξιοπερίεργον τὸ ὅτι ἐπὶ ἑκάστης τῶν ὑπὸ ἐξέτασιν λέξεων ἢ φράσεων τῆς νεωτέρας εἰσέρχεταί τις ἀκόπως, ὁδηγοῦντος τοῦ κ. Κόντου, εἰς στάδιον ἀνακαλύψεων ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ καὶ βλέπει πλήρη τὴν ἱστορίαν τοῦ ἐξεταζομένου τύπου ἐκτυλισσομένην ἐνώπιόν του. Ἡ μόνη ἐπιφύλαξις τὴν ὁποίαν ἐπιτρέπεται νὰ ἐκφέρωμεν (ἐξεφράσθη δὲ αὕτη καὶ ἀλλαχόθι) εἶνε, ὅτι τὰ τόσῳ πολυάριθμα καὶ καλῶς ἐκλεχθέντα καὶ πειστικὰ συνάμα ἐκ τῆς ἀρχαίας παραδείγματα παρατίθενται δυστυχῶς μετὰ παραπομπῆς εἰς μόνον τὸν συγγραφέα ἐξ οὗ ἐλήφθησαν, ἄνευ ἄλλης πληρεστέρας ὑποδείξεως τῆς πηγῆς. Ἐννοεῖται εὐκόλως, ὅτι ὁ κ. Κόντος προέθετο οὕτω νὰ μειώσῃ τὸν ὄγκον βιβλίου καὶ οὕτως ἔτι οὐκ ὀλίγον ὀγκώδους. Ἄλλως δὲ παρέχει ἐγγύησιν ἐπαρκῆ εἰς τὸν ἀναγνώστην ἡ ἐπιστημονικὴ τοῦ συγγραφέως εὐσυνειδησία, ἐθισμένου εἰς ἁπάσας τῆς κριτικῆς τὰς ἀπαιτήσεις. Οὐχ ἧττον ὅμως ἐπιθυμεῖ τις ἀκριβεστέρας παραπομπάς. Τοῦτο εἶνε τὸ κακὸν καὶ ἡ δόξα συνάμα τῆς συγχρόνου ἐπιστήμης, ὅτι ἀπαιτεῖ ἀναποφεύκτως τὰ τοιαῦτα πρὸς ἐξακρίβωσιν μέσα, ἅτινα καὶ μόνα καθησυχάζουσιν ἐντελῶς τὴν διάνοιαν.

Μεθ' ὅλην τὴν ἐπιφύλαξιν ταύτην τὸ βιβλίον τοῦ κ. Κόντου εἶνε ἔργον μύστου ἐκ τῶν ἀρίστων τῆς συγχρόνου Ἑλληνικῆς φιλολογίας καὶ ὡς τοιοῦτον ἐδικαιοῦτο πληρέστατα νὰ τύχῃ βραβεύσεως παρὰ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου».

Τὸ ἕτερον ἥμισυ τοῦ Ζωγραφείου βραβείου ἀπενεμήθη εἰς τὴν τρίτομον Νεοελληνικὴν Βιβλιοθήκην τοῦ κ. E. Legrand.

— Ἐν τῷ τεύχει τῆς «Ἀνθολογίας» τῆς Ῥώμης δημοσιεύονται ἀνέκδοτοί τινες ἐπιστολαὶ τοῦ Οὔγου Φοσκόλου, γραφεῖσαι ἐν ἔτει 1826. Ἐν μιᾷ ἐξ αὐτῶν ὁ ἔξοχος ποιητὴς λέγει· «Μεταφράζω τὴν Ἰλιάδα, ἧς ἐννέα ᾄσματα εἶνε ἤδη ἕτοιμα πρὸς ἐκτύπωσιν. Ἡ μετάφρασις θ' ἀναζωογονήσῃ, ἐλπίζω, τὴν ἰταλικὴν φιλολογίαν καὶ θὰ πλάσῃ καινὴν καὶ ἁγνοτέραν ἰταλικὴν γλῶσσαν . . . Τῆς ἐκδόσεως τοῦ Δάντου, εἰς ἣν ἀσχολοῦμαι ἐπ' ἴσης, θὰ προτάξω μελέτην περὶ τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ πολιτικοῦ μου σταδίου καὶ τῆς πολιτικῆς αὐτῆς καταστάσεως, τῆς δὲ μεταφράσεως τοῦ Ὁμήρου παραπλησίαν ἐπιστολὴν πρὸς τὴν νεολαίαν τῶν Ἰονίων Νήσων περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν λόγων, οἵτινες δὲν μοὶ ἐπέτρεψαν ν' ἀπέλθω αὐτόθι. Οὕτω θὰ ἐκπληρώσω τὸ καθῆκόν μου καὶ πρὸς τοὺς Ἰταλοὺς καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ μὲ θεωροῦσιν ὡς συμπολίτην των, ἀλλὰ συγχρόνως μὲ συκοφαντοῦσι καὶ ἐξαίροντες τὴν μεγαλοφυΐαν καὶ τὴν φήμην μου μὲ ἀφίνουσι νὰ ἀποθνήσκω τῆς πείνης».

— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐγένετο συνεδρίασις τῆς ἐπὶ τῆς ἐκθέσεως μνημείων τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος ἐπιτροπῆς. Ὁ πρόεδρος κ. Κ. Παπαρρηγόπουλος ἀνακοινώσας τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μέχρι τοῦδε ἐνεργείας τῆς ἐκλεχθείσης κατὰ τὴν προηγουμένην συνεδρίασιν ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς, ἀνήγγειλεν ὅτι ἡ ἰδέα τῆς ἐκθέσεως ἐγένετο ἀποδεκτὴ πανταχοῦ μετὰ μεγάλης προθυμίας, καὶ ὅτι ἀπεστάλησαν ἤδη παρὰ πολλῶν κατόχων πλεῖστα ὅσα ἐκθέματα πολυτιμότατα· ἐλπὶς δὲ ὑπάρχει καὶ ἄλλα πολλὰ κειμήλια ν' ἀποσταλῶσιν, ὥστε ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐκθέσεως προαγγέλλεται λαμπροτάτη. Διὰ τὸ ἐπεῖγον τοῦ χρόνου ἀπεφασίσθη νὰ ἐνεργηθῇ ἀμέσως ἡ περισυναγωγὴ τῶν δηλωθέντων εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ἀντικειμένων, ἐνετάλησαν δὲ μέλη τινὰ τῆς ἐπιτροπῆς νὰ μεταβῶσιν αὐτοπροσώπως, ἰδίως εἰς τὰς νήσους Ὕδραν καὶ Σπέτσας, πρὸς παραλαβὴν τῶν ἀντικειμένων.

— Ἐγένετο ἐπίσης συζήτησις καὶ ὡς πρὸς τὴν ἑορτήν, δι' ἧς θὰ πανηγυρισθῇ ἡ ἐπίσημος ἡμέρα, καὶ ἀνετέθη εἰς τρία ἐκ τῶν μελῶν νὰ συντάξωσι λεπτομερὲς τῆς ἑορτῆς πρόγραμμα, ἐν ᾧ θὰ περιλαμβάνηται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἔκτακτος φιλολογικὴ καὶ μουσικὴ ἑσπερὶς γενησομένη ἐν τῷ θεάτρῳ τὴν παραμονὴν τῆς ἐπισήμου ἡμέρας, καθ' ἣν θὰ ψαλῇ ὁ ὕμνος τοῦ Σολωμοῦ ὁλόκληρος κατὰ τὴν μουσικὴν τοῦ Μαντζάρου καὶ θὰ ὁμιλήσωσιν ἐπὶ ἱστορικῶν τῆς ἐπαναστάσεως θεμάτων οἱ κκ. Κ. Παπαρρηγόπουλος καὶ Ι. Ι. Σκυλίσσης, θὰ ἀπαγγείλῃ δὲ ποίημα ὁ κ. Ἀχ. Παράσχος.

— Ἡ φιλοσοφικὴ τοῦ Πανεπιστημίου σχολὴ ἀνεκήρυξεν ὑφηγητὴν τῆς συγκριτικῆς γλωσσολογίας τὸν ἐν τῷ διδασκαλείῳ καθηγητὴν κ. Ι. Χατζηδάκην, εἰδικῶς τὸν κλάδον τοῦτον σπουδάσαντα ἐν Γερμανίᾳ, διακριθέντα δὲ διὰ πολλῶν μέχρι τοῦδε καὶ σπουδαίων ἔργων αὐτοῦ.

— Αἱ ἐν τῷ μυχῷ τοῦ στενοῦ Σαλαμῖνος ἔρευναι διεκόπησαν ἕνεκα τοῦ χειμῶνος, θὰ ἐπαναληφθῶσι δὲ μετὰ δύο μῆνας καὶ δι' ἐντελεστέρων μέσων, τοῦ ὑπουργείου τῶν ναυτικῶν ὑποσχεθέντος νὰ παράσχῃ τὰς ἀναγκαιούσας λέμβους, μηχανάς, δύτας, κτλ. Αἱ μέχρι τοῦδε ἔρευναι δὲν κατέληξαν εἰς ἀποτέλεσμα ἀντάξιον τῶν προσδοκιῶν τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας.

Φίλε Κύριε Διευθυντὰ τῆς «Ἑστίας»,

Προσθέσατε εἰς τὴν σειρὰν τῶν παραλλαγῶν τοῦ ὀνόματος *Μαρία* καὶ τὴν ἐν Χίῳ τήνδε: *Μαρουκώ*, καὶ τὴν ἐν Σίφνῳ ἐκτὸς τῶν λοιπῶν ***Μαριάκι*** κατὰ συγκοπὴν τοῦ γ ἀπὸ τοῦ *Μαριγάκι*, (ἡ δὲ συγκοπὴ αὕτη τοῦ γ ἄλλως συνήθης ἐν Σίφνῳ *ἤφαε, ἤλεε* ἀντὶ *ἔφαγε, ἔλεγε*) καὶ τὸ συγκεκομμένον ὑποκοριστικὸν *Γοῦλα*. Ἐνθυμήθητε τὴν *Μαντῶ* καὶ τὸ τραγοῦδί της, πῶς ὅμως ἐλησμονήσατε τὴν *Μαροῦ* ἐν τῷ:

Χόρευε κυρὰ Μαροῦ
Μὰ ἔχε κ' ἔννοια τοῦ σπιτιοῦ;

Ἐν Πειραιεῖ, τῇ 26 Φεβρουαρίου 1884.

Ἰάκ. Χ. Δ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Δοκίμιον ὑποκριτικῆς ὑπὸ Ἠλία Ὡρολογᾶ Δασαρίτου, φοιτητοῦ τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς. Ἀθήνησιν, 1883. 8ον, σελ. 86. Τιμᾶται δραχ. 2.

Τραγῳδίαι Σοφοκλέους, μετενεχθεῖσαι εἰς τὴν καθωμιλημένην ὑπὸ Βασ. Γ. Βυθούλκα. — Τεῦχος Α' περιέχον τὸν «Οἰδίποδα τύραννον» καὶ τὸν «Φιλοκτήτην», μετ' εἰσαγωγῆς εἰς τὴν τραγῳδίαν ἐν γένει καὶ ἰδίως εἰς τὴν τοῦ Σοφοκλέους. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου «ὁ Παλαμήδης», ὁδὸς Ἁγίου Μάρκου, ἀριθ. 28. 1884. 16ον, σελ. 159. Τιμᾶται 1 ½ δραχ.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Ὁλόκληρον σημαίνω ἓν ὄρος θαυμαστὸν
Ἀκέφαλον δὲ ζῶον εἰς χωρικοὺς γνωστόν.

2

Τί εἶνε μεγάλο 'σὰν ἕνα βῶδι.
Καὶ δὲν ζυγίζει 'σὰν ἕνα ῥόδι.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Μεταξοσκώληξ

2

Ἐν εὐδίᾳ ὁρῶ ὑμᾶς

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Μαρτίου 2 **ΑΘΗΝΩΝ** **2 Μαρτίου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	362.50
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ια. Απ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.—	392.1|2	500	435.
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	416.
» 25.000.000 » 9* » Φράγκα	} 100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.—	250	275.
» 25.000.000 » 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200.—	250	266.50
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205.—	250	209.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225.—	250	
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.—	100.—	100	102.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νομ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	303.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.... Δρ. ν.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.—	1.000	4080.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.—	300	286.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	130.50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτιου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	115.50
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	508.
Ἑταιρία Φωταερίου.............. Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου .... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων .... Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας .. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου............. Τραπεζικὸν 3μην.	26.50
» .... Ὄψεως.... »	26.75
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης..... 3 μη.	106.
» » ...Τραπεζικὸν 3μην.	105.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	21.
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανική......	»	24.10
Αὐστριακὸν Φλωρίον ...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΩΣ (29 Φεβρουαρίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρωπ. Τουρκίας	φρ.	42.1|4
Ἑλληνικὸν δάνειον τῶν 8 0|0..	φρ.	250.
» » τῶν 9 0|0..	φρ.	255.
Ἑταιρία Μεταλλ Λαυρίου....	φρ.	112.
Λονδίνου 3 μηνῶν	γρ.	109.3|4—109.7|8
Παρισίων 3 μηνῶν..........	φρ.	22.90—22.92 1|2
Λίρα Ἀγγλικὴ	γρ.	110.12|40
Εἰκοσάφραγκον	γρ.	87.26|40

Παρατηρήσεις. * Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Παρακαλεῖται ὁ ἐκ Σπάρτης ἀποστείλας πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας» φράγκα 6, ἵνα ἐγγραφῇ συνδρομητὴς τοῦ «Ἀττικοῦ Μουσείου», νὰ δηλώσῃ ἡμῖν τὸ ὄνομά του, διότι ἡ ἐπιστολὴ αὐτοῦ ἦτο ἀνυπόγραφος.

Συνδρομητῇ. Εἶνε ἄγνωστον ἡμῖν. Περὶ δὲ τοῦ χαμαὶ κειμένου στύλου τοῦ Ὀλυμπιείου γνωρίζομεν ὅτι κατέπεσε τῇ 14 Ὀκτωβρίου τοῦ 1852 σεισθεὶς ἐκ φοβερᾶς θυέλλης ἐνσκηψάσης τὴν νύκτα. — κ. Ν. Π. Μασσαλίαν. Εἰς ἐπιστολήν σας ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. — κ. Η. Π. Η. Ταγανρώκ. Ἡ ἀποστολὴ ἤρξατο πρὸς τὸν κ. Ι. Κ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς ἐνεργείας σας. — κ. Κ. Δ. Κ. Ἀκατάλληλον. — κ. Β. Χ. Ὑπάρχει παρὰ τοῖς ἐνταῦθα βιβλιοπωλείοις· δύνασθε δὲ νὰ τὸ ζητήσητε ἀπ' εὐθείας, διότι ἡμεῖς μόνα τὰ ἐν τῷ γραφείῳ ἡμῶν δυνάμεθα νὰ προμηθεύωμεν. — κ. Μ. Δ. Δ. Εἰς τὸ πρῶτον ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως. Ὡς πρὸς τὴν δευτέραν ἐρώτησίν σας, τὴν περὶ τουρσίου παρ' ἀρχαίοις, ἰδοὺ τί μᾶς πληροφορεῖ ὁ Ἀθήναιος (IX, 15, 372): Ἐθαυμάζομεν τὰς κολοκύντας μηνὶ Ἰανουαρίῳ ἐσθίοντες· χλωραὶ τε γὰρ ἦσαν, καὶ τὸ ἴδιον ἀπεδίδοσαν τοῦ χυμοῦ. Ἐτύγχανον γὰρ οὖσαι τῶν *συντεθειμένων ὑπὸ τῶν τὰ τοιαῦτα μαγγανεύειν* εἰδότων ὀψαρτυτῶν.—κ. Α. Μ. Εἰς τοὺς Μουσουλμάνους, ὡς γνωστόν, ἡ θρησκεία των ἀπαγορεύει τὴν οἰνοποσίαν, ἐπιτρέπουσα τὴν χρῆσιν τοῦ οἴνου μόνον εἰς τινας ἀσθενείας ἐν εἴδει φαρμάκου. Τί ἐσοφίσθησαν λοιπὸν εἰς μουσουλμανικήν τινα πόλιν; Ἐπιγράφουσιν ἐπὶ τῆς προσόψεως τοῦ οἰνοπωλείου τὴν λέξιν *Φαρμακεῖον*· οἱ δὲ κάτοικοι, ἀσθενεῖς ἐκ δίψης, εἰσέρχονται, πίνουσιν ὡς ἰατρικὸν εὐμεγέθη φιάλην, καὶ ἐξέρχονται θεραπευμένοι, χωρὶς κανεὶς νὰ δύναται νὰ τοὺς κατακρίνῃ ἐπὶ τούτῳ. Πιστεύομεν ὅτι ἐννοεῖτε τὴν ὑπάρχουσαν ἀναλογίαν. — κ. W. Τὸ διήγημα ἐλήφθη. Τον χρόνον τῆς δημοσιεύσεως τῆς κρίσεως δὲν δυνάμεθα νὰ ὁρίσωμεν ἀπὸ τοῦδε. — κ. Γ. Φ. Ἀγρίνιον. Τὸ ζητηθὲν φύλλον ἀπεστάλη. Ἡ προηγουμένη ἐπιστολή σας δὲν ἐλήφθη. Ἀλλ' ἀτυχῶς δὲν μᾶς περισσεύει καιρὸς ἵνα κάμωμεν παραστάσεις εἰς τὴν Διεύθ. τοῦ ταχυδρ. — *Μενίππῳ.* Δυστυχῶς εἶνε ἀληθές. Χαρακτηριστικὸν ἀνέκδοτον ἐπὶ τούτου ἀναφέρει ὁ Ἀλέξανδρος Δουμᾶς ἵνα δείξῃ πῶς ἐννοοῦσι τινὲς τὴν τιμιότητα: Ἔμπορός τις, ἔχων συνεταῖρον, μεταβαίνει ἵνα εἰσπράξῃ παρά τινος τὸ ποσὸν 5,000 φράγκων. Ὁ ὀφείλων νὰ πληρώσῃ τὸ ποσὸν τοῦτο ἀπατᾶται εἰς τὸν λογαριασμόν, καὶ ἀντὶ νὰ τῷ μετρήσῃ 5000 τῷ δίδει 6000 φράγκα. Τί κάμνει τότε ὁ ἔντιμος οὗτος ἔμπορος. «Φίλε μου, λέγει πρὸς τὸν συνεταῖρόν του ἐπιστρέψας, μοῦ ἔδωκαν χίλια φράγκα περισσότερα· ἀλλὰ ἐγὼ εἶμαι τίμιος ἄνθρωπος: ἰδοὺ πάρε τὰ πεντακόσια ποῦ σοῦ ἀναλογοῦν!».— κκ. Α. Δ. Σύρον, Α. Μ. Καστελλάνους, Χ. Χ. Τρίκκαλα καὶ Σ. Ν. Π. Μάντσεστερ. Ἐλήφθησαν. — κ. Α. Δ. Σύρον. Γαλλικαὶ μεταφράσεις τοῦ Σαικσπείρου ὑπάρχουσιν αἱ τοῦ Montegut, τοῦ Francois Hugo καὶ τοῦ Guizot. Αἱ τῶν δύο τελευταίων θεωροῦνται κάλλισται. — κκ. Γ. Κ. καὶ Θ. Α. Ὀδησσόν, Ν. Μ. Κέρκυραν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Π. Τὸ ἐσημειώσαμεν ἤδη προηγουμένως· τὰ πλεῖστα ὅμως γράφονται μᾶλλον ἐκ φιλοπαίγμονος διαθέσεως καὶ πρὸς ἐπίδειξιν πνεύματος, ὡς ἐκεῖνο τοῦ Victorien Sardou: Si tu as à choisir entre demeurer avec ta belle—mère et te brûler la cervelle, n' hesite pas, brûle-la-lui ».

Αἱ συνδρομαὶ διευθύνονται ἀπ' εὐθείας εἰς Ἀθήνας «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας», ἀποστέλλονται δὲ δι' ἐπιταγῶν, τραπεζικῶν γραματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἑλληνικῶν γραμματοσήμων, χρυσοῦ, τοκομεριδίων τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν δανείων, τραπεζικῶν γραμματίων Γαλλικῆς Τραπέζης ἢ γαλλικῶν γραμματοσήμων, γραμματίων τῆς Ἰονικῆς Τραπέζης, ῥωσσικῶν καὶ ῥωμουνικῶν χαρτονομισμάτων, καὶ οἱασδήποτε ἄλλης ἀξίας.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[1 Μαρτίου (Πέμπτη) 1884]

Κατὰ τὴν «Ν. Ἐφημερίδα» ἡ Α. Μ. ἡ βασίλισσα ἡμῶν Ὄλγα ἀποδημεῖ μετ' οὐ πολὺ πρὸ τοῦ βασιλέως ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος, ὅπως παραστῇ εἰς τοὺς γάμους τοῦ αὐταδέλφου της μεγάλου δουκὸς Κωνσταντίνου. Μετὰ τὴν τελετὴν τῶν γάμων ἡ βασίλισσα θέλει πορευθῇ εἰς συνάντησιν τῆς Α. Μ. τοῦ βασιλέως εἰς τὰ λουτρὰ τοῦ Βισβάδεν, ὅπου χάριν τῆς ὑγείας του θέλει διαμείνει, περὶ τοὺς δύο μῆνας, καὶ εἶτα θὰ ἐπανέλθωσιν εἰς Ἀθήνας ὁμοῦ. — Ἡ Βουλὴ ἐξακολουθεῖ νῦν τὰς ἐργασίας αὐτῆς, ἀσχολουμένη εἰς τὴν συζήτησιν τοῦ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὑποβληθέντος νομοσχεδίου περὶ ἐφεδρείας, ὅπερ κατ' ἀρχὴν ἐγένετο δεκτὸν καὶ εἰς τρίτην ἀνάγνωσιν. — Ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν λέγεται ὅτι ἄρξεται ἡ συγκοινωνία τοῦ σιδηροδρόμου ἀπὸ Βόλου εἰς Βελεστῖνον. Ἡ παράδοσις τοῦ μέχρι Λαρίσης σιδηροδρόμου γενήσεται ἀνυπερθέτως τῇ 15 Ἀπριλίου, λέγεται δὲ ὅτι θέλει παρευρεθῇ εἰς τὰ ἐγκαίνια καὶ ὁ βασιλεύς. — Τὴν παρελθοῦσαν Παρασκευὴν ἀπεβίωσε ἐνταῦθα ὁ συνταγματάρχης τῶν γενικῶν ἐπιτελῶν **Ἀλέξανδρος Φουντουκλῆς.** Εὐπαίδευτος καὶ διακεκριμένος τοῦ στρατοῦ ἀξιωματικὸς καὶ ἄριστος πολίτης, ἐξετιμᾶτο γενικῶς ὑπὸ πάντων, ὁ δὲ θάνατός του κατέλιπε σπουδαῖον κενὸν ἐν τῷ στρατῷ, ὑπὲρ τῆς μορφώσεως τοῦ ὁποίου τοσοῦτον εἰργάσθη. — Γαλλικὸν ἀτμόπλοιον καταπλεῦσαν εἰς Λαύριον ἐκόμισεν ἁμάξας καὶ λοιπὸν ὑλικὸν διὰ τὸν ταχέως περατούμενον σιδηρόδρομον ἀπὸ Ἀθηνῶν εἰς Λαύριον. — Οἱ Γάλλοι μηχανικοί, εἰς οὓς εἶχεν ἀνατεθῇ ἡ μελέτη περὶ κατασκευῆς καταστήματος πρὸς χρῆσιν τῶν ἰαματικῶν λουτρῶν τῆς ἐν Μεθάνοις βρωμολίμνης, ἐπεράτωσαν τὰς ἐργασίας των καὶ παρέδωκαν εἰς τὴν κυβέρνησιν τὰ σχεδιογραφήματα μετὰ ἐπεξηγηματικοῦ ὑπομνήματος. — Περὶ τῆς ἐν τῇ προσεχεῖ ἐκθέσει τῆς 25 Μαρτίου ἐκτεθησομένης σπάθης τοῦ Μάρκου Βότσαρη, ἣν κατέχει ὁ κ. Ι. Τυπάλδος, δημοσιεύει τὰ ἑξῆς ἡ «Ἐφημερίς». Ἡ σπάθη αὕτη εἶνε ἡ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς οἰκογενείας, ἀπὸ τοῦ Κίτσου Βότσαρη μεταβιβασθεῖσα εἰς τὸν Μάρκον, ἀπὸ τούτου εἰς τὸν Κώσταν καὶ νῦν εἰς τὰ τέκνα τούτου. Ἡ δὲ σπάθη, τὴν ὁποίαν ὁ Μάρκος ἔφερεν εἰς τὴν μάχην τῆς Καλλιδρόμης, εὑρίσκεται εἰς τὴν κατοχὴν τῶν ἐγγόνων αὐτοῦ καὶ τέκνων τοῦ ἀοιδίμου Δημητρίου Μ. Βότσαρη. Ἐκτεθήσεται δὲ καὶ αὕτη παρὰ τῶν κατόχων. — Ἐδημοσιεύθη ὁ νόμος, δι' οὗ ἡ διεθνὴς ἑταιρία τοῦ θαλασσίου πορθμοῦ τῆς Κορίνθου ὑποχρεοῦται νὰ κατασκευάσῃ κατὰ τὸ σημεῖον, καθ' ὃ τὸ σχεδιογράφημα τοῦ σιδηροδρόμου ἀπὸ Πειραιῶς διὰ Κορίνθου εἰς Πάτρας διέρχεται ἐπὶ τῆς διώρυγος, γέφυραν σιδηρᾶν μόνιμον, μήκους ὀγδοήκοντα μέτρων καὶ πλάτους μεταξὺ τῶν κεφαλῶν ἓξ μέτρων καὶ δέκα ἑκατοστῶν, στηριζομένην δὲ ἐπὶ λιθοδμήτων ἀκροβάθμων. — Μέχρι τῆς 19 λήγοντος ἐξήχθησαν ἐκ τοῦ λιμένος Καλαμῶν καὶ Νησίου 211,000 στατῆρες σύκων, μένουσι δὲ ἔτι 24,000 στ. παρακαταθήκη ἐν Τεργέστῃ καὶ 13,000 ἀδιάθετοι. — Ἀπεφασίσθη ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ Συμβουλίου Πατρέων ἡ σύναψις δανείου λαχειοφόρου ἐκ 4,000,000 δρ. τοῦ δήμου τούτου παρὰ τοῦ κ. Μενελάου Νεγρεπόντη.—Τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ ἐψηφίσθη πίστωσις ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ Συμβουλίου Πειραιῶς ἐκ 450,000 δραχ. πρὸς ἀνέγερσιν Δημοτικοῦ Θεάτρου ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.—Ἡ ἀγορὰ τῆς Σύρου εὑρίσκεται ἐν ἀνθηροτάτῃ καταστάσει. Κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα διακόσιοι ἀγορασταὶ ἀφίκοντο ἐκεῖ ἐκ τῶν διαφόρων τοῦ κράτους ἐπαρχιῶν, τῆς Κρήτης καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἐμπορεύματα δὲ ἐπωλήθησαν ἀξίας δύο ἑκατομμυρίων περίπου δραχμῶν· τούτων δὲ ἀξίας ἑνὸς ἑκατομμυρίου ἐπωλήθησαν τοῖς μετρητοῖς.—Κατέπλευσεν εἰς Πειραιᾶ ἐκ Τεργέστης ὅπου ἐπεσκευάσθη καὶ μετετράπη εἰς θαλαμηγὸν τὸ ὑπὸ τῆς Πανελληνίου ἀτμοπλοϊκῆς ἑταιρίας ἀγορασθὲν ἀτμόπλοιον *Πάρος*. Ἡ ἑταιρία αὕτη προτίθεται νὰ διαθέσῃ ἤδη ἓν τῶν μεγαλειτέρων αὐτῆς ἀτμοπλοίων εἰς πλόας ἐκτὸς τοῦ κράτους. — Κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν κατάστασιν τῶν τελωνιακῶν εἰσπράξεων τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου 1883 αὗται ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 2,304,419 ὑπερτερήσασαι τὰς τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ προηγουμένου ἔτους κατὰ δραχμὰς 108,517. Αἱ δὲ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1883 τελωνιακαὶ εἰσπράξεις ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 27,068,002.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

Πωλούμενα ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τῆς «Ἀκροπόλεως»

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Δρ. 1,80.

ΚΡΗΤΙΚΟΙ ΓΑΜΟΙ

Δρ. 2,40.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

Τιμᾶται φράγκων 4.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς *Ἑστίας* ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐσωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένων φρ. 1,20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δραχ. 2,50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπτὰ 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπτὰ 80.

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου,

μεταφρασθὲν ὑπὸ ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

Τόμοι τῆς ΕΣΤΙΑΣ ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5 ἕκαστος, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8. Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγοράζοντες τόμους τῆς ΕΣΤΙΑΣ ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἅτινα εἶνε δι' ἕκαστον τόμον ἄδετον λεπτὰ 60, δεδεμένον λεπτὰ 80.

Ὡσαύτως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς ΕΣΤΙΑΣ πωλοῦνται καὶ παλαιὰ φύλλα αὐτῆς καὶ δελτία, τὰ μὲν φύλλα πρὸς λεπτὰ 25, τὰ δὲ δελτία πρὸς λεπτὰ 10.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β'. 728.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 376. — 11 ΜΑΡΤΙΟΥ 1884. — ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 428

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΑΛΛΟΚΟΤΟΣ ΦΟΝΕΥΣ, διήγημα ὑπὸ Edgar Poë.

ΜΥΡΜΗΚΕΣ, ΜΕΛΙΣΣΑΙ καὶ ΣΦΗΚΕΣ ὑπὸ Ν. Χ. Ἀποστολίδου.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ.

ΤΑ ΝΙΑΤΑ ΤΗΣ ΓΙΑΓΙΑΣ, ποίημα Κωστῆ Παλαμᾶ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Κατὰ τὰς βιενναίας ἐφημερίδας πολύτιμον φιλολογικὸν κειμήλιον περιῆλθεν ἀντὶ ἀδρᾶς τιμῆς εἰς χεῖρας τοῦ ἀρχιδουκὸς Ῥάϊνερ, ἐφάμιλλον κατά τε τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὴν ἀξίαν πρὸς τοὺς πολυτιμοτάτους τῶν σωζομένων παπύρων. Ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσιν ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ ὀγδόου βιβλίου τῆς συγγραφῆς τοῦ Θουκυδίδου, καὶ ἰδίως ἐκ τοῦ 91 καὶ 92 κεφαλαίου. Τὸ ἀνεκτίμητον τοῦτο εὕρημα χρονολογεῖται, ὡς λέγουσιν οἱ ἀρχαιολόγοι, ἀπὸ τοῦ τρίτου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος, εἶνε δὲ τοσοῦτο μᾶλλον πολύτιμον, ὅσῳ οἱ παλαιότεροι τῶν σωζομένων κωδίκων τοῦ Θουκυδίδου ἀνάγονται εἰς τὸν 11 αἰῶνα. Πάμπολλα χωρία τῶν ἀνωτέρω ἀποσπασμάτων θὰ παράσχωσι τὸ ἐνδόσιμον εἰς κριτικὰς μελέτας, καθ' ὅσον περιλαμβάνουσιν οὐ μόνον γραφὰς τέως ἀγνώστους, ἀλλὰ καὶ γλώσσας, παρεντεθειμένας ἀνὰ μέσον τῶν στίχων.

— Ἐν τῷ ἐθνικῷ θεάτρῳ τῆς Πέστης διδάσκεται ἀπό τινος μετὰ καταπληκτικῆς ἐπιτυχίας *Ἡ τραγῳδία τοῦ ἀνθρώπου*, δρᾶμα τοῦ λαοφιλοῦς Οὔγγρου ποιητοῦ Ἐμερίκου Μαδάχ. Ἡ ἐπιβολὴ τοῦ δράματος εἶνε μεγάλη καὶ ὑψηλή, παρουσιάζει δὲ ἀναλογίαν τινὰ μὲ τὸν *Φάουστ* τοῦ Γκαῖτε καὶ τὴν **Légende des Siècles** τοῦ Οὐγκώ. Εἶνε εἶδος ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος, συγκεντρουμένης εἰς τὰς τύχας ἑνὸς μόνου ἀνθρώπου, τοῦ Ἀδὰμ τῆς Γενέσεως. Ὁ Ἀδὰμ ὑποδυόμενος ἑκάστοτε τὸ πρόσωπον ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, ὧν ὁ βίος παρέχει ἐν συνόψει εἰκόνα χαρακτηριστικῆς τινος περιόδου τῆς ἱστορίας, παρίσταται σπείρων ἐλπίδας καὶ δρέπων ἀπογοήτευσιν, ἐνθουσιῶν τὸ πρῶτον καὶ βαθμηδὸν ἀποκομίζων τὴν πικρὰν πεῖραν περὶ τῆς ματαιότητος πάντων τῶν ἀνθρωπείων. Ἀπελπιζόμενος δὲ θὰ συνετρίβετο πάντοτε, ἂν μὴ εἶχε τὴν ἀρωγὴν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς γυναικός, δηλονότι ἂν μὴ ἐζωογόνει αὐτὸν ἡ θεία χάρις καὶ ἱερὰ συζυγικὴ καὶ μητρικὴ ἀγάπη. Ἐν τῷ προλόγῳ ἡ σκηνὴ ὑποτίθεται ἐν τῷ παραδείσῳ, ὁ δ' Ἑωσφόρος ἀποκαλύπτει τῷ Ἀδὰμ ἐν ὀνείρῳ τὰς τύχας τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐν τῇ πρώτῃ πράξει παρίσταται ὁ Ἀδὰμ ὡς Φαραώ, ἀπόλυτος δεσπότης, καὶ ἡ Εὔα ὡς ἡ σύζυγος αὐτοῦ· μεταβαλλομένης δὲ τῆς σκηνῆς φαίνεται ἡ ἀγορὰ τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ σύζυγος τοῦ Μιλτιάδου ἣν ὁ ποιητὴς παραδόξως ὀνομάζει Λουκίαν (!) καίτοι ἀρχαῖοι συγγραφεῖς μαρτυροῦσιν, ὅτι ἐκαλεῖτο Ὑψιπύλη, ἡ σύζυγος τοῦ Μιλτιάδου προσφέρει θυσίαν τῇ Ἀφροδίτῃ, δεομένη ὑπὲρ τοῦ συζύγου της, ὅστις μακρὰν αὐτῆς ἡγεῖται στρατοῦ Ἀθηναίων. Ἀλλ' ὁ κυρίαρχος λαὸς δυσφορεῖ διὰ τὴν μεγεθυνομένην δόξαν τοῦ νικηφόρου στρατηγοῦ, ἐχθροὶ δὲ τῷ Μιλτιάδῃ δημαγωγοὶ παροξύνουσιν αὐτὸν κατὰ τοῦ ἥρωος, καὶ τὸν κατηγοροῦσιν ὡς προδότην. Ὁ Μιλτιάδης ἐπανέρχεται τροπαιοῦχος μετὰ τῶν συμπολεμιστῶν του, ὁ δὲ λαὸς προσπίπτει ἔνθους εἰς τοὺς πόδας του. Ἀλλ' ὅτε ἀποπέμπει ὁ Μιλτιάδης τοὺς στρατιώτας, καὶ ζητεῖ ἀνάπαυσιν ἐν τῇ γαλήνῃ τῆς οἰκογενειακῆς ἑστίας, οἱ ἐχθροὶ ἐπαναλαμβάνουσι τὰς καταχθονίους σκευωρίας αὐτῶν, ὁ δὲ κυρίαρχος λαός, ἀκολουθῶν τὴν ἔμφυτον αὐτοῦ ὁρμὴν τοῦ κατασυντρίβειν τὸ εἴδωλον τῆς χθές, καταδικάζει εἰς θάνατον τὸν ἐλευθερωτήν του. Ἡ Λουκία Εὔα, ἡ σύζυγος τοῦ Ἀδὰμ Μιλτιάδου, πρότυπον γυναικείας ἀρετῆς, μόνη αὐτὴ διαυγάζει ἐν τῇ ζοφερᾷ εἰκόνι τῶν παρεκτροπῶν τῆς ἐλευθερίας. Ἐν τῇ δευτέρᾳ πράξει παρίσταται πρῶτον μὲν ἡ Ῥώμη, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς διαφθορᾶς, ὅτε ὁ Ἀπόστολος Πέτρος κηρύσσει τὸν Χριστιανισμόν, καὶ εἶτα τὸ Βυζάντιον καὶ αἱ θρησκευτικαὶ ἔριδες περὶ ὁμοιουσίου καὶ ὁμοουσίου. Ἐν τῇ τρίτῃ πράξει ὁ Ἀδὰμ παρουσιάζεται ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Κέππλερ, ἡ δὲ Εὔα ἐν τῷ τῆς συζύγου αὐτοῦ, καὶ εἶτα ὁ μὲν Ἀδὰμ ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Δαντών, κατὰ τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν, καὶ ἡ Εὔα ἐν τῷ προσώπῳ καταδίκου μαρκησίας. Ἡ τετάρτη πρᾶξις μεταφέρει τὸν θεατὴν εἰς τὴν σημερινὴν κοινωνίαν, ἐν Λονδίνῳ, ἡ δὲ πέμπτη εἰς τὴν κοινωνίαν τοῦ μέλλοντος, ἥτις παρίσταται ἐξικομένη εἰς τὸ τέρμα τοῦ σκοποῦ, πρὸς ὃν τείνει ὁ καθ' ἡμᾶς πολιτισμός. Ἑτέρα δὲ σκηνὴ παρουσιάζει τὸν ἄνθρωπον ἐν καταπτώσει, ἐλεεινὸν Ἐσκιμῶον ἐν τῇ κατεψυγμένῃ γῇ. Ὁ Ἀδὰμ ἰδὼν ὁποῖον ἔσται τὸ τέλος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀπελπίζεται σφόδρα, καὶ ἀφυπνώσας σκοπεῖ ν' αὐτοκτονηθῇ, θριαμβεύοντος οὕτω τοῦ Ἑωσφόρου, ἀλλὰ σώζει αὐτὸν ἡ Εὔα, ἡ φιλόστοργος σύζυγος. Τὸ δρᾶμα περατοῦται: διὰ τῶν λόγων τούτων τοῦ Θεοῦ. «Ἄνθρωπε, ἀγωνίζου καὶ ἔλπιζε εἰς τὸ ἄπειρον.»

— Ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν ἐν τῷ παρελθόντι ἔτει ἐν Γερμανίᾳ ἐκδοθέντων βιβλίων, κατὰ τὰ βιβλιογραφικὰ δελτία τῆς Λειψίας, συμποσοῦται εἰς 14,802, ἤτοι εἶνε ὀλίγον τι ἀνώτερος τῶν κατὰ τὸ 1882, ἀλλὰ κατὰ 389 κατώτερος τῶν τοῦ 1881. Καθ' ὕλην τὰ συγγράμματα ταῦτα διαιροῦνται ὡς ἑξῆς· Παιδαγωγικὰ 1691, θεολογικὰ 1504, νομικὰ καὶ πολιτειακὰ 1301, τῆς ἐλαφρᾶς φιλολογίας 1207, ἰατρικὰ 922, τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν 832, ἱστορικὰ 795, ἐθνογραφικὰ 724, ἐμπορικὰ καὶ βιομηχανικὰ 671, καλλιτεχνικὰ 615, τῆς ἀρχαίας φιλολογίας 609, τῆς νεωτέρας φιλολογίας καὶ τῆς παλαιᾶς γερμανικῆς 501, ἀρχιτεκτονικὰ καὶ μηχανικὰ 482, διδακτικὰ τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως 386, περιοδικὰ 381, συμμίκτου ὕλης 370, περὶ τῆς πολεμικῆς τέχνης καὶ ἱππολογικὰ 366, οἰκιακῆς οἰκονομίας καὶ ἀγρονομίας 337, χαρτογραφικὰ 329, γεωγραφικὰ 290, μαθηματικὰ καὶ ἀστρονομικὰ 221, φιλοσοφικὰ 142, δασονομικὰ καὶ κυνηγετικὰ 98, τέλος φραμμασωνικὰ 28. Κατ' ἀναλογίαν ἐξεδίδοντο ἐν Γερμανίᾳ τὸ παρελθὸν ἔτος 40 περίπου νέα συγγράμματα καθ' ἑκάστην ἡμέραν.

— Ὁ ἐξερευνητὴς τῆς Ἀφρικῆς **H. Johnstone** παρασκευάζεται εἰς νέαν περιήγησιν πρὸς ἐξερεύνησιν τῶν παραποταμίων τοῦ Ἄνω Κογκὸ καὶ τοῦ κέντρου τῆς ἠπείρου μέχρι τοῦ ἄνω Νείλου. Τὸν **Johnstone** θὰ συνοδεύσῃ καὶ ἕτερος Ἄγγλος, ὁ **Francis Newton**, ἀπόγονος τοῦ διασήμου ἀστρονόμου, ἐπὶ πολλὰ ἔτη διαμείνας ἐν Ἀφρικῇ.

— Ὑπὸ τοῦ πρώην ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Γαλλίας **J. Barthélemy Saint-Hilaire** ἐξεδόθη τρίτομος μετάφρασις τοῦ περὶ ζῴων ἱστορίας τοῦ Ἀριστοτέλους. Τῆς μεταφράσεως τῶν ἔργων τοῦ μεγάλου Ἕλληνος φιλοσόφου ἤρξατο ὁ **Saint Hilaire** τῷ 1837, ἐκδοὺς τὰ πολιτικὰ αὐτοῦ· νῦν δ' ὅπως συμπληρωθῇ ἡ μετάφρασις τῶν ἁπάντων τοῦ Ἀριστοτέλους ὀλίγιστα μόνον ἔργα αὐτοῦ ὑπολείπονται, ἐν οἷς καὶ τὸ περὶ ζῴων γενέσεως καὶ τὸ περὶ ζῴων μορίων.

— Ὁ σουηδικὸς δρόμων **Vanadis** ἀπέπλευσε πρό τινος πρὸς περίοδον τῆς γῆς. Τοῦ πλοίου τούτου ἐπιβαίνει καὶ ὁ δευτερότοκος υἱὸς τοῦ βασιλέως Ὀσκάρ, καὶ ὁ **Stolpe**, ἐπιστήμων ἐντεταλμένος ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως νὰ συναθροίσῃ ὑλικὸν πρὸς πλουτισμὸν τοῦ ἐν Στοκόλμῃ ἐθνικοῦ ἐθνογραφικοῦ μουσείου. Τὸ πλεῖστον τῆς δαπάνης διὰ τὴν ἀποστολὴν ταύτην κατέβαλε πλούσιός τις Σουηδὸς ἔμπορος.

— Ἀνηγγείλαμεν ἤδη τὴν ἐν Βέρνῃ τῆς Ἑλβετίας κατὰ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον συγκροτηθησομένην διεθνῆ φιλολογικὴν Σύνοδον. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ὁ πρόεδρος τῆς ἑλβετικῆς Ὁμοσπονδίας ἐξέδωκεν ἐγκύκλιον, δι' ἧς προσκαλεῖ τὰς εὐρωπαϊκὰς κυβερνήσεις ἵνα ἀποστείλωσιν αὐτόθι ἀντιπροσώπους, ὅπως συσκεφθῶσι περὶ συντάξεως διεθνοῦς

Digitized by Google

φιλολογικοῦ κώδικος περιφρουροῦντος τὰ δικαιώματα τῶν συγγραφέων ἐπὶ τῶν πνευματικῶν αὐτῶν προϊόντων.

— Διεθνὴς γεωργικὴ ἔκθεσις γενήσεται κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν Ἀμστελοδάμῳ, διαρκέσουσα ἀπὸ 25 Αὐγούστου μέχρις 6 Σεπτεμβρίου. Κατὰ ταύτην θέλουσι δοκιμασθῆ ἐμπράκτως τὰ διάφορα γεωργικὰ ἐργαλεῖα.

— Γαλλική τις ἐφημερὶς ἀφορμὴν λαβοῦσα ἐκ τῆς ἐσχάτως γενομένης ἀναγορεύσεως νέων ἀκαδημαϊκῶν παρέχει τὰς ἑπομένας πληροφορίας περὶ τοῦ ἐτησίου προϋπολογισμοῦ τῶν πέντε Ἀκαδημιῶν τῆς Γαλλίας.

Διὰ τὴν *Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν* τὸ Κράτος δαπανᾷ 98,000 φρ, ὡς ἑξῆς·

Ἕκαστος τῶν τεσσαράκοντα ἀθανάτων λαμβάνει ὡς ἐτησίαν ἀποζημίωσιν 1500 φρ. ὁ δὲ ἰσόβιος γραμματεὺς ἐπὶ πλέον 6,000 φρ.

Τὰ πέντε μέλη τῆς Ἐπιτροπείας πρὸς σύνταξιν τοῦ Λεξικοῦ λαμβάνουσιν ἕκαστον 1200 φρ. ἤτοι ἐν συνόλῳ 6,000 φρ.

Ἡ ὑλικὴ ἐργασία πρὸς καταρτισμὸν τοῦ Λεξικοῦ ἀπαιτεῖ ἐτησίως δαπάνην 10,000 φρ. ἡ δ' ἐκτύπωσις τῶν ὑπομνημάτων καὶ τῶν εἰσιτηρίων λόγων στοιχίζει 5,000 φρ.

Προστιθεμένων 11,000 φρ. διὰ ποικίλας δαπάνας, εὑρίσκεται ὅτι αἱ ὁλικαὶ δαπάναι τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας ἀνέρχονται εἰς 98,000 φρ.

Ὁ προϋπολογισμὸς δὲ τῶν ἄλλων Ἀκαδημιῶν ἔχει ὡς ἑξῆς:

Τὸ Κράτος δαπανᾷ 151,800 φρ. διὰ τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιγραφῶν.

203,500 φρ. διὰ τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν.

90,000 φρ. διὰ τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Καλῶν Τεχνῶν.

83,000 διὰ τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἠθικοπολιτικῶν ἐπιστημῶν.

Ἐπὶ τοῦ χώρου ὅπου ἔκειντο αἱ ἀρχαῖαι Παγασαὶ ἀνεκαλύφθησαν πολλαὶ μ ο λ υ β δ ί δ ε ς, τὰς ὁποίας μετεχειρίζοντο οἱ ἀρχαῖοι βάλλοντες διὰ τῆς σφενδόνης.

— Προχθὲς ἀπῆλθε διὰ Ναυπλίου εἰς Τίρυνθα ὁ κ. Ε. Σχλεῖμαν, ὅπως ποιήσηται ἀνασκαφάς.

— Ἔν τινι χωρίῳ παρὰ τὸ Ἄργος εὑρέθη ἀγγεῖον πλῆρες ἀργυρῶν νομισμάτων. Ὁ ἔπαρχος τοῦ Ἄργους ἅμα μαθὼν τὸ γεγονὸς ἔσπευσε νὰ ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα καὶ κατέσχε διακόσια ὀκτὼ ἀρχαῖα ἀργυρᾶ νομίσματα, ἅτινα ἀπέστειλε πρὸς τὸν ἐν Ναυπλίῳ Εἰσαγγελέα τῶν πρωτοδικῶν.

— Ἀπὸ τῆς παρελθούσης Κυριακῆς ἤρξατο ἡ ἔκδοσις τῆς «Ἑβδομάδος», τοῦ νέου περιοδικοῦ συγγράμματος, ὅπερ ἐγκαίρως εἴχομεν προαναγγείλει.

— Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἐν Πειραιεῖ ἀπεφάσισεν ὁριστικῶς τὴν ἀνοικοδόμησιν θεάτρου τῆς πόλεως διὰ δανείου.

— Ὑπὸ τοῦ κ. Δημητρίου Βενετοκλέους, διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἑλληνικοῦ Λυκείου, ἐξεδόθη ὁ κατὰ τὴν ἐπέτειον ἑορτὴν τῶν Σχολείων τῆς ἑλληναιγυπτιακῆς Κοινότητος τῇ 30 Ἰανουαρίου 1884 ἀπαγγελθεὶς λόγος αὐτοῦ, πραγματευόμενος «Περὶ τῆς σπουδαιότητος τῆς τοῦ ἀνθρώπου σωματικῆς, ἠθικῆς καὶ διανοητικῆς ἀγωγῆς καὶ περὶ τοῦ προορισμοῦ τῆς μητρὸς καὶ τῶν καταστημάτων τῶν ἐκπαιδευτικῶν.» Τὸ θέμα τοῦτο ὁ κ. Βενετοκλῆς ἀναπτύσσει λίαν ἐπιτυχῶς, διὰ φράσεως μὲν καλλιεποῦς χαρακτηρίζων τὴν σημασίαν τῆς ἀγωγῆς εἰς βελτίωσιν καὶ τελείωσιν τῶν τε σωματικῶν καὶ ψυχικῶν δυνάμεων τοῦ ἀνθρώπου, ἐξαίρων δὲ τὴν ἐπίδρασιν τῆς μητρὸς εἰς τὸ ἔργον τῆς παιδαγωγήσεως καὶ μορφώσεως τῶν ἰδίων τέκνων, ἣν συμπληροῦσιν ἐν τέλει τὰ ἐκπαιδευτικὰ ἱδρύματα.

Ὁ κ. Βενετοκλῆς ἀπὸ πολλοῦ διευθύνων τὰ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια εἰργάσθη πάντοτε μετὰ ἐπαινετοῦ ζήλου καὶ εὐσυνειδήτως εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἀνατεθειμένου αὐτῷ ἔργου ἐν βαθείᾳ ἐπιγνώσει τοῦ κοινωφελοῦς αὐτοῦ σκοποῦ.

— Ἐξεδόθησαν ἐν φυλλαδίῳ «Τὰ ὑπὸ τοῦ Ἐπικούρου τῶν ἐν πολέμῳ τραυματιῶν Συλλόγου πεπραγμένα» ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1883. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν ταύτην τὰ ἔσοδα τοῦ Συλλόγου, μετὰ τοῦ ἐκ δραχμῶν 369,348,90 περισσεύματος τοῦ προηγουμένου ἔτους, συνεποσώθησαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς δραχμὰς 405,233,85, ἐξ ὧν ἐδαπανήθησαν εἰς διαφόρους συνδρομὰς καὶ ἄλλας ἀνάγκας δραχ. 30,198,30. Ὥστε ἐν τῷ ταμείῳ τοῦ Συλλόγου μένει ὑπόλοιπον 375,035,55, ἐξ ὧν δραχμαὶ 357,142,85 εἰσὶ κατατεθειμέναι ἐντόκως πρὸς 6 0/0 παρὰ τῇ Γενικῇ Πιστωτικῇ Τραπέζῃ.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Ἀρξαμένης τῆς τοποθετήσεως τῶν ἐκθεμάτων, παρακαλοῦνται οἱ βουλόμενοι νὰ ἐπισπεύσωσι τὴν ἀποστολὴν καὶ τὴν παράδοσιν τῶν ἀντικειμένων εἰς τὴν ἐπιτροπήν.

Διὰ τὴν παράδοσιν ἢ διὰ πᾶσαν τυχὸν ἐξήγησιν ἀπευθυντέον εἰς τὴν ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ μεγάλην αἴθουσαν τῆς Πινακοθήκης, ἀπὸ τῆς 10 π. μ. μέχρι τῆς 12, καὶ ἀπὸ τῆς 2 μέχρι τῆς 4 μ. μ. καθ' ἑκάστην.

— —

Σπουδαιότατα ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν εἰσὶ τὰ ἐκθέματα, δι' ὧν θ' ἀντιπροσωπευθῇ ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς 25 Μαρτίου τὸ ἡρωϊκὸν Μεσολόγγιον, χάρις εἰς τὸν ζῆλον τοῦ δημάρχου αὐτοῦ κ. Παπαδοπούλου. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων διαφόρων ἀντικειμένων, θὰ ἐκτεθῶσιν ἓν πυροβόλον τῆς Κλεισόβης καὶ ἓν ἕτερον διερρηγμένον τοῦ Μεσολογγίου, καὶ τὸ πιεστήριον δι' οὗ ἐξετυποῦντο τὰ Ἑ λ λ η ν ι κ ὰ Χ ρ ο ν ι κ ὰ τοῦ ἀοιδίμου Μάγερ.

Καὶ ἰδιῶται πολλοὶ ἀπέστειλαν φιλοτίμως ἐκ Μεσολογγίου ἐκθέματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἔσται καὶ ἓν πολυτιμότατον κειμήλιον, ἡ σημαία τῆς ἀθανάτου ἐξόδου.

— Μετὰ μεγάλης προθυμίας ἀποστέλλονται ἐπίσης ἐκθέματα ἐκ διαφόρων μερῶν τῆς Ἑλλάδος, τουτέστιν ὅπλα, λάφυρα, ἀντικείμενα παντοῖα ἀνήκοντα εἰς ἐξόχους τοῦ ἀγῶνος ἄνδρας, εἰκόνες, ἔγγραφα ἱστορικὰ σπουδαιότατα καὶ ἄλλα πολλά, ὧν μακρὰ θὰ ἦτο ἡ ἀπαρίθμησις. Πλουσιώτατα εἶνε ἰδίως τὰ προερχόμενα ἐκ τῶν ναυτικῶν νήσων καὶ μάλιστα ἐξ Ὕδρας ἐκθέματα.

Ἡ τοποθέτησις τῶν ἀντικειμένων τούτων ἤρξατο ἤδη ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῆς πινακοθήκης τοῦ Πολυτεχνείου.

ΩΡΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Μουσεῖον ἐν τῇ Ἀκροπόλει

Τρίτην — Πέμπτην — Σάββατον, 2 — 5 μ. μ.

Ἡ Ἀκρόπολις εἶνε προσιτὴ καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἄδεια τοῦ γενικοῦ ἐφόρου ἀπαιτεῖται διὰ νυκτερινὴν ἐπίσκεψιν.

Θησεῖον

Εἶνε προσιτὸν καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἀπόμαχος οἰκῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Θησείου ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὸν αἰτοῦντα.

Κεντρικὸν ἐθνικὸν μουσεῖον

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Τρίτης, 9 — 12 π. μ. καὶ 2 — 5 μ. μ.

Συλλογαὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἐξαιρετέων ἑορτῶν ἀπὸ τῆς 2 — 5 μ. μ. τὸν χειμῶνα καὶ ἀπὸ τῆς 3 — 6 τὸ θέρος. Τὸ Σάββατον δωρεάν, τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐπὶ πληρωμῇ δραχ. 1 κατὰ πρόσωπον.

Φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐν τῷ Πανεπιστημείῳ

Τετάρτην — Σάββατον, 9 — 12 π. μ.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Θηρίον δὲν μ' ἐγέννησε· θηρίου δέρμα ἔχω.
Ψυχὴν δὲν ἔχω καὶ ζωὴν καὶ μὲ ποδάρια τρέχω.
Ὡς τὰ θηρία κρέατα καὶ σάρκας καταπίνω,
Ἀλλ' ἀβλαβῆ τὰ ἔξεμῶ κατόπιν καὶ τ' ἀφίνω.

2

Τί πρᾶγμα εἶνε τὸ ὁποῖον κρατεῖ ἀπὸ τὰ 'μάτια ὅστις τὸ μεταχειρίζεται;

ΛΥΣΕΙΣ

1

Ἄθως — θῶς.

2

Ὁ καπνός.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Μαρτίου 9 — **ΑΘΗΝΩΝ** — **9 Μαρτίου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 °/₀ Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	366.
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.—	392. 1|2	500	435. 50
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	420.
» 25.000.000 » 9* » Φράγκα	100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.—	250	272.
» 25.000.000 » 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200.—	250	265.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205.—	250	209. 50
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225.—	250	259.
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.—	100.—	100	103.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νομ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362. 50	400	304. 50

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.... Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.—	1.000	4075.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.—	300	286.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως ... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	130.
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	112.
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	514.
Ἑταιρία Φωταερίου.............. Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου .... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων .... Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας .. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου.............	Τραπεζικὸν 3μην.	26.70
» ....Ὄψεως....	»	26.90
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης.....	3 ἡμ.	106.1|4
» » ...	Τραπεζικὸν 3μην.	105.1|2

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	21.10
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανική......	»	24.15
Αὐστριακὸν Φλωρίον ...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΩΣ (7 Μαρτίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρωπ. Τουρκίας	φρ.	42.3|8
Ἑλληνικὸν δάνειον τῶν 8 0|0..	φρ.	250.
» » τῶν 9 0|0..	φρ.	254.
Ἑταιρία Μεταλλ Λαυρίου....	φρ.	110.
Λονδίνου 8 μηνῶν..........	γρ.	109.7|8 —110.
Παρισίων 3 μηνῶν..........	φρ.	22.90 —22.95
Λίρα Ἀγγλική	γρ.	110.12|40
Εἰκοσάφραγκον	γρ.	87.27|40

Παρατηρήσεις. * Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Α. Π. Ἀδριανούπολιν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς ὑπὲρ τῆς « Ἑστίας » φροντίδας σας. Τὰς ἀποδείξεις καὶ τὸ ζητηθὲν βιβλίον ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς. — κ. Α. Γ. Καλκούτταν. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου ἤρξατο. Τὸ ἀντίτιμον τῆς συνδρομῆς ἐπληρώθη ἡμῖν παρὰ τοῦ κ. Γ. Κ. — κ. Ν. Π. Μασσαλίαν. Ἐλήφθησαν. Ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — *Λογίῳ.* Ἴσως εἶνε καὶ ὁ λόγος τοῦ κλίματος, ἀλλὰ μᾶλλον διότι παρ' ἐκείνοις τὸ λόγιον times is money δὲν εἶνε λέξις κενή, ἀλλ' αὐστηρῶς ἐφαρμόζεται ἐν τῷ βίῳ. Παράδειγμα ὁ μυθιστοριογράφος Trollop, ὁ πολυγραφώτατος τῶν συγχρόνων συγγραφέων. Οὗτος, καθὰ διηγεῖται εἰς τὰ ἀπομνημονεύματά του, εἰργάζετο μετὰ τάξεως καὶ ἀκριβείας, τὴν ὁποίαν οὐδὲν ἠδύνατο νὰ διαταράξῃ. Ἐγειρόμενος πρωϊαίτατα κατεγίνετο ἄνευ διαλείμματος δι' ὅλης τῆς ἡμέρας. Καὶ ταξειδεύων δὲ οὐδέποτε ἐνόει νὰ διακόψῃ τὴν ἀρξαμένην ἐργασίαν του, ἀλλ' εὕρισκε τρόπον νὰ ἐξακολουθήσῃ συγγράφων εἴτε ἐν τῇ ἀμάξῃ τοῦ σιδηροδρόμου, εἴτε ἐν τῷ θαλαμίσκῳ τοῦ ἀτμοπλοίου. Τοσοῦτον δ' ἀκριβῶς εἶχε κανονίσει τὴν ἐργασίαν του, ὥστε *κατὰ πᾶν τέταρτον τῆς ὥρας ἀναγκαίως ἔπρεπε νὰ πέσωσιν ἐκ τῆς γραφίδος του διακόσιαι πεντήκοντα λέξεις.* Μέχρι τοιούτου βαθμοῦ ὠθοῦσιν ἐκεῖνοι τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν τάξιν. Ἂν θέλετε τώρα, συγκρίνατε πρὸς τοιαῦτα παραδείγματα τὸν τρόπον τοῦ ἐργάζεσθαι τῶν ἡμετέρων. —*Ἐνδιαφερομένῳ.* Ὑπεβλήθησαν ἐν ὅλῳ 17. Περὶ τοῦ ἄλλου ἐν γούνασι κριτῶν κεῖται. — κ. Κ. Ν. Ἐν τῷ προσεχεῖ φύλλῳ. — *Μιᾷ συνδρομητρίᾳ.* Εἰς αὐτὴν ἀπόκειται νὰ εὕρῃ τὸν κατάλληλον τρόπον, ἐὰν εἶνε εὐφυής. Ἡ δούκισσα Ἀγγουλέμης ἐδέχετο ποτὲ τὰ συγχαρητήρια τῶν ὑπουργῶν τῆς Γαλλίας διά τι αἴσιον γεγονός. Καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους ὅλους εὗρε νὰ εἴπῃ φιλόφρονα τινὰ λέξιν· πρὸς δὲ τὸν Σατωβριάνδον, ὑπουργὸν ὄντα τῶν ἐξωτερικῶν, ἀπέτεινεν ἁπλῶς ἓν μειδίαμα. Οὗτος παρεπονέθη ἐπὶ τούτῳ, τὰ δὲ παράπονά του διεβιβάσθησαν διὰ τῆς Κυρίας Ῥεκαμιὲ μέχρι τῆς δουκίσσης, ἥτις ὡμολόγησε τὴν ἔλλειψιν. — Ἀλλὰ τί ἠθέλετε νὰ κάμω; εἶπε. Ὁ κ. Σατωβριάνδος δὲν εἶνε ὅπως οἱ ἄλλοι· ἓν φιλοφρόνημα κοινὸν δὲν θὰ εὐχαρίστει αὐτόν. Πρέπει ἢ νὰ ὁμιλῇ τις αὐτῷ τὴν γλῶσσάν του ἢ νὰ σιωπᾷ. Ἐζήτησα νὰ εὕρω καὶ δι' αὐτὸν εὐτυχῆ τινα ἔκφρασιν, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσα· διὰ τοῦτο περιωρίσθην εἰς ἓν μειδίαμα, πιστεύουσα ὅτι θὰ τῷ ἐξέφραζον οὕτω δεόντως τὴν εὐγνωμοσύνην μου ». — κκ. Γ. Γ. Φαλτσί, Φιλ. Ἀδελφ. « Ἠὼ » καὶ Α. Χ. Κωνσταντινούπολιν, Χ. Β. Σύρον, Γ. Β. καὶ Ε. Ν. Α. Κέρκυραν, W. B. Λίβερπουλ καὶ Σ. Σ. Χαλκίδα. Ἐλήφθησαν. — κ. Γ. Γ. Φαλτσί. Ὁ κατάλογος καὶ τὰ ἔγκλειστα γραμματόσημα παρεδόθησαν τῇ Δ. τ. Π. Ἀπεστάλη καὶ τὸ ζητηθὲν βιβλίον. — κ. Χ. Α. Σύρον. Παρακαλεῖσθε νὰ σημειώσητε ἂν οἱ σημειούμενοι ἀριθμοὶ εἶνε τοῦ φύλλου ἢ τοῦ δελτίου, ἵνα γνωρίζωμεν τί νὰ σᾶς ἀποστείλωμεν. — κ. Ν. Π. Καθ' ἃ ἐμάθομεν, ἀνάλογον ἔθιμον ὑπάρχει καὶ ἐν Κρήτῃ. Αὐτόθι τῇ 1 Μαρτίου οἱ γεωργοὶ δέρουσι τοὺς βόας καὶ τοὺς ὄνους διὰ κληματίδος ξηρᾶς, ἐκ κλήματος *σιρίκι*, λέγοντες·

Μάρτις εἶνε, πάχυνε,
κι' ἄλλαξε τὴν τρίχα σου.

Αἱ γυναῖκες δὲ σκουπίζουσαι τὴν πρωΐαν τῆς 1 Μαρτίου ᾄδουσιν :

Ἔξω ψύλλοι καὶ κοριοὶ
καὶ 'ς τὰ ὄρη ποντικοί.

Καν Μ. Π. Μ. Σάμον καὶ κ. κ. Δ. Σ. Βῶλον, Ν. Λ. Βουρλάτιον, Μ. Α. Μ. Βραΐλαν καὶ Ἀδελφ. « Ἠὼ » Κ/πολιν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — *Φίλῳ.* Τὸ ἀπαιτεῖ, βλέπετε, ἡ εὐπρέπεια. Ἂν παρέστητε ποτὲ εἰς δημοσίαν διάλεξιν, ἐν ᾗ ὁ ῥήτωρ ἀναγινώσκει ἀτελεύτητον καὶ πληκτικὴν πραγματείαν, θὰ παρετηρήσατε βέβαια τὸ συμβαῖνον: Ἀφοῦ καταχουράσῃ τὸ ἀκροατήριόν του ὁ ἀγορεύων ἐρωτᾷ : — Ἐὰν τυχὸν οἱ κύριοι ἐβαρύνθησαν, νὰ διακόψω τὴν ἀνάγνωσιν διὰ σήμερον. — Ὄχι, ἐξακολουθήσατε, τῷ ἀπαντῶσι πάντες ἐν χορῷ, ἐνῷ ἐνδομύχως εὔχονται νὰ ἐπήρχετο ἀπρόοπτόν τι ἵνα τοὺς ἀπαλλάξῃ τοῦ ῥήτορος.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[8 Μαρτίου (Πέμπτη) 1884]

— Κατὰ τὴν «'Εφημερίδα» ἡ Α. Μ. ἡ Βασίλισσα ἀπέρχεται ἐντεῦθεν τὴν 26 Μαρτίου ὅπως παραστῇ εἰς τοὺς προαγγελθέντας ἤδη γάμους τοῦ ἀδελφοῦ Αὐτῆς. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ ἐπανακάμψῃ ἐνταῦθα μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας. — 'Η Βουλή, ἐπιψηφίσασα ἤδη ὁλόκληρον τὸ νομοσχέδιον περὶ τροποποιήσεως τοῦ στρατολογικοῦ νόμου, ἐξακολουθεῖ ἀπροσκόπτως τὰς ἐργασίας αὐτῆς. 'Εν τῇ συνεδριάσει τῆς παρελθούσης Δευτέρας ὁ κ. πρωθυπουργὸς ἀπαντῶν εἰς ἐρωτήσεις τοῦ βουλευτοῦ Λαρίσης Σερὶφ βέη, ὡς πρὸς τοὺς μωαμεθανοὺς κατοίκους τῆς Θεσσαλίας ὅσοι διετήρησαν τὴν ὀθωμανικὴν ὑπηκοότητα, ὑπὸ τίνας ὅρους δύνανται νὰ μένωσιν ἢ ν' ἀπέλθωσι τῆς 'Ελλάδος, χωρὶς νὰ ἀπολέσωσι τὴν ὑπηκοότητά των, διεκήρυξεν ὅτι εἶνε ἐλεύθεροι οἵαν δήποτε ὑπηκοότητα ἐκλέξαντες νὰ μένωσιν ἢ νὰ ἀπέλθωσι χωρὶς μηδὲν νὰ ζημιωθῶσι. Τοὐναντίον ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις εἶνε πρόθυμος νὰ παράσχῃ αὐτοῖς πᾶσαν εὐκολίαν. — 'Η στρατιωτικὴ μόρφωσις τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ ἐπιδιώκεται σήμερον λίαν δραστηρίως. 'Εκτὸς τῶν διαταχθέντων στρατιωτικῶν περιπάτων, οὓς τὰ σώματα ὀφείλουσι νὰ ἐκτελῶσιν ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος διανύοντα 15—20 χιλιόμετρα τὴν ἡμέραν, ἐκτὸς τῶν ταχυσκάπτων καὶ ὀχυρωμάτων ἅτινα ἀνήγειρον τὰ ἐνταῦθα τάγματα τοῦ μηχανικοῦ, ἤδη διετάχθη καὶ τὸ 5 πυροβολικὸν τάγμα, ὅπως κατασκευάσῃ ἐν τῷ πολυγώνῳ τοῦ πυροβολικοῦ μέγα μόνιμον πυροβολεῖον, ἐν ᾧ θέλουσι στηθῇ τὰ πολιορκητικὰ πυροβόλα. Τὸ πυροβολεῖον τοῦτο ἀνεγερθήσηται ὑπὸ τοῦ 5ου τάγματος, θὰ παρευρεθῶσι δὲ κατὰ τὴν χάραξιν ἅπαντες οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ σώματος ἵνα ἐπὶ τόπου σπουδάσωσι τὴν κατασκευήν του πρώτην ἤδη φορὰν ἐκτελουμένου τοιούτου ὀχυρωματικοῦ ἔργου. — Συνέστη ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ γηραιοῦ βουλευτοῦ 'Αττικῆς κ. Καλλιφρονᾶ ἐκ βουλευτῶν καὶ ἀξιωματικῶν, τῶν πλείστων υἱῶν ἀγωνιστῶν, ἀποτελουμένη, ὅπως διοργανώσῃ πανήγυριν τῇ 25 Μαρτίου ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Καραϊσκάκη, ὅπως ἐγένετο ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς πρώτης βασιλείας. — Εἰς τὸ ναυπηγεῖον Σύρου ἐναυπηγήθησαν κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος 1883 ἐν ὅλῳ 50 πλοῖα. ἔχοντα χωρητικότητα ἐν ὅλῳ τόνων 2096 καὶ 56 0/0 μεταξὺ δ' αὐτῶν συγκαταριθμεῖται καὶ *ἓν ἀτμόπλοιον*.— Αἱ εἰσπράξεις τοῦ τελωνείου Πειραιῶς ἀνῆλθον κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Φεβρουάριον εἰς 853,316 δρ. ἐν ᾧ κατὰ τὸν τοῦ 1883 ἀνῆλθον εἰς 450,197.—'Η ἀπὸ Βώλου εἰς Βελεστῖνον σιδηροδρομικὴ γραμμὴ παρεδόθη ἤδη ὑπὸ τῆς ἐργολαβικῆς ἑταιρίας εἰς τὴν ἑταιρίαν τῶν θεσσαλικῶν σιδηροδρόμων. — 'Η διάρκεια τῆς ὑπογραφείσης ἐμπορικῆς συνθήκης μεταξὺ τῆς 'Ελληνικῆς καὶ Αἰγυπτιακῆς κυβερνήσεως ἔσεται ἑπταετής. Κατ' αὐτὴν θὰ ἐπιτρέπηται ἡ ἐλευθέρα εἴσοδος τῶν ἑλληνικῶν καπνῶν εἰς Αἴγυπτον ἐπὶ δασμῷ πέντε γροσίων κατ' ὀκάν. 'Υπολογίζεται ὅτι ἀπὸ τοῦδε θὰ εἰσάγωνται κατ' ἔτος εἰς Αἴγυπτον 2—3 ἑκατομμύρια καπνῶν ἑλληνικῶν καὶ θὰ στέλλωνται εἰς 'Ελλάδα 10—15 ἑκατομμύρια φράγκων· οὕτω δὲ ἡ παραγωγή, εἰς ἣν ἀνοίγεται νέα ἀγορὰ καταναλώσεως, θὰ λάβῃ ταχέως μείζονα ἀνάπτυξιν. — 'Η κυβέρνησις ἐμέτρησε τῇ 'Εθνικῇ Τραπέζῃ 5 ἑκατομ. δρ. ἀπέναντι τοῦ πρὸς ἄρσιν τῆς καταναγκαστικῆς κυκλοφορίας δανείου αὐτῆς. — 'Ο ἐν Μαγχεστρίᾳ διαμένων φιλάνθρωπος ὁμογενὴς κ. Γ. Σλατάνος ἠγόρασεν ἱκανὸν ἀριθμὸν ἐνδυμάτων παντοίων, ἀξίας 7,500 φράγκων, ἅτινα ἀπέστειλε τῷ κ. πρωθυπουργῷ, ἵνα διανεμηθῶσι τοῖς ἐν Θεσσαλίᾳ ἐκ τῆς πλημμύρας παθοῦσιν. — Τὸ ὁπλιταγωγὸν *Μπουμπουλίνα* ἀποπλέει προσεχῶς εἰς Τουλῶνα, ἵνα ῥυμουλκήσῃ τὴν ἐκεῖ κατασκευασθεῖσαν καὶ ἐντὸς ὀλίγου περατουμένην πλωτὴν δεξαμενὴν τοῦ ἐν Σαλαμῖνι ναυστάθμου. — Εἰς τὸ μουσεῖον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἑταιρίας ὑπάρχει τὸ πιστόλιον, ὅπερ ἐδώρησεν εἰς τὸν ναύαρχον Κωνστ. Νικόδημον τοῦρκος πασσᾶς, ὃν περιέθαλψε καὶ μετέφερε μετ' ἄλλων αἰχμαλώτων ἀπὸ Ναυπάκτου εἰς Μεσολόγγιον. Τὸ πιστόλιον τοῦτο ἔχει περίβλημα ἀργυροῦν, ἐφ' οὗ εἰσι γεγλυμμένα διάφορα πολεμικὰ σύμβολα. — 'Εν συνεδριάσει αὐτῆς, ἡ 'Ιερὰ Σύνοδος προέτεινε ὡς ὑποψηφίους διὰ τὴν κενωθεῖσαν ἀρχιεπισκοπὴν Ζακύνθου, τὸν ἀρχιμανδρίτην κ. Διονύσιον Λάταν, τὸν προϊστάμενονον τῆς ἐν 'Οδησσῷ ἑλλην. ἐκκλησίας ἀρχιμανδρίτην κ. Εὐστάθιον Βουλισμᾶν καὶ τὸν γραμματέα τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου ἀρχιμανδρίτην κ. Δαμασκηνὸν Παππασπυρόπουλον. 'Εκ τῶν τριῶν ὑποψηφίων θέλει διορισθῇ ἀρχιεπίσκοπος ὁ εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ βασιλέως ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου προταθησόμενος..

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου,

μεταφρασθὲν ὑπὸ ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης 'Αθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν 'Αθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς 'Ανατολῆς πόλεων.

'Αντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «'Εστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Εἰς κομψότατον τόμον ἐκ 12 τυπογραφικῶν φύλλων

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς «'Εστίας»

ἀντὶ δραχμῶν ν. 2.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ 'Ροδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

Τιμᾶται φράγκων 4.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς *'Εστίας* ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐσωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένων φρ. 1,20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

'Ο ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. 'Εν 'Αθήναις, 1882. Δραχ. 2,50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. 'Εν 'Αθήναις, 1882. Λεπτὰ 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ 'Ελληνικοῦ λαοῦ. 'Εν 'Αθήναις, 1883. Λεπτὰ 80.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

Πωλούμενα ἐν τῷ Γραφείῳ

τῆς «'Εστίας» καὶ τῆς «'Ακροπόλεως»

ΚΑΙ

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Δρ. 1,80.

ΚΡΗΤΙΚΟΙ ΓΑΜΟΙ

Δρ. 2,40.

'Εν 'Αθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου 'Ανδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β'. 733.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 377. — 18 ΜΑΡΤΙΟΥ 1884. — ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

Τῆς ὁρισθείσης ἡμέρας πρὸς κλήρωσιν τοῦ λαχείου τῆς «Ἑστίας» συμπιπτούσης πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἑορτὴν τῆς 25 Μαρτίου καὶ τὴν ἐπίσημον ἔναρξιν τῆς ἐκθέσεως τῶν μνημείων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ἀπεφασίσθη ἡ ἀναβολὴ τῆς κληρώσεως τοῦ λαχείου εἰς τὴν ἀμέσως ἐπιοῦσαν Κυριακήν, 1 προσεχοῦς Ἀπριλίου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 429

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΛΕΩΝ ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ, δρᾶμα εἰς πράξεις πέντε, ὑπὸ Ἀχιλλέως Παράσχου.

Ο ΑΛΛΟΚΟΤΟΣ ΦΟΝΕΥΣ, διήγημα ὑπὸ Edgar Poë.

Ο ΑΚΑΘΙΣΤΟΣ ΥΜΝΟΣ, ὑπὸ Γ. Λαμπάκη.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

Μετὰ πολλῆς λύπης ἀναγράφομεν τὸν θάνατον τοῦ διαπρεποῦς πολίτου

ΑΝΔΡΕΟΥ Ζ. ΜΑΜΟΥΚΑ

Γενικοῦ γραμματέως τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπουργείου.

Ὁ ἀείμνηστος ἀνήρ, ἐκ Χίου καταγόμενος, ταχθεὶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος, ἐξηκολούθησε καθ' ὅλον τὸν μακρὸν αὐτοῦ βίον, ἐπὶ δλην ἑξηκονταετίαν, ἐμμένων ἐν τῇ δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ, πρότυπον γενόμενος χρηστοῦ καὶ φιλοπάτριδος λειτουργοῦ τῆς πολιτείας. Μειλίχιος καὶ εὐγενὴς τὸν χαρακτῆρα ὁ Ἀνδρέας Μάμουκας διεκρίνετο οὐχ ἧττον καὶ ὡς ἀνὴρ λόγιος καὶ πολυμαθής, τὰ δὲ περι τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀναγεννήσεως ἔργα ἅτινα ἐξέδωκε καὶ ἡ τῶν μετὰ θάνατον εὑρεθεισῶν συγγραφῶν τοῦ Κοραῆ ἀρξαμένη ἔκδοσις μαρτυροῦσι καὶ τὴν ἑλληνομάθειαν καὶ τὴν ἀκριβῆ καὶ εὐσυνείδητον ἐργασίαν τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἀφίνει κενὸν δυσαναπλήρωτον καὶ ἐν τῇ δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἐθνικῇ φιλολογίᾳ. Ἡ «Ἑστία» ἰδιαιτέρως πενθεῖ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ πολυτίμου ἀνδρός, ὅστις πολλάκις ἐτίμησεν αὐτὴν διὰ τῆς εὐμενοῦς αὐτοῦ συνεργασίας.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὁ διάσημος ἀσιανολόγος Α. Η. Sayce ἐξέδωκεν ἄρτι μακρὸν περὶ Ἡροδότου σύγγραμμα ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην: «Τὰ παλαιὰ μεγάλα κράτη τῆς Ἀνατολῆς. Ἡροδότου βιβλίον Α', Β' καὶ Γ', μετὰ σημειώσεων, προλεγομένων καὶ παρεκβολῶν.» Ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐν Ὀξονίᾳ πανεπιστημίου εἶνε ἐκ τῶν ὑποτιμώντων τὴν ἀξίαν τοῦ πατρὸς τῆς ἱστορίας· τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ διαιρεῖται εἰς δύο μέρη· ἐν τῷ πρώτῳ κρίνει τὸν Ἡρόδοτον ὡς ἱστορικόν, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ὡς συγγραφέα. Ἐξετάζων τὰς ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐπικρίσεις τῆς ἡροδοτείου συγγραφῆς, ἀπὸ τοῦ Κτησίου, τοῦ ἰατροῦ Ἀρταξέρξου τοῦ Μνήμονος, μέχρι τοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Πλουτάρχου γράψαντος τὸν περὶ κακοηθείας Ἡροδότου λίβελλον, ὁ κ. Sayce ἀποφαίνεται ὅτι ἡ γενικὴ κατάκρισις τῶν Ἡροδότου ἱστοριῶν ὑπὸ τῶν παλαιῶν συγγραφέων δὲν ἦτο ἀνυπόστατος, καταλήγει δ' εἰς τὰ ἑπόμενα πορίσματα: Ὅτι ὁ Ἡρόδοτος ἦν ἁπλοῦς λογοποιός, ἐρανιζόμενος ἐκ παντοίων πηγῶν τὴν ὕλην τῆς συγγραφῆς αὐτοῦ, ἐπιδεικνύων γνώσεις, ἃς οὐδαμῶς ἐκέκτητο· ὅτι αἱ περιηγήσεις, τὰς ὁποίας βεβαιοῖ ὅτι ἔκαμεν εἰς χώρας ἀπωτάτας, εἶνε φανταστικαί, καὶ ὅτι παρεμβάλλει ἐν τῷ λόγῳ του ἐπεισόδια τὰ ὁποῖα ἐκλέγει, οὐχὶ διότι εἶνε πεπεισμένος περὶ τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀκριβείας αὐτῶν, ἀλλὰ μόνον διότι συμβιβάζονται πρὸς τὴν καθόλου ὑφὴν τῆς συγγραφῆς αὐτοῦ καὶ διότι ὑπολαμβάνει ταῦτα ἀρεστὰ καὶ περίεργα.

Ὅθεν κατὰ τὴν αὐστηρὰν καὶ ἐν πολλοῖς ὑπερβολικὴν ταύτην κρίσιν τοῦ Ἄγγλου ἀσιανολόγου, ὁ Ἡρόδοτος εἶνε ἁπλοῦς μυθολόγος, ἀφηγούμενος γραώδεις μύθους καὶ δημώδεις παραδόσεις. Κατὰ τοῦτο ὅμως εἶνε ἀμίμητος, ὁμολογεῖ δ' ὁ ἐπικριτὴς ὅτι ἴσως αἱ τοιαῦται περὶ παραδόξων ἀφηγήσεις πλειότερον συμβάλλονται εἰς γνῶσιν τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος τῶν ἀκριβεστάτων περιγραφῶν πολεμικῶν ἔργων βασιλέων καὶ στρατηγῶν. Παραπλησίαν γνώμην ἀπεφήνατο ἄλλοτε καὶ ὁ αἰγυπτιολόγος Μασπερώ: «Ὁ Ἡρόδοτος, λέγει οὗτος, δὲν συνέγραφεν ἱστορίαν τῆς Αἰγύπτου. Καὶ ἂν πλείονας εἶχε γνώσεις περὶ τῶν αἰγυπτιακῶν πραγμάτων, ἠναγκασμένος ὅμως ἐν τῇ γενικῇ ἱστορίᾳ αὐτοῦ νὰ περιλάβῃ τὸ περὶ Αἰγύπτου μέρος ἐν ὀλίγοις κεφαλαίοις, δὲν θὰ ἐδίδασκεν ἡμᾶς πλείονα τῶν ὅσων γινώσκομεν σήμερον ἐκ τῶν πρωτοτύπων κειμένων. Θὰ ἐστερούμεθα δὲ τὰ πλεῖστα τῶν παραδόξων καὶ συχνάκις κωμικωτάτων μυθευμάτων, ἅτινα χαριέστατα ἀφηγεῖται, δίδων πίστιν εἰς τοὺς ὁδηγοὺς αὐτοῦ. Δὲν θὰ ἐγινώσκομεν οὔτε τὸν Φερών, οὔτε τὸν Πρωτέα, οὔτε τὸν Ῥαμψίνητον. Φρονῶ δ' ὅτι ἡ τοιαύτη ἀπώλεια θὰ ἦτο μεγάλη. Τὰ αἰγυπτιακὰ μνημεῖα διδάσκουσιν ἡμᾶς τίνες ἦσαν ποτε οἱ Χέοπες, οἱ Ῥαμσῆς, οἱ Θουτμὰς τοῦ πραγματικοῦ κόσμου. Ἐκ τοῦ Ἡροδότου ὅμως μανθάνομεν τί περὶ τούτων ἐλέγετο ἐν ταῖς ἀγυιαῖς τῆς Μέμφιδος.»

— Ἀναγινώσκομεν εἰς ἀγγλικὰς ἐφημερίδας ὅτι ὁ ἐνταῦθα παρεπιδημῶν Ἄγγλος εὐπατρίδης μαρκήσιος Bute ἔθεσε βραβεῖον διαγωνισμοῦ λιρῶν 100 διὰ τὴν καλλιτέραν μετάφρασιν ἑνὸς τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν δραμάτων εἰς τὴν κελτικὴν γλῶσσαν τῆς Οὐαλλίας.

— Ἡ ῥωσσικὴ κυβέρνησις ἠγόρασεν ἀντὶ 15000 ῥουβλίων τὴν πολύτιμον συλλογὴν χειρογράφων τοῦ ἐπισκόπου Τσιγκιρίνης Πορφυρίου, ὅστις ἔχει δημοσιεύσῃ πολύτιμον σύγγραμμα περὶ τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῶν Ἀθωνικῶν μονῶν χειρογράφων. Ἡ συλλογὴ αὕτη, ἣν ὁ ἐπίσκοπος Πορφύριος κατήρτισε κατὰ τὴν εἰκοσιπενταετῆ ἐν Ἀνατολῇ διαμονὴν αὐτοῦ, σύγκειται ἐξ 125 χειρογράφων διαφόρων γλωσσῶν, 590 ἀποσπασμάτων καὶ 20 ἀραβικῶν βιβλίων σπανιωτάτων. Πολλὰ τῶν χειρογράφων τῆς συλλογῆς εἶνε ἑλληνικά, οὐκ ὀλίγα δὲ σλαβωνικά, ἰβηρικὰ καὶ ἀραβικά.

— Ἡ ἐφορευτικὴ ἐπιτροπὴ τῆς ἕκτης συνόδου τῶν ἀρχαιολόγων, ἥτις θὰ συνέλθῃ τὸν προσεχῆ Αὔγουστον εἰς Ὀδησσόν, ἀπεφάσισε νὰ συντάξῃ ὅπως ὑποβληθῇ εἰς τὴν σύνοδον ἐκείνην ὑπόμνημα περὶ τῆς ἀρχαίας τοπογραφίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐξέλεξε δὲ ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς τοὺς κκ. Βασιλιέβσκην, καθηγητὴν τοῦ ἐν Πετρουπόλει πανεπιστημίου, Κονταχώφ καὶ Οὐσπένσκη, καθηγητὰς τοῦ ἐν Ὀδησσῷ, ὅπως μεταβῶσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ποιήσωνται τὰς δεούσας μελέτας. Ἡ ῥωσσικὴ κυβέρνησις παρεκλήθη νὰ χορηγήσῃ τὴν ἀπαιτουμένην δαπάνην.

— Προσεχῶς ἐκδίδοται ὁ πρῶτος τόμος συλλογῆς ἐπιστολῶν καὶ ἐγγράφων Πέτρου τοῦ Μεγάλου. Τὴν δαπάνην πρὸς τὴν ἔκδοσιν καταβάλλει ἡ ῥωσσικὴ κυβέρνησις, ἡ ἐπιστασία δ' αὐτῆς εἶνε ἀνατεθειμένη ἀπὸ πολλοῦ εἰς ἐπιτροπήν, προεδρευομένην ὑπὸ τοῦ ἐφόρου τῆς ἐν Πετρουπόλει δημοσίας βιβλιοθήκης.

— Ὁ πόλεμος καὶ αἱ οἰκονομικαὶ δυσχέρειαι τῆς κυβερνήσεως τοῦ Χεδίβου ἔσχον ἐπιβλαβεστάτην ῥοπὴν εἰς τὴν τύχην τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἀρχαιοτήτων. Ὁ περιφανὴς αἰγυπτιολόγος καὶ γενικὸς ἔφορος τῶν αἰγυπτιακῶν ἀρχαιοτήτων κ. Μασπερὼ ὑπέβαλε περὶ τῆς οἰκτρᾶς καταστάσεως αὐτῶν ἐκτενὲς ὑπόμνημα εἰς τὸν γενικὸν γραμματέα τοῦ αἰγυπτιακοῦ ὑπουργείου τῶν δημοσίων ἔργων κ. Scott Moncrieff. Ἐν τῷ

Digitized by Google

ὑπομνήματι τούτῳ ἀναφέρει, ὅτι εἰσὶν ἐκτεθειμένα εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ τυχόντος τ' ἀρχιτεκτονικὰ καὶ γλυπτικὰ μνημεῖα, ὧν βρίθουσι τὰ τρία τῆς Αἰγύπτου διαμερίσματα, πρῶτον τὸ Δέλτα τοῦ Νείλου μετὰ τῆς 'Αλεξανδρείας, τῆς Σάϊδος, τῆς Βουβάστεως καὶ τῶν ἐν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ ἀναφερομένων τόπων· δεύτερον ἡ χώρα τῆς Μέμφιδος, τῶν Πυραμίδων, τῶν Θηβῶν, τῶν Φιλῶν κλπ. καὶ τρίτον ἡ Νουβία μετὰ τῶν ναῶν τῶν πτολεμαϊκῶν χρόνων καὶ τῶν ἐν διαφόροις τόποις πολυπληθῶν ἐρειπίων. Οὐ μόνον ἀλλοδαποὶ καὶ ἰθαγενεῖς ἐλευθέρως ἐνεργοῦσιν ἀνασκαφὰς καὶ ἀποκομίζουσι τὰ φορητὰ τῶν εὑρημάτων, ἀλλ' ὅπερ χεῖρον καταστρέφονται τ' ἀρχαῖα μνημεῖα πρὸς πορισμὸν οἰκοδομικῆς ὕλης. Πρό τινος Νούβιοι ἐν Δανδοὺρ κατέστρεψαν ἀρχαῖον ναόν, ὅπως λάβωσι πρὸς ἄλλην χρῆσιν τὸ ὑλικὸν αὐτοῦ· ἐν Μανσούρᾳ ἐκτίσθη γέφυρα ἐκ τοῦ ὑλικοῦ τοῦ ναοῦ Νεκτανεβὼ τοῦ Α', κατεδαφισθέντος ὁλοσχερῶς, καὶ ἐν Βαγαζὶκ καὶ Δαμανοὺρ τυμβωρύχοι διήρπασαν πολύτιμα χρυσᾶ εὑρήματα. 'Ο δὲ Μασπερώ, ἕνεκα τῆς ἀνωμάλου καταστάσεως τῆς χώρας καὶ τῆς γλίσχρου ἐπιχορηγήσεως τῆς κυβερνήσεως, περιορισθείσης ἀπὸ 35000 εἰς εἰκοσακισχίλια φράγκα, ἀδυνατεῖ νὰ προβῇ εἰς ἀνασκαφάς. Ταῦτα δ' ἐκτραγῳδῶν παρακαλεῖ τὴν αἰγυπτιακὴν κυβέρνησιν καὶ διὰ ταύτης καὶ τὴν ἀγγλικὴν νὰ προνοήσωσι περὶ βελτιώσεως τῶν κακῶς ἐχόντων, νὰ παράσχωσι δὲ καὶ εἰς τὸ ἐν Βουλὰκ πλουσιώτατον μουσεῖον ἀναλόγους πόρους, ὅπως κατὰ τὰ ἐνόντα ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ἐπιστήμης. 'Εκφράζει δ' ἐν τέλει τὴν εὐγνωμοσύνην του εἰς τὴν ὑπὸ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως ἐν Καΐρῳ ἱδρυθεῖσαν ἀρχαιολογικὴν σχολήν, ἥτις ἐχορήγησεν αὐτῷ ὀλίγας χιλιάδας δραχμῶν πρὸς θεραπείαν τῶν μάλιστα ἐπειγουσῶν ἀναγκῶν.

—Τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Κανταβριγίας ἤρχισε τὴν ἔκδοσιν παλαιῶν ἑλληνικῶν λειτουργικῶν βιβλίων.

— Ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ ἱστοριογράφου H. Martin καὶ τῆς ἀνηλικιότητος τῶν κληρονόμων αὐτοῦ ἐτέθη εἰς πλειστηριασμὸν ἡ βιβλιοπωλικὴ κυριότης τῶν ἔργων αὐτοῦ, τῆς πολυτόμου 'Ιστορίας τῆς Γαλλίας καὶ τῆς χάριν τῶν πολλῶν διασκευῆς ταύτης. Πρώτη προσφορὰ εἶχεν ὁρισθῆ 150000 δρ. Κατεκυρώθη δ' ἐπ' ὀνόματι τοῦ βιβλιοπώλου Lacroix ἀντὶ 250000 δρ.

— Τὸ *'Αθήναιον* τοῦ Λονδίνου γράφει ὅτι ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Heine μετὰ τῶν φίλων του, ἥτις εἶχε περιέλθει, ὡς καὶ τὰ 'Απομνημονεύματά του, εἰς χεῖρας τοῦ κ. Julia, ἠγοράσθη ἀντὶ 16,000 φράγκων παρά τινος συγγενοῦς τοῦ ποιητοῦ, ἥτις θέλει δημοσιεύσει αὐτὴν προσεχῶς.

— Δημοσιευθήσεται προσεχῶς ἐν Γερμανίᾳ ὁλόκληρον χειρόγραφον τοῦ περιωνύμου φιλοσόφου Καντίου ἀνακαλυφθὲν ἐσχάτως ἐν 'Ρωσσίᾳ, οὗτινος τεμάχια τινὰ ἐδημοσίευσεν ἤδη γερμανικόν τι περιοδικὸν φύλλον· τὸ χειρόγραφον εἶνε λίαν περίεργον, διότι εἰς τὸ περιθώριον αὐτοῦ φέρει ἰδιοχείρους σημειώσεις τοῦ Καντίου ἀναφερομένας εἰς συνδιαλέξεις αὐτοῦ μετὰ τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτὸν καὶ εἰς οἰκιακὰς αὐτοῦ ὑποθέσεις.

— Νέον θρήσκευμα πρόκειται νὰ ἐγκαινισθῇ λίαν προσεχῶς ἐν Παρισίοις, ἡ λατρεία τοῦ Βούδδα. Καὶ τὸ περίεργον εἶνε ὅτι ὁ εἰσάγων τὸν καινὸν τοῦτον θεὸν εἰς τὴν γαλλικὴν πρωτεύουσαν εἶνε μία 'Αγγλὶς πλουσιωτάτη ἀφωσιωμένη εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ βουδδισμοῦ ἐν Γαλλίᾳ. Αὐτὴ λοιπὸν ἀνοίγει τὴν νέαν 'Εκκλησίαν εἰς λατρείαν τοῦ ἰνδικοῦ θεοῦ.

— Περίεργος ἐφαρμογὴ τοῦ φωνογράφου, τοῦ θαυμασίου ὀργάνου τοῦ Ἔδισων, πρόκειται νὰ γείνῃ ἐν 'Αφρικῇ, καθ' ἃ ἀναφέρει γαλλικόν τι σύγγραμμα. Οἱ διδάκτορες Zintgraff καὶ Chavanne, ἀναχωροῦντες προσεχῶς εἰς Κογκὸ καὶ τὴν μέσην 'Αφρικὴν πρὸς ἐπιστημονικὰς ἐρεύνας, σκοποῦσι νὰ λάβωσι μεθ' ἑαυτῶν φωνογράφον, ἵνα ἐν αὐτῷ ἀποτυπώσωσι τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ᾄσματα τῶν ἀγνώστων ἐκείνων φυλῶν, ἀποστείλωσι δὲ κατόπιν τὰ φωνογραφικὰ δοκίμια εἰς τοὺς ἐπιστήμονας τῆς Γερμανίας, ὅπως ἀσχοληθῶσιν εἰς τὴν μελέτην αὐτῶν. Δεύτερον ὄργανον ἀπαράλλακτον πρὸς ἐκεῖνο, ὅπερ θὰ λάβωσι μεθ' ἑαυτῶν, θέλει μείνει ἐν Βερολίνῳ, ἵνα τὰ ληφθέντα διὰ τοῦ πρώτου φωνογραφήματα δύνανται ν' ἀποτυπῶνται ἀκριβῶς καὶ ἐπὶ τοῦ δευτέρου, ὅπερ οὕτω νὰ ἀποδίδῃ πάλιν ἀκριβῶς τοὺς φθόγγους. 'Η ἐπίνοια εἶνε λίαν πρωτότυπος, μένει δὲ νὰ ἴδωμεν κατὰ πόσον τὰ ἀποτελέσματα θὰ ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὰς προσδοκίας τῶν ἐπιστημόνων.

Πολλὰ καὶ ποικίλα εἶνε τὰ κειμήλια, δι' ὧν θέλει ἀντιπροσωπευθῇ ἐν τῇ προσεχεῖ ἐκθέσει τῶν μνημείων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, τὸ ἡρωϊκὸν Μεσολόγγιον. 'Εκτὸς κανονίου ἐκ τῶν τῆς Κλείσοβας διερρηγμένου, καὶ τοῦ πιεστηρίου τῶν 'Ελληνικῶν Χρονικῶν τοῦ φιλέλληνος Μάγερ, τὰ ἐκ Μεσολογγίου στελλόμενα ὅπλα πρόκειται κυρίως νὰ καταλάβωσιν ἔνδοξον θέσιν ἐν τῇ ἐκθέσει. Εἶνε τὰ ὅπλα τοῦ στρατηγοῦ Δημητρίου Μακρῆ, ὅστις κατὰ τὴν ἔξοδον ὡδήγει ὡς γνωστὸν τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τῆς φρουρᾶς. 'Εκ τούτων τὸ ξίφος, ὅπερ ἐφόρει αὐτὸς κατὰ τὴν ἱερὰν ἐκείνην ἡμέραν, εἶνε πατροπαράδοτον ἐν τῇ οἰκογενείᾳ καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ ἁρματωλοῦ καπετὰν Τσούτσου θανόντος τῷ 1732. Τὸ δὲ τουφέκιόν του εἶνε τὸ γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Λ ι ά ρ ο ς, περὶ οὗ ὁ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἀκμάσας ποιητὴς Σποντῆς γράφει:

Τούρκικα ἔστρωνες κουφάρια
εἰς τὸν πύργον σου δρόμον·
εἰς τοὺς χρόνους τῆς σκλαβιᾶς μας
τὸ τουφέκι σου ὁ Λιάρος
ἔσπειρε παντοῦ τὸν τρόμον.

Ἄλλα ὅπλα εἶνε τὸ γιαταγάνιον τοῦ Θωμᾶ Γκόρπα, τοῦ ἀρχηγοῦ του πυροβόλου ἐπὶ τοῦ προμαχῶνος *Φραγκλῖνος*, γιαταγάνια τοῦ 'Αθανασίου Κότσικα, ἀρχηγοῦ τῆς φρουρᾶς Μεσολογγίου, θανόντος κατὰ τὴν ἔξοδον, πάλα τοῦ Δημητρίου Ντόβα, τὸ ξίφος τοῦ στρατηγοῦ Γιαννηκώστα, τὰ καρυοφύλλια τῶν κατὰ τὴν ἔξοδον ἀγωνισθέντων 'Ανδρέου Κοντοκρᾶ, Σπυρ. Λύτρα, Δημητρίου Καρκανιᾶ, Παντολ. Ντελαλῆ καὶ Σωτηρίου Καρκανιᾶ, ὧν ὁ τελευταῖος ἐπιζῇ ἔτι. 'Ο Παντολ. Ντελαλῆς κατὰ τὴν ἔξοδον ἐλθὼν μετὰ τῆς μνηστῆς του καὶ βλέπων τὸν κίνδυνον προφανῆ, τὴν ἐφόνευσεν ἰδίαις χερσίν, ἵνα μὴ περιπέσῃ εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων. Ἔτι δὲ ἡ πάλα τοῦ Σουλιώτου Νικολάου Καραμήτου Σέχου, ἥτις εἶνε τουρκικὸν λάφυρον ἐκ τῆς κατὰ τὴν 'Αράχωβαν, ἀρχηγοῦντος τοῦ Καραϊσκάκη, πανωλεθρίας τῶν Τούρκων. 'Η πάλα αὕτη ἀνῆκεν εἰς τὸν Κεχαγιάμπεην.

'Αλλ' ἄλλο ἐνδιαφέρον τῶν ἐκθεμάτων τοῦ Μεσολογγίου εἶνε ἐνδυμασίαι διάφοροι ἐξόχων γυναικῶν τῆς ἐξόδου, ὧν αἱ μὲν ἔθανον, μία δ' ἐπιζῇ ἔτι γραῖα. Αὕτη εἶνε ἡ Χρυσάϊδω Καραγγελὲ νῦν Γεωργίου Μπαγεώργα ἢ Κοντσόκαρη, ἥτις παραδίδουσα τὴν ἐνδυμασίαν της εἰς τὸν ἀπεσταλμένον Μεσολογγίου, ἠσπάσθη αὐτὴν καὶ παρήγγειλε μετὰ δακρύων νὰ τὴν προσέχῃ, διότι μ' αὐτὴν θέλει νὰ τὴν ἐνδύσωσιν, ὅταν ἀποθάνῃ.

— Εἶνε ἤδη ἕτοιμος ὁ ἀνδριὰς τοῦ Βαρβάκη, ἐζητήθη δ' ὑπὸ τοῦ κ. Παπούδωφ νὰ γείνῃ ἡ ἀπαιτουμένη εὐτρέπισις καὶ κιγκλίδωσις τοῦ μέρους, ἐν ᾧ στηθήσεται ὁ ἀνδριάς. Τὸ ἔργον μέλλει νὰ ἐξετάσῃ, πρὶν ἢ παραληφθῇ, ἐπιτροπὴ ἐξ ἀρχαιολόγων.

— Εἰς τὴν Σχολὴν τῶν ἀπόρων παίδων τοῦ Παρνασσοῦ κατετάχθησαν μαθηταὶ μέχρι τέλους τοῦ Φεβρουαρίου 546. 'Εν τῷ ταμιευτηρίῳ δὲ τῆς σχολῆς ταύτης κατετέθησαν κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα 667,95 δραχμαί, καὶ ἀπεδόθησαν εἰς καταθέτας 90 δραχ. τῇ αἰτήσει των.

— Τὸ ἐν 'Οξφόρδῃ Πανεπιστήμιον ἀπένειμε τὸν τίτλον ἐπιτίμου διδάκτορος τῆς Θεολογίας τῷ μητροπολίτῃ Νικομηδείας κ. Φιλοθέῳ Βρυεννίῳ.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Περιπατῶ ἀκατάπαυστα, πλὴν 'λίγον δρόμον κάνω
Ἂν σταματήσω δὲ ποτέ, ἀμέσως θ' ἀποθάνω.
Βαρειά—βαρειὰ καὶ ὅμοια εἶνε τὰ βήματά μου
Καὶ ὅμως ἔχω πάντοτε τὸ χρόνο συντροφειά μου·
Αἰχμάλωτον οἱ ἄνθρωποι μὲ ἔχουνε κλεισμένο
'Σ ἕνα στενὸ δωμάτιο, μικρό, σκοτεινιασμένο.
Ἄσπλαγχνοι, δὲν μ' ἀφίνουνε νὰ κοιμηθῶ μιὰ ψύχα,
Καὶ ἡ ζωή μου κρέμαται ἀπὸ . . . . ἀπὸ μιὰ τρίχα!

2

'Ολόκληρον μ' εὑρίσκεις ἂν συναντᾷς ἐχθρόν σου,
'Ακέφαλον δὲ μ' ἔχεις ἐπὶ τὸ πρόσωπόν σου.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Τὸ ὑπόδημα

2

'Η ψαλλίς

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Μαρτίου 16 ΑΘΗΝΩΝ **16 Μαρτίου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 $^0/_0$ Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	365.
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.—	392. 1/2	500	436.50
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	421.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	}100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.—	250	274.
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200.—	250	269.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205.—	250	211.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225.—	250	258.
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.—	100.—	100	103.50
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νομ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	305.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.... Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.—	1.000	4130.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.—	300	286.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως ... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	129.
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	111.50
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	511.50
Ἑταιρία Φωταερίου.............. Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου .... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων .... Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας .. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου............. Τραπεζικὸν 8μην.		26.55
» ....Ὄψεως....	»	26.80
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης.....	8 ἡμ.	106.
» » ...Τραπεζικὸν	8μην.	105.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	21.10
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανική......	»	24.25
Αὐστριακὸν Φλωρίον ...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΩΣ (14 Μαρτίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρωπ. Τουρκίας	φρ.	42.1/2
Ἑλληνικὸν δάνειον τῶν 8 0/0..	φρ.	250.1/2
» » τῶν 9 0/0..	φρ.	255.
Ἑταιρία Μεταλλ. Λαυρίου....	φρ.	108.
Λονδίνου 8 μηνῶν	γρ.	109.5/8—109.3/4
Παρισίων 8 μηνῶν..........	φρ.	22.92 1/2—22.95
Λίρα Ἀγγλική	γρ.	110.8/40
Εἰκοσάφραγκον	γρ.	87.26/40

Παρατηρήσεις. * Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Παρακαλεῖται ὁ ἀποστείλας εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» τὸ διήγημα αὐτοῦ «Ἀρματωλικοὶ Ἔρωτες» ἵνα ὑποβληθῇ εἰς τὸν διαγωνισμὸν τῶν διηγημάτων, νὰ ζητήσῃ καὶ λάβῃ αὐτὸ ἐκ τοῦ γραφείου, διότι δὲν δύναται νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἐν τῷ διαγωνισμῷ τούτῳ, καθὸ ὑποβληθὲν ἐκπροθέσμως. — *Ἀνεψιῷ*. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποφανθῶμεν πρὶν ἢ ἴδωμεν τὸ πρᾶγμα. — κ. Ν. Π. Μασσαλίαν. Τὰ βιβλία καὶ ἐπιστολήν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — *Φιλοδήμῳ*. Μόνον ἡ κάτω Βουλή, ἡ ἄλλως Βουλὴ τῶν κοινοτήτων, συγκροτεῖται δι' ἐκλογῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Οἱ τὴν Βουλὴν τῶν λόρδων ἀπαρτίζοντες κατέχουσιν οἱ πλεῖστοι τὸ ἀξίωμα κληρονομικῷ δικαιώματι ἢ ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν ὡς ἀνωτάτων κληρικῶν, ὀλίγοι δέ τινες δι' ἐκλογῆς. Εἰσὶ δὲ κληρικοὶ μὲν 26, οἱ δύο ἀρχιεπίσκοποι τῆς Καντερβουρίας καὶ τῆς Ὑόρκης, καὶ οἱ 24 ἐπίσκοποι τῆς Ἀγγλίας. Λαϊκοὶ δὲ α') οἱ 6 βασιλικοὶ πρίγκηπες, ὁ πρίγκηψ τῆς Οὐαλλίας, ὁ δοὺξ τοῦ Ἐδιμβούργου, ὁ δοὺξ Κοννώτ, ὁ δοὺξ Ἄλβανυ, ὁ δοὺξ τοῦ Καϊμπριτζ καὶ ὁ δοὺξ τῆς Κουμβερλάνδης· β') ὅλοι οἱ πατρίκιοι τῆς Ἀγγλίας, τουτέστιν 21 δοῦκες, 19 μαρκήσιοι, 118 κόμητες, 26 ὑποκόμητες, καὶ 253 βαρῶνοι· γ') 16 πατρίκιοι τῆς Σκωτίας, ἐκλεγόμενοι καθ' ἑκάστην περίοδον καὶ δ') 28 πατρίκιοι τῆς Ἰρλανδίας, ἐκλεγόμενοι ἰσόβιοι. — κ. Σ. Ν. Ἡ τελευταία ἀνεγράφη ἤδη ἐν τῷ πρώτῳ καταλόγῳ. Πλὴν δὲ τούτων ἀνεκοίνωσαν ἡμῖν καὶ ἄλλας παραλλαγὰς τοῦ ὀνόματος *Μαρία*. Ἐν Ἄνδρῳ, καθ' ἃ ἐπιστέλλουσιν ἡμῖν, εἰσὶν ἐν χρήσει καὶ τά: *Μαρδίσα*, *Μαρδισάκι*, *Μαρουλάκι* καὶ *Μαρουσάκι*, ἐν Κρήτῃ δὲ ἕτερον ὑποκοριστικὸν τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος *Μαρουλι* (τό), ἅτινα ἀναβιβάζουσι τὸν ὅλον ἀριθμὸν τῶν παραλλαγῶν εἰς 33. — κ. Σ. Γ. Π. Σπάρτην. Διεβιβάσθησαν εἰς τὸν πρὸς ὃν ὅρον. — *Φίλῳ Σ'*. Ὁ Γαβριὴλ Φερρύ, ὁ ἐκδοὺς πέρυσι τὰς περιέργους ἀναμνήσεις περὶ τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ, διηγεῖται μετὰ πολλῆς χάριτος παραπλήσιον συμβάν. Ὁ Δουμᾶς εἶχεν ὑπηρέτην αἰθίοπα, Ἀλέξην τὸ ὄνομα, ὅστις πολλάκις ἀποδιδράσκων τῆς οἰκίας ἐπανήρχετο πάντοτε μεθ' ἱκανὰς ἡμέρας εἰς κακὴν κατάστασιν ζητῶν τὴν προστασίαν τοῦ κυρίου του, ἣν ἤξευρεν ὅτι δὲν θὰ τῷ ἠρνεῖτο ἐκεῖνος, οὗτινος παροιμιώδης ἦτο ἡ καλοκἀγαθία καὶ ἐλευθεριότης. Μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐπανέρχεται, μετ' ἀπουσίαν μακράν, κατεξεσχισμένος καὶ ἐλεεινός. Ὁ Δουμᾶς τὸν εὐσπλαγχνίζεται πάλιν καὶ τὸν προσλαμβάνει, τὸν στέλλει δ' ἀμέσως ν' ἀλλάξῃ φορέματα. — Πήγαινε, Ἀλέξη, διάλεξε εἰς τὸ τουλάπι μου κανένα καλλίτερο φόρεμα ἀπ' αὐτὰ ὅπου φορεῖς ». Ὁ Ἀλέξης λαβὼν τὴν ἄδειαν σπεύδει πρὸς ἐπιθεώρησιν τῆς ἱματιοθήκης τοῦ Δουμᾶ, καὶ ἐκλέξας τὰ καινουργότερα τῶν ἐνδυμάτων, παρουσιάζεται μετ' ὀλίγον ἐνδεδυμένος δι' αὐτῶν εἰς τὸν κύριόν του, ὅστις παρ' ὀλίγον δὲν τὸν ἀνεγνώριζε. — Ἔλα ἐδῶ, Ἀλέξη, νὰ σὲ καμαρώσω ἀπὸ κοντά. — Μὲ εὑρίσκετε καλὰ ἐνδυμένον, κύριε; — Ἀλλὰ σύ, κακόμοιρε, ἐπῆρες τὸ καινούργιο μου *σουρτοῦκο*! — Ὑποθέτω πῶς αὐτὸ εἶνε, κύριε. — Καὶ τὸ καλλίτερό μου πανταλόνι! — Ἐκεῖνο μοῦ ἐπήγαινε καλλίτερα. — Περίφημα βλέπω τὰ κατάφερες; Κ' ἐγὼ τί θὰ φορέσω τώρα, δὲν μοῦ λές; — Ὦ, σᾶς ἀφῆκα τὰ παλαιά σας ἐνδύματα, κύριε! — Εἶσαι θαυμάσιος ἄνθρωπος, Ἀλέξη, ὁ διακριτικός σου τρόπος μὲ συγκινεῖ· ἐσὺ τοὐλάχιστον δὲν ὁμοιάζεις τοὺς φίλους μου ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι μοῦ ἔπαιρνον τὰ νέα μου φορέματα, χωρὶς νὰ μ' ἀφήσουν οὔτε τὰ παλαιά, ὅπως ἔκαμες σύ! — κ. Π. Γ. Π. Βῶλον. Τὰς εὐχαριστίας μας διὰ τὰς φιλικάς σας φροντίδας, καὶ ἔτι περισσοτέρας πρὸς τὴν τόσῳ ἐπιχαρίτως συντρέχουσαν τὸ ἔργον τῆς «Ἑστίας» κυρίαν. — *Ἀγγλίδι συνδρομητρίᾳ τῆς «Ἑστίας»*. Λιβερποὺλ. Ἡ δημοσίευσις τῶν περὶ Ῥούμελης ἀφηγήσεων θὰ ἐξακολουθήσῃ βραδύτερον. Τὰ διηγήματα τοῦ Αἰνιάνος δὲν ἐξεδόθησαν εἰς ἰδιαίτερον τεῦχος, ἀλλ' ἐδημοσιεύθησαν εἰς περιοδικὸν λίαν δυσεύρετον σήμερον. — κκ. Κ. Λ. Βάρναν, Α. Γκ. Ἄρταν καὶ Α. Γ. Κ. Καβάλλαν. Ἐλήφθησαν. — κ. Α. Γ. Κ. Καβάλλαν. Τὰ 15 φρ. παρεδόθησαν τῷ κ. Α. Φ. — κ. Π. Α. Δ. Γέϊσκ. Ἡ σειρὰ τοῦ «Φωτὸς» ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς· τὸ ἀντίτιμον ἀπεστάλη ἡμῖν ἐκ Κ]πόλεως παρὰ τοῦ κ. Δ. Ι. Π. — κ. Ν. Μ. Κέρκυραν. Ἐκ τῶν ζητηθέντων δελτίων ἀπεστάλησαν μόνον τὰ δύο, τοῦ ἄλλου ὄντος ἐξηντλημένου.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[15 Μαρτίου (Πέμπτη) 1884]

Ἀποχωρησάσης ὁριστικῶς ἐκ τῶν συνεδριάσεων τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα τῆς ὑπὸ τὸν κ. Δεληγιάννην πολιτικῆς μερίδος, ἡ Βουλὴ ἐξακολουθεῖ ἤδη τὸ νομοθετικὸν αὐτῆς ἔργον, ψηφίζουσα τὰ εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὑποβληθέντα νομοσχέδια. Οὕτω πλὴν ἄλλων τὴν παρελθοῦσαν τρίτην ἐψήφισεν εἰς τρίτην καὶ τελευταίαν ἀνάγνωσιν τὰ νομοσχέδια 1) περὶ κυρώσεως τῆς μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Αἰγύπτου ἐμπορικῆς καὶ τελωνιακῆς συμβάσεως, 2) περὶ ἀποκλειστικοῦ δικαιώματος τῆς εἰσαγωγῆς καὶ πωλήσεως πυρείων καὶ 3) περὶ ἐκπαιδεύσεως τῶν ναυτικῶν δοκίμων. — Κατὰ τὰς ἐφημερίδας ἡ Α. Μ. ἡ βασίλισσα ἀναχωρεῖ ἐντεῦθεν τὴν 26 τοῦ παρόντος μηνὸς δι' Ὀδησσοῦ εἰς Πετρούπολιν, ὅπου τελεσθήσονται οἱ γάμοι τοῦ ἀδελφοῦ της. Κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα θὰ ἐπανακάμψῃ ἐνταῦθα μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας. Περὶ τὰ τέλη δ' Ἀπριλίου λέγεται ὅτι ὁ βασιλεὺς θέλει μεταβῇ εἰς Θεσσαλίαν ἵνα παραστῇ εἰς τὰ ἐγκαίνια τῶν αὐτόθι σιδηροδρόμων, καὶ ἐπισκεφθῇ κατόπιν τὰ Τέμπη καὶ πιθανῶς τὰ Μετέωρα. — Κατ' ἐγκύκλιον τοῦ διευθυντοῦ τῶν θεσσαλικῶν σιδηροδρόμων κ. Θεοδώρου Μαυρογορδάτου, περὶ τὰ τέλη τοῦ προσεχοῦς Ἀπριλίου, καὶ τὸ πιθανώτερον τῇ 23 τοῦ αὐτοῦ, ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, γενήσονται τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἀπὸ Βώλου εἰς Λάρισσαν σιδηροδρόμου, περὶ τὸ τέλος δὲ Ἰουνίου θέλει δοθῇ εἰς χρῆσιν τοῦ κοινοῦ ἡ μέχρι Φερσάλων γραμμή. Νῦν αἱ ἐργασίαι ἔχουσι προχωρήσει καὶ πέραν τῆς Καρδίτσης. — Τὴν εἰκοστὴν πέμπτην Μαρτίου τελεσθήσονται τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἄρτι περατωθέντος ἱδρύματος τοῦ νοσοκομείου τῆς βασιλίσσης «Ὁ Εὐαγγελισμός», εἰς ἃ θέλουσι παραστῇ οἱ βασιλεῖς, ὁ Μέγας Δοὺξ Παῦλος τῆς Ῥωσσίας καὶ πάντες οἱ ὑπὲρ τῶν τοιούτων ἔργων ἐνδιαφερόμενοι.— Συνεφωνήθη ὁριστικῶς, ὡς λέγεται, ὅπως ἡ Ἑλληνικὴ Ἀτμοπλοΐα ἀναλάβῃ τὴν ἐκτέλεσιν τακτικοῦ δρομολογίου πρός τε τὰ ἀλβανικὰ παράλια καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἅμα τῇ ἐλεύσει τεσσάρων νέων ἀτμοπλοίων μεγάλων, ἅτινα ἔχουσιν ἤδη παραγγελθῇ. — Κατὰ τὸν Ἀγγελιοφόρον Ἀθηνῶν, γαλλικὴ πλουσία ἑταιρία διαπραγματεύεται μετὰ τῆς κυβερνήσεως τὴν παραχώρησιν τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Λάρισσαν σιδηροδρόμου. Ἡ ἑταιρία δὲ αὕτη θὰ προσέφερε καλλίστους ὅρους, ἂν ἦτο βεβαία ὅτι ἡ Πύλη θὰ συνῄνου νὰ ἑνωθῶσιν οἱ ἑλληνικοὶ καὶ τουρκικοὶ σιδηρόδρομοι. Τοῦτο κατ' ἀρχὴν παρεδέχθη ἤδη ἡ Πύλη· ἀλλὰ δὲν συνεφωνήθη ἔτι τὸ σημεῖον τῆς ἑνώσεως, διότι ἡ μὲν ἡμετέρα Κυβέρνησις ζητεῖ τὴν διὰ τῆς παραλίας τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου ἕνωσιν αὐτῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἡ δὲ τουρκικὴ συναινεῖ εἰς τὴν ἕνωσιν ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ἑνωθῶσιν οἱ σιδηρόδρομοι πλησίον τῆς Βερροίας. — Κατ' ἀπόφασιν τῆς ἱππικῆς ἑταιρείας αἱ ἐαριναὶ ἱπποδρομίαι γενήσονται ἐν Φαλήρῳ ἀμέσως μετὰ τὸ Πάσχα κατὰ δύο ἡμέρας. — Πρόεδρος τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀντὶ τοῦ παραιτηθέντος κ. Δημ. Βάλβη διορισθήσεται ὁ κ. Πέτρος Παπαρρηγόπουλος, διατηρῶν καὶ τὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἕδραν του τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου. — Διὰ βασιλικοῦ διατάγματος ἐκ τῶν τριῶν ὑποψηφίων διὰ τὴν κενὴν ἕδραν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ζακύνθου ἐξελέγη ὁ ἀρχιμανδρίτης κ. Διονύσιος Λάτας. — Ἐν νέῳ Φαλήρῳ ἐγένετο ἡ κατάθεσις τοῦ θεμελίου λίθου τῆς αὐτόθι ἀνεγερθησομένης ἐκκλησίας, δαπάναις τοῦ κ. Ἀριστείδου Ν. Γιαννοπούλου. — Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Πειραιέων ἐψήφισε τρισχιλίας δραχμὰς πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς 25 Μαρτίου. — Ἡ περιουσία τοῦ ἀποβιώσαντος τραπεζίτου Σκουζὲ ἀνέρχεται εἰς 18,000,000 εἰς χρήματα καὶ κτήματα ἐντὸς τῆς Ἀττικῆς. Ἐὰν δὲ ληφθῇ ὑπ' ὄψει ἡ ὑπερτίμησις τῶν κτημάτων καὶ συνυπολογισθῶσι καὶ τὰ ἐν Λεβαδείᾳ καὶ ἀλλαχοῦ κτήματα αὐτοῦ, ἀνέρχεται εἰς 25,000,000· ἀναλογοῦσι δὲ εἰς ἕκαστον κληρονόμον τρία ἑκατομμύρια δραχμῶν. — Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 30 ἐγένοντο πυρκαϊαί, ὧν πρὸς κατάσβεσιν ἠγωνίσθη ὁ ὑπὸ τὸν λοχαγὸν κ. Ἀμπελᾶν λόχος τῶν πυροσβεστῶν. Ἐκ τούτων 26 ἦσαν ἀσήμαντοι καὶ 4 μεγάλαι, ἐκ τῶν πρώτων δὲ πάλιν 14 ἐγένοντο ἐν καιρῷ ἡμέρας καὶ 12, ὡς καὶ ἅπασαι αἱ δεύτεραι, νύκτωρ. Ὡς πρὸς τὰς αἰτίας πρῶται ἔρχονται αἱ ἕνεκα τῆς ἀναφλέξεως τοῦ πετρελαίου καὶ τῆς ἀκαθαρσίας τῶν καπνοδοχῶν συμβᾶσαι. Ἐξ ὅλων τούτων τῶν πυρκαϊῶν ἐγένοντο ζημίαι 28750 δραχμῶν.

ΩΡΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Μουσεῖον ἐν τῇ Ἀκροπόλει

Τρίτην — Πέμπτην — Σάββατον, 2 — 5 μ. μ.

Ἡ Ἀκρόπολις εἶνε προσιτὴ καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἄδεια τοῦ γενικοῦ ἐφόρου ἀπαιτεῖται διὰ νυκτερινὴν ἐπίσκεψιν.

Θησεῖον

Εἶνε προσιτὸν καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἀπόμαχος οἰκῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Θησείου ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὸν αἰτοῦντα.

Κεντρικὸν ἐθνικὸν μουσεῖον

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Τρίτης, 9 — 12 π. μ. καὶ 2 — 5 μ. μ.

Συλλογαὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἐξαιρετέων ἑορτῶν ἀπὸ τῆς 2 — 5 μ. μ. τὸν χειμῶνα καὶ ἀπὸ τῆς 3 — 6 τὸ θέρος. Τὸ Σάββατον δωρεάν, τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐπὶ πληρωμῇ δραχ. 1 κατὰ πρόσωπον.

Φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

Τετάρτην — Σάββατον, 9 — 12 π. μ.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ
ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ
ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΥΠΟ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ, ΥΦΗΓΗΤΟΥ.
Τιμᾶται φράγκων 3 ½.
Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 2 ½ φράγκων.
Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. **2,80**.

ΑΘΗΝΑΪΣ
ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ
Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου,
μεταφρασθὲν ὑπὸ ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.
Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ
ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
Εἰς κομψότατον τόμον ἐκ 12 τυπογραφικῶν φύλλων
Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς «Ἑστίας»
ἀντὶ δραχμῶν ν. 2.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β'. 740.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 378. — 25 Μαρτιου 1884 — Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 430

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

25 ΜΑΡΤΙΟΥ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Αιθουσα της Εκθεσεως.— Τμῆμα Α'. Ἔργα ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς.— Τμῆμα Β'. Ὅπλα.— Τμῆμα Γ.' Ἔγγραφα καὶ ἔντυπα. — Τμῆμα Δ'. Διάφορα ἀντικείμενα. — Ὁ τάφος τοῦ Μπότσαρη.

Γνωμαι ἀνδρῶν τοῦ ἀγῶνος.

Εικονες. Ἀκρόπρωρα τῆς ναυαρχίδος τοῦ Ἀνδρέου Μιαούλη καὶ τοῦ ἀτμοπλοίου «Καρτερίας» τοῦ Ἄστιγγος. — Ἕδραι Καποδιστρίου, καὶ Κουντουριώτου. — Ὁ τάφος τοῦ Μάρκου Μπότσαρη.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πολυτεχνείου τελοῦνται σήμερον δημοτελῶς τὰ ἐγκαίνια τῆς διοργανωθείσης ἐκθέσεως μνημείων τοῦ ἱεροῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος. Τῆς ἐκθέσεως ταύτης λεπτομερῆ περιγραφὴν εὑρίσκει ὁ ἀναγνώστης ἐν τῷ σημερινῷ φύλλῳ τῆς «Ἑστίας»· εἰς συμπλήρωσιν δὲ τῆς περιγραφῆς ταύτης παρέχομεν ἐνταῦθα ἀντίγραφα τῶν ἐν τῇ ἐκθέσει ὡραίων στηλῶν, ἐφ' ὧν ἀναγράφονται τὰ κυριώτερα γεγονότα τῆς Ἐπαναστάσεως.

Καὶ ἐν μὲν τῷ κέντρῳ τῆς αἰθούσης ὑπάρχει ἡ ἑξῆς ἐπιγραφὴ μεγάλοις γράμμασι:

ΤΟΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΩΤΑΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

ΙΕΡΟΝ

—

ΕΤΗ ΕΥΚΛΕΩΝ ΚΑΤΟΡΘΩΜΑΤΩΝ

1821 — 1822 — 1823 — 1824

ΗΓΕΤΑΙ ΚΑΙ ΛΑΟΣ

—

ΕΤΗ ΔΕΙΝΩΝ ΔΟΚΙΜΑΣΙΩΝ

1825 — 1826 — 1827

ΛΑΟΣ ΚΑΙ ΗΓΕΤΑΙ

—

Ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις πέριξ στήλαις αἱ ἑπόμεναι κατὰ χρονολογικὴν τάξιν:

1821

ΑΓΙΑ ΛΑΥΡΑ
25 Μαρτίου
Γερμανός

—

ΑΛΑΜΑΝΑ
22 Ἀπριλίου
Διάκος

—

ΧΑΝΙ ΤΗΣ ΓΡΑΒΙΑΣ
8 Μαΐου
Ὀδυσσεὺς Ἀνδροῦτσος

ΒΑΛΤΕΤΣΙ
12—13 Μαΐου
Κ. Μαυρομιχάλης, Θ. Κολοκοτρώνης

—

ΔΟΛΙΑΝΑ
18 Μαΐου
Νικήτας ὁ Τουρκοφάγος

—

ΕΡΕΣΣΟΣ
27 Μαΐου
Παπανικολῆς

—

Digitized by Google

ΔΡΑΓΑΣΣΑΝΙ
6 Ἰουνίου
Ἱερὸς λόχος
—
ΛΑΛΑ
24 Ἰουνίου
Α. Μεταξᾶς
—
ΣΚΟΥΛΕΝΙ
17 Ἰουλίου
Ἀθ. Καρπενησιώτης
—
ΓΡΑΝΙΑ
10 Αὐγούστου
Θ. Κολοκοτρώνης
—
ΒΑΣΙΛΙΚΑ
26 Αὐγούστου
Γούρας
—
ΠΕΝΤΕ ΠΗΓΑΔΙΑ
15 Σεπτεμβρίου
Δράκος
—
ΑΛΩΣΙΣ ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ
23 Σεπτεμβρίου
—
ΜΟΝΗ ΣΕΚΚΟΥ
23 Σεπτεμβρίου
Γεώργιος Ὀλύμπιος

1822

ΠΑΤΡΑΙ
Ναυμαχία
20 Φεβρουαρίου
Α. Μιαούλης
—
ΚΙΑΦΑ
5 Ἰουνίου
Σουλιῶται
—
ΧΙΟΣ
6 Ἰουνίου
Κανάρης
—

ΠΕΤΑ
4 Ἰουνίου
Πανωλεθρία τῶν Φιλελλήνων
Νόρμαν — Ταρέλλας — Μιρσεύσκης
Δάννιας — Τάϋχμαν — Μινιάκ

—

ΦΑΝΑΡΙ
4 Ἰουλίου
Θάνατος
Κυριακούλη Μαυρομιχάλη

—

ΑΛΩΣΙΣ
Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν
9 Ἰουλίου
—

ΑΓΙΟΣ ΣΩΣΤΗΣ
25 Ἰουλίου
Θ. Κολοκοτρώνης — Νικήτας
Παππαφλέσσας — Δ. Ὑψηλάντης
—
ΑΡΓΟΛΙΚΟΣ ΚΟΛΠΟΣ
8—14 Σεπτεμβρίου
Ναύαρχος
Α. Μιαούλης
πλοίαρχοι
Κριεζῆς — Λεμπέσης — Σαχίνης — Ἀναργύρου
πυρποληταὶ
Α. Θοδωρῆς — Τζερεμὲς — Πιπῖνος
—
ΤΕΝΕΔΟΣ
29 Ὀκτωβρίου
Κανάρης
—
ΑΛΩΣΙΣ ΠΑΛΑΜΗΔΙΟΥ
30 Νοεμβρίου
Στάϊκος Σταϊκόπουλος
—
ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΝ
25 Δεκεμβρίου
Α. Μαυροκορδάτος

1823

ΑΚΡΑΤΑ
8 Ἰανουαρίου
Α. Ζαΐμης — Α. Λόντος
—

ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΝ
11 Αὐγούστου
Θάνατος
Μάρκου Μπότζαρη

1824

ΘΑΝΑΤΟΣ ΒΥΡΩΝΟΣ
Ἐν Μεσολογγίῳ
7 Ἀπριλίου

—
Καταστροφὴ Ψαρῶν
ΠΑΛΑΙΟΚΑΣΤΡΟΝ
21—22 Ἰουνίου
—
ΑΜΠΛΙΑΝΗ
14 Ἰουλίου
Ν. Πανουριᾶς — Κ. Τζαβέλας
—
ΝΑΥΜΑΧΙΑ ΣΑΜΟΥ
5 Αὐγούστου
Γ. Σαχτούρης
πυρποληταὶ
Κανάρης — Λέκας — Ματρόζος — Βατικιώτης
—
Ναυμαχίαι
ΓΕΡΟΝΤΑ — ΧΙΟΥ — ΜΙΤΥΛΗΝΗΣ — ΚΡΗΤΗΣ
24 Αὐγούστου — 1 Νοεμβρίου
Μιαούλης
πυρποληταὶ
Ματρόζος — Βατικιώτης — Μουσούς
Θεοχάρης — Νικόδημος
—

Digitized by Google

1825

ΣΦΑΚΤΗΡΙΑ
26 'Απριλίου
Α. Σαχτούρης
'Αναγνωσταρᾶς — Σαχίνης — Α. Τσαμαδὸς
Σάντα - Ρόζας
—
ΜΕΘΩΝΗ
30 'Απριλίου
Μιαούλης
—
ΜΑΝΙΑΚΙ
20 Μαΐου
Παπαφλέσσας
—
ΚΑΦΗΡΕΥΣ
20 Μαΐου
Γ. Σαχτούρης
πυρποληταὶ
Ματρόζος — Μουσοὺς — Μπούτης
—
ΤΡΑΜΠΑΛΑ
6—7 'Ιουνίου
Κανέλλος Δεληγιάννης — Γενναῖος Κολοκοτρώνης
—
ΜΥΛΟΙ
13 'Ιουλίου
Δ. 'Υψηλάντης— Κ. Μαυρομιχάλης—Μακρυγιάννης
—
ΤΡΙΚΟΡΦΑ
24 'Ιουνίου
Γενναῖος Κολοκοτρώνης
—
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ
23 'Ιουλίου — 6 Αὐγούστου
Ε. Τομπάζης — Α. Κριεζῆς — Κανάρης
—
ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΝ
16—21 'Ιουλίου
'Απόκρουσις ἐφόδων
25 'Ιουλίου — 9 Σεπτεμβρίου — 16 'Οκτωβρίου
"Εξοδοι θριαμβευτικαί

1826

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ ΤΡΟΦΟΔΟΤΗΣΕΙΣ
καὶ ἧττα τουρκικοῦ στρατοῦ
9. 15. 16 'Ιανουαρίου.
Α. Μιαούλης
—
ΚΛΕΙΣΟΒΑ
25 Μαρτίου
Κίτσος Τζαβέλας
—

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
πτῶσις
10 'Απριλίου

—
ΣΑΜΟΣ
15—16 'Ιουλίου
Γ. Σαχτούρης — 'Αποστόλης — 'Ανδροῦτσος
—
ΜΙΤΥΛΗΝΗ
30 Αὐγούστου
Α. Μιαούλης
—
ΑΘΗΝΑΙ
11 'Οκτωβρίου
Ν. Κριεζώτης
διελαύνει εἰς 'Ακρόπολιν
—
ΑΡΑΧΩΒΑ
24 Νοεμβρίου
Καραϊσκάκης
—
ΑΘΗΝΑΙ
1 Δεκεμβρίου
Φαβιέρος
διευλαύνει εἰς 'Ακρόπολιν

1827

ΔΙΣΤΟΜΟΝ
30 'Ιανουαρίου — 6 Φεβρουαρίου
Καραϊσκάκης
—
ΚΕΡΑΤΣΙΝΙ
4 Μαρτίου
Καραϊσκάκης
—

22 'Απριλίου
ΘΑΝΑΤΟΣ ΚΑΡΑΙΣΚΑΚΗ

—

'Η περὶ Φάληρον πανωλεθρία
24 'Απριλίου
Ι. Νοταρᾶς — Α. Βέϊκος — Γ. Δράκος
Γ. Τζαβέλας — Τούσης Μπότσαρης - 'Ιγγλέσης

—
ΑΘΗΝΑΙ
24 Μαΐου
Πτῶσις τῆς 'Ακροπόλεως
—
ΝΑΥΑΡΙΝΟΝ
8 'Οκτωβρίου
Κόδριγκτων — Δεριν — Χάϊδεν

1828

6 'Ιανουαρίου
"Αφιξις τοῦ Κυβερνήτου
—

20 Μαΐου
Θάνατος "Αστιγγος

=
18 Αὐγούστου
"Αφιξις τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ

1829

ΠΕΤΡΑ
12 Σεπτεμβρίου
Δ. 'Υψηλάντης

ΕΘΝΙΚΑΙ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ

Α'.

1821

20 Δεκεμβρίου
ΕΝ ΕΠΙΔΑΥΡΩ
Πρόεδρος **Α. Μαυροκορδάτος**

Digitized by Google

Β'.

1823

30 Μαρτίου

ΕΝ ΑΣΤΡΕΙ

Πρόεδρος **Π. Μαυρομιχάλης.**

Γ'.

1826

6 Ἀπριλίου

ΕΝ ΕΠΙΔΑΥΡῼ, ΕΝ ΤΡΟΙΖΗΝΙ

Πρόεδροι

Π. Νοταρᾶς — Γ. Σισίνης.

Δ'.

1829

11 Ἰουλίου

ΕΝ ΑΡΓΕΙ

Πρόεδρος **Γ. Σισίνης.**

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Φιλίστορι. Κατὰ τὸν Τερτσέτην («Ῥητὰ τοῦ Γέρου Κολοκοτρώνη») ἡ ὀνομασία *Γέρος* ἐδόθη εἰς τὸν Θεόδωρον Κολοκοτρώνην, «ἐπειδὴ ἦτο πολύξερος, ἔξυπνος, εἶχε πονηρίαις· ὅθεν καὶ τὸ τραγοῦδι τοῦ παλαιοῦ χαλασμοῦ τῶν Κολοκοτρωναίων λέγει·

Ὁ Θορωδάκης πολὺ πονηρεμένος,
Ἐγλύτωσ' ὁ καϋμένος.»

κ. Α. Β. Δαρμστάτην. Ἡ συνδρομὴ ἐλήφθη ἐγκαίρως. Τὰ καθυστερήσαντα ἐκ παραδρομῆς φύλλα ἀπεστάλησαν ὑμῖν εἰς τὴν νέαν διεύθυνσίν σας.—*Ἀνεψιῷ*. Ἂν καὶ καλῶς γεγραμμένον, ἐπειδὴ ὅμως ἐπαναλαμβάνει πράγματα πολλάκις λεχθέντα, δὲν κρίνομεν χρήσιμον τὴν δημοσίευσίν του.—κ. Α. Π. Σμύρνην. Τὴν ἐπιστολὴν ἐλάβομεν πρὸ πολλοῦ· ἀλλ' ὁ κ. Κ. Σ. δὲν προσῆλθεν ἔτι εἰς τὸ γραφεῖον ἡμῶν. Ἐπειδὴ δ' ἀγνοοῦμεν τὴν κατοικίαν του, ἐβράδυνεν ἡ ἀποστολὴ τῶν ζητηθέντων.—κ. Μ. Δ. Ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ ἴσως προσεχῶς δημοσιεύσωμεν ἴδιον ἄρθρον. Προχείρως σᾶς σημειοῦμεν ὅτι ἀναφέρονται πολλὰ ἀξιοσημείωτα παραδείγματα. Περὶ τοῦ Σουηδοῦ Mensen εἶνε γνωστὸν ὅτι διήνυσε τὴν ἀπὸ Παρισίων εἰς Μόσχαν ὁδὸν, ἤτοι διάστημα 2500 χιλιομέτρων, εἰς 14 ἡμέρας. Ὁ αὐτὸς διατελῶν τῷ 1836 εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀγγλικῆς ἑταιρίας τῶν Ἰνδιῶν μετέφερε γράμματα ἀπὸ Καλκούττας εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ τῆς μέσης Ἀσίας, διανύσας διάστημα 9,000 χιλιομέτρων, εἰς 59 ἡμέρας, ἤτοι ἐξετέλεσε τὸν δρόμον εἰς ὀλιγώτερον κατὰ ἓν τρίτον χρόνον ἢ ὅσον θὰ ἐχρειάζετο τὸ ταχύτερον κερβάνιον. Περίφημοι ἦσαν ἄλλοτε οἱ Τοῦρκοι δρομεῖς, οἱ *πεϊχ* καλούμενοι, οἵτινες μετέβαινον ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης εἰς Ἀδριανούπολιν καὶ ἐπέστρεφον εἰς δύο ἡμέρας, ἤτοι διήνυον εἰς 24 ὥρας δρόμον 320 χιλιομέτρων. Ἐβάδιζον δ' οὗτοι ἀνυπόδητοι, ὥστε ἐκ τῆς ἕξεως τὸ πέλμα τῶν ποδῶν των ἐλάμβανε τὴν σκληρότητα ὁπλῆς ἵππου, καὶ ἐνίοτε προσήρτων εἰς τὰς πτέρνας μικρὰ ἀργυρᾶ πέταλλα ὡς κόσμημα καὶ σύμβολον τῆς ταχύτητός των. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ὡς γνωστόν, μία τῶν ἀγαπητῶν ἀσκήσεων ἦτο ἡ τοῦ δρόμου, καὶ ἡ ἱστορία διεφύλαξεν ἡμῖν πολλὰ ὀνόματα περιφήμων δρομέων, οἷον τὸ τοῦ Θηβαίου Λασθένους, ὅστις ἐνίκησεν ἵππον εἰς τὸν δρόμον, τοῦ Πολυμνήστορος, ὅστις ἠδύνατο νὰ καταφθάση καὶ συλλάβη λαγωόν, τοῦ Φιλωνίδου, ὅστις τὸ ἀπὸ Σικυῶνος εἰς Ἦλιν διάστημα 1200 σταδίων διήνυεν εἰς 9 ὥρας, κ. ἄ. π. — κκ. Π. Λ. Μ. Φανάριον, Π. Π. Ἀδριανούπολιν, Ν. Α. Π. Παρισίους, Ἐλήφθησαν. — κ. Ι. Α. Ζ. α'.) Τὸ πληρέστερον εἶνε τὸ μέγα τοῦ Larousse, εὐθηνότερον δὲ τὸ τοῦ Bouillé. β'.) Ἡ συλλογὴ τοῦ Πάσσωβ εὑρίσκεται παρὰ τοῖς ἐνταῦθα βιβλιοπώλαις, πωλουμένη ἀντὶ δραχ. 18, νομίζομεν. — κ. Ι. Σ. Δ. Πειραιᾶ. Εἶνε ἀριθμὸς Δελτίου ἢ «Ἑστίας»; Ἀνάγκη νὰ σημειωθῇ τοῦτο πρὸς ἀποφυγὴν ματαιοπονίας.—*Φίλῳ Ν. Π.* Τὸ ἰδικόν σας, ἔστω· ἀλλὰ οἱ στίχοι τοῦ δωδεκαετοῦς Νίκου δὲν ἠδύναντο νὰ μᾶς λείψουν, πρὸς Θεοῦ!

ΛΑΧΕΙΟΝ
ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «Ἑστίας» ἀπεφάσισε νὰ διοργανώσῃ καὶ ἐφέτος Λαχεῖον χάριν τῶν συνδρομητῶν αὐτῆς, οἵτινες μετ' ἀμειώτου εὐμενείας καὶ προθυμίας ἐξακολουθοῦσι παρέχοντες τὴν ὑποστήριξίν των εἰς τὸ ἔργον τῆς «Ἑστίας». Κρίνουσα δὲ ὅτι τῶν μὲν παλαιῶν συνδρομητῶν πολλοί, μὴ ἔχοντες ὅλους τοὺς τόμους τῆς «Ἑστίας» ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς, εὐχαρίστως θὰ ἔβλεπον διευκολυνομένην αὐτοῖς τὴν συμπλήρωσιν τῆς σειρᾶς των, τοῖς δὲ νεωστὶ ἐγγραφομένοις θὰ ἦτο λίαν εὐπρόσδεκτον τὸ μέσον τῆς ἀδαπάνου βαθμηδὸν ἀποκτήσεως πλήρους σειρᾶς τῆς «Ἑστίας», ἐθεώρησε καλὸν ἵνα τὸ Λαχεῖον αὐτῆς ἀποτελεσθῇ ἐφέτος ἀποκλειστικῶς ἐκ τόμων τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ τῶν ἐν τοῖς προηγουμένοις τεθέντων βιβλίων.

Κατὰ ταῦτα ὡς κέρδη τοῦ ἐφετινοῦ Λαχείου τίθενται 200 τόμοι ἄδετοι τῆς «Ἑστίας» ἀξίας φράγκων χιλίων (1000).

Οἱ 200 οὗτοι τόμοι θέλουσιν ἀποτελέσει 50 κλήρους, συγκειμένους ἐκ 4 τόμων ἕκαστον.

Τὸ Λαχεῖον θέλει περιλαμβάνει τόσους ἀριθμούς, ὅσοι ἔσονται οἱ συνδρομηταὶ τῆς «Ἑστίας» μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς κληρώσεως αὐτοῦ· θέλουσι δὲ μετάσχει αὐτοῦ οὐ μόνον οἱ παλαιοὶ συνδρομηταί, ἀλλὰ καὶ οἱ τὸ πρῶτον νῦν ἐγγραφόμενοι τοιοῦτοι.

Ἕκαστος τῶν συνδρομητῶν θέλει λάβει δωρεὰν ἀνὰ ἕνα ἀριθμὸν τοῦ Λαχείου, ὁ αὔξων δ' ἀριθμὸς τῆς ἀποδείξεως τῆς συνδρομῆς ἑκάστου διὰ τὸ 1884 θέλει εἶναι συγχρόνως καὶ ἀριθμὸς τοῦ Λαχείου.

Ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν συνδρομητῶν θέλουσι κληρωθῇ 50, εἰς οὓς θὰ διανεμηθῶσι τὰ κέρδη τοῦ Λαχείου, ἤτοι ἀνὰ 4 τόμοι εἰς ἕκαστον κατ' ἰδίαν αὐτοῦ ἐκλογήν.

Ἡ κλήρωσις τοῦ Λαχείου γενήσεται δημοσίᾳ τὴν προσεχῆ Κυριακὴν 1 Ἀπριλίου, ὥραν 3 μ. μ. ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» ἐνώπιον τῆς Διευθύνσεως, πενταμελοῦς Ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις συνδρομητῶν καὶ παντὸς ἄλλου συνδρομητοῦ, ἐπιθυμοῦντος νὰ παραστῇ εἰς τὴν κλήρωσιν.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β'. 749.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 379. — 1 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1884. — ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 431

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΙΑ ΣΕΛΙΣ ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ὑπὸ Γεωργίου Καρατζᾶ.

Ο ΑΛΛΟΚΟΤΟΣ ΦΟΝΕΥΣ, διήγημα ὑπὸ Edgar Poë.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΕΚ ΠΑΡΙΣΙΩΝ.

ΑΘΗΝΑΙΚΟΙ ΜΗΝΕΣ — Μάρτιος.

Η ΚΟΡΗ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

ΚΥΝΟΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

Μετὰ πολλῆς ἐπισημότητος ἐγένοντο τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐκθέσεως τῶν μνημείων τοῦ Ἱεροῦ ἀγῶνος.

Ἀπὸ τῆς 1 μ. μ. ὥρας ἤρχισεν ἤδη νὰ συρρέῃ τὸ πλῆθος εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον καὶ νὰ προσέρχωνται οἱ προσκεκλημένοι, ἐν οἷς ὁ πρωθυπουργός, οἱ ὑπουργοί, ὁ πρόεδρος τῆς βουλῆς μετὰ τοῦ προεδρείου, μέλη τινὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου, οἱ αὐλικοί, αἱ ἀνώτεραι ἀρχαί, ὁ νομάρχης καὶ ὁ δήμαρχος τῆς πρωτευούσης, καὶ οἱ κυριώτεροι τῶν ἐκθετῶν· παρῆν ἐπίσης καὶ τὸ διπλωματικὸν σῶμα ἰδιαιτέρως προσκληθέν. Περὶ τὴν 1 ½ μ. μ. προσῆλθον ὁ βασιλεὺς φέρων στολὴν στρατηγοῦ τοῦ πεζικοῦ, ἡ βασίλισσα μετὰ τῶν βασιλοπαίδων Κωνσταντίνου, Γεωργίου, φερόντων τὴν στολὴν τῶν Εὐελπίδων, Νικολάου, Ἀλεξάνδρας καὶ Μαρίας καὶ ὁ μέγας δοὺξ Παῦλος, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ ναυάρχου Λεζὲν καὶ τῆς ἀκολουθίας αὐτῶν. Ἡ ἐπὶ τῆς ἐκθέσεως ἐπιτροπὴ ἀναμένουσα ἐπὶ τοῦ περιστυλίου τοῦ κεντρικοῦ κτιρίου κατῆλθε καὶ ὑπεδέξατο τὰς ΑΑ. ΜΜ. καὶ ὡδήγησαν Αὐτὰς εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς ἐκθέσεως. Αὐτόθι ὁ πρόεδρος κ. Παπαρρηγόπουλος προσεφώνησε πρὸς τὸν βασιλέα τὰ ἑπόμενα:

Μεγαλειότατε βασιλεῦ,

Ἐντὸς τοῦ τεμένους, τὸ ὁποῖον ἡ εὐλάβεια τῆς παρούσης γενεᾶς διεσκεύασεν ἐκ τοῦ προχείρου εἰς μνήμην τοῦ ἱερωτάτου τῶν ἀγώνων, οὐδεὶς πανηγυρικὸς δύναται νὰ ἐξυμνήσῃ ἐπαξίως τὰ κατορθώματα καὶ τὰς δοκιμασίας τῆς τρισενδόξου ἐκείνης ἑπταετηρίδος.

Τὸ ἔργον, διὰ τὸ βραχὺ τοῦ χρόνου, δὲν ἀπέβη ὅσον ηὐχόμεθα τέλειον. Ἀλλ' ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, τὰ ἐν αὐτῷ ἀνακείμενα κειμήλια, εἰκόνες, παραστάσεις, ἀναγραφαί, πανοπλίαι, σημαῖαι, αἱ γηραιαί, αἱ παλαίμαχοι αὐταὶ σημαῖαι, λαλοῦσιν εὐγλωττότερον παντὸς λόγου καὶ δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην σχολίων, ὅπως συγκινήσωσιν ἐκ βάθρων τὴν καρδίαν παντὸς Ἕλληνος.

Ἡ δὲ ἁγία αὕτη συγκίνησις θέλει συντελέσει, βασιλεῦ, θέλει βεβαίως συντελέσει εἰς τὴν ἀναζωπύρησιν τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς ὀφειλομένης εἰς τοὺς ἐλευθερωτὰς τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, εἰς τὴν κραταίωσιν τῆς πίστεως πρὸς τὸν Θεὸν τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ εἰς τὴν μίμησιν τῶν ἀρετῶν, δι' ὧν καὶ μόνων δύνανται νὰ δικαιωθῶσι καὶ νὰ πραγματωθῶσιν αἱ χρησταὶ ἡμῶν ἐλπίδες περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ ἑλληνισμοῦ.

Ὁ βασιλεὺς δὲ ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

Ἀπὸ καρδίας σᾶς συγχαίρω διὰ τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἐκθέσεως ταύτης. Ἔχετε δίκαιον· καὶ τῷ ὄντι τὰ ἐκτιθέμενα δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην ἐξηγήσεως. Εἶμαι δὲ πεπεισμένος, ὅτι ἐπὶ τῇ θέᾳ τῶν ἀναμνήσεων τούτων τοῦ μεγάλου ἀγῶνος ἡ νέα γενεὰ θέλει ἀποθαυμάζει τὰς ἐξόχους ἀρετὰς καὶ τὴν ἀπαράμιλλον φιλοπατρίαν καὶ αὐταπάρνησιν τῶν γιγάντων ἐργατῶν τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας. Αἰωνία ἡ μνήμη αὐτῶν!»

Μετὰ ταῦτα οἱ βασιλεῖς, οἱ βασιλόπαιδες καὶ ὁ μέγας δοὺξ περιῆλθον τὴν αἴθουσαν ἐπιμελῶς περιεργαζόμενοι ἕκαστον τῶν ἐκτεθειμένων κειμηλίων ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ σεβαστοῦ τῆς ἐπιτροπῆς προέδρου ἐξηγοῦντος ἑκάστοτε εἰς τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς βασιλόπαιδας τὴν ἱστορικὴν σημασίαν διαφόρων ἀντικειμένων, ἀφοῦ δὲ διέτριψαν ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν περίπου, ἀπῆλθον ἐκφράσαντες εἰς τὸν πρόεδρον τῆς ἐπιτροπῆς τὴν εὐαρεσκειάν των, διὰ τὴν πλήρη ἐπιτυχίαν τῆς ἐκθέσεως.

ΕΚΘΕΜΑΤΑ

Ἐκ τοῦ Γραφείου τῆς Ἐκθέσεως μνημείων τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος ἐξεδόθη περιληπτικὸς κατάλογος περιέχων πάντα τὰ ἀποσταλέντα εἰς τὴν ἔκθεσιν ἀντικείμενα διῃρημένα κατὰ τμήματα καὶ μικρὰν σημείωσιν περὶ ἑκάστου. Μολονότι ἀπὸ τοῦ καταλόγου τούτου ἐλλείπουσί τινα ἐκπροθέσμως ἀφικόμενα ἐξ ἐπαρχιῶν ἐκθέματα, δύναται ὅμως νὰ ληφθῇ οὗτος ὡς ἡ ἀκριβεστέρα σημείωσις περὶ τῆς Ἐκθέσεως. Κατὰ τὴν ἀναγραφὴν αὐτοῦ τὰ ἐκθέματα τοῦ α' τμήματος περιέχοντος ἔργα ζωγραφικῆς καὶ γλυπτικῆς ἀνέρχονται εἰς 224, τὰ τοῦ β' τμήματος τῶν ὅπλων κατέχουσι μὲν 246 ἀριθμούς, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἀριθμῷ περιλαμβάνονται πολλάκις πλείονα ἢ ἓν ἀντικείμενα, δύναταί τις νὰ ὑπολογίσῃ ἀσφαλῶς 300 τὰ διάφορα ὅπλα. Τὸ αὐτὸ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ διὰ τοὺς 423 ἀριθμοὺς τοῦ τμήματος γ' τῶν χειρογράφων καὶ ἐντύπων, οἵτινες ἐκπροσωποῦσι βεβαίως διπλάσιον ἀριθμὸν ἀνεξαρτήτων χειρογράφων, ἅτινα ἐτάχθησαν ἐν πολλοῖς ὑπὸ ἕνα ἀριθμὸν κατὰ δέσμας χάριν εὐκολίας. Τὰ τοῦ δ' τμήματος 170 ὑπάγονται ὁμοίως εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν, ἀφοῦ ὑπὸ ἕνα ἀριθμὸν τάσσονται τὰ ἰονικὰ καὶ ἑπτανησιακὰ καὶ ἐπὶ Κυβερνήτου ἑλληνικὰ νομίσματα καὶ ὑπὸ ἕνα πάλιν ἀριθμὸν αἱ 80 σφραγῖδες τῆς Ἑλλ. Ἐπαναστάσεως αἱ ἀνήκουσαι τῷ κ. Π. Λάμπρῳ. Ὥστε ἂν ὑπολογίσωμεν εἰς 300 τὰ ἀντικείμενα τοῦ τμήματος τούτου, εἶνε βέβαιον ὅτι λέγομεν καὶ πάλιν ὀλιγώτερα τοῦ πραγματικοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν. Ὅθεν ἐν ὅλῳ εἰς 1600 κατ' ἐλάχιστον ἀνέρχονται τὰ ἐκθέματα πάντα, οἱ δὲ ἐκθέται ἀριθμοῦνται εἰς 200 περίπου.

ΣΦΡΑΓΙΔΕΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

Μεταξὺ τῶν ἀξιολογωτέρων τῆς ἐκθέσεως ἀντικειμένων εἶνε καὶ ἡ συλλογὴ σφραγίδων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ τοῦ Καποδιστρίου (1821—1832) ἐκτιθεμένη ὑπὸ τοῦ κ. Παύλου Λάμπρου. Κατάλογον τῆς συλλογῆς ταύτης μετὰ ἐξηγητικῶν σημειώσεων λαβόντες εὐχαρίστως δημοσιεύομεν ἐνταῦθα.

Συλλογὴ σφραγίδων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ τοῦ Καποδιστρίου (1821—1832) ἐκτιθεμένη ὑπὸ Π. Λάμπρου.

ΣΗΜ. Τὸ προσωρινὸν πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος τὸ ψηφισθὲν κατὰ τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ α'. ἐθνικὴν συνέλευσιν ὁρίζει ἐν τοῖς παραρτήμασι § ργ'. «ἡ σφραγὶς τῆς Διοικήσεως φέρει σημεῖον χαρακτηριστικὸν τὴν Ἀθηνᾶν μετὰ τῶν συμβόλων τῆς φρονήσεως» καὶ τὸν τύπον τοῦτον εἶχον αἱ σφραγῖδες καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐπαναστάσεως καὶ τοὺς πρώτους μῆνας τῆς ἐλεύσεως τοῦ Κυβερνήτου. Κατὰ δὲ τὴν συνεδρίασιν τῆς 2 Αὐγούστου 1829 τῆς ἐν Ἄργει ἐθνικῆς δ' τῶν Ἑλλήνων συνελεύσεως ἐνεκρίθη παμψηφεὶ ὅπως ἡ Κυβέρνησις ἐνεργήσῃ τὴν περὶ τὰς σφραγῖδας μεταρρύθμισιν συμφώνως πρὸς τὸ ὑπ' ἀρ. 62 ἔγγραφον τοῦ Κυβερνήτου, καθ' ὃ «ἡ σφραγὶς τοῦ Κράτους θὰ φέρῃ τὸν τύπον τοῦ νομίσματος» εἶχε δ' ἤδη γείνει δεκτὸν ὅτι ὁ τύπος τοῦ νομίσματος «θὰ φέρῃ τὸν μυθολογικὸν φοίνικα ἔχοντα ἐπὶ κεφαλῆς τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ καὶ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς ἡλιακὰς ἀκτῖνας, κάτωθεν δὲ τὸ ἔτος 1821». Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καποδιστρίου ἡ συστᾶσα διοι-

Digitized by Google

κητικὴ ἐπιτροπὴ παρεδέξατο καὶ αὐτὴ τὸν τύπον τοῦ φοίνικος ἐν τῇ σφραγῖδι, ἀλλ' ἀντικατέστησε τὸ ἔτος 1821 διὰ τοῦ 1831, ὅπερ ἦν τὸ ἔτος τῆς συστάσεως αὐτῆς. Ὁ κατόπιν ὅμως γενόμενος πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως Αὐγουστῖνος Καποδίστριας ἐπανέφερε τὸ ἔτος 1821. Ἡ ἀντικυβερνητικὴ ὅμως ἐπιτροπὴ ἢ ἡ Μεγαρικὴ Κυβέρνησις ἡ συστᾶσα τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1832 ἐπανέφερεν ἐν ταῖς σφραγῖσι τὸν τύπον τῆς Ἀθηνᾶς μετὰ τοῦ ἔτους 1832. Εἰς τὰ συμβολαιογραφεῖα ὅμως καὶ τὰ δικαστήρια ἐπετρέπετο νὰ μεταχειρίζωνται οἷον ἂν ἐβούλοντο τύπον σφραγῖδος.

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ 1821-1828

1 Διοικητὴς Ναυπάκτου καὶ Βενετικοῦ. — 2 Ἐπαρχία Καλαμάτας.

ΔΗΜΟΓΕΡΟΝΤΙΑΙ

3 Δημογεροντία Γλώσσης. — 4 Νέων Πατρῶν. — 5 Κωντεκῶν. — 6 Μήλου. — 7 Ἴου. — 8 Χώρας. — 9 Νησίου. — 10 Περαχώρας. — 11 Σαλαμῖνος. — 12 Σικίνου. — 13 Τήνου. — 14 Σκύρου. — 15 Νέας Ἐπιδαύρου. — 16 Κωντακεκῶν (;).

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΙ

17 Κέας (Κίας;) — 18 Μήλου. — 19 Μονεμβασίας. — 20 Ναυπλίου. — 21 Σαντορίνης. — 22 Σπετσῶν. — 23 Σύρας.— 24 Φανκρίου.— 25 Ἄργους.

ΥΓΕΙΟΝΟΜΕΙΑ ΚΑΙ ΛΙΜΕΝΑΡΧΕΙΑ

26 Ἀνάφης — 27 Βοστίτζης. — 28 Τῆς Δυτικῆς Χέρσου Ἑλλάδος — 29 Ἀνατολικῆς Σπάρτης. — 30 Πάτμου. — 31 Λεωνιδίου. — 32 Σαλαμῖνος. — 33 Τήνου. — 34 Ἀνατολικοῦ.

ΤΕΛΩΝΕΙΑ

35 Ἀνατολικοῦ. — 36 Πόρου. — 37 Σκοπέλου.

38 ΜΙΝΙΣΤΕΡΙΟΝ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Σημ. Ἡ σφραγὶς αὕτη ἀνάγεται εἰς τὸ 1822. Μινίστρος δὲ τοῦ πολέμου ἦν ὁ Νότης Μπότσαρης.

39 ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

Σημ. Ἀνήκει εἰς τὸ 1827 εἰς τὴν ἐποχὴν τὴν μεταξὺ τῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Καποδιστρίου, ὅτε κατεστάθησαν αἱ γραμματεῖαι τῆς ἐπικρατείας. Γενικὸς δὲ γραμματεὺς τῆς ἐπικρατείας ἐπιφορτισθεὶς τὰς ἐξωτερικὰς ὑποθέσεις ἦν ὁ Γεώργιος Γλαράκης.

40 ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ

Σημ. Διὰ τοῦ ἀπὸ 20 Ἰανουαρίου 1828 νόμου τῆς Βουλῆς συνέστη τὸ *Πανελλήνιον*, ὅπερ ἐξ 27 μελῶν ἀποτελούμενον συμμετεῖχε μετὰ τοῦ Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος τῶν ἔργων καὶ τοῦ ὑπευθύνου τῆς Κυβερνήσεως. Τοῦτο τὸ 1829 διελύθη ἀντικατασταθὲν ὑπὸ τῆς Γερουσίας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ
1828 — 1831

41 Γενικὸν Ταχυδρομεῖον τῆς Ἑλλάδος. — 42 Τοποτηρητὴς τῆς Ἐπαρχίας Βοστίτζης. — 43 Ἔκτακτος Ἐπίτροπος Σύρου, Τήνου καὶ λοιπῶν. — 44 Διοίκησις Θήρας κλπ. — 45 Ἀστυνομία Μεσολογγίου. — 46 Ἀστυνομία Σαντορίνης. — 47 Ἀστυνομία Σπετζῶν. — 48 Λιμεναρχεῖον Σκοπέλου.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ὀκτώβριος 1831 — Δεκέμβριος 1831.

49 *Ἡ διοικητικὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Ἑλλάδος.*

Σημ. Ἡ διοικητικὴ ἐπιτροπὴ συνέστη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καποδιστρίου διὰ ψηφίσματος τῆς ἐν Ἄργει 6' συνελεύσεως ὑπὸ τῶν Αὐγουστίνου Α. Καποδίστρια, Θεοδώρου Κολοκοτρώνη καὶ Ἰωάννου Κωλέτου.

50 *Τοποτηρητὴς Μυκώνου.*

Πρόεδρος τῆς Ἑλλην. Κυβερνήσεως

ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ

Δεκέμβριος 1831 — Ἀπρίλιος 1832.

51 *Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.*

Σημ. Διὰ τοῦ ἀπὸ 8 Δβρίου 1831 ψηφίσματος τῆς ἐν Ἄργει συνελεύσεως ἐπαύθησαν τὰ δύο μέλη τῆς διοικητικῆς ἐπιτροπῆς, καὶ ἡ νομοτελεστικὴ ἐξουσία ἀνετέθη εἰς τὸν Αὐγουστῖνον Καποδίστριαν μὲ τὸν τίτλον «Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως».

ΑΝΤΙΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ἰανουάριος 1832 — Ἀπρίλιος 1832.

52 Ὁ Διοικητὴς Αἰγίνης καὶ Ἀγκιστρίου. — 53 Τοποτηρητὴς Ἄργους. — 54 Διοικητὴς Βλοχοῦ καὶ Ζυγοῦ. — 55 Τοποτηρητὴς Μεγαρίδος. — 56 Τοποτηρητὴς Πραστοῦ. — 57 Διοικητήριον Τήνου. — 58 Ἀστυνομία Καλαβρύτων. — 59 Ἀστυνομία Κάτω Ναχαϊέ.

60 ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΗΣ ΤΩΝ ΚΡΗΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΑΡΙΦΗΣ

Ὁ μέγας τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους εὐεργέτης, ὁ **Γεώργιος Ζαρίφης** ἀπεβίωσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὁ θάνατος αὐτοῦ εἶνε ἐθνικὴ ἀπώλεια, ἐφ' ἧ εἰλικρινῶς πενθεῖ σύμπας ὁ ἑλληνισμός.

Ὁ Γεώργιος Ζαρίφης ὑπῆρξεν ἐπὶ μακρὰ ἔτη ὁ γενναῖος καὶ ἀφιλοκερδής, ὁ ἀφειδὴς καὶ μηδέποτε ἐκπίπτων χορηγὸς τῆς διαδόσεως τῆς ἑλληνικῆς παιδείας παρὰ τῷ ὑποδούλῳ Ἑλληνισμῷ, ὁ πρωτεύων ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῆς διασώσεως τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, ὁ προστάτης ὁ πρόθυμος παντὸς ἐργάτου τῆς ἐθνικῆς ἰδέας, διὰ τῆς παρὰ τοῖς κρατοῦσι δ' ἐν Τουρκίᾳ ὑπολήψεως αὐτοῦ, ὁ πλειστάκις σώσας, ἐν σιγῇ καὶ ταπεινώσει, τὰς ἀπειλουμένας προνομίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους. Εἰς ὑπερδιακοσιακισχίλια φράγκα ὑπολογίζονται τὰ ἐπὶ εἴκοσιν ἤδη ἔτη ἐτησίως παρὰ τοῦ Γεωργίου Ζαρίφη καταβαλλόμενα εἰς συντήρησιν σχολείων, Συλλόγων, ναῶν, καὶ εἰς ὑποστήριξιν πάσης ἐθνικῆς ἐργασίας, ἐκτὸς τῶν κατ' ἰδίαν ἀπαύστων ἐλεῶν, ὅσα ἡ ἑλληνικὴ καὶ χριστιανικὴ δεξιὰ αὐτοῦ διένεμεν, ἐν φαιδρότητι καὶ ἐν προθυμίᾳ ἀμεταπτώτῳ. Ὁ Γεώργιος Ζαρίφης ὑπῆρξεν, ἐν ταῖς σήμερον ἡμέραις, τὸ ὁρατὸν κέντρον τοῦ ἐν Τουρκίᾳ παλαίοντος Ἑλληνισμοῦ, ὁ ἡγέτης τῶν γενναίων ἐράνων καὶ ὁ συντελεστὴς τῶν ἐθνικωτάτων ἔργων.

— Ἀπεβίωσεν ἐνταῦθα τὴν 24 Μαρτίου ὁ γηραιὸς τμηματάρχης τοῦ ἐπὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργείου **Δημήτριος Πανταζῆς**, ἐκ τῶν ἐγκρίτων ἡμῶν λογίων, χρηματίσας διαδοχικῶς διδάσκαλος, ἱδρυτὴς καὶ διευθυντὴς ἰδιωτικοῦ ἐκπαιδευτηρίου, γραμματεὺς ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως καὶ τελευταῖον τμηματάρχης ἐν αὐτῷ τῆς μέσης παιδείας· ἐξέδωκεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη φιλολογικὴν ἑβδομαδιαίαν ἐφημερίδα, τὴν *Ἐφημερίδα τῶν μαθητῶν*, ἣν μετά τινα χρόνον μετωνόμασεν *Ἐφημερίδα τῶν φιλομαθῶν*, συνέταξε δὲ πολλὰ σχολικὰ ἢ ἄλλα διδακτικὰ βιβλία, ὧν ἐξέχει ὁ *Περιηγητὴς Ἀθηνῶν*, καὶ μετέφρασεν ἐξ ἄλλων γλωσσῶν ἀξιολογώτερα, ἐν οἷς τὸ Λεξικὸν τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας τοῦ Β. Σμὶθ, καὶ τέλος συνέγραψε πλῆθος ἄρθρων καὶ διατριβῶν φιλολογικῶν, ἃς ἐδημοσίευσε διὰ τῆς ἰδίας ἢ καὶ δι' ἄλλων ἐφημερίδων. Ἐπὶ τριάκοντα δὲ καὶ πλείω ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς παιδείας ἐργασθεὶς ἔτη, συνετέλεσε πλεῖστον διὰ τῶν γνώσεων καὶ τῆς πείρας του εἰς τὴν ἀναπτυχθεῖσαν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην θεσμοθεσίαν τῆς ἐθνικῆς ἐκπαιδεύσεως, καὶ ἀποβιώσας ἀφίνει κενὸν τῷ ὄντι δυσαναπλήρωτον.

ΛΥΣΕΙΣ

Τῶν ἐν τῷ ἀριθ. 337 Δελτίου αἰνιγμάτων.

1

Τὸ ὡρολόγιον.

2

Ἔρις — Ῥίς.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Μαρτίου 30 — **ΑΘΗΝΩΝ** — **30 Μαρτίου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 0/0 Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	370.
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.—	392. 1/2	500	436.50
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	
» 25.000.000 » 9* » Φράγκα	} 100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.—	250	279.
» 25.000.000 » 8* » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200.—	250	269.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205.—	250	213.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225.—	250	259.
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.—	100.—	100	103.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νομ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	303.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.... Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.—	1.000	4170.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.—	300	289.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως ... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	127.50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	126.
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	513.
Ἑταιρία Φωταερίου............... Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου .... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων .... Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας .. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου............. Τραπεζικὸν 3μην.		26.60
» .... Ὄψεως....	»	26.80
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης.....	3 ἡμ.	106.
» » ...Τραπεζικὸν	3μην.	105.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	21.30
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανική......	»	24.50
Αὐστριακὸν Φλωρίον ...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

ΚΩΝΣΤ/ΠΟΛΕΩΣ (29 Μαρτίου)

Σιδηρόδρομοι Εὐρωπ. Τουρκίας	φρ.	42.3/4
Ἑλληνικὸν δάνειον τῶν 8 0/0..	φρ.	248.
» » τῶν 9 0/0..	φρ.	253.
Ἑταιρία Μεταλλ Λαυρίου....	φρ.	125.
Λονδίνου 3 μηνῶν.........	γρ.	109.3/4—109.7/8
Παρισίων 3 μηνῶν.........	φρ.	22.97—23.
Λίρα Ἀγγλική	γρ.	110.3/40
Εἰκοσάφραγκον	γρ.	87.28/40

Παρατηρήσεις. * Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Φ. Σ. Σύρον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν λίαν κολακευτικὴν ἐκτίμησιν. Ὡς πρὸς τὰς παρατηρήσεις σας σημειοῦμεν ὅτι οὔτε ὁ χῶρος οὔτε ὁ χρόνος μᾶς ἐπέτρεπε νὰ τὰ συμπεριλάβωμεν ὅλα. Ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς ὅμως φύλλου θὰ δημοσιευθῶσιν ἐπὶ τῆς ἐκθέσεως ἀκόμη τινὰ ἄρθρα πρὸς συμπλήρωσιν τῆς περιγραφῆς. — Καν Ε. Μ. Πειραιᾶ. Τὸ τελευταῖον μυθιστόρημα τοῦ Μαλὼ εἶνε ἡ Micheline· δημοσιεύεται ἀπὸ τῆς 26 Μαρτίου (ἔ. ν.) ἐν ἐπιφυλλίδι τοῦ « **Temps** » τῶν Παρισίων. — κκ. Ε. Δ. Κ. Θήβας, Ν. Π. Μασσαλίαν, Ι. Κ. Δεδεαγάτς, Ι. Κ. Χ. Ἀργαλαστήν, Φ. Δ. Βῶλον, Α. Π. Ἄργος, Ν. Μ. Σύρον καὶ Π. Γ. Π. Ὀδησσόν. *Ἐλήφθησαν*. — κ. Κ'. Ἀδύνατον· διότι μὲ στίχους ὡς τοὺς ἑπομένους

« *Τὰ πουλάκια εἰς τοὺς κλάδους*
ζαρωμένα ἀποκοιμιοῦνται »

φοβούμεθα ὅτι ὄχι μόνον τὰ πουλάκια, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀναγνῶσται ἀποκοιμοῦνται. — κ. Ι. Κ. ΧΝ. Ἀργαλαστήν. Ἡ « Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς » ἐκδίδεται κατὰ τριμηνίαν. Συνδρομὴ αὐτῆς ἐτησία δραχ. 16. Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται παρὰ τῷ ἐνταῦθα βιβλιοπώλῃ κ. Καρόλῳ Μπέκ.—κκ. Ἀδελφ. Μ. Σκόπελον. Ἡ ἀποστολὴ ἐβράδυνε, διότι ἡ παραγγελία σας δὲν διεβιβάσθη ἡμῖν μέχρι σήμερον. Κατὰ τὴν ἐπιστολήν σας ἀπεστείλαμεν τὴν ἀπόδειξιν εἰς Πειραιᾶ ἵνα πληρωθῇ παρὰ τοῦ κ. Θ. Ρ. — *Φιλίστορι*. Ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης ἐρωτήσεως ἀποβαίνει ἀδύνατον νὰ ἀπαντήσωμεν διὰ τὸ στενὸν τοῦ χώρου. Δύνασθε νὰ συμβουλευθῆτε τὴν ἱστορίαν Φιλήμονος. Ἐπὶ δὲ τῆς ἄλλης σημειοῦμεν ὅτι τῶν τριῶν πρώτων Φιλικῶν ὁ μὲν Νικόλαος Σκουφᾶς ἀπεβίωσεν ἐν ἔτει 1819 ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἡλικίαν ἄγων τεσσαράκοντα ἐτῶν, ὁ δὲ Ἀθανάσιος Τσακάλωφ ἐν Μόσχᾳ τῷ 1851, ὅπου εἶχεν ἐγκατασταθῆ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κυβερνήτου καὶ ὁ Ἐμμανουὴλ Ξάνθος ἐνταῦθα τῷ 1852 κατὰ τὸν ἑξῆς τραγικὸν τρόπον, ὡς διηγεῖται ὁ μακαρίτης Γούδας. Σφοδρᾶς συζητήσεως οὔσης ἐν τῇ Βουλῇ καὶ βουλευτῶν τινων ἐλθόντων εἰς χεῖρας, ὁ Ξάνθος εὑρίσκετο ἀτυχῶς ἐν τῷ μεγάλως θορυβηθέντι θεωρείῳ· διαταγείσης τῆς ἐκκενώσεως τούτου καὶ τῶν πάντων ἐμφόβως φευγόντων, κατήρχετο ἐσπευσμένως τῆς κλίμακος καὶ ὁ ὑπερεβδομηκοντούτης τότε ὢν Ξάνθος, κατὰ κακὴν δὲ τύχην ἡ κλίμαξ ἐστερεῖτο τοῦ συνήθους ἐρείσματος ἔνθα ἐπακουμβῶσιν οἱ ἀναβαίνοντες καὶ καταβαίνοντες, καὶ ὁ Ξάνθος ὠθούμενος καὶ μὴ ἔχων ποῦ νὰ στηριχθῇ, ἐξέπεσεν ἀπὸ τῆς κορυφῆς τῆς κλίμακος εἰς τὸ λιθόστρωτον ἔδαφος καὶ ἔμεινεν ἀναίσθητος καὶ σχεδὸν ἡμιθανής. Μετακομισθεὶς οὕτως εἰς τὸ στρατιωτικὸν νοσοκομεῖον ἀνέκτησε μὲν τὰς αἰσθήσεις του, ἀλλὰ μόλις δώδεκα ὥρας ἐπέζησε. — κκ. Α. Π. Ἄργος, Φ. Δ. Βῶλον καὶ Ι. Γ. Μεγαλόπολιν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—κ. Ξ. Ε. Πάτρας. Ἐλήφθη σημείωσις τῆς παραγγελίας σας. Ὁ ἀριθμός σας θέλει συμπεριληφθῆ ἐν τῇ κληρώσει. — *Ἀγραμμάτῳ*. Ὄχι δυστυχῶς, μεθ' ὅλην τὴν ἐπιείκειαν εἰς ἣν μᾶς προδιέθεσεν ἡ ἐπιστολή σας. Ἐξήγησιν τῶν λόγων τῆς ἀρνήσεως οὔτε ὁ χρόνος οὔτε ὁ χῶρος μᾶς ἐπιτρέπει. Ἀφοῦ ὅμως, ὡς λέγετε, εἶσθε εἰς τὰ πρῶτα φιλολογικά σας βήματα, δὲν εἶνε λόγος νὰ ἀποθαρρυνθῆτε. Ἔχετε καιρὸν νὰ εὐδοκιμήσητε. Μελέτη καὶ ἐπιμονὴ ἀπαιτεῖται. Τὸ χειρόγραφον ἐπεστράφη καθ' ὃν μᾶς ἐσημειώσατε τρόπον. — κ. Ι. Φ. Παρισίους. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικάς σας φροντίδας. Δύνασθε νὰ λάβητε καὶ τὴν παρὰ τῷ « **Μ. III.** » ὑπάρχουσαν. — κ. Π. Χ. Πιοπέτρι. Ἡ ἀπόδειξις ἀπεστάλη πρὸ πολλοῦ τῷ ἐν Γαλαζίῳ κ. Κ. Γ. — κ. Π. Γ. Π. Ὀδησσόν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. Ἐνεγράψαμεν καὶ τὸν κ. Θ. Δ. πρὸς ὃν ἤρξατο ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου. — κ. Ν. Α. Π. Παρισίους. Περὶ τοῦ ἐρωτήματός σας νομίζομεν ὅτι δύναται νὰ σᾶς διαφωτίσῃ τὸ μέγα λεξικὸν Larousse, ἐν λέξει **chapeau**. Ὡς πρὸς τὸ ἄλλο, ἀγνοοῦμεν ἂν θὰ εἶνε κατάλληλον οὕτως εἰδικὸν ἐπιστημονικὸν θέμα· οὔτε δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἂν δὲν τὸ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν. — κ. Μ. Α. Πάτρας. Ἐκτενὴς βιογραφία τοῦ πρωθυπουργοῦ δὲν γνωρίζομεν νὰ ἐδημοσιεύθη που. Συντομωτάτη τοιαύτη ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ « **Mayers Konversations - Lexicon, Jahres Supplement 1882 - 1883** » τῆς Λειψίας, ἐν σελ. 954. — κ. Ι. Χ. Δ. Πειραιᾶ. Θὰ γείνῃ ἡ προσθήκη. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[29 Μαρτίου (Πέμπτη) 1884]

Οὐδέποτε ἄλλοτε ἡ ἑορτὴ τῆς 25 Μαρτίου ἑωρτάσθη τοσοῦτον λαμπρῶς ἐν Ἀθήναις ὅσον ἐφέτος. — Τὴν ἑσπέραν τῆς παραμονῆς ἐγένετο ἐν τῷ χειμερινῷ θεάτρῳ ἡ προαγγελθεῖσα ποικίλη παράστασις, εἰς ἣν παρέστησαν ὁ διάδοχος καὶ ὁ βασιλόπαις Γεώργιος, καὶ καθ' ἣν ποιήματα μὲν ἀπηγγέλθησαν «Αἱ δύο λειτουργίαι» τοῦ κ. Ἀχ. Παράσχου, καὶ «Ὁ βράχος καὶ τὸ κῦμα» ἀλληγορία τοῦ Ἀριστ. Βαλαωρίτου, ἐψάλησαν δὲ διάφορα ἐθνικὰ ᾄσματα καὶ ἱκαναὶ στροφαὶ τοῦ εἰς τὴν ἐλευθερίαν ὕμνου τοῦ Σολωμοῦ. — Προηγουμένως, τὴν αὐτὴν ἡμέραν, τὸ Πανεπιστήμιον κατήρξατο πανηγυρικῶς τῆς ἐθνικῆς ἑορτῆς. Παρουσίᾳ τῶν καθηγητῶν, ὑφηγητῶν καὶ πολλοῦ ἄλλου κόσμου, οἱ φοιτηταὶ εὐλαβῶς ἀπέθεντο στεφάνους ἐκ δάφνης εἰς τοὺς ἀνδριάντας τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε', τοῦ Ῥήγα Φερραίου, τοῦ Κοραῆ, καὶ εἰς τὸ ἡρῷον τῶν ἱερολοχιτῶν μετὰ θερμὰς καὶ πλήρεις αἰσθήματος προσφωνήσεις, ἀνακρουούσης δὲ τῆς μουσικῆς τὸν ἐθνικὸν ὕμνον καὶ ἐπευφημοῦντος τοῦ πλήθους. — Τὸ Πανεπιστήμιον ἦτο κεκοσμημένον διὰ μύρτων καὶ σημαιῶν κυματιζουσῶν ὑπὲρ τὰς προτομὰς τῶν ἡρώων τοῦ 1821 ἐκτεθειμένας κατὰ τὸ πρόστῳον. — Τὴν ἡμέραν τῆς 25 ἐγένετο ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ ἡ εἰθισμένη δοξολογία, εἰς ἣν παρέστησαν ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια μετὰ τῆς ἀκολουθίας Αὐτῆς, οἱ ὑπουργοὶ καὶ οἱ βουλευταὶ ἐν σώματι, οἱ πρεσβευταὶ τῶν ξένων δυνάμεων καὶ πᾶσαι αἱ ἀρχαί. Ἐν τῇ ὁδῷ, ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων μέχρι τῆς Μητροπόλεως, ἦσαν παρατεταγμένα τὰ διάφορα στρατιωτικὰ σώματα. — Ἤδη ἀπὸ τῆς προτεραίας ὁλόκληρος ἡ πόλις εἶχε κοσμηθῆ διὰ σημαιῶν, γραφικωτάτη δὲ ἦτο ἡ ὄψις αὐτῆς. Πανταχοῦ ἀπὸ τῶν κεντρικωτάτων ὁδῶν μέχρι τῶν ἀπωτάτων συνοικιῶν καὶ στενωπῶν πᾶσαι σχεδὸν αἱ οἰκίαι ηὐτρεπίσθησαν διὰ τὴν ἑορτὴν διὰ σημαιῶν καὶ μύρτων καὶ εἰκόνων καὶ ἐπιγραφῶν. Ἰδίως ὅμως πλουσιώτερον ἦσαν κεκοσμημέναι αἱ ὁδοὶ Ἑρμοῦ, Αἰόλου καὶ Σταδίου. Ὡραῖον δὲ ὡσαύτως παρίστων θέαμα καὶ αἱ ἅμαξαι μὲ τὰς ἐπ' αὐτῶν κυμαινομένας σημαίας διατρέχουσαι τὰς ὁδούς, αἵτινες προσωμοίαζον μὲ ποταμοὺς διαπλεομένους ὑπὸ πλοιαρίων σημαιοστολίστων. Ἄπειρον δὲ ἦτο τὸ πλῆθος ἐν ταῖς ὁδοῖς. — Τὴν 1 1/2 ὥραν μ. μ. ἐγένοντο ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ ἐπισήμως τὰ ἐγκαίνια τῆς Ἐκθέσεως τῶν μνημείων τοῦ Ἀγῶνος, ὧν περιγραφὴν δημοσιεύομεν ἐν τῇ πρώτῃ σελίδι. Ἡ εἰς τὴν ἔκθεσιν συρροὴ ἦτο τοσαύτη ὥστε μετὰ μεγάλης δυσκολίας καὶ στενοχωρίας ἠδύνατό τις νὰ κινηθῇ ἐντὸς τῆς αἰθούσης.

— Ἀσυγκρίτως ὡραιοτέρα ἦτο ἡ ὄψις τῆς πόλεως κατὰ τὴν νύκτα. Ἡ φωταψία ἦτο γενικὴ ἀπὸ τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος μέχρι τοῦ σταθμοῦ τοῦ σιδηροδρόμου καὶ ἀπὸ τῆς Ἀγορᾶς μέχρι τῶν ἄκρων Χαυτείων, οὐδὲ ὑπῆρχεν οἰκία ἀφωταγώγητος καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῶν ὁδῶν Ἑρμοῦ, Σταδίου καὶ Αἰόλου. Ἐδῶ ἦσαν ἐνετικῶν φανῶν συμπλέγματα καὶ πολυχρώμων κανδυλίων, ἐκεῖ σειραὶ στεατίνων κηρίων καὶ ἀλλαχοῦ πάλιν στέφανοι καὶ ἐπιγραφαὶ ἐκ διατρήτων σωλήνων τοῦ ἀεριόφωτος.

—Ἐκτὸς τῶν ὑπουργείων καὶ τῶν ἄλλων δημοσίων καταστημάτων, ὡραῖον θέαμα παρίστα ὁ ἐξώστης τῶν ἀνακτόρων καὶ τὸ ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον. Ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Συντάγματος ὡραῖον πολύφωτον πλαίσιον ἐσχημάτιζον τὰ κύκλῳ ξενοδοχεῖα, περαιτέρω δὲ ἔλαμπεν ἡ ὁδὸς τῶν Φιλελλήνων προεξάρχοντος τοῦ κωδωνοστασίου τῆς ῥωσσικῆς Ἐκκλησίας.

— Ἐκτάκτως καὶ αἱ πρεσβεῖαι σχεδὸν πᾶσαι ἦσαν φωταγωγημέναι καὶ ἐξαιρέτως ἡ ἀγγλική. Ἐν γένει πᾶσα ἡ πόλις ἀπηύγαζεν ἐκ τῶν πολλῶν φώτων καὶ τῶν βεγγαλικῶν πυρσῶν, ἐνῷ κατὰ διαλείμματα διέσχιζον τὸν αἰθέρα κροτοῦντες καὶ διαλυόμενοι εἰς ἀστερίδια οἱ πύραυλοι μέχρι βαθυτάτης νυκτός.

— Ἡ ἐν ταῖς ὁδοῖς κίνησις τοῦ πλήθους ἦτο ἔκτακτος. Ἅλυσος διαρκὴς εἶχε σχηματισθῆ ἐν ταῖς ὁδοῖς τοῦ Σταδίου, Ἑρμοῦ καὶ Αἰόλου. Ἡ συσσώρευσις ἐνίοτε καθίστατο τόσον πυκνὴ καὶ οἱ διαγκωνισμοὶ τοσοῦτον βίαιοι, ὥστε ἤγετό τις νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ὁ πληθυσμὸς ἅπας τῶν Ἀθηνῶν εἶχεν ἐκχυθῆ εἰς τὰς ῥηθείσας ὁδούς· ὑπὸ τὸ ζωηρὸν φῶς πλουσίως φωταγωγημένης οἰκίας ἢ καταστήματος ἡ παρέλασις τοῦ πλήθους ἐφαίνετο ὡς ὀπτασία.

—Κατ' ἴδιον ὅλως τρόπον συμμετέσχον ἢ μᾶλλον ἐλάμπρυναν τὴν νυκτερινὴν ἑορτὴν οἱ φοιτηταί. Ἀπὸ τῆς 7ης καὶ 1/2 ἦσαν πάντες σχεδὸν συνηγμένοι πρὸ τῶν προπυλαίων τοῦ Πανεπιστημίου. Εἶτα δὲ ἐν σώματι οἱ ἐκεῖ συναθροισθέντες, ἡγουμένων τῶν σημαιῶν καὶ παιανιζούσης τῆς μουσικῆς τοῦ θιάσου τοῦ ὀρφανοτροφείου Χατζῆ - Κώστα, κατήρχοντο ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου λαμπαδηφοροῦντες καὶ ψάλλοντες ἐθνικὰ ᾄσματα ἐν χορῷ. Καὶ οὕτω ἀνελθόντες τὴν ὁδὸν Σταδίου ἔστησαν πρῶτον τὸ βῆμα εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος. Ἐκεῖ ὁ θίασος ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ ἐν μέσου βάθρου καὶ ἀνέκρουσε διάφορα ἐμβατήρια, τὰ ὁποῖα ἔψαλλον συγχρόνως οἱ ἄλλοι μαθηταὶ τοῦ ὀρφανοτροφείου καὶ πάντες οἱ συνηγμένοι. Μετὰ ταῦτα ἡ συνοδία διῆλθε, πάντοτε ἡγουμένης τῆς μουσικῆς, τὰς ὁδοὺς Ἑρμοῦ καὶ Αἰόλου καὶ ἔφθασεν τὴν πλατεῖαν τῆς Ὁμονοίας, ἔνθα ἐστάθμευσεν ἐπίσης ἐπὶ μακρὸν καὶ ἤρξατο πάλιν ἀναβαίνουσα τὴν ὁδὸν τοῦ Σταδίου.

ΩΡΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Μουσεῖον ἐν τῇ Ἀκροπόλει

Τρίτην — Πέμπτην — Σάββατον, 2 — 5 μ. μ.

Ἡ Ἀκρόπολις εἶνε προσιτὴ καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἄδεια τοῦ γενικοῦ ἐφόρου ἀπαιτεῖται διὰ νυκτερινὴν ἐπίσκεψιν.

Θησεῖον

Εἶνε προσιτὸν καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἀπόμαχος οἰκῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Θησείου ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὸν αἰτοῦντα.

Κεντρικὸν ἐθνικὸν μουσεῖον

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Τρίτης, 9 — 12 π. μ. καὶ 2 — 5 μ. μ.

Συλλογαὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἐξαιρετέων ἑορτῶν ἀπὸ τῆς 2 — 5 μ. μ. τὸν χειμῶνα καὶ ἀπὸ τῆς 3 — 6 τὸ θέρος. Τὸ Σάββατον δωρεάν, τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐπὶ πληρωμῇ δραχ. 1 κατὰ πρόσωπον.

Φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

Τετάρτην — Σάββατον, 9 — 12 π. μ.

Δημοτικὸν μουσεῖον Πειραιῶς

Ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Γυμνασίου.

Καθ' ἑκάστην, 2—5 μ.μ.

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ. Βιβλίον τοῦ λαοῦ. Ἔργον τοῦ διασήμου Ἰταλοῦ συγγραφέως καὶ φιλοπάτριδος Ἰωσὴφ Μαντζίνη. Πωλεῖται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς.

Η ΕΛΛΑΣ ΤΗΝ ΒΑΡΒΙΤΟΝ, ἤτοι δοκίμια λυρικῆς ποιήσεως μετὰ προλόγου περὶ αὐτῆς, ὑπὸ Ἰωακεὶμ Ι. Παυλίδου. Ἐν Λειψίᾳ, τύποις Γουλ. Δρουγουλίνου. 1883. 8ον, σελ. 187. [Ἡ συλλογὴ αὕτη, περιλαμβάνουσα μακρὰν μελέτην περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ ἀναπτύξεως τῆς λυρικῆς ποιήσεως παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, καὶ 26 ποιήματα εἰς διάφορα μέτρα, ἐκτετυπωμένη καλλιτεχνικῶς ἐν Λειψίᾳ, πωλεῖται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας», ἀντὶ δραχ. 3,50].

Τόμοι τῆς ΕΣΤΙΑΣ ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5 ἕκαστος, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8. Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγοράζοντες τόμους τῆς ΕΣΤΙΑΣ ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἅτινα εἶνε δι' ἕκαστον τόμον ἄδετον λεπτὰ 60, δεδεμένον λεπτὰ 80.

Ὡσαύτως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς ΕΣΤΙΑΣ πωλοῦνται καὶ παλαιὰ φύλλα αὐτῆς καὶ δελτία, τὰ μὲν φύλλα πρὸς λεπτὰ 25, τὰ δὲ δελτία πρὸς λεπτὰ 10.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β'. 753.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 380. — 8 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1884 — ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 432

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΔΜΟΝΔΟΣ ΑΜΠΟΥ.

Ο ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΤΗΣ, Διήγημα Ἐδμόνδου Ἀμπού.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΓΩΝΟΣ. Αἱ Σημαῖαι.

Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΒΙΟΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑι.

ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ τοῦ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ καὶ τοῦ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ.

Ο ΚΑΚΟΣ ΖΟΥΑΒΟΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Αἱ ἐφημερίδες περιέγραψαν ἐν ἐκτάσει τὰ τοῦ ἐν Παρισίοις διοργανωθέντος συμποσίου ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἑορτῆς τῆς 25 Μαρτίου, παραθέσασαι καὶ τὰς κατ' αὐτὸ ἀπαγγελθείσας προπόσεις ὑπό τε τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Γάλλων φιλελλήνων τῶν μετασχόντων αὐτοῦ. Δημοσιεύομεν καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα, καθὸ μὴ δημοσιευθεῖσαν πιστῶς καὶ ἀκεραίαν, τὴν εὔγλωττον πρόποσιν τοῦ ἐπιφανοῦς συγγραφέως καὶ ἀκαδημαϊκοῦ Ἐρνέστου Ῥενάν, ἣν ἀπέστειλεν ἡμῖν ἐν τῷ γαλλικῷ πρωτοτύπῳ ὁ ἐν Παρισίοις ἀνταποκριτὴς τῆς *Ἑστίας* κ. Ι. Φουστάνος.

« Κύριοι, ζηλεύω τὸν ἀγαπητὸν ἡμῶν συνάδελφον καὶ πρόεδρον κ. μαρκήσιον de Queux de Saint-Hilaire ὡς δυνάμενον νὰ ἐκδηλώσῃ ἑλληνιστὶ τὰ αἰσθήματα, ὧν πάντες ἐμφορούμεθα· ἀλλ' ἐγὼ φοβοῦμαι μὴ διαστρεβλώσω τὴν ὡραίαν ὑμῶν γλῶσσαν, ἄλλως δὲ ὅ,τι θὰ εἴπω εἶνε ἀληθὲς ἐν πάσαις ταῖς γλώσσαις.

» Εὐχαριστοῦμεν ὑμᾶς ἀπὸ καρδίας, κύριοι, ὅτι ἐκρίνατε δέον νὰ συμπανηγυρίσωμεν καὶ ἡμεῖς μεθ' ὑμῶν τὴν ἐπέτειον τῆς ἀνεξαρτησίας σας. Ἡ ἐπανάστασις εἶνε εἶδος φιλολογίας (μειδιάματα), οὗ τὴν προτεραιότητα δυνάμεθα, χωρὶς νὰ καυχηθῶμεν, νὰ ἀποδώσωμεν εἰς ἡμᾶς αὐτούς. Ἀλλ' ἡ ὑμετέρα εἶνε βεβαίως γονιμωτάτη καὶ δικαιοτάτη ἅμα. Πασῶν δὲ τῶν διεκδικήσεων ἢ μᾶλλον πασῶν τῶν ἀναστάσεων, αἵτινες κατέστησαν τὸν αἰῶνα ἡμῶν αἰῶνα ἀναστάσεως νεκρῶν, (μειδιάματα) ἡ ἀναγέννησις τοῦ ἑλληνισμοῦ ὑπῆρξεν ἡ σεπτοτάτη καὶ ἡ εὐεργετικωτάτη. Τοῦτο δὲ χαρακτηρίζει τὸν αἰῶνα ἡμῶν, ὅτι πλεῖστα, ὅσα ὑπελαμβάνοντο ἄλλοτε νεκρὰ, τεθαμμένα, ἀπεσβεσμένα, καταδεδικασμένα ὑπὸ τῆς ἱστορίας, ἐν τοῖς χρόνοις ἡμῶν ἀπέρριψαν τὸ σάβανόν των, ἐβεβαίωσαν τὴν ὕπαρξίν των καὶ ἔζησαν. Λαμπρότατον δὲ τῶν τοιούτων παράδειγμα παρέσχεν ἡ ἑλληνικὴ ἐπανάστασις, διότι ἦτο ἡ κατ' ἐξοχὴν δικαία. Ἡ Γαλλία σεμνύνεται ὡς συνεργασθεῖσα εἰς αὐτήν, τὰ δὲ αἰσθήματα, ἅπερ ἐξεδηλώσατε ὑπὲρ τῆς Γαλλίας, κύριοι, βαθέως συνεκίνησαν ἡμᾶς. (Ὁ κ. Βίκτωρ Δουρουῆ καθήμενος ἀπέναντι τοῦ ἀγορεύοντος ἐπιδοκιμάζει). Ναὶ, ἀγαπᾶτε πάντοτε τὴν Γαλλίαν, ἀγαπᾶτε αὐτὴν παρορῶντες τὰ σφάλματά της, ἀγαπᾶτε αὐτὴν παρορῶντες τὰς διαλείψεις της. Ὑπάρχει εἷς ἁπλούστατος τρόπος πρὸς ἀποφυγὴν σφαλμάτων ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, οὗτος δὲ εἶνε τὸ μηδὲν πράττειν. Ἐνίοτε τολμῶμεν πολλὰ, ῥιψοκινδυνοῦμεν, ποιοῦμεν πειράματα ὧν συχνάκις ἐπωφελεῖται ὁ κόσμος, ἀλλ' ἐξ ὧν πάλιν συχνάκις οὐδὲν καρπούμεθα ἡμεῖς ὄφελος. Σύγγνωτε ἡμῖν· Κρίνετε ἐπιεικῶς τὰ ἐγχειρήματα ἡμῶν, ἀσύνετα ἐνίοτε, ἀλλὰ πάντοτε γενναῖα. Ὅθεν, ἐν πάσῃ περιστάσει, ἀγαπᾶτε τὴν Γαλλίαν. Σημεῖον μεγάλου ἔρωτος εἶνε τὸ ν' ἀγαπᾷ τις καὶ αὐτὰ τὰ ἐλαττώματα τοῦ φιλουμένου. Ἂς πίωμεν λοιπὸν πάντες ὁμοῦ ὑπὲρ τῆς αἰωνίου φιλίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Γαλλίας.»

— Ὁ Βίκτωρ Οὐγγὼ, μὴ δυνηθεὶς νὰ μετάσχῃ τοῦ συμποσίου, ἀπήντησεν εἰς τὴν γενομένην αὐτῷ πρόσκλησιν διὰ τῆς ἑπομένης ἐπιστολῆς πρὸς τὴν ἐπὶ τούτῳ ἐπιτροπήν.

« 5 Ἀπριλίου 1884.

» Ἔσομαι ἐγκαρδίως μεθ' ὑμῶν. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀπόσχῃ τοῦ πανηγυρισμοῦ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἑλλήνων. Ἐνυπάρχουσιν ἱεροὶ ἐν ταύτῃ τίτλοι. Ἐποίησα ἄλλοτε ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς πάλης, τὸν στίχον τοῦτον τοῦ ὁποίου ἡ ἀνάμνησις μοὶ ἐπανέρχεται κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς νίκης:

» Ἡ Ἰταλία εἶνε ἡ μήτηρ, ἡ δὲ Ἑλλὰς ἡ προμήτωρ.

Βίκτωρ Οὐγγώ.»

— Ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τῆς ἐν Παρισίοις ἐκδιδομένης *Ἐπιστημονικῆς Ἐπιθεωρήσεως*, ὁ κ. A. Corlieu δημοσιεύει ἀξιόλογον διατριβὴν ὑπὸ τὸν τίτλον ***La peste d' Athènes*** περὶ τοῦ περιφήμου *λιμοῦ* τοῦ ἐνσκήψαντος ἐν Ἀθήναις κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου.

— Ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τῆς ***Revue Historique*** δημοσιεύεται μακρὰ καὶ λίαν εὔφημος ἀνάλυσις τοῦ γνωστοῦ ἔργου τοῦ κ. Ν. Μοσχοβάκη περὶ « τοῦ ἐν Ἑλλάδι δημοσίου δικαίου ἐπὶ Τουρκοκρατίας.»

— Κατὰ σημειώσεις δημοσιευομένας ὑπὸ τοῦ ἐν Χάλλῃ καθηγητοῦ κ. Conrad ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν ὅλων τῶν γερμανικῶν πανεπιστημίων ἀνέρχεται σήμερον εἰς 25,000. Τῷ 1833 οἱ ἐν Γερμανίᾳ φοιτηταὶ δὲν ὑπερέβαινον τὸν ἀριθμὸν τῶν 13,000, ἔκτοτε δὲ ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἠλαττοῦτο μέχρι τοῦ ἔτους 1864. Τῷ 1872 ἀνῆλθεν εἰς 15,000 χιλιάδας· ἀπὸ τοῦ ἔτους δ' ἐκείνου ἤρξατο αὐξάνων ταχέως. Τῷ 1833 ἐν Γερμανίᾳ ὑπῆρχεν ἀναλογία 1 φοιτητοῦ ἐπὶ 2,300 κατοίκων· σήμερον ἀναλογεῖ 1 φοιτητὴς εἰς 1,800 κατοίκους.

— Κατά τινα στατιστικὴν, δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἐφόρου τῆς ἐν Πέστῃ πανεπιστημιακῆς βιβλιοθήκης, ἐν Οὐγγαρίᾳ ἐξεδίδοντο κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος ἔτους 718 ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ συγγράμματα· τούτων 482 συντάσσονται εἰς μαγυαρικὴν γλῶσσαν, καὶ ἐκδίδονται 222 ἐν Πέστῃ, 259 ἐν 106 πόλεσι καὶ κώμαις τῶν ἐπαρχιῶν καὶ 1 ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ· 237 δ' ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ συντάσσονται ἐν ξέναις γλώσσαις, ἤτοι 151 γερμανιστὶ, 53 σλαβιστὶ, 23 ῥωμουνιστὶ, 5 ἰταλιστὶ, 3 γαλλιστὶ καὶ 2 ἑβραϊστί.

— *Ἀνωτέρα καὶ μέση ἐκπαίδευσις ἐν Ἑλλάδι.* — Κατὰ τὸν ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς παιδείας καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποβληθέντα ἐν τῇ βουλῇ πίνακα τῶν καθ' ὅλον τὸ κράτος ἐκπαιδευτηρίων τῆς μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως, ἐν μὲν τῷ πανεπιστημίῳ διδάσκουσι 52 καθηγηταὶ καὶ φοιτῶσι 2,611 φοιτηταί. Εἰς τὰ 31 γυμνάσια διδάσκουσι 252 καθηγηταὶ καὶ φοιτῶσι 4,117 μαθηταὶ καὶ εἰς τὰ 294 ἑλληνικὰ σχολεῖα διδάσκουσι διδάσκαλοι 577 καὶ φοιτῶσι μαθηταὶ 12,973, ἤτοι οἱ διδάσκοντες ἀνέρχονται εἰς 881, οἱ δὲ διδασκόμενοι 19,701.

— Ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς ἐδωρήσατο εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρίαν τὰ ἐν τῷ ἀνακτορικῷ κήπῳ κατατεθειμένα ἀρχεῖα, ἐν οἷς πολύτιμος εἶνε ἡ ἀρίστης τέχνης ἐκείνη τοῦ Δημοσθένους κεφαλὴ, περὶ ἧς ἀξιόλογον ὑπόμνημα κατὰ τὴν εὕρεσιν αὐτῆς ἔγραψεν ὁ μακαρίτης διευθυντὴς τοῦ *Ἑλληνικοῦ ἐκπαιδευτηρίου* Γρ. Γ. Παππαδόπουλος. Ἡ δὲ ἰδιαιτέρα ἀρχαιολογικὴ βασιλικὴ συλλογὴ, κατατεθειμένη οὖσα ἀπὸ τοῦ 1862 ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς παιδείας, θ' ἀποσταλῇ ὅσον οὔπω, συμπληρουμένη καὶ δι' ἄλλων ἀρχαίων, εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας, ἔνθα θέλει ἐκτιμήσει προσηκόντως αὐτὴν τὸ κοινὸν, διότι εἶνε τῷ ὄντι ἀξιόλογος.

— Δύο νέα καλλιτεχνικὰ ἔργα Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν ἐξετέθησαν ἐσχάτως ἐν Μονάχῳ, περὶ ὧν λίαν εὐφήμως γράφουσιν αἱ ἐφημερίδες. Εἶνε δὲ εἰκόνες, ἡ μὲν τοῦ κ. Κ. Γ. Ἰακωβίδου, ὁ *Κακὸς ἔγγονος*, ἀπεικονίζουσα γέροντα ἔχοντα ἐπὶ τῶν γονάτων του νήπιον, κλαυθμηρίζον καὶ διὰ τῆς ἑτέρας τῶν χειρῶν σφίγγον τὸ οὖς τοῦ ἀτυχοῦς πάππου, ὅστις

Digitized by Google

ἀλγῶν δριμύτατα ἐκ τῆς φιλοστόργου περιπτύξεως πειρᾶται νὰ ἀπαλλαγῇ αὐτῆς χωρὶς νὰ προστρέξῃ εἰς βίαν. Ἡ δὲ τοῦ διαπρεποῦς καλλιτέχνου κ. Νικ. Γύζη παριστῶσα γραῖαν μάμμην ἑλληνίδα διηγουμένην εἰς τοὺς μὲ χαῦνον στόμα περικυκλοῦντας αὐτὴν ἐγγόνους παραμύθιον.

— Κατὰ τὸν νόμον περὶ συστάσεως σχολῆς τῶν ναυτικῶν δοκίμων, συνιστᾶται: σχολὴ ναυτική, ἧς σκοπὸς εἶνε ἡ ἐκπαίδευσις νεανιῶν, ὅπως καταταχθῶσιν ὡς ἀξιωματικοὶ εἰς τὸ πολεμικὸν ναυτικόν. Ἕδρα τῆς σχολῆς ὁρίζεται ὁ Πειραιεύς, ὁ δὲ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ σχολῇ μαθητευόντων δοκίμων ὁρίζεται εἰς 40 κατ' ἀνώτατον ὅρον. Καὶ κατὰ μὲν τὸ πρῶτον ἔτος δύνανται νὰ καταταχθῶσιν ἐν τῇ σχολῇ 24 κατ' ἀνώτατον ὅρον δόκιμοι, κατὰ τὰ ἀκόλουθα δύο ἔτη ἀνὰ 8, μετὰ παρέλευσιν δὲ τριῶν ἐτῶν τοσοῦτοι κατ' ἔτος, ὅσοι ἀπαιτοῦνται ἑκάστοτε πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν τεσσαράκοντα.

—Τὸ συμβούλιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἀπεφάσισε τὴν κατασκευὴν μαρμαρίνης προτομῆς τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φιλογενοῦς κ. Ἰωάν. Δημητρίου τοῦ ἐκ Λήμνου, ὅστις προσήνεγκεν, ὡς γνωστόν, πλουσιωτάτην συλλογὴν αἰγυπτιακῶν ἀρχαιοτήτων καὶ νομισμάτων εἰς τὸ ἐθνικὸν Μουσεῖον. Ἡ προτομὴ στηθήσεται ἐν τῇ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ αἰγυπτιακῇ αἰθούσῃ, ἥτις φέρει τὸ ὄνομα τοῦ γενναίου δωρητοῦ.

— Ὁ ἐνταῦθα ἀντιπρόσωπος τῆς Μασσαλιωτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν μετὰ θάνατον τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ εὑρεθέντων συγγραμμάτων αὐτοῦ κ. Χαρίλαος παρέλαβεν ἐκ τῆς οἰκογενείας Μάμουκα, εἰς ὃν εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ ἔκδοσις αὐτῶν, τὰ χειρόγραφα τῶν ἀνεκδότων ἐπιστολῶν, ταξινομημένων ὑπὸ τοῦ μακαρίτου, εἰς τρεῖς τόμους.

— Ἐν Λαρίσῃ τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ αὐτόθι καθηγητοῦ τῆς γεωργίας κ. Κ. Ι. Ποιμενίδου συνέστη ἐσχάτως *Ἑλληνικὸς Γεωργικὸς Σύλλογος* κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν ἐν Γαλλίᾳ τοιούτων συλλόγων, ὧν ἡ εὐεργετικὴ ἐπίδρασις ἐπὶ τῆς ἐν γένει Γεωργίας εἶνε ἀναμφισβήτητος ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ. Ὁ σύλλογος οὗτος ἀπαρτιζόμενος ἐκ γεωργῶν καὶ γαιοκτημόνων ἐπὶ ἐτησίᾳ καταβολῇ δραχ. 20, θὰ διοικῆται ὑπὸ συμβουλίου καταλλήλου, ἔργον ἔχοντος νὰ συζητῇ πᾶν ζήτημα ἀφορῶν εἰς τὴν ἐν Ἑλλάδι γεωργίαν, νὰ ἐκτελῇ πειράματα καὶ δοκιμὰς διαφόρων καλλιεργειῶν καὶ μηχανῶν συνιστῶν εἰς τοὺς γεωργοὺς τὰς μᾶλλον ἐπιτυγχανούσας, νὰ διοργανίζῃ γεωργικὰς ἐκθέσεις καὶ διαγωνίσματα καὶ νὰ ἐκδίδῃ γεωργικὸν δελτίον περιέχον καταλλήλους διατριβὰς καὶ τὰ πρακτικὰ συμπεράσματα τῶν συζητήσεων καὶ ἐργασιῶν του, διανεμόμενον δὲ δωρεὰν εἰς τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου, ἅτινα δικαιοῦνται πρὸς τούτοις νὰ ζητῶσι παρὰ τοῦ συμβουλίου ἐγγράφως τὴν λύσιν οἱουδήποτε γεωργικοῦ ζητήματος.

— Καὶ ἐν Πάτραις ἱδρύθη ὡσαύτως *Γεωργικὸς Σύλλογος*, πρόεδρος δ' αὐτοῦ ἐξελέγη ὁ κ. Ἰω. Γιαννόπουλος ἰατρός, ἀντιπρόεδροι οἱ κκ. Ἰω. Μαχρυγιάννης καὶ Μ. Χαιρέτης, κοσμήτορες οἱ κκ. Γεώργιος Τζίνης καὶ Δ. Ἀμπελικόπουλος καὶ γραμματεῖς οἱ κκ. Εὐστ. Γερακάρης καὶ Θεμιστ. Μαλτέζος. Ὁ Σύλλογος οὗτος ἀριθμεῖ ἤδη περὶ τὰ ἑξήκοντα μέλη.

— Κατεσχέθη ὑπὸ τοῦ κ. διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας ἐπιτύμβιος πλάξ, ἥτις ἐκρύπτετο ἔν τινι ξυλουργικῷ καταστήματι, καὶ μετηνέχθη ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ἀρχαιολογικοῦ μουσείου· φέρει δ' αὕτη ἀνάγλυφον γέροντος, νεανίου, παιδὸς καὶ κυνός, πρὸς δὲ καὶ τὴν ἑξῆς ἐπιγραφὴν ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ — ΙΕΡΟΦΑΝΤΟΣ — ΚΓΓΑΛΗΟ[Ν εἰς τρεῖς στίχους.

— Ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἀφίκετο ἐνταῦθα ὁ κ. Περικλῆς Μάτσας, λίαν εὐδοκίμως ἀσχολούμενος περὶ τὴν μουσικὴν τέχνην, οὗτινος ὀγκῶδες μουσικὸν ἔργον, περιέχον μεγάλην συλλογὴν ἐθνικῶν ᾀσμάτων μελοποιημένων, ἐκδίδοται ὅσον οὔπω.

— Ὁ ἐν Παρισίοις Ἕλλην καλλιτέχνης κ. Ξυδιᾶς ἐκ Κεφαλληνίας ἐπεράτωσεν ἐσχάτως θαυμασίαν εἰκόνα τοῦ πρώην αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας Ἀλεξάνδρου κατὰ παραγγελίαν τῆς χήρας αὐτοῦ πριγκηπίσσης Δολγορούκη, περὶ ἧς λίαν εὔφημον ἄρθρον ἐδημοσίευσεν ἡ ἐν Παρισίοις «Ἐφημερὶς τῶν τεχνῶν.»

— Διὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ἀρχαιολογικοῦ μουσείου τοῦ Βερολίνου ἐνεργουμένων ἐν Περγάμῳ ἀνασκαφῶν ἀνεκαλύφθησαν μέχρι τοῦδε πλεῖσται ἀρχαιότητες μεγάλης ἀξίας· ἐπειδὴ δὲ ἤδη ἔληξεν ἡ πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς τουρκικῆς κυβερνήσεως δοθεῖσα ἄδεια, ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει γερμανικὴ πρεσβεία ἐζήτησε τὴν ἐπὶ ἓν ἔτος παράτασιν τῆς ἀδείας, ἥτις ἐντὸς ὀλίγου χορηγεῖται.

— Εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει αὐτοκρατορικὸν μουσεῖον ἀποστέλλεται ἐξ Ἰωαννίνων χαλκοῦς ἀνδριὰς τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς βάρους 28 χιλιογράμμων. Τοῦ ἀνδριάντος τούτου εἶνε ἀποκεκομμένη ἡ μία τῶν χειρῶν.

— Ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ κ. Α. Πετρίνη δημοσιεύεται λίαν προσεχῶς μετάφρασις τοῦ «Ἐγχειριδίου τῆς γυναικολογίας» τοῦ G. Eustache μετὰ πολλῶν προσθηκῶν τοῦ ἰδίου καὶ εἰκόνων εἰλημμένων ἐκ τῶν νεωτέρων συγγραμμάτων.

— Οἱ ἰατροὶ κκ. Α. Ἀλεξανδρόγιαννος, Ι. Καρδαρᾶς, Α. Πετρίνης καὶ Γ. Σακελλαρίου ἤρξαντο ἐκδίδοντες ἐνταῦθα ἰατρικὸν περιοδικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἑβδομαδιαία Ἰατρικὴ Ἐφημερίς*.

— Ἀγγέλλεται ὑπὸ τοῦ κ. Ἀντ. Καλλιβωκᾶ, ὑφηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ, ἡ ἐν μεταφράσει ἔκδοσις τοῦ περὶ τῶν νόσων τοῦ δέρματος συγγράμματος τοῦ διαπρεποῦς ἐν Βιέννῃ καθηγητοῦ κ. Kaposi.

— Ὑπὸ τῶν τέκνων τοῦ ἀποβιώσαντος Κωνσταντίνου Πὼπ ἐκδίδονται προσεχῶς τὰ *Ἅπαντα* αὐτοῦ κατὰ μῆνα εἰς φυλλάδια.

— Γερμανὸς λόγιος ἀπεφάσισεν, ὡς λέγεται, νὰ συστήσῃ ἐνταῦθα γυμνάσιον ἐπὶ τῶν βάσεων τῆς γερμανικῆς μεθόδου. Τὸ γυμνάσιον τοῦτο θὰ σύγκειται πρὸς τὸ παρὸν ἐκ τριῶν τάξεων, οἱ δὲ μαθηταὶ θὰ καταβάλωσιν ἕκαστος διακόσια φράγκα ἀργυρᾶ κατ' ἔτος. Τὰ γερμανικὰ γυμνάσια, ὡς γνωστόν, θεωροῦνται ὡς τὰ τελειότερα τῶν γυμνασίων· ἐκτὸς τούτου δὲ θὰ διευκολύνηται ἐνταῦθα ἡ ἐκμάθησις τῆς γερμανικῆς γλώσσης διὰ τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ πορευθῶσιν εἰς Γερμανίαν πρὸς τελειοτέρας σπουδάς.

— Νέαι ἐφημερίδες ἐξεδόθησαν ἐνταῦθα: *La Grèce*, γαλλιστὶ συνταςσομένη, καὶ ὁ *Βωσφόρος σατυρική*. Ἐπανελήφθη δὲ καὶ ἡ ἔκδοσις τῆς σατυρικῆς ἐφημερίδος *Τοξότου*.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Βοκακίου ἡ Δεκαήμερος, Ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ. Τόμοι Α' καὶ Β' Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου «τῆς Ἑνώσεως», ὁδὸς Ὁμήρου, 10. 1884. 16ον. [Ἡ «Δεκαήμερος» τοῦ Βοκκακίου θέλει ἐκδοθῇ εἰς 5 τόμους, ὧν ἕκαστος θέλει τιμᾶσθαι δραχμῆς. Εὑρίσκονται ἐν τῷ τυπογραφείῳ τῆς «Ἑνώσεως» καὶ τῷ βιβλιοπωλείῳ τοῦ κ. Ν. Β. Νάκη. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ τυπογραφείου ἐκδίδεται προσεχῶς καὶ «ἡ Πάπισσα Ἰωάννα» τοῦ Ἰωσὴφ Κάστη].

Ἡ Μοῦσα τῶν Παίδων, ποιήματα διὰ παιδία ὑπὸ Ἀλεξάνδρου Καταχουζηνοῦ. (Βιβλιοθήκη τῆς «Διαπλάσεως τῶν Παίδων»). Ἐν Ἀθήναις, Ν. Π. Παππαδόπουλος Ὑδραῖος, ἐκδότης. 1884, 16ον, σελ. ιέ. 158. Τιμᾶται φρ. 1,50.

Νομίσματα καὶ μετάλλια τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας καὶ τῆς προσωρινῆς τῶν Ἰονίων νήσων παρὰ τῶν Ἄγγλων κατοχῆς ὑπὸ Παύλου Λάμπρου, Ἀθήνησιν, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν ἀδελφῶν Περρῆ 1884. 4ον, σελ. 31. Μετὰ 6 λιθογραφικῶν πινάκων. (Πωλεῖται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τοῦ κ. Καρόλου Μπέκ.)

Μὲϊν Ρὴδ: Εἰς τὴν θάλασσαν! Κατὰ παράφρασιν Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου (Αἰμιλίου Εἱμαρμένου) μετὰ 25 εἰκονογραφιῶν. Βιβλιοθήκη τῆς *Διαπλάσεως τῶν Παίδων*. — Ἐν Ἀθήναις. Ν. Π. Παπαδόπουλος Ὑδραῖος, ἐκδότης. 1884. 16ον, σελ. ή — 158. Τιμᾶται φρ. 1, 75.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Βυθίζομαι 'ς τὰ ὕδατα πρὸς χάριν τῶν ἀνθρώπων,
Κ' ὑπὸ μορφὴν δῆθεν ζωῆς τὸν θάνατον προσφέρω.
Ἑλκύω πρὸς με τὸν ἐχθρὸν χωρὶς μεγάλον κόπον,
καὶ εἰς τὸν ὄλεθρον αὐτοῦ ἀμείλικτος τὸν φέρω.
Ἔχω ὡς μόνον ὅπλον μου τὸν δόλον, τὴν ἀπάτην...
Καὶ ὅμως εἶμαι δέσμιος εἰς τρίχα λεπτοτάτην.

2

Μὲ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα σ' ἔφερον ἐντὸς κ' ἐκτός,
μὲ τὰ δύο μου τὰ ἄκρα εἶμαι μέρος τοῦ παντός.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 'Απριλίου 3 — ΑΘΗΝΩΝ — 3 'Απριλίου 1884

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	'Ομολογ. ἐκδοθεῖσαι	'Ομολογ. κυκλοφορ.	'Εποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	'Εποχαὶ κληρώσεως	'Ετήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	'Ομολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 0/0 Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 'Ιαν. 1 'Ιουλίου	1 'Ιουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	370.50
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 'Ια.·'Απ.·'Ιουλ.·'Οκτ.	20 Δεκ. Μαρ. 'Ιου. Σεπ.	30.—	392. 1|2	500	441.
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 'Ιουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	421.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	}100.000	68.800	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.—	250	274.
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200.—	250	269.50
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 'Ιουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205.—	250	210.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225.—	250	259.50
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 'Οκτωβρίου	6.—	100.—	100	103.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι 'Εθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ.	1 'Ιουλ. 1 Σεπτ. 1 Νομ. 1 'Ιαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	302.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	'Αποθεματικὸν κεφάλαιον	'Εποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος.... Δρ. π.	18.000.000	'Ολόκληρον	9.348.220	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	285.—	1.000	4185.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.—	300	298.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	128.
'Ασφαλιστ. 'Εταιρία ὁ 'Αρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
'Εταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	—	'Ιανουάρ. καὶ 'Ιούλιον	9.25	140	150.
Σιδηρόδρομος 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	23.05	200	514.
'Εταιρία Φωταερίου............. Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
'Ελληνικοῦ Πυριτιδοποιείου....... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
'Εταιρία Δημοσίων ἔργων....... Φρ.	5.000.000	1.000.000		'Ιανουάριον 'Ιούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου 'Ατμοπλ. 'Εταιρίας.. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα 'Ηπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	'Ιανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου...............	Τραπεζικὸν 3μηνν.	26.55
»	"Οψεως;.... »	26.75
Γαλλίας — 'Εθνικῆς Τραπέζης......	3 μ.	106.
» »	...Τραπεζικὸν 3μηνν.	105.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	21.15
Λίρα Στερλίνα........	»	
Λίρα 'Οθωμανική......	»	24.05
Αὐστριακὸν Φλωρίον...	»	
'Αργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

Παρατηρήσεις

• 'Από ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Χ. Β. Δὲν ἐδημοσιεύθη ἔτι ἕνεκα περισσείας ἄλλης ὕλης ὁμοίας. — κ. Ι. Π. Δ. Πύργον. Πωλοῦνται καὶ χωριστά, ἕκαστος τόμος πρὸς δραχ. ν. 5 ἄνευ τῶν δελτίων, καὶ μετὰ ταχυδρ. τελῶν 5,40. — κ. Δ. Σ. Σῦρον. 'Ενεργήσαμεν συμφώνως τῇ ἐπιστολῇ σας. Τὸ ὑπόλοιπον παρεδόθη εἰς τὸν κ. Δ. Γ. μετὰ τῆς οἰκείας σημειώσεως. — *Συνδρομητῇ*. Τὰ περὶ τῆς γεννήσεως τοῦ Καραϊσκάκη ἀναφέρει ὁ Γ. Αἰνιὰν εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ τῷ 1833 ἐν Χαλκίδι δημοσιευθεῖσαν βιογραφίαν τοῦ 'Ρουμελιώτου στρατηγοῦ. 'Ιδοὺ ἡ ἐπὶ τούτου περικοπὴ τοῦ συγγράμματος τοῦ Αἰνιᾶνος: « 'Ο Καραϊσκάκης ἐγεννήθη τὸ 1782 εἰς τὸ χωρίον Σκωληκοκαρυὰ τῆς ἐπαρχίας "Αρτης. 'Η μήτηρ του ἦτον καλογραία· μὴ ἀκολουθοῦσα αὐστηρῶς τοὺς κανόνας τοῦ βίου, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀφιερωθῇ, συνέλαβε τὸν Καραϊσκάκην· δὲν ἔλαβεν ὅμως τὴν σκληρότητα καὶ ἀνοησίαν τοῦ νὰ ζητήσῃ νὰ κρύψῃ τὸ ἓν σφάλμα πίπτουσα εἰς ἄλλο μεγαλήτερον. 'Εγέννησε τὸν Καραϊσκάκην, τὸν ἀνέθρεψε· ἐπειδὴ δὲ διὰ τὴν τολμηρότητά της καὶ διὰ τὴν εὐγλωττίαν της εἶχε γείνει γνωστὴ εἰς πολλὰς ἐπαρχίας, ὁ Καραϊσκάκης ἐγνωρίζετο πολλάκις μὲ τὴν ἐπωνυμίαν ὁ υἱὸς τῆς Καλογραίας.— κ. Μ. Ι. Τὸ ἐλάβομεν, δυστυχῶς ὅμως βραδύτερον τοῦ δέοντος. Οὐχ ἧττον σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Δ. Β. 'Αλεξάνδρειαν. 'Αντίτυπον τοῦ ***Manuel de Ph***. ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς. 'Εν ἐπιστολῇ δ' ἡμῶν σᾶς ἀπεστείλαμεν τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα τὰς 16 *pr*. — κκ. Γ. Δ. Μ. Γαλαξείδιον, Γ. Α. Φ. Μελιτόπολιν, καὶ 'Αδελφ. Σ. Τσετάτε. 'Ελήφθησαν. — Φίλῳ τῆς '*Εστίας*. Τὸ ἀνέκδοτον ἀναφέρεται εἰς τὸν Gresset. Οὗτος ἐσύχναζεν εἰς οἰκίαν τινά, ὅπου ἡ καλλιτέρα διασκέδασις ἐθεωρεῖτο ἡ πρότασις καὶ λύσις αἰνιγμάτων. 'Ο Gresset, θέλων νὰ καταστρέψῃ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς διασκεδάσεως, γελοιοποιῶν αὐτὸ προέτεινεν ἡμέραν τινὰ τὸ ἑξῆς αἴνιγμα:

Je suis un ornement qu'on porte sur la tête ;
Je m'appelle chapeau ; devine, grosse bête.

Καὶ ὅλοι μὲν οἱ ἄλλοι ἤρχισαν νὰ γελῶσιν, ἀλλ' ἕνας ἐκ τῶν παρισταμένων ἔμεινε σύννους, καὶ ἀφοῦ ἐσκέφθη ἐμβριθῶς ἐπί τινας στιγμάς, ἀνεπήδησε λέγων: «τὸ ηὗρα, τὸ ηὗρα· εἶνε ἡ *περοῦκα!*» — κ. Λ. Σ. 'Αλεξάνδρειαν. 'Ελήφθησαν. 'Απηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. — κ. Ι. Κ. Δ. Γέϊσχ. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Μ. Α. 'Ακριβώτατα πωλοῦνται ἐν 'Αγγλίᾳ.. Καὶ ὡς παράδειγμα σᾶς ἀναφέρομεν τὰς ἐν τῇ «'Εστίᾳ» δημοσιευθείσας «Τοιχογραφίας», αἵτινες ἐκδοθεῖσαι εἰς ἰδιαίτερον τεῦχος, πωλοῦνται πρὸς 10 σελήνια καὶ 6 πέννας, ἤτοι πρὸς 13 περίπου φράγκα τὸ ἀντίτυπον. — κ. Κ. Δ. Ι. Πειραιᾶ. 'Η πληροφορία εἶνε ἀκριβής. 'Οποία ἐν τούτοις διαφορὰ μεταξὺ τῆς τότε ἐποχῆς καὶ τῆς σημερινῆς καταστάσεως! 'Εν ἀρχῇ τῆς συστάσεως τοῦ βασιλείου δὲν ὑφίστατο τὸ νῦν ἐν ἐνεργείᾳ σύστημα, οὐδ' ἀπῃτοῦντο πρὸς λειτουργείαν αὐτοῦ τοσοῦτοι ὑπάλληλοι, διότι ἡ διανομὴ ἐγίνετο ἁπλούστατα καὶ ἀρχαϊκώτατα δι' ἑνὸς κήρυκος, ὅστις καθ' ὡρισμένας ἡμέρας ἔν τινι κεντρικῇ πλατείᾳ μεγαλοφώνως ἀνεγίνωσκε τὰς ἐπιγραφὰς καὶ διευθύνσεις τῶν ἀφικνουμένων ἐπιστολῶν, οἱ δὲ περιμένοντες τοιαύτας παριστάμενοι ἐκεῖ ἐλάμβανον τὰς πρὸς αὐτοὺς ἀπευθυνομένας ἅμα ἤκουον ἀπαγγελλόμενον τὸ ὄνομά των. — κ. Κ. Α. Ζ. Λάρισσαν. Κατὰ τὴν ἀναλυτικὴν ἔκθεσιν, ἣν ὑπέβαλεν εἰς τὴν βουλὴν ὁ ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν κατὰ μέσον ὅρον εἰσάγονται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ κατ' ἔτος ἵπποι, ἡμίονοι καὶ πῶλοι αὐτῶν 1688, βόες καὶ βουβάλια, ἀγελάδες καὶ μόσχοι αὐτῶν 10,505, ὄνοι δὲ καὶ πῶλοι αὐτῶν 114. — κ. Α. Π. "Αργος, Μ. Δ. Γ. Σῦρον, Ι. Δ. Γ. καὶ Γ. Μ. Λευκάδα, Ε. Γ. Β. Χαλκίδα. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Μ. Γ. Δ. Σῦρον, Τὸ Α'. μέρος ἐξηντλήθη πρὸ πολλοῦ. — κ. Ι. Ν'. Πολὺ ὑπερβολικὴ ἡ ἀπαίτησις. 'Ανάγκη ὑπομονῆς.

ΚΛΗΡΩΣΙΣ
ΤΟΥ ΛΑΧΕΙΟΥ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ

'Εν 'Αθήναις, σήμερον τὴν 1 'Απριλίου 1884, ἡμέραν Κυριακὴν καὶ ὥραν 3 μ. μ. προσκληθέντες παρὰ τῆς Διευθύνσεως τοῦ ἐν 'Αθήναις ἐκδιδομένου περιοδικοῦ συγγράμματος «'Εστία» οἱ ὑποφαινόμενοι συνδρομηταὶ αὐτῆς κκ. Γ. Σωτηρόπουλος, Γ. Α, Βαλαβάνης, Σταῦρος Συμεωνίδης, Ν. Πολίτης καὶ 'Ιωάν. Τριανταφύλλου, συνήλθομεν ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «'Εστίας», ὅπως παραστῶμεν εἰς τὴν κλήρωσιν τοῦ Λαχείου

Digitized by Google

τοῦ διοργανωθέντος ὑπὲρ τῶν συνδρομητῶν τοῦ περιοδικοῦ, καθ' ἃ εἶχε προκηρυχθῆ διὰ τῆς «Ἑστίας». Γενομένης δ' ἐξελέγξεως τῶν κλήρων, καὶ εὑρεθέντων τούτων ἐν πάσῃ τάξει, προέβημεν εἰς τὴν κλήρωσιν τοῦ Λαχείου, καθ' ἣν ἐξήχθησαν οἱ ἑπόμενοι πεντήκοντα ἀριθμοί, καταγραφόμενοι ὧδε κατὰ τὴν τάξιν τῆς κληρώσεως αὐτῶν: 973, 706, 6, 63, 982, 202, 597, 1144, 205, 68, 975, 1266, 1110, 532, 387, 469, 589, 267, 389, 1370, 1376, 656, 493, 108, 637, 343, 237, 648, 1083, 222, 703, 1104, 429, 471, 1271, 682, 1362, 539, 484, 511, 1, 687, 21, 1236, 517, 174, 562, 787, 1245, 322.

Μετὰ τὴν κλήρωσιν τοῦ Λαχείου, παραβολῆς γενομένης τῶν κληρωθέντων ἀριθμῶν πρὸς τὸ στέλεχος τοῦ βιβλίου τῶν ἀποδείξεων τῆς «Ἑστίας», εὑρέθησαν ἀνήκοντες οὗτοι εἰς τοὺς ἑπομένους συνδρομητὰς τῆς «Ἑστίας»:

Ἀρ. 973	τῷ συνδρ.	Ι. Λαμπρίδῃ	Κασταναίας
» 706	»	Θ. Ἀποστολίδῃ	Κωνστ]πόλεως
» 6	»	Α. Θ. Ἀποστόλου	Σμύρνης
» 63	»	Γ. Πούμπουρᾳ	Ἄνδρου
» 982	»	Μ. Μελᾷ	Ἀθηνῶν
» 202	»	Μ. Νεγρεπόντῃ	»
» 597	»	Γ. Καπαριᾷ	Τήνου
» 1144	»	Ἀδελφ. Οἰκονόμου	Ἀθηνῶν
» 205	»	Παν. Ἀναγνωστοπούλῳ	Χίου
» 68	τῇ συνδρ.	Μαρουλίᾳ Λαγκαδᾶ	Ἀθηνῶν
» 975	τῷ συνδρ.	Ἀνδρ. Καζακοπούλῳ	Ναυπλίου
» 1266	»	Κ. Παππᾷ	Τρικκάλων
» 1110	»	Βασ. Μαρκεζίνῃ	Θήρας
» 532	»	Γ. Τζιώτῃ	Γαλαζίου
» 387	»	Β. Π. Βοζίκῃ	Κυδωνιῶν
» 469	»	Θεμ. Δροσινῷ	Βραΐλας
» 589	»	Μ. Καρπούζῃ	Ἰωαννίνων
» 267	»	Δημ. Καρυδιᾷ	Σμύρνης
» 389	»	Δημ. Σάλτᾳ	Κυδωνιῶν
» 1370	τῇ συνδρ.	Αἰκ. Ἐμπειρίκου	Ἄνδρου
» 1376	τῷ συνδρ.	Δημ. Δῆμερ	Ἀθηνῶν
» 656	»	Ἰωάν. Βαλάκᾳ	Βουκουρεστίου
» 493	»	Κλεάνθ. Παππάζογλῃ	Βραΐλας
» 108	»	Λαυρεντίῳ Μαβίλλῃ	Κερκύρας
» 637	»	Γεώρ. Μαυροκορδάτῳ	Βιέννης
» 343	τῇ συνδρ.	Ἐλπινίκῃ Σταυροπούλου	Κύμης
» 237	τῷ συνδρ.	Ἠλ. Δεσποτοπούλῳ	Μεσολογγίου
» 648	»	Γ. Σαροπούλῳ	Ὀλτενίτσης
» 1083	»	Χ. Βλαχάνῃ	Ἀθηνῶν
» 222	»	Μιχ. Καίρῃ Ὀρφανῷ	Ἄνδρου
» 703	»	Θεμ. Σαλτέλλῃ	Κωνστ]πόλεως
» 1104	»	Θεοδωράκῃ	Ἀθηνῶν
» 429	»	Λουκᾷ Λιάλιῳ	Πατρῶν
» 471	»	Π. Γεωργιάδῃ	Βραΐλας
» 1271	»	Κίμωνι Χρυσανθοπούλῳ	Αἰγίου
» 682	»	Γ. Σταυρίδῃ	Ποτίου
» 1362	»	Μ. Μπουρνόβᾳ	Ἀθηνῶν
» 539	τῇ συνδρ.	Ἐλ. Θ. Στεργίου	Μπεκέτου
» 484	τῷ συνδρ.	Ι. Μουριάτῃ	Βραΐλας
» 511	»	Ν. Ἀρκουδάρῃ	»
» 1	»	Χ. Βουτσινᾷ	Βώλου
» 687	»	Γερ. Φιλιππάκῃ	Ὀδησσοῦ
» 21	τῇ συνδρ.	Ἀθ. Σταυράκῃ	Μιτυλήνης
» 1236	τῷ συνδρ.	Π. Βερσῇ	Ἀθηνῶν
» 517	»	Κ. Κωνσταντίνου	Βραΐλας
» 174	»	Θ. Μομφερράτῳ	Κεφαλληνίας
» 562	τῇ συνδρ.	Μαριγὼ Μπαρμπαρέσσου	Σπετσῶν
» 787	»	Ἑλένῃ Γρανδάκῃ	Ἀθηνῶν
» 1245	τῷ συνδρ.	Φρ. Παρώδῃ	Σύρου
» 322	»	Ιω. Φωκᾷ Κοσμετάτῳ	Κεφαλληνίας

Ἐν Ἀθήναις τῇ 1 Ἀπριλίου 1884.

Ἡ ἐπὶ τῆς κληρώσεως Ἐπιτροπὴ

Γ. Ι. Σωτηροπουλος
Ν. Γ. Πολιτης
Γ. Α. Βαλαβανης
Σ. Συμεωνιδης
Ι. Δ. Τριανταφυλλου

Ὁ Διευθυντὴς τῆς *Ἑστίας*
Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ.

ΣΗΜ. Παρακαλοῦνται οἱ ἄνω σημειούμενοι κύριοι συνδρομηταὶ νὰ παραλάβωσιν ἐκ τοῦ γραφείου τῆς «Ἑστίας» ἐκλέγοντες ἕκαστος τοὺς λαχόντας αὐτῷ 4 τόμους τῆς «Ἑστίας» ἀδέτους.

Οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσιν ἡμῖν τοὺς τόμους τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν, καὶ τὸ πρόσωπον εἰς ὃ θέλουσι παραδοθῇ οἱ τόμοι οὗτοι. Ἐν περιπτώσει ἀποστολῆς αὐτῶν διὰ τοῦ ταχυδρομείου τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, φράγκα 2,50 διὰ τὸ ἐξωτερικὸν καὶ φρ. 1 διὰ τὰς ἐπαρχίας, ἐπιβαρύνουσι τὸν συνδρομητήν, πρὸς ὃν ἀποστέλλονται.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

Τιμᾶται φράγκων 4.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς *Ἑστίας* ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐσωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένων φρ. 1,20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δραχ. 2,50.

Λόγος εἰσητήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπτὰ 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπτὰ 80.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

Πωλούμενα ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τῆς «Ἀκροπόλεως»

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Δρ. 1,80.

ΚΡΗΤΙΚΟΙ ΓΑΜΟΙ

Δρ. 2,40.

ΕΡΓΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΙΣΤΟΙ ΑΡΑΧΝΗΣ............... δρ. ν. 1
ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΑΙ................. » 2
ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ......... » 2
ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩ......... » 1

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς ΕΣΤΙΑΣ.

Ἀποστέλλονται πρὸς αἰτοῦντας ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Εἰς κομψότατον τόμον ἐκ 12 τυπογραφικῶν φύλλων

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς «Ἑστίας»
ἀντὶ δραχμῶν ν. 2.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β'. 761.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 381.— 15 Απριλιου 1884.— Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 433

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΤΗΣ, Διήγημα Ἐδμόνδου Ἀμπού.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΑΡΙΦΗΣ.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΓΩΝΟΣ.

Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΒΙΟΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑΙ.

ΥΓΙΕΙΝΗ.

ΤΟ ΧΕΛΙΔΟΝΙ, ποίημα ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Περὶ τῆς ἄρτι ἐκδοθείσης ποιητικῆς συλλογῆς ὑπὸ τὸν τίτλον « Ἀτθίδες Αὖραι » τοῦ κ. Γεωργίου Βιζυηνοῦ τὸ ἀγγλικὸν περιοδικὸν « Academy » ἐδημοσίευσε λίαν εὐμενῆ κρίσιν, ἣν εὐχαρίστως μεταφέρομεν ἐνταῦθα:

« Ἐὰν τινες τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν ἐπιθυμοῦν νὰ γνωρίσουν τί δύναται νὰ κατορθωθῇ διὰ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, ὡς ποιητικοῦ ὀργάνου, τοῖς συνιστῶμεν νὰ μελετήσωσι τὰς Ἀτθίδας Αὔρας τοῦ κ. Γ. Μ. Βιζυηνοῦ. Ἡ πλουσία αὕτη συλλογὴ περιέχει ᾄσματα ἐρωτικὰ καὶ ποιήματα, τινὰ μὲν φαιδρότατα, περισσότερα ὅμως μελαγχολικά· περιέχει διηγηματικάς, εὐτραπέλους καὶ ἀφιερωτικὰς ποιήσεις, φαντασίας, ἐλεγείας καὶ ἀλληγορίας. Τῆς δαψιλείας ταύτης τῶν θεμάτων δὲν ὑπολείπεται ἡ περὶ τοὺς ῥυθμοὺς καὶ τὰ μέτρα ποικιλία. Λεπτὴν μουσικὴν εὐαισθησίαν κεκτημένος ὁ ποιητὴς ἐφαρμόζει μετὰ πολλῆς τῆς δεξιότητος τοὺς ῥυθμοὺς εἰς τὰς ὑπ' αὐτοῦ ἐκφραζομένας ἰδέας. Τὰς πλείστας τῶν συνθέσεων αὐτοῦ ἔγραψεν εἰς τὴν λαλουμένην γλῶσσαν, ἡ ὁποία, ἕνεκα τῆς ἁπλότητος καὶ φυσικότητος αὐτῆς, εἶνε πρὸ πάντων κατάλληλος διὰ τὴν ποίησιν. Τὰ *Σοννέτα* ὅμως καὶ ἄλλα τινὰ θέματα, τεχνικώτερον λεκτικὸν ἀπαιτοῦντα, εἶνε πεποιημένα εἰς τὴν μᾶλλον ἐπιτετηδευμένην γλῶσσαν τῶν λογίων. Τὸ τερπνὸν καὶ χάριεν διήκει διὰ πάντων τῶν ποιημάτων τούτων, ὧν πολλὰ μὲν εἶνε λίαν παθητικά, τινὰ δὲ μαρτυροῦσι ὑψηλὴν φαντασίαν. Ἐκ τῶν μελαγχολικῶν ἐξαίρομεν τὴν *Νύκτα τοῦ Ἐίνου*, (Σελ. 69) *Τὸ Τρυγόνι*, (Σελ. 72) καὶ τὸ ἐλεγεῖον εἰς τὴν *Μικρὰν Ξάνθην* (Σελ. 134). Ἀλλὰ τὰ μάλιστα ἀξιοσημείωτα τῶν ποιημάτων τοῦ κ. Γ. Μ. Βιζυηνοῦ εἶνε ἴσως ὅσα, ἐν τῇ εὐρυτάτῃ τοῦ ὅρου σημασίᾳ, ἐχαρακτηρίσαμεν ὡς ἀλληγορίας. Τὰ ποιήματα ταῦτα, πολυειδῶς παριστῶντα τὴν μεταξὺ ἀνθρώπου καὶ Φύσεως συμπάθειαν, εἶνε ὁτὲ μὲν περιγραφαὶ ἀνθρωπίνων αἰσθημάτων ἐξ ἀναλογίας ἀποδιδομένων εἰς ἔμψυχα καὶ ἄψυχα ἀντικείμενα, ὁτὲ δὲ παραβολαί, καὶ ἄλλοτε ἀλληγορικαὶ παραστάσεις φυσικῶν φαινομένων. Τῶν τελευταίων τούτων μερικὰ πραγματεύονται γνωστὰς μυθολογικὰς ἰδέας, αἱ ἰδέαι ὅμως αὗται παρουσιάζονται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ μὲ τρόπον ἀντίστροφον τοῦ τῶν κοινῶν λεγομένων τόπων. Ἄλλα εἶνε μᾶλλον πρωτότυπα. Οὕτως ἡ *Βροχή*, ἡ γένεσις τῶν *Ὀρέων* καὶ τῶν *Κυμάτων* κτλ. Ἐν τῇ *Ἑσπέρᾳ* (Σελ. 6) τὸ ἄγαν συγκεκριμένον καὶ προσωπικὸν ἐν τῇ περιγραφῇ φαίνεταί πως ἀσύνηθες διὰ τὴν φαντασίαν ἡμῶν τῶν ἐν τῇ Δύσει. Τοῦτο γράφοντες συναισθανόμεθα ὅτι δὲν ἀποδίδομεν δικαιοσύνην εἰς τὸ χαριέστατον τοῦτο ποίημα, ἐνθυμούμεθα ὅμως συγχρόνως πόσον πνευματικῶς ἐπραγματεύθη παρομοίαν τινὰ σκηνὴν ὁ ἡμέτερος Tennyson ἐν τῷ *Τιθωνῷ* του. Ἴσως οἱ αὐτοὶ λόγοι μᾶς παρουσιάζουσι τὸν κ. Βιζυηνὸν ἐνίοτε ὡς ἄγαν χρώμενον τῷ πάθει. Ταῦτα ὅμως εἰσὶν ἐλαφρὰ ψεγάδια διὰ μίαν συλλογὴν ποιημάτων σπανίαν κεκτημένων σπουδαιότητα. »

— Ὁ ἐπιφανὴς ῥήτωρ Αἰμίλιος Καστελὰρ ἐκδίδει προσεχῶς ὀγκῶδες σύγγραμμα, τὴν θρησκευτικὴν ἐπανάστασιν (La Revolucion religiosa). Ἡ Revue internationale τῆς Φλωρεντίας ἐδημοσίευσεν ἐν γαλλικῇ μεταφράσει ἓν κεφάλαιον τούτου, πραγματευόμενον περὶ τῆς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ὁδοιπορίας τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ Λοϋόλα, τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ τάγματος τῶν Ἰησουιτῶν.

— Ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις νέα διεθνὴς ἐπιθεώρησις, ἡ Revue Universelle, δημοσιευομένη κατὰ δεκαπενθημερίαν εἰς τεύχη ἐκ 32 σελίδων, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν κ.κ. J. Lermina καὶ Ladislas Mickiewitz.

— Ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ σλαβιστοῦ Louis Leger ἐδημοσιεύθη μετάφρασις εἰς τὴν γαλλικὴν τοῦ σλαβονο-ρωσσικοῦ χρονικοῦ τοῦ λεγομένου τοῦ Νέστορος (Cronique dite de Nestor). Εἶνε δὲ τὸ χρονικὸν τοῦτο σπουδαιοτάτη πηγὴ πρὸς γνῶσιν οὐ μόνον τῆς ἱστορίας τοῦ ῥωσσικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸς τὴν Ῥωσσίαν σχέσεων τοῦ βυζαντινοῦ κράτους.

— Ἐν τῷ παρισινῷ θεάτρῳ τοῦ Μελοδράματος (Opera) ἐπανελήφθη ἡ παράστασις τῆς « Σαπφοῦς », μελοδράματος ποιηθέντος μὲν ὑπὸ τοῦ ἐξόχου Γάλλου δραματικοῦ Augier, τονισθέντος δὲ ὑπὸ τοῦ Gounod. Ὅ τε μουσικὸς καὶ ὁ ποιητὴς ἐποίησαν πλείστας καὶ σπουδαίας μεταβολὰς εἰς τὸ ἔργον, ὅπερ ἀποτελούμενον ἐκ τριῶν πράξεων τῷ 1851, συντμηθεισῶν εἰς δύο τῷ 1858, ἀπετελέσθη νῦν ἐκ τεσσάρων. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ μελοδράματος βασίζεται εἰς τὴν γνωστὴν παράδοσιν τοῦ ἔρωτος τῆς Σαπφοῦς καὶ τοῦ Φάωνος, καταλλήλως διασκευασθεῖσαν.

— Ὁ Μασπερώ, ἔφορος τοῦ αἰγυπτιακοῦ Μουσείου τοῦ Βουλάκ, ἐπιστέλλει περίεργα περὶ τῶν πορισμάτων τῶν τελευταίων ἐν Λουξὼρ ἀνασκαφῶν, ἔνθα ἐξεχώσθησαν τὰ προπύλαια ναοῦ τινος ὅλως ἄθικτα. Ἐν Μενστριὲ εὑρέθη σπουδαία ἑλληνικὴ ἐπιγραφή, πάπυρος, ἐφ' οὗ εἶνε ἀναγεγραμμένη μία σελὶς τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων ἐν θηβαϊκῇ διαλέκτῳ, καὶ 15 στῆλαι, ὧν τινες ἀρχιτεκτονικῶς σπουδαιόταται. Ἀνεκαλύφθησαν προσέτι τούτοις τρεῖς νεκροπόλεις περιέχουσαι 300 περίπου μομμίας.

— Ἀπέθανεν ἐν Σαμμάτι τῆς Φιλλανδίας ὁ Ἠλίας Λαινρότ, ἐκδότης τοῦ ἐθνικοῦ τῶν Φιννίων ἔπους *Καλεβάλας*. Γεννηθεὶς τῷ 1802, ἐνωρὶς ἐπεδόθη εἰς περισυναγωγὴν τῶν μνημείων τῆς δημώδους φιλολογίας τῆς πατρίδος του, ἐκτὸς δὲ πολλῶν συλλογῶν δημοτικῶν ᾀσμάτων, παροιμιῶν, ἐπῳδῶν, αἰνιγμάτων κ.τ.τ., ἃς ἐξέδωκε κατὰ καιρούς, κατώρθωσεν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ λαοῦ περισυλλέξας τὰ σποράδην σωζόμενα ἀποσπάσματα νὰ συμπήξῃ εἰς ἓν ὅλον τὸ ἐκ τεσσαρακοντακισχιλίων περίπου στίχων ἀποτελούμενον ἐθνικὸν ἔπος, οὗ ἡ μὲν πρώτη ἔκδοσις ἐδημοσιεύθη τῷ 1835, ἡ δὲ δευτέρα καὶ πληρεστέρα τῷ 1846. Ἡ δημοσίευσις τῆς *Καλεβάλας*, ἐκτὸς τοῦ ἀπλέτου φωτός, ὅπερ ἐπέχυσεν εἰς τὴν ἔρευναν τῆς μυθολογίας καὶ τῆς γλώσσης τῶν Φιννίων, συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς παγίωσιν τῆς ἐθνικότητος αὐτῶν. Ὁ Λαινρότ, διδάξας ἐπί τινα χρόνον τὸ μάθημα τῆς φιννικῆς γραμματολογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Ἑλσιγγφόρθης, ἀπεχώρησεν εἶτα εἰς τὴν γενέθλιον αὐτοῦ κώμην καὶ ἐπεδόθη ἀποκλειστικῶς εἰς μελέτην τῆς πατρίου γλώσσης. Τελευταῖον αὐτοῦ ἔργον ἦν ὀγκωδέστατον φιννοσουηδικὸν λεξικόν.

— Ἡ φιλοσοφικὴ σχολὴ τοῦ ἐν Ἄλλῃ Πανεπιστημίου προεκήρυξεν ἀγῶνα περὶ συλλογῆς καὶ ἐπεξηγήσεως τῶν ἑλληνικῶν ἐπιγραφῶν, τῶν ἀναφερομένων εἰς τοὺς μουσικοὺς ἀγῶνας καὶ τὴν σκηνικὴν τέχνην, αἵτινες ἢ ἁπλῶς μνημονεύονται ὑπὸ παλαιῶν συγγραφέων, ἢ περιεσώθησαν μέχρις ἡμῶν ἐν λίθοις.

— Ὁ ἐν Παρισίοις Ἕλλην ὑφηγητὴς κ. Ἰω. Ψυχάρης ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ « Ἐπιθεωρήσει τῆς ἱστορίας τῶν θρησκειῶν » καὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει πραγματείαν περὶ τοῦ ᾄσματος τῆς Λεωνόρας ἐν Ἑλλάδι (La ballade de Lénore en Grèce). Ἐν ταύτῃ πειρᾶται νἀποδείξῃ, ὅτι τὸ γνωστὸν κάλλιστον δημῶδες ᾆσμα τοῦ *Κωσταντῆ καὶ τῆς Ἀρετῆς*, ὅπερ καὶ *Βρικόλακας* ἔν τισι συλλογαῖς καταχρηστικῶς ἐπιγράφεται, ἐποιήθη κατὰ μίμησιν παλαιοτέρων σλαβικῶν ᾀσμάτων.

— Εἰς 557,000 ἀριθμοῦνται οἱ μαθηταὶ ὅλων τῶν ἐν

Digitized by Google

Λονδίνῳ σχολείων. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος ὀφείλεται πρωτίστως εἰς τὰς προσπαθείας τῆς ἐν τῇ ἀγγλικῇ πρωτευούσῃ ὑπαρχούσης «Σχολικῆς Ἐπιτροπῆς», ἥτις ἀπὸ τῆς συστάσεώς αὐτῆς διενήργησε τὴν οἰκοδομήν, εὐρυνσιν, καὶ καταρτισμὸν σχολείων, δυναμένων νὰ περιλάβωσι 300,000 μαθητάς. Πρὸ τῆς συστάσεως τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης τὸ Λονδῖνον δὲν ἠρίθμει μαθητὰς πλείονας τῶν 222,000 ἐν ὅλῳ.

Κύριε Διευθυντὰ τῆς Ἑστίας,

Ἐν τῷ υκ' ἀριθ. 431 φύλλῳ τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ, ἀνέγνωσα ἱστορικήν τινα διατριβὴν ἐκ μεταφράσεως τοῦ Jules Claretie περὶ τῆς **Κόρης τῶν Ἀθηνῶν**. Ἐπειδὴ δὲ ὑπάρχουσιν ἐν ταύτῃ ἀνακρίβειαί τινες, ἔκρινα καλὸν ὡς ἀρχαῖος ἡμῶν συνδρομητὴς καὶ χάριν τῆς ἀληθείας, νὰ σᾶς γράψω ἀναιρῶν ταύτας. Ἔγγονος ὢν ἐκ θυγατρὸς τῆς ἀδελφῆς της Κατήγκως, ὡς τὴν γράφετε, τῆς νυμφευθείσης τὸν μακαρίτην Πιττάκην, εἶμαι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζω καλῶς ὅλην αὐτὴν τὴν ἱστορίαν. Ἡ **Κόρη τῶν Ἀθηνῶν** ἢ ἡ Θηρεσία Μακρῆ ἦτο ἡ δευτέρα θυγάτηρ καὶ οὐχὶ ἡ πρώτη τῆς Θεοδώρας Μακρῆ. Μετὰ τὸ ἐπεισόδιον τοῦ Βύρωνος, παρελθόντος ἀρκετοῦ χρόνου, ἐνυμφεύθη τὸν Κύριον Βλάκ, Ἄγγλον, καὶ ἔζησεν ὅλον τὸν πρὸ καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ χρόνον ἐν σχετικῇ εὐπορίᾳ, οὐδόλως ἐλθοῦσα εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ζητήσῃ τὴν συνδρομὴν οὐδενός. Ὁ σύζυγός της κ. Βλὰκ ἐκτὸς τῶν θέσεων, ἃς κατεῖχεν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ὑπηρεσίᾳ, χρηματίσας Διευθυντὴς τῆς Ἀστυνομίας Ἀθηνῶν ἐπὶ τῆς ἀντιβασιλείας καὶ καθηγητὴς κατόπιν τῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν ἐν διαφόροις γυμνασίοις τοῦ κράτους, ὧν ἕνεκεν θέσεων καὶ σύνταξιν νῦν λαμβάνει παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἡ ἐπιζῶσα μόνη θυγάτηρ του, ὑπηρέτησε καὶ τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα κατὰ μὲν τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον ὡς ἐπιμελητὴς τοῦ Ἀγγλικοῦ στρατοῦ διαμένων ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατὰ δὲ τὰ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου του ὡς πρόξενος ἐν Μεσολογγίῳ, ἐν ᾗ θέσει καὶ ἀπεβίωσε. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο ἡ σύζυγός του Θηρεσία οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀπεχωρίσθη αὐτοῦ. Μετὰ δὲ τὸν θάνατόν του ἐπανῆλθεν ἐκ Μεσολογγίου εἰς Ἀθήνας, ὅπου ἔζησε μετὰ τῆς θυγατρός της ἐν μέσῳ τῶν πολυαρίθμων συγγενῶν μέχρι τοῦ θανάτου της. Τὸ ὅτι λοιπὸν ἡ Θηρεσία Βλὰκ μετέβη εἰς Λονδῖνον καὶ περιέπεσεν εἰς τοσαύτην ἔνδειαν, ὥστε εἰς τρώγλην κατοικοῦσα ἐκίνησε τὸν οἶκτον τοῦ Ἀγγλικοῦ κοινοῦ καὶ τύπου, ὡς καὶ τοῦ διασήμου μουσουργοῦ Γουνὼ εἶνε αὐτόχρημα μῦθος, καθόσον ὡς ἀνωτέρω εἴρηται τὸ μόνον μέρος, ὅπερ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ἐπεσκέφθη, ἦτο ἡ Κωνσταντινούπολις.

Ἐλπίζων ὅτι θὰ δημοσιεύσητε τὰ ἀνωτέρω χάριν τῆς ἀληθείας

ὑποσημειοῦμαι μεθ' ὅλης τῆς ὑπολήψεως

Γ. Ι. ΠΙΣΣΑΣ

Ἐν Βόλῳ τῇ 4 Ἀπριλίου 1884.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δωρεαὶ εἰς τὸ ἀρχεῖον. — Ὁ ἐν Γαλαξίῳ κ. Ν. Δόσιος προσήνεγκεν ἐπιτύμβιον ποιηθὲν τῷ 1821 εἰς τὸν Ἱερὸν Λόχον. Προκήρυξιν τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου ἐκδοθεῖσαν τῇ 24 Φεβρουαρίου 1821 ἐν Ἰασίῳ. — Ὁ ἐν Καρύστῳ κ. Κ. Γουναρόπουλος α') ἐπιστολὴν Α. Θ. Δημητρίου (Ι. Φιλήμονος), τετυπωμένην ἐν Τεργέστῃ καὶ χρονολογουμένην ἐκ Σπετσῶν ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου 1831. β') Διαλόγους Φωκίωνος ὑπὸ Μαβλῆ μεταφρ. ὑπὸ Αἰκατερίνης Σούτσης, ἐκδοθ. ὑπὸ Θεοδώρου Νέγρη ἐν Ἰασίῳ 1818. γ') Προδιοίκησιν εἰς τὸν Ἑρμῆλον Μ. Περδικάρου ἐκδ. ἐν Βιέννῃ τῷ 1817. δ') Ἔγγραφον τοῦ ἁρμοστοῦ τῆς ἀστυνομίας Ψαρῶν Ι. Μ. Μηλαΐτου περὶ παραλαβῆς χρημάτων παρὰ τοῦ παραστάτου Καρύστου Γεωργίου Κονιστριάτου, χρονολ. ἀπὸ 27 Αὐγούστου 1823. ε') Ἐπιστολὴν Ἰωάννου Γκούρα πρὸς τὸν ἐν Ζακύνθῳ Γ. Λαδόπουλον, χρονολ. ἐκ Πύργου ἀπὸ 13 Ἰανουαρίου 1825. ς') Ἐπιστολὴν Νικήτα Σταματελοπούλου (Νικηταρᾶ) πρὸς τὸν αὐτὸν Γ. Λαδόπουλον εἰς Ζάκυνθον ἄνευ τόπου καὶ χρόνου. ζ') Ἐπιστολὴν Κώστα Μπότζαρη ἀπὸ 22 Σεπτεμβρίου 1826 ἐκ Περαχώρας. η') Ἐπιστολὴν τοῦ αὐτοῦ ἐκ Ναυπλίου ἀπὸ 20 Νοεμβρίου 1828. θ') Ἔγγραφον τοῦ Ἀντωνίου Βεργῆ ἐκ Μήλου ἀπὸ 20 Σεπτεμβρίου 1828 ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τῆς ἐκεῖ Ἀγγλικῆς Καγκελλαρίας. — Ὁ ἐν Ἀθήναις κ. Α. Δουρούτης Κατάλογον βοηθημάτων χρηματικῶν πρὸς 241 φυγάδας Ἕλληνας ἐν Ἀγκῶνι. β') Κατάλογον ἕτερον χρηματικῶν βοηθημάτων 480 ταλάρων πρὸς 168 φυγάδας Ἕλληνας ἐν Ἀγκῶνι χορηγηθέντων. γ') Κατάλογον ὅμοιον βοηθήματος 475 ταλάρων πρὸς 183 φυγάδας Ἕλληνας ἐν Ἀγκῶνι χορηγηθέντων τῇ 12 Νοεμβρίου 1824. — Ὁ ἐν Ἀθήναις κ. Α. Τ. Πασπάτης α') Καινὴν διαθήκην, ἐκδ. 1785, ἐν Λουγδούνῳ τῶν Βαταυῶν, εὑρεθεῖσαν ἐν τῷ κόλπῳ γραίας Χίας ἐσφαγμένης ἐν τῇ ὑπὸ τῶν Τούρκων τῷ 1822 καταστροφῇ τῆς Χίου· β') Κατάστιχον χειρόγραφον δεδεμένον περιέχον περιεργοτάτας εἰδήσεις ἀπὸ τοῦ 1773—1835

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐπίκρισις τῆς Σπυρίδωνος Π. Λάμπρου ἐκδόσεως τοῦ Μιχαὴλ Ἀκομινάτου ὑπὸ Πέτρου Ν. Παπαγεωργίου, δ. φ. Ἀθήνησιν, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Ἀδελφῶν Περρῆ. 1883. 8ον, σελ. 176. Τιμᾶται δραχ. 5.

Κρυγήρου γραμματικῆς τὸ ἐτυμολογικὸν μετὰ παραρτήματος ἐπιτόμου περὶ τονισμοῦ, προθέσεων, συνδέσμων καὶ ἐπιρρημάτων τῆς ἑλλην. γλώσσης· ὑπὸ Εὐαγγέλου Γ. Παπαχατζῆ, διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας καὶ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Καλάμαις Γυμνασίου. Ἐν Καλάμαις, τύποις Μ. Πολυμενάκη. 1884. 16ον, σελ. 70. Τιμᾶται δραχ. νέας.

Ἰωάννου Βοκκακίου τὰ ἐκλεκτότερα διηγήματα. Μεταφρασθέντα ὑπὸ Οὐτιδίδου. Ἐκδίδοται δαπάναις Ἰωάννου Κωστοπούλου. Ἐν Ἀθήναις, 1884. 16ον, σελ. 278. Τιμᾶται λεπτ. 75, εὑρίσκεται δὲ παρὰ τῷ κ. Ἰωάν. Κωστοπούλῳ.

Πρακτικὸς ὁδηγὸς ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν, Γραφῆς καὶ Ἀριθμητικῆς τῶν τεσσάρων τάξεων παντὸς δημοτικοῦ σχολείου, συντεταγμένος κατὰ τὴν νέαν μέθοδον, προσηρτημένου ἐν τέλει τοῦ γενικοῦ προγράμματος τῶν μαθημάτων καὶ 60 περίπου ποιημάτων πρὸς ἀπομνημόνευσιν καὶ ᾠδικὴν ὑπὸ Ἰωάννου Παπαθανασίου, πρωτοβαθμίου διδασκάλου. Ἐν Ἀθήναις, παρὰ τῷ ἐκδότῃ Σ. Κ. Βλαστῷ. 1884. 16ον, σελ. 168. Τιμᾶται δραχ. 1,50.

Μία ἀλληλογραφία ἐκ Κρήτης. Ἐκδίδοται χάριν τῶν περὶ τὰ Κρητικὰ ἀσχολουμένων ὑπὸ Ἄργου Ἰδαίου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς Κορίννης, 1884. 8ον, σελ. 27.

Εὐριπίδου Ἑκάβη μετὰ ψυχαγωγίας ἐξ ἰδιογράφου Λάμπρου τοῦ Φωτιάδου καὶ νεωτέρων ἐξηγητικῶν σχολίων καὶ σημειώσεων ὑπὸ Νικολάου Γ. Δοσίου, δ. φ. καθηγητοῦ τῶν ἀνωτέρων γυμνασιακῶν τάξεων τοῦ ἐν Γαλαξίῳ ἑλληνικοῦ ἐκπαιδευτηρίου. (Μετ' εἰκόνος τοῦ Λάμπρου Φωτιάδου). Ἐν Γαλαξίῳ, ἐκ τοῦ νέου τυπογραφείου «Δακία». 1884, 8ον, σελ. λς'— 147.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Κυττάξετέ με! μὲ πτερὰ ἀνίπταμαι καὶ χαίρω.
Ἀκέφαλον τοὺς τέσσαρας καιροὺς ὀπίσω φέρω.
Ἂν δύνασαι τοὺς βασιλεῖς τοῦ κόσμου ν' ἀριθμήσῃς,
Ἀπὸ τὸ μέγα ὕψος μου εὐθὺς θὰ μὲ γνωρίσῃς.

2

Νὰ ἐργασθῶ σὰν θέλουνε μοῦ δένουν τὸ κεφάλι.
Χωρὶς ἐμένα δὲ γυμνοὶ θἄταν μικροί, μεγάλοι.
Διὰ νὰ φτειάσω κἄτι τι τρύπες πολλὲς ἀνοίγω,
Καὶ 'ς τὰ στερνὰ ἐπιτήδεια τὰ χωρισμένα σμίγω.
Εἶμαι πολὺ φιλάνθρωπον, πολλὲς δὲ τρέφω μόνον . . .
Μὲ παίζουν εἰς τὰ δάκτυλα καὶ κόρες ἡγεμόνων.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Τὸ ἄγκιστρον

2

Γυνὴ — Γῆ

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Ἀπριλίου 13 — **ΑΘΗΝΩΝ** — **13 Ἀπριλίου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373. —	500	370.50
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.—	392. 1/2	500	438.
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405. —	500	421.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200. —	250	274.50
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200. —	250	269.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205. —	250	208.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225. —	250	258.
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.—	100. —	100	103.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	303.50

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτησ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.... Δρ. ν.	18.000.000	Ὁλοκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.—	1.000	4190.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.—	300	298.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως ... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	127.50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	147.50
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	513.
Ἑταιρία Φωταερίου............ Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου .... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων......... Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας .. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου..............	Τραπεζικὸν 3μην.	26.50
»	Ὄψεως..... »	26.75
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης......	8 ἡμ.	106.
» » ...	Τραπεζικὸν 3μην.	105.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	21.20
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανική.......	»	24.25
Αὐστριακὸν Φλωρίον...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

Παρατηρήσεις

• Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Τὸ ζητηθὲν βιβλίον ἀπεστείλαμεν. Περὶ τῶν ἄλλων ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. — κ. Κ. Π. Σμύρνην. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Οἱ 2 τόμοι ἀπεστάλησαν καθ' ἣν μᾶς σημειόνετε διεύθυνσιν. — κ. Ν. Σ. Σύρον. Ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν εἶνε δυνατόν. Τὰς πληροφορίας ζητήσατε παρὰ τοῦ ἰδίου.—κ. Δ. Κ. Ὠνομάσθη οὕτω, διότι ἦτο τὸ κατ' ἐξοχὴν ὄψον τῶν ἀρχαίων καὶ πολὺ ἐπεζητεῖτο. Τούτου δὲ ἕνεκα καὶ ἡ τιμή του ἔκτοτε ἦτο μεγάλη, κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν ποιητῶν ἃς παραθέτει ὁ Ἀθήναιος :

'Αλλ' ἐγὼ τεθαύμακα
Τοὺς ἰχθυοπώλας, πῶς ποτ' οὐχὶ πλούσιοι
ἅπαντές εἰσι, λαμβάνοντες βασιλικοὺς
φόρους. Μονονουχὶ δεκατεύουσι γὰρ
τὰς οὐσίας ἐν ταῖς πόλεσι καθήμενοι.

καὶ κατωτέρω :

Οὐ πώποτ' ἰχθῦς οἶδα τιμιωτέρους
ἰδών. Πόσειδον, εἰ δεκάτην ἐλάμβανες
αὐτῶν ἀπὸ τῆς τιμῆς ἑκάστης ἡμέρας,
πολὺ τῶν θεῶν ἂν ἦσθα πλουσιώτατος.

κ. Σ. Κ. Μεσολόγγιον. Ἐνεγράψαμεν καὶ τὸν κ. Σ. Π. Τὴν ἀπόδειξιν καὶ τὸ ζητηθὲν φύλλον ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς. — κκ. Τ. Κ. Κ. Βάρναν καὶ Ε. Κ. Ληξούριον. Ἐλήφθησαν.— κ. Ζ' Παλίρροια εἶνε ἡ γενικὴ λέξις· πλήμμυρα ἡ ἀνύψωσις τῶν ὑδάτων, ἄμπωτις δὲ ἡ ἀναχώρησις αὐτῶν. — κκ. Φ. Δ. Βῶλον καὶ Γ. Α. Κωνσταντινούπολιν. Ἐκ τῶν ζητηθέντων ἀπεστάλησαν ὅσα εὑρέθησαν ἐν τῷ γραφείῳ. Τὰ ἄλλα ἐξηντλήθησαν ἀτυχῶς. — κ. Μ. Π. Ἐν Ἀμερικῇ, τῇ ἐξόχως δημοκρατικῇ χώρᾳ, ἀναφέρονται πλεῖστα τοιαῦτα παραδείγματα. Ὁ Γκάρφηλδ, ὁ πρώην πρόεδρος, τὸ στάδιόν του ἤρχισεν ὡς γνωστὸν ἀπὸ λεμβούχου. Ἁπλοῦς ῥάπτης ἦτο καὶ ὁ Ἀνδρέας Ἰόνσων, γενόμενος καὶ οὗτος πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Οὐδ' ᾐσχύνετο νὰ ὁμολογήσῃ τὸ ἀφανὲς τῆς καταγωγῆς του. Ὁμιλῶν περὶ ἑαυτοῦ ἔν τινι αὐτοῦ λόγῳ ἐκφωνηθέντι ἐν Οὐασιγκτῶνι ἔλεγεν ὅτι διέτρεξεν ὅλους τοὺς κλάδους τοῦ πολιτικοῦ σταδίου, ἀρχίσας ἀπὸ ἀστυνομικοῦ κλητῆρος. Ἐνῷ δὲ ἔλεγε τοῦτο ἔκραξέ τις ἐκ τοῦ πλήθους· «Ἤρχισες ἀπὸ τὴν θέσιν ῥάπτου.» Ἀλλ' ὁ Ἰόνσων χωρὶς τὰ ταραχθῇ διὰ τὴν ὕβριν, μετεχειρίσθη ἐξ ἐναντίας αὐτὴν πρὸς ἴδιον ὄφελος εἰπών· «Κύριός τις λέγει ὅτι ἐχρημάτισα ῥάπτης· τοῦτο οὐδόλως μὲ δυσαρεστεῖ· διότι ὅτε ἤμην ῥάπτης εἶχον καλὴν φήμην καὶ κατεσκεύαζα ἐνδύματα κομψὰ καὶ στερεά· ἐτήρουν πάντοτε τὸν λόγον μου πρὸς τοὺς πελάτας καὶ πάντοτε εἰργαζόμην ἐπιμελῶς. — κ. Μ. Δ. Γ. Σύρον· Ἀντίτυπον τῶν «Μύθων» ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς.— κ. Χ. Δ. Πειραιᾶ. Ἡ συνδρομὴ ἐλήφθη. Οἱ τόμοι πωλοῦνται ἄνευ τῶν δελτίων πρὸς 5 φράγκα ἕκαστος. — κ. Ν' Οὐδὲν ἐξ ὅλων. — Παρατηρητῇ. Ὀρθὴ μὲν ἡ παρατήρησις, ἀλλ' ὁ κόπος μάταιος :

L' art de pleurer est un talent
Que la femme la plus novice
Possède à fond, et que souvent
Elle entretient par l'exercice.

κ. Α. Π. Σ. Δοβράν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Τὰ περὶ Λαζάρου εἶνε ἀτυχῶς παράκαιρα. Ἐκ τῶν αἰνιγμάτων θὰ δημοσιεύσωμεν τὰ ἐπιτυχέστερα.—κ. Φ. Μ. Π. Λονδῖνον. Ἀπάντησίν μας καὶ τὸ ἐν τῶν βιβλίων ἔχετε ταχυδρομικῶς.

Τόμοι τῆς ΕΣΤΙΑΣ ὅλων τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ αὐτῆς, ἄδετοι μὲν πρὸς φρ. 5 ἕκαστος, δεδεμένοι δὲ πρὸς φρ. 8. Ἕκαστος τόμος περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια μιᾶς ἑξαμηνίας.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀγοράζοντες τόμους τῆς ΕΣΤΙΑΣ ἐπιβαρύνονται καὶ μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τέλη, ἅτινα εἶνε δι' ἕκαστον τόμον ἄδετον λεπτὰ 60, δεδεμένον λεπτὰ 80.

Ὡσαύτως ἐν τῷ γραφείῳ τῆς ΕΣΤΙΑΣ πωλοῦνται καὶ παλαιὰ φύλλα αὐτῆς καὶ δελτία, τὰ μὲν φύλλα πρὸς λεπτὰ 25, τὰ δὲ δελτία πρὸς λεπτὰ 10.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

(12 Ἀπριλίου (Πέμπτη) 1884)

Ἡ παρελθοῦσα ἑβδομὰς ἦτο ἑβδομὰς ἑορτῶν καὶ πανηγύρεων ἐν Ἀθήναις. Τὴν Δευτέραν ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ, ἔνθα ἄπειρος εἶχε συρρεύσει κόσμος ἐξ Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, αἱ προαγγελθεῖσαι ἱπποδρομίαι, εἰς ἃς παρέστη καὶ ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν βασιλοπαίδων, ὁ μέγας δοὺς Παῦλος, ὁ πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, οἱ ὑπουργοὶ καὶ οἱ πρεσβευταί. Καὶ πρῶτον διηγωνίσθησαν οἱ ἵπποι *Βολὰζ* τοῦ κ. Σ. Ι. Μπουτούρη, *Τοριτσέλης* καὶ *Περσάνη* τοῦ κ. Μαύρου. Διήνυσαν δρόμον ἐπίπεδον 2500 μέτρων, ἔλαβε δὲ τὸ βραβεῖον ὁ ἵππος *Τοριτσέλης*. Κατόπιν διηγωνίσθησαν οἱ ἵπποι *Μπίλιω* τοῦ κ. Στ. Ι. Μπουντούρη, *Μόη* τοῦ κ. Π. Γ. Σκουζὲ καὶ *Θὸρ* τοῦ κ. Μαύρου. Διήνυσαν δρόμον ἐπίπεδον 1200 μέτρων, ἀνεδείχθη δὲ νικητὴς ὁ ἵππος τοῦ κ. Μαύρου «Θώρ», δευτέρου ἐλθόντος τοῦ ἵππου τοῦ κ. Μπουντούρη «Μπίλιω». Διηγωνίσθησαν κατόπιν οἱ ἵπποι *Τοριτσέλης* τοῦ κ. Μαύρου, *Ταλισμὰν* τοῦ ἰλάρχου κ. Σούτσου, καὶ *Σπινθὴρ* τοῦ ἐπιλάρχου κ. Ἀθανασίου· ἀλλ' ὁ τελευταῖος ἵππος ἐν αὐτῇ τῇ ἀφετηρίᾳ κατέπεσε ῥίψας τὸν ἀναβάτην, οὕτω δ' ὁ ἀγὼν περιωρίσθη μεταξὺ τῶν δύο πρώτων ἵππων, ὧν νικητὴς ἀνεδείχθη ὁ *Τοριτσέλης*. Ἐγένετο κατόπι ἀγὼν μεταξὺ ἵππων, ὧν ἐπέβαινον ὑπαξιωματικοὶ τοῦ ἱππικοῦ, τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τῆς χωροφυλακῆς. Πρῶτος νικητὴς ἦλθεν ὁ ἵππος, οὗτινος ἀναβάτης ἦν ὁ λοχίας τοῦ τρίτου πυροβολικοῦ τάγματος Ταλιαδῶρος κατὰ πολὺ προχωρήσας τῶν ἄλλων. Ὁ τελευταῖος δρόμος ἐγένετο μεταξὺ 2 ἵππων· νικητὴς ἐν τούτῳ ἀνεδείχθη ὁ ἵππος «Νέφελετζ» τοῦ κ. Στ. Μπουντούρη. Κατὰ τὰ διαλείμματα τοῦ διαγωνισμοῦ ἡ μουσικὴ τοῦ φρουραρχείου ἐπαιάνιζε, γενικὰ δὲ χειροκροτήματα συνώδευον τοὺς νικητάς. — Τὴν τρίτην ἐγένετο πανηγυρικὴ ἡ συνήθως λεγομένη ἑορτὴ τῶν Παναθηναίων, καθ' ἣν κόσμος πολὺς ἐπισκέπτεται τὰς ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἀρχαιότητας. — Ἔκτακτος δ' ἦν ἐφέτος καὶ ἡ ἐν τῇ πανηγύρει τῶν Μεγάρων συρροὴ τοῦ πλήθους. Διὰ τεσσάρων ἀτμοπλοίων τῆς Πανελληνίου Ἀτμοπλοΐας καὶ τῆς Ἑταιρίας Γουδῆ μετέβησαν εἰς Μέγαρα ἐξ Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς ὑπὲρ τὰς δύο χιλιάδας πανηγυριστῶν. Τὴν ἐθνικὴν δὲ ταύτην ἑορτὴν ἐτίμησε διὰ τῆς παρουσίας αὐτοῦ καὶ ἡ Α. Β. Υ. ὁ μέγας δοὺς Παῦλος μεταβὰς εἰς Μέγαρα μετὰ τοῦ ἐνταῦθα προξένου τῆς Ῥωσσίας καὶ ἄλλων διὰ τῆς φρεγάτας *Βαγιάν*, ἧς ἡ μουσικὴ ἐπαιάνιζε μέχρις ἑσπέρας ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς πανηγύρεως. — Τὴν προσεχῆ Κυριακὴν γενήσονται πανηγυρικῶς τὰ ἐγκαίνια τῆς ἀπὸ Βώλου εἰς Λάρισσαν σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, εἰς ἣν θέλει παραστῆ καὶ ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς καὶ πολλοὶ προσκληθέντες ἐξ Ἀθηνῶν. Τὴν πρωΐαν τῆς 21 ἀπριλίου ἀποπλεύσει ἐκ Πειραιῶς ἀτμόπλοιον φέρον τοὺς κληθέντας, ἵνα παρευρεθῶσιν. Ἡ τελετὴ τῶν ἐγκαινίων γενήσεται τὴν 9 π. μ. ὥραν τῆς 22, τὴν 10 δὲ ὥραν θέλει ἀναχωρήσει ἡ ἁμαξοστοιχία ἐκ Βώλου φέρουσα τοὺς κεκλημένους εἰς Λάρισσαν, ἔνθα παρατεθήσεται αὐτοῖς γεῦμα τὴν 1 μ. μ., μεθ' ὃ θὰ ἐπανέλθωσι εἰς Βῶλον, ἵνα ἐπιβῶσι τοῦ ἀτμοπλοίου, ἀποπλέοντος ἀμέσως τὴν ἑσπέραν ἐκεῖθεν εἰς Πειραιᾶ. — Μετὰ τὴν τελετὴν τῶν ἐγκαινίων ὁ βασιλεὺς θέλει ἐπισκεφθῆ τὰ Τέμπη καὶ τὰ Μετέωρα τῆς Θεσσαλίας. — Κατ' ἀκριβεῖς πληροφορίας αἱ κατὰ τὸν Μάρτιον εἰσπράξεις τοῦ ἐν Τήνῳ ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας ἀνῆλθον εἰς 74,300, ὑπερβᾶσαι τὰς περισυνάς, αἵτινες ἀνῆλθον εἰς 64,000 δρ. κατὰ 10,300 δραχμῶν. Ἐκ τῶν ἐφετεινῶν εἰσπράξεων 56,300 εἰσὶν εἰς χρήματα καὶ αἱ ἕτεραι 18,000 προέρχονται ἐκ τῆς ἀξίας 1350 ὀκάδων κηροῦ, 1800 ὀκ. ἐλαίου καὶ τῶν ἀφιερωθέντων πολυτίμων ὑφασμάτων. — Τὴν 21 ἱσταμένου μηνὸς γενήσεται ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ θεάτρου τῶν Ὀλυμπίων ἡ ὑπὸ τοῦ συλλόγου *Παρνασσοῦ* προκηρυχθεῖσα ἔκθεσις ἀνθέων. Ἡ διάρκεια αὐτῆς ἔσεται τριήμερος. — Περὶ τὰς εἴκοσιν ὀθωμανικαὶ οἰκογένειαι ἀπῆλθον ἐκ Βόλου εἰς Μικρὰν Ἀσίαν σκοποῦσαι νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐκεῖ. Ἀναμένεται δὲ εἰς Βόλον ἀγγλικὸν ἀτμόπλοιον, τὸ ὁποῖον θὰ παραλάβῃ περὶ τὰς ἑκατὸν οἰκογενείας, τὰς ὁποίας θὰ μεταφέρῃ εἰς Μικρὰν Ἀσίαν, ὅπως ἀποκαταστῶσι καὶ αὗται ἐκεῖ. Αἱ οἰκογένειαι δὲ αὗται εἰσιν αἱ τελευταῖαι σχεδόν, γράφει ἡ *Ἐλευθερία* Βόλου, ἐκ τῶν ἀπομεινασῶν ἐκεῖ.

ΩΡΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Μουσεῖον ἐν τῇ Ἀκροπόλει

Τρίτην — Πέμπτην — Σάββατον, 2 — 5 μ. μ.

Ἡ Ἀκρόπολις εἶνε προσιτὴ καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἄδεια τοῦ γενικοῦ ἐφόρου ἀπαιτεῖται διὰ νυκτερινὴν ἐπίσκεψιν.

Θησεῖον

Εἶνε προσιτὸν καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἀπόμαχος οἰκῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Θησείου ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὸν αἰτοῦντα.

Κεντρικὸν ἐθνικὸν μουσεῖον

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Τρίτης, 9 — 12 π. μ. καὶ 2 — 5 μ. μ.

Συλλογαὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἐξαιρετέων ἑορτῶν ἀπὸ τῆς 2 — 5 μ. μ. τὸν χειμῶνα καὶ ἀπὸ τῆς 3 — 6 τὸ θέρος. Τὸ Σάββατον δωρεάν, τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐπὶ πληρωμῇ δραχ. 1 κατὰ πρόσωπον.

Φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐν τῷ Πανεπιστημείῳ

Τετάρτην — Σάββατον, 9 — 12 π. μ.

Δημοτικὸν μουσεῖον Πειραιῶς

Ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Γυμνασίου.
Καθ' ἑκάστην, 2—5 μ.μ.

ΑΤΘΙΔΕΣ ΑΥΡΑΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

Εἷς τόμος εἰς μέγα σχῆμα ἐκ σελίδων 310, καλλιτεχνικῶς ἐκτετυπωμένος καὶ πολυτελῶς δεδεμένος.

Πωλεῖται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Ἑστίας ἀντὶ δραχμῶν 10.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ, ΥΦΗΓΗΤΟΥ.

Τιμᾶται φράγκων 3 1/2.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 2 1/2 φράγκων.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. **2,80**.

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου,

μεταφρασθὲν ὑπὸ ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β'. 764.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 382.— 22 Απριλιου 1884.— Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΚΘΕΣΙΣ
ΑΝΘΕΩΝ ΚΑΙ ΦΥΤΩΝ

Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους τὸ τμῆμα τῶν Καλῶν τεχνῶν τοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ ἐνεκαίνισεν ἐπ' αἰσίοις οἰωνοῖς ἐαρινὴν Ἔκθεσιν πρωτοφανῆ ἐν Ἀθήναις, τὴν Ἔκθεσιν ἀνθέων καὶ φυτῶν.

Παντὸς πράγματος ἡ ἐγκλιμάτισις εἶνε δύσκολος, ἰδίᾳ τῶν Ἐκθέσεων ἐν Ἑλλάδι, καὶ μόνον χάρις εἰς τὴν ἀκατάβλητον ἐνέργειαν τῶν ἀναλαβόντων τὴν διοργάνωσιν αὐτῆς ἐπετεύχθη ἡ πρώτη τοιαύτη κατὰ τὸν μάϊον τοῦ 1883.

Ἤδη τελεῖται ἡ δευτέρα Ἔκθεσις ἐν τῷ εὐρεῖ περιβόλῳ τοῦ θεάτρου τῶν Ὀλυμπίων, πολλῷ πλουσιωτέρα καὶ τελειοτέρα τῆς περυσινῆς.

Τέσσαρες μεγάλαι σκηναὶ ἐστήθησαν προφυλάττουσαι ἀπὸ τῶν θερμῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων καὶ τῆς δρόσου τῆς νυκτὸς τὰ ἁβρότερα τῶν ἀνθέων, ἐνῷ σκιὰς εὐμήκης ψιαθοσκεπὴς περιλαμβάνει τὰ ἐρυθροποίκιλα γεράνια καὶ τὰ ποικιλώτερα πελαργόνια, τὰς γαρυφαλέας, τὰ ἴα, καὶ ἄλλα ἐν γάστραις καλλιεργούμενα ἐγχώρια ἄνθη. Τὰ δενδρύλλια καὶ τὰ κοινότερα φυτὰ κοσμοῦσι τὰς ἐν ὑπαίθρῳ ξυλίνας ἀναβαθμίδας καὶ πληροῦσι χλοάζοντα τὰ μεταξὺ τῶν σκηνῶν διαστήματα.

Πλουσίως ἀντιπροσωπεύουσι τὴν ἀνθοδετικὴν κομψαί, εὐμεγέθεις καὶ ποικιλόσχημοι ἀνθοδέσμαι καὶ στέφανοι εὐανθεῖς, ἔργα κηπουρῶν καὶ ἀνθοκόμων, καί τινα ἀνθοτεχνήματα φιλοκάλων κυριῶν καὶ δεσποινίδων.

Κηπουρικὰ σκεύη καὶ ἐργαλεῖα ἐκτίθενται πλεῖστα ὑπὸ ἐμπόρων καὶ μηχανουργῶν, τινὰ δὲ καὶ λειτουργοῦσι δι' ὕδατος κατὰ τὴν τριήμερον τῆς Ἐκθέσεως διάρκειαν.

Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ περιβόλου, ὅστις μετὰ τῶν ἐκ πανίου οἰκίσκων του καὶ τῶν ψιαθίνων στεγῶν του καὶ τῆς ἄλλης χλοερᾶς στολῆς ὁμοιάζει μικρὸν ἀγροτικώτατον χωρίδιον, διαυγὴς πίδαξ ἀναρρίπτει κροσσωτὰ τὰ κρυστάλλινα νερά του, καὶ ὑπεράνω αὐτοῦ ὁ μαρμάρινος Νάρκισσος τοῦ καλλιτέχνου κ. Γ. Βρούτου κατοπτρίζει ἐν ὕδατι τὴν περικαλλῆ καὶ αὐταρέσκως μειδιῶσαν μορφήν.

Μελῳδικὴ μουσικὴ συνενοῖ τοὺς ἤχους αὐτῆς μετὰ τῆς μυριοπνόου εὐωδίας τῶν ἀνθέων, καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ τῆς νυκτὸς πέντε ἑκατοντάδες ἐνετικῶν φανῶν καταυγάζουσι διὰ πολυχρώμων φώτων ὡς μαγικὰ ἄστρα τὴν περιοχὴν πᾶσαν.

Τῆς φαιδρᾶς τῶν ἀνθέων ἑορτῆς καὶ ἡ «Ἑστία» μετέχουσα καταλείπει ἐς ἄλλοτε τὰ σπουδαῖα, καὶ περιερχομένη τοὺς κήπους τῶν ποιητῶν, τῶν βοτανικῶν τοὺς ἀνθῶνας, καὶ τοὺς χλοεροὺς λειμῶνας τῶν ἀγρῶν, συλλέγει πλουσίαν δέσμην ἀνθέων, καὶ ἐν στεφάνῳ πλέκουσα προσφέρει τοῖς ἀναγνώσταις αὐτῆς, ὡσεὶ εὐώδη χαιρετισμὸν ἐπὶ τῇ τερπνῇ καὶ μυροβόλῳ Ἀνοίξει.

Ἀ'Σ ΤΟ ΠΑΝΗΓΥΡΙ

Α'.

Γοργὸς ἀγέρας ἔφερε γοργὸ τὸ μήνυμά του
Ἀπὸ τὴν ῥάχη τοῦ βουνοῦ ὡς τὰ λειβάδια κάτου
Κ' ἐμήνυσε 'ς τὰ λούλουδα, 'ς τὰ δένδρα, 'ςτὰ χορτάρια
Νὰ 'ντύσουνε γιορτιάτικα τὰ πράσινα κλωνάρια
Καὶ νὰ κινήσουνε νὰ πᾶν 'ς τὸ πανηγύρι πάλι
Νὰ μετρηθοῦν 'ς τὴν εὐωδιά, νὰ μετρηθοῦν 'ς τὰ κάλλη,
Νὰ κρίνῃ ὁ κόσμος καὶ νὰ ἰδῇ 'ς τὰ τόσα μαζωμένα
Ποιὰ θἄν' ἀπ' ὅλα πεῖ' ὄμμορφα καὶ πειὸ χαριτωμένα.
Κι' ὅσα δενδράκια τἄκουσαν τινάξαν τὰ κλαριά τους
Καὶ στήλωσαν καμαρωτὰ καὶ ἴσια τὰ κορμιά τους,
Κι' ὅσα χορτάρια τἄκουσαν ξυπνῆσαν τὴν αὐγοῦλα,
Καὶ ἔλουσαν τὰ φύλλα τους μὲ πάχνη καὶ δροσοῦλα
Καὶ τἄνθη τὰ καλότυχα ποῦ μυρωδιὰ σκορπᾶνε
Διπλώσανε τὴν μυρωδιὰ — κ' ἐκίνησαν καὶ πᾶνε....

Β'.

Τὸ πανηγύρι ἀρχίνησε... τὰ δένδρ' ἀράδα ἀράδα,
Τὰ χόρτα καὶ τὰ λούλουδα γεμάτα πρασινάδα.
Ὅλα θαρρεῖς χαρδιοχτυποῦν, γιατ' ὅλα χαρτεροῦνε
Νὰ ἰδοῦνε τί θὲ νὰ γενῇ καὶ πῶς θὲ νὰ κριθοῦνε.
Μ' ἀντὶ κριτάδες σοβαροὶ μ' ἀσπρόμαλλο κεφάλι
Ἦρθαν κοπέλλαις ζηλευταίς, ὅλαις ζωὴ καὶ κάλλη,

Digitized by Google

Κι' ἀντὶ γιὰ κάθε 'παίνεμα ἐδάλαν τέτοια κρίσι
Ὅποιος κριτὴς θὲ νὰ περνᾷ νὰ κόφτῃ ὅ,τι θελήσῃ.
Πρώτη περνᾷ μία ξανθὴ — Τὴν πασχαλι' ἀντικρύζει
Κόφτει κλωνάρι πασχαλιᾶς τὰ στήθη της στολίζει.
Καὶ πάλι μιὰ μελαχρινὴ τὸ χέρι της ἁπλώνει
Διαλέγει κρίνο δροσερὸ κατάσπρο σὰν τὸ χιόνι...
Μιὰ νύφη ρίχνει 'ντροπαλὴ τριγύρω τὴ ματιά της
Κόφτει ἀνθοὺς πορτοκαλλιᾶς καὶ πλέκει τὰ μαλλιά της.
Ἄλλη ζητάει ρεζεντᾶ, καὶ μιᾶς μικρῆς τὰ χείλια
Μοσχοβολοῦν φωνάζοντας βανίλλια καὶ βανίλλια.
Κ' ἡ ἄλλαις χίλιαις ποῦ περνοῦν 'ς τὴν ἀνθισμένη στράτα
Ὅλῳ ζητοῦν γαρύφαλα καὶ ρόδα μυρωδάτα.

Γ'.

Ἕνας μικρὸς τραγουδιστὴς ποῦ τοὔγραψεν ἡ μοῖρα
Νᾶχῃ μονάχῃ του χαρὰ τὴν φτωχική του λύρα
Σὰν ἔμαθε πῶς γίνεται τῶν λουλουδιῶν ἡ κρίσι
'Σ τὸ πανηγύρι ἐκίνησε νὰ πάῃ νὰ χαιρετήσῃ
Μὲ χαρωπὰ τραγούδια
Τὰ δυὸ καλὰ ὅπ' ἀγαπᾷ: κοπέλλαις καὶ λουλούδια.
Κακότυχος! ὅσῳ νάρθῃ τὰ βρῆκε τελειωμένα.
Ὅλον τὸν τόπον ἔρημο, τὰ δένδρα μαδημένα,
Λὲς κ' οἱ ἀχόρταστοι κριταὶ εἰς ὅλα βρῆκαν χάρι
Κι' οὔτ' ἀνθὸ δὲν ἄφησαν, οὔτε χλωρὸ κλωνάρι.
Μόνον μιὰ Δάφνη φουντωτή, δειλὴ καὶ 'ντροπιασμένη
Σὲ μιὰν ἀκροῦλα μένει.
Κανένας δὲν ἐζήλεψε τὸ φτωχικὸ δενδράκι
Γιατ' ἔχει ἐπάνω του δροσιὰ καὶ μέσα του φαρμάκι.
'Εδάκρυσ' ὁ τραγουδιστής, κι' ἅπλωσ' αὐτὸς νὰ πάρῃ
Τῆς Δάφνης τὸ κλωνάρι.

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Ο ΑΝΘΟΠΩΛΗΣ

Εὔμορφά μου κοπελούδια,
Θέλετε χλωρὰ λουλούδια;
Πάρετε, πωλῶ·

—

Σιγαλά, μὴ γίνουν λάθη.
Μὴ τὸ χέρι στὸ καλάθι,
Ὅποιαν 'βρῶ φιλῶ.

—

Δέτ' ἐδῶ τί ὡραιότης!
Αὐτὸ εἶν' ἡ ἀθωότης
Τ' ἄσπρο γιασεμί.

—

Τ' ἀγοράζετε; γιὰ πόσο;
Χάριν λέτε νὰ τὸ δώσω;
Χάριν; Κι' ἂς νὰ μή!

—

Ἕνα ρόδον τῶν ἐρώτων!
Εἶν' ἐρύθημα τὸ πρῶτον·
Ἔχει δύο φιλιά!

—

Μιὰ μικρὴ μὲ τὸ ἀρπάζει,
Μιὰ μικρὴ ποῦ ἄσπρη 'μοιάζει
Τριανταφυλλιά.

—

Τὸ γαρύφαλλο ποῦ λέγει
Πῶς μιὰ κάποιαν καρδιὰ φλέγει
Πάθος δυνατόν,

—

Ποιὰ τὸ θέλει; ποιὰ τὸ πέρνει;
Μιὰ πενῆντα φιλιὰ φέρνει,
Κι' ἄλλη ἑκατόν.

—

'Εδῶ ἔχω ἄνθος βάτου
Λέγουν πῶς ἡ ἔννοιά του
Εἶν' ἡ ἡδονή.

—

Μή! προσέχετε! Μὴ βία·
Ἔχει ἀγκάθια κ' εἶν' ἀχρεῖα,
Κ' ἔπειτα πονεῖ.

—

Βλέπετ' ἄσπρη σὰν τὸ χιόνι
Τὸν ἀέρα βαλσαμόνει
Ἡ πορτοκαλλιά.

—

Ξεύρετε τί χάριν ἔχει,
Καὶ ἡ νύμφη πῶς τὴν πλέχει
Στὰ χρυσᾶ μαλλιά;

—

Ἆ! Τὸ ξεύρετε, μὴ τρέλλαις!
Μὴ ξεσκίζεστε, κοπέλλαις!
Ἔχει ἀρκετόν.

—

Ἔχει γιὰ μικραῖς, μεγάλαις
Γι' ἄλλαις τρεῖς φοραῖς καὶ γι' ἄλλαις...
Εἶναι περιττόν.

—

Κληματίδα ποία θέλει;
Αὐτὴ πίστιν παραγγέλλει,
Ὅλοι τὴν πωλοῦν.

—

Πῶς! Δὲν τὴν ζητεῖ καμμιά σας;
Τὴν χαρίζω. — Χάρισμά σας,
Λέγουν καὶ γελοῦν.

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ

ΚΑΜΕΛΛΙΑ

Τὸ περικαλλὲς τοῦτο δενδρύλλιον βλαστάνει αὐτοφυῶς ἐν Κίνᾳ καὶ Ἰαπωνίᾳ, μετηνέχθη δ' ἐκεῖθεν περὶ τὰ μέσα τοῦ ιη' αἰῶνος ὑπό τινος ἰησουΐτου ἱεραποστόλου.

Ὁ μοναχὸς ἐκαλεῖτο Καμέλλης καὶ τὸ φυτὸν ἔλαβε τὸ ὄνομά του ἐκ τοῦ εἰσαγαγόντος αὐτὸ εἰς Εὐρώπην.

Τὰ ἄνθη αὐτῆς ἐν ἀρχῇ ἦσαν ἁπλᾶ, μόλις δὲ μετὰ πεντηκονταετῆ καλλιεργίαν κατωρθώθη νὰ γείνωσι διπλᾶ καὶ ποικιλόχρωμα, ἔκτοτε δὲ ὁ πολλαπλασιασμὸς τῶν εἰδῶν ηὔξησε τεραστίως καὶ ὁλονὲν αὐξάνει, τὴν σήμερον δ' ὑπερβαίνουσιν ἴσως τὰς τετρακοσίας αἱ διαφοραὶ τῶν καμελλιῶν ὡς πρὸς τὸ χρῶμα, τὸ σχῆμα, τὸ μέγεθος τῶν φύλλων καὶ τῶν ἀνθέων καὶ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνθήσεως.

Πολλαὶ τῶν διαφορῶν τούτων φέρουσιν ὀνόματα εἰς τιμὴν ἱστορικῶν προσώπων ἢ εἰς ἀνάμνησιν ἰδιαιτέρων συμπαθειῶν τῶν παραγαγόντων αὐτάς. Οὕτω μεταξὺ τῶν ἐρυθρῶν ὑπάρχουσιν: ἡ *Ἰσαβέλλα τῆς Τοσκάνης*, ἡ *Ἀμαλία*, ὁ *Κόμης Σαμβώρ*, ἡ *Μελπομένη*, ἡ *Ἶρις*, ἡ πριγκίπισσα Bacciochi, ὁ *Ἀνατόλιος Δεμιδώφ*.

Μεταξὺ τῶν ροδοχρόων: ἡ *Αὐτοκράτειρα Εὐγενία*, ἡ *Μαριάννα*, ὁ *Ἐρρῖκος Φάβρος*, ἡ *Νύμφη τοῦ Τιβέρεως*, ὁ *κύριος Ὀφοᾶ*, ἡ Prima Donna, ὁ *στρατηγὸς Πινέλλης*. Μεταξὺ τῶν λευκῶν: ὁ *Μαντζόνης*, ἡ *κόμησσα Καλλίνη*, ἡ *κόμησσα Νεγρόνη*.

Μεταξὺ τῶν διχρόων: ἡ *Τευτονία*, ὁ *Δάντης*, ἡ *Μαρία Θηρεσία*, ἡ *ἀρχιδούκισσα Αὐγούστα*, ἡ *22 Μαρτίου*, ὁ *Ναπολέων γ'*, ὁ *Κιμαρόζας*, ἡ *Ὑπνοβάτις*, ὁ *Λεοπόλδος α'*, ἡ *Μίστρες Κόπε*.

Ἡ καμέλλια καλλιεργεῖται παρ' ἡμῖν ἰδίως ἐντὸς γαστρῶν. Ἰδιαιτέραν γῆν χάριν αὐτῆς μεταχειρίζονται τὴν ἐκ σεσηπότων ξύλων καστανέας μεμιγμένην μεθ' ἑνὸς τρίτου ἄμμου λεπτῆς. Ἡ καμέλλια δὲν θέλει ἥλιον πολὺν κατὰ τὸ θέρος, ὅθεν εὐδοκιμεῖ μεγάλως σκιαζομένη ὑπὸ φύλλωμα θαλεροῦ δένδρου κατὰ τὰς θερμὰς ὥρας τοῦ ἔτους. Οὐδὲ ὕδωρ ζητεῖ πολύ, ἀλλὰ τόσον μόνον ὅσον διψῇ, ἀγαπᾷ δὲ καὶ λουτρὰ ψυχρὰ διὰ σύριγγος, ἅτινα δροσίζουσιν ἅμα καὶ καθαίρουσιν ἀπὸ τοῦ κονιορτοῦ τὰ φύλλα καὶ τοὺς ἁβροὺς αὐτῆς κλαδίσκους.

Τινὲς φρονοῦσιν ὅτι καὶ ὁ ζωμὸς βεβρασμένων κρομμύων εἶνε ἄριστον τονωτικὸν τῶν καμελλιῶν.

ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΤΗΣ

Digitized by Google

ΗΛΙΟΣ

Ἕνα λουλοῦδι, ὁποῦ κυρτὸ τὸν ἥλιο ἀκολουθοῦσε,
—"Ἥλιος ἐλέγονταν κι' αὐτό—
Εἰς ἕναν κῆπον φουντωτὸ
Τριανταφυλλιὰ ἀγαποῦσε.

—

Ἔλα νὰ γίνωμε τὰ δυὸ ζευγάρι ταιριασμένο,
Ἔλα, τριανταφυλλιὰ χρυσῆ,
Γιατ' εἶσαι μυρωδάτη ἐσὺ
Κ' ἐγὼ καμαρωμένο.

—

—Σώπα, λουλοῦδι ἀμόριστο, λουλοῦδι χωρὶς χάρι,
Ἕνα ἀηδονάκι τοῦ 'μιλᾶ.
Τὸ ῥόδο ποῦ μοσχοβολᾶ
Δὲν 'μοιάζει 'στὸ χορτάρι.

Γ. Χ. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑΣ

ΔΟΞΑΣΙΑΙ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΠΕΡΙ ΦΥΤΩΝ

Τὴν νύκτα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τὰ ἄνθη γέρνουν τὰς κορυφὰς καὶ χαιρετοῦν τὰς ῥίζας των.

—

Εἶνε ἕνα λουλούδι, ποῦ τὸ λέγουν λουλούδι τῆς ἐντροπῆς. Εἶνε πλατύ, μὲ λεπτὰ φύλλα, καὶ τὸ ἄνθος του εἶνε ἄσπρο. Αὐτὸ πρῶτα εἶχεν εἰς τὴ μέση μιὰ μαύρη βοῦλλα· ἀλλ' ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ ἐχάθη ἡ ἐντροπὴ ἀπὸ τὸν κόσμο, ἐχάθη καὶ ἡ βοῦλλά του, καὶ ἔμεινε κάτασπρο. (Θράκη).

—

Ὅποιος θέλει ν' ἀποκτήσῃ τῆς ἀγάπης τὸ βοτάνι, παίρνει ἅμα φύγουν τὰ χελιδόνια μία φωληά τους, τὴν βάνει εἰς γάστρα καὶ τὴν ποτίζει τακτικά, ὕστερον ἀπὸ κάμποσαις ἡμέραις θὰ φυτρώσῃ ἕνα μικρὸν ἄνθος, καὶ αὐτὸ εἶνε τῆς ἀγάπης τὸ βοτάνι. ('Ακαρνανία).

—

Μανδραγόρας. Ἡ ῥίζα τῆς μαντραγούρας 'μοιάζει μὲ παιδὶ βυζανιάρικο· ἄνθρωπος δὲν τολμᾷ νὰ τὴν ξεριζώσῃ, γιατὶ ἀμέσως πεθαίνει. Ἀλλ' ὅποιος θέλει νὰ τὴν βγάλῃ πρέπει νὰ σκάψῃ γύρω γύρω, νὰ τὴν δέσῃ μὲ τὴν ἄκρη ἑνὸς σχοινιοῦ καὶ τὴν ἄλλη ἄκρη νὰ δέσῃ εἰς τὸ πόδι ἑνὸς γαϊδουριοῦ ἢ σκύλου, καὶ νὰ κτυπήσῃ τὸ ζῶο διὰ νὰ κάμῃ ὀλίγα βήματα. Τότε βγαίνει ἡ ῥίζα καὶ τὸ ζῶον ψοφᾷ ἀμέσως. Ἅμα ξερριζώνεται ἡ μαντραγοῦρα ἀκούονται κλάμματα 'σὰν μικροῦ παιδιοῦ, μερικοὶ μάλιστα λέγουν πῶς μουγκρίζει 'σὰν θεριό. Ἐκεῖνος ποῦ τὴν χρειάζεται πρέπει νὰ τὴν τυλίξῃ μὲ προσοχὴ εἰς ἕνα μαντήλι, καὶ νὰ τὴν δώσῃ εἰς μίαν μάγισσαν, ποῦ νὰ ξεύρῃ νὰ τοῦ τὴν φτιάσῃ. Τὴν μαντραγοῦρα τὴν μεταχειρίζονται γιὰ νὰ γιατρεύουν καὶ τὸν *φίστουλα*, δι' αὐτὸ εἰς πολλὰ μέρη τὴν λέγουν *φιστουλόρριζα*.

ΚΡΙΝΟΣ

Ἡλίου τέκνον εὐγενὲς τὸ μοσχοβόλον κρῖνον
Ἀπὸ τὸ φῶς θερμαίνεται τῶν πατρικῶν ἀκτίνων.
Ὡς τῶν ἀνθέων βασιλεὺς τὸ μέτωπον ὑψόνει,
Κ' εἶνε τὸ ῥόδον ζηλευτὴ βασίλισσά του μόνη.

Γ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ

ΛΑΜΠΗΔΟΝΑ Η ΧΡΥΣΟΧΟΡΤΟΝ

Δοξασία τοῦ λαοῦ.

Ἡ λαμπηδόνα εἶνε ἕνα χορτάρι ποῦ φυτρώνει 'ψηλὰ ς' τὰ βουνά. Τὸ παράξενο εἶνε ποῦ τὴν ἡμέρα δὲν 'μπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν ἰδῇ, ὅπως τ' ἀστέρια 'στὸν οὐρανό. Μόνον ὅταν πέσῃ ἡ 'μέρα φεγγοβολᾷ κι' αὐτὴ μέσ' τὸ χῶμα 'σὰν ἄστρο. Ἂν τύχῃ κανένα πρόβατο νὰ φάῃ λιγάκι λαμπηδόνα, γνωρίζεται, γιατὶ χρυσώνουν τὰ δόντιά του σὰν μαλαματοκαπνισμένα. Ὅποιος τὸ λοιπὸν 'μπορέσῃ νὰ βρῇ αὐτὸ τὸ χορτάρι, τοῦ βασιλειᾶ τὰ πλούτη μπορεῖ νὰ κάνῃ, γιατὶ ὅ,τι ἀγγίξῃ καθάριο μάλαμμα γίνεται.

Η ΑΓΡΑΜΠΕΛΗ

Λέγ' ἡ ἀγράμπελη μυριανθισμένη
Σ' τὸν ἄγριο πλάτανο ποὺ τὴν θωρεῖ.
Καὶ μὲ τὸν ἴσκιό του συχνοδιαβαίνει
Πάντοτ' ἐπάνω της βράδυ κι' αὐγή:

—

« Δένδρο 'περήφανο μὲς 'ς τὸν ἀγέρα
Τὰ φύλλα, οἱ κλῶνοί σου θρασομανοῦν.
Βρίσκεις στενόχωρη τούτη τὴ σφαῖρα;
Τ' ἄστρα, τὰ σύγνεφα δὲν σὲ χωροῦν;

—

« Τρέχει 'ς τὴ ῥίζα σου νεράκι κρύο,
Βυζάνεις ἄκοπα τὴν καταχνιά,
Κ' ἐμένα ζήλεψες σὺ τὸ θηρίο
Γιατὶ μ' ἐπότιζε 'λίγη δροσιά;

—

« Τί θέλεις, πλάτανε, τί μοῦ γυρεύεις;
Διῶξε τὸν ἴσκιό σου κ' εἶμαι μικρή.
Τ' ἄνθη μου ἐπάγωσαν, μὴν τὰ παιδεύεις,
Ἄς τον τὸν ἥλιό μου νὰ τὰ χαρῇ...»

—

« — Ξανθή μου ἀγράμπελη, τί μὲ φοβᾶσαι;
Θέλεις νὰ σέρνεσαι πάντα ὀρφανή,
Μονάχη σου, ἔρημη τὴ νύκτα νἆσαι
Νὰ 'χῃς κρεββάτι σου λιθάρια, γῆ;

—

« Τ' ἄνθη ζευγάρωσε μὲ τὴν ἀνδριά μου,
Γένου βασίλισσα κ' ἐγὼ θρονί,
Στηλώσου ἐπάνω μου... 'ς τὴν ἀγκαλιά μου
Κάθε ἄλλο λούλουδο θὰ σὲ φθονῇ...

—

Τὴν ἐξεγέλασε τ' ἄγριο πλατάνι,
Τὴν ἐπερίπλεξε μέσ' 'ς τὰ κλαριά...
Τί κρῖμα πὤδωκες, ξανθὸ βοτάνι,
Γιὰ λίγο 'ψήλωμα τὴν παρθενιά.

—

Φτωχὴ κι' ἀνύπανδρη 'ς τὴν ἐρημιά σου
Μοὔτανε τ' ἄνθη σου κρυφὴ χαρά·
Τώρα θ' ἀρπάζουνε τὴ μυρωδιά σου
Τὰ νέφη κι' ἄνεμος, ποὔσαι κυρά.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ

Ἡλιοτρόπιον Περουβιανόν

ΒΑΝΙΛΛΗ

Τὸ Περουβιανὸν ἡλιοτρόπιον καμμίαν δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τὸν ἐν τοῖς κήποις καλλιεργούμενον *ἡλίανθον* (**Hélianthus**) τὸν κοινῶς καλούμενον *ἥλιον*. Τὸ Περουβιανὸν ἡλιοτρόπιον εἶνε παρ' ἡμῖν γνωστὸν ὑπὸ τὸ κοινὸν ὄνομα τῆς Βανίλλης, τὸ ὁποῖον ἔλαβε χάριν τῆς ὁμοιότητος τοῦ ἀρώματος τῶν ἀνθέων του πρὸς τὸ τῆς Βανίλλης.......

Τὸ φυτὸν τοῦτο πατρίδα ἔχει τὴν Περουβίαν, ἐξ ἧς ἔλαβε καὶ τὸ εἰδικὸν αὐτοῦ ὄνομα. Καλλιεργεῖται δὲ εὐκόλως εἰς γῆν κοινὴν ἐλαφράν, ἐντὸς δοχείων ἢ ἐν ὑπαίθρῳ εἰς τὴν βάσιν τοίχων μεσημβρινῶν, ὅπου μεγάλως εὐδοκιμεῖ. Ἀγαπᾷ ἥλιον καὶ φῶς πολύ, μέτριον πότισμα, ὅταν δὲ κιτρινίζουν τὰ φύλλα του, δὲν πρέπει οὐδόλως νὰ ποτίζηται· πολλαπλασιάζεται διὰ σπερμάτων, τὰ ὁποῖα ὅμως σπανίως ἀπαντῶνται γόνιμα, καὶ διὰ καταβολάδων καὶ διὰ κλαδίων.

Τοῦ φυτοῦ τούτου ὑπάρχουσι πολλαὶ διαφοραί, παράγουσαι κυανότερα ἢ λευκότερα, πυκνότερα ἢ ἀραιότερα ἄνθη· προτιμότεραι ἐκ τούτων εἶνε αἱ παρὰ τῶν γάλλων κηπουρῶν καλούμεναι **Madame Boulanger, Madame Lansereur, Mulâtre, Reine des violettes, Surprise, l'Avenir, Beaume des parterres, Caroline des Antoines, Gloire des massifs, Duc de Laverdura,** καὶ **Voltairianum.**

Ὑπάρχει καὶ ἕτερον εἶδος ἡλιοτροπίου καλούμενον *μεγανθές*, ἔχον καυλὸν καὶ κλάδους καὶ ἄνθη μεγαλήτερα ἀλλ' ὀλιγώτερον εὐώδη. Καλλιεργεῖται δὲ τοῦτο ὡς καὶ τὸ Περουβιανόν.

Digitized by Google

ΔΑΦΝΗ

Μὴ μὲ ζηλεύετε· κανεὶς τὴ δάφνη μὴ ζηλεύει·
Μὲ αἷμα καὶ μὲ δάκρυα τὴ ῥίζα μου ποτίζουν.
Καλότυχος ὅποιος ποτὲ τὴ δάφνη δὲν γυρεύει,
Καὶ μόνο τὰ τριαντάφυλλα τὸ στῆθός του στολίζουν.
Κοινὸ στεφάνι μ' ἔχουνε ἡ δόξα καὶ ὁ πόνος,
Καὶ τὰ πικρὰ ἀπόπαιδα τῆς μοίρας μ' ἔχουν μόνο.
Κάθε μου φύλλο ἄδοξος τὸ φαρμακεύει φθόνος,
Γιὰ τοῦτο μόνον ποιητὰς 'στὸν κόσμο στεφανόνω....

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ

ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΟΝ ΚΑΙ ΑΝΕΜΩΝΗ

'Η Κύπρις ὅτε κλαίουσα τὸν Ἄδωνίν της μόνη
Τὸν ἀνεκάλ' εἰς τὴν ζωὴν μὲ τὰ φιλήματά της,
'Απὸ τὸ αἷμα τοῦ βοσκοῦ ἐφύ' ἡ ἀνεμώνη,
Καὶ τὸ χλωμὸν χρυσάνθεμον ἀπὸ τὰ δάκρυά της.

Γ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ

ΤΡΙΑ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑ

'Εντὸς μεγάλου κήπου, δροσόρρυτος ὑπνώττει Τριανταφυλλιά· τὴν ἐξυπνᾷ ἡ πρώτη τοῦ ἡλίου ἀκτίς, ὁ πρῶτος τῆς ἀηδόνος λαρυγγισμός, καὶ ἡ δροσερὰ πνοὴ τῆς πρωϊνῆς αὔρας σείει αὐτὴν ὡς νὰ ἐκδιώκῃ ἀπὸ τὰ πράσινά της μέλη τοῦ ὕπνου τὴν νάρκην. 'Η Τριανταφυλλιὰ ἀφυπνισθεῖσα αἰσθάνεται εὐάρεστον βάρος ταλαντευόμενον εἰς τὸ ἄκρον τῶν κλώνων της, τρία τριαντάφυλλα διὰ τῆς εὐώδους των ἀναπνοῆς ἀρωματίζοντα τὴν χλοερὰν τοῦ κήπου γωνίαν. 'Αλλὰ μετὰ τοῦ μητρικοῦ φίλτρου γεννῶνται μέριμναι, ὡς μετὰ τοῦ τριανταφύλλου αἱ ἄκανθαι, καὶ ἡ Τριανταφυλλιὰ ἀρχίζει ἀμέσως νὰ σκέπτηται, ὡς μήτηρ θυγατέρας ἔχουσα ἐν ἀκμῇ, περὶ τῆς ἀποκαταστάσεώς των. Δὲν θέλει αἱ κόραι της νὰ σκορπίσουν εἰς τὸν ἀέρα τὴν εὐωδίαν των ἀνωφελῶς, δὲν θέλει νὰ φυλλορροήσουν δίχως νὰ τὰς δρέψῃ μία χείρ.

Τὰ τριαντάφυλλα ἀπαλλαγέντα τῆς δεσμευούσης τὰ θέλγητρά των κάλυκος ἀναπνέουσιν ἐν ὅλῃ των τῇ καλλονῇ ἐλευθέρως καὶ γηθοσύνως τὴν πρωϊνὴν δρόσον· ἐνῷ δ' ἀκούουσι διὰ μέσου τῶν περὶ αὐτὰ πρασίνων κλάδων τὸν θροῦν ἀοράτων πτερύγων, ὑπὸ προσδοκίας τινὸς τοῦ ἀγνώστου φρίσσουσι τὰ πέταλά των τὰ ἁβρά, καὶ ψιθυρίζει ἕκαστον ἀνήσυχον:

— Ποιὸς θὰ ἔρθῃ νὰ μὲ πάρῃ; Τί χέρι θὰ μὲ κόψῃ;

*
* *

Εἷς νέος καὶ μία νεᾶνις εἰσέρχονται εἰς τὸν κῆπον· ὁ υἱὸς τοῦ κυρίου τοῦ κήπου μετὰ τῆς φίλης του· εἶνε ἡ πρώτη συνέντευξίς των καὶ εἶνε εὐδαίμονες· ἡ νεᾶνις ἁβρόσωμος, ῥοδόχρουν φοροῦσα ἐσθῆτα, κλίνει δειλῶς ἀλλ' ἐπιχαρίτως ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ νέου· θέλουσι νὰ εἴπωσι πολλὰ ἀλλ' ἔχουσι τόσα ἐν τῇ καρδίᾳ, ὥστε οὐδὲν εὑρίσκουσιν ἐν τῷ στόματι· ἀλλὰ προσηλοῦσιν ἐπ' ἀλλήλων τὰ βλέμματα, καὶ ὅταν πλημμυρῇ τὸ αἴσθημα θλίβουσιν ἐλαφρῶς τὰς χεῖράς των. Διέρχονται πρὸ τῆς Τριανταφυλλιᾶς· ὁ νέος δρέπει μετὰ συγκινήσεως ἓν τριαντάφυλλον καὶ τὸ προσφέρει εἰς αὐτὴν ἀναθέτων εἰς τὴν εὐώδη του γλῶσσαν νὰ εἴπῃ ὅ,τι δὲν δύναται νὰ εἴπῃ ἡ ἰδική του· ἡ νεᾶνις ὀσφραίνεται αὐτὸ καὶ ἡ πνοή της συναναμίγνυται μετὰ τοῦ ἀρώματός του· τείνει αὐτὸ πρὸς τὸν νέον ὅστις τὸ φιλεῖ διαπύρως· ἔπειτα ἡ νεᾶνις θέτει αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ἐπιστηθίου της. Τὸ τριαντάφυλλον τότε φρίσσει ἐκ συγκινήσεως· ὡς ὁ ἀκούων βήματα ἐννοεῖ ὅτι διέρχεταί τις, ὑπὸ τὸ σφοδρῶς ἀνπαλλόμενον τῆς νεάνιδος στῆθος τὸ τριαντάφυλλον ἀκοῦον τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας της ἐννοεῖ ὅτι ὁ ἔρως διέρχεται. Καὶ εἶνε εὐτυχές, εὐτυχές, μεμεθυσμένον δ' ἐκ τοῦ ἔρωτος, ὅστις διέπνευσε διὰ τῶν πετάλων του, ψιθυρίζει:

— Ὦ, τί ὡραῖον πρᾶγμα εἶνε ὁ ἔρως!

Μόλις ὀπίσω ἀνθισμένης ἀκακίας ἐκρύβησαν οἱ νέοι, ἀπελθόντες, ἡ γραῖα σύζυγος τοῦ κηπουροῦ πλησιάζει εἰς τὴν Τριανταφυλλιάν, καὶ διὰ τῆς τρεμούσης της χειρὸς κόπτει τὸ δεύτερον τριαντάφυλλον· κρατοῦσα δ' αὐτὸ μεταβαίνει ἐν σπουδῇ εἰς μικρὰν τῆς γειτονίας οἰκίαν· ἐπὶ δύο καθεκλῶν στηρίζεται μικρὸν φέρετρον, ἐφ' οὗ εἶνε ἐξηπλωμένον τετραετὲς παιδίον· παρ' αὐτῷ καίει μικρὰ λαμπάς· ἡ γραῖα θέτει τὸ τριαντάφυλλον παρὰ τὴν δεξιὰν μασχάλην τοῦ παιδίου· τὸ τριαντάφυλλον ἀνατριχιάζει ἐκ φρίκης ἐπὶ τῇ παγερᾷ ἐπαφῇ τοῦ νεκροῦ. Ὦ! αὐτὴ λοιπὸν ἦτο ἡ τύχη του, δι' αὐτὸ ἀπέκτησε τοιοῦτο μαγευτικὸν χρῶμα, τοιοῦτο πλούσιον ἄρωμα, διὰ νὰ φυλλορροήσῃ παρὰ τὸ διαλυόμενον σῶμα ἑνὸς νεκροῦ ἐντὸς μαύρου τάφου;

'Εν τούτοις θέτουν τὸ φέρετρον ἐπὶ ἁμάξης, κάθηνται ἐντὸς οἱ γονεῖς τοῦ παιδίου καὶ ἡ γραῖα καὶ διευθύνονται εἰς τὸ νεκροταφεῖον· ψάλλει εἷς ἱερεὺς ἐν τῷ παρεκκλησίῳ συντόμως τὰ νεκρώσιμα· ἔπειτα τὸ μεταφέρουν πρὸς ταφήν· ἀνοίγουν προχείρως μικρὰν τετράγωνον ὀπὴν ἐξ ἧς ἐξέρχονται σεσηπότα ξύλα ἄλλων νεκροκραββάτων καὶ κόκκαλα ἄλλων νεκρῶν· τὸ μικρὸν φέρετρον ἀναμένει παρὰ τὸ χεῖλος· ἡ μήτηρ φιλεῖ μετὰ λυγμῶν τὸ παιδίον της, ὁ πατὴρ ὑψηλὸς φουστανελλᾶς μὴ δυνάμενος νὰ κλαύσῃ, ἀλλ' ἔχων ἐρυθροὺς τοὺς ὀφθαλμούς, διότι κλαίει ἔνδοθεν τῶν βλεφάρων, λύει τὰς δεδεμένας διὰ ταινίας χεῖρας τοῦ παιδίου· τότε πλησιάζει ἡ γραῖα, τὸ φιλεῖ καὶ ψιθυρίζει εἰς τὸ οὖς του:

— Νὰ δώσῃς τοῦ ἐγγονοῦ μου Γεωργάκη νὰ μυρισθῇ τὸ τριαντάφυλλον καὶ νὰ τοῦ εἴπῃς χαιρετίσματα!

Τὸ τριαντάφυλλον ῥιγοῖ διὰ μιᾶς, ἐννοεῖ τὴν ὑψηλὴν ἀποστολήν του: νὰ μεταφέρῃ τὴν πέραν τοῦ τάφου ζῶσαν στοργὴν ἀπὸ τῆς γῆς πρὸς τὸν οὐρανόν· ὅταν τὰ παιδία συναντηθῶσιν ἐν τῷ παραδείσῳ, αὐτὸ νὰ εἴπῃ εἰς τὸν ἔγγονον τὴν ἀγάπην τῆς μάμμης. Καὶ τόσον μέγας τῷ φαίνεται ὁ προορισμὸς οὗτος, ὥστε ἀκούει μὲ χαρὰν τὰς ἐπὶ τοῦ καταβιβασθέντος φερέτρου ὀλίγας πτυαρίας τοῦ χώματος, αἵτινες καλύπτουν αὐτὸ διὰ παντὸς ἀπὸ τῆς γῆς.

*
* *

Τὸ τρίτον τριαντάφυλλον τὸ ὁποῖον δὲν εἶχε φθάσει οὔτε ὁ νέος οὔτε ἡ γραῖα, δρέπει μετ' ὀλίγον ὁ κηπουρὸς ἀναβὰς ἐπὶ σκαμνίου· αἱ ῥυτίδες τῆς μορφῆς του μειδιῶσιν ἐνῷ τὸ παρατηρεῖ· κόπτει καὶ ἄλλα ἄνθη, τὰ ταξιθετεῖ ἐντὸς κανίστρων καὶ τὰ μεταφέρει δι' ἁμάξης εἰς τὴν Ἔκθεσιν τῶν ἀνθέων· ἦσαν ἤδη ἐκεῖ καὶ ἄλλα πολλά· ἀληθὴς πανήγυρις τῶν ἀνθέων· τὸ ὡραῖον ὑπὸ πάσας τὰς παραλλαγὰς καὶ τὰς ἀπογρώσεις τοῦ σχήματος, τοῦ χρώματος, τοῦ ὕψους, τῆς εὐωδίας· ταῦτα ἐγκλείουσιν ἐν ἑαυτοῖς ἡδυπαθείας φλόγα, ἐκεῖνα ἀποπνέουσι τὸ ἁβρὸν τῆς εὐαισθησίας ἄρωμα, τἄλλα ἔχουσιν ἀκκισμοὺς ἐρωτοτροπίας· αἱ ἄοσμοι καμέλλιαι βρενθύονται ἐπὶ τῇ ὡραίᾳ των στολῇ ὡς φιλάρεσκοι κυρίαι ἄνευ καρδίας· γάστραι εἰσὶ τοποθετημέναι ἐπὶ ἡμισφαιρικῶν χλοερῶν βαθμίδων· ἀνθοδέσμαι ταλαντεύονται ἀνηρτημέναι ὡς θολίαι.

Οἱ κριταὶ ἐπιθεωροῦντες τὰ ἄνθη ὅπως βαθμολογήσωσι τὴν καλλονήν των, ἐκβάλλουσι φωνὴν θαυμασμοῦ πρὸ τῆς ἀνθοδέσμης ἧς τὸ κέντρον ἀποτελεῖ τὸ τριαντάφυλλον.

— Χρυσοῦν βραβεῖον! λέγει ὁ εἷς.

— Δὲν ἀρκεῖ! βραβεῖον τιμῆς τοῦ ἁρμόζει, ἀποκρίνεται ἄλλος· εἶνε τὸ ὡραιότερον ἄνθος. Καὶ τίθεται παρ' αὐτῷ ἡ τιμητικὴ πινακίς: *Βραβεῖον τιμῆς!*

Τὴν ἐπαύριον κατὰ τὴν ἔναρξιν εἰσέρχεται κατὰ κύματα τὸ πλῆθος· ἰδίως γυναῖκες περικαλλεῖς ἔκθεσιν ἐν ἐκθέσει ἀποτελοῦσαι, διότι ἔχουσιν ἁβρὰν τὴν χροιάν, καὶ εὐωδιάζει ἡ καλλονή των καὶ δρέπονται· τινὲς ἔπρεπε ν' ἀποκλεισθῶσι, πολλαὶ ἄξιαι χρυσοῦ βραβείου, τινὲς τοῦ βραβείου τῆς τιμῆς, ὀλίγαι ὅμως· πᾶσαι δὲ καὶ πάντες διέρχονται διὰ τῶν πρασίνων καὶ ἀνθισμένων παρόδων, παρατηροῦσαι τὸ δίπλωμα τῆς καλλονῆς ἑκάστου ἄνθους, καὶ ἵστανται μετὰ θαυμασμοῦ πρὸ τοῦ τριανταφύλλου· ἡ μήτηρ καλεῖ τὴν θυγατέρα της καὶ τὸ δεικνύει. Τὸ δὲ τριαντάφυλλον ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τόσων βλεμμάτων μετὰ θαυμασμοῦ ἐπ' αὐτοῦ προσηλωμένων γίνεται ἔξαλλον ἐκ χαρᾶς, ἐξ ὑπερηφανείας. Ὦ! τί ὡραῖον πρᾶγμα εἶνε ἡ δόξα! ψιθυρίζει. Βεβαίως εἶνε δόξα αὐτὴ τὴν ὁποίαν ἀπολαμβάνει· διότι τί ἄλλο εἶνε ἡ δόξα παρὰ ν' ἀπασχολῇς ὅλα τὰ βλέμματα καὶ ὅλας τὰς γλώσσας, ν' ἀκούῃς ὅσον δύναται νὰ φθάσῃ ἡ ἀκοή σου καὶ πέραν ἔτι μετὰ θαυμασμοῦ ψιθυριζόμενον τὸ ὄνομά σου ἀπὸ στόμα εἰς στόμα! Ὦ! εἶνε εὐτυχές, εὐτυχές, εὐτυχές! Καὶ τόσον μεθύει ἀπὸ τὴν δόξαν, ὥστε ὅταν μετὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῆς ἐκθέσεως ἀνάπτεται τὸ μέγα πυροτέχνημα καὶ διὰ μέσου φλογῶν πολυχρώμων καὶ ἐκπυρσοκροτήσεων ἀνατινάσσεται εἰς τὸν ἀέρα ἕκαστον τῶν γραμμάτων τῶν λέξεων ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ,

Digitized by Google

ΕΚΘΕΣΙΣ ΑΝΘΕΩΝ, τὸ τριαντάφυλλον νομίζει ὅτι ὅλα ἐκεῖνα γίνονται πρὸς τιμήν του.

∴

Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἀνησυχοῦσα περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν θυγατέρων της, ἀλλ ἀδυνατοῦσα νὰ κινῆται κατὰ βούλησιν ἐκ τῆς θέσεώς της, ζητεῖ μετά τινα καιρὸν πληροφορίας περὶ αὐτῶν παρὰ τῆς αὔρας καὶ μανθάνει ὅτι:

Τὸ τριαντάφυλλον τὸ ἐν τῇ Ἐκθέσει θαυμασθέν, φυλλορροῆσαν, μαρανθὲν καὶ ῥυτιδωθέν, ἐρρίφθη ἐν περιφρονητικῇ ἀδιαφορίᾳ εἰς τὸ κάρρον τοῦ σκουπιδᾶ, ὅπου καταντῶσι τόσαι δόξαι.

Τὸ τριαντάφυλλον, ὅπερ ἔλαβεν ἡ νεᾶνις, ἐφύλαξε πιέσασα εἰς λεύκωμα μετ' ἄλλων· ὁσάκις ἀναδιφᾷ τὸ λεύκωμα, ἡ καρδία της δὲν ἀναπηδᾷ πλέον πρὸ αὐτοῦ· τὸ τριαντάφυλλον μόλις ὑποβοηθεῖ τὴν μνήμην της, ὁμιλοῦν περὶ τοῦ νεκροῦ ἔρωτος, ὅστις ἄλλοτε ἔζησεν εἰς τὰ στήθη της.

Τὸ τριαντάφυλλον οὗτινος ἡ ψυχὴ τοῦ μικροῦ παιδίου εἶχε μεταφέρει τὸ ἄρωμα εἰς τὸν Παράδεισον, ἐπειδὴ τὸ σῶμά του ἔμεινε μετὰ τοῦ σώματος τοῦ παιδίου, ἀνέδωκε κλῶνας, οἵτινες διελθόντες δι' ἀνοίγματος τοῦ μικροῦ φερέτρου διετρύπησαν τὸ λεπτὸν χῶμα, καὶ τώρα μικρὰ τριανταφυλλιὰ περιελίσσεται περὶ τὸν μικρὸν σταυρὸν τοῦ τάφου. Αὐτὸ τὸ εἰς θάνατον προορισθὲν ἀνέζησεν· ἡ στοργὴ ἐπέζησε καὶ τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς δόξης· καὶ οὕτως ἔπρεπε νὰ γείνῃ· διότι οἱ ἐπισκεφθέντες τὴν Ἔκθεσιν ἐλησμόνησαν τὸ θαυμασθὲν τριαντάφυλλον, ἡ νέα ἐλησμόνησε τὸν νέον, ἀλλ' ἡ μάμμη ἐνθυμεῖται τὸν ἔγγονον.

Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

ΙΤΙΑ

κατὰ τὸν Σαίκσπηρ

Ἡ ἀθλία ψυχὴ καθήμενη.
Σὲ χόρτο, σὲ λουλοῦδι,
Μὲ μιὰ φωνὴ νεκρώσιμη
Ἀρχίναε τὸ τραγοῦδι,
Ἐλᾶτε, τραγουδήσετε
Τὴν πράσινην ἰτιά.

—

Ἀκίνητο τὸ χέρι της
Εἰς τὴν καρδιὰ βαστάει,
Τὴν κεφαλὴ στὰ γόνατα
Τ' ἀδύνατα ἀκουμπάει,
Κι' ὁ ῥύαξ ἐκεῖ 'στὰ πόδια της
Ἐφλοίσβιζε τερπνά
Ὅλοι ὅλοι τραγουδήσετε
Ἰτιά, ἰτιά, ἰτιά.

—

Πικρὰ ἀντάμα εὐγαίνανε
Τὰ δάκρυα μὲ τὰ λόγια,
Κ' ἔτσι ἔλεγε ἀκατάπαυτα
Βαρυὰ τὰ μυρολόγια,
Ὁποῦ τὴν ἐλυπόντανε
Λαγκάδια καὶ βουνά.
Ἰτιὰ νὰ τραγουδήσετε,
Ἰτιὰ καὶ πάντα ἰτιά.

—

Δὲν πταίει, ψεύτη τὸν ἔρωτα
Κανεὶς ἂς μὴν τὸν κράζῃ,
Ἕως ποῦ 'μιλοῦν τὰ χείλη μου
Δὲν πταίει θὲ νὰ φωνάζῃ,
Γιατὶ μοῦ τὸ ἐφανέρωσε
Πῶς πλέον δὲν μ' ἀγαπᾷ,
Κι' ἀμέσως ἐγὼ ἄρχισα
Νὰ τραγουδήσω ἰτιά.

—

Μιὰ 'μέρα ἐγὼ τοῦ 'κλαύθηκα
Πῶς πέφτει 'ς ἄλλα στήθη,
Κ' ἐμὲ πῶς μ' ἀπαράτησε·
Κ' ἐκεῖνος μ' ἀπεκρίθη,
Μιμήσου με κι' ἀγάπησε
Ἄλλη καὶ σὺ ἀγκαλιά.
Τί ν' ἀγαπήσω ἡ δύστυχη
Παρὰ θανάτου ἰτιά;

—

Δὲν θέλω νὰ μοῦ βάλλουνε
Εἰς τὸ στερνὸ κλινάρι,
Ὄχι μυρτιαῖς, τριαντάφυλλα
Πάρεξ ἰτιᾶς κλωνάρι,
Καὶ ἀπάνου ἀπὸ τὸ μνῆμά μου,
Ἄλλη δὲν θέλω ἰσκιά.
Ὅλοι, ὅλοι τραγουδήσετε
Ἰτιά, ἰτιά, ἰτιά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ

ΤΟ ΣΙΔΕΡΟΧΟΡΤΟ

Δοξασία τοῦ λαοῦ

Σιδερόχορτο εἶνε τὸ χορτάρι ἐκεῖνο ποὺ 'μπορεῖ ν' ἀνοίξῃ 'σὰν ἀντικλεῖδι, 'σὰν τὸ δυνατώτερο σιδερικό, κάθε κλειδαριὰ καὶ κάθε ἀμπάρα. Μ'αὐτὸ 'μπορεῖ ὅποιος θέλει νὰ γείνῃ πλούσιος ἀνοίγοντας τῆς ξέναις κάσσαις, ποὺ θὰ πῇ ὄχι μὲ τίμιον τρόπο. Κανένας δὲν τὸ γνωρίζει νὰ τὸ βρῇ, καὶ μοναχὰ μὲ μιὰ τέχνη 'μπορεῖ νὰ τὸ 'πιτύχῃ, ὅποιος τὸ θέλει νὰ τὤχῃ. Νὰ πάῃ ἔξω 'ς τὰ χωράφια, νὰ ψάξῃ ναὕρῃ μιὰ σκαντζοχερίνα μὲ τὰ παιδιά της, νὰ τῆς τὰ πάρῃ τὰ παιδιά, νὰ σκάψῃ 'λίγο καὶ νὰ τὰ κουκουλώσῃ μὲ χῶμα. Ὕστερα νὰ σταθῇ καὶ νὰ παραφυλάγῃ. Ἡ σκαντζοχερίνα τότε ἀρχίζει νὰ τριγυρνᾷ, νὰ τριγυρνᾷ ζητῶντας σὰν μάνα τἀγαπημένα της μικρά. Ἅμα ἰδῇ πῶς δὲν μπορεῖ νὰ τὰ ξεχώσῃ, τότε φεύγει γλήγορα, γλήγορα καὶ χάνεται γιὰ λίγη ὥρα. Ὕστερα γυρνᾷ πάλι κρατῶντας 'ς στόμα ἕνα χορταράκι, ζυγώνει, τἀγγίζει 'ς τὸ χῶμα ποὖνε τὰ παιδιά της, κ'εὐθὺς ξεκουκουλώνονται. Αὐτὸ πρέπει νὰ τῆς πάρῃ τότε ἀπ' τὸ στόμα, κ' ἔχει τὸ σιδερόχορτο.

Η ΜΗΛΙΑ

Δημῶδες

Σὲ μιὰ μηλιὰ γλυκομηλιὰ μὲ μῆλα φορτωμένη
Ἕνα γεράκι γύριζεν ἀπάνω 'ς τὰ κλωνάρια.
— Μηλιά μου, 'ς τὰ κλωνάρια σου φωλιὰ θέλω νὰ στήσω.
— Δὲν ἠμπορῶ νὰ σὲ δεχτῶ γεράκι πλουμισμένο,
Τί μοῦ τινάζεις τἄνθια μου καὶ χάνω τὸν καρπό μου.

ΟΡΤΕΝΣΙΑ

Ἡ Ὀρτενσία πατρίδα ἔχει τὰ ὑγρὰ καὶ δροσώδη μέρη τῆς Κίνας καὶ τῆς Ἰαπωνίας· εἰς τοὺς κήπους τῶν χωρῶν τούτων κατὰ πρῶτον καλλιεργηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐντοπίων μετέβη κατόπιν εἰς τὰς γαλλικὰς κτήσεις, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Εὐρώπην. Ἐκλήθη δὲ Ὀρτενσία οὐχὶ ἐκ τοῦ **hortus**, ὀνόματος σημαίνοντος λατινιστὶ τὸν κῆπον, ὥς τινες ἐσφαλμένως νομίζουσιν, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς Ὀρτενσίας Λεπώτου (**Hortense Lepeaute**).

Πρὸς τιμὴν τῆς κυρίας ταύτης ὁ Κόμμερσων ὠνόμασε κατὰ πρῶτον τὸ φυτὸν ***Πωτίαν*** (**Peautie**), ἠλλάγη δὲ κατόπιν τὸ δύσηχον τοῦτο ὄνομα, τὸ ληφθὲν ἐκ τοῦ ἐπιθέτου τῆς κυρίας ταύτης, καὶ ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ εὐήχου καὶ ἁρμονικοῦ κυρίου ὀνόματός της.

. . .Τὰ συνήθως ῥοδόχροα ἄνθη της σχηματίζουσιν εὐρεῖς κορύμβους, ἔχοντας πολλάκις διάμετρον σπιθαμῆς· ἀναπτύσσονται δὲ ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου καὶ διατηροῦνται ἐπὶ τοῦ φυτοῦ μέχρι τοῦ Νοεμβρίου μηνός. Διὰ ταύτην δὲ τὴν διάρκειαν τῶν ἀνθέων της, λαμβανόντων διαφόρους χρωματισμοὺς κατὰ τὰς φάσεις τῆς ἀνθήσεως, ἡ Ὀρτενσία θεωρεῖται ἓν τῶν ἀξιολογωτέρων ἀνθοφόρων φυτῶν.

Ἡ Ὀρτενσία διὰ νὰ καλλιεργηθῇ καὶ ἀνθήσῃ καλῶς ἐν Ἑλλάδι πρέπει:

1) Νὰ εἶνε *διαρκῶς ἐν σκιᾷ καὶ δροσερῷ τόπῳ*, χωρὶς ὅμως νὰ στερῆται ἀέρος καθαροῦ.

2) Νὰ φυτεύηται εἰς γῆν *πάντοτε ἐλαφροτάτην*· ἐν τοιαύτῃ περιστάσει πρέπει νὰ προτιμᾶται τὸ λεπτὸν καστα-

Digitized by Google

νόχωμα, μεμιγμένον μεθ' ἑνὸς πέμπτου καλοπλυμένης ἄμμου τοῦ Φαλήρου, ἢ ἄλλης λεπτῆς ἄμμου.

3) Οὐδ' ἐπὶ στιγμήν, εἰ δυνατόν, νὰ μὴ ξηρανθῇ ἡ παρὰ τὰς ῥίζας της γῆ· διὰ τοῦτο τὰ συχνότατα ποτίσματα δὲν πρέπει ποτὲ νὰ διακοπῶσι.

4) Κατ' ἔτος βαθύτατα νὰ κλαδεύηται ἐν ἀρχῇ τοῦ Ἰανουαρίου, ἐὰν θέλῃ ὁ καλλιεργῶν αὐτὴν νὰ ἴδῃ ἄνθησιν μεγάλην, πλουσίαν καὶ πυκνήν· ἐὰν δὲ τὰ φυτά του καλλιεργῶνται ἐντὸς δοχείων, πρέπει κατ' ἔτος νὰ μεταφυτεύωνται διὰ νὰ ἀλλάσσῃ ἡ περὶ τὰς ῥίζας των γῆ.

5) Ὁ πολλαπλασιασμὸς αὐτῶν νὰ γίνηται διὰ κλαδίων κατὰ μῆνα Ἰανουάριον ἀμέσως μετὰ τὸ κλάδευμα, φυτευομένων τῶν κλαδίων ἐν ἐλαφροτάτῃ γῇ· ὁ δὲ θέλων νὰ διευκολύνῃ τὴν ταχυτέραν τῶν ῥιζῶν ἀνάπτυξιν εἰς τὰ φυτευόμενα κλαδία, νὰ τὰ καλύπτῃ διὰ μεγάλου κώδωνος ὑελίνου.

Ἡ Ὁρτενσία ἔχει ῥοδόχροα τὰ ἄνθη, ἀλλ' ὑπάρχει τρόπος νὰ μεταβάλῃ τις τὸ χρῶμα τοῦτο, ὁ ἑξῆς· Οἱ θέλοντες νὰ λάβωσι κυανόχροα ἄνθη Ὁρτενσίας ἂς βάλλωσιν ἐντὸς τινὸς δοχείου πλήρους ὕδατος τεμάχια μικρὰ παλαιοῦ σιδήρου ἢ ῥινίσματα, ἂς ἀνακινῶσι τὸ ὕδωρ ὁσάκις θέλωσι νὰ ποτίζωσι τὰς Ὁρτενσίας των, καὶ ἂς εἶνε βέβαιοι ὅτι ἀντὶ ῥοδοχρόων Ὁρτενσιῶν θέλουσιν ἔχει κυανοχρόους.

ΤΟ ΛΕΥΚΑΝΘΕΜΟΝ

Πλησίον ῥυακίου χθὲς εἶδον νεανίαν·
Λευκάνθεμον ὡραῖον ἐν τῇ χειρὶ ἐκράτει
Κ' ἐκ τῶν πετάλων ᾔτει ἐρωτικὴν μαντείαν·
Καὶ ἔλεγον ἐκεῖνα: *ἀγάπη ἢ ἀπάτη.*

—

Καὶ εἶνε λευκανθέμῳ ὁμοία ἡ ζωή μου·
Ἡ μία της ἡμέρα χρησμὸν μοὶ δίδει φίλον,
Κ' ἡ ἄλλη μοὶ δωρεῖται ῥήσεις χρησμοῦ πενθίμου.
Σὺ ἄρα τί θὰ εἴπῃς, ὦ ὕστατόν της φύλλον;

Ν. Γ. Καμπας

ΤΑ ΔΕΝΔΡΑ

Ὅλα τὰ δένδρα 'ναι παιδιά,
πῶχουν τὴν Γῆ μητέρα,
κι' ἔχουν γιὰ χέρια τὰ κλαδιά,
ποῦ σειοῦνται 'ς τὸν ἀγέρα.

Σειοῦνται καὶ λὲν μιὰ προσευχή,
λυγοῦν καὶ προσκυνοῦνε
τὸν Οὐρανὸ πῶχει βροχή,
καὶ βλέπει πῶς διψοῦνε.

Κι' ὁ οὐρανὸς ποῦ τὰ τηρᾷ,
θυμᾶται τὰ παληά του:
πῶς ἦταν χάμου μιὰ φορὰ
χ' εἶχε τὴν Γῆ γρηά του.

Κι' ἀπ' τὰ φιλιὰ τ' ἀδερφωτά,
κι' ἀπ' τ' ἀγκαλιάσματά τους,
'βγῆκαν τὰ δένδρα ὅλ' αὐτά,
τὰ γνήσια παιδιά τους.

Γι' αὐτὸ τοῦ θλίβετ' ἡ καρδιὰ
τὴν δίψα τους 'σὰν βλέπει:
Εἶνε 'δικά του τὰ παιδιά,
νὰ τὰ ποτίσῃ πρέπει!

Ἀπὸ τὸν θρόνο του γυρνᾷ,
καὶ κράζει μιὰ νεφέλη,
καὶ τήνε στέλλει 'ς τὰ βουνά,
'ς τὰ δάση τήνε στέλλει.

« — Πάνε 'ς τ' ἀπότιστα δενδρά,
'ς τὰ δάση ποῦ διψοῦνε,
καὶ πότισέ μού τα φαιδρὰ
καὶ δῶσέ τα νὰ πιοῦνε.— »

Ἐβγαίν' ἡ νεφέλη καὶ περνᾷ
ἐπάν' ἀπὸ τὴν πλάση·
καὶ βρέχει μέσα 'ς τὰ βουνά,
καὶ βρέχει μέσ' 'ς τὰ δάση.

Καὶ νοιώθ' ἡ Γῆ χαρὰ κρυφή:
ὁ Γέρος τὴν Ἐθυμήθη!
καὶ 'βγάλλ' ὅλ' ἄνθη 'ς τὴν μορφή,
κι' ὅλο καρποὺς 'ς τὰ στήθη.

Κ' ἀπ' τὴν χαρὰ τὴν τρυφερή,
κι' ἀπὸ τὴν εὐθυμία,
'ς τὴν χώρα δίδ' ὅσο 'μπορεῖ
εὐθήνεια κ' εὐφορία.

Γι' αὐτὸ φυτεύετε δενδρὰ
καθεὶς ὅπου προφθάσῃ,
κι' ἀφῆτε νὰ γενοῦν χονδρά,
νὰ σχηματίσουν δάση.

Γιὰ νάχουμε κ' ἐμεῖς βροχὴ
κι' ὡραία πρασινάδα·
Διὰ νὰ κάμουμ' εὐτυχῆ
τὴν ἄκαρπην Ἑλλάδα

Γ. Μ. Βιζυηνος

ΓΑΡΔΕΝΙΑ

Ἐὰν ὑπάρχῃ ἄνθος εὐγενές, δυνάμενον ν' ἀμφισβητήσῃ τὴν κομψότητα μετὰ τῆς καμελλίας καὶ τῶν ῥόδων, τοῦτο βεβαίως εἶνε ***γαρδένια ἢ εὐανθής.***

Θάμνος χαριέστατός καὶ ἀειθαλὴς τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, τῆς Κίνας, τῆς Ἰαπωνίας καὶ τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἐλπίδος, διαπρέπει διὰ τὸ ὡραῖον καὶ βαθυπράσινον φύλλωμά του, ἐν μέσῳ τοῦ ὁποίου ὡς ἐπὶ πρασίνου τάπητος ἐξέχουσι τὰ ἔκλευκα ἄνθη του, διαχέοντα ἀρώματα ἡδύτερα καὶ εὐγενέστερα ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἀποπνέουσι τὰ ἰάσμινα καὶ οἱ ὑάκινθοι.

Τὸ δενδρύλλιον τοῦτο λαμβάνει ὕψος τεσσάρων μέχρις ἓξ ποδῶν, διακλαδιζόμενον εἴτε ἀπὸ τῆς βάσεως, εἴτε ἀπὸ τοῦ μέσου, εἴτε ἀπὸ τῆς κορυφῆς. Τὰ ἄνθη αὐτοῦ βλαστάνουσιν ἄνευ ποδίσκου ἐπὶ τῶν ἄκρων τῶν κλαδίων· καὶ κατὰ πρῶτον μὲν εἶνε ἔκλευκα ὡς ἡ χιών, κατὰ δὲ τὴν παρακμήν των ὑποκίτρινα καὶ ἔχουσιν ἐνίοτε διάμετρον περὶ τοὺς δύο δακτύλους. Διὰ τῆς καλλιεργίας οἱ στήμονες τῶν ἀνθέων τούτων μετεμορφώθησαν εἰς πέταλλα τῆς στεφάνης· διὰ τοῦτο αἱ ἐν τοῖς κήποις καλλιεργούμεναι γαρδένιαι ἔχουσι μὲν ἄνθη διπλᾶ, ἀλλὰ δὲν παράγουσι σπέρματα.

Ἡ γαρδένια ἀπὸ τῶν εὐκραεστέρων τῆς Μεσογείου παραλίων κλιμάτων μέχρι τῶν θερμοτέρων δύναται νὰ καλλιεργηθῇ, μετά τινων περιποιήσεων, ἐν ὑπαίθρῳ· εἰς δὲ τὰ ψυχρότερα μέρη δέον νὰ προφυλάττηται ἀπὸ τοῦ παγετοῦ, ὅστις, ὅταν εἶνε ἀνώτερος τῶν δύο βαθμῶν, δύναται νὰ τὴν καταστρέψῃ. Καλλιεργουμένη ἐν τοῖς κήποις πρέπει νὰ ἐκτίθηται κατὰ προτίμησιν εἰς ἡμίσκια καὶ δροσερὰ μέρη· καλλιεργεῖται δὲ εἴτε ἐν δοχείοις, εἴτε ἐν τῷ ἐδάφει, καὶ ἀπαιτεῖ γῆν ἐλαφροτάτην μὲν ἀλλὰ λελιπασμένην.

Ἡ γαρδένια μετεκομίσθη εἰς Εὐρώπην πρὸ ἑνὸς περίπου αἰῶνος ἐκ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἐλπίδος· διὰ τοῦτο καὶ ἐκλήθη παρὰ τῶν Γάλλων ***ἰάσμινον τοῦ Ἀκρωτηρίου*** (**Jasmin du Cap**).

Τὸ φυτὸν τοῦτο πολλαπλασιάζεται εἴτε διὰ καταβολάδων, εἴτε διὰ κλαδίων, φυτευομένων εἰς ὑελοσκεπές, ὑγρὸν καὶ θερμὸν φυτοκομεῖον.

ΤΟ ΑΓΙΟΚΛΗΜΑ

Νάμουν τὸ ἀγιόκλημα ποῦ ἀπ' τὴν αὐλή σου
Ψηλὰ 'ς τὸν τοῖχό σου σκαλόνει, ἀνθεῖ,
Καὶ μὲ τὴ δρόσο σου, μὲ τὴν πνοή σου
Πάντα δροσίζεται καὶ πάντα ζῇ.

Digitized by Google

'Σ τὸ παραθύρι σου ν' ἀλθῶ νὰ στήσω
κλωνάρια πράσινα γιὰ ν' ἀκουμπᾷς,
στρῶμα, προσκέφαλο νὰ σοῦ χαρίσω
νὰ γέρνῃς ἥσυχα, νὰ μ' ἀγαπᾷς.

Ν' ἀνακατόνουνται, νὰ γίνωντ' ἕνα,
νὰ κουβεντιάζουνε ἀδελφικὰ
τὰ λουλουδάκια μου τὰ μυρωμένα
μὲ τὰ μαλλάκια σου τὰ καστανά.

Νὰ λούζω ἀδιάκοπα τὰ ὄνειρά σου
μὲ τῶν ἀνθῶν μου τὴν μυρωδιά,
καὶ σὺ τοὺς κλῶνους μου μὲ τὴ δροσιά σου:
ἐγὼ δουλεύτρα σου κ' ἐσὺ κυρά.

Καὶ 'ς τὸ καλότυχο παράθυρό σου
ὅποιος τὸ ταῖρί μας τύχῃ νὰ ἰδῇ,
νὰ λέγῃ ἐμένανε δεντρί 'δικό σου,
'δικό μου λούλουδο ἐσὲ νὰ 'πῇ.

Χωρὶς ἐσένανε νὰ μὴν ἀνθίζω,
Χωρὶς ἐμένανε νὰ μὴ γελᾷς,
Τὴν εὐτυχία μου νὰ σοῦ χαρίζω,
Τὴν ἐμμορφάδα σου νὰ μοῦ σκορπᾷς.

Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΜΥΟΣΩΤΙΣ

'Αγάπην ἐγεννήθην νὰ ἑρμηνεύω μόνον,
Τὴν γλῶσσαν ἔχω πλήρη μαγείας κ' ἡδονῆς,
Κ' εἰς ἐραστοῦ τὰς χεῖρας συχνολαλῶ μὲ πόνον,
« 'Αγάπα με, παρθένε, καὶ μὴ μὲ λησμονῇς.»

Γ. ΠΑΡΑΣΧΟΣ

ΤΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΝ

Δημῶδες

Μόσχος καὶ λιβανόχορτο, 'δυόσμος καὶ καρυοφύλλι
'Εκάθουνταν κ' ἐπαίνουνταν σὰν ποιὸ μυρίζει κάλλιο.
Βγαίνει καὶ τὸ τριαντάφυλλο τὸ μοσχομυρουδᾶτο:
«Σωπᾶτε, βρωμολούλουδα κ' ἐσεῖς βρωμοβοτάνια,
'Εγῶμαι τὸ τριαντάφυλλο τὸ μοσχομυρουδᾶτο.
Τὸ μάη τὸ μῆνα βρίσκομαι 'ς τοῦ βασιλιᾶ τὴν τάβλα,
Καὶ μὲ σηκώνει ὁ βασιλιᾶς καὶ μὲ μοσχοβολιέται,
Μὲ σκώνει κ' ἡ βασίλισσα, 'ς τὸν κόρφον της μὲ βάνει,
Μὲ κάνει καὶ ῥοδόσταμα κι' ἀλείφει τὰ μαλλιά της.
'Εγὼ φουμίζω ζωντανούς, στολίζω πεθαμμένους,
Τῆς παντρεμμένης τὰ μαλλιά, τσ' ἀνύπαντρης τὸν κόρφο,
Τῆς χήρας τὸ προσκέφαλο, τῆς καλογρηᾶς τὸ ῥάσο.

ΣΗΜΑΣΙΑ ΧΡΩΜΑΤΩΝ

εἰς τὰ ἄνθη

Λευκόν, *'Αγνεία*. — Μέλαν, ***Θλῖψις***. — Κυανοῦν, *'Επιστήμη*. — 'Ιόχρουν, *'Ανάμνησις*. — 'Αμαράντιον, *Δόξα*. — Βυσσινόχρουν, ***Εὐσπλαγχνία***. — Λευκόφαιον, *'Απλότης*. — Πορφυροῦν, ***Μεγαλεῖον***. — 'Ρόδινον, ***Ἔρως***. — Πράσινον, *'Ελπίς*.

ΑΝΘΗ — ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

1

Ἄνθη πολλὰ μὲ πλέκουνε, γι' αὐτὸ μοσχομυρίζω.
Ἂν χάσω τρί' ἀπ' τἄνθη μου, μὲ τἄλλα ... σὲ φωτίζω.

Δ . . .

2

Εἶμαι λουλοῦδι γεμάτο χάρι,
Μ' ἂν ἴσως κάποιος κακὸς μὲ κόψῃ,
Εὐθὺς θαλλάξω τὴν πρώτην ὄψι
Καὶ θὲ νὰ γείνω φτωχὸ χορτάρι.

Γ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Κ. Θ. Λάρισσαν. Παρὰ τοῦ ἐνταῦθα κ. Μ. Δ. ἐλήφθη τὸ ἀντίτιμον καὶ τῶν δύο συνδρομῶν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.— Δ. Δ. Καβαλλιστικὸς ἀριθμὸς θεωρεῖται καὶ ὁ 4, διότι εἰς πλείστας γλώσσας ἡ λέξις *Θεός*, ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων γραμμάτων· οὕτω λατινιστὶ εἶνε Deus, ἑλληνιστὶ *Θεός*, γαλλιστὶ Dieu, ἱσπανιστὶ Deos, ἰνδιστὶ Zimi, ἑβραϊστὶ Eloa, γερμανιστὶ Gott, δαλματιστὶ Vogi, περσιστὶ Zuri, πολωνιστὶ Boga, τουρκιστὶ 'Αλάχ, κτλ. — κ. Σ. Χ. Δ. Πειραιᾶ. Θὰ προσπαθήσωμεν νὰ σᾶς εὐχαριστήσωμεν, ἀλλ' ἀνάγκη ὑπομονῆς. — κ. Φ. Ε. Σύρον. Εἶνε ἄγνωστον ἡμῖν. Νομίζομεν δὲ ὅτι καὶ δὲν θὰ ἦτο μεγάλης χρησιμότητος τώρα πλέον. — κ. Ν*. 'Εντὸς τοῦ Κράτους Πειραιεύς, Σύρος, Πάτραι. 'Εκ τῆς ἀλλοδαπῆς Ρουμανία, Ρωσσία. — *Φοιτητῇ*. Εἶνε γνωστὸν ὅτι πᾶσαι αἱ σημαῖαι δὲν ἦσαν ὁμοιόμορφοι, ἀλλὰ τοὐναντίον λίαν ποικίλαι. Εἰς τὰ προλεγόμενα δὲ ἅτινα προτάσσει ὁ μακαρίτης 'Ιω. Φιλήμων τῶν «'Υπομνημάτων» τοῦ Π. Πατρῶν Γερμανοῦ, λέγεται ὅτι αἱ σημαῖαι, ἃς τὸ πρῶτον κατεσκεύασεν ἐν Πάτραις ὁ Γερμανὸς καὶ διένειμεν εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεάν, ἦσαν λευκαὶ φέρουσαι το σύμβολον τῶν ἱερέων τῆς Φιλικῆς 'Εταιρίας. Τῶν ναυτικῶν δὲ νήσων αἱ σημαῖαι ἦσαν χρώματος μέλανος, φέρουσαι σύμβολον τὸν Σταυρόν, τὸν ὄφιν καὶ τὴν γλαῦκα. 'Ακολούθως ὁ Δ. 'Υψηλάντης ἐπαρουσίασε τὰς σημαίας τοῦ Φοίνικος, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ἀδελφοῦ του 'Αλεξάνδρου, καὶ μετέπειτα ἡ ἐν 'Επιδαύρῳ Α' 'Εθνοσυνέλευσις παρεδέχθη τὸ κυανοῦν καὶ λευκόν. — κ. Κ. Μ. Δ. Σμύρνην. 'Επληρώθησαν παρὰ τοῦ κ. Β. Θ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Α. Π. Μ. 'Υπάρχει εἰς τὸ γραφεῖον ἡμῶν καὶ δύνασθε νὰ τὸ συμβουλευθῆτε ὁπόταν θέλητε. — *Πρωτοπείρῳ*. Ὅταν δὲν ἔχῃ ἔμφυτον τὸ θεῖον δῶρον, ὀλίγον εἰμποροῦν νὰ ὠφελήσουν αἱ μελέται καὶ αἱ ὁδηγίαι:

Un jour le serin chantait; l'âne lui dit; Comment fais-tu?
Et l'oiseau repondit: «J'ouvre le bec et je fais: tu! tu! tu!

κ. Α. Χ. Πάτρας. Εἶνε σπανιώτατον βιβλίον, καὶ ἀμφιβάλλομεν ἂν εἶνε δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ ἀντίτυπον παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις. — κ. Χ. Μ. Ἴσως καὶ οἱ λόγοι, οὓς ἀναφέρετε, ἀλλὰ ἡ πρώτη πηγὴ τοῦ κακοῦ εἶνε αὐτὸ τὸ ὀλέθριον σύστημα, καθ' ὃ καταβαρύνουσι τὸ πνεῦμα μὲ πολλὰ ὅλως ἀνωφελῆ πράγματα. 'Ο Legouvé, οὗ τὸ κῦρος εἰς τὰ ἐκπαιδευτικὰ δὲν εἶνε μικρόν, εἰς τὸ νεώτατον αὐτοῦ ἔργον (Une éducation de jeune fille) ὡς βάσιν τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος διὰ τὰς νεάνιδας τίθησι τοῦτο: «Peu de chose très bien — au lieu de: Un peu de tout plus au moins mal» ἤτοι *ὀλίγα πράγματα ἀλλὰ πολὺ καλά*, ἀντὶ *'Από ὅλα κἄτι τι ἀλλὰ κακῶς*. — Καν Ε. Φ. Χαλκίδα καὶ κ. Ι. Λ. Τρίκκαλα. 'Ελήφθησαν.— κ. Κ. Μ. Πύργον. 'Απηντήσαμεν ταχυδρομικῶς.— κ. Δ. Κ. Κ. Σμύρνην. Οἱ 4 τόμοι ἀπεστάλησαν, ἕκαστος δ' αὐτῶν περιλαμβάνει τὰ φυλλάδια οὐχὶ ὁλοκλήρου ἔτους, ἀλλὰ μιᾶς ἑξαμηνίας. Λιθογραφικὰ ἀντίτυπα τῶν ἔργων τοῦ Βρυζάκη εἰσὶ μόνον «ὁ Καραϊσκάκης ἐν Φαλήρῳ» καὶ «ἡ Σουλιώτισσαις». 'Αντὶ πόσου τιμῶνται ἀγνοοῦμεν.— κ. Α. Κ. Πότε τέλος πάντων; — κκ. Γ. Α. Κωνσταντινούπολιν, Γ. Κ. Ναύπλιον, Δ. Γ. Βόνιτσαν, Χ. Β. Βῶλον, Γ. Σ. Β. Πειραιᾶ. 'Απεστάλησαν ταχυδρομικῶς.— κ. Φ. Μ. Π. Σύρον. Οἱ 4 τόμοι παρεδόθησαν εἰς τὸν κομίσαντα ἡμῖν τὴν ἐπιστολήν σας.— *Περιέργῳ*. Διότι ἡ ἐρώτησις ἐφάνη ἡμῖν παιδαριώδης.— κ. Λ. Μ. Κέρκυραν. 'Αντίτυπον «Σταλακτιτῶν» καὶ «Παιδ. Διηγημάτων» καὶ οἱ 4 τόμοι ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[19 'Απριλίου (Πέμπτη) 1884]

Τὴν Κυριακὴν τελοῦνται ἐν Βώλῳ πανηγυρικῶς τὰ ἐγκαίνια τῆς ἄρτι περατωθείσης σιδηροδρομικῆς γραμμῆς μέχρι Λαρίσσης. 'Επὶ τούτῳ μεγάλαι προετοιμασίαι ἐγένοντο ἀπὸ τοὺς ἐν Βώλῳ· ἡ ἑταιρία τοῦ σιδηροδρόμου μετὰ ζήλου ἐπελήφθη τῆς ὅσον ἔνεστι μεγαλοπρεπεστέρας διακοσμήσεως τῆς

Digitized by Google

ἀποβάθρας αὐτοῦ, στήσασα σὺν ἄλλοις καὶ ἱστούς, ἐφ' ὧν συμπλέγματα διάφορα σημαιοστόλιστα θὰ καταστήσωσι μαγευτικὴν τὴν ἄποψιν. Ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ ἐξ ἑτέρου λαμπρὰν προητοίμασεν ὑποδοχὴν τῷ βασιλεῖ, ψηφίσασα ἀνάλογον ἐπὶ τούτῳ ποσόν· συγχρόνως δὲ κατὰ τὰ ἐγκαίνια γενήσονται καὶ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ πρὸ τοῦ σταθμοῦ στηθέντος καλλιτεχνικοῦ μνημείου, φιλοτεχνηθέντος ὑπὸ τοῦ Ἰταλοῦ Πρεβεζιάνου, καλλιτέχνου ἕλληνος τὴν καταγωγήν· εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην θέλει παρασταθῆ καὶ ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεύς, ὅστις κατόπιν ἐκ Λαρίσσης θέλει κανονίσει τὸ δρομολόγιον τῆς εἰς Τρίκκαλα καὶ Καλαμπάκαν περιοδείας αὐτοῦ.— Κατὰ τὴν «Ἐφημερίδα» ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς ἀνέλαβε τὴν πρωτοβουλίαν ἱδρύσεως ἐθνικοῦ θεάτρου ἐνταῦθα, ὅπερ θέλει συντελεσθῇ λίαν προσεχῶς.—Ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν προεκηρύχθη διαγωνισμὸς πρὸς κατάταξιν 24 δοκίμων εἰς τὸ ναυτικῶν ἐπὶ πληρωμῇ 600 φρ. κατ' ἔτος διὰ δίδακτρα καὶ 400 φράγκων τὸ πρῶτον μόνον ἔτος διὰ τὴν ἐνδυμασίαν καὶ λοιπά. Δεκτοὶ εἰς τὸν διαγωνισμὸν εἰσὶ νέοι ἔχοντες ἐνδεικτικὸν προβιβασμοῦ ἀπὸ τῆς Β'. τάξεως τοῦ γυμνασίου εἰς τὴν Γ'. καὶ ἡλικίαν ἐλάσσονα τῶν 17 ἐτῶν, καὶ οἱ ἐν τῇ σχολῇ τῶν Εὐελπίδων διατελοῦντες ὑπότροφοι τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ. Ὁ διαγωνισμὸς γενήσεται τὴν 3ην Μαΐου τ. ἔτους.—Ὁ παρὰ τῆς Βουλῆς ψηφισθεὶς περὶ παιγνιοχάρτων νόμος δημοσιεύεται κατ' αὐτὰς καὶ τίθεται εἰς ἐνέργειαν. Πρὸς τοῦτο παρηγγέλθησαν, κατὰ τὴν *Σφαῖραν*, ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως καὶ καταφθάνουσιν ὡς τάχιστα ἐκ τοῦ γαλλικοῦ καταστήματος κ. Γκριμὼ 500,000 δεσμίδες, αἵτινες θέλουσι χρησιμεύσει καὶ ὡς ὑπόδειγμα κατασκευῆς ὁμοίων ἐν τῷ μέλλοντι ἐνταῦθα.—Κατὰ τὸν *Ἑρμῆν* κατεβλήθη ἤδη ὑπὸ τῶν τραπεζικῶν ὁμάδων τῇ κυβερνήσει ἡ ἐκ φράγκων 23,000,000 πρώτη δόσις τοῦ δανείου τῶν 170,000,000.— Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ἐμισθώσατο παρὰ τοῦ δημοσίου τὸ ἐν Γουδὶ πεδίον ἐπὶ μίαν δεκαετίαν, ὅπως χρησιμεύσῃ πρὸς ἐκγύμνασιν τοῦ στρατοῦ, μέλλοντος μετ' οὐ πολὺ νὰ ἐκτελῇ συνεχῶς μεγάλα στρατιωτικὰ γυμνάσια.—Ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου ἀπεφασίσθη ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος Πειραιῶς ἀρχαίου τάφου τοῦ Θεμιστοκλέους. Σκέψις γίνεται ὅπως ἀναστηλωθῇ ἡ κατὰ σπονδύλους ἐκεῖ τετμημένη στήλη, εἰ δυνατόν, διότι πολλοὶ τῶν σπονδύλων εἰσὶ κατατεθραυσμένοι. Ἐὰν εἶνε ἀδύνατος ἡ ἀναστήλωσις αὕτη, τότε θὰ στηθῇ νέα στήλη, ἐφ' ἧς πιθανῶς στηθήσεται προτομὴ τοῦ ἥρωος. Προσεχῶς γενήσεται ἐκδρομὴ τοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου, οὗτινος θὰ μετάσχῃ καὶ ὁ ἀρχιτέκτων κ. Λύσανδρος Καυτανζόγλου, ὅπως παρατηρήσωσι τί πρέπει νὰ ἐνεργηθῇ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως ταύτης. — Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Πατρῶν, προτάσει τοῦ κυρίου Δημάρχου, ἀπεφάσισε διὰ ψηφίσματός του τὴν ἀνέγερσιν ἀνδριάντος τοῦ ἀοιδίμου Γερμανοῦ, τοῦ πρώτου εὐλογήσαντος καὶ ἀνυψώσαντος τὴν σημαίαν τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Πρὸς τοῦτο ἀνετέθη εἰς ἐπιτροπήν, συγκειμένην ἐκ τοῦ δημάρχου κ. Δ. Πατρινοῦ, τῶν κ.κ. Π. Καλαμογδάρτη καὶ Ἀρ. Κοντογούρη, βουλευτῶν, καὶ τῶν κ.κ. Θ. Κανακάρη, Ὄθωνος Λεβέντη καὶ Ν. Χαϊδοπούλου, ὅπως ἀπευθύνῃ πρὸς τὸν ἁπανταχοῦ ἑλληνισμὸν κήρυγμα, δι' οὗ θὰ ζητῆται ἡ συνεισφορά του. — Ἡ ἀρίθμησις τῶν δελτίων τῆς γενομένης ἀπογραφῆς τῆς πόλεως Ἀθηνῶν ἐγγίζει εἰς τὸ τέρμα, ταχέως δὲ θέλει συνταχθῇ ὁ γενικὸς κατάλογος ὁ ἐμφαίνων τὰ ἀκριβῆ ἀποτελέσματα. — Κατὰ διαταγὴν τῆς νομαρχίας ὁ δήμαρχος, ὁ διευθυντὴς τῆς ἀστυνομίας, ὁ νομομηχανικός, ὁ δημόσιος κτηνίατρος καὶ ὁ ἀστυνομικὸς ἰατρός, ἤρξαντο ἐπιθεωροῦντες διάφορα μέρη τῆς πρωτευούσης, ἵνα φροντίσωσι περὶ τῆς καθαριότητος τῆς πόλεως κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοῦ ἔτους, καὶ ἐξασφαλίσωσιν οὕτω τὴν δημοσίαν ὑγείαν. Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν, τῇ συστάσει τοῦ νομάρχου, διέταξε τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν ἀκαθαρσιῶν τῶν ἐγγὺς τοῦ ὑδραγωγείου ἐν τοῖς παραπήγμασιν εὑρισκομένων. — Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν διεβίβασε πρὸς ἁπάσας τὰς διοικητικὰς καὶ ὑγειονομικὰς ἀρχὰς τοῦ κράτους τὴν ἀπόφασιν περὶ ὑποβολῆς εἰς ἐνδεκαήμερον πραγματικὴν κάθαρσιν τῶν ἐξ Ἰνδιῶν προελεύσεων, διατάξαν τὴν αὐστηρὰν ἐφαρμογὴν τοῦ μέτρου τούτου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 434

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΕΝ ΦΑΛΗΡῼ ΜΝΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΘΑΝΑΤΟΝ ΤΟΥ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ.

Ο ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΤΗΣ, Διήγημα Ἐδμόνδου Ἀμηκού.

Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΒΙΟΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑΙ.

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΕΝ ΤΙΡΥΝΘΙ, ὑπὸ τῆς Κυρίας Σοφίας Σχλεῖμανν.

ΕΚΘΕΣΙΣ ΜΝΗΜΕΙΩΝ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΑΓΩΝΟΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΩΡΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Μουσεῖον ἐν τῇ Ἀκροπόλει

Τρίτην — Πέμπτην — Σάββατον, 2 — 5 μ. μ.

Ἡ Ἀκρόπολις εἶνε προσιτὴ καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἄδεια τοῦ γενικοῦ ἐφόρου ἀπαιτεῖται διὰ νυκτερινὴν ἐπίσκεψιν.

Θησεῖον

Εἶνε προσιτὸν καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἀπόμαχος οἰκῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Θησείου ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὸν αἰτοῦντα.

Κεντρικὸν ἐθνικὸν μουσεῖον

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Τρίτης, 9 — 12 π. μ. καὶ 2 — 5 μ. μ.

Συλλογαὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἐξαιρετέων ἑορτῶν ἀπὸ τῆς 2 — 5 μ. μ. τὸν χειμῶνα καὶ ἀπὸ τῆς 3 — 6 τὸ θέρος. Τὸ Σάββατον δωρεάν, τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐπὶ πληρωμῇ δραχ. 1 κατὰ πρόσωπον.

Φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

Τετάρτην — Σάββατον, 9 — 12 π. μ.

Δημοτικὸν μουσεῖον Πειραιῶς

Ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Γυμνασίου.
Καθ' ἑκάστην, 2—5 μ.μ.

ΑΤΘΙΔΕΣ ΑΥΡΑΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

Εἷς τόμος εἰς μέγα σχῆμα ἐκ σελίδων 310, καλλιτεχνικῶς ἐκτετυπωμένος καὶ πολυτελῶς δεδεμένος.

Πωλεῖται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Ἑστίας ἀντὶ δραχμῶν 10.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Εἰς κομψότατον τόμον ἐκ 12 τυπογραφικῶν φύλλων

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς «Ἑστίας»

ἀντὶ δραχμῶν ν. 2.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β'. 770.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 383.— 29 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1884.— ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 435

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΤΗΣ, Διήγημα Ἐδμόνδου Ἀμπού.
Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΒΙΟΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑι.
ΤΟ ΕΝ ΜΟΝΤΕ-ΚΑΡΛΟ ΧΑΡΤΟΠΑΙΚΤΕΙΟΝ.
Ο JENNER ΚΑΙ Ο ΕΝΔΑΜΑΛΙΣΜΟΣ.
Η ΕΝΔΕΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ.
ΚΩΝΩΨ καὶ ΑΡΑΧΝΗ ποίημα, ὑπὸ Π. Ι. Φέρμπου.
ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΤΑ ΕΓΚΑΙΝΙΑ
ΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Εἷς τῶν ἡμετέρων συνεργατῶν, παρασταθεὶς εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἀπὸ Βώλου εἰς Λάρισσαν σιδηροδρόμου, ἀνακοινοῖ ἡμῖν τὴν ἑπομένην ἀφήγησιν περὶ τῆς γενομένης τελετῆς:

Τὰ τηλεγραφικὰ πρακτορεῖα διεσάλπισαν ἤδη τὰ ἐγκαίνια τοῦ Θεσσαλικοῦ σιδηροδρόμου, γεγονότος, ὅπερ ἤδη καὶ καθ' ἑαυτὸ σπουδαῖον, εἶχε προσλάβει ἐξαιρετικὴν ζωηρότητα διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τοῦ ἐγχωρίου πληθυσμοῦ, ὅστις εἶχε κατηλεκτρισθῆ καὶ ἐπλήρωσε τὴν θεσσαλικὴν ἀτμοσφαῖραν ἀνευφημιῶν.

Δὲν ἔχομεν ἢ ὀλίγον χῶρον μόνον ν' ἀφιερώσωμεν εἰς τὴν ἀφήγησιν τοῦ γεγονότος. Θὰ πειραθῶμεν οὐχ ἧττον ἵνα δώσωμεν τὰ ζωηρότερα αὐτοῦ χαρακτηριστικά.

Ἤδη πρὸ ἡμερῶν ὁ κατασκευαστὴς τοῦ θεσσαλικοῦ σιδηροδρόμου κ. Θ. Μαυροκορδάτος εἶχεν ἀπευθύνει τὰ προσκλητήρια εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ παραστῶσιν ἐν τοῖς ἐγκαινίοις, ἅτινα εἶχον ὁρισθῆ νὰ γείνωσιν τῇ Κυριακῇ, 22 Ἀπριλίου. Ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν βασιλοπαίδων καὶ τῆς αὐλικῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ, εἶχεν ἐπιβιβασθῆ τὸ σάββατον ἐξ Ὠρωποῦ ἐπὶ τῆς «Ἀμφιτρίτης» καὶ ἀφίκετο εἰς Βῶλον περὶ τὸν ὄρθρον ἤδη· ἐπὶ ἀτμοπλοίου τοῦ Κράτους εἶχεν ἀπέλθει καὶ ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν κ. Λομβάρδος. Δύο πολεμικά, τὸ ῥωσσικὸν *Βαγιὰν* φέρον τὸν Μέγαν δοῦκα Παῦλον καὶ ἓν γαλλικὸν φέρον τὸν ναύαρχον Κὸντ καὶ τὸν γάλλον ἐπιτετραμμένον ἐν Ἀθήναις, ἀπέπλευσαν ὡσαύτως εἰς Βῶλον καὶ δύω ἀτμόπλοια, τὸ μὲν τοῦ Γουδῆ, τὸ δὲ τῆς Πανελληνίου, ὧν τὸ τελευταῖον ναυλωθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Μαυροκορδάτου καὶ φέρον τοὺς προσκεκλημένους, εἶχον καταπλεύσει εἰς τὸν αὐτὸν λιμένα, ὅστις παρουσίαζε τὴν πρωΐαν τῆς κυριακῆς μοναδικὸν τῳόντι θέαμα.

Ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆς συνοδείας αὐτοῦ ἀπέβη εἰς Βῶλον περὶ τὴν 9ην ὥραν, ἔνθα ἐγένετο δεκτὸς μετὰ παταγωδεστάτων ἀνευφημιῶν. Ἐκεῖ ἀνεπαύθη ὀλίγον ἐν τῷ δημαρχείῳ, ἐδέξατο τὰς ἀρχὰς τῆς πόλεως καὶ περὶ τὴν 10ην ἤδη ἐπορεύθη εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου, ὅπου ἐγένετο ἡ τελετὴ τῶν ἐγκαινίων. Ὁ σταθμὸς κεῖται μεταξὺ τοῦ φρουρίου καὶ τῆς πόλεως, εἰς θέσιν εὐρυχωροτάτην καὶ εὐάρεστον. Ἐκεῖ ἐψάλη ὁ ἁγιασμὸς ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως Βώλου ἁγίου Δημητριάδος καὶ ἀπεκαλύφθη τὸ μέχρι τῆς ὥρας κεκαλυμμένον μνημεῖον, ἔργον ἀληθῶς ὡραῖον, παριστῶν τὴν Ἀθηνᾶν κατὰ τὸ πρότυπον τοῦ πρό τινος ἀνευρεθέντος παρὰ τὸ Βαρβάκειον ἀγάλματος, μετὰ προτομῆς τοῦ βασιλέως ἐν τῷ ὑποβάθρῳ καὶ καταλλήλων ἐπιγραφῶν. Μετὰ τὸ πέρας τῆς τελετῆς ὁ λαὸς ἀνηλάλαξε ζητωκραυγῶν τὴν Α. Μ. καὶ ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν προσκεκλημένων μετέβησαν εἰς τὴν ἁμαξοστοιχίαν, ἥτις ἀνέμενεν ἤδη ὑπ' ἀτμὸν ὅπως ἐγκαινίσῃ τὸ νέον ἤδη συγκοινωνητικὸν μέσον μεταξὺ Βώλου καὶ Λαρίσσης.

Ἡ στιγμὴ ἦτο ἤδη ἐπίσημος. Μετὰ παλμῶν καρδίας ἀνέμενον ἅπαντες, καὶ ἅμα ἐξεκίνησεν ἡ ἁμαξοστοιχία, τὸ παριστάμενον πλῆθος ἐκ τῶν κατοίκων Βώλου καὶ τῶν εἴκοσι τεσσάρων χωρίων τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου, ὧν οἱ κάτοικοι εἶχον συρρεύσει μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων ἵνα παραστῶσιν εἰς τὴν τελετήν, ὡς ἐξ συνθήματος ἐξερράγη εἰς βροντώδεις ἀτελευτήτους ζητωκραυγάς, αἵτινες ἀντήχουν ἐπὶ μακρόν.

Ἀλλ' ἡ ὅλη πορεία ὑπῆρξεν ὡς θριαμβευτική. Ἐν τῷ σταθμῷ Φερῶν, ὅστις εἶνε ὁ πρῶτος ἀπὸ Βώλου, εἰς σύνδενδρον καὶ μαγευτικὴν τοποθεσίαν, ἐν τῷ σταθμῷ Γκερλῆ, ἐν τῷ σταθμῷ Τσουλάρ, αἱ αὐταὶ ἐκδηλώσεις ἀπεριγράπτου χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὸ τῶν χωρικῶν, οἵτινες συνέρρευσαν ἀθρόοι ἀπὸ τῶν πέριξ χωρίων, ὅπως ἴδωσι τὸν βασιλέα εἰς τὸν σιδηρόδρομον. Ἡ Α. Μ. ἐξερχομένη εἰς ἕκαστον σταθμὸν μετὰ τῶν βασιλοπαίδων παρήλαυνε πρὸ τῶν ἐξεστηκότων χωρικῶν, πρὸς πολλοὺς τῶν ὁποίων ἀπηύθυνε καὶ τὸν λόγον, τοῦθ' ὅπερ ἐκίνει εἰς τὸ ἔπακρον τὸν ἐνθουσιασμὸν αὐτῶν. Ἐν Φεραῖς εἷς ἐξ αὐτῶν προὐχώρησεν ἐκ τῆς γραμμῆς καὶ ἐβόησε «Καὶ στὴ Μακεδονία, Βασιλέα!» Ἦτο Μακεδὼν αὐτός.

Ἐν Γκερλῆ δὲ ὁ δήμαρχος ἀπέτεινε τῷ βασιλεῖ συντομωτάτην ἀλλὰ καὶ λογικωτάτην προσφώνησιν, ἣν θὰ ἐζήλευε καὶ ὁ δήμαρχος τοῦ μεγαλειτέρου δήμου. Ἀλλὰ τὸ κορύφωμα ἦτο ἀληθῶς ἐν Λαρίσσῃ. Ἡ πόλις Λάρισσα δὲν εἶνε μὲν ὡραία, εἶνε τουρκικὴ τὴν ὄψιν μὲ στενὰς ὁδοὺς καὶ οἰκίας ταπεινάς, ἀλλὰ κρύπτει τὸν ἀρχέγονον ἐπίσης ἐνθουσιασμόν, καὶ περιπλέον ᾐσθάνετο ὅτι ὁ σιδηρόδρομος εἶνε ἔργον, ὅπερ ἕξει μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς τύχης καὶ τῆς εὐημερίας αὐτῆς. Ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν λοιπὸν τῶν αἰσθημάτων τούτων σύμπας ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς, λογιζόμενος εἰς 20 περίπου χιλιάδας ἐξεχύθη εἰς τὸν σταθμόν, προστεθέντων καὶ πολλῶν ἐκ τῶν χωρίων, οἵτινες κατῆλθον ἐπὶ τῇ ἑορτῇ. Εἰς τὴν ἄφιξιν τῆς ἁμαξοστοιχίας ἡ αὐτὴ ἔκρηξις τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ζητωκραυγαὶ ἀτελεύτητοι ἀπὸ μυρίων στομάτων. Ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ δημάρχου, τοῦ ἀρχιερέως, τῶν βουλευτῶν καὶ πολλῶν Ὀθωμανῶν προκρίτων, οἵτινες ἔφερον τὰ ἑλληνικὰ παράσημα· ἐρρίφθησαν οἱ κεκανονισμένοι πυροβολισμοὶ καὶ ἡ μουσικὴ τοῦ πυροβολικοῦ, ἥτις εἶχε προαποσταλῆ, ἐπαιάνισε τὸν βασιλικὸν ὕμνον.

Ἡ ἁμαξοστοιχία εἶχεν ἀφιχθῆ περὶ τὴν 1 1/2, αὐθωρεὶ δὲ μετὰ τὴν ὑποδοχήν, ὅ τε βασιλεὺς καὶ οἱ προσκεκλημένοι ἀριθμούμενοι εἰς 250 περίπου παρεκάθησαν εἰς γεῦμα παρατεθὲν ἐν εὐρυχώρῳ παραπήγματι παρὰ τὸν σταθμὸν καταλλήλως ἐπὶ τούτῳ διακεκοσμημένῳ καὶ ηὐτρεπισμένῳ. Ὁ βασιλεὺς εἶχεν ἀπέναντι τὸν κ. Θ. Μαυροκορδάτον, δεξιόθεν τὸν μέγαν δοῦκα, καὶ ἀριστερόθεν τὴν κυρίαν Μαυροκορδάτου. Ἐν τοῖς ἐπιδορπίοις ὁ κ. Μαυροκορδάτος ἤγειρε πρόποσιν εὐχαριστήριον ὑπὲρ τοῦ βασιλέως, εὐχηθεὶς ὅπως καὶ ἄλλα τοιαῦτα συντελεσθῶσιν ἔργα πρὸς δόξαν καὶ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς εὐημερίας τῆς Ἑλλάδος. Ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπήντησε συγχαρεὶς τῷ κατασκευαστῇ τοῦ σιδηροδρόμου καὶ εὐχηθεὶς ἵνα πολλὰ παρόμοια συντελεσθῶσιν ἔργα ἐν προσεχεῖ μέλλοντι. Ηὐχήθη πρὸς τούτοις ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τοῦ συντελεσθέντος ἤδη καὶ τελευτῶν ἐζητωκραύγησεν ὑπὲρ τῆς πόλεως Λαρίσσης.

Ἡ τελετὴ τῶν ἐγκαινίων εἶχεν ἤδη λήξει, ὁ βασιλεὺς ἀφοῦ ἐδεξιώθη μετὰ τὸ γεῦμα τοὺς παρουσιασθέντας αὐτῷ, ἀπῆλθε μετὰ τῆς συνοδείας αὐτοῦ ἐφ' ἁμαξῶν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' ἡ κίνησις καὶ ἡ ἑορτὴ ἐξηκολούθησε, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν δευτέραν ἑορταζομένου τοῦ ὀνόματος τοῦ βασιλέως νέαι διεδέξαντο τὰς πρώτας πανηγυρικαὶ διαχύσεις.

Ἡ ἐγκαινισθεῖσα ἤδη γραμμὴ ἀπὸ Βώλου εἰς Λάρισσαν εἶνε 61 χιλιομέτρων. Εἶνε δὲ τοῦ στενοῦ συστήματος, ἀλλ' ἡ καλὴ κατασκευὴ καὶ τῆς ἐπιχωματώσεως καὶ τοῦ ὑλικοῦ ἐξετιμήθη ὑπὸ τῶν εἰδημόνων, ἡ δὲ διοργάνωσις τῆς ὑπηρεσίας ἐγένετο ἐντελεστάτη.

Ἑτέρα διακλάδωσις κατασκευάζεται ἀπὸ Βώλου εἰς Καλαμπάκαν μήκους ἐν ὅλῳ 152 χιλιομέτρων, ἥτις ἐπίσης δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν δημοσίαν χρῆσιν, καὶ ἡ Θεσσαλία οὕτω τελευταία προστεθεῖσα εἰς τὸ ἐλεύθερον κράτος θὰ ἔχῃ τὸ εὐτύχημα νὰ βαδίσῃ πρώτη εἰς τὰ ἔργα τῆς προόδου.

Digitized by Google

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

'Εν τῷ τελευταίῳ τεύχει τοῦ ἐν Παρισίοις ἐκδιδομένου περιοδικοῦ συγγράμματος «**Revue du Monde Latin**» δημοσιεύεται γαλλικὴ μετάφρασις τῆς ἐν τῷ «Παρνασῷ» πρό τινος χρόνου ἀναγνωσθείσης μελέτης τοῦ ἡμετέρου καθηγητοῦ κ. Κωνσταντίνου Παπαρρηγοπούλου «Ἱστορικαὶ προθεσμίαι περὶ τῆς καταλύσεως τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους».

—'Εν τῷ αὐτῷ τεύχει δημοσιεύεται ἐκτενὴς περιγραφή, γραφεῖσα γαλλιστὶ ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου διακεκριμένου λογίου κ. Δ. Βικέλα, τῶν ἐνταῦθα τελεσθεισῶν ἑορτῶν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς 25 Μαρτίου.

—'Εκ Παρισίων ἐπιστέλλουσιν ἡμῖν τὰ ἑπόμενα· «Πιστεύων ὅτι σᾶς παρέχω εὐχαρίστησιν, πέμπω ἡμῖν πληροφορίας τινὰς περὶ τῆς τελευταίας γενικῆς συνεδριάσεως τοῦ ἐνταῦθα συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, γενομένης τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην·

» 'Εκ τῶν δύο βραβείων, ἅπερ ἀπονέμονται κατ' ἔτος, τὸ μὲν τοῦ Συλλόγου διχασθὲν ἀπενεμήθη τῷ κ. **Max Bonnat** διὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν Πράξεων τοῦ 'Αποστόλου Θωμᾶ, γενομένην ἐπὶ τῇ βάσει κώδικος, ἀνακαλυφθέντος ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ 'Εθνικῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων, καὶ τῷ διδάκτορι τῆς φιλολογίας κ. **Henry** διὰ τὴν πραγματείαν αὐτοῦ «**Sur l' analogie dans la langue grecque**». Τό Ζωγράφειον βραβεῖον διχασθὲν ἐπίσης ἐδόθη τὸ μὲν ἥμισυ εἰς τὸν μηχανικὸν καὶ καθηγητὴν κ. **Choisis** διὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ «**Etudes épigraphiques sur l' Architecture grecque**», τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ εἰς τὸν κ. **Pottier**, τέως μέλος τῆς ἐν 'Αθήναις γαλλικῆς Σχολῆς, διὰ τὴν πραγματείαν αὐτοῦ περὶ τῶν λευκῶν ληκύθων τῶν 'Αθηνῶν. Εὐφήμου ἔτυχον μνείας τὰ ἔργα τοῦ **Beltour** καὶ **Nageotte**, θέμα ἔχοντα τὴν ἱστορίαν τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας, καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων τὸ τοῦ κ. Κλέωνος Ραγκαβῆ «Ὁ καθ' Ὅμηρον οἰκιακὸς βίος» καὶ τὸ τοῦ ἐν Καΐρῳ ἰατροῦ κ. Δ. Οἰκονομοπούλου «Ὁ 'Αλεξανδρινὸς διάκοσμος».

» Ὁ τέως πρόεδρος κ. μαρκήσιος **de Saint-Hilaire** ἐν τῷ ὡραίῳ αὐτοῦ λόγῳ, ὃν ἐν τῇ συνεδριάσει ἐξεφώνησεν ἀποχωρῶν τῆς προεδρείας, ἐποιήσατο λίαν κολακευτικὴν διὰ τοὺς Ἕλληνας μνείαν τῆς ἐνταῦθα ἑορτῆς τῆς 25 Μαρτίου.

» Κατὰ τὸ τρέχον ἔτος πρόεδρος τοῦ Συλλόγου ἔσται ὁ πέρυσιν ἐκλεχθεὶς ἀντιπρόεδρος κ. **Glachant**, γενικὸς ἐπιθεωρητὴς τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως· ἐξελέχθησαν δὲ ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδριάσει πρῶτος ἀντιπρόεδρος (ὅστις ἔσται πρόεδρος κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος) ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. **Jourdain**, δεύτερος δὲ ἀντιπρόεδρος ὁ κ. **Dumont**, διευθυντὴς τῆς ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως καὶ πρώην διευθυντὴς τῆς γαλλικῆς Σχολῆς τῶν 'Αθηνῶν».

— Κατὰ τὴν νεωτάτην ἀπαρίθμησιν ἡ Βιβλιοθήκη τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου περιλαμβάνει σήμερον 1,300,000 τόμους.

— 'Εν Παρισίοις γενήσεται προσεχῶς ἔκθεσις ἁπάντων τῶν ἔργων τοῦ πέρυσιν ἀποθανόντος διασήμου καλλιτέχνου Γουσταύου Δορέ.

— Τῷ 1886 θὰ ἑορτασθῇ πανηγυρικώτατα ἐν 'Αϊδελβέργῃ τῆς Γερμανίας ἡ πεντακοσιοστὴ ἐπέτειος τῆς ἱδρύσεως τοῦ αὐτόθι πανεπιστημίου. 'Επὶ τούτῳ πρόκειται νὰ καταρτισθῇ 'Επιτροπή, ἥτις θὰ ὁρίσῃ τὸ πρόγραμμα τῶν τελεσθησομένων ἑορτῶν.

— Τὸ ἐν Βρυξέλλαις γεωγραφικὸν 'Ινστιτοῦτον ἐδημοσίευσεν ἄρτι γεωγραφικὸν Πίνακα, ἐφ' οὗ σημειοῦνται αἱ ὑπὸ τοῦ Στάνλεϋ γενόμεναι ἐργασίαι καὶ ἀνακαλύψεις ἐν τῇ μέσῃ 'Αφρικῇ. Ὁ χάρτης εἶνε εἰς μεγάλην κλίμακα καὶ φέρει τίτλον «Ἡ χώρα τοῦ Κογκὸ ἀπὸ τοῦ 'Ισημερινοῦ μέχρι τοῦ 'Ωκεανοῦ καὶ ἡ κοιλὰς τοῦ Νίαδι-Κιβιλοῦ», περιέχει δὲ πολυτίμους νέας πληροφορίας περὶ τῶν τέως ἀγνώστων ἐκείνων χωρῶν.

—Ὁ Γάλλος συγγραφεὺς 'Ιωσὴφ Ρεϊνάχ, ὁ χρηματίσας ὡς γνωστὸν ἰδιαίτερος γραμματεὺς τοῦ Γαμβέττα, ἐξέδωκεν ἄρτι τόμον ὑπὸ τὸν τίτλον: *Τὸ ὑπουργεῖον Γαμβέττα, 'Ιστορία καὶ ἀρχαὶ αὐτοῦ*. Τὸ ἔργον διαιρεῖται εἰς 4 μέρη τὰ ἑξῆς: «'Αρχὴ καὶ σχηματισμὸς τοῦ ὑπουργείου Γαμβέττα», «Πρόγραμμα αὐτοῦ καὶ μεταρρυθμίσεις», «'Εξωτερικὴ πολιτική», «Πτῶσις τοῦ Ὑπουργείου». 'Εξ αὐτῶν τὰ δύο πρῶτα ἔχουσιν ἤδη δημοσιευθῆ καὶ διὰ τῆς *Πολιτικῆς 'Επιθεωρήσεως* τῶν Παρισίων. Τὸ ὅλον βιβλίον εἶνε γεγραμμένον δι' ὕφους ἐντόνου καὶ γλαφυροῦ, ὅπερ χαρακτηρίζει πάντοτε τὰ ἔργα τοῦ Ρεϊνάχ.

— Παρασκευαὶ γίνονται ἐν Γαλλίᾳ πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς ἑκατονταετηρίδος τοῦ Διδερότου. 'Επὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ὅμιλος δημοσιογράφων καὶ συγγραφέων ἀπεφάσισε νὰ ἐκδώσῃ εἰς ἕνα τόμον εὐωνότατον τὰ ἐκλεκτότατα τῶν ἔργων καὶ τὰς βαθυνουστάτας τῶν γνωμῶν τοῦ μεγάλου ἐγκυκλοπαιδικοῦ φιλοσόφου, τιμῶν οὕτω καταλλήλως τὴν μνήμην αὐτοῦ διὰ τῆς διαδόσεως τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν ἔργων του.

— Νέον μυθιστόρημα τοῦ **Zola** θὰ δημοσιευθῇ προσεχῶς, φέρον τίτλον «**Germinas**» καὶ πραγματευόμενον τὰ τοῦ κοινωνισμοῦ, κατὰ μελέτας ἃς ἐπὶ τούτῳ ἐποίησεν ὁ διάσημος συγγραφεὺς διατρίψας ἐφ' ἱκανὸν ἐν ταῖς πόλεσι τῆς Γαλλίας, ἃς πλειότερον λυμαίνεται ὁ κοινωνισμός.

Τῶν πρὸ καιροῦ ἀναγγελθέντων μελουργημάτων τοῦ Κερκυραίου μουσουργοῦ Νικολάου Χαλκιοπούλου Μαντζάρου ἐξεδόθη κομψότατα ἐκτυπωθὲν ἐν Φλωρεντίᾳ τὸ πρῶτον τεῦχος περιλαμβάνον ὡραιοτάτην λιθογραφικὴν εἰκόνα τοῦ μουσουργοῦ καὶ τὰ ἑξῆς ἔργα: τὸ ά. μέρος τοῦ διασήμου πρὸς τὴν ἐλευθερίαν Ὕμνου, σύνθεσιν ἐπιγραφομένην **Pensier musicali** ἐπὶ στίχων τοῦ Πετράρχου, τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον ἡ 'Ε λ λ η ν ὶ ς ποίημα τοῦ Κανδιανοῦ Ρώμα μελοποιηθὲν ὑπὸ τοῦ Μαντζάρου καὶ τέλος συμφωνίαν ἀνατολικοῦ ρυθμοῦ.

— Σχολὴ τῶν τυφλῶν ἡ πρώτη αὕτη ἐν Ἑλλάδι συνεστήθη ἄρτι ἐν Κερκύρᾳ ὑπὸ τῆς αὐτόθι Φιλελεήμονος ἑταιρίας. Τὴν διδασκαλίαν ἀνέλαβεν ὁ εἰδικῶς ἀσχοληθεὶς καὶ γράψας περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἰατρὸς κ. 'Αντ. Παλατιανός.

— 'Απεφασίσθη ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς ἐμψυχώσεως τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας καὶ ἀνετέθη εἰς εἰδικὴν ἐκ μελῶν τῆς ἐπιτροπὴν ἡ ἐργασία περὶ ἐπαναλήψεως τῆς ἐκδόσεως τοῦ *Δελτίου* αὐτῆς.

— 'Επίσης ἀπεφασίσθη τριακοσιόδραχμος συνδρομὴ πρὸς τὸν ἐν Λαρίσσῃ ἀρτισύστατον Γεωργικὸν σύλλογον.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Τρεῖς εἴμεθα, τρεῖς ἀδελφοί, καὶ οἱ τρεῖς ἀγαπημένοι,
ἔφιπποι πάντα τρέχομεν ὡσὰν ἀνδρειωμένοι·
διὰ τὸν ἕνα ἐξ ἡμῶν ἂν μάθῃς ἕνα πρᾶγμα,
μὴ τὸ σκεφθῇς ἀνόσιον· θεώρησέ το θαῦμα·
οἱ δυὸ ποτε ἱππεύσαμεν μαζὶ εἰς ἕνα ἵππον,
ἐκεῖ δὲ συγγενόμενοι 'γεννήσαμεν τὸν τρίτον!
Δὲν τὸν ἔχομεν υἱόν,
ἀλλὰ φίλον ἀδελφόν.
Κ' ἕν ἄλλο δὲ μυστήριον περὶ ἡμῶν ἂν μάθῃς,
μὴ ἐκπλαγῇς, ὦ φίλε μου, ποσῶς καὶ μὴ θαυμάσῃς·
ὅταν μᾶς κράζουν καὶ τοὺς τρεῖς μαζί, ὡς ἄνδρας κράζουν,
κι' ὅταν καθένα χωριστά, γυναῖκας μᾶς φωνάζουν·
τὸν ἕν' εὑρίσκεις εἰς τοὺς τρεῖς, τὸν ἄλλον εἰς τοὺς δύο,
εἰς τοὺς πολλοὺς τὸν ἕτερον· τὴν λύσιν σοὶ δεικνύω.

'Εν Δοβρᾷ — **Α. Π. Σακελλάριος.**

2

Τὸ σύνολόν μου αἵματα κι' ἀλαλαγμὸν δεικνύει·
ὁτὲ τὴν δόξαν δίδωσιν, ὁτὲ ὀδύνας φύει.
Τὰ ἄκρα μόν' ἂν μείνωσι τὰ χείλη σου σοὶ κλείουν,
Πᾶσάν σου πρᾶξιν ἢ φωνὴν ἢ κίνησιν κωλύουν.
Τὸ σῶμα ἔρημον ποδῶν καὶ κεφαλῆς ἂν μείνῃ,
λύπην πικρὰν καὶ στεναγμὸν βαθύτατον ἀφίνει.

Ν. Δ.

ΛΥΣΕΙΣ

Τῶν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 381 Δελτίῳ αἰνιγμάτων:

1

'Αετός—ἔτος.

2

Ἡ βελόνη.

Τῶν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 382

1

Στέφανος—φανός.

2

Νάρκισσος—κισσός.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Ἀπριλίου 27 ΑΘΗΝΩΝ **27 Ἀπριλίου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	383.
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰουν. Σεπ.	30.—	392. 1/2	500	444.
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	428.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.—	250	268.50
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200.—	250	261.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205.—	250	212.50
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225.—	250	252.
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.	100.—	100	101.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	301.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτησ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.... Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.—	1.000	4190.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα........ Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.—	300	294.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	126.75
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	142.
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	512.
Ἑταιρία Φωταερίου............... Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου........ Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων.......... Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας.. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ	
Λονδίνου.............. Τραπεζικὸν 3μην.	26.40
» ....Ὄψεως.... »	26.60
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης..... 3 ἡμ.	105.1/2
» » ...Τραπεζικὸν 3μην.	104.1/4

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ		
Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	20.97
Λίρα Στερλίνα........	»	
Λίρα Ὀθωμανική.......	»	23.95
Αὐστριακὸν Φλωρίον...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

Παρατηρήσεις

• Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Κ. Μ. Βαγδάτιον. Ἡ συναλλαγματικὴ ἐλήφθη. Ἤρξατο δὲ ἡ ἀποστολὴ καὶ πρὸς τοὺς κκ. Δ. Φ. καὶ Θ. Α. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς ὑπὲρ τῆς «Ἑστίας» εὐμενεῖς ἐνεργείας σας. Ἡ ἀποστολὴ ἐντεῦθεν ἐνεργεῖται τακτικώτατα· ἀλλ' ἡ χρῆσις γραμματοσήμων ξένων διὰ τὰ ἐξ Ἑλλάδος ἀποστελλόμενα εἶνε δυστυχῶς ἀδύνατος. — κ. Σ' Τοὐλάχιστον πέντε ἢ ἓξ καθ' ἑβδομάδα. Δὲν ἔχετε βεβαίως ἀνάγκην νὰ μάθητε τίνα τύχην λαμβάνουσι. — κ. Ν. Σ. **Affaire de goût**, βλέπετε. Ἡ Μαρία τῶν Μεδίκων εἶνε γνωστὸν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὴν ὄψιν τοῦ ῥόδου οὔτε ζωγραφησμένου. — κ. Γ. Ι. Κ. Θεσσαλονίκην. Ἡ συνδρομὴ ἐλήφθη. Διὰ τὰ 2 ἀντίτυπα φρ. 15. — κ. Θ. Ν. Π. Κέρκυραν. Ἀνάγκη νὰ ἀποσταλῇ καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ ἵνα κρίνωμεν περὶ τοῦ ὅλου· ἄλλως ἀδύνατος ἡ δημοσίευσις. — κ. Π. Μ. Α. Ὅταν οὕτω ἐξετάζετε τὸ πρᾶγμα, βεβαίως τὸ συμπέρασμα δὲν ἠμπορεῖ νὰ εἶνε ἄλλο. Εἶνε ὅμως ὀρθὸν ὅσον καὶ τὸ τοῦ σοφιστοῦ περίφημον ἐκεῖνο: «Εἴ τι λαλεῖς, τοῦτο σοῦ διὰ τοῦ στόματος διέρχεται· ἅμαξαν δὲ λαλεῖς, ἅμαξα ἄρα διὰ τοῦ στόματός σου διέρχεται». Πῶς νὰ μὴ τὸ θαυμάσωμεν; — κ. Χ. Τ. Χαλκίδα. — Ἑλληνικὸν ἔργον περὶ κατακομβῶν οὐδὲν γνωρίζομεν· ὀλιγίστας πληροφορίας ἴσως δύνασθε νὰ εὕρητε ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ (Τόμ. Α') τοῦ Μελετίου καὶ ἐν τῇ πρὸ ἔτους ἐκδοθείσῃ χριστιανικῇ ἀρχαιολογίᾳ τοῦ νῦν ἀρχιεπισκόπου Ζακύνθου κ. Λάτα. Ξένα ὅμως συγγράμματα πραγματευόμενα περὶ κατακομβῶν ὑπάρχουσι πλεῖστα καὶ κάλλιστα, ἐξ ὧν σᾶς σημειοῦμεν προχείρως τὰ ἑξῆς· τὸ τοῦ **Louis Perret**, «**Les catacombes de Rome**» εἰς 6 τόμους σχήματος φύλλου, τὸ τοῦ **Raoul-Rochette** «**Tableau des catacombes**», τὸ τοῦ Γερμανοῦ **W. Schultze** «**die Katacomben**», καὶ Λατινικὰ τὰ τοῦ **Ciampini** «**Vetera Monumenta**» καὶ τὸ τοῦ **Aringhi** «**Roma subterranea**» εἰς 2 τόμους. — κ. Ν. Μ. Λάρισσαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς πληροφορίας. — κ. Π. Κ. Σουλινᾶν. Δύνασθε νὰ πέμψητε τὸ ἀντίτιμον καὶ διὰ ῥωμουνικοῦ χαρτονομίσματος· γραμματόσημα ῥωμουνικὰ δὲν εἶνε δεκτά. — *Εἴρωνι*. Ζητήσατε τὴν ἀπάντησιν ἐν τῇ «Φωνῇ τῶν ἀνθέων» (Παράρτ. Ὀνειροκρίτου). κ. Σ. Β. Γ. Μιχαηλόφκαν. Ἐλήφθησαν. Ἡ ἀποστολὴ ἐνεργεῖται ὑπὸ τὴν γαλλικὴν ἐπιγραφήν, διότι τῆς ῥωσσικῆς εἴμεθα ἀτυχῶς ἀδαεῖς. — κ. Δ. Α. Μεγάλα-Κιμπίρ. Τὰ βιβλία ἀπεστάλησαν. Τὰ χρήματα ἐλήφθησαν. — κ. Τ. Κ. Κ. Βάρναν. Ἀντίτυπον τοῦ βιβλίου ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς τῷ κ. Γ. Π. Οὐδὲν ὀφείλετε ἡμῖν. — κ. Β. Χ. Δ. Δυστυχῶς τὸν κ. Μ. Κ. δὲν εἴδομεν ἔκτοτε. Φροντίσατε κατ' εὐθεῖαν. — κ. Ν. Α. Ζάκυνθον. Δὲν γνωρίζομεν, οὔτε δυνάμεθα νὰ ἐρευνήσωμεν. — *Φιλίππῳ*. Εἶχεν ἡλικίαν ἄνω τῶν 50 κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς Ἐπαναστάσεως, καθὸ γεννηθεὶς τῷ 1770, ὡς ἀφελῶς διηγεῖται ὁ ἴδιος Κολοκοτρώνης εἰς τὴν καθ' ὑπαγόρευσίν του γραφεῖσαν ἱστορίαν ὑπὸ Τερτσέτη: «Ἐγεννήθηκα εἰς τὰ 1770 Ἀπριλίου 3 τὴν δευτέραν τῆς Λαμπρῆς. Ἐγεννήθηκα εἰς ἕνα βουνό, εἰς ἕνα δένδρο ἀπουκάτω εἰς τὴν παλαιὰν Μεσσηνίαν, ὀνομαζόμενον Ραμαβοῦνι . . . κτλ». Περὶ τῶν γονέων του ἐκ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου μανθάνομεν ὅτι ὁ μὲν πατήρ του εἶχε φονευθῇ πολὺ πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως: «Τοὺς 1780 ἐκατέβη ὁ Καπετάμπεης καὶ χάλασε τὸν πατέρα μου . . .», ἡ δὲ μήτηρ του ἔζη καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου: «Ἦλθα καὶ ἔπιασα τὰ Βέρβενα, καὶ ἡ γερόντισσα ἡ μάνα μου ἦλθε 'ς τὸ Γεωργίτσι καὶ ἐπέρασε 'ς τὴν ἄκραν τοῦ Μιστρᾶ». — κ. Ι. Σ. Εἶχε πολὺ δίκαιον ὁ ἰατρὸς ὁ εἰπών: «Ἡ ὑγεία ὁμοιάζει πρὸς *κουμπαρᾶν*: μόνον ὅταν θραυσθῇ ἐννοοῦμεν πόσην ἀξίαν περιεῖχεν». — κκ. Κ. Ι. Τ. Ἄρταν, Ε. Ρ. Ληξούριον, Γ. Π. Ὀδησσὸν καὶ Η. Κ. Πρίγκηπον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κκ. Π. Α. Χίον, Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν, Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν καὶ Γ. Κ. Ὀδησσόν. Ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. — κ. Α'. Λάβετε τὸν κόπον νὰ ἀνοίξητε τὸ πρῶτον τυχὸν ἐγκυκλοπαιδικὸν λεξικόν, καὶ ἐκεῖνο θέλει σᾶς δώσει τὰς ζητουμένας πληροφορίας. Ὡς τελειότερον σᾶς συνιστῶμεν τὸ τοῦ **Larousse**. — κ. Α. Χδ. Κωνσταντινούπολιν. Ἐπειδὴ ἡ συνήθεια τῆς ἀποστολῆς ἐπισκεπτηρίων δὲν ἐπεκράτησε παρ' ἡμῖν, καλὸν θεωροῦμεν εἰς τὴν περίστασιν, ἣν μνημονεύετε, νὰ γράφηται κάτωθι τοῦ ἐπισκεπτηρίου ἡ λέξις *πενθῶν* ὡς δικαιολογία, ὅτι ὁ ἀποστέλλων δὲν δύναται αὐτοπροσώπως νὰ τὸ ἀφήσῃ αὐτῷ. — ***Μικρασιανῷ***. Τὰ παράπονά σας εἶνε ἀβάσιμα. Οὐδεὶς ποτε ἐχέφρων ἐμέμφθη οὕτω σκληρῶς τοὺς Μικρασιανούς, ὧν ἀνομολογεῖται ἡ θερμὴ πρὸς τὴν κοινὴν πατρίδα ἀγάπη καὶ τιμῶνται τὰ ἑλληνικώτατα καὶ γενναῖα ἤθη.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[26 Ἀπριλίου (Πέμπτη) 1884]

Ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεύς, ἀφοῦ παρέστη εἰς τὴν τελετὴν τῶν ἐγκαινίων τοῦ σιδηροδρόμου Βώλου—Λαρίσσης καὶ ἐπεσκέφθη τὰ Τέμπη, ἐξακολουθεῖ τὴν ἐν Θεσσαλίᾳ περιοδείαν αὐτοῦ, τυγχάνων πανταχοῦ ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς ἐκ μέρους τῶν κατοίκων. Θὰ ἐπανέλθῃ δ' εἰς Ἀθήνας κατὰ τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ Μαΐου. — Κατὰ τηλεγράφημα τῆς *Ὥρας* ἐκ Λαρίσσης τὴν Πέμπτην, 26 Ἀπριλίου, αἱ βασιλόπαιδες Ἀλεξάνδρα καὶ Μαρία καὶ ὁ βασιλόπαις Νικόλαος παρέστησαν εἰς τὴν τελετὴν τῶν γάμων τοῦ υἱοῦ τοῦ βουλευτοῦ Λαρίσσης Σερὶφ βέη· τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὁ βασιλεὺς παρέθηκε γεῦμα εἰς τοὺς προύχοντας ὀθωμανούς.— Λέγεται δ' ὅτι μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ βασιλέως θέλει ἐπισκεφθῆ τὴν Θεσσαλίαν καὶ ὁ πρωθυπουργὸς κ. Τρικούπης, ἵνα παρατηρήσῃ τὰ ἐκεῖ συντελεσθέντα καὶ συντελούμενα δημόσια ἔργα, καὶ περιέλθῃ τὴν χώραν. —Ἡ ἑταιρία τοῦ ἀπὸ Βώλου εἰς Λάρισσαν σιδηροδρόμου ἐκόμισε μέχρι τοῦδε 16 βαγόνια καὶ 7 ἀτμαμάξας. Ἡ διὰ τὸν βασιλέα ἅμαξα ἐστοίχισεν 16000 δραχμῶν, εἶνε δὲ καλλιτεχνικῶς κατεσκευασμένη. Τιμαὶ τοῦ εἰσιτηρίου ὡρίσθησαν ἀπὸ Βώλου εἰς Λάρισσαν δρ. 8:85 διὰ τοὺς ἐπιβάτας πρώτης θέσεως, 7:60 διὰ τοὺς τῆς δευτέρας καὶ 5:05 διὰ τοὺς τῆς τρίτης. Ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲ δύο μόνον ἁμαξοστοιχίαι θ' ἀναχωρῶσιν ἐκ Βώλου καὶ Λαρίσσης.— Ἑκατέρωθεν τῆς διώρυγος τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου παραθαλασσίως ἐγένοντο πολλαὶ ἀγοραὶ γαιῶν καὶ ἤρξατο ἤδη ἡ ἀνέγερσις ἐξοχικῶν οἰκιῶν· ἐπίσης τὸ δημόσιον ἐνοικίασε τὸ ἰχθυοτροφεῖον Βουλιασμένης τὸ ἀντικρὺ τῆς Ν. Κορίνθου κείμενον, ὅπερ πρῶτον ἤδη καλλιεργούμενον θέλει παράγει ἐκλεκτοὺς καὶ ἀφθόνους ἰχθῦς. — Διὰ διαταγῆς τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτ. συνέστη κατὰ τὸν περὶ καταστάσεως τῶν ἀξιωματικῶν νόμον ἀνακριτικὸν συμβούλιον ἐκ τῶν κ.κ. Α. Μακρῆ, συνταγματάρχου τοῦ πεζικοῦ καὶ φρουράρχου Ἀθηνῶν, Α. Βάσου, ἀντισυνταγματάρχου τοῦ πυροβολικοῦ, Ν. Τσαμαδοῦ ταγματάρχου τοῦ μηχανικοῦ, Ι. Δημοπούλου καὶ Χ. Βότσαρη, ταγματαρχῶν τοῦ πεζικοῦ, ἵνα γνωμοδοτήσῃ ἐπὶ τῶν ὑπὸ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τοῦ στρατοῦ στρατηγοῦ κ. Σ. Σούτσου διὰ τῶν τριῶν εἰδικῶν ἐκθέσεων τῶν ἀφορωσῶν εἰς τὰ τρία ἀρχηγεῖα προταθέντων μέτρων περὶ ἀποστρατεύσεως διαφόρων ἀξιωματικῶν, κριθέντων ὑπ' αὐτοῦ ὡς ἀνικάνων ἢ ἀναξίων προαγωγῆς. Μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης γενήσονται οἱ στρατιωτικοὶ προβιβασμοί. — Μέγα μόνιμον πυροβολεῖον ἀνεγείρεται ἐν τῷ πολυγώνῳ τοῦ πυροβολικοῦ παρὰ τοῦ 5 τάγματος τοῦ πυροβολικοῦ διὰ τέσσαρα πυροβόλα μεγάλης ὁλκῆς, ἤτοι τρία πυροβόλα τῶν 17, τῶν 15 καὶ τῶν 10 ἑκατοστομέτρων καὶ ἕνα ὅλμον τῶν 15. Τὸ πυροβολεῖον ἔχει μῆκος περὶ τὰ ἑξήκοντα μέτρα, τὸ πάχος τοῦ προπετάσματος εἶνε ἐννέα μέτρων, κατασκευάζεται δὲ κατὰ τὸν τελειότερον τύπον τῆς νεωτέρας ὀχυρωτικῆς καὶ στεγασθήσεται δι' ἐλαφρᾶς στέγης, ἵνα τὰ ἐν αὐτῷ πυροβόλα μὴ ὦσιν ἐκτεθειμένα εἰς τὰς ἀτμοσφαιρικὰς ἐπηρείας. — Κατὰ τὰς ἐφημερίδας, τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Πάτρας σιδηροδρόμου τελεσθήσονται ἐπισήμως τὴν 21 Μαΐου, ὁπότε παραδοθήσεται εἰς τὴν κοινὴν χρῆσιν ἡ κατασκευασθεῖσα μέχρις Ἐλευσῖνος γραμμή. — Ἀφίκετο ὁ ἐν τῷ Δανικῷ στρατῷ λοχαγὸς τῶν ἐπιτελῶν κ. Rohde, ὅστις προτίθεται νὰ μελετήσῃ τὴν στρατιωτικὴν διοργάνωσιν τῆς χώρας ἡμῶν. — Δύο ἀγγλικὰ ἀτμόπλοια ἀφίκοντο εἰς Βόλον κομίζοντα ὑλικὸν τοῦ σιδηροδρόμου. — Ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως ὁ νόμος περὶ συστάσεως προπαρασκευαστικοῦ ὑπαξιωματικῶν σχολείου. Ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου τούτου ὁρίζεται εἰς 240 κατ' ἀνώτατον ὅρον. Οἱ καταρτιζόμενοι δὲ ἐν αὐτῷ θέλουσι κατατάττεσθαι εἰς τὰ διάφορα ὅπλα ἢ σώματα τοῦ στρατοῦ μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ λοχίου. Ἡ ἐν τῷ σχολείῳ τούτῳ ἐκπαίδευσις διαρκεῖ δύο ἔτη.— Ὁ ἀνάδοχος τῶν Θεσσαλικῶν σιδηροδρόμων κ. Θ. Μαυροκορδάτος σκοπεῖ νὰ κατασκευάσῃ ἐν Βόλῳ ἀπέναντι τοῦ ἀνεγερθέντος ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς κῆπον, τὸν ὁποῖον θὰ ὀνομάσῃ κῆπον τῆς Βασιλίσσης. Ἐν τῷ κήπῳ δὲ τούτῳ θὰ τεθῶσι πλεῖστα μικρὰ ἀγάλματα. — Ἡ ἐν τῇ ἀγορᾷ Ἑρμουπόλεως κίνησις εἶνε ζωηροτάτη κατ' αὐτάς. Πλῆθος ἐμπόρων κατέφθασαν ἐν τῇ νήσῳ ἐκ διαφόρων μερῶν ἰδίως τῆς Τουρκίας καὶ Κρήτης, ὅπως προμηθευθῶσι πραγματείας διαφόρους.

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου,

μεταφρασθὲν ὑπὸ ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ, ΥΦΗΓΗΤΟΥ.

Τιμᾶται φράγκων 3 ½.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 2 ½ φράγκων.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. **2,80**.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

Τιμᾶται φράγκων 4.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς *Ἑστίας* ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐσωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένων φρ. 1,20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δραχ. 2,50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπτὰ 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπτὰ 80.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΕΛΕΤΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ

Ἀντίτυπα τῶν δημοσιευθεισῶν μελετῶν, ὧν ἕκαστον τιμᾶται δραχμὰς πέντε, εὑρίσκονται παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις Ἀντωνιάδῃ καὶ Ἀνέστῃ Κωνσταντινίδῃ.

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ. Βιβλίον τοῦ λαοῦ. Ἔργον τοῦ διασήμου Ἰταλοῦ συγγραφέως καὶ φιλοπάτριδος Ἰωσὴφ Μαντζίνη. Πωλεῖται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β'. 786

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 384.— 6 Μαΐου 1884.— Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θʹ — ΑΡΙΘ. 436

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΤΗΣ, Διήγημα Ἐδμόνδου Ἀμπού.
Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΒΙΟΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑΙ.
ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ.
ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ.
Ο ΛΟΙΜΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.
ΑΘΗΝΑΪΚΟΙ ΜΗΝΕΣ, Ἀπρίλιος.
ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Πρὸς ὄφελος τῶν θυμάτων τῆς ἐν Ἰσχίᾳ καταστροφῆς παρασκευάζεται ὑπὸ ἐπιτροπῆς καλλιτεχνῶν πρωτοφανὴς ἑορτὴ ἐν Πομπηίᾳ. Τὴν πρώτην ἡμέραν θὰ παρασταθῇ ἡ πανηγυρικὴ εἴσοδος τοῦ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ μεθ' ἱπποδρομιῶν καὶ ἁρματοδρομιῶν. Οἱ ἱματισμοὶ ἔσονται ἱστορικῶς πιστότατοι, αἱ δὲ ὁδοὶ τῆς ἐκταφείσης ἐκ τῆς τέφρας πόλεως θὰ προσλάβωσιν ἣν εἶχον πρὸ 1800 ἐτῶν ὄψιν. Τὴν δευτέραν ἡμέραν θὰ τελεσθῇ γάμος, τὴν δὲ τρίτην κηδεία κατὰ τὰ ρωμαϊκὰ ἔθιμα. Τὰς ἑορτὰς θὰ περάνωσιν ἀγῶνες μονομάχων, πανταχόθεν δὲ συῤῥέουσιν ἤδη πολυπληθεῖς οἱ ξένοι.

— Ἐν τῇ πόλει τῆς Ἰαπωνίας Τόκιο ὑφίσταται ἀξιόλογον πανεπιστήμιον περιλαμβάνον 4 σχολάς, νομικήν, τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, φιλολογικὴν καὶ ἰατρικήν. Ἡ τῶν φυσ. ἐπιστημῶν ὑποδιαιρεῖται εἰς τμήματα μαθηματικῶν, γεωλογίας καὶ μεταλλουργικῆς, ἡ δὲ τῆς φιλολογίας περιλαμβάνει πλὴν τῆς ἰαπωνικῆς καὶ κινεζικῆς φιλολογίας καὶ ἕδραν φιλοσοφίας καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν. Ἰδιαίτεραι ἕδραι ὑπάρχουσι διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἰαπωνίας καὶ τῆς γλώσσης αὐτῆς καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ πάλαι ἰσχύοντος δικαίου· ὑπάρχει δὲ καὶ ἰδία προπαρασκευαστικὴ σχολὴ διὰ τὰς διαφόρους σχολάς. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ γλῶσσα δι' ἧς γίνεται ἡ διδασκαλία εἶνε ἡ ἀγγλική, ἀλλὰ προσπάθεια γίνεται νὰ ἀντικατασταθῇ ταχέως διὰ τῆς ἰαπωνικῆς. Ἐν τῇ νομικῇ σχολῇ ἡ διδασκαλία γίνεται καὶ γαλλιστί, ἐν δὲ τῇ ἐπιστημονικῇ καὶ φιλολογικῇ καὶ γερμανιστὶ 2—3 ὥρας καθ' ἑβδομάδα.

— Ἀπὸ 17—28 Μαΐου γενήσεται ἐν Πετρουπόλει διεθνὴς ἔκθεσις κηπουρικῆς. Κατὰ τὸ διάστημα δὲ τοῦτο θέλει συνέλθει αὐτόθι καὶ Συνέδριον βοτανικῶν καὶ κηπουρῶν ἐξ ὅλης τῆς Εὐρώπης.

— Ὁ διάσημος μελοποιὸς Γκουνώ, οὗτινος τὸ νέον μελόδραμα «ἡ Σαπφὼ» τοσαύτης ἐπιτυχίας ἠξιώθη πρό τινος ἐν τῷ μεγάλῳ θεάτρῳ τῶν Παρισίων, ἐργάζεται νῦν εἰς νέον αὐτοῦ ἔργον, θρησκευτικὸν ἔχον χαρακτῆρα, ὅπερ ὠνόμασε Mors et vita (Θάνατος καὶ ζωή). Διαιρεῖ δ' αὐτὸ εἰς πολλὰ μέρη, τὸν αἰώνιον ὕπνον τῶν νεκρῶν, τὴν νεκρώσιμον δέησιν, τὴν δευτέραν παρουσίαν, καὶ περαίνει δι' ὀπτασίας τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐκ τῆς Ἀποκαλύψεως. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ὁ Γκουνὼ ἤρξατο ἐργαζόμενος πρὸ διετίας, ἐλπίζει δὲ νὰ τὸ τελειώσῃ ἐντὸς τοῦ παρόντος ἔτους. Θέλει δὲ ἐκτελεσθῇ τὸ πρῶτον κατά τινα ἑορτὴν ἐν Βιρμιγχάμῃ τὸ προσεχὲς ἔτος, καὶ κατόπιν ἐν τῷ «Τροκαδερῷ» τῶν Παρισίων ὑπὸ τὴν προσωπικὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ τοῦ ἐξόχου μελοποιοῦ.

— Κατὰ τὰς νεωτάτας ἐρεύνας ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῷ Βατικανῷ ἀποκειμένων ἑλληνικῶν χειρογράφων ἀνέρχεται εἰς 3576.

— Ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ «Τροκαδερῷ» ἐν Παρισίοις ἐγένετο τὴν 3 παρελθόντος μηνὸς ἡ πρώτη παράστασις νέου τινὸς θρησκευτικοῦ δράματος τοῦ Καρόλου Γκουνώ, φέροντος τίτλον «Λύτρωσις» καὶ διαιρουμένου εἰς τρία μέρη μετὰ προλόγου. Τό τε κείμενον καὶ ἡ μουσικὴ τοῦ ἔργου τούτου ἐγράφησαν ὑπὸ τοῦ Γκουνώ, θεωρεῖται δὲ ὡς προϊὸν ἔξοχον καὶ ἐνάμιλλον πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν ἔργων τοῦ διασήμου μελοποιοῦ.

— Κατὰ στατιστικήν τινα ἄρτι δημοσιευθεῖσαν περὶ τῆς διαδόσεως τοῦ τηλεφώνου, ἐν μὲν Γερμανίᾳ ὑπάρχουσι μέχρι τοῦδε 40 πόλεις, ἐν αἷς τὸ τηλέφωνον λειτουργεῖ διὰ 6,000 συνδρομητάς, ἐν Γαλλίᾳ 21 πόλεις ἔχουσαι 5,600 συνδρομητὰς καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ 80 πόλεις καὶ 8,000 συνδρομηταί.

Ἐπὶ τῆς ἐν Πειραιεῖ πλατείας Κοραῆ, ἔνθα μέλλει ν' ἀνεγερθῇ τὸ δημοτικὸν θέατρον, ἀνεκαλύφθησαν θεμέλια ἀρχαίου οἰκοδομήματος, περὶ οὗ εἰδικὸς ἀνὴρ δίδει ἡμῖν τὴν ἑπομένην σημείωσιν· «Ἄγνωστον μέχρι τοῦδε εἶνε εἰς ὁποῖον οἰκοδόμημα ἀνῆκον τὰ θεμέλια ταῦτα· διότι αἱ ἀνασκαφαί, ὧν ἀμέσως ἐπελήφθη τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, μήπω προχωρήσασαι ἱκανῶς, μέρος μόνον τοῦ ἐμβαδοῦ ἀπεκάλυψαν· εἶνε δὲ τοῦτο διῃρημένον εἰς πλείονα ἀνίσου μεγέθους διαμερίσματα, ὧν τὸ ἀρχικὸν σχέδιον εἰσέτι μένει ἄγνωστον. Εὑρέθησαν καὶ τρεῖς ἐπιγραφαί, ὧν ἡ μία ἔμμετρος δηλοῖ, ὅτι Διονύσιός τις ἵδρυσε τέμενος καὶ ναὸν τοῦ Διονύσου καὶ ἀνέθηκεν εἰς αὐτὸν ἀγάλματα· αἱ λοιπαὶ δύο εἶνε τιμητικὰ ψηφίσματα τῶν θιασωτῶν τοῦ Διονύσου ὑπὲρ τοῦ ἐλευθερίου τούτου ἀνδρός. Ἐπίσης εὑρέθη, ὀλίγον ὅμως ἀπώτερον τῶν ἐπιγραφῶν, καὶ κορμὸς ἀγάλματος, ὃ πιστεύεται ὅτι παρίστα τὸν Διόνυσον. Ἐκ τούτου ὑποτίθεται, ὅτι τὰ ἀνακαλυφθέντα θεμέλια, τὰ ὁποῖα ἄλλως δὲν ἔχουσι μεγάλην ἀξίαν, ἀνῆκον εἰς ναὸν ἢ τέμενος τοῦ θεοῦ τούτου».

Ἂν αἱ ἐξακολουθοῦσαι ἀνασκαφαὶ φέρωσιν εἰς φῶς νέον τι εὕρημα ἄξιον λόγου, θὰ πληροφορήσωμεν περὶ τούτου τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν. Ἡ οἰκοδομὴ τοῦ δημοτικοῦ θεάτρου δὲν θ' ἀνασταλῇ ἕνεκα τῶν ἀνακαλυφθέντων θεμελίων, θὰ ληφθῇ ὅμως διάγραμμα αὐτῶν.

— Ὁ ἐν Βώλῳ ἰατρὸς κ. Παναγιώτης Κ. Ἀλεξόπουλος μεταφράσας ἐκδίδει τὴν μεγάλην τοῦ διασήμου παθολόγου *S. Jaccoud Εἰδικὴν Νοσολογίαν* (ἐκδ. τοῦ 1883). Πρὸς εὐκολίαν δὲ τῶν σπουδαστῶν τῆς ἰατρικῆς, τὸ βιβλίον πωλεῖται κατὰ τεύχη, ὧν ἕκαστον ἐκ πέντε τυπογραφικῶν φύλλων, ἤτοι ἐκ σελίδων 80, συγκείμενον, τιμᾶται δραχμῆς καὶ εὑρίσκεται παρὰ τῷ ἐν τῇ στοᾷ τοῦ ταχυδρομείου χαρτοπώλῃ κ. Νικολάῳ Ἀθανασοπούλῳ καὶ ἐν τῷ τυπογραφείῳ τοῦ *Κάλλους*, ἀπέναντι τοῦ Πολυτεχνείου. Μέχρι τοῦδε συνεπληρώθησαν 10 τεύχη.

— Ὁ ἐν Ὀδησσῷ εὐπαίδευτος καθηγητὴς κ. Ἀν. Ν. Μάλτος ἐξέδωκεν ἄρτι νέαν αὐτοῦ συλλογὴν χορικῶν ᾀσμάτων ὑπὸ τὸν τίτλον «Τερψιχόρη», ἥτις περιλαμβάνει 133 μονόφωνα καὶ δίφωνα ᾄσματα, ἡρμοσμένα τὰ πλεῖστα εἰς μέλη τῶν ἀρίστων Γερμανῶν μελοποιῶν. Προτάσσει δ' αὐτῶν ὁ φιλόπονος συγγραφεὺς λίαν καταλλήλως καὶ εὐμεθόδως προκαταρκτικὰς γνώσεις καὶ ᾠδικὰς ἀσκήσεις, δι' ὧν ὁ μαθητὴς εἰσάγεται εἰς τὸ κύριον μέρος τοῦ ἔργου, οὗτινος οὕτω μεγάλως διευκολύνεται αὐτῷ ἡ κατάληψις. Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε τὸ δεύτερον ὅπερ ὁ κ. Μάλτος ἐκδίδει πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων, πλεῖσται δ' ὀφείλονται αὐτῷ χάριτες διὰ τὴν ὠφελιμωτάτην αὐτοῦ ταύτην ἐργασίαν ἐν μαθήματι, ὅπερ ἐνῷ ἀνομολογεῖται παιδαγωγικώτατον καὶ ἀπαραίτητον εἰς τὴν ἠθικὴν μόρφωσιν τῶν παίδων ἐλαχίστης μέχρι τοῦδε ἠξιώθη παρ' ἡμῖν προσοχῆς. Διὸ καὶ τοσούτῳ μᾶλλον ἐπαινετὸς ὁ ζῆλος τοῦ κ. Μάλτου, οὕτω φιλοτίμως ἐργαζομένου εἰς πλήρωσιν κενοῦ λίαν ἐπαισθητοῦ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐκπαιδεύσει.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀττικὸς Ὁρίζων» ἤρξατο ἡ ἔκδοσις νέου περιοδικοῦ συγγράμματος ποικίλου δὶς τοῦ μηνὸς ...δομένου ὑπὸ τοῦ κ. Νικ. Α. Στ. Ἀντωνοπούλου, ἀγγέλ...ι δ' ἡ ἔκδοσις ἑτέρου τοιούτου ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἑλλη...ὴ Ἐπιθεώρησις».

— Ὁ κ. Δημήτριος Π. Πασχάλης ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν μεταφράσεως τῶν «Ἀνεκδότων» τῆς βασιλείας τοῦ ΙΔʹ Λουδοβίκου ἐκ τῆς τοῦ Βολταίρου Ἱστορίας τοῦ βασιλέως ἐκείνου τῆς Γαλλίας.

Digitized by Google

— Ἐξακολουθεῖ τακτικῶς ἡ ἔκδοσις τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου δημοσιευομένης Μυθιστορικῆς Βιβλιοθήκης. Ἀρτίως ἐξεδόθησαν οἱ τόμοι ΙΒ', ΙΓ' καὶ ΙΔ' περιέχοντες τὴν συνέχειαν τῶν «Τριῶν Σωματοφυλάκων» τοῦ Δουμᾶ.

— Ὁ κ. Περικλῆς Γ. Ῥαυτόπουλος ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν λυρικῆς αὐτοῦ συλλογῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «Κρυσταλλώματα».

Ἀθῆναι 25 Ἀπριλίου.

Κύριε διευθυντὰ τῆς *Ἑστίας*

Μετὰ τῆς αὐτῆς, ὡς πάντοτε, εὐχαριστήσεως ἀνέγνωσα τὰ προχθὲς περὶ Καραϊσκάκη γραφέντα ἐν τῇ *Ἑστίᾳ*. Ἐπιτρέψατέ μοι δέ, ἐπειδὴ ἔτυχε νὰ γνωρίζω ἓν τῶν πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐπεισοδίων, νὰ κοινοποιήσω ὑμῖν τοῦτο, διὰ νὰ μάθῃ ὁ μεταγενέστερος κόσμος ποῖοι δεσμοὶ συνήνουν τότε ἀρχηγοὺς καὶ ὀπαδούς, καὶ πόσον οἱ δεύτεροι ἐφείδοντο ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἐθεώρουν ὡς τὴν ζῶσαν ἐνσάρκωσιν τῆς δυνάμεως, ἥτις θὰ ἠδύνατο νὰ πραγματώσῃ τὰ μεγάλα των ὄνειρα.

Ἐν τῷ ἐκ τῆς βιογραφίας τοῦ Καραϊσκάκη ὑπὸ Αἰνιὰν ἀποσπάσματι ἀναφέρεται ὡς ἀνδρείως ἢ διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν ἀκριβεστέραν λέξιν *ἡρωϊκῶς* πολεμήσας ὁ ὑπασπιστὴς αὐτοῦ Κακλαμάνος. Ὁ Κακλαμάνος τὴν παραμονὴν τοῦ φόνου τοῦ Καραϊσκάκη, ὁποῦ αὐτὸς κατετρύχετο ἀπὸ πυρετόν, μετ' ἄλλων πολλῶν ὁπλαρχηγῶν εὑρίσκετο εἰς τὴν σκηνήν του. Ἡ ἀσθένεια τοῦ στρατηγοῦ ἐνέπνεε φόβους. Οἱ συνηγμένοι ἐκεῖ διὰ νὰ μὴ τὸν φοβίζουν μὲ τὴν μελαγχολίαν των ἔπινον οἶνον. Οἱ περισσότεροι ἦλθαν εἰς τὸ *κέφι*. Τότε δὲ ὁ Κακλαμάνος, ἐν αἰφνιδίᾳ προαισθήσει, ἤ, ὡς διεδόθη ἔπειτα ἀνὰ τὰ στρατεύματα, ἐν στιγμιαίᾳ ὀπτασίᾳ προεῖδε τὸν θάνατον τοῦ ἀρχηγοῦ. Ἐγείρεται λοιπὸν ἀμέσως, ἱππεύει καὶ ἀρχίζει νὰ τρέχῃ πρὸς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον διὰ νὰ φονεύσῃ τὸν Κιουταχῆν, ὅπως οὕτω διασκορπισθῶσι τὰ στρατεύματα καὶ ὁ στρατηγὸς διαφύγῃ τὸν κίνδυνον. Ἐννοεῖται ὅτι ἐννοήθη ὑπὸ τῶν συνηγμένων ἐκεῖ, καὶ ἐπειδὴ τὸ κίνημά του ἐνομίσθη ὡς ἀποτέλεσμα μᾶλλον τοῦ οἴνου παρὰ τῆς αἰφνιδίας ἐκείνης προαισθήσεως, ἥτις ἐξέλαμψεν ἐν αὐτῷ, παρεμποδίσθη, μετὰ πολλὰς προσπαθείας, εἰς ἃς ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος καὶ αὐτὸς ὁ Καραϊσκάκης, λέγων αὐτῷ νὰ ἡσυχάσῃ, διότι θὰ στείλουν στρατιώτην νὰ φονεύσῃ τὸν Κιουταχῆν κτλ. Ὁ Κακλαμάνος ἐπείσθη. Τὴν ἐπομένην δὲ ὅταν ὁ στρατηγὸς προεκινδύνευε, θέλων μᾶλλον νὰ ἐμποδίσῃ τὴν μάχην, ὁ Κακλαμάνος ἀγρύπνως προεφύλαττεν αὐτόν, διότι ἡ ἰδέα τοῦ κινδύνου τῷ εἶχε καρφωθῇ καὶ ἡ προαίσθησις ὁλονὲν ἐλάμβανεν αἰσθητοτέρας διαστάσεις. Ἐν τούτοις τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἐφονεύετο ὁ στρατηγός, ὁ Κακλαμάνος ἐλάμβανε πληγὴν ἐκ σφαίρας κανονίου καὶ ἔπιπτεν ἐκ τοῦ φονευθέντος ἵππου του, ἐξακολουθῶν ἐν τούτοις νὰ μάχεται διὰ τῆς ἑτέρας χειρός, ἐνῷ ἡ δεξιά του φρικτῶς παραμεμορφωμένη ἐκρέματο ἀπὸ λωρίδος μόνον δέρματος. Ἡ δεισιδαιμονία μετέπειτα ἐγέννησεν ἀνὰ τὰ στρατεύματα τὴν ἰδέαν, ὅτι ἡ κοπεῖσα ἐκείνη χεὶρ ἦτο προωρισμένη νὰ σώσῃ τὸν μέγαν στρατηγόν, καὶ ἀφοῦ δὲν κατωρθώθη νὰ γείνῃ ἐχάθη διὰ παντός.

Εἷς ἀναγνώστης σας

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΚΑΙ ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δωρεαὶ εἰς τὸ μουσεῖον τῆς ἑταιρίας: — Ὁ κ. *Ν. Ἀναστασίου*, πιστόλιον δωρηθὲν τῷ ἀντιναυάρχῳ Κ. Νικοδήμῳ ὑπὸ πασσᾶ τινος, ὃν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν περιέθαλψε, μετενεγκὼν μετ' ἄλλων αἰχμαλώτων ἐκ Ναυπάκτου εἰς Μεσολόγγιον.— Ὁ κ. *Ἀλ. Ν. Μελετόπουλος* 1) ἐννέα δακτυλιολίθους νεωτέρων χρόνων, φέροντας ἐνεπίγραφα τὰ κάτωθι ὀνόματα μετὰ χρονολογίας: Παναγιοτη Γοναρι 1731.— Κοσταου Θανασι 1747.— Μητρο Δημο 1755.— Βαργια 1768. — Διμιτρι Γοαφινο 1768.— Γιανακι Θοδορι 1795.— (Ἀνευ ὀνόματος) 1805. — Λεφτερι Αντονι 1819. — Γ. Ρ. Α. 1836.— 2) Δώδεκα λαγήνους ἰταλικῆς κεραμευτικῆς ἐργασίας, ἐκ τῶν ἐν χρήσει ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος. Ἑπτὰ τούτων φέρουσιν ἐν τῷ πυθμένι τὰ γράμματα F. M. ἓν A. M καὶ ἓν B. L.— 3) Τέσσαρας καπνοσύριγγας ἐκ πύξου καὶ ἓν κοχλιάριον ὁμοίας, ξυλογλυφικῆς ἐργασίας τῶν ἐν Αἰγίνῃ δεσμωτῶν. — 4) Δύο ἐνεπιγράφους χαλκοῦς δακτυλίους καὶ ἕτερον ὀρειχάλκινον φέροντα ἀνάγλυφον εἰκόνα τῆς Παναγίας βασταζούσης νήπιον τὸν Χριστόν. — 5) Σφραγῖδα τοῦ ἐν Ὕδρᾳ ὑποπροξενείου τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας, ἄνευ χρονολογίας.— 6) Ζεῦγος ἐπαργύρων θηλυκωτήρων. — 7) Ἐπάργυρον γυναικεῖον περιδέραιον (γιορντάμι).— 8) Λοπάδα φέρουσαν ἐν μέσῳ εἰκόνα πλοίου οὐριοδρομοῦντος.— 9) Δεκαὲξ τρυβλία προερχόμενα ἐκ τῆς νήσου Σκύρου, φέροντα διαφόρους εἰκόνας ἀνθέων καὶ πτηνῶν.— *Τὸ ὑπουργεῖον τῶν οἰκονομικῶν*, εἰκόνα μετὰ πλαισίου τῆς ἐν Μανιακίῳ μάχης, γραφεῖσαν ὑπὸ Π. Χέλμη, λιθογραφηθεῖσαν ὑπὸ Lemercier ἐν Παρισίοις.— Ὁ κ. *Μπαλᾶνος* νομισματόσημον χαλκοῦν, κοπὲν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ἀνδρέου Μιαούλη, ἕτερον ὅμοιον ἐπὶ τῇ θεμελιώσει τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου, καὶ ἕτερον ἐπὶ τῇ συστάσει τοῦ ναυτικοῦ ἀπομαχικοῦ ταμείου.— Ἡ κυρία *Ἀλτάνη Γ. Καλοῦ*, 1) Κοντογούνιον χρυσοποίκιλτον ἐκ μαύρου βελούδου.—2) Χρυσοῦν παπάζι μὲ δύο χρυσοῦς θυσάνους.— 3) Τραχηλιὰν χρυσοποίκιλτον. — 4) Ζεῦγος πλατομανίκων χρυσοποικίλτων.— 5) Πλατομάνικον χρυσοποίκιλτον. Κεντήματα πάντα τῆς Πάτμου τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Ἕνεκα τῆς ἀξίας τῶν δωρημάτων τούτων ἡ ἑταιρία ἀνέγραψε τὴν φιλόμουσον κυρίαν Α. Καλοῦ ἐν τοῖς δωρηταῖς τῆς ἑταιρίας.— Ὁ κ. Ἰω. Μέξης ἐν Σπέτσαις, τὸ ἀκρόπρῳρον τοῦ πλοίου *Θεμιστοκλέους* τοῦ Χατζῆ Ἰωάννου Μέξη. — Ὁ κ. *Κυριάκος Ἀλεξίου*, ἐν Ἑρμουπόλει, γιαταγάνιον ὅπερ ὁ δωρητὴς ἥρπασεν ἰδίᾳ χειρὶ παρ' ὀθωμανοῦ στρατιώτου, ἐν τῇ μάχῃ, ἐν ᾗ κατεστράφη ὁ Δράμαλης.— Ὁ κ. *Γκιώνης* ἐν Ἑρμουπόλει, σφραγῖδα, ἧς ἐποιεῖτο χρῆσιν ὁ δωρητὴς κατὰ τὴν ἐπανάστασιν.

Δωρεαὶ εἰς τὸ ἀρχεῖον. — Ὁ ἐν Σύρῳ κ. Σωκράτης Ἰω. Ῥάλλης συνεπλήρωσε τὴν πρώτην πρὸς τὴν Ἐθνολογικὴν καὶ Ἱστορικὴν Ἑταιρίαν τῆς Ἑλλάδος ἀποστολὴν πολυτίμων ἱστορικῶν ἐγγράφων, ἀποστείλας κιβώτιον ἕτερον, περιέχον τὰ ἑπόμενα σπουδαιότατα κείμενα: 70 ἐπιστολὰς τῆς Δημογεροντίας Χίου, 5 ἐπιστολὰς τοῦ Κανάρη, 12 τοῦ Ἀνδρούτσου, μίαν τοῦ Κόχραν, μίαν τοῦ Λυκούργου Λογοθέτου, 12 τοῦ Λουκᾶ Ῥάλλη, 9 τοῦ ἀρχιεπισκόπου Δανιήλ, 4 τοῦ Ν. Βλαστοῦ καὶ 6 τοῦ Δ. Γλαράκη, 103 ἐπιστολὰς διαφόρων ἀπεσταλμένων τῆς Δημογεροντίας, 77 ἐπιστολὰς τῆς ἐν Σύρῳ Ἐπιτροπῆς τῶν Χίων πρὸς διαφόρους, 29 ἐπιστολὰς τῶν Πληρεξουσίων τῶν Χίων ἐξ Αἰγίνης, τρία χειρόγραφα βιβλία διαφόρων λογαριασμῶν καὶ ἕτερα ἄλλα, ἐπίσης σημαντικὰ ἔγγραφα, ὧν ἓν τουρκιστὶ γεγραμμένον.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Πόσοι θὰ κλαύσωσι πικρῶς καὶ πόσοι θὰ πενθήσουν,
πόσα δὲ ὄνειρα τερπνὰ εὐθὺς θὰ διαλύσω,
καὶ πόσοι φεῦ! ἀπέλπιδες δὲν θὰ αὐτοκτονήσουν,
ἐὰν ἐξαίφνης λείψω!
Μή, φίλε μου, ποτὲ σκεφθῇς νὰ μ' ἀναγραμματίσῃς,
διότι τότε τρέμε με, φεῦγε καὶ μὴ μ' ἐγγίσῃς.

Ἐν Δοβρᾷ. **Α. Π. Σακελλάριος.**

2

Δύο ἁμαξοστοιχίαι, ἐρχόμεναι ἐξ ἀντιθέτων διευθύνσεων ἐπὶ μιᾶς μόνης γραμμῆς, συναντῶνται εἰς μέρος, ἔνθα διπλοῦται ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμή, ἵνα παρέχῃ δίοδον κατὰ τὰς διασταυρώσεις τῶν ἁμαξοστοιχιῶν· ἀλλ' ἀναγκάζονται νὰ σταματήσωσι, διότι ἡ μικρὰ πρόσθετος γραμμή, ἡ τεθειμένη ἵνα παρέχῃ τὴν δίοδον εἰς τὴν ἑτέραν ἁμαξοστοιχίαν, δὲν δύναται νὰ περιλάβῃ ἢ μόνον *10 βαγόνια*, ἐνῷ ἀμφότεραι αἱ ἁμαξοστοιχίαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ 30 βαγόνια. Πῶς θὰ κάμωσιν ἵνα διέλθωσιν αἱ ἁμαξοστοιχίαι αὗται;

ΛΥΣΕΙΣ

1

Τόνοι: ὀξεῖα, βαρεῖα, περισπωμένη.

2

Μάχη — μή — ἄχ.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Μαΐου 4 — **ΑΘΗΝΩΝ** — **4 Μαΐου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	379.50
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.—	392. 1/2	500	445.
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	431.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	} 100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.—	250	270.
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200.—	250	263.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205.—	250	213.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225.—	250	253.
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.—	100.—	100	101.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	303.50

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.... Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.—	1.000	4180.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα........ Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.—	300	293.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	127.50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	123.
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	507.
Ἑταιρία Φωταερίου............. Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου....... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων......... Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας.. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου..............	Τραπεζικὸν 3μην.	26.15
» ....Ὄψεως....	»	26.20
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης.....	3 μ.	104.
» » ...	Τραπεζικὸν 3μην.	103.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	20.80
Λίρα Στερλίνα........	»	
Λίρα Ὀθωμανική.......	»	23.70
Αὐστριακὸν Φλωρίον...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον....	»	

Παρατηρήσεις

• Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ι. Φ. Παρισίους. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικάς σας φροντίδας. Ἐλήφθη καὶ ἡ τῆς Illustration. Περιμένομεν νῦν τὴν ἄλλην. — κ. Δ'. Ὑποθέτομεν μᾶλλον ὅτι εἶνε συμβολικὴ ἐκδήλωσις εὐχῆς ὑπὲρ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι εὐδαιμονίας τῶν νεονύμφων. Ἀλλαχοῦ, ὡς ἠκούσαμεν, συνειθίζεται νὰ θέτωσιν, ἀμέσως μετὰ τὴν τελετὴν τοῦ γάμου, ὁ γαμβρὸς καὶ ἡ νύμφη τεμάχιον ζακχάρεως εἰς τὸ στόμα ἀλλήλων, ὡσεὶ εὐχόμενοι ἵνα ἀποβῇ αὐτοῖς διαρκῶς γλυκὺς ὁ συζυγικὸς βίος. — Κυρίας Α. Σ. Μυτιλίνην καὶ Μ. Ι. Μ. Σπέτσας καὶ κ. Θ. Α. Μ. Κεφαλληνίαν. Οἱ ζητηθέντες τόμοι ἀπεστάλησαν. — κ. Β. Π. Β. Κυδωνίας. Ἐνεγράψαμεν καὶ τὸν κ. Ι. Ε. Γ. Τοὺς τόμους καὶ ἐπιστολήν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Π. Θ. Ὄχι βεβαίως διὰ τὴν «Ἑστίαν!» — Λεπτολόγῳ. Εἰς τοιαύτην περίστασιν καλὸν εἶνε να μὴ σπεύδῃ, ἀλλὰ νὰ προσέχῃ τί θὰ πράξωσιν οἱ ἄλλοι συμπαρακαθήμενοι, ἵνα μὴ πάθῃ ὅ,τι συνέβη ποτὲ εἴς τινα ἀδαῆ τῶν ἐθιζομένων εἰς τὰ γεύματα, ὅστις ἰδὼν κομισθὲν αὐτῷ τὸ κύπελλον τὸ πλῆρες χλιαροῦ ὕδατος (bol) πρὸς ἀπόνιψιν τῶν χειρῶν ἐν τέλει τοῦ γεύματος, ἐνόμισε καὶ τοῦτο ὡς προτεθὲν εἰς πόσιν, καὶ λαβὼν κατέπιε διὰ μιᾶς τὸ περιεχόμενον πρὸς μεγίστην ἔκπληξιν καὶ φρίκην τῶν παρακαθημένων. — κ. Α. Μ. Καστελλάνους. Ὁ τόμος καὶ τὸ βιβλίον ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς. Ἀντίτυπα τῆς Ἱστορίας Τρικούπη δὲν ὑπάρχουσι παρ' ἡμῖν. — κκ. Ν. Π. Μασσαλίαν καὶ Ι. Δ. Σύρον. Ἐλήφθησαν. — κ. Κ. Ν. Λάρισσαν. Τὰς εὐχαριστίας μας διὰ τὰς εὐμενεῖς σας ἐνεργείας. Ἐνεγράψαμεν καὶ τὸν κ. Ι. Π.—*Ἀρχαία συνδρομητρία τῆς «Ἑστίας»*. Τὸ ἀνέγνωμεν καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ «Figaro». Φαίνεται ὅμως ὅτι δὲν εἴδετε καὶ τὴν ἀπάντησιν, ἣν ἐν τῇ αὐτῇ ἐφημερίδι ἐδημοσίευσε *μία μαγείρισσα*, καὶ δι' ἧς μετὰ πολλῆς εὐφυΐας ἀνασκευάζονται αἱ μεμψιμοιρίαι ἐκεῖναι. «Ἐάν, λέγει ἡ ἀρθρογράφος, αἱ μαγείρισσαι δὲν εἶνε πλέον φιλόπονοι, καὶ φροντίζωσι μᾶλλον περὶ τοῦ ἰδίου συμφέροντος ἢ περὶ τῶν φαγητῶν τὰ ὁποῖα ἔχουσι νὰ παρασκευάσωσι, τὸ λάθος εἶνε τῶν οἰκοδεσποτῶν. Ἄλλοτε αἱ κυρίαι ἔζων περισσότερον ἐντὸς τοῦ οἴκου, καὶ δὲν ἐθεώρουν ταπείνωσιν νὰ ἔρχωνται εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰς *ἱερείας τῆς ἑστίας*, ὡς ὀνομάζετε τὰς μαγειρίσσας. Σήμερον ὅμως ἡ οἰκοδέσποινα θεωρεῖ ἐντροπήν της νὰ ὑπερβῇ τὸν οὐδὸν τοῦ μαγειρείου. Καὶ ἡ ὀλιγώτερον ὑπερήφανος νομίζει ὅτι ἐκπληροῖ τὸ καθῆκόν της, δίδουσα τὴν πρωΐαν συντόμους παραγγελίας καὶ ῥίπτουσα *μιὰ ματιὰ* ἐπὶ τοῦ βιβλίου τῶν ἐξόδων. Σχεδὸν πάντοτε εὑρίσκει ὅτι τὰ ὀψώνια ἠγοράσθησαν πολὺ ἀκριβὰ καὶ δεικνύει ἄδικον δυσπιστίαν πρὸς τὴν πτωχὴν μαγείρισσαν. Αἱ πλεῖσται ἀπαιτοῦσιν ἵνα αὕτη ταῖς προμηθεύῃ ὅ,τι ἐκλεκτὸν ἔχει ἡ ἀγορὰ μὲ ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγωτέραν δαπάνην. Ὁ λογαριασμὸς τῶν ἐξόδων ἀπασχολεῖ τὴν κυρίαν ἐπί τινα μόνον δευτερόλεπτα, καθ' ἣν στιγμὴν θὰ φέρωσι πρὸς αὐτὴν τὸν καφέν, ἐν τῇ κλίνῃ ἔτι εὑρισκομένην, ἥτις τότε ἀρκεῖται νὰ ἀποπέμψῃ ἀποτόμως τὴν ὑπηρέτριαν, καὶ ξανακοιμᾶται, ἀφοῦ τῇ ἀποτείνῃ γελοίας ἐνίοτε μεμψιμοιρίας. Ἡ κυρία θὰ σηκωθῇ μόλις τὸ μεσημέρι καί, ἀφοῦ προγευματίσῃ, ἡ πρώτη φροντὶς αὐτῆς εἶνε νὰ τρέξῃ 'ς τὰ *μαγαζειά*, ἢ εἰς ἐπισκέψεις, ἐπιστρέφει δὲ ἵνα δειπνήσῃ μετὰ βίας, εὑρίσκει ἀποτρόπαια τὰ φαγητά, καὶ τρέχει ἀμέσως εἰς ἑσπερίδας ἢ τὸ θέατρον, ὅθεν ἐπανέρχεται λίαν ἀργὰ κατάκοπος καὶ ἀσθενής. Ὁ ὀλίγος ὕπνος ὃν ἀπολαύει δὲν ἀρκεῖ νὰ τὴν ἀναπαύσῃ, διὸ καὶ ἐγείρεται τὴν πρωΐαν δύσθυμος καὶ ὀξύχολος, ἡ δὲ μαγείρισσα, παρουσιαζομένη πρώτη εἰς αὐτήν, ὑφίσταται ὅλην τὴν *ὁρμὴν* τοῦ θυμοῦ της. Αἱ ἐπιπλήξεις τῆς κυρίας τὴν ἀποθαρρύνουσι καὶ τὴν δυσαρεστοῦσιν, ὅσον δὲ καὶ ἂν εἶνε τιμία, ἐπὶ τέλους σκέπτεται ὅτι κακῶς κάμνει νὰ εἶνε οἰκονόμος, εὐσυνείδητος καὶ ἐργατική, ἐντὸς οἰκίας, ὅπου ἐπικρατεῖ ἀδιάκοπος δυσπιστία. Καὶ τοιουτοτρόπως ἀρχίζει νὰ εἶνε ὀλιγώτερον ἐπιμελὴς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν της, καὶ νὰ μὴ εἶνε παραπολὺ φειδωλὴ εἰς τὸν οἶνον, τὸν καφέν, τὴν ζάκχαριν καὶ τὸ βούτυρον καὶ τὰ ἄλλα πάντα». — κ. Κ. Θ. Διατρίβει ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐν Παρισίοις. — κκ. Γ. Π. Γεράκι, Γ. Μ. Λευκάδα καὶ Α. Λ. Τ. Ὕδραν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[3 Μαΐου (Πέμπτη) 1884]

'Η Α. Μ. ὁ βασιλεύς, διατρίψας ἐπί τινας ἡμέρας ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ περιελθὼν πολλὰ αὐτῆς μέρη, ἔνθα ἐγένετο δεκτὸς μετ' ἀκρατήτου ἐνθουσιασμοῦ ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἐπανῆλθεν εἰς 'Αθήνας. Περὶ τὰ τέλη δὲ τοῦ μηνὸς μεταβαίνει μετὰ τῶν βασιλοπαίδων εἰς Βισβάδεν καὶ Κοπεγχάγην καὶ ἐκεῖθεν εἰς Πετρούπολιν, ὅπου θὰ παραστῇ εἰς τοὺς γάμους τοῦ μεγάλου δουκὸς Σεργίου. — 'Ο πρωθυπουργὸς κ. Τρικούπης τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα μετέβη εἰς τὴν ἀλυκὴν 'Αναβύσου καὶ ἐκεῖθεν εἰς Λαύριον πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν ἐκεῖ γενομένων ἐργασιῶν. Νῦν δὲ προτίθεται νὰ μεταβῇ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς 'Ελευσῖνα καὶ ἐκεῖθεν ἐφ' ἁμάξης πέραν τῶν Μεγάρων μέχρι Κακῆς Σκάλας ὅπως ἴδῃ τὰ τελεσθέντα μέχρι τοῦ σημείου τούτου ἔργα τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς - Πελοποννήσου. — 'Ο στρατηγὸς Τὺρ ἀφικόμενος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μετέβη εἰς Κόρινθον, ἔνθα θέλει παραμείνει περὶ τὰς τρεῖς ἑβδομάδας πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν ἔργων τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ. — 'Η ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης συστᾶσα ἐπιτροπὴ τῶν χαρίτων συνιστᾷ τὴν ἐκτέλεσιν κατὰ διαφόρων καταδίκων τῆς θανατικῆς ποινῆς, ἥτις ἀπὸ καιροῦ ἔπαυσεν ἐκτελουμένη. — 'Υπὸ τῆς κυβερνήσεως παρεχωρήθη ὑπὸ ὅρους εἰς τὴν 'Ιππικὴν 'Εταιρίαν ἱκανὸς χῶρος ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Γουδὶ πρὸς ἐκγύμνασιν τῶν ἵππων αὐτῆς καὶ πρὸς κατασκευὴν θεωρείων διὰ τοὺς θεατὰς τῶν ἱπποδρομιῶν. 'Εντὸς ὀλίγου συνέρχεται ἡ 'Ιππικὴ 'Εταιρία πρὸς συζήτησιν καὶ παραδοχὴν τῶν ὅρων τούτων. — Νέα παραπήγματα ἐγείρονται παρὰ τὴν μονὴν τῶν 'Ασωμάτων, ἵνα χρησιμεύσωσι διὰ τὴν συσταθησομένην προπαρασκευαστικὴν σχολὴν ἀξιωματικῶν τοῦ οἰκονομικοῦ κλάδου. Σκέψις δὲ γίνεται περὶ συστάσεως ἄλλης σχολῆς πρὸς μόρφωσιν ὑπαξιωματικῶν ἐν Κερκύρᾳ. — 'Αγῶνες σκοποβολῆς ἐγένοντο τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐν τῷ ἐθνικῷ σκοπευτηρίῳ, καθ' οὓς πολλοὶ ἦσαν οἱ διαγωνισθέντες. Εἰς τοὺς διακριθέντας ἀπενεμήθησαν δύο βραβεῖα, ἓν 300 δραχμῶν καὶ ἕτερον ἐξ 100. Τὸ πρῶτον βραβεῖον δραχμῶν 500 οὐδενὶ τῶν σκοπευτῶν ἀπενεμήθη, διότι καὶ οὐδεὶς ἔτυχε τῶν δι' αὐτὸ τεθειμένων ἀριθμῶν. 'Ο ἀγὼν ἐπαναληφθήσεται τὴν 27 Μαΐου. — Κατὰ τὰς ἐφημερίδας πρόκειται νὰ παραγγελθῶσι διὰ δημοσίου διαγωνισμοῦ τέσσαρα θωρακοφόρα πλοῖα, τὰ ὁποῖα θὰ φέρωσι θώρακα μολύβδινον ἕνδεκα καὶ ἡμίσεος δακτύλων· ἡ ἄκρα ταχύτης αὐτῶν θὰ ὑπερβαίνει κατὰ τέταρτον τὰ δέκα πέντε μίλια· ἐπὶ δὲ τοῦ καταστρώματος θὰ φέρωσιν ἐντὸς τεσσάρων πύργων τέσσαρα πυροβόλα τῶν 26 ὑφεκατ. διαμέτρου, ἐκτὸς τῶν ἄλλων μικρῶν πυροβόλων, μυδραλλιοβόλων καὶ ναρκοφόρων. 'Η ἀξία ἑκάστου πλοίου ὑπολογίζεται εἰς ἐννέα καὶ ἥμισυ ἑκατομμύρια. — Κατὰ ἑκατοντάδας ἀριθμοῦνται αἱ ἀνεγειρόμεναι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει ἐφέτος οἰκοδομαί, ἕνεκεν δὲ τούτου προμηνύεται ἔκπτωσις τῶν ἐνοικίων. — Νέον ἐργοστάσιον ἀτμοκινήτου μεγάλου ἐπιπλοποιείου τοῦ κ. Θ. Σολωμοῦ καὶ Σας ἐτέλεσε προχθὲς τὰ ἐγκαίνιά του ἐν Πειραιεῖ καὶ ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν του. 'Η μηχανὴ ἔχει δύναμιν 35 ἵππων. — Καὶ τρίτος ἤδη 'Επίσκοπος, ὁ "Υδρας κ. 'Αρσένιος μετὰ τοὺς ἀρχιεπισκόπους Κερκύρας καὶ Σύρου συνέστησε ταμεῖον πρὸς περίθαλψιν τοῦ ἱεροῦ κλήρου. 'Υπὲρ τοῦ ταμείου τούτου συνελέγησαν μέχρι τοῦδε 6000 δραχμῶν. — 'Εν Σύρῳ ὑπερβολικὴν ὑπερτίμησιν ἔλαβον τὰ ἡμερομίσθια, κατέστησαν δὲ περιζήτητοι οἱ κτίσται, οἱ μαρμαρουργοί, οἱ ξυλουργοὶ καὶ οἱ ἐργάται. Σχεδὸν εἰς τὰς πλείστας ἐπαρχίας τοῦ κράτους παρατηρεῖται ὁμοία ἔλλειψις ἐργατικῶν χειρῶν, ἐξ οὗ καταφαίνεται ὁ ἀναπτυχθεὶς ὀργασμὸς ἐν τῇ καλλιεργείᾳ τῶν παραγωγῶν δυνάμεων τοῦ τόπου. — Μετὰ δραστηριότητος ἐπιδιώκεται ἡ κατάδυσις ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς ἑταιρίας τοῦ συνδέοντος τὰς Κυκλάδας νήσους τηλεγραφικοῦ καλωδίου, ὑπάλληλοι δὲ τῆς κυβερνήσεως ἐπισπεύδουσι τὴν κατασκευὴν τῶν ἐναερίων γραμμῶν εἰς τὰς διαφόρους νήσους καὶ τὴν σύστασιν τῶν τηλεγραφείων. — 'Ο νομάρχης Πατρῶν ἠκύρωσε τὸ ψήφισμα τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου περὶ συνομολογήσεως λαχειοφόρου δανείου ἐκ τεσσάρων ἑκατομμυρίων δραχμῶν. — Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Χαλκίδος ἐψηφίσατο τὴν σύναψιν δανείου ἑκατονταχισχιλίων δραχμῶν πρὸς κατασκευὴν νέας ἀγορᾶς, ὑπονόμων, ὀχετῶν, ὁδῶν καὶ πρὸς οἱασδήποτε ἄλλας ἀνάγκας τοῦ τόπου. — 'Ακρὶς καταμαστίζει τὴν περιφέρειαν τῆς Λαρίσσης ἐπιφέρουσα μεγάλην φθοράν.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Εἰς κομψότατον τόμον ἐκ 12 τυπογραφικῶν φύλλων

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς «'Εστίας»

ἀντὶ δραχμῶν ν. 2.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

'Ετησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:

'Αθηνῶν δραχμὰς 9. — 'Επαρχιῶν δραχμὰς 11.

'Ετησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:

'Αθηνῶν δραχμὰς 18. — 'Επαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΑΤΘΙΔΕΣ ΑΥΡΑΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

Εἷς τόμος εἰς μέγα σχῆμα ἐκ σελίδων 310, καλλιτεχνικῶς ἐκτετυπωμένος καὶ πολυτελῶς δεδεμένος.

Πωλεῖται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς 'Εστίας ἀντὶ δραχμῶν 10.

ΩΡΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Μουσεῖον ἐν τῇ 'Ακροπόλει

Τρίτην — Πέμπτην — Σάββατον, 2 — 5 μ. μ.

'Η 'Ακρόπολις εἶνε προσιτὴ καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. "Αδεια τοῦ γενικοῦ ἐφόρου ἀπαιτεῖται διὰ νυκτερινὴν ἐπίσκεψιν.

Θησεῖον

Εἶνε προσιτὸν καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. 'Απόμαχος οἰκῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Θησείου ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὸν αἰτοῦντα.

Κεντρικὸν ἐθνικὸν μουσεῖον

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Τρίτης, 9 — 12 π. μ. καὶ 2 — 5 μ. μ.

Συλλογαὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἐξαιρετέων ἑορτῶν ἀπὸ τῆς 2 — 5 μ. μ. τὸν χειμῶνα καὶ ἀπὸ τῆς 3 — 6 τὸ θέρος. Τὸ Σάββατον δωρεάν, τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐπὶ πληρωμῇ δραχ. 1 κατὰ πρόσωπον.

Φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

Τετάρτην — Σάββατον, 9 — 12 π. μ.

Δημοτικὸν μουσεῖον Πειραιῶς

'Εν τῷ καταστήματι τοῦ Γυμνασίου.

Καθ' ἑκάστην, 2—5 μ.μ.

'Εν 'Αθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου 'Ανδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β'. 787

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 385. — 13 Μαΐου 1884. — Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 437

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΤΗΣ, Διήγημα Ἐδμόνδου Ἀμπού.
Ο ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΒΙΟΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑΙ.
Ο ΔΑΙΜΩΝ κατὰ τοὺς Κρῆτας, ὑπὸ Ι. Δ. Κονδυλάκη.
Ο ΓΚΙΩΝΗΣ ποίημα ὑπὸ Γ. Δροσίνη.
ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὁ ἄρτι ἐπισκεφθεὶς τὴν Ἀνατολὴν ἀρχιδοὺξ Ῥοδόλφος, διάδοχος τοῦ αὐστριακοῦ θρόνου, ἀνέλαβε, καθ' ἃ ἀναγινώσκομεν ἐν εὐρωπαϊκῇ ἐφημερίδι, νὰ ἀσχοληθῇ εἰς τὴν σύνταξιν μεγάλης συγγραφῆς ἐθνογραφικῆς περὶ τῆς αὐστροουγγρικῆς μοναρχίας. Τὸ ἔργον θὰ ἀποτελεσθῇ ἐκ πολλῶν τόμων, θὰ διαιρῆται δὲ εἰς τρία μέρη, πλὴν τῆς εἰσαγωγῆς καὶ τοῦ ἐπιλόγου. Μετὰ τὴν εἰσαγωγήν, ἐν ᾗ θὰ δηλοῦται ὁ σκοπὸς τοῦ ἔργου, καὶ γενικήν τινα περιγραφὴν ὑπὸ ὀρεογραφικήν, ὑδρογραφικὴν καὶ κλιματολογικὴν ἔποψιν, τὸ πρῶτον μέρος τοῦ βιβλίου θὰ πραγματεύηται περὶ τῶν κυρίως αὐστριακῶν καὶ σλαβικῶν χωρῶν τῆς αὐτοκρατορίας, τὸ δεύτερον περὶ τῶν εἰς τὸ οὐγγρικὸν στέμμα ἀνηκουσῶν, ἤτοι τῆς κυρίως Οὐγγαρίας, Φιοῦμε, τῆς Κροατίας καὶ τῆς Σλαβωνίας· τέλος δὲ τὸ τρίτον περὶ τῶν δύο νεωστὶ προσαρτηθεισῶν ἐπαρχιῶν, τῆς Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης. Ἕκαστος λαός, ἀνήκων εἰς τὴν εὐρεῖαν ἀψβουργικὴν αὐτοκρατορίαν, θὰ μελετηθῇ ὑπὸ τὰς ποικίλας αὐτοῦ ἐπόψεις, ἤτοι ὑπὸ τὴν τῆς γλώσσης, τῆς φιλολογίας, τῆς ἱστορίας, τῆς καταγωγῆς καὶ τῆς ἐποχῆς τῆς προσαρτήσεως αὐτοῦ εἰς τὸ αὐστριακὸν κράτος· μεθ' ὃ θὰ γείνῃ ἐπιμελὴς ἔρευνα περὶ τῆς παρ' ἑκάστῳ καταστάσεως τῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης, περὶ τῆς δημοτικῆς ποιήσεως καὶ τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν μουσικῆς, τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τῶν ἑκασταχοῦ ἐπιχωριαζόντων ἠθῶν καὶ ἐθίμων, περὶ τῶν ἐθνικῶν χορῶν, τελετῶν γάμου καὶ ταφῆς, τοῦ τρόπου τῆς γεωργίας, τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας, τῆς θήρας καὶ ἁλιείας, περὶ μεταλλουργίας καὶ δασονομίας, ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας.

Ὁ τελευταῖος τόμος θὰ περιέχῃ τὸ συμπέρασμα, ἤτοι πραγματείαν περὶ τῶν δεσμῶν, οἵτινες συγκρατοῦσιν ἡνωμένους τόσον διαφόρους ἀλλήλων λαούς, περὶ τῆς δυναστείας, τοῦ στρατοῦ, τῶν κοινῶν συμφερόντων πάντων τῶν λαῶν τῆς μοναρχίας, καὶ τῆς θέσεως, ἣν αὕτη κατέχει ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἐκ τούτων βλέπει ἕκαστος ὅτι τὸ ἔργον ἔσται μέγιστον, ἀληθὴς ἐγκυκλοπαιδεία ἱστορική, ἐπιστημονική, καλλιτεχνικὴ καὶ τοπογραφικὴ τῆς Αὐστροουγγαρίας· τούτου δ' ἕνεκα ὁ ἡγεμονικὸς συγγραφεὺς ἐζήτησε τὴν συνεργασίαν πολλῶν διακεκριμένων ἀνδρῶν τῆς Αὐστρίας. Καὶ ἤδη ἐσχηματίσθησαν δύο ἐπιτροπαί, μία φιλολογικὴ καὶ ἄλλη καλλιτεχνικὴ πρὸς ταξινόμησιν τῆς ὕλης καὶ διοργάνωσιν τῆς διανομῆς τῆς ἐργασίας. Ὁ πρίγκηψ Ῥοδόλφος ἀνέλαβεν αὐτὸς τὴν ὁριστικὴν σύνταξιν τοῦ συνόλου ἔχων τὴν σύμπραξιν τοῦ συμβούλου Weilen. Τὸ δὲ περὶ Οὐγγαρίας μέρος τῆς συγγραφῆς ἀνέθηκεν εἰς τὸν Μαυρίκιον Jokaï, τὸν διάσημον Οὔγγρον μυθιστοριογράφον.

— Ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπίμονοι καταβάλλονται προσπάθειαι πρὸς ἀπονομὴν καὶ εἰς τὰς γυναῖκας τῶν αὐτῶν δικαιωμάτων, ἅτινα μέχρι τοῦδε εἶνε ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῶν ἀνδρῶν. Ὁ ἀγὼν οὗτος ὑπὲρ τῆς ἰσότητος τῶν δύο φύλων κατήγαγεν ἐσχάτως σπουδαίαν νίκην ἐν Ὀξφόρδῃ. Τὸ πανεπιστήμιον τῆς πόλεως ταύτης ἦτο μὲν ἀπὸ πολλοῦ ἤδη προσιτὸν εἰς γυναῖκας μαθητρίας, ἀλλὰ πάντοτε ἠρνήθη νὰ δεχθῇ αὐτὰς εἰς ἐξετάσεις διδακτορικάς. Ἀλλὰ μετὰ διαρκῆ πεισματώδη ἀγῶνα μεταξὺ τῶν ὑπερμάχων καὶ τῶν πολεμίων τῶν δικαιωμάτων τῆς γυναικός, αἱ πανεπιστημιακαὶ ἀρχαὶ ἀπαρνούμεναι τὰς μέχρι τοῦδε ἰσχυούσας προλήψεις, ἀπεφάσισαν διὰ πλειονοψηφίας ἵνα τοῦ λοιποῦ καὶ αἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ καλοῦ φύλου γίνωνται δεκταὶ εἰς ἐξετάσεις διὰ τοὺς διαφόρους ἀκαδημαϊκοὺς βαθμοὺς καὶ ἀπολαμβάνωσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὅλα τὰ πλεονεκτήματα, ἅτινα τὰ διπλώματα παρέχουσιν εἰς τοὺς κεκτημένους αὐτά.

— Ὁ διάσημος καθηγητὴς καὶ ἰατρὸς Βένεδικτ, ἐπισκεφθεὶς ἐπ' ἐσχάτων τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὰς Ἀθήνας, δημοσιεύει ἐν τῇ « Γερμ. Ἐφημερίδι » τῆς Βιέννης τὰς ἐκ τῆς ἐκδρομῆς ἀναμνήσεις. Μετ' ἐπαίνων ἀναφέρει τὸν Μαυρογένην-πασσᾶν, εἰς οὗ τὴν ἐπιρροὴν ὀφείλει τὴν ἄδειαν τῆς ἐπισκέψεως τουρκικοῦ τινος δεσμωτηρίου, ὡς καὶ τὸν « μεγαλοφυῆ Ἕλληνα ἰατρὸν » Ζαμβακόν, ὅστις μετ' αὐταπαρνήσεως νοσηλεύει τοὺς ἐν Σκουτάρει λεπρούς.

— Ὁ γνωστὸς ἐκδότης τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων Τάουχνιτς, ἀποθανὼν κατ' αὐτάς, ἐκληροδότησεν ὑπὲρ τὰ τέσσαρα ἑκατομμύρια μαρκῶν τῇ πόλει τῆς Λειψίας, ἣν καὶ ζῶν δαψιλῶς εὐηργέτησεν. Ἐπὶ 200 ἔτη ἓν μέρος τῶν τόκων θὰ προστίθηται εἰς τὸ κεφάλαιον, ὅπερ, κατὰ τὸ « Ἡμ. Φύλλον », μέχρι τοῦ ἔτους 2084 θὰ συμποσωθῇ εἰς 200 ἑκατομμύρια μαρκῶν.

— Ἐν τῇ πρό τινος δημοσιευθείσῃ αὐτοβιογραφίᾳ του διηγεῖται ὁ περιφανὴς μυθιστοριογράφος Τρόλλοπ, ὅτι ἐκ τῶν 43 διηγημάτων του καὶ ἄλλων φιλολογικῶν ἔργων ἐκέρδησεν 69,000 λιρῶν. Τῷ 1864 ἔλαβε 3,525 διὰ μόνον τὸ διήγημα « Ἐμπορεῖς νὰ τὴν συγχωρήσῃς; » Can you forgive her? Ὁ « Ἡμερήσιος Τηλέγραφος » λέγει ὅτι, μετὰ τὸν Οὐάλτερ Σκώτ, οὐδεὶς ἕτερος ἄγγλος συγγραφεὺς οὔτε τῆς νῦν, οὔτε τῶν πρόσθεν ἑκατονταετηρίδων ἐκέρδησε παρὰ τῶν ἐκδόντων τὰ πονήματά του βιβλιοπωλῶν πλείονα τοῦ Τρόλλοπ. Ἡ ἐφημ. « Ἠχὼ » τοὐναντίον διατείνεται, ὅτι ὁ Κάρολος Δίκενς ἐπλούτησεν ἐκ τῶν ἰδίων πονημάτων μᾶλλον ἢ ὁ Τρόλλοπ· ὁ δὲ λόρδος Λύττων ἐπώλησεν ἀντὶ 30,000 λιρῶν τῇ ἑταιρίᾳ Ῥούτλεζ τὸ δικαίωμα νὰ παρασκευάσῃ εὐωνοτέραν τινὰ ἔκδοσιν τῶν πονημάτων του. Εἴκοσι χιλιάδας λιρῶν ἔλαβεν ὁ πλοίαρχος Μαρρυὰτ δι' ἓν μυθιστόρημα θαλασσινόν· παρὰ δὲ τοῦ βιβλιοπώλου Λόγκμαν ἔλαβεν ὁ Βήκονσφηλδ διὰ μόνον τὸν « Ἐνδυμίωνα » 10,000 λιρῶν.

Ἡ πρὸ καιροῦ ὑπὸ τῆς « Ἑστίας » προαγγελθεῖσα μετάφρασις τοῦ « Ἐμπόρου τῆς Βενετίας » τοῦ Σαικσπείρου ὑπὸ τοῦ κ. Δημητρίου Βικέλα ἐξεδόθη πρὸ μικροῦ ἐκ τῶν Καταστημάτων Ἀνδρέου Κορομηλᾶ. Τὸ δρᾶμα τοῦτο εἶνε τὸ ἕκτον σαικσπείρειον ἔργον, δι' οὗ ὁ διακεκριμένος ἡμῶν λόγιος πλουτίζει τὴν νέαν ἑλληνικὴν φιλολογίαν, ἡ δὲ μετάφρασις καὶ τούτου ἐγένετο ἐν γλώσσῃ ὁμαλῇ καὶ ζωντανῇ, οἵαν ὁ κ. Βικέλας μετεχειρίσθη καὶ εἰς τὰς ἄλλας τραγῳδίας τοῦ Σαικσπείρου, τὰς ὑπ' αὐτοῦ μετενεχθείσας εἰς τὴν ἑλληνικήν, αἵτινες τόσον εὐφήμως ἐκρίθησαν ὑπὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς δημοσίου καὶ ὑπὸ ἀλλοδαπῶν λογίων. Τοῦ νῦν δημοσιευομένου δράματος κάλλιστον ἀπόσπασμα ηὐτύχησε νὰ δημοσιεύσῃ ἄλλοτε ἡ « Ἑστία », παρέχουσα τοῖς ἀναγνώσταις αὐτοῖς δεῖγμα τῆς ἐργασίας τοῦ κ. Βικέλα· διὸ περιορίζεται ἀναγγέλλουσα τὸ ἔργον, ὅπερ, δὲν ἀμφιβάλλομεν, θέλει τύχει τῆς αὐτῆς εὐμενοῦς ἐκτιμήσεως, οἵας καὶ τὰ προεκδοθέντα πέντε ἀριστουργήματα τοῦ Ἄγγλου δραματουργοῦ.

— Ὁ ἐθνικὸς εὐεργέτης ἀείμνηστος Γεώργιος Ζαρίφης κατέλιπε διὰ διαθήκης του, ἣν συνέταξεν ἐν Παρισίοις ὅτε τὸ πρῶτον ἐκεῖ εἶχε προσβληθῇ ἐξ ἡμιπληγίας, τὰ ἑπόμενα ποσὰ πρὸς διαφόρους φιλεκπαιδευτικοὺς καὶ φιλανθρωπικοὺς σκοπούς: Εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Φιλανθρωπικὴν καὶ φιλεκπαιδευτικὴν Ἀδελφότητα φράγκα 25,00, εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολὴν διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς οἰκοδομῆς αὐτῆς 25,000, εἰς τὰ Ἐθνικὰ Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα 25,000, εἰς τὸν πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων Σύλλογον Ἀθηνῶν 25,000, εἰς τὸν ἑλληνικὸν Φιλολογικὸν Σύλλογον Κωνσταντινουπόλεως διὰ τὰ ἄπορα σχολεῖα τῆς

Digitized by Google

πρωτευούσης 20,000, εἰς τὰ σχολεῖα Θεραπείων 10,000, εἰς τοὺς πτωχοὺς ὀθωμανοὺς 25,000, εἰς τοὺς πτωχοὺς ἀρμενίους 10,000, εἰς τοὺς πτωχοὺς ἰσραηλίτας 10,000, εἰς τοὺς ἀρμενοκαθολικοὺς 5,000. Πρὸς τούτοις ἐντέλλεται τῇ συζύγῳ αὐτοῦ, ἣν ἀναδείκνυσιν ἐκτελεστὴν τῆς διαθήκης του, ὅπως ἐξακολουθῇ ἐφ' ὅρου ζωῆς χορηγοῦσα τὴν ἐκ χιλίων τουρκικῶν λιρῶν ἐπιχορήγησιν εἰς τὰ ἐν Φιλιππουπόλει Ζαρίφεια διδασκαλεῖα.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἡ Κωνσταντινούπολις μετὰ τῶν προαστείων αὐτῆς, πρὸς χρῆσιν τῶν ἀστικῶν σχολῶν ὑπὸ Ἰωάννου Γ. Κυφιώτου. Ἔκδοσις τρίτη, συμπληρωθεῖσα καὶ ἐπὶ τὸ μεθοδικώτερον ἐπεξεργασθεῖσα. Ἐν Ἀθήναις 1884. Σελ. α' — ιε'. 1 — 84.

[Τὸ προκείμενον πονημάτιον εἶνε σύντομος τοπογραφικὴ περιγραφὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν προαστείων αὐτῆς, τοῦ Κερατίου κόλπου, καὶ τῶν χωρίων καὶ κωμοπόλεων ἀμφοτέρων τῶν ἀκτῶν, τῆς τε Εὐρωπαϊκῆς καὶ Ἀσιατικῆς, τοῦ Βοσπόρου. Τοιαῦτα πονήματα, ὅταν μάλιστα συντάσσωνται μετὰ προηγουμένην ἰδίαν τοῦ συγγραφέως γνῶσιν τῶν τόπων καὶ τῶν μερῶν, περὶ ὧν διαλαμβάνουσιν, εἶνε πολύτιμοι ὁδηγοὶ παντὶ βουλομένῳ νὰ γνωρίσῃ αὐτούς. Τοιοῦτον δὲ εἶνε καὶ τὸ προκείμενον τοῦ κ. Κυφιώτου, ἀριθμοῦν ἤδη τρεῖς ἐκδόσεις, ὧν αἱ δύο πρῶται ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ὁ κ. Κυφιώτης ἔγραψε τὸ πονημάτιον τοῦτο ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς πρώτη γεωγραφικὴ γνῶσις τῶν φοιτώντων παίδων εἰς τὰ σχολεῖα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διὸ καὶ ἐν ὀλίγοις προτάσσει ὁδηγίας εἰς τοὺς διδασκάλους, ὡς εἰσαγωγὴν εἰς τὴν ἔναρξιν τῆς γεωγραφίας, βασιζομένας ἐπὶ τῶν τελευταίων ὁρισμῶν τῆς παιδαγωγικῆς. Διὸ καὶ μετεχειρίσθη γλῶσσαν καθαρεύουσαν, καὶ χαρακτῆρα λόγου εὔληπτον καὶ σαφῆ. Καίτοι δὲ τοιοῦτον προορισμὸν ἔχει τὸ βιβλιάριον, οὐχ ἧττον, ὡς διεσκευάσθη ἐν τῇ γ' ταύτῃ ἐκδόσει, δύναται κάλλιστα νὰ χρησιμεύσῃ καὶ ὡς ὁδηγὸς πρόχειρος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν περιχώρων αὐτῆς καὶ τοῦ Βοσπόρου εἰς πάντα θέλοντα νὰ γνωρίσῃ πᾶν ὅ,τι ἐν αὐτοῖς ἀξιοθέατον, ὡς πρός τε τὴν φυσικὴν καὶ κοινωνικὴν κατάστασιν, καὶ τὰς πολιτικὰς διαιρέσεις.

Ἐν πρώτοις μετὰ σύντομον προεισαγωγὴν λαμβάνων ὡς ἀφετηρίαν τὴν πρὸ τῆς γεφύρας Καράκιοϊ ὀθωμ. συνοικίαν Γενὶ ἢ Βαλιδὲ τσαμισί, περιγράφει τὴν παραλίαν τοῦ Κερατίου κόλπου, τὴν τῆς Προποντίδος καὶ τὰ λοιπὰ μεσόγεια μέρη, ὡς ἔχουσι τὰ νῦν, διερχόμενος ἓν πρὸς ἓν τὰ προάστεια, μνημονεύων τῶν Ἐκκλησιῶν, τῶν ὀθωμανικῶν τεμενῶν, τῶν δημοσίων κτιρίων, τῶν ἐκπαιδευτηρίων Ἑλλήνων καὶ Ὀθωμανῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἐθνικοτήτων, τῶν ἀξιοπεριέργων ἀντικειμένων, παρενείρων καὶ ἱστορικὰ ἐκ τῆς Βυζαντινῆς ἱστορίας καὶ παραδόσεις περὶ τῆς ἐτυμολογίας τῶν σημερινῶν ὀνομάτων Τουρκικῶν ἢ Ἑλληνικῶν κτλ. Μετὰ τοῦτο μεταβαίνει εἰς Πέραν, ἔνθα καὶ ἐνταῦθα ἀνερευνᾷ, ἔχων ὡς ἀφετηρίαν τὸν Γαλατᾶν, τὴν ἔξω τῆς αὐτόθι γεφύρας παραλίαν, τὴν ἔνδον ταύτης, καὶ τὰ μεσόγεια μέρη τοῦ τμήματος τούτου.

Μετὰ ταῦτα εἰσέρχεται εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ Βοσπόρου, ἀρχόμενος ἐκ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς ἀπὸ τοῦ Διπλοκιονίου (Βεσικτὰς), καὶ προχωρῶν μέχρι τοῦ τελευταίου ὁρίου πρὸς Β. τοῦ Φαναρακίου (Ῥούμελι φενέρ). Τοῦτ' αὐτὸ δὲ πράττει καὶ ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς ἀκτῆς ἀρχόμενος ἐκ Χρυσουπόλεως (Σκούταρι), καὶ φθάνων μέχρι τοῦ Ἀνατολ φενέρ. Οὕτω δὲ ὁ παραπλέων τὰς τερπνὰς ταύτας ἀκτὰς δύναται ἔχων τὸν ὁδηγὸν τοῦτον ἀνὰ χεῖρας νὰ γνωρίζῃ, καθόσον προχωρεῖ, τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο, τὰ διάφορα χωρία, τὴν κατάστασιν αὐτῶν, τοὺς οἰκήτορας, καὶ ὅ,τι ἔχει ἓν ἕκαστον ἰδιάζον.

Μετὰ ταῦτα προβαίνει εἰς τὴν περιγραφὴν μιᾶς ἑκάστης τῶν νήσων τοῦ Πρίγκηπος, τῶν ἀπέναντι τοῦ Ἡραίου ἀκρωτηρίου ΝΑ τῆς Κωνσταντινουπόλεως κειμένων. Μετὰ δὲ τὴν περιγραφὴν τούτων ἀφιεροῖ ἐν τέλει τοῦ πονήματος εἰδικὰ τμήματα συντομώτατα εἰς ἔκθεσιν τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν ἀγορῶν, χανίων καὶ λουτρώνων, τῶν τειχῶν, τῶν πυλῶν, τοῦ πληθυσμοῦ, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν οἰκοδομῶν, τῶν διοικητικῶν διαιρέσεων, τῶν προϊόντων, τῆς ἐσωτερικῆς συγκοινωνίας τῆς πόλεως, καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, τῶν συλλόγων, τῶν ἐφημερίδων, τῶν περιοδικῶν κτλ.

Τοιοῦτον ἐν συνόλῳ τὸ περιεχόμενον τοῦ πονηματίου τούτου, ὅπερ ἐξέχει οὐ μόνον διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῶν περιγραφῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν μέθοδον αὐτοῦ καὶ οἰκονομίαν περὶ τὴν κατάταξιν τῆς ἀπείρου καὶ πεπυκνωμένης ὕλης, ἣν περιέχει. Ἐν τελευταίᾳ σημειώσει ὁ πονήσας ἀναγράφει ὅτι προσεχῶς θέλει ἐκδοθῆ καὶ ὁ ἀνήκων εἰς τὸ βιβλίον τοπογραφικὸς χάρτης, καὶ ὅτι θὰ πωλῆται κατ' ἰδίαν.

Α. Μ.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Πέντε σπρώχνουν καὶ δέκα τραβοῦν.

2

Ἕνα ἐγέννησα υἱὸν καὶ οὗτος πάλιν δύο·
Εἰς τὤνομά μου τέσσαρα στοιχεῖα περικλείω.
Τὰ δεύτερά μου μόριον, τὰ πρῶτα ἰδικά σου,
Ἡγοῦμαι δὲ ἀκέφαλος εἰς πᾶν συμπέρασμά σου.
Εἰπὲ τὰ πρῶτα δεύτερα, τὰ δεύτερά μου πρῶτα,
μεθ' ἱερῶν νὰ μὲ ἰδῇς χωρὶς ν' ἀλλάξῃς ἰῶτα.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Ἔλπις — λεπίς

2

Ἡ λύσις τοῦ προβλήματος φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ἀδύνατος· ἀλλ' εἶνε μόνον περίπλοκος, διὰ μικρᾶς δὲ σκέψεως δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν αὐτήν. Πράγματι, ἃς λάβωμεν τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν ΜΝ (Σχ. 1), ἐφ' ἧς συναντῶνται

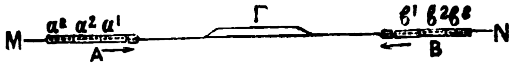

αἱ δύο ἁμαξοστοιχίαι Α καὶ Β, καὶ Γ τὴν μικρὰν πρόσθετον γραμμὴν τὴν χρησιμεύουσαν πρὸς διασταύρωσιν τῶν δύο ἁμαξοστοιχιῶν. Ἤδη διαιρέσωμεν εἰς τρία μέρη ἑκατέραν τῶν δύο ἁμαξοστοιχιῶν Α καὶ Β, ἤτοι εἰς $α^1$, $α^2$, $α^3$ καὶ $β^1$, $β^2$, $β^3$, ὧν ἕκαστον περιέχει ἀνὰ 10 βαγόνια, ἤτοι τόσα ὅσα δύναται νὰ περιλάβῃ ἡ πρόσθετος γραμμὴ τῆς συναντήσεως· α' καὶ β' θὰ ἀποτελῶσι τὸ ἔμπροσθεν μέρος ἑκατέρας τῶν ἁμαξοστοιχιῶν μετὰ τῆς ἀτμομηχανῆς. Ἃς ὑποθέσωμεν νῦν τὰς ἁμαξοστοιχίας κινουμένας κατὰ τὴν ἀρχικήν των διεύθυνσιν. Ἐνῷ ἔτι εὑρίσκεται μακρὰν τῆς διπλῆς γραμμῆς Γ, ἡ ἁμαξοστοιχία Α ἀποσπᾷ καὶ ἐγκαταλείπει ὀπίσω τὰ τελευταῖα βαγόνια, ἤτοι τὰ μέρη $α^2$ καὶ $α^3$, προχωρεῖ δὲ μόνον τὸ $α^1$ καὶ εἰσέρχεται καὶ σταματᾷ εἰς τὴν γραμμὴν τῆς συναντήσεως Γ. Οὕτω μένει ἡ εὐθεῖα γραμμὴ ἐλευθέρα· τότε ὁλόκληρος ἡ ἁμαξοστοιχία Β προχωρεῖ, διέρχεται δι' αὐτῆς καὶ συναντᾷ τὰ ἐγκαταλειφθέντα βαγόνια $α^2$ καὶ $α^3$ τῆς ἁμαξοστοιχίας Α, ἐν ᾧ τὸ τμῆμα α' προχωρεῖ, καὶ καταλαμβάνει τὴν θέσιν, ἣν τέως κατεῖχεν ἡ ἁμαξοστοιχία Β. Τότε ἡ ἁμαξοστοιχία Β παραλαμβάνει τὸ τμῆμα $α^2$ καὶ ὀπισθοδρομοῦσα

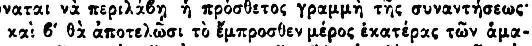

ἔρχεται καὶ ἀφίνει αὐτὸ εἰς τὴν μικρὰν πρόσθετον γραμμὴν Γ, μεθ' ὃ διὰ τῆς εὐθείας γραμμῆς προχωρεῖ πάλιν πρὸς τὴν διεύθυνσιν, ἐν ᾗ εὑρίσκεται τὸ τελευταῖον τμῆμα $α^3$. Τὸ τμῆμα $α^1$ μετὰ τῆς ἀτμομηχανῆς ὀπισθοδρομεῖ νῦν πρὸς τὴν διπλῆν γραμμὴν ὅπου μένει τὸ τμῆμα $α^2$, παραλαμβάνει αὐτὸ καὶ προχωρεῖ εἰς τὴν θέσιν ὅπου πρὶν εὑρίσκετο. Τότε ἡ ἁμαξοστοιχία Β' παραλαμβάνει καθ' ὅμοιον τρόπον τὸ τελευταῖον μεῖναν τμῆμα $α^3$, φέρει αὐτὸ εἰς τὴν πρόσθετον μικρὰν γραμμήν, τὸ ἀφίνει ἐκεῖ, αὐτὴ δὲ διὰ τῆς ἄλλης εὐθείας γραμμῆς διέρχεται καὶ προχωρεῖ πλέον ἀκωλύτως εἰς τὸν δρόμον της, ἔχουσα ἐντελῶς ἐλευθέραν τὴν γραμμήν. Τώρα τὰ 2 τμήματα $α^1$ καὶ $α^2$ ὀπισθοχωροῦσι πάλιν, ἔρχονται καὶ παραλαμβάνουσι τὸ τμῆμα $α^3$, καὶ οὕτως ἀπαρτισθεῖσα πάλιν ὁλόκληρος ἡ ἁμαξοστοιχία Α δύναται καὶ αὐτὴ νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐλευθέρως τὸν δρόμον της πρὸς τὴν διεύθυνσιν Ν.

Τὸ πρόβλημα ἐλύθη· ἃς ἐπιχειρήσῃ τώρα μόνος του ὁ ἀναγνώστης λαμβάνων ἓν μολυβδοκόνδυλον νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν μέθοδον τῆς λύσεως· στοιχηματίζομεν ὅτι διὰ πρώτην φορὰν δὲν θὰ τὸ κατορθώσῃ.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Μαΐου 11 — **ΑΘΗΝΩΝ** — **11 Μαΐου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματικὴ	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	381.
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.—	392. 1/2	500	443.50
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	431.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.—	250	271.
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200.—	250	261.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205.—	250	215.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225.—	250	253.
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.—	100.—	100	100.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	303.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος...... Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.—	1.000	4190.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα........ Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.—	300	293.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	125.
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	113.50
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	507.
Ἑταιρία Φωταερίου.............. Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου....... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων......... Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας.. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ	
Λονδίνου............... Τραπεζικὸν 3μην.	26.15
» .... Ὄψεως.... »	26.30
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης..... 3 ἡμ.	104. 1/4
» » ... Τραπεζικὸν 8μην.	103. 1/2

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ		
Εἰκοσάφραγκον.........	Φράγκα	21.
Λίρα Στερλίνα.........	»	
Λίρα Ὀθωμανική.......	»	23.90
Αὐστριακὸν Φλωρίον...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Ὅλους τοὺς τόμους καὶ τὸ ζητηθὲν βιβλίον ἀπεστείλαμεν ταχυδρομικῶς. Σᾶς ἐγράψαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Μ. Ι. Μ. Ἐνταῦθα. Τὸ σημειούμενον ἔργον τοῦ κ. Α. Παράσχου δὲν ἐξεδόθη ἔτι διὰ τοῦ τύπου. — κ. Ν. Δ. Εὐχαρίστως θέλομεν τὸ δημοσιεύσει. Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον, σημειοῦμεν ὅτι τὰ ὑφάσματα ταῦτα εἶνε προϊόντα τῆς Ἰνδικῆς, περίφημος δ' ἦτο ἄλλοτε ἡ λεπτότης τῆς κατεργασίας αὐτῶν. Ὁ λόρδος Landerdale διηγεῖται ὅτι ἐν Βεγγάλῃ κατεσκεύαζον ἄλλοτε εἶδός τι *μουσσελίνης*, τῆς ὁποίας χρῆσιν ἐποιοῦντο μόνον αἱ ἀνώτεραι τάξεις, ἥτις τόσον λεπτὴ ἦτο, ὥστε μόλις ἦτο ὁρατὴ ἁπλουμένη ἐπὶ ὑγρᾶς χλόης. Ὅτε ποτὲ ἡ κόρη Ἄγγλου τινὸς ἄρχοντος ἐπετιμήθη ὑπ' αὐτοῦ ὅτι τὸ ἔνδυμά της ἦτο ὑπὲρ τὸ δέον διαφανές, ἡ νεᾶνις ἔδειξεν εἰς τὸν πατέρα της, ὅτι ἔφερεν ἀλλεπάλληλα ἑπτὰ φορέματα ἐκ τοιαύτης *μουσσελίνης*. Ἄλλοτε δὲ πάλιν ἐτιμωρήθη ὁ ὑπηρέτης ἰθαγενοῦς τινος μεγιστᾶνος, διότι τοιοῦτόν τι ὕφασμα ἀοράτου μουσσελίνης εἶχεν ἀφήσει ἐν λειμῶνι, ὅπου κατέφαγεν αὐτὸ ἀγελὰς ἐκεῖ που βόσκουσα! — κ. Χ. Π. Κ. Λάρισσαν. Ἐπληρώθη ἡμῖν παρὰ τοῦ κ. Ι. Δ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Π. Π. *Ὀρνιθεῖον* ἐλέγετο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ *κοτέτσι*. Ἄλλο πρᾶγμα εἶνε τὸ ὀρνιθοτροφεῖον τὸ παρὰ Γάλλοις basse-cour. — κ. Ι. Α. Σῦρον. Εἰς ἐπιστολήν σας ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. — *Ἀτθίδι*. Διὰ τῆς φιλαρεσκείας πρὸ πάντων. Ἂν ἡ καλλονὴ εἶνε τὸ κυριώτερον αὐτῆς ὅπλον, ἡ φιλαρέσκεια εἶνε ἡ ἀκόνη, ἐφ' ἧς ὀξύνεται τὸ ὅπλον τοῦτο. — κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Ι. Β. Βουκουρέστιον. Οἱ τόμοι ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς. Ἐγένετο ἡ διόρθωσις τῆς διευθύνσεως κατὰ τὴν σημείωσίν σας. — κ. Κ. Δ. Βεβαίως εἶνε ἐπιτετραμμένον, ἀλλὰ πάντοτε μέχρις ὁρίου τινός. Πόσον κωμικὴ καταντᾷ ἐνίοτε ἡ ὑπερβολὴ μαρτυρεῖ τὸ λεγόμενον περὶ μεγιστᾶνός τινος Ἱσπανοῦ, ὅστις πνέων τὰ λοίσθια ἐστράφη κατὰ τὴν ἐσχάτην αὐτοῦ στιγμὴν πρὸς τοὺς παρισταμένους καὶ εἶπε· «Κύριοί μου, ἐλπίζω νὰ τύχω τῆς συγγνώμης σας, ὅτι ἀναγκάζομαι νὰ ἀποθάνω ἐνώπιόν σας!» — κ. Β. Χ. Ι. Σμύρνην. Προπληρωτέα. Τὸ ἀντίτιμον δύνασθε νὰ ἀποστείλητε ταχυδρομικῶς διὰ γαλλικοῦ γραμματοσήμου, ἐντὸς συστημένης ἐπιστολῆς. — κ. Ν*. Μετὰ μίαν ἢ δύο ἑβδομάδας ἐλπίζομεν νὰ εἶνε ἑτοίμη. ἵνα δημοσιευθῇ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ». Ἐπὶ τοῦ ἄλλου ἐρωτήματός σας δὲν δυνάμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν. — κ. Π. Κ. Παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις ἐνταῦθα εὑρίσκεται συλλογὴ τῶν ποιητικῶν ἔργων τοῦ Βηλαρᾶ, ἀλλ' ἐν αὐτῇ, νομίζομεν, δὲν περιλαμβάνεται τὸ ἄλλως χαριέστατον ἐκεῖνο ποίημα, ἴσως διὰ τὸ ἀσκανδάλιστον. Κυκλοφορεῖ ὅμως χειρόγραφον, καὶ δὲν εἶνε δύσκολον νὰ τὸ ἐξιχνιάσητε· ἀρχίζει διὰ τῶν ἑξῆς·

Γι' αὐτὸν ὅπου 'ρωτοῦσες
πῶς λένε τὤνομά του,
Ἐξέτασα καὶ μοῦ 'παν
πατρίδα καὶ γενιά του
καὶ τὸ ἀξίωμά του . . .

κκ. Μ. Κ. Π. Σῦρον, Α. Δ. Πάτρας καὶ Π. Π. Σ. Σουλινᾶν. Ἐλήφθησαν.—Φίλῳ Μ*. Ὅταν ἡ αἴτησις γίνεται μετ' εὐφυΐας πολλάκις ἐπιτυγχάνει· ἀλλὰ δὲν εἶνε ἴδιον παντός. Ἡ ἀναφερομένη δὲ περίστασις μᾶς ὑπενθύμισε τὸν ἀββᾶν Γαλιάνην, ἕνα τῶν εὐφυεστέρων ἀνδρῶν τοῦ ΙΗ' αἰῶνος, ὅστις ἠσχολεῖτο καὶ εἰς τὴν ἀρχαιολογίαν καὶ φυσικὴν ἱστορίαν. Οὗτος ἔχων μεγάλην συλλογὴν ὀρυκτῶν ἡφαιστειογενῶν τοῦ Βεσουβίου, ἀπέστειλεν αὐτὴν δῶρον εἰς τὸν πάπαν Βενέδικτον τὸν ΙΔ', ἐπιγράψας ἐφ' ἑνὸς τῶν κιβωτίων τῆς συλλογῆς τὸ εὐαγγελικὸν «**Fac ut lapides isti panes fiant**» (εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται). Ὁ Βενέδικτος κατενόησε τὴν ἔννοιαν καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν ἀποστείλαντα πλουσίαν ἀμοιβήν. — κ. Ν. Μ. Τὸ σχέδιον εἶνε εὐφυές, ἀλλά, νομίζομεν, ἀκατόρθωτον. Οὐχ ἧττον σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ.κ. Ι. Δ. Δ. καὶ Γ. Δ. Α. Κεφαλληνίαν. Ἀπεστάλησαν. — κ. Κ. Ν. Τρίκκαλα. Ἐνεγράψαμεν καὶ τὸν κ. Δ. Κ. Εἰς ἐπιστολήν σας ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[10 Μαΐου (Πέμπτη) 1884]

Τὴν 21 ἱσταμένου ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς ἀναχωρεῖ ἐντεῦθεν εἰς Πετρούπολιν ἵνα παρασταθῇ εἰς τοὺς γάμους τοῦ μεγάλου δουκὸς Σεργίου, ἀδελφοῦ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρωσσίας. Ἐκεῖθεν μετὰ τῆς βασιλίσσης θέλει μεταβῇ εἰς Βισβάδεν καὶ κατόπιν εἰς Κοπενάγην. Κατὰ τὴν «Ν. Ἐφημερίδα» ὁ βασιλεὺς θὰ ἀφήσῃ τὸν δευτερότερον βασιλόπαιδα Γεώργιον ἵνα σπουδάσῃ ἐκεῖ τὰ ναυτικά. Ταχθήσεται δὲ παρ' αὐτῷ ὡς προγυμναστὴς ὁ ἀξιωματικὸς τοῦ ναυτικοῦ κ. Γαρουφαλιᾶς. — Ἀπῆλθε σήμερον εἰς Θεσσαλίαν ὁ πρωθυπουργὸς κ. Τρικούπης ἵνα ἐπιθεωρήσῃ τὰ ἐκεῖ τελεσθέντα ἔργα καὶ ἴδῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν κατάστασιν τῆς χώρας. — Περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐπιόντος μηνὸς δύο τμήματα τῆς γραμμῆς τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς - Πατρῶν ἔσονται καθ' ὅλα ἕτοιμα καὶ παραδοθήσονται εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ κοινοῦ· τὸ τμῆμα Πειραιῶς-Ἐλευσῖνος καὶ τὸ τμῆμα Καλαμακίου-Κορίνθου. Ἡ ἐπίσημος τελετὴ τῶν ἐγκαινίων γενήσεται ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Κόρινθον κατὰ Μάρτιον τοῦ ἐπιόντος ἔτους, ὅτε ἀποπερατωθήσεται καὶ πᾶσα κατὰ τὴν Μεγαρίδα ἐργασία. — Ὑπεγράφη μεταξὺ τῶν σιδηροδρομικῶν Ἑταιριῶν Πειραιῶς-Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου καὶ Λαυρίου σύμβασις, δι' ἧς συνομολογεῖται ἡ ἀμοιβαία τῶν δύο σιδηροδρόμων ὑπηρεσία, τῶν τε ἐπιβατῶν καὶ ἐμπορευμάτων, καὶ κανονίζονται τὰ τῆς συναντήσεως καὶ τῆς μεταγωγῆς τῶν ἁμαξοστοιχιῶν αὐτῶν. — Κατὰ τὰς ἐπισήμους πληροφορίας οἱ κατ' ἔτος ἀγρευόμενοι κατὰ τὰ ἑλληνικὰ παράλια ἰχθῦς ἀνέρχονται εἰς 3,000,000 ὀκάδων. Ἡ τιμὴ δὲ αὐτῶν δύναται νὰ ὁρισθῇ κατὰ μέσον ὅρον εἰς μίαν δραχμὴν κατ' ὀκᾶν. — Εἰς τὸν ἀνάδοχον τῆς τομῆς τοῦ κορινθιακοῦ ἰσθμοῦ στρατηγὸν Τὺρρ λέγεται ὅτι θέλει παραχωρηθῇ καὶ ἡ εὔρυνσις τοῦ πορθμοῦ Εὐρίπου κατὰ τὸ πρὸ τῆς Χαλκίδος στενόν, προσεχῶς δ' ἀποστέλλονται μηχανικοὶ ὑπ' αὐτοῦ ἵνα μελετήσωσι τὸ ἔργον. — Ἀγγέλλεται ὅτι πολλοὶ Ἕλληνες χωρικοὶ ἐκ τοῦ Πόντου καὶ τῆς Τραπεζοῦντος ἐπιθυμοῦσι νὰ μεταναστεύσωσιν εἰς Θεσσαλίαν. Πρὸς τοῦτο ἀπετάθησαν πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικὴν πρεσβείαν ἐξαιτούμενοι νὰ παραχωρηθῶσιν αὐτοῖς τὰ μέσα πρὸς μετανάστευσιν· ἡ δὲ πρεσβεία ἔφερε τοῦτο εἰς γνῶσιν τοῦ ὑπουργείου. — Ἀφίκετο ἐνταῦθα ὁ διευθυντὴς τοῦ γνωστοῦ ἐν Βενετίᾳ φωσφοροποιείου κ. Βασκιέρα, ὅπως διαπραγματευθῇ τὴν κατασκευὴν τῶν φωσφόρων πρὸς χρῆσιν τοῦ μονοπωλίου. Οὐδεμία ἐν τούτοις ληφθήσεται παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἀπόφασις, ἂν μὴ ἀποδειχθῇ ἀδύνατος ἡ κατασκευὴ τούτων ἐπὶ ὅροις ἐπωφελέσι τῷ δημοσίῳ ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἐργοστασίων. — Ἀνεχώρησαν εἰς Λαμίαν οἱ νεωστὶ ἀφικόμενοι Ἑλβετοὶ μηχανικοὶ Μ. Ὠβίν, Λ. Βάκ, Ε. Βοσσὰρδ καὶ Α. Θωμᾶς, ἵνα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοσίων ἔργων Κ. Ξ. Βλαχοπούλου ἐνεργήσωσι τὴν διαχάραξιν τῆς ἀπὸ Λαμίας εἰς Δομοκὸν ἐθνικῆς ὁδοῦ καὶ διαφόρων ἄλλων ὁδῶν ἐν τῷ νομῷ Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος. — Ὑπὸ τῆς Πανελληνίου ἀτμοπλοϊκῆς ἑταιρίας συνάπτεται ἐντὸς ὀλίγου σύμβασις πρὸς τὸν σιδηρόδρομον Πειραιῶς-Πελοποννήσου διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν ἐπιβατῶν τῆς ἑταιρίας ταύτης διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου. — Ἡ ἀξία τῆς ὑλοτομηθείσης ξυλείας καὶ τῶν συλλεγέντων δασικῶν προϊόντων κατὰ τὰ 1882—83 ἀνῆλθεν εἰς 10,805,364,74. Ἐπὶ τῶν προϊόντων τούτων εἰσεπράχθησαν δικαιώματα καὶ φόροι ὑλοτομίας δρ. 1,530,768,36. Ἡ ξυλεία αὕτη ἀνήρχετο εἰς 499,741 κυβικὰ μέτρα. Οἱ δὲ ἐκ ξυλείας κατασκευασθέντες ἄνθρακες, ἄσβεστοι καὶ δεψικαὶ οὐσίαι ἀνῆλθον εἰς 1 ἑκατ. 941,307 στατῆρας. — Ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς συνόδου προταθέντων τριῶν ὑποψηφίων ἐνεκρίθη διὰ Β. Διατάγματος ὅπως χειροτονηθεὶς κατασταθῇ ἀρχιεπίσκοπος τῆς ἐπισκοπῆς Κερκύρας ὁ ἀρχιμανδρίτης κ. Εὐστάθιος Βουλισμᾶς, ἐφημέριος τῆς ἐν Ὀδησσῷ ἑλληνικῆς Κοινότητος. — Ὁ ἐν Λονδίνῳ ὁμογενὴς κ. Π. Βαλλιάνος ἀπέστειλε πρὸς τὴν ἐφορίαν τοῦ θεραπευτηρίου ὁ Εὐαγγελισμὸς 10,000 δρ. ἵνα ἐκ τῶν προσόδων αὐτῶν διατηρῆται μία κλίνη ἐν τῷ θεραπευτηρίῳ, ἐν ᾗ νὰ νοσηλεύηται διαρκῶς εἷς ἄπορος ἀσθενής. — Γαλλικὸς δραματικὸς θίασος, ἐκ καλῶν ἠθοποιῶν ἀποτελούμενος, ἀφίκετο ἐνταῦθα, ἵνα δώσῃ ἐν τῷ χειμερινῷ θεάτρῳ μικρὰν σειρὰν γαλλικῶν παραστάσεων. — Ἔκθεσις ἀνθέων προετοιμάζεται διὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος ἐν Πάτραις διενεργουμένη ὑπὸ διαφόρων φιλοκάλων δεσποινῶν καὶ κυρίων τῆς πόλεως ἐκείνης, καλλιεργούντων πλεῖστα εἴδη ἀνθέων καὶ φυτῶν.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11.

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΕΛΕΤΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ

Ἀντίτυπα τῶν δημοσιευθεισῶν μελετῶν, ὧν ἕκαστον τιμᾶται δραχμὰς πέντε, εὑρίσκονται παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις Ἀντωνιάδῃ καὶ Ἀνέστῃ Κωνσταντινίδῃ.

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου,

μεταφρασθὲν ὑπὸ ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ, ΥΦΗΓΗΤΟΥ.

Τιμᾶται φράγκων 3 ½.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 2 ½ φράγκων.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. **2,80**.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

Πωλούμενα ἐν τῷ Γραφείῳ

τῆς «Ἑστίας» καὶ τῆς «Ἀκροπόλεως»

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Δρ. 1,80.

ΚΡΗΤΙΚΟΙ ΓΑΜΟΙ

Δρ. 2,40.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β'. 791

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 386. — 20 Μαΐου 1884. — Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 438

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΔΥΣΜΟΡΦΟΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ, διήγημα.

ΜΕΓΕΘΟΣ καὶ ΗΛΙΚΙΑ τῶν ΓΗΡΑΙΟΤΕΡΩΝ ΔΕΝΔΡΩΝ.

ΤΟ ΚΕΝΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΝΝΙΤΣΑΣ διήγημα, ὑπὸ Γ. Δροσίνη.

ΔΥΟ ΙΔΙΟΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ.

ΑΙ ΔΑΠΑΝΑΙ ΤΟΥ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΒΙΟΥ.

ΤΙ ΛΕΓΕΙ Η ΘΑΛΑΣΣΑ ποίημα ὑπὸ Δ. Βικέλα.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΑΝΙΑΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΖΩΟΤΟΜΙΣΤΩΝ ὑπὸ Ν. Δ. Πίστη.

ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΣ ΦΑΡΟΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

Γενομένης τῆς κρίσεως ἐπὶ τῶν ὑποβληθέντων εἰς τὸν Β' διαγωνισμὸν τῆς «Ἑστίας» 17 διηγημάτων, ἐκρίθη ὡς σχετικῶς κρεῖττον καὶ ἐπαίνου ἄξιον τὸ φέρον τὸν τίτλον «ὁ Μπάρμπα-Θωμᾶς», κατὰ δεύτερον δὲ λόγον τὸ ἐπιγραφόμενον «Ὁ υἱὸς τοῦ ἱερέως». Ἀποσφραγισθέντων δὲ τῶν οἰκείων δελτίων, εὑρέθη ὅτι συγγραφεὺς τοῦ μὲν πρώτου εἶνε ὁ **κ.** Νικόλαος Ἰω. Σταματέλος, Λευκάδιος, τοῦ δὲ δευτέρου ἄγνωστος, κρυπτόμενος ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Δωδωναῖος. Ἀμφότερα πιθανῶς τὰ διηγήματα ταῦτα ὡς καὶ ἡ κρίσις τῆς Ἐπιτροπῆς θέλουσι δημοσιευθῆ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ».

Παρακαλοῦνται οἱ ὑποβαλόντες ἔργα εἰς τὸν ἄρτι κριθέντα διαγωνισμὸν τῆς «Ἑστίας» νὰ ζητήσωσι καὶ λάβωσιν ἕκαστος ἐκ τοῦ γραφείου αὐτῆς τὸ δελτίον, δι' οὗ συνωδεύετο τὸ οἰκεῖον διήγημα.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

— Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Poetry of Modern Greece Specimens and extracts, translated by Florence M'Pherson, ἐδημοσιεύθη ἐν Λονδίνῳ, ὑπὸ τῶν γνωστῶν ἐκδοτῶν Macmillan and C° βιβλίον κομψὸν περιέχον μεταφράσεις ἐμμέτρους ἔκ τε τῆς δημοτικῆς ἡμῶν ἀνθολογίας καὶ ἔκ τινων τῶν καλλιτέρων ποιητικῶν προϊόντων τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς φιλολογίας. Ἡ μεταφράσασα Κυρία M' Pherson, ὡς ἐκ τῆς ἐκλογῆς αὐτῆς τῆς ὕλης, ἐκ τῶν ἱστορικῶν, βιογραφικῶν καὶ φιλολογικῶν σημειώσεων καὶ ἐκ τοῦ προοιμίου αὐτῆς καταφαίνεται, δὲν ἀνέλαβε τὸ ἔργον τῆς μεταφράσεως ἄνευ τῆς δεούσης προπαρασκευῆς· ἔφερε δὲ αὐτὸ εἰς πέρας ἐπιτυχῶς, μετὰ χάριτος καὶ ἀκριβείας ἀποδοῦσα εἰς τοὺς Ἀγγλικοὺς αὐτῆς στίχους τὴν ἀκριβῆ τοῦ Ἑλληνικοῦ κειμένου ἔννοιαν.

— Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ κελτολόγου H. Gaidoz καὶ τοῦ E. Rolland, συγγραφέως πολλῶν ἐθνολογικῶν μελετῶν περὶ τῆς Γαλλίας, ἐπανελήφθη ἡ ἔκδοσις ἐν Παρισίοις τῆς Mélusine. Τὸ περιοδικὸν τοῦτο σύγγραμμα πραγματεύεται ἀποκλειστικῶς θέματα ἀναφερόμενα εἰς τὴν λαογραφίαν καὶ τὴν ἐθνογραφίαν οὐ μόνον τῆς Γαλλίας, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων λαῶν καὶ αὐτῶν τῶν ἀγρίων τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ὠκεανίας. Διακρίνεται δὲ τῶν ἄλλων δημοσιεύσεων τοῦ εἴδους τούτου διὰ τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν φιλοκαλίαν τῆς ἐκδόσεως, ἅτινα καθιστῶσιν αὐτὴν ἀνάγνωσμα τερπνὸν καὶ προσιτὸν καὶ εἰς τοὺς μὴ δι' ἐπιστημονικοὺς σκοποὺς καταγινομένους εἰς τὴν μελέτην τῶν λαογραφικῶν συλλογῶν. Ἐν τῷ δευτέρῳ αὐτῆς τεύχει ἡ Mélusine περιέχει καὶ μετάφρασιν ἄρθρου τινὸς τοῦ κ. Ν. Γ. Πολίτου περὶ τῶν εἰς τὸ φαινόμενον τῆς Ἴριδος ἀναφερομένων ἑλληνικῶν δοξασιῶν.

— Προσεχῶς θὰ ἐγερθῇ δι' ἐράνου ἀνδριὰς τοῦ Πέτρου Βελὼν ἐν τῇ γαλλικῇ πόλει Mans. Ὁ Βελών, περιηγηθεὶς τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀνατολὴν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙϚ' αἰῶνος, περιέγραψε πρῶτος τὴν φυσικὴν κατάστασιν τῆς ἡμετέρας χώρας. Τὸ σύγγραμμά του Les singularitéz, ἐκτὸς περιέργων πληροφοριῶν περὶ τῶν ἠθῶν, τῶν ἐθίμων καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν κατοίκων, περιέχει εἰκόνας καὶ περιγραφὰς πλείστων ἑλληνικῶν ζῴων καὶ φυτῶν, μετὰ τῶν δημωδῶν ὀνομάτων αὐτῶν. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν μάλιστα ταύτην τὸ ἔργον τοῦ γάλλου φυσιοδίφου εἶνε πολύτιμος συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς κοινῆς ἡμῶν γλώσσης, ἐχρησίμευσε δὲ διὰ τοῦτο ὡς κυριωτάτη πηγὴ τῷ Κοραῇ ἐν τῇ συγγραφῇ τῶν *Ἀτάκτων*.

— **Σχολεῖον καὶ γυμναστική.** — Καίτοι ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης σήμερον ἡ γυμναστικὴ ὑπάρχει γενικῶς διαδεδομένη καὶ ἐν ἀκμαιοτάτῃ καταστάσει, ἐν τούτοις καὶ Κυβερνήσεις καὶ κοινωνίαι δὲν παύονται μετὰ ἰδιαζούσης μερίμνης ἀσχολούμεναι περὶ αὐτὴν καὶ ἐξαίρουσαι τὴν εὐεργετικὴν αὐτῆς ἐπίδρασιν εἰς τὴν διαμόρφωσιν τῶν νέων. Ἐσχάτως ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ διανομῆς βραβείων γυμναστικῆς ἐν Clermont-Ferrand τῆς Γαλλίας ὁ ἰατρὸς Chibret ἀπήγγειλε προσφώνησιν πλήρη ὑγιῶν καὶ εὐστοχωτάτων σκέψεων περὶ γυμναστικῆς. Πρῶτον κατέκρινε σφοδρῶς τὸν ὑπέρμετρον ἀριθμὸν μαθημάτων, συνήθως δυσκολωτάτων, ἅτινα τὰ σχολειακὰ προγράμματα ἐπιβάλλουσιν εἰς τοὺς παῖδας νὰ μανθάνωσι, καταδεικνύων ὅτι ἀπὸ τοὺς παῖδας τοὺς ἔχοντας ἡλικίαν κάτω τῶν 10 ἐτῶν εἶνε ἐπιβλαβὲς νὰ ἀπαιτῶμεν διανοητικὴν ἐργασίαν πλειοτέραν τῶν 4 ὡρῶν καθ' ἡμέραν. Διὰ τοὺς ἄγοντας ἡλικίαν μεταξὺ 10 καὶ 15 ἐτῶν ἡ διανοητικὴ ἐργασία δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνῃ τὰς 6 ὥρας καθ' ἡμέραν· διὰ δὲ τοὺς ἄνω τῶν 15 ἐτῶν ἡ ἐργασία δύναται νὰ εἶνε ὀκτάωρος, νὰ ἐλαττοῦται δὲ καὶ ὁ ὕπνος εἰς 8 ἢ 9 ὥρας. Ἀπαραίτητον ὅμως εἶνε ἵνα δύο ἡμέραι τῆς ἑβδομάδος παρέχωνται ἀποκλειστικῶς πρὸς τελείαν ἀνάπαυσιν τῶν παίδων. Ἡ τοιαύτη διαίρεσις τῶν ὡρῶν τῆς σπουδῆς βασίζεται ἐπὶ τοῦ ἁπλουστάτου λόγου, ὅτι ὁ παῖς πολὺ περισσότερον ἢ ὁ ἔφηβος ἔχει ἀνάγκην ἀναπαύσεως, ὕπνου καὶ ἀέρος καθαροῦ. Ἀλλὰ πλὴν τούτου μεταξὺ τοῦ 5 καὶ 20 ἔτους δὲν εἶνε βεβαία ἡ κατάλληλος ἡλικία ὅπως γείνῃ τις σοφός· τοῦτο ἐπιτυγχάνεται μεταξὺ τοῦ 20 καὶ 40 ἔτους. Ὅταν δὲ ἀπὸ τῆς ἁπαλωτάτης ἡλικίας καταβαρύνωμεν τὴν διάνοιαν τῶν νέων δι' ὑπερμέτρου βάρους ἐργασίας, καταντῶμεν εἰς ἀποτέλεσμα ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον πρὸς τὸ ἐπιδιωκόμενον· δηλ. ἅμα μὲν ἐμβάλλομεν εἰς τοὺς παῖδας ἀποστροφὴν πρὸς τὴν ἐργασίαν, ἅμα δὲ ἐξασθενοῦμεν τὸ πνεῦμα αὐτῶν· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ οὗτοι ἀνδρούμενοι ἔχουσι σαθρὰν ὑγείαν, καὶ ἂν νυμφευθῶσιν, ἡ τοιαύτη αὐτῶν κατάστασις δύναται νὰ ἔχῃ σοβαρὰς συνεπείας διὰ τὴν ὑγείαν τῶν τέκνων των. Τὰ τοιαῦτα θλιβερὰ ἀποτελέσματα μόνη ἡ καλλιέργεια τῆς γυμναστικῆς δύναται νὰ ἀποτρέψῃ. Ὅθεν ὁ κ. Chibret συμβουλεύει ὄχι μόνον νὰ ἐλαττωθῶσιν αἱ ὧραι τῆς διανοητικῆς ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ νὰ διοργανωθῇ χάριν τῶν μαθητῶν πλῆρες σύστημα σωματικῶν παιδιῶν, γυμναστικῶν ἀσκήσεων καὶ μακρῶν περιπάτων.

Τὴν ὀρθότητα καὶ εὐστοχίαν τῶν σκέψεων τοῦ Γάλλου ἐπιστήμονος πᾶς τις βέβαια ἀναγνωρίζει· ἂς μελετήσωσιν αὐτοὺς καὶ οἱ παρ' ἡμῖν ἐντεταλμένοι τὴν περὶ γυμναστικῆς μέριμναν.

Digitized by Google

— Ἐν Βουκουρεστίῳ παρεστάθη ἐσχάτως ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ αὐτόθι Ἐθνικοῦ θεάτρου τὸ πρῶτον ῥωμουνικὸν μελοδραμάτιον, φέρον ἐπιγραφὴν «ὁ Χατμάννος Βέλτκϋ», ὅπερ ἔγραψαν μὲν οἱ κκ. Ι. Νεγρούτζης καὶ Καργιαλῆς, ἐτόνισε δὲ ὁ κ. Καουδέλλας. Ἡ πρώτη παράστασις εἶχε χαρακτῆρα μεγάλης ἑορτῆς, παρίστατο δ' εἰς αὐτὴν καὶ ἡ βασίλισσα τῆς Ῥωμουνίας.

— Ἡ διεθνὴς Σύνοδος τῶν γεωλόγων, ἥτις συνῆλθε τὸ πρῶτον ἐν Παρισίοις κατὰ τὸ 1878, θέλει συγκροτηθῆ νῦν περὶ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου ἐν Βερολίνῳ. Ἐπὶ τούτῳ θέλει διοργανωθῆ καὶ ἔκθεσις ἐν τῇ αὐτῇ πόλει, πρὸς ἣν θέλουσιν ἀποστείλει τὰ σημαντικώτερά των εἴδη ὅλα τὰ φυσιογραφικὰ μουσεῖα τῆς Γερμανίας.

— Ὁ ἐν Βερολίνῳ σύλλογος πρὸς ἐκγύμνασιν ταχυδρομικῶν περιστερῶν παρεσκεύασε κατὰ τὸ θέρος τοῦτο λίαν ἐνδιαφέροντας διαγωνισμοὺς πτήσεως τοιούτων πτηνῶν ἐπὶ τῆς μεταξὺ Βερολίνου καὶ Κολωνίας γραμμῆς. Ἔναρξις τοῦ διαγωνισμοῦ ἐπρόκειτο νὰ γείνῃ τῇ 25 Μαΐου (ν).

— Κατά τινα γαλλικὴν ἐφημερίδα ὁ κόμης τῶν Παρισίων, ὁ Ὀρλεανίδης πρίγκηψ ὁ ἀνακηρυχθεὶς κληρονόμος τῶν δικαιωμάτων ἐπὶ τοῦ γαλλικοῦ θρόνου, θέλει δημοσιεύσει προσεχῶς «Ἱστορίαν τῆς βασιλείας τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου». Ὁ Λουδοβῖκος Φίλιππος εἶνε, ὡς γνωστόν, πάππος τοῦ νῦν συγγραφέως πρίγκηπος.

— Εἷς ἐκδότης τοῦ Ἀμβούργου ἀνεκάλυψεν ἄρθρα τινὰ ἀνέκδοτα τοῦ Ἐρρίκου Ἅϊνε. Ταῦτα θέλουσι συνεκδοθῆ μετὰ τῶν «Ἀπομνημονευμάτων» τοῦ ποιητοῦ.

—Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς τριακοσιοστῆς ἐπετηρίδος τῆς ἀνιδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἐδιμβούργου τὰ ἀγγλικὰ φύλλα δημοσιεύουσι τὰς ἑξῆς στατιστικὰς πληροφορίας. Κατ' ἀρχὰς τὸ Πανεπιστήμιον ἠρίθμει μόνον 60—70 φοιτητὰς ὑπὸ ἕνα ἔφορον. Προνόμια εἶχεν ὀλίγιστα, ὑπεστηρίχθη δέ, οὐχὶ ὡς ἄλλα ἱδρύματα τῆς αὐτῆς φύσεως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἢ τῆς Αὐλῆς, ἀλλ' ὑπὸ τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς τῆς πόλεως. Κατὰ τὰ τελευταῖα 15 ἔτη ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν ἀνῆλθεν ἀπὸ 1565 εἰς 3341· ἐν διαστήματι δ' εἴκοσιν ἐτῶν ἀφιερώθησαν ὑπὸ φιλομούσων Σκώτων 90,000 λ. ς. πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ 142,000 λ. ς. πρὸς συντήρησιν ὑποτρόφων.

— Ἡ ὑπὸ τοῦ μεγάλου ἀρχαιολόγου Καρόλου Ὀθοφρέδου Μυλλέρου συγγραφεῖσα ἱστορία τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἣν μεθηρμήνευσεν ἑλληνιστὶ καὶ ἐξέδωκεν ἀναλώμασι τοῦ φιλογενοῦς Ἀβέρωφ ὁ μακαρίτης Κυπριανός, ἔτυχε κατ' αὐτὰς ἐπαξίου συμπληρώσεως. Ὁ ἐν Στρασβούργῳ καθηγητὴς Heitz εἶνε ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἄρτι ἐκδοθέντος τρίτου τόμου, δι' οὗ ἡ ἐξαίρετος ἐκείνη ἱστορία συνεχίζεται μέχρι τῶν χρόνων Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου κατ' εἶδος καὶ καθ' ὕλην ἐφαμίλλως πρὸς τὸ πόνημα τοῦ Μυλλέρου.

Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἀνεγνώσθη ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Πανεπιστημίου ἡ ἔκθεσις ἐπὶ τοῦ Συμβουλιδείου ἰατρικοῦ ἀγῶνος, οὗτινος κριταὶ ἦσαν οἱ καθηγηταὶ κκ. Γ. Καραμήτσας, Μ. Χατζημιχάλης καὶ ὁ κ. Χρ. Ῥάλλης, ὁ καὶ εἰσηγητής. Εἰς τὸν διαγωνισμὸν τοῦτον ὑπεβλήθη ἓν μόνον χειρόγραφον ἐπιγραφόμενον *Περὶ τύφου* ἐκ σελίδων 565, ἔργον πολλῆς μελέτης καὶ ὀρθῆς κρίσεως, τοῦτο δὲ καὶ ἐκρίθη ἄξιον βραβεύσεως. Ἀποσφραγισθέντος τοῦ δελτίου ἐγνώσθη ὅτι συγγραφεὺς αὐτοῦ εἶνε ὁ ἐκ τῶν νέων διακεκριμένος ἰατρὸς κ. Γεώργιος Χ. Βάφας, εἰς ὃν ἀπενεμήθη τὸ δισχιλιόδραχμον γέρας.

— Ἐνεκρίθη διὰ βασιλικοῦ διατάγματος ἡ εἰς πανεπιστήμια καὶ εἰδικὰς σχολὰς τῆς Ἑσπερίας ἀποστολὴ τριῶν ὑποτρόφων πρὸς σπουδὴν τῆς παιδαγωγικῆς. Ἕκαστος τῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθησομένων δέον νὰ εἶνε διδάκτωρ ἢ προλύτης τοῦ φιλολογικοῦ τμήματος τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς, οἱ δὲ διορισθησόμενοι ὑπότροφοι θὰ λαμβάνωσι κατὰ μῆνα δραχ. τριακοσίας. Ὁ διαγωνισμὸς τελεσθήσεται ἐν τῷ διδασκαλείῳ Ἀθηνῶν, ἡμέρα δ' ἐνάρξεως αὐτοῦ ὡρίσθη ἡ 6 Ἰουλίου, καὶ κριταὶ τοῦ διαγωνισμοῦ διωρίσθησαν οἱ καθηγηταὶ τοῦ πανεπιστημίου κκ. Σπυρίδων Φιντικλῆς, Βασίλειος Λάκων, Ἰωάννης Πανταζίδης καὶ Χρῆστος Παπαδόπουλος καὶ ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐνταῦθα διδασκαλείου κ. Μιλτ. Βρατσάνος.

— Ἡ γενικὴ Διεύθυνσις τῶν ταχυδρομείων ἐξέδωκεν ἄρτι μέγαν χάρτην, ἐν ᾧ σημειοῦνται τὰ διάφορα ταχυδρομεῖα τοῦ Κράτους, αἱ γραμμαὶ τῶν τε ἑλληνικῶν καὶ ξένων ἀτμοπλοϊκῶν ἑταιριῶν καὶ αἱ ἀποστάσεις καθ' ὥρας. Πρὸς δὲ τούτοις τὰ ὅρια τοῦ ἑλληνικοῦ Κράτους καὶ ἑκάστου νομοῦ, καὶ τὰ μέρη δι' ὧν διέρχεται πᾶν ἀτμόπλοιον ἑλληνικὸν καὶ ξένον. Ὁ χάρτης οὗτος, μετὰ πολλῆς ἀκριβείας ἐσχεδιασμένος εἰς κλίμακα 1:1,700,000, ἐκτυπωθεὶς δὲ καλλιτεχνικῶς ἐν Βενετίᾳ, εἶνε χρησιμώτατον ἔργον, ἐφ' ᾧ καὶ δίκαιος ὀφείλεται ἔπαινος εἰς τὴν Διεύθυνσιν τῶν ταχυδρομείων διὰ τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα ἐν τῇ ἱστορίᾳ. Λόγος ἀπαγγελθεὶς ὑπὸ Νεοκλέους Καζάζη ἐπὶ τῇ εἰς μνήμην τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν ἐπετείῳ ἑορτῇ τοῦ Διδασκαλικοῦ Συλλόγου ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Βαρβακείου Λυκείου τῇ 30 Ἰανουαρίου 1884. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Χ. Ν. Φιλαδελφέως. 1884. 8ον, σελ. 52.

Πραγματεία περὶ τῆς θεωρίας τῆς ἀναπτύξεως τῶν ὀργανισμῶν ὑπὸ Γ. Κ. Σταυρίδου, φοιτητοῦ τῆς ἐν Παταυΐῳ Ἰατρικῆς καὶ Χειρουργικῆς Σχολῆς. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τοῦ «Κάλλους». 1884. 8ον, σελ. 70.

Πρακτικὴ ἀριθμητικὴ κατ' ἐρωταπόκρισιν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ δεκαδικοῦ συστήματος πρὸς χρῆσιν τῆς τε μαθητευομένης ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς σχολείοις καὶ παρθεναγωγείοις νεολαίας καὶ τῶν ἐν τῷ πρακτικῷ κόσμῳ ἐργαζομένων ὑπὸ Νικήτα Παπαγιαννοπούλου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύποις Σ. Ι. Βουτυρᾶ. 1884. 8ον, σελ. 231.

Τὸ ἄρθρον 42 τοῦ ἐμπορικοῦ νόμου καὶ τὸ δημόσιον ὡς ἐναγόμενον ἐπὶ ἀγωγῆς «Κ. Μ. Παππαδάτου καὶ Σας» ὑπὸ Γεωργίου Ν. Φιλαρέτου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς «Ἑνώσεως». 1884. 8ον, σελ. 93.

Ἀνθολογία ἐκ τῶν τοῦ Βίκτωρος Οὐγκὼ «Ἀθλίων» ὑπὸ Γ. Οἰκονομοπούλου (Πατριάρχου). Ἐν Πάτραις, τυπογραφεῖον καὶ βιβλιοπωλεῖον «ὁ Κάδμος». 1884. 16ον, σελ. 64.

Ἡ ἐλευθέρα θέλησις ὑπὸ Ἰγνατίου Μοσχάκη. (Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ γ' τεύχους τοῦ Η' τόμου τοῦ περιοδικοῦ «Παρνασσοῦ». Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου «Παρνασσοῦ». 1884. 8ον.

Ὁ Σωκράτης καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς. Θεολογία τοῦ Σωκράτους. Τὸ περὶ προνοίας δόγμα. Πραγματεία γαλλιστὶ συγγραφεῖσα ὑπὸ Γουσταύου δ' Ἐϊχθάλ, ἐξελληνισθεῖσα δὲ μετὰ προσθήκης ἐν παραρτήματι τῶν «Ἀπομνημονευμάτων» τοῦ Ξενοφῶντος ὑπὸ Ἰωάννου Ν. Βαλέττα. Ἐν Λειψίᾳ, ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς τυπογραφίας Γ. Δρουγουλίνου. 1884. 8ον, σελ. κδ'— 189.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Εἶμαι πόλις, ἐὰν ὅμως ποία εἶμαι δὲν ἠξεύρεις,
εἰς τὸ σῶμά σου ἐπάνω ζήτησέ με καὶ θὰ μ' εὕρῃς.
Σὲ ἐζάλισα'.. λυποῦμαι...
Ἕνωσε τοῦ ἀλφαβήτου δύο γράμματα κ' ἰδού με.

Σ. Κ.

2

Ποῖον εἶνε τὸ τετρασύλλαβον κύριον ὄνομα, ἐξ οὗ ἀποκοπτομένων τῶν δύο πρώτων συλλαβῶν μένει ἡμέρα τις τῆς ἑβδομάδος;

3

Γρῖφος

τὶ
6666666666 Ε

τὶ
6666666666 Ε κλεὶς

τὶ
6666666666 Ε ηὗρεν.

τὶ
6666666666 Ε

Ἐν Δοβρῷ. **Α. Π. Σακελλάριος.**

ΛΥΣΕΙΣ

1

Ὁ ποὺς καὶ αἱ χεῖρες, ὅταν τις ὑπενδύεται τὰς κνημῖδας.

2

Σαρα — ρα - σα — ἄρα — Ῥᾶσα.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Μαΐου 18 ΑΘΗΝΩΝ **18 Μαΐου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	381.
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.—	392. 1/2	500	442.50
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	431.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.—	250	270.
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200.—	250	260.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205.—	250	215.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225.—	250	252.50
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.—	100.—	100	101.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νομ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	302.50

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.... Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.—	1.000	4170.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.—	300	288.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831,17	20 » 20 »	9.90	100	123.50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000		Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	108.
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	496.50
Ἑταιρία Φωταερίου............... Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου....... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων.......... Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας.. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική........ Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου.............. Τραπεζικὸν 3μην.	26.10
» .... Ὄψεως.... »	26.30
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης..... 8 ἡμ.	104.
» » ...Τραπεζικὸν 3μην.	103. 1/4

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	20.90
Λίρα Στερλίνα........	»	
Λίρα Ὀθωμανική......	»	23.80
Αὐστριακὸν Φλωρίον...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

Παρατηρήσεις

• Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Δ. Ν. Ὀδησσόν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ταχυδρομικῶς ἀπηντήσαμεν εἰς ἐπιστολήν σας. — *Παρεπιδήμῳ*. Ἐλήφθη. Ἀποροῦμεν ὅμως τί νὰ ἀπαντήσωμεν· οὔτε πιστεύομεν ὅτι θ' ἀπέβαινε τελεσφόρος ἡ προτεινομένη θεραπεία. Ὁ μόνος ἴσως τρόπος ἐπὶ τοῦ παρόντος θὰ ἦτο ἐὰν ἠδύνατο νὰ τεθῇ καὶ νῦν νόμος τις περὶ τῶν ἀέργων ἀνάλογος πρὸς τὸν ἐν τῇ ἀρχαιότητι, καθ' ὃν οἱ τοιοῦτοι ἐτιμωροῦντο ὑπὸ τοῦ Ἀρείου Πάγου:

Ὁ ἀργὸς ὑπεύθυνος ἔστω παντὶ τῷ βουλομένῳ γράφεσθαι.

κ. Π. Κ. Λίαν προσεχῶς, ἴσως μετὰ 2 ἢ 3 ἑβδομάδας. — κ. Α'. *Ὡς φιλολογικὸν νήπιον*, καθὰ διατείνεσθε, ἔχετε ἀνάγκην χειραγωγίας. Ἀναθέσατε σᾶς παρακαλοῦμεν εἰς ἄλλους αὐτὴν τὴν φροντίδα. — κ. Ν. Κ. Μεσσήνην. Ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς καθ' ἣν διεύθυνσιν ἐσημειώσατε ἡμῖν. — κ. Ι. Μ. Γοτίγγην. Ἐπὶ τοῦ παρόντος περὶ ἄλλα τυρβάζει. Ἐγένετο δημόσιος ὑπάλληλος. — *Ἀλφρέδῳ*. Μὴ ἀνησυχεῖτε: L' amour fait passer le temps, le temps fait passer l'amour. — *Μιᾷ συνδρομητρίᾳ*. Ζητήσατε παρὰ τῷ βιβλιοπώλῃ κ. Κ. Μπέκ. Ἐφημερίδες τοῦ συρμοῦ ἐκδίδονται ἐν Παρισίοις ὄχι μόνον διὰ τὰς ἐνδυμασίας μικρῶν παιδίων, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς *κούκλας* αὐτῶν! — κ. Μ. Δ. Πειραιᾶ. Τοιαύτη περίστασις δὲν δύναται νὰ παρουσιασθῇ παρ' ἡμῖν, παρ' οἷς οἱ τίτλοι εἶνε ἄγνωστοι. Ἐπομένως καὶ ἀνωφελὴς ἡ ἔρευνα περὶ τοῦ ποιητέου. — κ. Κ. Δ. Πύργον. Ἐλήφθη τὸ ἀντίτιμον. Ἡ σειρὰ ἀπεστάλη. — Κα Α. Μ. Μ. Βιβλίον τοιοῦτον δὲν ἐνθυμούμεθα νὰ ἐξεδόθη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐνταῦθα.— *Παιδαγωγῷ*. Τὸ πρῶτον (De l'éducation des filles) ἔχει μεταφρασθῆ ἤδη ὑπὸ τοῦ κ. Χ. Ν. Φιλαδελφέως, τὸ δὲ δεύτερον (Le livre du petit citoyen) ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ κ. Γαλάνη· διὰ τὰ λοιπὰ δύο ἀγνοοῦμεν. — κ. Θ. Σ. Ἀγρίνιον. Ἐγένετο ἡ μεταβολὴ τῆς διευθύνσεως. — Καν Α. Σ. Μυτιλήνην καὶ κκ. Μ. Κ. Ἀρτσίσταν, Ἰω. Δ. Δ. καὶ Ι. Φ. Κ. Κεφαλληνίαν, Κ. Λ. Βάρναν, Χ. Τ. Χαλκίδα, Π. Γ. Π. Ὀδησσόν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — *Συνδρομητῇ*. Ζάκυνθον. Νεώτατον εἶνε τὸ νῦν ἐκδιδόμενον « Nouveau Dictionnaire Encyclopédique universel illustré τοῦ Jules Trousset. Ἐκδίδεται δὲ κατὰ φυλλάδια εἰς μέγα 4ον ἐκ σελ. 16, ἓν ἕκαστον τιμᾶται λεπ. 55. Τὰ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντα συμποσοῦνται εἰς 110. — Φίλῳ Δ. Φ. Ἀκόμη περιμένομεν. Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ τις φίλους, πρέπει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν καὶ νὰ τοὺς ἐνθυμῆται. Il ne faut pas laisser croître l'herbe sur le chemin de l'amitié. — κ. Α. Γ. Ζ. Βιτώλια. Εἰς ἐπιστολήν σας ἀπαντήσαμεν ταχυδρομικῶς. — κ. Π. Γ. Γ. Βερδιάνσκαν. Τοιοῦτος κατάλογος δὲν ὑπάρχει παρὰ τοῖς ἐνταῦθα βιβλιοπώλαις. Ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Δουμᾶ εἰσὶ πλεῖστα τὰ μεταφρασθέντα εἰς τὴν ἑλληνικήν, ὧν σημείωσιν δὲν μᾶς ἐπιτρέπει τὸ στενὸν τοῦ χώρου νὰ δώσωμεν ἡμῖν. Ἡ « Κολόμβα », μετεφράσθη ἄρτι ἐν ἐπιφυλλίδι τῆς ἐνταῦθα ἐκδιδομένης ἐφημερίδος « Ἀκροπόλεως ». — κ. Η. Κ. Κωνσταντινούπολιν. Ἐλήφθησαν. Ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Γ. Μ. Λευκάδα. Τοιοῦτο βιβλίον δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ γραφείῳ ἡμῶν, οὔτε ἐνθυμούμεθα νὰ ἀνηγγείλαμεν τὴν πώλησίν του. — κ. Α. Ν. Δ. Σμύρνην. Πρὸ πάντων πρὸς ἐκείνους οἵτινες πολὺ ἀκούονται δυσπιστεῖτε· ἐκ τῶν κρατίστων εἶνε ὁ ὑφ' ὑμῶν ἀναφερόμενος, ἀλλ' ὅμως δὲν ἀκούεται, διότι δὲν εἶνε ἄνθρωπος ἐπιδιώκων la popularité bruyant, καὶ εὐχαριστεῖται μόνον εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ὀλίγων, ἀλλ' ἀληθῶς *ἐπαϊόντων*. Δὲν θέλει τὴν δόξαν εἰς πολλὰ κέρματα μικρᾶς ἀξίας, ἀλλ' εἰς νομίσματα ὀλίγα μὲν ἀλλ' ἐκ χρυσοῦ ἀπέφθου. — κ. Σ. Δ. Νεάπολιν. Ἐγένετο συμφώνως τῇ ἐπιστολῇ σας. — κ. Β. Μ. Τύνιδα. Ἐλήφθη τὸ ἀντίτιμον παρὰ τοῦ κ. Ν. Γ. Ἡ ἀποστολὴ ἤρξατο.—Κυρίᾳ Χ'. Περὶ μὲν τοῦ πρώτου ἀγνοοῦμεν. Ὡς πρὸς τὸ παίγνιον, ὑπῆρχεν ἀπαράλλακτον καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. Τὰ *πεντόβολα* ἐλέγοντο *πεντάλιθα* καὶ *πενταλιθίζειν* τὸ παίζειν: «Τὰ δὲ πεντάλιθα, ἤτοι λιθίδια, ἢ ψῆφοι, ἢ ἀστράγαλοι πέντε ἀνερριπτοῦντο, ὥστε ἐπιστρέψασθαι τὴν χεῖρα καὶ δέξασθαι τὰ ἀναρριφθέντα, κατὰ τὸ ὀπισθέναρ, ἤ, εἰ μὴ πάντα ἐπισταίη, τῶν ἐπιστάντων ἐπικειμένων ἀναιρεῖσθαι τὰ λοιπὰ τοῖς δακτύλοις. Γυναικῶν δὲ μᾶλλόν ἐστιν ἡ παιδιά » (Πολυδ. II. 126).— κ. Σ. Ν. Πάτρας. Ἐπὶ τοιούτου ἐρωτήματος εἴμεθα ἀναρμόδιοι νὰ ἀποφανθῶμεν ἡμεῖς. Ἀποταθῆτε μᾶλλον εἰς εἰδικὸν ἐπιστήμονα.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[18 Μαΐου (Παρασκευή) 1884]

Ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς ἐξέδραμε τὴν παρελθοῦσαν τρίτην δι' ειδικῆς ἁμαξοστοιχίας μέχρι τοῦ ἄκρου τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Πειραιῶς—Πελοποννήσου, 4 χιλιάμετρα πέραν τῆς Ἐλευσῖνος. Ἐκεῖθεν πεζῇ διὰ μέσου τῆς πληθύος τῶν ἐργαζομένων ἐργατῶν ἐπιστρωτῶν καὶ ὀρυκτήρων μετέβη μέχρι τοῦ μεγάλου ὀρύγματος τοῦ ἁγίου Νικολάου 1500 περίπου μέτρα πέραν τοῦ σημείου ἔνθα καταλήγει ἡ γραμμή. Ἐθαύμασε δὲ τὸ ἔργον, εἰς ὃ τὸ ἀπότομον καὶ στρεβλὸν καὶ πολύμορφον τῶν ὑψηλῶν βραχωδῶν παρειῶν δίδει ὄντως παράδοξον καὶ καταπληκτικὸν χαρακτῆρα. Μετὰ ἡμίωρον ἀνάπαυλαν ὁ βασιλεὺς ἐπέστρεψεν εἰς τὴν ἁμαξοστοιχίαν, ἥτις τὴν 8 ὥραν ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας. — Σήμερον, Παρασκευήν, ἄρχονται αἱ προαγγελθεῖσαι ἐξετάσεις τῶν βασιλοπαίδων Κωνσταντίνου καὶ Γεωργίου ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. Αἱ ἐξετάσεις τῶν βασιλοπαίδων περατωθήσονται ἐντὸς δύο ἡμερῶν· εἶνε δὲ αἱ τελευταῖαι τῶν ἐξετάσεων, ἃς ποιεῖ ἐνταῦθα ὁ βασιλόπαις Γεώργιος, ὅστις, ὡς γνωστόν, καταταχθήσεται εἰς τὸ δανικὸν ναυτικόν.— Ὁ πρωθυπουργὸς κ. Τρικούπης ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς κατὰ τὴν Θεσσαλίαν ἐκδρομῆς αὐτοῦ, ἔνθα πανηγυρικὴ καὶ ἔνθερμος ἐγένετο αὐτῷ ὑποδοχὴ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς διαμονῆς του ὑπὸ τοῦ Θεσσαλικοῦ λαοῦ δι' ὅσας ὑπὲρ τῶν κοινῶν πραγμάτων καὶ ὑπὲρ τῆς ἀναπτύξεως τῆς Θεσσαλίας καταβάλλει διηνεκεῖς φροντίδας. — Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐγένετο ἐν Τατοΐῳ ἡ τελετὴ καταθέσεως τοῦ θεμελίου λίθου ἐξοχικοῦ ἀνακτόρου, ὅπερ θέλει οἰκοδομήσει ἐκεῖ ὁ βασιλεύς. — Τὸ ἑλληνικὸν ναυτικὸν ἔχει μέχρι τοῦδε 95 ἀτμόπλοια. Ἐκ τούτων 34 εἰσὶ νηολογημένα ἐν τῷ λιμένι Σύρου, 29 ἐν τῷ τῆς Κεφαλληνίας, 14 ἐν τῷ τοῦ Πειραιῶς, 10 ἐν τῷ τῆς Ἰθάκης, 3 ἐν τῷ τῆς Κερκύρας, 2 ἐν τῷ τῆς Ἄνδρου καὶ 2 ἐν τῷ τοῦ Γαλαξειδίου. Ἐκ τούτων τὰ 25 ἀνήκουσιν εἰς ἀτμοπλοϊκὰς ἑταιρίας, τὰ δὲ λοιπὰ εἰς ἰδιώτας.—Ἠγγέλθη τηλεγραφικῶς ἐκ Παρισίων ὁ θάνατος τῆς διαπρεποῦς Ἑλληνίδος **Χαρικλείας** χήρας τοῦ **Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου,** τοῦ ἐνδόξου πολιτικοῦ ἀνδρὸς καὶ ἐκ τῶν πρωταγωνιστῶν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος, μητρὸς δὲ τοῦ ἐν Παρισίοις ἡμετέρου πρεσβευτοῦ κ. Νικολάου Μαυροκορδάτου.— Τὴν 1 Ἰουνίου τίθεται εἰς ἐνέργειαν ὁ σιδηρόδρομος ἀπὸ Καλαμακίου εἰς Κόρινθον, περατωθείσης τῆς γραμμῆς ταύτης. Τὰ κομισθέντα βαγόνια 14 τὸν ἀριθμὸν εἰσὶ πολυτελέστατα, ἰδίως ἐξέχουσι τὰ τῆς πρώτης θέσεως.—Ἤρξατο δὲ ἡ ἐπιχωμάτωσις καὶ τοῦ πρώτου τμήματος ἀπὸ Κορίνθου εἰς Χιλιομόδιον τοῦ σιδηροδρόμου Κορίνθου - Ναυπλίας.— Περὶ τὰ τέλη τοῦ προσεχοῦς μηνὸς ἔσται περατωμένος ὁ μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Κηφισσιᾶς σιδηρόδρομος καὶ παραδοθήσεται εἰς κοινὴν χρῆσιν. Τὸ μέχρις ἐκεῖ διάστημα θὰ διανύῃ ἐντὸς εἰκοσιδύο περίπου λεπτῶν τῆς ὥρας, θὰ κάμνῃ δὲ σταθμοὺς εἰς Ἡράκλειον καὶ Ἀμαρούσιον. Δραστηρίως ἐπίσης βαίνουσιν αἱ ἐργασίαι τοῦ μέχρι Λαυρίου σιδηροδρόμου, οὗ διακλάδωσις εἶνε ὁ τῆς Κηφισσιᾶς. Ἤδη ἡ ἐπίστρωσις ἔχει φθάσει μέχρι τοῦ χωρίου Κορωπί. — Διὰ Β. διατάγματος ἐνεκρίθη νὰ προχειρισθῇ ἐπίσκοπος τῆς χηρευούσης ἐπισκοπῆς Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας ὁ ἱερολογιώτατος κ. Δαυῒδ Τολμίδης, ἱεροκῆρυξ νῦν τοῦ νομοῦ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας. — Τὸ μονοπώλιον ἑνὸς εἴδους τῶν πυρείων παρεχωρήθη δυνάμει συμβάσεως πρὸς τὸν ἐν Ἑνετίᾳ κατασκευαστὴν πυρείων κ. Βασκιέραν, ὅστις ἀνεχώρησεν ἐντεῦθεν ἐπανακάμπτων εἰς Ἑνετίαν. Ὁ κ. Βασκιέρας θὰ κατασκευάζῃ τεσσάρων εἰδῶν πυρεῖα, δύο μὲν εἰδῶν ξύλινα, ἑτέρων δὲ δύο κήρινα. — Τὸ δὲ μονοπώλιον τῆς κατασκευῆς παιγνιοχάρτων τῶν μὲν ἐν χρήσει ἐν ταῖς Ἰονίοις Νήσοις, τῶν ἐνετικῶν λεγομένων, παρεχωρήθη ὁριστικῶς εἰς τὸ ἐν Κερκύρᾳ κατάστημα τοῦ κ. Ἀσπιώτου, τῶν δὲ κοινῶν παιγνιοχάρτων εἰς τὸ ἐν Παρισίοις κατάστημα Μαρτέν. — Ἐδημοσιεύθη προσωρινὴ κατάστασις τῶν τελωνειακῶν εἰσπράξεων τοῦ ἔτους 1883 ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ 1882. Κατὰ τὴν κατάστασιν ταύτην τὸ μὲν 1883 εἰσεπράχθησαν 27,068,002., τὸ δὲ 1882 δρ. 25,290,490.56 ὥστε ὑπερέβησαν ταύτας ἐκείνας κατὰ 1,777,512,04. Ἐκ τῶν τελωνείων ὡς πρὸς τὰς εἰσπράξεις ἔρχονται πρῶτα τὸ τελωνεῖον Πειραιῶς, κατὰ μὲν τὸ 1883 δρ. 7,781,626.53 κατὰ δὲ τὸ 1882 δρ, 6,682,955. 81, τὸ τῶν Πατρῶν κατὰ μὲν τὸ 1883 εἰσπράξαν δρ. 4,716, 698.68, κατὰ δὲ τὸ 1882 δρ. 4,580,580.18. καὶ τρίτον τὸ τελωνεῖον Σύρου εἰσπράξαν τὸ μὲν 1883 δρ. 2,824,588.28, κατὰ δὲ τὸ 1882 δρ. 2,630,302.45.

ΩΡΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Μουσεῖον ἐν τῇ Ἀκροπόλει

Ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν εἶνε καθ' ἑκάστην ἐλευθέρα εἰς πάντας ἀπὸ τῆς πρωΐας μέχρι τῆς ἑσπέρας. Ὁμοίως ἐλευθέρα εἶνε καθ' ἑκάστην καὶ ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ἐν αὐτῇ μουσεῖον ἀπὸ τῆς 2 ὥρας μ. μ. μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Θησεῖον

Εἶνε προσιτὸν καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἀπόμαχος οἰκῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Θησείου ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὸν αἰτοῦντα.

Κεντρικὸν ἐθνικὸν μουσεῖον

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Τρίτης, 9 — 12 π. μ. καὶ 2 — 5 μ. μ.

Συλλογαὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἐξαιρετέων ἑορτῶν ἀπὸ τῆς 2 — 5 μ. μ. τὸν χειμῶνα καὶ ἀπὸ τῆς 3 — 6 τὸ θέρος. Τὸ Σάββατον δωρεάν, τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐπὶ πληρωμῇ δραχ. 1 κατὰ πρόσωπον.

Φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

Τετάρτην — Σάββατον, 9 — 12 π. μ.

Δημοτικὸν μουσεῖον Πειραιῶς

Ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Γυμνασίου.
Καθ' ἑκάστην, 2—5 μ.μ.

ΑΤΘΙΔΕΣ ΑΥΡΑΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΥ
ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

Εἷς τόμος εἰς μέγα σχῆμα ἐκ σελίδων 310, καλλιτεχνικῶς ἐκτετυπωμένος καὶ πολυτελῶς δεδεμένος.

Πωλεῖται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Ἑστίας ἀντὶ δραχμῶν 10.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:
Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11.
Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:
Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ

ΜΥΘΟΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1884.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΛΕΚΤΗ — ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 3

Εὑρίσκονται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, Κ. Μπέκ, Ν. Β. Νάκη καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς *Ἑστίας*

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β'. 794

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 387.— 27 ΜΑΪΟΥ 1884.— ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 439

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΔΥΣΜΟΡΦΟΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ, Διήγημα.

ΜΕΓΕΘΟΣ καὶ ΗΛΙΚΙΑ τῶν ΓΗΡΑΙΟΤΕΡΩΝ ΔΕΝΔΡΩΝ.

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΙΣ ΦΡΕΝΟΚΟΜΕΙΟΝ.

ΔΕΚΑΕΤΙΣ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ποίημα ὑπὸ Κ. Παλαμᾶ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἡ ἐν Λονδίνῳ διοργανωθεῖσα διεθνὴς ἔκθεσις τῆς ὑγιεινῆς διεγείρει μεγάλως τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτήν. Τὸ πρῶτον αὐτῆς διαμέρισμα εἶνε τὸ τῶν εἰδῶν τῆς διατροφῆς, ἐν ᾧ ἐκτίθενται οὐ μόνον πλεῖστα τοιαῦτα εἴδη, ἀλλὰ καὶ ὁ τρόπος τῆς παρασκευῆς αὐτῶν. Μετ' αὐτὸ ἔρχεται τὸ τμῆμα τῶν ἐνδυμάτων, ἐν ᾧ περιέχονται ποικιλώτατα εἴδη δυνάμενα νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς πᾶσαν ἀπαίτησιν διά τε τὸν ἐπιζητοῦντα τὸ ἄνετον τῆς περιβολῆς, διὰ τὸν θέλοντα αὐτὴν κομψὴν ἅμα καὶ ὑγιεινήν, ὡς καὶ διὰ τὸν περιηγητὴν τὸν ἀπαιτοῦντα ἐν ἐλαχίστῳ ὄγκῳ πάντα τὰ ἀναγκαιοῦντα αὐτῷ. Ὅ,τι δήποτε ἤθελεν ἐπιθυμήσει τις δύναται νὰ τὸ εὕρῃ ἐνταῦθα, ὡς καὶ αὐτὰ τὰ περίεργα δείγματα νέας γυναικείας ἐνδυμασίας, ἐν ᾗ τὰ *μεσοφοὔστανα* τροποποιοῦνται εἰς εἶδος πλατέων *βρακίων*, τὰ δὲ ὑποδήματα ἐκτίθενται μεγάλα καὶ εὐρύχωρα.

Παρέκει δεικνύεται ποῖοι ὅροι ὑγιεινῆς δέον νὰ ἐφαρμόζωνται ἐν τῇ διατηρήσει ἑκάστης οἰκίας· ἤτοι ἐν πρώτοις πῶς πρέπει νὰ κατασκευάζηται, πῶς νὰ γίνωνται αἱ διάφοροι αὐτῆς διαιρέσεις, τίνα τὰ ἔπιπλα, πῶς νὰ λειτουργῇ ἐν αὐτῇ ὁ ἀερισμός, ἡ θέρμανσις, ὁ φωτισμός, καὶ ἐν γένει πᾶν ὅ,τι εἶνε ἀναγκαῖον καὶ πᾶν ὅ,τι ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν ὑγείαν: εἰς τί τέλος συνίστανται οἱ ὅροι τῆς ὑγιεινῆς μιᾶς κατοικίας.

Μετὰ τὴν οἰκίαν ἔρχεται τὸ Σχολεῖον, τὰ ἔπιπλα αὐτοῦ, τὰ ὄργανα διδασκαλίας καὶ πειραμάτων, τὰ τῆς γυμναστικῆς· μετὰ ταῦτα δὲ πρότυπον ἐργοστασίου, ἐν ᾧ δεικνύονται τὰ ἐφαρμοζόμενα συστήματα ἵνα προφυλάττωσι τοὺς ἐργάτας ἀπὸ τῶν ἐπικινδύνων ἀναθυμιάσεων καὶ ἀτμῶν, ἀπὸ τῶν δηλητηρίων κτλ.

Τὰ πλεῖστα τῶν εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν ἀντιπροσωπεύονται ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ, ἥτις βεβαίως θέλει συντελέσει πολὺ εἰς τὴν εὐμάρειαν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου.

— Διεθνὲς μουσικὸν συνέδριον θέλει διοργανωθῇ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος ἐν Ἀμβέρσῃ. Κατὰ δὲ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους θέλει γείνει ἐν Λισβώνῃ διεθνὲς ταχυδρομικὸν συνέδριον.

— Ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ λειτουργεῖ ἤδη κανονικῶς ἀπὸ καιροῦ μέγα κεντρικὸν Κατάστημα τοῦ Ἔδισων, ἐξ οὗ διανέμεται ἠλεκτρικὸν φῶς εἰς τὰ πλεῖστα μέρη τῆς πόλεως. Ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ παραγόμενον φῶς εἶνε διὰ 12,000 λυχνίας, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁσημέραι παρατηρεῖται μεγαλειτέρα ζήτησις, σκέψις γίνεται περὶ αὐξήσεως τῆς δυνάμεως τοῦ κεντρικοῦ καταστήματος.

— Μέγας χάρτης τῆς Ἀφρικῆς εἰς κλίμακα 1: 2,000,000 ἐκδίδεται ἐν Παρισίοις ἐπιμελείᾳ τοῦ λοχαγοῦ τοῦ μηχανικοῦ Lannoy de Bissy. Τὸ ἔργον θὰ συντελεσθῇ εἰς 3 ἔτη, θ' ἀποτελῆται ἐξ 60 φύλλων καὶ θὰ ἔχῃ 4 μέτρων μῆκος καὶ ὅμοιον πλάτος. Ἐκδίδεται δὲ κατὰ φύλλα, καὶ ἕκαστον αὐτῶν φέρει σημειώσεις ἀναφερομένας εἰς τὴν χώραν, ἣν παριστᾷ, τοὺς κατοίκους αὐτῆς καὶ τὰ συγγράμματα, ἅτινα διαλαμβάνουσιν ἐκτενέστερον περὶ αὐτῶν.

Προσεχῶς θέλει ἐκδοθῇ ἐν Βιέννῃ σύγγραμμα τοῦ ἀρχιδουκὸς καὶ διαδόχου τοῦ αὐστριακοῦ θρόνου Ῥοδόλφου περιλαμβάνον περιγραφὴν τῶν χωρῶν, ἃς πρὸ τριετίας οὗτος περιηγήθη, τουτέστι τῆς Παλαιστίνης, Αἰγύπτου καὶ τῆς ἄλλης Ἀνατολῆς. Τὸ ἔργον θὰ κοσμῆται καὶ δι' εἰκόνων πρωτοτύπων, ἐκτυποῦται δὲ ἐν τῷ αὐτοκρατορικῷ τυπογραφείῳ καὶ θ' ἀποτελέσῃ τόμον ἐκτάκτως πολυτελῆ καὶ καλλιτεχνικόν.

— Κατὰ τὸν ἐν Μαδρίτῃ ἀνταποκριτὴν τοῦ «Χρόνου», τὸ σχέδιον τῆς ἑνώσεως τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Μεσογείου διὰ διώρυγος δὲν ἀπέχει πολὺ τῆς πραγματοποιήσεως. Ἡ διῶρυξ αὕτη, ἥτις θὰ μετατρέψῃ τὴν Ἰβηρικὴν Χερσόνησον εἰς νῆσον, θ' ἄρχηται ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Γιρόνδ, θὰ παρακάμπτῃ τὴν Τουλοῦζαν, θὰ τέμνῃ δίχα τὸ Λαγκεδὸκ καὶ θὰ λήγῃ εἰς τὴν Μεσόγειον, οὐ μακρὰν τῆς Ναρβόννης. Οἱ ἱδρυταὶ τῆς ἑταιρίας ζητοῦσι παρὰ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως ἐγγύησιν δέκα ἑκατομμυρίων φράγκων κατ' ἔτος ἀπὸ τοῦ 1889. Ἡ διῶρυξ θὰ δύναται νὰ περιλάβῃ καὶ τὰ μέγιστα θωρηκτὰ σκάφη.

— Ὁ ἐπιφανέστατος τῶν ζώντων ἐπιστημόνων καὶ μέγιστος τῆς ἀνθρωπότητος εὐεργέτης Παστὲρ ἀπέκτησε νέον τίτλον εἰς τὴν ἀθανασίαν, εὑρὼν μέσον πρὸς θεραπείαν τῆς λύσσης. Μετὰ τριετῆ πειράματα, καθ' ἃ ἐνέβαλλε καθ' ἑκάστην εἰς κίνδυνον τὴν ἰδίαν ἑαυτοῦ ζωήν, κατώρθωσε νὰ μεταδώσῃ δι' ἐμβολιασμοῦ τὸ μόλυσμα εἰς διάφορα ζῶα, παρετήρησε δ' ὅτι μεθ' ἕκαστον μετεμβολιασμὸν τὸ νόσημα ἀνεφαίνετο ἀσθενέστερον καὶ ἐπὶ τέλους προσελάμβανεν ὅλως ἀκίνδυνον τύπον. Κύνες ἐμβολιασθέντες οὕτω καθίσταντο ἀσφαλεῖς κατὰ τῶν συνεπειῶν τοῦ δήγματος λυσσῶντος κυνός. Ὁ ἐμβολιασμὸς εἶνε λοιπὸν ἀσφαλέστατον προληπτικὸν τῆς ὑδροφοβίας. Εἰς προσεχὲς φύλλον τῆς «Ἑστίας» θέλομεν δημοσιεύσει τὴν ἔκθεσιν, ἣν περὶ τοῦ σπουδαιοτάτου τούτου ζητήματος ἐδημοσίευσεν αὐτὸς ὁ Pasteur ἐν τῇ «Ἐπιστημονικῇ Ἐπιθεωρήσει» τῶν Παρισίων.

— Ἐν τῷ προσεχεῖ φύλλῳ τῆς «Ἑστίας» θέλει δημοσιευθῇ τὸ ἐν τῷ Β' αὐτῆς διαγωνισμῷ ἀξιωθὲν τοῦ πρώτου ἐπαίνου διήγημα «Ὁ μπάρμπα Θωμᾶς» ὡς καὶ ἡ ἔκθεσις τῆς Ἐπιτροπῆς περὶ τοῦ διαγωνισμοῦ τούτου.

— Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἐγένοντο αἱ ἐξετάσεις τῶν βασιλοπαίδων Κωνσταντίνου, Γεωργίου καὶ Νικολάου. Κατὰ τὰς ἐξετάσεις ταύτας παρῆσαν ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεύς, ὁ διευθυντὴς τῆς ἀγωγῆς τῶν βασιλοπαίδων καὶ οἱ καθηγηταὶ αὐτῶν. Καὶ τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν ἐξητάσθη ὁ βασιλόπαις Νικόλαος, ἀπαντήσας λίαν εὐστόχως εἰς τὰς ἀπευθυνομένας αὐτῷ ὑπὸ τῶν καθηγητῶν του ἐρωτήσεις. Τὴν ἀκόλουθον δὲ οἱ βασιλόπαιδες Κωνσταντῖνος καὶ Γεώργιος. Καὶ ὁ μὲν διάδοχος ἐξητάσθη Ἑλληνικὰ μὲν εἰς τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὁμήρου καὶ εἰς τὸν Πλούταρχον, ἐξηγήσας μέρος τὸ ὁποῖον οὐδέποτε ἐδιδάχθη. Ἱστορικὰ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἰδίως καὶ εἰς τὴν ῥωμαϊκήν. Μαθηματικὰ ἄλγεβραν καὶ ἐπιπεδομετρίαν· ἐπίσης εἰς τὴν Φυσικὴν καὶ εἰς τὴν Γεωγραφίαν. Προσέτι ἔγραψε θέμα ἐκ τῆς ἁπλῆς εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ τἀνάπαλιν.

Ἐξητάσθη ἔτι καὶ εἰς τὰς ξένας γλώσσας, ἤτοι εἰς τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν καὶ ἱστορίαν ἰδίως τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ', εἰς τὴν γερμανικὴν καὶ εἰς τὴν ἀγγλικήν, γράψας ἀπταίστως τὰ προταθέντα θέματα. Εὐστόχως προσέτι καὶ μετ' ἐμφάσεως ἀπήντησεν εἰς τὰ ἱερὰ μαθήματα. Εἰς τὰ αὐτὰ δὲ περίπου μαθήματα ἐξητάσθη καὶ ὁ βασιλόπαις Γεώργιος, ὅστις ἀπήντα ταχέως μετὰ τῆς ἐμφύτου αὐτῷ ζωηρότητος. Ὁ βασιλεὺς παρίστατο ἀκροώμενος καὶ εὐχαριστήθη λίαν ἐκ τῶν ἐξετάσεων τοῦ τε μέλλοντος κυβερνήτου τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Τὴν ἑσπέραν δὲ παρετέθη γεῦμα ἐν τοῖς ἀνακτόροις τοῖς καθηγηταῖς τῶν βασιλοπαίδων καὶ τῷ κ. Λύδερς, εἰς ὃ παρεκάθησαν μετὰ τοῦ βασιλέως καὶ οἱ βασιλόπαιδες Κωνσταντῖνος καὶ Γεώργιος.

— Ἡ ἐν Σεβίλλῃ τῆς Ἱσπανίας ἐκδιδομένη ἐφημερὶς Andalucia ἐδημοσίευσεν ἔν τινι τῶν τελευταίων φύλλων αὐτῆς μακρὰν καὶ εὐμενεστάτην κρίσιν περὶ τοῦ ὑπὸ τῆς παρ' ἡμῖν Ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἑταιρίας ἐκδιδομένου Δελτίου.

— Ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιγραφῶν ὁ κύριος Ῥενὰν ἐπέδειξεν ἀπὸ μέρους τοῦ κ. Φουκὰρ διευθυντοῦ τῆς ἐνταῦθα γαλλικῆς σχολῆς ἀντίγραφον ἐπιγραφῆς φοινικικῆς καὶ ἑλλη-

Digitized by Google

νικῆς, ἥτις τελευταίως εὑρέθη ἐν Πειραιεῖ. Κάτοχος ταύτης εἶνε ὁ κ. Ἀλ. Μελετόπουλος. Ἡ ἐπιγραφὴ εἶνε ἐπιτάφιος Νουμινίου τινὸς ἐκ Κιτίου, ὁμωνύμου ἄλλου Νουμινίου, τοῦ ὁποίου τὸν ἐπιτάφιον ἔχει τὸ Λοῦβρον καὶ ὅστις εὑρέθη ἐπίσης ἐν Πειραιεῖ. Ὁ κ. Φουκὰρ ὑπενθυμίζει ὅτι κατὰ τὸ 383 π. Χ. οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέτρεψαν εἰς ἐμπόρους τοῦ Κιτίου νὰ κτίσωσι ναὸν τῆς Ἀστάρτης ἐν Πειραιεῖ. Ἄρα ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ κ. Μελετοπούλου χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ τετάρτου αἰῶνος.

— Τὸ συμβούλιον τῆς ἐνταῦθα Μονῆς τῶν Ἀσωμάτων ἐδωρήσατο τῇ ἀγγλικῇ ἀρχαιολογικῇ σχολῇ γήπεδον ἐκτάσεως ἓξ βασιλικῶν στρεμμάτων κείμενον πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Μονῆς ταύτης ἵνα χρησιμεύσῃ πρὸς ἀνέγερσιν οἰκοδομήματος τῆς εἰρημένης ἀγγλικῆς σχολῆς.

— Τὰ τέκνα τοῦ μακαρίτου Κωνσταντίνου Πὼπ ἀνέλαβον τὴν κατὰ φυλλάδια ἔκδοσιν τῶν ἔργων τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἅτινα ἄλλοτε ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῇ «Εὐτέρπῃ» καὶ ἄλλοις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης περιοδικοῖς, διακρινόμενα διὰ τὴν χάριν καὶ τὴν καλλιέπ[illegible] αὐτῶν. Τὰ δημοσιευθησόμενα ἔσονται ποικίλα, οἷον διηγήματα ἑλληνικά, ἱστορήματα ἐκ τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς καὶ τῆς τοῦ ἀγῶνος, περιγραφαὶ καὶ περιηγήσεις, ἔργα καὶ ἡμέραι, βυζαντιναὶ καὶ ἀττικαὶ πινακίδες, φιλολογικά, ποιήσεις, κ. λ. ἐν οἷς καί τινα ἀνέκδοτα. Μέχρι τοῦδε ἐξεδόθησαν δύο φυλλάδια, τιμὴ δ' ἑκάστου φυλλαδίου ὡρίσθη δραχμὴ 1.

— Ἐξεδόθη καὶ τὸ β'. μέρος τῆς *Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς Καλλιτεχνίας* ὑπὸ τοῦ ὑφηγητοῦ τῆς ἀρχαιολογίας κ. Π. Καββαδία, καὶ οὕτω τὸ ἔργον εἶνε πλῆρες εἰς ἕνα τόμον ἐκ 352 σελίδων μετὰ 63 εἰκόνων ἐν τῷ κειμένῳ. Διαιρεῖται δὲ εἰς τρία βιβλία, ὧν τὸ πρῶτον διαλαμβάνει περὶ τῆς Ἀρχιτεκτονικῆς, τὸ δεύτερον περὶ τῆς Πλαστικῆς Νομισματικῆς καὶ τὸ τρίτον περὶ τῆς Ζωγραφικῆς.

— Ὁ καθηγητὴς κ. Εὐάγγελος Κοφινιώτης ἀγγέλλει τὴν ἔκδοσιν Ὁμηρικῆς Γεωγραφίας, ἐν ᾗ θὰ καταλέγωνται πᾶσαι αἱ πόλεις, οἱ σταθμοί, τὰ ὄρη μετὰ τῆς δυνατῆς περιγραφῆς.

— Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον ἄρχονται ἀνασκαφαὶ παρὰ τὸ ὡρολόγιον τοῦ Κυρρήστου ἀνασκαφησομένης τῆς αὐτόθι οἰκίας Λασσάνη, ἣν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἠγόρασε τὸ ὑπουργεῖον ἀντὶ πεντηκοντακισχιλίων δραχμῶν ἀπὸ τοῦ πανεπιστημίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνῆκεν.

— Ἐν Καλάμαις ἱδρύθη Ἑταιρία ὑπὸ τὸ ὄνομα «Μεσσηνιακὸς Σύνδεσμος», ἧς σκοπὸς εἶνε α') νὰ δανείζῃ εἰς τὰ μέλη αὐτῆς ἐπὶ μετρίῳ τόκῳ χρηματικὰ ποσά, χρησιμεύοντα διὰ τὴν βιομηχανίαν αὐτῶν καὶ λοιπὰς κοινωνικάς των ἀνάγκας· β') νὰ ἀγοράζῃ χονδρικῶς τὴν διὰ τὴν βιομηχανίαν τῶν συνεταίρων ἀναγκαιοτέραν πρώτην ὕλην καὶ νὰ πωλῇ αὐτὴν λιανικῶς τοῖς μετρητοῖς, καὶ γ') νὰ ὀργανίσῃ σχολὴν θεωρητικὴν καὶ πρακτικήν, σκοπὸν ἔχουσαν τὴν διδασκαλίαν τοῦ λαοῦ.

— Ἐν τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ ἀνεγνώσθη ἡ κρίσις περὶ τοῦ Ζωγραφείου διαγωνίσματος περὶ τῶν ζώντων μνημείων τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης. Ἐν τῷ διαγωνίσματι τούτῳ ἔλαβον ὀκτὼ δεκάλιρον γέρας, ἐν οἷς καὶ οἱ ἡμέτεροι κ. κ. Ν. Γ. Πολίτης καὶ Γ. Δροσίνης. Τὸ δὲ πεντακοσιόδραχμον βραβεῖον τοῦ Καραπανείου διαγωνίσματος πρὸς συγγραφὴν διδακτικῶν βιβλίων ἔλαβεν ὁ ὑποβαλὼν Γεωγραφίαν κατὰ νέαν μέθοδον συντεταγμένην κ. Ἀπόστ. Βασακόπουλος τελειοδίδακτος τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Διδασκαλείου.

— Ὁ ἐν Βραΐλᾳ εὐπαίδευτος νέος κ. Μ. Α. Δεληβακάλης ἐδημοσίευσεν ἐν τοῖς *Συλλόγοις* τοῦ Βουκουρεστίου ἀξιόλογον ποίημα εἰς μνήμην τοῦ πέρυσιν ἐκεῖ ἀποθανόντος προξένου τῆς Ἑλλάδος Δ. Γκιώνη.

Ἀθήνησι τῇ 19 Μαΐου 1884.

Φίλε Κύριε Διευθυντὰ τῆς «Ἑστίας»,

Λόγου γενομένου μεταξὺ φίλων περὶ τῶν ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* τῆς 13 Μαΐου ὑπὸ Ι. Α. Κονδυλάκη δημοσιευθεισῶν κρητικῶν παραδόσεων, ὑπεδείχθησαν δύο ἐπανορθώσεις, ἃς νομίζων ἀσφαλεστάτας καλὸν ἔκρινα νὰ σᾶς μεταδώσω. Αἱ *ἀναπκελάδες* δὲν ὠνομάσθησαν οὕτω «διότι μία τῶν συνηθεστέρων στάσεων ἃς λαμβάνουσι..... εἶναι νὰ ἐξαπλῶνται *ἀνάσκελα* ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ», ἀλλὰ παρεφθάρησαν κατὰ δημώδη ἐτυμολογίαν ἐκ τῶν παλαιῶν *ὀνοσκελίδων*, περὶ ὧν κρίνω περιττὸν νὰ πολυπραγμονήσω. Αἱ δὲ νηρηίδες δὲν *βυσσηροῦσιν*, ὅπως γράφει ὁ κ. Κονδυλάκης, ἀλλὰ *Foιστ(ι)ροῦσιν* ἤτοι οἰστροῦσιν, οἶστρον ἐμβάλλουσιν. Προφανὴς δ' εἶναι ἐν μὲν τῇ ἀρχῇ τῆς λέξεως ἡ ὕπαρξις τοῦ διγάμματος, ἐν δὲ τῷ μέσῳ ἡ ὄχι ἀσυνήθης τοῦ ι παρένθεσις, καπ(ι)νός, καπνὸς κτλ.

Σ. Κ. Σ.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Παραμύθια Δανικὰ ἐκ τῶν τοῦ Ἄνδερσεν, μεταφρασθέντα ὑπὸ Δ. Βικέλα. Ἔκδοσις δευτέρα ἐπηυξημένη. (Μετὰ 21 εἰκόνων). Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τῶν Καταστημάτων Ἀνδρέου Κορομηλᾶ. 1884. 16ον, σελ. θ'—138. (Τῆς Β' ταύτης ἐκδόσεως τῶν παραμυθίων τοῦ Ἄνδερσεν, ἅτινα διὰ τὴν ἔξοχον αὐτῶν χάριν καὶ ἠθικὴν ἀξίαν μετεφράσθησαν εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, προέταξαν τὰ Καταστήματα Ἀνδρέου Κορομηλᾶ τὸν ἑπόμενον πρόλογον, ὃν ἀντὶ πάσης κρίσεως ἐθεωρήσαμεν κατάλληλον νὰ μεταφέρωμεν ἐνταῦθα.

«Τὴν πρώτην ἔκδοσιν τῶν παραμυθίων τοῦ Ἄνδερσεν, γενομένην τῷ 1873, προσεφώνησεν ὁ μεταφραστὴς πρὸς τοὺς μικροὺς αὐτοῦ ἀνεψιούς, ὧν χάριν καὶ ἐπεχείρησε τὴν μετάφρασιν. Ἐξαντληθείσης δ' αὐτῆς ἀπὸ πολλοῦ καὶ περιζητήτου γενομένης, ἐκρίθη καλὸν νὰ μὴ γείνῃ ἁπλῆ ἀνατύπωσις τῶν προεκδεδομένων παραμυθίων, ἀλλὰ νὰ προστεθῶσι καὶ ἄλλα τινὰ καὶ δὴ τοιαῦτα, ὥστε τὸ βιβλίον νὰ μὴ εἶνε ἀποκλειστικῶς προωρισμένον πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ τέρψιν τῶν παίδων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὡρίμου ἡλικίας ἀνθρώπων τὸ διάφορον νὰ δύναται νὰ κινῇ. Καὶ ὄντως, διότι ἐκεῖ ἔνθα οἱ παῖδες οὐδὲν ἄλλο βλέπουσιν ἢ σειρὰν διαφόρων συμβάντων ἅτινα ἐμποιοῦσιν αὐτοῖς ποικίλα συναισθήματα, ὁ ὥριμος νοῦς ἐξ ἐναντίας τέρπεται διορῶν ἐν τῇ ἀφελεῖ διηγήσει τὴν βάσιν τοῦ διηγήματος, τὸ ἠθικὸν συμπέρασμα καὶ τὴν πολλὴν τοῦ συγγραφέως εὐχέρειαν περὶ τὴν εὕρεσιν, τὸ παρατηρητικὸν αὐτοῦ, τὴν τέχνην δι' ἧς παριστᾷ καὶ περιγράφει τὰ πράγματα, περιβάλλων αὐτὰ διὰ τῆς προσιδιαζούσης αὐτῷ ποιητικῆς χάριτος, καὶ μάλιστα ὅταν ἀναλαμβάνῃ νὰ ἐξάρῃ τὴν χάριν, τὴν ἀγάπην καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν παιδίων.

Ὑπὸ τὴν διπλῆν ταύτην ὄψιν βεβαίως ἔκρινε τὰ παραμύθια τοῦ Ἄνδερσεν καὶ ὁ Κύριος Δ. Βικέλας, καὶ δι' αὐτὸ δὴ τοῦτο κατώρθωσε νὰ τηρήσῃ ἐν τῇ ἐπιτυχεῖ ὁμολογουμένως μεταφράσει ταύτῃ πάσας τὰς ἀρετὰς ἐφ' αἷς θαυμάζονται τὰ ἔργα τοῦ διασήμου Δανοῦ συγγραφέως.

Ἐν Ἀθήναις τῇ $^{16}/_{28}$ Μαρτίου 1884).

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Ὑπῆρξα διαβόητος καθ' ὅλον μου τὸν βίον.
Ἀποκεφαλιζόμενος τί γίνομαι; Θηρίον.

Σ. Κ.

2

Μὲ βλέπεις εἰς τ' ἀνάκτορα καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας,
εἰς χαρμοσύνους τελετάς, εἰς γάμους, εἰς κηδείας.
Οἱ βασιλεῖς μ' ἀκολουθοῦν. Οἱ κλέπται μὲ φοβοῦνται,
οἱ δὲ σοφοὶ μὲ στέργουσι καὶ μὲ περιποιοῦνται.
Ἀλλὰ — καὶ τί τὸ ὄφελος! Μὲ τρώγει ἡ ψυχή μου,
καὶ φεύγει μὲ τὸ δάκρυ μου ἠρέμα ἡ ζωή μου.

Π. Π.

3

Εἶμαι θνητή, καὶ οἱ θεοὶ μ' ἐπροίκισαν μὲ δῶρα,
μὲ χάριτας καὶ θέλγητρα καὶ κάλλος Ἀφροδίτης,
καὶ τιμωρίαν τῶν θνητῶν μ' ἀπέστειλαν· τὰ δῶρα
πάρε μου σύ· καὶ τώρα
αὐλὸν 'ς τὰς χεῖράς μου κρατῶν πλανῶμαι ἐρημίτης
εἰς φάραγγας καὶ εἰς δρυμοὺς κ' εἰς δάση· ἂν θελήσῃς
'ς τῆς Ἀρκαδίας τὰ βουνὰ ἐλθὲ νὰ μὲ ζητήσῃς.

Ἐν Δοβρᾷ. **Α. Π. Σακελλάριος.**

ΛΥΣΕΙΣ

1

Ῥώμη.

2

Ἀμφιτρίτη.

3

Περικλῆς ἐπὶ δεκαεξ ἔτη ἦρξεν.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Μαΐου 28 **ΑΘΗΝΩΝ** **28 Μαΐου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 $^0/_0$ Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	378.
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ια. Απ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.—	392. 1/2	500	436.
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	431.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.—	250	270.
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200.—	250	261.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205.—	250	216.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225.—	250	252.
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.—	100.—	100	100.50
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	301.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος..... Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.—	1.000	4120.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.—	300	285.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 30 »	9.90	100	120.
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	112.
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	490.
Ἑταιρία Φωταερίου............. Δρ.	1.200.000	1.200.000		— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου .... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων .... Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας .. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ		
Λονδίνου...............	Τραπεζικὸν 3μην.	26.05
»	Ὄψεως.... »	26.25
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης.....	8 ἡμ.	104.
» » ...	Τραπεζικὸν 3μην.	103.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ		
Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	20.90
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανική.......	»	23.85
Αὐστριακὸν Φλωρίον ...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ι. Ζ. Βάρναν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ προθυμίαν. Πρὸς τὸν κ. Λ. Δ. Σ. ἐγράψαμεν ἰδιαιτέρως. — κ. Δ. Ν. Ὀδησσόν. Ἐπιστολὴν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. Ἀπεστάλησαν καὶ οἱ λοιποὶ τρεῖς τόμοι τῷ κ. Α. Μ. διὰ τοὺς κ. ἀδελφ. Π. — Κ^αν Α. Λ. Πετρούπολιν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.— κ. Χ. Δ. Ἀνεδημοσιεύθη ἐν τόμῳ Ε' τῆς «Ἑστίας» σελ. 303 — 304. — κ. Μ' Ἀτυχὲς καὶ ἐξεζητημένον. — Κ^α Α. Ν. Β. Σῦρον. Ἀπεστάλησαν κατὰ τὴν σημειουμένην διεύθυνσιν. Τὸ γαλλικὸν φύλλον δύνασθε νὰ προμηθευθῆτε καὶ ἀπ' εὐθείας, ἀλλὰ τὴν πρὸς τοῦτο αἴτησιν δέον νὰ συνοδεύσητε μὲ τὸ ἀντίτιμον. — *Κληρικῷ*. Δύο μὲν αἱ ἀνεγνωρισμέναι ὑπὸ τοῦ Κράτους θρησκεῖαι, ἡ Ἀγγλικανικὴ ἐν τῇ ἰδίως Ἀγγλίᾳ καὶ ἡ πρεσβυτεριανὴ ἐν Σκωτίᾳ· ἕκαστος ὅμως εἶνε ἐλεύθερος ἐκεῖ νὰ λατρεύῃ τὸν Θεὸν ὅπως τοῦ ἀρέσκει. Τούτου ἕνεκα ἀριθμοῦνται ἐν Ἀγγλίᾳ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα τρεῖς θρησκευτικαὶ αἱρέσεις! — κ. Β. Μ. Πάτρας. Εὐχαριστοῦμεν. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν τὸ κρίνομεν ὠφέλιμον. — κ. Α. Μ. Πειραιᾶ. Κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν πρὸ μεσημβρίας — κ. Ι. Κ. Π. Εἶνε πασίγνωστον καὶ πολλάκις ἔχει δημοσιευθῆ. Περίεργον παράδειγμα βραχυλογίας εἶνε τὸ ἀναφερόμενον εἰς δύο κουκκέρους. Ὁ εἷς αὐτῶν ἔπεμψεν εἰς τὸν ἄλλον ἐπιστολὴν περιέχουσαν μόνον ἓν ἐρωτηματικὸν (;). Ὁ ἄλλος ἰδὼν τὸ ἐρωτηματικὸν τοῦτο καὶ ἐννοήσας ὅτι δι' αὐτοῦ ὁ φίλος του τὸν ἠρώτα *τί νέα*; ἀπέστειλεν αὐτῷ ἐντὸς φακέλλου ὡς ἀπάντησιν χάρτην λευκόν, ὅπερ ἐσήμαινεν *οὐδέν*. — κκ. Ε. Ρ. Ληξούριον, Χ. Χ. Τρίκκαλα καὶ Χ. Σ. Β. Σῦρον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Α. Χ. Πετρούπολιν. Ἐγένετο συμφώνως τῇ παραγγελίᾳ σας. — *Λύκῳ*. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἀλλ' ἀτυχῶς δὲν εὑρέθη κατάλληλον πρὸς δημοσίευσιν. — *Παλαιῷ συνδρομητῇ*. Μᾶς φαίνεται λίαν ἀπίθανον, ὑπενθυμίζει δὲ τὴν ἀπάντησιν ἣν κυρία της, ἐπιτηδευομένη εὐγένειαν γλώσσης, ἔδωκέ ποτε πρὸς τὸν δοῦκα Κονδέ, προσενεχθέντα κάπως ἐλευθέρως πρὸς αὐτήν: «Ἡ Ὑψηλότης σας ἔχει τὴν καλοσύνην νὰ εἶνε λίαν ἀναιδής!» — κ. Σ. Κ. Ν. Κέρκυραν. Ἀπεστάλησαν τὰ ζητηθέντα. Ἔμεινεν ὑπόλοιπον δραχ. 7, ὅπερ ἐπιστρέφεται ὑμῖν ἐν τῇ ταχυδρομικῶς στελλομένῃ ἐπιστολῇ μας. — κ. Β. Ι. Κ. Κωνσταντινούπολιν. Ὄχι ἀτυχῶς, διότι δὲν μᾶς περισσεύει ὁ πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖος χρόνος. — κ. Χ. Χ'. Πολλὰ μάλιστα εἰς τοὺς κωμικούς, τὸν Λουκιανὸν καὶ ἄλλους συγγραφεῖς. Προχείρως ἐνθυμούμεθα τὸ ἀποδιδόμενον εἰς τὸν Στρατόνικον: Καταπεσούσης ποτὲ δοκοῦ καὶ φονευσάσης ἕνα τῶν πονηρῶν, «Ἄνδρες, εἶπεν ὁ Στρατόνικος, δοκῶ, εἰσὶ θεοί· εἰ δὲ μή εἰσι, δοκοὶ εἰσιν.» — κ. Κ. Δ. Πύργον. Εἶνε σπάνιον βιβλίον. Εἰς τὸ γραφεῖον ἡμῶν δὲν ὑπάρχει. — *Ἀθηναίῳ*. Κατὰ πόσον εἶνε ἀκριβὴς ἡ ἐτυμολογία δὲν γνωρίζομεν. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα Σεπόλια ἢ Σοπόλια, δι' ἧς περιληπτικῶς ὀνομάζονται τῶν Ἀθηνῶν κῆποι καὶ ἐλαιῶνες, ἐλέγετο ἔτι κατὰ τὸ 1580, ὡς μανθάνομεν ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ Θεοδοσίου Ζυγομαλᾶ πρὸς τὸν Κρούσιον δημοσιευθείσης ἐν τῇ «Γουρκογραικίᾳ». — κκ. Ν. Σ. Ἄργος, Κ. Μ. Ι. Λάρισσαν καὶ Θ. Ζ. Κατάκωλον. Ἐλήφθησαν.— *Φιλομαθεῖ*. Ἰδοὺ τί περὶ τούτου εὕρομεν ἐν εἰδικῷ βιβλίῳ: Τῷ 1600, ἐν πόλει τινὶ τῆς Ὀλλανδίας, ὁ δεκαετὴς υἱὸς κατασκευαστοῦ τινος διόπτρων Ἰακώβου Metzu, παίζων ἐν τῷ ἐργοστασίῳ τοῦ πατρός του ἐκράτει εἰς χεῖρας αὐτοῦ δύο φακούς, ἕνα ἀμφίκυρτον καὶ ἕνα ἀμφίκοιλον· ὅλως δὲ κατὰ τύχην προσεγγίζει τὸν ἀμφίκοιλον φακὸν εἰς τὸν ὀφθαλμόν του ἀπομακρύνων ὀλίγον τὸν ἀμφίκυρτον, ὅπως ἴδῃ διὰ μέσου αὐτῶν. Ὁποία ἡ ἔκπληξίς του! Τὰ ἀπομεμακρυσμένα ἀντικείμενα ἐπλησίασαν, ἀνεφάνησαν μεγάλα, διακεκριμένα. Τρέχει πρὸς τὸν πατέρα του, ἀνακοινοῖ αὐτῷ τὸ θαυμάσιον, ὁ Metzu κάμνει πειράματα, θέτει ἐντὸς σωλῆνος δύο τοιούτους φακούς, τὸν ἕνα μακρὰν τοῦ ἄλλου, καὶ οὕτω δημιουργεῖται τὸ τηλεσκόπιον.— κ. Μ. Α. Κ. Ἀρτσίστην. Οἱ τόμοι ἀπεστάλησαν πρὸ 10 ἡμερῶν εἰς τὸν ἐν Ἰωαννίνοις κ. Ζ. Π. κατὰ τὴν παραγγελίαν σας. — κ. Χ. Χ. Τρίκκαλα. Τὸ σημειούμενον βιβλίον τοῦ Ζαμπελίου δὲν ὑπάρχει παρὰ τοῖς ἐνταῦθα βιβλιοπώλαις.

Αἱ συνδρομαὶ διευθύνονται ἀπ' εὐθείας εἰς Ἀθήνας «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας», ἀποστέλλονται δὲ δι' ἐπιταγῶν, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἑλληνικῶν γραμματοσήμων, χρυσοῦ, τοκομεριδίων τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν δανείων, τραπεζικῶν γραμματίων Γαλλικῆς Τραπέζης ἢ γαλλικῶν γραμματοσήμων, γραμματίων τῆς Ἰονικῆς Τραπέζης, ῥωσσικῶν καὶ ῥωμουνικῶν χαρτονομισμάτων, καὶ οἱασδήποτε ἄλλης ἀξίας.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[25 Μαΐου (Παρασκευή) 1884]

Τῇ παρελθούσῃ Δευτέρᾳ ἀνεχώρησεν ὁ Βασιλεὺς μετὰ τῶν βασιλοπαίδων ἀπερχόμενος εἰς τὴν Ἑσπερίαν. — Ἐν τῇ *Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως* ἐδημοσιεύθη τὸ βασιλικὸν διάταγμα περὶ τῆς εἰδήσεως, ἣν πρό τινων ἡμερῶν ἀνηγγείλαμεν: «Ἐπιθυμοῦντες, ἵνα ὁ ἡμέτερος υἱὸς Γεώργιος λάβῃ τὴν προσήκουσαν ἐκπαίδευσιν, ἀπεφασίσαμεν ν' ἀποστείλωμεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐν Δανίᾳ ναυτικὴν σχολήν. **Γεώργιος**». — Ὁ βασιλόπαις Γεώργιος, λέγει ἡ *Στοά*, ἐρωτηθεὶς εἰς τὰς ἐξετάσεις του ἐν τῷ μαθήματι τῆς Γεωγραφίας: ποῖα τὰ ὅρια τῆς Ἑλλάδος πρὸς βορρᾶν; ἀπήντησεν ἑλληνικώτατα: «Δὲν εἶνε ἔτι καθωρισμένα». — Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐγένετο ἐν τῇ θέσει Γουδὶ ἡ προαγγελθεῖσα ἐπιθεώρησις τοῦ ἐνταῦθα στρατοῦ ὑπὸ τοῦ Βασιλέως. Αἱ ἐξ αὐτῆς ἐντυπώσεις τῶν παρευρεθέντων ἦσαν ἄρισται, διότι τό τε παράστημα καὶ τὸ βάδισμα τοῦ στρατοῦ ἀπέδειξαν ὅτι ἡ ἀπό τινος πάσῃ δυνάμει καταβαλλομένη ἐπιμέλεια πρὸς βελτίωσιν τῆς στρατιωτικῆς ἡμῶν διοργανώσεως παρήγαγεν λίαν εὐάρεστα ἀποτελέσματα καὶ μεγάλας ἐλπίδας περὶ γενναιοτέρων ἐν τῷ μέλλοντι καρπῶν. — Περὶ τὰ τέλη Ἰουνίου παραδίδεται εἰς χρῆσιν καὶ τὸ ἕτερον μέρος τῶν θεσσαλικῶν σιδηροδρόμων τοῦ κ. Θ. Μαυροκορδάτου, τὸ μέχρι Φερσάλων. Ἡ δ' ἐπιχωμάτωσις καὶ τοῦ λοιποῦ ἔφθασεν ἤδη μέχρι τοῦ Πηνειοῦ.—Ἀπὸ τοῦ Σαββάτου τίθεται εἰς ἐνέργειαν τὸ νέον δασμολόγιον, ἐτηλεγραφήθησαν δὲ τὰ δέοντα εἰς τοὺς τελώνας. Κατὰ τὴν αὐτὴν ὡσαύτως ἡμέραν δημοσιεύεται καὶ ὁ νέος περὶ προσόντων τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων νόμος. — Αἱ εἰσπράξεις τοῦ ἀπὸ Λαρίσσης εἰς Βόλον σιδηροδρόμου ὑπερέβησαν πάντα προϋπολογισμόν, διότι ἀνῆλθον εἰς τρεῖς ἑβδομάδας εἰς 31,550 δραχμῶν, ἐξ ὧν 10,300 κατὰ τὴν πρώτην ἑβδομάδα, 11,600 κατὰ τὴν δευτέραν καὶ 10,650 κατὰ τὴν τρίτην, ἐν ᾧ δύο μόνον ἁμαξοστοιχίαι λειτουργοῦσι καθ' ἡμέραν καὶ δὲν ἐτέθη ἔτι εἰς ἐνέργειαν ἡ τῆς μεταφορᾶς τῶν ἐμπορευμάτων. Καὶ ἂν ἔτι αἱ εἰσπράξεις αὗται γείνωσι μόνον, ἐξασφαλίζεται τοῖς μετόχοις μέρισμα ἐκ 5 ο/ο. — Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Ἀθηναίων, ἐκτιμῶν τὴν ἐθνικὴν ἔννοιαν τῆς ἑταιρίας τῆς ἐπὶ σκοπὸν βολῆς, ἐψηφίσατο συνδρομὴν ἐτησίαν ὑπὲρ τοῦ ἱδρύματος τούτου ἐκ δραχμῶν χιλίων. — Ἀφίκετο ἐνταῦθα ὁ περίπυστος Ἕλλην ἀθλητὴς Παναγῆς Κουταλιανός, ὅστις τὴν παρελθοῦσαν δευτέραν ἔδωκε τὴν πρώτην αὑτοῦ παράστασιν ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Ὀλυμπίων, καταπλήξας τοὺς ἀθρόως συρρεύσαντας θεατὰς διὰ τῶν τερατουργημάτων ῥώμης, δικαιωσάντων πληρέστατα τὴν φήμην του. Τὸ πλῆθος συνωθεῖτο ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ θεάτρου εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε μόλις ἠδύνατό τις νὰ κινηθῇ. — Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐγένοντο ἐν Πειραιεῖ τὰ ἐγκαίνια νέου ἀτμομύλου τοῦ κ. Δ. Σεφερλῆ ἐνώπιον πολλῶν προσκεκλημένων. Ὁ ἀτμόμυλος οὗτος εἶνε ὁ μέγιστος τῶν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν ἁπάσῃ τῇ Ἀνατολῇ ὑπαρχόντων καταλαμβάνων μέγιστον οἰκοδόμημα καὶ διπλάσια ἔχων ὄργανα. — Συνεστήθη νέον γενικὸν προξενεῖον ἐν Βέρνῃ τῇ πρωτευούσῃ τῆς Ἑλβετικῆς συμπολιτείας. Γενικὸς δὲ πρόξενος διωρίσθη ὁ κ. Δόσκος, ἄλλοτε γενικὸς πρόξενος ἐν Βελιγραδίῳ καὶ πολιτικὸς πράκτωρ ἐν Σοφίᾳ. — Διωρίσθη διοικητὴς τῆς ἐν Κερκύρᾳ ἱδρυομένης προπαρασκευαστικῆς τῶν ὑπαξιωματικῶν σχολῆς ὁ κ. Δημοσθένης Στάϊκος, ταγματάρχης τοῦ πεζικοῦ καὶ βουλευτὴς Ἰθάκης. — Κατὰ τὴν εἰς Θεσσαλίαν ἐκδρομὴν τοῦ πρωθυπουργοῦ ἐζήτησεν οὗτος ἵνα ὑποβάλλωσιν αὐτῷ σύντομα ὑπομνήματα τὰ δημοτικὰ συμβούλια περὶ τῶν ἀμέσως ἐνδιαφερόντων τοὺς δήμους ζητημάτων. — Ἐν Λαρίσσῃ ἀπεβίωσεν αἰφνιδίως ἐκ συγκοπῆς τῆς καρδίας ὁ *Πέτρος Α. Ζάνος*, μέλος τῆς ἐπὶ τῶν βακουφίων ἐπιτροπῆς, πολλάκις χρηματίσας βουλευτὴς καὶ διακεκριμένος διπλωματικὸς ὑπάλληλος, ἀνὴρ δὲ φιλόπατρις, συνετὸς καὶ πεπαιδευμένος. — Ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις κατήργησε τὴν ἐνταῦθα πρεσβείαν αὐτῆς, τούτου δ' ἕνεκα καὶ ἀπέρχεται ἐντεῦθεν ὁ πρεσβευτὴς αὐτῆς κ. Σχάϊλερ. — Εἰς Πειραιᾶ ἀπεβιβάσθησαν 300 περίπου ἐργάται Ἀρμένιοι ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ, ὅπου ἐκήρυξαν ἀπεργίαν, διότι διατείνονται, ὅτι πληρώνονται ὀλιγώτερον τῶν μαυροβουνίων, ἰταλῶν καὶ ἄλλων ἐργατῶν, ἐνῷ ἐργάζονται 13 $^{1}/_{2}$ ὅλας ὥρας. Οὕτως ἀπῆλθον ἐν σώματι ἐλαττώσαντες κατὰ τὸ τρίτον σχεδὸν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐργαζομένων ἐκεῖ εἰς τὴν τομήν.

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου,

μεταφρασθὲν ὑπὸ ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ

ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ

ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΑΜΟΡΓΟΣ

ΜΕΘ ΕΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ

Ἐν Ἀθήναις 1884

Ἡ προκειμένη περὶ Ἀμοργοῦ μονογραφία ἐξεδόθη εἰς μόνον 250 ἀντίτυπα, ἅτινα πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πρὸς δραχ. 3 ἕκαστον, μετὰ ταχυδρομικῶν δὲ 3,20.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11.

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ, ΥΦΗΓΗΤΟΥ.

Τιμᾶται φράγκων 3 $^{1}/_{2}$.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 2 $^{1}/_{2}$ φράγκων.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. **2,80**.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΕΛΕΤΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ

Ἀντίτυπα τῶν δημοσιευθεισῶν μελετῶν, ὧν ἕκαστον τιμᾶται δραχμὰς πέντε, εὑρίσκονται παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις Ἀντωνιάδῃ καὶ Ἀνέστῃ Κωνσταντινίδῃ.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β'. 802

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 388.— 3 ΙΟΥΝΙΟΥ 1884 — ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 440

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΜΠΑΡΜΠΑ ΘΩΜΑΣ διήγημα ὑπὸ Ν. Ι. Σταματέλου.

ΤΟ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ, ὑπὸ Δ. Βικέλα.

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΟΝΕΙΡΟΥ, ὑπὸ Α. Π. Κουρτίδου.

ΑΘΗΝΑΙΚΟΙ ΜΗΝΕΣ, **Μάϊος**.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΝΔΡΟΣ.

ΚΡΗΤΙΚΑΙ ΔΟΞΑΣΙΑΙ, ὑπὸ Ι. Δ. Κονδυλάκη.

Ο ΝΕΟΣ ΝΑΥΤΗΣ ποίημα ὑπὸ ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΕΚΘΕΣΙΣ

Τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν κριτῶν περὶ τοῦ δευτέρου διαγωνισμοῦ τῆς «Ἑστίας» πρὸς συγγραφὴν ἑλληνικοῦ διηγήματος.

Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας»,

Ἐπισταμένως ἀνέγνωμεν τὰ δέκα καὶ ἑπτὰ διηγήματα,[1] τὰ σταλέντα εἰς τὸν Β' διαγωνισμὸν τῆς «Ἑστίας». Μᾶς ἐνέπνεεν ἡ ἐλπὶς τοῦ ἀνορύσσοντος τὴν γῆν πρὸς ἀνεύρεσιν θησαυροῦ. Ἐβαδίσαμεν ἐν σκότει προσδοκῶντες τὴν αὐγήν. Ἀλλὰ τὸν μὲν θησαυρὸν δὲν εὕρομεν, ἡ δὲ αὐγὴ ὠχρὰ καὶ ἀμφίβολος μόλις ἐπεφάνη εἰς τὸν ὁρίζοντα. Διότι τὰ μὲν πλεῖστα τῶν διηγημάτων προέρχονται ἀπὸ συγγραφέων, οἵτινες οὔτε τὴν γραφίδα δύνανται νὰ κρατήσωσιν εἰς τὴν χεῖρα, οὔτε τὸ ἁπλούστατον ψυχολογικὸν νῆμα νὰ ἀνελίξωσι· τὰ δ' ἄλλα εἰσὶ μέτρια, δύο δὲ μόνον σχετικῶς καλλίτερα. Καὶ ἐν τούτοις ἀνεκυκήθησαν πᾶσαι αἱ πηγαί, ἀφ' ὧν ὁ Ἕλλην διηγηματογράφος δύναται νὰ ἀρυσθῇ τὰς ὑποθέσεις του· ἀλλ' ἡ εὔπλαστος καὶ γόνιμος ὕλη ἔμεινεν ἀδρανὴς καὶ νεκρά, προσδοκῶσα τὴν καλλιτεχνικὴν πνοήν, τὴν μέλλουσαν νὰ ζωογονήσῃ καὶ ἀνυψώσῃ αὐτὴν εἰς τὴν περιωπὴν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ὡραίου.

Τῶν δέκα ἐκ τῶν διηγημάτων τούτων οὐδεμιᾶς ποιούμεθα μνείας, φειδόμενοι τῶν συγγραφέων αὐτῶν, καὶ μεταβαίνομεν εἰς τὰ ὑπόλοιπα ἑπτά.

Χασὰν Ἀγᾶς. Ἡ σκηνὴ ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ κατὰ τὸ 1822. Ἡ ὑπόθεσις ἄνευ ἐνδιαφέροντος, ὅπως τοὐλάχιστον πραγματεύεται ταύτην ὁ συγγραφεύς· τὰ ἆθλα θρασυδείλου τινὸς καὶ ἀγρίου Τούρκου λοχίου Χασὰν Ἀγᾶ, ὁ φόνος ἢ μᾶλλον ἡ δολοφονία αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ νέου Ἕλληνος Γεώργη καὶ ὁ γάμος τούτου μετὰ τῆς θυγατρὸς τοῦ ξενίζοντος αὐτόν. Ἡ διήγησις ἄχρους, κοινοτοπίαι πολλαί, γλῶσσα ἀσθενὴς καὶ οὐχὶ πάντη ἀπηλλαγμένη ἀνορθογραφιῶν.

Φροσύνη. Ἡ σκηνὴ ἐν Πάτραις, τὰ πρόσωπα Κρῆτες μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1867. Ἡ διήγησις μέχρι τινὸς βαίνει καλῶς, ἀλλὰ ἡ λύσις ἐπάγεται βιαία καὶ ἀπίθανος καὶ κοινή. Γλῶσσα ἄτονος καὶ πλημμελής.

Ἀναστασία. Ἡ σκηνὴ ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1689. Τὸ ἱστορικὸν θέμα ἀξιέπαινον, ἀλλ' ἄκαιροι συνεννοήσεις ἐρωτικαὶ καὶ κοινοὶ ἐρωτικοὶ διάλογοι, ὁ δὲ χαρακτὴρ τῆς Ἀναστασίας ἀσυνεπής. Ἡ γλῶσσα οὐχὶ κακή, ἀλλὰ καὶ αὕτη μὴ ἀπηλλαγμένη σφαλμάτων.

[1] Εἰσὶ δὲ τὰ ἑπόμενα· «Ὁ Μπάρμπα Θωμᾶς», «Ὁ υἱὸς τοῦ ἱερέως», «Ἰσχὺς ἑλληνικοῦ ἐθίμου», «Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος τὸ τριακοσιάδραχμον ἔπαθλον», «Μία θλιβερὰ ἱστορία», «Ἔρωτος θύματα», «Ἓν φίλημα», «Ὁ Χασὰν-ἀγᾶς», «Εἰρήνη», «Ἀνθή», «Ἀναστασία», «Φροσύνη», «Εὐγενία», «Μαρίτσα, «Βασιλική», «Εὔνοστος καὶ Ὄχνη», «Δύστηνος γυνή».

Μία θλιβερὰ Ἱστορία. Ἡ σκηνὴ ἐν Κρήτῃ κατὰ τὸ 1867. Ἡ γλῶσσα μετρία, ἐνιαχοῦ μετά τινος ἄνθους, ἐνιαχοῦ μετ' ἐπιτηδεύσεως καὶ ὑποψύχρου ὄγκου, ὅστις ὑπομιμνήσκει ἡμῖν τοὺς Ἕλληνας ἐρωτικούς. Τοιοῦτον εἶναι τὸ χωρίον, ἐν ᾧ περιγράφεται ἡ καλλονὴ τῆς Ἑλένης· «Ἀπὸ τοῦ ἠρέμου τῆς κόρης βλέμματος — οὐράνιον ἐξεπέμπετο θέλγητρον, οὗτινος ἡ ἀνταύγεια ἐπὶ τῆς ὅλης ὄψεως διαχυνομένη, προσέδιδε τῇ παρθένῳ ἀμύθητον περιπάθειαν, ἕλκουσαν ἀκαταμαχήτως, καθηδύνουσαν, τέρπουσαν, συγκινοῦσαν, θέλγουσαν, γοητεύουσαν τὸν ἀτενίζοντα». Οἱ διάλογοι, μεταξὺ Κρητῶν διαμειβόμενοι, ἔπρεπε νὰ ἔχωσι τὴν τοπικὴν χροιάν, ὅπερ ἠμέλησεν ὁ συγγραφεύς. Ἡ διήγησις δὲν εὐοδοῦται μέχρι τέλους. Ἀνορθογραφίαι οὐκ ὀλίγαι.

Ἀνώτερα τούτων εἰσίν:

Ὁ υἱὸς τοῦ ἱερέως. Ἡ σκηνὴ ἔν τινι χωρίῳ τῆς Ἠπείρου κατὰ τὴν τελευταίαν θεσσαλικὴν ἐπανάστασιν. Οἱ διάλογοι, ἐν ἠπειρωτικῇ διαλέκτῳ, εἰσὶν ὡσεπιτοπλεῖστον φυσικοί, οἱ δὲ χαρακτῆρες εἰκονίζονται μετ' ἀρκούντως ζωηρῶν χρωμάτων. Ἀλλὰ κατὰ τὴν πλοκὴν χωλαίνει καὶ τοῦτο, ὅπως πάντα. Τὸ δημοτικὸν ᾆσμα τοῦ ποιμένος παρεντίθεταί πως ἀκαίρως, ἡ δὲ ἀπότομος ἀναχώρησις τοῦ Σταύρου, κινδυνευούσης τῆς Ἑλένης, εἶνε ἀδικαιολόγητος, ἐνῷ ἠδύνατο ὁ συγγραφεὺς διὰ τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ, μνηστῆς καὶ μνηστῆρος, νὰ προσθέσῃ εἰς τὸ διήγημα ὡραίαν σκηνὴν καὶ νὰ προπαρασκευάσῃ οὕτω φυσικωτέραν τὴν λύσιν. Ταχὺς καὶ πρόωρος ἐπέρχεται ὁ θάνατος τοῦ ἱερέως, τὸν ὁποῖον ἐπίσης ταχέως καὶ ἀδικαιολογήτως ἀκολουθεῖ εἰς τὸν τάφον ἡ γραῖα Ζωίτσα. Ἡ ἐν τῷ νεκροταφείῳ σκηνὴ εἶναι ἐπιτυχής, ὁ χαρακτὴρ τοῦ μικροῦ Γεωργίου ὄντως ἀφελὴς καὶ παιδικός. Ὁ συγγραφεὺς ἔχει εὐχέρειαν περὶ τὴν ὀρθὴν γλῶσσαν.

Κατά τι ἀνώτερον τούτου εἶναι ὁ **Μπάρμπα Θωμᾶς**, τοῦ ὁποίου ὁ συγγραφεὺς εἶναι ἱκανῶς ἐγκρατὴς τῆς γλώσσης, ἀλλὰ δυστυχῶς μιγνὺς τὴν καθαρεύουσαν Ἑλληνικὴν καὶ τὴν Λευκαδίαν διάλεκτον (διότι ἡ σκηνὴ ὑπόκειται ἐν Λευκάδι) λίαν ἰδιοτρόπως. Τὸ διήγημα θὰ ἦτο ἄμεμπτον ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἂν ἢ τὸ ὅλον, ἢ τοὐλάχιστον τὰ διαλογικὰ μέρη ἐγράφοντο εἰς τὴν ἐγχώριον διάλεκτον. Ἐν τούτοις τὸ θέμα εἶναι εὔστοχον, πλῆρες ἐνδιαφέροντος καὶ συγκινητικόν, καὶ πανταχοῦ σχεδὸν εἶνε ἐπικεχυμένη εἰδυλλιακὴ χάρις, οἱ δὲ χαρακτῆρες, προπάντων ὁ τοῦ Μπάρμπα Θωμᾶ, διαγράφονται εὐκρινῶς. Διὰ τοῦτο εἷς τῶν κριτῶν, ἰδιαιτέραν στοργὴν αἰσθανόμενος πρὸς τὸν Μπάρμπα Θωμᾶν, ἐπεθύμει νὰ ἀπονεμηθῇ εἰς αὐτὸν τὸ βραβεῖον.

Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἡ λύσις ἐπισκιάζει τὰ λοιπὰ πλεονεκτήματα τοῦ διηγήματος τούτου. Ὁ ἀθῷος Μπάρμπα Θωμᾶς ἀποθνήσκει ἐπὶ τοῦ ἰκριώματος, ἀντὶ τοῦ ἐνόχου ἀνεψιοῦ αὐτοῦ. Καὶ δὲν εἶναι μὲν ὅλως ἀσύνηθες τὸ νὰ πλανᾶται ἡ ἀνθρωπίνη δικαιοσύνη πλήττουσα τὸν ἀθῷον ἀντὶ τοῦ ἐνόχου, ἀλλ' εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν φαίνεται ὑπερβολική, σχεδὸν ἀπίθανος ἡ εἰς τὴν ἐσχάτην ποινὴν καταδίκη ἀνδρὸς γέροντος, τὸν πάντα βίον ἐν ἀρετῇ βιώσαντος, καθ' οὗ οὐδεμία καθαρὰ μαρτυρία ἠδύνατο νὰ κατατεθῇ, ἐνῷ κατὰ τοῦ φονέως Μήτσου ἠδύνατο νὰ στηριχθῇ κατηγορία δημοσία, ἅτε ὑβρίσαντος καὶ ἀπειλήσαντος τὸν φονευθέντα Χρῆστον. Διὰ τεχνικωτέρας πλοκῆς, διὰ προσθήκης τινός, ἐν ᾗ ὁ συγγραφεὺς ἠδύνατο ἴσως νὰ ἀναπτύξῃ καὶ διὰ πραγμάτων νὰ καταδείξῃ τὴν τοιαύτην πλάνην τῶν δικαστῶν, ἡ συνείδησις τοῦ ἀναγνώστου θὰ ἐπανεπαύετο καὶ ἡ λύσις θὰ ἐπήρχετο ἐκ τούτου φυσικωτέρα. Ἐν τούτοις εἰς μὲν τὸν συγγραφέα τοῦ Μπάρμπα Θωμᾶ ἀπονέμεται ὁ πρῶτος ἔπαινος, εἰς δὲ τὸν συγγραφέα τοῦ «Υἱοῦ τοῦ ἱερέως» **ὁ δεύτερος.**

Μεταξὺ τῶν ἄλλων εὑρέθη καὶ σατυρικόν τι ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος τὸ τριακοσιάδραχμον[1] ἔπαθλον», τὸ ὁποῖον κατὰ μὲν τὴν οὐσίαν καὶ τὴν γλῶσσαν εἶνε δόκιμον ἔργον, ὡς διήγημα ὅμως ὄχι μόνον στερεῖται τεχνικῆς πλοκῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἐνιαχοῦ σκανδαλῶδες αὐτοῦ ἀντίκειται πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς «Ἑστίας» καὶ διὰ τοῦτο ἀναγκαζό-

[1] Μᾶλλον *τριακοσιόδραχμον.*

Digitized by Google

μεθα νὰ κρίνωμεν αὐτὸ ἰδία, ἀφοῦ μάλιστα ὁ συγγραφεὺς ὀρέγεται ν' ἀκούσῃ καὶ τὴν ἡμετέραν περὶ τοῦ ἔργου αὐτοῦ κρίσιν.

Ἂν τῷ ὄντι σκοπὸς τοῦ συγγραφέως ἦτο νὰ σατυρίσῃ ἐκείνους τῶν παρ' ἡμῖν νέων, οἵτινες παραμελοῦντες τὴν ἀληθῆ ἐπιστήμην καὶ τρεφόμενοι ἰσχνῶς ἀπὸ τῆς ἀναγνώσεως μυθιστοριῶν καὶ τῆς ἐλαφρᾶς λεγομένης φιλολογίας, ἀποδύονται εἰς τὸ συγγραφικὸν στάδιον, θὰ ἦτο ἐπαινετός· τοῦτο δὲ θὰ ἦτο σωτήριον μάθημα τοῖς νέοις ἐκείνοις, οἵτινες γράφουσι μετὰ σπουδῆς, μετὰ σπουδῆς δημοσιεύουσι τὰ ἔργα αὐτῶν, ἀλλὰ δὲν καλλιεργοῦσι, δὲν κρατύνουσι τὸ φυσικὸν των δῶρον, οὗτινος τυχὸν εὐμοιροῦσι, διὰ τῆς προσηκούσης μελέτης. Ὀρθῶς σκώπτει ὁ συγγραφεὺς τῆς σατύρας τοὺς προστατεύοντας τοιαύτας τετυφωμένας κεφαλάς, ὡς καὶ τὴν δημοσιογραφίαν, ἥτις προθύμως κηρύττει τοὺς τοιούτους ὡς ἐξόχους συγγραφεῖς ἢ ποιητὰς διὰ τῶν στερεοτύπων ἐκείνων φράσεων καὶ κοσμητικῶν ἐπιθέτων, τὰ ὁποῖα πᾶσαι σχεδὸν αἱ ἐφημερίδες ἔχουσι πρόχειρα διὰ καλοὺς καὶ κακούς, δι' ἄξια καὶ ἀνάξια ἔργα, δι' ὃ καὶ δύναταί τις νὰ εἴπῃ τὸ τοῦ Σχιλλέρου· «Εἶδον τὸν ἱερὸν στέφανον τῆς δόξης βεβηλούμενον περὶ κοινὰ μέτωπα». Ἀλλὰ δυστυχῶς ἐν τῇ ῥηθείσῃ σατύρᾳ ἡμεῖς διαβλέπομεν ὡς κυριώτερον σκοπὸν τοῦ συγγραφέως τοὺς ὑπαινιγμοὺς ὡρισμένων συμβάντων καὶ προσώπων, σχετιζομένων πρὸς τὸν πρῶτον διαγωνισμὸν τῆς «Ἑστίας». Καὶ ναὶ μὲν τὸ καθίδρυμα τοῦ ῥηθέντος περιοδικοῦ καὶ οἱ ἀγωνοδίκαι τοῦ πρώτου διαγωνισμοῦ εἶνε ἀνώτεροι πάσης ὑποψίας καὶ δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην ὑπερασπίσεως, ἀλλ' ὅμως ὀφείλομεν νὰ ὑπομνήσωμεν εἰς τὸν ἄλλως εὐφυᾶ καὶ πεπειραμένον συγγραφέα, ὅτι ἡ σάτυρα, καθαπτομένη ὡρισμένων καὶ ἀξιοτίμων προσώπων, ἐκπίπτει τοῦ εὐγενοῦς προορισμοῦ της καὶ καταντᾷ εἰς λίβελλον.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ἀπεστάλη ἡμῖν ὡς πρωτότυπον διήγημα καὶ μετάφρασίς τις τῆς *Ἀδελφοποιήσεως* τοῦ Ἄνδερσεν. Καὶ θὰ ἦτο μὲν ὠφέλιμος τοιαύτη ἄσκησις ἂν ἐξεπονεῖτο πρὸς μόρφωσιν τοῦ διηγηματογράφου, ἀλλὰ γινομένη πρὸς ὃν σκοπὸν ἐγένετο, εἶναι χαχίστη, ὡς ἀσκοῦσα τὴν ψυχὴν εἰς ἀπάτην καὶ δόλον.

Ἡ ἐπιτροπὴ

Ι. Ισιδ. Σκυλιτσης.
Σ. Κ. Σακελλαροπουλος
Αριστομενης Προβελεγιος.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὑπὸ τὸν τίτλον **Εἰδύλλια** ἐκδίδεται ἐντὸς τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος νέος τόμος ποιημάτων τοῦ ἡμετέρου συνεργάτου κ. Γεωργ. Δροσίνη. Ὁ τόμος οὗτος περιλαμβάνει κατὰ τὸ πλεῖστον ἔργα ἐντελῶς ἀδημοσίευτα καί τινα κατ' ἐκλογὴν ἐκ τῶν δημοσιευθέντων κατὰ καιροὺς ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» ἢ ἀλλαχοῦ, διαιρεῖται δὲ ὡς ἐκ τῶν περιεχομένων αὐτοῦ εἰς τὰ ἑξῆς ἑπτὰ μέρη. α'.) *Τὰ τραγούδια τοῦ χωριοῦ*, εἰκοσὰς ποιημάτων ἀναγομένων εἰς τὸν ἀγροτικὸν βίον β'.) *Τὰ μάτια τῆς Βασιλοπούλας*, μακρὸν εἰδύλλιον μυθολογικὸν γ'.) *Ἡ Κόρη τῆς Ῥούμελης* δ'.) *Θαλασσινὰ τραγούδια* ε'.) *Τὰ λόγια τῆς Γρηᾶς*, σειρὰ ἑλληνικῶν παραδόσεων μετὰ προλόγου ἐμμέτρου· ϛ') *Ἀρχαῖοι στίχοι*, ἔμμετροι παραφράσεις ἀρχαίων ποιημάτων ἐκ τῶν τοῦ Θεοκρίτου, Μόσχου Ἀνακρέοντος κλπ. ζ'.) *Τραγούδια τοῦ δρόμου*, ποιήματα ποικίλα. Τὸ ἔργον τοῦ κ. Δροσίνη ἔχει τοῦτο τὸ ἐξαίρετον προσόν, ὅτι φέρει χαρακτῆρα καθαρῶς ἑλληνικόν, πάντα δὲ τὰ ἐν αὐτῷ ποιήματα διακρίνονται διὰ τὴν ἀληθῆ ἔμπνευσιν, τὴν ἁβρότητα τοῦ αἰσθήματος, τὴν χάριν καὶ καλλιτεχνικὴν ἐκτέλεσιν· ἔσται δὲ τὸ βιβλίον τετυπωμένον μετ' ἐξαιρέτου φιλοκαλίας, καὶ τιμᾶται δραχ. 2,50.

— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἀνεγνώσθη ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ ῥωμ. Δικαίου κ. Ἀλχ. Κρασᾶ ἡ ἔκθεσις περὶ τοῦ Σγουτείου διαγωνίσματος, οὗ θέμα ἦτο ἡ «προγαμιαία δωρεὰ» κατὰ τὸ βυζαντινὸν δίκαιον. Ἐκ τῶν ἐννέα σταλεισῶν συγγραφῶν περὶ τοῦ θέματος τούτου ἐπρώτευσεν ἡ τοῦ ἐνταῦθα δικηγόρου κ. Ἀντ. Μομφερράτου, εἰς ὃν ἐδόθη καὶ τὸ δισχιλιόδραχμον γέρας. Ἐπῃνέθη δὲ κατὰ δεύτερον λόγον ἡ περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου πραγματεία τοῦ υφηγητοῦ κ. Δαμιανοῦ Βορέ.

— Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου κ. Ν. Δαμαλᾶς ἐπιφορτισθεὶς ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως τῶν ἔργων τοῦ Κοραῆ ἐπιτροπῆς διὰ τῆς δημοσιεύσεως τῶν ἐπιστολῶν καὶ λοιπῶν αὐτοῦ ἀνεκδότων ἔργων, ὧν τὴν πλήρη συλλογὴν εἶχεν ἕτοιμον πρὸς δημοσίευσιν ὁ ἀείμνηστος Α. Μάμουκας, παρακαλεῖ πάντα κατέχοντα ἔργον τι ἀνέκδοτον τοῦ Κοραῆ ἢ ἐπιστολὴν νὰ τῷ ἀποστείλῃ ταύτην ἐπὶ ἐπιστροφῇ εἰς τὸν ἰδιοκτήτην.

— Ὁ ὑπουργὸς τῆς Ἐκπαιδεύσεως κ. Βουλπιώτης ἐπεσκέφθη πρό τινων ἡμερῶν μετὰ τοῦ γερμανοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Δέρπφελδ τὴν Ἀκρόπολιν καὶ ἐμελέτησαν διάφορα ζητήματα ἀφορῶντα εἰς τὸν καθαρισμὸν αὐτῆς, τὴν περισυναγωγὴν τῶν ἀρχαιοτήτων ἐν μουσείοις, τὴν κατεδάφισιν τοῦ βορειοδυτικοῦ τείχους, ἑτοίμου νὰ καταπέσῃ, ὡς καὶ τὴν μερικὴν ἀποκατάστασιν καὶ στερέωσιν τῶν Προπυλαίων καὶ ἄλλων. Ἤδη ἐκαθαρίσθησαν τὰ Προπύλαια, τὰ δὲ ἐν αὐτοῖς ἀποκείμενα κατετέθησαν ἐν τῷ μουσείῳ, μελετᾶται δὲ ἡ ἀνέγερσις μουσείου εὐρυχώρου καὶ εὐπρεποῦς πρὸ τῆς Ἀκροπόλεως ἐν καταλλήλῳ χώρῳ, ἐν ᾧ θὰ κατατεθῶσι πάντα τὰ ἐν τῇ Ἀκροπόλει συντρίμματα καὶ ἄλλα ἐκτὸς τῶν τοῦ Παρθενῶνος καὶ τοῦ Ἐρεχθείου. Ἐν γένει μετὰ πολλῆς δραστηριότητος καὶ ἀγαθῆς διαθέσεως ἐπιδιώκεται ὑπὸ τοῦ κ. Βουλπιώτου πᾶν ὅ,τι εἶνε πρέπον, εἶνε δὲ καὶ δυνατὸν νὰ γείνῃ, ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ τῆς Ἀκροπόλεως.

— Τὸ ὑπουργεῖον τῆς παιδείας συνιστᾷ ἐνταῦθα προσωρινὴν γυμναστικὴν σχολὴν πρὸς καταρτισμὸν προγυμναστῶν διὰ τὰ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις γυμνάσια καὶ σχολεῖα.

— Ὑπὸ τῆς μετεωρολογικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Συλλόγου **Παρνασσοῦ**, ἀπεφασίσθη ἡ ἔκδοσις περιοδικοῦ συγγράμματος, ἐν ᾧ θ' ἀναγράφωνται αἱ παρατηρήσεις τῶν μετεωρολογικῶν σταθμῶν τοῦ συλλόγου, τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἱδρυθέντων, καὶ αἱ τοῦ κεντρικοῦ σταθμοῦ Ἀθηνῶν.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Ἔχω μικρὸν ἀνάστημα· ἄνευ ὀστῶν τὸ σῶμα.
Κάμπτομαι, πλὴν δὲν θραύομαι. Πύρινον ἔχω χρῶμα.
Βιῶ εἰς μέρη κάθυγρα φρουρούμενον καὶ μόνον,
Ὡς δέσμιος ἐπίφοβος, ὄπισθεν προμαχώνων.
Ἀλλὰ κ' ἐκεῖθεν δύναμαι νὰ συγκινῶ τὰ πλήθη,
Φέρον καὶ αὖθις εἰς τὸ φῶς ὅσα καλύπτει λήθη·
Καὶ ἀπὸ τὰ ἀνήλια τῆς φυλακῆς μου βάθη
Πραΰνω κατ' ἀρέσκειαν ἢ συγκινῶ τὰ πάθη.

Π'.

2

Γρῖφος

α
α α
Ὁ
α δ' α
Ῥώμη
α α φ' 1884
α

3

Ἂν μ' ἀναγνώσῃς ἔμπροσθεν, εὐχὴν ἐμπερικλείω·
ἂν μ' ἀναγνώσῃς ὄπισθεν, — περίεργον — σ' ἐνδύω.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Κλέων — λέων.

2

Λαμπάς.

3

Πανδώρα — Πάν.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 'Ιουνίου 1 — ΑΘΗΝΩΝ — 1 'Ιουνίου 1884

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	'Ομολογ. ἐκδοθεῖσαι	'Ομολογ. κυκλοφορ.	'Εποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	'Εποχαὶ κληρώσεως	'Ετήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	'Ομολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 'Ιαν. 1 'Ιουλίου	1 'Ιουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	377.50
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 'Ια. 'Απ. 'Ιουλ. 'Οκτ.	20 Δεκ. Μ.ρ. 'Ιο. Σεπ.	30.—	392.12	500	438.
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 'Ιουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	432.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	100.000	68.800	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.—	250	271.
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200.—	250	263.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 'Ιουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205.—	250	215.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225.—	250	252.50
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 'Οκτωβρίου	6.—	100.—	100	100.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι 'Εθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ.	1 'Ιουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 'Ιαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	301.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	'Αποθεματικὸν κεφάλαιον	'Εποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος.... Δρ. π.	18.000.000	'Ολόκληρον	9.348.220	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	285.—	1.000	4125.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.—	300	281.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως ... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	119.
'Ασφαλιστ. 'Εταιρία ὁ 'Αρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
'Εταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	—	'Ιανουάρ. καὶ 'Ιούλιον	9.25	140	105.
Σιδηρόδρομος 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	23.05	200	487.50
'Εταιρία Φωταερίου.............. Δρ.	1.200.000	1.200.000		— —	9.75		
'Ελληνικοῦ Πυριτιδοποιείου .... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
'Εταιρία Δημοσίων ἔργων .... Φρ.	5.000.000	1.000.000		'Ιανουάριον 'Ιούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου 'Ατμοπλ. 'Εταιρίας .. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα 'Ηπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	'Ιανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ		
Λονδίνου...............	Τραπεζικὸν 3μην.	26.
» ....'Όψεως....	»	26.25
Γαλλίας — 'Εθνικῆς Τραπέζης......	3 ἡμ.	103. 1/2
» » ...	Τραπεζικὸν 3μην.	102. 1/2

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ		
Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	20.95
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα 'Οθωμανική......	»	23.95
Αὐστριακὸν Φλωρίον ...	»	
'Αργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

Παρατηρήσεις

* 'Από ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Α. Ν. Ρ. Βερολῖνον. 'Επιστολήν μας καὶ τὰ ζητηθέντα ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Α. Ο. Χαλκίδα. 'Ελήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — *Κόν-κω*. Δύνασθε νὰ τὸ λάβητε ἐκ τοῦ γραφείου ἡμῶν. — κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Τὰ ἀντίτυπα ἀπεστάλησαν ὑμῖν. 'Εξετελέσθη καὶ ἡ ἄλλη παραγγελία σας. — κ. Κ. Κ. Μ. Λίβερπουλ. Διὰ τὴν «'Εστίαν» ὄχι ἀτυχῶς. 'Ορθῶς ἐκρίνετε ὅτι τὸ ἔργον εἶνε δυσχερέστατον, καὶ νομίζομεν ὅτι καλλίτερον νὰ ἀποστῆτε τοῦ ἐγχειρήματος.—*Φιλοβίβλῳ*. 'Ο πρῶτος συστηματικῶς γράψας σύστημα βιβλιογραφικῆς ταξινομήσεως εἶνε ὁ Conrad Gesner τῷ 1548. 'Ως πρὸς τὰ ἄλλα ἴδε τὴν ἔκθεσιν, ἣν πρὸ τετραετίας ἐξέδωκεν ὁ κ. 'Εμ. 'Ροΐδης «'Η 'Εθνικὴ Βιβλιοθήκη ἐν ἔτει 1880». — κ. Χ. Κ. Γαλλικὴ μετάφρασις τῶν «'Απομνημονευμάτων τοῦ "Αϊνε» ἐδημοσιεύθη ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ Παρισινοῦ ἐκδότου Calmann Lévy (Mémoires de Henri Heine). Τιμ. δραχ. 5. — κ. Γ. Χ. Σ. Κεφαλληνίαν. Τὸ βιβλίον εἶνε ἄγνωστον ἡμῖν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὸ ἀποσταλέν. — '*Επικουρείῳ*. Συμφωνοῦμεν· ἀλλ' ἵνα ἡ ἀπόλαυσις εἶνε τελεία, πρέπει νὰ εὐχαριστῇ οὐχὶ ἁπλῶς τὴν γαστέρα, μᾶλλον δὲ τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν. Τοῦτο δὲ ἐπεδίωκον πρὸ πάντων οἱ ἀρχαῖοι εἰς τὰ συμπόσιά των. 'Ο Πλούταρχος ἀναφέρει τὴν εὐφυᾶ ῥῆσίν τινος, ὅστις παρακαθήσας μόνος εἰς τὴν τράπεζαν, εἶπε «βεβρωκέναι, μὴ δεδειπνηκέναι σήμερον». — κ. Κ. Β. Πάτρας. 'Ατυχῶς δὲν εἶνε ἡ πρώτη φορά. 'Αλλὰ νομίζετε εἰλικρινῶς ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ μέσον εἶνε τὸ καταλληλότερον; — κ. Δ. Λ. Π. Σμύρνην. 'Ορθῶς ἐξηγήσατε τὴν σιωπήν. Τὸ πρᾶγμα ἐφάνη ὅλως ἀκατάλληλον. — *Συνδρομητῇ*. Προφανῶς γίνεται σύγχυσις, συνήθης ἄλλως, τῶν δύο λέξεων *"Αραψ* καὶ *Αἰθίοψ*, ἐνῷ εἶνε διάφορα πράγματα. Οἱ "Αραβες δὲν ἔχουσι μαῦρον τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου, ὡς ἐσφαλμένως πιστεύουσι πολλοί, ἐκλαμβάνοντες αὐτοὺς ἀντὶ τῶν Αἰθιόπων, οὓς ὀνομάζουσιν '*Αράπηδες*, ἤτοι "Αραβας. Μαῦρον ἔχουσι τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου μόνοι οἱ Αἰθίοπες, ἐπειδὴ δὲ οὗτοι ἤρχοντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ τῆς 'Αραβίας, κειμένης πλησίον τῆς Αἰθιοπίας, εἰς τὴν 'Ανατολήν, ἐπεκράτησεν ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν ἔτι χρόνων νὰ καλῶνται *"Αραβες* καὶ '*Αράπηδες* οἱ Αἰθίοπες, ἐν ᾧ οἱ κάτοικοι τῆς 'Αραβίας, οἱ ἰδίως "Αραβες, ἔχουσι τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου ἐλαφρῶς μελαψόν. 'Ομοία μετάπτωσις ἐγένετο καὶ τῆς λέξεως Maure (Μαῦρος), ἥτις κυρίως δηλοῖ τὸν κάτοικον τῆς Μαυριτανίας, τὸν Μαυριτανὸν ἢ Μαυρούσιον· καὶ οὗτοι ὡσαύτως δὲν ἔχουσι μέλαν τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου, ἀποδίδεται δ' εἰς αὐτοὺς ἐσφαλμένως ἡ ἰδιότης αὕτη ἐκ παρανοήσεως τοῦ ἐθνικοῦ αὐτῶν ὀνόματος Maure, ἐκλαμβανομένου ὡς σημαίνοντος τὸν Μαῦρον. Τὸ ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἐπίθετον *μαῦρος* (μέλας) εἶνε προφανῶς ἐκ τοῦ *ἀμαυρός*, ὡς τὸ ἐτυμολογεῖ καὶ ὁ Κοραῆς. 'Ως πρὸς τοὺς *Γύφτους* σημειοῦμεν ὅτι οὕτω ἰδίως καλοῦνται οἱ 'Αθίγγανοι, διότι θεωροῦνται ὡς προερχόμενοι ἐξ Αἰγύπτου (Αἰγύπτιοι - Γύφτοι)· ἐπειδὴ δὲ οἱ νομάδες οὗτοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἤσκουν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ χαλκέως, ὠνομάσθησαν κατόπιν καὶ ὅσοι ἄλλοι ἤσκουν τὸ αὐτὸ ἐπάγγελμα διὰ τοῦ ἰδίου ὀνόματος. — κ. Π. Ε. Π. 'Ενταῦθα. 'Απεδίωσε τῇ 14 Μαΐου 1879. — κ. Γ. Κ. Σ. Παταυΐον. Δὲν ἐπληρώθη εἰσέτι. Δεχόμεθα τὸ ἰταλικὸν χαρτονόμισμα. — Κ^αν Σ. Ν. Α. Χίον. Τὸ ζητηθὲν φύλλον ἀπεστάλη. 'Η ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς γραμμὴ ὑπῆρχεν ἐκ παραδρομῆς. — κ. Π. Φ. Σαράντα 'Εκκλησιαίς. 'Ελήφθησαν. Παρεδόθησαν δὲ τὰ ἀνήκοντα τῷ «Α. Μ.» καὶ τῇ «'Ε.» — κ. Λ. Γκ. "Αρταν. Αἱ συλλογαὶ τῶν γραμματοσήμων γίνονται καὶ ἁπλῶς μὲν ὡς ἐνασχόλησις διασκεδαστικὴ τῶν συλλεκτῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς κερδοσκοπίαν, διότι αἱ οὕτω ἀπαρτιζόμεναι συλλογαὶ πωλοῦνται ἐν Εὐρώπῃ ἀντὶ σημαντικῶν πολλάκις ποσῶν. 'Ο 'Αρθ. 'Ρότσχιλδ ἔχει συλλογὴν ἀξίας διακοσίων χιλιάδων φράγκων! περιλαμβανομένην ἐντὸς ἑκατοντάδος χρυσοτεύκτων τόμων. Τὴν πλουσιωτέραν ὅμως πασῶν ἔχει ὁ εὐτυχὴς υἱὸς τῆς δουκίσσης de Galliera, ὅστις ἐδαπάνησε μέχρι τοῦδε πρὸς καταρτισμὸν αὐτῆς 1,500,000 φράγκων. 'Ο Κροῖσος οὗτος τῶν γραμματοσήμων ἔχει ἴδιον γραφεῖον συναλλαγῶν, διεκπεραιωτάς, μεσίτας, βιβλιοφύλακα τῶν 300 τόμων τῆς συλλογῆς του, σμῆνος ὑπαλλήλων. Εἰς οὐδένα ὅμως ἐπιτρέπει τὴν θέαν τῆς συλλογῆς του, καὶ σκοπεῖ μόνον νὰ τὴν ἐκθέσῃ ὅταν συμπληρωθῇ καὶ ταξινομηθῇ τελείως, ἀλλ' ἡ ἐργασία αὕτη θὰ ἀπαιτήσῃ, λέγουσιν, ἀκόμη...... ἐννέα ἔτη! Περιεργοτάτη περὶ τοῦ θέματος τούτου πραγματεία θέλει δημοσιευθῇ προσεχῶς ἐν ταῖς στήλαις τῆς «'Εστίας».—κ. Ι. Φ. Παρισίους. 'Η πραγματεία ἐλήφθη. Θέλομεν σᾶς ἀπαντήσει προσεχῶς.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[1 Ἰουνίου (Παρασκευή) 1884]

Μεγάλην καὶ ἀληθῶς ἡγεμονικὴν δωρεὰν ἐποιήσατο πρὸς τὸ ἔθνος ὁ κατ' αὐτὰς ἐνταῦθα παρεπιδημῶν γενναιόδωρος καὶ φιλόπατρις ὁμογενὴς κ. Παναγῆς Βαλλιάνος. Ἐπισκεφθεὶς τὸν κ. πρωθυπουργὸν τὸ παρελθὸν Σάββατον ὁ κ. Βαλλιάνος ἀνήγγειλεν αὐτῷ, ὅτι δωρεῖται τῷ ἔθνει ἓν ἑκατομμύριον δραχμῶν, διατεθησομένων πρὸς ὃν σκοπὸν ἤθελεν ὁρίσει ὁ κ. πρωθυπουργός, ὀνομασθησομένου τοῦ διὰ τῆς δωρεᾶς ἱδρυθησομένου καταστήματος «Ἀδελφῶν Βαλλιάνου». Ὁ κ. Τρικούπης ἐκφράσας πρὸς τὸν δωρητὴν τὰς εὐχαριστίας τοῦ ἔθνους ἐξήνεγκε γνώμην ὑπὲρ διαθέσεως τῆς δωρεᾶς πρὸς ἵδρυσιν παρὰ τὰς Ἀθήνας σωφρονιστικῆς φυλακῆς· τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἀπεδέχθη ὁ κ. Βαλλιάνος. Οὕτως ἄρξεται προσεχῶς ἐνταῦθα ἡ ἀνέγερσις δύο φυλακῶν τῆς μὲν σωφρονιστικῆς διὰ τῆς δωρεᾶς ταύτης τοῦ κ. Π. Βαλλιάνου, τῆς δὲ ἐξεταστικῆς διὰ τῆς δωρεᾶς τοῦ κ. Ἀνδρέα Συγγροῦ. Ἡ γενομένη δωρεὰ ἐνεποίησε μεγίστην καὶ λίαν εὐφρόσυνον αἴσθησιν εἰς πάντας, τρανῶς μαρτυροῦσα ὅτι αἱ παραδόσεις τῆς ἐλευθερίου φιλοπατρίας, τῆς ἐξόχου ἀρετῆς, ἐφ' ᾗ διεκρίθησαν τόσα μεγάτιμα τῆς ἡμετέρας πατρίδος τέκνα, διασώζονται ἔτι ἀκέραιοι καὶ ἀναλλοίωτοι καὶ ὅτι τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος ἁγνὸν διαφυλάσσεται ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν ἔξω ὁμογενῶν, οἵτινες γενναίως ἑκάστοτε παρέχουσι τὰ μέσα πρὸς προαγωγὴν τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς εὐημερίας τῆς ἑαυτῶν πατρίδος. — Καθ' ὅλην τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα μεγάλως συνεκίνει τὸ κοινὸν ἐνταῦθα ἡ ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τῶν πλημμελειοδικῶν ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις περὶ προφυλακίσεως τριῶν τῶν ἐπισημοτέρων τραπεζιτῶν, τῶν κκ. Κ. Σ. Βούρου, Μενελάου Νεγρεπόντη, καὶ Ἀθ. Μουτσοπούλου, καὶ τοῦ μεσίτου κ. Θ. Φατούρου. Εἰς τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν προέβη τὸ δικαστήριον κατόπιν ἀνακρίσεων γενομένων περὶ τῶν τελευταίων ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ πράξεων, καθ' ἃς οἱ εἰρημένοι τραπεζῖται εἶχον ἀγοράσει τὰς ἐν κυκλοφορίᾳ μετοχὰς τοῦ Λαυρίου, ὅπερ ἐπήγαγε μεγάλην ὑπερτίμησιν αὐτῶν ἐπὶ ζημίᾳ τῶν πωλητῶν. — Κατὰ τὰς ἐφημερίδας καὶ ὁ δήμαρχος Ἀθηναίων κ. Δ. Σ. Σοῦτσος παρεπέμφθη εἰς τὸ κακουργοδικεῖον κατηγορούμενος ἐπ' ἀπιστίᾳ κτλ. μετὰ δώδεκα ἑτέρων, ἐν οἷς καί τινες ὑπάλληλοι καὶ μηχανικοὶ τοῦ δήμου. — Κατὰ τὴν «Παλιγγενεσίαν» ἑταιρία τις ἐζήτησε παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τὴν κατασκευὴν σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἀπὸ Λαρίσσης εἰς Τρίκκαλα ὑπὸ τοὺς ὅρους τῆς κατασκευῆς τοῦ λοιποῦ θεσσαλικοῦ συμπλέγματος. Ἡ κυβέρνησις εὐμενῶς ἀποδεξαμένη τὴν πρότασιν διαπραγματεύεται τὰ κατ' αὐτὴν μετὰ τῆς εἰρημένης ἑταιρίας, ἐλπίζεται δὲ ὅτι ταχέως αἱ διαπραγματεύσεις εἰς αἴσιον καταλήξουσιν ἀποτέλεσμα συμπληρουμένου οὕτω τοῦ ἔργου, οὗτινος κατήρξατο ἐν Θεσσαλίᾳ ὁ κ. Μαυρογορδάτος. — Ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν παραδίδεται εἰς χρῆσιν τοῦ κοινοῦ τὸ ἀπὸ Λαυρίου μέχρι Μαρκοπούλου τμῆμα τοῦ σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν-Λαυρίου, περατωθείσης τῆς μεταξὺ Κερατέας καὶ Κουβαρᾶ γεφύρας. Τὸ τμῆμα τοῦτο ἔχει μῆκος 28 σταδίων, ἡ δὲ συντελεσθεῖσα γέφυρα μ. 8 ¼ ὕψος. — Κατὰ τοὺς «Ἐργάτας» Τρικκάλων μετὰ πολλῆς δραστηριότητος ἐξακολουθοῦσιν αἱ ἐργασίαι τοῦ ἀπὸ Βόλου εἰς Καλαμπάκαν σιδηροδρόμου. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἄρχεται κατασκευαζομένη ἡ ἀπὸ Καρδίτσης μέχρι Τρικκάλων ὁδός, δὲν ὑπολείπεται δὲ εἶτα ἢ τὸ μέχρι Καλαμπάκας τμῆμα. — Ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» ἐδημοσιεύθησαν δέκα καὶ τρία Β. διατάγματα τῆς 21 λήξαντος, δι' ὧν ἀπονέμονται χάριτες εἰς διαφόρους καταδίκους. Ἡ ποινὴ 13 εἰς θάνατον καταδεδικασμένων, ἐν οἷς καὶ μία γυνή, μεταβάλλεται εἰς ἰσόβια δεσμά, 33 ἡ ποινὴ μετριάζεται καὶ 46 ἀπαλλάσσονται τοῦ ὑπολοίπου τῆς ποινῆς αὐτῶν. — Αἱ ἐργασίαι τῆς ἐπὶ τῶν χαρίτων ἐπιτροπῆς διεκόπησαν δι' ὀλίγας ἡμέρας, λέγεται δὲ ὅτι συμφώνως πρὸς τὰς συστάσεις αὐτῆς ἀπεφασίσθη ἡ ἐκτέλεσις τῆς θανατικῆς ποινῆς δώδεκα καταδίκων, ἐκδοθέντος τοῦ ἀναγκαίου βασιλ. διατάγματος. — Ἐδημοσιεύθησαν οἱ νόμοι περὶ ἀποκλειστικοῦ δικαιώματος εἰσαγωγῆς καὶ πωλήσεως τοῦ πετρελαίου εἰς τὸ κράτος, περὶ ἀποκλειστικοῦ δικαιώματος κατασκευῆς, εἰσαγωγῆς καὶ πωλήσεως τῶν χημικῶν πυρείων. — Πρόκειται νὰ ἀποσταλῶσιν εἰς τὰς ἐν Εὐρώπῃ ναυτικὰς σχολὰς τινὲς ἐκ τῶν ἐσχάτως ἐπιτυχόντων εἰς τὰς ἐξετάσεις δοκίμων τοῦ ναυτικοῦ ἵνα τελειοποιηθῶσιν ἐκεῖ, τοῦ δημοσίου καταβάλλοντος τὰ ἔξοδα τῶν σπουδῶν των.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ

ΜΥΘΟΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1884.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΛΕΚΤΗ — ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 3

Εὑρίσκονται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, Κ. Μπέκ, Ν. Β. Νάκη καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς *Ἑστίας*

ΑΤΘΙΔΕΣ ΑΥΡΑΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

Εἷς τόμος εἰς μέγα σχῆμα ἐκ σελίδων 310, καλλιτεχνικῶς ἐκτετυπωμένος καὶ πολυτελῶς δεδεμένος.

Πωλεῖται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Ἑστίας ἀντὶ δραχμῶν 10.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

Τιμᾶται φράγκων 4.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς *Ἑστίας* ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐσωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένων φρ. 1,20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δραχ. 2,50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπτὰ 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπτὰ 80.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11.

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ. Βιβλίον τοῦ λαοῦ. Ἔργον τοῦ διασήμου Ἰταλοῦ συγγραφέως καὶ φιλοπάτριδος Ἰωσὴφ Μαντζίνη. Πωλεῖται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β'. 904

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 389. — 10 Ιουνιου 1884 — Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 441

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ὑπὸ Σπ. Παγανέλη.
Ο ΜΠΑΡΜΠΑ ΘΩΜΑΣ διήγημα ὑπὸ Ν. Ι. Σταματέλου.
ΤΑ ΣΠΙΡΤΑ ὑπὸ Ἰ. Ἰσιδ. Σκυλίσση.
ΠΕΡΙ ΥΠΟΝΟΜΩΝ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ὑπὸ Ἐρν. Τσίλλερ.
Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ.
ΤΑ ΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΓΡΗΑΣ ποίημα ὑπὸ Γεωργ. Δροσίνη.
ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Κατὰ τὸ ἐν Γερμανίᾳ ἐκδιδόμενον *Φιλολογικὸν Ἡμερολόγιον* οἱ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ λόγιοι ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων συμποσοῦνται εἰς 19,350, ὧν 18,142 πορίζονται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐκ μόνου τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν. Φαίνεται δὲ ὅτι τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο σπανίως ἀποβαίνει μέσον πλουτισμοῦ, διότι ἐξ ὅλου τοῦ ἄνω ἀριθμοῦ τῶν λογίων μόνον οἱ 1616 ἔχουσιν ὑπηρέτας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν. Ἐν τῷ σημειωθέντι ἀριθμῷ τῶν λογίων συμπεριλαμβάνονται καὶ 350 γυναῖκες συγγραφεῖς.

— Ἡ πέμπτη διεθνὴς ὑγειονομικὴ Σύνοδος γενήσεται κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν Χάγῃ τῆς Ὁλλανδίας ἀπὸ 21 μέχρις 27 Αὐγούστου. Ἤδη κατηρτίσθη ἡ πρὸς διοργάνωσιν αὐτῆς Ἐπιτροπή.

— Ὁ Ἐρνέστος Ῥενὰν, ὁ γνωστὸς γάλλος συγγραφεύς, ἐξέδωκεν ἄρτι νέον αὐτοῦ σύγγραμμα ὑπὸ τὸν τίτλον «Νέαι μελέται θρησκευτικῆς ἱστορίας».

— Ἀπεφασίσθη ἡ ἀνέγερσις μνημείου ἐν Παρισίοις εἰς τὸν Ῥουσσῶ, τὸν ἐκ Γενεύης φιλόσοφον τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος. Διωργανώθη ἔρανος καὶ παράστασις ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Σιατελὲ πρὸς εἴσπραξιν χρημάτων διὰ τὴν ἀπαιτουμένην δαπάνην· τὸ μάρμαρον καὶ τὸν ὀρείχαλκον παρέχει τὸ Κράτος. Ἱδρυθήσεται δ' ὁ ἀνδριὰς ἐν τῷ μέσῳ τῆς πλατείας τοῦ Βασιλικοῦ Παλατίου (Palais Royal), παρ' ἣν ὁ Ῥουσσῶ κατῴκησεν ὅτε διέτριβεν ἐν Παρισίοις.

— Ἐν Ἀμβέρσῃ, τῇ Βελγικῇ πόλει, γενήσεται τὸ προσεχὲς ἔτος ἔκθεσις παγκόσμιος, ὑπὸ ἰδιωτῶν μὲν διοργανωθεῖσα, τεθεῖσα δ' ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ βασιλέως Λεοπόλδου τοῦ Β'. Κυριώτατον τμῆμα τῆς ἐκθέσεως ταύτης ἔσται τὸ περιλαμβάνον εἴδη τοῦ ναυτικοῦ ἐμπορίου πάσης χώρας, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἀπεφασίσθη ἵνα ἡ ἔκθεσις ἀποβῇ ὅσον ἔνεστι τελειοτάτη καὶ εἰς τοὺς ἄλλους κλάδους, παρέχουσα πλήρη καὶ γενικὴν εἰκόνα τῆς βιομηχανίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν τεχνῶν. Ὅθεν σὺν τοῖς ἄλλοις ὡρίσθη καὶ τμῆμα ἴδιον πρὸς ἔκθεσιν καλλιτεχνημάτων, ἡ δὲ «Ἑταιρία πρὸς ἐνθάρρυσιν τῆς καλλιτεχνίας» προσεκάλεσε τοὺς καλλιτέχνας πάσης χώρας νὰ ἀποστείλωσι τοιαῦτα. Ἤδη ἐδήλωσαν τὴν συμμετοχὴν αὐτῶν εἰς τὴν ἔκθεσιν ταύτην ἡ Γερμανία, Ἀγγλία, Γαλλία, Ὁλλανδία, Ἰταλία, Αὐστρία, Πορτογαλλία, Ῥωσσία, Ἑλβετία, Ἰσπανία καὶ διάφορα Κράτη τῆς Ἀμερικῆς.

— Καθ' ὅλον τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπυρπολήθησαν ἐν ὅλῳ 41 θέατρα καὶ ἱπποδρόμια· ἐκ τῶν πυρκαϊῶν τούτων ἀπέθανον ἢ ἔπαθον βαρέως πλείονες τῶν 1200 ἀνθρώπων.

— Διεθνὴς ἔκθεσις ἠλεκτρικὴ γενήσεται κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν Φιλαδελφείᾳ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς.

— Ἐν Νορβηγίᾳ ἡ χρῆσις τοῦ τηλεφώνου εἶνε πλειότερον ἴσως ἢ οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ διαδεδομένη. Τηλεφωνικαὶ γραμμαὶ λειτουργοῦσιν εἰς μέρη, ἐν οἷς ὁ μικρὸς πληθυσμὸς δὲν ἐφαίνετο ὅτι ἠδύνατο νὰ δεχθῇ τὴν πολυτέλειαν ταύτην, λίαν δὲ σημαντικὸς εἶνε ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων. Ἡ πόλις τῆς Χριστιανίας, ἡ ἔχουσα πληθυσμὸν μὴ ὑπερβαίνοντα τὰς 80,000 χιλιάδας, κέκτηται τηλεφωνικὸν σύμπλεγμα μὲ 700 συνδρομητάς, τὸ δὲ κεντρικὸν κατάστημα ὑπολογίζει ὅτι αἱ καθ' ἡμέραν γινόμεναι τηλεφωνικαὶ ἀνακοινώσεις ἀνέρχονται μέχρι 2000. Ἀναλόγως διαδεδομένη εἶνε ἡ χρῆσις τοῦ τηλεφώνου καὶ εἰς μικροτέρας πόλεις, ὧν μία ἡ Porsgruned, ἂν καὶ μὴ ἀριθμοῦσα πλείονας τῶν 3,000 κατοίκων, ἔχει ἐν τούτοις τὸ τηλεφωνικὸν αὐτῆς σύμπλεγμα λειτουργοῦν τακτικῶς χάριν τῶν κατοίκων αὐτῆς.

— Λίαν ἐνδιαφέροντα πειράματα γίνονται νῦν ἐν Δούβρῃ τῆς Ἀγγλίας ἵνα γνωσθῇ ποῖος ὁ καταλληλότερος φωτισμὸς διὰ τοὺς θαλασσίους φάρους. Παραβάλλονται δὲ πρὸς ἄλληλα τὸ φῶς τοῦ πετρελαίου, τὸ φωταέριον καὶ τὸ ἠλεκτρικόν. Τρεῖς πύργοι ξύλινοι ἀνηγέρθησαν προσωρινῶς, καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ ἑνὸς αὐτῶν λάμπει φανὸς διὰ πετρελαίου τρεφόμενος, ἐπὶ τοῦ δευτέρου ἄλλος διὰ τοῦ φωταερίου καὶ ἐπὶ τοῦ τρίτου διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός. Τὰ πειράματα θὰ διαρκέσωσιν ἐπὶ ἓξ περίπου μῆνας· κατὰ τοῦτο δὲ τὸ διάστημα θὰ γίνωνται παρατηρήσεις καὶ καταμετρήσεις τοῦ φωτὸς ὅσον δυνατὸν ἀκριβεῖς. Αἱ παρατηρήσεις θὰ γίνωνται ἐκ τριῶν σταθμῶν κειμένων τοῦ μὲν πρώτου εἰς 800 μέτρων ἀπόστασιν, τοῦ δευτέρου εἰς 2,000 μέτρων καὶ τοῦ τρίτου εἰς 1,000 περίπου, περικλειόντων δ' ἑκάστου τὰ ἀναγκαῖα μηχανήματα πρὸς σύγκρισιν τῶν τριῶν φωτισμῶν ἐκ διαφόρων ἀποστάσεων.

Ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἀπεφασίσθη ἵνα ἐνεργηθῶσιν ἐνταῦθα εἰδικαὶ ἀσκήσεις πρὸς μόρφωσιν γυμναστῶν, αἵτινες θέλουσιν ἐξακολουθήσει ἀπὸ τῆς 2 προσεχοῦς Ἰουλίου μέχρις 25 Αὐγούστου ἐνεστῶτος ἔτους. Τῶν ἀσκήσεων τούτων θέλουσι μετάσχει οἱ ἀπὸ τῶν νέων διδασκαλείων ἀπολυθέντες δημοδιδάσκαλοι, οἱ ἔχοντες ἀπολυτήριον γυμνασίου, ἐν ᾧ λειτουργεῖ ἡ γυμναστικὴ τοὐλάχιστον ἀπὸ διετίας, καὶ ἐκ τῶν κεκτημένων ἀπολυτήριον γυμνασίου οἱ ἔχοντες ἀρχὰς γυμναστικῆς ἢ ὑπηρετήσαντες ἐν τῷ στρατῷ. Αἱ ἀσκήσεις αὗται ἔσονται θεωρητικαὶ καὶ πρακτικαί. Καὶ αἱ μὲν θεωρητικαὶ θέλουσι περιλάβει ἐπίτομον ἱστορίαν τῆς γυμναστικῆς, παιδαγωγίαν τῆς γυμναστικῆς, διδασκαλίαν τῶν ἀναγκαίων φυσιολογικῶν καὶ ἀνατομικῶν γνώσεων, θεωρητικὰς περὶ κολυμβητικῆς γνώσεις, καὶ ὁδηγίας πρὸς διδασκαλίαν τῆς γυμναστικῆς ἔν τε τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις, τοῖς ἑλληνικοῖς καὶ τοῖς γυμνασίοις. Πρακτικῶς δὲ θέλουσιν ἀσκηθῇ εἰς ἀσκήσεις ἐλευθέρας στρατιωτικάς, διὰ κορυνῶν, δι' ἁλτήρων, δι' ἀμφισφαίρων σιδηρῶν ῥάβδων, ἐπὶ τοῦ μονοζύγου, διζύγου καὶ λοιπῶν πεπηγμένων ὀργάνων καὶ περὶ τὴν κολυμβητικήν. Ἡ θεωρητικὴ διδασκαλία γενήσεται ἐν τῷ Διδασκαλείῳ Ἀθηνῶν, αἱ δὲ πρακτικαὶ ἀσκήσεις ἐν τῷ δημοσίῳ γυμναστηρίῳ καὶ τῷ παρ' αὐτὸ καταστήματι τῶν θαλασσίων λουτρῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ Διεύθυνσις τῶν ἀσκήσεων καὶ ἡ διδασκαλία τῶν θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν μαθημάτων ἀνατεθήσεται τῷ διευθυντῇ τοῦ δημοσίου γυμναστηρίου κ. Ι. Γ. Φωκιανῷ, ἡ δὲ διδασκαλία τοῦ φυσιολογικοῦ καὶ ἀνατομικοῦ μαθήματος τῷ ἰατρῷ τοῦ δημοσίου γυμναστηρίου κ. Χ. Μαλανδρίνῳ. Αἱ ἐπὶ πτυχίῳ ἐξετάσεις τῶν ὑποψηφίων γυμναστῶν θέλουσιν ἀρχίσει τῇ 26 Αὐγούστου ἐνεστῶτος ἔτους ἐνώπιον ἐξεταστικῆς ἐπιτροπείας ἀποτελουμένης ἐξ ἑνὸς καθηγητοῦ τῶν διδασκαλείων τοῦ Κράτους, ἑνὸς ἀνωτέρου ἀξιωματικοῦ καὶ ἑνὸς ἰατροῦ.

Τὰς ἀνωτέρω ἀποφάσεις τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας ἀναγράφομεν λίαν εὐφροσύνως, συγχαίροντες εἰλικρινῶς τῷ προϊσταμένῳ αὐτοῦ κ. Βουλπιώτῃ διὰ τὰς γενναίας αὐτοῦ καὶ συστηματικὰς ἐνεργείας πρὸς εἰσαγωγὴν καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι τοῦ εὐεργετικοῦ θεσμοῦ τῆς γυμναστικῆς.

— Ἐξακολουθοῦσιν αἱ ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἐργασίαι πρὸς τακτοποίησιν καὶ περιποίησιν τῶν ἐν αὐτῇ ἀρχαίων μνημείων. Ἤδη ἀφῃρέθησαν ἀπὸ τῶν Προπυλαίων καὶ ἀπὸ τῆς ἀριστερᾷ τῷ ἀναβαίνοντι ταῦτα Πινακοθήκης αἱ πρὸ ἀπείρων ἐτῶν συσσωρευμέναι ἐν αὐτοῖς ἀρχαιότητες, ἤτοι ἐπιγραφαί, ἀνάγλυφα, τμήματα ἀγαλμάτων καὶ κοσμήματα, μετενεχθεῖ-

Digitized by Google

σαι εἰς τὸ ἐν τῇ Ἀκροπόλει μουσεῖον, ἡ τεθεῖσαι ἐπὶ τῶν πρὸ τῆς μεσημβρινῆς πλευρᾶς τοῦ Παρθενῶνος ἐν τῷ βράχῳ λελαξευμένων βαθμίδων. Μετά τινας ἡμέρας ἄρχεται ἡ κατεδάφισις τῶν πρὸ τῆς εἰσόδου τῆς Ἀκροπόλεως τουρκικῶν τειχῶν, οὕτω δὲ ἀποκαλυφθήσονται τὰ σχετικῶς ἀρχαιότερα καὶ ἑλληνικώτερα τείχη, πιθανώτατον δὲ διευκρινηθήσεται μᾶλλον τὸ περιλάλητον ζήτημα περὶ τῆς ἀληθοῦς εἰσόδου τῆς Ἀκροπόλεως, εἰς ὃ ἔδωκαν γένεσιν αἱ ἀνασκαφαὶ τοῦ Beulé. Ἐπίσης κατεδαφισθήσονται αἱ πρὸς τὴν ἀρκτικὴν πλευρὰν τῶν Προπυλαίων φραγκικαὶ καὶ τουρκικαὶ δεξαμεναί, καὶ ὁ πρὸς τὴν νοτιοδυτικὴν γωνίαν τοῦ ὀπισθοδόμου τοῦ Παρθενῶνος καὶ διὰ συντριμμάτων τοῦ αὐτοῦ ναοῦ ἐγερθεὶς μιναρές, πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ ἐπὶ Τούρκων ἐντὸς τοῦ σηκοῦ κτισθέντος τζαμίου. Προσέτι ἀνασκαφήσεται ὁ μεταξὺ τοῦ βράχου καὶ τῶν τειχῶν χῶρος, ἐπιχωματωθήσεται δὲ τὸ ἀνακαλυφθὲν πρό τινος πρὸς ἀνατολὰς καὶ μεσημβρίαν θεμέλιον τοῦ Παρθενῶνος. Τὸ ἔργον συμπληρωθήσεται καὶ διά τινων ἐρευνῶν, γενησομένων εἴς τι μέρος τοῦ σηκοῦ τοῦ περιωνύμου ναοῦ, ἔνθα ἐγένετο κατάπτωσις καὶ τεκμηριοῦται, ὅτι εὕρηται ἐν τῷ τμήματι ἐκείνῳ τοῦ ἐδάφους ὑπόγειον. Θέλει δὲ συμπληρωθῆ τὸ ἔργον τῆς ἐρεύνης ὁλοκλήρου τῆς Ἀκροπόλεως, ὅπως μείνῃ αὕτη ἐλευθέρα παντὸς ῥύπου τῶν διαδοχικῶν κατακτήσεων τῶν βαρβάρων. Ἀκολούθως ἐγερθήσεται μουσεῖον ἐκτὸς τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ πρὸς τὸ δυτικὸν ἄκρον τοῦ Ἀσκληπιείου, ἔνθα ἀποτεθήσονται πάντα τὰ ἐν τοῖς θεάτροις καὶ ἐν τῷ Ἀσκληπιείῳ ἀνακαλυφθέντα πολύτιμα γλυπτικὰ καὶ ἄλλα λείψανα καὶ τὰ τῆς ῥωμαϊκῆς καὶ τῶν μετέπειτα χρόνων, τοῦ ἐν τῇ Ἀκροπόλει μουσείου ἀφιερουμένου ὁλοκλήρως εἰς τὴν φύλαξιν τῶν μνημείων τῆς ἀκμαζούσης ἑλληνικῆς τέχνης.

— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐγένετο ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ ἡ ἐκλογὴ τῶν τριῶν ὑποψηφίων διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ πρυτάνεως, κατὰ τὸ προσεχὲς ἀκαδημαϊκὸν ἔτος. Ἐψηφοφόρησαν ἐν ὅλῳ 44 καθηγηταί, καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην ψηφοφορίαν ἐξελέχθη διὰ ψήφων 40 πρύτανις ὁ καθηγητὴς κ. Κ. Ν. Κωστῆς. Κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ψηφοφορίαν ἐξελέχθη δεύτερος ὑποψήφιος ὁ καθηγητὴς κ. Κ. Δηλιγιάννης διὰ ψήφων 22 καὶ κατὰ τὴν τρίτην ὁ καθηγὴς κ. Παῦλος Ἰωάννου διὰ ψήφων 24. Κατὰ τὸ ἀνέκαθεν ἐπικρατῆσαν ἔθος ὁριστικὸς πρύτανις διορισθήσεται ὁ πρῶτος ἀνακηρυχθεὶς ὑποψήφιος κ. Κ. Ν. Κωστῆς.

— Ὁ ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Παναγῆς Καββαδίας ἀνεχώρησεν εἰς Ἐπίδαυρον πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν ἐκεῖ γινομένων ἀνασκαφῶν.

ΑΓΓΕΛΙΑ

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ

ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ

ΥΠΟ ΑΝΤ. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ.

ΑΜΟΡΓΟΣ

ΜΕΘ' ΕΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ

Ἐν Ἀθήναις 1884. Εἰς 8ον σελ. 92.

Μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν περὶ Ἄνδρου καὶ Κέας περιγραφικῶν ὑπομνημάτων μου, συνεχίζων τὸ ἔργον πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὅλης περιγραφῆς τῶν Κυκλάδων, μετέβην εἰς τὰς νήσους Ἀμοργὸν καὶ Ἴον τῷ 1883· πρὸ ὀλίγου δὲ χρόνου ἐξέδωκα τὴν περιγραφὴν τῆς Ἀμοργοῦ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον, ὁσονούπω δ' ἐκδίδω καὶ τὴν τῆς Ἴου.

Βάσιν τῆς ἐργασίας μου καὶ ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης ἔθηκα τὴν αὐτήν, οἵαν καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν, διήρεσα δὲ τὴν ὅλην περιγραφήν, ἀναλόγως τῆς ὕλης, ἣν ἡ νῆσος Ἀμοργὸς μοὶ παρέσχεν, εἰς ἓξ κεφάλαια. Ἐν τῷ Α' περιλαμβάνεται ἡ τοπογραφία τῆς νήσου λεπτομερῶς ἐκτεθειμένη, ἐν τῷ Β' τὰ προϊόντα, ἡ κατάστασις τῆς καλλιεργίας καὶ παραγωγῆς, ἡ κτηνοτροφία, ἐν τῷ Γ' καὶ Δ' αἱ διοικητικαὶ καὶ ἐκκλησιαστικαὶ διαιρέσεις, ὁ πληθυσμός, ἡ κατάστασις ἐν γένει τῶν κατοίκων, καὶ αἱ οἰκήσεις αὐτῶν, ἐν τῷ Ε' τὰ ἐκκλησιαστικὰ μνημεῖα, ἐν οἷς ἡ περιγραφὴ τῆς Μονῆς Χοζοβιωτίσσης, καὶ θρησκευτικὰ ἔθιμα, ἐν τῷ ΣΤ' δὲ τέλος ἡ περιγραφὴ τῶν ἀρχαίων μνημείων τῆς νήσου, καὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἀρχαιοτήτων τῶν ἀρχαίων αὐτῆς πόλεων Ἀρκεσίνης, Μινώας καὶ Αἰγιάλης.

Ἀλλὰ πλὴν τούτων ἐπραγματεύθην ἐν τέλει ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *Προσθῆκαι*, διάφορα ἄλλα θέματα ἀπαραίτητα πρὸς διευκρίνησιν τῆς περιγραφῆς, καὶ ἐδημοσίευσα ἀνέκδοτά τινα ἱστορικὰ μνημεῖα καὶ ποιήματα δημώδη. Ἓν τῶν θεμάτων τούτων εἶνε τὸ περὶ Ἀμοργίνων χιτώνων τῶν ἀρχαίων, ὅπερ ἐπραγματεύθην πρῶτον. Ἀντικείμενον ὡσαύτως προσθήκης ἐθεώρησα τὴν δημοσίευσιν τῶν καταλόγων καὶ δὴ πρῶτον τῶν οἰκογενειακῶν ἐπωνύμων τῶν Ἀμοργίνων, ὅπερ ἔπραξα καὶ θέλω πράξει ἐφ' ὅλων τῶν νήσων, ὡσαύτως τῶν συγγραμμάτων, ἐν οἷς ἐδημοσιεύθησαν ἐπιγραφαὶ τῆς Ἀμοργοῦ, θεωρήσας τοῦτο ἀπαραίτητον πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν ἐκδοθεισῶν καὶ μὴ ἐπιγραφῶν τῆς νήσου ταύτης, ἐν ᾗ καθ' ἑκάστην εὑρίσκονται ἐπιγραφαί, καὶ ἥτις ἔχει ἴσως μετὰ τὴν Δῆλον τὰς περισσοτέρας πάσης ἄλλης τῶν Κυκλάδων καὶ Σποράδων. Περιέλαβον ὡσαύτως κατάλογον τῶν χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης τῆς μονῆς Ἀμοργοῦ συντομώτατον. Ἐκ τῶν ἀνεκδότων δ' ἐγγράφων, ἅτινα ἐκεῖ μοὶ ἐδόθησαν, ἐθεώρησα σπουδαῖον πρὸς δημοσίευσιν Χρυσόβουλλον τοῦ Μιχαὴλ Δουκὸς Ἀγγέλου Κομνηνοῦ Παλαιολόγου, ἀφορῶν κτήματα τῆς Μονῆς Χοζοβιωτίσσης.

Ἐν τέλει δ' ὅλων τούτων, καίτοι ἡ ὅλη περιγραφὴ τῆς νήσου ἀποτελεῖται ἐκ φύλλων τυπογραφικῶν ἕξ, προσήρτησα πίνακα τῶν ἐμπεριεχομένων γεωγραφικῶν ὀνομάτων Ἀμοργοῦ, καὶ πίνακα τῶν λέξεων τοῦ γλωσσαρίου τῶν Ἀμοργίνων, ὧν ἐγένετο μνεία ἐν τῷ κειμένῳ, ὡσαύτως δ' ἐν ἀρχῇ προέταξα πλήρη πίνακα τῶν ἐμπεριεχομένων ἔν τε τοῖς ἓξ κεφαλαίοις τοῦ κειμένου, καὶ ἐν ταῖς ἐννέα προσθήκαις.

Εἰς τὸ ἔργον μου τοῦτο προσήρτησα καὶ τὸν ἀπαραίτητον εἰς τοιαῦτα πονήματα γεωγραφικὸν χάρτην κατὰ τὸ σχέδιον μὲν τοῦ ἀγγλικοῦ ὑδρογραφικοῦ, ἀλλ' ὡς πρὸς τὰς ὀνομασίας ὅλως διάφορον· διότι ἐν πολλοῖς συνεπλήρωσα τοῦτον, καὶ διώρθωσα τὰ ἐσφαλμένως γεγραμμένα, ὡς τοῦτο ἔπραξα καὶ ἐπὶ τῶν ἐκδοθέντων γεωγραφικῶν πινάκων τῆς Ἄνδρου καὶ Κέω.

Τὴν περιγραφὴν τῆς Ἀμοργοῦ ἐδημοσίευσα ἐν τῷ περιοδικῷ τῆς ἐν Ἀθήναις Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας, ἀνετύπωσα δὲ καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει τὸ ἔργον εἰς 250 σώματα, τιμώμενα ἀντὶ δραχμῶν τριῶν ἕκαστον, πωλούμενα ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς *Ἑστίας*.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 6 Ἰουνίου 1884.

Α. Μηλιαρακης.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Εἶμαι κατοικία... Τίνος; — Κ' ἐδική σου θενὰ γείνω.
Ἂν τὴν κεφαλήν μου κόψῃς παρ' ἐμοῦ θὰ ἐνδυθῇς...
Τὰ μεσαῖά μου ἂν λείψουν, εἶμαι μέτρον καὶ βαρύνω.
Μὲ γνωρίζει δ' ὁ καθεὶς,
Ἂν τὰ τρία μου τὰ πρῶτα ἀναγραμματίσῃς μόνον,
Ἐπειδὴ ἀνήκω τότε, ὡς οἱ ἄλλοι, εἰς τὸν χρόνον.

Σ. Κ.

2

Ἂν μὲ εἴπῃς μ' ἀφανίζεις, καὶ μὲ λέγεις ἂν δὲν μ' εἴπῃς.

3

Εἰς δάσος μέσ' ἀπέθανα, ὁ σίδηρος μ' ἐφόνευσε, ὅμως καὶ τώρα τραγουδῶ.

4

Εἶν' ὅμοια τὰ ἄκρα μου καθὼς καὶ τὰ μεσαῖα.
Εἶμαι γυνὴ θεοσεβὴς ἀποθανοῦσα γραῖα.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Γλῶσσα.

2

Ὑφορῶ μηδένα. (Μὴ ὑποβλέπῃς κανένα).

3

Ἀμὴν — νῆμα.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Ἰουνίου 8 — ΑΘΗΝΩΝ — 8 Ἰουνίου 1884

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	378.50
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.—	392. 1/2	500	440.
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	431.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.—	250	271.
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200.—	250	261.50
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205.—	250	215.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225.	250	252.50
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.—	100.	100	100.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νομ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	303.50

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ •		Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος....	Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.—	1.000	4135.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα.......	Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.—	300	275.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως...	Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	118.50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος.	Φρ.	15.000.000	3.750.000		1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου..	Φρ.	20.000.000	14.000.000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	87.50
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς.	Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	480.
Ἑταιρία Φωταερίου..........	Δρ.	1.200.000	1.200.000		— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου.......	Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων.........	Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας..	Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική.......	Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ		
Λονδίνου..............	Τραπεζικὸν 3μην.	26.
»	Ὄψεως.... »	26.25
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης.....	3 ἡμ.	103. 1/2
» » ...	Τραπεζικὸν 3μην.	103.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ		
Εἰκοσάφραγκον.........	Φράγκα	20.85
Λίρα Στερλίνα........	»	
Λίρα Ὀθωμανική......	»	23.90
Αὐστριακὸν Φλωρίον...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

Παρατηρήσεις

• Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Καν Χ. Π. Λ. Πύργον, καὶ κ. Α. Ν. Χ. Τρίπολιν. Ἐλήφθησαν. *Περιέργῳ*. Ποία εἶνε ἡ ἀναλογία ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλας χώρας δὲν γνωρίζομεν· σημειοῦμεν μόνον ὅτι κατὰ τὴν ἐπίσημον ἀπογραφὴν τοῦ 1881, ἥτις περιλαμβάνει μόνον τὰς παλαιὰς ἐπαρχίας, ὑπῆρχον ἐν Ἑλλάδι ἐπὶ πληθυσμοῦ 1,653,767 κατοίκων 252 ὑπερεκατοντούτεις, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 115 ἄνδρες καὶ αἱ 137 γυναῖκες. — κ. Δ. Β. Σ. Ἀλεξάνδρειαν. Τοὺς ζητηθέντας τόμους παραλαμβάνετε παρὰ τοῦ αὐτόθι κ. Δ. Β. πρὸς ὃν παρακαλεῖσθε νὰ παραδώσητε τὸ ἀντίτιμον. — κ. Ε. Κ. Ἀθήνας. Εἰς τὸ ἐρώτημά σας νομίζομεν ὅτι ἀπήντησεν ἤδη ἡ « Ἐφημερίς ». — κ. Φ. Δ. Σῦρον. Ἐφροντίσαμεν περὶ τῆς ἐγκαίρου ἀποστολῆς· ἤδη περιμένομεν τὴν ἀπάντησίν σας. — κ Α. Ν. Δ. Καλαμάκιον. Τὸ πρῶτον τοῦ Λεσσὲψ στάδιον ἦτο τὸ διπλωματικόν· ὁ διάσημος Γάλλος ὑπῆρξεν ἀλληλοδιαδόχως πρόξενος ἐν Λισσαβώνη, Τύνιδι, Ἀλεξανδρείᾳ, Βαρκελώνη καὶ Μαδρίτη, τῷ δὲ 1849 ἐν Ῥώμῃ μετὰ διπλωματικῆς ἀποστολῆς. Τὸ σχέδιον τῆς τομῆς τοῦ Σουὲζ συνέλαβε σχεδὸν ἐκ τύχης. Κατά τι τῶν εἰς Αἴγυπτον ταξειδίων του εὑρέθη ἠναγκασμένος νὰ ὑποστῇ πολυήμερον κάθαρσιν πρὸ τοῦ λιμένος τῆς Ἀλεξανδρείας. Ὅπως διασκεδάσῃ τὴν ἐκ τῆς ἀργίας ἀνίαν ἐζήτησε παρά τινος τῶν συναδέλφων του βιβλία, ὅστις τῷ ἀπέστειλε μεταξὺ ἄλλων καὶ ἔκθεσίν τινα τοῦ μηχανικοῦ Lepère περὶ κατασκευῆς ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ ὁδοῦ τινος οἱασδήποτε. Ὁ Λεσσὲψ ἐμελέτησε τὸ σχέδιον, ἐκ τούτου δὲ ἐγεννήθη αὐτῷ ἡ ἰδέα τῆς διορύξεως τοῦ ἰσθμοῦ, ἧς ὅμως τὴν παραχώρησιν δὲν ἠδυνήθη νὰ λάβῃ ἢ μόνον τῷ 1854, ὅτε ἀποθανόντος τοῦ Ἀββᾶ-πασσᾶ κατέλαβε τὸν θρόνον τῆς Αἰγύπτου ὁ Μωχαμὲτ-Σαΐδ, φίλος παλαιὸς τοῦ Λεσσέψ. — κ. Σ. Χ. Πειραιᾶ. Ὅλα βέβαια δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τὰ γνωρίζῃ, δύναται ὅμως νὰ παρέχῃ ἐπαρκεῖς ἀπαντήσεις προσφεύγουσα εἰς τὴν συνδρομὴν εἰδικῶν βιβλίων καὶ τὰς γνώσεις τῶν τακτικῶν αὐτῆς συνεργατῶν. — β'). Διὰ τὴν διάλυσιν τοιούτων ἀποριῶν δύνασθε νὰ ἀπευθυνθῆτε κατ' εὐθεῖαν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν κ. Π., ὅστις πράγματι εἶνε ταμεῖον ἀκένωτον τοιούτων γνώσεων, καὶ οὐδὲν διαφεύγει τὴν ἀπέραντον αὐτοῦ μνήμην. — κ. Ε. Κ. Ν. Πύργον. Ἐλήφθη ἡ δέουσα φροντίς. Θὰ τὸ ἔχητε τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰ σταλέντα. — κ. Ν. Ι. Σ. Λευκάδα. Θέλομεν συμμορφωθῇ τῇ ἐπιστολῇ σας. — *Φιλομούσῳ*. Εἶνε ἀτυχὴς ἀπομίμησις τοῦ γνωστοῦ ποιηματίου τοῦ Χριστοπούλου:

Κλέφτη κώνωπα κι' αὐθάδη,
πῶς τολμοῦσες κάθε βράδυ κτλ.

Σφιγγί. Ἐκτενῶς θέλομεν σᾶς ἀπαντήσει εἰς τὸ προσεχὲς δελτίον. — κ. Κ. Σ. Τὸ νομίζετε ἀντάξιον τοῦ κόπου; — Κα Α. Ν. Δ. Πάτρας. — Μάλιστα, εἶνε ἤδη πρὸ πολλοῦ ἐν χρήσει· πλὴν δ' ἐκείνων, σήμερον κατασκευάζονται καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἠλεκτρικὰ ἀντικείμενα ἐν Παρισίοις. Ἰδίως ἄξια περιεργίας εἶνε κρεμαστὸν ὡρολόγιον, περιέχον μικρὸν συμπυκνωτῆρα, ἐπιτρέποντα νὰ βλέπῃ τις τὴν ὥραν ἐν καιρῷ νυκτός, καὶ φωτίζοντα καὶ ὅλον τὸ δωμάτιον· ἄλλοι μικροὶ συμπυκνωτῆρες ἐντὸς μικροῦ κιβωτίου πρὸς φωτισμὸν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἁμάξης· μικρὰ ἠλεκτρικὴ λυχνία κομιζομένη ἐντὸς σάκκου χρήσιμος ἵνα παρέχῃ φῶς εἰς τὸν ἀναγινώσκοντα ἐντὸς βαγονίου, καὶ ἄλλα σκεύη καὶ πυξίδες διάφοροι μετὰ κοσμημάτων, αἵτινες φωτίζονται εὐθὺς ὡς τὰς ἀνοίξῃ τις. Ἂν ἐκομίσθη τι καὶ ἐνταῦθα, ἀγνοοῦμεν. — κ. Ν. Π. Α. Κέρκυραν. Ἀνεβλήθη, φαίνεται, εἰς τὰς ἑλληνικὰς καλένδας. — κ. Δ. Κ. Βουκουρέστιον. Τὰ ζητηθέντο φύλλα ἀπεστάλησαν. Ἀντίτιμον αὐτῶν φρ. 3,15. — κ. Ι. Β. Λειψίαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἀλλ' ἀτυχῶς ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη τοιαύτης ὕλης. — *Φίλῳ Δ'*. Ἡ παρατήρησις εἶνε ὀρθή· ὁ λόγος δὲ δι' ὃν δὲν θέλουσι νὰ ὁμιλῶσι ξένας γλώσσας, εἶνε εὐνόητος. Ὁ Ἄγγλος κήδεται πολὺ τῆς ἀξιοπρεπείας του· ἐκ φόβου δὲ μὴ διακινδυνεύσῃ αὐτήν, δὲν ἀνέχεται ν' ἀφήσῃ εἰς ἄλλον τὸ πλεονέκτημα τῆς γλώσσης, ἐννοῶν καλῶς ὅτι ἄνθρωπος ὁμιλῶν ξένην γλῶσσαν ὑποπίπτει πάντοτε κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον εἰς λάθη ἄξια γέλωτος· τὸν *ῥόλον* δὲ τοῦτον προτιμᾷ νὰ τὸν ἀφήσῃ εἰς τὸν ἄλλον. — κ. Γ. Κ. Μ. Λάρισσαν. Ἀπεστάλη τὸ ζητηθέν. Τὰς εὐχαριστίας μας διὰ τὴν εὐμενῆ ἐκτίμησιν. — κ. Ι. Δ. Ἡ εἰκὼν μᾶς ἐφάνη λίαν ἐπιτυχής· καταλλήλως ἠδύνατό τις νὰ ἐπιγράψῃ τὸ θεοκρίτειον: « Μικκύλα μὲν τήνῳ τὰ χερύδρια, μακρὰ δὲ βάλλει ». — κ. Δ. Α. Κ. Ἐλήφθη· ἀλλ' ἡ δημοσίευσις θὰ βραδύνῃ ὀλίγον ἕνεκα περισσείας ἄλλης ὕλης ὁμοίας.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[8 Ἰουνίου (Παρασκευή) 1884]

Εἷς τῶν ἡρωϊκωτέρων ἀρχηγῶν τῆς Κρήτης, ὁ γηραιὸς *Κωνσταντῖνος Κριάρης* ἀπεβίωσε τὴν παρελθοῦσαν τετάρτην ἐνταῦθα. Εἰκοσιπενταετὴς νεανίας ὁ Κριάρης κατὰ τὸ 1821, ὅτε ὑψώθη ἡ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος σημαία τῆς ἐλευθερίας, ἐκ τῶν πρώτων ἐρρίφθη εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ ταχέως διεκρίθη ἐπὶ ἀπαραμίλλῳ ἀνδρείᾳ. Πᾶσα κατόπιν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἐξέγερσις τῶν Κρητῶν μεταξὺ τῶν πρωτοστατῶν εὕρισκε τὸν Κριάρην, οὗτινος ἡ πατριωτικὴ φωνὴ πανταχοῦ τῆς Κρήτης ἠκούετο μετὰ σεβασμοῦ. Κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1867 ὁ Κριάρης διεκρίθη καὶ πάλιν, μεταξὺ τῶν πρώτων ἀναδειχθείς, τὸ δὲ ὄνομα αὐτοῦ συνεκίνει πᾶσαν ἑλληνικὴν καρδίαν. Ἔζη ἔκτοτε ἐνταῦθα ἀπολαύων τοῦ γενικοῦ σεβασμοῦ. Κατὰ διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως ἡ κηδεία τοῦ ἐνδόξου ἀρχηγοῦ ἐγένετο τὴν ἐπιοῦσαν μεγαλοπρεπῶς δημοσίᾳ δαπάνῃ, ἀπονεμηθεισῶν εἰς τὸν νεκρὸν αὐτοῦ τιμῶν στρατηγοῦ. — Ὁ κ. Παναγῆς Βαλλιάνος, οὗτινος τὴν εἰς τὸ Ἔθνος μεγάλην δωρεὰν ἐξ ἑνὸς ἑκατομμυρίου φράγκων ἀνεγράψαμεν ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ, ἀπηύθυνεν πρὸς τὸν πρωθυπουργὸν κ. Χ. Τρικούπην ἐπιστολήν, ἐν ᾗ περὶ τῆς διαθέσεως τοῦ προσενεχθέντος ποσοῦ σημειοῖ τὰ ἑπόμενα: « Ὅσῳ τάχιον θέλω συνομιλήσει τοῖς Ἀδελφοῖς μου καὶ γνωρίσει ἡμῖν ἀμέσως, εἰς τίνα χρῆσιν κρίνομεν καὶ ἡμεῖς προσφορώτερον ἵνα δαπανηθῇ τὸ ἐλάχιστον ποσόν, ὅπερ ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους προσφέρει ὁ ἡμέτερος Οἶκος, ἐπαφίεμεν δὲ τὴν ὁριστικὴν κρίσιν τῇ Αὐτοῦ Μεγαλειότητι τῷ Βασιλεῖ καὶ Ὑμῖν. Τὸ προσφερόμενον ποσὸν τοῦ ἑκατομμυρίου κατατεθήσεται ἐν τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ τῆς Ἑλλάδος, ἵνα ἐξ αὐτοῦ λαμβάνωνται τὰ πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ ἱδρύματος χρήσιμα ποσά, ἐφ' ὅσον παρίσταται ἡ ἀνάγκη. Ἐπίσης ἐκ Λονδίνου θὰ λάβω τὴν τιμὴν νὰ γνωρίσω Ὑμῖν καὶ τὰ τρία πρόσωπα, ἅτινα θέλω παρακαλέσῃ ἵνα συμπαρασταθῶσιν, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς Κυβερνήσεως, εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ὁρισθησομένου ἔργου. Ἐπὶ τούτοις ἐκφράζων ὑμῖν, Κύριε Πρόεδρε, τὰ σεβάσματά μου καὶ εὐχόμενος τῇ Πατρίδι τὰ κράτιστα, διατελῶ τῆς ἡμετέρας Ἐξοχότητος *Ὅλος πρόθυμος, Παναγῆς Α. Βαλλιάνος*. — Λέγεται ὅτι συνέστη ἐπιτροπὴ ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργείου συγκειμένη ἐκ τοῦ μητροπολίτου Λαρίσσης κ. Νεοφύτου, τοῦ γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου κ. Προκοπίου Οἰκονομίδου, τῶν καθηγητῶν τῆς θεολογίας κκ. Δαμαλᾶ καὶ Α. Διομήδους Κυριακοῦ καὶ τῶν κκ. Φρεαρίτου καὶ Εὐταξίου, ἥτις ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ὑπουργοῦ κ. Βουλπιώτου θὰ μελετήσῃ τὰ μέχρι τοῦδε ὑποβεβλημένα περὶ διοργανώσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων διάφορα νομοσχέδια, ἵνα συντάξῃ ἐξ αὐτῶν ἄλλα ὅσον ἔνεστι τέλεια, περὶ ἐκλογῆς ἀρχιερέων, περὶ μισθοδοσίας τοῦ κατωτέρου κλήρου καὶ περὶ διοικήσεως τῶν μονῶν. — Κατὰ τὴν «Στοὰν» ἀφίκοντο ἐνταῦθα ἀντιπρόσωποι σπουδαίου Γαλλικοῦ οἴκου, ὅστις προτίθεται νὰ ἱδρύσῃ ἐν Ἑλλάδι κατάστημα παραγωγῆς παστῶν ἰχθύων καὶ ἄλλων διαφόρων ἀντικειμένων ὅσα ἐξ Ἑσπερίας σήμερον εἰσκομίζονται ἐν φιαλιδίοις καὶ κουτίοις, οἷον ἐλαιῶν καππάρεως, θύννων, ἀσταχῶν κτλ. — Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐτελέσθη ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Εἰρήνης ἡ χειροτονία εἰς ἐπίσκοπον Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας τοῦ τέως ἀρχιμανδρίτου κ. Δαυὶδ Τολμίδου. — Τὰ μαθήματα τῆς ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ τηλεγραφικῆς σχολῆς ὡρίσθη ὅπως ἄρξωνται τῇ 15 προσεχοῦς Σεπτεμβρίου· ὀφείλουσιν ὅμως οἱ ἐγγραφησόμενοι ἐν αὐτῇ μαθηταὶ μέχρι τέλους Αὐγούστου νὰ ὑποβάλωσιν εἰς τὸ ὑπουργεῖον ἀπολυτήριον γυμνασίου καὶ πιστοποιητικὸν τοῦ οἰκείου δημάρχου περὶ τῆς ἑλληνικῆς ἰθαγενείας των κτλ. — Ἐκτελέσεις θανατικῶν ποινῶν γενήσονται μετ' ὀλίγας ἡμέρας. Πρὸς τοῦτο ἀτμόπλοιον τοῦ Κράτους διετάχθη νὰ καταπλεύσῃ εἰς Πειραιᾶ, ὁπόθεν παραλαβὸν ἀνάλογον στρατιωτικὸν ἀπόσπασμα θὰ διευθυνθῇ εἰς Ναύπλιον ἵνα ἐπιβῶσιν αὐτῆς οἱ δήμιοι μετὰ τῆς λαιμητόμου καὶ διευθυνθῶσιν εἰς τὰ μέρη ἐν οἷς ἐκτελεσθήσονται αἱ θανατικαὶ ποιναί. — Ὁ δήμαρχος Ἀθηναίων κ. Δημ. Σοῦτσος δι' ἀναφορᾶς αὐτοῦ πρὸς τὸν νομάρχην Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας ἐδήλωσεν αὐτῷ, ὅτι ἐπειδὴ ἔμαθεν ἐξ ἐπισήμου, ὅτι κατ' αὐτοῦ ἐξεδόθη βούλευμα τοῦ συμβουλίου τῶν πλημμελειοδικῶν, δι' οὗ παραπέμπεται εἰς τὸ κακουργοδικεῖον, παρέδωκε τὴν δημαρχικὴν ἐξουσίαν εἰς τὸν πρῶτον δημοτικὸν πάρεδρον κ. Δ. Σηλυβριώτην.

ΩΡΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Μουσεῖον ἐν τῇ Ἀκροπόλει

Ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν εἶνε καθ' ἑκάστην ἐλευθέρα εἰς πάντας ἀπὸ τῆς πρωΐας μέχρι τῆς ἑσπέρας. Ὁμοίως ἐλευθέρα εἶνε καθ' ἑκάστην καὶ ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ἐν αὐτῇ μουσεῖον ἀπὸ τῆς 2 ὥρας μ. μ. μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Θησεῖον

Εἶνε προσιτὸν καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἀπόμαχος οἰκῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Θησείου ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὸν αἰτοῦντα.

Κεντρικὸν ἐθνικὸν μουσεῖον

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Τρίτης, 9 — 12 π. μ. καὶ 2 — 5 μ. μ.

Συλλογαὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἐξαιρετέων ἑορτῶν ἀπὸ τῆς 2 — 5 μ. μ. τὸν χειμῶνα καὶ ἀπὸ τῆς 3 — 6 τὸ θέρος. Τὸ Σάββατον δωρεάν, τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐπὶ πληρωμῇ δραχ. 1 κατὰ πρόσωπον.

Φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

Τετάρτην — Σάββατον, 9 — 12 π. μ.

Δημοτικὸν μουσεῖον Πειραιῶς

Ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Γυμνασίου.

Καθ' ἑκάστην, 2—5 μ.μ.

ΕΡΓΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΙΣΤΟΙ ΑΡΑΧΝΗΣ............... δρχ. 1
ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΑΙ.................. » 2
ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.......... » 2
ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩ......... » 1

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς ΕΣΤΙΑΣ.

Ἀποστέλλονται πρὸς αἰτοῦντας ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ

Πωλούμενα ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ τῆς «Ἀκροπόλεως»

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

Δρ. 1,80.

ΚΡΗΤΙΚΟΙ ΓΑΜΟΙ

Δρ. 2,40.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11.

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΕΛΕΤΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ

Ἀντίτυπα τῶν δημοσιευθεισῶν μελετῶν, ὧν ἕκαστον τιμᾶται δραχμὰς πέντε, εὑρίσκονται παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις Ἀντωνιάδῃ καὶ Ἀνέστῃ Κωνσταντινίδῃ.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β'. 811

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 390.— 17 ΙΟΥΝΙΟΥ 1884— ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 442

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ, διήγημα ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.

ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΕΙΣ ΦΡΕΝΟΚΟΜΕΙΟΝ.

ΔΕΝ ΕΝΟΙΚΙΑΖΕΤΑΙ, σκηνὴ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ βίου, ὑπὸ Γεωργ. Δροσίνη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΡΙΑΡΗΣ.

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ποίημα Δημ. Κόκκου.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὡς γνωστόν, ἐπ' ἐσχάτων ἠνοίχθη εἰς τὸ κοινὸν ἡ ἐν Τουρίνῳ διοργανωθεῖσα ἐθνικὴ τῶν Ἰταλῶν ἔκθεσις. Ἡ ἔκθεσις αὕτη παρέχει λίαν εὐάρεστον εἰκόνα τῆς χώρας, ἀποτελεῖται δ' ἐκ πολλῶν οἰκοδομημάτων, κατεχόντων χῶρον τετραγώνου ἀτάκτου. Τὸ μέγιστον τῶν οἰκοδομημάτων τούτων περιλαμβάνει τὴν ἔκθεσιν τῶν βιομηχανικῶν τεχνῶν, ὧν αἱ πρόοδοι ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους εἶνε μεγάλαι. Ἰδίᾳ διακρίνονται ἐν αὐτῇ τὰ μετάξινα καὶ τὰ ἀγγλικά, τουτέστι κατὰ ἀγγλικὸν ὑπόδειγμα παρεσκευασμένα, ἐριοῦχα. Πρὸς τούτοις τὰ ἐκθέματα τῆς κεραμευτικῆς μετὰ τῶν ἐπ' αὐτῶν εἰκόνων. Τὸ τὴν ἔκθεσιν τῶν καλῶν τεχνῶν περιλαμβάνον οἰκοδόμημα εἶνε ἐπίσης μέγα, ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τεσσαράκοντα αἰθουσῶν μετὰ τριῶν περιβόλων καὶ στοᾶς ἐν σχήματι ἡμισελήνου. Περιλαμβάνει ὀλίγα ἐκλεκτά, πρὸ πάντων ἐν τῇ ζωγραφικῇ, ἐν ᾧ ἡ γλυπτικὴ καλλίτερον ἀντιπροσωπεύεται. Ἄξιαι μελέτης εἰσὶν ἐκτὸς τούτων αἱ ἐκθέσεις τῶν ὑπουργείων. Ἐν τῇ τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν εὕρηνται ὑπερμεγέθη ἐν Ἰταλίᾳ κατεσκευασμένα πυροβόλα, ἐν τῇ τοῦ τῶν οἰκονομικῶν διάφορα οἰκονομολογικὰ ἔργα, ἐν τῇ τοῦ τῆς γεωργίας, τὰ κατ' αὐτήν, κ.τ.λ. Ἡ ἔκθεσις τοῦ ὑπουργείου τῶν ναυτικῶν ὑπενθυμίζει μόνον, καὶ τοῦτο ἀρκεῖ, ὅτι ἐν Ἰταλίᾳ κατεσκευάσθησαν ὁ «Duilio», «Dandolo», καὶ ἡ «Ἰταλία». Περαιτέρω μνηστέον τῆς ἐκθέσεως τῶν κατὰ τὴν γεωργίαν, τῶν κατὰ τὴν ἁλιείαν καὶ θήραν, τῶν κατὰ τὴν ἀνθοκομίαν, τῶν κατὰ τὸν Ἄλπειον σύλλογον, καὶ τέλος τῶν κατὰ τὴν Ἰατρικήν. Ἐν τῷ τμήματι τούτῳ εὕρηνται οἱ κλίβανοι πρὸς καῦσιν τῶν νεκρῶν καὶ ἄλλα ἀνθρωπολογικῶς σπουδαῖα. Δυστυχῶς παρὰ ταῦτα καὶ τὰ ἐν Ἰταλίᾳ ἐν χρήσει καταναγκαστικὰ τῶν φρενοβλαβῶν μέσα.

Ἰδιαιτέρας μνείας ἐπὶ τέλους εἰσὶν ἄξια πρῶτον· ὁ μεσαιωνικὸς πύργος μετὰ τῆς παρακειμένης αὐτῷ κώμης, ἀνήκων εἰς τὸ τμῆμα τῆς ἱστορίας τῆς τέχνης, δεύτερον ἡ ἔκθεσις τῆς πόλεως Ῥώμης, ἐν ᾗ ἀνευρίσκομεν τὴν Ῥώμην ἐν τῇ κλασσικῇ ἐποχῇ, ἐν τῷ μεσαίωνι, καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις, καὶ τρίτον ὁ ναὸς τῆς ἐθνικῆς τῶν Ἰταλῶν παλιγγενεσίας, ἐν ᾧ ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰσὶ συνηγμένα τὰ εἰς τὴν πνευματικήν, πολιτικήν, οἰκονομικὴν κ.τ.λ. κατάστασιν τῆς χώρας ἀπὸ 1820 — 1870 ἀφορῶντα.

— Πρὸ καιροῦ, ὡς γνωστόν, εἶχε σχηματισθῇ ἐν Παρισίοις ἐπιτροπή, ἥτις εἶχε προκηρύξει διαγωνισμὸν πρὸς ἵδρυσιν μνημείου εἰς τὸν Γαμβέτταν. Κατὰ τὸ 6 ἄρθρον τοῦ προγράμματος τοῦ διαγωνισμοῦ τούτου ἡ ἀγωνόδικος ἐπιτροπὴ ὤφειλε νὰ ἐκλέξῃ τρία ἐκ τῶν ὑποβληθησομένων σχεδίων, ὧν οἱ καλλιτέχναι θὰ προσεκαλοῦντο νὰ κατασκευάσωσι νέα προπλάσματα μέγεθος ἔχοντα τὸ ἕκτον τοῦ ὁριστικοῦ μνημείου, ἅτινα νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς νέον διαγωνισμὸν πρὸς ἄλληλα. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ εἰς τὸν πρῶτον γενικὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθέντα ἔργα ὑπῆρξαν παρὰ προσδοκίαν πολυάριθμα, συμποσωθέντα εἰς 82, ἡ Ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισε νὰ δεχθῇ εἰς τὸν μέλλοντα ὁριστικὸν διαγωνισμὸν ἀντὶ τριῶν ἓξ ἐκ τῶν ὑποβληθέντων. Ὡρίσθη δ' οὗτος διὰ τὸν προσεχῆ Νοέμβριον, καὶ κριθήσεται ὑπὸ τῆς αὐτῆς Ἐπιτροπῆς. Καὶ εἰς μὲν τὸν βραβευθησόμενον καλλιτέχνην θέλει ἀνατεθῇ ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου, ὡρίσθησαν δὲ καὶ δύο ἔτι βραβεῖα, τὸ μὲν ἐκ φράγκων 6,000, τὸ δὲ ἐκ φρ. 4,000, ἅτινα θέλουσιν ἀπονεμηθῇ εἰς τὰ δύο δευτερεύοντα ἔργα. Ἐν ᾗ περιπτώσει τὸ πρωτεῦσον ἔργον δὲν ἤθελε κριθῇ καὶ ἄξιον ἐκτελέσεως, ὁ καλλιτέχνης αὐτοῦ θὰ λάβῃ ἀμοιβὴν 10,000. Ἐὰν δὲ καὶ ὁ δεύτερος διαγωνισμὸς δὲν ἤθελεν ἀπολήξει εἰς βράβευσιν, τότε τρία βραβεῖα ἐκ φράγκων 3,000 ἕκαστον θέλουσιν ἀπονεμηθῇ εἰς τὰ τρία καλλίτερα ἔργα, ἡ δὲ Ἐπιτροπὴ θέλει φροντίσει περὶ ἐκτελέσεως τοῦ μνημείου ὅπως αὐτὴ ἤθελε κρίνει καταλληλότερον.

— Ἐν Βερολίνῳ ἑωρτάσθη πανηγυρικῶς ἡ ἐξ Ἰνδιῶν ἐπάνοδος τῆς γερμανικῆς ἐπιστημονικῆς Ἐπιτροπῆς, ἥτις ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ διασήμου ἰατροῦ Κὼχ εἶχε μεταβῇ τὸ πρῶτον εἰς Αἴγυπτον καὶ κατόπιν εἰς τὰς Ἰνδίας, ὅπως μελετήσῃ ἐπὶ τόπου περὶ τῶν αἰτίων τῆς χολέρας, καὶ εἰ δυνατὸν ἀνεύρῃ τὴν πρώτην ἀφορμὴν τῆς φοβερᾶς νόσου. Ἡ Ἐπιτροπὴ διέτριψε περὶ τοὺς 8 μῆνας ἐν Ἰνδίαις, κατὰ τὸ διάστημα δὲ τοῦτο εἰδήσεις ἐκεῖθεν προερχόμεναι ἀνήγγειλαν ὅτι ἐν ταῖς ἐρεύναις αὐτῆς ηὐτύχησε νὰ ἀνακαλύψῃ τὸ βακτηρίδιον, εἰς ὃ ἀποδίδει τὴν ὕπαρξιν τῆς χολέρας. Ἐπὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ ταύτῃ οἱ ἐν Βερολίνῳ ἐπιστήμονες τιμῶντες τὸν συμπατριώτην αὐτῶν διωργάνωσαν χάριν αὐτοῦ καὶ τῶν συνεργατῶν του ἅμα ἐπανελθόντων ἐξ Ἰνδιῶν ἐπίσημον γεῦμα, οὗτινος μετέσχον πάντες οἱ τὰ πρῶτα φέροντες ἐν τῇ γερμανικῇ ἐπιστήμῃ, ἐλθόντες ἐξ ὅλων αὐτῆς τῶν πόλεων, 800 περίπου· πρὸς δὲ τούτοις προσήνεγκον τῇ Ἐπιτροπῇ τιμητικὰ ἐνθυμήματα, τῷ μὲν Κὼχ προτομὴν τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου, ἑκάστῳ δὲ τῶν συνεργατῶν του φωτογραφικὴν εἰκόνα αὐτοῦ. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ κυβέρνησις ἀμείβουσα τὰς ἐργασίας τῆς Ἐπιτροπῆς ἐχορήγησεν εἰς αὐτὴν ἀξιόλογον χρηματικὴν προσφοράν, εἰς μὲν τὸν Κὼχ 100,000 μαρκῶν, εἰς ἑκάτερον δὲ τῶν βοηθῶν του ἀνὰ 15,000.

— Ἐν Λειψίᾳ ἀνεκαλύφθη ἐπ' ἐσχάτων μουσικὸν κειμήλιον μεγάλης ἀξίας, ἤτοι δύο νέαι, ἄγνωστοι τέως, μελῳδίαι τοῦ μεγάλου μελοποιοῦ Βετόβεν. Τὴν ἀνακάλυψιν ἔκαμεν ἐκ τύχης νέος τις ἔμπορος καὶ φιλότεχνος μουσικὸς ἐκ Βιέννης ἔν τινι παλαιοπωλείῳ, παρ' οὗ ἠγόρασεν ἀμέσως τὸ χειρόγραφον. Καὶ ἡ μὲν μία τῶν μελῳδιῶν ἐπιγράφεται: «Θρῆνος ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ἰωσὴφ Β'», ἡ δ' ἄλλη «Μελῳδία ἐπὶ τῇ εἰς τὸν θρόνον ἀνόδῳ τοῦ αὐτοκράτορος Λεοπόλδου τοῦ Β'». Ἀμφότερα τὰ ἔργα ταῦτα, ὧν ἡ ἀνεύρεσις ἐθεωρήθη ὡς σπουδαῖον γεγονὸς ἐν τῷ μουσικῷ κόσμῳ, καθότι ἀνάγονται εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς νεότητος τοῦ μελοποιοῦ, ἐξ ἧς οὐδεμία σύνθεσις μεγάλης σημασίας ἦτο γνωστὴ μέχρι τοῦδε, θέλουσιν ἐκδοθῇ προσεχῶς ἐν Βιέννῃ, ἀνυπομόνως ὑπὸ τοῦ κοινοῦ περιμενόμενα.

Ἡ ἐν Βουκουρεστίῳ ἐκδιδομένη καλλίστη ἑλληνικὴ ἐφημερὶς «Σύλλογοι», λαμβάνουσα ἀφορμὴν ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ αὐτόθι ἀντισυνταγματάρχου Ῥουμούνου φιλέλληνος κ. Παπάζογλου πραγματευομένης περὶ ἱδρύσεως μνημείου εἰς τοὺς ἐν Δραγατσανίῳ ἡρωϊκῶς πεσόντας ἱερολοχίτας, ἀνέλαβε τὴν πρωτοβουλίαν πρὸς πραγμάτωσιν τῆς εὐγενοῦς καὶ φιλοπάτριδος ταύτης ἰδέας, δημοσιεύσασα θερμὴν ἔκκλησιν πρὸς τοὺς ἐν Ῥουμανίᾳ Ἕλληνας, δι' ἧς προτρέπει αὐτοὺς εἰς καταβολὴν ἐράνων πρὸς συντέλεσιν τοῦ ἔργου. Ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ οἱ «Σύλλογοι» δημοσιεύουσι καὶ τὸ σχέδιον τοῦ μνημείου, ὅπερ πρόκειται νὰ στηθῇ ἐν Δραγατσανίῳ, καὶ οὗτινος ἡ δαπάνη προϋπελογίσθη εἰς 4,000 φράγκων. Θὰ σύγκηται δὲ ἐκ μέλανος μονολίθου Ἀττικοῦ τεσσάρων ὡς ἔγγιστα μέτρων ὕψους ἐπὶ βάσεως ἑνὸς μέτρου. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τεθήσεται ἐπίχρυσος ἐξ ὀρειχάλκου σταυρὸς ἐπὶ ἡμισελήνου, ἐπὶ δὲ τῆς βάσεως τοῦ μονολίθου τὸ ἔμβλημα τῶν ἱερολοχιτῶν, κρανίον ἐπὶ ὀστέων χιαστὶ τεθειμένων. Ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ βάθρου θὰ λαξευθῶσι τὰ ὀνόματα τῶν ἱερολοχιτῶν. Ἂν δὲ τὸ εἰσπραχθησόμενον ποσὸν ὑπερβῇ τὴν προϋπολογισθεῖσαν

Digitized by Google

δαπάνην, τὸ μνημεῖον αὐξηθήσεται κατά τε τὸ μέγεθος καὶ τὴν πολυτέλειαν ἀναλόγως.

Οἱ ἐν Ῥουμανίᾳ Ἕλληνες, διακριθέντες πάντοτε ἐπὶ φιλοπατρίᾳ, θέλουσι καὶ νῦν βεβαίως προθύμως καταβάλει τὸν ἔρανον αὐτῶν ὑπὲρ ἔργου τόσον ἐθνικοῦ, ὅπερ εἶνε ὀφειλὴ ἱερὰ εἰς τὴν μνήμην τῶν πρώτων ἐκείνων μαρτύρων τῆς ἐλευθερίας, οἵτινες ἐνθουσιώδεις εἶχον προσδράμει πανταχόθεν ἵνα προσφέρωσι τὴν ζωὴν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς ἐξανισταμένης πατρίδος.

— Τὸ τελευταῖον φυλλάδιον τοῦ ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ Botanisches Centralblatt καταχωρίζει περίληψιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας κ. Σπ. Μηλιαράκη «Περὶ ἀποπυριτιώσεων τῶν ζώντων στοιχειωδῶν ὀργάνων τῶν φυτῶν». Τὸ ζήτημα, καθαρῶς μικροσκοπικὸν βοτανικόν, ἐνδιαφέρει κυρίως τοὺς εἰδικῶς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολουμένους. Ἐνταῦθα ἀναφέρομεν μόνον ἐκ τοῦ ἄνω περιοδικοῦ, ὅτι διὰ τῶν ἐρευνῶν τούτων λύεται ὁριστικῶς διὰ πειραμάτων καὶ διὰ ἰδίας μεθόδου παρασκευῆς τῶν μικροσκοπικῶν ἀντικειμένων ζήτημά τι ἐν τῇ βοτανικῇ, περὶ τῆς μὴ περαιτέρω αὐξήσεως τῶν πυριτιωμένων φυτικῶν κυττάρων, καὶ πλουτίζεται ἡ ἀνατομία τῶν κυστολίθων φυτῶν τινων διὰ νέων παρατηρήσεων. Παραπέμποντες τοὺς πλειότερον ἐνδιαφερομένους εἰς τὸ ἄνω περιοδικὸν ἐπίσης καὶ εἰς τὴν διατριβὴν τοῦ κ. Μηλιαράκη, χαίρομεν διότι τὸ δεύτερον ἤδη ὁ ξένος ἐπιστημονικὸς τύπος ἀναφέρει ἐργασίας τοῦ διδάκτορος τούτου, διότι καὶ ἐν ἔτει 1882 τὸ ῥηθὲν περιοδικὸν κατεχώρισεν ἐκτενῆ περίληψιν τῶν βοτανικῶν αὐτοῦ μελετημάτων, λίαν ἐπαινετικήν.

— Κατὰ τὴν ἐν Χίῳ διαμονὴν τοῦ «Ναυάρχου Μιαούλη» ὁ κ. Ἀναγνωστόπουλος προσήνεγκε πρὸς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας κ. Ι. Μαζαράκην πολύτιμον συλλογὴν ἐγγράφων, ἀναφερομένων εἰς τὰ ἱστορικὰ γεγονότα τῆς ἐποχῆς τοῦ 1821. Μεταξὺ τῶν ἄλλων τῶν ἀποτελούντων τὴν συλλογὴν ταύτην, σπουδαιοτάτη εἶνε ἐπιστολή τις τοῦ ναυάρχου Ἀνδρέου Μιαούλη πρὸς τὸν στρατηγὸν Γκοῦραν ἀπευθυνομένη, καὶ ἀφελῶς ἅμα δὲ καὶ ἐπακριβῶς ἐξιστοροῦσα τὰ κατὰ τὴν ναυμαχίαν τὴν γενομένην μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ψαρῶν, ἣν ἐπικυροῖ καὶ ἐν τῷ περιθωρίῳ τῆς ἐπιστολῆς διὰ γραμμάτων ἰδίᾳ χειρὶ γραφέντων ὁ ἀδελφὸς Τομπάζης. Γράφει δὲ τὰ ἑπόμενα: «Ἀδελφέ, θάρρος λοιπὸν καὶ οἱ Τοῦρκοι εἶνε πάντοτε Τοῦρκοι, δηλαδὴ δειλοί, ἀνόητοι καὶ μικρόψυχοι. Θάρρος καὶ ἐντὸς ὀλίγου τὰ ὀνόματα τῶν ὑπὲρ πατρίδος ἀγωνιζομένων ἔσονται ἀθάνατα».

— Ἡ δημογεροντία Φιλιππουπόλεως προεκήρυξε τὴν διὰ διαγωνισμοῦ συγγραφὴν τῆς βιογραφίας τοῦ Γεωργίου Ζαρίφη ὁρίσασα ὡς γέρας τὸ ποσὸν 30 ὀθωμανικῶν λιρῶν.

— Τῇ 15 Αὐγούστου γενήσεται ἐν Ὀδησσῷ ἡ ΣΤ' σύνοδος τοῦ ἀρχαιολογικοῦ ῥωσσικοῦ συνεδρίου. Εἰς τοῦτο δὲ προσεκλήθη καὶ ὁ Ἕλλην μεσαιωνολόγος καὶ συντάκτης τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδιδομένης «Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας» κ. Μανουὴλ Ι. Γεδεών.

— Ἀντιπρόσωποι τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸ ἐν Κοπενάγῃ προσεχῶς συγκροτηθησόμενον διεθνὲς συνέδριον τῶν ἰατρῶν ὡρίσθησαν ὁ κ. Μιλτιάδης Βενιζέλος, καθηγητὴς τῆς μαιευτικῆς καὶ πρύτανις τοῦ ἡμετέρου πανεπιστημίου, καὶ ὁ ἀρχίατρος τοῦ στρατοῦ κ. Περικλῆς Σοῦτσος. Ἀπῆλθον δὲ προχθὲς κατευθυνόμενοι εἰς Δανίαν.

— Ὑπὸ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ καθηγητοῦ κ. Σπ. Παπαγεωργίου μετεφράσθη τὸ σπουδαῖον σύγγραμμα «Θρησκεῖαι καὶ Γλῶσσαι τῶν Ἰνδιῶν» τοῦ ἐπιφανοῦς ἀσιανολόγου κ. R. Coust.

— Ὁ γυμνασιάρχης κ. Ἀντ. Ι. Ἀντωνιάδης ἐξέδωκεν ἄρτι νέον τόμον, περιλαμβάνοντα 4 δραματικὰ αὐτοῦ ἔργα, 3 μὲν τραγῳδίας, τὴν «Τόμυριν, βασίλισσαν τῶν Μασσαγετῶν», τὸν «Λάμπρον Τζαβέλλαν», καὶ τὸν «Ἰουστινιανὸν καὶ Θεοδώραν», μίαν δὲ κωμῳδίαν τὸν «Ὑπάλληλον κηπουρόν».

— Συλλογὴν λυρικῶν ποιημάτων εἰς κομψὸν τομίδιον ὑπὸ τὸν τίτλον «Κρυσταλλώματα» ἐξέδωκεν ὁ κ. Περ. Γ. Ῥαυτόπουλος.

— Ἤρξατο ἡ ἔκδοσις ἐνταῦθα θεατρικῆς ἐφημερίδος ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἰλισσός», ἑτέρας δὲ πολιτικῆς ἐν Πύργῳ τῆς Ἠλείας ὑπὸ τὸν τίτλον «Φωνὴ τῆς Ἠλείας».

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἀλεξάνδρινὸς διάκοσμος, ἤτοι πίνακες τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀκμασάντων Ἑλλήνων καὶ Ἑλληνιστῶν ἀπὸ τῆς κτίσεως μέχρι τῆς ἁλώσεως αὐτῆς. Ὑπὸ Δ. Ι. Οἰκονομοπούλου, ἰατροῦ. Τόμος Α'—Τμῆμα Α'. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1884. Σχῆμα 8ον. Σελ. σξη' (268).

Τὸ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον τεῦχος, ὅπερ ἔχομεν ἀνὰ χεῖρας, ἀποτελεῖ τὴν εἰσαγωγὴν μεγάλου ἔργου, τὸ ὁποῖον μετ' ἀληθοῦς ἐπιστημονικοῦ ζήλου ἀνέλαβε ν' ἀνεγείρῃ ὁ κ. Δ. Οἰκονομόπουλος, τῆς ἐξερευνήσεως τῆς Ἀλεξανδρινῆς περιόδου τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τῆς τόσον σπουδαίας καὶ διαφερούσης τὴν καθόλου φιλολογίαν καὶ ἱστορίαν διὰ τὴν ἀνάπλασιν, ἥτις ἐπῆλθεν ἐν αὐτῇ τοῦ τέως παρηκμακότος ἀρχαίου ἑλληνικοῦ κόσμου, καὶ διὰ τὴν ἐπίδρασιν ἣν ἔσχεν εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Ὁ κ. Οἰκονομόπουλος θέλει ἐκθέσει τὸ ἔργον του τοῦτο κατὰ τρόπον βιογραφικόν, ἀναγράφων δῆλα δὴ τὰς βιογραφίας τῶν δρασάντων Ἑλλήνων καὶ Ἑλληνιστῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀπὸ τῆς κτίσεως αὐτῆς μέχρι τῆς ἁλώσεως, καὶ ἐξιστορῶν τὰς πράξεις αὐτῶν, καὶ ἀναλύων τὰ συγγράμματα, ἅτινα κατέλιπον. Ὡς ἐκ τούτου δὲ προσφυῶς πάνυ ὠνόμασε καὶ τὸ ἔργον «Ἀλεξανδρινὸν Διάκοσμον». Πάσας τὰς βιογραφίας ταύτας διαιρεῖ εἰς 4 μεγάλας κατηγορίας, κατὰ τὰς δράσεις, ἃς ἔσχον οἱ βιογραφούμενοι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, 1) εἰς τὰς περὶ τὴν Πολιτείαν, 2) τὰς περὶ τὴν Θρησκείαν, 3) τὰς περὶ τὴν Ἐπιστήμην καὶ 4) τὰς περὶ τὴν Τέχνην. Ὅπως δὲ τὸ ἔργον του ἀποβῇ μᾶλλον εὔληπτον καὶ καταφαίνηται κάλλιον ἡ θέσις τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν χρόνων, ὀρθότατα ὁ συγγραφεὺς ποιῶν ἐν τέλει ἑκάστης ὑποδιαιρέσεως θέλει περιλάβει καὶ τοὺς βίους συγχρόνων μεγάλων Ἑλλήνων ἀνδρῶν, ἐν ἄλλαις χώραις τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου ἀκμασάντων.

Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῆς μακρᾶς εἰσαγωγῆς εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Διάκοσμον, ἣν περιέχει τὸ εἰς χεῖρας ἡμῶν τεῦχος ἔνθα ἐκτίθεται ἡ γεωγραφικὴ καὶ πολιτικὴ κατάστασις τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἑλληνικῶν πόλεων, ὁμολογοῦμεν ὅτι τὸ ἔργον τοῦ κ. Οἰκονομοπούλου θέλει εἶναι ἓν τῶν ἀρίστων, ἅτινα ἐξῆλθον ἐκ τῶν χειρῶν λογίων τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, καὶ ἄξιον σπουδῆς καὶ προσκτήσεως ὑπὸ παντὸς ὡς γεγραμμένον μεθ' ὅλης τῆς ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας, ὡς προϊὸν μακρᾶς μελέτης, ἂς εἴπωμεν δὲ καὶ ἐπιτοπίου ἐμπνεύσεως, καὶ ὡς συντεταγμένον οὕτως, ὥστε νὰ εἶνε προσιτὸν εἰς τὴν διάνοιαν παντός.

Πέτρου Κ. Ἀποστολίδου: Δάφναι εἰς τὴν ΚΕ' Μαρτίου 1821. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου «Ἀττικοῦ Μουσείου». 1884. 8ον, σελ. 36.

Τῇ 25 Μαρτίου. Ποίημα Π. Ματαράγκα ἐκφωνηθὲν ἐν τῷ δοθέντι ὑπὸ τῆς ἐν Βραΐλᾳ Ἑλληνικῆς Κοινότητος συμποσίῳ. Βραΐλα, τυπογραφεῖον Π. Μ. Πεστεμαλτζιόγλου. 8ον, σελ. 11.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Εἶνε νῆσος τοῦ Αἰγαίου,
καὶ ἂν χάσῃ καὶ τὸ Ν,
τί παράξενον! ἐκ νέου
ἄλλη νῆσος θὰ γενῇ!

Δ.

2

Ἤμην στρατηγὸς τὸ πάλαι, ἂν ἐκσπάσῃς τὴν καρδίαν,
Ἀπαραίτητον θὰ μ' εὕρῃς 'ς οἱανδήποτε οἰκίαν.

Ν. Κ.

3

Εἶμαι λέξις καὶ στοιχεῖα τέσσαρα ἐπιδεικνύω.
Ἂν τὰ δύο ἀφαιρέσῃς, θενὰ ἴδῃς ἓξ μὲ δύο.

Σ. Κ.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Μνῆμα, νῆμα, μνᾶ, μήν.

2

Τὸ μυστικόν.

3

Τὸ βιολίον.

4

Ἄννα.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Ἰουνίου 18 — **ΑΘΗΝΩΝ** — **18 Ἰουνίου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	375.
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.—	392.1/2	500	438.
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	432.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.—	250	272.
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200.—	250	261.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.	205.—	250	214.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225.—	250	253.
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.—	100.	100	100.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νομ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	335.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ		Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτησ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος	Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.—	1.000	4145.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα	Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.—	300	261.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως	Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	118.
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος	Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου	Φρ.	20.000.000	14.000.000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	80.
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς	Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	446.
Ἑταιρία Φωταερίου	Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου	Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων	Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας	Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική	Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου	Τραπεζικὸν 3μην.	26.10
»	Ὄψεως	» 26.25
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης	3 μ.	104.
» »	Τραπεζικὸν 3μην.	103.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον	Φράγκα	21.
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανική	»	23.90
Αὐστριακὸν Φλωρίον	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον	»	
» φράγκον	»	

Παρατηρήσεις

• Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Τὸ βιβλίον καὶ ἐπιστολήν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Α. Ν. Γ. Βερολῖνον. Περὶ τῶν ἐν τῇ ἐπιστολῇ σας ἐλήφθη ἡ δέουσα φροντίς. Περιμένομεν τὰ ὑποσχεθέντα. - κ. Λ.Δ.Σ. Βάρναν. Ἀπηντήσαμεν ἰδιαιτέρως. - Σφιγγί. Τινὲς μὲν ἀποδίδουσι τὴν τοιαύτην μαντευτικὴν ἰδιότητα εἰς τὰς ψυχικὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, ἄλλοι δ' ἁπλῶς ζητοῦσι τὴν ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου διὰ τῶν σημερινῶν φυσιολογικῶν γνώσεων. Ἡ ἐπιτυχία ἐν τῇ ἀναζητήσει ἀποκρυβέντος ἀντικειμένου ἀπεδείχθη ὅτι εἶνε ἀποτέλεσμα καθαρῶς φυσικόν, προερχόμενον ἐξ ἀνεπιγνώστου ὑποδείξεως τοῦ ὁδηγοῦ τοῦ μάντεως. Ἐν τοιαύτῃ περιστάσει ὁ μάντις συνδέεται διὰ σύρματος μετὰ τοῦ ἀποκρύψαντος τὸ ἀντικείμενον, καὶ ἀνευρίσκει αὐτὸ ἐὰν ὁ συνοδός του ἔχῃ ἀρκοῦσαν δύναμιν ἵνα κρατῇ διηνεκῶς συγκεντρωμένον τὸ πνεῦμά του εἰς τὸ ἀποκρυβὲν ἀντικείμενον. Τοιαῦτα πειράματα ἐξετέλεσεν ἐπιτυχῶς καὶ ὁ Cumberland ἐσχάτως ἐν Παρισίοις, περὶ οὗ τόσος ἐγένετο λόγος. Ἡ ἐπιτυχία αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς μεταβιβάσεως τῶν ἐντυπώσεων τοῦ συνοδοῦ εἰς τὸν μάντιν· ἐὰν ἐκεῖνος δὲν ἔχῃ τὰ νεῦρα ἀρκούντως εὐαίσθητα, καὶ εἶνε ἐπὶ τοσοῦτον κύριος ἑαυτοῦ, ὥστε νὰ μὴ μεταβιβάζῃ ἀκουσίως τὰς ἐντυπώσεις του, τὸ πείραμα δὲν ἐπιτυγχάνει· ὡσαύτως δὲ καὶ ἂν ὁ ἐκτελῶν τὸ πείραμα δὲν ἔχει τὴν ἀπαιτουμένην δεξιότητα καὶ ὀξύτητα ἵνα συναρπάσῃ αὐτοστιγμεὶ ὅλας τὰς ἀκουσίας ὑποδείξεις, αἵτινες διαφεύγουσι τοῦ συνοδοῦ του. Ἄλλα εἴδη μαντείας ὑπάρχουσιν, ὡς γνωστόν, ἡ ἀνάγνωσις ἐσφραγισμένου γραμματίου, ἡ διάγνωσις τοῦ τί σκέπτεται ἄλλος τις, ἡ εὕρεσις ὀνόματος ἢ ἀριθμοῦ ἢ χαρτίου προσημειωθέντος καὶ πολλὰ ὅμοια, ἅτινα ἐξετέλουν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων ἔτι χρόνων οἱ θαυματοποιοί, μάντεις, γόητες, καὶ σήμερον ἔτι ἐκτελοῦσιν εὐκόλως. Ἡ ἀνάγνωσις ἐπιστολῆς ἐσφραγισμένης φαίνεται ὅτι ἦτο ἀνέκαθεν διὰ τοὺς μάντεις ὄχι δύσκολον ἔργον, ἂν κρίνωμεν ἐκ τῶν πολλῶν ἐν τῇ ἀρχαιότητι παραδειγμάτων. Οὕτως ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει ὅτι διοικητής τις τῆς Κιλικίας πέμψας εἰς τὸ ἐκεῖ μαντεῖον τοῦ Μόψου θεράποντα αὐτοῦ μετὰ ἐρωτήματος περιεχομένου ἐντὸς καλῶς ἐσφραγισμένου γραμματίου ἔλαβεν ἀπάντησιν: μ α ῦ ρ ο ν, χωρὶς ποσῶς νὰ ἀνοιχθῇ τὸ γραμμάτιον. Ὅτε δὲ κατόπιν ἠνοίχθη, εὑρέθη περιέχον τὴν ἑπομένην ἐρώτησιν: «Λευκὸν ἢ μαῦρον βοῦν ὀφείλω νὰ θύσω τῷ Θεῷ;» Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ πολλοὶ τρόποι μαντείας, βασιζόμενοι ἐπὶ εὐφυῶν συνδυασμῶν ἢ μαθηματικῶν ὑπολογισμῶν. Ἄλλοι δ' ἐπιτυγχάνουσι χάρις εἰς τὴν ἁπλότητα τῶν παρισταμένων: Ἔν τινι ἀγροτικῇ πανηγύρει εἷς γόης μαγνητιστὴς ἠρώτα μ' ὅλον τὸ θάρρος τὴν ὑπ' αὐτοῦ μαγνητιζομένην, ἥτις εἶχε δεδεμένους τοὺς ὀφθαλμούς: «Εἰπέ μου τί χρῶμα ἔχει ὁ μαῦρος λαιμοδέτης τοῦ Κυρίου;». ἐπὶ δὲ τῇ ἐπιτυχίᾳ τῆς ἀπαντήσεως οἱ παριστάμενοι ἔμενον ἐκπεπληγμένοι. — κ. Π. Μ. Ὡς χρόνιος ἐφάνης ἡμῖν! Μ ι ᾷ σ υ ν δ ρ ο μ η τ ρ ί ᾳ. Θὰ συμπεριληφθῇ ἀφεύκτως. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ πρόνοιαν. — Ἀ γ ν ώ σ τ ῳ φ ί λ ῳ. Ἡ εὐφυΐα δὲν προφυλάττει πάντοτε ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ γελοίου, ἐνῷ μετρία τις δόσις κρίσεως ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο. — κ. Γ. Ι. Μ. Ἀρκετὰ τόσον· δὲν βλέπομεν τί θὰ ὠφελήσῃ ἡ ἀέναος ἐπανάληψις. — κ. Ν. Α. Συμφωνοῦμεν· νομίζομεν ὅμως ὅτι ὁλόκληρος ἡ ἐπιστολὴ δὲν ἐγράφη ἢ διὰ νὰ μᾶς ὑπομνήσῃ τὸ τοῦ παλαιοῦ Ἀγησιλάου, ὅστις προσκαλούμενος καὶ αὐτὸς νὰ ἀκούσῃ τινὰ μιμούμενον τὴν φωνὴν τῆς ἀηδόνος, ἀπεκρίθη· «Αὐτῆς ἄκουκα πολλάκις.» — κκ. Ι. Β. Θήραν, Σ. Β. Κέρκυραν, Δ. Β. Ναύπλιον, Δ. Ν. Κ. Φιλιατρὰ καὶ Ι. Κ. Ἰθάκην. Ἐλήφθησαν. — κ. Κ. Ν. Τρίκκαλα. Ἐνεγράψαμεν καὶ τὸν κ. Γ. Φ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Η. Δ. Μεσολόγγιον. Οἱ τόμοι παρεδόθησαν εἰς τὸν κομιστὴν τῆς ἐπιστολῆς σας κ. Χ. Δ. — κ. Α. Κ. Γενικῶς νὰ ἀποφανθῇ τις δὲν δύναται· οἱ Γάλλοι λέγουσι: «Paris est le paradis des femmes et le purgatoire des hommes». — Φ ι λ ο β ί β λ ῳ. Ἀπαραίτητον θεωρεῖται νὰ τίθεται ἐπὶ τοῦ βιβλίου ἔξωθεν, ὅταν δένεται, καὶ τὸ ἔτος τῆς ἐκδόσεώς του. — κ. Δ. Χ. Λεχαινά. Περὶ τῶν ὅρων τῆς συνδρομῆς τοῦ ἀναφερομένου δημοσιεύματος οὐδεμίαν ἔχομεν γνῶσιν· ὑποθέτομεν ὅμως μετὰ τὴν ἔκδοσιν. — κ. Π. Ρ. Ὀδησσόν. Ἀνεκοινώθη τῷ κ. Σ. Κ. ὅστις τὴν εὗρε λίαν εὔστοχον. — κ. Ἀδελφ. Δ. Κωνσταντινούπολιν. Τὰ φύλλα ἀπεστάλησαν τῷ κ. Α. Σ. ἡ δ' ἀπόδειξις τῷ αὐτόθι κ. Ν. Ι. Π., εἰς ὃν εὐαρεστήθητε νὰ πληρώσητε τὸ ἀντίτιμον. — κ. Π. Χ. Α. Βῶλον. Εὐχαρίστως θὰ τὴν δημοσιεύσωμεν εἰς προσεχὲς φύλλον.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[15 Ἰουνίου (Παρασκευή) 1884]

Συνεπείᾳ τηλεγραφικῶν ἐκ Γαλλίας εἰδήσεων περὶ ἐνσκήψεως τῆς χολέρας ἐν τῇ πόλει Τουλὼν ἡ Κυβέρνησις ἔσπευσε γνωμοδοτήσει τοῦ ἰατροσυνεδρίου νὰ λάβῃ τὰ προσήκοντα ὑγειονομικὰ μέτρα, κανονίσασα τὰ ἑπόμενα διὰ βασιλικοῦ διατάγματος· 1) αἱ ἐκ Τουλὼν προελεύσεις ὑποβάλλονται ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς ἑνδεκαήμερον πραγματικὴν κάθαρσιν, λογιζομένην ἀπὸ τῆς ἐξομολογήσεώς των ὑπὸ τῆς ὑγειονομικῆς ἀρχῆς καὶ τελουμένην ἐν τοῖς λοιμοκαθαρτηρίοις Δήλου καὶ Κερκύρας. 2) Αἱ προελεύσεις τῆς Μασσαλίας ὑποβάλλονται ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς πενθήμερον ἐπιτηρητικὴν κάθαρσιν λογιζομένην ὡσαύτως ἀπὸ τῆς ἐξετάσεώς των ὑπὸ τῆς ὑγειονομικῆς ἀρχῆς. 3) τὸ λοιμοκαθαρτήριον Δήλου ἀνασυνιστᾶται καὶ διορίζεται τὸ ἀναγκαῖον προσωπικὸν εἰς τὸ λοιμοκαθαρτήριον τοῦτο καὶ εἰς τὸ τῆς Κερκύρας, συνιστᾶται δέ, ἂν παραστῇ ἀνάγκη, καὶ ἄλλο λοιμοκαθαρτήριον. 4) εἰς ἑνδεκαήμερον πραγματικὴν κάθαρσιν ὑποβάλλονται καὶ τὰ ἐκ Τουλὼν μεταφερόμενα ἐμπορεύματα. — Αὐθημερὸν δὲ συνῆλθον παρὰ τῇ Διευθύνσει τῆς ἀστυνομίας ὁ νομάρχης Ἀττικῆς, ὁ δημαρχεύων Πάρεδρος κ. Σηλυβριώτης καὶ ὁ μηχανικὸς τῆς πόλεως, ἵνα λάβωσιν ἔκτακτα μέτρα διὰ τὴν ἐν γένει καθαριότητα τῆς πόλεως καὶ τὴν ἀπολύμανσιν διαφόρων μερῶν. — Ἐδημοσιεύθη τέλος τὸ βούλευμα τοῦ ἐνταῦθα δικαστηρίου ἐπὶ τῆς γνωστῆς ὑποθέσεως τοῦ συνδικάτου τῶν λαυρεωτικῶν μετοχῶν, παραπέμπον εἰς τὸ κακουργοδικεῖον τοὺς προφυλακισθέντας τραπεζίτας κ. κ. Μ. Νεγρεπόντην, Κ. Δ. Βοῦρον καὶ Ἀθ. Μουτσόπουλον. Τὸ βούλευμα τοῦτο ἀνέκοψαν οἱ κατηγορούμενοι ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῶν Ἐφετῶν. — Ἕνεκα τῶν τελευταίων χρηματιστικῶν συμβάντων ἡ ἀγορὰ τῆς πόλεως ἡμῶν περιῆλθεν εἰς δεινὴν ἀμηχανίαν, τούτου δ' ἕνεκα ἐν τῷ καταστήματι τῆς Ἐθν. Τραπέζης συνῆλθον οἱ Διευθυνταὶ τῶν πέντε ἐνταῦθα Τραπεζῶν, ὅπως συσκεφθῶσι περὶ τῶν ληπτέων μέτρων πρὸς ἀνακούφισιν τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως, ἥτις πιέζει τὴν ἀγοράν. — Ὁ συνταγματάρχης τῶν γενικῶν ἐπιτελῶν κ. Βλάσιος Βαλτινός, ὁ ἀντισυνταγματάρχης τοῦ πεζικοῦ κ. Κ. Χατζῆ Ἰωάννου καὶ ὁ ταγματάρχης τοῦ πυροβολικοῦ κ. Ν. Ζορμπᾶς ἀποστέλλονται εἰς Γαλλίαν, ὅπως παρακολουθήσωσι τὰ γυμνάσια, εἰς ἃ ἀσκηθήσεται τὸ ἐν Τουλούζῃ ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Λεβὰλ ιζ' σῶμα τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ. — Τὰ ἐνταῦθα σταθμεύοντα τέσσαρα τάγματα τοῦ πεζικοῦ ἐξέρχονται εἰς στρατιωτικὸν περίπατον πρὸς τὴν Πριναρῆν, καθ' ὃν θὰ ἐκτελέσωσι διάφορα γυμνάσια καὶ θὰ καταυλισθῶσι παρὰ τὸ χωρίον Τράχωνες, ὁπόθεν θὰ ἐπανέλθωσι τὸ Σάββατον. Τὴν φυλακὴν τῶν διαφόρων θέσεων κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας θ' ἀναλάβῃ τὸ 5ον τάγμα τοῦ Πυροβολικοῦ. — Κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν προσωρινὴν κατάστασιν τῶν τελωνειακῶν εἰσπράξεων τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου, αὗται ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 2,052,995 καὶ 91, ὑπερτερήσασαι τὰς τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ δραχ. 289,931 καὶ 24100. — Τὸ μεταξὺ Φερρῶν καὶ Φερσάλων τμῆμα τῶν Θεσσαλικῶν σιδηροδρόμων θέλει παραδοθῇ εἰς κοινὴν χρῆσιν περὶ τὰ τέλη τοῦ προσεχοῦς Ἰουλίου· αἱ ἐργασίαι ἐξακολουθοῦσι πάντοτε ζωηρῶς· ἔφθασαν δὲ πέραν τῆς Καρδίτζης. — Κατὰ πληροφορίας ἐπιστελλομένας ἐντεῦθεν εἰς τὴν «Ν. Ἡμέραν» τῆς Τεργέστης, τὸν Σεπτέμβριον πρόκειται νὰ κληθῶσιν εἰς γυμνάσια τάξεις τινὲς ἐφέδρων. Πιστεύεται ὅτι δισμύριοι μὲν ἄνδρες θὰ συγκεντρωθῶσιν ἐν Θήβαις, ἕτεροι δὲ δισμύριοι ἐν Χαλκίδι. — Αἱ ἀπὸ τῆς 1 τοῦ μηνὸς τούτου ἀρξάμεναι ἐξετάσεις τῆς Σχολῆς τῶν ὑπαξιωματικῶν κατέδειξαν ὅτι ὁ θεσμὸς οὗτος ἀποφέρει ἄριστα διὰ τὸν στρατὸν ἀποτελέσματα. Αἱ ἀπαντήσεις τῶν ὑπαξιωματικῶν ὑπῆρξαν εὐστοχώταται, μαρτυροῦσαι τὴν ἐξαίρετον αὐτῶν ἐπίδοσιν. Οὕτως ἐντὸς ὀλίγου θέλουσιν ἐξέλθει ἐκ τῆς σχολῆς ταύτης ἄριστοι ἀξιωματικοὶ διὰ τὸν στρατόν. — Ἐκομίσθη εἰς Πειραιᾶ ἡ ἑτέρα ἐκ τῶν δύο ἐν Γαλλίᾳ κατασκευασθεισῶν μακελλῶν (dragues) διὰ τὸν ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου, μία τῶν μεγαλειτέρων μέχρι τοῦδε κατασκευασθεισῶν, ἧς ὅμοιαι μόνον εἰς τὸν Παναμᾶν ὑπάρχουσιν. Ἡ δύναμίς των εἶνε τριακοσίων ὅλων ἵππων. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας θέλει κομισθῇ καὶ ἡ ἄλλη εἰς Κόρινθον. — Κατὰ τὴν 1 μεσοῦντος ὑπεγράφη τὸ ὁριστικὸν συμβόλαιον μεταξὺ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ ἐργοστασίου παιγνιοχάρτων τῶν κκ. Ἀσπιώτη καὶ τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν ἐνετικῶν παιγνιοχάρτων, τῶν διὰ τὴν ἀποκλειστικὴν χρῆσιν τοῦ δημοσίου χρησιμευόντων.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Εἰς κομψότατον τόμον ἐκ 12 τυπογραφικῶν φύλλων

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» **ἀντὶ δραχμῶν ν. 2.**

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ

ΜΥΘΟΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1884.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΛΕΚΤΗ — ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 3

Εὑρίσκονται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, Κ. Μπέκ, Ν. Β. Νάκη καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς *Ἑστίας*

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ

ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ

ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΑΜΟΡΓΟΣ

ΜΕΘ ΕΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ

Ἐν Ἀθήναις 1884

Ἡ προκειμένη περὶ Ἀμοργοῦ μονογραφία ἐξεδόθη εἰς μόνον 250 ἀντίτυπα, ἅτινα πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πρὸς δραχ. 3 ἕκαστον, μετὰ ταχυδρομικῶν δὲ 3,20.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11.

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ, ΥΦΗΓΗΤΟΥ.

Τιμᾶται φράγκων 3 ½.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 2 ½ φράγκων.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. **2,80.**

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884.—Β' 815

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 391.— 24 Ιουνιου 1884. — Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ της Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 443

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΣ ΛΕΣΣΕΨ. (Μετὰ εἰκόνος.)

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ, διήγημα ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.

ΣΥΖΗΤΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ ΕΝ ΣΟΡΒΟΝΝΗ.

ΠΡΟΦΥΛΑΞΙΣ ΑΠΟ ΤΗΣ ΛΥΣΣΗΣ.

ΓΥΝΗ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Τὰ θύματα τοῦ καθήκοντος. — Ὡς γνωστόν, ὁ παρισινὸς τύπος διωργάνωσε πρό τινος λαμπρὰν φιλανθρωπικὴν ἑορτήν. Ἡ ἑορτὴ αὕτη δὲν ἐγένετο πρὸς ἀρωγὴν ἐκτάκτου τινὸς δυστυχήματος, ὡς αἱ προλαβοῦσαι χάριν τῶν ἐν Μουρκίᾳ ἐκ πλημμυρῶν παθόντων καὶ χάριν τῶν ἐκ τοῦ ἐν Ἰσχίᾳ περισυνοῦ σεισμοῦ δυστυχησάντων. Ἡ τελευταία ἑορτὴ σκοπὸν εἶχε ν' ἀμείψῃ ἐκείνους, οἵτινες ἡρωϊκῶς ἐμμένοντες ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ ἰδίου καθήκοντος πίπτουσι θύματα αὐτοὶ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἄλλων. Καὶ οὐχὶ μόνον ποικιλώταται διασκεδάσεις ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ δάσει τῆς Βουλόνης ἐγένοντο, ἤτοι χοροὶ παίδων, λεμβοδρομίαι ἐν λίμνῃ, ἱπποδρομίαι, συναυλίαι, πυροτεχνήματα, λαμπαδηφορίαι, κλπ. ἀλλ' εἰς μνημόσυνον τῆς ἑορτῆς ἐξεδόθη ἴδιον τεῦχος, καλλιτεχνικώτατον τῇ συνεργασίᾳ ζωγράφων, ποιητῶν καὶ λογογράφων ἐκ τῶν μᾶλλον διακεκριμένων, οἵτινες συνήνωσαν ἐν αὐτῷ εἰκόνας, ποιήματα καὶ μικρὰ πεζογραφήματα ἀναγόμενα πάντα εἰς θέματα σχετικὰ πρὸς τὴν ἑορτήν. Λεμβοῦχοι πλέοντες πρὸς διάσωσιν ναυαγῶν ἐν μέσῳ τῶν ἀγρίων κυμάτων τοῦ ὠκεανοῦ, κόραι παρήγοροι παρὰ τὴν κλίνην πληγωμένων στρατιωτῶν, ἀστυνομικοὶ κλητῆρες σπεύδοντες νὰ συγκρατήσωσιν ἵππους ἀφηνιάσαντας, πυροσβέσται διασώζοντες ἐκ τῶν φλογῶν καιομένου θεάτρου λιποθύμους ἠθοποιούς, τοιαῦται αἱ εἰκόνες, ἀνάλογα δὲ ἀρθρίδια τοῦ Κλαρετύ, τοῦ Κάρ, Ἀλεβύ, τοῦ Ὠνέ, τοῦ Ἰουλίου Σίμωνος, τοῦ Ζολᾶ κλπ. καὶ στίχοι τοῦ Κοππέ, τοῦ Βαμβὶλλ, τοῦ Δερουλέδ, τοῦ Σιλβέστρ κ. ἄ. συμπληροῦσι τὸ ὡραῖον φυλλάδιον, ὅπερ ἀδύνατον νὰ διέλθῃ τις ἄνευ συγκινήσεως εἰς τὴν θέαν καὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν περιεχομένων ἐν ταῖς 20 σελίσιν αὐτοῦ. Αἰσθάνεται δ' ἔτι ὁ ἀναγνώστης αὐξανομένην καὶ τὴν ἐκτίμησιν αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἀληθεῖς καλλιτέχνας ἐκείνους τοὺς τεταγμένους οὕτως ἐν φάλαγγι ὑπὸ τὴν ἱερὰν σημαίαν τῆς φιλανθρωπίας.

— Ἐξ ὅλων τῶν Κρατῶν τῆς Ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης, ἡ Βελγικὴ ἔχει τοὺς πλείστους κληρικοὺς ἐν σχέσει πρὸς τὸν πληθυσμόν της. Τὴν 31 Δεκεμβρίου τοῦ 1880 ὑπελογίζοντο ἐν τῇ Βελγικῇ ἐπὶ 5,200,000 κατοίκων 6062 ἱερεῖς, 4,128 μοναχοὶ καὶ 21,242 καλογραῖαι. Προφανὲς ὅτι οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι εἶνε ηὐξημένοι σήμερον. Ἀπὸ τοῦ 1860 μέχρι τοῦ 1880 ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν εἶχεν αὐξήσει πλέον τῶν 7,000, καὶ δὲν εἶνε πιθανὸν ὅτι ἡ κίνησις τῆς αὐξήσεως ἐπεβράδυνεν ἤδη.

— Προσήνεγκαν εἰς τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον πρὸς ἀγορὰν συλλογὴν ἀρχαίων βιβλίων τῆς Ἰαπωνίας καὶ τῆς Κορέας.

Κατὰ τὸ *Ἀθήναιον*, τὸ ἀρχαιότερον τῆς συλλογῆς ταύτης εἶνε ἓν βουδικὸν βιβλίον, ἀποτεθειμένον ἐν μικρᾷ ξυλίνῃ παγόδᾳ καὶ τυπωθὲν τῇ διαταγῇ τῆς αὐτοκρατείρας Σιγιώ-Τοκὺ κατὰ τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ ὀγδόου αἰῶνος. Ἀκολούθως ὑπάρχουσιν ἀντίτυπα βουδικῶν τινων συγγραμμάτων, ἐκδοθέντων κατὰ τοὺς ἑπομένους αἰῶνας, καὶ Σινικῶν βιβλίων, μεθ' ὧν καταλέγονται αἱ «Συνδιαλέξεις τοῦ Κομφουκίου» (1364), τὸ πρῶτον μὴ βουδικὸν ἔργον, τὸ τυπωθὲν ἐν Ἰαπωνίᾳ. Τὰ βιβλία τῆς Κορέας ἀνέρχονται εἰς τὸν 15ον αἰῶνα. Ἐπίσης ἡ συλλογὴ περιλαμβάνει πολλὰ ἀξιοσημείωτα χειρόγραφα.

Τὸ *Ἀθήναιον* δὲν ἀναφέρει περὶ τῆς αἰτηθείσης τιμῆς, οὔτε ἂν τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον θέλει νὰ ἀγοράσῃ τὴν συλλογήν.

—Τὸ περὶ Ἀγωγῆς σύγγραμμα τοῦ Ἐρβέρτου Σπένσερ μεταφρασθὲν ἐν τῇ ἰαπωνικῇ, μετεφράσθη ἐπ' ἐσχάτων καὶ κινεζιστί. Προηγεῖται τῆς σινικῆς ἐκδόσεως πρόλογος, ἐν ᾧ ὁ μεταφραστὴς διακηρύσσει ὅτι μετέφρασε τὸ ἔργον σκοπῶν νὰ συνεισφέρῃ εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς δημοσίας παιδεύσεως ἐν τῇ πατρίδι του.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου ὁ Σπένσερ ἄρχεται δημοσιεύων ἐν τῇ «Συγχρόνῳ Ἐπιθεωρήσει» σειρὰν ἄρθρων ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ μεγάλη πολιτικὴ δεισιδαιμονία».

— Μεταξὺ τῶν ἐγγράφων Ῥώσου συγγραφέως ἀποθανόντος ἀνευρέθησαν πολλὰ αὐτόγραφα τοῦ Πούσκιν, τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων εἶνε ἐντελῶς ἀνέκδοτα.

— Αἱ πλεῖσται μεταφράσεις τῶν ἔργων τοῦ Μολιέρου ἐγένοντο ἐν Ὀλλανδίᾳ. Ἀπὸ τοῦ 1670 μέχρι τοῦ 1869 ἐδημοσίευσαν οἱ Ὀλλανδοὶ 122 μεταφράσεις αὐτῶν, χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν τὰς ἐν φριζονικῇ διαλέκτῳ γενομένας δύο ἄλλας.

— Πρόκειται νὰ τυπωθῇ συλλογὴ ἐκ τριάκοντα καὶ ἓξ ἀνεκδότων ἐπιστολῶν τοῦ Σιλβίου Πελλίκου, τὰς ὁποίας ἔγραψεν ἐν τῇ φυλακῇ του.

— Πολὺν θόρυβον προξενεῖ ἐν ταῖς σκανδιναυϊκαῖς χώραις εἷς τόμος «Ἐμμέτρων καὶ πεζῶν ποιημάτων» τοῦ Αὐγούστου Στρίνδβεργ, ἐκδοθεὶς ἐν Στοκχόλμῃ, ἕνεκα τῆς εὐφυΐας τοῦ ποιητοῦ, καὶ ἰδίως ἕνεκα τῶν μηδενιστικῶν ἰδεῶν του. Ἐν τοῖς ποιήμασι τούτοις εὑρίσκεται καὶ ὕμνος εἰς τὴν δυναμῖτιδα.

— Εἴς γερμανικάς τινας πόλεις, ὡς ἐν Βεϊμάρῃ, Μονάχῳ, Ἐλβερφέλδῃ καὶ ἄλλαις ἀνηγέρθησαν ἐπὶ δημοσίων πλατειῶν αἱ λεγόμεναι *διδακτικαὶ πυραμίδες*, τουτέστι πυραμίδες παρέχουσαι ὠφελίμους πληροφορίας εἰς τὸν λαόν. Ἐπὶ τῶν διαφόρων αὐτῶν πλευρῶν φέρουσι σημειωμένα τὸ ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ὕψος τοῦ τόπου, τὸν πληθυσμὸν αὐτοῦ, τὴν διαφορὰν τῆς ὥρας τῆς πόλεως ἐν ᾗ ἡ πυραμὶς πρὸς τὴν τῶν μεγαλοπόλεων Βιέννης, Παρισίων, Λονδίνου, Νέας Ὑόρκης, κτλ. Ἐπὶ τῆς πυραμίδος ὑπάρχουσιν ὡσαύτως ἓν ὡρολόγιον, βαρόμετρον, θερμόμετρον, πυξίς, καὶ ποικίλαι στατιστικαὶ πληροφορίαι.

— Ἐν Παρισίοις ἐσχηματίσθη Ἐπιτροπὴ ἐξ ἐπισημοτάτων ἐν τοῖς γράμμασι καὶ τῇ ἐπιστήμῃ προσώπων ἵνα φροντίσῃ περὶ ἀνεγέρσεως μνημείου εἰς τὸν πρὸ μικροῦ ἀποθανόντα μέγαν χημικὸν τῆς Γαλλίας Ι. Β. Δουμᾶν. Μεταξὺ τῶν ξένων μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης συγκαταλέγεται καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Βρασιλίας Δὸν Πέτρος.

— Κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑκατονταετηρίδα ὁ Γάλλος ἰατρὸς Astruc ἐν ταῖς μελέταις αὐτοῦ διεῖδεν ὅτι τὸ πρῶτον βιβλίον κατὰ Μωϋσῆν ἐν τῇ ἱερᾷ Γραφῇ ἐγράφη οὐχὶ ὑφ' ἑνὸς ἀλλὰ ὑπὸ πλειόνων, ἔκτοτε δὲ ἤρχισαν οἱ θεολόγοι ἐξετάζοντες ἐγγύτερον τὸ ζήτημα. Ἐν νεωτάτῳ ἔργῳ τοῦ ἐν Βόννῃ καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας Budde ἐκτίθενται αἱ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἔρευναι, καθ' ἃς ἐν τῇ παλαιοτάτῃ Γραφῇ οὐδόλως ἀναγράφονται τὰ τῆς ἀδελφοκτονίας τοῦ Κάϊν, τὰ περὶ τοῦ κατακλυσμοῦ καί τινα ἄλλα, ἅπερ νεώτεροι συγγραφεῖς, πιθανὸν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Σολομῶντος, εἰς τὴν Γραφὴν παρεισήγαγον.

— Ἡ φιλοσοφικὴ Σχολὴ τῆς Βιέννης ἀνηγόρευσεν ἐπ' ἐσχάτων ἐπίτιμον διδάκτορα τὸν ἀρχιδοῦκα Ῥουδόλφον, τὸν διάδοχον τοῦ αὐστριακοῦ θρόνου. Ἐν τῷ ἐπὶ τούτῳ απονεμηθέντι αὐτῷ διπλώματι, λίαν κολακευτικῶς συντεταγμένῳ, ἐξαίρονται αἱ λαμπραὶ τοῦ πρίγκιπος ἐργασίαι περὶ διαφόρων χωρῶν καὶ λαῶν, αἱ εὔστοχοι καὶ σοφαὶ αὐτοῦ ἔρευναι περὶ τῆς φύσεως καὶ τοῦ βίου τῶν πτηνῶν, ἅτινα ζωηρότατα ἔχει

Digitized by Google

περιγράψει, ἐπαινετικῶς δ' ἀναφέρεται καὶ ἡ τελευταία μεγάλη ἐπιστημονικὴ ἐπιχείρησις, ἣν ὁ πρίγκιψ ἀνέλαβε, τῆς περιγραφῆς τῶν αὐστριακῶν χωρῶν καὶ τῆς καταστάσεως τῶν κατοίκων αὐτῶν.

— Τῇ 5/17 Ἰουνίου, ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι τῆς γεννήσεως τοῦ Εἰρηναίου Θειρσίου τοῦ μεγάλου φιλολόγου καὶ κλεινοῦ φιλέλληνος, τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Μονάχου, ἔνθα ἐδίδαξε καὶ ἐκλείσθη ὁ σοφὸς ἀνήρ, ἐτέλεσε δημοτελὲς μνημόσυνον. Πανηγυρικοὺς λόγους ἐξεφώνησαν οἱ καθηγηταὶ Thomas Brunn καὶ Christ καὶ ὁ διδάκτωρ κ Krummbacher. Τοῦ τελευταίου τούτου ἡ διάλεξις περιεστράφη εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Θειρσίου γενόμενα ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἰδίως τῆς καθ' ἡμᾶς ἑλληνικῆς γλώσσης.

— Τὸ μέγα βασιλικὸν θέατρον τοῦ Μονάχου ἐκλείσθη ἐπὶ πεντήκοντα ἡμέρας χάριν τοῦ ἰδιοτρόπου βασιλέως τῆς Βαυαρίας, ὅστις θέλει νὰ δοθῶσι δι' ἑαυτὸν καὶ μόνον παραστάσεις διαφόρων μελοδραμάτων τοῦ Βάγνερ, Γλούκ, καὶ ἄλλων.

— Ὁ Ἄγγλος τραγῳδὸς Ἴρβιγγ μετὰ 6 μηνῶν διαμονὴν ἐν Ἀμερικῇ ἐπορίσθη ἐκ θεατρικῶν παραστάσεων κέρδος καθαρὸν 406,000 δολλαρίων, ἤτοι 2,030,000, ποσὸν ὅπερ οὐδεὶς ἄλλος καλλιτέχνης ἐκέρδησε μέχρι τοῦδε εἰς τόσῳ μικρὸν διάστημα χρόνου.

Ἐπιτροπὴ συνέστη ἐκ τοῦ γενικοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων, τῶν διευθυντῶν τῆς γαλλικῆς καὶ γερμανικῆς σχολῆς κκ. Φουκὰρ καὶ Καΐλερ καὶ τῶν μελῶν τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας κκ. Κουμανούδη καὶ Σεμιτέλου, ἵνα ἀποφανθῇ ἂν πρέπῃ νὰ διατηρηθῶσιν ὡς ἱστορικὰ μνημεῖα ἢ νὰ κατεδαφισθῶσιν αἱ πρὸ τῶν Προπυλαίων τῆς Ἀκροπόλεως δεξαμεναί, ἡ ἐν τῇ νοτιοδυτικῇ πλευρᾷ τοῦ Παρθενῶνος ἐσωτερικὴ κλῖμαξ καὶ τὰ ἐπὶ τῶν Προπυλαίων μεσαιωνικὰ διάφορα κτίσματα.

— Συνεκροτήθη ἐπιτροπὴ συγκειμένη ἐκ τοῦ γενικοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων, ἑνὸς τμηματάρχου τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν, ἑτέρου τῶν ναυτικῶν, τρίτου τῶν ἐσωτερικῶν καὶ τοῦ συμβουλίου τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας, ὅπως παραλάβῃ καὶ καταθέσῃ εἰς τὸ μουσεῖον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας, τὸ ὁποῖον προσωρινῶς ἔσται ἐν μιᾷ τῶν αἰθουσῶν τοῦ Πολυτεχνείου, πάντα τὰ ἐν τοῖς διαφόροις ὑπουργείοις καὶ τῷ ναυστάθμῳ ἀποκείμενα μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως καὶ τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας.

— Κατὰ τὴν ἔκθεσιν τῆς ἐπὶ τῶν φυσικομαθηματικῶν καὶ ζῳολογικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς Γεωγραφίας ἀγωνοδίκου ἐπιτροπῆς τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως ἐκ τῶν ὑποβληθέντων εἰς εἰς τὴν κρίσιν αὐτῆς ἔργων ἐνεκρίθησαν ἡ Ζῳολογία τοῦ Π. Ψαρρᾶ, ἡ Πειραματικὴ φυσικὴ τοῦ Β. Λάκωνος, ἡ Χημεία τοῦ Α. Κ. Χρηστομάνου, ἡ Θεωρητικὴ ἀριθμητικὴ τοῦ Λάκωνος, ἡ Ἄλγεβρα τοῦ Ι. Γ. Χατζηδάκη, ἡ Γεωμετρία τοῦ αὐτοῦ, ἡ Τριγωνομετρία τοῦ Ἀνδρέα Σπαθάρη· διὰ τὴν ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς σχολείοις διδασκαλίαν οὐδὲν ἐκ τῶν ὑποβληθέντων ἐνεκρίθη, ὅπως καὶ οὐδεμία Γεωγραφία διὰ τὰ Γυμνάσια καὶ οὐδεμία Βοτανικὴ καὶ Ὀρυκτολογία.

— Ἐξεδόθη τὸ ὑπὸ τοῦ γραμματέως ά τάξεως ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως κ. Γ. Βενθύλου ἀγγελθὲν **Θεσμολόγιον** τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως εἰς ὀγκώδη τόμον περιλαμβάνοντα ὅλους τοὺς νόμους, τὰ διατάγματα καὶ τὰς ἐγκυκλίους ὅσαι κατὰ καιροὺς ἐξεδόθησαν καὶ σχετίζονται πρὸς τὸν κλάδον τοῦτον τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.

— Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ κ. Εὐαγ. Κ. Κοφινιώτου καθηγητοῦ τοῦ ά γυμνασίου Ὁμηρικὴ Γεωγραφία μετὰ εἰκόνων τῶν Μυκηνῶν, τῆς Τίρυνθος, Ἰθάκης, κτλ. καὶ πέντε γεωγραφικῶν πινάκων (τῆς ἐπὶ Ὁμήρου γῆς, τῆς τότε Ἑλλάδος, τῆς Τροίας, τῆς Ἀργολίδος, καὶ τῶν τόπων ἔνθα προσωρμίσθη ὁ Ὀδυσσεὺς κατὰ τὸν νόστον) καὶ παραρτημάτων, καὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ γνωστῶν ἐθνῶν.

— Ὁ ὑποναύαρχος καὶ ἀρχηγὸς τοῦ στρατιωτικοῦ οἴκου τοῦ Βασιλέως κύριος Δ. Σαχίνης ἐδωρήσατο εἰς τὸ ἀπὸ τοῦ 1881 ἱδρυθὲν Μουσεῖον τοῦ Πυροβολικοῦ ἐν τῇ στρατιωτικῇ Σχολῇ τῶν Εὐελπίδων εἰς τὸ ἱστορικὸν τμῆμα διάφορα ὅπλα, τὰ ὁποῖα ὁ ἀείμνηστος αὐτοῦ πατὴρ Γεώργ. Σαχίνης ἔφερε καθ' ὅλον τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ἐπιβαίνων ἐπὶ τοῦ ἰδιοκτήτου αὐτοῦ πλοίου *Μιλτιάδου* κατὰ τὰς ὑπὸ τὸν ναύαρχον Ἀνδρέαν Μιαούλην ναυτικὰς ἐκστρατείας.

— Ἐξεδόθη ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς «Ἑνώσεως» καὶ ὁ Γ' τόμος τῆς «Δεκαημέρου» τοῦ Βοκκακίου ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει. Πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ὅλου ἔργου ὑπολείποντας δύο ἔτι τόμοι, ὁ Δ' καὶ Ε', οἵτινες ἐκδίδονται μετ' ὀλίγας ἡμέρας. Οἱ μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντες τρεῖς πρῶτοι τόμοι πωλοῦνται ἐν τῷ τυπογραφείῳ τῆς «Ἑνώσεως» καὶ τῷ βιβλιοπωλείῳ τοῦ κ. Ν. Β. Νάκη ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς ἕκαστος.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Γεωργίου Δροσίνη, Εἰδύλλια: Τραγούδια τοῦ χωριοῦ. — Τὰ 'μάτια τῆς Βασιλοπούλας. — Ἡ κόρη τῆς Ῥούμελης. — Θαλασσινὰ τραγούδια. — Τὰ λόγια τῆς γρηᾶς. — Ἀρχαῖοι στίχοι. — Τραγούδια τοῦ δρόμου. Ἀθήνησιν, ἐκ τοῦ τυπογραφείου *Ἀττικοῦ Μουσείου*. 1884. 16ον, σελ. 136.

Θρησκεία καὶ ἐπιστήμη. Μελέτα: ὑπὸ Ι. Σκαλτσούνη. Ἐν Τεργέστῃ, τύποις αὐστριακοῦ Λόϋδ. 1884 8ον σελ. 353. Ἡ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον συγγραφὴ τοῦ κ. Ι. Σκαλτσούνη εἶνε ἐκ τῶν ὀλίγων εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν γραφομένων βιβλίων, τὰ ὁποῖα εὐσυνειδήτως δύναταί νὰ ὀνομάσῃ τις κλασσικὰς συγγραφάς. Ὑποκείμενον αὐτῆς εἶνε ἡ ἐξέτασις τῶν ὑψίστων ἀνθρωπολογικῶν ζητημάτων, ἅτινα ἀπ' αἰώνων ἀπασχολοῦσι τὰς φιλοσοφούσας διανοίας· ἡ συγγραφὴ διευθύνεται κυρίως κατὰ τῶν ὑλιστικῶν θεωριῶν, ὧν ἐπιχειρεῖ νὰ ἀποδείξῃ τὸ ἀνυπόστατον τῶν συμπερασμάτων, ἡ δὲ κεντρικὴ ἰδέα ἡ διήκουσα διὰ τῶν μελετῶν αὐτοῦ εἶνε ὅτι μεταξὺ τῶν βιολογικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν θεμελιωδῶν τῆς θρησκείας δογμάτων οὐδεμία ὑφίσταται σύγκρουσις οὐδ' ἡ ἐλαχίστη ἀντίθεσις, ὡς οἱ ὑλισταὶ διδάσκουσιν. Ὁ κ. Σκαλτσούνης φαίνεται κάτοχος βαθὺς καὶ γνώστης τῶν ζητημάτων τὰ ὁποῖα πραγματεύεται καὶ τῶν θεωριῶν ἃς ἐπιχειρεῖ ν' ἀνασκευάσῃ, ἡ δὲ γλῶσσα τοῦ βιβλίου σαφής, ὁμαλὴ καὶ ἀκριβολόγος καὶ καθαρεύουσα δὲν εἶνε ἡ ἐλαχίστη τῶν ἀρετῶν τοῦ συγγραφέως, ᾧ ἀπὸ καρδίας δύναται νὰ συγχαρῇ τις ἐπὶ τῇ σοφῇ ὄντως καὶ ἀξίᾳ ἐπιβολῇ, ἥτις δημιουργεῖ αὐτῷ θέσιν διαπρεπῆ ἐν τῇ συγχρόνῳ ἡμῶν φιλολογίᾳ.

Τινὰ περὶ τρίτου τινὸς μορφολογικοῦ στοιχείου τοῦ αἵματος ὑπὸ Γ. Κ. Σταυρίδου, φοιτητοῦ τῆς Ἰατρικῆς. Βενετία, τύποις «Φοίνικος». 1884. 8ον, σελ. 13.

Γυμνασιακὴ βιβλιοθήκη. Τεῦχος πρῶτον, περιέχον προλεγόμενα εἰς τὸν Ὅμηρον καὶ βιογραφίαν τοῦ Θουκυδίδου καὶ εἰσαγωγὴν εἰς τὴν συγγραφὴν αὐτοῦ. Ὑπὸ Νικολάου Γ. Δοσίου, δ. φ. Ἐν Γαλαζίῳ, ἐκ τοῦ τυπογραφείου «Δακία». 1884. 12ον, σελ. 29.

Τὸ περὶ γυναικῶν ζήτημα ὑπὸ Ernest Legouvé. Μετάφρασις Χρήστου Γ. Πανταζίδου, φοιτητοῦ τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς. Μετὰ πλείστων προσθηκῶν καὶ σημειώσεων. Ἀθήνησιν, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τοῦ «Κάλλους» ἐν ὁδῷ Πατησίων. 1884, 16ον, σελ. 135.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Σκάλισε τὴν κεφαλήν σου καὶ θὰ μ' εὕρῃς, βεβαιῶσου.
Ἂν τὰ τρία χάσω πρῶτα,
Περιπλέον μὴ ἐρώτα·
Τόπος τότε θενὰ γείνω, τόπος ἀναπαύσεώς σου.

2

Ποῖον εἶνε ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον, ἐφ' ὅσον μὲν ἀφαιρεῖ τις, γίνεται μεγαλείτερον, ἐφ' ὅσον δὲ προσθέτει, σμικρύνεται.

3

Ἄνευ ἐμοῦ δὲν δύνασαι οὔτ' ἓν νὰ κάμῃς βῆμα.
Τὴν κεφαλήν μου χώρισον ν' ἀκούσῃς κάθε ῥῆμα.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Νίσυρος — Σῦρος.

2

Ἄρκτος — Ἄρτος.

3

Ἕξις — Ἕξ.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 'Ιουνίου 22 **ΑΘΗΝΩΝ** **22 'Ιουνίου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	'Ομολογ. ἐκδοθεῖσαι	'Ομολογ. κυκλοφορ.	'Εποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	'Εποχαὶ κληρώσεως	'Ετήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	'Ομολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 'Ιαν. 1 'Ιουλίου	1 'Ιουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	357.
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 'Ια. 'Απ. 'Ιουλ. 'Οκτ.	20 Δεκ. Μαρ. 'Ιου. Σεπ.	30.—	392. 1/2	500	433.
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 'Ιουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	415.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	100.000	68.800	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.—	250	259.
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200.—	250	270.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 'Ιουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205.—	250	208.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225.—	250	251.
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 'Οκτωβρίου	6.—	100.—	100	100.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι 'Εθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ.	1 'Ιουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 'Ιαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	327.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	'Αποθεματικὸν κεφάλαιον	'Εποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος.... Δρ. π.	18.000.000	'Ολόκληρον	9.348.220	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	285.—	1.000	4145.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.—	300	260.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως ... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	118.
'Ασφαλιστ. 'Εταιρία ὁ 'Αρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
'Εταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	—	'Ιανουάρ. καὶ 'Ιούλιον	9.25	140	80.
Σιδηρόδρομος 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	23.05	200	445.
'Εταιρία Φωταερίου.............. Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
'Ελληνικοῦ Πυριτιδοποιείου .... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
'Εταιρία Δημοσίων ἔργων .... Φρ.	5.000.000	1.000.000		'Ιανουάριον 'Ιούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου 'Ατμοπλ. 'Εταιρίας .. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα 'Ηπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	'Ιανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου..............	Τραπεζικὸν 3μην.	26.20
»	'Οψιως.... »	26.40
Γαλλίας — 'Εθνικῆς Τραπέζης.....	3 ἡμ.	104.
» » ...	Τραπεζικὸν 3μην.	103.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	20.80
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα 'Οθωμανική......	»	
Αὐστριακὸν Φλωρίον ...	»	
'Αργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

Παρατηρήσεις

• 'Από ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Κ. Ν. Τρίκκαλα. 'Η διὰ τὸν κ. Π. ἐντολὴ ὑμῶν ἐξετελέσθη ἀμέσως. 'Εξ ὅλως ἀκουσίας παραδρομῆς ἐστάλη ἡ σημείωσις τῷ κ. Γ. δι' ὃ σᾶς ζητοῦμεν συγγνώμην. 'Απαντῶμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Σ. Ν. Μπ. Κραβασαρᾶν. Τὰ ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν· ἐπὶ δὲ τῆς ἐρωτήσεώς σας δυνάμεθα νὰ δώσωμεν μόνον τὰς ἑπομένας πληροφορίας: 'Επὶ τῆς 'Επαναστάσεως τὰ χρώματα καὶ τὰ ἐμβλήματα τῶν σημαιῶν ἦσαν ποικίλα· αἱ μὲν ἦσαν κυαναῖ καὶ λευκαί, ἕτεραι δ' ἐρυθραὶ καὶ λευκαὶ ἢ καὶ τρίχροοι. Καὶ ἔφερον μὲν πᾶσαι σταυρόν, ἀλλὰ ποῦ μὲν πλατύτερον, ποῦ δὲ στενότερον, καὶ οὐχὶ τοῦ αὐτοῦ χρώματος. Βαθμηδὸν φαίνεται ὅτι ὑπερίσχυσεν ἡ λευκὴ σημαία μετὰ κυανοῦ σταυροῦ οὐχὶ πλατέος. 'Επὶ Κυβερνήτου πάλιν καθιερώθη τὸ ἔμβλημα τοῦ Φοίνικος χρώματος καρυίνου ἐπὶ λευκοῦ πανίου ἢ ἐν τῷ κέντρῳ σταυροῦ. Αἱ σημαῖαι τῶν πρώτων ταγμάτων τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ ἐπὶ Ὄθωνος, ἃς εἴδομεν ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν μνημείων τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, αὐταὶ μόλις εἶνε ὡς αἱ σημεριναὶ κυαναῖ μετὰ λευκοῦ πλατέος σταυροῦ. 'Η ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ ὑψωθεῖσα σημαία ἐν 'Αγίᾳ Λαύρᾳ, ἥτις ἐξετέθη ὡσαύτως ἐν τῇ 'Εκθέσει, ἦτο οὐχὶ ἐθνικὴ ἀλλ' ἐκκλησιαστική, λάβαρον περικέντητον ἀπεικονίζον τὴν Κοίμησιν τῆς Παναγίας.—Βιβλία ὁποῖα μᾶς σημειώνετε δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῷ γραφείῳ ἡμῶν. — κ. Ι. Μ. Α. Ἦτον ἑπόμενον: ὅταν ἔρχεται ἡ δόξα, χάνεται τὸ μνημονικόν. — κ. Π. Ε. Π. ά) 'Εγγράφονται καὶ κατὰ τὴν β' ἑξαμηνίαν καὶ λαμβάνουσιν ἀποδείξεις ἀκροάσεως διὰ τὴν ἑξαμηνίαν ταύτην. β') 'Απαιτοῦνται τὸ ὀλιγώτερον 250—300 δραχμαί.—κ. Ν.* 'Ατυχὲς ὅλως καὶ πολὺ τετριμμένον τὸ θέμα· ἑπομένως ὄχι. — *Φιλοπότῃ*. Τὸ *μαρασκῖνον* κατασκευάζεται ἔκ τινος εἴδους κερασίου ***marasqua*** καλουμένου, εἰς ὃ καὶ ὀφείλει τὸ ὄνομά του. Εἶνε δὲ τοῦτο καρπὸς δένδρου φυομένου ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει ἐν τοῖς δάσεσι τῆς Δαλματίας, καὶ ἐντεῦθεν διὰ μεταφυτεύσεως διαδοθέντος εἰς 'Ιταλίαν καὶ τὴν μεσημβρινὴν Γαλλίαν. Τὸ γνήσιον *μαρασκῖνον* πωλεῖται: πρὸς 10 μέχρι 15 φράγκων ἡ φιάλη ἐν Ζάρᾳ, ὅθεν ἀποστέλλεται ἁπανταχοῦ τῆς γῆς· τὰ εἰς κατωτέρας τιμὰς πωλούμενα ὁμοιάζουσι μὲν κατὰ τὴν ὄψιν πρὸς τὸ γνήσιον, ἀλλ' εἶνε κατεσκευασμένα ἐξ ὑλῶν ὅλως διαφόρων καὶ οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι πρὸς τὸ γνήσιον ποτὸν τῆς Ζάρας. — κκ. Κ. Κ. 'Αλμυρὸν καὶ Α. Δ. Α. Κέρκυραν. 'Ελήφθησαν. — κ. Α. Δ. Α. Κέρκυραν. — 'Εκ τῶν σταλέντων τὰ 18 φρ. παρεδόθησαν κατὰ τὴν ἐντολήν σας τῇ «'Εφημερίδι» διὰ τὴν συνδρομήν σας. — *Μιᾷ συνδρομητρίᾳ*. Πάτρας. Καὶ τώρα ἀκόμη. Ἓν τῶν ὡραιοτέρων τοῦ Οὐγκὼ ἐκ τῶν περιεχομένων ἐν τῷ τελευταίῳ τόμῳ τῶν «Legendes des Siécles» εἶνε τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «A la Grèce», ἐν ᾧ ὁ ποιητὴς φαίνεται πλήρης ἔτι τοῦ νεανικοῦ ἐκείνου ἐνθουσιασμοῦ:

Viens montrer à ce ciel de Grèce ton éclaire;
Viens montrer à Paros le marbre de ta chaire;
Toi, la Vénus nouvelle, à la Vénus ancienne
Viens te comparer! Toi, cette parisienne
Celeste, qui s' habille avec un goût profonde
Qui livre et cache, donne et reprend, sait à fond
L' art de la transparense enivrante, et câline
Mes yeux ardents avec la blanche mousseline,
Belle, viens completer Athènes avec Paris!...

κ. Κ. Ε. Ζίτσαν. 'Ακατάλληλον. — κκ. Ι. Δ. Γ. Λευκάδα, Γ. Δ. Δ. Κεφαλληνίαν, Α. Ν. Π. Πόρον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Θ. Ζ. Κατάκωλον. Τὰς πληροφορίας παρακαλεῖσθε νὰ ζητήσητε κατ' εὐθεῖαν παρὰ τοῦ «Κομιστοῦ τῶν 'Αγγελιῶν», διότι ἡμῖν δὲν περισσεύει ἀτυχῶς καιρὸς πρὸς τοῦτο. — κ. Σ. Δ. Π. Ναύπλιον. 'Επὶ τουρκοκρατίας σχολὴ ἑλληνικὴ καθ' ὅλην τὴν Πελοπόννησον ὑπῆρχε μόνη ἡ τῆς Δημητζάνας, εἰς τὴν ὁποίαν συνέρρεε πανταχόθεν ἡ νεολαία τῆς Χερσονήσου. Ἄλλη τις δευτερεύουσα ὑπῆρχεν εἰς τὸ Ἄργος· ἀλλ' ἡ τῆς Δημητσάνης ἦτο παλαιοτέρα, εἶχε καλὴν βιβλιοθήκην, καὶ διετηρήθη καὶ μετὰ τὸν πόλεμον ἀκόμη. 'Εν αὐτῇ τῇ Σχολῇ διήκουσε τὰ πρῶτα μαθήματα καὶ ὁ ἀπαγχονισθεὶς πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε'.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[22 Ἰουνίου (Παρασκευή) 1884]

Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐγένοντο τὰ προαγγελθέντα γυμνάσια τοῦ στρατοῦ εἰς θέσιν Τράχωνες, ἔνθα πρὸ τριῶν ἡμερῶν εἶχε καταυλισθῆ. Ὁ στρατὸς συνέκειτο ἐκ δύο ταγμάτων, ἑνὸς ἐπιτιθεμένου καὶ τοῦ ἑτέρου ἀμυνομένου. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τοῖς γυμνασίοις παρετηρήθησαν ἐλλείψεις τινὲς χρῄζουσαι διορθώσεως, ταῦτα ἐπαναληφθήσονται τὴν σήμερον Παρασκευήν. — Ὁ ἐπὶ μακρὸν χρόνον διατρίψας παρ' ἡμῖν πρίγκηψ τοῦ Σὰξ-Μάϊνιγγεν, ἐγκαταλείπων τὴν Ἑλλάδα, ἀπηύθυνε πρὸς τὸν πρωθυπουργὸν τὴν ἑξῆς ἐπιστολήν: «Δὲν δύναμαι ν' ἀφήσω τὴν ἱερὰν γῆν τῆς Ἑλλάδος, χωρὶς νὰ ἐκφράσω καὶ πάλιν τὰς θερμάς μου εὐχαριστίας ἀνθ' ὧν ἔτυχον φιλοφρονεστάτων περιποιήσεων ἐκ μέρους τοῦ ἀξιαγαπήτου καὶ φιλοξένου λαοῦ τῆς ὡραίας ἡμῶν χώρας. Ἀποκομίζω καὶ πάλιν συμπαθητικωτάτην καὶ τὰ μάλα γε εὐγνώμονα ἀνάμνησιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας, τῆς εὐημερίας καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς ὁποίας εὔχομαι πάντοτε ἐκ μέσης καρδίας τὰς θερμοτάτας καὶ εἰλικρινεστάτας εὐχάς». — Τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν ἐγένετο ἡ ἐπίσημος δοκιμασία τῶν σιδηρῶν γεφυρῶν τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Ἐλευσῖνα. Ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεως παρίσταντο οἱ κ.κ. Σούλης καὶ Gottland, ἐκ μέρους τῆς κατασκευῆς οἱ κκ. Ι. Μαρκόπουλος, Ν. Βλάγκαλης καὶ Schneider, ἐκ μέρους δὲ τῆς ἑταιρίας τῆς ἐκμεταλλεύσεως ὁ διευθυντὴς ταύτης κ. Pasquier. Ἡ γέφυρα τοῦ Κηφισσοῦ ἐπεφορτίσθη μὲ 2 ἀτμαμάξας καὶ τὸ σχηματισθὲν βέλος ἐν τῷ μέσῳ ἀνῆλθεν εἰς 15 χιλιοστά, ἀντὶ τῶν 17, ἅτινα προϋπελογίσθησαν. Ἁμαξοστοιχία μὲ δύο ἀτμομηχανὰς καὶ ἓξ ἁμάξας διελθοῦσα τὰς γεφύρας, μὲ ταχύτητα 45 χιλιομέτρων, παρήγαγε βέλος ἐν τῷ μέσῳ 12 χιλιοστῶν. — Ἕνεκα τῆς μεγάλης συγκοινωνίας τῶν γαλλικῶν λιμένων τῆς Μεσογείου μετὰ τῆς Ἀλγερίας, ὑπεβλήθησαν γνωμοδοτήσει τοῦ ἰατροσυνεδρίου εἰς πενθήμερον ἐπιτηρητικὴν κάθαρσιν αἱ ἐκ τῶν παραλίων τῆς τελευταίας χώρας προελεύσεις. — Κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν κατάστασιν τῶν τελωνιακῶν εἰσπράξεων τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου ἐ. ἔ. εἰσεπράχθησαν δραχμαὶ 2,448,266 ἀντὶ δρ. 1,702,337 εἰσπραχθεισῶν τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1883, ἤτοι ἐπὶ πλέον δρ. 745,929. Ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου δὲ μέχρι τέλους Φεβρουαρίου 1884 εἰσεπράχθησαν δρ. 4,501,262, ἐνῷ κατὰ τοὺς αὐτοὺς δύο μῆνας τοῦ 1883 εἰσεπράχθησαν δρ. 3,465,402, ἤτοι ἐφέτος εἰσεπράχθησαν ἐπὶ πλέον δρ. 1,035,860. — Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Ἑρμουπόλεως ἀπεφάσισεν, ὅπως στηθῇ ἐν τῇ πλατείᾳ Λεωτσάκου ὁ ἀνδριὰς τοῦ ναυάρχου Μιαούλη ἐκ τῶν 20,000 δρ. κληροδοτήματος τοῦ Σταμ. Ι. Πρωΐου. — Ὡς σχολὴ τῶν ἐν τῷ πρό τινος τελεσθέντι διαγωνισμῷ ἐπιτυχόντων δοκίμων τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ χρησιμεύσει ὁ ἀτμοδρόμων *Ἑλλάς*. Τὸ πλοῖον ἤδη ἐπισκευάζεται καὶ διαρρυθμίζεται καταλλήλως, κατασκευαζομένων ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ κ. Κομπότη τῶν δωματίων τῶν παραδόσεων καὶ τῶν τοῦ κοιτωνισμοῦ. — Ναυπηγοῦνται ἐν τῷ ναυπηγείῳ τῆς Σύρου 16 πλοῖα διαφόρου χωρητικότητος πρὸς δὲ καὶ ἓν ἀτμόπλοιον ἀνῆκον εἰς τὴν ἐν Σμύρνῃ ἀτμοπλοϊκὴν ἑταιρίαν Κουρμούλη καὶ Σα. Ἐν τῷ ναυπηγείῳ ἐργάζονται 400 ἄνδρες ἐν ὅλῳ. — Ὁ ἀρχιμηχανικὸς τοῦ βασιλικοῦ ναυτικοῦ καὶ τμηματάρχης ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν ναυτικῶν κ. Σοφοκλῆς Γιαλούσης ἀνεχώρησεν εἰς Ῥώμην, ὅπως συνεχίσῃ τὰς ἐνεργείας πρὸς ἀπόκτησιν μεγάλων πλοίων καὶ ἔλθῃ εἰς συνέντευξιν μετὰ τοῦ ἰταλοῦ ἀρχιναυπηγοῦ κ. Vignia κληθέντος πρὸ μηνῶν ἐνταῦθα ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ. — Εἰς τὴν ἡμετέραν Κυβέρνησιν ἐγένοντο δύο προτάσεις, ἡ μὲν παρὰ προσώπων ἐνταῦθα διαμενόντων, ἡ δὲ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, περὶ συστάσεως κτηματικῶν τραπεζῶν, ὧν ἡ ἀνάγκη καθίσταται ἐπαισθητή. — Συνέστη πρό τινος ἐν Λαρίσσῃ «Ἑλληνικὸς Γεωργικὸς Σύλλογος», οὗ σκοπὸς εἶνε ἡ προαγωγὴ τῆς ἐν Ἑλλάδι γεωργίας. Ἐκ τοῦ κανονισμοῦ αὐτοῦ μανθάνομεν, ὅτι μέλη τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος σωματείου ἐγένοντο ἤδη περὶ τοὺς 60 ἐν Λαρίσσῃ καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Θεσσαλίας, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεγάλοι γαιοκτήμονες, ἐν οἷς καὶ τινὲς μουσουλμάνοι, προσέτι δὲ καὶ ἀγρονόμοι ἐξ ἐπαγγέλματος.

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου,

μεταφρασθὲν ὑπὸ ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

ΑΤΘΙΔΕΣ ΑΥΡΑΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

Εἷς τόμος εἰς μέγα σχῆμα ἐκ σελίδων 310, καλλιτεχνικῶς ἐκτετυπωμένος καὶ πολυτελῶς δεδεμένος.

Πωλεῖται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Ἑστίας ἀντὶ δραχμῶν 10.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

Τιμᾶται φράγκων 4.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς *Ἑστίας* ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐσωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένων φρ. 1,20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δραχ. 2,50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπτὰ 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπτὰ 80.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884.—Β' 823

Digitized by Google

ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ

1884

[ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6 — ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΦΡ. 8

NKM

ΑΘΗΝΗΣΙ

ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφεῖον τῆς Ἑστίας: Ἐπὶ τῆς Λεωφόρου Πανεπιστημίου, 39.

1884

Digitized by Google

KG 16697
Pön 208.14(18)
HARVARD UNIVERSITY LIBRARY 1953
Dexter Fd
Digitized by Google

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Α.

'Αγαθοεργία ('Η ἰδιωτικὴ) ἐν Παρισίοις 685, 704, 718, 733, 751, 767.
'Αγροὶ λεπαινόμενοι διὰ τοῦ ὕδατος τῶν ὑπονόμων 456.
'Αλήθειαι 476, 491, 539, 620, 636, 652.
'Αλώπηξ μὲ τρεῖς πόδας. ('Αγροτικὴ ἀνάμνησις) 649.
'Αμερικανοὶ (Πῶς ἐργάζονται οἱ) 794.
'Αμυγδαλαὶ (Αἱ δύο), διήγημα, 662.
'Αναμνήσεις (Θαλασσιναὶ) 617.
'Ανάμνησις (Νεανικὴ) 493.
'Αναχωρήσει ('Επὶ τῇ) τοῦ μικροῦ φίλου μου Γ. Σ., ποίημα, 667.
'Απολεσθεῖσα ('Η), μυθιστορία, 509, 530, 541, 557, 573, 594, 610, 624, 640, 653, 669, 696, 704, 721, 736, 754, 769, 781, 797, 813.
"Αρθρον (Τὸ πρῶτόν μου) 743.
"Ασμα, 780.
'Ασμάτιον, 700.
Αὐτοκρατορικὸς τίτλος (Τί διαφέρει ὁ) τοῦ βασιλικοῦ, 533.
Αὐτοκτονία ('Η) παρὰ τοῖς ζώοις 656.
Αὐτοκτονίας (Περὶ τῆς) τῶν ζώων 715, 746.

Β.

Ballo (Un) in maschera 787.
Βερολῖνον (Τὸ) ἑορτάζον 628.
Βουλγαρικῇ ('Εν) χώρᾳ, ὁδοιπορικαὶ ἀναμνήσεις, 514, 549, 581.

Γ.

Γοργόνα ('Η), ποίημα, 491.
Γραμματοσήμων ('Η μανία τῶν) 644.

Δ.

Δάνειον πνεῦμα 428, 443, 459, 475, 491, 506, 539, 555, 572, 587, 604, 620, 636, 652, 667, 684.
Δερβίσαι (Οἱ ὠρυόμενοι) ἢ διατί ἔφυγον οἱ Τοῦρκοι ἐκ Θεσσαλίας 710.
Δίδακτρα (Τά), διάλογος, 776.
Δικαστῶν (Τὸ ἀδέκαστον τῶν Τούρκων) 490.
«Δὸν Ζουάν» (Στίχοι ἐκ τοῦ) τοῦ Βύρωνος 555.

Ε.

"Εγγραφον ("Εν) τοῦ λαοῦ τῶν 'Αθηνῶν ἐπὶ 'Επαναστάσεως 441.
"Εγγραφον τῆς γενικῆς Διοικήσεως τῶν 'Ιονικῶν νήσων 684.
'Εκδρομὴ ('Η περὶ τὸν Πόλον 'Αμερικανικὴ) 506.
'Εντὸς 12 ὡρῶν ἀγαπηθείς, προδοθεὶς καὶ φονευθεὶς 745.
'Επίγραμμα ἀρχαῖον 683.
'Εργαστήριον (Τὸ) τῶν ἀπόρων γυναικῶν 621, 637.
"Ερως πλανηθείς, ποίημα, 587.

Ζ.

Ζωῆς (Τῆς) τὸ ποτάμι, ποίημα, 652.
Ζώων (Νοημοσύνη τῶν) 475, 726.

Η.

'Ημερολογίου μου (Σελίδες ἐκ τοῦ) 457, 504, 524, 552, 585, 601, 634, 665, 681.

Θ.

Θεραπευτήριον (Τὸ) «ὁ Εὐαγγελισμός» 477.
Θούριος ('Ανέκδοτος Μασσαλιωτικὸς) 571.

Κ.

Καθρέφτης ('Ο) τ' "Αϊ Γιαννιοῦ, ποίημα, 427.
Καταιγὶς ('Η), διήγημα, 778.
Κνήμη ('Η ξυλίνη), διήγημα, 713.
Κόρη ('Η) τῆς 'Ανοίξεως, ποίημα, 747.
Κριάρη ('Εκ τοῦ βίου τοῦ Κωνσταντίνου) 442.
Κρούπ (Τὰ ἐργοστάσια) 603.

Λ.

Λαμπαδηφορία (Πρωτότυπος) 795.
Λαμπὲρ ('Ιουλιέττα), μετ' εἰκόνος 717.
Λαχνὸς ('Ο πρῶτος), σκιαγραφία, 589, 605.
Λειψάνων (Περὶ ἁγίων) 471.
Λονδῖνον (Τὸ) 539.
Λοῦστρος ('Ο), διήγημα, 729.

Μ.

Μάγισσα ('Η), ποίημα, 572.
Μάκαρτ ('Ανέκδοτον περὶ) 826.
Μάρτυρες (Οἱ) τῆς ἐπιστήμης, ποίημα, 762.
Μενεξέδες (Οἱ), ποίημα, 764.
Μῆλον (Τό), σκηνή, 518, 535.
Μῆνες ('Αθηναϊκοί), 'Ιούνιος, 425.
Μυιῶν (Χρησιμότης τῶν) 699.
Μυοσωτὶς ('Η), διήγημα, 677.

Ν.

Νύμφη πλουσία, διήγημα, 429, 445, 467, 483.

Ο.

Οἰνοπνευματώδη (Τὰ) ποτὰ 437, 488, 498, 598, 615, 648, 680.
'Ορφανοτροφεῖον (Τὸ) Γεωργίου καὶ Αἰκατερίνης Χατζηκώστα 413, 434.
'Ορφανοτροφεῖον (Τὸ 'Αμαλίειον) 525, 545, 562.

Digitized by Google

Π.

Παληὰ χαρτιά, 426.
Πένθους (Περὶ) 502, 762, 811.
Περιηγήσεις (Σπουδαστοῦ) 450, 566, 673, 803.
Πρόεδρος Βρέγελ (Ὁ), διήγημα, 808.
Πτηνὸν (Εἰς), ποίημα, 603.
Πυροσβεστικὴ (Ἡ) ὑπηρεσία ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ 619.
Πυροσβεστικὸν σῶμα (Τὸ) τοῦ Βερολίνου 576.

Ρ.

Ρενὰν (Ἐρνέστος), μετ' εἰκόνος 765.

Σ.

Σημειώσεις. Ἡ διῶρυξ τοῦ Παναμᾶ 443. — Τὰ πνευματώδη ποτὰ ἐν Γερμανίᾳ 443.—Σοκολάτας νέον εἶδος 444.—Ἐπιρροὴ τοῦ χρώματος τῶν πτερῶν ἐπὶ τῆς ἐπωάσεως 444.—Πρίγκηψ ὀφθαλμίατρος 444.—Ἐκδρομὴ εἰς Χίον 444.—Ἁμαξοστοιχία «Ἀστραπὴ» 460.—Χοίρων ἀνατροφὴ ἐν Ἀμερικῇ 460.—Μορμόνοι ἀπόστολοι 460.—Ξενοδοχεῖα ἐν Ἑλβετίᾳ 460.—Ἀμερικανοὶ ἐν Παλαιστίνῃ 476.—Χάρτης πρὸς κατασκευὴν θυρῶν 476.—Πληθυσμὸς τοῦ Βελγίου 476. — Ἀδίκως καρατομηθεὶς 491. – Ἀνέκδοτον περὶ Ὁρατίου Βερνὲ 492. — Μακρόβιοι ἐν Εὐρώπῃ 492.—Ἀνέκδοτον περὶ μουμίας 507. — Ἡ ἀποτέφρωσις τῶν νεκρῶν 507. — Ἀνέκδοτον περὶ Βενιαμὶν Κωνστὰν 507.—Πληθυσμὸς μεγάλων πόλεων 508.—Ἔθιμα γάμου 540. — Μετανάσται εἰς Ἀμερικὴν 540.—Ἀνέκδοτον περὶ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Ἰακώβου τοῦ Β' 555.—Ἀνέκδοτον περὶ τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου 556. — Ἐπιφάνεια καὶ πληθυσμὸς τῆς Γερμανίας 556. — Ὑπεροχὴ τῶν ἀρρένων παρὰ τῷ ἰουδαϊκῷ πληθυσμῷ 556.—Πληθυσμὸς τῶν Ἰνδιῶν 556. — Ἡ ὑγιεινὴ ἐν τοῖς σχολείοις 587·—Οἴνου παραγωγὴ καθ' ὅλην τὴν γῆν 588. —Εὐεργετικὴ ἰδιότης τοῦ μέλιτος 588.—Πληροφορίαι περὶ Κοὺχ 588.—Μῆκος τῶν ἐν Ἑλβετίᾳ σιδηροδρομικῶν συρίγγων 588.—Οἱ ἐν τῷ ἁγίῳ Ὄρει μοναχοὶ 604.—Γάτου νοημοσύνη 652.—Παναμαία διῶρυξ 667. —Διοκλῆς ὁ Συρακόσιος 667. — Φάροι πλωτοὶ 668. —Δίδυμοι ἀδελφαὶ πυγοπαγεῖς 668.—Κυνὸς νοημοσύνη 700.—Χάρτιναι φιάλαι 700.—Ἐπιείκεια τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Γεωργίου τοῦ Β' 716.—Γρηγοροβίου σκέψεις περὶ τῆς ἐκπολιτιστικῆς δυνάμεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ 731.—Νοημοσύνη τῶν πτηνῶν 732. —Νέον διυλιστήριον 732.—Ἀνέκδοτον περὶ Ἑρρίκου Ἀϊνε 732.—Πονηρία κυνὸς 741.—Κυβέρνησις ἀεροστάτου 748.—Δαπάνη πρὸς οἰκοδομὴν τῆς Ἁγίας Σοφίας 748.—Ἐπιστολαὶ διανεμόμεναι ἐν Λονδίνῳ 748. —Οἱ λύκοι ἐν Γαλλίᾳ 748.—Νέαι αἱρέσεις ἐν Ἀγγλίᾳ 764.—Σίτου παραγωγὴ ἐν Ἑλλάδι 780.—Ἑκατονταετηρὶς τοῦ βάμβακος ἐν Ἀμερικῇ 780. — Ποῦ ὑπάρχουν αἱ περισσότεραι γυναῖκες 780.—Χῶραι μετέχουσαι τῆς συμβάσεως τοῦ νέου μετρικοῦ συστήματος 796.—Νέα καταδυτικὴ συσκευὴ 796.—Ἡλικία τῶν μοναρχῶν τῆς Εὐρώπης 796. — Ὁ χριστιανισμὸς ἐν Ἰαπωνίᾳ 796.—Ἐτησία ἀπολαβὴ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῆς Ἀγγλίας 796.— Θέατρα πυρποληθέντα τῷ 1884, 812.— Διῶρυξ τοῦ Παναμᾶ 828.—Παράδοξος διεθνὴς συνέντευξις 828.—Ὁ θαλάσσιος ἀὴρ ἐν τῷ οἴκῳ 828. —Λέων τιθασσὸς 828.
Σιδηρόδρομοι Ἀμερικανικοὶ 554.
Σύριγξ (Ἡ ὑποβρύχιος) τῆς Μάγχης 442.

Τ.

Ταξείδιον (Παιδικόν), διήγημα, 7 1.
Ταξείδιον (Τὸ μόνον τῆς ζωῆς του), διήγημα, 417.
Τάφοι (Οἱ ἐν Τανάγρᾳ ἀρχαῖοι), 421.
Τελετὴ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν 461.
Τραγούδια τῆς πατρίδος μου. (Ὁ καθρέφτης τ' Ἅϊ Γιαννιοῦ), ποίημα, 427.

Υ.

Ὑγιεινῆς (Πινακίδες). Τὰ οἰνοπνευματώδη ποτὰ 437, 488, 498, 598, 615, 648, 680.
Ὑπολοχαγὸς (Ὁ), διήγημα, 687.
Ὑπουργοὶ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως 523.

Φ.

«Φάουστ» (Ἐκ τοῦ) τοῦ Γκαῖτε 807.
Φθινόπωρον, ποίημα, 716.
Φιλανθρωπία (Ἡ) ἐν Ἀθήναις. Τὸ Ὀρφανοτροφεῖον Γεωργίου καὶ Αἰκατερίνης Χατζηκώστα 413, 434.— Τὸ θεραπευτήριον «ὁ Εὐαγγελισμὸς» 774.— Τὸ Ἀμαλίειον Ὀρφανοτροφεῖον 525, 545, 562. — Τὸ ἐργαστήριον τῶν ἀπόρων γυναικῶν 621, 637.
Φυσιογνωμία (Ἡ) καὶ τὰ αἰσθήματα 819.

Χ.

Χαρτοπαίκτης (Ὁ), διήγημα, 822.
Χρυσαλλὶς 454.
Φωτογραφία (Ἡ), διήγημα.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΗΣ « ΕΣΤΙΑΣ »

Αἱ κυρίαι Ἐλίζα Σ. Σούτσου, Σοφία Σχλεῖμαν.

Χ. Ἄννινος, Ν. Χ. Ἀποστολίδης, Π. Χ. Ἀποστολίδης, Γ. Βιζυηνός, Δ. Βικέλας, Ἄγγελος Βλάχος, Γ. Δροσίνης, Π. Θωμᾶ, Ν. Καμπᾶς, Ἀριστ. Π. Κουρτίδης, Σπ. Π. Λάμπρος, Ἀντ. Μηλιαράκης, Σπ. Μηλιαράκης, Μ. Μητσάκης, Σπ. Παγανέλης, Κ. Παλαμᾶς, Κωνστ. Παπαρρηγόπουλος, Ἀχιλλεὺς Παράσχος, Γεώργιος Παράσχος, Ν. Γ. Πολίτης, Ἀριστομένης Προβελέγιος, Α. Ρ. Ραγκαβῆς, Ἐμμ. Ῥοΐδης, Α. Ν. Ρούκης, Κ. Σάθας, Σ. Κ. Σακελλαρόπουλος, Ι. Ἰσιδ. Σκυλίσσης, Ἐρν. Τσίλλερ, Γ. Κ. Τυπάλδος, Π. Ἰ. Φέρμπος, Ἰω. Φουστάνος, Θ. δὲ-Χελδράϊχ.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 942.

Digitized by Google

'Αριθ. 444 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 89. | 1 Ἰουλίου 1884

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Β'.

ΤΟ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΙ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΧΑΤΖΗ ΚΩΣΤΑ

Πρὸ ἱκανῶν χρόνων εἰς ἀπωτάτην τινὰ καὶ ἠμελημένην συνοικίαν τῶν Ἀθηνῶν, ἐγγὺς τοῦ Διπύλου, ἠγείρετο ἡμισεσαθρωμένος οἶκος μετριωτάτου ἐξωτερικοῦ, οὗτινος οὐδὲν ἴχνος ὑπάρχει σήμερον πλέον. Ὁ οἶκος οὗτος ἀνήκων εἰς τὸν κ. Βράνην, περιῆλθεν ἐκ κληρονομίας εἰς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἐπέπρωτο δὲ νὰ χρησιμεύσῃ βραδύτερον ὡς πρῶτον συμπλήρωμα γενναίας ἀποφάσεως συλληφθείσης ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ ἐν Μόσχᾳ ἐγκρίτου ἐμπόρου Γεωργίου Χατζῆ Κώστα, πραγματωθείσης δὲ ἐν Ἀθήναις τῇ συμπράξει καὶ τῶν Βράνη. Ὁ ἀείμνηστος Γεώργιος Χατζῆ Κώστας κληρονόμος τῆς γενναιοφροσύνης ἐκείνης, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν τῶν Ἠπειρωτῶν καὶ ἧς δαψιλῆ τεκμήρια ἔλαβε καὶ ἐξακολουθεῖ λαμβάνουσα διαρκῶς ἡ πατρίς, ἔγνω νὰ προικίσῃ τὴν πρωτεύουσαν τῆς κοινῆς πάντων τῶν Ἑλλήνων πατρίδος δι' ἱδρύματος φιλανθρωπικοῦ κεκλημένου νὰ θεραπεύσῃ πληγήν τινα ἐκ τῶν ἀφθονουσῶν δυστυχῶς ἐν τῷ κοινωνικῷ ὀργανισμῷ. Ἡ πρόθεσις ἐστέφθη πληρέστατα, καθ' ὅσον τὸ ἱδρυθὲν καὶ εὐοδωθὲν ἄσυλον ἀνεπλήρωσε τὴν πικροτέραν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἔλλειψιν, τὴν ἔλλειψιν τῆς οἰκογενείας.

Ἐν τῇ διαθήκῃ αὐτοῦ ἡ γενναία καὶ σκόπιμος τοῦ Χατζῆ Κώστα θέλησις ὥρισε 200,000 δραχμῶν ἐπὶ τῷ ἀποκλειστικῷ τέλει νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ὁ πρῶτος πυρὴν ἱδρύσεως φιλανθρωπικοῦ καταστήματος, τοιοῦτον δ' ἀπεφασίσθη ἄσυλον ὑπὲρ τῶν ὀρφανῶν καὶ ἀπόρων. Εἶνε δεινὸν δυστύχημα νὰ χάσῃ τις τὸν πατέρα του, καὶ δεινότερον νὰ στερηθῇ τις τῆς μητρός του· ἂς ἀναλογισθῇ ἕκαστος, — καὶ εἴθε ἂς ἀναλογισθῇ μόνον χωρὶς νὰ τὸ ἐδοκίμασε, — ποία συμφορὰ εἶνε ν' ἀπολέσῃ τις ἀμφότερα τὰ προσφιλέστατα ὄντα ἐν ἡλικίᾳ καθ' ἣν ἀνάγεται τὸ πρῶτον εἰς τὴν εὐρυτάτην ταύτην θάλασσαν τὴν καλουμένην ζωήν. Ἐντὸς τοῦ οἴκου ἐλλείπει ἐκείνη, ἥτις διὰ τοῦ ἀκενώτου θησαυροῦ τῆς ἀγάπης της τονίζει τὰ πρῶτα ψελλίσματά μας, καθοδηγεῖ τὰ κλονιζόμενα βήματά μας, κ' ἐμπνέει τὰ πρῶτά μας αἰσθήματα, τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν, πρὸς τὴν πατρίδα, πρὸς τοὺς ὁμοίους. Ἐκτὸς τοῦ οἴκου ἐλλείπει ἐκεῖνος, ἐφ' ὃν ἀτενίζομεν μετ' ἐλπίδος καὶ σεβασμοῦ, ἐκεῖνος ὅστις μᾶς μυεῖ εἰς τὰ μυστήρια τῆς κοινωνίας, μᾶς διδάσκει ν' ἀποφεύγωμεν τοὺς σκοπέλους τῆς κακίας, μᾶς τρέφει καὶ ἐνδύει διὰ τῆς ἐργασίας του, μᾶς προστατεύει ἐν τῇ ἀσθενείᾳ καὶ τῷ μυστηριώδει φόβῳ τοῦ ἀγνώστου, ὅπερ πτοεῖ τὰ ἀσυνήθιστα καὶ παιδικὰ βλέμματά μας. Εἴμεθα ἔρημοι καὶ ἐνῷ διὰ τῆς μόλις ἀνακυπτούσης συνειδήσεώς μας πειθόμεθα ὅτι διὰ τῆς ὀρφανείας ἐξεκενώσαμεν ἄχρι πυθμένος τὸ ποτήριον τῆς δυστυχίας, ἔντρομοι μανθάνομεν τὴν ἐπαύριον καθ' ἣν ἐμείναμεν μόνοι ἐν τῷ κόσμῳ, ὅτι εἶνε καὶ ἄλλαι συμφοραί, ὧν δὲν εἴχομεν γνῶσιν οὔτε συνείδησιν. Αἱ συμφοραὶ τῆς πείνης· τῆς ἀδυσωπήτου ταύτης Ἐριννύος, ἥτις διώκει τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν δαμάζει ἀφοῦ τὸν ἐξευτελίσῃ· τῆς βασάνου ταύτης ἥτις ἐνσκήπτει μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ἀλλὰ δὲν δύει μὲ τὴν δύσιν του. Αἱ συμφοραὶ τῆς πείνης!... Καὶ ἀφοῦ πρὸ αὐτῶν περιδεὴς ἵσταται ὁ ἀκμαῖος ἀνήρ, τί θὰ πράξῃς σύ, δυστυχὲς ἀπροστάτευτον, τὴν ὀρφανείαν τοῦ ὁποίου παρηκολούθησεν ἀμέσως ἡ πενία μετὰ τῶν ἀπαισίων συνοδῶν της;

Τί θὰ πράξῃ τὸ ὀρφανόν; οὐδέν, διότι οὐδὲν δύναται. Θὰ πράξῃ ὅμως ἡ εὐσπλαγχνία, πρωτίστη τοῦ Δημιουργοῦ ἰδιότης καὶ ἧς ἀντιπρόσωποι καὶ ὄργανα ἐπὶ τῆς γῆς ἐτέθησαν αἱ εὐγενεῖς ψυχαί. Θρηνεῖ ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν γονέων του τὸ ὀρφανόν, στρέφει ἱκετικὰ πρὸς τὸν διαβάτην βλέμματα, πεινᾷ, κρυώνει, αἰσθάνεται παγωμένους τοὺς πόδας του δι' ἔλλειψιν ὑποδημάτων, καὶ τρεμούσας τὰς σάρκας του δι' ἔλλειψιν ἐνδυμάτων· οὔτε γνωρίζει ποῦ θὰ καταλύσῃ τὴν νύκτα, καὶ ἐὰν θὰ δειπνήσῃ. Πιθανῶς θὰ πέσῃ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, καταβληθὲν ὑπὸ τῆς δυστυχίας, ἴσως ἀσθενήσῃ, καὶ τίς οἶδεν ἐὰν δὲν δαρῇ, ἢ προπηλακισθῇ ὅτε ἐν μέσῳ τῶν δακρύων του τείνει τὴν χεῖρα μετὰ συστολῆς.... Ὦ θεία εὐσπλαγχνία, ἐπήκουσας τῶν θρήνων

Digitized by Google

τοῦ παιδὸς καὶ ἐπήρκεσας εἰς τὴν εὐχήν του. Εἶσαι βεβαίως ἡ προσφιλεστέρα θυγάτηρ τοῦ πλάστου, ἡ πιστοτέρα ἐν τῇ πραγματικότητι ἐμφάνισίς του. Ἡ χάρις σου παρεμύθησε τὸ ὀρφανόν, καὶ ἂν ἦτο δυνατὸν ν' ἀναπληρώσῃ τι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τὴν μητρικὴν στοργήν, βεβαίως σὺ ἠδύνασο καὶ τοῦτο νὰ κατορθώσῃς.

Τὸ ἵδρυμα ὅπερ πρόκειται μετ' ὀλίγον νὰ ἐξετάσωμεν, τῆς χάριτος ταύτης εἶνε προϊόν. Ἀνοῖγον τὰς πύλας του εἰς τὰ ἐρημωθέντα ἀπὸ τῶν πατρικῶν καὶ μητρικῶν φροντίδων, παραλαμβάνει αὐτὰ μόλις εἰσερχόμενα εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, διαμορφοῖ τὸ ἦθος αὐτῶν καὶ τὴν καρδίαν, καὶ ἀφοῦ τὰ θωρακίσῃ δι' ὑγιοῦς ἀνατροφῆς καὶ τῆς συνηθείας πρὸς τὴν ἐργασίαν, ἀποδίδει ἀσφαλῆ εἰς τὴν κοινωνίαν τιμίους πολίτας καὶ τιμίους ἐργάτας. Ὁ μετὰ τὴν χολέραν τοῦ 1854 πλεονασμὸς ἐν Ἀθήναις τῶν πατρόθεν καὶ μητρόθεν ὀρφανῶν ὑπηγόρευσεν εἰς ἐγκρίτους παρ' ἡμῖν ἄνδρας τὴν ἰδέαν, ὅτι ἀρίστη τοῦ χρήματος Χατζῆ Κώστα διάθεσις θὰ ἦτον ἡ δι' αὐτοῦ ἀνίδρυσις ὀρφανοτροφείου, ὑφ' ὃ νὰ στεγασθῶσι κατὰ πρῶτον τὰ πλάσματα ἅτινα ἀπωρφάνισεν ἡ φοβερὰ νόσος. Ἡ σκέψις ἔτυχε παγκοίνου ἐπιδοκιμασίας· τὸ πλεῖστον τῶν 200,000 δραχμῶν διετέθη εἰς ἀγορὰν μετοχῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, καὶ ὅτε τὸ πρῶτον συμβούλιον ἀποβλέπον εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἀγορᾶς οἰκίας τινὸς ὁπωσδήποτε καταλλήλου ἐν ᾗ νὰ τοποθετηθῶσι τὰ ὀρφανά, ἀπετάθη εἰς τοὺς ἀδελφοὺς Βράνη, αἰτῆσαν ν' ἀγοράσῃ τὸν περὶ τὸ Δίπυλον οἶκόν των, οἱ γενναῖοι ἀδελφοί, πληροφορηθέντες τὸν σκοπὸν δι' ὃν ἐπεδιώκετο ἡ ἀγορά, ἐδήλωσαν, ὅτι δωροῦσι προθύμως τὸν οἶκον ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς ὀρφανοτροφεῖον, καὶ ὑπ' ὄψει ἔχοντες ὅτι ἐπισκευαί τινες κρίνονται κατεπείγουσαι ὅπως μεταρρυθμισθῇ προσφορώτερον πρὸς τὸν σκοπὸν τὸ οἴκημα ἐδήλωσαν ὅτι δωροῦνται καὶ τὰ ἀναγκαῖα χρήματα διὰ τὴν μεταρρύθμισιν καὶ ἐπισκευήν. Οὕτω τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Χατζῆ Κώστα καὶ τῇ πρώτῃ τῶν Βρανῶν ἀρωγῇ συνέστη ἀρχικῶς τὸ ὀρφανοτροφεῖον ἐν τῇ δωρηθείσῃ καὶ ἐπισκευασθείσῃ παρὰ τὸ Δίπυλον οἰκίᾳ, ἥτις βραδύτερον ἀνακαινιζομένη καὶ εὐρυνομένη ἀναλόγως τῶν προϊουσῶν ἀναγκῶν τοῦ καταστήματος καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν πόρων, μετεβλήθη εἰς τὸ περικαλλὲς μέγαρον τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς τὸ γνωστὸν σήμερον ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν « *Ὀρφανοτροφεῖον Γεωργίου καὶ Αἰκατερίνης Χατζῆ Κώστα* ».

Καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἰδέας ἁπλῶς συστάσεως ὀρφανοτροφείου, καὶ ἐκ τῶν μεθυστέρων λαμπρῶν ἀποτελεσμάτων κρίνοντες, πρέπει πρὸ πάσης ἄλλης συναφοῦς λεπτομερείας νὰ τιμήσωμεν ἐκ προκαταβολῆς τὴν μνήμην τῶν ἱδρυσάντων τὸ ἄσυλον καὶ τῶν χειραγωγησάντων οὕτω συνετῶς τὰς ἀπαρχὰς τῶν βοηθειῶν του. — Κοιμῶνται ἅπαντες ὑπὸ τὴν γῆν, ἀλλὰ ζῶσι διὰ τῶν ἔργων των καὶ θὰ ζήσωσι τετιμημένοι καὶ εἰς τὸ μέλλον. Νὰ τοὺς ὀνομάσωμεν εἶνε μάταιον, διότι οὐδεὶς ἴσως τοὺς ἀγνοεῖ. Παρέσχον περιφανῆ πρὸς τὴν κοινωνίαν ὑπηρεσίαν καὶ ἀπεδείχθησαν ἀπόστολοι θείας παραμυθίας θεμελιώσαντες κρησφύγετον ὑφ' ὃ ἀνεῦρεν ὁ ὀρφανὸς οἰκογενειακόν τι θάλπος καὶ ἐν ᾧ κατέμαθεν ὅτι δὲν εἶνε λόγος κενὸς ἡ γλυκεῖα τοῦ Χριστοῦ ἐπαγγελία περὶ τῆς προνοίας τοῦ Δημιουργοῦ. Ἐὰν δεξιούμεθα μετὰ συγκινήσεως καὶ θαυμάζομεν γενναῖον ἄνδρα, ὅστις κατώρθωσε νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν κινδυνεύοντος βρέφους, τί πρέπει νὰ πράξωμεν δι' ἐκείνους οἵτινες μυρίας σώζουσι ζωάς, καὶ ἀφοῦ τὰς λυτροῦσιν ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τῆς δυστυχίας, καὶ πιθανῶς τοῦ ἐγκλήματος, τὰς ἀποδίδουσιν ἐν ἠθικῇ ἀκμῇ εἰς τὴν διψῶσαν κοινωνίαν; Τὸ τοιοῦτον ἔργον τῆς σκοπίμου ἀγαθοποιΐας δὲν εἶνε παντελῶς ἐφήμερον. Ἔσεται διαρκές, καὶ ἀείποτε οἰκοδομητικόν, ἐφάμιλλον ἐν τῇ διαρκείᾳ αὐτοῦ πρὸς τὴν εὐγνωμοσύνην, ἥτις ὀφείλεται εἰς τοὺς ἱδρυτὰς καὶ ἀρωγοὺς τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ναῶν τῆς φιλανθρωπίας, ἐν οἷς οὐχ ἧσσον τῶν ἱερῶν λατρεύεται ὁ Θεός, ὁ βάσιν τῆς διδασκαλίας καὶ γνώρισμα τῶν ἑαυτοῦ ὀπαδῶν θέμενος τὴν ἀγάπην μετὰ τῆς πρὸς τοὺς πάσχοντας συμπαθείας καὶ ἀρωγῆς.

Τὸ ὀρφανοτροφεῖον Χατζῆ Κώστα οἰκοδομηθὲν ἐν συνδυασμῷ τοῦ μεγαλοπρεποῦς πρὸς τὸ ἁπλοῦν ἀπέβη τὸ ἐπιβλητικώτερον τῶν καθαρῶς εὐεργετικῶν καταστημάτων ἅτινα κέκτηνται αἱ Ἀθῆναι. Ἔχει παχέα καὶ σύμμετρα τὰ τείχη, εἶνε διώροφον καθ' ἁπάσας τὰς πλευράς, ἐξαιρέσει τῆς ἀνατολικῆς τριωρόφου κατὰ τὸ ἥμισυ, ἀποτελεῖ δὲ εὐρύτατον καὶ μεμονωμένον τετράγωνον μετὰ κήπου καὶ αὐλῆς. Μαρμάριναι ἐνεπίγραφοι πλάκες ἐγειρόμεναι κατὰ τὴν εἴσοδον μνημονεύουσι τῶν ὀνομάτων ἐκείνων, οἵτινες διὰ γενναίας πράξεως ηὐδόκησαν νὰ συνδέσωσι τὸ ὄνομά των μετὰ τῆς τύχης καὶ τῆς περιουσίας τοῦ καταστήματος. Σύμπτωσις εὐτυχής, ἧς ἀκμαίαν θὰ τηρήσω ἀείποτε τὴν ἀνάμνησιν, ὤθησε μέχρι κατανύξεως βαθείας τὴν συγκίνησιν ἥτις μὲ κατεῖχεν εἰσερχόμενον τὸ πρῶτον εἰς τὸ προαύλιον τοῦ ὀρφανοτροφείου. Ἦτο ἡ δεκάτη πρωϊνὴ ὥρα· ἡ περίκλειστος τετράγωνος ἐσωτερικὴ αὐλὴ ἦτο κενὴ ἀπολύτως· πανταχοῦ ἐπικρατεῖ σιωπὴ βαθυτάτη. Ἐνόμιζέ τις ὅτι ἐντὸς τοῦ καταστήματος δὲν οἰκοῦσιν ἀνθρώπινα ὄντα καὶ παῖδες ἰδίως. Αἴφνης σοβαρὰ ἀνακρούσματα μουσικῆς εὐσεβοῦς καὶ μεγαλοπρεποῦς ἠχοῦσιν ἐγγύτατα ἐμοῦ, συμπαθέσταται φωναὶ ἁρμόζονται πρὸς τοὺς μουσικοὺς τόνους, καὶ μετ' ὀλίγον ἁρμονίαι κατανυκτικαὶ ὀργάνων καὶ φωνητι-

Digitized by Google

κῆς μουσικῆς χύνονται ὑπὸ τὰς στοὰς τοῦ καταστήματος ὑφ' ἃς ἔβαινον ἔκπληκτος. Τί συνέβαινε; Παρετήρησα περὶ ἐμαυτὸν καὶ εἶδον ὅτι δὲν εἶχον ἀπατηθῆ. Ἤμην πράγματι εἰς τὸ ὀρφανοτροφεῖον. Εἶχον διέλθει τὸ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ κείμενον Ὠδεῖον, προφανῶς δὲ δὲν εἶχον ἀπατηθῆ εἰς τὴν διεύθυνσιν. Ἡ ἁρμονία ἐχώρει crescendo, οἱ τόνοι ἀπέβαινον εὐκρινέστεροι, ἡ δὲ ἀκρίβεια τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ᾄσματος καὶ τοῦ μέλους ἦτον ἐκπληκτική. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἡ ἁρμονία προσελάμβανε περιπαθεστέραν ἔκφρασιν· φωναὶ «Ἱερουσαλήμ, Ἱερουσαλήμ», ἰσχυραὶ τὸ κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ἐκπνέουσαι χαλαρῶς καὶ ἐμμελῶς μετὰ μικρόν, συνεχέοντο μετὰ τῶν ἀπταίστων ἤχων τῆς μουσικῆς. Ἐγνώρισα ὅτι τὸ ψαλλόμενον ᾆσμα ἦτο ἡ προσευχὴ ἣν ἀπευθύνουσιν ἐν τῷ μελοδράματι «Lombardi» οἱ σταυροφόροι, καταυλιζόμενοι πρὸ τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐγγὺς τῆς κοιλάδος τοῦ Ἰωσαφάτ. Κατελήφθην πρὸς στιγμὴν ὑπὸ ἰλιγγος, καὶ ὅτε τέλος ἐχώρησα πρὸς τὴν θύραν ἀφ' ἧς ἐχύνετο τὸ κῦμα ἐκεῖνο τῆς ἁρμονίας, αἱ φωναὶ «Ἱερουσαλήμ, Ἱερουσαλήμ», ἀρθεῖσαι αἴφνης εἰς τὴν διαπασῶν καὶ ταπεινωθεῖσαι ἀκαριαίως μοὶ παρέστησαν καταυγαζομένην διὰ θείας τινὸς αἴγλης τὴν ἁγίαν πόλιν, τὸ ὄνομα τῆς ὁποίας ἀντήχει μυστηριωδῶς καὶ ἐναρμονίως εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ τὴν αὐλὴν τοῦ καταστήματος.

Δὲν θέλω ποτὲ λησμονήσει τὴν εἰκόνα ἥτις ἐξετυλίχθη πρὸ ἐμοῦ. Τὰ ὀρφανὰ ἦσαν ἠθροισμένα παρὰ τὸν μυχὸν τῆς μεγάλης αἰθούσης τῆς χρησιμευούσης ἀντὶ σχολῆς. Τὰ πρεσβύτερα ἵσταντο πρὸ ἀναλογίων κρατοῦντα τὰ μουσικὰ ὄργανα, ἅτινα ἔλαχον αὐτοῖς· τὰ μικρότερα ἀτενίζοντα πρὸς ὑπερμεγέθη πίνακα ἀφ' οὗ ἦτον ἀνηρτημένον πελώριον μουσικὸν διάγραμμα, ἔψαλλον ἐμμελῶς συνοδεύοντα τοὺς μουσικούς. Ἡ ὅλη σκηνὴ εἶχέ τι τὸ συγκινητικόν. Τὰ ὀρφανὰ ἦσαν βεβυθισμένα εἰς τὴν εὐγενῆ τῆς μουσικῆς καὶ τοῦ ᾄσματος ἀσχολίαν· ὕπερθεν ἐφαίνετο ὁ *Ἐσταυρωμένος*, κάτωθι δὲ ἡ εἰκὼν τοῦ Χατζῆ Κώστα περιέβαλε διὰ βλέμματος προστατευτικοῦ τὰ ἀσθενῆ ταῦτα συντρίμματα, πρὸς ἃ ὁ ἀνὴρ ἐχάρισε στοργήν, στέγην, τὴν ἐλπίδα, τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον. Ἀνεμνήσθην τοῦ πελεκάνος σχίζοντος τὰ πλευρά του ὅπως ζωογονήσῃ τὰ λιποθυμοῦντα τέκνα του . . . .

Θὰ ἀσχοληθῶμεν κατωτέρω περὶ τῆς μουσικῆς, καὶ τοῦ τρόπου καθ' ὃν εἰσήχθη εἰς τὸ κατάστημα. Πρὸ τούτου ἂς διατρέξωμεν ἐν τάχει τὸ κτίριον. Εἶπον ὅτι εἶνε εὐρὺ τετράγωνον. Τὰ ἰσόγεια χρησιμεύουν ὡς ἐργαστήρια, σχολεῖον καὶ ἀποθῆκαι. Οἱ μέσοι ὄροφοι εἶνε κοιτῶνες καὶ διευθυντήριον, ὁ δὲ περιωρισμένος τρίτος, ὁ ἐπὶ τῆς κυρίας προσόψεως, εἶνε νοσοκομεῖον. Οὐδεμία κραυγὴ προσβάλλει ὁπωσδήποτε τὸ οὖς τοῦ ἐπισκέπτου, τὰ πάντα ἐκτυλίσσονται ἐν σιωπηλῇ πειθαρχίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἀγαθότητι αὐτόχρημα πατρικῇ. Μόνον μετὰ τὸ πρόγευμα, τελουμένου τοῦ ἀναποφεύκτου διαλείμματος, ἀκούονται εὔθυμοί τινες φωναὶ σκιρτώντων παιδίων, ἀλλὰ μετὰ μικρὸν οἱ ἦχοι τοῦ κώδωνος σημαίνοντος τὴν εἰς τὰ ἐργοστάσια εἴσοδον, περατοῦσι τὸν μικρὸν θόρυβον. Ὁ ἄριστος τοῦ καταστήματος διευθυντὴς κ. Γραφειάδης ἔσχε τὴν καλωσύνην καὶ τὴν εὐγένειαν νὰ καταστῇ αὐτὸς προσωπικῶς ὁ ξεναγός μου ἐν τῇ περικλύστῳ ἐκείνῃ συνοικίᾳ ἧς τόσῳ εὐδοκίμως καὶ τόσῳ προσφόρως προΐσταται ἀπὸ δεκαπενταετίας καὶ πλέον. Ἐπεσκέφθημεν κατὰ πρῶτον τὰ ἐργοστάσια, τέσσαρα ἤδη τὸν ἀριθμόν. Τέχναι εἰσαχθεῖσαι ἐν τῷ ὀρφανοτροφείῳ εὐθὺς ἐν τῇ συστάσει αὐτοῦ ἦσαν ἡ ῥαπτικὴ καὶ ἡ ὑποδηματοποιΐα. Βραδύτερον εἰσήχθη ἡ λεπτουργική, καὶ ἔτι βραδύτερον ἡ σιδηρουργική. Τὰ ἐργοστάσια εἰσὶν εὐρύταται καὶ ἀφθόνως ἀεριζόμεναι αἴθουσαι σανιδόστρωτοι, ἐκτὸς τοῦ σιδηρουργείου, καθαρώταται καὶ μὲ ἄφθονον φῶς. Ἅμα τῇ εἰσόδῳ ἡμῶν ἐν ἑκάστῃ αἰθούσῃ τὰ ὀρφανὰ — οἱ ἐργάται ἤδη — ἠγείροντο σεμνῶς ἐχαιρέτων φέροντες τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ ἐκαθέζοντο πάλιν μετ' ἀξιοπρεπείας καὶ εὐγενείας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν ἑκάστῳ κλάδῳ ἀφοσιωθέντων κυμαίνεται μέχρι τῶν 50, ἡ δὲ ἡλικία ἄχρι τοῦ 15[ου] ἔτους. Ἡ προσωπικὴ κλίσις, ἀλλὰ κυρίως ἡ σωματικὴ διάπλασις ἑκάστου, ἀποφασίζει περὶ τῆς κατατάξεως αὐτοῦ εἰς τὸ ἐπάγγελμα. Ἐννοεῖται ὅτι οὔτε οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι, οὔτε αἱ διατάξεις εἰσὶν ἀπόλυτοι· ὅπως ἐν παντὶ ὑπάρχουσι καὶ ἐνταῦθα ἐξαιρέσεις τινές· κρατοῦντες ὅμως κανόνες εἰσὶν οἱ ἀνωτέρω ἐκτεθέντες.

Τὰ ὀρφανὰ ῥάπτουσι διὰ τῆς χειρὸς καὶ τῆς μηχανῆς, σχίζουσι διὰ τοῦ πρίονος τὰς σανίδας, στίλβουσι δι' ἐπιχρισμάτων τοὺς φλοιοὺς τῶν πολυτίμων ξύλων, κατασκευάζουσιν ὑποδήματα, καὶ μεταβάλλουσι διὰ τῆς ἐργασίας τὸν σίδηρον εἰς ὄργανα καὶ εἴδη χρήσιμα ἐν τῷ βίῳ. Πλήρης ἑσμὸς μελισσῶν παραγωγὸς καὶ ἐργατικώτατος. Ἑκάστου ἐργαστηρίου προΐσταται εἰδήμων τεχνίτης ὡς διευθυντής, μισθούμενος πρότερον, μισθῶν ὅμως ἤδη τὸ ἐργαστήριον τοῦ καταστήματος. Οἱ εἰς τὴν ῥαπτικὴν ἐπιδοθέντες κόπτουσι καὶ ῥάπτουσι τὰ ἐνδύματα ἅπαντα τῶν συναδέλφων των ὀρφανῶν καὶ τὰ τοῦ ἄλλου προσωπικοῦ, ὁμοιόχροα πάντα καὶ ὁμοιόμορφα, ἐξ ἐγχωρίου ὑφάσματος τὸ θέρος, ἐξ ἐρέας γαλλικῆς τὸν χειμῶνα. Οἱ ὑποδηματοποιοὶ κατασκευάζουσι τὰ ὑποδήματα τῶν τοῦ καταστήματος ἀνταποδίδοντες τὰς παρασχεθείσας ὑπηρεσίας τῶν ῥαπτῶν, οἱ λεπτουργοὶ διορθοῦσι καὶ ἐπισκευάζουσι τὰς βλάβας τοῦ καταστήματος, οἱ σιδηρουργοὶ ἐπίσης. Τῆς ὁμονοίας τὸ πνεῦμα καὶ τῆς ἀγάπης οὐδέποτε καταλείπει τὸν φιλόξενον

Digitized by Google

οἶκον ὑφ' ὃν ἐστεγάσθησαν οἱ ὀρφανοί. Ἔβλεπον καὶ ἐθαύμαζον τὴν πρὸς τὴν ἐργασίαν κλίσιν τῶν μικρῶν ἐργατῶν. Πάντες ἦσαν προσεκτικώτατοι, νοημονέστατοι δὲ καὶ εὐμαθεῖς, ὑπισχνοῦντο ὅτι ταχέως ἤθελον ἐξέλθει τῶν τάξεων τῶν ἀρχαρίων, ὅπως περιβληθῶσι τοῦ ἀληθοῦς ἐργάτου τὸ ἔντιμον περίζωμα. Ἐνίοτε ὁ ἦχος τῆς ῥαπτικῆς μηχανῆς συγκαταμίγνυται μετὰ τοῦ τρίζοντος ἤχου τοῦ πρίονος, ἐν ᾧ ἀπωτέρω στένει ὁ ἄκμων βαλλόμενος ἀλλεπαλλήλως ὑπὸ τῆς σφύρας. Οἱ μικροὶ Ἥφαιστοι φαίνονται ἱδρῶτι περιρρεόμενοι ἀλλ' ἄρτιοι· λειαίνουσι τὸ μέταλλον, καὶ κατεργάζονται τοὺς σιδηροῦς ὄγκους μετὰ τέχνης καὶ ἰσχύος ὑπερτέρας τῶν δυνάμεών των. Αἱ βιωτικαὶ τέχναι, αἱ ἄρισται καὶ χρησιμώταται, ἀντιπροσωπεύονται εὐρύτατα καὶ εὐστόχως, ὑπεράνω δὲ τοῦ συγκεχυμένου θορύβου ὃν ἀποτελεῖ ἡ ἕνωσις τῶν ἐργαλείων τεσσάρων διαφόρων τεχνῶν πλανᾶται ἐφορευτικὸν τὸ πνεῦμα τῆς ἐργάνης Ἀθηνᾶς, τῆς θεᾶς τῆς σοφίας, τῆς χρηστότητος, τῆς ἐργασίας.

Εἰς τὰ ἐργοστάσια οἱ παῖδες εἰσέρχονται τὴν 2αν ὥραν μ. μ. παραμένουσι δὲ ἐργαζόμενοι διαρκῶς μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Θὰ ἴδωμεν μετ' ὀλίγον ποῦ καὶ πῶς καταναλίσκουσι τὸν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου ἄχρι τοῦ προγεύματος χρόνον. Ὀλίγα εἶδον θεάματα συγκινοῦντα οὕτω βαθέως τὴν ψυχὴν ὅσον τὸ θέαμα τῶν ὀρφανῶν ἐκείνων παιδίων, ἅτινα, συλλεγέντα ἀπὸ τῶν ὁδῶν τὴν προτεραίαν ἴσως τῆς ἀπωλείας των, ἀφωσιώθησαν εἰς τὴν ἐργασίαν, τὴν ἄγρυπνον τῆς ἀρετῆς φύλακα. Ἐνίοτε ᾐσθανόμην τὸ μειδίαμα διαστέλλον ἀκουσίως τὰ χείλη μου· ἔβλεπον μικρὸν παῖδα μοχθοῦντα νὰ περάσῃ τὴν κλωστὴν καὶ ἀδυνατοῦντα. Ἐμόμφαζεν ὁ μικρὸς ἀστείως, κατεγίνετο μετ' ἐμβριθείας εἰς τὸ σοβαρὸν ἔργον, ἔφερεν ἀδημονῶν τὴν βελόνην ἐγγύτερον πρὸς τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ ὅτε ἡ ἐπιτυχία ἔστεφε τοὺς κόπους του ἔστρεφε πρὸς ἐμὲ βλέμμα θριαμβευτικὸν νὰ ἴδῃ ἐὰν παρετήρησα τὴν νίκην ἣν κατήγαγεν. Ἄλλοτε πάλιν ἕτερος μικρὸς ἐλείαινε τὴν σανίδα ἐντὸς τοῦ λεπτουργείου· θέλων δὲ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ξύλου χωρεῖ ἰσοπαχῶς λειαινομένη, ἐλάμβανε πόρρωθεν θέσιν ἐταστικὴν καὶ διὰ μικρᾶς τῆς κεφαλῆς κλίσεως καὶ συστολῆς τῶν βλεφάρων κατεμέτρα οἱονεὶ τὸ ἀκριβὲς τῆς ἐργασίας του. Τὸ κυρίως ὅμως συγκινοῦν εἶνε ἡ θέα τῶν σιδηρουργῶν· πλήρεις ἀσβόλης, ἀσθμαίνοντες, κάθυγροι κατεμάνθανον ἐκ προκαταβολῆς αὐτοὶ πρωτίστως ὅτι ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου κερδίζεται σήμερον ὁ ἄρτος τῆς τιμῆς. Καίτοι ἀναστρεφόμενοι διαρκῶς πρὸς τὸ πῦρ μοὶ ἐφάνησαν οἱ ψυχρότεροι τῶν ἐν ἐργασίᾳ καὶ ὀρφανείᾳ συναδέλφων των.

Ἀσκούμενοι συντόνως εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ ὑπὸ ἐνδελεχῆ καὶ νοήμονα ἐπιτήρησιν, ἀποβαίνουσιν οἱ νεαροὶ ἐργάται εἰδημονέστατοι τῆς τέχνης, ἱκανοὶ οὐ μόνον νὰ ζήσωσιν ἐν ἐπαρκείᾳ, ἀλλὰ καὶ νὰ θησαυρίσωσι διὰ τῆς οἰκονομίας. Ὅταν ἐπιστῇ ἡ ἡμέρα καθ' ἣν οὐδὲν πλέον ἔχει νὰ διδαχθῇ ὁ νέος, ὅταν ἡ ἡλικία αὐτοῦ, ἡ ἀνατροφή του, ἡ κτηθεῖσα πνευματικὴ περιουσία καὶ ἡ τέχνη του κατέστησαν αὐτὸν ἀσφαλῆ ναυσιπόρον ἐν ταῖς βιωτικαῖς τρικυμίαις, ἀνοίγονται αἱ θύραι τοῦ καταστήματος καὶ ὁ νεαρὸς ἐργάτης, πλήρης ζέσεως καὶ χρηστότητος, ὁρμᾷ εἰς τὸν κόσμον. Πρὶν ἢ καταλείπῃ τὸ βάθρον ἐκεῖνο πρὸς ὃ συνεδέθη διὰ τοιούτων ἁγίων καὶ εὐγνωμόνων ἀναμνήσεων, πρὶν ἢ δεξιωθῇ συναδέλφους μεθ' ὧν μακρὰ ἐργασίας καὶ κανοπραξίας διῆλθεν ἔτη, πρὶν ἢ ἀσπασθῇ τὴν χεῖρα τοῦ διευθυντοῦ καὶ κλίνῃ εὐσεβάστως πρὸ τῆς εἰκόνος τοῦ ἀνδρὸς ὅτις περιέθαλψε τὴν ὀρφανείαν του, λαμβάνει μικρόν τι χρηματικὸν ἐφόδιον ὡς τὸ ἀναπόφευκτον ἕρμα τῆς ὁλκάδος ἐφ' ἧς ἀνάγεται εἰς τὸν κόσμον. Τὸ προϊὸν τοῦ μισθώματος τῶν ἐργαστηρίων καὶ μικρά τινα περισσεύματα ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν ὀρφανῶν, παρέχουσι τοὺς πρώτους πόρους ἀφ' ὧν ἀντλεῖ τὸ γλίσχρον ἐφόδιόν του ὁ ἀπερχόμενος ἐργάτης. Ἐξερχόμενος εἰς τὴν κοινωνίαν τίμιος, ἐργατικός, καρτερικός, σεμνὸς τὸ ἦθος καὶ τὴν ψυχήν, μὲ τὰς στοιχειώδεις γραμματικὰς γνώσεις, εἶνε περιζήτητος οὐ μόνον ὡς ἐργάτης ἀλλὰ καὶ ὡς ἑταῖρος. Ἡ πρόνοια τοῦ συμβουλίου, ἡ συμπάθεια τῶν ἀρωγῶν παντὸς γενναίου ἔργου, ἀλλὰ πρωτίστως ἡ ἀτομικὴ ἱκανότης προμηθεύει ἀσφαλῆ εἰς τὸν ἀπόφοιτον ἐργασίαν, δι' ἧς ἐπαρκεῖ εἰς τὰς ἀνάγκας του, ὡς ἄτομον ἀνεξάρτητον ἤδη καὶ αὐτόβουλον. Τότε ἀναβλύζουσι πηγαὶ ποικίλης χαρᾶς τέως ἀγνώστου διὰ τὸν ὀρφανὸν ἐργάτην. Εἶνε ἐλεύθερος, κύριος τῶν πράξεών του, ζῇ διὰ τοῦ κόπου του, καὶ ἔχει ἀναφαίρετα ἐφόδια τὰ χρηστὰ μαθήματα καὶ τὰ παραδείγματα ἅτινα ἤντλησεν ἐν τῷ σχολείῳ. Συνάπτει ἐν τῇ κοινωνίᾳ δεσμοὺς ἱερούς, γίνεται πατὴρ καὶ γεύεται τῆς οἰκογενειακῆς εὐδαιμονίας ἧς ἐθεωρεῖτο ἀπόκληρος καὶ ἐστερημένος.

[Ἕπεται τὸ τέλος].

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ.

Πολλάκις τὰ ῥητὰ μεγάλων ἀνδρῶν δεικνύουσι τὸν χαρακτῆρά των. Ὁ Βάλτερ Σκὼτ συνείθιζε νὰ λέγῃ «μὴ μένε ποτὲ ἄεργος.» Ὁ ἱστορικὸς Ῥοβερτσὼν ἀπὸ τοῦ 15 ἔτους τῆς ἡλικίας ἠσπάσθη τὸ λόγιον «Ἡ ζωὴ ἄνευ γραμμάτων εἶνε θάνατος.» Ὁ Βολταῖρος εἶχεν ὡς ἀξίωμα «Ἐργασία διαρκής» τὸ ἀγαπητὸν δ' ἀξίωμα τοῦ φυσιολόγου Λασεπὲδ ἦτο οἷον καὶ τὸ τοῦ Πλινίου: «Τὸ ζῆν σημαίνει ἐγρηγορεῖν.»

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγ. φύλλον).

Μετὰ πολλὴν ὥραν σιωπῆς, καθ' ἣν ᾐσθανόμην τὸν παπποῦν θριαμβεύοντα ἐπὶ τῆς ἀπειρίας μου, ὕψωσα ἐκ νέου τοὺς ὀφθαλμούς πρὸς αὐτόν:

— Πολλὰ ταξείδια θὰ ἔκαμες εἰς τὴν ζωή σου! τῷ εἶπον. Καὶ ἐπρόφερα τὰς λέξεις μετὰ θαυμασμοῦ, πολλῆς μετέχοντος τῆς κολακείας.

Ὁ παπποῦς ἐξαφνίσθη. Προφανῶς ἡ ἐρώτησις τῷ ἦλθεν ἀπροσδόκητος. Ἐπί τινας στιγμὰς μὲ ἠτένισεν ὡς ἄνθρωπος σιγηλὰ διαμαρτυρόμενος κατά τινος συκοφαντίας. Εἶτα, — Ἐγώ; εἶπεν, Ἐγὼ ταξείδια; Ἡ γιαγιά σου, ἡ Χατζίδενα!

Ἐν τῇ προφορᾷ τῶν λέξεων τούτων ὑπεννοεῖτο ὁλόκληρος ἱστορία. Ἐπειδὴ ὅμως ἐγὼ δὲν ἔδειξα ὅτι ἐκατάλαβα τὴν σημασίαν αὐτῆς, ὁ παπποῦς προσέθηκε τὴν ἱστορίαν χαμηλῇ τῇ φωνῇ:

Μιὰ φορὰ — τότε δὲν ἦτον ἀκόμη Χατζίδενα — Ψυχή μου, τῆς λέγω, ἐτάχθηκα νὰ 'πάγω στὴν Σαρακηνοῦ, στὸ πανηγύρι.

— Νὰ πᾷς βέβαια, νὰ πᾷς, λέγ' αὐτή. Ἔ; Τί σὲ θέλω 'δωπέρα; Τί σὲ θέλω! νὰ κάθεσαι νὰ μὲ φυλάγῃς; — Καὶ χαμηλώσας ἔτι μᾶλλον τὴν φωνὴν — «Ὁ τέτοιος καὶ τέτοιος καὶ τέτοιος» προσέθηκεν ὁ γέρων ἐκφραστικῶς. — Πολὺ καλά, ἐξηκολούθησεν ἔπειτα. Σοῦ κάμνω, ψυχή μου, ὅλαις ταὶς ἑτοιμασίαις. Ξουρίζουμαι, στολίζουμαι, σελώνω τ' ἄλογο, βάλλω τὸ σταυρό μου νὰ καβαλικέψω — Νά σου την, καὶ παρουσιάζεται.

— Καὶ χαμηλώσας τὴν φωνὴν οὕτως ὥστε μόλις ν' ἀκούεται ὁ παπποῦς,

— Μωρέ, ποῦ νὰ πάθῃς, ποῦ νὰ δείξῃς, ποῦ θὰ πᾷς; — Εἶπε, μιμούμενος τῆς γιαγιᾶς τὰ σχήματα. — Ἔ; ποῦ θὰ πᾷς;

— Στὴν Παναγία, ψυχή μου, στὴν Σαρακηνοῦ.

— Μωρέ θ' ἀφήσῃς τὴν ἀγελάδα νὰ πᾷς στὴν Παναγία; Μωρέ, τέτοιε, καὶ τέτοιε καὶ τέτοιε, τὸ πανηγύρι τὸ συλλογέσαι, καὶ τὴν ἀγελάδα, τὴν 'γκαστρωμένη τὴν ἀγελάδα, δὲν τὴν συλλογέσαι; Ποῦ εἶνε στὴν ἑβδομάδα της, δὲν τὴν συλλογέσαι;

Τώρα, θέλω νὰ τῆς συντύχω, εἶπεν ὁ παπποῦς ἀναλαβὼν τὴν στάσιν του, μὰ ποῦ δὲν σ' ἀφήνει νἄρθῃς στὴν ἀράδα; Σὰν εἶδα ποῦ δὲν τὰ 'βγάζω στὸ κεφάλι:

— Καλό, ψυχή μου, τῆς λέγω, Ἐγὼ — *Ἐβασκέστισα*.

— Ἀμ' ὁ κόσμος; ὁ κόσμος τί θὰ 'πῇ! Ποῦ ἔκαμες ἑτοιμασίας κ' ἀγόρασες τὰ κεριὰ καὶ τὸ λάδι καὶ τὸ θυμίαμα! Καὶ τ' ἄλογο; τ' ἄλογο τί θὰ 'πῇ ποῦ τὸ καλίβωσες καὶ τὸ 'σέλωσες; Τ' ἄλογο θέλει δρόμο! Εἶπεν ὁ παπποῦς κλείσας πρὸς ἐμὲ ἐκφραστικῶς τὸν ὀφθαλμὸν καὶ περιμένων νὰ τὸν ἐννοήσω. Καὶ περιμένων εἰς μάτην.

— Δὲν καταλαμβάνεις; — ἀνεφώνησεν ἐπὶ τέλους, — ὁ καϋγᾶς ἦταν γιὰ τὸ πάπλωμα! Τὴν ἐσήκωσα, ψυχή μου, τὴν ἐκάθισα 'πάνω στ' ἄλογο, καὶ τὴν ἔστειλα 'στὸ πανηγύρι μὲ τὸν ἀδελφό της.

— Κ' ἐσύ, παπποῦ;

— Ἐγώ, ψυχή μου, ἐφύλαγα μεσ' στὸν σταῦλο νὰ γεννήσ' ἡ ἀγελάδα. Καὶ ἄφησε σὺ ποῦ δὲ ἐγέννησε, τὸ 'γδάρμα, προσέθηκεν ἔπειτα, ὡσὰν νὰ ἔπταιε τὸ ζῶον διὰ τὴν ἀποτυχίαν, μόνο μοῦ ἐσήκωσε τ' *ὀγοῦρι*, ἀπὸ τὰ ταξείδια, καὶ ὅσαις φοραὶς ἐκίνησ' ἀπὸ τότε γιὰ ταξεῖδι, ψυχή μου, βρέθηκεν ἐμπόδιο μέσ' στὸν δρόμο μου!

— Πῶς, παπποῦ;

— Αἶ! εἶπεν ἐκεῖνος, ἀμηχανῶν, πῶς νὰ συνδυάσῃ τὰ ὁδοιπορικά του ἀτυχήματα μὲ τὸν καθυστερήσαντα τοκετὸν τῆς ἀγελάδος. Αὐτὸ κ' ἐγὼ δὲν τὸ 'ξέρω. Μά, σὰν εἶνε μέσα 'νακατωμένη ἡ γιαγιά σου, ἡ Χατζίδενα, πάνε σὺ πλειὰ νἄβρῃς λογαριασμό! Πῶς σοῦ τὸ κατάφερνε, ψυχή μου, πῶς σοῦ τὸ 'μαστόρευε — εἶνε νὰ χάσῃς τὸν νοῦ σου! Ὅσαις φοραὶς ἑτοιμάσθηκα νὰ ταξιδεύσω — Πότ' ἐγεννοῦσε κἄνα πράμμα, πότε 'ξεπετοῦσε τὸ μελίσσι, πότ' ἀρρωστοῦσε κανένας, πότε ἤρχονταν *μουσαφίρης* — Θαρρεῖς ποῦ τὰ εἶχε παραγγελμένα, ψυχή μου, ἴσα ἴσα τὴν ὥρα ποῦ ἔκαμνα τὸν σταυρό μου νὰ καβαλικέψω!

Τόσα χρόνια πανδρεμμένος, ἐγὼ ἔκαμνα ταὶς ἑτοιμασίαις κ' ἐκείνη 'πήγαινε στὸ ταξεῖδι! Ἔτσι στὸ Ῥαιδεστό· ἔτσι στὴν Συλήβρια· ἔτσι στὴν Μήδεια· ἔτσι παντοῦ. Ἕνα ταξεῖδι, ψυχή μου, αὐτὸ τὸ μελετοῦσα στὰ κρυφά, τὸ φύλαγα γιὰ λόγου μου. Καιροὺς καὶ χρόνους ἐμάζευα τὰ *μάδια* καὶ τὰ ἔκρυβα ὅπου κι' ὅπως εἰμποροῦσα. Σὰν ἐμάζωξα πενῆντα χιλιάδες γρόσια, τὸ βάλλω μιὰ μέρα στὸ *κέφι*, καὶ φωνάζω τὴν γιαγιά σου — Ὅταν τὸ εἶχα στὸ κέφι δὲν τὴν ἐγιώρταζα πολὺ πολύ· — Τῆς λέγω λοιπόν, ψυχή μου, ἔτσι δὰ μ' ἀπόφασι: — Χρουσῆ! Ἐβάλθηκα νὰ 'πάγω σὲ ταξεῖδι, κύτταξε μὴν εἶνε κανένα πράμμα ἑτοιμόγεννο, ἢ ἄρρωστο, ἢ χρειαζούμενο, καὶ κύτταξε μὴν ἔμβῃ κανένας *μουσαφίρης* στὸ σπίτι γιατί, δίες, τοῦ σπάζω τὰ πόδια του! Καὶ ὁ παπποῦς ἔκαμεν ὡς ἐὰν ἐθαύμαζε τὸν ἑαυτόν του πῶς τὰ ἐκατάφερεν. Σὲ ἤθελα, εἶπεν εἶτα πρὸς ἐμέ, νὰ τὴν διῇς πῶς τὰ ἐχρειάσθηκε! Τσιμουδιὰ δὲν ἔβγαλε! Κ' ἐγὼ αὐτὸ ἤθελα. Στέλνω, ψυχή μου, στὸν πνευματικὸ κ' ἔρχεται κ' ἐξομολογοῦμαι· φωνάζω τὴν γιαγιά σου 'μπροστά του καὶ τῆς γράφω ὅλον τὸν βίον ἐπάνω της. Φωνάζω τοὺς χωριανοὺς καὶ παίρνω συγχώρεσι ἀπὸ τὸν καθένα, γιατί δίες, ψυχή μου, τὸ ταξεῖδι εἶνε τὸ μακρύτερο ταξεῖδι τοῦ κόσμου, κ' ἐμεῖς ἔχουμε ζωὴ καὶ θάνατο!

Τὴν ἄλλη τὴν ἡμέρα τραβῶ τὸ ἄλογο καὶ κάμνω τὸν σταυρό μου νὰ καβαλικέψω. Ἡ γιαγιά

Digitized by Google

σου· — τότε δὲν ἦτον ἀκόμη Χατζίδενα —ἔσκυψεν ἀπὸ τὴν θύρα νὰ μὲ 'διῇ· ἐγὼ τὸ εἶχα *τσατισμένο*· κύτταξε! Μιὰ νὰ μ' ἔβγαζε τίποτε στὴν μέση, τὤπαιρνεν ἡ εὐχή! Ἡ γιαγιά σου τὸ ἤξευρε· δὲν εἶπε λόγο. Κ' ἐγὼ αὐτὸ ἤθελα. Σὰν ἔκαμα τὸν σταυρό μου νὰ καβαλικέψω,

—Ἔλα, Χρουσῆ, τῆς εἶπα, ἔχουμε ζωὴ καὶ θάνατο, συχώρα με καὶ Θεὸς σχωρέσοι σε! Ἐκεῖ, ψυχή μου, τὴν παίρνουν τὰ κλάματα, εἶπεν ὁ παπποῦς τεταραγμένος, ὡς ἐὰν συνέβαινε τὸ πρᾶγμα ταύτην τὴν στιγμὴν ἐνώπιόν του. Καὶ προσπαθῶν ὅσον τὸ ἐπ' αὐτῷ νὰ παραστήσῃ τὴν μεγάλην τῆς συζύγου του θλῖψιν:

Ἄχ! ποῦ νὰ μὴν ἔσωνα! ποῦ νὰ μὴν ἔδειχνα!—Εἶπε ὁ παπποῦς μιξοκλαίων. — Ἡ ἄτυχη, ἡ κακόμοιρη, ἡ ἀρίζικη! ποῦ θὰ χάσω τὸ 'ταῖρί μου! τὸν νοικοκύρη μου! τὸν ἀφέντη μου!

Καὶ ἐκπεπληγμένος ἐκ τῶν κοσμητικῶν τούτων του ἐπιθέτων ὁ παπποῦς: Αὐτό, ψυχή μου, εἶπε δὲν τὸ ἐπερίμενα. Ὅλος ὁ κόσμος νὰ χαλοῦσε— τὸ εἶχα τσατισμένο. Μὰ σὰν εἶδα τὴν γιαγιά σου, τὴν γυναῖκά μου, νὰ κλαίῃ, ἐκόπηκαν τὰ ὕπατά μου! Πῶς νὰ τὴν ἀφήσω νὰ 'πάγω 'στὴν ἄκρηα τοῦ κόσμου;

— Εἶμαι ταμμένος στὸν Ἅγιον Τάφο, τῆς λέγω, ψυχή μου, πῶς νὰ κάμω τώρα; Σὰν δὲν πάγω θὰ κριματισθοῦμεν.

— Σὰν εἶσαι σὺ ταμμένος, νοικοκύρη μου, ἀνδρόγυνο δὲν εἴμασθε; ἕνα πρᾶγμα εἴμασθε. Εἴτε σὺ ἐπῆγες, εἴτ' ἐγώ, τὸ ἴδιο πρᾶμμα κάνει.

Τὰ δάκρυα 'στὰ μάτια της! εἶπεν ὁ παπποῦς, ἀλλάξας τὸν τόνον τῆς φωνῆς του, τί νὰ πῶ; — Τὴν ἀναιβάζω, ψυχή μου, 'στ' ἄλογο, καὶ τὴν στέλνω στὸν Ἅγιον Τάφο μὲ τὸν ἀδερφό της.

Ἀπὸ τότε καὶ νὰ πάγῃ,—εἶπεν ὁ παπποῦς κροτῶν τὰς παλάμας ὡς ἐὰν τὰς ἐξεσκόνιζεν—ἀπὸ ότε καὶ νὰ πάγῃ δὲν ἐδοκίμασα νὰ ταξειδεύσω.

— Καὶ τὸν κόσμο ποῦ ἐγύρισες, παπποῦ, τὰ μεγάλα ταξείδια ποῦ ἔκαμες, θὰ τὰ ἔκαμες λοιπὸν πρὶν πάρῃς τὴν γιαγιά; ὁρίστε;

Ὁ παπποῦς ἀνέλαβε πάλιν τὸ ἐργόχειρόν του· θλιβερὸν μειδίαμα ἐκάθητο ἐπὶ τῶν χειλέων του.

— Πρὶν μὲ δώσουν στὴν γιαγιά σου τὴν Χατζίδενα, εἶπε ταπεινώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς — Δὲν ἤμουν ἀγόρι!

— Ἀμ' τί, παπποῦ; κορίτσι ἤσουνα;

— Πὲς πῶς ἤμουνα κορίτσι, ψυχή μου, εἶπεν ὁ παπποῦς μὲ τὸ θλιβερόν του μειδίαμα, ἀφοῦ κ' ἐγὼ τὸ θαρροῦσα πῶς ἤμουνα, κι' ὁ κόσμος τὸ ἐπίστευεν.

Αἱ λέξεις μοὶ ἐνεποίησαν παράξενον ἐντύπωσιν. Ὁ παπποῦς ἐκράτει εἰς τὰς χεῖράς του γυναικεῖον ἐργόχειρον καὶ—μ' ὅλον τὸ λεβέντικόν του ἀνάστημα—τὸ ἐπιμελῶς ἐξουρισμένον πρόσωπον, ὁ φιλαρέσκως ἐπὶ τῶν ὁρίων τοῦ ἄνω χείλους ψαλιδισμένος μύσταξ, ἡ ὅλη τῆς μορφῆς του ἔκφρασις μοὶ ἐφάνη τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐνέχουσα πολὺ τὸ θηλυπρεπὲς καὶ γυναικεῖον.

—Ναί, ναί, ψυχή μου, εἶπεν ὁ παπποῦς ἀναστενάξας καὶ γενόμενος αἴφνης σύννους. Ἐσεῖς ζῆτε σὲ χρυσοῦς καιροὺς τώρα, σὲ χρυσοῦς καιρούς! ταξιδεύετε 'σ' ὅ,τι ὥρα θέλετε, σ' ὅποια χώρα θέλετε. Καὶ τὸ κάτω κάτω, ψυχή μου, 'ξέρετε τί εἶστε. Ἐμεῖς ἐζούσαμεν σὲ βίσεκτους καιρούς, δυστυχισμένους χρόνους! Ἡ μάναις μας ἐγονάτιζαν 'μπρὸς σταῖς εἰκόναις, ψυχή μου, καὶ ἔκλαιαν 'στὴν Παναγία ἢ νὰ τοὺς δώσῃ κορίτσι, ἢ νὰ σκοτώσῃ τὸ παιδί, ποῦ εἴχανε στὰ σπλάγχνα τους, διὰ νὰ μὴ γεννηθῇ ἀγόρι.

— Γιατὶ παπποῦ;

— Γιατί, κάθε λίγο καὶ πολύ, εἶπεν ὁ παπποῦς ὁλονὲν σκυθρωπότερος, ἔβγαινε, ψυχή μου, τὸ Γιανιτσαριὸ —κάτι μεγάλοι καὶ φοβεροὶ Τουρκαλάδες, μὲ τ' ἀψηλὰ τὰ *καβούκια*, μὲ τὰ κόκκινα καβάδια, κ' ἐγύριζαν ἁρματομένοι στὰ χωριά, μὲ τὸν *ἰμάμην* ἐμπρὸς μὲ τὸν *τσελάτη* καταπόδι, κ' ἐμάζωναν τὰ εὐμορφότερα, τὰ ἐξυπνότερα χριστιανόπαιδα, ψυχή μου, καὶ τὰ 'τούρκευαν.

— Γιατί, παπποῦ;

— Γιὰ νὰ τὰ κάμουν Γιανιτσάρους, εἶπεν ὁ γέρων ἀγανακτῶν. Γιὰ νὰ τὰ κάμουν σὰν τὸν ἑαυτό τους· νὰ ἔρχωνται 'πίσω στὴν χώρα, σὰν μεγαλώσουν καὶ ξεχάσουν ποῦ εἶνε Ρωμηόπουλα, νὰ σφάζουν τοὺς ἴδιους των γονεῖς, ποῦ τὰ γέννησαν, καὶ ν' ἀτιμάζουν ταῖς ἴδιαις των ἀδελφαῖς, ποῦ 'βύζαξαν ἀπὸ ἕνα γάλα!

Ἀνάθεμα τὴν ὥρα,
τὴν πρώτην Ἀπριλιά,
ποῦ 'βγῆκε τὸ Ἰζάμι
καὶ 'μάζωξε παιδιά!

Ἐστέναξεν ἀπαγγείλας ὁ παπποῦς καὶ ἀπέμαξε τὰ δάκρυά του.

Γι' αὐτό, ἐξηκολούθησεν ἔπειτα, ὅταν ἐγεννήθηκα ἐγώ, ψυχή μου, καὶ μ' ἐβάφτισαν, μὲ ἔβγαλαν *Γεωργιά*· ποῦ θὰ πῇ, μοῦ ἔδωκαν θηλυκὸν ὄνομα, καθὼς ἔβγαζαν τότε Κωνσταντινιὰ καὶ Θανασία καὶ Δημήτρω— ὅλα ἀρσενικὰ παιδιά, ψυχή μου, μὲ θηλυκὸν ὄνομα— Καὶ 'μαζὶ μὲ τὸ ὄνομα, μ' ἐφόρεσαν καὶ κοριτσίστικα ροῦχα.

Ὅσα χρονάκια πέρασαν, ψυχή μου, τόσαις φοραὶς ἀπὸ τὴν θύρα τοῦ σπιτιοῦ μας δὲν ἐβγῆκα, σὰν καψοκόριτσο ποῦ θάρρευα νὰ εἶμαι. Σὰν ἔγεινα καμμιὰ δεκαριὰ χρονῶ, μὲ πιάνει μιὰν ἡμέρα — Θεὸς σχωρέσ' τονα — ὁ κύρης μου, μὲ καθίζει στὸ σκαμνί, μὲ κόφτει ταὶς μεγάλαις μου πλεξούδαις, μοῦ 'βγάζει τὰ φουστανέλια καί:

— Διὲς ἐδώ, μὲ λέγει, Γεωργιά, ἀπὸ σήμερα καὶ νὰ 'πάγῃ εἶσαι *Γεώργης*, εἶσαι ἀγόρι· ἀπὸ αὔριο καὶ νὰ πάγῃ εἶσαι ἄνδρας, ὁ ἄνδρας τῆς Χρουσῆς, ποῦ παίζετε κάθε 'μέρα ταὶς κούκλαις καὶ τὰ πεντόβολα.

Digitized by Google

Αὐτὸ ἦταν ὅλο κι' ὅλο, ποῦ μὲ εἶπε, καὶ μ' ἐφόρεσε τ' ἀγορίστικα ῥοῦχα.

Τὴν ἄλλη τὴν ἡμέρα, ψυχή μου, ἦλθαν τὰ βιολιὰ καὶ τὰ λαγοῦτα, καὶ μ' ἐπῆραν στὴν ἐκκλησιά, καὶ μ' ἐστεφάνωσαν μὲ τὴν γιαγιά σου.

— Πῶς, παπποῦ; Ἔτσι μικρὸς ποῦ ἦσουνα;

— Ναί, ψυχή μου· εἶπεν ὁ παπποῦς συναπορῶν καὶ αὐτός. Ἀκόμα δὲν ἔμαθα πῶς νὰ δένω τὸ καινούριο μου καβάδι, καὶ μ' ἔδωσαν καὶ γυναῖκα γιὰ νὰ κυβερνήσω! Μὰ—εἶπεν εἶτα συνωφρυωμένος—ἔπρεπε νὰ γένῃ. Περισσότερον καιρὸ δὲν εἰμποροῦσαν νὰ μὲ κρύψουν· καὶ τὸ φερμάνι ἔλεγε, πῶς μόνον τοὺς ἀνύπανδρους νὰ παίρνουν οἱ Γιανίτσαροι. Μ' ἐπάνδρεψαν λοιπὸν *ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει*, καὶ ἔτσι, ψυχή μου, ἀντὶ νὰ μὲ πάρῃ κανένας Γιανίτσαρος—μ' ἐπῆρεν ἡ γιαγιά σου.

— Καὶ ποῦ θὰ 'πῇ λοιπόν, παπποῦ, ἐσὺ δὲν ἔκαμες μητ' ἕνα ταξεῖδι στὴν ζωή σου! Μήτε, πρὶν 'πανδρευθῇς, δὲν ἐταξίδευσες;

Ὁ παπποῦς ἐπί τινας στιγμὰς ἐφάνη ἀμηχανῶν, πῶς πρέπει ν' ἀπαντήσῃ. Ἔπειτα χαμηλώσας αἰδημόνως τὸ βλέμμα:

— Τί νὰ σὲ 'πῶ, ψυχή μου, εἶπε. Πρὶν 'πανδρευθῶ ἔκαμα ἕνα ταξεῖδι, μὰ — τί τὰ θέλεις — ἔμεινε κι' αὐτὸ στὴν μέση. Ἔμειν' ἀτελείωτο.....

— Πῶς, παπποῦ; Πότε;

Ὁ γέρων παρῄτησε τὸ ἐργόχειρόν του χαμαί, καὶ τείνας τὸ βλέμμα πρὸς τὸν ὁρίζοντα, ἐφαίνετο ἐνασχολῶν σιγηλὰ τοὺς ὀφθαλμούς του μὲ τὴν θέαν τῆς πρὸ ἡμῶν ἐκτεινομένης χωριογραφίας.

Ὁ οὐρανὸς ἦτον ἀνέφελος· ὁ ἥλιος χαμηλὰ εἰς τὸν ὁρίζοντα· καὶ τὸ ὑψηλὸν τῆς θέσεως, ἐφ' ἧς εὑρισκόμεθα παρεῖχεν εἰς τὸν θεατὴν λίαν ἀχανὲς καὶ ὅμως λίαν εὐπερίληπτον πανόραμα.

Περὶ τὰ κράσπεδα τῆς ἀκροπόλεως, ἀμέσως ὑπὸ τὰ βλέμματά μας, ἔκειντο κατὰ συγκεχυμένας ὁμάδας αἱ οἰκίαι τῆς πολίχνης, ἐν ταῖς αὐλαῖς τῶν ὁποίων ἔβλεπέ τις ἄνδρας, γυναῖκας, παιδία, ἐνασχολουμένους νὰ εἰσαγάγωσι τὰ φθινοπωρινὰ αὐτῶν προϊόντα εἰς τὰς ἀποθήκας. Ἀμέσως περὶ τὴν πόλιν ἐφαίνοντο οἱ λαχανόκηποι μὲ τὰ γηραλέα, τὰ φυλλορροοῦντα δένδρα περὶ τοὺς λελυμένους φραγμούς των· καὶ τοὺς τελευταίους τρυγητάς, φορτώνοντας τὰ ὄψιμα λαχανικὰ ἐπὶ τῶν ἁμαξῶν των· αὐτοῦ πλησίον ἐκάπνιζον καιόμενα τὰ ἄχρηστα ἀπομεινάρια τῶν ἐρήμων πλέον ἀλωνίων. Παρέκει ἤρχοντο ἐκτεινόμενοι ἡμικυκλικῶς εἰς μεγίστην ἀκτῖνα οἱ καρποφορώτατοι τῆς χώρας ἀγροί, ἐν οἷς ὅμως δὲν ἐσείοντο πλέον βαρεῖς τῶν δημητριακῶν οἱ στάχυς, ὡς ἐπιφάνεια ξανθῆς κυμαινομένης θαλάσσης, ἀλλ' ἔβοσκον ἐλευθέρως, δαπανῶντα καὶ τὴν τελευταίαν χλωρὰν βοτάνην τὰ βραδέως πρὸς τὴν πόλιν ἐπιστρέφοντα ποίμνια καὶ αἱ ἀγέλαι. Εἰς τὸ ἀπώτατον τοῦ ὁρίζοντος βάθος ἔκλειον, ὡς ὑψηλὸν περιθώριον, τὴν ἀχανῆ ταύτην εἰκόνα οἱ ἀμπελῶνες τοῦ τόπου, ἔρημοι καὶ οὗτοι μετὰ τὸν τρυγητὸν κ' ἐγκαταλελειμμένοι. Ἡ λαμπρὰ ποικιλία τῶν τελευταίων φθινοπωρινῶν χρωμάτων, οἱ κατὰ συχνὰ διαστήματα διαυλακοῦντες τὴν χώραν ποταμίσκοι, τὰ παρὰ τὰς ὄχθας αὐτῶν γραφικῶς ἐγειρόμενα συμπλέγματα δένδρων καὶ οἰκοδομῶν, οἱ κατὰ τόπους ὡς μέγιστα κωνοειδῆ χώματα ὑψούμενοι τῶν Ὀδρυσῶν τύμβοι ὄχι μόνον διέκοπτον τὴν συνήθη τῶν ἐπιπέδων χωριογραφιῶν μονοτονίαν, ἀλλὰ καὶ παρεῖχον εἰς τὴν ἀπέραντον ἐκείνην εἰκόνα ἔκτακτον, θαυμασίαν ἑνότητα καὶ ποικιλίαν.

Καὶ ὅμως πρὸ τοῦ τερπνοτάτου τούτου θεάματος — τὸ ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη — μυστική τις ἀνησυχία, θλιβερόν τι προαίσθημα συνεῖχε τὴν καρδίαν μου. Ἐνόμιζες, ὅτι ἡ ζωή, ἡ ἄλλοτε τόσον σφριγωδῶς ἐπὶ τῆς χώρας ταύτης ἐπανθήσασα, ὑπεχώρει τώρα βραδέως, ἀλλὰ σταθερῶς πρὸς τοὺς ἐνδοτάτους μυχοὺς τῆς φύσεως· ἡ δ' ἐπὶ τῆς ὄψεως αὐτῆς ἐναπομένουσα λαμπρότης δὲν ἦτον εἰ μὴ τὸ τελευταῖον, τὸ ὕστατον μειδίαμα ἐπὶ τῶν χειλέων τοῦ θανατιῶντος.

Ὁ παπποῦς, ἀφ' οὗ ἐφ' ἱκανὴν ὥραν ἐνησχολήθη μὲ τὸ θέαμα τοῦτο σιωπηλὸς καὶ ἀφηρημένος ἐστήριξε τὸ βλέμμα ἐπὶ ἑνὸς τῶν ἀπωτέρων κωνοειδῶν χωμάτων εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁρίζοντος καὶ δείξας διὰ τοῦ δακτύλου:

— Τὴν βλέπεις, ψυχή μου, εἶπεν ἐκείνην τὴν *τούμβα;*

— Ποιάν, παπποῦ;

— Νὰ ἐκείνην τὴν ἀψηλότερη ἀπὸ ὅλαις ταῖς ἄλλαις, ποῦ φαίνεται, ἐκεῖ ποῦ τελειώνει τῆς γῆς τὸ πρόσωπο.

— Τὴν βλέπω· ἐγγίζει τὸν οὐρανὸ μὲ τὴν κορφή της, παπποῦ.

— *Αἴ χάχ!* Εἶπεν ὁ παπποῦς, εὐχαριστημένος ἐκ τῆς ἀπαντήσεως. Ὁ οὐρανὸς ἀκουμβᾷ 'πάνου της. Δὲν ἀκουμβᾷ;

— Ναί, παπποῦ! Ἡ γῆς τελειώνει αὐτοῦ πέρα καὶ ἀρχίζει ὁ οὐρανός.

— Αἴ χάχ! ἀνεφώνησεν ὁ γέρων ἔτι μᾶλλον εὐχαριστημένος. Εἶτα προσηλώσας ἐπ' ἐμοῦ ὑπερήφανον βλέμμα· — Ὡς ἐκεῖ πέρα, εἶπε, μ' ἐβάσταξε νὰ ταξιδέψω!

Καὶ ἐπρόφερε τὰς λέξεις μὲ ὕφος τόσον ἐναβρυντικόν, ὥστε δὲν ἠννόησα εὐθὺς ἐὰν τοῦ παπποῦ τοῦ ἐβάσταξε νὰ ταξιδεύσῃ μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, ἢ μέχρι τῆς *τούμβας*, ἐφ' ἧς ἐφαίνετο ὁ οὐρανὸς στηριζόμενος.

Ὁ παπποῦς ἐξηκολούθησεν.

— Ἡ *τούμβα* φαίνεται ἀπὸ τὸ παράθυρό μας· ἀπὸ μικρὸ παιδὶ τὴν ἔβλεπα καὶ τὸ εἶχα ἕνα *μεράκι* — μιὰ μεγάλη ἐπιθυμία — νὰ ἤτανε βολετὸ νὰ 'πήγαινα ἐκεῖ κάτω, ν' ἀναίβω στὴν κορφὴ τῆς *τούμβας*, νὰ 'μβῶ εἰς τὰ οὐράνια. Μὰ ἔλα ποῦ ἤμουνα κορίτσι! Πῶς νὰ 'βγῶ μέσα στοὺς δρόμους;

Digitized by Google

Σὰν μ' ἔκοψεν ὁ κύρης μου τὰ μαλλιὰ καὶ μ' ἔβαλε καβάδι, καὶ μ' ἔκαμεν, ἔτσι διὰ μιᾶς ἀγόρι — ἐκεῖνοι ἐψαλίδιζαν χαρτιὰ καὶ ἔπλεκαν τοῦ γάμου τὰ στεφάνια, ἐγώ, μιὰ κλωθογυρνῶ τὴν ἄκρην ἄκρη, καὶ βγαίνω στὴν αὐλή. Τὸ ταξεῖδι εἶχα 'στὸν νοῦ μου, καὶ μόνο τὸ ταξεῖδι.

Μετά τινα σιωπήν, καθ' ἣν ὁ παπποῦς ἐφαίνετο συγκεντρῶν τὰς ἀναμνήσεις του:

—Ἔξω ἀπὸ τ' ὀρνιθαριό, εἶπεν, ἦτον ἕνα ξύλο 'στημένο, μὲ κἄτι ξυλάκια σταυρωτὰ 'πάνω 'σ αὐτὸ καρφωμένα, γιὰ νὰ πατοῦν ἡ ὄρνιθες ν' ἀναιβαίνουν σταὶς φωλιαῖς των. Τὸ εἶχα ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς 'στὸ 'μάτι. Θὰ τ' ἀκουμβήσω στὸ γυαλὶ τοῦ οὐρανοῦ, ἔλεγα μὲ τὸν νοῦ μου, σὰν σκάλα, θ' ἀναίβω, θὰ τρυπήσω μιὰ τρύπα—θὰμβῶ μέσα. Ἔτσι, ψυχή μου, σοῦ παίρνω τὸ ξύλο στὸν ὦμο, καί, σὰν μὲ διοῦν, ἂς μὲ γράψουν!

Ἐβγαίνω ἀπὸ τὴν αὐλή, στρίβω δεξιὰ καί—δρόμο! Ὁ κόσμος ποῦ μ' ἔβλεπε, ποῦ νὰ μὲ γνωρίσῃ πῶς ἤμουν ἡ Γεωργιὰ ἡ θυγατέρα τοῦ Σύρμα! Ἦταν σὰν νὰ ἦρθα πρώτη φορὰ στὸν κόσμο.

Ὡς καὶ ἡ Χρουσῆ, ἡ γιαγιά σου, ποῦ μὲ εἶδεν ἔτσι μὲ τὸ καβάδι, μ' ἔβαλε 'μπροστὰ μὲ ταὶς πέτραις. Ὄχι τάχα πῶς μ' ἐγνώρισεν· μὰ ἔτσι τὰ κατάτρεχεν ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς τ' ἀγόρια. Ἐγὼ — δρόμο. Ἀπὸ τέτοιο ταξεῖδι, ποιὸς 'μπορεῖ νὰ 'μ ἐμποδίσῃ; Ἐβγαίνω στοὺς κήπους· 'μβαίνω στὰ χωράφια· περνῶ τὸν ποταμό· τὰ 'μάτια καρφωμένα στὴν *τούμβα*, καὶ—δρόμο. Πάγω ἕνα μίλι, 'πάγω δύο. Μὰ — τί θαρρεῖς, ψυχή μου; Ἡ *τούμβα*, ὅσο προχωρῶ, τραβιέται μακρότερα! Ὁ οὐρανός, ὅσο κοντεύω, σηκώνετ' ἀψηλότερα! Ἄ! αὐτό, ψυχή μου, 'μ ἔκοψε τὰ γόνατα! Κουρασμένος ἤμουν ἀπὸ πολὺ προτήτερα, μὰ δὲν 'μ ἀποφάνηκε, παρὰ σὰν εἶδα πῶς ἡ ἄκρα τοῦ οὐρανοῦ ἐπήγαινεν ὅλον ἓν μακρύτερ' ἀπὸ τὴν *τούμβαν*, ποῦ ἐλογάριαζα νὰ τὸν εὕρω. Τότε μοῦ ἐκόπηκε τὸ *χαβέσι*, καὶ ἔννοιωσα, πῶς εἶμαι κουρασμένος, πῶς πεινῶ, πῶς τὸ ξύλο ποῦ σηκόνω βαραίνει σὰν μολύβι, πῶς ἄρχησε νὰ βραδυάζῃ καὶ — τί τὰ θέλεις, ψυχή μου; — τότες ἐγύρισα 'πίσω κι' ἀφῆκα τὸ ταξεῖδι ἀτελείωτο!

Γιατί, διές, ἐπρόσθεσεν εἶτ' ἀμέσως ὁ γέρων, ἐσυλλογίσθηκα κοντὰ εἰς τ' ἄλλα καὶ τὸν κύρη μου. Αὐτὸς — Θεὸς σχωρέσ' τονε — δὲν ἔμοιαζε τὴν γιαγιά σου, τὴν Χατζίδενα.

—Πῶς, παπποῦ;

—Χμ! εἶπεν ἐκεῖνος, ἐκφραστικῶς μειδιάσας. Ἡ γιαγιά σου, ψυχή μου, μπουμπουνίζει, μὰ δὲν βρέχει. Ὁ κύρης μου ἔβρεχε, μὰ δὲν ἐμπουμπούνιζε! Γι' αὐτό, ψυχή μου, ἐγύρισα 'πίσω. — Ἦταν *τὸ μόνο ταξεῖδι τῆς ζωῆς μου*, ἐπρόσθεσεν εἶτα σύννους ὁ γέρων, μά—ἔμειν' ἀτελείωτο.

— Καὶ τὰ πράγματα, ποῦ εἶδες παπποῦ, καὶ ξεύρεις; —ἠρώτησα ἐγὼ τότε ἐν μεγίστῃ ἀπορίᾳ — Στὴν χώρα ποῦ ψήν' ὁ ἥλιος τὸ ψωμὶ ἐκεῖ κοντὰ ποῦ ζοῦν οἱ Σκυλοκέφαλοι, πότε ἐπῆγες, παπποῦ;

—Ὦ! εἶπεν ἐκεῖνος τότε. Αὐτοῦ, ψυχή μου, δὲν ἐπῆγα· μὲ τ' ἀφηγήθηκε ἡ γιαγιά μου, ὅταν μ' ἐμάθαινε νὰ πλέκω.

—Καὶ στῆς θάλασσας τὸν ἀφαλό, παπποῦ, ποῦ βγαίνει ἡ Φώκια καὶ πιάνει τὰ καράβια, καὶ τὰ 'ρωτᾷ γιὰ τὸν Ἀλέξανδρο τὸν βασιλέα; Κ' ἐκεῖ δὲν ἐπῆγες;

—Ὄχι, ψυχή μου! Κι' αὐτὸ μὲ τ' ἀφηγήθηκ' ἡ γιαγιά μου.

—Καὶ στὸ σπήλαιο, παπποῦ, ποῦ εἶν' ἡ Μάγισσα, ποῦ μαρμαρώνει τοὺς ἀνθρώπους, κ' ἐκεῖ δὲν ἐπῆγες;

—Ὄχι, ψυχή μου! Ἡ γιαγιά μου, μὲ τ' ἀφηγήθηκε, ἡ γιαγιά μου.

Ἀπερίγραπτος εἶνε ἡ αὔξουσα ἔντασις τῆς ἀπογοητεύσεώς μου ἀνὰ πᾶσαν αὐτοῦ ἀπόκρισιν. Ὅλη λοιπὸν ἡ μεγάλη ἐκείνη ἰδέα μου περὶ τῶν ταξειδίων τοῦ παπποῦ, ὅλη μου ἡ πρὸς αὐτὸν ὑπόληψις κ' ἐμπιστοσύνη διὰ τὴν κοσμογνωσίαν καὶ πολυπειρίαν του περιωρίζετο ἔξαφνα εἰς τὰς διηγήσεις, δηλαδὴ τὰ παραμύθια, τὰ ὁποῖα ἤκουσεν ἀπὸ τὴν μάμμην του, καθ' ὃν χρόνον εἶχε τὴν ἀφέλειαν νὰ πιστεύῃ ὁ πτωχὸς καὶ τὸ ὅτι ἦτο θηλυκοῦ καὶ οὐχὶ ἀρσενικοῦ γένους! Ἀπελπισία καὶ ἀγανάκτησις κατεῖχε τὴν καρδίαν μου.

—Καὶ ταὶς βασιλοπούλαις, παπποῦ, καὶ αὐταὶς λοιπὸν δὲν ταὶς εἶδες μὲ τὰ 'μάτιά σου; καὶ δὲν ἔφαγες καὶ δὲν ἐκουβέντιασες μαζί των;

—Ποιαὶς βασιλοπούλαις, ψυχή μου;

—Νά! αὐταὶς ποῦ ἐρωτεύονται μὲ τὰ ραφτόπουλα, καὶ ἀρρωστοῦν ἀπὸ τὴν ἀγάπη, καὶ στέλνουν τὸν πατέρα τους, τὸν βασιλέα μὲ τὴν κορώνα, νὰ πάγῃ νὰ παρακαλέσῃ τὸν γαμβρό; Δὲν θυμᾶσαι, ποῦ μὲ τὤλεγες; Δὲν θυμᾶσαι τὴν Χρυσόμαλη Νεράϊδα καὶ τὰ λευκονδυμένα νεραϊδόπουλα, ποῦ τραγουδοῦν, παπποῦ, καὶ γελοῦν καὶ χορατεύουν, καὶ ῥάφτουν τὰ νυφιάτικα, χωρὶς ῥαφὴ καὶ ῥάμμα;

—Ἄχ! ψυχή μου! Εἶπεν ὁ γέρων τότε λυπημένος. Αὐτὸ τὸ ἄκουσα ἀπὸ τὴν γιαγιά μου, ὅταν μ' ἐμάθαινε νὰ κεντῶ καὶ νὰ ῥάφτω! Μὰ θαρρῶ, ψυχή μου, πῶς μήτ' ἐκείνη δὲν τὸ εἶδε μὲ τὰ 'μάτια της!

Τοῦτο διέλυσε καὶ τὴν ἐλαχίστην μου πλάνην!... Εἰς τὸ χαρέμιον τῆς Βαλιδὲ-Σουλτάνας, ὄπισθεν τοῦ στρογγύλου ἑρμαρίου ἐν τῷ τοίχῳ, δὲν μ' ἐπερίμενε λοιπὸν ἡ βασιλοπούλα! Καὶ δὲν ἦτον αὐτὴ ποῦ μ' ἔδιδε τὰ μοσχομυρισμένα ἐκεῖνα γλυκίσματα, ἀλλὰ τίς οἶδε τί πιναρός, ῥικνοπρόσωπος, πλατύστομος γέρο-Ἀράπης! Εἶχον δίκαιον οἱ συμμαθηταί μου!

Ἀλλὰ λοιπὸν αἱ κακουχίαι καὶ τὰ βάσανα, ὅσα ὑπέστην, καὶ ὅσα ἔμελλον νὰ ὑποστῶ, μὲ τὴν

Digitized by Google

γλυκεῖαν ἐλπίδα, νὰ ἐπιστρέψω ποτὲ εἰς τὰ χωρίον μὲ μίαν βασιλοποῦλαν εἰς τὸ πλευρόν μου, ἐπήγαινεν εἰς τὰ χαμένα; ἐπῆγαν διὰ τίποτε; Καλά, παπποῦ! Ἂν μὲ διῇς καὶ σὺ ποτε νὰ ξαναπιάσω βελόνι, πές πῶς εἶμαι θηλυκὸς καὶ δὲν τὸ ’ξεύρω!

Καὶ τὸν ἐνδιάθετον τοῦτον λόγον ἡτοιμαζόμην νὰ προφέρω, ἐλέγχων συγχρόνως τὸν παπποῦν, διότι ἔγεινεν αἰτία νὰ ὑπάγω εἰς τὴν Πόλιν νὰ κακουχηθῶ ἐπὶ ματαίῳ. Ἀλλ’ ὅτε, ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμούς, εἶδον τὸν παπποῦν μὲ τὸ ὀνειροπολοῦν αὐτοῦ βλέμμα διαρκῶς προσηλωμένον μακρὰν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ κωνοειδοῦς ἐκείνου χώματος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἤλπισέ ποτε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ οὐράνια, δὲν ἠξεύρω ποία μυστηριώδης δύναμις ἐδέσμευσε τὴν φωνὴν ἐπὶ τῆς γλώσσης μου.

Ὁ ἥλιος εἶχε κατέλθει πολὺ χαμηλότερα πρὸς τὴν δύσιν. Πᾶσα ὕπαρξις, πᾶσα ἐκδήλωσις ζωῆς ἀπεσύρετο σιγαλὰ καὶ βραδέως πρὸς τὰ ἐνδοτέρω τῆς πόλεως.

Ἡ ἔκφρασις τῆς χωριογραφίας μοὶ ἐφάνη τώρα μελαγχολικωτέρα, θλιβερωτέρα. Ἡ καρδία μου ἐταράχθη ἐκ νέου. Μεταξὺ τῆς φυσιογνωμίας τῆς σκηνῆς καὶ τῆς ἐκφράσεως τοῦ ὠχροῦ καὶ μαραμένου τοῦ παπποῦ προσώπου, ὅπως ἐφωτίζετο ὑπὸ τῶν τελευταίων τοῦ ἡλίου ἀκτίνων, ὑπῆρχε τόση ὁμοιότης τόση στενὴ συγγένεια! . . .

Ὁ καϋμένος ὁ παπποῦς! ἐσκέφθην πρὸς ἐμαυτόν, ἐπάλευσε κ’ ἐνίκησε τὸν ἄγγελον χωρὶς τῆς βοηθείας μου, ἀλλὰ ἐξαντλήθη καὶ ἀδυνάτησε τόσο πολύ, ποῦ, ἂν ξανακυλήσῃ ἔτσι καθὼς εἶνε κανεὶς δὲν τὸν γλυτώνει.

—Ἄρχισε νὰ κάμνῃ κρύο, ψυχή μου—Εἶπεν ὁ γέρων ἐξαφνα—Ἔλα νὰ πᾶμε.

Τῷ ἔτεινα σιωπηλῶς τὴν χεῖρα καὶ ὑποστηρίζων αὐτὸν ὅσον ἠδυνάμην, τὸν συνώδευσα εἰς τὴν οἰκίαν του.

Τὴν νύκτα ἐκείνην ἔκαμε τῷ ὄντι πολὺ ψῦχος. Τῇ δὲ πρωΐᾳ τῆς ἐπιούσης παχεῖα πάχνη ἔκειτο λευκάζουσα ἐπὶ τῶν μεμαραμένων φύλλων τῶν καλυπτόντων τὸ ἔδαφος τοῦ κήπου μας. Μόλις ἀφυπνίσθην καὶ ἔδραμον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ αγαπητοῦ μου παππου. Ἀλλ’ ὁποία διαφορὰ ἀπὸ τῆς χθὲς μέχρι σήμερον! Πλῆθος συγγενῶν καὶ οἰκείων συνωστίζοντο σοβαροὶ καὶ ἄφωνοι εἰς τὴν αὐλήν, εἰς τὸ κατώγειον εἰς τὴν *σάλαν* τῆς γιαγιᾶς, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ἔκειτο μακρὺς μακρὺς ὁ παπποῦς—Ἐφαίνετο πῶς δὲν ἐξύπνησεν ἀκόμη.

Βαθεῖα εἰρήνη ἐβασίλευεν ἐπὶ τῆς μορφῆς του. Μία ὑπερκόσμιος αἴγλη, ἐν εἴδει μειδιάματος βαθμηδὸν ἀποσβεννυμένου ἔπαιζε μὲ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου του.

Ἡ γιαγιὰ μὲ τὰς χεῖρας θηλυκωμένας περὶ τὰ γόνατά της, μὲ τὸ ἀπελπισμένον της βλέμμα ἀπλανές, ἐπὶ τῆς ὄψεως τοῦ παπποῦ, ἐκάθητο ὠχρά, βωβή, ἀκίνητος ὡς ἀπολιθωμένη παρὰ τὸ πλευρόν του. Ἡ ταλαίπωρος! Τί δὲν θὰ ἔδιδεν ὅπως τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τοῦτο τὸ ταξείδιον! Διότι τὸ μειδίαμα τοῦ παπποῦ ἦτον ἡ λάμψις, ἣν ἔσυρεν ὀπίσω της ἡ πρὸς οὐρανὸν ἀποδημοῦσα ψυχή του.

Διότι ὁ καϋμένος ὁ παπποῦς συνεπλήρωνε ἀληθῶς τώρα *τὸ μόνον τῆς ζωῆς του ταξείδιον!*

Γ. Μ. Βιζυηνος

ΟΙ ΕΝ ΤΑΝΑΓΡΑι ΑΡΧΑΙΟΙ ΤΑΦΟΙ

Ὁποῖα καὶ ὁπόσα ἀρχαιολογικὰ κειμήλια ἐγκρύπτει σχεδὸν ὅλη ἡ χώρα ἡμῶν, εἶνε πασίγνωστον. Ἐπίσης ὅμως εἶνε γνωστὸν ὅτι τὰ ἀνακαλυπτόμενα καλλιτεχνικὰ ἔργα πάντοτε εἰσὶ λίαν ἐπιζήτητα ὑπὸ τῶν διαφόρων φιλαρχαίων ἢ καὶ ἀρχαιοσυλλεκτῶν. Οὗτοι, κατερχόμενοι ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐκμεταλλευόμενοι τὴν ἀμάθειαν ἡμῶν, ἔστιν ὅτε καὶ τὸ φιλοχρήματον, ἀπέρχονται, ἀποκομίζοντες σπουδαιοτάτας ἀρχαιολογικὰς συλλογάς. Αἱ συλλογαὶ αὗται ἀπαρτίζονται ἀπὸ διαφόρων εἰδῶν εὑρήματα, νομίσματα, ἐνεπιγράφους πλάκας, ἀγάλματα, καὶ ἰδίως ἀγαλματίδια ἐξ ὀπτῆς γῆς. Τοιαύτη ἦτο καὶ ἡ τελευταίως ἐκποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ κυρίου Σαβούρωφ συλλογή.

Τὰ ἐξ ὀπτῆς γῆς ἀγαλματίδια ἢ εἰδώλια, τὰ κατ’ ἐξοχὴν ἤδη ἐπιζητούμενα ἐν Εὐρώπῃ, ἀνευρίσκονται μὲν καὶ ἀλλαχοῦ, ἀλλ’ ἰδίως ἄπειρον πλοῦτον τοιούτων ἐνέχουσιν αἱ νεκροπόλεις τῆς βοιωτικῆς πόλεως Τανάγρας, νῦν Σκαματάρι. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἀπὸ ἐτῶν διεξάγεται φοβερὰ ἀρχαιοκαπηλία· οἱ κάτοικοι αὐτοῦ μετεβλήθησαν ὅλοι εἰς ἀρχαιοσυλλέκτας, ἢ μᾶλλον τυμβωρύχους· διότι οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς των ἀνακαλυπτόμενοι τάφοι ἀνασκάπτονται λάθρα καὶ ἐν παραβύστῳ, τὰ δὲ ἐν αὐτοῖς εὑρισκόμενα ἀγαλματίδια, πωλούμενα κατόπιν εἰς διαφόρους, μεταβιβάζονται εἰς τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος. Ἀγνοῶ τί γίνεται ἤδη, καὶ ἂν ἐπὶ τέλους ἡ ἀσύστολος καταπάτησις τοῦ περὶ ἀρχαιοτήτων Νόμου ἐξήγειρε τὴν ἐπίβλεψιν τὴν πραγματικὴν τῶν ἁρμοδίων. Ὅτι ὅμως πρὸ ὀλίγου χρόνου ἡ τοιαύτη ἱεροσυλία ὑφίστατο ἐκεῖ, ἀφίνω νὰ κρίνῃ περὶ τούτου ὁ ἀναγνώστης ἐκ τῆς ἑπομένης ἀφηγήσεως. Ἡ ἀφήγησις αὕτη ἐγράφη ὑπὸ τοῦ κυρίου B. Haussoullier, πρώην μαθητοῦ τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Σχολῆς, νῦν δὲ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Βορδιγάλλοις Πανεπιστημίου. Ἐδημοσιεύθη δὲ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ τρέχοντος ἔτους ἐν τῇ *Ἀρχιτεκτονικῇ Ἐπιθεωρήσει* τῶν Παρισίων. Ἡ δημοσίευσις αὐτῆς ὤφειλε, πιστεύω, νὰ ἐπισύρῃ τὴν προσοχὴν ἄλλων ἁρμοδιωτέρων ἐμοῦ· ἀλλὰ τούτου μὴ γενομένου, νομίζω ὅτι δὲν ἡμάρτησα, ἂν ἐγὼ ὁ μὴ ταχθεὶς εἰς τὰ τοιαῦτα ἀνέλαβον νὰ ποιήσω λόγον περὶ αὐτῆς. Ἡ ἀφήγησις ἔχει οὕτω·

Digitized by Google

Τανάγρα.

« Ἡ πόλις τῆς Τανάγρας ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἦτο καλὴ καὶ εὔπορος. Ἐὰν πιστεύσῃ τις τὸν Δικαίαρχον, περιηγητὴν τοῦ τέλους τοῦ τετάρτου πρὸ Χριστοῦ αἰῶνος, οἱ Ταναγραῖοι ἦσαν οἱ φιλοξενώτεροι τῶν ἀνθρώπων, ἢ τουλάχιστον τῶν Βοιωτῶν. Ἐκτὸς τούτου καὶ ἀγαθοὶ καλλιεργηταί, τῶν ὁποίων αἱ ἄμπελοι ἦσαν περιώνυμοι. Οἱ σύγχρονοι Ταναγραῖοι, ἤτοι οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Σκιμματάρι, κειμένου εἰς πέντε χιλιομέτρων ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας πόλεως, εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄποροι, ἂν μὴ ἐντελῶς πένητες, ὁ δὲ οἰνός των μέτριος. Ἐν τούτοις εἰσὶν ὡς οἱ πρόγονοί των ἐπίσης φιλόξενοι, ἰδίως ἂν τοῖς ἐμπνεύσῃ τις τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ ἀποκτήσῃ τὴν οἰκειότητά των, ἣν δυσκόλως κατ' ἀρχὰς ἐπιτυγχάνει παρὰ τοῖς χωρικοῖς τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ πολὺν χρόνον κατῴκησα τὸ πενιχρὸν αὐτὸ χωρίον, ἐπανῆλθον δὲ καὶ πολλάκις, καὶ ἴσως ἡμέραν τινὰ εὕρω τὴν εὐκαιρίαν νὰ περιγράψω τὰ ἰδιαίτερα ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν κατοίκων αὐτοῦ, τὰς προλήψεις των, καὶ τὰ ἰαματικά των μέσα.

Δὲν ὑπάρχει Σκιμαριώτης μὴ ὢν ἀρχαιολόγος, δὲν ὑπάρχει εἷς ὁ μὴ ἀνορύξας ἕνα ἢ πλειοτέρους τάφους, καὶ μὴ εὑρὼν τινὰς τῶν Ταναγραίων κορῶν, τὰς ὁποίας τόσον θαυμάζομεν σήμερον. Ἀκριβῶς ὅλαι αἱ νεκροπόλεις τῆς ἀρχαίας Τανάγρας κεῖνται ἐπὶ τῆς περιφερείας των· τοὺς δὲ τάφους αὐτῶν θεωροῦσι κτῆμά των, περιουσίαν των, συχνάκις δὲ ἀμύνονται ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἐνόπλως κατὰ τῶν κατοίκων τοῦ γειτονικοῦ των χωρίου Βράτσι, τοὺς ὁποίους ἐξαιρετικῶς ἐχθαίρουσιν. Ἡ Κυβέρνησις ἀναμφισβητήτως ἀπαγορεύει τὰς ἐν κρυπτῷ ἀνασκαφάς, διατηροῦσα πρὸς τοῦτο καὶ φρουρὰν ἐκ τριῶν ἢ πέντε ἀνδρῶν διαμένουσαν εἴτε εἰς Σκιματάρι, εἴτε εἰς Λιατάνι, εἴτε καὶ εἰς Βράτσι, τὰ τρία ταῦτα χωρία τὰ ἔχοντα τὴν κυριότητα τοῦ ἐδάφους τῶν Ταναγραίων νεκροπόλεων· ἐπὶ πλέον ὁ φύλαξ τοῦ ἐν Σκιματάρι Μουσείου εἶνε διατεταγμένος ὅπως νυχθημερὸν ἐπαγρυπνῇ. Ἀλλ' εἶνε αἱ προφυλάξεις αὗται ἀρκοῦσαι; ἡ φρουρὰ περιπολεῖ, μάλιστα ποιεῖ καὶ χρῆσιν τῶν ὅπλων, ἀφοῦ τινὰ ἔτη πρὸ τῆς ἀφίξεώς μου οἱ στρατιῶται ἐπυροβόλησαν χωρικόν τινα καταγινόμενον εἰς ἀνασκαφὰς καὶ τὸν ἐφόνευσαν· ἀλλ' ἡ φρουρὰ δὲν εἶνε πάντοτε παροῦσα· ὁ δὲ ἀρχαιοφύλαξ χωρικὸς Σκιμαριώτης, ὅσον ζῆλον καὶ ἂν ἐπιδεικνύῃ, ἔχει τὰς ἀσχολίας του, καὶ ἐπὶ τέλους ἀναγκάζεται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ μεταβαίνῃ μέχρι Χαλκίδος καὶ Θηβῶν. Καθ' ὃν χρόνον διέτριβον ἐγὼ αὐτόθι, ὁ φύλαξ ἦτο ἀπὼν ἀναχωρήσας διὰ τὸν ἐπὶ τῶν ὁρίων μετὰ τῶν Τούρκων πόλεμον, ἀντικαθίστα δ' αὐτὸν ὁ ἀδελφός του, ὅστις, νέηλυς εἰς τὸ ἐπάγγελμα, πολλάκις ἐτιμωρήθη διὰ τὸν ὑπέρμετρον ζῆλόν του. Νύκτα τινὰ τοῦ ἐκλάπη τὸ ὑννίον του, ἄλλοτε δὲ πάλιν ἡ δίκελλά του. — Αἱ ἐν κρυπτῷ λοιπὸν ἀνασκαφαὶ πάντοτε συμβαίνουσιν αὐτόθι, ἰδοὺ δὲ πῶς ἐκτελοῦνται· (εἶνε μαρτυρία—καὶ δὲν δυσκολεύομαι νὰ τὸ ὁμολογήσω — συνενόχου). Κατ' ἀρχὰς δέον νὰ ὁρισθῇ ἐπακριβῶς ἡ τοποθεσία τοῦ τάφου. Καὶ εἴς τινα μὲν μέρη αὕτη ἐπιτυγχάνεται δι' ἁπλῆς ἀνασκαφῆς διὰ πτύου· — ἀλλὰ συνήθως οἱ χωρικοὶ μεταχειρίζονται πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν τάφων μακρὰν σιδηρᾶν αἰχμηρὰν ῥάβδον, μήκους ἑνὸς καὶ ἡμίσεος μέτρου, ἣν ἐμπήγουσιν εἰς τὸ ἔδαφος. Ἅμα ἡ ῥάβδος ἀπαντήσῃ ἀντίστασιν, ἐξάγουσιν αὐτήν, καὶ ἂν εἰς τὴν αἰχμὴν εἶνε προσκεκολλημένα τεμάχια τοῦ καλύπτοντος τοὺς τάφους πορώδους λίθου, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία — *τάφος εἶνε.* Ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἤχου τοῦ κτυπήματος τῶν πορωδῶν πλακῶν τοῦ τάφου ἐνδείκνυται οὗτος, μεθ' ὃ δὲν ὑπολείπεται πλέον ἢ νὰ ἐξευρεθῇ ἡ κατάλληλος στιγμὴ πρὸς ἀνασκαφήν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν πρὸς σύλησιν τοῦ τάφου.

Ὅτι αἱ ἀνασκαφαὶ αὗται φέρουσιν εἰς φῶς νέα ἀντικείμενα εἶνε ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας. Δυστυχῶς ὅμως εἰσὶν ἐπ' ἐλάχιστον διδακτικαί, καθὸ ἐνεργούμεναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἴτε κατὰ τὴν ἀνατολήν, εἴτε κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, εἴτε καὶ κατὰ τὴν νύκτα ἀκόμη, καὶ ὅσον τὸ δυνατὸν ταχέως. Εἶχον ὅμως τὴν εὐτυχίαν νὰ παρασταθῶ καὶ εἰς ἀνασκαφὰς τακτικάς, γινομένας ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, καὶ ἐν πάσῃ ἡσυχίᾳ καὶ ἀσφαλείᾳ.

Κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1879 ὁ ἐν Ἀθήναις ἐμπορευόμενος τὰς ἀρχαιότητας Ἀναστάσιος Ἕρνερης (;) ἔλαβε τὴν ἄδειαν παρὰ τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως νὰ ἀνασκάψῃ ἀγρὸν ἐν Τανάγρᾳ, τὸν ὁποῖον ἐπὶ τούτῳ ἠγόρασε, μὲ τὴν συμφωνίαν ὅπως μέρος τῶν εὑρημάτων ἀποδώσῃ εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρίαν τῶν Ἀθηνῶν. Ὅθεν μετὰ μεγάλης χαρᾶς ἔλαβον ἐκ νέου τὴν εἰς Σκιματάρι ἄγουσαν, ἡ δὲ πρώτη ἐπίσκεψίς μου ἦτο διὰ τὸν παρέχοντά μοι τοιαύτην λαμπρὰν εὐκαιρίαν διδασκαλίας, διὰ τὸν Ἕρνερην. Εὗρον δ' αὐτὸν κατοικοῦντα παρά τινι χωρικῷ φίλῳ του. Ὁ χωρικὸς οὗτος ἦτο *ὁ ἄνθρωπός του*, ὅπως λέγουσιν οἱ Ἕλληνες. Ὁ Ἕρνερης ἦτο ἀνάδοχος ἑνὸς τῶν τέκνων του, ἦτο ὁ κουμπάρος τῆς οἰκογενείας, καὶ τοῦτο εἶνε τίτλος ἐν Ἑλλάδι, τίτλος δίδων δικαίωμα εἰς σέβας καὶ ὑπόληψιν ἐκ μέρους τῆς οἰκογενείας. Εἶνε ὁ πραγματικὸς προστάτης τοῦ τέκνου, δὲν εἶνε ὁ κοινὸς ἀνάδοχος, τὸν ὁποῖον γνωρίζομεν, ἀλλὰ πρόσωπον ἐπὶ τοῦ ὁποίου πολὺ λογίζουσι καὶ βασίζονται. Αἱ ἰδέαι αὗται εἰσὶν ἔτι παραδόξως ἰσχυραὶ εἰς τὰ ἑλληνικὰ χωρία. Ἐντεῦθεν ἕκαστος ἐννοεῖ πόσον θαυμασίαν ἰδέαν εἶχε συλλάβει

Digitized by Google

ὁ ἔμπορος τῶν ἀρχαιοτήτων νὰ βαπτίσῃ ἕν τέκνον, καὶ νὰ δημιουργήσῃ διὰ τοῦ μέσου αὐτοῦ ἀντιπρόσωπον ἐν Τανάγρᾳ, ἐπιτετραμμένον ἐν τῇ χώρᾳ, τῇ μᾶλλον ὀνομαστῇ διὰ τὰ εἰδώλιά της, τὰς κόρας της, ὅστις θὰ τὸν ἐπληροφόρει καὶ διὰ τὰς εὐτυχεῖς ἀνακαλύψεις, καὶ διὰ τὰς παρουσιαζομένας καλὰς εὐκαιρίας, καὶ ὅστις θὰ τῷ ἐχρησίμευεν ἐν ἀνάγκῃ ὡς μεσάζων παρὰ τοῖς χωρικοῖς, οἵτινες στενοχωροῦνται νὰ φυλάττωσιν ἐπὶ πολὺν χρόνον τὰ εὑρήματά των, χωρὶς νὰ τὰ ἀνταλλάξωσιν ἀντὶ καλῶν νομισμάτων. Τὸν ἐπιτετραμμένον τοῦτον ἀναμφιβόλως ἐφιλοξένει ἐν Ἀθήναις, εἰς δὲ τὸ τέκνον του ἔδιδε μικρά τινα δῶρα. Τὴν 16 Δεκεμβρίου τοῦ 1879, ἡμέραν καθ' ἣν ἤρχισαν αἱ ἀνασκαφαί, ἐνθυμοῦμαι ὅτι τὸ δῶρον ἦτο ζεῦγος ὑποδημάτων.— Πόσον λυποῦμαι σήμερον, μὴ δυνηθεὶς νὰ διαμείνω ἐφ' ὅσον χρόνον διήρκεσαν αἱ ἐν Τανάγρᾳ ἀνασκαφαί! Ἀναπολῶ ἔτι ζωηρῶς καὶ ἐν ὅλαις ταῖς λεπτομερείαις τὰς ὀλίγας ἡμέρας, ἃς διῆλθον μετὰ τοῦ κυρίου Ἔρνερη. Ἑκάστην πρωΐαν ἀνεχωροῦμεν ἔφιπποι ἵνα μεταβῶμεν εἰς τὴν χώραν τῶν τάφων· ἦτο χειμών, καὶ εἰς τὴν μεγάλην ἐκείνην πεδιάδα τὸ ψῦχος ἦτο ἐπαισθητόν. Ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω πρωΐαν τινά, καθ' ἣν ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου ἐν διαυγεστάτῃ ἀτμοσφαίρᾳ, εἴδομεν ἐν ἀπόπτῳ ἀριστερόθεν τὸν κῶνον τῆς Δίρφιδος τῆς Εὐβοίας, δεξιόθεν δὲ καὶ ἀπώτερον τὰς κορυφὰς τοῦ Παρνασσοῦ χιονοσκεπάστους.

Κατὰ τὴν αὐτόθι διατριβήν μου παρέστην εἰς τὴν ἀνακάλυψιν πληθύος εἰδωλίων ἐξ ὀπτῆς γῆς. Ἂς εἴπω δ' ἐν πρώτοις, ὅτι τὰ ἀγαλματίδια, τὰ ἀγγεῖα, αἱ λυχνίαι, πᾶν ὅ,τι ἀποτελεῖ τὴν νεκρικὴν διακόσμησιν, δὲν εὑρίσκονται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν τάφων· συχνάκις τὰ ἀντικείμενα ταῦτα εἰσὶ τοποθετημένα παρὰ τὰ χείλη τῶν τάφων. Οὗτοι δ' εἰσὶν ἐκ πλακῶν τοῦ ἐν Τανάγρᾳ ἐν ἀφθονίᾳ ὑπάρχοντος πορώδους λίθου. Εὑρίσκονται δὲ ἅμα ἀνεγερθῶσιν αἱ πλάκες αἱ σκεπάζουσαι τὸν τάφον, ἑπομένως δὲν κεῖνται πλησίον τοῦ νεκροῦ· εἶνε μὲν ἐν τῷ τάφῳ, ὄχι ὅμως καὶ παρὰ τὴν χεῖρα τοῦ θανόντος. Τοῦτο ἔχει τὴν σημασίαν του. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ τάφου τὰ ἐξ ὀπτῆς γῆς ἀντικείμενα εὑρίσκονται ἐνίοτε παρὰ τὴν κεφαλήν, ἐνίοτε εἰς τὰ πλάγια τοῦ νεκροῦ. Τὸ μόνον ἀντικείμενον, ὅπερ φαίνεται ὅτι διαρκῶς ἐτίθετο εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, εἶνε κοινὸν ἀγγεῖον ἐξ ὀπτῆς γῆς, ὅπερ οὐδέποτε εἶνε ἐζωγραφισμένον, ἔχει δὲ τὸ σχῆμα οἰνοχόης. Τοῦτο εὑρίσκεται παρὰ τοὺς πόδας τοῦ νεκροῦ ἐν τῇ γωνίᾳ τοῦ τάφου. Ἐνεῖχε δὲ τὴν προμήθειαν τοῦ ὕδατος τοῦ νεκροῦ. Τοιαῦτα ἀγγεῖα ἐν μεγάλῳ ἀριθμῷ εὑρίσκονται ἐν τοῖς μικροῖς Μουσείοις τοῦ Σκιματάρι καὶ ἐν τοῖς οἴκοις τῶν χωρικῶν, οἵτινες μετὰ μεγάλης προφυλάξεως τὰ μεταφέρουσιν εἰς τοὺς οἴκους των, ὁσάκις εὑρεθῶσι σῶα. Τὸ ὕδωρ ἐν αὐτοῖς, λέγουσι, διατηρεῖται δροσερώτατον. Τὰ εἰδώλια σπανίως εὑρίσκονται ἀκέραια· διότι, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ῥιπτόμενα ἐν τῷ τάφῳ ὑπὸ τῶν συνοδευόντων τὸν νεκρὸν εἰς τὴν τελευταίαν κατοικίαν του ἐθραύοντο, ἐνίοτε ὁ νεκρὸς ἐσκεπάζετο καὶ διὰ χώματος. Πρὸς τούτοις καὶ αἱ πορώδεις πλάκες, αἱ χρησιμεύουσαι ὡς σκέπασμα τοῦ τάφου, μὴ οὖσαι ἀκριβῶς συνηρμολογημέναι, ἄφινον χῶμα περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον ὑγρὸν νὰ διέρχηται ἐν τῷ τάφῳ, ὅπερ κατέστρεφε τὰ ἀγαλματίδια. Ἐν τούτοις ὑπάρχουσιν εἰς τὰς ἐκτεταμένας ταύτας νεκροπόλεις τμήματα ξηρότερα τὰ μὲν τῶν δέ, οἱ δὲ χωρικοὶ θαυμασίως γινώσκουσιν εἰς ποῖα μέρη δύνανται νὰ ἐπιτύχωσι τὴν εὕρεσιν εἰδωλίων ἀκεραίων. Ὁ Ἔρνερης μὲ εἶχεν εἰδοποιήσει, ὅτι θὰ ἀνέσκαπτεν εἰς μέρος ὑγρόν· καὶ ἀληθῶς ὀλίγα ἀγαλματίδια ἐξήχθησαν ἀκέραια. Εἷς τῶν ἐργατῶν του ἦτο ἐπιφορτισμένος νὰ ἀφαιρῇ τὸ πρῶτον στρῶμα τοῦ χώματος, τὸ σκεπάζον τὰ ἀντικείμενα, ἅμα δ' ἐπεραίνετο ἡ ἐργασία αὕτη, μόνος κατήρχετο ἐν τῷ τάφῳ, καὶ ἤρχιζε τὴν ἐργασίαν κρατῶν ἀνὰ χεῖρας μαχαιρίδιον. Ἐὰν τὰ ἀντικείμενα ἦσαν λίαν εὔθραυστα ἢ σμικρά, μετεχειρίζετο τεμάχιον ξύλου αἰχμηρόν, ἐκ φωσφόρου ἐν ἀνάγκῃ, καὶ δι' αὐτοῦ ἀπέξεεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ ἐπὶ τοῦ πολυτίμου συντρίμματος χῶμα καὶ κατώρθωνε νὰ τὰ καθαρίσῃ καὶ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν προτέραν των κατάστασιν. Οὕτως ἔπραξε δι' ἑπτὰ ἀγαλματίδια *Ἐρώτων*, ἅτινα ἀνεκάλυψεν ἐντὸς τοῦ αὐτοῦ τάφου, καὶ τῶν ὁποίων ἰδέαν ἀκριβῆ παρέχουσιν οἱ ἐν τῷ Λούβρῳ ὑπάρχοντες Ἔρωτες. Οἱ μικροὶ αὐτοὶ Ἔρωτες ἦσαν εἰς τεμάχια. Πτέρυγες ἐλαφρῶς χρωματισμέναι, βραχίονες κεκοσμημένοι διὰ χρυσῶν βραχιολίων, τὸ πᾶν συνήχθη μετὰ πολλῆς προσοχῆς, καὶ περιετυλίχθη ἐντὸς σιγαροχάρτου. «Ὅλα αὐτὰ συγκολλῶνται», μοὶ ἔλεγεν ὁ Ἔρνερης, συνοδεύων τοὺς λόγους διὰ μειδιάματος ἐκφραστικοῦ. Ἐγὼ δὲ προσθέτω, διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν μὴ γλαφυρὰν ἔκφρασιν τοῦ ἐμπόρου τῶν ἀρχαιοτήτων, ὅτι *ὅλα αὐτὰ χρωματίζονται ἐκ νέου.*

Ἰδοὺ λοιπὸν τὰ ἐξ ὀπτῆς γῆς ἀγαλματίδια, τὰ ὁποῖα μετὰ τὴν ἐπάνοδόν των εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, διαφιλονεικοῦσι τὰ μουσεῖα τῆς Εὐρώπης καὶ οἱ ἐρασταὶ τῶν συλλογῶν. Ἐξέρχονται τῶν τάφων, ἔνθα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶχον ῥιφθῆ, διότι δὲν εἶχον πλασθῆ διὰ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἦσαν προωρισμένα διὰ τοὺς νεκρούς. Εἰς ποίας πεποιθήσεις ἆρά γε ὑπήκουον οἱ καταθέτοντες ἢ ῥίπτοντες ταῦτα μετὰ τῶν ἀγγείων, τῶν λυχνιῶν, καὶ τῶν νομισμάτων ἐν τῷ τάφῳ; Χωρὶς νὰ ἔχω τὴν ἀξίωσιν νὰ λύσω τὸ σπουδαῖον αὐτὸ ζήτημα, ὅπερ διαιρεῖ τοὺς μᾶλλον περιωνύμους τῶν ἀρχαιολόγων, θὰ παρενείρω τινὰς

Digitized by Google

παρατηρήσεις, αἵτινες θὰ ὦσι τὸ τέρμα τῆς μακρᾶς μου ταύτης ἀφηγήσεως.

Καὶ ἐν πρώτοις νομίζω, ὅτι πρὶν ἐρωτήσωμεν τοὺς καταθέτοντας αὐτὰ ἐν τοῖς τάφοις, καὶ ἰδίως πρὶν τοὺς ἐξαναγκάσωμεν νὰ ὁμιλήσωσι, πρέπει νὰ ἐρευνήσωμεν τοὺς κατεργαζομένους αὐτά, τοὺς δημιουργοὺς αὐτῶν, τοὺς δίδοντας τὴν ζωήν, τὸ μειδίαμα, τὴν χάριν, τοὺς τεχνίτας ἐκείνους, τοὺς ὁποίους τότε ἀπεκάλουν *κοροπλάστας*, ἤτοι ἐκτυπωτὰς πλαγγόνων.

Ἦσαν ἀληθῶς ἀριστοτέχναι τινὲς ἐκ τῶν Ταναγραίων, τῶν ὁποίων ὅμως δὲν διεσώθησαν τὰ ὀνόματα, τὰ δὲ εὔθραυστα ἐξ ὀπτῆς γῆς ἀγαλματίδιά των, ἅτινα ἐπώλουν ἀναμφιβόλως εἰς τὰ πενιχρὰ ἐργαστήριά των τῆς ἀγορᾶς, ὡς οἱ κοροπλάσται τῶν Ἀθηνῶν, σήμερον συγκαταλέγονται μεταξὺ τῶν λεπτοτάτων ἔργων τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης. Οἱ τεχνῖται οὗτοι ἐξειργάζοντο παντοῖα ἀντικείμενα. Ἀρκεῖ, ἵνα πεισθῇ τις περὶ τούτου, νὰ φυλλομετρήσῃ τὸ ἐράνισμα τοῦ Κυρίου *Ἐζαί*. Θεοὶ καὶ θέαιναι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, γυναῖκες ἐν ἀστυκῇ περιβολῇ, ἄλλαι ἐν στολῇ περιπάτου, κοράσια παίζοντα τοὺς ἀστραγάλους, ἠθοποιοί, σκηναὶ κωμικαί, ἅπαντες οἱ τύποι ἀντιπροσωπεύονται ἐν τῇ στοᾷ τοῦ κοροπλάστου. Ὑπάρχουσι κοράσια παίζοντα τὴν σφαῖραν, ἐξ ὧν ἡ ἡττηθεῖσα φέρει τὴν σύντροφόν της ἐπὶ τῶν ὤμων. Εἶνε τὸ παιγνίδιον *ἐφεδρισμὸς* ἢ *ἱππάς*, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι οἱ παῖδες ἵππευον κυριολεκτικῶς, ἐνῷ ἡ νεαρὰ κορασὶς ἱππεύει πλαγίως, κρατουμένη ἐκ τοῦ γόνατος, διότι ἡ αἰδημοσύνη τῇ ἐμπόδιζεν ἄλλην θέσιν. Ἰδοὺ ἀρτοποιὸς καθήμενος πρὸ τοῦ κλιβάνου του, καὶ ἐνασχολούμενος εἰς τὸ ψήσιμον τῶν ζυμαρικῶν του· ἀλλαχοῦ κουρεὺς προσκλίνων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ πελάτου του. Ἐντεῦθεν φαίνεται ὅτι ὁ κοροπλάστης ἦτο καθ' ὁλοκληρίαν ἐλεύθερος ἐν τῇ ἀσκήσει τοῦ ἔργου του, δυνάμενος παρὰ πάντα ἄλλον νὰ ἀκολουθῇ τῆς φαντασίας του τὰς ἰδιοτροπίας. «Τὸ ἐξ ὀπτῆς γῆς εἰδώλιον, λέγει ὁ Μαρθά, δὲν εἶνε ὡς τὸ ἄγαλμα τοῦ Φειδίου ἢ τοῦ Πραξιτέλους, ἔργον πρωτότυπον, παρουσιάζον ἐν ἁρμονικὸν σύνολον, τοῦ ὁποίου πᾶσα λεπτομέρεια οὐχὶ μόνον δὲν εἶνε ἀδιάφορος, ἀλλὰ συντείνει εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ καλλιτέχνου ἐπιζητουμένην ἔκφρασιν». Τὸ εἰδώλιον ἐξελθὸν τοῦ τυπωτηρίου δύναται νὰ ἐπιδιορθωθῇ, νὰ ἀναψηλαφηθῇ, νὰ τροποποιηθῇ καὶ δοθῇ εἰς αὐτὸ τοιοῦτος ἢ τοιοῦτος χαρακτὴρ ἀρέσκων εἰς τὸν κοροπλάστην. Εἶνε ἀνάγκη νὰ σκεπασθῇ ἡ κεφαλὴ ὁπλίτου τινός; θέτει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του τὸν προχειρότερον πῖλον, ἔστω οὗτος καὶ ὁ πτεροφόρος πῖλος τοῦ Ἑρμοῦ. Ἄλλος, θέλων νὰ παραστήσῃ σκηνὴν ἐν ἀρτοποιείῳ, ζητεῖ νὰ τοποθετήσῃ πέριξ τοῦ κλιβάνου καὶ τοῦ ζυμωτηρίου διάφορα πρόσωπα. Ἡ χείρ του ἀπαντᾷ εἰδώλια προωρισμένα διὰ παράστασιν θεοτήτων, τὰ ὁποῖα φέρουσι κεκρυφάλους συμβολικοὺς ἐκ κοσμημάτων καὶ περιδέραια· τὰ προσαρμόζει, καὶ ἰδοὺ ἀρτοποιεῖον κατοικούμενον ὑπὸ θεαινῶν.

Ἡ τέχνη λοιπὸν τῶν κοροπλαστῶν ἀνεπτύχθη ἐν Τανάγρᾳ μὲ τὸν μᾶλλον ἀνεξάρτητον τύπον. Δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν κατὰ ποίαν ἐποχὴν ἤκμασαν; Κατὰ τὸν κύριον Rayet, ὡς βέβαιον δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅτι πᾶσα αὕτη ἡ πληθὺς τῶν εἰδωλίων εἶδε τὸ φῶς ἐντὸς σχετικῶς βραχέος χρονικοῦ διαστήματος, ὁ χρόνος δ' οὗτος εἶνε ὁ τέταρτος πρὸ Χριστοῦ αἰών, ἡ ἐποχὴ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Ἡ ἀνάπτυξις τῆς τέχνης τῶν κοροπλαστῶν συμπίπτει μετὰ τῆς ἀλλοκότου παραφθορᾶς τῆς παραδόσεως. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τῆς λαμπρᾶς ἀναπτύξεως τοῦ σκεπτικισμοῦ καὶ τῶν ὀλίγον αὐστηρῶν ἠθῶν, τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα ἠμβλύνθη, ἡ πίστις δὲν ἔχει πλέον οὔτε τὴν ἔντασιν, οὔτε τὴν ἀκρίβειαν τῶν παρῳχημένων χρόνων, κατὰ τοὺς ὁποίους δὲν κατειργάζοντο εἰμὴ τὰ χονδροειδῆ ἀγαλματίδια, τὰ ὁποῖα πᾶς ἀρχαιολόγος ἀναγνωρίζει ὡς θεότητας προστατρίας τοῦ νεκροῦ. Ἂν βραδύτερον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀνευρίσκωνται εἰς τοὺς τάφους τινὰ τῶν ἀρχαϊκῶν αὐτῶν ἀγαλματιδίων, οὐδόλως πρέπει νὰ ἐκπληττώμεθα διὰ τοῦτο. Ἅπαξ πλασθέντες, οἱ ἄνευ χάριτος αὐτοὶ τύποι, ἠδύναντο πολλάκις νὰ ἀνατυπωθῶσιν. Ἐν τούτοις δὲν εἶνε ἀβέβαιον ὅτι οὗτοι δὲν ἐζητοῦντο πλέον κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα. Ὅ,τι ζητεῖται κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ὅ,τι θέλγει εἶνε τὰ ἔργα τῶν Ταναγραίων, εἶνε ἡ κίνησις, εἶνε ἡ ζωὴ καθ' ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις της. Τὰ ἀρχαῖα ἀγαλματίδια ἦσαν ἀκίνητα, ἀπαθῆ, ἐνῷ τὰ ἀγαλματίδια τοῦ τετάρτου αἰῶνος, ὑπὸ τὴν δεξιὰν χεῖρα τοῦ κατασκευαστοῦ, εἰσὶν ἔμψυχα, ζωηρά. Αἱ εἰκόνες ἐκεῖναι τῶν ζώντων, αἱ σκηναὶ ἐκεῖναι τῆς ζωῆς εἰσὶ προωρισμέναι διὰ τὸν θανόντα. Θὰ ἔχῃ τοὺς ἑταίρους του, θὰ ἔχῃ σχεδὸν πρὸ ὀφθαλμῶν τινὰς ἐκ τῶν σκηνῶν, ὧν ὑπῆρξε μάρτυς, ἐν τῇ λαμπρᾷ καὶ πλουσίᾳ Τανάγρᾳ, ἐξ ἧς τόσας ἡδείας ἀναμνήσεις ἀπέφερεν.

Ἐκ τοιούτων εὐλαβῶν ἰδεῶν ὡρμῶντο οἱ καταθέτοντες τὰ ἀγαλματίδια ἐν τοῖς τάφοις, οὗτος ἦτο ὁ λόγος τῶν προσφορῶν».

Ἐν Βώλῳ κατὰ Ἰούνιον.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΧΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ.

Ὑπάρχουσιν ἐν Λονδίνῳ 568 σιδηροδρομικοὶ σταθμαί, μόνον δὲ δι' ἑνὸς αὐτῶν, τοῦ Clapham-Junction διέρχονται καθ' ἑκάστην 1374 ἁμαξοστοιχίαι. Εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον δὲν συμπεριλαμβάνονται αἱ φορτηγοὶ ἁμαξοστοιχίαι.

Digitized by Google

ΑΘΗΝΑΪΚΟΙ ΜΗΝΕΣ

Ἰούνιος.

Ἐγνώρισά ποτε μίαν φιλάρεσκον, ἐκ τῶν θελκτικωτάτων, ἀλλὰ καὶ τόσῳ ἐπικινδύνων πλασμάτων· ὕφαινεν αἰωνίως ἐρωτίδια, ἅτινα ἐλησμόνει μετὰ ἡμίσειαν ὥραν, οἱ ὀφθαλμοί της ἐτόξευον ἀείποτε τὴν μέθην καὶ τὸ πάθος, καὶ ἀπαύστως ἐγέλα, ἀνεκάγχαζεν, ἀποκαλύπτουσα ὀδόντας λευκοτάτους. Μίαν ἡμέραν ἀπέθανεν ἡ ἐξαδέλφη της· ὅτε ἐπέστη τῆς κηδείας ἡ ὥρα, ἡ κόρη κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ φερέτρου, ἐκβάλλουσα σπαρακτικοὺς θρήνους· πρώτην φορὰν εἶδον τοὺς ὀφθαλμούς της νὰ χύνουν δάκρυα· ὅταν 'ξεκομίζετο τὸ φέρετρον, ἐκείνη ἀπὸ τοῦ παραθύρου ἐξέσπα τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς, βεβαιοῦσα διὰ λυρικωτάτων ἀποστροφῶν: «Ὕστερα ἀπὸ ὀχτὼ μέραις, θάρθῶ νὰ σ' εὕρω· 'ς τῆς ὀχτώ, 'ξαδελφοῦλα μου..» Τὴν ὀγδόην ἡμέραν ἡ τρελλὴ φιλάρεσκος ἐθεᾶτο ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραθύρου ἀκοντίζουσα τὰ τακερώτερα βλέμματα καὶ γελῶσα τὸν φαιδρότερον τῶν γελώτων...

Δὲν ἠξεύρω πῶς μοῦ ἀπῆλθεν ἡ ἀνάμνησις αὕτη, μόλις ἐκάθισα νὰ καταστρώσω καὶ τοῦ Ἰουνίου τὸν ὀφειλόμενον ἔλεγχον. Ἴσως διότι ὁ μήν, καθ' ὃν ἀκούεται τέλος ὁ τέττιξ, ὁ ἐπίσημος κῆρυξ τοῦ θέρους, καθ' ὃν κοάζουσιν οἱ βάτραχοι καὶ οἱ ἠθοποιοί, καθ' ὃν πληθύνονται τὰ βερύκοκκα καὶ αἱ νόσοι, μοσχοβολοῦσιν οἱ ἴασμοι, ὁ ξηρὸς καὶ καυστικὸς *θεριστὴς* παρουσιάζει ἀπροσδοκήτους ἀναλογίας μὲ τὴν ῥηθεῖσαν φιλάρεσκον καὶ τὰ δάκρυά της ἐν τῇ ἐφετεινῇ ἀπροσδοκήτῳ βροχερότητι καὶ χειμερινῇ αὐτοῦ προδιαθέσει, ἥτις ὅσον καὶ ἂν εἶνε δυσάρεστος, δὲν δύναται νὰ εἶνε ἡ παροδική.

Πόσον ἰδιότροπος ἐπεφάνη αὐτὸς ὁ Ἰούνιος, καὶ πόσον ἀπεστρέφετο τὰς κοινοτοπίας! Ἐξήρχεσθε ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ ἀλεξηλίου σας, ἀπομάσσοντες τὸν περιρρέοντα τὴν ὄψιν σας ἱδρῶτα, καὶ καταρώμενοι τὸν καύσωνα, καὶ ἐπανήρχεσθε μετὰ δύο ὥρας ὑπὸ παμμέλανα οὐρανὸν καὶ ῥαγδαῖον ὄμβρον. Τὸ ἁβρὸν ἀλεξήλιον ἐκτελεῖ τὰ δυσβάστακτα χρέη τοῦ ἀλεξιβρόχου, οἱ πόδες σας βυθίζονται εἰς τὸν βόρβορον, ἔχετε καὶ ἤδη ὡς ἀντικείμενον κατάρας τὴν ὑγρασίαν. Τὰς ἑσπέρας δὲν δύνασθε νὰ ὑποστῆτε ἀφόβως οἱ περισσότεροι ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῶν χειμερινῶν ἐπανωφορίων. Ἀναγινώσκετε εἰς τὰς ἐφημερίδας τὰς λεπτομερείας τριῶν ἐν Ἀθήναις αὐτοκτονιῶν, ἐξ ὧν ἡ μία, τῆς ὁποίας ἡρωὶς εἶνε γυνή, διὰ... πούδρας· καὶ ἐνῷ ἀναφωνεῖτε ὅτι ἡ γυναικεία πονηρία δύναται νὰ διακωμῳδήσῃ ἐν ἀνάγκῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἀπελπισίαν, σκέπτεσθε συγχρόνως ὅτι λογικώτερον θὰ ἦτο νὰ αὐτοκτονήσουν μίαν ἑσπέραν ὅλοι οἱ ἐργολάβοι τῶν θερινῶν θεάτρων, τοῦ Φαλήρου, τοῦ Ἀπόλλωνος, τῶν Ὀλυμπίων, καὶ τῶν λοιπῶν, καὶ ἄς ὄψεται.. ὁ Ἰούνιος.

Ἀλλ' ἂν διετάραξαν τοὺς θεατρικοὺς κύκλους αἱ βροχαὶ τοῦ Ἰουνίου καὶ μετέβαλον τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος εἰς πλατεῖαν λασπολίμνην, ἂν ἐν τοῖς ἀγροῖς παρεκώλυσαν τὴν πρόοδον τῶν θεριστικῶν ἐργασιῶν, ἀπέδωκαν ὅμως πρόσκαιρον θάλλος καὶ δροσερότητα εἰς τὰ δένδρα τῆς πρωτευούσης, τὰ φθειρόμενα ὑπὸ τοῦ ἀπαύστως περικαλύπτοντος ταῦτα κονιορτοῦ, διέχυσαν καὶ μέχρι τῶν ὁδῶν μας ἀγροτικά, ὡσεὶ φθινοπώρου ἢ ἔαρος, ἀρώματα, ἀνέστησαν ἐν βαρυτίμῳ σμαράγδων καὶ μαργαριτῶν ἐσθῆτι τὴν ἐξοχήν, καὶ ἐν γένει ἀπεκάλυψαν πανταχοῦ τὸ θέλγητρον τῆς πρασινάδας. Καὶ ἐν ἄλλῳ δὲ αὐχμηρῷ παρ' ἡμῖν κόσμῳ συνήθως, ἐν τῷ κόσμῳ τῆς ποιήσεως, ἡ πρασινάδα αὕτη ἐπεχύθη κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον διὰ τῶν *Εἰδυλλίων* ἑνὸς τῶν ἡμετέρων συνεργατῶν.

* *
*

Καὶ ἐν τούτοις, μεθ' ὅλην τοῦ καιροῦ τὴν ἀντιπολίτευσιν, τὰ θέατρα δὲν κατεδικάσθησαν εἰς διαρκῆ ἀπεργίαν· ἐδόθη καιρὸς καὶ εἰς τὸν ἑλληνικὸν θίασον νὰ ἐμφανισθῇ πρὸ τοῦ κοινοῦ διὰ νέων τινῶν ἔργων, μεταφραστικῶν, ὡς πάντοτε, καὶ τὸν γαλλικὸν τοῦ Φαλήρου νὰ ἐπιδείξῃ πᾶσαν τὴν χάριν καὶ τὴν μελῳδικότητα τῆς ἱκανῆς αὐτοῦ πρωταγωνιστρίας κ. Reine, καὶ εἰς τὰς παντομίμας τοῦ Ἄντρου τῶν νυμφῶν νὰ χειροκροτηθῶσιν ἐκθύμως ὑπὸ τοῦ συνήθους ἀκροατηρίου των, καὶ τὸν ἥρωα τῶν ὁδῶν καὶ τῶν ἐφημερίδων, τὸν μοναδικὸν ἀθλητήν, τὸν πασίγνωστον Κουταλιανόν, τὸν βαστάζοντα ἀμελητὶ ἐπὶ τῆς ῥάχεώς του ὁμοῦ μὲ τὰ ἄλλα βάρη καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Ἡρακλέους, νὰ καταστῇ δημοτικώτατος, νὰ ἀποκτήσῃ φανατικοὺς ὀπαδούς, νὰ δεχθῇ τιμαλφεῖς στεφάνους, νὰ προκαλέσῃ τὴν καταπληκτικὴν κατανάλωσιν σατυρικῆς τινος ἐφημερίδος, δημοσιευούσης τὴν βιογραφίαν του, καὶ νὰ προσκληθῇ εἰς συνέντευξιν ὑπὸ τοῦ κ. Τρικούπη.

* *
*

Ὁ ἔκτακτος οὗτος Ἰούνιος δὲν παρέσχε πράγματα εἰς μόνην τὴν μετεωρολογίαν καὶ τὴν θεατρολογίαν. Παρέσχε καὶ στάδια εἰς σοβαρωτέρας σκέψεις καὶ ἐμβριθεστέρας συζητήσεις καὶ ἔδωκεν ἴσως νύξεις εἰς συγγραφὴν ἐν τῷ μέλλοντι «Διασήμων δικῶν» διὰ τῆς παραπομπῆς εἰς δικαστήρια ἐπιφανῶν ἀρχόντων, πλουσίων, καὶ νομομαθῶν. Περὶ τῶν ἀνησυχαστικῶν ζητημάτων ὡμίλησεν ὁ τύπος, ἂν οὐχὶ μετὰ πλείονος, ἀλλὰ μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ περὶ Κουταλιανοῦ εὐρύτητος.

Ἀλλὰ πολλῷ θετικωτέραν ἀνησυχίαν ἐνέπνευσεν εἰς τὰ πνεύματα τῶν κατοίκων τῆς πρωτευούσης ἡ χολέρα τῆς Τουλών, ἡ χολέρα, τῆς ὁποίας τὴν ἀπαισιότητα νομίζετε ὅτι οὐδὲν

Digitized by Google

ὄνομα ἐκφράζει ζωηρότερον τοῦ ὀνόματός της. Πολλαὶ οἰκογένειαι ἀνέβαλον τὸ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐτήσιον ταξείδιόν των εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἕκαστον τηλεγράφημα προστίθησι καὶ μίαν ῥυτίδα μερίμνης ἐπὶ τοῦ μετώπου μας· ἄλλοτε ἡ φήμη παριστᾷ τὰ πράγματα σοβαρότερα τῆς πραγματικότητος· ἄλλοτε ἡ φαντασία προτρέχει συμπληροῦσα καὶ ἐνσαρκοῦσα τὰ ἀπειλούμενα δεινά· ἡ μνήμη ἀνατρέχει εἰς τὸ παρελθόν, καὶ ἀναπολοῦσα ἀναλόγους περιστάσεις καὶ ἐρευνῶσα τὰ χρονικὰ τῆς χολέρας, ἀντλεῖ παραμυθίαν ἢ ἐπιτείνει τὸν τρόμον.

Ἡ εἴσοδος τοῦ Ἰουνίου εἰσήγαγεν εὐοιώνως εἰς τὸ ἔθνος τὴν μεγαλοπρεπῆ δωρεὰν τῶν Βαλλιάνων, καταστήσασα ἐκεῖνο πλουσιώτερον κατὰ ἓν ἑκατομμύριον· ἀλλ' ἡ εἴσοδος τοῦ Ἰουνίου κατέστησε συγχρόνως τὸ ἔθνος καὶ πτωχότερον κατὰ ἕνα ἄνδρα, ἐξ ἐκείνων οἵτινες τόσον μᾶς εἶνε χρήσιμοι, καὶ τόσον σπανίζουσιν. Ἐν ἀρχῇ τοῦ μηνὸς ἐπενθήσαμεν τὸν θάνατον τοῦ Κριάρη, τοῦ ἡρωϊκοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Κρήτης, ὅστις δι' ὅλου τοῦ βίου ἀγωνισθεὶς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος παρέδωκε τῇ ἱστορίᾳ ὄνομα δι' ἀφθίτου δόξης ἐστεφανωμένον.

* * *

Αἱ ἐξετάσεις ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις ἐπερατώθησαν· μὲ ποίαν ἀγωνίαν οἱ νεαροὶ μαθηταὶ βλέπουσιν εἰσερχόμενον τὸν αὐστηρὸν μῆνα τῶν ἐξετάσεων, τὸν μῆνα τῆς κρίσεως καὶ τῆς ἀνταποδόσεως ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἐπιμέλειάν του! Αἱ πρῶται ἡμέραι του παρέρχονται μὲ τοὺς παλμοὺς τῆς μελέτης καὶ τῶν ἐξεταστικῶν ἀποτελεσμάτων· αἱ τελευταῖαι ἡμέραι του δύουσι μὲ τὰς ἐνστάσεις τῶν διακοπῶν. Ὁ Ἰούνιος εἶνε καὶ πρέπει νὰ εἶνε ὁ προσφιλέστερος μὴν πρὸ πάντων εἰς τὰς νεάνιδας, διότι ἐν αὐτῷ αἱ μὲν βλέπουσι τὴν μοῖράν των εἰς τὰς ἐξετάσεις, αἱ δὲ βλέπουσι τὴν μοῖράν των εἰς τοὺς κλύδωνας καὶ τὰ *ριζικὰ* τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, τοῦ ἐπονομαζομένου *Ριγανᾶ*, *Λαμπαδᾶ*, καὶ *Ριζικάρη*, καθ' ὅσον ἐν τῇ ἑορτῇ του κοσμοῦνται τὰ στήθη διὰ θύμου, καὶ καίουσιν αἱ πυραί, καὶ τίθενται εἰς ἐνέργειαν τὰ ῥιζικά.

Καὶ ἤδη, καλῶς ἦλθες, Ἰούλιε! ἔσο κἂν σώφρων σύ, κάμε νὰ λησμονήσωμεν τὰς ἰδιοτροπίας τοῦ προκατόχου σου, ἀπόστρεψον ἀφ' ἡμῶν τοὺς φόβους τῆς χολέρας, πρόσταξον νὰ λειτουργῶσιν ἀπροσκόπτως τὰ θέατρα καὶ τὰ λουτρά, ὡρίμασον ἐγκαίρως τὰς σταφυλὰς καὶ τοὺς πέπονας, εἰσάγαγε εἰς τὸ ἔθνος καὶ ἄλλα ἑκατομμύρια, γέννησον νέους Κριάρας, ἢ ἔμπνευσον εἰς τοὺς Ἀθηναίους σου τὴν ἰσχὺν τοῦ ζωδίου σου, τοῦ Λέοντος, ἵνα ὑπομένωσιν ἀφόβως πᾶσαν κακοτροπίαν τῆς τύχης,

Χρονογραφος.

ΠΑΛΗΑ ΧΑΡΤΙΑ

Τακτοποιεῖ τὸ κιβώτιόν του.

Σκυμμένος εἰς τὴν ἄκραν τοῦ δωματίου, κατὰ τὸ ἥμισυ χωμένος ἐντὸς τοῦ παλαιοῦ σκεύους, περιάγει τὴν χεῖρά του μεταξὺ τῶν κεκονιαμένων ἐνδυμάτων, τῶν ξεσχισμένων βιβλίων καὶ τῶν διεσπαρμένων χαρτίων, ἅτινα ὑψοῦνται εἰς ἀλλόκοτον φυρμὸν ἐν ἀδελφικῇ ἀταξίᾳ ἐκεῖ μέσα, Διότι τὸ φαιὸν αὐτὸ κιβώτιον, ὅπερ — ἀκούσιος ἀναχωρητὴς—ἐγκατέλειψε πολὺ ἐνωρὶς τὸν κόσμον μὴ γνωρίσαν ἐξ αὐτοῦ παρὰ τὸ ἐργαστήριον τοῦ ξυλουργοῦ καὶ τὸ πτωχὸν δωμάτιον, ἐν ᾧ τὸ εὑρίσκομεν ἐγκατεστημένον διαρκῶς ἀφ' ὅτου μετηνέχθη ἐκ τοῦ πρατηρίου, ἀπὸ δεκαετίας ἐκπληροῖ τὸν δύσκολον προορισμὸν νὰ ὑποδέχεται ὅλους τούτους τοὺς ἀνομοίους ξένους, συγκεντροῦν ἐν ἑαυτῷ ὡς ἕλλην ὑπουργὸς τριπλῆν ὑπόστασιν καὶ καθήκοντα βιβλιοθήκης, ἱματιοθήκης καὶ χαρτοφυλακίου.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν δὲν εὕρισκε πολλὴν ἐνόχλησιν εἰς τοῦτο· οἱ κάτοικοι αὐτοῦ, ὀλίγοι καὶ συνοικειούμενοι βαθμηδὸν ἐκ τῆς κατ' ἀνάγκην συμβιώσεως, οἰκονομοῦντο εὐκόλως ἐντὸς τῆς στενῆς των διαμονῆς. Ἀλλ' ἔπειτα καθ' ἡμέραν εἰς αὐτοὺς προσετίθεντο νέοι καὶ οἱ ἐπήλυδες ἐζήτουν δικαιώματι εἰσβολῆς νὰ κατακτήσουν τὸν χῶρον, ὅστις ἀνῆκεν εἰς τοὺς προκατόχους των, καὶ μάχαι συνήπτοντο περὶ ἐξώσεως, ὧν τὰς συνεπείας ᾐσθάνετο τὸ ταλαίπωρον κιβώτιον, ὀδυνηρῶς στένον ἐπὶ τῶν ἐσκωριασμένων στροφίγγων του, ὅταν κλειόμενον ἠναγκάζετο ἢ νὰ συγκρατήσῃ ἐν ἑαυτῷ ὅλον τὸν ὄγκον ἐκεῖνον ἢ νὰ διασπασθῇ. Ἕως οὗ τὸ μέγα αὐτὸ δημιούργημα τῆς ἀταξίας ἔλαβε τοσαύτας διαστάσεις, ὥστε ἐπῆλθε καταφανὴς ἡ ἀνάγκη νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς ἰδιαιτέραν τινὰ διευθέτησιν. Τὰ παλαιὰ ἐνδύματα θὰ τεθῶσιν εἰς ἄλλο ἐπίτηδες ἀγορασθὲν μικρὸν κιβώτιον· τὰ βιβλία θὰ καταλάβωσιν ἐν ἀνέσει τὴν μίαν τῶν πλευρῶν· καὶ τὰ χειρόγραφα, ὅσα δὲν θεωρηθῶσιν ὁλοτελῶς πλέον ἄχρηστα, τὴν ἄλλην. Θὰ παύσῃ πλέον τὸ μέλαν ἐκεῖνο ἐπανωφόριον νὰ περιπτύσσεται ἐρωτικῶς ἐντὸς τῶν σητοβρώτων κόλπων του τὸ χονδρὸν ἐκεῖνο λεξικόν· τὰ νομικὰ τεύχη δὲν θὰ φιλοξενῶσι μεταξὺ τῶν σελίδων των τετράδια στίχων· καὶ αἱ ἀρχαῖαι γραμματικαί, αἱ πεταμέναι ἐκεῖ ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ γυμνασίου, δὲν θὰ βλέπουν εἰς τὸ ἑξῆς περιέργως γειτονεύοντα σημειωματάρια ἄλλοτε μυροβόλα.

Ἀλλ' ὅσῳ εὐκατόρθωτον εἶνε νὰ ἐκθρονισθῇ ἡ τάξις, τόσῳ ἀδύνατον σχεδὸν νὰ κατανικηθῇ ἡ ἀταξία, μάλιστα ὅταν αὐτὴ εἶνε τὸ παρελθὸν καὶ ἀπέκτησε τὸ δικαίωμα διὰ τοῦ χρόνου νὰ θεωρῆται αὐτὴ ὡς ἡ φυσικὴ κατάστασις τῶν πραγμάτων.

Digitized by Google

Τὸ πτωχὸν φαιὸν κιβώτιον! Δέκα ἐτῶν ζωὴ κοιμᾶται ἐκεῖ ὑπὸ τὴν κόνιν μεταξὺ τῶν τεσσάρων σανίδων του. Καὶ ἕκαστον φύλλον, καθὲν κιτρινισμένον ὑπὸ τῆς πολυκαιρίας χαρτίον, ὅπερ ἀνακύπτει κονιορτῶδες καὶ φαγωμένον τὰς ἄκρας ἀπὸ τῆς σκοτίας τοῦ βάθους του, φέρει εἰς τὸ φῶς καὶ ἓν αἴσθημα τεθαμμένον, ἕνα ἀγνώστου τόρα πόνου στεναγμόν, ἕνα γέλωτα, τοῦ ὁποίου ἀδελφὸς δὲν ἀντήχησεν ἀπὸ πολλοῦ, ἓν τμῆμα βίου ἀποπτάντος, τοῦ ὁποίου τὰ παλαιόχαρτα αὐτὰ εἶνε ὁ ὕστατος μάρτυς καὶ ἡ μόνη ἀνάμνησις, πιστῶς φυλαττομένη ἐν τῇ σκιᾷ τοῦ πενιχροῦ κιβωτίου καὶ θαλπομένη ἐν τῇ ἀταξίᾳ του. Ἐλπίδες μείνασαι πάντοτε τοιαῦται καὶ πόθοι ἀνεκπλήρωτοι, ὄνειρα κενὰ καὶ ἐπιθυμίαι ἐξατμισθεῖσαι, εὔθυμοι στιγμαὶ καὶ ἔτη θλίψεων δίδουν ἀπὸ δέκα ἐτῶν συνέντευξιν ἐν αὐτῷ. Ὑπὸ τὴν χεῖρά του, ἥτις τὰ ἀνασκαλεύει ἀδιαφόρως, τὰ σχίζει βραδέως καὶ τὰ ῥίπτει κάτω τοῦ ἀνοικτοῦ παραθύρου, ἐπανίσταται ὅλη ἐποχὴ νεκρά, ἀποκρυσταλλωμένη εἰς αὐτά, ἐρωτικαὶ ἐπιστολαὶ λησμονημέναι, στίχοι μαθητικοὶ πλήρεις αἰσθημάτων, τὰ ὁποῖα ποτὲ δὲν ἐγνώρισε, καὶ ἀνορθογραφιῶν, ἃς τόρα ἀνακαλύπτει, σημειώσεις οὐδέποτε χρησιμεύσασαι, ἐνθυμήματα καὶ στοχασμοὶ καὶ σχέδια οὐδέποτε τελεσθέντα, διότι οὐδέποτε ἤρχισαν.

. . . .

Ἡ χεὶρ του σχίζει ὁλονέν.

Ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐτὰ ἀνέρχονται ἀπὸ τοῦ βάθους τοῦ κιβωτίου, ἐξεγείρονται καὶ ἀπὸ τοῦ μυχοῦ τῆς καρδίας του ὅλαι αἱ περιστάσεις εἰς ἃς ὀφείλεται ἡ γέννησίς των. Ἡ ἀνταύγειά των τὸν περιβάλλει πάλιν πρὸς στιγμὴν ὠχρὰ ἀλλὰ γλυκεῖα, ὡς εἶνε γλυκὺ τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῆς ἑσπέρας, ἥτις ἐπῆλθεν ἤδη. Ὁ μονότονος κριγμός, ὃν ἀφίνουσι σχιζόμενα, εἶνε ὡς ὁ ἐπικήδειός των ἐκφωνούμενος ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων. Ἔπειτα ἐγκαταλείπονται εἰς τὴν πνοήν, ἥτις τὰ ἀπάγει, φεύγουν κοῦφα πετῶντα ὡς λευκαὶ χρυσαλίδες ὑπεράνω τῶν στεγῶν καὶ ἔπειτα καταβαίνουν σιγὰ σιγὰ ἀδυνατοῦντα νὰ ὑψωθῶσι πλειότερον καὶ καταπίπτουν εἰς τὴν κόνιν τῆς ὁδοῦ ἢ εἰς τὴν λάσπην τοῦ ῥυακίου.

Καὶ καθ' ὅσον ὁ ἄνεμος τῆς ἑσπέρας εἰς ὃν τὰ παρέδωκε, παρασύρει ἐπὶ τῶν πτερύγων του τὰ τεμάχιά των, συναίσθημά τι ἀόριστον καὶ ἀλγεινὸν ὡς μεταμέλεια τῷ σφίγγει τὰ στήθη, διότι ἐννοεῖ ὅτι μετ' αὐτῶν ὁ ἄνεμος συναποφέρει τὰ ῥάκη τῆς ζωῆς του. Καὶ ὅταν καὶ τὸ τελευταῖον, μετεωρισθὲν μακρότερον τῶν ἄλλων, ἐξηφανίσθη ὀπίσω τῆς γωνίας τῆς ἀντικρυνῆς καπνοδόχης, ἡ χεὶρ του πλήττει τὸ κενὸν τοῦ παραθύρου, ἐνῷ τὰ χείλη του ψιθυρίζουν:

— Διατί νὰ τὰ σχίσω; . . .

Μ. Μ.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΜΟΥ

Ὁ καθρέφτης τ' Ἅϊ Γιαννιοῦ.

(24 Ἰουνίου)

—

Ἀ τὴ χώρα δὲν τὴν 'ξέχασαν, καὶ τὴ θυμοῦντ' ἀκόμα
Μὲ τὰ μεγάλα μάτια της καὶ τὸ μικρό της στόμα
Τὴν ἄμοιρη Ἀνθίτσα.
Ὅταν χαρούμεν' ἡ γιορτὴ τ' ἅϊ Γιαννιοῦ προβάλῃ,
Τὴ μελετάει καμμιὰ γρηά, κουνῶντας τὸ κεφάλι,
Μέσ' 'ς τ' ἄλλα τὰ κορίτσα.

Μέσ' τ' ἄλλα τὰ κορίτσα μας ποῦ πολεμᾷ καθένα
Μὲ χίλια δυὸ καμώματα τῆς μοίρας τὰ γραμμένα
Καθ' ἅϊ Γιαννιοῦ νὰ μάθῃ,
'Σὰν νιὸς ὁποῦ 'ς τὸ σπῆτί της ἀπ' ἔξω ξενυχτῶντας,
Τὴ βγάζει 'ς τὸ παράθυρο τὴν κόρη, τραγουδῶντας
Τὰ χίλια του τὰ πάθη.

Κι' ἀκοῦνε γιὰ τὴν ἄμοιρη, καὶ κάνουν τὸ σταυρό τους,
Κι' ἀνατριχιάζουν μιὰ στιγμή, κι' ἀπὸ τὸ λογισμό τους
Πάλι γοργὰ τὴ σβοῦνε.
—Τ' ἅϊ Γιαννιοῦ ἦταν ἡ γιορτή, δῶ καὶ σαράντα χρόνια
'Θερίζονται ἡ θημωνιαῖς, παστρεύονται τ' ἁλώνια,
Καὶ τὰ θυμάρι' ἀνθοῦνε.

Εἶνε ἡ 'μέρα τ' ἅϊ Γιαννιοῦ, κι' ἡ ὥρα μεσημέρι·
'Μπῆκεν ἀψὺς ὁ θεριστής, φωτιὰ τὸ καλοκαῖρι,
Βαρειὰ ἡ ἀντηλιάδα,
Καὶ πουθενὰ καμμιὰ φωνή, καὶ πουθενὰ μιὰν αὖρα·
Μονάχα ὁ τσίτσικας βαστᾷ καὶ τραγουδᾷ τὴ λαύρα,
Πιστή του φιλενάδα.

Κι' ἂν ἴσκιος πέσῃ ἀλλόκοτος κάτου 'σὲ γῆ ἢ σὲ τοῖχο,
Σιγοσειστῇ κἄνα κλαρί, κι' ἀκούσῃς κἄναν ἦχο
'Σὰ γέλοιο, 'σὰ' φωνίτσα,
Νεράϊδες εἶνε· ἀλλοίμονο 'ς τὸ ξέγνιαστο διαβάτη!
Αὐτὴ τὴν ὥρα μὲ καϋμὸ δειλὰ παραφυλάττει
Κι' ἡ ἄμοιρη Ἀνθίτσα.

Ὡραία εἶνε· μὰ γι' αὐτὸ σὲ πιάνει τόση λύπη.
Ροδάκινο ποῦ 'βιάστηκαν, τὸ κόψαν, καὶ τοῦ λείπει
Λίγη δροσοῦλ' ἀκόμα.
Μιὰ τρίχα μοναχὰ χρυσῆ μὲ τὴ ζωὴ τὴ δένει,
Καὶ φτάνει ἕνα φύσημα νὰ πέσῃ σωριασμένη
Γλήγορ' ἀργὰ 'ς τὸ χῶμα.

Τὴν ὥρα ποῦ' γεννήθηκε ἦτανε 'μέρα Τρίτη·
'Απ' τὸ καντύλι πῶκαιγε 'μπρὸς 'ς τὸ Χριστὸ 'ς τὸ σπῆτι
'Εχύθηκε τὸ λάδι·
Εἶχαν ξεχάσει κι' ἄφισαν τρία κεριὰ ἀναμμένα,
Κι' ἡ μάνα ποῦ τὴν ἔβγαλε 'ς τὸ φῶς ἐμπῆκε ὠϊμένα!
'Σ τοῦ τάφου τὸ σκοτάδι.

Τὴν ὥρα ποῦ γεννήθηκε μιὰ φαρφουρένια γάστρα
Ἔγεινε χίλια τρίψαλα. Κι' ἀνάμεσ' ἀπὸ τ' ἄστρα
Ξεχώρισ' ἕν' ἀστέρι
Καὶ 'ξάπλωσε κι' ἐχάθηκε.. μιὰ ῥοδωνιὰ ἐμαράθη,
Καὶ κουκουβάγιας λάλημα μεσ' τῆς νυχτιᾶς τὰ βάθη
'Εσκόρπισε τ' ἀγέρι.

Μὰ εἶνε σήμερα γιορτή, κι' ἡ ἄμοιρη Ἀνθίτσα
Νιώθει κι' ἐκείνη τὴ χαρά, σὰν τ' ἄλλα τὰ κορίτσα.
Μιὰν ἄπειρη παρθένα
Κι' ἂν εἶν' γκρεμὸς 'ς τὰ πόδια της, 'ς τὸ θάνατο κι' ἂν τρέχῃ,
Μὲ τὰ δεκάξη χρόνια της 'ς τὸν οὐρανὸ τὰ ἔχει
Τὰ μάτια γυρισμένα.

Digitized by Google

Ἔχει καϋμὸ τὴ μοῖρά της νὰ τὴ γλυκορωτήση
Μήπως τῆς κάμη φανερὸ καὶ τῆς ὁμολογήση
Το νιὸ ποῦ θὰ τῆς πέση.
Μὴν ἦρθες καλορρίζικος ἐφέτος, ἄϊ Γιάννη,
Καὶ μέσ' τὸν κλύδωνα κρατεῖς τοῦ γάμου τὸ στεφάνι,
Αὐτὸ ποῦ θὰ φορέση;

Μὰ δὲν ἐπῆγε ριζικὸ 'ς τὸν κλύδωνα νὰ βάλη·
Δὲ 'θέλει γιὰ συντρόφισσα καμμιὰ κοπέλλαν ἄλλη
'Σ τὸ μυστικό της νἄχη·
Τὴ μοῖρά της κι' ἀγνώριστη τὴν ἀγαπᾷ μὲ ζήλεια·
Θέλ' ἡ στιγμὴ ποῦ καρτερεῖ μὲ καρδιοχτύπια χίλια
Νὰ τὴν εὑρῇ μονάχη.

Τὴ 'μέρ' αὐτή, κάθε χρονιά, καθὼς μεσημεριάση,
Ποῦ τὰ στοιχειὰ λυσσομανοῦν 'ςταὶς χώραις καὶ 'ςτὰ δάση,
Καθεὶς 'ς τὸν ὕπνο πέφτει,
Ὅποια βαστᾷ, σὲ κάμαρα σκοτεινιασμένη κλειέται,
Κι' ἀνάφτει μόνο ἕνα κερὶ κι' ὀλόγυμνη κρατιέται
'Εμπρὸς εἰς τὸν καθρέφτη.

Κι' ἡ λάμψι, τ' ἀνατρίχιασμα, τὸ χνοῦδ', ἡ ὡραιότη
Τῆς γύμνιας ὁποῦ 'ντρέπεται ἀκόμη καὶ 'ς τὰ σκότη,
Δύναμι ἔχουν τόση,
Ποῦ ἡ μοῖρα ὑποδουλώνεται, κι' ἂν τῆς φυλάη ταῖρι,
Θὰ τρέξη μέσα 'τὸ γιαλὶ σὰν ἀστραπὴ νὰ φέρη
Καὶ νὰ τὸ φανερώση.

—'Μπρὸς σὲ πλατὺ περίχρυσο τῆς Βενετιᾶς κρυστάλλι
Ποιὰ εἶν' αὐτὰ τ' ἀμύριστα, ξεσκεπασμένα κάλλη
Ποῦ στέκουνε μὲ τρόμον,
Καὶ τὸ γιαλὶ 'ς ἑνὸς κεριοῦ τὴ λάμψι δευτερώνει
Τῆς ὄψις τ' ἀχνοφέγγαρο, καὶ τῶν στηθῶν τὸ χιόνι,
Τὸ μάρμαρο τῶν ὤμων;

Ἄχ! νἄμουν ὁ καθρέφτης σας, ὢ νιάτα τόσῳ ὡραῖα,
Τὸν πλέον ἀκουστότερον τοῦ κόσμου βασιλέα
Θὰ ἔδειχνα 'μπροστά σας,
Κι' ἔτσι θὰ σᾶς ξεπλήρωνα· τὴν τόση μου εὐτυχία·
Γιατὶ ταιριάζουν βασιλιᾶ μονάχα μεγαλεῖα
'Σ τὰ κάλλη τὰ δικά σας.

Εἶν' ἡ 'Ανθίτσα ἡ ἄμοιρη! τῆς φαίνετ' ὁ καθρέφτης
Τῆς ἐμορφιᾶς της τρυγητής, τῶν μυστικῶν της κλέφτης.
Νομίζει πῶς τὴ βλέπει
Σὰν ἕνα μάτι ἀχόρταστο· καὶ ρίχνει τὰ μαλλιά της
Τὰ φουντωτὰ κι' ὁλόμαυρα 'τὸ ἁπλώνει ὁλόγυρά της,
Καὶ τὰ φορεῖ γιὰ σκέπη.

Πότε δειλιάζει μιὰ στιγμή, τῆς ἔρχεται νὰ φύγη,
Καὶ πότε κλεῖ τὰ μάτια της, καὶ πότε τὰ ξανοίγει,
Καὶ διώχνει κάθε φρίκη·
Καὶ λάμπουνε τὰ μάτια της 'ς τὰ ἀχνόφωτα σκοτάδια
'Σὰ δύο ζαφειρόπετραις, 'σὰ δυὸ χοντρὰ πετράδια
Μέσα 'ς τὴν ἴδια θήκη.

Νά! μέσα, μέσα 'ς τὸ γιαλί, θαμπὰ θαμπά, 'ς τὰ βάθη,
'Σὰν κάποιο νέφος 'πρόβαλε κι' ἐπύκνωσε κι' ἐστάθη.
Τὰ μάτια τῆς παρθένας,
Μαρμαρωμέν', ἀσάλευτα, θωροῦν ἀντικρυνά της,
'Οπίσω καὶ παράμερα ἀπὸ τὴ ζωγραφιά της,
Νὰ ξεπετάγετ' ἕνας!

'Αγάλια ἀγάλια ἐμπρὸς ς' τὴ νιὰ ξανοίγετ' ἡ θωριά του,
'Σὰ βράχος εἶνε τὸ κορμί, 'σὰν ἀστραπὴ ἡ ματιά του,
Τὸ πρόσωπό του ἀγένειο
Τὸ μυστικὸ 'χει τῆς νυχτιᾶς, καὶ τῆς φωτιᾶς τὸ χρῶμα.
Καὶ νιώθεις πῶς χαμόγελο δὲ 'φαίνεται 'ς τὸ στόμα
Ποτὲ τὸ σιδερένιο.

'Αγάλι' ἀγάλια δείχνεται ὁ φοβερὸς ὁ ξένος·
'Αλλόκοτος, ξυπόλυτος, μὰ λαμπροφορεμένος.
Φοράει ἕνα στεφάνι
Μαργαριτάρια ἢ δάκρυα λαμποκοποῦν, ποιὸς ξέρει,
'Απάνου 'ς τὸ στεφάνι του; κἄτι κρατεῖ 'ς τὸ χέρι,
'Σὰ 'σπάθα, 'σὰ 'δρεπάνι.

Καμάρωσέ τον, ἄμοιρη, τὸν ἄντρα ποῦ θὰ πάρης!
Εἶνε σὲ μαῦρο ἄλογο ἀπάνου καβαλλάρης,
Καὶ πίσω 'ς τὰ καπούλια
Κι' ἐμπρὸς 'ς τὴ σέλα του κρεμᾷ, παράξενα στολίδια,
'Σὰν ἄνθη, 'σὰν ξερόκλαδα, 'σὰ' 'μπουμπουκάκια ἴδια,
Νιούς, γέρους, καὶ μικρούλια.

Τῆς φαίνεται ἀπ' τὸ στόμα του ὅτι ἀκούει νὰ βγαίνη
Μιὰ λέξι καὶ 'ς τὴν ὄψι του ὅτι θωρεῖ γραμμένη
Μιὰ λέξι: «θὰ σὲ πάρω!»
Καὶ τρέμει καὶ ξαφνίζεται, 'λιγοψυχᾷ καὶ πέφτει,
Μὰ δὲν τὸ ξέρ' ἡ ἄμοιρη πῶς μέσα 'ς τὸν καθρέφτη
'Αγνάντεψε τὸ Χάρο!

. . . .

Τὸν ἄλλο χρόνο τὸ 'νιωσε, 'ς τὴν ὥρα τὴ 'στερνή της,
Ὅταν τῆς 'ξαναφάνηκε νὰ πάρη τὴν ψυχή της
Ὁ ἄγριος ψυχοκλέφτης,
Κι' ἔσβυσε μέσ' τὸν κόρφο του νιότη, ἐμορφιά, καὶ γνῶσι.
Ἄχ! δὲν τῆς εἶπε ψέματα, ποῦ νὰ μὴν εἶχε σώσει,
Τ' ἄϊ Γιαννιοῦ ὁ καθρέφτης.

Κωστης Παλαμας.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Μετὰ τὴν ἰατρικὴν ἐξέτασιν ὁ πελάτης θέτει εἰς τὴν χεῖρα τοῦ ἰατροῦ ἓν νόμισμα ἀργυροῦν. Ὁ ἰατρὸς χωρὶς νὰ τὸ ἴδῃ ἐννοεῖ ἐκ τοῦ βάρους ὅτι τὸ νόμισμα εἶνε ἁπλοῦν φράγκον, διὸ τὸ ἐπιστρέφει εἰς τὸν πελάτην λέγων:

— Ἐκάματε λάθος· ἡ ἐπίσκεψις δὲν κάμνει μία λίρα, ἀλλὰ μόνον πέντε φράγκα.

*
* *

Ὁ διδάσκαλος τῶν ἱερῶν πρὸς μαθητήν:

— Ἔλα ἐσύ, Πέτρε, λέγε μου: Διατί ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὔα ἦσαν τόσον εὐτυχεῖς εἰς τὸν Παράδεισον;

Ὁ Πέτρος σιωπᾷ.

— Λέγε λοιπὸν διατί; Διότι δὲν εἶχαν . . . . τί πρᾶγμα; . . .

Ὁ Πέτρος μεθ' ἱκανὴν σκέψιν:

— Διότι δὲν εἶχαν μαθήματα!

— Διότι δὲν εἶχαν φροντίδας, ἀνόητε.

*
* *

Ὅτε ὁ βασιλικὸς πρίγκηψ τῆς Πρωσσίας, ὁ ἀκολούθως βασιλεύσας ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Φρειδερίκου Γουλιέλμου Β', ἐπεσκέφθη τὴν Πετρούπολιν, ὡδήγησαν αὐτὸν ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, ὅπου εἰσελθὼν ἐλιποθύμησε, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπαναφέρωσιν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκόν του. Τὴν ἑσπέραν ἡ αὐτοκράτειρα ἠρώτησε τὸν πρίγκηπα Λίνην τί συνέβη εἰς τὴν Ἀκαδημίαν.

— Κάτι τι φυσικώτατον, Μεγαλειοτάτη, ἀπήντησεν ἐκεῖνος· ὁ βασιλικὸς πρίγκηψ ἔμεινεν *ἀναίσθητος* ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἀκαδημίας.

'Εν 'Αθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου 'Ανδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 829.

Digitized by Google

'Αριθ. 445 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' | Συνδρομὴ ἐτησία: 'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 'Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. 'Επὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 8 'Ιουλίου 1884

ΝΥΜΦΗ ΠΛΟΥΣΙΑ

(Διήγημα. Κατὰ τὸ γαλλικὸν τοῦ P. Mercieux.)

Α'.

— Λοιπόν, ἐτελείωσε. Δὲν τὸν θέλεις καὶ τὸν κ. Δορμίλ. Ἂς πάγῃ καὶ αὐτὸς μὲ τοὺς πολλούς, ὅσους ἠρνήθης ἕως τόρα.

— 'Αγαπητέ μου πάτερ, λυποῦμαι ὅτι σὲ δυσαρεστῶ καὶ πάλιν. 'Αλλ' εἶνε περίεργος σύμπτωσις. Κανεὶς ἀφ' ὅσους μὲ ἠθέλησαν δὲν εἶχε τὸ προτέρημα νὰ μοῦ ἀρέσῃ.

— Μήπως ὀνειρεύεσαι τὰ ἀδύνατα;

— Ἓν μόνον ὀνειρεύομαι, ν' ἀγαπῶ τὸν ἄνδρα, τὸν ὁποῖον θὰ νυμφευθῶ, καὶ νὰ ἔχω πεποίθησιν ὅτι μ' ἀγαπᾷ. Ἂν αὐτὸ εἶνε χίμαιρα, παραιτοῦμαι τοῦ γάμου.

— Αὐτά, ἀγάπη μου, τὰ λέγουν ὅλα τὰ κορίτσια, ἐνόσῳ εἶνε ἀνήλικα.

— Εἰς ὀλίγους μῆνας γίνομαι ἐνήλικος. Δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ μὲ μέμφεσαι δι' αὐτό.

— Νὰ σὲ μέμφωμαι, κόρη μου! Καὶ δὲν ἐννοεῖς ὅτι θὰ ἐπεθύμουν μάλιστα νὰ σταματήσω τὸν χρόνον αὐτόν, ὅστις φέρει διὰ σὲ τὰ ὡραιότερα τῆς ἡλικίας σου ἔτη, προσεγγίζει δὲ τὴν στιγμήν, καθ' ἣν θὰ σὲ ἀποχωρισθῶ; Δι' αὐτὸ ἤθελα νὰ σκεφθῇς ὡρίμως περὶ γάμου.

— 'Αλλά, παππάκη, δι' αὐτὸ ἴσα ἴσα, διότι σκέπτομαι ὡρίμως, δυσκολεύομαι ν' ἀποφασίσω. Ἂν ἤμουν ἀνήρ, τὸ πρᾶγμα θὰ ἦτον ἀλλέως. Θὰ ἤρκει τότε,—καθὼς ἀρκεῖ, φαίνεται, σήμερον— νὰ εἶχα χορεύσει μὲ μίαν νεάνιδα, ἡ ὁποία νὰ νὰ ἔχῃ ἀμυγδαλωτοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ μύτην εὔμορφην ἢ ὡραῖον λευκὸν χρῶμα ἢ κομψὸν ἀνάστημα, —καὶ προῖκα, ἐννοεῖται, κομψὴν —διὰ νὰ πεισθῶ, χωρὶς ἄλλην ἐξέτασιν, ὅτι ὁ Θεὸς τὴν ἐδημιούργησε δι' ἐμέ, καὶ ὅτι εἴμεθα προωρισμένοι νὰ ζήσωμεν ὁμοῦ ζωὴν μακάρων. 'Αλλ' ἐγὼ εἶμαι, βλέπεις, κόρη ἀπαιτητική, καὶ θέλω νὰ γνωρίσω τὸν ἄνδρα τὸν ὁποῖον θὰ νυμφευθῶ. Θὰ ὁμολογήσῃς δέ, ὑποθέτω, ὅτι εἷς στρόβιλος καὶ εἷς ἀντίχορος δὲν ἀρκοῦν εἰς ἀπόδειξιν τῶν ἠθικῶν προτερημάτων ἑνὸς μελλονύμφου.

— Ἔλα τόρα, Μαρκέλλα, αἰωνίως θ' ἀστειεύεσαι; Δὲν ἔχεις πλήρη ἐλευθερίαν νὰ σπουδάσῃς ἕνα μνηστῆρα, ἀρκεῖ νὰ μὴ τὸν ἀπορρίψῃς ἐκ πρώτης ὄψεως;

— Ὤ, βεβαιότατα! Θὰ ἠδυνάμην ἐξαίρετα νὰ διέλθω μαζύ σου ἑσπέρας τινάς, καθ' ἃς θὰ προσεπάθει νὰ κρύψῃ τὰ ἐλαττώματά του, νὰ μὴ προφέρῃ λέξιν, ἡ ὁποία ἠδύνατο νὰ μὲ δυσαρεστήσῃ καὶ νὰ θαυμάσῃ ὅ,τι δήποτε θὰ μοῦ ἤρχετο νὰ σκεφθῶ, νὰ εἴπω ἢ νὰ κάμω. Τὴν θεατρικὴν αὐτὴν παράστασιν τὴν ἀπήλαυσα πολλάκις, ἀλλ' ἔκλεισα τὴν σκηνὴν πρὶν ἀρχίσῃ τὸ δρᾶμα. 'Ησθανόμην ὅτι κατήντων νευρικὴ καὶ ἀνυπόφορος· ἤρχιζα μάλιστα ν' ἀποστρέφωμαι τὸν ἄνθρωπον, ὅστις μ' ἔλεγε μόνον κολακείας, ἀντὶ νὰ μοῦ ἐκφρασθῇ εἰλικρινῶς τὴν περὶ ἐμοῦ ἰδέαν του. Τοῦ κακοῦ, πάτερ μου! ὅ,τι καὶ ἂν κάμω, εἶμαι πεπεισμένη, ὅτι ἂν ἀφήσῃς ἓν μόνον μηδενικὸν ἀπὸ τὸ φοβερὸν ποσόν, τὸ ὁποῖον μοῦ δίδεις προῖκα, ἡ μικρά μου προσωπικότης θὰ ἔχανεν ἀμέσως τὸ μέγιστον τῶν θελγήτρων της, καὶ θὰ καθίστατο απαρατήρητος, ἀντὶ νὰ ἐπιζητῆται καὶ νὰ κολακεύεται, ὅπως τόρα συμβαίνει.

— 'Αδικεῖς τὸν ἑαυτόν σου. 'Εκτὸς τῆς πατρικῆς μου φιλοτιμίας, τὴν ὁποίαν λησμονῶ, δὲν βλέπω πολλὰς νεάνιδας αἱ ὁποῖαι εἰμποροῦν νὰ παραβληθοῦν μαζύ σου. Εἶσαι εὔμορφη, εὐφυής, καλοανεθρεμμένη. . . .

— Φθάνει, παρακαλῶ. Εἶν' ἐντελῶς περιττὸν νὰ πανηγυρίζῃς τὸν ἑαυτόν σου.

— Τὸν ἑαυτόν μου;

— Δὲν λέγει ὅλος ὁ κόσμος ὅτι σοῦ ὁμοιάζω; Ἂν ἦμαι εὔμορφη, θὰ εἰπῇ ὅτι καὶ ὁ πατὴρ τοῦ ὁποίου εἶμαι ὁμοίωμα, δὲν εἶνε ἄσχημος· ἂν εἶμαι καλοαναθρεμμένη, θὰ εἰπῇ ὅτι ὁ ἐξαίρετος πατήρ μου ἐπεμελήθη πολὺ τὴν ἀνατροφήν μου. Θὰ ὁμολογήσῃς, ὅτι τοιούτους ἐπαίνους δὲν κάμνει κανεὶς εἰς τὸν ἑαυτόν του.

— Σιώπα, κακόπαιδο! Εἶσαι ἀνυπόφορη, καὶ δὲν κατορθώνω ποτὲ νὰ σὲ μαλώσω καθὼς σοῦ πρέπει. Ἔλα, καλή μου κόρη, σ' ἐξορκίζω! Μὴ περιμένῃς νὰ κωφαθῶ καὶ νὰ τυφλωθῶ, διὰ νὰ μοῦ κάμῃς ἐγγόνους τοὺς ὁποίους δὲν θὰ εἰμπορῶ πλέον ν' ἀκούω. Ἂν σὲ ἀνέθρεψα καλά, μὴ μὲ κάμῃς νὰ μετανοήσω, ὅτι μέρος τῆς καλῆς σου ἀνατροφῆς ὑπῆρξε καὶ ὑπερβολικὴ ἴσως ἐλευθερία κρίσεως.

Digitized by Google

— Ἂν ἀρχίσῃς, παππάκη μου, μὲ τὰ αἰσθήματα, δὲν ἀστειεύομαι πλέον. Ὄχι, δὲν θέλω νὰ μετανοήσῃς, ὅτι μὲ μετεχειρίσθης, ἅμα ᾐσθάνθην τὸ λογικόν μου, ὡς φίλην μᾶλλον, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνεπιστεύθης ὅλας σου τὰς χαρὰς καὶ ὅλας σου τὰς μερίμνας. Μὲ ἠγάπησες τόσον, ὥστε, ἀπὸ τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας, δὲν ᾐσθάνθην τὸ κενὸν τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀφίσει κύκλῳ μου ὁ θάνατος τῆς μητρός μου. Εἶμ' ἕτοιμη νὰ κάμω πᾶσαν θυσίαν, διὰ νὰ σὲ ἴδω εὐτυχῆ. Εἰπέ μου ὅτι εἶσαι πεπεισμένος, ὅτι ὁ κ. Δορμὶλ θὰ εἶνε καλὸς σύζυγος καὶ ἰδίως ἐξαίρετος γαμβρός, καὶ τοῦ δίδω τὴν χεῖρά μου χωρὶς ἐνθουσιασμόν, εἶνε ἀληθές, ἀλλὰ καὶ χωρὶς δισταγμόν.

— Θεὸς φυλάξῃ νὰ σοῦ συμβουλεύσω γάμον ὑπὸ τοιούτους ὅρους. Δὲν εἶμαι γέρων ἐγωϊστὴς καὶ διὰ νὰ σοῦ τὸ ἀποδείξω, ἀναλαμβάνω τὴν ἐπίσημον ὑποχρέωσιν νὰ μὴ σοῦ ὑποδείξω πλέον, ἀπὸ σήμερον, κανένα γαμβρόν. Ζήτησε μόνη σου τὸν φοίνικα. Δός μου ὅμως τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι, ἅμα νομίσῃς ὅτι τὸν εὗρες, θὰ μὲ εἰδοποιήσῃς, καὶ θὰ μὲ ἀφήσῃς νὰ ἐξετάσω τὰ περὶ αὐτοῦ, καὶ θ' ἀποδεχθῇς τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐξετάσεώς μου·

— Τὸ ὁρκίζομαι.

— Δὲν θὰ λησμονήσω τὴν ὑπόσχεσίν σου. Τώρα πρέπει νὰ γράψω εἰς αὐτὸν τὸν πτωχὸν Δορμίλ.

— Μὴν ἀνησυχῇς, καλέ μου, τόσον πολὺ δι' αὐτόν. Νομίζω ὅτι ἡ πληγή του δὲν εἶνε ἀθεράπευτος. Ἡ φιλοτιμία του μόνον θὰ προσβληθῇ. Ξεύρεις ὅτι εἶνε φοβερὸν πρᾶγμα ν' ἀξίζῃ μία κόρη ἓν ἑκατομμύριον ἐπὶ τοῦ παρόντος καὶ πολλὰ ἄλλα εἰς τὸ μέλλον;

— Φοβερόν, ἀληθῶς!

— Γέλα καὶ περιγέλα με ὅσον θέλεις. Ὁμολογῶ, βεβαίως, ὅτι ἡ μεγάλη αὐτὴ περιουσία ἔχει καὶ τὰ καλά της. Ἀλλά, προκειμένου περὶ τοῦ γάμου μου, θὰ ἐπεθύμουν νὰ μὴν ἔχω ὀβολὸν διὰ νὰ ἔχω τὴν βεβαιότητα ὅτι ἐμπνέω ἀληθὲς καὶ ἀφιλοκερδὲς αἴσθημα. Ὑπάρχει μεγαλειτέρα ταπείνωσις καὶ σκληροτέρα ἀπογοήτευσις ἄλλης παρὰ ν' ἀνακαλύψῃ τις — ὅταν ἦνε ἀργὰ πλέον —ὅτι τὸ χρηματοκιβώτιον μόνον ἐνέπνεεν ὅλας τὰς ἐρωτικὰς διαβεβαιώσεις, τὰς ὁποίας ἐνόμιζεν ὅτι ἀπετείνοντο εἰς αὐτήν; Μοῦ ἔρχεται πολλάκις ὄρεξις νὰ μεταμφιεσθῶ, ὡς ἡρωῒς τοῦ ἀρχαίου δράματος, νὰ γείνω ποιμενίς, καὶ νὰ μεταβῶ εἰς τοὺς ἀγρούς, διὰ νὰ ἰδῶ ἂν θὰ ἦμαι πάντοτε τόσον μαγευτικὴ καὶ ὑπὸ τὸ νέον μου σχῆμα.

— Στοιχηματίζω ὅτι θὰ ἐτρέλλαινες ὅλους τοὺς βοσκοὺς καὶ τοὺς ἐργάτας τῶν περιχώρων. Μὴ τυχὸν σκέπτεσαι νὰ ἐκλέξῃς μεταξὺ αὐτῶν τὸν μέλλοντα γαμβρόν μου; Ἄς μοῦ λείπῃ! προτιμῶ τὸν Δορμίλ.

— Τί ἐπιεικὴς ποῦ εἶσαι νὰ μὴ θυμώνῃς μὲ τὰς ἀνοησίας τὰς ὁποίας σοῦ λέγω! Ἠξεύρεις ὅμως ὅτι κατὰ βάθος εἶμαι πολὺ λογική;

— Πάρα πολύ, κόρη μου. Εἰς τὴν ἡλικίαν σου συνήθως, δὲν ἀναλύουν τὰ πράγματα τόσον πολύ, καὶ ἐπικρατεῖ μᾶλλον ἡ πρώτη καὶ στιγμιαία ἐντύπωσις.

— Διὰ νὰ ἐπέλθῃ κατόπιν ἰσόβιος μετάνοια. Νὰ σοῦ εἰπῶ, παππάκη; Ἔπρεπε νὰ μὲ νυμφεύσῃς ὅταν ἤμην δεκαὲξ ἐτῶν, πρὶν ἰδῶ τὸν γάμον τῆς πτωχῆς ἐξαδέλφης μου Γεωργίας. Αὐτὸς μ' ἔκαμε δύσπιστον. Ἔδωκεν ἡ πτωχὴ ὅλην της τὴν καρδίαν εἰς τὸν μνηστῆρά της. Ἦτο πεπεισμένη — καὶ τὸ ἐπιστεύσαμεν ὅλοι μας — ὅτι τὴν ἐλάτρευε, καὶ ὅτι ἔμελλον ταχέως νὰ πραγματοποιηθοῦν ὅλα τὰ περὶ εὐτυχίας ὄνειρά της. Μετὰ τρία μόλις ἔτη, πτωχεία καὶ χωρισμός. Δὲν εἶνε φοβερόν;

— Ἀλήθεια, εἶνε ἱστορία λυπηρά. Ἀλλὰ διατί ἐνθυμεῖσαι αὐτήν, ἐνῷ ἔχεις κύκλῳ σου τόσους νεονύμφους, οἱ ὁποῖοι ζοῦν εὐτυχεῖς. Τὸ κατ' ἐμὲ τὰ ὀλίγα ἔτη τὰ ὁποῖα ἔζησα μὲ τὴν μητέρα σου, ἦσαν ἐπίγειος παράδεισος. Δι' αὐτὸ δὲ καὶ ἐπιθυμῶ νὰ σὲ ἰδῶ εὐτυχῆ, ὅπως εὐτυχήσαμεν ἡμεῖς.

Ἡ Μαρκέλλα ἐκάθισεν ἐπὶ τῶν γονάτων τοῦ πατρός της, τὸν ἐνηγκαλίσθη καὶ τῷ εἶπε δακρύουσα:

— Δεῖξέ μου ἕνα ὅμοιόν σου, καὶ βλέπεις ἂν διστάζω.

— Σιώπα, ζαχαρόγλωσση, σιώπα. Αἱ κολακεῖαί σου δὲν μοῦ κάμνουν ἐντύπωσιν. Ἔπειτα ὡρκίσθην νὰ μὴ σοῦ προτείνω πλέον κανένα. Ἀνακάλυψε σὺ μόνη σου τὸν ἥρωα τοῦ μέλλοντος. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἡ ἅμαξα εἶνε ζευγμένη· ἔλα νὰ κάμωμεν ἕνα γῦρον εἰς τὸ δάσος ἕως τὴν ὥραν τοῦ προγεύματος.

Β'.

Ἡ Μαρκέλλα Δαρλεμὼν εἶχε — πρέπει νὰ τ' ὁμολογήσωμεν, — τὸ δικαίωμα νὰ φαίνεται δύσκολος, οὐδεμίαν δ' ἔλεγεν ὑπερβολὴν ὁ πατήρ της, βεβαιῶν ὅτι ὀλίγαι νεάνιδες ἠδύναντο νὰ παραβληθῶσι πρὸς αὐτήν. Ἦτο ὑψηλὴ καὶ θαυμασίως εὔσωμος. Καίτοι οἱ ὀφθαλμοί της, αἱ ὀφρῦς καὶ ἡ κόμη ἦσαν βαθέος μελανοῦ χρώματος, ἡ φυσιογνωμία της εἶχεν ἄφατον ἐν ἠρεμίᾳ γλυκύτητα· διότι αἱ βλεφαρίδες της ἦσαν μακραὶ καὶ ἀνατολικῶς προμήκη τὰ βλέφαρά της. Ἡ ῥίς της ἦτο μικρά· τὸ στόμα της, περίφρον συνήθως, ἀπέβαινε λατρευτὸν ὁσάκις ἐμειδία, ἡ δὲ λεπτότης τοῦ ἄνω χείλους της κατήλεγχε τὸ πνεῦμα αὐτῆς. Ἄφθονος οὔλη καὶ ἁπαλὴ κόμη ἐπέστεφε τὴν περίεργον αὐτὴν καὶ ὡραιοτάτην κεφαλήν. Χαρακτὴρ εὐθὺς καὶ ἰσχυρός· φύσις εἰλικρινής· ἀποστρεφομένη τὰς περιστροφὰς καὶ τὰ κοινωνικὰ ψεύδη· διάνοια μορφωμένη, πνεῦμα αὐτόβουλον, διαρκὴς εὐθυμία, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἀπει-

Digitized by Google

ρος ἀγαθότης· τοιαῦτα ἦσαν τὰ θέλγητρα, ἅτινα ἐδέσμευον παρ' αὐτῇ ὅσους εἵλκυεν ἡ καλλονή της.

Εἶχε μὲν κ' ἐλαφράς τινας σκιὰς ἡ εἰκών· διότι ἡ ἀπόλυτος τῆς κόρης εἰλικρίνεια μετέπιπτεν ἐνίοτε εἰς τραχύτητα. Ἀλλ' ὁσάκις τοῦτο σπανίως συνέβαινεν, ἡ εὔχαρις νεᾶνις τοσοῦτον ἐρασμίως ἐπηνώρθου τὸ σφάλμα της, τόσον εἰλικρινῶς ἐλυπεῖτο δι' αὐτὸ καὶ τόσον ἀπεριστρόφως τὸ ἐξωμολογεῖτο, ὥστε ἀδύνατος ἦτο οἱαδήποτε κατ' αὐτῆς μνησικακία.

Ἴσως εἶχε καί πως πλείονα παρρησίαν ἢ ὅση ἐπετρέπετο ἄλλοτε εἰς νεάνιδα· ἴσως περί τινων πραγμάτων εἶχεν ἰδέας ἑδραίας καὶ ἀμεταβλήτους. Ἀλλὰ τούτου ἀφορμὴ ἦτο ἡ ἀνατροφή της. Ὁ κ. Δαρλεμὼν οὐδέποτε εἶχεν ἀπομακρυνθῆ τῆς θυγατρός του. Μὴ θέλων ν' ἀντικαταστήσῃ διὰ ξένης τὴν ἐλλείπουσαν μητρικὴν ἐποπτείαν, εἶχεν οὕτω ῥυθμίσει τὰ τοῦ βίου του, ὥστε ν' ἀφιεροῖ εἰς τὸ τέκνον του πᾶσαν ὥραν, ἥτις ἐπερίσσευεν ἀπὸ τῆς ἐργασίας του.

Ἅμα ὡς ηὐξήθη ὀλίγον ἡ Μαρκέλλα, προσεπάθησε νὰ καταστήσῃ αὐτὴν ὅσον τὸ δυνατὸν ἐντελεστέραν οἰκοδέσποιναν. Δωδεκαέτις μόλις, προήδρευε μεγάλου γεύματος, σοβαρὰ ὡς μικρὰ γυνή.

Πᾶσαν πρωΐαν τὴν ὀγδόην ὥραν εἰσήρχετο εἰς τοῦ πατρός της. Ὡμίλουν οἱ δύο, ὥριζον τὴν χρῆσιν τῆς ἡμέρας, καὶ ὁ κ. Δαρλεμὼν μετὰ μητρικῆς ἀληθῶς προσηνείας ἀπέτεινεν εἰς τὴν θυγατέρα του ὅσας ἐνόμιζεν ἀναγκαίας παρατηρήσεις. Εἶτα παρήρχοντο πρὸ αὐτῆς οἱ ὑπηρέται κ' ἐλάμβανον τὰς διαταγάς της. Οὕτω δέ, μετά τινα λάθη, ἅτινα ἐνόμισεν ἀναγκαῖα ὁ πατήρ της, ἡ Μαρκέλλα εἶχε καταστῆ λίαν ἔμπειρος καὶ ἤσκει θαυμασίως τὴν λαχοῦσαν αὐτῇ μερίδα διοικήσεως.

Τὰ τραπεζιτικὰ γραφεῖα κατεῖχον τὰ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Προβηγκίας δώματα τοῦ οἴκου. Τὸ μέγαρον δέ, ὅπερ κατῴκουν ὁ κύριος καὶ ἡ δεσποινὶς Δαρλεμών, ἔκειτο εἰς τὸ βάθος τῆς αὐλῆς κ' ἔβλεπεν ἐπὶ ὡραίου κήπου, ἐν ᾧ ἠγείρετο θερμοκήπιον καταλεγόμενον μεταξὺ τῶν σπανιωτάτων ἐν Παρισίοις.

Τὴν ἐννάτην ὥραν ὁ κ. Δαρλεμὼν ἀπήρχετο εἰς τὰς ὑποθέσεις του, ἡ δὲ Μαρκέλλα εἰργάζετο μετὰ τῆς παιδαγωγοῦ της, τῆς Μὶς Βιργινίας Λώμβεϋ· τὸν πατέρα της ἐπανέβλεπε κατὰ τὴν ὥραν τοῦ προγεύματος, εἶτα δέ, μετὰ τὴν τετάρτην ὥραν ἦτο ἀποκλειστικῶς εἰς αὐτὸν ἀφιερωμένη. Αἱ ὧραι ἐκεῖναι ἦσαν δι' αὐτὴν αἱ καλλίτεραι τῆς ἡμέρας. Ἐξήρχοντο πάντοτε ὁμοῦ, πεζοί, ἔφιπποι ἢ ἐφ' ἁμάξης· καὶ ὁ μὲν πατὴρ διηγεῖτο πᾶν ὅ,τι ἐνόμιζεν ὅτι ἠδύνατο νὰ διαφέρῃ τὴν θυγατέρα του καὶ ν' ἀναπτύσσῃ τὴν διάνοιάν της· ἐκείνη δὲ τῷ ἔλεγε τὰ ἀπὸ τοῦ γεύματος ἐν τῇ οἰκίᾳ συμβάντα. Εἶχεν ἀπόλυτον εἰς αὐτὸν ἐμπιστοσύνην καὶ ἀδιστάκτως τῷ ἀπεκάλυπτε καὶ τὰ ἐλάχιστα τῶν διανοημάτων της.

Οὕτως ἡ νεαρὰ κόρη, λατρευομένη ὑπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς παιδαγωγοῦ της, ἥτις πρὸ πολλοῦ ἤδη εἶχε μεταβληθῆ ἀπὸ διδασκάλου εἰς σύντροφον καὶ φίλην, περικυκλουμένη ὑπὸ πάσης ἀπολαύσεως, ἣν δύναται νὰ παράσχῃ πλοῦτος πολύς, νοημόνως διεπόμενος, συνῃσθάνετο καὶ ἐξετίμα πληρέστατα τὸν ἐν τῷ βίῳ ἀγαθὸν αὐτῆς κλῆρον.

Ὁ κ. Δαρλεμὼν εἶχεν ἀγοράσει διὰ τὴν κόρην του χαριεστάτην ἀγροτικὴν οἰκίαν ἐν Βὶλλ-Δαβραί, ὅπου διῆγον τὸ θέρος, περιτρέχοντες ἔφιπποι πᾶσαν πρωΐαν τὰ κύκλῳ δάση. Ὁ τραπεζίτης ἐλησμόνει ἐκεῖ τὰς ἐργασίας του καὶ ἀπήρχετο εἰς Παρισίους μόνον μετὰ τὸ πρόγευμα. Ἦτο δ' εὐτυχὴς θεραπεύων καὶ τὴν ἐλαχίστην τῆς θυγατρός του ἐπιθυμίαν. Μίαν μόνην λέξιν ἂν ἔλεγεν ἐκείνη, ἠγόραζεν αὐτὸς εἰκόνα μεγάλου καλλιτέχνου, ἢ ἀνεκούφιζε πενομένην οἰκογένειαν ὑπὲρ ἧς ἡ Μαρκέλλα διεφέρετο. Ἔπρεπε δ' ἀληθῶς νὰ ἔχῃ αὕτη ἐξαίρετον φύσιν, ὥστε νὰ μὴ τὴν βλάψῃ ἡ μεγάλη ἐκείνη εὐτυχία. Ἀπήλαυεν αὐτῆς, κ' ἐφοβεῖτο μὴ τὴν στερηθῇ. Οὐδέποτε, διενοεῖτο, ἤθελε τύχει παρὰ συζύγου τῆς ἐντελοῦς ἐκείνης ἀφοσιώσεως, τῆς εὐμενοῦς καὶ τρυφερᾶς στοργῆς, ἃς εἶχεν ἀσφαλεῖς πάντοτε καὶ βεβαίας παρὰ τοῦ πατρός της.

Γ'.

— Ἐνθυμεῖσαι, καλέ, εἶπε πρωΐαν τινὰ ἡ Μαρκέλλα εἰς τὸν πατέρα της, τὴν κυρίαν Δεσκλοβέλ, τὴν ἀξιαγάπητον ἐκείνην γυναῖκα, πεντηκοντοῦτιδα περίπου, τὴν ὁποίαν ἐγνωρίσαμεν εἰς τὸ Λουσόν;

— Τὴν ἐνθυμοῦμαι λαμπρά, ἀγαπητή μου. Δὲν τὴν ἐπανείδαμεν τὸν ἑπόμενον χειμῶνα εἰς Παρισίους;

— Ναί· εἶχεν ἀφήσει δι' ἕνα μῆνα τὸ κτῆμά της εἰς τὴν Βρετάνην καὶ ἦλθε νὰ μᾶς ἰδῇ. Ἔκτοτε ἐλάμβανα πότε καὶ πότε γράμματά της πλήρη ἀγαθότητος καὶ στοργῆς, καὶ τῆς ἀπήντων πάντοτε τακτικά, διότι μὲ εἶχε μαγεύσει.

— Κ' ἐμὲ τὸ ἴδιον· ἴσως διότι μοῦ ἔλεγε τόσα καλὰ διὰ σέ. Ἀλλὰ πόθεν ὁ λόγος περὶ αὐτῆς;

— Ἔλαβα πρὸ μικροῦ γράμμα της, τὸ ὁποῖον μὲ κατελύπησε. Μοῦ γράφει ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀναθέσει μὲ πλήρη ἐμπιστοσύνην τὰς ὑποθέσεις της, ἔφυγε πρὸ ἑνὸς μηνὸς μὲ ὅλην της τὴν περιουσίαν. Ἕως τόρα δὲν κατωρθώθη νὰ συλληφθῇ ὁ κλέπτης, καὶ ἡ ταλαίπωρος γυνὴ εἶνε κατεστραμμένη, καὶ ὑποχρεοῦται νὰ πωλήσῃ τὸ κτῆμα, ὅπου κατοικεῖ ἀφ' ὅτου ἐγεννήθη.

— Δὲν ἔχει τέκνα;

— Ἔχει ἕνα υἱόν. Ὅταν τὴν εἴδαμεν εἰς τὸ Λουσὸν καὶ εἰς Παρισίους, ὁ υἱός της περιηγεῖτο τὸν κόσμον μ' ἕνα φίλον του. Τὸν υἱὸν αὐτὸν τὸν λατρεύει ἡ μήτηρ του, καὶ ὅταν τὸν συλλογίζεται, μοῦ γράφει, αἰσθάνεται πολὺ βαρύτερον τὸ ἀτύχημά της. Διὰ νὰ μὴν ἀπομακρυνθῇ τῆς μητρός

του, ἥτις, νέα χήρα εἰκοσιπέντε ἐτῶν, ἀφιερώθη ἐντελῶς εἰς αὐτόν, ἔζησεν ἕως τόρα ὡς ἀγροτικὸς εὐγενής, καλλιεργῶν τὰς γαίας του, κυνηγῶν, ἁλιεύων καὶ περιηγούμενος.

— Ἔζησε δηλαδὴ ὡς πλούσιος ἀργός.

— Πιθανόν. Τόρα ὅμως πρέπει ν' ἀλλάξῃ ζωήν. Ἡ κ. Δεσκλοβὲλ μ' ἐρωτᾷ, ἂν δὲν σοῦ εἶνε δυνατὸν νὰ δώσῃς μικράν τινα θέσιν εἰς τὸ κατάστημά σου εἰς τὸν υἱόν της. Ὅσον μικρὰ καὶ ἂν ἦνε, θὰ τὴν δεχθῇ μὲ χαράν. Εἶνε πολὺ ἱκανός, μοῦ γράφει.

— Χμ! Δὲν ἔχω μεγάλην πεποίθησιν εἰς τοὺς νεαροὺς αὐτοὺς εὐγενεῖς, οἱ ὁποῖοι ἔζησαν ἀργοὶ τὰ καλλίτερα ἔτη τῆς νεότητός των, καὶ ἀνακαλύπτουν ἔξαφνα ὅτι ἔχουν ἔκτακτον κλῆσιν διὰ τὸ ἐμπόριον.

— Ἔλα, παππάκη, μὴ κάμνῃς τὸν κακόν. Διατί τάχα νὰ μὴ σοῦ ἦνε ὠφέλιμος αὐτὸς ὁ νέος; Ἐξ ὅσων μοῦ γράφει ἡ μήτηρ του, ἐταξείδευσε πολὺ καὶ ὁμιλεῖ ὅλας τὰς γλώσσας: γερμανικά, ἀγγλικά, ἰταλικά, ἱσπανικά, . . . 'ξεύρω 'γώ; ἴσως καὶ κινέζικα. Ἔπειτα δὲν σοῦ ζητοῦν ἄλλο τίποτε, ἢ μόνον νὰ τὸν παραλάβῃς ὑπὸ δοκιμήν.

— Κ' ἔπειτα, ἂν ἡ δοκιμὴ δὲν μ' εὐχαριστήσῃ, τί νὰ εἰπῶ τῆς μητρός του, ἡ ὁποία θὰ ἔχῃ βεβαίως φοβερὰν ἰδέαν περὶ τῆς ἱκανότητος τοῦ υἱοῦ της;

— Ἤκουσα πολλάκις κάποιον σοφὸν φίλον μου, ὀνομαζόμενον Δαρλεμών, νὰ λέγῃ, ὅτι ἀδύνατον εἶνε νὰ γείνῃ καλὸν εἰς τὸν κόσμον, ἂν ἐμποδίζεταί τις ἀπὸ τὰς δυσκολίας τοῦ μέλλοντος. Ἀλήθεια, παππάκη, θὰ ἤμουν πολὺ εὐτυχὴς ἂν ἠμποροῦσες νὰ κάμῃς τίποτε πρὸς ἀνακούφισιν τῆς πτωχῆς αὐτῆς γυναικός. Ἡ ἰδέα ὅτι εἶνε δυστυχὴς μοῦ προξενεῖ ἀληθῆ λύπην· τὴν ἐγνώρισα πάντοτε τόσον φαιδράν, ἐρασμίαν, ἀσχολουμένην περὶ τῆς εὐχαριστήσεως τῶν ἄλλων, καὶ νέαν ἀκόμη, κατὰ τὴν μορφὴν καὶ τὴν ψυχήν, μ' ὅλας τὰς λευκάς της τρίχας.

— Ἀγαπητή μου κόρη, ἀπ' αὐτὸ ἔπρεπε ν' ἀρχίσῃς. Ἀφοῦ τόσον ἐνδιαφέρεσαι, τὸ ζήτημα εἶνε κατ' ἀρχὴν λελυμένον. Δὲν ἠξεύρω τί θὰ κάμω αὐτὸν τὸν κύριον. Γράψε ὅμως τῆς μητρός του νὰ μοῦ τὸν στείλῃ.

— Εὐχαριστῶ, παππάκη. Ἤμουν τόσον βεβαία περὶ τῆς ἀπαντήσεώς σου, ὥστε ἡ ἐπιστολή μου εἶνε ἤδη ἀρχισμένη.

— Μέγα θαῦμα, μὰ τὴν ἀλήθειαν! Ὡς νὰ μὴν ἤξευρες, ὅτι μὲ καταφέρεις πάντοτε νὰ κάμνω τὸ θέλημά σου. Δὲν ἔχει ἄλλας διαταγὰς διὰ σήμερον ἡ δεσποινίς;

— Ὤ! ἡ δεσποινὶς ἔχει καὶ μίαν ἄλλην ἰδέαν ἀκόμη. Δὲν ἠξεύρει μόνον, ἂν ἠμπορεῖ νὰ πραγματοποιηθῇ.

— Λέγε ὁπωςδήποτε.

— Ἰδού, καλέ μου, τί εἶνε. Σὲ ἤκουσα πολλάκις νὰ λέγῃς αὐτὴν τὴν ἄνοιξιν, ὅτι θ' ἀπεφάσιζες τέλος πάντων ν' ἀναπαυθῇς ὀλίγον, ὅτι αἱ ὑποθέσεις σου ἦσαν τοιουτοτρόπως τακτοποιημέναι, ὥστε θὰ κατώρθωνες τοῦ λοιποῦ νὰ τὰς ἀφίνῃς ὀλίγον καιρὸν χωρὶς ζημίαν, καὶ ὅτι πολὺ ἤθελες ν' ἀγοράσῃς κανὲν κτῆμα μακρὰν τῶν Παρισίων, διὰ νὰ κάμνῃς ἐκεῖ τὰς διακοπάς σου. Ἀλήθεια;

— Ἀληθέστατα. Καὶ συμπεραίνεις;

— Ὅτι ἂν ἐπηγαίναμεν νὰ κάμωμεν ἕνα γῦρον εἰς τὴν Βρετάνην, θὰ ἐβλέπαμεν τὸν πύργον τῆς Κυρίας Δεσκλοβέλ, καὶ ὃν κατὰ τύχην μᾶς ἤρεσκε. . . . .

— Κύτταξε, κύτταξε! τί βαθεῖς πολιτικοὺς συνδυασμοὺς κατορθώνουν αἱ σημεριναὶ νεάνιδες! Καὶ ποῦ κεῖται ὁ περίφημος αὐτὸς πύργος;

— Δὲν ἠμπορῶ νὰ σοῦ δώσω λεπτομερείας. Ὅ,τι μόνον γνωρίζω, εἶνε ὅτι ἐπιγράφω τὰ γράμματά μου εἰς τὸ κτῆμα Κερμάς, διὰ τοῦ Κογκαρνώ, εἰς Φινιστέριον.

— Διὰ τοῦ Κογκαρνώ; Λαμπρά! Αἱ πληροφορίαι σου μυρίζουν κάπως ψάρι παστόν, καὶ ἡ μυρωδιὰ αὐτὴ μὲ πείθει. Πότε ἀναχωροῦμεν;

— Μὲ περιπαίζεις ἢ σοβαρὰ ὁμιλεῖς;

— Σοβαρώτατα. Δεκαπέντε ἡμερῶν ἐκδρομὴ εἰς τὴν Βρετάνην μαζί σου θὰ μ' εὐχαριστήσῃ πολὺ καὶ θὰ μοῦ κάμῃ καὶ καλόν. Ἕνα μόνον ὅρον σοῦ θέτω. Ἐπειδὴ πιθανὸν εἶνε ὅτι τὸ κτῆμα αὐτὸ δὲν θὰ μοῦ ἀρέσῃ, μὴ γράψῃς τίποτε περὶ τῶν σχεδίων σου εἰς τὴν κυρίαν Δεσκλοβέλ.

— Πολὺ καλά.

— Γράψε της μόνον, ὅτι τὸ γράμμα της ἔφθασε καθ' ἣν στιγμὴν ἐσχεδιάζαμεν μίαν μικρὰν ἐκδρομὴν εἰς τὴν Βρετάνην καὶ ὅτι ἐντὸς ὀλίγου θὰ ὑπάγωμεν νὰ τὴν ἴδωμεν. Ἠμπορεῖς δὲ νὰ προσθέσῃς, ὅτι θὰ ὁμιλήσω μὲ τὸν υἱόν της, καὶ ὅτι εἶμαι διατεθειμένος νὰ τὸν δεχθῶ. Ὅταν δὲ φθάσωμεν ἐκεῖ, οὐδὲ λέξιν! Δὲν πρέπει νὰ γεννήσωμεν ἐλπίδας, αἱ ὁποῖαι πιθανὸν νὰ μὴ πραγματοποιηθοῦν.

— Ἠξεύρεις ὅτι πατὴρ ὅμοιός σου δὲν ὑπῆρξεν ἄλλος; Κ' ἔπειτα ἀπορεῖς ὅτι δὲν ἀποφασίζω νὰ ὑποδουλωθῶ εἰς σύζυγον!

— Τότε λοιπὸν πρέπει ν' ἀλλάξω.

— Δοκίμασε, ἂν ἠμπορῇς.

Καὶ ἡ Μαακέλλα, χαίρουσα ἐπὶ τῇ ἐπιτυχίᾳ της, ἀνέβη εἰς τὸ δωμάτιόν της, ἵνα γράψῃ εἰς τὴν κ. Δεσκλοβέλ.

Μετὰ μίαν ἑβδομάδα ὁ κ. Δαρλεμὼν καὶ ἡ θυγάτηρ του ἀνεχώρουν διὰ τὸ Κεμπέρ. Τὸ ταξείδιόν των ἦτο ἀληθὴς ἐκδρομή· εἶχεν ἕκαστος τὸν ὁδοιπορικόν του σάκκον μόνον, οὐδεμία δὲ θαλαμηπόλος τοὺς συνώδευε. Τὴν ἁπλότητα ταύτην ἰδίως ἀπήτησεν ὁ κ. Δαρλεμών. Εἶχον δὲ τὸ εὐτύχημα νὰ φθάσωσιν εἰς Κεμπὲρ ἡμέραν ἀγορᾶς, καὶ ἐν καιρῷ θαυμασίῳ. Καίτοι εἶχον διέλθει ὁλόκληρον νύκτα ἐπὶ τοῦ σιδηροδρόμου, ἡ Μαρκέλλα ἔσυρε τὸν πατέρα της εἰς τὴν πόλιν. Κατεγοητεύθη

δὲ ἐκ τῆς ποικιλίας τῶν ἐνδυμασιῶν καὶ τῶν κεφαλοδέσμων, οὓς εἶδε παρερχομένους ἐνώπιόν της.

Ἀφοῦ διέδραμον τὰς ὁδούς, κ' ἐθαύμασαν ἱκανὴν ὥραν τὸν καθεδρικὸν ναόν, κ' ἐπεσκέφθησαν τὸ μουσεῖον, μετέβησαν εἰς τὴν ἀγορὰν ὅπου ἐμάγευσαν ἰδίως τὴν νεάνιδα τὰ ἐπὶ εἰδώλων ἐκτεθειμένα πανηγυρικὰ ἐνδύματα τοῦ τόπου. Ἡ Μαρκέλλα ἀπεφάσισε νὰ ἐμφανισθῇ εἰς τὸν προσεχῆ χορὸν μετημφιεσμένων ὡς νεόνυμφος τοῦ Πισαρέ, καὶ μετέβη εἰς τὴν προκυμαίαν ἵνα παραγγείλῃ τὴν ἐνδυμασίαν της.

Εἶτα ἡ Μαρκέλλα ἐπέστρεψεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἵνα ἀναπαυθῇ, ἐνῷ ὁ κ. Δαρλεμὼν ἀπῆλθε νὰ συμφωνήσῃ λέμβον, ἐφ' ἧς ἔμελλον τὴν ἐπαύριον νὰ καταπλεύσωσι τὸν Ὀδέ.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἡ Μὶς Βιργινία Δώμβεϋ ἐλάμβανε τὴν ἑπομένην ἐπιστολήν:

«Τί ἀτυχῆ ἔμπνευσιν εἶχες, Μὶς Βιργινία, νὰ μὴ θελήσῃς νὰ μᾶς συνοδεύσῃς! Ἀντὶ νὰ ἦσαι τώρα μόνη σου εἰς τοὺς Παρισίους καὶ νὰ μᾶς συλλογίζεσαι καὶ νὰ πλήττῃς — ἀλλέως κηρύττω ὅτι δὲν ἔχεις καρδίαν — θὰ ἔκαμνες ἓν χαριτωμένον ταξείδιον εἰς μίαν τῶν γραφικωτέρων ἐπαρχιῶν τῆς Γαλλίας. Πόσον ἐλυπήθην ὅτι δὲν ἦσο μαζύ μας τὴν περασμένην Κυριακήν, κατὰ τὴν ναυτικὴν ἐκδρομήν μας!

Ἐταξείδευσες ποτὲ μὲ πλοῖον ἱστιοφόρον; Εἶνε ὡραῖον πρᾶγμα καὶ δὲν βλέπω τὴν ὥραν νὰ ξαναρχίσω. Ὁ καιρὸς ἦτο θαυμάσιος· ἥλιος λαμπρός, καὶ τόσος μόνον ἄνεμος ὅσος ἔφθανε νὰ κινῇ τὸ μικρόν μας πλοιάριον. Ὠλισθαίνομεν ἐπὶ τῶν ὑδάτων ὡς βέλος, καὶ τόσον ἥσυχα, ἥσυχα, ὥστε, ἂν δὲν ἔφευγον ἑκατέρωθεν αἱ ὄχθαι ἐνώπιόν μας, θὰ ἐνόμιζα ὅτι ἡ λέμβος μας ἔμενεν ἀκίνητος. Αἱ ὄχθαι αὐταὶ εἶνε μαγευτικαί, ἰδίως καθόσον ἀπομακρύνεταί τις ἀπὸ τὸ Κεμπέρ· εἶνε πλήρεις ἀπροσδοκήτων καὶ ἑλικοειδῶν πτυχῶν, αἵτινες μ' ἐνθύμισαν τὴν λίμνην τῶν Τεσσάρων Καντωνίων, καθὼς καὶ οἱ κατάφυτοι λόφοι, οἱ ὁποῖοι ἐπικρέμανται τοῦ ποταμοῦ εἶνε ἀληθῶς ἄξιοι τῆς Ἑλβετίας. Ἠξεύρεις δὲ τί σημαίνει τοιοῦτος ἔπαινος ἐκ μέρους μου.

Εἶχα σχεδὸν μεθύσει ἀπὸ ἥλιον, ἀέρα, καὶ ποταμόν, καὶ τὸ εὐάρεστον ἐκεῖνο συναίσθημα μ' ἐκοίμιζε τόσον τερπνά. Μόνη εὐχαρίστησις ὁμοία μὲ αὐτὴν θὰ ἦνε, ὑποθέτω, νὰ τρέχῃ τις μὲ ἔλκηθρον ἐπάνω εἰς παχὺ στρῶμα χιόνος. Σὲ φαντάζομαι μειδιῶσαν μὲ τὴν παρομοίωσίν μου, καὶ λέγουσαν: Τί παραδόξους ἰδέας ἔχει αὐτὴ ἡ Μαρκέλλα! Ποῦ εὗρεν ὁμοιότητα μεταξὺ ὡραίου ἡσύχου ποταμίου τῆς Βρετάνης καὶ πεδιάδος ρωσσικῆς, μεταξὺ θερινῆς ἡμέρας τῆς εὐκραοῦς Γαλλίας καὶ τῆς παγερᾶς ἀτμοσφαίρας, τὴν ὁποίαν ἐνθυμίζουν ἡ χιὼν καὶ τὸ ἔλκηθρον; Ἐγὼ ἐν τούτοις ἐπιμένω εἰς τὴν παρομοίωσίν μου, ἡ ὁποία εἶνε πολὺ βαθεῖα. Μελέτησέ την καὶ θὰ τὴν ἐννοήσῃς.

Καθ' ὁδὸν ἐπεσκέφθημεν ἓν κτῆμα κείμενον εἰς τὸ πλευρὸν λόφου καταφύτου, ὅπου ἀπαντῶνται καὶ ἴχνη ρωμαϊκῶν ἐρειπίων· ἔχει ὡραιοτάτην θέαν πρὸς τὸν ποταμόν, κ' εὐχαρίστως θὰ διέμενα ἐκεῖ δύο τρεῖς μῆνας τοῦ ἔτους. Νὰ ἦτο τόσον γραφικὸν καὶ τὸ κτῆμα τῆς Κυρίας Δεσκλοβέλ! Ἔπειτα κατέβημεν τὸν ποταμὸν μέχρι τῶν ἐκβολῶν του. Τὸ μικρὸν αὐτὸ ποτάμιον ἔχει, μὰ τὴν ἀλήθειαν, τὸ δικαίωμα νὰ ὀνομάζεται ποταμός, μολονότι δὲν ἔχει τὰ θορυβώδη του χαρακτηριστικά. Προσωρμίσθημεν εἰς τὸν μικρὸν λιμένα τοῦ Βενοδέ, καθαρὸν καὶ γνήσιον βρεττανικὸν χωρίον, ὅπου ἐγευματίσαμεν καὶ ἐκοιμήθημεν. Ἴσως καὶ ἐπανέλθωμεν ἐδῶ μίαν ἡμέραν, διότι οἱ ἐγχώριοι, τουτέστιν οἱ ἰδιοκτῆται μικροῦ τινος καὶ ἀρκετὰ καλοῦ ξενοδοχείου, μὲ ἐβεβαίωσαν, ὅτι εἰς τὰ περίχωρα ἠμπορεῖ τις νὰ κάμῃ πολλοὺς καὶ ὡραίους περιπάτους.

Ἀφοῦ διενυκτερεύσαμεν ἐξαίρετα εἰς δωμάτιον καθαρώτατον, ἀναβαίνομεν μετ' ὀλίγον εἰς τὴν ἅμαξαν καὶ διευθυνόμεθα πρὸς τὸ Φορέστ, ἀπέχον ἐντεῦθεν μίαν καὶ ἡμίσειαν λεύγην, ἐκεῖθεν δὲ εἰς τὸν πύργον τοῦ Κερμάς. Σὲ φιλῶ πολύ, πολύ· ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἔχῃς τὴν περιγραφὴν τῆς ἐπισκέψεώς μας.

Μαρκέλλα.

«Ἡ ἐγχώριος ἐνδυμασία εἶνε χαριεστάτη διὰ παιδία· ἀλλ' αἱ γυναῖκες εἶνε ἀσχημόταται».

Ἡ ἐφ' ἁμάξης πορεία ὑπῆρξε νέα διὰ τὴν νεάνιδα εὐχαρίστησις. Ἐθαύμασε πάντα, ἰδίως δὲ τὴν λαμπρὰν κατάβασιν ἀπὸ τοῦ Φουενὼν πρὸς τὸ Φορέστ. Ἡ ὁδὸς ἑλίσσεται διὰ πυκνοφύλλων καὶ μεγάλων δασῶν ἐκ καστανεῶν, δρυῶν καὶ πευκῶν, ἅτινα διαπερῶσί που καί που ἐξαίθραι πρὸς τὴν ἐν τῷ βάθει τοῦ ὁρίζοντος ἁπλουμένην θάλασσαν. Τὸ χωρίον κεῖται κάτω, ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ὡραίου ὅρμου, ἔχει δὲ ἀξιοθέατον ἐκκλησίαν.

Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν οἱ ὁδοιπόροι μας εὑρέθησαν ἐνώπιον μεγάλης πύλης ἀνοιγομένης πρὸ μακρᾶς φηγοστοιχίας. Ἡ ἅμαξα εἰσῆλθεν εἰς αὐτήν, καὶ μετ' ὀλίγον ἐφάνη βαρὺς λίθινος πύργος, οὗτινος ἡ ἐπεσκευασμένη πρόσοψις ἐδείκνυε τὴν ἀρχαιότητα. Ἅμα ἤκουσε τὸν κρότον τῶν τροχῶν, ἡ Κυρία Δεσκλοβὲλ προσέδραμε κ' ἐνηγκαλίσθη τὴν Μαρκέλλαν.

[Ἕπεται συνέχεια].

Νοήσας ὁ Ἐπαμεινώνδας ὅτι ὁ ὑπασπιστής αὐτοῦ ἔλαβε χρήματα πολλὰ παρά τινος αἰχμαλώτου, προσεκάλεσεν αὐτὸν ἐνώπιόν του, καὶ—«Εἰς ἐμὲ μέν, εἶπεν, ἀπόδος τὴν ἀσπίδα, σὺ δὲ ἀγόρασε καπηλεῖον, ἐν ᾧ νὰ ζήσῃς τοῦ λοιποῦ· διότι τώρα ὅτε ἔγεινες εἷς τῶν πλουσίων καὶ μακαρίων, δὲν θὰ ἔχῃς τὴν ὄρεξιν νὰ ἐκτίθεσαι ὡς πρότερον εἰς τοὺς κινδύνους τῶν μαχῶν.»

Digitized by Google

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Β΄.

ΤΟ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΙ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΧΑΤΖΗ ΚΩΣΤΑ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἵνα εἰσέλθῃ ὀρφανόν τι ἐντὸς τοῦ καταστήματος πρὸς ἐκπαίδευσιν, δέον νὰ τύχῃ προκαταβολικῶς τῆς ἐγκρίσεως τοῦ γνωμοδοτικοῦ συμβουλίου· ὅρος ἀπαραίτητος οὗτος. Ἰδιότητες συντρέχουσαι πρὸς τὴν εἰσαγωγὴν εἶνε ἡ ὀρφανεία ἐκ πατρὸς καὶ μητρός, σχετική τις εὐεξία καὶ ἡλικία ἀπὸ 8—12 χρόνων. Ὁ ὅρος τῆς ἡλικίας εἶνε ἀπόλυτος, ἀλλ' ὁ τῆς ἐντελοῦς ὀρφανείας φαίνεται ὅτι ὑφίσταται ἐνίοτε χαλαρώσεις τινὰς καθ' ὅσον παιδία πατρόθεν μόνον ὀρφανὰ ηὐτύχησαν νὰ καταταχθῶσιν ἐν τῇ σχολῇ. Οἱ παῖδες τρέφονται, καθαρίζονται, καὶ διδάσκονται δωρεάν. Πρό τινος χρόνου ἐπετράπη ἡ ἐπὶ πληρωμῇ διδάκτρων καὶ τροφείων εἰσαγωγὴ παίδων ἐντὸς τοῦ καταστήματος, ἤδη δὲ τὸ ὀρφανοτροφεῖον πρὸς τὰ κυρίως ὀρφανὰ τὰ συντηρούμενα δαπάναις τοῦ ἀσύλου, περιλαμβάνει καὶ 52 ὑπότροφα διαφόρων φιλανθρώπων καὶ ἄλλων φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, ἐπὶ ὁρισθέντι ὑπὸ τοῦ συμβουλίου τιμήματι 30 δραχμῶν μηνιαίως, μετ' ἐφ' ἅπαξ ἑκατονταδράχμου καταβολῆς. Ἐκτὸς τῶν 52 τούτων συντηροῦνται δαπάναις γενναίων Χίων ἐν Ἀθήναις διαμενόντων 7 Χῖοι παῖδες, ναυάγια τῆς πανωλεθρίας ἥτις ἐνέσκηψε πρὸ τριετίας εις τὴν νῆσον, 6 Ἠπειρῶται, δύο ἐκ Μακεδονίας καὶ ἰσάριθμοι ἐξ Ὕδρας. Καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ προσελήφθησαν συνεπείᾳ εἰδικῶν κληροδοτημάτων. Καθεστὼς ὅμως τοῦ καταστηματος εἶνε τὸ δωρεάν. Ἐν τῷ ἀσύλῳ κρατεῖ ἀπόλυτος πειθαρχία, οὐδέποτε ὅμως εἶδον καὶ πειθαρχίαν μᾶλλον προσφιλῆ διὰ τοὺς πειθαρχοῦντας. Ἅμα τῇ αὐγῇ κρούει τὸ ἐγερτήριον· οἱ παῖδες ἀναπηδῶσιν ἀπὸ τῆς στρωμνῆς, λούονται καὶ προσεύχονται ἐν κοινῷ, μεταβαίνουσιν εἰς τὸ ἑστιατόριον, λαμβάνουσι τὸν ἀναπόφευκτον καφὲ μετ' ἄρτου, μεθ' ὃ πορεύονται εἰς τὸ σχολεῖον· δευτέρα κοινὴ προσευχὴ ἐκεῖ· ἐν τῷ σχολείῳ παραμένουσιν ἄχρι τῆς 10ης ὥρας, ἀπὸ ταύτης δὲ ἄχρι τῆς 11ης οἱ τὸν μουσικὸν θίασον ἀποτελοῦντες προπαιδεύονται ἐν τῇ μουσικῇ· περὶ ὥραν 11 $^1/_2$ παρατίθεται ἡ τράπεζα, ἐξ ἧς, μετά τινα ἀνάπαυσιν, οἱ παῖδες εἰσέρχονται περὶ ὥραν 2αν εἰς τὰ ἐργοστάσια.

Ὁ κύκλος τῶν ἐν τῷ καταστήματι διδασκομένων μαθημάτων εἶνε σκοπίμως στενὸς καὶ σώφρων· τὸ ἄσυλον δὲν παρασκευάζει νέους ἐπιδοθησομένους εἰς τὴν σπουδήν, παρασκευάζει ἐργάτας, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ῥυθμίζεται καὶ ἡ διδασκαλία. Ἐὰν εἴπωμεν ὅτι τὰ διδασκόμενα ἐν τῇ σχολῇ τοῦ ὀρφανοτροφείου μαθήματα εἰσὶ τὰ ἀναγραφόμενα ἐν τῷ προγράμματι τοῦ τελείου συνδιδακτικοῦ, νομίζω ὅτι ὡρίσαμεν ἀκριβῶς τὴν σφαῖραν τῆς πνευματικῆς τοῦ καταστήματος κινήσεως. Ἡ διδασκαλία τῶν ἱερῶν ἡ οὕτω ἀτόπως προγραφεῖσα ἀπὸ τῶν δημοσίων παιδευτηρίων ἀκμάζει ἐν τῇ σχολῇ τοῦ καταστήματος· οἱ μαθηταὶ ἐκμανθάνουσι ἐπαρκέστατα τὴν ἀριθμητικήν, ἐκθέτουσι σαφῶς καὶ ἁπλῶς τὰς ἰδέας των, ἀντλοῦσι δὲ πάντα τὰ γραμματικὰ στοιχεῖα τ' ἀπολύτως χρησιμεύοντα διὰ τὸν βίον δι' ὃν προωρίσθησαν. Τὸν καθημερινὸν αὐτῶν βίον τέρπουσιν ᾠδαὶ καὶ χρήσιμοι διασκεδάσεις. Ἀσκοῦσι λ. χ. τὴν ἰχνογραφίαν, καλλιεργοῦσι κηπάρια ἐντὸς τοῦ καταστήματος, μυούμενοι ἐνταυτῷ εἰς τὰς πρώτας ἀρχὰς τῆς κηπουρικῆς καὶ τῆς ἀνθοκομίας, ἐπιρρωννύουσι τὸ σῶμα διὰ τῆς γυμναστικῆς, ἐξέρχονται ἐνίοτε εἰς ἀγροτικὸν περίπατον. Ὁ βίος εἶνε λιτός. Τρὶς τῆς ἑβδομάδος κρεωφαγοῦσι τὴν μεσημβρίαν, τὸ ἑσπέρας τυρὸς καὶ ἐνίοτε ὄρυζα καταλλήλως παρασκευασθεῖσα ἀρτύει τὸ δεῖπνον· τὰ ὄσπρια καὶ τ' ἀμυλώδη εἰσὶ τροφὴ συνήθης ὁσάκις ἐλλείπει τὸ κρέας. Ὁ οἶνος ἀπαγορεύεται.

Ἀλλ' ἡ ἀρίστη τῶν τέρψεων καὶ ἡ ὑγιεστέρα τοῦ πνεύματος τροφὴ εἶνε ἀναντιρρήτως ἡ φωνητικὴ καὶ ὀργανικὴ μουσική, ἀμφότεραι πρό τινων χρόνων εἰσαχθεῖσαι ἐν τῷ καταστήματι. Ματαιοπονία θὰ ἦτο εἴ ποτε ἠσχολεῖτό τις ν' ἀποδείξῃ τὴν ἡμερωτικὴν καὶ διαμορφωτικὴν ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου δρᾶσιν ἣν ἀπὸ τοῦ Λίνου καὶ Ὀρφέως ἄχρις ἡμῶν ἀσκεῖ ἀμειώτως ἡ θεία τέχνη. Ἐκ τοιούτων σκέψεων ὁρμώμενον τὸ διοικητικὸν συμβούλιον καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ καταστήματος εἰσήγαγε τὴν διδασκαλίαν τῆς μουσικῆς ἐντὸς τοῦ καταστήματος, δίκαιον δ' εἶνε νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι τ' ἀποτελέσματα ἐδικαίωσαν πληρέστατα τὸν πρυτανεύσαντα εὐγενῆ σκοπόν. Εἴδομεν τὰ ὀρφανὰ μαθητὰς καὶ ἐργάτας ἀλληλοδιαδόχως, τὰ βλέπομεν ἤδη καὶ μουσουργούς· ἡ τέχνη λατρεύεται μετὰ περιπαθείας μαρτυρούσης ὅτι τὸ αἴσθημα τοῦ καλοῦ εἶνε δημοκρατικόν, φωλεύει δ' ἀδιακρίτως εἰς τὰ στήθη τῶν πληβείων καὶ τῶν πατρικίων, ἐὰν ἀπέμειναν πλέον τοιοῦτοι... Παρατρέχομεν τὴν χυδαίαν ἄποψιν τοῦ μέτρου καθ' ἣν δύναταί τις, ἐπιστάμενος τὴν χρῆσιν μουσικοῦ ὀργάνου, νὰ κερδίσῃ τὸν ἄρτον του· ἔχει τι τὸ ἄκρως παράτονον καὶ εὐτελὲς νὰ λατρεύηται τὸ ὡραῖον οὐχὶ ἐκ θείου καὶ ἀκατανικήτου πρὸς αὐτὸ ἔρωτος, ἀλλ' ἐξ ὑπολογισμοῦ. Πόσον προσφόρως ἔπεσε τὸ μουσικὸν σπέρμα, ὅτε ἐνεκλιματίζετο ἐντὸς τοῦ ὀρφανοτροφείου Χατζῆ Κώστα, ἐμαρτύρησεν ἡ καταπληκτικὴ τῶν μαθητῶν ἐπίδοσις ἡ τιμῶσα ἀναντιρρήτως τὴν εὐαισθησίαν καὶ τὴν ἀντίληψίν των. Οὐ μόνον ἐκτελοῦσι πιστῶς τὰ διαγράμματα, ἀλλὰ ἀντιλαμβάνονται καὶ τοῦ ἰδεώδους ὅπερ ἐνέχουσιν τοί

φθόγγοι ἐκεῖνοι, οἱ ἀκατανοήτως διασείοντες τὰ ἔγκατα τῆς ψυχῆς ἡμῶν. Τὰ ἄριστα τεμάχια τῶν κλασσικῶν Ἰταλῶν διδασκάλων πρόκεινται προσιτὰ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μαθητῶν. Εἴδομεν μεθ' ὁποίας ἐκφράσεως καὶ τέχνης ἐξετέλεσαν τὸν χορὸν τῶν σταυροφόρων· μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ μείζονος ἔτι ἐκτελοῦσι δυσχερῆ solo, χρωματίζουσι πιστῶς καὶ ἐμφαντικῶς τὰς μονῳδίας καὶ τοὺς χοροὺς τῶν ἐκλεκτοτέρων μελοδραμάτων, κατ' εὐχερέστερον δὲ λόγον ἐκτελοῦσιν ἡρωϊκὰ ἐμβατήρια καὶ ᾄσματα τονισθέντα εἰς ποίησιν γνησίως Ἑλληνικὴν ἐκ παραδόσεως καὶ ἐξ αἰσθήματος.

Μεταξὺ τῶν ὀρφανῶν ὑπάρχουσι καί τινα διακρινόμενα διὰ τὸ ἡδὺ τῆς φωνῆς. Διδαχθέντα τὰ στοιχεῖα τῆς φωνητικῆς μουσικῆς, συνοδεύουσι συνεχῶς διὰ τῆς φωνῆς μουσικὰ τεμάχια ἁρμοσθέντα καταλλήλως πρὸς τὰ ὄργανα· τὸ θέαμα τότε εἶνε ἐνδιαφέρον. Ἕκαστος ἐκ τῶν μικρῶν ἀοιδῶν σπεύδει εἰς τὴν τεταγμένην θέσιν· τὸ μουσικὸν διάγραμμα ἐκτυλίσσεται ἐπὶ τοῦ μαυροπίνακος, ἡ ὀργανικὴ μουσικὴ προκατάρχεται ἐρρύθμως καὶ μετὰ μικρὸν ὄργανα τεχνητὰ καὶ λάρυγγες χύνουσιν ἀπταίστους καὶ παθητικὰς ἁρμονίας. Τὰ ὀνόματα τῆς Πατρίδος, τῆς Θρησκείας, τῆς Ἐλευθερίας, τὸ καθῆκον, ὁ ὑπὲρ πατρίδος θάνατος ἀκούεται διὰ τοῦ ὕψους μουσικῆς καὶ ποιήσεως ἐν ἀρρήκτῳ καὶ ἐνθουσιώδει δεσμῷ συνδεθείσης. Οἱ μικροὶ Τυρταῖοι ἐνθουσιῶσιν, αἱ φλέβες των ὀγκοῦνται, αἱ χεῖρες κινοῦνται, οἱ πόδες πλήττουν ἀνυπομόνως τὸ ἔδαφος, τὸ αἷμα χρωματίζει τὰς παρειάς των, αἰσθάνονται τὴν ἔννοιαν τῆς ποιήσεως, κατανοοῦσι τὴν ἔκφρασιν τῆς μουσικῆς. Ὁ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης θάνατος τοῦ ἥρωος, ὁ σπινθὴρ κεχρυμμένος ὑπὸ τὴν τέφραν, ὁ ἐγγὺς χρόνος καθ' ὃν στρατιαὶ Ἑλλήνων θὰ χυθῶσιν ἔξω τῶν συνόρων, στόλος ἑλληνικὸς καταναυμαχῶν τοὺς ἐχθρούς, καὶ ποικίλα ἄλλα θέματα ἐθνικὰ ἔχοντα ὑποθέσεις ἑρμηνεύονται ἐν τοῖς ψαλλομένοις ᾄσμασιν, ἀλλὰ πλειότερον καὶ ἐκφραστικώτερον ἑρμηνεύονται ἐν τῇ ἐκφράσει τῶν παιδίων. Τὸ θέαμα κινεῖ εἰς λυγμοὺς τὸν θεατήν.

Ἄριστος καρπὸς τῆς εἰσαγωγῆς τῆς μουσικῆς ἐν τῷ ὀρφανοτροφείῳ, ἐκτὸς τῆς ὠφελείας αὐτῆς καθ' ἑαυτήν, εἶνε καὶ ἡ ἀποκάλυψις μουσικοῦ οἴστρου καθεύδοντος λεληθότως ὑπὸ τὰ στέρνα νέου μουσικοῦ ἐν Μονάχῳ διατρίβοντος ἤδη. Ὁ Εὐρυσθένης Γκίζας Ἀθηναῖος καὶ ὀρφανός, εἰσαχθεὶς εἰς τὸ κατάστημα ἐπὶ τῇ δυστυχεῖ ταύτῃ προνομίᾳ πρωΐμως εἶχεν ἀποδείξει ἔκτακτον ἐπίδοσιν, καὶ ἔξοχα μουσικὰ πλεονεκτήματα. Ἐν τῷ Ὠδείῳ ὅπου ἐστάλη κατέπληξε τοὺς διδασκάλους του διὰ τὴν μουσικὴν αὐτοῦ ἰδιοφυΐαν, ἡ εὐρυτέρα καλλιέργεια τῆς ὁποίας ἐκρίθη ὡς ὑποχρέωσις. Ἡ κυβέρνησις εὐηρεστήθη ν' ἀναλάβῃ αὐτὴ τὴν ὑποτροφίαν τοῦ νέου Γκίζα, ὅστις πεμφθεὶς εἰς Βιέννην διεκρίθη διὰ τὰς μουσικὰς αὐτοῦ σπουδάς, διακρίνεται δὲ καὶ ἤδη ἐν Μονάχῳ τελειοποιούμενος ὁσημέραι καὶ ἐπὶ χρησταῖς ἐλπίσι. Παρετηρήθη ὅτι ἡ φύσις οὐδέποτε σχεδὸν συνεπάθησε τοὺς ἀριστοκράτας καὶ τὰ πλούτη. Ἐάν ποτε ἀπεδείχθη μεροληπτικὴ διανέμουσα τὰ δῶρα της, ἐμερολήπτησεν εὐτυχῶς ὑπὲρ τοῦ πτωχοῦ καὶ τοῦ ἀσήμου. Τί θαυμαστὸν ἐὰν ἠξίωσε νὰ θέσῃ εὖγε ἐς πῦρ ἐντὸς στέρνων ἅτινα δὲν ἐκάλυψεν ἐν τῷ λίκνῳ ἡ πορφύρα καὶ ἡ μέταξα;

Εἰς τὰς σκέψεις ταύτας ἀφιέμην καθ' ὃν χρόνον κατελίμπανον ἐργάτας καὶ ἐργαστήρια ἀνερχόμενος τὴν κλίμακα ὅπως ἐπισκεφθῶ τοὺς κοιτῶνας τῶν ὀρφανῶν ἐπὶ τοῦ δευτέρου ὀρόφου. Δύο ἢ τρεῖς παῖδες κληθέντες ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας των κατήρχοντο τὴν κλίμακα ὅτε ἀνηρχόμεθα μετὰ τοῦ κ. διευθυντοῦ. Θεωρήσαντες ἡμᾶς ἔστησαν εὐλαβέστατα, ἀλλ' ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου δέους ἢ στενοχωρίας. Τὸ βλέμμα των ἡρμήνευε πλήρη ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην, ἀπόλυτον ὑποταγὴν καὶ πειθαρχίαν. Εἰλικρινῶς ὁμολογῶ ὅτι ἀμφιβάλλω ἐὰν δεκαετὴς παῖς ἐργάτου βιοῦντος ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἤθελεν ἀναπτύξει ἐνώπιον αἰφνιδίας συναντήσεως πρὸς τὸν πατέρα του, τὴν σεμνότητα ἐκείνην μετὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλικῆς ἐμπιστοσύνης ἣν διέκρινον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν μικρῶν, ἀτενιζόντων τὸν διευθυντήν των. Οὐδέποτε ἐγένετο χρῆσις μέτρων ἐκβιαστικῶν, ἀμφίβολον δ' εἶνε ἐὰν καὶ ἐπιπλήξεις βαρεῖαι ἀπηυθύνθησαν ποτὲ κατά τινος τῶν ὀρφανῶν. Ἡ ἀδιάλειπτος πρᾳότης τῆς διευθύνσεως, μετὰ τῆς ἀγρύπνου ἐπιτηρήσεως ἐπενήργησε σωτηριωδέστερον τῶν κτηνωδῶν περισταλτικῶν μέσων, ἅτινα πρό τινων ἐνιαυτῶν ἤκμαζον ἀτυχῶς πρὸς αἶσχος τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἀνατροφῆς. Σημειῶ ἰδιαιτέρως τὸ φαινόμενον τοῦτο, τολμῶ δὲ νὰ τὸ συστήσω εἰς τὴν μελέτην τῶν περὶ τὴν παιδαγωγίαν ἀσχολουμένων. Δὲν θέλω νὰ ρυπάνω τὰς σελίδας ταύτας διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀπαισίου «φάλαγγα», τοῦ ἐξευτελίσαντος τὴν μαθητεύσασαν νεότητα τῆς πρὸ ἡμῶν γενεᾶς· ἠκούσαμεν πάντες μνημονευομένου τοῦ ὀνόματος τοῦ βασανιστηρίου τούτου ὡς μέσου ἐπανορθώσεως. Ὡραία ἐπανόρθωσις! νὰ ἐξελκώνῃ ὁ διδάσκαλος τὴν ἁπαλὴν τοῦ παιδὸς καρδίαν, νὰ ἐμπνέῃ τὴν φρίκην καὶ τὸ μῖσος εἰς τὸ τρυφερὸν αὐτὸ πλάσμα, καὶ νὰ ὑποκαθίσταται εἰς βασανιστὴν τῆς ἱερᾶς ἐξετάσεως, ἐν ὀνόματι πάντοτε τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς παιδείας ἧς λέγεται ὁ ἱεροφάντης!

Τῶν ὀρφανῶν οἱ κοιτῶνες εἶνε εὐρύταται αἴθουσαι, εὐάεροι, φωτεινόταται, καθαρόταται καὶ ἁπλότητος ὅλως πρωτογενοῦς περὶ τὴν ἐσωτερικὴν διάταξιν καὶ συσκευήν. Αἱ κλῖναι, σιδη-

Digitized by Google

ροῦς ἔχουσαι τοὺς πόδας, σανίδας δὲ κατὰ τὸ μῆκος, ἐκτυλίσσονται κανονικῶς τεταγμέναι ὡς στοῖχοι στρατιωτῶν. Κλινοστρωμνῶν οὐδεμία ἐπιτρέπεται χρῆσις· ἀντὶ τούτων οἱ ἐργάται ἔχουσιν ὡς ὑπόστρωμα διπλᾶ παχέα καὶ χνοώδη μάλλινα ὑφάσματα βαναυσουργῆ ἐκ τῶν καλουμένων παρ' ἡμῖν «βελέντζαι». Ἡ ἀναδιδομένη ἐκ τοῦ χόρτου ἀποφορὰ ἐβίασε πρό τινος χρόνου τὴν διεύθυνσιν ν' ἀπορρίψῃ τὰς πλήρεις τοιούτου ἐν χρήσει κλινοστρωμνὰς τῶν παίδων, δι' ὃ οὐδαμῶς μετενόησεν· ἄλλως ἀφοῦ ὁ στρατιώτης δὲν κατακλίνεται ἐπὶ στρώματος, δύναται ὁ ἐργάτης νὰ πράξῃ τὸ αὐτό. Ὡς νυκτερινὰ καλύμματα μεταχειρίζονται τὰ ἐν τῷ στρατῷ συνήθη γαλλικὰ ὑφάσματα «κουβέρταις», εὐμενῶς λίαν παρασχεθέντα τελευταίως ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν. Οἱ παῖδες αὐθυπηρετοῦνται· καθαρίζουσι τοὺς θαλάμους, πλύνουσιν αὐτούς, ἑτοιμάζουσι τὰς κλίνας των· ἕκαστος θάλαμος δύναται ἐπαρκῶς νὰ περιλάβῃ 60 καὶ 70 κλίνας, ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶνε καθαρωτάτη, φαινόμενον δ' ἄξιον παρατηρήσεως εἶνε ὅτι ὅτε πρὸ τριετίας ὁ τύφος κατελυμάνθη τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, τὸ ὀρφανοτροφεῖον Χατζῆ Κώστα οὐδένα ἐκήδευσε.

Κεχωρισμένον ἐντελῶς τῆς ὑπηρεσίας τοῦ καταστήματος εἶνε τὸ νοσοκομεῖον, ἐπὶ τῆς τρίτης ὀροφῆς κείμενον. Ὁ ὀφθαλμὸς πλανᾶται ἐκεῖθεν εἰς ἀξιομνημονεύτους τόπους κλεϊσθέντας ὑπὸ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς τέχνης, ἐπὶ τὴν ἀθάνατον Ἀκρόπολιν, τὴν Πνύκα, τὸν λόφον τῶν Μουσῶν, τὸ Θησεῖον. Ὅτε ὁ φιλόσοφος αὐτοκράτωρ τῆς Βρασιλίας Δὸν Πέτρος εὐηρεστήθη νὰ τιμήσῃ διὰ τῆς ἐπισκέψεώς του τὸ ὀρφανοτροφεῖον, κενὸν πάντη ἀσθενῶν, ἐλθοὺς πρὸ τῆς ἐκτυλισσομένης ἀπὸ τοῦ νοσοκομείου ἀπόψεως ἀνεφώνησεν ἐν εὐγενεῖ ἐμπνεύσει. «Πῶς δύναται νὰ ἦνέ τις ἀσθενὴς ἐνταῦθα; πῶς δύναται νὰ μὴ ἰαθῇ τις ἐντελῶς βλέπων τὴν Ἀκρόπολιν καὶ τὴν Πνύκα!» Ἐντὸς τοῦ νοσοκομείου ὑπῆρχον δύο ἀσθενῆ παιδία, πάσχοντα ἐξ ἐλαφρᾶς ἀδιαθεσίας· ἐνταῦθα εὕρηνται στρωμναὶ ἀναπαυτικώτεραι. Εἰδήμων νοσοκόμος ἐπιτηρεῖ τοὺς πάσχοντας, ἡ ἰατρικὴ ἐπικουρία εἶνε ἄμεσος καὶ πεφωτισμένη, ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἰατρικῶν παραγγελμάτων γίνεται ἀκριβέστατα, ἡ καθαριότης τῆς αἰθούσης, ἡ τῶν κλινῶν, τῶν σινδονῶν, καὶ τῶν σκεπασμάτων εἶνε ἀνεπίληπτος. Παρὰ τὸ ἰατρεῖον τοῦ σώματος ἴσως ἦτο εὐκταῖον νὰ ἱδρύετο καὶ ἰατρεῖον τῆς ψυχῆς, Ἐκκλησία Ἡ ἀδελφὴ ἐγκρίτου λογίου ἀποθανόντος ἄρτι προσήνεγκεν ἐπὶ τούτῳ εἰς μνήμην τοῦ ἐκλείψαντος ἀδελφοῦ αὐτῆς 17,524 δραχμάς. Τὸ συμβούλιον ἀπεδέχθη εὐγνωμόνως τὴν δωρεάν, σκεφθὲν ὅμως ὅτι τὸ ποσὸν ἦτο προτιμότερον νὰ διατεθῇ εἰς ἔγερσιν ἐργοστασίων, ἀπεφάσισε, συναινεσάσης τῆς δωρητρίας, νὰ διαθέσῃ ἀντὶ οἰκοδομῆς Ἐκκλησίας εἰς οἰκοδομὴν ἐργοστασίων τὰ χρήματα, ἀφοῦ ἡ ἡλικία τῶν παίδων ἐπιτρέπει τὴν ἄκοπον ἀνὰ πᾶσαν ὥραν μετάβασιν εἰς τὴν ἐγγυτέραν Ἐκκλησίαν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων.

Νὰ μνημονεύσωμεν τὰς ἀρχικὰς καὶ τὰς ἐξακολουθούσας ἀδιαλείπτως δωρεὰς εἰς τὸ κατάστημα ὑπὸ γενναίων καὶ εὐγενῶν ψυχῶν εἶνε ἴσως μάταιον. Αἱ ἐπέτειοι ἄλλως ἐκθέσεις περιλαμβάνουσι τὰ ὀνόματα τῶν δωρητῶν. Ἡ κτηματικὴ καὶ χρηματικὴ τοῦ καταστήματος περιουσία ὑπερβαίνει ἤδη τὰ 2,000,000 δραχμάς. Τῆς πρώτης βάσις εἶνε αὐτὸ τὸ εὐρύτατον τοῦ ὀρφανοτροφείου κατάστημα, μετὰ τοῦ ἀπεράντου καὶ πολυτίμου γηπέδου του, τῆς δὲ δευτέρας ἐκτὸς τῶν ἑκάστοτε πρὸ καὶ νῦν χρηματικῶν δωρεῶν, αἱ 200 μετοχαί, αἱ ἐκ τῆς ἀρχικῆς τοῦ Χατζῆ Κώστα καταβολῆς προμηθευθεῖσαι τότε ἀντὶ χιλίων δραχμῶν ἑκάστη, τιμώμεναι σήμερον ἑκάστη ἀντὶ 4,170. Φαινόμενον ἀξιοπαρατήρητον εἶνε τὸ σημαντικὸν ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ περίσσευμα, ὅπερ ἐτησίως ἀποταμιεύεται, αὐξάνον τὰ κεφάλαια καὶ τοὺς τόκους. Τὸ τῆς τρεχούσης χρήσεως πλεόνασμα ἀνῆλθεν εἰς δραχμὰς 57,650 καὶ $^{85}/_{00}$ καθαρὰς λαμβανομένου ὑπ' ὄψει, ὅτι ὑπάρχουν ἔτι ἐκκρεμεῖς τινες ἀπαιτήσεις, αἵτινες καθαριζόμεναι θ' ἀναβιβάσωσι τὸ πλεόνασμα τοῦτο εἰς 65,000· εἰς ταῦτα δέον νὰ προστεθῶσι καὶ τὰ εἰσπραχθέντα ἐκ τροφείων καὶ διδάκτρων τῶν ἐν τῷ καταστήματι ἐκπαιδευομένων ὑποτρόφων περὶ ὧν ἐλέχθη ἀνωτέρω, καὶ τὸ ποσὸν τῶν ὁποίων ἀνῆλθεν εἰς δραχμὰς 13,318 καὶ $^{85}/_{00}$ Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι εἰσὶν οἱ εὐγλωττότεροι μάρτυρες τῆς χρηματικῆς τοῦ καταστήματος ἀνθηρότητος.

Ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν εὑρισκομένων σήμερον ἐντὸς τοῦ καταστήματος ὀρφανῶν ἀνέρχεται εἰς 205. Τὴν ά. Ἰανουαρίου ε. ε. ὑπῆρχον 198, ἀπεφοίτησαν 41, ἀλλὰ κατετάχθησαν νέοι 48. Ἐκ τῶν ἀποφοιτησάντων 9 ἦσαν ὑπότροφοι, ἐξ ὧν 4 προώρως ἀπεφοίτησαν ὅπως σπουδάσωσιν ἐν τοῖς σχολείοις, 3 ἀπεφοίτησαν δεόντως κατηρτισμένοι, καὶ εἷς ἀπεπέμφθη ὡς καθυστερήσας τὰ δίδακτρα. Ἐκ τῶν μὴ ὑποτρόφων 2 εἰσῆλθον εἰς τὸ ἐμπόριον, εἷς προσελήφθη ὑπὸ τῆς μητρός του, εἷς ἀπεβίωσεν, 27 δὲ ἀπελύθησαν τακτικῶς.

Ὑπὸ τὴν εὐεργετικὴν τοῦ καταστήματος προστασίαν 618 παῖδες, εἰσαχθέντες ἐν αὐτῷ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς συστάσεώς του, ἐξῆλθον ἄχρι σήμερον εἰς τὴν κοινωνίαν ἐντελῶς κατηρτισμένοι πρὸς τὸν σκοπόν, δι' ὃν προωρίσθησαν· τὸ $^{1}/_{3}$ ἐκ τούτων προῆλθεν ἐκ τῆς δούλης Ἑλλάδος. Κατὰ τὸν συνηθέστατον κανόνα οἱ ἀποφοιτήσαντες ἐκ τῆς σχολῆς καὶ τῶν ἐργοστασίων τοῦ καταστήματος ἠσκησαν ἐν τῇ κοινωνίᾳ τὰς τέχνας ἃς εἶχον διδαχθῆ, πολλοὶ δὲ τούτων διευθύνουσιν ἤδη λίαν εὐδοκίμως ἴδια ἐργαστήρια

Digitized by Google

καὶ ξένα. Ὑπῆρξαν καὶ ἄλλοι ἐπιδοθέντες μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν των καθαρῶς εἰς τὰ γράμματα καὶ ἔνιοι προτιμήσαντες τὴν μουσικὴν ὡς ἐπάγγελμα βιοποριστικόν. Οἱ εἰς ἑτέρας ἀσχολίας ἐπιδοθέντες ἐμετρήθησαν ἐπὶ τῶν δακτύλων.

Ἐνίοτε εὐάρεστος ἔκπληξις ἀναμένει τοὺς ἐν τῷ καταστήματι. Οἱ ἀποφοιτήσαντες ἐπισκέπτονται τὸ ὀρφανοτροφεῖον μεθ' οὗ συνεδέθησαν διὰ τῶν προσφιλεστάτων καὶ ἱερωτάτων τῆς ψυχῆς ἀναμνήσεων· περιεργάζονται τὴν σχολήν, θεωροῦσι τὰ ἐργοστάσια ἐν οἷς ἐμαθήτευσαν, τοὺς φίλους οὓς ἀφῆκαν· αἱ διαχύσεις ἔχουσι τι τὸ παθητικόν. Ἀλλ' ἡ συγκίνησις αἴρεται εἰς τὸ κατακόρυφον ὅτε οἱ ὀρφανοὶ ἐξερχόμενοι τοῦ καταστήματος καὶ ἀποκαθιστάμενοι εὐδοκίμως ἐν τῇ κοινωνίᾳ τελοῦσιν εὐσεβῶς καὶ εὐγνωμόνως μνημόσυνα ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἐκείνου πρὸς ὃν ὀφείλουσι τὸ πᾶν. Τὸ ὄνομα τοῦ Χατζῆ Κώστα ψιθυρίζεται τότε μετὰ δικαίων ἐγκωμίων, καὶ ἐὰν ἡ ἀνάμνησις τῶν γηΐνων παρακολουθῇ τὴν ψυχήν, βεβαίως ἡ ψυχὴ τοῦ Χατζῆ Κώστα θ' ἀγάλληται ὁρῶσα οἵους λαμπροὺς καρποὺς ἀπέδωκεν ἡ ὑμνητὴ γενναιοφροσύνη του.

Περατοῦντες τὴν βραχεῖαν ἐπιθεώρησιν ἑνὸς τῶν μᾶλλον σκοπίμων εὐεργετικῶν καταστημάτων τῶν Ἀθηνῶν, παρατηροῦμεν ὅτι σπανίως ἐπιτυχία ἔστεψε τελειότερον τὸν σκοπὸν ἱδρύσεως καταστήματος φιλανθρωπικοῦ ὅσον ἡ τοῦ ὀρφανοτροφείου Γεωργίου καὶ Αἰκατερίνης Χατζῆ Κώστα. Εἰς τοὺς ἀποτελέσαντας ἀνέκαθεν τὸ διοικητικὸν συμβούλιον καὶ τοὺς ἀπαρτίζοντας αὐτὸ ἤδη, ἅμα δὲ καὶ εἰς τὴν συνετὴν καὶ πατρικὴν τοῦ κ. Γραφειάδου διεύθυνσιν ὀφείλονται τὰ εὐτυχῆ ἐξαγόμενα, εὐτυχέστερον χωροῦντα ὁσημέραι. Ἔγκριτοι ξένοι, ἀσφαλῆ καὶ πεφωτισμένην δυνάμενοι νὰ ἐκφέρωσι κρίσιν, ἀπεφήναντο τὸ κατάστημα τέλειον εἰς τὸ εἶδός του, καὶ ἐν πολλοῖς ὑπέρτερον τῶν ὁμοταγῶν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ. Τοιαύτη βεβαίωσις, προϊὸν εἰλικρινοῦς καὶ ψυχρᾶς ἐκτιμήσεως, κολακεύουσα εὐλόγως τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν καθ' ὅλου διοίκησιν, κολακεύει οὐχ ἧττον καὶ τὴν πόλιν ἡμῶν. Ὀλίγων χρόνων ζωὴν κανονικὴν ἀριθμοῦμεν οἱ Ἕλληνες, ἐὰν ὅμως ἐκ τῶν ἐξ ἀνάγκης ὑποσκαζόντων βημάτων κριθῶμεν μετὰ δικαιοσύνης καὶ ἀμεροληψίας, δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν ὅτι δὲν θὰ ἐπισύρωμεν καθ' ἡμῶν κραυγὴν καταδίκης τῶν πρεσβυτέρων ἐν τῷ πολιτισμῷ καὶ τοῖς ἔργοις ἐφ' οἷς διακρίνεται. Νεαροὶ σταδιοδρόμοι, οὐδὲν τὸ παράδοξον ἐὰν ὑστερῶμεν ἔτι ἐν πολλοῖς λαῶν βιωσάντων ὑπὸ εὔτακτον καὶ πεφωτισμένον καθεστώς. Ὅ,τι ὅμως ἔχομεν δυνάμεθα μετὰ βασίμου πεποιθήσεως νὰ τὸ ἐπιδείξωμεν ὡς εὐοίωνον ἀπαρχὴν ἀγαθῆς προθέσεως, ἱκανὰ διαπραξάσης καὶ μείζονα ὑπισχνουμένης.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ.

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΔΗ ΠΟΤΑ

Α'. — ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΟΙΝΟΥ

Οἰνοπνευματώδη ποτά. — Οἰνόπνευμα. — Οἶνος. — Ἡ πρώτη ἀνακάλυψις αὐτοῦ. — Ὁ νέος Βάκχος μανθάνει ἐκ τοῦ παιδαγωγοῦ αὐτοῦ Σειληνοῦ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου καὶ τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ οἴνου. — Ὁ Βάκχος καὶ ἡ κατὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὰς Ἰνδίας πολυθρύλλητος αὐτοῦ ἐκστρατεία πρὸς διάδοσιν τῆς καλλιεργείας τῆς ἀμπέλου καὶ τῆς ἐξ αὐτῆς παραγωγῆς τοῦ οἴνου. — Ὁ Νῶε ὁ πρῶτος μετὰ τὸν μέγαν κατακλυσμὸν τῆς Ἑβραϊκῆς ἱστορίας καλλιεργήσας τὴν ἄμπελον καὶ μεθυσθεὶς ὑπὸ τοῦ ὀποῦ αὐτῆς. — Διάφορα τῶν ἀρχαίων εἴδη οἴνων καὶ περίεργος κατασκευὴ τινῶν τούτων. — Οἱ ἐν τῇ ἀρχαιότητι φημισθέντες οἶνοι. — Ἡ χρῆσις καὶ ἡ κατάχρησις τῶν οἴνων ἐν τῇ ἀρχαιότητι καὶ ἡ ἐν τοῖς συμποσίοις χρῆσις κερατίνων ἢ ξυλίνων ἢ ἀργυρῶν *φρεάτων*. — Ἀριστουργήματα τοῦ γονίμου καὶ ζωηροῦ πνεύματος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἐξελθόντα ἐκ τῶν συμποσίων τούτων. — Πολυποσίας τῶν ἀρχαίων τὸ ἀνάγνωσμα. — Διάσημοι ἄνδρες τῆς ἀρχαιότητος ἀναφερόμενοι ὡς φιλοπόται καὶ πολυπόται καὶ διάφορα ἀνέκδοτα αὐτῶν. — Πολυποσία γυναικῶν καὶ νόμοι τιμωροῦντες τὰς φιλοίνους γυναῖκας.

Τὰ οἰνοπνευματώδη ποτὰ ἀποτελοῦσιν ἓν ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων κεφαλαίων τῆς Ὑγιεινῆς, ὅπερ ἴσως ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔδει νὰ περιέλθῃ εἰς τὴν γνῶσιν παντὸς ἀνθρώπου ὡς ἐκ τῆς εὐρείας καὶ μεγάλης χρήσεως τῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ *οἰνοπνευμάτων* καὶ σπουδαιοτάτης τούτων ἐπιρροῆς ἐπί τε τῆς ἀτομικῆς καὶ τῆς δημοσίου ὑγείας.

Ἡ βάσις πάντων τῶν μεθυστικῶν πνευματωδῶν ποτῶν εἶνε τὸ *οἰνόπνευμα*, οὐσία ὑπὸ τῆς χημίας ἐξαχθεῖσα κατὰ πρῶτον ἐκ τοῦ οἴνου, τοῦ βασιλέως τούτου τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, ὡς καὶ τὸ ὄνομα οἰνόπνευμα δεικνύει τοῦτο.

Ἐκ τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν τὸ πρῶτον, ὅπερ ἐγένετο γνωστὸν καὶ ἐτέθη εἰς χρῆσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, εἶνε ὁ *οἶνος*.

Ἡ πρώτη δ' ἀρχὴ τοῦ οἴνου συνδέεται μὲ τὴν πρώτην ὑπὸ τῶν πρώτων ἀνθρώπων γνῶσιν τῶν ἰδιοτήτων τῆς ἀμπέλου καὶ τὴν καλλιέργειαν αὐτῆς. Ἡ πρώτη λοιπὸν παραγωγὴ τοῦ οἴνου εἶνε ἀρχαιοτάτη καὶ σκοτεινὴ ἀπολλυμένη ἐν μέσῳ τῶν μυθολογικῶν χρόνων. Δὲν ἀνεκαλύφθη δὲ ὡς κοινῶς πιστεύεται ὑπὸ τοῦ μυθολογικοῦ θεοῦ τοῦ οἴνου Βάκχου, καθ' ὅσον ἡ αὐτὴ μυθολογία ἀναφέρει, ὅτι τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου καὶ τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ οἴνου ἐδίδαξε τῷ Βάκχῳ ἔτι παιδίῳ ὄντι ὁ διδάσκαλος καὶ παιδαγωγὸς αὐτοῦ Σειληνός.

**

Εἰς τὸν Βάκχον λοιπὸν δὲν ὀφείλεται ἡ ἀνακάλυψις τοῦ μελιηδέος τούτου μεθυστικοῦ ποτοῦ· ἀλλ' ὅμως εἰς αὐτὸν ὀφείλεται, κατὰ τὴν ἑλληνικὴν μυθολογίαν, ἡ ταχεῖα διάδοσις ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἀνατολὴν τῆς διδασκαλίας τῆς καλλιεργείας τῆς ἀμπέλου καὶ τῆς ἐκ τῶν βότρυων αὐτῶν ἐξαγωγῆς τοῦ οἴνου, ἣν κατώρθωσε διὰ τῆς πολυθρυλλήτου καὶ θριαμβευτικῆς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὰς Ἰνδίας ἐκστρατείας αὐτοῦ, καθήμενος ἐπὶ ὄνου

καὶ παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ παιδαγωγοῦ αὐτοῦ Σειληνοῦ καὶ ὑπὸ πλήθους θεῶν, πανῶν, σατύρων μετὰ ποδῶν τράγων, ἱερειῶν βακχίδων καὶ μαινάδων, καὶ ἀνδρῶν ἀνθ' ὅπλων φερόντων θύρσους κεκοσμημένους ὑπὸ χλοερῶν κλάδων ἀμπέλου, καὶ συρόντων τράγους εἰς θυσίαν ἑκάστοτε προωρισμένους.

Τὴν διάσημον ταύτην ἐκστρατείαν τοῦ Βάκχου καὶ τὰς πολυειδεῖς κατ' αὐτὴν περιπετείας, ἃς ὑπέστη, περιγράφει ἐπαρκῶς ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ μυθολογία· πολλὰ δέ, πλεῖστα ἀστεῖα καὶ περίεργα ἐπεισόδια οἱ εὐφυέστατοι καὶ κωμικώτατοι τῶν προγόνων μας συγγραφεῖς διετήρησαν ἡμῖν.

Ἡ ἱερὰ Ἑβραϊκὴ βίβλος τὴν πρώτην ἀρχὴν τοῦ οἴνου ἀναφέρει ἐπίσης ἐξ αὐτῶν τῶν πρώτων ἀνθρώπων· ὁ δὲ Νῶε ὁ μόνος μετὰ τὸν μέγαν κατακλυσμὸν σωθεὶς ἱστορεῖται, ὡς καλλιεργήσας τὴν ἄμπελον καὶ μεθυσθεὶς βαρέως ὑπὸ τοῦ ὀποῦ αὐτῆς.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, ἡ ἄμπελος εἶνε αὐτόχθων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας φυομένη αὐτομάτως εἴς τινας χώρας αὐτῆς. Ἐκεῖ λοιπὸν ἐγνώσθη φυσικῶς κατὰ πρῶτον ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου καὶ τὰ ἐξαίρετα πλεονεκτήματα τοῦ καρποῦ αὐτῆς. Ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐγνώσθη κατὰ πρῶτον εἰς τὴν γειτνιάζουσαν Θράκην, καὶ ἐκεῖθεν ταχέως εἰς τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἰταλίαν.

* *

Ὁ οἶνος, τὸ ἐξαίρετον τοῦτο καὶ εὐεργετικὸν μεθυστικὸν ποτόν, ὅπερ ἴσως ἔσχε τοὺς πολυαριθμοτέρους ὑμνητὰς ἐκ πάντων τῶν λοιπῶν προϊόντων τῆς γῆς, ἐν πάσαις ταῖς ἐποχαῖς καὶ ἐν πάσαις ταῖς χώραις, ἦτο τὸ μόνον ἐν τῇ ἀρχαιότητι γνωστὸν πνευματῶδες ποτόν· πλὴν ὑπῆρχον πολυάριθμα εἴδη οἴνων εἰς τὴν ἀρίθμησιν τῶν ὁποίων ἀφιεροῖ πολλὰ κεφάλαια ὁ Ἀθήναιος ὁ γράψας 15 ὁλόκληρα βιβλία περὶ τῆς περὶ τὴν τράπεζαν φιληδονίας καὶ φιλοψίας τῶν προπατόρων ἡμῶν· ὡς ἐπίσης καὶ ὁ Βιργίλιος, ὅστις ἐν τοῖς Γεωργικοῖς αὐτοῦ ἀριθμεῖ διάφορα διακρινόμενα εἴδη Ἑλληνικῶν καὶ Ἰταλικῶν οἴνων (στίχ. 89—108, βιβλ. Β').

Οἱ ἀρχαῖοι δέ, οἵτινες ἠγάπων τὸ ποτὸν τοῦτο, οὗ τὰς ἐξαιρετικὰς ἰδιότητας ἐγνώριζον καὶ ἐξετίμων μεγάλως, ἀφιέρουν ἰδιαιτέραν προσοχὴν περὶ τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ, ἥτις ἦτο πολύπλοκος καὶ πολυειδής, ἀναλόγως τῶν πολυειδῶν ἐπίσης οἴνων, οὓς κατεσκεύαζον.

Δὲν περιωρίζοντο μόνον εἰς τὴν ἁπλῆν διὰ τοῦ ὀποῦ τῶν σταφυλῶν κατασκευὴν τῶν οἴνων, ἀλλὰ προσέθετον καὶ διαφόρους γνωστὰς τότε ἀρωματικὰς ἢ ἄλλας οὐσίας, δι' ὧν ἀπελάμβανον διαφόρους οἰνώδεις σκευασίας.

* *

Οὕτως ἐσκεύαζον οἴνους διὰ συγκατεργασίας ἢ ἀφεψήσεως μετὰ πλείστων ἀρωματικῶν οὐσιῶν ἢ ἄλλων φυτῶν καὶ καρπῶν.

Εἶχον λοιπὸν τὸν *κυδωνίτην* καὶ *μηλίτην* οἶνον διὰ κατεργασίας κυδωνίων καὶ μήλων μετὰ οἴνου· τὸν *συκίτην*, μετὰ ξηρῶν σύκων γιγνόμενον· τὸν *μυρτίτην* ἢ *μυρσινίτην* διὰ τῶν μελανῶν σαρκωδῶν καρπῶν τῆς μυρσίνης σκευαζόμενον· τὸν *θυμίτην* διὰ τοῦ θύμου· τὸν *ῥοΐτην* ἀπολαμβανόμενον δι' ἀποθλίψεως ἐν τῷ οἴνῳ τοῦ χυλοῦ τῶν κόκκων τῶν ῥοϊδίων· τὸν *ῥοδίτην* γινόμενον δι' ἀπεξηραμένων πετάλων ῥόδων· τὸν *ἀψινθίτην* δι' ἀφεψήσεως οἴνου μετὰ πόας ἀψινθίου· τὸν *ἐλλεβορίτην* σκευαζόμενον ἐκ γλεύκους καὶ μέλανος ἐλλεβόρου, εἶχε δ' οὗτος ἐνέργειαν, κατὰ Διοσκορίδην καὶ Ὀρειβάσιον, κατὰ κύαθον λαμβανόμενος νὰ ἐκτιτρώσκῃ τὰ ἔμβρυα· τὸν *σκαμμωνίτην* καὶ *ἀλοΐτην* μετὰ σκαμμωνίας καὶ ἀλόης γιγνομένους καὶ ὄντας καθαρτικούς. Εἶχον τέλος καὶ τὸν *ῥητινίτην*, ὃν ἐκάλουν καὶ *πισσίτην*, διότι προσέθετον τῷ οἴνῳ ὑγρόπισσαν, ὡς ἀναφέρουσιν ὁ Γαληνός, ὁ Διοσκορίδης, ὁ Κέλσιος καὶ ὁ Πλίνιος· ὁ Πλούταρχος δὲ λέγει: «τῇ τε γὰρ πίσσῃ πάντες ἐξαλείφουσι τὰ ἀγγεῖα, καὶ τῆς ῥητίνης ὑπομιγνύουσι πολλοὶ τῷ οἴνῳ, καθάπερ Εὐβοεῖς ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Ἰταλίᾳ οἱ περὶ τὸν Πάδον οἰκοῦντες· ἐκ δὲ τῆς περὶ Βίενναν Γαλατείας ὁ πισσίτης οἶνος κατακομίζεται διαφερόντως τιμώμενος ὑπὸ Ῥωμαίων».

Ἔτι δ' ἐσκεύαζον καὶ τὸ *οἰνόμελι*, ὅπερ, κατὰ Διοσκορίδην συνίστατο ἐκ μ. 1 καλοῦ μέλιτος καὶ μ. 2 παλαιοῦ καὶ αὐστηροῦ οἴνου. Κατὰ δὲ Πλούταρχον παρὰ βαρβάροις, παρ' οἷς ἔτι ἦτο ἄγνωστος ὁ ἐκ σταφυλῶν οἶνος, ἐν χρήσει ἦν ὁ *μελίτειος*, ὃν ἀπελάμβανον σκευάζοντες ἐκ ζυμουμένου μέλιττος καὶ «ὑποφαρμάσσοντες τὴν γλυκύτητα οἰνώδεσι ῥίζαις καὶ αὐστηραῖς».

Ὁ Ἀθήναιος ἀναφέρει ἔτι, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἐμίγνυον τῷ οἴνῳ καὶ *ὄξος* καὶ *θαλάσσιον ὕδωρ!* Εἶναι ἀληθῶς παράδοξος καὶ θαυμαστὴ ἡ ἰδιοτροπία αὕτη καὶ γενναία ἀνεκτικότης τῶν στομάχων τῶν προγόνων μας!

* *

Ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ αὐτοκράτορος Αὐγούστου ἀναφέρεται, ὅτι ἀνεμιγνύοντο τοῖς οἴνοις καὶ κηρὸς καὶ τέφρα ξύλων καὶ ὀπὸς τῶν ἀγρίων σικυῶν.

Οἱ Ἑβραῖοι δὲ προσέθετον ἔτι καὶ μύρραν καὶ λιβανωτὸν καὶ μάλιστα καὶ ὄπιον. Ἐκτὸς δὲ τοῦ οἴνου ἐγνώριζον οὗτοι καὶ ἄλλα μεθυστικὰ ποτά, ὡς τὸν *κρίθινον οἶνον* τῶν Αἰγυπτίων τὸν γινόμενον ἐκ πυρῶν καὶ κριθῆς (1) καὶ τὸν ἐκ *φοινίκων οἶνον*, οἵτινες ἐγένοντο, ὡς ἐννοεῖται, γνωστοὶ καὶ τοῖς Ἕλλησι.

Ἡ Παλαιστίνη μάλιστα ἐφημίζετο ὡς εὐφο-

---

(1) Τὸν σήμερον κοινῶς καλούμενον *ζῦθον*, ὅστις, καθ' Ἡρόδοτον καὶ Διόδωρον, ἐσκευάζετο ἐν Αἰγύπτῳ, κατὰ δὲ Ξενοφῶντα, ἐν Μεσοποταμίᾳ.

ρωτάτη ἀμπελοφόρος χώρα. Ἡ *Ἔξοδος* ἀναφέρει ὅτι δύο ἄνθρωποι, μόλις ἠδύναντο νὰ ἄρωσιν ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῶν μίαν βότρυν τῆς χώρας ταύτης *τῆς ἐπαγγελίας*· τοῦτο δὲ καὶ ὁ Ἕλλην περιηγητὴς καὶ γεωγράφος Στράβων βεβαιοῖ λέγων, ὅτι τὸ σύνηθες μῆκος τῶν βότρυων ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἦτο περίπου δύο ποδῶν (ἤτοι περὶ τὰ 66 ὑφεκατόμετρα).

* *

Ἀλλὰ καὶ ἐν Ἑλλάδι ἀναφέρονται χῶραι τινὲς διάσημοι διὰ τοὺς ἐξ αὐτῶν παραγομένους οἴνους. Οὕτω δὲ ἡ Ῥόδος ἐφημίζετο διὰ τὰς ἀρίστας σταφυλὰς αὐτῆς, ἐκ τοῦ ὁποῦ τῶν ὁποίων κατεσκευάζετο οἶνος ἐξαίρετος προτιμώμενος πρὸ πάντων διὰ τὰς πρὸς τοὺς Θεοὺς σπονδάς. Ἐπίσης δὲ ὁ τῆς Ἀργολίδος οἶνος ἦτο ὀνομαστός, ὡς καὶ ὁ Συρακούσιος, ὅστις παρήγετο ἐκ σταφυλῶν ἀμπέλου μεταφυτευθείσης ἐξ Ἀργολίδος ὑπὸ βασιλεύσαντος τινὸς ἐν Συρακούσαις Ἀργείου. Ὁ Βιργίλιος ἐπῄνεσε τοὺς οἴνους τῆς Μεθύμνης καὶ τῆς Λέσβου, δν ἐπίσης καὶ ὁ Ἀριστοτέλης αὐτὸς ἐπῄνεσεν. Ὁ δὲ Ἀντιφάνης ὁ κωμικὸς (παρ' Ἀθηναίῳ) τὸν Φλιάσιον οἶνον.

Ὁ Πλίνιος ἐπαινεῖ τὸν Κύπριον οἶνον, τὸν Σικυώνιον, τὸν Τελμησικόν, τὸν Τριπολιτικόν, τὸν τῆς Βυρηττοῦ, τὸν τῆς Τύρου καὶ τὸν τῆς Μυκώνου, ἧς μάλιστα τὰ νομίσματα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐποχῇ ἔφερον κεχαραγμένα ἀφ' ἑνὸς μὲν τὴν κεφαλὴν τοῦ Βάκχου, ἀφ' ἑτέρου δὲ βότρυν σταφυλῆς καὶ σπέρμα κριθῆς. Ἡ νῆσος Ἄνδρος ἐφημίζετο ἐπὶ ἀφθονίᾳ παραγωγῆς οἴνου καὶ ἐπὶ ἰδιαζούσῃ λατρείᾳ τοῦ Βάκχου. Ὁ Παυσανίας μάλιστα καὶ ὁ Πλίνιος ἱστοροῦσιν, ὅτι ἐν Ἄνδρῳ ὑπῆρχεν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Διονύσου πηγή *Θεοδαίσια* καλουμένη, ἀφ' ἧς μόνον κατὰ τριετίαν, ὅτε ἐτελεῖτο μεγαλοπρεπῶς ἡ ἑορτὴ τοῦ Βάκχου, ἔρρεεν αὐτομάτως οἶνος ἐπὶ ἑπτὰ κατὰ συνέχειαν ἡμέρας.

Ὁ Αἰλιανὸς ἀναφέρει, ὅτι ὑπῆρχον οἶνοι τινὲς πεπροικισμένοι ἐκ φύσεως ὑπὸ περιέργων ἰδιοτήτων. Οὕτω, κατ' αὐτόν, ὁ οἶνος τῆς Ἡραίας καθίστα γονίμους τὰς γυναῖκας· ὁ δὲ τῆς Κυρήνης ἐπέφερεν ἔκτρωσιν τῶν ἐγκύων καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα συχνάκις ἐχρησιμοποιεῖτο πρὸς ἐνόχους τοιαύτας πράξεις

* *

Ἐξ αὐτῶν τῶν Ὁμηρικῶν χρόνων ἦσαν γνωσταὶ αἱ ἐξαίρετοι ἰδιότητες καὶ τὰ πλεονεκτήματα, ἅτινα προσκτᾶται ὁ οἶνος παλαιούμενος. Ὁ Νέστωρ, ὅστις ἠγάπα τοὺς καλοὺς οἴνους, ὡς ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει, διετήρει καὶ εἶχεν οἴνους ἕνδεκα ἐτῶν. Ἐὰν πιστεύσωμεν δὲ τὸν Πλίνιον, οἶνος ῥωμαϊκὸς διετηρήθη περὶ τὰ 200 (!) ἔτη, ὅτε ἔλαβε τὴν σύστασιν πεπηγότος μέλιττος.

Ἰατρός τις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔγραψε περὶ τοῦ παλαιοῦ οἴνου· «ὁ παλαιὸς οἶνος οὐ πρὸς ἡδονὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑγίειαν προσφορώτερος· πέσσει τε γὰρ μᾶλλον τὰ σῖτα καὶ λεπτομερὴς ὢν εὐανάδοτος ἐστί· δύναμίν τε τοῖς σώμασιν ἐμποιεῖ.... »

Ὁ Πίνδαρος δὲ αὐτὸς εἶπεν:

« Παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων.»

Ὁ δ' Εὔβουλος ἐν προβεβηκυίᾳ ἡλικίᾳ ὢν μετὰ πικρίας τινὸς ἔγραφεν: «Ἄτοπον, τὸν μὲν οἶνον εὐδοκιμεῖν ἀεὶ παρὰ ταῖς ἑταίραις τὸν παλαιόν, ἄνδρα δὲ μὴ τὸν παλαιόν, ἀλλὰ τὸν νεώτερον».

Ἐπὶ τούτοις δ' ἀναμιμνησκόμεθα καὶ ἀνεκδότου τινὸς εὐφυοῦς ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου ἀναφερομένου:

Πέμψαντος τινὸς πρὸς τὴν διάσημον ἑταίραν Φρύνην οἶνον παλαιὸν μέν, ἀλλ' ὀλίγον τὴν ποσότητα καὶ εἰπόντος· — Δεκαετὴς ἐστὶ τὴν ἡλικίαν. — Περίεργον, ἀπήντησεν αὕτη, ἐνῷ ἔχει τοιαύτην ἡλικίαν, εἶναι τόσον μικρός».

* *

Ἐκτὸς τῶν διαφόρων σκευασιῶν τῶν οἴνων οἱ ἀρχαῖοι οὐδὲν ἄλλο εἶχον ἐκ τῆς σήμερον ἀπείρου πληθύος τῶν πνευματωδῶν ποτῶν καὶ σεραπίων καὶ ἐλιξιρίων.

Δὲν εἶχον δὲ τοιαῦτα οἰνοπνευματώδη ποτά, καθ' ὅσον δὲν ἐγνώριζον, ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀποδίδει εἰς τοὺς οἴνους τὴν διεγερτικὴν καὶ μεθυστικὴν ἐνέργειάν των, εἶναι τὸ οἰνόπνευμα, ὅπερ πολλὰ ἔτη βραδύτερον ἐγνώσθη, ὅτε ἡ χημεία προοδεύσασα κατώρθωσε διὰ τῆς ἀποστάξεως νὰ ἐξαγάγῃ αὐτὸ ἐκ τῶν οἴνων.

Οὐχ ἧττον καὶ παρὰ τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν τὴν ἐπιστημονικὴν τῶν ἀρχαίων, ὁ οἶνος ἦν παρ' αὐτοῖς ἐν μεγίστῃ ὑπολήψει καὶ ἀπετέλει ἓν τῶν ἐξεχόντων καὶ ἀπαραιτήτων συστατικῶν πάσης τραπέζης, παντὸς συμποσίου. Ἠγάπων τὸ ποτὸν οἱ ἀρχαῖοι, καὶ ἐκ τούτου καὶ διὰ τοῦτο ἐξῆλθον τόσα ἀριστουργήματα τῆς γονίμου καὶ ζωηρᾶς φαντασίας τῶν προγόνων μας.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἰδίως φαγητοῦ ἔπινον ὀλίγιστον οἶνον καὶ μόνον περὶ τὸ τέλος τῆς τραπέζης, κατὰ τὰ ἐπιδόρπια, μετὰ προηγουμένας πρὸς τοὺς θεοὺς σπονδὰς ἤρχιζον κάπως ἀφθονώτερον καὶ ἐλευθεριώτερον τὴν πόσιν. Ἔπινον δ' ἐν ἀρχῇ ἐντὸς ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κυπέλλου ἐσκευασμένου κατὰ πρῶτον ἐκ κέρατος βοός, ὅπερ περιεφέρετο περὶ τὴν τράπεζαν δι' ὅλων τῶν συμποτῶν. Κατόπιν κατεσκευάσθησαν καὶ ἐξ ἄλλων διαφόρων οὐσιῶν κύπελλα, ἅτινα, σὺν τῇ προόδῳ τοῦ χρόνου, βαθμηδὸν προώδευον ἐπίσης καὶ ἐλάμβανον καταπληκτικὴν ἀνάπτυξιν εἰς τὰς διαστάσεις καὶ τὴν χωρητικότητα αὐτῶν· καθ' ὅσον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἤδη τοῦ Σωκράτους, ὅτε τὰ συμπόσια ἔλαβον τοσαύτην ἀνάπτυξιν καὶ δημοτικότητα, τὰ ποτήρια ἦσαν τοσοῦτον βαθέα, ὥστε σκωπτικῶς καὶ εἰρωνικῶς προσωνομάζοντο καὶ φρέατα ἀργυρᾶ, ἢ ξύλινα, ἢ κεράτεια!

Τὰ πρῶτα πώματα ἐλαμβάνοντο εἰς τιμὴν τῶν Θεῶν καὶ τῶν Ἡρώων, τὰ δὲ κατόπιν εἰς τιμὴν τῶν συμποτῶν καὶ τῶν ἀπόντων φίλων. Ἡ συνη-

Digitized by Google

θεια δὲ μετέπειτα καθιέρωσε νὰ λαμβάνωνται τόσα πόματα, ὅσα γράμματα συνίστων τὸ ὄνομα τοῦ, ὑπὲρ οὗ ἔπινον, προσώπου!

Καὶ ὅμως, ἐὰν πιστεύσωμεν τοὺς ἱστορικούς, οἱ Ῥωμαῖοι, οἵτινες ἰδίως ἐπενόησαν τὸ εἶδος τοῦτο τῶν προπόσεων, σπανιώτατα ἀπήρχοντο τῶν συμποσίων ἔξοινοι. Τοῦτο δὲ ἀποδίδεται καὶ εἰς τὴν μακρόθυμον βεβαίως ἀνοχὴν τοῦ ῥωμαλέου ὀργανισμοῦ των, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν μετὰ μεγάλης ποσότητος ὕδατος ἀνάμιξιν τῶν οἴνων (1).

**

Περὶ τὸ τέλος λοιπὸν τῶν συμποσίων, κατὰ τὴν ὥραν τῶν ἐπιδορπίων, ἐδίδοντο εἰς τὸν οἶνον οἱ πρόγονοί μας, ὅτε καὶ οἱ μὲν ἔπαιζον τὸν κότταβον ἢ ἄλλα παίγνια, οἱ δὲ ᾖδον ἢ ἠκροῶντο ἀοιδῶν καὶ μουσικῶν, ἄλλοι δέ, οἱ καὶ εὐπαίδευτοι, παρεδίδοντο κατὰ τὴν ὥραν ταύτην εἰς φιλοσοφικὰς ἢ ἄλλας κοινωνικὰς συζητήσεις. Ἐκ τῶν συμποσίων δὲ τούτων, καὶ ὑπὸ τὴν ἐλαφρὰν διεγερτικὴν ἐπήρειαν τοῦ οἴνου ἀνέλαμψαν τοσαῦτα ἀριστουργήματα τῶν προγόνων μας ὑπὸ τὴν ἁπλῆν ἐπιγραφὴν *Συμπόσια*. Ἐκ τούτων ἐξῆλθεν ὁ ἀθάνατος διάλογος τοῦ Πλάτωνος ὁ ἐπιγραφόμενος *Συμπόσιον*, τὸ ἀριστούργημα τοῦτο τῆς φιλοσοφίας.

**

Πολλοὶ τῶν διασήμων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαιότητος ἀναφέρονται, ὡς σχόντες ἰδιάζουσαν πρὸς τὸ μελιηδὲς τοῦτο καὶ *θεῖον ποτὸν* συμπάθειαν.

Ὁ Ὅμηρος ἱστορεῖ τὸν Ἀγαμέμνονα ὡς πολυπότην, καὶ διὰ τοῦ στόματος τοῦ Ἀχιλλέως ἐκφέρει τὴν ἑξῆς κατ' αὐτοῦ λοιδορίαν·

« Οἰνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων... »

Ἀλλ' ἐκ πάντων τῶν Ὁμηρικῶν ἡρώων ὁ Νέστωρ ὁ ὑπέργηρος οὗτος πολεμιστής, ἦτο ὁ μᾶλλον πολυπότης ἀνήρ, ὃν πολλάκις ὁ θόρυβος τῆς μάχης κατελάμβανε πίνοντα:

« Νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ πίνοντα περ ἔμπης »

Ὁ Αἰσχύλος ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Πλουτάρχου καὶ Ἀθηναίου, ὅτι ὑπὸ τοῦ οἴνου διαθερμαινόμενος καὶ μεθύων ἔγραφε τὰς ἐξόχους τραγῳδίας αὐτοῦ· διὸ καὶ ὁ ἀντίπαλος αὐτοῦ δραματικὸς Σοφοκλῆς μεμφόμενος αὐτῷ ἔλεγεν· « Αἰσχύλε, εἰ καὶ τὰ δέοντα ποιεῖς, ἀλλ' οὖν οὐκ εἰδώς γε ποιεῖς ». Ἐπίσης δὲ λέγεται, ὅτι καὶ ὁ διάσημος κωμικὸς Ἀριστοφάνης, ὅστις καὶ τὸν οἶνον *Ἀφροδίτης γάλα* προσωνόμασεν, ὡς καὶ ὁ Μιτυληναῖος μελοποιὸς Ἀλκαῖος μεθύοντες συνέθετον.

Ὁ δὲ ἡδυμελὴς τοῦ Ἔρωτος καὶ τοῦ Βάκχου ἀοιδὸς Ἀνακρέων αὐτὸς οὗτος εἴς τι τῶν ποιημάτων του ὁμολογεῖ:

« Ἐγὼ γέρων μὲν εἰμὶ
» Νέων πλέον δὲ πίνω... »

ἔγραφε δὲ καὶ συνέθετεν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ οἴνου, ὡς ἀλλαχοῦ πάλιν λέγει:

« Ὅτ' ἐγὼ πίω τὸν οἶνον,
» τότε μευ ἰανθὲς ἦτορ
» Μούσας λιγαίνειν ἄρχεται... »

Πολλὰ δὲ πιών, ἀναφέρεται, ὅτι ἀπέθανεν ὁ Ἀνακρέων.

Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος ἐφημίζετο ὡς εἷς τῶν διασήμων οἰνοποτῶν, πολλάκις ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ οἴνου κοιμηθεὶς κατὰ συνέχειαν ἡμέρας δύο καὶ νύκτας δύο. Εἰς παροξυσμὸν δὲ ὀργῆς ἐν μέθῃ εὑρισκόμενος ἐφόνευσε τὸν ἄριστον φίλον του καὶ στρατηγὸν Κλεῖτον, ὅστις μάλιστα ποτὲ ἔσωσεν αὐτῷ τὴν ζωήν. Ἔτι δὲ κατὰ τὴν εἰς Ἰνδίας ἐκστρατείαν αὐτοῦ μετά τινα νίκην ἔθηκεν *ἀγῶνα πολυποσίας*. Ἐκ τῶν διαγωνισθέντων, ἀναφέρεται, ὅτι παραχρῆμα μὲν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἀπέθανον τριάκοντα καὶ πέντε, ὀλίγας δ' ὥρας μετὰ τὸν ἀγῶνα ἓξ ἄλλο· ὁ δὲ πλεῖστον πιὼν καὶ νικήσας ἔπιε μὲν *ἀκράτου* οἴνου χόας τέσσαρας (ἤτοι περίπου 13 ὀκάδας), ἐβίωσε δὲ μόνον ἡμέρας τέσσαρας. Εἴς τινα δὲ ὑπερβολικὴν κατάχρησιν οἴνου ὀφείλεται, κατά τινας, καὶ ὁ θάνατος αὐτοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Φίλιππος ἦν ἄγαν φιλοπότης, ὡς ἱστορεῖ ὁ Θεόπομπος (παρ' Ἀθηναίῳ)· διὰ δὲ τὸ προτέρημα αὐτοῦ τοῦτο, ὡς φαίνεται, ὁ Φίλιππος ἐσεμνύνετο, καθ' ὅσον οἱ μισθωτοὶ ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἀπεσταλμένοι ἐκ Μακεδονίας διεκήρυσσον μετὰ κόμπου τὸ κατόρθωμα τοῦτο αὐτοῦ· διόπερ ὁ μέγας Ἀθηναῖος ῥήτωρ καὶ ἄσπονδος ἐχθρὸς αὐτοῦ Δημοσθένης εὐφυέστατα ἀπήντησεν, ὅτι *ἡ πολυποσία του δὲν εἶνε πλεονέκτημα βασιλέως, ἀλλὰ χοιροῦ σπόγγου!*

Ἐν τούτοις τὸ πίνειν, φαίνεται, ὅτι ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐθεωρεῖτο ἓν ἐκ τῶν σπουδαίων προτερημάτων, διότι καὶ οἱ ἐν Ἀθήναις συμποσίαρχοι διωρίζοντο ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἦσαν « μήτε τῷ μεθύειν εὐάλωτοι, μήτε πρὸς τὸ πίνειν ἀπρόθυμοι ». Ὁ δὲ Πλούταρχος ἀναφέρει, ὅτι καὶ ὁ Κῦρος ὁ νεώτερος γράφων πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐσεμνύνετο « ὅτι τά τ' ἄλλα τοῦ ἀδελφοῦ Ἀρταξέρξου βασιλικώτερος εἴη, καὶ *φέροι καλῶς πολὺν ἄκρατον* ».

Φίλοινοι ἔτι διάσημοι ἱστοροῦνται καὶ ὁ τύραννος τῆς Σικελίας Διονύσιος ὁ νεώτερος καὶ ὁ τύραννος τῶν Συρακουσῶν Νυσαῖος, καὶ ὁ Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανής, ὅστις διὰ τὸ πολυποτεῖν ἐκλήθη παρὰ Πολυβίου εὐφυέστατα *Ἐπιμανής*. Ἔτι δὲ Ἀρκαδίων τις καλούμενος, ὅστις « ἔφθιτο ἐκ χανδῆς ζωροποτῶν κύλικος »· καὶ ὁ Στρατόνικος ὁ κιθαριστής, περὶ οὗ λέγεται, ὅτι εἶπε, *πῶς ἐπι-*

(1). Οἱ οἶνοι τῶν ἀρχαίων ἦσαν λίαν παχεῖς καὶ ἰσχυροί, καὶ διὰ τοῦτο ἠραιοῦντο, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, δι' ὕδατος πολλοῦ πρὸ τῆς πόσεως· σπανίως δ' ἔπινον *ἄκρατον* τὸν οἶνον. Ὁ οἶνος δὲ τῆς Θάσσου ἱστορεῖται, ὡς ὁ πάντων ἰσχυρότατος, ὅστις, ἵνα ποθῇ ἀβλαβῶς, ἔδει *ν' ἀραιωθῇ διὰ προσθήκης εἰκοσαπλασίου καὶ πλέον ὕδατος*. Ὁ Ὅμηρος δὲ ἱστορεῖ, ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς διὰ τοῦ οἴνου τῆς Θάσσου, δοθέντος *ἀκράτου*, κατώρθωσε νὰ μεθύσῃ τὸν πελώριον κύκλωπα Πολύφημον μέθην βαρεῖαν φονεύσασαν μάλιστα αὐτόν.

Digitized by Google

νεν ἀφθόνως, οὐχὶ διότι ἐδίψα, ἀλλ' ἵνα μὴ διψήσῃ· ὡς καὶ ὁ Ἄμασις ὁ Αἰγύπτιος βασιλεύς, ἀναφερόμενος ὡς πολυπότης ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ Ἡροδότου.

Ὁ διάσημος Μιθριδάτης ὁ κρατερῶς πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πολεμήσας ἦτο εἰς ἄκρον φιλοπότης. Καὶ οὗτος ἔθηκεν ἆθλα πολυποσίας καὶ πολυφαγίας καὶ κατελθὼν ὁ ἴδιος εἰς τὸν ἀγῶνα ἐνίκησεν ἀμφότερα τὰ ἆθλα, διόπερ ἐπεκλήθη καὶ Διόνυσος. Ἐπὶ πολυποσίᾳ διάσημοι ἔτι ἦσαν καὶ οἱ Θρᾷκες, παρ' οἷς πρώτοις ἐν Εὐρώπῃ ἐκαλλιεργήθη ἡ ἄμπελος ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἰσαχθεῖσα. Οἱ Βυζαντινοὶ μάλιστα ἱστοροῦνται ὡς τοσοῦτον φιλοπόται καὶ οἰνόφλυγες, ὥστε ἔφθασαν νὰ κατοικῶσι διαρκῶς ἐν τοῖς καπηλείοις. Περὶ τούτων δ' ἱστορεῖται καὶ τὸ ἑξῆς ὄντως ἀστεῖον καὶ περίεργον ἀνέκδοτον. Πολιορκούμενοι ποτὲ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ μὴ προσκαρτεροῦντες ἐν τοῖς τείχεσι τῆς πόλεως, ἀλλ' ἐγκαταλείποντες τὰς θέσεις των καὶ προστρέχοντες εἰς τὰ καπηλεῖα ἠνάγκασαν τὸν στρατηγὸν αὐτὸν Λεωνίδαν νὰ διατάξῃ, *ὅπως τὰ καπηλεῖα ἐπὶ τῶν τειχῶν σκηνοπηγήσωσι*, δι' οὗ μέσου μόνον ἐπετεύχθη ἡ μὴ λειποταξία τῶν πολεμιστῶν!

**

Ἀλλ' αἱ γυναῖκες ἰδίως ἐν τῇ ἀρχαιότητι κατηγοροῦντο ἐπὶ φιλοποσίᾳ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν κωμικῶν τῆς τότε ἐποχῆς, ἄνδρες λίαν ἀγροῖκοι, ὥστε νὰ γνωρίζωσι τὴν πρὸς τὸ ὡραῖον φῦλον ὀφειλομένην λεπτότητα καὶ ἁβροφροσύνην, πολλάκις τὰς γυναῖκας διεκωμῴδησαν ἐπὶ πολυποσίᾳ, *οἰνηρὰ ἀγγεῖα* ταύτας καλέσαντες. Εἷς τις μάλιστα, οὗ τὸ ὄνομα παραδίδομεν εἰς τὴν ἀπέχθειαν τοῦ ὡραίου φύλου, ὁ Ἄλεξις εἶπεν ὅτι *γυνὴ ἐκ πάντων τῶν πραγμάτων ἔχει ἀρκετά, ὅταν ἔχῃ ἀρκετὸν οἶνον.* Ἕτερος δέ τις ὁ Ξέναρχος εἶπεν:

«Ὅρκον δ' ἐγὼ γυναικὸς εἰς οἶνον γράφω».

Τρίτος τέλος ὁ Ἀξιόνικος ἀποφθεγματικῶς ἔγραφε «πιστεύσατε τὴν γυναῖκα τὴν ἀρνουμένην ὅτι πίνει ὕδωρ». Πλεῖστα δὲ καὶ ἄλλα σκωπτικὰ ἐπιγράμματα καὶ ἀποφθέγματα ἀπηυθύνθησαν πρὸς τὸ γυναικεῖον φῦλον ἀνηλεῶς ὑπὸ τῶν διαφόρων κωμικῶν.

Ἐν τούτοις ἂς ἐπιτρέψωσιν ἡμῖν αἱ εὐγενεῖς καὶ σώφρονες σήμερον ἀπόγονοι ἐκείνων ἀναγνώστριαι νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι φαίνεται, πῶς οἱ κωμικοὶ οὗτοι δὲν εἶχον καὶ πολὺ ἄδικον, διότι οὐ μόνον ἀναφέρεται, ὅτι ἔπινον οἶνον ἄφθονον αἱ γυναῖκες, ἀλλὰ καὶ περισσότερον πάντων ἀνθίσταντο εἰς τὴν μεθυστικὴν ἐνέργειαν τοῦ οἴνου· ὁ δὲ Πλούταρχος ἀφιεροῖ ὁλόκληρον κεφάλαιον, ὅπως ἐξηγήσῃ τὸ φυσικὸν τοῦτο πλεονέκτημα τῶν γυναικῶν. Ἐκ τούτου οἱ Μασσαλιῶται ἠναγκάσθησαν διὰ νόμου εἰδικοῦ νὰ ὑποχρεώσωσιν ἐπὶ αὐστηρᾷ ποινῇ τὰς γυναῖκας, ν' ἀπέχωσι τοῦ οἴνου καὶ νὰ *ὑδροποτῶσιν ἀποκλειστικῶς*· ἐπίσης δὲ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, ὧν ὁ νόμος, ὡς φαίνεται, ἦτο λίαν αὐστηρός, ἀφοῦ, ὡς ἱστορεῖται, Ῥωμαῖός τις συλλαβὼν ἐπ' αὐτοφώρῳ τὴν σύζυγον αὐτοῦ πίνουσαν ἐφόνευσε διὰ ῥάβδου καὶ εἰσαχθεὶς εἰς δίκην ἠθωώθη, ὡς σεβασθεὶς τοὺς νόμους τῆς κοινωνίας! Ἑτέρα δέ τις ῥωμαία γυνὴ ἀνοίξασα λάθρα τὸ κιβώτιον, ἔνθα ἐφυλάσσετο ὑπὸ τοῦ συζύγου αὐτῆς ἡ κλεὶς τῆς οἰναποθήκης κατεδικάσθη εἰς τὸν διὰ πείνης θάνατον!

Ιω. Φουστανος.

Τὸ ἀκόλουθον ἔγγραφον τῆς πόλεως Ἀθηνῶν, ἀποσταλὲν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἐν Χίῳ λογίου συνδρομητοῦ τῆς «Ἑστίας» κ. Π. Ἀναγνωστοπούλου, δημοσιεύομεν ἐνταῦθα ὡς χαρακτηριστικὸν τῆς τότε καταστάσεως τῶν πνευμάτων καὶ ἰδεῶν τῶν κατοίκων περὶ τῆς τοπικῆς αὐτῶν διοικήσεως.

ΕΝ ΕΓΓΡΑΦΟΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΕΠΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

«Ὁ Λαὸς τῶν Ἀθηνῶν αἰσθανόμενος ἐπὶ μᾶλλον τὰ φυσικὰ καὶ πολιτικὰ δικαιώματά του, τὰ ὁποῖα μετὰ τὴν χύσιν τοῦ πολυτίμου αἵματός του, καὶ μετὰ τὸν τέλειον θρίαμβον τῶν Νόμων ἐναντίον τῆς καταδυναστείας ἀπολαμβάνει ἤδη πλήρως ἀπὸ τὸν Νόμον τῆς Ἐπιδαύρου αὐθόρμητος σήμερον συνῆλθεν εἰς κοινὴν καὶ νόμιμον Συνέλευσιν διὰ νὰ σκεφθῇ καθ' ὅσον εἰς αὐτὸν ἀνῆκεν περὶ τῆς ἐσωτερικῆς του εὐδαιμονίας καὶ τῆς καλῆς ἁρμονίας τῶν τοπικῶν πραγμάτων του.

»Ἐν ταύτῃ τῇ Συνελεύσει ὁ Λαὸς εὑρὼν τοὺς κυρίους Ν. Ζαχαρίτζα, Ι. Π. Βλάχου, Χ. Σ. Γκηκάκη καὶ Ι. Πάλλην, ὅτι κατέχουν διὰ τὰς περιστάσεις δύο καὶ τρεῖς κατὰ συνέχειαν χρόνους τὸ ἀξίωμα τῶν Δημογερόντων τῆς Πόλεως ἐναντίον τοῦ ἐλευθέρου πολιτεύματος τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον δὲν συγχωρεῖ οὔτε εἰς αὐτὰς τὰς ἐπισημοτέρας ἀρχάς, Ἐκτελεστικὸν καὶ Βουλευτικόν, εἰμὴ ἐτήσιον τὴν διάρκειαν, καὶ ἐναντίον τοῦ παλαιοῦ καὶ πατρίου Νόμου τῆς Πόλεως, τὸ ὁποῖον εἶχεν νὰ ἐκλέγῃ κατ' ἔτος τοὺς Δημογέροντάς του, καὶ αὐτὴν μάλιστα τὴν ὥραν τοῦ χρόνου, ἐλευθέρᾳ καὶ ὁμοφώνῳ ψήφῳ ἔκρινε συμφέρον εἰς τὴν πολιτείαν του, συντεῖνον εἰς τὴν ἐλευθερίαν του καὶ κατάλληλον εἰς τὸν Ὀργανικὸν νόμον τῆς Ἑλλάδος, νὰ ἐμποδίσῃ ἀνυπερθέτως τὴν ἐπιπλέον διάρκειαν τούτων τῶν Δημογερόντων· ὅθεν καὶ διὰ τῆς ψήφου τῶν πλειόνων ἐκλέγει Δημογέροντας τῆς πόλεως τοὺς πατριώτας κυρίους Συμεὼν ἡγούμενον Σπυριδονήτην Στάμον Σεραφείμ, Σπυρίδωνα Πατούσαν καὶ Μιχαὴλ Βουζίκην, οἵτινες ἀπὸ σήμερον δυνάμει τοῦ παρόντος ψηφίσματος νὰ ἐνεργῶσιν ὅσα εἰς τὸ ὑπούργημα τούτων προσδιορίζονται ἀπὸ τὸν Ὀργανικὸν νόμον τῶν Ἐπαρχιῶν καθήκοντα. Περιπλέον διὰ νὰ μὴν ἤθελεν ἐμφιλοχωρῇ εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τῶν Ἀρχόντων του ὁ ἐχθρὸς εἰς τὴν

Digitized by Google

ἰσονομίαν Δεσποτισμός, ὁ Λαὸς τῶν Ἀθηνῶν προσδιορίζει τὴν διάρκειαν τούτων τῶν νῦν ἐκλεχθέντων Δημογερόντων ῥητῶς ἐνιαύσιον· ἐπικυρεῖ καὶ διὰ τὸ μέλλον τὸν παλαιὸν τοπικὸν καὶ δίκαιον Νόμον, τοῦ νὰ ἐκλέγωνται κατ' ἔτος καὶ νὰ παρρησιάζωνται εἰς τὴν Διοίκησιν νέοι Δημογέροντες, χαρακτηρισμένοι ὅμως μὲ πατριωτισμὸν καὶ μὲ τὴν πρὸς τοὺς νόμους εὐπείθειαν.

«Ἐγένετο ἐν Ἀθήναις, τὸ χιλιοστὸν ὀκτακοσιοστὸν εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος, τῇ εἰκοστῇ πέμπτῃ Μαρτίου μηνός.»

Η ΥΠΟΒΡΥΧΙΟΣ ΣΥΡΙΓΞ ΤΗΣ ΜΑΓΧΗΣ

Ἡ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων τῆς Ἀγγλίας ἀπέρριψε πάλιν πρό τινων ἡμερῶν διὰ μεγάλης πλειονοψηφίας νομοσχέδιον, δι' οὗ ἐζητεῖτο ἡ ἄδεια πρὸς διόρυξιν τῆς περιλαλήτου καταστάσης ὑποβρυχίου σύριγγος τῆς Μάγχης. Οἱ Ἄγγλοι δὲν δύνανται νὰ κατανικήσωσι τοὺς πατριωτικοὺς φόβους, οὓς διεγείρει αὐτοῖς ἡ ἐπιχείρησις αὕτη, γνωσταὶ δὲ εἶνε αἱ περὶ τῆς ἐκτελέσεως αὐτῆς ἀρνητικαὶ γνωμοδοτήσεις τῶν ἐπισημοτάτων Ἄγγλων στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν. Ἐν ἑνὶ τῶν σπουδαιοτέρων περιοδικῶν ὁ ναύαρχος Dunsany ἔγραφε περὶ τοῦ νέου τούτου *Δουρείου ἵππου*: «Τίς δύναται νὰ μᾶς βεβαιώσῃ ὅτι νύκτα τινὰ ὀλίγαι ἑκατοντάδες ἀνδρῶν ἐνόπλων, διὰ προδοσίας ἢ ἐξαπίνης ἐπιπίπτοντες, δὲν θὰ ἠδύναντο νὰ καταλάβωσι τὸ Δοῦβρον, καὶ οὕτω νὰ γείνωσι κύριοι τῆς εἰσόδου τῆς σύριγγος, ματαιοῦντες πᾶσαν προετοιμασίαν ἡμῶν πρὸς ἀνατίναξιν αὐτῆς δι' ὑπονόμων;» Μάτην οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν ἐκτέλεσιν τῆς σύριγγος εἰς τὰς παρατηρήσεις ταύτας τοῦ Βρετανοῦ ναυάρχου ἀντέταξαν ὅτι αἰφνιδία κατάληψις τῆς σύριγγος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ γείνῃ, ἀλλὰ μόνον κατόπιν κηρύξεως πολέμου, καὶ ὅτι ἦτο ὕβρις πρὸς τὸ γαλλικὸν ἔθνος ἡ οὕτως ἀνυποστόλως ἐκφερομένη ὑπόνοια ὅτι ἠδύνατο νὰ προβῇ εἰς τοιαύτην βδελυρὰν ἐπιβουλὴν περιφρονοῦν καὶ τοὺς στοιχειωδεστάτους κανόνας τοῦ διεθνοῦς δικαίου. Τὰ ἐπιχειρήματα τῶν ἀπαισιοδόξων κατίσχυσαν, καὶ ἡ ἐπιχείρησις ἐματαιώθη ἐπὶ τοῦ παρόντος διὰ τῆς ψήφου τοῦ Κοινοβουλίου. Τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν διάσημον Γάλλον οἰκονομολόγον κ. de Molinari ἵνα δημοσιεύσῃ ὀρθοτάτας τινὰς σκέψεις περὶ τοῦ ἔργου ἐκείνου. Ὁ κ. Molinari σημειῶν τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐν τῇ ἀγγλικῇ βουλῇ ψηφοφορίας, ἐπιφέρει οὐχ ἧττον ὅτι ἀσφαλῶς δύναταί τις νὰ προΐδῃ ὅτι ἀντίδρασις θὰ ἐπέλθῃ μετ' οὐ πολὺ εἰς τὸ νῦν ἐπικρατοῦν ῥεῦμα τῶν γνωμῶν, ἐπιβαλλομένη ὑπὸ ἀναγκῶν ἐμπορικῶν καὶ ναυτικῶν, προερχομένων ἐκ τοῦ γινομένου ἀνταγωνισμοῦ.

Ἀπὸ τῆς κατισχύσεως τῆς πολιτικῆς τῆς ἐλευθέρας συναλλαγῆς ἡ Ἀγγλία κατέστη ἡ μεγάλη ἐμπορικὴ ἀποθήκη τῶν ποικίλων εἰδῶν καὶ πρώτων ὑλῶν· εἰς Λίβερπουλ καὶ Λονδῖνον κομίζονται ἐκ παντὸς σημείου τοῦ κόσμου τὰ δημητριακά, οἱ βάμβακες, τὰ ἔρια κτλ. ἅτινα κατόπιν ἀποστέλλονται ἐκεῖθεν εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν ἤπειρον. Ἀλλὰ θὰ ἔλθῃ στιγμὴ —καὶ δὲν εἶνε ἴσως πολὺ μακρὰν ἡ στιγμὴ αὕτη—καθ' ἣν οἱ νησιωτικοὶ λιμένες τοῦ Λίβερπουλ καὶ Λονδίνου δὲν θὰ δύνανται νὰ ἀνταγωνισθῶσιν ἐπιτυχῶς πρὸς ἄλλους ὡς πρὸς τὴν προμήθειαν τῶν εἰδῶν ἐκείνων εἰς τὴν Εὐρώπην, παρὰ μόνον ἐὰν γείνωσι λιμένες ἠπειρωτικοί, τουτέστιν ἐὰν δύνανται νὰ ἀποστέλλωσιν, ἄνευ μεταβιβάσεως εἰς ἄλλα σκάφη, ὡς συμβαίνει εἰς τοὺς λιμένας τῆς Ἄβρης, Ἀμβέρσης καὶ Ῥοττερδάμης, τὰ δημητριακά, τὸν βάμβακα καὶ τὸ ἔριον εἰς τὰ γαλλικά, τὰ γερμανικὰ καὶ τὰ ἑλβετικὰ ἐργοστάσια. Τότε οἱ Ἄγγλοι θὰ ἐννοήσωσι κάλλιον τὴν χρησιμότητα τῆς ὑπογείου σύριγγος ὑπὸ τὸν πορθμὸν τῆς Μάγχης, ἐνῷ οἱ Γάλλοι, Βέλγοι, Ὀλλανδοὶ καὶ Γερμανοὶ δὲν θὰ εὐχαριστηθῶσιν ἴσως καθόλου δι' αὐτήν. Παρὰ τὰς δυσοιώνους προγνώσεις τῶν ναυάρχων καὶ στρατηγῶν τὸ ῥῆγμα θὰ γείνῃ τότε ἀφεύκτως, ἡ σύριγξ θὰ σκαφῇ. Ἡ ἐπιχείρησις εἶνε ζήτημα χρόνου μόνον.

δ.

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΡΙΑΡΗ

Ἐκ τῶν πολλῶν ἐπεισοδίων τοῦ πολεμικοῦ βίου τοῦ Κριάρη δύο χαρακτηριστικώτατα τοῦ ἀνδρὸς ἀποσπῶμεν ἐξ ἐκτενοῦς βιογραφίας αὐτοῦ, δημοσιευθείσης ἐν τῇ «Ἀκροπόλει» ὑπὸ τοῦ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1866 γραμματέως αὐτοῦ χρηματίσαντος κ. Κ. Ἀργυροπούλου.

Ἐκραγείσης τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1866, πρῶτος ὁ Κριάρης προσέβαλε τοὺς τούρκους ἐπιτυχῶς ἐν Σταυρῷ τῆς Κανδάνου. Κατὰ τὴν μάχην ταύτην συνελήφθη ζῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Θεόδωρος, ὅτε δὲ οἱ ἐντόπιοι Τοῦρκοι διεμέλιζον αὐτὸν καὶ ἐφώνουν ἐκ τῆς ἀπέναντι φάραγγος «Καπετὰν Κωσταντῆ, ἔλα νὰ πάρῃς κρέας», αὐτὸς ἀταράχως ἀπήντα «Ψῆστέ τον καὶ φᾶτέ τον, βρωμόσκυλα».

Ἄλλοτε πάλιν ἐν καιρῷ μάχης ἐν Μελιδωνίῳ τοῦ Ἀποκορώνου ἀνήγγειλαν αὐτῷ ὅτι ἐπληγώθη καιρίως ἐκεῖ που πλησίον μαχόμενος ὁ υἱός του· ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπήντησε μετὰ τῆς μεγαλειτέρας ἀταραξίας: «ἂς ὑπάγῃ εἰς ἰατρὸν», καὶ ἐξηκολούθησε μέχρι τέλους πολεμῶν.

Θαυμαστὰ ἀληθῶς μαρτύρια τῆς καρτεροψυχίας καὶ τοῦ ἀτέγκτου φρονήματος τοῦ ἀνδρός, παρορῶντος καὶ αὐτὰ τὰ τιμαλφέστατα χάριν τῆς πατρίδος.

Digitized by Google

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἀποθανόντος τοῦ δουκὸς τῆς Βανδώμης, Λουδοβῖκος ὁ ΙΔ' ἀνέθετο τὴν διοίκησιν τῆς Προβηγκίας, ἣν εἶχεν ὁ ἀποθανών, εἰς τὸν στρατάρχην Βιλλιάρ, ὅστις ἐπίσης ἦτο δοὺξ καὶ ὁμότιμος. Ὅτε δὲ οὗτος μετέβη ὅπως λάβῃ τὴν κατοχὴν τῆς ἀρχῆς, οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ἐπαρχίας ἐξελθόντες εἰς προϋπάντησίν του προσήνεγκον αὐτῷ βαλάντιον πλῆρες χρυσῶν λουδοβικίων εἰπόντες: «Ἰδού, αὐθέντα, βαλάντιον ὅμοιον πρὸς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον προσεφέραμεν εἰς τὸν δοῦκα τῆς Βανδώμης ὅτε ἦλθεν ἐνταῦθα, καὶ τὸ ὁποῖον ὁ δοὺξ δὲν ἐδέχθη. — Ἆ! ἀπήντησεν ὁ στρατάρχης, ὁ δοὺξ τῆς Βανδώμης ἦτο *ἀμίμητος*...» καὶ ἔλαβε τὸ βαλάντιον.

* * *

Φοιτητὴς ἐξετάζεται εἰς τὴν βοτανικήν.

Ὁ *καθηγητής*. — Εἴπατέ μοι παρακαλῶ ὅ,τι γνωρίζετε περὶ τῆς οἰκογενείας τῶν *Φιλυροειδῶν;*

Ὁ φοιτητής. — Ἐγώ, κύριε καθηγητά, εἶμαι ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ καὶ δὲν ἔτυχε νὰ γνωρίσω τὴν οἰκογένειαν, τὴν ὁποίαν μοῦ λέγετε.

* * *

Ἐν καιρῷ κυνηγίου!

— Διατί δὲν τοῦ ρίχνεις, κὺρ Πέτρο; Νά τος ὁ λαγὼς πηδάει 'μπροστά σου.

— Ξεύρεις, μοῦ ἔμεινε μία ριξιὰ μόνο καὶ τὴν φυλάγω γιὰ κάθε ἐνδεχόμενον....

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ διῶρυξ τοῦ Παναμᾶ. Ἐξακολουθοῦσι δραστηρίως αἱ ἐργασίαι πρὸς διόρυξιν τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ. Τὴν στιγμὴν ταύτην 15,000 ἐργάται εἰσὶν ἐν ἐνεργείᾳ καθ' ὅλην τὴν γραμμήν, ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ ἔχουσαν μῆκος 74 χιλιομέτρων. Ἤδη διὰ τῆς γενομένης ἐργασίας ἤρχισε νὰ διαφαίνηται καθαρῶς τὸ σχῆμα, ἡ τομὴ καὶ αἱ διαστάσεις τῆς διώρυγος. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου εἶχον ἐξαχθῆ περὶ τὰ 3,500,000 κυβικῶν μέτρων χώματος, ἄμμου, βράχων. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἄρτι λήξαντος Μαΐου θὰ ἐξάγωνται κατὰ μῆνα 2,500,000 κυβικῶν μέτρων ὑλικοῦ, ἤτοι περὶ τὰ 25 ἑκατομμύρια κατ' ἔτος, λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ἐποχῆς τῶν βροχῶν, ἥτις διαρκεῖ ἀπὸ Μαΐου μέχρι Νοεμβρίου. Διὰ τῆς τοιαύτης ἐργασίας ἡ κατασκευὴ τῆς διώρυγος θέλει συντελεσθῆ τῷ 1888, ἴσως καὶ ταχύτερον, ὡς πιστεύει αὐτὸς ὁ Λεσσέψ.

Αἱ ἐξορυκτήριοι μηχαναὶ αἱ ὑπὸ Ἀμερικανῶν καὶ Γάλλων μηχανικῶν διὰ τὴν διώρυγα κατασκευασθεῖσαι εἰσὶ θαυμάσιαι κατά τε τὴν ταχύτητα, τὴν εὐχρηστίαν καὶ τὴν δύναμιν, καὶ ὑπάρχουσι τοιαῦται ἐξ αὐτῶν ἐξάγουσαι 4,000 κυβικῶν μέτρων γῆς καθ' ἑκάστην. Ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲ οὐ μόνον οἱ μηχανικοὶ τῆς Ἀμερικῆς, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις διάκειται εὐμενῶς πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν.

Κατ' εὐτυχῆ σύμπτωσιν σιδηροδρομικὴ γραμμὴ εἶχεν ἤδη κατασκευασθῆ κατὰ μῆκος τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ, ἥτις μεγάλως ἐχρησίμευσεν εἰς τὴν Ἑταιρίαν τῆς διώρυγος· ἀντὶ 8 ἁμαξοστοιχιῶν, ὅσαι τὸ παρελθὸν ἔτος ἦσαν ἐν ἐνεργείᾳ καθ' ἑκάστην, ἤδη κυκλοφοροῦσιν ἐπὶ τῆς γραμμῆς διπλάσιαι. Αἱ κατασκηνώσεις, τὰ χωρία τῶν ἐργατῶν, αἱ οἰκίαι τῶν ὑπαλλήλων, τὰ γραφεῖα, ξενοδοχεῖα, νοσοκομεῖα, πάντα εἰσὶν καλῶς κατεσκευασμένα, καὶ θαυμασίως διέπονται. Οὐδεμία ὑπηρεσία εἶνε ἐλλιπής, οὐδεμία μένει ἀδρανής, οἱ ὑπάρχοντες ἐργάται εἶνε ἐπαρκεῖς, χάρις δ' εἰς τὴν ἐπίμονον δραστηριότητα τοῦ Λεσσέψ εἰκάζεται ὅτι ἡ διῶρυξ θὰ εἶνε συντετελεσμένη ἐντὸς τεσσάρων ἐτῶν.

Κατ' ἔτος μεταβιβάζονται ἐν Γαλλίᾳ διὰ γάμων περιουσίαι ἀξίας 600 ἑκατομμυρίων φράγκων, ἐξ ὧν 100 ἑκατομμύρια εἰς κτήματα, 10 εἰς χρεώγραφα καὶ 470 εἰς χρυσὸν καὶ ἄλλον κινητὸν πλοῦτον· σημειωτέον δ' ὅτι εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τοῦτον περιλαμβάνονται μόναι αἱ προῖκες αἱ ἀνακοινούμεναι ταῖς ἀρχαῖς πρὸς ἀπότισιν τῶν τελῶν. Ἐπειδὴ κατ' ἔτος τελοῦνται ἐν Γαλλίᾳ 300,000 γάμοι, αἱ προῖκες ἀνέρχονται κατὰ μέσον ὅρον εἰς 2000 φράγκα.

Τὰ πνευματώδη ποτὰ ἐν Γερμανίᾳ. Ἡ κατανάλωσις τῶν πνευματωδῶν ποτῶν ἐν Γερμανίᾳ διαδίδεται ὁσημέραι περισσότερον. Ἐν Βερολίνῳ ἐπὶ 1,123,000 κατοίκων ὑπάρχουσι νῦν 11,169 καταστήματα πωλοῦντα πνευματώδη ποτά, ἐνῷ τῷ 1860 ὑπῆρχον μόνον 3637, ἤτοι τῷ μὲν 1860 ἓν κατάστημα ἐπὶ 136 κατοίκων, τῷ 1880 ἓν ἐπὶ 100 κατοίκων. Τῷ 1883 ἀπέθανον ἐν Γερμανίᾳ 10,000 ἀπὸ delirium tremens· ἐξ 100 δὲ καταδικαζομένων εἰς φυλάκισιν οἱ 46 εἶνε ἕνεκα μέθης. Ἐν Δατσίκῃ ἐπὶ 36 κρατουμένων ἐντὸς φρενοκομείου οἱ 26 ἦσαν ἐκ φιλοποσίας. Ἐν ὅλῃ δὲ τῇ Γερμανίᾳ ὑπελογίσθη ὅτι ἐπὶ 100 φόνων οἱ 46, ἐπὶ 100 θανατηφόρων πληγῶν αἱ 63, ἐπὶ 100 περιπτώσεων ἀντιστάσεως εἰς τὰς δημοσίας ἀρχὰς αἱ 76, ἐπὶ 100 βιασμῶν οἱ 60 καὶ ἐπὶ 100 περιπτώσεων προσβολῆς τῶν δημοσίων ἠθῶν αἱ 77 πράττονται ὑπὸ ἀνθρώπων ἐκδότων εἰς τὴν μέθην.

Ὁ Λουδοβῖκος ΙΕ' ἔγραψεν ἰδιοχείρως εἰς τὸν δικαστὴν Ὀρμεσσών, συστήσας αὐτῷ τὴν ὑπόθεσιν αὐλικοῦ τινος. Ἡ σύστασις αὕτη συνέτεινε μόνον εἰς τὸ νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἐκδίκασιν τῆς ὑποθέσεως, ἣν ὅμως ὁ αὐλικὸς ἀπώλεσε. Μετά τινας ἡμέρας, ὁ Ὀρμεσσὼν μετέβη εἰς τὴν αὐ-

Digitized by Google

λην διά τινα υπόθεσιν. Ὁ βασιλεὺς ἰδὼν αὐτὸν τῷ εἶπε: Ἔ! λοιπόν, κατεδικάσατε τὸν προστατευόμενόν μου; — Ναί, Μεγαλειότατε, ἀπήντησεν ὁ δικαστής, διότι ἐπείσθημεν ὅτι εἶχεν ἄδικον. — Τὸ ἐπερίμενα, ἐπανέλαβεν ὁ βασιλεύς. Ἂν δὲν ἀνταπεκρίθητε εἰς τὴν *σύστασίν* μου, ἀνταπεκρίθητε εἰς τὴν *προσδοκίαν μου*

Ἀγγλικὰ φύλλα πολὺν ποιοῦνται λόγον περὶ τῆς ἐφευρέσεως νοήμονος καὶ ἐπιχειρηματικοῦ Ἕλληνος, τοῦ κ. Βολανάκη, ὅστις κατώρθωσε νὰ κατασκευάζῃ νέον εἶδος σοκολάτας εὐωνοτάτης, ἅμα δὲ καὶ θρεπτικῆς, ἀναμιγνύων μετὰ τοῦ κακάου ξυλοκέρατα. Τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Βολανάκη ἀνιδρυθὲν ἐν Λονδίνῳ ἐργοστάσιον ἔχει μεγάλην ἔκτασιν καὶ σύγκειται ἐκ πολλῶν κτιρίων συνεχομένων πρὸς ἄλληλα, 15 δὲ μηχαναὶ μεταβάλλουσι τὴν πρώτην ὕλην εἰς γευστικωτάτην σοκολάταν τεθειμένην ἐντὸς κομψῶν κιβωτίων. Ἡ κατανάλωσις τοῦ προϊόντος, ὅπερ εἶναι γνωστὸν ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Bolonakis Chocolat Paste», προσέλαβεν ἤδη μεγάλας διαστάσεις.

Ἐπιρροὴ τοῦ χρώματος τῶν πτερῶν ἐπὶ τῆς ἐπωάσεως. Κατὰ τὰς παρατηρήσεις Γερμανοῦ φυσιολόγου τὸ βαθύχρουν πτέρωμα τῆς ὄρνιθος μεγάλως ἐπενεργεῖ ἐπὶ τῆς ἐκκολάψεως τῶν ᾠῶν, διότι αὐξάνει τὴν δραστικότητά της, ἐπιταχύνει καὶ ἐν γένει ἐπιβοηθεῖ αὐτήν. Ἡ κυριωτέρα ἐξήγησις τοῦ φαινομένου εἶνε ὅτι τὰ βαθέος χρώματος πτερὰ ἀπορροφῶσι κάλλιον τὴν ἀκτινοβολοῦσαν ἐξωτερικὴν θερμότητα καὶ συντελοῦσιν εἰς τὴν ὕψωσιν τῆς θερμοκρασίας τοῦ σώματος τῆς ὄρνιθος καὶ ἔξωθεν καὶ ἔσωθεν. Αἱ χαλαὶ κλῶσσαι, ἐκτὸς τινων ἐξαιρέσεων, ἔχουσι βαθὺ πτέρωμα, ἀλλὰ τὸ χρῶμα τοῦτο ἀσκεῖ ἐπιρροὴν ὑπὸ ταύτην τὴν ἔποψιν ἐπὶ μόνον τῶν ὀρνίθων, αἵτινες ζῶσιν εἰς ἐλεύθερον ἀέρα καὶ ὑφίστανται τὴν ἐπενέργειαν τοῦ ἡλίου, οὐχὶ δὲ ἐπ' ἐκείνων, αἵτινες τηροῦνται κεκλεισμέναι, ἢ ἐν τεχνητῇ θερμότητι. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος φαινόμενον δὲν παρατηρεῖται εἰς μόνον τὰς ὄρνιθας, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλα πτηνά. Αἱ λευκαὶ χῆνες καὶ εἴδη τινὰ νησσῶν ἀνοικτοῦ χρώματος ἐκκολάπτουσι τὰ ᾠά των σπανιώτερον τῶν ἄλλων.

Αἱ ἐφημερίδες τοῦ Μονάχου ἐδημοσίευσαν τὴν ἑξῆς γνωστοποίησιν:

«Πάντες οἱ τυφλοὶ ὡς καὶ οἱ πάσχοντες ἐξ ἀσθενείας τῶν ὀφθαλμῶν θέλουσιν εἶσθαι δεκτοὶ εἰς τὸ ἐσχάτως ἐν Τεγερνσέῃ ἱδρυθὲν ὀφθαλμοιατρεῖον. Οἱ ἐνδεεῖς, ἐφοδιαζόμενοι μὲ πιστοποιητικὰ μαρτυροῦντα περὶ τῆς καταστάσεώς των θέλουσιν εἰσάγεσθαι καὶ διαμένει δωρεὰν ἐν τῷ καταστήματι.

Ὑπογρ. Κάρολος-Θεόδωρος,
διδάκτωρ τῆς ἰατρικῆς»

Ὁ ἀσκληπιάδης οὗτος οὐδεὶς ἄλλος εἶνε, ἢ ὁ ἀδελφὸς τῆς αὐτοκρατείρας τῆς Αὐστρίας, διαπρεπὴς πρίγκηψ, ἀλλὰ διαπρεπέστερος ὀφθαλμίατρος, φρονῶν ὅτι ἡ καλλιτέρα χρῆσις τῶν ἡγεμονικῶν αὐτοῦ ὡρῶν εἶνε ἡ γινομένη ἐπ' ἀγαθῷ τῆς δυστυχίας *καὶ* τῆς ἐπιστήμης.

Τὸ τελευταῖον φυλλάδιον τῆς ὑπὸ τοῦ Μάκμιλλαν ἐκδιδομένης ἐγκρίτου ἀγγλικῆς ἐπιθεωρήσεως περιέχει ἀφήγησιν ἐκδρομῆς εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Χίου. Ὁ συντάκτης τῆς πραγματείας Θεόδωρος Βὲντ λέγει προοιμιαζόμενος ὅτι τὴν ἐκδρομὴν δὲν ἐπεχείρησεν, ὅπως ἐπισκεφθῇ τὰ ἐρείπια τῶν σεισμῶν, ὅπως θαυμάσῃ τὴν καλλονὴν τῆς πεφημισμένης νήσου καὶ γευθῇ ἐπὶ τόπου τὴν μαστίχην, ἀλλὰ διότι ἤκουεν ὅτι, α διανύων ἐπὶ ἡμιόνου δύο ἡμερῶν δρόμον διὰ τῶν ὀρέων θ' ἀφικνεῖτο εἰς τὸ χωρίον Πυργὶ κατοικούμενον ὑπὸ Ἑλλήνων τοῦ ἀρχαίου ἰωνικοῦ τύπου, ὧν οἱ φιλοξενία ἦτο παροιμιώδης καὶ ὧν τὰ ἔθιμα ὑπεμίμνησκον ἐν πολλοῖς τὰς περιγραφὰς τῶν ποιητῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος». «Τὰ νότια χωρία τῆς Χίου ὁμοιάζουσι πρὸς φρούρια. Δὲν ἔχουσι μὲν κυριολεκτικῶς τείχη, ἀλλὰ τὸ ὀπίσθιον μέρος τῶν οἰκιῶν ἑνοῦται οὕτως, ὥστε ἀποτελεῖ κυκλοτερῆ ὀχύρωσιν. Αἱ θύραι τῶν οἰκιῶν ἐκβάλλουσιν εἰς ὁδὸν ζωννύουσαν ἔνδοθεν τὴν κώμην. Συνήθως ἡ κώμη ἔχει τέσσαρας εἰσόδους, ἤτοι στοὰς ὑπὸ τὰς οἰκίας, αἵτινες τὴν νύκτα κλείονται. Πολυάριθμοι στεναὶ ὁδοὶ φέρουσι πρὸς τὸ κέντρον τῆς κώμης, τὴν πλατεῖαν, ἧς ἐν μέσῳ ὑψοῦται πολλάκις πύργος ἐκ τῶν χρόνων τῶν γενουησίων. Τὸ ἰσόγαιον τοῦ πύργου κατέχεται ὑπὸ καφενείου, ὁ δὲ ἀνώτερος ὄροφος, εἰς ὃν ἀνέρχεταί τις διὰ φορητῆς κλίμακος, χρησιμεύει ὡς ἀκρόπολις ἐν ἡμέραις ταραχῶν. Τοιοῦτον ἦτο τὸ χωρίον Πυργί, ὅπερ ἐπρόκειτο νὰ ἐπισκεφθῶμεν, ἐχάρημεν δ' ἰδόντες ὅτι ὁ οἶκος τοῦ φίλου μας ἔβλεπε πρὸς τὴν πλατεῖαν καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν ῥυπαρὰν καὶ σκοτεινὴν ὁδόν, δι' ἧς εἰσήλθομεν». Ὁ Κ. Βὲντ περιγράφει μετὰ χάριτος τὴν οἰκοδέσποινάν του Κυρὰν Κυριακὴν καὶ τὴν λοιπὴν οἰκογένειαν, ὡς καὶ τὰ ἀρχαϊκὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν ἀγαθῶν νησιωτῶν, τὰς σπονδάς, τοὺς γραφικοὺς χορούς, τὰ ἁρμονικὰ ᾄσματα. Περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ Πυργὶ λέγει ὅτι οὔτε ἐν Κωνσταντινουπόλει, οὔτε ἐν Ἀθήναις, οὔτε ἀλλαχοῦ εἶδεν ὡραιότερον πρότυπον βυζαντινοῦ ῥυθμοῦ. Ὅτε τὸ ἑσπέρας ἤρξατο ἡ συνδιάλεξις, οἱ χωρικοὶ ἀπηύθυναν παντοειδεῖς ἐρωτήσεις περὶ Ἀγγλίας καὶ ἰδίως περὶ Γλάδστωνος. «Πᾶς Ἕλλην, λέγει ὁ Κ. Βέντ, λατρεύει τὸ ὄνομα τοῦ Γλάδστωνος, πολὺ δ' ἀνῆλθον εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν φιλοξενούντων με, ὅτε εἶπον ὅτι ἐσπούδασα ἐν Ὀξφόρδῃ. «Τότε λοιπόν, ἀνεφώνησαν οἱ ἀκούσαντες, εἶσαι συμμαθητὴς τοῦ Γλάδστωνος». Ἐνόμισα φρόνιμον ν' ἀπαντήσω καταφατικῶς εἰς τὴν νέαν ἄποψιν τοῦ ζητήματος».

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884— Β', 832.

Digitized by Google

'Αριθ. 446 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 89. | 15 Ἰουλίου 1884

ΝΥΜΦΗ ΠΛΟΥΣΙΑ

(Διήγημα. Κατὰ τὸ γαλλικὸν τοῦ P. Mercieux.)

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Δ'.

— Πόσον εἶμαι, κόρη μου, εὐτυχὴς ὅτι σᾶς βλέπω! Ἀλλὰ διατί νὰ μὴ μοῦ ἀναγγείλετε πότε ἀκριβῶς θὰ ἤρχεσθε; Ὁ υἱός μου ἐπερίμενε τὴν ἄφιξιν τοῦ ταχυδρομείου, πρὶν ἀναχωρήσῃ διὰ τὸ Κογκαρνώ, ὅθεν ἐπιστρέφει τὸ βράδυ. Θὰ καταλυπηθῇ. Ἐλπίζω, κύριε, ὅτι θὰ μείνετε ὀλίγας ἡμέρας μαζύ μας.

— Εἰκοσιτέσσαρας ὥρας, κυρία, ἂν τὸ ἐπιτρέπετε καὶ δὲν σᾶς στενοχωροῦμεν.

— Νὰ μὲ στενοχωρήσετε, ἐνῷ μοῦ προξενεῖτε ἀληθινὴν χαράν! Νὰ συγχωρήσετε μόνον, σᾶς παρακαλῶ, τὴν ἁπλότητα τῆς ὑποδοχῆς καὶ νὰ εὐχαριστηθῆτε εἰς ὅ,τι ἔχει νὰ προσφέρῃ ὁ τόπος μας, ὅστις δὲν ἔχει συνειθίσει εἰς παρισινὰς ἐπισκέψεις.

— Ὁ τόπος σας, κυρία μου, εἶνε μαγευτικός, καὶ τὸν ἐθαυμάζαμεν ἀδιακόπως καθ' ὅλον τὸν δρόμον. Ὅταν μείνῃ κανεὶς πολὺν καιρὸν εἰς Παρισίους ἢ τὰ πέριχωρα, εἶνε ἀληθὴς ἑορτὴ ν' ἀναπνέῃ τὸν καθαρὸν αὐτὸν καὶ ζωογόνον ἀέρα.

— Παππάκη, ὁ ἁμαξᾶς ζητεῖ διαταγάς. Δὲν τοῦ λέγετε πότε νὰ ἔλθῃ νὰ μᾶς πάρῃ;

— Σᾶς παρακαλῶ, κύριε, χαρίσατέ μας κάτι περισσότερον παρὰ μίαν ἡμέραν. Ὁ υἱός μου θὰ ἦτο ἀπαρηγόρητος νὰ χάσῃ τὸ περισσότερον μέρος τῆς ἐδῶ διαμονῆς σας. Ἡ ἀγαπητή μου κόρη, τὴν ὁποίαν ἤμην βεβαία ὅτι δὲν παρεκάλουν εἰς μάτην, μ' ἔδωκεν ἐλπίδας ὅτι θὰ προστατεύσετε τὸν Ἀλαίν. Θὰ ἤμην τόσον εὐτυχὴς ἂν καὶ μόνος σας ἐλαμβάνετε τὴν βεβαιότητα, ὅτι εἶνε ἄξιος τῆς προστασίας σας. Ἔπειτα, εἶμαι τόσον εὐχαριστημένη ὅτι ἔχω ἐδῶ τὴν χαριτωμένην αὐτὴν Μαρκέλλαν· ἀφήσατέ με νὰ τὴν ἀπολαύσω μὲ τὴν ἡσυχίαν μου! Πεισθῆτε ὅτι δὲν μᾶς δίδετε κανὲν βάρος, καὶ μὴ μοῦ στερήσετε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ περιποιηθῶ — διὰ τελευταίαν φορὰν — τόσον καλοὺς φίλους εἰς τὸ ἀγαπητόν μου κτῆμα. Στείλατε ὀπίσω τὴν ἅμαξάν σας, καὶ ὅταν μᾶς βαρυνθῆτε, ἀναλαμβάνω τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ σᾶς κρατήσω περισσότερον, καὶ νὰ σᾶς προμηθεύσω ἅμαξαν, ἡ ὁποία νὰ σᾶς ὑπάγῃ ὅπου θέλετε. Δέχεσθε;

— Εὐχαρίστως, κυρία μου. Δὲν ἠμπορῶ ν' ἀντιστῶ εἰς τὴν εὐγενῆ σας ἐπιμονήν, οὔτε εἰς τὸ βλέμμα τῆς Μαρκέλλας. Παραδίδομαι εἰς τὰς χεῖράς σας.

Μετὰ τὸ πρόγευμα ἡ κ. Δεσκλοβὲλ περιήγαγε τοὺς ξένους της εἰς τὸν πύργον. Πανταχοῦ ἔπιπλα παλαιά, καθαρὸν καὶ ἀμιγῆ φέροντα τὸν βρετανικὸν τύπον· κυλικεῖον πλῆρες λαμπρῶν ἀργιλοπλάστων πινακίων, σκευοθῆκαι μεγάλαι, κιβώτια ἐκ ξύλου γλυπτοῦ. Ἐν τῷ θαλάμῳ τῆς κυρίας Δεσκλοβὲλ ὑπῆρχε μάλιστα καὶ κλίνη κλειστὴ μετὰ τῶν συρτῶν θυροφύλλων της καὶ τοῦ μικροῦ πρὸ αὐτῆς σκάμνου, χρησίμου εἰς ἀνάβασιν. Ἡ κλίνη αὐτή, μὲ τὰς ἀφελεῖς της γλυφὰς καὶ τὰ διάτρητα κοσμήματά της, ἐφάνη τόσον ὡραία εἰς τὴν Μαρκέλλαν, ὥστε ἐδήλωσεν εἰς τὸν πατέρα της ὅτι ἤθελε νὰ πάρῃ μαζύ της μίαν τοιαύτην εἰς Παρισίους.

— Ἔχεις δίκαιον, ἀγάπη μου, εἶπεν ἡ κ. Δεσκλοβέλ. Ἡ κλίνη αὐτὴ ἔχει πολλὴν πρωτοτυπίαν· ἀλλὰ πρέπει νὰ τὴν ἐσυνείθισε κανεὶς ἀπὸ τὴν παιδικήν του ἡλικίαν, διὰ νὰ κοιμᾶται ἐντὸς αὐτῆς χωρὶς νὰ στενοχωρῆται. Οἱ χωρικοί μας χώνονται ἐντὸς καὶ κλείουσι καὶ τὰς θύρας· φαντάζεσθε δὲ τί ἀέρα ἀναπνέουν ἐντὸς δωματίου, ὅπου κυλίονται ἐπὶ σωροῦ κοπρίας μικρὰ παιδία, ὄρνιθες καὶ χοῖροι ἀνάμικτοι. Τὸ κατ' ἐμέ, τὴν ἔχω χάριν τοῦ σχήματος, ἀλλ' οὐδέποτε κοιμῶμαι εἰς αὐτήν.

— Ἀδιάφορον· ἐπιθυμῶ νὰ ἔχω μίαν. Ἀλλά, πατέρα, παρατηρεῖς κάτι τι περίεργον; Ἡ πρόσοψις αὐτῆς τῆς κλίνης δὲν ὁμοιάζει τρομερὰ μὲ τὰς ἀνατολικὰς *μουσαραβίας*;

— Ἔχεις δίκαιον, κόρη μου· κ' ἐγὼ τὸ παρετήρησα.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ κ. Δεσκλοβὲλ ἤνοιξεν ἓν παράθυρον, καὶ οἱ ξένοι αὐτῆς ἔβαλον κραυγὴν θαυμασμοῦ. Ὁ πύργος, ᾠκοδομημένος ἐφ' ὑψηλοῦ, εἶχε θαυμασίαν πρὸς τὴν θάλασσαν θέαν, ἐφ' ἧς ἐσπινθηροβόλουν αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου. Δεξιᾷ ὁ ὡραῖος ὅρμος τοῦ Φορέστ· εἰς τὸ βάθος αἱ νῆσοι Γλενάν· ἀριστερᾷ τὸ Κογκαρνώ, κ' ἐμπρὸς θαυμάσια δάση, καθήκοντα μέχρι τοῦ αἰγιαλοῦ.

— Ἄχ! τί ὡραία! ἀγαπητή μου κυρία! ἐφώνησεν ἡ Μαρκέλλα, πῶς σᾶς λυποῦμαι, ὅτι ἀναγκάζεσθε ν' ἀφήσετε . . . .

Digitized by Google

Ἀλλὰ διεκόπη, βλέπουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς κ. Δεσκλοβὲλ πληρουμένους δακρύων· ᾐσθάνθη δὲ καὶ αὐτὴ ὀγκουμένην τὴν καρδίαν της καὶ περιεπτύχθη τὴν γηραιάν της φίλην, ἥτις ἠσπάσθη αὐτὴν τρυφερῶς.

— Πῶς ἐντρέπομαι, κύριε, ὅτι ἀπεκάλυψα ἐνώπιόν σας τὴν ἀδυναμίαν μου. Ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ υἱός μου καταβάλλομεν τόσον κόπον νὰ κρύψωμεν τὰ δάκρυά μας, ὥστε ἐνίοτε, ὅταν αὐτὸς λείπῃ, λησμονοῦμαι καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ κρατήσω τὸν ἑαυτόν μου.

— Ἀφοῦ εἷς ἀπερίσκεπτος λόγος τῆς Μαρκέλλης μᾶς ἔφερεν εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, κάμετέ μου τὴν χάριν, σᾶς παρακαλῶ, νὰ μοῦ ἐμπιστευθῆτε καὶ νὰ μὲ καταστήσετε ἐνήμερον τῶν πραγμάτων. Ἠξεύρετε ὅτι αὗται αἱ ὑποθέσεις εἶνε ἔργον μου· ἴσως δυνηθῶ νὰ σᾶς δώσω καμμίαν καλὴν συμβουλήν.

— Δυστυχῶς, κύριέ μου, τὰ πράγματα εἶνε πολὺ ἁπλᾶ. Εἶχα ἐπὶ δεκαετίαν ὅλην εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου ἕνα οὕτως εἰπεῖν ἐπιστάτην, ὅστις εἰσέπραττε τὰ μισθώματα, ἐπεστάτει εἰς τὴν ὑλοτομίαν, ἐνήργει τὴν ἐκχέρσωσιν τῶν ἀκαλλιεργήτων γαιῶν, καὶ ἐν γένει διηύθυνε τὴν κάρπωσιν τοῦ κτήματος, ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὸν υἱόν μου καὶ μόνος ὁσάκις ἔλειπεν ὁ Ἀλαίν. Εἴχαμεν καὶ οἱ δύο μεγάλην εἰς αὐτὸν ἐμπιστοσύνην. Πρὸ ἑνὸς μηνός, ἐνῷ εἴμεθα εἰς τὰ Πυρηναῖα, παρεβίασεν ἁπλούστατα τὸ κιβώτιον, εἰς τὸ ὁποῖον ἔκλεια τὰ χρήματα καὶ τὰ χρεώγραφά μου καὶ μοῦ ἔκλεψεν ἀξίας πεντακοσίων περίπου χιλιάδων φράγκων· ἔπειτα ἔφυγε. Δὲν κατωρθώσαμεν νὰ παρακολουθήσωμεν τὰ ἴχνη του εἰμὴ μόνον μέχρι Βρέστης, ὅπου ἴσως ἐπεβιβάσθη. Θ' ἀνευρεθῇ ποτε ἄρά γε, καὶ θὰ ἔχῃ τὸ ποσὸν εἰς χεῖράς του; Δὲν τὸ πιστεύω. Δὲν μοῦ μένει λοιπὸν ἄλλο παρ' αὐτὸ τὸ κτῆμα, ὅπου θὰ μᾶς ἦτο δυνατὸν νὰ ζήσωμεν μετρίως, ἐγὼ καὶ ὁ Ἀλαίν, ὅστις ἀγαπᾷ πολὺ τὴν γεωργίαν, καὶ τὸ ἐπιθυμεῖ. Ἀλλ' ἐγὼ ἔχω διὰ τὸν υἱόν μου περισσοτέραν αὐτοῦ φιλοδοξίαν, καὶ δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ζήσῃ τὴν ζωήν, εἰς τὴν ὁποίαν μᾶς καταδικάζει ἡ καταστροφή μας. Ἀφοῦ ἔζησεν ἐδῶ ἀνέτως, εὐεργετῶν τοὺς περὶ αὐτόν, θὰ μ' ἐλύπει πολὺ νὰ τὸν ἴδω γινόμενον ἀληθῆ γεωργὸν καὶ ὑποχρεωμένον νὰ στερῆται, χάριν οἰκονομίας, τὴν πολυτέλειαν τῆς εὐεργεσίας. Ἂν σᾶς εἴπω ὅτι ὁ υἱός μου εἶνε ὡραῖος, καλός, γενναῖος καὶ μὲ πολλὴν νοημοσύνην, θὰ μειδιάσετε βεβαίως διὰ τὰς μητρικάς μου ὑπερβολάς. Προτιμῶ νὰ τὸν ἴδῆτε καὶ νὰ ὁμιλήσετε μαζύ του. Νομίζω ὅτι τὸν ἔκαμα ἄνδρα, καὶ θὰ ἦτο ἀληθῶς λυπηρὰ διάλυσις τῶν ὀνείρων, τὰ ὁποῖα τρέφω ἀφ' ὅτου ἐγεννήθη, νὰ μείνῃ ζῶν ἐδῶ ζωὴν ἐντελῶς φυτικήν, ἀντὶ ν' ἀσχοληθῇ εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς περιουσίας τὴν ὁποίαν εἷς ἄθλιος μᾶς ἔκλεψεν. Εἶνε μόλις εἰκοσιὲξ ἐτῶν· ἔχει καιρὸν ἀκόμη ν' ἀρχίσῃ νέαν ζωήν, ὅταν μάλιστα ἔχῃ ὑποστήριξιν ὡς ἡ ἰδική σας. Ἐγὼ θὰ μείνω ἐδῶ, μέχις οὗ εὕρω ἀγοραστὴν διὰ τὸ κτῆμα. Ἔπειτα θὰ ὑπάγω νὰ κατοικήσω μὲ τὸν υἱόν μου.

— Δὲν θὰ στενοχωρηθῆτε εἰς μικρὸν παρισινὸν οἴκημα, ἀνεφώνησεν ἡ Μαρκέλλα, ἀφοῦ ἐζήσατε τόσον καιρὸν εἰς αὐτὸν τὸν ὡραῖον τόπον;

— Μὲ τὸν Ἀλαίν, ἀγάπη μου, θὰ ἦμαι πανταχοῦ εὐτυχής, ἀφοῦ 25 τώρα ἔτη δὲν ἔχει ἄλλον σκοπὸν ἡ ζωή μου παρὰ τὴν εὐτυχίαν του. Εἶμαι βεβαία ὅτι ὁ κ. Δαρλεμὼν μ' ἐννοεῖ.

— Πληρέστατα, κυρία μου· ἔπειτα, δὲν συμφωνεῖτε καὶ σεῖς, ὅτι ὅλαι αὗται αἱ ἀφοσιώσεις μας εἶνε οὐχ ἧττον ἐγωϊστικαὶ ἀφοῦ μᾶς κάμνουν ἡμᾶς εὐτυχεῖς;

Μετὰ μεσημβρίαν διέτρεξαν τὸ κτῆμα, ὅπερ ἦτο ἀληθῶς ὡραῖον. Ἡ Μαρκέλλα κατενθουσιάσθη ἐκ πάντων, ἰδίως δὲ ἐκ τῆς θέας τῶν χέρσων γαιῶν, ἃς τὰ ἰώδη καὶ κίτρινα ἄγρια ἄνθη μετεμόρφουν εἰς εὔχρουν ἁρμονικὸν τάπητα. Ἡ κ. Δεσκλοβὲλ ἐγέλασε πρὸς τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς νεάνιδος καὶ τῇ ἐξήγησεν ὅτι κατ' ἔτος ἐξεχερσοῦτο μέρος τῶν γαιῶν ἐκείνων, διότι φιλοδοξία τοῦ ἰδιοκτήτου ἦτο νὰ τὰς κατακτήσῃ πάσας.

— Ἂ! αὐτὸ εἶνε φοβερόν! ἀνέκραξεν ἡ Μαρκέλλα. Νομίζετε, ἐν συνειδήσει, ὅτι ὡραΐζετε τὴν ἰδιοκτησίαν σας, ὅταν σπείρετε σῖτον ὅπου φύονται τώρα τὰ χαριτωμένα αὐτὰ μικρὰ ἄνθη;

— Ἂν ἦσθε γαιοκτήμων, ἀγαπητή μου φίλη, θὰ ἐσκέπτεσθε ἄλλέως.

— Θὰ ἦτο περίεργον. Φαντασθῆτε ὅτι εἰς τὴν Βιλλ-Δαβραὶ κατέστρεψα ὅλον μας τὸν λαχανόκηπον. Δὲν ἐπιτρέπω εἰς τὸν κηπουρὸν εἰμὴ καρποφόρα δένδρα καὶ ἄνθη. Συμφωνῶ, ὅτι τὰ ἴα καὶ τὰ χαμαικέρασα, τὰ ῥόδα καὶ τὰ γαρόφαλλα δὲν χρησιμεύουν εἰς τὸ μαγειρεῖον, ἀλλ' εἶνε τόσον εὔμορφα, καὶ μυρίζουν τόσον ὡραῖα. Τὸ ἀστεῖον δὲ εἶνε, ὅτι ἀφοῦ ἐφιλονείκησαν μαζύ μου κ' ἐθύμωσαν κατ' ἀρχάς, ἀνεγνώρισαν ἔπειτα ὅτι τοὺς ἔκαμνα καὶ οἰκονομίαν, διότι τὰ λαχανικὰ τῆς ἀγορᾶς εἶνε πολὺ εὐθηνότερα παρ' ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα καλλιεργεῖ κανεὶς εἰς τὸν κῆπόν του. Φαντάζεσθε πόσον ἐθριάμβευσα.

Ἐνῷ δ' οὕτως ὡμίλει, ἔδρεψεν ἡ Μαρκέλλα μεγάλην δέσμην ἀγρίων ἀνθέων καὶ χόρτων ποικιλοχρώμων, ἅτινα ἐπιστρέψασα οἴκαδε, ἀπέθηκεν ἐν τῷ προθαλάμῳ. Εἶτα δέ, ἀποβαλοῦσα τὸν πῖλόν της καὶ εὐτρεπίσασα μικρὸν τὴν κόμην της, ἐζήτησε παρὰ τῆς κ. Δεσκλοβὲλ μίαν μαγειρικὴν ποδιὰν καὶ μίαν μεγάλην ψαλίδα, καὶ ἤρχισε διασκευάζουσα τὴν συγκομιδήν της διὰ τὰ δύο ἀνθοδοχεῖα, ἅτινα ἔκειντο ἐπὶ τῆς ἑστίας τῆς αἰθούσης.

Ὁ κ. Δαρλεμὼν ἀνέβη εἰς τὸ δωμάτιόν του, ἡ δὲ κ. Δεσκλοβὲλ μετέβη νὰ ῥίψῃ ἓν βλέμμα εἰς τὸ μαγειρεῖον, καὶ ἡ Μαρκέλλα ἦτο μόνη ἐν τῷ προθαλάμῳ, ἀσχολουμένη εἰς διασκευὴν τῶν ἀγροτικῶν της ἀνθοδεσμῶν, ὅτε ἡ θύρα ἠνοίχθη

Digitized by Google

ἀποτόμως, καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἀλαὶν Δεσκλοβέλ. Ἔμεινεν ἐπὶ στιγμὴν ἔκπληκτος ἐνώπιον τῆς ὡραίας ἐκείνης ἀγνώστου, ἣν περιέβαλλε μαγειρικὴ ποδιά· εἶτα, βλέπων αὐτὴν μειδιῶσαν, ἐμειδίασε καὶ αὐτός, καὶ προσκλίνας εἶπεν:

— Ἡ δεσποινὶς Δαρλεμών, ὑποθέτω;

— Αὐτὴ ἡ ἰδία, κύριε, ὑπὸ τὸ σχῆμα ἀνθοπώλιδος.

Ε'.

Μετὰ μίαν ὥραν ὁ κώδων συνήγαγε τοὺς τέσσαρας δαιτυμόνας εἰς τὸ ἑστιατόριον. Ἡ Μαρκέλλα εἶχεν ἀντικαταστήσει τὴν ὁδοιπορικήν της ἐνδυμασίαν διὰ μαλλίνης ἐσθῆτος, χρώματος κυανοτέφρου λίαν ἀνοικτοῦ, ἥτις ἥρμοζεν εἰς αὐτὴν θαυμασίως. Μικρὰ δέσμη γερανίων ἐμπεπηγμένη εἰς τοὺς μελανούς της βοστρύχους, ἀνεδείκνυεν ἔτι μᾶλλον τὴν ἀνεπίδεικτον ἐκείνην ἐνδυμασίαν, ἥτις καίτοι ἐφαίνετο πρόσφορος εἰς ξανθήν, συνεβιβάζετο οὐχ ἧττον ἐξαίρετα πρὸς τὴν ἀμαυρὰν χροιὰν τῆς νεάνιδος.

Ὁ κ. Δαρλεμὼν καὶ ὁ υἱὸς τοῦ οἴκου ἐφαίνοντο συνεννοούμενοι ἐξαίρετα, ἡ δὲ Μαρκέλλα διενοεῖτο ὅτι εὐτυχὴς ἦτο ἡ ἔμπνευσίς της νὰ φέρῃ τὸν πατέρα της εἰς τὴν Βρετάνην.

Ἡ ἑσπέρα παρῆλθεν ἤρεμος. Ἡ Μαρκέλλα ἐμουσούργησε κατ' ἀρχάς, εἶτα δὲ συνδιελέχθη μετὰ τῆς κ. Δεσκλοβέλ, ἐνῷ ὁ κ. Δαρλεμὼν καπνίζων καὶ ἀλλόφρων τὸ φαινόμενον, ὑπέβαλλε τὸν Ἀλαὶν εἰς ἀληθεῖς ἐξετάσεις. Εἰς τὰς ἕνδεκα ἀνέβησαν πάντες νὰ κατακλιθῶσιν. Ἡ νεᾶνις εἰσῆλθε τότε εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ πατρός της, ἐπὶ τῇ προφάσει νὰ ἴδῃ ἂν εἶχε πλησίον του ὅ,τι ἐχρειάζετο.

— Λοιπόν, παπάκη;

— Ἀληθῶς, κόρη μου, σὲ προστατεύει ἡ καλή σου μοῖρα. Ὅ,τι ἐπιθυμήσῃς, βλέπω, πραγματοποιεῖται. Ὁ νέος μ' ἀρέσει ἐντελῶς καὶ τὸ κτῆμα μὲ φαίνεται ὅτι ἠμπορεῖ νὰ μοῦ κάμῃ.

Ἡ Μαρκέλλα συνεκρότησε τὰς χεῖρας καὶ ἀνεσκίρτησεν ὡς παιδίον.

— Τὴν γνωρίζω ἐγὼ αὐτὴν τὴν καλήν μου μοῖραν. Ἔχει ψαρὰ γένεια καὶ ψαρὰ μαλλιά, καὶ τὴν ἀγαπῶ ἐξ ὅλης μου καρδίας. Ὁ κ. Ἀλαὶν λοιπόν;...

— Ὁ κ. Ἀλαὶν μοῦ φαίνεται νέος σοβαρός, πολὺ νοήμων, καὶ πλήρης εὐγενῶν αἰσθημάτων. Ἴσως κάπως πολὺ ὑπερήφανος, ἀλλ' αὐτὸ δὲν μὲ δυσαρεστεῖ. Συναινεῖ ν' ἀφήσῃ τὸν τόπον του μόνον διὰ νὰ μὴ δυσαρεστήσῃ τὴν μητέρα του εἰς τὰ περὶ μέλλοντος σχέδιά της. Μένει νὰ ἰδῶ τώρα, εἰς Παρισίους, ἂν ἔχῃ ὅ,τι λέγομεν ἡμεῖς χρηματιστικὸν πνεῦμα. Θέλησιν νὰ ἐργασθῇ ἔχει βεβαίως, ἐκτὸς δὲ τούτου, χάρις εἰς τὰς πολλάς του περιηγήσεις, κατέχει ποσὸν ποικίλων γνώσεων πολὺ σπάνιον εἰς ἀρχάριον.

— Τί εὐτυχὴς ποῦ εἶμαι! Καὶ διὰ τὸ κτῆμα, παπάκη, μοῦ ἐπιτρέπεις νὰ ὁμιλήσω τῆς κ. Δεσκλοβέλ;

— Ὄχι, ὄχι! Δὲν θέλω νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἡ εὐγνωμοσύνη τῆς ἐπιβάλλει ὑποχωρήσεις ἀπέναντι τοῦ προστάτου τοῦ υἱοῦ της. Τὴν ὑπόθεσιν θὰ διαπραγματευθῇ ὁ συμβολαιογράφος μου μὲ τὸν συμβολαιογράφον της, χωρὶς τὸ κατ' ἀρχὰς νὰ γείνῃ λόγος περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀγοραστοῦ.

— Ἔχεις δίκαιον, πάντοτε δίκαιον, καὶ σοῦ ὑπόσχομαι νὰ μὴν εἰπῶ λέξιν, ὅσον καὶ ἂν στενοχωρηθῶ.

Ἡ Μαρκέλλα κατεκλίθη εὐθυμοτάτη. Τὴν ἐπαύριον ἠγέρθη λίαν πρωΐ, κ' ἔδραμεν εἰς τὴν ἔπαυλιν τῶν χωρικῶν, ὅπου τὴν προτεραίαν εἶχεν ἰδεῖ στῖφος ὅλον μικρῶν παιδίων. Ἐδυσκολεύθη πολὺ νὰ συνεννοηθῇ πρὸς τοὺς μικροὺς ἐκείνους βρετανούς, οἵτινες ἐλάλουν ἰδίαν διάλεκτον· ἀλλ' ὁ πρωτότοκος εὐτυχῶς τῆς οἰκογενείας, δεκαετὴς παῖς μανθάνων τὴν γαλλικὴν ἐν τῷ σχολείῳ, κατώρθωσε νὰ τῇ χρησιμεύσῃ ὡς διερμηνεύς. Ὅτε δὲ οὗτος ἐξήγησεν εἰς τὰ μικρά, ὅτι ἡ κυρία ἤθελε νὰ τοὺς δώσῃ πεντάρας, ἔσπευσαν ὅλοι νὰ προσδράμωσιν. Ἡ Μαρκέλλα διένειμεν εἰς αὐτοὺς ἀργυρᾶ ἡμίφραγκα, ὧν εἶχε πάντοτε πλῆρες τὸ θυλάκιόν της, κ' ἐπανῆλθεν οἴκαδε καθ' ἣν στιγμὴν ὁ πατήρ της ἀπήρχετο μετὰ τοῦ Ἀλαὶν εἰς μακρυνὸν περίπατον.

— Μᾶς ἀφίνετε λοιπόν! εἶπεν ἐρασμίως χολουμένη.

— Θὰ ἐπιστρέψωμεν, κόρη μου, εἰς τὸ πρόγευμα· καὶ ἀπεφασίσαμεν πρὸ μικροῦ μὲ τὴν κυρίαν Δεσκλοβέλ, ἡ ὁποία σὲ ζητεῖ παντοῦ, νὰ ὑπάγωμεν μετ' ὀλίγον εἰς ἓν χωρίον, ὅπου εἶνε προσκύνημα καὶ ὅπου θὰ χορτάσῃς ἐνδυμασίας τοῦ τόπου.

Ἡ Μαρκέλλα, ἥτις *προσκύνημα* δὲν ἐγνώριζεν ἄλλο ἢ τὸ *προσκύνημα τοῦ Πλοερμὲλ* (1), ὅπερ εἶχεν ἰδεῖ εἰς τὸ θέατρον τοῦ Κωμικοῦ Μελοδράματος, κατενθουσιάσθη ἐκ τῆς προσδοκίας καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἀναζήτησιν τῆς κ. Δεσκλοβέλ, ἥτις ἐπιθυμοῦσα νὰ τὴν διασκεδάσῃ, τῇ ἐπρότεινε νὰ μεταβῶσιν εἰς ἐπίσκεψιν τῶν περιχώρων, ἵνα ἴδωσι μὴ ὑπῆρχε παλαιά της κλίνη πρὸς ἀγοράν.

Τὴν ὥραν τοῦ προγεύματος εὑρέθησαν πάντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνηγμένοι, καὶ ἡ Μαρκέλλα ἤρξατο ἀφηγουμένη τί ἔκαμε τὴν πρωΐαν.

— Παπάκη, ἐλπίζω δὲν θὰ μὲ μαλώσῃς. Κατὰ τὴν ἀπουσίαν σου ἔκαμα τρέλλας. Ἠγόρασα ἔπιπλα.

— Ἔπιπλα;

— Μίαν κλίνην, μίαν σκευοθήκην καὶ τρία κιβώτια.

— Θεέ μου! καὶ τί θὰ τὰ κάμωμεν ὅλα αὐτὰ τὰ πράγματα;

— Θὰ τὰ στείλωμεν εἰς Παρισίους. Ὅταν φθάσουν, θὰ ἰδῇς τί θὰ τὰ κάμω.

(1) Pardon de Ploërmel, μελόδραμα τοῦ Μάγερβερ, παρασταθὲν τὸ πρῶτον ἐν Παρισίοις τῇ 4 Ἀπριλίου 1859.

Digitized by Google

— Ἀλλ' ἂς ἀφήσωμεν τώρα τὰ ἔπιπλα καὶ ἂς ὁμιλήσωμεν ὀλίγον διὰ τὸ προσκύνημα. Τί εὔμορφα πράγματα θὰ ἰδοῦμεν ἐκεῖ;

— Μὴ φαντάζεσθε μεγάλα πράγματα, ἀγάπη μου, εἶπεν ἡ κ. Δεσκλοβέλ, διότι θὰ εὑρεθῆτε ἀπατημένη. Θὰ ἴδητε μίαν μικρὰν ἐκκλησίαν, ἀρκετὰ εὔμορφα κτισμένην, τῆς ὁποίας θὰ σᾶς ἀρέσῃ τὸ κωδωνοστάσιον, ἀλλὰ τῆς ὁποίας οἱ ἐσωτερικοὶ ἀσβεστωμένοι τοῖχοι δὲν ἔχουν τίποτε περίεργον. Ἡ λιτανεία, ἀρκετὰ περίεργος διὰ τὰς ἐνδυμασίας τοῦ πλήθους, θὰ περιέλθῃ μὲ ψαλμωδίας τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ χωρίον· τριγύρω δὲ θὰ ἴδητε πραγματευτάς, οἱ ὁποῖοι πωλοῦν κομβολόγια, νομισματόσημα, καρφίδας μεγάλας διὰ τοὺς κεφαλοδέσμους καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀντικείμενα χωρὶς ἀξίαν. Ἐκτὸς αὐτῶν πρόχειρα οἰνοπωλεῖα ὅσα θέλετε.

— Οἱ Βρετανοὶ λοιπόν, ἠρώτησεν ὁ κ. Δαρλεμών, εἶνε, φαίνεται; . . . .

— Φοβερὰ μέθυσοι, κύριέ μου. Τὸ προσκύνημα δὲν εἶνε διὰ τοὺς ἄνδρας ἄλλο τίποτε εἰμὴ πρόφασις νὰ πίνουν ὅλην τὴν ἡμέραν. Δι' αὐτὸ ὁσάκις τὸ χωρίον εἶνε ἀρκετὰ πλούσιον ὥστε νὰ πληρώσῃ καὶ μουσικήν, ὁ χορὸς γίνεται πάντοτε τὴν ἐπαύριον. Τὴν πρώτην ἑσπέραν κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἄνδρας δὲν εἱμπορεῖ νὰ σταθῇ ὄρθιος, καὶ αἱ γυναῖκες θὰ ἦσαν ὑποχρεωμέναι νὰ χορεύουν μεταξύ των.

— Ἀθηλῶς δὲ τὸ προσκύνημα ἦτο ὁποῖον τὸ περιέγραφεν ἡ κ. Δεσκλοβέλ, ἡ δὲ Μαρκέλλα κατελυπήθη τὴν ἑσπέραν, ὅτ' ἐπέστρεφεν οἴκαδε, τοὺς μεθύοντας ἄνδρας, οἵτινες ἐστηρίζοντο ἑκατέρωθεν ἐπὶ μιᾶς γυναικός, ἵνα μὴ πέσωσι, καὶ μετὰ τρόμου ἀνελογίζετο ποία ἀνέμενε τὴν ἐπαύριον τύχη τὰ ταλαίπωρα ἐκεῖνα γυναικεῖα πλάσματα. Ἀλλ' ἡ κ. Δεσκλοβὲλ τὴν καθησύχασε, βεβαιοῦσα, ὅτι αἱ γυναῖκες ἐν Βρετάνῃ ἔχουσιν ἱκανῶς ἀνδρικὴν τὴν χεῖρα, καὶ δὲν εἶνε συνήθως αὗται αἱ μᾶλλον δερόμεναι.

Ἡ Μαρκέλλα καὶ ὁ πατήρ της εὐχαρίστως θὰ παρέτεινον τὴν ἐν Κερμὲς διαμονήν των. Ἀλλὰ μ' ὅλας τὰς παρακλήσεις τῶν φίλων των, ἐφοβήθησαν μὴ καταστῶσιν ὀχληροὶ καὶ ἀπεφάσισαν ν' ἀναχωρήσωσι τὴν ἐπαύριον. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ὁδοιπόροι ἐπεθύμουν νὰ περιηγηθῶσιν ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα τὸ Φινιστέριον, πρὶν ἢ ἐπιστρέψωσιν εἰς Παρισίους, ὡρίσθη μετὰ δεκαπέντε ἡμέρας ἡ ἄφιξις τοῦ Ἀλαίν. Ἀπεχωρίσθησαν πάντες κατευχαριστημένοι, ὁ δὲ κ. Δαρλεμὼν ἐξεφράσθη πρὸς τὴν κ. Δεσκλοβὲλ πόσον ἐξετίμα τὸν υἱόν της.

Ἡ Μαρκέλλα ἠκτινοβόλει ἐξ εὐχαριστήσεως. Κατώρθωσε δὲ νὰ πείσῃ τὸν πατέρα της νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀγορᾶς τοῦ κτήματος πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς του, καὶ τοιουτοτρόπως ὁ συμβολαιογράφος του ἐπεφορτίσθη νὰ συνεννοηθῇ περὶ τούτου μετὰ τοῦ ἐν Κογκαρνῷ συναδέλφου του.

ΣΤ'.

Ὅτε ὁ κ. Δαρλεμὼν ἐπέστρεψε μετὰ τῆς θυγατρός του εἰς Βὶλλ-Δαβραί, εὗρεν ἐπὶ τοῦ γραφείου του τὴν ἀπάντησιν τοῦ ἐν Κογκαρνῷ συμβολαιογράφου πρὸς τὸν ἐν Παρισίοις συνάδελφόν του, τὴν ἐπαύριον δὲ ἡ Μαρκέλλα ἐλάμβανε τὴν ἑπομένην ἐπιστολὴν τῆς κ. Δεσκλοβέλ:

«Ἀγαπητή μου φίλη,

«Ἡ ἐπίσκεψίς σας ἦτο τυχηρὰ δι' ἡμᾶς ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν. Φαντασθῆτε ὅτι εὑρέθη ἀγοραστὴς διὰ τὸ Κερμάς. Ποῖος εἶνε; Δὲν ἠξεύρω τίποτε. Ὁ συμβολαιογράφος τῶν Παρισίων ἔγραψεν εἰς τὸν ἰδικόν μας, ὅτι εἷς τῶν πλουσίων του πελατῶν, ὅστις τώρα ταξειδεύει, τὸν ἐπεφόρτισε νὰ τοποθετήσῃ εἰς γαίας σπουδαῖον κεφάλαιον. Μαθὼν ὅτι τὸ Κερμὰς πωλεῖται, ἐρωτᾷ τὴν τιμήν του. Ὁ συμβολαιογράφος μου τοῦ ἀπεκρίθη τριακοσίας χιλιάδας φράγκων, ὅσον ἐξετιμήθη τὸ κτῆμα, καὶ περιμένομεν τὴν ἀπάντησιν· ἂν ἡ πώλησις πραγματοποιηθῇ, γνωρίζω ἐκ προοιμίων, ὅτι θὰ ἦνε μεγάλη δι' ἐμὲ ὀδύνη· ἀλλὰ θὰ ἦνε συγχρόνως καὶ τὸ μέσον νὰ ζήσω πλησίον τοῦ υἱοῦ μου ἐν Παρισίοις. Ὥστε δισταγμὸς δὲν χωρεῖ. Πόσον τὰ αἰσθήματα μεταβάλλονται μὲ τὰ ἔτη καὶ μὲ τὰς περιστάσεις! Κατήντησα νὰ ἐπιθυμῶ αὐτὴν τὴν πώλησιν, ἥτις ἄλλοτε θὰ μ' ἐφαίνετο ἀληθὴς συμφορά.

«Ἀλλ' ἀρκοῦν τὰ περὶ ἐμοῦ. Σεῖς, ἀγαπητή μου μικρά, τί ἐκάματε ἀφ' ὅτου μᾶς ἀφήσατε; Ἠκολουθήσατε τὸ δρομολόγιον τὸ ὁποῖον σᾶς ἐχαράξαμεν; ἀφοῦ εἴδετε τὴν φαιδρὰν ὄψιν τοῦ τόπου μας, ἐξετιμήσατε τὸ τραχὺ καὶ ἄγριον μεγαλεῖόν του; Περιμένω τὴν λεπτομερῆ ἀφήγησιν, τὴν ὁποίαν μὲ ὑπεσχέθητε.

«Ὁ υἱός μου, τὸν ὁποῖον θὰ ἴδητε μετὰ μίαν ἑβδομάδα, μ' ἐπεφορτίζει νὰ προσφέρω εἰς ὑμᾶς καὶ τὸν κ. Δαρλεμὼν τὰ σεβάσματά του. Ἐγώ, ἀγαπητή μου Μαρκέλλα, σᾶς ἐναγκαλίζομαι τρυφερά.»

Ἡ Μαρκέλλα ἔδραμεν εὐθὺς πρὸς τὸν πατέρα της.

— Παπάκη, διάβασε αὐτὸ τὸ γράμμα. Ὅλα πηγαίνουν λαμπρά. Ἡ κ. Δεσκλοβὲλ δὲν ὑποθέτει τίποτε. Θὰ τῆς δείξω κ' ἐγώ, εἰς τὴν ἀπάντησίν μου, ἀκόμη περισσοτέραν ἔκπληξιν.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἑβδομάδα ἀπέβη ἐν Παρισίοις ὁ Ἀλαὶν Δεσκλοβέλ, ὁ δὲ κ. Δαρλεμὼν τὸν ἔφερεν εὐθὺς νὰ γευματίσῃ ἐν Βὶλλ-Δαβραί, ὅπου δὲν εὗρεν ἄλλο ἄγνωστον πρόσωπον πλὴν τῆς παιδαγωγοῦ.

Διηγήθη δὲ γελῶν, ὅτι ἡ πώλησις τοῦ κτήματός των ἦτο τὸ παραδοξότερον πρᾶγμα τοῦ κόσμου.

— Οἱ συμβολαιογράφοι εἶνε σύμφωνοι, τὸ πωλητήριον μέλλει ἐντὸς ὀλίγου νὰ ὑπογραφῇ, καὶ δὲν γνωρίζομεν ἀκόμη ποῖος θὰ τὸ ὑπογράψῃ.

— Πῶς αὐτό; ἀνέκραξεν ἡ Μαρκέλλα.

Digitized by Google

— Ὁ συμβολαιογράφος τῶν Παρισίων ἐνεργεῖ ἐξ ὀνόματος ἑνὸς πελάτου του, ὅστις τοῦ ἔδωκε πληρεξουσιότητα. Ὁ πελάτης του δέχεται ὅλους τοὺς ὅρους μας, ὁ πελάτης του θὰ ὑπογράψῃ, ἀλλὰ ποῖος εἶνε αὐτὸς ὁ πελάτης; Ὁ συμβολαιογράφος δὲν εἶπεν ἀκόμη τὸ ὄνομά του.

— Καὶ διαπραγματεύεσθε λοιπὸν μὲ ἄγνωστον; Δὲν δυσπιστεῖτε;

— Εἰς τί νὰ δυσπιστήσω, δεσποινίς; Ὅταν ἔχῃ τις ἀπέναντί του δύο πρόσωπα τόσον σοβαρά, ὅσον δύο συμβολαιογράφοι, εἰμπορεῖ, μὲ φαίνεται, νὰ κοιμᾶται ἥσυχος.

— Καὶ ἂν ἦνε ἔξαφνα παγὶς αὐτοῦ τοῦ κυρίου, καὶ τὰ τάλληρα τῶν σάκκων του μεταβληθῶσιν εἰς φύλλα ξηρά;

— Μὲ τρομάζετε, δεσποινίς. Ἀλλὰ νομίζω ἐν τούτοις ὅτι ἔγεινε λόγος νὰ καταβληθῇ τὸ τίμημα δι' ἐπιταγῆς εἰς τὴν τράπεζαν.

— Καὶ ἡ κ. Δεσκλοβὲλ τί σκοπεύει;

— Περιμένει νὰ πωληθῇ τὸ Κερμάς. Ἂν τὸ πρᾶγμα γείνῃ, ὡς πιστεύω, ἡ μήτηρ μου θὰ χρειασθῇ ἕνα μῆνα τοὐλάχιστον διὰ νὰ τελειώσῃ ἐκεῖ κάτω τὰς ὑποθέσεις της, καὶ ἄλλον τόσον καιρὸν θὰ χρειασθῶ ἐγὼ διὰ νὰ τῆς εὕρω οἴκημα ἐν Παρισίοις.

— Ἐπειδὴ θὰ ἔχετε πολλὰς ἀσχολίας, νομίζω, ὅτι ἐμπορεῖτε νὰ μοῦ ἐμπιστευθῆτε τὴν φροντίδα νὰ ζητήσω ἐγὼ κατοικίαν διὰ τὴν μητέρα σας. Θὰ κυνηγήσωμεν, ἡ Μὶς Βιργινία καὶ ἐγώ, ὅλα τὰ οἰκήματα ὅπου κρέμανται πινακίδες, καὶ θὰ ἔχετε σεῖς τὴν ἐκλογήν. Ἡ κ. Δεσκλοβὲλ θὰ κρατήσῃ τὰ ἔπιπλά της;

— Ἓν μέρος μόνον, ἀρκετόν, ὑποθέτω, διὰ τὴν μετρίαν κατοικίαν, τὴν ὁποίαν ἐπιθυμεῖ ἡ μήτηρ μου. Δὲν ἀποποιοῦμαι, δεσποινίς, τὴν φιλόφρονα προσφοράν σας. Σεῖς θὰ ἐκτιμήσετε καλλίτερά μου τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ παρισινοῦ οἰκήματος, καὶ ἡμεῖς θὰ σᾶς ὀφείλωμεν περισσοτέραν εὐγνωμοσύνην.

— Σβύσατε αὐτὴν τὴν λέξιν ἀπὸ τὸ λεξικόν σας, κ. Ἀλαίν. Περὶ εὐγνωμοσύνης δὲν γίνεται λόγος μεταξὺ φίλων. Ἠξεύρετε, ὅτι ἐνίοτε, ὅταν συλλογίζωμαι τὴν λύπην, τὴν ὁποίαν θὰ αἰσθανθῇ ἡ μήτηρ σας ἀναχωροῦσα ἀπὸ τὴν Βρετάνην, μέμφομαι τὸν ἑαυτόν μου ὅτι χαίρω διὰ τὴν ἐδῶ μετάβασίν της;

— Ἡ ἀγαθή σας φιλία, δεσποινίς, θὰ μετριάσῃ τὴν λύπην της. Περίεργος ἀληθῶς ἡ δύναμις, τὴν ὁποίαν ἀσκοῦσιν ἐπὶ τῆς καρδίας μας οἱ τόποι, τοὺς ὁποίους κατοικοῦμεν ἀπὸ τῆς παιδικῆς μας ἡλικίας, οἱ τόποι τῆς γεννήσεώς μας, ἡ καρδία οὕτως εἰπεῖν τῆς πατρίδος μας. Νομίζω, ἐγὼ ὅστις οὔτε ῥωμαντικὸς οὔτε καθ' ὑπερβολὴν αἰσθηματικὸς εἶμαι, ὅτι ἀφίνω ἓν μικρὸν μέρος τοῦ ἑαυτοῦ μου εἰς τὴν γωνίαν τῆς Βρετάνης, ὅπου ἔζησα τόσα εὐτυχῆ ἔτη. Ἡ ἰδέα ὅτι ξέναι χεῖρες θὰ βεβηλώσουν διὰ τῆς ἀδιαφορίας των τόσας προσφιλεῖς ἀναμνήσεις, μὲ θλίβει ὅσον καὶ τὴν μητέρα μου, καὶ ᾐσθάνθην, ὅτε ἀνεχωρήσαμεν, ὅτι οὐδέποτε θὰ εἶχα τὴν γενναιότητα νὰ ἐπιστρέψω καὶ πάλιν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη.

— Ποῖος ἠξεύρει; ἀπήντησεν ἡ Μαρκέλλα συγκεκινημένη. Ἡ ζωὴ εἶνε πλήρης ἀπροσδοκήτων μεταβολῶν.

— Ὤ, ὄχι! τὸ κατ' ἐμὲ ἀπεχαιρέτισα ὁριστικῶς τὸ γηραιόν μου Κερμάς. Ἐπειδὴ δὲ δὲν φοβοῦμαι νὰ μὲ περιπαίξετε, σᾶς ἐξομολογοῦμαι ὅτι, ὅταν εἰσῆλθα εἰς τὴν σιδηροδρομικὴν ἅμαξαν, μακρὰν τῶν ὀφθαλμῶν τῆς μητρός μου, μὲ ἦλθε νὰ κλαύσω.

— Ἀλαίν! ἐφώνησεν ἀπὸ τοῦ ἀνδήρου ὁ κ. Δαρλεμών, δὲν ἔρχεσαι νὰ καπνίσῃς ἕνα σιγάρον; Ἡ σελήνη εἶνε μαγευτική.

— Τί καλὴν ἔμπνευσιν εἶχεν ὁ πατήρ μου νὰ φωνάξῃ τὸν κ. Ἀλαίν, εἶπεν ἡ Μαρκέλλα εἰς τὴν Μὶς Βιργινίαν. Ἠσθανόμην ὅτι παρ' ὀλίγον μ' ἐξέφευγε τὸ μυστικόν μου. Μίαν λέξιν ἀκόμη, καὶ δὲν θὰ κατώρθωνα νὰ τοῦ κρύψω ὅτι τὸ ἀγαπητόν του Κερμὰς μετέβαινεν εἰς φιλικὰς χεῖρας. Θὰ ἐπανέλθῃ καὶ πάλιν ἐκεῖ, ἐλπίζω, καὶ ὄχι μὲ πολλὴν λύπην. Ἀλήθεια, Μὶς Βιργινία, πῶς σᾶς φαίνεται;

— Ὁ πύργος τοῦ Κερμάς; Λησμονεῖτε, ὅτι δὲν τὸν γνωρίζω.

— Ἐλᾶτε, τώρα· κάμνετε ὅτι δὲν μ' ἐννοεῖτε. Ὁ κ. Ἀλαὶν Δεσκλοβέλ.

— Πολὺ εὔμορφος καὶ συμπαθητικός.

— Δὲν εἶχα καλὴν ἔμπνευσιν ν' ἀγοράσωμεν τὸ κτῆμα; Τὸ κατ' ἀρχὰς ἰδέα μου ἦτον νὰ βοηθήσωμεν τὴν κ. Δεσκλοβέλ. Τώρα δὲ ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ πατήρ μου ἀπέκτησε βοηθὸν νοήμονα καὶ ἀφωσιωμένον, καί, ἐκτὸς τούτου, κτῆμα θαυμάσιον. Ἔχω τύχην ἀληθῶς, καὶ μ' ἔρχεται ὄρεξις, τὴν πρώτην φορὰν ποῦ θὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν Βρετάνην, νὰ ῥίψω τὸ δακτυλίδι μου εἰς τὸν ποταμὸν Ὀδέ.

— Περιμείνατε, ἀγάπη μου, πρῶτον νὰ ἐκλέξετε σύζυγον.

— Εὐχαριστῶ διὰ τὴν συμβουλήν, Μὶς Βιργινία! Τότε θὰ ἦνε ἀνάγκη νὰ ἐξορκίσωμεν τὴν κακὴν τύχην! Ὄχι, ὄχι, πρέπει νὰ τὴν ἐξιλεώσωμεν πρὶν ἐνεργήσῃ.

Τὸ μέγα μυστικὸν ἤγγιζεν ἀναγκαίως εἰς τὸ τέλος του.

Μετὰ προηγουμένην συνεννόησιν ὡρίσθη ἡμέρα πρὸς ὑπογραφὴν τοῦ συμβολαίου τῆς ἀγοραπωλησίας, καὶ ὁ Ἀλαίν, ὅστις οὐδὲν ὑπώπτευεν, εἶδεν ἔκπληκτος ἐνώπιόν του τὸν κ. Δαρλεμών, ὡς ἀντιπρόσωπον τῆς ἀνηλίκου θυγατρός του. Ἡ πρώτη του ὁρμή, πρέπει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, ὑπῆρξεν αἴσθημα ταπεινώσεως. Ἡ ὑπερηφάνειά του κατεξανίστατο πρὸς τοσαύτας εὐεργεσίας. Ἀλλὰ κατώρθωσεν εὐτυχῶς νὰ τὴν καταστείλῃ,

Digitized by Google

κ' ηὐχαρίστησε τὸν κ. Δαρλεμὼν ὡς ἄνθρωπος ἐκτιμῶν τὴν ἁβρότητα, ἥτις εἶχεν ἐμπνεύσει τὸν πατέρα καὶ τὴν κόρην.

Μετέβη τὴν αὐτὴν ἑσπέραν εἰς Βὶλλ-Δαβραί, ἵνα εὐχαριστήσῃ τὴν Μαρκέλλαν· ἀλλ' ἡ νεᾶνις, ὡσεὶ μαντεύσασα τὰς διαθέσεις του, τοῦ ἔκλεισε τὸ στόμα ἀπὸ τῶν πρώτων λέξεων.

— Σᾶς εἰδοποιῶ, κ. Ἀλαίν, ὅτι αὐτὴ εἶνε ἡ καλλιτέρα μέθοδος διὰ νὰ μαλλώσωμεν.

— Ἀλλά, δεσποινίς, πρέπει ἐν τούτοις νὰ σᾶς εἴπω....

— Τίποτε, ἢ φεύγω.

— Σιωπή, Ἀλαίν, εἶπε τότε γελῶν ὁ κ. Δαρλεμών· δὲν γνωρίζεις εἰς ποῖον βαθμὸν φθάνει ἡ ἐπιμονὴ τῆς Μαρκέλλας. Εἶνε ἱκανὴ νὰ φύγῃ μὲ τὰ σωστά της. Φαντάσου δὲ νὰ τρέχωμεν ὅλοι κατόπιν της εἰς δρόμους καὶ δρυμούς· θὰ ἦτο σκάνδαλον φοβερόν. Φύλαξε, φίλε μου, τὰς εὐχαριστήσεις σου, ἢ δὲν ἐγγυῶμαι τίποτε.

Ὁ Ἀλαὶν ἠναγκάσθη οὕτω νὰ σιωπήσῃ. Γράφων δὲ πρὸς τὴν μητέρα του, ἥτις ἦτο πάντοτε ἡ ἔμπιστός του, ἐξωμολογήθη τὴν πρώτην κακὴν ὁρμήν, ἥτις ἐπί τινας στιγμάς, ἐδέσποσε παντὸς ἄλλου αἰσθήματος.

«Ὅταν τις συνείθισε νὰ δίδῃ, τοῦ φαίνεται σκληρὸν νὰ λαμβάνῃ, ἀγαπητή μου μῆτερ, ἐγὼ δὲ ὑπῆρξα ἀρκετὰ ἀχάριστος, ὥστε νὰ θυμώσω κατὰ τῆς ἐρασμίας αὐτῆς κόρης, ἥτις μᾶς ἔπνιγε διὰ τῆς γενναιότητός της. Μὴν ἐντρέπεσαι ὅμως διὰ τὸν υἱόν σου. Ἡ πλάνη του ὑπῆρξε σύντομος, καὶ οὐδείς, δόξα τῷ Θεῷ, τὴν ὑπώπτευσεν. Ὁ κ. Δαρλεμὼν εἶν' εὐγενέστατος ὡς ἡ κόρη του. Φαίνεται μᾶλλον αὐτὸς ὅτι μᾶς ὀφείλει εὐγνωμοσύνην. Σὺ τοὐλάχιστον ἠμπορεῖς νὰ τοὺς εὐχαριστήσῃς ἐν πάσῃ ἀνέσει. Δὲν ἠμποροῦν νὰ ἐπιβάλουν σιωπὴν εἰς τὴν ἐπιστολήν σου».

Ἡ κ. Δεσκλοβὲλ ἔγραψε τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν μετὰ τοσαύτης ἐγκαρδίου διαχύσεως καὶ τρυφερᾶς εὐγνωμοσύνης, ὥστε ἡ Μαρκέλλα συνεκινήθη βαθύτατα. Ἀνέγνωσε δὲ αὐτὴν πρὸς τὴν Μὶς Λώμβεϋ ἥτις ἀνεφώνησε:

— Λαμπροὶ ἄνθρωποι αὐτοὶ οἱ βρετανοὶ φίλοι σας, καὶ εἶσθε εὐτυχὴς ἀληθῶς ὅτι ἐπραγματοποιήσατε τόσον γρήγορα τὰ ὡραῖά σας σχέδια.

— Ποτὲ εἰς τὴν ζωήν μου δὲν ἤμην τόσον εὐχαριστημένη. Τόρα Μὶς Βιργινία, πρέπει νὰ τρέξωμεν νὰ τοὺς εὕρωμεν μίαν καλὴν κατοικίαν κατάλληλον καὶ εὐθηνήν.

— Ἔχετε τόσην τύχην, ἀγαπητή μου, εἰς ὅ,τι ἐπιχειρεῖτε, ὥστε καὶ αὐτό, στοιχηματίζω, θὰ τὸ εὕρωμεν εὐθύς.

Ἀληθῶς δὲ μετὰ μιᾶς ἑβδομάδος ἐρεύνας, ἡ Μαρκέλλα ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀλαὶν τρεῖς διευθύνσεις οἰκημάτων πρὸς ἐξέτασιν. Ὁ δὲ νέος, συμφώνως πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῆς νεάνιδος, προὐτίμησεν ἕνα διάμεσον ὄροφον εἰς τὸ προάστειον Ποασονιέρ, οὗτινος τὰ παράθυρα ἤνοιγον ἐπὶ ὡραίου κηπαρίου γεμάτου ἀπὸ ἥλιον.

Μετὰ ἕνα μῆνα ὁ Ἀλαὶν ἔλαβεν ἐκ Βρετάνης τὰς ἀποστολὰς τῆς μητρός του. Ἡ δὲ Μαρκέλλα, ἐπανελθοῦσα ἤδη εἰς Παρισίους, ἐπεστάτησεν εἰς τὴν τακτοποίησιν τῶν ἐπίπλων, καὶ ἀφοῦ ἐκόσμησε πρῶτον τὸ οἴκημα μ' ὅσα ἄνθη εἶχεν ἀκόμη ἡ Βὶλλ Δαβραί, ἐκήρυξεν ὅτι ἦτο χαριτωμένη κατοικία διὰ τὴν παλαιάν της φίλην, ἥτις ἔμελλε νὰ φθάσῃ τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

Δ'. (*)

[Συνέχεια ἴδε σελ. 135].

Ἔρως καὶ πεῖνα — Φιλολογικαὶ σκέψεις ἐν ὥρᾳ πείνης — Γερμανὸς καὶ κτηνίατρος ἀκουσίως — Πῶς ἐκδικοῦνται τὴν τύχην οἱ φλύαροι — Dom — Ὀλίγον ἱστορίας καὶ περιγραφῆς — Ἱστορικαὶ περὶ τοῦ Δόμου σημειώσεις — Wahlkappelle καὶ εἰκὼν Van Dyck — Römerberg, τελεταὶ στέψεως αὐτοκρατόρων καὶ ἔρωτες Göthe — Römer καὶ Kaisersaal — Ὁ Göthe θαλαμηπόλος — Εἰκόνες καισάρων — Ἐκλογικὸς θάλαμος — Τὸ ὡρολόγιον τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος καὶ αἱ θυγατέρες τοῦ φύλακος — Sic transit....! Συμφωνίαι πρὸς τὸν ἀναγνώστην — Au revoir!

Μοὶ εἶνε ἄγνωστον ἂν ὁ ἔρως ἢ ἡ πεῖνα προηγήθη ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Καὶ ἀπορῶ πῶς οὐδεὶς μέχρι σήμερον ἐπεχείρησε νὰ ἐξακριβώσῃ ποῖον ἦτο τὸ πρῶτον συναίσθημα ἢ αἴσθημα παρὰ τῷ Ἀδάμ, ἅμα τῇ ἐξεγέρσει του μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς πλευρᾶς. Ἆρά γε ἡ πεῖνα ἢ ὁ πρὸς τὴν Εὔαν ἔρως; Τὸ ζήτημα δὲν εἶνε ἀνάξιον προσοχῆς. Διότι ἡ μὲν πλειονότης τῶν συγγραφέων καὶ ποιητῶν ἀπὸ αἰώνων ἀποφαίνεται, ὅτι ὁ ἔρως κυβερνᾷ τὸν κόσμον τοῦτον, ἡ δὲ πρακτική, ἐὰν ἠρωτᾶτο, θ' ἀπεκρίνετο, ὅτι ἡ πεῖνα, ἂν μὴ πάντοτε, πολλάκις ὅμως, ἀφῆκε τὸν ἔρωτα νὰ κοιμηθῇ ἐπί τινα καιρόν, ὡς ὁ Ἀγησίλαος τοὺς νόμους τῆς Σπάρτης.

Εἰς τοιαύτας σκέψεις περιεπλάκην μόλις ἡ ὡραία Ἀγγλὶς παρέκαμψε τὴν ὁδόν. Διότι ἀντὶ ν' ἀκούσω τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς καρδίας μου καὶ νὰ τὴν ἀκολουθήσω, ὑπήκουσα εἰς τὰς κραυγὰς τοῦ στομάχου μου καὶ ἐζήτησα τὴν συντομωτάτην πρὸς τὸ ξενοδοχεῖον ὁδόν, λησμονήσας τὸ ἰδεῶδές μου ἐκεῖνο εἰς μίαν στιγμήν. Ὁ ἱπποσιδηρόδρομος διερχόμενος πρὸ ἐμοῦ παρουσιάσθη μοι ὡς τὸ προσφορώτερον, ἅμα δὲ κ'

(*) *Σ. τ. Δ.* Ἕνεκα ἀσθενείας τοῦ γράφοντος τὴν σειρὰν τῶν ἄρθρων τούτων ἡ δημοσίευσις αὐτῶν εἶχε διακοπῆ ἐπί τινα καιρόν. Καθ' ὅσον ὅμως ἕκαστον ἄρθρον ἀποτελεῖ αὐτοτελές τι καὶ ἀπὸ τοῦ προηγουμένου ἀνεξάρτητον, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰς περιγραφάς, ἡ Διεύθυνσις ἔκρινεν ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν δημοσίευσιν, ἄνευ βλάβης τῆς διηγήσεως ἐκ τοῦ παρεμπεσόντος διαστήματος.

Digitized by Google

εὐθηνότερον μέσον διὰ τὴν μετάβασίν μου εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἔμελλον νὰ ἱκανοποιηθῶσιν αἱ ἀξιώσεις τοῦ στομάχου, πρὸ ζεύγους ὡρῶν σημάναντος τὴν μεσημβρίαν. Ἔλαβον λοιπὸν θέσιν ἐν τῇ παρελαυνούσῃ ἁμάξῃ καὶ ἤρχισα σκεπτόμενος, ὅτι ἐν Φραγκφούρτῃ λίαν προσφυῶς ἐγένετο ἡ σύνθεσις τοῦ ὀνόματος τοῦ ἱπποσιδηροδρόμου, προσκολληθείσης τῆς γερμανικῆς λέξεως Bahn (δρόμος) εἰς τὴν ὡς πρῶτον συνθετικὸν χρησιμεύουσαν ἀγγλικὴν Tram, καὶ οὕτω σχηματισθείσης τῆς μικρᾶς, εὐπροφέρτου καὶ εὐήχου λέξεως Trambahn, ἀντὶ τῆς ἁπανταχοῦ σχεδὸν τῆς Γερμανίας εἰσηγμένης ἀπεράντου, κακοήχου καὶ σχολαστικῆς Pferdeeisenbahn, ἐξ ἧς καὶ ἡμεῖς, αὐτολεξεὶ καὶ πιστότατα τὴν σύνθεσιν ἀκολουθήσαντες, μετεφράσαμεν *ἱπποσιδηρόδρομος!* Δι' αὐτοῦ ἔφθασα πρὸ τοῦ ξενοδοχείου μου, ἡ δὲ θέα αὐτοῦ διέκοψε τὴν ἐξακολούθησιν τῶν ἐν ὥρᾳ πείνης φιλολογικῶν μου τούτων σκέψεων.

Ὅστις ὑπὸ πείνης θαλερᾶς κατεχόμενος ἔτυχε νὰ ἔχῃ ὁμοτράπεζον φλύαρον βασανίζοντα αὐτὸν διὰ πυκνῶν ἐρωτήσεων καὶ διακόπτοντα ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τοῦ ζωμοῦ του τὸ ρόφημα, ἐκεῖνος μόνον δύναται νὰ ἐννοήσῃ διατί ἡ ἑπομένη σκηνή, μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ παρακαθημένου μου ἐν τῇ τραπέζῃ τοῦ ξενοδοχείου, ἔλαβε τὴν τιμὴν ν' ἀπαθανατισθῇ μεταξὺ τῶν σημειώσεών μου.

Μόλις ἔλαβον θέσιν καὶ παρήγγειλα τὸ φαγητόν μου, πρὶν ἢ τακτοποιηθῶ ἀκόμη ἐπὶ τοῦ καθίσματός μου καλῶς, καὶ ἐνῷ ἔρριπτα, ἀσκόπως καὶ ἵνα συντομεύσω μόνον τὸν ὀχληρὸν τῆς προσδοκίας χρόνον, βλέμμα ἐπὶ ἐφημερίδος περιεχούσης χάριν τῶν ξένων τὸν ὁδηγὸν τῆς ἡμέρας διὰ τ' ἀξιοθέατα τῆς πόλεως, ἀκούω τὸν γείτονά μου ἀποτεινόμενον πρός με καὶ κατὰ τὸ γερμανικὸν ἔθιμον αὐτοσυνιστώμενον οὕτω:

— Τὸ ὄνομά μου εἶνε Kubsch.

— Τὸ ὄνομά μου εἶνε Müller, ἀπεκρίθην, πιστεύσας ὅτι ἂν ἔλεγον ἓν τῶν κοινοτέρων τῆς Γερμανίας ὀνομάτων, θ' ἀπέφευγον ἐρωτήσεις ὀχληράς, ἃς βεβαίως ἤθελεν ἄλλως προκαλέσει ἡ κοινοποίησις τοῦ τόσον παραδόξως εἰς γερμανικὰ ὦτα ἠχοῦντος ἑλληνικοῦ ὀνόματός μου. Ἀλλὰ ματαία ἐλπίς! Ὁ ἐκ τύχης ὁμοτράπεζός μου ἦν φλύαρος τοῦ τελειοτέρου εἴδους.

— Καὶ ἔρχεσθε ἐκ Βερολίνου, ἐὰν ἐπιτρέπηται νὰ ἐρωτήσω; ἐξηκολούθησε.

— Μάλιστα.

— Σπουδάζετε βεβαίως ἐκεῖ; ἠρώτησε μὴ ἀπελπιζόμενος ἐκ τῆς ξηρᾶς ἀπαντήσεώς μου.

— Βέβαια.

— Καὶ τί σπουδάζετε; ἐὰν ἐπιτρέπηται νὰ ἐρωτήσω;

— Κτηνίατρος!

— Ὦ, λίαν ἐνδιαφέρουσα ἐπιστήμη! Ἐνθυμοῦμαι, ἐξηκολούθησεν ἀκούραστος καὶ ἤρχισε μίαν ἱστορίαν, ἥτις μοὶ ἔδωκε τὸν καιρὸν νὰ ροφήσω ἐν ἡσυχίᾳ τὸν ζωμόν μου οὐδόλως προσέχων εἰς τὴν διήγησίν του.

Ἀλλ' ἐνῷ παρεκάλουν τὸν ὑπηρέτην νὰ μοὶ φέρῃ ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον τὸ φαγητὸν ἵνα συντομεύσω τὸ μαρτύριόν μου, ἀκούω τὸν τύραννόν μου ἀποτείνοντά μοι τὴν ἐρώτησιν:

— Εἶσθε τῆς γνώμης ταύτης;

— Ὦ! ναί, ἐπανέλαβα στερεοτύπως, νομίζων, ὅτι συμφωνῶ μετ' αὐτοῦ καὶ ἀποφεύγω πᾶσαν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τοῦ ἀγνώστου μοι θέματος. Ἀλλά...

— Πῶς εἶνε δυνατόν; μοὶ λέγει. Σήμερον τὸ ζήτημα εἶνε λελυμένον ὑπὲρ τῆς γνώμης μου!

— Ἀλλὰ αὐτὸ ἐννοοῦσα, λέγω ἐγὼ ἁρπάσας μίαν ἄκραν τοῦ ριφθέντος σώστρου.

— Ἆ, ἆ, ἔτσι, ἔτσι, μὲ συγχωρεῖτε. Δηλαδὴ ἐνόμισα, ὅτι....

— Καθόλου, καθόλου, λέγω διακόπτων. Εἶμαι ἀπεναντίας καθ' ὁλοκληρίαν τῆς γνώμης σας.

Καὶ ἐνῷ ἐκεῖνος προσεπάθει νὰ μὲ περιπλέξῃ εἰς μεγάλας δημηγορίας, ἐγὼ καταβροχθίσας τὸ ὑπόλοιπον τοῦ προγεύματός μου, ἐπλήρωσα καὶ ἠγέρθην ὅπως ἀναχωρήσω. Ἀμέσως ὅμως ἐγείρεται καὶ ἐκεῖνος:

— Χαίρω πολύ, μοὶ λέγει, διὰ τὴν συνάντησίν μας. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψητε νὰ σᾶς δώσω τὸ ἐπισκεπτήριόν μου;

— Δυστυχῶς δὲν ἔχω ἐπάνω μου κανὲν ἰδικόν μου, ἀπαντῶ προσποιούμενος ὅτι ἐρευνῶ ἵνα ἀνταποδώσω τὴν φιλοφροσύνην του. Καὶ ἀφοῦ ἐζήτησα συγγνώμην ἐπιφυλαξάμενος εἰς ἄλλοτε τὴν ἀνταπόδοσιν, χαιρετῶ αὐτὸν καὶ φεύγω δρομαίως.

Ἐκ περιεργίας ἔρριψα βλέμμα ἐπὶ τοῦ ἐπισκεπτηρίου ἐκείνου, ἔχοντος μέγεθος foglio, καὶ ἀνέγνων:

MAX KUBSCH

Oberlandesgerihctssalarienkassencontroleur.

— Θεέ μου! ἀνεφώνησα, τόσον φλύαρος ἄνθρωπος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἔχῃ συντομώτερον τίτλον. Ἐξεδικήθη οὕτω τὴν τύχην, ἥτις τῷ ἐχάρισε δύω μονοσύλλαβα ὀνόματα!

Ἡ κατὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἄσκοπος καὶ ἄνευ περιηγητικῶν ἀξιώσεων διὰ τῶν ὁδῶν τῆς Φραγκφούρτης περιπλάνησίς μου καὶ ἡ ἐπακολουθήσασα λίαν ἐνωρὶς μακαρία ἀνάπαυσίς μου, μοὶ ἀπέδωκαν πᾶσαν δροσερότητα ἀντιλήψεως, ὅπως ἀμέσως τὴν ἐπιοῦσαν δυνηθῶ νὰ ἐπισκεφθῶ τὰ μεγάλης ἱστορικῆς σημασίας οἰκοδομήματα τῆς Φραγκφούρτης. Καὶ ἤρχισα λοιπὸν ἅμα τῇ πρωΐᾳ ἀπὸ τὴν Μητρόπολιν (Dom) αὐτῆς, τὸν ἱστορικὸν ἐκεῖνον ναόν, ἐν ᾧ ἀπὸ τῆς ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος καὶ ἐντεῦθεν, πάντες σχεδὸν οἱ Γερμανοὶ αὐτοκράτορες ἐλάμβανον τὸ στέμ-

μα ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ ἐκλέκτορος τοῦ Mainz.

Ἡ περιγραφὴ τοῦ Δόμου τούτου ἀπαιτεῖ βεβαίως ἄλλας γνώσεις ἢ τὰς συνήθεις ἐγκυκλοπαιδικάς. Διότι δὲν ἀρκεῖ νὰ εἴπῃ τις, ὅτι ὁ ῥυθμὸς αὐτοῦ εἶνε γοτθικός, τῶν τελευταίων χρόνων, ἢ ὅτι τὸ περίφημον αὐτοῦ κωδωνοστάσιον ἔχει 95 περίπου μέτρων ὕψος, ἢ ὅτι τὸ ὅλον κτίριον εἶνε ἐκτισμένον ἐξ ἐρυθρῶν ψαμμολίθων, ἵνα παρουσιάσῃ περιγραφὴν αὐτοῦ. Τοιαύτη τις περιγραφὴ θὰ ἦτο ἁπλούστατα ἀντιγραφὴ τοῦ πρώτου ὁδηγοῦ τῆς πόλεως. Χρειάζονται ἄλλαι περιγραφικαὶ δυνάμεις καὶ ἄλλαι τεχνικαὶ γνώσεις, ἵνα μεταδώσῃ τις εἰς τρίτον ζωντανὰς τὰς ἐντυπώσεις, ἃς ἀποκομίζει ἐκ τῆς ἔστω καὶ βραχείας διαμονῆς ὑπὸ τοὺς θόλους ἐκείνους.

Ἀρκεῖ νὰ μὴ εἶνέ τις πάντη ἄγευστος τῆς γερμανικῆς ἱστορίας· καὶ βεβαίω δὲν θὰ εἰσέλθῃ ἄνευ συγκινήσεως εἰς τὸν Δόμον ἐκεῖνον, οὕτινος ἡ ἐποχὴ τῆς πρώτης θεμελιώσεως ἀπόλλυται ἐν τῷ σκότει τοῦ μεσαίωνος, ἐν ᾧ ἀναμὶξ ἀναπαύονται τὰ ὀστᾶ τοῦ αὐτοκράτορος Günther τοῦ ἐκ Schwarzburg (✝ 1339) καὶ τὸ κρανίον τοῦ ἁγίου Βαρθολομαίου, καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ πρὶν ἢ Κάρολος ὁ Μέγας λατρευθῇ ὡς ἅγιος, οἷος ἀνεκηρύχθη τῷ 1164 ὑπὸ τοῦ Πάπα Πασχάλη Β', ἄλλος συνώνυμος αὐτῷ, ὁ υἱὸς Λουδοβίκου τοῦ Γερμανοῦ, Κάρολος ὁ Χονδρός, δι' εὐλαβῶν προσευχῶν κατώρθωσε ν' ἀπαλλάξῃ ζεῦγος σεβασμίων ἀρχιεπισκόπων ἐκ τῆς μαστιζούσης τὰ ἁμαρτωλὰ αὐτῶν σαρκία λύσσης, ἀποδείξας οὕτω πρὸ ὁλοκλήρου χιλιετηρίδος, ὅτι ἡ πίστις καὶ αἱ προσευχαὶ εἶνε δραστικώτερον ἀντιφάρμακον κατὰ τῆς λύσσης ὅλων τῶν ἀναδαμαλισμῶν τοῦ κ. Pasteur.

Ὁ σήμερον ὅμως ναὸς δὲν εἶνε οὔτε τὸ τῇ Μαρίᾳ ἀρχικῶς ἀφιερωμένον παρεκκλήσιον, οὕτινος οἱ ἱστορικοὶ ἀπώλεσαν τὰ ἴχνη, οὔτε τὸ κατὰ τὴν ἐνάτην ἑκατονταετηρίδα *βασιλικὸν παρεκκλήσιον*, τὸ ἕνεκα τοῦ διὰ τῶν προσευχῶν Καρόλου τοῦ Χονδροῦ ἐπιτευχθέντος θαύματος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Σωτῆρος ἀφιερωμένον, οὔτε ὁ ἕνεκα τῆς ἐν αὐτῷ καταθέσεως τοῦ κρανίου τοῦ ἁγίου Βαρθολομαίου ἐπὶ τῇ μνήμῃ τούτου καὶ τοῦ ἁγίου Μεγάλου Καρόλου τιμώμενος ναός. Διότι ὡς οἰκοδόμημα, οἷον βλέπομεν αὐτὸ σήμερον, ἔχει ὑποστῇ ἀλλοιώσεις πολὺ πλείονας τῶν ἀλλαγῶν τοῦ ὀνόματός του ὡς ναοῦ. Ἐκτὸς τῶν δύο ἀνοικοδομήσεων, ἃς ὑπέστη ἕνεκα πυρκαϊῶν καταστρεψασῶν τὸ κτίριον σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου καὶ ἐκτὸς τῶν ἑκάστοτε προσθηκῶν ἢ προσαυξήσεων, αἵτινες ἀπὸ μικροῦ παρεκκλησίου παρήγαγον τὸν μέγαν Δόμον, αἱ μετὰ τὴν ἐκλογὴν Λουδοβίκου τοῦ Βαυαροῦ ἐπενεχθεῖσαι εὐρυχωρίαι, προσθῆκαι καὶ μεταβολαί, ὧν πάλιν σπουδαιοτέρα ἡ προσθήκη τοῦ παρεκκλησίου τῆς ἐκλογῆς, ἀληθῶς ἐνέχουσιν ἱστορικὴν σημασίαν.

Εἶνε δὲ περίεργον ὅτι καὶ μεθ' ἑκάστην καταστροφὴν διεσώζοντο πλεῖστα μνημεῖα τέχνης ἢ ἱστορικῆς σημασίας, ἅτινα κατὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν διετηροῦντο εὐλαβῶς. Καὶ οὕτω σήμερον, μολονότι ὁ Δόμος ὑπέστη μεγάλην πυρκαϊὰν κατὰ τὸ 1350 περίπου, ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῶν τοίχων ἀνάγλυφα οἰκοσήμων ἢ σαρκοφάγων πολὺ ἀρχαιοτέρας τέχνης καὶ ἐποχῆς. Τὸ δὲ περιεργότερον εἶνε, ὅτι ἐνῷ ἓν σχεδὸν ἔτος μετὰ τὴν προσάρτησιν τῆς Φραγκφούρτης εἰς τὸ πρωσσικὸν κράτος πυρκαϊὰ νέα κατέστησεν ἐρείπια τὸν Δόμον, καὶ ἐνῷ ἡ δευτέρα ἀνοικοδόμησις αὐτοῦ εἶνε ἔτι πρόσφατος, μόλις τῇ παρελθούσῃ δεκαετηρίδι περατωθεῖσα, ὅτε καὶ ἐπανελήφθησαν αἱ λειτουργίαι ἐν τῷ ναῷ, ἐν τούτοις πάντα σχεδὸν τὰ ἱστορικῆς σημασίας ἔργα τέχνης διεσώθησαν, καὶ οὕτω σήμερον ὁ διερχόμενος τὸν χορὸν καὶ τὸν βωμόν, ἵνα εἰσέλθῃ *εἰς τὸ παρεκκλήσιον τῆς ἐκλογῆς* (Wahlkappelle) βλέπει πλεῖστα ἔργα τέχνης τῆς ΙΔ' καὶ ΙΕ' ἑκατονταετηρίδος.

Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ παρεκκλησίῳ σώζονται ὅλα σχεδὸν τὰ ὄργανα καὶ ἔπιπλα, τὰ κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν αὐτοκρατόρων χρησιμεύοντα, ἀπὸ τῶν καθεδρῶν τῶν διαφόρων ἐκλεκτόρων μέχρι τοῦ προσωρινοῦ θρόνου, ἐφ' οὗ ἀνεβιβάζετο ὁ ἐκλεχθείς. Ἀλλ' ὑπὲρ πάντα τὰ κοσμήματα καὶ τὰ ἱστορικῆς μελέτης ἄξια ἀντικείμενα, ἅτινα εὑρίσκονται ἐντὸς τοῦ Δόμου, ἀναμφηρίστως ὑπερέχει ἡ κατὰ τὴν εἰς τὸν χορὸν εἴσοδον ἀνηρτημένη θαυμασία εἰκὼν τοῦ Van Dyck παριστῶσα τὴν *Ἀποκαθήλωσιν*. Ὁ πίναξ εἶνε τόσον ἀνώτερος πάσης περιγραφῆς, ὥστε προτιμῶ παραλαβὼν τὸν ἀναγνώστην νὰ ἐγκαταλείψω τὸν Δόμον, κατευθυνόμενος πρὸς τὸ Römerberg, χωρὶς οὐδὲ λέξιν νὰ προσθέσω περὶ τοῦ πίνακος.

Καὶ ἰδοὺ ἡμεῖς ἐπὶ τοῦ Römerberg.

Οἵων ἱστορικῶν ἀναμνήσεων πλήρης ἡ πλατεῖα αὕτη, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ὀρθοῦται τὸ Römer, τὸ σκαιὸν ἐκεῖνο οἰκοδόμημα τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος, ἀπὸ τοῦ ἐξώστου τοῦ ὁποίου ἐνεφανίζετο ὁ ἄρτι ἐστεμμένος αὐτοκράτωρ εἰς τὰ κάτωθεν συνηγμένα πλήθη! Ἵσταμαι ἐπ' αὐτῆς καὶ παρελαύνουσι διὰ τῆς φαντασίας μου ὅλαι ἐκεῖναι αἱ τελεταὶ τῆς στέψεως τῶν Γερμανῶν αὐτοκρατόρων, ἃς τόσον θαυμασίως περιέγραψεν ὁ Göthe, (1) καὶ νομίζω ὅτι βλέπω τὸ πλῆθος διαρκῶς συνωστιζόμενον ἐν ἀποπνιγμῷ καὶ πρὸ αὐτοῦ διερχομένους τοὺς ἐκλέκτορας καὶ τοὺς πρέσβεις μεθ' ὅλης τῆς σειρᾶς τῶν τιτλοφόρων εὐγενῶν καὶ αὐλικῶν θεραπόντων καὶ μεταξὺ τοῦ πλήθους τὸν Göthe, νεανίαν δροσερόν, μὲ τὴν χαριτωμένην *μοδιστοῦλάν* του, τὴν Gretchen, ἣν τόσον ἠγάπησε καθ' ὃν καιρὸν ἄγνωστος ἔτι νεοσσὸς ἔγραφε ποιήματα ἐπὶ παραγγελίᾳ χάριν εὐτελοῦς ἀμοιβῆς καὶ ταύτης πρὸς πότον κοινῇ μετὰ τῶν προμηθευόντων τοὺς

(1) **Aus meinem Leben — Dictung und Wahrheit. Μέρος Ι. Βιβλ. V.**

Digitized by Google

κελάτας τῆς μούσης του φίλων δαπανωμένης. Μὲ πόσην ἀληθῶς τρυφερότητα συνέδεσεν ἐκεῖνος τὰς τελετὰς τῆς στέψεως εἰς αὐτοκράτορα Ἰωσὴφ τοῦ Β' μετὰ τοῦ ἐρωτικοῦ τούτου ἐπεισοδίου του, ὅπερ τῇ αὐτῇ ἀκριβῶς ἡμέρᾳ ἐτελείωσε δι' ἑνὸς φιλήματος, τοῦ πρώτου καὶ τελευταίου, ὅπερ ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς Gretchen ἔδρεψεν ὁ ποιητής!

Καὶ εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ ἀναπολήσῃ τις εἰς τὴν μνήμην του τὰς μὲ τόσον πικρότατα δάκρυα ραντισθείσας ἐρωτικὰς ταύτας τοῦ Göthe περιπετείας, ἐνῷ ἵσταται ἐκεῖ ἐπὶ τοῦ Römerberg καὶ ἄκων ἀναμιμνήσκεται τῆς ζωηρᾶς ἐκείνης περιγραφῆς τῶν ἑορτῶν ἀπὸ τῶν προπαρασκευῶν, εἰς ἃς συμπεριελαμβάνοντο ὁ ἀποκλεισμὸς τῶν Ἰουδαίων ἐν ταῖς οἰκίαις των καὶ ἡ ἀπέλασις τῶν ἀλλοδαπῶν ἀπὸ τῆς Φραγκφούρτης, ἵνα τῆς ἑορτῆς συμμετάσχωσι καὶ τῶν τελετῶν ἀπολαύσωσι μόνοι οἱ τῆς οἱονεὶ ἱερᾶς ταύτης πόλεως κάτοικοι, οἱ τοῦ ἀρτιστεφοῦς αὐτοκράτορος πιστοὶ ὑπήκοοι, ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐπίστευον, ἢ ἐνῷ ἀνακαλεῖ ἐν τῇ φαντασίᾳ του τὸ θέαμα τῆς πλήρους συμβολικῶν παραστάσεων τελετῆς τῆς στέψεως, καθ' ἣν αὐλάρχαι ἔφιπποι ἐπλήρουν βρώμης ἀργυρᾶ δοχεῖα, δεῖγμα τῆς περὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν σταύλων μερίμνης, καὶ ἄλλος κλειδοῦχος τελετάρχης ἐκόμιζε τῷ αὐτοκράτορι λάγηνον καὶ λεκάνην καὶ χειρόμακτρον, ἄλλος δὲ κρεωνόμος ἀπὸ ρυτῆρος ἐλαύνων ἔφερεν αὐτῷ τεμάχιον ὀπτοῦ βοός, ἐνῷ ὁ ἀρχιτρίκλινος ἄφινεν ἐλευθέρους τοὺς κρουνοὺς τοῦ καὶ σήμερον ἐν τῷ μέσῳ τῆς πλατείας σωζομένου ἀναβρυτηρίου, ὅπως ἀπ' αὐτῶν ἀναβλύσῃ οἶνος λευκὸς καὶ ἐρυθρός, δι' ὧν καὶ ἡ αὐτοκρατορικὴ ἐφωδιάζετο τράπεζα. Τὸ κατ' ἐμέ, ὁμολογῶ, ὅτι εἴτε τῆς ὡραίας τοῦ Göthe περιγραφῆς ἡ ἀνάγνωσις, εἴτε ἄλλοι ψυχικῆς προδιαθέσεως λόγοι, μοὶ ἔφερον εἰς τὴν φαντασίαν τὴν εἰκόνα τῶν τελετῶν ἐκείνων οὕτω ζωντανήν, ὥστε ἠδύνατό τις νὰ πιστεύσῃ, ὅτι ἄλλοτε ἐκεῖ ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως ἱστάμενος ἐγενόμην μάρτυς αὐτῶν πάντων αὐτόπτης καὶ νῦν μετὰ τόσον ἐτῶν παρέλευσιν ἀνεκάλουν εἰς τὸν νοῦν τὰς λεπτομερείας καὶ ἔβλεπον οὕτως εἰπεῖν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ζωηρότατα τοῦ ὄχλου τὴν διαμάχην περὶ τὸν κερματιζόμενον ὀπτὸν βοῦν ἢ περὶ τὸν αὐτοκρατορικὸν θησαυροφύλακα, τὸν δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ νομίσματα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ διασκορπίζοντα. Καὶ ὥρμησα ἐπὶ τὸ χρυσίον.... Οἴμοι! εὑρισκόμην ὁλομόναχος ἐπὶ τοῦ Römerberg καὶ τὸ μόνον περὶ ἐμὲ χρυσίζον ἀντικείμενον ἦν ἀκτῖνες ἡλίου θερινοῦ, οὗ τὸ καῦμα, ὑποβοηθούμενον ἀπὸ ἅλματα φαντασίας καὶ ἱστορικῶν ἀναμνήσεων μεταρσιώσεις, πρὸ πολλοῦ ἐπέδρα ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου μου ἀναλύων αὐτὸν εἰς χρυσᾶ περὶ χρυσοῦ ὄνειρα, διαλυθέντα διὰ τῆς τοιαύτης ἀνανήψεως εἰς ἀπογοήτευσιν καὶ ἄγιον ἀφ' ἑτέρου πόθον πρὸς....ἀναζήτησιν ὀλίγης σκιᾶς!

Εἰσῆλθον λοιπὸν εἰς τὸ ἀπέναντί μου Römer, ὅπου μ' ἐκάλει πρὸς ἐπίσκεψιν ἡ αἴθουσα τῶν αὐτοκρατόρων (Kaisersaal). Καὶ πάλιν μὲ φέρουσι πρὸς τὸν Göthe αἱ ἀναμνήσεις μου. Φαντάζομαι αὐτὸν εἰσχωροῦντα τῇ ἡμέρᾳ τῆς στέψεως εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην χάρις τῇ προστασίᾳ τοῦ αὐλικοῦ ἐκείνου θαλαμηπόλου, ὅστις μεταδιβάσας εἰς χεῖρας αὐτοῦ ἀργυροῦν τι δοχεῖον, μετεσχημάτισεν ἐν ἀκαρεῖ τὸν ποιητὴν τοῦ *Φάουστ* εἰς αὐλικὸν θεράποντα! Διότι εἰς οὐδένα ἄλλον ἐκτὸς τῶν τῆς αὐλικῆς ἀκολουθίας καὶ θεραπείας ἐπετρέπετο νὰ παραστῇ εἰς τὸ γεῦμα, ὅπερ ἐν τῇ αἰθούσῃ ταύτῃ παρετίθετο μετὰ τὴν στέψιν εἰς τὸν ἀρτιστεφῆ αὐτοκράτορα καὶ τοὺς ἐκλέκτορας. Ἡ παροψὶς ἠδύνατο μόνον νὰ δώσῃ δικαίωμα εἰσόδου εἰς τὸν κομίζοντα αὐτήν, ὁ δὲ Göthe ἠναγκάσθη νὰ λάβῃ μίαν τοιαύτην ἀνὰ χεῖρας, ἵνα κατορθώσῃ νὰ παρακολουθήσῃ τὰς λεπτομερείας τοῦ ἡγεμονικοῦ ἐκείνου γεύματος.

Ἡ αἴθουσα τῶν αὐτοκρατόρων, καίπερ ἐπισκευασθεῖσα πρὸ ὀλίγων δεκαετηρίδων, διετήρησε τὸν ἀρχαϊκὸν αὐτῆς χαρακτῆρα. Ἀντὶ τῶν ἄλλοτε ἐν τούτοις παλαιῶν εἰκόνων τῶν Γερμανῶν αὐτοκρατόρων λαμπραὶ ἐλαιογραφίαι αὐτῶν κοσμοῦσι σήμερον τοὺς τοίχους τῆς αἰθούσης ταύτης κατὰ σειρὰν ἀπὸ Καρόλου τοῦ Μεγάλου μέχρι Φραγκίσκου τοῦ Β'. Τὴν εἰκόνα ἑκάστου Γερμανοῦ καίσαρος συνοδεύει τὸ σύμβολόν του, θεολογικοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χαρακτῆρος λόγιον, ἀλλ' οὐχὶ σπανίως διαψευδόμενον ὑπὸ τῶν χαρακτήρων τοῦ εἰκονιζομένου. Πολλὰς τοιαύτας παρατηρήσεις μου ἠδυνάμην ν' ἀναφέρω, διότι ἡ πεντηκοντὰς ἐκείνη τῶν καισαρικῶν μορφῶν παρουσιάζει ἀληθῶς θέμα τοιαύτης χρονοκτόνου μελέτης, ἀλλὰ προτιμῶ νὰ εἰσέλθω εἰς τὸν παρακείμενον ἐκλογικὸν θάλαμον (Wahlzimmer) ἀντὶ νὰ χάσκω πρὸ τοῦ ἐρυθροῦ γενείου τοῦ Α' Φρειδερίκου (Barbarossa), ἢ νὰ βασανίζω τὴν κεφαλήν μου, ὅπως τὸ τοῦ Καρόλου Ε' δίλεξον σύμβολον plus, ultra, διὰ δύω ἐπίσης λέξεων ἀποδώσω ἐν τῇ ἑλληνικῇ, ἀμείωτον διατηρῶν τῆς ἐννοίας καὶ τῆς ἐκφραστικότητος τὴν δύναμιν.

Ὁ ἐκλογικὸς θάλαμος οὐδὲν παρουσιάζει σήμερον τὸ ἄξιον ἀναγραφῆς. Ἐκεῖ ὅπου οἱ ἐκλέκτορες ἢ οἱ πληρεξούσιοι αὐτῶν ἀπεσταλμένοι συνήρχοντο ὅπως συνεννοηθῶσι καὶ ἀνταλλάξωσι τὰς περὶ ἐκλογῆς τοῦ αὐτοκράτορος ἰδέας των, σήμερον ἓν ὡρολόγιον δωρηθὲν τῇ πόλει ὑπὸ Ναπολέοντος τοῦ Μεγάλου ἐπιδείκνυται μετ' ἰδιαιτέρας στοργῆς, ὡς τὸ μόνον ἄξιον προσοχῆς ἀντικείμενον, ὑπὸ τῶν θυγατέρων τοῦ φύλακος, παρενειρουσῶν κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἱστορίας αὐτοῦ τε καὶ τῶν λοιπῶν ἐκεῖ ἐπίπλων βλέμματα γλυκέα καὶ προτάσεις περὶ.... ἀγορᾶς φωτογραφιῶν. Ἀγνοῶ ἂν αἱ ἐν τῷ θαλάμῳ τούτῳ καθέδραι καὶ τράπεζαι ἐχρησίμευσάν ποτε πρὸς ἀνάπαυσιν τῶν μελῶν κεκμηκότος τινὸς ἐκλέ-

Digitized by Google

κτορος, εἶνε ὅμως βέβαιον ὅτι πρὸς τοιοῦτόν τινα σκοπὸν ἐχρησίμευον τοῖς μέλεσι τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τῆς πόλεως. Διότι ὁ θάλαμος, ἐν ᾧ τὸ πάλαι συνεζητεῖτο τίς θ' ἀναβῇ εἰς τὸν γερμανικὸν θρόνον διάδοχος τῶν ρωμαίων Καισάρων, ὁ αὐτὸς ἐχρησίμευε πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὡς τόπος συνεδριάσεως διὰ τοὺς συσκεπτομένους καὶ περὶ τῆς δαπάνης πρὸς ἐκκοπὴν τοῦ ἐν τοῖς νεκροταφείοις χόρτου. Sic transit....!

Καταβαίνων τὴν λιθίνην κλίμακα, τὴν ἐπικληθεῖσαν *αὐτοκρατορικήν*, ὅπως ἀναχωρήσω, τοιαύνην ᾐσθανόμην κόπωσιν, ὥστε οὐδαμῶς σχεδὸν προσεῖχον εἰς τὰς ἐπὶ τοῦ ἄνωθέν μου φατνώματος ὡραίας τοιχογραφίας τοῦ Guibal. Ὁ μόνος μου πόθος ἦτο ἤδη ν' ἀναπαυθῶ ἐπ' ὀλίγον καὶ νὰ παρασκευασθῶ πρὸς ἀναχώρησιν. Καὶ τὸν πόθον αὐτὸν ἐπραγματοποίησα διὰ τρόπου θαυμασίου, οὗ τὰς λεπτομερείας παραλείπω ν' ἀναγράψω. Εἶνε ἀληθές, ὅτι τὸ μέχρι τῆς ἀναχωρήσεώς μου χρονικὸν διάστημα οὐχὶ μόνον ἐν λίαν εὐχαρίστῳ συναναστροφῇ καὶ τερπνοτάτῃ φλυαρίᾳ διῆλθον, ἀλλὰ καὶ μέρος αὐτοῦ εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ ὡραίου ζωολογικοῦ κήπου κατέτριψα, θέλει μοὶ ἐπιτρέψει ὅμως φρονῶ ὁ ἀναγνώστης, ὅπως οὔτε εἰς τὴν ἀπογευματινήν μου συντροφίαν, ἀλλ' οὔτε κἂν εἰς τὴν τῶν ζώων τὸν εἰσαγάγω. Πανηγυρικῶς ἀπαλλάσσω αὐτὸν πάσης περιγραφῆς φαλαινῶν καὶ λεόντων, ἀρκεῖ νὰ μὲ ἀφήσῃ ἥσυχον καὶ μόνον καθ' ὅλον τὸ ἀπόγευμα. Au revoir εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν περὶ ὥραν 9 τῆς νυκτός.

P.

ΧΡΥΣΑΛΛΙΣ

Τὴν κοινῶς *πεταλοῦδαν* οἱ ἀρχαῖοι ὠνόμαζον *ψυχήν*, ὡς καὶ τὴν ζωὴν ἢ ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου· φαίνεται δ' ὅτι ἔπεσεν εἰς ἀχρηστίαν ἡ σημασία τῆς λέξεως ὡς ὀνόματος ἐντόμου ἀπὸ τῆς ἐπικρατήσεως τοῦ χριστιανισμοῦ· μόνον ἐν Χίῳ ἤκουσα ὀνομαζομένην καὶ *ψυχαροῦδαν* (ψυχάριον) τὴν πεταλοῦδαν, ἴσως δὲ οὕτω λέγεται καὶ ἀλλαχοῦ.

Οἱ ποιηταὶ τῶν παρόντων χρόνων, οἱ τὴν καθαρεύουσαν ἐκζητοῦντες γλῶσσαν, ἀπέβαλον τὸ ὄνομα *πεταλοῦδα* ὡς δημῶδες· μὴ θέλοντες ὅμως οὐδὲ τὸ *ψυχή*, ὡς συνώνυμον τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἐνόμισαν ὅτι εὗρον τὸ ζητούμενον ἐν τῇ λέξει *χρυσαλλίς*, ἣν καὶ ἁρπάσαντες ἀνεξετάστως τρέχουν ὡς παιδία μετὰ τῶν παιδίων, «μίαν χρυσαλλίδα! μίαν χρυσαλλίδα ἔπιασα εἰς τὰ πεταχτά!» Καὶ ἀληθῶς *εἰς τὰ πεταχτὰ* τὴν ἔπιασαν· διότι ἐξεταζόμενον τὸ ὄνομα *χρυσαλλὶς* ὡς ὄνομα σημαῖνον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὴν πεταλοῦδαν, ἐξελέγχεται ὡς ἀνυπόστατον· εἶνε προφανὴς ἀκυρολογία.

Χρυσαλλὶς δὲν εἶνε ἡ πεταλοῦδα· ἡ μεταξοκάμπη (καὶ ἐν παρόδῳ, ἡ μεταξοκάμπη δὲν εἶνε σκώληξ, ὥστε νὰ λέγεται μεταξοσκώληξ, ἀλλὰ κάμπη· αἱ κάμπαι εἶνε ἐκ τῶν πολυπόδων ἐντομων, ἐνῷ οἱ σκώληκες ἕρπουν, ὡς ἄποδες καὶ ὅλως λεῖοι) ἡ μεταξοκάμπη λοιπόν, ὡς καὶ πᾶσα κάμπη (chenille), περικαλυπτομένη ὑπὸ τοῦ νήματος ὃ ἐκφέρει ἀπὸ τοῦ στόματός της ἐν ὥρᾳ δεούσῃ, καὶ θαπτομένη ἐντὸς αὐτοῦ, ὑπὸ τὸν βόμβυκα ὃν οὕτως ἐσχημάτισε μεταμορφοῦται εἰς χρυσαλλίδα· ὄχι δηλαδὴ εἰς πεταλοῦδαν, ἀλλ' εἰς ἔντομόν τι ὅλως ἄχαρι, καίτοι χρυσίζον, ἐξ οὗ καὶ χρυσαλλίς. Ἡ χρυσαλλὶς ἔχει τὰς πτέρυγας ἔτι ἀτελεῖς, ἐπικεκολλημένας εἰς τὸ σῶμά της, καὶ εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ὥστε δὲν δύναται οὔτε ἔξω τοῦ βομβυκίου της νὰ πετάξῃ. Οὐδέποτε χρυσαλλὶς οὖσα πετᾷ· ἀλλ' ὅταν, πάλιν ἐν ὥρᾳ δεούσῃ, αὐτὴ ἡ ἰδία τρυπήσῃ τὸ βομβύκιόν της, τότε ἐξέρχεται, οἱονεὶ ἐκ τοῦ μνήματός της, ὡραία ψυχή, ἤτοι πεταλοῦδα, ἐπειδὴ τότε πρὸς τὸ κάλλος ἔχει καὶ τὴν ἰδιότητα τοῦ ἵπτασθαι,—ἂν ὄχι ἡ ἐκ μεταξοκάμπης, ἥτις εἶνε φύσει βαρεῖα, ἀλλ' ἡ ἐκ τῶν ἄλλων καμπῶν. Ὥστε καθὼς δὲν ἦτο πλέον κάμπη ἀφοῦ ἔγινε χρυσαλλίς, οὕτω καὶ δὲν εἶνε πλέον χρυσαλλὶς ἀφοῦ, μεταμορφωθεῖσα ἐκ δευτέρου, ἀπὸ χρυσαλλίδος ἔγινε πεταλοῦδα, ἔγινε ψυχή.

— Καὶ ψυχὴν λοιπὸν νὰ λέγωμεν καὶ αὐτήν, καθὼς καὶ τὴν ψυχήν μας;

— Ἴσως· διότι — ἐνθυμεῖσθε τὸν ὡραῖον μῦθον, ὃν οἱ ἀρχαῖοι εἶχον πλάσει περὶ τῆς πεταλοῦδας; Ἐλπίζω νὰ μὴ βαρυνθῆτε ἂν τὸν ἀκούσετε, ἔστω καὶ ἐνῷ τὸν ἔχετε ἀκούσει ἄλλοτε.

Κόρη τις βασιλόπαις, Ψυχὴ ὀνομαζομένη, ἐθαυμάζετο παρὰ πάντων διὰ τὰ κάλλη της, συγκρινόμενα καὶ πρὸς τὰ τῆς Ἀφροδίτης· σύγκρισις ἥτις διήγειρε τὸν φθόνον τῆς θεᾶς τῆς καλλονῆς κατ' αὐτῆς τῆς κόρης. Τὴν εἶδεν ὁ Ἔρως καὶ τὰ ἔχασε καὶ αὐτός· τόσον ὥστε, ἐνῷ ἐντὸς τοῦ θάμβους του ἐτόξευε τοὺς περὶ αὐτὴν διὰ τῶν βελῶν του, ᾐσθάνθη ὅτι ἐτρώθη καὶ ὁ ἴδιος. Κακῇ τύχῃ, τέρας τι φοβερώτατον, περιφερόμενον εἰς τὰ πέριξ τῆς πόλεως ὅπου ὁ πατὴρ τῆς Ψυχῆς ἐβασίλευεν, ἐπροξένει φθορὰν μεγάλην. Τίς οἶδεν ἂν δὲν τὸ εἶχε στείλει ἡ Ἀφροδίτη: Τὸ τέρας δὲν ἐτιτρώσκετο, οὐδενὸς τολμῶντος νὰ τὸ πλησιάσῃ. Πῶς ν' ἀπαλλαγῇ ἀπ' αὐτοῦ ὁ κόσμος; Ἔτρεξαν εἰς τὸν χρησμόν, αὐτὸς δ' ἀπῄτησε νὰ παραδοθῇ ἀνυπερθέτως εἰς τὸ τέρας θυσία ἡ βασιλόπαις, πρὸς μόνην αὐτοῦ ἐξιλέωσιν καὶ τοῦ τόπου σωτηρίαν. Οἱ χρησμοὶ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους δὲν ἔπαιζον, οὔτε ἐγέλων.

— Θὰ θυσιάσῃς τὴν θυγατέρα σου, ἔλεγεν ὁ λαὸς εἰς τὸν βασιλέα· διὰ τὴν σωτηρίαν ὅλων ἡμῶν χρεία νὰ τὴν θυσιάσῃς· ἄλλως δὲν γίνεται.

— Τόσον, ὥστε ὁ βασιλεὺς ἐβιάσθη νὰ ἐνδώσῃ, καίτοι μετὰ σπαραγμοῦ καρδίας, καὶ οὕτως ἡ τα-

Digitized by Google

λαίπωρος κόρη, ἀπαχθεῖσα εἰς μέρος τι βραχῶδες, ἔξω τῆς πόλεως, ἐκεῖ καὶ ἐγκατελείφθη ἕρμαιον τοῦ ἀγρίου τέρατος.

Τί κάμνει τότε ὁ Ἔρως; Λέγει πρὸς τὸν Ζέφυρον· — Ζέφυρε καϋμένε, εἶσαι καλὸς νὰ περάσῃς ἀπὸ τοὺς βράχους τοῦ δεῖνος μέρους, ὅπου θὰ ἴδῃς μίαν κόρην ἐγκαταλελειμμένην πρὸς βορὰν θηρίου τινός, νὰ μοῦ τὴν ἀναρπάσῃς εὔμορφα, εὔμορφα, καὶ νὰ τὴν μεταφέρῃς ἐλαφρά, ἐλαφρά, εἰξεύρεις ποῦ, καϋμένε Ζέφυρε; Γνωρίζεις κάποια ἠλύσια ὄντως ἐπίγεια, ὅπου ῥόδα μετὰ κρίνων καὶ ἴων, ὅπου πτερίδες δροσεραί, καὶ σκιαὶ ἀμφιλαφεῖς, καὶ νερὰ κρυσταλλώδη, καὶ πόαι ἀνάκαθοι καὶ ἁπαλαί; Ἐκεῖ νὰ μὲ τὴν μεταφέρῃς καὶ νὰ τὴν ἀφίσῃς. Αὐτὸ ἂν μὲ κάμῃς, χαριτωμένε υἱὲ τοῦ Ἀστραίου καὶ τῆς Ἠοῦς, ἄκουσε: Γινώσκω ὅτι καὶ σένα τὸ 'δόντι σου πονεῖ διὰ τὴν καλὴν ἐκείνην . . . τώρα μὴ με τὸ κρύπτεις· ἐγὼ Ἔρως, καὶ γίνεται νὰ μὴ τὸ 'ξεύρω; Ἔλα, ἔλα... Χῖ, λάμβδα, ὠμέγα,.... Χλώ — ρι — δα..... Μὴ σε μέλῃ, Ζέφυρε, καὶ ἄφες αὐτὴν τὴν ὑπόθεσίν σου ἐπάνω μου.

— Λόγον τιμῆς; ἐρωτᾷ ὁ Ζέφυρος.

— Λόγον τιμῆς, ἀποκρίνεται ὁ Ἔρως.

Ἀλλὰ παρατηρήσατε τῶν μυθοποιῶν ἐκείνων τὴν φαντασίαν, προσωποποιοῦσαν τὰ τρία ταῦτα πράγματα· ζέφυρον, ἔρωτα καὶ ψυχήν· αἰθέρα καὶ πνεῦμα καὶ ἀνθοσμίαν! Καὶ ταῦτα ἀπόκεινται εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ὦ, πῶς θὰ ἐζῶμεν οὐρανίως, ἂν καὶ ἠθέλαμεν οὕτω νὰ ζήσωμεν! Ἔπειτα δὲ τολμῶμεν νὰ αἰτιώμεθα τὸν δημιουργόν, διατί; διότι ἀφῆκεν ἡμᾶς ἐλευθέρους νὰ θέλωμεν τοῦτο, ἢ νὰ μὴ τὸ θέλωμεν.

Νὰ μὴ σᾶς τὰ πολυλογῶ, ὁ Ζέφυρος μιὰ καὶ δυὸ καί, ὁ ἐπιτήδειος, κατώρθωσεν ὅ,τι ἐπεθύμει ὁ Ἔρως· ἔκτοτε δ' ἤρχετο αὐτὸς κατὰ πᾶσαν νύκτα καὶ ἐξεφράζετο πρὸς τὴν Ψυχήν, πάντοτε ὅμως ἀόρατος εἰς αὐτήν, διὰ τὸ ἀσέληνον σκότος.

Τέλος, μίαν τῶν νυκτῶν, ἡ Ψυχή, ὑπὸ περιεργείας νὰ τὸν γνωρίσῃ, ἐγείρεται λάθρα, κοιμωμένου τοῦ φίλου, ἀνάπτει λυχνάριον, καὶ ποῖον νὰ ἴδῃ! αὐτὸν τὸν Ἔρωτα. Ἐξ ἧς συγκινήσεως τὴν ἐπροξένησεν ἡ ἔκπληξις πίπτει ἀπὸ τῆς θρυαλλίδος τοῦ φωτὸς μία σταγὼν ἐλαίου ἐπ' αὐτοῦ. Ἀνασκιρτᾷ ὁ Ἔρως πάραυτα, ἐξεγείρεται, τρίβει τοὺς ὀφθαλμούς του, βλέπει τὸ κατόρθωμα τῆς Ψυχῆς, καὶ ... ἄντον πιάσῃς ἀπεπέταξε.

Καὶ δὲν εἶχε δὰ περάσει καὶ τόση ὥρα ἀφ' ἧς ἀνήφθη ὁ λύχνος, ὥστε νὰ εἴπῃς ὅτι ἔξεε πολὺ τὸ ἔλαιον τὸ ἀποστάξαν τῆς θρυαλλίδος, καὶ ἐπόνεσεν ὁ Ἔρως ὑπερβολικά· ἀλλὰ δὲν κατεδέχθη νὰ γνωρισθῇ, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦτον ἀθάνατος. Καὶ λοιπὸν ἐγκατέλιπε τὴν ἀθλίαν Ψυχὴν ἐξ ἀποφάσεως νὰ μὴ ἐπανέλθῃ. Τὰ ῥόδα ἔθαλλον καὶ ἀπέθαλλον, ἤνθουν καὶ ἐξήνθουν τὰ κρῖνα, τὰ ἴα, μάτην τὰ πάντα· οὐδὲν ὠφέλουν εἰς τὴν μονήρη Ψυχήν, παρῃτημένην ὑπὸ τοῦ Ἔρωτος. Αὐτὸν περιμένουσα τούτων ἀπήλαυεν· αὐτὸν ἀπολέσασα (θὰ τὸ πιστεύσετε;) καὶ τὰ ἐμίσει.

Ἄλλο κακόν. Ἤδη ἐχθαιρομένη θανασίμως ὑπὸ τῆς Ἀφροδίτης ὡς ἀντιζήλου της διὰ τὰ κάλλη καὶ διὰ παντὸς τρόπου ἐπιθυμούσης νὰ ἐκδικηθῇ τὴν Ψυχὴν (αἱ πενθεραὶ πάντοτε, ὡς φαίνεται, ἦσαν κακαὶ πρὸς τὰς νύμφας των), διατάττεται παρ' αὐτῆς νὰ τρέξῃ πρὸς στιγμὴν εἰς τὸν ᾅδην, νὰ λάβῃ ἐκεῖθεν καὶ νὰ τὴν φέρῃ πυξίδα τινὰ (κάποιον *κουτάκι*) περιέχον δῆθεν ἀρώματα, ὧν εἶχε χρείαν ἡ Ἀφροδίτη. Ἡ περιέργεια τῆς Ψυχῆς ἔμελλεν οὕτω καὶ ἐκ δευτέρου ν' ἀποβῇ εἰς αὐτὴν ὀλεθρία. Ἀνοίγει καθ' ὁδὸν τὴν πυξίδα, θελήσασα νὰ ἴδῃ τὸ περιεχόμενον, καί, ἡ δυστυχής, ἐκ τῆς εὐώδους ὀσμῆς ἥτις πάραυτα ἀνεδόθη, πίπτει ἡμιθανής. Τίς οἶδεν; οἱ τότε ἠγνόουν τὸ χλωροφόρμιον, ἀλλ' ἦτο δυνατὸν νὰ τὸ ἀγνοῶσι καὶ οἱ θεοί; ἐκεῖνοι ἴσως τὸ ὠνόμαζον *ὑπέρυπνον*, ἢ *ὑπερυπνικόν*, ὅτι ὑπὲρ ὕπνον ἀποκοιμίζει. Ἂς ἦνε· δι' αὐτοῦ τοὐλάχιστον ἤρχετο γλυκὺς ὁ θάνατος, οἷος ὕπνος, εἰς τὴν ἀθλίαν Ψυχήν. Ἔσπευσεν ὅμως τότε ὁ Ἔρως, μαθὼν τὸ τέχνασμα τῆς μητρός του καὶ ἐλεήσας τὴν κόρην, καὶ τὴν ἐπρόφθασεν ἔτι δαρθάνουσαν πρὶν ἢ τὴν καταλάβῃ ὁ παρέκει θάνατος· τὴν ὑπήγειρεν ἤδη ἀναισθητοῦσαν, καὶ διὰ τῆς πνοῆς του τὴν ἔσωσε.

Καὶ ὁ Ζεὺς δὲ ἔπειτα, λυπηθεὶς τὴν Ψυχὴν διὰ τὰ τόσα παθήματά της, ἀπεφάσισε νὰ τὴν προσλάβῃ μεταξὺ τῶν ἀθανάτων εἰς τὰ ἐπουράνια, ὅπου καὶ καθιέρωσεν ἐν χορδαῖς καὶ ὀργάνοις, ἐν χαραῖς καὶ *μαζούρκαις* (καὶ ταύταις ἀνέκαθεν παρὰ τοῖς θεοῖς ἀναμφιβόλως γνωσταῖς) τοὺς γάμους της μετὰ τοῦ Ἔρωτος, οὐρανίους γάμους, ἀσωμάτων αὔλους, ἀλήκτους, ἀθανάτους τρυφάς.

Ὁ μῦθος προσθέτει, ὅτι ἐκ τῆς ἑνώσεως ταύτης ἐγεννήθη θυγάτηρ, ἡ Ἡδυπάθεια· ἂν ἦνε ἀληθές, ὡς ἄϋλον ἐξάπαντος θεωρεῖται καὶ τὸ παιδὶ τοιούτων γονέων, Ἔρωτος καὶ Ψυχῆς· ὥστε οὐδεὶς φθόνος.

Ἡ δὲ κυρία ἰδέα τοῦ μύθου ἀλληγορία περὶ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου· ταύτης τὸ κάλλος, φθονούμενον ὑπὸ τοῦ σώματος (Ἀφροδίτης), ἐμπνέει διάπυρον ἔρωτα· ἀλλ' ἡ τολμηρὰ περιέργεια, ζητοῦσα νὰ ἐξιχνιάσῃ μυστήρια ὑπέρτερα τοῦ ἀνθρωπίνου προορισμοῦ, ἀποβαίνει ὀλεθρία εἰς πᾶσαν ψυχὴν μὴ συνέχουσαν τὰς ἰδίας αὐτῆς ὁρμάς.

Καὶ νῦν ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν *πεταλοῦδαν*, ἐξετάζοντες ἂν πρέπει νὰ τὴν λέγωμεν καὶ ἡμεῖς καθὼς οἱ ἀρχαῖοι *ψυχήν*. Στοχάζομαι ὅτι πρέπει· διότι ἐκεῖνοι τὴν κόρην Ψυχήν, ἧς ἠκούσαμεν τὴν ἱστορίαν, εἰκόνιζον ἔχουσαν ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας *πεταλούδας*, τοῦτο τὸ ἔντομον θεωροῦντες ὡς ἔμβλημα τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου· καὶ ὡς εἶχε λοιπὸν παρ' ἐκείνοις ἀμφοτέρας τὰς σημασίας, τί θὰ ἔβλαπτεν ἂν τὰς εἶχεν ὡσαύτως καὶ παρ' ἡμῖν

Digitized by Google

χριστιανοῖς; Εἰ δ' ἄλλως, παρὰ τὴν ἄκυρον λέξιν *χρυσαλλίς*, συγχέουσαν τὰς δύο τελευταίας μεταμορφώσεις τῆς κάμπης, ὡς αἱρετώτερον βλέπω ἄλλο τι ὄνομα, ἐπίσης καὶ τοῦτο ἀρχαῖον, καὶ ἧττον παρακρουστικὸν ἴσως· λέγω τὸ ὄνομα *μηλολόνθη*, ὄνομα χαριέστατον· διότι ἀληθῶς μὲν μηλόνθη, καὶ μηλολόνθη, καὶ μηλολάνθη ὠνομάζετο ὁ χρυσοκάνθαρος (hanneton, κοινῶς δὲ *ζίνα*), ἀλλ' ἀφοῦ αὐτὸς ἔχει τὸ ὄνομά του, οὐδόλως θὰ τὸν ἐζημιοῦμεν ἂν τὸ τρίτον ἢ τέταρτον τῶν ἐπιθέτων του μετεφέρομεν εἰς τὴν πεταλοῦδαν ψυχήν.

Τί λέγετε; *μηλολόνθη* ἢ *μηλολάνθη* ἐκφράζει ποιητικώτατα τὴν ἐναέριον κίνησιν τῶν πτερύγων τῆς *πεταλούδας* διὰ τοῦ λὸ - λόνθ, εἰκονίζοντος οὐκ οἶδά τι αἰθέριον, ἢ καὶ λωλόν, ἂν θέλετε, ἐν τῇ φαντασίᾳ, μάλιστα δὲ παιδικῇ, ἱκανῇ νὰ τὴν ἐκλάβῃ καὶ ὡς *λωλὴν* εἰς τ' *ἄνθη*. Δὲν τὸ θέλετε κατ' οὐδένα τρόπον; ἀνάγκη τότε τὴν κοινῶς πεταλοῦδαν ἢ ψυχαροῦδαν *ψυχὴν* καὶ οὐδέποτε, οὐδέποτε χρυσαλλίδα νὰ λέγωμεν· ἡ χρυσαλλὶς εἶνε καὶ ἄσχημον πρᾶγμα, ἐνῷ εἶνε τόσον εὔχαρις ἡ ψυχή. Ὅς τις πρῶτος τὴν ὠνόμασεν ἀνεξετάστως χρυσαλλίδα εἰς χρυσαλλίδα ὤφειλε νὰ μεταμορφωθῇ δίκην τοῦ πταίσματος ὑπὸ τῆς Ψυχῆς, νῦν ὅτε αὐτὴ ὑπάρχει ἀθάνατος καὶ ἴσως δύναται καὶ νὰ θαυματουργῇ.

Ι. Ισιδωριδης Σκυλισσης.

Ὑστερόγραφον. —Ταύτη τῇ στιγμῇ πληροφοροῦμαι, ὅτι καθ' ἃ ὑπεσχέθη ὁ Ἔρως εἰς τὸν υἱὸν τῶν ἄστρων καὶ τῆς αὐγῆς (Ἀστραίου καὶ Ἠοῦς), τὸν δροσόεντα Ζέφυρον, καὶ οὗτος ἐνυμφεύθη τὴν Χλώριδά του· τὴν Χλώριδα (τὴν παρὰ Λατίνοις *Φλώραν*) θεὰν τῶν ἀνθέων. Τί 'ταιριαστὸ ἀνδρόγυνο! Νὰ χαίρουν καὶ νὰ τοὺς χαιρώμεθα.

Ὁ αὐτός.

Ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς «Ἑστίας» ἐδημοσιεύθη ἄρθρον τοῦ παρ' ἡμῖν διακεκριμένου μηχανικοῦ κ. Ἐρν. Τσίλλερ περὶ τοῦ καταλληλοτέρου διὰ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν συστήματος ὑπονόμων πρὸς διοχέτευσιν τῶν ἀκαθαρσιῶν τῆς πόλεως. Συνεχίζων τὰς μελέτας ταύτας ὁ κ. Τσίλλερ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ὅπερ τόσῳ ζωηρῶς ἀπασχολεῖ τάς τε ἀρχὰς καὶ τοὺς πολίτας, καθὸ κεκτημένον μεγίστην σημασίαν διὰ τὴν ὑγιεινὴν τῆς πόλεως, ἀπέστειλεν ἡμῖν καὶ τὸ ἑπόμενον δεύτερον ἄρθρον, τὸ ὁποῖον εὐχαρίστως δημοσιεύομεν ἐνταῦθα.

ΑΓΡΟΙ ΛΙΠΑΙΝΟΜΕΝΟΙ ΔΙΑ ΤΟΥ ΥΔΑΤΟΣ ΤΩΝ ΥΠΟΝΟΜΩΝ

Τὸ εὐτύχημα πόλεών τινων, οἷον τῆς Βιέννης, τοῦ Λονδίνου, τῶν Παρισίων, τῆς Ῥώμης κ.τ.λ. τοῦ νὰ κεῖνται πλησίον μεγάλων ποταμῶν, καὶ διὰ τοῦτο νὰ εὐκολύνωνται τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ περιεχομένου τῶν ὑπονόμων καὶ ὀχετῶν διὰ τῶν ποταμῶν, οἵτινες φέρουσιν αὐτὸ ἀβλαβῶς μακρὰν τῶν πόλεων, δὲν εἶνε κοινὸν εἰς ὅλας τὰς πόλεις. Ἐν Λονδίνῳ π. χ. ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν ἀκαθαρσιῶν τελεῖται ὑπὸ κολοσσιαίου ἔργου ἱδρυθέντος ἀπὸ τοῦ 1859—75 καὶ στοιχίσαντος 4 ½ ἑκατομμύρια λίρας στερλίνας. Συνίσταται δὲ τοῦτο ἐκ συστήματος ἀποχετευτικῶν σωλήνων (sewers), ἐξ οὗ δύο ἀτμομηχαναὶ ἀντλοῦσι καθ' ἑκάστην 496,000 κυβικὰ μέτρα ἀκαθαρσιῶν, καὶ ἐκχύνουσιν αὐτὰς ἔξωθεν τοῦ Λονδίνου εἰς τὸν Τάμεσιν, ὅστις τὰς φέρει εἰς τὴν θάλασσαν. Οἱ οἰκονομολόγοι δὲ τῆς Ἀγγλίας διαμαρτύρονται καὶ δικαίως κατὰ τῆς τοιαύτης σπατάλης τῆς μεγαλοπόλεως ταύτης.

Πόλεις ὅμως κείμεναι πλησίον μικρῶν ποταμῶν δὲν δύνανται νὰ κενῶσιν ἀβλαβῶς τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἰς τοὺς ποταμοὺς τούτους, διὸ καὶ αἱ κυβερνήσεις πολλῶν χωρῶν ἐσκέφθησαν πῶς ν' ἀποτρέψωσι τὴν ἀπ' εὐθείας ἔκχυσιν τοιούτων οὐσιῶν εἰς τὰς κοίτας τῶν ποταμῶν. Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν ἐσκέφθησαν νὰ χρησιμοποιήσωσιν ἄλλως πως τὸ περιεχόμενον τῶν ὑπονόμων τῶν πόλεων, τὴν πρώτην δὲ θέσιν ἐκ τῶν προταθέντων μέσων κατέχει ἡ κατασκευὴ τῶν καλουμένων γερμανιστὶ Rieselfelder, ἤτοι ἀγρῶν ποτιζομένων διὰ τῶν οὐσιῶν τούτων. Ἐκ τῶν πόλεων τῶν ἐχουσῶν τοιαύτας διευθετήσεις πρὸς ἀπομάκρυνσιν τῶν περιττωμάτων ἐν γένει ἀναφέρομεν ἐν πρώτοις τὸ Δάντζιχ, εἶτα τὸ Βερολῖνον, τοὺς Παρισίους, τὴν Βρεσλαυίαν. Καίτοι ὅμως τὰ τεχνητὰ πλέγματα τῶν ἀποχετευτικῶν σωλήνων εἶνε διάφορα εἰς ἑκάστην τῶν πόλεων τούτων, πάντα ὅμως ἔχουσι τοῦτο τὸ κοινόν, ὅτι ἔχουσιν ἐν χρήσει πολυέξοδα ἀντλητικὰ μηχανήματα· διότι, κειμένων ἁπασῶν τῶν ἄνω εἰρημένων πόλεων ἐπὶ ὁριζοντείου σχεδὸν πεδίου, δὲν δύναται τὸ ὕδωρ τῶν ὀχετῶν μετὰ τῶν ἀκαθαρσιῶν νὰ ῥεύσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀπὸ τῆς πόλεως πρὸς τοὺς διὰ τῆς ὑδροκόπρου ταύτης λιπανθησομένους ἀγρούς.

Ἐν Βερολίνῳ π. χ. ἡ διοχέτευσις εἶνε διῃρημένη εἰς 5 ἀκτινηδὸν τεταγμένα συστήματα ὀχετῶν, ἐν ἑνὶ δ' ἑκάστῳ τούτων τὸ ὕδωρ ὑψοῦται δι' ἀτμομηχανῆς εἰς 19—21 μ. ὕψος, εἶτα δὲ δι' εὐρέος σιδηροῦ σωλῆνος φέρεται πρὸς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον τῶν λιπανθησομένων ἀγρῶν, ὅθεν διακλαδοῦται περαιτέρω καὶ διανέμεται εἰς τὰ καθέκαστα τμήματα τοῦ ἐδάφους. Καὶ διὰ μὲν τὴν καλλιέργειαν τοῦ χόρτου ἐκλέγονται ἀγροὶ ἐπικλινεῖς ὀλίγον, ἢ οἱ ὑπάρχοντες τροποποιοῦνται, ὀρυττομένης αὔλακος κατὰ τὸ ἄνω αὐτῶν χεῖλος· διὰ δὲ τὴν καλλιέργειαν τῶν λαχανικῶν ἐκλέγονται μέρη ὅλως ὁριζόντεια καὶ ἐπίπεδα, ἅτινα μερίζονται διὰ βαθέων αὐλάκων, ὅπως τὸ λιπαρὸν ὕδωρ τῶν ὑπονόμων λιμνάζῃ ἐντὸς τῶν αὐλάκων τῶν τετραγώνων καὶ διαποτίζῃ αὐτά. Τὰ τετράγωνα ταῦτα, αἱ πρα-

Digitized by Google

σιαί, κεῖνται ἀνὰ ἓξ παρ' ἀλλήλοις καὶ κατέχουσιν ἔκτασιν 150—180 τ. μ. Ἐν ταῖς αὔλαξι δὲ τῶν πρασιῶν ἀφίεται ἑκάστοτε τόσον ὕδωρ ὅσον ἀπαιτεῖται πρὸς ἐντελῆ διαπότισιν τοῦ ἐδάφους, οὕτω δὲ τὸ λιπαστικὸν ὕδωρ φθάνει πλαγίως εἰς τὰς ῥίζας τῶν φυτῶν χωρὶς νὰ ἐγγίζηται ποσῶς τῶν φύλλων αὐτῶν. Ἡ ἀναλογία τῆς πυκνότητος τοῦ ὕδατος τῶν ὀχετῶν εἶνε 1: 600, τὸ θέρος ὅμως αὐξάνεται εἰς 1: 250, τότε δὲ προστίθεται ἔτι ποσότης ὕδατος πρὸς ἀραίωσιν.

Ἐπὶ τῶν ἀγρῶν τούτων τῶν οὕτω ποτιζομένων σπείρονται δημητριακοὶ καρποί, λάχανα, θύμοι, σικυοὶ καὶ διάφορα ἄλλα χόρτα, τελευταῖον δὲ ἤρξαντο καλλιεργοῦντες αὐτόθι καὶ φυτὰ καλαμώδη, ἕνεκα τῶν ἀνθέων αὐτῶν, καπνὸν καὶ ἄλλα διάφορα.

Διάφοροι εἶνε οἱ ἀγροὶ οὗτοι ἐν Παρισίοις ἕνεκα τῆς διαφόρου διατάξεως τοῦ πλέγματος τῶν ὀχετῶν αὐτῶν. Αὐτόθι κατασκευάζονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὄχθοι καὶ αὔλακες, ἐν μέρει δὲ μόνον πρασιαί· τὰ προϊόντα δὲ τῆς αὐτόθι καλλιεργείας εἰσὶν ἐν πρώτοις μὲν λαχανικὰ καὶ δὴ κοινὰ λάχανα, ῥέβαι, γογγύλαι, κύαμοι, κινάραι, σέλινα, πράσα, γεώμηλα, εἶτα δὲ φυτὰ χρήσιμα εἰς τὸ ἐμπόριον, εἶτα καρποί, τέλος δὲ καὶ ὀπωροφόρα δένδρα καὶ χόρτος πρὸς νομήν.

Ὅπως δὲ κρίνωμεν περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῶν ἀγρῶν τούτων εἰς τὴν ὑγείαν τῶν κατοίκων ἀναφέρομεν τὰ ἐνδιαφέροντα ἐξαγόμενα τῶν ἐρευνῶν τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς δημοσίου ὑγείας τοῦ ἀνωτάτου ἰατροσυνεδρίου τῆς Γαλλίας, καθ' ἃ ἡ λίπανσις ἑνὸς ἑκταρίου ἀγρῶν διὰ 10—20,000 λιτρῶν ὕδατος τῶν ὀχετῶν διατηρεῖ εἰσέτι τὴν καθαριότητα τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ παρέχει καλὸν εἰσόδημα, ἐνῷ 40,000 λιτρῶν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐκτάσεως εἶνε ἐπιβλαβής, ἡ δὲ χρησιμοποίησις αὐτῆς δὲν εἶνε λίαν προσοδοφόρος. Τέλος δὲ ὅτι λίαν ἄφθονος ποτισμὸς δύναται νὰ γεννήσῃ πυρετούς, πρᾶγμα ὅμως ὅπερ ἀφ' ἑτέρου διορθοῦται, κατασκευαζομένων ἀφθόνως ἀποξηραντικῶν αὐλάκων.

Ἐν Ἀθήναις καταλληλότατος τόπος πρὸς κατασκευὴν τοιούτων ἀγρῶν μοὶ φαίνεται ὁ ἐλαιών, εἰς ὃν δύναται νὰ προστεθῇ καὶ ὁ βοτανικὸς κῆπος ὡς πειραματικὸς κῆπος τοῦ Κράτους, ὅπως εἶνε καὶ ἐν Παρισίοις. Ἕνεκα δὲ τῶν εὐνοϊκῶν σχέσεων τοῦ ἐδάφους ἐνταῦθα καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν ἀγρῶν τούτων θέλει εἶσθαι οἰκονομικωτέρα καὶ ἡ διατήρησις αὐτῶν εὐθηνοτέρα, διότι θὰ λείψωσιν ὅλως ἐνταῦθα αἱ πολυδάπανοι ἀντλητικαὶ μηχαναὶ καὶ οἱ σταθμοὶ οὓς ἔχουσιν αἱ ἄνω εἰρημέναι πόλεις, καὶ ἑπομένως τὸ σύστημα θέλει εἶσθαι τὰ μάλιστα ἁπλοῦν. Ὑπὸ τὴν σκιὰν δὲ τῶν ἐλαιῶν θὰ σπείρωνται καὶ θὰ εὐδοκιμοῦσι ὅλα τὰ λάχανα καὶ οἱ καρποὶ ὅσοι δὲν δύνανται ν' ἀντιστῶσιν εἰς τὴν θέρμην τῶν ἀκτίνων τοῦ ἀττικοῦ ἡλίου· θὰ ὠφεληθῶσι δ' ἐκ τούτου καὶ τὰ δένδρα, διότι θὰ ἔχωσιν ἀφθόνους τὰς χρησίμους πρὸς αὔξησιν αὐτῶν οὐσίας. Εἶνε δὲ καταφανὲς ὅτι τιθεμένου ἐν χρήσει τοιούτου τινὸς συστήματος θέλομεν ἀπολαύσει βλάστησιν δαψιλεστάτην καὶ τρυφερωτάτην, διότι τὰ φυτὰ ἔχουσι μὲν τὴν ἀπαιτουμένην θερμότητα, στεροῦνται ὅμως τῶν ἀναγκαιουσῶν οὐσιῶν, καὶ ὅτι ἐν τῷ μέλλοντι θὰ προσβλέπωμεν μετὰ θαυμασμοῦ εἰς τ' ἀποτελέσματα τῶν κοπροποτίστων ἀγρῶν τῶν Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὴν εὐπορίαν τῶν κτητόρων τῶν ἀγρῶν τούτων.

Αἱ ἐξηγήσεις αὗται, ἃς ἐνταῦθα ἁδρομερῶς λίαν κατέγραψα, δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς πρόδρομοι ἐκτενεστέρων ἐργασιῶν, καὶ τότε μόνον δύνανται νὰ φέρωσιν ὄντως εἰς ὠφέλιμα ἀποτελέσματα, ὅταν ἄνδρες εἰδικοὶ ἐνασχοληθῶσιν πρὸς παραιτέρω σπουδὴν καὶ ἐκτέλεσιν τοῦ ἄνω περιγραφέντος συστήματος.

Ερνεστος Τσιλλερ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ

4 Ἰουλίου.

Χθὲς τὴν ἑσπέραν ἐπέστρεψα ἐξ Αἰγίνης. Τὸ ταξείδιόν μου δὲν ἀνήκει δυστυχῶς εἰς ἐκεῖνα, ἐξ ὧν ἐπανέρχεταί τις πλούσιος εἰς ὁδοιπορικὰς ἐντυπώσεις, καὶ δὲν βλέπει τὸν καιρὸν πότε νὰ τὰς μεταδώσῃ εἰς τοὺς φίλους του ἢ πότε νὰ τὰς παραδώσῃ εἰς τὴν δημοσιότητα ὑπὸ ἑλκύοντα τίτλον, οἷος «Ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Ῥώμην», «Μία ἡμέρα ἐν Πομπηΐᾳ», «Παρισιναὶ ἐντυπώσεις» κτλ. Ἁπλοῦς θαλάσσιος περίπατος μέχρις Αἰγίνης, διὰ τὸν ὁποῖον δὲν ἔχω νὰ λογαριασθῶ εἰμὴ μὲ δύο σελίδας τοῦ Ἡμερολογίου μου· εἰκοσιτετράωρος μόνον ἐνασχόλησις. Ὅστις θέλει νὰ μὲ μιμηθῇ, δὲν ἔχει ἢ νὰ ἐπιβῇ τῶν «Σπετσῶν» τοῦ κ. Γουδῆ, καὶ μετὰ δύο ὡρῶν ναυτίαν καὶ κλύδωνα θὰ πατήσῃ τὰ κλασικὰ χώματα τῆς νήσου, τῆς δὶς ἐπιφανοῦς, ἔν τε τῷ μεσουρανήματι τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς δόξης καὶ τῷ λυκαυγεῖ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν παλιγγενεσίας, ἐπὶ Θεμιστοκλέους, ὡς καὶ ἐπὶ Καποδιστρίου, κατ' ἀμφοτέρας δὲ τὰς περιστάσεις προωρισμένης μοιραίως νὰ ἀμαυρωθῇ ὑπὸ τῶν Ἀθηνῶν, τῶν ἀπαύστως ἀντιποιουμένων αὐτῇ τὴν δύναμιν καὶ τὰ πρωτεῖα. Ἐκεῖ λοιπὸν ἐπὶ τῆς Αἰγινητικῆς ἀκτῆς πληροῦσθε σωτηρίας δρόσου καὶ μακαρίας ἡσυχίας· ἂν εἶσθε φιλάρχαιοι, ἐντρυφᾶτε εἰς τὴν ἔρευναν τῶν σεπτῶν λειψάνων τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς, τοῦ μόνου μαρτυρίου τῆς πάλαι ποτὲ ἀκμῆς τῆς Αἰγίνης, ἐφ' ἧς περικαλλεῖς χορεῖαι θεῶν, ἡμιθέων καὶ θεαινῶν περιφανῶς ἐλατρεύοντο· ἂν εἶσθε γαστρίμαργοι, εὑρίσκετε θαυμασίους ἰχθῦς· ἂν εἶσθε φιλάνθρωποι, ἐπισκέπτεσθε τὰς φυλακάς.

Digitized by Google

καὶ ἂν ὁ κλασικὸς ἐνθουσιασμός σας δὲν φθάνῃ μέχρι τοῦ νὰ κρύψητε εἰς τοὺς κόλπους σας τμῆμά τι λίθου ἐκ τοῦ ναοῦ τῆς Παρθένου, ἀλλὰ δὲν ὀκνεῖτε νὰ συγκομίσητε μεθ' ὑμῶν, ψηλαφητὴν ἀνάμνησιν τῆς νήσου, ζεῦγος Αἰγινητικῶν ἀγγείων, τῆς μόνης βιομηχανίας, ἥτις παραμένει ἀνθοῦσα μετὰ τὴν ἔκλειψιν τῆς μεταλλουργικῆς καὶ μυρεψικῆς αὐτῆς ὀλβιότητος. Ἐπὶ τῆς χαριέσσης ἐκείνης παραλίας ἀκούετε ῥεμβωδῶς τὰς ἁρμονικὰς συναυλίας τοῦ ὀξέος Νότου μετὰ τοῦ κυανοῦ Σαρωνικοῦ, ἐπὶ τῶν κυμάτων τοῦ ὁποίου θεᾶσθε ἐπιχαρίτως ἢ μανιωδῶς λικνιζομένην ἐρατεινὴν λέμβον, μὲ τὸ εὐρύθμως ἐπικλῖνον καὶ ἀνερχόμενον καὶ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου κολπούμενον ἱστίον της, καὶ βλέπετε εἰς τὰ βάθη τοῦ ὁρίζοντος τὴν γραφικὴν τριάδα τῶν Ἀττικῶν βουνῶν. Ἐκεῖ ἐπὶ τῆς ἁπαλῆς ἀκτῆς πασίγνωστος βρακοφόρος ὀπωροπώλης διὰ τῆς θορυβώδους αὐτοῦ εὐθυμίας καὶ τῶν στιχουργικῶν αὐτοσχεδιασμάτων του, ἐμπνεομένων ὑπὸ συνεχῶν θυσιῶν τῷ Βάκχῳ, ἐνθυμίζει εἰς ὑμᾶς ὅτι πρὶν ἢ τὴν νῆσον καλέσῃ Αἴγιναν ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς μητρός του ὁ πρῶτος αὐτῆς οἰκιστὴς καὶ ἀναμορφωτὴς Αἰακός, ἐκαλεῖτο αὕτη *Οἰνώνη*.

Πρό τινων ἐτῶν, ἐὰν κατὰ τοιαύτην ἐποχὴν ἐπεχειρεῖτε νὰ ἐκπλεύσητε μέχρις Αἰγίνης, τὸ φέρον ὑμᾶς πλοῖον ἤθελεν εἶσθαι πλῆρες Ἀθηναϊκῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες διητῶντο ἐν τῇ νήσῳ ἀνὰ πᾶν θέρος, κτίζουσαι χαριέσσας ἐξοχικὰς ἐπαύλεις, ἢ ἐνοικιάζουσαι ἀντὶ ἁδροῦ τιμήματος τὰ οἰκήματα τῶν Αἰγινητῶν, ἵνα ἐν ἀνέσει ἀπολαύσωσιν ἐπί τινα καιρὸν τῆς ἡδύτητος τῶν θαλασσίων λουτρῶν καὶ τῆς γλυκύτητος τῶν Αἰγινητικῶν σύκων. Ἀλλ' ἀπό τινος ἐξέλιπε διὰ πολλοὺς λόγους τὸ ἐτήσιον αὐτὸ ῥεῦμα τῆς Ἀθηναϊκῆς κινήσεως· οἱ ἀψίκοροι Ἀθηναῖοι μετεβίβασαν ἀλλαχοῦ τοὺς πόθους των, δὲν κατεβίβασαν ὅμως ἔκτοτε καὶ οἱ Αἰγινῆται τὰ ἐνοίκια τῶν οἰκιῶν των, ἅτινα παραδόξως, μεθ' ὅλην τὴν ἔλλειψιν ζητήσεως, καὶ τὴν ἀπόκτησιν εὐπρεποῦς ξενοδοχείου, διατηροῦνται ὑπέρογκα. Οἱ κάτοικοι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν μικρῶν πόλεων, διακρίνονται ἐπὶ παντελεῖ ἐλλείψει πολυπραγμοσύνης· ἀλλ' ἡ ἀρνητικὴ αὕτη ἀρετὴ ἐγένετο ἅπαξ εἰς αὐτοὺς αἰτία δυσαρέστου συμβάντος. Φαυλόβιός τις, ἀπολυθεὶς τῶν φυλακῶν διὰ χάριτος, ἀφίκετο ἵνα ἐγκατασταθῇ ἐν τῇ νήσῳ· οἱ ἀγαθοὶ Αἰγινῆται οὐδ' ἐφρόντισαν νὰ μάθωσι περὶ αὐτοῦ· μετ' ὀλίγον ἕτερος ἄγνωστος ἐπελθών, συνδέει στενὰς φιλίας μετὰ τοῦ πρώτου· οἱ Αἰγινῆται ἀγρὸν ἠγόρασαν. Μίαν ἡμέραν οἱ δύο ἐκεῖνοι θεῶνται παρά τινι σιδηρουργῷ ἀγοράζοντες ἀντὶ ἁδροτάτης τιμῆς σιδηρᾶς στεφάνας· οὐδενὸς τὴν περιέργειαν ἐκίνησεν οὐδ' ἡ ἀγορὰ οὐδ' ἡ τιμή. Μετ' ὀλίγον ἓν μαγαζεῖον ἐλῃστεύετο τὴν νύκτα διὰ ῥήξεως, καὶ οἱ δύο φίλοι ἐγίνοντο ἄφαντοι.

Αἱ γυναῖκες, δυσθέατοι συνήθως εἰς τὰς μικρὰς ἐπαρχιακὰς πόλεις, ἔχουσιν ἐξόχους τάσεις ἀγριότητος ἐν Αἰγίνῃ, ἀποτόμως ἀποσυρόμεναι ἀπὸ τῶν θυρῶν καὶ τῶν παραθύρων, μόλις βλέμμα ξένου διαταράξῃ αὐτάς. Ὁ μὲν συνοδεύων με ἀξιόλογος φίλος πρὸ τῆς τρομώδους φυγῆς των ἀνεμιμνήσκετο στενάζων τῶν νεαρῶν Γερμανίδων, τὰς ὁποίας δύνασθε νὰ θωπεύητε ἀπαθῶς ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τῆς θύρας των, ψιθυρίζοντες «Ἀ! τί ὡραία εἶσαι!», καὶ νὰ σᾶς ἀπαντῶσιν ἐκεῖναι ἀπαθέστερον: «Μπᾶ! δὲν εἶν' ἀλήθεια!»· ἐγὼ δὲ πρὸ τῆς δειλῆς ἐκείνης ἐξαφανίσεως καὶ εἰς μόνον τὸν ἦχον τῶν βημάτων μας, ἐσκεπτόμην ὅτι δὲν εἶνε τόσῳ μυθικὸς ὁ ἀρχαῖος μῦθος, καθ' ὃν διὰ νὰ οἰκίσωσι τὸ νεαρὸν βασίλειον τοῦ Αἰακοῦ οἱ θεοὶ μετεμόρφωσαν εἰς ἀνθρώπους —τοὺς ποντικούς. Καὶ ὅμως ὅταν ἵστανται ἐπὶ τῆς ἀκτῆς αἱ κόραι τῆς Αἰγίνης καὶ κατοπτεύουσι μακρὰν εἰς τὰ βάθη τοῦ πελάγους μαῦρον σημεῖον, ὅπερ ὁ ἐξησκημένος ὀφθαλμὸς λεμβούχου ἀναγγέλλει ὡς καράβι καταπλέον ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Μπαρπαριᾶς, καὶ προσδοκῶσι μετὰ παλμῶν νὰ ἐπανίδωσι τοὺς οἰκείους καὶ τοὺς φίλους των, καὶ ἀνακοινῶσι πρὸς ἀλλήλας τὰς ἐλπίδας των, καὶ ὁ πελάγειος ἄνεμος κινεῖ χαριέντως τὰ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν των ἐρριμμένα λευκὰ καὶ γραφικὰ μανδύλια, τότε εἶνε ἐπέραστοι αἱ κόραι τῆς Αἰγίνης.

Αὐθημερόν.

Ὁ ἐφημεριδοπώλης μου, κομίζων τὴν πρωϊνὴν ἐφημερίδα, μὲ ἀναγκάζει νὰ διακόψω τὰς σημειώσεις μου. Ἀπό τινων ἡμερῶν δύο εἶνε τὰ σημεῖα περὶ ἃ στρέφεται ἡ ἀθηναϊκὴ δημοσιογραφία: αἱ περὶ χολέρας εἰδήσεις καὶ αἱ θανατικαὶ ἐκτελέσεις· δύσπεπτος τροφὴ διὰ τὴν ἐποχήν. Καὶ ἡ μὲν μαύρη χολέρα εἶνε μέχρι τοῦδε δι' ἡμᾶς ὁ ἀποτρόπαιος ἐφιάλτης μόνον τῶν ὕπνων μας, ἀλλ' ἡ ἐρυθρὰ λαιμοτόμος εἶνε ἡ στυγνὴ λειτουργὸς τῆς ἀνθρωπίνης δικαιοσύνης, ἥτις ἀποτινάξασα τὴν χειμερίαν νάρκην της, ταξειδεύει, δρέπουσα, ἀντὶ ὁδοιπορικῶν ἐντυπώσεων, κεφαλάς. Οὐδέποτε μὲ κατέσχεν ἐνθουσιασμὸς ὑπὲρ τῆς καταργήσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς, μεθ' ὅλας τὰς εὐαγγελικὰς θεωρίας τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν νομομαθῶν, σκεπτόμενον ὅτι ἡ κατάργησις αὕτη δὲν εἶνε δυνατόν, δυστυχῶς, κατ' ἀμοιβαίαν σύμβασιν, νὰ συνεπαγάγῃ καὶ τὴν ὑπὸ τῶν κακούργων κατάργησιν τοῦ φονεύειν· ἀλλ' οὐδέποτε τοσοῦτον ἐφρικίασα, καὶ ᾤκτειρα τὰ θύματα τοῦ νόμου καὶ ἀπετροπιάσθην τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου, ὅσῳ κατ' αὐτὰς διεξερχόμενος ἐν τῷ τύπῳ τὰς περὶ τῶν θανατικῶν ἐκτελέσεων ἀνταποκρίσεις. Ὁ καγχασμὸς τοῦ περιεστῶτος πλήθους ἐν Χαλκίδι πρὸς τὸν κατάδικον, τὸν ἀγόμενον εἰς θάνατον, καὶ μεριμνῶντα ἐν τῇ βλακώδει ἀγνοίᾳ του περὶ τοῦ δέματος τῶν ἐνδυμάτων του, οἱ ᾠδικοὶ θρῆνοι, τοὺς ὁποίους ἐν φρικώδει συμφωνίᾳ μετὰ τῆς στηνομένης λαιμοτόμου ἐν Τουρ-

Digitized by Google

χοχωρίῳ ἔστησαν αἱ μητέρες τῶν χαρατομηθησομένων, μυρολόγια τῶν ἀθλίων τέκνων των, καὶ ἐν ταὐτῷ ἐπιθαλάμια τῆς ἀπέναντι καλλωπιζομένης ὑπὸ τῶν θεραπόντων της αἱμοπότιδος νύμφης, ἰδίᾳ δὲ τὰ μαρτύρια τοῦ Ἀγναντιώτη ἐκείνου, φοβεροῦ μεταξὺ τῶν κακούργων καὶ οἰκτροτάτου μεταξὺ τῶν μαρτύρων, δύνανται ν' ἀποτελέσωσι τὰς σπαρακτικωτέρας σελίδας τῶν χρονικῶν τῶν καρατομήσεων, καὶ νὰ ἐμπνεύσωσιν ἀριστουργήματα εἰς τὴν ζοφερωτάτην ποιητικὴν φαντασίαν. Ἀλλ' ἀνεξαρτήτως τούτων, ὑπὸ ἄλλην ἰδιοτροπωτέραν ἔποψιν τῶν πραγμάτων, οἱ κακοῦργοι, τοὺς ὁποίους ἐτιμώρησε κατ' αὐτὰς ἡ ἀμείλικτος δικαιοσύνη, ἦσαν κοινοί, ταπεινοί, δειλοί, καὶ πεζοί, πάντες πρὸ τῆς μαχαίρας τοῦ δημίου ἄφωνοι, ὠχροί, ἠλίθιοι, τρέμοντες, προεκπνέοντες ὑπὸ τρόμου, μυσαρώτεροι ἐν τῇ εὐτελείᾳ των· διότι ἔχει καὶ ἡ κακία τὴν ποίησίν της. Καὶ ποίησιν εἶχον πρὸ χρόνου οἱ φοβεροὶ ἐκεῖνοι λῃσταί, τοὺς ὁποίους ἡ μετὰ τὸ Δήλεσι κινηθεῖσα δραστηρία καταδίωξις ὡδήγησε σχεδὸν ἅπαντας ἐπὶ τῆς *γιλλοτίνας*· αἱμοβόρα θηρία, ἀκόρεστα ἐν τῇ σφαγῇ καὶ τῇ δῃώσει, ἀλλ' ἀποθεούμενοι ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ λαοῦ, ὅστις ἀνεξαρτήτως πάσης ἠθικολογικῆς σκέψεως, λατρεύει τὴν φήμην καὶ τὴν δύναμιν, καὶ στεφόμενοι ὑπ' αὐτοῦ διὰ τῆς αἴγλης τοῦ ᾄσματος καὶ τῆς παραδόσεως. Ποίησιν εἶχε καὶ αὐτὸς ὁ ἀνεκφράστου θηριωδίας Ντελῆς, καὶ ἀκόμη τραγουδοῦσιν εἰς τὴν Ρούμελην εἰς μελαγχολικώτατον ἦχον, οἱονεὶ θρηνωδίαν εἰς ἀποπτᾶσαν παρθένον, τὸ ᾆσμα, ὅπερ συνετέθη ἐπὶ τῷ φόνῳ του. Ἐνθυμοῦμαι τὴν κεφαλήν του ἀχθεῖσαν εἰς τὴν πόλιν, καὶ κρεμασθεῖσαν ἀπὸ δένδρου εἰς κοινὴν θέαν· κιτρίνου δαίμονος κεφαλὴν μὲ μεγάλους πυρόχρους μύστακας· ἐνθυμοῦμαι πρὸς τούτοις ὅτι ἡ ἀστυνομία εἶχεν ἀπαγορεύσει τὸ τραγοῦδι τοῦ Ντελῆ εἰς τοὺς ἀνὰ τὰς ἀγυιὰς περιπαθῶς ᾄδοντας αὐτὸ ὁμίλους. Ποίησιν εἶχεν ὁ Κωσταντέλος, ἕτερος διάσημος λῄσταρχος, τὸν ὁποῖον ἡ παράδοσις παρίστα ἱπποτικὸν καὶ γενναῖον, ὅσον ὠμὸς καὶ ὕπουλος ὁ Ντελῆς, λῃστεύοντα ὅσῳ τὸ δυνατὸν ἁβρότερον, περίλαμπρον ἐν τῇ πολυτελεστάτῃ πανοπλίᾳ του, καὶ ἐνίοτε μεταμφιεννύμενον εἰς σοβαρὸν μελανειμονοῦντα Κύριον, νυκτὸς εἰσερχόμενον εἰς τὰς πόλεις, καὶ ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ καφενείου ἔνθα ἔπιε τὸν καφέν του, καταλείποντα, ἀντὶ δεκάρας, λίραν. Ποιητικὸς ἦτον ὁ Δεδοῦσης, καρδία τίγρεως καὶ Ἀπόλλωνος κεφαλή, περὶ τοῦ ὁποίου ἀπέμενεν εἰς τὴν μνήμην μου περιώνυμος φράσις τοῦ δικηγόρου του, ὑπερασπίζοντος αὐτὸν ἐν τῷ Κακουργοδικείῳ: «Κύριοι ἔνορκοι, ἐφώνει ὁ εἷς ἔνθουν εἰδωλολάτρην μεταμορφωθεὶς σοβαρὸς δικανικός, εἶναι κρῖμα ἡ ὡραία αὐτὴ κεφαλὴ νὰ πέσῃ ἐπὶ τῆς λαιμοτόμου!» Ὡραῖος ἐπίσης ἦτον ὁ ἐκ τῆς συμμορίας τοῦ Τάκου λῃστής, ὅστις, ἡμέρας τινὰς πρὸ τῆς καρατομήσεώς του, τοσοῦτον κατέκτησε τὴν καρδίαν τῆς παρεπιδημούσης τότε ἐν Ἀθήναις Γαλλίδος ποιητρίας Λουΐζης Κολλέ, ὥστε νὰ ζητήσῃ τὴν χάριν ὑπὲρ ἐκείνου, σκοποῦσα νὰ παραλάβῃ μεθ' ἑαυτῆς. Καὶ τί σᾶς λέγει πάλιν ὁ κακοῦργος ἐκεῖνος, ὅστις ἀκούσας ἐξαγγελλομένην τὴν εἰς θάνατον καταδίκην του, καὶ προσκληθεὶς ὑπὸ τοῦ προέδρου νὰ κάμῃ, ἂν θέλῃ, ἀναίρεσιν τῆς ἀποφάσεως, ἀπήντησεν ἐν ὑψίστῳ σαρκασμῷ: «Βλέπεις, κύριε πρόεδρε, μεγάλο ὑποκείμενο θὰ χάσῃ ἡ Ἑλλάς, γιὰ νὰ κάμω ἀναίρεσι!» Πάντες ἐκεῖνοι καὶ τόσοι ἄλλοι, οἵτινες στερρῷ τῷ βήματι ἀνῆλθον τὰς βαθμίδας τοῦ ἰκριώματος, ἢ ἐξεχύθησαν εἰς θαρραλέα ῥητορεύματα, ἢ ἐχαριτολόγησαν πρὸς τὸν δήμιον, ἢ ἀπέθανον τέλος ὡς ἄνδρες, ἦσαν ἴσως ἀναιδέστεροι, ἀλλ' ὀλιγώτερον μικροὶ τῶν διαδόχων αὐτῶν!

Χρονογραφος.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Μεταξὺ δύο λωποδυτῶν:

— Τί; σὲ ἀθῴωσε τὸ δικαστήριον;

— Βέβαια. Ὁ δικηγόρος μὲ ὑπερασπίσθηκε τόσον καλά, ποῦ τώρα, νὰ σοῦ εἰπῶ, αἰσθάνομαι τύψιν συνειδήσεως ὅτι τοῦ ἐπῆρα τὸ δακτυλίδι του τὴ στιγμὴ ποῦ μοὔδωκε τὸ χέρι γιὰ νὰ χωρισθοῦμεν!

***

Πρὸ τοῦ κλωβοῦ τοῦ λέοντος ἐν τῷ βασιλικῷ κήπῳ.

Ἡ σύζυγος πρὸς τὸν σύζυγον:

— Τί θἄλεγες, ἄνδρα μου, ἂν ἔξαφνα ἔβγαινε τὸ λεοντάρι καὶ μ' ἅρπαχνε 'ς τὰ δόντια του;

— Θὰ τοῦ 'λεγα «Καλὴ ὄρεξι!»

***

Ὁ κύριος πρὸς τὸν ὑπηρέτην του, νεοφερμένον χωρικὸν παῖδα:

— Δημήτρη, πάρε τοῦτο τὸ γράμμα καὶ πήγαινε 'ς τὸ ταχυδρομεῖο καὶ δός το νὰ τὸ ζυγίσουν, καὶ ἂν σοῦ εἰπῇ ὁ ὑπάλληλος πῶς χρειάζεται κι' ἄλλο γραμματόσημο, νά, κράτει αὐτὸ τὸ γραμματόσημο νὰ τὸ κολλήσῃς ἐπάνω.

Εἰς τὸ ταχυδρομεῖον.

Ὁ ὑπάλληλος πρὸς τὸν Δημήτρην:

— Τὸ γραμματόσημο δὲν φτάνει· χρειάζεται νὰ κολλήσῃς ἄλλο ἕνα ἐπάνω. (Ὁ Δημήτρης ἀναλαμβάνει τὴν ἐπιστολὴν καὶ τὴν ἐπιστρέφει μετ' ὀλίγον.) Σοῦ εἶπα, παιδί μου, πῶς δὲν φτάνει τὸ γραμματόσημο· χρειάζονται 20 λεπτὰ ἀκόμη!

Ὁ Δημήτρης ἐπανέρχεται πρὸς τὸν κύριόν του.

— Ἀφέντη, ὁ ταχυδρόμος εἶπε πῶς χρειάζονται ἀκόμη 20 λεπτά.

Digitized by Google

— Καλά, καὶ δὲν ἐκόλλησες ἐπάνω τὸ γραμματόσημο ποῦ σοῦ ἔδωσα;

— Τὸ ἐκόλλησα.... καὶ μάλιστα ἴσια-ἴσια ἐπάνω 'ς ἐκεῖνο ποῦ εἶχες κολλήσει τοῦ λόγου σου!

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἀνάλογος πρὸς τὴν ἁμαξοστοιχίαν, ἥτις χρησιμεύει εἰς τὴν μεταξὺ Παρισίων καὶ Κωνσταντινουπόλεως συγκοινωνίαν καὶ διὰ τὴν ἔκτακτον αὐτῆς ταχύτητα ἐκλήθη *ἀστραπή*, πρόκειται νῦν νὰ τεθῇ εἰς ἐνέργειαν καὶ μεταξὺ Λισσαβῶνος καὶ Πετρουπόλεως διὰ Βερολίνου. Οἱ ἐπιβαίνοντες τῆς ἁμαξοστοιχίας ταύτης θὰ εὑρίσκωσιν ἐν αὐτῇ τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς εὐμαρείας καὶ ἀνέσεως. Τρεῖς αἴθουσαι, μία χρησιμεύουσα ὡς ἑστιατόριον, μία ὡς κυρίως αἴθουσα, καὶ ἡ τρίτη ὡς ὑπνωτήριον, ἀποτελοῦσι τὴν ὅλην ἁμαξοστοιχίαν. Τὸ ἑστιατόριον κατ' οὐδὲν ὑπολείπεται τῶν τῆς πρώτης τάξεως ὁμοίων ἐν ταῖς πόλεσι, καὶ παρέχει ὅ,τι ἐκλεκτὸν ἔδεσμα πάσης χώρας, ἱκανὸν νὰ εὐχαριστήσῃ καὶ τὸν ἀπαιτητικώτερον γαστρίμαργον, οἴνους δὲ ἐκ τῶν ἀρίστων. Ἡ κυρίως αἴθουσα κοσμεῖται διὰ βαρυτίμων ταπήτων, πλουσίων ἐπίπλων καὶ ἀναπαυτικωτάτων ἀνακλίντρων. Τέλος δὲ τὸ ὑπνωτήριον περιέχει, πλὴν τῶν εἴκοσιν αὐτοῦ κλινῶν τῶν κεχωρισμένων εἰς κοιτωνίσκους, καὶ λουτρὰ ψυχρὰ ἢ θερμά. Μία δὲ βιβλιοθήκη περιέχουσα πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὰ σπουδαιότατα εὐρωπαϊκὰ φύλλα συμπληροῖ τὸ ὅλον. Τοιαύτη εἶνε ἡ ἁμαξοστοιχία αὕτη, ἥτις τὴν μεταξὺ Λισσαβῶνος καὶ Πετρουπόλεως ἀπόστασιν θέλει διανύει εἰς 92 ὥρας, ἤτοι εἰς χρονικὸν διάστημα μικρότερον κατὰ 24 ὥρας τοῦ ἀπαιτουμένου καὶ ἀπὸ αὐτὰς τὰς μέχρι τοῦδε ταχυτάτας ἁμαξοστοιχίας

Γνωστὸν εἶνε ποίας κολοσσιαίας ποσότητας ἁλιπάστων κρεάτων, ἰδίως δὲ χοιρείων, αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἀποστέλλουσιν ἀπὸ ἱκανοῦ ἤδη χρόνου εἰς Εὐρώπην. Ἐκ τούτου ἐννοεῖ ἕκαστος ὅτι ἡ ἀνατροφὴ τῶν χοίρων ἔλαβεν εὐρυτάτην ἀνάπτυξιν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, ἐν ᾗ κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ ὑπουργείου τῆς γεωργίας ὑπῆρχον κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 43,270,086 τοιούτων ζῴων, ἐνῷ ἐν Ῥωσσίᾳ μόνον 10,000,000, ἐν Γερμανίᾳ 7,000,000 καὶ 4,000,000 ἐν Γαλλίᾳ. Γίνεται δὲ ἡ ἀνατροφὴ ὑπὸ ὅρους εὐνοϊκωτάτους. Ὁ χοῖρος εἶνε τὸ ζῷον τὸ τυγχάνον τῆς μεγαλειτέρας περιποιήσεως τῶν καλλιεργητῶν, οἵτινες παρέχουσιν αὐτῷ ὑγιεινὴν κατοικίαν ἐν στάβλοις στεγνοῖς, δαψιλῆ καὶ παχεῖαν νομήν, ὕδωρ καθαρὸν καὶ ἄφθονον, καὶ τέλος κριθὴν καὶ ἀραβόσιτον καλῆς ποιότητος κατὰ τὴν περίοδον τῆς παχύνσεως αὐτῶν, μεθ' ἣν ἀποστέλλουσι τὰ ζῷα εἰς τὰς δημοσίας ἀγορὰς καὶ τὰ μεγάλα ἐργοστάσια, ἅτινα παρασκευάζουσι τὰ χοίρινα κρέατα καὶ ἐξάγουσιν αὐτά. Μεγάλας προφυλάξεις λαμβάνουσιν ἐπίσης πρὸς ἀπομόνωσιν τῶν ἀσθενούντων ζῴων, καὶ πρὸς ταφὴν ἢ καῦσιν τῶν πτωμάτων, ὅταν θάνωσιν.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατ' ἔτος φονευομένων χοίρων διὰ τὴν ἐγχωρίαν κατανάλωσιν καὶ ἐξαγωγὴν ἀνέρχεται εἰς 30,000,000, τὸ βάρος ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν κατὰ μέσον ὅρον ὑπολογίζεται εἰς 175 λίτρας· ὅλαι δ' αἱ κοινωνικαὶ τάξεις ἐν Ἀμερικῇ κάμνουσι καθημερινὴν χρῆσιν τοῦ χοιρείου κρέατος, ἀλλ' ἰδίως ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμός, δι' ὃν εἶνε ἡ κυριωτέρα τροφή.

Μορμόνοι ἀπόστολοι. Πρὸ μηνὸς περίπου ἡ ἀστυνομία τῆς Βιέννης ἠναγκάσθη νὰ προβῇ εἰς αὐστηρὰ μέτρα ὅπως παρακωλύσῃ τὸν ἐνεργούμενον αὐτόθι προσηλυτισμὸν ὑπὸ ἀποστόλων μορμόνων. Οἱ ἀπόστολοι οὗτοι ἐστάλησαν ἐκ τῆς ἐν Ἀμερικῇ μορμονικῆς Πολιτείας ἵνα οὐ μόνον προσελκύσωσι προσηλύτους, ἀλλὰ στρατολογήσωσι καὶ γυναῖκας, ἃς νὰ ἀποστείλωσιν εἰς τὸν ἐπίγειον αὐτῶν παράδεισον, τὴν παρὰ τὴν Ἀλμυρὰν Λίμνην πόλιν Utah. Ἔπεμπον λοιπὸν εἰς τοὺς ἐν Ἀμερικῇ προϊσταμένους τῆς μορμονικῆς Κοινότητος τὰς φωτογραφίας τῶν ὁπωσδήποτε προσηλυτιζομένων Εὐρωπαίων γυναικῶν, ἐκεῖνοι δὲ ἐπεδείκνυον τὰς φωτογραφίας εἰς τοὺς ἄνδρας τῆς Κοινότητος, καὶ ὅσοι ἐκ τούτων ἐδελεάζοντο ἐκ τῶν θελγήτρων τῶν φωτογραφημένων προσώπων ἀνελάμβανον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ καταβάλωσι τὴν δαπάνην τοῦ μέχρις Ἀμερικῆς ταξειδίου τῶν νεοφύτων καὶ νὰ δεχθῶσιν αὐτὰς ἅμα ἀφικνουμένας εἰς τὰ χαρέμιά των.

Ἐν Ἀγγλίᾳ καταρτίζεται προσεχῶς ἑταιρία σκοποῦσα τὴν διὰ σιδηροδρόμων ἕνωσιν τῆς Εὐρώπης μετὰ τῆς Περσίας, τῆς Ἰνδικῆς, τῆς Βιρμανίας καὶ τῆς Σινικῆς. Ὁ ἱδρυτὴς τῆς ἑταιρίας Σὶρ Στέφενσων ὑπολογίζει ὅτι πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ μεγαλουργήματος θ' ἀρκέσωσι 16 ἑκατομμύρια λιρῶν, ἐλπίζει δὲ νὰ ἐπιτύχῃ σπουδαίαν ἐλάττωσιν τῶν δαπανῶν χρησιμοποιῶν ὡς ἐργάτας τοὺς στρατιώτας τῶν χωρῶν, δι' ὧν θὰ διέρχηται ὁ σιδηρόδρομος.

Ἡ Ἑλβετία, ἐκμεταλλευομένη νοημόνως τὰς φυσικὰς αὐτῆς καλλονὰς καὶ ἑλκύουσα πλῆθος περιηγητῶν ἐκ πάσης χώρας, ἀριθμεῖ ἐν συνόλῳ 1002 ξενοδοχεῖα μετὰ 58,137 κλινῶν καὶ 16,022 ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν. Ἡ ἀξία τῶν ξενοδοχείων ἀνέρχεται εἰς 319,500,000 φράγκα, αἱ δ' ἐτήσιαι αὐτῶν πρόσοδοι εἰς 52,800,000, ἐξ ὧν ἀπομένει καθαρὸν κέρδος 16 ἑκατομμυρίων. Πολλὰ τῶν ξενοδοχείων κεῖνται εἰς τὰς ὑψίστας κορυφὰς τῶν Ἄλπεων, πρὸς ἃς ἄγουσιν ἁμαξιταὶ ὁδοί, ἢ σιδηρόδρομοι.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 839.

Digitized by Google

'Αριθ. 447 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου 39. | 22 Ἰουλίου 1884

ΤΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

(28 Αὐγούστου 1834).

Ἑορτὴ τῆς 28 Αὐγούστου 1834. — Ἑορταὶ ἐθνικαὶ προηγηθεῖσαι τῆς 2 Φεβρουαρίου 1833, τῆς 20 καὶ 31 Μαρτίου 1833, τῆς 11 Φεβρουαρίου 1834. Λόγος ἐκφωνηθείς. — Ἑορτὴ τῆς 28 Αὐγούστου 1834. Σκοπὸς αὐτῆς. — Ἔναρξις ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει. — Λέων Κλέντσε ἔφορος τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν. — Δυσκολίαι κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν. — Ἔλευσις Ὄθωνος εἰς Ἀθήνας. — Ὑποδοχὴ αὐτοῦ εἰς Πειραιᾶ. — Προσφώνησις Γιαννακοῦ Βλάχου. — Προσφορὰ τῷ Βασιλεῖ γλαυκὸς καὶ κλάδου ἐλαίας. — Ὑποδοχὴ τοῦ Βασιλέως εἰς Ἀθήνας. — Ἐπιγραφὴ τιμητικὴ τῆς Πύλης τοῦ Ἀδριανοῦ. — Πρόγραμμα τῆς τελετῆς τῆς 28 Αὐγούστου 1834. — Περιγραφὴ αὐτῆς κατὰ τὰς ἐφημερίδας τοῦ Ναυπλίου. — Ἰωάννης Κλάδος τελετάρχης. — Λόγος Κλέντσε. Βιογραφία τούτου.

Τῇ 28 Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1834 ἐτελέσθη ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν πάνδημος καὶ χαρμόσυνος πανήγυρις, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ πολῖται τῶν Ἀθηνῶν, καὶ πάντες οἱ μετασχόντες ἐξεδήλωσαν μέγα ὑπὲρ αὐτῆς διαφέρον, καὶ χαρὰν δι' ἐκτάκτου παρασκευῆς καὶ πομπῆς.

Ἡ ἑορτὴ αὕτη δὲν ἦτο ἡ πρώτη, ἣν ἦγον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀφ' ἧς ἡ Ἀττικὴ μετὰ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Φθιώτιδος ἐγένετο ἐπαρχία τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου τῷ 1833· διότι καὶ πρὸ τῆς προσαρτήσεως οἱ Ἀθηναῖοι ἑώρτασαν διὰ δοξολογίας τῇ 2 Φεβρουαρίου ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θησέως τὴν ἄφιξιν τοῦ Ὄθωνος εἰς τὴν Ἑλλάδα (25 Ἰανουαρίου 1833).

Τὴν 20 Μαρτίου ἑώρτασαν τὴν ἄφιξιν τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς πρὸς κατάληψιν τῶν Ἀθηνῶν, κατὰ τὴν περὶ ταύτης συνθήκην. Πάντες τότε οἱ πολῖται ἐξῆλθον μετὰ τῶν ἱερέων, καὶ τῶν μαθητῶν τῶν σχολείων, καὶ δι' ᾀσμάτων καὶ ζητωκραυγῶν ὑπεδέχθησαν τὸν ἐρχόμενον βαυαρικὸν στρατόν. Συνέχεια δὲ τῆς ἑορτῆς ταύτης ὑπῆρξε καὶ ἡ τῆς 31 τοῦ αὐτοῦ μηνός, καθ' ἣν παρεδόθη ἡ Ἀκρόπολις, ὁ δὲ λαὸς σύσσωμος ἀνέβη εἰς αὐτὴν μετὰ τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς, καὶ ἐστήθη ἐκεῖ, βασταζομένη ὑπὸ απομάχων Ἀθηναίων, εὐλογούντων τῶν ἱερέων καὶ τῶν πολιτῶν, ἡ Ἑλληνικὴ σημαία, τὸ σύμβολον τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς τάξεως.

Κατὰ τὸ 1834, τῇ 11 Φεβρουαρίου, ἐτελέσθη ἑτέρα δοξολογία ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ τοῦ Θησέως, (Ἁγ. Γεωργίου), καὶ φωτοχυσία τὸ ἑσπέρας εἰς τὰς ὀλίγας σωζομένας οἰκίας, εὐθὺς ὡς ἐκοινοποιήθη, καὶ ἐγένετο γνωστὴ ἡ ἀπόφασις ὅτι αἱ Ἀθῆναι ὡρίσθησαν καθέδρα τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, καὶ ἐξεδόθη τὸ διάταγμα τῆς 29 Ἰανουαρίου 1834 ἐν Ναυπλίῳ περὶ ἀνεγέρσεως Ναοῦ τοῦ Σωτῆρος ἐν Ἀθήναις «πρὸς αἰωνίαν μνήμην τῆς θαυματουργοῦ ἀντιλήψεως τῆς θείας Προνοίας, τῆς ῥυσαμένης τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ἀπὸ δεινῶν καὶ κινδύνων, καὶ πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν μεταγενεστέρων εἰς τὴν πίστιν, δι' ἧς οἱ προπάτορες τῶν ἀνεκτήσαντο τὴν ἐλευθερίαν των εἰς τοὺς ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι 1830 αἱματώδεις πολέμους».

Ἐν τῇ τελετῇ ταύτῃ τῆς 11 Φεβρουαρίου 1834 ἐξεφωνήθη καὶ λόγος παρὰ πολίτου, ὁ ὁποῖος προοιμιάσθη ὡς ἑξῆς

«*Ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι*,

«Εἰς τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἔμπροσθεν τοῦ ἀρχαιοτάτου πρὸ 2,000 περίπου χρόνων ἀνηγερμένου τούτου μνημείου, εἰς τιμὴν τοῦ πρώτου συνοικιστοῦ καὶ πολιστοῦ τῆς πόλεως ταύτης, τοῦ Θησέως, συνήλθομεν σήμερον ἵνα πανηγυρίσωμεν, κατὰ νόμους θρησκείας, τὴν μεγάλην ἑορτὴν τῆς ἀνεγέρσεως τῆς πόλεώς μας· καταλληλότερον τόπον δὲν εἰμπορούσαμεν νὰ ἐκλέξωμεν πρὸς τοῦτον τὸν σκοπόν, παρὰ τὸ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου κεῖται τὸ περίβλεπτον μνημεῖον ἐκείνου, ὅστις διὰ τῆς φρονήσεως καὶ ἀνδρείας του ἐστάθη ὁ θεμελιωτὴς καὶ εὐεργέτης τῆς πόλεως ταύτης».

Ἀφορμὴ πανηγύρεως ὑπῆρξαν καὶ αἱ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο δύο ἀφίξεις τοῦ Ὄθωνος εἰς Ἀθήνας.

Αἱ πανηγύρεις ὅμως αὗται ἦσαν καθαρῶς πολιτικαί, ἀφορμὴν εἶχον πολιτικὸν γεγονός, ἢ πρόσωπον, χάριν τοῦ ὁποίου ἐτελέσθησαν· αἱ πολιτικαὶ δὲ πανηγύρεις συγκινοῦσιν, ὡς γνωστόν, πλειότερον τὸν λαόν, καὶ παρὰ πᾶσαν ἄλλην κινοῦσι τὸ γενικὸν διαφέρον, ὥστε πάντες συμμετέχουσιν αὐτῶν, εἴτε ὡς δρᾶσται, εἴτε ὡς θεαταί, διότι τὰ πολιτικὰ γεγονότα, καὶ τὰ πολιτικὰ πρόσωπα ἔχουσιν ἄμεσον ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ καθόλου κοινωνικοῦ σώματος, καὶ ἐπὶ τῶν μελῶν αὐτοῦ καθ' ἕκαστον. Πᾶσα ἄλλη τελετὴ δύναται νὰ εἶνε λαμπρὰ καὶ χαρμόσυνος, ἀλλὰ δὲν συγκινεῖ τὰ πλήθη, καὶ τελεῖται συνήθως μονομερῶς μεταξὺ τῶν διαφερομένων προσώπων.

Digitized by Google

Ἀλλ' ἡ πανήγυρις αὕτη, περὶ ἧς γράφομεν, τῆς 28 Αὐγούστου 1834, δὲν εἶχεν ἀφορμὴν πολιτικὸν γεγονὸς τῶν χρόνων ἐκείνων, ἀλλ' οὐδὲ ἦτο ἰδιωτικὴ ἢ δημοτική, ἦτο πανήγυρις ἐθνική, μοναδικὴ ἴσως εἰς τὰ χρονικὰ τῶν ἐθνῶν καὶ πρωτοφανής, τελεσθεῖσα πρὸς καθαγίασιν τῆς πραγματώσεως εὐγενοῦς ἰδέας, τῆς ἀνορθώσεως τοῦ Παρθενῶνος, καὶ τῶν τῆς Ἀκροπόλεως ναῶν μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῆς ἐλευθερίας ἐπὶ τοῦ κλασικοῦ ἐδάφους, καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς κυανολεύκου Ἑλληνικῆς σημαίας, ἥτις πρὸ ἑνὸς ἔτους εἶχεν ἐκεῖ ὁριστικῶς στηθῆ μετὰ παρέλευσιν ὁλοκλήρων αἰώνων δουλείας. Ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο νέα Κυριακὴ τῆς Ὀρθοδοξίας, καθ' ἣν ἐπισήμως ἑωρτάσθη ἡ πρὸ πολλοῦ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων ἀρξαμένη ἐργασία πρὸς διάσωσιν τῶν μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς καταστρεφομένων ἀρχαιοτήτων, πρὸς ἵδρυσιν μουσείων, καὶ πρὸς δημοσίευσιν ἐπιγραφῶν. Πάντες οἱ Ἕλληνες ἐγίνωσκον τὴν μεγάλην ἀξίαν τῶν ἀρχαίων μνημείων, ἔβλεπον τὴν ἐπ' αὐτῶν καθημένην δόξαν τῆς πατρίδος, τὴν διατηρήσασαν ἄσβεστον τὴν μνήμην αὐτῆς, καὶ κατενόουν τὴν ὠφέλειαν, ἣν ὁ πολιτισμὸς προσεπορίζετο ἐκ τῆς διατηρήσεως αὐτῶν, ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν, ἐκ τοῦ καθαρισμοῦ τῶν ναῶν, ἐκ τῆς προφυλάξεως ἀπὸ τῆς φθορᾶς καὶ τῆς ἁρπαγῆς· διότι ἡ πρώτη ἀπαίτησις, ἣν εἶχεν ἀπὸ τῆς νέας Ἑλλάδος ὁ πεπολιτισμένος κόσμος, ἦτο ἡ ἐπιμέλεια τῶν ἀρχαίων τούτων λειψάνων. Ἀλλὰ πρὸ πάντων εἰς τοῦτο διεφέροντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὧν ἡ πόλις διέσωζε τὰ ἀριστουργήματα τῆς ἀρχαίας τέχνης, τὰ ὁποῖα καθ' ἑκάστην ἐπεσκέπτοντο θαυμάζοντες οἱ σοφοὶ τῆς Εὐρώπης, καὶ τὰ ὁποῖα μέχρις ἐκείνου τοῦ χρόνου ἀδιαλείπτως κατεστρέφοντο, ἕρμαιον ὄντα τῆς ἀμαθείας, καὶ ἀντικείμενον τῆς κερδοσκοπίας τῶν κατακτητῶν. Ἀνὰ πᾶσαν δὲ στιγμὴν ἀνεμίμνησκεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὴν ἀπώλειαν πολυτίμου κόσμου τῆς πόλεώς των καὶ ὁ μέγας πύργος τοῦ τότε σιγῶντος ὡρολογίου τῆς ἀγορᾶς, ὅπερ ἤγειρεν ὁ λόρδος Ἔλγιν, ὡς ἀντάλλαγμα τῶν καλλιτεχνημάτων, ἅτινα ἐκ τοῦ Παρθενῶνος ἀφήρπασε.

Διὰ ταῦτα καὶ ἡ ἑορτὴ τῆς 28 Αὐγούστου ὑπῆρξε πάνδημος, καὶ ἑωρτάσθη μεθ' ὅλης τῆς πομπῆς, ἥτις ἥρμοζεν εἰς τὴν πραγμάτωσιν τόσον ὑψηλῆς ἐθνικῆς ἰδέας.

Ὅτε ἡ πανήγυρις αὕτη ἐτελεῖτο, πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου ἦτο ἔτι τὸ Ναύπλιον. Εἶχε μὲν ὁριστικῶς ληφθῆ ἀπόφασις ὅτι αἱ Ἀθῆναι ἤθελον εἶσθαι ἡ ὁριστικὴ πρωτεύουσα, ἀλλὰ τὸ διάταγμα τῆς μεταθέσεως αὐτῆς ἀπὸ Ναυπλίου ἐξεδόθη μετὰ 20 ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἑορτῆς, τὴν 18 Σεπτεμβρίου 1834, ὁ δὲ βασιλεὺς Ὄθων ἀφίκετο καὶ ἐγκατέστη ἐν Ἀθήναις ὁριστικῶς τὴν 13 Δεκεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Συνέβη ὅμως τότε ὁ βασιλεὺς Ὄθων νὰ διατρίβῃ ἐν Ἀθήναις, ἐντεῦθεν προτιθέμενος νὰ ἐξακολουθήσῃ περιοδείαν εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα. Καίτοι δὲ δὲν ὑπῆρχον τότε ἐν Ἀθήναις μεγάλα στρατιωτικὰ σώματα, καὶ πληθὺς ὑπαλλήλων ἀνωτάτων καὶ κατωτάτων, καίτοι ὁ πληθυσμὸς τῆς πόλεως ἦτο ἀραιός, μόλις ἀναβαίνων εἰς 12,000, καίτοι ἔλειπον ἐντελῶς ὀχήματα (εἰσαχθέντων μόνον μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Ὄθωνος), καίτοι δὲν ὑπῆρχε πᾶσα ἐκείνη ἡ πολυτέλεια, ἡ κοσμοῦσα σήμερον τὰς δημοσίας τελετάς, ἡ ἐπὶ τῆς Ἀκροπολεως τελετὴ ἀπέβη λαμπρὰ κατ' ἐξοχὴν καὶ σεμνοπρεπής.

**

Πρὶν εἰσέλθωμεν εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς ἑορτῆς ταύτης, ἀνάγκη νὰ προτάξωμέν τινα εἰσαγωγικῶς, ὅπως κατανοηθῇ ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς γενέσεώς της.

Μετὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ Ὄθωνος εἰς τὴν Ἑλλάδα ἓν τῶν μελημάτων τούτου καὶ τῆς Ἀντιβασιλείας ὑπῆρξεν ἡ διατήρησις καὶ διάσωσις τῶν ἀρχαίων λειψάνων τῆς τέχνης καὶ τῆς ἱστορίας, περὶ τῶν ὁποίων εἶχε μεριμνήσει καὶ ὁ Καποδίστριας. Πρὸς τοῦτο δ' ἐξέδωκεν ἡ Ἀντιβασιλεία τὸ Διάταγμα τῆς 10 Μαΐου 1834 «Περὶ δημοσίων ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνολογικῶν συλλογῶν», ὅπερ μέχρι τῆς σήμερον ἰσχύει, διέπον τὰ τῶν ἀρχαιοτήτων ἐν γένει. Ἀλλὰ πλὴν τούτου ἡ Ἀντιβασιλεία, καὶ δὴ ὁ Ὄθων, προέβη καὶ εἰς πραγματικὴν ὑπὲρ τῶν ἀρχαιοτήτων μέριμναν πρὸς διάσωσιν αὐτῶν, προφύλαξιν ἀπὸ τῆς φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ἀτμοσφαίρας, καὶ εἰς ἀναστήλωσιν καὶ ἀνόρθωσιν, ὅπου τοιαύτη ἦτο δυνατή, σωζομένων τῶν τεμαχίων. Ἐγένετο δὲ τούτου ἀρχὴ ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Ἐκτελεστὴς τοῦ ἔργου ὡρίσθη ὁ διάσημος γερμανὸς ἀρχιτέκτων Λέων Κλέντσε, ἀνώτατος σύμβουλος τῶν Δημοσίων ἔργων τῆς Βαυαρίας, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀποσταλῆ εἰς Ἀθήνας πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν μέχρι τότε γενομένων σχεδίων τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν ἀρχιτεκτόνων Κλεάνθους καὶ Σάουβερτ, καὶ εὕρεσιν καταλλήλου θέσεως πρὸς οἰκοδόμησιν τῶν Ἀνακτόρων.

Ὁ Κλέντσε, ἀναλαβὼν τὴν ἐκτέλεσιν τούτου τοῦ ἔργου, ἐν πρώτοις ἐδήλωσε, καὶ ἡ δήλωσις αὐτοῦ ἐγένετο ἀμέσως ἀποδεκτή, ὅτι ἡ Ἀκρόπολις *δὲν πρέπει τοῦ λοιποῦ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς φρούριον τῆς πόλεως Ἀθηνῶν*. Ἤρξατο δὲ μετὰ πολλῆς προθυμίας καὶ ζήλου τῆς ἐργασίας τῆς ἀνορθώσεως καὶ καθαρισμοῦ τῆς Ἀκροπόλεως. Εὐθὺς ἐν ἀρχῇ 100 ἐργάται ἐπεχείρησαν τὴν ἀνασκαφὴν καὶ μετακίνησιν τῶν τεμαχίων τῶν μαρμάρων, καὶ τῶν σπονδύλων τῶν κατερριμμένων κιόνων. Τοιαύτη ἐργασία κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον παρεῖχε μεγίστας δυσκολίας ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως ἐργαλείων πρὸς μετακίνησιν τῶν μεγάλων ὄγκων τῶν μαρμάρων καὶ τοποθέτησιν. Ἐνέσκηψαν δὲ

Digitized by Google

τότε, εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔργου, καὶ νόσοι ποικίλαι προσβαλοῦσαι τοὺς ἐργάτας, καί, ὡς λέγει ὁ Κλέντσε, τὰ πάντα ἐφαίνοντο ἀνθιστάμενα εἰς τὸ ἔργον.

Μόλις εἶχον παρέλθει τρεῖς ἑβδομάδες ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν, καὶ ἠκούσθη ὅτι ὁ βασιλεὺς Ὄθων ἀφίκετο εἰς Πειραιᾶ, μέλλων νὰ περιοδεύσῃ τὴν Στερεάν. Τότε δ' ἐγένετο ἡ σκέψις ὅπως διὰ τελετῆς ἐπισήμου ὁ Ὄθων καταθέσῃ τὸν θεμέλιον λίθον τοῦ πρώτου κίονος τῆς ἀνορθώσεως τοῦ Παρθενῶνος. Αὕτη εἶναι ἡ ἱστορία τῆς ἑορτῆς ταύτης, τῆς πρώτης χάριν τῆς ἀρχαιότητος ἐν Ἀθήναις τελεσθείσης.

Ἀσχέτως πρὸς τὴν ἑορτὴν ταύτην, οἱ Ἀθηναῖοι ὑπεδέχθησαν διὰ πομπῆς τὸν Ὄθωνα, τρίτον ἤδη ἐπισκεπτόμενον τὰς Ἀθήνας. Εἰς Πειραιᾶ ἀποβιβασθέντα μετὰ τῆς Ἀντιβασιλείας καὶ τινων τῶν μελῶν τοῦ ὑπουργείου, ἢ γραμματέων τῆς ἐπικρατείας, ὡς τότε ὠνομάζοντο, ὑπεδέχθησαν πολλοὶ τῶν πολιτῶν, ἐν οἷς τρεῖς δημογέροντες, ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ, ὧν ὁ εἷς προσέφερεν αὐτῷ ὑπερμεγέθη γλαῦκα ζῶσαν, ὁ ἕτερος κλάδον ἐλαίας, καὶ ὁ τρίτος, οὗτινος καὶ τὸ ὄνομα γινώσκομεν, ὁ Γιανναχὸς Βλάχος, προσεφώνησε τοὺς ἑξῆς βραχεῖς, ἀλλ' ἐκφραστικοὺς λόγους

« *Βασιλεῦ,*

« Ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, τρίτον εὐτυχήσασα νὰ ὑποδεχθῇ τὸν Βασιλέα τῆς Ἑλλάδος, παρακαλεῖ διὰ τῶν δημογερόντων της νὰ δεχθῇς, ὦ Βασιλεῦ, τὴν ἔκφρασιν τῆς ὑπερβαλλούσης χαρᾶς της.

» Ὁ φιλήσυχος καὶ φιλελεύθερος ἐργατικὸς τῆς Ἀττικῆς λαὸς προσφέρει εἰλικρινῶς τὴν καρδίαν του καὶ τοὺς βραχίονάς του εἰς τὸν θρόνον Σου, Βασιλεῦ, πεπεισμένος ὅτι διὰ Σοῦ θέλουσιν ἀληθεύσει αἱ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος προρρήσεις τῆς καλλιφώνου Μούσης τοῦ σεβαστοῦ Βασιλέως, τοῦ πατρός Σου, ὅτι διὰ Σοῦ, ὦ Βασιλεῦ, θέλουσι στεφανωθῇ οἱ ἀγῶνες ἡμῶν, ἐπιστρεψάσης πάλιν τῆς Ἀθηνᾶς μετὰ τῆς Δήμητρος καὶ τοῦ Ἑρμοῦ εἰς τὴν πόλιν μας.

» Ἥρωες τῆς Σαλαμῖνος, πενθηφοροῦντες τόσους αἰῶνας διὰ τὰς ἁλύσεις μας, καὶ τὴν ἐκ τούτου πτῶσίν μας, ἀνυψώσατε ἤδη τὴν κεφαλήν σας μὲ ὄμμα χαροπὸν νὰ ἴδητε τὴν πόλιν σας ἀνεγειρομένην, καὶ ἕδραν σοφίας καὶ εὐνομίας γενομένην.

Ζήτω ὁ Βασιλεύς ».

Ἡ γλαύξ, ἥτις ἐδόθη τῷ Βασιλεῖ, θανατωθεῖσα καὶ ταριχευθεῖσα, ἀπεστάλη εἰς τὸ Μουσεῖον τοῦ Μονάχου, ὅπου μέχρι σήμερον εὑρίσκεται.

Βασιλικὴ ὑποδοχὴ ἐγένετο εἰς τὸν Ὄθωνα καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ὅπου προϋπήντησαν αὐτὸν ἀθρόοι οἱ πολῖται, πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ μετὰ τοῦ κλήρου, καὶ παρηκολούθησαν μέχρι τῆς οἰκίας ἔνθα κατέλυσεν.

Ὁ Ὄθων εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν διὰ τῆς Πύλης τοῦ Ἀδριανοῦ, ἐκ τῆς ἀψῖδος τῆς ὁποίας εἶχεν ἀναρτηθῆ μέγας στέφανος δαφνόπλεκτος φέρων τὴν ἑξῆς ἐπιγραφὴν

« ΑΙ Δ' ΕΙΣΙΝ ΑΘΗΝΑΙ
Η ΤΕ ΘΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΔΡΙΑΝΟΥ.
ΟΘΩΝΟΣ ΝΥΝ Η ΠΟΛΙΣ »

Ἡ Πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ ἐχρησίμευσε τότε ἀντὶ τεχνητῆς ἀψῖδος, ἐκ τῶν προσκαίρως ἀνεγειρομένων κατὰ τὰς τοιαύτας τελετάς. Ἀλλὰ διὰ τίνος ὁδοῦ ἐκ τῆς εἰσόδου τῆς πόλεως, ἥτις ἦτο ὅπου καὶ σήμερον, παρὰ τὸ Δίπυλον, καλουμένη τότε *Γύφτικη Πόρτα*, ἕνεκα τῶν παρακειμένων χαλκείων, ἐπορεύθη ὁ Βασιλεὺς ἐκεῖ, δὲν γνωρίζομεν, τὸ πιθανώτερον εἶνε διὰ τῆς περὶ τὴν Ἀκρόπολιν, διότι ἄλλη ὁδὸς ἐν τῇ πόλει δὲν ὑπῆρχε βατή. Γράφει ὡσαύτως μικρὰ ἀνταπόκρισις ἐξ Ἀθηνῶν ὅτι « διὰ τῆς πύλης τοῦ Ἀδριανοῦ ἐπορεύθη εἰς τὴν προετοιμασθεῖσαν αὐτῷ οἰκίαν », ἀλλὰ καὶ τίς ἡ οἰκία αὕτη ἀγνοοῦμεν· ἡ ἐπιστολὴ σιωπᾷ τὸ ὄνομα.

**

Μετὰ παρέλευσιν τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ βασιλέως, ἀκριβῶς δὲ τῇ 28 Αὐγούστου, ἡμέρᾳ Τρίτῃ, ἐξεδόθη πρόγραμμα ἐκ 16 ἄρθρων κανονιστικὸν τῆς τελετῆς, περὶ ἧς ἡμῖν ὁ λόγος, καθ' ἣν ὁ Ὄθων ἤθελε διὰ τριῶν σφυροκτυπημάτων καθαγιάσει τὸν πρῶτον σπόνδυλον κίονος πρὸς ἀνόρθωσιν τοῦ Παρθενῶνος. Ἀγνοοῦμεν ἂν τὸ πρόγραμμα ἦτο ἔντυπον ἢ χειρόγραφον, ὑποθέτομεν τὸ δεύτερον· διότι τότε τυπογραφεῖον δὲν ὑπῆρχεν ἐν Ἀθήναις, ἐκτὸς ἂν ὑποτεθῇ ὅτι τὰ τῆς ἑορτῆς εἶχον προετοιμασθῇ ἐν Ναυπλίῳ. Ἡμεῖς ἔχομεν ὑπ' ὄψιν χειρόγραφον τοῦ προγράμματος, δωρηθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Π. Σταματάκη, ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων, εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας.

Τὸ πρόγραμμα τοῦτο εἶνε μακρόν, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸ τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν περιγραφὴν τῆς τελετῆς, μεταφέρομεν ἐνταῦθα ὁλόκληρον, ἄλλως τε δὲ εἶνε καὶ περίεργον διά τε τὸ ὕφος, καὶ τὰς διατάξεις, ἃς περιέχει.

« ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΤΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΝΑΟΥ
ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ

Α'.) Τὴν Τρίτην εἰς τὰς 4 μ. μ., θέλουν παρευρεθῇ εἰς τὴν Βασιλικὴν αὐλὴν τῆς Α.Μ. τοῦ σεβαστοῦ ἡμῶν Μονάρχου, ὅλαι αἱ ἐν Ἀθήναις πολιτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ ἀρχαί, ἡ δὲ ἐθνοφυλακὴ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν θέλει εἶσθαι εἰς τὸ προαύλιον, ἐν παρατάξει τοποθετημένη.

Β'.) Αἱ ὁδοὶ ἀπὸ τῆς πύλης τῆς κατοικίας τῆς Α.Μ. μέχρι τῆς πύλης τῆς Ἀκροπόλεως, καὶ ἐκεῖθεν μέχρι τοῦ Παρθενῶνος θέλουν εἶσθαι δαφνοστόλιστοι.

Digitized by Google

Γ΄.) Οἱ ἦχοι τῶν χαλκοστομικῶν κωδώνων θέλουν ἀναγγείλει τὴν ἐκπόρευσιν τῆς Α. Μ.

Δ΄.) Ἡ ἐθνοφυλακὴ θέλει ἀνοίξει τὴν ὁδὸν τῆς πομπῆς.

Ε΄.) Θέλουν εἶσθαι εἰς δύο παραλλήλους γραμμὰς ἀκόλουθοι 60 πολῖται Ἀθηναῖοι, φέροντες κλάδους ἐλαίας ἀνὰ χεῖρας.

Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν συντεχνικῶν μὲ τὰ ἐμβλήματά των.

Οἱ πρόκριτοι τῶν Ἀθηνῶν αὐτόχθονες καὶ πάροικοι, οἱ διδάσκαλοι, οἱ σύμβουλοι τῆς Δημογεροντίας, καὶ οἱ Δημογέροντες.

Θέλουν παρακολουθεῖ ὁ Μοίραρχος μετὰ τῶν ὑπαξιωματικῶν τῆς Β. χωροφυλακῆς.

Ὁ Συνταγματάρχης ἐπιθεωρητὴς τοῦ Νομοῦ μετὰ τῶν στρατιωτικῶν ὑπαξιωματικῶν.

Οἱ εἰς Ἀθήνας Πρόξενοι.

Ὁ Νομάρχης μετὰ τοῦ διευθυντοῦ καὶ ὅλων τῶν ἐν Ἀθήναις πολιτικῶν ὑπαλλήλων ἀρχῶν.

Οἱ συντροφεύοντες τὴν Α. Μ. Γραμματεῖς τῆς Κυβερνήσεως.

Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἔφιππος μετὰ τῆς Υ. Ἀντιβασιλείας, καὶ περιστοιχισμένος παρὰ τῶν αὐλικῶν του, ἐν μέσῳ δύο γραμμῶν ἐκ τῆς Β. χωροφυλακῆς.

Ἓν ἀπόσπασμα τοῦ πεζικοῦ τῆς γραμμῆς θέλει κλείει τὴν πομπήν.

Ἐπὶ τέλους θέλει ὁ δρόμος ἀφεθῆ εἰς τὰ παρακολουθοῦντα πλήθη.

Ϛ΄.) Ὁ Φρούραρχος ἔχων ἀνηκόντως τεταγμένον τὸ πεζικὸν τῆς γραμμῆς θέλει ὑποδεχθῆ τὴν Α. Μ. εἰς τὴν πύλην τῆς Ἀκροπόλεως, φέρων ἀνὰ χεῖρας τὰς κλεῖς τῶν πυλῶν ἐπὶ ἀργυροῦ δίσκου.

Ζ΄.) Μετὰ πεντήκοντα βήματα ἔνδοθεν τῆς Ἀκροπόλεως θέλουν χοροστατεῖ ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς ὁδοῦ μέχρι τοῦ Παρθενῶνος αἱ παρθένοι τῶν Ἀθηνῶν· μία ἐξ αὐτῶν θέλει φέρει ὑψωμένην τὴν Ἀθηνᾶν ἐπὶ σημαίας, καὶ ἑτέρα θέλει φέρει δαφνόπλεκτον στέφανον ἐπὶ κυανοστρώτου δίσκου, ὅλαι δὲ αἱ παρθένοι μὲ κεφαλὰς ἐστεμμένας καὶ λευκοστόλιστοι θέλουν φέρει εἰς χεῖρας κλάδους μυρσίνης, καὶ ὁδηγοὶ θέλουν εἶσθαι ἡ Διδασκάλισσα αὐτῶν, καὶ αἱ Κυρίαι τῶν Δημογερόντων.

Η΄.) Ὁ Μυστικὸς Σύμβουλος τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Βαυαρίας Κύριος δὲ Κλέντζες, ὡς ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων, καὶ οἱ ἀρχιτέκτονες θέλουν ὑποδεχθῆ τὴν Α. Μ. εἰς τοὺς πόδας τῶν Προπυλαίων καὶ θέλουν τὸν συνοδεύσει εἰς τὸν Παρθενῶνα, ὅπου ἡ στρατιωτικὴ Μουσικὴ θέλει παιανίζει ἀναμένουσα. Ἡ Α. Μ. θέλει εὐδοκήσει νὰ διευθυνθῆ ἐντὸς τοῦ Ναοῦ.

Θ΄.) Ἡ Α. Μ. θέλει ἀναβῆ τὸν ἀπὸ δάφνας, ἐλαίας καὶ μυρσίνας κατάπλεκτον θρόνον, ὑψούμενον κατ' ἀντικρὺ τοῦ τζαμίου, ἐντὸς τοῦ βήματος τοῦ ὁποίου ἡ Υ. Ἀντιβασιλεία καὶ οἱ λοιποὶ ὑπάλληλοι πολιτικαὶ καὶ στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ θέλουν λάβει θέσιν κατὰ τὴν ὁποίαν προεσημειώθησαν τάξιν.

Ι΄.) Αἱ παρθένοι θέλουσι λάβει ἐπίσης θέσιν ἔνδον τοῦ ἀρκτιανατολικοῦ περιστυλίου τοῦ Ναοῦ, καὶ θέλουν σχηματίζει ἐν ἡμικύκλιον.

ΙΑ΄.) Τὸ πεζικὸν τῆς γραμμῆς θέλει εἶσθαι κύκλῳ τοῦ Ναοῦ τεταγμένον.

ΙΒ΄.) Θέλει ἐκφωνηθῆ λόγος, εἰς τὸ τέλος τοῦ ὁποίου ὁ Κύριος δὲ Κλέντζες θέλει προσκαλέσει τὴν Α. Μ. νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ἐπίσημον πρᾶξιν τῆς λιθοθεσίας τῆς στήλης. Ὅταν ἡ Α. Μ. ἐκτελέσῃ τὴν πρᾶξιν ταύτην διὰ τριῶν εἰθισμένων σφυροκοπημάτων, ἡ αὐτὴ πρᾶξις θέλει ἐπαναληφθῆ παρὰ τῶν μελῶν τῆς Υ. Ἀντιβασιλείας καὶ τῶν παρόντων Γραμματέων τῆς Κυβερνήσεως.

ΙΓ΄.) Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν ὅλων τούτων αἱ παρθενικαὶ χορεῖαι θέλουν πλησιάσει ἐν ἡμικυκλίῳ τὸν θρόνον τῆς Α. Μ., ἡ παρθένος ἡ φέρουσα τὴν σημαίαν θέλει προηγεῖσθαι, ὅλαι αἱ λοιπαὶ θέλουν ψάλει τὸν ὕμνον τῆς Α. Μ. δύο δ' ἐξ αὐτῶν θέλουν προσφέρει εἰς τὴν Α. Μ. τὸν στέφανον, φέροντα κύκλῳ τὴν χρυσοκέντητον ἐπιγραφὴν

ΤΩι ΕΝΔΟ ΞΩι ΑΝΕΓΕΡΤΕι
ΤΟΥ ΠΑΡΘΕΝΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙ
Αι ΠΑΡΘΕΝΙΚΑι ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΧΟΡΕΙΑι

ΙΔ΄.) Μετὰ τὴν ἀπάντησιν τῆς Α. Μ. αἰφνίδιος τῆς στρατιωτικῆς Μουσικῆς παιανισμός, καὶ οἱ ἦχοι τῶν χαλκοστόμων κωδώνων θέλουν ἠχήσει παρευθὺς καὶ ἀναμιχθῆ εἰς τὸν ἀέρα.

ΙΕ΄.) Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἐξερχόμενος τοῦ Ναοῦ θέλει διευθυνθῆ εἰς τὴν κατοικίαν του διὰ τῆς αὐτῆς παρατάξεως, τῆς εἰς τὰ προηγούμενα ἄρθρα σημειωθείσης.

ΙϚ΄.) Τὴν νύκτα θέλουν φωτισθῆ λαμπρῶς ἡ Ἀκρόπολις καὶ ἡ πόλις».

Τὸ πρόγραμμα τοῦτο ἐξετελέσθη κατὰ γράμμα, ὡς μανθάνομεν ἐκ περιγραφῆς συντόμου, δημοσιευθείσης ἐν ἀλληλογραφίᾳ ἐξ Ἀθηνῶν ἐν τῷ «Σωτῆρι» ἐφημερίδι τοῦ Ναυπλίου, καὶ ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ I. Mährlen «Geschichte Griechenlands von der Ankunft König Otto's in Nauplia bis zu seiner Thronbesteigung (Vom 6. Februar 1833 bis 1. Juni 1835»). Ὁ «Σωτὴρ» ἀναφέρει: «Γράφουν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. Ἀφοῦ ἔφθασεν ὁ Βασιλεὺς ἐδῶ, εἴμεθα ὅλο χαρά! Χθὲς ἔγεινε μία ὡραία τελετὴ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν· ὁ Βασιλεὺς ἐπῆγε προσωπικῶς, συνοδευόμενος ἀπὸ ἀναρίθμητον πλῆθος λαοῦ. Ἡ ὡραιοτέρα στολὴ τῆς τελετῆς ἦτο τὰ κοράσια τῶν σχολείων. Ἦσαν ὅλα λαμπροφορεμένα καὶ ἔφερον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των κλάδους μυρσίνης, δεμένους μὲ λευκὰς καὶ κυανᾶς ταινίας. Ἓν ἐξ αὐτῶν ἔφερε σημαίαν, ἥτις εἶχεν ἐν τῷ μέσῳ λευκὸν κύκλον, ἔνδον τοῦ ὁποίου ἦτο χρυσοκέν-

Digitized by Google

τητος Ἀθηνᾶ, εἰς δὲ τὸ ὄπισθεν μέρος μία γλαύξ. Ἡ μουσικὴ τῆς Ἀγγλικῆς φρεγάτας Μαδαγασκὰρ ἔπαιζεν ἤχους ἐθνικούς. Μετὰ τὴν τελετὴν τὰ κοράσια παρουσίασαν εἰς τὸν Βασιλέα στέφανον ἀπὸ μυρσίνας, ἐλαίας καὶ δάφνας φέροντα κύκλῳ τὴν χρυσοκέντητον ἐπιγραφήν, «τῷ ἐνδόξῳ κτλ. . . . .»

Κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον αἱ ἐφημερίδες, αἱ ἐκδιδόμεναι ἐν Ναυπλίῳ, δὲν εἶχον τακτικοὺς ἀνταποκριτάς, ὡς καὶ σήμερον δυστυχῶς, εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἀλλ' ἐξ ἰδιωτικῶν ἐπιστολῶν ἠρύοντο πολλάκις πληροφορίας, διὰ τοῦτο ἡ ἑορτὴ αὕτη δὲν περιγράφεται λεπτομερῶς· φαίνεται μᾶλλον τὸ ἀνωτέρω τεμάχιον ἐπιστολῆς ὡς ἐκ περισσοῦ μνημονεῦον τῆς τελετῆς. Πληρεστέραν περιγραφὴν ἔχει ἡ ἔκθεσις, ἡ δημοσιευθεῖσα ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἧς ἐμνημονεύσαμεν. Ἐκ ταύτης ὡσαύτως φαίνεται ὅτι ἡ τελετὴ ἐγένετο κατὰ τὸ πρόγραμμα· προσθέτει δὲ μόνον περιπλέον ὁ γράφων ὅτι περὶ τὰς 6,000 πολιτῶν ἐκάλυπτον τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὰ ἐρείπια τῆς Ἀκροπόλεως, διακεχυμένων ὅπου ὑπῆρχε θέσις βατή, καὶ σχηματιζόντων γραφικὰ συμπλέγματα, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξήρχοντο ἀλαλαγμοὶ χαρᾶς καὶ ἐπευφημιῶν. Συνετέλεσε δέ, γράφει, εἰς τὸ χαρμόσυνον τῆς ἑορτῆς, οὐ μόνον ἡ χαρὰ τῶν κατοίκων, οἱ ἦχοι τῶν σαλπίγγων καὶ τῆς μουσικῆς, ὁ στολισμὸς τῶν ὁδῶν τῆς Ἀκροπόλεως διὰ μυρσινῶν καὶ δαφνῶν, ἡ παρουσία τῶν παρθένων τῶν Ἀθηνῶν ἐστεμμένων καὶ λευχειμονουσῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ λαμπρὰ ἡμέρα, ὁ εὔδιος οὐρανός, καὶ τὸ μέγα γραφικὸν πανόραμα τὸ ἐκτεινόμενον ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως πρός τε τὴν ξηρὰν καὶ τὴν θάλασσαν.

Ἐκ τοῦ «Σωτῆρος» μανθάνομεν ὅτι τῆς τελετῆς ταύτης ἐπεστάτησε, διευθύνας ὅλας τὰς προπαρασκευάς, ὁ Ἰωάννης Κλάδος, οὗτινος ἐπαινεῖ τὴν φιλοκαλίαν κατὰ τὴν περίστασιν ἐκείνην.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἑορτὴ αὕτη ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ἡ χάριν τῶν ἀρχαιοτήτων τελεσθεῖσα, καὶ ἧς τὴν ἀξίαν καὶ τὴν σημασίαν κατανοήσαντες οἱ πολῖται τότε τῶν Ἀθηνῶν συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ ἑορτασθῇ ὅσον τὸ δυνατὸν λαμπρότερον. Σκοπιμώτατατα δὲ οἱ τὴν πρωτοβουλίαν τῆς τελετῆς ταύτης λαβόντες εἰργάσθησαν· διότι διὰ τῆς ἐκδόσεως τοῦ νόμου περὶ ἀρχαιοτήτων, δι' οὗ τιμωροῦνται οἱ καταστρέφοντες αὐτὰς ἢ πωλοῦντες, διὰ τῆς δαπάνῃ τῆς πολιτείας ἐνάρξεως ἀνασκαφῶν, καὶ συντηρήσεως ἀρχαίων μνημείων, καὶ διὰ τῆς τελετῆς ταύτης, δι' ἧς καθηγιάσθη τὸ ἔργον τοῦτο, κατεδείχθη εἰς πάντας ὅτι αἱ ἀρχαιότητες ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς πολιτείας, ἀπεδόθη εἰς αὐτὰς χαρακτὴρ ἱερός, ὥστε πᾶς ὁ βλάπτων ὑπόκειται εἰς τὴν τιμωρίαν τοῦ νόμου ὡς βέβηλος καὶ ἱερόσυλος.

Πρὸ τῆς λιθοθεσίας ὁ ἔφορος τῆς ἀνασκαφῆς Κλέντσε ἐξεφώνησε λόγον, ὅστις κατὰ τὸ τέλος τῆς τελετῆς διενεμήθη ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει εἰς πολλοὺς τῶν παρισταμένων. Θὰ ἦτο δὲ ὁμολογοῦμεν, ἐλλιπὴς ἡ περιγραφὴ ἡμῶν, ἡ ἄλλως ἔχουσα τὸ ἐλάττωμα τοῦτο, ἅτε γραφεῖσα ἐξ ἐλλιπῶν πηγῶν, ἂν παρελείπομεν τὴν δημοσίευσιν τοῦ λόγου τούτου, κατὰ τὴν τότε μετάφρασιν, ἧς διωρθώσαμεν μόνον περικοπάς τινας κατὰ τὸ γερμανικὸν κείμενον, χάριν τῆς ἐννοίας.

ΛΟΓΟΣ ΚΛΕΝΤΣΕ

Μεγαλειότατε,

«Ἡ Μεγαλειότης Σου, ἐκτὸς τόσων ἄλλων εὐεργετημάτων, τὰ ὁποῖα ἡ νέα Ἑλλὰς χρεωστεῖ ἤδη εἰς τὴν βασιλικὴν Σου πρόνοιαν, εὐδόκησε νὰ δώσῃ εἰς τὴν χώραν ταύτην, καὶ εἰς ὅλον τὸν πεφωτισμένον κόσμον, φανερὰν ἀπόδειξιν τῆς ὑψηλῆς πατρικῆς κηδεμονίας, τὴν ὁποίαν ἔχεις καὶ διὰ τὴν μεγάλην ἱστορίαν, τὴν στερεωτέραν ἱστορικὴν βάσιν τῆς ὡραιοτάτης ταύτης χώρας.

Πῶς ἐδύνατο τοῦτο νὰ γίνῃ κάλλιον καὶ μὲ πλείονα ἀξιοπρέπειαν ἀπέναντι τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, παρὰ μὲ τὸ νὰ δείξῃς ὁ ἴδιος τὴν κηδεμονίαν Σου διὰ τὰ ἔτι ὑπάρχοντα λείψανα τοῦ μεγάλου τούτου παρελθόντος, λέγω διὰ τὰ μνημεῖα τῆς ἑλληνικῆς τέχνης;

Διὰ ταῦτα εὐαρεστήθη ἡ Μεγαλειότης Σου νὰ διατάξῃ νὰ διευθύνω τὴν ἀρχὴν τῶν ἐργασιῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἔμελλον νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ μεγαλειτέραν φθοράν, καὶ νὰ διατηρηθῶσι διὰ τοὺς ἐλευσομένους αἰῶνας τὰ μνημεῖα τῆς περιφήμου ταύτης ἄκρας, τῆς πρὸ τρισχιλίων ἐτῶν ἕδρας τῆς δόξης τῶν Ἀθηναίων, τὰ ὑψηλότερα καὶ ἐντελέστερα ταῦτα ἀριστουργήματα, ἀφ' ὅσα ποτὲ ἐγέννησεν ἡ φαντασία τοῦ ἀνθρωπίνου νοός.

Αἰσθάνομαι βαθέως τὸ μέγεθος, τὴν ἀξίαν καὶ τὸ κάλλος τοῦ ἔργου τούτου. Οὔτε τὰ ἄψυχα ἐργαλεῖα, οὔτε ἡ διαταγὴ τοῦ διευθύνοντος τὰς ἐργασίας, οὔτε οἱ κόποι τῶν ἐργατῶν δύνανται νὰ φέρωσιν εἰς πέρας αὐτὸ μόνα, ἄνευ ποιητικῆς τινος ζωῆς, ἣν πρέπει νὰ περιβληθῶσι πάντα ταῦτα.

Αἱ σκιαὶ τῶν μεγάλων ἐκείνων ψυχῶν συνειθισμέναι πρὸ χιλιάδων χρόνων νὰ βλέπωσιν εἰς τὸν κτύπον τῆς σφύρας καὶ τῆς ἀξίνης, εἰς τὸν ἀλαλαγμὸν τῶν ἐργατῶν τὸ σημεῖον νέας κατεδαφίσεως τῶν θείων τούτων ἀριστουργημάτων, ἐσηκόνοντο τριγύρω ἡμῶν ἀπὸ τὰ ἥσυχα αὐτῶν ἀναπαυτήρια, καὶ ἐφαίνοντο ἐκτείνουσαι πεφοβισμέναι τοὺς βραχίονας ὑπεράνω τῶν τελευταίων ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας αὐτῶν μεγαλοπρεπείας, ὅπως ἐμποδίσωσι τὴν ἐσχάτην αὐτῶν φθοράν. Τὰ πάντα ἐφαίνοντο ἀνθιστάμενα εἰς τὴν ἡμετέραν ἐπιχείρησιν· οἱ μοχλοί, οἵτινες ἔμελλον νὰ ἐκχώσωσι καὶ τοποθετήσωσι τακτικῶς τοὺς

Digitized by Google

διεσπαρμένους λίθους ἐνέδιδον καὶ ἐρρήγνυντο, τὰ νοσήματα ἐμπόδιζον τοὺς ἐργάτας, τὰ σχοινία καὶ αἱ τροχαλίαι διεσπῶντο, καὶ οἱ ἐκπεπληγμένοι τέκτονες ἐνόμιζον ὅτι ἔπρεπε νὰ παραιτήσωσι τὴν ἐργασίαν ταύτην.

Ἀλλ' ἰδού, ἐφάνη εἰς τὸν μακρυνὸν ὁρίζοντα ἀνακύψασα ἀπὸ τὸν κυανοῦν κόλπον τῆς Ἀμφιτρίτης ἡ σημαία τῆς ἐλπίδος. Ὁ Βασιλεὺς ἔρχεται μὲ τοὺς σοφοὺς συμβούλους του, διὰ νὰ ἐπιχειρισθῇ ὁ ἴδιος τὸ ἀρχισμένον ἔργον τῆς διασώσεως! Οὕτως ἐφώναξεν ὁ ἀναγεννηθεὶς λαὸς τῆς Ἀττικῆς· καὶ ἡ φωνὴ αὕτη ἠκούσθη καὶ εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον λόφον, ὅπου εἴμεθα τόσον περιχαρεῖς καὶ εὐέλπιδες συνηθροισμένοι.

Ἰδοὺ νέος ζῆλος ἐμψυχόνει τοὺς ἀποκαμόντας ἐργάτας, τὰ πάντα τώρα προχωροῦσιν εὐκόλως καὶ εὐχαρίστως, καὶ ἀνεγείρονται πάλιν ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς τὰ κεκρυμμένα πρὸ αἰώνων λείψανα τῆς Πλαστικῆς, τὰ ὁποῖα ἡ Εὐρώπη θαυμάζει ὡς τὰ ἀκρότατα τῆς τέχνης, ὡς ἔργα τῆς γλυφίδος τοῦ Φειδίου. Σχεδὸν αὐτόματα τὰ γιγαντιαῖα ταῦτα μάρμαρα ὑπείκουσιν εἰς τὴν θέλησιν τῶν τεκτόνων καὶ συναρμόζονται, ὡς ἐπὶ τῶν μυθικῶν χρόνων τοῦ Ἀμφίωνος, πρὸς τοὺς ῥυθμοὺς τῶν ὕμνων, οἵτινες χαιρετοῦσι τὸν Βασιλέα.

Τοὺς ὕμνους τούτους ἤκουσαν αἱ προφυλάττουσαι σκιαὶ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῶν Ἀθηνῶν, αἵτινες περιίπταντο περὶ τοὺς στύλους καὶ τὰ τείχη; Ἠσθάνθησαν ὅτι ὁ Ὄθων ἔρχεται; Ναί· ἡ χαροποιὰ αὕτη εἴδησις ἔφθασε καὶ μέχρις αὐτῶν, καὶ ἐπειδὴ ἡ παρουσία αὐτοῦ μόνον ἀγαθὸν δύναται νὰ φέρῃ διὰ πᾶν ὅ,τι ἡ Ἑλλὰς περιέχει ὡραῖον καὶ ἔξοχον, ἐπανῆλθον περιχαρεῖς καὶ εὐμενεῖς εἰς τοὺς ψυχροὺς τάφους των, ὅπου ἀπεκοιμήθησαν ὑπὸ τὸν αὐτὸν ῥυθμόν, ὁ ὁποῖος ἐξήγειρεν αὐτὰς περιφόβους ἐκ τῆς ἡσυχίας των.

Ἡ Μεγαλειότης Σου ἐπάτησε σήμερον μετὰ τόσους αἰῶνας βαρβαρότητος πρώτην φορὰν τὴν ἔνδοξον ταύτην Ἀκρόπολιν, βαίνουσα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς δόξης, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἣν διῆλθον οἱ Θεμιστοκλεῖς, οἱ Ἀριστεῖδαι, οἱ Κίμωνες καὶ οἱ Περικλεῖς, καὶ τοῦτο εἶνε, καὶ πρέπει νὰ εἶνε εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ λαοῦ σύμβολον τῆς ἐνδόξου βασιλείας Σου, Μεγαλειότατε, καὶ πάσης ἀποφάσεως, ἣν ἔλαβες περὶ τοῦ βράχου τούτου.

Πάντα τὰ λείψανα τῆς βαρβαρότητος θέλουσιν ἐξαφανισθῇ, καθὼς ἐδῶ ὁμοίως καὶ εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὰ λείψανα τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος θέλουσι τεθῇ μὲ νέαν λάμψιν, ὡς στερεὰ βάσις ἐνδόξου παρόντος καὶ μέλλοντος.

Τολμῶ ἤδη νὰ παρακαλέσω τὴν Μεγαλειότητά σου, ἐν ὀνόματι τῆς Ἑλλάδος καὶ παντὸς τοῦ κόσμου νὰ δώσῃς εἰς τὸ πρῶτον μάρμαρον, τὸ ὁποῖον ἀνεγείρεται πάλιν εἰς τὸν ἀναγεννηθέντα Παρθενῶνα, τὸν συνειθισμένον καθαγιασμόν, ὅστις ἀποτελεῖ τὴν ἀρίστην διαβεβαίωσιν ὅτι τὸ ἔργον θέλει ἐξακολουθήσει προαγόμενον καὶ ἐπιτυγχάνον».

Εὐθὺς μετὰ τὴν τελετὴν ταύτην ὁ Ὄθων ἐπεσκέφθη τὸ σχολεῖον τοῦ Χὶλ, καὶ κατόπιν ἀπῆλθε τῶν Ἀθηνῶν ἐξακολουθῶν τὸ ταξείδιον αὐτοῦ εἰς Ῥούμελην. Ὁ Κλέντσε δὲ μετ' ὀλίγον χρόνον ἀπῆλθεν εἰς Γερμανίαν, ἀφοῦ ἔδωκεν ὅλας τὰς ὁδηγίας πρὸς ἐξακολούθησιν τῶν ἀνασκαφῶν, αἵτινες διεξήχθησαν κατόπιν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀρχαιολόγου Λουδοβίκου Ῥός.

***

Ὀφείλομεν ἤδη νὰ προσθέσωμεν, περατώσαντες τὰ τῆς ἑορτῆς, ὀλίγας λέξεις περὶ τοῦ ἀνδρός, ὅστις ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ἐργάτης τῶν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ἀρχαιολογικῶν ἐργασιῶν, καὶ ὁ εἰσηγητὴς ἀναμφιβόλως τῆς τελεσθείσης ἑορτῆς τῆς λιθοθεσίας· διότι ἐκ τοῦ προγράμματος καὶ τῆς ὅλης διακοσμήσεως αὐτῆς δὲν μένει ἀμφιβολία ὅτι τὸ σχέδιον διεγράφη ὑπὸ Εὐρωπαίου ἀνδρός, καὶ ἐδόθη πρὸς ἐκτέλεσιν.

Ὁ Κλέντσε ὑπῆρξεν εἷς τῶν διασημοτέρων ἀρχιτεκτόνων τῆς Γερμανίας, ἡ δὲ φήμη αὐτοῦ ἦτο ἤδη ἀνεγνωρισμένη ὅτε ἀφίκετο εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐγεννήθη τῷ 1784. Ἐσπούδασε τὴν ἀρχιτεκτονικὴν ἐν Βερολίνῳ, ἐντεῦθεν ἐπεσκέφθη τὴν Ἀγγλίαν καὶ Γαλλίαν μελετῶν τὰ ἀρχιτεκτονικὰ μνημεῖα αὐτῶν. Διέτριψεν ἱκανὸν χρόνον ἐν Παρισίοις, ἔνθα ἐφοίτησεν εἰς τὴν Πολυτεχνικὴν σχολήν. Μετὰ τὴν περιήγησίν του ἐν Ἰταλίᾳ διωρίσθη ἀρχιτέκτων τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τοῦ Ἱερωνύμου τῆς Βεστφαλίας. Τῷ 1815 ἐκλήθη εἰς Μόναχον ὡς ἀρχιτέκτων τῆς αὐλῆς, ἔνθα ἀνήγειρε τὸ ἀνάκτορον τοῦ δουκὸς Leuchtenberg, τὴν βασιλικὴν σχολὴν τῆς ἱππασίας καὶ ἕτερα κτίρια· τοιαύτη δὲ ἀπεδείχθη ἡ ἱκανότης αὐτοῦ, ὥστε τῷ 1819 διωρίσθη διευθυντὴς ὅλων τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων. Κυρίως ὅμως τὸ στάδιον τοῦ μεγάλου ἀρχιτέκτονος ἄρχεται ἀπὸ τοῦ 1825 ὅτε ἀνέβη τὸν θρόνον τῆς Βαυαρίας ὁ Λουδοβῖκος, ὁ ὁποῖος ἐνεκαίνισε νέαν περίοδον τῆς ἀναπτύξεως τῶν τεχνῶν ἐν Βαυαρίᾳ, καταστήσας τὸ Μόναχον τὴν κατ' ἐξοχὴν πόλιν τῆς γερμανικῆς τέχνης. Ἔργα τοῦ Κλέντσε εἶνε ἡ Γλυπτοθήκη καὶ ἡ Πινακοθήκη, καὶ ὁ ναὸς τῶν Ἁγ. Πάντων, μνημεῖα, ἅτινα σήμερον ἀποτελοῦσι τὸν κυριώτατον κόσμον τοῦ Μονάχου. Πλὴν τούτων ὡσαύτως ἐν Μονάχῳ τὸ Ὠδεῖον, ἡ νέα πτέρυξ τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν, τὸ ἀνάκτορον τοῦ δουκὸς Μαξιμιλιανοῦ, ἡ ἀγορὰ καὶ ἄλλαι μεγαλοπρεπεῖς ἰδιωτικαὶ οἰκίαι, κυρίως ἐν τῇ ὁδῷ Λουδοβίκου. Τῷ 1830 ἐπεφορτίσθη ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου νὰ διαγράψῃ σχέδιον μνημείου, ὅπερ ἠθέλησε ν' ἀνεγείρῃ εἰς τὴν γερμανικὴν δόξαν, καὶ ὅπερ ὠνομάσθη Walhalla, ὁ Παράδεισος, κατὰ τὴν γλῶσσαν τῶν ἀρχαίων Σκανδιναυῶν, ὅπερ ἐκτί-

Digitized by Google

σθη ἐπὶ λόφου 95 μέτρ. ὕψους ἀπέναντι τῆς Ῥατισβόνης (Regensburg), πρὸς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως, διὰ τὸ ὁποῖον ἐδαπανήθησαν 14 ἑκατομ. φλωρινίων, καὶ ὅπερ ἀποτελεῖ ἓν τῶν ἀξιοθαυμάστων μνημείων τῆς Εὐρώπης ὅλης. Τὸ μνημεῖον τοῦτο ἄποπτον μακρόθεν, ὁμοιάζει ἐξωτερικῶς πρὸς τὸν Παρθενῶνα, ἐσωτερικῶς δὲ πρὸς τὸν ἐν Ἀκράγαντι ναὸν τοῦ Ὀλυμπίου Διός.

Τῷ 1834 ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Λουδοβίκου εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπως διαγράψῃ τὸ σχέδιον τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ὡς καθέδρας τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου, ἀλλ' εἶχεν ἐν ταὐτῷ καὶ ἑτέραν ἐντολήν, τὴν τοῦ ἐκτάκτου *Κομισσαρίου* τῶν σταλέντων τότε Κόβελ καὶ Γκράϊνερ, πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ Μάουρερ καὶ Ἄβελ. Εἰς τὴν ἀποστολὴν δὲ ταύτην συνετέλεσαν, προτρέψαντες τὴν βαυαρικὴν κυβέρνησιν εἰς τοῦτο, οἱ πολυάριθμοι φίλοι τοῦ Ἀρμανσπὲργ ἐν Μονάχῳ, καὶ οἱ ἔνθερμοι ἔπαινοι τοῦ Παλμεστρῶνος, ὅστις ἐθεώρει τὸν Ἀρμανσπὲργ ὡς μοχλὸν κατὰ τῆς ῥωσσικῆς πολιτικῆς.

Ὁ Κλέντσε τότε μετὰ τῶν δύο ἀπεσταλμένων κατέπλευσεν εἰς Κέρκυραν, ὅπου συνηντήθη μετὰ τοῦ Μαυροκορδάτου, εἶτα δὲ τὴν 30 Ἰουλίου ἔφθασαν εἰς Κόρινθον, καὶ ἐντεῦθεν μετέβησαν διὰ ξηρᾶς εἰς Ναύπλιον, ὅπου ὁ Κλέντσε ἐγνωστοποίησεν ἐπισήμως εἰς τὸν Μάουρερ καὶ Ἄβελ ὅτι ἀνακαλοῦνται, ὅπερ αὐτοὶ εἶχον μάθει ὀλίγας ἡμέρας πρότερον.

Τὰ τῆς συμμετοχῆς τοῦ Κλένστε εἰς τὰς ἀρχαιολογικὰς ἐργασίας εἴδομεν ἐν τοῖς προηγουμένοις.

Ἐκ Μονάχου ἀνεχώρησεν ὁ Κλέντσε εἰς Πετρούπολιν ἐξ ἀντιζηλίας πρὸς τὸν ἀρχιτέκτονα Gaertner, ὅστις κατέπεισε τὸν βασιλέα εἰς τὴν παραδοχὴν τῆς τέχνης τοῦ μέσου αἰῶνος, ἐνῷ ὁ Κλέντσε ἦτο ὀπαδὸς τῆς κλασικῆς τῶν Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων, ἐφαρμοζομένης μὲ πλήρη ἐλευθερίαν κατὰ τὰς νέας ἀνάγκας καὶ περιστάσεις. Ἐν Πετρουπόλει εἰργάσθη περὶ τὴν διακόσμησιν τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰσαάκ, καὶ κατόπιν εἰς τὴν ἵδρυσιν μεγαλοπρεποῦς μεγάρου πρὸς τοποθέτησιν τῶν τεχνικῶν συλλογῶν τοῦ αὐτοκράτορος.

Ὁ Κλέντσε ἦτο καὶ ζωγράφος καλός, κυρίως τοπιογράφος, συνέγραψε δὲ καὶ πολλὰ βιβλία ἀρχιτεκτονικῆς, καὶ περιγραφικὰ ναῶν καὶ καλλιτεχνημάτων. Ὡς πρὸς τὴν Ἑλλάδα δὲ σημειοῦμεν τὸ ἑξῆς «Aphoristische Bemerkungen gesammelt auf einer Reise nach Griechenland (Ἀφοριστικαὶ παρατηρήσεις συλλεχθεῖσαι ἐκ περιηγήσεως ἐν Ἑλλάδι) Berlin 1838. Ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ ὁ συγγραφεὺς ἐκθέτει τὰς γνώμας αὐτοῦ, τὰς θεμελιώδεις, ἐπὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς.

Ὁ Κλέντσε ἀπεβίωσε τῷ 1864, ἡ δὲ πόλις τοῦ Μονάχου ἤγειρεν αὐτῷ ἀνδριάντα χαλκοῦν εὐγνωμονοῦσα πρὸς τὸν ἄνδρα, ὅστις κατ' ἐξοχὴν θεωρεῖται ὁ ἐργάτης τοῦ σχεδίου τῆς ἀρχιτεκτονικῆς αὐτῆς διακοσμήσεως.

Ἐν Ἀθήναις μηνὶ Ἰουλίῳ 1884.

Α. Μηλιαράκης.

ΝΥΜΦΗ ΠΛΟΥΣΙΑ

(Διήγημα. Κατὰ τὸ γαλλικὸν τοῦ P. Mercieux.)

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ζ'.

— Μίςς Βιργινία, εἶπεν ἑσπέραν τινὰ τοῦ Δεκεμβρίου ὁ κ. Δαρλεμὼν εἰς τὴν δεσποινίδα Λώμβεϋ, ἔλθατε αὔριον, σᾶς παρακαλῶ περὶ τὰς ἐννέα εἰς τὸ γραφεῖόν μου. Ἐπιθυμῶ νὰ ὁμιλήσω μαζύ σας ἰδιαιτέρως, μακρὰν ἀπὸ τὰ βλέμματα καὶ τὴν ἀκοὴν τῆς Μαρκέλλας.

— Εἶμαι εἰς μεγάλην στενοχωρίαν, ἤρξατο λέγων τὴν ἐπαύριον ὁ κ. Δαρλεμών. Πρὸ πολλῶν μηνῶν, σᾶς τὸ ἐξομολογοῦμαι, τρέφω τὸ σχέδιον νὰ νυμφεύσω τὴν Μαρκέλλαν μὲ τὸν κ. Δεσκλοβέλ. Ὁ νέος αὐτὸς μ' ἀρέσει· μοῦ φαίνεται πλασμένος διὰ τὴν κόρην μου, ἥτις θ' ἀπέκτα τοιουτοτρόπως καὶ πενθερὰν μοναδικήν. Ἡ Μαρκέλλα ἔχει ἀρκετὴν περιουσίαν διὰ δύο· μ' ἐφάνη δ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ὅτι ὁ Ἀλαὶν τῆς ἤρεσε πολύ, κ' ἐνόμιζα ὅτι τὸ πρᾶγμα θὰ ἐγίνετο πολὺ εὔκολα.

— Λοιπόν, κύριε;

— Τώρα μοῦ φαίνεται, τοὐναντίον, ὅτι ὅλα πηγαίνουν ἀνάποδα. Πολλάκις ἤδη ὁ Ἀλαὶν ἀφίνει τὴν μητέρα του νὰ γευματίζῃ μόνη μαζύ μας, τὰς κυριακάς, χωρὶς νὰ τὴν συνοδεύῃ, ὅπως ἔκαμνεν ἄλλοτε, καὶ αὐτὴ ἡ ταλαίπωρος δὲν ἠξεύρει τί προφάσεις νὰ εὕρῃ διὰ νὰ τὸν δικαιολογήσῃ. Ἀφ' ἑτέρου δέ, ὁσάκις φέρω τὸν λόγον περὶ τοῦ κ. Δεσκλοβέλ, ἡ Μαρκέλλα μὲ διακόπτει καὶ ἀλλάζει ὁμιλίαν. Ἤθελα νὰ μάθω ἂν σεῖς γνωρίζετε τίποτε περισσότερον ἀπ' ἐμέ. Σᾶς ὁμιλεῖ ἐνίοτε περὶ τοῦ Ἀλαίν; Ὑποθέτετε νὰ ἔχῃ τίποτε ἐναντίον του;

— Ἡ Μαρκέλλα, ἀπήντησεν ἡ δεσποινὶς Λώμβεϋ, ἅπαξ μόνον μοῦ ἀνέφερε τὸν κ. Δεσκλοβέλ· τὴν ἑσπέραν τῆς ἀφίξεώς του. Μὲ ἠρώτησε πῶς μοῦ ἐφαίνετο. Ἔκτοτε τίποτε. Σᾶς ὁμολογῶ δέ, ὅτι αὐτὴ ἡ σιωπή, ἥτις δὲν συμφωνεῖ μὲ τὸ φυσικὸν τῆς Μαρκέλλας, μοῦ ἐνέπνευσεν ἰδέας πολὺ ὁμοίας μὲ τὰς ἰδικάς σας· ἀλλὰ πρὸ ἑνὸς περίπου μηνὸς παρετήρησα, ὅπως σεῖς, ὅτι ὁ κ. Ἀλαὶν ἔρχεται σπανιώτερα, ὅτι ἡ μήτηρ του φαίνεται συλλογισμένη, καὶ ὅτι ἡ Μαρκέλλα προσποιεῖται ἐνώπιόν της φαιδρότητα ἥτις ἐξαλείφεται ἅμα μένομεν μόναι.

— Αὐτὸ ἀκριβῶς φαίνεται καὶ εἰς ἐμέ, καὶ

Digitized by Google

δὲν ἠξεύρω τί νὰ κάμω. Δὲν πιστεύω νὰ μᾶς ἀποφεύγῃ ὁ Ἀλαὶν διὰ νὰ διασκεδάζῃ ἀλλοῦ. Φαντάζομαι μᾶλλον ὅτι τὸ κάμνει ἀπὸ ὑπερηφάνειαν, καὶ ἀπομακρύνεται φοβούμενος μήπως ἀγαπήσῃ πλουσίαν κληρονόμον, αὐτὸς ὅστις δὲν ἔχει περιουσίαν. Θὰ ἦτο σκληρόν, ἡ πτωχή κόρη μου, ἡ ὁποία τοσάκις κατηράσθη τὴν προῖκά της, διότι τὴν ἐξέθετεν εἰς περιποιήσεις μᾶλλον ἢ ἧττον εἰλικρινεῖς, νὰ γίνῃ σήμερον θῦμα ἐνδοιασμῶν ὅλως ἀντιθέτων. Πρέπει, Μίςς Βιργινία, νὰ ἐξομολογήσετε τὴν κόρην μου. Ἂν δὲν ἀγαπᾷ τὸν Ἀλαίν, ἀφίνομεν τὸν νέον νὰ κάμῃ ὅ,τι θέλει χωρὶς νὰ πολυφροντίζωμεν. Ἂν τοὐναντίον ἐννοήσωμεν τί συμβαίνει, καὶ τῆς ἀρέσει τόσον ὥστε νὰ σκέπτεται νὰ τὸν νυμφευθῇ, πρέπει ὁ φίλος, μὰ τὸ ναί! νὰ ἐξηγηθῇ. Θὰ ὁμιλήσω μαζύ του ἢ μᾶλλον θὰ ὁμιλήσω μὲ τὴν μητέρα του. Ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ σπουδαῖον εἶνε νὰ μάθωμεν τί φρονεῖ ἡ Μαρκέλλα. Θὰ εἶνε ἴσως δύσκολον, ἀλλ' ἐλπίζω ὅτι θὰ τὸ κατορθώσετε.

Ἡ δεσποινὶς Λώμβεϋ ἐπεχείρησε τὸ ἔργον αὐθημερόν, ἀλλὰ χωρὶς ἐπιτυχίας. Ἡ Μαρκέλλα κατεῖχεν ἐξόχως τὴν τέχνην τοῦ νὰ μεταβάλῃ τὴν ὁμιλίαν, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἡ παιδαγωγὸς ἐνόμιζεν ὅτι ἤγγιζεν εἰς τὸν σκοπόν, ἕν:—«Ἀλήθεια, Μίςς Βιργινία. . . . » τὴν διέκοπτε, καὶ μάταιοι ἀπέβαινον οἱ κόποι της.

Κυριακήν τινα ἑσπέρας ὁ Ἀλαίν, ἐπὶ δύο ἤδη ἑβδομάδας μὴ παρευρεθεὶς εἰς τὸ οἰκογενειακὸν γεῦμα, εἶχε συνοδεύσει τὴν μητέρα του εἰς τὸν οἶκον τοῦ κ. Δαρλεμών. Ἡ Μαρκέλλα ἦτο λίαν εὔθυμος μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἥν, ἐνῷ ὁ κ. Δαρλεμὼν ἐξέθετε πόσον δυσάρεστον τοῦ ἦτο νὰ μεταβῇ εἰς Ἱσπανίαν δι' ὑποθέσεις, ὡς ὑπέθετεν ὅτι ἤθελεν ἀναγκασθῇ, ὁ Ἀλαὶν ἀνεφώνησεν·

— Ἂν μὲ νομίζετε ἱκανὸν νὰ σᾶς ἀναπληρώσω, θὰ μ' ἐκάμνετε μεγάλην εὐχαρίστησιν νὰ μὲ στείλετε εἰς Μαδρίτην.

— Θέλεις νὰ ταξειδεύσῃς, νέε μου;

— Ἂν ἡ μήτηρ μου δὲν τρομάζῃ νὰ μείνῃ μόνη. . . .

— Ἀφησέ μ' ἐμέ, διέκοψεν ἡ κ. Δεσκλοβέλ. Αἱ γυναῖκες δὲν ἔχουν λόγον, ὅταν πρόκειται περὶ ὑποθέσεων, δὲν εἶν' ἀλήθεια, Μαρκέλλα; Πραγματευθῆτε τὸ ζήτημα, χωρὶς νὰ μᾶς λάβετε ὑπ' ὄψιν.

— Θὰ τὸ πραγματευθῶμεν μὲ τὸν Ἀλαὶν εἰς τὸ γραφεῖόν μου, ἀγαπητή μου κυρία. Ἀλλ' ἂς μὴ ταράξωμεν τὸ τέλος αὐτῆς τῆς ἑσπέρας μὲ ἰδέας ἀναχωρήσεως.

Ἡ σοφὴ αὐτὴ συμβουλὴ ἦτο λίαν βραδεῖα. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶχεν ἤδη ἐπέλθει, ἡ δὲ Μαρκέλλα, ὅσον καὶ ἂν προσεπάθησε, δὲν κατώρθωσε νὰ ἐπανεύρῃ τὴν ἀποπτᾶσαν φαιδρότητά της. Ὁ πατήρ της, ὅστις τὸ παρετήρησε, κατέστη δύσθυμος, ὅτε δὲ ἡ κ. Δεσκλοβὲλ ἠγέρθη λίαν ἐνωρὶς ν' ἀναχωρήσῃ, οὐδεὶς ἐσκέφθη νὰ τὴν κρατήσῃ.

Ἡ δεσποινὶς Λώμβεϋ ἐνηγκαλίσθη τὴν Μαρκέλλαν καὶ μετέβη εἰς τὸ δωμάτιόν της. Ἀλλὰ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε νὰ κατακλιθῇ, μετέβαλε γνώμην. Ἐφόρεσε τὸν κοιτωνίτην της, καὶ λαβοῦσα κηρίον κατηυθύνθη διὰ τῆς σιωπηρᾶς οἰκίας εἰς τὸ δωμάτιον τῆς νεάνιδος. Εἶδεν αὐτὸ ἔτι φωτισμένον, καί, ἀφοῦ ἐπὶ μικρὸν ἐδίστασεν, ἐκτύπησεν ἐλαφρῶς εἰς τὴν θύραν καὶ εἰσῆλθεν.

Ἡ Μαρκέλλα δὲν εἶχεν ἔτι ἐκδυθῇ. Ἐκάθητο πρὸ τῆς ἑστίας, εἶχε δὲ τὸ ἦθος ἐντελῶς ἀποτεθαρρημένον, κ' ἔκρυπτε τὸ πρόσωπον διὰ τῶν δύο της χειρῶν. Ἀκούσασα τὸν θόρυβον, ἤγειρε τὴν κεφαλὴν κ' ἔφερε ταχέως τὸ ῥινόμακτρον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της ἵνα σπογγίσῃ τὰ πληροῦντα αὐτοὺς δάκρυα.

— Τί ἔχετε, ἀγαπητή μου;

— Τίποτε, Μίςς Βιργινία, . . . ὀλίγον τὰ νεῦρά μου.

— Καὶ ὀλίγην ἐμπιστοσύνην εἰς ἐμέ. Διατί δὲν μοῦ λέγετε τί σᾶς λυπεῖ; Αὐτὸ θὰ σᾶς ἀνακουφίσῃ. Ἐνόμιζα ὅτι ἡ ἀγάπη μου ἤξιζε κάτι καλλίτερον.

— Μὴ μὲ μαλώνῃς, Μίςς Βιργινία. Πῶς θέλεις νὰ σοῦ εἰπῶ τί ἔχω, ἀφοῦ κ' ἐγὼ ἡ ἰδία δὲν τὸ γνωρίζω;

— Ἂς ἐξετάσωμεν μαζὺ αἱ δύο καὶ θὰ τὸ εὕρωμεν. Ἐλᾶτε! Εἶμαι ὁ ἰατρὸς καὶ διατάττω τὸν ἄρρωστον νὰ μοῦ ἐκθέσῃ τὰ συμπτώματα τῆς ἀσθενείας του. Ποῦ πονεῖτε, δεσποινίς; Μειδιᾶτε; Καλὸν σημεῖον.

— Ἄκουσε, Μίςς Βιργινία. Δὲν σοῦ εἶπα τὴν ἀλήθειαν πρὸ ὀλίγου, ὅτε σοῦ εἶπα ὅτι δὲν ἠξεύρω τί ἔχω. Τὸ ἠξεύρω κάλλιστα, καὶ αἰσθάνομαι τόσην ἐντροπὴν δι' αὐτό, ὥστε ποτὲ δὲν θὰ κατορθώσω νὰ σοῦ τὸ ἐξομολογηθῶ.

— Ἂς σᾶς βοηθήσω λοιπὸν ἐγώ. Ἄχ, μικρά μου, κάποιον ἀγαπᾶτε. . .

Ἡ Μαρκέλλα ἔκρυψε πάλιν τὸ πρόσωπον διὰ τῶν χειρῶν της, κ' ἐψιθύρισεν:

— Ὁ ὁποῖος δὲν μ' ἀγαπᾷ.

— Μὴν κοκκινίζετ' ἔτσι, ἀγάπη μου. Αὐτὸ δὲν εἶν' ἐντροπή. Ἀλλ' εἶσθε βεβαία;

— Βεβαιοτάτη, δυστυχῶς. Κατ' ἀρχὰς ἠπατήθην, κ' ἐνόμισα ὅτι αἱ περιποιήσεις του εἶχαν ἴσως ἄλλην ἀφορμὴν παρὰ τὴν ἁπλῆν εὐγνωμοσύνην. Ἀλλὰ κατόπιν ἐννόησα τὴν πλάνην μου, καὶ ἠξεύρεις τί μὲ ἀπελπίζει; Ἡ ἰδέα, ὅτι ἤλλαξε τόσον ἔξαφνα τρόπους ἀπέναντί μου, διότι τὸν ἄφηκα ἴσως νὰ ἐννοήσῃ τὸ αἴσθημά μου τὸ ὁποῖον ἐνόμιζα κρυμμένον εἰς τοὺς βαθυτέρους μυχοὺς τῆς καρδίας μου.

— Νομίζω, φιλτάτη μου, ὅτι δημιουργεῖτε λύπας φανταστικάς. Ἀρκοῦν αἱ πραγματικαὶ λύπαι τῆς ζωῆς. Ἐφέρθητε πρὸς τὸν κ. Δεσκλοβὲλ μὲ ἀφέλειαν καὶ εἰλικρίνειαν, ὅπως φέρεσθε πρὸς ὅλους. Ἂν ἤλλαξε τρόπους μαζύ σας, ποῖος ἠξεύ-

Digitized by Google

μι τὸν λόγον; Ἴσως εἶνε ὁ πόθος τῶν διασκεδάσεων, πόθος τόσον φυσικὸς εἰς ἄνδρα τῆς ἡλικίας του, ὅστις δὲν ἐκατοίκησε ποτέ του εἰς Παρισίους. Τὸν ἐσχετίσθητε παρὰ πολὺ τοὺς τελευταίους μῆνας καὶ ἐφαντάσθητε ἴσως πράγματα ἀνύπαρκτα.

— Ἂν ἦτον μόνον φαντασία!

— Τί, καὶ ἡ καρδία σας λοιπόν . . . ;

— Ἂν ἤξευρες τί ματαίους κόπους καταβάλλω διὰ νὰ μὴ τὸν συλλογίζωμαι!

— Διατί δὲν εἴπατε τίποτε εἰς τὸν πατέρα σας ἢ εἰς ἐμέ; Ἀλλ' ἐπανέρχομαι εἰς τὴν πρώτην μου ἐρώτησιν. Εἶσθε βεβαία περὶ τῆς ἀδιαφορίας τοῦ κ. Δεσκλοβέλ;

— Τί νὰ σὲ εἰπῶ, Μὶς Βιργινία; Δὲν παρετήρησες, πόσον ἀποφεύγει νὰ ἔρχεται ἐδῶ, μολονότι αὐτὸ λυπεῖ τὴν μητέρα του; Δὲν εἶδες ἀπόψε μὲ πόσην προθυμίαν ἐζήτησε νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς Ἱσπανίαν; Ἔπρεπε νὰ εἶμαι τυφλὴ καὶ κωφὴ διὰ νὰ πλανῶμαι ἀκόμη.

— Δὲν θέλω νὰ ἐνθαρρύνω τὴν πλάνην σας. Ἀλλὰ δὲν εἶνε ἴσως δυνατὸν ν' ἀπομακρύνεται ἀπὸ φρόνησιν ἢ ἀπὸ λεπτότητα, διότι θεωρεῖ ἀδύνατον συγγένειαν τόσον λαμπράν; ἐκφράζω ἁπλῆν ὑπόθεσιν.

— Τὰ ὑποθέτεις αὐτά, διότι μ' ἀγαπᾷς. Ἐφαντάσθητε πάντοτε καὶ οἱ δύο σας, ὁ πατήρ μου καὶ σεῖς, ὅτι ἐνέπνεα βίαιον πάθος εἰς ὅσους προσείλκυεν ἡ μεγάλη μου περιουσία. Καὶ σήμερον τί συμβαίνει; Εὑρίσκομαι ἀπέναντι ἑνὸς τιμίου ἀνθρώπου, ὅστις ἀδιαφορεῖ διὰ τὴν περιουσίαν μου, καὶ ἀδιαφορεῖ ἑπομένως καὶ δι' ἐμέ. Αὐτὸ εἶνε ἡ γυμνὴ ἀλήθεια.

— Ἢ ὅπως τὴν ἐνδύετε σεῖς. Ἀλλ' ὁπωσδήποτε πρέπει νὰ τὴν μάθωμεν αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν, καὶ αὐτὸ θὰ προσπαθήσω νὰ κάμω. Μοῦ δίδετε τὴν ἄδειαν νὰ ὁμιλήσω τοῦ πατρός σας;

— Αὐτὸ ἰδίως ἤθελα ν' ἀποφύγω. Διατί νὰ τὸν βασανίσω καὶ πάλιν;

— Αὐτό, ἀγάπη μου, ἔγεινεν ἤδη. Ὁ πατήρ σας μὲ παρεκάλεσε νὰ σᾶς ἐξομολογήσω. Ἐγὼ μόνη μου δὲν θὰ ἐτόλμων νὰ φανῶ τόσον ἀδιάκριτος. Δὲν εἶσθε θυμωμένη μαζύ μου;

Ἀντὶ ἀπαντήσεως, ἡ Μαρκέλλα ἐνηγκαλίσθη τὴν δεσποινίδα Δώμβεϋ, λέγουσα:

— Κύτταξε μόνον νὰ μὴ θυμώσῃ ὁ πατήρ μου μὲ τὸν κ. Δεσκλοβέλ· θὰ ἤμην ἀπαρηγόρητος.

Η'.

Ἐνῷ ἡ δεσποινὶς Δώμβεϋ ἐξήταζεν οὕτω τὴν Μαρκέλλαν, ἡ κ. Δεσκλοβὲλ εἶχε σοβαρὰν συνομιλίαν μετὰ τοῦ υἱοῦ της· τῇ ἐφάνη ὅτι καιρὸς ἦτο νὰ προκαλέσῃ ἐξήγησιν, ἣν εἶχε τέως ἀποφύγει, καὶ ὅτε ὁ Ἀλαὶν τὴν ἐπλησίασε διὰ νὰ τὴν ἀσπασθῇ, τῷ εἶπε:

— Νυστάζεις, υἱέ μου;

— Τόσον ὀλίγον, ὥστε σκοπεύω, ἀντὶ νὰ πλαγιάσω, νὰ ὑπάγω ὀλίγον νὰ περιπατήσω.

— Τότε θυσίασέ μου τὸν περίπατόν σου. Ἔχω ἀνάγκην νὰ ὁμιλήσω μαζύ σου.

Ἡ κ. Δεσκλοβὲλ ἀπέβαλε τὴν ἐπωμίδα της κ' ἐκάθισεν εἰς εὐρύχωρόν τινα κλιντῆρα· ὁ Ἀλαὶν ἐκάθισε πλησίον της, καὶ προσεῖδεν αὐτὴν ἀπορῶν.

— Τί τρέχει, μητέρα; Φαίνεσαι στενοχωρημένη.

Ἡ κ. Δεσκλοβὲλ ἐμειδίασε καὶ ἀπήντησε:

— Θὰ ὁμολογήσῃς ὅτι δὲν ἤμην ποτέ μου αὐστηρὰ οὔτε ἀπαιτητική.

— Βεβαιότατα· ἀλλὰ θὰ παραδεχθῇς ἐπίσης ὅτι ὑπῆρξα πάντοτε πρότυπον ὑπακοῆς καὶ εὐπειθείας.

— Ἦσο καὶ εἶσαι, υἱέ μου, ἡ εὐτυχία τῆς ζωῆς μου, . . . ὅ,τι ἀγαπῶ εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, ἀλλά . . .

— Μητέρα, κάμνεις περιορισμούς; . .

— Ἄφησέ με νὰ τελειώσω, σὲ παρακαλῶ· ἀλλ' ἀφ' ὅτου κατοικοῦμεν εἰς Παρισίους, ἢ μᾶλλον πρό τινων ἑβδομάδων, μὲ φαίνεσαι ὅτι δὲν εἶσαι πλέον ὁ ἴδιος. Κάτι σπουδαῖον μοῦ κρύπτεις, καὶ ἀποφεύγεις συχνὰ νὰ μένῃς μόνος μαζύ μου.

— Δὲν σοῦ κρύπτω τίποτε, μητέρα, σὲ βεβαιῶ.

— Τί ἔχεις λοιπόν;

— Οὔτ' ἐγὼ δὲν ἠξεύρω. Ἴσως μὲ στενοχωρεῖ κἄπως ἡ ζωὴ τοῦ γραφείου, ἡ ὁποία εἶνε τόσον διαφορετικὴ ἀπὸ τὰς παλαιάς μου ἀσχολίας. Ποθῶ πολλάκις ἐξοχὴν καὶ δάση . . . ἀλλὰ θὰ συνειθίσω, μὴν ἀνησυχῇς.

— Αὐτὸ μόνον εἶνε; τίποτε ἄλλο;

— Τίποτε.

— Τόσον τὸ καλλίτερον· μὲ καθησύχασες. Ἀλλὰ διατί αἱ πνευματικαί σου αὐταὶ διαθέσεις σὲ ἀπομακρύνουν ἀπὸ τοὺς Δαρλεμών; Δὲν εἶσαι, ὑποθέτω, δυσαρεστημένος μαζύ των διότι μᾶς ἔσωσαν;

Ὁ Ἀλαὶν ἠγέρθη καὶ ἤρξατο περιπατῶν ἐντὸς τοῦ δωματίου.

— Δυσαρεστημένος, . . . ἐγώ; Ἀλλὰ θὰ ἤμην τέρας ἀχαριστίας! Πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ τὸ σκέπτεσαι;

— Προσπαθῶ νὰ ἐξηγήσω τὴν διαγωγήν σου, ἀφοῦ δὲν μοῦ δίδεις σὺ τὴν ἐξήγησιν. Κατ' ἀρχὰς εἶχα ὑποθέσει, ὅτι ἀφορμὴ τῶν συχνῶν ἀπουσιῶν σου ἦτο κανὲν παροδικὸν αἴσθημα. . . .

— Κάθε ἄλλο!

— Τότε, Ἀλαίν, δὲν σ' ἐννοῶ. Δὲν εἶσαι ἐξ ἐκείνων τῶν νέων, οἱ ὁποῖοι ἀποστρέφονται τὰς ἡσύχους οἰκογενειακὰς συναναστροφάς. Διατί λοιπὸν μᾶς λείπεις τόσον συχνά, ἂν δὲν ἔχῃς λόγους σπουδαίους; Ἂν μᾶς ἔβλεπες, ὅταν εἶσαι ἀπών! Θὰ ἔλεγέ της, ὅτι μαζύ σου λείπει καὶ ἡ εὐθυμία μας. Καὶ αὐτὴ ἡ Μαρκέλλα δὲν ἔχει διάθεσιν· φαίνεται νὰ μοῦ παραπονῆται διὰ τὴν ἀπουσίαν σου μὲ τοὺς μεγάλους μαύρους ὀφθαλμούς της.

— Τί πλάττει ἡ μητρική σου στοργή! Νομίζεις ὅτι ὁ υἱός σου εἶνε ἀναγκαῖος διὰ τὴν εὐτυ-

Digitized by Google

χίαν τῶν ἄλλων καθὼς διὰ τὴν ἰδικήν σου εὐτυχίαν.

— Σὲ βεβαιόνω, ὅτι δὲν λέγω καμμίαν ὑπερβολήν.

— Ἄκουσε μητέρα, νὰ σοῦ εἰπῶ μὲ εἰλικρίνειαν τί ἔχω εἰς τὴν καρδίαν μου.

— Ἀλλ' αὐτὸ κ' ἐγὼ ζητῶ.

— Δὲν τὸ ἔκαμα ἐνωρίτερα, διότι ἤλπιζα ν' ἀποφύγω ἐξήγησιν, ἥτις θὰ μᾶς ἔφερε, πρώτην φορὰν εἰς τὴν ζωήν μας, εἰς σπουδαίαν διαφωνίαν. Ἀπάντησέ μου, σὲ παρακαλῶ, μὲ τὴν συνήθη σου εἰλικρίνειαν. Ἠπατήθην, ὑποθέσας, ὅτι τρέφεις σχέδιά τινα συνοικεσίου λίαν φιλόδοξα;

— Δὲν τρέφω κανὲν σχέδιον, οὐδὲ ἐνεργῶ τίποτε διὰ νὰ μεταβάλω τὰ πράγματα. Ἠξεύρεις πόσον ἀφίνομαι εἰς τὴν τύχην, καὶ κανείς, πλὴν σοῦ, δὲν δύναται νὰ μαντεύσῃ τί ἐπιθυμῶ.

— Ἐπειδὴ λοιπὸν σὲ ἐμάντευσα, ἔγεινα ἄξιος τῶν σημερινῶν παραπόνων σου. Πῶς, μητέρα, σύ, ἡ ὁποία μὲ γνωρίζεις τόσον καλά, δὲν ἐνόησες ὅτι ποτέ μου δὲν ἤθελα ἀνεχθῇ νὰ ἐκληφθῶ ὡς πτωχὸς μελλόνυμφος. . . ;

— Καὶ ἂν ἡ Μαρκέλλα σὲ ἠγάπα;

— Καὶ ἂν ἡ Μαρκέλλα μὲ ἠγάπα,.. πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον εὐτυχῶς εἶνε ἁπλῆ καὶ ἀνυπόστατος ὑπόθεσις· τὸ κατ' ἐμέ, οὔτε ἠμπορῶ, οὔτε θέλω νὰ τὴν ἀγαπήσω, καὶ νομίζω ὅτι ἐφέρθην ὡς τίμιος ἄνθρωπος, ἀποφεύγων τὸ γόητρόν της, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν θὰ μοῦ ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποκύψω, χωρὶς νὰ καταστῶ ἄξιος περιφρονήσεως· τὰ ἑκατομμύρια τῆς δεσποινίδος Δαρλεμὼν δὲν θὰ λαμπρύνουν τὸ οἰκόσημον τῶν Δεσκλοβέλ.

— Κ' ἐγὼ λοιπὸν σοῦ λέγω, ἀγαπητέ μου Ἀλαίν, ὅτι πολὺ κακὰ μὲ γνωρίζεις, ἂν ἐνόμισες ὅτι μ' ἐπηρεάζει ἡ μεγάλη περιουσία τῆς Μαρκέλλας.

— Δὲν εἶπ' αὐτό.

— Σχεδόν· ἀλλὰ δὲν σοῦ παραπονοῦμαι διὰ τοῦτο· τὸ αἴσθημα αὐτὸ τῆς ὑπερηφανείας ἐγὼ σοῦ τὸ ἐνέπνευσα ἐκ παιδικῆς ἡλικίας· ἀλλὰ δι' αὐτὸ ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ σοῦ εἴπω σήμερον, ὅτι εἶσαι ὑπερβολικός. Ὅσον ποταπὸν εἶνε νὰ ὑποκριθῇ τις ἔρωτα διὰ νὰ νυμφευθῇ προῖκα, τόσον εἶνε ἀνόητον, ὅταν ὑπάρχῃ ἀμοιβαῖος ἔρως, νὰ καταδικασθῶσι δύο ὄντα ἀγαπώμενα εἰς δυστυχίαν, μόνον καὶ μόνον δι' ἀνισότητα περιουσίας.

— Δὲν εὑρισκόμεθα αὐτοῦ, ἀγαπητή μου μῆτερ. Ἡ δεσποινὶς Δαρλεμὼν μοῦ φαίνεται ἐρασμιωτάτη καὶ λατρευτὴ κόρη, καὶ θὰ τὴν ἐλάτρευα ἴσως, ἂν δὲν ἦτο τόσον φοβερὰ πλουσία. Ἀλλ' ἀφ' ὅτου πρώτην φορὰν τὴν εἶδα, εἶπα κατ' ἐμαυτὸν ὅτι εἶνε δι' ἐμὲ καρπὸς ἀπηγορευμένος, καὶ ἐθωρακίσθην κατὰ τοῦ θελγήτρου, τὸ ὁποῖον ἐξήσκει ἐπ' ἐμοῦ ἡ καλλονή της καὶ ἰδίως ἡ γοητευτικὴ ἁπλότης της.

— Καὶ ἂν αὐτὴ ἡ ἀληθῶς λατρευτὴ κόρη, ἥτις δὲν ἔχει λόγον ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν ὁρμὴν τῆς καρδίας της, νομίσῃ ὅτι δύναται νὰ σ' ἀγαπήσῃ καὶ ν' ἀγαπηθῇ, θὰ εἶνε καὶ πάλιν καθῆκόν σου νὰ τὴν ἀποκρούσῃς;

— Τί φαντασίαν ἔχουν αἱ γυναῖκες! Σύ, ἀγαπητή μου μῆτερ, σὺ ἡ λογικὴ προσωποποιημένη, δημιουργεῖς μυθιστόρημα ὁλόκληρον καὶ ἀπίθανον, μόνον πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἰδεῶν σου. Μὴ μὲ τυραννῇς, σὲ παρακαλῶ, μὲ ὑποθέσεις κολακευτικάς. Εἰπέ μου μᾶλλον, ὅτι καλὰ ἔκαμα καὶ καλὰ θὰ κάμω ἐπιχειρῶν ἓν μικρὸν ταξείδιον εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Ὦ! ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ νυμφευθῇ κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου ἡ Μαρκέλλα!

— Κύτταξέ με κατὰ πρόσωπον, καὶ βεβαίωσέ με, ἂν ἠμπορεῖς, ὅτι ὁ γάμος τῆς Μαρκέλλας δὲν θὰ σὲ καθίστα δυστυχῆ.

Ὁ Ἀλαὶν ἀπέφυγε τὸ βλέμμα τῆς μητρός του, καὶ ἀπήντησεν·

— Ὅταν φθάσωμεν ἕως ἐκεῖ, σοῦ ὑπόσχομαι νὰ σοῦ ἐξηγηθῶ εἰλικρινῶς τὰς ἐντυπώσεις μου· ἀλλὰ σημαίνει μεσονύκτιον, καὶ καιρὸς εἶνε νὰ πλαγιάσῃς, διὰ νὰ μὴν ἔχῃς αὔριον ἡμικρανίαν. Καλὴν νύκτα, μητέρα· εἰπέ μου, ὅτι εἴμεθα σύμφωνοι:

— Ὄχι ἐντελῶς· θὰ σκεφθῶ ὅ,τι μὲ εἶπες καὶ μετὰ δύο τρεῖς ἡμέρας ὁμιλοῦμεν καὶ πάλιν, ἂν θέλῃς.

— Χωρὶς ἄλλο. Ἐν τούτοις, ἂν ὁ Κ. Δαρλεμὼν θελήσῃ νὰ μὲ στείλῃ εἰς Μαδρίτην, μοῦ δίδεις τὴν ἄδειαν νὰ δεχθῶ;

— Ἡ ἡλικία σου δὲν ἔχει πλέον ἀνάγκην ἀδείας, ἀγαπητέ μου υἱέ.

— Ἐλπίζω ὅτι ποτὲ ἡ ἡλικία μου δὲν θὰ μοῦ δώσῃ τὸ δικαίωμα νὰ σὲ λυπήσω· δι' αὐτὸ δὲν θ' ἀναχωρήσω, ἂν δὲν τὸ ἐγκρίνῃς.

— Τὸ ἐγκρίνω ἀπὸ καρδίας, ἂν πρόκηται αὐτὴ ἡ ὁδοιπορία νὰ σοῦ κάμῃ καλόν· θὰ προσπαθήσω νὰ μὴ στενοχωρηθῶ. Καλὴν νύκτα, παιδί μου.

Θ'.

Ὅτε ὁ Ἀλαὶν ἐνεφανίσθη εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Κ. Δαρλεμὼν, εἶχεν ἤδη οὗτος ὁμιλήσει μετὰ τῆς δεσποινίδος Λώμβεϋ. Ὑπεδέχθη δὲ τὸν νέον μετὰ τῆς συνήθους αὐτοῦ εὐμενείας, ἀπόφασιν ἔχων νὰ κρύψῃ ἐντελῶς πρὸς αὐτὸν τὸ ἀντικείμενον τῆς μερίμνης του, καὶ νὰ μάθῃ μᾶλλον παρὰ τῆς Κ. Δεσκλοβὲλ τί ἐσκέπτετο ὁ υἱός της.

— Λοιπόν, νέε μου φίλε, εἶπεν, ἐσκέφθητε τὴν νύκτα; θέλετε πάντοτε νὰ ταξειδεύσητε;

— Πλέον παρὰ ποτε, κύριε, ἂν δὲν σᾶς φαίνωμαι πολὺ ἀρχάριος διὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτήν· ἐτόλμησα νὰ προτείνω τὸν ἑαυτόν μου, διότι ἐσκέφθην ὅτι, γνωρίζων τὴν ἰσπανικὴν καὶ ἔχων μερικὰς σχέσεις εἰς τὴν Μαδρίτην ὡς ἐκ τῆς ἐκεῖ διαμονῆς μου πρὸ δύο ἐτῶν, ἠδυνάμην νὰ χρησιμεύσω εἰς τὰ οἰκονομολογικά σας σχέδια.

— Καὶ δὲν σφάλλετε. Ἐκτὸς τούτου, μολονότι ἀρχάριος, εἶσθε σοβαρὸς ἄνθρωπος καὶ ὁ

Digitized by Google

μόνος ἴσως — μὴν ὑπερηφανευθῆτε δι' αὐτὸ — τὸν ὁποῖον θὰ ἐξέλεγον ὡς ἀντικαταστάτην μου· ἀλλ' ἡ ἐκεῖ διαμονή σας θὰ διαρκέσῃ ἴσως πολύ· πρέπει νὰ γείνουν μελέται ἐπὶ τόπου· δὲν θὰ στενοχωρηθῆτε νὰ λείψετε ἀπὸ τοὺς Παρισίους ἐπὶ μῆνας ἴσως ὅλους;

— Θὰ λυπηθῶ ν' ἀφήσω τὴν μητέρα μου μόνην· ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἰδία μὲ παρακινεῖ, καὶ μ' ἐβεβαίωνε, πρὸ μικροῦ, ὅτι χάρις εἰς τὴν φιλίαν τῆς δεσποινίδος Δαρλεμὼν δὲν θὰ τῆς ἀπεφαίνετο ἡ ἀπουσία μου.

— Καὶ ἐκτὸς τῆς μητρός σας, δὲν λυπεῖσθε ὅτι ἀφίνετε τίποτε ἄλλο;...

— Τίποτε, φίλτατε κύριε.

Μετανοήσας δ' εὐθὺς ὑπέλαβεν·

— Ἐκτὸς μόνον ὅτι ἀπομακρύνομαι τόσον ἀξιολόγων φίλων, ὡς ὑμεῖς.

— Ὡς πρὸς τοῦτο, κύριε Ἀλαὶν, εἶπεν ὁ Δαρλεμὼν, γελῶν, μοῦ φαίνεται ὅτι ἡ στέρησίς μας δὲν θὰ σᾶς ταράξῃ ὑπερβαλλόντως.

— Πόθεν ἡ κακὴ αὐτὴ ἰδέα;

— Ἐκ τοῦ ὅτι — καὶ δὲν τὸ λέγω διὰ νὰ σᾶς μεμφθῶ — φαίνεσθε μᾶλλον ὅτι ἀποφεύγετε νὰ ἦσθε μαζύ μας.

— Δὲν ἤμην εἰς τὰ καλά μου πρό τινος, ἀπήντησεν ὁ Ἀλαὶν μετά τινος ἀμηχανίας, κ' ἐπροτίμησα νὰ φυλάξω τὴν ἀδιαθεσίαν μου διὰ τὸν ἑαυτόν μου· θὰ ἤμην ἀληθῶς δυστυχής, ἂν ὑπεθέσατε....

— Μὴ διαμαρτύρεσαι, παιδί μου· δὲν ὑπεθέσαμεν τίποτε. Ἐλυπήθημεν μόνον, ἐγὼ καὶ ἡ Μαρκέλλα, ὅτι σᾶς ἐβλέπομεν ὀλιγώτερον συχνά· ἔπειτα, ἔμβλημα τῆς ἀληθοῦς φιλίας πρέπει νὰ ἦνε πλήρης ἐλευθερία. Τὸ ἐλησμόνησα, διὰ νὰ λάβω τὴν εὐχαρίστησιν νὰ σᾶς πειράξω ὀλίγον. Θὰ ἐπιστρέψητε εἰς τὴν οἰκίαν νὰ προγευματίσητε μὲ τὴν κυρίαν μητέρα σας;

— Μάλιστα, κύριε.

— Εἰπέτε της, σᾶς παρακαλῶ, ὅτι θὰ ἔλθω νὰ τὴν ἰδῶ εἰς τὰς δύο. Θέλω νὰ βεβαιωθῶ μόνος μου, πρὶν ἀποφασίσω τὴν ὁδοιπορίαν σας, ὅτι δὲν θὰ μοῦ θυμώσῃ ἂν σᾶς στείλω τόσον μακράν.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Ἡ δόξα τοῦ βίου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς εὐγενείας τοῦ χαρακτῆρος, ἥτις εἶνε τὸ πολυτιμότερον τῶν ἀγαθῶν, διότι ἀναπληροῖ πλοῦτον καὶ ἀξίωμα, ἐξευγενίζει πᾶν στάδιον καὶ ἀνυψοῖ πᾶσαν θέσιν εἰς τὰ ὄμματα τῆς κοινωνίας. Μείζονα τοῦ πλούτου ἐξουσίαν ἀσκεῖ ἡ εὐγένεια τοῦ χαρακτῆρος· ἀπολαμβάνει δὲ ὅσων καὶ ἡ φήμη τιμῶν, ἐνῷ δὲν ἐξεγείρει τὰς αὐτὰς ἀντιζηλίας.

Τὸ κατωτέρω περίεργον ἄρθρον παραλαμβάνομεν ἐκ τοῦ τελευταίου τεύχους τοῦ Δελτίου τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας. Ἡ εἰς αὐτὸ ἐπισυνημμένη πλήρης ἀττικοῦ ἅλατος διήγησις, ἡ περιγράφουσα τὴν θαυματουργὸν δύναμιν τῶν ἁγίων λειψάνων, εἶνε ἀπόσπασμα ἐκ τῆς αὐτοβιογραφίας Ἀθηναίου, πάππου γνωστοτάτων συμπολιτῶν ἡμῶν. Σ. τ. Δ.

ΠΕΡΙ ΑΓΙΩΝ ΛΕΙΨΑΝΩΝ

ΕΞ ΑΝΕΚΔΟΤΟΥ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟΥ

Μεταξὺ τῶν ἐθίμων ὅσα ὁ χριστιανισμὸς ἐπὶ μακρὸν χρόνον διετήρησε, πρωτεύει ἡ τῶν ἱερῶν λειψάνων καὶ κειμηλίων λατρεία· κατὰ τὸ εἰκὸς δὲ ἡ πλουτοῦσα ἐν τούτοις χώρα ἦν ἡ πρώτη τοῦ χριστιανισμοῦ κοιτίς, ἡ Παλαιστίνη. Ἐκεῖ λοιπὸν οἱ ἐνθέῳ ζήλῳ ἀπὸ περάτων τῆς οἰκουμένης συρρέοντες προσκυνηταὶ ἔβλεπον καὶ τὸν σκίμποδα, ἐφ' οὗ καθημένη ἡ παρθένος Μαρία ἐδέξατο διὰ τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ τὸ θεῖον ἄγγελμα, καὶ τὴν δοκόν, ἐφ' ἧς ὁ παῖς Ἰησοῦς ἐπέβαινε συμπαίζων τοῖς ἡλικιώταις, καὶ τὴν κλίνην ὅπου ἐν Κανᾷ κατεκλίθη, καὶ τὴν συκῆν ἐφ' ἧς ἀπήγξατο Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, οὐ μὴν ἀλλὰ καί τινα τῶν ἐν τῇ παλαιᾷ Γραφῇ ἀλληγορουμένων, ἐν οἷς καὶ τὸν *ἀκρογωνιαῖον λίθον*. Βαθμηδὸν δὲ τοσοῦτον ἐθρασύνθησαν οἱ ταῦτα ἐμπορευόμενοι μοναχοὶ καὶ μάλιστα οἱ τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας, ὥστε καὶ τὰ κέρατα τοῦ Μωϋσέως προσέφερον εἰς προσκύνησιν καὶ τοὺς στεναγμοὺς Ἰωσὴφ τοῦ τέκτονος καὶ τὰ δάκρυα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν αὐτοῦ καὶ λείψανα πτερύγων τῶν ἀρχαγγέλων Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ.

Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ κατέχοντες τὰ κειμήλια ἐπώλουν εἰς πολλοὺς τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, ὥστε εὑρέθησαν κατόπιν χλαμύδες μὲν τοῦ Ἰησοῦ πλέον τῆς μιᾶς, λόγχαι δὲ τετραπλαῖ καὶ ποσότης τιμίου ξύλου ὑπερβάλλουσα τὸν ὄγκον ἑνὸς σταυροῦ. Οὐδεὶς δὲ τῶν προσκυνητῶν ἀπήρχετο μὲ χεῖρας κενάς, διότι ἐκτὸς τῆς εὐλαβείας δὲν ἦσαν εὐκαταφρόνητα τὰ ἐξ αὐτῶν προσποριζόμενα κέρδη, ἐπειδὴ ἐν μὲν ταῖς μοναῖς φυλαττόμενα προσείλκυον ἀπειρίαν προσκυνητῶν καὶ πλούσια ἀφιερώματα, περιαγόμενα δὲ ὑπὸ τῶν καλογήρων ἐχρησίμευον ὡς εὔσχημος πρὸς ἀργυρολογίαν πρόφασις. Τούτου ἕνεκα κατήντησαν περιζήτητα καὶ σπανιώτατα, εὐτυχῶς ὅμως εὑρέθη ἑτέρα πηγὴ ἀκένωτος πρὸς κορεσμὸν τῆς διαζώσης εὐσεβείας, τῶν προκεκοιμημένων δηλαδὴ ἁγίων τὰ λείψανα, τῶν ὁποίων πολλὰ διετήρουν καὶ μετὰ μακροτάτου χρόνου παρέλευσιν ἀνεπάφους τὰς σάρκας καὶ δὴ καὶ τὸ τοῦ προσώπου ἐρύθημα, ἀνέδιδον δὲ εὐωδίαν καί, τῇ τοῦ Συναξαριστοῦ φράσει, χάριν μετὰ ἡδονῆς καὶ γλυκύτητος μεμιγμένην. (1)

Ἡ δὲ θαυματουργὸς αὐτοῦ δύναμις τοσοῦτον διεφημίζετο, ὥστε ἡ ἀπόκτησις ἁγίου λειψάνου

(1) Συναξαριστ. ἡμετέρας ἐκδόσεως Τόμ. Α'. σελ. 193.

Digitized by Google

ἐνομίζετο πολύτιμόν τι χρῆμα πάσης θυσίας ἀντάξιον· ὅθεν καὶ διεμελίζοντο ταῦτα πολλάκις ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν οὕτως ὥστε ὁ μὲν ἀπεκόμιζε τὴν κάραν, ὁ δὲ τὸν κορμὸν καὶ ἄλλοι τὰς χεῖρας ἢ τοὺς πόδας. Τούτου δ' ἕνεκα συνέβη ὅ,τι καὶ ἐν τοῖς κειμηλίοις· εὑρέθησαν δηλαδὴ πολλὰ σώματα πολλαπλᾶ. Οὕτω φερ' εἰπεῖν τοῦ ἁγ. Ἰουλιανοῦ σώζονται 26 κεφαλαί, 10 δὲ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, 6 τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου καὶ 17 αὐτοῦ χεῖρες καὶ 30 σώματα τοῦ ἁγ. Παγκρατίου· τοῦ δὲ Ἰγνατίου σώζονται 3 ἄρτια σώματα, 6 κεφαλαὶ καὶ πολλοὶ βραχίονες καὶ κνῆμαι, ἂν καὶ ὁ ἅγιος οὗτος ἐγένετο βορὰ τῶν λεόντων. (1)

Ἀφοῦ λοιπὸν τῶν ἁγίων λειψάνων τὰ θαύματα ὡμολογοῦντο οὐ μόνον ὑπὸ τῶν ἀμαθεστέρων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν λογίων καὶ σεβαστῶν ἀνδρῶν, ἐν χώραις εὐνομουμέναις, δὲν θὰ φανῇ ἄπορον ὅτι ἐν ἡμέραις δουλείας καὶ ἀμαθείας συνέβαινον καὶ παρ' ἡμῖν ὅσα ἱστορεῖ τὸ ὧδε δημοσιευόμενον ἀπόσπασμα ἐξ ἀνεκδότου αὐτοβιογραφίας Ἀθηναίου ἐξ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ἡ σκληρὰ τυραννία τοῦ διαβοήτου Χατζῆ Ἀλῆ τοῦ Χασεκῆ, περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἀπογυμνωθέντας παντὸς ἀγαθοῦ, ἠνάγκασε καὶ νὰ ἐκπατρισθῶσι πρὸς σωτηρίαν τῆς ζωῆς.

Τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο δημοσιεύομεν ὡς ἔχει ἐν τῷ πρωτοτύπῳ μόνον τὰς ἀνορθογραφίας ἐπανορθώσαντες. Εἶνε δὲ πολλοῦ λόγου ἄξιον οὐ μόνον διὰ τὰ ἐν αὐτῷ μνημονευόμενα γεγονότα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀπέριττον καὶ γλαφυρὰν αὐτοῦ φράσιν.

«Τέλος μίαν αὐγὴν μὲ δίδει ὁ πατήρ μου τὸν γάιδαρον καὶ τὸν πέρνω καὶ περνῶ ἀπὸ τὴν πόρτα τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων (2), καὶ αὐτὸς πέφτει ἀπὸ τὸ τειχίον καὶ ἔρχεται καὶ μὲ εὑρίσκει καθὼς μὲ παρήγγειλε, καὶ τραβοῦμε διὰ τὴν Χαλκίδα οἱ δύο μας ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Καλάμου· ἐξημερωθήκαμε καὶ ἐλημερίσαμεν εἰς ἕνα ῥεῦμα κατὰ τὸ μέρος τῆς Κηφισιᾶς· ἦτο εἰς τὰ 1790 πρὸς τὸν Σεπτέμβριον. Ἐκεῖ νυκτώνοντες ἐτραβήξαμεν ἀλλαχόθεν ἕως νὰ ἔβγωμεν ἀπὸ τὸ σύνορον τῆς Ἀττικῆς, καὶ ἐπήγαμεν εἰς Καπαντρίτη, χωρίον τῆς Λειβαδιᾶς, ἔξω τοῦ συνόρου τοῦ τυράννου· ἀπὸ ἐκεῖ εἰς Κάλαμον ὅπου ἐκεῖ ηὕραμεν πολλοὺς Ἀθηναίους φυγάδας, τὸν Νικόλαον Παππαμάρκου, Μιχαὴλ Πάρπανον, Δημήτριον Καρασυλάνην, ἔκτοτε ἐπῆγεν εἰς τὸν Ἀλῆ Πασᾶ· ἦτο διολιντζῆς καὶ καλόφωνος· Ἀντώνιον Πιτούρην, Νικόλαον Σκαρβούλην καὶ λοιποί. Ἐτραβήξαμεν διὰ τὴν Χαλκίδα μὲ τὸν νηστικὸν γάιδαρον ἐμπρός, ἔχοντες ἐπάνω ἕνα δισάκκιον μὲ ὀλίγα ῥοῦχα ἐμπαλωμένα καὶ τὴν παλαιόκαπα τοῦ πατρός μου καὶ μίαν ἀνδρομίδα καὶ εἰς τὸ πογγὶ ὅλα παράδες ἑξῆντα, εἰς τὰ πόδια παλαιοκάπουτζα καὶ τὸ φέσι τρύπιο.

Εἰς τὴν Χαλκίδα πηγαίνοντας ηὕραμεν πολλοὺς Ἀθηναίους, παπουτσίδες, σκοινάδες, ῥαφτάδες, περιβολαρέους, πακάλιδες καὶ σαπουντζίδες, οἱ ὁποῖοι ἦσαν φευγᾶτοι παρεμπρός· μᾶς ἐδέχθησαν, μᾶς ἐπαρηγόρησαν. Ἐκονέψαμεν εἰς κάποιον Ἀργυρὸν Πούλον Ἀθηναῖον συντεχνίτην τοῦ πατρός μου, μὲ τὸν ὁποῖον καὶ ἐσυντρόφευσε μαζί· βάζοντας αὐτὸς τὰ σύνεργα ἐλάβαινε κάτι περισσότερον.

Εἰς Χαλκίδα δὲν ἦτο τυραννία δοσίματος χρηματική, ἀλλὰ οἱ τοῦρχοι ἦτον κάκιστοι, ἐσκότωναν τοὺς χριστιανοὺς διὰ μικρὰς αἰτίας καὶ ἄλλα αἰσχρὰ ἔπραττον εἰς τὰ παιδία. Βλέποντας αὐτὰ ὁ πατήρ μου, ἦτον ἕνας Ἀθηναῖος εἰς τὸ χωρίον Βασιλικὸν τῆς Χαλκίδος, μόλις δύο ὥρας μακρυά, κάποιος Διονύσιος Καϊταγλῆς, παπουτσῆς τὴν τέχνην· ἐκατοίκει εἰς αὐτὸ τὸ χωρίον· ὁ πατήρ μου μὲ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν διὰ νὰ μὴ εἶμαι εἰς Χαλκίδα ἐμπρὸς τῶν ἀγρίων καὶ ἀσελγῶν Τούρκων, διὰ νὰ μὲ μάθῃ τὴν τέχνην μόνον καὶ μόνον νὰ μὲ ζωοτρέφῃ, ἀλλὰ αὐτὸς ἦτον πολλὰ μέθυσος, καθημερινῶς μὲ ἔδερνε, πλέον πτωχὸς ἀπὸ τὸν πατέρα μου· σχεδὸν ἐπιθυμοῦσα νὰ γεμίσω τὴν κοιλίαν μου. Ὁ πατήρ μου ἔστειλε κρυφίως καὶ ἔφερεν ἀπὸ Ἀθήνα τὴν μητρυιάν μου, καὶ τὴν ἀδελφήν μου Δροσιάν, μὲ τὴν ὁποίαν δὲν ἔκαμε τέκνον ἕως ἑπτὰ χρόνους ὅπου τὴν εἶχε. Εἰς τὰ 1791 ἔπιασε θανατικόν. Εἰς τὸ πλησίον μας χωρίον Φίλα ὀνομαζόμενον, ἦτο κεφαλοχῶρι ἕως 350 οἰκογένειαις, ποθαίνοντας κάμποσοι τὸ ἐδιάβαλαν ὡς βουρδόλακας, ὅτι ἐπήγαιναν καὶ ἔπνιγαν τοὺς ἄλλους, ὁποῦ τότε αὐτὴ ἡ πρόληψις ἦτον· ἀλλὰ αὐξάνοντας τὸ κακὸν τοὺς ἔδωσαν νὰ καταλάβουν οἱ φρονιμώτεροι ὅτι εἶνε πανώλη, ὁποῦ ἐξέθαπταν τοὺς πεθαμένους καὶ τοὺς ἔκαιαν μὲ σίδερα πυρωμένα εἰς τὴν καρδίαν.

Εἰς τὸ χωρίον Βασιλικὸν ἦτον ἕνας πρωτοσύγγελος τοῦ Σίναιον ὄρους, κυνηγημένος ἀπὸ τὸν Χατζῆ Ἀλῆ, ὁποῦ ἦτον εἰς τὸ μετόχιον εἰς Ἀθήνα, ζητῶν νὰ τὸν τυραννήσῃ· αὐτὸς ἀντίτεινε εἰς τὸν τύραννον ἔχοντας τὸ μωαμέτη τὴν χεῖρα εἰς τὸ χαρτίον, ὁποῦ οἱ Σιναῖται εἶνε ἀσύδοτοι· ἀλλὰ αὐτὸς ὁ τύραννος δὲν ἔπαιρνεν ἀπὸ αὐτά, καὶ ἔφυγεν καὶ ἐκατοικοῦσεν εἰς τὸ χωρίον Βασιλικόν, ὁποῦ εἶχεν ἐκεῖ μετόχι. Ἐπῆγα εἰς αὐτὸν καὶ ἐσυγκολλήθην ὡς εἰξεύροντας τὸ *Σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου,* ὁποῦ εἶχεν ἀνάγκην νὰ πηγαίνωμεν νὰ κάνωμεν ἁγιασμούς, ὁποῦ ἡ πανώλη ἅπλωσε, τὸ χωρίον ἐσκόρπισε, τὰ Φίλα λεγόμε-

(1) Ἔν τινι ῥωσσικῷ Συναξαριστῇ ἀναγράφεται θαῦμά τι ἐξαίσιον, ὅτι δηλ. οἱ λέοντες ἐκ σεβασμοῦ δὲν ἔφαγον τὴν καρδίαν τοῦ ἁγίου, οἱ δὲ στρατιῶται σχίσαντες αὐτὴν εὗρον κεχαραγμένον χρυσοῖς γράμμασι τὸ ὄνομα **Ἰησοῦς Χριστός.** Οὐκ ἔστι δὲ τοῦτο ἀπορίας ἄξιον, διότι τὸν ἅγιον τοῦτον παιδίον ὄντα ἔλαβεν ὁ Ἰησοῦς καὶ στήσας ἐν μέσῳ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπε τὸ ὑπὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ματθαίου μνημονευόμενον ἐν κεφ. ΙΗ'. 4. (Συναξ. ἔνθ. ἀνωτέρω, σελ. 326).

(2) Ἡ πύλη αὕτη τοῦ τείχους, νεωστὶ ἀνοικοδομηθέντος ὑπὸ τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ, ἔκειτο ἀντικρὺ περίπου τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, ἐν τῇ πρὸς δυσμὰς πλευρᾷ τῆς πλατείας Λουδοβίκου. Σ. Ε.

Digitized by Google

νον, καὶ μετ' αὐτὸν ἐγέμωσα τὴν κοιλίαν μου. Ὁποῦ ὁ Διονύσιος Καϊταγλῆς παπουτσῆς μετὰ τόσαις τυραννίαις μ' ἐσήκωνεν ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα νὰ ῥάφτω· καὶ μίαν νυχτιὰ μ' ἐσήκωσεν ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα καὶ μ' ἔδωσε ἕνα πετσὶ νὰ πάγω νὰ τὸ μουσκέψω ἔξω τοῦ χωριοῦ, ὁποῦ ἦταν μία σύναξις τοῦ νεροῦ, πλησίον εἰς ἕνα πηγάδι. Ἐγὼ ἐπῆρα τὸ πετσὶ ἐπῆγα τὸ ἔβαλα εἰς τὸ νερό, ἦτο χειμῶνας ἐτραβήχθηκα καὶ ἔμβα εἰς μίαν ἀχυρῶνα βωδιῶν καὶ ἐκεῖ μὲ ἐπῆρεν ὁ ὕπνος. Ἀφοῦ ἐπέρασαν τρεῖς ὥραις σχεδὸν καὶ δὲν ἐγύρισα, ἦλθεν ὁ μάστορής μου ζητῶντας με· ηὗρε τὸ πετσί, δὲν μ' εὑρίσκει ἐμένα. Ἦτον ἀκόμη νύχτα, ὑπωπτεύθη, ὅτι ἔπεσα εἰς τὸ πηγάδι ὡς σκοτεινά· κρεμάζει τὸ φανάρι εἰς τὸ πηγάδι νὰ ἰδῇ ἂν εἶμαι πεσμένος. Πρὸς τὴν αὐγὴν ἐξύπνησα καὶ γυρεύω τὸ πετσί, ἀλλὰ τὸ εἶχε παρμένο· πηγαινάμενος εἰς τὸν μάστορά μου, μοῦ ἔδωκεν ἕνα ξύλον τόσον, καὶ ἔτσι ἐπῆγα εἰς τὸν Σιναΐτην. Ἐκεῖ χάριτι θείᾳ ἐγόρταινα τὴν κοιλίαν μου εἰς τὰ πάντα. Καθημερινῶς ἐπηγαίναμεν εἰς πολλὰ μέρη καὶ ἐκάναμεν ἁγιασμὸν ἀπὸ τὸν φόβον τῆς πανώλης ὁποῦ ἐξάπλωσεν, ἢ ἀπὸ τὴν πρόληψιν τῶν βορδολάκων. Ὁ γέροντάς μου Σιναΐτης ἦτον γέρος ἑξηκοντούτης καὶ ἐπέκεινα εἰς τοὺς χρόνους, ἦτον καὶ ὀλίγον κουφός, εἶχε καὶ ἄλλον ὑπηρέτην μεγαλείτερον, Ἀθηναῖος, κάποιος Σπῦρος Γροσάρας· αὐτὸς μὲ ἠνάγκασε νὰ ὑπάγω αὐτοῦ, διηγῶντας εἰς αὐτὸν τὴν δυστυχίαν ὁποῦ ἐπερνοῦσα εἰς τὸν μάστορά μου.

Ὁ πρωτοσύγγελος Σιναΐτης εἶχε δύο ζῶα, ἕνα ἄλογον εἰς τὸ ὁποῖον αὐτὸς ἐκαβαλλίκευε καὶ ἕνα μουλάρι γέρικο, εἰς τὸ ὁποῖον ἐβάναμεν ἀπάνω τὰ ἅγια λείψανα καὶ ἄλλαις δύο δισάκκαις ἄδειαις διὰ νὰ βάζωμεν τὰς προσφοράς, προσφερόμενα ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἐκάναμεν τοὺς ἁγιασμοὺς εἰς ἀπανουκλιάστους, εἰς δὲ τοὺς πανουκλιασμένους ἐπαίρναμε μόνον παράδες, πρὸς ἕνα γρόσι τὸν ἁγιασμόν· βάζοντάς τους εἰς τὸ ξεῖδι τοὺς ἐλαμβάναμεν. Ἀπὸ παντοῦ ἤρχονταν ἄνθρωποι καὶ μᾶς ἐγύρευαν νὰ πᾶμεν νὰ κάνωμεν ἁγιασμούς. Εἰς ὅλα τὰ ἀμπέλια τῆς Χαλκίδος ὁποῦ ἦτον κατοικημένα παλαιόθεν φαμιλικῶς ἦτον ὑποστατικὰ τῶν τούρκων ἐκτεταμένα μὲ οἰκοδομὰς σημαντικάς, σαράγια ὁποῦ ἐπήγαιναν ὅλο τὸ καλοκαῖρι οἱ Ἀγάδες τῆς Χαλκίδος, καὶ ἐπηγαίναμεν καὶ εἰς ἄλλα πλησίον χωρία. Ἐν ἑνὶ λόγῳ τὸ κακὸν ἤρξανεν, ἐξαπλοῦτο· ἦτον εἰς τὰ 1791 πρὸς τὸν Μάρτιον· καθημερινῶς ἤρχονταν οἱ ἄνθρωποι καὶ μᾶς ἐζητοῦσαν. Ἐγὼ ἔβαλα μίαν σκούφιαν καλογερικὴν καὶ ἔκαμνα ὡς καλογερόπουλον κοντὰ εἰς τὸν γέροντα, νὰ ψάλλωμεν τὸ ἀπόδειπνον καὶ τὰ λοιπά, ἔχων σκοπὸν ὁ γέροντάς μου νὰ μὲ κάμῃ ὑποτακτικόν του. Ὁ δὲ Σπῦρος Γροσάρας ἐκυβερνοῦσε τὰ ζῶα, ἐπουλοῦσε τὰ προσφερόμενα ὁποῦ μᾶς ἔφερναν, μᾶς ἔδιναν καὶ ἐσυνάζαμεν. Ἡ δύο μεγάλαις δισάκκαις κάθε βράδυ ἤρχοντο εἰς τὸ μετόχι γεμάταις, ἔχοντες εἰς τὴν μίαν δισάκκαν καὶ μίαν στάμναν, καὶ ἐζητούσαμεν καὶ λάδι, τὰ δὲ λοιπὰ ἦτον κριθάρι, σιτάρι, σῦκα, σουντζούκια ὡραῖα τῆς Χαλκίδος, ὁποῦ τότε ἔφτιανον, καὶ τὰ λοιπά, καὶ πρὸς ἕνα γρόσι τὸν ἁγιασμόν· περνῶντας ὀλίγαις ἡμέραις τὸν αὐξήσαμεν πρὸς παράδες ἑξήντα. Μᾶς ἐπαράγγειλε ἐμένα καὶ τοῦ Γροσάρα ὁποῦ ὅλοι ἐπηγαίναμε μαζί, οἱ τρεῖς καὶ, μὲ τὰ δύο ζῶα, ὅτι τὸ πανίον ὁποῦ βάζουν ἐπάνω εἰς τὴν κασέλα, ἢ μπόλια, καὶ ἀκουμπᾶτε τὰ ἅγια λείψανα, ὁποῦ ψάλλομεν τὸν ἁγιασμόν, νὰ τὸ πέρνετε· νὰ λέτε, δὲν κάνει νὰ μείνῃ εἰς αὐτούς, διότι ἀκούμπισαν ἀπάνω τὰ ἅγια λείψανα. Ἔτσι τὸ ἔργον αὐτὸ τὸ ἀρχίσαμεν, καὶ εἰς ὀλίγαις ἡμέραις ἐσυνάξαμεν κάμποσαις χρυσόπολιαις, πεσκίρια, καὶ ἄλλα, ἕως ὁποῦ ἐδόθη ὁ λόγος διὰ τὸ πρακτέον καὶ δὲν μᾶς ἔβαλαν πλέον, ἀλλὰ μίαν κασέλαν ἄδειαν, φοβούμενοι μήπως ζητήσωμεν καὶ τὰ ἔσωθεν τῆς κασελῶς, ὁποῦ ἐπάνω εἰς αὐτὴν ἀκουμβούσαμεν τὰ ἅγια λείψανα.

Τέλος ἄρχισαν καὶ οἱ βλάχοι νὰ μᾶς ζητοῦν εἰς τὰ βουνὰ εἰς ταῖς στάναις, μαντριά των, νὰ 'πηγαίνωμεν. Ἐκεῖ ὡς κοπιαστικὸν καὶ μακρυά, σκέψης γενομένης, ὁ γέροντάς μου λέγει νὰ κάνωμεν ἕνα τεφτέρι ὡς κόνδικα, καὶ ἅμα ἐψάλλαμεν τὸν ἁγιασμὸν δὲν ἐλαμβάναμεν πληρωμήν, ὁποῦ μᾶς ἔδιδαν, ἀλλὰ ἔβγαλα ἐγὼ τὸ τεφτέριον καὶ ἔγραφα ὅλων τῶν εὑρισκομένων τὰ ὀνόματα καὶ τοὺς ἐλέγαμεν, ὅτι αὐτὰ τὰ ὀνόματα θέλομεν τὰ στείλῃ εἰς τὸ μοναστῆρι, τὸ Σίναιον ὄρος νὰ μνημονεύωνται. Τελειωμένου τοῦ γραψίματος τῶν ὀνομάτων ἐλέγαμεν νὰ γράψουν καὶ ὅτι προαιροῦνται ἀπὸ προβατίναις ἢ γίδες ἢ τράγους. Εἰς κάθε μανδρὶ ἦτον τρεῖς τέσσερες οἰκογένειαις συγγενικαίς· τὸ μανδρὶ ἦτον ἀπὸ δύο, τρεῖς χιλιάδες γιδοπροβάτων, καὶ ξέχος τὰ ἔβοσκαν. Ἔτσι μᾶς ἔγραφαν ὅτι προσφέρουν εἰς δέκα κεφάλια, ἄλλου πέντε, ἄλλου ὀκτὼ καὶ δύο τρία τουλούμια τυρίον, καὶ κανένα τουλούμι βούτυρον, μᾶς ἔψηναν καὶ ἕνα καλότατον διὰ νὰ φᾶμεν· ἀλλ' ὁ γέροντάς μου δὲν ἔτρωγε κρέας, εἰμὴ αὐγά, τυρί, βούτυρον, γάλας· εἴχαμεν καὶ εἰς τὸ δισάκκιον διὰ τὴν παρασκευὴν αὐγοτάραχον, 'χταπόδι ξηρόν. Τὰ δὲ προσφερόμενα ὁ Γροσάρας μὲ τὸ γέρικο μουλάρι τὰ ἐκουβαλοῦσε εἰς τὸ μετόχιον καὶ ἤρχονταν ὀπίσω, ὁποῦ τὸν ἐπεριμέναμεν καὶ μᾶς εὕρισκεν. Ἀφοῦ ἐπεράσαμεν κάμποσα μανδριὰ ἔγεινεν ἕνας κατάλογος καλούτσικος, ἕως 350 γιδοπρόβατα καὶ μία ποσότης τουλουμοτυρίων καὶ βουτύρου.

Μᾶς ἦλθεν ἕνας καλόγηρος ἀπὸ τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγ. Νικολάου, δύο ὥραις τρεῖς μακρυὰ ἀπὸ τὸ μετόχιόν μας, εἰς τὸ χωρίον Βασιλικόν, καὶ μᾶς λέγει νὰ 'πᾶμεν εἰς τὸ μοναστήριον νὰ κάμωμεν ἁγιασμόν. Αὐτὸ τὸ μοναστῆρι ἦτον σημαντικούτσικον· ἦτον 'παγαιμέναις ἕως 25

Digitized by Google

φαμελιαῖς ἀπὸ τὰ Φίλα χωρίον ἐξ αἰτίας τῆς πανώλης· ἀλλὰ ἐμολύνθη τὸ μοναστήριον· ἀπόθανον σχεδὸν ἥμισυ ἀπὸ τὰς φαμιλίας, ὁμοῦ καὶ ὁ ἡγούμενος καὶ μερικοὶ καλόγηροι, καὶ ἦταν σκορπισμένοι εἰς τὰ βουνά· τὸ μοναστήριον τὸ εἶχον ἔρημον ἀφισμένα. Οἱ καλόγηροι ἔστεκαν πολλὰ μακρυὰ ἀπὸ τὸ μοναστήριον, ὡσὰν νὰ εἴμεθα ἐμεῖς μόρτιδες νὰ 'πᾶμε νὰ ξεπανουκλιάσωμεν τὸ μοναστῆρι. Ἔτσι λοιπὸν ἐμεῖς ἐπήγαμεν· τὸ κλειδὶ τῆς ἐκκλησίας ἦτον εἰς τὴν πόρτα. Ἀνοίγοντας τὴν ἐκκλησίαν, ἡ πρώτη παραγγελία ὁποῦ μᾶς ἔδωσεν ὁ γέροντάς μας ὁ Σιναΐτης ἦτον, ὅσα στέφανα ἀσημένια ἦτον ὁμοίως καὶ δύο κανδήλαις, πρὶν ἀρχίσωμεν τὸν ἁγιασμὸν εἰς τὰς εἰκόνας, τὰς ἐπήραμεν καὶ τὰς ἐβάλαμεν εἰς δισάκκιον μέσα καὶ ἐπαστρέψαμεν τὸ μοναστήριον, ὕστερον ἀρχίσαμεν τὸν ἁγιασμόν· τότε ἦλθαν καὶ οἱ καλόγεροι. Ἀλλὰ τοὺς ἀποθαμένους δὲν τοὺς εἶχαν θάψῃ βαθειὰ καὶ οἱ σκύλοι, τὰ ἀγρίμια τοὺς εἶχαν ξεθάψῃ· μόλις ἦτον σαραντισμένοι. Ἔτσι τελειώνοντας μᾶς ἔγραψαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν κατάλογον μισὴ ἀποκοπή, γίδες 15.

Εἴμεθα εἰς τοὺς 1791 πρὸς τὸν Μάϊον· ἦρθεν εἴδησις ἀπὸ Λεβαδιάν, ἄνθρωπος ἐπίτηδες, καὶ ζητᾷ τὸν γέροντα μὲ τὰ ἅγια λείψανα νὰ πάγῃ νὰ κάμῃ ἁγιασμοὺς διὰ τὴν πανώλην. Τότε πέρνει τὸν Σπῦρον Γροσάραν μόνον καὶ 'πάγει εἰς Λεβαδιάν· ἐμένα μὲ ἀφίνει εἰς κάποιον Ζαχαρίαν Φυλλαριώτην εἰς τὸ μανδρί του εἰς τὸ χωρίον Μαλίκεντα (;) ἀπ' ἔξω παραγγέλοντάς του αὐτουνοῦ νὰ μοῦ δώσῃ ἕναν υἱόν του νὰ 'πᾶμεν εἰς τὰ μανδριὰ νὰ συνάξωμεν τὰ γιδοπρόβατα μὲ τὸν κατάλογον ἕως νὰ γυρίσῃ ἀπὸ τὴν Λεβαδιάν. Ὁ Ζαχαρίας εἶχε θερίσῃ καὶ μετὰ τὸ θέρος ἀποφάσισε νὰ 'πᾶμε· ἔτσι λοιπὸν ἐγὼ ἔμεινα εἰς τὸν Ζαχαρίαν. Παπούτσια εἰς τὰ ποδάρια δὲν μοῦ ἔμειναν, ἐφόρεσα τὰ τσαρουχάτσα καὶ τὴν ποιμαντικὴν ἀγγούλαν εἰς τὸ χέρι, ἀλλὰ ἕως νὰ γλυτώσῃ τὸ θέρος μοῦδωσε καὶ ἕνα μικρὸ δρεπάνι καὶ ἐθέριζα· ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἔμαθα, καὶ πότε μὲ τὰ γίδια ἐπήγαινα μαζὶ μὲ τοὺς υἱοὺς τοῦ Ζαχαρία· ἔγεινα καὶ θεριστὴς καὶ ποιμήν. Γλυτώνοντας τὸ θέρος ἐκινήσαμεν διὰ τὰ μανδριὰ εἰς τὰ βουνὰ νὰ συνάζωμεν τὰ γραμμένα ἀφιερωμένα· ἔτσι βουνὰ λαγκάδια· εἰς τὸ βουνὸ τὸ Δέλφι τῆς Χαλκίδας ὁποῦ ἦτον τραβηγμένοι οἱ βλάχοι ἀπὸ τὰ κάτω μέρη ἀπὸ τὴν κάψαν, ἡ μία στάνη ἀπὸ τὴν ἄλλην ἦτον τρεῖς ὥραις μακρυά, καὶ οἱ βλάχοι μᾶς ἔλεγαν «Γιὰ ἀπόσια ἀπὸ τὴν ῥαχοῦλαν». Μετὰ 15 ἡμέρας ἐσυνάξαμεν 350 κεφάλια· ἀποκάμαμεν ἀπάνω εἰς τὸ Δέλφι καὶ ἔτσι τὰ κατεβάσαμεν εἰς τὰ μέρη τὰ κάτω καὶ ἐγὼ τὰ ἔβοσκα· κάθε βράδυ τὰ ἀρμέγαμεν, πότε τὴν αὐγήν.

Ἦτο πρὸς τὸν Ἰούλιον· ἦλθεν εἴδησις ὅτι ἦλθεν ὁ γέροντας εἰς τὸ μετόχι ἀπὸ Λιβαδιά, καὶ ἐμήνυσε νὰ φίσω τὰ συναγμένα γιδοπρόβατα εἰς τὸν Ζαχαρίαν καὶ νὰ 'πάγω, διότι ἄνοιξεν ἄλλη πρόσοδος καὶ ἀργήσαμεν νὰ προλάβωμεν. Οἱ ἄνθρωποι ἦτον ἐγγὺς νὰ γλυτώσουν τὸ θέρος· 'πηγαινάμενος ἐπήραμεν μόνον τὸ πακράτζι τοῦ ἁγιασμοῦ καὶ τὸν σταυρὸν καὶ τὴν βρεχτούραν, καὶ ὁ γέροντας καβάλλα καὶ τὸ μουλάρι ξοπίσω καὶ ὅπου ἐθέριζαν τὸ «*σῶσον Κύριε τὸν λαόν σου*» καὶ τέσσαρα δεμάτια εἰς τὸ μουλάρι, καὶ ἐμπρὸς καὶ πίσω, εἰς δύο τρεῖς ἡμέραις ἐπήραμεν καὶ ἄλλο ἕνα ζῷον· ἐκάμαμεν καὶ ἡμεῖς μίαν θημωνιὰν καλλιότερην ἢ μεγαλειότερην ἀπὸ ἐκείνους ὅπου εἶχαν σπαρμένα. Ἤμεθα εἰς τὸν μῆνα Αὔγουστον, ἦρθεν ἕνα καΐκιον εἰς τὸν Λευκαντῆ ὑδραΐκόν, εἰς αὐτὸ ἐπουλούσαμεν τὸ συναγμένον τυρίον βούτυρον καὶ ὅσοι τράγοι ἦτον καὶ τὰ συναγμένα γιδοπρόβατα. Ἔπαυσε καὶ τὸ θανατικόν.

Τότε ἦλθεν ὁ πατήρ μου καὶ μὲ ἐντάμωσεν, ὁποῦ ἕξε μῆνες δὲν εἶχεν εἴδησιν ποῦ εὑρίσκομουν ἐξ αἰτίας τῆς πανώλης, ἦτον καὶ αὐτὸς ἔξω ἀπὸ τὴν Χαλκίδα, εἰς μίαν ἐξοχὴν εἰς τὰ ἀμπέλια τῆς Χαλκίδος. Ὁμιλεῖ μὲ τὸν γέροντά μου διὰ λόγου μου, πῶς θέλει νὰ μὲ ἔχῃ; αὐτὸς τοῦ λέγει νὰ μὲ ζωοτρέφῃ μόνον· ὁ πατήρ μου νὰ μοῦ προμηθεύῃ τὰ ἐνδύματά μου. Ἔτσι ὁ πατήρ μου δὲν μὲ ἄφησε μαζί του· μ' ἐπῆρεν εἰς Χαλκίδα, μὲ βάλει εἰς ἕνα ὀθωμανὸν παπουχτσῆν Οὐστᾶ Μεχμέτη διὰ νὰ μάθω τὴν τέχνην ὁποῦ εἶχα ἀρχίσῃ. Αὐτὸς ἦτον Ἐμίρης ἀπὸ τὸ γένος τοῦ Μωάμεθ· οἱ νέοι ἐμίριδες εἰς τὸ θρησκευτικὸν ἦτον εἰς ὑπόληψιν καὶ διὰ νὰ εἶμαι διαφεντευμένος μ' ἔβαλεν εἰς αὐτόν. Ἐγὼ μικρὸς ὄντας ἔμβαινα εἰς τὸ χαρέμιόν του, γυναῖκά του, καὶ τὴν ἔβλεπα καὶ τῆς ἔκαμνα καὶ ὑπηρεσίας· εἰς τὸ ἐργαστῆρι ὀλίγαις ὥραις ἐκάθουμουν εἰς τὴν τέχνην· μὲ εἶχε συμφωνήσῃ, ἕνα γρόσι τὸ μῆνα καὶ νὰ μὲ τρέφῃ. Ὁ Οὐστᾶ Μεχμέτης, μάστοράς μου, εἶχε δύο παιδιά, τὸ ἕνα τὸ ἔλεγαν Ἀχμέτη, τὸ ἄλλο Ἰμπραΐμι τὸ μεγαλείτερον· ὁ Ἀχμέτης ἦτο σχεδὸν πέντε χρόνων καὶ ἀκόμη δὲν ἠμποροῦσε νὰ περιπατῇ· ἤμουν ὑποχρεωμένος νὰ τὸν βαστῶ καὶ νὰ τὸν κουβαλῶ ἀπάνω μου, νὰ κάμνω ὑπηρεσίας εἰς τὸ σπίτι, νὰ κουβαλῶ νερὸ καὶ τὰ λοιπὰ ὅλα τοῦ ὀσπιτίου· ὀλίγαις ὥραις ἐπήγαινα εἰς τὸ ἐργαστήριον, δούλαν δὲν εἶχεν, ἤμουν εἰς χρέος νὰ κάμνω ὅλας τὰς ὑπηρεσίας τοῦ ὀσπιτίου.

Ὁ Οὐστᾶ Μεχμέτης μάστορής μου, ἢ Ἀγᾶς μου, νὰ εἰπῶ καλλίτερον, συχνὰ ἔκαμνε ταξείδιον εἰς Ἀθῆνα διὰ νὰ ζητήσῃ πετσιὰ τῆς τέχνης του, περισσότερον ὅμως διὰ νὰ διασκεδάζῃ μὲ φίλους ἄλλους παπουτσίδες ὀθωμανοὺς εἰς Ἀθῆνα, νὰ πίνουν, διότι εἰς τὴν Χαλκίδαν ὄντας δὲν ἔπινε τὸ κρασίον διὰ νὰ μὴ χάνῃ τὴν ὑπόληψίν του ὡς ἐμίρης, ἱερωμένος εἰς τὴν θρησκείαν, καὶ τὸ ταξείδιόν του ἐνασχολοῦσεν ἕνα

Digitized by Google

μῆνα καὶ ἐπέκεινα εἰς Ἀθῆνα. Ἐγὼ ἤμουν εἰς τὸ ὀσπίτιόν του μὲ τὴν γυναῖκά του Ἀϊσὲ καὶ τὰ δύο μικρὰ παιδιά, νὰ ψωνίζω τὰ χρειαζόμενα τοῦ ὀσπιτίου, νὰ μὲ βάνῃ ἡ κυρία νὰ μαγειρεύω καὶ τὰ λοιπά, κάθε βράδυ νὰ μὲ παίρνῃ εἰς τὰ μέσα ὀσπίτια τοῦ χαρεμιοῦ, νὰ μὲ βάνῃ νὰ τῆς τραγουδῶ. Αὐτὴ ἦτον νέα καὶ διὰ νὰ μὴν ἀκούεται ἡ φωνή μου μὲ ἐπῆγαινεν εἰς τὰ ἐσώτερα τοῦ ὀσπιτίου. Εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα ἔφυγεν ὁ πατήρ μου ἀπὸ Χαλκίδα μὲ τὴν μητρυιάν μου καὶ ἀδελφήν μου καὶ ἐπῆγεν εἰς Ἀθῆνα ὀπίσω, ὁποῦ ὁ τύραννος ἐλάφρωσε κάτι τὴν τυραννίαν. Ἦτον εἰς τὰ 1792· ἐγὼ ἔμεινα εἰς Χαλκίδα μὲ τὸν Τοῦρκον Οὐστᾶ Ἀχμέτην, ὁποῦ εἰς αὐτὸν ἔκαμα ὑπὲρ τὸν ἕνα ἥμισυ χρόνον.

Ὁ πατήρ μου, ὄντας εἰς Ἀθῆνα ὁ Ἀγᾶς μάστοράς μου, τὸν παρεκάλεσεν ὅταν ξαναέλθῃ εἰς Ἀθῆνα νὰ μὲ φέρῃ μαζί του διὰ νὰ μὲ ἰδῇ. Ἔτσι λοιπὸν εἰς ἄλλο ταξείδιον μὲ ἔφερεν εἰς Ἀθῆνα καὶ δὲν μὲ ἄφισε πλέον νὰ ὑπάγω εἰς Χαλκίδα».

Θ. Νικολαΐδης Φιλαδελφεύς

Η ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Περὶ τῆς νοημοσύνης τῶν ζῴων πολλὰ ἔχουσι γραφῆ μέχρι τοῦδε. Νέον ταύτης παράδειγμα, θαυμαστὸν ἀληθῶς καὶ συγκινητικώτατον, διηγεῖται ἐν τῷ τελευταίῳ φύλλῳ τῆς ἐν Παρισίοις ἐκδιδομένης «Ἐπιστημονικῆς Ἐπιθεωρήσεως» αὐτόπτης μάρτυς γενόμενος ὁ γάλλος μηχανικὸς Briot· εἶνε δὲ τὸ ἑπόμενον:

Περὶ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ παρελθόντος ἔτους ὅμιλος ὀρεινῶν Ἀλβανῶν διήρχετο τὸν ποταμὸν Δρῖνον. Ὁ μὴν Ὀκτώβριος εἶνε ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν οἱ ὀρεινοὶ Ἀλβανοὶ κατέρχονται εἰς τὰς πεδιάδας ἵνα διέλθωσι τὸν χειμῶνα, κατὰ σωρούς, πάνοπλοι, μετὰ τῶν ἵππων, τῶν βοῶν, καὶ τῶν προβάτων αὐτῶν, κρατοῦντες δεδεμένους τοὺς χοίρους των, τὰ δὲ βρέφη ἐπὶ τῶν νώτων τῶν γυναικῶν των.

Ἡ διάβασις ἦτο δυσχερὴς εἰς τὴν πολυπληθῆ ἀγέλην τῶν ζῴων, καθότι ὁ ποταμὸς ἦτον ἐξωγκωμένος ἐκ τῶν πολλῶν βροχῶν. Μετὰ πολλὰς κραυγὰς καὶ κτυπήματα οἱ Ἀλβανοὶ κατώρθωσαν νὰ ὠθήσωσι πρὸς τὸ πλωτὸν μέρος τοῦ ποταμοῦ εἰκοσάδα ἵππων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἓξ φορβάδας μετὰ τῶν τριῶν πωλαρίων των. Αἴφνης γηραιά τις φορβάς, ἕνεκα τοῦ ὑπερμέτρου φορτίου της, παρέμεινεν ὀπίσω τῶν συμπλωτήρων της, παρασυρομένη ὑπὸ τοῦ ῥεύματος. Τὸ πτωχὸν ζῷον ἐχάνετο ἐξ ἅπαντος, διότι ἡ μία καὶ μόνη ἐν τῷ ποταμῷ σχεδία δὲν ἠδύνατο νὰ καταφθάσῃ ἐγκαίρως ὅπως τὴν περισώσῃ.

Ἐν τούτοις ἡ λοιπὴ ἀγέλη εἶχεν ἀφιχθῆ εἰς τὴν ὄχθην, καὶ οἱ νεαροὶ πῶλοι, περιχαρῶς ἐσκίρτων περὶ τὰς μητέρας των· εἷς μόνος ἔτρεχεν ἀνησύχως χρεμετίζων πέριξ αὐτῶν. Καὶ τότε οἱ παρεστῶτες ἐγένοντο μάρτυρες θαυμαστοῦ θεάματος, ἐξ ἐκείνων, ἅτινα οὐδέποτε λησμονοῦνται.

Ὁ νεαρὸς πῶλος ἐπανῆλθεν ἐπὶ τοῦ ἄκρου τῆς ὄχθης, ἔστη πρὸς στιγμὴν ἀκίνητος, μὲ φλογεροὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἀχνίζοντας μυκτῆρας. Αἴφνης ῥήγνυσιν ὀξύν, ἀπερίγραπτον χρεμετισμόν, παρατηρήσας τὴν μητέρα του, τὴν ὁποίαν τὸ ῥεῦμα εἶχε παρασύρει μακράν, καὶ οὐδ' ἠγωνίζετο πλέον ὅπως σωθῇ. Διὰ τεραστίου πηδήματος ὁ πῶλος ῥίπτεται εἰς τὸν ποταμόν. Ἀφανίζεται πρὸς στιγμήν, εἶτα ἐπιφαίνεται, πλέων ῥωμαλέως πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς κινδυνευούσης μητρός του. Τὰ κύματα τὸν ἐμποδίζουσι νὰ βλέπῃ ἐμπρός του, ἀλλὰ τὸ ζῷον τινάσσεται μὲ πηδήματα καὶ χρεμετίσματα, μὲ τεταμένον τὸν λαιμόν, καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ σώματος ἔξω τοῦ ὕδατος—ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγου μὲ τόσην δυσκολίαν εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὸν ποταμὸν μὲ ὅλην τὴν ἀγέλην.

Ἡ μήτηρ ὑψώσασα τὴν κεφαλήν, ἀπήντα διὰ ῥόγχων διακεκομμένων εἰς τὰς προσκλήσεις τοῦ μικροῦ της. Δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ ἔνστικτον τῆς αὐτοσυντηρήσεως εἶχεν ἐμψυχώσει πρὸς στιγμὴν τὴν φορβάδα.

Ἐν τούτοις ὁ πῶλος ἔφθασεν εἰς αὐτὴν ταχύτερον τῆς σχεδίας. Τὸ τέκνον ὑπεβάστασε τὴν κεφαλὴν τῆς μητρὸς ἐπὶ τῶν νώτων του, καὶ τὴν ἔσυρε πρὸς τὴν ὄχθην. Ἡ μήτηρ ἐσώθη.

Ὅταν ἐξῆλθε τοῦ ποταμοῦ, ὁ πῶλος περιεστρέφετο περιχαρὴς περὶ τὴν μητέρα του, θωπεύων ἰσχυρῶς τὴν κοιλίαν αὐτῆς διὰ τοῦ σώματος. Φαίνεται ὅτι οὗτος εἶνε ὁ τρόπος, δι' οὗ οἱ πῶλοι δεικνύουσι τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῶν φιλοστοργίαν.

Π·

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ κ. καὶ ἡ Κυρία Ἀγαθοπούλου κάθηνται ἥσυχοι εἰς τὸ γεῦμα, ὅτε ὁ διανομεὺς τοῦ τηλεγραφείου κομίζει αὐτοῖς τηλεγράφημα.

Ὁ Ἀγαθόπουλος σχίζει τὸ περικάλυμμα, καὶ μόλις ῥίψας ἓν βλέμμα ἐπὶ τοῦ τηλεγραφήματος, βάλλει κραυγὴν τρόμου:

— Τηλεγράφημα ἀπὸ τὴν Μασσαλίαν!

— Ἀπὸ τὴν Μασσαλίαν! ἀναφωνεῖ ἡ Κυρία ταρασσομένη, γρήγορα, φίλε μου, πέταξέ το, κ' εἱμπορεῖ νὰ εἶνε μολυσμένο, καὶ νὰ μᾶς φέρῃ τὴν χολέραν!

Καὶ ἐν τῷ ἅμα τὸ ἀθῷον τεμάχιον χάρτου ῥίπτεται εἰς τὸ πῦρ, ἐνῷ οἱ δύο σύζυγοι παρατηροῦσιν ἀλλήλους μὲ βλέμματα ἔμπλεα φρίκης!

*
* *

Ὁ ἰατρὸς Π. εἰς τὸν ἀσθενῆ — Δὲν μοῦ φαίνεται, φίλε μου, παράξενον πῶς εἶσαι πάντα ἄρρωστος· πρέπει νὰ κινῆσαι, πολὺ νὰ κινῆσαι.

Digitized by Google

— Μὰ δὲν εὑρίσκω, γιατρέ μου, ἀφορμὴ γιὰ νὰ κινοῦμαι.

— Ἀφορμὴ θέλεις; Δάνεισέ με ἐμένα 500 δραχμαῖς καὶ ἐγὼ σὲ κάμνω νὰ τρέχῃς χρόνια ὁλόκληρα!

* * *

— Τί λές, Σοφία; τὰ μῆλα δὲν μοῦ φαίνονται καλά. Νὰ μὴ μᾶς πιάσῃ καμμιὰ θέρμη! Δὲν τὰ δίνομε καλλίτερα τῆς ὑπηρέτριας;

— Τί λές, καλέ; ἀκόμα δὰ δὲν εἶνε καὶ σὲ κατάστασι γιὰ νὰ τῆς τὰ δώσωμε.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Οἱ ῥάθυμοι, ὀρθῶς εἰπεῖν, οὐδέποτε εἶνε ἐντελῶς ῥάθυμοι. Τὸ σῶμα μὲν ἀποφεύγει τὴν ἐργασίαν, ἀλλ' ὁ ἐγκέφαλος οὐδέποτε ἀναπαύεται. Ἐὰν ἐξ αὐτοῦ δὲν φύεται σῖτος, φύονται ὅμως ἄκανθαι, αἵτινες ἐπιπροσθοῦσιν εἰς πᾶν βῆμα καθ' ὅλον τὸν βίον τοῦ ὀκνηροῦ ἀνθρώπου. Κατὰ τὸν ποιητὴν «πρὸς τιμωρίαν ἡμῶν οἱ θεοὶ ἐν τῇ δικαιοσύνῃ αὐτῶν μεταχειρίζονται ὡς κολαστήρια ὄργανα τὰς ἰδίας ἡμῶν κακίας.»

Τὸ μῆκος τῶν ἐτῶν δὲν μαρτυρεῖ τὸ μῆκος τοῦ βίου. Ὁ βίος ἑνὸς ἀνθρώπου μετρεῖται διὰ τῶν ἔργων, ἅτινα ἐξετέλεσεν· ὅσῳ μᾶλλον ἐφάνη ὠφέλιμος, τόσῳ μᾶλλον σκέπτεται, αἰσθάνεται, καὶ πράγματι ζῇ· ὁ ὀκνηρὸς καὶ ἀνωφελὴς ἄνθρωπος, οἱονδήποτε καὶ ἂν εἶνε τὸ μῆκος τῆς ὑπάρξεώς του, δὲν ζῇ βίον ἀνθρώπινον, ἀλλὰ φυτικόν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος φθινοπώρου ἀριθμὸς ἱκανὸς Ἀμερικανῶν μετὰ τῶν οἰκογενειῶν των ὑπάρχει ἐγκατεστημένος ἐν Ἱερουσαλήμ. Πάντες οὗτοι ἀναμένουσι τὴν λίαν προσεγῆ ἔλευσιν τοῦ Σωτῆρος, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἅπαξ ἤδη παρέστησαν ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν ψάλλοντες ὕμνους. Πολλαὶ γυναῖκες τῆς περιέργου ταύτης αἱρέσεως νομίζουσιν ὅτι βλέπουσιν ὀπτασίας, αἵτινες παρασύρουσιν αὐτὰς εἰς ἀληθῆ παραφροσύνην. Ὅταν συνάγωνται πέριξ τῆς τραπέζης φυλάττουσι πάντοτε μίαν θέσιν διὰ τὸν Χριστόν. Γυνή τις μάλιστα ἐκαυχήθη ὅτι τὸν εἶδε, συνωμίλησε μετ' αὐτοῦ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἄλλων, καὶ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ ἀπαντήσεις καὶ ἐντολάς, ἀκατανοήτους ὑπὸ τῶν λοιπῶν μαρτύρων τῆς σκηνῆς. Οἱ μὴ ὄντες μεμυημένοι εἰς τὴν αἵρεσιν δὲν εἶνε δεκτοὶ εἰς τὰς τοιαύτας συνεδριάσεις, ἀλλὰ συχνὰ τοὺς προσκαλοῦσιν εἰς ἄλλας συναθροίσεις, ἔνθα ἀκροῶνται ᾀσμάτων καὶ δημηγοριῶν, ἐχουσῶν ἐντελῶς βιβλικὸν χαρακτῆρα. Οἱ ὀπαδοὶ τῆς αἱρέσεως, οἵτινες ἐκλήθησαν ἐν πρώτοις *προσδοκῶντες*, εἶτα δὲ «νικηταὶ τοῦ θανάτου καὶ τῆς συμφορᾶς», δὲν ἔχουσιν οὐδὲν τακτικὸν ἐπάγγελμα, ζῶσι δὲ ἐκ τῶν δώρων, ἅτινα ἐν ἀφθονίᾳ στέλλονται πρὸς αὐτοὺς ἐξ Ἀμερικῆς. Ἀναμφιβόλως δὲν θέλουσιν ἐγκαταλίπει τὴν Ἱερουσαλήμ, ἢ μετὰ τὴν ἐξάντλησιν τῶν προσόδων των.

Ἐν Ἀμερικῇ ἤρχισαν νεωστὶ νὰ μεταχειρίζωνται τὸν χάρτην εἰς τὴν κατασκευὴν θυρῶν. Ἐπειδὴ αἱ ξύλιναι θύραι ὑπόκεινται εἰς πολλὰς ἀλλοιώσεις, μὲ τὸν καιρόν, εἰς σχισμάς, εἰς συστολάς, καὶ τὰ τοιαῦτα, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν δυσαρέστων τούτων ἐπενόησαν θύρας ἐκ συμπεπιεσμένου χάρτου.

Λαμβάνουσι πρὸς τοῦτο ὡρισμένον ἀριθμὸν φύλλων χονδροῦ χάρτου ἀναλόγων διαστάσεων, ἀλείφουσι ταῦτα δι' εἰδικῆς τινος σκευασίας, καὶ τὰ θέτουσι μετέπειτα ὑπὸ ἰσχυρὸν κύλινδρον. Τὰ φύλλα συγκολλώμενα πρὸς ἄλληλα σχηματίζουσι στερεὸν καὶ ὁμογενὲς σῶμα, ὅπερ ἐπαλείφεται ἀκολούθως διὰ χρίσματος ἀντέχοντος εἰς τὸ ὕδωρ καὶ τὸ πῦρ. Αἱ οὕτω κατασκευαζόμεναι θύραι εἶνε πολὺ εὐθηνότεραι τῶν ἐκ μετάλλου, ἐλαφρότεραι τῶν ἐξ ἐλάτης, καί, τὸ κυριώτερον, ἀντέχουσιν εἰς πάσας τὰς μεταβολὰς τοῦ χρόνου.

Κατά τινα στατιστικὴν τῆς καλλιεργείας καὶ κατασκευῆς τοῦ καπνοῦ ἐν Ἑλβετίᾳ, ἡ χώρα αὕτη παράγει 75000 ἑκατόλιτρα καπνοῦ, ἀξίας 6,000,000 δραχμῶν, ἐξ οὗ ἀριθμοῦ ὑποδεικνύεται κατανάλωσις 2 χιλιόγρ. κατ' ἄτομον. Κατὰ τοὺς ἀνωτέρω ὑπολογισμοὺς ἡ Ἑλβετία εἶνε ὁ τόπος, ἔνθα καταναλίσκεται ὁ πλεῖστος καπνός, μετὰ τὴν Ὁλλανδίαν καὶ Τουρκίαν.

Κατὰ τὴν «Στατιστικὴν ἐπετηρίδα τοῦ Βελγίου», ὁ πληθυσμὸς τοῦ βασιλείου τούτου κατὰ τὸ 1883 ἀνήρχετο εἰς 5,655,197 κατοίκους, εἰς οὓς προσθετέον 476, 941 Βέλγους, διαμένοντας ἐν τῷ ἐξωτερικῷ. Ἐκ τῶν τελευταίων 432,265 εὑρίσκονται ἐν Γαλλίᾳ. Ὅθεν ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τοῦ βελγικοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὸ 1883 ἦτο 6,132,138, ἐνῷ κατὰ τὸ 1831 μόλις ἔφθανεν εἰς 3,785,814, αὐξήσας ἐν διαστήματι ἡμίσεος αἰῶνος κατὰ 2,346,324. Ἡ ἀναλογία δὲ τῶν γεννήσεων πρὸς τοὺς θανάτους ἦτο κατὰ τὸ 1883 154 γεννήσεις πρὸς 103 θανάτους.

Εἰς 216 ἀνῆλθον ἐν Βελγίῳ τὰ διαζύγια κατὰ τὸ 1883, ἐνῷ οἱ γάμοι, κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, εἰς 39,200. Ὁμοίως ὑπολογίζονται 595 αὐτοκτονίαι, ἐξ ὧν 510 ἀνδρῶν καὶ 85 γυναικῶν. Οἱ γινώσκοντες ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν ἀναλογοῦσιν 70 πρὸς 100.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 842.

Digitized by Google

'Αριθ. 448 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ'

Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39.

29 Ἰουλίου 1884

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Γ'.

ΤΟ ΘΕΡΑΠΕΥΤΗΡΙΟΝ Ο « ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ »

Παρὰ τὸ μεταίχμιον τοῦ ἀρχαίου Κυνοσάργους καὶ τῆς Ἀλωπεκῆς ἐγείρεται σήμερον, πλησίον τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων, τὸ θεραπευτήριον ὁ «*Εὐαγγελισμός*», τὸ νεώτατον τῶν φιλανθρωπικῶν καταστημάτων ἅτινα κέκτηνται αἱ Νέαι Ἀθῆναι. Ὁ πλανώμενος ἐγγὺς τῶν θέσεων ἐν αἷς ἐγεννήθη ὁ ὑπέρτατος τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν θνητῶν, καὶ ἔνθα ὁ ἀνθρώπινος θαυμασμὸς ἤγειρεν ἱερὸν εἰς τὸν ἀρχαιότατον τῶν ἡρώων καὶ τὸν πρῶτον τῶν ἡμιθέων, βυθίζει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸ παρελθὸν καὶ ἀναμετρεῖ ὁλόκληρον τὸ διαλάμψαν καὶ σβεσθὲν ἐκεῖνο μεγαλεῖον, τὰ ἴχνη τοῦ ὁποίου ἐμφανίζονται μελαγχολικῶς ἀνὰ πᾶν βῆμα τοῦ διαβάτου, καὶ ἀνὰ πᾶσαν πέριξ στροφὴν τοῦ ἀπλήστου αὐτοῦ ὀφθαλμοῦ. Τὰ νεόδμητα τείχη τοῦ μεγαλοπρεποῦς οἰκοδομήματος τοῦ τιμηθέντος διὰ προσωνυμίας δονούσης βαθύτατα, ἐκ τῆς διττῆς ἐννοίας της, τοῦ Ἕλληνος καὶ τοῦ χριστιανοῦ τὴν καρδίαν, οἰκοδομήματος ὀφειλομένου ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τῆς γυναικός, ἐμφανίζονται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀναμοχλεύοντος τοὺς παρελθόντας χρόνους καὶ τοὺς παρόντας, οἱονεὶ ὡς διαμαρτύρησις ἐναντίον τῶν σκιερῶν γραμμῶν δουλείας ἐν μέσῳ τηλικούτου φωτός, οὐδαμῶς ἐν τούτοις λάμψαντος ἐπὶ τὴν γυναῖκα, τὴν ὑποτετιμημένην ἐν τῇ ἀρχαιότητι μοῖραν τῆς ὁποίας τὸ μυστήριον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἐπέπρωτο νὰ ὑψώσῃ.

Αἱ περικαλλεῖς τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν δέσποιναι, αἵτινες θὰ ἐπάτησαν τοὺς κήπους τοῦ Κυνοσάργους θεώμεναι τὴν μαρμαίρουσαν θάλασσαν τοῦ Φαλήρου καὶ τὰς ἀντίπεραν ἀκτάς, αἱ σύζυγοι ἐκείνων οἵτινες εἶχον κατατροπώσει τοὺς βαρβάρους εἰς τὸν Μαραθῶνα καὶ τὴν Σαλαμῖνα καὶ ἑρμηνεύσει τὰς ὑπερτάτας τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἀπορίας, δὲν θὰ ἐφαντάζοντο ἴσως ὅτι αἱ δέσποιναι τῶν νέων Ἀθηνῶν, ἴσαι τὴν κομψότητα πρὸς τὰς προγόνους των, ἀλλ' ὑστεροῦσαι τὴν δόξαν ὅτι ἐγένοντο σύζυγοι Μαραθωνομάχων καὶ φιλοσόφων, ἤθελον ὑπερβάλει ἐκείνας κατὰ τὴν τόλμην τῆς πρωτοβουλίας ἀποδυόμεναι μόναι εἰς ἐπιχειρήσεις εὐγενεῖς καὶ φιλανθρώπους, καὶ περατοῦσαι αὐτὰς μετὰ ταχύτητος καὶ εὐστοχίας ἀσυνήθους. Καὶ πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ κατανοηθῇ τοιαύτη αὐτοβουλία τῆς γυναικὸς ὑπὸ τὸ σύστημα ὅπερ ἐκράτησεν ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ὅτε ἡ ἑταίρα μᾶλλον καὶ ὄχι ἡ σύζυγος ἐνέπνεε τὸν πολίτην, ὅτε ὁ γάμος δὲν εἶχεν ἁγιασθῇ ὑπὸ τοῦ μυστηρίου δι' οὗ ὕψωσεν αὐτὸν ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ, ἡ δὲ μήτηρ ἄσημος σχεδὸν ἐν μέσῳ ὅλης τῆς λαμπρότητος ἐκείνης καὶ τῆς φιλοσοφικῆς ἀκμῆς τοῦ δαιμονίου πτολιέθρου, ἠφανίζετο πρὸ τοῦ φαεινοῦ ἅρματος ξένης καλλονῆς, ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς ὁποίας ἐστέναζεν ἀπροκαλύπτως ὁ φιλόσοφος, ὁ στρατηγὸς καὶ ὁ πολιτικὸς ἀνήρ; Εὐτυχὴς πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἡ σύμπτωσις, ὅτι ἓν τῶν ἐντελεστέρων ἐν ταῖς ἀναγεννηθείσαις Ἀθήναις δημοσίων κτιρίων, ἅτινα ἡ ἐνέργεια τῆς γυναικὸς ἱδρύει, καθοσιοῦται εἰς τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὸν Εὐαγγελισμόν, ἀφοῦ τῆς πρώτης ἡ ἄσκησις ὑπῆρξεν ἡ αἰωνία καὶ προσφιλὴς τῆς γυναικὸς μέριμνα ἐν τῷ κόσμῳ, ἐνῷ τοῦ δευτέρου ἡ ἔννοια ὑπῆρξεν ἡ κολυμβήθρα ἐν ᾗ ἀνεγεννήθη καὶ ἐχειραφετήθη ἡ γυνή· δι' αὐτοῦ συνετρίβησαν αἱ βαρεῖαι τοῦ τεταπεινωμένου πλάσματος ἁλύσεις· ὑπὸ τὰς θείας τοῦ χριστιανισμοῦ ὑψηγορίας κατέπεσε πᾶσα πρόληψις, εἰς τὸ περιφανέστατον δὲ ἀλλὰ καὶ προσῆκον σημεῖον ἀρθεῖσα δι' αὐτοῦ ἡ γυνὴ εἶδεν ἑαυτὴν χειραφετηθεῖσαν καὶ ὁμοταγῆ παρὰ τὸν ἐγωϊστὴν ἄνδρα, καὶ τοῦτο βεβαίως πρέπει νὰ καταταχθῇ μεταξὺ τῶν λαμπροτέρων κατακτήσεων τῆς θείας διδασκαλίας.

Ὁ ἐμπνευσμένος φλωρεντινὸς ποιητὴς θέλων νὰ μυήσῃ ἀκαριαίως τὸν περιδεῆ ἀναγνώστην καὶ θαυμαστὴν εἰς τὴν φύσιν τοῦ χώρου ἔνθα τὸν ὁδηγεῖ δεικνύει αὐτῷ ὕπερθεν τῆς θύρας ἣν πρόκειται νὰ διαβῇ, ζοφερὰν ἐπιγραφὴν ἐμβάλλουσαν τὴν φρίκην καὶ τὴν ἀπόγνωσιν: «Σεῖς, οἵτινες θὰ εἰσέλθητε, ἄφετε πᾶσαν ἐλπίδα». Ἀπαισία προειδοποίησις ἀνταξία τῶν φρικαλεοτήτων ἅς τινας ἡ ὑψηλὴ ἀλλὰ πένθιμος φαντασία του εἰκονίζει ἐν ποιήσει συμβολικῇ καὶ ἀπροσπελάστῳ. Ἐὰν ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ἐπρόκειτο νὰ μαντεύσῃ τὸν σκοπὸν τοῦ ἱδρύματος, ὅπερ ἤγειρε σήμερον ἡ ἀκαταπόνητος τῶν Ἀτθίδων δραστηριότης, ἡδεῖα παραμυθία θὰ ἐπεχύνετο εἰς τὸ καταπεπονημένον πρόσωπον τοῦ ὁδοιπόρου, ὅστις μάρτυς τῆς κακο-

δαιμονίας, καὶ τὸν σταυρὸν τοῦ μαρτυρίου του φέρων ἐπὶ τῶν ὤμων, θὰ ἵστατο ὅπως ἀναγνώσῃ καὶ ἀναπνεύσῃ μικρὸν ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους» ἀναγράφεται γράμμασι χρυσοῖς ἐπὶ τοῦ διαζώματος τοῦ κτιρίου, αἱ δὲ λέξεις αὗται προφερόμεναι παρὰ τὰς θέσεις ἐν αἷς διελέχθη ὁ Πλάτων, ἐξαίρουσι τὴν ἀπροσμάχητον ὑπεροχὴν τοῦ Ναζωραίου ἐν δυσὶ λέξεσι περιλαβόντος καὶ τελειοποιήσαντος ἅπασαν τὴν φιλοσοφίαν τῶν Ἐθνικῶν. Ἡ ἀγάπη — ἰδοὺ τὸ μυστήριον τῆς νίκης του· ἡ ἐγκαρτέρησις — ἰδοὺ τὸ συμπλήρωμά της.

Οἱ δύο οὗτοι τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας μαργαρῖται ἐν ἀλύτῳ δεσμῷ συνδεθέντες ἀποτελοῦσι τὸ ἠθικὸν θεμέλιον τῆς οἰκοδομῆς ἣν ἤγειρεν ἡ γυναικεία συμπάθεια. Λέγομεν γυναικεία καὶ οὐχὶ βασιλική, καθ' ὅτι τὸ ἔργον ἀνήκει εἰς τὴν γυναῖκα. Ἡ εὐμενὴς καὶ ὑψηλὴ προστασία δι' ἧς ηὐδόκησε νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἐπιχείρησιν ἡ Ἄνασσα τῆς Ἑλλάδος συνετέλεσεν ἀναντιρρήτως εἰς τὴν ταχυτέραν αὐτῆς περάτωσιν, ὑπόσχεται δ' αὔξουσαν πάντοτε καὶ ἀκμαίαν τὴν ἐπίδοσιν τοῦ καθιδρύματος· ἐνώπιον ὅμως τοῦ ἰδανικοῦ γυναικὸς ἀφοσιουμένης εἰς εὐγενῆ ἐνασχόλησιν ἐξαιρέτως ἰδιάζουσαν πρὸς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ἀποστολήν της ἐπὶ τῆς γῆς, εἰς ἐπιχείρησιν σκοποῦσαν ν' ἀνακουφίσῃ τὴν ὀδύνην, νὰ παραμυθήσῃ τὴν δυστυχίαν καὶ νὰ ἐνθαρρύνῃ εἰς τὴν καρτερίαν, διολισθαίνει ἀπαρατηρήτως ἡ ἰδέα τοῦ κοσμικοῦ μεγαλείου, ὅπως ἀναδειχθῇ μείζων ἡ ἠθικὴ ἰσχὺς τῆς γυναικός. Ἔν τινι ἀνακριβείᾳ θὰ εἴμεθα ἐὰν ἐλέγομεν ὅτι ἡ παροῦσα καὶ ἐλπιζομένη τοῦ Εὐαγγελισμοῦ προκοπὴ ὀφείλεται εἰς τὴν βασιλικὴν ἀλουργίδα καὶ οὐχὶ εἰς τὴν αἴγλην τῆς γυναικός. Ἡ ἰσχὺς τῆς πρώτης παρέρχεται, ἀλλ' ἡ δύναμις τῆς γυναικὸς θὰ παρέλθῃ μόνον ὅταν παρέλθῃ καὶ ὁ κόσμος. Ἀναγνωρίζοντες ἄλλως ἐν τῇ ἐπιρροῇ τῆς γυναικὸς εὐεργετικὴν δρᾶσιν ἐπὶ τῆς κοινωνίας, μή τοι ὑστεροῦμεν σεβασμοῦ ὀφειλομένου καὶ ὁμολογουμένου εἰς τὰς ἀρετὰς τῆς ἡγεμονίδος ἥτις κάθηται ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου; Προσθέτομεν ἄρα πλειότερον εἰς τὴν βασίλισσαν ἐὰν ἀδικήσωμεν τὴν γυναῖκα, καὶ διατρανοῦμεν βαθύτερον τὴν εὐγνωμοσύνην μας εἰς τὴν πρώτην ἐκδηλοῦντες ἀγνωμοσύνην εἰς τὴν δευτέραν; Ὁ Εὐαγγελισμὸς εἶνε ἔργον ἀποκλειστικὸν τῆς γυναικείας ἐμπνεύσεως, ἐν δὲ τῇ εὐτυχεῖ αὐτοῦ συντελέσει ὀφείλομεν καὶ δικαιούμεθα νὰ τιμήσωμεν τὴν σκόπιμον τῆς γυναικὸς ἐπιρροὴν ἢ τὴν τῆς βασιλίσσης, ὁπότε θὰ ὑπεβιβάζομεν τὴν γυναῖκα καὶ συνεπῶς τὴν βασίλισσαν.

Ἂς καθορίσωμεν τὸν κεφαλαιώδη σκοπὸν ὅστις ὑπηγόρευσε τὴν ἔγερσιν τοῦ καταστήματος. Ἐκτὸς τῆς παύσεως ἢ τῆς ἀνακουφίσεως τῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν ἀλγηδόνων, κοινοῦ σκοποῦ πάντων τῶν ἀσύλων καὶ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, ὁ *Εὐαγγελισμὸς* σκοπεῖ τὴν βαθμιαίαν καὶ διὰ καταλλήλου διδασκαλίας προπαρασκευὴν γυναικῶν νοσοκόμων, αἵτινες, ἀντλοῦσαι διὰ πεφωτισμένης πρακτικῆς ἐξασκήσεως τὰς ἀναγκαίας τοῦ ἐπαγγέλματος γνώσεις, θὰ ἐξέρχωνται εἶτα εἰς τὴν κοινωνίαν ὅπως ἐπιδαψιλεύσωσι τὴν ἔμπειρον καὶ πολύτιμον συνδρομήν των παρὰ τὴν κλίνην τοῦ πάσχοντος. Αὕτη ἐστί, πρὸς τοῖς ἄλλοις σκοπουμένοις εὐεργετήμασιν, ἡ εἰδικωτέρα τοῦ καθιδρύματος ἀποστολή. Ἡ ἰδέα εἶχε πρὸ πολλοῦ ἐπιφοιτήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Βασιλίσσης καὶ τῶν ἀποτελουσῶν τὸν ὑπὲρ τῆς γυναικείας παιδεύσεως τῶν κυριῶν σύλλογον, ἠρέμα δὲ ἀλλὰ καὶ μετ' ἐπιμονῆς καλλιεργηθεῖσα, ἐνεσαρκώθη βραδύτερον εἰς λαμπρότατα ἀποτελέσματα, ἄριστον τῶν ὁποίων πρόκειται τὸ καθίδρυμα τοῦτο. Πρέπει νὰ εἴμεθα εὐγνώμονες πρὸς τὰς σχούσας τὴν τοιαύτην πρωτοβουλίαν, ἥτις ὡς ἐκ τῆς εὐεργετικῆς αὐτῆς φύσεως ἀναγκαίως ἔπρεπεν ἐκ τῆς γυναικὸς νὰ προέλθῃ. Ἐκεῖνοι οἵτινες διῆλθον μαύρας ἀϋπνίας κυλιόμενοι ἐπὶ τῆς κλίνης τῶν πόνων καὶ τῆς ἀπελπισίας, ἐκεῖνοι οἵτινες διῆλθον ἀπαισίας νύκτας πυρετῶν καὶ παραληρημάτων, χωρὶς φιλικὴ χεὶρ νὰ βρέχῃ τὴν φλέγουσαν κεφαλήν των ἢ συμπαθὴς φωνὴ νὰ παρηγορῇ τὰς ὀδύνας των, μακρὰν τῶν προσώπων ἅτινα ἀγαπῶσι καὶ ἐπικαλοῦνται, μακρὰν τοῦ οὐρανοῦ ὑφ' ὃν ἐγεννήθησαν, καὶ εἰς τόπους ξένους, οἵτινες εἶνε πάντοτε ξένοι ὅσῳ καὶ ἂν εἶνε φιλόξενοι, οἱ δυστυχεῖς ἐκεῖνοι δύνανται κάλλιον νὰ κατανοήσωσι τί σημαίνει εὔσπλαγχνος νοσοκόμος συμπαθὴς ἐκ φύσεως καὶ ἐκ κλίσεως πρὸς τὸ ἐπάγγελμά της, ἀγρυπνοῦσα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ κατατρυχομένου καὶ ἀλγοῦντος ἀσθενοῦς. Τὸ φρικῶδες κενὸν ὅπερ χαίνει πέριξ του δύναται νὰ πληρώσῃ ἐν μέρει ἡ συμπάθεια τῆς νοσοκόμου· τὰ τρομερὰ ὄνειρα ἅτινα τὸν βασανίζουσιν ἐγρηγορότα, δύναται νὰ διασκεδάσῃ φωνὴ γλυκεῖα γυναικὸς ἐθισθείσης νὰ παραμυθῇ, καὶ ἀντλούσης ἐξ ἑαυτῆς καὶ τῆς συνειδήσεως τοῦ καθήκοντός της λέξεις πρὸς ἀνακούφισιν καὶ ἐλπίδας πρὸς ἐνθάρρυνσιν. Ἴσως οἱ ἄνδρες ἦσαν ἀνίκανοι νὰ προσπελάσωσι πρὸς τὸ ὕψος τῆς ἐπινοίας· μόνον γυνὴ ἠδύνατο νὰ μεταρσιωθῇ εἰς τοιαύτας σφαίρας καὶ ἐξαιρέτως γυνὴ ἑνοῦσα πρὸς τῇ εὐγενείᾳ τοῦ αἰσθήματος καὶ τὴν συνείδησιν τοῦ ἀληθοῦς ὀπαδοῦ Ἐκείνου, Ὅστις ἐκέλευσεν ἡμᾶς νὰ ἐπισκεπτώμεθα τοὺς ἐν τῇ φυλακῇ, νὰ παρηγορῶμεν τοὺς δυστυχεῖς καὶ νὰ συντρέχωμεν τοὺς ἀπόρους.

Ὁ Θεὸς ηὐλόγησε τὴν εὐτυχῆ ἔμπνευσιν. Τοῦ σκοποῦ ἡ ἐπιτυχία ἀπῄτει ὄργανα καὶ μέσα, ἀμφότερα ὅμως ἐβλάστησαν ἀφθόνως ὑπὸ τὴν ἁβρὰν τῆς γυναικείας χειρὸς ὤθησιν. Ἡ τῶν Ἀσωμάτων Μονή, κατανοοῦσα οἷος κλῆρος ἔλαχε σήμερον καὶ πάντοτε εἰς τὰ εὐσεβῆ τοῦ κράτους ἱδρύματα, ἔσπευσε μετ' ἀξιεπαίνου ζήλου νὰ δωρήσῃ εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ καταστήματος ἐπιτροπὴν εὐρὺ

Digitized by Google

ἐγγὺς αὐτῆς γήπεδον, ἐφ' οὗ ᾠκοδομήθη τὸ ἄσυλον. Συμπληροῦσα δὲ διὰ δευτέρας μεγαλοπρεποῦς προσφορᾶς τὴν πρώτην δωρεὰν ἡ εὐαγὴς αὕτη Μονὴ παρεχώρησε καὶ δεύτερον γήπεδον ἐγγὺς τοῦ δωρηθέντος κείμενον, προσενεγκοῦσα οὕτω ἐν ὅλῳ ὑπὲρ τοῦ καταστήματος ἔκτασιν τετραγωνικῶν πήχεων **28272.** Ἐπὶ τῆς τερπνῆς καὶ ὑγιεινῆς ταύτης θέσεως τῆς συνδυαζούσης τὰς χάριτας τῆς ἐξοχῆς καὶ τὰς εὐκολίας τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι βίου ἠγέρθη τὸ μέγαρον τοῦ Εὐαγγελισμοῦ. Εἰς τὴν συμπαθῆ καὶ εὔγλωττον φωνὴν τῆς ἐπιτροπῆς τῶν κυριῶν ἀνταπεκρίθησαν εὐγενεῖς ψυχαὶ ἐξ ἐκείνων ἃς ὑπερηφάνως μνημονεύει ἡ ἱστορία τῆς συγχρόνου ἀγαθοποιΐας. Ἡ ἐπίκλησις τῶν κυριῶν ἐγένετο ἄλλη θαυματουργὸς τοῦ Μωϋσέως ῥάβδος εἰς τὴν πρώτην πλῆξιν τῆς ὁποίας ἄφθονον ἀνεπήδησεν ὕδωρ ὑγιείας καὶ παραμυθίας, δι' οὗ θὰ ποτίζηται εἰς τὸ μέλλον ὁ καταπεπονημένος καὶ ἄπορος ἀσθενής. Ἐὰν αἱ ἁβραὶ δέσποιναι ἠδύναντο νὰ προμηθεύσωσι καὶ διὰ τοὺς δυστυχεῖς τὸ ὕδωρ τῆς λήθης, πόσον μεγάλη θὰ ἦτο ἡ ὀφειλομένη αὐταῖς εὐγνωμοσύνη;.... Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐδόθη εἰς τὴν ἀνθρώπινον δύναμιν· ὅ,τι ἀπέκειτο αὐταῖς ἐγένετο μετ' ἀφοσιώσεως τιμώσης τὴν εὐγένειαν τῶν αἰσθημάτων των, καὶ μετὰ καρτερίας ὑπερτέρας τοῦ φύλου των. Μαρτύρια τούτου πρόκεινται αἱ ἐγερθεῖσαι τοῦ θεραπευτηρίου πτέρυγες, μεγαλοπρεπεῖς ἐν τῇ ἁπλότητι αὐτῶν, εἰς τὴν γενναιοφροσύνην δύο ζαπλούτων Ἑλλήνων ὀφειλόμεναι, τῶν κυρίων Δημητρίου Θεοδωρίδου καὶ Α. Συγγροῦ, τὰ ὀνόματα τῶν ὁποίων καὶ ἀνεγράφησαν εὐγνωμόνως ἐφ' ἑκάστης τῶν δι' ἰδίας δαπάνης ἐγερθεισῶν πτερύγων. Τὸ κεντρικὸν οἰκοδόμημα, ὅπερ χρησιμεύει καὶ ὡς τὸ ἑνωτικὸν ἀμφοτέρων τῶν πτερύγων σημεῖον, ᾠκοδομήθη κοινῇ πολλῶν φιλανθρώπων συνδρομῇ, πλὰξ δὲ μαρμαρίνη, περιλαμβάνουσα τὰ ὀνόματα τῶν γενναίων χορηγῶν, θὰ παραδώσῃ εἰς τὰς εὐλογίας τῶν μεταγενεστέρων τοὺς φιλανθρώπους ἄνδρας οἵτινες ἐξιδανίκευσαν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν χρῆσιν τοῦ πλούτου ἀναδείξαντες αὐτὸν ὄργανον εὐποιΐας καὶ μνήμης ἀγαθῆς.

Τ' ἀναπόφευκτα ἐξαρτήματα καταστήματος οἷον ὁ *Εὐαγγελισμὸς* ἠγέρθησαν ἐπίσης μετὰ σκοπιμότητος καὶ καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς τέχνης. Φαρμακεῖον, νεκροσκοπεῖον, πλυντήριον, κῆποι, ἀνθῶνες, περίπατοι ἐσωτερικοί, χῶρος ἐφ' οὗ θὰ ἐγερθῇ ἐκκλησία, καὶ ὅ,τι ἄλλο συναφὲς πρὸς τὴν εὔτακτον τοῦ καταστήματος ὑπηρεσίαν διετάχθησαν ἐπιτηδείως καὶ προσφόρως. Κατάλληλος τόπος πρὸς μεταγενεστέραν οἰκοδομὴν μονοστέγων οἴκων προωρισμένων νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς μεμονωμένα νοσοκομεῖα νοσημάτων μεταδοτικῶν, καθωρίσθη ἤδη ἐντὸς τοῦ εὐρυτάτου τοῦ νοσοκομείου περιβόλου. Ἄφθονον ὕδωρ ἐπαρκεῖ ἀκόπως εἰς τὰς μεγάλας τοῦ καταστήματος καὶ τοῦ ὑδροθεραπευτηρίου ἀνάγκας, κινητὴ δὲ κλῖμαξ ὑπηρετικὴ τῶν ἀσθενῶν τῶν ἀνωτέρων καὶ κατωτέρων ὀροφῶν εἶνε ἐν τῷ κατασκευάζεσθαι. Ἐὰν τυχὸν ὑπάρχῃ καί που πιθανή τις ἔλλειψις, ἡ πεῖρα καὶ ὁ χρόνος, οἱ ἄριστοι πρὸς πᾶσαν τελειοποίησιν ὁδηγοί, θὰ ὑπαγορεύσωσι τὴν βελτίωσιν. Σήμερον εἰς τὸν παρατηρητὴν τὸ πᾶν παρίσταται ἐγγὺς πρὸς τὴν ἐντέλειαν.

Ἄς εἰσέλθωμεν ἐντὸς τοῦ καταστήματος ἐρευνῶντες λεπτομερέστερον τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ διάταξιν. Δεξιόθεν τῷ εἰσερχομένῳ εὕρηται τὸ «*Ἰατρεῖον*» δωμάτιον ἔνθα οἱ ἰατροὶ παρέχουσι προχείρως τὴν ἀρωγὴν αὐτῶν εἰς τοὺς ἐπὶ ποδὸς διερχομένους ἀνὰ πᾶσαν πρωΐαν πάσχοντας. Ἀριστερόθεν εἶνε τὸ «*Ἐφορεῖον*», δωμάτιον κομψῶς συσκευασμένον καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου δηλοῖ τὸν σκοπόν· ὕπερθεν, ἐπὶ τῆς ἑνωτικῆς ἀμφοτέρων τῶν δωματίων καὶ προεχούσης ἀσβεστοχτίστου ζώνης, ἀναγινώσκεται ἡ θεία τοῦ Ἰωάννου ῥῆσις: «Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ». Αἱ παραδόσεις τῆς πρωτογενοῦς ἐκκλησίας διέσωσαν τὴν ἀκριβῆ τοῦ *φίλου* ἔννοιαν. Εἶνε ἡ τοῦ *πλησίον*, δν περιέθαλψεν ὁ ἀγαθὸς Σαμαρείτης, καί τοι Ἰουδαῖον, καί τοι ἐχθρὸν καὶ *σχισματικόν*, ἐὰν δύναταί τις νὰ μεταχειρισθῇ τὸν δυστυχῆ ὅρον ὅστις ἐσπάραξε τὴν μίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν. Ὁ *φίλος* εἶνε ἡ συνεπτυγμένη ἔννοια τῆς χριστιανικῆς οὐσίας ἣν ὁ ἀπόστολος Παῦλος τόσῳ εὐγλώττως ἡρμήνευσεν, ὅτε, γράφων πρὸς τὰς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ἔλεγεν ὅτι δὲν ὑπάρχει Ἕλλην ἢ Ἰουδαῖος, δοῦλος ἢ ἐλεύθερος, καθ' ὅσον πάντες τοῦ Θεοῦ ἐσμὲν τέκνα. Ὁ Ἰουδαϊκὸς νόμος τοῦ ἀντιποίνου ὑπεχώρησε πρὸ τῆς *ἀγάπης* ἣν εὐηγγελίσατο ὁ Χριστός, τῆς ἀγάπης ἐκείνης, ἥτις, διαλλάξασα τὰ μίση καὶ πραΰνασα τὰ ἄγρια πάθη τῆς ψυχῆς, ἀνέδειξε τὴν ὑπεροχὴν τοῦ νέου δόγματος ἐν ᾧ ἀνεβαπτίσθη γηραιὰ καὶ ἁμαρτωλὴ κοινωνία, δι' αὐτοῦ καταμαθοῦσα ἀκριβῶς ὁποῖα ἔχει καθήκοντα καὶ ποίαν ἀποστολήν.

Αἱ αἴθουσαι πρὸς νοσηλείαν τῶν ἀσθενῶν εὕρηνται ἐν ταῖς πλευραῖς ταῖς ἐγειρομέναις ἔνθεν κἀκεῖθεν τοῦ κεντρικοῦ οἰκοδομήματος. Ἑκάτερος τῶν οἴκων τούτων διῄρηται εἰς ἓξ εὐρυτάτας αἰθούσας περιλαμβάνων καὶ δύο μεγάλα δωμάτια, ἐν οἷς νοσηλευθήσονται οἱ δεόμενοι χωρισμοῦ ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἀσθενῶν. Οἱ ἀνώτεροι ὄροφοι κατέστησαν νοσοκομεῖον τῶν γυναικῶν, οἱ δὲ κατώτεροι τῶν ἀνδρῶν, τοῦ οἰκοδομήματος ἐγερθέντος διωρόφου ἐκτὸς τῶν ὑπογείων. Εὐγνωμοσύνης καθῆκον καὶ εὐσεβείας ἐπέβαλε τὸν χαρακτηρισμὸν δι' ἰδιαιτέρου ὀνόματος ἑκάστης τῶν αἰθουσῶν, οὕτω δὲ ὑπάρχουσιν ἐν τῷ καταστήματι αἴθουσαι ἀφιερωθεῖσαι εἰς ἁγίους τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, εἰς ἡγεμόνας συνδραμόντας μεγαλοφρόνως εἰς τὴν οἰκοδομήν, καὶ εἰς ἰδιώτας δαπανήσαντας ἀφειδῶς ὑπὲρ τοῦ ἔργου τὸ ἴδιον χρῆμα. Ἡ αὐτὴ

Digitized by Google

τῆς εὐγνωμοσύνης συναίσθησις ὑπηγόρευσε τὴν ὕπερθεν ἑκάστης κλίνης ἀναγραφὴν τοῦ ὀνόματος τοῦ καταβαλόντος τὰ χρηματικὰ μέσα διὰ τὴν συντήρησιν τῆς κλίνης. Οἱ κανόνες τῆς ὑγιεινῆς ἐτηρήθησαν ἀκριβέστατα. Ἀεραγωγοὶ ἐπαρκεῖς ἀνανεώνουσιν ἀδιαλείπτως τὴν ἀτμοσφαῖραν τῶν αἰθουσῶν· ἡ τοποθέτησις τῶν κλινῶν ἐγένετο ἐν τῇ αὐστηρῶς ἐνδεικνυομένῃ ἀναλογίᾳ τοῦ χώρου τῆς αἰθούσης πρὸς τὸ περιεχόμενον, τοὐντεῦθεν ἑκάστη τούτων περιλαμβάνει ὀκτὼ μόνον κλίνας, ὁ δὲ ἀναλογῶν ἑκάστῳ τῶν πασχόντων ἀὴρ κυμαίνεται ἀπὸ 55—60 κυβικῶν μέτρων. Οἱ ἐπισκεφθέντες τ' ἄλλα ἐγχώρια νοσοκομεῖα κατανοοῦσι οἵαν ἀξίαν ἐνέχει ἡ τοιαύτη κατανομὴ τῶν κλινῶν πρὸς τὴν περιεχομένην ἐν τῷ χώρῳ ἀτμοσφαῖραν· Ἕτερον πλεονέκτημα εἶνε ὅτι οἱ ἀσθενεῖς δὲν συμφύρονται ἀναμὶξ εἰς τὰς αἰθούσας, οἱ εἰς τὴν κλινικὴν καθαρῶς ὑπαγόμενοι λ. χ. μετὰ τῶν δεομένων χειρουργικῆς ἐπικουρίας· ὑπάρχουσιν αἴθουσαι ἐν αἷς θεραπεύονται οἱ ἐν τῇ δικαιοδοσίᾳ τῆς κλινικῆς ἀποκλειστικῶς ἀνήκοντες καὶ αἴθουσαι, ἐν αἷς περιποιοῦνται οἱ καθαρῶς ἀναγόμενοι εἰς τὴν χειρουργικήν· καὶ ἵνα παρὰ τῷ ἀπόρῳ τύχῃ προνοίας τινὸς καὶ ὁ εὔπορος, ἵνα μὴ λείψῃ οὐδὲν ἐκ τοῦ φυτωρίου τούτου τῆς νοσηλευτικῆς τέχνης, ὡρίσθησαν ἴδια καὶ ὅλως ἀνεξάρτητα τῶν αἰθουσῶν δωμάτια διατιθέμενα ἐπὶ ἡμερησίᾳ πληρωμῇ εἰς τοὺς θέλοντας νὰ τύχωσι τῶν πεφωτισμένων φροντίδων τῶν ἰατρῶν καὶ τῶν νοσοκόμων τοῦ καταστήματος.

Περὶ αὐτῶν θὰ ἐνδιατρίψωμεν ἐπὶ μικρὸν καθ' ὅσον ἀποτελοῦσι τὴν κυριωδεστάτην τοῦ καθιδρύματος ἀποστολήν. Ἐν τῇ ἀποφάσει τῶν γυναικῶν τούτων ὅπως μυηθῶσι καὶ ἀσκήσωσι τὴν τέχνην τοῦ νοσηλεύειν εὕρηται συνηνωμένη ἡ εὐγενεστέρα ἀφοσίωσις, μεθ' ἱκανῆς δόσεως ἡρωϊσμοῦ καὶ αὐταπαρνήσεως. Δὲν δύναταί τις νὰ παραλληλίσῃ τὸν θεσμὸν τῶν νοσοκόμων, οἷος δημιουργεῖται ἄρτι, πρὸς τὰ γυναικεῖα μοναχικὰ τάγματα τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας. Ἐξαιροῦμεν τὰς *ἀδελφὰς τοῦ ἐλέους*, ἡ ἀποστολὴ τῶν ὁποίων συνδέεται πρὸς τὴν εὐγενεστέραν ἀφοσίωσιν καὶ αἵτινες ὑπηρετοῦσαι τὴν κοινωνίαν ἀποβαίνουσιν αἱ πιστόταται αἱ ἀκραιφνέστεραι τῶν τεθλιμμένων ἀρωγοί. Αἱ γυναῖκες αἱ ὑπὸ τὴν πειθαρχίαν τοῦ νόμου τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ταχθεῖσαι δὲν διέρρηξαν τοὺς πρὸς τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν οἰκογένειαν δεσμούς, οὔτε ἀποθνήσκουσιν ἐφεξῆς διὰ τὸν κόσμον. Ὑπὸ τοὺς ἤχους εὐσεβοῦς μουσικῆς, ἐν μέσῳ παγερᾶς καὶ μυστηριώδους ἱεροτελεστίας, ὑπὸ τοὺς θρήνους μητρὸς ὁρώσης ἁρπαζόμενον τὸ τέκνον της, δὲν ὀμνύουσιν, ὅπως αἱ καθολικαί, ὅρκους φρικτοὺς οὓς μόνος ὁ θάνατος δύναται νὰ λύσῃ. Ὁ θεσμὸς τῶν νοσοκόμων εἶνε ἤπιος, διαλλακτικὸς τῶν ποικίλων τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἀναγκῶν, καί, φιλάνθρωπος ἐν τῇ φύσει αὐτοῦ, ἐκδηλοῖ τὴν φιλανθρωπίαν του ἀρχόμενος ἀπ' ἐκείνων αἵτινες ἀνέλαβον νὰ τὴν ἀσκήσωσιν. Αἱ νοσοκόμοι, αἱ ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ τοῦ ἱδρύματος γλώσσῃ καλούμεναι *ἀδελφαί*, καὶ ὡς τοιαῦται βιοῦσαι, κατατάσσονται ἐλευθέρᾳ καὶ ἀνεπηρεάστῳ βουλήσει, μετὰ προηγουμένην ἀξιόχρεων σύστασιν, ὑπισχνοῦνται αὐστηρὰν τῆς πειθαρχίας τήρησιν, ἀκεραίαν τοῦ τεταγμένου χρόνου διαμονὴν ὑπὸ τοὺς θεσμοὺς τοῦ καταστήματος, καὶ θερμὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὸ ἔργον, ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ ὁποίου ἐνέχει πάντα τῆς θυσίας τὰ στοιχεῖα, χωρὶς νὰ προβαίνῃ ἐν τούτοις καὶ πέρα τῶν ὁρίων τοῦ φυσικοῦ καὶ τοῦ δυνατοῦ. Αἱ τραγικαὶ ἐκεῖναι σκηναί, αἱ λύουσαι τὴν ψυχὴν εἰς συγκινήσεις καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς ἄφθονα δάκρυα, αἱ διαδραματιζόμεναι τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἡ νέα κόρη πρόκειται νὰ ἐγκλεισθῇ εἰς τὴν ἐρημίαν τοῦ μοναστηρίου, δὲν ἀπαντῶσιν εὐτυχῶς ἐν τῷ σκοπίμῳ θεσμῷ ὅστις εἰσάγεται ἤδη. Ἀσκοῦσα τὴν εὐγενῆ λειτουργίαν ἡ *ἀδελφὴ* τοῦ *Εὐαγγελισμοῦ* ζῇ ἐν τῷ κόσμῳ, ζῇ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ καὶ δύναται μετὰ τὴν πάροδον τῆς τεταγμένης προθεσμίας, ἐπανερχομένην εἰς τὴν κοινωνίαν ἀφ' ἧς δὲν διεζεύχθη, νὰ ἐκπληρώσῃ καὶ ἄλλα καθήκοντα ἐξ ἴσου ὑψηλά. Προκειμένου περὶ ὑπηρεσίας εἰς τὴν πάσχουσαν ἀνθρωπότητα, προκειμένου ἔτι καὶ περὶ ὑπηρεσίας εἰς τὸν Θεόν, τὸν πλήρη ἀγάπης καὶ μακροθυμίας, δύναταί τις εὐλόγως νὰ ἐρωτήσῃ ἐὰν λατρεύῃ τελειότερον Αὐτὸν ἡ νέα ἥτις καταδικάζει εἰς βραδὺν καὶ ἄφευκτον μαρασμὸν τὴν ἰδίαν ζωτικότητα, τὴν νεότητά της, τὰ πύρινα αἰσθήματά της, τὸ κάλλος της καὶ τὰς ἐλπίδας αἵτινες ἐφαίδρυνον ποτὲ τὴν ψυχήν της, ἐλπίδας θνησκούσας ἐφεξῆς ὑπὸ τὸ πένθιμον σήμαντρον τῆς μονῆς! Ἡ ἀγαθότης τῆς Προνοίας ἱκανοποιηθῇ ἐκ τοιαύτης θυσίας, ἢ ἐφηρμόσθησαν κἂν καὶ κατὰ πολλοστὸν αἱ ὑψηλαὶ ἔννοιαι τοῦ Εὐαγγελίου; Ἐὰν ἡ ἁβρὰ τῆς δοκίμου χεὶρ τυλοῦται ἐν ἐργασίᾳ βαναύσῳ, ἐὰν ἡ κόρη χάνῃ τὴν κόμην ἐκείνην ἥτις ἐκίνησεν ἄλλοτε τοὺς φιλοστόργους χαριεντισμοὺς τῶν οἰκείων καὶ ἐνέπνευσεν ἄφωνον θαυμασμὸν εἰς τὸν διαβάτην, ἐὰν διὰ βίου ἀσκητικοῦ μαραίνῃ νεότητα καὶ ὑγίειαν, ὠφέλησεν ἆρά γε τὸν κόσμον, τὴν ἀνθρωπότητα, ὑπηρέτησε καθῆκον, ἢ τοὐλάχιστον ἑαυτήν; Ὑπὸ τὸ κράτος ψυχικῆς ἀγωνίας ἥτις πιθανῶς θὰ παρήρχετο μὲ τοῦ χρόνου τὴν πάροδον, ἢ ὑπὸ τὴν ἀβάσιμον πρόφασιν ἐκπληρώσεως καθήκοντος πρὸς τὸ θεῖον, ἀθετεῖται τοὐναντίον ἡ ἔννοια τοῦ καθήκοντος, ὁ δὲ ἀπαίσιος τριγμὸς τῆς θύρας τῆς μονῆς, κλειομένης ὄπισθεν τῆς δοκίμου, ὁ ἀπελπιστικὸς τριγμὸς ὁ ἀποσπῶν κραυγὴν ὑπερτάτης ἀπελπισίας ἀπὸ τὰ στήθη τῆς οἰκογενείας της, εἰδοποιεῖ τὴν κόρην, ὅτι ὀφείλει νὰ παύσῃ αἰσθανομένη, χωρὶς ὅμως νὰ παύσῃ νὰ ζῇ. Ἰδοὺ ἀνωφελὲς μαρτύριον ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον ὑπηρεσίας εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἐκπληρώσεως καθήκοντος οὐδαμοῦ στηριζομένου καὶ παραβιάζοντος ἐνταυτῷ

Digitized by Google

πάντας τοὺς φυσικοὺς νόμους καὶ τοὺς κοινωνικούς.

Παρὰ ταῖς ἀδελφαῖς ὅμως τοῦ Εὐαγγελισμοῦ κρατεῖ εἶδός τι καθοσιώσεως καὶ ὁμολογίας ἐν ὅλῃ τῇ ἀνεπιδείκτῳ καὶ ἀθορύβῳ παρασκευῇ τῆς κατατάξεώς των, καὶ μετ' αὐτήν. Τὸ ἔνδυμά των, διαφεῦγον ἐντελῶς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς τυραννικῆς θεᾶς *μόδας*, εἶνε τεφρόχρουν βαθὺ ἐντὸς τοῦ καταστήματος, μέλαν δ' ἔξω. Βραχὺ ἐπώμιον μετ' ἐσθῆτος ἀφελῶς καὶ ἀπτύχως ἐξικνουμένης ἄχρι τῆς γῆς ἀποτελεῖ τὴν σεμνὴν καὶ αὐστηρὰν τῶν *ἀδελφῶν* περιβολήν· τὴν κεφαλὴν περιζωννύει λευκὴ ταινία ὄπισθεν τῶν ὤτων συναπτομένη καὶ σκέπουσα τὸ ἄνω τῆς κεφαλῆς μέρος· ἡ κόμη φαίνεται ἐπαρκῶς πρὸ τοῦ μετώπου, ἀλλὰ τὸ μελανὸν κρήδεμνον τὸ κυμαινόμενον ἀπὸ τοῦ ἰνίου ἀποκρύπτει τὸν αὐχένα· τὸν λαιμὸν περιβάλλει ταινία λευκή, τὸ ὅλον δὲ πρόσωπον φαίνεται οἱονεὶ ἐντὸς πλαισίου χιονώδους περιβάλλοντος τὴν πραεῖαν ἐν τῇ αὐστηρότητι μορφὴν τῆς *ἀδελφῆς*. Ὀρθῶς δύναταί τις νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι διὰ τοῦ σκοποῦ ὃν προτίθεται ὁ Εὐαγγελισμός, ἀναγεννᾶται παρ' ἡμῖν, μετὰ παρέλευσιν ἱκανῶν αἰώνων, τὸ τάγμα τῶν *διακονισσῶν* τῆς ἀρχεγόνου Ἐκκλησίας, μὲ τὴν οὐσιώδη διαφοράν, ὅτι αἱ ἡμέτεραι διακόνισσαι οὐδὲν πρὸς τοὺς ναοὺς ἔχουσι κοινὸν ὅπως αἱ προκάτοχοί των, ἀφοσιούμεναι αἱ νῦν ἀμερίστως καὶ ἀπερισπάστως εἰς τὴν περιποίησιν τῶν πασχόντων. Αἱ περιστάσεις ἄλλως ὑφ' ἃς κατέστη τότε τὸ τάγμα τῶν διακονισσῶν δὲν ἀπαντῶσι τανῦν. Οἱ χρόνοι ἤλλαξαν, ὅπως καὶ αἱ ἀνάγκαι τῆς κοινωνίας καὶ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἂν ὑπάρχῃ μεταξὺ ἀμφοτέρων τῶν ἐποχῶν κοινόν τι γνώρισμα, τὸ γνώρισμα τοῦτο εἶνε ὁ εὐγενὴς σκοπός, ὁ τὴν ἀνακούφισιν τῶν πασχόντων ἐπιδιώκων.

Αἱ ἀδελφαὶ τοῦ *Εὐαγγελισμοῦ*, ἂς τὰς εἴπωμεν ἤδη *αἱ διακόνισσαι*, ὑποδιαιροῦνται εἰς δύο τάξεις, τὰς δοκίμους καὶ τὰς ἀδελφάς. Εἰσαγόμεναι ἐντὸς τοῦ καταστήματος ἀκούουσι προθεωρίαν τινὰ τῶν καθηκόντων ἅτινα κέκληνται νὰ ἐκπληρώσωσι καὶ τῶν θυσιῶν καὶ τῶν κόπων εἰς οὓς πρόκειται νὰ ὑποβληθῶσιν. Εἶνε εἰσαγωγὴ καὶ προειδοποίησις ἐν τῷ σταδίῳ τῆς δοκιμασίας μετὰ τὴν ἐπιτυχῆ διέλευσιν τῆς ὁποίας αἱ τέως δόκιμοι προβιβάζονται εἰς ἀδελφάς· ἡ ἡλικία αὐτῶν δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνῃ τὸ 45ον ἔτος, οὐδὲ νὰ ἦνε κατωτέρα τοῦ 18ου· ἠδύνατό τις ἐν τούτῳ ν' ἀντείπῃ μικρόν, ἀντιτάσσων εὐλόγως τὴν ἄκραν τῆς δοκίμου νεότητα· πόσαι ὅμως νεώτεραι ἔτι δὲν ἐτάφησαν εἰς τὰ φοβερὰ claustra, τὰ παγερὰ ἐκεῖνα μοναστήρια τῆς Δύσεως, ἅτινα ψυχρὰ καὶ ζοφώδη ἔξωθεν, περιέκλειον ἐν τούτοις τοσοῦτον πῦρ καὶ τοσαύτας ἐλπίδας..... ἀποτυχούσας! Ἠδύνατό τις νὰ τὰ ἀποκαλέσῃ ἡφαίστεια σιωπηλὰ καὶ χιονοσκεπῆ ἔξωθεν, ἀλλὰ κοχλάζοντα ἐσωτερικῶς καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν βάλλοντα σπαρακτικοὺς μυκηθμοὺς διαπερῶντας τὰ ὑψηλὰ τῶν τάφων ἐκείνων τείχη καὶ πλανωμένους ὑπερθεν τῆς κοινωνίας.... καὶ τῆς ζωῆς.

Αἱ διακόνισσαι πρέπει νὰ ὦσιν ἄγαμοι· καὶ αἱ ἐν χηρείᾳ ὅμως διατελοῦσαι δύνανται νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὸ τάγμα, ἂν ἐπιτρέπηται νὰ ἀποκληθῇ οὕτω. Κατὰ τοῦτο διαφέρουσι τῶν διακονισσῶν τῶν πρώτων αἰώνων, αἵτινες ἠδύναντο νὰ ὦσι καὶ σύζυγοι τῶν εἰς τοὺς ναοὺς ὑπηρετούντων διακόνων. Δὲν καθωρίσθη ἔτι μετ' ἀκριβείας τὸ χρονικὸν διάστημα καθ' ὃ αἱ διακόνισσαι ἔχουσιν ἀπαράβατον ὑποχρέωσιν νὰ τηρήσωσι τὴν ὁμολογίαν τῆς ἀφοσιώσεως ἣν σιωπηλῶς ἔδωκαν διὰ τῆς κατατάξεώς των. Ἡ ἑξαετὴς περίοδος ἥτις, νομίζω, ἐνεκρίθη ὡς τὸ ὅριον τῆς διακονητικῆς ὑπηρεσίας θὰ θεωρηθῇ ἴσως ὑπερβαλλόντως μακρά. Βραχύνοντες τὸν χρόνον τῆς ὑποχρεώσεως θὰ καταστήσωμεν εὐχερεστέραν τὴν προσέλευσιν, καθ' ὅσον φύσει ὁ ἄνθρωπος ἀποφεύγει τὴν ἀνάληψιν βαρειῶν ὑποχρεώσεων, καὶ ἰδίᾳ τῶν περιοριστικῶν τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ καὶ τῆς βουλήσεως· ἄλλως δύναται νὰ θεσπισθῇ ἡ ἀνακατάταξις, συμβιβαζομένης οὕτω τῆς ἀνάγκης τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον ὑπὸ τοῦ θεσμοῦ σκοπόν. Εὐτυχῶς αἱ ἀπαρχαὶ τοῦ καταστήματος εὐαγγελίζονται τὴν πρόοδον τοῦ *Εὐαγγελισμοῦ*. Ἱκαναὶ ἀδελφαὶ καὶ δόκιμοι, οὐχὶ τὰς τρικυμίας τοῦ βίου φεύγουσαι, οὐδ' ὑπ' ἄλλης τινὸς ἀνάγκης βιασθεῖσαι, ἀλλὰ εἰς εὐγενῆ ὑπείκουσαι ἔμπνευσιν, προσῆλθον ἀναλαβοῦσαι ὑπηρεσίαν ἐντὸς τοῦ ἱδρύματος. Νοημονέσταται καὶ ἀκαταπόνητοι προπαιδεύονται εἰς τὴν τέχνην τῆς νοσηλείας ἣν ἐνεστερνίσθησαν, καλλιεργοῦσαι δ' αὐτὴν μετ' ἀφοσιώσεως καὶ τῆς καρτερίας ἥτις διακρίνει πάντοτε τὴν γυναῖκα θὰ καταστήσωσι βραδύτερον τὸ φυτώριον, ἀφ' οὗ ἀπεφοίτησαν, ἀντικείμενον τῶν θερμοτέρων εὐλογιῶν. Ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν θ' ἀπόκειται κατὰ μέγα μέρος ἡ σωτηρία καὶ ἡ ταχυτέρα τοῦ πάσχοντος ἀνάρρωσις. Ὁ ἰατρὸς εὑρήσει ἐν τῇ δεδοκιμασμένῃ νοσοκόμῳ τὸν ἀναπόφευκτον τῆς θείας τέχνης του ἀρωγόν, ὁ οἰκεῖος τὸν λυσιτελέστατον παραστάτην τὸν μεριζόμενον τὰς ἀγρυπνίας καὶ τὰς φροντίδας του, ὁ ἀσθενὴς συμπαθέστατον παρήγορον ἐμπνέοντα ἐμπιστοσύνην καὶ πεποίθησιν, καὶ ἡ ἐξησκημένη χεὶρ τοῦ ὁποίου οὕτω ἁπαλῶς ἐπίσταται νὰ διαχειρίζηται τὰς πληγάς του ἐνῷ τὸ πρᾶον πνεῦμα καθίστησιν ἧττον ὀδυνηρὰς τὰς μελανὰς ἀϋπνίας αἵτινες τὸν βασανίζουσι.

Εἶνε βεβαίως προτιμοτέρα τοιαύτη διακονία ἐντὸς τῆς κοινωνίας καὶ πρὸς ἀνακούφισιν αὐτῆς τελουμένη ἀδιακρίτως ὑπὸ τὸ χρυσοῦν τοῦ πλουσίου φάτνωμα καὶ τὴν εὐρωτιῶσαν τοῦ πένητος στέγην, ἢ ἡ νυκτερινὴ προσευχὴ ἡ εἰς τὰς πλάκας ψυχρᾶς ἐκκλησίας ἀπαγγελλομένη ὑπὸ τῆς μοναχῆς ἐν ὥρᾳ μεσονυκτίου. Ἂς ἀφήσωμεν τὸν δυτικὸν κόσμον ἔνθ' ἄλλη ἐκράτησεν ἀνατροφή, μεγάλως ἐπηρεάσασα τὰς κλίσεις καὶ ὅπου

Digitized by Google

όχι σπανίως ή καθοσίωσις της νεαράς δοκίμου ήλαύνετο έξ άγνής έμπνεύσεως, πύρ έρωτος θείου και άκαταμαχήτου· αί ήμέτεραι όμως μοναχαί και οί μοναχοί οί είς τάς διαφόρους του κράτους μονάς «σώζοντες την ψυχήν των» οποίας ωφελείας γίνονται πρόξενοι είς την κοινωνίαν, είς την πατρίδα των, είς την οικογένειάν των; Δύναταί τις νά συγκρίνη την αφοσίωσιν της διακονίσσης έγκαρτερούσης έν άϋπνία, έν θεάμασι σπαρακτικών έγχειρήσεων, έν στιγμαίς κρισίμων τροπών υπό την άνεσταλμένην πνοήν άπεγνωσμένης οικογενείας ετοίμου νά ολολύξη ή ν' άφίση φωνήν χαράς διότι άνέκτησε τό προσφιλές όν όπερ σφαδάζει έπί της κλίνης, πρός την νωθράν άμεριμνησίαν του καλογήρου, και την πληρεστάτην άχρηστίαν του χωρούσαν ενίοτε και μέχρι του βλαβερού; Τίς άρά γε υπηρετεί κυριολεκτικώτερον τον Θεόν και τό Ευαγγέλιόν Του; ό τό σώμα αυτού θεραπεύων διά ραθύμου βίου και ακινησίας ούχί δε σπανίως δι' άσχολιών υπόπτων και της γαστριμαργίας, ή ό άγωνιζόμενος τιμίως τον άγώνα του βίου, ό συμπάσχων μετά των ταλαιπωρουμένων και τάς οδύνας αυτών μετριάζων διά της ιδίας θυσίας και συνδρομής; Άληθώς, εκάστη χρονική περίοδος έμφανίζεται υπό άρχάς τινας και ανάγκας· ή παρούσα όμως διίσταται καταφανώς πρός τό πνεύμα όπερ υπηγόρευσε και ένεθάρρυνεν άλλοτε τον μοναστηριακόν βίον αμφοτέρων των φύλων· άλλο σύνθημα ανέγραψεν ή σημαία της εποχής έν ή ζώμεν, και ενώ ή αφοσίωσις του φυσιοδίφου άναζητούντος έπί προφανεί κινδύνῳ τον δηλητηριώδη ιόν, όπως προφυλάξη και ευεργετήση την ανθρωπότητα, προκαλεί την ευγνωμοσύνην, ή κουρά του μοναχού ή της μοναχής ακούεται μετά λίαν άμφιβόλου συγκινήσεως ούχί δε σπανίως και μετά μειδιάματος χαχυπόπτου.

Διατρέχουσαι αί διακόνισσαι την χρονικήν περίοδον έφ' ή υπεχρεώθησαν, έπανέρχονται είς την κοινωνίαν, καταλείπουσαι τό ένδυμα δι' ού διακρίνονται και έκπληρώσασαι τά καθήκοντα πρός τούς ομοίους των, δύνανται νά τά έκπληρώσωσι και πρός εαυτάς. Ή έν τῷ καταστήματι παραμονή επροίκισε τάς τέως διακονίσσας διά συνηθειών έρασμίων· ή μειλιχιότης του ήθους και της γλώσσης, ή άβρά συμπεριφορά, ή πρόθυμος σπουδή, τόσαι ιδιότητες υποχρεούσαι πάντοτε, και όταν ακόμη δεν τάς εξετίμησέ τις έκ πικράς πείρας, αποβαίνουσι πολύτιμος της κόρης πλούτος, πρό του οποίου ωχριώσι τά μικρά περισσεύματα, άτινα άπεταμίευσεν υπηρετούσα έν τῷ καταστήματι και απολαμβάνουσα γλίσχρον αποζημίωσιν. Επεθύμουν νά παρατρέξω εντελώς τό θέμα τούτο, αποφεύγων νά κάμω λόγον περί υλικών αμοιβών, προκειμένου περί ζητήματος τοσούτῳ αιθερίου, οίον τό συντρέχειν έξ εμπνεύσεως διά κόπου και αγρυπνίας τον πάσχοντα· απλώς όμως και χάριν ακριβείας αναγκάζομαι νά σημειώσω ότι ή μηνιαία της δοκίμου αμοιβή υπελογίσθη είς 30 δραχμάς, είς 60 δε ή της αδελφής. Και αί μεν και αί δε δύνανται ν' απολαμβάνωσιν ακωλύτως του ημίσεος του μηνιαίου χορηγήματος, του ετέρου ημίσεος αποταμιευομένου ασφαλώς, και παραδιδομένου τῇ κόρῃ κατά την στιγμήν της οριστικής από του καταστήματος εξόδου. Ή πρακτικότης του μέτρου είνε καταφανής· ή διακόνισσα ουδεμίαν ή ελαχίστας έχει ανάγκας· τρεφομένη δαπάναις του καταστήματος, ενδυομένη λιτώς, μακράν του πειρασμού της πολυτελείας, όστις ηρήμωσε τόσας οικογενείας και υπέσκαψε τό ηθικόν θεμέλιον πλείστων νεανίδων, ή κόρη δεν έχει σχεδόν πού νά δαπανᾷ τό εντιμότατον χρήμά της. Απρόοπτοι ωφέλειαι δύνανται ν' αυξήσωσι τά μικρά εισοδήματά της ως ή ημερησία αντιμισθία ήν νομίμως λαμβάνει οσάκις κληθῇ πρός νοσηλείαν έξω του καταστήματος, καθ' όσον εκτός της δωρεάν παρεχομένης είς τούς ασθενείς συνδρομής και νοσηλείας ό *Ευαγγελισμός* επεκτείνει αισίως από τούδε τό σύστημα της παροχής, επί τῇ αιτήσει, ειδικών νοσοκόμων έν περιωρισμένῳ μέτρῳ ασκούμενον τέως. Έν τούτῳ κείται ή μεγίστη του καταστήματος σκοπιμότης· ό ασθενής ό δεόμενος νοσηλείας δύναται ν' αποταθῇ πρός την διεύθυνσιν του καταστήματος αιτών νοσοκόμον, μέ την ελπίδα ότι ή αίτησίς του γενήσεται αποδεκτή. Κάν μή τόσας άλλας υπηρεσίας παρείχεν είς τούς πάσχοντας ό *Ευαγγελισμός*, τοσούτῳ αφιλοκερδείς και τοσούτῳ πεφωτισμένας, μόνη ή βελτίωσις και επέκτασις τοιούτου μέτρου θά ήρκει βεβαίως ν' ασφαλίση υπέρ του καθιδρύματος την ευγνωμοσύνην της κοινωνίας.

Δεν είνε δυνατόν νά παράσχῃ τις πληρεστέρας και μάλλον σαφείς περί του *Ευαγγελισμού* πληροφορίας. Τά πάντα ήδη εισίν έν τῷ συνίστασθαι, άλλ' ουδέν συνέστη έτι ούτω αναλλοιώτως, ώστε νά μή υπόκειται είς πιθανάς μεταβολάς. Μετά παρέλευσιν ολίγων μηνών, ενιαυτού ίσως, όταν ή χρήσις και ή πείρα παρουσιάση τά διδάγματά της θά κανονισθῇ τότε βασιμώτερον πάσα συναφής λεπτομέρεια είς τούς ποικίλους του καταστήματος σκοπούς αναγομένη. Αρκεσθώμεν ήδη είς την αρχήν την ούτω ευοιώνως ανατείλασαν. Του προσωπικού του καταστήματος προΐσταται ή δεσποινίς Ελένη Μητσάκη παρακολουθήσασα έν τοίς ευρωπαϊκοίς του είδους τούτου καθιδρύμασιν απάσας τάς προόδους της τελειοποιηθείσης νοσηλευτικής τέχνης και αναδεχθείσα πάνυ ευμενώς νά χειραγωγήση και παρ' ημίν τάς απαρχάς του ασύλου. Κατά την έν τῷ καταστήματι επίσκεψίν μου ηυτύχησα νά λάβω προσωπικώς πείραν της άκρας ευγενείας και αγαθότητος της κ. διευθυντρίας, έκ δε της κοινής φήμης νά πληροφορηθώ τά πολλά προσόντα, ό σπάνιος συνδιασμός των οποίων αναδεικνύει την δεσποινίδα Μητσάκη πεφωτισμένην συνεργάτιν έν τῷ ανα-

Digitized by Google

ληφθέντι ἔργῳ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῷ νοσοκομείῳ νοσηλευομένων ἤδη δὲν εἶνε μέγας· τὸ κτίριον, διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ὁποίου ἐδαπανήθησαν **483,000** δραχμαί, καὶ ἡ κινητὴ τοῦ ὁποίου περιουσία ὑπολογίζεται σήμερον εἰς **180,000**, δὲν διεσκευάσθη ἔτι ἐντελῶς· μετὰ τὴν πλήρη αὐτοῦ ἀποπεράτωσιν καὶ συσκευὴν ὁ ἀριθμὸς τῶν κλινῶν αὐξηθήσεται εἰς **100**. Δὲν πρέπει νὰ παραλείψω καὶ τὰ ὀνόματα τῶν διευθυνόντων τὰς αἰθούσας τῆς κλινικῆς καὶ τῆς χειρουργικῆς τοῦ *Εὐαγγελισμοῦ*· τῆς πρώτης προΐσταται ὁ ἀείποτε πρόθυμος ἰατρὸς κ. Ν. Γ. Μακκᾶς, τῆς δὲ δευτέρας ὁ ἔγκριτος ὀφθαλμολόγος καὶ χειρουργὸς κ. Ἰούλιος Γαλβάνης, τὰς ἀφιλοκερδεῖς καὶ διακεκριμένας ὑπηρεσίας τοῦ ὁποίου πολλάκις ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ ἐκτιμήσῃ ἡ κοινωνία τῶν Ἀθηνῶν.

Πρέπει νὰ λαλήσω τελευταῖον καὶ περὶ προσώπων, ἅτινα εἶχον καθῆκον ἴσως πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ μνημονεύσω· τῶν κυριῶν δῆλον ὅτι αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ διοικητικὸν τοῦ *Εὐαγγελισμοῦ* συμβούλιον. Γνωρίζω ὁπόσον εἶνε μετριόφρων ἡ ἀληθὴς εὐγένεια τῆς ψυχῆς, ἡ ἀδιαλείπτως πρόθυμος νὰ συντρέχῃ πᾶν ἔργον σκοποῦν νὰ στειρεύσῃ καὶ κατά τι τὴν ἄφθονον τῆς ἀνθρωπίνου δυστυχίας πηγήν. Ἐκ φόβου μήτοι ταράξω σεμνὰς μετριοφροσύνας, ἀποφεύγω νὰ μνημονεύσω τῶν ὀνομάτων τῶν κυριῶν, δὲν δύναμαι ὅμως νὰ μὴ ἐκδηλώσω τὸν θαυμασμὸν καὶ τὸν σεβασμόν μου· τοιαύτη ἀπαίτησις τυχὸν διατυπουμένη θὰ ἦτον ἴσως ἀξίωσις ὑπερβολικὴ εἰς ἣν ἐδικαιοῦτό τις νὰ ἀπειθήσῃ. Ἀφοῦ ἤγειραν οἰκοδόμημα ἐξαιρέτως εὐαγγελικόν, ἐξακολουθοῦσιν ἐνισχύουσαι αὐτὸ καὶ διὰ τῆς προσωπικῆς αὐτῶν παρουσίας περιφρονοῦσαι τοῦ χειμῶνος τὰ ψύχη, καὶ τοῦ θερινοῦ ἡλίου τὰς ἀκτῖνας. Μετ' ἐκπλήξεως εἶδον πολλάκις κυρίας ἀποτελούσας μέρος τοῦ Διοικητικοῦ τοῦ *Εὐαγγελισμοῦ* Συμβουλίου, διανυούσας πεζῇ τὸν μακρὸν πρὸς τὸ ἄσυλον δρόμον ὅπως ἐφορεύσωσιν εἰς τὴν ἀκριβεστέραν ἐκτέλεσιν τῆς καθημερινῆς ὑπηρεσίας· τινὲς τῶν κυριῶν τούτων δύνανται νὰ σκορπίσωσιν ἀφθόνως τὸν χρυσόν, διανύουσιν ὅμως πεζῇ τὸ διάστημα λαμπρότατον παρέχουσαι παράδειγμα, καὶ ἀναδεικνύουσαι τὸν εὐγενῆ τοῦ αἰσθήματος πλοῦτον κατὰ πολὺ ὑπέρτερον τοῦ πλούτου τοῦ βαλαντίου. Διὰ τοῦ ἔργου ὅπερ ἐπεχείρησαν καὶ οὕτω ταχέως ἐπεράτωσαν, αἱ κυρίαι, ἐνῷ ἐξύψωσαν ἀφ' ἑνὸς τὴν γυναικείαν πρωτοβουλίαν καθεύδουσαν ἂν μὴ καὶ ἀγνοουμένην ἐν τῇ νεαρᾷ ἡμῶν κοινωνίᾳ, ἐπιστοποίησαν περιτράνως ἀφ' ἑτέρου τὰς εὐγενεῖς ῥοπὰς τῆς γυναικείας καρδίας ἐπιτηδείας πάντοτε νὰ μετριάζῃ τὰς θλίψεις καὶ τὰς ὀδύνας τῆς ἀνθρωπότητος. Τὸ ἔργον ὅπερ ἐτιμήθη διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ *Εὐαγγελισμοῦ*, δύναται νὰ θεωρηθῇ βοτάνη πολύχυμος καὶ εὐεργετική, τὰ φύλλα τῆς ὁποίας θεραπεύουσι τοὺς πόνους τοῦ σώματος, ἐνῷ τὰ ἄνθη πραΰνουσι τοὺς πόνους τῆς ψυχῆς. Ἡ ταπεινὴ φωνὴ τῆς εὐγνωμοσύνης ἣν βάλλει ὁ νοσηλευόμενος τραυματίας καὶ ὁ ἀσθενὴς θὰ κρίνεται ἐφ' ἑξῆς, ὡς ἐλπίζομεν, ἐπαρκὴς ἀμοιβὴ ὑπὲρ ἐκείνων οἵτινες ἐμόχθησαν διὰ τὸ ἔργον. Ὁ δυστυχὴς καὶ ἀλγῶν κατάκοιτος δὲν ἔχει ἄλλο τι νὰ προσφέρῃ· ἀλλὰ καὶ ἡ εὐγνώμων αὐτοῦ φωνὴ βεβαίως ἱκανοποιεῖ τὰς εὐγενεῖς ψυχάς.

Σπυριδων Παγανελης.

ΝΥΜΦΗ ΠΛΟΥΣΙΑ

(Διήγημα. Κατὰ τὸ γαλλικὸν τοῦ P. Mercieux.)

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Γ'.

Τρεῖς μῆνες παρῆλθον ἀφ' ἧς ἀνεχώρησεν ὁ Ἀλαίν.

Ἡ κ. Δεσκλοβὲλ κάθηται ἐν τῇ μικρᾷ της αἰθούσῃ καὶ βλέπει ἀνήσυχος τὸ ἐκκρεμές, δεικνύον τὴν ὥραν τῆς ἀναμενομένης ἐπιστροφῆς.

Αἴφνης ἅμαξα ἵσταται πρὸ τῆς θύρας· «Αὐτὸς εἶνε!» ἀναφωνεῖ ἐκείνη, κ' εὐκίνητος ὡς ἂν ἦτο εἰκοσαέτις, τρέχει εἰς τὸν προθάλαμον. Μετὰ δύο λεπτὰ περιπτύσσεται τὸν υἱόν της.

— Πῶς χαίρω, ἀγαπητή μου μῆτερ, ὅτι σ' ἐπανευρίσκω ὑγιῆ, ὅπως σ' ἔβλεπα ἐκεῖ κάτω, ὅταν ἔκλεια κουρασμένος τοὺς ὀφθαλμούς μου κ' ἔζων μὲ τὰς ἀναμνήσεις μου.

— Μ' ἐστερήθης λοιπὸν ἀληθῶς, ἀγαπητέ μου υἱέ; Ἀπὸ τὰς ἐπιστολάς σου ἐφαίνεσο τόσον ἀσχολημένος, ὥστε ὑπέθετα ὅτι ὀλίγος θὰ σοῦ ἐπερίσσευε καιρὸς νὰ μὲ συλλογίζεσαι.

— Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι εἰργάσθην φοβερά· εὐτυχῶς μ' ἀντήμειψεν ἡ ἐπιτυχία κ' ἐπανέρχομαι πολὺ εὐχαριστημένος. Ἠξεύρεις, καλή μου, ὅτι δὲν εἴμεθα πλέον πτωχοί; Ὁ κ. Δαρλεμὼν τόσον εὐχαριστήθη ἀπὸ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστολῆς μου, ὥστε μοῦ δίδει μερίδα εἰς τὴν ἐπιχείρησιν τὴν ὁποίαν τόσον καλὰ διεπραγματεύθην. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὰ εἰσοδήματά μας διπλασιάζονται αὐτὸ τὸ ἔτος. Εἰς τοῦ κ. Δαρλεμὼν εἶνε ὅλοι καλά;

— Ἐξαίρετα.

— Δὲν ἠξεύρω διατί, ἐφανταζόμην ἐσχάτως, ὅτι ἡ δεσποινὶς Δαρλεμὼν ἦτο ἀσθενής.

— Εἶνε λαμπρὰ εἰς τὴν ὑγείαν της. Πόθεν σοῦ ἐφάνη;

— Εἰς τὰς πρώτας σου ἐπιστολὰς μοῦ ὡμίλεις συχνὰ περὶ αὐτῆς· ἔπειτα ἔπαυσες. Τί συνέβη:

— Τίποτε ἔκτακτον. Ἐβλεπόμεθα ὀλιγώτερον. Ἡ Μαρκέλλα εἶχε περισσοτέρας ἀσχολίας, καί...

— Κάτι μοῦ κρύπτεις· ἄλλος θὰ εἶνε ὁ λόγος.

— Ἀληθῶς· ἄλλος εἶνε ὁ λόγος, καὶ λόγος σοβαρός. Δὲν σοῦ τὸν ἔγραφα, διὰ νὰ μὴ σὲ λυπήσω.

Digitized by Google

— Δι' ὄνομα Θεοῦ, μητέρα, τί τρέχει;

— Ἡ Μαρκέλλα νυμφεύεται.

— Ἄ!

Καὶ ὁ Ἀλαὶν ἀνεπήδησεν ὄρθιος.

— Ποῖον;

— Τὸν κ. Μαρτινιόν, πλούσιον κτηματίαν τοῦ Βεῤῥί.

— Τὸν ἀγαπᾷ;

— Δὲν ἠξεύρω. Σχεδὸν δὲν εἶδα τὴν Μαρκέλλαν, ἀφ' ὅτου ἀπεφασίσθη ὁ γάμος της. Σήμερον ἀνεχώρησε διὰ τὸ Κερμὰς μὲ τὴν δεσποινίδα Λώμβεϋ. Ὁ πατήρ της θὰ μεταβῇ ἐκεῖ ἐντὸς ὀλίγου μὲ τὸν μνηστῆρά της. Οἱ γάμοι της θὰ γείνουν ἐκεῖ.

— Εἰς τὸ Κερμάς;

— Εἶνε θέλησις τῆς Μαρκέλλας. Θὰ ἐπισκευάσῃ καὶ θὰ εὐτρεπίσῃ ἐξ ὑπαρχῆς τὸν πύργον.

Ὁ Ἀλαὶν ἐκάθισε πάλιν, ἡ δὲ μήτηρ του τὸν ἔβλεπε συγκεκινημένη καὶ σεβομένη τὴν σιωπήν του. Μετά τινα λεπτά, βλέπουσα αὐτὸν ἀκίνητον πάντοτε καὶ περιεσκεμμένον, τὸν ἐκάλεσε ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

Ἐκεῖνος ἐσκίρτησε καὶ ἀνηγέρθη πάλιν.

— Συγγνώμην, ἀγαπητή μου μῆτερ, ὅτι σοῦ ταράττω τὴν χαρὰν τῆς ἐπιστροφῆς μου. Ἀλλ' ἦτο τόσον αἰφνιδία ἡ εἴδησις τὴν ὁποίαν μοῦ εἶπες! Διατί νὰ μὴ μοῦ τὴν γράψῃς; Θὰ ἐπανηρχόμην παρηγορημένος ὁπωσδήποτε. Ἀλλὰ μὴν ἀνησυχῇς· ἠξεύρεις πόσην ἔχω δύναμιν ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ μου, καὶ . . . .

— Πτωχό μου παιδί! δὲν ἠπατήθην λοιπόν! Καὶ ὅμως πρὸ ἑνὸς ἤδη μηνὸς ἐνθυμοῦμαι τί μὲ εἶπες κατὰ τὴν τελευταίαν μας συνομιλίαν, καὶ προσπαθῶ νὰ πεισθῶ ὅτι δὲν ἀγαπᾷς τὴν Μαρκέλλαν.

— Μὴν ὑποθέσῃς, ὅτι δὲν ἤμην εἰλικρινὴς τὴν ἑσπέραν ἐκείνην. Ὄχι! ἔκρυπτα καὶ πρὸς τὸν ἑαυτόν μου τὴν ἀλήθειαν· τόσον ἐντρεπόμην διὰ τὴν ἀδυναμίαν μου, καὶ ἀνεχώρησα εἰλικρινῶς πεπεισμένος ὅτι ἡ ἀπουσία θὰ μ' ἐθεράπευε. Πόσον ἐπλανώμην! Ὅτε ἔπαυσα νὰ τὴν βλέπω, τότε ἐννόησα πόσον εἶχε καταλάβει ὅλους μου τοὺς διαλογισμούς· καὶ μόλις εἶχα τὴν θέλησιν νὰ ἀσχολοῦμαι περὶ ὑποθέσεων, ἀναλογιζόμενος ὅτι καθῆκον εἶχα νὰ δικαιώσω τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ κ. Δαρλεμών. Ὅτε τέλος ἐπέτυχαν αἱ διαπραγματεύσεις μου, ἔγεινα ἐκτὸς ἑαυτοῦ ἐκ τῆς χαρᾶς, σκεπτόμενος, ὄχι ὅτι ηὔξανον τοιουτοτρόπως τὴν εὐημερίαν σου — συγγνώμην, μῆτέρ μου! — ἀλλ' ὅτι ἠλαττοῦτο ἡ μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τῆς Μαρκέλλας χρηματικὴ ἀπόστασις. Δυστυχῶς ἡ πλάνη μου ὑπῆρξε βραχυχρόνιος, καὶ μία σου λέξις τὴν διέλυσεν ἐντελῶς. Ἔρχεσαι, μητέρα, νὰ φύγωμεν ἀπὸ τοὺς Παρισίους, νὰ ὑπάγωμεν καὶ οἱ δύο μακράν, πολὺ μακράν, καὶ νὰ προσπαθήσωμεν νὰ λησμονήσωμεν;

— Ὅ,τι θέλεις, υἱέ μου! ἡ λύπη σου μὲ τήκει καὶ εἶμαι πρόθυμος νὰ κάμω τὸ πᾶν διὰ νὰ τὴν ἀνακουφίσω. Ἀλλὰ σὲ ἐξορκίζω, μὴ βιάζεσαι. Σκέψου, ὅτι κανεὶς ἄλλος δὲν πρέπει νὰ ὑποπτεύσῃ τὸ μυστικόν σου. Ὁ κ. Δαρλεμών. . . . .

— Μὴ φοβῆσαι, μητέρα, δὲν θὰ προδοθῶ ἐνώπιόν του. Ἀλλὰ θὰ ἀναγνωρίσῃ, ὅτι καὶ εἰς Μαδρίτην ἠμπορῶ νὰ τοῦ εἶμαι χρήσιμος ὅσον καὶ εἰς Παρισίους. Ἐκεῖ τοὐλάχιστον θὰ εὔχωμαι ὑπὲρ τῆς εὐτυχίας τῆς Μαρκέλλας, ἀλλὰ δὲν θὰ ἔχω ἐνώπιόν μου θέαμα πολὺ σκληρὸν δι' ἐμέ.

Ὁ Ἀλαὶν παρέστη ἀτάραχος εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ τραπεζίτου. Ἀφοῦ δ' ἐξέθηκεν εἰς αὐτὸν λεπτομερῶς τὰ περὶ τῆς ἀποστολῆς του, τὸν συνεχάρη φιλικώτατα διὰ τὸν γάμον τῆς Μαρκέλλας, χωρὶς ἐπ' ἐλάχιστον νὰ μαρτυρήσῃ τὰ ἀληθῆ του αἰσθήματα.

— Ναί, ἀπήντησεν ὁ πατήρ· νυμφεύεται κατὰ τὴν θέλησίν της, καὶ δὲν ἠξεύρω, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἂν εἶμαι εὐχαριστημένος. Ἀφοῦ ἠρνήθη τόσους γαμβρούς, οἱ ὁποῖοι μοῦ ἐφαίνοντο καλλίτεροι, ἀπεφάσισεν ἔξαφνα, χωρὶς νὰ ἐννοήσῃ τις πῶς. Ἐγὼ δὲν εἶχα καμμίαν σπουδαίαν ἔνστασιν, καὶ συγκατένευσα. Πολὺ ἐπεθύμουν νὰ ἔχω τὴν γνώμην σας περὶ τοῦ μέλλοντος γαμβροῦ μου· ἀλλὰ δυστυχῶς λείπει αὐτὴν τὴν στιγμήν. (Ὁ Ἀλαὶν ἀνέπνευσε.) Εἶχεν ἀνάγκην νὰ μεταβῇ δι' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὸ Βεῤῥί. Δι' αὐτὸ δὲ καὶ ἀπεφάσισεν ἡ Μαρκέλλα ν' ἀναχωρήσῃ εἰς Κερμάς, ὅπου τῆς ἔδωκα πληρεξουσιότητα νὰ φροντίσῃ διὰ τὰς ἑτοιμασίας. Θὰ σᾶς ἔχωμεν, ἐννοεῖται, εἰς τὸν γάμον;

Ὁ Ἀλαὶν ἐψιθύρισε συγκεχυμένα τινὰ καὶ ἀκατανόητα, καὶ ἐξῆλθε.

Πνιγόμενος καὶ μόλις κατορθῶν ν' ἀναπνέῃ διέδραμε ταχέως τοὺς Παρισίους, πρὶν ἢ ἐπιστρέψῃ πρὸς τὴν μητέρα του. Ὅτε δ' ἐπανῆλθεν οἴκαδε, ἡ κ. Δεσκλοβὲλ τῷ ἔδειξε τὸ ἑπόμενον τηλεγράφημα.

« Λυποῦμαι ὅτι ἀνεχώρησα χωρὶς νὰ σᾶς ἀσπα-
» σθῶ. Σᾶς περιμένω μετὰ μίαν ἑβδομάδα εἰς
» Κερμὰς μετὰ τοῦ κ. Ἀλαίν. Σᾶς ἀσπάζομαι
» τρυφερῶς.

» *Μαρκέλλα.* »

— Ἀδύνατον, ἐφώνησεν ὁ Ἀλαίν. Νὰ ἐπανέλθω εἰς Κερμάς, καὶ μάλιστα διὰ τὸν γάμον της! Ὑπερβαίνει τὰς δυνάμεις μου, . . καὶ τὰς δυνάμεις σου, ὑποθέτω, ἀγαπητή μου μῆτερ;

— Δυστυχῶς ὅμως, υἱέ μου, εἶμαι ἠναγκασμένη.

— Διατί;

— Ὅταν ἡ Μαρκέλλα μοῦ ἀνήγγειλε τὴν ἀπόφασίν της, πρῶτός της λόγος ἦτο, νὰ τῆς παρασταθῶ. Ἐννοεῖς, ὅτι κατ' ἀρχὰς ἠρνήθην, ἀλλ' ἐπέμεινε τόσον, ὥστε ἐνέδωκα. Μὲ κατηγορεῖς δι' αὐτό; κακὰ ἔκαμα;

— Ὄχι, μητέρα· καλὰ ἔκαμες. Ἀλλὰ λυποῦμαι τώρα ἀκόμη περισσότερον, ὅτι δὲν μου ἔγρα-

Digitized by Google

ψες τί συνέβαινεν ἐδῶ. Θὰ μοῦ ἦτο τόσον εὔκολον νὰ παρατείνω τὴν διαμονήν μου ἐκεῖ κάτω. Τώρα τί νὰ κάμω;

— Διὰ σέ, υἱέ μου, δὲν ὑπεσχέθην τίποτε, διότι δὲν ἤξευρα πότε θὰ ἐπέστρεφες. Ἀλλὰ σοῦ τὸ ἐπαναλαμβάνω καὶ πάλιν, σκέψου πρὶν ἀποφασίσῃς. Ἂν δὲν μὲ συνοδεύσῃς, δὲν θὰ γεννήσῃ ἀρά γε ὑπονοίας ἡ ἀπουσία σου, καὶ δὲν θὰ παρεξηγηθῇ ὡς ἀχαριστία πρὸς φίλους εἰς τοὺς ὁποίους ὀφείλομεν τόσα;

— Ἄφησέ με μίαν ὥραν νὰ σκεφθῶ, καὶ θὰ ἔλθω νὰ σοῦ δώσω τὴν ἀπάντησίν μου.

Τὴν ὥραν αὐτὴν διήγαγεν ὁ Ἀλαὶν ἐν φοβερᾷ ἀγωνίᾳ. Δὲν ἐννόει πῶς καὶ διατί ἡ ἁβρὰ τῆς μητρός του στοργὴ δὲν ἐμερίμνησε νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ τοῦ μαρτυρίου ἐκείνου. Προσεπάθησε νὰ εὕρῃ πρόφασιν, ὅπως μὴ μεταβῇ εἰς Βρετάννην. Ἀλλ' οὐδεμίαν εὗρεν εὔλογον. Ἀπέμενεν ἡ κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν ἀδιαθεσία. Ἀλλὰ θὰ ἐπιστεύετο; Δὲν θὰ ὑπεδείκνυε μᾶλλον πεῖσμα κρυπτόμενον καὶ μνησικακίαν; Καὶ κατὰ τίνος; Κατὰ τῆς Μαρκέλλας, ἣν εἰς οὐδὲν εἶχε νὰ μεμφθῇ, ἥτις προσηνέχθη πάντοτε πρὸς αὐτὸν εὐγενέστατα καὶ φιλικώτατα, καὶ ἥτις θὰ ἐπειράχθη βεβαίως διὰ τὴν τόσην πρὸς αὐτὴν ψυχρότητά του. Ὁ μόνος ἔνοχος εἶνε αὐτὸς καὶ μόνος. Αὐτὸς φέρει τὴν εὐθύνην τῆς δυστυχίας του. Τὴν ἠθέλησε καὶ πρέπει νὰ τὴν ὑποστῇ.

Ἔστω λοιπόν, διελογίσθη. Θὰ ἐκτελέσῃ μέχρι τέλους ὅ,τι ὀρθῶς ἢ μή, ὑπέλαβεν ἀρχῆθεν ὡς καθῆκόν του, καὶ θὰ ὑπομείνῃ πάσας αὐτοῦ τὰς βασάνους. Ἴσως, ἀφοῦ σπαράξῃ ἐντελῶς τὴν καρδίαν του, δὲν θὰ ὑποφέρῃ πλέον. Ἀφοῦ παραστῇ εἰς τοὺς γάμους τῆς Μαρκέλλας θ' ἀποθάνῃ βεβαίως ὁ ἔρως του. Τότε ἀποφασίζει πλέον μετὰ τῆς μητρός του ἂν θὰ μείνῃ εἰς Παρισίους ἢ ἂν θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἱσπανίαν.

Μετὰ τὴν ἀνδρικὴν ταύτην ἀπόφασιν, ὁ Ἀλαὶν ᾐσθάνθη ἑαυτὸν ἠρεμώτερον· προσελθὼν δὲ εἰς τὴν μητέρα του, τῇ εἶπε:

— Θὰ ἔλθω μαζύ σου εἰς τὸ Κερμάς. Ἂς μὴ κάμωμεν πλέον λόγον περὶ τοῦ πράγματος. Εἰδοποίησέ με μόνον τὴν παραμονὴν τῆς ἀναχωρήσεως.

ΙΑ'.

Ἡμέραν τινὰ ὁ κ. Δαρλεμών, ἀφοῦ ἐγευμάτισεν εἰς τῆς κ. Δεσκλοβέλ, εἶπεν εἰς τοὺς ξένους του.

— Εὐχαριστῶ διὰ τὴν καλήν σας φιλοξενίαν, ἀγαπητοί μου φίλοι· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν θὰ σᾶς βαρύνω περισσότερον. Αὔριον τὸ ἑσπέρας ἀναχωρῶ, καὶ ἐλπίζω ὅτι συντόμως θὰ μὲ παρακολουθήσετε.

— Θ' ἀναχωρήσωμεν μετὰ δύο ἡμέρας, ἀπεκρίθη ἡ κ. Δεσκοβέλ.

Ὁ Ἀλαὶν ἔμαθεν οὕτως, ὅτι ἡ ἀπαισία στιγμὴ εἶχε φθάσει. Παρετήρησε δ' εὐχαρίστως, ὅτι ἡ εἴδησις αὐτὴ ἐλαφρόν τινα παλμὸν τῷ ἐπροξένησε μόνον. Ἀποφασίσας ἤδη νὰ μεταβῇ εἰς Βρετάννην, ἀνέμενε καθ' ἑκάστην τὴν ὥραν τῆς ἀναχωρήσεως καὶ προσεπάθει πάσῃ δυνάμει νὰ σκληραγωγήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ πρὸς τὰς βιαίας συγκινήσεις ἃς ἔμελλε νὰ ὑποστῇ. Ἤλπιζε δὲ ὅτι, ἀναπλάττων διὰ τῆς φαντασίας του ὅ,τι προσεχῶς ἤθελεν ἰδεῖ, εἶχε βαθμηδὸν περιέλθει εἰς ἱκανὴν ἀναισθησίαν, ὥστε νὰ μὴ τρέμῃ μηδὲ νὰ φοβῆται πλέον.

Ἐν τῷ σιδηροδρόμῳ, βυθισθεὶς ἐπί τινας ὥρας εἰς νάρκην, μετέχουσαν ὕπνου συνάμα καὶ ἐγρηγόρσεως, εἶδε παράδοξον ὀπτασίαν. Τῷ ἐφάνη ὅτι ἐχωρίσθη εἰς δύο διαφόρους ἀνθρώπους. Αὐτὸς μὲν ὁ ἴδιος, ὁ Ἀλαὶν ἢ μᾶλλον τὸ σῶμά του, ἡ μηχανή του, τὸ περικάλυμμά του, ἐκάθητο ἐν τῇ σιδηροδρομικῇ ἁμάξῃ, πλησίον τῆς μητρός του. Ἀλλ' ἡ ψυχή του ἔλειπε. Ποῦ εἶχεν ἀρά γε καταφύγει, ἄπελπις καὶ καταπεπονημένη; Ὁ Ἀλαὶν τὸ ἠγνόει· ἀλλὰ μεγάλην ᾐσθάνετο χαράν, ἐννοῶν ὅτι εἶχε μεταβληθῆ εἰς εἶδός τι αὐτομάτου. Τί εὐτυχία, νὰ μὴ αἰσθάνεται, μηδὲ νὰ ὑποφέρῃ πλέον! Ὁ μόνος του φόβος ἦτο, μὴ ἐπανέλθῃ αἴφνης ἡ φυγὰς ἐκείνη ψυχή του, ἐπαναφέρουσα λύπην καὶ ἀπογοήτευσιν.

Αἴφνης εὑρέθη ὑπὸ γνωστὴν δενδροστοιχίαν τοῦ Κερμάς, ἐξηπλωμένος ἐπὶ μικροῦ βρυοσκεποῦς ὄχθου, ὅπου συχνάκις, μετὰ τὰς μακρὰς αὐτοῦ ἐκδρομὰς ἀνὰ τοὺς ἀγρούς, εἶχεν ἀναπαυθῆ εὐαρέστως ῥεμβάζων. Ἐθεώρει εὐχαρίστως τὴν θελκτικὴν ἐκείνην γωνίαν καὶ διελογίζετο: «Διατί ἐφοβούμην μὴ ὑποφέρω, ἂν ἐπέστρεφον ἐδῶ; Δόξα τῷ Θεῷ, ἀπεχαιρέτισα τὴν δύσθυμον ἐκείνην ψυχήν μου, ἥτις, ἀφ' ὅτου ὑπεδουλώθη εἰς ἄλλην, μόνον βασάνους μοῦ ἐπροξένει».

Αἴφνης ἤκουσε φωνήν, ἀσθενῆ ὡς πνοήν, ψιθυρίζουσαν εἰς τὸ οὖς του: «Μὴ χαίρεις διὰ τὴν ἀπουσίαν μου, ἀχάριστε, ὅστις ἐλησμόνησες δι' ὀλίγας λύπας πόσας ἀπολαύσεις μοῦ ὀφείλεις. Δὲν αἰσθάνεσαι, ὅτι, ἀφ' ὅτου σ' ἐγκατέλειψα, ἔχασες τὸ καλλίτερον μέρος τῆς ὑπάρξεώς σου; Πῶς; εἶνε λοιπὸν εὐτυχία ἡ ἀπάθεια ἣν ἐπιθυμεῖς, ἡ ἀδυναμία τοῦ νὰ αἰσθάνεταί τις τ' ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ τῆς ζωῆς; Ἄν, διὰ νὰ μὴν ὑποφέρῃ τις, πρέπει νὰ παύσῃ ν' ἀγαπᾷ, ὁ θάνατος εἶνε πολὺ προτιμότερος τοιαύτης ζωῆς. Συλλογίσου τὴν Μαρκέλλαν.» — «Ὄχι, σιώπα, δὲν θέλω πλέον ν' ἀκούσω τὸ ὄνομά της.» Ἀλλ' ἡ φωνὴ τὸ ἐπανελάμβανε, καὶ πανταχόθεν, δένδρα, πτηνά, ἄνθη κατεσπαρμένα ἐν τῇ χλόῃ, ὁ ἄνεμος αὐτός, ὁ οὐρανός, καὶ ἡ μεγάλη μακρυνὴ βοὴ τῆς θαλάσσης, πᾶσα δύναμις καὶ πᾶσα γοητεία τῆς φύσεως συναπετέλεσαν ψίθυρον παρατεταμένον, ἐν ᾧ καὶ πάλιν ἠκούετο τὸ γλυκὺ ὄνομα τῆς Μαρκέλλας.

— Ὄχι, δὲν θέλω, ἀφῆτέ με! ἀνεφώνησεν ὁ ταλαίπωρος Ἀλαίν, κ' ἔφερε τὰς χεῖρας ἐπὶ τὰ ὦτά του.

Digitized by Google

— Τί ἔχεις, παιδί μου; εἶπε τότε ἡ μήτηρ του, ἥτις ἀπό τινων ἤδη στιγμῶν ἐδίσταζε νὰ διακόψῃ τὸν τεταραγμένον του ὕπνον.

— Τίποτε, μητέρα. Ἕν κακὸν ὄνειρον. Ποῦ εἴμεθα;

— Φθάνομεν εἰς τὰς Ῥέννας.

Ὁ Ἀλαὶν ἐστέναξε βαθέως. Τὸ κατηραμένον ἐκεῖνο ὄνειρον εἶχε ταράξει τὴν γαλήνην, ἣν ἐνόμιζεν ὅτι εἶχεν ἀνακτήσει. Ἀντέστη ὅμως κατὰ τῆς συγκινήσεως, ἥτις τὸν ἔπνιγε, καὶ ἤρχισε διηγούμενος εἰς τὴν μητέρα του ἐπεισόδιόν τι τῆς εἰς τὴν Ἱσπανίαν ὁδοιπορίας του.

Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, ὅτε ἡ ἅμαξα, ἣν ὁ κ. Δαρλεμὼν εἶχε στείλει εἰς προϋπάντησίν των, ἐτράπη ἀπὸ τοῦ Κογκαρνὼ πρὸς τὸ Κερμάς, ἡ καρδία του ἤρξατο πάλιν ἀτάκτως πάλλουσα, καὶ μετ' ἀνησυχίας διενοεῖτο ἂν θὰ κατώρθου νὰ φανῇ ἤρεμος. Ὅτε δὲ ἔφθασαν εἰς τὸ τέρμα, ἠρώτησε τὴν μητέρα του, ἂν δὲν ἤθελε νὰ καταβῇ τῆς ἁμάξης. Ἡ κεφαλή του ἔκαιε, κ' ἐφρόνει ὅτι μικρά τις κίνησις θὰ τὸν ἡσύχαζε καὶ θὰ ἐπανέφερε τὸ αἷμά του εἰς τακτικὴν κυκλοφορίαν. Ἐπὶ τῆς παρόδου, ἥτις ἔφερεν εἰς τὸν πύργον, ἀπήντησαν τοὺς παλαιοὺς των αὐλίτας καὶ ὑπηρέτας οἵτινες πάντες εἶχον διατηρηθῆ. Ἡ δεσποινὶς Μαρκέλλα εἶχεν ἀναγγείλει εἰς αὐτούς, ὅτι ἡ κυρία ἤρχετο μετὰ τὸν κύριον Ἀλαίν, καὶ ἤρχοντο νὰ τοὺς εὐχηθοῦν τὸ *καλῶς ὥρισαν*. Ἡ πιστὴ μνήμη τῶν καλῶν ἐκείνων ἀνθρώπων συνεκίνησε βαθέως τὸν Ἀλαίν. Ἠσθάνθη συγκίνησίν τινα ἠρεμωτέραν ἀντικαθιστῶσαν τὴν νευρικήν του ταραχήν, καὶ ὅτε, φθὰς ἐνώπιον τοῦ πύργου, διέκρινε τὴν Μαρκέλλαν, ἥτις, στηριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ πατρός της, ἤρχετο εἰς ὑπάντησίν των, ἔδραξε τὴν χεῖρα ἣν ἔτεινε πρὸς αὐτὸν ἡ νεᾶνις καὶ τὴν ἔσφιγξε μετ' ἀπείρου περιπαθείας. Ἐλησμόνησεν ἐπί τινας στιγμὰς τὰ πάντα, καὶ μετ' ἀμερίστου χαρᾶς ἐπανεῖδεν ἐκείνην, ἥτις, ὅσον καὶ ἂν αὐτὸς ἐπάλαιεν, εἶχε καταστῆ τὸ ἀντικείμενον παντός του διαλογισμοῦ.

Ἀλλὰ ταχέως ἀνένηψε καὶ ἀνεζήτησε πέριξ τὸ τρίτον πρόσωπον, ὅπερ εἶχε παρασκευασθῆ ν' ἀντιμετωπίσῃ ἀτάραχος. Δὲν τὸ εἶδεν ὅμως. Ἡ Μαρκέλλα ἐνηγκαλίζετο τὴν κ. Δεσκλοβέλ, ἦσαν δὲ καὶ αἱ δύο λίαν συγκεκινημέναι, καὶ δάκρυα ἔβρεχον τὰς παρειάς των.

Ὁ Δαρλεμὼν παρέσυρε τὸν Ἀλαὶν μέχρι τοῦ σταύλου ὅπου εἶχε νὰ δώσῃ διαταγάς τινας. Ὅτε δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὸν πρόδομον τῆς οἰκίας, ὁ Ἀλαὶν ἀνεσκίρτησε, βλέπων τὴν Μαρκέλλαν συμπλέκουσαν ἄνθη, ὁποίαν εἶχεν ἰδεῖ αὐτὴν τὸ πρῶτον καὶ διαρκῶς ἔκτοτε τὴν ἀνέπλαττεν ἡ φαντασία του.

— Βλέπετε, κ. Ἀλαίν, ἀνθοπῶλις πάντοτε! Ἐλᾶτε, κύριοι, ἐλᾶτε νὰ σᾶς στολίσω, καὶ γρήγορα εἰς τὸ πρόγευμα.

Ἡ δεσποινὶς Λωμβεῦ ἦτο μόνη εἰς τὸ ἑστιατόριον. Πῶς λοιπόν; ὁ κ. Μαρτινιὸν δὲν εἶχε φθάσει ἀκόμη; Ὁ Ἀλαὶν δὲν ἐτόλμησε νὰ προφέρῃ τὸ ὄνομά του, οὐδεὶς δὲ περὶ τῆς ἀπουσίας του ἐγένετο λόγος, καὶ ἡ ὁμιλία ὑπῆρξε σχεδὸν εὔθυμος. Οἱ ξένοι ὡδηγήθησαν εἰς τὰ καταλύματά των ἐκεῖνα ὅπου πάντοτε εἶχον κατοικήσει, καὶ ἅτινα οὐδόλως εἶχον μεταβληθῆ. Τὰ εἰς Παρισίους μετακομισθέντα ἔπιπλα εἶχον ἀντικατασταθῆ δι' ἄλλων ὁμοίων, ἐφαίνετο δὲ πρόδηλον ὅτι εὐλαβής της μέριμνα εἶχεν ὑπαγορεύσει τοιαύτην διακόσμησιν.

Ἀφοῦ ἐπὶ μίαν σχεδὸν ὥραν ἔμεινεν ὁ Ἀλαὶν σκεπτόμενος ἐν τῷ δωματίῳ του, κατέβη εἰς τὸ εὐρὺ ἄνδηρον, ὅπερ περιέβαλλε τὸν πύργον. Ἡ ἀτμοσφαῖρα ἦτο ἱκανῶς ψυχρά, ἀλλ' ἐμετρίαζον τὸ ψῦχος αἱ θερμαὶ ἤδη ἀκτῖνες τοῦ ἐαρινοῦ ἡλίου. Τὰ ὑψηλὰ δάση ἐχρωματίζοντο πράσινα ἀπὸ τῆς νεαρᾶς βλαστήσεως, ἥτις ἀπετέλει φαιδρὰν ἀντίθεσιν πρὸς τὰ συρόμενα κάτωθεν ξηρὰ φύλλα,— ἔσχατον λείψανον τοῦ χειμῶνος. Μετὰ πόσης χαρᾶς ἔβλεπε κατ' ἔτος ὁ Ἀλαὶν ἐπανερχόμενον τὸν ἱλαρὸν ἐκεῖνον μῆνα Ἀπρίλιον! πόσας ὥρας εἶχε διέλθει ἐπὶ τοῦ ἀνδήρου ἐκείνου, καραδοκῶν τὸ χαρμόσυνον καὶ πάντοτε νέον φαινόμενον τῆς θαυμασίας αὐτῆς μεταμορφώσεως!

Αἱ φαειναὶ αὐταὶ ἡμέραι τοῦ ἔαρος εἰσὶν ἰδίως δυσάρεστοι εἰς τοὺς πάσχοντας, οἵτινες ὀργίζονται τότε κατὰ τῆς φύσεως ὅτι δὲν συμμερίζεται τὴν σκυθρωπότητά των. Μέμφονται τὸν ἥλιον ὅτι λάμπει, τὰ ἄνθη ὅτι θάλλουσι, καὶ τὰ πτηνὰ ὅτι ᾄδουσι· τὸ αἴσθημα αὐτὸ κατέλαβε τὸν Ἀλαίν, ὅτε εὑρέθη ἐν μέσῳ τῆς κοιτίδος τῆς πρώτης του καὶ ἀμερίμνου νεότητος.

Ἐθεώρησε περίλυπος τὸν ὀγκώδη πύργον, ὅπου εἶχεν ἄλλοτε ἐλπίσει ὅτι θὰ διῆγεν ὅλην του τὴν ζωήν, ἐστέναξεν ἀπὸ τῶν μυχῶν τοῦ στήθους του, καὶ κλίνων τὴν κεφαλὴν ἐτράπη βραδυπατῶν πρὸς δενδροστοιχίαν, ἣν εἶχεν ἄλλοτε μόνος χαράξει.

Μετά τινα λεπτὰ εὑρέθη, χωρὶς νὰ τὸ συλλογισθῇ, πλησίον τοῦ βρυοσκεποῦς ἐκείνου ὄχθου, ὃν ὁδοιπορῶν εἶχεν ἰδεῖ καθ' ὕπνους. Ἀπέστρεψε τὴν κεφαλήν, ὅτ' ἐπλησίασεν εἰς τὴν ἀγαπητήν του θέσιν, καὶ παρήρχετο αὐτὴν ἤδη, ὅτε ἤκουσε φωνὴν καλοῦσαν αὐτόν.

Ἡ Μαρκέλλα ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ ὄχθου. Ἦτο κάτωχρος· ἔνευσεν εἰς αὐτὸν νὰ πλησιάσῃ, καὶ τῷ εἶπε διὰ τῆς γλυκείας φωνῆς της·

— Ἐνθυμεῖσθε, ὅτι μίαν ἑσπέραν εἰς τὴν Βὶλλ-Δαβραὶ ἐβεβαιώσατε, ὅτι δὲν θὰ ἐπανήρχεσθε πλέον εἰς τὸ Κερμάς; Ἐν τούτοις ἤλθετε, κ' ἐγὼ τρέμω ἐνώπιόν σας δι' ὅ,τι ἐτόλμησα νὰ κάμω. Ἔχω ἀνάγκην νὰ μ' ἐνθαρρύνετε. Εἴπετέ μου, κύριε Ἀλαίν, ὅτι δὲν εἶσθε ὠργισμένος ἐναντίον μου διότι σᾶς ἐπανέφερα ἐδῶ;

— Σᾶς εὐγνωμονῶ μάλιστα, δεσποινίς, ἀπήντησεν ὁ Ἀλαίν, ὅστις, καταπνίγων τὴν συγκίνησίν του, εἶχεν ἤδη καταστῆ κύριος ἑαυτοῦ. Κατωρθώσατε νὰ μεταβάλετε εἰς ἀπόλαυσιν τὴν

Digitized by Google

ὀδύνην ἣν ἐφοβούμην. Ἡ ὑποδοχὴ τῶν χωρικῶν μας, τοὺς ὁποίους σεῖς εἰδοποιήσατε, αἱ ἀναμνήσεις τοῦ παρελθόντος, ὅσας συνηθροίσατε εἰς τὸ δωμάτιον τῆς μητρός μου, εἶνε μαρτύρια μερίμνης ἀβρᾶς καὶ συγκινητικῆς, ἅτινα μᾶς ἐπροξένησαν βαθεῖαν καὶ ἐνδόμυχον χαράν, πολὺ διάφορον τῆς ἀλγεινῆς ἐντυπώσεως, τὴν ὁποίαν περιεμένομεν. Δὲν κατορθῶ ποτὲ νὰ ἐκφράσω καλῶς ὅ,τι αἰσθάνομαι, ἐπιθυμῶ ὅμως νὰ σᾶς βεβαιώσω, δεσποινίς, ὅτι ὅταν θὰ συνέλθωμεν εἰς τὴν μικρὰν ἐκκλησίαν τοῦ Φορέστ διὰ νὰ τελέσωμεν τοὺς γάμους σας, οὐδεὶς ἄλλος θὰ εὐχηθῇ θερμότερον ἐμοῦ ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τῆς νέας πυργοδεσποίνης τοῦ Κερμάς.

Ὁ Ἀλαὶν κατέβαλεν ὑπεράνθρωπον ἀγῶνα, ἵνα εἴπῃ ἁπλῶς καὶ ἀφελῶς τὰς ὀλίγας αὐτὰς λέξεις, ἃς ἐνόμιζεν ἀπαραιτήτους, καὶ μόνον ἀφοῦ ἐτελείωσεν, ἐτόλμησε νὰ θεωρήσῃ τὴν Μαρκέλλαν, ἥτις, κάτωχρος, ἔτιλλε πυρετωδῶς τὰ πέταλα ἄνθους ὅπερ ἔστρεφεν ἐντὸς τῶν δακτύλων της.

Σιγήσασα ἐπί τινας στιγμάς, ἐψιθύρισεν:

— Εὐχαριστῶ... ἀλλά... ὁ γάμος μου... δὲν ἠξεύρω... δὲν σᾶς εἶπε τίποτε ὁ πατήρ μου;

Τόρα ὠχρίασεν ὁ Ἀλαίν. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἀπεκρίνετο, ἡ Μαρκέλλα ὕψωσε πρὸς αὐτὸν τοὺς μεγάλους καὶ ἡμισβέστους ὀφθαλμούς της. Ἦσαν κάθυγροι· ἀλλὰ τὰ λεπτά της χείλη ἐμειδίων, ὅτε ὑπέλαβεν:

— Κύριε Ἀλαίν, μοῦ ἐξεφράσατε στοργὴν καὶ συμπάθειαν τὴν ὁποίαν νομίζω εἰλικρινῆ· δι' αὐτὸ θὰ τὴν ὑποβάλω εὐθὺς εἰς δοκιμασίαν, καὶ θὰ σᾶς ζητήσω ἀδελφικὴν συμβουλὴν περὶ τοῦ γάμου μου.

— Συμβουλήν; ἀλλ' ὁ γάμος σας δὲν εἶνε ἀποφασισμένος;

— Ὀλιγώτερον παρ' ὅ,τι νομίζετε. Εἶμαι τόσον εὐτυχὴς ὅπως εἶμαι, ὥστε διστάζω, σᾶς ὁμολογῶ, προκειμένου ν' ἀνταλλάξω τὴν εὐτυχίαν αὐτὴν μὲ τὰς ἀγνώστους τύχας νέας ζωῆς. Ὁ πατήρ μου μ' ἀφίνει κυρίαν νὰ κάμω ὅ,τι θέλω· ἀλλ' ἐγώ, χωρὶς νὰ φαίνωμαι, εἶμαι φύσει ἀναποφάσιστος· ἔχω ἀνάγκην τῆς γνώμης φίλου ἀσφαλοῦς.

— Λυποῦμαι, δεσποινίς, ὅτι μοῦ εἶνε ἀδύνατον νὰ σᾶς δώσω ἐγὼ αὐτὴν τὴν γνώμην. Λησμονεῖτε, ὅτι δὲν γνωρίζω τὸν κ. Μαρτινιόν.

— Ἀλήθεια, δὲν τὸν εἴδατε· κρίμα! Θὰ κατορθώνατε σεῖς ν' ἀνακαλύψετε ἂν μ' ἀγαπᾷ ἀληθῶς.

— Σεῖς ἀμφιβάλλετε; ἀλλὰ τότε λοιπὸν δὲν τὸν ἀγαπᾶτε!

— Ἴσως. Δὲν ἠξεύρω κ' ἐγὼ καλὰ καλά.

Καὶ τὸ αὐτὸ πάντοτε παράδοξον μειδίαμα ἐπλανᾶτο ἐπὶ τῶν χειλέων τῆς Μαρκέλλας.

— Δὲν νομίζετε, ὅτι δὲν θὰ ἔκαμνα καλὰ νὰ νυμφευθῶ, χωρὶς νὰ εἶμαι βεβαία περὶ τῶν αἰσθημάτων μου πρὸς τὸν μνηστῆρά μου;

Ὁ Ἀλαὶν δὲν ἤξευρε πλέον τί ν' ἀπαντήσῃ. Εἶχε τόσον μεγάλην ἰδέαν περὶ τῆς Μαρκέλλας, ὥστε ἡ ἐλαφρότης ἣν αὕτη ἐπεδείκνυεν ἐπὶ τοσοῦτον σοβαρᾶς ὑποθέσεως, ἐξέπληττεν αὐτόν. Καὶ ἔχαιρε μὲν ἐνδομύχως, ὅτι δὲν ἐφαίνετο αὕτη ἀγαπῶσα τὸν κ. Μαρτινιόν· ἀλλ' ἠπόρει πῶς τὸν ἠθέλησε.

— Δὲν μοῦ λέγετε τίποτε, κύριε Ἀλαίν, ἐπανέλαβεν ἡ νεᾶνις. Εἶμαι βεβαία ὅτι δὲν εἶσθε εὐχαριστημένος μαζύ μου. Ὁμολογήσατέ το, χωρὶς περιφράσεις· ἐγὼ θέλω εἰλικρίνειαν.

— Δὲν τολμῶ, δεσποινίς, νὰ κατακρίνω ὅ,τι δὲν ἐννοῶ. Μοῦ εἴπετε, καὶ τὸ ἠξεύρουν ὅσοι σᾶς γνωρίζουν, ὅτι ὁ κ. Δαρλεμὼν σᾶς ἀφῆκεν ἐντελῶς ἐλευθέραν νὰ ἐκλέξετε. Ἀλλὰ πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκλέξετε ἄνθρωπον, τοῦ ὁποίου τὰ αἰσθήματα σᾶς ἐμπνέουν τόσον ὀλίγην ἐμπιστοσύνην;

— Αἴ,... ποῖος ἠξεύρει, πῶς σκέπτονται καὶ πῶς αἰσθάνονται αἱ νεάνιδες! Πόσον σπανίως ἠμποροῦν νὰ ἐκδηλώσουν τὰς ἀληθεῖς των ἐντυπώσεις! Ἄλλαι λέγουν ναί, διότι βαρύνονται νὰ εἰποῦν ὄχι· ἄλλαι πάλιν νυμφεύονται ἀπὸ πεῖσμα...

— Ἀπὸ πεῖσμα;...

— Βεβαίως. Πταίουν, τὸ ὁμολογῶ. Ἀλλ' αἱ κοινωνικαὶ ἀπαιτήσεις καθιστοῦν τόσον δύσκολον τὴν εὐτυχίαν των! Ὑποθέσατε μίαν νεάνιδα, εἰς τὴν ὁποίαν ἀρέσει εἷς νέος... πολύ, πολύ. Τί νὰ κάμῃ; Νὰ τὸ δείξῃ; Καὶ τί θὰ εἴπῃ ὁ κόσμος; τί θὰ εἴπῃ πρῶτος πάντων ὁ νέος αὐτός, τὸν ὁποῖον διέκρινε; Πρέπει λοιπὸν νὰ κρύψῃ τὸ αἴσθημά της καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀκόμη, ὅστις τὸ ἐνέπνευσεν.

— Ἀλλά, δεσποινίς, νομίζω ὅτι αὐτὸς πρέπει νὰ τὸ μαντεύσῃ.

— Εἶσθε βέβαιος;

— Ἂν δὲν τὸ μαντεύῃ, σημαίνει ὅτι δὲν εἶνε ἄξιος νὰ τὸ ἐμπνέῃ.

— Προσέξατε, κύριε Ἀλαίν. Μὴ φαίνεσθε τόσον αὐστηρός. Ὑπάρχουν εἰς τὸν κόσμον, σᾶς βεβαιῶ, ἐντιμότατοι ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι δὲν μαντεύουν. Ἐκ μετριοφροσύνης ἢ ἐξ ὑπερβολικῆς ὑπερηφανείας... (καὶ ἡ φωνὴ τῆς Μαρκέλλας ἤρξατο τρέμουσα) ἀγνοῶ· ἀλλ' ἠξεύρω τοιούτους, οἱ ὁποῖοι οὔτε ἐννοοῦν, οὔτε θέλουν νὰ ἐννοήσουν. Καὶ τοιουτοτρόπως γίνονται οἱ ἐκ πείσματος γάμοι.

— Δεσποινὶς Μαρκέλλα,... ἐξηγηθῆτε... δι' ἀγάπην Θεοῦ!

Ἡ Μαρκέλλα, χαμαὶ νεύουσα, ἔμεινεν ἀκίνητος καὶ σιωπηλή.

— Σᾶς ἐξορκίζω,... οἶκτον! λυπηθῆτε ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν *τολμοῦν* νὰ ἐννοήσουν!

Ἡ Μαρκέλλα ἐθεώρησεν αὐτὸν τότε μὲ σπινθηροβόλον ὄμμα, ἔμπλεων πονηρᾶς τρυφερότητος· εἶτα δέ, σιωπηλὴ πάντοτε, ἠγέρθη καὶ κατηυθύνθη πρὸς μικρὰν ἀγροτικὴν καλύβην, κατεσκευασμένην ἐκεῖ πλησίον. Ἀνοίξασα δὲ τὴν θύραν,

Digitized by Google

ἐδραξε τὴν χεῖρα τῆς κ. Δεσκλοβὲλ καὶ ἔφερεν αὐτὴν πρὸς τὸν Ἀλαίν.

— Ἔλα, μητέρα, νὰ μὲ βοηθήσῃς, τῇ εἶπε· διότι πολὺ φοβοῦμαι, ὅτι θὰ ἀναγκασθῶ ἐγὼ ἐπὶ τέλους νὰ ζητήσω τὸν υἱόν σου εἰς γάμον.

. . . .

Μετά τινας στιγμὰς ἡ Μὶςς Βιργινία ἐπλησίασε τὴν Μαρκέλλαν καὶ τῇ εἶπεν εἰς τὸ οὖς·

— Τόρα, ἂν θέλετε, μοῦ δίδετε τὸ δακτυλίδι σας, νὰ τὸ ῥίψω εἰς τὸν ποταμόν.

Δ'

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΔΗ ΠΟΤΑ

Β'.— ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΟΙΝΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΩΔΩΝ ΠΟΤΩΝ

Πρώτη ἀνακάλυψις καὶ ἐξαγωγὴ τοῦ οἰνοπνεύματος ἐκ τοῦ οἴνου. — Τρόπος τῆς παραγωγῆς τοῦ οἴνου καὶ αἱ διάφοροι αὐτοῦ ποιότητες. — Ἐξαγωγὴ τοῦ οἰνοπνεύματος ἐκ τοῦ οἴνου κατ' ἀρχάς, καὶ εἶτα ἐκ παντοίων σακχαρωδῶν καὶ ἀμυλωδῶν φυτῶν, ῥιζῶν, καρπῶν, σπερμάτων, κλπ. — Πολλαπλασιασμὸς ὑπὸ τῆς ἀναπτυχθείσης χημείας, καὶ σὺν αὐτῇ ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης φιληδονίας καὶ λιχνείας, τῶν διαφόρων οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν. — Περίεργοι ὀνομασίαι τινῶν τούτων. — Ἐφευρετικότης τῶν ἁγίων πατέρων καὶ τῶν μοναχῶν εἰς οἰνοπνευματώδη ποτὰ καὶ μυστηριώδη ἐλιξίρια πρὸς τελειοτέραν ἀπόλαυσιν τοῦ ἐν ταῖς μοναῖς ὀλβίου βίου αὐτῶν.

Μετὰ τὴν βραχεῖαν ἱστορικὴν ἐκδρομήν, εἰσέλθωμεν εἰς τὸ κύριον θέμα τῆς διατριβῆς μας ταύτης.

Σήμερον, χάρις ταῖς προόδοις τῆς χημείας καὶ τῆς βιομηχανίας, ἔχομεν προικισθῇ ὑπὸ πολυαρίθμων πνευματωδῶν μεθυστικῶν ποτῶν, ὧν πάντων, ὡς εἴπομεν, βάσις εἶνε τὸ *οἰνόπνευμα*, ὅπερ κατὰ πρῶτον ἀνεκαλύφθη ἐν τῷ οἴνῳ ὑπὸ τῶν ἀλχημιστῶν τοῦ μεσαίωνος, καὶ ἀπεχωρίσθη ἐξ αὐτοῦ διὰ τῆς ἀποστάξεως πολλὰ ἔτη μετὰ τοὺς ἀρχαίους ἐνδόξους ἑλληνικοὺς καὶ ῥωμαϊκοὺς χρόνους.

Ἄγνωστος εἶνε ἀκριβῶς ἡ πρώτη ἀρχὴ τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ οἰνοπνεύματος, καθ' ὅσον οἱ πρῶτοι ἐξαγαγόντες αὐτὸ ἀλχημισταὶ διετήρουν μυστικὴν τὴν ἐφεύρεσίν των ταύτην. Οὐχ ἧττον γνωστὸν εἶνε, ὅτι πρῶτος ἔγραψε περὶ τούτου κατὰ τὸν ΙΓ' αἰῶνα ὁ Thaddaeus καὶ μετ' ὀλίγον ὁ Arnauld de Villeneuve, ὅστις ὑπῆρξε θερμὸς θιασώτης καὶ ὑμνητὴς τοῦ οἰνοπνεύματος. Οὐδόλως δὲ παράδοξον ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ὀλεθρίου τούτου ὑγροῦ νὰ ἐγένετο κατὰ τὸν ΙΓ' ἢ ΙΔ' αἰῶνα, ὅτε εἶδε τὸ φῶς καὶ ἑτέρα φοβερὰ τῆς ἀνθρωπότητος μάστιξ, ἡ πυρῖτις.

* *

Ὁ οἶνος ἐκ πάντων τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν εἶνε τὸ ἐξέχον καὶ ἐν μεγίστῃ χρήσει. Εἶνε δὲ οὗτος *ὑγρὸν πνευματῶδες προερχόμενον ἐκ τοῦ εἰς ζύμωσιν τιθεμένου ὀποῦ τῆς σταφυλῆς*. Ὁ ὁρισμὸς οὗτος ὅμως, ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, σήμερον εἶνε λίαν ἀνακριβής, καθ' ὅσον τανῦν ὁ οἶνος παράγεται ὑπὸ τῆς πολυμηχάνου βιομηχανίας τῶν νοθευτῶν ἐκ διαφόρων σακχαρωδῶν καὶ ἀμυλωδῶν οὐσιῶν, ἐν αἷς οὐδ' ἴχνος σταφυλῆς ὑπάρχει.

Ἐν τούτοις, ἡ οἰνοποίησις τελεῖται διὰ τῆς *ζυμώσεως* ἢ κοινῶς καλουμένης *βράσεως* τοῦ σακχαρώδους ὀποῦ τῶν σταφυλῶν. Πολλοὶ ἴσως παρέστητε εἰς κατασκευὴν οἴνου καὶ εἴδετε, ὅτι, μετὰ τὴν ἐκπίεσιν τῶν σταφυλῶν, τὸν ἐκρέοντα ὀπόν, ἤτοι τὸ *γλεῦκος*, ἀφίνουσιν ἐντὸς κάδων ἢ ἄλλων καταλλήλων μεγάλων ἀγγείων, ἐν οἷς μετά τινα χρόνον ἄρχεται τὸ φαινόμενον τῆς *ζυμώσεως*, ἤτοι τῆς χημικῆς διχάσεως καὶ ἀποσυνθέσεως τῶν σακχαρωδῶν τῶν σταφυλῶν οὐσιῶν εἰς *οἰνόπνευμα* καὶ *ἀνθρακικὸν ὀξύ*· καὶ τὸ μὲν οἰνόπνευμα μένει καὶ συσσωρεύεται ἐν τῷ ὀπῷ, τὸ δὲ ἀνθρακικὸν ὀξύ, ἀέριον ὄν, ἀνέρχεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐν εἴδει πολυαρίθμων φυσαλίδων ἐκεῖ διαρρηγνυομένων (1).

* *

Ἡ οἰνοποίησις ὅμως δὲν συνίσταται ἀποκλειστικῶς μόνον εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ σακχάρου εἰς οἰνόπνευμα, καθ' ὅτον τὴν ποιότητα καὶ τὸ ἄρωμα τοῦ οἴνου δὲν δίδει τὸ οἰνόπνευμα μόνον, ἀλλὰ καὶ πλεῖσται ἄλλαι οὐσίαι ἀναπτυσσόμεναι κατὰ τὴν ζύμωσιν ἢ ἐνεχόμεναι ἐν τῷ ὀπῷ τῶν σταφυλῶν. Οὕτω δὲ εἰς τὸ γλεῦκος σταφυλῶν προερχομένων ἐκ πτωχοῦ ἐδάφους δυνάμεθα διὰ τῆς προσθήκης σακχάρου ν' αὐξήσωμεν τὴν ποσότητα τοῦ ἀναπτυσσομένου οἰνοπνεύματος ἐν τῷ οἴνῳ, πλὴν οὐδέποτε θὰ δυνηθῶμεν νὰ δώσωμεν αὐτῷ τὸ ἄρωμα καὶ τὴν γεῦσιν ἑκάστου οἴνου τῶν διαφόρων χωρῶν τῶν εὐφόρων καὶ πλουσίων εἰς καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου.

Αἱ οὐσίαι δὲ αὗται εἰσὶν ἔτι σταφυλοσάκχαρον μὴ ἀποσυντεθέν, πλεῖστα ἅλατα, δεψικὸν ὀξύ, διάφοροι ἐκχυλισματικαὶ οὐσίαι τῶν σταφυλῶν, χρωστικαὶ οὐσίαι, καὶ τέλος διάφοροι σύνθετοι αἰθέρες (οἰνανθικός, βουτυλικός, ὀξικὸς αἰθήρ), πτητικαὶ οὐσίαι καὶ αἰθεριώδη ἀρωματικὰ ἔλαια, ἀναπτυσσόμενα κατ' ὀλίγον ἐν τῷ οἴνῳ τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσον οὗτος εἶνε παλαιότερος, καὶ παρέχοντα αὐτῷ ἰδιάζουσαν γεῦσιν καὶ εὐωδίαν, ἣν καλοῦσιν *ἄρωμα* (bouquet).

* *

Καὶ αὕτη μὲν εἶνε ἡ κατασκευὴ τοῦ οἴνου· πλὴν διὰ τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ ἐν τῷ οἴνῳ οἰνοπνεύματος δὲν περιορίζονται μόνον εἰς τὸ σάκ-

(1) Τὸ ἀέριον τοῦτο ἀνθρακικὸν ὀξύ, ὅταν τὸ γλεῦκος ᾖ τεθειμένον ἐν κεκλεισμένῳ χώρῳ, ἀναπτυσσόμενον κατ' ὀλίγον πληροῖ τὸν χῶρον αὐτὸν ἐκδιῶκον ἐκεῖθεν καὶ ἀντικαθιστῶν τὸ ὀξυγόνον τῆς ἀτμοσφαίρας. Ὅταν δέ τις εἰσέλθῃ τότε εἰς τὸν χῶρον αὐτόν, ἀποθνήσκει στιγμιαίως ἐξ ἀσφυξίας ἕνεκα ἐλλείψεως ὀξυγόνου, ὅπερ εἶνε ἀναγκαιότατον εἰς τὴν ἀναπνοὴν ἡμῶν.

Digitized by Google

χαρον τῆς σταφυλῆς. Πᾶσα σακχαρώδης οὐσία οἱαδήποτε τιθεμένη εἰς ζύμωσιν δύναται νὰ παραγάγῃ οἰνόπνευμα. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἀμυλώδης ἔτι οὐσία διχαζομένη (διὰ τῆς *διαστάσεως*) εἰς *σάκχαρον* καὶ *δεξτρίνην* δύναται ἐπίσης νὰ παραγάγῃ οἰνόπνευμα.

Οὕτω δ' ἐπ' ἄπειρον σήμερον ἐπολλαπλασιάσθη ἡ πηγὴ τῆς παραγωγῆς τοῦ οἰνοπνεύματος, καί, πλὴν τῶν σταφυλῶν, τὸ σακχαροκάλαμον, αἱ ἐρυθραὶ τευτλίδες (κοκκινογούλια), οἱ πέπονες, τὰ γεώμηλα, τὰ κάστανα, τὰ μῆλα, τὰ ἀπίδια, πάντες οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἰδίως ἡ κριθὴ καὶ ἡ ἐρυσιβώδης ὄλυρα, ὡς καὶ πληθὺς ἄλλων σακχαρωδῶν καὶ ἀμυλωδῶν φυτῶν, ριζῶν, καρπῶν, σπερμάτων κλπ. χρησιμεύουσιν εἰς τὴν ἐξαγωγὴν οἰνοπνευμάτων. Τὸ δυσάρεστον ὅμως εἶνε, ὅτι τὰ οἰνοπνεύματα ταῦτα οὐδόλως ὁμοιάζουσι πρὸς τὸ τῶν σταφυλῶν, ὄντα ὅλως διάφορα τὴν ποιότητα καὶ τὴν σύνθεσιν καὶ συνήθως βλαβερά, καί τινα δὲ καὶ δηλητήρια ἰσχυρά, περὶ ὧν κατιόντες ποιήσομεν τὸν προσήκοντα λόγον.

**

Ἡ χημεία λοιπὸν καὶ σὺν αὐτῇ ἡ ἀνθρώπινος φιληδονία καὶ λιχνεία, πολλαπλασιάσασα τὰ εἴδη τῶν οἰνοπνευμάτων, ἐπολλαπλασίασε λίαν καὶ τὰ εἴδη τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν.

Οὕτω δὲ διὰ μὲν τῆς ζυμώσεως τοῦ ὀποῦ τῶν μήλων καὶ ἀπιδίων ἐξήγαγε τὸν *μηλίτην οἶνον*· διὰ δὲ τῆς ζυμώσεως τῆς κριθῆς τὸν *κρίθινον οἶνον*, ἢ ἄλλως καλούμενον *ζῦθον*. Τούτοις δ' ἕπεται πληθὺς ἄπειρος ἄλλων πνευματωδῶν ποτῶν, οἷα ἡ *κοινὴ ῥακῆ*, ἥτις εἶνε οἰνόπνευμα ἠραιωμένον δι' ὕδατος καὶ προερχόμενον ἐξ ἀποστάξεως τῶν γιγάρτων καὶ στεμφύλων τῶν ὑπολειπομένων ἐκ τῶν σταφυλῶν μετὰ τὴν ἐξ αὐτῶν ἐξαγωγὴν τοῦ γλεύκους· τὸ *ῥώμιον* παραγόμενον ἰδίως ἐκ τῆς ζυμώσεως καὶ ἀποστάξεως τοῦ ἀκαθάρτου σακχαροκαλάμου· τὸ *κονιάκ*, ὅπερ εἶνε εἶδος οἰνοπνεύματος, ἠραιωμένου ἐπίσης δι' ὕδατος, ἐξαγόμενον ἐκ λευκοῦ οἴνου τῆς γαλλικῆς ἐπαρχίας Cognac, ἐξ ἧς ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα (¹)· τὸ *ἀρκευθῶδες οἰνόπνευμα* ἢ *ἀγγλικὸν ῥακίον* (genièvre), τὸ προερχόμενον ἐκ τῆς ἀποστάξεως οἰνοπνεύματος μετὰ τοῦ ὀποῦ τῶν σαρκωδῶν καρπῶν τῆς ἀρκεύθου· τὸ *ἀψίνθιον*, τὸ ἀπολαμβανόμενον ἐξ ἀποστάξεως οἰνοπνεύματος μετὰ πόας ἀψινθίου· τὸ *Kirsch*, ἐξ οἰνοπνευματώδους ζυμώσεως καὶ ἀποστάξεως τοῦ ὀποῦ καὶ τῶν πυρήνων τῶν μαύρων κερασίων· τὸ *curaçao* συνιστάμενον ἐξ οἰνοπνεύματος διαφόρου ποιότητος καὶ καταγωγῆς ἀρωματιζομένου διὰ φλοιῶν (*zestes*) πικρῶν νεραντζίων· τὸ *cassis* σκευαζόμενον ἐκ τῶν καρπῶν τῶν ῥιβησίων (φραγκοσταφύλων) κατεργαζομένων ἐντὸς οἰνοπνεύματος· τὸ *marasquin* ὂν οἰνόπνευμα ἐξαγόμενον ἐκ τῶν δαμασκήνων καὶ τῶν ῥοδακίνων· τὸ *anisette* οἰνόπνευμα σακχαροῦχον, ἐφ' ὧν κατειργάσθησαν σπέρματα ἀνίσου τοῦ ἀστεροειδοῦς· τὸ *bitter* σύνθεσις οἰνοπνεύματος μετὰ διαφόρων πικρῶν αἰθερίων οὐσιῶν· τὸ *vermout*, ὅπερ εἶνε οἶνος λευκός, ἐν ᾧ κατειργάσθησαν διάφορα διεγερτικὰ ἀρωματώδη καὶ πικρὰ φυτὰ καὶ πλεῖστα ὅσα, ὧν ἡ ἀπαρίθμησις ἤθελε καταβάλει καὶ τὴν μεγαλειτέραν ὑπομονὴν μακροθύμου λεξικογράφου, διὰ τὴν κατασκευὴν ὅμως τῶν ὁποίων ἡ πολυμήχανος κερδοσκοπία τῆς σήμερον βιομηχανίας τὰ πάντα ἐμηχανεύθη, καὶ μέχρι τῆς βαπτίσεως ἔτι αὐτῶν δι' ὀνομάτων παραδόξων καὶ περιέργων πρὸς παγίδευσιν τῶν πολλῶν. Οὕτω δὲ ἐπὶ τῶν ἐκθεμάτων τῶν καπηλείων καὶ οἰνοπωλείων ἐπιδείκνυνται ἡ ἑλκυστικὴ *κρέμα τῆς νύμφης*, καὶ παρ' αὐτὴν ὁ *ἐντελὴς ἔρως*· ἔτι δὲ καὶ τὸ *ἐλεφάντινον οὖρον*, ὅπερ διεγείρει τὴν περιέργειαν τῶν θεατῶν καὶ ταὐτοχρόνως τὴν ἐπανάστασιν τῶν στομάχων αὐτῶν· πλὴν μεταξὺ τῶν στομάχων τούτων ὑπάρχουσι πολλοὶ λίαν φιλοπερίεργοι γευόμενοι τοῦ ὑγροῦ καὶ δυσκόλως εἶτα ἀποχωριζόμενοι τούτου. Τὸ ἀηδὲς τοῦτο ὄνομα ἐδόθη εἰς τὸ ποτὸν αὐτό, διότι ἐνέχει τὰ στοιχεῖα τῆς βενζόης· ὡς γνωστὸν δὲ ἐκ τῆς φυσιολογικῆς χημείας, εἰς τὰ οὖρα τῶν ζώων, ἰδίᾳ τῶν χορτοφάγων, ὑπάρχει ἐν μεγίστῃ ποσότητι οὐσία τις καλουμένη *ἱππουρικὸν ὀξύ*, ὅπερ δι' ὀργανικῆς αὐτοῦ ἀλλοιώσεως μεταβάλλεται εἰς *βενζοϊκὸν ὀξύ*. Ἐκ τούτου λοιπὸν ἡ λίαν παράδοξος φαντασία τοῦ κατασκευαστοῦ ἐνεπνεύσθη καὶ ἐβάπτισε τὸ ποτὸν αὐτοῦ.

Πλεῖστα τῶν οἰνοπνευματωδῶν ἀρωματικῶν ποτῶν προέρχονται ἐκ μοναχῶν ἀλχημιστῶν, ὧν ἡ ἐν ταῖς μοναῖς ὀλβία βίωσις ἐνέπνεεν αὐτοῖς τὴν πρὸς τὴν ζωὴν ζωηρὰν ἀγάπην καὶ ἑπομένως τὴν ἐφεύρεσιν καὶ κατασκευὴν πομάτων ὑποστηριζόντων τὴν ζωοφόρον τοῦ ὀργανισμοῦ κίνησιν.

Τὰ ποτὰ δὲ ταῦτα, ἅτινα σημειωτέον εἰσὶν ἐξαίρετα, φέρουσιν εἰς αἰδίον μνήμην καὶ τὰ ὀνόματα των θείων πατέρων, ὧν ἡ ἐφευρετικότης ἐπροίκισε δι' αὐτῶν τὴν ἀνθρωπότητα.

Οὕτως ἔχομεν τὸ *πνευματῶδες ποτὸν τῶν Βενεδικτίνων*, τὸ *τῶν Καρμηλιτῶν*, τὸ τῶν ἁγίων πατέρων τῆς διασήμου μονῆς *Chartreuse*, τὸ τῶν μοναχῶν *Βερναρδίνων*, τὸ τοῦ ἁγίου πατρὸς *Κερμάννου* κλπ.

Ἅπαντα τὰ ποτὰ ταῦτα κατασκευαζόμενα ἐξ οἰνοπνεύματος, καὶ ἰδίᾳ κονιάκ, καὶ ἐκ διαφόρων ἀρωματικῶν καὶ φαρμακευτικῶν φυτῶν μετέχουσι συνάμα τῆς τε διεγερτικῆς ἐνεργείας τοῦ οἰνοπνεύματος καὶ τῆς ζωογόνου ἰδιότητος τῶν στοιχείων τῶν ἐνεχομένων ἀρωματικῶν οὐσιῶν. Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν ἐλαμβάνοντο ὡς *φάρμακα* ἢ *ἐλι-*

(1) Ἕτερόν τι εἶδος *κονιάκ*, φερόμενον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν ***fine champagne***, οὐδὲν κοινὸν ἔχει πρὸς τὸ κονιάκ, ἀλλ' εἶνε οἰνόπνευμα ὑδρομιγὲς ἐξαγόμενον ἐκ τῶν ἐρυθρῶν τευτλίδων καὶ τῶν διαφόρων δημητριακῶν καρπῶν.

Digitized by Google

ξίρια ὑγιεινά, ἀληθῶς ἐπροικίζοντο ὁπωσδήποτε ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ἀπονεμομένων αὐτοῖς ἰδιοτήτων, οἷον τῶν εὐστομάχων, πεπτικῶν, τονωτικῶν, διεγερτικῶν, διουρητικῶν, ἀντισπασμωδικῶν, ἀντιπυρετικῶν, ἀντιαποπληκτικῶν, κλπ. κλπ., πλὴν ἀφ' ὅτου ἤρξαντο νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὴν καθημερινὴν χρῆσιν τῶν οἰνοπωλείων καὶ καπηλείων, ἡ βλαβερὰ ἐπίδρασις τοῦ ἐν αὐτοῖς οἰνοπνεύματος ὑπερεξηκόντισε κατὰ πολὺ τὰς εὐεργετικὰς τοῦ ποτοῦ ἰδιότητας!

Ιω. Φουστανος.

ΤΟ ΑΔΕΚΑΣΤΟΝ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΩΝ

('Ανέκδοτον τουρκικόν).

Ἐν καφενείῳ πόλεως θρᾳκικῆς λόγος ποτὲ ἐγίνετο πολὺς περὶ τῆς εὐθυδικίας καὶ τῆς ἀκεραιότητος τοῦ Καδῆ τῆς πόλεως ἐκείνης. Οἱ πλεῖστοι τῶν παρευρισκομένων ἐπῄνουν καὶ ἐξεθείαζον τὴν ἄκραν περὶ τοὺς νόμους εὐλάβειαν, τὸ ἀδέκαστον καὶ τὸ ἀπροσωπόληπτον τοῦ Καδῆ. «Οὐδείς, ἔλεγον, δύναται διὰ χρημάτων νὰ δελεάσῃ τὸν Καδῆν τοῦτον· τὰ δῶρα τὸν καθιστῶσιν αὐστηρότερον· πολλοὶ δὲ δοκιμάσαντες νὰ δεκάσωσιν αὐτὸν ἀπεπέμφθησαν καὶ εἰς τὸ δικαστήριον τὸν εὗρον ἀπηνέστατον».

Οἱ ἔπαινοι οὗτοι δὲν ἦσαν γενικοί· εἶχον καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας. «Πάντες οἱ Καδῆδες, ἔλεγον οἱ ἀντιφρονοῦντες, ἀγαπῶσι τὰ δῶρα καὶ ἀδύνατον νὰ εὑρεθῇ Καδῆς, ὅστις νὰ ἔχῃ τὴν σκληρὰν γενναιότητα νὰ ἀντισταθῇ καὶ νὰ μὴ ὑποχωρήσῃ ἀπέναντι τῶν θελγήτρων καὶ τῆς γοητείας παχυτάτου δώρου χάριν τοῦ δικαίου».

«Διὰ τοὺς ἄλλους τούρκους δικαστὰς συμφωνοῦμεν, ἔλεγον οἱ ἐπαινέται, ἀλλ' αὐτὸς διαφέρει, εἶνε μία ἐξαίρεσις». «Μόνον ἐπὶ Καδῆ δὲν παραδέχομαι ἐξαίρεσιν, ἐφώνησεν ὁ ἔμπορος Δ..., ὁ αὐτὸς κανὼν ἰσχύει δι' ὅλους· ὅλοι οἱ Καδῆδες δεκάζονται. Ὅστις δὲ ἐξ ὑμῶν ἔχει πεποίθησιν εἰς τοὺς λόγους του, ἂς ἀποδεχθῇ τὸ στοίχημα, τὸ ὁποῖον προτείνω. Προβάλλω στοίχημα ἑκατὸν λίρας, νὰ μοι μετρήσῃ ὁ ἀντίπαλος, ἐὰν ἐπὶ ἀξιοποίνου πράξεως δεκάσας τὸν Καδῆν κατορθώσω νὰ ἀθῳωθῶ πανηγυρικῶς, νὰ πληρώσω δὲ αὐτάς, ἂν ὁ Καδῆς μὲ καταδικάσῃ μὴ δεχθεὶς τὰ δῶρα. «Τὸ δεχόμεθα», εἶπόν τινες ἐκ τῶν θαυμαστῶν τοῦ Καδῆ. Ὡρίσθησαν λοιπὸν οἱ μάρτυρες καὶ οἱ ἐγγυηταὶ καὶ τὰ τοῦ στοιχήματος ἑκατέρωθεν ἐτέθησαν μετὰ πολλῆς προθυμίας.

«—Τώρα ποῖον εἶνε ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἐξερεθίσῃ τὸν φανατισμὸν τοῦ Καδῆ εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμόν; ἢ ποῖον φαίνεται ὁ Καδῆς, ὅτι σέβεται καὶ τιμᾷ μάλιστα;» «Τὸν γέροντα Χατζῆ Ἀλῆν, ὅστις εἶνε καὶ ὁ στενώτατος φίλος του», εἶπον οἱ ἐναντίοι. «Τούτου λοιπὸν τοῦ Χατζῆ Ἀλῆ ἐγὼ τὸ γένειον θὰ σύρω καὶ θὰ πτύσω τὸ πρόσωπον τῇ προσεχεῖ παρασκευῇ ἔξωθεν τοῦ τζαμίου μετὰ τὸ τέλος τῆς προσευχῆς».

Κατὰ τὴν ὡρισμένην λοιπὸν ὥραν οἱ γνωρίζοντες τὸ πρᾶγμα ἐκ τῶν χριστιανῶν περιεφέροντο περὶ τὸ τζαμίον, ὅπως ἴδωσιν, ἂν ὁ ἔμπορος Δ... θὰ τολμήσῃ νὰ ἐκτελέσῃ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον τοσοῦτον ἐπισήμως καὶ πανηγυρικῶς αὐτοπροαιρέτως ἀνέλαβεν. Ἡ προσευχὴ τέλος τῶν πιστῶν ἔληξε καὶ τὸ τζαμίον ἐκενοῦτο, τελευταῖος δὲ πάντων μετὰ πολλῆς εὐλαβείας ἐξήρχετο ὁ Χατζῆ Ἀλῆς ψαύων αὐταρέσκως τὸ βαθύτατον αὐτοῦ γένειον. Δὲν εἶχε προχωρήσῃ δύο βήματα, ὅτε ὁ ἔμπορος Δ... πλησιάσας αὐτὸν ἀποτόμως καὶ ἁρπάσας τὸ γένειον τοῦ γέροντος ἔπτυσεν αὐτὸν κατὰ πρόσωπον. Γνωστὸν δέ, ὅτι οἱ Τοῦρκοι θεωροῦσι τοῦτο ὡς τὴν ἐσχάτην τῶν ὕβρεων. Ἡ ἔκπληξις καὶ ἡ ἀγανάκτησις τοῦ γέροντος καὶ τῶν ὀλίγων πλέον παρόντων ὀθωμανῶν ὑπῆρξε μεγίστη, καὶ ἀφεύκτως θὰ κατεκερματίζετο ὁ αὐθάδης χριστιανός, ἂν μὴ ταχέως ἐτρέπετο εἰς φυγήν.

Οἱ Τοῦρκοι ὀλίγοι σχετικῶς ὄντες ἐν τῇ πόλει παραβαλλόμενοι πρὸς τοὺς χριστιανοὺς ἐζήτησαν τὴν αὐστηρὰν τιμωρίαν τοῦ ὑβριστοῦ παρὰ τοῦ Καδῆ. Ὁ δὲ Καδῆς ἀμέσως ἀποστείλας κλητῆρας ἐκάλεσεν εἰς τὸ δικαστήριον, τὸ ὁποῖον ἐκτάκτως συνεκρότησεν.

Ὁ ἔμπορος Δ... ἰδὼν τοὺς κλητῆρας προσερχομένους ἔλαβε φύλλον χαρτίου χονδροῦ καὶ στίλβοντος, ὁποῖον ἠδύνατο νὰ εἶνε τὸ χαρτίον ἐγγράφου ἐπισήμου, ἤλειψε τὸ ἕτερον μέρος αὐτοῦ διὰ κόλλας καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐκόλλησεν ἐπιτηδείως κατὰ σειρὰν πεντήκοντα λίρας καὶ θέσας αὐτὸ εἰς τὸν κόλπον του ἠκολούθησε τοὺς κλητῆρας προθύμως.

Ἄπειρον ἦτο τὸ πλῆθος εἰς τὸ δικαστήριον, ὁ δὲ Καδῆς ἐκάθητο ἐπὶ τῆς ἕδρας του σοβαρὸς καὶ σιωπηλὸς περιμένων ἀνυπομόνως τὸν ἔνοχον, ὅστις δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐμφανισθῇ συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν κλητήρων. «Ἄπιστε, σκύλλε, εἶπε πρὸς αὐτὸν μόλις ἐμφανισθέντα ὁ δικαστής· ἐτόλμησες σύ, υἱὲ σκύλλου, νὰ ἐγγίσῃς τὸ γένειον καὶ νὰ πτύσῃς τὸν σεβάσμιον Χατζῆν, τοῦ ὁποίου σεβαστότερον γέροντα δὲν ἔχει τὸ Ἰσλάμ; Τί δύνασαι νὰ ἀποκριθῇς; ἢ ποῖον δένδρον νομίζεις στερεώτερον, ὅπως σὲ κρεμάσω ἀμέσως;» «— Ἐγώ, εἶπε ταπεινῶς ὁ ἔμπορος, αὐθέντη Καδῆ, δὲν ἔπραξα τοῦτο αὐθαιρέτως· ἔχω φιρμάνιον παρὰ τοῦ Σουλτάνου». «—Φιρμάνι;» ἠρώτησεν ὁ Καδῆς ἔξαφθεὶς περισσότερον». «—Μάλιστα,» εἶπεν ὁ χριστιανὸς καὶ συνάμα ἐγχειρίζει μεθ' ὑποκλίσεως εἰς αὐτὸν τὸ χαρτίον ἐκεῖνο. Ὁ Καδῆς ἐννοήσας ἀπὸ τοῦ βάρους τὸ περιεχόμενον ἐφόρεσε τὰ ὀμματοϋάλια αὐτοῦ καὶ μετὰ πολλοῦ σεβασμοῦ ἐκδιπλώσας αὐτὸ προσεποιεῖτο ὅτι ἀναγινώσκει μετ' ἐπιστασίας τὸ περιεχόμενον σείων

Digitized by Google

ἀδιαλείπτως τὴν κεφαλήν. Διπλώσας δὲ αὐτὸ βραδέως, τὸ ἠσπάσθη, ἔπειτα ὑψώσας αὐτὸ ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς, ὅπως συνειθίζουσιν οἱ Τοῦρκοι νὰ ἐπιδεικνύωσι τὸν ἄκρον αὐτῶν σεβασμόν, τὸ ἔθηκεν ἀσφαλῶς ἐντὸς τοῦ κόλπου. Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς παρισταμένους εἶπεν· «Ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἔχει δίκαιον. Κατὰ τὸ φιρμάνιον, τὸ ὁποῖον ἔχει παρὰ τοῦ Σουλτάνου, ὄχι μόνον τὰ ἰδικά σου, Χατζῆ Ἀλῆ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἰδικά μου δύναται νὰ πτύσῃ καὶ νὰ σύρῃ. Προσέχετε εἰς τὸ ἑξῆς τοὺς ἔχοντας τοιοῦτο φιρμάνιον νὰ μὴ καταγγέλλετε».

Z'

Η ΓΟΡΓΟΝΑ

Μέσ' 'ς τὸ πλατὺ τὸ πέλαγος καράβι ταξειδεύει.
Τριγύρω νύχτ' ἁπλώνεται...
Καὶ μὲ τ' ἀγέρι π' ἀλαφρὰ τὰ κύματα χαϊδεύει
Τὸ μπρίκι τασπροφόρετο κουνιέται, ἀργοσαλεύει
Σὰν νύφη π' ὅλο καὶ λυγᾷ καὶ γλυκοκαμαρώνεται.

Μὰ 'ξάφνω 'σὰν νὰ κάρφωσε 'ς ἀμμουδιαστὸ ἀκρογιάλι
Τῆς δυό του ἄγκυραις μαζί,
Τὸ μπρίκι στέκει καὶ 'μπροστὰ 'ς τὴν πλώρη του προβάλλει
Γοργόνα θαλασσόβρεχτη μ' ἀγριωπὸ κεφάλι:
— Ὁ βασιλιᾶς Ἀλέξανδρος ἀπέθανε γιὰ ζῇ;

Βροντολογᾷ τὸ στόμα της, καὶ τὰ νερὰ ἀναδεύει
Μὲ τὴ ψαρίσια της οὐρά,
Καὶ τὸ γυναικειό της αὐτὶ ἀπόκρισι γυρεύει·
— Ὁ βασιλιᾶς Ἀλέξανδρος 'ς τὸν κόσμο βασιλεύει,
Ὁ ναύτης ἀποκρίνεται, ζωὴ νάχῃς, κυρά!

Ἀλλοίμονο ἂν τῆς ἔλεγε πῶς εἶνε πεθαμένος
Ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ παληά!..
Εὐθὺς τὴν ἴδια τὴ στιγμὴ ὁ ναύτης ὁ καϋμένος
Μαζὶ μὲ τὸ καράβι του θὰ 'βούλιαζε πνιγμένος
Καὶ ἡ Γοργόνα θἄρχιζε νὰ κλαίῃ τὸν βασιλιᾶ.

Μὰ τώρα πῶμαθε πῶς ζῇ, τὴν ὄψι της ἀλλάζει
Καὶ μ' ὀμμορφιαῖς στολίζεται·
Γίνεται κόρη λυγερή, 'ς τὰ κύματα πλαγιάζει,
Μὲ δυὸ ματάκια ὁλόγλυκα τριγύρω της κυττάζει,
Κι' ἀπ' τὰ ξανθά της τὰ μαλλιὰ τὸ πέλαγος φωτίζεται.

Τὸ μπρίκι πάλι ξεκινᾷ καὶ σιγαλ' ἀρμενίζει
'Σ τὴ θάλασσα τὴ γαλανή
Καὶ ἡ Γοργόνα 'ς τὸν ἀφρὸ σὰν γλάρος φτερουγίζει,
Λύρα κρατάει ὁλόχρυση καὶ παίζοντας ἀρχίζει
Νὰ τραγουδῇ 'ς τὸ πέλαγος μ' οὐράνια φωνή.[1]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

[1] Ἐκ τῶν «Εἰδυλλίων».

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἐν ζαχαροπλαστείῳ.

Ὁ πελάτης, εἷς νεανίσκος, παραπονεῖται ὅτι τὸ γλύκισμα ποῦ τοῦ ἔδωκαν δὲν ἦτο καθόλου *φρέσκο*.

Ὁ ζαχαροπλάστης πειραχθεὶς τοῦ λέγει μὲ θυμόν:

— Σ' ἐσᾶς εὑρέθηκε νὰ μὴν ἀρέσῃ!... Πρὶν ἀκόμη ἐσεῖς νὰ γεννηθῆτε, ἐγὼ ἄρχισα νὰ φτειάνω γλυκίσματα....

— Τὸ πιστεύω, ἀπαντᾷ ὁ πελάτης, καὶ ἴσως ἀπὸ 'κεῖνα ἦτον καὶ τοῦτο ποῦ μοῦδωκες!

* *
*

— Πῶς ἐδέχθηκες, ἀδελφέ, νὰ δώσῃς τὴν κόρην σου εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἄλλοτε σὲ εἶχε τόσον κακολογήσει;

— Ἔννοια σου, γιατὶ μαζὺ μὲ τὴν κόρην τοῦ δίνω καὶ γιὰ πενθερὰν τὴν γυναῖκά μου, ἡ ὁποία ἔχει νὰ τοῦ κάμῃ τόσο 'ξυναῖς τῆς ἡμέραις, ποῦ νὰ μὴν ἔχῃ καθόλου ἀνάγκη ἀπὸ 'ξεῖδι!

*
* *

Ὁ Νίκος καὶ ὁ Γιωργάκης πιάνονται 'ς τὰ γερά, κτυποῦνται καὶ κατόπιν ἀρχίζουν νὰ κλαίουν καὶ οἱ δύο. Ὁ πατὴρ των, ὅστις τοὺς εἶδε νὰ μαλλώνουν, καὶ θέλει νὰ τοὺς συνδιαλλάξῃ, λέγει πρὸς τὸν ἑπταετῆ Νίκον:

— Νίκο, δὲν σοῦ εἶπα ὅτι ὁ φρονιμώτερος πρέπει πάντοτε νὰ ὑποχωρῇ;

— Ναί, μὰ ὅλο ἐγὼ δὲν θέλω νάμαι ὁ φρονιμώτερος· ἂς εἶνε μιὰ φορὰ καὶ ὁ Γεώργης!

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ἡ ἀνατροφὴ εἶνε διὰ τὸν ἄνθρωπον ὅ,τι ἡ γλυπτικὴ διὰ τὸν ἄξεστον λίθον. Πολλάκις ἐν ἀγροίκῳ ἀνθρώπῳ κρύπτονται λαμπρότατα φυσικὰ δῶρα, τὰ ὁποῖα ἠδύναντο νὰ ἀναδείξωσιν αὐτὸν ὑπέροχον ἄνδρα, τὰ ὁποῖα ὅμως χάνονται ἐλλείψει ἀνατροφῆς.

Ὁ εὐτυχὴς δύναται νὰ κάμῃ καὶ ἄλλον εὐτυχῆ· τοῦτο δὲ πράττων αὐξάνει τὴν ἰδίαν αὐτοῦ εὐτυχίαν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ θανατικὴ ποινὴ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς πρὸ πολλοῦ κατηργημένη ἐν Βελγίῳ, καθ' ὅσον εἰς πάντας ἀνεξαιρέτως τοὺς εἰς αὐτὴν καταδικαζομένους ὁ βασιλεὺς ἀπονέμει χάριν, μεταβάλλων

Digitized by Google

τὴν ποινήν των. Τοῦτο δὲ συμβαίνει, οὐχὶ διότι οἱ πολιτικοὶ τοῦ Βελγίου ἄνδρες εἰσὶν ἐναντίοι τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου, ἀλλὰ διότι αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ὤμοσεν ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐπιτρέψῃ τοιαύτην τινὰ ἐκτέλεσιν. Ἰδοὺ δὲ διατί.

Τῷ 1856, εἷς τῶν κατοίκων τῆς Γάνδης κατεδικάσθη εἰς θάνατον ὡς αὐτουργὸς φοβεροῦ κακουργήματος. Ὁ συνήγορος αὐτοῦ δραμὼν εἰς Βρυξέλλας παρουσιάσθη εἰς τὸν βασιλέα Λεοπόλδον τὸν Α′ καὶ ἐξέθετο αὐτῷ τὴν ἱστορίαν τοῦ τε κακουργήματος καὶ τῆς δίκης. Πεποιθὼς ὅτι ὁ πελάτης αὐτοῦ ἦτο ἀθῷος, κατέδειξεν εἰς τὸν βασιλέα τὰ ἀσθενῆ τῆς κατηγορίας σημεῖα καὶ τὴν πλάνην, εἰς ἣν εἶχεν ὑποπέσει τὸ δικαστήριον. Ὁ δικηγόρος εἶχε φήμην τιμίου ἀνδρός, ὁ δὲ βασιλεὺς βλέπων αὐτὸν μετὰ τοσαύτης θερμότητος συνηγοροῦντα ἐπείσθη ὅτι εἰλικρινῶς ἐλάλει· λαβὼν δὲ τὸν κάλαμον ἡτοιμάζετο νὰ ὑπογράψῃ τὴν χάριν, ὅτε εἰσῆλθεν ἡ βασίλισσα. Τὸ κακούργημα ἐκεῖνο εἶχε προξενήσει φοβερὰν ἐντύπωσιν εἰς τὸ δημόσιον καὶ ἰδίως εἰς τὰς γυναῖκας. Ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἐντυπώσεως ταύτης, ἡ βασίλισσα ἐλάλησε σφοδρότατα κατὰ τοῦ καταδίκου καὶ παρεκάλεσε τὸν βασιλέα νὰ μὴ παρεμβάλῃ πρόσκομμα εἰς τὴν πορείαν τῆς δικαιοσύνης. Ὁ βασιλεὺς ἐνέδωκεν εἰς τῆς συζύγου του τὰς παρακλήσεις, καὶ ὁ κατάδικος ἐκαρατομήθη.

Μετὰ πέντε ἔτη ἕτερον κακούργημα διεπράχθη ἐν Γάνδῃ, οὗτινος ὁ αὐτουργὸς συλληφθεὶς καὶ καταδικασθεὶς εἰς θάνατον ὡμολόγησεν ὅτι εἶχε διαπράξει καὶ τὸ πρὸ πενταετίας, δι' ὃ εἶχε καταδικασθῇ καὶ τιμωρηθῇ εἷς ἀθῷος.

Ἡ βασίλισσα τοῦτο μαθοῦσα ἔμεινεν ἐμβρόντητος, οὐδέποτε δὲ ἐλησμόνησε τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο δικαστικὸν λάθος. Κατὰ δὲ τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ζωῆς της, προσκαλέσασα ἐν τῇ ἐπιθανατίῳ κλίνῃ τὸν υἱόν της, ἀπήτησεν ἀπ' αὐτοῦ ὅπως ὁρκισθῇ ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς βασιλείας του οὐδέποτε θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐκτέλεσιν θανατικῆς ποινῆς.

Ὁ βασιλεὺς ὡρκίσθη, καὶ ἐτήρησεν ἄχρι τοῦδε θρησκευτικῶς τὸν ὅρκον του.

Ὁ διάσημος ζωγράφος Ὁράτιος Βερνὲ ἐκάθητό ποτε ἰχνογραφῶν παρὰ τὰς ὄχθας τῆς παρὰ τὴν Γενεύην λίμνης. Εἰς μικρὰν ἀπ' αὐτοῦ ἀπόστασιν δύο νέαι Ἀγγλίδες ἰχνογράφουν ἐπίσης. Ἡ μία τούτων πλησιάσασα παρετήρησε τὸ ἰχνογράφημα τοῦ γηραιοῦ καλλιτέχνου, καὶ ἤρξατο νὰ εὑρίσκῃ ἐλλείψεις καὶ νὰ διδάσκῃ αὐτὸν τίνι τρόπῳ ἠδύνατο νὰ τὰς διορθώσῃ. Ὁ καλλιτέχνης ἀκροασθεὶς αὐτῆς προσεκτικώτατα, τὴν εὐχαρίστησεν εἰπὼν ὅτι θὰ προσπαθήσῃ νὰ ὠφεληθῇ ἐκ τῶν μαθημάτων της. Τὴν ἐπιοῦσαν, ἐπιβιβασθείς, εὗρεν ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου τὴν νεαρὰν αὐτοῦ τῆς προτεραίας διδάσκαλον, ἥτις μόλις τὸν εἶδε δραμοῦσα πρὸς αὐτὸν τῷ εἶπε: — Κύριε, ὡς Γάλλος πρέπει νὰ γνωρίζητε τὸν Ὁράτιον Βερνέ, ὅστις ὡς μανθάνω εἶνε ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου. Δείξατέ μοι αὐτὸν σᾶς παρακαλῶ. — Καὶ τόσῳ πολὺ ἐπιθυμεῖτε νὰ τὸν γνωρίσητε; εἶπεν ὁ καλλιτέχνης. — Ὤ! ναί· ἀπήντησεν ἡ νεαρὰ ἀγγλίς. — Τότε, δεσποινίς, μάθετε ὅτι εἶνε ἐκεῖνος, ὅστις ἔλαβε τὴν τιμὴν νὰ λάβῃ παρ' ὑμῶν ἓν μάθημα ζωγραφικῆς χθὲς τὴν πρωΐαν, εἶπεν ὁ καλλιτέχνης γελῶν. Ἕκαστος ἐννοεῖ τὴν ταραχὴν τῆς πτωχῆς νεάνιδος ἀκουσάσης ταῦτα.

Ὁ κ. Δουπέν, οὗτινος εἶνε γνωστὴ ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ χαρακτῆρος, συζητῶν ποτε μετὰ τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου, εἶπεν αὐτῷ: «Μεγαλειότατε, ὡς πρὸς τοῦτο οὐδέποτε θὰ συμφωνήσωμεν». — «Τὸ ἐφοβούμην, ἀπήντησεν ὁ βασιλεὺς μειδιῶν, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμων νὰ σᾶς τὸ εἴπω».

Ἱδρύθη ἐν Παρισίοις Ἑταιρία σκοποῦσα τὴν ὑποστήριξιν τῆς ἐγκαταστάσεως ἀποίκων ἐν ταῖς ὑπερωκεανείοις γαλλικαῖς κτήσεσιν, ἄνευ διακρίσεως πολιτικῶν ἢ θρησκευτικῶν δοξασιῶν, τὴν διευκόλυνσιν τῆς μεταναστάσεως καὶ τὴν μελέτην τοῦ γεωργικοῦ καὶ βιομηχανικοῦ ἀποικισμοῦ. Ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας ἐξελέγη ἐπιτροπὴ ἐν Παρισίοις ἑδρεύουσα, ἥτις ἀσχολεῖται ἤδη περὶ τὴν ἐν τῇ κοινῇ ἕδρᾳ συγκέντρωσιν πάσης πληροφορίας ἀφορώσης τὰς ἀποικίας, ὅπως ἀνακοινώσῃ ταύτας εἰς τὰ μέλη της. Αἱ πληροφορίαι αὗται καθίστανται γνωσταὶ διὰ δημοσιευμάτων, δημοσίων διαλέξεων καὶ τῶν τοιούτων. Ἡ ἐπιτροπὴ θέλει δημοσιεύσει δελτίον πρὸς κοινὴν συνεννόησιν τῶν ἑταίρων.

Ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ σχεδὸν ἀδύνατον ἀποβαίνει πλέον εἰς τὰ πτηνὰ νὰ εἰσδύσωσιν εἰς τὰς ὁδοὺς αὐτῆς, τόσον πυκνὰ εἶνε τὰ σύρματα, ἅτινα ἐκτυλίσσονται ἄνωθεν τῶν ὁδῶν, ἀνήκοντα εἰς τηλεγράφους, τηλέφωνα, μικρόφωνα ἢ χρησιμεύοντα εἰς τὸν φωτισμὸν δι' ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ἢ μεταβίβασιν δυνάμεων ἠλεκτρικῶν κτλ. Οὐδεμία πόλις οὐδ' αὐτὸ τὸ Λονδῖνον δύναται νὰ παραβληθῇ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην πρὸς τὴν ἀκμαίως πάντοτε ὀργῶσαν πρὸς τὴν πρόοδον μητρόπολιν τῆς μεγάλης Ὑπερωκεανείου Δημοκρατίας.

Κατὰ ἀπογραφικήν τινα σημείωσιν ἡ ἀναλογία τῶν μακροβίων ἐν τισι χώραις ἔχει ὡς ἑξῆς· ἐν Ῥωσσίᾳ ἐκ τῶν ἐτησίως ἀποθνησκόντων περὶ τὰς 10,000 ἔχουσιν ἡλικίαν ἄνω τῶν 90 ἐτῶν, ἐν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ ἀποθνήσκουσιν ἐτησίως περὶ τοὺς 2,000 ἔχοντες ἡλικίαν ὑπὲρ τὰ 100 ἔτη, 500 τοιοῦτοι ἀποθνήσκουσιν ἐν Αὐστρίᾳ, 1600 ἐν Πρωσσίᾳ ὑπερβάντες τὸ 90ον ἔτος, 50 ἐν Νορβηγίᾳ ὑπερβάντες τὸ 100 καὶ 180 ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὲρ τὰ 100 ζήσαντες ὡσαύτως.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β′, 846.

Digitized by Google

'Αριθ. 449 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. 5 Αὐγούστου 1884

ΝΕΑΝΙΚΗ ΑΝΑΜΝΗΣΙΣ

('Εκ τῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ, υἱοῦ.)

Ἦτο Μάρτιος ἢ Ἀπρίλιος τοῦ 1848. Ἡ Γαλλία πρὸ μικροῦ ἔτι εἶχε κάμει νέαν πάλιν ἐπανάστασιν, ἐξ οὗ ὅλος ὁ κόσμος ἦτο ἐν πλήρει ἀγαλλιάσει, ἀλλὰ καὶ ἐν πλήρει ἀχρηματίᾳ. Ἐγὼ κατετασσόμην ἂν ὄχι μεταξὺ τῶν λίαν περιχαρῶν, ἀλλὰ βεβαίως μεταξὺ τῶν πασχόντων τὴν μεγαλειτέραν ἔλλειψιν χρημάτων. Ἡ ἐμπορικὴ κίνησις εἶχε σταματήσει. Περὶ δὲ καλλιτεχνίας καὶ φιλολογίας οὐδὲ λόγος ἐγίνετο. Ἐν ἑνὶ λόγῳ, μεγάλοι καὶ μικροὶ δὲν ἤμεθα πλούσιοι. Τινὲς μεγάλοι, ὡς ὁ Λαμαρτῖνος, ὁ Οὐγκώ, ἡ Σάνδη, ἐλάμβανον ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν πολιτικήν· οἱ μικροὶ ἔκαμνον ὅ,τι ἠδύνατο ἕκαστος· ἐγὼ δέ, ὅστις ἤμην ἐκ τῶν μικροτάτων, εἶχα κατορθώσει νὰ πωλήσω εἴς τινα ἐκδότην ἓν μυθιστόρημά μου δίτομον, ἀρκετὰ κακόν, τὸ ὁποῖον ὅμως ἐγὼ ἐνόμιζον ὡραῖον ἔργον. Μοὶ τὸ ἐπλήρωσε διὰ γραμματίου 250 φράγκων, ἐξαργυρωτέου μετὰ ἓξ μῆνας, τὸ ὁποῖον προεξοφλήσας εἷς μεσίτης μοὶ ἔδωκεν ἓν τῶν νέων ἐκείνων κιτρίνων διακοσιοφράγκων, τὰ ὁποῖα ἡ Τράπεζα εἶχεν ἐκδώσει ταυτοχρόνως μὲ τὰ ἄλλα κυανόχροα ἑκατόφραγκα, ἵνα διευκολύνῃ τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς καὶ ἀντικαταστήσῃ τὸ μεταλλικόν, ὅπερ ἐκρύπτετο δειλῶς, ὡς αἱ νεάνιδες τοῦ παλαιοῦ καιροῦ. Μετὰ σπαραγμοῦ καρδίας ἀνελογιζόμην ὅτι θὰ ἠναγκαζόμην νὰ *ἀλλάξω* τὸ διακοσιόφραγκόν ἐκεῖνο γραμμάτιον, διότι δὲν διέβλεπον τὸν τρόπον, δι' οὗ θὰ κατώρθουν νὰ ἀποκτήσω ἓν ἄλλο ὅμοιον κατόπιν. Ὅθεν ἀνέβαλλα τὴν μοιραίαν αὐτὴν στιγμήν, καὶ τὴν ἀνέβαλλα τόσον καλῶς, ὥστε εἶχα καταντήσει νὰ μὴ ἔχω λεπτόν, *τσακισμένο λεπτόν*, πλὴν ἐκείνου τοῦ χαρτονομίσματος, τὸ ὁποῖον ἐπεδείκνυα ἐνίοτε μετά τινος πονηρᾶς ἀλαζονείας ἀνοίγων τὸ χρηματοφυλάκιόν μου ἐνώπιον τῶν ξένων, οἵτινες ἤρχοντο εἰς Παρισίους ἵνα λάβωσι τὴν ἡδονὴν νὰ ἴδωσιν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν ἡμετέραν ἀθλιότητα. Εἶχον πενιχρὸν οἴκημα ἐν τῇ ὁδῷ Neuve-des-Mathurins, οὗτινος αὐτὴ ἡ θυρωρὸς ἐπεμελεῖτο καὶ τὸν εὐτρεπισμόν· ἀλλ' ἡ πτωχὴ γυνὴ δὲν ἠδύνατο νὰ τὰ προφθάσῃ ὅλα, καὶ τούτου ἕνεκα εἶχα λάβει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου καὶ ἕνα *σκουπιστήν*, ὃν ἐπλήρωνα 7 φράγκα τὸν μῆνα, καὶ ὅστις μοὶ ἔκαμνε καὶ ἄλλα τινὰ θελήματα ἐν τῇ πόλει, τὰ ὁποῖα ἐπλήρωνα χωριστά. Ἡ θέσις του αὐτὴ ἦτο ζηλευτή, πολὺ δὲ προτιμοτέρα τῆς τῶν λογίων καὶ ποιητῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ἀπὸ οἰκονομίαν εἶχα παύσει νὰ ἀναθέτω εἰς αὐτὸν τὴν ἐκτέλεσιν παραγγελιῶν μου ἐν τῇ πόλει, ἐκτελῶν αὐτὰς ἐγὼ ὁ ἴδιος· ἀλλὰ ὅταν ἐτελείωσεν ὁ μήν, ὁ Πέτρος, — τοῦτο ἦτο τὸ ὄνομα τοῦ ὑπηρέτου μου — ἦλθε καὶ μοὶ ἐζήτησε τὰ *ἑπτὰ* φράγκα τοῦ μισθοῦ του. Ὑπεκφυγὴ δὲν ἔμενε καμμία, τὸ περίφημον χαρτονόμισμα ἔπρεπε νὰ *χαλασθῇ*. Ὁποῖος χωρισμός! Ἐξήγαγον αὐτὸ ἐκ τοῦ χαρτοφυλακίου μου, καὶ τὸ ἔδωσα εἰς τὸν Πέτρον λέγων· «πήγαινε, ἄλλαξέ το καὶ φέρε μου ὀπίσω τὸ ὑπόλοιπον· ἀλλὰ *λιανὰ* δὲν ἔχω ἐδῶ, νὰ σοῦ δώσω.» Ὁ ἄνθρωπος ἔρριψε βλέμμα θαυμασμοῦ ἐπὶ τοῦ γραμματίου, τὸ ἐδίπλωσε μετὰ προσοχῆς, τὸ ἔθεσεν εἰς τὸ θυλάκιόν του καὶ ἀπῆλθε.

Ἡμίσεια ὥρα, μία ὥρα, δύο ὧραι παρέρχονται, καὶ ὁ Πέτρος δὲν φαίνεται· βέβαιον εἶνε ὅτι δύσκολον ἦτο τότε ν' ἀλλάξῃ τις χαρτονόμισμα διὰ χρυσῶν νομισμάτων· οἱ καταστηματάρχαι, παρ' ὧν ἤθελέ τις ζητήσει τοιαύτην εὐκολίαν, ἐπροτίμων νὰ φυλάττωσι τὸ μεταλλικὸν αὐτῶν, ὅταν εἶχον τοιοῦτον. Τινὲς δὲ καὶ εἰς τοὺς ὀφείλοντας εἰς αὐτοὺς καὶ ἐρχομένους νὰ τοῖς πληρώσωσι τὰ ὀφειλόμενα ἠρνοῦντο νὰ ἀλλάξωσι τὰ χαρτονομίσματα, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ πληρωθῶσι μικρόν τι ποσόν, ἀναβάλλοντες εἰς ἄλλοτε τὴν πληρωμήν, ἵνα μὴ ἀναγκασθῶσι νὰ δώσωσι τὸ μεταλλικόν των. Τοιουτοτρόπως ἠδύνατό τις νὰ ζήσῃ μακρὸν χρόνον ἐπὶ πιστώσει ἔχων ἓν χιλιόφραγκον χαρτονόμισμα, ὅπερ διεπίστου μὲν τὸ φερέγγυον τοῦ κατόχου του, ἀλλ' οὐδεὶς ἐδέχετο νὰ τὸ ἀνταλλάξῃ δι' ἄλλων νομισμάτων. Βλέπων τὴν βραδύτητα τοῦ Πέτρου, ὑπέθεσα κατ' ἀρχὰς ὅτι δὲν θὰ ἠδυνήθη νὰ *ἀλλάξῃ* τὸ χαρτονόμισμα εἰς τὰ πλησίον καταστήματα, καὶ ὅτι θὰ μετέβη εἴς ἀργυραμοιβόν τινα· ὅτι δὲν θὰ συνήνεσε νὰ πληρώσῃ εἰς αὐτὸν τὴν ὑπερβολικὴν διαφορὰν ἣν οἱ ἀργυραμοιβοὶ ἀπῄτουν τότε, καὶ ὅτι θὰ διηυθύνθη εἰς τὴν Τράπεζαν πρὸς ἀλλαγὴν τοῦ χαρτονομίσματος. Ἂς εἴπω δέ, πρὸς ἔπαινόν μου, ὅτι πᾶσα ἄλλη ὑπόθεσις περὶ τῆς βρα–

δύτητος τοῦ Πέτρου διῆλθε τοῦ πνεύματός μου, ὄχι ὅμως καὶ ὑποψία περὶ τῆς τιμιότητος αὐτοῦ, διότι πάντοτε μ' ἐφάνη πολὺ τίμιος ἄνθρωπος. Ἐν τούτοις ἡ ὥρα παρήρχετο, ἡ νὺξ ἐπλησίαζε καὶ αὐτὸς δὲν ἐφαίνετο. Τότε ἤρχισα νὰ αἰτιῶμαι ἐμαυτὸν ὡς δειχθέντα ὑπὲρ τὸ δέον εὔπιστον πρὸς ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον ἐπὶ τέλους δὲν ἐγνώριζα κατὰ βάθος. Τὸ βλέμμα, ὅπερ ὁ Πέτρος εἶχε ῥίψει ἐπὶ τοῦ χαρτονομίσματός μου, τὸ ἀνεπαρίστων τώρα ὡς βλέμμα πλῆρες πλεονεξίας· ἐὰν εἰς τοιούτους δυστυχεῖς καιροὺς τὸ διακοσιόφραγκον ἐκεῖνο γραμμάτιον ἀπετέλει ὅλην ἐμοῦ τὴν περιουσίαν, πόσην ἀξίαν δὲν θὰ εἶχε διὰ τὸν πτωχὸν ἐκεῖνον ὑπηρέτην! Ὑπὲρ τὰς τρεῖς ὥρας εἶχον παρέλθει, τόσος δὲ χρόνος δὲν ἀπῃτεῖτο ἵνα ὑπάγῃ τις εἰς τὴν Τράπεζαν καὶ ἐπανέλθῃ. Ὅθεν κατέβην εἰς τὴν θυρωρὸν ἵνα λάβω τινὰς πληροφορίας· τὴν ἠρώτησα ἐὰν ἤξευρε ποῦ εὑρίσκετο ὁ Πέτρος.

— Μήπως τὸν χρειάζεσθε, Κύριε; μοὶ ἀπήντησεν ἡ θυρωρὸς ἥτις μ' ἐπεριποιεῖτο πάντοτε διότι τῇ ἐπρομήθευα ἐνίοτε εἰσιτήριον θεάτρου.

— Μάλιστα.

— Ἀλλὰ πρὸ ὀλίγου ἦτον εἰς τὸ δωμάτιόν σας· τὸν εἶδα ποῦ ἐκατέβη ἀπὸ ἐκεῖ.

— Καὶ σοῦ εἶπε τίποτε;

— Μοῦ εἶπε *καλημέρα*.

— Ὅπως συνειθίζει πάντοτε;

— Ὅπως πάντοτε.

— Μήπως ὑπηρετεῖ καὶ ἄλλους ἀπὸ τοὺς κατοίκους τοῦ 'σπητιοῦ ἐδῶ;

— Δύο ἄλλους ἀκόμη.

— Καὶ ποτὲ δὲν ἠκούσθη νὰ παρεπονέθη κανεὶς ἐναντίον του;

— Ποτέ· εἶνε τίμιος ἄνθρωπος. . . .

— Μήπως 'ξεύρεις ἂν πίνῃ; . . .

— Ἄ! δὲν ἠμπορῶ νὰ εἰπῶ πῶς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν δὲν πίνει ἕνα ποτήρι κρασί!

— Ἠξεύρεις ποῦ κατοικεῖ;

— Ὄχι· ἀλλὰ εἰς τὴν ἄκραν τῆς ὁδοῦ Γρεφοὺλ μένει ἕνας κρασοπώλης, ὁ ὁποῖος εἰμπορεῖ νὰ σᾶς εἰπῇ ποῦ κάθεται. Θέλετε νὰ 'πάγω νὰ τὸν ζητήσω ἐγώ, κύριε; Ἀλλὰ εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα πρέπει νὰ μένετε σεῖς εἰς τὸν τόπον μου νὰ φυλάττετε τὴν θύραν.

— Μὴ φροντίζεις, πηγαίνω ἐγὼ ὁ ἴδιος.

Ὄντως δὲ διηυθύνθην πρὸς τὸν οἰνοπώλην.

— Γνωρίζετε ἐδῶ ἕνα κάποιον Πέτρον ὑπηρέτην; . .

— Μάλιστα, ἀλλ' αὐτὴν τὴν ὥραν λείπει.

— Τὸν εἴδετε σήμερα;

— Μάλιστα, κύριε, ἦλθε καὶ μοῦ ἐζήτησε νὰ τοῦ ἀλλάξω ἓν χαρτονόμισμα διακοσίων φράγκων.

— Καὶ τοῦ τὸ ἀλλάξατε;

— Μάλιστα.

— Κατὰ ποίαν ὥραν;

— Θὰ ἦτον ἕως τέσσαρες.

— Καὶ δὲν 'ξεύρετε ποῦ ἐπῆγε κατόπιν;

— Ὄχι!

Ἦτο ἑπτὰ ἡ ὥρα, καὶ εἰς τὰς τέσσαρας ἀκριβῶς τῷ εἶχα δώσει τὸ γραμμάτιόν μου, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἔλθει νὰ ἀλλάξῃ ἀμέσως.

Τί εἶχε γείνει ἀπὸ τὴν ὥραν ἐκείνην;

— Εἰμπορεῖτε νὰ μοῦ εἰπῆτε ποῦ κατοικεῖ; εἶπον εἰς τὸν οἰνοπώλην.

— Εἰς τὴν δίοδον Τίβολι, ἀριθμὸς 11.

Διευθύνθην εἰς τὸ ὑποδειχθὲν μέρος. Ἡ οἰκία ἐκείνη ἦτο σκοτεινή, ῥυπαρὰ καὶ ὑγρά. Εὐθὺς εἰς τὴν εἴσοδον, καὶ ὄπισθεν τῆς κλίμακος, ὑπῆρχεν αὐλὴ στενὴ ὅσον πυθμὴν φρέατος, πρὸς ἣν ἔβλεπέ τις διὰ μικρᾶς ἐπὶ τοῦ τοίχου ὀπῆς, καὶ ἐν ᾗ ἐφαίνετο κινούμενον ἀνθρώπινόν τι ὄν, μὴ διακρινόμενον ἂν ἦτο ἀνὴρ ἢ γυνή.

Ἐν τούτοις τὸ ἔμψυχον ἐκεῖνο ὃν ἔβλεπε καθαρὰ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐκείνῃ, ὡς τις γλαὺξ ἢ ἀσπάλαξ.

— Ἐδῶ κατοικεῖ ἕνας νέος Πέτρος; ἠρώτησα.

— Εἰς τὸ ἕκτον πάτωμα, πρὸς τὰ δεξιά, εἰς τὸ βάθος.

— Εἶνε τώρα ἐπάνω;

— Ὄχι.

— Καὶ ἡ γυναῖκά του;

— Οὔτ' ἐκείνη.

— Δὲν εἶνε λοιπὸν κανείς;

— Κανείς.

— Τότε τί μοῦ εἴπατε ὅτι κατοικεῖ εἰς τὸ ἕκτον πάτωμα;

— Μ' ἐρωτᾶτε ἂν κατοικῇ ἐδῶ, κ' ἐγὼ σᾶς λέγω ποῦ κατοικεῖ.

Τὸ ἔμψυχον καὶ ὁμιλοῦν ἐκεῖνο ὃν ἐξηκολούθει νὰ μένῃ εἰς τὴν ὀπήν.

— Γνωρίζετε βέβαια ὅτι εἶνε ἔξω;

— Ἀφοῦ σᾶς λέγω ὅτι τὸ παιδί του ποῦ ἐγύρισε τώρα ἀπὸ τὸ σχολεῖον δὲν τὸν ηὗρεν ἐπάνω! Εἰς τὸ ὀπωροπωλεῖον ἐδῶ κοντὰ εὑρίσκεται τὸ παιδὶ αὐτό, καὶ περιμένει τὸν πατέρα του ἢ τὴν μητέρα του νὰ ἐπιστρέψουν.

— Καὶ ἡ μητέρα του τί κάμνει;

— Δὲν ἠξεύρω· ξενοδουλεύει σὲ κάποιο σπῆτι.

— Καὶ δὲν 'ξεύρεις σὲ ποιὸ 'σπῆτι;

— Ἐρωτήσατε τὸν ὀπωροπώλην.

Ὁ διάλογος αὐτὸς θὰ διήρκεσεν ὑπὲρ τὰ πέντε λεπτά, διότι τὸ πλάσμα ἐκεῖνο ἦτο κωφόν, καὶ δὲν ἐνόει καλῶς· ὅθεν ἠναγκαζόμην νὰ ἐπαναλαμβάνω τοὺς λόγους μου. Οὔτε δὲ ἀπεκρίνετο ἀμέσως ἀπησχολημένον εἰς ζήτησιν δὲν εἰξεύρω τίνος πράγματος. Ἠδύνατο βέβαια νὰ ἀνάψῃ ἓν κηρίον, ὅπερ θὰ διηυκόλυνε τὰς ἐρεύνας του, εἰς ἐμὲ δὲ θὰ ἐπέτρεπε νὰ διακρίνω τὸ γένος του, τὸ ὁποῖον δὲν κατώρθουν νὰ ἐννοήσω ἐκ τῶν γρυλλισμῶν οὓς ἐξέπεμπεν ἀντὶ φωνῆς, ἀλλὰ τὸ μυστηριῶδες ὂν φαίνεται ὅτι εὐχαριστεῖτο εἰς τὸ σκότος ἐκεῖνο τὸ τόσον βαθὺ καὶ πυκνόν, ὥστε ἐπὶ πέντε ὅλα λεπτά, καθ' ἃ ἔμεινα ἐκεῖ, οἱ ὀφθαλ-

μοί μου δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εἰσδύσωσιν εἰς αὐτὸ οὐδὲ νὰ διακρίνωσι τὸ παραμικρόν.

Ἀφήσας τὴν οἰκίαν αὐτήν, εἰσῆλθον εἰς τοῦ ὀπωροπώλου. Οὗτος ἐδείπνει μετὰ τῆς γυναικός του εἰς τὸ βάθος τοῦ μαγαζείου, ἀθλία δέ τις καὶ καπνίζουσα λυχνία, ἄνευ ὑελίνου σωλῆνος, ἐφώτιζεν αὐτούς. Τὸ μικρὸν παιδίον τοῦ Πέτρου ἔμενεν εἰς τὸ μαγαζεῖον, καθήμενον ἐπὶ σάκκου τινὸς γεωμήλων καὶ κρατοῦν εἰς χεῖρας ἓν μῆλον, ὅπερ περιέτρωγε. Τὸ ἀνεγνώρισα ἀμέσως· ἐν ταὐτῷ δὲ ἡ ὀπωρόπωλις, ἀκούσασα βήματα, ἠγέρθη τῆς θέσεώς της.

— Μὴν πειράζεσαι, κυρά, εἶπον πρὸς αὐτὴν ἐμβῆκα νὰ ἐρωτήσω αὐτὸ τὸ παιδὶ ἂν γνωρίζῃ ποῦ εἶνε ὁ πατέρας του.

— Ὁ πατέρας του θὰ 'πῆγε βέβαια νὰ κάμῃ κανένα θέλημα, μοὶ ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ ἐκείνη· ἀλλὰ συνειθίζει νὰ ἐπιστρέφῃ ἐνωρίτερα, καθὼς καὶ ἡ μητέρα του. Ὅταν ἀργοῦν, ὁ μικρὸς τοὺς περιμένει ἐδῶ, ἅμα γυρίσῃ ἀπὸ τὸ σχολεῖον.

— Ποῦ ἐργάζεται ἡ μητέρα του;

— Ἡ τὴν Βατινιόλλην, ὁδὸς Νολλέ, εἰς ἕνα ῥαπτάδικο, ἀλλὰ δὲν 'ξεύρω τί ἀριθμὸν ἔχει. Μήπως χρειάζεσθε τὸν Πέτρον διὰ καμμίαν παραγγελίαν;

— Μάλιστα.

— Εἰπέτε μου τὸ ὄνομά σας καὶ τὴν κατοικίαν σας, καὶ ὅταν ἐπιστρέψῃ σᾶς τὸν στέλνω.

— Δὲν εἶνε ἀνάγκη· ἐπιστρέφω ἐγὼ εἰς ὀλίγον. Πλησιάσας δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα, τῇ εἶπον χαμηλοφώνως:

— Ὁ Πέτρος αὐτὸς εἶνε ἄνθρωπος ποῦ εἰμπορεῖ νὰ τοῦ ἐμπιστευθῇ κανεὶς χρήματα;

— Αὐτός; εἶνε ὁ πλέον τίμιος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου. Σᾶς βεβαιόνω ὅτι δὲν εἶνε ἱκανὸς νὰ ἐγγίσῃ λεπτὸν οὔτε αὐτοῦ τοῦ Ῥότσχιλδ.

— Εὐχαριστῶ, κυρά.

— Καληννύκτα, κύριε.

«Ὁ Πέτρος ἦτο ὁ τιμιώτερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, καὶ δὲν θὰ ἤγγιζε λεπτὸν οὔτε αὐτοῦ τοῦ Ῥότσχιλδ». Τὴν αὐτὴν πεποίθησιν εἶχα καὶ ἐγὼ εἰς τὰς τέσσαρας παρὰ τέταρτον καὶ μέχρι τῶν πέντε, παραδεχόμενος ὅτι πιθανὸν νὰ εὑρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ μεταβῇ ἀπὸ καταστήματος εἰς κατάστημα μέχρι τῆς Τραπέζης, ἵνα ἀλλάξῃ τὸ χαρτονόμισμά μου· ἀλλὰ ἤδη ὅτε ἐγνώριζα ὅτι τὴν τετάρτην εἶχε λάβει τὰ χρήματα τοῦ γραμματίου χωρὶς νὰ ἐπιστρέψῃ οὔτε εἰς τὴν κατοικίαν μου οὔτε εἰς τὴν ἰδικήν του, ἡ πεποίθησίς μου εἶχε σαλευθῇ ἐντελῶς, καὶ ἤκουα ἐνδόμυχόν τινα καὶ χλευαστικὴν φωνὴν λέγουσάν μοι: «Ηὗρε τὸ χαρτονόμισμά σου, ἐπέταξε πλέον.» Ὄντως δὲ ἡ βραδύτης τοῦ Πέτρου δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποδοθῇ εἰς ἄλλο τι ἢ εἰς κλοπήν! Ἀλλ' ἴσως καὶ εἰς ἀπρόοπτόν τι συμβάν. Ἡ ἰδέα αὐτὴ τοῦ συμβάντος διῆλθεν αἴφνης τοῦ πνεύματός μου ὡς ἀπόκρισις εἰς τὴν χλευαστικὴν ἐκείνην φωνήν, ἡ δὲ φαντασία μου ὡς μυθιστοριογράφου καὶ μέλλοντος δραματικοῦ συγγραφέως ἤρχισε πλάττουσα διαφόρους περιπετείας ἐπὶ τῆς νέας ταύτης ὑποθέσεως. Ἀνελογίσθην ὅτι ὁ Πέτρος ἦτο πάντοτε ἀκριβής, φιλόπονος, εἰλικρινής, ὅτι εἶχε χρηματίσει στρατιώτης καὶ εἶχεν ἄριστα πιστοποιητικὰ διαγωγῆς, ὅτι εἶχε γυναῖκα εἰς ἐργαστήριον, καὶ τέκνον πάντοτε καθαρίως ἐνδεδυμένον, τὸ ὁποῖον ἐλάτρευεν, ὅτι δὶς ἢ τρὶς μοὶ εἶχεν ἐπιδείξει ὑπερηφάνως μικροὺς ἐκ λευκοσιδήρου σταυρούς, τοὺς ὁποίους εἶχον δώσει εἰς τὸν υἱόν του ὡς εὔσημα διὰ τὴν καλήν του διαγωγὴν εἰς τὸ σχολεῖον. Ταῦτα συλλογιζόμενος δὲν ἠδυνάμην νὰ παραδεχθῶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος εἶχεν αἰφνιδίως μεταβληθῇ εἰς χυδαῖον καὶ μωρὸν κλέπτην· διότι τί ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ κλέπτων διακόσια φράγκα; Ἀπρόοπτόν τι τῷ συνέβη, δὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία. Ἴσως ἅμαξά τις τὸν ἀνέτρεψε καθ' ὁδόν, τὸν κατεπάτησεν, ἴσως θνήσκοντα μετέφερον αὐτὸν εἰς φαρμακεῖον, ἐν ᾧ χρόνῳ ἡ σύζυγός του ἐπανήρχετο ἀμέριμνος ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου της, ὁ δὲ μικρὸς υἱός του ἔτρωγε τὸ μῆλόν του. Ἀλλ' ὄχι· πιθανώτερον νὰ ἀπήντησε καθ' ὁδὸν φίλους, νὰ ἐπῆγε μετ' αὐτῶν νὰ πίωσιν *ἕνα ποτῆρι*, ἔπειτα ἓν ἄλλο, καὶ τὸ πρᾶγμα νὰ ἐτελείωσεν εἰς εὐωχίαν, ἄνευ προμελέτης· τοιουτοτρόπως νὰ ἠλαττώθη ἐπαισθητῶς τὸ ποσὸν ὅπερ μοὶ ὤφειλε, καὶ τώρα νὰ τρέχῃ δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ ζητῶν εἴτε ὀφειλόμενα αὐτῷ εἴτε δάνεια, ἵνα συμπληρώσῃ τὰ δαπανηθέντα ἐκ τῶν ἰδικῶν μου. Ἴσως δὲ καὶ τόσον ἠλάττωσε τὸ ποσὸν δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν, ὥστε δὲν ἐτόλμα νὰ μοὶ φέρῃ ὀπίσω ὅ,τι τῷ ὑπελείπετο· καὶ τώρα θὰ ἔλθῃ νὰ μοὶ εἴπῃ ὅτι ἔχασε τὸ χαρτονόμισμα καὶ ὅτι προσφέρεται νὰ μὲ ὑπηρετῇ μέχρις ἐξοφλήσεως τῶν ἑκατὸν ἐνενήκοντα τριῶν φράγκων μου! Ἀλλ' ἴσως καὶ ἔχασε πράγματι τὸ γραμμάτιον· ἴσως τοῦ τὸ ἔκλεψαν· καὶ τώρα περιήρχετο τὰς ὁδοὺς ἀναζητῶν αὐτό, ἐρωτῶν τοὺς διαβάτας, ἢ ἀναφερόμενος εἰς τὸν ὑπαστυνόμον ἵνα μοὶ ἀποδείξῃ τὴν ἀθῳότητά του. Ὁ οὐρανὸς ἦτο συννεφώδης, αἱ ὁδοὶ πλήρεις ὑγρασίας, λεπτὴ δὲ ψυχρὰ βροχὴ ἤρχισε νὰ πίπτῃ, καὶ ὁ καιρὸς ἦτο κατάλληλος νὰ ἐμπνεύσῃ θλιβερὰς ἰδέας. Καὶ νῦν, μεγαλοποιῶν τὴν τιμιότητα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ἐφανταζόμην ὅτι, μὴ δυνάμενος νὰ μοὶ ἀποδώσῃ τὰ χρήματά του, ἐλάμβανε τὴν ἀπόφασιν νὰ ῥιφθῇ εἰς τὸν ποταμόν, καὶ ἔβλεπον τὸ ἄθλιον πτῶμά του παρασυρόμενον ὑπὸ τοῦ ῥυπαροῦ ῥεύματος καὶ προσκροῦον εἰς τὰ στηρίγματα τῆς γεφύρας. Τέλος ᾐσθανόμην τόσην αἰσχύνην διὰ τὰς πρώτας μου ὑπονοίας, ὥστε προσεπάθουν ν' ἀποδιώξω αὐτὰς ἀντικαθιστῶν δι' ἄλλων ὅλως εὐνοϊκῶν πρὸς ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἴσως ἐν τέλει θὰ μετέβαινον νὰ καταγγείλω εἰς τὰς ἀρχάς, ἐὰν δὲν εὕρισκον αὐτὸν ἐπιστρέφων εἰς τὴν κατοικίαν μου. Ὁποῖον κόσμον αἰσθημάτων δύναται νὰ διέλθῃ εἰς ὀλίγας στιγ-

Digitized by Google

μᾶς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου βλέπον παραβλαπτόμενον τὸ ἐλάχιστον αὐτοῦ συμφέρον! Ζωή, θάνατος, τιμὴ ἐξηρτῶντο ἀπὸ ἓν τεμάχιον χαρτίου, τὸ ὁποῖον, παρὰ τὴν δεινότητα τῶν καιρῶν, θὰ ἐμοίραζον βεβαίως μετὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ἐὰν μοὶ ἔκαμνε γνωστὴν τὴν δύσκολόν του θέσιν ἀντὶ νὰ μοὶ ὑπεξαιρέσῃ πᾶν ὅ,τι εἶχον.

. . . .

Ἡμίσεια μόλις ὥρα μοὶ ἤρκεσεν ἵνα μεταβῶ ἐκ τῆς ὁδοῦ Γρεφοὺλ εἰς τὴν δίοδον Τίβολι καὶ νὰ ἐπανέλθω κατόπιν εἰς τὴν κατοικίαν μου.

— Δὲν ηὗρα τὸν Πέτρον, εἶπον εἰς τὴν θυρωρόν. Μήπως ἐπέστρεψε;

— Ὄχι.

Ἤμην εἰκοσιτριῶν ἐτῶν, καὶ ἀπέθνησκον τῆς πείνης. Ἀπεφάσισα λοιπὸν νὰ ὑπάγω νὰ δειπνήσω εἰς τοῦ πατρός μου. Εἶχε παρέλθει ἡ ὀγδόη ὥρα, ἀλλ' ἤξευρον ὅτι ὁ πατήρ μου ἐφιλοξένει πάντοτε τόσον κόσμον, μάλιστα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῆς ἀργίας, ὥστε τὰ δεῖπνά του παρετείνοντο ἐπὶ πολύ, καὶ ἤλπιζα νὰ τοὺς εὕρω ἀκόμη εἰς τὴν τράπεζαν. Πράγματι δὲ μόλις εἶχον παρακαθήσει. Διηγήθην εἰς αὐτοὺς τὰ διατρέξαντα.

— Πῶς, κατεργάρη, μοὶ εἶπεν ὁ πατήρ μου, ἦσουν ἑκατομμυριοῦχος, εἶχες διακόσια φράγκα, καὶ δὲν ἔλεγες εἰς κανένα τίποτε; Ἐὰν σοῦ τὰ ἐπῆρεν ὁ Πέτρος, καλὰ ἔκαμε, διὰ νὰ σὲ τιμωρήσῃ. Ἐγώ, ἐὰν εἶχα διακόσια φράγκα, δὲν θὰ ἔκαμνα πλέον τίποτε.

— Ἐὰν εἶχες διακόσια φράγκα, ἀπεκρίθην, θὰ σοῦ τὰ ἔπαιρναν πολὺ ταχύτερον παρ' ὅσον ἐπῆραν τὰ ἰδικά μου.

— Καὶ πιθανὸν θὰ ἦσουν ἐσύ, ὁ ὁποῖος θὰ μοῦ τὰ ἔπαιρνες.

— Ὄχι, εἰς ἐμένα θὰ μοῦ τὰ ἔδιδες, πρὶν ἢ σοῦ τὰ πάρῃ ἄλλος κανείς.

Οὕτως ἐξηκολούθησεν ἡ ὁμιλία περιστρεφομένη περὶ τὴν ὑπόθεσιν τοῦ πρώην γραμματίου μου· τὸ δὲ ἐπ' αὐτῆς συμπέρασμα ὅλων τῶν παρακαθημένων ὑπῆρξεν ὁμόφωνον· δὲν ἐπίστευον ἐκεῖνοι πολὺ εἰς τὴν τιμιότητα τῶν ἀνθρώπων: «— Σὲ ἔκλεψαν, παιδί μου», μοὶ εἶπον πάντες ἐν χορῷ, καὶ μὲ συνεβούλευον νὰ κάμω καταγγελίαν, ἔστω καὶ ἁπλῶς χάριν τῆς δικαιοσύνης. Εἰς τοῦτο δ' ἔκλινα καὶ ἐγὼ ἐν τέλει, πλήρης ὀργῆς ὢν ὅτι ἡ ἐμπιστοσύνη μου ἐνεπαίχθη κατὰ τοιοῦτον τρόπον, καὶ ὅτι τὸ προϊὸν τῆς ἐργασίας μου, ὅπερ μοὶ ἐξησφάλιζεν ἑνὸς μηνὸς ὕπαρξιν, μοὶ ἡρπάγη τόσον ἀσυνειδήτως. Τὸ μυθιστόρημα δι' ὃ ἔλαβον τὰ διακόσια ἐκεῖνα φράγκα δὲν ἦτο καλόν, ἀλλ' ὁπωσδήποτε ἐγὼ εἶχα κοπιάσει διὰ νὰ τὸ κάμω, καὶ ἕως ὅτου εἰμπορέσω νὰ κατασκευάσω κανὲν ἄλλο ἐπίσης κακόν, ἔπρεπε νὰ ζήσω.

— Μὴ κάμῃς καταγγελίαν, μοὶ εἶπεν ὁ πατήρ μου, φιλοσοφῶν ὡς ἄνθρωπος ὅστις πολλάκις ἐλῃστεύθη καὶ τόσον ἐσυνήθισεν εἰς τοῦτο, ὥστε ἐθεώρει ὅλως φυσικὸν καὶ οὕτως εἰπεῖν ἀναγκαῖον τὸ νὰ κλέπτεται. Μὴ κάμῃς καταγγελίαν. Εἰς τί εἰμπορεῖ νὰ σὲ ὠφελήσῃ; Ἐὰν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος σοῦ ἔκλεψε τὰ διακόσια φράγκα, θὰ τὸ ἔκαμε βέβαια διότι εἶχεν ἀνάγκην τῶν χρημάτων, καὶ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὸν πειρασμόν. Ἔχει γυναῖκα, ἔχει παιδί· τί θὰ κερδήσῃς λοιπὸν μὲ τὸ νὰ τὸν βάλῃς εἰς τὴν φυλακήν; Ἐσὺ μὲν δὲν θὰ πάρῃς ὀπίσω τὰ χρήματά σου, ἐνῷ ἐξ ἄλλου τὸ ὄνειδος τοῦ ἀνθρώπου θὰ πέσῃ ἐπάνω εἰς τὴν γυναῖκα καὶ τὸ τέκνον του, καὶ θὰ μείνουν ἄνευ προστασίας. Ἄφησέ τον ἥσυχον. Πρὸς ἀποζημίωσίν σου ἔρχου νὰ γευματίζῃς συχνότερον ἐδῶ· ἔπειτα καλλίτερα νὰ εἶνέ τις μὲ τοὺς κλεμμένους παρὰ μὲ τοὺς κλέπτας, καὶ καλλίτερα μὲ τοὺς συγχωροῦντας παρὰ μὲ τοὺς καταδικάζοντας.

Οὕτως ἐξηκολούθει ἡ ὁμιλία, ὅτε ἐλθὼν ὁ ὑπηρέτης μοὶ εἶπεν ὅτι εἰς τὸ μαγειρεῖον ἄνθρωπός τις ἐζήτει νὰ μοὶ ὁμιλήσῃ.

— Πῶς ὀνομάζεται ὁ ἄνθρωπος αὐτός;

— Πέτρος.

Εἰς τὴν λέξιν ταύτην οἱ παρακαθήμενοι ἀντηλλάξαμεν βλέμματα ἐκπλήξεως. Ἐγὼ ἐσηκώθην λέγων· «θὰ ἔρχεται βέβαια νὰ μοῦ εἰπῇ ὅτι ἔχασε τὸ γραμμάτιον».

— Μεῖνε αὐτοῦ, μοὶ εἶπεν ὁ πατήρ μου, καὶ ἂς εἰποῦν εἰς τὸν Πέτρον νὰ ἔλθῃ ἐδῶ.

Ὁ Πέτρος εἰσῆλθεν· ὅλων δὲ τὰ βλέμματα ἐκολλήθησαν ἐπάνω του. Εἶχε τὴν κεφαλὴν ἀσκεπῆ, διὰ δὲ τοῦ μανδηλίου του ἀπέμασσε τὰς ῥεούσας ἀπὸ τοῦ προσώπου του χονδρὰς σταγόνας ἱδρῶτος. Μᾶς ἐχαιρέτησε στρατιωτικῶς φέρων τὴν δεξιὰν χεῖρα εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ μετώπου.

— Λοιπόν, Πέτρε, εἶπον πρὸς αὐτόν, τί ἔγεινες; . . . τί σοῦ συνέβη;

— Ἀ! εἶνε ἱστορία μεγάλη, κύριε Δουμᾶ. Φαντασθῆτε ὅτι τέλος πάντων εἶχα κατορθώσει μὲ πολὺν κόπον νὰ ἀλλάξω ἐκεῖνο τὸ χαρτονόμισμα. Γιατὶ κανεὶς δὲν θέλει νὰ τὰ πάρῃ σήμερα τὰ χαρτιά. Ὥστε τελευταῖον γιὰ νὰ τὸ κατορθώσω ἀπεφάσισα νὰ 'πάγω ἕως εἰς τὸν κρασοπώλην ἐκεῖ ποῦ σταθμεύω· ὁ κρασοπώλης ἔχει πάντοτε λιανά, γιατὶ ὁ κόσμος πάντοτε πίνει, δὲν εἶνε ἀλήθεια; καὶ 'ς τὴν ἀναπαραδιὰ ἀκόμη. Ὁ κρασοπώλης λοιπὸν μοῦ ἄλλαξε τὸ χαρτί, καὶ ἑτοιμαζόμουν νὰ σᾶς φέρω ὀπίσω τὰ ἑκατὸν ἐννενήντα τρία φράγκα σας, ὅταν μὲ πλησιάζῃ ἕνας κύριος καὶ μοῦ λέγει· «Πέτρε, ἐρχόμουν νὰ σὲ ζητήσω· ἔχω ἀνάγκην νὰ μοῦ κάμῃς μιὰ δουλειά». «— Μετὰ χαρᾶς, κύριε, σὲ μιὰ στιγμή· μόνον νὰ 'πάγω κάτι τι ποῦ κρατῶ εἰς τὸ σπῆτι ἑνὸς κυρίου». — «Ὄχι, θέλω ἀμέσως, γιατὶ βιάζομαι πολύ». — «Εἶνε μακρυὰ τὸ μέρος ποῦ θὰ μὲ στείλετε;» — «Εἰς τὸ βουλεβάρτο Μονπαρνάς». — «Ἀ! ὄχι· εἶνε πολὺ μα-

Digitized by Google

κρυά, καὶ θὰ ἀνησυχήσῃ πολὺ ὁ κύριος ποῦ μὲ περιμένει νὰ τοῦ 'πάγω ἀπάντησιν. ». — « Στεῖλέ την μὲ τὸ παιδὶ τοῦ κρασοπώλου ». — «Δὲν γίνεται, πρέπει νὰ 'πάγω ὁ ἴδιος». — « Σοῦ δίδω τρία φράγκα δι' αὐτὴν τὴν δουλειάν».

« Τρία φράγκα! Ἄρχισα νὰ τὸ συλλογίζωμαι. Τρία φράγκα γιὰ ἕνα θέλημα, δὲν ἦτο μικρὸ πρᾶγμα. Ἔπειτα γιὰ νὰ τελειώσω ταχύτερον εἰμποροῦσα νὰ ἔμβω 'ς τὸ λεωφορεῖον ποῦ πηγαίνει εἰς τὸ Μονπαρνὰς καὶ νὰ γυρίσω μὲ τὸ ἴδιο, ἢ καλλίτερα *νὰ τὸ βάλω 'ς τὰ πόδια* ὅσον εἰμποροῦσα. Τρία φράγκα ἦταν αὐτά, καὶ δὲν τὰ 'βρίσκει κανεὶς κάθε 'μέρα 'ς τὸν καιρὸ ποῦ ζοῦμε. Ἔπειτα ἐσκέφθηκα ὅτι σεῖς ἐργάζεσθε ἕως εἰς τὰς **6** καὶ τὰς **7** τὸ βράδυ, καὶ ὅταν κανεὶς ἐργάζεται δὲν 'ξεύρει τί ὥρα εἶνε. Εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου ὅτι θὰ ἐγύριζα πρὶν ἐβγῆτε ἔξω, καὶ ἔτσι θὰ ἐκέρδιζα τρία φράγκα περισσότερα. Δέχομαι λοιπόν, καὶ 'πάγω μαζὺ μὲ τὸν κύριον ἐκεῖνον. Ἐλησμόνησα νὰ σᾶς εἰπῶ πῶς ἦτον ἔμπορος ἀρχαίων ἐπίπλων, ἄνθρωπος ποῦ ἔχει κάτι πράγματα περίφημα. Ἀλλὰ σήμερα δὲν ἀγοράζονται πολύ. Αὐτὸς λοιπὸν μὲ πηγαίνει εἰς τὸ μαγαζί του, μοῦ δείχνει ἐκεῖ ἕνα θεόρατο ἔπιπλο καὶ μοῦ λέγει· « Νά, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα πρέπει νὰ τὸ ὑπάγῃς εἰς τὸ βουλεβάρτο Μονπαρνάς, εἰς ἕνα 'σπῆτι, ἀριθμὸς **125** ». Ἅμα ἐγὼ εἶδα τί ἦτο, ἀκόμα φεύγω. Ποῦ 'μποροῦσα νὰ ἔμβω εἰς τὸ λεωφορεῖον μ' ἐκεῖνο τὸ ἔπιπλο; Ὁ ἔμπορος τρέχει κατοπίσω μου.

— Μὰ τέτοιο ταξεῖδι δὲν θὰ κατορθώσω νὰ τὸ κάμω σὲ μιὰ 'μέρα, τοῦ λέγω· καὶ ἡ ἄλλη μου δουλειὰ τί γίνεται; — «Ἂν πᾷς ἀπὸ τὴν πλατεῖαν τῆς Ὁμονοίας, φθάνεις γρήγορα», μοῦ λέγει. Καὶ τφόντι ἔτσι εἶνε. Ἀδιάφορον ὅμως, ἐγὼ ἀρνοῦμαι πάλιν: « Εἰμπορῶ νὰ τὸ 'πάγω τὸ ἔπιπλον αὔριον, ἢ καὶ ὅταν τελειώσω αὐτή μου τὴ δουλειά ». « — Ὄχι εἶνε ἀνάγκη τώρα, γιατὶ τ' ἀγόρασεν ἕνας πελάτης ποῦ φεύγει ἀπόψε, μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ τοῦ τὸ στείλω ἐντὸς μιᾶς ὥρας εἰς τὸ 'σπῆτί του. Θὰ τὸ πληρώσῃ ἀμέσως, καὶ τὸ ἐπώλησα εἰς πολὺ καλὴν τιμήν ». «— Ἀδύνατον ». «— Σοῦ δίδω τέσσαρα φράγκα ». — Τέσσαρα φράγκα! Ἄ, μὰ τέλος πάντων τὸ ἀπεφάσισα! Δὲν ἤθελα νὰ εἶμαι αἰτία νὰ χάσῃ τόσῳ καλὴν ὠφέλειαν ἐκεῖνος ὁ ἔμπορος, ὁ ὁποῖος πολὺ συχνὰ μοῦ δίδει ἐργασίαν.

— Ἐμπρὸς λοιπόν, γρήγορα, τοῦ λέγω· μοῦ χρειάζεται ἕνα ἁμαξάκι.

— Μᾶς δανείζει τὸ ἰδικόν του ὁ ξυλέμπορος ἀντικρύ. Πήγαινε ζήτησέ το καὶ εἰπέ του νὰ ἔλθῃ νὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ βάλωμε ἐπάνω τὸ ἔπιπλο.

Νὰ μὴν τὰ πολυλογῶ παίρνω τὸ δρόμο μὲ τὸ ἔπιπλο.

Ὡς τόσο ὁ ἔμπορος ἐμπῆκε σὲ μιὰ ἅμαξα καὶ τρέχει εἰς τὸ βουλεβάρτο Μονπαρνάς, διὰ νὰ κρατήσῃ μὲ τὴν ὁμιλίαν τὸν πελάτην, μὴν τύχῃ καὶ τοῦ ξεφύγῃ. Ὁ ὑπηρέτης τοῦ καταστήματος εἶνε παιδὶ δεκαπέντε — δεκαὲξ χρόνων, ὥστε μικρὰ βοήθεια εἰμποροῦσε νὰ μοῦ δώσῃ. Ἔπειτα ὁ δρόμος ἦτο γεμάτος λάσπη καὶ ἐγλυστροῦσα, καὶ ἦτο ζέστη καὶ ἐδιψοῦσα· καὶ κοντὰ 'ς ὅλα αὐτὰ ἀπαντῶ καὶ τὴν ἐθνοφυλακὴ ποῦ ἔκαμνε γυμνάσια καὶ ἔφραττε τὸν δρόμο. Ἀναγκάσθηκα λοιπὸν νὰ κάμω μεγάλο γύρο· ἔτρεχα, καὶ ὅλο ἐσᾶς ἐσυλλογιζόμουν. « — Τί θὰ λέγῃ ὁ ἄνθρωπος; » ἔλεγα μὲ τὸ νοῦ μου· «θὰ νομίζῃ πῶς ἐπῆρα τὰ χρήματά του καὶ ἔφυγα. » Καὶ μ' ὅλη μου τὴ δύναμι ἔσπρωχνα τ' ἁμαξάκι. Τέλος πάντων φθάνω· καὶ ἦτον καιρός, γιατὶ εἰς τὸ σπῆτι οἱ ἄλλοι εἶχαν ἀρχίσει ν' ἀνυπομονοῦν. Ἀλλὰ ἤθελα νὰ τοὺς ἔβλεπα 'ς τὴ θέσι μου! Καὶ δὲν φθάνει τόσο, μόνον ἔπρεπε καὶ ν' ἀναιβάσωμεν ἐπάνω τὸ ἔπιπλον, νὰ τὸ τοποθετήσωμεν, νὰ σηκώσωμεν ἀπὸ τὴν θέσιν των ὅλα τὰ ἄλλα ἔπιπλα τοῦ ἐργαστηρίου, διότι ἐκεῖνος ποῦ τὸ ἠγόρασεν εἶνε καλλιτέχνης· μόνον καλλιτέχναι εἰμποροῦν νὰ ἔχουν τέτοιαις ἰδέαις, ἐνῷ τὰ χρήματα εἶνε τόσον σπάνια. Τέλος πάντων κατώρθωσα νὰ γυρίσω, χωρὶς οὔτε τὴν ἀναπνοή μου νὰ πάρω, μαζὺ μὲ τ' ἁμαξάκι μου· ἐκεῖνο τὸ ἀφῆκα κάτω, γιατὶ δὲν ἔλαβα κἂν καιρὸν νὰ τὸ 'πάγω 'ς τὸν ξυλέμπορον, τόσον ἐβιαζόμουν νὰ ἔλθω εἰς ἐσᾶς. Φθάνω εἰς τὸ 'σπῆτι, εἴχετε ἐβγῇ ἔξω. Μοῦ λέγουν ὅτι μὲ εἴχετε ζητήσει. Καὶ βέβαια ἦτον νὰ μὲ ζητήσετε, γιατὶ δὲν εἰμπορούσατε νὰ εἰξεύρετε τί ἔτρεχε. Καὶ ποῦ νὰ εἰξεύρατε καὶ τὴ στενοχωρία τὴν ἰδική μου! Ἀλλὰ ἔλα πάλιν ποῦ ἦτον τέσσαρα φράγκα!... καὶ νὰ τὰ κερδίσῃ κανεὶς 'ςὲ μιὰ ὥρα, γιατὶ τόσο ἐπίστευα ὅτι θὰ χρειασθῶ — ἐνῷ γιὰ νὰ κερδίσῃ ἑπτὰ φράγκα εἶνε ἀνάγκη νὰ σκουπίζῃ ἕνα ὁλόκληρο μῆνα! Δὲν εἴχετε εἰπεῖ ποῦ ἐπηγαίνετε· ἀλλ' ἐγὼ ἐνόησα ὅτι θὰ ἤρχεσθε εἰς τὸν πατέρα σας, ὅπου κάποτε μὲ ἐστέλνετε μὲ γράμματά σας, καὶ τρέχω πρὸς τὰ ἐδῶ μαζὶ πάντοτε μὲ τ' ἁμαξάκι μου. Δόξα σοι ὁ Θεός, δὲν ἐγελάσθηκα. Καὶ τώρα, ὁρίστε τὰ ἑκατὸν ἐνενῆντα τρία φράγκα σας, ποῦ ἐκουδούνιζαν τόσῳ δυνατὰ εἰς τὴν τσέπη μου, ὥστε ἐφοβούμουν μὴ μὲ σκοτώσῃ κανεὶς καὶ μοῦ τὰ πάρῃ. Τί νομίζετε, νὰ τὸ ἤξευρε κανεὶς πῶς ἔχω τόσα χρήματα ἐπάνω μου! Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ὁ ἔμπορος ἐπώλησε **500** φράγκα τὸ ἔπιπλόν του, πεντακόσια φράγκα, ἀκοῦτ' ἐκεῖ! ἀπίστευτον μοῦ φαίνεται. Καὶ τώρα μὲ τὴν ἄδειά σας, 'πάγω νὰ πάρω τ' ἁμαξάκι ποῦ ἀφῆκα κάτω, καὶ ἔπειτα 'ς τὸ σπῆτί μου νὰ φάγω ψωμί· εἰμπορῶ νὰ εἰπῶ πῶς δὲν τὸ ἔκλεψα.

Ἡ λέξις αὐτὴ *ἔκλεψα*, ἥτις τώρα ἐρρίφθη τόσον φαιδρῶς, ὀλίγον δὲ πρότερον εἶχε τόσον ἐπιμόνως κυριεύσει τὸ πνεῦμά μου, ἀντήχησε δι' ἐμὲ ὡς πικρὸς ἔλεγχος.

Ὅλοι ἐμένομεν σιωπηλοί, αἰσχυνόμενοι ἐνδο-

Digitized by Google

μύχως διὰ τὴν γνώμην ἣν τόσῳ ἐλαφρῶς εἴχομεν σχηματίσει περὶ τοῦ πτωχοῦ νέου ἐκείνου, οὗτινος μόνον ἔγκλημα ἦτο ὅτι δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀντισταθῇ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν του νὰ φέρῃ τέσσαρα φράγκα περισσότερα εἰς τὴν οἰκογένειάν του. Μόνος μεταξὺ πάντων ὁ πατήρ μου ἐφαίνετο κατευχαριστημένος καὶ ἱλαρὸς ὡς ἄνθρωπος μηδένα ποτὲ καταδικάζων..

— Ἕνα ποτήρι, Πέτρε, εἶπεν.

— Δὲν σᾶς χαλῶ τὴν καρδιά, κύριε Δουμᾶ. Εἰς ὑγείαν τοῦ *Πόρθου!* Ἐκεῖνος ἦτον ἄνθρωπος, ἀλήθεια, ποῦ εἰμποροῦσε 'ςὲ μιὰ στιγμὴ νὰ φέρῃ τὸ ἔπιπλον εἰς τὸ Μονπαρνὰς μαζὶ μὲ τὸ μάρμαρο ἀκόμη.

Καὶ γαυριῶν ὅτι διὰ τῆς ἀπαντήσεώς του ἀπέδειξεν ὅτι καὶ ἡ φιλολογία δὲν ἦτο ξένη εἰς αὐτόν, ἐκένωσε τὸ προσενεχθὲν αὐτῷ ποτήριον οἴνου, ἐσπόγγισε τὸ στόμα μὲ τὸ ἀνάστροφον τῆς χειρός, ἐχαιρέτησεν εὐγενῶς καὶ ἐξῆλθεν.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης μοὶ συνέβη ἐνίοτε νὰ ἀπαντήσω τὸ κακόν, πολλάκις νὰ τὸ προΐδω, ἀλλ' οὐδέποτε πλέον συνέλαβα ὑπόνοιαν κακὴν περὶ ἀνθρώπου.

Κ.

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΔΗ ΠΟΤΑ

Γ'. — ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΖΩΙΚΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΩΝ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΔΩΝ ΠΟΤΩΝ

Ἐσφαλμέναι ἰδέαι τῶν ἀρχαιοτέρων περὶ τῶν ὑπερφυῶν ἰδιοτήτων τῶν οἰνοπνευμάτων. — Ἐξωτερικὴ χρῆσις αὐτῶν καὶ θάνατος ἐκ τούτου τοῦ βασιλέως τῆς Ναβάρρας Καρόλου. — Ἴδιαι ἐθνικαὶ σκευασίαι μεθυστικῶν πνευματωδῶν ποτῶν παρὰ τοῖς διαφόροις λαοῖς. — Ἐνέργεια φυσιολογικὴ τοῦ οἰνοπνεύματος ἐπὶ τοῦ στομάχου καὶ τῶν πεπτικῶν ὀργάνων. — Φαινόμενα ἐν τῷ ὀργανισμῷ ἐκ μετρίας πόσεως οἰνοπνεύματος· — Φαινόμενα μέθης. — Ὁ μέθυσος ἐγκαταλείπει τὸ λογικὸν αὐτοῦ εἰς τὸν πυθμένα τῆς φιάλης. — Ἀνέκδοτα τινὰ μεθύσων. — Ἐξήγησις λεπτομερεστέρα τῆς ἐνδοτέρας ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ ἐνεργείας τῶν οἰνοπνευμάτων. — Χρησιμότης τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν ἐν τῇ διαίτῃ.

Ἡ πρώτη ἀνακάλυψις καὶ ἐξαγωγὴ τοῦ οἰνοπνεύματος ἐκ τοῦ οἴνου ἐξέπληξε τὸ πνεῦμα τῶν πεπαιδευμένων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καί, ὡς συμβαίνει συνήθως εἰς πᾶσαν ἀνακάλυψιν, εὐθὺς παρ' ἀξίαν ὑπερύψωσαν τὰς ἀγαθὰς ἰδιότητας τοῦ νέου ἀνακαλυφθέντος θησαυροῦ!

Ἰδοὺ δὲ ὁ ἰατρὸς Arnauld de Villeneuve ἐκ Μομπελλιὲ τῆς Γαλλίας τί ἔγραψε τότε περὶ τοῦ οἰνοπνεύματος ἐν τῷ συγγράμματί του «Traité sur la conservation de la jeunesse»: «Τίς θέλει πιστεύσει, ὅτι ἐκ τοῦ οἴνου ἠδυνήθησαν νὰ ἐξαγάγωσιν ὑγρόν, ὅπερ οὔτε τὸ χρῶμα, οὔτε τὴν φύσιν, οὔτε τὴν ἐνέργειαν τοῦ οἴνου ἔχει; Τὸ *ὕδωρ* τοῦτο *τοῦ οἴνου* τινὲς ἀποκαλοῦσιν *ὕδωρ τῆς ζωῆς* (eau de vie), τοῦθ' ὅπερ εἶνε τὸ καταλληλότερον ὄνομα, καθ' ὅσον ὄντως παρατείνει τὴν ζωὴν τῶν χρωμένων αὐτῷ. Ἤδη ἄρχονται νὰ γνωρίζωσι τὰς ἀρετὰς τοῦ ὑγροῦ αὐτοῦ· παρατείνει τὴν ὑγείαν, διαλύει τοὺς περιττοὺς ἐν τῷ σώματι καὶ βλαβεροὺς χυμούς, ζωογονεῖ τὴν καρδίαν καὶ διατηρεῖ τὴν νεότητα. Μόνον του δὲ ἢ καὶ μετ' ἄλλων φαρμάκων ἑνούμενον θεραπεύει τοὺς κωλικούς, τὸν ὕδρωπα, τὴν παράλυσιν, τὸν τεταρταῖον πυρετόν, τὴν λιθίασιν...»

Εὐθὺς λοιπὸν ἐξ αὐτῆς τῆς ἀνακαλύψεως αὐτοῦ εἰς τὸ οἰνόπνευμα ἀπεδόθησαν πλεῖσται ὅσαι ὑγιειναὶ καὶ ἰαματικαὶ ὑπερφυσικαὶ δυνάμεις, καὶ ταχέως ἐποιήσαντο χρῆσιν αὐτοῦ εὐρεῖαν καὶ πολυποίκιλον, οὐ μόνον ἐσωτερικῶς, ἀλλὰ καὶ ἐξωτερικῶς, διότι ἐπίστευσαν, ὅτι ἐπιτριβόμενον ἐπὶ τοῦ δέρματος ἀποδίδει ὑπερφυεῖς δυνάμεις εἰς τὸ σῶμα. Εἰς τοῦτο δὲ ὀφείλεται καὶ ὁ θάνατος τοῦ βασιλέως τῆς Ναβάρρας Καρόλου, τοῦ ἐπονομασθέντος Κακοῦ, τῷ 1387. Οὗτος δηλαδὴ συνείθιζε, κατὰ τὸν τότε ἐπικρατοῦντα συρμόν, νὰ περιτυλίσσηται διὰ σινδόνης βεβρεγμένης ἐν οἰνοπνεύματι καὶ περιρραπτομένης περὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ. Ἡμέραν τινὰ ὁ ῥάπτων τὴν σινδόνην θεράπων λησμονήσας τὸ ψαλλίδιον, ὅπως ἀποκόψῃ, μετὰ τὸ τέρμα τῆς ἐργασίας του, τὸ ὑπερβάλλον νῆμα, καὶ ἀγνοῶν τὴν ἀναφλεξιμότητα τοῦ οἰνοπνεύματος ἠθέλησε ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν ψαλλίδα δι' ἀνημμένου κηρίου, ὅπως διὰ τῆς φλογὸς τάμῃ τὸ νῆμα. Ἀντὶ ὅμως τοῦ νήματος τούτου ἔταμε τὸ νῆμα τῆς ζωῆς τοῦ βασιλέως ἀναφλεχθέντος ἐν ἀκαρεῖ τοῦ οἰνοπνεύματος.

Τὸ λυπηρὸν τοῦτο γεγονὸς ἔκτοτε ἔδειξε καὶ τὴν ἀναφλεξιμότητα τοῦ οἰνοπνεύματος.

* *

Εὐθὺς ἐκ τῆς πρώτης ἐμφανίσεως ἐπὶ τῆς γῆς τῶν πρώτων ἀνθρώπων ἤρξαντο οὗτοι *τὸν διὰ τὴν ζωὴν ἀέναον ἀγῶνα,* καὶ εὐθὺς ἐπεζήτησαν νὰ εὕρωσιν οὐσίας, αἵτινες νὰ ὑποστηρίζωσι καὶ ζωογονῶσι τὸν ἐκ τοῦ καμάτου καταβαλλόμενον ὀργανισμὸν αὐτῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ διερεθίζωσι τὸ νευρικὸν σύστημα καὶ διεγείρωσι τὸ πνεῦμα αὐτῶν καὶ τὴν φαντασίαν.

Πᾶν εἶδος λοιπὸν διεγερτικῶν τροφῶν καὶ πρὸ πάντων ποτῶν ἐτέθη εἰς χρῆσιν ὑπὸ τῶν ἑκασταχοῦ λαῶν. Δὲν ὑπάρχει λαός, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅστις νὰ μὴ ἔχῃ καί τι διεγερτικὸν καὶ μεθυστικὸν *ἐθνικὸν ποτόν,* ὅπερ συνήθως συνίστησιν *ἐθνικὴν πληγήν,* καθ' ὅσον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ ποτὰ ταῦτα λαμβάνονται εἰς ὑπέρμετρον ποσόν, ὅτε πλέον δὲν διεγείρουσι τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα ἢ διὰ νὰ σβέσωσι καὶ φονεύσωσιν αὐτὰ μετ' ὀλίγον.

Οὕτω οἱ Ῥῶσσοι καὶ Τάρταροι ἔχουσι τὸ koumis αὐτῶν τὸ σκευαζόμενον ἐξ ἀποστάξεως τοῦ

Digitized by Google

ὀξυνθέντος ἱππείου γάλακτος· οἱ Πολωνοὶ τὸ *meli* ἐκ ζυμουμένου μέλιτος· οἱ Ἄγγλοι ἰδίως τὸ *ἀγγλικὸν ῥακίον* ἢ τὸ *ἀρκευθῶδες οἰνόπνευμα*, (gin ἢ genièvre), οὗτινος ἐμνήσθημεν ἀνωτέρω· οἱ Γάλλοι καὶ ἰδίως οἱ Νορμανδοὶ εἶδος *ῥακίου ἰσχυροῦ* ἐξαγομένου ἐκ τῆς ζυμώσεως καὶ ἀποστάξεως τῶν μήλων καὶ τῶν γεωμήλων. Ἐν Ἑλλάδι, ὡς καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἀνατολῇ γίνεται εὐρεῖα χρῆσις τῆς *κοινῆς ῥακῆς*, καὶ πρὸ πάντων τῆς γνωστῆς πᾶσι *μαστίχας*. Οἱ Ἰνδοὶ ἔχουσι τὸ δημοφιλὲς αὐτοῖς πνευματῶδες ποτὸν *chica* τὸ ἀπολαμβανόμενον διὰ πνευματώδους ζυμώσεως τῶν γεωμήλων μετὰ νεραντζίων καὶ μετὰ τεμαχίων ἄρτου ἐκ ταπιοκᾶς ἢ μανιώτου ἐσκευασμένου· ἔτι δὲ οἱ Ἰνδοὶ ἔχουσι καὶ τὸ μεθυστικὸν ποτὸν *rack* ἐξαγόμενον δι' οἰνοπνευματώδους ζυμώσεως καὶ ἀποστάξεως ὀρύζης, σακχάρου καὶ κοκκοφοίνικος. Οἱ Σῖναι τὸ *sioü-hen-tsou* προερχόμενον ἐκ τῆς πνευματώδους ζυμώσεως καὶ ἀποστάξεως τοῦ ἀραβοσίτου, κλπ. πάντες περίπου οἱ ἄγριοι λαοὶ παρασκευάζουσι πλῆθος πολυάριθμον πνευματωδῶν μεθυστικῶν ποτῶν διὰ τῆς ζυμώσεως διαφόρων συνδυαζομένων πολυτρόπως γλυκέων καὶ ὑποξείνων καρπῶν, ῥιζῶν ἀμυλούχων καὶ σακχαρωδῶν καὶ φυτῶν ἀρωματικῶν διαφόρων φυομένων ἐν ἑκάστῃ χώρᾳ.

* *

Πάντα περίπου τὰ οἰνοπνευματώδη ποτά, τὰ προερχόμενα ἐκ ζυμώσεως διαφόρων σακχαρούχων καὶ ἀμυλωδῶν οὐσιῶν, καὶ τὰ πνευματώδη σιρόπια καὶ ἐλιξίρια ἐνέχουσι κατ' ἄλλοτε ἄλλην ποσότητα *οἰνόπνευμα*, εἰς ὅπερ κατ' ἐξοχὴν ὀφείλεται ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ ἡμῶν· ἡ ἐνέργεια δὲ αὕτη τροποποιεῖται ἐλάχιστα μόνον ὑπὸ τῶν συνυπαρχουσῶν ἐν ἑκάστῳ πνευματώδει ποτῷ ἄλλων οὐσιῶν καὶ ἰδίᾳ ἀρωματικῶν καὶ αἰθερίων ἐλαίων. Ὡς ἐκ τούτου δὲ θέλομεν περιγράψει τὴν ἐνέργειαν τοῦ οἰνοπνεύματος ἠραιωμένου διὰ ποσότητός τινος ὕδατος, οὗ τύπος εἶνε ἡ κοινὴ *ῥακὴ* καὶ τὸ *κονιάκ*. Ὁ οἶνος ἔχει τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν, πλὴν ἐν αὐτῷ τὸ ποσὸν τοῦ οἰνοπνεύματος εἶνε μικρότερον.

Τὸ *ὑδρομιγὲς οἰνόπνευμα* λοιπόν, λαμβανόμενον ὑπὸ οἱανδήποτε σκευασίαν, εἰς μικρὸν ποσὸν κατὰ πρῶτον ἐνεργεῖ τοπικῶς ἐπὶ τοῦ στομάχου καὶ διερεθίζει ἠπίως τὰ τοιχώματα αὐτοῦ προκαλοῦν ἐπ' αὐτὰ ἐλαφρὰν συμφόρησιν αἵματος, ἐξ οὗ δραστηριωτέρα καὶ ἀφθονωτέρα γίνεται ἡ ἔκκρισις τοῦ γαστρικοῦ ὑγροῦ, διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ὁποίου κατὰ μέγα μέρος τελεῖται ἡ πέψις τῶν τροφῶν· διὰ τοῦτο λοιπὸν ὀλίγον ποσὸν οἰνοπνεύματος λαμβανόμενον *ἀμέσως πρὸ τοῦ φαγεῖν ἢ ἐπ' αὐτῷ* προάγει τὴν λειτουργίαν τοῦ στομάχου καὶ διευκολύνει ἐπὶ ποσὸν τὴν πέψιν τῶν ἐν αὐτῷ τροφῶν. Εἶτα δὲ τὸ οἰνόπνευμα ἔχει τὴν ἰδιότητα τοῦ διαλύειν τὰς ἐν τῷ στομάχῳ καὶ τοῖς ἐντέροις οὐσίας, αἵτινες οὕτως ἀκόπως καὶ ταχέως ἀπορροφῶνται ἐκ τῶν πεπτικῶν ὀργάνων καὶ ἀναλαμβάνονται εἰς τὴν κυκλοφορίαν.

Τὸ οἰνόπνευμα ὅμως δὲν μένει ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐν τοῖς πεπτικοῖς ὀργάνοις, ἀλλὰ τάχιστα ἀπορροφᾶται εἰς τὴν κυκλοφορίαν, κατὰ τὸ πλεῖστον ἀμέσως ἐξ αὐτοῦ τοῦ στομάχου διὰ τῶν φλεβιδίων αὐτοῦ, ὀλίγιστον δὲ μεταβαίνει ἐκ τοῦ στομάχου εἰς τὰ ἔντερα καὶ ἐκεῖθεν ἀπορροφᾶται διὰ τῶν φλεβιδίων ἐπίσης.

* *

Ἀπορροφώμενον τὸ οἰνόπνευμα ἐκ τῶν πεπτικῶν ὀργάνων διέρχεται κατὰ πρῶτον ἐκ τοῦ ἥπατος καὶ ἐκεῖθεν διαχύνεται εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἅπασαν ἐπιφέρον τὰ γνωστὰ τοῖς πᾶσι σχεδὸν διεγερτικὰ καὶ μεθυστικὰ φαινόμενα αὐτοῦ.

Καὶ ἐν πρώτοις τὸ οἰνόπνευμα ἐντείνει τὴν ἐνέργειαν τῆς καρδίας καὶ ἐπιταχύνει μικρὸν τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος, ἐξ οὗ ἡ ἐλαφρὰ εἰς τὸ πρόσωπον συμφόρησις αἵματος καὶ ἡ ἐρυθρότης αὐτοῦ, ἡ ζωηρότης καὶ ἐρυθρότης καὶ στιλπνότης τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἡ ζωογόνησις καὶ ἔξαψις τῆς φυσιογνωμίας. Ἀλλὰ πρὸ πάντων τὸ οἰνόπνευμα ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ λοιποῦ νευρικοῦ συστήματος, ἐντεῖνον τάς τε διανοητικὰς καὶ σωματικὰς δυνάμεις, ἐξ οὗ κουφότης καὶ γενικὴ εὐεξία τοῦ σώματος, ἔντασις καὶ ἀνύψωσις τῶν μυϊκῶν δυνάμεων, ὀξύτης καὶ μείζων ἀντιληπτικότης πάντων τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων· τὸ πνεῦμα δὲ καὶ ἡ φαντασία καθίστανται ζωηρότερα, φαιδρά, διαυγέστερα, ὥστε αἱ ἰδέαι ἐπέρχονται ῥᾳδίως ζωηραὶ καὶ χαρμόσυνοι· λύεται δὲ τότε ἡ γλῶσσα καὶ ἀνοίγεται τὸ στόμα, ὁπόθεν τὸ ὑπερεκχειλίζον πνεῦμα ῥέει λάβρον καὶ ἀκατάσχετον.

Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἀπὸ μετρίου μόνον ποσοῦ ποιοῦσι τὰ οἰνοπνευματώδη ποτά· καθ' ὅσον ὅμως βαθμηδὸν τὸ λαμβανόμενον ποσὸν αὐξάνει, ἅπαντα τὰ φαινόμενα ταῦτα ἐντείνονται κατ' ὀλίγον, μέχρις οὗ ἐκπέσωσιν εἰς τὸ ἀντίθετον ὅλως ἀποτέλεσμα. Καὶ δὴ ἡ μὲν ἐνέργεια καὶ ἰσχὺς τῆς καρδίας ἐξασθενεῖ καὶ ἡ κίνησις τῆς κυκλοφορίας ἐπιβραδύνεται· τὸ δὲ πνεῦμα καὶ ἡ φαντασία ἐπισκοτίζονται· αἱ ἰδέαι συγχύζονται, ἡ δὲ γλῶσσα μετὰ μεγάλης δυσκολίας καὶ ὑποτραυλίζουσα ἀφίησι φλυαρίας συνισταμένας ἐκ λέξεων καὶ φράσεων ἄνευ τινὸς εἱρμοῦ, ἄνευ τινὸς συναρμογῆς, ὅπερ διερμηνεύει σαφῶς τὸν συγκεχυμένον σάλον τὸν συνταράσσοντα τὸ πρὶν γαλήνιον καὶ διαυγὲς πνεῦμα. Ἅπαν τότε τὸ μυϊκὸν σύστημα ἐξασθενεῖ, ἡ βάδισις καθίσταται δύσκολος, σφαλερὰ καὶ τρέμουσα· ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐδόλως τότε διαφέρει τοῦ μωροῦ παιδίου, μάλιστα ὑπολείπεται ἔτι καὶ αὐτοῦ, ὡς στερούμενος, κατὰ Bouchardat, τῆς ἀθώας καὶ ἐπαγωγοῦ χάριτος τῆς παιδικῆς ἡλικίας!

* *

Digitized by Google

Ταῦτα δὲ πάντα συνιστῶσι τὸν συνήθη βαθμὸν τῆς *μέθης*. Πλὴν αὐξανομένου εἶτα τοῦ λαμβανομένου ποσοῦ οἰνοπνεύματος, τὰ φαινόμενα τῆς μέθης ἐπέρχονται βαρύτερα καὶ σοβαρώτερα. Ὁ μέθυσος τότε ἀδυνατεῖ ἐντελῶς νὰ ἵσταται ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτοῦ· ἀπόλλυσι βαθμηδὸν τάς τε σωματικὰς καὶ πάσας τὰς πνευματικὰς δυνάμεις αὐτοῦ· τὸ πνεῦμα ἀναιρεῖται καθ' ὁλοκληρίαν, τὰ δ' αἰσθητήρια αὐτοῦ πάντα καταλύονται, καὶ ἀναισθησία γενικὴ καταλαμβάνει τὸ σῶμα τοῦ μεθύοντος, ὅπερ κατάκειται, ὡς ὀργανισμὸς ζῶν μὲν ἔτι, ἀλλ' οὐδεμίαν συνείδησιν τῆς ὑπάρξεώς του ἔχων. Ταχέως δὲ ἐπέρχεται τότε ὕπνος βαθύς, ἀγωνιώδης, ῥεγχώδης, καὶ βαθμηδὸν ληθαργικὸς καὶ κωματώδης, ὅστις ἢ μεταβαίνει εἰς τὸν θάνατον, ἢ μετὰ παράτασιν ἄλλοτε ἄλλην διαλύεται, καὶ ὁ πρὶν μέθυσος ἐξεγείρεται μετὰ βάρους τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐνίοτε κεφαλαλγίας ἐντόνου, μετὰ χαλαρώσεως ἀφ' ἑνὸς τῶν διανοητικῶν καὶ ἐξαντλήσεως ἀφ' ἑτέρου τῶν σωματικῶν δυνάμεων, ἀνεπιτήδειος ὢν πρός τε πνευματικὴν ἢ σωματικὴν ἐργασίαν, μετὰ ἀνορεξίας, ναυτίας καὶ ἀηδίας πρὸς πᾶσαν τροφήν, καὶ τέλος μετὰ διαφόρων μωλώπων καὶ στρεβλώσεων καὶ τραυμάτων, ἅτινα ἐκληροδότησεν αὐτῷ ἡ προηγηθεῖσα ἀσυνείδητος καὶ κτηνώδης κατάστασίς του, οἷς ἔτι πρόσθες καὶ ὅσας κατὰ τὸ διεγερτικὸν τῆς μέθης στάδιον ὁ μέθυσος διέπραξε βιαιοπραγίας καὶ ἐγκλήματα ἐν παροξυσμῷ ὀξείας μανίας καὶ προσκαίρου παραφροσύνης ὤν.

**

Δὲν εἶνε λοιπὸν ὑπερβολικὸν τὸ ῥητόν, ὅτι «*ὁ μέθυσος ἐγκαταλείπει τὸ λογικὸν αὐτοῦ εἰς τὸν πυθμένα τῆς φιάλης.*»

Ὁ Bouchardat διηγεῖται, ὅτι ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ ἐγνώρισεν ἰατρὸν (δυστυχῶς!), ὅστις ἔπινεν ἀφθόνως εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε πολλάκις ἔπιπτε καὶ ἐκοιμᾶτο ἐπὶ τῶν ὁδῶν ἢ τῶν λάκκων, ὁπότε οἱ βαλαντιοτόμοι ἐπωφελούμενοι ἐλάφρυνον τὰ θυλάκια αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἐκ τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν ὑπολειφθέντος ἀργυρίου. Ὁ ἰατρός, ἀντὶ νὰ συνετισθῇ ἐκ τούτου, ἠγόρασε σκύλον νοήμονα, ὅστις παρκκολούθει πάντοτε τὸν κύριόν του καὶ ἀπεμάκρυνεν ἐν καιρῷ ὑπαιθρίων ὕπνων τοῦ κυρίου του τοὺς κακομαθημένους λωποδύτας. Τίς λοιπὸν τῶν δύο αὐτῶν ἦτο ὁ μᾶλλον λογικός;...

Οὐχ ἧττον ὅμως καὶ ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτῆς ἡ μέθη ἐνίοτε δὲν ἀναιρεῖ ἐντελῶς τὸ λογικόν· ἀναφέρονται μάλιστα γεγονότα, καθ' ἅ, καὶ ἐν ἰσχυρᾷ μέθῃ, τὸ πνεῦμα ἐν ὅλῃ τῇ κτηνώδει τοῦ σώματος καταστάσει ἀπέδειξεν ἔτι ἴχνη τινὰ στιγμιαίας ὑπάρξεως.

Οὕτως ἀναφέρεται, ὅτι ὁ στρατηγὸς de Villars, ὅστις ἄλλως ἦν εἷς τῶν ἱκανωτέρων γάλλων στρατιωτικῶν, ἠγάπα καθ' ὑπερβολὴν τὸν οἶνον, πρὸς ὃν συνήθως παρεδίδετο ψυχῇ τε καὶ σώματι. Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1734 ἐστάλη εἰς Ἰταλίαν, ὅπως τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ στρατοῦ. Πρὶν ὅμως διῆλθε διὰ Σαρδηνίας, ὅπως χαιρετήσῃ τὸν βασιλέα, πρὸς ὃν παρουσιάσθη ὑπὸ τοιαύτην τοῦ οἴνου ἐπήρειαν, ὥστε κατέπεσε κατὰ γῆς μόλις πρὸ τοῦ βασιλέως παρουσιασθείς· ἐν τούτοις εἶχε τὴν ἑτοιμότητα νὰ εἴπῃ: «*Βασιλεῦ, ἰδοὺ ἐγὼ φυσικώτατα πρὸ τῶν ποδῶν τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος!*»

Ἄλλοτε πάλιν ἐν Παρισίοις ἀστυνομικός τις νυκτοφύλαξ παρετήρησεν ἐν βαθείᾳ νυκτὶ τινὰ παρακολουθοῦντα ἐπιμόνως ὄπισθεν ἄλλον ἄνθρωπον. Ἐκλαβὼν δὲ αὐτὸν ὡς κακοποιόν τινα καὶ λωποδύτην, πλησιάζει, συλλαμβάνει αὐτὸν καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου ζητεῖ ἐξήγησιν τῆς διαγωγῆς του. Οὗτος δέ, ὅστις ἦτο ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ οἴνου, ἀπαντᾷ αὐτῷ ἑτοίμως· «Κύριε, ὁ πρὸ ἐμοῦ, παρετήρησα, ὅτι εἶνε οἰνόφλυξ· τὸν παρακολουθῶ λοιπὸν ἀναμένων, ὅπως, ὅταν πέσῃ κατὰ γῆς, κατακλιθῶ ἐπ' αὐτοῦ!»

Ἀλλὰ καὶ ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει, ὅτι ὁ Φίλιππος, μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ λαμπρὰν αὐτοῦ κατὰ τῶν Ἀθηναίων νίκην, ἂν καὶ ἦν ἐν βαρείᾳ καταστάσει μέθης καὶ παρελήρει, ἐν τούτοις ἔσχεν ἀρκούντως καθαρὸν τὸ πνεῦμα, ὅπως ἐπιβάλῃ εἰς τοὺς πρὸς αὐτὸν παρουσιασθέντας εὐθὺς μετὰ τὴν ἧτταν πρέσβεις τῶν Ἀθηναίων ὅρους συνθήκης ἐλλόγους καὶ ἱκανῶς συμφέροντας αὐτῷ.

Πλεῖστα δ' ἄλλα παρόμοια ἀνέκδοτα μεθύσων ἔτι ἱστοροῦνται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον περίεργα.

**

Παρακολουθήσωμεν νῦν τὴν ἐνδοτέραν πως ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ φυσιολογικὴν ἐνέργειαν τοῦ οἰνοπνεύματος, ὅπως μορφώσωμεν ἀκριβῆ ἰδέαν καὶ ἐκτιμήσωμεν ἐπιστημονικῶς τὴν ἐν τῷ σώματι ἡμῶν χρησιμότητα τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν.

Ἀπορροφώμενον ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ τὸ οἰνόπνευμα εἰς μικρὸν μόνον ποσὸν ἐκεῖ καίεται εἰς ἀνθρακικὸν ὀξὺ καὶ ὕδωρ, κατὰ τὰς θεωρίας τοῦ διασήμου χημικοῦ φυσιολόγου Liebig· τὸ δὲ ἐπίλοιπον, τὸ πλεῖστον, μένει ἀμετάβλητον κυκλοφορούμενον ὡς τοιοῦτον ἐν τῷ αἵματι καὶ εἰσδῦον καὶ διαβρέχον πάντας ἐν γένει τοὺς ἱστοὺς τοῦ ὀργανισμοῦ μας καὶ πρὸ πάντων τὴν οὐσίαν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ λοιποῦ νευρικοῦ συστήματος.

Τὸ οἰνόπνευμα δέ, ὡς τοιοῦτο ἐγκυκλοφορούμενον ἐν τῷ αἵματι, καθιστᾷ τὰ ἐρυθρὰ αἱμοσφαίρια (ὧν τὸ κύριον ἔργον εἶνε ν' ἀναμυζῶσι τὸν ὀξυγόνον ἐκ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος κατὰ τὴν ἀναπνοὴν ἐν τοῖς πνεύμοσι καὶ νὰ μεταφέρωσιν αὐτὸ πρὸς τοὺς διαφόρους ἱστούς, ὅπως ἐκεῖ διὰ τοῦ ὀξυγόνου συντελεσθῇ ἡ ὀξείδωσις καὶ καῦσις, ἤτοι ἡ ἐναλλαγὴ τῆς ὀργανικῆς ὕλης καὶ ἡ λειτουργία τῆς θρέψεως) ἧττον ἐπιτήδεια εἰς ἀναμύζησιν ὀξυγόνου, ἐξ οὗ καὶ ἡ ἀνὰ τοὺς ἱστοὺς καῦσις

Digitized by Google

καὶ κίνησις τῆς θρέψεως, ἐλλείψει τοῦ ἀναγκαίου ὀξυγόνου, ἐπιβραδύνεται κατὰ πολὺ καὶ χαλαροῦται.

Ἕνεκα δέ, ἀφ' ἑνὸς τῆς ἀφυΐας ταύτης τῶν ἐρυθρῶν αἱμοσφαιρίων εἰς ἀπορρόφησιν ὀξυγόνου, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἕνεκα τῆς ἐπὶ ποσὸν ἐν τῷ αἵματι μετατροπῆς τοῦ οἰνοπνεύματος εἰς ὕδωρ καὶ ἀνθρακικὸν ὀξύ, τὸ τελευταῖον τοῦτο, ἤτοι τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, πλημμυρεῖ σφόδρα εἰς τὸ αἷμα, ὅπερ ἕνεκα τούτου γίνεται μελανωπόν, ἐξ οὗ ἐξηγεῖται ἡ κυάνωσις καὶ ἡ πελίδνωσις τῶν οἰνοφλύγων, εἰς ὧν τὸ αἷμα εὕρηται ἐλάχιστον μὲν ὀξυγόνον, πλεονάζει δὲ τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, καὶ δίδει αὐτῷ τὴν ἀσφυκτικὴν καὶ μελανωπὴν χροιάν.

Ἕνεκα δὲ τῆς ἐν τῷ αἵματι πλημμύρας ταύτης τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ τῆς ἐπιβραδύνσεως τῆς ἐναλλαγῆς τῆς ὕλης, ἡ θερμοκρασία τοῦ σώματος ἐλαττοῦται καὶ καταβιβάζεται, ἐξ οὗ τὰ ἄκρα τῶν μεθύσων καθίστανται ψυχρὰ καὶ πελιδνά. Ἀδίκως λοιπὸν οἱ φίλοινοι τὴν πολυποσίαν αὐτῶν δικαιολογοῦσι προφασιζόμενοι, ὅτι δῆθεν ἔχουσιν ἀνάγκην θερμάνσεως. Τὸ οἰνόπνευμα ὡς βλέπομεν μόνον ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἐνεργείας του καὶ *ἀπὸ μικροῦ ποσοῦ* διεγείρει τὴν κυκλοφορίαν καὶ θερμαίνει μικρόν, ἀνυψοῦν ἐλαφρῶς τὴν θερμοκρασίαν τοῦ σώματος· κατόπιν ὅμως, καὶ ἰδίως *ἀπὸ ὀλίγον μεγαλειτέρου ποσοῦ,* ποιεῖ τὸ ἀντίθετον, ἤτοι ἐπιβραδύνει τὸ ῥεῦμα τῆς κυκλοφορίας, χαλαρόνει τὴν ἐνέργειαν τῆς καρδίας καὶ καταβιβάζει τὴν θερμοκρασίαν. Διὰ τὴν ἰδιότητα αὐτοῦ ταύτην τὸ οἰνόπνευμα σήμερον εἶνε εὔχρηστον ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εἰς θεραπείαν πυρεσσόντων (ὡς δηλαδὴ καταβιβάζον τὴν θερμοκρασίαν αὐτῶν καὶ ἐπιβραδῦνον τὴν τῆξιν καὶ καταδαπάνησιν τῆς ὀργανικῆς ὕλης). Εἰς τὴν ἰδιότητα δὲ ταύτην τοῦ οἰνοπνεύματος ὀφείλεται καὶ ἡ ἐνέργεια τῆς *ῥακῆς*, ἥτις ἐν Ἑλλάδι δίδεται πολλαχοῦ, ὅπως *κόψῃ τὴν θέρμην*, ἢ προλάβῃ ἐπικειμένην προσβολὴν *θέρμης*.

Ὅταν δὲ ἡ ἐνέργεια αὕτη τοῦ οἰνοπνεύματος ἐπὶ τῶν φιλοίνων ἐπαναλαμβάνηται συχνάκις καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον, τότε ἡ κυκλοφορία ἐπιβραδύνεται διαρκῶς καὶ τὸ φλεβικὸν αἷμα λιμνάζει εἰς τοὺς διαφόρους ἱστοὺς τοῦ σώματός μας· ἐξ οὗ ἐξηγοῦνται ἡ διεύρυνσις καὶ κίρσωσις τῶν περιφερικῶν τοῦ δέρματος φλεβῶν· ἡ χαρακτηριστικὴ τῶν μεθύσων ἐπὶ τῆς ἄκρας τῆς ῥινὸς κυάνωσις καὶ ἀνεύρυνσις τῶν φλεβιδίων, ὡς καὶ ἡ διαρκὴς ἐρυθρότης τοῦ λευκοῦ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἀλλαχοῦ τοῦ δέρματος, ἐξ οὗ ἔτι καὶ ἡ διαρκὴς ἔμφραξις καὶ ὑπεραιμία τῶν διαφόρων οὐσιωδῶν ὀργάνων τοῦ σώματος, οἷον τοῦ ἥπατος, τοῦ ἐγκεφάλου, τῶν πνευμόνων, τῶν νεφρῶν, κλπ.

* *

Τὸ οἰνόπνευμα, καὶ κατ' ἐξοχὴν ὁ οἶνος, ὅταν λαμβάνηται μετὰ μέτρου, εἶνε ἓν τῶν ἐπισημοτέρων τῆς φύσεως δώρων εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀποτελεῖ δὲ ποτὸν ἐξαίρετον καὶ ἀγαπητὸν κατὰ πᾶσαν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου λῆψιν τροφῆς, ὅν — κατὰ τὸν καλαισθητότερον τοῦ αἰῶνός μας γαστρολόγον Brillat-Savarin, — *ὁ μονάρχης τῶν ὑγρῶν καὶ φέρον εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν τὴν διέγερσιν τοῦ οὐρανίσκου·* ἐπιπροσθέτομεν δὲ καὶ ἡμεῖς — καὶ τὴν παρακέντησιν τῆς ὀρέξεως καὶ διέγερσιν τῶν λειτουργιῶν τοῦ στομάχου, καθ' ὅσον ὀλιγοστὸν λαμβανόμενον ἐν ὥρᾳ φαγητοῦ προκαλεῖ, κατὰ τὰ ἄνωθι εἰρημένα, ὑπεραιμίαν ἐλαφρὰν τοῦ στομάχου καὶ διερεθίζει αὐτὸν εἰς πλείονα ἔκκρισιν γαστρικοῦ πεπτικοῦ ὑγροῦ καὶ εἰς ζωηροτέραν καὶ τελειοτέραν ἐκτέλεσιν τῆς λειτουργίας αὐτοῦ.

Μεταβαῖνον δὲ εἰς τὸ αἷμα τὸ οἰνόπνευμα, ὡς ἀνωτέρω εἴδομεν, ἀφ' ἑνὸς τονοῖ καὶ διεγείρει τὴν καρδίαν καὶ τὴν κυκλοφορίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διερεθίζει ἐλαφρῶς τὸ νευρικὸν σύστημα ἐντεῖνον καὶ διεγεῖρον τὰς λειτουργίας αὐτοῦ, ἐξ οὗ ζωογονεῖται μὲν τὸ πνεῦμα, ὑποστηρίζονται δὲ αἱ σωματικαὶ δυνάμεις· ἐνῷ ἐξ ἄλλου μετριάζει τὴν φθορὰν καὶ κατανάλωσιν τῆς ὕλης καταστέλλον τὴν ἐν τοῖς κόλποις τοῦ ὀργανισμοῦ λειτουργίαν τῆς ὀξειδώσεως καὶ καύσεως.

Εἶνε λοιπὸν τὸ οἰνόπνευμα ἓν τῶν ἐξαιρέτων ἐπιβοηθητικῶν καὶ συμπληρωματικῶν εἰς τὴν διατροφὴν πρὸ πάντων τοῦ ἐργάτου, ὅστις ἔχει ἀνάγκην πολλῶν δυνάμεων καί, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τρέφεται ἐλλιπῶς. Ἑπομένως οὐδόλως εἶνε κατακριτέος ὁ πτωχὸς ἐργάτης, ὅταν συνδυάζῃ μετὰ τῆς τροφῆς αὐτοῦ καὶ μέτριον καὶ λογικὸν ποσὸν οἰνοπνεύματος, τὸ ὁποῖον ὑποστηρίζον τὰς δυνάμεις του, οἰκονομεῖ συνάμα καὶ ἐπιβραδύνει τὴν φθορὰν καὶ καταδαπάνησιν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ τῆς ὀργανικῆς ὕλης. Τοσούτῳ δὲ μᾶλλον τὸ οἰνόπνευμα εἶνε πολύτιμον πόμα, καθ' ὅσον τοῦτο λαμβάνεται ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ οἴνου, ὅστις ὀλιγώτερον μὲν ποσὸν καθαροῦ οἰνοπνεύματος σχετικῶς ἐνέχει, περιλαμβάνει δ' ἔτι καὶ ποσότητά τινα σακχάρου καὶ διαφόρων ὀρυκτῶν ἁλάτων χρησίμων κατά τι εἰς τὴν θρέψιν τοῦ σώματος.

Δέον ὅμως νὰ εἴπωμεν ἐνταῦθα, ὅτι μὲ ὅλα τὰ εὐεργετικὰ ταῦτα πλεονεκτήματα τοῦ οἰνοπνεύματος, οὐδέποτε πρέπει νὰ κατατάσσωμεν τοῦτο εἰς τὰς κυριολεκτικῶς θρεπτικὰς καὶ ἀναπλαστικὰς τροφάς· διότι, ἐὰν τὸ οἰνόπνευμα στιγμιαίως διεγείρῃ καὶ ὑποστηρίζῃ τὸν ὀργανισμόν, ἀτυχῶς δὲν παρέχει αὐτῷ καὶ οὐσίας θρεπτικάς, ἐπιτηδείας ν' ἀντικαταστήσωσι τὰς κατὰ τὴν λειτουργίαν τῆς θρέψεως κατατριβομένας καὶ τηκομένας ἐν τοῖς κόλποις τοῦ ὀργανισμοῦ. Οὐδέποτε λοιπὸν πρέπει τὰ οἰνοπνεύματα νὰ θέσωμεν ἐν ἴσῃ μοίρᾳ τῶν ἀληθῶν τροφῶν καὶ νὰ παραδιδώμεθα εἰς ταῦτα ἐλπίζοντες ἐξ αὐτῶν πολλά.

Οὐδέποτε δὲ πρέπει τὴν μετρίαν τῶν οἰνοπνευμάτων χρῆσιν νὰ ὠθῶμεν ὑπὲρ τὰ δέοντα, ὅτε πλέον οὐδὲ τῶν διεγερτικῶν καὶ τονωτικῶν

Digitized by Google

ἰδιοτήτων αὐτῶν ἐπωφελούμεθα, ἀλλὰ πίπτομεν εἰς τὸ ἀντίθετον ἄκρον, τοῦθ' ὅπερ ὑπομιμνήσκει ἡμῖν ἀστείαν τινὰ ἀπορίαν οἰνόφλυγος ὅστις ποτὲ ἐν καταστάσει μέθης εὑρισκόμενος ὑπετονθόρυζεν· «οἱ ἰατροὶ λέγουν, ὅτι 50 δράμια οἴνου δίδουν δύναμιν, ἐν τούτοις ἐγὼ ἔπια 1000 δράμια καὶ ἀδυνατῶ νὰ σταθῶ εἰς τοὺς πόδας μου!»

Ιω. ΦΟΥΣΤΑΝΟΣ.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ

Ε'.

Περὶ πένθους ἐν Ἀμερικῇ.

Ἐξεταζομένη ὡς πρὸς τὰ ἐν τοῖς πένθεσι νόμιμα, ἡ εὐρεῖα ἀμερικανικὴ χερσόνησος δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς τρεῖς μεγάλας ζώνας· τὴν νοτίαν, τὴν μέσην καὶ τὴν βορείαν. Βεβαίως τὰ ὅρια τῶν ζωνῶν τούτων συγχέονται, καὶ ἐν ἑκάστῃ αὐτῶν ὑπάρχουσι φυλαὶ ἴδια ἔχουσαι ἔθιμα· ἀλλὰ καθόλου εἰπεῖν οἱ μὲν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς κάτοικοι θάπτουσι τοὺς νεκρούς, θέτοντες αὐτοὺς ἐν τῷ τάφῳ καθημένους ἢ ὀκλάζοντας· οἱ δὲ τῆς μέσης, ὡς οἱ Μεξικανοί, ἐκήδευον ἐπὶ πυρᾶς τοὺς ἐπισήμους τῶν νεκρῶν, ἐν ᾧ ἡ συνήθεια αὕτη εἶνε ἄγνωστος ἐν Μελανησίᾳ, ἐν Ἀφρικῇ, ἐν Πολυνησίᾳ καὶ ἐν τῇ νοτίῳ Ἀμερικῇ. Οἱ δὲ τῆς βορείου Ἀμερικῆς συνήθως οὔτε θάπτουσιν, οὔτε καίουσι τοὺς νεκρούς, ἀλλ' ἐκθέτουσιν αὐτούς, κατὰ τὸν πολυνησιακὸν τρόπον, ἐπὶ νεκροδόχων ἐξέδρων καὶ συλλέγουσιν εἶτα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐπιμελῶς τὰ ὀστᾶ των. Ἐν τῇ κατωτέρω ἀναγραφῇ καταδειχθήσονται ἐπαρκῶς οἱ γενικώτεροι χαρακτῆρες αὐτῶν.

Οἱ Παταγόνες, οἱ Ἀραυκανοί, οἱ Παμπᾶς, οἱ Πουέλχοι, οἱ Σαροῦαι θάπτουσι τοὺς νεκρούς, συνήθως ὀκλαδόν, καὶ μετ' ἐπιμελείας φροντίζουσι νὰ ἐφοδιάζωσιν αὐτοὺς δι' ἐνδυμάτων, κόσμων, ὅπλων, βελῶν, ἅτινα ἐνίοτε βάφουσι δι' ἐρυθροῦ χρώματος, καὶ τροφῶν. Συχνάκις καίουσι τὰ ἐπίλοιπα τῶν ἀνηκόντων τῷ θανόντι πραγμάτων καὶ σφάζουσιν ἐπὶ τοῦ τάφου του τὰ κατοικίδια ζῷα, ὧν ἐποιεῖτο χρῆσιν, ὅτε ἔζη. Οἱ Χικῖται, οἱ Ἀραυκανοί, οἱ Παταγόνες δυσκόλως παραδέχονται, ὅτι ὁ θάνατος προέρχεται ἐκ φυσικῶν αἰτίων· τούτου δ' ἕνεκα ὁ θάνατος ἀρχηγῶν συχνάκις ἀποδίδεται εἰς μαγγανείας, ἐξ οὗ γεννῶνται ἀντεκδικήσεις, φόνοι καὶ ἀτελεύτητοι πόλεμοι.

Οἱ Χαροῦαι, καὶ αἱ φυλαὶ τοῦ Μεγάλου Χακοῦ δὲν ἀρκοῦνται εἰς τὴν θυσίαν κατοικιδίων ζῴων ἐν ταῖς κηδείαις· ἀλλ' ὡς ἐν Πολυνησίᾳ, οἱ συγγενεῖς τραυματίζουσιν ἑαυτοὺς βαρέως ἐν τοῖς βραχίοσιν, ἐν τῷ στήθει, ἐν ταῖς πλευραῖς, αἱ δὲ γυναῖκες ἀποκόπτουσι μίαν φάλαγγα καὶ ὑποβάλλονται εἰς αὐστηροτάτην νηστείαν. Σημειωτέον ἐν παρόδῳ, ὅτι ἡ ἀποκοπὴ φάλαγγος τοῦ δακτύλου συνειθίζεται καὶ ἐν Πολυνησίᾳ.

Οἱ δὲ Γουαρανοὶ θάπτουσι τὸν νεκρὸν καθήμενον, ἀλλ' ἐμβάλλοντες αὐτὸν προηγουμένως ἐν μεγάλῳ ἀγγείῳ. Ἐνίοτε ὁ νεκρὸς θάπτεται ἐν τῇ οἰκίᾳ του, καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀνὰ πᾶσαν πρωΐαν ἡ οἰκογένειά του ἀνυμνεῖ αὐτὸν μετὰ θρήνων καὶ κοπετῶν.

Παραπλήσια κατ' οὐσίαν ἐπικήδεια ἔθιμα ἐπεκράτουν καὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς Περουβίοις, μάλιστα τοῖς πρὸς νότον, ἐν τῷ Βασιλείῳ τοῦ Κούτσκο. Ὁ νεκρὸς ἐθάπτετο καθήμενος καὶ ἐνδεδυμένος, πλησίον δ' αὐτοῦ ἐτίθεντο τἀνήκοντα εἰς αὐτὸν πράγματα καὶ τροφαί· ἐθάπτετο δ' ἤτοι ἐν ὑπογείῳ, συνεχομένῳ τῇ κατοικίᾳ αὐτοῦ, ἤτοι ἐν κοινῷ νεκροταφείῳ. Προσεπάθουν δὲ κατὰ τὰ ἐνόντα νἀποφύγωσι τὴν σῆψιν τοῦ πτώματος, ἀποξηραίνοντες αὐτὸ ὡς οἱ Πολυνήσιοι, ἢ ταριχεύοντες διὰ ῥητινωδῶν ὑλῶν, ὡς οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι. Συχνάκις ἐξῆγον τὰ ἐντόσθια, ὅπερ συνειθίζεται καὶ ἐν Πολυνησίᾳ. Αἱ ἀνθρωποθυσίαι, ἑκούσιαι ἢ μή, ἦσαν συνηθέσταται ἐν Περουβίᾳ, κατὰ τὴν τελευτὴν ἐπισήμων ἀνδρῶν. Ὁ Βαλβόα ἀναφέρει, ὅτι κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἴγκα Γιουπαγκουὶ ἐθυσιάσθησαν πολυάριθμοι αὐλικοί· ὅτε δ' ἀπέθανεν ὁ Χουαγιοὺ-Καπὰκ πλείονες τῶν χιλίων ηὐτοκτόνησαν ἐθελουσίως.

Ἐν τῷ παλαιῷ Μεξικῷ ἀπαντᾷ ἡ συνήθεια τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν· δὲν ἦτο ὅμως γενική, ἀλλὰ μᾶλλον ἐθεωρεῖτο ὡς ἀποκλειστικὸν προνόμιον τῶν ἐν ἀξιώματι ὄντων. Ὁ νεκρὸς φέρων ἐνδύματα ὡρισμένα, κατὰ τὸν θεόν, ὃν εἶχεν ἐκλέξῃ προστάτην αὐτοῦ, ἐκαλύπτετο διὰ τεμαχίων χάρτου, ἐγγεγραμμένα ἐχόντων διάφορα σημεῖα, καὶ ἐπέχοντα τόπον φυλακτηρίων. Μετὰ τὴν ἀποτέφρωσιν συνέλεγον τὴν κόνιν ἐν ἀγγείῳ, ὅπερ ἐτηρεῖτο ἐν τῇ κατοικίᾳ τοῦ θανόντος, ἢ ἐθάπτετο ἐν ὑπαίθρῳ ἢ ἐν καθιερωμένοις οἰκοδομήμασι. Τὰ δὲ λείψανα τῶν βασιλέων καὶ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν κατετίθεντο συνήθως ἐν τοῖς πύργοις τῶν ναῶν. Οἱ δὲ μὴ καιόμενοι νεκροὶ κατετίθεντο ἐντὸς βαθέων λάκκων, ἐχόντων ξυλώσεις, καθήμενοι ἐπὶ χαμηλῶν ἑδρῶν καλουμένων *ixpalli*, παρ' αὐτοὺς δ' ἐτίθεντο τὰ ἐργαλεῖα τοῦ ἐπαγγέλματός των, ἀσπὶς καὶ σπάθη, ἂν ὁ θανὼν ἦτο πολεμιστής, ἄτρακτος καὶ κερκίς, ἂν ἦτο γυνὴ κλπ. Καὶ ἐν Μεξικῷ δέ, ὡς καὶ ἐν πολλαῖς ἄλλαις χώραις, ἂν ὁ νεκρὸς ἦτο ἐπιφανής, ὑπελάμβανον ἄτοπον νἀφίσωσιν αὐτὸν μόνον, ἐπιχειροῦντα τὴν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον ὁδοιπορίαν, καὶ διὰ τοῦτο ἐθυσίαζον πολλοὺς δούλους ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ. Ἐν τῷ Ζαποτεκάνῳ ἐπίστευον, ὅτι ἐπί τινα ἔτη αἱ σκιαὶ τῶν νεκρῶν ἐπέστρεφον, ὅπως ἐπισκεφθῶσι τὰς οἰκογενείας αὐτῶν· καὶ διὰ τοῦτο ἐφρόντιζον ἐν ὡρισμένῃ ἡμέρᾳ τοῦ ἔτους νὰ παραθέτωσιν αὐτοῖς τράπε-

Digitized by Google

ζαν, παρίσταντο δὲ πέριξ οἱ ζῶντες σιωπηλοί, ἀκίνητοι, χαμαὶ νεύοντες, ὅπως μὴ ταράξωσι τὸν δεῖπνον τῶν ἀοράτων δαιτυμόνων.

Ἐν τῇ Κολομβίᾳ παρατηρεῖταί τις διαφορὰ τῶν ἐν τοῖς πένθεσι νομίμων. Λαοί τινες, ὡς οἱ Τροακαῖοι, θάπτουσιν ἐν πομπῇ τοὺς νεκρούς, μετὰ τῶν ὅπλων των κλπ., φροντίζοντες μάλιστα νὰ τοὺς περικαλύπτωσι διὰ πυκνοῦ στρώματος φύλλων βανανέας, ὅπως μὴ θίγῃ αὐτοὺς ἡ γῆ. Ἄλλαι ὅμως φυλαὶ παρόχθιαι τοῦ Ὀρενόκου τηροῦσι παντελῶς διάφορα ἔθιμα· μόνη των ἐπιθυμία εἶνε νὰ ἔχωσιν ὅσον τάχιστα τὸν σκελετὸν τοῦ θανόντος καὶ πρὸς τοῦτο ἐμβαπτίζουσι τὸ σῶμα εἰς τὸν ποταμὸν προσδένοντες αὐτὸ διὰ στερεοῦ σχοινίου· οἱ ἰχθῦς καταβιβρώσκουσι τὰς σάρκας, καὶ μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ὁ σκελετὸς εἶνε ἕτοιμος· οἱ συγγενεῖς συλλέγουσι τότε τὰ ὀστᾶ, τὰ χωρίζουσιν ἀπ' ἀλλήλων καὶ φιλοκάλως τὰ τακτοποιοῦσιν ἐν καλάθῳ, δν κρεμῶσιν ἐκ τῆς στέγης τῆς οἰκίας· ὥστε αἱ ταφαὶ εἶνε οὕτως εἰπεῖν ἐναέριοι, ὡς ἐν τῇ βορείῳ Ἀμερικῇ. Καὶ οἱ Καραΐβαι προσέτι ποιοῦνται χρῆσιν τοῦ νεκροδόχου καλάθου, ἀλλὰ συλλέγουσι τὰ ὀστᾶ μετὰ τὴν σῆψιν τοῦ πτώματος, ὅπερ προηγουμένως καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐκτίθεται ἐν αἰώρᾳ, ἧς ἐπιμελοῦνται αἱ γυναῖκες τοῦ νεκροῦ, ἐκτὸς μιᾶς θυσιαζομένης εἰς τὸν τάφον του, ἂν οὗτος εἶνε ἀρχηγός.

Ὅμως, ὡς εἴπομεν καὶ ἀνωτέρω, συγχέονται τὰ ὅρια τῶν ζωνῶν τῆς Ἀμερικῆς, ἐν αἷς ἐπικρατεῖ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ἔθιμον. Εἶνε μὲν ἀναμφισβήτητον, ὅτι ἡ συνήθεια τῆς ἀποτεφρώσεως τῶν νεκρῶν ἦν γνωστὴ καὶ μετὰ μεγάλης ἐξετελεῖτο πομπῆς ἐν Μεξικῷ· ἀλλὰ καὶ σήμερον ἀκόμη οἱ Ἰουκουγέννοι, Ἰνδοὶ τῆς Γουυάνης, καίουσι συχνάκις τοὺς νεκρούς των, ἀφ' οὗ τοὺς βάψωσι καὶ τοὺς στολίσωσιν.

Ἡ ἀποτέφρωσις τῶν νεκρῶν ἦν ἐν χρήσει σποραδικῶς καὶ ἐν τῇ βορείῳ Ἀμερικῇ, μάλιστα ἐν ταῖς πρὸς νότον χώραις. Ἐν πολλοῖς τύμβοις τῶν μεσημβρινῶν κρατῶν, εὕρηνται νεκρώσιμοι ἀμφορεῖς, ἐμπεριέχοντες στρώματα ἄνθρακος. Μέχρις ἐσχάτων μάλιστα οἱ Σοσόνιοι ἔκαιον τοὺς νεκρούς των, μετὰ πάντων τῶν ἀνηκόντων αὐτοῖς πραγμάτων. Τὸ αὐτὸ ἐποίουν καὶ οἱ Ἰνδοὶ τοῦ ὅρμου τοῦ ἁγίου Φραγκίσκου. Ὁμοίως οἱ Τακαλῖς καίουσι τὰ πτώματα, ἀλλὰ μετὰ μεγάλης πομπῆς, παρόντος πάντοτε τοῦ γόητος ἰατροῦ, ὅστις διὰ χειρονομιῶν καὶ μορφασμῶν ἔργον ἔχει νὰ μεταβιβάσῃ τὴν ψυχὴν ἢ τὴν σκιὰν τοῦ θανόντος εἰς τὸ σῶμα ἑνὸς τῶν παρισταμένων, κληρονομοῦντος οὕτω τό τε ἀξίωμα καὶ τὸ ὄνομα τοῦ νεκροῦ.

Ἐν Σίτκᾳ συνδυάζουσι τὴν ἀποτέφρωσιν καὶ τὴν ἄνευ ταφῆς ἔκθεσιν. Καίουσι μὲν τὰ πτώματα, τὴν δὲ κόνιν συνάγουσιν εἰς πυξίδας, τὰς ὁποίας καταθέτουσιν εἰς μικρὰ νεκροδόχα κτίρια.

Ἀλλ' ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ πτώματος εἰς τὸ ὕπαιθρον, ἐπὶ φερέτρου ὑψηλοῦ, συνειθίζεται τὰ μάλιστα ὑπὸ τῶν Ἐρυθροδέρμων. Οἱ Ἀσινιβοῖνοι καὶ πολλαὶ ἄλλαι φυλαί, θέτουσι τοὺς νεκροὺς ἐπὶ κλάδων δένδρων, ἢ ἐπὶ ξυλώσεως ἐχούσης ἀρκετὸν ὕψος, ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ βλάψωσιν αὐτοὺς τὰ σαρκοτρόφα τῶν τετραπόδων. Μετὰ παρέλευσιν τοῦ ἀπαιτουμένου χρόνου, συλλέγουσι τὰ ὀστᾶ, σωρεύουσιν αὐτὰ εἰς εὐρείας ὀστεοθήκας, καὶ ἂν μεταναστῇ ποτὲ ἡ φυλὴ παραλαμβάνει, ἂν δυνηθῇ, τὰ ὀστᾶ τῶν οἰκείων, ἢ κρύπτει αὐτὰ ἐν σπηλαίῳ, ἢ τὰ θάπτει ὑπὸ τὴν γῆν. Ἐν Νέᾳ Ἀλβιῶνι τῆς βορείου Ἀμερικῆς τὰ πτώματα ἐμβάλλονται μετὰ τόξων καὶ βελῶν τεθραυσμένων ἐν πιράγαις, ἃς κρεμῶσιν εἶτα εἰς δένδρα, εἰς ὕψος δέκα ἢ δώδεκα ποδῶν ἀπὸ τοῦ ἐδάφους καὶ καλύπτουσι διὰ πλατείας σανίδος. Τὰ πτώματα τῶν παιδίων ἐντίθενται ἐν καλάθοις, οὓς κρεμῶσιν ἐπίσης ἐκ μεγάλων δένδρων, ἐμβάλλοντες εἰς αὐτοὺς ἐνίοτε καὶ τετραγώνους πυξίδας περιεχούσας θρεπτικήν τινα μάζαν. Διότι καὶ οὗτοι, ὡς σχεδὸν πάντες οἱ κατὰ φύσιν λαοί, πιστεύουσιν ὅτι ἡ σκιὰ τοῦ νεκροῦ αἰσθάνεται τὰς αὐτὰς καὶ οἱ ζῶντες ἀνάγκας. Ἄλλως δ' οἱ Ἐρυθρόδερμοι δοξάζουσιν ὅτι τὸ μετὰ θάνατον ἐνδιαίτημα εἶνε ὁμοιότατον τῇ ἐπὶ γῆς κατοικίᾳ αὐτῶν· ἤτοι γῆ τῆς ἐπαγγελίας, βρίθουσα βουβάλων καὶ δορκάδων ἐξαιρέτων, ἢ χώρα ἔρημος, παγερά, ἧς οἱ ἔνοικοι μαστίζονται ὑπὸ πείνης, ὑπὸ δίψης κλπ. Διότι τὰ ὄνειρα τοῦ ἀνθρώπου εἶνε κατ' ἀνάγκην πάντοτε ἰνδάλματα ἐξωραϊσμένα ἢ ζοφερὰ τῆς πραγματικότητος, καί, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἡ ἔννοια περὶ μελλούσης ζωῆς, παρὰ πάσαις ταῖς φυλαῖς εἶνε ἀποτύπωμα μὴ πιστὸν τῆς ἐπιγείου ζωῆς.

Ἐν τῇ βορειοτάτῃ τῆς Ἀμερικῆς ἐσχατιᾷ, ἔνθα δὲν ὑπάρχουσι μεγάλα δένδρα, θάπτουσι συχνάκις τοὺς νεκροὺς ἐν κορυφαῖς λόφων ἐγείροντες μικρὸν σῆμα ἐπὶ τοῦ τάφου. Οὕτω ποιοῦσιν ἐν Οὐνολάσκᾳ. Βορειότερον ἔτι, παρὰ τοῖς Ἐσκιμώοις, τὸ πτῶμα καλύπτεται διὰ λίθων ἢ διὰ χιόνος. Ἔστιν ὅτε συλλέγουσιν οὗτοι καὶ τὰ κρανία, καὶ προσπασσαλεύουσιν αὐτὰ πέριξ τῶν οἰκιῶν των, μεταξὺ κεφαλῶν ἄρκτων καὶ φωκῶν, οὐδεμίαν ποιούμενοι διάκρισιν μεταξὺ αὐτῶν· διότι οἱ Ἐσκιμῶοι οὔτε εὐαίσθητοι εἶνε, οὔτε δεισιδαίμονες. Οἱ δὲ Καλούσιοι ἐν Σίτκᾳ σφάζουσι συνήθως δύο δούλους κατὰ τὴν τελευτὴν τοῦ κυρίου των, ὅπως τὸν ὑπηρετῶσιν ἐν τῷ ἄλλῳ κόσμῳ.

Περατώσαντες τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ ἐν τοῖς πένθεσι γινομένων, δέον νὰ σημειώσωμεν ἀναλογίας τινὰς αὐτῶν πρὸς ἔθιμα τῶν Πολυνησίων. Εἰς τοῦτο δὲν ἀποδίδομεν ἰδιαιτέραν τινὰ σημασίαν, καίτοι ἡ τῶν ἐθίμων ὁμοιότης, προστιθεμένη εἰς πολλὰς ἄλλας, δύναται νὰ ἐνισχύσῃ τὴν γνώμην περὶ τῆς καταγωγῆς τῶν Πολυνησίων ἐκ τῆς Ἀμερικῆς. Παρατηρητέον

Digitized by Google

ἐπίσης ὅτι ἡ καῦσις τῶν νεκρῶν εἶνε συνηθεστάτη ἐν τῇ μέσῃ Ἀμερικῇ ὡς καὶ πολλαχοῦ τῆς ἀσιατικοευρωπαϊκῆς ἠπείρου. Ἀναγράφοντες δ' ἀμέσως κατωτέρω καὶ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ ταύτῃ τελούμενα ἐν τοῖς πένθεσι, θὰ ἐξετάσωμεν τίς ἡ ἔννοια τοῦ ἐθίμου τῆς καύσεως.

(Ch. Letourneaux) Π'.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ

25 *Ἰουλίου.*

Δὲν εἶνε πρώτη φορὰ καθ' ἣν ἐπιστρέφω ἀπὸ τοῦ νέου Φαλήρου, φέρων ἐντός μου τὴν δρόσον καὶ τὴν γαλήνην τῆς ἀκτῆς του· ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἤδη, ἐνῷ παρῆλθον τὰ μεσάνυκτα, δὲν σβύνω τὸν λύχνον μου νὰ κοιμηθῶ· ἀλλ' ἀνοίγων τὸ μικρὸν τετράδιόν μου, ζητῶ νὰ διασπείρω ἐν αὐτῷ ὅπως ὅπως — διότι δὲν γράφω διὰ τὸν ἑαυτόν μου μὲ καλλιτεχνικὰς ἀξιώσεις — ἐν στενῷ χώρῳ ἡμερολογίου τὰς πρὸ τόσου ἤδη χρόνου ἐντυπώσεις μου. Αἱ γραμμαὶ εἶνε ἀνεπαρκεῖς πρὸς ἀποτύπωσιν τῶν θελγήτρων τοῦ Φαλήρου μας καὶ τῆς πρὸς αὐτὸ στοργῆς μου· ἀλλ' ἀρκοῦσι δι' ἐμέ, ὅπως, ὅταν ρίπτω τὰ βλέμματά μου ἐπ' αὐτῶν, ἀναπολῶ ζωηρῶς, μίαν πρὸς μίαν, τὰς ἑσπερινὰς φαιδρότητας ἢ τὰς γλυκείας μελαγχολίας, τοὺς νωχελεῖς περιπάτους καὶ τὰς ἁπαλὰς τέρψεις παρὰ τὸ κῦμά του.

Ἂν αἱ Ἀθῆναι κινδυνεύωσι νὰ ἐκληφθῶσιν ὡς τμῆμά τι Σαχάρας ὑπὸ ξένου πρώτην φορὰν πατοῦντος τὸ σεπτὸν αὐτῆς ἔδαφος ἐν μηνὶ Ἰουλίῳ καὶ ἀπολαύοντος αὐτῆς ἀφ' ἑνὸς ὑπὸ τὸν φλογερὸν καύσωνα καὶ ἀφ' ἑτέρου ὑπὸ τὸν ἀπαράμιλλον κονιορτόν, ἀναμφηρίστως ἡ τερπνοτέρα τῆς ἐρήμου ταύτης ὄασις εἶνε τὸ Φάληρον. Ἐκεῖ κατερχόμεθα, ἐκτὸς τῆς πληρώσεως ἄλλων ὀλιγωτέρων ἀπαραιτήτων ἀναγκῶν, ὅπως ἀναπνεύσωμεν ἀέρα ἀμιγῆ παντὸς ἀλλοτρίου συστατικοῦ, καὶ ἀφόβως διανοίξωμεν τοὺς ὀφθαλμούς μας, προσβλέποντες ἀλλήλους καὶ θεώμενοι τὰ πέριξ ἀκινδύνως· ἅτινα ἐν Ἀθήναις δὲν μᾶς ἐπιτρέπει ὁ κυριαρχῶν ἀπό τινος ἄνεμος, ὁ ἀποτυφλῶν καὶ καταρρυπαίνων· καὶ ὁ ξένος ἐκεῖνος, ἀφοῦ μεταρσιώσῃ τὸ πνεῦμά του ἐν τῇ Ἀκροπόλει, θὰ ἔλθῃ νὰ ἐπαναπαύσῃ αὐτὸ ἥδύτατα μετὰ τοῦ καταπεπονημένου σαρκίου του ἐπὶ τῆς Φαληρικῆς παραλίας. Τὸ Φάληρον ἀνήκει πρὸ πάντων εἰς τὸ θέρος· διατηρεῖ καὶ τὸν χειμῶνα τὰ θέλγητρά του, ὅταν ἀκτινοβολῇ ὑπὸ ζωογόνον Δεκεμβριανὸν ἥλιον, ἢ ὅταν ἡ πανσέληνος ἐν αἰθρίᾳ νυκτὶ διαχέῃ ἐπὶ τῆς πολυφλοίσβου, ἀλλ' ἐρήμου καὶ παγετώδους αὐτοῦ ἐκτάσεως φασματώδη καὶ ἐπιβάλλουσαν λαμπρότητα· καὶ τότε ἐπιφαίνονται ποῦ καὶ ποῦ ἀραιοί τινες καὶ μελαγχολικοὶ περιπατηταί, ὡς ἂν ἀποπειρῶνται εὐλαβῶς νὰ ἀνακαλύψωσιν ἐπὶ τῆς ἄμμου, καὶ συγκομίσωσι τὰ λείψανα τῆς θερινῆς ζωῆς, πρὶν τέλεον ἀποσβεσθῶσιν ὑπὸ τῶν κυμάτων, καὶ χρησιμοποιήσωσι ταῦτα εἰς φυτώριον νέας ζωῆς διὰ τὸ μέλλον. Ἐνίοτε ὑφίσταται καὶ τὸν χειμῶνα παροδικάς τινας, οἱονεὶ ὑπνοβατικάς, ἐξεγέρσεις, ὅταν συρρέωσιν ἐν αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ νὰ ἑορτάσωσι τὰ *κούλουμα*, ἢ νὰ παρασταθῶσιν εἰς τὰς ἱπποδρομίας ἢ νὰ ἴδωσιν ἔκτακτόν τι φαινόμενον ἀεροναυτικῆς ἢ ἄλλης θεαματικῆς ἱκανότητος. Ἀλλὰ τὸν πένθιμον πέπλον τῆς φύσεως, τὸν ἐξαπλούμενον ἐπὶ τῆς τόσῳ ζωντανῆς κατὰ τὰ θέρη πεδιάδος, δὲν δύναται νὰ ἄρῃ ἡ πυρετώδης ἐκείνη καὶ πρόσκαιρος ἐξέγερσις· φίλος ποιητὴς παρέβαλε τὸ Φάληρον τοῦ χειμῶνος πρὸς ἐξαισίαν εἰκοσαέτιδα χήραν, ἥτις ἐπὶ τῆς λευκῆς καλλονῆς τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ῥαδινοῦ της ἀναστήματος εἶνε ἠναγκασμένη νὰ φέρῃ τὴν θλιβερὰν τῆς χηρείας ἐσθῆτα. Ἀλλὰ μὲ τὰς πρώτας Μαΐτιδας αὔρας ἡ νεαρὰ χήρα νέον ἐκλέγει νυμφίον, καὶ ἀπορρίπτουσα τὸ πένθος, ἐμφανίζεται ἀπὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου μέχρι βαθυτάτης νυκτὸς ἐν ἑορτασίμῳ νύμφης περιβολῇ, ἐφ' ἧς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι, ὡς ἐν τῷ περιφήμῳ ἐκείνῳ φορέματι τοῦ παραμυθιοῦ, διαφαίνεται ἐξυφασμένος ὁ *οὐρανὸς μὲ τ' ἄστρα* . . . .

Δὲν δύναμαι νὰ συγκρίνω τὸ Φάληρον τῶν ἀρχαιοτέρων χρόνων, τὸ ἐγκαταλελειμμένον, τὸ πενιχρὸν καὶ ἔρημον πρὸς τὸ προσφιλὲς καὶ πλουτοῦν καὶ πολύτυρβον τοῦ παρόντος, διότι οὐδέποτε εἶδον ἐκεῖνο, οὐδὲ παρέστην εἰς τὴν βαθμιαίαν αὐτοῦ ἐξέλιξιν, μόλις ἀπὸ δεκατετραετίας ἀρξαμένην· ἤμην παιδίον ἀκόμη τότε, καὶ διετέλουν μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ πολικοῦ ἀστέρος τῶν ἐλπίδων μου. Ἀφ' ἧς τὸ ἐνθυμοῦμαι, ὑπῆρχε τὸ προσφιλὲς κέντρον, ἂν ὄχι τῶν πολλῶν, ἀλλὰ πολλῶν οἰκογενειῶν ἐκ τῶν ἐκλεκτοτέρων, αἵτινες ἐνετύγχανον ἐκεῖ περιπατοῦσαι καὶ λουόμεναι. Βαθμηδὸν ἤρξαντο οἰκοδομούμεναι ἐπὶ τῆς αὐτῆς σειρᾶς αἱ ἰδιοτρόπως περίκομψοι ἐπαύλεις μὲ τοὺς εὐρεῖς καὶ πλουσίους αὐτῶν ἐξώστας, τοὺς βλέποντας πρὸς τὴν ἐξόχως ὡραίαν φαληρικὴν θάλασσαν, οἵτινες τοσάκις ἀπησχόλησαν ἐπὶ μακρὸν τοὺς ῥεμβασμούς μου· ἐπόθησα νὰ διηρχόμην ἐφ' ἑνὸς ἐξ αὐτῶν ὁλόκληρον ζωὴν συγκειμένην ἀπὸ ξανθὰς νύκτας καὶ κυανᾶς πρωΐας, λησμονημένος ἐπὶ μαλακοῦ ἀνακλίντρου, στεγαζόμενος ὑπὸ χαριέσσης ἐκ περιπλοκάδος θολίας, ἔχων καθηλωμένα τὰ ὄμματα ἐπὶ τοῦ κυανοῦ ἀπείρου, καὶ ἀφειμένην τὴν χεῖρα ἐπὶ προσφιλοῦς χειρός, ἐν ἡδυπαθεῖ καὶ βαθυτάτῃ νωχελείᾳ. Ἀλλ' ἀτυχῶς τὸ ὄνειρόν μου οὐδ' ὑπ' ἐμοῦ ἐπραγματώθη, οὐδ' ὑπ' ἄλλου τινὸς εὐαισθήτου, ἔχοντος εὐδαιμονέστερον τοῦ ἰδικοῦ μου τὸν βίον καὶ τὸ θυλάκιον, δύναται νὰ πραγματωθῇ· αἱ ἰδιορρύθμως περίκομψοι ἐπαύλεις ἀπομένουσιν αἱ πλεῖσται

κατάκλειστοι καὶ ἀκατοίκητοι, καὶ ἐπὶ τῶν εὐρέων καὶ πλουσίων ἐξωστῶν οὐδὲ σκιὰ ἐπιφαίνεται· διότι μεθ' ὅλην τὴν εὐεργετικὴν δροσερότητα τοῦ *μπάτη* καὶ τὸ θεσπέσιον θέαμα τῶν φαληρικῶν νυκτῶν τὰ πέριξ τέλματα καθιστῶσι νοσηρὰν καὶ ἐπικίνδυνον τὴν αὐτόθι διαμονὴν καὶ εἰς τὸ βάθος τῆς ἡδυτάτης ποιήσεως τοῦ ὀνείρου μου ἐνεδρεύουσιν οἱ πυρετοί. Συγχρόνως μὲ τοὺς ἐνεγειρομένους περικαλλεῖς οἰκίσκους, διαγωνισμὸς ἐτελεῖτο διὰ τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου ἱδρυομένου εὐπρεποῦς ξενοδοχείου· ὁ ἀγὼν ἐτελέσθη μεθ' ὅσης ἐπισημότητος ἐτελοῦντο τότε οἱ Βουτσιναῖοι καὶ οἱ Οἰκονόμειοι· ἐκ τῶν πολλῶν αὐτοῦ ἀναδόχων ἔτυχε τῆς δάφνης ὁ βαπτίσας αὐτὸ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ «Δραγάτη»· τὸ ὄνομα, ἂν καὶ κριθὲν κατάλληλον, ὡς ἐκ τῆς περιόπτου θέσεως τοῦ κτιρίου, δὲν ἦτο τόσῳ εὔηχον· τὸ εὐοίωνον ἵδρυμα μετά τινα καιρὸν ἐναυάγησεν ἐλησμονήθη, καὶ ἐφέτος, ὅτε τὸ ξενοδοχεῖον ἤνοιξε πάλιν τὰς πύλας του, τὸ δαφνοστεφὲς ὄνομα καταργηθὲν ἐξηλείφθη· τοιαύτη συνήθως ἡ τύχη παρ' ἡμῖν πολλῶν δαφνηφόρων ὀνομάτων... Σήμερον τὸ νέον Φάληρον μὲ τὸ ὑψηρόφον αὐτοῦ ξενοδοχεῖον, μὲ τοὺς δύο ἰσοπάλους σχεδὸν σιδηροδρόμους, τοὺς ὁδηγοῦντας πρὸς αὐτό, μὲ τὰς ἀνθηράς του πρασιάς, καὶ τὸ ἀξιόλογον θέατρόν του, μὲ τὰ ὑπαίθρια ἑστιατόρια καὶ τοὺς ἀφθόνως καθ' ἑκάστην συρρέοντας ἀστούς, καὶ ἐπὶ τέλους μὲ τὸν ἠλεκτρικὸν αὐτοῦ φωτισμόν, ἀτίθασσον ἔτι καὶ συνεχῶς ἐκδικούμενον δι' αἰφνιδίων ἐκλείψεων κατὰ τῶν ἀδεξίων ἔτι δαμαστῶν του, πρὸς βάρος τῶν περιπατητῶν καὶ θαμώνων τοῦ θεάτρου, ἀλλὰ καὶ οὕτως ὕψιστον σημεῖον ἐκπολιτιστικῆς προόδου, τὸ Φάληρον εἶνε τὸ ἐπιφθονώτερον θερινὸν ἐντευκτήριον τῆς Ἀθηναϊκῆς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐν γένει κοινωνίας.

Τὸ θελκτικώτερον θέαμα τῆς ἑσπερινῆς ἐν Φαλήρῳ πανηγύρεως εἶνε τὸ τοῦ περιπάτου τοῦ κατὰ μῆκος τῆς μακρᾶς παραλίας τελουμένου, οὗτινος μετέχουσι συνήθως αἱ γνωσταὶ καὶ ἐπὶ δακτύλων μετρούμεναι Ἀθηναϊκαὶ καλλοναί· ἡ δροσώδης ἀτμοσφαῖρα τὰς καθιστᾷ δροσωδεστέρας, ἡ χάρις των ἀποκαλύπτεται ἐκεῖ διαυγεστέρα, καὶ ἡ νεότης μας τὴν ἀντιλαμβάνεται εὐχερέστερον καὶ βαθύτερον ἐνθουσιᾷ πρὸ ταύτης· ἀλλὰ καὶ αἱ στερούμεναι τῶν δώρων τοῦ κάλλους νομίζω ὅτι ἐκεῖ πέραν παρίστανται ἀνεκτότεραι, διηκούσης ἐπ' αὐτῶν, δίκην μαγικοῦ ἀδιαχωρήτου πέπλου, τῆς ἀνεκφράστου ὥρας τοῦ ἑσπερινοῦ λυκαυγοῦς, τῶν ῥοδωπῶν ἀποχρώσεων ἐν τῷ ὁρίζοντι, τῶν μυστηριωδῶν φρικασμῶν ἐν τῇ θαλάσσῃ. Ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῶν περιπατούντων παρατάσσονται οἱ καθήμενοι ἐπὶ τῶν κατὰ διπλᾶς καὶ τριπλᾶς σειρὰς τεταγμένων καθισμάτων· οὗτοι δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς τοὺς παρατηρητὰς τοὺς ἀενάως περιφέροντας τὰ βλέμματά των εἰς ἀνακαλύψεις καὶ κατοπτεύσεις, τῇ ἀρωγῇ τοῦ ἀπλέτου ἠλεκτρικοῦ φωτός, καὶ εἰς τοὺς ὀνειροπόλους, τοὺς λησμονουμένους ὑπὸ τὸν γλυκὺν ῥόχθον τῆς ἀκτῆς ἢ ὑπὸ τὴν μελιχρὰν ἐπίδρασιν τῆς σελήνης. Ἐνίοτε ἀποσπῶνται τοῦ πυκνοῦ ὁμίλου τῶν περιπλανωμένων ἀψίκοροί τινες, μετατιθέμενοι τὸν περίπατον ἀνετώτερον, καὶ διαχυτικώτερον ἐξακολουθοῦντες τὴν συνδιάλεξιν ἐπὶ τῆς μακρᾶς ξυλίνης γεφύρας, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁποίας ἀναμένουσι μὲ τεταμένα τὰ λευκὰ ἱστία, ὡς ἀποδημητικὰ πτηνὰ ἕτοιμα πρὸς πτῆσιν, τόσαι λέμβοι, σύρουσαι καὶ ἄκοντας τοὺς μέχρις αὐτῶν πλανηθέντας ἵνα συνεχίσωσιν ἡδύτερον τὴν ἑσπερινὴν ἀπόλαυσιν ἐπὶ τῶν κυμάτων, μακρὰν τῆς πληκτικῆς ξηρᾶς καὶ τῶν ἀδιακρίτων βλεμμάτων. Μακρόθεν τὰ φῶτα τοῦ παλαιοῦ Φαλήρου — τὸν ὁποῖον ἀπὸ τὸ περισυνὸν καλοκαῖρι δὲν ἐπεσκέφθην, καὶ ἐλπίζω νὰ τὸ ἐπανίδω αὔριον,— καὶ ἐπὶ τῆς ἀπέναντι ἐσχατιᾶς τὰ φῶτα τῆς Καστέλας μετὰ τῶν ἐπὶ τῶν δύο ἄκρων τῆς παραλίας πολυπληθῶν λαμπτήρων τῶν ἑστιατορίων, χαριέντως θλώμενα εἰς μακρὰς φωτεινὰς ταινίας ἐπὶ τῆς γαληνιώσης θαλάσσης, φαίνονται ὡς τόσοι ὀφθαλμοὶ ἀγαθοποιῶν πνευμάτων τῶν θερινῶν νυκτῶν, μετ' ἀγαλλιάσεως ἐποπτευόντων τὴν χαρὰν καὶ τὴν χάριν τῶν πλασμάτων καὶ τῆς πλάσεως ἐκεῖ πέραν.

Δὲν ἠξεύρω πῶς μοῦ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν ὁ ἀπέναντι τῆς θορυβώδους ἀκτῆς σιωπηλὸς καὶ γυμνὸς χῶρος, ὁ ἡγιασμένος διὰ τοῦ μνήματος τοῦ μεγάλου ἡμῶν στρατάρχου. Ἆρά γε πόσοι τῶν καθ' ἑκάστην εὐωχουμένων καὶ ἑστιωμένων καὶ ῥεμβαζόντων ἐκεῖ κάτω ἀναμιγνύουσιν εἰς τοὺς στοχασμούς των τὸ ὄνομα τοῦ Καραϊσκάκη, παρεκκλίνουσιν ὀλίγον τῆς συνήθους τροχιᾶς των, ὅπως στῶσι πρὸς στιγμὴν ἐν μελέτῃ πρὸ τοῦ ἐνδόξου τύμβου, ἐνθυμοῦνται πρὸς τῇ θεατρικῇ καὶ ἀνεκδοτολογικῇ ἱστορίᾳ τοῦ Φαλήρου καὶ τὴν ἱστορίαν του ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν μαχῶν καὶ τῶν αἱμάτων! Ἐνθυμοῦμαι ὅτι εἰς παρελθοῦσαν ἐποχὴν ἐθνικὸς ἡμῶν ποιητὴς μετὰ δυνάμεως εἶχεν ὑποτυπώσει τὴν ἰδέαν τοῦ ἀσεβοῦς καὶ ἱεροσύλου τῆς ὑπάρξεως γαλλικοῦ κωμειδυλλίου ἐν τῷ ἱερῷ καὶ θλιβερῷ ἐκείνῳ χώρῳ· καὶ οἱ νέοι μάλιστα ποιηταὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀνακυκλοῦντες τὴν ἰδέαν τοῦ διδασκάλου, δὲν ὤκνουν τὴν πρωίαν νὰ καταρῶνται τοὺς ἀσεβεῖς καὶ ἱεροσύλους, ἀφοῦ τὴν νύκτα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, συνηγρύπνουν καὶ συνημυθύμουν μετ' αὐτῶν. Τὸ κατ' ἐμὲ φρονῶ ὅτι οὐδ' ἡ ἵδρυσις τοῦ γαλλικοῦ θεάτρου, οὐδ' ἡ λοιπὴ ἀκμὴ τοῦ Φαλήρου, ἀπόρροια τῶν ἀναγκῶν καὶ τῆς τροπῆς τοῦ βίου, δύναται νὰ εἶνε ἀσέβεια καὶ ἱεροσυλία πρὸς τοὺς ἐνδόξους ἡμῶν πατέρας, οἵτινες βεβαίως οὐδέποτε θὰ ἠξίουν νὰ μεταβληθῶσιν εἰς αἰωνίαν ἔρημον οἱ τόποι ἔνθα ἤθλησαν καὶ ἐσφαγιάσθησαν. Ἀλλ' ἂν εἶνέ τι βέβηλον καὶ ὑβριστικὸν πρὸς τὴν μνήμην ἐκείνων, εἶνε ἡ παντελὴς λήθη καὶ ἡ παντελὴς ἴσως ἄγνοια τῶν πλείστων ἐκ τῶν κατερχομένων ἐκεῖ, ὅτι ὀλίγα βήματα πε-

Digitized by Google

ραιτέρω ὑψοῦται τὸ μνῆμα τοῦ Καραϊσκάκη, ὅστις ἐδοξάσθη καὶ ἀπέθανεν ἐφ' οὗ ἐδάφους δροσιζόμεθα καὶ ζῶμεν.

Χρονογραφος.

Η ΠΕΡΙ ΤΟΝ ΠΟΛΟΝ

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΚΔΡΟΜΗ

Ἐγένετο τέλος γνωστὴ ἡ τύχη τῆς περὶ τοὺς πόλους ἀμερικανικῆς ἐκδρομῆς τῆς διοικουμένης ὑπὸ τοῦ ὑποπλοιάρχου Greely· ἀλλ' ὁ φόβος ὁ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις διασπαρεὶς ἕνεκα τῆς τόσῳ μακρᾶς ἀβεβαιότητος περὶ αὐτῆς, ἀποδείκνυται δυστυχῶς κατὰ μέγα μέρος βάσιμος. Ἐκ τῶν πέντε καὶ εἴκοσι προσώπων τῆς ἐκδρομῆς ἑπτὰ μόνον ἀνευρέθησαν ζῶντα, καὶ ἐκεῖνα δὲ μικροῦ δεῖν ἔλαβον τὴν τύχην τῶν συντρόφων των, ἐὰν ὑφίστατο ἔτι δύο ἡμερῶν βραδύτης περὶ τὴν ἀνεύρεσίν των.

Οἱ ἐκδραμόντες ἀπὸ τριῶν ἤδη ἐτῶν διέμενον εἰς τὰ ὑψηλὰ πλάτη· ἦσαν οἱ μόνοι ἐπιχειρήσαντες ἐξερεύνησιν περὶ τοὺς πόλους ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐν ἔτει **1878** μετεωρολογικοῦ συνεδρίου τῆς Ῥώμης. Τὸν Αὔγουστον τοῦ **1881** εἶχον φανῆ εἰς μίαν ἄκραν τοῦ ὅρμου Δισκοβερύ, ἔκτοτε δὲ οὐδεμία εἴδησις ἀφίκετο περὶ αὐτῶν. Δύο ἀπόπειραι πρὸς ἀνεύρεσιν αὐτῶν ἐναυάγησαν. Ἡ δὲ κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος ἔσχε τραγικὸν τέλος, καθ' ὃ τὸ πλοῖον *Πρωτεὺς* ἐθραύσθη ὑπὸ τῶν πάγων καὶ μετὰ μεγάλης δυσκολίας διεσώθη τὸ πλήρωμα. Ἀμφότεραι αἱ ἀτυχίαι ἤρξαντο ἀνησυχοῦσαι τὸ δημόσιον, διὸ καὶ ἀπεφάσισαν νὰ συνενώσωσι τὰς προσπαθείας των πᾶσαι αἱ ναυτικαὶ δυνάμεις πρὸς τελευταῖον ἀποφασιστικὸν ἀγῶνα. Τρία πλοῖα, ὁ *Ἀλβέρτος*, ἡ *Θέμις*, καὶ ὁ *Bear*, ἀπέπλευσαν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν περὶ ἀρχὰς Μαΐου· συνηνώθησαν ἐν τῷ ὅρμῳ τοῦ Δισκοβερύ, ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς τῆς Γροελάνδης, καὶ παρελθόντα τὸν λιμένα Μελβίλλ, εἰσεχώρησαν εἰς τοὺς πορθμοὺς τοὺς χωρίζοντας τὴν Γροελάνδην ἀπὸ τῶν πρὸς δυσμὰς γαιῶν. Ὁ χειμὼν ἦτο δριμύτατος καὶ μακρότατος, καὶ ἡ θάλασσα παρουσίαζε ἐμπόδια πλεῖστα ὅσα.

Τὴν **22** Ἰουνίου ἡ *Θέμις* καὶ ὁ *Bear* προσήρραξαν εἰς τὴν νῆσον Brewort. Διερευνῶντες τὰ ἐσώτερα, εὗρον ἐπὶ μιᾶς τῶν κορυφῶν τῆς νήσου γνωστοποίησιν τοῦ ὑποπλοιάρχου Greely, ἀγγέλλοντος ὅτι εἶχεν ἀναχωρήσει ἐκεῖθεν περὶ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ παρελθόντος ἔτους, ὅπως διαχειμάσῃ εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σαβίν. Πλησίον ὄντος τοῦ ἀκρωτηρίου, ἀπέστειλαν λέμβον ὑπὸ τὸν ἀρχιμηχανικόν, ἥτις μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθεν ἀναγγέλλουσα τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ἐκδρομέων· ἑπτὰ μόνον εὑρίσκοντο ἔτι ἐν τῇ ζωῇ, ἀλλὰ γυμνοὶ καὶ κακῶς ἔχοντες. Ἡ λέμβος ἐπανέλαβε τὴν πορείαν της φέρουσα μετὰ τοῦ διοικητοῦ ἕνα ἰατρὸν καὶ ἕνα ἀξιωματικόν, τρόφιμα, φάρμακα καὶ ἐνδύματα. Οἱ ἐπιζῶντες ἦσαν εἰς ἀσθενεστάτην κατάστασιν. Κεκαλυμμένος ὑπὸ μηλωτῆς, μὲ γενειάδα καὶ κόμην ἀπεριποίητον, μὲ κοιλωθέντας ὀφθαλμούς, ἀγωνιζόμενος διὰ θνησκούσης φωνῆς νὰ λαλήσῃ εὐκρινῶς, ὁ ὑποπλοίαρχος Greely μόλις εἶχε δύναμιν νὰ κρατηθῇ ἐπὶ τῶν χειρῶν καὶ τῶν γονάτων του. Παρ' αὐτὸν οἱ σύντροφοί του εὑρίσκοντο εἰς τὸ μὴ περαιτέρω τῆς ἀθλιότητος. Ἡ ἐντύπωσις τῆς καταστροφῆς ταύτης ὑπῆρξε τόσῳ βαθεῖα, ὥστε καὶ οἱ γενναιότατοι μεταξὺ τῶν σωτήρων δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μὴ χύσωσι δάκρυα. Παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ ὑποπλοιάρχου ἔκειτο ὁ δεκανεὺς Ἔλλισον, μὲ παγωμένας χεῖρας καὶ πόδας, ἀνίκανος νὰ ὑψώσῃ τὴν κεφαλήν· μετ' αὐτὸν εἷς στρατιώτης, θνήσκων τῆς πείνης. Ὁ δεκανεὺς ἡμέρας μόνον ἐπέζησε.

Ἡ ἐκδρομὴ περὶ τὸν Αὔγουστον τοῦ **1883** καὶ μετὰ δύο διαχειμάσεις εἶχεν ἐγκαταλίπει τὴν Δισκοβερὺ θέσιν της ἐν τῷ λιμένι. Οἱ ἐξερευνηταὶ ἠδυνήθησαν νὰ πλεύσωσι πρὸς μεσημβρίαν μέχρι τῆς **29** Σεπτεμβρίου, μεθ' ὃ ἀφέθησαν νὰ φέρωνται ὑπὸ τῶν πάγων· τὴν **21** Ὀκτωβρίου ἐγκατέστησαν ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ πορθμοῦ Σμίθ. Μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς οἱ πάντες εἶχον καλῶς, ἀλλὰ δὲν εἶχον πλέον εἰμὴ διὰ **40** ἡμέρας ζωοτροφίας. Εὗρον πρὸς τούτοις ἐπὶ τῆς ὁδοῦ των βεβλαμμένα τινὰ τρόφιμα, λείψανα προγενεστέρων ἀποστολῶν· αἱ ἀσθενεῖς αὗται προμήθειαι διήρκεσαν μέχρι τῆς **14** Μαΐου, μεθ' ὃ ἠναγκάσθησαν νὰ τρέφωνται διὰ βρασμένων δερμάτων φώκης, διὰ θαλασσίων λειχήνων καὶ καρίδων, ἅτινα ἔκτοτε προὐμηθεύοντο. Ὁ πρῶτος θάνατος συνέβη τὸν Ἰανουάριον· οἱ λοιποὶ **15** ἠκολούθησαν τὸν Ἀπρίλιον, Μάϊον καὶ Ἰούνιον.

Τόσαι συμφοραί, τόσος ἡρωϊσμὸς καὶ ἐγκαρτέρησις, δὲν ὑπῆρξαν ἀνωφελεῖς· οἱ ἐκδραμόντες κατώρθωσαν κἂν νὰ σώσωσι τὰ ἡμερολόγιά των, ἐξ ὧν μεγάλως ὠφεληθήσεται ἡ γεωγραφία.

Φαίνεται ὅτι ἡ καταστροφὴ αὕτη, ἐπακολουθήσασα μετὰ τὴν πανωλεθρίαν τῆς «Jeannette», ἐγείρει σήμερον ἐν Ἀμερικῇ ζωηρὰν διαμαρτυρίαν ἐναντίον τῆς ἐπαναλήψεως τῶν εἰς τοὺς πόλους ἐξερευνήσεων. Βέβαιον εἶνε ὅτι μεθ' ὅλας τὰς θυσιασθείσας ζωὰς πρὸς κατάκτησίν του, ὁ πόλος διατελεῖ πλέον ἢ ποτε ἀπρόσιτος.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

— Ἰατρέ, ἅρπαξα ἕνα φοβερὸ κρυολόγημα, ἔλεγε προχθὲς ὁ φίλος Χ* πρὸς τὸν ἰατρὸν Π* δν συναντήσας καθ' ὁδὸν ἠθέλησε νὰ συμβουλευθῇ ἀνεξόδως. Τί κάμνετε σεῖς, ἰατρέ, ὅταν κρυολογήσετε;

Digitized by Google

—Ἐγώ; ἀπεκρίθη ὁ ἰατρός· ἐνίοτε φταρνίζομαι καὶ ἐνίοτε βήχω!

***

Ἡ χαρίεσσα δεσποινὶς Νίνα παρεπονεῖτο εἰς τὴν μητέρα της διὰ τὰς λίαν φορτικὰς ἐρωτολογίας δι' ὧν τὴν ἠνώχλει ὁ κ. Ν* γεροντοπαλλήκαρον ἀδιόρθωτον.

— Δὲν ξεύρεις, μαμά; μοῦ εἶνε ἀδύνατον νὰ τὸν ξεφορτωθῶ, ἔλεγεν ἡ Νίνα· εἰς ὅ,τι. κι' ἂν τοῦ 'πῶ ἔχει ἕτοιμον τὴν ἀπόκρισιν.

—Ἄ, μὰ τότε, λέγει ἡ μητέρα, πρέπει *νὰ τοῦ δείξῃς τὰ δόντια* 'ς τὰ σωστά.....

—Τοῦ τὰ ἔδειξα.

—Ἔ, λοιπόν;

— Μοῦ εἶπε..... πῶς εἶνε μαργαριτάρια.

***

Ὁ ἀστυνόμος πρὸς λωποδύτην προσαχθέντα ἐνώπιόν του:

— Πῶς δὲν ἐντράπηκες, ἄθλιε, ἀφοῦ ἔφαγες εἰς τὸ ξενοδοχεῖον κι' ἔφυγες χωρὶς νὰ πληρώσῃς, νὰ κλέψῃς καὶ τὴν *πετσέτα* ἀκόμη;

—Ἤθελα νὰ τὴν πουλήσω, κὺρ ἀστυνόμε, γιὰ νὰ πληρώσω τὸν ξενοδόχο!

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ τελευταία Αἴγυπτος» ὁ ζωγράφος Λουδοβῖκος Λεπὶκ ἐξέδωκε τὰς ἐντυπώσεις του ἐκ μακρᾶς περιηγήσεως ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Νείλου. Τὸ βιβλίον δὲν ἔχει ἀξιώσεις βαθείας καὶ ἐμβριθοῦς μελέτης τῆς Αἰγύπτου, οὐδ' εἶνε συντεταγμένον μετὰ φιλολογικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς βαρύτητος. Ἀλλὰ μετὰ τέχνης παρεισάγει ἐν αὐτῷ ὁ συγγραφεὺς ποικίλα ἀνέκδοτα, καὶ μετὰ χάριτος ἀφηγεῖται τὰς περιπετείας τοῦ ταξειδίου του· ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην τὸ ἔργον του εἶνε ἀξιόλογον.

Τὰ συχνότερον ὑπὸ τοῦ κ. Λεπὶκ ἀναφερόμενα ἀντικείμενα εἶνε τὰ ῥόπαλα, σημαντικὸν μέρος διαδραματίζοντα ἐν ταῖς μεταξὺ τῶν περιηγητῶν καὶ τῶν φελλάχων σχέσεσιν, αἱ ἀλμαῖαι χορεύτριαι, καὶ αἱ μούμιαι, τὰς ὁποίας ἀνὰ πᾶν βῆμα καὶ ἐν ἑκάστῳ μνημείῳ τῆς παλαιᾶς Αἰγύπτου συναντᾷ.

Μία τῶν μᾶλλον διαφερουσῶν ἐκδρομῶν εἶνε ἡ γενομένη εἰς τὸ σπήλαιον τῶν κροκοδείλων, εὐμέγεθες ἄντρον, εἰς ὃ καταφθάνει τις ἕρπων ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν. Ἐν αὐτῷ εὑρίσκονται ἐστιβαγμέναι ἀναρίθμητοι μούμιαι κροκοδείλων, παντὸς ἀναστήματος, ἀπὸ τοῦ μεγέθους τῆς χειρὸς μέχρις 7 καὶ 9 μέτρων. Παρὰ τὴν κροκοδείλειον ταύτην λεγεῶνα ὑπάρχει ἑτέρα λεγεὼν ἐξ ἀνθρωπίνων μουμιῶν, αἵτινες, ὅταν τὰς ἐκδύωσι τῶν σπαργάνων των, παρίστανται περιέργως κεχρυσωμέναι ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν. Ὁ κ. Λεπὶκ μνημονεύει τῶν περιπετειῶν τῆς μουμίας τοῦ βασιλέως Μεριάνρα, τὴν ὁποίαν ὁ Μασπερὼ εὗρεν ἐν Sakarah ἐντὸς τοῦ θαλάμου μιᾶς πυραμίδος. Ἡ μούμια, ξηρὰ ὡς ξύλον, συνελέγη διὰ τὸ Μουσεῖον τοῦ Καΐρου. Διὰ νὰ μετακομισθῇ δὲ εἰς τὸν προσεχῆ σιδηροδρομικὸν σταθμὸν ἐτέθη ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἑνὸς ὄνου, θλιβερὸς τρόπος ὁδοιπορίας δι' ἕνα Φαραώ.

Ἐν Αἰγύπτῳ πληρώνουσι δι' ἕκαστον εἶδος ἀποσκευῆς, ἀκολουθοῦντες ὡρισμένον τίμημα, καταγεγραμμένον ἐν βιβλίῳ· ἀλλὰ τὸ βιβλίον δὲν ὡμίλει περὶ μουμιῶν, καὶ ὁ ὑπάλληλος δὲν ἤξευρε ποῦ νὰ κατατάξῃ τὸ ἐπίσημον φορτίον τοῦ ὄνου.

— Εἶνε ἄνθρωπος, τῷ λέγουσι τέλος.

— Τότε, ἀφοῦ εἶνε ἄνθρωπος, ἂς λάβῃ.. τὸ εἰσιτήριόν του. Ἐδόθη τὸ εἰσιτήριον, καὶ ἰδοὺ ὁ κύριος Φαραὼ κατέχει πρώτην θέσιν ἐν τῷ *τραῖνῳ*, ὁ γηραιότερος ἀναμφιβόλως ταξειδιώτης, ὅστις ἀνῆλθέ ποτε εἰς *τραῖνον*.

Φθάνουσιν εἰς Κάϊρον, ἔνθα ἡ μούμια δὲν δύναται νὰ γίνῃ δεκτή, εἰμὴ ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ἀπεξηραμένου ἰχθύος. Τέλος αἱ θύραι τοῦ Μουσείου ἀνοίγονται, καὶ ὁ Φαραὼ τοποθετεῖται ὑπὸ τράπεζαν καλυπτόμενος ταπεινῶς ὑπό τινων ἐφημερίδων, μέχρις οὗ ἑτοιμασθῇ τὸ ὑέλωμά του.

Ἐπὶ τούτοις γερμανός τις πρίγκιψ ἦλθε νὰ ἐπισκεφθῇ τὸ μέρος, ἔνθα εὑρίσκεται ἡ μούμια. Διὰ τοῦ ἄκρου τῆς ῥάβδου ἀνεγείρει περιφρονητικῶς τὰς ἐφημερίδας, αἵτινες τὴν σκεπάζουν.

— Τί εἶνε τοῦτο;

— Εἶνε, ὑψηλότατε, ἀπαντᾷ ὁ Μασπερώ, ἡ μούμια τοῦ βασιλέως Μεριάνρα, τὴν ὁποίαν ἐξήγαγον ἐκ τῆς πυραμίδος, ἡ ἀρχαιοτάτη πασῶν τῶν μουμιῶν βασιλέων καὶ Φαραώ.

Ὁ πρίγκιψ ὀπισθοχωρεῖ ἐξαίφνης ἐν στρατιωτικῇ αὐτομάτῳ κινήσει, τηρῶν ἐπιμελῆ καὶ ἐπίσημον στάσιν πρὸ τῆς κονιοσκεποῦς μουμίας. Μικροῦ δεῖν μάλιστα ἤγειρε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ πίλου, ἵνα χαιρετίσῃ τὸν ἄγνωστον τοῦτον ἐξάδελφόν του.

Πολλὰ τοιαῦτα κομψὰ ἀνέκδοτα εὑρίσκει ὁ ἀναγνώστης εἰς τὸ ἔργον τοῦ κ. Λεπίκ, καταλλήλως παρουσιαζόμενα καὶ ἀληθῶς εὐάρεστα.

Ἡ ἀποτέφρωσις τῶν νεκρῶν ἐφηρμόσθη τὸ πρῶτον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἐν Μιλάνῳ, συστάσης πρὸς τοῦτο Ἑταιρίας, ἥτις καθ' ὡρισμένον σύστημα ἐκτελεῖ τὴν ἀποτέφρωσιν. Ὁ νεκρὸς ἀπὸ τοῦ φερέτρου τίθεται ἐπὶ μεταλλίνου δίσκου, μεθ' ὃ καλεῖται ἡ οἰκογένεια ὅπως ἀναγνωρίσῃ τὸ ἀποτεφρωθησόμενον σῶμα. Μετὰ ταῦτα τὸ σῶμα μετακομίζεται, ἐπὶ τὸ θεατρικώτερον, ἐφ' ἁμάξης εἰς αἴθουσαν, ἐν ᾗ παρίστανται οἱ φίλοι τοῦ μακαρίτου καὶ φέρεται πρὸ τοῦ στομίου ἑνὸς τῶν κλιβάνων, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ῥίπτεται. Τίθεται τότε τὸ πῦρ ἐπὶ τῶν καυσοξύλων, τῶν ὁποίων ἡ φλόξ, μιγνυμένη μετὰ τοῦ ἀέρος, περιλείχει καὶ καίει τὸ σῶμα.

Digitized by Google

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀποτεφρώσεως, καίτοι ἀνοικτῆς οὔσης τῆς θύρας τοῦ κλιβάνου, δὲν αἰσθάνεταί τις δυσοσμίαν. Τὰ ἀέρια τῆς καύσεως ἐκφεύγουσιν ἄνωθεν διὰ καπνοδόχου, καὶ πρὶν ἐξέλθωσι, περῶσι διὰ στήλης πεπυρακτωμένων γαιανθράκων, ἔνθα καίονται. Τὰ ἀέρια ταῦτα δὲν ἔχουσι καμμίαν ὀσμήν· οὐδόλως δὲ παραπονοῦνται οἱ κατοικοῦντες πέριξ κατὰ τῆς γειτνιάσεως μετὰ τῶν ἀποτεφρουμένων σωμάτων.

Ἡ ἀποτέφρωσις διαρκεῖ πλέον τῆς μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας, ἡ δὲ θερμοκρασία δὲν ὑψοῦται ὑπεράνω τῶν 600 βαθμῶν.

Ὑπάρχει ἐν Μιλάνῳ. Ἑταιρία ἔχουσα ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἰατρὸν Πίνην, τὸν ἀληθῆ ἀπόστολον τῆς ἀποτεφρώσεως. Ἕκαστος δύναται, διὰ διαθήκης ἢ διὰ πράξεως προσχωρήσεως εἰς τὴν Ἑταιρίαν νὰ ζητήσῃ ὅπως μετὰ θάνατον ὑποστῇ τὴν ἀποτέφρωσιν· ἐπίσης δύναται νὰ ζητήσῃ ταύτην ἡ οἰκογένεια τοῦ ἀποθανόντος, ἐὰν οὗτος δὲν ἐξέφρασεν ἐναντίαν θέλησιν. Ἡ Ἑταιρία ἀποστέλλει τὴν δήλωσιν εἰς τὸν Νομάρχην, ὅστις, πρὶν δώσῃ τὴν ἄδειαν, συμβουλεύεται τὸν Εἰσαγγελέα. Ὁ Εἰσαγγελεὺς ζητεῖ νὰ μάθῃ ἂν ἐγνώσθη ἡ αἰτία τοῦ θανάτου· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει αἴρεται ἡ ἄδεια. Πολλοὶ Γάλλοι ἀπετεφρώθησαν οὕτως ἐν Μιλάνῳ.

Ἐν Βρεσκίᾳ ἡ καῦσις ἐνεργεῖται κατ' ἄλλο σύστημα. Ὁ κλίβανος εἶνε τοποθετημένος ἐν αὐτῇ τῇ αἰθούσῃ, ἔνθα παρίσταται ἡ οἰκογένεια. Ἡ ἐργασία διαρκεῖ ὀλίγον τι πλέον τῆς $1 \frac{1}{2}$ ὥρας. Ἡ θερμοκρασία ποικίλλει ἀπὸ 700 μέχρις 800 βαθμῶν. Ἀλλ' ἡ διάρκεια τῆς καύσεως ἐξαρτᾶται πάντοτε ἀπὸ τοῦ ὄγκου τοῦ σώματος· οἱ παχεῖς καίονται ταχύτερον τῶν ἰσχνῶν.

Ἐν Γερμανίᾳ ἓν μόνον ἀποτεφρωτήριον ὑφίσταται, τὸ τῆς Γότθας, ἱδρυθὲν συνεπείᾳ ἀδείας τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως καὶ δημοτικῇ δαπάνῃ. Πάντες οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ ξένοι, οἱ θέλοντες νὰ ἀποτεφρωθῶσι μετὰ θάνατον, μεταφέρονται εἰς Γότθαν.

Ἤδη ἐν Γαλλίᾳ οἱ κ.κ. Βρουαρδὲλ καὶ Βαρτὲ ἐν ὑπομνήματι πρὸς τὸ Συμβούλιον τῆς δημοσίας ὑγιεινῆς συμπεραίνουσιν ὅτι ἤθελεν εἶνε ἐπωφελὲς νὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἀποτέφρωσις τῶν σωμάτων, ἅτινα ἐχρησίμευσαν εἰς ἀνατομικὰς μελέτας.

Ἡ εὐφυΐα ἑνὸς διδασκάλου ἐδημιούργησε, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ἕνα τῶν διασημοτέρων ἀνδρῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος, τὸν Βενιαμὶν Κωνστάντιον. Οὗτος παῖς ὢν ἦτο δυστροπώτατος καὶ ἀμελέστατος, πάντες οἱ ἀναδεχθέντες τὴν ἀνατροφήν του διδάσκαλοι ἀπέτυχον, οὐδὲν σχεδὸν κατορθώσαντες νὰ διδάξωσιν αὐτόν. Ἐπὶ τέλους εἷς, οὗτινος ἡ εὐφυΐα ἐξισοῦτο πρὸς τὰς γνώσεις, βλέπων τὸ ἀδύνατον τῆς μορφώσεως τοιούτου παιδός, εἶπεν αὐτῷ ἂν ἤθελε νὰ τὸν βοηθήσῃ εἰς τὸ νὰ εὕρωσι νέαν τινὰ γλῶσσαν, ἣν αὐτοὶ οἱ δύο μόνον νὰ ἐννοῶσιν· ὁ παῖς ἐκολακεύθη ἐκ τῆς τοιαύτης προτάσεως καὶ παρεδέχθη αὐτὴν προθύμως. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, οἱ δύο συνωμόται ἠσχολοῦντο ἀνενδότως εἰς τὴν δημιουργίαν τῆς νέας γλώσσης. Ὁ παῖς ἐμελέτα, ἔγραφεν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ διδασκάλου. Ἐφεῦρον τὸ ἀλφάβητον, λέξεις καὶ φράσεις, ἐδημιούργησαν γραμματικοὺς καὶ συντακτικοὺς κανόνας, καὶ ἡ νέα γλῶσσα ἐτελειοποιεῖτο ὑπ' αὐτῶν καθ' ἑκάστην, ὑπερβαίνουσα κατὰ πλοῦτον καὶ ἁρμονίαν τὰς λαλουμένας, ἄχρις οὗ ὁ Κωνστάντιος, νομίζων ὅτι ἐγένετο ἐφευρέτης νέας καὶ ὡραιοτάτης γλώσσης εὑρέθη ἀνεπαισθήτως κάτοχος τῆς . . . ἀρχαίας ἑλληνικῆς, ἀποκτήσας ταὐτοχρόνως καὶ τὸν πρὸς τὴν μελέτην ἔρωτα.

Κατὰ τὸ 1789 οἱ Παρίσιοι περιεῖχον 650,000 κατοίκων μόνον. Ἡ Λίλλη, πόλις σήμερον 170,000 κατοίκων, δὲν εἶχε τότε ἢ 13,000, καὶ ὁ Ἅγιος Στέφανος, ἔχων ἤδη πληθυσμὸν 126 χιλιάδας, ἦτο τότε πολίχνη 9,000 ψυχῶν. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Λονδίνου δὲν ἔφθανε τὸ ἑκατομμύριον. Μόλις μετὰ 30 ἔτη, πρὸς τὸ 1810, ἤρξατο χωροῦσα ἐπὶ τὰ πρόσω ἡ αὔξησις, ἀλλὰ πολλῷ βραδύτερον τῆς ἤδη παρατηρουμένης.

Οὕτω κατὰ τὸ 1836 ὁ πληθυσμὸς τῶν Παρισίων δὲν ὑπερέβαινε τὰς 900,000, οὐδ' ὁ τοῦ Λονδίνου τὸ 1,500,000· τὸ Βορδὼ ἠρίθμει 99,000, καὶ ἡ Λυὼν καὶ ἡ Μασσαλία ἀνὰ 150 χιλιάδας· τὸ Βερολῖνον ἦτο πρωτεύουσα 250 χιλιάδων ψυχῶν, καὶ ἡ Βιέννη 300,000. Ἐν τῷ νέῳ κόσμῳ αἱ διαφοραὶ εἶνε ἔτι αἰσθητότεραι.

Ἡ ἀπογραφὴ τοῦ 1836 ἀποδίδει εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην πληθυσμὸν 270,000, ἐνῷ ἡ τοῦ 1880 1,206,000. Ὁ Ἅγιος Λουδοβῖκος εἶχε τότε 10,000, καὶ σήμερον 350,000· ἡ Φιλαδέλφεια 190,000, καὶ ἤδη 847,000. Τὸ Σικάγον, ἄγνωστον ἐν ἔτει 1836, εἶνε ἤδη πόλις 500,000.

Κατὰ τὸ 1882, τέσσαρες πόλεις ἐν Εὐρώπῃ ὑπελογίζοντο ὡς ἔχουσαι πληθυσμὸν ὑπὲρ τὸ ἑκατομμύριον· τὸ Λονδῖνον, 3,833,440, οἱ Παρίσιοι 2,225,910, τὸ Βερολῖνον 1,222,550, ἡ Βιέννη 1,103,110. Μετ' αὐτὰς ἀκολουθοῦσιν ἡ Πετρούπολις (876,570), ἡ Μόσχα καὶ ἡ Κωνσταντινούπολις (600,000), ἡ Γλασκώβη καὶ ἡ Λιβερποὺλ (500,000), ἡ Νεάπολις καὶ ἡ Μαγχεστρία (400,000).

Ἔν τινι συναναστροφῇ Γάλλων καὶ Ῥώσσων, λόγου ἐλθόντος περὶ τῆς περιφήμου εἰς Ῥωσσίαν στρατείας τοῦ μεγάλου Ναπολέοντος, εἷς τῶν Γάλλων ὠνόμασε τὴν πυρπόλησιν τῆς Μόσχας βάρβαρον πρᾶξιν. — Καθόλου δὲν εἶνε βάρβαρος, ἀπήντησεν εἷς τῶν Ῥώσσων· ἐρρίψαμεν μίαν ὁλόκληρον πόλιν εἰς τὸ πῦρ διὰ νὰ ζεστάνωμεν ὀλίγον τὸν αὐτοκράτορά σας, καὶ διὰ νὰ τοῦ φέξωμεν νὰ γυρίσῃ ὀπίσω.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 850.

Digitized by Google

'Αριθ. 450 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 89. | 12 Αὐγούστου 1884

Ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς σήμερον τῆς ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» δημοσιεύσεως ἐκλεκτοῦ μυθιστορήματος τῆς ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Henry Greville γνωστῆς ἐν τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ τῆς Γαλλίας μυθιστοριογράφου κυρίας Ἀλίκης Δουράνδου. Ἡ διαπρεπὴς αὕτη συγγραφεὺς ἐγεννήθη ἐν Παρισίοις τῷ 1842. Θυγάτηρ οὖσα καθηγητοῦ, ἐδιδάχθη ὑπ' αὐτοῦ τὰ στοιχεῖα τῶν ἐπιστημῶν, τὴν λατινικήν, καὶ πλείστας ξένας γλώσσας· τοσούτῳ δ' ἐπέδωκεν ἐν ἀρχῇ περὶ τὴν μουσικήν, ὥστε διάσημος μουσικὸς προεῖπε δι' αὐτὴν λαμπρὸν μουσικὸν μέλλον. Δεκαπενταέτις ἠκολούθησεν εἰς Ῥωσίαν τὸν πατέρα της, καθηγητὴν τῆς γαλλικῆς φιλολογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Πετρουπόλεως, ἔνθα, ἐξέμαθε τὴν ῥωσικὴν καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἠθῶν ἐν ταῖς διαφόροις τάξεσι τῆς ῥωσικῆς κοινωνίας. Κατὰ τὸ 1872 ἐπιστρέψασα ἐκ Ῥωσίας μετὰ τοῦ συζύγου της Durand, ἐγκατεστάθη ἐν Παρισίοις. Πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς της εἶχε δημοσιεύσει ἐν ῥωσικῷ τινι φύλλῳ, γαλλιστὶ γραφομένῳ, «Τὸ Ἡμερολόγιον τῆς Πετρουπόλεως», διήγημα, ὅπερ ἔσχεν ἐπιτυχίαν τινά. Ἐπὶ τετραετίαν δ' ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ ἐξηκολούθει δημοσιεύουσα διηγήματα καὶ μυθιστορίας, δι' ὧν ἐγνώσθη μὲν ἐν Ῥωσίᾳ, ἀλλ' ἄγνωστος ἔτι παρέμενεν ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι. Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1876 ἐφάνη ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῶν Συζητήσεων» ἡ «Dosia», ὡραῖον ῥωσικὸν μυθιστόρημα, καὶ τὸν ἀκόλουθον μῆνα ἐν τῇ *Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων* ὁ «Ἐξιλασμὸς τοῦ Σαβελῆ», διάφορον τὸ εἶδος, ἀλλ' ὁμοίως κινῆσαν τὸ διαφέρον τοῦ κοινοῦ. Ὑπὸ ἀμφότερα τὰ ἔργα ταῦτα, ὧν τὸ πρῶτον κρίνεται ὡς ἀριστούργημα, ἐσημειοῦτο τὸ ὄνομα Henry Greville, καταστὰν ἔκτοτε διάσημον. Διαδοχικῶς ἤρξαντο ὁ «*Φιγαρώ*,» ἡ *Πατρίς*, ὁ *Χρόνος*, ἡ *Ἐφημερὶς τῶν Συζητήσεων*, «*ὁ ΙΘ' Αἰών*», καὶ ἄλλα φύλλα, δεχόμενα εἰς τὰς στήλας των τὰ ἀνέκδοτα ὡς τότε ἔργα της καὶ ἀναδημοσιεύοντα τὰ ἐν ταῖς ῥωσικαῖς ἐφημερίσιν ἀναφανέντα. Ἐν ταῖς πλείσταις τῶν μυθιστοριῶν αὐτῆς ἡ Greville ζωγραφίζει τὴν κοινωνίαν, ἣν κατὰ βάθος γινώσκει. Τὰ ἔργα της διακρίνει ἡ λεπτομέρεια, ἡ ἀκριβὴς ἐξεικόνισις τῶν ἠθῶν, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ λεπτότης τῶν παρατηρήσεων· ἐξέχει δὲ ἐν τῇ παραστάσει τῶν συνήθων σκηνῶν τῆς οἰκιακῆς ζωῆς, τῶν παιδικῶν τρυφεροτήτων τῆς καρδίας, τῆς ποιήσεως τοῦ ἁπλοῦ καὶ ἀληθοῦς. Ἐκτὸς τῶν μυθιστορικῶν ἔγραψε καὶ δραματικά τινα ἔργα, ἐξ ὧν τρία ἀνεβιβάσθησαν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἐπὶ τῆς γαλλικῆς σκηνῆς.

Σ. τ. Δ.

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.
Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Α'

— Ἐπιμένεις λοιπὸν νά μ' ἀφήσῃς νὰ φύγω μόνος; ἠρώτησεν ὁ πατὴρ παρατηρῶν τὴν γυναῖκά του μετὰ δυσαρεστήσεως.

Τὸ κοράσιον, ὅπερ ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ γόνατός του, ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς αὐτόν, καὶ τῷ ἐμειδίασε μετὰ θάρρους καὶ ἐλπίδος. Ἐκεῖνος δὲ ἐπέθηκε τὰς χεῖράς του ἐπὶ τῆς κόμης τοῦ κορασίου τῆς καστανῆς καὶ βοστρυχώδους καὶ μεταξώδους, καὶ ἐπανέφερε τὸ βλέμμα ἐπὶ τῆς περιλύπου νεαρᾶς γυναικός, ἥτις ἐπεσώρευεν ἐντὸς μικροῦ κιβωτίου τὰ πράγματά της μετὰ βραδείας κινήσεως τῶν χειρῶν ἐμφαινούσης μεγίστην κόπωσιν.

— Μαρία, δὲν μ' ἀποκρίνεσαι; λοιπὸν ἐπιμένεις καὶ καλὰ νὰ μείνῃς ἐδῶ ἀπόψε καὶ νὰ ἔλθῃς νά μ' εὕρῃς αὔριον; Θέλεις νὰ ταξειδεύσῃς εἰς τὴν Ἄβρην μόνη σου μὲ τὴν μικρήν;

Ἡ νεαρὰ γυνὴ ἀνηγέρθη ἐπιπόνως, καὶ στηριχθεῖσα ἐπὶ τοῦ ἑνὸς γόνατος ἀπέβλεψε πρὸς τὸν ἄνδρα της μετὰ βλέμματος ἀμυδροῦ καὶ καταπεπονημένου.

— Ἀπέκαμα, Σιμό μου, εἶπε μετὰ φωνῆς ἀσθενοῦς. Τριάντα τώρα ὧρες, ἀφ' ὅτου ἀφήσαμε τὸ σπητάκι μας, δὲν εἰμπόρεσα νὰ εὕρω μίαν στιγμὴν νὰ καθήσω· καὶ νὰ περάσω ἀκόμη ἄλλη μία νύκτα εἰς τὸν σιδηρόδρομον, τρομάζω. Ἄφησέ με νὰ ἀναπαυθῶ 'λιγάκι ἐδῶ, καὶ αὔριον φεύγομεν μαζί.

— Καὶ γίνεται αὐτό; ἀνεφώνησεν ὁ ἀνὴρ ἐγειρόμενος καὶ διατρέχων μεγάλοις βήμασι τὸ στενὸν δωμάτιον τοῦ ξενοδοχείου ἐν ᾧ κατέλυον. Δὲν φεύγουν ἔτσι εἰς τὴν Ἀμερικὴν χωρὶς νὰ πιάσουν θέσιν, χωρὶς νὰ ἰδοῦν πρῶτα τὸ πλοῖον.

— Ἐπιάσαμεν θέσιν, εἶπεν ἡσύχως ἡ Μαρία κλείουσα τὸ κιβώτιον.

— Καλά, μὰ 'ξεύρομεν τί πρᾶγμα εἶνε; Καὶ ἔπειτα ἔχω νὰ ἀγοράσω χίλια πράγματα 'ς τὴν Ἄβρην, τὰ ὁποῖα δὲν εἰμπορῶ νὰ εὕρω ἐδῶ καὶ ἂν τρέχω ὅλην τὴν ἡμέραν· ἐκεῖ τὰ εὑρίσκω ὅλα μέσα 'ς τὰ πόδια μου... ἐκεῖ ἐφοδιάζονται ὅλοι ὅσοι ἐξορίζονται μόνοι των.

Καὶ σιωπήσας ἐστάθη, διότι ἡ χεὶρ του συνήντησε τὴν κεφαλὴν τοῦ κορασίου. Ὅτε συνεζήτουν οἱ γονεῖς του, αὐτὸ δὲν ὡμίλει, διότι ἐγίνωσκεν ὅτι ὤφειλε νὰ ἀφήσῃ τὴν καταιγίδα νὰ παρέλθῃ· ἀλλ' ἐκ διαλειμμάτων ἐπεδαψίλευε θωπείαν ἄφωνον πρὸς τὸν φαινόμενον μᾶλλον δυσηρεστημένον. Κατὰ τὴν ὥραν δὲ ταύτην ὁ πατὴρ ἦτο δυσηρεστημένος.

Οὗτος δὲ κύψας πρὸς αὐτὸ τὸ ἠσπάσθη αὐτομάτως.

— Νά μου εἰπῇς τὴν ἀλήθειαν, Μαρία, ἐπανέλαβε μετὰ σφοδρότητος, μὲ ἐβαρέθηκες, ἐβαρέθηκες τὴν ζωήν μας, ἐβαρέθης τὰ πάντα...

— Ἀληθινὰ ἐβαρέθηκα, ἀλλὰ ὄχι σέ, Σιμό μου.

Digitized by Google

Θυμᾶσαι ὅτι ἐπαρθήκαμε ἀπ' ἀγάπη, καί σ' ἀγαπῶ ἀκόμη μέ...

Καὶ διεκόπη κινήσασα τὴν χεῖρα μετ' ὀργῆς.

— Μὲ ὅλα μου τὰ ἐλαττώματα, μὲ ὅλες μου τὴς τρελες, μὲ ὅλην μου τὴν ἀμέλειαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐχάσαμεν τὴν προῖκά σου, τὰ ὀλίγα μου χρηματάκια, τὴν κληρονομίαν τοῦ πατέρα σου, ὅλα, ὅλα! Τὴν εἰξεύρω τὴν ὑπομονήν σου, τὰς εἰξεύρω καὶ τὰς ἐπιπλήξεις σου...

— Ἡ Μαρία ἀπέστρεψε τὴν κεφαλήν, ἐφαίνετο δὲ καταπεπονημένη. Ἐκεῖνος δὲ ἐκράτησεν ἀποτόμως τὸν χείμαρρον τῶν πικρῶν λόγων, οὓς ἔμελλε νὰ ἐκστομίσῃ, καὶ ἐξηκολούθησε μετὰ φωνῆς ἠρεμωτέρας.

— Καὶ πόσα δὲν ἔπαθα; παρὰ πολὺ ἔδωκα π' στιν εἰς ἀνθρώπους ἀπατεῶνας, ἄφησα καί μ' ἐλήστευσαν ἄνθρωποι ἄθλιοι, δ λέγω ὄχι... Ἀλλά, Μαρία, ἀφ' οὗ ὅλα μας τὰ ἐπωλήσαμεν, ἀφ' οὗ φεύγομεν εἰς τὴν Ἀμερικήν, ὅπου οἱ ἔξυπνοι ἄνθρωποι κάμνουν περιουσίαν, μετρίασε τὴν λύπην σου, μὴ φέρεσαι τόσον ἄγρια... καὶ ἐγὼ ἔχω ἀνάγκην θάρρους, σοῦ ὁρκίζομαι 'ς τὸ παιδί μας! Καί μου χρειάζεται διπλάσιον θάρρος καὶ διὰ τοὺς δύο μας, ἀφ' οὗ σὺ δὲν ἔχεις...

Καὶ ταῦτα λέγων ἐκάθισεν ἐκλελυμένος· ἐκείνη δὲ ἐλθοῦσα πλησίον του ἐπέθηκεν ἐπὶ τοῦ ὤμου του τὰς χεῖράς της συμπεπλεγμένας καὶ εἶπε·

— Σὲ ἀγαπῶ, καλέ μου Σίμ' τὸ εἰξεύρω ὅτι εἶσαι τίμιος ἄνθρωπος καὶ γενναῖος· ἀλλ' ὅμως ὅταν μας ἐπούλησαν τὰ ἔπιπλά μας εἰς τὴν δημοπρασίαν, κύτταξ' ἐδῶ, μ' ἐφάνη ὅτι κάτι τι ἔσπασε...

Καὶ ἐστήριξε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας της, ἐκεῖνος δέ την παρετήρησε μετὰ πλείονος προσοχῆς.

— Μ' ἔφαγεν ὁ κόπος, ἐξηκολούθησεν ἀναστέλλουσα μετὰ δυσκολίας χείμαρρον δακρύων ἕτοιμον νὰ κατακλύσῃ τοὺς ὀφθαλμούς της. Κάποτε μοῦ φαίνεται ὅτι ἡ καρδιά μου σταματᾷ, καί μ' ἔρχεται νὰ σκάσω... ' λίγην ἀνάπαυσιν, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ... μίαν μόνον νύκτα εἰς τὸ κρεββάτι καὶ αὔριον τὸ πρωῒ ἔρχομαι καί σ' εὑρίσκω μὲ τὴν πρώτην ἁμαξοστοιχίαν... Σὲ παρακαλῶ, Σιμό μου!..

Ἀλλ' ὁ Σῖμος ἐφαίνετο διστάζων.

— Ποῦ νὰ σ' ἀφήσω, Μαρία, μόνην ἐδῶ εἰς τὸ ἀπέραντον αὐτὸ Παρίσι, ποὺ δὲν γνωρίζομεν κανένα, μόνην μαζὶ μὲ τὴν μικρήν;

— Καὶ τί βγαίνει; ἠρώτησεν ἡ Μαρία.

Ἐκεῖνος ἐσιώπα οὐδὲν ἔχων νἀποκριθῇ. Μετ' ὀλίγον δὲ ὑπέλαβεν·

— Ἀχ! ἂν δὲν εἶχα ἀνάγκην νὰ ἰδῶ αὔριον τὸ πρωῒ ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον ποὺ μ' ὑπεσχέθη νά μου εὕρῃ ἐργασίαν, θὰ ἔμενα ἐδῶ μαζί σας.. ἀλλὰ μόνον ὡς τὰς ἕνδεκα εἰμπορεῖ κανεὶς νά τον ἰδῇ... Ἀλλὰ ἡμεῖς μεθαύριον 'ς τὰς ἕνδεκα θὰ εἴμαστε πολὺ μακριά... τὸ πλοῖον φεύγει 'ς τὰς τρεῖς τὸ πρωΐ.

Καὶ αὖθις ἔμεινε διστάζων, ἀλλ' ἀποτόμως κινήσας τὴν χεῖρα εἶπε πρὸς τὴν γυναῖκά του·

— Ἂς εἶνε, φεύγω ἀπόψε μόνος μου. Ἔχεις χρήματα;

— Ἔχω πενήντα φράγκα, ἀπεκρίθη ἡ Μαρία.

— Φθάνο· Ἐδῶ δὲν ἐκάμαμεν ἔξοδα. Ἔπειτα δὰ ἡμεῖς ζοῦμεν μὲ τὸ ὀλίγο!

Δέσας δὲ διὰ σχοινίου τὸ κιβώτιόν του τὸ ἔβαλεν ἐπὶ τοῦ ὤμου του μετ' ἤθους ὀργίλου ἅμα καὶ περιλύπου.

— Ἔρχεσθε καὶ σεῖς 'ς τὸν σταθμόν; εἶπε διευθυνόμενος πρὸς τὴν θύραν.

Καὶ ἡ Μαρία τον ἠκολούθησε κρατοῦσα τὴν μικρὰν ἀπὸ τῆς χειρός. Ἐβάδιζον δὲ βραδέως καὶ μετὰ δυσκολίας διασχίζοντες τὸ πλῆθος, ὅπερ πολυάσχολον καὶ θορυβῶδες ἐπλήρου τὰς ὁδοὺς κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, καθ' ἣν πανταχόθεν ἐξέρχονται οἱ ἄνθρωποι πορευόμενοι εἰς τὰ ἔργα των.

Τὴν ἕκτην ὥραν ἐσήμαινε τὸ ὡρολόγιον ὅτε ἔφθασαν εἰς τὸν σταθμόν.

— Γρήγορα, εἶπεν ὁ Σῖμος, νὰ μὴ μ' ἀφήσῃ ὁ σιδηρόδρομος. Πρόσεχ' ἐδῶ τὰ πράγματά μου νὰ 'πᾶ νὰ πάρω τὸ εἰσιτήριον.

Ἡ νεαρὰ γυνὴ καὶ τὸ κοράσιον ἔμειναν ὄρθιαι π.. ι τὸ εὐτελὲς μικρὸν κιβώτιον. Αἰσθανόμεναι δὲ τὴν καρδίαν των συνεσφιγμένην, καὶ περίφοβον ἔχουσαι τὸ βλέμμα, παρετήρουν τὴν ἐν τῷ σταθμῷ κίνησιν τῶν ἀπερχομένων ἐπιβατῶν καὶ τὸν θόρυβον. Ὁ θόρυβος τὰς ἐξεκώφαινεν, οἱ ἄνθρωποι τὰς ἀπώθουν καί τας διηγκώνιζον, ἐφοβοῦντο δὲ καὶ δὲν εἴξευρον τί νὰ κάμωσιν, ὅτε ὁ Σῖμος ἐπανῆλθε.

— Περιμένετέ μ' ἐδῶ, εἶπε, καὶ ἀναλαβὼν τὸ κιβώτιον ἐξηφανίσθη τρέχων ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀνθρώπων. Εὐθὺς δὲ ἐπανελθών, εἶπεν εἰς τὴν γυναῖκά του ἀσθμαίνων·

— 'Σ τὴν ὥρα ἐπρόφθασα. Ἀλίγο ἀκόμα καὶ θάμενα ἔξω. Ἔχε λοιπὸν ὑγείαν καὶ καλὴν ἀντάμωσιν αὔριον. Θὰ σᾶς περιμένω 'ς τὸν σταθμὸν αὔριον 'ς τὰς δύο.

Ἡ Μαρία τον ἐφίλησε μετὰ τοσαύτης τρυφερότητος, ὥστε ἐκεῖνος ἐξεπλάγη· διότι ἀπὸ πολλοῦ δὲν εἶχεν ἴδῃ τοσαύτην ἀγάπην ἐν τῷ βλέμματι τῆς καταπεπονημένης γυναικός του.

— Ἄχ! καὶ νὰ ἐρχόμουν τώρα μαζί σου, εἶπε διὰ μιᾶς· ἔχομεν καιρὸν ἀκόμη;

— Τώρα κὴ ἄλλη μιὰ φορά! καὶ τὰ πράγματά μας ποὺ εἶνε 'ς τὸ ξενοδοχεῖον; Ποῦ ἤσουν πρωτήτερα;

Καὶ ἀναλαβὼν τὴν μικράν του κόρην τὴν κατεφίλησε περιπαθέστατα, ὡσαύτως καὶ τὴν γυναῖκά του καὶ σπεύδων εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἅμαξαν.

Πρὶν δὲ παρέλθῃ λεπτὸν τῆς ὥρας ἠκούσθη ὀξὺς συριγμός. Ἡ Μαρία ἔσφιγξε τὴν χεῖρα τῆς

Digitized by Google

κόρης της καὶ ἀπεχώρησε περίλυπος ψιθυρίζουσα·

— Ἤλπιζα ὅτι δὲν θὰ προφθάσῃ.

— Μητέρα, εἶπεν ἡ χορασίς, πεινῶ.

Ἡ Μαρία εἰσῆλθεν εἴς μικρόν τι μαγειρεῖον καὶ παρήγγειλε λιτὸν δεῖπνον. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ βαρεῖα τοῦ μαγειρείου ἀτμόσφαιρα τὴν ἠνώχλησεν. Ἐξῆλθε λοιπὸν καὶ ἐβάδιζεν ἀνὰ τὰς ὁδούς, ἐν ᾧ τὸ κοράσιον ἐκοκκάλιζε τὸ τελευταῖον κύτταλον τοῦ ἄρτου, λείψανον τοῦ δείπνου της.

Β'

Αἱ ὁδοὶ ἦσαν ὀλιγανθρωπότεραι, οἱ θολοὶ ἀτμοὶ οἱ κατὰ τὰς ἑσπέρας τοῦ Αὐγούστου ἀναθυμιώμενοι καθίστων ἤδη τὰς ὁδοὺς σκοτεινάς. Ἡ Μαρία ἐξακολουθοῦσα τὴν πορείαν της κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸ εὐτελὲς ξενοδοχεῖον ἐν ᾧ κατέλυε, εὑρέθη ἔμπροσθεν κήπου περιπεφραγμένου διὰ κιγκλίδων καὶ κοσμουμένου ἐξ ἀνθέων. Ἡ εἴσοδος ἦτο ἐλευθέρα καὶ παιδία συνέπαιζον ἐν αὐτῷ μετὰ χαρμοσύνων κραυγῶν, ἐν ᾧ αἱ χελιδόνες περιίπταντο ἐν τῷ ἀέρι μετὰ κραυγῶν παρεμφερῶν.

— Καλέ! καλέ! τί ὄμορφα λουλουδάκια! εἶπεν ἡ μικρά.

Ἡ Μαρία, ὑπείκουσα εἰς τὴν ἐλαφρὰν πίεσιν τῆς μικρᾶς, εἰσῆλθεν εἰς τὸν κῆπον. Εὑροῦσα δὲ θρανίον τι κενὸν ἐστηριγμένον ἐπὶ συστάδος δένδρων σχηματιζόντων εἶδός τι σκέπης, ἐκάθισε, παρ' αὐτῇ δὲ ἐκάθησε καὶ τὸ παιδίον.

— Πήγαινε νὰ παίξῃς, εἶπεν ἡ μήτηρ.

Ἡ μικρὰ κατέβη ἀπὸ τοῦ θρανίου καὶ κατεγίνετο σχηματίζουσα διὰ τῶν χειρῶν της μικροὺς σωροὺς ἄμμου. Ἐφαίνετο δὲ ὅτι οὐδεμίαν εἶχε γνῶσιν τοῦ πτυαρίου, διότι ἐθεώρει μετὰ περιεργίας δύο μικρὰ παιδία ἐκεῖ που πλησίον ἱστάμενα, ἅτινα διὰ τῶν καταλλήλων ἐργαλείων των κατεσκεύαζον ἀδιαλείπτως ἱκανὰ προχώματα ἐξ ἄμμου.

— Παίζομε; εἶπε πρὸς τὴν μικρὰν τὸ πρεσβύτατον τῶν παιδίων, κοράσιον προσηνέστατον καὶ χαριέσταιν.

Τί ἄλλο ἤθελεν ἡ μικρὰ κόρη τῆς Μαρίας; Αὐτομάτως πως ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν μητέρα της, ὡς ζητοῦσα τὴν συγκατάθεσίν της, ἀλλ' ἡ Μαρία ἔβλεπε πρὸς τὸ ἄλλο μέρος· διὸ ἡ κόρη ἀπεμακρύνθη ὀλίγα βήματα μετὰ τῶν νέων συντρόφων της.

Κατὰ μικρὸν εἶχεν ἐλαττωθῇ ὁ θόρυβος τῶν τροχῶν τῶν ἁμαξῶν, τὰ λεωφορεῖα διήρχοντο ἀραιότερα, καὶ ὁ ἐλεγκτὴς τοῦ γραφείου τῶν λεωφορείων, ἱστάμενος ἐκεῖ που πλησίον, δὲν ἔλεγε πλέον ἀριθμοὺς διὰ τῆς βραγχώδους φωνῆς του.

Οἱ Παρίσιοι ἠρίστων· κατὰ τὸ διάστημα δὲ τοῦτο ἡ ἁμαξοστοιχία ἀπεκόμιζεν ἄνευ πολλῆς ταχύτητος μακρὰν τῆς γενεθλίου κώμης καὶ τῆς οἰκογενείας του ἐκπροσωπουμένης ὑπὸ τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ τῆς μικρᾶς κόρης, ἡ ἁμαξοστοιχία ἀπεκόμιζε μακρὰν τὸν Σῖμον, ὅστις καί τοι ἀνήρ, εἶχεν ὅμως μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ κλαύσῃ.

Ἡ Μαρία ἔχουσα τὸν νοῦν της προσηλωμένον πρὸς τὸν ἀεὶ ἀπομακρυνόμενον ἄνδρα της ἀνεμιμνήσκετο τῶν παρελθουσῶν ἡμερῶν. Αἱ μαλακαὶ χεῖρές της κατέπεσον ἐπὶ τῆς σκοτεινοῦ χρώματος ἐσθῆτός της, σκιερᾶς καὶ σκυθρωπῆς ὡς καὶ τὸ ὂν ὅπερ ἐκάλυπτεν. Ἡ κεφαλὴ τῆς Μαρίας ἔκλινεν ἐλαφρὰ ἐπὶ τοῦ στήθους της καὶ μετὰ τοσούτους μόχθους, μετὰ τοσαύτας ἀγωνίας ἀπελάμβανε τὴν ὑπερτάτην ἡδύτητα τοῦ νὰ μείνῃ ὀλίγον τινὰ χρόνον χωρὶς νὰ ἐργάζηται.

Ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι, ὧν ὁ βίος φαίνεται πλασθεὶς ἐξεπίτηδες βαρὺς καὶ δυσφόρητος, ὧν τὰ χείλη δὲν ἐγέλασαν ἐν τῇ παιδικῇ των ἡλικίᾳ, οἵτινες ἔφηβοι δὲν ᾐσθάνθησαν γλυκυτάτας συγκινήσεις, οὐδὲ εἶδον ἑορτὰς ἐν τῇ νεότητί των.

Ἡ Μαρία ἔμεινεν ὀρφανὴ ἐνωρίς, — ἀλλ' οὐχὶ ὅμως καὶ ἐν καιρῷ, ὥστε ἡ τῶν γειτόνων καὶ τῶν φίλων συμπάθεια νὰ ἐπεκταθῇ ἐπ' αὐτῆς ἀποτελεσματικῶς. Ἔζησε μετὰ τοῦ πατρός της, ἀνθρώπου ἁπλοῦ μέν, ἀλλὰ δυσκόλου καὶ ἰσχυρογνώμονος, ὅστις οὔτε τὸν φαιδρὸν θόρυβον τῶν τέρψεων καὶ ἡδονῶν ἠγάπα, οὔτε τὰ δάκρυα τὰ προερχόμενα ἐκ τῆς ὀδύνης καὶ τῆς λύπης, ἅτινα ἐνόμιζε καὶ ὠνόμαζε προσποίησιν καὶ οὐδὲν πλέον. Γενομένη νεᾶνις οὐδεμίαν ποτὲ ἔσχε φίλην, διότι ὁ παράξενος καὶ δύσκολος χαρακτὴρ τοῦ πατρός της ἐφόβιζε καὶ ἀπεδίωκε τὰς ἄλλας νεάνιδας.

Ὁ Σῖμος ἡμέραν τινὰ ἐζήτησε τὴν Μαρίαν παρὰ τοῦ πατρός της εἰς γάμον. Ἀλλὰ διατί ἆρά γε; Οὔτε ἡ Μαρία θὰ ἠδύνατό ποτε νὰ εἴπῃ τὸ διατί, οὔτε ὁ Σῖμος ἴσως. Πιθανὸν ὁ αὐστηρὸς χαρακτὴρ τοῦ ἐπιδόξου γαμβροῦ νὰ μὴ ἐφοβήθη τὸν τοῦ μέλλοντος πενθεροῦ καὶ τἀνάπαλιν.

Κατὰ τὴν ὥραν δὲ ταύτην τοῦ βίου της ἡ Μαρία ᾐσθάνθη κατὰ πρῶτον ὀλίγην τινὰ χαράν, διότι εὐθὺς ἔπειτα ὁ γάμος την ἐπανέρριψεν εἰς τὰς θλίψεις καὶ τὰ κακά του. Ὁ Σῖμον φιλύποπτος ὢν φύσει, ἐβίαζεν ὅμως ἑαυτὸν εἰς τὸ νὰ πιστεύῃ εὐκόλως. Ἐκεῖνο δὲ ὅπερ ὤφειλε νὰ τον προφυλάττῃ ἀπὸ τῶν κινδύνων, αὐτὸ τοὐναντίον τον ὤθει εἰς τὸ νά τους ἐπιζητῇ. Ἐπεδόθη εἰς ἐπιχειρήσεις ἐπισφαλεῖς, εἰς ἃς αὐτὸς μόνος ἔχανε τὸ χρῆμά του, ἐν ᾧ οἱ φίλοι του ἐγίνοντο πλούσιοι. Ἐκ τούτου δὲ ὁ φύσει ὀργίλος χαρακτήρ του ηὔξησε· διότι ἤθελε νὰ κερδήσῃ ὅσα εἶχεν ἀπολέσῃ, ἀλλ' ὅμως εἰς τοιαύτην περιῆλθε κατάστασιν, ὥστε ἡμέραν τινὰ εὑρέθη κατέναντι τοῦ ὀλέθρου.

Ἦτο δὲ ἄνθρωπος εὔτολμος, ἡ ἀτελὴς καὶ ἀλλόκοτος αὐτοῦ ἀνατροφὴ εἰς τὴν φροντίδα τῆς τύχης ἀφεθεῖσα, διότι δὲν εἶχε συγγενεῖς καὶ δεκαοκταέτης ἔτι εὑρέθη κατὰ πάντα ἐλεύθερος, ἡ

Digitized by Google

ἀνατροφή του, λέγω, αὐτὴ εὐρεῖα ἀλλὰ ἀσυνάρτητος καὶ παρελελυμένη, τὸν καθίστα ἱκανὸν περὶ πολλὰ πράγματα. Ἀπεφάσισε δὲ νὰ ἀπέλθῃ εἰς Ἀμερικήν, βέβαιος ὢν ὅτι θὰ εὕρῃ ἐκεῖ ἐπάγγελμα, ἄδηλον ὁποῖόν τι, ἵνα μεταχειρισθῇ τὰς ἀχρήστους μέχρι τοῦδε δυνάμεις του.

Τὴν ἀπόφασίν του δὲ ταύτην ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν γυναῖκά του, ἥτις ἀνέκφραστον διὰ τοῦτο ᾐσθάνθη ὀδύνην. Ὁ πατήρ της εἶχεν ἤδη ἀποθάνῃ, ὥστε οὐδὲν τὴν συνέδεε πρὸς τὴν γενέθλιον γῆν· ἀλλ' ἡ ἔλλειψις αὐτὴ τῶν συγγενικῶν δεσμῶν καθίστα τὴν πατρίδα γλυκυτέραν καὶ προσφιλεστέραν. Διὸ ἐπεχείρησε μὲν νὰ ἀντείπῃ, ἀλλ' αἱ παρατηρήσεις της εὐθὺς ἀπεκρούσθησαν καὶ ὑπέκυψεν, ἀφ' οὗ δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ ἄλλως.

Ἐκ τοῦ ἀγάμου τούτου γάμου ἐγεννήθη μία κόρη, παιδίον νόστιμον καὶ χαριέστατον, τὸ φῶς καὶ ἡ χαρὰ τῆς πατρικῆς οἰκίας. Ἀλλὰ πῶς τὰ δύο ἐκεῖνα κατηφῆ καὶ σιωπηλὰ ὄντα ἐγέννησαν τὸ μικρὸν τοῦτο πλάσμα, οὗ ὁ γέλως διεχέετο κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ὡς πύραυλος, καὶ τὸ μινύρισμα ἐφαίνετο δανεισθὲν φθόγγους παρὰ τῶν πτηνῶν, ἅτινα εἶχον τὰς φωλεάς των ἐπὶ τῶν δένδρων τοῦ κήπου; Ἔχει ὁ βίος τοιαῦτα μυστήρια.

Ἡ Μαρία ἔρραψε διὰ τὴν μικρὰν Μαρκέλλαν μέγα ὁδοιπορικὸν ἐπανωφόριον μετὰ κορδύλης.

Ἦλθον δὲ εἰς Παρισίους πρωῒ πρωῒ μετὰ μιᾶς ὅλης ἡμέρας καὶ μιᾶς ὅλης νυκτὸς σιδηροδρομικὴν πορείαν. Ὅτε κατέβησαν εἰς τὸν σταθμόν, ὁ τῆς πέμπτης πρωϊνῆς ὥρας ψυχρὸς ἄνεμος προσέβαλε τὸ πρόσωπον τῆς Μαρίας καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν ᾐσθάνετο ἡ νεαρὰ γυνὴ φρικιάσεις καὶ πόνους.

Ἡ ἀνάγκη δὲ μικρᾶς ἀναπαύσεως τοσοῦτον ἦτο ἐπείγουσα, ὥστε ἐπεκράτησε πασῶν τῶν ἐντυπώσεων καὶ τῶν αἰσθημάτων τῆς ἀτυχοῦς γυναικός, καὶ την ἠνάγκασε νὰ ἐπιζητῇ καὶ νὰ θεωρῇ μίαν νύκτα ἡσύχου ὕπνου ὡς τὸ πολυτιμότατον πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ἀγαθῶν.

Καθημένη ἐκεῖ ἐν τῷ κήπῳ, ἔνθα οἱ θόρυβοι κατὰ μικρὸν ἠμβλύνοντο καθ' ὅσον προσήγγιζεν ἡ νύξ, ᾐσθάνετο ἑαυτὴν καλῶς ἔχουσαν. Κατελαμβάνετο βαθμηδὸν ὑπὸ ἀλλοκότου νάρκης τοσοῦτον εὐαρέστου, ὥστε ἐφοβεῖτο νὰ κινηθῇ μήπως ἐξυπνήσῃ.

Δὶς ἐκ διαλειμμάτων διενοήθη ὅτι ἦτο ἀργὰ καὶ ὅτι ὤφειλε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, διότι ὁ σιδηρόδρομος ἀνεχώρει τὴν ἐπιοῦσαν λίαν πρωΐ. Ἀλλ' ἡ ἀνάπαυσις ἦτο τοσοῦτον εὐάρεστος! Ἂς καθίσω ὀλίγον, εἶπε καθ' ἑαυτήν, καὶ εὐθὺς ἔπειτα φεύγω. Ἡ φαιδρὰ φωνὴ τῆς Μαρκέλλας ἤρχετο ἐκ διαλειμμάτων εἰς τὰ ὦτά της. Αὐτὴ δὲ ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τοὺς προτέρους της διαλογισμούς.

Ὁ σύμβιός της την ἠγάπα ὅπως δήποτε. Καὶ ἦτο μὲν φύσει ὀλιγόλογος, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ δὰ δὲν ἦτο πολὺ ὁμιλητική. Ἡ κακὴ δὲ αὐτὴ ἕξις τοῦ νὰ κρύπτωσιν ἀπ' ἀλλήλων τί διενοοῦντο, εἶχε πολλάκις γίνῃ αἰτία δυσαρεσκειῶν καὶ ἐνοχλήσεων. «Ἀλλ' ἀπὸ τώρα πλέον, ἔλεγε καθ' ἑαυτήν, θὰ διορθωθῶ πλέον, καὶ θά τοῦ τα λέγω ὅλα μου, θά τον ἔχω μυστικόν μου καὶ παρηγορίαν μου».

Πολλάκις ὁ Σῖμος τῇ εἶπε:—Μ' ἐβαρέθης!

Ἀλλ' ὅμως τοῦτο δὲν ἦτο ἀληθές· διότι ἡ Μαρία οὐδέποτε ἐπεθύμησε νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ συνεταίρου της· τοὐναντίον μάλιστα ὁσάκις ἐσκέπτετο περὶ ἐνδεχομένου διαζυγίου, ἐθεώρει αὐτὸ ὡς τὸ μέγιστον τῶν δυστυχημάτων.

Ὁ δὲ Σῖμος ἀφ' ἑτέρου, ὁ στρυφνὸς καὶ παράξενος, ἀλλὰ κατὰ βάθος δίκαιος καὶ ἀγαθός, ἔλεγε καὶ αὐτὸς ὅτι, ἵνα ἡ Μαρία ἀποφασίσῃ τοιοῦτόν τι, ἔπρεπε βεβαίως νὰ ἔχῃ σπουδαῖα παράπονα χωρὶς αὐτὸς νὰ ἔχῃ εἴδησίν τινα ἢ ὑποψίαν... Ἀλλ' αὐτὴ ἦτο ἔτι νέα, καὶ ἄνθρωπος εἰκοσιὲξ ἐτῶν ἔχει ἐνώπιόν του ζωὴν μακράν, εἶχε λοιπὸν καὶ αὐτὴ καιρὸν νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ πταίσματά της.

Σκέψις ἀγάπης καὶ οἴκτου διῆλθε τὴν ψυχήν της, ὅτε ἀνεμνήσθη τοῦ ἀνδρός της, ὅστις ἐφέρετο εἰς τὴν Ἄβρην κατηφὴς βεβαίως καὶ δυσηρεστημένος, διότι δὲν ἠθέλησε νά τον ἀκολουθήσῃ, καὶ μετενόει ἡ Μαρία διὰ τὴν ἄρνησίν της ταύτην· τὸ δωμάτιον τοῦ ξενοδοχείου θὰ τῇ ἐφαίνετο ζοφερὸν καὶ γυμνόν. Ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ το συλλογισθῇ πρωτήτερα;

Ἴσως ὅμως θὰ ἀνεχώρουν καὶ ἄλλαι ἁμαξοστοιχίαι εἰς τὴν Ἄβρην τὴν ἑσπέραν ταύτην! ἠδύνατο λοιπὸν νὰ φύγῃ παρευθύς! Ἡ στιγμιαία δὲ ἐν τῷ κήπῳ ἀνάπαυσις εἶχεν ἀποδώσῃ εἰς τὴν Μαρίαν τὴν νεότητά της· διὸ ἤθελε νὰ ἐγερθῇ καὶ νὰ δράμῃ εἰς συνάντησιν τοῦ ἀνδρός της...

Ἀλλ' αἴφνης φῶς ζωηρὸν προσέβαλε τοὺς ὀφθαλμούς της. Ἦτο τὸ φωταέριον τοῦ ἀπέναντί της φανοῦ, κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἀναφθέντος. Ἔπαιξε δὶς ἢ τρὶς τὰ βλέφαρα καὶ ἠθέλησεν ἔπειτα νὰ ἐκτελέσῃ τὸ σχέδιόν της, ἀλλὰ βάρος ἀσύνηθες ἐκράτει τοὺς πόδας της. Καὶ τὸ μὲν ἄνω μέρος τοῦ σώματος ἤθελε νὰ κινηθῇ, ἐπεθύμει νὰ διασχίσῃ τὸν ἀέρα διὰ τῶν βραχιόνων της ὡς διὰ πτερύγων, ἀλλ' ὅμως ἐκρατεῖτο κατὰ γῆς...

— Σῖμό μου, Σῖμό μου! εἶπε καθ' ἑαυτήν, δέν μας χωρίζει πολὺ διάστημα, αὔριον 'ς τὰς δύο θὰ εἶμαι 'ς τὸν σταθμόν. Θὰ ἔφευγα καὶ ἀπόψε, ἀλλὰ ποῦ νὰ σ' εὕρω;... καὶ ὅμως ἤθελα νὰ σ' ἐναγκαλισθῶ;.. μοῦ φαίνεται πῶς δὲν σ' ἀπεχαιρέτισα ὅπως ἔπρεπε... Ποῖος ἔλεγεν, ὅταν ἤμουν μικρὸ παιδάκι, ὅτι πάντοτε πρέπει νὰ ἀποχωρίζεται κανείς, ὡς νὰ μὴ ἔμελλέ ποτε νὰ ἰδῇ πάλιν ὁ εἷς τὸν ἄλλον; Ποῖός το ἔλεγε;... δὲν ἐνθυμοῦμαι πλέον... ἤθελα τώρα νὰ ἦτο αὔριον. Μαρκέλλα...

Ἡ Μαρκέλλα ἔτρεχεν ἐν τῷ κήπῳ μετὰ τῶν

Digitized by Google

νέων φίλων της, καὶ πολλὰ δὲ ἄλλα κοράσια εἶχον προστεθῆ εἰς τὴν συνοδείαν.

Ἡ μικρὰ παιδικὴ συνοδεία διεσκορπίζετο, πάλιν συνηθροίζετο μετὰ χαρμοσύνων κραυγῶν· τέλος ἀσθμαίνοντα τὰ παιδία ἐστάθησαν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κήπου καὶ συνδιελέγοντο. Τὰ παιδία ποιοῦσι τὸ ἐναντίον τῶν ἀνδρῶν, πρῶτον παίζουσι καὶ διασκεδάζουσι, καὶ ἔπειτα γνωρίζονται περισσότερον καὶ συνάπτουσι σχέσεις.

— Σὺ τί μέρος κάθεσθε; ἠρώτησε τὴν Μαρκέλλαν ἡ Λουίζα, ἥτις ἕνεκα τῶν ἕνδεκα ἐτῶν αὐτῆς καὶ τοῦ ὑψηλοῦ ἀναστήματος ἦτο ὁ ἀρχηγὸς τρόπον τινὰ τοῦ νηπιακοῦ ἐκείνου στρατεύματος. Ἐφαίνετο ὡς μικρά τις μήτηρ.

— Ἐκεῖ πέρα, ἀπεκρίθη ἡ Μαρκέλλα, 'ς τὴν ἄκρη τοῦ σιδηρόδρομου.

Πάντα τὰ παιδάρια ἀνεκάγχασαν θορυβωδῶς, ἀκούσαντα τὴν ἀπόκρισιν τῆς μικρᾶς.

— 'Σ τὴν ἄκρη τοῦ σιδηρόδρομου, παρετήρησε ζωηρόν τι κοράσιον, αὐτὸ δὲν εἶνε μέρος.

— Ἄς την, μὴ την πειράζῃς, εἶνε μικρὴ καὶ δὲν εἰξεύρει, εἶπε τὸ πρεσβύτατον κοράσιον παρεμβαῖνον. Ἔλα, μάτια μου, 'πέ μου, 'ς τὸ Παρίσι;

— Ὄχι 'ς τὸ Παρίσι, ἀπεκρίθη ἡ Μαρκέλλα. Ἐδῶ εἶνε τὸ Παρίσι, ἐμεῖς καθόμαστ' ἐκεῖ πέρα.

Καὶ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα πρὸς μίαν τινὰ διεύθυνσιν.

— Καὶ τί κάνει ὁ πατέρας σου; ἠρώτησεν ἄλλο κοράσιον μετὰ οἰήσεως.

— Τίποτα.

— Ἡ μητέρα σου;

— Τίποτα.

— Εἶνε κτηματίαι, εἶπεν ἡ Λουίζα ἀνυψοῦσα τοὺς ὤμους σύννους. Δὲν ἔχουν ἐμπορικό, ἔ; ἐμεῖς ἔχομεν ἐμπορικό, κυρία μου!

— Ποῦ; ἠρώτησεν ἡ Μαρκέλλα οὐδὲν νοοῦσα.

Ἡ Λουίζα ἔδειξε μικρόν τι κατάστημα φαρμακεμπορεῖον, κείμενον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐφ' ἧς ἔκειτο ὁ κῆπος.

— Νά, εἶπε, τώρα σὲ 'λιγάκι θὰ πᾶμε. Ποῦ καὶ εἶνε ἡ μητέρα σου;

— Κάθετ' ἐκεῖ πέρα 'ς τὸν *μπάγκο* καὶ κοιμᾶται, ἀπεκρίθη ἀντὶ τῆς Μαρκέλλας μικρά τις ἐκ τῆς συντροφίας.

— Δὲν θὰ ἔλθῃς καὶ αὔριον; ἠρώτησεν ἡ Λουίζα.

— Δὲν εἰξέρω.

— Οὗ καὶ σύ, μὴ της λὲς νὰ ἔλθῃ, εἶνε μωρό! Πῶς τα σιχαίνομαι αὐτὰ τὰ μαϊμουδάκια; ἀνεφώνησε μικρά τις μεμψίμοιρος.

— Τὰ μικρὰ πρέπει νά τα καλοπιάνῃς, εἶπεν ἡ Λουίζα μετὰ σοβαρότητος. Καὶ ἔπειτα τοῦτο ἐδῶ εἶνε τόσον νόστιμον καὶ καλοαναθρεμμένον, καὶ ἔπειτα εἶνε καὶ θεομόναχο, καὶ θὰ στενοχωρέται, τὸ καϊμένο. Πῶς σε λένε;

— Μαρκέλλα.

— Μαρκέλλα· ποιανοῦ;

Ἡ μικρὰ ἔμεινεν ἀμηχανοῦσα. Τὸ ὄνομα τοῦ πατρός της οὐδὲν ἴχνος εἶχε καταλίπῃ ἐν τῇ μνήμῃ της. Ἐπειδὴ ἔζη μόνη ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἡ μήτηρ της δὲν προενόησε νὰ τὴν διδάξῃ τὸ ἐπίθετόν της. Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὅταν τὰ παιδία ἀποπλανώμενα χάνωνται, ταχέως ἀνευρίσκονται, διότι οἱ πάντες γινώσκουσιν αὐτά.

— Δὲν εἰξέρω, εἶπεν, ἀφ' οὗ μάτην ἀνεζήτησεν ἐν τῇ μνήμῃ της τὴν συνέχειαν τοῦ ὀνόματός της· Μαρκέλλα...

— Νὰ εἰπῇς 'ς τὴν μητέρα σου νά σού το μάθῃ, παρετήρησεν ἡ συνετὴ Λουίζα. Ἂν τύχῃ καὶ χαθῇς, τί θ' ἀπογίνῃς;

Ὁ φύλαξ τοῦ κήπου ἐπλησίαζε σείων τὴν παχεῖαν ῥάβδον του καὶ γρύζων·

— Τί κάνετ' αὐτοῦ, σκυλόπουλα; ἄ, νὰ κοιμηθῆτε! νὰ μή σας κλείσω ἐδῶ μέσα.

— Ἄ, δὲν εἶν' ἀκόμη ὥρα, μπάρμπα! ἀνεφώνησαν ἐν χορῷ οἱ μικροὶ φοιτηταὶ τοῦ κήπου.

— Ἔλα, ἔλα, δρόμο! ὑπέλαβεν ὁ φύλαξ. Δὲν 'πᾶν νὰ πλαγιάσουν τὰ παλιόπαιδα!

Ἡ Λουίζα εἶχε λάβῃ τὴν χεῖρα τῆς Μαρκέλλας, ἵνα την ὁδηγήσῃ πρὸς τὴν μητέρα της. Ὁ δὲ φύλαξ τας ἠκολούθησεν ἐξακολουθῶν τὴν περιπολίαν του.

— Κυρία, εἶπεν εὐγενῶς ἡ Λουίζα ἐλθοῦσα πλησίον τῆς νεαρᾶς γυναικός, σᾶς ἔφερα τὴν κόρην σας.

Ἀλλ' ἡ Μαρία οὐδόλως ἐκινήθη. Ἔχουσα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους ἐστηριγμένην ἐφαίνετο κοιμωμένη.

— Μητέρα, εἶπεν ἡ Μαρκέλλα σύρουσα αὐτὴν ἀπὸ τοῦ φορέματος.

Ἡ Μαρία δὲν ἀπεκρίθη.

— Μητέρα, ἐφώνησεν ἡ μικρά, μητέρα!

Ἡ Λουίζα ὑπεχώρησε δύο βήματα καὶ παρετήρησε τὴν νεαρὰν γυναῖκα μετὰ προσοχῆς ἅμα καὶ τρόμου.

— Κοιμᾶται, εἶπε πρὸς τὸν φύλακα προσερχόμενον.

— Εἶνε βλαβερὸν νὰ κοιμᾶται ἔτσι 'ς τὴ δροσιά. Νά την 'ξυπνίσωμεν. Κυρία! Ἀλλ' ἡ Μαρία ἐκάθητο ἀκίνητος. Ἡ Μαρκέλλα ἀνερριχήθη ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς μητρός της, ἀλλ' εὐθὺς ἀνέπεσεν εἰς τὰ ὀπίσω μετὰ κραυγῆς ὀξείας· διότι, ἐν ᾧ προσεπάθει νὰ κρατηθῇ διὰ τῶν μικρῶν χειρῶν της, τὸ σῶμα τῆς μητρός της ἐνέδωκε καὶ μικροῦ δεῖν ἔπεσεν ἐπὶ τῆς μικρᾶς. Ὁ φύλαξ σπεύσας ὑπεβάστασε τὸ σῶμα καὶ το ἐπανέθηκεν εἰς τὴν προτέραν του θέσιν.

— Εἶνε 'πεθαμμένη! ἀνεφώνησεν ἡ Λουίζα.

— Θὰ σωπάσῃς! ἔγρυξεν ὁ φύλαξ. Στάσου ἐδῶ καὶ μὴν ἀφήσῃς τὸ παιδὶ νὰ ἔβγῃ ἔξω.

Καὶ κατηυθύνθη μεγάλοις βήμασιν εἰς τὴν ὁδὸν Δαφαγέτου καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐπανῆλθεν ἀκολουθούμενος ὑπὸ δύο κλητήρων· τὸ δὲ πλῆθος λαβὸν εἴδησιν παρὰ τῆς ἀορίστου ἐκείνης καὶ

Digitized by Google

ἀκαταλήπτου φήμης, ἥτις ἀναγγέλλει τὰς δεινὰς συμφοράς, συνηθροίζετο πέριξ τῶν κορασίδων. Ἰατρός τις ἐλθὼν ἐπέθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τῶν κροτάφων τῆς Μαρίας, οἵτινες ἦσαν ἤδη ἀπεψυχραμένοι·

— Εἶνε ἀποθαμμένη, εἶπε.

("Επεται συνέχεια).

ΕΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ͂Ι ΧΩΡΑ͂Ι

ΕΞ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΩΝ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ

Α'.

Σίπκα· τὸ χωρίον καὶ ἡ πάροδος.

Ἀφορμὴ τοῦ ταξειδίου. — Καζανλὴκ, ἡ πόλις τοῦ ῥοδελαίου. — *Σίπκα*· ἐνεστῶσα κατάστασις. — Ὁ ξενοδόχος τῆς Σίπκας. — Μία διασκέδασις αὐτοῦ. — Πολιτικαὶ ἰδέαι τοῦ Ντάντου Χρήστου. — Κακὰ ὄνειρα ὀθωμανοῦ. — Ἡ πάροδος τοῦ Αἵμου. — Μία τελευταία διατύπωσις παρὰ τῷ δημάρχῳ Σίπκας. — Εἰς μπαλκαντζῆς. — Ἡ ἄνοδος τοῦ ὄρους. Ἓν βλέμμα πρὸς τὰ κάτω. Ἐπὶ τοῦ ὄρους. Ἡ κορυφὴ τοῦ Σφέτι Νικόλα.—Συνάντησις ποιμένων.—Οἱ μετανάσται. — Ἡ κάθοδος πρὸς τὴν Βουλγαρίαν.

Κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ παρελθόντος ἔτους εὑρισκόμενος κατὰ τὴν βορείαν Θρᾴκην, ἐσκέφθην νὰ διέλθω ἐκεῖθεν καὶ εἰς Βουλγαρίαν. Ἤμην ἤδη ἄντικρυ τοῦ Αἵμου, ἀκριβῶς ἀπέναντι τῆς Σίπκας, ἥτις εἶνε ὁ ἑνωτικὸς κρίκος τῶν δύω χωρῶν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὸ μεταίχμιον αὐτῶν καὶ ὑπῆρξε τὸ θέατρον φοβερᾶς μονομαχίας δύω στρατιῶν. Τοιαύτη γειτονεία ἕλκει φυσικῶς οὐχ ἧττον ὑπὸ τῆς ἀναπολήσεως τῶν γεγονότων ἢ ὑπὸ τῆς περιεργείας τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως. Νὰ μεταβῇ λοιπὸν εἰς Σίπκαν, νὰ διαβῇ τὸν Αἷμον, καὶ νὰ διελάσῃ τις κατὰ πλάτος τὴν Βουλγαρίαν, τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ διεγερθεῖσα ἐν ἐμοὶ ἐπιθυμία. Ἀλλὰ τοιαύτη τις ἐπιθυμία δὲν ἦτο πάντη ἀνεκτέλεστος. Ἐξετέλεσα λοιπὸν αὐτὴν ἐν διαστήματι χρόνου ὅσος ἀπαιτεῖται ἵνα διέλθῃ ὁδοιπόρος, καὶ ἰδοὺ χαράσσω ἐνταῦθα σημειώσεις τινὰς ἐκ τῶν ὁδοιπορικῶν ἐκείνων ἀναμνήσεων. Ἀγνοῶ κατὰ πόσον τὸ ταξείδιον αὐτὸ θὰ ἔχῃ θέλγητρα διὰ τοὺς ἀναγνώστας τῆς «Ἑστίας», ἀλλ' ὁπωσδήποτε θὰ διέλθῃ τις χώραν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἄγνωστον εἰς τοὺς πολλούς, θὰ ἴδῃ τὸν βουλγαρικὸν λαὸν ἐν τῷ ἀσύλῳ αὐτοῦ, ἐν Γαβρόβῳ, ἐν Τυρνόβῳ, ἐν Μπέλλᾳ, ἐν Ῥουτσουκίῳ, ἐκεῖθεν τέλος δύναται ἐὰν θέλῃ νὰ διέλθῃ εἰς Ῥουμανίαν ἢ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Ἀθήνας, ἀλλ' ἄνευ ὁδηγοῦ πλέον. Μόνον μέχρι τοῦ σημείου ἐκείνου ἀναλαμβάνω τὸ κατ' ἐμὲ νὰ ὁδηγήσω τὸν ἀναγνώστην, ἐκ τούτου δὲ πλέον ἡ ὁδὸς καὶ εὐκολωτέρα εἶνε καὶ εὐαρεστοτέρα. Δὲν χρειάζεταί τις ἢ μόνον ὄρεξιν καὶ ὁδοιπορικά. Τὸ δεύτερον ὑποτίθεται ὅτι θὰ ἔχῃ, καὶ τὸ πρῶτον δύναται νὰ εὕρῃ τις παντοῦ καὶ πάντοτε.

Εἰς Σίπκαν πορεύεταί τις ἀπὸ Καζανλὴκ, τῆς βορειοτέρας πόλεως τῆς Θρᾴκης, μεταξὺ Καρλόβου, ὅπου ἀκμάζει ἡ σειρητοποιία, καὶ τῆς ἀμιμήτου Σηλύμνου, ὅπου εὐδοκιμεῖ ἐπίσης ἡ βιομηχανία τῶν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ ἡ ταπητουργία. Ἡ πόλις τοῦ Καζανλὴκ ἔχει καὶ αὐτὴ τὴν ἰδιαιτέραν χάριν της· εἶνε ἡ πόλις τοῦ ῥοδελαίου, ἐν τῇ μυροβόλῳ κοιλάδι τῶν ῥόδων, μία τῶν καλλίστων ὑπὸ τὸν Αἷμον τοποθεσιῶν, ὅπου οἱ ἄνδρες εἶνε ἐκ τῶν εὐρωστοτέρων καὶ αἱ γυναῖκες ῥοδοπάρειοι, εἰς τρόπον ὥστε κατὰ Μάϊον, καθ' ὃν χρόνον θάλλουσι τὰ ῥόδα καὶ αἱ κόραι τῶν ἀγρῶν ἐξέρχονται νὰ δρέψωσιν αὐτὰ ἀγνοεῖ τις ἐν τοῖς ῥοδῶσι ποῦ μᾶλλον εἶνε τὰ ῥόδα καὶ πότερα μᾶλλον εἶνε δροσερώτερα. Ἀλλὰ κατὰ Σεπτέμβριον οἱ θάμνοι τῶν ῥόδων κλίνουσι τοὺς κλῶνάς των ἀπηυδημένοι ἐκ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἔτους καὶ ἀναλαμβάνοντες δυνάμεις διὰ τὸ ἑπόμενον, αἱ δὲ κόραι κλώθουσιν ἤδη παρὰ τὴν ἑστίαν καὶ πλέκουσι περικνημίδας διὰ τὸν χειμῶνα, ὅστις ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀπειλεῖ ῥαγδαῖος νὰ ἐνσκήψῃ ἑκατέρωθεν ἀπὸ τοῦ Αἵμου πρὸς βορρᾶν καὶ τοῦ Καρατζᾶδάγ νοτιόθεν. Ἡ πόλις οὐχ ἧττον εἶνε ζωηρά. Εἶνε τὸ κέντρον πολλαπλῶν χωρίων διεσπαρμένων κατὰ τὴν κοιλάδα, ἔτι δὲ καὶ τὸ κέντρον προμηθειῶν τινων δερματίνων βιομηχανημάτων διὰ τὰς πλησιεστέρας ἄλλας πόλεις.

Ἐκ τῶν πολλῶν χωρίων τῆς κοιλάδος, τὸ βορειότατον ἐξ ὅλων καὶ τὸ σπουδαιότατον ἄλλοτε εἶνε καὶ ἡ Σίπκα. Μετὰ ἐλαφρόν τινα γήλοφον ἠπίως ἀνερχόμενον καὶ κατερχόμενον ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐρατεινῆς κοιλάδος, ὄπισθεν τοῦ ὁποίου κρύπτεται τὸ Καζανλὴκ ἀπὸ τῶν ἀπειλητικῶν ὄψεων τοῦ Αἵμου, ἄρχεται νέα πεδιάς, ἐκτάσεως μόλις ὀκτὼ χιλιομέτρων μέχρι τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Αἵμου, λεία καὶ ὁμαλωτάτη, διακοπτομένη εἰς τὸ μέσον ὑπὸ πυκνῆς καὶ συνηρεφοῦς συστάδος καρυῶν, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁποίας ἀκριβῶς ὑπὸ τὴν ῥίζαν τοῦ βουνοῦ διακρίνεται ἡ Σίπκα. Εἶνε τὸ πεδίον τοῦτο, ὅπου ὁ Σουλεϊμὰν πασσᾶς εἶχε τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ, καὶ ὅπου δύω ἢ τρία πυραμιδοειδῆ μνημεῖα οὐ μακρὰν τοῦ χωρίου κείμενα φαίνονται μακρόθεν ἤδη ἀνεγερθέντα ὑπὸ τῶν νικητῶν μόνον, καθ' ὅσον οἱ ἡττημένοι, φαίνεται, οὔτ' ἐζήλευσαν οὔτε ἠθέλησαν ν' ἀφήσωσι κατόπιν ἴχνη τῆς διαβάσεως καὶ τῆς καταστροφῆς αὐτῶν. Ὁ πτωχὸς ἀγρότης ὁδηγεῖ σήμερον τὸ ἄροτρον αὐτοῦ διὰ τῶν ἀγρῶν τῆς πεδιάδος· ἀλλὰ τὸ χωρίον μαρτυρεῖ τὰ ἴχνη τῆς καταστροφῆς. Τὰ πλεῖστα τῶν χωρικῶν οἰκήματα εἶνε κατερριμμένα εἰς σωρούς. Ὀλίγα μόνον ἐκ τῶν παλαιῶν διασώζονται ὄρθια εἰς τὰ ὁποῖα προσετέθησαν ἤδη καί τινα νεόδμητα, καὶ μεταξὺ ὅλων διακρίνονται ἡ ἐκκλησία τοῦ χωρίου πρὸς ἀνατολὰς ἐπὶ περιόπτου θέσεως, κτίριον παραλληλόγραμμον λευκάζον ἐκ τῶν λίθων τῆς

Digitized by Google

οἰκοδομῆς μετὰ τοῦ διακρινομένου σημείου τοῦ σταυροῦ ἐπὶ τῆς κορυφῆς, τὸ σχολεῖον παρ' αὐτῷ ἀνεγερθὲν μετὰ τὸν πόλεμον, καὶ ἕτερον κτίριον πρὸς τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς πόλεως, ὅπερ εἶνε τὸ ξενοδοχεῖον· εἶδός τι χανίου μὲ κιρύκευμα εὐρωπαϊκῶν ἀπαιτήσεων, ἕνεκα τῶν σιδηρῶν κλινῶν, ἃς ἐπιδεικνύει φιλαρέσκως ὁ ἰδιοκτήτης, ὅστις ἀληθῶς δὲν εἶνε οὔτε ὁ χειρότερος τῶν ξενοδόχων διὰ τὰ μέρη ταῦτα οὔτε ὁ ὀλιγώτερον πρόθυμος νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν πελάτην του, μολονότι ἡ προθυμία του προχωρεῖ ἐνίοτε μέχρι τοῦ παραδόξου.

Εἴχομεν φθάσει περὶ τὴν ἕκτην ἤδη μετὰ μεσημβρίαν καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος ἢ μόνον ἐγὼ ξένος κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην. Εἷς ἄλλος Μώραλης ἐπίσης, — οὕτω προσηγόρευε τοὺς Ἕλληνας ὁ ξενοδόχος — εἶχε διέλθει μετὰ τῆς συζύγου του πρὸ μηνὸς περίπου. Ἐσκέφθη λοιπὸν ὁ Ντάντο Χρῆστος, ὁ ἰδιοκτήτης καὶ διευθυντὴς οὗτος τοῦ ξενοδοχείου του, νὰ διασκεδάσῃ τὸν μόνον αὐτοῦ ξένον, ὅστις δὲν ἠδύνατο νὰ διέλθῃ τὴν ἑσπέραν διὰ τῶν μονοσυλλάβων μόνον ἐρωταποκρίσεων. Ἀληθῶς δὲν εἶχεν ὑποδείξει τις τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην. Καὶ δὲν ἠδύνατο ἄλλως νὰ φαντασθῇ νὰ διέλθῃ τὴν ἑσπέραν κρεῖττον ἢ ὅτι ἀναγκάζεταί τις νὰ διέρχηται αὐτὴν πολλάκις ἐν πρωτευούσῃ κράτους πεπολιτισμένου, ἀλλ' ἡ ἀπόφασις δὲν ἐξηρτᾶτο ἀπ' ἐμοῦ καὶ ὁ Ντάντο Χρῆστος εἶχεν ἤδη λάβει τὴν πρωτοβουλίαν του.

Περὶ τὴν δεκάτην ὥραν μ. μ. ὅτε τὸ πᾶν ἐκοιμᾶτο πέριξ καὶ μόνον ὁ Αἶμος ὑπεράνωθεν ἡμῶν ἤρξατο γογγύζων, ἀνήγγειλεν ὁ ξενοδόχος ὅτι μέλλομεν νὰ διασκεδάσωμεν. Καὶ ἤδη ἐσκεπτόμην πῶς ἆρά γε διασκεδάζουσιν εἰς Σίπκαν, ὅτε ἰδοὺ πέντε ἄνδρες ἔνοπλοι εἰσελαύνουσιν ἐν τῷ καφενείῳ, ὅπερ ἦν συνάμα καὶ ἡ αἴθουσα τῆς ἀναπαύσεως καὶ τὸ ἑστιατόριον. Ἤμην ἐγὼ καὶ παρ' ἐμοὶ ὁ ὀθωμανὸς ἁμαξηλάτης, ὅστις ἠγνόει ὁ πτωχὸς τί ἆρά γε νὰ σημαίνῃ ἡ ἀνάπτυξις αὐτὴ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τῆς Σίπκας ἐν οὕτω στενῷ χώρῳ καὶ ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ ἡμῶν ὅλων. Δι' ἐμὲ οὐχ ἧττον ἦτο πρόβλημα τὸ φαινόμενον, ἂν καὶ δὲν εἶχον ἀπολέσει τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ περιεσωζόμεθα καὶ εἰς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος. Οἱ ἔνοπλοι τέλος ἔλαβον στάσιν στρατιωτικήν, εἷς λοχίας παρατυχὼν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ ἀνέλαβε τὸ παράγγελμα καὶ ἤρξαντο στρατιωτικὰ γυμνάσια καὶ κινήσεις διαρκέσασαι οὐχὶ ὀλιγώτερον τῆς ἡμισείας ὥρας.

— Θέλετε ἀκόμη; ἠρώτησεν ὁ ξενοδόχος ἐπὶ τέλους.

— Ἀλλὰ τί;

— Νά, ἔτσι, γυμνάσια.

Θὰ φρονῆτε βεβαίως ὅτι ἤρκει τόσον. Τοῦτο φυσικῶς ἐσκέφθη καὶ ὁ ἐρωτώμενος, εὐχαρίστησε τὸν ξενοδόχον ἐπομένως καὶ οἱ ἔνοπλοι ἀνεχώρησαν. Ὁ ὀθωμανός μου ἠδυνήθη ν' ἀναπνεύσῃ καὶ ν' ἀπέλθῃ ἀθορύβως ἵνα περιποιηθῇ τοὺς ἵππους του, οἵτινες ἔμελλον τὴν ἐπιοῦσαν νὰ τὸν ἀπαγάγωσιν ἀπὸ τὸν κατηραμένον τοῦτον τόπον. Ἀλλ' ὁ ξενοδόχος δὲν ἐννόει νὰ διαλυθῶμεν οὕτως ὅλοι καὶ νὰ λήξῃ ἡ συναναστροφή. Ἤθελε τώρα καὶ τὴν γνώμην μου.

— Πῶς σοῦ ἐφάνησαν τὰ γυμνάσια λοιπόν;

— Οὔμ. . . ., καλά.

— Εἰς τὴν Βουλγαρίαν ὅμως κάμνουν καλλίτερα.

— Καλλίτερα!

— Καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα;

Ἐδῶ πράγματι ἐστενοχωρήθην· ἀλλὰ τελευταία τις προσπάθεια πατριωτισμοῦ μὲ ἠνάγκασε νὰ τῷ εἴπω ὅτι τῆς Ἑλλάδος τὰ γυμνάσια εἶνε φυσικῷ τῷ λόγῳ τελειότερα. Ἀγνοῶ τῷόντι ἂν ὁ Ντάντο Χρῆστος ἐξετίμησε τὴν φιλοπατρίαν μου, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι εἰς τὴν ἰδικήν μου φιλοπατρίαν ἀντεπεξῆλθεν ἡ φιλοπατρία τοῦ Βουλγάρου ζωηροτέρα πλέον τῆς περιποιητικῆς διαθέσεως τοῦ ξενοδόχου. Ὁ Ντάντο Χρῆστος εἶχεν ἄλλως τε τὰς πολιτικὰς ἰδέας του. Καίτοι ἔβλεπον αὐτὸν ἐν Σίπκᾳ, ἀλλ' ἦτο κυρίως ἐκ Γαβρόβου. Εἶχε ταξιδεύσει εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐγνώριζε τοὺς Ῥωμηοὺς καὶ τοὺς Μωραλῆδες — οὕτω διέκρινε τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δούλους Ἕλληνας — ἐγνώριζε καλῶς ὅτι εἶνε ἄνθρωποι ἔξυπνοι, οἱ πρῶτοι μάλιστα, ἀλλ' οὐδέποτε θὰ πιστεύσῃ ὅτι ἔχουσι στρατὸν καλλίτερον τῆς Βουλγαρικῆς ἡγεμονίας. Κατὰ θάλασσαν, μάλιστα· ἐκεῖ φρονεῖ ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ ὑπερβῇ τοὺς Μωραλίδες, ἀλλὰ κατὰ ξηρὰν οὐδέποτε οὐδένα θὰ φθάσωσι. Καὶ δὲν ἔχουν ἀνάγκην, φαίνεται, προσέθηκε, διότι σκοπὸν δὲν ἔχουν ν' ἀνακατωθοῦν ποτὲ εἰς πόλεμον, κατὰ τὴν γνώμην του. Αὐτοὶ περιμένουν μόνον νὰ γείνῃ πόλεμος παρ' ἄλλων καὶ τότε κάμνουν ἰουδαϊκοὺς θορύβους, ἁρπάζουν ἓν μερίδιον καὶ οὔτε ἓν «εὐχαριστῶ» δὲν λέγουν.

Ὁ Ντάντο Χρῆστος ἦτο ἤδη εἰς τὸν οἶστρόν του καὶ ἤθελε νὰ ἐξακολουθήσῃ ἔτι, ἀλλ' ἦτο ἡ ὥρα προκεχωρημένη καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἐπρόκειτο νὰ διαβῶ εἰς Σίπκαν. Τὸν ἀπεχαιρέτησα καὶ ἀπῆλθον νὰ κατακλιθῶ, ἐνῷ ἡ βοὴ τοῦ ὀρεινοῦ ἀνέμου ἐγίνετο φοβερωτέρα. Ἐσκεπτόμην ἤδη περὶ τῶν δυστυχῶν ἐκείνων μαχητῶν, οἵτινες ὑπὸ πολλῷ φοβερωτέρας συνθήκας διεχείμαζον καὶ διενυκτέρευον ἐπὶ τοῦ ὄρους, οἱ μὲν ὅπως ἐκβιάσωσι τὴν πάροδον, οἱ δὲ ὅπως κρατήσωσιν αὐτήν, ὅτε φωνή τις ἠκούσθη παρ' ἐμέ. Ἦτο ὁ ὀθωμανὸς ἁμαξηλάτης.

— Κύριε, Κύριε... θὰ μοὶ ἐπιτρέψῃς νὰ κοιμηθῶ πλησίον τῆς θύρας τοῦ δωματίου σου;

— Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει λόγος.

— Νομίζεις;

— Ὄχι νομίζω, ἀλλὰ εἶμαι βέβαιος.

— Καὶ ὅμως αὐτὰ τὰ στρατιωτικὰ γυμνάσια. Εἶμαι ὀθωμανὸς καὶ δὲν ἐννοῶ νὰ φονευθῶ ὡς

σκύλος, ἐδῶ εἰς τὴν Σίπκαν μάλιστα· θέλω νὰ κρατήσω μετερίζι ἀπὸ τὴν κλίμακα ἐκεῖ ἐν ἀνάγκῃ.

Ὁ ταλαίπωρος ἐξάπαντος εἶχε νομίσει ὅτι ὅλη ἡ ἐκστρατεία ἐκείνη διηυθύνετο ἐναντίον του καὶ ἤθελε ν' ἀποθάνῃ τοὐλάχιστον ἐνδόξως καὶ ἐνώπιον μαρτύρων, μολονότι ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ οἱ Βούλγαροι κάλλιστα ἠδύναντο νὰ ὑποπτευθῶσιν ὅτι ὑπῆρχεν εἶδός τι ἑλληνοτουρκικῆς συμμαχίας, καὶ τότε ἀγνοῶ διατί θὰ ἐφείδοντο καὶ τοῦ ἑτέρου τῶν συμμάχων. Ἀλλ' οὐδὲν συνέβη φυσικῶς. Ὁ ξενοδόχος εὐχαριστηθεὶς ὅτι εὗρεν εὐκαιρίαν ἵνα δείξῃ τὰς στρατιωτικὰς προόδους τῶν Βουλγάρων, ὡς αὐτὸς ἐνόει, καὶ νὰ κηρύξῃ τὰς πολιτικὰς ἰδέας του, εἶχεν ἀπέλθει νὰ κατακλιθῇ καὶ ἤδη θὰ ἐκοιμᾶτο ἐξάπαντος ὕπνον νήδυμον ἄνευ ὀνείρων, ἐνῷ ὁ Ἀλῆς ἔξυπνος ἔτι ὠνειρεύετο μάχας καὶ φόνους, ὧν αὐτὸς θὰ ἦτο τὸ θῦμα καὶ ὁ ἥρως καὶ θέατρον ἡ Σίπκα, ἥτις ὑπῆρξε πράγματι τὸ δραματικώτατον τῶν πολεμικῶν θεάτρων.

Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ ἥλιος εἶχεν ἤδη ὑψωθῇ ὀργυιάς τινας ὑπεράνω τοῦ ὁρίζοντος καὶ τὸ βουνὸν ὠρθοῦτο ἐνώπιον ἡμῶν. Ἀλλ' αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, αἵτινες ἐφώτιζον ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τὸ πεδίον καὶ τὰ κράσπεδα τοῦ ὄρους, δὲν ἠδύναντο νὰ διαπεράσωσι τὰ ἐπὶ τῶν κορυφῶν αὐτοῦ διακεχυμένα νέφη. Ἦτο 22 Σεπτεμβρίου, καὶ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἤδη τοῦ φθινοπώρου αἱ κορυφαὶ τοῦ Αἵμου σπανίως φαίνονται ἀπηλλαγμέναι τῶν νεφῶν. Κάτω εἰς τὰς πεδιάδας ὁ καιρὸς εἶνε γλυκὺς ἀκόμη, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀκρωρειῶν ἐπικρατεῖ ἤδη ὁ χειμών. Ἡ πάροδος τῆς Σίπκας δὲν εἶνε ἴσως ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων κορυφῶν, ἀλλ' οὐχ ἧττον δὲν πρέπει νὰ ὑποτεθῇ καὶ ἐκ τῶν χαμηλοτέρων. Δύναται νὰ ἐπιθέσῃ τις δὶς καὶ τρὶς τὸν Ὑμηττὸν ἐφ' ἑαυτοῦ ἵνα λάβῃ ἰδέαν τινὰ τοῦ ὕψους, ὅπερ ἔχει πρὸ αὐτοῦ, καὶ τὸ ὁποῖον διαρκεῖ δύο ὥρας κατὰ τὴν ἀνάβασιν καὶ μίαν καὶ ἡμίσειαν ἐν τῇ καταβάσει ἐπὶ τῆς ἀντιθέτου πλευρᾶς πρὸς τὴν Βουλγαρίαν. Ἀπὸ τῆς ὑπωρείας ἤδη φαίνεται ἁμαξιτὴ ὁδὸς κατασκευασθεῖσα κυρίως μετὰ τὸν πόλεμον καὶ μᾶλλον ἐπιμεμελημένη ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς ἢ ἐπὶ τῆς ἀρκτικῆς κλιτύος, ἀλλ' ἤδη ἀπ' ἀρχῆς παρουσιάζεται τόσον ὀρθία, ὥστε δυσκολεύεταί τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι εἶνε βατὴ δι' ἁμαξῶν. Φαίνεται ἐν τούτοις ὅτι οἱ ῥωμαλεώτεροι ἵπποι δύνανται νὰ ἀνέλθωσιν αὐτὴν σύροντες τὴν ἅμαξαν, ἀλλ' ἄνευ τῶν ἐπιβατῶν, ἄλλως ὅμως καὶ συνήθως μάλιστα, ὅταν πρόκηται νὰ διαβῇ ἐκεῖθεν ἅμαξα εἰς Βουλγαρίαν, τὸ ἔργον ἐκτελοῦσιν οἱ βούβαλοι, οἵτινες μὲ τὸ βαρὺ καὶ μεμετρημένον βῆμά των καὶ μετὰ φιλοσοφικῆς ἐγκαρτερήσεως σύρουσι τὴν ἅμαξαν καὶ ἀναβιβάζουσιν ἔτι καὶ βάρη μεγαλείτερα βραδέως μέν, ἀλλ' ἀσφαλῶς πάντοτε. Ἐν γένει ὅμως οἱ ὁδοιπόροι ταξειδεύουσι μετὰ τῶν λεγομένων *βαλκαντζήδων*, κατὰ λέξιν ὀρεινῶν ἢ ὀρειβατῶν, οἵτινες εἶνε χωρικοὶ τῶν πέριξ, ἔργον ἔχοντες νὰ ἐκτελῶσι τὴν συγκοινωνίαν διὰ τοῦ ὄρους καὶ οἵτινες γινώσκουσι τὰς πλείστας τῶν διόδων καὶ παρόδων τοῦ ὄρους καὶ τὴν κατάστασιν καὶ τὰς περιπετείας αὐτῶν. Τοιοῦτόν τινα βαλκαντζῆν ὤφειλέ τις νὰ προμηθευθῇ διὰ τὴν διάβασιν τῆς παρόδου, ἐν ᾧ ὁ ὀθωμανὸς ἁμαξηλάτης φαιδρὸς ἤδη μετὰ τοῦ ἀνατείλαντος ἡλίου καὶ ἀπαλλαγεὶς τοῦ ἐφιάλτου τῶν ἑσπερινῶν ἐντυπώσεων, ἀπεχαιρέτιζε τὴν *κατηραμένην* Σίπκαν. Ὁ Ντάντο Χρῆστος δὲν ἔλειψεν ὡς πρὸς τοῦτο νὰ ἐκπληρώσῃ τὸ καθῆκον περιποιητικοῦ πάλιν ξενοδόχου προμηθεύσας ἕνα βαλκαντζῆν ἰδικόν του, ἀφοῦ προηγουμένως, ἐννοεῖται, ἐξεπλήρωσε τὸ πολλῷ τούτου σπουδαιότερον καθῆκον τῆς ἐξοφλήσεως τοῦ λογαριασμοῦ αὐτοῦ.

Ὁ βαλκαντζῆς ἦτο ἤδη ἕτοιμος, ἀλλ' ὑπελείπετο μία τελευταία ἔτι διατύπωσις. Ἦτο ἀνάγκη τῆς ἐπικυρώσεως τοῦ διαβατηρίου ὑπὸ τοῦ δημάρχου, καὶ ἄνευ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ ἡ Σίπκα ἦτο ἀδιάβατος. Ἐμπρὸς λοιπὸν εἰς τοῦ δημάρχου. Ὁ κ. δήμαρχος ἐκάθητο εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τοῦ χωρίου, ὅπου ἀκριβῶς ἐγένετο ἡ μεγαλειτέρα καταστροφή, καὶ ὅθεν διὰ φάραγγος ἀνοιγομένης ὑπεράνω ἀπῃωρεῖτο ὕψωμά τι, ὅπερ ἐγένετο ὀνομαστὸν κατὰ τὸν πόλεμον, καθ' ὅσον οἱ Τοῦρκοι συγκεντρώσαντες τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν κατὰ τοῦτο καὶ καταλαβόντες αὐτὸ διὰ νυκτερινῆς ἐφόδου, ἤλπισαν ἐκεῖθεν νὰ ἐκτοπίσωσι τοὺς Ῥώσσους καὶ ἀπὸ τῶν ὑψηλοτέρων των ὀχυρωμάτων, καὶ εἶχον ἤδη τηλεγραφήσει εἰς Κων/πολιν ὅτι ἐκυρίευσαν τὴν Σίπκαν. Μεγαλοπρεπὲς τῳόντι ὄνειρον, ὅπερ ὅμως διελύθη μετὰ τὴν ἐξέγερσιν τῆς ἐπιούσης. Ἐκεῖ κάτω λοιπὸν ἐν τῷ μετεώρῳ αὐτῷ πλαισίῳ ἐμέλλομεν νὰ συναντήσωμεν τὸν δήμαρχον. Ἦτο ἀνὴρ τεσσαρακοντούτης οὗτος, ὑψηλός, μεγαλοπρεπής, ὡς τὸ ὑπερκείμενον βουνὸν αἰσθανόμενος ὅλην τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ καὶ διακρινόμενος μεταξὺ τῶν περιστοιχούντων αὐτὸν χωρικῶν καὶ διὰ τοῦ ἱματισμοῦ καὶ διὰ τῶν τρόπων αὐτοῦ. Δυνατὸν εἰπεῖν ὅτι δὲν ἐστερεῖτο ἢ μόνον τοῦ καταλλήλου δημαρχείου. Δυστυχῶς τὸ πλαίσιον αὐτοῦ ἦτο ὅλως δυσανάλογον. Ἦτο εἶδος ἀχυρῶνος ἢ σιτοβολῶνος ἢ ὀρνιθῶνος, ἐν ᾧ παρεισέφρουν οὐχ ἧττον καὶ χοιρίδια, καὶ εἰς μίαν ἄκραν τοῦ ὁποίου οἱ μικροὶ διάδοχοι τοῦ ἀξιολόγου Κμέτα ἐκυλίοντο χαμαὶ διαμφισβητοῦντες θορυβωδῶς τὸ παρατεθὲν αὐτοῖς ἐντὸς ξυλίνης παροψίδος πρόγευμα. Εἰς τὴν ἄκραν ἐπὶ ξυλίνης τραπέζης ἓν βιβλίον διπλοτύπων, ἡ σφραγὶς καὶ τὸ μελανοδοχεῖον ἀπετέλουν τὰ δημαρχικὰ ἐφόδια. Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἀτημελησίας τοῦ γραφείου, ὅπερ ἐφαίνετο ἀνάλογον τοῦ τόπου μᾶλλον ἢ τοῦ ἀνθρώπου, οὐδὲν ἕτερον εἶχέ τις νὰ

Digitized by Google

τῷ προσάψῃ. Μετ' ἐρρύθμου τῆς χειρὸς κινήσεως ἔλαβε τὸ διαβατήριον, ἐπέγραψε τὸ κεκανονισμένον «ἐπιθεωρηθὲν» μετὰ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ καὶ μετ' ἐρρυθμοτέρας ἔπειτα φωνῆς — Δὲν ἔχετε νὰ πληρώσετε, προσέθηκεν, ἢ ἓν φράγκον διὰ τὴν ἐπιθεώρησιν, καί, ἂν θέλετε, τίποτε διὰ τὸ σχολεῖον.

Καὶ ἤδη, ἀναγνῶστά μου, ἐπὶ τὸ ὄρος, τὸ ὁποῖον ἀληθῶς δὲν εἶνε τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, μολονότι σκέπτομαι νὰ τὸ διέλθω γράφων ταχύτερον καὶ συντομώτερον παρ' ὅτι πράγματι ἐγένετο. Ὁ μπαλκαντζῆς, ὃν ὁ ξενοδόχος ἐπρομήθευσεν, ἦτο ἀναντιρρήτως εἷς τῶν καλλιτέρων τῆς φυλῆς τῶν βαλκαντζήδων, μεγαλόσωμος, εὔρωστος, μὲ κνήμας στερεάς, μὲ τὸν μύστακα ἠνωρθωμένον, μολονότι ἡ φωνὴ αὐτοῦ δὲν ἀνταπεκρίνετο καθ' ὅλα πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν αὐτὴν παράστασιν· ἓν μόνον κακὸν εἶχεν ὅτι δὲν ἦλθε τὴν φορὰν ταύτην νὰ διαβῇ τὸ ὄρος. Μόλις εἴχομεν προχωρήσει βήματά τινα καὶ ἤδη ἠρχίσαμεν νὰ αἰσθανώμεθα, ὁ μὲν ἔφιππος, ὁ δὲ πεζός, τὴν ὀρθιότητα τοῦ δρόμου, καὶ ἐνεθυμήθη ὅτι ἡ ἡμέρα ἦτο ἀρκετὰ ὡραία κάτω καὶ ἠδύνατο νὰ μὴ χάσῃ τὸ ἡμερομίσθιόν του. « Ναί, γκοσποδίν, εἶμαι πτωχὸς ἄνθρωπος . . .

— Καὶ λοιπὸν νὰ ὑπάγω μόνος ;

— Ἆ ! ὄχι, ἂς ἔλθῃ ὁ υἱός μου.

Καὶ μοὶ παρουσίασεν ἀνθρωπίσκον τινὰ δέκα ἐτῶν καὶ πέντε σπιθαμῶν, περιτετυλιγμένον ἐπιμελῶς διὰ τῶν χονδροτέρων μαλλίνων ἀντικειμένων τῆς οἰκογενείας, ὁ ὁποῖος ὅμως, καθὼς ἔλεγε, δεκαπέντε φορὰς ἐπέρασε τὸ ὄρος.

« Ἂς εἶνε λοιπὸν καὶ μία δεκαέξ ! »

Ἀνωτέρω ἔδωκα γενικήν τινα ἰδέαν τῆς παρόδου. Ἀλλ' ἄλλην ἰδέαν σχηματίζει τις βλέπων τὸ ὄρος καὶ ἄλλην διερχόμενος αὐτό, ὅταν μάλιστα εἶνε τοιοῦτον ὥστε νὰ δώσῃ τὴν χειρίστην ἰδέαν τοῦ ἀνάντους. Ἡ ἀκτὶς τοῦ βλέμματος βαθμηδὸν χαμηλοῦται πρὸς τὸ ἔδαφος καὶ ἵπποι καὶ ἄνθρωποι δὲν ἐβράδυναν νὰ κυρτώσωσι τὸν τράχηλον. Ὁ μικρὸς ὁδηγὸς ἐφαίνετο πολὺ προπορευόμενος, ἐνῷ τὸ πτωχὸν ζῷον πλὴν τῶν ἑλικοειδῶν γραμμῶν τῆς ὁδοῦ, αἵτινες ἐπολλαπλασίαζον τὸ μῆκος, ἠναγκάζετο νὰ ὁδεύῃ ἐγκαρσίως ἵνα καταστήσῃ τὸ ἔδαφος ὀλιγώτερον ἐπικλινές, πολλαπλασιάζον οὕτω καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς ἔτι μᾶλλον. Εἴμεθα ἤδη πλησίον τῶν ὁρίων τῆς ὁμίχλης καὶ ἀπὸ σημείου τινὸς ἠθέλησα νὰ ῥίψω ἓν ἔσχατον βλέμμα πρὸς τὸ κάτωθι καὶ πέριξ ἀνελισσόμενον θέαμα. Ἐκεῖ ἡ χώρα τῆς Σίπκας παρουσιάζετο ἐν ὅλῃ τῇ ἀναπτύξει αὐτῆς. Κάτω εἰς τὸ βάθος πολλῶν ἑκατοντάδων ὀργυιῶν ἐξετείνετο ἡ πεδιὰς ὡς παμμέγιστος τάπης συνερραμμένος ἐκ τεμαχίων τετραγώνων πρασινωπῶν ἐναλλασσόντων μετ' ἄλλων μελανοβαφῶν. Ἦσαν οἱ ἐσπαρμένοι ἤδη καὶ ἄσπαρτοι ἀγροί, οἵτινες παρίστων ἐλαφρὰς ἐναλλαγὰς τοῦ πρασίνου καὶ χρυσοειδοῦς χρώματος καὶ οἱ ἄρτι ἠροτριωμένοι. Ὁ σύμφυτος χῶρος τῶν καρυῶν ἀπετέλει βαθὺ πρασινωπὸν ἔξαρμα, καὶ περαιτέρω τὸ βλέμμα ἐξετείνετο ἀκόμη καὶ ἐπὶ τῆς πόλεως τοῦ Καζανλήκ, ἀπηλλαγμένης ἤδη τῆς ὄψεως αὐτῆς τοῦ ἐπιπροσθοῦντος γηλόφου, καὶ ἐφ' ὅλης τῆς ὑπ' αὐτὴν κοιλάδος τῶν ῥόδων. Ἀληθῶς ὁποῖον θέαμα θὰ ἦτο ἐν ὥρᾳ ἀκμῆς τῶν ῥοδωνιῶν καὶ ὅτε ὅλη ἡ ζωὴ θὰ εἶνε καὶ ἐκ τῆς πόλεως διακεχυμένη εἰς τὴν ἐξοχήν! Ἀμέσως πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ θεατοῦ καὶ πρὸ τῶν ποδῶν αὐτοῦ ἐν ἀτημελήτῳ διαδοχῇ ἐπεφαίνοντο πέτραι ἐπάλληλοι, γυμναί, ἀπότομοι, κρημνώδεις, χωριζόμεναι ὑπὸ χαραδρῶν καὶ βαράθρων καὶ μόλις ἑκασταχοῦ παρουσιάζουσαι προσόδους. Καὶ ἐδῶ λοιπὸν συνεκροτεῖτο ὁ φοβερὸς ἐκεῖνος καὶ λυσσωδέστατος ἀγών. Ἐπεχείρουν οἱ μὲν ν' ἀναρπάσωσι τὸ ὕψωμα ἐκεῖνο. Ἠγωνίζοντο οἱ ἄλλοι νὰ κρατήσωσι τὰς θέσεις των. Εἰς τὰς ἄφρονας καὶ παρατόλμους νυκτερινὰς ἐφόδους πόσοι ἄνθρωποι δὲν εὗρον τὸν θάνατον κατακρημνισθέντες εἰς τὰ βάραθρα, Τοῦρκοι ἢ Ῥῶσσοι! Μνημεῖόν τι πυραμιδοειδὲς μετὰ σταυροῦ ἐπὶ τοῦ λόφου ἀντικρὺ ἠγέρθη τοῖς νεκροῖς καὶ συγχρόνως εἶνε τρόπαιον τῶν νικητῶν. Ἄλλο μνημεῖον διακρίνεται πορρωτέρω ἐπὶ ἄλλου καὶ τρίτον καὶ τέταρτον ἔτι ἐπὶ ἄλλων λόφων καὶ τέλος τὸ μέγιστον ἐπὶ τῆς ὑψηλοτάτης κορυφῆς, τοῦ ὀχυρωτάτου ὁρμητηρίου τοῦ Σφέτι Νικόλα. Δριμὺ αἴσθημα ψύχους ἤρξατο πρὸ μικροῦ ἤδη προστιθέμενον εἰς τὸ αἴσθημα τῆς φρικιάσεως καὶ βαθμηδὸν ἐπιτεινόμενον. Εἴμεθα ἤδη ἐντὸς τῆς ὁμιχλώδους χώρας. Μόλις διακρίνει τις εἰς ἀπόστασιν δέκα βημάτων, καὶ δὲν ἔχει νὰ διακρίνῃ ἄλλο ἢ τὴν προϊοῦσαν αὔξησιν τοῦ ὕψους. Ὁ ἵππος ἀσθμαίνει, ὁ μικρὸς ὁδηγὸς συμβαδίζει παρ' αὐτῷ στηριζόμενος καὶ συνάμα παρορμῶν αὐτόν, ὁ δὲ ἀναβάτης πρὸ πολλοῦ ᾐσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ καταβῇ καὶ ἀποφύγῃ ἐγκαίρως τὴν νάρκωσιν τῶν ἄκρων. Ὁ ἄνεμος κυλίεται μανιωδῶς καὶ αἰσθάνεταί τις τὴν ἀνάγκην ἵνα βαδίζῃ ὅσον ἔνεστι πλησιέστερον τῆς στερεωτέρας ὄχθης τῆς ὁδοῦ. Ἓν βῆμα σφαλερὸν καὶ κατακρημνίζει εἰς τὸ χαῖνον ἐπὶ τῆς ἑτέρας ἄκρας βάραθρον. Ἀλλ' ἰδοὺ διὰ μέσου τῆς ὁμίχλης διαγράφεται ἡ κορυφὴ τοῦ Σφέτι Νικόλα, ἐπὶ τῆς ὁποίας μόλις διαφαίνεται τὸ γιγάντειον ἄλλως μνημεῖον. Πλησιέστερον ἑαυτοῦ βλέπει τις τὰ χαρακώματα τῶν Ῥώσσων, κατασκευασθέντα προχείρως ἀπὸ χώματος καὶ πετρῶν καὶ κοφίνων ἐκ λυγοῦ. Εἶνε σχεδὸν ἀνέπαφα ἀκόμη. Καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ταύτης, ἐν πλήρει χειμῶνι, κατηυλίζετο στρατός, ἐνῷ διέρχεταί τις τὸν Σεπτέμβριον καὶ ἤδη ἔχει τὴν ἀπόγευσιν τοῦ ὀρεινοῦ χειμῶνος, καὶ κακοῦ χειμῶνος μάλιστα. Ἀλλ' ἰδοὺ διήλθομεν τὸ ὑψηλότερον τῆς παρόδου. Ἡ κλιτὺς ἐντεῦθεν ἄρχεται ἠπιωτέρα καὶ ἡ φύσις διακρίνεται εὐτραφεστέρα. Εἰς

ἀπόστασιν βημάτων ἀκούονται ὑλακαὶ κυνὸς καὶ αἰφνιδίως προβάλλουσιν ἔμπροσθεν ἡμῶν αἱ μορφαὶ ποιμένων Ἀλβανῶν, ἀγόντων ποίμνιον προβάτων ἀπὸ τῆς Βουλγαρίας, ἥκιστα παρήγοροι καὶ ἐνθαρρυντικαὶ μορφαὶ τῳόντι. Παρέρχονται σιωπηλοί, κατέχοντες τοὺς κύνας παρ' ἑαυτοῖς. Ἂν ἐπρόκειτο νὰ σᾶς βλάψωσι, δὲν θὰ ἐνεπιστεύοντο τὸ ἔργον εἰς τοὺς κύνας μόνον. Μετὰ τοὺς ποιμένας, περὶ τῶν ὁποίων ὀθωμανός τις ἐν Γαβρόβῳ εἶπεν: «ἐμπιστεύομαι τὰ πρόβατά μου εἰς αὐτοὺς — εἰς αὐτὸν ἀνῆκε πράγματι τὸ ποίμνιον ἐκεῖνο — ἀλλὰ δὲν ἐμπιστεύομαι τὸν ἑαυτόν μου· εἶνε τόσον πιστοί, ἀλλὰ καὶ τόσον ἄπιστοι» — ἔρχονται οἱ μετανάσται. Πρὸς τὸ πέρας τῆς ὁμιχλώδους ζώνης καὶ εἰς τὴν ἀντίθετον πλευρὰν τοῦ ὄρους ἀναφαίνονται διὰ τῆς ἀραιᾶς ἤδη ὁμίχλης νέαι σκιαί. Εἶνε *μουχατζίρ*, Τοῦρκοι μετανάσται τῆς Βουλγαρίας, ἀντιπροσωπεύοντες εἰς τοὺς χρόνους ἡμῶν τὰ μεταναστευτικὰ κινήματα τῶν ἀρχῶν τῆς μέσης ἱστορίας. Οἱ ἔμπροσθεν ἡμῶν ἤδη ἐκκινήσαντες ἀπὸ πρωΐας ἐκ Γαβρόβου μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ συναπάγοντες ἐπὶ τῶν ἁμαξῶν αὐτῶν τὰ σκεύη των δὲν πιστεύουσιν ὅτι αὐθημερὸν θὰ δυνηθῶσι νὰ διέλθωσι τὸ ὄρος. Ἡ νὺξ εἶνε βαρυτέρα ὑψηλότερον, καὶ σκέπτονται νὰ διανυκτερεύσωσιν ὅπου ἤδη ἔφθασαν. Ἐκεῖ πλησίον μιᾶς πέτρας ἥναψαν ἤδη πυράν. Αἱ γυναῖκες κεκαρωμέναι ὑπὸ τοῦ ψύχους, σκυθρωπαί, βωβαί, ἄνευ ἐκφράσεως, συνεσπειρώθησαν περὶ αὐτήν, οἱ ἄνδρες σιγηλοὶ ἐπίσης καταγίνονται νὰ διευθετήσωσι διὰ τῆς παραθέσεως τῶν ἁμαξῶν καὶ τῶν σανίδων τὸ νυκτερινὸν αὐτῶν κατάλυμα, τὰ παιδία δὲν ἔχουσι τὴν δύναμιν οὔτε νὰ παίξωσιν οὔτε νὰ γελάσωσι. Γενικός τις ψυχολογικὸς κατακλυσμὸς παρατηρεῖται ἐν ταῖς μορφαῖς ὅλων. Παρέρχεταί τις, οὐδεὶς στρέφει νὰ παρατηρήσῃ. Εἶνε ἤδη τόσον βαρὺ νὰ σκέπτηται περὶ ἑαυτοῦ! Παράμερα εἷς γέρων λευκογένειος καπνίζει τὴν πίπαν αὐτοῦ μηχανικῶς ἔχων τὸ βλέμμα ἐστραμμένον πρὸς τὴν Βουλγαρίαν, ἀφ' ἧς ἐξεπατρίσθη, τὴν ὁποίαν βλέπει τὸ ὕστατον, τὴν ὁποίαν δὲν βλέπει, ἀλλὰ φαντάζεται μόνον διὰ τοῦ ἐπιπροσθοῦντος τῶν βλεμμάτων αὐτοῦ στρώματος ὁμίχλης. Ἀλλ' ἰδοὺ ἡμεῖς ἐκτὸς τοῦ ὁμιχλώδους χώρου τέλος· αἰσθανόμεθα αἴσθημα ἀνακουφίσεως. Ἀληθῶς ὁ ἥλιος δὲν ἀναφαίνεται πλέον. Νομίζει τις ὅτι ἀπελείφθη εἰς τὴν ἀντίθετον πλευρὰν τοῦ Αἵμου καὶ δὲν θὰ τὸν ἐπανίδῃ πλέον ἢ ἐν Ῥουστσουκίῳ. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἔχει τις ὁρίζοντα, περιωρισμένον μὲν ἀκόμη καὶ μολύβδινον τὸν οὐρανόν, ἀλλὰ τὸ βλέμμα ὁπωσδήποτε ἐπεκτείνεται καὶ πλέον τῶν δέκα μέτρων καὶ ἐπαναπαύεται ἐπὶ τοποθεσίας γραφικῆς, ποικίλης καὶ θαλερωτάτης, τοιαύτης οἵαν ὁ δρυμὸς δύναται νὰ παραστήσῃ καὶ οἵαν ἡ πλευρὰ τοῦ Αἵμου, ὅλως διάφορος τῆς ἀντιθέτου, ἀναπτύσσει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν.

Π. Θωμα.

ΤΟ ΜΗΛΟΝ[1]

[Κατὰ μίμησιν τοῦ Theodore de Banville]

Προσωπα: Ερμης, Αφροδιτη.

Ἡ σκηνὴ παριστᾷ τὸν κῆπον τῆς Ἀφροδίτης ἐν Κυθήροις, εἰς τὸ βάθος τοῦ ὁποίου φαίνεται περιστύλιον ἀνακτόρου καὶ πίδακες καὶ ἀγάλματα. Ἐπὶ μικρᾶς μαρμαρίνης στήλης κεῖται καλαθίσκος περιέχων κοσμήματα πολυτελῆ καὶ ὠοειδῆ καθρέπτην μικρὸν περίχρυσον. Αἰρομένου τοῦ παραπετάσματος, ὁ Ἑρμῆς κατέρχεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐναέριος.

ΣΚΗΝΗ Α'.

Ερμης, μόνος.

Ἔφθασα!... Νὰ τὰ Κύθηρα καὶ νά το καὶ τὸ σπίτι...
Ἐδῶ τὸ καλοκαῖρι της περνᾷ ἡ Ἀφροδίτη.
Κουράσθηκα! — 'ς τοὺς δρόμους μου ζαρκάδι δέ'με [φθάνει·
Ἢ θὲ νὰ τρέχω ἢ θὰ πετῶ.—Μὰ ἔχω πλειὰ ἀποκάνῃ.
Ἀνάθεμα τῆς μοίρας μου τὸν ἄδικο τὸν νόμο,
Ποῦ μ' ἔχει κάνῃ τῶν θεῶν μεσίτη, ταχυδρόμο.
Νὰ ἤμουν τεμπέλης καὶ φαγᾶς!... ἄχ τί ζωὴ καὶ [κόττα!
Ὕπνο, φαῖ καὶ καθησιό·—μιὰ τόρα, αἶ γιὰ 'ρῶτα:
Μηδὲ νὰ φάω δὲν 'μπορῶ, μηδὲ νὰ κλείσω 'μάτι.
Κι' ἂν μέσ' σε' κᾶνα σύννεφο τὸν κλέψω καὶ κομ- [μάτι,
Χίλιαις φωναῖς μὲ κράζουνε (μιμούμενος γυναικείαν φωνὴν κατὰ τὴν προφορὰν τοῦ ὀνόματός του) Ἑρμῆ! ἀπά- [νω κάτου.
Ἑρμῆ! παντοῦ.—Καὶ ὁ Ἑρμῆς μ' ὅλη τὴν τεμπελιά του
Τρέχει νὰ ἰδῇ ποιὸς τὸν ζητᾷ, ποιὸς τὸν φωνάζει [πάλι.

(Πρὸς τὸ κοινόν.)

Τὸ 'ξέρω ὁ κόσμος τί κακὰ καὶ τί 'βρισιαῖς μοῦ [ψάλλει!...
Μὰ 'γὼ κάνω θελήματα εἰς ὅλαις τῆς κυρίαις,
Ἐρωτικαῖς ἀποστολαῖς καὶ ἄλλαις ἱστορίαις·
Πόρτα 'σὲ πόρτα τριγυρνῶ, σπίτι 'σὲ σπίτι 'μπαίνω...

(Μετὰ μικρὸν ἐνδοιασμόν.)

Καὶ κοκκινίζω κάποτε—μὰ πάντοτε πηγαίνω.

(Μιμούμενος τὴν φωνὴν ἣν λαμβάνει τὴν ἐκτέλεσιν παραγγελιῶν).

Ἀφέντη, αὐτὸ τὸ γιασεμὶ εἶν' ἀπὸ 'κεῖ ποῦ ξέρεις·
Ὑπομονὴ καὶ μυστικά... καὶ θὰ τὰ καταφέρῃς.

(Διὰ φωνῆς μᾶλλον θωπευτικῆς.)

Ξανθοῦλα, σοῦ μηνᾷ ὁ Ζεὺς πῶς ἅμα 'ξημερώσῃ
Κύκνου φτερὰ θὲ νὰ 'ντυθῇ νάρθῃ νὰ σ' ἀνταμώσῃ.

('Εξάγων μῆλον ἐκ μικροῦ σάκκου δικτυωτοῦ).

Καὶ τόρ' ἀκόμα μ' ἔστειλαν νὰ πάω καὶ νὰ δώσω
'Σ τὴ Σπάρτη, λέει — ἐδῶ κοντὰ — πάλι καλὰ κι' [ὡς τόσο!—
Αὐτὸ τὸ μῆλο· ὁ μέγας Ζεὺς τὸ στέλλει γιὰ *πεσκέσι*
'Σ ἐκείνη ποῦνε πλειὸ ὄμμορφη κι' ἀπ' ὅλαις πλειὸ [τἀρέσει·
'Σ τὴ Λήδα τὴ βασίλισσα, καινούργια φιληνάδα...
—Τἀφεντικὸ τῆς τριγυρνᾷ μιὰ μιὰ μὲ τὴν ἀράδα—
Λοιπὸν καὶ πάλι τὰ φτερὰ ἀκούραστα θ' ἀπλώσω·
Πάω 'ς τῆς Σπάρτης τὴν κυρὰ τὸ μῆλο νὰ τῆς δώσω.

---

[1] Ἀπαγορεύεται ἡ ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλία ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ γράψαντος.

Digitized by Google

(Μετ' ἀποστροφῆς.)

Κακόμοιρος ἐγώ! νὰ ζῶ 'ς πλάσι μαγεμμένη
'Οπῶχει τόσην ἐμμορφιὰ 'ς τὰ δάση της κρυμμένη,
'Εδῶ Νεράϊδες πεταχταῖς, ἐκεῖ ξανθαῖς Νυφοῦλαις
Μέσα 'ς ὁλόδροσαις σπηλιαῖς, τριγύρω 'ς βρυσοῦλαις,
Νάμαι 'ς ξένους ἔρωτας μεσίτης, ταχυδρόμος,
'Αγάπης λόγια νὰ 'μιλῶ νύχτα καὶ 'μέρα—κι' ὅμως,
'Ενῷ γυρνῶ γιὰ ξένα,
Νὰ μὴν προφταίνω μιὰ ναυρῶ ἀγάπη καὶ γιὰ μένα!..

(Μετ' ἀποφασιστικοῦ τόνου.)

Αἴ, ναί! τὸ ἀποφάσισα, θὰ ἐπαναστατήσω·
Οἱ ἄλλοι μόνον θ' ἀγαποῦν; κ' ἐγὼ θὲ νὰ ἀγαπήσω.
Τὴν Ἥβη ἀγαπῶ!—μ' αὐτὴ καθόλου δὲν τη μέλει
Καὶ ὅλο 'ς θελήματα ἐδῶ κ' ἐκεῖ μὲ στέλλει.
Μὲ πέθανε, μ' ἀφάνισε... Καὶ τόρα δὰ ὡς τόσο
Ἦρθα 'ς τὰ Κύθηρα· γιατί; θὰ σᾶς τὸ φανερώσω.
'Μπορεῖτε νὰ γελάσετε, σὰν 'δῆτε τὴν αἰτία.
Ποῦμ' ἔτσι εὐκολόπιστος.—Μιὰ τρέλλα, μιὰ μωρία!
'Ενῷ πετῶντας πήγαινα τὸ μῆλό μου 'ς τὴ Λήδα
Γιὰ μιὰ στιγμὴ κατέβηκα κ' ἐδῶ μὲ τὴν ἐλπίδα
Πῶς θὲ νὰ ἰδῶ τὴν Ἥβη μου—'Σ τἀλήθεια δὰ νὰ [ποῦμε
Ὅλοι γινόμαστε τρελλοὶ 'σὰν τύχῃ ν' ἀγαποῦμε.
Μὰ ἔχω κι' ἄλλη μιὰ δουλειά· δὲν εἶνε τούτη μόνη...

(Μυστηριωδῶς.)

Θέλω νὰ κλέψω τὴ χρυσῆ τῆς 'Αφροδίτης ζώνη.
'Αλλοὶ 'ς ἐμένα!—ἴσως 'μπορεῖ κανεὶς νὰ καταφέρῃ
Νὰ κλέψῃ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἕνα χρυσὸ ἀστέρι,
Μποροῦν οἱ κύκνοι νὰ βαφθοῦν καὶ νὰ γενοῦνε [μαῦροι,
'Μπορεῖ κανεὶς 'λιγόλογη καμμιὰ γυναῖκα ναὕρῃ,
Καὶ 'ς τὸ κοφίνι του 'μπορεῖ τὴ θάλασσα νὰ κλείσῃ,
Καὶ πεθαμένος ἄνθρωπος 'μπορεῖ νὰ ξαναζήσῃ.
Ὅλα 'μποροῦν—μὰ δὲν 'μπορεῖ κανεὶς ποτε νὰ πάρῃ
'Απ' τῆς ἀγάπης τὴ θεὰ τὸ μαγικὸ ζωνάρι.

(Μετὰ μικρὰν διακοπήν.)

Κι' ὅμως ἡ Ἥρα ἤθελε τὴ ζώνη, νὰ μαγέψῃ
Τὸν ἄπιστον τὸν ἄνδρα της γιὰ νὰ τὸν συμμαζέψῃ
Κι' ἀπ' τῆς ἐργολαβίαις του καὶ πάλι νὰ τὸν σύρῃ
'Σ τὸ θεϊκό του σπιτικὸ 'σὰν τίμιο νοικοκύρη.
Ἡ Ἥβη μοῦ τὸ εἶπ' αὐτό, κ' ἦρθα 'ς αὐτὰ τὰ μέρη
Νὰ ἰδῶ μὲ τί κατεργαριὰ θὲ νἄδαζα 'ς τὸ χέρι
Τὴ ζώνη ποῦ φορ' ἡ θεὰ 'ς τὴ μέση της τὴ θεία
Κι' ὅλον τὸν κόσμο κυβερνᾷ μὲ χάρι καὶ μαγεία.
Γιατὶ ἂν ἴσως μιὰ φορὰ τὴ ζώνη κατορθώσω
Μὲ τρόπο νὰ σουφρώσω,
Τότε κ' ἡ Ἥβη π' ἀγαπᾷ τὴν Ἥρα τὴν κυρά της
Θὰ δώσῃ πλούσια πληρωμὴ 'ς ἐμένα: τὴν καρδιά της.
Αὐτὸ καλό!... μὰ γιὰ νὰ ἰδῶ τὸ πρᾶμμα πῶς θὰ [γίνῃ
Ποῦ ἡ 'Αφροδίτη οὔτε στιγμὴ τὴ ζώνη δὲν ἀφίνει;
Ὅμως ἐγὼ τὰ δίχτυα μου μὲ τέχνη θὲ νὰ στήσω·
Ποιὸς ξέρει ἂν δὲν κατώρθωνα καὶ νὰ τὴν ξεμυαλίσω;
Δὲν ἔχω 'δόντια κάτασπρα, μαλλιὰ σγουρὰ καὶ μαῦρα
Καὶ δὲν σκορποῦν τὰ 'μάτιά μου παντοῦ φωτιὰ καὶ [λαῦρα;
Αἴ τότ', 'Ερμῆ καλότυχε, τότε χαρὰ 'ς ἐσένα!...
Μὰ 'σὰν ν' ἀκούω βήματα γοργὰ καὶ πεισμωμένα!
Ἡ 'Αφροδίτη!.. Ἂς κρύψωμε τὸ μῆλο ἀπ' τὴν [κυρία.

(Κρύπτει τὸ δίκτυον ἐν τῷ φυλλώματι τῶν θάμνων.)

ΣΚΗΝΗ Β'.

ΕΡΜΗΣ καὶ ΑΦΡΟΔΙΤΗ

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Οὖφ!.. τί ἡμέραις πληκτικαῖς καὶ τί μονοτονία!
Καθάριος εἶν' ὁ οὐρανὸς καὶ γαλανὸς ἀκόμα,
Κ' ἐγὼ νυστάζω βλέποντας τὸ γαλανό του χρῶμα.
Καλότυχ' εἶν' ἡ Ἄρτεμις ποῦ μέσ' 'ς τὰ δάση τρέχει,
Ὅπου ξυπνάει τὴν αὐγὴ καὶ συντροφιά της ἔχει
Σκύλους καὶ 'λάφια. — Κυνηγᾷ κ' ἔτσι περνᾷ τὴν [ὥρα,
'Ενῷ ἐγὼ βαρέθηκα, ἐγὼ θὰ σκάσω τόρα!...

(Λαμβάνουσα ἐκ τοῦ καλαθίσκου τὸ κάτοπτρον.)

Γιὰ ἔλα 'δῶ, καθρέφτη μου!..—Τί πρόσωπο! τί χάλι!
Καὶ τὸ καινούργιο χτένισμα δὲν μου πηγαίνει πάλι.

('Αποθέτουσα τὸ κάνιστρον.)

Ἄχ! μὰ δὲν βρέχει μιὰ σταλιά; Ἄχ! δὲν θὰ [βρέξῃ, ὄχι!

ΕΡΜΗΣ (ἰδίᾳ.)

Θέλει νὰ βρέξῃ καὶ καλά· χαρὰ 'ς τὴν πλῆξι πῶχει!
Μέσ' 'ς τὴν καλλίτερη στιγμὴν ἡ μοῖρα μ' ἔχει ῥίξῃ·
Εἶν' ἡ γυναῖκες βολικαῖς, σὰν τύχῃ νἄχουν πλῆξι.—
Κ' ἡ 'Αφροδίτη ἔπληξε, τῆς ἔρχεται νὰ σκάσῃ·
Ὢ βέβαια τὰ νεῦρά της θὲ νὰ τὴν ἔχουν πιάσῃ.
'Εμπρὸς λοιπόν!...

(Πρὸς τὴν 'Αφροδίτην.)

Σᾶς χαιρετῶ, κυρία 'Αφροδίτη!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Πῶς ἦτον δὰ κ' ἐφάνηκες καὶ 'ς τὸ 'δικό μου σπίτι;
Ποιὸς σ' ἔστειλε;

ΕΡΜΗΣ (προσβληθείς.)

Δὲν μ' ἔστειλε κανείς!...

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Σ' ἀφίνω τόρα.
Πρέπει κ' ἐγὼ νὰ στολισθῶ, γιατὶ κοντεύ' ἡ ὥρα
Ποῦ θὲ νὰ πάω 'ς τοῦ Διὸς τὰ θεϊκὰ παλάτια.

ΕΡΜΗΣ

Θὰ φύγῃς, ἄπονη;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ἔκπληκτος.)

Τί λές;

ΕΡΜΗΣ (τρυφερῶς.)

Ἄχ! τί ὡραῖα 'μάτια!
Σὰν τὸν καθάριον οὐρανὸν ὁποῦ φεγγοφοβολάει,
Ὅταν ὁ ἥλιος λάμποντας μεσουρανῆς περνάῃ
'Πάνω 'ς δρόμ' ὁλόστρωτον ἀπὸ μαργαριτάρι,
Ἔτσι—κι' ἀκόμα πλειότερη ζωὴ καὶ φῶς καὶ χάρι
Ἔχεις καὶ σὺ 'ς τὰ 'μάτια σου!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (εἰρωνικῶς.)

Δὲν εἶσαι 'ς τὰ καλά σου.
Τρελλάθηκες ἢ μέθυσες;

ΕΡΜΗΣ

'Σ τὴ γαλανὴ ματιά σου
Θαρρεῖ κανένας πῶς θωρεῖ βαθειὰ ζωγραφισμένα
Τῆς θάλασσας τὰ κύματα ποῦ γέννησαν ἐσένα.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (μειδιῶσα.)

Γιὰ λέγε· σὰν νὰ μ' ἄρεσαν...

ΕΡΜΗΣ (ἰδίᾳ.)

Πᾶμε καλὰ ὡς τόρα!...

(Πρὸς τὴν 'Αφροδίτην.)

Ὅπου περνᾷς μοσχοβολᾷ καὶ λουλουδίζ' ἡ χώρα.

Digitized by Google

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Μὰ δὲν μου λὲς πῶς ποιητὴς 'ς τἀλήθεια ἔχεις γείνη!

ΕΡΜΗΣ

Ἅμα σὲ ἰδῶ, τὰ στήθη μου ἀνάφτουν σὰν καμίνι
Καὶ χίλια δυὸ αἰσθήματα, τρελλὰ ξεπεταρούδια
'Στὸ λογισμό μου τριγυρνοῦν καὶ γίνονται τραγούδια.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Γι' αὐτὸ λοιπὸν ἀρχίνησες τραγούδια ν' ἀραδιάζῃς
Καὶ οὐρανοὺς καὶ θάλασσαις ν' ἀνεβοκαταιβάζῃς;

ΕΡΜΗΣ

Ἀχ, ἀγαπῶ!...

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ἄφησ' αὐτά, κ' ἔλα 'ς τὰ σύγκαλά σου
Καὶ κύττα πάλι τῆς δουλειαῖς καὶ τὸ ἐπάγγελμά σου.
Δὲν βλέπεις τί χρυσῆ ζωὴ κ' οἱ ποιηταὶ περνοῦνε;
Μὲ φύλλα δάφνης τρέφονται γι' αὐτ' ὅλο καὶ πεινοῦνε.

ΕΡΜΗΣ

Ἐχ' ἡ καρδιά μου ἔρωτα...

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Μοῦ φθάνουν πλειὰ τἄστεῖα.
Ἀφοῦ μ' ἐδιασκέδασες μ' αὐτὴ τὴν φλυαρία,
Τἄλλα τὰ λὲς καὶ μόνος σου 'ς τὸ δρόμο ποῦ πη-[γαίνεις
—Ἢ κάνεις καὶ καλλίτερα νὰ πᾷς καὶ νὰ σωπαίνῃς.
Ἐσ' εἶσαι ἔμπορος θεὸς κι' ἂς λείπουνε κ' οἱ στίχοι.
Ἄφησ' τὰ μέτρα τἄμετρα καὶ μέτρα μὲ τὴν πήχη.

ΕΡΜΗΣ

Ἀσπλαχνη!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ὥρα σου καλή!

ΕΡΜΗΣ (ἰδίᾳ θλιβερῶς.)

Λοιπὸν κ' ἐγὼ πηγαίνω...
Κρῖμα 'ς τὰ τόσα λόγια μου, 'ς τὸν κόπο τὸν χα-[μένο!
Κ' ἡ Ἥβη ποῦ θὰ καρτερῇ τὴ ζώνη;—Ἀτυχία!..
Ἀνάμεσα 'σὲ δυ' ὄμμορφαις δὲ μ' ἀγαπᾷ καμμία.
Ἂς φεύγω κι' ἄργησα πολύ· τοῦ κάκου τί προσμένω;
(Ἀναλαμβάνει τὸ δίκτυον τὸ περιέχον τὸ μῆλον.)

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ἑρμῆ!

ΕΡΜΗΣ

Ὁρίστε!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Τ' εἶν' αὐτοῦ 'ς τὸ δίχτυ σου κρυμμένο.

ΕΡΜΗΣ

Ποῦ;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Μέσ' αὐτοῦ.

ΕΡΜΗΣ

Ἄ, τίποτε!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ἐγ' ὅμως βλέπω κάτι.

ΕΡΜΗΣ

Μὰ τί σὲ μέλει;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Νὰ τὸ ἰδῶ· μονάχα μὲ τὸ 'μάτι.

ΕΡΜΗΣ

Ἀλήθεια;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Νὰ τὸ ἰδῶ!..

ΕΡΜΗΣ

Ἀμ' δέ!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Γιὰ 'πές μου, ποιὸς τὸ στέλλει;
Ὁ Ἄρης;

ΕΡΜΗΣ

Ὄχι!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ἡ Ἄρτεμις;

ΕΡΜΗΣ

Ὄχι!.. Μὰ τί σε μέλει;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Γιὰ 'πές μου τ' εἶνε;

ΕΡΜΗΣ

Τίποτε!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ἑρμῆ, τί μοῦ τὸ κρύβεις;
Κανένα δῶρο πᾷς κρυφὰ τῆς φίλης σου τῆς Ἥβης.

ΕΡΜΗΣ (ἐρωτικῶς.)

Μηδὲ σ' ἀκούω τί μοῦ λὲς, γιατ' ὅσο σ' ἀντικρύζω
Γυρνᾷ σὰν ἀνεμόμυλος ὁ νοῦς μου καὶ σαστίζω.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ἑρμῆ, ἂν ἴσως μοῦ τὸ πῇς 'μπορεῖ νὰ σ' ἀγαπήσω

ΕΡΜΗΣ

Τόρα τὸ λὲς, κι' ἂν σοῦ τὸ πῶ, παίρνεις τὸ λόγο ['πίσω.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ἀ! δὲν μου λὲς; καλὰ λοιπόν, κ' ἐγὼ θὰ σοῦ κα-[κιώσω.

ΕΡΜΗΣ (ἰδίᾳ)

Γυναίκεια περιέργεια!—Θὲ νὰ τὸ κατορθώσω
Μὲ 'λίγη τέχνη μοναχὰ 'ς τὸ χέρι νὰ τὴ βάλω.
(Πρὸς τὴν Ἀφροδίτην)
Δὲν εἶνε δὰ καὶ τίποτε σπουδαῖο καὶ μεγάλο!
Μὰ εἶνε ξένο· δὲν 'μπορῶ νὰ σ' τὸ χαρίσω...

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ἔλα,
Γιὰ δεῖξέ μου το μοναχά.

ΕΡΜΗΣ (δεικνύων τὸ μῆλον.)

Ὁρίστε.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Εἶνε τρέλλα.
Τί μυρωδιά! τί χρώματα! τί ἔμμορφ' ἡ θωριά του!
Καὶ πῶς τὸ λένε; Λέγε μου, Ἑρμῆ μου, τὄνομά του.

ΕΡΜΗΣ

Μῆλο τὸ λένε—μ' ἔστειλε 'ς τὴν Ἀφρικὴν ἡ Ἥρα
Καὶ 'ς ἕναν κῆπο μαγικὸ ἔμπῆκα καὶ τὸ πῆρα.
(Ἰδίᾳ)
Μὲ μιὰ ψευτιὰ τὰ 'μπάλωσα.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ἀχ, τί ὡραῖο φροῦτο!
Κ' ἔχει κι' ὡραῖον ὄνομα! *Μῆλο*—γιὰ δόσε μοῦ το...
Ἑρμῆ, Ἑρμάκη, δός μου το.

ΕΡΜΗΣ (ἀποσπῶν τὸ μῆλον ἐκ τῶν χειρῶν τῆς Ἀφροδίτης.)

Ὁ Ζεὺς ζητᾷ αἰτίαις
Γιὰ νὰ μᾶς βάζῃ πάντοτε ποιναῖς καὶ τιμωρίαις.
Κι' ἂν πάῃ ἡ Ἥρα καὶ τὸ 'πῇ καὶ μὲ καταμηνύσῃ,
'Μπορεῖ τὸ ὀλιγώτερο νὰ μὲ γκρεμνοβολήσῃ,
Καθὼς δὰ καὶ 'ς τὸν ἄνδρα σου τὴν ἔχει καταφέρῃ.
—Ἔσπασ' αὐτὸς τὸ πόδι του, νὰ σπάσω 'γὼ τὸ [χέρι.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Αἴ, τότε δάνεισέ μου το...

Digitized by Google

Ερμης (ἀνανεύει ἐπανειλημμένως.)

Αφροδιτη

Γιὰ μιὰ στιγμοῦλα μόνο
Θέλω νὰ τὸ μυρίζωμαι καὶ νὰ το καμαρώνω.

Ερμης (τρυφερῶς)

Μὲ τί καρδιὰ θὰ σ' ἀρνηθῶ, θεά μου, τέτοια χάρι;

Αφροδιτη

Ἔλα λοιπόν!

Ερμης

Θὲ νὰ σκεφθῶ.
(Ἰδίᾳ, ἐνῷ ἡ Ἀφροδίτη παρατηρεῖ αὐτὸν ἀσκαρδαμυκτεί.)
Ν' ἀφήσω νὰ τὸ πάρῃ
Ἀνάμεσα 'ς τὰ χέρια της, δὲν εἶν' ἀνοησία;
Κ' ἡ Λήδα ποῦ θὰ καρτερῇ τὸ μῆλο ἀπὸ τὸν Δία;
Μὰ πάλι!..Τ' ἀποφάσισα—ναί, ναὶ τῆς τὸ δανείζω,
Ἀλλὰ 'ς αὐτὸ τὸ μεταξὺ πετιοῦμαι καὶ φροντίζω
Νὰ λάβω καὶ τὰ μέτρα μου.

Αφροδιτη (ἀνυπομόνως.)

Λοιπὸν τί λές;

Ερμης

Γιὰ 'λίγο
Σ' τὸ δίνω.—Ἔχω μιὰ δουλειὰ 'ς τὴν Αἴγινα· θὰ [φύγω.

Αφροδιτη

Ὢ, τί χαρά!

Ερμης

Μὰ πρόσεξε· θὰ μοῦ τὸ δώσῃς 'πίσω
Εὐθὺς ἅμα γυρίσω.

Αφροδιτη

Ἆ, βέβαια!—Εἶσαι καλός...

Ερμης

Γιὰ 'πὲς μὲ λόγια 'λίγα
Μ' ὁρκίζεσαι;

Αφροδιτη

Σ' ὁρκίζομαι. Τί ὅρκο;

Ερμης

Μὰ τὴν Στύγα.

Αφροδιτη (ἔντρομος.)

Τὴν Στύγα εἶπες;

Ερμης

Ναί· λοιπὸν τί δὲν 'μιλεῖς; ὁρκίσου.

Αφροδιτη (ἀποφασιστικῶς.)

Ὁρκίζομαι.

Ερμης

Ὁρκίζεσαι...

Αφροδιτη

Πῶς 'ς τὴν ἐπιστροφή σου,
Μὰ τῆς Στυγὸς τὰ ὕδατα...

Ερμης

Ἀκέριο θά μου δώσῃς.

Αφροδιτη

Τὸ μῆλο ποῦ μοῦ δάνεισες...

Ερμης

Χωρὶς νὰ τὸ δαγκώσῃς.

Αφροδιτη

Ὁρίστε, ποῦ σ' ὡρκίσθηκα.

Ερμης

Μόνον ἐγὼ ἂν θελήσω,
Ἠμπορῶ ἀπὸ τὸν ὅρκο σου αὐτὸν νὰ σ' ἀπολύσω.

Αφροδιτη

Μόνον ἐσὺ ποῦ μ' ἔδεσες· πολὺ καλὰ τὸ ξέρω.

Ερμης

Λοιπὸν κ' ἐγώ, Κυρία μου, τὸ μῆλο σᾶς προσφέρω.

Αφροδιτη (ἁρπάζουσα τὸ μῆλον θριαμβευτικῶς)

Καὶ κατευόδιόν σου καλό!

Ερμης (εἰρωνικῶς.)

Θ' ἀνταμωθοῦμε πάλι.

Αφροδιτη (θεωροῦσα μετὰ στοργῆς τὸ μῆλον)

Τί ὄψις, καὶ τί μυρωδιὰ καὶ τί δροσᾶτα κάλλη!
Ὁ ἥλιος τὸ μεγάλωσε μὲ τὰ γλυκὰ φιλιά του
Καὶ ἡ αὐγὴ ζωγράφισε τὴν κόκκινη θωριά του.

Ερμης

Δόξα νὰ ἔχ' ἡ τέχνη μου καὶ θὰ γενῇ τὸ θάμμα·
Ζήτ' ὁ θεὸς τῆς πονηριᾶς καὶ τῆς κλεψιᾶς συνάμα!

(Φεύγει).

(Ἕπεται τὸ τέλος.)

Γεωργιος Δροσινης

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ

Παλαιὸν Φάληρον, 31 Ἰουλίου.

Ἀπὸ ἡμισείας ὥρας εὑρίσκομαι ἐνταῦθα· κατῆλθον διὰ τοῦ τροχιοδρόμου τῶν πέντε. Μολονότι ἐκ τῶν πρώτων ἀνέμενα θέσιν ὑπὸ τὴν ἀνακτορικὴν δενδροστοιχίαν, ἀψηφῶν τὸν ἀφόρητον καύσωνα τοῦ ἀπογεύματος, ἀφοῦ τὸν ἠψήφουν συναναμένουσαι τόσαι ἁβραὶ δεσποινίδες, ἐκινδύνευσα μὲ ὅλην τὴν ἀνδρικὴν γοργότητα καὶ ὑπεροχήν μου νὰ μὴ εὕρω θέσιν· μόλις ἐπρόφθασα νὰ στοιβαχθῶ εἰς μίαν ἀγκωνήν. Τί κόσμος, τί κακόν! Καὶ ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος εἶνε θηλυκός, καὶ ὅλον αὐτὸ τὸ κακὸν προέρχεται ἀπὸ τὰς λουομένας νύμφας, τὰς ὁποίας ἐφέτος προσδέχεται τὸ παλαιὸν Φάληρον, νεαράς, ἐκλεκτάς, καὶ πολλὰς πολλὰς διὰ τὴν μικροκαμωμένην θάλασσάν του καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν βραχωδῶν, ἀλλὰ τόσῳ προσιτῶν εἰς τὰς ἁβρὰς κυρίας, ἀκτῶν του. Τὸ ἔχει ἡ τύχη τῶν γηραιῶν πιπεριῶν τῆς ἀνακτορικῆς λεωφόρου νὰ μὴ παύωσιν ἐκτείνουσαι τοὺς βαθυσκίους κλῶνάς των ὑπεράνω ζηλωτῶν κεφαλῶν, προσφέρουσαι πρὸς στήριγμα τοὺς κορμούς των εἰς λαξευτὰς ὠμοπλάτας καὶ ἀκούουσαι γλυκυφώνους συνδιαλέξεις καὶ πολλάκις ἀκριβᾶ μυστικά. Τὸν χειμῶνα προστατεύουσιν ὅλην ἐκείνην τὴν ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς μουσικῆς ἐπίσημον κίνησιν τῆς μεσημβρίας, καὶ τώρα τὸ θέρος τὰς ἀγωνιώδεις στάσεις τῶν ἀναμενόντων τὰς ἀφίξεις καὶ ἀναχωρήσεις τοῦ τροχιοδρόμου. Εἶνε διασκεδαστικὸν νὰ βλέπῃ τις πῶς τρέχουν νὰ τὸν κυριεύσουν πρὶν ἀκόμη σταματήσῃ, πῶς ἱδρώνουν καὶ διαγκωνίζονται πολλάκις κύριοι πρὸς κυρίας ἄνευ πολλῶν φιλοφρονήσεων, πῶς ἐκδηλοῦται ἡ χαρὰ εἰς τὰ πρόσωπα τῶν ἐπιτυχόντων θέσιν, πῶς κινοῦνται ἀρειμανίως ἐν τῇ σπουδῇ ἐκείνῃ τὰ ἄνθινα καὶ πτερωτὰ κοσμήματα ἐπὶ τῶν πίλων τῶν κυριῶν,

Digitized by Google

ὡς λοφία ἐπὶ τῶν πηλικίων ἀξιωματικῶν... τῶν καρδιῶν, πῶς ἐπὶ ματαίῳ τρέχουσιν ἄνω καὶ κάτω ἐπιθεωροῦντες τὰ *τραμβάϋ*, καὶ πῶς μορφάζουσιν οἱ ἀπομείναντες ἔξω, καὶ πῶς κατέχονται πᾶσαι αἱ θέσεις μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν σιδηρῶν συνοχῶν τῆς μιᾶς ἁμάξης πρὸς τὴν ἄλλην....

Ἀπὸ ἡμισείας ὥρας εὑρίσκομαι ἐνταῦθα, ῥοφῶν τὸν ναργιλέν μου, καὶ ὑπὸ τὴν νωχελῆ καὶ ἀμέριμνον μέθην, τὴν ὁποίαν προξενοῦσι τὰ ᾠδικά του ῥοφήματα, περιφέρων ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὰ βλέμματα· δεξιόθεν πρὸς τὸ βάθος, ὑπεράνω τῆς μακρᾶς βαθυπρασίνης γραμμῆς τοῦ ἐλαιῶνος, λευκάζει τμῆμά τι τῶν Ἀθηνῶν, σκιαγραφεῖται εὐμήκης ὁ Λυκαβηττός, καὶ ἀναγνωρίζεται καλλίμορφος ἡ Ἀκρόπολις. Τὴν βιομηχανικὴν κίνησιν ἀντιπροσωπεύει ὁ καπνὸς τῆς ὑδραυλικῆς μηχανῆς τοῦ κ. Δαμασκηνοῦ. Ἐνώπιόν μου ὁ Φαληρικὸς ὅρμος, χαριέντως περίκλειστος ὑπὸ τῶν πέριξ λοφίσκων, μέχρι τῆς παραλίας ἐξαπλῶν ἁπαλωτάτην καὶ δειλήν, ἤρεμον θάλασσαν, τῆς ὁποίας αἱ ἐλαφραὶ ῥυτιδώσεις μοῦ ἐνθυμίζουσιν ὀλίγον τὰ νερὰ τῆς λιμνοθαλάσσης τοῦ Μεσολογγίου, ἐφ' ἧς ὁλόκληρον θέρος—πρὸ πενταετίας—ἔτυχε νὰ ζήσω γλυκύτατα, μεταμορφωθεὶς εἰς δεινὸν ἁλιέα. Διὰ τοῦτο τὰ λουτρὰ τοῦ παλαιοῦ Φαλήρου ἀκμάζουσιν ἐφέτος, ὑπερισχύσαντα ἐκείνων τοῦ γείτονος συνωνύμου καὶ ἀντιζήλου· ὁ μόνος δυστυχῶς τίτλος κοινωνικῆς ὑπεροχῆς τοῦ παλαιοῦ ἀπέναντι τοῦ νέου, οὗτινος εἶνε πάντοτε ἀνήσυχα καὶ συνεχῶς τρικυμιώδη τὰ κύματα· καὶ αἱ πονηραὶ λουόμεναι δὲν θέλουν νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς ἀγερώχους κόλπους των, προτιμῶσαι τὴν ταπεινὴν γαλήνην τῆς ἑτέρας ῥαλίας· ὁ πόθος των εἶνε καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης νὰ κυριαρχῶσι, καὶ νὰ θωπεύωσι τὰ γλαυκά της νῶτα, ὡς τὰ ἁπαλότριχα κυνάριά των. Ἀλλὰ καὶ οὕτω τὸ νέον Φάληρον ἐπιδείκνυσι τὰ ὑπεροπτικὰ θέλγητρα ἀριστοκρατικοῦ ὀψιπλούτου, ἐνῷ τὸ παλαιὸν τηρεῖ ἔτι ἐν τοῖς πλείστοις τὴν πτωχικήν, ἀλλὰ χαρίεσσαν αὐτοῦ ἀγροτικότητα. Καὶ ὅμως αὐτὸ ἐγινώσκετο, καὶ αὐτὸ ἤκμαζε θερινὸν ἐντευκτήριον περιπάτου, ἀναψυχῆς, καὶ εὐτυχίας, ὅταν ἐπὶ τοῦ ἄλλου εὐδαίμονος Φαλήρου ἥπλοῦτο ἔτι τὸ χάος τῆς ἀνυπαρξίας. Ἐπὶ τῶν ἀπορρώγων πετρῶν αὐτοῦ ἐξέτρεχον οἱ ἀγαθοὶ ἀστοί, οἱ μὲν πεζοί, οἱ δὲ ἐφ' ἁμαξῶν, οἱ δὲ ὀνοδρομοῦντες· ὥστε τὰ ἀγαθὰ ζῷα πρωτηγωνίστουν ἄλλοτε καὶ ἐν τῇ ἀθηναϊκῇ κινήσει· δι' αὐτὸ ἤδη, ὅταν ὑπερηφάνως ἐπὶ τῶν πτερύγων τοῦ ἀτμοῦ διασχίζωμεν τὸν ἐλαιῶνα, κατερχόμενοι εἰς τὰς Φαληρικὰς ἀκτάς, διακρίνομεν ποῦ καὶ ποῦ ἐγκαταλελειμμένον ἐντὸς ἀμπελῶνος πτωχόν τινα τετράπουν ἀπόμαχον τοῦ πάλαι κλέους, τόσῳ μελαγχολικῶς προσβλέποντα τὴν θριαμβευτικὴν παρέλασιν τοῦ ἅρπαγος τῶν σκήπτρων του. Ἐκεῖ διεσκέδαζον μέχρι τῆς νυκτὸς παρὰ τὸ πενιχρὸν καφενεῖον τοῦ Ξηροταγάρου, ἐξ οὗ, ἰδιοκτήτου τῶν μερῶν ἐκείνων, προσωνομάσθη ἡ ὅλη τοποθεσία· οἱ εὐσεβέστεροι ἐπεσκέπτοντο καὶ τὸν ναΐσκον, καὶ ἤναπτον κανὲν κηρίον. Ἤδη τὸ νέον Φάληρον βασιλεύει, καὶ τὸ παλαιὸν *ἐβασιλεψεν*. Ἐγένοντο ἀπόπειραι ἀνακαινίσεως, ἀλλ' ἀτυχεῖς· κατεσκευάσθησαν οἰκίσκοι τινές, ἀλλὰ τὸ ἀπέκλεισαν, τὸ ἠσχήμισαν· ἤνοιξαν τρία τέσσαρα ξενοδοχεῖα, ἀλλ' οἱ ξενοδόχοι στέκουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μ' ἐσταυρωμένας χεῖρας· οἱ ἄνθρωποι δροσίζονται εἰς τὸ παλαιόν, ἀλλὰ τρώγουν εἰς τὸ νέον· ἐδῶ εἶνε πνευματικώτεροι, ἐκεῖ μᾶλλον ὑλιστικοί· ἐνταῦθα ὁδηγεῖ συνήθως ὁ πόθος, ἐκεῖ ὁ συρμός· ἐδῶ πλειοψηφεῖ ὁ λαός, καὶ ἐκεῖ οἱ κομψευόμενοι· ἐκεῖ ἡ ὀρχήστρα τοῦ Νικοσία, ἐδῶ ἡ μουσικὴ τοῦ λαγούτου· ἐδῶ ὁ ἀμανές, ἐκεῖ ὁ Λεκόκ. Ἐκεῖ ἐπιτηδεύεσθε σεμνοπρέπειαν ἐπὶ τοῦ καθίσματός σας, ἐδῶ ἐξαπλοῦσθε ἀφελῶς ἐπὶ τῶν βράχων. Ὅταν τὸ νέον Φάληρον, χωροῦντος τοῦ μεσονυκτίου, θορυβῇ ἔτι κατάμεστον καὶ κατάφωτον, τὸ παλαιὸν κοιμᾶται τὸν βαθὺν ὕπνον τοῦ χωρικοῦ.

Ἀθῆναι, ὥρα 10 Μ. Μ.

Τελειώνω ἐν ὀλίγοις ὅ,τι ἐκεῖ κάτω ἠναγκάσθην νὰ καταλίπω ἡμιτελές. Καθ' ἡμίσειαν ὥραν, μέχρι τῆς ἀναχωρήσεώς μου, τὸ σφύριγμα τοῦ τροχιοδρόμου μὲ ἔκαμνε νὰ στρέφω τὴν κεφαλήν· ἀπὸ τοῦ ὕψους, ἐνῷ ἐκαθήμην, διέκρινον κατερχομένους τῶν *τραμβάϋ* ὁμίλους ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων, καὶ χωροῦντας πρὸς τὴν ἀκτὴν διὰ τῆς συντομωτέρας χλοοσκεποῦς ἀτραποῦ. Οἱ ἄνδρες διευθύνονται δεξιόθεν πρὸς τοὺς λουτρῶνάς των, ἀριστερόθεν αἱ γυναῖκες πρὸς τοὺς ἰδικούς των. Ἔνθα καὶ ἔνθα τὰ ἰσομεγέθη, ὁμοιόσχημα καὶ ὁμοιόχροα λουτρὰ παρίστανται ὡς δίδυμα γεννήματα τῆς θαλάσσης. Ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀνδρικῶν λουτρῶν λευκὰς σινδόνας βλέπω μόνον τεταμένας, ἐνῷ ἐπὶ τοῦ στενοῦ ἐξώστου τοῦ περιβάλλοντος τοὺς γυναικείους λουτῆρας κινοῦνται κατὰ μῆκος εἰς χαροπὸν περίπατον, ἀνὰ ζεύγη συνήθως, λιγυρὰ ἀναστήματα, χαρίεσσαι μορφαί, ἐξ ὧν λευκοφόροι τινὲς προσλαμβάνουσιν εὐάρμοστα πλαίσια, ἄλλοτε μὲν τὸ κυανοῦν τῆς θαλάσσης, καὶ ἄλλοτε τὸ ῥοδόχρουν τῶν τοίχων τῶν λουτρῶν. Συγχρόνως ἀπὸ τῶν κοιμωμένων νερῶν ἀναδύεται δυσδιάκριτος κεφαλή, δύο βραχίονες ἀποκαλύπτονται, ἀκούεται ἀμυδρὸς πλαταγισμός, καὶ ἡ ἐμφάνισις ἐξαφανίζεται αὖθις ὄπισθεν τοῦ ξυλίνου προτειχίσματος... Μετὰ τὸ λουτρὸν ἑκάστη τρυφερὰ συνοδεία συγκειμένη ἐκ δεσποινῶν δεσποινίδων, τροφῶν, παιδίων, ἐνίοτε μαθητριῶν παρθεναγωγείων, διασπείρονται ἐπὶ τῶν βράχων, μὲ ὅλην τὴν ὄρεξιν, τὴν εὐθυμίαν, καὶ τὴν ἐλαφρότητα, τὴν ὁποίαν παρέχει καλὸν λουτρόν. Χωρίζονται εἰς γραφικὰ συμπλέγματα ἀναρριχώμενα ἐπὶ τῶν ἀποτόμων πετρῶν, ἐξαπλούμενα ἐπ' αὐτῶν ἐν νωχελεῖ ἀμεριμνησίᾳ, κατερχόμενα

Digitized by Google

μέχρι τῆς ἀμμώδους ἀκτῆς, ἀναζητοῦντα ἰχθύδια καὶ ἀλιεύοντα καρκίνους· πρὸς τὴν ἀλιείαν τῶν καρκίνων μεγάλως συμβάλλονται αἱ περόναι τῶν τραπεζῶν τῶν ξενοδοχείων, δεξιῶς χειριζόμεναι ὑπὸ τῶν νεανίδων. Οἱ βράχοι εἶνε φαλακροί· ἀλλὰ τὸ ἔαρ ἐντὸς τῶν γυμνῶν αὐτῶν πτυχῶν δύνασθε ν' ἀνακαλύψητε λαθραίως βλαστάνοντα πλοῦτον ὅλον περιδρόσων καὶ εὐωδῶν ἀνθυλλίων. Ἐνθυμοῦμαι ὅτι πέρισυ συνεκόμισα ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ Φαλήρου περικαλλῆ ἀνθοδέσμην ἐξ ἴων παραδοὺς αὐτὴν εἰς χεῖρας, ἀξίας ἐκείνης... Ὁ ἥλιος ἀπέναντι δύει καὶ φαίνεται ὡς νὰ θλίβηται διότι ἀφίνει ὀπίσω του ἐπὶ τῶν βράχων ἐκείνων διακεχυμένην τόσην χαράν, καὶ ὄρεξιν καὶ ζωήν.

Τί κόσμος καὶ εἰς τὴν ἄνοδον! αἱ ἁμαξοστοιχίαι ἐπήγαινον καὶ ἤρχοντο γεμάται. Εἶνε πρώτη παράστασις σήμερον εἰς τὸ νέον Φάληρον. Ἐντὸς τοῦ *τραμβάϋ* περικυκλωμένος στενῶς πανταχόθεν ἀπὸ Κυρίας, ἀπὸ θελκτικὰ καὶ ποικιλόσχημα θερινὰ πιλίδια, παρέβαλλον ἄκων τὰ ἐπ' αὐτῶν ψευδῆ ἄνθη, τὰ ὁποῖα εἶχον τόσην ὥραν ἐμπροστὰ εἰς τὰ μάτια μου, παρέβαλλον τὰ ψευδῆ ἄνθη, ἅτινα οὐδέποτε μαραίνονται, πρὸς τὰς ἀναισθήτους καρδίας, αἵτινες οὐδέποτε τήκονται.

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ.

ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ (¹)

ΑΠΟ ΤΟΥ 1833 – 1883

ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΙΑ ΚΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΟΘΩΝΟΣ

1	Ι. Ῥίζος Νερουλὸς	25	Ἰανουαρίου	1833 —	3	Ἀπριλίου	1833
2	Σ. Τρικούπης, προσωρ.	3	Ἀπριλίου	1833 —	12	Ὀκτωβρίου	1833
3	Κωνσταντῖνος Σχινᾶς	12	Ὀκωβρίου	1833 —	8	Αὐγούστου	1834
4	Ι. Ῥίζος Νερουλὸς	8	Αὐγούστου	1834 —	12	Ἀπριλίου	1837
5	Α. Πολυζωΐδης, προσωρ.	12	Ἀπριλίου	1837 —	12	Νοεμβρίου	1837
6	Γ. Γλαράκης	12	Νοεμβρίου	1837 —	31	Δεκεμβρίου	1839
7	Ν. Γ. Θεοχάρης	31	Δεκεμβρίου	1839 —	24	Ἰουνίου	1841
8	Σ. Βαλέτας	24	Ἰουνίου	1841 —	10	Αὐγούστου	1841
9	Ι. Ῥίζος Νερουλὸς	10	Αὐγούστου	1841 —	3	Σεπτεμβρ.	1843

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΟΘΩΝΟΣ

10	Μιχ. Σχινᾶς	3	Σεπτεμβρ.	1843 —	30	Μαρτίου	1844
11	Σ. Τρικούπης	30	Μαρτίου	1844 —	6	Αὐγούστου	1844
12	Ι. Κωλέτης	6	Αὐγούστου	1844 —	6	Ἀπριλίου	1847
13	Γ. Γλαράκης	6	Ἀπριλίου	1847 —	8	Μαρτίου	1848
14	Δ. Μανσόλας	8	Μαρτίου	1848 —	25	Ἰουνίου	1848
15	Ἀναστ. Μαυρομιχάλης	25	Ἰουνίου	1848 —	15	Ὀκτωβρίου	1848
16	Δ. Καλλιφρονᾶς	15	Ὀκτωβρίου	1848 —	12	Δεκεμβρίου	1849
17	Χ. Χρυσόγελως	12	Δεκεμβρίου	1849 —	23	Ἰουλίου	1850
18	Π. Α. Δεληγιάννης	23	Ἰουλίου	1850 —	4	Αὐγούστου	1850
19	Ν. Κορφιωτάκης	4	Αὐγούστου	1850 —	19	Αὐγούστου	1850
20	Α. Παΐκος, προσωρινὸς	20	Αὐγούστου	1850 —	28	Μαΐου	1851
21	Π. Βάρβογλης	28	Μαΐου	1851 —	24	Ἰανουαρίου	1852
22	Σ. Βλάχος	24	Ἰανουαρίου	1852 —	16	Μαΐου	1854
23	Γ. Ψύλλας	16	Μαΐου	1854 —	1	Ἰουνίου	1855
24	Π. Ἀργυρόπουλος	1	Ἰουνίου	1855 —	22	Σεπτεμβρ.	1855
25	Δ. Σμολένσκης	22	Σεπτεμβρ.	1855 —	3	Ὀκτωβρίου	1855
26	Ἀθ. Μιαούλης	3	Ὀκτωβρίου	1855 —	5	Ὀκτωβρίου	1856
27	Χ. Χριστόπουλος	5	Ὀκτωβρίου	1856 —	29	Μαΐου	1859
28	Θ. Ζαΐμης	29	Μαΐου	1859 —	18	Ἀπριλίου	1860
29	Μ. Ποτλῆς	18	Ἀπριλίου	1860 —	26	Μαΐου	1862
30	Δ. Χατζῆσκος	26	Μαΐου	1862 —	11	Ὀκτωβρ.	1862

(¹) Ἐκ τοῦ « Θεσμολογίου τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως » τοῦ κ. Γ. Βενθύλου.

Digitized by Google

ΜΕΣΟΒΑΣΙΛΕΙΑ

31	Ε. Δεληγεώργης	11 Ὀκτωβρίου 1862	— 12 Φεβρουαρ. 1863
32	Β. Νικολόπουλος		
33	Κ. Δόσιος	12 Φεβρουαρίου 1863	—27 Μαρτίου 1863
34	Δ. Καλλιφρονᾶς	27 Μαρτίου 1863	—21 Ἰουνίου 1863
35	Β. Νικολόπουλος	21 Ἰουνίου 1863	—25 Ὀκτωβρ. 1863

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

36	Α. Πετσάλης	25 Ὀκτωβρίου 1863	— 5 Μαρτίου 1864
37	Ἀλέξ. Κουμουνδοῦρος	5 Μαρτίου 1864	—16 Ἀπριλίου 1864
38	Ι. Παπαζαφειρόπουλος	16 Ἀπριλίου 1864	—26 Ἰουλίου 1864
39	Α. Χ. Λόντος	26 Ἰουλίου 1864	—16 Μαρτίου 1865
40	Κ. Λομβάρδος	16 Μαρτίου 1865	—24 Σεπτεμβρ. 1865
41	Π. Καλλιγᾶς	24 Σεπτεμβρ. 1865	—20 Ὀκτωβρίου 1865
42	Δ. Καλλιφρονᾶς	20 Ὀκτωβρίου 1865	— 3 Νοεμβρίου 1865
43	Α. Κουντουριώτης	3 Νοεμβρίου 1865	— 6 Νοεμβρίου 1865
44	Κ. Λομβάρδος	6 Νοεμβρίου 1865	—13 Νοεμβρίου 1865
45	Σπυλ. Κ. Ἀντωνόπουλος	13 Νοεμβρίου 1865	—28 Νοεμβρίου 1865
46	Κ. Δαρειώτης	28 Νοεμβρίου 1865	—26 Ἰανουαρίου 1866
47	Μ. Ῥοῦφος	26 Ἰανουαρίου 1866	—24 Μαΐου 1866
48	Σπ. Ἀντωνιάδης	24 Μαΐου 1866	— 9 Ἰουνίου 1866
49	Δ. Δρόσος	9 Ἰουνίου 1866	—18 Δεκεμβρίου 1866
50	Χ. Χριστόπουλος	18 Δεκεμβρίου 1866	—20 Δεκεμβρίου 1867
51	Ι. Μεσσηνέζης	20 Δεκεμβρίου 1867	—25 Ἰανουαρίου 1868
52	Ἀντ. Α. Μαυρομιχάλης	25 Ἰανουαρίου 1868	—25 Ἰανουαρίου 1869
53	Δ. Σαράβας	25 Ἰανουαρίου 1869	—27 Δεκεμβρίου 1869
54	Α. Δ. Αὐγερινός	27 Δεκεμβρίου 1869	— 9 Ἰουλίου 1870
55	Μιχ. Ἀντωνόπουλος	9 Ἰουλίου 1870	— 3 Δεκεμβρίου 1870
56	Π. Α. Πετράχης	3 Δεκεμβρίου 1870	— 2 Φεβρουαρ. 1871
57	Ἀθ. Γ. Πετμεζᾶς	2 Φεβρουαρ. 1871	—28 Ὀκτωβρίου 1871
58	Φ. Φίλωνος	28 Ὀκτωβρίου 1871	—25 Δεκεμβρίου 1871
59	Ἀνδρ. Νοταρᾶς	25 Δεκεμβρίου 1871	— 8 Ἰουλίου 1872
60	Δ. Δρόσος	8 Ἰουλίου 1872	—20 Ἰουλίου 1872
61	Δ. Σ. Μαυροχορδάτος	20 Ἰουλίου 1872	—17 Ὀκτωβρίου 1872
62	Δ. Δρόσος	17 Ὀκτωβρίου 1872	—25 Δεκεμβρίου 1872
63	Δ. Καλλιφρονᾶς	25 Δεκεμβρίου 1872	— 9 Φεβρουαρ. 1874
64	Ἰωάν. Βαλασόπουλος	9 Φεβρουαρ. 1874	—27 Ἀπριλίου 1875
65	Δ. Γ. Ῥάλλης	27 Ἀπριλίου 1875	—15 Ὀκτωβρίου 1875
66	Γ. Μίλησις	15 Ὀκτωβρίου 1875	—26 Νοεμβρίου 1876
67	Θάνος Καναχάρης	26 Νοεμβρίου 1876	— 1 Δεκεμβρίου 1876
68	Γ. Μίλησις	1 Δεκεμβρίου 1876	—26 Φεβρουαρ. 1877
69	Θάνος Καναχάρης	26 Φεβρουαρ. 1877	—19 Μαΐου 1877
70	Ἀνδρ. Νοταρᾶς	19 Μαΐου 1877	—26 Μαΐου 1877
71	Θεόδ. Π. Δηλιγιάννης	26 Μαΐου 1877	—21 Ὀκτωβρίου 1878
72	Ν. Α. Μαυροχορδάτος	21 Ὀκτωβρίου 1878	—26 Ὀκτωβρίου 1878
73	Ἀνδρ. Δ. Αὐγερινός	26 Ὀκτωβρίου 1878	—10 Μαρτίου 1880
74	Ν. Α Μαυροχορδάτος	10 Μαρτίου 1880	—13 Ὀκτωβρίου 1880
75	Ν. Παπαμιχαλόπουλος	13 Ὀκτωβρίου 1880	—26 Μαΐου 1881
76	Ἀλέξ. Κουμουνδοῦρος	26 Μαΐου 1881	— 4 Ἰουνίου 1881
77	Σπυρ. Κ. Ῥώμας	4 Ἰουνίου 1881	—29 Ἰουνίου 1881
78	Ἀλέξ. Κουμουνδοῦρος	30 Ἰουνίου 1881	— 3 Μαρτίου 1882
79	Κωνστ. Λομβάρδος	3 Μαρτίου 1882	—12 Ἰουλίου 1883
80	Δημήτ. Σ. Βουλπιώτης	12 Ἰουλίου 1883	—

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 852.

Digitized by Google

'Αριθ. 451 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 89. | 19 Αὐγούστου 1884

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Δ'.

ΤΟ ΑΜΑΛΙΕΙΟΝ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ

Ἡ μεταπολίτευσις τοῦ 1862, καταδικάσασα εἰς ἀειφυγίαν τὴν πρώτην δυναστείαν τῆς χώρας ἐνησμένισε, μεθ' ὑπερβαλλούσης ἴσως ἐπιμονῆς, νὰ συντρίψῃ καὶ τοὺς χαλαρωτέρους δεσμοὺς τοὺς ἀνακαλοῦντας τὴν μνήμην τῶν ἐξορίστων βασιλέων. Ἐν τῇ θέρμῃ ψυχικῆς ὁρμῆς ἐκραγείσης μετὰ μακρὰν συνοχήν, ὑπελήφθη καθῆκον πρὸς τὴν ἐπανάστασιν καὶ τὰς ἰδέας ὑφ' ὧν προεκλήθη καὶ ἐνεφορήθη, ἡ ἐν παντὶ ἐκδήλωσις ἀμέτρου πρὸς τοὺς ἐκπεπτωκότας δυσμενείας, οὕτω δὲ πλεῖστοι ἰδιῶται, τοῦ Ὄθωνος φέροντες τὸ ὄνομα καὶ τῆς Ἀμαλίας, ὑπέλαβον καθῆκον νὰ καταδυθῶσι, πρὸς καθησύχασιν τῆς συνειδήσεώς των, εἰς τὴν ἀναίμακτον τῆς ἐπαναστάσεως κολυμβήθραν ἐν ᾗ, ἂν μὲν δὲν ἀπέβαλον τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, ἀπέβαλον ὅμως τὸ παλαιὸν ὄνομα ἄνευ ἀδείας τῆς ἱερᾶς συνόδου ἢ τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργείου. Ἀναγράφοντες γεγονότα σύγχρονα ὑπὸ τῆς δημοσίας γνώμης πιστοποιούμενα διαῤῥήδην, οὐδεμίαν ἐκφέρομεν γνώμην ἢ κρίσιν περὶ τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν ἐπεισοδίων ἐποχῆς μὴ δυναμένης νὰ κριθῇ ἤδη, οὐδ' ἐν ταῖς στήλαις τοῦ παρόντος περιοδικοῦ. Ἀνετρέξαμεν ἁπλῶς δύο καὶ εἴκοσιν ἔτη ὄπισθεν ὅπως ἀνεύρωμεν τοὺς λόγους ὧν ἕνεκα ἡ συνήθης τότε ὀνοματαλλαγὴ δὲν ἐφείσθη οὐδὲ τῶν δημοσίων κτιρίων καὶ ἀσύλων, καὶ ὅπως ἐξηγήσωμεν τὰς αἰτίας ὧν ἕνεκα τὸ «Ἀμαλίειον ὀρφανοτροφεῖον» μετωνομάσθη ἔκτοτε «*Ἐθνικόν*», ἵνα ἀναλάβῃ πάλιν μετὰ εἰκοσαετῆ περίοδον τὸ ὄνομα ὑφ' ὃ κατὰ πρῶτον ἐθεμελιώθη ὑπὸ τὴν γοητείαν τῆς Ἑλληνικωτάτης ἡγεμονίδος, ὡς ὥριζε τὸ περὶ τούτου τότε ἐκδοθὲν διάταγμα ἔχον ὡς ἑξῆς·

Διάταγμα

Περὶ συστάσεως ἐν Ἀθήναις Ὀρφανοτροφείου κορασίων ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης.

ΟΘΩΝ

ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργοῦ, λαβόντες ὑπ' ὄψιν τὴν ὑποβληθεῖσαν Ἡμῖν ἀναφορὰν τῶν κυριῶν Μαρίας Ὑψηλάντου, Ζωῆς Σούτσου, Κυριακούλας Κριεζῆ, Ἀνδρομάχης Μ. Ῥενιέρου, καὶ Λουκίας Ῥίζου, περὶ τῆς ἐν Ἀθήναις συστάσεως Ὀρφανοτροφείου κορασίων, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Βασιλίσσης, λίαν ἀγαπητῆς Ἡμῶν συζύγου, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάττομεν.

1) Ἐγκρίνεται ἡ ἐν Ἀθήναις σύστασις Ὀρφανοτροφείου κορασίων, συντηρουμένου ὑπὸ Φιλανθρωπικῆς Κυριῶν ἑταιρίας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Βασιλίσσης, Ἡμετέρας λίαν ἀγαπητῆς συζύγου καὶ τὴν ἐπωνυμίαν **Ἀμαλίειον Ὀρφανοτροφεῖον κορασίων.**

2) Ἐγκρίνεται καὶ ὁ διὰ τῆς ἀπὸ 8 τρέχοντος μηνὸς ἀναφορᾶς τοῦ Ἡμετέρου Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν ὑποβληθεὶς Ἡμῖν ὀργανισμὸς τοῦ καταστήματος.

Ὁ Ἡμέτερος ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν Ὑπουργὸς θέλει ἐκτελέσει καὶ δημοσιεύσει τὸ παρὸν Διάταγμα.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 8 Ἰουνίου 1855.

ΟΘΩΝ

Α. ΜΑΥΡΟΚΟΡΔΑΤΟΣ.

Χλόη καὶ ἄνθη βλαστάνουσιν ἤδη ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς Ἀμαλίας καὶ τοῦ Ὄθωνος . . . Ἐὰν αἱ πικρίαι τῆς ζωῆς καθαίρωσι τὰς καρδίας ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων ἀτελειῶν, προκαλοῦσαι ἀθρόα τὰς συμπαθείας, αἱ ἀπογοητεύσεις τοῦ ἐσχάτου βίου τῶν ἐξορίστων βασιλέων ἀναδεικνύουσι συμπαθεστέραν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἐπιζώντων τὴν εὐγενῆ αὐτῶν μορφήν. Τὸ ἐνάρετον ζεῦγος ἐν ᾧ τοῦ Φιλοποίμενος τὸ πνεῦμα εἶχεν ἐνσαρκωθῇ συνεχίζον τοὺς πόθους τοῦ «τελευταίου Ἕλληνος», οἱ ἡγεμόνες ἐκεῖνοι οἵτινες ἠτένισαν ἠρειπωμένην καὶ καπνίζουσαν, ἀλλ' ὑπὸ ἐξαισίας αἴγλης στεφομένην τὴν ἡρωΐδα πατρίδα μας, ἐστέναζον μακρὰν τῆς προσφιλοῦς καὶ ἱερᾶς πόλεως τῆς ἀποτελεσάσης τὸ μέλημα βασιλίσσης μεγαλοπράγμονος, μακρὰν τῆς Ἑλλάδος ἡ ἐσωτερικὴ ῥύθμισις τῆς ὁποίας καὶ ὁ εὐγενέστατος ἐθνικὸς πόθος ἀπέβη ὁ σκοπὸς τοῦ βίου ἡγεμόνος ἀξίου, διὰ τὰ αἰσθήματα αὐτοῦ, νὰ προΐσταται τῶν τουρκομάχων ἀνδρῶν. Ἔπασχον ἐκεῖνοι ἐξόριστοι, καὶ ξένοι εἰς τὴν πατρικὴν ἔτι γῆν, ἔστρεφον ὑγροὺς πρὸς τὴν Ἀττικὴν ὀφθαλμούς, αὐταπατώμενοι, καὶ νομίζοντες ὅτι θὰ ἀνέπνεον τὸ ἄρωμα τοῦ Ἀττικοῦ θύμου καὶ θὰ ἔτερπον τὰς ὄψεις εἰς τὴν θέαν τοῦ ἀθανάτου βράχου καὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Σαρωνικοῦ. Ἂς ἀναπαυθῶσιν ἐν εἰρήνῃ . . . Ἐὰν ὑπέστησαν πολλά, δὲν ὑπέστημεν καὶ ἡμεῖς ὀλιγώτερα ἐν μέσῳ ὅλης τῆς μέθης τῆς ἐπαναστάσεως . . . Συῤῥοὴ συμπτώσεων ἀτυχῶν εἱμαρμένως ἔδει νὰ περατωθῇ ἐκεῖ ὅπου ἐπερατώθη. Καὶ ἐὰν ἔχωσιν ὑπερτέραν τινὰ δύναμιν αἱ κατανυκτικαὶ καὶ κοιναὶ τῶν λαῶν παραδόσεις, αἱ

Digitized by Google

ἐν ὥραις μεσονυκτίαις ἀνοίγουσαι τοὺς τάφους, καὶ πτεροῦσαι τὰς ψυχὰς τῶν τεθνεώτων, ἱπταμένας περὶ τοὺς τόπους οὓς ἠγάπησαν ἐν τῇ ζωῇ, τὸ πνεῦμα τῶν νεκρῶν βασιλέων δὲν θὰ πτερυγίζῃ πλέον ἐξόριστον μακρὰν τῆς γῆς τῆς Ἑλλάδος ... Ἡ ἀγέρωχος αὐτῶν ψυχὴ οὔτε τὴν λήθην μας οὔτε τὴν συγγνώμην μας ἠδύνατο ἴσως νὰ στέρξῃ· τὴν ἐκτίμησίν μας ὅμως βεβαίως ἐπόθει καὶ ταύτην ἔσχε μεταγενεστέρως ἀκεραίαν, οὐδ' εἶνέ τις τῶν Ἑλλήνων σήμερον ὁ μὴ ἀποδίδων τὴν δικαιοσύνην ταύτην εἰς τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ αἰσθήματα ἡγεμόνων εὐγενῶν καὶ πατριωτῶν παραφόρων ὧν ἐὰν συνέπεσέ ποτε νὰ σφάλῃ ἀνθρωπίνως ἡ ἀντίληψις, οὐδέποτε ὅμως ἔσφαλλεν ἡ πρόθεσις.

Τὸ ἀξιοσημείωτον ἄσυλον ὅπερ πρόκειται νὰ διατρέξωμεν μετὰ τοῦ ἀναγνώστου, ἀπετέλει μίαν τῶν περιπαθεστέρων συμπαθειῶν τῆς βασιλίσσης ἧς φέρει τὸ ὄνομα. Συσταθὲν ἀμορφώτως τῇ πρωτοβουλίᾳ περιφανοῦς Ἑλληνίδος συναπτούσης πρὸς τῇ καταγωγῇ καὶ αἴσθημα γνησίως ἡγεμονικόν, υἱοθετήθη ὑπὸ τῆς πρώτης βασιλίσσης, οὕτω δὲ ἐν τῷ δεσμῷ τῆς ἐμπνεύσεως καὶ τῆς ἐργασίας δύο γυναικῶν παρ' αἷς ἐναμίλλως ἔθαλλε σκόπιμος συνείδησις καταγωγῆς καὶ φιλανθρωπίας, ἀνευρίσκομεν τὰς πρώτας ἀρχὰς τοῦ ὀρφανοτροφείου τῶν κορασίων. Ἡ Ἀμαλία τοῦ Ὀλδεμβούργου βασίλισσα τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἡ Μαρία Γεωργίου Ὑψηλάντου ὑπῆρξαν αἱ γυναῖκες αἱ ἀποτελέσασαι τὰ πρῶτα ἰσχυρὰ τοῦ ἀσύλου στηρίγματα· βραδύτερον ἡ εὐμενὴς ἀρωγὴ ἐγκρίτων δεσποινῶν τῆς ἡμετέρας πόλεως συνεπλήρωσε βαθμηδὸν τὸ ἔργον.

Τὸ ἄσυλον δὲν ἔμεινεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον κενόν. Ὁ πληθυσμὸς ἦν ἤδη ἕτοιμος, συλλεγεὶς παρὰ τῶν ὁδῶν ὅπου ἐν ἐσχάτῃ ἐνδείᾳ καὶ ἐγκαταλείψει ἐσύροντο ὀρφανὰ κοράσια, ἐλεεινὰ θύματα τῆς λυμανθείσης τὴν Ἑλληνικὴν πρωτεύουσαν καὶ τὰς Ἐπαρχίας χολέρας τοῦ 1854. Ἡ ἀφθονία τῆς δυστυχίας εἶνε τοιαύτη ἐν τῷ κόσμῳ ὥστε ἐάν ποτε περιῆλθεν ἡ γενναία ψυχὴ εἰς στενοχωρίας, αἱ στενοχωρίαι αὗται ἦσαν οὐχὶ ποῦ νὰ ἀναζητήσῃ τοὺς τεθλιμμένους ὅπως τοὺς παραμυθήσῃ ἀλλὰ διὰ τίνων μέσων νὰ ἐπαρκέσῃ πρὸς τὴν ἐπιτέλεσιν τῆς ὑπερτάτης καὶ θείας ἐντολῆς. Οἱ ἀτυχεῖς τοῦ ἀσύλου οἰκήτορες ἀνέμενον ἤδη τὴν παρήγορον τῆς φιλανθρωπίας χεῖρα ἀλλ' ἀναμένοντες δὲν ἐπείνων οὐδ' ἀπεψύχοντο εἰς τὰς ὁδούς· τὰ ὀρφανὰ εἶχον συλλεγῆ τρεφόμενα καὶ ἐνδυόμενα μητρικῶς ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ὑπὸ τῆς ἀοιδίμου ἐκείνης γυναικός, τῆς Μαρίας Ὑψηλάντου, ἧς ἡ ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ καταστήματος εἰκὼν περισώζει τὸ σεμνὸν κάλλος καὶ τὴν συμπαθῆ καὶ ἐπιβάλλουσαν ἔκφρασιν, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς εἰκόνος παραδίδει τὸ ὄνομά της εἰς τὴν εὐγνώμονα μνήμην τῶν μεταγενεστέρων αὐτὸ τὸ κατάστημα οὗτινος ἐγένετο ἱδρύτρια καὶ προστάτις.

Τῆς κινήσεως ἅπαξ δοθείσης οἱ χρηματικοὶ πόροι ἤρξαντο βραδέως μέν, ἀλλὰ μετ' ἀσφαλείας προκύπτοντες ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν τῆς βασιλίσσης ἀρωγήν, καὶ τὴν ἔνθουν ἐπικουρίαν διακεκριμένων τῆς πόλεως κυριῶν. Χρηματικὸν λαχεῖον ὀργανωθὲν ἐν Ἀθήναις κυβευθὲν δὲ ἐν τῷ χειμερινῷ ἀνακτόρῳ ἐν Πετρουπόλει ἀπέδωκε τὸ ποσὸν 60,000 δραχμῶν αἵτινες συλλεγεῖσαι ἐπὶ τῷ τέλει νὰ χρησιμεύσωσιν ὑπὲρ τῶν ἐκ Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου προσφύγων κατὰ τὴν ἐπαναστατικὴν ἐκείνην ἐποχήν, διετέθησαν ὑπὸ τῆς βασιλίσσης ὑπὲρ τοῦ ὀρφανοτροφείου τῶν κορασίων. Ἑτέραν δωρεὰν ἐκ 16,000 δραχμῶν προερχομένην ἐκ φιλοπτώχου τινὸς ἑταιρίας ἐν Γερμανίᾳ διέθεσεν ἡ βασίλισσα ὑπὲρ τοῦ ὀρφανοτροφείου ἐπίσης, καὶ πλούσιοι Ἕλληνες, ἕτοιμοι πάντοτε εἰς θυσίας τιμώσας τὰ αἰσθήματά των, ἤνοιξαν τὰ βαλάντια εἰς τὴν φωνὴν τῆς φιλανθρωπίας γενναῖα εἰσενεγκόντες ποσά· οὕτω μικρὸν κατὰ μικρὸν ἔλαβε τὴν ὁριστικὴν αὐτοῦ σύστασιν τὸ *Ἀμαλίειον ὀρφανοτροφεῖον* ἱδρυθὲν τὸ πρῶτον παρά τινα οἶκον ἐγγὺς τῆς πλατείας τῆς Ἐλευθερίας, ὁπόθεν, κατὰ τὸ 1859, μετετέθη εἰς τὸ ἰδιόκτητον μέγαρον ἔνθα εὕρηται σήμερον ὄπισθεν τοῦ ἀνακτορικοῦ κήπου καὶ ἐγγὺς τοῦ ἀρχαίου σταδίου.

Πρὶν ἢ εἰσδύσωμεν εὐλαβῶς εἰς τὰ ἄδυτα τοῦ ἱεροῦ τούτου τῆς σωφροσύνης, τῆς ἁγνότητος, καὶ τῆς ἐργασίας, ἂς καθορίσωμεν τὸν σκοπὸν καὶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ ἀσύλου. «Σκοπὸς τοῦ ὀρφανοτροφείου» λέγει τὸ 10ον ἄρθρον τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς ἐν Ἀθήναις φιλανθρωπικῆς Ἑταιρίας τῶν Κυριῶν, ἧς πρώτιστος καὶ ἄριστος καρπὸς εἶνε τὸ *Ἀμαλίειον*, «εἶνε νὰ μορφώσῃ ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ ἐνδιαιτωμένων κορασίων φρονίμους καὶ κοσμίας παρθένους, χρηστὰς οἰκοκυράς, χρησίμους καὶ ἀγαθὰς εἰς τὴν κοινωνίαν γυναῖκας. Ὅθεν καὶ ἡ βάσις τῆς ἀνατροφῆς αὐτῶν θέλει εἶσθαι ἡ χριστιανικὴ ἀγωγὴ καὶ ἄσκησις πρὸς ἀπόκτησιν τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν· ἡ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβεια πρὸ πάντων, τὸ πρὸς τοὺς ἀνωτέρους σέβας, ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, ἡ φιλανθρωπία, ἡ ταπεινοφροσύνη, ἡ κοσμιότης, ἡ ἐγκράτεια, ἡ καρτερία καὶ φιλεργία θέλουν εἶσθαι αἱ κυριώτεραι αὐτῶν ἐξασκήσεις». Ἡ εὐσέβεια πρὸς τὸν Θεὸν θεσμοθετεῖται οὕτω ὁ κυριώτατος κορμὸς ἀφ' οὗ βλαστάνουσιν, ὡς εὔχυμοι παραφυάδες, αἱ χριστιανικαὶ ἀρεταί, αἱ μορφοῦσαι τὴν καρδίαν καὶ ἐξαίρουσαι εἰς ὕψος δυσπροσπέλαστον τὴν ψυχήν. Διδαχθέντες τὸν σκοπὸν χωρήσωμεν ἐπὶ τὴν ἔρευναν τοῦ τρόπου καὶ τῶν μέσων δι' ὧν ἐπεδιώχθη καὶ ἐπετεύχθη, ὑπὸ τὴν συνείδησιν βαθείας πρὸς τὴν θρησκείαν, τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν ἀδυναμίαν ὑποχρεώσεως, σημαιοφόροι τῆς ὁποίας ἀνεδείχθησαν ἡγεμονίδες καὶ πολίτιδες ἐν τῇ

Digitized by Google

αὐτῇ ὁδῷ τῆς φιλανθρωπίας συναντηθεῖσαι καὶ ὑπὸ τοὺς οἰωνοὺς αὐτῆς ἐναμίλλως ἐργασθεῖσαι πρὸς ἐπούλωσιν τῶν τραυμάτων ἅτινα οἱ ἀκατατπόνητοι τῆς κακοδαιμονίας ὄνυχες ἀνοίγουσι διαρκῶς ἐπὶ τοῦ σώματος τῆς ταλαιπώρου ἀνθρωπότητος.

Πρὸς τοῦτο ἂς εἰσέλθωμεν ἐντὸς τοῦ καταστήματος. Εὐρυτάτη πλατεῖα ἀνοίγεται ἔμπροσθεν ἡμῶν ἀνὰ τὰς ἄκρας ἔχουσα, δίκην πρασίνης παρυφῆς, ἀκμαίαν φυτείαν. Ὑψίκομά τινα δένδρα ὑψοῦνται τῇδε κἀκεῖσε, αἱ κορυφαὶ τῶν ὁποίων καὶ τὰ φυλλώματα φαίνονται μακρόθεν ὡς συμπλεκόμενα μετὰ τῆς ὑπερκειμένης στέγης τοῦ ἀσύλου. Τὸ κατάστημα ἁπλοῦται μεγαλοπρεπῶς κατὰ μέσον περικλείστου αὐλῆς, διώροφον ἐκτὸς τῶν ὑπογείων, μὲ κιγκλιδόφρακτον καὶ ὡραίαν κλίμακα ἄγουσαν εὐθὺ εἰς τὸν δεύτερον ὄροφον. Βαθὺ αἴσθημα εὐσεβείας καταλαμβάνει τὸν ἐπισκέπτην τὴν στιγμὴν καθ' ἣν διαβαίνει τὴν θύραν ὅπως χωρήσῃ εἰς τὸ ἐσωτερικόν· ἀκριβῶς ἀντικρὺ μικρὸν δωμάτιον διαρκῶς ἀνοικτὸν καὶ μὲ ἀκοίμητον τὸν λύχνον τῆς εὐλαβείας δέχεται τὴν ἁγνὴν τῶν ὀρφανῶν δέησιν. Εἶνε τὸ προσευχητήριον τοῦ καταστήματος. Ἐνδιαίτημα θρησκείας καὶ συντριβῆς ἐμφανίζεται ὡς ἄσυλον τῆς ψυχῆς ἐντὸς τοῦ ἀσύλου· ἡ θέα τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς Θεομήτορος ἐνθαρρύνει τὰ προσευχόμενα ὀρφανά, στηρίζει τὰς ἐλπίδας, καὶ παραμυθεῖ τοὺς πικροὺς τῆς ὀρφανίας λογισμούς. Ἐκεῖ οὐδεὶς λογίζεται ὀρφανός· ὑπὸ τὸ προστατευτικὸν καὶ γλυκὺ βλέμμα Ἐκείνου, ὅστις εἶπε μετὰ θείας στοργῆς «ἄφετε τὰ παιδία ἐλθεῖν πρός με», ὑπὸ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας · κοινῆς πάντων τῶν δυστυχῶν μητρὸς καὶ προστατρίας, αἰσθάνεται τὸ ἐρημωθὲν πλάσμα ὅτι ἐπανεῦρε μητέρα, πατέρα, ἀδελφούς, ὅ,τι ἐστερήθη καὶ ὅ,τι ἀνελπίστως ἀνεπλήρωσεν ἡ πρόνοια τοῦ ἀνθρώπου εἰς ὑπερτέραν ὑπείκουσα φωνήν. Εἶνε μικρὸς ὁ χῶρος τοῦ προσευχητηρίου· χειροποίητον μεγαλεῖον δὲν πτοεῖ ἐκεῖ τὴν φαντασίαν, οὔτε πλοῦτος θαμβοῖ τὰς ὄψεις τοῦ ἀνθρώπου· καὶ ὅμως ἡ πενιχρὰ καὶ σεμνὴ ἐκείνη διασκευή, τὸ ἀσθενὲς φῶς τῆς κανδύλας τὸ φωτίζον τὸ εἰκονοστάσιον λαλεῖ εἰς τὴν ψυχὴν εὐγλωττότερον ἢ ὅ,τι θὰ ἐλάλει ἡ θέα τοῦ Κολοσσαίου καὶ τῶν καταπληκτικῶν Πυραμίδων....

Δεξιόθεν ἀμέσως ἀναπτύσσεται ἡ ἐπιμήκης αἴθουσα τῆς ὑποδοχῆς, κατὰ τὰς ἐσωτερικὰς παρειὰς τῶν παραστατῶν φέρουσα κτιστὰς ἐνεπιγράφους πλάκας μαρμαρίνους. Ἡ πρὸς τὰ δεξιὰ τῷ εἰσερχομένῳ ἀφιεροῦται εἰς τοὺς θανόντας εὐεργέτας τοῦ καταστήματος, ἡ δὲ πρὸς τ' ἀριστερὰ περιλαμβάνει τὰ ὀνόματα τῶν φιλανθρώπων κυριῶν τῶν διατελεσασῶν συμβούλων, καὶ ἀφιερωσασῶν οὕτω μέγα μέρος τῆς ἀνέσεως αὐτῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὴν εὐτακτοτέραν τοῦ ἀσύλου διαρρύθμισιν. Ἀνέγνων γράμμασι χρυσοῖς τὸ ὄνομα τῆς πρώτης τῆς Ἑλλάδος βασιλίσσης· κἂν μὴ τὸ ὄνομά της ἦτο ἐκεῖ κεχαραγμένον, κἂν μὴ ἡ εἰκών της περαιτέρω προεκάλει μετὰ τῆς τοῦ ἀοιδίμου βασιλέως τὴν εὐλαβῆ προσοχὴν τοῦ ἐπισκέπτου, θὰ ᾐσθάνετό τις καὶ πάλιν τὸ πνεῦμά της ἐντὸς τοῦ ἐνδιαιτήματος ἐκείνου, ὅπερ ἀπέβη ἰδικόν της ἐκ τοῦ σκοποῦ μᾶλλον ὅστις τὸ ὑπηγόρευσεν ἢ ἐκ τοῦ ὀνόματος ὅπερ φέρει. Ἐν δεσμῷ ἀδελφῷ φιλανθρωπίας καὶ ἐμπνεύσεως ὑπόκειται τὸ ὄνομα τῆς Μαρίας Ὑψηλάντου, καὶ περαιτέρω ἡ εἰκών της παρουσιάζει ἡμῖν πρότυπον Ἑλληνίδος καὶ χριστιανῆς, κληρονόμου μεγάλου ὀνόματος καὶ μεγαλειτέρων ἀρετῶν. Αἱ εἰκόνες τῶν Α. Α. Μ. Μ. κοσμοῦσι τὴν αἴθουσαν ἐγγὺς τῶν εἰκόνων τῶν προκατόχων των, ἡ δὲ εἰκὼν τῆς Ζωῆς Σούτσου διαιωνίζει τὴν μορφὴν σεβαστῆς δεσποίνης πολλὰ μοχθησάσης ὑπὲρ τοῦ ἀσύλου οὗτινος διετέλεσεν ἱδρύτρια, πρόεδρος, καὶ ἀκάματος ἀρωγός. Ἡ μικρὰ πινακοθήκη συμπληροῦται διὰ τῶν προσωπογραφιῶν τῶν θανόντων ἐφόρων τοῦ καταστήματος ἀναρτηθεισῶν ἐκεῖ εἰς ἔνδειξιν ὀφειλομένης τιμῆς καὶ δικαίας εὐγνωμοσύνης.

Ἐκτὸς τῆς οἰκοδομῆς ταύτης τῆς ἀποτελούσης τὸ κύριον κατάστημα ὑπάρχουσιν ἐντὸς τοῦ περιβόλου καὶ ἕτερα οἰκοδομήματα καὶ ἐξαρτήματα ἀναπόφευκτα διὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν τακτικωτέραν διεξαγωγὴν τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας, τὸ μέγα παράρτημα οἰκοδομηθὲν κατὰ τὸ 1880—81 ἐγγύτατα τοῦ κεντρικοῦ καταστήματος καὶ συνεχόμενον μετ' αὐτοῦ, τὸ θεραπευτήριον ἐντὸς μεμονωμένης οἰκίας ἐντὸς τοῦ περιβόλου, καὶ ἡ Ἐκκλησία. Ἐντὸς τοῦ παραρτήματος τελεῖται ἡ καθημερινὴ τῶν μαθημάτων καὶ τῶν ἐργοχείρων διδασκαλία, προσέτι δὲ καὶ ἡ ἑστίασις, τοῦ κεντρικοῦ οἰκοδομήματος χρησιμεύοντος ἀποκλειστικῶς διὰ τὸν ὕπνον. Ηὐτύχησα νὰ ἐπισκεφθῶ, εὐμενεῖ ἀδείᾳ, τὸ ὅλον κατάστημα καὶ νὰ περιέλθω αὐτὸ καθοδηγούμενος εὐγενῶς καὶ μετ' ἄκρας φιλοφροσύνης. Εἰσῆλθον κατὰ πρῶτον εἰς τὸ νηπιαγωγεῖον ἔνθα αἱ μικραὶ ὀρφαναί, ἐπὶ συνήθων σχολικῶν βάθρων καθεζόμεναι, εἰργάζοντο μετ' ἀφοσιώσεως καὶ προσοχῆς ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν προϊσταμένης κόρης. Δὲν θὰ κρύψω παντελῶς τὰς γεννηθείσας ἐν ἐμοὶ ἀρίστας ἐντυπώσεις ἐκ τῆς θέας τεσσαράκοντα περίπου κορασίων μικρῶν, καθαρωτάτων, κοσμιωτάτων, μεστῶν χάριτος εὐγενείας καὶ ἀθωότητος. Αἱ μικραὶ ἠγέρθησαν εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῆς κυρίας διευθυντρίας, ἀνέστειλαν πρὸς στιγμὴν τοὺς δακτύλους αὐτῶν ἀπὸ τῆς πλεκτικῆς καὶ ῥαπτικῆς ἐργασίας προσηλώσασαι μετὰ δεδικαιολογημένης παιδικῆς περιεργείας τὸ βλέμμα πρὸς τὸν ξένον, ἡ παρουσία τοῦ ὁποίου ἀπετέλει ἐξαίρεσιν τοῦ κρατοῦντος κανόνος. Ἡ ὥρα ἐκείνη ἦν ὥρα πρωϊνὴ ἀφιερωθεῖσα εἰς τὰ ἐργόχειρα. Καί τοι αἱ σχολαὶ ἄγουσι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην διακοπάς, οὐχ ἧττον τὰ κοράσια ἀκούουσι περιωρισμένων τινῶν

Digitized by Google

μαθημάτων ἀσκούμενα καὶ εἰς τὸ ἐργόχειρον. Ἔβλεπον τὰ μικρὰ ὀρφανά, εὔοσμα καὶ λεπτὰ ἀνθύλλια σωθέντα ἀπὸ τὴν μανίαν τῆς κοινωνικῆς ἀνεμοζάλης, καὶ ἡ ψυχή μου ηὐλόγει θερμῶς τοὺς φιλανθρώπους σωτῆρας, ἡ πρόνοια τῶν ὁποίων ἐνῷ ἠσφάλιζε τὸ ζῆν εἰς τόσα ἀθῷα καὶ ἀπροστάτευτα ὄντα, παρεσκεύαζεν ἀσφαλῶς καὶ τὸ «εὖ ζῆν» οὗ ἄνευ βεβαίως πικρὸν δῶρον εἶνε ὁ βίος. Ἔχαιρον μυχίως ὅτι οὐδὲν δικαίωμα εἶχον ν' ἀποκαλέσω αὐτὰ «ταλαίπωρα»· ἦσαν ὀρφανά, εἶχον στερηθῆ τῶν προσφιλῶν θωπειῶν τῆς μητρὸς καὶ τοῦ πατρός των, ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ, κοινοῦ πάντων τῶν ὀρφανῶν πατρός, εἶχον ἐπανεύρει ἐν τῇ φιλανθρωπίᾳ τῶν εὐγενῶν ψυχῶν ὅλην τὴν στοργὴν ἧς εἶχον ἀποκληρωθῆ. Πόσα συνάδελφα αὐτῶν ἐν δυστυχίᾳ πλανῶνται τὴν ὥραν ταύτην ἄσιτα καὶ γυμνὰ εἰς τοὺς δρόμους, καὶ πόσα, καίτοι ἔχοντα γονεῖς, εἶνε πράγματι ὀρφανὰ καθ' ὅλην τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως; ....

Αἱ μικραὶ ἐξηκολούθουν πάντοτε ἐργαζόμεναι· ἡ μὲν ἔπλεκεν, ἄλλη ἐκέντα, ἑτέρα ἔρραπτε, ἀπὸ καιροῦ δ' εἰς καιρὸν τὸ μωσαϊκὸν ἐκεῖνο καὶ ἰσοϋψὲς ἐπίπεδον τὸ ἀποτελούμενον ἀπὸ τόσας χαριέσσας κεφαλὰς κορασίων ὁμηλίκων σχεδόν, ἐκινεῖτο χαριέντως ἔμπροσθεν ἢ πλαγίως, ἐνῷ οἱ ὀφθαλμοὶ προσηλοῦντο πρὸς τὴν διευθύντριαν. Δι' ἐμέ, παρατηροῦντα προσεκτικῶς, καὶ μελετῶντα ἀδιαλείπτως τὰς φυσιογνωμίας, τὴν στάσιν, τὴν συμπεριφοράν, τὴν ὅλην ἔκφρασιν τῶν κορασίων, ἤρκει καὶ μόνη ἡ σιωπηλὴ ἐκείνη παράστασις, καθ' ἣν αἱ μικραὶ ἐπειρῶντο νὰ διαγνώσωσι καὶ προλάβωσι τὰς ὁδηγίας τῆς διευθυντρίας, πρὸς σχηματισμὸν γνώμης· μοὶ ἐπεφυλάσσετο ὅμως εὐάρεστος ἔκπληξις συμπληρώσασα τὰς ἀρίστας ἐντυπώσεις μου καὶ προκαλέσασα βαθεῖαν συγκίνησιν ἣν μετὰ κόπου ἐπειρώμην νὰ καταστείλω. Τῇ προσκλήσει τῆς κυρίας διευθυντρίας τὰ κοράσια τοῦ νηπιαγωγείου ἤρξαντο ψάλλοντα ἐν χορῷ, καὶ δι' ἡρμοσμένων πρὸς τὸ ᾆσμα καὶ τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ κινήσεων τῶν χειρῶν καὶ τῆς κεφαλῆς ἑρμηνεύοντα εὐγλωττότερον τὰ αἰσθήματα ὧν καθίσταντο αἱ συμπαθέσταται διερμηνεῖς· τὸ ᾆσμα ἦν ὕμνος πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἄπειρον Αὐτοῦ ἀγαθότητα. Τὰ κοράσια συνοδευόμενα ὑπὸ τῆς διδασκαλίσσης των ἔψαλλον μεθ' ἱκανῆς ἁρμονίας καὶ γλυκύτητος· προσηλοῦντα τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν, ἐκτείνοντα πρὸς τὸν Δημιουργὸν τὰς μικρὰς των χεῖρας καθ' ἣν ὥραν ἔμελπον τὴν ἀγάπην αὐτοῦ πρὸς τὰ δυστυχῆ καὶ τὰ ὀρφανά, ἐφαίνοντο προσευχόμενα μᾶλλον ἢ ᾄδοντα· τοσούτῳ βαθὺ προσευχῆς αἴσθημα εἶχεν ἀποτυπωθῆ ἐπὶ τῶν ἱλαρῶν αὐτῶν ὄψεων. Τὸ ᾆσμα ἐπερατώθη, οὐχὶ ὅμως καὶ οἱ κλονισμοὶ ὑφ' ὧν εἶχον καταληφθῆ. Διατί οἱ ἀποσκληρυνόμενοι ἐν ταῖς βιωτικαῖς τρικυμίαις καὶ οἱ ἀποθηριούμενοι ἐν τῇ ἀενάῳ πάλῃ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ συμφέροντος, νὰ μὴ ἐπιζητῶσιν ἄριστον ἀντιπερισπασμὸν κατὰ τῶν ἀγενεστέρων τάσεων τῆς καρδίας, σπεύδοντες ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς θεάματα παραπλήσια ἐπιτήδεια νὰ λύσωσιν εἰς λυγμοὺς καὶ τὴν ἀπαθεστέραν καρδίαν; .

Ὁ ὕμνος πρὸς τὸν Θεὸν εἶχε παύσει· καίτοι ἐπαρκής, δὲν ἐφάνη ἐν τούτοις ἱκανὴ ἡ ἀπόδειξις τῆς περὶ τὸν κλάδον τοῦτον ἐπιδόσεως τῶν κορασίων. Ἡ κυρία διευθύντρια ἰδοὺ ὅτι καλεῖ μειλιχίως μικρὰν ν' ἀπαγγείλῃ ποίημά τι· ἡ κόρη ἐξέρχεται παραχρῆμα τοῦ θρανίου, πλησιάζει εὐσχήμως καὶ ἀφελῶς, ἵσταται μετ' εὐλαβείας πρὸ ἡμῶν, καὶ ἄρχεται ἀπαγγέλλουσα. Περιγράφει ἐν ποιήσει καταληπτῇ καὶ κυριολεκτικωτάτῃ τὴν χαρὰν τοῦ ναύτου ἐγειρομένου πρωϊαίτατα καὶ καθελκύοντος τὸ ἀκάτιον αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν· ὁ οὐρανὸς εἶνε ἀνέφελος, ἐλαφροτάτη αὔρα κολποῖ τὸ ἱστίον, ὁ ναύτης ᾄδει ἐνῷ ἡ πρῷρα τοῦ ἀκατίου ὠθουμένη ὑπὸ λεπτοῦ πνεύματος καὶ τῆς στιβαρᾶς κωπηλασίας αὐλακώνει τὴν ἀτάραχον τῆς θαλάσσης ἐπιφάνειαν· ὁ ναύτης πελαγοδρομεῖ εὐδαίμων· αἴφνης ὅμως νέφη ἀπειλητικὰ σωρεύονται εἰς τὸν ὁρίζοντα, θολοῦται ἡ ἀτμοσφαῖρα, φλογεραὶ ἄνισοι καὶ σκολιαὶ γραμμαὶ σχίζουσι τὸν ζοφερὸν οὐρανόν, ἐνῷ πόρρωθεν ἀκούεται ὁ κεραυνός· ἡ θάλασσα ἀφρίζει βαθμιαίως, τὸ ἀκάτιον σαλεύεται, ὁ δὲ ναύτης συστέλλει ἔντρομος τὸ ἱστίον καὶ ὁρμᾷ ἐπὶ τὰς κώπας· κωπηλατεῖ, κωπηλατεῖ συντόνως ὁ δυστυχὴς ναύτης, θρόμβοι ἱδρῶτος φαίνονται περὶ τὸ μέτωπόν του, ἀνάπτουσιν αἱ χεῖρές του, τὸ δὲ ἀκάτιον διολισθαίνει ταχὺ ἐπὶ τῆς ὀγκουμένης καὶ ἀνωμάλου ὑγρᾶς ἐπιφανείας· τέλος προσπελάζει εἰς τὴν ἀκτήν, προσαράσσει τὸ ἀκάτιον, πηδᾷ ἔξω, ἐπιλαμβάνεται τοῦ πρυμνησίου καὶ ἄρχεται σύρων τὸ πλοιάριον εἰς τὴν ξηράν· τὸ ἔσυρεν ἤδη καὶ ὁ ναύτης τρέχει εἰς τὸ ἐγγὺς σπήλαιον, ἀσφαλὴς ἀπὸ τοῦ ὑετοῦ ὅστις ἐνσκήπτει ῥαγδαίως, καὶ τοῦ κεραυνοῦ ὅστις διαγράφει τοὺς φοβεροὺς ἑλιγμούς του εἰς τὸ στερέωμα. Ἀ! μικρά μου ὀρφανή! δὲν ἤξευρες ἴσως, ὅτε ἀπήγγελλες τὸ ποίημά σου, ὅτι ἐζωγράφιζες ἐν πειστικῇ ἀλληγορίᾳ τὴν εἰκόνα τοῦ βίου... Εὐτυχεῖς ὅσοι τὸν διέρχονται ὅπως ὁ ναύτης διῆλθε τὰς πρώτας στιγμὰς τοῦ ἀκινδύνου πλοῦ του... σοὶ τὸ εὔχομαι ὡς καὶ εἰς τὰς ἀδελφὰς σου μεθ' ὧν κοινὴν ἔχεις τὴν ὀρφανίαν...

Ἔδωκα ἀτελῆ τοῦ ποιήματος περίληψιν ὡς τὸ ἤκουσα ἀπαγγελλόμενον ὑπὸ τῆς κόρης· πρέπει τις ὅμως νὰ ἴδῃ τὴν ἔκφρασιν τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν κινήσεων τῆς ἀπαγγελλούσης· ἡ πρώτη χαρὰ τοῦ ναύτου ἑρμηνεύεται ἐν τῇ ὄψει τῆς κόρης· αἱ χεῖρες κινούμεναι ἠρέμα καὶ καταλλήλως ἐξηγοῦσι τὴν γαλήνην, φερόμεναι δὲ μὲ συνεσφιγμένην τὴν πυγμὴν πρὸς τὰ ὀπίσω ἑρμηνεύουσι τὴν κωπηλασίαν· καὶ τοῦ ἱστίου ἡ ἀνάπτυξις, καὶ ὁ δρόμος τοῦ ἀκατίου ἐξηγεῖται ἀσφαλέστατα διὰ τῶν σχημάτων· ἀλλ' εἰς τὴν πρώτην ἔνδειξιν τῆς

Digitized by Google

τρικυμίας σκυθρωπάζει τῆς κόρης ἡ μορφή, τὸ μέτωπον συνοφρυοῦται, ἡ ἀνησυχία ἐκδηλοῦται ἐν τῇ στάσει αὐτῆς καὶ τῇ κινήσει· κωπηλατεῖ ταχύτερον διὰ τῶν χειρῶν, φρικιᾷ, καὶ τὴν φρίκην ἑρμηνεύει διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ βλέπουσα οἱονεὶ τὸ κῦμα ἕτοιμον νὰ καταπίῃ ναύτην καὶ πλοιάριον· βροντᾷ ὁ κεραυνός, ἀλλ' ὁ ναύτης ἔφθασεν ἤδη εἰς τὴν ξηράν· αἰθριάζει τότε τὸ πρόσωπον τῆς κόρης· λαμβάνει φανταστικῶς τὸ σχοινίον καὶ σύρουσα συντόνως ἀνελκύει τὸ ἀκάτιον ἐνῷ πίπτει ῥαγδαία βροχὴ ἀντιπαρισταμένη δι' ἐλαφρᾶς τῶν παλαμῶν συγκρούσεως. Ἡ παράστασις τῶν εἰκόνων τοῦ ποιήματος εἶνε ἐκφραστικωτάτη· αἱ χεῖρες συντρέχουσι τὴν φωνήν, ὁ δὲ ὀφθαλμὸς δίδει μείζονα ἔκφρασιν καὶ ζωὴν εἰς ἀμφότερα.

Ἡ κόρη περατώσασα τὴν ἀπαγγελίαν ἀπεσύρθη εἰς τὴν θέσιν της, ἀνχλαβοῦσα τὸ ἐργόχειρόν της· τὴν διαδέχεται ἄλλη ὁμῆλιξ κληθεῖσα ν' ἀπαγγείλῃ καὶ αὕτη ποίημά τι· ἐνταῦθα ὅμως ἀλλάσσει τὸ θέμα· δὲν πρόκειται πλέον περὶ θαλάσσης, τρικυμίας καὶ κεραυνῶν. Ἡ ἐνδιαφέρουσα ὑπόθεσις τοῦ ποιήματος εἶνε ἡ τρομερὰ «καλαμοδόντω», ὁ *μπαμπούλας* δηλονότι ἢ ὁ *ἀράπης* ὁ καταπτοήσας ἡμᾶς ἄγοντας τὴν νηπιώδη καὶ παιδικὴν ἡλικίαν. Ἀλλ' ἡ συγκίνησις ἐκορυφώθη ὅτε ἑτέρα μικρὰ κόρη κληθεῖσα νὰ περατώσῃ διά τινων στίχων τὴν πνευματικὴν ἐκείνην τέρψιν, ἀπήγγειλε ποίημα ἐκφραστικὸν πολὺ ἐνέχον τὸ μελαγχολικὸν πάθος καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐν τῇ ἀλληγορίᾳ. Ἡ κοινωνικὴ ἀνισότης, τὸ μάταιον καὶ ἀσταθὲς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, τὸ ἄπορον ὀρφανὸν μαραινόμενον ἐγγὺς τοῦ εὐτυχοῦς παιδίου ἀναπαύοντος τὴν κεφαλὴν εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητρός του καὶ πατοῦντος ἐπὶ χρυσοποικίλτων ὑφασμάτων, ἡ θεία εὐσπλαγχνία ἐλεοῦσα ἐν τέλει τὸ ἀπόκληρον, καὶ πλεῖσται ἄλλαι ἔννοιαι ἠθικαὶ κρύπτονται ὑπὸ τὸν ἀφελῆ μῦθον τοῦ ποιήματος. Μοὶ ἐπετράπη εὐμενῶς νὰ λάβω ἀντίγραφον, νομίζω δὲ ὅτι δὲν δυσαρεστῶ τὸν ἀναγνώστην θέτων ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ τοὺς στίχους οὓς συγκεκινημένος ἤκουσα ἀπὸ τῶν χειλέων μικρᾶς ὀρφανῆς τοῦ Ἀμαλιείου.—Ἰδοὺ αὐτοί.

Ῥόδο καὶ ἀγριολούλουδο

Σὲ ῥίζα μιᾶς τριανταφυλλιᾶς ἤτανε φυτρωμένο
ἕν ἀγριολούλουδο χλωμὸ καὶ μικροκαμωμένο.
Ποιὸς ξέρει ποιὸ βροχόνερο, ποιὸς ξέρει ποιὸ ἀέρι
τὸ ἔφερε καὶ τὄσπειρε μονάχο δίχως ταῖρι.
Γιὰ πόνους εἶχε γεννηθῆ, γιὰ πόνους τὸ καϋμένο
καὶ πρὶν ἀνθίσῃ τὸ φτωχὸ ἤτανε μαραμένο.

—

Κ' ἐκεῖ 'ψηλὰ πολὺ 'ψηλὰ ἕνα τριανταφυλλάκι
καμάρωνε καὶ ἔπαιζε γλυκὰ μὲ τ' ἀεράκι·
γεμάτο δρόσο κι' ὡμορφιὰ καὶ μυρωδιὰ καὶ χάρι
στὴ ῥίζα του δὲν κύτταζε ἀπ' τὸ πολὺ καμάρι
νὰ ἰδῇ τί κάνει τὸ φτωχὸ νὰ λυπηθῇ λιγάκι
κ' ἕνα γλυκόλογο νὰ πῇ στὸ μαῦρο λουλουδάκι.

—

Πέρασαν 'μέραις πέρασαν· ἐπῆγε 'μπρὸς ὁ χρόνος
σβῦσαν τὰ κάλλη τοῦ ἑνὸς καὶ τ' ἄλλου πάει ὁ πόνος·
πέσαν τὰ φύλλα καὶ τῶν δυὸ καὶ τὸ φτωχὸ ἐχάθη
καὶ τὤμορφο καὶ πλούσιο κι' αὐτὸ κι' αὐτὸ μαράθη.

Κ' ἐγὼ ποῦ τ' ἄξερα τὰ δυὸ σὰν ἦσαν ἀνθισμένα
καὶ πάλι τὰ εἶδα ὕστερα ξηρὰ καὶ μαραμμένα,

—

Ἂν καὶ μικρὸ κατάλαβα, ὅτι στὸν κόσμο τοῦτο
δὲν πρέπει νὰ καυχώμασθε γιὰ ὡμορφιὰ καὶ πλοῦτο.
Εἶνε τὰ πλούτη πρόσκαιρα κ' ἡ εὐμορφιὰ δὲν μένει
καὶ μόνο καθαρὴ καρδιὰ στὸν πλάστην ἀνεβαίνει.
Ἂς ἀγαποῦμε τὰ φτωχὰ καὶ τὰ δυστυχισμένα,
ἂς δίνωμε παρηγοριὰ 'στὰ ἔρημα 'στὰ ξένα

—

Καὶ ὅταν τὰ παιγνίδια μας τὰ τόσα βαρεθοῦμε
κι' ὅταν χορτάσωμε πολὺ τότε ἂς θυμηθοῦμε
νὰ δώσωμε καὶ στὸ φτωχὸ κ' ἐκεῖνο νὰ χορτάσῃ
νὰ δώσωμε στὸ ὀρφανὸ κ' ἐκεῖνο νὰ γελάσῃ.
ὤ, ἀγαπᾶτε τὰ φτωχὰ τὰ ἔρημα τὰ ξένα
ὤ, δίδετε παρηγοριὰ στὰ πικροποτισμένα!

Ἀφῆκα τὴν αἴθουσαν τοῦ νηπιαγωγείου ἀποθαυμάσας τὸ παιδαγωγικὸν σύστημα καὶ τὴν σχετικὴν ἐντέλειαν παντὸς συναφοῦς πρὸς τὴν σκόπιμον τῶν ὀρφανῶν κορασίων ἀνατροφήν. Τινὰ τούτων ἔφερον ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου ἐρυθρόν, πτυχώδη, καὶ κυκλικὸν κόμβον, γέρας ἐξαιρέτου ἐπιμελείας καὶ εὐταξίας. Αἱ τρεῖς ἢ τέσσαρες συνεχεῖς αἴθουσαι ἦσαν σχεδὸν πλήρεις μικρῶν κορασίων καὶ νεανίδων ἀσχολουμένων πασῶν εἰς ποικίλα ἔργα ῥαπτικῆς, ποικιλτικῆς καὶ τριχαπτικῆς. Ἡ τελουμένη ἐργασία εἶνε ἀνάλογος πρὸς τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν φυσικὴν δεξιότητα ἑκάστης κόρης· δὲν δύναμαι νὰ εἴπω ὅτι τὰ πρόχειρα ἐργόχειρα ἅτινα εἶδον κινοῦσι τὸν θαυμασμόν. Εἶνε ἐργόχειρα ἁπλᾶ, ἔμαθον ὅμως ὅτι ὑπάρχουσι καὶ κρείσσονα κατὰ πολύ, ἐκτιθέμενα ἐν ταῖς ἐτησίαις ἐκθέσεσιν ἐργοχείρων ταῖς λαμβανούσαις χώραν κατὰ τὴν 21 Νοεμβρίου ἑκάστου ἔτους, ἡμέραν τῆς ἐπισήμου ἑορτῆς τοῦ καταστήματος. Τὰ πλεῖστα τῶν ἐργοχείρων ἅτινα εἶδον ἀνάγονται εἰς στερεὰν ῥαπτικὴν καὶ ποικίλματα. Τὴν προσοχήν μου ἐκίνησεν εἶδός τι σχεδιάσματος ἐκ γραμμῶν ἁπλουστάτων, ἀλλ' ἀπεικονίζον πιστῶς καὶ μετ' ἐκπληκτικῆς ἐκφράσεως τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς χαρακτῆρας ἐπὶ τοῦ ὑφάσματος, δυνάμει εὐχερεστάτων περιγραφικῶν γραμμῶν ἀποτελουσῶν τὰ πρόσωπα καὶ τὸ σῶμα, κατὰ τὸ ἐκφραστικὸν σύμπλεγμα τῆς εἰκόνος. Μεταξὺ τούτων, νομίζω, ὅτι πρωτεύει ἡμιτελές τι ἔργον εἰκονίζον, ἐὰν δὲν ἠπατήθην, τὸν μῦθον τοῦ Βάκχου μετὰ τῶν Μαινάδων κισσῷ ἐστεμμένων. Ὁ θεὸς φαίνεται εὐδιακρίτως· προηγοῦνται οἱ σύνοδοί αὐτοῦ, εὐτυχῶς οὐχὶ Σάτυροι, ἕπεται δὲ ἐρωτιδεὺς τόξον φέρων ἐπ' ὤμου καὶ ἀσάνδαλος κατὰ τὸν ἕτερον τῶν ποδῶν. Ὀλίγισται γραμμαὶ μετάξινοι δίδουσιν ἐπὶ τοῦ λευκοῦ τὴν ὅλην ἔκφρασιν τοῦ σχεδιάσματος οὕτινος καὶ ἡ οἰκονομία καὶ ἡ ἐκτέλεσις εἶνε ἀρίστη. Ἐν τῷ καταστήματι ὑπάρχει καὶ ἰδιαίτερον ταμεῖον ἐργοχείρων ἀνεξάρτητον ὅλως τοῦ ταμείου τοῦ γενικοῦ. Θὰ ἴδωμεν κατωτέρω τά τε εἰσοδήματα δι' ὧν πλουτίζεται καὶ τὰς ὑπηρεσίας ἃς παρέχει.

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.
Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Γ'

Ψιθυρισμὸς ὑπόκωφος διέδραμε τὸ παριστάμενον πλῆθος, ἐξαίφνης συνταραχθὲν ὡς ὑπὸ ἠλεκτρικοῦ τιναγμοῦ. Ὅτε διέρχεται ὁ θάνατος διὰ μέσου ἡμῶν, τοσοῦτον πλησίον, ὥστε αἰσθανόμεθα προστριβόμενον ἐφ' ἡμῶν τὸ σάβανόν του, τότε ὁ ὑπὸ τοῦ θανάτου ἀνάρπαστος γινόμενος, καὶ ἀδιάφορος ἢ καὶ ὅλως ξένος πρὸς ἡμᾶς ἐὰν εἶνε, ἐμποιεῖ ὅμως ἡμῖν σέβας καὶ οἶκτον. Τότε ἕκαστος ἡμῶν φέρει τὸν νοῦν πρὸς πᾶν ὅ τι ἀγαπᾷ, ἀναλογίζεται τὸ μηδαμινὸν τῆς ἰδίας ὑπάρξεως, καὶ ἀναφέρει εἰς τὸ θῦμα τὴν εὐσεβῆ αὐτοῦ συμπάθειαν. Ἡ Μαρία ἦτο πρὸς ἅπαντας ἄγνωστος, καὶ ὅμως ἅπαντες ᾐσθάνθησαν ἑαυτοὺς συγκεκινημένους, βλέποντες τοὺς ἀδρανεῖς βραχίονας τῆς νεαρᾶς νεκρᾶς καταπίπτοντας κατὰ μῆκος τοῦ σώματός της, ὅτε οἱ κλητῆρες τὴν ἀνήγειραν ἵνα την μεταφέρωσιν ἐπὶ φορείου εἰς τὸ ἀστυνομικὸν τμῆμα.

— Τὸ παιδί! εἶπε φωνή τις ἐκ τοῦ πλήθους.

— Πάρτε καὶ τὸ παιδί, εἶπεν ἀποτόμως ὁ φύλαξ, ὅστις κατ' οὐδένα τρόπον ἤθελέ ποτε συναινέσῃ νὰ ὁμολογήσῃ τὴν συγκίνησίν του, ἀλλ' ὅμως βλέπων τὴν ἄρρητον θλῖψιν τῆς Μαρκέλλας, ἥτις ἔκλαιε μετὰ λυγμῶν, διότι ἡ μήτηρ της δὲν ἤθελε νά τῃ ἀποκριθῇ, ᾐσθάνετο πιεζόμενον τὸν λάρυγγά του καὶ ἠναγκάζετο νὰ καταστήσῃ τὴν φωνήν του βαθυτέραν, φοβούμενος μήπως τις τῶν παρισταμένων διακρίνῃ ὅτι ἡ φωνή του ἔτρεμε.

— Τὸ καϊμένο! ἐψιθύρισαν πανταχόθεν ὅτε οἱ περίεργοι ὑπεχώρησαν ἵνα διέλθῃ ἡ νεκρικὴ πομπή. Γυνή δέ τις ἀποσπασθεῖσα ἀπὸ τοῦ πλήθους ἔλαβε τὴν χεῖρα τῆς μικρᾶς ὀρφανῆς.

— Ἐδῶ εἶμαι κ' ἐγώ, εἶπε φωνή τις γλυκεῖα εἰς τὸ οὖς τῆς Μαρκέλλας, ἥτις ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν νὰ ἴδῃ τίνος ἦτο ἡ γλυκεῖα ἐκείνη φωνή. Παρευθὺς δὲ τὸ πρόσωπόν της ἐφάνη πως φαιδρυνόμενον ὑπὸ ἀμυδροῦ μειδιάματος, ὅτε εἶδε τόσον πλησίον της τὸ πρόσωπον τῆς νέας φίλης της.

Κρατουμένη λοιπὸν ἀπὸ τῆς μιᾶς μὲν χειρὸς ὑπὸ τῆς Λουίζης ἀπὸ δὲ τῆς ἄλλης ὑπὸ τῆς χρηστῆς ἐκείνης γυναικὸς τῆς ἀναλαβούσης νὰ την ὁδηγήσῃ, ἐβάδιζε πειθήνιος ἡ Μαρκέλλα, προσπαθοῦσα διὰ τῶν μικρῶν ποδῶν της νὰ προφθάνῃ τὰ μακρὰ βήματα τῶν φερόντων τὸ λείψανον τῆς μητρός της, οἵτινες προεπορεύοντο σπεύδοντες.

Μετ' οὐ πολὺ εὑρέθη ἐντὸς χαμηλῆς αἰθούσης καὶ ᾐσθάνθη ὀσμὴν ἀηδῆ. Δύο λύχνοι καπνίζοντες ἐφώτιζον κακῶς τὴν αἴθουσαν. Τὴν ἐκάθισαν δὲ κατὰ μέρος, ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι κατεγίνοντο ἐρευνῶντες τὰ ἐνδύματα τῆς νεκρᾶς ὅπως εὕρωσι τεκμήριά τινα. Ἀλλ' οὐδὲν εὗρον.

Τὸ ὀλίγον χρηματικὸν ὅπερ εἶχεν ἦτο ἐντὸς κοινῆς χρηματοθήκης. Ἐπὶ τῆς λινοστολῆς της ἦσαν τὰ γράμματα Μ. Π., ἀρχτικὰ τοῦ ὀνόματός της πρὶν ἢ ὑπανδρευθῇ, κατὰ τὸ ἔθιμον τὸ ἐπικρατοῦν ἔν τισι τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Γαλλίας, τοῦ νὰ σημειώνωσιν αἱ ὕπανδροι γυναῖκες τὰ πράγματά των διὰ τῶν ἀρχτικῶν γραμμάτων τοῦ ὀνόματός των καὶ τοῦ ἐπιθέτου οὐχὶ τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ τοῦ πατρός των. Ὥστε ἡ λινοστολὴ οὐ μόνον εἰς οὐδὲν ἠδύνατο νὰ βοηθήσῃ, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον συνετέλει εἰς ματαίωσιν τῶν ἐρευνῶν. Χαρτία ἢ ἄλλα τινὰ ἔγγραφα δὲν εὑρέθησαν, διότι Σῖμος εἶχε πάντα ταῦτα ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ του· ἀλλ' οὐδὲ ἡ διεύθυνσις εὑρέθη τοῦ ξενοδοχείου εἰς ὃ εἶχον καταλύσῃ.

Τότε ἠκούσθη προφερομένη ἡ πένθιμος λέξις «τὸ νεκροσκοπεῖον», ἡ δὲ γυνὴ ἡ φυλάττουσα τὴν Μαρκέλλαν ἐφρικίασε.

— Ὢ! τὴν καϊμένην! εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

— Ῥωτῆστε τὸ κοριτσάκι, εἶπε φωνή τις.

Ἀλλ' ἡ Μαρκέλλα οὐδὲν ἐγίνωσκε πλὴν τοῦ ὀνόματός της. Ἀμυδρὰν δ' ἔλαβον πληροφορίαν, ὅτε εἶπεν ὅτι πρὸ τοῦ γεύματος ἦσαν μετὰ τῆς μητρός της εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου καὶ προέπεμψαν τὸν πατέρα της ἀναχωροῦντα· ἀλλ' οὐδεὶς ὅμως ὑπώπτευσεν ὅτι ἡ μικρὰ ἔλεγε περὶ τοῦ εἰς Ἄβρην σιδηρόδρομου, διότι ἐν τῇ ἀγνοίᾳ της ὑπέδειξε τεκμήριά τινα, ἐξ ὧν κλητήρ τις τὰ πάντα εἰδὼς καὶ μηδὲν ἐπιστάμενος ἐξέλαβεν ὅτι πρόκειται περὶ τοῦ σταθμοῦ τοῦ Ἀνατολικοῦ σιδηροδρόμου.

— Καὶ τί θὰ γίνῃ τώρα τὸ παιδί; εἶπε φωνή τις μεστὴ οἴκτου.

— Ποῖος τὸ παίρνει τὸ παιδὶ προσωρινῶς; ἠρώτησεν ὁ ἀστυνόμος, ὅστις καίτοι συνηθισμένος εἰς τοιαύτας σκηνάς, ἐνόμιζε σκληρὸν νὰ ἀποστείλῃ εἰς παιδοκομεῖον τὸ δύσμοιρον μικρὸν πλάσμα.

— Ἐγώ, κύριε, εἶπεν ἡ γυνὴ ἡ χειραγωγοῦσα τὴν Μαρκέλλαν.

Ἀλλὰ πρὶν αὕτη προφθάσῃ νὰ ἐμφανισθῇ, ἐνεφανίσθη ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου μικρά τις μορφὴ εὐκίνητος, καὶ φωνὴ παιδικὴ ἠκούσθη λέγουσα·

— Ἐγώ, κύριε.

Τὸ πλῆθος εὐδιάθετον ἀείποτε νὰ γελᾷ ὡς καὶ νὰ κλαίῃ, ἐκινήθη φαιδρῶς ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει ταύτῃ.

— Ποῖος, σύ; εἶπεν ὁ ἀστυνόμος κύπτων ἵνα ἴδῃ πόθεν προήρχετο ἡ πρότασις.

— Ἐγώ, κύριε, Λουΐζα Φαβρού, ἔχομεν ἐδῶ παρὰ κάτω τὸ μαγαζί μας.

Οἱ γέλωτες ἐδιπλασιάσθησαν μεμιγμένοι μετά τινων ἐπευφημιῶν.

Digitized by Google

— Χωρατεύεις, εἶπεν ὁ ἀστυνόμος συνοφρυούμενος τὰς πυκνὰς αὐτοῦ ὀφρῦς.

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε ἀστυνόμε, δὲν χωρατεύω, εἶπεν ἡ Λουίζα ἀγανακτοῦσά πως. Ἡ μητέρα μου εἶνε πολλὰ καλὴ καὶ ἀγαπᾷ πολὺ τὰ παιδάκια. Εἶν' ἓξ μῆνες ποὺ ἐχάσαμεν τὴν μικρήν μου ἀδελφήν, καὶ πιστεύω ὅτι θὰ εὐχαριστηθῇ νὰ πάρῃ τὴν μικρούλαν.

Οἱ παριστάμενοι δὲν ἐγέλων πλέον, ἀλλὰ παρετήρουν ἀλλήλους συγκεκινημένοι.

— Καὶ σύ; εἶπεν ὁ ἀστυνόμος ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν γυναῖκα, ἥτις πρώτη εἶχε προτείνῃ νὰ λάβῃ τὴν μικράν.

— Ἐγὼ εἶμαι, κύριε ἀστυνόμε, πλύστρα καὶ πλένω 'ς τὸ σπίτι μου. Εἶμαι χήρα καὶ δὲν ἔχω παιδιά, καὶ προσφέρομαι νὰ πάρω τὸ μικρό. Ἂν ὅμως ἡ μητέρα τῆς Λουίζας θέλῃ νά το πάρῃ, εἶνε πιὸ καλὰ γι' αὐτό, τὴν εἰξέρω εἶνε γυναῖκα καθὼς πρέπει.

— Πήγαινε νά την φωνάξῃς, εἶπεν ὁ ἀστυνόμος πρός τινα τῶν κλητήρων.

Ἡ κυρία Φαβροῦ ἐπεφάνη μετ' οὐ πολὺ σφόδρα συγκεκινημένη, διότι εὗρε τὴν κόρην της ἐν τῷ ἀστυνομικῷ τμήματι, οὐδόλως ὑποπτεύουσα ὅτι θά την εὕρῃ ἐκεῖ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν. Εἶχε γνῶσιν τοῦ πράγματος, καὶ διὰ τοῦτο δύο λέξεις ἤρκεσαν ὅπως την καταστήσωσιν ἐνήμερον. Συγκινηθεῖσα ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκήτῳ προτάσει τῆς Λουίζης, προσέκλινεν ἐπὶ τῆς Μαρκέλλας ἥτις, ἀφ' οὗ ἔκλαυσε καὶ ἀπηύδησε πλέον, ἐκοιμᾶτο ἤδη ἐν ταῖς ἀγκάλαις τῆς πλυντρίας.

—Τὸ πουλάκι μου! εἶπεν, ἀληθινὰ πῶς 'μοιάζει τῆς Οὐρανίας μου!... Σὲ καλό σου παιδάκι μου, προσέθηκε στρεφομένη πρὸς τὴν κόρην της, ποῦ ἦλθες κ' ἐτρύπωσες ἐδῶ μέσα νὰ ζητήσῃς τὸ χαμένο κοριτσάκι! Ἐγὼ ποτέ μου δὲν θά το ἔκαμνα. Τί εἶνε τὰ παιδιά!

— Λοιπὸν ἀποφασίζεις; εἶπε δυσφορῶν ὁ ἀστυνόμος.

— Καὶ βέβαια, κύριε ἀστυνόμε, θά την βάλωμεν νὰ πλαγιάζῃ 'ς τὸ κρεββατάκι τῆς Οὐρανίας.

Μετὰ τὰς νενομισμένας διατυπώσεις ἡ κυρία Φαβροῦ ἀπεχώρησε φέρουσα ἐν ἀγκάλαις τὴν Μαρκέλλαν κοιμωμένην. Πλεῖστοι δὲ καὶ μάλιστα πλεῖσται, τῶν ἔξω τοῦ ἀστυνομικοῦ τμήματος συνηθροισμένων ἠθέλησαν νά την φιλοδωρήσωσιν. Ἀλλ' ἐκείνη εἶπε μεθ' ὑπερηφανίας·

— Δόστε τα εἰς τὸν ἀστυνόμον νά τα καταθέσῃ διὰ τὸ κορίτσι. Ἐμεῖς αὐτὸ ποῦ κάμνομεν τὸ κάμνομεν ἀπὸ τὸ ἐδικό μας.

Μετὰ μίαν ὥραν ἡ Μαρκέλλα ὕπνωττεν ἡσύχως ἐν τῇ λευκῇ κλίνῃ τοῦ τεθνεῶτος παιδίου, ἡ δὲ Λουίζα ἔχουσα τὴν κλίνην της ἀπέναντι, ὕψωνε τὴν κεφαλὴν ἐκ διαλειμμάτων ἵνα βεβαιωθῇ ἐὰν εἶνε ἐκεῖ ἡ μικρά· τοσοῦτόν τῃ ἐφαίνετο τὸ πρᾶγμα εὐαρεστότατον καὶ ἀπίστευτον.

— Ὅλα καλά, εἶπε στενάζουσα ἡ κυρία Φαβροῦ, μὰ τί θὰ τοῦ εἰποῦμεν αὔριον ὅταν ζητήσῃ τὴν μητέρα του;

Δ'

Τὴν ἐπιοῦσαν περὶ τὴν δευτέραν ὥραν ὁ Σῖμος Μονφόρτ ἦτο ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ καθ' ἣν στιγμὴν ἔφθασεν ἡ ἐκ Παρισίων ἁμαξοστοιχία. Στηριζόμενος ἐπὶ τῶν ξυλίνων κιγκλίδων αἵτινες κλείουσι τὴν αὐλήν, παρετήρει τὰς ἁμάξας τῆς ἁμαξοστοιχίας, αἵτινες ἤρχοντο ἐλαττοῦσαι βαθμηδὸν τὸν δρόμον των καὶ συγκρουόμεναι ἐλαφρῶς μετὰ τριγμοῦ ὀξυτάτου. Ἡ ἀτμομηχανὴ ἐστάθη πρὸ τοῦ Σίμου, ὁ θερμαστὴς καὶ ὁ μηχανικὸς κατέβησαν, οἱ ἐπὶ τῆς ἀποθήκης ἤρχισαν νὰ ἐκφορτώνωσι τὰς ἀποσκευὰς καὶ τὰ λοιπὰ πράγματα τῶν ἐπιβατῶν, καὶ εἰς πάσας τὰς θυρίδας τῶν ἁμαξῶν ἐπεφάνησαν καταπεπονημένα πρόσωπα· οἱ ἐπιβάται προβάλλοντες μετὰ πολλῆς προσοχῆς τοὺς πόδας, κατέβησαν εἰς τὸν σταθμόν, ἔπειτα δὲ στραφέντες παρέλαβον τὰ πράγματά των, καὶ αἱ μητέρες ἐπῆραν εἰς τὰς ἀγκάλας των καὶ κατέθεσαν κατὰ γῆς παιδία κλαυθμυρίζοντα..

Ὁ Σῖμος ἐξηκολούθει παρατηρῶν τοὺς ἐπιβάτας διερχομένους πρὸ αὐτοῦ. Καὶ ἀφ' οὗ ὁ ἔσχατος τῶν ἐπιβατῶν διῆλθεν, ὁ Σῖμος ἀνέμενεν ἔτι. Ἦσαν ἐκεῖ τὰ λεωφορεῖα πάντων τῶν ξενοδοχείων, ἠρεύνησε πάντα ἀνωφελῶς. Εἰσῆλθεν ἔπειτα εἰς τὸν σταθμὸν καὶ ἠρώτησε τὸν ὁδηγόν, ὅστις ἔχων ἀνὰ χεῖρας διάφορα χαρτία ἔτρεχεν ἄνω κάτω μετὰ σπουδῆς.

— Δὲν εἴχατε μέσα μίαν νέαν μὲ ἕνα κοριτσάκι; τὸν ἠρώτησε.

Ἀλλ' ὁ ὑπάλληλός τον παρετήρησεν ἐμβρόντητος.

— Γυναῖκες μὲ κοριτσάκια ἄλλο τίποτα! τί θέλεις;

— Μιὰ γυναῖκα μὲ σκοῦρο φόρεμα μ' ἕνα εὔμορφο κοριτσάκι τριῶν 'μισυ ἐτῶν. Δὲν ἔτυχε τίποτα 'ς τὸν δρόμον.

— Τὸ παραμικρόν.

— Μήπως ἀναγκάσθηκαν, ποιὸς ξέρει διὰ ποίαν αἰτίαν, νὰ καταιβοῦν πουθενά;

— Δὲν μοῦπαν τίποτε, δὲν εἰξέρω. Καὶ ἂν κατέβηκαν, 'θέλησαν καὶ κατέβηκαν.

Καὶ ὁ ὑπάλληλος ἀπῆλθε σπεύδων. Ὁ Σῖμος ἐπέμεινεν ἀκίνητος, ταραττόμενος ὑπὸ συγκεχυμένων διαλογισμῶν, οἵτινες εἰσέδυον εἰς τὴν καρδίαν του ὡς αἰχμηρὰ καρφία.

— Καὶ πότε θὰ ξανάλθῃ ἀπὸ τὸ Παρίσι; ἠρώτησέ τινα.

— 'Σ τὰς πέντε.

Ὁ Σῖμος ἀπεμακρύνθη βραδέως, λέγων καθ' ἑαυτόν.

— Δὲν θὰ 'πρόφθασεν· ἀλλὰ 'μποροῦσε νά μου τηλεγραφήσῃ, προσέθηκε μετὰ πικρίας.

Ἀλλ' αἴφνης ἐνθυμεῖται ὅτι δὲν ἔδωκεν εἰς

Digitized by Google

τὴν γυναῖκά του σημείωσιν τῆς διευθύνσεώς του, καὶ ὕψωσε τοὺς ὤμους ἐξ ἀγανακτήσεως διὰ τὴν ἀπερισκεψίαν του.

— Πρέπει νὰ περιμένω ὡς τὰς πέντε, εἶπε, χωρὶς ἄλλο δὲν ἐπρόφθασαν. Ἔτσι εἶν' ἡ γυναῖκες.

— Ἐσήμαινον ἤδη τρεῖς ὧραι, καὶ ἐπορεύθη πρὸς τὸν πράκτορα ὃν εἶχεν ἴδη τὸ πρωΐ.

— Ἐ, ἐσκέφθης; τὸν ἠρώτησεν ὁ πράκτωρ.

— Μάλιστα, κύριε, εἶμαι σύμφωνος, ἀπεκρίθη ὁ Σῖμος.

— Πρέπει νὰ ἀναχωρήσῃς αὔριον τὸ πρωΐ,— ῥῆλα δὴ τὴν νύκτα.

— Τὸ ἔκαμ' ἀπόφασιν.

— Παρατήρησε ὅτι ἡ θέσις εἶνε καλή. Ἑξ χιλιάδες φράγκα εἶνε ἀσφαλισμένα καὶ μερίδιον εἰς τὴν ἐπιχείρησιν.

— Τὸ 'ξέρω.

— Κάτι! δὲν σε βλέπω τόσον πρόθυμον ὅπως τὸ πρωΐ· τὸ πρωΐ ἦσουν ὅλος φωτιὰ καὶ φλόγα. Τρέχει τίποτε;

— Ἠξέρετε, ἤμουν εἰς τὸν σιδηρόδρομον, ἐπερίμενα τὴν γυναῖκά μου καὶ φαίνεται δὲν θὰ ἐπρόφθασε.

— Νά τα! Τοῦτο γίνεται καθ' ἡμέραν. Ὡραία δουλειά! Σὲ συμβουλεύω νὰ 'πᾷς νὰ πιάσῃς θέσιν εἰς τὸ πλοῖον.

— Ἔπιασα.

— Κύτταξε νὰ μὴ ἀργοπορήσῃς καὶ χάσῃς καὶ τὸ ταξείδι, καὶ τὸ χειρότερο, θὰ πάρῃ ἄλλος τὴν θέσιν πού σε ὑπεσχέθην· διότι τὸ πρᾶγμα δὲν ἐπιδέχεται ἀναβολήν· τώρα θὰ τηλεγραφήσω ὅτι ἔφθασες, καὶ ἡ ὑπόθεσις παίρνει τέλος.

— Πολὺ καλά, κύριε.

— Τώρα νά σου δώσω τὴν προκηρυχθεῖσαν προκαταβολήν, ὑπέλαβεν ὁ πράκτωρ ἐξάγων ἐκ τοῦ συρταρίου του γραμμάτιον τραπεζικόν. Τὴν ὥραν τοῦ ἀπόπλου θὰ εἶμαι καὶ ἐγὼ ἐκεῖ, ὅπως πάντοτε. Ἕως τότε κύτταξε νὰ εὕρῃς τὴν γυναῖκά σου.

Καὶ ὁ γέλως ὁ συνοδεύων τοὺς τελευταίους τούτους λόγους τοῦ πράκτορος ἀντήχησε πενθίμως ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Σίμου. Ὑπέγραψε τὸ συμφωνητικόν, ἔδωκεν ἀπόδειξιν καὶ μετὰ ταῦτα ἀπεχώρησε κατηφὴς καὶ σύννους ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε.

Ἡ ὥρα ἦτο 3, 30'. Ὁ Σῖμος δὲν ἐτόλμα νὰ ἐπανέλθῃ παρευθὺς εἰς τὸν σταθμόν· ἐξηκολούθησε βαδίζων βραδέως πρὸς τὴν ὄχθην μεγάλης τινὸς δεξαμενῆς, ἥτις ἐπειδὴ ἐπεσκευάζετο ἦτο ξηρά. Ἡ ὀσμὴ τῆς ἰλύος ἤρχετο εἰς τοὺς ῥώθωνάς του, ἀλλ' αὐτὸς οὐδεμίαν ἔδιδε προσοχήν· διότι τὸ ἔρημον ἐκεῖνο μέρος, ὅπερ τοσοῦτον διέφερε κατὰ τὴν πολυανθρωπίαν τῶν ἄλλων ὁμοίων μερῶν, συνεφώνει πρὸς τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ κατάστασιν.

την δ' ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὅτι ἡ Μαρία δὲν εἶχε προφθάσῃ· ἡ ἁπλουστάτη αὕτη ἐξήγησις δὲν ἦτο ἱκανὴ νὰ τον ἀναπαύσῃ. Ἀκουσίως δὲ αὐτοῦ μυρίαι σκηναὶ ἀνιαραὶ καὶ λυπηραὶ ἀνέδυον ἐκ τοῦ παρελθόντος του καὶ ἵσταντο ἐνώπιόν του ὡς φάσματα.

Ποσάκις τῳ εἶχεν εἴπῃ ἡ Μαρία «Τὴν ἐβαρέθηκα αὐτὴν τὴν ζωήν!»

Καὶ ἀληθῶς ἠδύνατο νά την εἶχε βαρυνθῇ, διότι ἡ ζωὴ οὐδέποτε εἶχε φανῆ πρὸς αὐτοὺς μειδιῶσα. Ἴσως ἡ Μαρία πτοηθεῖσα ὑπεχώρησε πρὸ τοῦ μακροῦ ταξειδίου, πρὸ τοῦ ἀτέρμονος ἐκείνου ἐκπατρισμοῦ, πρὸ τῶν δυσχερειῶν καὶ τῆς ἀνεκφράστου ἀγωνίας, ἅτινα παρακολουθοῦσι τὰς τοιαύτας ἀποδημίας.

— Πηγαίνω λοιπὸν ἐγώ, μόνος μου! εἶπε μετὰ φωνῆς αὐστηρᾶς. Μάλιστα, ἀπεκρίθη ἡ ἐσωτερικὴ τῆς ψυχῆς του φωνή. Ἀλλὰ σὺ εἰξεύρεις ποῦ ὑπάγεις, σὺ γινώσκεις ἀπὸ σήμερον μόνον ὅτι ὁ ἄρτος σου εἶνε ἐξησφαλισμένος, ὅτι ἔχεις ἐργασίαν, ὅτι οἱ προϊστάμενοί σου θὰ φέρωνται πρὸς σὲ ὡς πρὸς ἄνδρα ἔντιμον ἄξιον τῆς ὑπολήψεώς των. Ἀλλ' ἡ δύσμοιρος ἐκείνη νεαρὰ γυνὴ οὐδὲν τούτων γινώσκει... Καὶ ἐὰν εἶχε λιποθυμήσῃ; Ἐὰν τὴν στιγμὴν τῆς ἀναχωρήσεως δὲν ᾐσθάνθη πλέον θάρρος; Ἐὰν ὁ Σῖμος εἶχε καταστήσῃ τὸν βίον τῆς τοσοῦτον δυστυχῆ, ὥστε προετίμησε τὴν μοναξίαν μετὰ τοῦ τέκνου της;

Ἐνθυμηθεὶς ὁ Σῖμος τὸ παιδίον, συνέσπασε τὰς πυγμὰς δάκνων τὰ χείλη του. Δὲν εἶχε δικαίωμα νά του πάρῃ τὸ παιδίον! Ἡ Μαρκέλλα ἦτο ἰδική του τοὐλάχιστον ὅσον καὶ ἰδική της. Τὸ παιδίον!

Καὶ ὥρμησε σχεδὸν τρέχων πρὸς τὸν σταθμόν. Καὶ ναὶ μὲν δὲν ἦτο ἡ ὥρα, ἀλλ' ἐνόει ὅτι ἐκεῖ πλησίον ὤν, θὰ ᾐσθάνετο ὀλιγώτερον τὴν κατατρύχουσαν αὐτὸν δεινὴν ἀβεβαιότητα.

Ἰδὼν δὲ τὸ ὡρολόγιον ἀνεκουφίσθη ὀλίγον καίτοι τῳ ἐδείκνυεν ὅτι ὤφειλε νὰ περιμείνῃ πολλὴν ἔτι ὥραν. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἤθελε νὰ καταστῇ θέαμα τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ἀργῶν τῶν ἐν τῷ σταθμῷ περιπλανωμένων, ἀνεζήτησε γωνίαν τινὰ ἤρεμον, καὶ καθίσας ἐπὶ λίθου ἐπανέλαβε τὸ ῥεῦμα τῶν διαλογισμῶν του.

Τί δὲ τὸ θαυμαστόν, ἐὰν ἡ Μαρία διενοήθη ποτὲ νὰ τον παραιτήσῃ; Ἐπειδὴ ἦτο δεξιωτάτη εἰς τὰ γυναικεῖα ἔργα, θὰ εὕρισκε πάντοτε τρόπον νὰ πορίζηται τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἑαυτῆς τε καὶ τοῦ τέκνου της. Ἀλλὰ διατί νὰ μή το εἴπῃ ποτὲ εἰς αὐτόν; Ἐπιπλήξεις ἔστω καὶ πικραί, ἔστω καὶ ἄδικοι, δὲν θὰ ἦσαν πολὺ προτιμότεραι τῆς σιγῆς ἐκείνης τῆς περιφρονητικῆς, τῆς σχεδὸν ἐχθρικῆς, ἣν ἡ Μαρία ἐτήρει εὑρισκομένη πλησίον του;

Ὀπτασία τις πρὸ πολλοῦ ἐξηφανισμένη τῆς μνήμης του, ἀνέτειλεν ἀπὸ τοῦ ὁμιχλώδους παρελθόντος. Εἶδε τὴν εἰκόνα τῆς γυναικός του βραδέως προκύπτουσαν καὶ ἀναφαινομένην, ὁποία

Digitized by Google

ἦτο πάλαι ποτέ, καθημένην πρὸ τοῦ τραπεζίου της καὶ ἐργαζομένην. Ῥάπτουσα μεθ' ὑπομονῆς ἀνύψωνε πρὸς αὐτὸν ἐκ διαλειμμάτων τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρεις γαληνίου στοργῆς· τὰ χείλη της διηνοίγοντο, ἀπέτεινε πρὸς αὐτὸν ἐρώτησίν τινα καὶ ἀνέμενε τὴν ἀπόκρισιν, ἔχουσα τὴν χεῖρα μετὰ τῆς βελόνης μετέωρον καὶ τὸ πρόσωπον ἐρωτηματικόν. . . Ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίνετο λακωνικώτατα, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀποτόμως . . .

Ἡ χείρ της ἔπιπτε πάλιν ἐπὶ τοῦ ῥαπτομένου ὑφάσματος, ἡ κεφαλὴ ἔκλινε ταπεινῶς χαμηλότερον καὶ ἡ σιγὴ ἐπεκράτει ἐν τῷ μικρῷ δωματίῳ, ὅπερ ἦτο ἀπρόσιτον εἰς τὴν πνοὴν τοῦ χειμῶνος, ἀπρόσιτον εἰς τοὺς ἔξωθεν θορύβους.

Καὶ ἡ σιγηλὴ γυνὴ παρεδίδετο εἰς διαλογισμούς. Ἀλλὰ τί διελογίζετο κατὰ τὰς ἀφώνους ταύτας ὥρας, τὰς τοσοῦτον μακράς, τὰς τοσοῦτον μονοτόνους; Ἐν ᾧ δὲ κατεγίνετο ἐκεῖνος εἰς τὰς ἐργασίας του, αἵτινες ἱκανοποίουν τὴν διάνοιάν του καὶ ἀναμφιβόλως καὶ τὴν καρδίαν του, χαίρων ἐπὶ τῇ ἑκάστοτε κατανικωμένῃ δυσκολίᾳ, κινούμενος ὑπὸ τῆς ὀρέξεως τοῦ εἰδέναι, ὁποῖά τινα ὄνειρα ἠδύνατο νὰ εὐφράνωσι καὶ νὰ διασκεδάσωσι τὴν γυναῖκα, ἥτις δὲν ἦτο ἀκόμη μήτηρ καὶ ἥτις τοσοῦτον ὀλίγον εἶχε γνωρίσῃ τὴν πατρικὴν στοργήν;

Τοιαύτην ἐρώτησιν νὰ ἀποτείνῃ πρὸς ἑαυτὸν ὁ σύζυγος δὲν ἠδύνατο βεβαίως κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, καθήμενος ἐν γωνίᾳ ὁδοῦ ἀγνώστου πόλεως! τότε ὤφειλε, τότε, πρὶν ἐνσκήψωσιν αἱ δυστυχίαι, πρὶν περιπέσῃ εἰς σφάλματα, ὅτε ἡ ἀμοιβαία τῶν συζύγων πεποίθησις ἦτο τοσοῦτον φυσική! Ἀλλ' αὐτὸς οὐδέποτε εἶχεν αἰσθανθῇ τὴν τοιαύτην ἀνάγκην· καὶ πρὸς τί; μὴ δὲν ἦτο βέβαιος περὶ τῆς χρηστοτάτης καὶ ἐντίμου συζύγου του; Ἦτο ποτε δυνατὸν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ συζύγου της νὰ διανοηθῇ τι, ἡ διαυγέστατον καὶ εἰλικρινέστατον ἔχουσα τὸ βλέμμα γυνή;

Ὁ Σῖμος εἶπε καθ' ἑαυτόν, καὶ τοῦτο εἶνε ἀληθέστατον, ὅτι ἐν τῇ φαινομένῃ ἐκείνῃ τραχύτητι τῶν τρόπων του, ἐν ἐκείνῃ τῇ δῆθεν ἀδιαφορίᾳ πρὸς τὴν γυναῖκά του, ἐνυπῆρχε πολλὴ ἐκτίμησις καὶ ἀγάπη πραγματική.

Ναί, ἀλλ' ἐκείνη δὲν εἶχεν εἴδησιν! Ἐκείνη οὐδὲν ἄλλο ἔβλεπεν, ἢ τὸ περικάλυμμα, γυνὴ δύσμοιρος, κατατεθλιμμένη καὶ καταπεπονημένη! Πόσην εἶχε χρείαν νὰ μάθῃ τὰ μύχια τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνδρὸς τοῦ καθιστῶντος αὐτὴν δυστυχῆ καὶ ὅμως ἀγαπῶντος αὐτήν!

Ὁ Σῖμος ἐξέβαλε στεναγμὸν ἀνακουφίσεως. Διότι ὅπως δήποτε, ὑπῆρχεν ἔτι ἐλπὶς σωτηρίας. Ναὶ μὲν ἡ Μαρία ὑπέφερε πολλά, ἀλλ' οὗτος εἶχεν ἤδη ἀποφασίσῃ νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ σφάλματά του. Θὰ ἀποβῇ καλὸς σύζυγος, ἀφ' οὗ ἤδη συνησθάνθη τὴν κατάστασίν του· τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς, οὐδὲν ἄλλο εἶχε συμβῇ ἢ ἁπλῆ τις παρανόησις, καὶ τὰ τοιαῦτα πράγματα εὐκόλως διορθοῦνται. Ἐπὶ τῆς ξένης γῆς συνεσφιγμένοι καὶ οἱ τρεῖς, δὲν θὰ αἰσθάνωνται πολὺ τὰ δεινὰ τῆς ἐξορίας· θὰ ἀγαπῶνται ἔτι μᾶλλον, θὰ γνωρίσωσιν ἀλλήλους πλειότερον, τοὺς τρεῖς αὐτοὺς μόνον ἔχοντες πατρίδα καὶ οἰκογένειαν!

Τὸ ὡρολόγιον ἐσήμανε τρία τέταρτα. Ὁ δὲ Σῖμος ἐπιβάλλων βραδὺ βῆμα εἰς τοὺς ἀνυπομόνους πόδας του, ἦλθε καὶ ἐστάθη ἐκεῖ ὅπου ἵστατο ἀναμένων καὶ πρὸ τῆς μεσημβρίας, διότι ἔμελλεν ἤδη νὰ ἔλθῃ ἡ Μαρία, καὶ δὲν θὰ τὴν ἐπιπλήξῃ διὰ τὴν βραδύτητά της· τοσαύτην χαρὰν ᾐσθάνετο διότι ἔμελλε νὰ τὴν ἐπανίδῃ.

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΤΙ ΔΙΑΦΕΡΕΙ Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΣ ΤΙΤΛΟΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ

Τὸ στενὸν τοῦ χώρου τοῦ ἐν τῷ Δελτίῳ ὡρισμένου διὰ τὴν ἀλληλογραφίαν τῆς «Ἑστίας» μᾶς ἠνάγκασε νὰ καταχωρίσωμεν ἐνταῦθα τὴν ἱστορικὴν ταύτην σημείωσιν, ἥτις ἐξεπονήθη ὡς ἀπάντησις εἰς ἀναγνώστην τῆς *Ἑστίας* ἐρωτήσαντα *τί διαφέρει ὁ αὐτοκρατορικὸς τίτλος τοῦ βασιλικοῦ*.

Οὔτε κράτους ἔκτασιν μεγαλητέραν ὑποδηλοῖ ἡ αὐτοκρατορικὴ προσωνυμία οὔτε ἐξουσίαν τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος μᾶλλον ἀπεριόριστον· ἐκ λόγων μόνον ἱστορικῶν προέρχεται τὸ ὅτι τινὲς μὲν τῶν ἡγεμόνων ὀνομάζονται αὐτοκράτορες, οἱ δὲ πλείονες βασιλεῖς. Ἂν δὲ τὰ κράτη, ὧν οἱ ἡγεμόνες ἔχουσι τὸν αὐτοκρατορικὸν τίτλον εἶνε ἐκ τῶν διασημοτέρων, τοῦτο οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν προσωνυμίαν τοῦ ἄρχοντος, διότι ἄλλα πάλιν κράτη ἴσα πρὸς ἐκεῖνα κατὰ τὴν δύναμιν ἢ καὶ ἰσχυρότερα κυβερνῶνται ὑπὸ βασιλέως, βασιλεῖς δὲ ἀνέκαθεν καὶ κοινῶς ἐτιτλοφοροῦντο οἱ ἀνώτατοι ἄρχοντες τῶν μὴ δημοκρατουμένων πολιτειῶν.

Τρεῖς ἐκ τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἡγεμόνων ἔχουσι κυρίως τὸν αὐτοκρατορικὸν τίτλον, εἶνε δ' οὗτοι ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας, ὁ τῆς Γερμανίας καὶ ὁ τῆς Ῥωσσίας. Εἰς τούτους δὲ προσθετέος ὁ σουλτάνος τῶν Ὀθωμανῶν, τοῦ ὁποίου τὸ ἀξίωμα ἐθεωρήθη ὥς τι ἀντίστοιχον πρὸς τὸ αὐτοκρατορικόν. Ἐν δὲ τῇ Ἀμερικῇ ἔχομεν ἕνα αὐτοκράτορα, τὸν τῆς Βραζιλίας. Πλὴν δὲ τούτων ὁ λόγος θὰ μᾶς φέρῃ νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τοῦ Ναπολέοντος, ὅστις καὶ αὐτὸς εἶχεν ἐν Γαλλίᾳ προσλάβει τὴν αὐτοκρατορικὴν προσωνυμίαν καὶ περὶ τῆς ἐν τῷ Μεξικῷ ἱδρυθείσης βραχυβίου αὐτοκρατορίας.

Ἡ λέξις αὐτοκράτωρ κατὰ τὴν περὶ ἧς ἐνταῦθα ὁ λόγος σημασίαν εἶνε κυρίως μετάφρασις τῆς λατινικῆς λέξεως *ἰμπεράτωρ*, ἥτις ἐσήμαινε τὸν ἔχοντα τὴν ἀρχὴν (τὸ ἰμπέριον), τὸν στρα-

Digitized by Google

τηγόν, μάλιστα δὲ τὸν νικηφορήσαντα καὶ λαβόντα τὸ δικαίωμα νὰ τελέσῃ θρίαμβον. Πλὴν ὅμως τῆς σημασίας της ταύτης προσέλαβε καὶ ἄλλην ἡ λέξις, ὅτε ἡ ῥωμαϊκὴ σύγκλητος ἀπένειμε τὸν τίτλον τοῦ ἰμπεράτωρος εἰς τὸν Ἰούλιον Καίσαρα ὄχι πρόσκαιρον καὶ ἐπὶ ὡρισμένῳ θριάμβῳ ὡς πρὸ τοῦ, ἀλλ' ἰσόβιον καὶ μεταβιβαστικὸν καὶ εἰς τοὺς κληρονόμους του. Εἶχε δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἴδιον ὁ εἰς τὸν Καίσαρα ἀποδοθεὶς ὑπὸ τῆς συγκλήτου τίτλος ὅτι προετάσσετο τοῦ ὀνόματος, ἐν ᾧ πρότερον τὸ ἰμπεράτωρ ἐπετάσσετο. Ὅθεν ἦτο κυρίως τῆς ἀνωτάτης ἀρχῆς δηλωτικὴ ἡ προσωνυμία αὕτη τοῦ Καίσαρος. Ἀλλ' ἔτι μᾶλλον καὶ καθαρώτερον προσέλαβεν ἡ λέξις αὐτοκράτωρ τὴν ἣν σχεδὸν ἔχει καὶ τώρα δύναμιν ἀπὸ Αὐγούστου, ὅστις καὶ κυρίως εἶνε ὁ πρῶτος τῶν Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ. Οὗτος ποθήσας μὲν τὴν βασιλείαν, πεισθεὶς ὅμως ὅτι μετὰ δυσαρεσκείας θὰ ἤκουεν ὁ δῆμος τὸ βασιλικὸν ὄνομα, συνεκέντρωσε μὲν εἰς τὰς χεῖράς του πᾶσαν ἀληθῶς τὴν ἐξουσίαν, δὲν ἠθέλησε δὲ βασιλεὺς νὰ ὀνομασθῇ, ἀλλ' ἰμπεράτωρ μόνον. Ἔκτοτε οἱ Ῥωμαῖοι αὐτοκράτορες οὕτως ὠνομάζοντο, παραπλησίως δέ, ὅπως εἶνε φυσικόν, καὶ οἱ Βυζαντινοὶ *οἱ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστοὶ βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορες Ῥωμαίων*, ἀντιτιθέμενοι μάλιστα εἰς τοὺς ἀλλοεθνεῖς καὶ βαρβάρους *ῥῆγας*.

Ἐκ τῶν ῥηθέντων γίνεται φανερὸν ὅτι καταβληθέντος τῷ 476 ὑπὸ τοῦ Ὀδοάκρου τοῦ κατὰ τὴν Δύσιν ῥωμαϊκοῦ κράτους, ἐξέλιπεν ἐκεῖθεν καὶ ὁ αὐτοκρατορικὸς τίτλος καὶ ἔμεινε μόνον ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὅπου ὅμως συνεξεφέρετο μετ' αὐτοῦ καὶ ὁ βασιλικὸς καὶ ὑπερίσχυε μάλιστα οὗτος παρὰ τῷ λαῷ ὡς ἑλληνικώτερος. Ἐν τῇ Ἀνατολῇ δὲ ὁ αὐτοκρατορικὸς τίτλος διετηρήθη μέχρι τοῦ 1453.

Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς τῶν Φράγκων Κάρολος ὁ μέγας ἤτοι Καρλομάγνος φθάσας ἐν ἔτει 800 εἰς τὸ κατακόρυφον σημεῖον τῆς δυνάμεως καὶ τῆς δόξης ἠθέλησε νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸς τὴν ἐπὶ ἡμίσειαν σχεδὸν ἑκατονταετηρίδα ἀργοῦσαν αὐτοκρατορικὴν προσωνυμίαν ἐν τῇ Δύσει ὡς τις κληρονόμος τῶν Ῥωμαίων, καὶ δὴ ἐστέφθη ὑπὸ τοῦ Πάπα Λέοντος τοῦ Γ' αὐτοκράτωρ τῆς Δύσεως καὶ μετεβίβασε τὸν τίτλον καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ. Ἀλλ' ἤδη ἀπὸ τοῦ 888 μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τελευταίου ἐν Γερμανίᾳ Καρολίδου Καρόλου τοῦ Παχέος ἐξέλιπε κυρίως εἰπεῖν πάλιν ἐν τῇ Δύσει ὁ αὐτοκρατορικὸς τίτλος ἢ ὑπὸ πολλῶν ἠμφισβητεῖτο μέχρι τοῦ ἔτους 962, ὅτε Ὄθων ὁ μέγας γενόμενος κύριος τῆς Ἰταλίας ἀνέλαβεν αὐτὸν ὁριστικῶς, ἔκτοτε δὲ τὸ Γερμανικὸν κράτος ἐπισήμως ὠνομάσθη *Ἅγιον ῥωμαϊκὸν κράτος τοῦ Γερμανικοῦ ἔθνους*, οἱ δὲ ἡγεμόνες αὐτοῦ Γερμανοὶ αὐτοκράτορες, ὄχι δὲ πλέον αὐτοκράτορες τῆς Δύσεως, ὡς οἱ Καρολίδαι.

Οἱ διάδοχοι τοῦ Ὄθωνος διετήρησαν τὴν αὐτοκρατορικὴν προσωνυμίαν μέχρι τοῦ 1806, ὅτε ὁ Ναπολέων ὁ μέγας διέλυσε τὴν γερμανικὴν αὐτοκρατορίαν, ὁ δὲ τότε αὐτοκράτωρ Φραγκίσκος ὁ Β' περιορισθεὶς εἰς τὰς κληρονομικὰς αὐτοῦ κτήσεις ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τὸ ὄνομα Φραγκίσκος ὁ Α' ὡς αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας, διότι ἡ γερμανικὴ αὐτοκρατορία αἱρετὴ οὖσα τὸ πρῶτον εἶχε γείνει ἀπὸ τοῦ 1438 ἐπὶ Ἀλβέρτου τοῦ Β' κληρονομικὴ εἰς τὸν Ἀψβουργικὸν οἶκον τῆς Αὐστρίας. Ἀπὸ τοῦ 1806 λοιπὸν χρονολογεῖται ἡ νέα αὐστριακὴ αὐτοκρατορία, τρεῖς μέχρι τοῦδε σχοῦσα αὐτοκράτορας, τὸν Φραγκίσκον τὸν Α' (1806—1835), τὸν Φερδινάνδον τὸν Α' (1835—1848) καὶ τὸν νῦν βασιλεύοντα Φραγκίσκον Ἰωσήφ.

Ἀλλ' ἐν ἔτει 1870 ἀνακηρυχθέντος ἐν Βερσαλλίαις ἐν τῷ μέσῳ τῆς τόσης ἐκ τοῦ πολέμου δόξης ὑπὸ τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων αὐτοκράτορος τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσσίας, ἐγένετο πάλιν ἡ Γερμανία αὐτοκρατορία καὶ ἀνέκτησε τὸν παλαιόν της ἡγεμονικὸν τίτλον, ὅστις ὡρίσθη νὰ εἶνε διαδοχικὸς εἰς τὸν οἶκον τῶν Χοχενζόλλερν. Οὕτω δέ, διὰ τοὺς ἐκτεθέντας ἱστορικοὺς λόγους, ἔχομεν νῦν ἕνα αὐτοκράτορα τῆς Γερμανίας καὶ ἕνα τῆς Αὐστρίας.

Ἐν δὲ τῇ Ῥωσσίᾳ πρῶτος τῷ 1547 προσέλαβε τὸν τίτλον τοῦ κζάρου ἢ τζάρου, τουτέστι καίσαρος ἢ αὐτοκράτορος (ὅπως καὶ οἱ Γερμανοὶ διὰ τοῦ Kaiser μετέφρασαν τὸν αὐτοκρατορικὸν τίτλον) ὁ Ἰβὰν ὁ Δ' ὁ Βασίλειεβιτζ (υἱὸς Βασιλείου τοῦ Δ') ὁ ἐπικληθεὶς φοβερός. Ὁ τζάρος οὗτος ἐπιτυχῶς πολεμήσας πρὸς τοὺς Ταρτάρους, τοὺς Πολωνοὺς καὶ τοὺς Σουηδοὺς καὶ *φοβερῶς* κυβερνήσας τὴν Ῥωσσίαν, προήγαγεν οὐδὲν ἧττον ἐν τῇ πατρίδι τὰς τέχνας καὶ τὸν πολιτισμόν, ὅσον ἦτο κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους δυνατόν. Εἶνε δὲ λίαν πιθανὸν ὅτι ὅπως ὁ Κάρολος ὁ μέγας, δι' οὓς εἶχε λόγους, ἠθέλησε νὰ δείξῃ ἑαυτὸν οἱονεὶ διάδοχον καὶ κληρονόμον τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Δύσεως προσλαμβάνων τὸν αὐτοκρατορικὸν τίτλον, οὕτω καὶ ὁ φοβερὸς Ἰβὰν ἠθέλησε νὰ κληθῇ τζάρος κατὰ μίμησιν τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Ἀνατολῆς ἤτοι τῶν Βυζαντινῶν.

Οἱ Ναπολέοντες τέλος ἐκλήθησαν ἐν Γαλλίᾳ αὐτοκράτορες καὶ ὄχι βασιλεῖς διὰ λόγον εὐνόητον. Ὁ μέγας Ναπολέων, γενόμενος τῷ 1804 μονάρχης μετὰ τὴν δεινὴν ἐκείνην τρικυμίαν τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως καὶ θέλων μάλιστα νὰ δείξῃ ὅτι αὐτὸς ἦτο οὕτως εἰπεῖν ἡ ἐνσάρκωσις τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπαναστάσεως ἐκείνης, δὲν ἦτο βέβαια πρέπον νὰ ὀνομασθῇ βασιλεύς, ὅπως ὠνομάζοντο ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐξεπροσώπουν τὰς ἀντιθέτους ἀρχάς. Ἄλλως δὲ καὶ δὲν ἦτο λίαν ἀγαπητὸν εἰς τὸν λαὸν τὸ βασιλικὸν ὄνομα, ὁ δὲ Ναπολέων εὑρέθη κατὰ τοῦτο εἰς ἣν θέσιν ἐν τῇ ἀρχαιότητι ὁ Καῖσαρ καὶ ὁ Αὔγουστος, οὓς μάλιστα καὶ δὲν ἀπηξίου νὰ μιμῆται ἑκάστοτε, αὐ-

Digitized by Google

τούς τε καὶ τὰ ῥωμαϊκὰ καθ' ὅλου πράγματα· ἀπόδειξις δὲ ἔτι καὶ πρῶτος *ὕπατος* εἶχεν ὀνομασθῇ πρὶν ἢ γείνῃ αὐτοκράτωρ.

Κατὰ μίμησιν πλέον τῶν ἀνωτέρω, προσέλαβον τὸν τοιοῦτον τίτλον καὶ ὅσοι ἄλλοι ἡγεμόνες ἐμνημονεύθησαν ἐν ἀρχῇ τῆς μικρᾶς ταύτης πραγματείας. Καὶ ἡ μὲν Βραζιλία τῷ **1500** ὑπὸ Πορτογάλλου ἀνακαλυφθεῖσα καὶ ὑπὸ τῶν Πορτογάλλων τῷ **1654** μετὰ πολλὰς περιπετείας ἀνακτηθεῖσα ἀνῆκεν ἀνέκαθεν εἰς τὸ στέμμα τῆς Πορτογαλλίας, καὶ ἐκαλοῦντο μάλιστα οἱ βασιλεῖς τῆς χώρας ἐκείνης, οἱ ἐκ τοῦ οἴκου τῆς Βραγαντίας, βασιλεῖς τῆς Πορτογαλλίας καὶ τῆς Βραζιλίας. Ἐκβληθείσης τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῷ **1807** ὑπὸ τοῦ Ναπολέοντος ἐκ τῆς Εὐρώπης, κατέφυγεν αὕτη εἰς τὸ ἕτερον μέρος τοῦ κράτους, τὴν Βραζιλίαν, ἀλλ' ὅτε τῷ **1821** ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Εὐρώπην, ἡ Βραζιλία, μετὰ πολλὰ γεγονότα, ὧν ἡ ἐξιστόρησις δὲν ἔχει τόπον ἐνταῦθα, ἀνεκήρυξεν *αὐτοκράτορα* τὸν ἐκ τοῦ αὐτοῦ οἴκου ἡγεμονόπαιδα Πέδρον τὸν Α', πατέρα τοῦ νῦν αὐτοκράτορος.

Καὶ ἐν τῷ Μεξικῷ δὲ δὶς ἐγεινε προσπάθεια νὰ ἱδρυθῇ *αὐτοκρατορικὴ* ἀρχή. Τῷ **1822** ὁ πρώην ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἱσπανίας στρατηγὸς Αὐγουστῖνος Ἰτουρβίδης, κηρυχθεὶς κατὰ τῆς Ἱσπανικῆς ἐν τῷ Μεξικῷ κυριαρχίας καὶ κατανικήσας τὸν Ἱσπανὸν ἀντιβασιλέα, ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ *αὐτοκράτορος* ὑπὸ τὸ ὄνομα Αὐγουστῖνος ὁ Α'. Ἀλλ' ἡ αὐτοκρατορία του δὲν διήρκεσε πολὺν χρόνον· ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς τῷ **1823** κατέφυγεν εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐκεῖθεν δὲ πλεύσας καὶ πάλιν εἰς τὸ Μεξικὸν συνελήφθη καὶ ἐτουφεκίσθη τῷ **1824** ἐν Σὰν-Ἀντώνιο δὲ Παδίλλα. Ἀπηλλάγη οὐδὲν ἧττον τὸ Μεξικὸν τῆς κυριαρχίας τῶν Ἱσπανῶν καὶ συνετάχθη εἰς δημοκρατίαν ὁμοσπονδιακήν, ἀλλ' ἐπέπρωτο καὶ ἄλλος νὰ πάθῃ ὅ,τι ὁ Ἰτουρβίδης. Εἶνε γνωστὰ τὰ κατὰ τὸν ἀτυχῆ ἀρχιδοῦκα Μαξιμιλιανόν, ὃν ἠθέλησεν ὁ Ναπολέων ὁ Γ' νὰ ἐπιβάλῃ ὡς αὐτοκράτορα τοῖς Μεξικανοῖς.

Ὁ δὲ τῶν Ὀθωμανῶν αὐτοκράτωρ ἐκλήθη οὕτω, ὡς ἐλέγομεν ἐν ἀρχῇ, διότι τρόπον τινὰ ἐθεωρήθη τὸ ἀξίωμά του ὥς τι ἀντίστοιχον πρὸς τὸ αὐτοκρατορικόν. Τὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ περὶ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Κίνας καὶ τοῦ αὐτοκράτορος τοῦ Μαρόκου.

Σ. Κ. Σ.

Ῥωμαῖος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τῶν φίλων ὅτι τὴν σώφρονα αὐτοῦ γυναῖκα καὶ πλουσίαν καὶ ὡραίαν ἀπέπεμψε, προτείνας αὐτοῖς τὸ ὑπόδημα, εἶπε· «Καὶ τοῦτο εἶνε ὡραῖον καὶ καινουργές, ἀλλ' οὐδεὶς γνωρίζει ποῦ μὲ στενοχωρεῖ.»

ΤΟ ΜΗΛΟΝ

[Κατὰ μίμησιν τοῦ Théodore de Banville]

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.)

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Αφροδιτη (μόνη.)

Λοιπὸν μ' ἐξεφορτώθηκε καὶ μοναχὴ μου μένω.

(Σφίγγουσα περιπαθῶς τὸ μῆλον ἐπὶ τοῦ στήθους.)

Γιὰ ἔλα τώρα, μηλό μου, μικρό, χαριτωμένο...
Τί μυρωδιά! Θαρρεῖ κανεὶς πῶς σὰν την ἀναπνεύσῃ
Κάνει φτερούγια καὶ πετᾷ—

(Μετὰ μικρὰν σκέψιν.) Ποιὸς ξέρει καὶ τί γεῦσι
Θὲ νἄχῃ!—Ἄχ, πῶς ἤθελα μιὰν ἄκρη νὰ δαγκάσω!

(Φέρει τὸ μῆλον πρὸς τὰ χείλη καὶ τὸ ἀποσύρει πάλιν βιαίως.)

Κι ὁ ὅρκος μου;—Ἐκόντεψα τὸν ὅρκο νὰ ξεχάσω.

(Θλιβερῶς στενάζουσα.)

Θὰ εἶν' ἀφρᾶτο, ὁλόδροσο, γλυκὸ γλυκὸ σὰν μέλι.

(Μετ' ἀποφάσεως.)

Κι' ἂν εἶνε; τόχα τί μ' αὐτό; καθόλου δὲν με μέλει.
Ἄ, ναί, τὸ ἀποφάσισα· ἀκέριο θὰ τ' ἀφήσω.
Ἀφοῦ τὸν ὅρκον ἔκανα, τὸν ὅρκο θὰ κρατήσω.

(Πρὸς τὸ μῆλον μετὰ στοργῆς.)

Ἡ Ἥρα θὲ νὰ σὲ χαρῇ, θὲ νὰ σὲ φάγ' ἡ Ἥρα
Κ' ἐγὼ γιὰ σκάσι μοναχὰ 'ς τὰ χέρια μου σὲ πῆρα.

(Ἐγγίζουσα τὸ μῆλον εἰς τὴν ἄκραν τῶν χειλέων.)

Ἄχ! μῆλο, μηλαράκι μου, μὲ τὸ γλυκό σου χρῶμα,
Μάγγιζεις ἔτσι καὶ θαρρῶ πῶς μοῦ φιλεῖς τὸ στόμα.

(Ἀκροωμένη δῆθεν τῆς φωνῆς αὐτοῦ.)

Θέλεις νὰ μὲ γελάσῃς ἔ, μὲ λόγια μαγεμμένα;
Ὅμως τοῦ κάκου· δὲν περνοῦν τὰ μάγια σου 'ς
[ἐμένα.

(Δάκνει αἰφνιδίως τὸ μῆλον.)

Τί τρέλλα! Τώρα;

(Μετ' ἀδιαφορίας.)

Θἄκανα καλὰ νὰ μὴν ἀρχίσω!
Μὰ τώρ' ἀφοῦ τὸ δάγκασα, τί βγαίνει κι' ἂν τ' ἀφήσω;

(Καταβροχθίζει λαιμάργως ὁλόκληρον τὸ μῆλον.)

Καὶ ὁ Ἑρμῆς ποῦ θὰ ζητᾷ τὸ μῆλο νὰ τοῦ δώσω;

(Φιλαρέσκως μειδιῶσα.)

Αἴ, κάποιος τρόπος θαὑρεθῇ γιὰ νὰ τον ἡμερώσω.
Ἔχω τὰ δύο τὰ μάτια μου καὶ τὸ γλυκό μου στόμα,
Καὶ σὰν δὲν φθάνουν μόν' αὐτὰ—ἐγὼ 'χω κι' ἄλλ'
[ἀκόμα.

(Μετὰ πεποιθήσεως.)

Γυναῖκα πὤχει ἐμμορφιαῖς ὡσὰν τὴν Ἀφροδίτη
Ὅλους τοὺς ἄνδρες ἠμπορεῖ νὰ σέρνῃ ἀπὸ τὴ μύτη.

ΣΚΗΝΗ Δ'.

Αφροδιτη, Ερμης.

Ερμης (εἰσερχόμενος ἀκροποδητί.)

Ἄ, νά την!—Καὶ μοῦ φαίνεται κάτι μασσᾷ 'ς τὸ
[στόμα,
Νὰ τὤφαγε τὸ μῆλό μου, ἢ μήπως τὤχῃ ἀκόμα;
Θὰ ἰδοῦμε...

Αφροδιτη (ἰδίᾳ.)

Τὴν κατάφερα περίφημα τοῦ χάχα,
Ποῦ νόμιζε πῶς ἔτσι δὰ θὰ μὲ γελοῦσε τάχα.

Digitized by Google

(Ἰδοῦσα τὸν Ἑρμῆν.)

Μπᾶ, ἦρθε;

(Πρὸς τὸν Ἑρμῆν χαριέντως.)

Κάτι γλήγορα;

ΕΡΜΗΣ (νωχελῶς).

Αἵ!..

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (τρυφερῶς)

Νάξερες, Ἑρμῆ μου,
Μὲ τί ἰδέαις πέρασα τὴν ὥρα μοναχή μου·
Μέσα 'ς αὐτὴ τὴ μοναξιὰ συλλογιζόμουν τώρα
Τὰ τόσα σου γλυκόλογα.

ΕΡΜΗΣ (ἐρωτοτρόπως.)

Καὶ ἦρθα μέσ' 'ς τὴν ὥρα
Νὰ πάρω τὴν συνέχεια καὶ νὰ σοῦ 'πῶ καὶ πάλι
Πῶς εἶμαι δοῦλος ταπεινὸς 'ς τρυφερά σου κάλλη.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (φιλαρέσκως.)

Τὰ λὲς μὲ τὴν καρδιά σου αὐτά, ἢ ἔτσι γιὰ παιγνίδια,
'Σ ὅποια γυναῖκα βρῇς 'μπροστὰ τῆς τραγουδᾷς [τὰ ἴδια;

ΕΡΜΗΣ (θερμῶς).

Μέσ' 'ς τὴν καρδιά μου ἐκεῖ βαθειὰ θαὔρῃς τὴ ζω- [γραφιά σου!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (εἰρωνικῶς.)

Δὲν ἔχεις στήθη γυάλινα νὰ ἰδῶ μέσ' 'ς τὴν καρ- [διά σου.

ΕΡΜΗΣ

Ἄχ, 'Αφροδίτη σ' ἀγαπῶ.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Αὐτάνε παραμύθια.
Μὰ 'γὼ τὰ τέτοια ψέμματα τὰ προτιμῶ ἀπ' ἀλήθεια.

ΕΡΜΗΣ

Σοῦ κάνω ὅρκο.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ὄχι δά...

(Χασμωμένη μετὰ προσπεποιημένου νυσταγμοῦ.)

Ἐκεῖ κοντὰ 'ς τὴ βρύσι
Θὰ πᾶ νὰ γείρω μιὰ στιγμή, γιὰ νὰ μ' ἀποκοιμίσῃ
Ἡ μυρωδιὰ ποῦ θὰ σκορποῦν τριγύρω τὰ λουλούδια
Καὶ νάχω γιὰ νανούρισμα γλυκῶν πουλιῶν τρα- [γούδια...
Ὥρα καλή σου!

ΕΡΜΗΣ (ἰδία.)

Δηλαδή!—Θὲ νὰ σ' ἐξαποστείλω
Πρὶν κἂν προφθάσῃς οὔτε γρῦ νὰ 'πῇς καὶ γιὰ τὸ μῆλο.

(Πρὸς τὴν 'Αφροδίτην τρυφερῶς.)

Γιὰ δόσε νὰ φιλήσω κἂν τὰ κρινοδάκτυλά σου.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ὑπεροπτικῶς.)

Ἄ, πῆρες θάρρος, κὺρ Ἑρμῆ· μὴ βιάζεσαι, γιὰ στάσου,
Κ' ἐλεημοσύνη τὰ φιλιὰ δὲν δίνω 'ς τὸν καθένα.

ΕΡΜΗΣ (ἐπιτακτικῶς).

Τότε τὸ μῆλό μου λοιπὸν νὰ δώσῃς καὶ 'ς ἐμένα!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (προσποιουμένη ἀδιαφορίαν.)

Τί;...

ΕΡΜΗΣ

Κάνεις τὴν ἀνήξερη;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (λαμβάνουσα ὕφος προσηνές.)

Εἰς ὅλη τὴ ζωή μου
Κανένας δεν μ' ἀγάπησε καθὼς ἐσύ, Ἑρμῆ μου.
Μά, ξέρεις...τρέμω...δὲν τολμῶ...

ΕΡΜΗΣ

Τὸ μῆλο δός μου 'πίσω!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (μετὰ τρυφερᾶς μελαγχολίας.)

Αἵ, τάχα τι; κι ἂν μ' ἀγαπᾷς, κι ἂν ἴσως σ' ἀγα- [πήσω,
'Λίγον καιρὸ θάμαι εὐτυχὴς—μὰ σὰν θελήσῃς πάλι
Νὰ μ' ἀρνηθῇς ἐμένανε καὶ νἀγαπήσῃς ἄλλη,
Ἄπιστε, σὺ θὲ νὰ πετᾷς 'ς τὴν ἀγκαλιὰ τὴν ξένη
Κ' ἐγὼ θὰ μένω ἔρημη καὶ παραπονεμένη.

ΕΡΜΗΣ

Κοντολογῆς καὶ γλήγορα· τὸ μῆλο νὰ μοῦ δώσῃς.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (μετὰ προσεποιημένης ἐκπλήξεως)

Ποιὸ μῆλο;

ΕΡΜΗΣ

Ἐκεῖνο ποῦθελες γιὰ νὰ τὸ καμαρώσῃς.

(Τείνων τὴν χεῖρα.)

Δός μου το.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ὀργίλη.)

'Σ τὰ σωστὰ 'μιλεῖς καὶ μοῦ γυρεύεις 'πίσω
Τὸ μῆλο ποῦ σοῦ ζήτησα γιά...

(Μετὰ δισταγμόν.)

... γιὰ νὰ τὸ χαρίσω
'Σ τὸν Ἔρωτά μου τὸν μικρό, παιγνίδι του νὰ τὤχῃ;
Μ' ἀφοῦ τὴν μιὰ φορὰ λὲς ναὶ καὶ τώρα πάλι ὄχι,
Κι ἀφοῦ τὸ θέλεις καὶ καλά...

ΕΡΜΗΣ

Καὶ οὔτε νὰ προσμένω
Ὥρα πολλὴ δὲν ἠμπορῶ—δός μου το νὰ πηγαίνω.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (μετὰ πικρίας.)

'Αφοῦ τὸ μῆλο καὶ καλὰ ζητᾷς μὲ τόση βία
Κ' ἐξέχασες αἰσθήματα, καϋμοὺς καὶ φλυαρία,
Κι αὐτὰ π' ὡς τὸρ' ἀράδιαζες καὶ ζάλισες ταὐτιά μου,
'Αφοῦ τὸ μῆλο προτιμᾷς ἀπὸ τὸν ἔρωτά μου.

ΕΡΜΗΣ

Ἄ, ὄχι δά!...

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (κινουμένη ἵνα ἐρευνῇ σῃ πέριξ.)

Τότε λοιπὸν πάω κ' ἐγὼ νὰ ψάξω
'Εδῶ τριγύρω 'ς τὰ κλαριά, 'ς τὰ χόρτα νὰ κυττάξω
Ποῦ τάφησα.—Μὰ πρόσεξε, καϋμένε, μὴν τολμήσῃς
Ἄλλη φορὰ γιὰ ἔρωτα νὰ μοῦ 'ξαναμιλήσῃς.

ΕΡΜΗΣ (ἰδία, ἀπεγνωσμένος.)

Τὴν ἔπαθα, γελάσθηκα.—Πολλαῖς φοραῖς τυχαίνει
'Ενῷ περνοῦμε γιὰ 'ξυπνοὶ νὰ βγοῦμε γελασμένοι.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ὀργίλη.)

Δὲν θέλω νὰ πατήσῃς πλειὰ εἰς τὸ 'δικό μου σπίτι.
Ψεύτη καὶ λογιώτατε καὶ πρόστυχε μεσίτη!

ΕΡΜΗΣ (ἰδία κατηφής.)

Τὴν ἔπαθα!

(Βλέπει αἴφνης κατὰ γῆς τοὺς μαύρους σπόρους τοῦ μήλου οὓς ἀπέπτυσεν ἡ 'Αφροδίτη.)

Μπᾶ! τ' εἶν' αὐτὰ ῥιγμένα 'δῶ 'ς τὸ χῶμα;

(Συλλέγει τοὺς σπόρους ἀτενίζων εἰρωνικῶς τὴν 'Αφροδίτην, ἥτις ἐρευνᾷ ὅθεν εἰς τοὺς πέριξ θάμνους.)

Ἄ, βέβαια θὲ νάπεσαν ἀπὸ ὡραῖο στόμα.

(Πρὸς τὴν 'Αφροδίτην θριαμβευτικῶς.)

Τοῦ κάκου! μὴν κουράζετε τὰ μάτιά σας, κυρία!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ἀνήσυχος.)

Γιατί;...

ΕΡΜΗΣ

Τὸ μῆλο πέθανε, σᾶς ἄφησεν ὑγεία.
Τὰ μῆλα ζοῦν 'λίγο καιρὸ καὶ ὕστερα πεθαίνουν....

(Ἐπιδεικνύων τοὺς σπόρους ἐν τῇ ἀνοικτῇ παλάμῃ.)

Καὶ μοναχὴ ἐνθύμησι τὰ κόκκαλά τους μένουν.

Digitized by Google

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ἔντρομος.)

Ἀ!.. τ' εἶν' αὐτά;

ΕΡΜΗΣ

Οἱ μάρτυρες ποῦ μαρτυροῦν καὶ λένε
Πῶς ἔφαγες τὸ μῆλό μου.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ἡδέως μειδιῶσα.)

Αἶ δὰ καὶ σύ, καϋμένε!

ΕΡΜΗΣ

Ἀ, ἔτσι!.. χώνεψες ἐσὺ τὸ μῆλο 'ς τὸ στομάχι
Καὶ δὲν σε μέλει ἂν τυχὸν εἰς τὴ 'δική μου ράχη
Χίλιαις ξυλιαῖς ἀχώνευταις μὲ τὸ χοντρό του ξύλο
Θὲ νὰ μετρήσῃ ὁ γέρο Ζεὺς σὰν πάω δίχως μῆλο.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (συμπαθῶς.)

Ἀχ, τὸν καϋμένο τὸν Ἑρμῆ!

ΕΡΜΗΣ

Ἀλλὰ 'μπορεῖς νὰ μάθῃς.
Ὅτι καὶ σὺ χειρότερα κι' ἀπ' τὸν Ἑρμῆ θὰ πάθῃς.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (δειλῶς.)

Γιατί;

ΕΡΜΗΣ

Γιατὶ δὲν κράτησες τὸν ὅρκο πῶχεις κάνῃ.
'Σ τὰ μαῦρα τῆς Στυγὸς νερὰ ὡρκίσθηκες!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (παρακλητικῶς.)

Ἀχ! φθάνει...
Ἑρμῆ μου, χάρι σοῦ ζητῶ.

ΕΡΜΗΣ

Χάρες νὰ μὴ γυρέψῃς·
Γλυκό ἤτανε σὰν τῶφαγες, ξυνὸ θὰ τὸ χωνέψῃς.
Ἀ, ἔτσι; ἤθελες λοιπὸν τὸ μῆλο νά σου δώσω
Καὶ ὅλα του τὰ ἔξοδα ἐγὼ νὰ τὰ πληρώσω.
Μ' αὐτὸ δὲν εἶνε δίκαιο, καὶ τὸ σωστὸ νὰ 'ποῦμε·
Ἀφοῦ κ' οἱ δυό μας φταίξαμε, θὲ νὰ τὰ μοιρασθοῦμε.

(Κλαυθμηρῶς.)

Θὲ νὰ μας στείλουν καὶ τοὺς δυὸ 'ς τὴν ἔρημη Σκυθία,
Μέσα 'ς τοὺς πάγους τοῦ Βοριᾶ αἰώνια ἐξορία.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ἔνδακρυς.)

Χάρι!...

ΕΡΜΗΣ (ῥιγῶν καὶ τρέμων.)

Τί χιόνια!...κρύσταλλα!...καὶ παγωμένο
[χῶμα!..
Θὰ κάνω ξεπαγιάσματα εἰς ὅλο μου τὸ σῶμα.

(Πρὸς τὴν Ἀφροδίτην.)

Ὅμως καὶ σύ, κακότυχη καὶ κακομοιριασμένη,
Δὲν θὰ περνᾷς ἐκεῖ ζωὴ μὲ ρόδα ζυμωμένη·
Δὲν θἄχῃς μοσχομύριστα στρωσίδια νὰ πλαγιάζῃς.
Θὲ νὰ ζαρώνῃς 'ς τὴ φωτιὰ καὶ θὲ νὰ τρεμουλιάζῃς.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

(Καλύπτει περίλυπος τὴν μορφὴν διὰ τῶν χειρῶν.)

ΕΡΜΗΣ (ἰδίᾳ, περιχαρής.)

Τῆς τὴν κατάφερα καλὴ μὲ τέχνη καὶ μὲ γνῶσι
Καὶ θέλοντας μὴ θέλοντας τὴ ζώνη θὰ μοῦ δώσῃ.
Ἀλήθεια δὰ δὲν ἔκανα γι' αὐτὸ καὶ 'λίγο κόπο
Καὶ οὔτε τῆς ἐφέρθηκα μὲ τόσο τίμιον τρόπο.
Μὰ τί νὰ γείνῃ; βλέπετε, δὲν εἶνε καὶ 'ντροπή μου·
Καθένας μὲ τὴν τέχνη του—κ' ἐγὼ μὲ τὴ 'δική μου.
Κι' ἂν εἶν' ἡ τέχνη μου κλεψιά, γιὰ τοῦτο δὲν ξεπέφτει.
—Τὸ λέω, ναί: τέτοια κλεψιὰ κάνει τιμὴ 'ς τὸν
[κλέφτη.

(Πρὸς τὴν Ἀφροδίτην μεγαλοφρόνως.)

Μὴν κλαῖς καὶ μὴ συγχύζεσαι, ὡραία μου Κυρία,
Σ' ἀφίνω καὶ τὸν ὅρκο σου καὶ τὴν ἐπιορκία.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (μετὰ χαρᾶς.)

Ἀλήθεια;

ΕΡΜΗΣ

Ἀλήθεια!—Σ' ἀγαπῶ! τρελλαίνομαι γιὰ σένα·
Θὰ πάω ἐξ αἰτίας σου 'ςὲ μέρη παγωμένα,
Μ' ἐγέλασες, δὲν μ' ἀγαπᾷς· ἐγ' ὅμως σὲ λατρεύω.

(ἰδίᾳ πονηρῶς.)

Κατακαϋμένη, νἄξερες σὰν τί σοῦ μαγειρεύω!...

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (συμπαθῶς.)

Θὰ εἶμ' ἐγὼ ἡ ἀφορμή, ποῦ θὰ σε τιμωρήσῃ
Ὁ Ζεύς!..

ΕΡΜΗΣ

Καὶ τί μ' αὐτό; Ἂν ἴσως μὲ ξυλίσῃ·
Γιὰ τῆς ξυλιαῖς του νὰ σοῦ 'πῶ καθόλου δέν με
[μέλει:
Ἀφοῦ τῆς τρώω γιὰ χάρι σου, θἆνε γλυκιαῖς σὰν
[μέλι.
Μὰ κι' ἂν μὲ στείλῃ μακρυὰ 'ς τὰ χιόνια τῆς Σκυθίας,
Καὶ μέσ' 'ς τὰ βάθη τῆς πικρῆς καὶ μαύρης ἐρημίας
Ὅλα καλὰ κι' ὅλα γλυκὰ θὰ φαίνωνται 'ς ἐμένα,
Σὰν ξέρω πῶς μὲ συμπονεῖς καὶ μ' ἀγαπᾷς 'ς τὰ ξένα.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (συγκεκινημένη.)

Κανένας δὲν σ' ἐγνώρισεν ὡς τόρα τί ἀξίζεις.

ΕΡΜΗΣ (μεθ' ὑπερτάτης ὑποκρισίας.)

Ἐσὺ ποῦ μὲ δοκίμασες μονάχα μὲ γνωρίζεις.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (μετὰ ζέσεως.)

Θὲ νὰ σε διώξουν οἱ θεοί, θὰ σὲ καταρασθοῦνε!
Καὶ ἡ αἰτία θἆμ' ἐγώ!..—Ἀ, ὄχι· θὲ νὰ ἰδοῦνε
Πῶς δὲν με φτάνει ἄλλος κανεὶς 'ς τὴ μεγαλοδωρία.
Θέλεις τῆς Κύπρου τὸ νησί;—Σ' τὸ δίνω κατοικία!
Θέλεις τὴ Σαλαμῖνά μου;—Κι' αὐτὴ θὰ σ' τὴ χαρίσω.

ΕΡΜΗΣ (θλιβερῶς.)

Σ' εὐχαριστῶ· μ' ἂν ἤτανε γιὰ χάρι νὰ ζητήσω,
Ἐγὼ δὲν ἤθελα νησιά—ἤθελα κάτι ἄλλο,
Ἀπ' ὅλ' αὐτὰ μικρότερο, κι' ἀπ' ὅλα πλειὸ μεγάλο.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Μὴ θὲς τὰ σκουλαρίκια μου καὶ τὸ μαργαριτάρι
Πῶχω 'ς τὰ χέρια, 'ς τὸ λαιμό;...

ΕΡΜΗΣ

Δὲν θέλω τέτοια χάρι.
Βλέπεις δὲν εἶνε τοῦ συρμοῦ ἀκόμα νὰ φοροῦμε
Κ' ἐμεῖς οἱ ἀσχημάνθρωποι καὶ οὔτε νὰ κρεμνοῦμε
Τέτοια στολίδια ἀταίριαστα 'ς τὸ χέρι τὸ δικό μας
Καὶ 'ς τὰ μεγάλα μας ταὐτιὰ καὶ 'ς τὸ χονδρὸ
[λαιμό μας.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Λοιπὸν τί θέλεις;

ΕΡΜΗΣ, (ψελλίζων.)

Ἤ..θε..λα...

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Μὴ λόγια μασσημένα·
Τί θέλεις; λέγε· μήπως θὲς...τὴ ζώνη μου; ..ἐμένα;

ΕΡΜΗΣ (μόλις καταστέλλων κραυγὴν θριάμβου.)

Ἀ!...

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Τί λοιπόν;

ΕΡΜΗΣ (μετὰ προσπεποιημένης ἀδιαφορίας.)

Ὄχι, καλέ· τὴ ζώνη σου; τί τρέλλα!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ἰδίᾳ.)

Ἀ, δὲν τη θέλει μητ' αὐτή.

(Πρὸς τὸν Ἑρμῆν.)

Ἑρμῆ, γιὰ πάρ' την—ἔλα,
Τὸ θέλω, σὲ παρακαλῶ. Πάρ' την νὰ μὲ θυμᾶσαι,
Ὅταν 'ς τοὺς πάγους τοῦ Βοριᾶ ἐξόριστος θὲ νἆσαι.

ΕΡΜΗΣ (ὑποκριτικῶς.)

Τί νά την κάνω;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (προσφέρουσα τὴν χρυσῆν ζώνην.)

Πάρε την..

('Ιδίᾳ)

Δὲν θέλει νὰ τὴν πάρῃ·

Τί νά την κάνῃ;

(Πρὸς τὸν Ἑρμῆν.)

Πάρε την—σοῦ τὸ ζητῶ γιὰ χάρι.

ΕΡΜΗΣ (λαμβάνων τὴν ζώνην μετ' ἀδιαφορίας.)

Αὐτὴ τὴ ζώνη ποῦ κρατῶ 'ς τὰ δάκτυλά μου τόρα
Τὴν δίνεις, 'Αφροδίτη μου, 'ς ἐμένα;—Τέτοια δῶρα
Ἄλλους θὰ τοὺς ξετρέλλαιναν· μὰ 'γώ, θεὸς μὲ γνῶσι,
Τὴ βλέπω μόνον κι' ἀπορῶ πῶς μοῦ τὴν ἔχεις δώσῃ·
Καὶ θὲ νὰ ἤμουν πρόθυμος νά σου τὴν δώσω 'πίσω...
Μ' ἀφοῦ τὸ θέλεις, δὲν 'μπορῶ παρὰ νὰ τὴν κρατήσω.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ἀνασκιρτῶσα.)

Τὴ ζώνη μου!..

ΕΡΜΗΣ (κρύπτων τὴν ζώνην ἐν τῷ κόλπῳ του.)

Ἄχ, μέσα 'δῶ 'φωτιὰ θὲ νὰ μ' ἀνάψῃ
Καὶ σὰν δεμάτι ἀπ' ἄχυρα τὸ στῆθός μου θὰ κάψῃ.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (μετ' αὐξανούσης ἀνησυχίας.)

Τὴ ζώνη μου!...

ΕΡΜΗΣ

'Σ τὰ στήθη μου παντοτεινὰ κρυμμένη
Τῆς τρυφερᾶς ἀγάπης σου ἐνθύμησις θὰ μένῃ.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Τὴ ζώνη μου!...

ΕΡΜΗΣ

Θὰ τὴ θωρῶ καὶ θὰ θυμοῦμαι πάλι
Τὰ μάτια σου, τὰ χείλη σου, τἀμέτρητά σου κάλλη.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (περιτρέχουσα ὀργίλως.)

Βοήθεια!..Κλέφταις!..

ΕΡΜΗΣ (κεκεντρεχῶς.)

Ὁ θυμὸς καθόλου δὲν σου στέκει.

('Ακούεται παρατεταμένη βροντή· ἀμφότεροι ἀπομένουσιν ὡς ἐνεοί.)

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Τὸ βλέπεις; μ' ἄκουσεν ὁ Ζεὺς καὶ ῥίχνει ἀστροπελέκι.

ΕΡΜΗΣ (ἰδίᾳ πονηρῶς.)

Μεγάλο λάθος ἔχετε, κυρία 'Αφροδίτη,
Αὐτὸ σημαίνει πῶς ὁ Ζεὺς ἐγύρισε 'ς τὸ σπίτι,
Πῶς πάλι τὸ ἀνδρόγυνο τὰ ἔχει ταιριασμένα
Καὶ οὔτε πλειὰ χρειάζεται κ' ἡ ζώνη σας 'ς ἐμένα.

(Πρὸς τὴν 'Αφροδίτην ἐμφαντικῶς.)

Αὐτὴ τὴ ζώνη σου λοιπόν, τὴ μαγική σου ζώνη
Π' ὅλο τὸν κόσμο τὸν χαλᾷ καὶ τὸν ἀναστατώνει,
Ποῦ θὲ νὰ δώσῃ δύναμι 'ς ἐμέν' ἂν τὴν κρατήσω.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (ἀνυπόμονος.)

Τί κάνεις!...

ΕΡΜΗΣ

Δὲν τη θέλω πλειὰ καὶ σοῦ τὴ δίνω 'πίσω!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (περιχαρής.)

'Σ τἀληθινά;

ΕΡΜΗΣ

'Σ τἀληθινά!

('Αποδίδει τὴν ζώνην εἰς τὴν 'Αφροδίτην.)

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (πρὸς τὸ κοινόν.)

Δὲν εἶνε καλοσύνη·
Τὸν κεραυνὸ φοβήθηκε γιὰ τοῦτο μοῦ τὴ δίνει.

ΕΡΜΗΣ

(Σταυρώνων τὰς χεῖρας λαμβάνει στάσιν τεθλιμμένου.)

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Τί κάνεις τάχα τὸν κουτὸ καὶ στέκεσαι σὰν ξύλο;

ΕΡΜΗΣ

Ὁ γέρο Ζεὺς ἐβρόντησε γιατὶ ζητᾷ τὸ μῆλο.
Τὴ ζώνη σου τὴν ἤθελα 'ς τὴν Ἥρα νὰ τὴ δώσω,
Καὶ γιὰ τὴ ζώνη νὰ χαρῇ καὶ νὰ τὴν ξεθυμώσω.
—Μὰ τόρα δὲν με μέλει πλειά, κι' ἂς μή με συχωρέσῃ.
Ἄ, ὄχι· δὲν τὸ θέλω αὐτό, καλλίτερα μ' ἀρέσει
'Εσὺ νὰ μείνῃς ὅπως πρὶν βασίλισσα τοῦ κόσμου
Κ' ἐγὼ 'ς τὴν ἐξορία μου νὰ πάω μοναχός μου.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (τείνουσα πρὸς αὐτὸν τὰς χεῖρας.)

Ἄχ, σὲ πιστεύω!

ΕΡΜΗΣ (μετὰ τόνου πλαστῆς εἰλικρινείας.)

Ἄκουσε, καὶ μάθε τὴν ἀλήθεια·
'Απ' τὸ πρωὶ σοῦ κοπανῶ ψευτιαῖς καὶ παραμύθια.
'Εγὼ τὴν Ἥβη ἀγαπῶ μὲ ὅλη τὴν καρδιά μου.
Λοιπὸν τὰ λόγια, οἱ ὅρκοι μου καὶ τὰ καμώματά μου
Ἤτανε ὅλα ψέμματα.—Τὰ πῆρες 'ς τὰ σωστά σου..

(Μεθ' ὑπερτάτης περιπαθείας.)

Μὰ 'γὼ δὲν θέλω μὲ ψευτιαῖς νὰ κλέψω τὴν καρδιά σου.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (πονηρῶς.)

Καὶ πάλι ψέμματα μοῦ λές.

ΕΡΜΗΣ

'Εγώ!...

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Κι' αὐτὴ τὴν ὥρα
Ποῦ κάνεις τὸν εἰλικρινῆ—ψέμματα λὲς καὶ τόρα.
Καὶ τὸ πρωὶ ποῦ μοὔλεγες πῶς τάχα μ' ἀγαποῦσες,
Καὶ τότε ἦτον ψέμματα, καὶ τότε μ' ἐγελοῦσες.
'Αλλὰ 'ς αὐτὸ τὸ μεταξὺ καὶ σὺ τὴν ἔχεις πάθῃ·
Κρυφὴ ἀγάπη τρύπωσε 'ς τοῦ στήθους σου τὰ βάθη,
Γι' αὐτὸ καὶ τόρα δὰ μ' αὐτὴ τὴν εἰλικρίνειά σου
Θέλεις νὰ κρύψῃς τὴν καρδιὰ καὶ τὰ αἰσθήματά σου.

(Ῥαπίζουσα ἐλαφρῶς τὸν Ἑρμῆν.)

Ἄ τὸν καϋμένο τὸν Ἑρμῆ!—'Σ τὴν ἐξυπνάδ' ἀπάνω
Ἂν ἴσως δὲν σὲ ξεπερνῶ, μὰ βέβαια σὲ φθάνω.

ΕΡΜΗΣ (γονυπετῶν.)

Λοιπόν, θεά, μοῦ συγχωρεῖς τοὺς πονηρούς μου τρόπους.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (μειδιῶσα εὐμενῶς.)

Ἡ 'Αφροδίτη ἀγαπᾷ τοὺς ἔξυπνους ἀνθρώπους.
Εἶσ' ἔξυπνος· σὲ συγχωρῶ μὲ ὅλη τὴν καρδιά μου.

ΕΡΜΗΣ (ἐγειρόμενος.)

Σ' εὐχαριστῶ, βασίλισσα, σ' εὐχαριστῶ, θεά μου!

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ἔπειτα δὰ τὸ μῆλο...

ΕΡΜΗΣ

Τί;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ἦτον ὡραῖο φροῦτο.

ΕΡΜΗΣ (ἐξάγων ἐκ τοῦ κόλπου μῆλον ὅμοιον πρὸς τὸ πρῶτον.)

'Αλήθεια; Μήπως θέλετε λιγάκι κι' ἀπὸ τοῦτο;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Ὁ κατεργάρης εἶχε δυό!

Digitized by Google

ΕΡΜΗΣ

Όχι, σὲ βεβαιώνω
Πῶς εἶχα ἕνα μόνο.
Μὰ ὅταν ἀποφάσισα 'ς ἐσένα νὰ τὸ δώσω,
Ἐπῆγα γιὰ καλὸ κακὸ νὰ τὸ ἀναπληρώσω.
Γιὰ πές μου, μὴν τὸ θὲς κι' αὐτό; Εἶνε καὶ πειὸ [μεγάλο
Καὶ ὥριμο,—μοσχοβολᾷ καλλίτερ' ἀπὸ τἄλλο.
Τὸ θέλεις;

ΑΦΡΟΔΙΤΗ (λαμβάνουσα καὶ ἀποδίδουσα μετ' ἀδιαφορίας τὸ μῆλον.)

Ὄχι· πάρε το.

ΕΡΜΗΣ (ἰδίᾳ.)

Τὸ ἤξερα.

(Πρὸς τὴν Ἀφροδίτην.)

Κι' ὡς τόσο
Ἐσὺ 'ς τὸ ἄλλο μ' ἔσκασες, ὡς ποῦ νὰ σοῦ τὸ δώσω.

ΑΦΡΟΔΙΤΗ

Γιὰ χάρι του κατήντησα τὸν ὅρκο νὰ ξεχάσω
Καὶ μιὰ λαχτάρα ἔννοιωθα: τὸ μῆλο νὰ δαγκάσω.
Τί ἦτον ὅπου μ' ἄναφτε τὴν τόση λαιμαργία;

ΕΡΜΗΣ

Ἦτον ἡ περιέργεια καὶ ἡ ἐπιθυμία.

(Πρὸς τὸ κοινόν.)

Καὶ τόρα ξεμπερδέψαμε κι' ἂς πᾶμε πειὰ καλλιά μας
Νὰ ἰδοῦμε καὶ τῆς ἔννοιαις καὶ τὰ συμφέροντά μας.
Ἂν εἶχαν μόνον οἱ θεοὶ τῆς προσευχαῖς ν' ἀκοῦνε
Κι' ἂν δὲν 'μποροῦσαν κάποτε μὲ τέτοια νὰ γελοῦνε,
Ἂν ἦταν ὅπως τοὺς θαρροῦν καὶ ὅπως τοὺς πιστεύουν
Ἐκεῖνοι ποῦ τοὺς προσκυνοῦν καὶ τοὺς ψευτολα-[τρεύουν,
Ἂν ζοῦσαν πάντα σοβαροὶ καὶ δίχως ποικιλία
Κόλασι θἆταν κ' ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀθανασία!..

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟΝ

Τὸ μέρος τῆς ἀγγλικῆς πρωτευούσης τὸ κυρίως καλούμενον London πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῶν περιχώρων περιλαμβάνει 4,000,000 κατοίκων, κατέχον ἐπιφάνειαν 304 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, ἐφ' ἧς ὑπάρχουσι 500,000 οἰκίαι. Δι' ἑκάστην οἰκίαν, κατὰ μέσον ὅρον, ἀναλογοῦσιν 8 πρόσωπα. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος εἶνε ἴσος πρὸς τὸν τῆς Ὀλλανδίας, ἀνώτερος τοῦ τῆς Σκωττίας, καὶ ἴσος πρὸς τὸ διπλάσιον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Δανίας. Προσδέχεται δὲ κατ' ἔτος αὔξησιν 70,000, τουτέστι ποσότητος ἴσης πρὸς τοὺς κατοίκους πόλεων, οἷαι ἡ Γενεύη καὶ ἡ Νάντη. Τὸ 1878 ὑπελογίζοντο 2753 χιλιόμετρα δημοσίων ὁδῶν, ἐξ ὧν 2154 ἐστρωμένα διὰ λίθων, 540 ἐστρωμένα διὰ γρανίτου, 24 διὰ ξύλου, καὶ 35 δι' ἀσφάλτου. Τὸ ὁλικὸν μῆκος τῶν ὑπονόμων ἦτο 3700 χιλιόμετρα· πᾶσαι αἱ οἰκίαι συγκοινωνοῦσι μετὰ τῶν ὑπονόμων, ῥίπτουσαι ἐντὸς αὐτῶν τὰ ὕδατα καὶ τὰς ἀκαθαρσίας, αἵτινες φέρονται ἐντὸς δεξαμενῶν κατεσκευασμένων παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ταμέσεως. Τὸ ὕδωρ προμηθεύουσιν εἰς τὴν πόλιν ὀκτὼ εταιρίαι, παρέχουσαι ὁμοῦ καθ' ἡμέραν περὶ τὰς 630,000 κυβικὰ μέτρα, ἐξ ὧν 70—80,000 καταναλίσκονται ἐκτὸς τῆς κυρίως λεγομένης πόλεως. Τὸ κεφάλαιον τῶν εταιριῶν ἀνέρχεται εἰς 325 περίπου ἑκατομμύρια δραχμῶν. Τὸν φωτισμὸν ἔχουσιν ἀναδεχθῆ τρεῖς εταιρίαι φωταερίου, καταναλίσκεται δὲ κατ' ἔτος 560,000,000 κυβικῶν μέτρων. Ἡ δαπάνη τοῦ φωτισμοῦ ὑπερβαίνει τὰ 75 ἑκατομμύρια.

Π.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ Κυρία πρὸς τὴν μαγείρισσαν:

— Σοφία, αὐτὸ τὸ ψητὸ δὲν τρώγεται.

— Πῶς, κυρία;...

— Νά, εἶνε σκληρό.

— Μπᾶ!

— Καὶ εἶνε καὶ καμμένο.

— Μὰ 'ξεύρεις, κυρία, μὲ τόση ζέστη ποῦ κάνει εἶνε νὰ μὴν καῇ τὸ φαγεῖ!...

***

Πρὸς τὸν δικηγόρον κ. Σ* παρουσιάζεται προχθὲς ὁ γείτων αὐτοῦ ξενοδόχος:

— Κύριε Σ*, ὅταν ἕνας σκύλος κάμῃ ζημίαν ἑνὸς ἀνθρώπου, ὁ κύριος τοῦ σκύλου χρεωστεῖ νὰ τὸν ἀποζημιώσῃ;

— Μάλιστα.

— Τότε σᾶς παρακαλῶ νὰ μοῦ πληρώσετε τρεῖς δραχμὰς γιὰ ἕνα κοτόπουλο ψητὸ ποῦ μ' ἅρπαξεν ὁ σκύλος σας ἀπὸ τὸ μαγειρειό!

— Καλά, νὰ τῆς πληρώσω· μὰ καὶ σὺ χάνει νὰ μοῦ δώσῃς πέντε φράγκα διὰ τὴν συμβουλὴ ποῦ μοῦ ἐζήτησες τώρα, λοιπὸν φέρε ἀκόμη 2 φράγκα γιὰ νὰ ἐξοφλήσῃς!

***

Α. — Πῶς συμβαίνει ὁ κύριος Μ. νὰ εἶνε μὲν πάντοτε 'ς τὰ μαχαίρια μὲ τὴ γυναῖκά του καὶ ὅμως νὰ πηγαίνουν καὶ οἱ δύο μαζὺ πάντοτε 'ς τὴν ἐξοχή;

Β. — Εἶνε καὶ οἱ δύο τόσο κακοί, ὥστε δὲν θέλει ὁ ἕνας νὰ ἀφήσῃ 'ς τὸν ἄλλο τὴν εὐχαρίστησι νὰ μείνῃ μιὰ στιγμὴ μονάχος.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Πολλοὶ γάμοι ὁμοιάζουσι πρὸς κτιζομένας οἰκίας: καθὼς παρὰ ταύταις ἡ θερμὴ ἄσβεστος ἀποτελεῖ τὴν ὕλην, δι' ἧς οἱ ψυχροὶ λίθοι συνάπτονται καὶ συγκολλῶνται πρὸς ἀλλήλους, οὕτω συνάπτει καὶ τοὺς νεονύμφους ἐν ἀρχῇ ὁ ἔρως, ὅστις καὶ μετὰ τὸν γάμον παραμένει μεταβαλλόμενος εἰς ψυχρὰν συνήθειαν. Ὅσον ἰσχυροτέρα ἡ συνήθεια, τόσον στερεώτερος ὁ οἶκος.

Αἱ ἰδέαι ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ νομίσματα: ἐκεῖναι κυκλοφοροῦσι περισσότερον ὅσαι ἔχουσι μικροτάτην ἀξίαν.

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Έθιμα γάμου. ά). *Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἔθνεσιν.* Οὐδεὶς Καραμανὸς ἠδύνατο νὰ νυμφευθῇ ἐὰν μὴ πρότερον ἐφόνευε τοὐλάχιστον ἕνα ἐχθρόν. Παρὰ τοῖς Μασσαγέταις ἐπεκράτει ἡ κοινοκτημοσύνη τῶν γυναικῶν. Ἐν Μηδίᾳ ἐθεωρεῖτο δυστύχημα, ἐὰν ἡ γυνὴ δὲν εἶχε τοὐλάχιστον πέντε ἄνδρας. Οἱ Θρᾶκες ἐλάμβανον ἕως τεσσαράκοντα γυναῖκας· ἐὰν δὲ γυνή τις δὲν ἦτο εὐχαριστημένη, ἠδύνατο νὰ ἐλευθερωθῇ προσφέρουσα τὸ πρὸς τοῦτο ὁριζόμενον ἀντίτιμον. Οἱ Ἴβηρες ἔκλειον μετὰ προηγούμενον συμπόσιον τὰς κόρας εἰς σκοτεινοὺς θαλάμους, ἔνθα ἐκυνήγων αὐτάς. Ἡ πρώτη συλληφθεῖσα ἐγίνετο σύζυγος τοῦ συλλαβόντος αὐτήν.

β'). *Παρὰ τοῖς Ἀσιάταις.* Ἐν Καμτσιάτκᾳ καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἔρχονται εἰς γάμον ἐν ἡλικίᾳ 13 καὶ 14 ἐτῶν. Παρὰ τοῖς κατοίκοις τῆς Κορέας ὁ μνηστὴρ ὀφείλει πρότερον νὰ ἐκτελέσῃ βαρείας ἐργασίας παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ τῆς νύμφης καὶ νὰ ὑπερβῇ μεγάλα προσκόμματα ἐπίτηδες παρεμβαλλόμενα αὐτῷ ὑπὸ τῶν γονέων τῆς μνηστῆς του. Ἐν Ἀρμενίᾳ κατὰ τὴν τελετὴν τοῦ μυστηρίου περιτυλίσσουσι τὸν μὲν μνηστῆρα διὰ ψιάθης, τὴν δὲ νύμφην διὰ σακκίου, θέτοντες πρὸς τούτοις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς μικρόν τι δοχεῖον. Ἐν Κοχιγκίνῃ τὰς ἀπίστους συζύγους ῥίπτουσι βορὰν τῶν ἐλεφάντων. Ἐν Βιρμανίᾳ οἱ πτωχοὶ πωλοῦσι τὰς γυναῖκας καὶ θυγατέρας των εἰς τοὺς ξένους. Οἱ ἐκεῖ νόμοι ἐμποδίζουσι τὴν ἐκ τῆς χώρας ἔξοδον τοῦ γυναικείου φύλου. Ἐν Θιβὲτ ἐπικρατεῖ ἡ πολυανδρία· ὁ μεγαλείτερος ἀδελφὸς ἐκλέγει σύζυγον δι' ὅλους. Παρὰ τοῖς Βεζύραις τῆς Ἀφγανικῆς φυλῆς ἡ κόρη ἐξαρτᾷ τὸ μανδήλιόν της ἀπὸ τοῦ πίλου τοῦ ἀρέσκοντος αὐτῇ ἀνδρός· οὗτος δὲ ὑποχρεοῦται νὰ νυμφευθῇ αὐτήν, ἀφ' οὗ πληρώσῃ εἰς τὸν πατέρα της ἀνάλογον ἀντίτιμον.

γ'). *Παρὰ τοῖς Ἀφρικανοῖς.* Παρ' ἁπάσαις σχεδὸν ταῖς Ἀφρικανικαῖς φυλαῖς, ἐπικρατεῖ ἡ πολυγαμία. Ἐν Δαρφούρῃ ἔρχονται εἰς γάμον οἱ πλησιέστεροι συγγενεῖς. Ἐν Βαμβούκῃ ἀνταλλάσσουσι τὴν γυναῖκα ἀντὶ ζεύγους βοῶν, ἢ μιᾶς λίτρας ἅλατος. Οἱ Γουάγχοι θάπτουσι ζῶσας τὰς ἀπίστους συζύγους. Ἐν Ἀβυσσινίᾳ οἱ σύζυγοι δύνανται νὰ διαζευχθῶσι ὁπόταν θελήσωσι, διανέμοντες τὰ τέκνα.

δ'). *Ἐν Ἀμερικῇ* παρὰ τοῖς ἰθαγενέσιν αἱ σχέσεις τῶν συζύγων καὶ οἱ γαμήλιοι ὅροι εἶνε ἐπίσης παράδοξοι. Οὕτω οἱ Σιβάοι καὶ Μαχικοῦνσοι ἐν τῇ Νοτίᾳ Ἀμερικῇ ἀνατρέφουσι μόνον ἓν ἄρρεν καὶ ἓν θῆλυ, τὰ δὲ ἄλλα τὰ φονεύουσιν. Παρὰ τοῖς Γουαϊκούροις ὁ ἀνὴρ μεταβαίνει εἰς τὸν οἶκον τῆς γυναικός, ἧς οἱ γονεῖς οὐδέποτε καθ' ὅλον τὸν βίον συνομιλοῦσι μετ' αὐτοῦ. Ἐν δὲ τῇ Ματαΐδῃ ἐκτίθησιν εἰς κίνδυνον τὴν ζωήν του, ὅστις ἤθελεν ἀρνηθῇ τὴν προτεινομένην αὐτῷ σύζυγον.

Ἐν Ἰαπωνίᾳ, ὅταν ὁ ἀνώτατος ἱερεὺς εἶνε ἑτοιμοθάνατος, ἀναγγέλλουσιν οἱ τὴν αὐλὴν αὐτοῦ ἀποτελοῦντες ἱερεῖς εἰς τὸν λαὸν ἐν τοῖς ναοῖς, ὅτι ὁ μέγας ἱερεὺς εὑρίσκεται εἰς λόγους μὲ τοὺς ἑπτὰ μεγάλους θεούς, καὶ ὅτι προτίθεται νὰ ἀνακαινίσῃ τὴν ψυχήν του ἐν τοῖς κόλποις τοῦ κρατίστου αὐτῶν. Εὐθὺς δὲ ὡς ἐπέλθῃ ὁ θάνατος, τὸ πτῶμα τοῦ μεγάλου ἱερέως ἐκτίθεται ἐπὶ ἐπισήμου κλίνης καὶ καλύπτεται διὰ πέπλου ὑπό τινος τῶν ἱερέων. Μετ' ὀλίγας στιγμὰς ὁ πέπλος ἀφαιρεῖται, ἐκ τῆς κλίνης ἐγείρεται νέος ζωντανὸς ἱερεύς, ὅστις θεωρεῖται ὡς ὁ προηγούμενος μετ' ἀνακαινισμένης ψυχῆς, πράγματι δὲ εἶνε ὁ διάδοχός του, ὅστις ἐκ τῶν προτέρων εἶχεν εἰσαχθῇ ὑπὸ τὸ κυλινδροειδὲς κάλυμμα τῆς κλίνης, καὶ κατόπιν διὰ περιστροφῆς αὐτοῦ εἶχεν ἀνέλθει εἰς τὸ ἐπάνω τῆς κλίνης, ἐνῷ ὁ νεκρὸς κατήρχετο ὑπὸ τὴν κλίνην. Ὁ λαὸς ὅμως πιστεύει τὴν ἀνακαίνισιν καὶ προσκυνεῖ τὸν ἀναστηθέντα.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὸ 1883 εἰς Νέαν Ὑόρκην ἀφικομένων μεταναστῶν ἀνῆλθεν εἰς 405,909· κατὰ τὸ 1882 ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν εἶχεν ἀνέλθει εἰς 476,086, τὸ 1881 εἰς 455,681 καὶ εἰς 327,371 τὸ 1880. Οὐδὲν ἔτος πρὸ τοῦ 1880 παρουσιάζει ἀριθμοὺς μείζονας τῶν ἀνωτέρω.

Τὸ σύνολον τῶν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας μεταναστευσάντων εἶνε κατὰ μὲν τὸ 1883 603,322, κατὰ δὲ τὸ 1882 788,992, τὸ 1881 569,431, καὶ κατὰ τὸ 1880 457,257. Ἐκ τῶν 405,909 μεταναστῶν, τῶν κατὰ τὸ 1883 ἀφικομένων εἰς Νέαν Ὑόρκην, 176,691 εἶνε Γερμανοί, 55,184 Ἰρλανδοί, 41,525 Ἄγγλοι, 8,922 Σκῶττοι. Ἐξ οὗ βλέπομεν ὅτι ἡ Γερμανία καὶ ἡ Μεγάλη Βρετανία προμηθεύουσι περίπου τὰ τρία τέταρτα τοῦ ὁλικοῦ ποσοῦ τῶν μεταναστευόντων.

Παρὰ τοῖς ἀγρίοις τῆς Αὐστραλίας ἰσχύει τὸ ἔθιμον, ὅτι πᾶς ἀνὴρ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ λαμβάνῃ ὡς συζύγους ὅλας τὰς πρὸς αὐτὸν συγγενευούσας γυναῖκας. Ἐὰν δὲν ἔχῃ συγγενεῖς, κλέπτει τὰς γυναῖκας ἄλλων ἀνδρῶν, ὑπάρχουσι δὲ ἄνθρωποι, οἵτινες διὰ τῆς κλοπῆς ἀποκτῶσι δεκάδα καὶ πλέον γυναικῶν. Ἐάν τις τῶν κλαπεισῶν γυναικῶν ληφθῇ πάλιν ὑπὸ τοῦ πρώτου αὐτῆς κατόχου, οὗτος δύναται νὰ διατρυπήσῃ τὰς κνήμας αὐτῆς, ἵνα τῇ καταστήσῃ ἀδύνατον νέαν ἐγκατάλειψιν τοῦ οἴκου.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 858.

Digitized by Google

'Αριθ. 452 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 26 Αὐγούστου 1884

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.
Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ε'

Ἡ ἁμαξοστοιχία ἔφθασεν· ἦτο δὲ κατ' εὐθεῖαν καὶ δὲν εἶχε τρίτην θέσιν. Οἱ ἐπιβάται μετ' οὐ πολὺ κατέβησαν, πλεῖστα ὅσα μικρὰ κοράσια διῆλθον ἔμπροσθέν του κρατούμενα ἀπὸ τῆς χειρὸς τῆς μητρός των, ἀλλ' οὐδὲν τῶν κορασίων τούτων εἶχε τὰ διαυγῆ ὄμματα καὶ τὴν καστανὴν κόμην τῆς Μαρκέλλας.

Αἴφνης ὁ Σῖμος ᾐσθάνθη ἐξαπτομένην ὑπ' ὀργῆς τὴν κεφαλήν του καὶ καταρρεῦσαν μέρος τῆς καρδίας του. Δὲν ἦλθεν ἡ Μαρία; Δὲν ἤθελε λοιπὸν νὰ ἔλθῃ; Ἄ! μὰ τώρα πλέον δὲν ἔχει δικαιολόγησιν! Εἶχεν ἱκανὰ χρήματα νὰ λάβῃ εἰσιτήριον καὶ πρώτης θέσεως, χρείας τυχούσης! Διατί νά τον βασανίζῃ καὶ νά τον ἀφίνῃ ἐν τοιαύτῃ σκληρᾷ προσδοκίᾳ;

Ἔξω φρενῶν ἔδραμεν εἰς τὸ τηλεγραφεῖον καὶ ἐτηλεγράφησεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἐν ᾧ εἶχε καταλύσῃ τὴν προτεραίαν·

«Γυνὴ φθάσασα χθὲς μετὰ κορασίου, διατί δὲν ἦλθε σήμερον;»

Ἀποστέλλων δὲ τὴν ἐρώτησιν ταύτην παρετήρησε μετ' ἐκπλήξεως ὅτι δὲν εἶχε δώσῃ καὶ τὸ ὄνομά του. Διὰ τοῦτο δὲν ἠθέλησε νὰ ὑποδηλώσῃ ἄλλως πως τὴν γυναῖκά του, φοβούμενος μήπως ἐκείνη εἶχεν εἴπῃ τὸ πατρικόν της ὄνομα ἢ ἄλλο τι οἷον δήποτε εἴτ' ἐξ ἰδιοτροπίας εἴτ' ἐκ φιλαυτίας.

Ἡ ἀπόκρισις ἥτις εἶχε προκαταβληθῇ, ἐλήφθη μετὰ τρεῖς ὥρας — τρεῖς ὥρας, ἃς ὁ Σῖμος διῆλθε κτυπῶν ἐν δεινῇ ἐξάψει τὸ ἔδαφος τῆς αὐλῆς τοῦ τηλεγραφείου.

«Ἡ γυνὴ ἐρωτᾶτε, δὲν ἐπέστρεψε χθὲς ἑσπέρας».

Ὁ Σῖμος ἔμεινεν ἔκπληκτος, ἐκινήθη ἀποτόμως καὶ ἐκλονήθη. Ὁ ὑπάλληλος ὁ ἐγχειρίσας αὐτῷ τὸ τηλεγράφημα, σπεύσας ὑπεστήριξεν αὐτὸν νομίζων ὅτι προσεβλήθη ὑπὸ ἀποπληξίας. Συνῆλθεν ὁ Σῖμος, ηὐχαρίστησεν αὐτομάτως τὸν γενναῖον ἄνδρα, ἀπεποιήθη ποτήριον ὕδατος καὶ ἐξῆλθεν ὡς ἄνθρωπος μεθύων.

Δὲν ἐπέστρεψεν! Ὁ στοχασμὸς οὗτος κατετάραττε τὸν Σῖμον καὶ ἐσφυροκόπει τὸν νοῦν του ἀδιαλείπτως ὡς μηχανική τις σφῦρα. Δὲν ἐπέστρεψεν! Οὐ μόνον δὲν ἠθέλησε νὰ ἔλθῃ εἰς συνάντησίν του, ἀλλὰ καί τῳ ἀπέκρυπτε τὰ ἴχνη της. Ἔφευγε μετὰ τῆς μικρᾶς ὡς κλέπτρια ἀδιάφορον ποῦ, καὶ αὐτός, σύζυγος ἐγκαταλελειμμένος, πατὴρ ἄνευ τέκνου, ἔμελλε νὰ ἀπέλθῃ εἰς χώραν ἄγνωστον, παντέρημος ὥς τις ἐκπατριζόμενος ἐγκληματίας!

Ἠθέλησε νὰ μείνῃ, προφανέστατα, ἵνα χαθῇ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκείνῃ πόλει, ἐν ᾗ δύνασαι νὰ κρυφθῇς τοσοῦτον καλῶς, ὥστε οὐδεὶς νὰ δυνηθῇ ποτε νά σε ἀνεύρῃ. Δὲν ἐπέστρεψε!

Ἐβάδισεν ὥραν πολλὴν οὐδόλως προσέχων καθ' ὁδόν. Αἴφνης εὑρέθη μεταξὺ πλήθους θορυβώδους, ὅπερ τον ὤθει ἀσυγγνώστως· προσέκρουσαν οἱ πόδες του ἐπὶ δεμάτων, καὶ ἐν ᾧ ἤγειρε τὴν κεφαλήν,

— *Βάρδα*, αἴ! ἀνεκραύγασε φωνὴ κτηνώδης.

Συριγμὸς βαρυτάτου πράγματος διασχίσαντος τὸν ἀέρα ὀλίγας τινὰς γραμμὰς μακρὰν τῆς κεφαλῆς του, τὸν ἠνάγκασε νὰ κύψῃ αὐτομάτως. Εἶδε δὲ κιβώτιον παμμέγεθες περιστρεφόμενον ἄνωθέν του, ἀναρπασθὲν ὡς πτερὸν ὑπὸ ἀτμοκινήτου γεράνου.

— Αἴ, *βάρδα*! *βάρδα*! ἠκούσθη πλησίον του ἄλλη τις φωνὴ τραχυτέρα μετὰ βλασφημίας ἐντόνου.

Τὸν ἀπέσυραν βιαίως ἀπὸ τοῦ βραχίονος καὶ εἰς τὸ μέρος ὅπου πρὸ μιᾶς στιγμῆς ἵστατο, κατέπεσε βαρέως βαρεῖα σιδηρᾶ ἅλυσις μετὰ τοῦ ἰσχυροῦ ἀγκίστρου της.

— Θἄχῃ φαίνεται σκοπὸ νά την ξεκάνῃ τὴ ζωή του, γιὰ νὰ πηγαίνῃ αὐτοῦ! ἐψιθύρισεν ὁ ἐργάτης ὅστις τον ἔσωσεν. Ἂν ἔχῃς ὄρεξι νὰ ξεκάνῃς τὴ ζωή σου, δὲν πᾷς νὰ πνιγῇς σὲ καμμιὰ στέρνα, μόνο ἔρχεσ' ἐδῶ καὶ δέ μας ἀφίνεις νὰ κάμωμε τὴ δουλειά μας;

— Καὶ τί κάμνετε αὐτοῦ; ἠρώτησεν ὁ Σῖμος κατεπτοημένος ἕνεκα τῶν προσφάτων συγκινήσεων.

— Φορτώνομε τὸν *Καραδᾶ* ποὺ φεύγει τὴ νύκτα. Ἔλα, δρόμο, δὲ θέλομ' ἐδῶ χάχηδες.

— Εἶμ' ἐπιβάτης τοῦ *Καραδᾶ*, εἶπεν αὐτομάτως ὁ Σῖμος.

Digitized by Google

— Τότε πέρασε γλήγορα, ἂν δὲ θέλῃς νὰ γίνῃ τρίψαλα τὸ κεφάλι σου, καὶ ἂν εἶνε τὸ καύκαλό σου σὰν μπάλα τοῦ κανονιοῦ. *Ὤπλα!* ἢ μπὰς καὶ θέλεις νὰ κατεβάσωμε τὴν μεγάλη σκάλα· ἐλᾶτε λοιπόν, κατεβᾶστε τὴ μεγάλη σκάλα γιὰ τὴν ἀφεντιά του!

Ἐνοχλούμενος, συνωθούμενος, λοιδορούμενος ὁ Σῖμος εὑρέθη ἀνεπαισθήτως ἐπὶ τῆς μικρᾶς στενῆς γεφύρας μεταξὺ δύο ἀνοικτῶν καταρρακτῶν, ἐξ ὧν ἐξήρχοντο κραυγαί, προσκλήσεις, συγκρούσεις πραγμάτων, μυρίοι ὅσοι κρότοι ὀξεῖς καὶ συγκεχυμένοι. Αἱ δύο φοβεραὶ γέρανοι ἐξηκολούθουν ἐργαζόμεναι δραστηρίως μετὰ τοῦ μονοτόνου καὶ ἀτελευτήτου ἐκείνου *ρονρόν*, τοῦ τοσοῦτον ὀχληροῦ εἰς τὴν ἀκοήν. Τὰ κιβώτια κατήρχοντο, αἱ ἁλύσεις ἀνήρχοντο διασταυρούμεναι ἐν τῷ ἀέρι μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος, οὐδενὸς λάθους συμβαίνοντος, οὐδεμιᾶς συγκρούσεως.

Παμμέγιστοι ἀνταυγαστῆρες ἀπέστελλον ὑπὸ τὸ κατάστρωμα φῶς ἐκθαμβοῦν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς τὸ δυνατὸν ἡλιακὸν φῶς. Ἐπὶ δὲ τοῦ καταστρώματος, ὅπερ ἔφραττον κιβώτια καὶ δέματα, οἱ ἐπιβάται περιήρχοντο ἀναζητοῦντες τοὺς θαλαμίσκους των, διδόντες παραγγελίας ἀντιφατικάς, γογγύζοντες κατὰ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ πλοίου, οὓς οὐδεὶς ἠδύνατο κατὰ τὴν ὥραν ταύτην νὰ εὕρῃ, διὰ τὸν ἰσχυρότατον λόγον ὅτι ἦσαν ἔτι ἐν τῇ ξηρᾷ ἵν' ἀφήσωσιν ὑγίειαν ὅπου δεῖ. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἢ μᾶλλον ὑπὸ πάντα ταῦτα ἡ μηχανὴ ὑπὸ πίεσιν διατελοῦσα ἐβόμβει ἰσχυρῶς, καὶ ἐκ τοῦ βόμβου ἐσείετο τὸ σιδηροῦν τοῦ πλοίου κέλυφος, ὅπερ ἀντήχει ὡς τεράστιος σωλὴν ἐκκλησιαστικοῦ μουσικοῦ ὀργάνου.

Ὁ Σῖμος ἀνεζήτησεν αὐτομάτως τὸν θαλαμίσκον ὃν εἶχε λάβῃ διὰ τὴν σύζυγόν του καὶ δι' ἑαυτόν. Ἦτο δὲ μόνος κύριος ὅλου τοῦ θαλαμίσκου, πλὴν ἐὰν ἀπεδίδον αὐτῷ τὸν ναῦλον τῆς Μαρίας, ὅπερ ὅμως ἦτο ἥκιστα πιθανόν. Ἀλλὰ περὶ τούτου οὐδ' ἐφρόντισε κἂν τὴν ὥραν ἐκείνην, οὐδὲν ἄλλο ἐπιζητῶν ἢ ὀλίγην ἐρημίαν, ὀλίγην ἠρεμίαν, ἣν καὶ εὗρεν ἐκεῖ.

Τὸ ὕδωρ ἐπάφλαζεν ἐλαφρὰ ὑπὸ τὸν φεγγίτην τοῦ θαλαμίσκου του· ἀπὸ τοῦ μέρους δὲ τοῦ κύτους τοῦ πλοίου τὰ πάντα ἦσαν ἀνάπαυσις καὶ δρόσος. Οἱ θόρυβοι ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πολὺ ἀμβλεῖς, πλὴν τοῦ δονισμοῦ τοῦ συμπεπυκνωμένου ἀτμοῦ, ὅστις ἠκούετο καὶ ἦτο ἐπαισθητὸς καθ' ὅλον τὸ πλοῖον. Ἐκάθισε λοιπὸν καὶ ἔλαβε τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τῶν χειρῶν του.

Ἔχασε τὴν Μαρίαν, ἔχασε τὴν Μαρκέλλαν! Τὰς ἔχασε — διὰ παντὸς ἀναμφιβόλως.

Μετὰ πόσης μοχθηρίας καὶ ἀπαθείας ἡ γυνὴ αὕτη συνέλαβε τὴν ἀπόφασιν νά τον ἐγκαταλίπῃ! Ἠθέλησε νὰ κινήσῃ τὴν συμπάθειάν του λέγουσα ὅτι ἦτο καταπεπονημένη καὶ ἐζήτησε παρακλητικῶς ὀλίγην ἀνάπαυσιν. Τοῦτο καὶ μόνον διαλογιζόμενος ὁ Σῖμος ᾐσθάνετο ἀηδίαν ἅμα καὶ ἀγανάκτησιν.

— Ἀμ' τὴν Μαρκέλλαν! τὴν κόρην μου, τὴν ἀγαπημένην μου κόρην, δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νά μού την πάρῃ. Κλέφτρα, κλέφτρα!

Καὶ ταῦτα λέγων ἐκτύπησε καιρίως τὴν κεφαλήν του ἐπὶ τῶν σανιδίνων τοίχων τοῦ θαλαμίσκου καὶ κατέπεσεν ἀδρανής· τοιαύτη συμφορὰ ὑπερέβαινε πᾶν ὅ,τι μέχρι τότε εἶχέ ποτε φοβηθῆ· διότι ὁσάκις προέβλεπε τὰς ἐπαπειλούσας αὐτὸν μεγίστας δυστυχίας πάντοτ' ἐφαντάζετο ὅτι θὰ εἶχε πλησίον του τὸ ἀγγελικὸν ἐκεῖνο πρόσωπον, οὗ οἱ ὀφθαλμοὶ ἠκτινοβόλουν καὶ τὸ μειδίαμα ἦτο μειδίαμα ἀθῳότητος... Ἀλλὰ τώρα, τετέλεσται, οὐδὲν εἶχε πλέον, οὐδέν! Ἂν ἦτο τοὐλάχιστον ἐν τῷ νεκροταφείῳ τεθαμμένη ὑπὸ μικρὸν ξύλινον σταυρόν, θὰ ἠδύνατο πορευόμενος εἰς τὸν τάφον της νά την θρηνῇ, ἐν ᾧ σήμερον!...

Ἐξελθὼν τοῦ θαλαμίσκου καὶ μεθ' ὁρμῆς ὑποσκελίζων πᾶν τὸ ἐμποδών, διῆλθε τὸ διάστημα τὸ διαχωρίζον τὸ πλοῖον ἀπὸ τῆς ἀποβάθρας, χωρὶς νὰ πατήσῃ ἐπὶ τῆς σανίδος, δι' ἑνὸς ἅλματος καὶ ἔσπευσε δρομαίως εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου, διότι ἔμελλον νὰ ἔλθωσι καὶ ἄλλαι ἁμαξοστοιχίαι. Δὲν ἦτο δὲ δυνατὸν νά τον εἶχεν ἐγκαταλίπῃ ἡ Μαρία! Ἄλλως τε, ἐσκόπει νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Παρισίους νά την εὕρῃ « νά της πάρῃ τὸ μικρὸ καὶ νὰ φύγῃ...» Οὕτω δὲ ἐξεδικεῖτο δι' ὅσα ἐξ αἰτίας της ὑπέφερε!

Ἐν ᾧ δ' ἔτρεχε, προσέκρουσε πρός τινα ὅστις τὸν ἐκάλεσε ζωηρῶς· ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς οὐδὲν ἀποκρινόμενος ἐξηκολούθει τὸν δρόμον του:

— Ἔ! σὺ εἶσαι, Μονφόρτ, τῷ εἶπεν ὁ πράκτωρ, ποῦ τρέχεις; Ὁ *Καναδᾶς* ἀποπλέει μετὰ δύο ὥρας, τὸ εἰξεύρεις;

— Ναί, ἀπεκρίθη ὁ Σῖμος, ἀλλὰ πρέπει νὰ 'πάγω 'ς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου.

— Ἔλα, μὴ χάνῃς κουταμάρες· ὁ σταθμὸς εἶνε τώρα κλειστός. Ἔχεις ὑπογράψῃ τὸ συμβόλαιον καὶ ἔλαβες καὶ προκαταβολήν· δὲν πιστεύω νὰ θέλῃς νὰ λείψῃς ἀπὸ τὸν λόγον σου.

— Ὄχι, κύριε, εἶπεν ὁ Σῖμος, αἴφνης πραϋνόμενος. Ἔδωκα τὸν λόγον μου, τὸ 'ξέρω· ἀλλὰ εἶνε ἀνάγκη νὰ 'πάγω εἰς τὸν σταθμόν.

Καὶ διὰ βιαίας κινήσεως ἀποσπασθεὶς τῆς χειρὸς τοῦ πράκτορος, ὅστις τὸν ἐκράτει ἀπὸ τοῦ κομβίου τοῦ ἐνδύματος, ἐξηκολούθησε τὸν πρὸς τὸν σταθμὸν δρόμον του.

Ὡς παράφρων περιέδραμε διερευνῶν πάσας τὰς σκοτεινὰς γωνίας καὶ ἀνερωτῶν τοὺς ὀλίγους διαβάτας, περιῆλθε τὰ μικρὰ ξενοδοχεῖα λέγων τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῆς κόρης του, ἀποδιωκόμενος καὶ χλευαζόμενος ὑπὸ τῶν ναυτῶν, οὓς ἠνώχλει διὰ τῶν ἐρωτήσεών του ἐντὸς τῶν χαμηλῶν καὶ μεστῶν καπνοῦ μαγειρείων. Συριγμὸς παρατεταμένος δὶς ἐπαναληφθεὶς διῆλθε τὸν ἀέρα καὶ τὸ σκότος τῆς νυκτός, καὶ

Digitized by Google

κωδωνισμὸς ἰσόχρονος ἀντήχησεν ἐπὶ πολλὴν ὥραν.

— Ὁ *Καραδᾶς*, εἶπε καθ' ἑαυτόν· ὅ τι ἔχω εἰς τοῦτον τὸν κόσμον εἶνε εἰς τὸ πλοῖον, ἔδωκα τὸν λόγον μου, πρέπει νὰ ἀναχωρήσω! ἀλλ' ὅμως θὰ ἐπιστρέψω, ὤ! θὰ ἐπιστρέψω διὰ νὰ ἐκδικηθῶ!

Καὶ ἔδραμε κύπτων τὴν κεφαλὴν ὡς ταῦρος ἐμμανής, διέσχισεν ἐκ δευτέρου τὸ πλῆθος, ὅπερ ἵστατο θεώμενον τὸ παμμέγιστον ἐκεῖνο πλοῖον, διῆλθε τὴν σανίδα καθ' ἣν στιγμὴν ὁ πλοίαρχος ἔδιδε παραγγελίαν νά την ἀνασύρωσι, καὶ ὄπισθέν του ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ πράκτορος κραυγάζοντος πρὸς αὐτόν:

— Τὸν διαβολάνθρωπον! κ' ἐγὼ ἐνόμιζα ὅτι ἔφυγες. Ἄς εἶνε λοιπόν, καλόν σου κατευόδιον!

Τὸ ὑπερωκεάνειον πλοῖον ἐστρέφετο βραδέως, καὶ ἡ περιδινουμένη ἕλιξ αὐτοῦ ἀπέστελλε πρὸς τὴν προκυμαίαν πλατεῖαν ταινίαν πυκνοῦ ἀφροῦ. Μετ' ὀλίγον ῥυμουλκούμενον διέπλευσε τὸ στόμιον τοῦ λιμένος, οἱ φάροι κατέκλυσαν αὐτὸ διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς αὐτῶν, ἐν ᾧ πρὸς ἀνατολὰς λάμψις τις ζωηροτέρα ὑπεδείκνυε τὴν ἀπέχουσαν ἔτι ἠώ. Ἔπειτα τὸ πλοῖον κατηυθύνθη πρὸς δυσμάς, καὶ ὅτ' ἐπεφάνη ἡ ἡμέρα, ἡ ξηρὰ ἐφαίνετο ἤδη ὡς γραμμή τις δυσδιάκριτος ὑπεράνω τῶν κυμάτων.

Καὶ ὁ μὲν Σῖμος Μονφὸρτ κεκλεισμένος ἐν τῷ θαλαμίσκῳ του ἐθρήνει τὴν οἰχομένην αὐτοῦ εὐδαιμονίαν.

ΣΤ'

Ἡ δὲ Μαρκέλλα ἐξεγερθεῖσα τοῦ ὕπνου ἐν τῇ ἀγνώστῳ κλίνῃ ἐν ᾗ ἐφιλοξενήθη, παρετήρησε τὴν ὀροφὴν τοῦ δωματίου καὶ ἐγέλασε τὸν θελκτικώτατον ἐκεῖνον γέλωτα τῶν παιδίων, ἅτινα ἀντὶ νὰ ἐπικρίνωσιν, ὡς ἡμεῖς πικρῶς, πᾶν ὅ τι ἀγνοοῦσιν, ἀρκοῦνται ἐκλαμβάνοντα αὐτὸ νοστιμώτατον καὶ ἀπὸ καρδίας ἀνακαγχάζουσιν.

Ἡ κυρία Φαβροῦ, ἥτις εἰσήρχετο συνεχῶς εἰς τὸ δωμάτιον ἕνεκα ἐργασίας, ἀκούσασα τὸν ἀσυνήθη ἐκεῖνον θόρυβον καὶ ἀκολουθοῦσα τὴν διεύθυνσιν τοῦ βλέμματος τοῦ παιδίου, παρετήρησεν ὅτι αἰτία τῆς τοσαύτης εὐφροσύνης αὐτοῦ ἦτο σαῦρά τις διασεσαγμένη, ἣν εἶχε κρεμάσῃ ἀπὸ τῆς στέγης διὰ τὸν φόβον τῶν ποντικῶν. Τὸ «ἀξιοπερίεργον πρᾶγμα» ἐκεῖνο, κτῆμα τοῦ γεροντίου παρ' οὗ εἶχεν ἀγοράσῃ τὸ κατάστημα, ἠνώχλει πολὺ τὴν ἔντιμον ἔμπορον· μεταχομιζόμενον δὲ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ὑφίστατο διαφόρους βλάβας καὶ αἱ φολίδες του κατέπιπτον. Ἐπειδὴ δὲ τὰ κοράσιά της ὑπερβολικῶς ἀγαπῶντα τὸ «σιλιγουδάκι» παρεγέμισαν ἡμέραν τινὰ τὸ στόμα του διὰ πολτοῦ, διότι ἐπείνα δῆθεν, τὸ ζῷον ἐκρεμάσθη χάριν ἀσφαλείας διὰ δύο θωμίγγων ἀπὸ τῆς ὀροφῆς τοῦ χαμηλοῦ πατώματος, ὅπου ἡ Λουίζα ἀναβαίνουσα ἐπὶ καθίσματος ἠδύνατο ἤδη νά το ψαύῃ διὰ τοῦ ἄκρου τοῦ δακτύλου· τὸ ἕτερον παιδίον ἐκοιμᾶτο φεῦ! ἐν τῷ νεκροταφείῳ.

Ἡ Μαρκέλλα ἐξηπλωμένη ὑπτία ἐγέλα πρὸς τὴν σαῦραν, ἧς οἱ πόδες διεστῶτες, ὡς ἐὰν ἔμελλε νὰ κολυμβήσῃ, εἶχόν τι τὸ κωμικόν· ἀλλ' ἡ χαρά της μετετράπη εἰς φόβον, ὅτε εἶδεν αἴφνης τὸ πρόσωπον τῆς κ. Φαβροῦ προκύπτον ἐπάνωθέν της.

— Μαμά μου! ἀνεφώνησε καὶ ὑπεχώρησε πρὸς τὰ προσκεφάλαια νὰ κρυφθῇ, μικροῦ δεῖν πληγώσασα τὴν κεφαλήν της ἐπὶ τοῦ ξύλου τῆς μικρᾶς κλίνης.

Οἱ οὐδέποτε ἀκούσαντες τὸν ὀδυρμὸν τοῦτον τοῦ ἀπολεσθέντος παιδίου, ὅπερ ἓν μόνον ὄνομα γινώσκει, ἕνα μόνον ἔχει διαλογισμόν, καὶ ἀδιαλείπτως ἀποτείνει πρὸς τὸν ἀνίλεων οὐρανὸν τὸ ὄνομα ἐν ᾧ ἐνσαρκοῦται ὁ διαλογισμός του, αὐτοὶ δὲν γινώσκουσιν ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς εὐσπλαγχνίας. Οὐδὲν σπαρακτικώτερον, οὐδὲν προκαλοῦν τὴν ἀγανάκτησιν μᾶλλον τῆς προσκλήσεως ταύτης τοῦ ἀθῴου πλάσματος, τοῦ στερηθέντος αἴφνης ἐκείνων ἐν οἷς συνοψίζεται ὅλη αὐτοῦ ἡ ὕπαρξις καὶ ἡ ζωή.

Τὴν κραυγὴν ταύτην ἀκούσασα ἡ ἀγαθὴ γυνὴ ᾐσθάνθη τὰ σπλάγχνα της σπαρασσόμενα.

— Ἄχ! εἶπε καθ' ἑαυτήν, προτιμῶ νὰ 'ξέρω ὅτι ἡ μικρή μου κοίτεται ἐκεῖ ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ δένδρα, παρὰ νὰ συλλογίζωμαι ὅτι εἰμποροῦσε νὰ χαθῇ καθὼς τοῦτο ἐδῶ, καὶ χειρότερα ἀπ' ὀρφανὸ νὰ ἀπομείνῃ 'ς τοὺς πέντε δρόμους εἰς τὸ ἔλεος τοῦ τυχόντος.

— Ἡ μαμά σου θὰ ἔλθῃ, μάτια μου, εἶπε μετὰ φωνῆς γλυκείας. Εἶπεν ὅτι στέκεσαι φρόνιμα ὅταν σ' ἐνδύνουν, καὶ θὰ ἔλθῃ νά σε πάρῃ.

— Ἀμ' ὁ μπαμπᾶς; ἠρώτησεν ἡ Μαρκέλλα μετά τινος ὑποψίας.

— Καὶ ὁ μπαμπᾶς, βέβαια. Πῶς εἶνε ὁ μπαμπᾶς σου;

— Δέν τον 'ξέρεις; ἠρώτησεν ἔκθαμβον τὸ κοράσιον.

— Ποῦ νά τον 'ξέρω, ἀφ' οὗ ἔφυγε χθές!

Ἡ Μαρκέλλα ἔμεινε σύννους. Δὲν ἐνόει καὶ προσεπάθει νὰ νοήσῃ, καὶ ἡ προσπάθειά της αὕτη κατεφαίνετο ἐπὶ τοῦ προσώπου της διὰ τῆς συστολῆς τῶν ὀφρύων.

— Καὶ ποῦ ἐκαθώσαστε; ἠρώτησεν ἡ κυρὰ Φαβροῦ ἐπιχειροῦσα νὰ ἐνδύσῃ τὸ παιδίον.

— Ἐκεῖ πέρα, μακριά· ἀπεκρίθη μετὰ χαριεστάτης κινήσεως τῆς μικρᾶς χειρός της, ἣν περιέστρεψε δὶς ἐν τῷ κενῷ, ἵνα παραστήσῃ τὸ μακράν. Ὅλ' ἡμέρα μὲ τὸ σιδηρόδρομο καὶ ἔπειτα εἶνε ἐκεῖ.

Ἡ κυρία Φαβροῦ οὐδεμίαν διασάφησιν ἐλπίζουσα νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ ἀθῴου ἐκείνου πλάσματος, ἀπεφάσισε νὰ ἀναμείνῃ, καὶ περιωρίσθη εἰς τὸ νὰ δίδῃ ἀφορμὴν εἰς τὴν μικρὰν νὰ πολυλογῇ, ὅπερ δὲν ἦτο καὶ δύσκολον.

Digitized by Google

Χαριέστατα ψελλίσματα παιδικά, μεστὰ ἐρωτήσεων ἀφελῶν καὶ ὑπαινιγμῶν εἰς ἀναμνήσεις προσφάτους, διακοπτόμενα ὑπὸ καγχασμῶν θορυβωδῶν, ἀντιλογιῶν ἀθῴων, καὶ ὑπὸ τῆς ἐρωτήσεως:

— Ἀμ' ἡ μαμά; Λὲς νὰ ἔρθῃ τώρα;

Ὡμίλει πρὸς τὴν κυρίαν Φαβροῦ ἐνικῶς καὶ μετὰ μεγάλης οἰκειότητος, ἀγνοοῦσα τὰς κοινωνικὰς συνθήκας, τὰ πρὸς τὴν εὐεργέτριάν της καθήκοντα, τὰ πάντα τέλος! Ἀμάθεια ἥτις καθίστα τὴν μικρὰν τοσοῦτον συμπαθητικὴν εἰς τοὺς γινώσκοντας ὅτι ἦτο ἔρημος ἐπὶ τῆς γῆς!

Εἶχον ἤδη ἐνδύσῃ τὴν Μαρκέλλαν, ὅτε ἡ πλύντρια προέβαλε εἰς τὴν ἡμιάνοικτον θύραν τὴν κεφαλήν της.

— Καὶ ποῦ εἶνε ἡ μικρή; ἄχ! Θεέ μου! Καὶ τὴ Λουίζα ποῦ την ἔκρυψες;

— Φυλάγει τὸ κατάστημα, κυρὰ Ζαλίνη. Πρέπει δὰ νὰ κυττάξωμε καὶ τὰ συμφέροντά μας.

— Ἔκλαψε πολύ; εἶπεν ἡ ἐξαίρετος γυνή, ταπεινοῦσα τὴν φωνὴν καὶ προσερχομένη ἐγγύτερον.

— Ἀπὸ χθὲς βράδυ οὔτε ἕνα δάκρυ. Τὴν γυρεύει *δὶς τὴν ὥρα*, βλέπεις, ἀλλ' ὅμως εἶνε ἥσυχη.

— Τὸ ἀγγελούδι μου! εἶπε στενάζουσα ἡ κυρὰ Ζαλίνη· καὶ φαίνεται ὅτι εἶνε κυβερνημένο. Εἶνε παιδάκι χαδεμένο, δὲ θέλει ρώτημα!

— Τὸ πιστεύω, καὶ πολύ! Ἀπὸ τὰ ρουχαλάκια του φαίνεται· κύτταξε, τί κομψὸ που εἶνε, τί καθαρό, καλοσυγυρισμένο, καὶ τὰ μαλλάκια του σὰν τὸ μετάξι καὶ κατσαρά... ἦταν μοναχοκόρη τὸ κοριτσάκι τοῦτο, τί τα θέλεις!

— Ἔχεις ἀδελφές; ἠρώτησεν ἡ πλύντρια γαργαλίζουσα εἰς τὸν λαιμὸν τὴν μικράν, ἥτις ἔκλινε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν ἀλαβάστρινον ὦμόν της ἀνακαγχάζουσα.

— Ἀδελφές; Ὄχι. Εἶχα ἕνα γατάκι τόσο δά, ἄσπρο ἄσπρο.

— Καὶ σ' ἀγαποῦσεν ὁ μπαμπᾶς σου;

— Ὁ μπαμπᾶς! Ὢ! ναὶ τὸν ἀγαπῶ τὸν μπαμπᾶ πολύ. Καὶ τὴ μαμά, λὲς νὰ ἔρθῃ τώρα;

Αἱ δύο γυναῖκες προσέβλεψαν θλιβερῶς πρὸς ἀλλήλας.

— Πρέπει νὰ πᾶ νὰ ἰδῶ μιὰ στιγμὴ τὸν ὑπαστυνόμον, εἶπεν ἡ κυρὰ Φαβροῦ, ἀφ' οὗ ἐνέδυσε τὴν Μαρκέλλαν. Στέκεσαι νὰ προσέχῃς τὴ μικρὴ καὶ τὸ κατάστημα; Ἡ Λουίζα εἶνε ὥρα νὰ πάῃ σχολεῖο.

— Μετὰ χαρᾶς, πήγαινε, ἀπεκρίθη ἡ ἀξιόλογος γυνή.

Ϛ'

Κατέβησαν εἰς τὸ στενὸν κατάστημα διὰ μικρᾶς τινος κλίμακος ἑλικοειδοῦς κεκρυμμένης ὄπισθεν σκευοθήκης.

Ἡ Λουίζα ἐκάθητο ἐν τῷ γραφείῳ ἐπὶ προσκεφαλαίου καταπεπιεσμένου ὑπὸ τῆς χρήσεως, μεταξὺ τολύπης μαλλίου τοῦ πλεξίματος, ἐφ' ἧς ἦσαν ἐμπεπηγμέναι βελόναι χαλύβδιναι, καὶ χονδροῦ γάτου ὑπνηλοῦ ἐπαναλαμβάνοντος τὸ μονότονόν του *ρονρόν*. Ἦτο δὲ ἡ ἀτμόσφαιρα κεκορεσμένη ὑπὸ τῆς ὀσμῆς τῶν ξηρῶν φυτῶν τῶν κρεμαμένων ἐν εἴδει στεφάνων ἀπὸ τῆς ὀροφῆς καὶ ὑπεράνω τῆς θύρας.

— Νὰ μιὰ γάτα! ἀνεφώνησεν ἡ Μαρκέλλα ἐκφεύγουσα τῶν χειρῶν τῆς προστάτιδός της καὶ σπεύδουσα πρὸς τὸ φιλήσυχον ζῷον.

Παρευθὺς ἐβύθισε τὴν μικράν της χεῖρα ἐν τῇ πυκνῇ μηλωτῇ. Ἐπὶ τῇ ἀπροόπτῳ δὲ ταύτῃ ἐπαφῇ ὁ γάτος ἐταπείνωσε τὰ ὦτα· ἀλλ' ἐπειδὴ ὅμως οἱ μικροὶ δάκτυλοι θωπείας μόνον τῇ ἐπεδαψίλευον καὶ οὐδὲν πλέον, ἔκλεισεν ἡδονικῶς τοὺς κιτρίνους ὀφθαλμούς του, ὧν ἡ κόρη ἦτο ἤδη ἁπλῆ τις γραμμὴ ἀόρατος, συνέπλεξε τοὺς προσθίους πόδας του ὡς αἱ κυρίαι κρατοῦσι τὸ θαλψιχείριον, καὶ ἐξηκολούθησε τὸν εὐφρόσυνον ὕμνον ὃν αὐτὸς ἔψαλλε πρὸς ἑαυτόν.

Ἡ Λουίζα ἐπήδησεν εἰς τὸν λαιμὸν τῆς μικρᾶς προστατευομένης αὐτῆς, ἥτις ἀνταπέδωκε τὰς θωπείας ἔχουσα τὸν νοῦν της ἀλλοῦ. Τοσοῦτον τῇ ἐφαίνοντο παράξενα τὰ περὶ αὐτήν, ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ συνέλθῃ. Διὰ τῶν λεπτοφυῶν αὐτῆς χειρῶν ἔσυρεν ἐλαφρὰ τὰς λαβὰς τῶν μεγάλων συρταρίων ἐν οἷς τίθενται τὰ ἁπλᾶ φάρμακα «γιὰ νὰ ἰδῇ», ἔπειτα ἐστάθη παρατηροῦσα ἐναγωνίως τὰ δοχεῖα τῆς καφουρᾶς καὶ τῆς στυπτηρίας. Τὰ μεγάλα δοχεῖα τὰ περιέχοντα παχύμυρα μετὰ τῶν ὑαλίνων καὶ ὑπὸ χαλκίνης στεφάνης περιεζωσμένων πωμάτων, τῇ ἐνεποίησαν ποιάν τινα ἔκπληξιν, καὶ τέλος ἐκρότησε περιχαρὴς τὰς χεῖρας ἰδοῦσα θηλαστήριον μετὰ τοῦ ἐξ ἐλαστικοῦ κόμμεος σωλῆνός του, ὅπερ ἀνεμίμνησκεν αὐτὴν τὸν ἐγγὺς ἔτι ὄντα χρόνον, καθ' ὃν τὸ πρᾶγμα τοῦτο ἦτο ὁ συντροφός της ὁσάκις ἐξήρχετο εἰς περίπατον ἐν τῷ μικρῷ ἁμαξίῳ της.

— Ἔλα, Λουίζα, νὰ πᾷς σχολεῖο, καὶ ὅταν γυρίσῃς τρῷς, εἶπεν ἡ κυρία Φαβροῦ, ζηλοτυποῦσά πως ἕνεκα τῆς προσοχῆς ἣν εἶχεν ἡ κόρη της πρὸς τὴν Μαρκέλλαν.

Ἡ κορασὶς ὑπακούσασα ἠσπάσθη πρῶτον τὴν μητέρα της, ἔπειτα τὸ ἀπολεσθὲν παιδίον, ἀπέστειλεν ἐν χαῖρε πρὸς τὴν πλύντριαν καὶ ἐπορεύθη εἰς τὸ σχολεῖον βήματι γοργῷ.

— Καλὸ κορίτσι! εἶπεν ἡ κυρία Ζαλίνη ἀκολουθοῦσα τὸ κοράσιον διὰ τοῦ βλέμματος, νὰ σοῦ ζήσῃ.

Ἡ μήτηρ ἐμειδίασεν ὑπερηφάνως, καὶ ἄνευ ἄλλης ἀποκρίσεως, ἐπορεύθη εἰς τοῦ ἀστυνόμου.

Εἶχον ἤδη κατορθώσῃ νὰ ἀνεύρωσι τὴν σχέσιν μεταξὺ τῆς ἐξαφανισθείσης γυναικὸς καὶ τῆς νεκρᾶς. Τὸ ἐκ τῆς Ἄβρης τηλεγράφημα ὑπεδήλου ἄλλην τινὰ σχέσιν αὐτῆς μετά τινος ἀγνώστου

Digitized by Google

Μονφόρτ ὀνομαζομένου, ὅστις ἐκ πάντων τῶν τεκμηρίων κατεφαίνετο ὅτι ἦτο ὁ σύζυγός της. Ἀλλ' αἱ ἔρευναι διεκόπτοντο ἕως ἐδῶ. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐπιούσης ἡμέρας ἔμαθον ὅτι ἄνθρωπός τις ὀνομαζόμενος Μονφὸρτ ἐπεβιβάσθη τὴν προτεραίαν ἐπὶ τοῦ *Καναδᾶ* ἀπερχόμενος εἰς Ἀμερικήν. Αἱ πληροφορίαι δ' αὗται ἦσαν αἱ μόναι ἃς ὤφειλον νὰ γινώσκωσιν αἱ προστάτριαι τῆς Μαρκέλλας.

Ἀλλ' ὁ ἀνὴρ οὗτος τίνος βαθμοῦ συγγενὴς ἦτο τῆς γυναικὸς ἥτις κατέλυσεν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ, ἣν αὐτὸς δὲν ἐχαρακτήριζεν ἄλλως πως; Διατί νὰ μὴ συνεχίσῃ τὰς ἐρεύνας του; Τοῦτο δὲ καὶ μόνον τὸ ὅτι ἀνεχώρει, ἐδήλου ὅτι πολὺ ὀλίγον τῷ ἔμελε περὶ τῆς γυναικὸς καὶ περὶ τοῦ κορασίου. Ἄλλοι τινὲς εὐφυέστεροι, ὡς μᾶλλον συνηθισμένοι εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν χρημάτων θὰ ἀνέθετον εἴς τινα μεσίτην νὰ λάβῃ πληροφορίας. Ἐπειδὴ δὲ τότε ὁ ὑπερωκεάνειος τηλεγραφικὸς κάλως δὲν ὑπῆρχε, θὰ ἔγραφον ἐπιστολὴν εἰς Νέαν Ὑόρκην μετὰ τῆς σημειώσεως: μενέτω ἐν τῷ ταχυδρομείῳ διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἦτο ἔργον τοῦ ἀστυνόμου, ὅστις ἀπεποιήθη μὲν νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸς τὴν ὑπόθεσιν, συνεβούλευσε δὲ τῇ κυρίᾳ Φαβροῦ νὰ γράψῃ αὐτή. Ἀλλ' αἱ τοιαῦται ἔρευναι εἶνε δαπανηραί· διότι, ἐὰν ὁ ὀνομαζόμενος Μονφὸρτ ἐδήλου ὅτι δὲν φροντίζει περὶ τοῦ παιδίου, καὶ ἠρνεῖτο νὰ ἀποτίσῃ τὴν δαπάνην ἣν ἤθελον καταβάλῃ ψυχαὶ ἀγαθαὶ καὶ φιλάνθρωποι ἵνα αὐτὸς λάβῃ γνῶσιν; Ἐνενήκοντα τοῖς ἑκατὸν κινδυνεύουσι τὰ οὐσιωδέστατα τῶν ζητημάτων ἕνεκα τῆς τοιαύτης οἰκονομίας.

Μετά τινας ἡμέρας ἡ Μαρία ὑπ' οὐδενὸς ἀναγνωρισθεῖσα ἐτάφη ἀθορύβως, ἀκολουθούσης τὸ φέρετρον τῆς κυρίας Φαβροῦ καὶ τῆς πλυντρίας ὑπὸ τὸν καταπληκτικὸν καύσωνα πρωΐας τινὸς τοῦ Αὐγούστου. Ἐπανελθοῦσαι δὲ οἴκαδε κατησπάσθησαν τὴν μικρὰν ὀρφανὴν μετὰ διπλασίας στοργῆς, καὶ ἡ Μαρία Μονφὸρτ διεγράφη ἐκ τοῦ προσώπου τῆς γῆς. Ὁ σταυρὸς τοῦ πτωχοῦ, ὁ τεθεὶς ἐπὶ τοῦ τάφου της ἐν τῷ κοινῷ λάκκῳ, οὐδὲν ἄλλο πλὴν τῆς χρονολογίας ἔφερεν ἢ τὰ ἀρχικὰ στοιχεῖα τὰ ἐπὶ τῆς λινοστολῆς αὐτῆς σεσημειωμένα: Μ. Π. Καὶ αὐτὴ ὡς βλέπετε εἶχεν ἀπολεσθῇ καὶ μάλιστα διὰ παντός.

Ἀντίγραφον τῆς πράξεως τοῦ θανάτου τῆς ἀγνώστου γυναικὸς καὶ τὸ πρακτικὸν τοῦ γεγονότος ἐπεδόθη πρὸς τὴν κυρίαν Φαβροῦ τὴν ἀναλαβοῦσαν τὴν συντήρησιν τοῦ παιδίου. Ἐνέρραψε τὰ δύο ταῦτα ἔγγραφα ἐν μικρῷ σάκκῳ μετὰ βοστρύχου τῆς τεθνεώσης κοπέντος χάριν τῆς κόρης της, συνῆψε δὲ καὶ σημειώσεις τινὰς ἀμφιβόλου ὀρθογραφίας περὶ τῶν καθ' ἕκαστα τοῦ καταπλήξαντος αὐτὴν γεγονότος, οἷον τὰ ἀκριβῆ χαρακτηριστικὰ τῆς τε μητρὸς καὶ τῆς κόρης, τὴν ἀκριβεστάτην περιγραφὴν τῶν ἐνδυμάτων της, τὰ στοιχεῖα Μ. Μ. τὰ ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων τοῦ παιδίου, μεθ' ὃ ποιήσασα πᾶν ὅ τι ἐνόμιζε δυνατόν, ἀπέθηκε τὸν σάκκον ἐν τῇ γωνίᾳ τῆς σκευοθήκης της μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς: *Μαρκέλλα* καὶ τῆς χρονολογίας τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἡ μικρὰ ὀρφανὴ εὑρέθη ἐν ταῖς ἀγκάλαις της τῇ ἐπιμόνῳ θελήσει τῆς Λουΐζης.

Μετὰ μῆνας ἓξ ἡ Μαρκέλλα, ἥτις ὁσημέραι ἐγίνετο ἐρασμιωτέρα καὶ ὁμιλητικωτέρα, ἐπέθηκε τὸν δάκτυλον ἐπὶ φιάλης περιεχούσης φάρμακόν τι, ἐφ' ἧς ἦσαν γεγραμμένα τὰ δύο Μ. Μ. τοῦ ὀνόματός της καὶ εἶπε·

— Μαρκέλλα Μονφόρτ, τὸ ὄνομά μου.

— Τὸ ξέρεις καλά; ἠρώτησε ζωηρῶς ἡ κυρία Φαβροῦ.

— Ἀμ' πῶς; καὶ ἡ μαμὰ εἶνε ΜΜ: Μαρία Μονφόρτ. Πότε θὰ ἔλθῃ ἡ μαμά;

— Τοῦ χρόνου, ἀπεκρίθη ἡ φαρμακέμπορος, ἥτις διὰ τῆς μακρᾶς ταύτης ὑποσχέσεως κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὴν μικρὰν νὰ ὑπομείνῃ. Ὁ πατέρας σου ὠνομάζετο Μονφόρτ;

Τὸ κοράσιον ἀπέμεινεν ἀμηχανοῦν.

— Δὲν εἰξέρω, εἶπεν· ἡ μαμὰ τὸν ἔλεγε Σῖμο.

Αἱ ἀναμνήσεις αὗται εἶχον ἀνέλθῃ αἴφνης εἰς τὴν μνήμην της. Τὰς ἐπανελάμβανε δὲ πλεονάκις, καὶ καθ' ὅσον ἐμάνθανε νὰ σκέπτηται ὅσον καὶ νὰ ἐνθυμῆται, διηγήθη διαφόρους περιστάσεις, ὧν ἴχνη εἶχον ἀπομείνῃ ἐν τῷ παιδικῷ αὐτῆς πνεύματι· ἡ δὲ κυρία Φαβροῦ συνέλεγεν αὐτὰς εὐλαβῶς καὶ κατὰ μικρὸν τὰς ἀπεταμίευεν ἐν τῷ μικρῷ σάκκῳ, ὅστις ἦτο τὸ ληξιαρχικὸν βιβλίον τῆς ἀτυχοῦς μικρᾶς ἀπολεσθείσης κόρης.

— Μικρὰ πράγματα εἶν' αὐτά, εἶπε πρὸς τὴν κυρίαν Ζαλίνην, ἀλλὰ τίς οἶδε, ἴσως καμμιὰ φορὰ θὰ τὴν βοηθήσουν νὰ εὕρῃ τὸν πατέρα της.

(Ἀκολουθεῖ).

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Δ'.

ΤΟ ΑΜΑΛΙΕΙΟΝ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ

[Συνέχεια· ἴδε προηγ. φύλλον]

Ἡ ἐσωτερικὴ ὑπηρεσία τοῦ καταστήματος τελεῖται κατὰ κανόνας ἀναλλοιώτους καὶ ἀκριβέστατα τηρουμένους.

Τὴν 6ην πρωϊνὴν ὥραν κρούει τὸ ἐγερτήριον· τὰ πρεσβύτερα τῶν κορασίων ἐγείρονται πρῶτα, ἀκολουθοῦσι δὲ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν τὰ νεώτερα. Ἐγερθέντα τὰ κοράσια κατευθύνονται εἰς τοὺς νιπτῆρας, πλύνονται ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν βοηθοῦ, μεθ' ὃ τακτοποιοῦσι τὰς κλίνας των· αἱ πρεσβύτεραι καθοδηγοῦσι τὰς μικροτέρας ἐν τῇ οἰκιακῇ ταύτῃ ἐργασίᾳ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πάσῃ ἄλλῃ συναφεῖ. Τὴν 7 ½ ὥραν τὸ πᾶν εἶνε ἤδη ἕτοιμον· τὰ κοράσια κατέρχονται τότε εἰς τὸ προσευ-

Digitized by Google

χητήριον ἔνθα τελεῖται ἡ κοινὴ καὶ πρώτη προσευχή, ἐπικαλουμένης τῆς ἀρωγῆς τοῦ Ὑψίστου πως εὐοδώσῃ τὰ ἔργα τῆς ἀρχομένης ἡμέρας. Ἀκολουθεῖ ἡ λῆψις τοῦ καφφὲ εἰς ὃν προστίθεται καὶ γάλα, ἐξαιρέτως διὰ τὰ εὐπαθέστερα τῶν κορασίων· τὴν 8ην ὥραν αἱ αἴθουσαι τῶν παραδόσεων πληροῦνται. Ἄρχονται πρῶτον τὰ γραμματικὰ μαθήματα διαρκοῦντα δὲ ἐπὶ δίωρον, ὑποχωροῦσι πρὸ τῶν ἐργοχείρων ἀρχομένων περὶ ὥραν 10ην. Τὴν μεσημβρίαν παρὰ τέταρτον ὁ ὁ κώδων σημαίνει ἀπόλυσιν· τὰ κοράσια εὐπρεπίζονται μικρόν, μεθ' ὃ τὴν μεσημβρίαν κάθηνται εἰς τὸ γεῦμα. Ἐπακολουθεῖ δίωρος ἀνάπαυσις διαδεχομένη ὑπὸ τριώρου συνεχοῦς ἐργασίας ἀφιερουμένης εἰς τὰ ἐργόχειρα· τὸ δεῖπνον παρατίθεται τὴν 6. Μ. Μ. μεθ' ὃ ἀκολουθεῖ μικρά τις ἀνάπαυσις. Παρελθούσης τῆς τεταγμένης διὰ τὴν ἄνεσιν ὥρας, τὰ κοράσια ἀπέρχονται ὅπως προσευχηθῶσιν ἐν κοινῷ καὶ εὐχαριστήσωσι τῷ Θεῷ διὰ τὴν συντέλεσιν τῶν ἔργων τῆς ἡμέρας· τὴν προσευχὴν διαδέχεται ἡ μελέτη τῶν μαθημάτων τῆς ἐπαύριον. Περὶ ὥραν 8ην τὰ μικρότερα τῶν κορασίων ἀποσύρονται εἰς τοὺς κοιτῶνας ἐνῷ τὰ μέσης ἡλικίας παραμένουσιν ἄχρι τῆς 9ης, ἄχρι τῆς 10ης δὲ τὰ πρεσβύτατα, ἐφ' ὅσον αἱ ὧραι αὗται δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσι πρὸς ἐργασίαν. Πέρα τῆς 10ης τὸ πᾶν ἠρεμεῖ.

Ὁ κύκλος τῶν μαθημάτων, τῶν ἐργοχείρων, καὶ ἐν γένει τῶν ἐν τῷ καταστήματι διδαγμάτων διεγράφη ἐπὶ τῷ ὡρισμένῳ σκοπῷ τοῦ ἀναδεῖξαι τὴν ὀρφανὴν καὶ πτωχὴν κόρην οἰκονόμον ἀρίστην, φιλόπονον, διευθύντριαν οἰκογενείας εἰδυῖαν τὰς ἐσωτερικὰς ἀνάγκας τοῦ οἴκου καὶ ἱκανὴν νὰ τὰς θεραπεύῃ. Τοιαῦται ἀρχαὶ ἐκράτησαν ἐν τῷ καθορισμῷ τῆς ὅλης διδασκαλίας καὶ τῆς ἄλλης διὰ τῶν χειρῶν ἐργασίας. Σημειῶν τὰς ἐντυπώσεις μου ἐκ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ ὀρφανοτροφείου Χατζῆ Κώστα παρετήρουν, προκειμένου περὶ γραμματικῆς διδασκαλίας, ὅτι τὸ κατάστημα παρασκευάζει ἐργάτας καὶ οὐχὶ ἐπιστήμονας· κατ' ἀναλογίαν ταὐτὸ λεκτέον καὶ ἤδη. Ἐν τῷ Ἀμαλιείῳ ὑπάρχουσι τέσσαρες διακεκριμέναι τάξεις μαθημάτων· ἡ τοῦ νηπιαγωγείου, ἡ τοῦ πρώτου προκαταρκτικοῦ τμήματος, ἡ τοῦ δευτέρου προκαταρκτικοῦ, καὶ τελευταία ἡ τῶν στοιχειωδῶν Ἑλληνικῶν καὶ γενικῶν μαθημάτων. Τὰ κοράσια διδάσκονται ἐν αὐταῖς τὴν ἄπταιστον ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν, τὰ ἀναγκαιότερα τῆς πρακτικῆς ἀριθμητικῆς, συνοπτικὴν γεωγραφίαν καὶ ἱστορίαν, Κατήχησιν καὶ Ἱερὰν ἱστορίαν, ἅμα δὲ καὶ τὸν τρόπον τοῦ τηρεῖν κανονικῶς καὶ εὐχερῶς τὰ καθημερινὰ βιβλία τῶν δαπανῶν τῆς οἰκογενείας· τῆς πατρίου γλώσσης ἡ διδασκαλία χωρεῖ καὶ μικρὸν πέραν τῆς διδασκομένης εἰς τὴν πρώτην τοῦ Ἑλληνικοῦ καθιστῶσα τὴν μαθήτριαν ἱκανὴν νὰ κατανοῇ ἄριστα νὰ γράφῃ δὲ ἐπαρκῶς καὶ ἄνευ ἀνορθογραφιῶν, ἢ τοὐλάχιστον ἀσυγχωρήτων, τὴν γλῶσσαν. Τὰ κοράσια ἐλαύνει ἀξιέπαινον αἴσθημα φιλομαθείας· διὰ τῆς ἀναγνώσεως ὀλιγίστων ἐκλεκτῶν καὶ καταλλήλων βιβλίων, προσιτῶν ἀνωτέρᾳ ἀδείᾳ, ἀντλοῦσι ποικίλας στοιχειώδεις γνώσεις φυσικῆς, χημείας, βοτανικῆς, ὀρυκτολογίας, ἀστρονομίας. Βεβαίως τὰ κοράσια τοῦ Ἀμαλιείου γραμματικῶς καὶ ἐγκυκλοπαιδικῶς εἰσὶ κάλλιον κατηρτισμένα πολλῶν ἄλλων διδασκομένων εἰς δημόσια σχολεῖα ἐν τάξεσιν ἀντιστοίχοις, ὑπερτεροῦσι δὲ ἀσυγκρίτως κατὰ τὰς γνώσεις τῶν ἐφήβων τοῦ ὀρφανοτροφείου Χατζῆ Κώστα. Τοῦτο κεῖται μᾶλλον εἰς τὸ ὀξυνούστερον καὶ φιλομαθέστερον τῆς γυναικὸς ἢ εἰς τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας καὶ τὸν ζῆλον τοῦ διδασκάλου.

Ἡ σωματικὴ τροφὴ δὲν ὑστερεῖ παντελῶς τῆς πνευματικῆς διὰ τὸ ὑγιὲς αὐτῆς καὶ τὸ ἄφθονον. Τὰ κοράσια τρώγουσι δὶς τῆς ἡμέρας, ἐξαιρέσει τοῦ πρωϊνοῦ καφφέ· τὸ κρέας εἶνε ἡ πρωτίστη καὶ ἀναπόφευκτος τροφή, παρατιθέμενον τακτικῶς ἑκάστην μεσημβρίαν ἐν ἑνὶ ἐπαρκεστάτῳ καὶ ἐπιμεμελημένῳ ἐδέσματι. Αἱ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διατεταγμέναι νηστεῖαι φυλάσσονται ἀκριβέστατα, τῆς ἐξαιρέσεως ἐπιτρεπομένης καὶ ἐπιβαλλομένης ἐν περιπτώσει ἀσθενείας, ἀναρρώσεως, ἢ ἄλλης ἀδυναμίας. Καρπῶν χρῆσις γίνεται μετρία, ὁ δὲ οἶνος, τῶν νήσων συνήθως καὶ ἀρρητίνωτος, οὐδέποτε ἐλλείπει ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κορασίων. Ἐκτὸς τοῦ κρέατος καὶ τοῦ ἄρτου τ' ἄλλα εἴδη τῆς καθημερινῆς ἀναλώσεως προμηθεύονται κατὰ μεγάλας ποσότητας, πολλάκις δὲ καὶ ἀπὸ Εὐρωπαϊκῶν κέντρων ἀπ' εὐθείας. Ἐν ταῖς ἀποθήκαις τοῦ καταστήματος εὕρηται πάντοτε ἐπαρκεστάτη ποσότης ὀρύζης, καφφέ, σακχάρεως, βουτύρου, ἐλαίου καὶ λοιπῶν. Νέα κόρη ἐκ τῶν ἀνατραφεισῶν ἐντὸς τοῦ ἀσύλου καὶ ἐκπληρουσῶν ἤδη τεταγμένην ἐν τῷ καταστήματι ὑπηρεσίαν κρατεῖ τὰς κλεῖδας τῆς ἀποθήκης καὶ τὰ βιβλία τῆς εἰσαγωγῆς καὶ δαπάνης τῶν εἰδῶν. Ἐπεσκέφθην τὴν ἀποθήκην καὶ ἐθαύμασα τὴν κρατοῦσαν ἁπανταχοῦ τάξιν καὶ καθαριότητα. Παραπλεύρως ἁπλοῦται ἡ ἱματιοθήκη περιλαμβάνουσα τὰς λινοστολὰς τῶν κορασίων κατατεταγμένας ὑπ' ἀριθμοὺς εἰς κανονικὰ χωρίσματα ἐντὸς ξυλίνων σκελετῶν. Ἑκάστη κόρη κέκτηται ἐπαρκεστάτην λινοστολὴν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιτήρησιν ἰδίας ἱματιοφύλακος ἀνατραφείσης ἐπίσης ἐν τῷ καταστήματι καὶ ὑπηρετούσης ἐντὸς αὐτοῦ. Ἡ πληρεστάτη τάξις δύναται νὰ προταθῇ δικαίως ὡς ὑπόδειγμα μιμήσεως καὶ διὰ τὸν εὐτακτότερον ὠργανισμένον οἶκον.

Τὸ ζήτημα τῆς ὑγιεινῆς καὶ πᾶν τὸ πρὸς αὐτὴν συναφὲς ἐπιμόνως καὶ πεφωτισμένως μελετηθὲν κατὰ τὰς ἐσχάτας αὐτοῦ λεπτομερείας ἐλύθη ἐν τῷ Ἀμαλιείῳ κατὰ τρόπον ἀσφαλέστατον καὶ μεμαρτυρημένως ἐπιτυχῆ. Ἄς μοὶ ἐπιτραπῇ νὰ λεπτολογήσω μικρὸν ἐπὶ τούτου·

Digitized by Google

Τὸ ζήτημα τῆς ὑγιεινῆς ἀπησχόλησεν ἀνέκαθεν κυβερνήσεις καὶ σωματεῖα, πόσον δὲ ὑπῆρξε δικαία ἡ μέριμνα αὕτη δὲν εἶνε ἴσως ἀνάγκη νὰ σημειωθῇ. Ἐὰν ὁ κλινικὸς ἐπιδαψιλεύῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον πολυτίμους ὑπηρεσίας, ἀποδίδων εἰς τὸν ἀσθενῆ τὴν ἀπολεσθεῖσαν ὑγιείαν του, ὁ ὑγιεινολόγος δὲν εὐεργετεῖ ὀλιγώτερον τὴν ἀνθρωπότητα ἐνδεικνύων προκαταβολικῶς τὰς νοσογενεῖς ἑστίας καὶ διδάσκων τ' ἀσφαλῆ μέτρα πρὸς ἀποτροπὴν τῶν ἀποτελεσμάτων. Τὸ Ἀμαλίειον εἶνε τὸ μόνον εὐεργετικὸν ἵδρυμα ἐν Ἑλλάδι, ἐν ᾧ ἡ ἐπιστήμη τῆς ὑγιεινῆς ἔτυχε πρακτικῆς ἐφαρμογῆς οὕτω ἐντελοῦς καὶ ἀκριβεστάτης, ὥστε οὐ μόνον ν' ἀποδείξῃ τὰ θετικὰ ἐκ τῆς τηρήσεώς της ἀγαθά, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐξοβελίσῃ τὰς συνηθεστέρας ἀδιαθεσίας καὶ καχεξίας τὰς παρατηρουμένας συνήθως ἐντὸς καταστήματος πολυανθρώπου περιλαμβάνοντος παιδία ἐπιρρεπῆ εἰς πάσας τῆς ἡλικίας των τὰς εὐπαθείας. Ἀποδίδω φόρον τιμῆς εἰς τὰς προσπαθείας τῶν διοικητικῶν συμβουλίων πάντων τῶν ἐν Ἀθήναις εὐεργετικῶν καταστημάτων· ἡ λύσις ὅμως τοῦ προβλήματος τῆς «ὑγιεινῆς ἐν τοῖς καταστήμασιν» ἢ μᾶλλον ἡ πλήρης ἐπιτυχία τῆς «ἐφηρμοσμένης ὑγιεινῆς» ἐπεφυλάσσετο εἰς τὸ συμβούλιον τοῦ Ἀμαλιείου καὶ τὸν πολύτιμον αὐτοῦ ἔφορον, ἡ συμπαθὴς τοῦ ὁποίου μέριμνα καὶ σπουδὴ πρὸς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν τύχην τῶν ὀρφανῶν προὐκάλεσε τὰς σιωπηλὰς εὐλογίας τῶν δυναμένων νὰ ἐκτιμήσωσι τὸ μέγεθος καὶ τὴν εὐγένειαν τοιαύτης ἀφοσιώσεως.

Ἂς ἐπιθεωρήσωμεν διὰ βραχέων τὴν κρατοῦσαν ἐν τῷ καταστήματι ὑγιεινήν. Δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς δύο κατηγορίας· τὴν ἀφορῶσαν τοὺς ἐνοικοῦντας πρῶτον καὶ τὴν τοῦ καταστήματος γενικώτερον καὶ εἰδικώτερον εἶτα. Ἐν τῇ πρώτῃ περιέχεται ἡ ἀρίστη δίαιτα ἧς ἀμυδρὰ ἔννοια ἐδόθη ἤδη· ἡ δευτέρα ἄρχεται διὰ τῆς ἀπολύτου καθαριότητος· τὰ κοράσια ἀλλάσσουσι δὶς τῆς ἑβδομάδος λινοστολήν, λούονται δὶς τῆς ἑβδομάδος τακτικῶς διὰ σάπωνος καὶ ὕδατος θερμοκρασίας καταλλήλου πρὸς τὴν ἐποχήν· τὰ παλαιὰ τοῦ καταστήματος μαγειρεῖα μετεσχηματίσθησαν εἰς πρόχειρον λουτρῶνα, ξύλιναι ὑψηλαὶ ἐμβάδες προφυλάσσουσιν ἀπὸ τοῦ ψύχους τῶν πλακῶν τοὺς πόδας, τὰ δὲ μεγαλείτερα τῶν κορασίων ἐπιμελοῦνται τῶν μικροτέρων ἀπομάσσοντα τὴν ὑγρασίαν καὶ διευθετοῦντα τὴν ὑγρὰν κόμην. Οὐδὲν κατάστημα τῆς φύσεως τοῦ Ἀμαλιείου γνωρίζω ἐν Ἀθήναις ἔνθα τοιαύτη κατεβλήθη περὶ τὴν καθαριότητα σπουδή, ἐνῷ εἶνε γνωστὸν ἀφ' ἑτέρου ὅτι πλεῖστα τούτων πάσχουσι καὶ τὴν ἀσύγγνωστον τῶν προχειροτάτων λουτήρων ἔλλειψιν. Κυρίως ὅμως εἰς τὴν ἐπικράτησιν τῶν τῆς ὑγιεινῆς ὁρισμῶν, εἰς τὰς ἡμερησίας ἀπολυμάνσεις, καὶ ἰδιαίτατα εἰς τὸν ἀδιάκοπον δι' ἀεροφόρων ἀερισμὸν τῶν κοιτώνων ὀφείλει τὸ Ἀμαλίειον τὴν ἔκτακτον, τὴν μοναδικὴν βελτίωσιν τῶν ὑγιεινῶν ὅρων. Ἡ διαρκὴς καθαριότης ἀπέβη πρώτιστος σκοπὸς τῆς ὑπηρεσίας καὶ αὕτη ἐπετεύχθη διὰ μέσων ἐπιτηδείων, περὶ τὴν ἀκριβῆ τῶν ὁποίων ἐφαρμογὴν κατεβλήθη ἔκτακτος καὶ ἐνδελεχὴς προσοχή. Τὸ ἔδαφος τοῦ καταστήματος καθαρίζεται καθ' ἑβδομάδα· οἱ ὀχετοὶ κατακλύζονται δι' ὕδατος πλέον ἢ ἅπαξ τῆς ἡμέρας, οὐσίαι ἀπολυμαντικαὶ οἷον φανικὴ κόνις, θειϊκὸς σίδηρος, ἄσβεστος, ἀνθρακικὴ καὶ λιθανθρακικὴ κόνις, καὶ εἴτι ἄλλο παραπλήσιον ῥίπτεται τακτικῶς ἐντὸς τῶν σωλήνων· οἱ τοῖχοι λευκαίνονται ἅπαξ τοῦ μηνὸς κατὰ τὴν θερινὴν ἐποχήν, ἅπαξ δὲ κατὰ διμηνίαν τὰς ἄλλας ὥρας· τὸ σύστημα τῆς τοιαύτης καθαριότητος καὶ ἀδιαλείπτου ἀπολυμάνσεως τηρεῖται ἐν ὁμαλαῖς περιστάσεσιν. Ἐὰν ὅμως ἐνσκήψῃ ἐπιδημία τις τότε ἐντείνονται τὰ ἀπολυμαντικὰ μέτρα· τὸ ἔδαφος τοῦ νοσοκομείου καθαίρεται δι' ὕδατος περιέχοντος φανικὸν ὀξύ, οἱ τοῖχοι χρίονται ἐπιμελῶς, ἄσβεστος δ' ἡμιεσβεσμένη τηρεῖται διαρκῶς εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ καταστήματος ἑτοίμη πρὸς χρησιμοποίησιν. Ἀλλ' ὁ ἄριστος καὶ σκοπιμώτατος τῶν νεωτερισμῶν εἶνε οἱ εἰς τοὺς κοιτῶνας ἀεραγωγοί, ἀναδειχθέντες ἀληθῆ ἀλεξιτήρια κατὰ πάσης νόσου ἢ καχεξίας. Κύλινδροι ἐκ ψευδαργύρου 14ων ὑφεκατομέτρων διάμετρον ἔχοντες, ἐτοποθετήθησαν ἐντὸς διανοιγεισῶν εἰς τοὺς τοίχους καὶ τὰ παράθυρα ὀπῶν· τὸ σχῆμα τοῦ ἀεροφόρου εἶνε παραπλήσιον πρὸς κεφαλαῖον Ζ, ἡ κατωτέρα κυκλικὴ ἄκρα τοῦ ὁποίου εὕρηται ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαίρας τοῦ κοιτῶνος, ἐνῷ ἡ ἀνωτέρα διατελεῖ εἰς ἄμεσον ἐπαφὴν πρὸς τὴν ὕπαιθριον· ὁ ἀὴρ τοῦ κοιτῶνος θερμαινόμενος ὑψοῦται ἐξερχόμενος διὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ χάσματος, ἐνῷ ὁ καθαρὸς τῆς ἀτμοσφαίρας ὁρμῶν διὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ χαλαρούμενος ἐκ τῆς σχηματιζομένης ἐκ τοῦ σχήματος τοῦ ἀεροφόρου ἀμβλείας εἰσέρχεται ἠρέμα εἰς τὸν κοιτῶνα ἀντικαθιστῶν διαδοχικῶς τὰ διαφθαρέντα ὑπὸ τῆς ἀναπνοῆς ἀτμοσφαιρικὰ στρώματα. Τελεῖται οὕτω ἀδιάκοπος καὶ ἀκίνδυνος ἀερισμὸς τὸ εὐεργέτημα τοῦ ὁποίου ἀπέβη καταφανέστατον. Ἡ ἀτμοσφαῖρα τῶν κοιτώνων ἀνανεουμένη διαρκῶς παραμένει ἡ αὐτὴ πάντοτε, εὐκραής, ἄοσμος, καθαρά, ἐλαφρά, μὲ τὰ ἀναλογοῦντα εἰς τὴν ζωὴν στοιχεῖα. Ἐκτὸς τῶν ἀεροφόρων ἕτερος τρόπος ὑποδεεστέρου ἀερισμοῦ εἶνε τὰ μεταξὺ τοῦ δαπέδου καὶ τῆς θύρας τῶν κοιτώνων ἀφιέμενα σκοπίμως κενὰ 2—3 ὑφεκατομέτρων. Ἐὰν συμπέσῃ κατὰ τοὺς χειμερινοὺς μῆνας τὸ ψῦχος νὰ κρίνηται ὑπερβαλλόντως δριμύ, τότε φράσσεται δι' ἀκτινοειδῶν πωμάτων ἀριθμός τις ἀεροφόρων, μετριαζομένης οὕτω τῆς ὁρμῆς τοῦ ῥεύματος διὰ τοῦ τεθέντος πώματος ἀφ' οὗ, ὡς ἐκ τῆς κατασκευῆς του, εἰσχωρεῖ πάλιν ἐντὸς τοῦ κοιτῶνος ὁ καθαρὸς ἀτμοσφαιρικὸς ἀήρ. Ἕτερον εὐεργέτημα πρὸς τὰ πολλὰ καὶ ἀποδεδειγμένα εἶνε ὅτι ἡ ἀγορὰ καὶ ἡ τοποθέτησις

Digitized by Google

εἰς τὰ παράθυρα κοινοῦ ἀεραγωγοῦ, δυναμένου νὰ ὀνομασθῇ «ἀλεξίνοσον» δὲν ὑπερβαίνει τὰς **10—12** δραχμάς.

Κατὰ τὰς βεβαιώσεις τοῦ ἁρμοδίου προσωπικοῦ ἡ ἀτμοσφαῖρα τῶν κοιτώνων τοῦ Ἀμαλιείου μετὰ ὀκτάωρον ἐν αὐτοῖς ἀνάπαυσιν τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα προσώπων οὐδεμίαν κατὰ τὴν πρωΐαν παρουσιάζει διαφορὰν τῆς ἀτμοσφαίρας ἄλλων δωματίων κοινωνούντων ἀπ' εὐθείας μετὰ τοῦ ὑπαίθρου. Τοῦτο εἶνε πλεονέκτημα ἄξιον τῆς προσοχῆς τῆς τε Κυβερνήσεως καὶ τῶν ἰδιωτῶν· οἱ ἀναμιμνησκόμενοι τοῦ μαθητικοῦ βίου ὅτε ἐντὸς τῶν σχολικῶν αἰθουσῶν οἱ παῖδες ἀνεπνέομεν, ἀναπνέουσι δ' εἰσέτι, ὀλεθριώτατα μιάσματα, θὰ ἐκτιμήσωσιν ἀκριβέστερον τὸν εὐτυχῆ καὶ ἁπλούστατον νεωτερισμὸν τὸν προλαμβάνοντα πλείστας καχεξίας, ὑφ' ὧν ταλαιπωρεῖται ἡ νεότης καὶ πᾶσαι ἐν γένει αἱ ἡλικίαι· οὐδὲν λέγομεν περὶ τῶν στρατώνων ἔνθα τὰ τέκνα ἡμῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ ποτίζωνται ἄζωτον μικρὸν διαφέρον τοῦ δηλητηρίου· περὶ φυλακῶν οὐδὲ λόγος ἐπιτρέπεται...

Τῶν κορασίων ἡ ἐνδυμασία εἶνε ὁμοιόχρωμος καὶ ὁμοιόσχημος, ἡ αὐτὴ δὲ καθ' ἁπάσας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους· κατὰ τὸν χειμῶνα μόνον παρέχεται τοῖς κορασίοις βαρύτερόν τι ἔνδυμα. Ἡ ἐξωτερικὴ τῶν κορασίων περιβολὴ ἀπαρτίζεται ἐκ λινοβαμβάκου ἐσθῆτος φαιᾶς μᾶλλον μετὰ περιλαιμίου λευκοῦ καὶ *ἐμπροσθέλας* εὐστόχως κεκομμένων ἁπάντων καὶ βραχέων· τὸ περιπόδια εἶνε λευκὰ πλεκόμενα ὑπ' αὐτῶν τῶν μαθητριῶν, αἱ δὲ ἐμβάδες ἁπλούσταται ἐκ δέρματος κοινοῦ. Ἡ λιτότης καὶ ἡ ἁπλότης ἀποτελοῦσιν ἴδιον γνώρισμα τοῦ καταστήματος· αἱ κλῖναι τῶν κορασίων εἰσὶν ἁπλουστάτης κατασκευῆς, ἀλλ' ἡ καθαριότης, στίλβουσα ἁπανταχοῦ, ἀναπληροῖ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν τέχνην· αἱ κλινοστρωμναὶ πληροῦνται διὰ χόρτου, τὰ δὲ σκεπάσματα εἰσὶ τὰ συνήθη ἀλλὰ καθαρώτατα. Ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἑκάστης κλίνης ἀναρτᾶται πήρα περιέχουσα τὰ κτένια τῆς κόρης, εἰς ἕκαστον δὲ κοιτῶνα ἐπιφαίνεται τῆς Παναγίας ἡ εἰκὼν μετὰ λυχνίας ἀναπτομένης τὴν νύκτα. Ἑκάστης αἰθούσης προΐσταται εἰδικὴ βοηθὸς ἐντεταλμένη τὴν ἐπαγρύπνισιν τῶν καθευδουσῶν, εὐχερεστάτην ἄλλως, καθ' ὅσον ἑκάστη κόρη μεγαλειτέρας ὁπωσοῦν ἡλικίας ἔχει ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτῆς προσοχὴν καὶ ἀντίληψιν ἑτέραν μικροτέρας ἡλικίας δι' ἣν εἶνε ὑπεύθυνος· ὁ δεσμὸς οὗτος παράγει οἱονεὶ σχέσιν τρυφερὰν μητρὸς πρὸς τὸ τέκνον· ἐν τῇ τραπέζῃ ἡ μικροτέρα κόρη παρακάθηται τῇ προϊσταμένῃ, δὸς εἰπεῖν τῇ μητρί της. Ἡ πρεσβυτέρα τὴν ἡλικίαν ἐφορεύει διαρκῶς τὴν μικροτέραν· προσέχει ἐπὶ τοῦ ὕπνου της, καὶ κατὰ τὰς ὥρας τοῦ φαγητοῦ καὶ τῆς ἀναψυχῆς· τὴν λούει, τὴν περιποιεῖται, εἶνε ὑπεύθυνος διὰ τὰς ἀθώας της παραλείψεις, διὰ τὰς παιδικάς της ἀτελείας, διὰ τὰ ἐνδύματά της, διὰ τὴν ἐκμάθησιν τοῦ μαθήματος καὶ τοῦ ἐργοχείρου της· ἡ μικροτέρα ὑπείκει προθύμως καὶ εὐγνωμόνως· συνάπτεται εἶδός τι ἀδελφικοῦ δεσμοῦ καὶ ἐξάρτησις εὐάρεστος πληροῦσα χαρᾶς τὴν ἀγρυπνοῦσαν καὶ τὴν ὑπακούουσαν· τὸ αἴσθημα τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης, ὁ εὐγενὴς πόθος τοῦ παρασχεῖν ὑπηρεσίας πρὸς τὰς ἀσθενεστέρας, συνείδησις ἀπεριόριστος καθήκοντος, σεβασμοῦ, καὶ φιλοστοργίας αὐτόχρημα υἱϊκῆς θάλλει ἀκμαίως ἐντὸς τοῦ ἀσύλου, ἡ δὲ ἐν αὐτῷ εἰσαγωγὴ καὶ ἀνατροφὴ δύναται, ὑπό τινα ἔποψιν, νὰ θεωρηθῇ ὡς μετριάζουσα ἰσχυρῶς τὴν ἐνσκήψασαν συμφορὰν τῆς ὀρφανίας. Τοσούτῳ μέγα πρέπει νὰ κριθῇ τὸ εὐεργέτημα τῆς ἐν τῷ ἀσύλῳ παραδοχῆς.

Ἡ εἰσαγωγὴ ὅμως δὲν εἶνε ἀτυχῶς οὔτε εὔκολος οὔτε πάντοτε κατορθωτή· πρέπει νὰ ὑπάρχῃ χῶρος διαθέσιμος, πρέπει νὰ συντρέχωσιν αἱ διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς ὀρφανῆς περιστάσεις, πρέπει νὰ προηγηθῶσι προεισαγωγικαί τινες διατυπώσεις. Ἡ λύπη ἣν βεβαίως θὰ δοκιμάζωσι τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου ὀψέποτε ἀναγκάζονται νὰ φράσσωσι τὰ ὦτα εἰς τὴν ἐπικλητικὴν φωνὴν τῶν αἰτούντων, ἀναγκαζόμενα ν' ἀρνῶνται ἕνεκα ἀνεπαρκείας μέσων, φαίνεταί μοι μία τῶν βαρυτέρων θυσιῶν εἰς ἃς εὐγενῶς ὑποβάλλονται αἱ φιλάνθρωποι ψυχαί, καθ' ὅσον εἶνε ὑπερβαλλόντως πικρὸν ν' ἀρνῆταί τις εἰς τοὺς ἀτυχεῖς, καὶ ἀρνούμενος νὰ πάσχῃ διότι ἠναγκάσθη ν' ἀρνηθῇ. Ἐὰν ἤρκει μόνον ἡ ἀγαθὴ πρόθεσις τοῦ ἀτόμου ὅπως ἀπομάξῃ τὸ δάκρυον τῆς δυστυχίας, ἐὰν ὁ εἰλικρινὴς συμμερισμὸς τοῦ πόνου τοῦ ἄλλου, οἱ θερμοὶ λόγοι τῆς παραμυθίας, τὸ ἀνυποκρίτως ἐπιδεικνύμενον ἐνδιαφέρον ἤρκουν νὰ ἐπουλώσωσιν ὀδυνηρὰ τραύματα λυμαινόμενα τὸ κοινωνικὸν σῶμα, βεβαίως τὰ δεινὰ τῆς ἀνθρωπότητος θὰ ἦσαν ὀλιγώτερα, συνεχέστερα δὲ ἡ χαρὰ τῶν ἀξιουμένων νὰ προλαμβάνωσιν ἢ μετριάζωσι τὰς θλίψεις καὶ τὴν ἀπόγνωσιν τῶν θυμάτων τῆς κακοδαιμονίας· ἡ προθυμία ὅμως τοῦ πνεύματος οὐδέποτε ἤρκεσε μόνη· ἀπαιτεῖται καί τι πλέον ταύτης· ἀπαιτοῦνται τὰ μέσα, ὁ αἰώνιος οὗτος καὶ παντοδύναμος μοχλὸς πάσης κινήσεως καὶ παντὸς ἔργου· τὰ μέσα, ἡ ἀπορία τῶν ὁποίων συντρίβουσα τὸν πένητα ἐν τῇ ἐπιμόχθῳ πάλῃ τοῦ ἀβιώτου βίου, πικραίνει καὶ τὸν εὔπορον ἅτε δὴ περιορίζουσα τὰς φιλανθρώπους διαθέσεις του καὶ παρακωλύουσα τὴν εὐρυτέραν ἐφαρμογὴν σχεδίων εὐγενῶν ἀναστελλομένων πρὸ τῆς ἀδυσωπήτου τῶν μέσων ἀνεπαρκείας....

Ὅροι ἀπαράβατοι τῆς ἐν τῷ καταστήματι ἀποδοχῆς τῶν κορασίων εἶνε ἡ πατρόθεν καὶ μητρόθεν ὀρφανία καὶ ἡλικία ἀπὸ **7—10** ἐτῶν. Τὸ εἰδικὸν ἄρθρον τὸ καθορίζον τὸν τρόπον τῆς εἰσαγωγῆς ὑπέστη ποικίλας ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς ψηφίσεώς του μεταρρυθμίσεις, καὶ τοῦτο εἶνε εὐνόητον, καθ' ὅσον ἡ πεῖρα πολλὰ ἐδίδαξεν ἔκτοτε,

Digitized by Google

αἱ δὲ ἀνάγκαι ηὔξησαν μετὰ τῶν δυσχερειῶν. Εἰς τὴν διοικοῦσαν ἐπιτροπὴν ἐπετράπη νὰ παραδεχθῇ εἰς τὸ ὀρφανοτροφεῖον καὶ μόνον τὰ πατρόθεν ἢ μητρόθεν ὀρφανὰ ἐπὶ μηνιαίᾳ καταβολῇ 35 δραχμῶν ὑπὸ συγγενῶν εἴτε ἄλλων, καὶ εἰσφορᾷ διακοσίων πεντήκοντα δρ. ἐφ' ἅπαξ λόγῳ ἐγκαταστάσεως. Εἰσαγομένης τῆς καινοτομίας ταύτης ἐλήφθη ὑπ' ὄψει καὶ ἡ πιθανότης τῆς βαθμιαίας ἀλλοιώσεως τῆς εἰδικῆς τοῦ ἀσύλου ἀποστολῆς καὶ τῆς φύσεως, ἐφ' ᾧ καὶ ῥητῶς ἐθεσπίσθη ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπὶ τροφείοις εἰσαγομένων κορασίων ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ δύναται νὰ ἦνε ἀνώτερος τοῦ ἑνὸς πρὸς δέκα. Τὸ εὔστοχον τῆς διατάξεως ταύτης εἶνε προφανές· τοῦ χρόνου προϊόντος ἠδύναντο πᾶσαι αἱ διαθέσιμοι θέσεις νὰ καταληφθῶσιν ὑπὸ κορασίων οἱ συγγενεῖς τῶν ὁποίων ἠδύναντο νὰ καταβάλλωσι τροφεῖα καὶ δίδακτρα, οὕτω δὲ θὰ ἠδικοῦντο τὰ ἐνδεέστατα καὶ πάντη ἄπορα ὀρφανὰ ὑπὲρ ὧν καὶ κυρίως ἐθεμελιώθη τὸ ἵδρυμα. Οἱ ὁρισμοὶ οὗτοι ἐν τούτοις καί τοι πρότερον τροποποιηθέντες ὑπεβλήθησαν μεταγενεστέρως εἰς προσθέτους τροποποιήσεις· ἐν τῇ γενικῇ συνελεύσει τῆς 21ης Νοεμβρίου 1882, ἥτις διαμενεῖ ἀξιομνημόνευτος καθ' ὅσον κατ' αὐτὴν ἐπετελέσθη ἔργον βραδυνάσης δικαιοσύνης, ἀποδοθέντος εἰς τὸ κατάστημα τοῦ ἀρχικοῦ αὐτοῦ ὀνόματος, κατὰ τὴν συνέλευσιν τοῦ ἔτους ἐκείνου εἰσηγουμένης τῆς κυρίας προέδρου ἡ ὁλομέλεια ἀπεφήνατο ὅτι ἀντὶ τῶν πρῴην 35 δραχμῶν τῶν καταβαλλομένων μηνιαίως διὰ τροφεῖα τῶν ὑποτρόφων ἐν τῷ καταστήματι δέον νὰ καταβάλλωνται ἐφεξῆς δραχμαὶ νέαι 40, αἱ δὲ καταβολαὶ τῶν μελῶν καὶ αἱ τῆς πρώτης τῶν κορασίων ἐγκαταστάσεως νὰ τελῶνται εἰς νέας δραχμάς· ἀλλ' ἡ σπουδαιοτέρα τροποποίησις ἦν ἡ ψηφισθεῖσα ὡς πρὸς τὴν ἀναλογίαν τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ὑποτρόφων κορασίων πρὸς τὰ δωρεὰν εἰσαγόμενα ὀρφανά· εἴδομεν ὅτι ἡ ἀναλογία αὕτη εἶχεν ὡς 1 πρὸς 10, οὕτω δ' ἐκρίνετο παρουσιάζουσα ἀποχρώσας ἐγγυήσεις ὑπὲρ τῆς διασώσεως τοῦ ἀρχικοῦ καὶ διαρκοῦς τοῦ καταστήματος σκοποῦ· σοφώτεραι ὅμως σκέψεις ὑπὸ τῆς πείρας ἐνδειχθεῖσαι ὑπηγόρευσαν τὴν μεταβολὴν καὶ τῆς διατάξεως ταύτης ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν πενήτων ἐφ' ᾧ καὶ κοινῇ ψήφῳ ἡ γενικὴ συνέλευσις ἀποδεχθεῖσα τὴν πρότασιν τῆς κυρίας προέδρου ἐθεσπίσατο ὅπως ἐφεξῆς ἡ ἀναλογία τῶν ἐπὶ τροφείοις καὶ διδάκτροις εἰσαγομένων εἰς τὸ Ἀμαλίειον κορασίων ᾖ ὡς 1 πρὸς 15 ἀντὶ τῶν πρῴην 10, προτιμωμένων καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ τῶν ἀπορωτέρων ἐκ τῶν κορασίων. Αἱ ψηφισθεῖσαι μεταρρυθμίσεις ὑποβληθεῖσαι εἰς τὴν κατὰ νόμον ἐπιδοκιμασίαν τῆς Κυβερνήσεως ἔτυχον τῆς ἐγκρίσεως αὐτῆς.

Ἐννοεῖται ὅτι δὲν σκοποῦμεν, οὐδ' εἶνε δυνατόν, ν' ἀναγράψωμεν ἐνταῦθα τὸ καταστατικὸν καὶ πάσας τὰς λεπτομερείας τὰς ἀφορώσας τὸ κατάστημα, περὶ ὧν εὐφήμως πάντοτε θὰ ἐλάλει τις. Ἠδυνάμεθα νὰ περιγράψωμεν μετ' ἀκριβολογίας, λόγου χάριν, τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ὑπηρεσίαν, νὰ μνημονεύσωμεν ἐπὶ παραδείγματι τοῦ πλυντηρίου τοῦ καταστήματος, ὅπερ διασκευασθὲν μηχανικῶς ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ διακεκριμένου διευθυντοῦ τῶν ἐργοστασίων τῶν μεταλλουργείων τοῦ Λαυρείου, ἀπέβη ἐπιτηδειότατον πρὸς τὸν σκοπόν, ἱκανοποιοῦν τὰς ἀνάγκας τῆς καθαριότητος· ὅταν τις μάθῃ ὅτι ὁ παραδιδόμενος *ἑβδομαδιαίως* πρὸς πλύσιν λευκὸς ῥουχισμὸς τῶν κορασίων καὶ τοῦ προσωπικοῦ συμποσοῦται εἰς 3,000 τεμάχια, θὰ ἐννοήσῃ ὅτι δὲν πρόκειται περί τινος ἀσημάντου ἢ ἀναξίου λόγου, καθ' ὅσον τρισχίλια τεμάχια καθαριζόμενα καὶ ἑτοιμαζόμενα ἑβδομαδιαίως εἶνέ τι ἄξιον ἂν οὐχὶ τῆς ἐκπλήξεως τοὐλάχιστον τῆς προσοχῆς, λαμβανομένου ὑπ' ὄψει ὅτι ζῶμεν ἐν Ἑλλάδι, καὶ ὅτι δὲν ἔχομεν ἄφθονα τὰ μέσα οὐδὲ τοὺς εἰδικοὺς ἀνθρώπους ὅπως ἀλλαχοῦ. Καὶ περὶ ἱκανῶν ἄλλων ἠδύνατο προσέτι νὰ δοθῇ εὐρυτέρα εἴδησις. Ἐκ τῶν παρατεθέντων ὅμως ἔκρινεν ἴσως ὁ ἀναγνώστης τὰ περὶ τοῦ καταστήματος, ἡ δὲ παράλειψις κεφαλαίων τινῶν ἢ λεπτομερειῶν ἐλπίζομεν ὅτι δὲν παραμορφώνει τὴν ὅλην τοῦ καταστήματος εἰκόνα, ἣν διὰ βραχέων καὶ ἀτελῶς ἐπειράθημεν νὰ χαράξωμεν.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

ΕΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΧΩΡΑ

ΕΞ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΩΝ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ

Β'

Γάβροβον - Τύρνοβον.

Ἐν τῇ ὑπωρείᾳ. — Ἡ ὁδὸς μέχρι Γαβρόβου. — Τὸ **Γάβροβον**. — Ὁ Τσολὰκ Πεχλιβάν. Εἷς ἄλλος Τοῦρκος καὶ εἷς ἄλλος Πεχλιβάν. — Τσάρεβο - λειβάδ. — Δρένοβο. — **Τύρνοβον**. Ἄποψις τῆς πόλεως. — Ἀρβανιτοχῶρι. — Τὸ τουρκικὸν πνεῦμα. — Ἑλληνικοῦ πνεύματος ἐπίδρασις. — Ἐκλεκτὴ Βουλγάρων κοινωνία. — Ἀρχτικὸν ὅριον. Θεολογικὴ Σχολή. Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐν αὐτῇ.

Ἡ ὁδὸς ἀπὸ τοῦ μέρους τούτου δὲν εἶνε τόσον ἐπιμεμελημένη ἡ ἁμαξιτός, ἐὰν ὑπῆρξεν, εἶνε κατεστραμμένη πλέον, οἱ ἑλιγμοὶ εἶνε ἰδιοτροπώτεροι, ἀλλ' ἡ κλιτὺς εἶνε ἠπιωτέρα, τὸ πανόραμα πέριξ θελκτικώτερον καὶ ἐν γένει κατέρχεταί τις μετὰ μείζονος γλυκυθυμίας, διότι κατέρχεται πρῶτον, καὶ διότι ἔχει ὁπωσδήποτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ τέλος τῆς ἐπὶ τοῦ ὄρους Ὀδυσσείας. Καὶ ἤδη εἴμεθα εἰς τὴν ὑπώρειαν. Ἀγροικία τις ἐν ᾗ καὶ ὁ σταθμὸς τῆς ὀροφυλακῆς παρέχει τὸ πρῶτον ἄσυλον. Μετὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ διαβατηρίου καὶ τὴν ἔρευναν τῶν ἀποσκευῶν σᾶς δίδουσι καιρὸν ὅπως ἀναλάβητε δυνάμεις. Ὁ

Digitized by Google

ἀρχηγὸς τῆς ὀροφυλακῆς δὲν εἶνε πλέον τόσον αὐστηρὸς ὅσῳ κατ' ἀρχὰς ἐφάνη. Ἐκεῖνος ὅστις εἶχε σᾶς προσαγορεύσει ἐν ἀρχῇ τόσον βλοσυρῶς καὶ ὑπὸ τὸ προσωπεῖον τοῦ ὁποίου ἐνομίζετε ὅτι ἀνακαλύπτετε τὸν ἀρχηγὸν συμμορίας ἢ τοὐλάχιστον τὸν φοβερὸν τοῦ βουνοῦ φρούραρχον σᾶς ὁμιλεῖ τώρα διὰ τοῦ «Κύριε», σᾶς προσφέρει πῦρ ὅπως ἀνάψητε τὸ σιγάρον σας, ὁμιλεῖ μετ' εὐλαβείας περὶ τῶν ληστῶν, «οἱ ὁποῖοι εὐτυχῶς εἰς αὐτὰ τὰ μέρη δὲν ὑπάρχουν» καὶ σᾶς δίδει τέλος νὰ ἐννοήσητε ὅτι παρετήρησεν εἰς τὸ βάθος τοῦ μαρσιπίου σας φυσίγγια πολυκρότου, τὰ ὁποῖα μολονότι ἀπηγορευμένα, ἀλλὰ δὲν τὰ ἔθιξε, διότι δὲν ἔχετε πολύκροτον.

— Καὶ ἂν εἶχα;

— Μὰ 'ξεύρω κ' ἐγώ, δὲν πρέπει νὰ ἔχητε. Εἶνε, βλέπεις, ἀπηγορευμένον.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ μικρὸς ἐκεῖνος ὁδηγὸς ἐπωφελεῖται τὴν εὐκαιρίαν ὅπως τονίσῃ τὰς δυνάμεις του δι' ἰσχυρᾶς δόσεως ρακῆς, καὶ τότε πλέον ἐξηγεῖτε ὅλην ἐκείνην τὴν πεποίθησιν, μεθ' ἧς ὁ πατὴρ αὐτοῦ σᾶς τὸν συνίστα. Εἰς τόπον ὅπου ὁ ἀνὴρ ἐκτιμᾶται ἔτι ἐκ τοῦ ποσοῦ τῆς ρακῆς ἣν καταναλίσκει, ὁ μικρὸς αὐτὸς διάβολος δὲν δύναται νὰ εἶνε ἢ τέλειος ἀνὴρ ἤδη.

Ἡ ὁδὸς ἀπὸ τῆς ὑπωρείας μέχρι τοῦ Γαβρόβου οὐδὲν ἔκτακτον παρουσιάζει. Εἶνε αὐλὼν ἑλικοειδής, ἑκατέρωθεν τοῦ ὁποίου ἀναδύουσι χλοεραὶ καὶ κατάφυτοι παραφυάδες τοῦ Αἵμου καὶ εἰς τὸ βάθος ἄρχεται ἤδη νὰ σχηματίζηται ὁ Γιάντρας παραλλήλως τῆς ὁδοῦ παραλαμβάνων τὰ ἀπὸ τῶν διαφόρων κοιλάδων ἀναβλύζοντα ὕδατα. Χωρικός τις ἀπαντῶν σᾶς ὑπενθυμίζει διὰ τοῦ χαιρετισμοῦ ὅτι εἶνε μετὰ μεσημβρίαν, γυναῖκες ἔφιπποι ὧν τὸ φῦλον μόλις ὑποπτεύεται ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἱππεύουσιν, ἐπιστρέφουσιν εἰς τὰ χωρία των, τὰ ὁποῖα διακρίνει τις μακρόθεν μεταξὺ τῶν ἐξοχῶν τοῦ ὄρους ἐκ τοῦ ἀναθρώσκοντος καπνοῦ. Μετὰ μιᾶς καὶ ἡμισείας ὥρας δρόμον εἶσθε τέλος ἐν Γαβρόβῳ.

Ἡ πόλις Γάβροβον εἶνε ἡ πρώτη ἀπαντῶσα ἀπὸ τοῦ Αἵμου πόλις. Ὀρεινὴ καὶ αὐτὴ κεῖται ἐντὸς προεκβολῆς τοῦ αὐλῶνος, ὃν διῆλθέ τις ἀπὸ τῆς ὑπωρείας, μικρὸν ἀνοιγομένου, διαρρεομένη κατὰ μέσον ὑπὸ ποταμοῦ, ζευγνυμένου διὰ δύω γεφυρῶν. Ἡ ἑτέρα τούτων ἡ καὶ στερεωτέρα ἐκτίσθη ἀνθ' ἑνὸς παρασήμου χορηγηθέντος ὑπὸ τοῦ Μιδχὰτ-πασσᾶ εἰς τὸν πλουσιώτερον τῶν κατοίκων. Ὁ τελευταῖος γογγύζει σήμερον κατὰ τοῦ ὀθωμανοῦ σατράπου, ἀλλ' οἱ κάτοικοι δὲν παύουσι νὰ θεωρῶσιν εὐεργέτας ἀμφοτέρους. Αἱ οἰκίαι εἰσὶ τὸ πλεῖστον διώροφοι καλυπτόμεναι ὑπὸ μελανῶν πλακῶν ἀντὶ κεράμων, ἡ δὲ μητρόπολις αὐτῆς μία τῶν μεγαλοπρεπεστάτων ἐκκλησιῶν τῆς Βουλγαρίας. Ἔχει τὴν ἀγορὰν αὐτῆς κατὰ μῆκος τῆς κυριωτέρας ἀρτηρίας, ἥτις διέρχεται τὴν πόλιν, μικράν τινα βιομηχανίαν σειρητίων καὶ μαλλίνων ὑφασμάτων, εἰς ἣν οὐκ ὀλίγον συντελεῖ καὶ ὁ διαρρέων ποταμός, καὶ ζωηρότητά τινα ἐμπορικὴν ἕνεκα τῶν συγκοινωνιῶν αὐτῆς πρὸς τὰ χωρία τοῦ βουνοῦ. Οἱ Τοῦρκοι μολονότι διαβατικοὶ δὲν εἶνε σπάνιοι, ἀλλ' εἰς Ἕλλην εἶνε ὁπωσδήποτε φαινόμενον. Ἐντεῦθεν τὸ αἴσθημα τοῦ μισελληνισμοῦ εἶνε χαλαρώτερον ἐνταῦθα, ἴσως δὲ καὶ ἄγνωστον, ὁ δὲ φανατισμὸς περὶ τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς, ὅπερ εἶνε τὸ ἔμβλημα τῶν ρωμυλιωτῶν Βουλγάρων πρὸ παντός, εἶνε πάντη ἄγνωστος. Δυνατὸν νὰ φέρῃ τις τὸ τουρκικὸν φέσιον ἢ πῖλον κατὰ τὸν τρόπον τῶν Ἑλλήνων ναυτικῶν, εἶνε ὅλως ἀδιάφορον τοῖς Γαβροβίταις. Ὑπάρχουσι μάλιστα καὶ νέοι ἐγχώριοι ἐπιτηδευόμενοι ποικιλίαν περὶ τοῦτο. Ἐν γένει ὅμως ὁ ἱματισμὸς εἶνε τῶν ἀνατολικῶν Βουλγάρων, διαφέρων ὅλως τοῦ πρὸς δυσμὰς καὶ περὶ τὴν Σόφιαν καὶ ἔχων κοινὸν μόνον τὸ ἐκ δορᾶς προβάτου κάλυμμα, ὅπερ ἐν τούτοις καὶ αὐτὸ εἶνε κατὰ προτίμησιν μελανωτέρου χρώματος. Αἱ γυναῖκες φέρουσι τὴν ἐσθῆτα τῶν Βυζαντινῶν καὶ τὸ φακιόλιον, ἀλλὰ τοῦτο εἰς τὰς πόλεις μόνον, ἴσως δὲ καὶ εἶνε λείψανον τοῦ Βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ, οὗτινος ἴχνη ἀληθῶς νομίζει τις ὅτι διακρίνει εἰς τὸν ἀστικὸν βίον ἐνταῦθά τε καὶ ἐν Τυρνόβῳ.

Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ δὲν εὑρίσκει τις ξενοδοχεῖον ἢ μόνον ὅταν ὑπάρχωσι Ῥῶσοι, καὶ τὸ ὑπάρχον ἤδη δὲν σᾶς προμηθεύει ἢ μόνον κλίνην πρὸς ἀνάπαυσιν. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως δύνασθε ν' ἀκούσητε ἐν τῷ καφενείῳ τοῦ ξενοδοχείου σωρὸν διηγημάτων περὶ τῶν ἀνδραγαθημάτων τοῦ Τσολὰκ Πεχλιβάν.

— Ἀλλὰ τίς οὗτος ὁ Τσολὰκ Πεχλιβάν;

— Ἔ, φίλε μου! εἶνε φοβερὸς λῃστὴς ἐκ Σέλβι, γνωρίζει τὸν τόπον σπιθαμὴν πρὸς σπιθαμήν.

Καὶ διηγοῦντο οὕτως ὅτι τὴν μίαν ἡμέραν ἐμφανίζεται ἐνώπιον τῆς Σούμλας, φεύγει εἰς τὸν Αἷμον, καὶ ἐνῷ σκέπτονται νὰ τὸν καταδιώξωσιν ἐκεῖ, μετά τινας ἡμέρας ἀναφαίνεται εἰς Μπέλλαν, γυμνόνει δύω ἀξιωματικοὺς τῶν ὁποίων ἀφαιρεῖ τὰ ξίφη, ἀλλὰ τοῖς χαρίζει τὴν ζωὴν καὶ διασπείρει τὸν τρόμον πανταχοῦ.

— Καὶ δὲν τὸν καταδιώκουν, δὲν τὸν συλλαμβάνουν ἐπὶ τέλους;

— Ποιὸς νὰ τὸν συλλάβῃ; Αὐτόν! Ὁ διάβολος δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸν συλλάβῃ.

Οὐδὲν ὄνειρον εἶδον ἀληθῶς τὴν νύκτα περὶ τοῦ Τσολὰκ Πεχλιβάν. Μοὶ ἐφάνη ὅτι οἱ θαυμασταὶ τῶν ἀνδραγαθημάτων του τοσοῦτον εἶχον ὑπερθεματίσει, ὥστε κατήντα ἀληθῶς μυθῶδες πρόσωπον. Ἀλλ' ὑπὸ τὰς ἐνθαρρυντικὰς αὐτὰς διηγήσεις ἐπρόκειτο ὁπωσδήποτε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ταξείδιον. Τοῦρκός τις ὑψηλός, μεγαλοπρεπής, παρὼν τὴν προτεραίαν εἰς τὰς διηγήσεις, μοὶ ἐπρότεινε νὰ μοὶ προμηθεύσῃ ἅμαξαν. Ἦτο καὶ αὐτὸς ἐκ Σέλβι. Ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἡ ἅμαξα τὴν ὁποίαν μοὶ ἐπρότεινεν ἦτο ἐκ Σέλβι, καὶ περι-

Digitized by Google

πλέον ὁ ἰδιοκτήτης αὐτῆς ἐπίσης Πεχλιβάν. Τὸ πρᾶγμα καθίστατο σπουδαῖον. Εὐτυχῶς ὁ πρῶτος ὀθωμανὸς ἦτο φιλήσυχος ἀστός, ἔμπορος προβάτων, αὐτὸς ἐκεῖνος εἰς ὃν ἀνῆκε τὸ συναντηθὲν ἐπὶ τοῦ Αἵμου ποίμνιον, καὶ ὅστις εὐχαριστεῖτο ὅτι ηὗρε νὰ συνομιλήσῃ μ' ἕνα γκιαούρην, ὅστις δὲν ἦτο Βούλγαρος, ἀνθ' οὗ ἄσμενος προσέφερε τὴν μεσολάβησιν αὐτοῦ διὰ τὴν εὕρεσιν ἁμάξης, ὁ δὲ νέος Πεχλιβάν, ὁ ἰδιοκτήτης τῆς ἁμάξης, ἀκριβῶς ἐμίσει τὸν συνώνυμόν του Πεχλιβὰν ὅτι κατέστησε τὸ ὄνομά του ὕποπτον, τοῦθ' ὅπερ ἐπεκύρωσε καὶ ὁ ξενοδόχος, διαβεβαιῶν ὅτι δὲν ὑπάρχει Πεχλιβάνης ἀγαθώτερος τοῦ Μουσταφᾶ, ὅπως δὲν ὑπάρχει ἄλλος χειρότερος τοῦ Τσολάκ.

— Καὶ ἀκόμη 'ξεύρεις; προσέθηκε θέλων νὰ χαριεντισθῇ. Ὅλοι οἱ πεχλιβάναι εἶνε ἕνα γένος. Καὶ κόρακας κοράκου 'μάτια δὲν βγάζει.

Ὑπὸ τὰς διαβεβαιώσεις ταύτας δύω Τούρκων καὶ ἑνὸς Βουλγάρου ἡ ἅμαξα ἀνεχώρησε τὴν πρωΐαν τῆς 28 σεπτεμβρίου διὰ Τύρνοβον ἄνευ τοῦ Πεχλιβὰν ἐν τούτοις. Ὁ ἁμαξηλάτης αὐτοῦ ἦτο ἄλλος τις ἐκ Σέλβι καὶ οὗτος, ἀλλ' αὐτὸς πλέον χριστιανός, καὶ ὅστις εὐτυχῶς εἶχε πολὺ μικρὰν ἰδέαν περὶ τοῦ φοβεροῦ λῃστοῦ.

— Διάβολε! εἶνε τόσα ταξείδια ποῦ κάμνω καὶ δὲν μοῦ συνέβη τίποτε μὲ τὸν Τσολὰκ αὐτόν. Μοῦ φαίνεται 'σὰν παραμῦθι, ἔλεγεν ἀποτεινόμενος πρὸς ἄλλον ἁμαξηλάτην Τοῦρκον, ὅστις ἔφερε τρεῖς Βουλγάρους εἰς Τύρνοβον.

— Παραμῦθι, ἔ! τῷ ἀπήντησεν ἐκεῖνος. Τὰ λέγεις, διὰ νὰ δώσῃς θάρρος εἰς τοὺς *Γκοσποδήνηδες* τοὺς ἰδικούς μου. Ἀλλὰ μὴ σὲ μέλῃ· εἶνε γενναῖοι αὐτοί.

Ἡ τελευταία φράσις τοῦ ὀθωμανοῦ ἁμαξηλάτου δὲν ἦτο ἀληθῶς τοσοῦτον ἄδολος. Ἡ εἰρωνεία ἦτο προφανής, ἀλλ' οἱ Βούλγαροι, τοὐλάχιστον κατὰ τὰ μέρη ταῦτα, δὲν ἀπηλλάγησαν ὁλοσχερῶς τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ὀθωμανικοῦ στοιχείου· ἡ εἰρωνεία οὐ μόνον παρῆλθε τὴν φορὰν ταύτην ἀπαρατήρητος, ἀλλ' ἐπανελήφθη ἀκολούθως καὶ πολλάκις, μέχρις οὗ ἠναγκάσθησαν οὗτοι νὰ διαμαρτυρηθῶσιν, ἐνῷ ὁ Τοῦρκος διὰ μιᾶς πάλιν φράσεως τοὺς ἐξημμένισεν. Ἤξευρε καλὰ ὁ ἄνθρωπος τὴν φλέβα των.

Μεταξὺ Γαβρόβου καὶ Τυρνόβου ἡ ὁδὸς ἐξακολουθεῖ οὖσα ὀρεινὴ πάντοτε. Ὁ Αἷμος ἐξακολουθεῖ προβάλλων τὰς διακλαδώσεις του, ἡ ἅμαξα ἀνέρχεται πολλάκις ἐπὶ ὑψηλοτάτων ῥάχεων, ἐνῷ ὁ Γιάντρας ἐκφεύγων ἀπομακρύνεται ἵνα διέλθῃ διὰ χαραδρῶν. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ σχηματίζεται γραφικώτατος αὐλὼν μετὰ εὐρυτέρου σχετικῶς ὁρίζοντος, ἔνθα ἀνευρίσκει τις τὸν ποταμὸν ὃν ἀπώλεσε πρὸ δύω περίπου ὡρῶν, καὶ παρ' αὐτῷ φαιδρὸν χωρίον μικρόν, ἀλλ' ὅπερ ἔχει τὴν ὄψιν πόλεως. Εἶνε τοῦτο τὸ Τσαρεβολειβάδ, δηλαδὴ βασιλικὸν λειβάδιον, ἀλλὰ μὴ φαντασθῇ τις νὰ φιλολογήσῃ μετὰ τῶν Βουλγάρων ὅτι τὸ λειβάδιον εἶνε λέξις ἑλληνική. Πιθανὸν νὰ τὸ παραδεχθῶσι κατὰ βάθος, ἀλλ' ὁ πατριωτισμὸς αὐτῶν οὐδέποτε ἐπιτρέπει νὰ ὁμολογήσωσιν ἀναφανδὸν τὴν ἑλληνικότητα τῆς λέξεως. Τὸ Δρένοβον, ὅπερ ἀπαντᾷ κατόπιν, εἶνε πόλις ἀξιολογωτέρα τούτου, ἧττον ὅμως ἀξιόλογον τοῦ Γαβρόβου, καὶ ἡ ὁποία δὲν ἔχει οὔτε τὴν χάριν τοῦ Τσάρεβο Λειβὰδ οὔτε τὴν σχετικὴν εὐπρέπειαν τοῦ Γαβρόβου. Ὅ,τι πρὸ πάντων ἐννοεῖται διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς πόλεως θὰ εὕρῃ τις ἐν Τυρνόβῳ πλέον.

Μετὰ ἑπτάωρον τραχεῖαν πορείαν εἴμεθα ἔμπροσθεν τῆς τελευταίας πόλεως. Ἤδη βλέπομεν αὐτὴν μακρόθεν ἀπὸ τῆς τελευταίας ῥάχεως ἣν διέρχεται ἡ ἅμαξα, ἀλλ' ἐν τῇ καθόδῳ ἀπ' αὐτῆς εὑρίσκεταί τις ἐντὸς φαραγγώδους ὁδοῦ. Κατάλληλον τῷόντι μέρος διὰ τὸν Τσολὰκ Πεχλιβάν, ὅστις ἐν τούτοις δὲν ἐμφανίζεται καὶ ἐνταῦθα ὅσον οὐδὲ ἀλλαχοῦ. Ὁ ποταμὸς Γιάντρας ἐπανῆλθε πάλιν ἵνα χωρήσῃ παραπλεύρως τῆς ὁδοῦ, καὶ ἤδη ἔμπροσθεν τῆς πόλεως διέρχεται διὰ πετρώδους ῥωγμῆς, τὴν ὁποίαν φαίνεται ἀνοίξας διὰ τῶν ἰδίων του προσπαθειῶν ἐν δημιουργικῇ τινι στιγμῇ. Αἱ δύω πέτραι ὡς ἄλλαι συμπληγάδες αἰωροῦνται ἀπειλητικαί, διέρχεταί τις παραλλήλως τῷ ῥείθρῳ τοῦ ποταμοῦ τὰ στενὰ καὶ ἰδοὺ ἀπαντικρὺ ἡ Τύρνοβος.

Ἡ Τύρνοβος, ἡ πόλις τῶν τσάρων, ἡ ἱερὰ οὕτως εἰπεῖν μητρόπολις τῶν Βουλγάρων, κειμένη ἀκριβῶς ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Βουλγαρίας, καὶ ἔχουσα παρελθὸν καὶ παραδόσεις πολιτικὰς καὶ ἐκκλησιαστικάς, εἶνε ἡ πέμπτη κατὰ τὸν πληθυσμὸν — πρὸ αὐτῆς ὑπάρχουσιν ἡ Σόφια, Ρουστζούκ, Σούμλα καὶ Βάρνα — ἄλλως ὅμως ἡ πρώτη τῶν βουλγαρικῶν πόλεων. Κειμένη ἐπὶ λόφου κωνοειδοῦς, ὡς ἀκρόπολις τὸ σύνολον, καὶ περιρρεομένη τοξοειδῶς ὑπὸ τοῦ Γιάντρα πρὸς ἀνατολάς, παρέχει θέσιν ἐξαισίαν. Ἐξ ἀποστάσεως ἤδη βλέπει τις τὸ σύνολον αὐτῆς, τὰς οἰκοδομὰς κλιμακηδὸν ὑπερκειμένας καὶ τὸν πληθυσμὸν ἐν ὀργασμῷ ὡς ζωὴν κυκλοφοροῦσαν ἐν τῷ σώματι. Πρὸ αὐτῆς ἐν ἀποστάσει δεκαλέπτῳ ὑπάρχει προάστειον, ἐν ᾧ πρότερον εἰδικῶς ἐκαλλιεργεῖτο ἡ βομβυκοτροφία καὶ σώζεται μεταξουργεῖον καὶ νῦν ἔτι. Ἀριστερόθεν πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν ἀναφαίνεται χαριεστάτη ἐντὸς συνδένδρου κοιλάδος ἐξοχὴ καὶ ἐν ἀπόπτῳ πρὸς ἀνατολὰς κώμη τις ἄλλη ἧς ἡ εὐπορία τῶν κατοίκων μαντεύεται ἐκ τῶν οἰκοδομῶν. Ἡ τελευταία εἶνε τὸ Ἀρβανιτοχώριον, οὗ οἱ κάτοικοι, μετανάσται Ἕλληνες, πρὸ αἰῶνος περίπου ἀποικήσαντες ἐκεῖ, ὁμιλοῦσι καὶ νῦν ἔτι τὴν ἑλληνικὴν ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους σχέσεσι. Τὸ σύνολον οὕτω καὶ τὸ πλαίσιον τῆς πόλεως εἶνε πράγματι ἐκ τῶν εὐνοϊκωτάτων καὶ τῶν προξενούντων τὴν ἀρίστην αἴσθησιν. Ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικῶς ἡ ἐντύπωσις αὕτη δὲν ἀπόλλυται

Digitized by Google

καθ' ὁλοκληρίαν. Αἱ οἰκοδομαὶ δὲν ἔχουσι πράγματι τὸ ἔκτακτον οὐδὲ παρουσιάζουσιν ἀπαιτήσεις καλλιτεχνικοῦ ῥυθμοῦ· ἀλλ' εἶνε τέλος ἀστικαὶ οἰκίαι, καταστήματα ἐμπορικά, καραβὰν σεράϊα εὐρύχωρα καὶ πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἐκδηλώσεων πόλεως ἀνατολικῆς, λαμβανούσης ἤδη καὶ τὴν τάσιν εὐρωπαϊκῆς μορφώσεως. Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι πράγματι εἶνε πόλις περισώζουσα βυζαντινήν τινα παράδοσιν, καὶ τὸ τουρκικὸν πνεῦμα ὅπερ διῆλθε δι' αὐτῆς, ἐὰν παρῆλθεν ἤδη συμπαραλαβὸν ὅ,τι ἐπαχθὲς καὶ δυσάρεστον, κατέλιπεν οὐχ ἧττον ὅ,τι ἠδύνατο νὰ φέρῃ ἀγαθόν. Καίτοι ἀληθῶς εἰπεῖν τὸ τουρκικὸν πνεῦμα δὲν ἀντιπαρῆλθε τέλεον αὐτόθεν. Ἡ Τύρνοβος εἶνε ὑπὸ τὸ κράτος τῶν προσφάτων ἀναμνήσεων ὑποθαλπομένων ἔτι ὑπὸ τῶν παροικούντων ὀθωμανῶν. Ἐν τῇ ἀγορᾷ ἡ τουρκικὴ εἶνε πάντοτε τὸ συχνότερον καὶ ἀσφαλέστερον κυκλοφοροῦν γλωσσικὸν νόμισμα, οὐδὲ οἱ ἰθαγενεῖς ἐν τῇ πόλει Βούλγαροι αἰσθάνονται ἀπέχθειαν ἵνα μεταχειρίζωνται αὐτήν. Φαίνονται μᾶλλον ὡσεὶ θέλοντες νὰ καθυποτάξωσι τὴν γλῶσσαν τῶν προτέρων δεσποτῶν εἰς τὸ νέον σύστημα, καὶ δὲν αἰσθάνονται βαρὺν ἤδη τὸν ζυγὸν τῆς γλώσσης εἰς τὰς ἀγοραίας σχέσεις, ἀφοῦ ἅπαξ ἀπέβαλον τὸν πραγματικὸν ζυγὸν τῆς διοικήσεως. Τὸ πνεῦμα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἐπαισθητῶς οὐχ ἧττον ἐπιπνέει, διὰ θύρας ὅμως ἥτις δὲν δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ καθ' ὅλα εὐρωπαϊκή. Ἤδη καὶ πρότερον οἱ κάτοικοι διετέλουν εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ Ρουστσουκίου καὶ τῶν εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Δουνάβεως χωρῶν. Ἐκεῖθεν ἀκόμη ἐπαφίεται ἐπίπνοιά τις ἠθῶν ἡμερωτέρων, περιβολῆς νεωτεριστικωτέρας, ἀλλὰ καὶ ἐκδιαιτήσεως τινός, εἰς ἣν μόλις νικηφόρως ἀντιμάχεται τὸ παλαιὸν ταμιευτικὸν πνεῦμα τοῦ βουλγάρου καὶ ἡ μέχρι στερήσεως ἐγκράτεια. Ὁ Ἕλλην κατ' οὐδὲν συνεισφέρει πλέον ἐν Τυρνόβῳ. Συνεισήνεγκεν ἤδη ὅ,τι συνεισήνεγκε διὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις ἔσχεν ἄλλοτε ἀναντίρρητον γόητρον ἐνταῦθα καὶ εἰσήγαγεν ἀναντιλέκτως τὰ στοιχεῖα κοινωνικωτέρου βίου. Σήμερον μόλις ὑπάρχουσιν ἐν τῇ πόλει δύω ἢ τρεῖς Ἕλληνες καὶ αὐτοὶ οὐχὶ ὑπὸ τὰς ἀρίστας συνθήκας. Ἐὰν ἔλθῃ τις ἐκ τῶν τῆς Βουλγαρίας, ἐκεῖνος δὲν εἶνε πλέον Ἕλλην μὴ εὑρίσκων οὔτε ὑλικὸν οὔτε ἠθικὸν συμφέρον ἐν τῇ πόλει ἐν ᾗ ἐπάγη τὸ σύνταγμα τῆς βουλγαρικῆς ἡγεμονείας. Καὶ ὅμως ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, τῇ ἀκροπόλει τοῦ βουλγαρισμοῦ, διασώζεται ἴχνος τι τῶν ἀρχαίων πρὸς τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα σχέσεων. Ὁμιλοῦσι περὶ τοῦ πατριάρχου μετὰ προφανοῦς εὐλαβείας καὶ σήμερον ἔτι οἱ ἀρχαιότεροι τῶν κατοίκων, οἵτινες δὲν ἀποκρύπτουσι τὴν λύπην αὐτῶν ἐπὶ τῷ ἐκκλησιαστικῷ χωρισμῷ· ἀλλὰ καὶ οἱ νεώτεροι, ἐκεῖνοι τοὐλάχιστον οἵτινες δὲν ἔχουσιν ἀποστολὴν τὴν διάδοσιν τοῦ βουλγαρικοῦ κηρύγματος παρασύρονται οὐδὲν ἧττον ὑπὸ τῆς προλήψεως, ὅπως χαρακτηρίζεται ὑπὸ τῶν φανατικῶν τοῦ νέου βίου τὸ αἴσθημα τῆς ἀναπολήσεως τῶν παρελθουσῶν πνευματικῶν σχέσεων. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅμως ἡ πολιτικὴ ἐκράτησεν ἤδη τοῦ ἐδάφους, καὶ αἱ ἀναμνήσεις αὗται εἶνε πλέον ἄνευ ἀκολουθημάτων.

Ἀπ' ἄρκτου ἡ Τύρνοβος ἔχει ἔξοδον διὰ στενοῦ τινος, ἐπιμήκους καὶ ὁμοιομόρφου αὐλῶνος, διαρρεομένου ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, ὅστις παρέχει τῇ περιοχῇ αὐτῆς μίαν ἔτι χάριν πλεονάζουσαν. Ἑκατέρωθεν ἐπὶ τῶν κρασπέδων, τοῦ αὐλῶνος, ἅτινα καταλήγουσιν εἰς πετρώδεις σειράς, ἡ βλάστησις εἶνε εὔρωστος καὶ πλουσιωτάτη καὶ μεταξὺ τῶν φυτειῶν διακρίνονται κατ' ἀποστάσεις κομψόταται ἐπαύλεις ἀνήκουσαι εἰς εὐπόρους ἐκ τῶν κατοίκων, ἄλλοτε μὲν αἱ πλεῖσται εἰς ὀθωμανούς, ἤδη δὲ ἅπασαι σχεδὸν εἰς Βουλγάρους. Εἰς τὰ ἄκρα τῶν κρασπέδων καὶ ἤδη παρὰ τὴν ἔξοδον ἐκ τοῦ αὐλῶνος, ὑψοῦνται ἀντιμέτωποι δύω μοναί, εἰς τὴν ἑτέραν τῶν ὁποίων ὑπάρχει Θεολογικὴ Σχολή. Ὡς βεβαιοῦται, ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα δὲν εἶνε ἐξωστρακισμένη ἐξ αὐτῆς. Ἕλλην τις ἐκ Βάρνης ἐξοβελισθεὶς ἕνεκα φατριασμῶν οὐχ ἧττον ἢ καὶ ἐξ ἰδίας προαιρέσεως ἐκ τῆς διδασκαλίας ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς σχολείοις, προσέδραμεν εἰς τοὺς συμπολίτας του Βουλγάρους, οἵτινες ἤνοιξαν αὐτῷ τὰς ἀγκάλας ἅμα καὶ τὰς θύρας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ὅπου διδάσκει νῦν ἐξ ἕδρας τὴν ἀθάνατον γλῶσσαν τῶν προγόνων του πρὸς τοὺς Βουλγάρους μαθητάς. Ἀλλὰ δὲν βλάπτει τοῦτο· εἶνε ὁ μόνος προγονικὸς θησαυρὸς αὐτὸς ὅστις δὲν ἐξαντλεῖται. Τῷ εὐχόμεθα μάλιστα ἐν τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ καλὰς προόδους καὶ προκοπὴν αὐτῷ τε καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

Π. Θωμα.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ

14 Αὐγούστου.

Καὶ τί δὲν παρέχει ὁ Αὔγουστος! τί θορυβώδης καὶ πολυάσχολος μήν! μὲ τί φροντίδας σκοτίζει τὰς κεφαλάς, ἀλλὰ καὶ μὲ τί προσόδους γεμίζει τὰς ἀποθήκας! Καὶ πρέπει νὰ τὸ ἔχῃ καύχημά του, διότι κανεὶς ἄλλος ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς του δὲν ἀκούει νὰ τοῦ λέγουν τόσῳ τρυφερά:

Αὔγουστε, καλέ μου μῆνα,
Νάσουν δυὸ φοραὶς τὸ χρόνο!

Τραγοῦδι, τὸ ὁποῖον δὲν δικαιοῦνται νὰ ψάλλουν εἰς τὴν ἔλευσίν του μόνον οἱ ἀγαθοὶ κτηματίαι τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν λοιπῶν σταφιδοφόρων ἐπαρχιῶν, εἰς τοὺς ὁποίους σχεδὸν κατ' ἔτος δίδει ἀφορμὴν νὰ τὸν καταρῶνται μὲ τὰς

Digitized by Google

φοβερὰς βροχάς του, καὶ μάλιστα ἐφέτος, ἐφέτος! Λύπην μοὶ προξενοῦν σήμερον αἱ ἐφημερίδες, γεμάται ἀπὸ τὰ καμώματά του: καταστροφὴ εἰς τὸ Αἴγιον, κατακλυσμὸς εἰς τὰς Πάτρας, πανωλεθρία εἰς τὴν Κυπαρισσίαν, ἀπελπισία εἰς τὴν Ζάκυνθον! Ἀλλ' ἡμεῖς οἱ ἐν Ἀθήναις εἴμεθα ἀπηλλαγμένοι τοιαύτης ἀγωνίας· δὲν φοβούμεθα τὴν βροχήν, ἢ διότι θὰ μᾶς στερήσῃ μίαν ἑσπέραν τῆς ἀκροάσεως τῆς *Δόνα Χουανίτας*· καὶ δὲν τὴν ποθοῦμεν ἐνίοτε, ἢ διὰ νὰ κάμωμεν ὕστερον τὸν πλέον ὡραῖον ἐξοχικόν μας περίπατον, ὅτε ὑπὸ τὸ πρόσφατον λουτρὸν ἐν χλωρᾷ καὶ μαργαριτοστίκτῳ πρασινότητι ἀναθάλλει ἡ φύσις.

Ἐδῶ ἡ βροχὴ δὲν ἐμποδίζει οὔτε τὰ ροδάκινα ν' ἀναφανῶσιν ἐν τῇ χνοώδει αὐτῶν ὡραιότητι, οὔτε τοὺς *ροδίταις* νὰ ὡριμάσουν, τὰς κατ' ἐξοχὴν ἀθηναϊκὰς σταφυλάς, τὰς ὁποίας εἰς τινα μέρη καλοῦσιν ἐκφραστικώτατα *τουρκοπούλαις*, οὔτε τοὺς διδασκάλους ἀπὸ πάσης ἑλληνικῆς γωνίας κατὰ τοιαύτην ἐποχὴν νὰ συρρέωσι, μετασχηματίζοντες ἑκάστην πρωΐαν εἰς θορυβῶδες ἐντευκτήριον τὸν ἔρημον κῆπον τοῦ *κλαυθμῶνος*· οὔτε τοὺς ἐκδότας διδακτικῶν βιβλίων νὰ τρέχουν νυχθημερὸν εἰς τοὺς τυπογράφους των, οὔτε τὰς ἀγγελίας καὶ τὰ προγράμματα τῶν ἰδιωτικῶν ἐκπαιδευτηρίων νὰ γεμίζουν τὰς ἐφημερίδας, οὔτε τὰς ἐξεταστικὰς ἐπιτροπὰς νὰ σχηματίζωνται, οὔτε τὸν ξενοδόχον μου νὰ γίνεται ἄλλος τόσος, βλέπων ἐγγίζοντα τὸν καιρὸν καθ' ὃν ἐπανέρχεται ἀθρόα ἡ φοιτητικὴ πελατεία του, οὔτε τὸν οἰκοδεσπότην μου νὰ ἐλαττώσῃ τὴν τιμὴν τῶν ἐνοικίων του, οὔτε τοὺς ἀνθρώπους νὰ τρέχουν ὅπου ἀντικρύζουν *ἐνοικιάζεται*. Ἀλλὰ καὶ τί θλιβερὰ αὐτὴ ἡ ἡμέρα διὰ τοὺς μαθητάς! ἄρχεται λῆγον δι' αὐτοὺς τὸ χρυσοῦν ὄνειρον τῶν διακοπῶν· τὰ *καναρίνια*, ὡς ἤκουσα νὰ ὀνομάζωνται οἱ νέοι τῆς Στρατιωτικῆς σχολῆς μὲ τὰ κίτρινα περιλαίμιά των, ἐπανέρχονται εἰς τοὺς κλωβούς των· διὰ τὰς ἑστιάδας τῶν παρθεναγωγείων αἱ φιλόστοργοι φροντίδες τῶν γονέων ἀντικαθίστανται ὑπὸ τῆς αὐστηρᾶς ἐπαγρυπνήσεως τῶν διδασκαλισσῶν.

Καὶ στοχάζομαι τὴν Ἑλένην, τὴν προσφιλῆ μικράν μου ἐξαδέλφην· μετὰ μίαν ἢ δύο ἑβδομάδας θὰ εἶνε ἐδῶ· θὰ ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν φέρουσα ὅλην τὴν ὄρεξιν καὶ τὴν εὐθυμίαν τῶν δύο μηνῶν, τοὺς ὁποίους ἔζησεν ἐν μέσῳ τῶν ἀγαθοτέρων συγγενῶν της, εἰς τὴν ἐξοχήν, ὑπὸ τὰς ὄψεις τῆς πλουσιωτέρας βλαστήσεως καὶ τῆς ὡραιοτέρας φύσεως, μὲ νέας γνωριμίας, μὲ τὴν ὑπεροχήν της, λατρευομένη, ζηλευομένη, βασίλισσα ἐν μέσῳ τῶν ὑποκόων της, *γραμματισμένη* μεταξὺ τῶν ἁπλοϊκῶν ὁμηλίκων της. Πόσα θὰ ἔχῃ νὰ μοῦ διηγῆται! ὅλα ὅσα δὲν ἐπρόφθασε νὰ μοῦ εἴπῃ εἰς τὰς ἐπιστολάς της· ἀλλὰ πρὶν τὰ ἐξαντλήσῃ, θὰ τὴν ὁδηγήσω μίαν πρωΐαν μέχρι τῆς μεγάλης θύρας τοῦ Ἀρσακείου... ὢ! πῶς θὰ μὲ κυττάζῃ· θὰ πλημμυροῦν τὰ δάκρυα εἰς τὰ ὄμματά της· ὅλαι αἱ πρόσφατοι ἀναμνήσεις τοῦ θέρους θὰ παρουσιασθοῦν τότε ὁλοζώντανοι ἐμπροστά της, ὡς νὰ ζητοῦν νὰ τὴν τραβήξουν ἀπὸ τὸ ἀγέλαστον ἐκεῖνο κτίριον, νὰ τὴν καταβιβάσουν ἀπὸ τὰς μαρμαρίνας ἐκείνας βαθμίδας, αἵτινες θὰ τῆς παγώνουν τὴν ψυχήν. Ἀλλ' ἡ Ἑλένη δὲν εἶνε ἀπὸ τὰ τρελλὰ ἐκεῖνα κορίτσια, τὰ ὁποῖα δὲν δύνανται νὰ ἀγαπήσουν, οὔτε κἂν νὰ συνειθίσουν τοὺς τέσσαρας τοίχους τοῦ παρθεναγωγείου· εἶνε καλὴ καὶ φιλόπονος· θὰ τὴν παρηγορήσουν γρήγορα αἱ σύντροφοί της, καὶ θὰ τῇ προσφέρῃ ἐπιφθονωτέρας χαρὰς ὁ ἔρως τῆς μαθήσεως.

15 Αὐγούστου.

Τῆς ἔγραψα σήμερον κατὰ τὴν συνήθειάν μου· δύο εἶνε αἱ ἀδυναμίαι της: νὰ λαμβάνῃ ἐπιστολάς μου καὶ νὰ ἀποστηθίζῃ ποιήματα.

« *Ἀγαπητή μου Ἑλενίτσα* !

Ἀρκετὰ ἐχόρτασες *σπίτι* καὶ περιποιήσεις· ἔλα νὰ τριγυρίσῃς ὀλίγον καὶ τὰς Ἀθήνας. Τοῦ χρόνου τέτοιον καιρὸ θὰ εἶσαι πλέον ἐντελῶς ἀπηλλαγμένη ἀπὸ τὰς φροντίδας τῶν μαθημάτων καὶ τοῦ σχολείου· θὰ ἔχῃς αἰώνιον καλοκαῖρι· θὰ εἶσαι μία Κυρία καθὼς πρέπει, μὲ τὸ πιάνο σου καὶ τὰ ἐργόχειρά σου· θὰ εἰσαχθῇς εἰς τὸν κόσμον, εἰς τὸ ἄλλο αὐτὸ σχολεῖον· καὶ ἀπ' ἐκεῖ θὰ ἐκτιμήσῃς τὴν ἀξίαν τοῦ παλαιοῦ· τότε ἡ γλυκυτέρα διασκέδασίς σου θὰ εἶνε νὰ φυλλολογῇς τὸ μικρὸν λεύκωμά σου· μέσα εἰς αὐτὸ αἱ συμμαθήτριαί σου, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐχωρίσθης, σοῦ ἄφησαν τὴν ἀγάπην των εἰς ὀλίγους στίχους καὶ εἰς τὰ ὀνόματά των. Ἀλλὰ τόρα συλλογίσου ὅτι εἶνε τὸ τελευταῖον ἔτος αὐτό, τὸ ὁποῖον θὰ διανύσῃς εἰς τὸ Ἀρσάκειον, καὶ ὅτι ἔχεις μίαν μεγάλην ὑποχρέωσιν νὰ ἐκτελέσῃς ἀπέναντι τῶν γονέων, τῶν συγγενῶν, καὶ τῶν ἀγαπώντων σε· τὴν ὑποχρέωσιν νὰ μὴ διαψεύσῃς τὰς ἐλπίδας των. Ἐνθυμεῖσαι κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς ἀπονομῆς τοῦ Ραλλείου τί δάκρυα ἔχυσες, ὅτε παρουσιάσθη εἰς τὸ μέσον ἡ εὐτυχὴς βραβευθεῖσα καὶ ἔλαμπεν ἀπὸ σεμνότητα καὶ ἐπιμέλειαν, καὶ τὴν ἐχειροκρότουν καὶ τὴν ἐφίλουν; Ἐνθυμεῖσαι ὅτι, ἀφοῦ ἐσφόγγισες τὰ 'μάτια σου, ἔστρεψες πρὸς ἐμὲ καὶ μοῦ ἐψιθύρισες σιγά, μὲ χαμόγελον, ἀλλὰ καὶ μὲ ἀπόφασιν: « τοῦ χρόνου θὰ τὸ πάρω ἐγώ»· ἀλλ' ὄχι τόσον σιγά, ὥστε νὰ μὴν τὸ ἀκούσῃ ἡ πλησίον μας ἱσταμένη Διευθύντρια. Ἐνθυμεῖσαι πόσον φιλοστόργως σοῦ ἔσφιγξε τὸ χέρι, μὲ πόσην πεποίθησιν ἀπήντησε, βλέπουσα πρὸς ἐμέ: «βέβαια!» Ἐννοεῖς τόρα τὴν ὑποχρέωσίν σου;

Μετὰ τὴν πυρκαϊὰν τῶν Ἀνακτόρων, περὶ τῆς ὁποίας σοῦ ἔχω γράψει τόσα, εἴχομεν πρὸ ὀκτὼ ἡμερῶν θλιβερὸν θέαμα, τὴν ἀποτέφρωσιν τῆς Ἀγορᾶς· τὸ *παληοπάζαρον* αὐτὸ ἦτο ἡ ἀδυναμία σου διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον ὅτι τὸ ἐπε-

Digitized by Google

σκέπτεσο δύο μόνον φορὰς τὸ ἔτος, τὸ Πάσχα καὶ τὰ Χριστούγεννα, ὅτε ἤστραπτε καταστόλιστον ἀπὸ τὴν ἑορτήν, καὶ ἔκρυπτε τὰς ἀκαθαρσίας καὶ τὰ ῥάκη του, καὶ ἦτο ἀληθινὰ χαρὰ νὰ τὸ περιεργάζεται κανείς· τὰς λεπτομερείας θὰ τὰς εἶδες εἰς τὰς ἐφημερίδας, ἂν ἔχῃς ὄρεξιν ἐνίοτε νὰ τὰς κυττάζῃς· ἀλλ' αἱ ἐφημερίδες δὲν θὰ σὲ κάμουν νὰ ἴδῃς ὅπως θὰ ἔβλεπες μὲ τοὺς ὀφθαλμούς σου τὰ ἐρείπια τῆς καταστροφῆς μετὰ τὰς πρώτας ἡμέρας. Ἡ Ἀγορά σου δὲν ἔχει πλέον νὰ παρατάξῃ τὰς μεγαλοπρεπεῖς ἐκείνας μαδημένας ὄρνιθας, γεμάτας μὲ χρυσᾶ παράσημα καὶ ποικιλόχρους ταινίας, καὶ τὰ καλοψημένα χριστόψωμα μὲ τὰς καλλιτεχνικὰς γλυφάς των, ὑπὸ μυρτοστεφεῖς θόλους καὶ εἰκόνας καὶ θόρυβον καὶ κίνησιν· εἶνε τόρα μία μεγάλη μαυρισμένη πλατεῖα, καπνίζουσα μέχρι χθές, δυσώδης, οἰκτρά· σκοντάπτεις εἰς ἀπηνθρακωμένα λείψανα ξύλων, φαγωσίμων, καὶ καταστίχων· οἱ *λοῦστροι* σκάπτουσι μὲ τὰ χέρια των εἰς τὴν στάκτην διὰ νὰ εὕρουν δεκάρας· οἱ σκύλοι περιλείχουν πυρίκαυστα τεμάχια κρεάτων· οἱ δυστυχεῖς παθόντες συγκομίζουν ἐντὸς κάρρων τὴν περισωθεῖσαν ξυλικὴν τῶν παραπηγμάτων των· οἱ καλοὶ χριστιανοὶ ἀνάπτουν ἀπὸ ἓν κηρίον εἰς μικρὸν εἰκόνισμα τῆς Παναγίας· ἡ Παναγία ἀνήκει εἰς τὸ ἐπὶ τῆς Ἀγορᾶς παλαιὸν ἐκκλησάκι· τὰ γραίδια ζητοῦν νὰ ἀποδώσουν εἰς τὴν ὀργήν της τὸ δυστύχημα, καὶ εἰς θαῦμα τὸ ὅτι δὲν ἀπετεφρώθη τὸ εἰκόνισμά της· ἐν τούτοις τὰ πρωτεῖα τῆς θαυματουργίας δύναται νὰ διαμφισβητήσῃ ἡ ὄρνις, ἥτις τὴν μετεπιοῦσαν τῆς πυρκαϊᾶς ἀνευρέθη ὑπὸ τὴν τέφραν ζωντανὴ καὶ ἀπείρακτος, μόνη αὐτὴ ἐξ ὅλων τῶν ζωϊκῶν ἐκεῖ πέραν ὄντων. Τὸ γνωστόν σου Ὡρολόγιον, ἀλλ' ἡμίκαυστον καὶ ἄνευ ζωῆς, ὑψοῦται ἐν τῷ μέσῳ, ὡς τὸ *φουγάρον* πλοίου ναυαγήσαντος καὶ γυμνωθέντος. Ἡ ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία θὰ ἐπιχειρήσῃ ἀνασκαφὰς· ἐξ ὅλης αὐτῆς τῆς νεαρᾶς ἀσχημίας τίς οἶδεν ὁποῖον ἀρχαῖον κάλλος θὰ ἀναδύσῃ! Ἐὰν εὑρεθοῦν τίποτε ἀγαλματάκια, καθὼς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα τόσον σοῦ ἤρεσαν εἰς τὸ Μουσεῖον τῶν Ταναγραίων ἀρχαιοτήτων, θὰ τὰ ἴδωμεν μαζῆ.

Προχθὲς ὁ ἀδελφός σου ἐφόρεσε τὴν νέαν στολήν του, ἀνθυπολοχαγοῦ τοῦ πυροβολικοῦ· ἐδέχθη τὰ συγχαρητήρια ὅλων μας· ἦτον ὁ πρῶτος μαθητὴς τῆς Σχολῆς· πιστεύω ὅτι θὰ γίνῃ μίαν ἡμέραν καλὸς στρατιώτης· ὡραῖα πηγαίνει ἡ νέα στολὴ εἰς τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημά του· τὸ πρόσωπόν του εἶνε *κοριτσίστικο* ἀκόμη, καθὼς λέγουν· δὲν ἔχει μύστακας, ἀλλὰ τί τὸ θέλεις; ἔχει καρδιά. Μόνον προχθὲς ἐκτυποῦσε τὸ ξίφος του ἐπάνω εἰς τὸ πεζοδρόμιον πολὺ δυνατά· τῷ παρετήρησα γελῶν ὅτι ὀφείλει νὰ μεριμνᾷ περὶ τῆς σεμνότητος τῆς σπάθης του, ὡς οἱ πατέρες περὶ τῆς τιμῆς τῶν νεαρῶν θυγατέρων των· τὰ ξίφη τοῦ στρατοῦ μας, ἀφοῦ οἱ κακοὶ καιροὶ τὰ κατεδίκασαν εἰς διηνεκῆ παρθενίαν ἐντὸς τῶν θηκῶν των, δὲν δικαιοῦνται νὰ ἐπιδεικνύωνται βροντωδῶς, πρὶν βαπτισθῶσιν εἰς τὸ αἷμα, ὡς εἰς τὰς παρθένους δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐνδύωνται καὶ φέρωνται ὡς Κυρίαι, πρὶν ὑπανδρευθῶσι. Δὲν ἐπειράχθη· ἐκοκκίνισεν ἐλαφρά, καὶ δὲν ἔτυχε ν' ἀκούσω ἔκτοτε τὸ ξίφος του νὰ κτυπᾷ ἐπάνω εἰς τὸ πεζοδρόμιον.

Θὰ ἔμαθες τὴν σύγκρουσιν τοῦ σιδηροδρόμου μεταξὺ Καλαμακίου καὶ Κορίνθου· ἀλλ' ὅ,τι δὲν ἠξεύρεις ἴσως εἶνε ὅτι τὸ αἴτιον, τὸ προκαλέσαν ταύτην, εἶνε ἐφαρμογὴ καθαρῶς Ἀμερικανικῆς ἰδιοτροπίας τῶν διευθυντῶν ἀμφοτέρων τῶν συγκρουσθεισῶν ἀτμαμαξῶν· οἱ κύριοι οὗτοι, ζηλωταὶ τῶν Ἀμερικανικῶν ἠθῶν, καὶ θανάσιμοι ἀντίζηλοι, ἀπεφάσισαν νὰ λύσωσι τὴν ἀντιζηλίαν των διὰ μονομαχίας· ὥρισαν τὸν τρόπον καὶ τὸν τόπον τῆς συναντήσεως, καί, χάριν τοῦ ἀσκανδαλίστου, προσέλαβον ὡς μάρτυρας, ἀντὶ δύο ἢ τεσσάρων, πάντας τοὺς ἐπιβάτας τῆς ἁμαξοστοιχίας. Τὸ πρᾶγμα εἶνε περίεργον, καὶ δὲν ἤξιζε νὰ σταματήσω ἐδῶ, ἀλλὰ δὲν μὲ περιμένει τὸ ταχυδρομεῖον. Περιμένω νὰ μοῦ γράψῃς τί καταστροφὴν ἔκαμεν εἰς τὰ κτήματά σας ἡ βροχή, καὶ ἂν θὰ ἔλθῃ μαζῆ σου ὁ Νίκος νὰ ἐγγραφῇ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον.

Ἐγὼ περιμένω τὴν σπιτονοικοκυράν μου ἀπὸ τὴν Πανήγυριν τῆς Τήνου διὰ νὰ μοῦ διηγηθῇ, καθὼς καὶ πέρυσι, τὰ ἐφετεινὰ τῆς Παναγίας θαύματα, τὰ ὁποῖα παραδόξως δὲν ἐφρόντισαν ἐφέτος οἱ ἐνδιαφερόμενοι νὰ δημοσιεύσωσι προκαταβολικῶς. Ὑγίαινε, καλή μου Ἑλένη».

Χρονογραφος.

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ

Μετ' ἀπαραμίλλου δραστηριότητος ἐργάζονται οἱ Ἀμερικανοὶ εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν σιδηροδρόμων των· αἱ σιδηραῖ γραμμαί, τὰς ὁποίας χαράττουσιν ἐπὶ παρθένου πολλάκις ἐδάφους, προηγοῦνται συνήθως παρ' αὐτοῖς παντὸς ἄλλου μέσου συγκοινωνίας, περατοῦνται δ' ἐν σπουδῇ, ἄνευ ἐξιχνιασμένης μελέτης, καὶ διὰ τοῦ προχειροτέρου ὑλικοῦ. Βραδύτερον, καθ' ὅσον αἱ ἐργασίαι τοῦ οὕτως αὐτοσχεδιασθέντος σιδηροδρόμου προβαίνουσιν ἐν ἀκμῇ, ἀντικαθιστῶσιν ὁσημέραι καὶ διορθοῦσι πάσας τὰς ἀτελείας τῆς πρώτης κατασκευῆς. Τοιουτοτρόπως οἱ Ἀμερικανοὶ ἀνέπτυξαν ἀπιστεύτως τοὺς σιδηροδρόμους των. Περὶ τὰ τέλη τοῦ **1883** τὸ μῆκος τῶν κατεσκευασμένων γραμμῶν συνεποσοῦτο εἰς **195,917** χιλιόμετρα, ἡ ἔκτασις δὲ τῶν κατὰ τὰ τέσσαρα τελευταῖα ἔτη προστεθεισῶν ὑπερβαίνει τὰ **50,000** χιλιόμετρα. Τὸ **1880** κατεσκευάσθησαν σιδηρόδρομοι **11,500** χιλιομέτρων, τὸ **1881**

Digitized by Google

15,750, τὸ 1882 18,760, καὶ τὸ 1883 πλέον τῶν 10000 χιλιομέτρων.

Ἐν Γαλλίᾳ ἡ ὁλικὴ ἔκτασις τῶν ὑπαρχουσῶν σιδηρῶν γραμμῶν ἀνήρχετο τῇ 1 Ἰανουαρίου 1883 εἰς 28,884 χιλιόμετρα, ἐλάσσων τοῦ μήκους τῶν γραμμῶν, αἵτινες κατηρτίσθησαν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις ἐν διαστήματι δύο μόνον ἐτῶν, καὶ μόλις οὖσα τὸ $^1/_7$ τῶν Ἀμερικανικῶν. Ἡ κατ' ἔτος κατασκευὴ σιδηροδρόμων μήκους 10—15 χιλιάδων χιλιομέτρων ἀπαιτεῖ σημαντικὸν ἀριθμὸν ἐργατῶν, οὐχὶ κατώτερον τῶν 33,000, ἐκτὸς τοῦ κανονικοῦ προσωπικοῦ. Ἐπειδὴ τὰ ἐργατικὰ ἡμερομίσθια εἶνε εἰς μεγάλην ὑπερτίμησιν ἐν Ἀμερικῇ, ἐζήτησαν νὰ ἀντικαταστήσωσι τὰς χεῖρας τῶν ἐργατῶν διὰ μηχανικῶν μέσων. Οὕτως ὁ κ. Buchanan ἐπιθεωρητὴς τοῦ μεσημβρινοῦ σιδηροδρόμου τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, κατεσκεύασε μηχανήν, δι' ἧς κοιλαίνονται οἱ αὔλακες τῶν σιδηροδρόμων. Τῆς μηχανῆς ἐγένετο χρῆσις ἰδίως ἐπὶ τῆς γραμμῆς τοῦ Saint-Louis Akamas, ἔνθα ὤρυξεν ἔκτασιν 160 χιλιομέτρων. Ἄνευ προσκομμάτων ἠδυνήθη νὰ φέρῃ εἰς πέρας αὔλακας 3 χιλιομέτρων τὸ μῆκος ἐν διαστήματι 10 ὡρῶν.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας Ἰάκωβος Β', περιοδεύων ποτὲ τὸ Κράτος του, διῆλθε καὶ διὰ μικρᾶς τινος Κοινότητος, τῆς ὁποίας αἱ ἀρχαί, τοῦ δημάρχου ἡγουμένου, ἀπεφάσισαν νὰ δεχθῶσι πανηγυρικῶς τὴν Α. Μ. Ὁ δήμαρχος χάριν ἀσφαλείας εἶχε παραγγείλει τὸν γραμματέα του ἵνα ἐκ τῶν ὄπισθεν ὑπαγορεύῃ αὐτῷ τὸν λόγον, τὸν ὁποῖον ὤφειλε νὰ ἀπαγγείλῃ εἰς τὸν βασιλέα. Ἐπιστάσης τῆς ὥρας, ἐπειδὴ ὁ δήμαρχος ἐκλονίζετο ἐκ συγκινήσεως, ὁ γραμματεὺς θέλων νὰ ἐνθαρρύνῃ αὐτόν, τῷ ψιθυρίζει: «Κράτει ὑψηλὰ τὴν κεφαλὴν καὶ στάσου ἀξιοπρεπῶς»· ἀλλ' ὁ δήμαρχος ὑπολαμβάνων ὅτι ταῦτα ἦσαν ἡ ἀρχὴ τοῦ λόγου του ἐπαναλαμβάνει τὰς λέξεις εἰς τὸν βασιλέα.

— Τί εἶνε αὐτὸ ποῦ ἔκαμες, Σίρ;
ἐρωτᾷ ἔκπληκτος ὁ ὑποβολεὺς χαμηλοφώνως τὸν δήμαρχον. Ἀλλ' οὗτος στρεφόμενος πρὸς τὸν βασιλέα ἐξακολουθεῖ· —Τί εἶν' αὐτὸ ποῦ ἔκαμες, Σίρ; — Σοῦ λέγω ὅτι θὰ μᾶς χαντακώσῃς ὅλους ἐδῶ! ψιθυρίζει ἀπελπις ὁ γραμματεύς.

— Ναί, Σίρ, ἐξακολουθεῖ μετ' ἐμφάσεως ὁ δήμαρχος, ὅστις εἶχε πάρει πλέον τὸν κατήφορον, σοῦ λέγω ὅτι θὰ μᾶς χαντακώσῃς ὅλους ἐδῶ!

Ἕκαστος δύναται νὰ φαντασθῇ τὴν ἐντύπωσιν, ἣν ἐνεποίησεν εἰς τὸν βασιλέα ὁ τόσον πρωτότυπος ἐκεῖνος λόγος τοῦ δημάρχου.

Ὁ ἐν Καβάλλᾳ φιλόμουσος συνδρομητὴς τῆς «Ἑστίας» κ. Ἰω. Κωνσταντινίδης ἐφιλοπόνησεν ἔμμετρον ἐλευθέραν μετάφρασιν τοῦ «Δὸν Ζουὰν» τοῦ Βύρωνος, ἧς ἀπόσπασμα ἀπέστειλεν ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν. Ἐκ τούτου παραθέτομεν ἐνταῦθα τοὺς ἑπομένους ὀλίγους στίχους, δεῖγμα τῆς εὐδοκίμου αὐτοῦ ἐργασίας.

ΣΤΙΧΟΙ ΕΚ ΤΟΥ «ΔΟΝ ΖΟΥΑΝ» ΤΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ

Βλέπω ἐκ τῶν ὀρέων σου, βλέπω τὸν Μαραθῶνα,
κι' ἀναπολῶ τὸν μέγαν σου ἡρωϊκὸν ἀγῶνα.
Βλέπω τοὺς τάφους τῶν Περσῶν ἐν μέσῳ τῆς κοιλάδος,
καὶ ἐνθυμοῦμαι πρὸς στιγμὴν τὰς δάφνας τῆς Ἑλλάδος.
Πατῶν τοιαῦτα ἔνδοξα, προγονικὰ ἐδάφη,
τίς νὰ πιστεύσῃ δύναται πῶς δοῦλος ἀνετράφη;
Δὲν εἶμαι δοῦλος, ἔκραξα, θὰ ἔλθῃ καὶ ἡμέρα
νὰ γείνῃ πάλιν ἡ Ἑλλὰς ἡ δούλη ἐλευθέρα.

Ἰδοὺ ὁ Ξέρξης τὸ στενὸν σκοπεῖ τῆς Σαλαμῖνος
ἀγέρωχος· τὸν τρέμουσιν ἐθνῶν τοσοῦτον σμῆνος,
καὶ κλίνουσι τὰς κεφαλὰς εἰς ἓν του μόνον βλέμμα.
Ἀλλ' ἡ Ἑλλὰς περιφρονεῖ τὸ γαῦρόν του τὸ στέμμα.
Κ' ἐνῷ ἀνέτειλε λαμπρά, ῥοδόχρους ἡ πρωΐα,
καὶ ὁ μονάρχης ἀριθμῶν τἀμέτρητά του πλοῖα,
λέγει· «θὰ ἄρξω δι' αὐτῶν πάσης τῆς ὑφηλίου»,
ἓν μόνον τῷ ἀπέμεινε 'ς τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου.

Ποῦ εἶνε ταῦτα σήμερον; καὶ σύ, πατρίς, ποῦ εἶσαι;
Εἰς τὰς ἀφώνους σου ἀκτὰς ἀπηυδημένη κεῖσαι.
Φεῦ! πλέον τῶν ἡρώων σου δὲν πάλλει ἡ καρδία·
ἐξέλιπεν ἡ πρώτη των περιφανὴς ἀνδρεία...
Κ' ἐπέπρωτο ἡ θεία σου ἀπὸ αἰώνων λύρα
τοσοῦτον νὰ ταπεινωθῇ 'ς τὴν ἰδικήν μου χεῖρα.

Πλὴν κ' ἐν τῇ ἀδοξίᾳ μου μὲ δεσμευμένας χεῖρας,
ὁπόταν κρούω τὰς χορδὰς τῆς δουλικῆς μου λύρας,
αἴσθημα πατριωτικὸν καίει τὸ μέτωπόν μου,
κ' ἐρύθημα αἰσθάνομαι ἐπὶ τῶν παρειῶν μου·
καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα μου αἰσθάνομαι τὸ αἶσχος
ὁπόταν τὴν ὑβρίζωσιν ὡς δούλην ἀδολέσχως.
Δὲν μένει εἰς τὸν ποιητὴν παρὰ τὸ δάκρυ μόνον,
νὰ κλαίῃ τῆς πατρίδος του τὸ αἶσχος καὶ τὸν πόνον.

Εἶν' ἀρκετὸν νὰ κλαίωμεν καὶ νὰ ἐρυθριῶμεν,
Πατρίς, τὸ μεγαλεῖόν σου ὅταν ἀναπολῶμεν;
Ἑλλάς, ἀρχαία μου Ἑλλάς! τὸ ἔνδοξόν σου στέμμα
εἰς πόσον τὸ ἐβάπτισαν οἱ πρόγονοί μας αἷμα!
Τρεῖς πρὸς ἡμᾶς ἀπόδωσον ἐκ τῶν *Τριακοσίων*
τὸ πρῶτον ν' ἀνακτήσωμεν, πατρίς μου, μεγαλεῖον.
Τρεῖς Σπαρτιάτας παλαιοὺς ἐν μέσῳ ἡμῶν στεῖλε,
νέα νὰ λάμψουν τρόπαια καὶ νέαι Θερμοπύλαι.

ΙΩ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἠρώτα προχθὲς τὸν Ἀγαθόπουλον εἷς φίλος του ἐὰν ἔχῃ τύχην εἰς τὰ λαχεῖα.

— Ὄχι, ἀπεκρίθη, ποτὲ δὲν ἐκέρδισα τίποτε.

— Μὰ ἐπῆρες πολλαῖς φοραῖς λαχνοὺς λαχείων;

— Οὔτε ἐπῆρα οὔτε θὰ πάρω ποτέ!... Ἀμ' ἀφοῦ δὲν κερδίζω, πρὸς τί νὰ πάρω λαχεῖα;...

***

Ἐν τῷ νοσοκομείῳ.

Ὁ καθηγητὴς τῆς παθολογίας πρὸς ἕνα τῶν ἀσθενῶν:

Digitized by Google

— Τί ἐπάγγελμα ἔχεις;

Ὁ ἀσθενής, ὅστις πάσχει ἀπὸ νόσημα τοῦ στήθους, ἀπαντᾷ·

— Μουσικός, ἰατρέ.

Ὁ καθηγητὴς πρὸς τοὺς φοιτητάς:

— Ἰδού, κύριοι, ὅτι εὑρίσκομεν ἐδῶ τὴν εὐκαιρίαν νὰ σᾶς ἀποδείξω ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πολλάκις σᾶς εἶπον εἰς τὸ μάθημα· ὅτι δηλαδὴ ὁ πολὺς ἀγὼν καὶ ὁ κάματος τῶν πνευμόνων ἐκ τῆς χρήσεως τῶν ἐμπνευστῶν μουσικῶν ὀργάνων, εἶνε πολλάκις αἰτία τοῦ νοσήματος, ἐξ οὗ πάσχει ὁ ἄνθρωπος οὗτος.

Καὶ πρὸς τὸν ἀσθενῆ στρεφόμενος,

— Καὶ τί ὄργανον παίζεις; ἐρωτᾷ.

— Τὸ *ταμποῦρλο*, ἰατρέ, ἀπαντᾷ ἐκεῖνος.

* * *

— Μαμά, πότε θὰ σὲ ξαναπιάσῃ πάλι θέρμη;

— Γιατί, παιδί μου;

— Γιὰ νὰ μοῦ δώσῃς πάλι τὸ κουτὶ τῶν χαπιῶν.

* * *

— Εἶνε ἀλήθεια, Ἄννα, ὅτι θὰ πάρῃς σύζυγον τὸν ἀξιωματικὸν Κ; . . .

— Ἀληθέστατον.

— Ἀλλὰ σὺ εἶσαι δύο φοραὶς ὑψηλοτέρα ἀπ' αὐτόν.

— Τί σημαίνει; Ἐκεῖνος θὰ εἶνε πάντα ἀπάνω 'στ' ἄλογο.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πτωχὸς ποιητὴς ἔγραφε στίχους πρὸς τιμὴν τοῦ Αὐγούστου, τοὺς ὁποίους προσέφερεν αὐτῷ ἐξερχομένῳ. Τοῦτο δ' ἐπανελήφθη πολλάκις, χωρίς ποτε ὁ ποιητὴς νὰ λάβῃ ἔστω καὶ τὴν ἐλαχίστην ἀμοιβήν. Ἡμέραν τινὰ ὁ αὐτοκράτωρ ἰδὼν αὐτὸν μακρόθεν, ἔγραψεν ἐν τάχει ὀλίγους ἑλληνικοὺς στίχους, οὓς ἔδωκεν αὐτῷ προσελθόντι. Ὁ ποιητὴς ἀναγνοὺς αὐτοὺς τοὺς ἐπῄνεσεν, εἶτα θεὶς τὴν χεῖρα ἐν τῷ πενιχρῷ θυλακίῳ του ἐξήγαγεν ὀλίγα λεπτά, ἅτινα προσήνεγκεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα εἰπών· « Ταῦτα δὲν εἶνε βεβαίως ἀνάλογα πρὸς τὴν θέσιν σου, ὦ Καῖσαρ· ἂν εἶχον, θὰ σοὶ ἔδιδον περισσότερα ». — Πάντες ἐγέλασαν, ὁ δὲ Καῖσαρ, ἐννοήσας τὸ μάθημα, διέταξε νὰ μετρηθῶσιν εἰς τὸν πτωχὸν ποιητὴν ἑκατονταχισχίλια σηστέρτια.

Ἡ ὁλικὴ ἐπιφάνεια τῶν 26 Κρατῶν τῆς Γερμανικῆς ὁμοσπονδίας ἔχει ἔκτασιν 540,522 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων. Ὁ πληθυσμὸς των περιελάμβανε 41,058,792 κατοίκων κατὰ τὸ 1871, 42,727,372 τὸ 1875, καὶ 45,234,061 τὸ 1880. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν, τῶν δυναμένων νὰ κληθῶσιν εἰς τὰ ὅπλα—ἀπὸ τοῦ 17ου ἔτους συμπεπληρωμένου, μέχρι τοῦ 42ου — ἀνήρχετο, κατὰ τὸ 1880, εἰς 8,144,371, ἀναλογούντων 18 ἐπὶ 100 κατοίκων. Οἱ δικαιούμενοι περὶ τὴν ἐξάσκησιν ἐκλογικῶν δικαιωμάτων — ἀπὸ 25 ἐτῶν καὶ ἄνω —ἀνήρχοντο εἰς 10,165,213. Τὰ διάφορα θρησκεύματα ἐξεπροσωποῦντο ὑπὸ 28,331,152 διαμαρτυρομένων, 16,232,651 καθολικῶν, 78,031 χριστιανῶν διαφόρων αἱρέσεων, 61,612 ἰσραηλιτῶν, καὶ 30,615 πρεσβευόντων διαφόρους θρησκείας, ἢ οὐδεμίαν.

Κατὰ τὰς στατιστικὰς παρατηρήσεις, ἐξαιρετικῶς ὑπερέχουσιν οἱ ἄρρενες τῶν θηλέων ἐν ταῖς γεννήσεσι παρὰ τῷ ἰουδαϊκῷ πληθυσμῷ. Ἡ ὑπεροχὴ αὕτη συνισταμένη εἰς 105 μέχρις 106 ἄρρενα ἀπέναντι 100 θηλέων εἰς τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης, ποικίλλει μεταξὺ 109 καὶ 114 καὶ φθάνει ἐνίοτε μέχρις 128 παρὰ τοῖς ἰουδαίοις. Τὸ φαινόμενον τοῦτο κατά τινας μὲν φυσιολόγους σχετίζεται πρὸς τὴν ἡλικίαν τῶν γονέων, κατ' ἄλλους δὲ ἡ παρατηρουμένη ἐπικράτησις τοῦ ἄρρενος φύλου παρὰ τοῖς ἰουδαίοις δὲν ἐξηγεῖται οὔτε διὰ τῆς ὡριμωτέρας ἡλικίας οὔτε διὰ τῆς ἐξόχου ζωτικότητος τῶν γεννητόρων. Γνωστὸν ὅτι αἱ γεννήσεις ἀρρένων ἐν τοῖς ἀγροῖς εἶνε πολυαριθμότεραι τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν· ἀλλ' οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς τελούμενοι γάμοι συνάπτονται συνήθως ἐν νεωτέρᾳ ἡλικίᾳ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι τελουμένων.

Ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἰνδιῶν, κατὰ τὴν ἐπίσημον ἀπογραφὴν τοῦ 1881, περιλαμβάνει 253,801,821 κατοίκων, ἐξ ὧν 85,544 μόνον εἰσὶν Ἄγγλοι ἐκ γενετῆς. Ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατιωτῶν ἀνέρχεται εἰς 56,646 καὶ εἰς 12,088 ὁ τῶν γυναικῶν· ὑπάρχουσι πρὸς τούτοις 17,000 ἀνδρῶν, ἀνηκόντων εἰς τὸν ἀστικὸν πληθυσμόν Οἱ Εὐρωπαῖοι ὑπολογίζονται εἰς 146,612. Ἐξ 102,629,000 ἀτόμων 71,199,000 ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν καὶ 21,041,000, ἐξ ὧν 12,859,000 ἄνδρες καὶ 8,182,000 γυναῖκες, εἰς διαφόρους βιομηχανικὰς ἐργασίας.

Περὶ τὰ 5,485,455 κατεργάζονται τὸν βάμβακα καὶ τὸ λῖνον· ἡ βιομηχανία τῶν ἐνδυμάτων ἀπασχολεῖ 2,815,880 ἐργάτας, ἡ ἀγγειοπλαστικὴ 1,850,974, ἡ τεκτονικὴ 837,453, τὸ ἐμπόριον τοῦ κόμμιος καὶ τῆς ῥητίνης 762,526, τὰ ἐξ ἰνδοκαλάμου, σχοίνου, ἀχύρων καὶ φύλλων τεχνουργήματα 688,732, ἡ χρυσοχοΐα καὶ κοσμηματοπωλικὴ 472,956, καὶ ἡ σιδηρουργία 473,361.

Οἱ ὑπάλληλοι τῆς κυβερνήσεως, οἱ ἀνὰ τὰ διάφορα διαμερίσματα ὑπάρχοντες ἀνέρχονται εἰς 1,843,000, ἐξ ὧν 115,000 θεωροῦνται ὡς ἀποτελοῦντες μέρος τοῦ στρατοῦ.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 860.

Digitized by Google

’Αριθ. 453 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 89. | 2 Σεπτεμβρίου 1884

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.
Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλλον).

Η'.

— Ἀδιάφορον, εἶπε πέμπτην τινὰ ἡ πλύντρια κομίζουσα τὰ ἀσπρόρρουχα τῆς Μαρκέλλας, ἅπερ αὐτὴ ἔπλυνε καὶ ἐσιδέρωνε δωρεὰν καὶ μετὰ πόσης ἐπιμελείας! ἂν ἤμουν ἐγὼ 'ς τὴν θέσιν σου, θὰ ἔγραφα 'ς τὴν Νέαν Ὑόρκην εἰς τὸν πλοίαρχον τοῦ *Καναδᾶ*, καὶ ποῦ ξέρεις τί εἰμποροῦσε νὰ βγῇ· θὰ ἔγραφα, θὰ ἔγραφα, ὡς που νὰ κοπῇ τὸ χέρι μου, καὶ κάτι θὰ κατάφερνα γιὰ νὰ βρῶ αὐτὸν τὸν Μονφόρτ. Ἐγὼ λέω μὲ τὸ νοῦ μου ὅτι αὐτὸς εἶν' ὁ πατέρας τοῦ κοριτσιοῦ.

Ἡ κυρία Φαβροῦ ἀπέμεινε σιωπηλή. Ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς των ἠκούοντο τὰ ἅλματα τῶν δύο κορασίων, συνοδευόμενα ὑπὸ τῶν ἁλμάτων τοῦ γάτου, ὅστις ἔπαιζε μετά τινος πώματος φιάλης.

— Ἠμπορεῖ, κυρὰ Ζαλίνη μου, εἶπεν ἡ κυρία Φαβροῦ, 'μπορεῖ· τὸ 'συλλογίστηκα κ' ἐγώ. Ἀλλὰ εἶνε ἕνα ἄλλο πρᾶγμα, κύτταξε... Πῶς σου φαίνεται; πατέρας νὰ ξεφορτώνεται ἔτσι τὴν γυναῖκά του καὶ τὸ παιδί του...

Καὶ προσεῖδον ἀλλήλας μετ' ἀπορίας μεγάλης.

— Καὶ πῶς το συμπεραίνεις ὅτι ἤθελε νά τες ξεφορτωθῇ, εἶπεν ἡ πλύντρια ἀναλαμβάνουσα τὸν πρότερον διαλογισμόν της. Αὐτὸς ἐτηλεγράφησε: τί ἔγιναν· ἄνθρωπος ποὺ θέλει νὰ φύγῃ κρυφὰ δὲν φέρνεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

— Ὡραῖο τηλεγράφημα! μὰ τὴν ἀλήθεια, ἀνεφώνησεν ἡ κυρία Φαβροῦ ἀγανακτοῦσα. Ἀπάντησις πληρωμένη καὶ νὰ μείνῃ τὸ τηλεγράφημα 'ς τὸ τηλεγραφεῖο. Νὰ μείνῃ 'ς τὸ τηλεγραφεῖο, καταλαβαίνεις; καὶ τὴ διεύθυνσίν του νὰ μὴ την ἔχῃ 'ς τὸ τηλεγράφημα!

— Ἂν ἔφθασε πρωῒ ὁ ἄνθρωπος δὲν θὰ εἶχεν ἀκόμη βρῇ ποῦ νὰ κονέψῃ· παρετήρησεν ἡ κυρὰ Ζαλίνη ἥτις ἐπέμενεν ὑπερασπίζουσα αὐτόν.

— Ἂς κάνῃ καλά. Ἂν ὅμως τὴν ἤθελε τὴν οἰκογένειά του, αὐτὸς ἔπρεπε νά την γυρέψῃ, ἔτσι ξέρω ἐγώ! Καὶ νά σου 'πῶ, θέλεις νὰ μάθῃς τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς; Λοιπὸν ἐγώ σου λέγω ὅτι ἡ γυναῖκα εἶξερε τί ἔπρεπε νὰ ἐλπίζῃ ἀπὸ αὐτόν, καὶ 'πέθανε ἀπὸ τὴ λύπη της.

— Ἀπὸ τὴ λύπη της; ἐπανέλαβεν ἡ πλύντρια καταπλαγεῖσα. Καὶ ὁ ἰατρὸς εἶπεν ὅτι ἀπέθανε, πῶς το λένε, ἀπὸ ἀνευρυσμόν.

— Αὐτὸ δά! ἀπὸ λύπη 'πεθαίνει ὅποιος 'πεθαίνει ἀπὸ ἀνευρυσμόν. Ἐμεῖς, καταλαβαίνεις, τὸ ἔχει ἡ ἐπιστήμη μας νὰ ξέρωμε καὶ λίγη ἰατρική. Ἐγώ το εἶξερα· ἡ γυναῖκες ποῦ τους διορίζουν οἱ ἰατροὶ σιρόπι δακτυλίτιδος δὲν εἶνε ἡ πιὸ εὐτυχισμέναις τῆς γειτονιᾶς, ξέρω ἐγώ! Αὐτὴ ἡ νέα ἀπὸ τὴν πολλή της τὴ λύπη καὶ τὸ πολὺ κλᾶψε κλᾶψε ἐπιάσθη ἡ καρδιά της καὶ πάει.

Ἡ κυρὰ Ζαλίνη οὐδὲν ἀπεκρίθη, διότι ὁ συλλογισμός της οὗτος ὑπερέβαινε τὸ μέτρον τῆς διαλεκτικῆς αὐτῆς.

— Καλὲ αὐτὸς τὴν ἐπαράτησεν, ἐπέμεινε λέγουσα ἡ κυρία Φαβροῦ, ταπεινοῦσα τὴν φωνήν. Ἦτον κακὸς ἄνδρας καὶ κακὸς πατέρας.

— Δὲν εἶχε δακτυλίδι; εἶπε ζωηρῶς ἡ πλύντρια.

— Εἶχεν, ἀλλὰ χωρὶς ὄνομα, ἀπεκρίθη ἡ φαρμακέμπορος.

Καὶ πράγματι, οἱ σύζυγοι Μονφὸρτ ἠμέλησαν νὰ χαράξωσι τὰ ὀνόματά των ἐπὶ τοῦ δακτυλίου, ὃν ὁ ἱερεὺς ἔθηκε περὶ τὸν δάκτυλον τῆς Μαρίας, διότι ποῦ νὰ φαντασθῶσιν ὅτι ἡ ἀσήμαντος αὕτη λεπτομέρεια ἠδύνατό ποτε νὰ χρησιμεύσῃ. Ἀλλὰ καὶ ἐφοβεῖτο ἡ Μαρία ἐκ δεισιδαιμονίας νὰ ἀποχωρισθῇ τοῦ δακτυλίου της καὶ ἐπὶ μίαν μόνην ὥραν, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἠθέλησέ ποτε νά τον δώσῃ εἰς χαράκτην.

Αἱ δύο γυναῖκες ἔμειναν σιωπῶσαι, διαλογιζόμεναι καθ' ἑαυτὰς τὴν τύχην τῆς νεαρᾶς τεθνεώσης. Ἐὰν τῷ ὄντι ἀπέθανεν ὑπὸ λύπης, ὁπόσον δεινὸς καὶ μεστὸς θλίψεων θὰ ἦτο ὁ βίος της! Τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὰ παιδία καὶ ὁ γάτος ἐπεδόθησαν εἰς τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα ἅλματα, ὥστε δύο καθίσματα κατέπεσαν μετὰ μεγάλου κρότου, καὶ γέλωτες ἠκούσθησαν.

Ἡ κυρία Φαβροῦ λαβοῦσα σάρωθρον ἐκτύπησε τὴν ὀροφὴν ἵνα καταπαύσῃ ὁ θόρυβος.

— Μητέρα; ἠκούσθη ἡ φωνὴ τῆς Λουίζης, ἧς ἡ ἔξυπνος μορφὴ ἐφάνη ἔκ τινος ὀπῆς ὑπαρχούσης ἐπὶ τοῦ πατώματος.

Τὸ πρόσωπον τὸ δροσερὸν τῆς Μαρκέλλας ἀντικατέστησε παρευθὺς τὸ τῆς Λουίζης. Τὸ κοράσιον κατηυφραίνετο ἐξαπλούμενον ἐπίστομα ἐπὶ

Digitized by Google

τοῦ πατώματος καὶ βλέπον εἰς τὸ κατάστημα διὰ τῆς μικρᾶς ἐκείνης ὀπῆς.

— Θὰ καθίσετε φρόνιμα; ἀνεφώνησε μετ' ὀργῆς ἡ μήτηρ. Θά μου σπάσετε τὴς καρέγλες.

— Ἡ δυὸ παληές, μητέρα, ἀνεφώνησεν ἡ Μαρκέλλα εὐθύμως, καὶ δὲν ἔσπασαν καλὰ καλά.

— Καθόμαστε φρόνιμα, μητέρα, συνεπέρανεν ἡ Λουίζα ἀναλαμβάνουσα τὴν θέσιν της.

— Πάει καλά, κυττάξετε νὰ μή το ξανακάνετε, εἶπε μετ' αὐστηρότητος ἡ μήτηρ, καὶ νὰ βάλετε τὴς καρέγλες 'ς τὸν τόπο τους.

— Μάλιστα, ἀνεφώνησαν ὁμοῦ αἱ δύο ἀργυραῖ φωναὶ τῶν παιδίων.

Ἡ ὀπὴ ἐκλείσθη πάλιν, καὶ τὰ παιδία ἠκούσθησαν τοποθετοῦντα τὰ καθίσματα μετὰ τοσαύτης προσοχῆς, ὥστε οἱ τέσσαρας πόδες ἑκάστου καθίσματος ἤγγισαν τὸ ἔδαφος ἀλληλοδιαδόχως.

— Τὸ παιδὶ λέγει ὅτι τἀγαποῦσεν ὁ πατέρας του, ἐπανέλαβεν ἡ πλύντρια, ἧς ἡ ἐπιμονὴ ἦτο ἀξία παρατηρήσεως. Ἡ κυρία Φαβροῦ ὕψωσε τοὺς ὤμους.

— Οἱ πατέρες τἀγαποῦν τὰ παιδιά των ἐνόσῳ διασκεδάζουν μ' αὐτά, εἶπε μετὰ περιφρονήσεως. Ἡ μητέρες ὅμως τἀγαποῦν μὲ τὴν καρδιά των· μή μού τους λὲς τοὺς πατέρες. Ὁ Θεὸς ὅμως θά με κολάσῃ ἂν 'πῶ τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὸν μακαρίτη τὸν ἄνδρα μου, αὐτὸς τὰ ἀγαποῦσε τὰ παιδιά του σὰν καλὸς πατέρας, τέτοιοι πατέρες εἶνε σπάνιο τὴ σήμερον νὰ βρεθοῦν!

Πόθεν εἶχεν ἀντλήσῃ ἡ κυρία Φαβροῦ τὰς ἀλλοκότους ταύτας γνώσεις περὶ τῆς πατρικῆς στοργῆς; Οὐδέποτε ἠδυνήθη νά το εἴπῃ. Ὑπάρχουσι γνῶμαι, αἵτινες φύονται ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ὡς οἱ μύκητες, οὐδεὶς δὲ δύναται νὰ εἴπῃ διατί. Πολλάκις δὲ αἱ γνῶμαι αὗται δὲν εἶνε ἐκ τῶν μᾶλλον ὀρθῶν, ἀλλ' ἐπὶ τούτων ἀκριβῶς ἐπιμένουσι πλειότερον οἱ ἄνθρωποι.

— Αὐτὸς ἐπεθύμει νὰ πλουτήσῃ, ὑπέλαβεν ἡ κυρία Φαβροῦ, ἀφίνουσα ἐλευθέρους τὰς σκέψεις της, αἵτινες ἂν μὴ ἦσαν ὅλως ἔλλογοι, εἶχον ὅμως ὡριμάσῃ ἐπὶ πολὺν χρόνον. Πηγαίνουν πάντα 'ς τὴν 'Αμερικὴ νὰ πλουτήσουν. Τὴ γυναῖκά του καὶ τὸ παιδί του τὰ εἶχε φόρτωμα, τοὺς ἄφησε λοιπὸν μὲ πενῆντα φράγκα κὴ ἄν τον πιάσῃς!

— Τί τα θές, ἐγὼ ἤθελα νὰ εἶχα τὴν καρδιά μου ἀναπαμένη, εἶπεν ἡ ἐπίμονος πλύντρια. Ἐγὼ θὰ στείλω γράμμα 'ς τὸν πλοίαρχο τοῦ *Καναδᾶ*. Μὲ τὸν *Καναδᾶ* ἔφυγε. Λοιπόν, ὁ πλοίαρχος πρέπει νὰ ξέρῃ τί ἀπόγινεν ὁ ἄνθρωπος!

— Ὁ *Καναδᾶς* ἀπὸ τότε ἔκαμε τρία ταξείδια, ὑπέλαβεν ἡ κυρία Φαβροῦ μετὰ πάσης τῆς δικαίας ὑπερηφανίας τῆς ἀνωτέρας ἀγωγῆς αὐτῆς. Τέλοςπάντων γιὰ νὰ σ' εὐχαριστήσω θὰ γράψω 'ς τὴν Ἄβρην, καὶ ἴσως ἔχουν τίποτε εἰδήσεις.

Μετὰ ἓξ ἑβδομάδας ὁ πλοίαρχος τοῦ *Καναδᾶ* καταπλεύσας εἰς Ἄβρην, εὗρεν ἐπὶ τοῦ γραφείου του τὴν ἐπιστολὴν τῆς κυρίας Φαβροῦ ζητούσης παρ' αὐτοῦ πληροφορίας περί τινος ὀνομαζομένου Μονφόρτ, ὅστις εἶχε τηλεγραφήσῃ πρὸς τὸ ξενοδοχεῖον Β. ἐρωτῶν τί ἀπέγιναν γυνή τις καὶ μικρὸν κοράσιον. Ὁ πλοίαρχος οὐδὲν ἐνόησεν ἐκ τῆς τραγελαφικῆς ταύτης ἐπιστολῆς, ἣν ἐξεπόνησαν αἱ δύο γειτόνισσαι ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου των. Ἐπειδὴ δὲ εἶχον ἀποστείλῃ καὶ γραμματόσημον διὰ τὴν ἀπάντησιν, καὶ ὁ πλοίαρχος ἦτο εἰς ἄκρον εὐγενής, ἀπήντησε παραχρῆμα ὅτι τὸ ὄνομα Μονφὸρτ εὑρίσκετο μὲν ἐγγεγραμμένον ἐν τοῖς βιβλίοις του, ἀλλ' οὐδέποτε αὐτὸς συνδιελέχθη μετὰ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀνθρώπου, ὅστις ἄλλως τε ἦτο σιωπηλός· μετὰ πολλῆς δὲ λύπης ἔγραφεν ὁ πλοίαρχος ὅτι ἠγνόει τί ἀπέγινεν ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὴν εἰς Νέαν Ὑόρκην ἄφιξίν του.

Τὰ ὄνειρα τῆς πλυντρίας ἐξηφανίσθησαν μετὰ πολλῆς της λύπης. Διότι εἶχεν ἐν τῇ φαντασίᾳ της οἰκοδομήσῃ νόστιμον μυθιστόρημα, τὸ ἑξῆς· ὅτι δῆλα δὴ ὁ πλοίαρχος εἶχε συνάψῃ σχέσεις πρὸς τὸν Μονφόρτ, ὅτι οὗτός τῳ διηγήθη τὴν ἱστορίαν του, ὁ δὲ πλοίαρχος συγκινηθεὶς ἐκ τῶν παθημάτων τῆς Μαρκέλλας καὶ τῆς μητρός της, ἔσπευδε νὰ ἀνακοινώσῃ πρὸς τὸν Μονφόρτ, ὅτι ἡ κόρη του οὐδένα ἄλλον εἶχεν ἐπὶ γῆς πλὴν αὐτοῦ, ὅτι ὁ πατὴρ μαθὼν τοῦτο θὰ ἔσπευδεν, ἡ κόρη θὰ ἐπέτα εἰς τὰς ἀγκάλας του, κ.τ.λ.

Ἀλλὰ τὰ ὄνειρά της ταῦτα ἐδέησε νὰ καταπέσωσι πρὸ τοῦ αὐστηροῦ ὕφους τῆς δικαίως προσβεβλημένης κυρίας Φαβροῦ.

— Τὰ βλέπεις, εἶπεν εἰς τὴν πλύντριαν ἀφ' οὗ ἀνέγνωσε τὴν ἐπιστολήν, καὶ ἐπιμελῶς ἐδίπλωσε ἵνα την ἐπισυνάψῃ εἰς τὰ ἔγγραφα τῆς Μαρκέλλας, τὰ βλέπεις; εἶνε ἄνθρωπος σιωπηλὸς καὶ δύστροπος. Δὲν ἤνοιξε τὸ στόμα του εἰς ὅλον τὸ ταξείδιον μήπως τοῦ ξεφύγῃ κανεὶς λόγος χωρὶς ἄλλο. Αὐτὸς εἶνε ποὺ εἶνε χαμένος, καὶ μὴ ζαλίζεσαι, καὶ ἡ μικρὴ ἔμεινε δική μας.

— Ἀμ' τοῦτο δὰ ἤθελες καὶ σύ, δὲν εἶν' ἔτσι; εἶπεν ἡ πλύντρια μετά τινος κακεντρεχείας.

Ἡ κυρία Φαβροῦ τηροῦσα τὴν σοβαρότητά της οὐδὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ἐν ταῖς γωνίαις τοῦ στόματός της ὑπῆρχέ τι ὁμοιάζον πρὸς θριαμβευτικὸν μειδίαμα.

θ'

Ἡ Μαρκέλλα ἠλικιοῦτο· μάτην δὲ ἡ προστάτις της ἐπανειλημμένως ἐμήκυνε τὰ ἐνδύματά της, ἀείποτε ἦσαν πολὺ βραχέα καὶ τὰ γόνατά της ἐπέμενον νὰ ὑπερβαίνωσι τὰ ἐνδύματα.

Ἦτο ἓξ περίπου ἐτῶν κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τῶν περιθαλπόντων αὐτήν· ἀλλ' ἀληθῶς ἦτο ἓξ ἥμισυ ἐτῶν· ἀναλόγως δὲ τῆς ἡλικίας της ἦτο ἀξιοπαρατηρήτου πρωϊμότητος.

Ἡ Λουίζα ἦτο ὁπωσοῦν μεγάλη· τὰ παρελθόντα ἔκτοτε τρία ἔτη τὴν εἶχον καταστήσῃ

Digitized by Google

σχεδὸν νεάνιδα ὑψηλὴν καὶ ἰσχνήν, εὐγενὲς ἔχουσαν τὸ πρόσωπον καὶ τοὺς τρόπους ὀλίγον τι ψυχρούς. Εἰσαχθεῖσα εἰς σχολεῖον ἵνα λάβῃ δῆθεν καλὴν ἀγωγήν, ἀπώλεσεν ἐν αὐτῷ τὴν προτέραν αὐτῆς γλυκεῖαν φιλόφρονα ἁπλότητα καὶ ἀφέλειαν. Καὶ διετήρησε μὲν τὸ ἐμπορικόν της πνεῦμα, ἀλλ' ἐπικεχρισμένον διὰ στρώματος εὐπρεπείας ἐπιτετηδευμένης, ἐπισκιαζούσης μὲν τὰς ἀρετὰς αὐτῆς, οὐδόλως δὲ ἀποκρυπτούσης τὰ ἐλαττώματα. Αὕτη δὲ εἶνε ἡ λεγομένη ἀχάριστος ἡλικία, ἢ μᾶλλον, ὡς ἠδύνατό τις πολλάκις νὰ εἴπῃ, ἡ ἀχάριστος ἀγωγή· οἱ γονεῖς δαπανῶσι πολὺ ἵνα αἱ θυγατέρες των προσκτήσωνται εἰς μέγιστον βαθμὸν τὸν ἀπειρόκαλον ἐκεῖνον τρόπον τὸν κόσμιον ἅμα καὶ ἐπιτετηδευμένον.

Ἐν τῷ σχολείῳ ἡ Λουίζα ἔμαθεν ὅτι, περιθάλψασα τὴν Μαρκέλλαν, ἐποίησεν ἀγαθὴν πρᾶξιν. Μέχρι τότε οὐδόλως ὑπώπτευέ τι περὶ τούτου, καὶ διὰ τοῦτο καθίστα αὐτὴν θελκτικωτάτην ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ καθήκοντος τῆς προστασίας τῆς μικρᾶς.

Ἀλλ' ὅτε ὅμως το ἔμαθεν, ἀπήτησε παρὰ τῆς μικρᾶς ὀρφανῆς σέβας πολύ, ὅπερ ἡ δύσμοιρος κορασὶς μετ' ἀνηκούστους δυσχερείας κατώρθωσε νὰ ἐντυπώσῃ ἐν τῇ μνήμῃ της.

Ἡ Μαρκέλλα εἶχε ζήσῃ παρὰ τοῖς γονεῦσιν αὐτῆς ὡς ἄνθος λεληθότως ἀκμάζον, γεννηθὲν ἵνα εὐφραίνῃ τὴν καρδίαν καὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἵνα θάλλῃ ἐν ἐλευθερίᾳ. Ἀλλὰ καὶ ἡ κυρία Φαβροῦ οὐδὲν ἄλλο παρ' αὐτῆς ἀπήτησε. Τὸ παιδίον τοῦτο ἀνεμίμνησκεν αὐτὴν τὸ ἄλλο ἐκεῖνο παιδίον, ὅπερ πρὸ οὐ πολλοῦ χρόνου εἶχε συνοδεύσῃ εἰς τὴν τελευταίαν του κατοικίαν, καὶ τῇ ἐφαίνετο ὡς ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας ἀπεσταλμένον.

Ὅσον καὶ ἂν φαίνεται τὸ πνεῦμα ἡμῶν ἀπηλλαγμένον τῶν χυδαίων πλανῶν, ἐν ἁπάσαις ὅμως ταῖς ἀγαθαῖς πράξεσιν ἡμῶν ἐμφιλοχωρεῖ μόριόν τι δεισιδαιμονίας, καλῶς κεκρυμμένον, ἀόρατον σχεδόν, καὶ πρὸς ἀπόκρουσιν αὐτοῦ εἶνε χρεία μεγάλης βίας.

Τοῦτο θά σοι φέρῃ εὐτυχίαν, λέγουσιν οἱ καλοὶ κἀγαθοὶ οἱ περικυκλοῦντές σε· ἡμεῖς γελῶμεν ἐπὶ τῇ ἀφελείᾳ των, ἀλλ' ἐνδομύχως ἐλπίζομεν ὅτι ὄντως θὰ φέρῃ εἰς ἡμᾶς εὐτυχίαν.

Μάλιστα δὲ ἡ κυρία Φαβροῦ ἤλπιζε πολὺ ὅτι ἡ Μαρκέλλα ἔμελλε νὰ φέρῃ εἰς αὐτὴν εὐτυχίαν. Καὶ ὄντως ἐπὶ δύο ἔτη τὸ φαρμακεμπορεῖον ηὐδοκίμησε θαυμασίως. Διότι ὅλον τὸ τμῆμα ἐκεῖνο τῆς πόλεως συνεκινήθη ἕνεκα τοῦ τραγικοῦ τούτου γεγονότος. Ἕκαστος ἤθελε νὰ ἴδῃ τὴν μικρὰν ἀπολεσθεῖσαν κόρην, εὑροῦσαν αἴφνης οἰκογένειαν. Αἱ προσρήσεις, τὰ χάριν τοῦ παιδίου μικρὰ δῶρα, αἱ παντοῖαι περιποιήσεις συνέρρευσαν εἰς τὸ στενὸν κατάστημα, ἐν ᾧ ἡ Μαρκέλλα καθημένη ἐπὶ ὑψηλῆς ἕδρας, ἔτι ὑψηλοτέρας γινομένης τῇ προσθήκῃ προσκεφαλαίου, προήδρευε κατὰ γράμμα ἀπὸ πρωΐας μέχρι ἑσπέρας πυκνῆς ὁμηγύρεως ἀγοραστῶν.

Ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι τὰ πάντα βαρύνονται καὶ αὐτήν, οἴμοι, τὴν γενναιότητα καὶ ἐλευθεριότητα. Ὅτε ἡ ἐγκατάλειψις καὶ ἡ εἰσποίησις τοῦ κορασίου ἦσαν ἤδη γεγονότα τετελεσμένα κυρωθέντα ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ τῆς συνηθείας, τὸ ἐμπόριον τῆς κυρίας Φαβροῦ περιεστάλη εἰς τὸ σύνηθες αὐτοῦ μέτρον. Καὶ ναὶ μὲν δὲν ὑπῆρχε στενοχωρία, ἀλλ' ὅμως δὲν ὑπῆρχε καὶ ἡ προτέρα ἄνεσις, προϊὸν τῶν δέκα λεπτῶν βουγλώσσου καὶ δεκαπέντε λεπτῶν ἀλοιφῆς τῶν γυναικαρίων τοῦ τμήματος ἐκείνου. Τότε δὲ ἡ φαρμακέμπορος ᾐσθάνθη ὅτι ἐν παιδίον περιπλέον εἶνε φορτίον βαρύ.

Ἀλλ' ὅμως ἠγάπα τὴν Μαρκέλλαν. Ἡ ἐρασμία τῆς μικρᾶς στωμυλία, ὁ γλυκὺς καὶ εὐπειθὴς αὐτῆς χαρακτήρ, τὴν ἔσωζον πολλῶν ἐπιπλήξεων. Ὁποία τις θὰ ἐγίνετο βραδύτερον; Ἀδύνατον ἦτο νὰ προδικάσῃ τις· τοσοῦτον ἡ αἰσθητικὴ καὶ εὔπλαστος αὕτη φύσις εἶχε γεννηθῇ ἵνα συμβιβάζηται πρὸς πᾶσαν ἀξίωσιν.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ κομψότητι ταύτῃ καὶ τῇ γλυκύτητι, παραμονήν τινα τοῦ νέου ἔτους ἡ κυρία Φαβροῦ κλείουσα τοὺς λογαριασμούς της, παρετήρησεν ἔλλειμμα ἑκατοστύων τινῶν φράγκων, πρᾶγμα μικροῦ λόγου βεβαίως ἄξιον, διότι οἱ ἐπιδημικοὶ κατάρροι καὶ αἱ λοιπαὶ ἀσθένειαι τοῦ προσεχοῦς ἔαρος θὰ ἐπλήρουν εὐκόλως τὸ βάραθρον, τῇ βοηθείᾳ τῶν ἐκ κόμμεος κομφέτων, τῶν στηθικῶν φυραμάτων, τοῦ Ἰσλανδικοῦ λειχῆνος· ἀλλ' ὅπως δήποτε ἦτο ἔλλειμμα, — καὶ τὸ ἐμπορικὸν πνεῦμα τῆς φαρμακεμπόρου ἀνεῦρε κατ' εὐθεῖαν τὴν αἰτίαν τοῦ κακοῦ.

Τὸ ἔτος δῆλα δὴ ἐκεῖνο, πάνθ' ὅσα εὗρεν ἡ Μαρκέλλα ἀνήκοντα εἰς τὴν κορασίδα ἣν ἀντικατέστησεν, ἐφθάρησαν ἐντελῶς ἕνεκα τῆς πολλῆς χρήσεως, ὥστε ἐδέησε νὰ ἀγορασθῶσι πολλὰ πράγματα, ὀλίγα ἐκ πάντων. Παρατηροῦσα ἄλλο φύλλον τοῦ βιβλίου της ἡ κυρία Φαβροῦ, εὗρε τὰς δαπάνας τῆς οἰκογενείας της· τὰ δὲ χάριν τῆς Μαρκέλλας δαπανηθέντα ἐδηλοῦντο δι' ἀριθμοῦ ἐμφαίνοντος ποσὸν οὐχ εὐκαταφρόνητον. Τὰ σανδάλια μάλιστα... Ὢ! τὰ μικρὰ σανδάλια, ἡ καταστροφὴ αὕτη παντὸς οἰκογενειάρχου! Παρευθὺς ὑπελόγισε κατὰ νοῦν, προσθέτουσα τὰς δαπανηθείσας ποσότητας καὶ τὰ τῆς διατροφῆς τῆς ψυχοκόρης ὡς ἔγγιστα, καὶ εὗρεν ὅτι ἡ Μαρκέλλα ἐδαπάνησεν ἀκριβῶς ὅσα ἔλειπον ἵνα ἡ κυρία Φαβροῦ *φέρῃ τὰς δυὸ ἄκρες ἴσα*.

— Τὸ καϋμένον! εἶπε βαθέως στενάξασα, καὶ κλείουσα τὰ βιβλία της ἐν ἀθυμίᾳ. Τί νὰ γίνῃ! θὰ ἐργασθῶ ὀλίγον περισσότερον, *θὰ βάλω τὰ δυνατά μου*.

Ἀλλ' ὅμως εἰσπράξεις δὲν ἐγίνοντο, γραμμάτιον ἑκατὸν φράγκων λησμονηθὲν ἤδη ἐνέσκηψεν ἐν ὥρᾳ κακῇ· πρὸς ἐξόφλησιν δ' αὐτοῦ ἡ φαρμακέμπορος ἠναγκάσθη νὰ δανεισθῇ, καὶ τότε ἡ

Digitized by Google

στήλη τῶν ἀριθμῶν, ἡ παριστῶσα τὴν συντήρησιν τῆς ψυχοκόρης, ἐνεφανίσθη οὐχὶ ἅπαξ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς κυρίας Φαβροῦ κατὰ τὰς ἐναγωνίους αὐτῆς ἀγρυπνίας.

Τὰς πρώτας ἡμέρας μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς Λουίζας εἰς τὸ Παρθεναγωγεῖον, ἡ μήτηρ της ἐθεώρησεν ἑαυτὴν εὐτυχῆ. διότι εἶχε τὴν Μαρκέλλαν πλησίον της συντροφίαν, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ᾐσθάνετο πολὺ τὸ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενον κενόν. Ἡ μικρὰ κορασὶς ὅσον καὶ ἂν ἦτο μικρά, ἐγίνωσκεν ἤδη νὰ διορθώνῃ τὰ συρτάρια, νὰ σπογγίζῃ τὰ πράγματα τῆς *μόστρας*, νὰ τινάσσῃ τὴν κόνιν καὶ νὰ σαρώνῃ τὸ κατάστημα διὰ σαρώθρου μεγάλου, ὑφ' οὗ πολλὰ οἰδήματα ἐγένοντο ἐν τῷ μετώπῳ της, χωρὶς νὰ τολμήσῃ κἂν νὰ παραπονεθῇ.

Τὸ μόνον πρᾶγμα πρὸς ὃ ᾐσθάνετο ἀκατανίκητον ἀπέχθειαν ἦσαν αἱ βδέλλαι, αἱ ἐπ' ἀλλήλας σεσωρευμέναι ἐν φιάλῃ πλήρει ὕδατος διαυγοῦς· ἀπέστρεφεν ἀπ' αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς φρικιῶσα ὁσάκις ἡ κυρία Φαβροῦ προσεπάθει μετὰ προσοχῆς νὰ συλλάβῃ αὐτὰς καὶ βάλῃ εἰς τὸ ποτήριον τοῦ ἀγοραστοῦ. Τὰ μαῦρα ἐκεῖνα θηρία ἐνεποίουν εἰς τὴν μικρὰν μεγίστην ἀηδίαν.

Ἐν τούτοις ἀείποτε περιποιητικὴ καὶ φαιδρά, ἐγίνωσκε τὴν τιμὴν καὶ τὸ βάρος πολλῶν ἐκ τῶν συνηθέστερον πωλουμένων πραγμάτων, ἡ δὲ κυρία Φαβροῦ ἐνεπιστεύετο εἰς αὐτὴν νὰ ἐκτελῇ τὰς παραγγελίας τῶν κοινοτέρων πελατῶν. Ἠδύνατό τις δὲ νὰ προΐδῃ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἔμελλε νὰ παράσχῃ πρὸς τὴν φαρμακέμπορον ἀληθεῖς ὑπηρεσίας.

— Ἂν ἤμουν ἐγώ, εἶπεν ἡμέραν τινὰ ἡ κυρὰ Ζαλίνη ἔχουσα τοὺς βραχίονας ἐσταυρωμένους ἐπὶ τοῦ κανίστρου της, κειμένου ἐπὶ τοῦ γραφείου τῆς κυρίας Φαβροῦ, θὰ την ἔστελνα 'ς τὸ σχολεῖο, τὴ μικρή. Δὲν εἶνε μικρὸ πρᾶγμα νὰ ξέρῃ μιὰν ἡμέρα νὰ διαβάζῃ.

Ἡ κυρία Φαβροῦ κατέστειλε σχῆμα ὀργῆς καὶ εἶπε·

— Ἔχομε καιρό. Καταλαβαίνεις καὶ μόνη σου ὅτι δὲ θέλω νά την στερηθῶ καὶ νά την στείλω σχολειό. Μοῦ χρειάζεται. Καὶ ἔπειτα μαθαίνει ἐδῶ νὰ ῥάβῃ καὶ νὰ πλέκῃ.

Ἡ πλύντρια οὐδὲν εἶπε, καὶ διὰ τοῦ βλέμματος παρηκολούθησε τοὺς μικροὺς δακτύλους τῆς Μαρκέλλας, ἥτις ἐνέπηγεν ἐπιπόνως τὴν βελόνην της εἰς ῥάκος χονδροῦ κιτρίνου πανίου.

— Θὰ 'πάῃ σχολεῖο ὅταν βγῇ ἡ Λουίζα, προσέθηκεν ἡ φαρμακέμπορος. Ἀρκετὰ 'ξοδεύω 'ς τὴν κόρη μου καὶ τώρα ἡ δουλειὲς δὲν 'πᾶν καλά! Καὶ τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς, τί της χρωστῶ, κυρά μου, αὐτηνῆς τῆς μικρῆς;

Ἡ κυρὰ Ζαλίνη κατέστειλε κίνησίν τινα· θὰ ἤθελε νὰ φράξῃ τὰ ὦτα τῆς Μαρκέλλας, ἵνα μὴ ἀκούσῃ τὴν σκληρὰν ταύτην φράσιν. Ἀλλ' ἦτο πολὺ ἀργά, διότι την εἶχεν ἤδη ἀκούσῃ, καὶ ὕψωσε τοὺς καστανοὺς ὀφθαλμούς της πρὸς τὴν εὐεργέτιδα αὐτῆς μετ' ἐκφράσεως παραδόξου ἀμφιβολίας καὶ θλίψεως. Πιθανῶς δὲν ἦτο ἡ πρώτη φορά, καθ' ἣν παρόμοιοι λόγοι διήγειραν ἐν αὐτῇ τὴν ἐπιθυμίαν διασαφήσεώς τινος. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὅμως ἦτο φύσει ταπεινὴ καὶ εὐπειθής, οὐδὲν εἶπε καὶ ἔκυψε πάλιν πρὸς τὸ ἐνώπιόν της ῥάκος.

— Θαρρῶ, εἶπεν ἡ πλύντρια, ὅτι πρῶτα πρῶτα πρέπει ὅλοι νὰ μαθαίνουν γράμματα.

— Καὶ ποιὸς λέγει ὄχι; ἀπεκρίθη ἡ κυρία Φαβροῦ μετά τινος τραχύτητος. Μὰ ὅταν κανεὶς ἐξεἱμαξε καὶ καταχρεώθηκε γιὰ ἕνα, ποῦ τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς δέν τον ἔχει τίποτα, θαρρῶ πῶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κυττάζῃ καὶ τὴν ἡσυχία του καὶ νὰ μὴ βιάζεται, θὰ 'πάῃ σχολεῖο ὅταν βγῇ ἡ Λουίζα. Ὡς τότε θέλω νὰ 'μπορῶ νὰ ἀφίνω μιὰ στιγμὴ τὸ μαγαζί μου χωρὶς νὰ ὑποχρεώνωμαι νὰ παρακαλῶ τὴ γειτόνισσα νά μού το φυλάγῃ. Ἡ Μαρκέλλα τὰ καταφέρνει κἄτι καλά, καὶ μάλιστα ὅταν ἔρχωνται ἀγορασταί, τοὺς δίνει ὅ τι ζητήσουν ἂν δὲν εἶνε πάρα πολὺ δύσκολο.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς μικρᾶς ὑψώθησαν ἅπαξ ἔτι, ἀλλ' ἤδη ἐξέφραζον εὐαρέστησιν· διότι τοῦτο ἤθελε καὶ αὐτή, νὰ εἶνε δῆλα δὴ χρήσιμος, διότι πολλάκις εἶχεν αἰσθανθῇ ὅτι ἦτο βάρος εἰς τὴν οἰκογένειαν ἥτις την περιέθαλψεν. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο πάρα πολὺ μικρὰ ὥστε νὰ γινώσκῃ τί ἐστιν ὑπερηφανία, πάρα πολὺ δὲ ταπεινὴ ὥστε νὰ αἰσθάνηται ταπείνωσιν, ἁπλῶς λύπην ὑφίστατο καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐπεθύμει, ἢ τὸ πως νὰ δύναται νὰ ὑπηρετῇ, ἵνα μὴ ἀκούῃ νὰ λέγωσιν ὅτι ἦτο βάρος τῶν ἀνθρώπων οὓς ἠγάπα.

Ἡ πλύντρια ἀνέλαβε τὸ κάνιστρόν της καὶ διερχομένη πλησίον τῆς Μαρκέλλας τὴν ἐφίλησε. Πολλάκις τῇ ἐπήρχετο νὰ προτείνῃ εἰς τὴν κυρίαν Φαβροῦ νὰ εὕρῃ ἀγαθήν τινα ψυχὴν θέλουσαν νὰ ἀναλάβῃ τὴν συντήρησιν τῆς μικρᾶς, ἀλλ' ᾐσθάνετο ὅτι ἡ πρότασίς της αὕτη ἐπὶ τοῦ παρόντος ἤθελεν ἀποκρουσθῇ· διότι ἡ φαρμακέμπορος ὑπὸ φιλαυτίας κινουμένη ἤθελε νὰ διατηρήσῃ τὸ ἠθικὸν ὄφελος τῆς πράξεώς της, ἣν πάντες οἱ περὶ αὐτὴν ἐχαρακτήριζον ὡς πρᾶξιν ἀγαθήν, οὐχ ἧττον ἢ τὸ ὑλικὸν ὄφελος ὅπερ εἶχε παρὰ τῆς μικρᾶς, ἥτις ἦτο σχεδὸν ἐπίσης χρήσιμος καὶ ὀλιγώτερον δαπανηρὰ μικρᾶς ὑπηρετρίας.

Μικρὰ ὑπηρέτρια· τοῦτο ἦτο τὸ ἀληθὲς ὄνομα τῆς καταστάσεως τῆς Μαρκέλλας. Διότι κατὰ μικρὸν ὀλισθαίνουσα ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς ὡς ψυχοκόρης, καθ' ὅσον ἐγίνετο χρησιμωτέρα, μόνη της, ἕνεκα τῆς περισσείας τῆς ἀγαθῆς θελήσεώς της καὶ προθυμίας, ἀπὸ ψυχοκόρης κατήντησεν ἁπλῆ ὑπηρέτρια, *κουζίνα*. Κατὰ πρῶτον δῆλα δὴ προσεφέρθη νὰ «κάμνῃ θελήματα» ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ τῇ ἐπεβλήθη ἡ ἐργασία αὕτη· κατεγίνετο εἰς καθαρισμὸν πάντων τῶν συρταρίων, — κα-

Digitized by Google

τήντησεν ἡ τακτικὴ τῆς ἑβδομαδιαία ἐργασία. Πᾶν ὅ τι εἶχεν ἐπιχειρήσῃ καὶ ἐπιτύχῃ, ἦτο ἤδη ἔργον καὶ καθῆκόν της, καὶ κατ' ἀκολουθίαν, ὡς τοιοῦτον, δὲν ἀντημείβετο διὰ περιποιητικῶν λόγων· μόλις δέ που καί που ἐλάμβανε σπανίας τινὰς καὶ ἀσθενεῖς εὐχαριστίας. Τοὐναντίον δέ, ὁσάκις ἐμετρίαζέ πως τὴν δραστηριότητά της, ἐλάμβανε σφοδρὰς ἐπιπλήξεις. Ἀλλὰ τὰ τοῦ κόσμου τούτου οὕτως ἔχουσι· σπανίως οἱ ἔχοντες ζῆλον καὶ προθυμίαν ἀπολαμβάνουσιν εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς.

Τὸ τελευταῖον σάββατον τοῦ Ὀκτωβρίου ἡ Λουίζα ἐξῆλθε τοῦ σχολείου ἔχουσα ἄδειαν ἐξόδου μέχρι τῆς δευτέρας πρωΐ. Κατὰ τὸ διάστημα δὲ τοῦτο τὸ φαρμακεμπορεῖον ἤλλαξε διευθύντριαν. Ἡ Λουίζα καὶ ἀνέκαθεν μὲν ἦτο μαμμόθρεπτον κοράσιον, ἕνεκα δὲ τῆς ἐν τῷ σχολείῳ συνδιατριβῆς μετὰ τῶν συμμαθητριῶν της, νεανίδων ἀρίστης ἀγωγῆς, ἔλαβεν ἦθός τι ὑπεροχῆς δι' οὗ ἐπεβάλλετο καὶ εἰς αὐτὴν ἔτι τὴν μητέρα της.

Ἡ κυρία Φαβροῦ ἔχαιρε βλέπουσα τὴν κόρην της ἔχουσαν μεγίστην κλίσιν πρὸς πᾶν ἁβρὸν καὶ καλόν, μεγίστην κομψότητα ἐν ταῖς κινήσεσι καὶ καθ ὅλου ἄκραν λεπτότητα καὶ φιλοκαλίαν. Δὲν ἐχόρταινε καμαρώνουσα αὐτὴν ἐνδεδυμένην τὴν στολὴν τοῦ παρθεναγωγείου, στολὴν πολυτελῆ μὲν καὶ δαπανηρὰν ὡς πρὸς τὴν πενιχρὰν περιουσίαν τῆς φαρμακεμπόρου, ἀλλ' εἰς ἄκρον κολακευτικὴν πρὸς μητέρα φιλόδοξον! Ἡ Λουίζα ἠθέλησεν ὡρολόγιον μετὰ χρυσῆς ἁλύσεως, διότι ὅλαι αἱ ἄλλαι νεάνιδες εἶχον τὸ πρᾶγμα τοῦτο ὅπερ εἶνε τῆς πρώτης ἀνάγκης. Τὸ ὡρολόγιον λοιπὸν καὶ ἡ ἅλυσις ἠγοράσθησαν... τίς οἶδεν ἐὰν ἡ ἀγορὰ αὕτη ἐπεβάρυνε διὰ δανείου τὴν ἄγαν φιλόστοργον μητέρα;

Ἡ Λουίζα ἦλθε περὶ τὴν 6 μ. μ. τοῦ σαββάτου συνοδευομένη ὑπὸ τῆς μητρός της. Εἰσερχομένη εἰς τὸ κατάστημα, ὅπερ ἐφύλαττεν ἡ Μαρκέλλα καὶ ἡ φίλη της ἡ πλύντρια, ἐχαιρέτισε τὴν πλύντριαν μετὰ τρόπου προστατευτικοῦ. Ἡ κορασὶς ὥρμησε νὰ τὴν ἐναγκαλισθῇ, ἡ δὲ Λουίζα τὴν ἠσπάσθη ὡς ἡ μήτηρ ἀσπάζεται τὸ τέκνον της καὶ μετὰ τρόπου χαριεστάτου ἅμα καὶ σοβαροῦ· οὕτω δὲ ἀσπάζονται αἱ «μικραὶ μητέρες» τὰ τέκνα των ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ. Ἡ Μαρκέλλα ἐξεπλάγη πως καὶ *τὰ ἔχασεν* ἰδοῦσα τὴν μεγαλοπρεπῆ ταύτην ὑποδοχήν, καὶ ἔμεινεν ὀρθία ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἐπὶ τῆς προστάτιδός της· ἀλλ' ἐνδομύχως τῇ ἤρχετο νὰ κλαύσῃ.

Ὅτε δὲ τὸ γεῦμα συνήγαγεν ἐν τῷ ὄπισθεν τοῦ καταστήματος δωματίῳ περὶ τὴν τράπεζαν τὴν κυρίαν Φαβροῦ καὶ τὰ δύο κοράσια, ἡ Λουίζα μετὰ μυρίας ἐρωτήσεις, ἀπετάθη πρὸς τὴν μητέρα της μετὰ τρόπου ὀλίγον τι ἰταμοῦ, ὃν ὅμως ἡ ἀγαθὴ γυνὴ ἐθεώρει ὡς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς τῶν τρόπων εὐγενείας.

— Καὶ ἡ μικρὴ αὐτὴ ἐδῶ, εἶπε δεικνύουσα τὸ ὀρφανὸν κοράσιον, εἶνε φρόνιμη;

— Δὲν εἶνε πολὺ κακή, ἀπεκρίθη ἡ κυρία Φαβροῦ.

Ἀκούετ' ἐκεῖ; Δὲν εἶνε πολὺ κακή! Ἡ Μαρκέλλα ἐν τῇ παιδικῇ της καρδίᾳ εἶχε τὴν συνείδησιν ὅτι ἦτο ἀξία κρείττονος χαρακτηρισμοῦ! Δὲν εἶπε δὲ τίποτε, καὶ κατὰ τὸ σύνηθες, ἀλλὰ βαρέως πως φέρουσα τὸ πρᾶγμα, ἐνησχολήθη κομίζουσα καὶ ἀποκομίζουσα τὰ τῆς τραπέζης μετὰ δεξιότητος θαυμασίας παρὰ τὴν ἡλικίαν της. Μετὰ τὸ δεῖπνον ἐξῆλθον εἰς τὸ κατάστημα, φωτιζόμενον ὑπὸ ἑνὸς ῥάμφους φωταερίου.

Διὰ τῶν ὑάλων δὲ τῶν παραθύρων, μεστῶν παντοίων πραγμάτων κρεμαμένων ἐκ σιδηρῶν κρεμαθρῶν, ἐφαίνετο ἡ ἀντανάκλασις τῶν ἐν τῇ ὁδῷ φανῶν ὑποτρέμουσα ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ ἐδάφους. Ἦτο νὺξ ἐκ τῶν πρώτων ἐκείνων νυκτῶν τοῦ χειμῶνος, καθ' ἃς τοσοῦτον ποθεῖ τις τὸ θέρος, καὶ ἡ φρικίασις τῶν κακῶν ἡμερῶν εἰσδύει προώρως εἰς τὰ μέλη λίαν ἐπωδύνως. Τὸ κατάστημα ἐθερμαίνετο ὑπὸ τοῦ φωταερίου, ἀλλ' ὑπὸ τὴν θύραν ὁ παγερὸς ἄνεμος εἰσέδυε, φέρων ὀσμὴν βορβόρου πηκτοῦ καὶ ὀλισθηροῦ.

— Ἐπεθύμησα κάστανα, εἶπεν αἴφνης ἡ Λουίζα τοποθετουμένη ἀναπαυτικῶς ἐν τῇ γωνίᾳ τοῦ καθίσματος, ὅπερ ἦτο πρὸ τοῦ γραφείου. Μαμά, στεῖλέ την λοιπὸν τὴν Μαρκέλλαν νὰ πάρῃ κάστανα.

— Μὰ δὲν ἐβγῆκαν ἀκόμη, εἶπεν ἡ μήτηρ.

— Πῶς δὲν ἐβγῆκαν! Τὴν ὥραν ποῦ ἠρχόμεθα εἶδ' ἀπ' ἔξω ἀπὸ ἓν οἰνοπωλεῖον 'ς τὴν ὁδὸν Τρεβίζης. Κάστανα προφαντά! μάτια μου τί εὔμορφα! Δόσε εἴκοσι λεπτὰ 'ς τὴν Μαρκέλλαν, μαμά. Ἔλα μικρή, κουνήσου.

Ἡ κυρία Φαβροῦ ἐδίσταζε, κωλυομένη ὑπὸ ἀορίστου τινὸς μίγματος οἰκονομίας καὶ φόβου. Δὲν ἐπεθύμει νὰ στείλῃ ἔξω τὸ παιδίον, τόσον ἀργὰ — ἐσήμαινεν ἡ ἐνάτη — διὰ τῆς ὁδοῦ Λαφαγέττου μεστῆς ἀείποτε ἁμαξῶν καὶ λεωφορείων. Ἡ Λουίζα ἔσυρε τὸ συρτάριον, ἔλαβεν εἴκοσι λεπτὰ καὶ τα ἐνεχείρισεν εἰς τὴν ὀρφανήν.

— Ξέρεις τὴν ὁδὸν Τρεβίζης; ἀπέναντι 'ς τὰ λεωφορεῖα. Ἔλα, τρέξε. Καὶ κύτταξε μὴν τα φᾷς 'ς τὸ δρόμο.

— Νάχῃς τὸν νοῦ σου μὴ σε πλακώσῃ καμμιὰ ἅμαξα, προσέθηκεν ἡ κυρία Φαβροῦ.

Ἡ Μαρκέλλα ἀπεκρίθη δι' ἐλαφροῦ μειδιάματος, ἔκλεισε τὴν θύραν μετὰ προσοχῆς καὶ ἀπῆλθε τρέχουσα.

Τὰ διάφορα ἐπὶ τῶν ὑάλων τῆς θύρας κρεμάμενα ἐμπορεύματα, αἱ περικνημίδες, τὰ θήλαστρα, οἱ ἐκ κιτρίνου ἀμβάρου καὶ ἐξ ἴριδος κρίκοι ἐκρότησαν ἐπὶ τῶν ὑάλων τῆς θύρας, καὶ τὰ ξηρὰ χόρτα συνεκρούσθησαν ἐλαφρῶς. Ἡ κυρία Φαβροῦ ἐσιώπα.

— Δὲν ἔκαμα καλὰ νὰ την ἀφήσω τὴ μι-

χρή. Δὲν εἶνε συνηθισμένη νὰ βγαίνῃ ἔξω...

— Καὶ δὲν κάμνει θελήματα; ἠρώτησεν ἡ Λουίζα μετὰ τρόπου ὀλίγον τι ἐπιθετικοῦ.

— Ναί, μὰ ὄχι νύκτα.

— Αἴ, θὰ συνηθίσῃ. Κύτταξε μητέρα, τὴν κακομαθαίνεις. Συλλογίσου ὅτι αὐτὸ τὸ παιδὶ δὲν ἔχει τίποτε. Καὶ ἂν σε στερηθῇ, θὰ καταντήσῃ νὰ ψωμοζητήσῃ. Πρέπει νὰ συνηθίσῃ νὰ ὑπηρετῇ.

Παράξενος σοφία ἐν τῷ στόματι νεάνιδος ἐτῶν δεκατεσσάρων! Καὶ ναὶ μὲν ἡ κυρία Φαβροῦ πολλάκις ἐνδομύχως ἐπρέσβευσε τὰς αὐτὰς ἀρχάς, ἀλλ' ὅμως ἀκούσασα αὐτὰς ἐκ τοῦ στόματος τῆς Λουίζης, ἐπειράχθη ὀλίγον· ἀλλ' οὐδὲν εἰποῦσα ἔλαβε τὸ πλέξιμόν της, ἐν ᾧ ἡ Λουίζα κατεγίνετο θωπεύουσα τὴν ῥάχιν τοῦ ὑπνηλοῦ εὐτραφοῦς γάτου, ἀναμένουσα τὰ κάστανα ἅτινα ὅμως δὲν ἤρχοντο.

(Ἀκολουθεῖ).

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Δ'.

ΤΟ ΑΜΑΛΙΕΙΟΝ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΝ

[Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγ. φύλλον]

Ἐκτὸς τοῦ κυρίως καταστήματος καὶ τοῦ παρακειμένου νεοδμήτου παραρτήματος, ἐν ᾧ, ὡς ἐλέχθη, ἑστιῶνται καὶ διδάσκονται τὰ κοράσια, ἐντὸς τοῦ περιβόλου ὑπάρχουσι καὶ δύο ἕτερα αὐθύπαρκτα καὶ μεμονωμένα οἰκοδομήματα συμπληροῦντα, ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτῶν ἀποστολῇ, τὴν ἑνότητα καὶ ἁρμονίαν τῆς ὅλης ὑπηρεσίας· τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα εἰσὶ τὸ νοσοκομεῖον καὶ ἡ ἐκκλησία. Τὸ νοσοκομεῖον μὴ ἐγερθὲν εἰδικῶς ὡς τοιοῦτον, ἀλλὰ προχείρως ἀπὸ συνήθους οἰκίας μετασκευασθέν, δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἀξιώσεις ὡς κτίριον· ἡ νοσηλεία ὅμως τελεῖται ἀπαραμίλλως. Ἕνεκα τῆς ἐφαρμοσθείσης ἀπό τινος χρόνου ὑγιεινῆς καὶ τῆς χρήσεως τῶν ἀεροφόρων τὸ νοσοκομεῖον ἀργεῖ εὐτυχῶς. Κατὰ τὰς ἐλαφροτέρας ὅμως οἵας δήποτε ἀσθενείας ἐνδείξεις ἡ ἀδιαθετοῦσα εἰσάγεται ἐντὸς εὐρείας καὶ ἐπαρκῶς ἀεριζομένης καὶ φωτιζομένης αἰθούσης τοῦ νοσοκομείου, ἐκ τῶν τριῶν ἢ τεσσάρων ἐξ ὧν ἀπαρτίζονται οἱ δύο τοῦ κτιρίου ὄροφοι· ὁ ἰατρὸς καλεῖται παραχρῆμα, ἐὰν συνέπεσεν ἡ ἀσθενὴς νὰ μὴ ᾐσθάνθη τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπικουρίας του κατὰ τὰς ὥρας καθ' ἃς ὁ ἰατρὸς ἐπετέλεσε τὴν τακτικὴν ἐπίσκεψίν του. Νοσοκόμος ἑνοῦσα πρὸς τῇ πείρᾳ τῆς τέχνης της ἀγαθότητα χαρακτῆρος καὶ δύναμιν κράσεως ἀγρυπνεῖ ἀδιαλείπτως ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς πασχούσης ὑποβοηθουμένη κατὰ τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς ὑπὸ βοηθῶν ἐξ ἴσου ἠσκημένων καὶ κορασίων ἐφαπτομένων τῆς νοσηλείας πρὸς πορισμὸν τῶν στοιχειωδῶν τῆς περιποιήσεως γνώσεων. Ἥ τε νοσοκόμος καὶ αἱ βοηθοὶ μένουσιν ἐντὸς τοῦ καταστήματος ἀποτελοῦσαι κανονικὸν ἀριθμὸν τοῦ τακτικοῦ προσωπικοῦ. Παρὰ τὴν κλίνην τῆς πασχούσης ἀναπτύσσεται ἀληθὴς ἅμιλλα στοργῆς καὶ μερίμνης αὐτόχρημα μητρικῆς· ὁ ἰατρὸς ἐπιδαψιλεύει τῆς θείας τέχνης του τὴν συνδρομήν, τὸ προσωπικὸν ἀναπτύσσει αὐστηροτάτην περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὁδηγιῶν ἀκρίβειαν, ἡ διεύθυνσις ἀγρυπνεῖ, αἱ δὲ ἀπαρτίζουσαι τὸ διοικητικὸν συμβούλιον τοῦ καταστήματος κυρίαι εὐαρεστοῦνται νὰ παρακολουθῶσι μετ' ἄκρου ἐνδιαφέροντος τὴν ἐκτύλιξιν καὶ τῆς ἁπλουστάτης τῶν νόσων τῆς κόρης. Ἐντὸς αἰθούσης τοῦ νοσοκομείου εὕρηται πρόχειρον φαρμακεῖον συνεσκευασμένον ἐντὸς θήκης ὑελοσκεποῦς καὶ περιλαμβάνον τ' ἀναγκαιότερα τῶν φαρμάκων καὶ τὰ προχειρότερα τῶν χειρουργικῶν ἐργαλείων. Εὐτυχῶς ἡ ἀρίστη δίαιτα, ὁ τακτικώτατος βίος, ἡ καθαρωτάτη ἀτμοσφαῖρα ἐν ᾗ ἀδιαλείπτως διατρίβουσι τὰ κοράσια, ἀπεσκοράκισαν πᾶν εἶδος νοσήματος ἐνδημικοῦ ἢ ἄλλου καὶ κατέστρεψαν πᾶσαν, ὅσῳ καὶ μικράν, ἑστίαν μολύσματος καὶ καχεξίας, ἤδη δὲ τὸ νοσοκομεῖον ὑφίσταται βεβαίως, ἀλλ' ἄνευ ἀσθενῶν. Ἐπιδημία λυμανθεῖσα τὸ κατάστημα ἐν χρόνοις παρῳχημένοις ὑπῆρξεν ἡ ὀφθαλμία· κατὰ τῆς μάστιγος ἀντεπεξῆλθεν εὐδοκίμως καὶ ἐπιμόνως ἡ ἐπιστήμη οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ χρηματικὴ δαπάνη ἀφειδῶς παρασχεθεῖσα ἐκ τοῦ ταμείου τοῦ ἀσύλου· ἀπὸ τοῦ 1875 ἄχρι τοῦ παρελθόντος ἔτους τὸ ταμεῖον τοῦ καταστήματος κατέβαλε πλέον τῶν 12,000 δραχμῶν εἰς ἔξοδα καὶ προνοητικὰ μέσα πρὸς ἀποσόβησιν τῆς ὀφθαλμίας ἥτις καὶ ἐξέλιπε τελείως ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους, μεγάλως συνεργήσαντος πρὸς τοῦτο τοῦ ὀφθαλμολόγου κ. Γαλβάνη εὐαρεστηθέντος ν' ἀναλάβῃ γενναιοφρόνως πάνυ τὰς χειρουργικὰς καὶ ὀφθαλμολογικὰς ἐργασίας τοῦ Ἀμαλιείου· ἤδη πληρεστάτη καὶ ἀπόλυτος ὑγιεία ἐπικρατεῖ ἐν τῷ καταστήματι.

Μεταξὺ τοῦ νοσοκομείου καὶ τοῦ νεοδμήτου παραρτήματος, ὄπισθεν δὲ τοῦ κεντρικοῦ καὶ κυρίου καταστήματος, ἐγείρεται ἡ ἐκκλησία τιμωμένη ἐπ' ὀνόματι τῶν Ταξιαρχῶν. Οἰκοδομηθεῖσα μικρὰ τὸ κατ' ἀρχὰς ηὐρύνθη ἐξ ἀνάγκης τελευταίως, ἐπαρκοῦσα ἤδη πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν τῶν κορασίων καθηκόντων. Καὶ ἐξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς ἡ ἐκκλησία εἶνε ἁπλουστάτη, ἄνευ στοῶν καὶ νάρθηκος. Τὰ κοράσια ἐκκλησιάζονται τακτικῶς ἀνὰ πᾶσαν Κυριακὴν καὶ ἄλλην ἐπίσημον τῆς Ἐκκλησίας ἡμέραν, τελοῦσι δὲ ἀκριβῶς τὰς τεταγμένας τῆς μεγάλης ἑβδομάδος νυκτερινὰς ἀκολουθίας. Ἀφοῦ ἡ ἐν τῷ ὀρφανοτροφείῳ εἴσοδος οὐδενὶ ἐπιτρέπεται ἀπολύτως, νοεῖται ὅτι καὶ αἱ ἀκολουθίαι εἰσὶν ἀπροσπέλαστοι τοῖς ἔξωθεν, ἐκτὸς βεβαίως τῶν κυριῶν τῶν τιμωσῶν διὰ τῆς προστασίας των τὸ κατάστημα

Digitized by Google

καὶ οὐτινος δήποτε ἄλλου στενότατα ἐφαπτομένου πρὸς αὐτό. Τὰ ἡδυφωνότερα τῶν κορασίων, δέκα συνήθως τὸν ἀριθμόν, ψάλλουσιν ἐν χορῷ ἀπὸ μικρᾶς πρὸς τὰ δεξιὰ ἐξέδρας, ὁλόκληρον τὴν συνήθη ἀκολουθίαν. Εἶνε τὸ μόνον ἴχνος τῆς φωνητικῆς μουσικῆς, ὅπερ ἀπαντᾷ τις ἐν τῷ καταστήματι, τῆς ὀργανικῆς ἐλλειπούσης τελείως. Τὴν διδασκαλίαν αὐτῆς ἀνέλαβε μετὰ πλείστης φιλοφροσύνης καὶ εὐγενοῦς ἀφιλοκερδείας ἡ ἔγκριτος μουσουργὸς κυρία Πανᾶ πρὸς ἣν δέον νὰ ὁμολογηθῶσι χάριτες διὰ τὴν θαυμασίαν τῶν μαθητριῶν της ἐπίδοσιν. Ηὐτύχησα ν' ἀκροασθῶ μέρους τῆς μουσικῆς ταύτης· τηροῦσα ἀκέραιον τὸν σοβαρὸν καὶ μεγαλοπρεπῆ ἐκκλησιαστικὸν ῥυθμὸν εἶνε ἀφ' ἑτέρου ἡδυτάτη· οἱ εὐστόχως συνδυασμένοι ἦχοι περιδονούμενοι ἐντὸς τοῦ κενοῦ τῆς Ἐκκλησίας διεγείρουσι τὴν εὐσέβειαν τῆς ψυχῆς, ὑψοῦντες τὸ πνεῦμα ὕπερθεν τῶν γηΐνων, καὶ κατὰ στιγμὰς λύοντες εἰς ἀθόρυβα καὶ παραμυθητικὰ δάκρυα τὸν ἀκροώμενον. Εἶνε ἡ ἐξάτμισις τῶν ἐσωτερικῶν πόνων τοῦ ἀνθρώπου τὰ οὕτω προκαλούμενα δάκρυα· ἡ ὑψηλὴ καὶ φιλοσοφικὴ τῶν ἐκκλησιαστικῶν στίχων ἔννοια ἐξαίρεται ἐνδυομένη τῆς μουσικῆς τὴν αἰθέριον χλαμύδα· ἡ γυναικεία ἄλλως φωνὴ ἁρμοζομένη εἰς εὐσεβεῖς ἤχους ἔχει τι τὸ ἀκατανοήτως γοητευτικόν, ὅπερ συναπτόμενον πρὸς τὸ βαθὺ αἴσθημα τὸ ἐκ τῆς ἱεροπραξίας βλαστάνον ἐν ἡμῖν μετεωρίζει τὴν διάνοιαν εἰς σφαίρας φωτεινοτέρας, καὶ ὅπου ἴσως ὁ κλῆρος τοῦ ὄντος δὲν εἶνε ἡ ὀδύνη. . . Λησμονεῖ τις τότε τὸν ἄνθρωπον ὅπως ἐνατενίσῃ πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἐνῷ οἱ θρησκευτικοὶ φθόγγοι ἐξέπνευσαν χαλαρῶς καὶ ἁρμονικῶς εἰς τὸ κενὸν τοῦ ναοῦ ὁ προσευχόμενος νομίζει ὅτι ἀκούει εἰσέτι· ὅτε δὲ καὶ ὁ ἔσχατος ἦχος ἀποσβεσθεὶς ἐντελῶς λύει τὴν μεταρσίωσιν, κατέρχεται τότε ἀπὸ τῶν ὑπερνεφέλων κόσμων ἔνθα λεληθότως τὸν εἶχε μεταφέρει ἡ θρησκευτικὴ μουσική· διατί νὰ κατέλθῃ;...

Μετὰ τῆς ἐκκλησίας περατοῦται ἡ ταχεῖα ἐπιθεώρησις τῶν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ Ἀμαλιείου ἐξαρτημάτων καὶ συμπληρωμάτων τοῦ ὅλου ἀσύλου. Προκειμένου περὶ τῆς περιουσίας τοῦ καταστήματος καὶ τῶν τακτικῶν αὐτοῦ ἐσόδων καὶ ἐξόδων, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ λεπτομερὴς καὶ εὐχερὴς ἄλλως ἀναγραφὴ παντὸς κονδυλίου ἴσως διαφεύγει τὸ ἄμεσον ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστου, ἐφ' ᾧ καὶ παρατρέχομεν τὴν λογιστικὴν ἀκριβολογίαν. Ἁπλῶς σημειοῦμεν ὅτι ἡ χρηματικὴ τοῦ καταστήματος περιουσία, ἀποτελουμένη ἐκ μετοχῶν τῶν παρ' ἡμῖν Τραπεζῶν καὶ ἐξαιρέτως τῆς Ἐθνικῆς, συνεποσοῦτο κατὰ τὴν τρέχουσαν ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ τιμὴν τὴν 31 Ὀκτωβρίου 1883 εἰς δραχμὰς 1,375,258, ἐξ ὧν 1,144,800 ἀντιπροσωπεύουσι μετοχαὶ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης. Ἡ ἀκίνητος περιουσία, πυρὴν τῆς ὁποίας εἶνε τὸ κυρίως κατάστημα μετὰ τῶν παραρτημάτων αὐτοῦ καὶ τῆς αὐλῆς, συμποσοῦται, κατὰ τοὺς μετριωτέρους ὑπολογισμούς, εἰς δραχμὰς 710,000, αἵτινες προστιθέμεναι εἰς τὴν χρηματικὴν τοῦ ὀρφανοτροφείου περιουσίαν ἀπαρτίζουσι τὸ ποσὸν τῶν δραχμῶν 2,085,258. Ἐμνήσθην ἀνωτέρω καὶ ἰδίου τινὸς ταμείου, ἀνεξαρτήτου ὅλως ἀπὸ τοῦ γενικοῦ τοῦ καταστήματος καὶ ἴδιον ὑπηρετοῦντος σκοπόν: τοῦ ταμείου τῶν ἐργοχείρων τῶν ὀρφανῶν. Δὲν δύναμαι νὰ παραστήσω πιστότερον καὶ ἐκφραστικώτερον τὴν ὑπηρεσίαν ἣν προσφέρει εἰς τὴν ἰδέαν τῆς σκοπίμου βοηθείας τὸ ταμεῖον τοῦτο, ἢ ἀντιγράφων ἐπὶ λέξει τὰς φράσεις ἃς ὁ ἀείμνηστος Θ. Ζαΐμης, δεύτερος τὴν τάξιν ἔφορος τοῦ ὀρφανοτροφείου, ἐπανέλαβε καὶ ἔγραψε πολλάκις, τὸν λόγον ποιούμενος περὶ τοῦ εἰδικοῦ ταμείου τῶν ὀρφανῶν. «Οἱ εἰδικῶς προσφέροντες», εἶπε καὶ ἔγραψεν ὁ διακεκριμένος ἐκεῖνος ἀνὴρ «ὑπὲρ τοῦ ἰδιαιτέρου τούτου ταμείου τῶν ἐργοχείρων ποιοῦσιν ἀρίστην ἐκλογὴν καὶ μεγίστην προσφέρουσιν εὐεργεσίαν, διότι ταῦτα τὰ χρήματα συντελοῦσι πρὸς ἀποκατάστασιν ὀρφανῶν κορασίων οὐδένα ἐχόντων πόρον». Κατὰ τὴν δημοσιευθεῖσαν κατάστασιν ἡ ὁλικὴ τοῦ εἰδικοῦ ταμείου τῶν ἐργοχείρων περιουσία συνεποσοῦτο κατὰ τὴν 31 Ὀκτωβρίου 1883 εἰς δραχμὰς 62,779, $^{10}/_{00}$ ἠσφαλισμένας εἰς μετοχὰς τῶν παρ' ἡμῖν τραπεζῶν, τῆς Ἐθνικῆς κατὰ τὸ πλεῖστον. Πόροι τοῦ ταμείου, ἐκτὸς δωρεῶν ἀπροόπτων, εἰσὶ τὰ εἰσοδήματα τὰ ἐκ τῆς ἐκποιήσεως τῶν ἐργοχείρων τῶν κορασίων προερχόμενα, μέρος τῶν ὁποίων ἀνήκει εἰς τὴν ἐργασθεῖσαν τὸ ἐργόχειρον κόρην· τὸ ταμεῖον παρέχει χρηματικὰς ἐπικουρίας εἰς τὰ ἐξερχόμενα τοῦ ἀσύλου πρὸς ἀποκατάστασιν κοράσια, καὶ καθ' ὅσον τὸ κατάστημα δὲν ἔχει ἀνάγκην τῆς προσωπικῆς τῶν ἀποφοιτωσῶν ὑπηρεσίας, ὅτε ὑποχρεοῦνται αὗται νὰ ὑπηρετήσωσιν ἐντὸς ἐπὶ μισθῷ πρὸς ὄφελος τοῦ καταστήματος ἐπὶ μίαν διετίαν· ἡ οὕτω παρεχομένη ἀμοιβὴ ἀνέρχεται εἰς 35 δραχμὰς μηνιαίως διδομένας συνήθως ἐν ὅλῳ εἰς τὸ τέλος τῆς διετίας.

Ἡ πρὸς γάμον ἔκδοσις κόρης ὀρφανῆς ἐκ τῶν ἀνατραφεισῶν εἰς τὸ κατάστημα, ὁσάκις ἐπέλθῃ, τελεῖται πάντοτε μετὰ λεπτομερῆ καὶ ἐπίμονον ἔρευναν περὶ τῆς ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς καταστάσεως τοῦ αἰτοῦντος τὴν κόρην, περὶ τῶν προηγουμένων αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του, τῆς ἐνεστώσης θέσεώς του, καὶ τῶν ἐγγυήσεων ἅς τινας παρέχει. Ἀδύνατον εἶνε νὰ καταβληθῇ ὑπὸ πατρὸς μείζων προσοχὴ περὶ τὴν ἔρευναν τοῦ μέλλοντος γαμβροῦ του τῆς ὑπὸ τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου τοῦ καταστήματος καταβαλλομένης ὁσάκις ζητηθῇ ἡ χεὶρ κόρης τινός. Αἱ περιπτώσεις τοιούτων αἰτήσεων δὲν εἶνε σπάνιαι, ἐνῷ σπάνιαι εἶνε αἱ περιπτώσεις τῆς προθύμου ἀποδοχῆς. Καὶ ὅταν ἔτι ἀποκατασταθῇ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἡ ἀπόφοιτος τοῦ Ἀμαλιείου, ἡ πρόνοια τοῦ διοικητικοῦ τοῦ καταστήματος συμβουλίου οὐ παύεται ἐπεκτεινομένη

Digitized by Google

ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς γυναικὸς καὶ τῆς οἰκογενείας της· διαπυνθάνεται ὁ τρόπος τοῦ βίου αὐτῆς, τοῦ συζύγου της ἡ συμπεριφορά, ἡ ἐπίδοσις τῶν ἐπιχειρήσεών του, ὁ σχετικὸς τῆς προαγωγῆς του βαθμός· οὕτω καὶ ἐξελθοῦσα τοῦ καταστήματος ἡ ὀρφανὴ διατελεῖ, οὕτως εἰπεῖν, ὑπὸ τὴν ἀπαραβίαστον αὐτοῦ ἀσυλίαν, καὶ εὖ παθοῦσα ἐν τῷ καταστήματι, ἐξακολουθεῖ προστατευομένη καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ, ὑπὸ τὴν φιλόστοργον πρόνοιαν τῶν ἐφόρων καὶ τὴν ἄγρυπνον αὐτῶν προσοχὴν καὶ ἀντίληψιν.

Ἐν τῷ κανονισμῷ τοῦ καταστήματος ἀναγράφονται ἀμοιβαὶ ὑπὲρ τῶν εὐτάκτων καὶ ἐπιμελῶν, ποιναὶ δὲ κατὰ τῶν δυστρόπων καὶ ἀμελῶν. Αἱ πρῶται συνοψίζονται, α'.) εἰς τὴν ἔκφρασιν τῆς εὐαρεσκείας τῶν προϊσταμένων εἰς ἐπήκοον πάντων τῶν κορασίων, β'.) εἰς ἄλλας ἀμοιβὰς ἀφιεμένας εἰς τὴν κρίσιν τῆς διοικούσης ἐπιτροπῆς, γ'.) εἰς ἰδιαιτέραν χρηματικὴν ἀμοιβὴν κατὰ τὴν ἐκ τοῦ καταστήματος ἀναχώρησιν. Αἱ ποιναὶ ἐπιμετρῶνται ἀναλόγως τοῦ παραπτώματος· εἰσὶ δὲ α.) περιορισμὸς ἐντὸς ὡρισμένου δωματίου τοῦ καταστήματος. β'.) ἀπαγόρευσις τῆς συμμετοχῆς εἰς τὰ παίγνια κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεως, γ'.) ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τῆς κοινῆς τραπέζης, δ'.) κράτησις ἐπί τινα χρόνον εἰς γωνίαν τινά, ε'.) στέρησις τοῦ ἐκτὸς τοῦ καταστήματος περιπάτου. Αἱ ποιναὶ ἐπιβάλλονται μετὰ πρώτην καὶ δευτέραν νουθεσίαν καταλλήλως ἀπευθυνομένην καὶ σκοποῦσαν τὴν διέγερσιν τῆς φιλοτιμίας τῆς κόρης· διὰ πᾶσαν ἔκτακτον ποινὴν ἢ ἄλλο τι μέτρον οὐχὶ ἐκ τῶν συνήθων δέον ἀναποδράστως νὰ ζητηθῇ καὶ ληφθῇ ἡ γνώμη τῆς διοικούσης ἐπιτροπῆς.

Εὐτυχῶς ἡ εὐγενὴς τῶν κορασίων φύσις καταῤῥίπτει ὁσημέραι εἰς ἀχρηστίαν τὸν θεσμὸν τῆς ποινῆς. Ἐὰν παρίσταται ἀνάγκη τροποποιήσεώς τινος τοῦ κανονισμοῦ, ἡ τροποποίησις πάντως θ' ἀφορᾷ τὰς ἀμοιβάς· ὑπερβολὴ βεβαίως θὰ ἦτο ἐὰν συνεβούλευέ τις τὴν κατάργησιν τῶν μέτρων τῆς ἐπανορθώσεως ἅτινα ἀναγράφει ὁ ὀργανισμός· δὲν εἶνε ὅμως ὑπερβολὴ ἡ βεβαίωσις ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῶν εἶνε σπανιωτάτη, ὑπὸ τὴν σώφρονα τοῦ καταστήματος διεύθυνσιν καὶ τὴν ὑπερτέραν ἐπιτήρησιν, ὑπὸ τὴν εὔστοχον καλλιέργειαν τοῦ ἀγαθοῦ αἰσθήματος ὅπερ κρύπτεται πάντοτε εἰς τὰ βάθη τῆς ἀνθρωπίνου καρδίας, καὶ ὅπερ ἐὰν πνίγεται ἐνίοτε, τοῦτο ἀποδοτέον μᾶλλον εἰς τὴν βραδύτητα καὶ ἀδεξιότητα τῆς καλλιεργείας ἢ εἰς φύσιν διεστραμμένην Αἱ ἁπαλαὶ τῶν κορασίων καρδίαι πρωΐμως διανοίγονται, ὑπὸ ἀδιάπτωτον παραίνεσιν καὶ γλυκύτητα, εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν συνείδησιν τοῦ καθήκοντος. Τοιοῦτος κάλυξ σεμνότητος, διαμορφωθεὶς ἅπαξ διὰ τῆς διδασκαλίας, ἀνοίγει ἀκολούθως τὰ πέταλά του ἀποβαίνων βαθμιαίως ἄνθος μυροβόλον καὶ σεμνὸν εἰς ἀσφαλὲς στηριζόμενον ἔρεισμα. Θρησκευτικὴ ἀνατροφὴ καὶ οἰκιακὴ διδασκαλία διέπλασαν ἤδη τὴν κόρην· αἱ κτηθεῖσαι ἀρχαὶ παραμένουσιν ἀσάλευτοι ἐφεξῆς, καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἀγριώτερος κοινωνικὸς τυφὼν ἀδύνατον εἶνε νὰ κάμψῃ καρδίαν ἐθισθεῖσαν εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀρετήν. Αἱ ἐντυπώσεις καὶ τὰ μαθήματα τῆς παιδικῆς ἡλικίας συνοδεύουσιν ἡμᾶς ἄχρι τοῦ ἐσχάτου γήρατος διαμορφοῦντα συνήθως τὸ ἦθος ἡμῶν καὶ τὰς περαιτέρω κλίσεις. Ταύτας σκοπήσωμεν νὰ ὠθήσωμεν ἐπ' ἀγαθῷ, ἀνατρέφοντες νεαρὸν πλάσμα, βέβαιοι ὅτι ἐπιτυγχάνοντες ἐν τούτῳ ἐῤῥίψαμεν ἀσάλευτα τὰ θεμέλια τῆς σχετικῆς εὐτυχίας καὶ καρτερίας ἐν τοῖς περισπασμοῖς τῆς ζωῆς. Τοῦτο σκοπεῖ καὶ τοῦτο ἐπιτυγχάνει ἡ εἰς τὰ ὀρφανὰ τοῦ Ἀμαλιείου διδομένη ἀνατροφή. Μορφώνει ἐναρέτους κόρας, ἀποκόπτει ἢ μετριάζει πᾶν ἐλάττωμα προκύψαν τυχὸν εἴτε ἐκ προγενεστέρας ἀμελοῦς ἀνατροφῆς εἴτε ἐκ φύσεως, κρατύνει καὶ ἀναπτύσσει πᾶσαν ἀγαθὴν κλίσιν. Ἑκάστη κόρη διδάσκεται εἰδικήν τινα τέχνην ἱκανὴν νὰ τῇ ἀσφαλίσῃ τὸ τιμίως ζῆν· τὰ κοράσια καταμανθάνουσιν ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ συμπληρωματικῶς πᾶν ὅ,τι ἀνάγεται εἰς τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ οἴκου ὑπηρεσίαν, καὶ ἐν γένει πᾶν τὸ πρὸς τὴν οἰκιακὴν οἰκονομίαν συναφές. Ἀσχολοῦνται ἐκ περιτροπῆς εἰς τὸ μαγειρεῖον καὶ εἰς τὸ πλυντήριον, εἰς τὴν διασκευὴν καὶ καθαριότητα τῶν κοιτώνων, ἀποκτῶσιν ἐντελῶς πάσας τὰς ἀναγκαιούσας γνώσεις διὰ τὴν προϊσταμένην τοῦ οἴκου, καὶ ἐνῷ ἐμποιοῦσιν εὔλογον ἐντύπωσιν διὰ τῆς σεμνότητος αὐτῶν καὶ τοῦ καλλιεργημένου πνεύματος, ἐμποιοῦσιν οὐχ ἧττον δικαιοτέραν ἐντύπωσιν διὰ τὰς βασίμους πρακτικὰς γνώσεις τὰς ἀναδεικνυούσας αὐτὰς πρότυπον ἀληθοῦς *οἰκοκυρᾶς*.

Τὸ ἀνώτερον προσωπικὸν τοῦ καταστήματος ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς διευθυντρίας δεδοκιμασμένης ἀξίας καὶ ἀρετῆς· δράττομαι τῆς εὐκαιρίας ταύτης ὅπως μνημονεύσω τῆς ἐξαιρέτου διευθυντρίας τοῦ Ἀμαλιείου κ. Εὐανθίας Κόσσου· μιᾶς βοηθοῦ συντρεχούσης τὴν διευθύντριαν, καὶ τῶν ἀναγκαιουσῶν διδασκαλισσῶν καὶ διδασκάλων. Ἔρχεται εἶτα τὸ κατώτερον προσωπικόν, ὑπηρέται, μάγειροι, θυρωροὶ καὶ λοιποί. Ἡ διευθύντρια προΐσταται τοῦ ὅλου προσωπικοῦ, ἀναφέρει εἰς τὴν διοικοῦσαν ἐπιτροπὴν περὶ πάντων τῶν ἀφορώντων εἰς τὸ κατάστημα, καὶ ἰδίᾳ περὶ τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν τροφὴν τῶν κορασίων· ἀγρυπνεῖ εἰς τὰ καθημερινὰ ἔξοδα σκοποῦσα τὴν οἰκονομίαν ἄνευ γλισχρότητος, καὶ τηρεῖ τακτικὸν καὶ ἀκριβῆ λογαριασμὸν τῆς λῃψοδοσίας τοῦ καταστήματος. Ἡ βοηθὸς ἀναπληροῖ ἀποῦσαν ἢ ἀσθενοῦσαν τὴν διευθύντριαν, ὑποβοηθεῖ δ' αὐτὴν παροῦσαν εἰς τὴν εὐρυθμοτέραν τῶν καθηκόντων της ἐπιτέλεσιν· αἱ διδασκάλισσαι ἀναφέρουσι τακτικῶς εἰς τὴν διευθύντριαν, διδάσκουσι χωρὶς νὰ ἔχωσι τὸ δικαίωμα νὰ ἀλλοιώσωσιν οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον τὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας, ἐπι-

Digitized by Google

βραβεύουσιν εὐσυνειδήτως τὰς ἀμοιβάς, ἢ ἐπιβάλλουσι τὰς ποινὰς συμφώνως τῷ ὀργανισμῷ. Τὸ λοιπὸν προσωπικόν, ἡ ἀρχινοσοκόμος, οἱ κλητῆρες, οἱ ὑπηρέται καὶ λοιποὶ ὑπακούουσιν ἀπροφασίστως τῇ διευθυντρίᾳ· ἀπαράβατος αὐτῶν ὑποχρέωσις εἶνε τὸ προσφέρεσθαι ἠδέως πρὸς τὰ κοράσια.

Δύσκολον εἶνε νὰ περιλάβῃ τις ἐν τοῖς ὁρίοις ἁπλοῦ ἄρθρου, οἷον τὸ παρόν, πᾶν ὅ,τι ἐνδιαφέρει τὸ κατάστημα, ἢ συνδέεται πρὸς τὸν γενικὸν αὐτοῦ ὀργανισμόν. Τὴν ὑπερτάτην τοῦ Ἀμαλιείου διεύθυνσιν ἔχει τετραμελὴς ἐκ κυριῶν ἐπιτροπὴ ἐπικαλουμένη «Ἐπιτροπὴ διοικοῦσα τὸ ἐν Ἀθήναις Ἀμαλίειον ὀρφανοτροφεῖον κορασίων». Ἰσότιμος ἑκάστῃ τῶν κυριῶν εἶνε ὁ ἔφορος τοῦ ὀρφανοτροφείου ἀποτελῶν, μετὰ τῶν τεσσάρων κυριῶν, τὸ πενταμελὲς ὑπέρτατον τῆς διοικήσεως συμβούλιον. Ὁ ἔφορος προστατεύει τὰ ποικίλα τοῦ καταστήματος συμφέροντα, ἀντιπροσωπεύει κατὰ τὰς ἐξωτερικὰς αὐτοῦ σχέσεις τὸ ἄσυλον, καθόλου δ' εἰπεῖν ἀγρυπνεῖ ἐπὶ παντὸς σχετιζομένου πρὸς τὴν τύχην καὶ τὴν ἀποστολὴν τοῦ καταστήματος. Ἡ θέσις τοῦ ἐφόρου ἐνεπιστεύθη πάντοτε εἰς ἐξαιρέτους ἄνδρας τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας, μόνον δὲ ἡ μνεία τῶν ὀνομάτων αὐτῶν ἀρκεῖ νὰ δώσῃ ἔννοιαν τοῦ ὕψους ἐν ᾧ εὐλόγως αἴρεται ἡ τιμητικὴ αὕτη θέσις. Πρῶτος τοῦ ὀρφανοτροφείου ἔφορος κατέστη ὁ Γεώργιος Κοζάκης Τυπάλδος ὁ ἐμβριθὴς συγγραφεὺς τοῦ «Φιλοσοφικοῦ δοκιμίου περὶ τῆς προόδου καὶ τῆς πτώσεως τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος», καὶ τῶν προλεγομένων εἰς τὰς Ἰνδικὰς μεταφράσεις τοῦ Γαλανοῦ· δεύτερος τὴν τάξιν, διαδεχθεὶς τὸν ἀποθανόντα Κοζάκην Τυπάλδον, ἦλθεν ὁ Θρασύβουλος Ζαΐμης· ὡς ἐρρέθη ἀνωτέρω, αἱ εἰκόνες ἀμφοτέρωνκοσμοῦσιν ἤδη τὴν αἴθουσαν τῶν ἐπισήμων τελετῶν τοῦ καταστήματος.

Παραλείπω τὰ περὶ τῶν μελῶν τοῦ Ἀμαλιείου, τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς, τῶν ἠθικῶν καὶ ὑλικῶν ὑποχρεώσεων, ὡς ἐπίσης καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ δι' ὧν διακρίνονται, ἀναλόγως τῆς χρηματικῆς εἰσφορᾶς, οἱ ἐγγραφόμενοι εἰς τὰς δέλτους τοῦ καταστήματος. Ὑπερβάλλουσα λεπτολογία φαίνεταί μοι ἐπίσης καὶ ἡ ἀναγραφὴ τοῦ τρόπου τῶν εἰδικῶν τῆς ἐπιτροπῆς συνεδριάσεων, τῆς ἀνὰ τριετίαν ἀνανεώσεως αὐτῆς δι' ἐκλογῆς, καὶ οὐτινος δήποτε ἄλλου παραπλησίου. Τοιαῦται λεπτομέρειαι εὕρηνται ἄλλως ἐν ταῖς ἐπετηρίσι ταῖς τακτικῶς δημοσιευμέναις ὑπὸ τῆς Ἐφορίας τοῦ καταστήματος.

Ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς τοῦ ὀρφανοτροφείου ἐγκαταστάσεως ἄχρι τῆς 16 Ἰουνίου 1884 ἐνεγράφησαν ἐν τῷ μητρώῳ τοῦ καταστήματος ὡς εἰσελθόντα ἐν αὐτῷ κοράσια 538. Ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἤδη εὑρισκομένων ἐντὸς τοῦ ἀσύλου ὀρφανῶν εἶνε 150. Ἐν τῷ ἀριθμῷ τούτῳ δέον νὰ περιληφθῶσι καὶ δέκα κοράσια ἀποτίνοντα δίδακτρα. Ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουν ἔτι 7 νεάνιδες θέσιν ἐπιμελητρίας κατέχουσαι· μία τούτων ἐκπληροῖ χρέη βοηθοῦ, αἱ τέσσαρες εἶνε διδασκάλισσαι, αἱ δὲ λοιπαὶ ἐφορεύουσιν, ὡς ἐρρέθη, τὴν ἱματιοθήκην καὶ ἀποθήκην. Πᾶσαι αἱ νεάνιδες αὗται εἰσὶν ἐκ τῶν τροφίμων τοῦ καταστήματος.

Τὸ Ἀμαλίειον ὀρφανοτροφεῖον ἀπέδωκεν ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ ἄχρι σήμερον εἰς τὴν κοινωνίαν 351 ὀρφανὰς ὡς ἄριστα καὶ σκοπίμως μορφωθείσας· εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον δέον νὰ περιληφθῶσι καὶ αἱ νυμφευθεῖσαι διδασκάλισσαι, ἢ ἐπιμελήτριαι 9 τὸν ἀριθμόν, καὶ αἱ ἁπλαῖ ὀρφαναὶ συμποσούμεναι εἰς 13, ἐν ὅλῳ διδασκάλισσαι καὶ ὀρφαναὶ νυμφευθεῖσαι 22. Χρηματικὴ εὔλογος ἐπικουρία παρεσχέθη πᾶσι τοῖς κορασίοις, τῆς δαπάνης καταβληθείσης ὑπὸ τοῦ εἰδικοῦ τῶν ἐργοχείρων ταμείου.

Ἐκτὸς ὅμως τῶν ἐξελθόντων εἰς τὴν κοινωνίαν κορασίων, καὶ ὧν ὁ ἀριθμὸς ὡς ἐσημειώθη εἶνε 351, ἐξῆλθον τοῦ καταστήματος ἀπὸ τῆς πρώτης τῆς συστάσεώς του ἡμέρας, ἤτοι τῆς 15 Ἰουνίου 1855, ἄχρι σήμερον καὶ ἕτερα τριάκοντα ὀρφανά. Ποῦ ἀπῆλθον;... Εἰς τοὺς οὐρανούς. Ἀπεβίωσαν παρ' ὅλας τὰς μερίμνας καὶ θυσίας εἰς ἃς ὑπεβλήθη ἡ ἐπιστήμη καὶ τὸ κατάστημα. Ἡ στιγμὴ τῆς κηδείας των ὑπῆρξεν ὀδυνηρά· τὰ ὀρφανὰ ἐκύκλωσαν τὸ φέρετρον τῆς σεμνῆς παρθένου, ἐστόλισαν αὐτὴν τὸ ὕστατον, τὴν ἐκάλυψαν δι' ἀνθέων, καὶ ἀφοῦ ἔψαλλον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν προέπεμψαν τὴν συνάδελφόν των, τὴν ἀδελφὴν μᾶλλον, ἄχρι τοῦ τάφου ὅστις κατέπιε τὴν ὀρφανὴν κόρην... Ζῶσα ἀνεῦρε μητέρα φιλόστοργον ἐν τῇ προνοίᾳ τοῦ καταστήματος· ἀποθανοῦσα κατέφυγεν εἰς τοὺς κόλπους ἄλλης μητρός.... τῆς γῆς. Τοὐλάχιστον συναντῶσα εἰς τὰς φαεινὰς ἐκείνας σφαίρας τὴν ἀληθῆ μητέρα της ἐπὶ τῆς γῆς θὰ ἠδύνατο νὰ τῇ εἴπῃ ὅτι τὴν πικρίαν τῆς ὀρφανίας ἐμετρίασεν ἡ ἀγαθότης καὶ τὸ ἔλεος τῶν εὐσπλάγχνων καρδιῶν.

Εἰς τὰς χεῖρας τῆς διοικούσης τὸ ὀρφανοτροφεῖον ἐπιτροπῆς κεῖται τὸ πᾶν. Ἐὰν ἡ Πρόνοια ἐφορεύῃ ἀοράτως πᾶν ἀνθρώπινον, ἡ διοικοῦσα τὸ ἄσυλον ἐπιτροπὴ τῶν κυριῶν εἶνε ἡ ὁρατὴ αὐτοῦ πρόνοια, ἡ φιλαγάθως καὶ φιλοστόργως μεριμνῶσα ἡμέρας τε καὶ νυκτός. Μ' ὅλον τὸν κίνδυνον νὰ δυσαρεστήσω τὴν μετριοφροσύνην τοῦ πολυτίμου τοῦ καταστήματος Ἐφόρου ἀνταποδίδων κακῶς τὰς παρ' αὐτοῦ μετ' ἐξαιρέτου φιλοφροσύνης καὶ εὐγενείας παρασχεθείσας μοι πληροφορίας, ἀναγκάζομαι νὰ μνημονεύσω τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. Ἐν τούτῳ κεῖται μᾶλλον ἀσθενὴς ἐκδήλωσις προσωπικῆς χάριτος ὀφειλομένης εἰς τὴν ὑποχρεωτικὴν τοῦ κ. Ἐφόρου ὑπὲρ τοῦ γράφοντος σπουδήν, ἢ συνήθης ἔπαινος οὗτινος εἶνε ἀνωτέρα πᾶσα ψυχὴ πράττουσα τὸ ἀγαθὸν ἐν τῇ συνειδήσει τοῦ ὅτι ὀφείλει νὰ τὸ πράττῃ. Τρίτος

Digitized by Google

τὴν τάξιν ἔφορος τοῦ Ἀμαλιείου, κατασταθεὶς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐγκρίτου πολιτικοῦ ἀνδρός, εἶνε σήμερον ὁ κύριος Γεώργιος Κοζάκης Τυπάλδος, υἱὸς τοῦ πρώτου τοῦ καταστήματος ἐφόρου. Ἐν τῷ κ. Κοζάκῃ τὸ ἄσυλον εὗρεν ἄξιον μιμητὴν τῶν πατρικῶν καὶ πεφωτισμένων φροντίδων, δι' ὧν οἱ διακεκριμένοι αὐτοῦ προκάτοχοι συνέτρεξαν τὸ κατάστημα καὶ προήγαγον τὴν δικαίαν αὐτοῦ φήμην. Μνημονεύων ἐπίσης τοῦ γραμματέως τοῦ ὀρφανοτροφείου κυρίου Δημητρίου Καρασπύρου ἐκπληρῶ ἔργον δικαιοσύνης· τὸ ὄνομα αὐτοῦ συνήντησα μετ' ἀδιαλείπτων ἐγκωμίων ἐν ταῖς ἐκθέσεσι πάντων τῶν παρελθόντων ἐνιαυτῶν. Ὅταν δὲ ἀνὴρ οἷος ὁ Ζαίμης ἐτίμα διὰ τῆς εὐμενοῦς αὐτοῦ μνείας τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἐργαζομένους, ἠδύνατό τις νὰ ᾖ βέβαιος ὅτι οἱ εὐφήμως μνημονευόμενοι ἦσαν κατὰ πάντα ἄξιοι τῆς τοιαύτης τιμῆς.

Δὲν γνωρίζω τῇ ἀληθείᾳ πῶς πρέπει νὰ δηλώσω, ὡς ἁπλοῦν μέλος τῆς κοινωνίας, τὴν εὐγνωμοσύνην ἣν ἕκαστος ὀφείλει εἰς τοὺς μητρικοὺς ὑπὲρ τοῦ καταστήματος κόπους τῶν κυριῶν τῶν ἀποτελουσῶν τὸ διοικητικὸν συμβούλιον τοῦ Ἀμαλιείου. Αἱ μεμαρτυρημέναι αὐτῶν ὑπηρεσίαι εἰσὶ βεβαίως ὑπέρτεραι πάσης χάριτος προσηκούσης αὐταῖς καὶ ὁμολογουμένης. Ἐνῷ ψιθυρίζομεν μετ' εὐλαβοῦς τιμῆς τὰ ὀνόματα τῶν ἀπελθουσῶν ἐκ τοῦ κόσμου, ἡ μνήμη τῶν ὁποίων ὑπερβαίνει τὸν στενὸν τοῦ καταστήματος κύκλον, ἔχομεν διὰ τὰς ἀφιερωσάσας τὴν ἄνεσιν αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ φιλανθρώπου ἔργου λόγους βαθείας εὐχαριστήσεως καὶ τιμῆς. Ἂς ὁμολογηθῇ ἀνυποκρίτως ὅτι ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἡμῶν καὶ ἐν τῷ σταδίῳ τῆς εὐποιητικῆς ἐργασίας, αἱ γυναῖκες ὑπερηκόντισαν κατὰ πολὺ τοὺς ἄνδρας. Εἴδομεν τί κατώρθωσαν διὰ τοῦ «Ἀμαλιείου» καὶ τοῦ «Εὐαγγελισμοῦ», θὰ ἴδωμεν τί ἐπέτυχον διὰ τοῦ «Ἐργαστηρίου τῶν ἀπόρων γυναικῶν.» Ἀλλ' ὅ,τι βλέπομεν δὲν εἶνε καὶ τὸ μόνον ἀγαθὸν ὅπερ ὀφείλεται εἰς τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν ἐργασίαν τῶν Ἀτθίδων δεσποινῶν, τὰς εὐγενεῖς τῶν ὁποίων προθέσεις ἐνισχύει τὸ παράδειγμα καὶ ἡ ἐνθάρρυνσις τῆς Βασιλίσσης. Εὐτυχεῖς ἐκεῖνοι οἵτινες εὐνοηθέντες ὑπὸ τῆς μοίρας ἀπέκτησαν τὰ μέσα νὰ θεραπεύωσι τὰς εὐγενεῖς τῆς καρδίας των κλίσεις, ἀποδεικνύοντες οὕτω τὸ δίκαιον τῆς τοιαύτης εὐνοίας. Ἡ εὐδαιμονία ἧς ἀπολαύουσιν ὅτε παρέχεται αὐτοῖς ἡ εὐκαιρία νὰ ὑποκατασταθῶσιν εἰς πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, εὐεργετοῦντες τοὺς δυστυχεῖς ὁμοίους των, εἶνε βεβαίως ἔκτακτος προνομία ἐπιδαψιλευθεῖσα αὐτοῖς ὑπὸ τῆς τύχης· τοιοῦτον ὑπέρτατον εὐτύχημα δὲν ἐδόθη εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὅσῳ καὶ ἂν οὗτοι ἐγεννήθησαν ἄξιοι αὐτοῦ.

Εἰς τὰς αὐχμηρὰς ἐρήμους ἔθηκεν ἡ φύσις ἀπὸ ἀποστάσεως εἰς ἀπόστασιν δροσερὰς ὀάσεις. . . . Ἡ πρόνοια τοῦ ἀνθρώπου σκοποῦσα νὰ παραμυθήσῃ τοὺς ὁδοιπόρους τῆς ζωῆς ἵδρυσεν ἐν τῷ βίῳ ὀάσεις φιλανθρωπίας ἐν αἷς διψαλέοι καὶ κατάκοποι διαβάται, ὀφείλοντες νὰ βαδίσωσι τὸν πεπρωμένον δρόμον των, ἀνακουφίζουσι τὴν κόπωσίν των, δροσίζουσι τὰ φλέγοντα χείλη των, καὶ λησμονοῦντες πρὸς στιγμὴν τὰ παρελθόντα δεινὰ ἀντλοῦσι νέας δυνάμεις διὰ τὰ ἐπερχόμενα . . . . Τὸ Ἀμαλίειον ὀρφανοτροφεῖον εἶνε ὄασις φιλανθρωπίας ἐν τῷ δρόμῳ τῆς ζωῆς. . . Ὅσῳ δεινότεραι εἶνε αἱ συμφοραὶ αἱ μαστίζουσαι τὰ θύματα τῆς ὀρφανίας τοσούτῳ λαμπροτέρα ἀναδεικνύεται ἡ θεία ἀποστολή, ἣν εὐρέως καὶ ἐπιτυχῶς ἐπιτελεῖ ἐν τῇ κοινωνίᾳ μας τὸ ἄριστον καὶ πρότυπον τοῦτο ἄσυλον, ὅπερ ἐθεμελίωσε καὶ ἐπιμελεῖται ἡ γυνὴ μαχομένη κατὰ τῆς βιωτικῆς κακοδαιμονίας ὑπὸ τὴν εὐγενῆ σημαίαν τοῦ «λάθε εὐεργετοῦσα.»

Σπυριδων Παγανελης

ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

Ε'.

(Συνέχεια· ἴδε σελ. 450).

Κέρδη καὶ ζημίαι περιηγητῶν. — Νέα ἔκδοσις τοῦ ἐνυπνίου τοῦ Λουκιανοῦ. — Ρῆνος καὶ Ζυρίχη. — Τήρησις ὑποσχέσεως καὶ ἀναχώρησις ἐκ Φραγκφούρτης. — Σιδηροδρομικαὶ ἅμαξαι διὰ τοὺς μὴ καπνίζοντας. — Ὁ συνοδός μου. — Κλασικαὶ ἀναμνήσεις. — Συντηρητικαὶ ἀρχαὶ καὶ ἀναστήματα Χοχενζόλερν. — Ἡ ἠὼς καθ' ὁδὸν πρὸς τὸ Basel. — Ὁ Ρῆνος κρατεῖ τὸν λόγον του. — Ὀλίγαι σημειώσεις περὶ Basel. — Οἱ Ἑλβετοὶ ἀξιωματικοί. — Δύω ἐχθροὶ ἀδελφωμένοι εἰς ἓν στόμα. — Ἡ τελωνειακὴ ἐπιθεώρησις. — Εἰς ποῖον εἶδος πτηνοῦ μεταβάλλονται μαγικῶς τὰ σιγάρα τῆς Ἀθήνας. — Καφὲς ἐν τῷ σταθμῷ. — Μέλι καὶ βούτυρον, διάκρισις καὶ ἀδιακρισία. — Ἀπὸ Basel εἰς Ζυρίχην. — Τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα ἐν Ἑλβετίᾳ. — Σήραγγες Ἄλπεων καὶ τοπεῖα. — Ἄφιξις εἰς Ζυρίχην καὶ ἀξιώσεις περὶ Ἀθηνῶν. — Ἡ κατάστασις τῶν ξενοδοχείων. — Ἀγῶνες περὶ ὕδατος.

Ὁ προτιμῶν νὰ ταξειδεύῃ διὰ τῶν ἁμαξοστοιχιῶν τῆς νυκτός, ἂν δὲν εἶνε ἐκ τῶν δυναμένων ν' ἀπολαύσωσι τῶν ἀναπαύσεων, ἂς αἱ κλιναγωγοὶ ἅμαξαι (Wagons-lits) παρέχουσι τοῖς ταξειδιώταις, δύναται οὕτω περίπου νὰ καταστρώσῃ τὴν μερίδα τῶν κερδῶν καὶ ζημιῶν ἐν τῷ περιηγητικῷ του σημειωματαρίῳ:

ΚΕΡΔΗ

α) οἰκονομία τοῦ τιμήματος τῆς ἐν τῷ ξενοδοχείῳ διανυκτερεύσεως.

β') οἰκονομία χρόνου καὶ ἀποστάσεως, μὴ θυσιαζομένου καθ' ὁδὸν ἐπὶ ματαίῳ τοῦ διὰ περιηγητικοὺς σκοποὺς ἀποκλειστικῶς χρησιμοποιητέου φωτὸς τῆς ἡμέρας.

ΖΗΜΙΑΙ

α) κακουχία καὶ ὕπνου ἀνεπάρκεια.

β') στέρησις τῆς θέας τῶν τοποθεσιῶν, δι' ὧν διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος.

Ὁ κατάλογος ἦν λίαν εὔγλωττος ἀμφοτέρωθεν,

Digitized by Google

ἡ δὲ ἀπόφασίς μου ἐπὶ πολὺ ἐκυμαίνετο, προκειμένου μάλιστα νὰ ταξειδεύσω παραλλήλως πρὸς τὸν Ρῆνον ἐπὶ ὀκτάωρον καὶ πλέον. Ἔπασχον λοιπὸν ὅ,τι ὁ Λουκιανὸς ἐν τῷ ἐνυπνίῳ του, ἢ τοὐλάχιστον παρόμοιόν τι .... καθ' ὅσον δὲν ἐκοιμώμην. Διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν αἱ μαγευτικαὶ τοῦ Ρήνου ὄχθαι μ' ἐκάλουν ν' ἀναχωρήσω τὸ πρωῒ ἐκ Φραγκφούρτης, ἀφ' ἑτέρου δὲ αἱ τῇ ἐπιούσῃ τελούμεναι ἐν Ζυρίχῃ ἑορταὶ μ' ἐβίαζον νὰ ἐπωφεληθῶ τῆς νυκτός, ὅπως χρησιμοποιήσω τὴν ἡμέραν ἐκεῖ. Καὶ ὁ μὲν γέρων Ρῆνος μεταβληθεὶς εἰς θελκτικὸν ξανθὸν νεανίαν μοὶ ἐδείκνυεν ὑπερηφάνως τῶν ὄχθῶν του τὸν πράσινον τάπητα καὶ τοῦ ῥεύματός του τὴν μεγαλοπρέπειαν, εἶτα δέ, ἀφ' ἑνὸς μὲν μετὰ μειδιάματος τὴν ἁπαλὴν τοῦ ξενοδοχείου κλίνην, ἧς ἤθελον στερηθῇ ἂν ἀνεχώρουν τῇ ἑσπέρᾳ ἐκείνῃ, ἀφ' ἑτέρου μὲ συνωφρυωμένον πρόσωπον τὴν ἅμαξαν τοῦ σιδηροδρόμου ταλαντευομένην καὶ ταλανίζουσάν με, ἐμὲ δ' ἀναπηδῶντα τοῦ καθίσματος εἰς πᾶσαν ἰσχυρὰν δόνησιν καὶ διακόπτοντα αἰφνιδίως τὸν ὕπνον μου, ὃν εἶτα ἐπανελάμβανον μὲ ὄρθιον τὸ σῶμα ἕνεκα τῆς συρροῆς τῶν ἐπιβατῶν, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους κρεμαμένην, ὥς τι ἐκκρεμές, ἐν ρυθμῷ πρὸς τοὺς θορυβωδῶς ἀνὰ πᾶσαν τὴν εἰσπνοὴν καὶ ἐκπνοὴν συρίζοντας μυκτῆρας. Ἡ δὲ Ζυρίχη νεᾶνις ῥοδοπάρειος, εὔσαρκος ὡς ὁ τυρός της, καὶ ἀφρόεσσα, ὡς ὁ ζῦθός της, μὲ τὴν ξανθὴν κόμην λυτὴν εἰς τοὺς ὤμους της, ἀφελὴς ὡς αἱ ποιμενίδες τοῦ καντονίου της καὶ γλυκεῖα ὅσον ἡ πολιτική της ἐλευθερία, μοὶ ἐδείκνυε τὴν ἔκθεσίν της καὶ τοὺς ἐκθέτας αὐτῆς ἑορτάζοντας τῇ ἐπιούσῃ καὶ μ' ἐκάλει εἰς τὰς ἑορτὰς ταύτας μὲ γλυκὺ μειδίαμα ὑποσχομένη νὰ μὴ στερηθῶ καὶ τοῦ θεάματος τοῦ Ρήνου, ὃν καὶ ἂν νυκτὸς ἐταξείδευον, πάλιν θ' ἀπελάμβανον ἅμα τῇ ἠοῖ ἐπὶ διάστημα ἀρκετόν, ἐξυμνοῦσά μοι δὲ τὴν χρόνου καὶ χρήματος οἰκονομίαν.

Ἐνῷ λοιπὸν ἐγὼ ἐπὶ τοῦ γεωγραφικοῦ χάρτου καὶ τοῦ σιδηροδρομικοῦ δρομολογίου κύπτων ἀμφεταλαντευόμην, ἡ Ζυρίχη αὐστηρὸν περιδυθεῖσα ὕφος μοὶ ὑπενθύμισε τὴν περὶ ὥραν 9 τῆς νυκτὸς εἰς σιδηροδρομικὸν σταθμὸν ὁρισθεῖσαν συνέντευξίν μου... μετὰ τοῦ ἀναγνώστου τῆς «Ἑστίας!» Ἡ τήρησις τῆς ὑποσχέσεώς μου ἔκλινε τὴν πλάστιγγα πρὸς τὴν διὰ τῆς νυκτερινῆς ἁμαξοστοιχίας ἀναχώρησίν μου. Καὶ ἡ Ζυρίχη μειδιάσασα προσέβλεψε θριαμβευτικῶς τὸν Ρῆνον, ὅστις κεχολωμένος ἀπεσύρθη ἐκπέμπων ἀτμοὺς ἐκ τῆς εἰς τὰ στήθη του βραζούσης ὀργῆς καὶ ἀπειλῶν νὰ καλυφθῇ μέχρι πρωΐας ὅλος δι' ὁμίχλης. Ἐγὼ δὲ λαβὼν πλέον ὁριστικῶς τὴν ἀπόφασιν νὰ καταλίπω τῇ αὐτῇ ἑσπέρᾳ τὴν Φραγκφούρτην συνεσκεύασα τὰς ἀποσκευάς μου, καὶ ἔφθασα εἰς τὸν σταθμὸν ἡμίσειαν ὥραν πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς ἁμαξοστοιχίας, σπεύδων νὰ φανῶ συνεπὴς πρὸς τὸν λόγον μου.

Μετ' ὀλίγον, πληρώσας τὸ μέχρι Basel εἰσιτήριόν μου, κατελάμβανον θέσιν ἐν τῇ ἁμάξῃ τῶν μὴ καπνιζόντων, μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι μεταξὺ ἀνδρῶν Γερμανῶν, οἵτινες ὅσον πτωχοὶ καὶ ἂν εἶνε προτιμῶσι νὰ καπνίσωσι σιγάρα ἐκ καρυοφύλλων ἢ νὰ στερηθῶσι τοῦ καπνίσματος, ὀλίγοι θὰ ἦσαν οἱ ἀποφασίσοντες νὰ εἰσέλθωσιν ἐκεῖ ὅπου ἀπαγορεύεται τοῦτο, καὶ οὕτω θὰ ἐταξείδευον ἀνετώτερόν πως, ἂν μὴ μόνος. Οἴμοι! δὲν ἦσαν φαίνεται ὀλίγοι οἱ τὴν αὐτὴν ποιήσαντες σκέψιν. Διότι διαρκῶς μὲν ἤκουον φωνὰς ἀπαιτούσας παρὰ τοῦ ὁδηγοῦ (conducteur) διαμέρισμα τῶν μὴ καπνιζόντων, συχνὰ δ' ἔβλεπον τὸν σκαιὸν αὐτὸν ὑπάλληλον ἀνοίγοντα τὴν θύραν καὶ στιβάζοντα τοιούτους ἀπαιτητὰς εἰς τὸ διαμέρισμα, οὗ τὴν γωνίαν εἶχον ἐγὼ καταλάβει. Εἶχε λοιπὸν καταντήσει ἀληθὲς μαρτύριον δι' ἐμὲ ἡ ἑξῆς λακωνικὴ ἐρωταπόκρισις:

—Nichtraucher?

— Hier, mein Herr.

Καὶ ἠνοίγετο ἀσπλάγχνως ἡ θύρα μου καὶ εἰσήγοντο παράδοξοι μορφαὶ ἐντὸς τῆς ἁμάξης. Ἡ εἰκὼν τοῦ Ρήνου ἐπεφάνη μοι εἰρωνικὴ καὶ πρὸς στιγμὴν πικρὰ μεταμέλεια ἐξηγέρθη ἐντός μου. Ἀλλὰ βλέμμα ἐπὶ τοῦ εἰσιτηρίου μου ἀνέμνησέ μοι, ὅτι πρὸ τῶν τετελεσμένων γεγονότων ἡ μόνη καταφυγὴ εἶνε ἡ ἐγκαρτέρησις, καὶ οὕτως ἀπεφάσισα νὰ συμμορφωθῶ ταῖς περιστάσεσι καὶ νὰ ὑποκύψω εἰς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ πεπρωμένου. Ὁπλισθεὶς λοιπὸν μὲ τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ἠτένισα ψυχρῶς τοὺς γείτονάς μου καὶ ἠρξάμην φυσιογνωμικῶν μελετῶν ἐπ' αὐτῶν.

Ὁ ἀπέναντί μου καθήμενος, ἀγνοῶ διατί, μοὶ ἐνέπνευσεν ἀμέσως ἐξ ἀρχῆς ἐμπιστοσύνην καὶ ἀσφαλισθεὶς ἀπὸ τούτου ἐξήτασα μετὰ προσοχῆς τὸν παρακαθήμενόν μου, ὅστις ἀφ' ἧς ὥρας ἦλθεν ἐκινεῖτο ἀδιακόπως καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀνέπεμπε τὴν βραχεῖαν ἐκείνην βῆχα, ἣν οἱ ψάλται συνειθίζουσι πρὶν ἄρξωνται τοῦ ᾄσματος, προσεπάθει δὲ διὰ μικρῶν μετακινήσεων νὰ κερδίσῃ ὀλίγον τόπον ἢ νὰ τοποθετηθῇ ἀναπαυτικώτερον, καὶ ὅλα ταῦτα ἐποίει μὲ κεκλεισμένους ὀφθαλμούς, ὡσεὶ εὑρίσκετο εἰς τὸν πρόλογον βαθέος ὕπνου. Πάντα τὰ ὕποπτα ταῦτα φαινόμενα ἐγέννησαν ἐν ἐμοὶ δυσπιστίαν καὶ φυσικῶς προητοιμαζόμην ν' ἀμυνθῶ κατὰ πάσης ἐπιθέσεως. Ἐν τούτῳ ἡ ἀτμομηχανὴ ἐσύριξε καὶ ἐξεκινήσαμεν.

Εἰς τὸν συριγμὸν ἐκεῖνον ὁ συνοδός μου ἠνέῳξε διὰ μιᾶς τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ ἅμα τῇ ἐκκινήσει ἀνακαθήσας ἐστράφη πρός με καὶ μ' ἐκαλησπέρισε φιλικώτατα. Ρῖγος διέτρεξε τὰ μέλη μου. Ἤδη κατενόουν, ὅτι ὅλον ἐκεῖνο τὸ προσπεποιημένον αὐτοῦ νυσταλέον ὕφος, οὐδὲν ἄλλο ἦν ἢ σύνταξις δυνάμεων πρὸς φλυαρικὴν ἐπίθεσιν. Αἱ τίγρεις πρὶν ἐφορμήσωσι συσπειροῦνται, καὶ διὰ τοῦτο ἐπερίμενον λυσσαλέαν τὴν ἔφοδον. Καὶ

Digitized by Google

δὲν ἠπατήθην. Διότι ἀμέσως κύψας πρὸς τὸ οὖς μου:

— Πολλοὺς μᾶς ἔβαλεν ἐδῶ ὁ ὁδηγός, μοὶ ἐψιθύρισεν ἐμπιστευτικῶς.

Ἐκίνησα τὴν κεφαλὴν ἐλεεινολογῶν τὴν τύχην μου μᾶλλον ἢ συμφάσκων. Καὶ ἐκεῖνος περίεργος, φαίνεται, ν' ἀκούσῃ τὸν ἦχον τῆς φωνῆς μου, μοὶ ἐξεβίασεν ἀπόκρισιν διὰ τῆς περὶ τῆς πατρίδος μου ἐρωτήσεώς του. Ἀγνοῶ πῶς τόσον ἐλαφρῶς ἀπεφάσισα νὰ ὁμολογήσω ὅτι εἶμαι ἐξ Ἑλλάδος, ἐνῷ ἐγνώριζον καλῶς, ὅτι καὶ οἱ χυδαιότεροι τῶν Γερμανῶν ὑποκρίνονται, ὅτι τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος ἡμῶν διεγείρει ἐν αὐτοῖς κλασικὰς ἀναμνήσεις! Καὶ ὄντως δὲν εἶχον ἔτι προφέρει τὴν ἀπόκρισίν μου, ὅτε τὸν ἀκούω:

— Μπα ζι-λόῦς ποτ' εὶν ἐν Thoύλε πί-ςὸς ἔστ' ἄϊς Ἄϊdou, thνεέσκουζα τωῷ εὲ κούρεε dωώκ' ἔκ-πώω-μα xhρϊϊζοῦ.

Γέλως ἀκράτητος ἀπὸ μέσης καρδίας μὲ κατέλαβεν ἀναγνωρίσαντα ὑπὸ τὴν ἐξάμβλωσιν τὴν γνωστὴν ἄνοστον εἰς ἀρχαίαν ἑλληνικὴν μετάφρασιν ποιηματίου τοῦ Göthe, (¹) ἣν οἱ φοιτηταὶ ᾄδουσι παρὰ πότον. Ὁ δὲ συνοδός μου ἐκλαβὼν τὸν γέλωτα ὡς ἐπιδοκιμασίαν.

— Κὰ-λὸς xàga-thός, προσέθηκεν ἐναβρυνόμενος ἐπὶ ταῖς γνώσεσί του, αἵτινες ἐδῶ ἀκριβῶς ἐτελείωνον πρὸς μεγάλην μου χαράν.

Τὸ ἀστεῖον τοῦτο προοίμιον τῆς γνωριμίας ἡμῶν ἔσχε δύω ἀποτελέσματα· πρῶτον μὲν νὰ μοῦ ἀποδιώξῃ τὸν ὕπνον, εἶτα δὲ νὰ μοῦ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον περὶ τοῦ ἐπιδρομέως τούτου ἐναντίον τῆς ἡσυχίας μου. Καὶ ἔμαθα λοιπὸν χωρὶς νὰ ἐρωτήσω πολύ, ὅτι κατήγετο ἐκ Πομμερανίας, ὅτι ἐγεννήθη εἰς τὸ νῦν τῷ Βίσμαρκ ἀνῆκον Varzin, ὅπερ ἦτο ἰδιαιτέρα τιμὴ δι' αὐτόν, ὡς ἐδείκνυε τοὐλάχιστον, ὅτι ἐφοίτησε μετὰ τὰς γυμνασιακὰς του σπουδὰς εἰς τὴν ἀνωτέραν ἀγρονομικὴν σχολὴν καὶ ὅτι μετὰ τὸ πέρας τῆς στρατιωτικῆς του ὑπηρεσίας ἀπεσύρθη εἴς τι κτῆμα οὗτινος διευθύνει τὴν καλλιέργειαν, καὶ ὅτι ἔκτοτε ζῇ εὐδαίμων καὶ πιστὸς εἰς τὰς συντηρητικὰς του ἀρχάς. Τὸ περὶ τῶν συντηρητικῶν αὐτοῦ ἀρχῶν κεφάλαιον ἐθεώρει, φαίνεται, ὡς τὸ μᾶλλον ἐνδιαφέρον με καὶ ἤρξατο ἀναπτύσσων μοι αὐτὸ διὰ μακρῶν λίαν πληκτικῶς καὶ μονοτόνως. Ἡ μετάπτωσις αὕτη ἀπὸ τοῦ εὐθύμου ἐκείνου προοιμίου ἐπέφερε τὴν ἀντίδρασιν ἐπ' ἐμοῦ καὶ ᾐσθανόμην τὰ βλέφαρά μου κλείοντα, ὅτε ὤθησις διὰ τοῦ ἀγκῶνός του ἀνεκάλεσε τὴν προσοχήν μου ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτάτου θέματος, ὅπερ τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἐπραγματεύετο. Ἦτο δὲ τοῦτο τὰ ἀναστήματα τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας τῶν Χοχενζόλερν.

— Φαντασθῆτε, κύριέ μου, ἔλεγεν, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ εἶνε ἓν μέτρον καὶ 86 ἑκατοστὰ ὑψηλός.

Καὶ ἀμέσως ὤθησις διὰ τοῦ ἀγκῶνος καὶ γέλως αὐταρεσκείας.

— Ἀλλὰ συλλογισθῆτε, ἐξηκολούθει, ὅτι ὁ διάδοχος τὸν περνᾷ. Δὲν θὰ τὸ πιστεύσητε; Εἶνε 1 καὶ 89! Περίφημος κατεργάρης.

Καὶ πάλιν νέα ὤθησις διὰ τοῦ ἀγκῶνος καὶ γέλως ἀκράτητος.

— Ποῖος εἶνε ὁ περίφημος κατεργάρης; ἐρωτῶ δειλῶς.

— Ὁ διάδοχος, ἀγαπητέ μου, ὁ διάδοχος, ὁ θελκτικός μας Fritz!

Καὶ ἐπακολουθοῦσι τρεῖς ὠθήσεις διὰ τοῦ ἀγκῶνος ἐπὶ τῆς πλευρᾶς καὶ γέλως ἠλιθίου.

Δὲν ἐκρατήθην πλέον. Ἡ ἠλιθιότης του ἦτο μὲν κατ' ἀρχὰς διασκεδαστική, ἀλλ' εἶτα ἐξελισσομένη εἰς διηγήσεις καὶ δημηγορίας κατέστη ὀχληρά, ἀναπτύξασα δὲ καὶ οἰκειότητα, ἧς τὸν τύπον ἔφερον αἱ πλευραί μου, μοὶ ἀπήρεσκε καθ' ὁλοκληρίαν καὶ μὲ παρώργιζε. Διὸ μετὰ τὸ τελευταῖον διὰ τοῦ ἀγκῶνος πραξικόπημά του:

— Προσπαθήσατε νὰ κοιμηθῆτε, κύριε, τῷ λέγω, διότι ἀνησυχοῦμεν τοὺς ἄλλους. Καλὴν νύκτα σας.

Οὕτως ἀποτόμως ἠλευθερώθην ἀπ' αὐτοῦ καὶ κατώρθωσα ν' ἀπολαύσω ἡσυχίας τινὸς μέχρι τῆς πέμπτης πρωϊνῆς ὥρας, ὅτε ἐξύπνησα.

Ἀπὸ τοῦ παραθύρου τῆς ἁμάξης προκύψας ᾐσθανόμην τὸν πρωϊνὸν ἄνεμον δροσίζοντά μοι τὸ πρόσωπον καὶ ἐθαύμαζον τὴν πρὸ ἐμοῦ μαγευτικὴν φύσιν. Δυστυχῶς ὁ Ρῆνος οἱονεὶ ἐκδικούμενός με εἶχε κρατήσει τὸν λόγον του καὶ πραγματοποιήσει τὴν ἀπειλήν του. Ἡ δ' ὁμίχλη, καίπερ οὐχὶ τόσον πυκνή, δὲν ἄφινεν ἐν τούτοις τὸ βλέμμα νὰ εἰσδύσῃ βαθέως εἰς τὸν ὁρίζοντα καὶ νὰ θαυμάσῃ τὰ θέλγητρα τῶν πέριξ τοπείων καὶ τὰ χαριτωμένα χωρίδια, ἅτινα συνηντῶμεν καθ' ὁδόν. Καὶ ὅμως ὅ,τι ἠδυνάμεθα νὰ βλέπωμεν ἦν ἀρκετὸν νὰ μᾶς ἀποζημιώσῃ. Κάτωθεν ἡμῶν πράσινος τάπης ἐξετείνετο μέχρι τῆς ὄχθης τοῦ ἐκεῖ πλησίον ῥέοντος Ρήνου, ὅστις ὑπερήφανος ἐκύλιε τὸ κυανοῦν του ῥεῦμα ἐν μέσῳ ὀχθῶν ὁλοσκεπῶν καὶ καταφύτων ἐξ ἀμπελώνων. Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ βαθμηδὸν ἀραιουμένη ὁμίχλη συνετέλει εἰς τὰ θέλγητρα τῆς πέριξ μαγευτικῆς φύσεως, ὁμοιάζουσα πρὸς πέπλον, ὃν ὡς τρυφερὸς ἐραστὴς ὁ οὐρανὸς ἔρριψεν ἐπὶ τῆς ἐρωμένης του γῆς, ἵνα προφυλάξῃ τὴν ἐκεῖ καλλονήν της ἀπὸ τῶν κροκοβαφῶν ἐκ ζηλοτυπίας ἀκτίνων τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου.

Μίαν ὥραν διήρκεσεν ἡ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἐξέλιξις τοῦ μεγαλοπρεποῦς πανοράματος, καὶ εἶτα εἰσήλθομεν εἰς Basel. Ἡ πόλις αὕτη κειμένη ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς ὁροθετικῆς γραμμῆς τῆς Γερμανίας καὶ Ἑλβετίας καὶ ἱδρυθεῖσα κατὰ τὴν Α'. ἑκατονταετηρίδα μ. Χ. εἶνε ἐκτισμένη ἐπὶ τῶν δύω ὀχθῶν τοῦ Ρήνου καὶ διαιρεῖται εἰς μικρὰν καὶ μεγάλην Βάσελ, συνδεομένας μεταξὺ

(¹) Der König in Thule ἐπιγράφεται καὶ εἶνε ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων Balladen, ἃς ἔγραψεν ὁ φιλόσοφος ποιητής.

Digitized by Google

των διὰ τεσσάρων γεφυρῶν. Τὸ ὄνομά της, Basel, ὅπερ εἶνε παραφθορὰ τοῦ λατινικοῦ Basilia, ὀφείλει εἰς τὸν Βαλεντινιανὸν Α'. κτίσαντα αὐτόθι ἀνάκτορόν τι, ἤτοι βασίλεια. Ἀλλ' ἡ παράδοσις τῇ ἐχάρισε τὸ ὄνομα *Χρυσῆ Πύλη*, διότι ἀείποτε ἤνθησεν ἐκεῖ ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον. Καὶ σήμερον ἔτι θεωρεῖται ἡ πλουσιωτάτη ἴσως τῶν ἑλβετικῶν πόλεων ἀριθμοῦσα μεταξὺ ἑξήκοντα χιλιάδων κατοίκων ὑπὲρ τὴν ἑκατοστὺν τοιούτων κεκτημένων περιουσίαν ὑπερβαίνουσαν τὸ ἑκατομμύριον. Ἡ κυριωτέρα βιομηχανία της σήμερον εἶνε ἡ τῶν μεταξωτῶν ταινιῶν, ὧν ἡ ἐτησία παραγωγὴ ἀνέρχεται εἰς ἀξίαν πεντήκοντα ἑκατομμυρίων.

Ἀλλὰ δι' ἐμὲ οὔτε ἀπὸ τῆς ἀπόψεως ταύτης ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἡ Βάσελ ἐνδιαφέρον τι οὔτε ἄλλως πως. Διότι ὀλίγα μόνον τέταρτα τῆς ὥρας ἔμελλον νὰ παραμείνω ἐκεῖ. Καὶ λοιπὸν οὔτε ἐκδρομὴν ἀνὰ τὴν πόλιν ἠδυνάμην νὰ ἐπιχειρήσω, οὔτε περὶ ἄλλου τινὸς νὰ σκεφθῶ εἰμὴ περὶ τοῦ πῶς ἠδυνάμην ταχύτερον νὰ τονώσω τὸ σῶμά μου διὰ καλοῦ τινος καφέ. Ἀλλὰ προηγουμένως ἔπρεπε νὰ ὑποστῶ τὴν τελωνειακὴν ἐπιθεώρησιν τῶν ἀποσκευῶν μου. Ἐνῷ λοιπὸν λαμβάνω θέσιν εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἀναμενόντων τὸν ἁρμόδιον ὑπάλληλον, σπουδάζω τοὺς ἐκεῖ περιφερομένους ἀξιωματικοὺς τοῦ ἑλβετικοῦ στρατοῦ, ἀναμιμνήσκοντας τοὺς περιφήμους καιροὺς τῆς ἐθνοφυλακῆς μας. Τὸ εἶδος ἐκεῖνο τῶν προχείρων κατὰ Κυριακὴν ἀξιωματικῶν, οὓς ἡ εὐφυΐα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἶχεν ἐπονομάσει *ξυλίνους* καὶ ὧν τὴν ἀνάμνησιν καὶ αὐτοὶ οἱ νεώτεροι τερψιθύμως διετήρησαν παρ' ἡμῖν, καθόσον μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἀνεβίουν κατὰ τὰς ἐκλογάς, τὸ εἶδος λοιπὸν ἐκεῖνο τῶν αὐτοσχεδίων βαθμοφόρων βλέπει τις ἐν Ἑλβετίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ. Καὶ ἂν μάλιστα ὁ τὸ πρῶτον βλέπων αὐτοὺς ἔρχεται ἐκ Πρωσσίας, ὅπου συνήθισε νὰ βλέπῃ τὸ ἄκαμπτον ἐκεῖνο καὶ οἱονεὶ χαλύβδινον τῶν πρώσσων ἀξιωματικῶν παράστημα, εὑρίσκει τὴν διαφορὰν τοιαύτην, ὥστε ἡ μετάπτωσις φέρει ἀληθῶς τὸν γέλωτα.

Ἀπὸ τῶν ἀξιωματικῶν τὴν προσοχήν μου ἀποσπᾷ ἡ πέριξ ἐμοῦ ἠχοῦσα γλῶσσα, μῖγμα ἀλλόκοτον γερμανικῆς καὶ γαλλικῆς, ὅπερ αὐστηρῶς ἐξεταζόμενον, οὔτε γαλλικὴ εἶνε οὔτε γερμανική. Ἐκεῖ αἱ γλῶσσαι τῶν δύω πολεμίων ἐθνῶν συνηνώθησαν παραδόξως εἰς μίαν, καὶ οὕτως οἱ δύω ἐχθροὶ ζῶσιν ἀδελφωμένοι εἰς τὰ ἑλβετικὰ στόματα.

Οἱ τελωνειακοὶ ὑπάλληλοι ἐρωτῶσι μόνον περὶ καπνοῦ. Ὁ λόγος τινός, ὅτι δὲν ἔχει τοιοῦτον, ἀρκεῖ. Τόσον ἀληθῶς τίμιοι, φαίνονται τοὐλάχιστον, οἱ πολῖται τῆς δημοκρατουμένης Ἑλβετίας, ὥστε ἀρκοῦνται εἰς τὴν ἁπλῆν ταύτην διαβεβαίωσιν. Ἡ περαιτέρω ἔρευνα οὔτε ἐπιπολαίως κἂν γίνεται. Ἓν βλέμμα μόνον ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς ἀποσκευῆς καὶ ἡ ἐξέλεγξις ἐπερατώθη. Καὶ ἀνελογίσθην ἐγὼ ὁ τάλας τὰς ἀτμοτελωνίδας μας, τὰς νομοθετικὰς ἡμῶν περιφρουρήσεις, ὅσα ἀναγινώσκω καθ' ἡμέραν εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἐφημερίδας περὶ λαθρεμπορίων, καὶ ἐπεθύμησα νὰ εἶχον τὴν δύναμιν νὰ μεταφυτεύσω τελεσφόρως εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν σπόρον αὐτὸν τῆς ἑλβετικῆς τιμιότητος καὶ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς νόμους. Οὐδεὶς τῶν ἐκεῖ ἅμα ἐρωτηθεὶς ἐσκέφθη νὰ ἀποκρύψῃ καπνὸν ἂν εἶχε τοιοῦτον. Διὸ καὶ ἐξεπλάγην ὅταν ἠρωτήθη μὲν ὁ παραστάτης μου καὶ ἀπήντησεν ὄχι, ἤκουσα ὅμως τὸν ὑπάλληλον λέγοντα πρὸς αὐτόν:

— Καὶ ὅμως, κύριε, φέρετε ὑπὸ μάλης ἐντὸς τοῦ μανδηλίου σας ὁλόκληρον κιβώτιον σιγάρων.

Ἐστράφην ἔκπληκτος καὶ ἔτι μᾶλλον ἐκπλησσόμενος εἶδον τὸν οὕτω κατηγορούμενον γελῶντα καὶ ἐκδιπλώνοντα τὸ ὕποπτον δέμα, διὰ τῶν ἀνοικτῶν τοῦ ὁποίου πτυχῶν λίαν εὐδιακρίτως ἐφαίνοντο αἱ πλευραὶ κιβωτιδίου σιγάρων τῆς Ἀβάνας. Ἔλυσεν ἡσύχως τοὺς κόμβους τοῦ μανδηλίου καὶ εἶτα μετὰ προσοχῆς ἀποσύρας αὐτό, ἀπεκάλυψεν ὄντως κιβώτιον σιγάρων, ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ σχισμαὶ ἐπιμήκεις τὸ εἶχον μεταβάλει εἰς κλωβόν, ἐντὸς δὲ τοῦ προχείρου τούτου κλωβοῦ ἐπήδα χαριτωμένον καναρίνιον. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ γέλως τοῦ τελωνειακοῦ ὑπαλλήλου μετεδόθη εἰς ὅλην τὴν γραμμήν, ἡ δὲ ἑλβετικὴ εἰλικρίνεια καὶ τιμιότης διεσώθη.

Μετ' ὀλίγον ἐκαθήμην περὶ τράπεζαν τοῦ ἐν τῷ σταθμῷ καφενείου, καὶ πρὸ κυπέλλου ἀχνίζοντος καφὲ μετὰ γάλακτος. Ἔμπροσθέν μου δοχεῖον λαμπροῦ ἑλβετικοῦ βουτύρου καὶ ἄλλο χρυσίζοντος μέλιτος πλῆρες, μοὶ ὑπόσχονται λίαν εὐάρεστον συνοδείαν διὰ τὸν πρωϊνόν μου καφέ. Ἐπήλειφον λοιπὸν τὸ βούτημά μου διὰ βουτύρου καὶ μέλιτος, ὅπως γλυκάνω καὶ εὐκολύνω τὴν κατασίγασιν τῆς ἑωθινῆς ἐκείνης πείνης· ἀλλ' ἡ τιμωρία τῆς ἀπολαύσεως μ' ἐπερίμενε σκληρὰ μετ' οὐ πολύ. Διότι τὸ μέλι ἐκεῖνο ὅπερ μόλις ἤγγισα ὑπελογίσθη εἰς λογαριασμόν μου ἀντὶ ἑνὸς φράγκου, τὸ δὲ βούτυρον ἀντὶ ἡμίσεος, καὶ οὕτως ἡ τιμὴ τοῦ καφέ μου ὑπερέβη τὰ δύω φράγκα! Ὅταν δ' ἐξέφρασα εἰς τὴν ὑπηρέτριαν τὴν ἀπορίαν μου διὰ τὸ ποσὸν καὶ παρετήρησα, ὅτι μόλις ἤγγισα τὰ παρατεθειμένα, αὕτη λίαν ἀφελῶς μοὶ ἀπεκρίθη:

— Ἠμπορούσατε ν' ἀδειάσετε ὁλοσχερῶς καὶ τὰ δύω δοχεῖα, πάλιν τὴν αὐτὴν τιμὴν θὰ ἐπληρώνατε. Ἐδῶ, βλέπετε, τὸ ποσὸν τῆς καταναλώσεως ἀφίνεται εἰς τὴν διάκρισιν.....

— Καὶ αἱ τιμαὶ εἰς τὴν ἀδιακρισίαν, διέκοψα.

Ὁ γέλως τῆς ζωηρᾶς ἑλβετίδος μοὶ ἐδίδαξεν, ὅτι πρέπει τις νὰ φανῇ ἀδιάκριτος εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ἵνα πληρώσῃ δικαίως.

Ὁ κώδων ἐν τούτοις τῆς διὰ Ζυρίχην ἁμαξοστοιχίας κρούεται διὰ πρώτην φοράν, ἐγὼ δὲ

Digitized by Google

ἀγοράσας τὸ εἰσιτήριόν μου λαμβάνω θέσιν ἐν τῇ ἁμάξῃ. Ἡ συρροὴ τῶν ἐπιβατῶν ἕνεκα τῆς ἐν Ζυρίχῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τελουμένης ἑορτῆς τῶν ἐχθετῶν εἶνε μεγίστη, αἱ δὲ ἅμαξαι πληροῦνται ἀμέσως. Ἀλλὰ τὸ ταξείδιον εἶνε μόλις τρίωρον καὶ κατ' ἀκολουθίαν τὸ μαρτύριον τοῦ συνωστισμοῦ ἔχει τοὐλάχιστον τὸ προτέρημα νὰ εἶνε σύντομον. Μόλις εἴχομεν ἐκκινήσει καὶ ἐφαίνετο μακρόθεν τὸ χωρίον τοῦ ἁγίου Ἰακώβου, ὅπερ ὑπερηφάνως ἀποκαλοῦσιν οἱ Ἑλβετοὶ *ἑλβετικὰς Θερμοπύλας*. Διότι ἐκεῖ, ληγούσης τῆς ΙΔ' ἑκατονταετηρίδος, δρὰξ Ἑλβετῶν ἀντετάχθη ἡρωϊκῶς πρὸς τεσσαρακονταπλασίους γάλλους καὶ ἐκ τῶν δέκα πέντε ἐκείνων ἑκατοντάδων τῶν ἑλβετῶν πολεμιστῶν μόλις δέκα ἄνδρες ἀπέμειναν ζῶντες. Μετ' ὀλίγον διερχόμεθα ἔμπροσθεν τοῦ χωρίου ἐν ᾧ ἐγένετο ἡ ἔνδοξος αὕτη πανωλεθρία καὶ ἀντικρύζομεν ὀλίγον ἀπωτέρω καὶ πάλιν τὸν Ῥῆνον, οὐχὶ πλέον καισαρικὸν ἀλλὰ δημοκρατικόν. Τὸ ῥεῖθρον τοῦ ἑλβετικοῦ Ῥήνου εἶνε πλατὺ ἐνταῦθα καὶ ὁμαλόν, μόλις δὲ μετ' ἀρκετὸν διάστημα διακόπτεται ἡ ὁμαλότης αὕτη ὑπὸ τῆς *ἐπὶ τοῦ Ῥήνου Πέτρας* (Stein a/R), ἥτις ὡς νησύδριον ἐκ λίθου ἀνακύπτει ἀπὸ τοῦ μέσου τῆς κοίτης αὐτοῦ. Ἡ πέριξ φύσις ἐφ' ὅσον προχωροῦμεν καθίσταται μαγευτικωτέρα καὶ γήλοφοι χλοεροὶ διαδέχονται ἀλλήλους, λειμῶνες δὲ καταπράσινοι ἀνακουφίζουσιν εὐαρέστως τὰ βλέμματα ἡμῶν. Ἀνὰ πυκνὰ καὶ συνεχῆ διαστήματα *Ἐσταυρωμένος* παρὰ τὴν ὁδὸν ἐπισύρει τῆς δροσερᾶς ποιμενίδος τὰ εὐλαβῆ φιλήματα ἢ σταματᾷ τοῦ ὁδοιπόρου τὸ βῆμα παρὰ τὴν χλοερὰν ἀτραπόν! Τόσον εἶνε ἀληθές, ὅτι ἡ χώρα αὕτη τῆς ἀκράτου ἐλευθερίας εἶνε ἐπίσης καὶ κοιτὶς βαθυτάτων προλήψεων καὶ δεισιδαιμονιῶν. Ὅταν δὲ ὁ Schiller ἔθετεν εἰς τὸ στόμα τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου τὸν περὶ Πάπα στίχον:

Was er euch thut, das nehmet an von Gott,

ἐδείκνυε πόσον βαθέως εἶχε σπουδάσει καὶ κατανοήσει τὸ παρὰ τῷ δημοκρατικῷ τούτῳ λαῷ κυριεῦον θρησκευτικὸν αἴσθημα!

Μετ' οὐ πολὺ σῆραγξ διασχίζουσα τὸ Bötzberg μοὶ ἀνέμνησεν ὅτι πρὸ πολλοῦ εὑρισκόμην εἰς τὴν χώραν τῶν τοιούτων μεγάλων μηχανικῶν ἔργων. Καὶ ὀλίγα μὲν λεπτὰ τῆς ὥρας διήρκεσε μόλις ἡ διάβασις τῆς ὑπὲρ τὰ δύω καὶ ἥμισυ χιλιόμετρα ἐκτεινομένης ταύτης σήραγγος, ἀλλ' ἡ εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ἔξοδος παρήγαγεν ἐν ἡμῖν ἀνακούφισίν τινα καὶ ἔτι ὡραιότερα παρουσίασε πρὸς ἡμᾶς τὰ πέριξ τοπεῖα. Ἦν δ' ἀληθῶς ἡ μεγαλοπρεπὴς ἐκείνη σκηνογραφία τῆς φύσεως ἐκπληκτικῶς ὡραία.

Διεσχίζομεν χώραν πλουσίαν εἰς βλάστησιν, τὴν ὑπὸ τοῦ Aare δαψιλῶς βρεχομένην καὶ πυκνῶς κατοικουμένην κοιλάδα, εἰς δὲ τὸ βάθος τοῦ ὁρίζοντος ἐβλέπομεν ἐπιβλητικὴν τὴν σειρὰν τῶν Ἄλπεων μέχρι τοῦ ὄρους τῆς Παρθένου (Jungfrau), καὶ ἐν ἀπόπτῳ τὸ Ἀψβοῦργον (Habsburg), τὴν κοιτίδα τοῦ αὐτοκρατορικοῦ οἴκου τῆς Αὐστρίας.

Ἐν μέσῳ τοιούτου πανοράματος ταξειδεύοντες ἐφθάσαμεν εἰς Ζυρίχην μικρὸν πρὸ τῆς δεκάτης πρωϊνῆς ὥρας. Ἀφικνούμην τέλος πάντων εἰς τὴν πόλιν περὶ ἧς εἶχον ἀναγνώσει, ὅτι ὁ μὲν Benvenuto Cellini ἀπεκάλεσεν αὐτὴν «ἀξιοθαύμαστον καὶ γλαφυρὰν ὡς πολύτιμον λίθον» ἄλλοι δ' ἕνεκα τῶν καταφύτων προαστείων της ὠνόμασαν *πόλιν τῶν κήπων* καὶ ἄλλοιδιὰ τὴν εἰς τὰς τέχνας ἐπίδοσιν *Ἀθήνας παρὰ τὸν Λίμματον* (Limmat-Athen). Ἀλλ' ἐγὼ γνωρίζων ὅτι πολλαὶ γερμανικαὶ πόλεις διεκδικοῦσι τὴν τιμὴν νὰ προσκολλήσωσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ποταμοῦ, ὅστις τὰς διαβρέχει, τὸ ὄνομα τοῦ ἄστεος τῆς Παλλάδος (1), περὶ μὲν τοῦ τελευταίου ἐπιθέτου ἐπεφυλάχθην λίαν, περὶ δὲ τῶν δύω ἄλλων ἀνέβαλα τὴν ἀπόφασιν μετὰ τὴν ἐπίσκεψίν μου εἰς τὴν πόλιν.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ πρώτη μου φροντὶς ἦν νὰ σπεύσω πρὸς εὕρεσιν ξενοδοχείου καὶ εἰσῆλθον εἰς ἓν τῶν παρὰ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμόν, ἐγκαίρως ὄντως, διότι, ὡς ἔμαθον μετά τινας ὥρας, ἡ εὕρεσις δωματίου κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦν θαῦμα ἕνεκα τῆς ἐκτάκτου συρροῆς τῶν ξένων. Τὸ χάριν τῶν ἑορτῶν πανταχόθεν τῆς Ἑλβετίας συρρεῦσαν πλῆθος εἶχε φέρει εἰς εὐχάριστον μὲν ἀναστάτωσιν τὰ ξενοδοχεῖα, εἰς δυσάρεστον δ' ἀπόγνωσιν τοὺς ὑπηρέτας αὐτῶν. Τοιαύτη σύγχυσις τοὐλάχιστον ἐπεκράτει μεταξὺ τοῦ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ τοῦ ξενοδοχείου ἐν ᾧ κατέλυον, ὥστε ἀφοῦ μάτην τρὶς ἐζήτησα ὕδωρ καὶ δὲν μοὶ ἔφερον, καὶ ἀφοῦ μάτην ἐπίεζον ἐπὶ πέντε λεπτὰ τὸν ἠλεκτρικὸν κώδωνα καὶ οὐδεὶς ἤρχετο, ἠναγκάσθην ἡμίγυμνος ἁ ἐξέλθω εἰς τὸν διάδρομον, καὶ συλλαβὼν ἀπὸ τοῦ βραχίονος διερχομένην ὑπηρέτριαν νὰ προσφωνήσω δι' ὅλης τῆς περιφραστικῆς λεπτότητος, ἣν ἐγκλείει ἡ γερμανικὴ γλῶσσα, οὕτω:

— Δύναμαι νὰ ἐπιτρέψω ἐμαυτῷ, δεσποινίς, νὰ ἐρωτήσῃ ὑμᾶς, ἐὰν ὀφείλῃ τις νὰ ἐλπίσῃ, ὅτι δύναται ἐνταῦθα ν' ἀποκτήσῃ ὀλίγον .... νερὸν διὰ νίψιμον;

Ἡ ῥοδοπάρειος Ἑλβετὶς ἐξεκαρδίσθη γελῶσα καὶ ἐκλαβοῦσά με βεβαίως ὡς παράφρονα, μοὶ ἐκόμισε πρὸς μεγάλην μου εὐτυχίαν μίαν φιάλην καὶ δύο λαγήνους πλήρεις. Οὕτω κατώρθωσα μετ' ἀληθεῖς ἀγῶνας δροσισθεὶς καὶ καθαρισθείς, νὰ ἐξέλθω μετ' ὀλίγον εἰς τὴν πόλιν.

P.

1. Τὸ Βερολῖνον ἀξιοῖ τὸ ὄνομα *Ἀθῆναι παρὰ τὸν Σπρέαν*, ὡς τὸ Μόναχον θέλει νὰ καλῆται *Ἀθῆναι παρὰ τὸν Ἴσσαρον* καὶ ἡ Δρέσδη *Ἀθῆναι παρὰ τὸν Ἔλβαν* κλπ.

Digitized by Google

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΜΑΣΣΑΛΙΩΤΙΚΟΣ ΘΟΥΡΙΟΣ

Ἐν τῇ ἀξιολόγῳ *Ἑστίᾳ* (Τόμ. Δ΄. σελ. 629) ἀνεδημοσιεύθη ἀξία ἀναγνώσεως μελέτη τοῦ παρ' ἡμῖν γνωστοῦ λογίου κ. Ν. Γ. Πολίτου, περὶ τοῦ ἐν Ἑλλάδι Μασσαλιωτικοῦ θουρίου. Εὑρόντες δὲ κατ' αὐτὰς ἀνέκδοτον Μασσαλιωτικὸν θούριον, ποιηθέντα τὸ 1797 ὑπὸ Ἀντωνίου Μαρτελάου, ἀνδρὸς λογίου καὶ φιλελευθέρου, ἐκρίναμεν καλὸν νὰ δημοσιεύσωμεν αὐτὸν ἀμέσως, μετά τινων παρατηρήσεων, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς προσθήκη τῇ ἐν λόγῳ τοῦ κ. Πολίτου μελέτῃ.

Ἐν πρώτοις παρατηροῦμεν ὅτι ὁ ἀοίδιμος Γ. Τερτσέτης[1] καὶ μετὰ τοῦτον ὁ ἱστοριογράφος Π. Χιώτης[2] γράφουσιν ὅτι ὁ Μαρτελάος ἐποίησε *Παιᾶνα*, εἰς ὃν λέγει:

Ὅθεν εἶσθε τῶν Ἑλλήνων
Κόκκαλα ἐσκορπισμένα
Στὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγός μου
Τώρα λάβετε πνοήν.

ὅπερ καὶ ἡμεῖς ἱστορήσαμεν[3]. Τὸ ποιημάτιον τοῦτο τοῦ Μαρτελάου ἦτο ἀνέκδοτον καὶ ἡμεῖς τὸ πρῶτον[4] τὸ ἐδημοσιεύσαμεν, δαπάναις τοῦ φιλοτίμου ἐκδότου κ. Ῥαφτάνη. Ἡ ἀρχὴ τοῦ ποιήματος εἶνε ὅμως οὕτω πως;

Ὅθεν εἶσθε τῶν Ἑλλήνων
Παλαιὰ ἀνδρειωμένα
Κόκκαλα ἐσκορπισμένα
Λάβετε τώρα πνοήν.
Σταῖς φωναῖς τῆς σάλπιγγός μου
Ὀχ τὸ μνῆμα ἀνασταθῆτε
Καὶ τὸ Γένος σας νὰ ἰδῆτε
Εἰς τὴν πρώτην του τιμήν.

Τὰ δύο ταῦτα ὡραῖα τοῦ Μαρτελάου τετράστιχα εἶνε σχεδὸν ἀντιγεγραμμένα ἐκ τῶν τοῦ *θουρίου* τοῦ Ῥήγα·

Ὅθεν εἶσθε τῶν Ἑλλήνων
Κόκκαλα ἀνδρειωμένα
Πνεύματα ἐσκορπισμένα
Τώρα λάβετε πνοήν.
Στὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγός μου
Συναχθῆτε ὅλα ὁμοῦ
Τὴν Ἑπτάλοφον ζητεῖτε
Καὶ νικᾶτε πρὸ παντοῦ.

Ἄξιον δὲ ἀπορίας εἶνε ὅτι ὁ Τερτσέτης καὶ ὁ Χιώτης, τόσον κάτοχοι τῆς νεοελληνικῆς γραμματολογίας, ἐνόμιζον ποιητὴν τῶν στίχων ἐκείνων τὸν συμπολίτην των Μαρτελάον καὶ οὐχὶ τὸν Ῥήγαν. Ἐνταῦθα ὅμως ὑπάρχει ἡ ἰδέα εἴς τινας, ὅτι ὁ Ῥήγας τὸν Μαρτελάον ἀντέγραψεν. Ἀλλὰ ἀπατῶνται.

Ὁ θούριος τοῦ Ῥήγα ἐποιήθη, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Iken τὸ 1796. Ὁ δὲ Μαρτελάος τὸν *Παιᾶνά* του ἔγραψε τὸ 1797. Ὁ θούριος τοῦ Ῥήγα ἦτο ἐδῶ γνωστὸς καὶ ἐψάλλετο ἅμα τῇ ἀφίξει τῶν Γάλλων, καὶ εἶχον μάλιστα φέρει ἀντίγραφα πρὶν ἢ ἔλθωσιν οἱ Γάλλοι δημοκρατικοὶ εἰς τὴν Ζάκυνθον. Ὁ Μαρτελάος λοιπὸν ἀντέγραψεν ἢ μᾶλλον ἐμιμήθη τὸν Ῥήγαν. Τὰ δύο ἐκεῖνα τετράστιχα ὁ Μαρτελάος ἔθεσεν εἰσέτι εἰς τὸν *Μασσαλιωτικὸν* αὐτοῦ *θούριον* ἄγνωστον μέχρι τοῦδε. Ἰδοὺ αὐτός·

Ἐμπρὸς παιδιά. Ἂς πολεμοῦμε!
Ὁ καιρὸς τῆς δόξας ἦλθε.
Ἂν τὸ Γένος ἀγαποῦμε,
Στὴ φωτιά, 'μπρός, στὴ φωτιά.
Στὰς Ἀθήνας, 'μπρός, στὴ Πόλι.
Ἐμπρὸς παιδιὰ γνήσια Ἑλλήνων!
Ἐμπρὸς λοιπόν, 'μπρός, κατ' ἐκείνων,
Ποῦ τὸ Γένος μας μισοῦν.

Τὰ ὅπλα ἂς λάβωμεν
Ἄγωμεν, πατριώταις, ἄγωμεν·
Ἂς τρέξῃ καὶ ἀθῷο αἷμα,
Γιὰ τὴ λευθεριά.

Ἐμπρὸς παιδιὰ τῆς πατρίδος!
Ἕνα Τοῦρκο νὰ μὴ ἀφήσουμε.
Νὰ σκοτώσουμε, νὰ σφάξουμε
Κὴ ὅποιο ἄλλο μᾶς μισεῖ.
Στὸ τουφέκι χωρὶς φόβο
Εἶν' ὁ Γάλλος στὰ Νησιά μας
Π' ἀγαπᾷ τὴ 'λευθεριά μας
Καὶ τυράννους κυνηγᾷ.
Τὰ ὅπλα ἂς λάβωμεν κτλ.

Ὅπου φωλεύει ὁ Τοῦρκος
Ἂς διωχθῇ μὲ τὴ φωτία,
Διὰ νὰ λάμψῃ ἡ Ἐλευθερία
Κὴ ὁ σταυρὸς νὰ ὑψωθῇ.
Στὸ τουφέκι λοιπὸν οὖλοι.
Παιδιά, γέροντες, παπάδες
Καὶ γυναῖκες. Οὖλοι, οὖλοι
Στὸ τουφέκι, μὲ καρδιά!
Τὰ ὅπλα ἂς λάβωμεν κτλ.

Ὅθεν εἶσθε τῶν Ἑλλήνων
Παλαιὰ ἀνδρειωμένα
Κόκκαλα ἐσκορπισμένα
Τώρα λάβετε πνοήν.
Σταῖς φωναῖς τῆς σάλπιγγός μου
Ὀχ τὸ μνῆμα ἀναστηθῆτε
Καὶ τὸ Γένος μας νὰ ἰδῆτε
Εἰς τὴ πρώτη του τιμή.
Τὰ ὅπλα ἂς λάβωμεν κτλ.

Σηκωθῆτε, γιὰ νὰ ἰδῆτε
Πόσοι θἄν' οἱ Λεωνίδαις.
Σηκωθῆτε, νὰ χαρῆτε
Πῶς ἡ Ἑλλὰς θὰ ξαναζῇ.
Σηκωθῆτε! Καὶ θὰ ἰδῆτε
Πῶς ἀνδρείως πολεμοῦμε,
Πῶς ἐχθροὺς καταπατοῦμε
Πόσο 'μοιάζουμε μὲ σᾶς!

Ὡς ὁ ἀναγνώστης βλέπει, ὁ μεστὸς φιλοπατρίος οὗτος μασσαλιωτικὸς θούριος δὲν εἶνε μίμησις τοῦ Rouget de l'Isle. Ὁ Μαρτελάος ἔλαβε τὴν ἔμπνευσιν, ἀναγινώσκων τὸν Ῥήγαν.

Εἰς τὸν *θούριον* τοῦτον ὑπάρχουσιν ἰδέαι καὶ στίχοι, εὑρισκόμενοι καὶ εἰς τὸν *Παιᾶνα* τοῦ Μαρτελάου, περὶ οὗ ἄνω ὡμιλήσαμεν. Ἰδοὺ:

Μὲ πολλαῖς 'μαχοχυσίαις
Τοὺς τυράννους κυνηγᾷ· (στρ. 14)

[1] Διηγ. Συμβ. Ἑλλην. Φυλῆς κτλ. σελ. ζ΄.
[2] Ἱστορ. ἀπομνημ. τόμ. Γ΄. σελ. 644.
[3] «Ἅπαντα» Δ. Σολωμοῦ, σελ. λ΄ Ἐν Ζακύνθῳ 1880.
[4] Ἐν Ζακύνθῳ τὸ 1881. Τὸ ποιημάτιον τιτλοφορεῖται *ὕμνος εἰς τὴν περίφημον Γαλλίαν, τὸν ἀρχιστράτηγον Βοναπαρτην καὶ τὸν στρατηγὸν Γεντίλην*. Συνίσταται δὲ ἐκ στροφῶν 38.

Digitized by Google

καί :

Όπου εφώλευεν ο λέων.
Απεδιώχθη με την βία
Κ' έλαμψε η Ελευθερία (στρ. 31)
Με πανήγυρες πολλαίς.

Ὁ κατ' ἐξοχὴν ποιητὴς τῆς Ἐλευθερίας, ὁ Σολωμός, τὸν *θούριον* τοῦτον τοῦ Μαρτελάου ἐγνώριζε, καθότι ἐμιμήθη τὴν τελευταίαν στροφήν, ὅτε ἔνθεον ἔψαλλεν :

Ὦ τριακόσιοι! σηκωθῆτε
Καὶ ξανάλθετε 'ς ἐμᾶς·
Τὰ παιδιά σας θέλ' ἰδῆτε
Πόσο 'μοιάζουνε μὲ σᾶς.

Ἐκ Ζακύνθου. Σ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

Η ΜΑΓΙΣΣΑ

Κατὰ τὸν ἦχον τῆς « Βαρκαρόλας ».

'Ψηλὰ βουνὰ καὶ θάλασσαις
διαβάτης ταξειδεύει —
Ποῦ 'πάγει ; Τί γυρεύει ;
— 'Ωϊμένανε, ὠϊμένανε !
'Εχάθ' ἡ ἀδελφούλα του,
τὴν ἔκλεψαν οἱ μάγοι,
γιὰ νὰ τὴν εὕρῃ 'πάγει —
'Ωϊμένανε, ὠϊμέ!

Μικρὸ παιδὶ 'ξεκίνησε,
τὸν γέρασαν οἱ δρόμοι,
δὲν τὴν εὑρῆκ' ἀκόμη —
'Ωϊμένανε, ὠϊμένανε !
Ταὶς χώραις ὅλαις 'γύρισε,
'ς τῆς γῆς τὴν ἄκρη φθάνει,
ἐκεῖ τὸν δρόμο χάνει —
'Ωϊμένανε, ὠϊμέ !

'Εκεῖ τραγούδημ' ἄκουσε,
πουλὶ 'σὰν νὰ τὸ στέλλῃ,
'σὰν νὰ τὸ λέν' ἄγγελοι—
'Ωϊμένανε. ὠϊμένανε !
Πρὶν ἢ τὸ 'νοιώσ' ἑλκύστηκε,
πρὶν τὸ σκεφθῆ παγαίνει,
'σ ἕνα παλάτι 'μβαίνει—
'Ωϊμένανε, ὠϊμέ !

«'Εμὲ μ' ἐκάμαν μάγισσα.
Τί θὲς ἐσύ, διαβάτη,
'ς τ' ὡραῖό μου παλάτι ;»
« 'Ωϊμένανε, ὠϊμένανε !
—Κυρά, τὸν δρόμο μ' ἔχασα,
κ' ἐμβῆκα, τὸ ξενάκι,
ν' ἀναπαυθῶ λιγάκι—
'Ωϊμένανε, ὠϊμέ ! »

Τὰ 'μάτια της χαρούμενα
ἀστράψαν 'σὰν ἀστέρια,
κ' ἐπρόβαλε τὰ χέρια—
'Ωϊμένανε, ὠϊμένανε !
'Ελύγισε τὸ σῶμά της
καὶ 'πέσαν τὰ ξανθά της,
Τὰ μακρυὰ μαλλιά της—
'Ωϊμένανε, ὠϊμέ !

Κι' ἀρχίνησε 'ς τὴν ἅρπα της
νὰ ψάλλῃ καὶ νὰ κρούῃ.
'Ο νιὸς ποῦ τὴν ἀκούει—
'Ωϊμένανε, ὠϊμένανε !
'σὰν οὐρανὸ τὸ πνεῦμά του,
'σὰν γῆ τὴ σάρκα 'νοιώθη,
'ως ποῦ ἐμαρμαρώθη—
'Ωϊμένανε, ὠϊμέ !

'Η ψάλτρα ἡ μαργιόλισσα,
'ς τὴν πλάτη του θαρριέται,
λυγᾶ κι' ἀφογκριέται—
'Ωϊμένανε, ὠϊμένανε !
'Απ' ἔξω χρύος, μάρμαρο.
'Σ τὸ μάρμαρο 'πὸ κάτου
ζεστὴ βαρᾷ ἡ καρδιά του—
'Ωϊμένανε, ὠϊμέ !

« Πολλοὺς διαβάτας 'πλάνεψα
κ' ἐπῆρα 'ς τὴν σκλαβιά μου
μὲ τὸ τραγούδημά μου—
'Ωϊμένανε, ὠϊμένανε !
Αὐτὸν δὲν τὸν ἐπρόσμενα
'ς τὴν ἄκρη 'δῶ τοῦ κόσμου :
Αὐτὸς εἶν' ἀδερφός μου—
'Ωϊμένανε, ὠϊμέ!

(Ἐκ τῶν «Ἀτθίδων Αὐρῶν.» Γ. Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ Ἀγαθόπουλος ἔχει υἱὸν κατὰ πάντα ἄξιον ἑαυτοῦ, ὃν κατώρθωσε νὰ ἀρραβωνίσῃ· ἀλλ' ὁ νεανίας τρέμει καὶ εἰς μόνην τὴν ἰδέαν τοῦ γάμου.

— Ἀνόητε, τοῦ λέγει ὁ πατήρ, κ' ἐγὼ δὲν 'πανδρεύθηκα; ἔ, τί ἔπαθα;

— Ναί, μὰ δὲν εἶνε τὸ ἴδιο πρᾶγμα μὲ τὸ γάμο τὸ 'δικό σου! Ἐσὺ ἐπῆρες τὴν μητέρα, ἐνῷ ἐγὼ θὰ 'πανδρευθῶ γυναῖκα ποῦ μοῦ εἶνε ὅλως διόλου ξένη!

*
* *

— Ἄχ, κερὰ Κώσταινα, δὲ 'ξέρεις τί κακὸ μοῦ συνέβηκε χθές! Πέφτ' ὁ Νίκος μου ἀπὸ τὴν σκάλα κάτω καὶ χτυπάει τὸ κεφάλι του ἀπάνω 'σὲ μιὰ γλάστρα . . . .

— Χριστὸς καὶ Παναγία!

— Αὐτὸς δὲν ἔπαθε τίποτε, μὰ ποῦ μοῦ 'σπασε τὴ γλάστρα!

*
* *

Ἐν τῷ θεάτρῳ ὁ κ. Σ* θέλων νὰ βλέπῃ καλὰ τὴν παράστασιν ἐγείρεται τῆς θέσεώς του καὶ μένει ὄρθιος. Ὁ ὄπισθεν αὐτοῦ καθήμενος, οὕτινος ἀπέκρυψε τὴν θέαν, τὸν παρακαλεῖ νὰ καθήσῃ :

— Καθίστε, παρακαλῶ, Κύριε. . . . .

— Ὤ! εὐχαριστῶ, ἀποκρίνεται ὁ Σ*, δὲν κουράζομαι καθόλου.

Ἡ αἰδὼς εἶνε ἡ γενναιότης τῆς γυναικός.

Ἡ γυνὴ ἥτις ἀγαπᾷ τὴν πενθεράν της λατρεύει τὸν σύζυγόν της.

Τέσσαρα πράγματα πρέπει νὰ ζητῶμεν ἀπὸ τὴν γυναῖκα:

Νὰ ἔχῃ τὴν ἀρετὴν ἐν τῇ καρδίᾳ της·
Τὴν σεμνότητα ἐπὶ τοῦ μετώπου·
Τὴν γλυκύτητα ἐπὶ τῶν χειλέων·
Τὴν ἐργασίαν εἰς τὰς χεῖρας.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 864.

Digitized by Google

'Αριθ. 454 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 9 Σεπτεμβρίου 1884

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.
Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ι'

Ἡ Μαρκέλλα ἐξελθοῦσα ἐκ τοῦ καταστήματος ἔδραμεν ἀπνευστὶ μέχρι τῆς ὁδοῦ Λαφαγέττου καὶ ἐκεῖ ἐστάθη ἐρωτῶσα ἑαυτὴν πῶς θὰ κατορθώσῃ νὰ διέλθῃ. Αἱ ἅμαξαι φέρουσαι φανοὺς παντοίων χρωμάτων διεσταυροῦντο μετὰ τοσαύτης ταχύτητος, ὥστε καὶ ὁ μάλιστα ἐξησκημένος ὀφθαλμὸς μάτην θὰ ἀνεζήτει διάλειμμά τι, ἵνα ῥιψοκινδυνήσῃ καὶ διέλθῃ.

Ἡ κορασὶς ἦτο ἀτρόμητος, ἀλλ' αἱ ἅμαξαι ἐμποιοῦσιν ἰδιαίτερόν τινα φόβον ἐν ὥρᾳ νυκτὸς μετὰ τὴν βροχήν. Τὸ ἔδαφος στίλβει, τὸ φῶς τοῦ φωταερίου ὑποτρέμει, οἱ ὀλισθαίνοντες ἵπποι κινοῦνται ἀβεβαίως καὶ ἀτάκτως, οὐδεὶς γινώσκει ποῦ ὑπάγει, καὶ ὁ ἀπέναντι τοῖχος φαίνεται σκοτεινότερος εἰς τοὺς ἐσκοτισμένους ὀφθαλμούς.

Τέλος γενομένου διαλείμματος μεταξὺ τῶν ἁμαξῶν, ἡ Μαρκέλλα ὥρμησεν ἀκράτητος, κατερραντίσθη ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν ἐντὸς λιμνάζοντος ὕδατος, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε νὰ πατήσῃ ἐπὶ τοῦ ἀπέναντι πεζοδρομίου, πτοηθεῖσα ἐκ τῶν τριγμῶν τῆς μάστιγος ἁμαξηλάτου τινός, ἐπάτησε κατὰ λάθος εἰς τὴν αὔλακα καὶ κατέβρεξε τὸν πόδα μέχρι τοῦ γαστροκνημίου, ὅπερ διεκρίνετο στερρὸν καὶ τεταμένον ὑπὸ τὴν χονδρὴν μαλλίνην κνημῖδα.

Ἔδραμε δὲ παρευθὺς μέχρι τοῦ καστανοπώλου.

— Ποῦν' τὰ λεπτά; εἶπεν ὁ καστανοπώλης δυσπιστῶν πρὸς τὴν παιδικὴν πονηρίαν.

Ἡ Μαρκέλλα ἔδειξε τὰ ἐν τῇ παλάμῃ εἴκοσι λεπτά.

Ὁ καστανοπώλης διαλέγει ἐπιμελῶς τὰ *καλοψημένα* ἐπὶ τοῦ διατρήτου ἐκ σιδηροφύλλου κύκλου κάστανα, τὰ ῥίπτει εἴς τι δοχεῖον χρησιμεῦον ὡς μέτρον, ἔπειτα λαμβάνει χάρτινον σακκίδιον, φυσᾷ ἐντὸς αὐτοῦ, καὶ τοποθετεῖ ἐν αὐτῷ καλλιτεχνικῶς τὰ ἐν τῷ μέτρῳ περιεχόμενα.

— Λάβε, κοριτσάκι μου, εἶπε δίδων αὐτῇ τὸ σακκίδιον διὰ τῆς μιᾶς χειρός, ἐν ᾧ ἔτεινε τὴν ἄλλην νὰ λάβῃ τὸ ἀντίτιμον.

Ἡ Μαρκέλλα ᾐσθάνθη ἑαυτὴν ἀδικηθεῖσαν καὶ προσβεβλημένην. Διατί τάχα ὁ ἄνθρωπος οὗτός την ὑπώπτευε μήπως τον ἀπατήσῃ; Αὐτὴ οὐδένα οὐδέποτε ἠπάτησεν! Οὐδεὶς δὲ εἶχε δικαίωμα νά την ὑποπτεύῃ. Οὐχ ἧττον ἔδωκε τὸ ἀντίτιμον οὐδὲν εἰποῦσα, καὶ ἀπῆλθε βαδίζουσα τακτικώτερον, καὶ μελετῶσα ἐν τῇ οὐδέποτε νοθευθείσῃ συνειδήσει της καὶ εὑρίσκουσα ὅτι ὁ καστανοπώλης προσηνέχθη πρὸς αὐτὴν ἀδίκως.

Πικρὸν εἶνε τὸ αἴσθημα τὸ τῆς ἀδικίας, οὐδεὶς δ' αἰσθάνεται αὐτὸ σφοδρότερον τῶν παιδίων.

Διότι ὁ μὲν ἀνὴρ γινώσει τὴν αἰτίαν πολλῶν πραγμάτων, καὶ αὐτὸς δ' ἐνίοτε κατηγορήσας ψευδῶς καὶ μετανοήσας, δύναται νὰ συγχωρήσῃ τὸν ἀπατώμενον. Πλὴν δὲ τούτου αἱ δοκιμασίαι αὗται, αἵτινες ἐτάραξαν αὐτὸν παῖδα ὄντα, τὸν κατέστησαν καρτερικώτατον ἐν ταῖς θλίψεσι τοῦ βίου. Ἀλλὰ τὸ ἀθῷον παιδίον, ὅπερ οὐδεμίαν ἔννοιαν ἔχει τοῦ κακοῦ, αἰσθάνεται ἑαυτὸ ἠδικημένον, προσβεβλημένην τὴν τιμήν του, ἐὰν ποτὲ κατηγορηθῇ εἴτ' ἐπὶ σφάλματι, ὅπερ δὲν διέπραξεν, εἴτ' ἐπὶ κακοβουλίᾳ, ἣν οὐδέποτε διενοήθη.

Ἡ Μαρκέλλα λοιπὸν διέβλεπεν ἐν τῇ προφυλάξει τοῦ καστανοπώλου ἀδικίαν, καὶ τὸ αἴσθημά της μεθερμηνευόμενον ἦτο: — Εἶνε κακὸς ἄνθρωπος, δέν τον ἀγαπῶ!

Κατειλημμένη ὑπὸ τῶν διαλογισμῶν τούτων, δὲν εἶχε πλέον τὸν νοῦν της ὅτε ἔμελλε νὰ διέλθῃ πάλιν τὴν ὁδόν. Τὴν εἶχε καταλάβῃ σφοδρὸν ἄλγος, ἐπιφέρον ἀκηδίαν τινὰ ἰδιάζουσαν εἰς τοὺς τεθλιμμένους, ἀκηδίαν, ἥτις ἐξικνεῖται εἰς τὸ ἔπακρον παρὰ τοῖς παιδίοις ὅταν κατατρύχωνται ὑπὸ τῆς δυστυχίας. Καὶ δὲν ἦτο μὲν δυστυχὴς ἡ Μαρκέλλα, ἀλλ' ἡ Λουίζα δὲν προσηνέχθη πρὸς αὐτὴν ἀβροφρόνως! Διατί τάχα παρήγγειλεν εἰς αὐτὴν νὰ μὴ φάγῃ τὰ κάστανα; Ὑπῆρχον λοιπὸν καὶ παιδία τρώγοντα τὸ πρᾶγμα ὅπερ ἐστέλλοντο νὰ ἀγοράσωσι; τοιοῦτόν τι οὐδέποτ' ἐπῆλθεν εἰς τὴν ψυχὴν τῆς κορασίδος, ἣν εἶχε διδάξῃ ἡ κυρία Φαβροῦ τὰς ἀρχὰς τῆς αὐστηροτάτης κοσμιότητος καὶ εὐπρεπείας.

Ἡ μὲν Λουίζα εἶπε πρὸς αὐτὴν νὰ μὴ φάγῃ τὰ κάστανα, ὁ δὲ καστανοπώλης ὑπώπτευσεν ὅτι

Digitized by Google

δὲν θά τῳ ἔδιδε τὸ ἀντίτιμον! Τί λοιπὸν ἔπταισε πρὸς τοὺς δύο τούτους, ὥστε νὰ ἔχωσι τοσοῦτον κακὴν περὶ αὐτῆς γνώμην;

Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ παιδίου ἐδάκρυσαν. Ἦτο ἤδη παρὰ τὸ χεῖλος τοῦ πεζοδρομίου, καὶ ὤφειλε νὰ διέλθῃ ἐκ δευτέρου τὴν φοβερὰν ὁδὸν Λαφαγέττου. Κατεχομένη ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος ἐκείνου τῆς περιφρονήσεως τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κινδύνου, ὅπερ γεννᾶται ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ταυτοχρόνως μετὰ τῆς ψυχικῆς ἀλγηδόνος, ἡ Μαρκέλλα ὥρμησε θαρραλέα πρὸς τὸν θόρυβον.

Ἅμαξά τις διῆλθεν ἀριστερόθεν, ἄλλη τις δεξιόθεν. Ἐπανειλημμέναι κραυγαὶ «*βάρδα, βάρδα!*» βλασφημίαι, κρότοι σιδήρων ἀντηχοῦντες δεινῶς εἰς τὰ ὦτά της, τὴν κατεπτόησαν τελείως. *Τὰ ἔχασεν*, ἔδραμε πρὸς τὰ ἐμπρός... Λεωφορεῖον τρέχον δρομαίως προσήγγιζεν, ἡ Μαρκέλλα εἶδε τοὺς φοβεροὺς καὶ ὡς τὸ αἷμα ἐρυθροὺς φανοὺς προσεγγίζοντας, ἡ ἀναπνοὴ τῶν ἵππων την περιέβαλε δι' ἀτμοῦ, ᾐσθάνθη σύγκρουσιν, ὠλίσθησε καὶ κατεκυλίσθη ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀπεγνωσμένων κραυγῶν ἑκατὸν ἀνθρώπων πανταχόθεν προστρεχόντων.

Τὸ λεωφορεῖον προέβη μίαν ἔτι στροφὴν τῶν τροχῶν καὶ ἐστάθη. Πᾶσα ἡ κίνησις τῆς ὁδοῦ ἐστάθη καὶ αὐτὴ ἐν ἀκαρεῖ· αἱ κραυγαὶ ἐσβέσθησαν ἀντικατασταθεῖσαι ὑπὸ σιγῆς νεκρικῆς. Δύο τινὲς ὥρμησαν ὑπὸ τὴν βαρεῖαν μηχανήν, οὐδόλως τολμῶντες νὰ ἐγγίσωσι τὴν μικράν, ἣν ἔβλεπον περιπεπλεγμένην ἐντὸς τῶν ἐνδυμάτων της μεταξὺ τῶν τεσσάρων τροχῶν τοῦ λεωφορείου. Μετὰ πολλὰ κατώρθωσαν καὶ ἠλευθέρωσαν τὴν μίαν χεῖρα, ἣν ἔσυραν μετὰ πολλῆς προσοχῆς.

Ἡ Μαρκέλλα δὲν ἐκραύγασε.

— Ἐκτύπησες; εἶπεν ὁ ἕτερος τῶν σωτήρων της, οἰκογενειάρχης, ὅστις ᾐσθάνετο τὴν καρδίαν του αἱμάσσουσαν, ἀναλογιζόμενος τί ἔμελλεν ἴσως νὰ ἴδῃ.

— Ὄχι, θαρρῶ, εἶπεν ἡ μικρὰ μετὰ φωνῆς ἐσβεσμένης.

Τὴν ἀπέσυραν καὶ εὑρέθη ὀρθία, κλονουμένη ἔτι, ἐν ἀπεριγράπτῳ καταστάσει, ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν στίλβουσα ἐκ τοῦ βορβόρου.

— Δὲν πονεῖς ἐδῶ πουθενά; Τὴν ἠρώτων ψηλαφῶντες αὐτὴν πανταχόθεν.

Ἡ Μαρκέλλα ἀπεσπάσθη τῶν χειρῶν των, ἐτινάχθη καὶ ἀνέπνευσεν.

— Ὄχι· μοναχὰ ἐχτύπησα 'ς τὸ ποδάρι, εἶπε, καὶ πονῶ νὰ περπατήσω.

Τὸ λεωφορεῖον ἐπανέλαβε τὸν δρόμον του, μετήνεγκον τὴν Μαρκέλλαν εἰς τὸ ἀπέναντι πεζοδρόμιον. Αἱ ἐρωτήσεις ἔπιπτον βροχηδόν· ἀλλ' ἐκείνη οὐδὲν ἄξιον λόγου ἔλεγεν, ὠχρὰ ἔκ τε τοῦ τρόμου καὶ τῆς συγκρούσεως. Ἐβάδισε βήματά τινα χωλαίνουσα.

— Δὲν ἔχω τίποτα, εἶπε, θὰ 'πάω σπίτι μας. Σᾶς εὐχαριστῶ, κύριοι, κυρίες.

Οἱ πάντες την παρετήρουν ἔκθαμβοι. Τόσον μικρά, τόσον ἐσκληραγωγημένη, τόσον παρὰ δόξαν ἀδιάφορος!

Γυναῖκές τινες τὴν συνώδευσαν μέχρι τῆς θύρας τοῦ φαρμακεμπορείου.

Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἔμελλε νὰ εἰσέλθῃ:

— Ἔχασα τὰ κάστανά μου! ἀνεφώνησεν ἔντρομος.

Οἱ περιεστῶτες ἐγέλασαν καὶ τὰ πεντηκοντάλεπτα ἀργυρᾶ κέρματα πολυάριθμα εὕρισκον μόνα των τὴν πρὸς τὸ θυλάκιόν της ὁδόν, χωρὶς ἐκείνη νὰ λάβῃ τὴν ἐλαχίστην εἴδησιν. Εἰσῆλθε δὲ εὐχαριστοῦσα τοὺς συνοδεύσαντας αὐτήν.

— Μωρή, τί *χάλια* εἶν' αὐτά! εἶπεν ἡ Λουίζα παρατηροῦσα αὐτὴν μετ' ἀηδίας οὐδόλως συγκρυπτομένης.

— Ἔπεσες κάτω; τὴν ἠρώτησεν ἡ μήτηρ μετὰ φωνῆς δηλούσης ὀργὴν ἅμα καὶ ἀνησυχίαν.

— Μ' ἔρριξ' ἕνα λεωφορεῖο.

Ἐν ᾧ δὲ ἡ Μαρκέλλα ἐξηγεῖτο περὶ τοῦ δυστυχήματός της, μίας τις τῶν γυναικῶν ἱσταμένη πρὸ τῆς θύρας εἶπε πρὸς τὰς ἄλλας, αἵτινες περίεργοι ἔβλεπον διὰ τῶν ὑάλων:

— Κύτταξε γνῶσι πού την ἔχουνε νὰ στέλνουν τὸ παιδί τους ὄξω νύχτα ὥρα! Καὶ γιατί; γιὰ κάστανα! Κύριε ἐλέησον!

— Γιατὶ δὲν εἶνε κόρη τους, ἀπεκρίθη γείτων τις, γινώσκουσα τὴν ἱστορίαν τῆς Μαρκέλλας. Τὴν κόρη τους δὲν θὰ τὴν ἔστελναν, ἀλλὰ τὸ παιδὶ πού το ἔχουν γιὰ τὴν ψυχή τους, αἴ! βλέπεις, δὲν εἶνε τὸ ἴδιο πρᾶγμα...

— Πρέπει νὰ εἶνε κανεὶς μποῦφος γιὰ νὰ 'πᾷ νὰ χωθῇ μέσ' 'ς τοὺς τροχοὺς τοῦ λεωφορείου! Ἔλεγε ταυτοχρόνως ἡ Λουίζα, ἀπωθοῦσα διὰ τοῦ ποδὸς μετ' ἀηδίας τὰ κατεσπιλωμένα ὑπὸ τοῦ βορβόρου ἐνδύματα τῆς μικρᾶς, ἐν ᾧ ἡ μήτηρ της παρεσκεύαζεν ἐπίδεσμον ἐξ ἀρνίκης διὰ τὸν πόδα της πασχούσης.

Ἡ Μαρκέλλα εἶχε μώλωπα ἔχοντα μέγεθος τῆς χειρὸς καὶ ἐπὶ ὀκτὼ ἡμέρας ἐχώλαινε, μεθ' ἃς ὁ μώλωψ ἐξέλιπε τελείως. Ἀλλ' εἶχεν ὅμως ἐν τῇ μικρᾷ της καρδίᾳ τραῦμα ἀνίατον.

ΙΑ'

— Κυρία! εἶπεν ἡμέραν τινὰ ἡ Μαρκέλλα, ἀποθέτουσα τὸ πλέξιμόν της ἐπὶ τῶν γονάτων της.

Ἡ κυρία Φαβροῦ ἀνυψώσασα τοὺς ὀφθαλμούς, περιέβλεψε μετ' ἐκπλήξεως, διότι ἦσαν μόναι των ἐν τῷ καταστήματι.

— Ἐμένα 'μιλεῖς; τὴν ἠρώτησε. Γιατί σήμερα μὲ λὲς κυρία;

— Ἡ μητέρα 'πέθανε, δὲν 'πέθανε; ἠρώτησεν ἡ Μαρκέλλα ἀντὶ νὰ ἀποκριθῇ.

Καὶ τὰ χείλη της ἔτρεμον καὶ ἦτο ὠχρὰ ὡς λευκὸν ῥόδον.

Ἡ φαρμακέμπορος ἐταράχθη ἐπὶ τοῦ προσκε-

Digitized by Google

φαλαίου της μετὰ νευρικῆς κινήσεως· διότι οὐδέποτε προσεδόκα ταύτην τὴν ἐρώτησιν.

— Ἐπέθανε ὅταν ἤμουν μικρὴ μικρή, ὅταν μ' ἐπήρατε μαζί σας, ἔ!

Ἡ κυρία Φαβροῦ κατένευσε. Πρὸς τί νὰ ψευσθῇ; Δὲν ὤφειλεν ἡμέραν τινὰ νὰ εἴπῃ τὴν ἀλήθειαν;

— Καὶ ὁ πατέρας; τί ἔγινε; ἐξηκολούθησεν ἡ μικρά, ἀκολουθοῦσα τὸν ῥοῦν τῶν διαλογισμῶν της.

Ἡ φαρμακέμπορος ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν ἀπ' ἀριστερῶν εἰς τὰ δεξιὰ ἐκφράζουσα τὴν ἄγνοιάν της.

Ἡ Μαρκέλλα την παρετήρησεν· ᾐσθάνθη τὰ μικρά της χείλη τρέμοντα ὀλίγον τι περισσότερον, καὶ τέλος εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

— Τί νὰ ἔγινε;

Ἡ κυρία Φαβροῦ ἠγέρθη ἀποτόμως, ἔλαβε τὴν μικρὰν ἐν ταῖς ἀγκάλαις της καί την ἐκάθισεν ἐπὶ τῶν γονάτων της.

— Γιατί με λὲς κυρία; Τί θὰ εἰπῇ αὐτό; Σοῦ εἶπε κανεὶς τίποτα κακὸ γιὰ μένα; Δέν με ἀγαπᾷς πλέον;

Καὶ ἔσεισε σπασμωδικῶς τὸ παιδίον, αἰσθανομένη ὅτι σπουδαιότατόν τι θὰ συνέβη ὥστε νὰ μεταβληθῇ οὕτω πως ἡ οὐδὲν κρύφιον ἔχουσα καρδία τῆς Μαρκέλλας.

Καὶ ἡ μικρὰ ἤδη ἀνένευσεν εἰποῦσα:

— Κανεὶς δὲν μου εἶπε τίποτα· ἐγὼ σᾶς ἀγαπῶ. Σᾶς λέω κυρία, γιατὶ δὲν εἴσαστε μητέρα μου. Ἡ μητέρα μου ἐπέθανε.

— Καὶ ποιός σού το εἶπε; ἀνεφώνησεν ἡ κυρία Φαβροῦ μετ' ὀργῆς, παράφορος, καταρωμένη ἐνδομύχως τὴν πλύντριαν, ἣν ἐνόμιζεν αἴτιον τῆς μεταβολῆς ταύτης.

— Κανείς. Μόνον ἔταν εἶδα πῶς ἀγαπᾶτε τὴ Λουίζα, ἐκατάλαβα ὅτι δὲν ἤμουν κόρη σας. Τότε θυμήθηκα τὴν ἀληθινή μου μητέρα τὴ συχωρεμένη. Ἤμουν πολὺ μικρή. Δὲν ἤμουν πολὺ μικρή;

— Ναί, ἀπεκρίθη ἀφῃρημένη καὶ δυσχεραίνουσα ἡ κυρία Φαβροῦ. Ἀλλὰ γιατί με λὲς κυρία; ὑπέλαβε μετὰ σφοδρότητος, βαρέως φέρουσα τὴν νέαν ταύτην προσωνυμίαν. Γιατί με λὲς κυρία;

— Γιατὶ δὲν εἴσαστε μητέρα μου, ὑπέλαβεν ἀπαθῶς τὸ ὀρφανὸν κοράσιον, σεῖς εἴσαστε μητέρα τῆς Λουίζας.

Ἡ κυρία Φαβροῦ ἀνοίξασα τὰς ἀγκάλας ἀφῆκε τὴν Μαρκέλλαν νὰ ὀλισθήσῃ κατὰ γῆς, ἥτις ὅμως οὐδόλως ἀντέστη.

— Ἀχάριστη! εἶπεν ἔχουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων.

Ἀείποτε μέμφονται ἡμᾶς ἐπὶ ἀχαριστίᾳ οἱ ἐμποιοῦντες ἡμῖν πλείονας λύπας, ὧν δὲν εἴμεθα ἄξιοι.

Ἡ Μαρκέλλα ἔκλινε τὴν κεφαλήν, ὡς ἐποίει συνήθως ὁσάκις ἐνέσκηπτεν ἐπ' αὐτῆς ἐπίπληξις ἄδικος. Ἐν τούτοις ᾐσθάνθη συγκεχυμένως ὅτι ἡ κυρία Φαβροῦ ἦτο δυσηρεστημένη καί την ἐπλησίασεν ἵνα την θωπεύσῃ.

— Σᾶς ἀγαπῶ πολύ, εἶπε μετὰ δειλίας. Εἴσαστε πολὺ καλή.

— Πολὺ καλή! ἀνεφώνησεν ἡ φαρμακέμπορος ἐκρηγνυμένη τέλος. Τῆς ἔγεινα μητέρα της! τὴν ἐσυμμάζωξα μέσ' ἀπὸ τὸ δρόμο ὀρφανή, γυμνή, χωρὶς λεπτὸ τσακισμένο. Τὴν ἔθρεψα, τὴν ἔνδυσα, τὴν ἐπεριποιήθηκα, τὴν ἀγκάλιασα σὰν παιδί μου, καὶ γιὰ τὸ εὐχαριστῶ, ἔπειτ' ἀπὸ τόσα χρόνια, μὲ λέγει κυρίαν! Σιχαμένο, νὰ μὴ σε ἰδοῦν τὰ μάτια μου!

Οἱ λόγοι οὗτοι ὑπερέβησαν τὸ ὅριον τῶν προσβολῶν, ἃς ἠδύνατο νὰ ἀνεχθῇ ἡ Μαρκέλλα. Κατελήφθη ὑπὸ δακρύων, συνεχῶς διακοπτομένη ὑπὸ λυγμῶν. Ἀπεχώρησεν ἡσύχως ἀπὸ τῆς ἀπωθούσης αὐτὴν ἀγκάλης, ἐστήριξε τὴν κεφαλὴν ἐπί τινος συρταρίου περιέχοντος ἁπλᾶ φάρμακα, καὶ ἔκλαυσεν ὡς κλαίει ὁ τὰ πάντ' ἀπολέσας.

— Σιχαμένη, ἀχάριστη! ἀκοῦς ἐκεῖ, κυρίαν! ἐξηκολούθησεν ἡ κυρία Φαβροῦ σφόδρα συγκεκινημένη. Κ' ἐγὼ νὰ εἶμαι καταχρεωμένη ἐξ αἰτίας της! Ποὺ δὲν ἔχει μία κλωστὴ ἀπάνω της χωρὶς νά τῆς την ἔχω δώσῃ ἐγώ! Καὶ τί θὰ ἦσουν τώρα, ἂν δέ σ' ἐσυμμάζωνα ἐγώ, κακὸ κορίτσι; θὰ ἐπαραλοῦσες μέ σ' 'ςτοὺς δρόμους ἢ θὰ ἦσουν 'ς τὴ φυλακή! Καὶ νά μου λέῃ πῶς δὲν εἶμαι μητέρα της!

— Καλέ, τί τρέχει; ἠρώτησεν αἴφνης ἡ πλύντρια ἀνοίγουσα τὴν θύραν τοῦ καταστήματος. Ἔκαμε χαμμιὰν ἀνοησία ἡ μικρή;

— Μὲ λέει κυρίαν! ἐπανέλαβεν ἡ κυρία Φαβροῦ στρέφοσα πρὸς τὴν ἐλθοῦσαν τὸ πρόσωπόν της καῖον ἐξ ὀργῆς. Μοῦ λέει πῶς δὲν εἶμαι μητέρα της.

— Καὶ τί βγαίνει; ἀπεκρίθη ἡσύχως ἡ πλύντρια, γιατὶ νὰ σου κακοφαίνεται; δὲν εἶν' ἀλήθεια;

— Σύ της το εἶπες! ἀνεφώνησεν ἡ φαρμακέμπορος, ἐκχέουσα παρευθὺς τὴν ὀργήν της κατὰ ὑποκειμένου, ὅπερ ἠδύνατο νὰ ὑπομείνῃ τὴν ὀργὴν εὐκολώτερον παιδίου, οὐδένα ἔχοντος ὑπερασπιστήν.

— Ἐγώ; μάρτυς μου ὁ Κύριος ἂν της εἶπα ἐγὼ τίποτα, ἀπεκρίθη ἡ εἰλικρινὴς γυνή. Ἀλλὰ μὴ σου φαίνεται παράξενο ἂν το κατάλαβε ὡς τὸ ὕστερο.

— Τὸ κατάλαβε! ἐπανέλαβεν ἡ κυρία Φαβροῦ καταπεπληγμένη.

— Ἀμέ; θαρρεῖς τάχα, καθὼς εἶνε καὶ 'ξυπνή, πῶς δὲν εἶδε τώρα καὶ τόσον καιρὸ ὅτι τὴ Λουίζα τὴν ξεχωρίζεις;

— Νά τα μας! Αὐτὸ δά μας ἔλειπε! τὴν ξεχωρίζω· ἀμ' πῶς! καὶ τὴν παραξεχωρίζω!

— Φυσικά, καὶ κανεὶς δὲν 'μπορεῖ νά σε κατηγορήσῃ. Καὶ αὐτὴ πάλι ἂν το κατάλαβε, φυσικὰ κανεὶς δὲν μπορεῖ νά τη κατηγορήσῃ.

Digitized by Google

Ἡ κυρία Φαβροῦ ἐσιώπα. Ἡ Μαρκέλλα ἐξηκολούθει κλαίουσα, ὀρθία, στηρίζουσα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ συρταρίου καὶ τὸ μικρόν της σῶμα ἐσείετο ὑπὸ τῶν λυγμῶν.

Ἡ πλύντρια ἐλθοῦσα πλησίον αὐτῆς, ἔθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου της.

— Μὴ κλαίεις, τῇ εἶπε, καὶ πονεῖ ἡ ψυχή μου.

— Νὰ τὰ κέρδη σου! ἀνεφώνησεν ἡ φαρμακέμπορος ἐκρηγνυμένη καὶ αὐτή. Κάμε καλό, στερήσου τὰ πάντα, κινδύνευε τὸ ἔχει σου, γιὰ νὰ εἶν' ἀχάριστοι ἐκεῖνοι πού τους κάνεις τὸ καλό, καὶ νὰ ἔχῃς καὶ τοὺς ξένους νὰ ἀνακατώνωνται 'ς τὰ πράγματά σου.

Δὲν ἐπέμεινε πλειότερον ἡ κυρὰ Ζαλίνη, ἀλλ' ἐξῆλθεν ἡσύχως ἐκ τοῦ καταστήματος, καταλιποῦσα τὴν κυρίαν Φαβροῦ λέγουσαν καὶ αἰτιωμένην. Τὴν ἐγνώριζεν δὲ ἀπὸ πολλοῦ καὶ ἐγίνωσκεν ὅτι ὁ θυμός της δὲν διαρκεῖ πολύ.

Ἀντὶ δὲ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν της ἡ πλύντρια κατηυθύνθη πρὸς τὸ χρηματιστήριον, καὶ ἀνέβη εἰς τὸ πρῶτον λεωφορεῖον ὅπερ ἀπήρχετο εἰς τὸ Πασσύ. Φθάσασα δὲ πρὸ μικρᾶς οἰκίας κειμένης πρὸς τὸ βάθος κήπου ἐστάθη πρὸ τῆς κιγκλιδωτῆς πύλης καὶ ἐσήμανε. Γραῖά της προσελθοῦσα ἤνοιξε.

— Μέσα εἶνε ἡ κυρία; ἠρώτησεν ἡ κυρὰ Ζαλίνη.

— Μάλιστα, εἶπεν ἡ γραῖα, κοπιάστε.

Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἀμμόστρωτον κηπάριον ὅπερ ἦτο κομψότατον καὶ καθαρώτατον.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΤΟ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΝ ΣΩΜΑ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ

Τὸ μὲν αἱ τελευταῖαι ἐν τῇ πρωτευούσῃ πυρκαϊαὶ καὶ ἰδίᾳ ἡ ἐν τοῖς ἀνακτόροις συμβᾶσα, καθ' ἣν ἀπεδείχθη τέλεον ἡ γυμνότης τοῦ πυροσβεστικοῦ ἡμῶν σώματος, τὸ δὲ ἡ ἀποστολὴ εὐπαιδεύτου ἀξιωματικοῦ πρὸς σπουδὴν τῆς ὀργανώσεως τῶν πυροσβεστικῶν σωμάτων μόνον τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν Βρυξελλῶν, ἐγένοντό μοι ἀφορμή, διαμένοντι ἐν Βερολίνῳ, νὰ σκιαγραφήσω ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* τὸ πυροσβεστικὸν σῶμα τῆς γερμανικῆς πρωτευούσης. Ἐλπίζω ὅτι μεθ' ὅλην τὴν ξηρότητα τοῦ θέματος μετ' ἐνδιαφέροντος θ' ἀναγνωσθῶσιν αἱ σημειώσεις αὗται, ἀποδεικνύουσαι, ὅτι ὅσον καὶ ἂν ἀμφισβητῆται σήμερον ἡ ὑπεροχὴ τῆς γερμανικῆς ἐπιστήμης, ἥτις εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἐθνικῆς ζωῆς καὶ παραστάσεως εἰσχωρήσασα ἀνεμόρφωσε καὶ διωργάνωσεν αὐτοὺς ἐπὶ βάσεων ἐπιστημονικῶν, ἐν τούτοις εἶνε γενικῶς ἀνεγνωρισμένον, ὅτι ἡ πρωτεύουσα τοὐλάχιστον τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας δύναται σήμερον νὰ ἐπιδείξῃ πυροσβεστικὸν σῶμα, οὗτινος δὲν ὑπάρχει ἐφάμιλλον ἐν Εὐρώπῃ καὶ τοῦ ὁποίου ἡ τελειότης ἔφθασεν ἀληθῶς εἰς τὸ ἀπροσπέλαστον.

Καὶ ὅμως πρὸ τεσσάρων δεκαετηρίδων οὐδὲν ὑπῆρχεν ἐν Βερολίνῳ, ὄχι μόνον ἐκ τῆς σημερινῆς τελειότητος, ἀλλ' οὐδὲ κἂν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἢ τῆς βάσεως ἥτις παρήγαγε τὴν ἰσχύουσαν ὀργάνωσιν. Μέχρι τοῦ 1850 ἕκαστος πολίτης εἶχε τὴν ὑποχρέωσιν νὰ εἶνε καὶ πυροσβέστης. Ἀλλὰ καθὼς ὅλοι οἱ τοιοῦτοι εἴδους ὀργανισμοί, οὓς δὲν διακρίνει τὸ μόνιμον, φέρουσι πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς χαλαρότητος ἂν μὴ τῆς παραλυσίας, οὕτω καὶ ἡ τότε ἰσχύουσα πυροσβεστικὴ ὑποχρέωσις τῶν πολιτῶν ἐναυάγει ἐν τῇ ἐφαρμογῇ, καὶ ἡ πρωτεύουσα τοῦ πρωσσικοῦ κράτους, ὅπερ ὑπῆρξεν ἡ κοιτὶς τοῦ μονίμου στρατοῦ, ὑφίστατο, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ πυροσβεστικὸν σῶμα, τὴν ἀταξίαν καὶ σύγχυσιν προχείρως στρατολογηθείσης ἐθνοφυλακῆς.

Πρῶτος ὁ Skabel, μηχανικὸς ἐπιθεωρητὴς τοῦ μεταξὺ Βερολίνου καὶ Στέττιν σιδηροδρόμου, ἀνέλαβε τῷ 1851 τὴν ὀργάνωσιν τοῦ πυροσβεστικοῦ σώματος, ὅπερ ἔκτοτε μέχρι πρὸ δεκαετίας ὑπήγετο εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῆς δημαρχίας τοῦ Βερολίνου· ὁ Skabel καίπερ συντάξας τὸ πυροσβεστικὸν σῶμα εἰς εἶδος στρατιωτικῶς πως ὠργανισμένου σώματος, ἀφῆκε τοὺς πυροσβέστας πάντοτε δημοτικοὺς ὑπαλλήλους καὶ κατ' ἀκολουθίαν δὲν ἐκέκτηντο οὗτοι τὴν ἀκρίβειαν καὶ ταχύτητα περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ὑπηρεσίας, ἣν θαυμάζομεν σήμερον διὰ τοῦ εἰσαχθέντος καθαρῶς στρατιωτικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῆς αὐστηροτάτης πειθαρχίας ἐπιτευχθεῖσαν.

Ἐν πάσῃ περιπτώσει εἰς τὸν Skabel ὀφείλεται εὐγνωμοσύνη κατὰ τοῦτο, ὅτι ἐσύστησε σῶμα πυροσβεστικὸν μόνιμον καὶ ἐφρόντισε νὰ τὸ ἐφοδιάσῃ διὰ τῶν ἐντελεστέρων μηχανημάτων τῆς ἐποχῆς του. Ἐν τούτοις τὸ καταστρεπτικὸν τῶν πυρκαϊῶν ἐξηκολούθει, πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ διότι ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ διανομὴ τῶν πυροσβεστῶν ἦν τόσον ἀνεπαρκής, ὥστε καίτοι οἱ ὁδοκαθαρισταὶ ἐστρατολογοῦντο καὶ ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ συντρέχωσιν εἰς τῶν ἀντλιῶν τὴν κίνησιν καὶ τὰς ἄλλας βοηθητικὰς ἐργασίας, οὐχ ἧσσον δὲν ἠδύναντο νὰ βοηθήσωσιν εἰς ἄλλα σπουδαιότερα ἀποτελεσματικῶς, ὄντες ἀγύμναστοι, καὶ οὕτω δι' ἀνεπάρκειαν ἐξησκημένων πυροσβεστῶν τὸ πῦρ ἀπέβαινεν ἑκάστοτε ὀλέθριον, διότι ἢ οὐδέποτε ἐπρολαμβάνετο ἡ ἐξάπλωσις αὐτοῦ, ἢ σπανίως περιεστέλλοντο αἱ μεγάλαι διαστάσεις, ἃς ὑπεβοήθει τὸ ὀλιγάριθμον τῶν ἀνδρῶν. Τοιαῦτα θλιβερὰ ἀποτελέσματα παρεκίνησαν ἐπὶ τέλους τὴν πρωσσικὴν κυβέρνησιν νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τῆς δημαρχίας τοῦ Βερολίνου εἰς τὴν κακὴν κατάστασιν τοῦ πυροσβεστικοῦ σώματος. Ταύτης δὲ προβαλούσης ἔλλειψιν τῶν πρὸς ἀναδιοργάνωσιν αὐτοῦ μέσων, ἡ κυβέρνησις ἀπε-

Digitized by Google

φάσισε νὰ χορηγήσῃ πρὸς τοῦτο δαπάνην 35 χιλιάδων ταλλήρων ἐτησίως, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως τὸ πυροσβεστικὸν σῶμα τεθῇ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς διοικήσεως. Ἔκτοτε δὲ ἀποτελεῖ τμῆμα τῆς διοικητικῆς ἀστυνομίας.

Ἀλλ' εἰς τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν ἐπιμονὴν τοῦ αὐτοκράτορος ὀφείλεται κυρίως ὁ σήμερον στρατιωτικὸς ὀργανισμός. Ὁ δαφνοστεφὴς γέρων ἐξελέξατο μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ ἕνα τῶν μᾶλλον εὐπαιδεύτων ἐκ τῶν τεχνικῶν σωμάτων, τὸν ταγματάρχην κ. Witte, διακριθέντα ἐπ' ἀνδρείᾳ ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ἰδιαιτέραν ἐπιδειξάμενον διοργανωτικὴν εὐφυΐαν καὶ ἐπίδοσιν εἰς μηχανικὰ ἔργα. Οὗτος παρακληθεὶς νὰ θυσιάσῃ τὸ στρατιωτικόν του στάδιον εἰς τὴν ἐξόχως τιμητικὴν δι' αὐτὸν ἐκλογήν, ἐζήτησεν ἑξάμηνον ἄδειαν πρὸς μελέτας καὶ παρηκολούθησεν ἡμέρας καὶ νυκτὸς τὸ πυροσβεστικὸν σῶμα ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν καθηκόντων του, διέκρινε τὰς ἐλλείψεις αὐτοῦ, ἠσχολήθη εἰδικῶς εἰς μελέτας διαφόρων ὀργανισμῶν καὶ εἶτα ἐδήλωσεν, ὅτι ἀναδέχεται τὴν διεύθυνσιν, διδομένης αὐτῷ πλήρους ἐλευθερίας ἐνεργείας. Οὕτως ὁ μὲν στρατὸς ἀπὸ τοῦ 1872 ἀπώλεσε λαμπρὸν ἀξιωματικόν, ἀλλ' ἐκέρδησεν ἡ διοίκησις ἔξοχον ἀνώτερον ὑπάλληλον καὶ ἡ κοινωνία τοῦ Βερολίνου μεγίστην ἐγγύησιν ἀσφαλείας. Ὡς ἀνώτατος δὲ διοικητικὸς ὑπάλληλος ὁ κ. Witte, κατέστη οὐχὶ ἁπλῶς διοργανωτὴς ἀλλ' ἱδρυτὴς τοῦ σήμερον πυροσβεστικοῦ σώματος τοῦ Βερολίνου. Καίπερ δὲ εἰσαγαγὼν τὴν αὐστηροτάτην στρατιωτικὴν πειθαρχίαν εἰς τὸ σῶμα, ἀγαπᾶται λίαν ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν αὐτοῦ, ὧν ἀπέβη, οὕτως εἰπεῖν, ἡ ψυχή. Πανταχοῦ ὁ ἴδιος παρὼν ἐν τῷ κινδύνῳ καὶ συγκινδυνεύων μετ' ἐκπλησσούσης ψυχραιμίας, ἣν μόνον ἐξόχως φιλάνθρωπα αἰσθήματα καὶ ἀπαράμιλλος γενναιότης δύνανται νὰ ὑπαγορεύσωσι, κατέστη μία τῶν δημοφιλεστέρων προσωπικοτήτων τῆς πόλεως. Δὲν ὑπάρχει βερολιναῖος μὴ γνωρίζων αὐτόν, ἀπὸ τοῦ πρεσβυτάτου μέχρι τῶν παιδίων. Εἶνε δὲ ὄντως ἄξιος πάσης ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης, καθόσον ἀφοσιωθεὶς εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, διωργάνωσεν αὐτὸ οὕτως ἐπιστημονικῶς, ὥστε σήμερον πρόκειται ὑπόδειγμα καὶ τοῖς τελειοτάτοις αὐτοῖς τῶν πυροσβεστικῶν σωμάτων τῆς Εὐρώπης. Ἐν τῇ ἐτησίᾳ *Ἐκθέσει* [1], ἣν ἐκδίδει μετὰ πάσης ἐπιστημονικῆς σαφηνείας συντεταγμένην καὶ μετὰ μεθοδικῶς ἐκτεθειμένων στατιστικῶν πληροφοριῶν καὶ γραφικῶν στατιστικῶν πινάκων, βλέπομεν κατ' ἔτος σχεδὸν ἀναγραφόμενα τοιαῦτα τινὰ περίπου: « Εἰδικὰς πληροφορίας περὶ τοῦ σώματος ἔλαβον δι' αὐτοπροσώπου ἐπιθεωρήσεως οἱ διευθυνταὶ τῶν πυροσβεστικῶν σωμάτων Λονδίνου, Βρυξελλῶν καὶ Πράγας. » (Ἔτος 1883, σελ. 88)

Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ τοῦ ὀργανισμοῦ τοῦ σώματος εἶνε τάδε. Ἡ πόλις τοῦ Βερολίνου διῃρέθη εἰς τέσσαρας περιφερείας, εἰς ἑκάστην τῶν ὁποίων ἱδρύθη ἓν κεντρικὸν κατάστημα. Ἐν τοῖς κεντρικοῖς τούτοις σταθμοῖς, καθὼς καὶ εἰς τὸ πέμπτον κεντρικὸν κατάστημα, ἐν ᾧ εὑρίσκονται καὶ τὰ γραφεῖα τῆς διευθύνσεως μετὰ τῆς κατοικίας τοῦ διευθυντοῦ καὶ τοῦ ἐπιθεωρητοῦ, στρατωνίζονται δύο οὐλαμοὶ μετὰ μιᾶς ἀτμοκινήτου ἀντλίας, μιᾶς χειροκινήτου καὶ τῶν ἀναγκαιούντων αὐταῖς ἐξαρτημάτων, ἤτοι ἵππων, ἁμαξῶν ὑδροφόρων, ἁμαξῶν διὰ κλίμακας, ἐργαλεῖα καὶ σκεύη, ἁμαξῶν διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν ἀνδρῶν κλπ.

Ὑπὸ ἕκαστον τῶν πέντε τούτων κεντρικῶν καταστημάτων ὑπάγονται δύο μικρότεροι σταθμοί, ἐν οἷς σταθμεύουσιν ἀνὰ εἷς οὐλαμὸς μετὰ μιᾶς χειροκινήτου ἀντλίας καὶ τῶν παρακολουθημάτων. Ὥστε ἐν συνόλῳ ὑπάρχουσι διεσπαρμένοι ἀνὰ τὴν πόλιν κατὰ συμμέτρους ἀποστάσεις δεκαπέντε σταθμοί, μικροὶ καὶ μεγάλοι. Ἕκαστος δὲ τούτων ἔχει ἰδίαν τηλεγραφικὴν συσκευήν, οὕτως ὥστε εὐθὺς ὡς δηλωθῇ πῦρ, ἠχεῖ πρῶτον μὲν προειδοποιητικὸς τηλεγραφικὸς κώδων εἰς πάντας τοὺς σταθμοὺς ταυτοχρόνως, εἶτα δὲ ἐπακολουθεῖ τηλεγράφημα ἀγγέλλον πῦρ μέγα, μέτριον ἢ μικρόν,[1] τὴν ὁδὸν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῆς οἰκίας ἐν ᾗ ἐξερράγη. Ὁ ἁρμόδιος σταθμὸς λαμβάνει ἀμέσως πρῶτος τὸ τηλεγράφημα, ὅπερ εἰς πάντας τοὺς σταθμοὺς καθ' ὅλην τὴν πόλιν φθάνει ἐντὸς πέντε λεπτῶν τῆς ὥρας. Ὁ σταθμὸς λοιπὸν ἐκεῖνος εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ ὁποίου ὑπάγεται ἡ ὁδὸς καὶ ὁ ἀριθμὸς ἀποστέλλει ἄνδρας μετ' ἀντλίας πάντοτε, καὶ ἂν ἀκόμη τὸ πῦρ ἐδηλώθη μικρόν. Ἀναλόγως δὲ τῶν διαστάσεων τοῦ πυρὸς εἰσὶν ὑπόχρεοι νὰ συντρέξωσιν ἐπικουρικῶς πρῶτον μὲν ὁ κεντρικὸς σταθμὸς τῆς περιφερείας, εἶτα δὲ ὁ ἕτερος τῶν μικρῶν ἢ καὶ οἱ δύω, ἂν τὸ πῦρ ἐξ ὑπαρχῆς ὑπάγεται εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ κεντρικοῦ, τελευταῖον δὲ καὶ αἱ γείτονες περιφέρειαι, ὅπερ ὅμως οὐδέποτε σχεδὸν μέχρι τοῦδε συνέβη. Ἡ ὑπηρεσία εἶνε οὕτως ὠργανισμένη, ὥστε εἰς πᾶσαν εἰδοποίησιν πυρός, χωρὶς οὐδεμία νὰ δοθῇ διαταγή, ὁ ἁρμόδιος σταθμὸς προβαίνει εἰς τὸ ἔργον ἢ βοηθοῦσιν οἱ ἄλλοι ἄνευ ἀνταλλαγῆς ὁδηγιῶν καὶ ἐκ μόνης τῆς τηλεγραφικῆς εἰδοποιήσεως. Ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς ἀγγελίας ἐκ τοῦ τόπου τῆς πυρκαϊᾶς μέχρι τῆς εἰς αὐτὸν ἀφίξεως ἑνὸς πλήρους καὶ αὐθυπάρκτου τμήματος τοῦ πυροσβεστικοῦ σώματος ὑπελογίσθη διὰ τὸ ἔτος 1883 κατὰ μέσον ὅρον εἰς πρῶτα λεπτὰ 10,06, ἀλλ' ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς τηλεγραφικῆς εἰδοποιήσεως εἰς τὸν σταθμὸν μέχρι τῆς ἀφίξεως τῆς

[1] **Bericht über die Verwaltung der Feuerwehr und des Telegraphen von Berlin.**

[1] Ὡς *μέγα* πῦρ ὁρίζεται ἐκεῖνο πρὸς τὴν καταπολέμησιν τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ ἐνεργήσωσι κατ' ἐλάχιστον ὅρον δύω ἀντλίαι, ὡς *μέτριον*, ἐκεῖνο δι' ὃ πρέπει νὰ ἐνεργήσῃ μία τοὐλάχιστον ἀντλία, καὶ ὡς *μικρὸν* τὸ μὴ ἀπαιτοῦν τὴν ἐνέργειαν οὐδεμιᾶς ἀντλίας (σελ. 61).

Digitized by Google

ἀντλίας μετὰ τῶν ἀνδρῶν ἐπὶ τοῦ τόπου ὑπελογίσθη κατὰ μέσον ὅρον εἰς πρῶτα λεπτὰ 6,28. Εἶνε περίεργον, ὅτι ὁ χρόνος οὗτος, ὁ μεσολαβῶν μέχρι τῆς παροχῆς ἀποτελεσματικῆς βοηθείας, περιορίζεται κατ' ἔτος δευτερόλεπτά τινα, μέχρις οὗ φθάσῃ εἰς τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Witte ὁριζόμενον ὡς ἐπαρκοῦν χρονικὸν διάστημα, ὅπερ οὗτος ὑπολογίζει εἰς πρῶτα λεπτὰ 11 — 11, 50, κατ' ἀνώτατον ὅρον ἀπαιτούμενα ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἀνεχώρησεν ἡ εἴδησις ἐκ τοῦ τόπου τῆς πυρκαϊᾶς μέχρι τῆς ἀφίξεως αὐθυπάρκτου τμήματος τοῦ πυροσβεστικοῦ σώματος εἰς τὸ ἀπώτατον σημεῖον ἑκάστης περιφερείας. Διαιρεῖ δὲ τὸν χρόνον οὕτω:

5 πρῶτα λεπτὰ μέχρις οὗ διαδοθῇ ἡ τηλεγραφικὴ εἴδησις εἰς ὅλους τοὺς σταθμοὺς
1 ἐν καιρῷ ἡμέρας ἢ 1 ½ ἐν καιρῷ νυκτὸς διὰ ζεῦξιν καὶ ἔξοδον [1].
5 μέχρι τῆς ἀφίξεως ἀντλίας μετ' ἀνδρῶν εἰς τὸν τόπον τῆς πυρκαϊᾶς.

11 ἢ 11 ½ ἐν ὅλῳ κατ' ἀνώτατον ὅρον [2].

Εἰς τοὺς διστάζοντας νὰ πιστεύσωσι τὸν ὑπολογισμὸν τοῦτον τοῦ κ. Witte παραθέτω τὰς ἀκολούθους σημειώσεις. Κατὰ τὸ 1883 ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως τῆς εἰδήσεως ἐκ τοῦ τόπου τῆς πυρκαϊᾶς μέχρι τῆς εἰς αὐτὸν ἀφίξεως αὐθυπάρκτου τμήματος τοῦ πυροσβεστικοῦ σώματος κατηναλώθησαν:

Ἀριθμὸς πυρκαϊῶν καθ' ἃς ἐπετεύχθη τὸ ἀπέναντι χρονικὸν διάστημα.	2	6	30	20	46	52	96	86	99	31
Χρονικὸν διάστημα εἰς πρῶτα λεπτά.	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Οὕτως ὥστε εἰς τὰς 640 πυρκαϊὰς ἐκ τῶν 711 τοιούτων, εἰς ἃς παρευρέθη κατὰ τὸ 1883 πυροσβεστικὸν ἄγημα, ἐπετεύχθη ὁ ὑπολογισμὸς τοῦ κ. Witte στηριζόμενος εἰς τὴν συντόμευσιν τοῦ χρόνου, ἣν ἐκέρδισεν ὄχι μόνον διὰ τοῦ νέου συστήματος τῆς ἐπισάξεως, ὅπερ εἰσήγαγε καὶ ὅπερ δὲν ἐμποδίζει τοὺς ἵππους νὰ μένωσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐπισεσαγμένοι, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν νέων μηχανισμῶν ἁπλουστάτης καὶ στερεωτάτης ζεύξεως καὶ πρὸ πάντων διὰ τοῦ πλέγματος τῶν τηλεγραφικῶν συρμάτων, ὅπερ ἀφιέρωσεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πυροσβεστικοῦ σώματος, τὰ τηλεγραφήματα τοῦ ὁποίου ὡρίσθη νὰ προτιμῶνται κατὰ τὴν διαβίβασιν τῶν τῆς Ἀστυνομίας καὶ δημαρχίας, ὧν ἡ ὑπηρεσία διὰ τοῦ αὐτοῦ τηλεγραφικοῦ πλέγματος ἐκτελεῖται.

Διότι διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἀρχῶν τούτων ὑπάρχει ἐν Βερολίνῳ ἰδία τηλεγραφικὴ διεύθυνσις ἀπαρτιζομένη ἐκ 4 ἀνωτέρων τηλεγραφητῶν, 8 τηλεγραφητῶν, 8 βοηθῶν, 1 ὑπηρέτου τοῦ γραφείου, 2 ἐπιθεωρητῶν καὶ 1 βοηθοῦ ἐπιθεωρητοῦ. Διὰ τὴν ὑπηρεσίαν λοιπὸν τῶν τ[.]ιῶν τούτων ἀρχῶν τῆς πόλεως διέθετε κατὰ τὸ 1883 ἡ τηλεγραφικὴ αὕτη διεύθυνσις 97 μὲν σταθμοὺς πρὸς ἄμεσον συνδιαλεκτικὴν συγκοινωνίαν, 1 δὲ κεντρικὸν σταθμόν. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων διὰ τὴν ἀποκλειστικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ πυροσβεστικοῦ σώματος διέθετε 204 σταθμοὺς μετὰ 223 συσκευῶν, ὧν αἱ 47 εἶχον διατεθῇ πρὸς ἄμεσον ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἀγγελίαν τῶν πυρκαϊῶν, καὶ εἶχε στήσει 37 φανοὺς δεικνύοντας τὸ μέρος ὅπου εὑρίσκετο τοιαύτη εἰδοποιητικὴ συσκευή, δι' ἧς οἱ πολῖται ἄνευ μεσολαβήσεως τηλεγραφητοῦ δύνανται νὰ ἀναγγείλωσι τὸ ἐκραγὲν πῦρ. Κατὰ τὸ 1883 διὰ τοῦ τηλεγραφικοῦ τούτου συμπλέγματος διεβιβάσθησαν ἐν ὅλῳ 216,722 τηλεγραφήματα, ἐξ ὧν διὰ τὴν τρέχουσαν μὲν ὑπηρεσίαν τοῦ πυροσβεστικοῦ σώματος 12,965 καὶ ἀποβλέποντα πυρκαϊὰς μόνον 681, τὰ δὲ λοιπὰ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἀστυνομίας καὶ δημαρχίας.

Ἐν γένει λοιπὸν διὰ τῆς μεμελετημένης διαιρέσεως τῆς πόλεως εἰς πυροσβεστικὰς περιφερείας, διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τηλεγραφικῆς συγκοινωνίας, προτιμηθείσης ταύτης τῆς τηλεφωνικῆς, ὅπως ἐφαρμοζομένου οὕτω τοῦ scripta manent ἐξακριβοῦται ἡ εὐθύνη τυχόντος τινὸς λάθους, διὰ τῆς παραδοχῆς ἁπλουστάτης ζεύξεως καὶ ἐπισάξεως, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τῆς ἀπαραμίλλου πειθαρχίας καὶ ἐντελεστάτης γνώσεως ὑφ' ἑκάστου πυροσβέστου τοῦ ἰδίου καθήκοντος, οὕτως ὥστε ἄνευ συγχύσεως καὶ χρονοτριβῆς νὰ ἐκτελῆται ἀστραπιαίως ἡ ὑπηρεσία, κατωρθώθη νὰ ἀφικνῆται εἰς τὸν τόπον τοῦ πυρὸς ἐπαρκὴς πάντοτε βοήθεια μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος ἐν θαυμαστῇ συντομίᾳ χρόνου.

Πόσον δὲ τὸ προσωπικὸν ὅλον, δι' οὗ κινεῖται οἱονεὶ μαγικῶς ἡ καταπληκτικὴ αὕτη μηχανή; Μόνον 800 ἄνδρες! Εἷς διοικητής, ὁ κ. Witte, εἷς ἐπιθεωρητής, 4 ἀξιωματικοί, 7 ἔφοροι ἀξιωματικοί, 1 ἐπιλοχίας διευθυντὴς τῆς ἀποθήκης, 1 ἐπιλοχίας ἐπὶ τοῦ ὁπλοστασίου, 5 ἐπιλοχίαι λόχων, 63 ἀρχιπυροσβέσται, 8 μηχανικοὶ τῶν ἀτμομηχανῶν, 249 πυροσβέσται, 426 ἀντληταὶ (ὧν 68 καὶ εἰς ἁμαξηλασίαν ἀσχολούμενοι) καὶ 20 ἁμαξηλάται. Τὸ οὕτως ἀπαρτιζόμενον σῶμα διαιρεῖται εἰς πέντε λόχους, ὧν ἕκαστος εἰς 4 οὐλαμούς. Ἕκαστος λόχος ἔχει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ μίαν ἀτμοκίνητον ἀντλίαν καὶ τρεῖς χειροκινήτους, ἀπασχολεῖ δὲ τοὺς μὲν δύω οὐλαμούς του μετὰ τῆς ἀτμοκινήτου ἀντλίας καὶ τῆς μιᾶς χειροκινήτου εἰς φυλακὴν παρ' ἑνὶ τῶν πέντε κεντρικῶν καταστημάτων, τοὺς δὲ ἄλλους δύω οὐλαμοὺς μετὰ τῶν δύω χειροκινήτων ἀντλιῶν, ἀνὰ ἕνα μετὰ μιᾶς ἀντλίας, παρ' ἑκατέρῳ τῶν δύω μικρῶν σταθμῶν, οἵτινες ὑπάγονται εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ κεντρικοῦ καταστήματος, ἐν ᾧ ἀνέλαβεν ὑπηρεσίαν ὁ λόχος. Ἵνα δέ τις κα-

[1]. Σημειωτέον, ὅτι οἱ ἄνδρες ὅλων τῶν σταθμῶν τίθενται ἐπὶ ποδὸς καὶ παρασκευάζουσι πάντα πρὸς ἔξοδον ἅμα τῷ προειδοποιητικῷ κωδωνισμῷ.

[2]. Τούτου ὄντος τοῦ ἀνωτάτου ὅρου, ὁ μέσος θέλει περιορισθῇ εἰς 5—6 πρῶτα λεπτά, ἤτοι κατὰ 4—5 ὀλιγώτερον τοῦ νῦν.

Digitized by Google

ταχθῇ ὡς πυροσβέστης πρέπει α'.) νὰ ἔχῃ ἀφυπηρετήσει τοῦ στρατοῦ μὲ διαγωγὴν ἄμεμπτον· β'.) νὰ γνωρίζῃ τέχνην τινά, κατὰ προτίμησιν δὲ νὰ εἶνε κτίστης, ξυλουργός, ἢ σιδηρουργός· γ'.) νὰ μὴ ἔχῃ ἡλικίαν ἀνωτέραν τῶν 30 ἐτῶν· δ'.) νὰ ἔχῃ ἀρχὰς γυμναστικῆς. Ἡ ὑπηρεσία τοῦ πυροσβέστου ἐν τῇ φυλακῇ διαρκεῖ 48 συνεχεῖς ὥρας, μεθ' ἃς ἀπολαμβάνει 24 ὡρῶν ἀνάπαυσιν μόνον εἰς τὰ γυμνάσια παρευρισκόμενος. Ἐγυμνάζεται δὲ τακτικῶς καὶ διαρκῶς εἰς πάντα τὰ καθήκοντα καὶ πάντας τοὺς κλάδους τῆς πυροσβεστικῆς οὕτως, ὥστε ἐν τῷ κινδύνῳ νὰ δύναται μετὰ γνώσεως ἀκριβοῦς νὰ παράσχῃ πανταχοῦ πᾶσαν βοήθειαν ἀποτελεσματικῶς.

Διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ σώματος διατίθενται 112 ἵπποι, ὧν ἕκαστος κατὰ μέσον ὅρον ἔχει ἀξίαν μὲν 1,178 μάρκων (=1,472,50 φρ.), ἡλικίαν δὲ 8—9 ἐτῶν καὶ μέγεθος 1,75 τοῦ γαλλικοῦ μέτρου. Οἱ ἵπποι οὗτοι κατατεταγμένοι εἰς 56 ζεύγη εἶνε διῃρημένοι εἰς τοὺς πέντε λόχους ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν ἑκάστου. Καὶ 51 μὲν ζεύγη εὑρίσκονται δι' ὅλης τῆς ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐπισεσαγμένα πρὸς ζεῦξιν, τὰ δὲ λοιπὰ πέντε, ἐκ περιτροπῆς μεταξὺ τῶν 56 ἐκλεγόμενα, διατελοῦσιν εἰς ἐφεδρείαν, ἓν ζεῦγος παρ' ἑκάστῳ λόχῳ.

Τὰ ἑξῆς σκεύη διαθέτει διὰ τὴν ὑπηρεσίαν του τὸ σῶμα: 21 μεγάλας χειροκινήτους ἀντλίας, ὧν 10 εἰς ἄμεσον ἐφεδρείαν, 17 ἁμάξας διὰ μεταφορὰν σωλήνων, ὧν 2 εἰς ἐφεδρείαν, 4 τροχοκινήτους κάδους πάντας εἰς ἐφεδρείαν, 15 ἁμάξας πρὸς μεταφορὰν πυροσβεστῶν, ὧν 2 εἰς ἐφεδρείαν, 4 ἁμάξας ἐργαλείων, 1 ἀντλίαν μικτοῦ συστήματος δι' ἀερίου καὶ ἀτμοῦ κινουμένην, 1 προβλεπτικὸν ὕδατος καὶ σωλήνων φορεῖον, 1 σκευαγωγὸν ἅμαξαν μετὰ σιδηρᾶς μηχανικῆς διασωστικῆς κλίμακος, 7 ἀτμοκινήτους ἀντλίας, ὧν 2 εἰς ἐφεδρείαν καὶ 8 σωληνοφορεῖα. Ἐκτὸς δὲ τούτων σημαντικὸν ἀριθμὸν προφυλακτικῶν κατὰ τῆς θερμότητος καὶ τοῦ καπνοῦ στολῶν, ἀναπνευστηρίων συσκευῶν, ἀσφαλιστικῶν φανῶν, σωστικῶν συσκευῶν τοῦ Flinker καὶ ἄλλων ἐργαλείων καὶ σκευῶν.

Ἀλλ' ὄντος ἐνταῦθα τοῦ λόγου περὶ τῶν μηχανικῶν σκευῶν, ὀφείλω νὰ μνημονεύσω ἰδιαιτέρως δύο τινῶν. Πρῶτον τῆς σκευαγωγοῦ ἁμάξης, ἥτις ὅμως καὶ ἄνδρας ταὐτοχρόνως μεταφέρει πάντοτε, τῆς μετὰ σιδηρᾶς μηχανικῆς διασωστικῆς κλίμακος. Ἡ σιδηρᾶ αὕτη διασωστικὴ κλίμαξ ἀναπτύσσεται, στερεώτατα ὀρθουμένη, δι' ἁπλουστάτου τινὸς μηχανισμοῦ αὐτομάτως ἀνεγειρομένων καὶ προσαρμοζομένων τῶν διαφόρων αὐτῆς τεμαχίων, εἰς ὕψος κατ' ἀρέσκειαν μέχρις 24 $^1/_2$ μέτρων ἐντὸς 4 $^1/_2$ λεπτῶν τῆς ὥρας! Δι' εὐκολωτάτης δὲ καὶ ταχύτατα ἐκτελουμένης περιστροφῆς τῆς βάσεως προφθάνει νὰ προσφέρῃ τὴν σωστικὴν αὐτῆς συνδρομὴν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις ἀπὸ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου.

Τὸ δεύτερον μηχανικὸν ἀντικείμενον, οὗτινος ἰδιαιτέρα μνεία δέον νὰ γείνῃ, εἶνε ἡ δι' ἀτμοῦ καὶ ἀερίου κινουμένη ἀντλία, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κ. Witte ἐπινοηθεῖσα. Ἐν ἄλλῃ ἴσως πολιτείᾳ ὁ κ. Witte, αὐτὸς ὢν ὁ διοικητὴς τοῦ σώματος καὶ ὁ μόνος μετ' αὐθεντείας εἰδικὸς καὶ ἁρμόδιος νὰ παραδεχθῇ ἢ ἀπορρίψῃ τελειοποίησίν τινα τῶν ὀργάνων, θὰ εἰσῆγεν ἀμέσως τὴν ἰδίαν ἐφεύρεσιν καὶ ἐξησφαλισμένος ὢν διὰ προνομίου ἐφευρέσεως (patent) θὰ κατώρθου νὰ πλουτίσῃ ἐντὸς ὀλίγου. Ἀλλ' ὁ κ. Witte ἐφρόντισε μὲν νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐφεύρεσίν του διὰ τοιούτου προνομίου, τὴν περαιτέρω ὅμως συνηγορίαν περὶ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς τελειοποιήσεώς του ἀνέθετο εἰς τὴν εὐγλωττίαν τῶν ἀποτελεσμάτων αὐστηρᾶς πειραματικῆς ἐξετάσεως. Οὕτω λοιπὸν ἐξ ὀργάνων, ὧν ἐμελετᾶτο ἡ διὰ πρώτην φορὰν εἰσαγωγή, κατηρτίσθη *τὸ πειραματικὸν ἄγημα* συγκείμενον ἐκ τῆς σκευαγωγοῦ ἁμάξης μετὰ τῆς σωστικῆς σιδηρᾶς κλίμακος καὶ τῆς σωστικῆς συσκευῆς τοῦ Flinker, περὶ ὧν ἀνωτέρω ὁ λόγος, ἐκ τοῦ προβλεπτικοῦ ὕδατος καὶ σωλήνων φορείου, προωρισμένου διὰ τὴν πρώτην καταπολέμησιν τοῦ πυρός, καὶ ἐκ τῆς δι' ἀτμοῦ καὶ ἀερίου κινουμένης ἀντλίας τοῦ κ. Witte. Τὸ πειραματικὸν τοῦτο ἄγημα σταθμεύει ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1883 ἐν τῷ κεντρικῷ καταστήματι τῆς διοικήσεως καὶ ἐκπέμπεται εἰς ὅλας ἀνεξαιρέτως τὰς εἰς τὴν περιφέρειαν τούτου ἐπισυμβαινούσας πυρκαϊάς. Ἡ *ἔκθεσις* μνημονεύουσα τῶν μέχρι τοῦδε τελεσθέντων πειραμάτων ἀναφέρει ὅτι πάντα τὰ μηχανήματα ταῦτα ἀπεδείχθησαν ὄντα οὕτω κατεσκευασμένα, ὥστε «δὲν προκύπτουσιν ἄξιαι μνείας βραδύτητες, αἵτινες ἄλλως εἰς ὀλιγώτερον χρονικὸν διάστημα ἠδύναντο νὰ ἐξομαλυνθῶσιν· εἰς τινας μάλιστα περιστάσεις τὸ πυροσβεστικὸν τοῦτο ἄγημα ἐπετάχυνεν εἰς ἐξόχως εὐνοϊκὸν σημεῖον τὰς πυροσβεστικὰς ἐργασίας καὶ παρουσίασε σημαντικὴν ὑπεροχὴν ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ συνήθη πυροσβεστικὰ ἀγήματα». Καὶ ὅμως μεθ' ὅλα ταῦτα νῦν παρασκευάζεται ἡ *εἰσήγησις μόλις* διὰ τὴν γενικὴν αὐτῶν παραδοχήν.

Τὰ κυριώτερα προτερήματα τῆς ἐφευρέσεως τοῦ κ. Witte συνοψίζονται οὑτωσίν: Ἀφοῦ εἶνε ἀποδεδειγμένον, ὅτι ἡ ἀτμοκίνητος ἀντλία εἶνε ἀσυγκρίτως ἀποτελεσματικωτέρα τῆς χειροκινήτου, εὐκταῖον θὰ ἦτο νὰ εἴχομεν ἀμέσως ἀπὸ τῶν πρώτων ἐργασιῶν, ἅμα τῇ ἀφίξει τοῦ πυροσβεστικοῦ ἀγήματος εἰς τὸν τόπον τῆς πυρκαϊᾶς, τὴν συνδρομὴν μιᾶς ἀτμοκινήτου ἀντλίας. Ἀλλ' αἱ πρὸς καταπολέμησιν τοῦ πυρὸς ἐργασίαι οὐδεμίαν ἐπιτρέπουσιν ἀπώλειαν χρόνου, καὶ διὰ τοῦτο, τῆς ἀτμοκινήτου ἀντλίας ἀπαιτούσης χρονικόν τι διάστημα μέχρι θερμάνσεως τοῦ ὕδατος καὶ

Digitized by Google

ἀναπτύξεως ἐπαρκοῦς ἀτμοῦ ὅπως τεθῇ ἡ μηχανὴ εἰς κίνησιν, ἐκ τῶν προτέρων ἀδυνάτου οὔσης διὰ πολλοὺς λόγους τῆς εἰς ἕκαστον σταθμὸν ὑπάρξεως μιᾶς ἑτοίμου ὑπὸ ἀτμὸν ἀντλίας, προτιμᾶται ἡ χειροκίνητος διὰ τὰς πρώτας πυροσβεστικὰς ἐργασίας. Ὁ κ. Witte ἐφαρμόσας γνωστὰς ἀρχὰς ἀπεσόβησε πᾶσαν ἀπώλειαν χρόνου. Διότι ἡ μηχανὴ δύναται νὰ τεθῇ εἰς κίνησιν ἅμα τῇ ἀφίξει εἰς τὸν τόπον τῆς πυρκαϊᾶς δι' ἀερίου ἀναπτυσσομένου ἐντὸς τοῦ ἀτμολέβητος. Πρὸς τοῦτο παρὰ τὸν λέβητα τῆς ἀτμομηχανῆς ἐτοποθέτησε κατὰ πλάτος δύο σιδηρᾶς φιάλας, εἰς σχῆμα σωλήνων, περιεχούσας ὀκτὼ χιλιόγραμμα ἀνθρακικοῦ ὀξέος εἰς ὑγρὰν κατάστασιν. Αἱ φιάλαι αὗται συγκοινωνοῦσι μετὰ τοῦ ἀτμολέβητος διὰ σωλήνων. Ἀνοιγομένης τῆς ἀσφαλιστικῆς δικλεῖδος τῶν σωλήνων τούτων καὶ ἀφιεμένης οὕτως ἐλευθέρας τῆς εἰσπηδήσεως τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἐντὸς τοῦ ἀτμολέβητος, ἀναπτύσσεται ἐκεῖ αὐτοστιγμεὶ ἀέριον μέχρι τεσσάρων κυβικῶν μέτρων, ὅπερ παράγει κινητήριον δύναμιν 80—90 ἀτμοσφαιρῶν. Ὑπολογισθείσης δὲ τῆς διαρκείας τῆς κινητηρίου ταύτης δυνάμεως, ἀπεδείχθη ὅτι αὕτη ἐξαρκεῖ μέχρις οὗ ὁ μηχανικὸς παρασκευάσῃ διὰ τοῦ πυρὸς ἀτμόν, ὅτε ἡ μηχανὴ ἐξακολουθεῖ ἄνευ διακοπῆς νὰ κινῆται, οὐχὶ πλέον δι' ἀερίου, ἀλλὰ δι' ἀτμοῦ. Εἶνε περιττὸν νὰ ὑποδείξω ἐνταῦθα τὴν σημαντικότητα τῆς ἐπινοήσεως, ἀφοῦ τὰ πρακτικὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς ἀπεδείχθησαν πολὺ ἀνώτερα ἢ ὡς μετριοφρόνως περιγράφονται ἐν τῇ *Ἐκθέσει* διὰ τῶν ἀνωτέρω μνημονευθεισῶν φράσεων.

Ποῖα εἶνε τὰ ἀποτελέσματα τῆς δράσεως τοῦ οὕτως ὠργανισμένου καὶ διὰ τόσῳ τελείων ὀργάνων ἐφωδιασμένου πυροσβεστικοῦ τούτου σώματος ἀποδεικνύουσιν αἱ ἑξῆς ὀλίγαι στατιστικαὶ σημειώσεις· Κατὰ τὸ 1883 συνέβησαν ἐν Βερολίνῳ 1923 πυρκαϊαί, ἐξ ὧν εἰς 711 μόνον παρέστη ἀνάγκη νὰ προσκληθῶσι πυροσβέσται, τῶν λοιπῶν μικρῶν πυρῶν ἀποσβεσθεισῶν ἄνευ πυροσβεστικῆς βοηθείας ὑπὸ τῶν ἐνοίκων, καὶ ἐκ τῶν 711 πάλιν μόνον εἰς 128 παρέστη ἀνάγκη νὰ ἐνεργήσωσιν ἀντλίαι. Ἑκάστη τῶν 711 πυρκαϊῶν ἀπεσβέσθη κατὰ μέσον ὅρον εἰς χρονικὸν διάστημα 58 λεπτῶν τῆς ὥρας. Καὶ εἰδικώτερον, ὁ μέσος ὅρος τοῦ δαπανηθέντος χρόνου πρὸς ἀπόσβεσιν μεγάλων μὲν πυρκαϊῶν ἦτο ὧραι 5, 20', μετρίων δὲ ὧραι 1,46' καὶ μικρῶν μόνον λεπτὰ 42. Ἐν συνόλῳ αἱ 711 αὗται πυρκαϊαὶ ἀπεσβέσθησαν εἰς χρονικὸν διάστημα 692 ὡρῶν καὶ 34 λεπτῶν.

Καὶ ἐπειδὴ περιεπλέχθημεν εἰς στατιστικὰς πληροφορίας, αἵτινες τόσον εὐχαρίστως ἀναγινώσκονται καὶ ὧν βρίθει ἡ *Ἔκθεσις*, ἣν ἔχομεν ὑπ' ὄψιν, σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι ἡ ἀκρίβεια τῶν ὑπολογισμῶν πάντων παρὰ τῷ πυροσβεστικῷ σώματι τοῦ Βερολίνου φθάνει εἰς τοιοῦτο σημεῖον ὥστε ὑπελογίσθη ἔτι καὶ τὸ ὕδωρ ὅπερ ἐκ τῶν τῆς πόλεως ὑδραγωγείων καὶ φρεάτων καθὼς καὶ ἐκ τῶν ἰδιωτικῶν τοιούτων ἐδαπανήθη πρὸς ἀπόσβεσιν ἑκάστης πυρκαϊᾶς. Ἐχρειάσθη λοιπὸν διὰ τὰς 128 πυρκαϊᾶς, καθ' ἃς αἱ ἀντλίαι ἐνήργησαν 6,196,464 λίτραι ὕδατος, ἤτοι δι' ἑκάστην πυρκαϊάν, εἰς τὴν ἀπόσβεσιν τῆς ὁποίας ἐνήργησαν ἀντλίαι, ἐξωδεύθησαν 48,410 λίτραι ὕδατος κατὰ μέσον ὅρον. Σημειωτέον δὲ ὅτι διὰ τὰς 21 πυρκαϊὰς ἐκ τῶν 128 ἐδαπανήθησαν τὰ 95,56 ἑκατοστὰ τοῦ ὁλικοῦ ποσοῦ τοῦ δαπανηθέντος ὕδατος ἕνεκα τῶν κατὰ τὰς περιπτώσεις ταύτας διαστάσεων τοῦ πυρός.

Ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων βεβαίως τῆς δραστηριότητος καὶ τελειότητος τοῦ σώματος τούτου πρέπει νὰ θεωρηθῇ καὶ τὸ ὅτι καίτοι ὁ ἀριθμὸς τῶν πυρκαϊῶν ἐν γένει κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ 1873 δεκαετίαν αὐξάνει κατ' ἔτος σπουδαίως, ὁ ἀριθμὸς ὅμως τῶν μεγάλων καὶ μετρίων πυρκαϊῶν βαθμιαίως ἐλαττοῦται κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὅπερ ἀποδεικνύει, πόσον ἀποτελεσματικῶς οἱ πυροσβέσται τοῦ Βερολίνου περιορίζουσι τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ πυρός. Ὁ κατωτέρω πίναξ ἐμφαίνει τὸν ἐξ ἑκάστης κατηγορίας πυρκαϊῶν ἐτήσιον ἀριθμὸν αὐτῶν κατ' ἀναλογίαν ἐπὶ τοῖς ἑκατόν.

ΕΤΗ	ΑΝΑΛΟΓΙΑΙ ΕΠΙ ΤΟΙΣ 100 ΕΞ ΕΚΑΣΤΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ ΠΥΡΚΑΪΩΝ ΕΤΗΣΙΩΣ			
	Μεγάλαι	Μέτριαι	Μικραὶ	Ἄθροισμα
1873	4,9	8,3	86,8	100
1874	4,7	7,9	87,4	100
1875	3,8	5,6	90,6	100
1876	2,2	5,2	92,6	100
1877	2,2	3,8	94,0	100
1878	1,8	4,2	94,0	100
1879	1,8	3,4	94,8	100
1880	2,0	3,9	94,1	100
1881	2,1	3,6	94,3	100
1882	1,5	4,5	94,0	100
Ἐν ὅλῳ κατὰ τὴν δεκαετίαν	27,0	50,4	922,6	1000

Ἦτο δὲ φυσικόν, ὅτι τοιαῦτα εὐάρεστα ἀποτελέσματα ἔμελλον νὰ ὠφελήσωσι καὶ τὰς πυρασφαλιστικὰς ἑταιρίας. Ὄντως δὲ αἱ ἐν συνόλῳ ἀποζημιώσεις πασῶν τούτων περιωρίσθησαν κατὰ τὸ 1883 διὰ μὲν τ' ἀκίνητα εἰς 82 Pfennige (ἐν Pfennig=1,25 τοῦ ἑκατοστοῦ τοῦ φράγκου) ἐπὶ 1000 μάρκων τοῦ ὁλικοῦ ποσοῦ τῶν ἀσφαλειῶν, διὰ δὲ τὰ κινητὰ εἰς 61 Pfennige ἐπὶ 1000 μάρκων τοῦ ὁλικοῦ ποσοῦ τῶν ἀσφαλειῶν. Οὕτω βεβαίως ἐξηγοῦνται καὶ τὰ μεγάλα μερίσματα, ἅτινα αἱ ἀσφαλιστικαὶ ἑταιρίαι ἐν Γερμανίᾳ, μεθ' ὅλην τὴν ἀπίστευτον πληθὺν τοιούτων, διανέμουσι τοῖς μετόχοις αὐτῶν. Εὐνόητον δέ, ὅτι τὰ κέρδη ταῦτα δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διαφύγωσι τὴν προσοχὴν τῆς γερμανικῆς κυβερνήσεως, ἥτις σήμερον μελετᾷ τὴν ἐκπολιτείασιν

Digitized by Google

(Verstaatlichung) τῶν ἀσφαλιστικῶν ἐν γένει ἑταιριῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ οἰκονομολογικοῦ προγράμματος τοῦ Βίσμαρκ.

Πόση ἡ δαπάνη διὰ τὴν συντήρησιν τοιούτου σώματος; ἤθελέ τις βεβαίως ἐρωτήσει. Εἰς 1,327,548 μάρκων ἀνῆλθον αἱ δαπάναι αὗται κατὰ τὸ 1883 ἀποκλειστικῶς διὰ τὸ πυροσβεστικὸν σῶμα, εἰς ὃ ποσὸν προσθετέον καὶ 59,054 μάρκα διὰ τὰς δαπάνας τῶν τηλεγράφων τῆς πόλεως· ὥστε ἐν συνόλῳ 1,386,602 μάρκα ἀπαιτοῦνται δι' ὅλην τὴν τελειότητα ταύτην. Ὁμολογήσωμεν, ὅτι εἶνε πολὺ ὀλίγα!

Πρὶν καταλήξω δέον ν' ἀναφέρω ὅτι οἱ πυροσβέσται τοῦ Βερολίνου κατὰ τὸ 1883 προσέφερον ἀποτελεσματικῶς τὴν συνδρομὴν αὐτῶν, ἐκτὸς πυρκαϊῶν, εἰς 32 περιπτώσεις καθ' ἃς ἐπρόκειτο νὰ ἐκθάψωσι καταπλακωθέντας ἀνθρώπους, ἢ νὰ κρημνίσωσιν ἐπικινδύνους οἰκοδομάς, ἢ νὰ κενώσωσι πλημμυρήσαντας χώρους, ἢ ἄλλα παρόμοια νὰ ἐπιχειρήσωσι. Ἐπίσης ἰδιαιτέρας μνείας ἄξιον εἶνε, ὅτι θύματα τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ τοῦ καθήκοντος ἀριθμεῖ ἐν ἔτει 1883 τὸ πυροσβεστικὸν σῶμα τρεῖς μὲν νεκροὺς ἐπὶ τοῦ τόπου τοῦ πυρός, ὧν εἷς ἀξιωματικός, ἓξ δὲ πληγωμένους, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐπικινδύνως.

Με τὴν σημείωσιν ταύτην τῶν ἀτυχῶν ἀλλ' εὐγενῶν θυμάτων ἤθελον κλείσει τὸ ἀρθρίδιον τοῦτο, ἂν δὲν ἐνόμιζα ὅτι δέον νὰ μνημονεύσω καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος, ὅπερ ὁ ἡγεμονικὸς οἶκος τῆς Πρωσσίας, αἱ ἀρχαὶ καὶ οἱ πολῖται, δεικνύουσι ὑπὲρ τῶν διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ πλησίον προκινδυνευόντων ἀνδρῶν. Οὕτως ἡ μὲν αὐτοκράτειρα δέχεται κατ' ἔτος τὸν διοικητὴν κ. Witte εἰς ἀκρόασιν, παρουσιάζοντα αὐτῇ τοὺς ἐκ τοῦ σώματος διακριθέντας ἐν τοῖς κινδύνοις καὶ τῇ ὑπηρεσίᾳ, πάντες δ' οὗτοι λαμβάνουσιν ἀπὸ τῶν ἰδίων χειρῶν της πολύτιμα ἐνθυμήματα. Εἰς τὴν ὡραίαν ταύτην τελετὴν παρίσταται πάντοτε ὁ γέρων αὐτοκράτωρ καὶ ἄλλα μέλη τῆς ἡγεμονικῆς οἰκογενείας. Μεθ' ὑπερηφανείας ἀφ' ἑτέρου ὁ διάδοχος ὁδηγεῖ πάντοτε τοὺς ἐν Βερολίνῳ ξενιζομένους βασιλεῖς καὶ πρίγκιπας εἰς τὰ γυμνάσια τοῦ σώματος καὶ ἐπιδεικνύει αὐτοῖς τὴν τελειότητα πάντων. Τοιαύτας ἐπιθεωρήσεις ἐποιήσαντο κατὰ τὸ 1883 οὐχὶ μόνον συνεχῶς ὁ διάδοχος, οἱ υἱοί του καὶ ἄλλοι Γερμανοὶ πρίγκιπες, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ξένων ὁ πρίγκιψ τῆς Οὐαλλίας, ὁ διάδοχος τοῦ αὐστριακοῦ θρόνου, ὁ δοὺξ τοῦ Connaught καὶ ἄλλοι. Ἐκτὸς δὲ τῶν ἠθικῶν τούτων ἀμοιβῶν, χρηματικὰ βραβεῖα ἀπονέμουσιν ἑκάστοτε τοῖς διακριθεῖσιν ἐκ τοῦ σώματος ἡ δημαρχία τοῦ Βερολίνου καὶ αἱ διάφοροι ἑταιρίαι.

Τοιοῦτο ἐν σκιαγραφίᾳ τὸ πυροσβεστικὸν σῶμα τῆς γερμανικῆς πρωτευούσης. Καὶ προκειμένου νὰ καταλήξω ἐνταῦθα, οὐδένα ἄλλον ἐπίλογον εὑρίσκω ἁρμοδιώτερον, ἢ τὴν εὐχὴν ν' ἀποκτήσωσί ποτε αἱ Ἀθῆναι τοιαύτην τινὰ τελειότητα.

Ἐν Βερολίνῳ.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ Ν. ΡΟΥΚΗΣ

ΕΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚῌ ΧΩΡᾼ

ΕΞ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΩΝ ΑΝΑΜΝΗΣΕΩΝ

Γ'

Ἀπὸ Τυρνόβου εἰς Ρουστσούκιον.

Ἁμαξιτοὶ ὁδοὶ ἐν Βουλγαρίᾳ. — Ὄψις τοῦ ἐδάφους ἐκεῖθεν τοῦ Τυρνόβου. — *Μπέλλα*. — Γενικὸν στρατηγεῖον ἐπὶ τοῦ πολέμου. — Ἡ μεγάλη γέφυρα τοῦ Γιάντρα. — Ὁ Μακεδὼν ἀρχιτέκτων. — Τὸ δάσος τῆς Μπέλλας. — Τὸ φάσμα τῶν λῃστῶν.—Οἱ φόβοι ἑνὸς ἀξιωματικοῦ. — Ὁ ἀρχηγὸς τῆς ὀροφυλακῆς. — «Ἄς σᾶμε Τσερνογόρσκη». — Ἀνδραγάθημα τοῦ ἀξιωματικοῦ. — Τρεστενίκ. — Ἔμπροσθεν τοῦ Ρουστσουκίου. — Αἱ τελευταῖαι στιγμαὶ μετὰ τοῦ συνοδοιπόρου μου. — Τὸ **Ρουτσούκιον**. — Ἡ μεγάλη ὁδός. — Ἓν ἱστορικὸν αὐτῆς. — Εἰς πασσᾶς καὶ εἰς Ρωμηός. — Ἡ εἰκὼν τῆς πόλεως. — Ἐπιστροφὴ εἰς Ἀθήνας.

Ἀπὸ Τυρνόβου εἰς Ρουστσούκιον εἶνε δρόμος δύω ἡμερῶν ἀκόμη. Δὲν ἐνθυμοῦμαι ἀκριβῶς πόσων χιλιομέτρων, διότι ὑπάρχει ἁμαξιτὸς καὶ καὶ κατ' ἀποστάσεις σημειοῦνται τὰ χιλιόμετρα. Οἱ Τοῦρκοι, ἂν δὲν ἔπραξαν ἄλλο τι ἐν Βουλγαρίᾳ, καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἴσως ἄλλο τὸ πρακτέον πλὴν τῆς καλῆς διοικήσεως, ἥτις ὅμως καὶ αὐτὴ εἶνε ζήτημα ἂν θὰ ἦρκει πλέον εἰς τὴν ἐποχὴν ἡμῶν, ἐφρόντισαν τοὐλάχιστον νὰ κατασκευάσωσιν ὁδοὺς μεταξὺ τῶν κυριωτέρων αὐτῆς κέντρων, συμποσουμένας ἐν τῷ συνόλῳ εἰς 890 χιλιόμετρα. Ἀμφιβάλλεται ἐὰν οἱ ἐλευθερωθέντες ἤδη Βούλγαροι προσέθηκαν ἔκτοτε καὶ δέκα μόνον, ἵνα συμπληρώσωσι τὰ 900. Τούτου λεχθέντος ἐν παρόδῳ, ἐπανερχόμεθα εἰς τὴν ὁδὸν ἡμῶν καὶ ἐξακολουθοῦμεν τὴν πορείαν.

Δύω ἡμερῶν δρόμος· ἑπτὰ ὡρῶν τὴν πρώτην καὶ ἐννέα τὴν δευτέραν ἐφ' ἁμάξης, καὶ οὐδὲν τὸ θελκτικόν. Μετὰ τὴν ἔξοδον ἀπὸ τῆς βορείας στενοπορίας τοῦ Τυρνόβου ἄρχεται πλέον ἡ ἀγροικοτέρα φύσις καὶ ἐξακολουθεῖ μέχρι Ρουστσουκίου. Αἱ πεδιάδες δὲν εἶνε πλέον πεδιάδες, ἀλλ' ἀνώμαλα ἐδάφη τραχέως καλλιεργημένα καὶ τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν — εἶνε 29 σεπτεμβρίου — μὲ τοὺς θερισμένους ἀγρούς, τὰ ξηρὰ στελέχη τῶν ἀραβοσίτων καὶ τὰς ἀνηρότους ἐκτάσεις ἀναδύουσιν ὡς κεφαλὴ κοζάκου μὲ τὴν φρικιῶσαν κόμην ὕστριχος. Μόλις κατ' ἀποστάσεις τὸ ἔδαφος ἀνυψοῦται χαύνως ἵνα σχηματίσῃ λοφίσκον τινά, ὁ ὁποῖος ὅμως πόρρω ἀπέχει ν' ἀναπαραστήσῃ τὰς μικρὰς ἐκείνας ἀναδύσεις τῶν διακλαδώσεων τοῦ Αἵμου μὲ τὴν σφριγῶσαν αὐτῶν βλάστησιν, καὶ ἐπαναπίπτει πλαδαρὸς εἰς τὴν πρώτην του κατάστασιν. Δένδρα σπάνια, καὶ σχεδὸν οὐδέν. Μόλις ἐν ἢ δύω χωρία, τὰ πρῶτα ἀπὸ

Digitized by Google

Τυρνόβου, παριστῶσι γραφικὸν ὀλίγον θέαμα, τὰ δ' ἐντεῦθεν πλέον ἀναφαίνονται μεταξὺ ψιλῶν κοιλάδων κρυπτομένων ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὅσον καὶ ἀπὸ τῶν ἀνέμων. Οἱ χωρικοὶ ἀπαθεῖς, ψυχροί, ἀναίσθητοι ἐλαύνουσι διὰ τῶν λυπρῶν κοιλάδων μεταλαμβάνοντες τῆς ὄψεως οὐχ ἧττον ἢ καὶ τῆς φύσεως αὐτῶν. Καὶ ἂν δὲν ἦτο ὁ Γιάντρας ὅστις διαρρέων ἤρεμος κατορθοῖ ἐνιαχοῦ νὰ δίδῃ ζωηρότητά τινα εἰς τὰς ἀπεράντους αὐτὰς ἐκτάσεις, θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι ἀληθῶς διέρχεται διὰ στεππῶν. Δυνατὸν εἰπεῖν ὅτι εἶνε τὸ ἀκαλλέστερον καὶ τὸ μᾶλλον ἀπειρόκαλον μέρος τῆς Ἰλλυρικῆς, μολονότι πράγματι τὸ μέρος τοῦτο δὲν εἶνε τὸ μόνον τοιοῦτον τῆς βορειοτέρας Βουλγαρίας. Ἡ ἱστορία διῆλθε δι' αὐτοῦ χωρὶς ν' ἀφήσῃ ἴχνος διαβάσεως καὶ χωρὶς νὰ δώσῃ τὴν ἐλαχίστην εἰς τὸν τόπον ἔκφρασιν, καὶ ἂν ἐπρόκειτο νὰ λάβῃ τις ἐντεῦθεν ἰδέαν τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ, θὰ ἐλάμβανε τῳόντι τὴν χειρίστην. Εὐτυχῶς εἴδομεν ἤδη τὸ Γάβροβον, τὸ Τύρνοβον, ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλαι πόλεις ἑκατέρωθεν τοῦ Αἵμου, αἵτινες κάμνουσιν ὑμᾶς ν' ἀμφιβάλλητε ἂν δικαιοῦσθε νὰ τὸν κατατάξητε εἰς τὴν κατωτάτην κλίμακα.

Εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ μεταξὺ Τυρνόβου καὶ Μπέλλας ἀπαντᾷ ὁ σταθμὸς τοῦ χωρίου Κότσινα, ἑνὸς τῶν ὀλίγων χωρίων τῶν διεσπαρμένων κατὰ τὸ τμῆμα τοῦτο τοῦ βουλγαρικοῦ κόσμου, οὐχὶ χείρονος τῶν ἄλλων· ἀλλ' ἐν Μπέλλᾳ πλέον, ἐντεῦθεν τῆς πόλεως καὶ τοῦ Γιάντρα, ὅστις προϋπαντᾷ πάλιν ὑμᾶς ῥέων ἤδη μεγαλοπρέστατος, εἰς ἀπόστασιν τινὰ θὰ εὕρητε τὸ «Han national», ἢ Ξενοδοχεῖον τῆς Βερκόφτσκας, ὅπου θὰ διέλθητε τὴν νύκτα. Εἶνε δὲ εὐρύτατος περίβολος, παρέχων ἄσυλον εἰς ζῶα καὶ ἀνθρώπους. Ἡ πόλις φαίνεται κατέναντι πρὸς ἀνατολὰς ἐντὸς σχισμάδος διακεχυμένη ἐφ' ἑκατέρων τῶν πλευρῶν. Δύω μιναρόπυργοι δηλοῦσιν ὅτι ἦτο ἄλλοτε ἑστία Τούρκων, καὶ φαίνεται ὅτι καὶ σήμερον οἱ πλεῖστοι τούτων δὲν ἐγκατέλειψαν αὐτήν. Ὡς πόλις καὶ μοναδικὴ μάλιστα μεταξὺ Ρουτσουκίου καὶ Τυρνόβου ἔχει πᾶν ὅ,τι συνεπάγεται ἡ περιωπὴ αὐτῆς, τὸν ἔπαρχον, τὸν δήμαρχον μὲ τὸ δημοτικὸν αὐτοῦ συμβούλιον, τὸν μοίραρχον καὶ τὸ τηλεγραφεῖόν της. Κατὰ τὴν ἄφιξιν ἡμῶν ὅλον αὐτὸ τὸ ἐπίσημον προσωπικὸν, συνοδευόμενον ὑπὸ τῶν κιδαροφόρων δημάρχων ὀθωμανικῶν χωρίων, οἵτινες ἦσαν πράγματι σπουδαῖοι παράγοντες ἐν τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, καὶ ἀκολουθούμενον ὑπὸ ἀριθμοῦ χωροφυλάκων, ἐπανήρχετο ἐκ περιοδείας ἣν ἐπεχείρησεν εἰς τὰ διάφορα χωρία πρὸς λῆψιν μέτρων κατὰ τῆς λῃστείας. Ἀλλὰ δὲν ἦσαν αὐτοί, οἵτινες θὰ ἐνέπνεον τὸν τρόμον τοῖς λῃσταῖς, ἄλλος τις ἦν ἐκεῖνος, ὅστις ἐπὶ τῶν ἀγρίων δασῶν τῆς Μπέλλας, ὡς ἀληθὴς μονάρχης τοῦ βουνοῦ ἠδύνατο νὰ σᾶς εἴπῃ· «Περάσατε ἀφόβως, ἐν τῇ περιφερείᾳ μου δὲν ὑπάρχει πλέον φόβος. Ἐγὼ σᾶς ἐγγυῶμαι». Κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον ἡ Μπέλλα ὑπῆρξεν ἐπ' ὀλίγον χρόνον καὶ γενικὸν στρατηγεῖον τῶν Τούρκων, καὶ ἐκεῖθεν ἀπηυθύνθησαν οὐκ ὀλίγα τηλεγραφήματα ἀναγγέλλοντα μάχας καὶ νίκας. Ἕως οὗ μίαν ἡμέραν τὸ τηλεγραφεῖον τῆς Μπέλλας ἔπαυσε πλέον ὁμιλοῦν. Ἦτον ἔκτοτε εἰς ξένας χεῖρας.

Μέχρι τῆς ἑσπέρας ἔχει τις εὐκαιρίαν νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν πόλιν καὶ νὰ διέλθῃ καὶ τὴν ὑπάρχουσαν ἐπὶ τοῦ Γιάντρα λιθόκτιστον γέφυραν. Εἶνε ἔργον ἀληθῶς ὡραῖον, στερεὸν καὶ μεγαλοπρεπές, ἔχον ἔκτασιν ἑκατὸν περίπου μέτρων καὶ πολλὰς ἀψίδας καὶ ἐστοίχισε, λέγουσι, μόλις 20 χιλ. φράγκων. Εἶνε δὲ καὶ αὕτη ἔργον τοῦ Μιδχὰτ πασσᾶ, οἱ δὲ Βούλγαροι καυχῶνται καὶ διὰ τὸν ἀρχιτέκτονα ὅστις ὑπῆρξε Βούλγαρος ἐπίσης ἀλλὰ Μακεδών. Ἀλλ' οἱ Μακεδόνες αὐτοὶ ἐγκλιματίζονται μὲν εἶνε ἀληθὲς εἰς τὸ βουλγαρικὸν ἔδαφος, δὲν πρέπει ὅμως καὶ νὰ παραλείψῃ τις ὅτι ἐγκλιματίζονται πάντοτε ὑπὸ τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦ Μακεδόνος, οὐδὲ λησμονοῦσιν ὅτι ἡ πατρὶς αὐτῶν δὲν εἶνε Βουλγαρία. Τίς οἶδεν ἂν ἐνδομύχως δὲν τρέφουσι τὸν μυστικὸν πόθον ὅτι οὐδὲ πρέπει νὰ χρωματισθῇ τοιαύτη ἡ χώρα ἡ παραγαγοῦσα τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὸν Ἀριστοτέλη.

Ἡ νὺξ παρέρχεται καὶ ἐν τῷ χανίῳ τῆς Μπέλλας ὡς παρέρχεται καὶ ἀλλαχοῦ, ἀλλ' οὐχὶ τῳόντι ὑπὸ τὰς ἀρίστας ἐντυπώσεις, ὅτε ἔσχε τις πρὸ ὀφθαλμῶν ἀρτίως μαρτύρια τῆς ὑπάρξεως λῃστείας ἐπὶ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τὴν πομπικὴν περιοδείαν τῶν ἀρχῶν τῆς Μπέλλας. Μεταξὺ Μπέλλας καὶ Ῥουστσουκίου ὑπάρχει πράγματι ἱκανὴ δασώδης ἔκτασις, ἀσφαλὲς τῳόντι κρησφύγετον διὰ λῃστείαν, καὶ φαίνεται ὅτι οἱ Τοῦρκοι τῶν μερῶν εἶχον ἐπωφεληθῆ τὸ ἔδαφος πρὸς λῃστρικὰς κερδοσκοπίας οὐδὲν ἧττον ἢ ὅπως ἐμπνεύσωσι τρόμον τοῖς Βουλγάροις. Τὴν ἐπιοῦσαν ἐμέλλομεν νὰ διέλθωμεν τὸ δάσος, θαμνῶδες, εἶνε ἀληθές, καὶ τὸ ὁποῖον δὲν ἀπέκρυπτε τὸν ὁρίζοντα δι' ἰσχυρᾶς φυτείας· ἀλλ' εἶχεν ἐξ ἄλλου ἀτελευτήτους ἑλιγμοὺς καὶ ἐνῷ εὑρίσκετό τις πρότερον ἐν ἀνοικτῷ ὁρίζοντι, αἴφνης ἐβυθίζετο εἰς ἕνα ἑλιγμὸν ὅπου εὑρίσκετο μόνος μετὰ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ ἐν στενωτάτῳ χώρῳ. Τὴν πρωΐαν ἤμεθα ἤδη καθ' ὁδόν, καὶ τὸ δάσος μετ' ὀλίγον μᾶς ἐφάνη ὡς ἀσφαλὴς λαιμητόμος πλέον.

—Καὶ εἶνε τρομεροὶ κακοῦργοι αὐτοὶ οἱ Τοῦρκοι λῃσταί, ὑπετονθόρυσεν ὁ σύντροφός μου νέος Βούλγαρος ἀξιωματικός, φέρων τὰς ἐπωμίδας ὑπολοχαγοῦ καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ἤλπιζον ὅτι θὰ ὑπεστήριζε τὸ θάρρος μου, αὐτὸς τοὐλάχιστον.

— Καὶ ἐφόνευσαν πολλούς;

— Δὲν ἠξεύρω, ἀλλ' ἠξεύρω μόνον ὅτι ἑνὸς ἀξιωματικοῦ τοῦ ἀφῄρεσαν τὸ ξίφος καὶ τὰς ἐπωμίδας.

Digitized by Google

Εἶπε μόλις χωρὶς νὰ προλάβῃ νὰ σκεφθῇ ὅλην τὴν ἀφέλειαν τῆς ἐξομολογήσεως, ἥτις ὅμως δὲν ἠδύνατο τῳόντι ἢ νὰ ἐνθαρρύνῃ τὸν ἀκούοντα. Ἀληθῶς ἐγὼ οὔτε ξίφος, οὔτε ἐπωμίδας εἶχον νὰ ἀφαιρεθῶ, ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ ξίφος τοῦ συντρόφου μου δὲν ἀνῆκεν εἰς ἐμὲ τῇ ἀληθείᾳ νὰ τὸ προστατεύσω. Εὐτυχῶς οὐδὲ ἐδόθη εὐκαιρία. Εἰς ἀπόστασιν ἑκατοντάδων τινῶν μέτρων ἤμεθα ἤδη εἰς τὸν πρῶτον ἑλιγμόν. Ὁ ὁρίζων ἐστενοῦτο. Ἀλλ' ἰδοὺ ἐπὶ τῆς ὑπερκειμένης τῆς στενοπορίας κορυφῆς ὁμὰς ἐνόπλων. Ὁ ἁμαξηλάτης ἐμαστίγου ἀτάραχος τοὺς ἵππους του, ἀλλ' αἱ καρδίαι τῶν ἀναβατῶν ἔπαλλον ἤδη, ἀγνοῶ τῇ ἀληθείᾳ τίνος ἐκ τῶν δύω περισσότερον. Ὁ ἀξιωματικὸς μόλις ἐτόλμησε ν' ἀνταλλάξῃ κρύφιόν τι βλέμμα μετὰ τοῦ συντρόφου του, ὅπερ ἀπεικόνιζεν ὅλην τὴν ταραχὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ἔφερε τὴν δεξιὰν ἐπὶ τοῦ ξίφους, προφανῶς ἵνα τὸ προφυλάξῃ. Ἀλλ' ἰδοὺ ἡμεῖς πλησιέστερον· οἱ ἔνοπλοι μένουσιν ἀκίνητοι. «Διάβολε! ἐσκέφθην. Ἀλλ' ἐὰν εἶνε λῃσταὶ αὐτοί, δὲν θὰ ἵσταντο εἰς τὸ ἐπιφανέστερον σημεῖον ὡς φρουροί». Ἀλλ' ἐσώθημεν. Οἱ ἄνθρωποι φέρουσιν ὅπλα τέλος. Εἶνε φρουροὶ τῳόντι, δύω χωροφύλακες καὶ πέντε χωρικοὶ προχείρως στρατολογηθέντες πρὸς φρούρησιν τῆς λεωφόρου. Εἶχον στοχασθῇ μακρόθεν ἤδη τὰς χρυσιζούσας ἐπωμίδας τοῦ ἀξιωματικοῦ καὶ ἐσκέφθησαν νὰ τῷ προσφέρωσι τὸν στρατιωτικὸν χαιρετισμόν. Ὁ δυστυχὴς ἀξιωματικὸς μόλις συνῆλθεν ὅπως ἀναλάβῃ τὴν σοβαρότητα αὐτοῦ καὶ ἀποδώσῃ τὸν χαιρετισμὸν μετά τινος ἐνδοιασμοῦ ἀκόμη. Εἰς νέον ἑλιγμὸν ἀπαντῶμεν νέαν σκοπιὰν καὶ εἰς τρίτον πάλιν ἄλλην καὶ τέλος φθάνομεν ἐπὶ περιόπτου θέσεως, ὅπου βλέπει τις μακρόθεν ἤδη καλύβην εὐρυχωροτάτην καὶ πρὸ αὐτῆς ὅμιλον ἀνδρῶν καὶ ἵππων.

— Θὰ σταθῶμεν ἐκεῖ ὀλίγον, λέγει ὁ ἀξιωματικός.

— Μάλιστα, μάλιστα, ἀπαντᾷ ὁ ἁμαξηλάτης, ὅστις ἀληθῶς ἐγνώριζε τὰ πράγματα περισσότερον παρ' ὅτι ἐφαίνετο, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησε νὰ διασκεδάσῃ ἐκ τῶν προτέρων τοὺς μικροὺς φόβους τῶν πελατῶν αὐτοῦ.

Ἦτο ὁ σταθμὸς ἐκεῖνος τῶν ὀροφυλάκων εὐρύχωρος καλύβη, ἔνθα εὕρισκον ἄσυλον ἄνθρωποι καὶ ζῶα, οἱ τρεῖς ἢ τέσσαρες ἵπποι τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τῶν ὑπαρχηγῶν. Ἔμπροσθεν τῆς θύρας ἵστατο ἤδη ὁ ἀρχηγὸς μετὰ δύω ἀνθρώπων του, νέος τριακοντούτης περίπου, ἡλιοκαὴς τὴν ὄψιν, στερεᾶς κατασκευῆς, σοβαρὸς τὴν στάσιν καὶ μὲ βλέμμα ὑπερήφανον, μόλις λοχίας τὸν βαθμόν, ἀλλὰ μὲ βλέψεις ἀνεξαρτήτου ἀρχηγοῦ. Ὁ σύντροφός μου ἦτο ὑπολοχαγός, ἱστάμενος οὕτω μίαν σπιθαμὴν ὑψηλότερα ὡς ἐκ τοῦ βαθμοῦ καὶ περιπλέον δέκα σπιθαμὰς ὡς ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς αὐτοῦ βαθμοῦ καὶ τοῦ σταδίου τῆς προαγωγῆς.

Ἐνῷ ὁ ἄλλος ἦτο ὑπαξιωματικὸς τῆς εὐκαιρίας, μόνον καλὸς διὰ τὴν φρούρησιν τοῦ ὄρους' περιττὸς ὅτε τὸ βουνὸν θὰ ἦτο πλέον ἀσφαλὲς ἄνευ αὐτοῦ. Ἀλλ' ἡ διαφορὰ τῶν ἀνθρώπων δὲν συνίστατο εἰς τὸν βαθμόν. Εἰς τὴν θέαν τοῦ ἀξιωματικοῦ μου ὁ ἄλλος ἔλαβε μετὰ τῶν ἀνθρώπων του στάσιν στρατιωτικὴν καὶ ἔφερε σέβας πρὸς τὸν ἀνώτερον αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸ βλέμμα τοῦ ὀρεινοῦ λοχίου καὶ ἡ φυσιογνωμία αὐτοῦ ἐθέριζον ἤδη τὸν ἀστικὸν ἀξιωματικόν. Πρῶτος ἔλυσε τὴν σιωπὴν ὁ δεύτερος, περιστρέφων ἐνταὐτῷ ἓν σιγάρον ὅπως ἀποφύγῃ τὸ διαπεραστικὸν ἐκείνου βλέμμα.

— Κρῖμα! νὰ μὴν ὑπάρχῃ ἀσφάλεια εἰς τὴν ἡγεμονίαν, ἐψιθύρισεν.

— Ὄχι παντοῦ, ὑπέλαβε ζωηρῶς ὁ ἀρχηγὸς τῆς χωροφυλακῆς.

— Ναί, ἀλλὰ πρὸ δέκα ἡμερῶν ἀκόμη ἐλῄστευσαν ἕνα ἀξιω... καὶ ἐφάνη ὡς γνωσιμαχῶν διότι ἐξεστόμισε τὸ πρᾶγμα.

— Ἀξιωματικόν, μάλιστα, συνεπλήρωσεν ὁ ἄλλος. Εἶνε ἀληθές; τὸ ἤκουσα καὶ ἐγώ.

— Ἀληθὲς δυστυχῶς.

— Καὶ πραγματικῶς τοῦ ἐπῆραν τὸ ξίφος;

— Χμ! φαίνεται.

— Διάβολε! ὑπέλαβεν αὐστηρῶς πλέον ὁ ὀροφύλαξ· δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ δώσῃ. Καὶ ἐτόνισε τὴν τελευταίαν λέξιν

— Ναὶ μά...

— Τί μά...

— Ἦσαν πέντε καὶ ἦτο εἷς, ἦτο δὲ καὶ μετὰ τῆς κυρίας του.

Ὁ ὀροφύλαξ ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν ὡς δυσπιστῶν, ἀλλὰ μὴ θέλων προφανῶς νὰ ἐπιμείνῃ περιπλέον.

— Ἀλλ' ἐδῶ πῶς εἶνε; ὑπάρχει ἄρά γε ἀσφάλεια; προσέθηκεν ἐρωτῶν ἀκόμη ὁ ἀξιωματικός.

Ἡ φιλοτιμία τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ὀροφυλάκων ἐκεντήθη.

— Εἰς τὴν περιφέρειάν μου δύνασθε νὰ ταξειδεύσητε ὅπου θέλητε, ἀπήντησεν. Ἐγὼ φυλάγω τὸ βουνὸν αὐτό, κύριε ἀξιωματικέ.

— Σίρμπιν λί σί; (Εἶσαι Σέρβος;) ἠρώτησεν αὐτὸν ἐπὶ τέλους μετὰ περιεργείας ὁ ἀξιωματικός.

— Νιέτ! ἄς σὰμ Τσερναγόρσκη. (Ὄχι, εἶμαι Μαυροβούνιος).

Ὁ ἀξιωματικὸς ἐχαμήλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς εὐλαβῶς, ἐχαιρέτησεν, ἐπέβημεν τῆς ἁμάξης καὶ ἀπήλθομεν. Ἦτο πλέον φαιδρός. Εἶχεν ἐξασφαλισθῇ τῳόντι καὶ δὲν ἐφοβεῖτο τὴν ἀπώλειαν τοῦ ξίφους του, τὸ ὁποῖον ἔσυρεν ἀρειμανίως ἔπειτα εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ Τρεστενὶκ, καὶ ἐδιχοτόμησε γενναίως μίαν σαύραν, ἥτις εἶχε τὴν προπέτειαν νὰ διέλθῃ πρὸ τῶν βλεμμάτων αὐτοῦ.

Τὸ Τρεστενὶκ τοῦτο, κείμενον εἰς τὸ μέσον περίπου τῆς ὁδοῦ πρὸς τὸ Ρουστσούκιον, εἶνε ἐν

Digitized by Google

ὄνομα ἀρκετὰ κακότροπον τσιφλίκι, ἀλλὰ μόνον ὄνομα· ἄλλως τὸ καλούμενον οὕτω χωρίον οὐδὲ φαίνεται ἀπὸ τοῦ μέρους ἐκείνου ἔνθα σταματᾷ ὁ διαβάτης. Ὁ σταθμὸς γίνεται εἰς χάνιόν τι ἐπωνυμούμενον τὸ χάνι τοῦ Τρεστενίκ, ὅπερ ἐνθυμεῖταί τις ὡς ὑπάρξαν καὶ αὐτὸ γενικὸν στρατηγεῖον τῶν Τούρκων ἐπὶ τοῦ ρωσσοτουρκικοῦ πολέμου καὶ σχὸν τότε καὶ τηλεγραφεῖον, ὅθεν ἐλήφθησαν οὐκ ὀλίγα τηλεγραφήματα χρονολογούμενα «Ἐκ τοῦ χανίου τοῦ Τρεστενίκ». Ἐπὶ τῶν περαιτέρω ράχεων βλέπει τις ἔτι τὰ λείψανα τουρκικῶν χαρακωμάτων ἐντὸς τῶν ἀγρῶν. Εἶνε τέλος ὁ ἔσχατος ἐσωτερικὸς σταθμὸς καὶ μετ' αὐτὸν ἄρχεταί τις ἤδη βλέπων μακρόθεν τὸ θολὸν ρεῦμα τοῦ Δουνάβεως διολισθαῖνον ἀνεπαίσθητον ἐντὸς τῶν χθαμαλῶν αὐτοῦ ὄχθων. Ἡ ζωή, ἧς τὰ ζωηρότερα ἴχνη φαίνεταί τις ὡσεὶ ἀπολέσας ἀπὸ τοῦ Τυρνόβου, ἄρχεται ὡσαύτως ἀναγεννωμένη ἔμπροσθεν τοῦ Ρουστσουκίου. Κατ' ἀρχὰς ἀντιπροσωπεύουσιν αὐτὴν οἱ στρατιῶται, τῶν ὁποίων μοῖρα στρατωνίζεται ἐν Ρουστσουκίῳ καὶ τῆς ὁποίας τὸ μηχανικὸν τάγμα ἐνησχολεῖτο κατ' αὐτὰς εἰς γυμνάσια κατασκευῆς ὀχυρωμάτων. Καθ' ἣν ὥραν φθάνομεν παρ' αὐτὰ οἱ στρατιῶται ἀπέρχονται ἤδη κατ' ἀποσπάσματα εἰς τοὺς στρατῶνάς των, καὶ ὁ ταξειδεύων παρ' ἐμοὶ ἀξιωματικὸς δρέπει ἤδη δαψιλεῖς στρατιωτικοὺς χαιρετισμούς, τοὺς ὁποίους δέχεται καὶ ἀποδίδει μετὰ τῆς μεγαλειτέρας σοβαρότητος καὶ μετὰ προφανοῦς αὐταρεσκείας, ἐνῷ στρέφεται ἐκ διαλειμμάτων πρὸς τὸν παρακαθήμενον ὡσανεὶ ἀπέτεινε τὴν σιωπηλὴν ἐρώτησιν· «Ἔ! βλέπεις ποιὸς εἶμαι ἐγώ;» εἰς ἣν κάλλιστα ἠδύνατό τις ν' ἀπαντήσῃ· «Αἴ! 'ξεύρω ποιὸς εἶσαι». Τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι ἄλλος ἠδύνατο νὰ καυχηθῇ: «Ἂς σὰμ Τσερνογόρσκη!» Ἀλλ' ἤμεθα ἤδη παρὰ τὸ Ρουστσούκιον καὶ δύναται νὰ σοβαρεύηταί τις ἀσφαλῶς πλέον, ἔστω καὶ Βούλγαρος ἀξιωματικός. Μετ' ὀλίγην ὥραν θὰ ἔχῃ τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀπολύσῃ τὸν ζωστῆρα τοῦ ξίφους του, τὸ ὁποῖον εὐτυχῶς διεσώθη πλέον, καὶ ν' ἀφήσῃ αὐτὸ ἐλεύθερον συρόμενον καὶ κροτοῦν διὰ τῶν λιθοστρώτων τῆς ὁδοῦ. Διὰ τρόπου κομψοπρεποῦς ἔμπροσθεν τῆς θύρας τοῦ ξενοδοχείου μοὶ δίδει τὴν χεῖρα, κεκρυμμένην ἐν τῷ χειροκτίῳ, ἀναλαμβάνει σχῆμα γωνιῶδες καὶ μοὶ ἐκφράζει τὰς εὐχαριστίας του: «Συνεταξειδεύσαμεν τόσον ὡραῖα! Θὰ συναντηθῶμεν πάλιν». Αὐτὸ πλέον ἦτο περιττὸν ὀλίγον. Ἐξωδεύσαμεν ἤδη ὅλα τὰ γαλλικά μας, κεκαρυκευμένα τὰ μὲν διὰ τουρκικῶν ὀλίγων, τὰ δὲ καὶ διὰ βουλγαρικῶν λέξεων, διετρέξαμεν τὸ δάσος τῆς Μπέλλας, ἐφονεύσαμεν μίαν σαύραν, — μολονότι ἐγὼ δύναμαι νὰ εἴπω ὅτι ἀθῷος εἰμὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δυστυχοῦς θύματος· συνεμερίσθην τοὺς στρατιωτικοὺς χαιρετισμούς του, μοῦ ἐρρόφησε τέλος ἓν ποτήριον ζύθου καὶ ἤδη πορευέσθω ἐν εἰρήνῃ. Ἴσως σήμερον εἶνε λοχαγός, αὔριον ταγματάρχης ἢ συνταγματάρχης, ἀλλὰ θὰ ἔχῃ πάντοτε τὴν ἀνάγκην ἑνὸς Ρώσσου στρατηγοῦ καὶ ἑνὸς Μαυροβουνίου ὀροφύλακος ἵνα προφυλάττῃ τὸ ξίφος του ἀπὸ τῶν λῃστῶν — ὁ φοβερὸς σαυροκτόνος.

Καὶ τώρα — γνωρίζετε τὸ Ρουστσούκιον ὅσοι ἐταξειδεύσατε εἰς Ρουμανίαν διὰ Βάρνης. Ἐκεῖ ὅπου ὁ Δούναβις κάμνει μίαν τῶν πολλῶν αὐτοῦ στροφῶν, ἐπὶ ὄχθης ὑψηλοτέρας τοῦ ἐδάφους τῶν κοινῶν παραδουναβίων πόλεων, ὡς Τοῦρκος ἐπικαθήμενος ἐπὶ ὑψηλοτέρου ἀνακλίντρου καὶ θέλων νὰ ἔχῃ τὰ πάντα ὑπὸ τὴν ἐμφάνειαν τοῦ βλέμματος αὐτοῦ ἐγείρεται νωχελὴς ἡ πόλις αὕτη μὲ πρόσοψιν ὀθωμανικὴν καὶ βάθος βουλγαρικόν, μολονότι τὸ κέντρον αὐτῆς, ἡ καρδία ἀκριβῶς καὶ ἡ κυριωτέρα ἀρτηρία φέρει τὰ χρώματα ὅλων τῶν ἐθνῶν καὶ τὴν ὄρεξιν ρουμανικοῦ ἐδάφους, ὅπου κυλίεται ἡ βλαχικὴ ἐλευθερία τῶν ἠθῶν. Πρὸ δέκα ἐτῶν ἡ κυριωτέρα αὕτη ἀρτηρία, διελαύνουσα σήμερον δι' ὅλης τῆς πόλεως καὶ παράλληλος τῷ ποταμῷ, δὲν ὑπῆρχε πράγματι ἢ δὲν εἶχε τοὐλάχιστον τὴν σημερινὴν αὐτῆς μορφήν. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ὁ Μιδχὰτ πασσᾶς — εἶνε ἡ τρίτη φορὰ καθ' ἣν σημειοῦται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀλλὰ προκειμένου περὶ Βουλγαρίας δὲν δύναταί τις νὰ μὴ τὸ ἀναφέρῃ καὶ πολλάκις — διοικῶν τὴν Βουλγαρίαν ἠθέλησε νὰ ἔχῃ ἐν τῇ πρωτευούσῃ του τὴν κεντρικὴν ὁδὸν εὐπρόσωπον. Συγκαλεῖ τὸ διοικητικὸν αὐτοῦ συμβούλιον καὶ θέτει τὸ ζήτημα ἐπὶ τοῦ τάπητος περὶ ρυμοτομήσεως τοῦ μεγάλου δρόμου. Οὐδεὶς εὑρίσκει ἐπιχειρήματα πρὸς καταπολέμησιν τῆς προτάσεως αὐτοῦ. Εἷς Ἕλλην μόνον ἐκ Μακεδονίας, ὁ κ. Ἀγόρας, ἀνθίσταται καὶ χαρακτηρίζει τὸ μέτρον ὡς αὐθαίρετον ὑφ' οὓς ἐτέθη ὅρους. Ὁ πασσᾶς οὐδόλως ἀντιτείνει, διαλύει μόνον τὴν συνεδρίασιν καὶ ζητεῖ νὰ μεταπείσῃ ἔπειτα τὸν ἀτίθασσον Ρωμηὸν ἰδιαιτέρως. Ἀμετάπειστος ὁ κ. Ἀγόρας. Τὴν ἐπιοῦσαν τὸ συμβούλιον συνεδριάζει, ἀλλ' ἄνευ τοῦ δυσπειθοῦς του μέλους, ὅπερ εἶχεν ἀπομακρυνθῇ τοῦ Ρουστσουκίου· ἡ ἀπόφασις λαμβάνεται, ἡ ἐκτέλεσις ἄρχεται ἀμέσως καὶ ἐντὸς ἑνὸς ἔτους τὸ πολύ, ὁ πασσᾶς καὶ ὁ Ρωμηός, ὅστις εἶχεν ἐπανέλθει τὴν ἐπιοῦσαν τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως, ἠδύναντο νὰ διελαύνωσι διὰ τῆς ρυμοτομηθείσης λεωφόρου, τὴν ὁποίαν ἐὰν ἔπλασεν ἡ αὐθαιρεσία, ἀλλ' ἀπολαμβάνει οὐδὲν ἧττον ὁ πολιτισμός. Ἡ ὁδὸς εἶνε τώρα εὐρωπαϊκή, βλαχική, βουλγαρική, ἑλληνική, τουρκική, εἶνε ὅ,τι θέλετε, ἀλλ' εἶνε εὐρυτάτη καὶ εὐπρόσωπος. Οἱ Βούλγαροι ἔχουσιν ἐπ' αὐτῆς τὸ ἡγεμονικόν των μέγαρον, οἱ Ἕλληνες τὴν ἐκκλησίαν των, οἱ Ρουμοῦνοι τὰ ἀμφιβόλου χαρακτηρισμοῦ οἰκήματά των, ὅλοι οἱ ἔμποροι τὰ καταστήματα αὐτῶν καὶ οἱ κάτοικοι τὴν μεγάλην ἀρτηρίαν καὶ τὴν ἀγορὰν αὐτῶν. Ἐκ τοῦ ἄλλου πρὸς βορρᾶν ὁ Δούναβις κυλίει κάτω τὸ θολόν του ρεῦμα. Μικρόν τι βουλεβάρτον, οὕτως

Digitized by Google

θέλουσι νὰ ὀνομάζωσιν αὐτὸ οἱ κάτοικοι, περιθέει τὴν γωνιαίαν ἄκραν ἥτις σχηματίζεται ἐκ τῆς λεωφόρου καὶ παραλλήλου πρὸς τὸν ποταμὸν ὁδοῦ πρὸς τὸ δυσμικὸν τῆς πόλεως· πρὸς τὴν ἄλλην ἐκβολὴν αὐτῆς, τὴν ἀνατολικήν, εἶνε ὁ κεντρικὸς σταθμὸς τοῦ σιδηροδρόμου Βάρνης. Τὸ ἀρχτικὸν τῆς πόλεως περιστοιχίζει καὶ περιρρέει ὁ Δούναβις, τὸ μεσημβρινὸν ἡ ἀγροικία καὶ ἡ βαρβαρότης. Ἐν τῷ μέσῳ ἀκριβῶς πλημμυροῦσι τὸ ἐμπόριον, τὰ ἤθη καὶ αἱ βουλγαροβλαχικαὶ ἡδοναί. Πέραν ἐκεῖ ἐπὶ τῆς Ρουμανίας ἡ ὄχθη καὶ τὸ ἔδαφος φαίνονται χθαμαλώτερα, ἀλλὰ χλοερὰ ἤδη. Λέγουσιν ὅτι καὶ αἱ ἀπολαύσεις εἶνε δαψιλέστεραι. Ἐὰν θέλετε, διέλθετε. Τὸ ἐπ' ἐμοί, ἐκορέσθην ἤδη τῆς ὁδοῦ· ἐπιστρέφω πλέον εἰς Ἀθήνας.

Π. ΘΩΜΑ·

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ

28 Αὐγούστου.

—Νὰ 'πάγω; νὰ μὴν 'πάγω;

Αὐτὴν τὴν ἐρώτησιν ἀπηύθυνα εἰς τὸν ἑαυτόν μου, ἀναγινώσκων εἰς τὰς σημερινὰς ἐφημερίδας τὰς ἑλκυστικὰς ἀγγελίας τῶν δύο σιδηροδρόμων μας διὰ τὸ πανηγύρι τῆς αὔριον. Ἐπειδὴ δὲ ἐβράδυνα νὰ λάβω ἀπάντησιν, ἐζήτησα τὴν γνώμην τῶν δύο φίλων μου, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων συνεβάδιζα. Ὁ εἷς μοῦ ἀπεκρίθη:

—Ἄ, βέβαια! πρέπει νὰ 'πᾷς· θὰ εἶνε ὅλος ὁ κόσμος κάτου. Θὰ εἶνε ὡραῖα.

Ὁ ἕτερος: — Οὔφ, ἀδερφέ! 'ξέρεις τί θὰ 'πῇ Ἀθηναίϊκο πανηγύρι: Ὅλῳ φέσια, φέσια, καὶ ἀσχημιαίς.

Οἱ δύο φίλοι μου ἀρχίζουν φιλονεικίαν. Ὁ εἷς προσπαθεῖ νὰ σώσῃ τὴν ὑπόληψιν τῶν Ἀθηναϊκῶν πανηγύρεων, τὰς ὁποίας ἀνιλεῶς προγράφει ὁ ἕτερος, ἐπιχειρήματα προσάγονται ἐπὶ ἐπιχειρημάτων, ἐρευνῶνται αἴτια καὶ αἰτιατά, ἀλλ' οὐδεὶς κατορθοῖ νὰ πείσῃ τὸν ἕτερον. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐγώ, ὅστις δὲν ἠδυνάμην νὰ ἀναμιχθῶ εἰς τὴν συζήτησιν, καθ' ὃ εἰς οὐδεμίαν ἀξίαν λόγου ἀθηναϊκὴν πανήγυριν ἔτι παρευρεθείς, ἀποφασίζω νὰ παρουσιασθῶ ὡς διαιτητής, ἀναγγέλλων τοῖς διαμαχομένοις, ὅτι, ἢ οὕτως ἢ ἄλλως, πρέπει αὔριον νὰ ὑπάγω ἐκεῖ, ὅπως ἰδίοις ὄμμασιν ἀντιληφθῶ τῆς λύσεως τοῦ περιπλόκου ζητήματος.

Καὶ θὰ ὑπάγω βέβαια. Πιστεύω ὅτι ἐφέτος ὡς ἐκ τῶν ἐξαιρετικῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας, ἅτινα οὐτωσὶ ἐπιδεικτικῶς τίθενται εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ κοινοῦ, ἐξαιρετικὴ θὰ εἶνε καὶ ἡ κίνησις τῶν φιλεόρτων. Εὐτυχεῖς Ἀθηναῖοι! τρεῖς σιδηροδρομικαὶ ἑταιρίαι ἁμιλλῶνται σήμερον διὰ προγραμμάτων καὶ μεγαλοσχήμων δημοσιεύσεων, ὅπως σᾶς προσελκύσωσι! Καὶ ἀκόμη τί σᾶς ἐπιφυλάττει τὸ μέλλον! Φαντασθῆτε ὅτι τοῦ χρόνου εἰς τὴν κατ' ἐξοχὴν προσφιλῆ σας πανήγυριν τῶν Μεγάρων θὰ σᾶς μεταφέρῃ ὁ σιδηρόδρομος· ἐνῷ διὰ τὰς ἀτυχεῖς ἐπαρχίας βραδύνει ἔτι τὸ φῶς τῆς προόδου, καὶ θὰ λειτουργῶσιν ἐν αὐταῖς ἐπὶ πολὺ ἴσως αἱ παλαιαὶ παραδόσεις, τὰ σεσαθρωμένα δηλονότι καὶ ὑπερτετιμημένα ἁμάξια, ὡς μέσα μεταγωγικά, τὰ κάρρα, φρικωδῶς ἀνατιναστόμενα, αἱ ἡμίονοι, λακτίζουσαι, οἱ ὄνοι, ρεμβάζοντες, οἱ βαδίζοντες πρὸς τὴν πανήγυριν πεζοὶ καὶ γυμνόποδες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, —*τάμα*, τὸ ὁποῖον κατ' ἔτος ἐκτελοῦσι πρὸς τὸν πανηγυρίζοντα ἅγιον, — τὰ καΐκια καὶ οἱ *κτελάληδες*. Εἰς μέρος τι τῆς Εὐβοίας, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων τελεῖται πανήγυρις, μεθ' ἧς ἐπικοινωνοῦσι διὰ θαλάσσης. Τὴν παραμονὴν ἀκούετ' ἐν Χαλκίδι ἡ ὀξεῖα φωνὴ τοῦ κήρυκος, περιερχομένου τὴν ἀγοράν, καὶ καλοῦντος τοὺς κατοίκους νὰ σπεύσωσι τὴν δεῖνα ὥραν εἰς τὸ δεῖνα πλοῖον, ὅπερ ἀναχωρεῖ διὰ τὴν πανήγυριν. Πρὸ ἐτῶν μάλιστα, — ἀγνοῶ ἂν διατηρεῖται ἔτι τὸ λεκτικὸν ἰδίωμα, — ὁ κῆρυξ ἐκάλει τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸ πλοῖον « ποῦ εἶνε ἕτοιμο νὰ πάῃ 'ς τὴν χυροῦλα... τὴν *Ἄγι' Ἀνάργυρη!* » Οὕτως ἡ τριὰς τῶν ὁσίων πατέρων συνεχωνεύθη ὑπὸ τῶν εὐλαβῶν εἰς θηλυκὴν ἁγίαν μονάδα, ἀποτελέσασα ἴσως ἓν ἐκ τῶν χιλίων ἐπιθέτων, ὑφ' ὧν, κατὰ τὰς περιστάσεις, περικοσμεῖται ἡ Παναγία.

29 Αὐγούστου.

Θὰ λάβω τὴν τιμὴν νὰ ἀναγγείλω εἰς τοὺς δύο φίλους μου ὅτι οὔτε ὁ εἷς οὔτε ὁ ἄλλος ἔχουσι τόσῳ δίκαιον, ὅσῳ νομίζουν, ὅτι ἔχουν. Ἡ φυσιογνωμία τῆς σημερινῆς ἐξοχικῆς ἑορτῆς ἦτον ἀρκετὰ ζωηρά, ὥστε νὰ ἐξαγάγῃ τις ἐξ αὐτῆς θετικὴν γνώμην. Λοιπὸν ἡ γνώμη μου εἶνε, πρῶτον: ὅτι εἰς τὰς ἀθηναϊκὰς πανηγύρεις δὲν ἀρκεῖ νὰ συναθροίζηται *ὅλος ὁ κόσμος*, διὰ νὰ περνᾷ κανεὶς ὡραῖα. Διὰ νὰ κατέλθῃ ἐκεῖ πέραν ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος, οὗτινος ἐλάχιστον μέρος ἀπετέλουν καὶ ἐγώ, ἐβασανίσθη ἀναμένων ἐν τῷ σταθμῷ τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς — Πελοποννήσου τὴν ἁμαξοστοιχίαν, ἀκατανοήτως βραδύνουσαν τὸ διπλάσιον σχεδὸν τῆς ὡρισμένης ὥρας, καὶ οὐδὲν ἀνιαρώτερον τῆς τοιαύτης προσδοκίας, ὑπὸ φθινοπωρινὸν μελαγχολικώτατον οὐρανόν, ἀπειλοῦντα βροχήν, ἐπαυξάνοντα μέχρις ἀγανακτήσεως τὴν ἀνίαν· ἡ δίψα τῆς διασκεδάσεως σβύνεται ἀπὸ τὸ ὑφάλμυρον αὐτὸ νερὸν τῆς προσδοκίας, καὶ ἀπομένει μόνον ἡ πικρὰ συναίσθησις τῆς ματαίας δαπάνης τοῦ εἰσιτηρίου, τὸ ὁποῖον ἀπομένει ριχνούμενον εἰς τὰς χεῖράς σας. Διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὰ βαγόνια τοῦ σιδηροδρόμου ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος, ὁ κουρασμένος καὶ ἠγριωμένος, ἐτέλει ἔφοδον ἀγρίαν καὶ συνῆπτεν ἀγῶνας πάλης, καὶ γρονθοκοπημάτων· περιρρεόμενος δ' ὑπὸ ἱδρῶτος, κινδυνεύων ὑπὸ τῆς ἀσφυξίας, ἀπεβιβάζετο εἰς τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Ῥέντην, κατά-

Digitized by Google

χοπος, ἐξηντλημένος· ἔχανεν ὁ εἷς τὸν σύντροφόν του καὶ ὁ ἄλλος τὸν πῖλόν του, καὶ διασπειρόμενοι ὑπὸ τὰ δένδρα, οἱ μὲν ἔσπευδον νὰ λησμονήσουν τὰ παθήματά των, πίνοντες, ἀντὶ ὕδατος τῆς λήθης, ἄφθονον ρητινίτην, ὅπως τὰ ἐπανεύρουν βαρύτερα τὸ ἑσπέρας εἰς τὴν ἐπάνοδον, οἱ δὲ ἐξεδικοῦντο δι' αὐτὰ ξεθυμαίνοντες εἰς καυγάδες καὶ μαχαιρώματα. Τὸ βαθύσκιον τῆς τοποθεσίας, ἡ θέα τῶν μεγαλοπρεπῶν συστάδων τῶν λευκῶν, αἵτινες μόναι αὐταὶ ὡραΐζουσι τὴν μονότονον ἄλλως τε χάριν καὶ δροσερότητα τῆς περιοχῆς, ὁ δύων ἥλιος εἰς τὰ βάθη τοῦ ὁρίζοντος, ἐξαισία φωτὸς ἀντίθεσις πρὸς τὴν νεφελώδη σκοτεινότητα τοῦ οὐρανοῦ, οἱ ἦχοι τῶν *ζουρνάδων* καὶ τῶν *νταουλίων,* ἀπαραιτήτου ὀρχήστρας πάσης ἑλληνικῆς πανηγύρεως, αἱ κυματίζουσαι σημαῖαι, τὰ ὑπαίθρια πλήρη νηστευσίμων ἐδεσμάτων ξενοδοχεῖα, τὰ ροδάκινα παρὰ τὰς σαρδέλλας, αἱ φωναὶ τῶν πωλητῶν συνενούμεναι μὲ τοὺς φθόγγους ἑνὸς *ὀργανέτου,* οἱ χοροὶ καὶ τὰ ᾄσματα, καὶ πᾶσα ἡ σκηνογραφία τῆς πανηγύρεως δὲν κατώρθουν νὰ ἀποδώσωσιν εἰς τὴν πολυπαθῆ πλειονότητα τῶν κατελθόντων τὰς ἐς ἀεὶ ἀποιχομένας πανηγυριστικὰς διαθέσεις των.

Ἡ γνώμη μου εἶνε δεύτερον: ὅτι ἂν ἡ ἀσχημία πλειοψηφῇ εἰς τοιαύτας περιστάσεις, καθὼς καὶ πάντοτε, δαψιλέστερον φεῦ! ἀπαντῶσα εἰς τὰς πόλεις μας, ἀλλὰ δὲν ἔχει ὅμως τὴν μονοκρατορίαν, καὶ ἀρκεῖ ἐνίοτε διὰ μιᾶς μόνον ἀντιπροσώπου αὐτῆς ἡ καλλονὴ νὰ συγκαλύψῃ τὸ ἀνιαρὸν κενὸν ὅπερ προκαλοῦσι χίλιαι ἀσχημίαι. Οὕτως ἀγνοῶ ἤδη ὁπόσαι καὶ ὁποῖαι ἀπεχθεῖς ἢ ἀηδεῖς μορφαὶ ἐλάμπρυνον τὴν πανήγυριν ἐκεῖ κάτω· διότι τὴν προσοχήν μου ἀπερρόφησεν ἀπὸ τοῦ σιδηροδρομικοῦ ἔτι σταθμοῦ παράδοξος ἐξωτικὴ χάρις, περισσότερον ἢ μελαγχροινή, μαύρη σχεδόν, ὑψηλὴ καὶ βαθύκολπος νύμφη τοῦ ἡλίου τῆς Ἀφρικῆς, ἀλλὰ ἐξόχως ἁπαλὴ καὶ γλυκεῖα, ὑπὸ τὸν ἄπαυστον αὐτῆς γέλωτα ἐπιδεικνύουσα τοὺς ἐκλεύκους καὶ ἀρτίους ὀδόντας, καὶ πανταχοῦ περιστρέφουσα τοὺς μαύρους μεγάλους σπινθηροβόλους ὀφθαλμούς της. Ἀλλ' ἡ ὡραία *Ἀφρικανὴ* ἐκ τῆς ἐνδυμασίας της καὶ τοῦ περιστοιχίζοντος αὐτὴν ἐπιτελείου ἐφαίνετο νεόνυμφος καὶ ἀνήκουσα εἰς τὴν τάξιν τῶν αὐτοχθόνων Ἀθηναίων τῆς Πλάκας. Ἡ φαντασία μου ὅμως τὴν ἐξέδυσε τῆς ἀναρμόστου περιβολῆς, καὶ τὴν ἐστόλισε διὰ τῆς γραφικωτέρας καὶ πλουσιωτέρας ἐσθῆτος ἀρχοντικῆς Φελλάχας ἢ Ἀλγερίνης κόρης· καὶ ἄλλοτε μοῦ ἤρχετο εἰς τὸν νοῦν ἡ Ἀράπισσα, τὴν ὁποίαν ψάλλει ὁ γάλλος ποιητὴς Βωδελέρ, καὶ ἄλλοτε ἔβλεπα τὴν διάσημον Ἀθιγγανίδα τῆς *Παναγίας τῶν Παρισίων* τοῦ Οὐγγώ, καὶ ἀορίστως ἀνεπόλησα τὴν πρὸ πολλοῦ λησμονηθεῖσαν μελῳδίαν ἀραβικοῦ τινος ᾄσματος περιπαθοῦς καὶ κατανύγοντος, ὅπερ ἔτυχε μίαν φορὰν νὰ ἀκούσω ἀπὸ στόμα Ἀλεξανδρινῆς παρθένου, καὶ οὗτινος ἡ ἀνακυκλουμένη ἐπῳδὸς ἦτο: *Γλαχαμπίμπιμ!* (Σὲ ἀγαπῶ).

2 Σεπτεμβρίου.

Σήμερον ἐξύπνησα εἰς τὸ νέον οἴκημά μου. Ἐπλήρωσα τοιουτοτρόπως τὸν φόρον μου πρὸς τὴν 1 Σεπτεμβρίου, ἑτέραν πανήγυριν, ἐπισημοτέραν καὶ θορυβωδεστέραν, γενικῆς μετοικεσίας ἐν Ἀθήναις. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἐπεθύμουν νὰ διαμείνω ἥσυχος ἐν τῇ παλαιᾷ φωλεᾷ μου, πάλιν θὰ μ' ἐξεδίωκεν ἐκεῖθεν ἡ ἀπληστία τοῦ οἰκοδεσπότου μου, τοῦ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ θέρους ταπεινοῦ, ὁμιλητικοῦ καὶ συγκαταβατικωτάτου πρὸς με, ἀλλὰ χθές, ἅμα τῇ εἰσόδῳ τοῦ νέου μηνός, εἰσελθόντος εἰς τὸ δωμάτιόν μου, παγεροῦ καὶ ὑψαύχενος, διὰ νὰ μοὶ ἀναγγείλῃ ξηρὰ ξηρὰ ὅτι τὸ ἐνοίκιόν μου ἐδιπλασιάσθη, καὶ ἂν τοῦτο δὲν μ' εὐχαριστῇ, νὰ φύγω αὐθωρεί, διότι τὸ σπίτι τὸ γυρεύουν ἄλλοι. Τοιαῦται ἀλώπεκες εἶνε οἱ πλεῖστοι τῶν Ἀθηναίων ἐνοικιαστῶν, καὶ τοιοῦτος εἶνε ὁ βίος τῶν ἐνοίκων ἐνταῦθα. Ἀλλὰ δὲν εἶμαι δυσαρεστημένος διὰ τὴν μετοικεσίαν μου· μ' ἀρέσει νὰ μετέχω καὶ ἐγὼ τῆς καθολικῆς αὐτῆς ἀναστατώσεως· δι' ἡμᾶς, τῶν ὁποίων ὅλος ὁ οἰκιακὸς πλοῦτος περιέχεται εἰς ἓν μόνον μικρὸν δωμάτιον, δὲν εἶνε δυσάρεστος ἡ ἀπόταξις αὕτη ἀπὸ τῆς παλαιωθείσης συνηθείας, ἡ μετὰ δύο τριῶν στιγμῶν φροντίδας ἐγκαθίδρυσις εἰς νέαν περιοχήν, ἐν νέᾳ ἀτμοσφαίρᾳ, ὑπὸ νέους πολλάκις ὅρους, μὲ νέας γνωριμίας, νέαν περιέργειαν, νέα αἰσθήματα συχνά, νέας τύχας πολλάκις. Πολλάκις καὶ ἡ εὐτυχία καὶ ἡ δυστυχία μας ἐξαρτῶνται ἐκ πολλῷ ἀσημοτέρων ἔτι περιστάσεων ἐν τῷ βίῳ.

Ἀλλὰ τί ἦτο πάλιν ἐκείνη ἡ ἀδιάκοπος ὑπὸ τὸ παράθυρόν μου *σερενάδα* μὲ κιθάρας καὶ *φλάουτα* καὶ ἀτελείωτα τραγούδια, ἡ ὁποία μὲ ἐκράτησεν ἄϋπνον τὸ πλεῖστον τῆς νυκτός; Μήπως ὁ ἑπτανήσιος οἰκοδεσπότης μου παρασκευάζει τοιαύτας ἀπολαύσεις διὰ νὰ περιποιηθῇ καὶ συγκρατήσῃ τοὺς νέους ἐνοικιαστάς του; ἐσκεπτόμην τὴν νύκτα· διότι βέβαια δι' ἐμὲ εἶνε ὅλη αὐτὴ ἡ μελῳδικὴ *λίμα*· θαρρεῖς πῶς εἶνε κολλημένοι εἰς τὸν ὑποκάτω τοῦ παραθύρου μου τοῖχον· δὲν γνωρίζω νὰ κάθεται ἐδῶ πλησίον καμμία Νεράϊδα, ἀπὸ ἐκείνας αἱ ὁποῖαι ἀπαιτοῦσι τοιοῦτον φόρον· ἡ οἰκοδέσποινά μου οὔτε νέα εἶνε, οὔτε θυγατέρας ἔχει... Ὅταν τὸ πρωῒ τῆς ἔκαμα λόγον περὶ τῆς νυκτερινῆς συναυλίας, ἐξεκαρδίσθη ἀπὸ τὰ γέλοια· καὶ ἔμαθον ὅτι οἱ νυκτόβιοι ψάλται ἦσαν ὅλοι ἐπίδοξοι μνηστῆρες ἐρατεινῆς ραπτρίας, ἥτις πρὸ ἐμοῦ κατεῖχε τὸ δωμάτιον· οἱ φλογεροὶ ἐρωτόληπτοι ἐπέμενον καθ' ὅλον τὸ θέρος νὰ ἐκδηλῶσι τοιουτοτρόπως τὸ αἴσθημά των πρὸς αὐτήν, καὶ ἐξακολουθοῦσιν ἤδη ἀνύποπτοι, λογαριάζοντες χωρὶς ... τῆς πρώτης Σεπτεμβρίου. Ὥστε εἰς ἐμὲ ἤδη ἀπολείπεται τὸ θλιβερώτατον καθῆκον

Digitized by Google

νὰ διαλύσω κατὰ τὴν προσεχῆ νύκτα τὴν ἀπάτην τῶν διὰ τοῦ καταλληλοτέρου τρόπου... Καὶ πόσαι κωμικώτεραι σκηναὶ συμβαίνουσι κατ' ἔτος ἐκ τοιούτων συγχύσεων· πόσοι ἀρειμάνειοι πυροσβέσται χάνουσι τὰς τρυφερὰς ἐξαδέλφας των, καὶ πόσα σκάνδαλα, παρεξηγήσεις καὶ ἀποκαλύψεις φέρει εἰς τὸ φῶς ἡ μοναδικὴ ἡμέρα.

Ἐννοεῖται ὅτι πρὸς ἐπίτασιν τῆς συγχύσεως συμβάλλεται ἡ ἐπαγγελθεῖσα, ἐξαγγελθεῖσα καὶ μὴ πραγματωθεῖσα ἔτι ὀνοματοθεσία καὶ ἀρίθμησις τῶν ὁδῶν.

Χρονογραφος.

ΕΡΩΣ ΠΛΑΝΗΘΕΙΣ

(Τῇ Κυρίᾳ Π. Λ. Α. ἐπὶ τῇ γεννήσει τῆς μικρᾶς της)

Ἡ Κύπρις ἡ φιλομειδής, ἡ Κύπρις ἡ γλυκεῖα,
Προχθὲς κατῆλθεν εἰς τὴν γῆν ν' ἀνάψῃ δᾷδας γάμου·
Καὶ τῶν Ἐρώτων μετ' αὐτῆς κατέπτη ἡ χορεία,
Νὰ ῥάνῃ μ' ἄνθη τὸν οὐδὸν τοῦ νυμφικοῦ θαλάμου.

Καὶ εἷς, ὁ χαριέστατος ἁπάντων, ἐδῶ κάτω
Ἐλησμονήθη· καὶ ἀφοῦ εἰς μάτην ἐπλανᾶτο,
Σὲ εἶδεν, ἐκ τῆς γλυκερᾶς μορφῆς σου ἠπατήθη,
Σ' ἐνόμισε μητέρα του, καὶ σ' ἔπεσ' εἰς τὰ στήθη

Ν. Καμπας

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ κατηγορούμενος εἶνε χωλός.

Πρόεδρος.— Καὶ ποῦ ἐστηρίζεσο, κατηγορούμενε, ὅταν προσέβαλλες τὴν τιμὴν τοῦ κ. Μ;*

— Εἰς τὰ δεκανίκια μου, Κύριε Πρόεδρε.

* *
*

—Ἀλήθεια, πῶς τὤπαθες, Γεωργάκη, καὶ φέρνεις σήμερα γερὸ 'ς τὸ σπῆτι τὸ καινούργιο σου πανταλόνι; Ἔβαζα στοίχημα ὅτι χωρὶς ἄλλο θὰ τὤφερνες σχισμένο, λέγει ὁ πατὴρ πρὸς τὸν υἱὸν του ἐπιστρέφοντα ἐκ τοῦ σχολείου.

— Ἄχ! καὶ νάβαζες στοίχημα, μπαμπᾶ, πάλι θἄχανες· νά, τὤχω ἀπὸ πίσω σχισμένο, λέγει ὁ χαριέστατος Γεωργάκης στρέφων πλαγίως καὶ δεικνύων τὰ νῶτα.

* *
*

— Ἀλλὰ διατί, κυρία μου, ἐπήρατε τόσῳ νέον ἰατρὸν διὰ τὴν ἀσθένειάν σας; αὐτὸς προχθὲς ἀκόμη ἔδωκε θεωρητικὰς ἐξετάσεις.

— Τόσῳ τὸ καλλίτερον· θὰ τὰ ἔχῃ ὅλα *φρέσκα*, ἀπαντᾷ ἡ κυρία Ἀγαθοπούλου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τὸ ζήτημα τῆς ὑγιεινῆς τῶν σχολείων ἐπισπᾶται τὴν γενικὴν μέριμναν ἐν Γαλλίᾳ. Ἰδίως παρατηρεῖται ἐν ταῖς συζητήσεσι σφοδρὰ κατάκρισις τῆς πολυώρου διανοητικῆς ἐργασίας τῶν μαθητῶν. Ἐπὶ τούτου γράφει τις ἐν τῇ «Πολιτικῇ Ἐπιθεωρήσει» τὰ ἑπόμενα· «Βλαβερωτάτη ἀπεδείχθη ἡ συνεχὴς ἐργασία ἐν τοῖς βιομηχανικοῖς καταστήμασι καὶ τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις, ἡ διεξαγομένη ἐν καθιστικῇ ἀκινησίᾳ, ἡ παρατεταμένη διαμονὴ ἐντὸς τῶν δωματίων καὶ τῶν ἐργαστηρίων, ἔνθα, μεθ' ὅλην αὐτῶν τὴν χωρητικότητα, ὁ ἀὴρ ἀνανεοῦται ἀνεπαρκῶς. Ἡ θέσις τοῦ σώματος, κύπτοντος ἀείποτε πρὸ τραπέζης, ἐξουδετεροῦσα τὴν ἐνέργειαν τῶν κινητηρίων ὀργάνων καὶ περιστέλλουσα ἐν ἐλαχίστῳ τὴν τῶν ἀναπνευστικῶν, ὀλεθρίως ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ, κυρίως δὲ ἐπὶ τῆς νεαρᾶς ἡλικίας.

Εἶνε γνωστὸν ἀπὸ πολλοῦ ἤδη πόσον εὐχερῶς προσβάλλονται ὑπὸ τῆς φθίσεως αἱ ἐργάτιδες, αἱ ἐργαζόμεναι ἐν τοῖς νηματουργείοις ἕνεκα τῆς ἐν αὐτοῖς λίαν καθιστικῆς ἐργασίας των. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἡ φυμάτωσις ἀπειλεῖ τοὺς μαθητὰς τῶν λυκείων, οἵτινες κλίνοντες ἐπὶ τῶν βιβλίων των, εἰσὶ καταδεδικασμένοι εἰς τὴν πολύωρον ἀκινησίαν τῆς παραδόσεως καὶ τῆς μελέτης. Ὁ δόκτωρ Ἀρνοὺλδ βεβαιῶν ὅτι ἐνίοτε ἡ μέση θωρακικὴ διάμετρος τῶν μαθητῶν τῆς στρατιωτικῆς σχολῆς τοῦ Ἁγίου Κύρου εὕρηται μικροτέρα τῆς ἐν γένει ἀπαιτουμένης πρὸς τὴν ἐν τῷ στρατῷ κατάταξιν ἁπλῶν στρατιωτῶν, λέγει ὅτι ἐπείγουσα εἶνε ἡ ἐξεύρεσις τρόπου δι' οὗ ἐλαττωθήσονται τὰ ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν νέων ὀχληρὰ ἀποτελέσματα τοῦ λειτουργοῦντος ἐκπαιδευτικοῦ συστήματος· καὶ ἐν τῇ σχολῇ τοῦ Ἁγίου Κύρου, ὡς καὶ ἐν ἄλλαις προσβάλλονται ὁμοίως ὑπὸ φυματώσεως.

Ἐὰν αἱ ἀδιάκοποι καὶ λίαν πρόωροι ἀσχολίαι τῶν μαθητῶν ἔχωσι βαρείας συνεπείας ἐπὶ τῆς ἐν γένει ἀναπτύξεως, ὡσαύτως ἡ μετ' ἐπιμονῆς ἐνασχόλησις εἰς κοπιώδεις διανοητικὰς μελέτας προσβάλλει ἰδιαίτερά τινα ὄργανα. Ἡ ὀδονταλγία ἀπαντᾷ συνηθέστερον παρὰ τοῖς νέοις, οἵτινες παρασκευαζόμενοι δι' ἐξετάσεις ἐργάζονται ἐξαιρετικῶς· πλεῖστοι ὀφθαλμολόγοι ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἡ μυωπία αὐξάνει ἐν καταπληκτικῇ ἀναλογίᾳ πρὸς τὴν πρόοδον τῶν πανεπιστημιακῶν σπουδῶν, τῶν μυώπων ὄντων τετράκις πολυπληθεστέρων ἐν ταῖς ἀνωτέραις ἢ ταῖς προκαταρκτικαῖς σχολαῖς.

Ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις ἡ διάρκεια τῶν ὡρῶν τῶν παραδόσεων εἶνε βραχυτάτη· ἐν πᾶσιν ἀνεξαιρέτως τοῖς σχολείοις τὸ ᾆσμα, αἱ στρατιωτικαὶ πορεῖαι καὶ γυμναστικαὶ ἀσκήσεις θεωροῦνται ὡς ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ τῆς ἐκπαιδεύσεως. Εἰς τὰ μεγάλα πανεπιστήμια τῆς Ἀγγλίας ἐπὶ ὥρας, ἐπὶ ἡμέρας ἔτι οἱ σπουδασταὶ μετὰ τέρψεως παραδίδονται εἰς σωματικὰς ἀσκήσεις. Καὶ καθ' ἃ ἀναφέρει Γάλλος συγγραφεύς, εἶνε ἄξιας θαυμασμοῦ τὰ ὡραῖα ἐκεῖνα καὶ ἀκμαῖα σώματα,

Digitized by Google

τὰ μεγάλα καὶ εὔπλαστα μὲ τοὺς ἀρτίους καὶ εὐκάμπτους μυῶνας καὶ τὸ χρῶμα τῆς ὑγείας καὶ τῆς δρόσου· ἐπὶ τῶν νέων καὶ ἀρρενωπῶν ἐκείνων μορφῶν ἀναγινώσκει τις δι' ἑνὸς βλέμματος τὴν ἕξιν τοῦ ἀψηφεῖν τὸν μόχθον καὶ τὸν κίνδυνον, καὶ τὸ ἁπλοῦν καὶ εὐγενὲς θάρρος.»

Τὸ ποσὸν τοῦ καθ' ἅπασαν τὴν γῆν παραγομένου οἴνου ἀνέρχεται κατὰ μέσον ὅρον εἰς 140 ἑκατομμύρια ἑκατόλιτρα, ὡς ἔγγιστα, διανεμόμενα ὡς ἑξῆς μεταξὺ τῶν διαφόρων χωρῶν: Γαλλία (πρὸ τῆς ἐνσκήψεως τῆς φυλλοξήρας), 50,000,000. Ἰταλία, 27,000,000. Ἱσπανία, 21,000,000. Αὐστροουγγαρία, 14,000,000. Πορτογαλλία, 5,000,000. Γερμανία 3,500,000. Ἑλβετία, 1,000,000. Ἑλλὰς καὶ νῆσοι τοῦ Ἀρχιπελάγους, 1,500,000. Εὐρωπαϊκὴ καὶ Ἀσιατικὴ Ρωσσία, 2,000,000. Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία, 1,000,000. Ρουμανία, 700,000. Σερβία, 500,000 Μικρὰ Ἀσία, Περσία καὶ ἄλλα παραγωγικὰ κέντρα τῆς Ἀσίας, 2,000,000. Ἀλγερία, (κατὰ τὸ 1882) 700,000. Εὔελπις ἄκρα 300,000. Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, 100,000. Ἄλλαι χῶραι τῆς Ἀμερικῆς, 200,000. Αὐστραλία, 100,000.

Κατὰ παρατηρήσεις, ἃς δημοσιεύει ὁ καθηγητὴς τῆς ὑγιεινῆς Reclam, ἡ μελισσοτροφία πρέπει νὰ ἑφελκύσῃ περισσότερον τοῦ ἀνθρώπου τὴν προσοχήν, καθόσον, πλὴν τοῦ κηροῦ τὸν ὁποῖον παραλαμβάνομεν ἀπὸ τῶν μελισσῶν, δὲν γίνεται ἱκανὴ χρῆσις τοῦ μέλιτος.

Τὸ μέλι, γράφει ὁ ἄνω εἰρημένος καθηγητής, εἶνε τροφὴ μοναδικὴ καὶ ἀξία μεγίστης προσοχῆς ἕνεκα τοῦ εὐπέπτου αὐτῆς καὶ τῆς θρεπτικῆς δυνάμεως· ὅπως τὸ ὕδωρ μεταβαίνει ἀμέσως εἰς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος μὴ καταλεῖπον οὐδὲν ὑπόλοιπον ἐν τῷ στομάχῳ, οὕτω καὶ τὸ μέλι ἀποῤῥοφᾶται ὅλον ἀπὸ τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων μὴ καταλεῖπον οὐδὲν ἴχνος αὐτοῦ καὶ χρησιμεύει ἅπαν χημικῶς μεταβαλλόμενον πρὸς θέρμανσιν τοῦ σώματος.

Ἡ μεγαλειτέρα γερμανικὴ λέξις, οὐχὶ τῆς κωμῳδίας ὅπως παρ' Ἀριστοφάνει, ἀλλ' ὡς ἐπιγραφή, ἐσχηματίσθη τελευταῖον. Ἀναπνεύσατε πρῶτον βαθέως: Vierwaldstäterseesalon-schraubendampferactienkonkurrenzgesel-schaftsbureau.

Τὸ *Ἀθήναιον* δημοσιεύει ἀνεκδότους πληροφορίας περὶ τοῦ θανάτου τοῦ διασήμου θαλασσοπόρου Κούκ, καὶ τῶν σχέσεων αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἰθαγενεῖς τῶν Σανδβίχων νήσων. Αἱ τοπικαὶ παραδόσεις, αἱ συλλεγεῖσαι παρὰ τῶν ἱεραποστόλων, βεβαιοῦσιν ὅτι ὁ Κοὺκ ἀφίετο νὰ λατρεύηται ὡς θεός, καὶ ὑπετάσσετο, ἐν τῇ θειότητι αὐτοῦ, εἰς τοὺς θρησκευτικοὺς τύπους καὶ τὰ ἔθιμα τοῦ τόπου. Τεθειμένος μεταξὺ δύο εἰδώλων καὶ διὰ στεφάνων ἀνθέων ἐστεμμένος, προσεδέχετο μετ' ἐκείνων τὰς προσευχὰς καὶ γονυκλισίας τῶν πιστῶν. Κατὰ τὰς διηγήσεις τῶν αὐτοχθόνων, οἵτινες λέγουσιν ὅτι εἶνε ἀπαρηγόρητοι διότι τὸν ἐφόνευσαν, ἡ ψευδὴς θειότης του ὑπῆρξεν αἰτία τοῦ θανάτου. Ἡμέραν τινὰ ἰθαγενής τις ἐκτύπησε διὰ ῥάβδου ἐπὶ τοῦ αὐχένος τὸν θεὸν Κούκ, ἵνα ἴδῃ ἂν ἀληθῶς ἦτο θεός. Τοῦ Κοὺκ κραυγάσαντος ὀδυνηρῶς, οἱ λατρευταί του τὸν ἐθυσίασαν, διότι, ἔλεγον, ἀληθὴς θεὸς δὲν αἰσθάνεται κτυπήματα.

Περὶ τοῦ μήκους τῶν σιδηροδρομικῶν συρίγγων ἐν Ἑλβετίᾳ δημοσιεύει ἡ «Ἀπογραφικὴ ἐφημερὶς» τὰς ἑπομένας ἐνδιαφερούσας πληροφορίας. Τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ αὐτῶν κατέχει ἡ σύριγξ τοῦ Ἁγίου Γοθάρδου ἔχουσα μῆκος 14,984 μέτρων, κειμένη δ' εἰς ὕψος 1154 μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Κατόπιν ταύτης ἔρχονται πέντε ἄλλαι ἐν τῷ Ἰούρᾳ, ἔχουσα ἑκάστη 2000 — 3000 μέτρων μῆκος. Ὑπάρχουσι δ' ἐν Ἑλβετίᾳ 21 μὲν σύριγγες, ὧν τὸ μῆκος ὑπερβαίνει τὰ 1000 μέτρα, ἐν συνόλῳ δὲ 180 τοιαῦται μικραὶ καὶ μεγάλαι καθ' ὅλον τὸ σιδηροδρομικὸν σύμπλεγμα αὐτῆς, ὅπερ ἔχει μῆκος 2,388 χιλιομέτρων. Ἄλλαι σημαντικαὶ σύριγγες ἐκτὸς τῆς Ἑλβετίας ἀναφέρονται αἱ ἑξῆς· ἡ νῦν κατασκευαζομένη τοῦ Σιμπλῶν μήκους 20,000 μέτρων, ἡ τοῦ Μονσενὶ 12,233, ἡ τοῦ Ἄρλβεργ 10,455, ἡ τοῦ Χοοσὰκ 7,622, ἡ τοῦ Μόντὼρ 6,560.

Ὁ μέγας ἱερεὺς τῆς Ῥαδζάχης τοῦ Βεναρές, ἐν Ἰνδικῇ, εἰς τὸν ὁποῖον τυφλῶς ὑπακούει ἅπας ὁ ἰνδικὸς πληθυσμὸς τῆς Βεγγάλης, ἀνεκάλυψεν ἐν τῷ οὐρανῷ νέον συνδυασμὸν ἀστέρων, προλέγοντα τὰς φοβερωτέρας συμφορὰς εἰς πάντας ὅσοι συνάψωσι γάμον, μέχρι τῆς συμπληρώσεως διετίας ἀπὸ σήμερον. Οἱ εὔπιστοι Ἰνδοὶ τοσούτῳ τελείαν πίστιν τρέφουσι πρὸς τὰς ἀστρολογικὰς γνώσεις τοῦ μεγάλου ἱερέως των, ὥστε, ἀφ' ἧς ἐγνώσθη ἡ ἀποκάλυψις, οὐδεὶς γάμος ἐτελέσθη, οὐδὲ θὰ τελεσθῇ, κατὰ τὴν ἀπόφασίν του, μέχρι τῆς ἄρσεως τῆς ἀπαγορεύσεως.

Ἀλλὰ βαρεῖαι εἶνε αἱ ἐμπορικαὶ συνέπειαι τῆς προφητείας. Ἐν Βεγγάλῃ, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, οἱ γάμοι καταναλίσκουσι μεγάλας ποσότητας νέων καλλωπισμῶν καὶ ὑφασμάτων, τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων προμηθεύονται ἀπὸ τῶν ἀγγλικῶν ἐργοστασίων. Ὅθεν ἐπῆλθε στάσις πάσης ζητήσεως. Ὁ ἐμπορικὸς Σύλλογος τῆς Μαγχεστρίας συνῆλθεν ὅπως σκεφθῇ ἐπὶ τοῦ προκειμένου, καὶ πρόκειται νὰ προκληθῇ ἡ ἐπέμβασις τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὰ τῶν Ἰνδῶν.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 870.

Digitized by Google

'Αριθ. 455 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 16 Σεπτεμβρίου 1884

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΛΑΧΝΟΣ

(Σκιαγραφία)

Ὁ Κύριος Περδίκης παίζει μετὰ τῆς κυρίας του *σκουπιστήν*.

Συνάπτων θυμοσόφως τὸ τερπνὸν τῷ ὠφελίμῳ, προτιμᾷ τὴν ἑσπέραν, μετὰ τὸ δεῖπνον, τὸ παιγνίδιον αὐτὸ παντὸς ἄλλου, διότι καὶ εὐχαρίστησιν αἰσθάνεται πολλήν, ὁσάκις σκουπίζει ἀπὸ τῆς τραπέζης τὰ χαρτία, καὶ γυμνάζεται ὁπωσδήποτε εἰς τὸ ἔργον του.

Τὸ ἔργον τοῦ Περδίκη δὲν εἶνε ἀκριβῶς ὡρισμένον, ἢ κάλλιον εἰπεῖν δὲν εἶνε ἓν μόνον. Ὁ ἥρως ἡμῶν ἔχει πολλὰς ἐργασίας, ἐργασίας ἰδίως τοῦ *ποδαριοῦ*, ὡς λέγει κοινῶς ὁ λαός, αἵτινες πᾶσαι ἕνα καὶ μόνον ἔχουσι σκοπόν, τὴν εἰς τὸ βαλάντιον αὐτοῦ μετάγγισιν τοῦ ξένου χρήματος. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ὁ Κ. Περδίκης οὐδὲν περιφρονεῖ, οὐδὲ νομίζει ἀνάξιον ἑαυτοῦ. Κάμνει ἐν γένει τὸν μεσίτην, μεσίτην χρεωγράφων, συναλλαγμάτων, οἰκοπέδων, μισθώσεων, ἔστω ἐν ἀνάγκῃ καὶ ὑπηρετριῶν, μαγείρων καὶ θαλαμηπόλων. Ἀγοράζει εὐθηνὰ καὶ μεταπωλεῖ ὅσον ἀκριβότερα εὕρῃ ὅπλα παλαιά, ἀρχαιότητας παντοειδεῖς, ὑφάσματα ἐξ ἀνατολῆς καὶ πινάκια ἐκ Ῥόδου, νομίσματα καὶ κειμήλια περίεργα. Προστατεύει, μὲ τὸ ἀζημίωτόν του, τοὺς ζητοῦντας θέσιν καὶ ἐργασίαν ἀργούς, γράφει ἀναφοράς, ἀπαλλάττει στρατευσίμους, ὑπερασπίζεται καταδιωκομένους, προμηθεύει μάρτυρας, ἐπισκέπτεται συχνὰ τὴν εἰσαγγελίαν καὶ τὸν οἰκονομικὸν ἔφορον, καὶ δανείζει τὰ περισσεύματά του μὲ τόκον ἀρκετὰ χριστιανικόν, ἀσφαλιζόμενος δι' ἐνεχύρων, ἅτινα ἀγοράζει εἰκονικῶς ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς ἐξωνήσεως. Πλὴν τούτων πάντων συνάγει συνήθως τὸ ἑσπέρας, ἅπαξ ἢ δὶς τῆς ἑβδομάδος, εἰς τὴν οἰκίαν του μικρὸν ὅμιλον φίλων καὶ παρέχει εἰς αὐτοὺς εὐάρεστον χαρτοπαικτικὴν διασκέδασιν, ἥτις, κατὰ παράδοξον τῆς τύχης ἐπιμονήν, σπανίως ἀποβαίνει εἰς ζημίαν του.

Πρὶν ἢ εὐρύνῃ τοσοῦτον ὁ Κ. Περδίκης τὸν κύκλον τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ, εἶχεν ἄλλο ἔργον, ὅπερ βεβαίως δὲν ἔχει τὴν περιέργειαν νὰ μάθῃ ὁ ἀναγνώστης. Ἂν τυχὸν τὴν ἔχῃ, ἂς ὑποθέσῃ ὅ,τι θέλει· τὸ πρᾶγμα εἶνε ἐντελῶς ἀδιάφορον. Ἀρκεῖ μόνον νὰ γνωρίζῃ, πλὴν τῶν ἀνωτέρω, καὶ σημειοῦμεν τοῦτο ἐν ὀλίγοις, ὅτι σήμερον — τουτέστιν ἐν ἔτει 1883 — ὁ Κ. Περδίκης ἔχει οἶκον ἴδιον, μ' ἐξώστην ἐπὶ τῆς λεωφόρου καὶ μὲ φατνώματα περίχρυσα· ὅτι ἔχει ὑπηρέτην μὲ λαιμοδέτην λευκὸν ἵνα ἀνοίγῃ εὐπροσώπως τὴν θύραν τῆς οἰκίας του, καὶ περίκομψον δίφρον, δι' οὗ αὐτὸς μὲν ἐπισκέπτεται τοὺς πελάτας του πρὸ μεσημβρίας, ἡ δὲ κυρία του ἐξέρχεται μετὰ μεσημβρίαν εἰς περίπατον· ὅτι ἡ σύμβιος καὶ ἡ θυγάτηρ του — ξανθὴ δεκαεξαέτις κόρη πλήρης ποιήσεως καὶ μυθιστορίας, — ἐνδύονται παρὰ τῇ Λιζιέ· καὶ ὅτι ὁ υἱός του, ἀφοῦ γενναίως καὶ καρτερικῶς ἀντέστη εἰς ὅλην τὴν παιδαγωγικὴν σοφίαν τῶν καθηγητῶν αὐτοῦ καὶ διδασκάλων, προυτίμησε τέλος νὰ κύψῃ ὑπὸ τὸ κράτος ἑτερογενῶν παιδαγωγῶν, — τῶν ἐκ Γαλλίας ἀφθόνως εἰσκομιζομένων εἰς ἀνατροφὴν τῶν ἑλληνοπαίδων, — καὶ περιφέρων χάριν αὐτῶν εἰς τὴν ὁδὸν Σταδίου τὰς στενὰς καὶ κοντὰς αὐτοῦ περισκελίδας καὶ τὰ μυτερά του σανδάλια, ἔχει λόγους, λέγει, νὰ ὑποθέτῃ ὅτι μία ἐξ αὐτῶν δὲν εἶνε τοσοῦτον ἀναίσθητος πρὸς τὴν ἑλληνογαλλικήν του φρασεολογίαν, ὅσον διατείνονται φθονεροί τινες ὁμήλικες, πολὺ εὐρυτέρας ἔχοντες τὰς ἀναξυρίδας των καὶ ὀλιγώτερον μυτερὰ τὰ πέδιλά των.

Δὲν θὰ ἦτο ἴσως περιττὸν νὰ σημειωθῇ ἐπὶ τέλους, πρὸς συμπλήρωσιν τῶν εἰδήσεων, ὅσας δυνάμεθα νὰ δώσωμεν περὶ τοῦ ἡμετέρου ἥρωος, ὅτι ὁ Κ. Περδίκης ἀπὸ μακροῦ ἤδη τρέφει δύο διαπύρους πόθους ἐν τῇ καρδίᾳ του: νὰ γείνῃ ἱππότης τοῦ Σωτῆρος, καὶ νὰ διορισθῇ πρόξενος ξένου τινὸς κράτους ἐν Ἀθήναις, ἔστω τοῦτο καὶ δημοκρατία τις τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς. Τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ πρώτου αὐτοῦ πόθου ὑπεσχέθη καὶ ἐξακολουθεῖ ὑποσχόμενος εἰς αὐτὸν φίλος τοῦ τις βουλευτής, ἀνανεῶν συνήθως παρ' αὐτῷ μικρά τινα συναλλάγματα. Ἡ δευτέρα του ἐπιθυμία εἶνε ὄνειρόν του ἀκόμη, ἀγνοεῖ δὲ ὁ Περδίκης πότε θὰ πραγματοποιηθῇ εἰς τελείωσιν τῆς ἐπιγείου εὐδαιμονίας του.

Ὁ Κ. Περδίκης λοιπόν, Ἰωάννης τὸ ὄνομα, ἢ Γιάγκος, ὡς ἀποκαλεῖ αὐτὸν ἡ σύζυγός του, ὁσάκις τῷ παρουσιάζει λογαριασμοὺς πρὸς πληρωμήν, παίζει, ὡς προείπομεν, *σκουπιστὴν* μετὰ τῆς κυρίας του.

Ἡ κυρία του εἶνε γυνὴ τεσσαρακοντούτης πε-

Digitized by Google

ρίπου, οστεώδης, λιπόσαρκος καὶ πλήρης γωνιῶν, οξεῖαν ἔχουσα τὴν ῥίνα, προέχοντα τὸν πώγωνα, στικτοὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐλαφρῶς μυστακιῶν τὸ ἄνω χεῖλος. Θυγάτηρ ἀγαθοῦ ἀγρότου, ἤντλει, μικρὰ ἔτι, ἀπὸ τοῦ φρέατος τῆς οἰκίας, ἵνα ποτίζῃ τὸν πατρικὸν ὄνον, καὶ πολλάκις μετεφέρετο ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐντὸς τῶν καλάθων του, ὁσάκις ἀπέκαμνε νὰ τὸν παρακολουθῇ γυμνόπους. Νυμφευθεῖσα, πτωχὴ καὶ ἄπροικος, τὸν Περδίκην, ἐλλείψει ἄλλου κρείττονος γαμβροῦ, καὶ μετὰ σπουδαίαν χειροτονίαν τοῦ ῥρακοφόρου πατρός της, ὅστις οὐδεμίαν, ἔλεγεν, εἶχεν ὄρεξιν *νὰ τὴν βάλῃ εἰς τὸ ῥάφι*, εὑρέθη αἴφνης μετά τινα ἔτη πλουσία σύζυγος κ' ἔτι πλουσιωτέρα κληρονόμος, ὅτε ὁ πατήρ της, ἀνακαλύψας ἡμέραν τινὰ ἐν τῷ μυχῷ παλαιοῦ κιβωτίου κίτρινά τινα καὶ σκωληκόβρωτα χαρτία κατέλαβε δυνάμει αὐτῶν μεγάλην γαιῶν περιοχήν, περὶ τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀπεδείχθη αἴφνης μεγαλοκτηματίας. Εἶνε ἀληθὲς ὅμως, καὶ πρέπει τοῦτο νὰ σημειωθῇ πρὸς τιμὴν τοῦ ἥρωος ἡμῶν, ὅτι ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ μεγάλως τὸν ἐβοήθησε, κατά τε τὴν ἀνακάλυψιν τῶν κιτρίνων χαρτίων καὶ τὴν ἀνεύρεσιν τῶν γαιῶν.

Οὕτω δέ, ἐντὸς δεκαετίας μόλις ἀπὸ τοῦ γάμου τοῦ Περδίκη, ἐντελὴς καὶ γενικὴ μεταμόρφωσις ἐπῆλθε βαθμηδὸν ἐν τῷ οἴκῳ του, πᾶσαι δὲ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ αἱ κάμπαι προέκυψαν ἡμέραν τινὰ τοῦ βόμβυκος αὐτῶν περικαλλεῖς χρυσαλλίδες. Καὶ ὁ οἶκος αὐτὸς μετεμορφώθη, καὶ ἡ κυρία μετέβαλεν ὁμιλίαν καὶ ῥάπτριαν, καὶ ὁ κύριος ἤλλαξεν ἔργον καὶ ἄλυσιν τοῦ ὡρολογίου του. Οὐδεὶς βλέπων τὴν κυρίαν Περδίκη, ἠδύνατο νὰ ἐνθυμηθῇ τὴν ἡλιοκαῆ καὶ ἀκτένιστον παιδίσκην, ἥτις ἐσάρωνέ ποτε τὸν σταῦλον τοῦ πατρός της, οὔτε συνομιλῶν μετὰ τοῦ συζύγου της, ἠδύνατο νὰ ὑποπτεύσῃ ὁμοιότητά τινα μεταξὺ τῆς φωνῆς του καὶ τῆς φωνῆς τοῦ παραγγέλλοντος ἕνα βαρὺν καὶ γλυκὺν ῥυπαροῦ ὑπηρέτου μικροῦ καφενείου τῆς Πλάκας.

Τοιοῦτον ἐν ὀλίγοις τὸ ζεῦγος, ὅπερ τὴν ἑσπέραν τῆς 19 Αὐγούστου 1883 ἔπαιζε *σκουπιστὴν* ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Κ. Περδίκη.

Β'

— Τί ἔγειναν ἀπόψε τὰ παιδιά; ἐρωτᾷ ὁ οἰκοδεσπότης, σκουπίζων δι' ἑνὸς ῥήγα τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης χαρτία.

— Αἴ! τὸ παράκαμες, κύριε! φωνεῖ ἡ Κ. Πηνελόπη, δὲν μ' ἀφίνεις χαρτί.

Καὶ προσθέτει μετὰ μικρόν, ῥίπτουσα ἓν τεσσάρι ἐπὶ τὴν τράπεζαν.

— Ἄ! τὰ παιδιὰ εἶπες; πῆγαν εἰς τὸ Φάληρον.

— Δὲν τὸ βαρέθηκαν ἀκόμη ἐκεῖνο τὸ γαλλικὸν θέατρον; Δὲν ξεύρω τί τοῦ βρίσκουν! ἐγώ, νὰ σοῦ εἰπῶ, μ' ἀρέσει καλλίτερα τὸ ἑλληνικόν. Ὅ,τι ἔχω ἐγὼ τοὺς *Μυλωνάδες* καὶ *τοὺς Πειρατὰς* μὲ τὸν Ταβουλάρη.

— Ὄχι δὰ καὶ σύ! τὸ γαλλικὸν ἔχει ἄλλην χάριν..

— Δὲν ἠξεύρω,.. ἀλλὰ μοῦ λέγουν ὅτι δὲν εἶνε καὶ παραπολὺ ἠθικόν.

— Ἀνοησίαις! ἠθικόν! τόσος καλὸς κόσμος ποῦ πηγαίνει...

— Ναί, δὲν σοῦ λέγω, ἀλλά, τί τὰ θέλεις! θὰ εἶχα καλλίτερα νὰ μὴν ἐπήγαινε ἡ Ἀσπασία τόσο συχνά. Ἐγὼ μίαν φορὰν ἐπῆγα ὅλην ὅλην, καὶ αὐτὴν διὰ τὸ χατῆρί σου, καὶ ἐντράπηκα, σὲ βεβαιόνω. Ἔπειτα εἶνε καὶ τὸ ἔξοδο! τὸ Φάληρον τόρα ἀκρίβηνε. Κάθε φορὰν ποῦ πηγαίνουν κάτω τὰ παιδιά, θὰ θέλουν εἴκοσι φράγκα, τὸ ἐλάχιστον.

— Αἴ, καλὰ τόρα! Σὺ νἄχῃς τὴν ὑγεία σου, καὶ ἂς διασκεδάσουν λιγάκι καὶ τὰ καϋμένα τὰ παιδιά. Δόξα σοι ὁ Θεός, αἱ δουλειαίς σου πηγαίνουν περίφημα.

— Ἂς ἦν' οἱ ἄνθρωποι καλά, δὲν ἔχω παράπονον. Ἀλλὰ δὲν εἶνε λόγος αὐτὸ νὰ τὰ σκορποῦμε.

— Ποῖος εἶπε νὰ τὰ σκορποῦμε; Κανεὶς δὲν τὰ σκορπᾶ. Ξοδεύομεν μόνον ὅσα πρέπει διὰ νὰ κρατοῦμεν τὴν θέσιν μας εἰς τὴν κοινωνίαν. Ἀλήθεια... δὲν ἠξεύρεις δά! Ἡ κυρία Νυχάκη μ' ἀπήντησε προχθὲς κ' ἔκαμε πῶς δὲν μ' ἐγνώρισε. Παλαιαὶ συμμαθήτριαι, γειτόνισσαις τόσα χρόνια, τόρα ποῦ πανδρεύθηκε δὲν εἰξεύρω τί τῆς ἐφάνη; Ἐπειδὴ τάχα ἐπῆρε ἕνα λοχαγὸ καὶ πηγαίνει εἰς τὸ παλάτι, ψήλωσ' ἡ μύτη της.

— Ἄφησ' την νὰ ψηλώσῃ. Ἡ σακκουλά τις νὰ ἰδοῦμε τί ἔχει.

— Μὰ ἔλα δά!

— Καὶ ποῦ τὴν ἀπάντησες τὴν κυρίαν Νυχάκη;

— Εἰς τῆς Λιζιέ.

— Πάλιν εἰς τῆς Λιζιὲ ἦσουν; ποιὸς ξεύρει τί λογαριασμοὶ μὲ περιμένουν! ὑπολαμβάνει ὁ Ἰωάννης, στενάζων ἐκ τῶν ἐγκάτων αὐτοῦ.

— Οὔ! καϋμένε Γιάγκο! νὰ σὲ ἀκούσῃ κανείς, θὰ εἰπῇ πῶς σ' ἐπτώχυνα· τί λογαριασμοί; Δύο μῆνας ἔχω τόρα ποῦ σὲ παρακαλῶ διὰ τὸν παληό της λογαργιασμὸ ἀπὸ χίλια πεντακόσια φράγκα, κι' ἀκόμη...

— Θάλθῃ κι' αὐτουνοῦ ἡ ὥρα του, διακόπτει ὁ Περδίκης, καὶ μὴ στενοχωρῆσαι.

— Πότε; ὅταν κερδήσωμεν τὸ λαχεῖον;

— Λαχεῖον εἶπες; ἄ, ναί, εἶδες;... λέγει ὁ σύζυγος καὶ ἀφίνων αἴφνης τὰ χαρτία ἐπὶ τῆς τραπέζης, προσθέτει μετὰ μικρὰν τινὰ σκέψιν.:

— Τί ἔκαμες ταῖς πέντε *προμμέσαις* ποῦ σοῦ ἔδωκα ταῖς προάλλαις;

— Ταῖς ἐφύλαξα. Ἄ! ἔδωκα μίαν τῆς καϋμένης τῆς μαγείρισσας. Μὲ παρεκάλετε τόσον πολύ.., ἀπαντᾷ δειλῶς, μ' ὅλον αὐτῆς τὸν μύ-

Digitized by Google

στακα, ἡ Κυρία Πηνελόπη, προσθέτει δὲ ἀμέσως, βλέπουσα δυσαρέστως μορφάζον τὸ πρόσωπον τοῦ συζύγου της·

— Τῆς ἐκράτησα ἀπὸ τὸν μισθόν της τὰ τρία φράγκα.

— Δὲν ἔπρεπε νὰ τῆς τὴν δώσῃς· ἄς ἦνε. Αὐτὸ εἶνε τύχη, καὶ τὴν τύχην του κανεὶς δὲν τὴν πουλεῖ, οὔτε τὴν χαρίζει.

Διενοήθη ἐπὶ στιγμὴν ὁ Ἰωάννης νὰ ἐρωτήσῃ τὸν ἀριθμὸν τοῦ γραμματίου, ὅπερ εἶχε παραχωρηθῇ εἰς τὴν μαγείρισσάν του. Ἀλλ' ὁ διαλογισμός του αὐτὸς ὑπῆρξε στιγμιαῖος καὶ στιγμαίως ἐξηφανίσθη. Μόλις διανοηθεὶς αὐτόν, ἀνελογίσθη συνάμα, ὅτι καλλίτερον ἦτο νὰ μὴ τὸν ἐκστομίσῃ, κ' ἐσίγησε περίφροντις.

— Τί συλλογίζεσαι; ἐρωτᾷ ἡ Κ. Πηνελόπη. Κάτι σκεπτικὸς ἔγεινες.

— Ἐνθυμήθηκα ὅτι κάπου ἔχω νὰ πάγω, ἀπαντᾷ ὁ Περδίκης ἐξάγων τὸ ὡρολόγιόν του. Διάβολε! δέκα περασμέναις καὶ ὁ Ξανθάκης θὰ μὲ περιμένῃ.

— Τέτοιαν ὥραν θὰ 'βγῇς;

— Δουλειαίς, ἀγάπη μου, δουλειαίς, ἀπαντᾷ ὁ Ἰωάννης καὶ ἐγερθεὶς λαμβάνει τὸν πῖλόν του καὶ τὴν ῥάβδον του.

— Μὴν ἀργήσῃς, νὰ σὲ χαρῶ· ξεύρεις ὅτι δὲν μὲ παίρνει ὕπνος πρὶν ἔλθῃς.

— Τὸ ξεύρω, χρυσό μου, τὸ ξεύρω, λέγει καθησυχάζων τὴν τρυφερότητα τῆς συζύγου του καὶ μορφάζων μᾶλλον ἢ μειδιῶν ὁ Γιάγκος.

Καὶ ἐξέρχεται εἰς τὴν ὁδόν.

Ἡ Κυρία Πηνελόπη, μείνασα μόνη, ἁπλώνει τὰ χαρτία ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ῥίπτει τὴν *πασιέντσαν* τοῦ Ναπολέοντος, διὰ νὰ ἰδῇ ἂν θὰ κερδήσῃ εἰς τὸ λαχεῖον. Ἀλλὰ τὰ χαρτία δυστροποῦσι φοβερὰ καὶ μάτην ἐπικαλεῖται ἡ κυρία εἰς βοήθειάν της πᾶσαν δυνατὴν καὶ θεμιτὴν χαλπονόθευσιν.

Τὰ χαρτία ἁπλοῦνται ἤδη ὀγδόην φορὰν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ὅτε ἡ θύρα σημαίνει. Εἶνε ἡ δεσποινὶς Ἀσπασία καὶ ὁ νεαρὸς Τηλέμαχος, υἱὸς καὶ θυγάτηρ τοῦ Κ. Περδίκη, ἐπιστρέφοντες ἀπὸ τοῦ Φαληρικοῦ θεάτρου.

— Καλὸ 's τα! προσφωνεῖ εἰς τὰ τέκνα της ἡ κυρία Πηνελόπη, διακόπτουσα ἐπὶ στιγμὴν τὴν μαντικήν αὐτῆς. Πῶς περάσατε; ἦτον κόσμος πολύς; πῶς ἐπῆγε ἡ παράστασις;

— Ὡραῖα, μαμά! ἀπαντᾷ ἡ δεσποινὶς Ἀσπασία εἰς τὴν πρώτην μητρικὴν ἐρώτησιν.

— Τρο-με-ρός! ἀπαντᾷ ὁ Τηλέμαχος εἰς τὴν δευτέραν, καταπίπτων ἐπὶ μιᾶς καθέδρας, ἀπομάσσων τὸν εὐγενῆ τοῦ μετώπου του ἱδρῶτα δι' εὐώδους μικροῦ μανδηλίου καὶ ἀνάπτων ἓν σιγάρον ὑπὸ τὴν ῥῖνα σχεδὸν τῆς μητρός του.

— Ἐξαίρετα! ὑπολαμβάνει ἡ κόρη, συμπληροῦσα τὴν ἀπάντησιν εἰς τὰς ἐρωτήσεις τῆς μητρὸς αὐτῆς.

Καὶ ἐπιλαμβάνεται ἡ ἁβρὰ δεσποινὶς ν' ἀφηγηθῇ εἰς τὴν Κ. Περδίκη τὴν ὑπόθεσιν τῆς Mascotte.

Γ'

Ὁ Περδίκης ἐξῆλθε τοῦ οἴκου, ἀλλὰ δὲν κατηυθύνθη εἰς τοῦ φίλου του Ξανθάκη, ὡς εἶπεν ἐκ τοῦ προχείρου προφασιζόμενος εἰς τὴν σύζυγόν του.

Ἀνῆλθεν εἰκῆ, ἀλλόφρων καὶ βραδυπατῶν, τὴν ὁδὸν Σταδίου, διέδραμε τὴν πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος, κ' εὑρέθη μετ' ὀλίγον ὑπὸ τὴν δενδροστοιχίαν τοῦ κήπου τῶν Ἀνακτόρων, κατευθύνων τὸ βῆμά του πρὸς τὰ Ἄντρα.

Ὁ Ἰωάννης εἶνε πολὺ σκεπτικός, καὶ ἰδέα τις ἐπίμονος φαίνεται τυραννοῦσα τὴν διάνοιαν αὐτοῦ.

Ἔχει, καὶ αὐτὸς δὲν ἠξεύρει πῶς, περίεργόν τι καὶ ἀνεξήγητον προαίσθημα. Φρονεῖ ἀδιασείστως, ὅτι θὰ κερδήσῃ αὔριον τὸν πρῶτον λαχνὸν κατὰ τὴν κλήρωσιν τῶν λαχειοφόρων ὁμολογιῶν τοῦ δανείου τῆς Τραπέζης. Ἀλλὰ τὴν μακαριότητα τοῦ ὡραίου αὐτοῦ προαισθήματος ταράττει ἡ εἴδησις, ἣν πρὸ μικροῦ τῷ ἀνεκοίνωσεν ἡ σύζηγός του, ὅτι ἓν τῶν εἴκοσι γραμματίων, ἅτινα πρὸ μιᾶς ἑβδομάδος ἠγόρασε, περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῆς ὑπηρετρίας του.

Ἂν αἴφνης ὁ κερδαίνων λαχνὸς εἶνε αὐτός;

Τὸ συλλογίζεται μόνον κ' αἰσθάνεται ὅτι κόπτονται τὰ γόνατά του.

— Δὲν εἶνε ἄρά'γε τρόπος . . . ; διανοεῖται ὁ Περδίκης, καὶ γίνεται αὐτὸς μὲν σκπετικώτερος τὸ δὲ βῆμά του βραδύτερον.

Περικάμπτει οὕτω τὸ ἀγγλικὸν νεκροταφεῖον, φθάνει εἰς τὸ ἀπέναντι αὐτοῦ μικρὸν καφενεῖον, καὶ βλέπων ὅτι τὰ τραπέζιά του εἶνε ἐντελῶς ἔρημα, κάθηται αὐτομάτως εἰς ἓν ἐξ αὐτῶν.

Ὁ Περδίκης τρελλαίνεται διὰ ναργιλέν· ἀλλ' οὐδὲ κἂν συλλογίζεται νὰ τὸν διατάξῃ. Σκέπτεται πάντοτε, καὶ φέρων ἀδιακόπως τὴν ἀριστεράν του χεῖρα εἰς τὸ μέτωπον, τρίβει διὰ τοῦ ἀντίχειρος καὶ τοῦ παραμέσου τοὺς κροτάφους του.

— Τὸ γουργουλίδιόν σας, κὺρ Γιάγκο; ἐρωτᾷ προσερχόμενος νυσταλέος ὑπηρέτης.

Ἀλλὰ μὴ λαμβάνων ἀπάντησιν, ἑρμηνεύει ὡς ἀποδοχὴν ἓν τῶν ἀλλεπαλλήλων: Χμ! δι' ὧν ὁ Περδίκης συνοδεύει τὴν ἐπίμονον τριβὴν τῶν κροτάφων του, καὶ φέρει μετ' ὀλίγον τὸν ναργιλέν, ῥοφῶν μὲν καθ' ὁδὸν ἀπὸ τοῦ ἐπιστομίου του, ἵνα δῆθεν διατηρήσῃ αὐτὸν ἀνημμένον, σπογγίζων δὲ κατόπιν αὐτὸ διὰ τῆς ῥυπαρᾶς του παλάμης.

Ὁ Γιάγκος λαμβάνει αὐτομάτως τὴν σύριγγα, τὴν φέρει ἀνεπιγνώστως εἰς τὰ χείλη του καὶ ῥοφᾷ μηχανικῶς ἐπί τινα δευτερόλεπτα. Ἀλλ' αἴφνης ἐγείρεται, χωρὶς κἂν νὰ συλλογισθῇ νὰ πληρώσῃ τὴν δεκάραν του, καὶ ἀναχωρεῖ κατευθυνόμενος πρὸς τὴν πόλιν.

Digitized by Google

Ἡ μορφή του εἶνε πάντη ἀλλοία· τὸ πρόσωπόν του ἐφαιδρύνθη. Αἱ χεῖρές του ἀναπάλλονται δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν ὡς ἐκκρεμῆ ὡρολογίου, καὶ τὸ βῆμά του ἔγεινεν ἐλαφρὸν καὶ ὑπόπτερον ὡς βῆμα σεισοπυγίδος. Προδήλως μετεβλήθησαν καὶ οἱ διαλογισμοί του. Εὑρέθη, φαίνεται, ὁ τρόπος ἐκεῖνος. . . , καὶ ἡ φαντασία τοῦ Περδίκη ἀρμενίζει τώρα πλησίστιος καὶ φαιδρὰ διὰ τοῦ ἀπείρου πόντου τῶν σχεδίων, ὧν ἀναπλάττει δυνατὴν καὶ προσεχῆ τὴν πραγματοποίησιν διὰ τοῦ ἀναποφεύκτου κέρδους τῶν ἑκατὸν χιλιάδων.

Ὁ νοῦς του μεθίπταται ἀκάματος ἀπὸ ἰδέας εἰς ἰδέαν καὶ ἀπὸ ἐπιχειρήσεως εἰς ἐπιχείρησιν. Ἀγνοεῖ τί νὰ ἐκλέξῃ καὶ ποῦ νὰ σταματήσῃ. Πόσα πράγματα δυναταί τις νὰ κάμῃ μὲ ἑκατὸν χιλιάδας μετρητοῦ χρήματος, ἀκόπως ἀποκτηθείσας καὶ ἀμέσως διαθεσίμους! Ὁ Περδίκης, φαίνεται, θέλει νὰ τὰ κάμῃ ὅλα διὰ μιᾶς, διότι τὰ διάφορα σχέδιά του σωρεύονται ἀλλεπάλληλα ἐν τῇ διανοίᾳ του καὶ μάτην προσπαθεῖ νὰ τὰ τακτοποιήσῃ.

Συλλογίζεται ἐν πρώτοις ν' ἀναπτύξῃ ἔτι μᾶλλον τὰς ἐργασίας του, ν' αὐξήσῃ ἰδίως τὰ ἐπὶ ἐνεχύρῳ δάνειά του, καὶ νὰ συστήσῃ συγχρόνως, ὑπὸ πιστόν τινα διευθυντήν, εἰδικὸν κατάστημα πωλήσεως τῶν εἰς τὴν κυριότητά του περιερχομένων οὕτω τιμαλφῶν. Ἀλλ' αὐτὸ θὰ ἠδύνατο νὰ τὸ κάμῃ καὶ ἄλλως, χωρὶς τὰς ἑκατόν.

Διανοεῖται μετὰ μικρὸν νὰ συστήσῃ ἐφημερίδα καθημερινήν, οἰκονομικοπολιτικήν, ἢ κάλλιον πολιτικοσατυρικήν, μὲ πολλὰ ποικίλα, τὴν ὁποίαν νὰ ἐκτιμᾷ καὶ νὰ φοβῆται ὁ κόσμος, καὶ τῆς ὁποίας νὰ περιποιῆται κατ' ἀνάγκην τὸν διευθυντήν. Εἶνε ἀληθές, ὅτι δὲν γνωρίζει πολλὰ γράμματα — περὶ τούτου δὲν πλανᾶται ὁ Περδίκης, ἀλλὰ τί σημαίνει αὐτό; Εἶνε ἀνάγκη νὰ γνωρίζῃ τις γράμματα διὰ νὰ διευθύνῃ ἐφημερίδα; Αὐτὸς θὰ λέγῃ καὶ ἄλλος θὰ γράφῃ. Ἔπειτα, ὁ Τηλέμαχος; Αὐτὸς ἠξεύρει γράμματα περισσότερα παρ' ὅσα χρειάζονται. Θὰ ἦνε ὁ γραμματεὺς τῆς συντάξεως, καὶ θὰ γράφῃ συγχρόνως καὶ τὰ θεατρικά, εἰς τὰ ὁποῖα εἶνε πολὺ δυνατός. Ἀλλά. . . θὰ κερδίζῃ ἡ ἐφημερίς; θ' ἀπαντᾷ τοὐλάχιστον τὰ ἔξοδά της; Περὶ τούτου ἔχει μερικὰς ἀμφιβολίας ὁ Περδίκης.

Ἐν μέσῳ δὲ τῶν ἀμφιβολιῶν του ἀναθρώσκει ἄλλη ἰδέα εἰς τὸν ἐγκέφαλον αὐτοῦ. Νὰ γείνῃ βουλευτής. Νομίζει, ἂν δὲν τὸν ἀπατᾷ ἡ μνήμη καὶ ἡ οἰκογενειακὴ παράδοσις, ὅτι συγγενής τις τῆς μητρός του κατήγετο ἐκ Θεσσαλίας. Ἐκεῖ, λέγει καθ' ἑαυτόν, εἶνε κάπως εὐκολωτέρα ἡ ἐπιτυχία. Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖ δὲν ἐγυμνάσθησαν ἀκόμη ἀρκετὰ εἰς τὴν διαχείρισιν τοῦ σφαιριδίου, καὶ ἐπιτυχὴς τις συνδυασμός. . . Ἐννοεῖται ὅτι θὰ καταβάλῃ αὐτὸς τὰς ἐκλογικὰς δαπάνας. Ἡ θυσία αὐτὴ τοῦ φαίνεται πολὺ εὔλογος. Ἔπειτα, ἀφοῦ γείνῃ βουλευτής, αἵ! τὰ παρακάτω ἔρχονται μόνα των. Φωνήν, δόξα τῷ Θεῷ, ἔχει ἀρκετήν· πόδας ἔχει διὰ τὰς κλίμακας τῶν ὑπουργείων· ἔχει δὲ καὶ γρόνθους ἐν ἀνάγκῃ στιβαροὺς διὰ τὰς ταραχώδεις βουλευτικὰς συζητήσεις.

Περὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο σχέδιον, εἰς ὃ εὐαρεστότερον παραμένει ἡ ἀναπτερωθεῖσα φαντασία τοῦ Ἰωάννου, ἀνακλαδοῦνται πολλαὶ ἄλλαι ἰδέαι δευτερεύουσαι: προσφοραί τινες εἰς ἀγαθοεργὰ καταστήματα — ὄχι πολὺ μεγάλαι, ἀλλ' ἀρκεταὶ ὥστε νὰ λαλήσῃ περὶ αὐτῶν ὁ τύπος· γεύματά τινα εἰς μερικοὺς φίλους· ὀλίγα δῶρα κατάλληλα εἰς πρόσωπα ἐπιρροῆς καὶ κοινωνικῆς σημασίας· καὶ εἷς, δύο χοροὶ τὸν χειμῶνα — μὲ ὀρχήστραν, ἐννοεῖται, καὶ μὲ δεῖπνον, — κατὰ τοὺς ὁποίους, τίς οἶδε, ἠμπορεῖ τέλος νὰ τοποθετηθῇ καὶ ἡ Ἀσπασία του.

Πάντα ταῦτα ἀνακυκῶνται φύρδην μίγδην ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ Περδίκη, καὶ ὁ Περδίκης βαίνει γοργῷ τῷ βήματι, ἀπομάσσων διὰ τῆς παλάμης τὸν ἱδρῶτα τοῦ μετώπου του, χωρὶς κἂν νὰ προσέχῃ ποῦ διευθύνεται.

Τέλος ἀργά, πολὺ ἀργά, εὑρίσκεται ἀνεπαισθήτως πρὸ τῆς θύρας τοῦ οἴκου του. Εἰσέρχεται χωρὶς νὰ σημάνῃ, διότι κρατεῖ πάντοτε τὸ κλειδίον του, καὶ εὑρίσκει τὴν κυρίαν Πηνελόπην κοιμωμένην ἐπὶ τῆς καθέδρας της, καὶ ἀναπαύουσαν τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ βραχίονός της, ἐν μέσῳ σωρείας παιγνιοχάρτων.

Δ'.

Ὁ Ἰωάννης διήγαγε σχεδὸν ἄϋπνον νύκτα κ' ἐξῆλθε λίαν πρωῒ τῆς οἰκίας του.

Ἐν τῷ γραφείῳ του ἦτο διαρκῶς ἀφηρημένος. Ἐκάθητο καὶ ἠγείρετο ἄνευ λόγου, ἐζωγράφει παντοειδεῖς χιμαιρικὰς εἰκόνας ἐπὶ τοῦ ἐρυθροῦ στυπποχάρτου, ὅπερ ἐκάλυπτε τὴν τράπεζάν του· ἐμονολόγει πολλάκις ἀσυνάρτητα καὶ ἀκατάληπτα, κ' ἔβλεπεν ἀδιακόπως τὸ ὡρολόγιόν του. Ἅπαξ ἢ δὶς μάλιστα ἐνόμισεν ὅτι ἐστάθη, τὸ ἔφερεν εἰς τὰ ὦτά του, καὶ ἀποτεινόμενος εἰς μικρόν τινα, ὠχρὸν καὶ καχεκτικὸν νεανίσκον, ὅστις ἔγραφε κεκυφὼς ἐπὶ παρακειμένου τραπεζίου καὶ ἐξετέλει παρὰ τῷ Περδίκῃ τὸ διπλοῦν ἔργον γραμματέως συνάμα καὶ ὑπηρέτου, τὸν ἠρώτησε:

— Τί ὥραν ἔχεις, Δημήτρη; Ἄχ! λησμόνησα, ὅτι δὲν ἔχεις ρωλόγι.

— Ἐγὼ ρωλόγι, κὺρ Γιάγκο! ἀπήντησεν ὁ ὠχρὸς γραμματεὺς καὶ ἀνέκφραστον μελαγχολικὸν μειδίαμα διέστειλε τὰ ἄναιμα χείλη του. Τί θέλετε; νὰ μάθετε τί ὥρα εἶνε;

— Ναί, καϋμένε· μοῦ φαίνεται ὅτι τὸ ὡρολόγι μου πηγαίνει τρομερὰ πίσω.

— Εὔκολο πρᾶγμα. Νὰ πεταχθῶ μίαν στιγμὴν εἰς τὸ καφενεῖον. . .

Καὶ πρὶν ἢ ἀναμείνῃ τὴν ἔγκρισιν τῆς προ-

Digitized by Google

τάσεώς του, ὁ Δημήτρης, χαίρων ὅτι τῷ παρέχεται εὐκαιρία νὰ πεταχθῇ μίαν στιγμὴν ἔξω, διαβαίνει ἀσκεπὴς τὴν ὁδόν, εἰσέρχεται εἰς τὸ ἀπέναντι καφενεῖον, λέγει δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ ὀλίγας λέξεις εἰς τοὺς παρακαθημένους γνωρίμους του, βλέπει τὸ ἐκκρεμὲς τοῦ καφενείου, κ' ἐπιστρέφει εἰς τὸ γραφεῖον λέγων:

— Ἐννήαμισυ!

— Καλὰ τὸ ὑπέθετα ἐγώ. Εἴκοσι λεπτὰ πηγαίνω πίσω.

Ὁ Περδίκης ἀνοίγει τὸν σύρτην τῆς τραπέζης του, λαμβάνει γραμμάτιά τινα λαχείου ἀποτεθειμένα εἰς τοὺς μυχοὺς αὐτοῦ, τὰ μετρεῖ, γράφει τοὺς ἀριθμοὺς των ἐπὶ μιᾶς σελίδος τοῦ σημειωματαρίου του, κάτωθεν ἄλλων ὁμοίων ἀριθμῶν, καὶ λαμβάνων βιαίως τὸν πῖλον του, ἐξέρχεται τοῦ γραφείου καὶ κατευθύνεται πρὸς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν.

Δὲν εἶν' ἔτι δέκα ἡ ὥρα, ἀλλ' ὁ Περδίκης ἀδιαφορεῖ. Εἰσέρχεται εἰς τὴν αἴθουσαν ὅπου πρόκειται νὰ γείνῃ ἡ κλήρωσις κ' ἐκπλήσσεται ὅτι δὲν εἶνε πρῶτος. Πολλοὶ ἄλλοι, γνώριμοι καὶ ὁμότεχνοι, τὸν προέλαβον. Παρατηρεῖ τὰς ἀνησύχους αὐτῶν μορφὰς καὶ μειδιᾷ παράδοξον οἶκτου μειδίαμα.

— Ὅλοι αὐτοὶ θαρροῦν πῶς θὰ κερδήσουν, λέγει καθ' ἑαυτόν.

Πλησιάζει δὲ εἰς τὸ ὀρφανὸν κοράσιον, ὅπερ ἐκλήθη νὰ ἐξαγάγῃ τοὺς λαχνοὺς ἀπὸ τῆς κληρωτίδος, θωπεύει πατρικῶς τὴν παρειὰν αὐτοῦ καὶ τῷ λέγει εὐθύμως:

— Νὰ σὲ ἰδῶ, κορίτσι μου! Νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς νὰ ἦσαι τυχηρή, καὶ τὴν προῖκά σου ἐγὼ θὰ σοῦ τὴν κάμω.

Τέλος — τί νὰ βραδύνωμεν; — ὁ πρῶτος ἀριθμὸς ἐξάγεται τῆς κάλπης καὶ κηρύσσεται μεγαλοφώνως εἰς ἐπήκοον τῶν παρισταμένων. Ὁ Ἰωάννης διατρέχει διὰ βλέμματος γοργοῦ τὸν κατάλογόν του, καὶ βλέπει τὸν ἀριθμὸν ἐκεῖνον τὸν μαγικόν, τὸν βλέπει μεταξὺ τῶν πέντε πρώτων τοῦ σημειωματαρίου του.

Τὸ προησθάνετο, τὸ ἀνέμενε, τὸ εἶχε βέβαιον· καὶ ὅμως τὸ αἷμα ἀνέβη διὰ μιᾶς εἰς τὴν κεφαλήν του, ἡ δὲ καρδία του ἐσταμάτησε πρὸς στιγμὴν καὶ ἤρχισεν εὐθὺς σφύζουσα βιαίως καὶ οἱονεὶ σφυρηλατοῦσα τὸ στῆθός του. Οἱ ὀφθαλμοί του ἐθαμβώθησαν, ἰλιγγίασεν, ἐζαλίσθη, καὶ τοῦ ἐφάνη αἴφνης ὅτι τὰ ψηφία τοῦ ἀριθμοῦ του ἐξετάθησαν βαθμηδὸν εἰς ὕψος καὶ πλάτος, ἐμεγεθύνθησαν, κ' ἐκάλυψαν τέλος τὴν σελίδα τοῦ καταλόγου του. Ἔπειτα ἐξηκολούθησαν ἀκόμη νὰ διαστέλλωνται, ἀπεσπάσθησαν τοῦ χάρτου, ἔγειναν κολοσσοί, καὶ ἤρχισαν περιπατοῦντα ἐντὸς τῆς αἰθούσης, περιστοιχίζοντα αὐτὸν καὶ μορφάζοντα παραδόξως.

Ἀλλ' ὅλη αὐτὴ ἡ φαντασμηγορία ὀλίγα μόνον δευτερόλεπτα διήρκεσεν. Ὁ Περδίκης ἔβαλε βραγχώδη κραυγήν, μίαν μόνην καὶ μονοσύλλαβον:

— Ἆ!

Κ' ἐξῆλθε τῆς αἰθούσης.

— Κύριε Περδίκη, κύριε Περδίκη!

— Δικός σας εἶνε ὁ πρῶτος;

— Σᾶς συγχαίρομεν!

— Καὶ εἰς ἄλλα!

— Σταθῆτε δά!

— Μὴ λησμονήσετε τὴν προῖκα τοῦ κοριτσιοῦ.

Αἱ φωναὶ αὐταὶ καταδιώκουσι θορυβωδῶς τὸν Ἰωάννην, οἰκειότεροι δὲ τινὲς τῶν παρισταμένων τρέχουσι καὶ κατόπιν του μέχρι τῆς θύρας. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἐξῆλθεν ἤδη εἰς τὴν ὁδόν, ἐπήδησεν ἐντὸς τῆς προστυχούσης ἁμάξης, κ' ἐφώνησεν εἰς τὸν ἁμαξηλάτην:

— Σ' τὸ σπίτι! γρήγορα!

Ἀλλὰ μόλις ἐκίνησεν ἡ ἅμαξα καὶ ὁ Περδίκης ἔγεινεν ἠρεμώτερος. Τὸ θάμβος τῶν ὀφθαλμῶν του διελύθη· ὁ ἀριθμὸς ἐκεῖνος, ὁ φανταστικὰς ἔχων τὰς διαστάσεις καὶ πρὸ μικροῦ ἔτι χορεύων τὸν κόρδακα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, ἐπανέλαβεν ἥσυχος τὴν προτέραν αὐτοῦ θέσιν ἐπὶ τοῦ σημειωματαρίου του, καὶ τὸ σημειωματάριον ἐτέθη πάλιν εἰς τὸ θυλάκιόν του. Ἡ διάνοιά του ἤρχισε σκεπτομένη ὡριμώτερον καὶ ψυχρότερον.

— Εἶνε λοιπὸν ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς ἀπὸ τοὺς πέντε ποῦ ἔδωκα τῆς γυναικός μου, εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Ἰωάννης· καὶ δὲν εἶνε παράξενον νὰ ἦνε...

Καὶ ξύει ἐπιμόνως τὸν αὐχένα του.

— Στάσου, ἁμαξᾶ! κραυγάζει ἀμέσως καὶ καταβαίνει τοῦ δίφρου ἐν μέσῳ τῇ ὁδῷ. Καταλείπων δὲ τὴν λεωφόρον, μεταβαίνει διὰ στενωπῶν εἰς τὴν οἰκίαν του, εἰσέρχεται εἰς αὐτὴν ἀπαρατήρητος διὰ μικρᾶς τινος ὑπηρετικῆς θύρας, ἀναβαίνει ἀπνευστὶ διὰ στενῆς πλαγίας ἀναβάθρας εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ὑπηρετρίας του, καὶ χωρεῖ ἀκροποδητὶ πρὸς ἐπίμηκες πράσινον κιβώτιον, ὅπερ κατέχει μίαν αὐτοῦ γωνίαν.

Ἐκεῖ ἵσταται καὶ ἀκροᾶται. Δὲν ἀκούει τίποτε. Εἶνε ἐλεύθερος νὰ κάμῃ ὅ,τι θέλει, ἀλλὰ... διστάζει νὰ τὸ κάμῃ. Ἐκτείνει τὴν χεῖρά του πρὸς τὸ κιβώτιον καὶ πάζιν τὴν ἀποσύρει· στρέφει ἔντρομος τὸ βλέμμα του πρὸς τὴν θύραν, διότι τοῦ φαίνεται ὅτι κάτι ἤκουσεν. Ἀλλ' εἶνε μάταιος ὁ φόβος του. Δὲν εἶνε κανείς,... καὶ ὁ Περδίκης πλησιάζει ἐγγύτερον εἰς τὸ κιβώτιον.

— Αἴ! λέγει καθ' ἑαυτόν. Πρέπει νὰ τελειώνω καὶ σύντομα.

Δράττει τότε ἀποφασιστικῶς τὸ κάλυμμα τοῦ κιβωτίου καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸ ἀνοίξῃ, ἀλλὰ τὸ κιβώτιον εἶνε κλειστόν. Ἐντείνει τὰς δυνάμεις του, ἵν' ἀποσπάσῃ τὸ κάλυμμά του, ἀλλ' αἱ χεῖρές του τρέμουσι κάπως καὶ τὸ κιβώτιον ἀνθίσταται. Ἐξάγει τότε τὸν ὁρμαθὸν τῶν κλειδίων του, κύπτει πρὸς τὸ κλεῖθρον καὶ εἰσάγει ἓν ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ὀπήν του. Τὸ κιβώτιον ἀνοίγει καὶ ὁ Ἰωάννης ἀνακυκᾷ πυρετωδῶς τὸ περιεχόμενον. Εἰς τὸν ἔσχατον αὐτοῦ μυχὸν εὑρίσκει τέλος ὅ,τι

Digitized by Google

ἐζήτει: τὸν πολύτιμον κλῆρον, συνεπτυγμένον εἰς σχῆμα μικροσκοπικὸν καὶ τυλιγμένον ἐντὸς ἄλλου χαρτίου. Τὸν ἀνοίγει, . . καὶ βλέπει ἀκτινοβολοῦντα πρὸ τῶν ὀμμάτων του τὸν μαγικὸν ἐκεῖνον ἀριθμόν, οὔτινος ἀρχίζουσι πάλιν τὰ ψηφία νὰ μεγεθύνωνται εἰς γίγαντας καὶ νὰ χορεύωσι πυρρίχην ἐντὸς τοῦ μικροῦ δωματίου. Ἀλλ' ὁ Περδίκης δὲν λησμονεῖ, ὅτι δὲν ἔχει καιρὸν διαθέσιμον εἰς ἀκαίρους φαντασμηγορίας, καὶ ἡ ἰσχυρά του θέλησις ἐπαναφέρει ταχέως τὴν ἠρεμίαν εἰς τὸ πνεῦμά του. Ἐξάγει τοῦ θυλακίου του ἕν ἄλλο γραμμάτιον, τὸ διπλώνει ἀπαραλλάκτως ὡς τὸ ἄλλο, καὶ τὸ τοποθετεῖ εἰς τὸ βάθος τοῦ κιβωτίου, οὔτινος τακτοποιεῖ ἐπιμελῶς τὸ περιεχόμενον ὡς καλὴ οἰκοκυρά. Εἶτα τὸ κλειδώνει πάλιν, ὡς καλὸς οἰκοκύρης, καταβαίνει εἰς τὴν ὁδὸν ὅθεν ἦλθε, καὶ εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν του διὰ τῆς αὐλείου θύρας, ἀφοῦ θορυβωδῶς ἐσήμανε τὸν κώδωνα καὶ δρομαίως προσῆλθε νὰ τῷ ἀνοίξῃ ὁ ὑπηρέτης του μὲ τὸν λευκὸν λαιμοδέτην.

Ὁ Περδίκης εἶνε ἐντελῶς ἀτάραχος· τὰ γόνατά του μόνον τρέμουσιν ὀλίγον.

Ἕπεται τὸ τέλος.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.
Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

ΙΒ'.

Ἡ οἰκία ἦτο ὁμοία πρὸς τὴν εἴσοδον. Ἀπὸ τοῦ διαδρόμου, ὅστις ἐχρησίμευεν ὡς ἀντιθάλαμος, τὰ πάντα ἐφαίνοντο καθαρά, λάμποντα ὀλίγον τι παιδαριώδη. Πράγματα παράδοξα, λείψανα ἄλλης τινὸς γενεᾶς ἐκόσμουν τοὺς τοίχους καὶ τὰ τραπέζια. Ὠὸν στρουθοκαμήλου κεκοσμημένον διὰ μεταξίνων θυσάνων ἐκρέματο ἀπὸ τῆς ὀροφῆς ὡς λυχνία· ἐν ὑαλοφράκτῳ σκευοθήκῃ, κειμένῃ ἐπὶ τραπεζίου κοσμουμένου διὰ μελανοδοχείου, ἔκειντο ἐπιμελῶς τεταγμένα καὶ καθάρια μικρά τινα τεχνουργήματα ἐκ μαργαριτῶν, κάρυα κοκκοφοινίκων τορευτά, προφανεῖς ἀναμνήσεις ταξειδίου εἰς Βρέστην ἢ Τουλῶνα, καὶ ἄλλα μυρία ὅσα μηδαμινὰ καὶ ἄνευ τινὸς ἀξίας πράγματα, ὑπὸ τοῦ κτήτορος ὅμως αὐτῶν θεωρούμενα προφανῶς ὡς περίεργα καὶ θέας ἄξια.

Ἡ πλύντρια δὲν ἔμεινε πολὺ θεωροῦσα αὐτά, ἄλλως τ' ἐγίνωσκεν ἀπὸ πολλοῦ τὰ πολύτιμα ταῦτα παιδαριώδη ἀθύρματα. Ἡ γραῖα ἐπανῆλθε καὶ τὴν εἰσήγαγεν εἰς μικρὰν αἴθουσαν ὑπὸ δύο παραθύρων φωτιζομένην, ἔνθα παρὰ πυρὰν ἀξιόλογον ἐκάθητο γεροντοκόρη τις ἐργαζομένη καὶ κύπτουσα πρὸ μεγάλου τινὸς ἱστοῦ, ἐφ' οὗ ἦτο τεταμένος τάπης κεντητός.

— Καλημέρα, κυρὰ Ζαλίνη μου, εἶπε χωρὶς νὰ ὑψώσῃ τὴν κεφαλήν της. Στάσου νὰ απομετρήσω: πέντε, ἕξ, ἑπτά. — Ἐτελείωσα.

Καὶ ἀνακύψασα ἐνέπηξε τὴν βελόνην της ἐπὶ τοῦ τεταμένου καννναβωτοῦ, καὶ ἔδειξεν εἰς τὴν πλύντριαν τὸ παχουλὸν πρόσωπόν της ἔχον τὰς παρειὰς εὐτραφεῖς, στιλβούσας καὶ ῥοδόχρους ὡς τὸ μῆλον, ὀφθαλμοὺς τεφρόχρους ἀκμαιοτάτους καὶ ζωηροτάτους, ὀδόντας λευκοὺς ἔτι καὶ κανονικούς· τὸ δ' ὅλον πρόσωπον περιεκλείετο ὑπὸ κομψῶν βοστρύχων ὑπολεύκων, ἀφελῶς μὲν ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἄνευ τινὸς συμμετρίας. Κεκρύφαλος μετὰ τριχάπτων καὶ ταινιῶν κυανῶν ἀνοικτῶν ἔστεφε τὸ ὀλίγον κοινὸν τοῦτο πρόσωπον, τὸ εὐαρεστότατον μὲν καὶ συμπαθές, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ οὐκ ὀλίγης δόσεως ἀκκισμῶν καὶ ἐπιτηδεύσεως πεπροικισμένον.

Ἡ κυρὰ Ζαλίνη ἐχαιρέτισε μετὰ σεβασμοῦ ἅμα καὶ οἰκειότητος, καὶ ἐκάθισεν, ἐν ᾧ ταυτοχρόνως τῇ ἔλεγεν ἡ ξενίζουσα αὐτήν: Κάθισε.

— Στοιχηματίζω ὅτι μου ἔφερες τοὺς *μποννέδες* μου καὶ ἦλθες νά μου ζητήσῃς τῆς δαντέλλες, εἶπεν ἡ γεροντοκόρη. Δὲν εὐκαίρισα ἀκόμη νά της εὕρω καϊμένη. Λυποῦμαι ὅπου ἔκαμες καὶ τόσον δρόμον. Ὅλο ἕνα θέλω νὰ εἰπῶ τῆς Γριανταφυλλιᾶς νά σου δώσῃ μερικοὺς λαιμούς...

— Ἐγὼ δὲν ἦλθα γι' αὐτό, κυρία, οὔτε σας ἔφερα τίποτα, εἶπεν ἡ κυρὰ Ζαλίνη μετὰ σεβασμοῦ, κινουμένη νὰ κρατήσῃ τὴν πρὸς τὸν κωδωνίσκον ἐκτεινομένην χεῖρα τῆς γεροντοκόρης, ἥτις πάραυτα ἀπέσυρε τὴν χεῖρά της. Ἐγὼ ἦλθα γιὰ ἄλλο, καὶ ἐπειδὴ ἔχετε τὴν καλοσύνην νά μου δείχνετε κάποιαν φιλίαν καὶ 'μπιστοσύνην, θά σας ἀνοίξω τὴν καρδιά μου.

— Λέγε, κυρὰ Ζαλίνη· εἶσαι ἡ τιμιωτέρα γυναῖκα ἀπ' ὅσας γνωρίζω

Ἀλλ' ἡ ἐνθάρρυνσις αὐτὴ δὲν ἴσχυσε νὰ ἀνοίξῃ τὰ χείλη τῆς πλυντρίας.

Ὅθεν ἡ γηραιὰ νεᾶνις ἐξηκολούθησε φιλικῷ τῷ τρόπῳ.

— Μήπως ἔχεις ἀνάγκην ἀπὸ τίποτε χρήματα; Λέγε μου ἐλεύθερα.

— Ὄχι, ὄχι, κυρία, σᾶς εὐχαριστῶ, ἀπεκρίθη ἡ ἀξιόλογος γυνή.

Ἔτι δὲ μᾶλλον ἐνθαρρυνθεῖσα ἐκ τῆς προσφορᾶς τῶν χρημάτων ἢ ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ τῶν εὐμενῶν λόγων, ἐκάθισε καὶ διηγήθη τὴν ἱστορίαν τῆς Μαρκέλλας ἀπὸ τοῦ θανάτου τῆς Μαρίας Μονφὸρτ μέχρι τῆς τελευταίας σκηνῆς, ἧς ἦτο καὶ αὐτὴ μάρτυς αὐτόπτης.

Ἡ κυρία εἰργάζετο δραστηρίως χωρὶς νὰ τὴν διαφεύγῃ οὔτε μία βελονιὰ οὔτε μία λέξις ἐκ τῆς διηγήσεως τῆς πλυντρίας.

— Ἔ, καὶ τώρα; εἶπεν ὑψοῦσα τὴν κεφαλὴν ἀφ' οὗ ἡ πλύντρια ἐσιώπησε.

— Καὶ τώρα, ἐτελείωσεν ἡ ἱστορία. Ὅταν εἶδα ἐγὼ αὐτὰ τὰ πράγματα, ἐμβῆκα εἰς τὸ λεω-

Digitized by Google

φορεῖο καὶ μιὰ καὶ δυὸ ἦλθα ἐδῶ νὰ ζητήσω τὴ συμβουλή σας. Τί μοῦ λέτε σεῖς νὰ κάμω;

Ἡ κυρία Ἑρμίνη — τοῦτο ἦτο τὸ ὄνομά της —ἐθεώρησε τὸ ζήτημα πολὺ σπουδαῖον, καὶ τούτου ἕνεκα ἀπώθησεν ὀλίγον τὸν ἱστὸν της καὶ ἐστηρίχθη ἀναπαυτικῶς ἐπὶ τοῦ βραχίονος τῆς καθέδρας της.

— Καὶ ὁ πατὴρ; ἠρώτησε μετὰ μακρὰν σκέψιν.

— Τοῦτο ἴσα ἴσα με ἀνησυχεῖ, κυρία Ἑρμίνη! Ἐγὼ πιστεύω ὅτι ἂν ἐξέταζαν καλὰ τότε 'ς τὴν ἀρχή, θὰ κατώρθωναν νὰ εὕρουν τὸν πατέρα. Καὶ ἂν το παραδεχθοῦμε, ποῦ ποτέ μου δὲν το πιστεύω, ὅτι την ἐπαράτησε τὴ μητέρα ἐπίτηδες, δὲ θὰ 'ξέρῃ πῶς εἶνε πεθαμμένη καὶ θὰ ἄλλαζε γνώμη *γιὰ τὸ χατῆρι* τῆς κόρης.

— Ὁποία ἀλλόκοτος τύχη! ἀνεφώνησεν ἡ κυρία Ἑρμίνη μετὰ μελαγχολίας ὀλίγον τι θεατρικῆς. Ὁ πατὴρ αὐτὸς καὶ ἡ κόρη, αἱ ὁποῖοι θὰ λατρεύουν ὁ εἷς τὸν ἄλλον, νά τους χωρίζῃ ὁ Ὠκεανὸς καὶ ἠθικὸν βάραθρον ἔτι μᾶλλον ἀπέραντον!

Ἡ κυρὰ Ζαλίνη δὲν ἀπεκρίθη, διότι τὸ ποιητικὸν τοῦτο ὕφος ὑπερέβαινε τὰ συνήθη τῆς συνδιαλέξεώς της ὅρια...

— Καταλαμβάνετε, προσέθηκεν ἀφ' οὗ ἀφῆκε νὰ παρέλθῃ ἱκανὸν διάλειμμα, καταλαμβάνετε ὅτι ἡ θέσις τοῦ κακόμοιρου τοῦ κοριτσιοῦ 'ς τῆς κυρίας Φαβροῦ θὰ καταντήσῃ ἀνυπόφορη, ὡς ἐδῶ ὑποφέρετο ἀκόμη, μὰ τώρα πλέον ἀφ' οὗ την εἶπαν καὶ ἀχάριστη, δὲν εἶνε τρόπος νὰ μείνῃ. Καὶ ἔπειτα ἡ Λουίζα θὰ βγῇ ἀπὸ τὸ σχολεῖο ὕστερ' ἀπὸ 'λίγους μῆνας καὶ θὰ θέλῃ περισσότερον τόπον ἀπ' ὅσον της ἐχρειάζετο ἄλλοτε, ἡ κάμαρά της θὰ εἶνε πάρα πολὺ μικρή, καὶ ἐπειδὴ εἶνε φυσικὰ ὑπερήφανο αὐτὸ τὸ μικρό, δὲν τὸ ἔχει τίποτα νὰ κάνῃ...

— Τί νὰ κάμῃ;

— Τὰ πάντα! Νὰ φύγῃ, χάριν λόγου, καὶ νὰ βρεθῇ πάλι 'ς τοὺς πέντε δρόμους μιὰ βραδιὰ πτωχότερο ἀπὸ ἄλλοτε. Καὶ ἡ τρυφερὰ ψυχή της θὰ τὸ ὑποφέρῃ; Ὁ Θεὸς κ' ἐγὼ τὸ 'ξέρομε! Ἂν ἦτο βέβαιο πῶς θά την ξανάβρῃ κανείς! Ἀλλὰ ποῦ θὰ μὲ συλλογισθῇ ἐμένα ἐκείνην τὴ στιγμή. Ποιός το 'ξέρει!

— Εἶν' εὔμορφο; ἠρώτησεν ἡ κυρία Ἑρμίνη στρεφομένη πάλιν πρὸς τὸ ἔργον της.

— Κατὰ τὴ γνώμη μου, εἶνε ὄμορφο. Τὸ στόμα εἶνε πολὺ μεγάλο καὶ τὸ σαγονάκι κοντό, ἀλλὰ σοῦ ἔχει κάτι γλυκὰ 'μάτια, τόσον ὡραῖο τὸ πρόσωπο, τὸ πετσὶ τόσο καθαρὸ καὶ μιὰ εὐγένεια, μὴ 'ρωτᾶτε!

— Ἔπρεπε νὰ μοῦ την φέρῃς, εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη, διεγερθείσης αἴφνης τῆς ὀρέξεώς της, διότι ἐλάτρευε τὰ παιδία.

— Θὰ προσπαθήσω, κυρία. Ἡ κυρία Φαβροῦ τὴ ζηλεύει, καὶ δέν την ἀφίνει νὰ βγαίνῃ, μὰ ἐγὼ θὰ βάλω τὰ δυνατά μου.

— Εἰπὲ εἰς τὴν κυρίαν Φαβροῦ ὅτι εἶνε ἕνα ὑποκείμενο καὶ θέλει τὸ καλὸ τοῦ κοριτσιοῦ, προσέθηκεν ἡ ἀγαθὴ κόρη, συλληφθεῖσα ἐν τῇ παγίδι ἥν τῇ εἶχε στήσῃ ἡ πλύντρια.

— Ἀκόμη χειρότερα δὲ θὰ θελήσῃ νὰ μοῦ την ἐμπιστευθῇ, ἀπεκρίθη ἡ κυρία Ζαλίνη, γινώσκουσα ἐκ πείρας πόσον τὰ κωλύματα συνέτεινον εἰς τὸ νὰ ἐξάπτωσι τὸν ζῆλον τῆς κυρίας Ἑρμίνης πρὸς ἐκπλήρωσιν καὶ τῆς ἐλαχίστης αὐτῆς ἐπιθυμίας.

— Καὶ πῶς; τὴν ἔχουν περιορισμόν! ἀνεφώνησε. Τὰ τέρατα! κανεὶς δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ περιορίζῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὰ παιδιά του, καὶ ἀκόμη περισσότερον τὰ ξένα! Τοὺς σιχαμένους!

— Τὴν στέλνουν ὅμως σὲ θελήματα, ἀπεκρίθη ἡ κυρὰ Ζαλίνη, διορθοῦσα τὸ πρᾶγμα ἐκ φόβου μήπως παρέσυρε πέρα τοῦ δέοντος τὸ ματαιόφρον πνεῦμα τῆς κυρίας Ἑρμίνης. Ἔ, νὰ ἰδῶ, θὰ βάλω τὰ δυνατά μου.

— Ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερα, ὑπέλαβεν ἡ γεροντοκόρη. Δὲν εἰμπορεῖς αὔριον;

— Δὲν εἰξέρω..., ἴσως..., θὰ βάλω ὅλα μου τὰ δυνατὰ νά σας εὐχαριστήσω.

— Πάει καλά! εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη ἀκτινοβολοῦσα, θά σου χρεωστῶ μεγάλην χάριν.

Ἡ κυρὰ Ζαλίνη ἀνεχώρησεν· ἅμα δὲ εὑρεθεῖσα ἐν τῇ ὁδῷ δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὸν γέλωτα, θαυμάζουσα πῶς ἡ ἀφελὴς πανουργία της μετέβαλε τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων. Διότι ἐν ᾧ αὐτὴ ἦλθε νὰ παρακαλέσῃ, ἐπανήρχετο ἤδη θριαμβεύουσα, καὶ τοῦτο, διότι ἁπλῶς ἐκέντησε καταλλήλως τὴν περιεργίαν τῆς γεροντοκόρης.

— Τί καλὴ κοπέλλα! εἶπε καθ' ἑαυτήν, ἐν ᾧ την ἐπανέφερε τὸ λεωφορεῖον εἰς τὴν κατοικίαν της, ἔφταιξα ποὺ ἐγέλασα, γιατὶ τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς αὐτὴ κάνει ὅλο καλά. Σὰν ἰδῇ τὴ Μαρκέλλα θὰ χαρῇ περισσότερο καὶ θὰ εὐχαριστηθῇ περισσότερο, παρὰ ἀπὸ τὸ μακαρίτικο τὸ σκυλάκι της, ποῦ το ἔκλαψε τόσο, τώρα καὶ ἕξη μῆνες.

ΙΓ'

— Μοῦ τη δίνεις τὴ Μαρκέλλα νά μου σηκώσῃ ἕνα πανέρι; εἶπεν ἡ κυρὰ Ζαλίνη πρὸς τὴν φαρμακέμπορον τὴν ἀντιμεθαύριον μετὰ τὸ γεῦμα, ὥραν καθ' ἣν ἐκόπαζον αἱ ἐργασίαι τοῦ καταστήματος.

— Δικό σου πανέρι; ἄλλο πάλι! Θέλεις ἄνθρωπο νά σου σηκώσῃ τὸ πανέρι σου, τώρα;

— Ὄχι κάθε 'μέρα, ἀλλά, 'ξέρεις, ἔχω φίνα ἀσπρόρρουχα μιανῆς γεροντοκόρης πλουσίας, καὶ γιὰ νὰ μὴ τῆς τα ζαρώσω· καὶ σου εἶνε καὶ μιὰ παράξενη!...

— Εἶνε μακριά;

— 'Σ τὸ Πασσύ. Θὰ 'πᾶμε μὲ τὸ λεωφορεῖο. Καὶ ἔπειτα δὲν 'μπορῶ νὰ καταλάβω γιατὶ τάχα

Digitized by Google

νὰ μή μού τη δώσῃς τὴ μικρή! Σεῖς δὲν τη βγάνετε ποτὲ ὄξω, ποτὲ δὲν πέρνει τὸν ἀέρα της, δὲν το γνωρίζει τὸ Παρίσι· καὶ ἂν τη στείλῃς σὲ κανένα θέλημα 'λίγο μακριά, θὰ χαθῇ!

— Πᾶρέ την, εἶπεν ἡ κυρία Φαβροῦ ἄνευ τινὸς προθυμίας.

— Σ' εὐχαριστῶ πολύ, ἀπεκρίθη ἡ πλύντρια μετά τινος εἰρωνείας. Καὶ ποῦ εἶνε;

— Πλύνει τὰ πιάτα 'ς τὸ μαγειρειό. 'Μπορεῖς νά της πῇς νὰ 'ντυθῇ ἀφ' οὗ κάμῃ τὴ δουλειά της.

Περιβεβλημένη μεγάλην ποδιάν, προσδεδεμένην ὑπὸ τὰς μασχάλας της ἡ κορασὶς ἔτριβε μετὰ πολλῆς προθυμίας χύτραν μεταλλίνην. Ἵνα δὲ καλῶς ἐκτελέσῃ τὴν ἐργασίαν ταύτην, εἶχεν ἀναβῇ ἐπὶ ξυλίνου σκίμποδος, καὶ οὕτω πως αἱ χεῖρές της ἔφθανον τὸ ὕψος τοῦ νεροχύτου. Μικρὸν δὲ λυχνάριον καπνίζον ἐφώτιζε τὸ ἀείποτε σκοτεινὸν μαγειρεῖον καὶ κατ' αὐτὴν τὴν μεσημβρίαν.

— Γιὰ σένα ἔρχομαι, εἶπεν ἡ κυρὰ Ζαλίνη, μετὰ λύπης βλέπουσα τὴν δύσμοιρον. Τελείωνε καὶ νὰ 'πᾷ 'νὰ 'ντυθῇς.

— 'Ετελείωσα, κυρὰ Ζαλίνη, ἀπεκρίθη ἡ Μαρκέλλα, ἐγείρουσα τὸ ὑπὸ τῆς πολλῆς προσπαθείας ῥόδινον πρόσωπόν της, ὅπερ ἐφαίνετο ἀναδύον ἐκ τοῦ βάθους τῆς χύτρας, μιὰ στιγμὴ νὰ πάρω ἕνα χεράκι τὸ φουγλάρο μου καὶ εἶμ' ἕτοιμη.

Βλέπετε ὡμίλει ὡς πεπειραμένη μεγάλη ὑπηρέτρια. Ἡ πλύντρια εἶχε μεγάλην ὄρεξιν νὰ ὑπάγῃ νὰ *πιάσῃ καυγὰ* μετὰ τῆς κυρίας Φαβροῦ ἐπὶ οἷᾳ δήποτε ἀφορμῇ, ἀλλ' ἐκρατήθη σκεπτομένη ὅτι θὰ ἔβλαπτε τὸ παιδίον. Περιωρίσθη μόνον εἰς τὸ νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν τακτοποίησίν τινων πραγμάτων, ἔλαβεν ἀπὸ τῶν χειρῶν της τὴν χύτραν καὶ την ἐκρέμασεν ἀπό τινος καρφίου, ὅπερ ἦτο τοσοῦτον ὑψηλά, ὥστε ἡ κορασὶς ἦτο ἠναγκασμένη νὰ ἀναβαίνῃ ἐπὶ καθίσματος ἵνα το φθάσῃ.

'Αφοῦ ἐσπογγίσθη ἡ ἑστία, καὶ ἐτέθησαν τὰ πινάκια ἐπὶ τῆς πινακοθήκης, καὶ ἐτρίφθη καλῶς ὁ νεροχύτης, ἡ κυρὰ Ζαλίνη ἐκινήθη νὰ ἐξέλθῃ, νομίζουσα ὅτι ἡ ἐργασία ἀπεπερατώθη, ἀλλ' ἡ Μαρκέλλα ἔσυρεν ἔκ τινος ὀπῆς μαύρης πήλινον ἀγγεῖον περιέχον σπόγγον, καὶ ἤρχισε νὰ πλύνῃ τὸ ἔδαφος τοῦ μαγειρείου.

— Αὔριον τὸ κάνεις αὐτό, εἶπεν ἡ πλύντρια ἀγανακτοῦσα.

— Ὤ! ὄχι, ἀπεκρίθη ἡ Μαρκέλλα, ἡ κυρία Φαβροῦ θέλει νὰ πλένω τὸ μαγειρειὸ κάθε μέρα μετὰ τὸ φαγητό. Θά με μαλώσῃ.

Ἡ κυρὰ Ζαλίνη κατέπνιξε στεναγμὸν καὶ δὲν εἶπε τίποτε, ἀλλ' ἐπῆρε τὸν σπόγγον ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς κορασίδος, καὶ διὰ μιᾶς περιστροφῆς τῆς χειρὸς ἐξετέλεσε τὴν ἀηδῆ ἐργασίαν.

— Πήγαινε νὰ 'ντυθῇς, εἶπεν ἐξερχομένη τοῦ μαγειρείου, καὶ ἔλα νά μ' εὕρῃς. — Θὰ μού τη στείλῃς λοιπόν, προσέθηκεν ἀποτεινομένη πρὸς τὴν φαρμακέμπορον, ἥτις ἀπεκρίθη διὰ νεύματος τῆς κεφαλῆς.

— Τί νὰ γίνῃ! ἔγρυξεν ἡ πλύντρια ἐπανερχομένη οἴκαδε, ποιὸς θά μου ἔλεγε πῶς θὰ πλύνω τὸ μαγειρειὸ τῆς Φαβροῦς; θά του ἔβγαζα τὰ μάτια· καὶ ὅμως νὰ πού το ἔκαμα μιὰ χαρά.

Μετὰ δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας ἡ Μαρκέλλα καὶ ἡ κυρία Ζαλίνη κρατοῦσαι ἀνὰ ἓν μικρὸν κάνιστρον, ἐβάδιζον φαιδραὶ πρὸς τὴν πλατεῖαν τοῦ χρηματιστηρίου. Ὁ ἀὴρ ἦτο ψυχρὸς καὶ καθαρός, ὁ ἥλιος ἐφαίνετο ἐκ διαλειμμάτων, καὶ πάντες οἱ διαβάται ἐφαίνοντο σπεύδοντες.

— Τί ὄμορφα, εἶπεν ἡ Μαρκέλλα, πρώτη μου φορὰ βλέπω ἔτσι ὡραίους τοὺς δρόμους· μοναχὰ ὅταν ἤλθαμε τὴν πρώτην ἡμέρα 'ς τὸ Παρίσι.

— Τὸ 'θυμᾶσαι;

— 'Λιγάκι, ὄχι πολύ. Ἄ! κυρία, τί εἶν' ἐκεῖνο 'κεῖ;

Ἦτο τὸ χρηματιστήριον. Ἡ Μαρκέλλα ᾐσθάνθη ἄλλην πάλιν συγκίνησιν καὶ θαυμασμόν, ὅτε τὸ λεωφορεῖον διήρχετο πρὸ τῶν βουλεβάρτων καὶ τῶν μνημείων τῶν καθιστάντων τὸ εὔμορφον ἐκεῖνο μέρος τὸ περιλαμβανόμενον μεταξὺ τοῦ ναοῦ τῆς Μαγδαληνῆς καὶ τοῦ Πασσύ, ἓν τῶν θαυμάτων τοῦ κόσμου.

— Θὰ 'θυμᾶσαι τὰ μέρη αὐτὰ ἂν χρειασθῇ νὰ ξανάλθῃς μόνη σου; ἠρώτησεν ἡ κυρὰ Ζαλίνη.

— Πιστεύω, ἀπεκρίθη ἡ μικρά. Δὲν εἶνε δύσκολο: ὅλο ἴσα 'ς τὰ βουλεβάρτα, ἔπειτα ὁ ὡραῖος αὐτὸς δρόμος, καὶ ἔπειτα . . . δὲν εἰξέρω! . . .

— Θὰ μάθῃς . . . εἶπεν ἡ κυρὰ Ζαλίνη μειδιῶσα. Κύτταξε νὰ μάθῃς, γιατὶ δὲν εἶνε μικρὸ πρᾶγμα νὰ 'ξέρῃς σὲ ποιὸ μέρος τοῦ Παρισιοῦ βρίσκεσαι, ὅταν σε στέλνουν νὰ 'πᾷς πουθενὰ μοναχή σου.

'Αλλ' ἡ Μαρκέλλα οὐδέποτε εἶχεν ἐξέλθῃ ἄλλως πως ἢ ἀείποτε μόνη. Τὸ εἶδος τοῦ ἐμπορίου τῆς κυρίας Φαβροῦ δὲν ἀφίνει καιρὸν πρὸς ἄνεσιν, καὶ μόλις ἅπαξ ἢ δὶς εἶχε φέρῃ τὰς κορασίδας της χάριν ἀναψυχῆς εἰς τὸν Βοτανικὸν κῆπον, ἀλλὰ πρὸ πολλοῦ! ὅτε δῆλα δὴ ἡ Μαρκέλλα ἐφόρει ἔτι τὰ ἐνδύματα τοῦ τεθνεῶτος κορασίου. Διότι, ἀφ' οὗ τὰ ἐνδύματα ἐκεῖνα ἐφθάρησαν, δὲν εἶχε κατάλληλα πλέον ἵνα ἐξέρχεται τὴν Κυριακὴν μετὰ τῆς Λουίζης καὶ τῆς μητρός της, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἔμενε φυλάττουσα τὸ κατάστημα, ἐν ᾧ «αἱ κυρίαι αὐταὶ» ἐξετέλουν τακτικῶς τὸν ἑβδομαδιαῖον περίπατον.

Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἀνέμενε τὴν πλύντριαν μετὰ σφοδρᾶς ἀγωνίας. Διὸ εὐθὺς ὡς εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν, ἡ γηραιὰ Τριανταφυλλιὰ εἶπε πρὸς τὴν Μαρκέλλαν:

— Τί καλὰ ποὺ ἤλθατε: ἀπὸ τὰ χθὲς ἡ κυρία μου ἔβγαλε τὴν ψυχή. Παραπάνω ἀπὸ δέκα φορὲς μ' ἔστειλε νὰ ἰδῶ ἂν κτυπᾷ ἡ πόρτα, τῆς φαινότανε πάντα πῶς ἤλθατε!

Ἡ Μαρκέλλα εἰσῆλθεν εἰς τὴν μικρὰν αἴθουσαν ὠθουμένη ἐλαφρῶς ὑπὸ τῆς κυρᾶς Ζαλίνης, ἥτις ἐστήριζε τὴν χεῖρά της ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς

Digitized by Google

μικρᾶς. Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχουσα ἀνοικτοὺς μετ' ἀπληστίας καὶ παρατηροῦσα τὰ περὶ αὐτήν, δὲν εἶδε τὴν γεροντοκόρην, ἥτις ἐκάθητο εἰς τὸ βάθος τῆς αἰθούσης καὶ ἡ σκιαγραφία της διεκρίνετο μαύρη ἐπὶ τοῦ ὄπισθέν της φωτεινοῦ παραθύρου.

Ἡ φωνὴ τῆς κυρίας Ἑρμίνης ὡδήγησεν αὐτὴν ποῦ νὰ κατευθυνθῇ.

— Καλημέρα, ματάκια μου! Αἴ! τί νόστιμο ποῦ εἶνε! Πόσων ἐτῶν εἶσαι; Πῶς σε λέγουν;

— Ἑπτὰ χρονῶν, κυρία, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον. Μὲ λένε Μαρκέλλα Μονφόρτ.

— Εἶν' ἔξυπνο! εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη, κλείουσα τὸν ὀφθαλμὸν πρὸς τὴν κυρὰ Ζαλίνην. Καὶ τί κάμνεις;

— Κάνω τῆς δουλειὲς τῆς κουζίνας καὶ τοῦ σπιτιοῦ τῆς κυρίας Φαβροῦ, εἶνε ἡ κυρία ποῦ μ' ἐπῆρε ὅταν ἐχάθηκα.

— Καὶ εἶνε καλὴ ἡ κυρία Φαβροῦ;

— Ἀ! μάλιστα, κυρία, πολὺ καλή! ἀπεκρίθη ἡ μικρά.

Ἀλλ' ὅμως δύο δάκρυα ἀνέρρευσαν εἰς τοὺς καστανοὺς ὀφθαλμούς της.

Βεβαίως ἡ κυρία Φαβροῦ ἦτο καλή, ἀφ' οὗ την περιέθαλψε.

— Καὶ εἶσαι μαζί της εὐχαριστημένη;

Ἡ Μαρκέλλα δὲν ἀπεκρίθη. Οἱ ὀφθαλμοί της ἐπλανήθησαν ἐπὶ τῶν εἰκόνων αἵτινες ἐκόσμουν τὸν τοῖχον, καὶ ἐπανῆλθον πρὸς τὸ ἐργόχειρον τῆς κυρίας Ἑρμίνης.

— Δὲν εἶσ' εὐχαριστημένη; ἐπανέλαβεν ἡ ἀγαθὴ κυρία.

— Μοῦ εἶπαν πῶς ἐπέθανε ἡ μαμά, εἶπε τὸ παιδίον ταπεινῇ τῇ φωνῇ καὶ πνιγόμενον ὑπὸ λυγμῶν, μὰ ὁ μπαμπᾶς δὲν 'πέθανε, — ἤθελα νὰ ἰδῶ τὸν μπαμπᾶ!

Καὶ ἔφερεν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της τὸ χεράκι της, ἐρυθρὸν καὶ κατεσχασμένον ἕνεκα τῶν ἐπιμόχθων ἐργασιῶν τοῦ μαγειρείου, κατέστειλε στεναγμόν, ἀπέμαξε τὰ δάκρυά της καὶ ἔμεινεν ἀκίνητος πρὸ τῆς κυρίας Ἑρμίνης. Αἱ δύο γυναῖκες ἀντήλλαξαν βλέμμα μεστὸν συγκινήσεως.

— Τὸν ἐνθυμεῖσαι τὸν πατέρα σου; ἠρώτησεν ἡ κυρία Ἑρμίνη.

— Οὔ! μάλιστα.

— Ἂν τον ἔβλεπες θά τον ἐγνώριζες;

Ἡ Μαρκέλλα ἐδίστασε.

— Ξέρω κ' ἐγώ! εἶπε μετ' ἀθυμίας.

Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἔλαβεν ὕφος περιπαθές. Ἡ ἐξαίρετος αὕτη ψυχὴ δὲν ἠδύνατο νὰ κάμῃ τίποτε ἄνευ τινὸς θεατρικῆς ἐπιδείξεως.

— Ὁποῖος λαβύρινθος! ἀνεφώνησεν ἄπελπις, περιπλανᾶταί τις ἐντὸς αὐτοῦ! Καὶ ὅμως τὸ φῶς λάμπει ἴσως εἰς τὸ βάθος τοῦ σκότους τούτου! Ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ τοὺς φέρῃ τις τὸν ἕναν ἀπέναντι τοῦ ἄλλου, ἀμέσως ὁ πατὴρ καὶ ἡ κόρη ὁδηγούμενοι ὑπὸ τῆς φωνῆς τοῦ αἵματος, ἤθελον ῥιφθῇ εἰς τὰς ἀγκάλας ἀλλήλων!

— Δὲν εἶνε τόσο βέβαιο, διενοήθη ἡ κυρὰ Ζαλίνη· ἀλλὰ μὴ λησμονῶμεν ὅτι ἦτο πλύντρια καὶ ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ὤφειλε «νὰ ἔχῃ ἕνα λόγο παρακάτω» ἢ μᾶλλον «δὲν της ἔπεφτε λόγος».

— Πήγαινε, μάτια μου, νὰ παίξῃς 'ς τὸν κῆπο· θά σου δώσουν ψωμάκι καὶ γλυκό, εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη, ἐπανερχομένη εἰς τὸ πεζὸν ὕφος τῶν βιωτικῶν ἀναγκῶν.

— Προσεκλήθη διὰ τοῦ κώδωνος ἡ Τριανταφυλλιὰ καὶ παρέλαβε τὴν Μαρκέλλαν. Αἱ δὲ δύο γυναῖκες μείνασαι μόναι, ἀπέβλεψαν πρὸς ἀλλήλας μετὰ συγκινήσεως εὐαρέστως μειδιῶσαι.

— Δὲν εἶνε νόστιμο; εἶπεν ἡ πλύντρια ἀναλαβοῦσα θάρρος.

— Ἀξιέραστον! Δὲν ἔχει τίποτε ἐλαττώματα; ὑπέλαβεν αἴφνης ἡ κυρία Ἑρμίνη ἀνορθωθεῖσα μετὰ σοβαρότητος ἀνακριτοῦ.

— Ἐλαττώματα;

— Δὲν εἶνε λαίμαργη, ψεύτρα, κλέπτρια;

— Τὴν παίρνω 'ς τὴν ψυχή μου, ἀπεκρίθη ἡ κυρὰ Ζαλίνη πειραχθεῖσά πως. Ἀμ' ἂν ἦταν τέτοια θὰ σας ἔκανά ποτε λόγον; Ἕνα μόνο ἐλάττωμα ἔχει, μὰ κατὰ τὴν ἰδέα μου δὲν εἶνε ἐλάττωμα· εἶνε πάρα πολὺ εὐαίσθητο. «Τοῦ ψήνουν ψάρι 'ς τὰ χείλη του» καὶ αὐτὸ τὸ καϊμένο δὲν ἀνοίγει τὸ στοματάκι του. Πηγαίνει σὲ μιὰ γωνιὰ καὶ κλαίει, κλαίει ὅσο που θαρρεῖς πῶς θά του βγῇ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ στόμα.

— Τοῦτο ἀποδεικνύει εὐγένειαν ψυχῆς, ὑπέλαβεν ἡ κυρία Ἑρμίνη ἔνθους. Καὶ δέν με λέγεις εἶνε τρόπος νὰ 'το πάρωμεν;

— Νά το πάρωμε; ἐπανέλαβε ἡ κυρὰ Ζαλίνη μετ' ἀφελείας.

— Ναί· νά το πάρω ἐγὼ κοντά μου, ἐδῶ.

— Νά το κάνετε τί;

Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἀκούσασα τὴν ἐρώτησιν ταύτην τὴν ἀφελῆ μὲν φαινομένην, ἀλλ' ὕπουλον, κατένευσε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐσκέφθη.

Ἡ δὲ κυρὰ Ζαλίνη ἐξηκολούθησε μετ' ἄκρας ἠρεμίας:

— Ξέρετε ὅτι τὸ κορίτσι αὐτὸ δὲν ἔχει τίποτα· γιὰ νὰ βγάλῃ τὸ ψωμί της θὰ γίνῃ ἢ ντάντά, ἢ ῥάφτρα, καὶ ἂν συνηθίσῃ ἀπὸ τώρα 'ς τὴν καλοπέρασι χωρὶς πολλὴ δουλειά, σὰν κόρη τέλος πάντων ποῦ ἔχει τὸ ἐδικό της, ὅταν ἔπειτα χρειασθῇ νὰ ζήσῃ μοναχή της, θά της φανῇ βουνὸ καὶ δὲ θά τα βγάλῃ πέρα, θὰ πάθῃ συφορές... Καλλίτερα τὸ λοιπὸν νὰ κάτσῃ ἐκεῖ ποῦ κάθεται 'ς δουλειὰ τῆς κυρίας Φαβροῦ, καὶ ἂς ὑποφέρῃ τί νὰ γίνῃ!...

— Καὶ ἂν ἐπιστρέψῃ καμμίαν ἡμέραν ὁ πατήρ της; ἀνεφώνησεν ἡ κυρία Ἑρμίνη, ἀνυψοῦσα πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰς τορευτὰς χεῖράς της κεκοσμημένας διὰ δακτυλιδίων παλαιοῦ ῥυθμοῦ. Ἂν εἶνε καθὼς πρέπει, ἂν ἐπλούτησεν εἰς τὴν Ἀμερικήν, τί τα θέλει τὰ πλούτη ἂν εὕρῃ τὴν

Digitized by Google

κόρην του χωρίς ανατροφήν, *κουζίνα* πρόστυχην;

— Αυτά όλα είνε πολύ μακριά, καί ό πατέρας καί τά πλούτη του, παρετήρησεν ή κυρά Ζαλίνη σείουσα τήν κεφαλήν· αυτό πού είνε κοντά, είνε τό κοριτσάκι καί ή ανάγκη όπου έχει νά βγάζη τό ψωμάκι του μέ τόν ίδρωτα τού προσώπου του.

— Θέλεις λοιπόν νά το αφήσωμεν διά παντός είς τήν γυναίκα ή οποία τό έχει τώρα, καί, καθώς μου λέγεις, ούτε είς τό σχολείον κάν τό στέλλει; Τότε δέν έπρεπε νά μού το φέρης νά το γνωρίσω! Καί τώρα ίσα ίσα πού έχω διάθεσιν νά το κρατήσω εγώ, μού προβάλλεις προσκόμματα;

Καί οί οφθαλμοί της εξέχεον φλόγας· ή δέ κυρά Ζαλίνη μειδιάσατα κρυφίως απεκρίθη.

— Μά, κυρία, τί άλλο ήθελα καί εγώ παρά νά το ιδώ κοντά σας; αλλά πρέπει νά είνε καί ασφαλισμένο άν πέση 'ς άλλα χέρια, έ, ξέρετε είμεθα καί υποκείμενοι καί 'μπορεί νά πέση τό κορίτσι 'ς άλλα χέρια, σέ μεγαλη δυστυχία, καί θά είνε γι' αυτό χειρότερα· θά το τριγυρίσουν κίνδυνοι μεγαλήτεροι όταν θά είνε δεκατεσσάρω χρονών τότε, παρά τώρα επτά!

— Ναί, αλλά δέν ειμπορώ καί νά την προικίσω, απεκρίθη ή κυρία Ἑρμίνη περίλυπος, χωρίς νά ειξεύρω τί πράγμα θά γίνη αργότερα...

— Όχι βέβαια, αλλά 'μπορείτε νά την βάλετε νά μάθη καμμίαν εργασία... τή δική μου, χάριν λόγου, εγώ μετά χαράς τη μαθαίνω χάρισμα, σάς βεβαιώ τουλάχιστον δέν θά βρεθή μιά μέρα 'ς τούς πέντε δρόμους...

— Ἀξιόλογα! ανεφώνησεν ή κυρία Ἑρμίνη, σύ θά την μάθης τήν εργασίαν σου, καί εγώ θά την ετοιμάσω νά δώση εξετάσεις διά τό σχολείον. Ὥστε άν, ό μή γένοιτο, συμβή τίποτε απρόοπτον, διότι χάριτι θεία, ελπίζω νά ζήσω πολύ, ή Μαρκέλλα «θά το έχη δίπορτο». Ἀξιόλογα. Καί τώρα, πότε θά μού το φέρης;

Ἡ κυρά Ζαλίνη έμεινεν άναυδος. Διότι ουδόλως είχε προίδη τόσον ταχείαν τήν λύσιν.

— Δέν ειμπορώ νά σας είπώ τίποτε, είπε διστάζουσα. Ἄν κάμω λόγον τής κυρίας Φαβρού, θά 'μπήξη τής φωνές καί θά ξεθυμάνη 'ς τό κακόμοιρο τάρφανό. Ἀντίς γιά καλό θά του κάνετε κακό. Καλλίτερα νά περιμένωμε καμμιά 'μέρα νά θυμώση πολύ ή κυρά Φαβρού, — καί δέ θά αργήση νά γίνη, σάς το υπόσχομαι! Ἡ Λουίζα θά έβγη από τό σχολείο τήν ερχομένη εβδομάδα, καί πρίν περάσουν οκτώ 'μέρες θά την διώξη τήν Μαρκέλλα «σάν πούμε βλέπετε καί σας βλέπω». Δέν ειξέρετε πόσον τη ζηλεύει.

— Φρίκη! φρίκη! ανεφώνησεν ή κυρία Ἑρμίνη, σταυρούσα τάς χείρας.

— Αΐ! μά δέν είνε καί δύσκολο νά το καταλάβη κανείς... Αυτό τό κορίτσι είνε εγωϊστής, δέν ειξέρω άν το λέω καί καλά, δέ θέλει τάχα μου νά βλέπη άλλο κορίτσι 'ς τό σπίτι. Ὅ τι τρώει ή Μαρκέλλα, πάει χαμένο, κατά τήν ιδέα τής Λουίζας... Δόστε μου διορία δεκαπέντε 'μέρες καί πιστεύω νά σάς τη φέρω τή μικρή μιά χαρά.

— Ὅσον ειμπορείς γρήγορα, κυρά Ζαλίνη μου.

Προσκληθείσα εκ τού κήπου ή Μαρκέλλα εισήλθε χαρίεσσα καί σεμνή, άνευ επιπλάστου αιδούς, άνευ συστολής υπερβολικής καί επιτετηδευμένης.

— Βλέπεις τήν κυρίαν εδώ; τή είπεν ή κυρά Ζαλίνη, θέλει τό καλό σου. Ἀπό τώρα καί πέρα θά είνε προστάτης σου. Κύτταξε νά μήν είπής τίποτε τής κυρίας Φαβρού, γιατί θά της κακοφανή αφ' ού σ' επήρε μικρή πού δέν είχες κανένα 'ς τόν κόσμο. Μά άκουσέ μου 'δώ, άν αρχίσουν καί σε βασανίζουν, νά γυρίσης εδώ.

— Θά μού τον βρήτε τόν μπαμπά μου; είπεν ή Μαρκέλλα παρατηρούσα τήν προστάτιδά της.

— Τό πουλάκι μου! ανεφώνησεν ή κυρία Ἑρμίνη. Θά προσπαθήσω. Ἔλα νά με φιλήσης, καί νά είσαι φρόνιμη.

— Μάλιστα, κυρία, είπεν ή Μαρκέλλα.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

Δ' — ΒΛΑΒΑΙ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΕΚ ΤΗΣ ΚΑΤΑΧΡΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

Ἡ κατάχρησις τών οινοπνευματωδών ποτών επακολουθεί τήν απλήν χρήσιν αυτών. — *Μέθυσοι* καί *Οἰνοπόται*. — Δηλητηριώδης ενέργεια τού οινοπνεύματος είς τούς μεθύσους καί τούς οινοπότας. — Μελέται περί τής βλαβεράς επιρροής τού οινοπνεύματος επί τού ανθρωπίνου οργανισμού. — Μία παράδοξος καί πρωτοφανής περιήγησις τού αναγνώστου. — Ὁ αναγνώστης παρακολουθεί τό οινόπνευμα από τής εισόδου αυτού είς τόν οργανισμόν μέχρι τής εξόδου εξ αυτού, όπως επισκεφθή καί ίδη τά ολέθρια ίχνη, άτινα αφίνει είς τόν οργανισμόν τό οινόπνευμα.

Ὡς είδομεν εν τοίς προηγουμένοις, τά οινοπνευματώδη ποτά είς μέτριον καί λογικόν ποσόν είσιν ευεργετικά, ίσως τά ευεργετικώτερα εξ όσων κέκτηται ή ανθρωπότης· καί άν ό άνθρωπος εγνώριζε νά δεσπόζη καί χαλινόνη τά πάθη καί τάς ορέξεις αυτού, τά οινοπνευματώδη ποτά ήθελον όντως προσφέρει μεγίστην υπηρεσίαν είς αυτόν.

Πλήν δυστυχώς τό μέτρον τούτο υπερεξακοντίζεται πολλάκις, καί ούτως αί βλάβαι αί εξ οινοπνευμάτων προερχόμεναι είς τήν ανθρωπότητα είνε ασυγκρίτως μεγαλείτεραι καί επισημότεραι, ή τά εξ αυτών αγαθά.

* *

Ὁ άνθρωπος προστρέχει είς τό οινόπνευμα εν αρχή *δι' ηδονήν*, ήν όμως επιζητεί είτα νά επαναλαμβάνη συχνάκις ως απόλαυσιν εκουσίαν, καί είς τής οποίας τό επαγωγόν καί ελκυστικόν μετ' ολίγον δέν δύναται ν' αντισταθή. Οὕτω λοι-

Digitized by Google

πὸν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ *ἡδονὴ* αὕτη μεταμορφοῦται εἰς *ἀνάγκην*, εἰς *πάθος* ἀκατανίκητον, εἰς ὅπερ ὁ ἄνθρωπος τυφλῶς πλέον ὑπείκει.

Οἱ οἰνοπόται λαμβάνοντες τὸ οἰνόπνευμα κατ' ἀρχὰς ἐπί τινα χρόνον ὡς καθαρὰν ἡδονικὴν ἀπόλαυσιν καὶ διεγείροντες τάς τε πνευματικὰς καὶ σωματικὰς αὐτῶν δυνάμεις συνειθίζουσι τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα αὐτῶν κατ' ὀλίγον εἰς τὴν τοῦ οἰνοπνεύματος παροδικὴν ταύτην διεγερτικὴν ἐνέργειαν, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου, ὅπως αἱ διανοητικαὶ ἢ σωματικαὶ δυνάμεις ἐργασθῶσιν, ἀναγκάζονται εἶτα νὰ προστρέχωσιν εἰς τὴν διέγερσιν ταύτην τοῦ οἰνοπνεύματος· ὅτε πλέον ἡ λῆψις τοῦ οἰνοπνεύματος γίνεται οὐχὶ *ἐξ ἡδονῆς*, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης καθαρᾶς, ὅπως συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς καπνιστὰς τοὺς ἀδυνατοῦντας νὰ ἐργασθῶσιν ἄνευ καπνοῦ, ὅπως συνέβη καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς ἐπισήμους ἄνδρας, καὶ δὴ εἰς τὸν μέγαν Βολταῖρον, ὅστις ἀδύνατον ἦτο νὰ ἐργασθῇ χωρὶς πρότερον νὰ διεγείρῃ τὸν ἐγκέφαλον αὐτοῦ δι' ἐγχύματος καφφέ· ὅπως συνέβη καὶ εἰς τὸν δραματικὸν Αἰσχύλον καὶ εἰς τὸν κωμικὸν Ἀριστοφάνην, ὡς καὶ εἰς τοὺς μελοποιοὺς Ἀνακρέοντα καὶ Ἀλκαῖον, οἵτινες, κατὰ τὰ ἱστορούμενα, συνέγραφον καὶ συνέθετον τὰ ἀριστουργήματα αὐτῶν ὑπὸ τὴν διεγερτικὴν ἐπιρροὴν τοῦ οἴνου τῆς κλασικῆς Ἑλλάδος. Ὅπως τέλος, κατὰ τὸν Ὅμηρον, συνέβη καὶ εἰς αὐτὸν τὸν γηραιὸν Νέστορα, τὸν ὑπὸ τὴν ἐλαφρὰν διέγερσιν παλαιοῦ καὶ κρατίστου οἴνου διδόντα τὰς τόσον σώφρονας καὶ ἐκτιμωμένας συμβουλὰς αὐτοῦ. Οὕτω λοιπὸν διὰ τῆς ἕξεως τῆς πόσεως αἵ τε πνευματικαὶ καὶ αἱ σωματικαὶ δυνάμεις δὲν δύνανται νὰ ἐργασθῶσιν καὶ νὰ λειτουργήσωσι κανονικῶς ἄνευ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ οἰνοπνεύματος.

Πλὴν, μετὰ ἑκάστην παροδικὴν διέγερσιν, τὸ οἰνόπνευμα ἀφίνει πάντοτε ἐλαφρὰν νωθρότητα τῶν τε διανοητικῶν καὶ σωματικῶν δυνάμεων, νωθρότητα, ἥτις μετά τινα χρόνον ἀποβαίνει μεγαλειτέρα, καὶ τότε, ὅπως ὑπερνικηθῇ, ὑφίσταται ἀνάγκη μείζονος ποσοῦ οἰνοπνεύματος. Ἑπομένως ὅπως ὁ οἰνοπότης ἐπιτυγχάνῃ τὸν αὐτὸν τῆς διεγέρσεως βαθμὸν, ὡς καὶ ἐν τῇ ἐνάρξει τῆς ἕξεώς του ταύτης, εἶνε ἀνάγκη βαθμηδὸν ν' αὐξάνῃ τὸ ποσὸν τοῦ λαμβανομένου οἰνοπνεύματος. Ἐκ τούτου λοιπὸν προέρχεται τὸ λυπηρὸν φαινόμενον αὐτὸ πλέον τὸ παρατηρούμενον εἰς τὸν οἰνοπότην, ὅστις ὁσημέραι αὐξάνει τὸ λαμβανόμενον ποσὸν καὶ βλέπει τὸν κίνδυνον ἐπικείμενον, καὶ ἐν τούτοις δὲν δύναται ν' ἀπομακρυνθῇ αὐτοῦ· καθ' ὅσον βαθμηδὸν αἵ τε σωματικαὶ καὶ πνευματικαὶ αὐτοῦ δυνάμεις πίπτουσιν εἰς νάρκην, διαταράσσονται, συγχύζονται· καὶ τότε πίνει μόνον καὶ μόνον, ὅπως ἐπιτύχῃ *παροδικῶς* τὴν προτέραν τῶν ἰδεῶν του καθαρότητα καὶ διαύγειαν· πίνει λοιπὸν, ἕως οὗ φθάσῃ εἰς τὸ τελευταῖον στάδιον τῆς οἰνοποσίας του, ὅτε πλέον θέλουσιν ἐκδηλωθῇ τὰ φοβερὰ φαινόμενα τῆς χρονίας διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος δηλητηριάσεως.

* *

Πρὶν ἔτι εἰσέλθωμεν εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς ὀλεθρίας ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἐπιρροῆς τοῦ πάθους τῆς οἰνοποσίας, ἀνάγκη προηγουμένως νὰ παραλάβωμεν τὸν ἀναγνώστην καὶ βῆμα πρὸς βῆμα ὁδηγήσωμεν αὐτὸν ἀπ' αὐτῆς τῆς εἰσόδου τοῦ οἰνοπνεύματος εἰς τὸν ὀργανισμὸν μέχρι τῆς ἐξόδου αὐτοῦ, καὶ δείξωμεν αὐτῷ τὰ ὀλέθρια ἴχνη, ἅτινα ἀφίησιν ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ, καὶ τὰς δεινὰς βλάβας, ἃς ἐπιφέρει ἡ ὑπέρμετρος πόσις αὐτοῦ.

Πρὶν δ' ἔτι πρὸς τούτοις ἀρξώμεθα τῆς περιγραφῆς ταύτης πρέπει νὰ σημειώσωμεν, ὅτι ὑπάρχουσι δύο εἴδη ὅλως διαφέροντα καταχραστῶν οἰνοπνευμάτων· *οἱ μέθυσοι*, οἵτινες ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μόνον παραδίδονται εἰς τὴν κατάχρησιν τῶν οἰνοπνευμάτων, καὶ *οἱ οἰνοπόται*, οἵτινες πίνουσι διαρκῶς μεγάλα ποσὰ οἰνοπνεύματος.

Οἱ πρῶτοι, ἤτοι *οἱ μέθυσοι*, ταράσσουσι παροδικῶς τὸν ὀργανισμὸν αὐτῶν καὶ προκαλοῦσι τὴν ὀξεῖαν δηλητηρίασιν ἢ μέθην, ἥτις μετ' ὀλίγον παρέρχεται καὶ ὁ ὀργανισμὸς αὐτῶν βαθμηδὸν ἐπανέρχεται εἰς τὴν προτέραν ὁπωσδήποτε κανονικὴν αὐτοῦ κατάστασιν, καθόσον ἀπαλλάσσεται τοῦ ἐν αὐτῷ οἰνοπνεύματος. Εἰς τοὺς μεθύσους δὲ τούτους ἡ χρονία δι' οἰνοπνεύματος δηλητηρίασις δὲν ἐπέρχεται σχεδὸν ἢ λίαν βραδέως, καθ' ὅσον ἄλλως τε ἡ οἰνοποσία παρ' αὐτοῖς συνήθως δὲν γίνεται *ἕξις*, οὐδὲ *πάθος*, καὶ κατὰ πᾶσαν ἐποχὴν δύνανται ν' ἀπόσχωσι τοῦ οἴνου. Ἐκτὸς δὲ τούτου ὁ ὀργανισμὸς κατὰ τὰ διαλείμματα τὰ μεταξὺ τῶν ἐποχῶν τῶν καταχρήσεων λαμβάνει τὸν καιρὸν ν' ἀπαλλαγῇ ὁπωσδήποτε τοῦ οἰνοπνεύματος. Οὐχ ἧττον ὅμως καὶ μόνη αὕτη ἡ ἐκ διαλειμμάτων κατάχρησις τοῦ οἰνοπνεύματος, ἂν προφυλάττῃ, οὕτως εἰπεῖν, ἐπί τινα καιρὸν ἐκ τῶν φοβερῶν φαινομένων τῆς χρονίας δηλητηριάσεως, ἐν τούτοις οὐδόλως προφυλάσσει ἐκ τινων ἄλλων βλαβῶν ὀχληρῶν καὶ συνάμα ἐξασκουσῶν ἐπίσημον ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς καθόλου ὑγείας. Ἄλλως τε οὗτοι ἐν καταστάσει μέθης ὄντες ἐπαπειλοῦνται ὑπὸ αἰφνιδίου θανάτου ἐξ ἀσφυξίας καὶ ὀξείας δηλητηριάσεως διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος, ἢ ἐξ ἰσχυρᾶς ἐγκεφαλικῆς συμφορήσεως καὶ ἀποπληξίας.

Οἱ δεύτεροι δέ, ἤτοι οἱ ἰδίως *οἰνοπόται*, λαμβάνουσι τὸ οἰνόπνευμα διαρκῶς· ἡ οἰνοποσία εἰς αὐτοὺς εἶνε πάθος, εἰς ὃ τυφλῶς ὑπακούουσιν. Τὸ οἰνόπνευμα παρ' αὐτοῖς λαμβανόμενον διαρκῶς συσσωρεύεται εἰς τὸν ὀργανισμόν των, εἰσδύει καὶ διαβρέχει πάντας τοὺς ἱστοὺς αὐτῶν διαρκῶς, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου οὗτοι (οἱ ἱστοὶ) λειτουργοῦσι μόνον ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ τῆς δι' οἰνοπνεύματος διαβροχῆς. Οὗτοι δὲ πάντες ἀποφεύγουσι μὲν τὴν ὀξεῖαν δηλητηρίασιν, ἤτοι τὴν μέθην, ὡς ἐκ τῆς ἕξεως τοῦ πίνειν, πλὴν εἰσὶ καταδεδικασμένοι

Digitized by Google

ταχύτερον τῶν μεθύσων εἰς τὴν χρονίαν διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος δηλητηρίασιν, ἐὰν προηγουμένως δὲν ἐκμετρήσωσι τὸ ζῆν διά τινος προηγηθείσης σπουδαίας ὀργανικῆς βλάβης.

* *

Δὲν εἴμεθα οὔτε οἱ πρῶτοι οὔτε οἱ τελευταῖοι οἱ γράφοντες ἐπὶ τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν. Τὸ ζήτημα τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, ὡς τὰ μέγιστα ὄντων διαδεδομένων καὶ σφόδρα ἐνδιαφερόντων τὴν κοινωνίαν, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι εἶνε ἴσως τὸ μόνον, ὅπερ ἐξητάσθη καὶ ἠρευνήθη ὑπὸ τῶν πανταχοῦ τῆς γῆς διακεκριμένων ἐπιστημόνων ὑφ' ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐπόψεις, διὰ μακροχρονίου ἐνδελεχοῦς σπουδῆς.

Διὰ τῆς μεμελετημένης λοιπὸν αὐτῶν μελέτης κατώρθωσαν ὅσον οἷόν τε ἐντελέστερον νὰ σπουδάσωσι καὶ ἐξακριβώσωσι τὰς διαφόρους τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν συνθέσεις, τὴν ἐν τῷ ζωϊκῷ ὀργανισμῷ αὐτῶν ἐνέργειαν καὶ ἐπιρροήν, ὡς καὶ πάσας τὰς βλάβας, ἃς ἡ κατάχρησις αὐτῶν κληροδοτεῖ τῷ ἀνθρωπίνῳ ὀργανισμῷ.

Ἐμελετήθησαν δ' ἐπισταμένως καὶ ἐξηκριβώθησαν καλῶς πᾶσαι αἱ διαταραχαὶ αὗται τοῦ ὀργανισμοῦ αἱ ὀφειλόμεναι εἰς τὰ οἰνοπνεύματα, ἤτοι αἱ διάφοροι βλάβαι τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, τῶν ὀργάνων τῆς θρέψεως, τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ πνεύματος διὰ πειραμάτων καὶ ἐπιμελῶν παρατηρήσεων ἔν τε τοῖς ἐπιστημονικοῖς ἐργαστηρίοις καὶ ἐν αὐτῇ τῇ κοινωνίᾳ. Δὲν ὑπολείπεται δέ, ἢ ἵνα πᾶσαι αἱ γνώσεις αὗται διαδίδωνται εὐρέως εἰς τὸν λαόν, ὅπως οὗτος γνωρίζῃ καλῶς, ὁποῖον πλῆθος δεινῶν συμφορῶν κρύπτουσιν ὄπισθεν αὐτῶν αἱ φαινομενικαὶ εὐεργετικαὶ ἰδιότητες τῶν οἰνοπνευμάτων ἐν ἀμέτρῳ ποσότητι λαμβανομένων.

* *

Τὸ οἰνόπνευμα, ὂν οὐσία ἐρεθιστική, διεγείρει καὶ ἐρεθίζει τὸν τόπον τῆς ἐπαφῆς αὐτοῦ, ἤτοι τοὺς διαφόρους ζωϊκοὺς ἱστοὺς τοῦ ὀργανισμοῦ ἡμῶν, ἐφ' ὧν ἐφάπτεται ἢ δι' ὧν διέρχεται καὶ ἐγκυκλοφορεῖται. Διὸ αἱ ἐκ τῶν οἰνοπνευμάτων βλάβαι ἄρχονται εὐθὺς ἐξ αὐτῆς τῆς εἰσόδου αὐτῶν εἰς τὸν ὀργανισμὸν ἐπιφέρουσαι διαφόρους ἀλλοιώσεις ἐπὶ τῶν πεπτικῶν ὀργάνων.

Οὕτως ἐν τῷ στόματι πρῶτον, ὡς ἐρεθιστικὴ οὐσία, ἐρεθίζει τὴν λεπτὴν καὶ ἁβροφυᾶ καὶ εὐαίσθητον μεμβράνην τὴν περικαλύπτουσαν ἅπασαν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ στόματος, τῆς γλώσσης, τοῦ οὐρανίσκου καὶ τοῦ λάρυγγος.

Ἐκ τῆς συχνῆς λοιπὸν ἐρεθιστικῆς ἐπιδράσεως τοῦ οἰνοπνεύματος ἐπὶ τῆς μεμβράνης ταύτης, ἣν οἱ ἰατροὶ καλοῦσι *βλεννογόνον ὑμένα*, αὕτη ὑπεραιμεῖ διαρκῶς, παχύνεται, σκληρύνεται καὶ χάνει κατὰ πολὺ βαθμηδὸν τὴν προτέραν αὐτῆς λεπτότητα καὶ εὐαισθησίαν. Ἡ ἀπώλεια δὲ αὕτη τῆς εὐαισθησίας εἶνε μᾶλλον ἐπαισθητὴ ἐν τῇ μεμβράνῃ τῇ καλυπτούσῃ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γλώσσης, διότι, ὡς γνωστόν, ὑπὸ τὴν μεμβράνην ταύτην εὕρηνται τὰ εὐαίσθητα ἐκεῖνα ὄργανα τῆς γεύσεως, δι' ὧν ἀπολαμβάνομεν τὴν ἡδονὴν τῶν μασσωμένων ἢ πινομένων οὐσιῶν.

Ἡ εὐαισθησία λοιπὸν τῶν γευστικῶν αὐτῶν ὀργάνων ἐξασθενεῖ βαθμηδὸν καὶ ἀπόλλυται ὑπὸ τὴν κατ' ὀλίγον παχυνομένην ἐπ' αὐτῶν μεμβράνην, ἐξ οὗ ἡ γεῦσις τῶν οἰνοποτῶν διαστρέφεται· οἱ οἰνοπόται δὲν δύνανται νὰ αἰσθανθῶσι τὰς λεπτοφυεστέρας — τὰς οὔσας συνάμα καὶ ἡδονικωτέρας — τῶν γεύσεων. Ὡς ἐκ τούτου δὲ οὗτοι ἐπιζητοῦσι καὶ ἀγαπῶσι τὰς οὐσίας ἐκείνας, αἵτινες, ἐρεθιστικαὶ οὖσαι, ἐπενεργοῦσιν ἰσχυρῶς ἐπὶ τῆς πεπαχυμένης μεμβράνης, καὶ ἑπομένως καὶ ἐπὶ τῶν ὑπ' αὐτὴν γευστικῶν νευρικῶν ὀργάνων, καὶ παρέχουσιν ὁπωσδήποτε αἴσθησιν τινὰ γεύσεως. Οὕτω δὲ οἱ οἰνοπόται ἀγαπῶσι σφόδρα τὰς ἐρεθιστικὰς καὶ δριμείας καὶ δηκτικὰς οὐσίας, αἵτινες ἐπιδρῶσιν ἰσχυρῶς ἐπὶ τῶν γευστικῶν νευρικῶν ὀργάνων καὶ προκαλοῦσι τὸ αἴσθημα τῆς γεύσεως· ἐνῷ τοὐναντίον ἀποστρέφονται τὰς ἠπίας καὶ ἡδείας οὐσίας, ὡς π. χ. τὰς ζακχαρώδεις κλπ.

Πλὴν ἐκτὸς τῆς ἀπωλείας τῆς εὐαισθησίας τῆς γεύσεως, οἱ οἰνοπόται ἔχουσι καὶ ἄλλας δυσαρέστους ἐνοχλήσεις ἐν τῷ στόματι· ἑκάστην ἰδίως πρωΐαν τὸ στόμα εἶνε *στεγνὸν* καὶ *ἄνοστον*· ἡ γλῶσσα δὲ φέρει ἐπ' αὐτῆς διαρκῶς περίπου *ἀκαθαρσίαν* (ἐπίχρισμα).

* *

Δὲν εἶνε δὲ ἀτυχῶς ταῦτα μόνον τὰ ἐν τῷ στόματι δυσάρεστα ἐκ τοῦ οἰνοπνεύματος· οἱ οἰνοπόται ἔχουσιν ἄλλην ἔτι σπουδαιοτέραν ἐνόχλησιν, ἥτις καθ' ὅλον περίπου τὸν βίον αὐτῶν τυραννεῖ καὶ βασανίζει οὐ μόνον ἑαυτούς, ἀλλὰ καὶ τὰ παρευρισκόμενα πλησίον ἄτομα. Πάντες οἱ οἰνοπόται βασανίζονται ὑπὸ δυσαρέστου ἐν τῷ φάρυγγι αἰσθήσεως φλέγματος, ὅπερ ἀδιακόπως προσπαθοῦσι νὰ ἐξαγάγωσιν οὐ μόνον δι' ἀγώνων, ἀλλὰ καὶ διὰ θορύβου λίαν ὀχληροῦ καὶ ἀηδοῦς τοῖς παρευρισκομένοις ἀτόμοις. Τὸ φλέγμα δὲ τοῦτο προέρχεται ἐξ ἐκκρίσεως βλέννης ἕνεκα χρονίας φλογώσεως τοῦ ὑμένος τοῦ περικαλύπτοντος τὸν φάρυγγα, ἤτοι ἐκ τῆς *χρονίας* καλουμένης *φαρυγγίτιδος* ἐξ οἰνοπνεύματος, ἥτις ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ εἶνε δυσθεράπευτος καὶ λίαν ἐπίμονος.

Ὁ ἐρεθισμὸς δὲ οὗτος οὐχὶ σπανίως ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὸν πλησίον ἐκεῖ λάρυγγα καὶ προξενεῖ χρονίαν λαρυγγίτιδα μετὰ βράγχους τῆς φωνῆς καὶ βηχὸς δυσεξαλείπτου.

**

Τὰς σπουδαιοτέρας ὅμως βλάβας ἐπιφέρει ἐπὶ τοῦ στομάχου, ἔνθα τὸ οἰνόπνευμα προξενεῖ δια-

Digitized by Google

ταράξεις πολλῷ τῶν ἄνωθι ἐπισημοτέρας. Εἶνε δὲ αἱ ἐπὶ τοῦ στομάχου αὗται τοῦ οἰνοπνεύματος βλάβαι σπουδαιόταται, καθ' ὅσον δὲν ἐνδιαφέρουσι τοπικῶς μόνον τὸν στόμαχον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρον τὸν ὀργανισμόν, τὸ σῶμα, τὴν καθόλου θρέψιν.

Πάντες γνωρίζετε, ὅτι ὁ στόμαχος εἶνε ἓν τῶν σπουδαιοτέρων ὀργάνων τοῦ σώματος ἡμῶν. Εἰς τὸν στόμαχον ἔρχονται ὅλαι αἱ τροφαί, ἅμα διὰ τοῦ στόματος εἰσαγόμεναι, καὶ ἐκεῖ ἐπί τινα χρόνον διαμένουσαι ὑφίστανται τὴν κατεργασίαν καὶ προπαρασκευήν, ἣν καλοῦμεν *πέψιν*· δηλαδὴ ἐν τῷ στομάχῳ αἱ τροφαί, διὰ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ λειτουργίας, κατεργάζονται εἰς χυλὸν ἐπιτήδειον, ἵνα ἀπορροφηθῇ ἐκ τῶν ἐντέρων ὡς *θρεπτικὸς χυμὸς* εἰς τὸ αἷμα.

Ἤδη λοιπὸν φαντάσθητε στόμαχον ἀσθενῆ καὶ λειτουργοῦντα λίαν ἐλαττωματικῶς· τότε τί θέλομεν ἔχει ; Αἱ τροφαὶ δὲν θὰ πέπτωνται καλῶς, δὲν θὰ ἀναμυζᾶται δὲ εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἀρκετὸς θρεπτικὸς χυμός, καὶ ἐπομένως ἡ καθόλου τοῦ σώματος θρέψις θέλει πάσχει, θέλει τελεῖσθαι ἐλλιπής. Ἡ πάθησις τοῦ στομάχου, ὡς βλέπετε, ἀντανακλᾷ ἐφ' ὅλου τοῦ σώματος.

* *

Τὸ οἰνόπνευμα λοιπὸν ἐρεθίζον τὸν ὑμένα τὸν περικαλύπτοντα τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τοῦ στομάχου, παχύνει καὶ φλογίζει αὐτὸν χρονίως, ἐξ οὗ ὁ χρόνιος κατάρρους τοῦ στομάχου ὁ ὀχληρὸς εἴς τε τὸν οἰνοπότην καὶ τὸν ἰατρόν. Εἰς τὸν κατάρρουν δὲ τοῦτον ὀφείλονται πρὸ πάντων πᾶσαι αἱ γαστρικαὶ διαταραχαὶ τῶν οἰνοποτῶν. Ὁ οἰνοπότης κατ' ὀλίγον παρατηρεῖ, ὅτι ἡ ὄρεξις ἀποχαιρετᾷ αὐτόν· ταύτην δὲ ἀντικαθιστᾷ αἴσθησις βάρους κατὰ τὸ ἐπιγάστριον καὶ πυρώσεως. Ἡ πέψις γίνεται δύσκολος καὶ ἐργώδης καὶ ἀτελής· ὡς ἐκ τῆς παχύνσεως δὲ καὶ τοῦ κατάρρου τοῦ στομάχου τελεῖται ὑπερέκκρισις βλέννης (ἤτοι φλεγμάτων) ἐν τῷ στομάχῳ, συσσωρευομένης ἰδίως κατὰ τὴν νύκτα, ἥτις προκαλεῖ καθ' ἑκάστην πρωΐαν ναυτίαν καὶ ἔμετον.

Μετά τινα δὲ καιρὸν αἱ παθήσεις αὗται ἐπισύρουσιν ἄλλας βαρυτέρας ἐν τῷ στομάχῳ βλάβας δυναμένας ἀπ' εὐθείας ν' ἀπειλήσωσι καὶ αὐτὴν τὴν ὕπαρξιν τοῦ οἰνοπότου, οἷαι π. χ. εἰσὶν ἡ φλεγμονὴ ὅλου τοῦ πάχους τῶν τοιχωμάτων τοῦ στομάχου (γαστρῖτις φλεγμονώδης χρονία), τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου, καὶ ὁ καρκῖνος αὐτοῦ.

Μεγάλη ποσότης τοῦ οἰνοπνεύματος, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, ἀπορροφᾶται εἰς τὴν κυκλοφορίαν ἤδη διὰ τῶν φλεβιδίων τοῦ στομάχου· ἐν τούτοις οὐκ εὐκαταφρόνητον ποσὸν μεταβαίνει καὶ εἰς τὰ ἔντερα, ὅπως καὶ ἐκεῖ ἐνεργήσῃ τὸ οἰνόπνευμα ἐρεθιστικῶς καὶ ἐπιφέρῃ καὶ ἐπὶ τῶν ἐντέρων τὰς ἐξ αὐτοῦ βλάβας. Οὕτως οἱ οἰνοπόται ἐνοχλοῦνται ἐπιμόνως ὑπὸ ἀερίων ἐν τῇ κοιλίᾳ, κωλικῶν πόνων, δυσκοιλιότητος λίαν ἐπιμόνου καὶ ἐνοχλητικῆς, ἐπαλλασσομένης οὐχὶ σπανίως μετὰ διαρροίας, ἥτις κατὰ τὰς θερμὰς ὥρας τοῦ ἔτους καὶ εἰς τὰ θερμὰ κλίματα, ὡς τὰ τῆς Αἰγύπτου καὶ Ἑλλάδος μετατρέπεται ῥαδίως εἰς δυσεντερίαν καὶ δυσεντεροειδεῖς κατάρρους λίαν ἐπιμόνους.

(Ἀκολουθεῖ.)

Ιω. Φουστανος.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ

1 Σεπτεμβρίου

Ἅμα ἐπανῆλθα ἐξ Αἰγίνης, μετὰ μιᾶς ἑβδομάδος ἀπουσίαν, ἔμαθα ὅτι ἡ Ἑλένη διορίζεται διδασκάλισσα.

Διδασκάλισσα ἡ Ἑλένη! μὲ τὰ γερμανικά της, μὲ τὰ γαλλικά της, μὲ τὸ μουσικόν της τάλαντον, ὅπερ τὴν ἀναδεικνύει μίαν ἀπὸ τὰς καλλίστας κυμβαλιστρίας τῶν Ἀθηνῶν, ἡ Ἑλένη ἡ μαθοῦσα τὰ γράμματα ὡς ἐρασιτέχνις καὶ οὐχὶ ὡς ἐπαγγελματίας, ἡ ἀναμένουσα ἐξ αὐτῶν πᾶν ἄλλο παρὰ τὰ πρὸς τὸ ζῆν, νὰ γείνῃ ὑπότροφος ἑνὸς πενιχροῦ δημοτικοῦ ταμείου ὑποβάλλουσα καταστάσεις διὰ νὰ *πάρῃ τὸ ἔνταλμα* καὶ νὰ λάβῃ μισθόν!

Ἔτρεξα εἰς τοῦ θείου μου· εἶνε ἀληθές· θὰ ὑπάγῃ. Τὴν ἀπόφασιν ἔλαβεν εὐθὺς μετὰ τὸν παντελῆ καταποντισμὸν τῆς περιουσίας των εἰς τὸν χρηματιστικὸν ἀνεμοστρόβιλον. Ἡ μητέρα της κατ' ἀρχὰς ἠρνήθη ἐντόνως νὰ συναινέσῃ· ἔπειτα ἦλθεν ἡ σειρὰ τῶν συγκινήσεων καὶ τῶν δακρύων, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἐπείσθη ὑπὸ τῆς ἀταράχου ἐπιμονῆς τῆς Ἑλένης.

Ἡ Ἑλένη ὁμιλεῖ ἁπλούστατα, φυσικώτατα περὶ τοῦ διορισμοῦ της· δὲν φορεῖ τὴν προσωπίδα τῆς αὐταπαρνησίας· ὁ ἀληθὴς ἡρωϊσμὸς εἶνε νὰ μὴν ἀφίνῃ τις τοὺς ἄλλους νὰ ὑποπτεύωνται ἡρωϊσμόν· δὲν μοῦ ἀρέσει διόλου ἡ θυσία ἡ γινομένη μετ' ἀναστεναγμῶν· μοῦ ἐνθυμίζει τὰ πρόβατα τὰ συρόμενα εἰς τὸ σφαγεῖον βελάζοντα.

Μοὶ ἀνέθηκε νὰ ὑπάγω εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας καὶ νὰ ἐρωτήσω πότε θὰ τῆς σταλῇ ὁ διορισμός της διὰ ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν θέσιν της. Τί πλῆθος εἰς τὸ Ὑπουργεῖον! αἱ κλίμακες, ἡ αἴθουσα, οἱ διάδρομοι, τὰ δωμάτια, κατάμεστα διδασκάλων· ποικιλία μορφῶν καὶ ἐνδυμασιῶν· ὁ ὑψηλὸς πῖλος καὶ ἡ ῥεδιγγότα τοῦ καθηγητοῦ τοῦ γυμνασίου ἔρχεται εἰς δημοκρατικωτάτην ἐπαφὴν μὲ τὸ τρυπημένον σουρτοῦκο καὶ τὸν ἀπότριπτον κοῦκκον τοῦ τριτοβαθμίου δημοδιδασκάλου ἢ γραμματοδιδασκάλου· κάπου κάπου φαίνεται καὶ καμμία διδασκάλισσα μετὰ τῆς ἀπαραιτήτου φεσοφόρου, τσεμπεροφόρου ἢ καλεμκεροφόρου γραίας συνοδοῦ του· ἀληθὲς *δασκαλοπάζαρο*· ὁ καθεὶς ἦλθε νὰ μάθῃ κάτι τι· ποῦ διω-

ρίσθη; μήπως ἀπελύθη; μήπως τὸν ἐπέταξεν εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τῆς Ἑλλάδος ἡ δυσηρεστημένη μερίς; ἀντίθεσιν ζωηρὰν πρὸς τὴν συνεσταλμένην, τὴν παθητικὴν περιέργειαν τούτων, κάμνει τὸ ἀγέρωχον τῶν βουλευτῶν, οἵτινες ὑψαύχενες μεταβαίνουσιν ἀπὸ τμήματος εἰς τμῆμα, εἰς τὸν ὑπουργόν, ὅπως ἐκφράσουν τὰς εὐχαριστήσεις των ἢ τὰ παράπονά των διὰ τοὺς γενομένους διορισμούς.

Εἰσέρχομαι εἰς τὸν διάδρομον τοῦ τμήματος τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως· οὐδεὶς ὑπάλληλος· ἐντὸς δωματίου, κλωβίου μᾶλλον διὰ ξυλίνων κιγκλίδων περιφράκτου, βλέπω ἕνα γέροντα διοπτροφόρον.

— Ὁ κύριος Κ. εἶν' ἐδῶ;

Μὲ παρατηρεῖ ἀτενῶς καὶ μοῦ λέγει:

— Ὄχι.

Ἀλλ' ἔπειτα, ὡσεὶ μετενόησε, μὲ πλησιάζει, μ' ἐρωτᾷ ἐμπιστευτικῶς·

— Μήπως εἶσθε σεῖς ἐκεῖνος, ὃν περιμένει;

Ὁ τρόπος του ἐκέντησε σφόδρα τὴν περιέργιάν μου. Καὶ ἐκτὸς τούτου πόθεν εἰξευρα ἐγὼ ὅτι δὲν μ' ἐπερίμενε;

— Ναί, τοῦ εἶπα.

— Τότε εἶνε ἐδῶ.

Ἐγείρεται, μὲ λέγει νὰ τὸν ἀκολουθήσω, προηγούμενος μυστηριωδῶς ὡς συνωμότης, μὲ παραδίδει εἰς γέροντά τινα ἀπόμαχον καὶ τοῦ ψιθυρίζει εἰς τὸ οὖς μίαν λέξιν, οὗτος δὲ μὲ ὁδηγεῖ μὲ τὸ αὐτὸ ἄφωνον καὶ ἐπίσημον ἦθος διὰ σκολιοῦ διαδρόμου εἰς ἀπόκεντρον δωμάτιον, ἐν τῷ ὁποίῳ μετ' ἄλλων δύο ὑπαλλήλων τοῦ Ὑπουργείου βλέπω τὸν φίλον μου κολυμβῶντα εἰς θάλασσαν χαρτιῶν.

Τὸν ἠρώτησα διὰ τὴν Ἑλένην· μοῦ ἔδειξε τὴν *Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως*· καὶ μεταξὺ σωρείας ἄλλων κακοήχων, βαρβαροφώνων ὀνομάτων, διέκρινα τὸ γλυκὺ καὶ εὐγενὲς της ὄνομα. Ἐπέρασε καὶ εἰς τὴν *Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως* ἡ Ἑλένη!

3 Σεπτεμβρίου.

Σήμερον τῇ ἐκοινοποιήθη ὁ διορισμός της. Μοῦ ἔκαμε τόσην ἐντύπωσιν, μὲ συνεκίνησε τόσον αὐτὸ τὸ ἔγγραφον, ὥστε ἀπεφάσισα νὰ τὸ φυλάξω καὶ τὸ ἀντέγραψα·

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Αὐγούστου 1884.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως

Ἀριθ. 12284.

Πρὸς τὴν Ἑλένην Ν. . . . δημοδιδάσκαλον Α' τάξεως.

Δυνάμει τοῦ ἀπὸ 22 Φεβρουαρίου 1835 Β. Διατάγματος καὶ τῆς ὑπ' ἀριθ· 12284 ἡμετέρας πράξεως δημοσιευθείσης ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 347 φύλλῳ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως διορίζομέν σε εἰς τὸ ἐν. . . . . τοῦ ὁμωνύμου δήμου δημοτικὸν σχολεῖον τῶν θηλέων ἐπὶ μισθῷ δρ. ὀγδοήκοντα κατὰ μῆνα, πληρωτέων σοι μετὰ τῶν λοιπῶν κατὰ τὸν νόμον ἀποδοχῶν ὑπὸ τοῦ ἁρμοδίου δημοτικοῦ ταμείου καὶ παραγγέλλομέν σοι νὰ μεταβῇς ἀμέσως εἰς τὴν θέσιν σου καὶ ἀναλάβῃς τὰ καθήκοντά σου, ἀφ' οὗ δῷς ἐνώπιον τῆς ἁρμοδίας διοικητικῆς ἀρχῆς τὸν τεταγμένον τῆς ὑπηρεσίας ὅρκον. Ὀφείλεις δὲ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς διδασκαλίας νὰ γνωρίσῃς ἐξαιρετικῶς ἀπ' εὐθείας τὴν εἰς τὴν θέσιν σου μετάβασιν εἴς τε τὴν ἁρμοδίαν διοικητικὴν ἀρχὴν καὶ εἰς ἡμᾶς. Ἄλλως θέλομεν σὲ θεωρήσει ὡς μὴ ἀναλαβοῦσαν τὰ καθήκοντά σου καὶ θέλεις ὑποστῇ τὰς ἐκ τοῦ νόμου συνεπείας.

Ὁ Ὑπουργός.

Ὅτε τῆς ἐνεχείρισα τὸ ἔγγραφον τοῦτο καὶ ἤρχισε νὰ τὸ ἀναγινώσκῃ τὴν παρετήρουν ἀτενῶς. Ἴσως διότι δὲν ἐπρόφθασε νὰ κρατήσῃ ἑαυτῆς, ἴσως διότι δὲν ὑπωπτεύθη ὅτι κατεσκόπευον τὰς κινήσεις τῆς φυσιογνωμίας της, εἶδον ὅτι τῇ ἔκαμεν ὀδυνηρὰν ἐντύπωσιν ἡ βαρεῖα ἐκείνη οἰκειότης τοῦ ἀνωτέρου πρὸς τὸν κατώτερον, τὸ *σὲ* ἐκεῖνο τὸ τοσάκις ἐπαναλαμβανόμενον καὶ ἡ ἐν τέλει ἀπειλὴ περὶ τῶν ἐκ τοῦ νόμου συνεπειῶν. Ἀλλ' ἀναμνησθεῖσα τῆς ὑποσχέσεως, ἣν ἔδωκε πρὸς ἑαυτὴν νὰ ὑπομείνῃ καρτερικῶς τὰ πάντα, ἡσύχασε διὰ μιᾶς. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἦτο ὡς λίθος βληθεὶς εἰς ἠρεμοῦσαν θάλασσαν, ἐτάραξε τὴν ἐπιφάνειαν ἐπὶ στιγμήν· ἀλλ' ὅπως ἐκεῖ τὰ κύματα ἀναλαμβάνουσι τὴν νωχελῆ τῆς γαλήνης ἁπαλότητα οὕτω καὶ ἡ μορφή της ἀνέλαβε τὴν γλυκεῖάν της ἔκφρασιν, καὶ ἡ ἠρεμία ἐπανῆλθεν εἰς τὸ ταραχθὲν βλέμμα της. Ἡ ἐπιφάνεια ἡσύχασεν· ἀλλὰ τὸ βάθος, τί κρύπτει τὸ βάθος; ὢ! πῶς ἤθελα νὰ εἰξεύρω τί γίνεται μέσα εἰς τὴν ψυχὴν ἐκείνην! πῶς ἤθελα νὰ μελετήσω τὴν ἐνδόμυχον ἐργασίαν, διὰ τῆς ὁποίας ἡ ἁβρὰ κόρη τῶν αἰθουσῶν μετεμορφώθη εἰς ἡρωΐδα τοῦ καθήκοντος, ἡ περιστερὰ τῆς εἰρήνης μετεβλήθη εἰς ἀπόστολον τοῦ πολέμου, καὶ τοῦ μᾶλλον ἀμειλίκτου πολέμου, τοῦ περὶ τῆς συντηρήσεως.

5 Σεπτεμβρίου.

Σήμερον εἰς τὰς 10 π. μ. ἀνεχώρησεν· ἐλυπήθην διότι σπουδαία ἐργασία μ' ἐκώλυσε νὰ τὴν προπέμψω μέχρι τοῦ Πειραιῶς· τὴν συνοδεύει ὁ πατήρ της, ὅστις εἶνε τόσον καταβεβλημένος ἠθικῶς ὥστε παθητικῶς, ἄνευ ἀντιστάσεως ἐδέχθη τὴν ἀπόφασιν τῆς θυγατρός του. Τῷ φαίνεται φυσικὸν ἀφ' οὗ ἤρχισε τὸ κατρακύλημα, νὰ ἐξακολουθήσῃ.

Πρὸ ὀλίγου ἐπέστρεψα ἀπὸ τὴν οἰκίαν των, ὅπου ἔμεινα μέχρι τῆς 11. μ. μ. Εὗρον τὴν μητέρα της κλαίουσαν, ὡς καὶ τὰς μικρὰς της ἀδελφάς· προσεπάθησα νὰ τὰς παρηγορήσω καὶ

Digitized by Google

ἀνέφερα μερικὰ παραδείγματα εὐγενῶν κατὰ τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν, οἵτινες πολὺ μεγαλειτέρας ἀξιώσεις ἔχοντες ἐπὶ τῆς εὐτυχίας, ἔγειναν διδάσκαλοι καὶ χειρώνακτες, καὶ ἕνα βασιλέα τῆς Γαλλίας, ὅστις παρέδιδε μαθηματικὰ εἰς τὴν Σουηδίαν ἀποζῶν καὶ πληρόνων τὰ δίδακτρα τῆς ἀδελφῆς του· ἀλλ' ἐν ᾧ προσπαθῶ νὰ πείσω τὰς ἄλλας, ἐγὼ αὐτὸς μένω ἀμετάπειστος καὶ συλλογίζομαι τὴν πικραμένην μοῖραν τῆς Ἑλένης. Ὡς πάντοτε μοῦ συμβαίνει, ἡ σκέψις αὕτη συνταράττει ἄλλας ὁμοίας, εἰς τὸ βάθος τῆς μνήμης μου πρὸ πολλοῦ λησμονηθείσας, καὶ τὰς φέρει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Καὶ βιαίως, ἀλλεπαλλήλως, μοῦ ἔρχονται εἰς τὸν νοῦν ὅλα ὅσα ἔχω ἀκούσει περὶ διδασκαλισσῶν: τὴν θανάσιμον ἀνίαν ἐν τῇ μονοτονίᾳ τοῦ ἐπαρχιακοῦ καὶ χωρικοῦ βίου, τὰς πικρίας, ἃς ποτίζεται προσοικειουμένη κατ' ἀνάγκην οἰκογενείας τινὰς τοῦ τόπου καὶ ἐξεγείρουσα κατ' αὐτῆς τὴν μῆνιν τῶν τῆς ἀντιθέτου μερίδος, τὴν ἰταμὴν συμπεριφορὰν τῶν ἐντοπίων νέων θεωρούντων αὐτὴν ἀδέσποτον κτῆμα καὶ φιλοτιμουμένων τίς νὰ τὴν καταλάβῃ πρῶτος καὶ τὰς μοχθηρὰς περὶ διδασκαλισσῶν παραδόσεις, καθ' ἃς ἡ διδασκάλισσα μεταβαίνουσα νὰ διδάξῃ τὴν ἠθικὴν εἰς μέρος τι ἀπέρχεται ἐκεῖθεν ἄνευ αὐτῆς ὡς ἔμπορος ἐκποιήσας τὰ ἐμπόρευμά του: καὶ τὰ κακεντρεχῆ τραγούδια :

Δασκάλισσά μου ζάχαρη, δασκάλισσά μου μέλι
δασκάλισσά μου κρύο νερὸ ποὺ πίνουν οἱ ἀγγέλοι.

Μὲ κατελάμβανε δὲ βαρεῖα θλῖψις ὅσον ἐσυλλογιζόμην τὸν βόρβορον αὐτόν, διὰ τοῦ ὁποίου ἔπρεπε νὰ διέλθῃ δίχως νὰ μολύνῃ τὰς λευκάς της πτέρυγας ἡ Ἑλένη.

Τὴν στιγμήν, καθ' ἣν ἀνεχώρουν, παρετήρησα κλειστὸν καὶ βωβὸν τὸ ἕως προχθὲς μαγευτικῶς κελαδοῦν κλειδοκύμβαλόν της. Διατί δὲν τὸ ἔλαβε μαζί της; Ἡ μήτηρ της μοῦ εἶπεν ὅτι ἡ κωμόπολις ὅπου τὴν διώρισαν εἶνε πολὺ ὀρεινὴ καὶ οἱ δρόμοι τόσον κακοὶ ὥστε δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὸ μετακομίσουν· ὀλίγον ἔλειψε νὰ δακρύσω. Εἰς ποίαν λοιπὸν θὰ ἐμπιστεύεται τὴν λύπην της, τὴν χαράν της, — καὶ ποῦ θὰ τὴν εὕρῃ τὴν χαράν της! — ἡ ταλαίπωρος κόρη! ὅταν αὐτὴ θὰ κρατῇ τὰ δάκρυά της διὰ τίνος θὰ ὀλοφύρηται; Δυστυχὴς Ἑλένη! Τὸ ἐφαντάζεσό ποτε ὅτι τὰ γράμματα, τὰ ὁποῖα ἐμάνθανες ζωηρὰ καὶ πετακτὴ εἰς τὸ Ἀρσάκειον, θὰ ἐπήγαινες εἰς τὴν ἄκραν τῆς Ἑλλάδος μίαν ἡμέραν νὰ τὰ πουλήσῃς ...

Α**

« Δὲν πιστεύω, ἔλεγεν ὁ κόμης Δέρβυ πρὸς τοὺς φοιτητὰς τοῦ Πανεπιστημίου Γλασκώβης, ὅτι ἄνθρωπος ἄνευ ἐργασίας, ὅσον καὶ ἂν ἀγαπᾶται καὶ τιμᾶται ὑπὸ τῶν ἄλλων, αἰσθάνεται ἑαυτὸν πράγματι εὐτυχῆ. Ἐπειδὴ ἡ ἐργασία ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἡμετέρας ὑπάρξεως, δείξατέ μοι περὶ τί ἀσχολεῖσθε, ὅπως εἴπω ὁποῖοι εἶσθε. »

ΕΙΣ ΠΤΗΝΟΝ

— Πουλί μου, πόθεν ἔρχεσαι ; μοῦ φαίνεσαι σὰν ξένο,
Καὶ σὰν νὰ γνωριζόμεθα, πουλάκι ἀγαπημένο·
Κάπου σὲ εἶδα, σ' ἄλλη γῆ, καὶ σ' ἄλλα, σ' ἄλλα μέρη,
Στοῦ ἥλιου τὸ ξεφάντωμα, στ' Ἀπρίλι τὸ λημέρι.
Μὴν εἶσ' ἀπ' τὴν Πατρίδα μου ; μὴν εἶσ' ἀπ' τὴν Ἀθήνα ;
Ἔχεις τὴ στάσι εὐγενικὴ καὶ στὴ 'ματιά σου ἀκτῖνα ...
— Κι ἐγὼ σὲ ξεύρω· ἔχομε τὰ δυώ μας μιὰ πατρίδα·
Πόσαις φοραὶς κατάχλωμο στὴν ἐξοχὴ σὲ εἶδα,
Στὸ περιγιάλι, στὸ βουνό, στὸ κοιμητῆρι πέρα,
Στὴ πλάκα ποῦ ἐσκέπασε τὸ γέρο σου πατέρα ...
Θυμᾶμαι· ἔκλαιες ἐσὺ κ' ἐγὼ ἐτραγουδοῦσα,
Μέσα σὲ φύλλωμα ἰτιᾶς γιὰ ἐδική σου χάρι.
Κ' ἐγλύκαινα τὸν πόνο σου γιατί σ' ἐσυμπονοῦσα·
Μιᾶς μάνας εἴμαστε παιδιὰ κ' ἑνὸς δεντροῦ κλωνάρι !
— Πουλί μου, δὲν λησμόνησα τὰ μέρη πὤχω κλάψει·
Καλὰ θυμοῦμαι τὴν πτωχὴ καρδιὰ ποῦ ἔχω θάψει ...
Ὅμως ἐσύ, πῶς ἄφησες τὰ πράσινα λειβάδια,
Κ' ἦλθες στὴ γρυνιασμένη γῆ καὶ στ' ἄλυωτα σκοτάδια ;
Σύρε, πουλί, χειμώνιασε, μὴν εὕρῃς ἐδῶ μνῆμα·
Κρῖμα στὰ δυώ σου τὰ φτερά, στὰ δυὼ φτερά σου κρῖμα ...
— Μνῆμα ζητῶ κ' ἦλθα γι' αὐτὸ στὴ γῆ τὴν παγωμένη·
Κάτω ἐκεῖ ζῇς καὶ νεκρός ... Ἐδῶ κανεὶς πεθαίνει !
— Γιατί, γιατί, πουλάκι μου, στῆς νειότης σου τὴν ὥρα,
Γυρεύεις τάφο ἔρημο στὴ μαύρη τούτη χώρα.
Κ' ἀνίσως χάρο ἐπιθυμῇς κ' ἂν τάφου θέλῃς στρῶμα,
Δὲν προτιμᾷς νὰ κοιμηθῇς σ' ἀγαπημένο χῶμα,
Νἄχῃς στὸ πλάϊ ἀδελφό, μανοῦλα στὸ πλευρό σου,
Καὶ νὰ μυραίνῃ πασχαλιὰ τὸ ὕστερ' ὄνειρό σου ;
Πᾶμε νὰ φύγωμε, πουλί, ὁ χάρος πρὶν μᾶς νοιώσῃ·
Κι ἂν ἔχῃς πίκρα θὰ διαβῇ· περνᾷ κι αὐτὴ ἀκόμα ...
Μιὰ ἀκτῖνα τοῦ πατέρα μας τοῦ ἥλιου θὰ μᾶς σώσῃ
Καὶ θενὰ πάρωμε ζωὴ στῆς μάνας μας τὸ χῶμα !

Τσιγάνιον, 28 Αὐγούστου 1882.

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ.

ΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΚΡΟΥΠ

Τὸ ὄνομα Κρούπ, τοῦ ἰδιοκτήτου τοῦ μεγάλου ἐν Ἔσσεν ἐργοστασίου, πρὸ πολλοῦ ἤδη εἶνε διαβόητον ἐκ τῶν φονικῶν προϊόντων, τὰ ὁποῖα προμηθεύει εἰς τὸν κόσμον σύμπαντα. Ἐπαρκῆ ἰδέαν περὶ τῆς σημαντικότητος τῶν καταστημάτων τούτων παρέχουσιν αἱ ἑπόμεναι ἀπογραφικαὶ πληροφορίαι, τὰς ὁποίας ἐρανιζόμεθα ἔκ τινος γερμανικῆς ἐφημερίδος. Κατὰ τὸ **1860** τὰ ἐργοστάσια Κρούπ εἶχον μόνον **1764** ἐργάτας· κατὰ τὸ **1870** εἰργάζοντο ἐν αὐτοῖς **7,084** καὶ σήμερον περὶ τὰς **20,000**. Ὑπολογίζοντες τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα τῶν ἐργατῶν τούτων, φθάνομεν εἰς τὸ ποσὸν τῶν **65,381** ἀτόμων, ἐξ ὧν **29,000** κατοικοῦσιν εἰς οἰκήματα ἀνήκοντα εἰς τὸν Κρούπ. Ἤδη τὸ μέγα κατάστημα περιλαμβάνει ὀκτὼ τμήματα: **1**) τὰ ἐν Ἔσσεν ἐργοστάσια **2**) τρία ἀνθρακωρυχεῖα· **3**) **547** μεταλλεῖα σιδήρου ἐν Γερμανίᾳ· **4**) ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα ἐν Ἰσπανίᾳ· **5**) τὰς μεγάλας καμίνους· **6**) εὐρὺ οἰκόπεδον **17** χιλιομέτρων, ὡρισμένον εἰς τὰ πειράματα τῶν βολῶν· **7**) ἕτερα οἰκόπεδα **7** χιλιομέτρων, καὶ **8**) **4** ἀτμόπλοια διὰ τὰς θαλασσίους μετακομίσεις. Εἰς **11** ἀριθμοῦνται αἱ ἐν χρήσει μεγάλαι κάμινοι, καὶ αἱ λοιπαὶ εἰς **1542**. Ἐν τοῖς διαφόροις ἐργοστασίοις ὑπάρχουσι **439** ἀτμοκίνητοι λέβητες,

Digitized by Google

82 ἀτμοκίνητοι σφῦραι καὶ 350 ἀτμοκίνητοι μηχαναὶ δυνάμεως 185,000 ἵππων. Μόνον ἐν Ἔσσεν ἀπαιτοῦνται διὰ τὰς ἐργασίας 28 σιδηροδρομικαὶ μηχαναί, 888 βαγόνια, 69 ἵπποι, 191 χιλιόμετρα τηλεγραφικῶν γραμμῶν, καὶ 35 σταθμοί. Τὸ ἐργοστάσιον Κροὺπ εἶνε, ἄνευ ὑπερβολῆς, τὸ σημαντικώτατον τῆς ὑφηλίου.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Δύο καθηγηταὶ τῆς φιλοσοφικῆς σχολῆς οἱ κκ. Χ. καὶ Περικλῆς Κ. εἶνε ἐντελῶς φαλακροί. Ὁ εἷς τούτων ὅμως, ὁ Κ., νομίζων ὅτι οὐδεὶς γνωρίζει τοῦτο φορεῖ *περοῦκαν*. Ἡμέραν τινὰ εὑρεθέντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ *ἐπιάσθηκαν* διὰ λόγων ἐπί τινος χωρίου τοῦ Πλάτωνος. Μετ' ὀλίγον συνηντήθησαν πάλιν εἰς τὸν περίπατον. Ὁ καθηγητὴς Κ εὑρὼν εὐκαιρίαν, διὰ νὰ πειράξῃ τὸν ἀντίπαλον του, ὅταν ἐπλησίασεν εἰς τὸν Χ., «Καλημέρα σας, Κύριε Πλάτων» τῷ λέγει σκωπτικῶς.

«Καλημέρα σας, Κύριε Περοῦκλεις» — ἀπαντᾷ ὁ Χ. μειδιῶν χαιρεκάκως.

***

Ἡ κυρία πρὸς τὴν ὑπηρέτριαν:

— Μπά, Σοφία, πάλι καινούργιο φόρεμα ἔκανες;

— Μάλιστα, κυρία· μὰ καὶ σεῖς ἐκάματε καινούργιο.

— Ναί, μοῦ τὸ ἔκαμεν ὁ ἄνδρας μου.

— Μὰ καὶ τὸ 'δικό μου μοῦ τὤκανε ὁ ἴδιος.

***

Ἐν τῷ σιδηροδρόμῳ Πειραιῶς - Πελοποννήσου:

— Τί στενοχώρια φοβερά! Δὲν 'μπορεῖ κανεὶς νὰ κουνήσῃ τὰ πόδια του.

— Ἀφοῦ πηγαίνομε μὲ τὸ σιδηρόδρομο, τί τὰ θέλεις τὰ πόδια σου;

***

Κατὰ τὴν συνοικίαν Ψυρρῆ ἓν τρυφερὸν ἀνδρόγυνον εἶχεν ἔλθει εἰς χεῖρας. Εἷς ἱερεὺς ἐκεῖ παριστάμενος προσκαλεῖται ὑπὸ τῶν γειτόνων νὰ χωρίσῃ τοὺς διαπληκτιζομένους. Ἀλλ' ὁ σεβάσμιος πατὴρ δὲν ἐννοεῖ νὰ ταραχθῇ. — Δὲν ἠξεύρετε, ἀπαντᾷ, ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον λέγει: Οὓς ὁ Θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω;

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν ἐν τῷ ἁγίῳ Ὄρει μοναχῶν ὑπολογίζεται κατὰ προσέγγισιν εἰς 4 μέχρι 5 χιλιάδων. Πλὴν αὐτῶν ὑπάρχουσι καὶ τρισχίλιοι περίπου λαϊκοὶ ἐπὶ τοῦ Ὄρους, εἴτε ὡς ἐμπορευόμενοι, εἴτε ὡς ἐργάται διεσπαρμένοι καθ' ὅλην τὴν περιοχὴν αὐτοῦ, ὧν ὁ ἀριθμὸς αὐξάνει ἢ ἐλαττοῦται κατὰ τὰς περιόδους τοῦ ἐνιαυτοῦ. Ἡ εἴσοδος γυναικῶν καὶ ἐν γένει θηλυκῶν ὄντων εἶνε, ὡς γνωστόν, αὐστηρῶς ἀπηγορευμένη ἐν Ἁγίῳ Ὄρει, ἡ δὲ ἀπαγόρευσις αὕτη προβαίνει πολλάκις μέχρι μικρολόγου αὐστηρότητος. Πράγματι οὐδὲν ἴχνος θηλυκοῦ γένους ἀπαντᾷ ἐπὶ τοῦ Ὄρους. Ἐν τῇ Μεγάλῃ Βίγλῃ ἀπὸ ξηρᾶς οἱ φύλακες ἐξετάζουσι τὰ εἰσαγόμενα ζῷα, καὶ ἀπὸ θαλάσσης ὁμοίως αὐστηρὰ ἐνεργεῖται ἔξέλεγξις. Οὕτω δὲν ὑπάρχει ἐνταῦθα οὔτε θῆλυς ἵππος, οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, ἀλλ' οὔτε πρόβατον θηλυκόν, οὔτε αἴξ, οὔτε ἀλεκτορὶς ἀκόμη. Βλέπει τις ἐνίοτε μικρά τινα ποίμνια αἰγῶν, ἀλλ' εἶνε ὅλοι ἄρρενες, οἱ πτωχοὶ ἀλέκτορες μονάζουσι καὶ αὐτοὶ περιπαθῶς ψάλλοντες τὸν ὄρθρον των, καὶ ᾠὰ ἐνταῦθα προμηθεύονται ἔξωθεν. Ἀλλὰ προσέτι δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι οὐδὲ κύνες ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα, καθὸ μὴ ἔχοντες τὴν αἵρεσιν τῆς διαιωνίσεως τοῦ εἴδους, καὶ εἶνε ἡ μόνη χώρα ἐν Τουρκίᾳ ὅπου λησμονεῖ ὁ ἄνθρωπος τὰς ὑλακὰς αὐτῶν. Τὸ μόνον ἐκ τῶν κατοικιδίων ζῴων, ὅπερ ἠδύνατο νὰ εἶνε ἀνεκτόν, εἶνε ἡ γαλῆ, καὶ μέχρι τινὸς εἶνε τοιοῦτον ἱεροκρυφίως παρὰ τοῖς ἀνευλαβεστέροις τῶν κοσμικῶν, ἀλλὰ κατὰ περιόδους πάλιν ἐξέρχονται οἱ ἐκλητῆρες τῆς Κοινότητος καὶ ἐξολοθρεύουσι τὰς θηλυκάς, καὶ οἱ μοναχοὶ εἰσιν ἠναγκασμένοι, ὡς ἄλλως τε τὰ πλεῖστα πράγματα, νὰ προμηθεύωνται ἀλλαχόσε τοὺς φύλακας τῶν τροφίμων καὶ τῆς ἡσυχίας, διότι δυστυχῶς οἱ μῦς διαφεύγουσι τὴν ἀδυσώπητον ἄλλως διάταξιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Ὑπὸ τὴν ἰσχὺν αὐτῆς εἶνε γεγονὸς ὅτι καὶ γυναῖκες οὐδέποτε πατοῦσι τὸ Ἅγιον Ὄρος, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ εἴπῃ τις ὅτι ἡ διάταξις αὕτη διετέλεσε κατὰ τοὺς ἐσχάτους χρόνους τοὐλάχιστον ἀπολύτως ἀπρόσβλητος, καί τοι ἄλλως οἱ μοναχοὶ προσεπάθησαν νὰ περιορίσωσι τὴν ἄδειαν εἰς στενοτάτην ἔννοιαν. Οὕτως ἀναφέρεται ὅτι πρὸ δωδεκαετίας περίπου, Ἄγγλος τις λόρδος ταξειδεύων ἐπὶ ἰδίας θαλαμηγοῦ μετὰ τῆς συζύγου του, προσήγγισε καὶ εἰς Ἅγιον Ὄρος παρὰ τὴν Μονὴν Βατοπεδίου. Ἐπιτροπὴ μοναχῶν μεταβᾶσα παρ' αὐτῷ ἐδεξιώθη εὐγενῶς τὸ ζεῦγος, ἀλλ' ὑπηνίξατο ἐνταυτῷ ὅτι δὲν θὰ ἔχωσι τὸ εὐτύχημα νὰ εὐχαριστήσωσι τὴν ἀξιότιμον λαίδην ἐπιτρέποντες αὐτῇ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν Μονῶν διὰ τὸν λόγον τῆς ἀπαγορευτικῆς διατάξεως. Οὐδὲν ἧττον ἐφιλοφρονήσαντο τοὺς Ἄγγλους ἐν περιπτέρῳ τινὶ ἐκτὸς τῆς Μονῆς, καὶ ὁ λόρδος ἄλλως δὲν ἐζήτησε νὰ παραβῇ τὰ ἔθιμα τοῦ τόπου. Τοὐτ' αὐτὸ ἔπραξαν ἄλλοτε καὶ πρὸς ὁμογενῆ οἰκογένειαν, καὶ μόνον ὑπὲρ τῆς μεγάλης δουκίσσης Μαρίας Νικολαέβνας, ἥτις ἐπεσκέψατο τὸ Ὄρος πρὸ τινων ἐτῶν ἐδέησε νὰ δοθῇ σιωπηλὴ ἄδεια τῆς Κοινότητος, τὴν ὁποίαν ἄλλως ἐξ εὐλαβείας ἐκείνη δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπωφεληθῇ, καὶ ἐξῆλθε μόνον εἰς τὴν Ρωσσικὴν Μονήν, καὶ ἤρκει δι' αὐτὴν ὅτι εἶδε καὶ προσεκύνησε τὸ Ὄρος καὶ μόνον ἀφ' ἑνὸς σημείου.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 873.

Digitized by Google

'Αριθ. 456 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. 23 Σεπτεμβρίου 1884

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΛΑΧΝΟΣ

(Σκιαγραφία)

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμ. φύλλον.

Ε'

— Καλὲ Γιάγκο, ἀλήθεια;

— Κερδήσαμε, παπάκη;

— Ἄ, τόρα, πατέρα, τελείωσαν τὰ ψεύματα. Θὰ μὲ στείλῃς εἰς τὸ Παρίσι.

Αἱ τρεῖς αὐταὶ φράσεις, κραυγαὶ μᾶλλον ἢ προσφωνήσεις ὑποδέχονται τὸν Περδίκην εἰσερχόμενον εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα του ἐτελείωσαν πρὸ μικροῦ τὸ πρόγευμά των.

Ἡ κυρία Περδίκη ἀφίνει τὴν ἐπιφυλλίδα τῆς *Ἐφημερίδος*, ἡ Ἀσπασία τὴν ἐπιφυλλίδα τῆς *Στοᾶς*, ὁ Τηλέμαχος... δὲν ἀφίνει τὸ σιγάρον του. ἐγείρονται δὲ καὶ οἱ τρεῖς καὶ κυκλοῦσι τὸν Περδίκην, καὶ σύρουσιν αὐτόν, ἡ μὲν ἀπὸ τῆς χειρός, ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ ἐπενδύτου του, καὶ ὁ χαριέστατος κληρονόμος τοῦ πατρικοῦ ὀνόματος καὶ τῶν πατρικῶν ἀρετῶν ἀπὸ τῆς χονδρᾶς ἁλύσεως τοῦ ὡρολογίου του.

— Τὸ μάθατε κιόλα; ἐρωτᾷ ἐκεῖνος, ποιὸς σᾶς τὸ πρόφθασε;

— Ὁ καϋμένος ὁ Δημήτρης ἔτρεξ' εὐθὺς καὶ μᾶς τὸ εἶπεν, ἀπαντᾷ ἡ σύζυγος τοῦ μεσίτου.

— Κ' ἐλιποθύμησ' εὐθύς, 'σὰν τὸν στρατιώτην τοῦ Μαραθῶνος, προσθέτει ὁ Τηλέμαχος, πρόσφατον ἔτι ἔχων ἐν τῇ μνήμῃ του τὸ ἱστορικὸν γεγονός, χάρις εἰς τὰς *ἀπαντήσεις ἄνευ ἐρωτήσεων* τῆς *Ἑβδομάδος*.

— Λέγε μας λοιπόν, πῶς ἔγεινε; ἦσουν εἰς τὴν κλήρωσιν;

— Ἐννοεῖται ἤμουν. Τὸ πῶς ἔγεινε εἶνε ἁπλούστατον. Ἐβγῆκε ἀπὸ τὸ κουτὶ ὁ ἀριθμός μου, τὸν ἤκουσα ποῦ τὸν ἐφώναξαν, κ' ἔφυγα εὐθύς, διὰ νὰ μὴν ἔχω συγχαρήκια καὶ ἀηδίαις. Ἀλλὰ φαίνεται τὸ ἐμυρίσθηκεν ὁ κόσμος, ἀφοῦ τὸ ἔμαθε καὶ ὁ Δημήτρης.

— Οὖ! διακόπτει Περδίκης ὁ νεώτερος· ὅλοι 'ς τὸ χρηματιστήριον τὸ 'ξεύρουν.

— Καὶ ποιὸς ἀριθμὸς ἐκέρδησε, παπάκη, ἐρωτᾷ ἡ δεσποινὶς Ἀσπασία· μήπως εἶνε ὁ 'δικός μου;

— Ὄχι, κόρη μου· εἶνε ὁ ἀριθμὸς ποῦ... Καὶ παρ' ὀλίγον ὠλίσθαινεν εἰς τὸ βάραθρον ἡ γλῶσσα τοῦ Περδίκη. Ἀλλ' ὁ εὐφυὴς Ἕλλην ἐκλονίσθη μόνον, χωρὶς νὰ πέσῃ, καὶ διορθῶν ἀμέσως τὴν φράσιν του ἐξηκολούθησεν ἀτάραχος:

— Ἀπὸ τοὺς ἀριθμοὺς ποῦ εἶχα φυλάξει εἰς τὸ γραφεῖον.

— Ἐπῆρες τὴν ὁμολογίαν, πατέρα;

— Θὰ 'βγῶ ὕστερα νὰ πάγω νὰ τὴν πάρω· Ἔχω καιρὸν ὡς τὸ βράδυ..

Δὲν διατρίβομεν εἰς λεπτομερῆ περιγραφὴν τῆς ἀγαλλιάσεως ἥτις νέμεται τὸν οἶκον Περδίκη. Δὲν ἀναφέρομεν τὰ πολυποίκιλα σχέδια ἅτινα φύονται εἰς ἑκάστου τὴν κεφαλήν, οὐδὲ τὰς μικρὰς καὶ μεγάλας ἀπαιτήσεις αἵτινες ἐπιπίπτουσι διὰ μιᾶς καὶ ὡς ἐξ ἐνέδρας κατὰ τῶν ἑκατὸν χιλιάδων, οὐδὲ τῶν ὑπηρετῶν τὰ συγχαρητήρια, οἵτινες εἰσορμῶσι μετὰ μικρὸν εἰς τὴν αἴθουσαν, ἄλλος ἀπὸ τοῦ μαγειρείου καὶ ἄλλος ἀπὸ τοῦ ὑπερῴου. Ὁ ἀναγνώστης μαντεύει πάντα ταῦτα εὐκόλως, ὑποθέτομεν· ἂν δὲ δυσκολεύεται εἰς τοῦτο, ἂς φαντασθῇ πρὸς στιγμήν, ὅτι αὐτὸς ἐκέρδησε τὸν πρῶτον λαχνὸν καὶ τὰ μαντεύει ἀμέσως.

Ὁ Περδίκης, σοβαρὸς τὸ φαινόμενον καὶ ἀτάραχος, ἀποδέχεται τὰς περὶ αὐτὸν ἐκδηλώσεις μετ' ἠρεμίας ἐπικῆς, ἀρκεῖται δὲ μόνον πραΰνων τὸν γενικὸν ἀναβρασμὸν διὰ προσηνῶν τινων μειδιαμάτων καὶ ὀλίγων γενικῶν καὶ συντόμων φράσεων.

— Καλά! θὰ ἴδοῦμεν! Μὴν τρέχετε· ὑπομονή!

— Ἄ! εἶδες; ὑπολαμβάνει ἡ κυρία Περδίκη· 'λησμόνησα νὰ σοῦ δώσω δύο γράμματα... — Φέρ' τα μίαν στιγμήν, Ἀσπασία. Ἐπάνω εἰς τὸ τραπεζάκι τὰ ἔβαλα.

Ἡ δεσποινὶς Περδίκη ἐκτελεῖ τὴν μητρικὴν παραγγελίαν καὶ ἀπέρχεται εἰς τὸ δωμάτιόν της ἵνα συγυρισθῇ, ἀφοῦ προηγουμένως ἐσφράγισε διὰ τρυφερωτάτου φιλήματος τὴν πατρικὴν παρειάν, κ' ἐψιθύρισε σιγὰ εἰς τὸ οὖς τοῦ πατρός της:

— Θὰ μοῦ πάρῃς τόρα διδάσκαλον τῆς ἱππασίας;

— Ἐγὼ δὲν σὲ φιλῶ, πατέρα, λέγει ὁ Τηλέμαχος, διότι ξεύρω πῶς δὲν σ' ἀρέσει νὰ σὲ φιλοῦν, ἀλλὰ κύτταξε! τὸ Παρίσι μου τὸ θέλω.

Καὶ ὁ Περδικίδης ἐξέρχεται τοῦ οἴκου, ἀφοῦ ἄνηψε νέον σιγάρον, ἐνῷ ἡ μήτηρ του φωνεῖ πρὸς αὐτὸν φιλοστόργως:

— Μὴν ἀργήσῃς εἰς τὸ γεῦμα!

Ὁ Ἰωάννης ἀποσφραγίζει τὰ δύο γράμματα

Digitized by Google

καὶ ὡς ἄνθρωπος πρακτικὸς θεωρεῖ εὐθὺς ἀμέσως τὰς ὑπογραφάς.

— «Ἡ ἐξαδέλφη σας Εὐλαλία», λέγει μεγαλοφώνως μὲν ἀλλ' οἱονεὶ πρὸς ἑαυτὸν ἀποτεινόμενος, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς πρώτης ὑπογραφῆς. Ποιά εἶν' αὐτὴ ἡ ἐξαδέλφη μας, προσθέτει μετὰ μικρόν, ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν σύζυγόν του· δὲν τὴν βάζει ὁ νοῦς μου.

— Εὐλαλία! ἀπαντᾷ ἐκείνη. Οὖ! θὰ εἶνε τοῦ μπάρμπα Ἠλία ἡ κόρη· χήρα ἡ καϋμένη, . . . δευτέρα ἀνεψιὰ τῆς μαμᾶς.

Ἡ κυρία Πηνελόπη ἀποκαλεῖ τὴν μητέρα της *μαμὰν* μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν γηπέδων ἐκείνων, περὶ ὧν ἐν ἀρχῇ ἐλέγομεν.

— Δὲν τὴν γνωρίζω, δὲν τὴν εἶδα ποτέ μου, ὑπολαμβάνει ὁ Ἰωάννης.

— Ἦλθ' ἕνα δυὸ φοραίς, . . θὰ τὴν λησμόνησες. Καὶ τί σοῦ γράφει;

— Τώρα θὰ ἰδοῦμεν.

Καὶ ὁ Περδίκης ἀναγινώσκει:

« Ἀγαπητέ μου ἐξάδελφε,

» Ὁ Γεωργάκης μοῦ εἶπε τὴν καλήν σας τύ-
» χην, καὶ σᾶς συγχαίρομαι μὲ ὅλην μου τὴν
» καρδίαν. Ἐχάρηκα, σὰν νὰ ἤμουν ἐγώ. Σοῦ
» εὔχομαι τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τοῦ Ἰσαὰκ τὰ καλά,
» καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ ἐνθυμηθῇς εἰς αὐτὴν τὴν
» περίστασιν καὶ τὴν πτωχὴν τὴν ἐξαδέλφην σου.
» Ἔρχεται χειμῶνας, καὶ ὁ καϋμένος ὁ Γεωργά-
» κης μου δὲν ἔχει δεύτερον φόρεμα. Ὁ Θεὸς νὰ
» σοῦ τὰ πληθαίνῃ, ἐξάδελφέ μου. Χαιρετίσμα-
» τα εἰς τὴν ἐξαδέλφην·

» ἡ ἐξαδέλφη σου
» *Εὐλαλία.* »

— Νὰ τῆς στείλωμε τῆς καϋμένης κάτι τί, λέγει συγκεκινημένος ὁ Ἰωάννης. Συγγενής μας εἶνε.

Ἡ κυρία Πηνελόπη, πολὺ ὀλιγώτερον συγκεκινημένη, ἤνοιγε τὰ χείλη πρὸς συζήτησιν τῶν φιλανθρώπων διαθέσεων τοῦ συζύγου της, ὅτε ἀπὸ τῆς αὐλῆς τῆς οἰκίας ἐκρήγνυται αἴφνης παράφωνος ἁρμονία προχείρου ὀργανικῆς μουσικῆς, ἀποτελουμένης ἐξ ἑνὸς κλαρινέτου, μιᾶς κιθάρας καὶ μιᾶς σάλπιγγος, καὶ μελπούσης ἄρρυθμόν τινα καὶ προκατακλυσμιαίαν πόλκαν, εἰς πανηγυρισμὸν τῆς μεγάλης ἡμέρας.

— Τὰ εἶπαν ἄλλοι! τὰ εἶπαν ἄλλοι! φωνεῖ ὀργίλη πρὸς τὸν ὑπηρέτην ἡ κυρία Πηνελόπη. Διῶξέ τους!

— Ἄφησέ τους, ψυχή μου! παρατηρεῖ μεγαθύμως ὁ Γιάγκος, πτωχοὶ ἄνθρωποι εἶνε. Νά! προσθέτει ἀμέσως στρεφόμενος πρὸς τὸν ὑπηρέτην, δός τους τρία φράγκα, καὶ 'πές τους, τοὺς εὐχαριστοῦμεν.

— Ἀφέντη, καὶ εἰς ἄλλα! ἀκούεται μετὰ μικρὸν ἔξωθεν τριπλῆ καὶ ὁμόφωνος εὐχή, πολὺ ἁρμονικωτέρα τῆς προτέρας μουσικῆς συμφωνίας.

Οἱ μουσικοὶ ἀπέρχονται καὶ ὁ Περδίκης ἀναγινώσκει τὴν δευτέραν ἐπιστολήν:

« Ἀξιότιμε κύριε!

» Ἐπεκρότησα πάντοτε εἰς τὴν πρόοδόν σας,
» καὶ χαίρω, ὅτι πρῶτος ἴσως πάντων σπεύδω νὰ
» σᾶς ἐκφράσω τὰ ἐγκάρδια συγχαρητήριά μου
» διὰ τὴν σημερινὴν εὔνοιαν τῆς τύχης. Ἐπὶ τῇ
» εὐκαιρίᾳ δὲ ταύτῃ συγχωρήσατέ με νὰ σᾶς
» ἐνοχλήσω μὲ μικράν τινα παράκλησιν. Ἔχω
» ἀνάγκην μικροῦ δανείου τριῶν χιλιάδων δραχ-
» μῶν, διὰ νὰ ἑτοιμάσω τὰ ἐνδύματα τῆς θυγα-
» τρός μου τὴν ὁποίαν νυμφεύω μετὰ ἕνα μῆνα.
» Δὲν ἔχω ἄλλην ἀσφάλειαν ἐκτὸς τῆς ὑπογρα-
» φῆς μου. Ὑποθέτω δέ, ὅτι σεῖς ὁ ὁποῖος τόσον
» μὲ γνωρίζετε, γνωρίζετε ἐπίσης ὅτι εἶνε ὑπο-
» γραφὴ τιμίου ἀνθρώπου. Ἐλπίζω νὰ μοῦ ἀ-
» παντήσετε δύο λέξεις εὐνοϊκάς.

» Ὅλος ὑμέτερος
Θ. Ξυλούδης ».

— Αὐτὸς ποῦ ἦτον βουλευτὴς μιὰ φορά; ἐρωτᾷ ἡ κυρία Περδίκη.

— Αὐτότατος! λέγει προτάσσων συνεσταλμένα τὰ χείλη του καὶ ἐπινεύων σοβαρῶς τὴν κεφαλὴν ὁ σύζυγός της. Τὸν ἐνθυμοῦμαι ἐδῶ καὶ πέντε χρόνια... πῶς ἀλλάζουν οἱ καιροί! Ἤθελε πολιτικά, βλέπεις! Τὸν ἔπιασε ἡ μυῖγα νὰ κάμῃ ἐπιῤῥοήν, διὰ νὰ γείνῃ ὑπουργός. Εἶχε μερικὰ παραδάκια· τοῦ τὰ φάγαν οἱ κομματάρχαι, καὶ τώρα δὲν ἔχει νὰ κάμῃ τ' ἀσπρόῤῥουχα τῆς κόρης του.

— Καὶ ὅμως κάθε βράδυ, παρατηρεῖ ἡ Κ. Πηνελόπη, ἐνῷ μειδίαμα ὀξύγλυκυ κυμαίνει τὸν ἐπὶ τοῦ ἁδροῦ της χείλους ἐπανθοῦντα μύστακα, κάθε βράδυ ἡ κυρία του μὲ ταῖς κόραις του εἶνε ἡ πρώτη καὶ καλλίτερη εἰς τὸ Φάληρον. Πῶς τὰ καταφέρουν;

— Ὅ,τι νὰ σοῦ πῶ σὲ γελῶ. Ποιὸς ξεύρει πόσα τέτοια γράμματα θὰ ἔχῃ ὡς τώρα γραμμένα ὁ ἄνδρας της.

— Αἴ, καὶ θὰ τοῦ δανείσῃς τώρα σύ . . . ;

— Νὰ ἰδοῦμεν. Ἂν ἔχῃ ἀσφάλειαν . .

— Ἀφοῦ σοῦ γράφει ὅ,τι δὲν ἔχει ἄλλην ἀπὸ τὴν ὑπογραφήν του.

— Αὐτὸ εἶνε ἕνας λόγος. Ὅλοι εἰς τὴν ἀρχὴν ἔτσι λέγουν. Κάτι θὰ τοῦ βρίσκεται.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην κρούεται ἡ θύρα, καὶ μετ' ὀλίγον εἰσέρχεται ὁ ὑπηρέτης λέγων:

— Αὐθέντη, ἕνας κύριος σᾶς ζητεῖ.

— Πήγαινέ τον 'ς τὴν σάλα! παραγγέλλει ἡ κυρία.

Ὁ Περδίκης ἐξέρχεται καὶ μετά τινα λεπτὰ ἐπιστρέφει φωνῶν ἐν ἀγανακτήσει:

— Αἴ! μὲ παρασκότισαν!

— Ποιὸς ἦτον; ἐρωτᾷ περιέργως ἡ σύζυγός του.

— Δὲν τὸν γνωρίζεις· ἕνας παλαιὸς φίλος μου.

Ὁ Περδίκης ἀποσιωπᾷ ἐντελῶς ὅτι ὁ παλαιὸς

Digitized by Google

φίλος του συνυπηρέτει ποτὲ μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ αὐτῷ καφενείῳ.

— Καὶ τί σὲ ἤθελε;

— Τί μὲ ἤθελε! δὲν τὸ καταλαμβάνεις; Ἤθελε νὰ τοῦ βάλω χρήματα... ν' ἀνοίξῃ καφενεῖον.

— Μὴ χειρότερα. Δανεικὰ τὰ ἤθελε;

— Ἆ, μπᾶ! Ἤθελε νὰ μὲ κάμῃ σύντροφον.

Ἡ κυρία Πηνελόπη διαρρήγνυται εἰς ἄσβεστον γέλωτα, ὁ δὲ Ἰωάννης ἑτοιμάζεται ν' ἀναχωρήσῃ, ἵνα μεταβῇ εἰς παραλαβὴν τῆς εὐτυχοῦς ὁμολογίας του, ὅτε ὁ ὑπηρέτης εἰσέρχεται καὶ πάλιν εἰς τὴν αἴθουσαν, φέρων διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς ἐπιστολήν, καὶ κρατῶν διὰ τῆς ἄλλης ὑπερμέγεθες δέμα βιβλίων.

— Τί εἶνε πάλι αὐτά! ἐρωτᾷ ὁ Περδίκης.

— Ἕνα παιδὶ τὰ ἔφερε. Εἶνε ἔξω, καὶ περιμένει, λέγει, ἀπάντησιν.

Ὁ Γιάγκος ἀνοίγει τὸ γράμμα καὶ ἀναγινώσκει:

« Εὐγενέστατε κύριε.

» Ἡ τιμή μου εἶνε εἰς χεῖρας ἐχθροῦ μου. Ποῦ
» νὰ φαντασθῶ ὁ ταλαίπωρος, ποία ἡμέρα μοῦ
» ἐξημερώνει. Διὰ σᾶς ἐμειδίασε σήμερον ἡ τύχη·
» δι' ἐμέ, ἀλλοίμονον! ἡ τύχη δὲν ἔχει πλέον
» μειδιάματα. Δι' ἑκατὸν δραχμὰς γελοίας, δι'
» ἑκατὸν γελοίας δραχμὰς κινδυνεύει ἡ προσω-
» πική μου ἐλευθερία. Αὐτὰς τὰς δραχμὰς τὰς
» ζητῶ ἀπὸ σᾶς. Μὴ μοῦ εἴπητε ὄχι, μὴ μοῦ
» τὸ εἴπητε! Ἡ εὐτυχία εἶνε φιλάνθρωπος καὶ
» γενναία. Δὲν σᾶς ζητῶ ἔλεος. Σᾶς στέλλω εἴ-
» κοσιν ἀντίτυπα τῶν ποιημάτων μου. Ἀδελφώ-
» σατε τὴν μοῦσάν μου μὲ τὸν πλοῦτόν σας. Ὁ
» κομιστὴς ἀναμένει ἀπάντησιν.

» Συννεφάκος ».

— Συννεφάκος; ἐρωτᾷ ἡ Κ. Περδίκη, ποῖος εἶν' αὐτός;

— Ἕνας κακομοίρης...

— Καὶ τί δουλειὰν κάμνει;

— Δὲν τὸ ἤκουσες ἀπὸ τὸ γράμμα του· στίχους γράφει.

— Καλά, γράφει στίχους, τὸ ἐκατάλαβα· ἀλλὰ τί ἔργον ἔχει; πῶς ζῇ; Οἱ στίχοι του δὲν πιστεύω νὰ τὸν τρέφουν.

— Πουλεῖ τὰ βιβλία του, ὅταν εὕρῃ ἀγοραστάς, δανείζεται ἀπὸ κανένα, ὁ ὁποῖος δὲν τοῦ ἐδάνεισε ἄλλην φοράν, γράφει γράμματα συγκινητικά...

— Τί νὰ εἰπῶ τοῦ παιδιοῦ, ἀφέντη, ποὺ στέκει ἔξω; ἐρωτᾷ, δειλῶς διακόπτων, ὁ ὑπηρέτης.

— Νά! ἀπαντᾷ ὁ Περδίκης μεγαλοπρεπῶς. Δός του ἕνα πεντάρι, καὶ δός του καὶ τὰ βιβλία του 'πίσω. Τὸν εὐχαριστοῦμε, 'πές, πολύ, ἀλλὰ δὲν ἔχομε 'ς τὸ σπίτι βιβλιοθήκη νὰ τὰ βάλωμε.

— Ἡ ὥρα περνᾷ, προσθέτει, στρεφόμενος πρὸς τὴν σύζυγόν του, κ' ἐγὼ πρέπει νὰ 'πάγω νὰ φροντίσω διὰ τὴν ὁμολογίαν μου.

— Δὲν ἔχεις τόρα καιρόν, παρατηρεῖ ἡ κυρία. Τὸ τραπέζι εἶνε στρωμένον. Ἄφησε· πηγαίνεις τὸ ἀπομεσήμερον.

— Δὲν σοῦ λέγω..., ἀλλὰ ἤθελα νὰ τελειώσω μίαν ὥραν ἀρχήτερα. Δὲν ἠξεύρει κανεὶς τί ἠμπορεῖ νὰ συμβῇ.

— Τί θὰ συμβῇ; Αἱ ὁμολογίαι εἶνε κατατεθειμέναι, λέγουν τὰ γραμμάτια, εἰς τὸ τραπεζιτικὸν κατάστημα τοῦ κ. Μαυρίδου. Ἕως τὸ βράδυ ἔχεις καιρὸν νὰ παραλάβῃς τὸν ἀριθμόν μας.

— Ὅλα αὐτὰ εἶνε καλὰ καὶ ἅγια, ἀλλὰ καμμιὰ φορὰ... Ἐγὼ λέγω νὰ πεταχθῶ μίαν στιγμήν. Δὲν θ' ἀργήσω.

Καὶ ὁ Γιάγκος λαμβάνει τὸν πῖλόν του καὶ κατευθύνεται πρὸς τὴν θύραν, ἐνῷ ἡ σύζυγός του φωνάζει κατόπιν του:

— Μὴν ἀργήσῃς.

— Δὲν πιστεύω· ἂν ὅμως ἀργήσω, μὴ μὲ περιμένετε.

Ὁ Περδίκης ἀνοίγει τὴν ἐξώθυραν, ἀλλὰ συναντᾶται ἐπὶ τῆς φλιᾶς πρὸς ἄνθρωπόν τινα παραδόξου ἐξωτερικοῦ, ὅστις τὴν αὐτὴν ἐκείνην στιγμὴν ἔκρουε τὴν θύραν.

Ὁ ἐπισκέπτης εἶνε ὑψηλοῦ μᾶλλον ἀναστήματος, ἰσχνὸς ὡς οἱ *λεπτοὶ καὶ ἀνεμόφθοροι* στάχεις τοῦ ἐνυπνίου τοῦ Φαραώ, ῥυπαρὸς τὴν ἐνδυμασίαν, ἀξύριστος, ἄνιπτος, καὶ θρασὺς τὸ ἦθος μ' ὅλην αὐτοῦ τὴν φαινομένην κατάπτωσιν.

— Τί ἀγαπᾶτε; ἐρωτᾷ ὁ Ἰωάννης.

— Ἐδῶ κατοικεῖ ὁ Κ. Περδίκης;

— Μάλιστα, ἐγὼ εἶμαι. Τί ἀγαπᾶτε;

— Ἆ! ἡ εὐγενία σας εἶσθε; Ἔχω πολλὴν εὐχαρίστησιν.

Καὶ ὁ ἄνιπτος κύριος δράττεται διὰ τῶν ῥυπαρῶν του δακτύλων τῆς χειρὸς τοῦ Ἰωάννου καὶ σείει αὐτὴν μετὰ προδήλου συγκινήσεως, προσθέτων,

— Ἐπεθύμουν νὰ σᾶς ὁμιλήσω μίαν στιγμὴν ἰδιαιτέρως.

— Μὲ συγχωρεῖτε.. δὲν ἔχω τόρα καιρόν, ἔχω κάπου νὰ 'πάγω, καὶ βιάζομαι..., ἀπαντᾷ ὁ Περδίκης ἐξερχόμενος εἰς τὴν ὁδὸν καὶ παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ ἀγνώστου. Ἂν ἠθέλατε νὰ περάσετε ἀργότερα.. πρὸς τὸ ἑσπέρας.. — Ποῖος εἶσθε, παρακαλῶ; δὲν ἔχω τὴν τιμήν...

— Εἶμαι δημοσιογράφος! ἀπαντᾷ ὁ ἄγνωστος μετὰ πολλῆς αὐταρκείας. Ἐκδίδω τὴν *Ἀλογόμυιγαν*, σατυρικὴν ἐφημερίδα... — τὴν γνωρίζετε, βέβαια;

— Ἀκοῦτ' ἐκεῖ; τὴν ἀγοράζω τακτικώτατα καὶ μὲ διασκεδάζει πολύ. Τοῦ λόγου σας λοιπὸν εἶσθε ὁ συντάκτης; Χαίρομαι, χαίρομαι!

— Εὐχαριστῶ.

— Καὶ τί ἠμπορῶ νὰ σᾶς χρησιμεύσω; ἐρωτᾷ ὁ Ἰωάννης, μὲ ἦθος ἀνθρώπου κερδήσαντος ἑκατὸν χιλιάδας δραχμῶν, καὶ διατεθειμένου νὰ προστατεύσῃ κάπως τὴν δημοσιογραφίαν.

Digitized by Google

— Νὰ μοῦ χρησιμεύσετε; σεῖς εἰς ἐμέ; ἀντερωτᾷ ὁ ἐκδότης τοῦ σατυρικοῦ φύλλου, μειδιῶν ἐν πλήρει καὶ ἀδιαπτώπῳ συνειδήσει τῆς ἰσχύος του. Τίποτε ἐπὶ τοῦ παρόντος. Ἐγὼ ἠμπορῶ νὰ σᾶς χρησιμεύσω, καὶ διὰ τοῦτο ἦλθα νὰ σᾶς ἰδῶ... νὰ συνεννοηθῶμεν, ἂν θέλετε.

— Μὲ μεγάλην μου εὐχαρίστησιν, ἀπαντᾷ ὁ μεσίτης, καὶ ἀνακόπτει πρὸς στιγμὴν τὸ βῆμά του. Περὶ τίνος πρόκειται;

— Κύριε Περδίκη, ὑπολαμβάνει ὁ δημοσιογράφος, ἔχετε ἐχθρούς!

— Ἠμπορεῖ. Κόσμος εἶνε αὐτός. Καὶ φίλους ἔχει κανεὶς καὶ ἐχθρούς...

— Ναί, βέβαια, βέβαια. Ἀλλὰ τοῦ λόγου σας ἔχετε κακοὺς ἐχθρούς. Σᾶς κατατρέχουν πολύ, σᾶς κακολογοῦν, θέλουν νὰ σᾶς βλάψουν εἰς τὴν κοινωνίαν. Χθὲς μοῦ ἔφεραν μίαν διατριβὴν ἐναντίον σας τρομεράν!

— Διατριβὴν ἐναντίον μου; καὶ τί ἔχουν νὰ μοῦ εἰποῦν;

— Φοβερὰ πράγματα. Διακόσια φράγκα πληρώνουν νὰ τὴν καταχωρίσω. Ἀλλὰ ἐγὼ δὲν ἠθέλησα νὰ τὸ κάμω, πρὶν συνεννοηθῶ μαζύ σας. Ὅπως αὐτοὶ ἔχουν τόσον συμφέρον νὰ δημοσιευθῇ ἡ διατριβή των, ἴσως ἔχετε καὶ σεῖς, ἐσυλλογίσθηκα, νὰ μὴ δημοσιευθῇ. Ὥστε.... ἂν θέλετε....

— Τί νὰ θέλω;

— Νὰ μὴ δημοσιεύσω τὴν διατριβήν των...

— Δὲν μὲ μέλει. Δημοσίευσε, ἀδελφέ, ὅ,τι θέλεις. Δὲν ἱδρώνει ἐμένα τὸ αὐτί μου ἀπὸ αὐτὰ τὰ πράγματα. Δὲν μ' ἔκαμε ὁ τύπος ὅ,τι ἔγεινα, οὔτε θὰ μὲ χαλάσῃ ἀπ' ὅ,τι εἶμαι. Αὐτὰ εἶνε διὰ τοὺς κουτούς.

— Νομίζω, ἀπατᾶσθε, κύριε Περδίκη. Ἐγὼ, μὲ πολὺ ὀλιγωτέραν θυσίαν ἐκ μέρους σας θὰ ἐπεθύμουν νὰ μὴ φανοῦν εἰς τὴν δημοσιότητα...— ὅπως δήποτε δυσάρεστον πρᾶγμα θὰ ἦνε...—Μὲ πενῆντα φράγκα μόνον...

Ὁ Περδίκης ἵσταται καὶ πάλιν, διότι ἔφθασεν ἤδη πλησίον τοῦ τραπεζιτικοῦ γραφείου, ὅθεν ἠγόρασε τὴν ὁμολογίαν του. Ἡ μορφή του γίνεται κάπως σκεπτική, ἀλλ' αἰθριάζει ἀμέσως. Τὰ πεντήκοντα φράγκα δὲν τοῦ φαίνονται πολλά, συλλογίζεται δὲ ὡς φρόνιμος ἄνθρωπος καὶ πεπειραμένος Ἕλλην, ὅτι καλλίτερον εἶνε νὰ μὴ γείνῃ περὶ αὐτοῦ λόγος δημοσιογραφικός.

— Δὲν μοῦ λέγεις, ἀδελφέ, φωνεῖ τέλος φαιδρῶς πρὸς τὸν δημοσιογράφον, ὅτι θέλεις πενῆντα φράγκα; Νά τα, μάτια μου! προσθέτει, ἐξάγων αὐτὰ ἐκ τοῦ χαρτοφυλακίου του· πάρτα καὶ μὲ 'γειά σου! Πιέ, ἂν θέλῃς καὶ μίαν παραπάνω εἰς τὴν τύχην μου. Ἠξεύρεις ἐκέρδησα σήμερον τὸν πρῶτον λαχνόν.

— Τὸ ἐγνώριζα! ἀπαντᾷ σοβαρὸς ὁ ἰθύντωρ τῆς κοινῆς γνώμης, καὶ ἀπέρχεται ὑπόπτερος.

ΣΤ'

Ἡ κυρία Πηνελόπη, ἣν ἀφήκαμεν μόνην πρὸ μικροῦ, λαμβάνει ἓν μυθιστόρημα, κάθηται νωχελῶς ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου καὶ ἀναγινώσκει. Ἀλλ' ἀναγινώσκει μηχανικῶς, χωρὶς σχεδὸν ν' ἀντιλαμβάνεται. Ὁ νοῦς της εἶνε ἀλλοῦ. Αἱ ἑκατὸν χιλιάδες παρεμβαίνουσι διαρκῶς μεταξὺ τῶν ὀφθαλμῶν της καὶ τῶν γραμμῶν τοῦ βιβλίου, καὶ ἡ φαντασία της μεθίπταται ἀπὸ σχεδίου εἰς σχέδιον καὶ ἀπὸ ἐπινοίας εἰς ἐπίνοιαν. Τὸ προσφιλέστερον ὅμως τῶν ὀνείρων ἅτινα πλάττει γρηγοροῦσα ἡ κυρία Περδίκη, εἶνε νὰ ταξειδεύσῃ. Ἀφότου ἐνυμφεύθη δὲν εἶδεν Εὐρώπην. Καὶ τὴν ἐπεθύμει τόσον, ὅτε ἦτο ἔτι δεσποινίς! Προσεπάθησεν ἐπανειλημμένως νὰ πείσῃ εἰς τοῦτο τὸν σύζυγόν της, ἀφ' ὅτου μάλιστα ἤρχισαν τιμώμενα καὶ ὑπερτιμώμενα τὰ ἀνακαλυφθέντα ἐκεῖνα γήπεδα. Ἀλλ' ὁ Περδίκης εἶνε πρακτικὸς ἄνθρωπος

— Τὰ χρήματα, ἀπήντα πάντοτε, ποῦ 'ξοδεύονται 'ς τὸ ταξεῖδι, δὲν φέρνουν τόκο.

Καὶ ἡ Πηνελόπη παρῃτεῖτο ἄκουσα τῶν σχεδίων της καὶ κατέπνιγε πρὸς ὥραν τοὺς πόθους της.

Τόρα ὅμως, τόρα δὲν ἔχει πλέον ὁ Γιάγκος νὰ νὰ εἴπῃ τίποτε. Θὰ τῆς δώσῃ βεβαίως δέκα χιλιάδας, νὰ μεταβῇ τοὐλάχιστον ἕως τοὺς Παρισίους. Ἐκεῖ θὰ κάμῃ καὶ τὰ χειμερινά της ἐνδύματα, καλλίτερα, ἐννοεῖται, καὶ εὐθηνότερα παρὰ εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ θὰ ἔχῃ τοιουτοτρόπως καὶ οἰκονομίαν.

Κατὰ φυσικώτατον δὲ συνειρμὸν ἰδεῶν ἀρχίζει ἀμέσως ἡ κυρία Περδίκη νὰ δημιουργῇ ἐσθῆτας, καὶ ἐπανωφόρια, καὶ πίλους, καὶ πετάσους, καὶ τρίχαπτα, καὶ ταινίας, νὰ κόπτῃ, νὰ ῥάπτῃ, νὰ συμφωνῇ τιμάς, νὰ δοκιμάζῃ φορέματα ἐνώπιον μεγάλων κατόπτρων, διπλῶν καὶ τριπλῶν, νὰ κομψεύεται ἐπιχαρίτως ἐνώπιον τῶν παρισινῶν ῥαπτριῶν καὶ νὰ ἀκούῃ μετὰ προσπεποιημένης καὶ μετριόφρονος αἰδοῦς τὰς πρὸς τὰ σωματικά της κάλλη κολακείας των.

Ἀπὸ τοῦ εὐχαρίστου αὐτοῦ ὀνείρου ἀφυπνίζει αὐτὴν αἴφνης ὁ υἱός της, ἐπιστρέφων ἀπὸ τοῦ καφενείου ὅπου ἔπαιζε σφαιριστήριον, καὶ φωνῶν ἀπὸ τῆς θύρας:

— Ἆ, μητέρα! 'ξεύρεις ὅτι τὸ πρᾶγμα ἄρχισε νὰ γίνεται ἀστεῖον;

— Τί εἶνε, παιδί μου;

— Ὅλοι οἱ φίλοι μου ἤθελαν νὰ τοὺς κάμω τὸ γεῦμα. Ἄλλοι ἤθελαν δανεικά, ἄλλοι...

Ὁ Περδικίδης ἀποσιωπᾷ, ὅτι οἱ *ἄλλοι* αὐτοὶ ἐζήτουν τὴν ἐπιστροφὴν δανεισθέντων.

— Σὰν νὰ εἶχα κερδήσει ἐγώ, προσθέτει μετ' ὀλίγον, τὸν πρῶτον λαχνόν,

— Τὸν καϋμένον τὸν Τηλέμαχον! ἔννοια σου σύ, καὶ θὰ πῶ ἐγὼ τοῦ μπαμπᾶ σου νὰ σοῦ δώσῃ κἄτι τι διὰ τὰ ἔκτακτά σου ἔξοδα.

— Κ' ἐμένα, μαμάκα, ἐρωτᾷ ἡ τὴν στιγμὴν

Digitized by Google

ἐκείνην ἀκριβῶς εἰσερχομένη, Ἀσπασία, δὲν θὰ μοῦ πέσῃ τίποτε ἀπὸ ταὶς ἑκατόν;

Πρὶν ἢ ἀπαντήσῃ ἡ Κυρία Περδίκη, εἰσέρχεται ὁ ὑπηρέτης, κομίζων δύο ἐπιστολὰς καὶ μίαν κολοσσιαίαν ἀνθοδέσμην.

— Ἀκόμη γράμματα; φωνεῖ ἡ οἰκοδέσποινα. Καλά! Βάλε τα ἐκεῖ, ἐπάνω εἰς τὸ τραπέζι. Καὶ αὐτὸ τὸ μπουκέτο ποιὸς τὸ ἔφερε;

— Ὁ περιβολάρης, κυρία. Σᾶς συγχαίρεται, λέγει, καὶ εἰς ἄλλα.

— Τὸ πῆρε καὶ αὐτὸς μυρωδιά; μὴ χειρότερα! παρατηρεῖ ὁ Τηλέμαχος.

— Δός του πέντε φράγκα, Νικόλα, καὶ πές του, τὸν εὐχαριστοῦμεν.

Μόλις ἐξῆλθεν ὁ Νικόλας, καὶ παρίσταται εἰς τὴν θύραν τοῦ ἑστιατορίου ἄνθρωπός τις τοῦ λαοῦ, χυδαίαν ἔχων τὴν ὄψιν καὶ τὰς κνήμης γυμνάς, κοντὰς δὲ καὶ στενὰς φορῶν ἀναξυρίδας μέχρι γονάτων, ἐφεστρίδα μὲ διπλῆν σειρὰν σφαιροειδῶν καὶ θυσανωτῶν κομβίων καὶ πέτασσον ἐκ πιλήματος ἄμορφον καὶ ἀποτετριμμένον. Διὰ τῆς μιᾶς αὐτοῦ χειρὸς κρατεῖ ῥάβδον χονδράν, διὰ τῆς ἄλλης δὲ ἀναλικνίζει ἀπὸ τῶν τεσσάρων του ἄκρων μανδύλιον ῥυπαρόν, εἰς οὗ τὸ βάθος κροταλίζουσιν ὀλίγα κέρματα.

— Καλῶς τὰ χαίρεσθε, κυρά! λέγει ὁ νέηλυς, βλέπων ἐστρωμένην τὴν τράπεζαν. Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς νὰ πληθαίνῃ! τὸ μάθαμε δὰ κάτω 'ς τὸ παζάρι ὅλοι μας, καὶ τὸ καταχαρήκαμε, μάρτυς μου ὁ Θεός! τοῦ ἄξιζε τοῦ Κὺρ Γιάγκου, ἀλήθεια, γιατ' εἶνε καλὸς ἄνθρωπος καὶ καλὸς πατριώτης. Αἴ! 'ς τῆς ἄλλαις ἐκλογαὶς θὰ τὸν ἔχωμε πρῶτο σύμβουλο, χωρὶς ἄλλο.

— Εὐχαριστοῦμεν, ἀπαντᾷ δειλῶς ἡ κυρία Πηνελόπη, πτοουμένη σχεδὸν τὴν προστατευτικὴν ἐκείνην οἰκειότητα τῆς φράσεως· καὶ προσθέτει ἀμέσως:

— Τί ἀγαπᾶτε; τὸν Γιάγκο θέλετε; δὲν ἦλθ' ἀκόμη.

— Δὲν πειράζει, κυρά! ἀφοῦ εἶσθε ἡ εὐγενία σας, τὸ ἴδιο κάμνει. Εἶνε γιὰ μιὰ φτωχὴ οἰκογένεια . . . ὅ,τι προαιρεῖται ὁ καθείς . . .

Καὶ ὁ μέλλων κομματάρχης τοῦ Κ. Περδίκη ἀνοίγει διὰ τῶν δυό του χειρῶν τὰς ἄκρας τοῦ μανδηλίου καὶ πλησιάζει δύο βήματα πρὸς τὴν οἰκοδέσποιναν.

— Νικόλα! φωνάζει ἡ κυρία· δόσε πέντε φράγκα τοῦ κυρίου . . . — πῶς ὀνομάζεσθε, παρακαλῶ;

— Κωνσταντῖνος Φυσέκης, κυρά!

— Τοῦ κυρίου Κωνσταντίνου.

— Ὄχι νὰ μοῦ τὰ δώσῃ, κυρά, ὄχι! 'Σ τὸ μανδῆλι νὰ τὰ ῥίξῃ παρακαλῶ. Αὐτὰ εἶνε χρήματα ἱερά, κ' ἐγὼ δὲν τὰ πιάνω 'ς τὸ χέρι μου.

Ὁ Νικόλας ἀποθέτει εἰς τὸ μανδήλιον τὸ πεντάφραγκον, ἀτενίζων ἐκφραστικώτατον καὶ γνώριμον βλέμμα ἐπὶ τὸν εὐσυνείδητον ἐρανιστήν, ὅστις ἀποχαιρετᾷ καὶ ἀπέρχεται.

— Ξεύρεις, μητέρα, ὅτι ἂν πηγαίνῃ ἔτσι τὸ πρᾶγμα, αἱ ἑκατὸν χιλιάδες θὰ γείνουν πολὺ γρήγορα παραμύθι;

— Αἴ, καλά! ἀπαντᾷ μειδιῶσα ἡ μήτηρ του. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ βοηθῇ, ὅταν ἠμπορῇ καὶ ὅσον ἠμπορεῖ. Μ' ἑκατὸν καὶ μὲ διακόσια φράγκα δὲν θὰ μᾶς 'λιγοστεύσουν, παιδί μου, κ' ἔννοια σου.

— Ἐμένα μοῦ ἔρχεται μία ἰδέα, ὑπολαμβάνει ὁ νεαρὸς Περδίκης, διαῤῥηγνύμενος εἰς γέλωτα. Νὰ βάλωμε μίαν εἰδοποίησιν αὔριον εἰς τὴν ἐφημερίδα, ὅτι παρακαταθέτομεν τὸ ποσὸν εἰς ἕνα συμβολαιογράφον, εἰς μίαν τράπεζαν, — ἀδιάφορον ποῦ — καὶ νὰ κοπιάσῃ ὁ κόσμος νὰ παίρνῃ, ὡς ποῦ νὰ τελειώσουν. Ἔτσι μοῦ φαίνεται, θὰ εὕρουμε τοὐλάχιστον τὴν ἡσυχίαν μας.

— Στάσου δὰ πρῶτα νὰ ταὶς πάρωμεν, καὶ ὕστερα σκεπτόμεθα, ἀπαντᾷ, γελῶσα ἐπίσης ἡ μήτηρ.

— Οὐ καϋμένε Τηλέμαχε! λέγει ἡ δεσποινὶς Ἀσπασία, τί ἀνοησίαις ποῦ λές!

— Κύτταξε ποῦ τὸ πίστευσε κ' ἐφοβήθηκε! ὑπολαμβάνει αἴφνης καὶ γελᾷ ἔτι θορυβωδέστερον. Ἔννοια σου, Ἀσπασάκι! ἔννοια σου, καὶ ὁ μπαμπᾶς τέτοιους χωρατάδες ἄνοστους δὲν τοὺς κάμνει. Ἀλήθεια, μητέρα, δὲν τρῶμε; Εἶνε μία περασμένη.

Ζ'

Ἡ οἰκογένεια Περδίκη ἀπέκαμε νὰ περιμένῃ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῆς καὶ κάθηται εἰς τὴν τράπεζαν.

Τὸ γεῦμα, ἐννοεῖται, εἶνε φαιδρότατον, καὶ οἱ δαιτυμόνες ὁμιλητικώτατοι.

Ἡ Κ. Πηνελόπη ὑψώνει ἤδη τὸ ποτήριόν της, προπίνουσα εἰς ὑγείαν τοῦ συζύγου της καὶ εὐχομένη *καὶ εἰς ἄλλα*, ὅτε ὁ Περδίκης ἀνοίγει παταγωδῶς τὴν θύραν καὶ ἐνσκήπτει ὡς κεραυνὸς εἰς τὴν αἴθουσαν. Ἡ μορφή του εἶνε πορφυρά, οἱ ὀφθαλμοί του ἀπλανεῖς, τὸ βῆμά του βαρύ, καὶ αἱ χεῖρές του κινοῦνται ὡς πτέρυγες ἀνεμομύλου. Δὲν λέγει λέξιν, ἀλλὰ καταπίπτει ἐπὶ μιᾶς καθέδρας, καὶ ἀσθμαίνει κοπιωδῶς, ὡς φῦσα σιδηρουργείου.

— Τί εἶνε; φωνεῖ ἀναπηδῶσα ἀπὸ τῆς ἕδρας της ἡ σύζυγός του. Τί τρέχει; τί ἔπαθες;

Ὁ Περδίκης προσπαθεῖ νὰ ὁμιλήσῃ, ἀλλ' ἡ φωνή του ἐκπνέει εἰς τὸν λάρυγγά του.

— Δός μου ἐδῶ ἕνα ποτῆρι νερό, Ἀσπασία! κραυγάζει ἡ Κ. Πηνελόπη. Γρήγορα! Ἔλα!

Καὶ ποτίζει τρυφερῶς τὸν σύμβιόν της.

— Μὰ τί τρέχει λοιπόν; λέγε μου! ἐρωτᾷ καὶ πάλιν.

— Τί νὰ τρέχῃ, ἀδελφή, ἀπαντᾷ τέλος, ἀνακτῶν τὴν φωνήν του ὁ Ἰωάννης. Τὸ κέρδος μας...

Digitized by Google

— Αἴ;
— Ἔγεινε...
— Τί;
— Κα-πνός!
— Μὲ τὰ σωστά σου εἶσαι; τί εἶν' αὐτά; τί θ' εἰπῇ: ἔγεινε καπνός;
— Θὰ εἰπῇ, ὅτι ἡ ὁμολογία μας δὲν εἶχε πληρωμένην τὴν τελευταίαν δόσιν.
— Καὶ τί μ' αὐτό;

Δὲν εἶνε ἀκριβῶς γνωστόν, τί ἀπήντησεν ὁ Περδίκης εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην τῆς συζύγου του.

Αγγελος Βλαχος.

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

ΙΑ'

Ἐπῆλθον αἱ διακοπαὶ τῶν μαθημάτων, καὶ ἡ Λουίζα, ἔχουσα τὴν ἔπαρσιν κόρης συμπληρωσάσης τὸ δέκατον πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας της, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν μητρικὴν οἰκίαν. Ἦτο ὡς καὶ πρὶν ὀλίγον τι ἰσχνή, ἀλλὰ τὸ πρόσωπόν της ἐφαίνετο ὅτι θὰ γίνῃ εὐάρεστον, καίτοι προφανῶς ἡ φύσις τὴν εἶχε προωρισμένην νὰ μὴ ὑπερβῇ τὸ μέτριον.

Ἡ Μαρκέλλα μετὰ πολλῆς χαρᾶς εἶδεν ἐπανελθοῦσαν τὴν Λουίζαν. Ἡ ἁγνὴ ψυχή της οὐδόλως ὑπώπτευε τὰ κακὰ αἰσθήματα, καὶ ἡ Λουίζα ἦτο ἡ πρώτη αὐτῆς εὐεργέτρια. Ὅτε τὸ ἔρημον παιδίον εἶπε «Κυρίαν» τὴν κυρίαν Φαβροῦ, σφόδρα ἐξοργισθεῖσαν ἕνεκα τούτου, τὴν εἶπεν οὐχὶ διότι κατεπιέζετο ὑπ' αὐτῆς, οὐδὲ ἵν' ἀποδείξῃ τὴν ἀγανάκτησίν της, ἀλλ' ἁπλῶς διότι ἐνόησεν ὅτι, ἐπειδὴ δὲν ἦτο μήτηρ της, δὲν ὤφειλε καὶ νὰ την λέγῃ μητέρα. Ἡ Μαρκέλλα ἦτο εἰλικρινὴς καὶ δὲν ἠδύνατο οὐδὲ ἤθελε νὰ ψεύδηται πρὸς τοὺς ἄλλους πολὺ δὲ μᾶλλον πρὸς ἑαυτήν.

Ἀλλ', ὡς εἶχε προΐδῃ ἡ κυρὰ Ζαλίνη, ἡ Λουίζα μετ' οὐ πολὺ εὗρε τὴν μητρικὴν οἰκίαν πάρα πολὺ μικράν. Ἡ κλίνη τῆς Μαρκέλλας, ἥτις μέχρι τοῦδε συμμετεῖχε τοῦ μόνου ὑπάρχοντος δωματίου, ἐξωρίσθη εἰς μικρόν τι σκοτεινὸν δωμαμάτιον, καὶ ἀντ' αὐτῆς ἔστησαν μικρὰν κλίνην νεάνιδος κομψοτάτην, δῶρον μητρικὸν ἀποσπασθὲν διὰ μυρίων θωπειῶν καὶ κολακειῶν. Ἡ κορασὶς οὐδὲν εἶπε, διότι κατὰ μικρὸν κατελάμβανεν αὐτὴν αἴσθημα βαθὺ ταπεινώσεως, καὶ ἡ οὐδένεια τοῦ ἀθλίου βίου της τοῦ ἄνευ τινὸς ἐλπίδος παρίστατο ἐνώπιόν της ὁσημέραι εὐκρινεστέρα. Ἡ δὲ Λουίζα δὲν ἀπέκρυπτε τὰς σχέσεις της· τὸ παρθεναγωγεῖον, ὡς συνήθως, ἐπέχρισε μὲν αὐτὴν δι' ἐξωτερικῆς τινος λαμπρότητος καὶ κομψότητος περὶ τὸ φέρεσθαι, ἀλλ' ὅμως ἀνέπτυξε τὰ φυσικὰ ἐλαττώματά της. Πᾶσα ἐσωτερικὴ μαθήτρια περὶ οὐδενὸς ἄλλου φροντίζει ἢ περὶ αὐτῆς καὶ μόνης, αἱ πράξεις της αὐτὴν καὶ μόνην ἐνδιαφέρουσιν, ἀρκεῖται μόνον εἰς τὸ νὰ μὴ παραβαίνῃ τὸν κανονισμὸν τοῦ σχολείου, τὰ πάντα ἀναφέρει πρὸς ἰδίαν αὐτῆς ὠφέλειαν, συχνάκις δὲ καταλαμβάνει αὐτὴν ἡ φιλαυτία τοῦ κοχλίου.

Τοιαύτη τις ἐγένετο καὶ ἡ Λουίζα· πλὴν δὲ τούτου τοσοῦτον ὀλίγον ἐφρόντιζε περὶ τοῦ πλησίον της, ὥστε ἔλεγε τὰς παρατηρήσεις της γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ, καὶ οὕτω πως ἡ Μαρκέλλα ἔμαθε πρῶτον ὅτι εἶχε στόμα μέγα, ὅτι αἱ χεῖρές της ἦσαν μαῦραι, ὅτι ἦτο ἄσχημος κτλ. Λαβοῦσα δὲ γνῶσιν τῶν αὐτόχρημα ἐξωτερικῶν τούτων ἀτελειῶν, ἐστέναξε καὶ δὲν ἐλυπήθη περισσότερον. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ ᾐσθάνθη σφοδροτάτην ἐνδόμυχον προσβολήν, καὶ σφοδρὰ ὄρεξις πρὸς ἀποστασίαν τὴν κατέλαβε, λανθάνουσα μέν, ἀλλ' ὅμως ἑτοίμη νὰ ἐκδηλωθῇ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἤθελόν την προκαλέσῃ ζωηρῶς.

— Δὲν θέλω πλέον νά μ' ὁμιλῇς ἑνικῶς, εἶπε πρωίαν τινὰ ἡ Λουίζα. Χθές μου ὡμίλησες ἑνικῶς ἐμπρὸς εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ σιδηροπώλου. Πρόσεξε καὶ ἐγὼ δὲν τα θέλω αὐτὰ τὰ πράγματα.

— Πολὺ καλά, κυρία, εἶπεν ἡ μικρά, ἐρυθριῶσα ἐξ αἰδοῦς.

— Καὶ διατί «κυρία;» σοῦ 'κακοφάνη; τοῦτο δά μας ἔλειπε!

Ἡ Λουίζα συνωφρυώθη καὶ ἔλαβεν ἦθος αὐστηρόν. Ἔπειτα δὲ πραϋνομένη:

— Μὰ τὸ ναί, εἶπε, δὲν εἶνε καὶ κακόν. Ἂς εἶνε, λέγε με κυρίαν· εἶνε ἀξιοπρεπέστερον.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἡ κυρία Λουίζα κατέβη ᾄδουσα ταπεινῇ τῇ φωνῇ ᾆσμά τι νέον, ἡ δὲ μικρὰ ὀρφανὴ ἠκολούθησεν αὐτὴν διὰ τοῦ βλέμματος αἰσθανομένη θαυμασμὸν ἅμα καὶ λύπην. Ἀλλ' ἔσεισε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον της, ὅπερ ἦτο νὰ καθαρίζῃ τὸ δωμάτιον, ἀφ' οὗ ἡ Λουίζα καὶ ἡ μήτηρ της ἔστρωνον τὰς κλίνας των.

Ἡ ἡμέρα αὕτη κακῶς ἀρχίσασα δὲν ἔμελλε νὰ εἶνε αἰσία εἰς τὴν Μαρκέλλαν, διότι κατὰ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος ἔθραυσε δυστυχῶς πινάκιον.

— Βέβαια σὺ δὲν τα πληρώνεις, εἶπε μετὰ τραχύτητος ἡ κυρία Φαβροῦ.

— Ἔχει ἀκριβά; ἠρώτησε μετ' ἀθωότητος ἡ Μαρκέλλα.

Ὁσάκις ἐξετέλει θελήματα ἐλάμβανε πέντε, δέκα λεπτά. Ἔλεγε λοιπὸν ὅτι, οἰκονομοῦσα τὰ λεπτὰ ταῦτα, ἤθελε δυνηθῇ ἴσως νὰ ἀντικαταστήσῃ τὸ θραυσθέν.

— Δὲν εἶνε 'δική σου δουλειά! εἶπεν ἀποτόμως ἡ κυρία της, ἥτις δὲν ἤθελε νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι τὸ θραυσθὲν πρόστυχον πήλινον πινάκιον ἐτιμᾶτο εἴκοσι μόνον λεπτῶν.

— Κύτταξέ την ἐκεῖ τὴν αὐθάδη, εἶπεν ἡ Λουί-

Digitized by Google

ζα προσερχομένη εἰς ἐπικουρίαν τῆς μητρός της.

— Δὲν ἠρώτησα ἀπὸ αὐθάδειαν, ἀπεκρίθη ἡ Μαρκέλλα, ἤθελα νὰ μάθω.

Ἀλλὰ πρὶν εἴπῃ τὴν τελευταίαν λέξιν, ἐρραπίσθη ὑπὸ τῆς Λουίζης.

— Γλωσσοῦ!

— Μή με κτυπᾶτε, κυρία Λουίζα! ἀνεφώνησεν ἡ Μαρκέλλα, ἀνορθωθεῖσα ἐπὶ τῇ προσβολῇ ταύτῃ. Ὤ! μή με κτυπᾶτε!

Ἡ τρέμουσα φωνὴ τῆς Μαρκέλλας δὲν ἐξέφραζεν ἱκεσίαν, ἀλλὰ φανερὰν ἄμυναν, ἀπειλὴν σχεδόν.

— Εἶδες ἐκεῖ κακίαν! ἀνεφώνησεν ἡ Λουίζα. Ἂν *ἦτον 'ς τὸ χέρι της* θὰ μας ἔδερνε καὶ τῆς δυό!

— Σὺ φταῖς, Λουίζα, εἶπε σιγὰ πρὸς τὴν κόρην της ἡ κυρία Φαβροῦ.

— Ἂν την ἀφίνῃς νά ..ου φέρεται μὲ τόσην αὐθάδειαν, θὰ σοῦ τα κακοφέρῃ καὶ σένα τὰ ἴδια μεθαύριο, εἶπεν ἡ κόρη. Πρέπει νά της γίνῃ μάθημα! Ἔλα, κουζίνα, νὰ φᾷς τὸ ψωμί σου ξερὸ 'ς τὸ μαγειρειό. Ἐκεῖ σοῦ πρέπει, ἀχάριστο κορμί.

Ἡ Μαρκέλλα οὐδὲν ἀποκριθεῖσα ἀπέθηκεν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸ τεμάχιον τοῦ ἄρτου ὅπερ εἶχεν εἰς χεῖράς της, καὶ ἐπορεύθη εἰς τὸ σκοτεινὸν καὶ μελαγχολικὸν μαγειρεῖον καὶ ἔκλεισε τὴν θύραν.

— Μᾶς κάνει καὶ μοῦτρα! ἐπέμεινε λέγουσα· τὴν ἀχρείαν!

— Ἄφησέ την ἥσυχη, εἶπεν ἡ κυρία Φαβροῦ ἀγανακτοῦσα.

Ἀλλ' ἡ Λουίζα ἤθελεν ἀείποτε νὰ ὑπερισχύῃ ὁ λόγος της. Εἶχε τὴν ἐπιθετικὴν ἐκείνην ἐπιμονήν, ἥτις τέλος τοσοῦτον ἐνοχλεῖ τὰς ἀδυνάτους φύσεις, ὥστε τὰς ἀναγκάζει νὰ ὑποχωρήσωσιν ἵνα εὕρωσιν ἡσυχίαν. Ἐντὸς πέντε λεπτῶν τῆς ὥρας καὶ ὀλιγώτερον ἡ νεᾶνις ἀπέδειξεν εἰς τὴν μητέρα της ὅτι μυρία ὅσα κακὰ ἔμελλον νὰ προέλθωσιν ἐκ τῆς Μαρκέλλας, ἐὰν μὴ προελάμβανον νὰ καταδαμάσωσι τὸν κακὸν ἐκεῖνον χαρακτῆρα εὐθύς.

— Καλὰ λοιπόν, σώνει πλέον, εἶπεν ἡ μήτηρ θέλουσα νὰ ἀναχαιτίσῃ τὸ ῥεῦμα τῶν ἀποδεικτικῶν λόγων τῆς Λουίζας.

Ἀλλ' ἡ Λουίζα ἐπέμενε λέγουσα, καὶ ἐπὶ πολλὴν ἔτι ὥραν ἔλεγεν, ἔλεγε καί τοι ἡ μήτηρ δὲν την ἤκουε πλέον.

Ἡ Μαρκέλλα ἤκουε τὰ πάντα, οὐδεμία λέξις την διέφυγε, διότι τὸ λεπτὸν διάφραγμα ὅπερ ἐχώριζε τὸ μαγειρεῖον ἀπὸ τοῦ ἑστιατορίου ὑπῆρχεν ἁπλῶς μόνον διὰ τὸν τύπον. Πᾶσαι δὲ αἱ ἐξηγήσεις τῆς Λουίζης ἔπιπτον κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν καρδίαν της καὶ διετρύπων αὐτὴν ὡς βέλη ὀδοντωτά.

— Γίνεται, Θεέ μου! νὰ εἶμαι τόσο κακή! διενοήθη ἡ Μαρκέλλα. Ἄχ! καὶ ἂς ἦταν νὰ ἔβλεπαν καὶ ἡ δυό τους μέσα 'ς τὴν καρδιά μου!

Καίτοι δὲ ἦτο καταβεβλημένη ὑπὸ τῶν δακρύων ἅτινα ἐν σιωπῇ προσεπάθει νὰ συγκρατήσῃ, συνήγαγεν ὅμως τὰς δυνάμεις της καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν διευθέτησιν τῶν τοῦ μαγειρείου. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἤκουε πλέον ὁμιλίαν, ἀπεφάσισε νὰ ἀνοίξῃ τὴν θύραν. Τὸ ἑστιατόριον ἦτο κενόν, ὅθεν διηυθέτησε καὶ τὰ ἐν αὐτῷ μετὰ τῆς συνήθους ἐπιμελείας, ἐσάρωσε τὰ ψιχία, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ μαγειρεῖον ἵνα ἀποπερατώσῃ τὴν ἡμερησίαν ἐργασίαν της. Ἔπειτα ἀνέβη νὰ λάβῃ τὰ *μπαλώματά* της εἰς ἃ ἐνησχολεῖτο ἀπὸ πρωΐας μέχρι ἑσπέρας. Ἀλλ' ἀντὶ νὰ καταβῇ, ὡς ἐποίει ἄλλοτε, ἔμεινεν ἐπάνω ἐπιδοθεῖσα εἰς τὰς συνήθεις σκέψεις της.

Ὁσάκις ἦτο περίλυπος ἐσκέπτετο τὴν ἀποθανοῦσαν μητέρα της, ἧς τὸν τάφον οὐδέποτε εἶχεν ἴδῃ, καὶ τὸν ἀπόντα πατέρα της, ἐν ᾧ συνωψίζετο πᾶσα αὐτῆς χαρὰ καὶ πᾶσα ἐλπίς. Ἐπανειλημμένως ἀκούουσα περὶ τοῦ πατρός της τὴν κυρὰ Ζαλίνην, ἥτις προσεπάθει ὥστε νὰ μὴ τον λησμονήσῃ ἡ μικρά, ἐφαντάζετο ὅτι τον γνωρίζει, καὶ τον ἀνέμενε: δὲν ἔμελλε νὰ ἔλθῃ ἡμέραν τινά; Θὰ εἰσήρχετο εἰς τὸ κατάστημα καὶ θὰ ἠρώτα τὴν κυρίαν Φαβροῦ:

— Σεῖς, κυρία, δὲν ἐπήρατε ἕνα κοριτσάκι τοῦ ὁποίου ἡ μητέρα ἀπέθαν' ἔξαφνα; Αὐτὸ τὸ κοριτσάκι, κυρία, εἶνε κόρη μου! Ἡ Μαρκέλλα θὰ ἐπήδα εἰς τὸν λαιμόν του, καὶ ἐκεῖνος θά την ἐκράτει σφιγκτὰ σφιγκτὰ ἐν ταῖς ἀγκάλαις του...

— Ἄχ! πατέρα μου! εἶπεν ἡ κόρη δακρυρροοῦσα, ποῦ νὰ ἦσουν ἀπὸ ἕνα μέρος νἄβλεπες τὴν κόρη σου τὴν καϊμένη!

Καὶ ἀνατείνασα ἄπελπις τοὺς ἰσχνοὺς αὐτῆς βραχίονας, ἔθλιψεν αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ στήθους της, περιπτυσσομένη τὴν ἀόρατον εἰκόνα τοῦ ἀπόντος πατρός της...

Τίς οἶδεν; Ἴσως καὶ ἐκεῖνος ἐκεῖ κάτω κατὰ τὴν ἐπώδυνον ἐκείνην στιγμὴν εἶχε τὸν νοῦν του εἰς τὸ τέκνον ὅπερ εἶχεν ἀπολέσῃ!

Ἐκτύπησαν τὴν ὀροφήν, ἡ κόρη σπεύσασα ἔκυψε πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ πατώματος ὀπὴν καὶ ἀπεκρίθη εἰς τὸ κτύπημα.

— Τί κάνεις; ἠρώτησεν ἡ κυρία Φαβροῦ.

— Μπαλόνω, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον.

— Πᾶρ' τὴ δουλειά σου κ' ἔλα κάτω.

Ἡ Μαρκέλλα ὑπακούσασα κατέβη καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν ἐκάθητο ἐν τῷ καταστήματι, ἐν τῇ χειρίστῃ, ἐννοεῖται, θέσει.

Ἡ Λουίζα ἀνεγίνωσκε, καὶ ἐκ διαλειμμάτων αἴρουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς προσέβλεπε μετ' ὀργῆς τὴν θρασεῖαν παιδίσκην, ἥτις εἶχε τολμήσῃ πρὸ μικροῦ νά τῃ ἀποκριθῇ. Οἱ ἐρυθροὶ ὀφθαλμοὶ τῆς μικρᾶς οὐ μόνον οὐδεμίαν συμπάθειαν ἐνεποίουν εἰς αὐτήν, ἀλλὰ καὶ την ἐξηρέθιζον καὶ την καθίστων λυσσαλέαν. Ἡ πολλὴ ἔπαρσις εἶχε καταπνίξῃ τὴν φωνὴν τοῦ συνειδότος ἥτις ἐλάλει πρὸς αὐτὴν μυστικά.

Digitized by Google

Ἵνα δὲ την τιμωρήσῃ διότι ἔκλαυσεν, ἵνα ἐκδικηθῇ τὴν σιωπηλὴν ὕβριν ἣν ἐδήλου τὸ δακρύβρεκτον ἐκεῖνο μικρὸν πρόσωπον, ἡ Λουΐζα ᾐσθάνετο τὰς χεῖράς της προθύμους νὰ ῥαπίσωσι καὶ ἐκ δευτέρου.

Ἐν τούτοις ἡ μετὰ μεσημβρίαν διῆλθεν ἄνευ τινὸς συμβάντος. Περὶ δὲ τὴν ἕκτην καὶ ἡμίσειαν ἡ κυρία Φαβροῦ μετέβη εἰς τὸ μαγειρεῖον ἵνα παρασκευάσῃ τὸ δεῖπνον, ὅπερ δὲν ἐπιστεύετο ἀκόμη εἰς τὰς πρωτοπείρους χεῖρας τῆς Μαρκέλλας, ἔμειναν δὲ τὰ δύο κοράσια μόνα.

Ἡ ὀρφανὴ δὲν ἔβλεπε πλέον, καὶ ὅμως ἔκυπτεν ἐπὶ τοῦ ἔργου της πολλαπλασιάζουσα τὸν ζῆλόν της, καὶ τοῦτο ἵνα ἀποφύγῃ τὰς παρατηρήσεις τῆς Λουΐζας.

Μετὰ μακρὸν διάλειμμα ἡ Λουΐζα εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ;

— Μαρκέλλα!

Ἡ κορασὶς ὕψωσε τὴν κεφαλήν, ἐλπίζουσα ὅτι ἡ Λουΐζα συνελθοῦσα ἔμελλε νά τῃ εἴπῃ λόγον τινὰ εὐμενῆ, ὅστις θὰ ἐξήλειφε τὸ πρωϊνὸν ῥάπισμα. Ἀλλὰ τοὐναντίον εἶδε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς κυρίας Λουΐζας λάμποντας ἐκ μοχθηρᾶς λάμψεως.

— Ἔρχεσαι νά μου ζητήσῃς συγχώρησιν διὰ τὴν αὐθάδειάν σου; τῇ εἶπε σιγά.

Δὲν ἐτόλμα δὲ νὰ ὑψώσῃ τὴν φωνήν, μὴ την ἀκούσῃ ἡ μήτηρ της, ἥτις δὲν θά την ἐπεδοκίμαζεν· ὤ, περὶ τούτου ἦτο βεβαιοτάτη ἡ Λουΐζα.

Ἡ Μαρκέλλα ἐταπείνωσε τὴν κεφαλὴν οὐδὲν ἀποκριθεῖσα, διότι ἡ καρδία της διετέλει ἐν ὀδυνηρᾷ διαφωνίᾳ. Τῷ ὄντι εἶχε φερθῇ κακῶς; Ἂν τοῦτο ἦτο ἀληθές, δὲν εἰξεύρει πλέον ποῦ ἦτο ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἐκπεπληγμένη ψυχή της δὲν εὕρισκε πλέον ποῦ νὰ στηριχθῇ.

— Δὲν θέλεις; εἶσαι ἄθλιον καὶ ἀχάριστον κορμί, χωρὶς καρδιά! ἐξηκολούθησεν ἡ κυρία Λουΐζα μετὰ συριγμοῦ ἐχίδνης. Ἐγὼ πταίω ποὺ σε συμμάζωξα μέσ' ἀπὸ τὸν δρόμον! Δέν σ' ἄφινα νὰ εἶσαι τώρα ἐκεῖ πού σου ἔπρεπε, 'ς τὸ Ὀρφανοτροφεῖον!

Ἡ κυρία Φαβροῦ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ μαγειρείου, καὶ ἡ μὲν Λουΐζα ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμούς της πρὸς τὸ βιβλίον, ἡ δὲ Μαρκέλλα στιγμιαίως φανεῖσα ὡς ἀπαυδήσασα, ἐδίπλωσε τὸ ἔργον της λέγουσα μετὰ φωνῆς συντετριμμένης:

— Δὲ βλέπω πιά!

— Λοιπόν! νά, πᾶρ' αὐτὸ τὸ δέμα καὶ νά το πᾷς 'ς τὴν ὁδὸν Ῥοκροά· ἡ κυρία εἶπεν ὅτι δέν το ἔχει τόσον ἀνάγκην, ἀλλ' ἀφ' οὗ εἶνε σκοτεινὰ γιὰ νὰ ῥάψῃς, 'μπορεῖς νὰ πᾷς. Ἐγὼ βάζω τραπέζι. Ἔλα, καὶ νὰ μὴν κάνῃς ἕνα χρόνο.

Ἡ Μαρκέλλα ἀπῆλθε τρέχουσα, καὶ μετ' οὐ πολὺ εὗρε τὴν ὑποδειχθεῖσαν οἰκίαν, διότι ἐγίνωσκε καλῶς ὅλον ἐκεῖνο τὸ τμῆμα. Ἐπανερχομένη διῆλθε πρὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Βικεντίου Παύλου καὶ ὑψώσασα τοὺς ὀφθαλμούς εἶδε φῶτα πολλά. Ἦτο περὶ λύχνων ἁφάς, ἀλλ' εἰσήρχοντο ἀκόμη εὐσεβεῖς τινες εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἥτις δὲν εἶχε κλείσῃ ἀκόμη.

Ἄρρητος χρεία ἀσύλου, προσευχῆς, παραμυθίας εἰσέδυσεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ παιδίου. Ἰδοῦσα λοιπὸν κυρίαν τινὰ μελανειμονοῦσαν εἰσερχομένην διὰ πλαγίας τινὸς θύρας, εἰσέδυσε καὶ αὐτὴ κατόπιν της.

Ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς ἐκκλησίας ἔμεινεν ἔκθαμβος. Αἱ μακραὶ σειραὶ τῶν ἁγίων ἐζωγραφημέναι ὑπὸ τοῦ Φλανδρίνου διὰ χρωμάτων γλυκυτάτων ἐπὶ ἐδάφους χρυσοῦ, ἐφαίνοντο ἐν τῇ σκιᾷ τῆς ἑσπέρας ὡς ἄγγελοι πτερωτοὶ καὶ ζῶντες, κινούμενοι βραδέως καὶ ἱεροπρεπῶς. Ὁ χρυσὸς τοῦ ἐδάφους τῶν εἰκόνων ἔστιλβε κατὰ διάφορα μέρη καὶ οἱ μεγάλοι φοίνικες οἱ διαχωρίζοντες τὰς πολυπροσώπους εἰκόνας παρίσταντο μαῦροι καὶ μυστηριώδεις.

Ἡ Μαρκέλλα προέβη βήματά τινα καὶ εὑρέθη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ ὑπὸ τὸν ὑψηλὸν τροῦλλον. Λάμψις ζωηροτέρα κατήρχετο ἄνωθεν καὶ διεσκορπίζετο ἐπὶ τῶν νώτων τῶν καθισμάτων, ἅτινα ἐκ τῆς πολλῆς χρήσεως ἦσαν λεῖα, ἐπὶ κοσμήματός τινος ἐπιχρύσου, ἐπὶ τινος τῶν χαλκίνων πολυελαίων, ὧν αἱ σφαῖραι ἔλαμπον ἐν τῇ σκιᾷ.

Ἡ Μαρκέλλα ἥτις οὐδέποτε σχεδὸν ἐφοίτα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ μάλιστα τὴν ἑσπέραν, κατελήφθη ὑπὸ τοῦ σεβασμοῦ ὃν αἰσθάνεταί τις εὑρισκόμενος ἐν ἐρημικῷ τόπῳ ἱερῷ. Ἡ αἴσθησις δὲ τοῦ ὅτι ὁ τόπος ἐκεῖνος ἦτο ἄσυλον, τοσοῦτον συνεκίνησε τὴν καρδίαν της, ὥστε αὐτομάτως ἔκλινε τὰ γόνατα ἐπὶ τῆς ψιάθου τῆς καλυπτούσης τὰς μαρμαρίνους πλάκας τοῦ ἐδάφους τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐστέναξε στεναγμὸν ἀνακουφίσεως καὶ εὐεξίας.

Ἡ ἐκκλησία εἶνε ὁ οἶκος τοῦ παναγάθου Θεοῦ, εἶχον εἴπῃ εἰς τὴν Μαρκέλλαν· ἀφ' οὗ λοιπὸν εἶνε τοῦ Θεοῦ, βεβαίως εἶνε καὶ ὅλου τοῦ κόσμου, ὥστε καὶ ἡ Μαρκέλλα ἦτο ἤδη ἐν τῷ οἴκῳ της. Ἡ ὀσμὴ τοῦ λιβάνου ἤρεσκεν εἰς αὐτήν, ἡ δὲ αὐξάνουσα σκιὰ ἀνέπαυε τοὺς ἐκ τῶν δακρύων καταπεπονημένους ὀφθαλμούς της. Ἠσθάνθη πρὸς στιγμὴν ἡδονὴν καὶ εὐαρέστησιν ὅλως ὑλικήν· ἀλλὰ αἴφνης ἀνεμνήσθη ὅτι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις προσεύχονται οἱ ἄνθρωποι, καὶ κραυγὴ μεγάλη ἐξῆλθεν ἐκ τῆς τετρωμένης ψυχῆς της:

— Θεέ μου, Θεέ μου, δός μου τὸν πατέρα μου, ἢ πάρε με νὰ 'πᾶ νὰ βρῶ τὴ μητέρα μου!

Αὕτη ἦτο ἡ ἀδιάλειπτος εὐχὴ τῆς ὀρφανῆς, εὐχή, ἣν πρὸ πολλοῦ ᾐσθάνετο ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο καὶ νά την διατυπώσῃ, καὶ ἥτις ἀνέβλυσεν ἐκ τῶν χειλέων της ὡς τις ἐπίκλησις ἀπηλπισμένου ἀνθρώπου. Καταβληθεῖσα ὑπὸ τῆς σφοδρᾶς ταύτης συγκινήσεως, κατέπεσεν ἀδρανής, ἐλπίζουσα ὅτι ἡ δέησίς της ἔμελλε νὰ εἰσακουσθῇ καὶ ὅτι τοὐλάχιστον ἔμελλε νὰ ἀποθάνῃ ἵνα δυνηθῇ νὰ συναντήσῃ τὴν μητέρα της.

Digitized by Google

Βῆμα ἀντήχησε πλησίον της, χεὶρ ἐτέθη ἐπὶ τοῦ ὤμου της καὶ φωνὴ ἠκούσθη λέγουσα μετὰ τόνου ὅστις ἐφαίνετο μὲν μέτριος, ἀλλὰ βεβαίως ἦτο τραχύς:

— Τί κάνεις αὐτοῦ, κοριτσάκι; Ἔλα, πήγαινε σπίτι σας.

Ἡ Μαρκέλλα ἀνασκιρτήσασα ἀνεκάθησεν. Ὁ νεωκόρος την παρετήρει περιέργως, διότι δέν την εἶδεν ἄλλοτε, δεν ἦτο τῆς ἐνορίας. Καὶ ἐκείνη τον παρετήρησε καὶ ἠθέλησε νὰ εἴπῃ τι, ἀλλ' ὅμως ἐκρατήθη, διότι δεν εἶχε καὶ τίποτε νά τῳ εἴπῃ, ἀφοῦ πρώτην ἤδη φοράν τον ἔβλεπεν. Ἐξῆλθε λοιπὸν βήματι βραδεῖ, ἐν ᾧ ταυτοχρόνως ἤναπτον αἱ κανδῆλαι χάριν τῆς ἑσπερινῆς προσευχῆς καὶ ἡ ἐκκλησία κατὰ μικρὸν ἐπληροῦτο γυναικῶν ἐνδεδυμένων σκοτεινὰ φορέματα.

Ἡ αἴσθησις τῆς ἀναπαύσεως καὶ τῆς χαρᾶς ἣν ᾐσθάνθη κατὰ πρῶτον, ἀπέπτη μετὰ τοὺς λόγους τοῦ νεωκόρου.

— Οὔτε ἐκκλησία γιὰ νὰ παρακαλέσω τὸν Θεόν! διενοήθη μετὰ τῆς εὐκολίας ἐκείνης μεθ' ἧς συμπεραίνει τις ἀπὸ τοῦ ἐπὶ μέρους τὸ καθόλου, ὅπερ δὲν εἶνε προνόμιον μόνων τῶν παιδίων. Γιὰ νά σ' ἀφήσουν 'ς τὴν ἐκκλησία, πρέπει νὰ πάῃ κανεὶς μὲ τὴ μητέρα του, αὐτὸ εἶνε τὸ σωστό!

Ἐπανῆλθε δὲ εἰς τῆς κυρίας Φαβροῦ ἀπεγνωσμένη, κεκυφυῖα, παρακαλοῦσα νἀποθάνῃ.

— Ποῦ ἐγύριζες καὶ ἄργησες τόσο; ἀνεφώνησεν ἡ κυρία Φαβροῦ ἐξωργισμένη ἅμα ἰδοῦσα τὴν Μαρκέλλαν. Ἐχάζευες 'ς τὸ δρόμο;

— Ὄχι, κυρία, ἀπεκρίθη ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ.

— Τὴ βλέπεις τὴν ψεύτρα! εἶπεν ἡ Λουίζα ἐμπαικτικῶς.

Ἡ Μαρκέλλα οὐδὲν εἶπεν, εἶχεν ἀπόφασιν οὐδέποτε νὰ ὁμολογήσῃ ποῦ ἦτο. Προετίμα χιλιάκις νὰ κατηγορηθῇ ὡς ψεύστρια, ἢ νὰ διηγηθῇ τὴν ἐπίσκεψίν της εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Τὴν ἐπέπληξαν, ἀλλ' ἐκείνη ἠκροᾶτο κάτω νεύουσα καὶ οὐδὲν ἀποκρινομένη.

— Ἔχει πολὺ κακὸν χαρακτῆρα, παρετήρησεν ἡ Λουίζα, ὅτε μετὰ τὸν δεῖπνον ἵν' ἀπαλλαχθῇ ἀπέστειλε τὴν Μαρκέλλαν νὰ κοιμηθῇ εἰς τὸ σκοτεινόν της δωμάτιον.

— Δὲν ἠξέρω τί την ἔπιασε, ἀπεκρίθη ἡ κυρία Φαβροῦ, πρωτήτερα δὲν ἦτον ἔτσι.

— Δέν σοῦ το εἶπα ὅτι ζηλεύει! ἐπέμεινε λέγουσα ἡ κόρη. Τὴν ἐκαλόπιασες ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ την ἐχάλασες· τὴν εἶχες σὰν κόρη σου καὶ ἐφαντάσθη πῶς πάντα θὰ εἶνε ἔτσι.

— Μετανοῶ πού την ἐπῆρα, μὰ πάλι τὸ ἔκαμα γιὰ νά σ' εὐχαριστήσω, συνεπέρανεν ἡ φαρμακέμπορος.

— Καὶ ποῦ νὰ μαντεύσω ὅτι θὰ καταντήσῃ τὸ πρᾶγμα ἕως ἐδῶ; ἀπεκρίθη ἡ κυρία Λουίζα.

Ἡ κυρία Φαβροῦ οὐδὲν ἀπεκρίθη· ἀλλὰ πρὸ πολλοῦ ἤδη ὁ λόγος της δὲν ὑπερίσχυεν ἐν τοῖς οἰκογενειακοῖς συμβουλίοις.

Τὴν ἐπιοῦσαν μετὰ τὸ δεῖπνον ἐπῆλθεν εἰς τὴν Λουίζαν ἡ ἀλλόκοτος ὄρεξις νὰ *συγυρίσῃ* τὸ δωμάτιον.

Καὶ δὲν ἦτο μεν ἀργά, διότι εἶχον δειπνήσῃ ἐνωρίς, ἀλλὰ βροχὴ πυκνὴ ἐσκότιζε τὴν ἀτμόσφαιραν ὡς ἐὰν ἦτο ἡ δεκάτη ὥρα τῆς νυκτός. Μετὰ μεσημβρίαν ἐβρόντα, ἡ καταιγὶς εἶχεν ἀποσβεσθῇ, καί τοι ἐφαίνοντο ἐνιαχοῦ ἀστραπαὶ ὠχραὶ ἐκ διαλειμμάτων φωτίζουσαι τοὺς ζοφεροὺς ὄγκους τῶν νεφελῶν.

— Ἀλλ' ἐν τῷ τμήματι ἐκείνῳ, τῇ καρδίᾳ τῶν Παρισίων, ἡ τοιαύτη κατάστασις τῆς ἀτμοσφαίρας δὲν θεωρεῖταί τι ἄξιον λόγου, καὶ ὁ θόρυβος τῶν ἁμαξῶν καλύπτει συχνάκις τὸν κρότον τῶν βροντῶν. Μόνον οἱ φανοὶ τῶν ὁδῶν ἐσείοντο ὠθούμενοι ὑπὸ τοῦ ἀνέμου.

Καὶ ἡ μὲν Λουίζα ἀνάψασα κηρίον ἀνέβη τὴν μικρὰν κλίμακα, ἡ δὲ μήτηρ της ἀπεκοιμᾶτο σχεδὸν ἐπί τινος μυθιστορήματος. Ἡ Μαρκέλλα διηυθέτει τὰ τοῦ ἑστιατορίου.

Τὰ ὀλίγα συρτάρια τοῦ *κομοῦ*, τὰ διαμερίσματα τῆς σκευοθήκης δὲν ἐβράδυναν νὰ διευθετηθῶσι· δύο ἢ τρία μικρὰ ἔπιπλα μόνον μετέβαλον θέσιν, τὸ μόνον ὅπερ ἠδύνατό τις νὰ κάμῃ ἐν τῷ στενῷ ἐκείνῳ δωματίῳ. Ἐν τούτοις ἡ Λουίζα δὲν ἠδύνατο ἀκόμη νὰ κορέσῃ τὴν πρὸς τὴν δραστηριότητα ὄρεξίν της. Τῇ ἐπῆλθε λοιπὸν ἰδέα τις.

— Χωρὶς ἄλλο, εἶπε καθ' ἑαυτήν, τὸ βρωμοκόριτσο αὐτὸ ποτὲ δὲν *συγυρίζει* τὸ ρημάδι της!

Καὶ παρευθὺς ἤνοιξε τὸ στενὸν δωμάτιον τῆς Μαρκέλλας ἐν ᾧ μόλις καὶ μετὰ βίας ἐχώρει ἡ κλίνη της, ἥτις μετ' οὐ πολὺ θὰ τῇ ἦτο λίαν μικρά, καὶ ἓν κάθισμα χαμηλόν. Ἐπὶ τοῦ καθίσματος παρετήρησε πρῶτα πρῶτα παλαιὸν ξύλινον κουτίον, ὅπερ ἁρπάσασα ἤνοιξεν ἐρωτῶσα ἑαυτὴν τί τάχα ἠδύνατο νὰ ἔχῃ κεκρυμμένον ἐν αὐτῷ ἡ Μαρκέλλα.

Ἐκ τοῦ κουτίου ἐξήγαγε τεμάχιον χαρτονίου, ἐφ' οὗ ἦτο περιτετυλιγμένη ὀλίγη κλωστὴ καὶ ῥάκη τινὰ ἀσήμαντα. Ὑποκάτω τοῦ χαρτονίου ἐν τῷ κουτίῳ οἱ δάκτυλοί της προσέκρουσαν εἰς σκληρόν τι πρᾶγμα, χαρτίον συνεπτυγμένον ὅπερ ἀναπτύξασα εὗρε τρία σολδία.

Κατελήφθη ὑπὸ παραφόρου ὀργῆς. Ἐμμένουσα ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῆς ὑπονοίᾳ, καταβαίνει δρομαία τὴν κλίμακα, ἀνοίγει τὴν θύραν ἀποτόμως, ἀφυπνίζει τὴν ἐπὶ τοῦ βιβλίου ὑπνώττουσαν μητέρα της, καταφοβίζει τὸν γάτον ὅστις ὡς ἀστραπὴ καταφεύγει ἐπί τινος σκευοθήκης, καὶ σείουσα τὴν Μαρκέλλαν ἀπὸ τοῦ ὤμου, τῇ δεικνύει τὰ σολδία καὶ τῇ λέγει:

— Ποῦ τὰ 'σούφρωσες αὐτά;

Ἡ Μαρκέλλα ἀνεσκίρτησεν, ὠχρίασεν ἐπὶ τῇ ὕβρει ταύτῃ, καὶ ἔστρεψε πρὸς τὴν Λουίζαν τοὺς μεγάλους ὀφθαλμούς της ἐξαστράπτοντας ἐξ ἀγανακτήσεως. Τὰ χείλη της ἔτρεμον, ἠθέλησε νὰ

Digitized by Google

ἀποκριθῇ, ἀλλὰ ὁ λάρυγξ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀρθρώσῃ λέξιν.

— Τὰ 'πῆρες ἀπὸ τὸ συρτάρι; ἢ τα οἰκονόμησες ἀπὸ τὰ 'ψώνια; ἐξηκολούθησεν ἡ Λουίζα μᾶλλον μᾶλλον ἐνισχυομένη καὶ πειθομένη ἐκ τῆς σιωπῆς τοῦ παιδίου, ἣν ἐξελάμβανεν ὡς ταραχὴν ἐνόχου.

Ἡ Μαρκέλλα ἀνένευσε καὶ ἐκίνησε τὰ χείλη, ἀλλ' οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ ἀποκριθῇ.

— Ποῦ τα ηὗρες τὰ λεπτά, ἠρώτησεν ἡ κυρία Φαβροῦ, ἥτις ὅμως δὲν ἐνόει ἀκόμη τίποτε.

— Μέσα 'ς ἕνα κουτί, κοντὰ 'ς τὸ κρεββάτι της τὰ εἶχε κρυμμένα! ἀπεκρίθη ἡ Λουίζα.

Ἡ ὀρφανὴ τέλος ἀναλαμβάνουσα τὸν λόγον εἶπε.

— Μοῦ τα δίνουν ὅταν κάνω τὰ θελήματα· τὰ εἶχα ν' ἀγοράσω τὸ πιάτο.

— Δὲν εἶν' ἀλήθεια, ψευτροῦ! ἀνεφώνησεν ἡ Λουίζα ἔξαλλος.

Καὶ ᾐσθάνετο μὲν ἡ Λουίζα ὅτι ἠδύνατο νὰ εἶνε ἀληθές, ἀλλ' ὅμως, ἐμμανὴς διότι δὲν προεῖδε τὴν ἁπλουστάτην ἀπόκρισιν τῆς Μαρκέλλας, δὲν ἤθελε νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι ἠπατήθη. Ὤφειλεν ἴσως νὰ ζητήσῃ συγγνώμην παρὰ τοῦ μικροῦ ἐκείνου παιδίου; Οὐδέποτε.

— Μάλιστα, ἀλήθεια εἶνε! ἀπεκρίθη ἡ Μαρκέλλα μετὰ προκλητικοῦ τρόπου. Ἡ ἄκρα αὐτῆς πρᾳότης μετεβάλλετο εἰς λύσσαν πρὸ τῆς ἀγρίας ἐπιμονῆς τοῦ νὰ την κατηγορῶσιν ἀδιαλείπτως ἐπὶ πταίσματι ὅπερ αὐτὴ οὐδὲ κἂν εἶχέ ποτε φαντασθῇ — Ἀλήθεια εἶνε! Σεῖς εἶσθε ψεύτρα.

Ἡ Λουίζα ἤγειρε τὴν χεῖρα νά την δείρῃ, ἀλλ' ἡ μήτηρ ἐκράτησε τὸν βραχιονά της. Ἡ Λουίζα, ἀπέσυρε τὴν χεῖρά της διότι δὲν ἤθελε νὰ φανῇ ὅτι ὑποχωρεῖ. Ἀλλ' ἡ ὀργή της ὅμως δὲν ἱκανοποιήθη· ὅθεν ἀποβλέψασα πρὸς τὴν Μαρκέλλαν μετὰ δεινῆς περιφρονήσεως, ἐξετόξευσε κατ' αὐτῆς ὕβριν δεινὴν καὶ θανατηφόρον:

— Κλέφτρα! ἀνεφώνησε συσφίγγουσα τοὺς ὀδόντας καὶ ἔχουσα λευκὰ τὰ χείλη. Σωκακόπαιδο, πού το συμμάζωξα μέσ' ἀπὸ τὸ δρόμο γιὰ ψυχικό, καὶ νὰ κλέψῃ τὴν κυρίαν της!

Ἡ Μαρκέλλα ἀπέβλεψε πρὸς τὴν Λουίζαν, ἔπειτα δὲ πρὸς τὴν κυρίαν Φαβροῦ, περιέστρεψε τὸ βλέμμα καὶ εἶδε τὸ μικρὸν κατάστημα ἐν ᾧ διῆλθεν ὑπὲρ τὰ τέσσαρα ἔτη τοῦ βίου της, καὶ ᾐσθάνθη ὅτι σφόδρα ἐμίσησε τὰ ἐξωργισμένα ἐκεῖνα πρόσωπα καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς τοίχους, τοὺς μάρτυρας τῆς φανερωτάτης ἀδικίας, ἧς ἦτο θῦμα.

— Ἐγώ, κλέφτρα! εἶπεν. Ἄχ!

Δὲν ἀπέκρυψεν ἐντὸς τῶν χειρῶν τὸ ἔντιμον πρόσωπόν της τὸ ἐρυθρὸν ἐξ ἀγανακτήσεως, ἀλλ' ἀποτεινομένη πρὸς τὴν ἄλλοτέ ποτε προστάτιδά της ἥτις νῦν την κατεδίωκε τοσοῦτον δεινῶς, εἶπεν·

— Αὐτὸ εἶνε πολὺ κακό! πολὺ κακό! Ὁ Θεὸς θά σας κολάσῃ!

Καὶ πρὶν ἡ κυρία Φαβροῦ δυνηθῇ νὰ προΐδῃ τί ἔμελλε νὰ πράξῃ, ἡ Μαρκέλλα ἀνοίγει τὴν θύραν καὶ ἐξορμᾷ δρομαία εἰς τὴν ὁδόν. Ἡ κυρία Φαβροῦ ἠθέλησε νὰ δράμῃ κατόπιν της, ἀλλ' ἡ Λουίζα την ἐκράτησε.

— Καλὲ δὲν την ἀφίνεις; εἶπε μοχθηρῶς γελῶσα, τώρα πάλιν θὰ γυρίσῃ. Μή σε μέλῃ καὶ δὲν θὰ 'πάγῃ μακριά. Νὰ το ἰδῇς.

— Πολὺ ἄσπλαχνα ἐφέρθηκες! εἶπεν ἡ μήτηρ δυσηρεστημένη. Φοβοῦμαι Λουίζα μὴν εἶσαι σκληρόκαρδη!

— Ὄχι, μητέρα, αὐτὴ ἔχει κακὸ χαρακτῆρα, καὶ τὴν ἐχάλασες σὺ μὲ τὰ χάδια σου, εἶπε τὸ ζηλότυπον πλάσμα.

Ἀλλ' ἐνδομύχως ἡ Λουίζα ἐγίνωσκεν ὅτι ἡ ζηλοτυπία καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐξηρέθιζεν αὐτὴν ἐναντίον τῆς ὀρφανῆς, ἣν αὐτὴ ἔφερεν ἄλλοτε εἰς τὴν ἑστίαν. Εἶχεν ἀγαπήσῃ τὴν Μαρκέλλαν ὡς μεγάλην πλαγγόνα, ὡς κούκλαν, ἥτις ἦτο κτῆμά της. Ἦτο πρᾶγμα ἰδικόν της ὅπως εὑρίσκει τις καθ' ὁδὸν ἁπλοῦν τι πρᾶγμα καί το οἰκειοποιεῖται διότι οὐδεμίαν ἔχει ἀξίαν. Ἀλλὰ καθ' ὅσον ἡ Λουίζα ἡλικιοῦτο, ἡ πρὸς τὴν κυριότητα κλίσις της ἐπετείνετο καὶ κατέστη σκληρὰ πρὸς τὸ παιδίον...

Τὸ ἄθυρμα τοῦτο βεβαίως ἔπταιε προδηλότατα! Ἆρά γε τὸ ἀπολωλὸς τοῦτο παιδίον, τὸ ἕνεκα εὐσπλαγχνίας τυχὸν περιθάλψεως, δὲν ἐθεώρει ἑαυτὸ εὐτυχὲς ὁσάκις εὐηρέστει, ὁσάκις ὑπεχώρει πρὸ τῆς θελήσεως τῆς εὐεργέτιδός του; Τὰς σαφεστάτας ταύτας ἀληθείας ἐπεχείρησεν ἡ Λουίζα νὰ ἀποδείξῃ εἰς τὴν μητέρα της, ἥτις ὅμως ἀπεποιήθη νά τας πιστεύσῃ καθ' ὅσον μάλιστα ἡ Μαρκέλλα δὲν ἐφαίνετο ἐπανερχομένη.

Ἀστραπὴ βιαία διέσχισε τὰ ζοφερὰ νέφη τὰ ἐπὶ τῶν Παρισίων πλανώμενα, καὶ ἐβρόντησε μετὰ φοβεροῦ πατάγου. Ἡ κυρία Φαβροῦ ἔσπευσεν εἰς τὴν φλιὰν τοῦ καταστήματος καὶ ἠθέλησε διὰ τοῦ βλέμματος νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὸ σκότος τὸ ψηλαφητὸν μετὰ τὴν λάμψιν τῆς ἀστραπῆς. Ἐκάλεσε τὴν Μαρκέλλαν, ἀλλ' οὐδεμία ἀπόκρισις ἠκούσθη, μόνον τῆς βροντῆς ὁ συνεχὴς καὶ ἀκατάπαυστος βόμβος ἐξηκολούθει ἀντηχῶν. Σταγόνες τινὲς βροχῆς κατέπεσαν ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου, ἔπειτα ἄλλη ἀστραπή, ζωηροτέρα τῆς πρώτης, διέσχισε τὸν οὐρανὸν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς των, καὶ ἔκρηξις μετὰ σφοδροῦ τριγμοῦ ἐπηκολούθησεν.

Ἡ Λουίζα ἀνεκραύγαζεν ἐκ τοῦ φόβου καὶ εἵλκυσε τὴν μητέρα της ἐντὸς τοῦ καταστήματος.

Ἐν τῇ ἀτμοσφαιρικῇ ταύτῃ ταραχῇ τὸ ὡρολόγιον τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Βικεντίου Παύλου ἐσήμανε τὴν δεκάτην ὥραν.

Αἱ ἅμαξαι εἶχον διασκορπισθῆ τῇδε κἀκεῖσε, τὰ λεωφορεῖα ἐφαίνοντο ἀραιότερα, οἱ γείτονες ἔκλειον τὰ καταστήματά των.

— Πᾶ νὰ ἰδῶ τὴν κυρὰ Ζαλίνην, εἶπεν ἡ κυρία

Φαβροῦ καταβιβρωσκομένη ὑπὸ δεινῆς ταραχῆς καὶ ἀμηχανίας.

Καὶ ἐξελθοῦσα ἐπανῆλθε παρευθὺς ὠχροτάτη καὶ εἶπε πρὸς τὴν Λουίζαν:

— Ἡ κυρὰ Ζαλίνη εὐγῆκε 'νωρὶς καὶ ἀκόμα δὲν ἐγύρισε. Κανεὶς δὲν εἶδε τὴν Μαρκέλλαν... Λουίζα, ἔχεις κακὴ ψυχή· — τὸ εἶπεν ἡ μικρή· ὁ Θεὸς θὰ σε κολάσῃ!

— Ἄχ! μητέρα! ἀνεφώνησεν ἡ νεᾶνις δακρυρροοῦσα, δὲν ἐπίστευα πῶς θὰ κάμω κακόν. Ἤλπιζα ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ, σ' ὁρκίζομαι.

Τὸ μεσονύκτιον ἡ κυρία Φαβροῦ ἦτο ἐν τῇ αὐτῇ θέσει, ἐξετάζουσα τὰς διερχομένας σκιὰς ὅσον μακρὰν ἠδύναντο οἱ ὀφθαλμοί της νὰ διεισδύσωσιν εἰς τὸ σκότος. Ἡ Λουίζα ἀπαυδήσασα ἐκ τῶν κλαυθμῶν, εἶχεν ἀποκοιμηθῇ ἐπὶ τοῦ γραφείου. Ἡ κυρία Φαβροῦ καταπεπονημένη εἰσῆλθε τέλος, ἀφῆκε δὲ τὴν θύραν ἡμιάνοικτον διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον, ἵνα ἡ μικρὰ δυνηθῇ νὰ εἰσέλθῃ ὠθοῦσα ἁπλῶς καὶ μόνον τὴν θύραν. Διενυκτέρευσε δὲ καθιστή, καθ' ἑκάστην στιγμὴν ἀφυπνιζομένη...

Ἀλλὰ μάτην! ἡ Μαρκέλλα δὲν ἐπανῆλθε.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΤΑ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΔΗ ΠΟΤΑ

Δ' — ΒΛΑΒΑΙ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΕΚ ΤΗΣ ΚΑΤΑΧΡΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἐξακολουθήσωμεν τὰς βλάβας, ἃς ἐπιφέρει τὸ οἰνόπνευμα, ἀναλόγως τῆς ἐνδότερον εἰς τὸν ὀργανισμὸν εἰσδύσεως αὐτοῦ.

Τὸ οἰνόπνευμα, ἀπορροφηθὲν διὰ τῶν φλεβιδίων τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων, πρὶν ἔτι χυθῇ καθ' ὁλοκληρίαν εἰς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ ὀργανισμοῦ, διέρχεται ἀναγκαίως κατὰ πρῶτον διὰ τοῦ ἥπατος, τοῦ ἐπισήμου αὐτοῦ ὀργάνου τοῦ κειμένου πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ στομάχου, ὅπερ, ὑφιστάμενον τὰς βλαβερὰς συνεπείας τῆς ἐρεθιστικῆς ἐνεργείας τοῦ οἰνοπνεύματος, καθίσταται πηγὴ ὁλόκληρος παθήσεων λίαν συχνάκις ἐπισπευδουσῶν τὸ τέλος τῶν οἰνοποτῶν.

Τὸ ἧπαρ ἐρεθιζόμενον φλεγμαίνει, ἐξογκοῦται κατὰ πρῶτον, καὶ ἔπειτα ῥυσσοῦται καὶ σκληρύνεται συστελλόμενον καὶ σμικρυνόμενον· τοῦθ' ὅπερ τότε οἱ ἰατροὶ καλοῦσι *κιρρωτικὸν ἧπαρ*.

Ἕνεκα τῆς συσπάσεως ταύτης, ἡ χολή, ἥτις παράγεται, ὡς γνωστόν, εἰς τὸ ἧπαρ καὶ ἐκεῖθεν ἐκκρίνεται εἰς τὰ ἔντερα διὰ τῶν χοληφόρων σωληναρίων, δὲν δύναται νὰ ἐκκριθῇ, διότι τὰ χοληφόρα αὐτὰ σωληνάρια, ἕνεκα τῆς σμικρύνσεως καὶ συστολῆς τοῦ ἥπατος πιέζονται, σμικρύνονται καὶ ἀποφράσσονται. Ἑπομένως ἡ χολή, ἥτις δὲν δύναται νὰ ἐκρεύσῃ εἰς τὰ ἔντερα, μένει εἰς τὸ ἧπαρ στάσιμος κατὰ πρῶτον, καὶ εἶτα ἐπὶ τέλους ἀπορροφᾶται εἰς τὸ αἷμα, διότι ἡ χολὴ αὕτη ἀδιακόπως παραγομένη εἰς τὸ ἧπαρ συσσωρεύεται καὶ πλημμυρεῖ ἐκεῖ, καὶ ἔχει ἑπομένως ἀνάγκην νὰ ἐκρεύσῃ.

Εἰσδύει λοιπὸν ἐκ τοῦ ἥπατος ἡ χολὴ εἰς τὸ αἷμα καὶ διὰ τοῦ αἵματος φέρεται καὶ εἰσδύει εἰς τοὺς διαφόρους τοῦ σώματος ἡμῶν ἱστούς, τοὺς ὁποίους χρωματίζει μὲ τὸ χρῶμα αὐτῆς τὸ κιτρινοπράσινον. Οὕτω τὸ λευκὸν τοῦ ὀφθαλμοῦ γίνεται κιτρινοπράσινον, ἐπίσης τὸ δέρμα, τὸ πρόσωπον, τὰ οὖρα, ὁ ἱδρὼς κλπ. ὅτε λέγομεν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος πάσχει *ἴκτερον*, ἢ κοινότερον *χρυσῆν*.

Ἡ πάθησις ὅμως αὕτη τοῦ ἰκτέρου δὲν ἔχει τόσην σπουδαιότητα εἰς τὴν ζωήν, ὅσον ἄλλη τις ὀλεθρία πάθησις προερχομένη ἐπίσης ἐκ τῆς κιρρώσεως, τῆς ἀνωτέρω μνημονευθείσης, τοῦ ἥπατος, καὶ ἥτις εἶνε ὁ *ὕδρωψ τῆς κοιλίας*.

* *

Δὲν σκοπῶ νὰ διδάξω ἐνταῦθα παθολογίαν· ἑπομένως δὲν θέλω εἰσέλθει εἰς τὰς λεπτομερείας τῆς ἐξηγήσεως καὶ περιγραφῆς τοῦ ὕδρωπος. Ἐν τούτοις θέλω εἴπει ὀλίγας λέξεις, ὅπως ἁπλῶς μόνον ἐννοήσῃ ὁ ἀναγνώστης τὸν μηχανισμὸν τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐν τῇ κοιλίᾳ ὕδρωπος.

Διὰ τοῦ ἥπατος διέρχονται καὶ διακλαδοῦνται ἐκεῖ πολλὰ αἱμοφόρα ἀγγεῖα τῆς κοιλίας, πρὶν ὑπάγωσι νὰ χυθῶσιν εἰς τὴν καρδίαν. Λοιπόν, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, τὸ ἧπαρ ἐκ τῆς ἐρεθιστικῆς ἐπενεργείας τοῦ οἰνοπνεύματος συστέλλεται καὶ σμικρύνεται· τὰ δὲ δι' αὐτοῦ διερχόμενα αἱμοφόρα ἀγγεῖα πάσχουσι συνεπῶς ὅ,τι καὶ οἱ ἀνωτέρω χοληφόροι σωληνίσκοι, ἤτοι συμπιέζονται καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἀποφράσσονται. Τὸ αἷμα δὲ τότε τὸ προερχόμενον ἐκ τῆς κοιλίας εὑρίσκει τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἐν τῷ ἥπατι ἀποπεφραγμένην κατὰ μέγα μέρος, καὶ ἑπομένως δὲν δύναται ἅπαν νὰ διέλθῃ διὰ τῶν ἐστενωμένων ἀγγείων τοῦ ἥπατος καὶ πλημμυρεῖ καὶ λιμνάζει εἰς τὰ κάτωθεν τοῦ ἥπατος ἀγγεῖα τῆς κοιλίας. Οὕτω δὲ διαρκῶς ὑπάρχει ὑπεραιμία ἐν πᾶσι περίπου τοῖς ὀργάνοις ἐν τῇ κοιλίᾳ. Ἐκ τούτου δὲ καὶ αἱ ὀχληραὶ καὶ δυσθεράπευτοι αἱμορροΐδες τῶν οἰνοποτῶν καὶ αἱ ἐπικίνδυνοι πολλάκις αἱμορραγίαι ἀπὸ τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων.

Ἀλλὰ τὸ αἷμα ὀλίγον κατ' ὀλίγον λιμνάζον καὶ πλημμυροῦν περισσότερον ἐν τῇ κοιλίᾳ, πιέζει ἰσχυρῶς τὰ τοιχώματα τῶν ἀγγείων, διατείνει καὶ λεπτύνει αὐτὰ ἐκ τῆς διατάσεως, καὶ τέλος διεξέρχεται διηθούμενον διὰ τῶν τοιχωμάτων τῶν ἀγγείων, καὶ χύνεται εἰς τὸ κοῖλον τῆς κοιλίας, ὡς *ὀρρὸς ὑδατώδης*, ἔνθα συναζόμενον βαθμηδὸν ἐξογκώνει τὴν κοιλίαν καὶ δίδει εἰς τὸν πάσχοντα ὄψιν *ἐγκύου γυναικός*.

Digitized by Google

Ὁ οἰνοπότης οὗτος τότε ἔχει τὸν *ὕδρωπα*, ἐναντίον τοῦ ὁποίου δυστυχῶς ἡ ἰατρικὴ δὲν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ ἀποτελεσματικῶς καὶ νὰ θεραπεύσῃ αὐτὸν τελείως· διότι ὁ ἰατρὸς ἀτυχῶς δὲν εἶνε καὶ *δημιουργός*, ἱκανὸς ν' ἀναπλάσῃ καὶ ἀναδημιουργήσῃ τὸ καταστραφὲν ἤδη ἧπαρ!... Διὰ τοῦτο λοιπὸν οἱ πλεῖστοι τῶν οἰνοποτῶν ἀποθνήσκουσι προώρως ἐκ τοῦ ὕδρωπος, ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθέν,—δὲν ἐνθυμούμεθα ὑπὸ τίνος, —ὁ *πολὺν οἶνον πίνων διὰ τοῦ ὕδατος ἀπολεσθήσεται!*

Εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὰ θερμὰ κλίματα τὸ οἰνόπνευμα, ἐκτὸς τῶν ἄνωθι περιγραφέντων ἐπὶ τοῦ ἥπατος, ἐπιφέρει ἢ καὶ ὑποβοηθεῖ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διαφόρων ἄλλων ἡπατικῶν νοσημάτων συνήθως θανατηφόρων, ὡς καὶ τὸν βαρὺν *ἰκτερώδη* καλούμενον *πυρετόν*.

* *

Ἤδη προχωρήσωμεν ἔτι περαιτέρω ἐπὶ τῶν βλαβῶν τοῦ ὀργανισμοῦ.

Ἐκ τοῦ ἥπατος τὸ οἰνόπνευμα χύνεται εἰς τὴν γενικὴν τοῦ σώματος κυκλοφορίαν, διὰ μέσου τῆς ὁποίας φέρεται εἰς ἐπαφὴν μεθ' ἁπάντων τῶν ἱστῶν καὶ μορίων τοῦ ὀργανισμοῦ ἡμῶν, οὓς διαβρέχει καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐξασκεῖ τὴν αὐτὴν ἐρεθιστικὴν ἐνέργειαν.

Εἴπομεν ἤδη ἀνωτέρω που, ὅτι μεγάλα ποσὰ ὁπωσδήποτε οἰνοπνεύματος λαμβανόμενα συχνάκις ἐπιβραδύνουσι τὴν κυκλοφορίαν, ἐξ οὗ τὸ μὲν αἷμα λιμνάζει καὶ μένει στάσιμον κατὰ μέγα μέρος εἰς τὰ διάφορα ὄργανα τοῦ σώματος, ἡ δ' ἐν τῷ σώματι κίνησις τῆς θρέψεως χαλαροῦται καὶ ἐπιβραδύνεται.

Ἕνεκα δὲ τούτων, τὸ μὲν ἡ γενικὴ θρέψις ἐπηρεάζεται βαθέως καὶ ἅπαντες οἱ ἱστοὶ δυστροφοῦσι καὶ καχεκτοῦσι, τὸ δὲ τὸ αἷμα λιμνάζει εἰς τὰ διάφορα ὄργανα συνιστῶν ἐν αὐτοῖς χρονίας ὑπεραιμίας καὶ ὑποστάσεις καὶ ἐκ τούτων παθήσεις ἐπιβαρυνομένας καὶ διὰ τῆς παραμικρᾶς ἐξωτερικῆς αἰτίας. Ἐκ τούτων δὲ οἱ οἰνοπόται, οἱ ἐν τοιαύτῃ καχεξίᾳ, εὐκόλως λίαν καὶ δι' ἐλαφρᾶς ψύξεως παθαίνουσι πλευρίτιδας, βρογχίτιδας, πνευμονίας, νεφρίτιδας, κλπ. αἵτινες ἅπασαι περίπου, ὡς ἐννοεῖται, λαμβάνουσι βαρὺν χαρακτῆρα καὶ ὀλέθριον.

* *

Ἐν τοῖς πνεύμοσι λοιπὸν τὸ οἰνόπνευμα ἐν ἀρχῇ, ἐρχόμενον ν' ἀπεκκριθῇ τοῦ σώματος, ἐρεθίζει κατὰ τόπον τὸν πνευμονικὸν ἱστὸν καὶ τοὺς βρόγχους καὶ προκαλεῖ ὑπεραιμίαν, ἥτις κατὰ πρῶτον παροδικὴ οὖσα καταλήγει ἐπὶ τέλους νὰ μείνῃ διαρκής, φέρουσα τὸν χρόνιον βρογχικὸν κατάρρουν καὶ τὰ διάφορα χρόνια πνευμονικὰ νοσήματα τῶν οἰνοποτῶν.

Τοὔτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς νεφρούς, ἀφ' ὧν ἀπεκκρίνεται ἐπίσης τὸ οἰνόπνευμα καὶ τοπικῶς ἐρεθίζει· ἔτι δὲ καὶ εἰς ἅπαν τὸ κυκλοφορικὸν σύστημα, ἤτοι τὴν καρδίαν καὶ τὰ αἱμοφόρα ἀγγεῖα, ἔνθα τὸ οἰνόπνευμα ἐγκυκλοφορούμενον ἐνεργεῖ ἀπ' εὐθείας ἐρεθίζον καὶ προκαλοῦν διάφορα ἐπίσημα καρδιακὰ νοσήματα, ἢ τῶν αἱμοφόρων ἀγγείων, οἷον χρονίας φλεγμονὰς καὶ ἐκφυλίσεις αὐτῶν.

* *

Τὰς ἐπισημοτέρας βλάβας καὶ ἀλλοιώσεις τὸ οἰνόπνευμα ἐπιφέρει ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ εἰς πάσας τὰς λειτουργίας τοῦ σώματος ἡμῶν, ὅσαι στενότερον ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ νευρικοῦ αὐτοῦ συστήματος.

Πρῶτον σχεδὸν πάντων ἡ λειτουργία τῶν μυῶν προσβάλλεται. Ἡ μυϊκὴ δύναμις των οἰνοποτῶν ἐξασθενεῖ ὁσημέραι, ἀρχομένη ἐκ τῶν ἄκρων, καὶ ἐξ αὐτῶν προοδεύουσα καταλαμβάνει ὁλόκληρον τὸ σῶμα. Οὕτω κατ' ἀρχὰς οἱ οἰνοπόται τρέμουσι τὰς χεῖρας, τοὺς πόδας καὶ τὴν κεφαλὴν· μετ' ὀλίγον δὲ παρατηροῦσιν, ὅτι δὲν δύνανται νὰ σφίγξωσι τὴν χεῖρα αὐτῶν ἰσχυρῶς καὶ μετὰ δυνάμεως ὡς πρότερον· ἡ ἀδυναμία δὲ αὕτη προχωρεῖ βαθμηδὸν εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε πολλάκις διαφεύγουσι τῶν χειρῶν αὐτῶν τὰ συλλαμβανόμενα ἀντικείμενα.

Ἡ μυϊκὴ αὕτη ἐξασθένησις τῶν ποδῶν ἰδίως εἶνε λίαν ὀχληρὰ καὶ λυπηρὰ εἰς τοὺς οἰνοπότας, οἵτινες κατ' ἀρχὰς αἰσθάνονται μυρμηκιάσεις διαρκῶς εἰς τοὺς πόδας καὶ μετ' ὀλίγον τρέμουσιν, ὅτε καὶ ἡ βάδισις αὐτῶν καθίσταται δυσχερής, ἀμφίβολος καὶ σφαλερά. Ἡ ἀδυναμία δὲ αὕτη καὶ πάρεσις τῶν μυῶν προχωρεῖ ἐνίοτε καὶ μέχρις ἀληθοῦς μυϊκῆς παραλύσεως ἀναγκαζούσης τοὺς ταλαιπώρους παθόντας νὰ φυλάττωσι τὴν κλίνην μέχρι τοῦ τέλους τοῦ βίου των, ὅπερ ἄλλως τε δὲν βραδύνει νὰ ἐπέλθῃ.

* *

Παραλλήλως τῶν ἀνωτέρω παθήσεων ἐπέρχονται καὶ αἱ βλάβαι τῶν διαφόρων αἰσθητηρίων ὀργάνων, καὶ κατ' ἐξοχὴν τῶν δύο σπουδαιοτέρων, ἤτοι τῆς ὁράσεως καὶ τῆς ἀκοῆς.

Ἡ ὅρασις ὁσημέραι ἐξαδυνατεῖ καὶ ἀμβλύνεται· ὁ οἰνοπότης ἐν ἀρχῇ νομίζει, ὅτι ἐκτείνεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ διαρκῶς λεπτὴ ὁμίχλη, καὶ βλέπει συγκεχυμένως, ἐνῷ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἡ ὅρασις ἐπισκοτίζεται ἰσχυρῶς συνοδευομένη μετὰ ζάλης καὶ σκοτοδίνης. Ἡ ὅρασις ἐνίοτε ἀποβάλλεται καθ' ὁλοκληρίαν ὑπὸ τῶν οἰνοποτῶν· τὸ οἰνόπνευμα δὲ καὶ ὁ καπνὸς (νικοτιανὴ) κατὰ τὰς στατιστικὰς τῶν ἐπισημοτέρων ἐπιστημόνων εἶνε τὰ σπουδαιότερα αἴτια τῆς προώρου ἐξαδυνατίσεως τῆς ὁράσεως καὶ τῆς βραδύτερον ἐντελοῦς καταστροφῆς καὶ ἀπωλείας αὐτῆς.

Ἡ ἀκοὴ ἐπίσης ἐξασθενεῖ βαθμιαίως πρὸς μεγάλην ἀπελπισίαν τοῦ τε κάμνοντος, τοῦ ταλαιπωρουμένου ὑπὸ διαρκῶν καὶ ἄγαν ὀχληρῶν κατὰ τὰ ὦτα βόμβων, καὶ τοῦ θεραπεύοντος ἰατροῦ.

Ἐν τῇ περιόδῳ ταύτῃ ὁ ὀργανισμὸς τοῦ οἰνοπό-

Digitized by Google

του καταπίπτει κατ' ὀλίγον, ἀπισχναίνει οἰκτρῶς, οἱ μῦς αὐτοῦ ἀποβαίνουσι χαλαροὶ καὶ ἄτονοι· τὸ δέρμα ξηρὸν καὶ ῥυπαρῶς κιτρινωπόν, ἐν ᾧ ἡ ὄψις τοῦ προσώπου καὶ ἡ φυσιογνωμία ἔχουσιν, ἐζωγραφισμένην ζωηρῶς τὴν ἠθικήν, πνευματικὴν καὶ σωματικὴν οἰκτρὰν κατάπτωσιν.

Ιω. Φουστανος

ΘΑΛΑΣΣΙΝΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Παλαιὰ πράγματα. — Τὰ δύο Φάληρα. — Τέχνη καὶ φύσις. — Ἄμμος καὶ βράχοι. — Ὁμαλὰ καὶ ἀνώμαλα. — Ἱστορικαὶ ἀποδείξεις. — Ἁλιεία σπάρου· καβουράκια καὶ γαρίδες. — Ἁλιευτικαὶ μέθοδοι. — Αἱ *κοκέτται*. — Αἱ ἐπὶ τῶν βράχων συναντήσεις. — Πῶς γίνεται ἓν ποίημα. — Ἐπίδρασις τοῦ θαλασσίου ἅλατος ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. — Αἱ δύσεις. — Ἐπίλογος περὶ πίστεως καὶ ἁλατίσματος.

Ὀλίγα πράγματα παλαιὰ μοὶ ἀρέσκουσιν, ἀλλ' ἐκ τῶν ὀλίγων αὐτῶν πάλιν τρία κατ' ἐξοχὴν ἀγαπῶ: τὸν παλαιὸν οἶνον, τὴν παλαιὰν φιλίαν καὶ τὸ παλαιὸν . . . Φάληρον. Διὰ τοῦτο ἐνῷ οἱ ἄλλοι ἀποτείνουσι νῦν ἐπιταφίους καὶ ἐλεγεῖα πρὸς τὸ ἀντίζηλον αὐτοῦ τὸ Νέον ἐπὶ τῇ λήξει τῆς θερινῆς ἀκμῆς του, ἐγὼ προσφωνῶ λόγους ἀποχαιρετισμοῦ πρὸς τὴν φιλτάτην ἀκτὴν τοῦ Παλαιοῦ, ἥτις θ' ἀπομείνῃ καὶ πάλιν ἔρημος καὶ πενθίμη, μαστιγουμένη ὡς δούλη ὑπὸ τοῦ ὀργίλου κύματος καθ' ὅλον τὸν χειμῶνα καὶ μέχρι τῆς νέας καλοκαιρίας τοῦ 1885.

* * *

Ἀκτὴ ἀμμώδης ὡς ἡ τοῦ Νέου Φαλήρου εἶνε δι' ἐμὲ σχολαστικὴ ὡς πρωτοβάθμιος δημοδιδασκάλισσα· παραλία ἄνευ βράχων εἶνε κόρη χωρὶς πείσματα — καὶ ἐγὼ τρελλαίνομαι διὰ τὰ πείσματα.

Τὸ Νέον Φάληρον εἶνε γραμμὴ εὐθεῖα — καὶ ἐγὼ ἀποστρέφομαι τὰς εὐθείας γραμμάς, διὰ τοῦτο καὶ οὐδέποτε γράφω εἰς χαρακωμένον χαρτί.

Τὸ Παλαιὸν Φάληρον ἀπ' ἐναντίας εἶνε ἀνώμαλον — καὶ ἐγὼ ἀγαπῶ ὅλα τὰ ἀνώμαλα . . . ἐκτὸς τῶν ἀνωμάλων ῥημάτων.

Τὸ Νέον Φάληρον εἶνε τεχνητόν, πλαστόν, ἐψιμμυθιωμένον.

Τὸ ἐνθυμεῖσθε πῶς ἦτο πρό τινων ἐτῶν; Παράλιος Σαχάρα. Κρημνίσατε καὶ τόρα τὰ μέγαρά του, κόψατε τὴν γραμμὴν τοῦ σιδηροδρόμου· θὰ μείνῃ καὶ πάλιν Σαχάρα. Ἀφαιρέσατε πᾶν ἴχνος κατοικίας καὶ πολιτισμοῦ ἀπὸ τὸ Παλαιὸν καὶ θὰ μείνῃ εὐμορφότερον ἀφ' ὅσον εἶνε.

Ἀγαπῶ τὴν φύσιν ἐν τῇ τέχνῃ· ἀλλὰ δὲν ἀγαπῶ τὴν τέχνην ἐν τῇ φύσει. Προτιμῶ ἕνα κλῶνα θύμου ἀληθῆ παρὰ ἓν ῥόδον ἐκ κηροῦ, ἔστω θαυμασίως πεπλασμένον, καὶ προτιμῶ τὴν ἡλιοκαῆ ὄψιν χωρικῆς ἢ τὴν ἐψιμμυθιωμένην μορφὴν βασιλίσσης.

* * *

Ἀλλὰ καὶ ἂν καταλίπω τὰς καλαισθητικὰς ταύτας ἰδέας, αἵτινες δυνατὸν νὰ μὴ εἶνε ἀλάνθαστοι ὡς ἐντελῶς προσωπικαί, καὶ προσφύγω εἰς τὰς ἱστορικὰς ἀποδείξεις τὰς ἀσφαλεστάτας πασῶν, ἀνευρίσκω ἐκ παραδόσεως ὅτι ἀφ' ἧς ὁ κάτοικος τῆς κλεινῆς ταύτης πόλεως ᾐσθάνθη τὸ πρῶτον τὴν ἀνάγκην νὰ λούσῃ τὴν ἐκ τοῦ θερινοῦ ἡλίου πεπυρακτωμένην κεφαλὴν καὶ τὸ πεπονημένον καὶ κάθιδρον σῶμά του, ἄνευ δισταγμοῦ περὶ τοῦ αἰγιαλοῦ ὃν ὤφειλε νὰ ἐκλέξῃ πρὸς τοῦτο, ἔθεσε μίαν σινδόνα ὑπὸ τὴν μασχάλην καὶ ἕνα τρόφιμον τῆς Πλάκας ὑπὸ τὰ σκέλη . . . καὶ ἔλαβε τὴν πρὸς τὸ Παλαιὸν Φάληρον ἄγουσαν.

Καὶ ἐγὼ λοιπὸν πιστὸς τηρητὴς τῶν πατρίων ἐθίμων καὶ ἀποφεύγων κατὰ τὸ δυνατὸν πᾶν ξενικὸν καὶ ὀθνεῖον, ἐνῷ σεῖς ἐλούεσθε εἰς τὰ κατάθολα νερὰ τοῦ Νέου Φαλήρου μωλωπιζόμενοι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν κυμάτων καὶ ἔπειτα ἐγυρίζετε ἄνω καὶ κάτω κατὰ τάξιν ἀνὰ τὴν πλατεῖαν μέσῳ τῶν γραφικωτάτων βεβαίως τραπεζῶν καὶ καθεκλῶν τοῦ καφενείου,—διότι δὲν εἴχετε τί ἄλλο νὰ κάμετε ἕως ν' ἀρχίσῃ τὸ θέατρον — ἐγὼ ἐπήγαινα εἰς τὸ καλόν μου Παλαιόν, ἐκολύμβων εἰς τὰ σαπφείρινα νερά του, τὰ ὁποῖα ἔχουν καὶ τὸ προνόμιον νὰ διατηροῦν εὐαγγελικὴν καλοσύνην εἰς τὴν πνοὴν οἱουδήποτε ἀνέμου, καὶ ὅταν ἐξηρχόμην τῆς θαλάσσης μὲ τὴν γλυκυτάτην ἐκείνην μετὰ τὸ λουτρὸν νωθρότητα, εἶχον ποῦ νὰ περάσω τὴν ὥραν μου, ἁλιεύων ἢ λεμβοδρομῶν ἢ πλανώμενος συνήθως ἀνὰ τὴν παραλίαν.

Καὶ ἡ παραλία αὐτὴ δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν ἀτελείωτον ἐκεῖνον τάπητα ἄμμου, ὡς ἡ τοῦ Νέου, ἐν ᾗ ὁ περιδιαβάζων σύρει τοὺς πόδας πεπονημένους ὡς πάσχων ἐκ ποδάγρας — ὄχι· ἐδῶ ἀκρωτήρια ὀξύρρυγχα προέχουσι, καὶ ὀλισθηροὶ σκόπελοι ἀνορθοῦνται, καὶ ποικιλόσχημοι ὕφαλοι ὑπολανθάνουσι, καὶ μικροσκοπικοὶ κολπίσκοι τείνουσι τὴν ἀγκάλην εἰς τὸ κῦμα, καὶ διαδέχονται τὸ ἓν τὸ ἄλλο ἐν ἀπαραμίλλῳ χάριτι ἀντιθέσεως καὶ ποικιλίας.

* * *

Ἐν γένει ἀγαπῶ τὴν δι' ἀγκίστρου ἁλιείαν. Ἡ συγκίνησις ἐκείνη, ἣν αἰσθάνομαι ἰδίως ὅταν ἀνασύρω *σπάρον* συλληφθέντα καὶ ὁρμητικῶς τινασσόμενον, εἶνε ἐκ τῶν γλυκυτέρων μου συγκινήσεων, καὶ τὸ συναίσθημα τοῦτο ἐδοκίμασα πολλάκις ἐν τῷ φαληρικῷ αἰγιαλῷ.

Ἀλλ' ἔμαθον προσέτι κατὰ τὸ θέρος αὐτὸ καὶ δύο νέα εἴδη ἁλιείας ἁπλούστατα καὶ λίαν τερπνά.

Τὸ πρῶτον εἶνε ἡ ἁλιεία τῶν μικρῶν καρκίνων. Τὰ καϋμένα τὰ *καβουράκια*! τρέχουν τόσον νόστιμα μὲ τὸ πλάγι ὅταν ἀνασηκώσῃ κανεὶς τὴν πέτραν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν κάθηνται κρυμμένα. Ἔχουν καὶ τόσην πονηρίαν διὰ νὰ κρυφθοῦν μέσα εἰς τὴν ἄμμον, ἐν ἐσχάτῳ κινδύνῳ ἀνασκαλεύοντα

Digitized by Google

αὐτὴν μὲ τοὺς μικροὺς των πόδας, ἔπειτα ὅταν ἁπλώνῃς πλέον τὰ δάκτυλα διὰ νὰ τὰ συλλάβῃς καὶ ἰδοῦν τὰ στενά, λαμβάνουν μὲ τόσην γενναιότητα θέσιν ἀμυντικὴν καὶ ἀνοιγοκλείουν τὰς δαγκάνας των καὶ σὲ τσιμποῦν τόσον γλυκὰ ὡς νὰ σὲ γαργαλίζουν, καὶ τέλος πάντων τρώγονται ἔτσι ὠμά, φρέσκα φρέσκα μὲ τόσην ὄρεξιν ὕστερον ἀπὸ τὸ λουτρόν — ὥστε τὰ ἐκυνήγουν πάντοτε ἀλύπητα.

Ἀλλὰ διὰ τοῦ ἁπλοῦ αὐτοῦ τρόπου ἐννοεῖται ὅτι μόνον οἱ μικροὶ καρκίνοι συλλαμβάνονται· οἱ μεγάλοι οἱ κοινῶς *χαβουρομάραις* λεγόμενοι ἔχουν ἄλλην τέχνην, τὴν ἑξῆς: Εἰς τὸ ἄκρον ἑνὸς λεπτοῦ σχοινίου προσδένετε στερεῶς μικρὸν λίθον καὶ μετ' αὐτοῦ τεμάχιον ἄρτου ἢ κάλλιον κρέατος ὠμοῦ, καὶ ὅπου ἴδῃτε ὀπὴν ἐπὶ παραθαλασσίου βράχου, ἐντὸς τῆς ὁποίας νομίζετε ὅτι ἐμφωλεύει καρκίνος, καταβιβάζετε τὸ δόλωμα. Ἐκεῖνος πειναλέος προσκολλᾶται ἐπὶ τοῦ λίθου, σεῖς δὲ ἀνασύρετε τὸ σχοινίον καὶ τὸν φέρετε ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἐλαφρότατα, καὶ τὸν καρφώνετε διὰ περόνης ἢ σιδηροῦ σουβλίου, καθ' ὅσον ἡ διὰ τῆς χειρὸς σύλληψις αὐτοῦ δὲν εἶνε πάντοτε ἀκίνδυνος εἰς τοὺς ἔχοντας μάλιστα ἁβρὰς τὰς σάρκας.

Θέλει ὅμως ὑπομονὴν καὶ τέχνην ἡ ἁλιεία αὐτή, ἐνῷ ἡ τῶν μικρῶν εἶνε χαριεστάτη καὶ εὔκολος.

Ἡ ἑτέρα ἁλιεία μου ἦτο ἡ τῶν *γαρίδων*. Τὰς εἴδετε ποτὲ πῶς τινάσσονται, πῶς πηδοῦν, πῶς ξεφεύγουν μέσα εἰς τὸ νερόν; Ἐδοκιμάσατε νὰ τὰς συλλάβετε διὰ τῶν δακτύλων; Ἔχουν διαβολευμένην περιέργειαν τὰ μικρὰ αὐτὰ ζῷύφια· — ἴσως διότι εἶνε γένους θηλυκοῦ — καὶ θὰ πλησιάσουν εὐθὺς νὰ ἰδοῦν τί εἴδους πρᾶγμα εἶνε οἱ δάκτυλοί σας. Ἂν ἔχετε ἔκτακτον ἐπιτηδειότητα ταχυδακτυλουργοῦ, τὰς ἁρπάζετε αἴφνης ἀπὸ τὸν μύστακα καὶ τὰς ἀνασύρετε πρὸς μεγάλην αὐτῶν ἔκπληξιν. Ἄλλως τὰς περιορίζετε διὰ τῆς παλάμης εἰς τὴν ἄκραν ἑνὸς βράχου καὶ τὰς συλλαμβάνετε κλείοντες κατὰ μικρὸν τὴν χεῖρα, διότι γλυστροῦν, πηδοῦν, φεύγουν καλλίτερα καὶ ἀπὸ τοὺς ψύλλους. Ἐγὼ εἶχα κάμῃ μικρὰν *ἀπόχην* ἐκ λεπτοτάτου πανίου καὶ συνελάμβανον ἀρκετάς· εἶνε νοστιμώταται τρωγόμεναι ἔτσι σπαρταρισταί, σπαρταρισταί!

...Δὲν ἠξεύρω διατί καὶ τὰ *χαβουράκια* καὶ αἱ *γαρίδες* μοῦ ἐνεθύμιζον πάντοτε μερικὰς *κοκέττας*· τὰ χαβουράκια τὰς μελαγχρινὰς καὶ αἱ γαρίδες τὰς ξανθάς. Ἴσως ἐπειδὴ ἔχουν καὶ αὐταὶ τὰ ἴδια τεχνάσματα, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐτὴν χάριν καὶ νοστιμάδα, καὶ ἴσως ἀκόμη διότι γλυστροῦν, ξεφεύγουν, ξεφεύγουν — μὰ ἐπὶ τέλους συλλαμβάνονται.

* * *

Καὶ μὴ ἐνομίσατε δὰ ὅτι ἐν καλογηρικῇ μοναξίᾳ ἔκαμνα τὰς ἁλιευτικὰς αὐτὰς ἐκδρομὰς ὀλισθαίνων καὶ ἀναρριχώμενος παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῶν ἀκρωρειῶν τῶν βράχων καὶ βαπτίζων οὐχὶ σπανίως ἄνευ ἀναδόχου καὶ ἱερέως τὸν ἕτερον τῶν ποδῶν μου ἐν τῷ ὕδατι; Ὄχι δά! ἡσυχάσατε καὶ μὴ βιασθῆτε νὰ ἐλεεινολογήσετε τὴν μοναξίαν μου.

Ἐπὶ τῶν βράχων αὐτῶν τῶν ξηρῶν οὐχὶ σπανίως συνήντησα ἁβρότατα σώματα νωχελῶς καθήμενα ἢ κατακεκλιμένα. Ἀναμέσον τοῦ γαλανοῦ οὐρανοῦ ἐπάνω καὶ τῆς γαλανῆς θαλάσσης κάτω πολλάκις ἠτένισα καὶ ἄλλα γαλανὰ — ἢ καστανὰ — ἅτινα ἦσαν ὀφθαλμοί. Ἐκτὸς τῶν ῥοδοβαφῶν νεφῶν τῆς ἑσπέρας συχνάκις ἔτυχε νὰ ἀναφανῇ ἐγγύτερον καὶ ἀπέναντί μου ῥοδοβαφής τις παρειά...

Καὶ τόσον μάλιστα ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν ἦν ἰσχυρά, ὥστε καταλιπὼν αἴφνης τὴν προσφιλῆ ἁλιείαν καὶ ἐνθρονισθεὶς εἰς παράκτιον πέτρινον θρόνον ὃν ἐλάξευσαν τὰ κύματα ἐπεδόθην ἑσπέραν τινὰ εἰς νέον εἶδος ἁλιείας . . . εἰς τὴν ἁλιείαν στίχων.

Βλέπετε ἡμεῖς οἱ καταδεδικασμένοι νὰ πλέκωμεν στίχους διὰ τὸν ἄλλον κόσμον, ὅπως αἱ γραῖαι πλέκουσι περιπόδια διὰ τοὺς ἐγγόνους των, δὲν ἀφίνομεν καμμίαν ὥραν καὶ περίστασιν νὰ ὑπάγῃ χαμένη, ὅπως αἱ καλαὶ αὐταὶ μάμμαι, χωρὶς μάλιστα νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην νὰ φέρωμεν μαζὶ ὅπου πηγαίνομεν τὰ νήματα καὶ τὰς βελόνας μας — ἡμεῖς πλέκομεν μὲ τὸν νοῦν.

Ὅταν μάλιστα ἔχῃ κανεὶς τόσον καλὰς γειτονοπούλας παρέχει διὰ νὰ τοῦ ἐμπνέουν ἰδέας, καὶ τὸ κῦμα ἐμπρός του διὰ νὰ τοῦ λέγῃ τὰς ὁμοιοκαταληξίας ἠμπορεῖ νὰ μὴ ὑποπέσῃ εἰς πειρασμόν;

Ἀλλὰ πῶς ν' ἀρχίσῃ; Αἴ, φυσικὰ ἀπὸ μικρὰν προσλαλιὰν πρῶτον πρὸς τὸν τόπον. Παραδείγματος χάριν:

Τέτοια τύχη σὰν κ' ἐσένα
Ἄλλος τόπος δὲν θὲ νάχῃ·
Τόσα νιᾶτ' ἀνθοπλασμένα,
Τόση χάρι κ' ἐμμορφιά
Δὲν τὰ βλέπουν ἄλλοι βράχοι
Μηδὲ τάχουν συντροφιά.

Ἡ πρώτη στροφὴ καλὴ κακὴ ἐτελείωσεν· ἂς ἴδωμεν τόρα καὶ περὶ τῆς δευτέρας. Ἄ, νά! δύο τρεῖς χαριτωμέναι ὄψεις κύπτουν καὶ κατοπτρίζονται ἐν τῷ αἰγιαλῷ· λοιπόν:

Ἄχ, καλότυχ' ἀκρογιάλι,
Μοναχὰ μεσ' στὰ νερά σου
Ζωγραφίζονται τόσα κάλλη
Ποῦ σὲ χαίρονται σκυφτά.
Σὺ τοὺς δίνεις τὴ δροσιά σου
Καὶ τὴν ὄψι τους αὐτά.

Γέλωτες γλυκύτατοι καὶ φωναὶ περιχαρεῖς διακόπτουν ἐπὶ πολὺ τὸ νῆμα τῶν στίχων μου, ἀλλὰ χωρὶς νὰ τὸ θέλουν πλουτίζουν τὴν τρίτην στροφήν μου:

Καὶ φωναῖς καὶ γέλι' ἀκόμα,
Ποῦ συχνὰ ξεφτερουγίζουν
Ἀπὸ κάποιας κόρης στόμα,
Σμίγουν, σβύνονται γλυκά
Μὲ τὰ κύματα π' ἀφρίζουν
Καὶ λαλοῦν ἁρμονικά.

Digitized by Google

Καὶ ὕστερα! Δὲν ἠμπορεῖ βέβαια νὰ τελειώσῃ ἕως ἐδῶ, κάτι χρειάζεται ἀκόμη. Τί;....

Καὶ ἐνῷ ἀρχίζω νὰ στενοχωροῦμαι καὶ νὰ θωπεύω εἰς μάτην τὸ ἁλατισμένον μου μέτωπον, μικρὰ ἁλιευτικὴ λέμβος μ' ἕνα ψαρᾶν μέσα περνᾷ ἐμπρός μου καὶ λοξοδρομεῖ αἴφνης γοργῶς φεύγουσα πρὸ τῆς θέας τῶν περικαλλῶν ἐκείνων μορφῶν, αἵτινες κάθηνται ἐπὶ τοῦ πλησίον βράχου. Αὐτὸ ἐχρειάζετο καὶ εἰς ἐμέ:

Αἵ, ψαρᾶ μου, τί; Τρομάζεις;
Τέτοια κάλλη δὲν ξανάειδες
Καὶ τὸ δρόμο σου ἀλλάζεις
Καὶ τὴ βάρκα πᾷς ἀλλοῦ.
— Μὴν τὶς νόμισες νεράϊδες
Γιὰ νυφοῦλαις τοῦ 'γιαλοῦ;

* * *

Καὶ λοιπὸν ἡ κεφαλή μου ἁλατισθεῖσα ἀπὸ τριάκοντα λουτρὰ κατώρθωσεν οὕτως ἐκ τοῦ προχείρου νὰ γεννήσῃ εἰκοσιτετράδα στίχων; Ὢ τῆς εὐτοχίας!

Ὡς πρὸς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ θαλασσίου ἅλατος ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου εἶχον μέχρι τοῦδε τὴν ἰδέαν ὅτι ἁλμυρίζει μὲν τὸ σῶμα — καὶ διὰ τοῦτο ἐγνώρισα μάλιστα ξανθὴν κόρην ἡ ὁποία ἐφοβεῖτο νὰ κάμῃ πολλὰ θαλάσσια λουτρὰ διὰ νὰ μὴ χάσῃ... τὴν γλυκύτητά της — νοστιμίζει ὅμως τὸ πνεῦμα. Τόσον ὥστε κατ' ἐμὲ εἶνε ἀσυγχώρητος ἄνθρωπος λέγων ἀνοησίας... μετὰ τὸ θαλάσσιον λουτρόν του. Ἀλλὰ τὴν ποιητικὴν ἐνέργειαν τοῦ ἅλατος ἐντελῶς ἠγνόουν, διότι ἴσα ἴσα οἱ πλείονες τῶν ποιητῶν μας εἶνε ἀνάλατοι — καὶ διὰ τοῦτο εὔκολα βρωμίζουν...

* * *

Ἐν τούτοις ὁ ἥλιος δύει μαλθακώτατα ἀνάμεσα εἰς τὰ ῥοδοσύννεφά του, τὰ ὁποῖα ἁπλώνονται γύρω ὡς ἁπαλὰ βελούδινα προσκέφαλα· ἕτοιμα νὰ δεχθῶσι τὴν κουρασμένην ἐκ τοῦ ἡμερησίου δρόμου ὁλόχρυσον κεφαλήν του, καὶ μὲ τὸν ἥλιον μαζὶ δύουν καὶ ὅλοι οἱ ἐπίγειοι ἥλιοι οἱ ὁποῖοι ἔλαμπον καὶ μ' ἐθέρμαινον μάλιστα τριγύρω μου τόσον ὥστε μετενόησα διότι δὲν εἶχα πάρῃ μαζί την ὀμβρέλαν μου.

Ἡ θάλασσα γίνεται σκιερά, φαιά, ἡ ξηρὰ σκοτεινή, ἡ φύσις ὅλη ἤρεμος, ἀκινητοῦσα ἐν μελαγχολίᾳ, ἐμπνέει τὸ θλιβερὸν ἐκεῖνο τῆς ἑσπέρας συναίσθημα, ὅτι μετὰ τῆς ἡμέρας ἥτις παρῆλθε, παρῆλθεν ὁμοῦ καὶ τῆς ζωῆς μας μία ἡμέρα. Ἀλλ' ὁ ἥκιστα φιλοσοφῶν στόμαχός μου ἀπολέσας τὴν ὑπομονήν του, ἐπαναστατεῖ δημηγορῶν ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων του, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τόσην ὥραν τοῦ κατεπάτησεν ἡ κακή του γειτόνισσα καρδία, καὶ μὲ φέρει ἑκόντα ἄκοντα πρὸς τὴν ἀντίπεραν ἀκτὴν τοῦ νέου Φαλήρου, ἵνα ἐξαφανίσω ζεῦγος ὀπτῶν τρυγόνων ἀπὸ τοῦ προσώπου τοῦ πινακίου μου, καὶ βαυκαλώμενος εἶτα ὑπὸ τῆς γλυκυτάτης μουσικῆς τοῦ *Φιλήμονος καὶ τῆς Βαύκιδος* εὕρω κατάλληλον καὶ ἁρμόζον μέλος πρὸς τοὺς στίχους ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ἐνέκλειον ἀγράφους ἐν τῇ μνήμῃ.

* * *

Χαῖρε λοιπόν, προσφιλὴς ἀκτή, ἀγαπητοί μου βράχοι! Οἱ ἄλλοι σᾶς ἐγκατέλειψαν εὐθὺς ὡς παρῆλθον αἱ καλαί σας ἡμέραι, ὅπως συνήθως ἐγκαταλείπουσι τοὺς φίλους ἐν τῇ δυστυχίᾳ των, ἀλλ' ἐγὼ πιστὸς ὡς ὁ κύων, τοῦ ὁποίου τὴν κεφαλὴν φέρω σύμβολον πίστεως... ἐπὶ τοῦ λαιμοδέτου μου, θὰ ἔρχωμαι ἐνίοτε νὰ σᾶς παρηγορῶ τὸν χειμῶνα καὶ νὰ ἐνθυμούμεθα μαζὶ τὰς καλάς μας ἡμέρας· καὶ ὅταν ἐπιστρέφω εἰς τὰς Ἀθήνας θ' ἀποκομίζω πάντοτε εἰς ἀνάμνησιν ὀλίγην ἄμμον ἐκ τῆς παραλίας σας διὰ τὸ μελανοδοχεῖόν μου καὶ πολὺ πολὺ ἅλας διὰ νὰ ἁλατίζω ὄχι μόνον τὰ φαγητά μου, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ἀνάλατα πράγματα, τὰ ὁποῖα σωρηδὸν μὲ τριγυρίζουν, τὰς πατριωτικὰς ἐπιδείξεις, τὰς καλὰς συστάσεις τῶν ἐφημερίδων, τοὺς ἐπιταφίους λόγους, τοὺς προστατευτικοὺς φίλους — καὶ πρὸ πάντων αὐτὴν τὴν ἀνάλατον φλυαρίαν μου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Η ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Ἀφορμὴν λαβὼν ἐκ τοῦ ἐν τῷ προτελευταίῳ φύλλῳ τῆς «Ἑστίας» δημοσιευθέντος ἄρθρου τοῦ συνεργάτου ἡμῶν κ. Α. Ν. Ρούχη περὶ τοῦ πυροσβεστικοῦ σώματος τοῦ Βερολίνου εἷς τῶν διαπρεπῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν ἡμῶν καὶ τῆς «Ἑστίας» φίλος εὐμενὴς ἀνακοινοῖ ἡμῖν ἐξ εἰδικοῦ γαλλικοῦ συγγράμματος τὴν ἑπομένην διήγησιν περὶ τῆς πυροσβεστικῆς ὑπηρεσίας ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ, ἐξ ἧς καταφαίνεται ἡ θαυμαστὴ ἀληθῶς τελειότης τοῦ κλάδου τούτου παρὰ τοῖς Ἀμερικανοῖς, ὑπερακοντίζουσα πᾶν ὅ,τι κατώρθωσαν μέχρι τοῦδε τὰ ἄλλα ἔθνη ἐπὶ τούτου.

Ἡ διήγησις ἔχει ὡς ἕπεται:

— Συνέπεσε νὰ ἴδητε τοὺς ἀνθρώπους μου εἰς τὸ ἔργον; μὲ ἠρώτησεν ὁ διοικητὴς τῶν πυροσβεστῶν τῆς Νέας Ὑόρκης συνταγματάρχης κ. Gicquel? εἰς ὃν φίλος τις μὲ εἶχε παρουσιάσει.

— Ὄχι, ἀπεκρίθην· ἀλλὰ πολὺ ἐπεθύμουν νὰ τοὺς ἴδω, διότι ἡ φήμη αὐτῶν εἶνε παγκόσμιος.

— Λοιπὸν τὴν νύκτα τῆς αὔριον σᾶς προσκαλῶ νὰ παρασταθῆτε εἰς μίαν τοιαύτην ἀπόπειραν.

Τὴν ἐπιοῦσαν, κατὰ τὰς δύο μετὰ τὸ μεσονύκτιον, εἰσηρχόμεθα βαδίζοντες ἐπὶ τῆς ἄκρας τῶν ποδῶν εἰς τὸν σταθμὸν τῶν πυροσβεστῶν τῆς 18 ὁδοῦ, ἐν ᾧ πάντες ἐκοιμῶντο, πλὴν τοῦ σκοποῦ, ὅστις καὶ ἦλθε νὰ μᾶς ἀνοίξῃ. Ἐν τῷ μέσῳ

Digitized by Google

τῆς αἰθούσης ἀπαστράπτει ἡ ἀτμοκίνητος ἀντλία· πρὸς τἀριστερὰ ὁ κώδων τοῦ συνθήματος· δεξιὰ ἠλεκτρικὴ συστοιχία χρησιμεύουσα ἵνα σημειώνῃ τὸν ἀριθμὸν τῆς συνοικίας, ἐν ᾗ ἐκρήγνυται ἡ πυρκαιὰ καὶ εἰς τὸ βάθος στάβλοι, ἔνθα μένουσι δύο λαμπροὶ ἵπποι, πληρέστατα ἐπισεσαγμένοι καὶ μόνον τοῦ χαλινοῦ δεόμενοι· ἑκατέρωθεν δύο κλίμακες ἄγουσιν εἰς τοὺς κοιτῶνας τῶν ἀνδρῶν τοῦ δευτέρου πατώματος. Ὁ διοικητὴς μὲ τοποθετεῖ παρὰ τὸν τοῖχον, μοὶ δίδει τὸ ὡρολόγιόν του (τὸ ἰδικόν μου ἐσημείωνε μόνον τὰ πρῶτα λεπτά) καὶ μοὶ λέγει:

— Σταθῆτε αὐτοῦ, καὶ μετρεῖτε τὰ δευτερόλεπτα.

Δίδω τὸ σημεῖον· ὁ κώδων τοῦ κινδύνου σημαίνει. Τότε συμβαίνει τι παράδοξον καὶ ὡς διὰ μαγείας: ὁ ἠλεκτρισμὸς ἀνοίγει τὰς θύρας καὶ ἀπολύει τοὺς ἵππους, οἵτινες ἐξορμῶντες τῶν στάβλων, ἔρχονται καλπάζοντες καὶ τοποθετοῦνται ἑκατέρωθεν τοῦ ῥυμοῦ τῆς ἀντλίας. Οἱ ἄνδρες καταβαίνουσιν ἐν σπουδῇ τὰς κλίμακας· εἷς προσαρτᾷ εἰς τὴν ἅμαξαν τὰ λωρία τῶν ἵππων, ἄλλος τοποθετεῖ τὸν χαλινόν, τρίτος δέ τις ῥίπτει φωσφορικὸν πυρεῖον εἰς τὸ πετρέλαιον τῆς μηχανῆς, καὶ ἐν τῷ ἅμα εὑρίσκονται πάντες εἰς τὰς ἐπὶ τῆς ἁμάξης θέσεις των. Ὁ ἡνίοχος λαμβάνει τὰ ἡνία. — « Ἕτοιμος! » φωνάζει καὶ αὐτοστιγμεὶ ἐξορμῶσιν εἰς τὴν ὁδόν. Παρατηρῶ τὸ ὡρολόγιόν μου: *ἐννέα δευτερόλεπτα* εἶχον παρέλθει! Δύνασθε νὰ φαντασθῆτε τὴν κατάπληξίν μου. Ἔ, λοιπόν! τὸ αὐτὸ πείραμα ἐπανελήφθη εἰς τρεῖς διαφόρους σταθμούς, καὶ εἰς τοὺς τρεῖς τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα ἐπετεύχθη, ἡ αὐτὴ ἰλιγγιώδης ταχύτης. Ἔν τινι σταθμῷ μόνον οἱ ἄνδρες ἐχρειάσθησαν δώδεκα δευτερόλεπτα. Ὁ διοικητὴς προσκαλεῖ τὸν λοχαγόν, καὶ τῷ λέγει ξηρῶς δεικνύων με: « Παρίσταται εἷς ξένος ἐνταῦθα. » Ὁ λοχαγὸς ἐρυθριᾷ, συνάγει τοὺς ἄνδρας του, ἀναβιβάζει αὐτοὺς εἰς τοὺς κοιτῶνας, κατακλίνεται καὶ ὁ ἴδιος, καὶ μὲ παρακαλεῖ νὰ σημάνω καὶ πάλιν τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου. Τὴν φορὰν ταύτην, πρὶν ἢ παρέλθωσι τὰ ἐννέα δευτερόλεπτα, ὁ λόχος ἦτο ἐν τῇ ὁδῷ.

Μοὶ ἀρέσκει ἡ τοιαύτη ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια.

— Καὶ τώρα, μοὶ λέγει ὁ διοικητής, μάθετε ὅτι καθ' ὅλην τὴν πόλιν ὑπάρχουσι κιβώτια τηλεγραφικὰ πολυάριθμα, διανεμημένα οὕτως, ὥστε οὐδεμία οἰκία νὰ ἀπέχῃ αὐτῶν πλειότερον τῶν πεντήκοντα βημάτων. Ὁ ἰδιοκτήτης, παρ' ᾧ ἤθελεν ἐκραγῇ πυρκαϊά, δὲν ἔχει ἢ νὰ τρέξῃ εἰς τὸ κιβώτιον καὶ νὰ πλήξῃ ἓν χειριστήριον· ἐν τῷ ἅμα ὁ κώδων τοῦ κινδύνου σημαίνει, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῆς συνοικίας, ἐν ᾗ ἐξερράγη τὸ πῦρ, γνωστοποιεῖται εἰς ὅλους τοὺς σταθμούς· αἱ πέντε πλησιέσταται εἰς τὴν πυρκαϊὰν ἀντλίαι ἐξέρχονται, πᾶσαι δὲ αἱ ἄλλαι ἵστανται ἕτοιμαι ἵνα κινήσωσιν εἰς τὸ πρῶτον σημεῖον. Εἰς νέαν τηλεγραφικὴν πρόσκλησιν καταφθάνουσιν ἀμέσως ἄλλαι πέντε αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν ἑπομένην περίμετρον καὶ οὕτως ἐφεξῆς, ἀναλόγως τῆς σφοδρότητος καὶ τῆς προόδου τοῦ πυρός. Μετὰ μίαν στιγμὴν θέλετε τὸ ἰδεῖ».

Πράγματι, κατὰ τὰς 3 μετὰ τὸ μεσονύκτιον τῆς αὐτῆς νυκτός, εἰς τὴν λεωφόρον 6, ὁ διοικητὴς ἀνοίξας ὁ ἴδιος ἓν ἠλεκτρικὸν κιβώτιον ἔδωκε τὸ σύνθημα πυρκαϊᾶς. Ἐκράτουν καὶ παρετήρουν τὸ ὡρολόγιόν μου: *τέσσαρα καὶ ἥμισυ* λεπτὰ μετὰ τὴν τηλεγραφικὴν πρόσκλησιν, ἐνώπιόν μου, ἐπὶ τῆς λεωφόρου, πέντε ἀτμοκίνητοι ἀντλίαι εὑρίσκοντο εἰς τὸ ἔργον, καπνίζουσαι καὶ ἕτοιμαι νὰ ἐκσφενδονήσωσι στήλας ὕδατος.

Κατὰ διαταγὴν τοῦ διοικητοῦ οἱ ἄνδρες ἐπανῆλθον εἰς τοὺς στρατῶνάς των. Πάντα ταῦτα εἶχον συμβῆ, χωρὶς οὐδεὶς τῶν κατοίκων τῆς Νέας Ὑόρκης, οὐδ' αὐτῶν τῶν γειτόνων, νὰ ἀφυπνισθῇ.

Μ. Toutain.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ὁ Κ. κρύπτει τὰ χρόνια του.

Ἐρωτηθεὶς προχθὲς περὶ τῆς ἡλικίας του ἀπαντᾷ τόσον ἀπίστευτα, ὥστε εἷς τῶν φίλων του ἀνακράζει:

— Καλὲ τί λές; ἐσὺ θὰ εἶσαι, φίλε μου, τώρα σωστὰ πενῆντα πέντε ἐτῶν.

— Ἀπατᾶσαι, ἀγαπητέ, θὰ ἐννοῇς βέβαια τὸν ἀδελφόν μου μὲ τὸν ὁποῖον εἴμεθα δίδυμοι. Ἐκεῖνος εἶνε τώρα πέντε χρόνια 'πεθαμένος.

* *

— Γιατί δὲν ἔφαγες, Γεωργάκη, τὴ σοῦπά σου οὔτε τὰ κρέας;

— Μοῦ πονεῖ, μαμά, τὸ δόντι μου ἐδῶ δεξιά.

Μετὰ μίαν στιγμὴν ὁ Γεωργάκης ἁρπάζει δύο μῆλα, ὧν τὸν ἓν καταβροχθίζει τάχιστα.

— Μὰ δὲν μοῦ εἶπες πῶς ἔχεις κονόδοντο;

— Τὰ μῆλα τὰ μασσῶ ἀπ' ἐδῶ ἀριστερά, μαμά.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Πάντοτε οἱ ἄλλοι ὑπῆρξαν ἀγνώμονες πρὸς ἡμᾶς, ἡμεῖς δὲ οὐδέποτε πρὸς ἐκείνους.

—

Οἱ κάλλιστοι φίλοι εἶνε οἱ κινδυνωδέστεροι ἐχθροί, διότι γνωρίζουσι ποῦ καὶ πῶς δύνανται νὰ μᾶς πειράξωσι.

—

Ἡ ζωὴ ὁμοιάζει πρὸς βιβλίον, τὸ ὁποῖον οἱ μὲν μωροὶ φυλλομετροῦσιν ἐπιπολαίως, οἱ δὲ φρόνιμοι ἀναγινώσκουσι μετὰ προσοχῆς, διότι γνωρίζουσιν ὅτι ἅπαξ μόνον θὰ τὸ ἀναγνώσωσι.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 876.

Digitized by Google

’Αριθ. 457 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 89. — 30 Σεπτεμβρίου 1884

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΤΩΝ ΑΠΟΡΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ.

Ε'.

Ἀφ' ὅτου ὁ Ἡσίοδος ἐξήνεγκε τὸ ἀθάνατον αὐτοῦ περὶ ἐργασίας ἀπόφθεγμα, ἐπῆλθον τηλικαῦται μεταβολαὶ εἰς τὰς γνώμας καὶ τὰς ἀξιώσεις τῆς κοινωνίας, ὥστε, ἂν μὲν δὲν ἠλλοιώθη ἡ βαθεῖα τῆς ῥήσεως ἔννοια, ὑπεβλήθη ὅμως εἰς ἀναγκαίας τινὰς τροποποιήσεις, τὸ ἀναπόδραστον τῶν ὁποίων οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ παραγνωρίσῃ. Ὀλίγα πράγματα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ τεθέντα ἢ λεχθέντα ἅπαξ παραμένουσιν ἐς ἀεὶ ἀναλλοίωτα. Τὰ πάντα ἀλλάσσουσι καὶ μεταβάλλονται. Ἀλλάσσουσιν αἱ ὧραι τοῦ ἔτους καὶ οἱ ἐνιαυτοί, μεταβάλλονται οἱ ἄνθρωποι, λευκαίνεται τὸ μελανὸν τῆς κόμης μας χρῶμα, τροποποιοῦνται οἱ πόθοι μας, ἀλλοιοῦνται τὰ αἰσθήματά μας, ποθοῦμεν σήμερον ὅ,τι παρεβλέπομεν χθές, καὶ ἀτενίζομεν ἀδιαφόρως ὅ,τι μετ' ἀκατασχέτου παραφορᾶς ἐλατρεύομεν τὴν προτεραίαν μόλις. Αἰσθανόμεθα ἑαυτοὺς ἰσχυρῶς προσδεδεμένους εἰς τὴν γοητείαν τῆς ζωῆς καὶ ἐνῷ τὸν θάνατον ὑπελαμβάνομεν ὡς τὴν ὑπάτην τῶν δυστυχιῶν, ἐπικαλούμεθα αἴφνης αὐτόν, ἐὰν αἱ πεποιθήσεις ἢ ἡ ἀτολμία κωλύῃ ἡμᾶς νὰ τὸν ἀτενίσωμεν ἀτρομήτως. Ἡ ἀδιάκοπος αὕτη ἐναλλαγὴ τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν κλίσεων τοῦ ἀνθρώπου εἶνε, ἄρά γε, τὸ ἀποτέλεσμα ὑπερτέρας αἰτίας κειμένης ἐν τῇ αἰνιγματώδῃ αὐτοῦ φύσει; Τὸ ἐρώτημα δυσχερῶς δύναται νὰ λυθῇ. Οἱ ἄνδρες ἄλλως αἰσθάνονται ἑαυτοὺς ἥκιστα καταλλήλους νὰ ἀπαντήσωσιν εἰς ζητήματα ἀνθρωπίνης ἰδιορρυθμίας καὶ ἀστασίας καὶ ἀκριβῆ συνείδησιν τῆς ἀνεπαρκείας αὐτῶν ἔχοντες, ὑποχωροῦσι πρὸ ἁρμοδιωτέρων καὶ ἐρασμιωτέρων δικαστῶν, ἡ κρίσις τῶν ὁποίων, ἐὰν δὲν ἐπηρεασθῇ ὑπὸ τῆς μεροληψίας, δύναται εὐλόγως νὰ λογισθῇ ὡς ἀπροσμάχητος αὐθεντεία.

Τὸ «οὐδὲν ἔργον ὄνειδος» εἶνε ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτοῦ ἀληθέστατον· ὅτι ὅμως καὶ πᾶν ἔργον, ἵνα ἀναληφθῇ ἀπτοήτως καὶ καρποφόρως ὑπὸ τοῦ πνευματικοῦ ἐργάτου, ἢ τοῦ χειρώνακτος, δέον νὰ παρουσιάζῃ καὶ ἐλάχιστα ἔστω σημεῖα ἀναλογίας τῆς πνευματικῆς μορφώσεως, τῆς ἀνατροφῆς, τῆς φυσικῆς δυνάμεως, καὶ τῆς κλίσεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν ἐργασίαν ἣν ἀναδέχεται, τοῦτο, νομίζω, δὲν δύναται νὰ τεθῇ εἰς ἀμφιβολίαν. Ζήτημα εἶνε ἐὰν ὁ φιλόσοφος ποιητής, ὁ τὴν περὶ ἐργασίας ῥῆσιν ἐξενεγκὼν 900 ἔτη πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, θὰ ἔστεργε νὰ χαρακτηρίσῃ ταύτην ὡς ἀπόλυτον σήμερον, ὅτε τοιαύτας μεταλλαγὰς ὑπέστη ἡ κοινωνία, καὶ εἰς τοιαύτας ἀναποδράστους τροποποιήσεις ὑπεβλήθησαν τὰ ποικίλα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος δόγματα, καὶ δὴ καὶ αὐτὰ τὰ θρησκευτικά. Ἕκαστος δὲν ἐγεννήθη διὰ πᾶσαν ἐργασίαν, οὐδόλως δὲ δύναται νὰ καταμεμφθῇ τις ὀκνηρίαν τοῦ ἀνδρὸς ἐὰν ἀκμαίαν ἔχων τὴν διάνοιαν καὶ εὔρωστον τὴν χεῖρα, ἵσταται πολλάκις ἀργός, ἀσχάλλων καὶ αἰδούμενος, ἐὰν οὐδὲν ἔτι συνέπεσε νὰ προσκομίσῃ εἰς τὴν κοινωνίαν, τὴν ἀπέραντον ταύτην κυψέλην, ἐν ᾗ ἕκαστος ὀφείλει νὰ ἐργάζηται καὶ νὰ κοπιᾷ. Εἷς ἔκπτωτος ἡγεμών, εἷς ἐξόριστος φιλόσοφος, εἷς πνευματικὸς ἐργάτης τέλος, ἀξιολόγως δύναται νὰ καταστῇ προπαιδευτὴς μαθηματικῶν καὶ γραμματικῆς, διδάσκαλος ἰχνογραφίας καὶ μουσικῆς ἢ τι ἄλλο συγγενὲς καὶ παραπλήσιον· δὲν δύναται ὅμως ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ «οὐδὲν ἔργον ὄνειδος» νὰ μεταβληθῇ εἰς ἀχθοφόρον, ἢ ν' ἀναλάβῃ τὴν σπυρίδα ἐπὶ τοῦ ὤμου ὅπως κομίζῃ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀνὰ πᾶσαν πρωΐαν ἐπ' ἀμοιβῇ τὸν ἄρτον καὶ τὸ κρέας τοῦ ἀγοραστοῦ. Αὐτὸς ὁ Ἡσίοδος ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπανήρχετο σήμερον ἐν μέσῳ ἡμῶν, λίαν ἀμφίβολον εἶνε ἐάν, περιπίπτων τυχὸν εἰς στενοχωρίας, ἤθελεν ἀναλάβῃ ψήκτραν ὑποδηματοκαθαριστοῦ, ὅπως καθαίρων δι' αὐτῆς τὰ ὑποδήματα τῶν διαβατῶν πορίζηται ὀλίγα κερμάτια, παραμυθῶν ἑαυτὸν πρὸς εἰρωνείαν μᾶλλον, ἢ πεποιθότως διὰ τοῦ «ἔργον οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργία δὲ τ' ὄνειδος».

Πιθανὸν οἱ ἐν Ἑλλάδι νὰ μὴ ἔχωμεν ἔτι εὐκρινεῖς περὶ ἐργασίας ἰδέας, ἴσως μάλιστα ἐσμὲν καὶ ὑπὲρ τὸ δέον ποιηταί· δυσκόλως ὅμως νομίζω ὅτι θὰ τροποποιήσωμεν ἐπὶ τοσούτῳ τὰς γνώμας ἡμῶν, ὥστε νὰ συμβιβάσωμεν, ἐν τῇ κανονικῇ τῆς κοινωνίας μας ἐκτυλίξει, τὴν νοήμονα τοῦ φιλοτίμου νέου ἐργασίαν πρὸς τὴν ἄτοπον, ψυχράν, καὶ ἐνίοτε ἀποτομωτάτην συμπεριφορὰν τοῦ ἀνωτέρου δημοσίου ὑπαλλήλου ἢ τοῦ κεφαλαιούχου ἐννοοῦντος νὰ τυραννῇ διότι μισθοδοτεῖ, καὶ ζηλοτυποῦντος ἔστιν ὅτε τὸν ὑπάλληλον,

Digitized by Google

ἐὰν συμπέσῃ νὰ αἰσθάνηται αὐτὸν ὑπέρτερον ἑαυτοῦ, οὐχὶ δὲ σπανίως καὶ ἐπιχαίροντος εἰς τὰς ὑλικὰς τοῦ μισθοδοτουμένου ἀνάγκας ἐὰν ἐλπίζῃ ὅτι δύναται δι' αὐτῶν νὰ κρατῇ εἰς ὑποταγήν, καὶ ἐξευτελίζῃ τὸν ἀγέρωχον, ἀλλὰ σεμνὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα. Οὐδενὶ πρόκειται πρόβλημα, ὅτι τῆς ζωῆς οἱ ὅροι ἐχώρησαν ἐν δυσαναλόγῳ αὐξήσει, ἐνῷ δὲ ἐπλεόνασαν αἱ χρεῖαι, ἐστείρευσαν ἀφ' ἑτέρου αἱ πηγαί. Βεβαίως τοιαύτη ἀνωμαλία, δυναμένη καὶ τὴν κοινωνικὴν τάξιν νὰ διαταράξῃ βραδύτερον, εὐκταῖον εἶνε νὰ παύσῃ. Τὸ διατείνεσθαι ὅμως, ὅτι σήμερον, ὡς ἔχει ἔτι ἡ κοινωνία, εἶνε ἑκουσίως ἀργὸς πᾶς ὁ ἔχων ἀνάγκην νὰ ἐργασθῇ, ἀλλὰ μὴ δυνάμενος νὰ συμβιβάσῃ ἑαυτὸν πρὸς πᾶσαν ἐργασίαν, εἶνε ὕβρις δεινὴ καὶ ἀδίκημα οὐ μόνον κατὰ τῆς ἀντιλήψεως, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς συνειδήσεως τοῦ καθήκοντος ἣν ἕκαστος ὀφείλει νὰ ἔχῃ ἀκμαίαν ἐν ἑαυτῷ. Πᾶσαι αἱ ἐργασίαι δὲν εἶνε δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους· ἀπαιτεῖται καὶ ἀναλογία τις ὅσῳ μικρὰ τοῦ ἐργάτου πρὸς τὴν ἐργασίαν, καὶ τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἄριστα ἤθελε κατανοήσει πᾶς πρόθυμος ἐπιτιμητής, ἐὰν ἀπογυμνούμενος τῶν εἰσοδημάτων καὶ τοῦ πλούτου του, τηρῶν ὅμως κατ' ἀνάγκην μέρος τῶν ἕξεών του, ἤθελε κληθῇ λόγῳ τῆς ἐναντίας ἀρχῆς ν' ἀναλάβῃ καθήκοντα προφανῶς ἀσυμβίβαστα, ἂν οὐχὶ πρὸς τὴν πνευματικήν του κατάστασιν, τοὐλάχιστον πρὸς τὸ χρηματικόν παρελθόν του.

Ἐτόλμησα νὰ προτάξω τὰ βραχέα ταῦτα ὅπως ἀναδειχθῇ μείζων ἡ εὐεργεσία τοῦ συνδυασμοῦ ἐκείνου, ὅστις, συμβιβαστικὸς τῆς προσωπικῆς φιλοτιμίας καὶ τῶν προσωπικῶν ἀναγκῶν, διήλλαξεν εὐστόχως ἀμφοτέρας, συντελέσας, ἐν τῇ τοιαύτῃ διαλλαγῇ, προκοπήν τινα καὶ σχετικὴν ἀνακούφισιν τοῦ μισθολήπτου. *Τὸ ἐργοστάσιον τῶν ἀπόρων γυναικῶν*, περὶ οὗ θ' ἀσχοληθῶμεν ἀμέσως κατωτέρω, τῆς ἐπινοίας ταύτης εἶνε ἄριστος καρπός. Παρέχει εἰς τὴν πτωχὴν ἀλλὰ φιλότιμον κόρην ἐργασίαν καὶ τὰ γλίσχρα τῆς συντηρήσεως μέσα, ἀλλὰ τὰ παρέχει χωρὶς νὰ τὴν ἐξευτελίζῃ, καὶ ἐν τούτῳ κεῖται τὸ εὐεργέτημα καὶ ἡ ἄκρα τοῦ καταστήματος σκοπιμότης. Ἀφοῦ ἡ πενία ὑπῆρξεν ἀείποτε σύντροφος τῇ Ἑλλάδι, ἀφοῦ δὲ διὰ τῆς ἐργασίας μόνης δυνάμεθα νὰ μετριάσωμεν μικρὸν τὰ κακὰ τῆς ἀνηλεοῦς ταύτης μάστιγος, πρέπει νὰ ἐργασθῶμεν· τοῦτο καὶ ἀνάγκας ἐὰν δὲν εἴχομεν θὰ ἦτο καθῆκόν μας. Σκοπήσωμεν μόνον μή πως διὰ τοῦ τρόπου ἡμῶν καταστήσωμεν ἀναπόδραστον τὴν ἀργίαν δι' ἐκείνους ἢ ἐκείνας οἵτινες τὴν βδελύσσονται· φροντίσωμεν ὅπως ἡ στενοχωρία τοῦ ἤθους λείψῃ ἀπὸ τοῦ ἐργάτου ἢ τῆς ἐργάτιδος τὴν ὥραν καθ' ἣν τείνει τὴν χεῖρα ἵνα λάβῃ τὸ προϊὸν τῆς ἐντιμοτάτης ἐργασίας της. Πρέπει ἄνευ περιστροφῶν νὰ λεχθῇ ὅτι δυστυχῶς ἐν Ἑλλάδι οἱ ἀπασχολοῦντες πολυάριθμον προσωπικὸν εἰς τὰς ὑπηρεσίας τῶν γραφείων των καὶ ἀλλαχοῦ ὑπολαμβάνουσι τοὺς ὑπαλλήλους των ὑποδεέστερα ὄντα, ἅτινα οἱονεὶ εὐεργετοῦσι, διότι παρέχουσιν αὐτοῖς ἐργασίαν. Λησμονοῦσιν ὅτι ἐὰν τὸ κεφάλαιον συντρέχῃ τὸν ἐργάτην, καὶ ὁ ἐργάτης οὐχ ἧττον συντρέχει τὸ κεφάλαιον, κοινοπραξίας δ' ὑπαρχούσης δὲν βλέπω τίνος ἕνεκα δύναται νὰ ἐμφανίζηται ὁ ἕτερος τῶν παραγόντων εὐεργέτης, ἕτοιμος ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ πληγώσῃ τὴν φιλοτιμίαν τοῦ ἄλλου τοσούτῳ μᾶλλον εὐαισθήτου ὅσῳ κενότερον εἶνε τὸ βαλάντιον καὶ σκληρότεραι αἱ ἀνάγκαι του. Τοῦτο ἰδιαιτέρως ἀληθεύει ὡς πρὸς τοὺς διαφεύγοντας τὴν στενὴν τοῦ χειρώνακτος σφαῖραν. Ἡ μέση τάξις τῶν κοινωνιῶν, αὕτη ἰδίως ἡ μὴ ἔχουσα σιδηροῦν τὸν βραχίονα, ἀλλ' οὔτε καὶ χρυσοῦν, ἡ μέση τάξις ἡ τὸ θεμέλιον τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας ἀπαρτίζουσα, αὐτὴ εἶνε ὁ ἄκμων ἐφ' οὗ καταφέρεται ἡ δεινὴ τῆς ἀνάγκης σφύρα. Ἐνῷ δὲν ἔχει, οὔτε δύναται νὰ ἔχῃ, τὸ λιτόβιον τοῦ ἐργάτου, δὲν ἔχει βεβαίως οὔτε πολλοστὸν τῆς ἀνέσεως τοῦ πλουσίου. Ἕνα κέκτηται ἅγιον πόρον, τὸν τῆς ἐργασίας της, καὶ τοῦτον πρέπει νὰ σεβασθῶμεν μὴ καθιστῶντες ἀδύνατον τὴν χρησιμοποίησίν του. Καὶ ἐὰν τοῦ ἀνδρὸς ἡ φιλοτιμία δικαίως κατεξανίσταται κατὰ πάσης ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ, φαντασθῶμεν τί πάσχει τῆς γυναικὸς ἡ εὐαισθησία, ἥτις, λεπτὴ ὡς τὸ αἰθεριώτερον ἄρωμα, συντρίβεται ἐξ ἀπελπισίας, παλαίουσα ἐν μέσῳ τῶν ἀφορήτων τῆς ζωῆς στερήσεων καὶ ὀφείλουσα νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἀνάγκας προσφιλῶν ὄντων, μετὰ παλμῶν ἀναμενόντων ἀνὰ πᾶσαν νύκτα ἐντὸς στενοῦ δωματίου, καὶ ὑπὸ τὸ φῶς ἀσθενοῦς λύχνου ἐρωτώντων ἐὰν ἡ μήτηρ των ἔφερεν ἄρτον....

Ὑφ' ἃς περιστάσεις ἐκτυλίσσονται νῦν οἱ ὅροι τοῦ καθημερινοῦ βίου, νοεῖ ἕκαστος οἷος προσήκει ἔπαινος καὶ ποία τιμὴ πρὸς τοὺς δημιουργοὺς ἀσύλων κατὰ πάσης ἀκουσίου ἀργίας. Ἐὰν ἡ ἀργία εἶνε ἡ μήτηρ πάσης κακίας, οἱ ἐπιτυχόντες δι' ἀρίστου συνδυασμοῦ νὰ τὴν ἐξουδετερώσωσιν ἀπέβησαν διττῶς εὐεργέται· ἔσωσαν ἀφ' ἑνός, συνετήρησαν ἐντίμως ἀφ' ἑτέρου, φεισθέντες οὐδὲν ἧττον καὶ τῆς φιλοτιμίας εὐαισθήτων καὶ αἰδημόνων ὑπάρξεων. Εὔλογον πρέπει νὰ αἰσθανώμεθα ὑπερηφάνειαν ἀναλογιζόμενοι ὅτι καὶ τὸ ὑπὸ τὴν μελέτην ἡμῶν «ἐργοστάσιον τῶν ἀπόρων γυναικῶν» εἶνε προϊὸν τοῦ ἐξόχως λεπτοῦ καὶ πρακτικοῦ ἐκείνου πνεύματος τοῦ καταδηλωθέντος οὕτω καρποφόρως παρὰ διακεκριμέναις κυρίαις τῶν Ἀθηνῶν. Εἴδομεν ἐν τῷ *Ἀμαλιείῳ Ὀρφανοτροφείῳ* καὶ ἐν τῷ *Εὐαγγελισμῷ* τί ἴσχυσε νὰ κατορθώσῃ τοιοῦτον πνεῦμα, βλέπομεν ἐν τῷ ἐργοστασίῳ τούτῳ ἑτέραν τῆς τοιαύτης προαρατικότητος ἀπόχρωσιν. Ἐκεῖ ἐξετιμήσαμεν ἀφοσίωσιν εὐγενῆ καὶ ἀνεπίδεικτον φιλανθρωπίαν· ἐνταῦθα ἐκτιμῶμεν πρόνοιαν ἥτις διὰ δεξιωτάτης ἐμφανίσεως σώζει ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τῆς δυστυχίας, προδρόμου, ὑπό τινα ἔποψιν, τῆς ἀτιμίας. Ἰδοὺ διατί

καίτοι προκειμένου καθαρῶς περὶ ἐργασίας, κατετάξαμεν ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς «φιλανθρωπίας» καὶ τὸ κατάστημα τοῦτο· διότι τίς μεγαλειτέρα φιλανθρωπία τοῦ νὰ λυτρώσῃ τις ἀπὸ πιθανοῦ ὀλισθήματος εἰς ὃ ἡ στέρησις ἢ ἡ ἀργία ἠδύνατο νὰ ὠθήσῃ ἀσθενῆ ἢ ἄπειρον χαρακτῆρα; ...

Ἡ πρὸ δωδεκαετίας ἀρχὴ τῆς συστάσεως τοῦ Συλλόγου διὰ τὴν γυναικείαν παίδευσιν εἰς ὃν τοσαῦτα ὀφείλομεν σήμερον, καὶ πρὸς ὃν δὲν θὰ ἐξαντληθῇ οὔτε ταχέως οὔτε εὐκόλως ἡ εὐγνωμοσύνη τῆς κοινωνίας, ἀναμιμνήσκει τὸ ἀψευδὲς τοῦ λογίου, ὅτι ἡ ἀρχὴ εἶνε τὸ ἥμισυ τοῦ παντός. Αἱ ὁσημέραι αὐξάνουσαι ἀνάγκαι τῶν περὶ τὰ οἰκιακὰ ἀσχολουμένων γυναικείων τάξεων, ἡ ἔνδεια αὐτῶν ἐμφανιζομένη ὑπὸ τύπον εἰδεχθῆ ἅμα καὶ συγκινητικόν, εἶχεν ὑπαγορεύσει τὴν πρὸς ἀλλήλας προκαταρκτικὴν συνεννόησιν ὀλιγίστων διακεκριμένων τῆς πόλεως δεσποινῶν ἐπὶ τῷ τέλει νὰ ἐξευρεθῇ μέσον τι προληπτικὸν τῆς ἀδιαλείπτως προχωρούσης στερήσεως γυναικῶν, αἵτινες δὲν εἶχον τὴν δύναμιν ν' ἀφεθῶσιν, ὡς αἱ χωρικαί, εἰς βαρείας χειρωνακτικὰς ἐργασίας, δὲν εἶχον ὅμως καὶ τὰ μέσα ν' ἀναλάβωσι ἐργασίαν μᾶλλον προσήκουσαν εἰς τὴν μικρὰν παίδευσιν καὶ τὰς συνηθείας των. Ἔβλεπέ τις μητέρας τεινούσας κρύφα τὴν χεῖρα, παρθένους ἐρυθριώσας πρὸ τῆς σκληρᾶς τῆς ζωῆς καὶ τῆς κοσμίας παραστάσεως ἀνάγκης, περιερχομένας εἰς τὸ δίλημμα τῆς ἀνηκούστου στερήσεως καὶ καθείρξεως μετ' ἀσιτίας, ἢ τοῦ ὀνείδους συγκεκαλυμμένης ἐπαιτείας τηρούσης σκιάν τινα ἀξιοπρεπείας δυναμένης ὅμως νὰ μεταβάλῃ καὶ τὸν τύπον ὑφ' ὃν ἐνεφανίζετο κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς αἰτήσεως. Ἡ ἰδιωτικὴ ἀρωγὴ ὅσῳ καὶ ἂν ἦτο γενναία, οὔτε δίκαιον ἦτο, οὔτε δυνατὸν νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς χρείας πόλεως χωρούσης βιαίως ἐμπρός, καὶ ἔνθα τηλικαύτη ἀλλοίωσις εἶχεν ἐπέλθει καὶ τοιαύτη ἀπότομος ὑπερτίμησις. Εἶχον παρέλθει οἱ πατριαρχικοὶ χρόνοι καθ' οὓς ἡ γηγενὴς μήτηρ λύουσα τὸ συνεσφιγμένον αὐτῆς βαλάντιον καὶ ἀντλοῦσα ἐκ τοῦ ἰσχνοῦ ἀλλ' ἐπαρκοῦς περιεχομένου 5 ἢ 6 δραχμάς, ἠδύνατο νὰ ἐπαρκέσῃ ἀκόπως εἰς τὴν ἐνδυμασίαν τῆς κόρης. Ὠγκοῦτο ἀδιαλείπτως τὸ μόλυσμα ἐκεῖνο, τὸ καὶ ταχύτερον φυλλοξήρας, διαδιδόμενον, καὶ ὅπερ, ἂς πεισθῶμεν τέλος, ἀδύνατον ἀποβαίνει ν' ἀποφεύγωμεν ὁσάκις ἐνσκήπτει· ποικίλαι δὲ ἀνάγκαι εἰς τὰς *ἀναποδράστους* ἀναχθεῖσαι πᾶσαι, καὶ ὡς τοιαῦται *ἀναγνωρισθεῖσαι* κατέκλυζον ἀλληλοδιαδόχως ἅπαντα τὰ προχώματα, ἅτινα ἔμενον ἔτι ἀπρόσβλητα, καὶ μετ' ὀλίγον ἐνώπιον ἡμῶν ἐξετυλίσσετο ὠκεανὸς ὁλόκληρος ἀναγκῶν καθημερινῶν, ἃς οὐδεμία δύναμις ἰδιωτικὴ ἠδύνατο νὰ προλάβῃ καὶ καθ' ἥσσονα λόγον νὰ θεραπεύσῃ.

Ἐν τῇ τοιαύτῃ κρισίμῳ στιγμῇ τῆς μεταβάσεως τῆς κοινωνίας ἀπὸ καθεστηκυίας καταστάσεως εἰς νέαν καὶ ἀσυνήθη, ἐπεφάνη, κιβωτὸς ἐν κατακλυσμῷ, τὸ *ἐργοστάσιον τῶν ἀπόρων γυναικῶν*. Ἱδρυθὲν ὑπὸ χρηστὰς ἐλπίδας, ἀναληφθὲν ὑπὸ τὴν κραταιὰν τῆς βασιλίσσης προστασίαν, συνδραμηθὲν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς ἰδιωτικῆς συνδρομῆς, ἐκραταιώθη μετά τινας ἐπισφαλεῖς δονισμοὺς ἀναποφεύκτους δι' ἱδρύματα θεμελιούμενα ἐκ τοῦ μηδενὸς καὶ μὲ ἐλπίδας μόνον· ἤδη ἐρριζοβόλησεν ἀσφαλῶς δεχόμενον ὑπὸ τοὺς κλάδους αὐτοῦ πληθὺν γυναικῶν καὶ παρθένων, ἑκάστη τῶν ὁποίων ἀντιπροσωπεύει τὴν ἔντιμον καθημερινὴν συντήρησιν μιᾶς οἰκογενείας. Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα οὔτε περὶ τρυφῆς, οὔτε περὶ ἀνέσεως βίου· ἀρκεῖ ὁ ἐπιούσιος ἄρτος ἐντίμως κερδαινόμενος καὶ τὸν ἀκίνδυνον πορισμὸν αὐτοῦ ἰδοὺ ὅτι ἐπρομήθευσεν εἰς τόσας γυναῖκας τὸ ἐργοστάσιον τοῦτο. Τὴν νύκτα, καλυπτομένη ἐντὸς μελανῆς καλύπτρας, δὲν σπεύδει ὑπὸ ἀγωνίας κατατρυχομένη δυστυχὴς γυνὴ ὅπως ζητήσῃ ἐλεημοσύνην παρὰ θύρας ὑπόπτους πολλάκις. Τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ ἑαυτῆς ἠσφάλισεν ἡ ἐργασία της, ἐργασία δυναμένη ἐκθύμως νὰ παρασχεθῇ καθ' ὃ μὴ ὑποβάλλουσα εἰς μαρτύριον τὸν ἐργαζόμενον. Ἡ νέα κόρη κύπτουσα πρὸ τοῦ ἐργοχείρου ὅπερ σπεύδει νὰ περατώσῃ, καθ' ὅσον ὅσῳ ταχύτερον ἐργασθῇ τοσούτῳ πλείονα θὰ κερδίσῃ, δὲν ἔχει καιρὸν ν' ἀτενίσῃ τὴν ἀγέρωχον ἅμαξαν τῆς ἑταίρας ἥτις μισθοῦσα τὸ σῶμά της ἀντὶ τῆς ἐργασίας της περιέρχεται ἐπιδεικτικῶς τὰς ἀγυιάς, σκάνδαλον καὶ πειρασμὸς τῆς πενομένης παρθένου, ἥτις οὐδὲ νὰ ὀνειρευθῇ κἂν τολμᾷ τὰ λεπτὰ σανδάλια καὶ τὰ βαρέα ὑφάσματα δι' ὧν καλύπτεται ἡ ἱερόδουλος ἐκείνη τῆς Ἀφροδίτης. Ἀλλὰ καὶ ἂν πρὸς στιγμὴν ἀτενίσῃ δὲν ἔχει ἴσως καιρὸν νὰ παραλληλίσῃ τὰς διαφόρους καταστάσεις τῆς κοινωνίας, οὐδὲ νὰ συγκρίνῃ τὴν ἑαυτῆς ἔντιμον πενίαν πρὸς τὴν ἐπονείδιστον καὶ ἐφήμερον ἄνεσιν τῆς ἄλλης· ἡ ἐργασία τὴν κωλύει· ἀδιαλείπτως δὲ ἐργαζομένη καὶ κερδίζουσα ἀδιαλείπτως, σώζεται ἀπὸ τὸ ὀλίσθημα εἰς ὃ — τίς οἶδε, — ἠδύνατο ἴσως ν' ἀφεθῇ, ἐάν, μένουσα ἄεργος, ἠσχόλει ἀντὶ τῶν χειρῶν τὸ πνεῦμα μᾶλλον εἰς ἐξωτερικὰς θεωρίας καὶ παρατηρήσεις, ἀφιεμένη εἰς συγκρίσεις καὶ παραβολὰς καὶ διωκομένη ἀδιαλείπτως ὑπὸ ἀθλίων πειρασμῶν οἵτινες συνήθως ὑπὸ μορφὴν ἀνδρὸς ἠδύναντο νὰ προκύψωσιν ἀνὰ πᾶν βῆμά της καὶ πᾶσαν κίνησιν τῶν ὀφθαλμῶν.

Ὅστις εὑρεθῇ τυχαίως ἐπὶ τῆς ἀγούσης εἰς τὴν πλατεῖαν τῶν στύλων λεωφόρου, ἐγγὺς τοῦ ξυλίνου μεγάρου τῆς ἐκθέσεως, ὅτε ἀπολύονται τῆς ἐργασίας αἱ κόραι, θὰ τέρψῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς θέαμα ἱκανὸν νὰ τὸν ἀπασχολήσῃ καὶ μετὰ τὴν ἐκτύλιξιν ἔτι τοῦ ὡραίου φυσικοῦ πανοράματος ὅπερ ἁπλοῦται πρὸ αὐτοῦ. Ἡ ἑσπερινὴ ἐκείνη ὥρα εἶνε ἡ τῆς ἐξόδου τῶν ἐργατίδων ἐκ τοῦ ἐργοστασίου· παραμείνασαι ἀκεραίαν τὴν ἡμέραν

Digitized by Google

ἐντός, ἀπέρχονται πρὸς τὸ ἑσπέρας οἴκοι, ὅπως ἀνακουφίσωσι τοὺς ταλαιπώρους γονεῖς καὶ περιποιηθῶσι τοὺς μικροὺς ἀδελφούς των ἢ τοὺς συζύγους καὶ τὰ ἀνήλικα τέκνα των. Ὀφθαλμὸς βέβηλος δὲν τολμᾷ νὰ ὑψωθῇ ἐπὶ τὸ στίλβον ἐξ ἐγκαρτερήσεως καὶ ἀρετῆς μέτωπον τῆς ἐργάτιδος· οἱ ἄνδρες, ὅσῳ καὶ ἂν ἐπωρώθησαν ἐν ἀσωτείαις, αἰσθάνονται ἀκατανίκητον σέβας πρὸς τὴν πάσχουσαν γυναικείαν ἀρετὴν ἣν καταυγάζει δι' αἴγλης θείας καὶ μελαγχολικῆς ἡ ἔντιμος ἐργασία, ὅσῳ δὲ συμπαθεστέρα εἶνε τῆς ἐργάτιδος ἡ στάσις καὶ ἡ μορφή, κατὰ τοσούτῳ βαθύτερος αὐξάνει καὶ ὁ σεβασμός. Ποία ἀποζημίωσις ἀναμένει τὴν πτωχὴν κόρην τὴν στιγμὴν καθ' ἣν πατεῖ τὴν φλιὰν τῆς οἰκίας της ἐν μέσῳ τῶν ἀφελῶν δεξιώσεων τῶν μικρῶν ἀδελφῶν της καὶ τῶν εὐχῶν ἀσθενοῦς καὶ γέροντος πατρός, ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ ὁποίου γαληνιᾷ ἀτενίζοντος τὸ ἀγαπητὸν ἐκεῖνο ὄν;...

Αἱ θύραι τοῦ ἐργοστασίου εἰσὶν ἀναπεπταμέναι διὰ πᾶσαν θέλουσαν νὰ ἐργασθῇ. Τῆς ἐργασίας αἱ θύραι ὁμοιάζουσι τὰς θύρας τῆς ἐκκλησίας αἵτινες ἀναμένουσιν ἀνοικταὶ τοὺς θέλοντας νὰ προσευχηθῶσι, οὐδενὶ οὐδέποτε κλειόμεναι. Ἀνὰ πᾶσαν πρωίαν τὸ προαύλιον τοῦ καταστήματος πληροῦται διαδοχικῶς γυναικῶν μέσης ἡλικίας, ἐλαχίστων γραιῶν, καὶ κυρίως νεανίδων ἡ ἡλικία τῶν ὁποίων κυμαίνεται ἀπὸ τοῦ 13ου ἔτους καὶ ἐφεξῆς. Ἀθροισθεῖσαι πᾶσαι ἐντὸς τῆς κυριωτάτης τοῦ καταστήματος αἰθούσης προσεύχονται κοινῇ, πρὶν ἢ διανεμηθῶσιν εἰς τὰ οἰκεῖα τμήματα καὶ κατάρξωνται τῆς ἐργασίας· τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ἐργασίας προΐσταται ἡ διευθύντρια ἕπονται δὲ αἱ διδασκάλισσαι προϊστάμεναι ἑκάστη ἰδιαιτέρου τοῦ καταστήματος τμήματος. Εἶχεν ἤδη παρέλθει ἡ ὥρα τῆς προσευχῆς ὅτε ἀφικόμην εἰς τὸ κατάστημα. Ἐν δυσὶ λέξεσι θὰ συνοψίσω τὰς γεννηθείσας ἐν ἐμοὶ ἐντυπώσεις· συνεστάλην διότι ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη δὲν τὸ εἶχον ἐπισκεφθῆ καὶ διότι εἰς τηλικαύτην ἀσύγγνωστον ἄγνοιαν αὐτοῦ καὶ τῆς ἐργασίας του διετέλουν ἐγώ, διαρκὴς τῶν Ἀθηνῶν κάτοικος! Οἱ ἀναγνῶσται τῶν γραμμῶν τούτων, οἱ εἰς τὸ αὐτὸ μετ' ἐμοῦ σφάλμα περιπεσόντες, ἃς σπεύσωσι νὰ ἐπανορθώσωσι τὴν ἔλλειψιν, ἀφοῦ μάλιστα δὲν θὰ εὑρεθῶσι πιθανῶς εἰς τὴν θέσιν νὰ τὴν ἐξομολογηθῶσι δημοσίᾳ ὅπως ὁ γράφων. Ἐὰν μάλιστα συμπέσῃ νὰ ὦσι καὶ πλούσιοι, — πάθημα εὐάρεστον ὑφ' οὗ ὀλίγοι Ἕλληνες κατατρύχονται — τοιαύτη ἐπίσκεψις μετὰ βραχείας τινὸς παραμονῆς εἰς τὸ ἐμπορεῖον τοῦ καταστήματος, εἶνε ἱερώτατον καὶ ἀναπόδραστον καθῆκον.

Μετὰ τὴν ἑωθινὴν προσευχὴν ἄρχεται πρόχειρός τις γραμματικὴ διδασκαλία σκοποῦσα τὴν διδαχὴν τῶν στοιχείων τῆς ἀναγνώσεως, τῆς γραφῆς καὶ τῆς ἀριθμητικῆς, διὰ τὰς βουλομένας τῶν ἐργατίδων, ἀλλ' ἐξαιρέτως διὰ τὰς μὴ ὑπερβάσας τὸ 15ον ἔτος τῆς ἡλικίας των. Αἱ πρεσβύτεραι εἴτε διότι ἔτυχον τῆς πρώτης παιδεύσεως, εἴτε διότι ὑπολαμβάνουσι σκοπιμώτερον νὰ καταναλώσωσι εἰς τὴν ἐργασίαν τὴν ὥραν τῆς μελέτης, ἀπέχουσι συνήθως τῆς διδασκαλίας. Εἶχεν ἤδη τελειώσει καὶ αὐτή. Ἡ κ. διευθύντρια εὐηρεστήθη νὰ μὲ ξεναγήσῃ αὐτὴ προσωπικῶς καὶ μετὰ μεγίστης σαφηνείας καὶ ἑτοιμότητος νὰ ἑρμηνεύῃ τὰς ἐρωτήσεις καὶ ἀπορίας μου. Ἂς μὲ παρακολουθήσῃ ὁ ἀναγνώστης εἰς τὴν πρόχειρον τοῦ καταστήματος ἐξέτασιν· ἤθελον προσθέσει καὶ ἡ ἀναγνώστρια ἂν μὴ ἦτο γνωστὸν καὶ καθιερωμένον ἤδη ὅτι αἱ κυρίαι παρακολουθοῦνται σήμερον εὐλαβῶς χωρὶς νὰ παρακολουθῶσι.

Ἕπεται τὸ τέλος.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ.

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Συνέχεια· ἴδε προηγούμ. φύλλον.

ΙΕ'.

Ἐξελθὸν ἐκ τοῦ καταστήματος τὸ παιδίον ἔδραμε κατ' εὐθεῖαν εἰς τῆς κυρᾶ Ζαλίνης, ἥτις ἦτο ἡ φυσικὴ αὐτοῦ προστάτις. Τῇ ἐφαίνετο δὲ ἀδύνατον νὰ μὴ την παραμυθήσῃ, διότι ἡ τεθλιμμένη της καρδία εἶχε μεγίστην χρείαν παραμυθίας. Ἀνέβη τὰς πέντε ὀροφὰς διὰ μιᾶς, καὶ ἀσθμαίνουσα ἐστάθη πρὸ τῆς θύρας τῆς κυρᾶ Ζαλίνης. Ἔκρουσε διὰ χειρὸς δειλῆς, διότι αἴφνης κατελήφθη ὑπὸ φόβου! Ἂν ἴσως ἡ κυρὰ Ζαλίνη ἔμελλε νά την ἐπιπλήξῃ καὶ νά τη εἴπῃ ὅτι αὐτὴ πταίει!

Οὐδεὶς ἀπεκρίθη. Ἡ πλύντρια ὄντως ἦτο ἔξω καὶ ἔμελλε νὰ ἐπανέλθῃ πολὺ ἐξώρας.

Ἡ Μαρκέλλα ἔκρουσεν αὖθις ἰσχυρότερον καὶ ἔπειτα ἔτι ἰσχυρότερον, ἔπειτα δὲ λυσσωδῶς. Δὲν ἦτο δὲ δυνατὸν νὰ μὴ εἶνε ἐντὸς ἡ κυρὰ Ζαλίνη, καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν τὸ παιδίον εἶχε τοσοῦτον χρείαν αὐτῆς! Ἡ ἀτυχὴς μικρὰ δὲν ἠδύνατο νὰ πεισθῇ ὅτι ὁ βίος ἔχει τοιαύτας παραλόγους ὠμότητας.

Αἴφνης βήματα ἠκούσθησαν ἐν τῇ ὀλίγον φωτιζομένῃ κλίμακι, καὶ θόρυβος ἀναπνοῆς ἐπιπόνου.

— Ἡ κυρία Φαβροῦ ἔρχεται νά με πάρῃ! διενοήθη ἡ Μαρκέλλα.

Τὸ αἷμά της ἐπάγωσε καὶ συνεσπειράθη ὅσον ἠδύνατο πλησίον θύρας τινός, ἐλπίζουσα ὅτι θὰ κρυβῇ ἱκανῶς ὥστε νὰ μείνῃ ἀπαρατήρητος.

— Τί θέλεις, κορίτσι μου; εἶπέ τις φωνὴ καταπεπονημένη καὶ πένθιμος.

Ἦτο γυνή τις πτωχὴ γείτων τῆς πλυντρίας. Ἡ Μαρκέλλα λαβοῦσα θάρρος εἶπεν:

— Τὴν κυρὰ Ζαλίνη ἤθελα.

— Καὶ τί την ἤθελες;

Ἡ Μαρκέλλα ἔκλινε τὴν κεφαλήν. Ἐκεῖνο ὅπερ αὐτὴ ἤθελε, οὐδεὶς πλὴν τῆς φίλης της ἠδύνατο νά τῇ το δώσῃ.

— Τίποτα. Σᾶς εὐχαριστῶ, κυρία, εἶπε.

Καὶ κατέβη βραδέως, ἔχουσα τὴν καρδίαν μεστὴν ἀπαισίων διαλογισμῶν, οὓς οὐδ' αὐτὴ ἐγίνωσκε πῶς νὰ διατυπώσῃ καθ' ἑαυτήν.

Νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τῆς κυρίας Φαβροῦ; Οὐδέποτε! Ἠσθάνετο ταραχὴν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν ἀναλογιζομένη τὴν δεινὴν ὕβριν. Νὰ προσμένῃ ἐν τῇ ὁδῷ ἢ ἐν τῇ κλίμακι μέχρι τῆς ἐπανόδου τῆς κυρᾶ Ζαλίνης; Ἀλλ' ἂν ἤρχετο ἡ κυρία Φαβροῦ νά την παραλάβῃ; Καὶ θὰ ἦτο φυσικὰ σφόδρα ἐξωργισμένη, ἴσως θά την ἐξύλιζε τὴν Μαρκέλλαν!

Ἐνθυμηθεῖσα τὸ ξύλον ἡ κορασὶς ἣν οὐδέποτε εἶχε δείρῃ ἡ μήτηρ της, ᾐσθάνετο τὴν ἄμετρον ἀγανάκτησιν ἣν ᾐσθάνθη ὅτε την ἐρράπισεν ἡ Λουίζα. Νὰ ταπεινωθῇ οὕτω πως καὶ ἐκ δευτέρου; Ποτέ! ποτέ! προτιμότερον νὰ ἀποθάνῃ!

Ἐξῆλθε λοιπὸν τῆς οἰκίας μετέωρος, διῆλθε τὴν ὁδὸν κρυπτομένη ὄπισθεν τῶν ἀγοραίων ἁμαξῶν, αἵτινες ἵσταντο κατὰ μῆκος τοῦ γνωστοῦ ἡμῖν κήπου, καὶ ποιήσασα κύκλον εὑρέθη εἰς μέρος ἐξ οὗ ἠδύνατο νὰ ἴδῃ ὄπισθεν τῶν κιγκλίδων τὸ θρανίον ἐφ' οὗ ἡ μήτηρ της εἶχεν ἀποθάνῃ.

Ἐκεῖ εἶχεν εὑρεθῇ ἑσπέραν τινὰ θερινὴν ἄνευ οἰκογενείας, ἀπροστάτευτος, παντέρημος ἐν τῇ ἀπεράντῳ ἐκείνῃ πόλει, παντέρημος ἐν τῇ ὑφηλίῳ... Μάλιστα ἐγίνωσκε τὴν θέσιν ἐκείνην! Ποσάκις τὴν πέμπτην ὅτε ἦτο μικρά, ὅτε ἡ Λουίζα ἦτο ἀκόμη παιδίον ζωηρὸν καὶ ὀλιγώτερον ἰδιότροπος, ὀλίγον τι ἐπίμονος, ὀλίγον τι ἀλαζὼν ἀλλ' οὐχὶ τὸ μοχθηρὸν ἐκεῖνο ὄν, τὸ διεστραμμένον, ἡ Λουίζα τῆς σήμερον! ποσάκις τότε ἡ Λουίζα ἔφερε τὰς συντρόφους της πρὸ τοῦ θρανίου καὶ ταις διηγήθη μετὰ πολλῆς ἐπάρσεως πῶς ἡ Μαρκέλλα, ἐγκαταλελειμμένη, παντέρημος, εὗρε παρ' αὐτῇ προστασίαν καὶ μητρικὴν περίθαλψιν! Ἡ Λουίζα ἐλάλει περὶ τῶν πραγμάτων τούτων φυσικώτατα μετ' ἤθους φαιδροῦ, ἐνώπιον τῆς μικρᾶς ἥτις ἠκροᾶτο, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχουσα προσηλωμένους, εἰκοστὴν ἤδη ἑκατοστὴν φορὰν τὴν διήγησιν τῶν συμφορῶν της, γινομένην ἐνώπιόν της μετὰ μεγίστης ἀδιαφορίας ὡς ἐνώπιόν τινος ξένος

Πολλάκις τῇ ἐπῆλθε νὰ εἴπῃ πρὸς τὴν Λουίζαν: «Μὴ λὲς γιὰ τὴ μαμὰ 'μπροστὰ 'ς αὐτὰ τὰ μικρά, γιατὶ πειράζομαι.» Ἀλλ' ἐκρατεῖτο, διότι ἡ Λουίζα ἦτο φίλερις καὶ ἰσχυρογνώμων, καὶ ἐὰν ἡ Μαρκέλλα ἤθελέ την παρακαλέσῃ νὰ μὴ λέγῃ, αὐτὴ τοὐναντίον δι' αὐτὸ τοῦτο θὰ ἐλάλει συχνότερον μετὰ τῆς συνήθους αὐτῇ μοχθηρίας, ἧς πεῖραν εἶχε λάβῃ πολλάκις ἡ ὀρφανή. Πλὴν δὲ τούτου ἡ Μαρκέλλα ἐκωλύετο ὑπὸ αἰδοῦς καὶ δὲν ἤθελε νὰ ἅπτηται τοῦ λυπηροῦ τούτου θέματος· ᾐσχύνετο, ἐφοβεῖτο νὰ εἴπῃ τι περὶ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης νυκτός, ἧς τὰ καθ' ἕκαστα ἐπαναλαμβανόμενα καὶ σχολιαζόμενα ἐνώπιόν της διέμενον ἐγκεχαραγμένα διὰ παντὸς ἐν τῇ παιδικῇ της μνήμῃ.

Παρετήρησε τὸ θρανίον, ὅπερ ἦτο παρόμοιον πρὸς πάντα τα ἄλλα θρανία, σκιαζόμενον ὑπὸ συστάδος πασχαλεῶν καὶ δαφνοκεράσων. Ἡ Μαρκέλλα ἔβλεπε μόνον τὴν ἄκραν τοῦ θρανίου, διότι κατὰ τὸ μέρος τοῦτο ἡ δενδροστοιχία εἶχε καμπήν. Ἀνερριχήθη διὰ τῶν μικρῶν καὶ ἀσθενῶν χειρῶν της ἐπὶ τῶν κιγκλίδων, καὶ παρετήρησε τὸ θρανίον ἀσκαρδαμυκτεί, ὡς ἐλπίζουσα διὰ τῆς δυνάμεως τῆς ἐπιθυμίας της νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν προσφιλῆ τῆς μητρός της εἰκόνα.

Σταγόνες τινὲς βροχῆς κατέπεσαν βαρεῖαι καὶ σχεδὸν θερμαὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων τῆς κορασίδος. Ἤκουσε βήματα προσεγγίζοντα. Ἦσαν δύο κλητῆρες.

— Γλήγορα, σπίτι, μαγκίτσα, εἶπεν ὁ ἕτερος τῶν κλητήρων ὅστις την ἐγνώριζε.

Ἡ Μαρκέλλα ἀπέβλεψε πρὸς τὸν κλητῆρα μετὰ φόβου, καὶ παραχρῆμα ἔσπευσε τρέχουσα πρὸς τὰ Ἠλύσια πεδία. Ἦλθεν αἴφνης εἰς τὸν νοῦν της ἡ κυρία Ἑρμίνη.

— Ἂν καμμιὰ φορὰ σε μαλλώσουν, ἔλα ἐδῶ μικρή μου, τῇ εἶχεν εἴπῃ ἡ γηραιὰ ἐκείνη κόρη.

Ἡ Μαρκέλλα ἥτις οὐδέποτε εἶχε ψευσθῇ, ἐπίστευε πᾶν ὅ τι τῇ ἔλεγον. Ἐπεχείρησε νὰ εὕρῃ τὴν ὁδὸν ἐν ᾧ ἡ καταπίπτουσα βροχὴ ἐγίνετο ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν πυκνοτέρα.

Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἀφ' οὗ ἔδωκε τὰς δεούσας παραγγελίας εἰς τὴν Τριανταφυλλιὰν περὶ τοῦ γεύματος τῆς αὔριον, τὴν ἀπέστειλε νὰ κοιμηθῇ, αὐτὴ δὲ μείνασα μόνη παρεσκευάζετο μετὰ εὐαρέστου τινὸς φρικιάσεως εἰς τὴν νυκτερινήν της ἀνάγνωσιν, ἐν ᾗ ἐσυνοψίζετο πᾶσα αὐτῆς ἡ χαρὰ καὶ ἡ εὐφροσύνη τῆς ἡμέρας.

Καθ' ἑσπέραν ἡ Τριανταφυλλιά, τῶν θυρῶν καλῶς κεκλεισμένων, ἐστερέωνε τὰ φύλλα τῶν παραθύρων, κατεβίβαζε τὰ παραπετάσματα καὶ ἐνεφανίζετο ἔπειτα πρὸ τῆς φλιᾶς τοῦ θαλάμου κρατοῦσα τὸ κηρίον της καὶ ἔλεγε: — Κυρία, θέλετε τίποτα; Ἡ κυρία μειδιῶσα ἔνευεν ὄχι, ἡ Τριανταφυλλιὰ ἐξηφανίζετο καὶ ἡ γεροντοκόρη καθημένη ἀναπαυτικώτατα ἐν τῇ εὐρυχώρῳ καθέδρᾳ της, καὶ τοὺς πόδας στηρίζουσα ἐπὶ προσκεφαλαίου, ἐλάμβανε κατάλληλον θέσιν ἵνα ἀναγνώσῃ διὰ τῶν πρεσβυτικῶν ὀφθαλμῶν της ὑπὸ τὸ φῶς μικρᾶς τινος λυχνίας, ἥτις κειμένη ὄπισθέν της ἐπὶ τῆς ἑστίας, ἦτο εἶδός τι φαναρίου μὲ δύο κηρία καλυπτόμενα ὑπὸ τοῦ κώνου τοῦ ῥίπτοντος τὸ φῶς πρὸς τὰ κάτω, ἀνεγίνωσκε, λέγω, μυθιστορίαν τινὰ παλαιὰν ἢ νέαν, ἀλλ' ἀείποτε μεστὴν ῥωμαντικῶν συμβάντων καὶ περιπετειῶν.

Πόσοι ἐρασταὶ καταδεδιωγμένοι, κηδεμόνες καὶ ἐπίτροποι ἀνοικτίρμονες, μητρυιαὶ ἀμείλικτοι,

Digitized by Google

προδόται μυσαροί, μητέρες ἀπέλπιδες καὶ παιδία ἀπολωλότα ὡς ἐκ θαύματος ἀνευρισκόμενα ἔκ τινος σημείου κατὰ τὸν ἀριστερὸν βραχίονα, — πόσα ἆρά γε τῶν φαντασιωδῶν τούτων ὄντων, τῶν ὑπερφυῶν καὶ ἀπιθάνων ἐπλήρουν τὰς ἀναμνήσεις τῆς κυρίας Ἑρμίνης; Οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ πόσα, — αὐθ' αὐτὴ ἡ διευθύντρια τοῦ ἀναγνωστηρίου, ἥτις αὐτοβούλως ὑπετίμησε τὸ ἐνοίκιον τῶν βιβλίων, ἕνεκα τῆς καταπληκτικῆς καταναλώσεως τῆς λίαν φιλαναγνώστου γεροντοκόρης.

Τὸ ἐκπληκτικώτατον δὲ ἀποτέλεσμα τῆς καταχρήσεως ταύτης τοῦ ἀναγινώσκειν, καὶ βεβαίως τὸ μάλιστ' ἀπροσδόκητον ἦτο ὅτι ἡ κυρία Ἑρμίνη οὐδέποτε συνέχεεν οὔτε τὴν ὑπόθεσιν τῶν βιβλίων οὔτε τοὺς ἥρωας. Καὶ οὐ μόνον τὰ ὀνόματα πάντων ἐνεθυμεῖτο, ἀλλ' οὐδ' ἠπατᾶτό ποτε εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῶν βιβλίων. Ἔλεγε φέρ' εἰπεῖν:

— Ἐκεῖ ὅπου ὁ βαρῶνος προκαλεῖ τὸν κόμητα εἰς μονομαχίαν, εἰς ἐκείνην τὴν μονομαχίαν μὲ τὰ ἱππικὰ πιστόλια, εἰξεύρετε;

Καὶ τοῦτο ἦτο ἀκριβέστατον! Τὸν συγγραφέα, τὴν χρονολογίαν, τὸ σχῆμα, τὸ χρῶμα τοῦ βιβλίου, τὰ πάντα ἐνεθυμεῖτο ἡ κυρία Ἑρμίνη. Μάλιστα διετείνετο ὅτι καὶ αὐτὴν τὴν ὀσμὴν ἠδύνατο νὰ ἀναγνωρίσῃ βιβλίου πρὸ διετίας ἀναγνωσθέντος, — ἀλλὰ ἐπὶ τῷ ὅρῳ ὅμως νὰ μὴ εἶνε βιβλίον δημοσίου ἀναγνωστηρίου.

Τὴν ἑσπέραν ἐκείνην, περὶ ἧς ἡμῖν ὁ λόγος, ἐτοποθετήθη μετὰ χαρᾶς ὅλως ἰδιαιτέρας πρὸ τοῦ μικροῦ τραπεζίου της, ἐφ' οὗ ἦτο μικρὸν νυκτερινὸν καντήλιον καὶ ἐπὶ τοῦ καντηλίου μικρὰ τεϊοχόη περιέχουσα ζεστὸν ποτὸν φλοιῶν πορτοκαλίου, ἄριστον φάρμακον τῶν ἐνοχλήσεων τοῦ στομάχου, ὑφ' ὧν ἐνίοτε κατελαμβάνετο ὁσάκις παρέτεινε τὴν ἀνάγνωσίν της πέρα τοῦ μέτρου, προϊούσης τῆς νυκτός. Καὶ τοῦτο διότι εἶχεν ἐν χερσὶ τετράτομον μυθιστορίαν, ἄθικτον, ἄκοπον, σταλεῖσαν ὑπὸ τῆς διευθυντρίας τοῦ ἀναγνωστηρίου, ἵνα πρώτη ἡ κυρία Ἑρμίνη τὴν ἀναγνώσῃ πρὶν την δώσῃ νά την χαρτοδετήσωσι πρὸς χρῆσιν τῶν κοινῶν ἀναγνωστῶν.

Τέσσαρες τόμοι μετὰ ἐξωφύλλου ῥοδίνου χρώματος γλυκυτάτου καὶ ἐπιγραφῆς ἐρυθρᾶς ζωηρᾶς, καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ πρώτου τόμου ἡ εἰκὼν τῆς ἡρωίδος, «δὲν εἶνε παῖξε γέλασε»! Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἤνοιξεν ἕνα τῶν τόμων τούτων καὶ ἐλυπήθη μόνον, διότι τὰ περιθώρια ἦσαν μεγάλα καὶ θὰ εἶχε νὰ ἀναγνώσῃ ὀλιγώτερον· ἀλλὰ οὐδόλως ἐπιμείνασα εἰς τὴν ἀνωφελῆ ταύτην λύπην ἔλαβε κομψὸν μαχαιρίδιον ἐλεφάντινον καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν ἀνάγνωσιν.

Τὰ παράθυρα ἦσαν ἑρμητικῶς κεκλεισμένα ὡς καὶ τὰ παραπετάσματα, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν εἶδεν ἀστραπὴν διατρέχουσαν τὸν ζοφώδη οὐρανόν, ἔπειτα δευτέραν ἀστραπήν, ἀλλ' ὅμως ἤκουσε βροχὴν ῥαγδαίαν σείουσαν τὰ δένδρα τῶν κήπων ἅτινα πανταχόθεν περιεστοίχιζον τὴν μικρὰν ἐκείνην κατοικίαν.

— Ἀπόψε θὰ ἔχωμεν κακὴν νύκτα, διενοήθη ἡ ἐξαίρετος κόρη. Μ' αὐτὸν τὸν ἄνεμον τί θὰ γίνουν οἱ καϋμένοι οἱ ἄστεγοι!

Καὶ ἐφρικίασεν ἐξ οἴκτου πρὸς τοὺς δυστυχεῖς ἀστέγους.

Ἔπειτα ἐπανέλαβε τὴν ἀνάγνωσιν.

Ἐκ τοῦ βόμβου τῶν βροντῶν ἔτρεμον οἱ δάκτυλοί της ἐν ᾧ ἐκίνει αὐτοὺς ἵνα στρέψῃ τὰ φύλλα τοῦ βιβλίου. Ἀλλ' ἡ κυρία Ἑρμίνη ὡς γυνὴ ἀπηλλαγμένη προλήψεων οὐδόλως ἐφοβεῖτο τὰς βροντάς.

Ἀλλ' αἴφνης κρότος φοβερὸς διέσεισε τὴν οἰκίαν, καὶ τὸ φῶς τῶν κηρίων ἐκινήθη βιαίως ἔπειτα ὁ κρότος ἔπαυσεν αἰφνιδίως, ὡς συμβαίνει ἐνίοτε, καὶ ἐκ τῆς ταραχῆς ταύτης οὐδὲν ἄλλο ὑπελείπετο ἤδη ἢ βόμβος τις μακρόθεν ἀκουόμενος ὅστις ἐξηκολούθει ἔτι μᾶλλον ἀπομακρυνόμενος.

Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἔντρομος ἔτι οὖσα ἐκ τῆς ἀρτίως ἐπιγενομένης ταραχῆς, ἤκουσεν αἴφνης ἐλαφρὸν κωδωνισμὸν τοῦ κωδωνίου τῆς ἔξω θύρας τῆς οἰκίας. Ἔτεινε τὸν τράχηλον ἀκροωμένη μετὰ προσοχῆς....

— Εἶν' ὁ ἄνεμος! εἶπε καθ' ἑαυτὴν ὑψοῦσα τοὺς ὤμους. Τίς νὰ εἶνε μ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ αὐτὴν τὴν ὥραν;...

Καὶ ἀπέβλεψε πρὸς τὸ μικρὸν ἐκκρεμὲς παμπάλαιον ὡρολόγιον δεικνύον ἤδη τὴν ἑνδεκάτην. Ὁ ἄνεμος ἐκόπασεν ἐπὶ στιγμήν, καὶ τοῦ κωδωνίου ὁ ἦχος ἠκούσθη ἐκ δευτέρου ἰσχυρότερος. Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἐφρικίασεν, ἀλλ' ἡ φρικίασις αὕτη προήρχετο ἤδη ἐξ ἀγωνίας. Βῆμα ἀντήχησεν ἐν τῇ κλίμακι· ἦτο δὲ ἡ Τριανταφυλλιὰ ἥτις μετέβαινε κρατοῦσα τὸ αἰώνιον αὐτῆς κηροπήγιον.

— Τὸ κουδοῦνι, κυρία — δὲν 'μπορεῖ παρὰ νὰ εἶνε κλέφτες, τί λέτε;

Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἔσεισε τὴν κεφαλήν, γινώσκουσα ἤδη ἐκ πείρας, ἣν εἶχεν ἀντλήσῃ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν μυθιστοριῶν, ὅτι γενικῶς οἱ κύριοι οὗτοι δὲν λαμβάνουσι τὸν κόπον νὰ κρούσωσι τὸ κωδώνιον πρὶν εἰσέλθωσι. Καί το εἶπεν εἰς τὴν Τριανταφυλλιὰν ἥτις ἐξηκολούθει παρατηροῦσα αὐτὴν ἔντρομος.

Τρίτη κροῦσις ἰσχυροτέρα, σχεδὸν ἀπελπιστική, ἀντήχησεν ἐν τῇ σιγῇ τοῦ κήπου καὶ ὁ κρούων ἐξηκολούθει κρούων τὸ κωδώνιον κατὰ μικρὰ διαλείμματα, τὰ διαλείμματα ἐγίνοντο μακρότερα καὶ τέλος πᾶς ἦχος ἀπεσβέσθη...

— Πρέπει νὰ 'πᾶμε, Τριανταφυλλιά! εἶπε μετὰ γενναιότητος ἡ κυρία Ἑρμίνη, λαμβάνουσα μεθ' ὁρμῆς τὸ πλεκτὸν σάλιον της ὅπερ ἔκειτο ἐπί τινος καθέδρας.

— Καλέ, θὰ σας σκοτώσουν κυρία!

— Ἂν ἰδῇς τίποτε, νὰ φωνάξῃς.

— Δὲν παίρνετε κἂν μιὰ ὀμπρέλλα! Θὰ κρυ-

Digitized by Google

ώσετε! ὁ κῆπος εἶνε λίμνη. Θεέ μου! Κύριε ἐλέησον! Τί ἀποκοτιά! Νὰ 'πήγαινα μονάχη μου!

'Αλλ' ἡ κυρία 'Ερμίνη ἀνοίξασα ἤδη τὴν θύραν τῆς οἰκίας καὶ κρατοῦσα διὰ τῆς ἑτέρας τῶν χειρῶν τὸ ἀλεξίβροχον της ἐβάδιζε ζωηρῶς πατοῦσα ἐν τῷ μέσῳ τῶν λιμναζόντων ὑδάτων. 'Αστραπὴ διέσχισε τὸ μέρος τοῦ οὐρανοῦ τὸ φαινόμενον μεταξὺ τῶν δένδρων, ἀλλ' οὐδόλως ἐτάραξε τὴν γενναιόκαρδον γεροντοκόρην, ἥτις προχωρήσασα ἐστάθη πρὸ τῆς κιγκλιδωτῆς πύλης.

— Τίς εἶνε; εἶπε προσπαθοῦσα νὰ καταστήσῃ ἀγρίαν καὶ φοβερὰν τὴν φωνήν της.

— 'Εγὼ εἶμαι, κυρία, ἡ Μαρκέλλα.... Μοῦ εἴπατε νὰ ἔλθω...

Καὶ ἡ ἀσθενὴς φωνὴ ἐσβέσθη ὡς λυγμός. 'Η δὲ Τριανταφυλλιὰ καὶ ἡ κυρία της προσεῖδον ἀλλήλας δυσπιστοῦσαι.

— Σύ! ἡ μικρὰ Μαρκέλλα τῆς κυρᾶ Ζαλίνης; εἶπεν ἡ κυρία 'Ερμίνη μετά τινος ἀμφιβολίας.

— Μάλιστα...

'Η τελευταία αὕτη λέξις ἦτο ἀσθενὴς ὡς πνοὴ καὶ ἐφαίνετο ἐξερχομένη ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς. Διὰ μιᾶς κινήσεως τῆς χειρὸς ἡ κυρία 'Ερμίνη ἐξέβαλε τὸν μοχλόν, καὶ προτείνουσα τὸ φανάριόν της μετὰ πολλῆς προσοχῆς παρετήρησεν ἔξω.

'Αληθῶς ἦτο ἡ Μαρκέλλα, κάθυγρος μέχρι τῆς ἐσχάτης κλωστῆς τοῦ ἀθλίου χιτῶνός της καὶ ἀσκεπής. 'Η ζωηρὰ λάμψις τοῦ φαναρίου ἐλύπει τοὺς ὀφθαλμούς της καὶ την ἐξετύφλου, ἐκάθητο δὲ ἐπὶ τῆς φλιᾶς τῆς θύρας ἐνοκλάζουσα μᾶλλον ἢ γονυκλινὴς καὶ εἰς ἄκρον ἀπελπις.

— Πόθεν ἔρχεσαι τέτοια ὥρα; ἠρώτησεν ἀποτόμως ἡ Τριανταφυλλιὰ μετά τινος ἔτι δυσπιστίας.

— 'Απὸ 'κεῖ κάτω!... Μὲ εἶπαν κλέφτρα, μὰ δὲ λὲν ἀλήθεια!...

— Ἔλα σήκω τώρα! εἶπεν ἡ γηραιὰ ὑπηρέτρια μετά τινος ἀγανακτήσεως.

— Δὲν 'μπορῶ, εἶπεν ἡ Μαρκέλλα ἀνακαθημένη μετὰ πολλοῦ ἀγῶνος.

'Εστήριξε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ τοίχου καὶ ἐπεχείρησε νὰ ἐγερθῇ, ἀλλὰ κατέπεσεν ἀσθενῶς στενάζουσα καὶ ἡ κεφαλή της ἔκλινε πρὸς τὰ ἐμπρὸς βαρεῖα καὶ σχεδὸν ἄπνους.

'Η κυρία 'Ερμίνη ἔρριψε τὸ ἀλεξίβροχόν της καὶ ἔκυψε ζωηρῶς, μόλις προφθάσασα νὰ κρατήσῃ τὸ ὠχρὸν μέτωπον τῆς μικρᾶς, ὅπερ μικροῦ δεῖν προσέκρουσεν ἐπὶ τῆς λιθίνης φλιᾶς. Μετὰ δυνάμεως δέ, ἣν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἡ γεροντοκόρη δὲν μετεχειρίζετο, ἀνήγειρε τὴν κορασίδα καὶ την ἔφερεν εἰς τὴν οἰκίαν, καταλιποῦτα εἰς τὴν Τριανταφυλλιὰν τὴν φροντίδα νὰ κλείσῃ τὴν θύραν καὶ νὰ παραλάβῃ τὸ φανάριον καὶ τὸ ἀλεξίβροχον.

'Εν τῷ σκότει ἀνέβη τὴν κλίμακα ἀκλόνητος, εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν της φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ κηρίου τῆς Τριανταφυλλιᾶς καὶ ἀπέθηκε τὸ φορτίον της ἐπὶ τῆς μακρᾶς καὶ ἀναπαυτικῆς καθέδρας. 'Η δὲ πιστὴ θεράπαινα ἠκολούθησε πάραυτα τὴν κυρίαν της.

'Η κυρία 'Ερμίνη οὐδέποτε εἶχε περιποιηθῇ παιδίον, καὶ ὅμως ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἀπήλλαξε τὴν Μαρκέλλαν τῶν καθύγρων ἐνδυμάτων της. Ἔρριψε τὰ ἐνοχλοῦντα αὐτὴν περιπόδια καὶ τὰ σανδάλια, καὶ ἀναλαβοῦσα τὴν μικρὰν εἰς τὰς ἀγκάλας της, τὴν εἰσήγαγε μετὰ προσοχῆς εἰς τὴν κλίνην της, ἧς τὸ σκέπασμα ἦτο ἤδη ἀνεσηκωμένον, ἔλαβεν ἔπειτα παρὰ τῆς Τριανταφυλλιᾶς φιαλίδιον ἅλατος ἥτις εἶχεν ἤδη συνέλθῃ ἐντελῶς ἐκ τοῦ φόβου. 'Η Μαρκέλλα ἐκινήθη ἅπαξ καὶ ἔτρεμεν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν.

— Φέρε μου τὸ ζεστό μου, εἶπεν ἡ κυρία 'Ερμίνη.

Τὸ θερμὸν καὶ καλῶς ἐζαχαρωμένον ποτὸν ἐφάνη προσεγγίσαν ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς τὰ χείλη τοῦ παιδίου. Ἓν κοχλιάριον εὗρε τὴν ὁδὸν σχεδὸν διὰ τῆς βίας, δεύτερον ὡσαύτως ἀλλὰ μετ' εὐκολίας, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν τὸ τρίτον προσήγγιζεν εἰς τὰ χείλη τῆς Μαρκέλλας, ἀνοίξασα αἴφνης αὕτη τοὺς ὀφθαλμοὺς περιέβλεψεν ἀνησύχως.

— Μὴ φοβῆσαι, εἶπεν ἡ κυρία 'Ερμίνη παρακολουθοῦσα τὰς ἐντυπώσεις τοῦ παιδικοῦ ἐκείνου προσώπου, ἐφ οὗ ἀνεγινώσκετο ἐν τούτοις ἴχνος πικρᾶς θλίψεως.

— Σεῖς εἶσθε, κυρία; 'Αφ' οὗ εἶσθε σεῖς, δὲ σας φοβᾶμαι, εἶπε τὸ παιδίον φέρον τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἔξω μέρος τοῦ προσκεφαλαίου μετὰ πεποιθήσεως καὶ στοργῆς πρὸς τὴν κυρίαν 'Ερμίνην.

— Πιέ το, εἶπεν ἡ γηραιὰ κόρη, πρέπει νὰ ὑπακούῃς, μικρά μου, πιέ το.

'Η Μαρκέλλα κατέπιε προθύμως τὸ ὑπολειπόμενον ἐν τῷ κυαθίσκῳ καὶ ἐπανέπεσεν ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου λέγουσα:

— Θέλω νὰ κοιμηθῶ...

— Καὶ παραχρῆμα ἀπεκοιμήθη. 'Η δὲ Τριανταφυλλιὰ εἶδε τὴν κυρίαν της καὶ καταπεπληγμένη εἶπε:

— «Καλὴ εἶσθε τώρα;» Πᾶ νὰ στρώσω τῆς μικρῆς 'ς τὴ μακριὰ πολιθρόνα σας νὰ τὴν πλαγιάσωμ' ἐκεῖ, καὶ ἔπειτα νὰ βάλω παστρικὰ σεντόνια γιὰ σᾶς...

— Ὄχι, Τριανταφυλλιά, ὄχι! ἀπεκρίθη ἡ κυρία μετ' ἀσυνήθους εὐσταθείας. 'Εμένα νά μου στρώσῃς 'ς τὴν πολιθρόνα ὅ τι εὕρῃς· θὰ ἀγρυπνήσω ἀπόψε 'ς τὴν πολιθρόνα.

Εἰς οὐδὲν ὠφέλησαν αἱ ἱκεσίαι καὶ οἱ γογγυσμοὶ τῆς πιστῆς γηραιᾶς θεραπαίνης. ἡ κυρία ἦτο ἄκαμπτος· ἀλλὰ καὶ ἡ μικρὰ καθέδρα πολὺ ὀλίγον ἐχρησίμευσε, διότι περὶ τὴν 2 μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἡ Μαρκέλλα ἐξύπνησε κραυγάζουσα μετὰ πάσης τῆς δυνάμεώς της.

Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχουσα ἀνοικτοὺς καὶ τοὺς βραχίονας ἀκάμπτους, ὑπὸ τῶν ληρημάτων ἐξή-

Digitized by Google

τει χάριν παρὰ πάντων, παρὰ τοῦ νεωκόρου τοῦ Ἁγίου Βικεντίου Παύλου, παρὰ τῆς κυρίας Φαβροῦ, παρὰ τῆς ἀδυσωπήτου Λουίζης, παρὰ τοῦ κλητῆρος ὅστις δὲν ἤθελε νά την ἀφήσῃ νὰ ἴδῃ « τὸν μπάγκον τῆς μαμᾶς, » παρά τινος ὃν εἶχε συναντήσῃ ἐν τῷ βουλεβάρτῳ καί τον εἶχε φοβηθῆ, τέλος παρὰ παντὸς ὅπερ ἐπὶ δύο ἡμέρας διῆλθε διὰ τοῦ τεθλιμμένου ἐκείνου παιδικοῦ ἐγκεφάλου καταλιπὸν ἐν αὐτῷ τὸν λυπηρὸν αὐτοῦ τύπον.

— Τὸ καϊμένο μου, τὸ καϊμένο! ἐπανέλαβε πολλάκις ἡ κυρία Ἑρμίνη, κύπτουσα πρὸς αὐτὴν ἵνα την καθησυχάσῃ.

Ἐνταῦθα δὲν ἦσαν, ὡς βλέπετε, μυθιστορικαὶ θλίψεις αὐταί, καὶ τὰ δάκρυα τῆς γεροντοκόρης ἔρρευσαν καυστικὰ καὶ εἰλικρινῆ ἐπὶ ἀληθοῦς δυστυχίας, ἐπὶ μιᾶς τῶν ὑπάρξεων τῶν ἡττηθεισῶν ἐν τῷ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνι.

Ἅμα δὲ τῇ πρωΐᾳ προσεκάλεσε τὸν ἰατρόν της, ὅστις ἐλθὼν ἐστηθοσκόπησε καὶ ἐπέκρουσε τὸ παιδίον.

—Ἔχει ἐγκεφαλίτιδα εἶπεν, εἶνε νόσος μακρὰ καὶ κινδυνώδης, καὶ θὰ κάμετε καλὰ νά το στείλετε εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῶν παιδίων.

— Ποτέ! ἀνεφώνησεν ἡ κυρία Ἑρμίνη. Δὲν ἦλθε διὰ τοῦτο χθὲς τὴν νύκτα καὶ ἐκτύπησε τὴν θύραν μου μὲ τὴν βροχήν. Εἰς τὸ νοσοκομεῖον! χαλέ, τί λόγια εἶν' αὐτά, ἰατρέ!

— Τότε λοιπόν, εἶπεν ὁ γηραιὸς ἰατρός, νά σας παραγγείλω τί πρέπει νά του κάμετε. Μόνον νὰ πάρετε ἕνα βοηθόν, διότι θά σας φέρῃ πολὺν κόπον.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ ΕΟΡΤΑΖΟΝ

Ἡ ἐθνικὴ ἑορτὴ τῶν Γερμανῶν.— Σημασία αὐτῆς.— Ἡ 2 Σεπτεμβρίου ἐν Γερμανίᾳ.— Ἡ ἐπιθεώρησις τῆς φρουρᾶς τοῦ Βερολίνου.— Εἰκὼν τοῦ θεωμένου πλήθους.— Τὸ γῆρας τοῦ αὐτοκράτορος ἀποτελεῖ πρωτοφανές τι.—Ἀνέκδοτον περὶ ἐπισήμου τηλεγραφήματος.— Ἀμοιβὴ γενναίου καὶ πιστοῦ στρατιώτου.— Ἡ ἑορτὴ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου.— Τὰ γνωσθέντα δῶρα. — Ἀναβληθεῖσαι ἑορταί. — Ἰδιαίτερον αὐτῶν ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς Ἕλληνας. — Προσαγόρευσις *Ἑστίας*.— Σκιαγραφία **Ἐρνέστου Κουρτίου.**

Οὔτε βασιλικὸν διάταγμα ἐθέσπισε τὴν δευτέραν Σεπτεμβρίου ὡς ἡμέραν ἐθνικῆς ἑορτῆς διὰ τοὺς Γερμανούς, οὔτε πρόγραμμα κυβερνητικὸν καὶ ᾆσμα ἑωθινὸν καὶ κανονοβολισμὸς ἀπὸ τῶν πέριξ λόφων ἀνήγγειλαν τὴν ἀνατολὴν τῆς ἐπισήμου ἡμέρας καὶ ἐκανόνισαν τὰ τῆς τελετῆς. Ἀλλ' ἐνῷ ἕκαστον τῶν ἀποτελούντων τὴν γερμανικὴν ὁμοσπονδίαν Κρατῶν ἰδίαν ἄγει ἐπίσημον ἑορτήν, κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων τοῦ ἡγεμόνος του ἢ τὴν ἐπέτειον ἱστορικοῦ γεγονότος, ἡ Γερμανία πᾶσα, ὡς μία οἰκογένεια, ἑορτάζει τὴν 2 Σεπτεμβρίου ὡς ἡμέραν ἑορτῆς ἐθνικῆς. Ἡ συνείδησις τοῦ Ἔθνους ἐξελέξατο τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ τῶν Γάλλων ἀδόξως παρεδίδε τὸ ξίφος εἰς χεῖρας τοῦ νικητοῦ βασιλέως τῆς Πρωσσίας, καὶ ἐνῷ ἡ κυβέρνησις ἐκ λόγων πολιτικῶν δεκατετραετίαν ἤδη ὅλην ἀπέφυγε ν' ἀναγνωρίσῃ ἐπισήμως τὴν ἡμέραν ταύτην ὡς ἐθνικῆς ἑορτῆς ἐπέτειον, ὁ γερμανικὸς λαὸς ἐθέσπισεν αὐτὴν ὡς τοιαύτην ἐν τοῖς ἐθίμοις αὐτοῦ.

« Ἡ ἡμέρα αὐτη, ἔγραφε τῇ 2 Σεπτεμβρίου ἡ μᾶλλον διαδεδομένη ἐφημερὶς τοῦ Βερολίνου, δὲν εἶνε δι' ἡμᾶς θριαμβευτικὴ ἡμέρα, ἀναμιμνήσκουσα αἱματηροὺς ἐν ὅπλοις ἀγῶνας πρὸς ἀνδρεῖον καὶ ἐπίμονον ἐχθρόν, ἀλλ' ἐν Γερμανίᾳ ὑπῆρξε πάντοτε ἡμέρα χαρᾶς πρὸς τιμὴν τῆς ἀνακτηθείσης ἑνώσεως τοῦ κράτους καὶ ἀγάλλουσα ἀνάμνησις ἐπὶ τῇ ἐκπληρώσει τοῦ ὀνείρου ἐκείνου, ὅπερ ἄλλοτε πᾶς Γερμανός, πλήρης πόθων ἔφερεν ἐν τῇ καρδίᾳ ». Χαρακτηριστικώτερον δὲ ὥριζε συγχρόνως ἄλλο βερολιναῖον φύλλον τὴν σημασίαν τῆς ἡμέρας ταύτης γράφον: « Διὰ σειρᾶς ἀνδραγαθημάτων, ἅτινα ἐπαξίως συνδέονται πρὸς τὰ μεγαλείτερα ἱστορικὰ συμβεβηκότα, ἔλαβεν ὕπαρξιν καὶ ἐτελειώθη ἡ ἰδέα τῆς ἑνώσεως. Ἀλλὰ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἐθνικῶν πόθων ἡ ἐλπὶς ἐγένετο βεβαιότης, καθ' ἣν στιγμὴν τὸ νικητήριον περὶ τοῦ Σεδὰν ἄγγελμα, συσφίγγον τὰς καρδίας μέχρις ἐγκάτων καὶ ἐξουσιάζον αὐτῶν, διέσχισε τὴν χώραν. Ὁ ἀγὼν ἐν ᾧ αἱ ἡνωμέναι δυνάμεις τοῦ παγγερμανίου, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ βασιλέως Γουλιέλμου, πρὸς ἀπόκρουσιν ἐπιθέσεως, ἔδρεψαν τὴν μεγαλοπρεπῆ τῆς Νίκης δάφνην, ἐθεωρήθη ὑπὸ τοῦ ἔθνους σύμπαντος ὡς πρᾶξις *ἱδρυτήριος τοῦ κράτους*. Ἡ ἡμέρα τοῦ Σεδὰν ζῇ διαρκῶς καὶ θέλει ἐς ἀεὶ ζήσει ἐν τοῖς στοχασμοῖς τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ, ὡς ἡ *γενέθλιος τοῦ κράτους* ἡμέρα ».

Ἰδοὺ λοιπὸν ὁ λόγος δι' ὃν ἐγγιζούσης τῆς ἡμέρας πᾶσα πόλις γερμανικὴ καὶ πᾶς Γερμανὸς φιλόπατρις ἀνήρ, ἔστω πρῶσσος ἢ βαυαρός, ἔξω σάξων ἢ βυρτεμβέργιος, ἔστω πολίτης μιᾶς τῶν τριῶν ἐλευθέρων πόλεων ἢ τινὸς τῶν μικρῶν γερμανικῶν δουκάτων, θὰ σημαιοστολίσῃ πᾶσαν στέγην ἄνευ διακρίσεως καὶ θὰ παρασκευασθῇ διὰ τὴν φωταψίαν. Τὸ πᾶν ἐνδύεται ἑορτάσιμον στολὴν τῇ 2 Σεπτεμβρίου. Αἱ ἐκκλησίαι ἀνοίγονται ἐκτάκτως πρὸς εὐχαριστήριον δοξολογίαν καὶ τὰ σχολεῖα κλείονται πρὸς πατριωτικωτέραν ἀπόλαυσιν τῆς ἡμέρας, οἱ ῥήτορες καὶ οἱ ποιηταὶ ἀναφαίνονται κατὰ ἑκατοντάδας, αἱ ἑταιρίαι καὶ τὰ σωματεῖα συνέρχονται εἰς πανηγυρικὰς συνεδριάσεις, τὰ μεγάλα καταστήματα καὶ τὸ χρηματιστήριον ἀργοῦσιν, οἱ ἐργάται καὶ αἱ ἐργάτιδες τῶν ἐργοστασίων ἀφίνονται ἐλεύθεροι ἀνὰ τὴν πόλιν, οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριαι τῶν σχολείων, μέχρι τοῦ μόλις δυναμένου νὰ κινηθῇ τεκνίου, διαχύνονται εἰς τὰς ἐξοχάς, ἐκτρέχοντες ἐν σημαίαις καὶ τυμπάνοις, μουσικαῖς καὶ ᾄσμασι,

Digitized by Google

μετὰ τῶν διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν, ὧν ἤκουσαν ἢ μέλλουσι ν' ἀκούσωσι τοὺς πατριωτικοὺς λόγους, καὶ αἱ ἐφημερίδες, αἵτινες τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς ἐδημοσίευσαν ἄρθρα ἢ ποιήματα κατάλληλα τῇ περιστάσει, πληροῦσι τῇ ἐπιούσῃ τὰς στήλας αὐτῶν διὰ τηλεγραφημάτων καὶ περιγραφῶν περὶ τῶν κατὰ πόλεις τελετῶν.

Ἀλλ' ἐν Βερολίνῳ ἐλάμπρυνεν ἐφέτος ἰδιαιτέρως τὴν ἐπέτειον τοῦ Σεδὰν ἡ συμπεσοῦσα φθινοπωρινὴ ἐπιθεώρησις τῶν ἀποτελούντων τὴν φρουρὰν σωμάτων. Πρὸ πολλῶν ἐτῶν δὲν εἶχον συμπέσει τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ αἱ δύο αὗται τελεταί. Διὸ καὶ ὁ λαὸς ἐξεχύθη ἐπὶ τῆς πεδιάδος τοῦ Tempelhof, ὅπου ἔμελλε νὰ γείνῃ ἡ ἐπιθεώρησις καὶ κατέλαβεν ὅλην τὴν ἀπὸ τῆς πόλεως μέχρις ἐκεῖ ὁδὸν ἀπὸ πρωΐας. Αἱ ἅμαξαι συνεπυκνοῦντο ὁλονὲν τόσον πολυάριθμοι ἐπὶ τῆς πεδιάδος, ὥστε ἐνόμιζέ τις, ὅτι δὲν ἔμειναν ἄλλαι ἐν τῇ πόλει, οἱ πεζοὶ κατελάμβανον ὁδοὺς καὶ πεζοδρόμια πυκνοὶ μέχρις ἀδιαχωρήτου καὶ οἱ ἀγυιόπαιδες μετὰ τῶν μικροχειρωνάκτων ἢ ἀλητῶν προεπορεύοντο ἑκάστου τάγματος, παράδοξον ἀποτελοῦντες μάζαν μορφῶν ἀξίων σπουδῆς. Καὶ ὅταν τὸ πᾶν κατεστάλαξεν ἐν τῇ πεδιάδι, περιέβαλε τὰ στρατιωτικὰ σώματα ποικιλόχρουν καὶ ἐκκεντρικὸν πλαίσιον ἁμαξῶν καὶ πεζῶν, ἐν ᾧ ἡ χάρις συνεπλέκετο ἀλλοκότως μὲ τὴν βαναυσότητα, ἡ πολυτέλεια μὲ τὰ ῥάκη, ἡ ὡραιότης μὲ τὴν δυσμορφίαν, ἡ λεπτότης μὲ τὴν σκαιότητα, ἡ ἁγνότης μὲ τὴν διαφθοράν, ἡ εὐγένεια μὲ τὴν χυδαιότητα, πάντα συμφυρόμενα ἀποτροπαίως ἀλλὰ καὶ ἐν γραφικῇ συγχρόνως συμπυκνώσει, τοῦτο παρὰ τὸ πλευρὸν ἐκείνου τὴν ἄκραν ἀποτελοῦντα ἀντίθεσιν καὶ ὅλα ὁμοῦ ἓν τερατῶδες σύνολον, πλῆρες ἀγρίου κοινωνικοῦ κάλλους, νῦν μὲν ἀναπέμπον βλακῶδές τι ἐπιφώνημα καὶ εἶτα ἐκτοξεῦον σκωπτικὴν εὐφυολογίαν.

Ὅστις εἶδεν ἅπαξ μίαν τοιαύτην στρατιωτικὴν ἐπιθεώρησιν ἐν Βερολίνῳ, ἂς μὴ περιμένῃ νὰ ἴδῃ νέον τι κατὰ τὴν δευτέραν. Ἡ αὐτὴ ἀκρίβεια τῶν κινήσεων, τὸ αὐτὸ ἀπαράμιλλον παράστημα καὶ τὸ αὐτὸ ἔρρυθμον βάδισμα, ὅλα πάντοτε τὰ ἴδια, ὡς ἄλλοτε, ὁμοιάζοντα πρὸς ἄλληλα, ὡς δύο λίραι στερλῖναι τῆς αὐτῆς ἐκδόσεως. Ἀλλὰ καίτοι δὶς τοῦ ἔτους τελεῖται ἡ ἐπιθεώρησις αὕτη τῆς φρουρᾶς τοῦ Βερολίνου, ὁ λαὸς συρρέει πάντοτε ἀθρόος, ἀναμένων νέον τι ἐκ τῆς παρατάξεως τῶν τρισμυρίων ἐκείνων χαλυβδίνων ἀνδρῶν. Καὶ ἐπέτυχεν ἐν τῷ ἐφετεινῷ θεάματι πρωτοφανές τι. Διότι ἦν ἡ πρώτη φορὰ καθ' ἣν ὁ γέρων αὐτοκράτωρ δὲν διέτρεξεν ἐν καλπασμῷ, ὡς μεθ' ὅλον τὸ βάρος τῶν ἐτῶν του ἐσυνείθιζε πάντοτε, τοὺς στοίχους τῶν παρατεταγμένων στρατιωτῶν. Ἐφέτος οὐχὶ μόνον παρήλασε βραδέως καὶ ἀναγκάζων τὴν δημοτικὴν καταστᾶσαν ἵππον του *Ἔκπληξιν* εἰς ἥσυχον βῆμα, ἀλλὰ καὶ τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἐπιθεωρήσεως, τὴν πρὸ αὐτοῦ παρέλασιν τῶν σωμάτων, εἶδεν ἐποχούμενος, ἀφοῦ ἐζήτησεν ἀναψυχὴν καὶ δυνάμεις εἰς ποτήριον καλοῦ ἱσπανικοῦ οἴνου καὶ ἄλλα δροσιστικά. Πρώτην φορὰν ὁ δαφνοστεφὴς στρατιώτης, ὅστις εἶδεν ἐκπνέοντα τὸν παρελθόντα αἰῶνα, ὡμολόγησεν οὕτω δημοσίᾳ, ὅτι κατέβαλεν αὐτὸν τὸ γῆρας. Τὸ γεγονὸς τοῦτο καὶ ἡ μετὰ τόσῳ πολυχρόνιον ἀπὸ τῶν ἐπισήμων τελετῶν ἀποχώρησιν ἐμφάνισις τῆς αὐτοκρατείρας ἐν ἀνοικτῇ ἁμάξῃ, ἦσαν τὰ μόνα πρωτοφανῆ κατὰ τὴν ἐπιθεώρησιν ταύτην. Ἄλλως τὰ πάντα ἦσαν ὅμοια τοῖς προηγουμένοις ἀπὸ τῆς ἀκολουθίας καὶ τῶν ἐπιτελείων μέχρι τῶν διοικητῶν τῶν σωμάτων καὶ λόχων. Οὐχ ἧττον ἡ παρέλασις τοῦ πρωτοτόκου υἱοῦ τοῦ διαδόχου, τοῦ πρίγκιπος Γουλιέλμου, διοικοῦντος τὸ ἄγον τὰς σημαίας τῶν πεζῶν σωμάτων ἡμίταγμα γρεναδιέρων, φερόντων τὴν γραφικὴν ἐκείνην τιαροειδῆ περικεφαλαίαν, ὡς καὶ ἡ ὡς οὐλαμαγοῦ παρὰ τῷ αὐτῷ σώματι διάβασις τοῦ νεαροῦ πρίγκιπος Λεοπόλδου, τοῦ μόνου υἱοῦ τοῦ ἥρωος στρατηλάτου Φρειδερίκου Καρόλου, ἤγειραν νέον ἐνθουσιασμὸν καὶ ἀπετέλεσαν τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας δι' ὅλης τῆς ἡμέρας.

Ἡ κατὰ τὴν νύκτα φωταψία ἐν τῇ πόλει ἔκλειστε τὴν τελετήν, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ὁποίας ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον νῦν ὑπό τινος βερολιναίας ἐφημερίδος τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον περὶ τοῦ ἀγγέλματος τῆς παραδόσεως τοῦ Σεδάν. Ἅμα τῇ αἰχμαλωσίᾳ τοῦ Ναπολέοντος μετὰ τοῦ ἐξ 80,000 ἀνδρῶν στρατοῦ αὐτοῦ παρεδόθη τὸ περὶ τούτου ἐπίσημον ἄγγελμα εἰς τὸ τηλεγραφεῖον τοῦ Σεδάν. Τὸ τηλεγράφημα ἔφθασεν ἀκωλύτως μέχρι Κλερμόντ, ὅπου τότε εἶχε τὴν ἕδραν τοῦ στρατοπέδου αὐτοῦ ὁ διάδοχος. Ἐκεῖθεν ἔμελλε νὰ διαβιβασθῇ εἰς Βὰρ-λε-Δύκ, ἀλλ' ἀκριβῶς μεταξὺ τῶν δύο τούτων σταθμῶν ἡ τηλεγραφικὴ συγκοινωνία εἶχε βλαβῇ καὶ πρὸς ἐξέτασιν τῆς γραμμῆς εἶχε διαταχθῇ ὁ γραμματεὺς τοῦ στρατιωτικοῦ τηλεγραφείου ν' ἀναχωρήσῃ μετὰ τῶν ἀναγκαίων συσκευῶν καὶ ἐργαλείων ἐκ Βὰρ-λὲ-Δὺκ καὶ βαδίσῃ πρὸς τὸ Κλερμόντ ἐπιδιορθῶν καθ' ὁδὸν τὰς βλάβας. Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ἡ ἐν Κλερμόντ στρατιωτικὴ διοίκησις, ὅπως ἀποφύγῃ πᾶσαν καθυστέρησιν τοῦ χαρμοσύνου ἀγγέλματος, διέταξε βαυαρὸν ἐλαφρὸν ἱππέα, ὅπως φέρῃ εἰς Βὰρ-λε-Δὺκ τὸ ληφθὲν τηλεγράφημα πρὸς περαιτέρω διαβίβασιν, διατρέχων ἀπνευστὶ τὴν ἐξ ἑπτὰ μιλίων ἀπόστασιν καὶ μόνον ὀφείλων νὰ σταματήσῃ ὅπως ἀνακοινώσῃ προφορικῶς τὸ περιεχόμενον τοῦ τηλεγραφήματος, ὁσάκις ἤθελε συναντήσῃ καθ' ὁδὸν στρατιωτικήν τινα ἀρχήν. Μία τῶν στρατιωτικῶν τούτων ἀρχῶν, ἃς συνήντησεν ὁ καλὸς στρατιώτης, ἦτο καὶ ὁ ἐπισκευάζων τὴν γραμμὴν γραμματεὺς τοῦ τηλεγραφείου, ὅστις εἶχεν ἤδη διατρέξει ὑπὲρ τὸ ἥμισυ τῆς ἀπὸ Βὰρ-λὲ-Δὺκ εἰς Κλερμόντ ὁδοῦ. Ἰδὼν δὲ τὸν ἐλαφρὸν ἱππέα ἀπὸ ῥυτῆρος ἐλαύνοντα, ζητωκραυγάζοντα καὶ κρα-

Digitized by Google

τοῦντα ὑψηλὰ θριαμβευτικῶς τὸ τηλεγράφημα, ἐσταμάτησεν αὐτόν, καὶ οὐχὶ μόνον ἔμαθεν ἀπὸ στόματος τοῦ πιστοῦ βαυαροῦ τὴν εἴδησιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ τηλεγράφημα ἀνέγνω ἐπανειλημμένως πρὸς βεβαίωσιν. Καὶ ἐνῷ ὁ ἐλαφρὸς ἱππεὺς ἐξηκολούθει τὸν καλπασμόν του, ἐκεῖνος συνδέσας τὸ μέχρις ἐκεῖ ἐπισκευασθὲν σύρμα πρὸς συσκευήν τινα τοῦ Morse, ἣν μεθ' ἑαυτοῦ ἔφερεν, ἐτηλεγράφησεν εἰς Βάρ-λὲ-Δὺκ αὐθωρεὶ καὶ κατὰ λέξιν τὸ ἐπίσημον κείμενον τῆς ἀγγελίας. Εἶχε λοιπὸν τηλεγραφηθῇ πρὸ δύο ὡρῶν ἡ εἴδησις ἀνὰ πᾶσαν τὴν Γερμανίαν, ὅτε ἔφθασεν εἰς Βάρ-λὲ-Δὺκ ὁ ἐλαφρὸς ἱππεὺς κομίζων τὸ αὐθεντικὸν τηλεγράφημα. Εἰσῆλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον πλήρης κονιορτοῦ ζητωκραυγάζων καὶ μεγαλοφώνως ἀνακοινῶν τὴν εἴδησιν, ἣν πάντες ἤδη ἐγνώριζον! Ἀλλ' αἱ ὑπηρεσίαι του δὲν ὑπετιμήθησαν. Διότι ἦτο ἀληθῶς κατόρθωμα νὰ διατρέξῃ ἐντὸς τριῶν ὡρῶν ἑπτὰ μίλια ἀπὸ ῥυτῆρος ἄνευ διακοπῆς ἐλαύνων καὶ νὰ εὕρῃ καιρόν, ὅπως ἐν τῷ μεταξὺ ἀνακοινώσῃ τὸ περιεχόμενον τοῦ τηλεγραφήματος πρὸς πάσας τὰς στρατιωτικὰς ἀρχάς, ἃς καθ' ὁδὸν συνήντησεν, ἀκόμη καὶ πρὸς τὸν ἀναθεματισμένον τηλεγραφητήν, ὅστις ἐστέρησεν αὐτὸν δόξης Εὐκλέους. Οἱ ἀξιωματικοὶ ὅμως τοῦ στρατοπέδου παρέθεσαν λαμπρὸν δεῖπνον πρὸς τιμὴν αὐτοῦ, ὁ δὲ καμπανίτης ἔρρευσεν ἄφθονος εἰς ὑγείαν τοῦ γενναίου καὶ πιστοῦ εἰς τὸ καθῆκόν του ἐλαφροῦ ἱππέως, ὅστις ἐν τῇ τραπέζῃ κατεῖχε τὴν πρώτην τιμητικὴν θέσιν.

Παρὰ τὴν ἐφετεινὴν πανήγυριν τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους ἄλλην ἑορτὴν ἦγε τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος. Ὁ περίπυστος ἀρχαιολόγος Ἐρνέστος Κούρτιος ἑώρταζε τὴν ἑβδομηκοστὴν ἐπέτειον τῶν γενεθλίων του. Παρασκευαὶ πρὸς ἐπισημοτέραν ἔνδειξιν τῆς χαρᾶς, ἣν αἰσθάνονται ἐπὶ τῇ εὐτυχεῖ ταύτῃ ἡμέρᾳ οἱ συνάδελφοι, μαθηταί, φίλοι καὶ θαυμασταὶ αὐτοῦ ἐγένοντο ὑπὸ τούτων μεγάλαι. Ἀλλ' ἡ κατὰ τὰς διακοπὰς χάριν ἀναψυχῆς ἀποχώρησις τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς εἰς Schassnitz παρεκώλυσε τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σχεδίων. Μέχρι τοῦδε ἐγένετο γνωστόν, ὅτι θέλει προσενεχθῇ αὐτῷ ἡ προτομή του ἐκ μαρμάρου, ἔργον τοῦ φιλοτεχνήσαντος τὸν ἐν Βερολίνῳ περίφημον ἀνδριάντα τοῦ Göthe καλλιτέχνου Fritz Schaper, ὅπερ οὗτος ἐξετέλεσε τῇ ἐντολῇ τῶν μαθητῶν καὶ θαυμαστῶν τοῦ Κουρτίου, οἵτινες ἀπὸ κοινοῦ, προεξαρχούσης τῆς αὐτοκρατείρας καὶ τοῦ διαδόχου τοῦ γερμανικοῦ θρόνου, κατέβαλον τὴν δαπάνην δι' ἑκουσίων ἐράνων. Ἄλλο δὲ δῶρον ἐπὶ τῇ ἑορτῇ ταύτῃ ἐγνώσθη, ὅτι ἔσται ἀναμνηστικὸς τόμος ἀφιερωμένος αὐτῷ καὶ περιλαμβάνων πραγματείας μόνον χάριν τῆς ἑορτῆς συγγραφείσας ὑπὸ μαθητῶν αὐτοῦ. Δὲν εἶνε ἄνευ ἐνδιαφέροντος ὁ δημοσιευθεὶς πίναξ τῶν περιεχομένων τοῦ τιμητικοῦ τούτου βιβλίου ἔχων οὕτω:

H. Gerhard Lolling, τὰ στενὰ τῆς Σαλαμῖνος - Heinrich Gelzer, Κάστορος ἀττικῶν βασιλέων καὶ ἀρχόντων κατάλογος — Adolf Holm, Μακρὰ ἔρις. Max Fränkel, Ἱστορία τῆς ἀττικῆς τῶν οἰκονομικῶν διοικήσεως — Carl Frick, Κριτικὴ Ἰωάννου Μαλαλᾶ — Konrad Triber, Κριτικαὶ συμβολαὶ περὶ Ἀφρικανοῦ — Ludwig Jeep, Ἱστορία Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου — Alexander Conze, Τὸ βερολιναῖον ἀνάγλυφον τῆς Μηδείας— Adolf Michaelis, Καθορισμὸς τῆς ἐποχῆς τοῦ Σιλανίωνος — Rudolf Schöll, Ἑλληνικαὶ καλλιτεχνῶν ἐπιγραφαὶ — Rudolf Beil, Ἀνάμικτα ὀλυμπιακά — Wilhelm Dörpfeld, Ἡ ἀρχαία διὰ πλίνθων οἰκοδομικὴ καὶ ἡ ἐπιρροὴ αὐτῆς ἐπὶ τοῦ δωρικοῦ ῥυθμοῦ — Ludwig Gurlitt, Ἐζωγραφισμέναι πλάκες μαρμάρου ἐν Ἀθήναις — Richard Bormann, Περὶ ἐτρουσκικῆς τινος κάλπης τοῦ φλωρεντινοῦ μουσείου — Adolf Furtwängler, Ἕκτορος λύτρωσις. Ἀνάγλυφον ἐξ Ὀλυμπίας δι' ἑλληνικοῦ τινος κατόπτρου συμπληρούμενον. — Gustav Körte, Οἱ Κρῆτες τοῦ Εὐριπίδου — Heinrich Jordan. Ὁ ναὸς τῆς Ἑστίας, αἱ Ἑστιάδες καὶ ὁ οἶκος αὐτῶν — Karl Purgold, Ὀλυμπιακὰ ἀναθήματα — Heinrich Dressel, Νομισματικαὶ συμβολαὶ ἐκ τοῦ παρὰ τὸ Piedimonde d' Alife νεκροταφείου — Wilhelm Gurlitt, Παιώνιος καὶ τὸ ἀνατολικὸν ἀέτωμα τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ ναοῦ τοῦ Διός—Wilhelm Dittenberger, Ἐπιγραφικὰ ἀνάμικτα — Bernhard Kübler, Ἀθετήσεις παρ' Ἀριστοφάνει — Carl Curtius, Περὶ τῶν ἐν Λυβέκῃ χειρογράφων τοῦ Πλινίου — Arthur Milchhöfer, Περὶ τῆς θέσεως τοῦ Κολωνοῦ ἐν Ἀθήναις —Gustav Hirschfeld, Τυπολογία ἑλληνικῶν ἀποικιῶν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα — Christian Belger, Ἐνασχόλησις Göthe καὶ Schiller εἰς τὴν ποιητικὴν τοῦ Ἀριστοτέλους — Philipp Spitta, Περὶ τῶν σχέσεων τοῦ Sebastian Bach πρὸς τὸν Christian Friedrich Hunold καὶ τὴν Mariane von Ziegler.

Πολλαὶ ἑορταὶ πρὸς πανηγυρισμὸν τῆς ἑβδομηκοστῆς ταύτης ἐπετηρίδος ἐπρόκειτο νὰ τελεσθῶσιν, ἀλλ' ἀνεβλήθησαν πᾶσαι μέχρις ἐνάρξεως τῶν πανεπιστημιακῶν μαθημάτων, ὅτε οἱ μὲν φοιτηταὶ θέλουσι τελέσει ζυθοποτικήν τινα ἑορτὴν πρὸς τιμὴν τοῦ μελιρρύτου αὐτῶν καθηγητοῦ, οἱ δὲ καθηγηταὶ γεῦμα ἐπίσημον πρὸς τιμὴν τοῦ διαπρεποῦς αὐτῶν συναδέλφου καὶ ἄλλας ἑορτὰς οἱ θαυμασταὶ καὶ φίλοι. Τότε δὲ θέλουσι γνωσθῇ καὶ πάντα τὰ δῶρα καὶ αἱ τιμητικαὶ ἐνδείξεις, δι' ὧν θὰ σπεύσωσι τὰ πανεπιστήμια καὶ αἱ κυβερνήσεις πολλῶν κρατῶν νὰ συγχαρῶσι τῷ ἀκαμάτῳ ἀρχαιοδίφῃ καὶ ἑλληνολόγῳ ἐπὶ τῇ ἑβδομηκονταετηρίδι αὐτοῦ.

Δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἡ ἐμφάνισις τοῦ Κουρτίου ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ κόσμῳ ἔχει ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον, ἡ δὲ ἐπὶ μακρὸν ἔτι χρόνον ἐνεργητικὴ αὐτοῦ ὕπαρξις εἶνε εὐχὴ ἀπὸ καρδίας τοῦ ἔθνους πηγάζουσα. Συνδέσας τὸ στάδιόν του μὲ τὴν μελέτην καὶ ἔρευναν παντός, ὅπερ ἐξ Ἑλλάδος προέρχεται, ἐγκύψας εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν τῶν Ἑλλήνων, ζήσας ἐπὶ ἀρκετὸν μεταξὺ ἡμῶν, ἠγάπησεν ἁγνῶς καὶ ἀφιλοκερδῶς Ἑλλάδα καὶ Ἕλληνας καὶ οὐ παύεται ὁμιλῶν καὶ ἐνθουσιάζων ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἡμῶν οὐ μόνον ἐν παραδόσεσι καὶ ἐπισήμοις ἀκαδημαϊκαῖς ἑορταῖς, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ καὶ στενωτέροις ὁμίλοις. Ὁ τίτλος τοῦ ἑλληνολόγου (Gräkologe) παρακολουθεῖ ἐν Γερμανίᾳ πάντοτε τὸ ὄνομά του, ὡς τὸ ὄνομα τῆς πατρίδος ἡμῶν εἶνε ἀναπόσπαστον πάσης αὐτοῦ συγγραφῆς ἢ ἀγορεύσεως. Τοιοῦτον ἐνθουν τῆς Ἑλλάδος φίλον καὶ τῆς ἀρχαιότητος αὐτῆς σοφὸν μύστην καὶ θερμὸν θαυμαστὴν προσαγορεύουσα ἐπὶ τῇ ἑβδο-

Digitized by Google

μηκονταετηρίδι αὐτοῦ ἡ *Ἑστία,* δημοσιεύει σκιαγραφίαν τοῦ ἀνδρός, παραλαμβάνουσα αὐτὴν ἐκ τῆς ἐν Βερολίνῳ ἐκδιδομένης Vossische Zeitung, ἥτις τῇ 2 Σεπτεμβρίου διπλῆν ἄγουσα ἑορτήν, ἐθνικὴν καὶ ἐπιστημονικήν, ἐδημοσίευσεν ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς τελευταίας ταύτης τὰ ἑξῆς περὶ Κουρτίου:

«Σωφρόνως, ὡς ἐσυνείθισεν ἡμᾶς, ἐμνήσθη τῆς ἰδίας νεανικῆς ἀναπτύξεως ὁ πολυτίμητος ἀνήρ, ὁ σήμερον τὴν ἑβδομηκοστὴν ἐπέτειον τῶν ἑαυτοῦ γενεθλίων ἑορτάζων, εἰς τὰ ὀλίγα ἐν τῇ *Γενικῇ Ἐφημερίδι* τοῦ Μονάχου, τῇ μνήμῃ τοῦ νεανικοῦ αὐτοῦ φίλου Ἐμμανουὴλ Γάϊβελ ἀφιερωθέντα ἄρθρα. Παραπέμπομεν τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν εἰς τὰς λαμπρὰς ταύτας ἀνακοινώσεις[1] τόσῳ μᾶλλον, ὅσῳ τὴν λαμπρότητα τῆς σημερινῆς ἡμέρας οὐδὲν ἄλλο θέλει συννεφώσει ἢ ἡ ἀπώλεια τοῦ πιστοῦ αὐτοῦ συντρόφου, μεθ' οὗ πρὸ 44 ἐτῶν εἰσήγετο εἰς τὸν φιλολογικὸν κόσμον, καὶ ὅστις ἔψαλεν ἤδη αὐτὸν εἰς ἓν τῶν λαμπροτέρων ποιημάτων του. Ὁ πατὴρ τοῦ Γάϊβελ, ὁ ἰσχυρὸς καλβινιστὴς ἱεροκήρυξ τῆς Λυβέκης καὶ ὁ Κάρολος Γεώργιος Κούρτιος, ὁ σύνδικος τῆς ἀρχαίας ἀνσεατικῆς πόλεως, ἦσαν ἔμπιστοι σύντροφοι καὶ γείτονες. Περὶ τοῦ συνδίκου Κουρτίου δίδει ἐκτενεῖς πληροφορίας ἡ μετὰ τὸν θάνατόν του ὑπὸ φίλης χειρὸς δημοσιευθεῖσα βιογραφία, ἣν ὁ Γεώργιος Βάϊτς ἐν τῷ ἱστορικῷ περιοδικῷ τοῦ Ἐρρίκου φὸν Σύβελ θερμῶς συνιστᾷ. Ἦτο πιστὸς φίλος τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ Βαρθόλτου Γεωργίου Νείβουρ (Niebuhr) καὶ ἐβίωσε πιστὸς εἰς τὰς παραδόσεις αὐτοῦ. Ἀγνοῶ ἂν εἶνε ἀληθὲς καὶ μόλις δύναμαι νὰ τὸ πιστεύσω, καθόσον ὁ Ἐρνέστος Κούρτιος (γεν. τῇ 2 Σεπτεμβρίου 1814) κατὰ τὸν θάνατον τοῦ Νείβουρ μόλις ἠρίθμει ὑπὲρ τὰ 16 ἔτη, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἣν κατέλιπεν ὁ Νείβουρ *πρὸς νεανίαν θέλοντα νὰ σπουδάσῃ φιλοσοφίαν* ἀπηυθύνετο πρὸς τὸν Ἐρνέστον Κούρτιον. Ὁπωσδήποτε εἶνε πάντοτε παράξενον, ὅτι ἐδημοσίευσεν αὐτὴν ὁ διευθυντὴς Ἰακὼβ, ὁ φίλος τοῦ συνδίκου τῆς Λυβέκης, καὶ ἡ ἐπιστολὴ αὐτή, ἥτις ἐπὶ χιλιάδων νέων φιλολόγων ἐπέδρασε, βεβαίως ἐπὶ οὐδενὸς ἄλλου ἐξήσκησε μεγαλειτέραν ἐπίδρασιν ἢ ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ Αἰκατερινείῳ λυκείῳ τῆς Λυβέκης μαθητοῦ τοῦ Φ. Ἰακὼβ.

Ἀφοῦ ὁ Ἐρνέστος Κούρτιος, ὁ πρεσβύτερος τῶν τριῶν ἀδελφῶν, ἐγκατέλιπε τὸ λύκειον ἐκεῖνο, ἤρξατο τῶν φιλολογικῶν του σπουδῶν ἐν Βόννῃ ὑπὸ τοὺς Ναῖκε, Βέλκερ καὶ Βράνδιν. Ὁ νέος λυβέκιος, πεπληρωμένος ἀρχαϊκῶν ἐντυπώσεων ἐκ τῆς πατρῴας πόλεως, ἐγνώρισε τὴν γερμανικὴν ἀρχαιότητα ἔτι στενώτερον παρὰ τὸν Ῥῆνον. Ὑπὸ τοῦ Βέλκερ εἰσαχθεὶς εἰς τὴν ἑλληνικήν, μετέβη πρὸς προαγωγὴν τῶν ἀρχαιολογικῶν του σπουδῶν εἰς Γοτίγγην καὶ ἠκροᾶτο ἐκεῖ τοῦ διαπρεποῦς Ὀτφρείδου Μύλλερ, πρὸς τὸν ὁποῖον λίαν στενῶς ἐσχετίσθη καὶ διήκουε μαθήματα καὶ ἔζη κατὰ τὴν ὡραιοτέραν ἴσως ἐποχὴν τῆς Georgia Augusta,[2] ὑπὸ τὸν Δάλμαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Γκρίμμ. Ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Βερολῖνον ὅπως ἀκροασθῇ τῶν καθηγητῶν Böckh, Λάχμαν Ράγκε καὶ Γκέρχαρδ. Ἦτο ἔτι ἀναποφάσιστος ἐὰν μετὰ τὸ πέρας τῶν πανεπιστημιακῶν του σπουδῶν, εἰς τὸ στάδιον ἐν πρώτοις καθηγητοῦ τοῦ Γυμνασίου ἢ εἰς τὸ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ διδασκάλου ἔδει ν' ἀφιερωθῇ, ὅτε περὶ τὰ τέλη τοῦ 1836 προὐτάθη αὐτῷ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς οἰκοδιδάσκαλος τῶν τέκνων τοῦ ἐν Βόννῃ διδασκάλου του, τοῦ καθηγητοῦ Χ. Α. Βράνδη, ὃν ὁ βασιλεὺς Ὄθων μετεκαλέσατο εἰς Ἑλλάδα, ὅπως παρ' αὐτοῦ μυηθῇ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν. Μετὰ χαρᾶς ἀπεδέξατο ὁ Ἐρνέστος Κούρτιος. Ὡς φοιτητὴς εἶχε μακρόθεν παρακολουθήσει τὰ πρῶτα βήματα τοῦ νέου ἑλληνικοῦ βασιλείου. Νῦν ἔβλεπε τὸ πᾶν ἐκ τοῦ πλησίον. Ὡς σύνοικοι δὲ ἑνὸς τῶν ἐμπίστων τοῦ νέου βασιλέως, ὅστις πρὸς τοῖς ἄλλοις παρεῖχεν εἰς τὰς κλίσεις τοῦ νεαροῦ ἀρχαιολόγου εὐρύτατον πεδίον, ἠδύνατο νὰ διατρέξῃ ὡς προσκυνητής, καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, τὴν κλασσικὴν χώραν καὶ ταχέως κατελέγη μεταξὺ τῶν ἀρίστων αὐτῆς περιηγητῶν.

Πᾶς λόγιος Γερμανός, ὅστις τὴν νέαν ἐπεσκέπτετο Ἑλλάδα, εὕρισκεν ἐν αὐτῷ ἀσφαλῆ ὁδηγόν. Ὁ ἐκ Χολστάϊν Λουδοβῖκος Ρὸς (γεν. 1806) εὑρίσκετο πρὸ τῆς ἀφίξεως ἔτι τοῦ Κουρτίου ὡς καθηγητὴς ἐκ τῶν πρώτων ἐν Ἀθήναις καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἐπὶ πολλὰ ἔτι ὡς τοιοῦτος. Ἀλλ' ἄνδρες ὡς οἱ Γ. Βέλκερ, Κ. Β. Γκαίττλιγγ, Βίσχερ καὶ πολλοὶ ἄλλοι, οἵτινες μόνον διαβατικῶς διέμενον ἐκεῖ, ἰδιαιτέρας ὀφείλουσι τῷ νεαρῷ ἀρχαιολόγῳ εὐχαριστίας. Κατόπιν ἦλθεν ὁ ἐκ Βερολίνου μέγας γεωγράφος Κάρολος Ρίττερ μεθ' οὗ συνεταξείδευσεν ἀνὰ τὴν Πελοπόννησον. Ὑπὲρ πᾶν ἐνεθουσίαζεν αὐτὸν ἡ εἴδησις, ὅτι ὁ νεανικός του φίλος Ἐμμανουὴλ Γάϊβελ, τῶν ποιήσεων τοῦ ὁποίου εἶχον ἤδη γείνει γνωστὰ τὰ πρωτόλεια, ἤρχετο εἰς Ἀθήνας ὡς οἰκοδιδάσκαλος τοῦ ρώσσου πρέσβεως, οἱ δὲ φίλοι ζεῦγος νῦν ἀποτελέσαντες, ἐταξείδευσαν μέγα μέρος τῆς Ἑλλάδος καὶ συνεξέδωκαν ἐν τοῖς *κλασσικοῖς μελετήμασι* (Klassische Studien, Bonn, 1840) ἀνθολογίαν μεταφράσεων ἀρχαίων ἑλλήνων ποιητῶν. Πρὸ πολλοῦ ὁ Βράνδις, οὗτινος οἱ υἱοί, καὶ ἰδίᾳ ὁ ἀρχαιοδίφης, τόσον μεγάλην τιμὴν ἔφερον τῷ παιδαγωγῷ των, εἶχεν ἐπιστρέψει εἰς Βόννην, ὅτε ὁ Κούρτιος τὴν ἄφιξιν τοῦ γεραροῦ διδασκάλου του Ὀφφείδου Μύλλερ ἀνέμενε (1840) μεθ' οὗ, ὡς καὶ τοῦ συνοδοιπόρου αὐτοῦ Ἀδόλφου

[1] Σ. Μ. Ὡραίαν μετάφρασιν τῶν ἄρθρων τούτων τοῦ Κουρτίου ἐδημοσίευσεν εἰς δύο συνεχῆ φύλλα ἡ ἐν Τεργέστῃ ἔγκριτος ἑλληνικὴ ἐφημερὶς Νέα Ἡμέρα.

[2] Σ. Μ. Λατινικὴ προσωνυμία τοῦ πανεπιστημίου τῆς Γοττίγγης ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτοῦ, τοῦ ἐκλέκτορος Γεωργίου Αὐγούστου ἢ βασιλέως Γεωργίου Β'.

Digitized by Google

Σχόλλ (†1883 ἐν Δάϊμαρ) μέγα μέρος τῆς Ἑλλάδος ἅπαξ ἔτι διέδραμε. Καὶ ὅτε ὁ Μύλλερ (1841) ὑπέκυψεν εἰς τοὺς κόπους τοῦ ταξειδίου, ἐνεταφίασεν αὐτὸν ὁ πιστὸς Ἐρνέστος Κούρτιος παρὰ τὸν Κολωνὸν πλησίον τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐπέστρεψε τέλος εἰς τὴν πατρίδα καὶ ἡ πρώτη αὐτοῦ ἀσχολία ἦν ἡ περὶ τοῦ μέλλοντός του φροντίς. Ὁ ἐν Ἀθήναις φίλος του Λουδοβῖκος Ρὸσς ἐγένετο ἐν τῷ μεταξὺ καθηγητὴς τῆς ἀρχαιολογίας ἐν Χάλλῃ. Ἐνταῦθα ἀνηγορεύθη ὁ Κούρτιος διδάκτωρ διὰ τῆς λαμπρᾶς διατριβῆς του de portubus Athenarum (1842), ἥτις ἐπραγματεύετο τὴν λύσιν παλαιᾶς ἀρχαιολογικῆς διαφωνίας. Μετὰ τοῦτο ἀφίκετο εἰς Βερολῖνον, ὅπου συγχρόνως ὁ νεώτερος αὐτοῦ ἀδελφὸς Γεώργιος (γεν. 16 Ἀπριλίου 1820) εἶχεν ἀναγορευθῆ διδάκτωρ. Ἐνταῦθα συνεπλήρωσε τὸ τῆς δοκιμῆς ἔτος ὡς ἀνώτερος διδάσκαλος ἐν τῷ γαλλικῷ γυμνασίῳ καὶ εἶτα ἐδίδαξεν ἐπὶ βραχὺν χρόνον ἐν ἄλλῳ τινὶ (τῷ Joachimsthaleschen Gymnasium) μεθ' ὃ ἐγένετο δεκτὸς ὡς ὑφηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου διὰ τῆς συγγραφῆς του Anecdota Delphica (1843). Ἡ ἔκδοσις τῶν Inscriptiones atticae duodecim (1843) συνέστησεν αὐτὸν τοῖς σοφοῖς φιλολόγοις τοῦ Βερολίνου. Καὶ ὅμως ὁ ἁβρὸς καὶ βαθέως μετριόφρων ἀνήρ, ὁ οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον ἐννοῶν νὰ ἐπιβληθῇ, ἐχρειάσθη νὰ περιμείνῃ ἐπὶ πολὺ ἀκόμη.

Ἀλλὰ τότε σπανία εὐτυχία ἐπῆλθεν αὐτῷ. Ὁ Φρειδερῖκος φὸν Ῥάουμερ καὶ ὁ ζωολόγος Μ. Χ. Λιχτενστάϊν ἵδρυσαν τὴν ἑταιρίαν τῶν ἐπιστημονικῶν ἀναγνωσμάτων καὶ προσεκάλεσαν τὸν Κούρτιον ν' ἀναλάβῃ ἓν τούτων. Ὁ Κούρτιος ἀπήγγειλεν ἀνάγνωσμα περὶ τῆς *Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν*· ἀνεγίνωσκεν, ἀλλ' ἀνεγίνωσκε τόσον ὡραῖα, καὶ πᾶσα ἡ μαγεία ἀφιλοκερδοῦς προσωπικότητος ἐγκαρδίως ἀφιερωθείσης πρὸς τὸν ἑαυτῆς σκοπὸν ἦν τόσον καταφανής, ὥστε κατέλιπεν ἐντύπωσιν, οἵαν οὐδεὶς ἄλλος σχεδὸν ἠδυνήθη νὰ ἐπιτύχῃ ἐν τῇ αἰθούσῃ ἐκείνῃ! Μεταξὺ τῶν ἀκροατῶν τότε εὑρίσκετο ἡ πριγκίπισσα τῆς Πρωσσίας, ἡ νῦν αὐτοκράτειρα τῆς Γερμανίας, καὶ τόσον ἐνεθουσιάσθη ἐκ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ νέου ὑφηγητοῦ, ὥστε παντὶ σθένει προσεπάθησε νὰ ἴδῃ αὐτὸν διοριζόμενον παιδαγωγὸν τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, τοῦ σήμερον διαδόχου, καὶ τὸ ἐπέτυχεν. Οὕτως ὁ Ε. Κούρτιος ἀνέλαβε τῷ 1844 τὰ καθήκοντα ταῦτα καὶ διωρίσθη συγχρόνως ἔκτακτος καθηγητής. Καὶ ἀνεχαιτίσθη μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ ἐπιστημονικὴ αὐτοῦ δραστηριότης, ἀπηλλάγη ὅμως νῦν τῶν βιωτικῶν μεριμνῶν.

Οἱ Λυδέκιοι τότε εἶχον καταστῇ δύναμις ἐν τῷ πνευματικῷ κόσμῳ τοῦ Βερολίνου. Ὁ Ἐμμανουὴλ Γάϊβελ κατέθελγε πάντας. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἐρνέστος Κούρτιος εἶνε ποιητικὴ φύσις, τὸ δὲ ποίημά του *εἰς θνήσκοντα ψιττακὸν* ἐν τῇ μεταγενεστέρᾳ ἐκδόσει τῆς *ἀπόψεως τῆς Φύσεως* τοῦ Ἀλεξάνδρου Οὐμβόλδου ἔτυχε τοῦ γενικοῦ θαυμασμοῦ. Νεώτεροι ἐν τούτοις συντοπῖταί του εἰσῆλθον εἰς τὸν κύκλον τοῦτον. Οὕτως ὁ ἀδελφός του Γεώργιος Κούρτιος ἐκρίνετο τῷ 1845 ἐν Βερολίνῳ ἄξιος νὰ διδάξῃ ἀπὸ πανεπιστημιακῆς ἕδρας καὶ ταυτοχρόνως ἀπεδείκνυτο βαθὺς γνώστης τῶν σανσκριτικῶν καὶ τῆς ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς γραμματικῆς. Προσετέθησαν τούτοις ἐκτὸς ἄλλων ὁ Γουλιέλμος Βάττενβαχ καὶ ὁ Kurd von Schlözer, ὁ δὲ Ἐρνέστος Κούρτιος ἦν ὁ Μέντωρ ὅλων. Αἱ σχέσεις του πρὸς τὸν οἶκον τῆς πριγκιπίσσης τῆς Πρωσσίας, τῆς ἐγγονῆς τοῦ Καρόλου Αὐγούστου[1] ἦσαν ὅ,τι λαμπρότερον καὶ οὐδέποτε μαθητὴς ἔδειξε πρὸς τὸν διδάσκαλόν του τόσην τρυφερὰν εὐγνωμοσύνην ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας, ὅσην ὁ σήμερον διάδοχος πρὸς τὸν δόκτορα Κούρτιον, τὸ δὲ αἴσθημα τοῦτο διαρκεῖ ἤδη τεσσαράκοντα ἔτη. Ὁ Κούρτιος ἐσχέτισε τὸν ἡγεμονίδην μαθητήν του μετά τινων οἰκογενειῶν βερολιναίων ἀστῶν καὶ ἐξέλεξε δι' αὐτὸν ὅμιλον εὐθύμων νεανικῶν συντρόφων ἐκ τοιούτου κύκλου ἀστῶν πάλιν. Εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν γερμανικὴν ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν, πρὸ πάντων δὲ εἰς τὴν ποίησιν καὶ ὁ πρίγκιψ ἐγένετο οἰκεῖος πρῶτον πρὸς τὰς ποιήσεις τοῦ Ἐμμανουὴλ Γάϊβελ καὶ εἶτα πρὸς αὐτὸν τὸν ἴδιον.

Ἐπῆλθον αἱ θύελλαι τοῦ 1848 καὶ τῇ 18 Μαρτίου, ὅτε «ὁ θρόνος ἐκλονεῖτο», κατὰ τὴν πρὸς τὸν Βοῦνσεν ἔκφρασιν τοῦ νῦν αὐτοκράτορος, ἔβλεπέ τις τὸν Κούρτιον πιστὸν εἰς τὸ πλευρὸν τοῦ πρίγκιπος, ὅστις ὅταν ὁ πατήρ του ἐπί τινας μῆνας ἔφευγε τὸν θορυβώδη ἐκεῖνον σάλον, παρὰ τῷ διδασκάλῳ εὗρε τὸν προστάτην του. Τῷ 1849 συνώδευσεν ὁ καθηγητὴς Κούρτιος τὸν μαθητήν του εἰς τὸ πανεπιστήμιον τῆς Βόννης. Καὶ ἐνταῦθα αἱ αὐταὶ σχέσεις διετηρήθησαν. Ὁ Κούρτιος ἐφρόντιζεν οὐχὶ μόνον περὶ καλῆς ἀκαδημαϊκῆς διδασκαλίας, ἣν ὁ Löbell, ὁ Βάλτερ, ὁ Πέρθες καὶ ἄλλοι παρεῖχον, ἀλλὰ πρὸ παντὸς περὶ ἐγκαρδίου συνδέσμου πρὸς τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς κύκλους. Ὁ πρίγκηψ ὤφειλε νὰ γνωρίσῃ καλῶς καὶ ἐντελῶς τὴν φοιτητικὴν ζωήν.

Μετὰ τὴν εἰς Βερολῖνον ἐπάνοδον ἔληξαν τὰ παιδαγωγικὰ καθήκοντα τοῦ Κουρτίου καὶ ἀπε-

---

[1] Σ. Μ. Οὗτος ἦν μέγας δοὺξ τοῦ Σάξεν Βάϊμαρ, ἡγεμὼν οὐχὶ μόνον διακριθεὶς ἐπὶ σωφροσύνῃ καὶ συνετῇ τοῦ μικροῦ αὐτοῦ κράτους διοικήσει, ἀλλὰ καὶ μεγάλως ἐπιδράσας ἐπὶ τῆς ἐν γένει πνευματικῆς ἀναπτύξεως τῆς Γερμανίας. Ἐν τῇ αὐλῇ του ὁ Göthe, ὁ Schiller, ὁ Wieland, ὁ Herder καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἔτυχον μεγάλων τιμῶν καὶ περιποιήσεων, οὕτως ὥστε τὸ Βάϊμαρ εἶχε καταστῇ ποιητικὸν κέντρον. Ὁ πρὸ μικροῦ ἀποθανὼν μέγας ἱστοριογράφος Droysen συνέγραψε λίαν ἀξιανάγνωστον βιβλίον περὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ μουσοτραφοῦς τούτου ἡγεμόνος ὑπὸ τὸν τίτλον «Κάρολος Αὔγουστος καὶ ἡ πολιτική». Ὁ Göthe ἐτιμήθη ὑπ' αὐτοῦ διὰ τῶν ὑπάτων τῆς πολιτείας ἀξιωμάτων, τὰς δὲ μεταξὺ αὐτῶν σχέσεις περιγράφει βιβλίον ἐπιγραφόμενον Göthe und Karl August καὶ συγγραφὲν ὑπὸ Düntzer. Ἡ ἐγγονὴ τοῦ ἡγεμόνος τούτου, νῦν αὐτοκράτειρα τῆς Γερμανίας ηὐτύχησε νὰ ἔχῃ τὸν φιλόσοφον ποιητὴν διευθυντὴν τῆς ἑαυτῆς ἀγωγῆς.

Digitized by Google

ἐδόθη οὗτος τῇ καθηγεσίᾳ του καὶ τῇ ἐπιστήμῃ. Ἐν τούτοις οἱ καιροὶ ἦσαν θολοί. Ἡ διχόνοια μεταξὺ Φρειδερίκου Γουλιέλμου Δ'. καὶ τοῦ βασιλικοῦ ἀδελφοῦ του, μεταξὺ τῆς βασιλίσσης καὶ τῆς πριγκιπίσσης τῆς Πρωσσίας, ἐλάμβανε λυπηρὰς διαστάσεις. Καὶ ἡ ἐπιστήμη δὲ αὐτὴ ἐγνώρισε ἀπὸ τοῦ 1850 τὴν ἐπιρροὴν τῆς ἀντιδράσεως. Οἱ φιλόλογοι Λάχμαν, Γζοῦμπτ καὶ Φράντς εἶχον ἀποθάνει καὶ ἐπὶ πολὺ οὐδεὶς ἐσκέπτετο περὶ ἀντικαταστάσεως. Ὁ Böckh καὶ ὁ Βέκκερ εἶχον γηράσει, ὁ Γκέρχαρδ καὶ εἰς πολὺ μεγαλείτερον βαθμὸν ὁ Θ. Πανόφκα εἶχον ἀπαρχαιωθῆ. Ὁ Κούρτιος ἠναγκάσθη νὰ ἀναλάβῃ πρὸς πλήρωσιν τῶν χασμάτων μαθημάτων τινῶν τὰς παραδόσεις, ἃς ἄλλως δὲν ἤθελεν ἀναγγείλει. Ἡ δὲ θέσις του δὲν ἦτο καθόλου λαμπρά. Παρὰ τὸ βαθὺ αὐτοῦ αἴσθημα ἁβρότητος καὶ τὴν ἀπαράμιλλον ἀφιλοκέρδειάν του, αὐτός, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ οἴκου τῶν πριγκίπων τῆς Πρωσσίας, οὐδὲν ἠδύνατο τότε ν' ἀναμένῃ. Ἐν τούτοις τῷ ἐπεφυλάσσετο ἡ δημιουργία τῆς οἰκιακῆς του εὐτυχίας. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐκδότου αὐτοῦ, τοῦ βιβλιοπώλου Βέσσερ, ἡ χήρα τούτου ἐξελέξατο αὐτὸν ὡς ἐπίτροπόν της. Μετ' οὐ πολὺ ἵσταντο ἀμφότεροι πρὸ τοῦ γαμηλίου βωμοῦ καὶ μετὰ ἔτος καὶ ἡμέραν ὁ Κούρτιος ἠδύνατο νὰ ἐπιδείξῃ τοῖς μαθηταῖς του υἱὸν μετὰ τῶν λέξεων «νῦν οἱ Κούρτιοι δὲν θὰ ἐκλείψωσιν». Ἀλλ' ἡ νεαρὰ γυνὴ ἀπέθανε κατὰ τὸν ἐπόμενον τοκετόν. Καὶ πάλιν δὲ μετὰ ἓν ἔτος ὁ Κούρτιος κατέκτα τὴν χεῖρα τῆς ἀδελφῆς της καὶ οὕτως ηὐλογήθη εἷς τῶν ὀλβιωτέρων ὑμεναίων. Κατὰ τὴν στέψιν δέ, τελεσθεῖσαν κεκλεισμένων τῶν θυρῶν τῆς ἐκκλησίας, ἐνεφανίσθη ἅμα τῷ πέρατι τῆς ἱεροτελεστίας ὁ πρίγκιψ Φρειδερῖκος Γουλιέλμος, ὅστις κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ μυστικὴν εἴσοδον, θέλων νὰ ἦνε ὁ πρῶτος, ὅστις ηὐχήθη εὐδαιμονίαν τῷ διδασκάλῳ του.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Κούρτιος ἤρατο φιλολογικὰς ἐπιτυχίας. Κατὰ τὰ 1851—52 ἐξεδόθη εἰς δύο ογκώδεις τόμους τὸ σπουδαιότατον ἔργον του *Πελοπόννησος*. Μικραὶ συγγραφαί, ὡς ἡ *Ὀλυμπία* (1852) καὶ *οἱ Ἴωνες* ὑπενθύμιζον τὴν *Ἀκρόπολιν* καὶ τὴν *Νάξον*. Ἡ ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν ἀνέθηκεν αὐτῷ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ἐκδόσεως τοῦ Corpus inscriptionum Graecarum καὶ τὸ βιβλιοπωλεῖον τοῦ Βάϊδμανν ἐπεφόρτισεν αὐτόν, ἀρνηθέντος τοῦ Δρόϋσεν, ν' ἀναλάβῃ τὴν συγγραφὴν *Ἑλληνικῆς ἱστορίας*. Τῷ 1853 ἐξελέξατο αὐτὸν ἡ ἐν Βερολίνῳ ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν τακτικὸν αὐτῆς μέλος. Ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας παρευρέθη εἰς τὴν τελετὴν τῆς ὑποδοχῆς. Ὁ εἰσιτήριος λόγος τοῦ Ἐρνέστου Κουρτίου ἦν τόσῳ πλήρης ἐννοίας καὶ τόσῳ σώφρων, ὡς σπανίως τοιοῦτος λόγος. Περὶ τῶν πρὸς τὴν αὐλὴν σχέσεών του, ὡς παιδαγωγοῦ τοῦ μέλλοντος διαδόχου τοῦ θρόνου, οὐδὲ γρῦ ἀνέφερεν, ἐσκιαγράφησεν ὅμως μετὰ ἠρέμου μετριοφροσύνης τὸ ἐπιστημονικόν του στάδιον καὶ βαθέως βαρυθυμῶν ἀνεμνήσθη τῆς τελευτῆς τοῦ διδασκάλου του Μύλλερ. Ἔξοχος ἦν ἡ ἀπάντησις τοῦ Böckh, ὅσπερ ὡς γραμματεὺς ὤφειλε ν' ἀπαντήσῃ. Οὐχὶ μόνον τοῦ Κουρτίου τὰς ἐπιστημονικὰς μεγαλουργίας, ἀλλ' ἀκόμη ὀνομαστὶ τὰς μικρὰς αὐτοῦ συγγραφὰς καὶ ἀγορεύσεις ἀνύψωσεν ἕνεκα τοῦ ἁπανταχοῦ διήκοντος *ἰδεώδους χαρακτῆρος*.

Ἔκτοτε ὁ Κούρτιος ἔλαβε μέρος ἐν τῇ ἀκαδημίᾳ διὰ σειρᾶς σημαντικῶν ἐργασιῶν, περὶ ὧν οὐ τοῦ παρόντος. Κατὰ τὸ πάσχα τοῦ 1856, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καρόλου Φριδερίκου Ἕρμαν, ἐκλήθη ἐπὶ τὴν ἕδραν τοῦ τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς φιλολογίας ἐν Γοττίγγῃ. Ἡ καθηγεσία αὕτη εἶχε καλὸν μισθὸν καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἀπέβη ὁ ἐκλεγεὶς os academiae. Ὡς φιλόλογος συνεπληρώθη ὡς ἄριστα διὰ τοῦ εὐθὺς μετ' αὐτὸν κληθέντος ἐκεῖ φίλου του Ἕρμαν Σάουππε. Ὑπὸ τοὺς δύο τούτους ἡ Γοττίγγη κατέστη μέγα κέντρον φιλολογικῶν σπουδῶν, καὶ εἷς τῶν πτωχοτάτων μαθητῶν τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ὁ Σάουππε ἦτο γυμνασιάρχης ἐν Βάϊμαρ, ὁ Οὔλριχ Καΐλερ, ἀπέβη ὑπὸ τοῦτον καὶ τὸν Ἐρνέστον Κούρτιον εἷς τῶν πρωτίστων συγχρόνων ἀρχαιολόγων, ἄσυλον ἀρχαιολογικῶν σπουδῶν ἐν Ἀθήναις καὶ μέλος τῆς βερολινείας ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην τῆς ἐν Γοττίγγῃ διαμονῆς ἐξεδόθη (1851—1861) ἡ *ἑλληνικὴ ἱστορία* τοῦ Κουρίου εἰς τρεῖς τόμους, πεντάκις μέχρι τοῦδε ἐκδοθεῖσα, τελεία τὸ εἶδος ὡς σπανίως ἱστορικὸν ἔργον, καὶ μοναδικὴ τὴν τοπογραφικὴν πρωτίστως ἀπεικόνισιν. Καὶ ὅμως ὡς πρὸς τὴν κυρίως ἱστορικὴν διεξαγωγὴν ἐπισύρει μομφάς τινας. Ἡ ἰδεώδης φύσις τοῦ συγγραφέως παρεπλάνησεν αὐτὸν εἰς τολμηροτάτους συνδυασμοὺς καὶ ἴσως ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς παραγνώρισίν τινα τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τὸ ἔργον ἀφιέρωται τῷ μαθητῇ του πρίγκηπι διαδόχῳ, οὗτινος τότε ἐλάμβανεν ἀρχὴν ἡ οἰκιακὴ εὐδαιμονία. Εἶνε συγκινητικόν, ὅτι ἐνῷ τῇ ἑσπέρᾳ τῆς 27 Ἰανουαρίου 1859 ὁ Κούρτιος εἶχε συναθροίσει παρ' αὐτῷ κύκλον φίλων καὶ μαθητῶν, αἴφνης τηλεγράφημα ἐκ Πότσδαμ ἀφίκετο:

Ἀγαπητὲ Κούρτιε,

Πρὸ μικροῦ ἀπέκτησα ἀγοράκι.

Σός

Φρειδερῖκος Γουλιέλμος.

Καὶ λοιπὸν ἀπὸ τὸν ὅμιλον τῶν γοττιγγείων καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν ἐξερράγη ἔνθουν *ζήτω* διὰ τὸν νεογέννητον, τὸν σήμερον πρίγκιπα Γουλιέλμον. Τῷ 1868 μόλις ἐπέτυχεν ὁ Κούρτιος τακτικὴν καθηγεσίαν ἐν Βερολίνῳ, τὸ δὲ παράσημον τοῦ ἐρυθροῦ ἀετοῦ τρίτης τάξεως, ὅπερ τῷ 1857 ἀπενεμήθη αὐτῷ φέρει μέχρι σήμερον ἔτι.

Digitized by Google

Καὶ ἐν Βερολίνῳ δὲ ὁ Κούρτιος κατέστη os academiae. Οἱ ἐν Γοττίγγῃ ἐκφωνηθέντες λόγοι του εἶχον ἤδη συλλεγῇ καὶ ἐκδοθῇ. Καὶ οἱ ἔξοχοι οὗτοι λόγοι ἀπέμειναν ἀδάμαντες ἀκαδημαϊκῆς ῥητορικῆς[1]. Ὡς καθηγητὴς ὑπῆρξε πρὸ παντὸς ἀρχαιολόγος. Σειρὰ ταξειδίων, ἅτινα ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐπεχείρησε, σειρὰ σημαντικῶν ἀνασκαφῶν, ὧν ἐκεῖ ἐπελήφθη, εὑρημάτων, ἅτινα ὤφειλεν ἐκεῖθεν νὰ φέρῃ εἰς φῶς, ἀπασχολοῦσιν αὐτὸν ἐπίσης καὶ ὡς μέλος τῆς ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, ἧς τὸ 1871 ἐγένετο ἰσόβιος γραμματεύς. Ἠξιώθη τοῦ παρασήμου τῆς ἀξίας (pour le mérite), ὅπερ καὶ ὁ ἐν Λειψίᾳ καθηγητὴς ἀδελφός του φέρει, καὶ πολλῶν ἄλλων ἐξωτερικῶν διακρίσεων. Εἶδεν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του τὴν πλήρη ἀναδιοργάνωσιν τῆς διοικήσεως τῶν Μουσείων ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ὑψηλοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ, καὶ διευθύνει μέχρι σήμερον τὸ ἀρχαιολογικὸν αὐτῶν τμῆμα. Τὸ μετὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος Ἄδλερ καὶ τοῦ ἀρχαιολόγου Χίρσφελδ ἐκδοθὲν εἰς τρία μέρη ἔργον του *αἱ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀνασκαφαὶ* ἤρκει μόνον νὰ τὸν ἀπαθανατίσῃ. Ὡς ἐρευνητής, διδάσκαλος, ῥήτωρ καὶ πρὸ πάντων ὡς ἄνθρωπος, εἷς τῶν ἀγνοτέρων, οὓς ποτε ἡ Γερμανία εἶδεν, ἐκέρδησε τὴν λατρείαν τῶν συγχρόνων του, ὁ δὲ θαυμασμὸς τῶν ἐπιγιγνομένων θέλει ἀπομείνει αὐτῷ».

Ρ.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ

25 Σεπτεμβρίου

Ἀπὸ δύο τριῶν ἑβδομάδων δοκιμάζω τὰς πλέον εὐαρέστους συναισθήσεις, ὁσάκις ἐξέρχομαι πρὸς τὸ ἑσπέρας. Εἶμαι ὁ τακτικώτερος διαβάτης τῆς ὁδοῦ Σταδίου, πολλάκις καὶ ἄνευ λόγου, μόνον καὶ μόνον ὅπως ἐνωτισθῶ τῶν ἀνεκλαλήτων ψιθύρων, τῶν συγκεχυμένων, ἀλλ' ἁβρῶν καὶ χαρμοσύνων, τῶν διαχυνομένων ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς ὡραίας λεύκης, ἐφ' ἧς ἔχουσιν ἱδρύσει πλήθη σπουργιτῶν τὰς κατοικίας των, μεγαλούπολιν πλήρη μουσικῆς καὶ ποιήσεως· ἡ ὁδὸς ἐκεῖ πέραν μεθ' ὅλον τὸν πλοῦτον τοῦ κονιορτοῦ, τὸν κρότον τῶν ἁμαξῶν, καὶ τὸν ὄγκον τῶν μεγάρων, προσκτᾶται ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ μεγαλοπρεποῦς δένδρου ἐξοχικόν τι θέλγητρον, ὅπερ ἐξαλείφουσι μόνον τὰ κάτωθεν ἱστάμενα κακοήθη παιδία, τὰ ῥίπτοντα ἰξοὺς καὶ παντοιοτρόπως προσπαθοῦντα νὰ παγιδεύσωσι τὰ πτωχὰ πτηνά· καὶ τότε μὲν ἐκτελῶν ἀστυνομικοῦ κλητῆρος καθήκοντα, ἀποδιώκω ἐκεῖνα. ἀλλὰ δὲν ἀγνοῶ φεῦ! ὅτι μόλις μακρυνθῶ ὀλίγα βήματα, θὰ ἐπαναλάβωσι τὴν ἄχαριν παιδιάν, ἐπινευόντων ἴσως πολλῶν περὶ αὐτούς. Πρὸς τί ἀπαιτοῦμεν νὰ σέβωνται τὰ πτωχὰ σπουργίτια, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει πλέον σεβασμὸς διὰ τὰ ἀντικείμενα τῶν ἱερωτέρων παραδόσεων, τὰ τοσοῦτον στενῶς συνδεόμενα πρὸς τὸ ἔαρ τῆς φύσεως καὶ τὴν ἰδικήν μας εὐτυχίαν, πρὸ τῶν ὁποίων καταπίπτει τὸ ὅπλον τοῦ κυνηγοῦ καὶ ποιητικίζει ὁ ἀξεστότερος, θέλω νὰ εἴπω διὰ τὰς χελιδόνας; οὐδέποτε θὰ λησμονήσω ὅτι πέρυσιν εἰς ἓν τῶν κεντρικωτέρων μερῶν τῆς πρωτευούσης αἱ φωλεαὶ των εἶχον κηρυχθῇ εἰς κατάστασιν πολιορκίας ὑπὸ σμήνους ἀγυιοπαίδων, καὶ τὰ χελιδόνια μας ἐφονεύοντο, καὶ μάλιστα πέριξ κύκλου γελῶντος καὶ ἐπευφημοῦντος τοὺς μικροὺς ἱεροσύλους... Ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Ἀπό τινος ἤδη ἄλλοτε μὲν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Σταδίου, ἄλλοτε δὲ ἐπὶ τῆς Ἑρμαϊκῆς, ἐπιστρέφων ἀπὸ τῆς συνήθους ἐκδρομῆς μου παρὰ τῷ Μπέκ, πότε ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Συντάγματος, παρακολουθῶν τὴν φορὰν τοῦ ζωηροῦ περιπατητικοῦ ῥεύματος, καὶ πότε ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῶν Φιλελλήνων, βαδίζων ἔξω πρὸς τοὺς Κήπους ἢ πρὸς τοὺς Στύλους, τακτικῶς χαιρετίζω καὶ μίαν ἐπάνοδον γνωρίμων ἢ ἀδιαφόρων, τοὺς ὁποίους εἶχε φυγαδεύσει τὸ θέρος καὶ ἐπανάγει τὸ Φθινόπωρον. Καὶ ὀλίγον βεβαίως προσέχω εἰς τὴν ἐπάνοδον τῶν δευτέρων· ἀλλὰ τὸ ἐπαναβλέπειν ἐξαίφνης πρόσωπα, μεθ' ὧν πολλάκις εὑρίσκομαι εἰς μυστηριώδη καὶ περίεργον σύνδεσμον, πόσον εἶνε εὐχάριστον! ὑπάρξεις, αἵτινες λάμπουσι σταθερῶς ἐν τῇ μνήμῃ μου, ἢ μελαγχολικῶς ὠχριῶσιν ἐκ τῆς ἀπουσίας, ὡς λύχνοι ἐξ ἐλλείψεως ἐλαίου, ἢ τείνουσι τελείως νὰ διαγραφῶσιν ἐξ αὐτῆς, αἴφνης ἐπανέρχονται, ἐμφανίζονται πρὸ ἐμοῦ, μὲ θίγουσι προσπερῶσαι, συναντῶνται αὖθις τὰ βλέμματά μας, καὶ φαίνονται λέγοντα πρὸς ἄλληλα: «Καλῶς ἤλθατε, καλῶς σᾶς ηὕραμεν· πάλιν μαζῆ θὰ περάσωμεν τὴν ζωήν μας εἰς τοὺς δρόμους, εἰς τὰ σπίτια, εἰς τὰ θέατρα, μὲ κρύο, μὲ ζέστη, μὲ λύπαις καὶ μὲ χαραίς· ἂν δὲν μᾶς χωρίσῃ κανὲν ἀπροσδόκητον, κανὲν δυστύχημα, θὰ εἴμεθα μαζῆ, ὅσῳ νὰ φθάσῃ τὸ καλοκαῖρι — καὶ ἔχει ὁ Θεός...» Εἰς ἐκεῖνο τὸ «μαζῆ» περιέχεται, νομίζω, ἡ εὐτυχία· ὀνειροπολῶ τὴν σιωπὴν καὶ τὴν γαλήνην τῆς ἐρημίας, ἀλλ' ἀγαπῶ τὸν θόρυβον καὶ τὴν τύρβην τῆς πόλεως· εἶνε γλυκὺ τὸ αἰσθάνεσθαι ἐν τῇ μονώσει, ἀλλὰ καὶ τόσῳ τερπνὸν τὸ παρατηρεῖν ἐν τῇ κοινωνίᾳ· πολλάκις διασκεδάζει τις φαιδρότερον μετὰ τῶν πολλῶν, καὶ πλήττει ὀλιγώτερον, διαμοιράζων τὴν πλῆξίν του μετὰ τῶν γνωρίμων. Καὶ γνώριμοι δὲν εἶνε δι' ἐμὲ ἐκεῖνοι μόνον πρὸς τοὺς ὁποίους σφίγγω φιλικῶς τὴν χεῖρα ἢ ἐκβάλλω εὐγενῶς τὸν πῖλον, ἐκεῖνοι πρὸς τοὺς ὁποίους τυπικῶς μὲ παρουσίασαν ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου, ἐν τῷ ξενοδοχείῳ,

[1] Σ. Μ. Ὁ Κούρτιος κατέχει τὸ χάρισμα τοῦ λόγου καὶ τῆς στιλπνότητος τοῦ ὕφους μετὰ περιπαθείας περὶ τὴν ἔκφρασιν εἰς ὕπατον βαθμόν. Εἶνε δὲ ἀξιοσημείωτον ὅτι τοὺς λόγους του πάντας διαπνέει ἔρως θερμὸς πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἄκρατος πρὸς τὴν ἀρχαιότητα αὐτῆς θαυμασμός. Ἡ Ἑστία ἐδημοσίευσεν ἄλλοτε ἐν τῷ Δελτίῳ λόγον αὐτοῦ, ἐν ᾧ ὁμολογεῖ μετὰ τρυφερᾶς εὐγνωμοσύνης, ὅτι τὴν σημερινὴν ἕν τε τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ ἐπιστήμῃ θέσιν του ὀφείλει τῇ Ἑλλάδι.

ἢ ἐντὸς αἰθούσης· ἐνίοτε οἱ προσφιλέστεροι δι' ἐμὲ εἶνε ἐκεῖνοι πρὸς τοὺς ὁποίους οὐδέποτε ἀπηύθυνα τὸν λόγον, οἵτινες οὐδόλως ἴσως ὑποπτεύουσι τὴν ὕπαρξίν μου· οἱ ἄγνωστοι φίλοι, τοὺς ὁποίους μυστικὰ περιεργάζομαι, καὶ ἀγαπῶ πολλάκις ἐν αὐταπαρνήσει· γνωριμίαι τῆς τύχης, συναπτόμεναι ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἐν παντὶ κέντρῳ συναθροίσεως, οὐδέποτε σχεδὸν ἀμοιβαῖαι, ἀλλὰ πάντοτε τηρούμεναι πιστότερον τῶν ἐπιβαλλομένων. Χάνω μὲ τοὺς καύσωνας τοῦ θέρους τὰς πλείστας ἐξ αὐτῶν, καὶ τόρα μὲ τὰς δρόσους τοῦ φθινοπώρου τὰς ἐπανευρίσκω, μίαν πρὸς μίαν· δι' αὐτὸ πρὸ πάντων μὲ συγκινεῖ τὸ φθινόπωρον ὑπὲρ πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους.

Καὶ μάλιστα σήμερον πόσους ἐξ αὐτῶν ἐδεξιώθην! Ἐπανεῖδον τὴν σεβαστὴν μάμμην μὲ τὴν κατάλευκον κόμην καὶ τὸ γελαστὸν πρόσωπον, τύπον γαληνίου καὶ εὐδαίμονος γήρατος, ἐποχουμένην ἐν μέσῳ τῶν μικρῶν ἀγγελομόρφων ἐγγόνων της· τὸν μελαγχολικὸν καὶ μονάζοντα πρεσβύτην, οὗτινος τὸ κυρτωθὲν σῶμα, ἡ μακρὰ γενειάς, τὰ ἐπὶ τῶν νώτων χυνόμενα ἐν ἐκφραστικωτάτῳ πένθει χιονώδη μαλλία του, καὶ τὸ κλονούμενον βάδισμα χρονολογοῦνται ἀπὸ τοῦ θανάτου τῆς μονογενοῦς καὶ περικαλλοῦς αὐτοῦ κόρης· τὸ νεαρὸν ἀνδρόγυνον, τὸ ὁποῖον εἶνε τόσῳ ταιριαστόν, καὶ τόσον φαίνεται ἀγαπημένον, καὶ τόσον τὸ ἐζήλευα πέρισυ, ὁσάκις τὸ συνήντων εἰς τὰ Πατήσια· τὴν ὡραίαν δεσποινίδα, τῆς ὁποίας ἡ εὔρωστος χάρις καὶ οἱ γαλανοὶ ὀφθαλμοὶ ἐτέθησαν ὑπὸ τὰς ἀγρύπνους φροντίδας γραίας παιδαγωγοῦ· τὰς δύο διδύμους μαυροφορούσας ἀδελφὰς μὲ τὰς βελουδίνας *Capotes* ἐπὶ τῶν κεφαλῶν καὶ τοὺς γελασίνους ἐπὶ τῶν παρειῶν, ἐφ' ὧν συνεκεντροῦτο πᾶσα προσοχὴ κατὰ τὰς χειμερινὰς μεσημβρίας εἰς τὴν δενδροστοιχίαν· τὸν πτωχόν, ἀλλὰ φιλομαθῆ νεανίαν, τὸν ὁποῖον καὶ μὲ τὴν ῥαγδαιοτέραν βροχὴν ἔβλεπα νὰ τρέχῃ εἰς τὸ μάθημα τοῦ Πανεπιστημίου χωρὶς ὀμβρέλλαν, καὶ τὸ φῶς ἐν τῷ δωματίῳ του λάμπον πάντοτε καὶ μετὰ τὸ μεσονύκτιον· τὸν φιλακόλουθον οἰκογενειάρχην, τὸν ὁποῖον σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συνήντων καθ' ἑκάστην Κυριακὴν ἐξερχόμενον τῆς Ἁγίας Εἰρήνης. Καὶ τόσους ἄλλους τοὺς ὁποίους μοῦ φαίνεται ὅτι ἀνέμενε τὸ Φθινόπωρον, ἵνα μετ' ὀλίγον, ὡς ἐν κοινοβουλευτικῇ ἀπαρτίᾳ, κηρύξῃ πρὶν ἀποσυρθῇ, τὴν ἔναρξιν τοῦ χειμῶνος.

Τοῦ χειμῶνος, οὗτινος ἐπισπεύδουσι τὴν εἴσοδον τὰ ἀνὰ τὰς γωνίας τῶν ὁδῶν ψηνόμενα κάστανα — οἱ φυσικοὶ διάδοχοι τῶν ἀραβοσίτων — καὶ αἱ φωναὶ τῶν *σαλεπτζήδων*, οἱ ἐπαισθητῶς πυκνοῦντες τὴν ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ταῖς πλατείαις κίνησιν ὅμιλοι τῶν φοιτητῶν, αἱ ἀνταλλαγαὶ τῶν λαμπροχρόων θερινῶν ἐσθήτων τῶν Κυριῶν πρὸς ἄλλας βαθυτέρας καὶ βαρυτέρας, ἡ ἐρήμωσις τῶν θεάτρων, ἡ ἀκμὴ τῶν καφενείων, ἀλλὰ βραδύνει ἔτι ἐν ὅσῳ τὸ θέατρον τοῦ *Παραδείσου* τηρεῖ ἀνοικτὰς τὰς πύλας του εἰς τοὺς θαυμαστὰς τῶν καλλιτεχνικωτάτων ἀνθρωπίσκων τοῦ Χόλδεν, καὶ πληροῦνται τὰ καθίσματα τοῦ Ζούνη ὑπὸ φιλομόλπων νυκτερινῶν θαμώνων, οἵτινες ἔτι ἐντρυφῶσιν εἰς τὸ ᾆσμα τῆς Ἰταλίδος, καὶ παρηκολούθουν προχθὲς τὴν ἔκλειψιν τῆς Σελήνης. Καὶ ἐπειδὴ ἀπό τινος συνειθίζομεν ἐν Ἑλλάδι ἡμεῖς οἱ τηροῦντες ἡμερολόγια νὰ λογαριάζωμεν μεταξὺ τῶν βιωτικῶν ἡμῶν συμβάντων καὶ τὰ οὐράνια φαινόμενα, μοῦ δίδεται ἤδη ἀφορμὴ νὰ σημειώσω ὅτι ἐν τῶν σπουδαιοτέρων γεγονότων τῆς ζωῆς μου θεωρῶ κι' ἐγὼ τὴν πρὸ δεκαπενταετίας συμβᾶσαν ἔκλειψιν ἡλίου, διότι, μαθητὴς ὢν ἐν τῷ Γυμνασίῳ καὶ κληθεὶς εἰς τὸ μάθημα τῆς ἀριθμητικῆς, μεθ' ἧς δὲν διεκείμην εἰς τρυφερὰς σχέσεις, ἀπηλλάγην τῆς τιμωρίας τοῦ καθηγητοῦ, διαλυθέντος τοῦ μαθήματος, ἕνεκα τοῦ ἐπελθόντος σκότους.

27 Σεπτεμβρίου

Τὸν συναντῶ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον· δὲν ἔφυγεν ἀκόμη, διότι «ἀκόμη λέγει, δὲν ἐτέλιωσαν ἡ σκοτοῦρες», αἱ πατρικαί του φροντίδες περὶ τῆς ἐν Ἀθήναις ἀποκαταστάσεως τοῦ υἱοῦ του. Χάριν αὐτοῦ ἐπεχείρησε τὸ ταξείδιον τῆς πρωτευούσης, ἴσως τὸ πρῶτον, ἵνα ἐγγράψῃ τὸν υἱόν του εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, μεριμνήσῃ περὶ τῆς καταλλήλου αὐτοῦ ἐγκαταστάσεως, ἰδίοις ὄμμασιν ἀντιληφθῇ τῶν οἰκονομικῶν ἀναγκῶν ἑνὸς σπουδαστοῦ, καὶ συστήσῃ εἰς τὴν ἐπαγρύπνησιν αὐστηρῶν προστατῶν. Εἶνε ἀγαθὸς κτηματίας ἐκ Λαμίας, ἂν δὲν ἀπατῶμαι· ἀκόμη φορεῖ τὸ καλοκαιρινὸν σκιάδιον, ὅπερ δὲν τὸν ἐμποδίζει νὰ ἔρχηται τὰς ἑσπέρας τυλιγμένος μέσα εἰς εὐρὺ γυναικεῖον σάλι. Τὰ γυαλιά του, γυαλιὰ τῶν αὐτιῶν, τὰ φορεῖ, ἀγνοῶ διατί, ἀνάποδα· ἀλλὰ τοῦτο δὲν τὸν ἐμποδίζει νὰ βλέπῃ καὶ κρίνῃ μερικὰ πράγματα μὲ πολλὴν εὐθύτητα. Οὕτω μίαν ἡμέραν δὲν ἠδυνήθη νὰ καταστείλῃ ἐκφραστικώτατον μορφασμὸν ἐπὶ τῇ θέᾳ περικόμψου νεανίσκου, ὅστις ἀπὸ τῆς τραπέζης ἔνθα ἐκάθητο δὲν ἔπαυε καμαρώνων εἰς τὸν καθρέπτην τὴν καινουργῆ ἐνδυμασίαν του καὶ τὸ θηλυπρεπὲς πρόσωπόν του· οὕτως ἐκφράζει μετὰ δισταγμῶν τὴν ἀπαρέσκειάν του πρὸς τὴν μαγειρικὴν τῶν ξενοδοχείων, ποιούμενος περιπαθῶς συγκρίσεις ταύτης πρὸς τὴν οἰκιακήν· καί ποτε τὸν εἶδα μὲ μίαν ἀναφώνησιν «μωρέ, δὲν 'ντρέπονται» νὰ πετάξῃ μίαν ἐφημερίδα, ἐν ᾗ ἀνέγνω ὑπὸ ἀστερίσκους γνωστοποιουμένην μετὰ χαρᾶς καὶ κοσμητικῶν ἐπιθέτων τὴν μέχρι Πατησίων ἐκδρομὴν τοῦ νεαροῦ καὶ εὐφυοῦς Κυρίου Δεῖνα καὶ τὴν αὐθημερὸν ἐπάνοδον αὐτοῦ.

Χθὲς παρεκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν φαιδρότερος τοῦ συνήθους καὶ τρίβων τὰς χεῖρας ἐν ἀγαλλιάσει· μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις καὶ ἐπιθεωρήσεις καὶ παζαρεύματα καὶ ἀμφιβολίας κατώρθωσε νὰ εὕρῃ καλὸν δωμάτιον διὰ τὸ παιδί

Digitized by Google

του· ἐξέθετε μεγαλοφώνως τὰ καθέκαστα εἰς ἕνα φίλον του. Τὸ δωμάτιον εἶνε ζεστό, 'ς τὸν ἥλιο· σχετικῶς φθηνό· μόνον 25 δραχμάς· ἀλλοῦ τοῦ ἐγύρεψαν 30 καὶ 40· καὶ τὸ καλλίτερο ἀπ' ὅλα, εἶνε μιὰ νοικοκυρὰ καθὼς πρέπει· καλὴ καὶ ἄξια γυναῖκα· τοῦ εἶπεν ὅτι θὰ τὸ ξυπνάῃ πρωῒ τὸ παιδὶ νὰ μελετᾷ· γιατὶ εἶνε φόβος μήπως ἀργεῖ νὰ ξυπνᾷ μοναχό του, καὶ ἔτσι πηγαίνει 'ς τὸ μάθημα, χωρὶς νὰ εἶνε μελετημένο!.» Ἀγαθώτατος ἄνθρωπος, ἀφοῦ ὀνειροπολῇ διὰ τὸν υἱόν του, μετὰ τὴν πατρικὴν ἐν τῇ πατρίδι ἐπαγρύπνησιν ἀφεθησόμενον ἐν Ἀθήναις εἰς τὸν ἐλεύθερον βίον καὶ τὰ διδάγματα τῶν ὁμηλίκων του, ἀφοῦ ὀνειροπολῇ διὰ τὸν υἱόν του, δεκαεπταετῆ νεανίαν καὶ πρωτοετῆ τῆς Νομικῆς, ὀρθρίας ἐξεγέρσεις καὶ προμελέτας.

Ἡτοιμαζόμην νὰ τοῦ εἴπω: «Καλέ μου ἄνθρωπε, ἴσως ὁ υἱός σου δὲν ὁμοιάζει τοὺς ἄλλους νέους· ἴσως φέρεται ὑπὸ ἐξόχου φιλομαθείας, ἐνισχύεται ὑπὸ ἐκτάκτου εὐφυΐας, κατισχύσῃ παντὸς προσκόμματος καὶ παντὸς πειρασμοῦ, καὶ γίνῃ μίαν ἡμέραν τὸ καύχημα καὶ σοῦ καὶ ὅλων μας· τότε δὲν ἔχω ἢ νὰ σὲ μακαρίσω ἐκ τῶν προτέρων. Ἂν ὅμως ὁ υἱός σου, μεθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς ἀρετάς, ἀνήκει εἰς τὴν μεγάλην πλειονότητα τῶν συνήθων πνευμάτων, φαντάζεσαι ὅτι, μεθ' ὅλας ἴσως τὰς ἀγαθὰς αὐτοῦ διαθέσεις, δύναται νὰ πραγματοποιήσῃ ἐν τῷ φοιτητικῷ βίῳ τὸ πρόγραμμα ὅπερ διέγραψεν ἡ πατρική σου μέριμνα δι' αὐτόν; Γνωρίζεις τί σημαίνει συνήθως πρωτοετὴς τῆς Νομικῆς; ὑποθέτω ὅτι ὁ υἱός σου μὲ ὅλην τὴν ὄρεξιν ἐξυπνᾷ τὴν πρώτην πρωΐαν καὶ ἀνοίγει τὸ Ῥωμαϊκόν του Δίκαιον· ὁ πρῶτος συμφοιτητής του, ὁ ὁποῖος θὰ τὸν ἴδῃ, θὰ ἀνακράξῃ χλευαστικῶς: «Τί! ἀπὸ τώρα ἄρχισες διαβάσματα; εἶσαι πρωτοετής!» Καὶ ὁ μαγικὸς τίτλος διανοίγει πᾶσαν ὁδὸν πρὸς ἀμεριμνησίαν καὶ ἄκοπον δαπάνην τοῦ καιροῦ. Οὕτως ἡ μελέτη ἀποτόμως ἐξ ἀρχῆς καταργεῖται· μετὰ δύο ἢ τρεῖς μῆνας ἄρχεται ἐλαττούμενος ὁ πρὸς τὴν φοίτησιν ζῆλος· ἡ συνείδησις καθησυχάζεται διὰ τῆς σκέψεως: «ἔχω καιρὸ τοῦ χρόνου».

Τὸ δεύτερον ἔτο; ἡ φοίτησις εἶνε τακτικωτέρα, ἀλλ' ἡ μελέτη; μπᾶ! μοῦ φθάνουν δυὸ χρόνια νὰ πάρω τὸ δίπλωμα· τὸ τρίτον ἀναταράσσεται ὀλίγον ἡ κόνις τῶν βιβλίων· καὶ μόνον τὸ τελευταῖον ἔτος, ὡσεὶ ἀπὸ βαρέος ἀνακύπτων ληθάργου ὁ ὑποψήφιος διδάκτωρ ῥίπτεται, νυσταλέος ἀκόμη ὑπὸ τοῦ παρελθόντος εἰς νευρικήν, ἀτερπεστάτην, βιαίαν, νυχθήμερον ἀνάγνωσιν, παρῳδίαν μελέτης, μεθ' ἣν ἡ τύχη, ἡ ἐπιείκεια τῶν Καθηγητῶν, ἢ ἡ ἐξαίρετος μνήμη τοῦ ἐξεταζομένου, τῷ παρέχουσιν ἓν δίπλωμα. Νομίζεις ὅτι ὅταν ἐπανέλθῃ ὁ υἱός σου μὲ τοιοῦτο δίπλωμα, θὰ εἶνε ἀληθινὰ *ἐπιστήμων*, ὅπως θὰ τὸν καμαρώνῃς; θὰ εἶνε ἐπιστήμων ὅσῳ εἶνε ἀηδόνες οἱ τέττιγες. Ἀλλά, φίλε μου, μήπως νομίζεις ὅτι πταίουν διὰ τὰ ἁμαρτήματα ταῦτα οἱ νέοι μας, ὁ υἱός σου; ὄχι, ὄχι· ἂν ἔχῃς ὑπομονήν, ἐγὼ δύναμαι νὰ σοῦ ἀποκαλύψω τοὺς ἀληθεῖς πταίστας...»

Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ὁ πατήρ, πληρώσας τὸν λογαριασμὸν ἐξῆλθε τοῦ ξενοδοχείου, ἐν ᾧ ἐγὼ δὲν εἶχα τελειώσει ἀκόμη τὸ δεῖπνόν μου.

Χρονογραφος

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Εἷς τρυφερὸς σύζυγος ἔγραψεν ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς συζύγου του τὸ ἑπόμενον ἐπιτύμβιον:

Δὲν θὰ τὴν ἀναστήσετε ποτέ, ὦ δάκρυά μου!
Ὅθεν ἀφθόνως ῥεύσατε ἀπὸ τὰ ὄμματά μου.

* *
*

Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς παλινορθώσεως Γάλλος βουλευτής, λαλῶν ποτε ἀπὸ τοῦ βήματος καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν ὑπουργὸν Βιλέλ, τοῦ ὁποίου τὸ πρόσωπον εἶχε καταστήσει δυσειδέστατον ἡ εὐλογία, ἐπανελάμβανε: *Σᾶς παρατηρῶ*, κύριε ὑπουργέ, *σᾶς παρατηρῶ*, κύριε ὑπουργέ.... Ὁ ὑπουργός, βαρυνθεὶς ἐπὶ τέλους τῷ εἶπεν· « — Καὶ ἐγὼ σᾶς παρατηρῶ ὅτι ἐφ' ὅσον καὶ ἂν μὲ παρατηρῆτε οὐδέποτε θὰ παρατηρήσητε μορφὴν Ἀδώνιδος». Οἱ βουλευταὶ ἐξερράγησαν εἰς γέλωτας, καὶ ὁ πτωχὸς ῥήτωρ κατῆλθε τοῦ βήματος συγκεχυμένος.

* *
*

Ὁ κύριος Β. — Θὰ μαγειρεύῃς λοιπόν, κορίτσι μου, καὶ θὰ φροντίζῃς καὶ γιὰ τὸ σπίτι. Ὅσο γιὰ τὴ συμφωνία μας, λεπτὰ δὲν θὰ σοῦ δίνω. Θὰ τρῷς καλά, θὰ πίνῃς καλά, καὶ θἄχῃς καμμιὰ φορὰ καὶ τὰ δῶρά σου.

Ἡ μαγείρισσα. — Λυποῦμαι, ἀφεντικό, μὰ δὲ μὲ συμφέρει· μοῦ εἶνε 'λίγο. Δὲν πιστεύω δὰ ἔτσι μὲ τέτοιαις συμφωνίαις νὰ εὕρητε καλὴ μαγείρισσα. Τὸ πολὺ πολὺ μ' αὐτὰ ποῦ δίνετε 'μπορεῖτε νὰ 'βρῆτε μιὰ γυναῖκα νὰ τὴν 'πανδρευθῆτε.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Τὰς συγγενεῖς ψυχὰς ἡ πρώτη συνάντησις συνδέει διὰ δεσμῶν ἀδαμαντίνων.

Εἰς τοὺς πλείστους τῶν ἀνθρώπων ὁ ἐγωϊσμὸς καὶ τὸ φιλεύσπλαγχνον εἶνε πάντοτε χωρισμένα ὡς ὄξος καὶ ἔλαιον· ἐὰν δέ ποτε αἰφνιδία τις συγκίνησις ἀναταράξασα τὰ ἀναμίξῃ, μετὰ μίαν στιγμὴν πάλιν ἀποχωρίζονται ἀλλήλων.

Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 884.

Digitized by Google

'Αριθ. 458 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 89. — 7 Ὀκτωβρίου 1884

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΤΩΝ ΑΠΟΡΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἡ πρώτη ἐντύπωσις εἶνε ὡς ἡ τῶν παρθεναγωγείων. Ἡ κεντρικὴ αἴθουσα ἐν ᾗ κατὰ πρῶτον εἰσῆλθον ἦν πλήρης κορασίων κυκλοτερῶς καθημένων καὶ τὸ πρεσβύτερον τῶν ὁποίων δὲν εἶχεν ὑπερβῆ τὸ 13ον ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἐνταῦθα εἶνε τὸ προπαιδευτήριον ἐν ᾧ εἰσερχόμενα τὰ κοράσια λαμβάνουσι τὰς πρώτας τῆς ῥαπτικῆς ἀρχὰς ὑπὸ τὰς ὁδηγίας εἰδικῆς διδασκαλίσσης. Ἦσαν σιωπηλῶς καὶ προσεκτικῶς κεκλιμένα ἅπαντα πρὸς τὴν ἐργασίαν των ἐπὶ τεμαχίου βαμβακεροῦ λευκοῦ ὑφάσματος ἐφ' οὗ ἀπετύπουν τὰς ἀνωμάλους καὶ χονδρὰς ῥαφάς των. Ἡ προπαιδευτικὴ αὕτη ἐργασία, οὐδαμῶς χρησιμοποιουμένη ἄλλως, δὲν ἀμείβεται ὑπὸ τοῦ καταστήματος. Ἀσκηθέντα τὰ κοράσια ἐπαρκῶς ἐν τῷ τμήματι τούτῳ, καὶ καταστάντα ἱκανὰ ν' ἀναλάβωσι χρησιμοποιήσιμον ἐργασίαν καταλείπουσι τὴν αἴθουσαν ἐν ᾗ ἔλαβον τὰς πρώτας τῆς ῥαπτικῆς ἀρχάς· μεταβαίνουσιν εἰς τμῆμα ἰδιαίτερον ἔνθα ἀφοσιούμενα εἰς ἐργασίαν ἀνάλογον τῆς ἱκανότητός των ἄρχονται τὸ πρῶτον κερδίζοντα. Ὑπάρχουσι ποικίλα ἐργασίας τμήματα ἐν τῷ καταστήματι τῶν ἀπόρων γυναικῶν· τμῆμα ὑφαντικῆς μεταξωτῶν, τμῆμα ὑφαντικῆς βαμβακερῶν, τμῆμα ὑφαντικῆς ταπήτων, τμῆμα ῥαπτικῆς, τμῆμα ποικιλτικῆς, τμῆμα τριχαπτικῆς. Τὰ τρία πρῶτα τμήματα εὕρηνται ἐν τοῖς ἰσογείοις τοῦ καταστήματος ἔνθα εἶνε τὸ ἐμπορεῖον καὶ τὸ βαφεῖον· τὰ τρία τελευταῖα ἐτάχθησαν ἐν τοῖς ἀνωτέροις ὀρόφοις.

Πρέπει νὰ ἴδῃ τις τὰ τμήματα ταῦτα, ἕκαστον τῶν ὁποίων δύναται νὰ παρομοιασθῇ πρὸς τὰ ἐν ταῖς εὐρυτάταις ἐκκλησίαις εὑρισκόμενα ἰδιαίτερα θυσιαστήρια ἐν οἷς ἐπιτελεῖται ἡ θεία ἱερουργία. Οὕτω καὶ ἐντὸς τοῦ μεγάλου τούτου ναοῦ τῆς ἐργασίας ὑπάρχουσι μικρότεροι κεχωρισμένως λειτουργοῦντες ἀπ' ἀλλήλων, ἀλλ' ἀποτελοῦντες ἐναρμόνιον ὅλον. Αἱ παρθένοι ῥάπτουσι τὰς λινοστολάς, κεντῶσι θαυμασίως, ὑφαντουργοῦσιν ἐξαιρέτως, παρασκευάζουν ἀρίστους τάπητας. Τὸ τμῆμα τῆς ποικιλτικῆς προμηθεύει λεπτότατα τεχνουργήματα εἰς τὸ τμῆμα τῆς ῥαπτικῆς, ἐνῷ τὸ τῶν τριχάπτων, συμπληροῦν τὸν κόσμον καὶ τὸ εἶδος τῆς παραγγελίας, παρέχει ἐξαιρέτους *δαντέλλας*. Γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν λινοστολαὶ ἐντελέσταται, ῥινόμακτρα, ποικίλα ἐσώρρουχα, χιτῶνες ἀμφοτέρων τῶν φύλων, συνελόντι δ' εἰπεῖν πᾶν τὸ ἀναγόμενον εἰς τὸν ἄμεσον τοῦ ἀνθρώπου λευκὸν ῥουχισμὸν παρασκευάζεται ἐν τῷ καταστήματι μετὰ τέχνης θαυμασίας, καλαισθησίας ἀνεπιλήπτου καὶ ταχύτητος ἐκπληκτικῆς. Μετ' ἀνυποκρίτου συγκινήσεως ἔβλεπον τὰ πτωχὰ κοράσια τῶν διαφόρων τμημάτων ἀφωσιωμένα προσεκτικῶς εἰς τὸ ἔργον ὅπερ τοῖς ἔλαχε· ἐδῶ ἐρράπτετο ἐξαισία προὶξ νεάνιδος πλουσίας . . . ταλαίπωραι κόραι! τί νὰ ἐσκέπτοντο ἆρά γε περὶ τῆς ἀνισότητος τοῦ κόσμου ὅτε οἱ δάκτυλοι των διέτρεχον τ' ἁπαλὰ ἐκεῖνα ὑφάσματα χιονόλευκα καὶ βαρύτιμα, πολυποίκιλτα, πεφορτισμένα τέχνης καὶ πλούτου, δαιδάλεα ὡς θὰ ἔλεγεν ὁμηριστής τις; . . Ἡ λεπτότης τῆς ἐργασίας ἔχει τι τὸ ἀξιοθέατον· καὶ ὅταν ἀναλογισθῶμεν, ὅτι τὰ καλλιτεχνήματα ἐκεῖνα τῆς ποικιλτικῆς καὶ τῆς τριχαπτικῆς προῆλθον ἐκ τῶν χειρῶν νεανίδων πρὸ μικροῦ ἔτι ἀποφοιτησασῶν ἀπὸ τὸ προπαιδευτικὸν τμῆμα οὗτινος ἐμνήσθημεν ἤδη, εὐλογοῦμεν τὸ πνεῦμα καὶ τὴν χεῖρα, ἥτις οὐ μόνον ἠσφάλισεν ἄρτον εἰς τὴν πενίαν, ἀλλ' ἐνῷ ἐθωράκισε διὰ τῆς ἐργασίας, ἐκαλλιέργησε ταυτοχρόνως καὶ τὸ αἴσθημα τοῦ ὡραίου, ἐργάτιδες τοῦ ὁποίου προσφυεῖς ἀνεδείχθησαν αἱ νεαραὶ τοῦ ἐργοστασίου μαθήτριαι.

Τὰ τμήματα τῆς ὑφαντουργικῆς ἐπιτείνουσιν εὐκόλως τὸν ἀκμαῖον τοῦ παρατηρητοῦ θαυμασμόν. Αἱ νεάνιδες ταπητουργοῦσιν, ὑφαίνουν ἄριστα ὑφάσματα βαμβακερά, καὶ παρασκευάζουσι μεταξωτὰ ἅτινα ἐν πάσῃ πεποιθήσει ὁμολογῶ ὅτι δύνανται νὰ κινήσωσι τὴν ζηλότυπον προσοχὴν τοῦ πλουσιωτέρου τῶν ἐργοστασιαρχῶν τοῦ Λυών· τὰ τελευταῖα ταῦτα πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ τὰ ἴδῃ τις. Εἶνε ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἀνεπίληπτα· οἱ χρωματισμοί, ἀνεξίτηλοι ἀποδεδειγμένως, ἡρμόσθησαν μεθ' ἁρμονίας καὶ χάριτος· τὸ ὕφασμα τέρπει τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν ἁφήν· εἶνε λεπτόν, λεῖον, συνεσφιγμένον καὶ εὐκαμπτότατον. Πλειστάκις ψηλαφῶν τοὺς στήμονας καὶ τὴν ἀραχνιαίαν κλωστὴν ἥτις, ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ πλήκτρου, ἐσφηνοῦτο ἀλληλοδιαδόχως περὶ αὐτούς, ἠρώτων ἐμαυτὸν ἐὰν ἀληθῶς ἦνε γνησίως Ἑλλη-

Digitized by Google

νικὸν τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο ὕφασμα ὅπερ ἐξετυλίσσετο ὑπερηφάνως πρὸ ἐμοῦ, καὶ ἀναμετρῶν τὰ στάδια τῆς ὑποσκαζούσης παρ' ἡμῖν βιομηχανίας, ἔπιπτον εἰς συλλογισμοὺς ἀφ' ὧν μ' ἀπέσπα ὁ μονότονος ἦχος τοῦ *ἀργαλειοῦ*, καὶ ὁ ὀξὺς συριγμὸς τῆς κερκίδος διελαυνούσης τὸ μεταξὺ τῶν στημόνων κενόν. Μὲ κατεῖχεν εἶδός τι ἀορίστου εὐχαριστήσεως, τολμῶ εἰπεῖν ὑπερηφανείας. Ἔβλεπον ἐσπαργανωμένον τὸν γίγαντα τῆς μελλούσης ἡμῶν βιομηχανίας.

Τὰ βαμβακερὰ ὑφάσματα, ἐντὸς τοῦ καταστήματος παρασκευαζόμενα ἐπίσης, προκαλοῦσι τὰ βλέμματα καὶ μετὰ τὴν θεωρίαν ἔτι τῶν μεταξωτῶν. Ἐν ὅλῃ τῇ ἀπειρίᾳ μου ἐξετίμησα τὸ εἶδος τῆς ὑφαντικῆς καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν ποιοτήτων τοῦ τεχνουργικοῦ τούτου τμήματος. Οἱ πόροι τοῦ καταστήματος δὲν ἐπιτρέπουσι τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ἀτμοῦ· ἡ ἐργασία χωρεῖ διὰ τῶν γνωστῶν *ἀργαλειῶν* δυναμένων νὰ ἐκληφθῶσιν ὡς τὸ ὕστατον ἴχνος τῆς στασιμότητος ἐν μέσῳ τῆς εὐέλπιδος ἐκείνης ἀκμῆς· οὐδὲν ἧττον ὅμως τὰ προϊόντα τῆς τέχνης εἰσὶν ἄριστα, ὑπέρτερα δὲ κατὰ πολὺ τῶν συνήθων εὐρωπαϊκῶν, εἶνε καὶ σχετικῶς εὐωνότερα. Τὸ ὕφασμα εἶνε στερεὸν καὶ λεῖον, οἱ δὲ χρωματισμοὶ σταθεροὶ ἀποκλίνοντες μᾶλλον πρὸς τὸ βαθύ. Ὁ ἐργάτης δύναται ἄριστα νὰ ὑπηρετηθῇ, οὐδὲν ἧττον ἢ ὁ εὔπορος· δὲν ὑπάρχει κλάδος τῆς κοινῆς ὑφαντικῆς ὅστις νὰ μὴ καλλιεργῆται δοκίμως ἐν τῷ ἐργοστασίῳ, ἀπὸ τοῦ βαναυσοτέρου χονδροπάνου ἄχρι τοῦ ἐπιτηδείου πρὸς ῥουχισμόν, ἀπὸ τοῦ ἁπλουστέρου ὑφάσματος ἄχρι τοῦ χιονώδους, οὔλου καὶ ποικιλτοῦ.

Εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ καταστήματος κεῖται τὸ διὰ τὴν ταπητουργίαν ἑτοιμασθὲν ἐπίμηκες καὶ μέγα δωμάτιον. Ὁ *ἀργαλειὸς* ἔστησε καὶ ἐκεῖ τὸν πεπαλαιωμένον θρόνον, τὰ προϊόντα ὅμως αὐτοῦ νεάζουσιν, ἀντιθέτως τῆς παραγωγικῆς μηχανῆς. Οἱ τάπητες τοῦ ἐργοστασίου εἶνέ τι ἄξιον λόγου χρῆμα. Κομψοὶ ἐν τῇ βαναυσουργῷ αὐτῶν κατεργασίᾳ, δὲν εἶνε βεβαίως Περσικοί, εἶνε ὅμως ὅ,τι ἔδει νὰ ὦσιν, ἄριστοι δηλονότι εἰς τὸ εἶδός των. Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τῆς Ἑλλάδος καὶ ταῖς γείτοσι καλλιεργεῖται εἶδός τι ταπητουργίας οἰκιακῆς, ὅπερ δυνάμεθα ν' ἀποκαλέσωμεν Ἑλληνικόν· εἶνε τ' αὐτὸ ὡς τὸ καλλιεργούμενον ἐν τῷ τμήματι τοῦ ἐργοστασίου. Οἱ τάπητες εἶνε ψιλοί, καίτοι ὅμως ἀδασεῖς δὲν εἶνε ἀφορήτως σκληροὶ τὴν ἀφήν. Τὸ πάχος των εἶνε τὸ σύνηθες τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὑφαινομένων, οἱ χρωματισμοὶ λαμπροὶ καὶ εὐστόχως ἡρμοσμένοι, ἄψογος δὲ ἡ τέχνη. Αἱ κόραι ταπητουργοῦσι μετὰ τῆς αὐτῆς δεξιότητος, μεθ' ὅσης αἱ συνάδελφοί των ὑφαντουργοῦσι τὰ ματαξωτὰ καὶ τὰ βαμβάκινα· ἀπεθαύμασα ἰδιαιτέρως τοὺς ποικιλτούς, πλήρεις σχημάτων κανονικῶν ἁρμονικῶς διαταχθέντων, καὶ ὁ συνδυασμὸς τῶν ὁποίων ἀναδεικνύει ἐναμίλλως τὴν λαμπρότητα τοῦ χρώματος καὶ τὴν τέχνην τῆς συνθέσεως· παρετήρησα ὑπερβολικὴν χρῆσιν τοῦ λευκοῦ χρώματος, εἰς δὲ τὴν ἐρώτησίν μου περὶ τῆς καταχρήσεως ταύτης μοὶ παρετηρήθη ὅτι τὸ χρῶμα τοῦτο προτιμᾶται σήμερον, καὶ ἐξαιρέτως παρὰ τῶν ξένων.

Ἐγγὺς τοῦ ταπητουργείου εὕρηται τὸ βαφεῖον, οὐδεμίαν δυνάμενον νὰ ἔχῃ ἀξίωσιν ἐπὶ τοῦ μηχανικοῦ, καὶ ὑπόνοια μᾶλλον ἐργοστασίου ἢ τοιοῦτον. Δύο ἢ τρεῖς λέβητες ἐκτισμένοι ἐπὶ τῆς ἐσχάρας, καὶ ἀριθμός τις πηλήνων σκευῶν, ἰδοὺ πᾶσα τοῦ βαφείου ἡ συσκευή. Ἐν τούτοις αἱ παρασκευαζόμεναι ἐκεῖ βαφαί, εἶνε κάλλισται, καὶ τὸ σπουδαιότερον, ἀνεξίτηλοι ὑπὸ τοῦ χρόνου, ἀνεπηρέαστοι ὑπὸ τοῦ φωτός, καὶ λαμπραὶ τὴν ὄψιν. Ἡ τελειότης ἐπιτυγχανομένη διὰ προχείρων μέσων καὶ ἀτέχνων, εἶνε ἆρά γε ὀλιγώτερον τελεία; Ἡ διευθύνουσα τὸ βαφεῖον γυνὴ εἶνε αὐτοδίδακτος· οὐδεμίαν ἔχει γνῶσιν χημείας, εἶνε δὲ ἐντελῶς ἀστοιχείωτος τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς τὸ ἐπάγγελμά της. Ἐν τούτοις ἐκπληροῖ ἄριστα τὸν προορισμόν της· κατεργάζεται τὰς διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ καταστήματος βαφάς, αὐτὰς ἐκείνας ἃς ἐθαύμασα πρὸ μικροῦ περιεργαζόμενος τὰ διάφορα ὑφαντικὰ τμήματα. Ἄς μοι ἐπιτραπῇ μικρά τις παρατήρησις. Ἐν τῷ καταστήματι οὐδεὶς διαιτᾶται ἀνήρ, καὶ οὐδεὶς ἐργάζεται· προΐσταται γυνή, γυναῖκες ἐφορεύουσι τὰ διάφορα τμήματα· παρθένοι καὶ γυναῖκες εἶνε αἱ ἐργάτιδες, αὗται ὑφαντουργοῦσι, κλώθουσι, βάφουσι τὴν μέταξαν, ταπητουργοῦσι κτλ. Τὸ πᾶν εἶνε γυναικεῖον, πᾶσαι τῆς γυναικὸς αἱ ἡλικίαι ἀντιπροσωπεύονται ἐκεῖ. Εἶδον γραῖαν εἰς βαθύτατον ἐλάσασαν γῆρας, μόλις δυναμένην νὰ κινῆται, ἀλλ' ἐργαζομένην ἀκαμάτως· ἡ ἐργασία της ἦτο ἁπλῆ καὶ ἄκοπος· ἐκάθαιρε τὰ ἔρια λαμβάνουσα 30 λεπτὰ καθ' ἑκάστην ὀκᾶν, ἐνῷ παραιτέρω ἀνθηροτάτη κόρη, ἀστράπτουσα ἐκ νεότητος καὶ καθαριότητος, ὕφαινε μετὰ χάριτος καὶ σεμνότητος μετάξινον ὕφασμα προωρισμένον νὰ διαλάμψῃ εἰς τὰς ἀρίστας αἰθούσας· ποία ἀντίθεσις! ἡ μὲν γραῖα, ἡ δὲ νεωτάτη, δροσερὰ καὶ περικαλλής· εἰς τὴν εἴσοδον τῆς ζωῆς ἡ μία, εἰς τὴν ἔξοδον ἡ ἄλλη· ἡ μὲν ἔξαινε λιπώδη καὶ δυσπρόσιτα ἔρια, ἐνῷ ἡ ἄλλη κατειργάζετο τὸ εὐγενέστερον τῶν νημάτων· ἡ μία ἤλπιζεν εἰς τὴν ζωήν, εἰς τὸν θάνατον ἡ ἄλλη· ἡ μικρὰ ἐμειδία ἀποκαλύπτουσα λαμπροὺς ὀδόντας καὶ σχηματίζουσα ἐρασμίους λακκίσκους κατὰ μέσον τῶν παρειῶν, ἡ ἄλλη... πού νὰ μειδιάσῃ ἡ δυστυχής! εἶχε πρὸ πολλοῦ λησμονήσει τὸ μειδίαμα συνειθίσασα εἰς τὸ δάκρυον· ἐρρυτιδωμένη, κυρτή, ποδαλγή, νωθός, ἦτο ζῶσα προσωποποίησις τῶν καταστροφῶν ἃς φέρει ὁ χρόνος καὶ ἡ δυστυχία· καὶ ὅμως τὰ δύο ἐκεῖνα πλάσματα, οὕτω ἀντίθετα καὶ διάφορα, εἶχον κοινόν τι πρὸ ἄλληλα γνώρισμα... τὸ γνώρισμα τῆς πενίας, ὑπὸ τὴν πελιδνὴν τῆς ὁποίας σφραγῖδα ἰσοπεδοῦνται τὰ πάντα, καὶ αἱ ἐλπίδες αὐταί...

Digitized by Google

Ὅ,τι συμπληροῖ τὸν γνησίως Ἑλληνικὸν τύπον τοῦ καταστήματος εἶνε ὅτι καὶ αἱ πρῶται ὗλαι αἱ ἐντὸς αὐτοῦ κατεργαζόμεναι εἰσὶν Ἑλληνικαί. Ἡ μέταξα τῶν Καλαμῶν, τὰ ἔρια τῆς Στερεᾶς, βάμβαξ Ἑλληνικὸς ἴσως, ἀλλ' ἐν Ἀγγλίᾳ κλωσθείς, ἅπαντα τ' ἄλλα τῆς ἐργασίας εἴδη εἰσάγονται ἕτοιμα πρὸς χρησιμοποίησιν, καὶ ἀπὸ ἀμόρφων ἐξέρχονται ὑπὸ ποικίλας καὶ διαφόρους μορφάς, ἕτοιμα πρὸς χρῆσιν. Τὸ συμβούλιον τῶν κυριῶν γνωματεύει καὶ ἐπιτηρεῖ τὰ τῆς ἀγορᾶς τῶν πρώτων ὑλῶν, ἐλέγχει τὸν τρόπον καὶ τὴν ποσότητα τῆς διαθέσεώς των, διατιμᾷ δέ, μετὰ τὴν ἐργασίαν, τὴν τιμὴν τοῦ ἐμπορεύματος, ὅπερ ἕτοιμον κατετέθη ἤδη εἰς τὸ ἐμπορεῖον τοῦ καταστήματος. Εἶνε τοῦτο οἱονεὶ αἱ ἐκβολαὶ τοῦ μεγάλου τῆς ἐργασίας ποταμοῦ, ὅστις, πηγάζων ἀπὸ τῶν διαφόρων τμημάτων καὶ ὀγκούμενος βαθμηδὸν διὰ τῆς συμβολῆς μικρῶν παραποταμίων, ἐκβάλλει τέλος διὰ πλατέων στομάτων εἰς τὴν κεντρικὴν ἀποθήκην ἀφ' ἧς γίνεται ἡ ἀγορά. Αἱ ὁριζόμεναι τῶν διαφόρων ἐμπορευμάτων τιμαὶ δὲν εἶνε ποτὲ δυσανάλογοι, οὐδ' ὑπερτετιμημέναι, καίτοι ἡ ἐργασία εἶνε ἀρίστη, ἡ δὲ ποιότης τοῦ εἴδους ἐκλεκτή. Εὐεργέτημα ἄξιον μελέτης ἰδιαιτέρας κρίνεται ἡ κατ' οἶκον καὶ οἱονεὶ συγκεκαλυμμένη παροχὴ ἐργασίας ἐπαρκοῦς εἰς οἰκογενείας ἐχούσας ἀνάγκας, ἀλλὰ κωλυομένας ὑπὸ τοῦ δεδικαιολογημένου τῆς φιλοτιμίας αἰσθήματος νὰ ἐμφανισθῶσιν εἰς τὸ κατάστημα. Ἡ κόρη τῆς οἰκογενείας ἐκείνης δὲν δύναται νὰ καταστῇ ὑπηρέτρια οὐδὲ ν' ἀναλάβῃ ἑτέραν τινὰ παραπλησίαν ἐργασίαν παρουσιαζομένη ἐνώπιον τοῦ κόσμου, ὅστις ἐγνώρισέ ποτε τὸν πατέρα της ἀξιοπρεπῆ οἰκογενειάρχην, ζῶντα λιτῶς μέν, ἀλλ' ὑπερηφάνως ἀπὸ τοῦ κόπου καὶ τοῦ ἐπαγγέλματός του· δύναται ὅμως ἀπὸ τῆς ἀφανείας τοῦ δωματίου καὶ τῆς ἁγιότητος τῆς οἰκογενειακῆς ἑστίας νὰ προσφέρῃ τὴν ἐργασίαν της, καὶ κερδίζουσα μικρόν τι χρῆμα νὰ παραμυθήσῃ δι' αὐτοῦ τὰς βαρείας τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀνηλίκων ἀνάγκας, καὶ τοῦτο γίνεται.

Ἐὰν δὲν ὑπῆρχε τὸ ἐργαστήριον ποία θὰ ἦτο ἡ θέσις τῆς μητρὸς ἐκείνης ἢ τῆς παρθένου; Οὕτω ἐκ σμικρῶν ὁρμηθὲν τὸ κατάστημα τοῦτο ἐχώρησεν εἰς ἀναμφισβήτητον προκοπὴν καὶ σκοπιμότητα, αἱ δὲ παρεχόμεναι ἐκδουλεύσεις ἔχουσι τοῦτο τὸ ἰδιαίτατον γνώρισμα, καὶ τὸ πολύτιμον χαρακτηριστικόν, ὅτι δὲν συντρίβουσι τὸν λαμβάνοντα διὰ τῆς πικρᾶς συναισθήσεως τῆς ὑπογρεώσεως· τὸ κερδηθὲν χρῆμα εἶνε ἀμοιβὴ ὀφειλομένη εἰς παρασχεθεῖσαν ἐργασίαν ἐξ ἧς, δι' εὐτυχοῦς συνδυασμοῦ, ἐπήγασεν ἀγέρωχον δικαίωμα ὑπὲρ τοῦ ἐργάτου. Πρέπει τις νὰ ἦνε πολὺ παχύδερμος ἵνα μὴ ἐννοήσῃ καὶ ἐκτιμήσῃ τὸ ὕψος καὶ τὴν εὐγένειαν τῆς τοιαύτης προνοίας, ἐκτιμῶν δ' αὐτὴν νὰ μὴ εὐγνωμονήσῃ πρὸς ἐκείνας, αἵτινες, ἐπ' αγαθῷ τῆς φιλοτίμου πενίας, πρῶται τὴν ἤσκησαν ἐν τῇ πόλει ἡμῶν.

Τὸ κατάστημα τῶν ἀπόρων γυναικῶν ᾠκοδομήθη ἐπὶ τῆς ἀγούσης εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ὀλυμπιείου λεωφόρου ἐπὶ οἰκοπέδου δωρηθέντος ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ δήμου, δαπάνῃ δὲ γενναίᾳ τοῦ κ. Α. Συγγροῦ. Εἴδομεν οἷαι ἐγένοντο αἱ ἀπαρχαί, βλέπομεν ἤδη καὶ τ' ἀποτελέσματα. Τὸ εἰδικὸν τοῦ ἐργοστασίου ταμεῖον (πρέπει νὰ διακρίνωμεν τοῦτο, ἀπὸ τὸ γενικὸν τοῦ συλλόγου τῶν κυριῶν) παρουσίασε κατὰ τὸ **1882** τὰς ἑξῆς κατ' εἶδος εἰσπράξεις.

Ἐκ πωλήσεως		μεταξωτῶν..........	Δρ.	11,608,54
»	»	βαμβακερῶν.........	»	5,726,85
»	»	ταπήτων...........»	»	12,115,60
»	»	εἰδῶν ῥαπτικῆς.......	»	4,543,70
»	»	ποικιλμάτων.........	»	12,520,27
»	»	τριχάπτων..........	»	4,526,85
»	»	ἀχρήστων μαλλίων....	»	24,50
»	»	παραγγελιῶν ῥαπτικῆς.	»	31,828,17
»	»	ὑλικῶν ῥαπτικῆς ἐκ προμηθείας Παρισίων..	»	242,20
»	»	ἀπὸ ὑπολόγους εἰς λ)σμὸν καταλογισθέντας....	»	150
		Τὸ ὅλον Δραχμαὶ		83,286,68

Καὶ τὰς ἑξῆς πληρωμὰς ἤτοι:

εἰς ἀγορὰν ὑλικῶν πρὸς χρῆσιν ὅλων τῶν τμημάτων..................	Δρ.	36,121,92
εἰς ἀγορὰν βαφῶν..............	»	567,95
μισθοὺς προσωπικοῦ γεν. διευθύσεως καὶ ἔξοδα καθημερινά...............	»	6,097,57
εἰς μισθοὺς διδασκαλισσῶν τοῦ ἐργαστηρίου....................	»	5,063,30
εἰς ἡμερομίσθια ἐργατίδων..........	»	8,046,70
» ἐργατικὰ κατ' ἀποκοπήν.........	»	24,438,92
» ξεστικὰ καὶ στριπτικὰ μαλλίων.....	»	1,182,55
» ἀγορὰν ἐργαλείων κλπ.	»	223,55
» διαφόρους πιστωτὰς τοῦ 1881.....	»	858,55
Τὸ ὅλον Δραχμαὶ		82,901,01

Οἱ τυχὸν ἐπιθυμοῦντες νὰ πληροφορηθῶσι καὶ τὰς εἰσπράξεις ἑκάστου ἰδίᾳ τμήματος τοῦ ἐργοστασίου, ὡς καὶ τὰς σχετικὰς δαπάνας, δύνανται νὰ ζητήσωσι τὰς ἐκθέσεις τῶν πεπραγμένων τοῦ συλλόγου, ἡ νεωτέρα τῶν ὁποίων περιλαμβάνει τὰ πεπραγμένα ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου μέχρι τέλους Δεκεμβρίου **1882**.

Ἡ πρόνοια τοῦ διοικητικοῦ τῶν κυριῶν συμβουλίου δὲν περιωρίσθη νὰ θεραπεύσῃ, κατὰ τὸ ἐνόν, τοῦ σώματος μόνον τὰς ἀνάγκας· ἀπέβλεψε καὶ πρὸς τὰς τῆς ψυχῆς, πρὸς θεραπείαν τῶν ὁποίων ἐθεσπίσθη ἡ ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος ἀναλελυμένη ἐξήγησις, ὑπὸ χρηστοῦ ἱερέως, τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου. Αἱ ἐργάτιδες φοιτῶσι ἀνελλιπῶς εἰς διδασκαλίαν ἀμείβουσαν πολυτιμότερον τοῦ χρήματος τὴν κατανάλωσιν τοῦ χρόνου, ἀκούουσι μετὰ μεγίστης προσοχῆς τῶν ὑψηλῶν ἑρμηνειῶν τῆς πίστεως εἰς ἣν τόσα ὀφείλομεν οἱ Ἕλληνες, καὶ ἐκπληροῦσι, κατὰ τὰς τεταγμένας ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἡμέρας, τὰ θρησκευτικὰ καθήκοντα διὰ τὴν προπαρασκευὴν τῶν ὁποίων ἐτέθη εἰδικὸς ἱερεὺς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ καταστήματος. Οὕτω ἀφ' ἑνὸς διὰ τῆς ἐργασίας, ἀφ' ἑτέρου διὰ σκοπίμου διδασκαλίας ἐπεζητήθη καὶ ἐπετεύχθη τῆς ψυχῆς.

Digitized by Google

καὶ τῆς καρδίας ἡ ἀνακούφισις καὶ ἡ μόρφωσις.

Πᾶσα ἡ παρασκευαζομένη ἐν τῷ ἐργοστασίῳ ἐργασία πωλεῖται ἐπὶ ἀποκλειστικῷ λογαριασμῷ τοῦ καταστήματος· αἱ ἐργάτιδες ἀμείβονται λογικῶς, πληρωνόμεναι, εἴτε κατ' ἀποκοπὴν ἀνὰ ἕκαστον αὐτοτελὲς τεμάχιον, εἴτε κατὰ πῆχυν προκειμένων ποικιλμάτων, τριχάπτων, ἢ ταπήτων· καὶ ὅπως καταστῶσιν ἔτι πλέον δεξιώτεραι εἰς τὴν χάραξιν καὶ συναρμολογίαν τῶν σχημάτων ὑπεβλήθησαν προθύμως εἰς τὴν ἐκμάθησιν τῶν στοιχείων τῆς ἰχνογραφίας ἣν εὐστόχως λίαν εἰσήγαγεν εἰς τὸ κατάστημα ἡ διοικοῦσα τῶν κυριῶν ἐπιτροπή. Ἡ ἀδιάλειπτος ἀπὸ πρωίας μέχρις ἑσπέρας ἐργασία καὶ παραμονὴ ἐν τῷ καταστήματι διακόπτεται μόνον περὶ τὴν μεσημβρίαν, ὅτε αἱ ἐργάτιδες, σχολάζουσαι ἀπὸ τῶν ἐργοχείρων, τρέπονται εἰς τὴν περίκλειστον αὐλὴν ἵνα γευθῶσι τοῦ λιτοῦ προγεύματος, ὅπερ ἀπὸ πρωίας ἑκάστη ἐκόμισε μεθ' ἑαυτῆς· τοῦτο ἀναμιμνήσκει βεβαίως εἰς πολλοὺς τῶν ἀναγνωστῶν, καὶ ἴσως τῶν ἀναγνωστριῶν, χρόνους παιδικοὺς καὶ γαληναίους, ὅτε καὶ ἡμεῖς ἐπράττομεν ταὐτὸ ἀπερχόμενοι τοῦ οἴκου πάσχοντες μὲν τὸ κατ' ἀρχάς, συνειθίζοντες ὅμως βραδύτερον εἰς τὴν πειθαρχίαν καὶ τὴν *ξενητείαν* τοῦ σχολείου· αἱ ἐργάτιδες ἀφίενται κατὰ τὴν βραχεῖαν μεταμεσημβρινὴν ὥραν εἰς ὅλας τὰς ἀθῴας τῆς παιδικῆς ἡλικίας διαχύσεις, ὁ δὲ ἦχος τῶν εὐθύμων γελώτων ταράσσει πρὸς στιγμὴν τὴν βαθεῖαν τοῦ ἐργοστασίου ἡσυχίαν, ἐπανερχομένην ὅμως μετὰ μικρόν, ὅτε ὁ κώδων τῆς ἐργασίας σημαίνων περατοῖ τὸν θόρυβον τοῦ παιδικοῦ γέλωτος, ἀντικαθιστῶν αὐτὸν διὰ τοῦ μονοτόνου ἤχου τοῦ ἱστοῦ καὶ ἔστιν ὅτε τῆς ῥαπτικῆς μηχανῆς.

Τοιοῦτον εἶνε, ἐν συνόψει, τὸ ἐργαστήριον τῶν ἀπόρων γυναικῶν, τῇ ἀρχεβουλίᾳ τοῦ συλλόγου τῶν κυριῶν πρὸς τὴν γυναικείαν παίδευσιν συσταθέν. Ἐπινόημα καθ' ὅλα ἀντάξιον τοῦ εὐγενοῦς καὶ φιλοτιμοτάτου πνεύματος τῆς γυναικός, ἐκραταιώθη εὐτυχῶς παρ' ἡμῖν διανοῖξαν ἐντίμους καὶ προχείρους πόρους εἰς ὑπερτριακοσίας γυναῖκας καὶ κόρας φοιτώσας ἡμερησίως ἐκεῖ, καὶ τίς οἶδε πόσας ἄλλας ἀφανῶς ἐργαζομένας ὑπὸ τὸν ἀπαραβίαστον τῆς ἐχεμυθίας πέπλον. Ἡ κοινωνία ἥτις ὀφείλει νὰ ἐνδιαφέρηται καὶ διὰ τὰ ἔσχατα τῶν μελῶν της, καθῆκον ἔχει νὰ συντρέξῃ τὸ ἵδρυμα τοῦτο, τὴν ὑποχρέωσιν δὲ ταύτην ἄριστα πληροῖ τιμῶσα διὰ τῆς ἐπισκέψεως καὶ προτιμήσεώς της τὰ ἄριστα, ἐκλεκτά, καὶ εὔωνα προϊόντα τοῦ ἐργοστασίου. Εἰς τοῦτο τολμῶμεν νὰ συνηγορήσωμεν θερμῶς καὶ πεποιθότως.

Ἐν τῇ σειρᾷ τῆς ἀφηγήσεως ἐξήρθη ἰδιαιτέρως καὶ μετὰ σκοπίμου ἐπιμονῆς καὶ ἐπαναλήψεως τὸ μέγα εὐεργέτημα τῆς παροχῆς ἐργασίας εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην νὰ ἐργασθῶσιν ἄνευ τοῦ ἐλαχίστου τραυματισμοῦ τῆς φιλοτιμίας ἢ τῆς ἀξιοπρεπείας, δύο ἰδιοτήτων ἀκμαιοτάτων συνήθως εἰς τὰ στήθη ἐκείνων, οἵτινες, φύσει εὐγενεῖς, συμπίπτει νὰ ὦσι πένητες, ἐνῷ εἶνε Κροῖσοι κατὰ τὴν λεπτότητα τοῦ αἰσθήματος καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ψυχῆς. Κλείοντες τὰ πρόχειρα ταῦτα σημειώματα ἐφ' ἑνὸς τῶν λυσιτελεστάτων τῆς ἡμετέρας πόλεως καταστημάτων ἃς σταματήσωμεν τὸ ὕστατον καὶ πάλιν ἐπὶ τούτου. Τὸ ὑλιστικὸν ῥεῦμα πρὸς ὃ φέρεται ἀκαταμαχήτως ἡ κοινωνία προαγγέλλει ὅτι δεινοὶ περισπασμοὶ ἀναμένουσι τὰς φύσεις ἐκείνας, αἵτινες ἐγεννήθησαν προνομιοῦχοι ... ἀλλ' οὐχὶ ἐν τῇ ὕλῃ. Οὔτε μεμψιμοιροῦμεν οὔτε σχολιάζομεν· ἁπλῶς χρονογραφοῦμεν. Αἱ γυναῖκες ἔτεμον ἤδη τὴν ὁδὸν ἐν ᾗ συνηντήθησαν συμβιβαστικῶς δύο ἰδιότητες χωρήσασαι ἀνέκαθεν ἐκ διαμέτρου: ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ φιλοτιμία. Τὸ ἐργοστάσιον τῶν ἀπόρων γυναικῶν πρόκειται ὑπόδειγμα λαμπρᾶς ἀφετηρίας, λίαν δὲ ἀσθενῆ ἔννοιαν τοῦ καθήκοντος θὰ εἴχομεν, ἐάν, ὡς ἁπλᾶ μέλη τῆς κοινωνίας, δὲν ἐτιμῶμεν εὐσεβάστως καὶ εὐγνωμόνως τὴν μνήμην τῶν ἐκλειψασῶν ἐκ τοῦ κόσμου κυριῶν αἵτινες ἀπετέλεσαν τὸν πυρῆνα τοῦ γυναικείου συλλόγου, καὶ ἂν μὴ εὐλαβῶς ἐτολμῶμεν νὰ ἐνθαρρύνωμεν τὰς ἤδη κοπιώσας ἐν αὐταπαρνήσει καὶ θυσίᾳ πρὸς κραταίωσιν καὶ ἐπέκτασιν ἔργου ὑψίστης καὶ μεμαρτυρημένης χρησιμότητος.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ.

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.

Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Συνέχεια· ἴδε προηγούμ. φύλλον.

ΙΣΤ'

Μετὰ μεσημβρίαν τῆς ἡμέρας ταύτης, καθ' ἣν ἡ κυρία Ἑρμίνη μετ' ἀνελπίστου ὅλως προθυμίας ἐμυεῖτο τὰ μητρικὰ καθήκοντα καὶ τὰς μητρικὰς μερίμνας, ἡ κυρὰ Ζαλίνη προσκληθεῖσα κατεσπευσμένως ἦλθεν ἄνω κάτω καὶ τεταραγμένη. Τὸ πρᾶγμά τῃ ἐφαίνετο τοσοῦτον ἀπίθανον, ὥστε κατ' ἀρχὰς δὲν ἤθελε νά το πιστεύσῃ. Αἱ κυρίαι Φαβροῦ μήτηρ καὶ κόρη πολὺν χρόνον ἐνεθυμοῦντο τί ταις εἶπεν ἡ ἀξιόλογος ἐκείνη γυνὴ ἐν τῇ πρώτῃ στιγμῇ τῆς ἀγανακτήσεώς της. Ἦσαν δὲ οἱ λόγοι της ἐκεῖνοι τοσοῦτον μᾶλλον πικροί, καθ' ὅσον ἦσαν ἀλήθειαι καυστικώταται.

— Τέλος πάντων, ταῖς εἶπε τελευτῶσα, κανεὶς δὲν βιάζει τὸν ἄλλον νὰ συμμαζεύῃ τὰ ξένα παιδιά· μά, ἀφ' οὗ τὸ κάμει, εἶνε ὑποχρεωμένος καὶ νά τους δίνει καλὴν ἀνατροφὴν καὶ νά τα καλόχῃ σὰν νὰ ἦταν 'δικά του, εἰ δὲ μὴ ἂς μὴν ἀνακατεύεται. Νά, ἐκεῖ εἶνε ἡ Κυβέρνησις καὶ φροντίζει γιὰ τὰ ὀρφανὰ νὰ περνοῦν, τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς, ὄχι χειρότερα ἀπ' ὅτι τὴν εἴχετο αἱ δυό σας, κυρίες μου, τὴ Μαρκέλλα.

Digitized by Google

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἐξῆλθε, καταλιποῦσα τὴν μὲν Λουίζαν κατακλυζομένην ὑπὸ δακρύων, τὴν δὲ μητέρα της σφόδρα τεταραγμένην καὶ ἐμβρόντητον.

Ἡ δὲ Μαρκέλλα ἐξηπλωμένη ἐν τῇ μεγάλῃ κλίνῃ τῆς κυρίας Ἑρμίνης, παρελήρει ἡσύχως, ἄνευ ἀναφωνήσεων, ἄνευ χειρονομιῶν ὑπερβολικῶν. Ἐστηριγμένη ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχουσα λάμποντας καὶ τὰς παρειὰς ἐρυθρὰς ζωηράς, ἐδιηγεῖτο εἰς ὄντα φαντασιώδη καὶ ἀνύπαρκτα, πάντα τὰ δεινὰ τοῦ ὀλιγοετοῦς βίου της. Ἡ ἐν τῷ λεωφορείῳ σκηνή, ἥτις δὲν ἐφαίνετο ἐμποιήσασα τότε ἰσχυρὰν ἐντύπωσιν, ἐπανήρχετο ἀδιαλείπτως ἐν τοῖς λόγοις οὓς ἔλεγε μετὰ καθαρᾶς φωνῆς γλυκείας καὶ μελῳδικῆς, ἐκ διαλειμμάτων κατακλυζομένης ὑπὸ τῶν δακρύων. Ἱκέτευε τὸν νεωκόρον νά την ἀφήσῃ νὰ μείνῃ ὀλίγον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὅπου ἦτο τόσον εὔμορφα! Ἡ καταιγὶς καὶ ἡ νὺξ μετὰ τῆς πυκνῆς βροχῆς, ἥτις ἔπιπτε κατὰ τῆς γυμνῆς κεφαλῆς της ὡς χάλαζα μικρῶν χαλικίων, ἦτο ὡσαύτως ἀφορμὴ ζωηροτάτης ταραχῆς. Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν πολλῶν μεριμνῶν της ἐφαίνετο λησμονήσασα τὴν κυρίαν Φαβροῦ καὶ τὴν φοβερὰν Λουίζαν.

— Μὲ γνωρίζεις; εἶπεν ἡ κυρὰ Ζαλίνη, πλησιάζουσα πρὸς τὴν κλίνην καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχουσα μεστοὺς δακρύων.

Ἡ Μαρκέλλα παρατηρήσασα αὐτήν, ἐφάνη διαλογιζομένη ἵνα ἐνθυμηθῇ τὸν ἦχον τῆς φωνῆς της, ἔπειτα δὲ ἐξηκολούθησε τὴν ὁμιλίαν της, ὡς ἐὰν μὴ ἦτο παροῦσα ἡ πλύντρια.

— Ὅταν συλλογοῦμαι, εἶπεν ἀπομάσσουσα τὰ δάκρυά της, ὅτι ἐγὼ πού την ἔφερα εἶμαι ἡ αἰτία! Ἡ τὴ ζωή μου, κυρία Ἑρμίνη, δὲν εἰξέρω ἂν ἔκαμα καλά!

— Μάλιστα, ἀπεκρίθη πεποιθότως ἡ κυρία. Ὅ τι καὶ ἂν συμβῇ, ὃ μὴ γένοιτο, πού δὲν το πιστεύω, νὰ μὴ συλλογίζεσαι τίποτε! Ὅ τι δήποτε καὶ ἂν συμβῇ, τὸ παιδάκι θὰ ἔχῃ ὅλας του τὰς περιποιήσεις, καὶ τὰ χάδια... καὶ ἐγώ, αἰσθάνομαι τὴν καρδίαν μου ζωογονουμένην, διότι τὸ ἐπῆρα καὶ φροντίζω δι' αὐτό. Μὲ φαίνεται ὅτι ἐξανάνιωσα, δὲν εἰξεύρω διατί...

Ἡ γηραιὰ κόρη ἐστέναξε, διότι ἄλλοτε εἶχεν ὀνειροπολήσῃ ἑαυτὴν σύζυγον καὶ μητέρα.

— Κυρία, θὰ πάθετε, ἂν βαστήξῃ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ὑπετονθόρησεν ἡ Τριανταφυλλιὰ ἐλθοῦσα νὰ ἴδῃ τὴν μικρὰν ἀσθενῆ. Δὲ θέλω νά μου ἀρρωστήσετε...

— Καὶ ἂν ἐγὼ θέλω; ὑπέλαβεν ἀποτόμως ἡ κυρία Ἑρμίνη.

— Νά με συμπαθᾶτε, κυρία μου, καὶ αὐτὸ δὲν εἶνε 'δική σας δουλειά!

— Πῶς; δὲν εἶνε 'δική μου δουλειά; Εἶσαι μὲ τὸ νοῦ σου; Τριανταφυλλιά!

— Εἶμαι καὶ πάρα εἶμαι, κυρία. Ἂν ἀρρωστήσετε, ἐπειδὴ ἐγὼ θά σας περιποιοῦμαι, καθὼς θὰ 'χω μάλιστα καὶ τὴ μικρή, ποῦ νὰ πρωτοπᾶν τὰ χέρια μου; ...

Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἐλάλει τραχέως μὲν ἀλλὰ καὶ μετὰ σεβασμοῦ. Ἡ κυρία Ἑρμίνη δὲν ἠδυνήθη νὰ καταστείλῃ τὸν γέλωτα.

— Κουτόγρηα! εἶπε μετ' ἀγάπης, τριάντα πέντε ἔτη εἶσαι μαζί μου καὶ ἀκόμη δὲν ἐσυνήθισες τὰ φυσικά μου; Τί θέλεις λοιπόν; λέγε νὰ ἰδοῦμε.

— Θέλω νά την 'πᾶμε τὴ μικρὴ 'ς τὴν κάμαρη ποὺ ἔχομε γιὰ τοὺς μουσαφίριδες, νά την προσέχω ἐγώ, καὶ σεῖς νὰ 'πᾶτε 'ς τὸ κρεββατάκι σας ποὺ εἶνε κρίμα νά το «κάνωμε *λοῦτσα*» μὲ τὸν πάγο. Θέ μου συχώρεσέ μου, τί κακὸ πάλι μ' αὐτοὺς τοὺς ἰατρούς! 'πᾶνε καί σου βρίσκουν κάτι πράγματα, σὰν νά το κάνουν ἐπίτηδες γιὰ νὰ πειράζουν τὸν κόσμο!

— Ὄχι κάμαρη τῶν μουσαφίριδων, εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη ἐπιτακτικῶς. Τὸ πολὺ πολὺ εἰμποροῦμεν νὰ βγάλωμεν αὐτὸ τὸ μικρὸ κομὸ καὶ νὰ στήσωμεν ἕνα σιδερένιο κρεββατάκι ἐδῶ κοντὰ 'ς τὸ δικό μου, ἂν θέλῃς...

— Τὸ κομό! ποιὸς τὸ λέει; Καὶ ποῦ θὰ βάλετε τὰ πράγματά σας; Τώρα καὶ τριανταπέντε χρόνια βάζετε 'ς αὐτὸ τὴς τραχηλιές σας τὰ μαντήλια σας 'ς τὰ ἴδια συρτάρια...

— Τριανταφυλλιά, μ' ἐσκότισες! ὑπέλαβεν ἡ κυρία Ἑρμίνη μετ' ἀσυνήθους σοβαρότητος καὶ ἀξιοπρεπείας. Βάζω ἀλλοῦ τὴς τραχηλιὲς καὶ τὰ μαντήλια μου. Ἔλα κάμε γλήγορα στῆσε τὸ κρεββατάκι, εἰ δὲ μὴ πηγαίνω καὶ κοιμοῦμαι ἐγὼ 'ς τὴ μεγάλη πολυθρόνα!

Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἐξῆλθε μουρμουρίζουσα. Μετὰ μίαν δὲ ὥραν ἡ μικρὰ κλίνη δανεισθεῖσα παρά τινος γειτονικῆς οἰκίας, ἐστρωμένη διὰ λευκοῦ σινδονίου εὐωδιάζοντος, περιέλαβε τὴν κορασίδα ἥτις οὐδόλως ἐφάνη ὅτι παρετήρησε τὴν μεταβολὴν ταύτην.

— Καὶ τώρα, εἶπεν ἡ Τριανταφυλλιὰ ἥτις ἐκινεῖτο σιωπηλὴ ἔχουσα ἦθος μετέχον μεμψιμοιρίας ἅμα καὶ σεβασμοῦ, τοιαύτη δὲ ἦτο ἡ συνήθης αὐτῆς κατάστασις, τώρα, κυρία, 'πᾶ νὰ εὕρω καμμίαν νοσοκόμον...

— Ὄχι! εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη.

— Ὁ ἰατρὸς το εἶπε...

— Τὸ γράφει ἡ ὁδηγία τοῦ ἰατροῦ;

— Δὲν εἰξέρω ἂν το γράφῃ, ἀπεκρίθη εὐσταθῶς ἡ Τριανταφυλλιά, ἀλλὰ ὁ ἰατρὸς εἶπεν ὅτι χρειάζεται ἕνας...

— Ἐγώ, εἶπεν ἡ κυρὰ Ζαλίνη προσφερομένη μετ' ἄκρας προθυμίας, οὐδόλως λογιζομένη ὅτι ἐκινδύνευε νὰ ἀπολέσῃ τοὺς πελάτας της.

Ἀλλ' ἡ κυρία Ἑρμίνη ἀπέβλεψε πρὸς αὐτὴν μετὰ λοξοῦ βλέμματος.

— Σύ; Καὶ διατί σύ; αὐτὸ εἶνε 'δική μου δουλειά. Θεέ μου! τί γελοῖοι ἄνθρωποι! Εἰς τὸ νοσοκομεῖον σοῦ λέγει ὁ ἕνας, μίαν νοσοκόμον

Digitized by Google

ὁ ἄλλος, καὶ τώρα ἄλλη πάλιν: ἐγώ! Θὰ τὴν νοσηλεύσῃς σύ, ἀμ' ἐγὼ τί θὰ κάμω κατ' αὐτὸ τὸ διάστημα; Εἰς ποῖον τὴν ἔστειλεν ὁ Θεός, 'ς ἐμὲ ἢ εἰς κανένα ἄλλον; Δὲν βλέπεις ὅτι ὁ Θεός τὴν ἔστειλεν εἰς ἐμὲ ἐπίτηδες διὰ νά μ' ἀποδείξῃ ὅτι εἶμαι γραῖα φίλαυτος καὶ ἰδιότροπος; Ὅταν συλλογίζωμαι ὅτι ὑπάρχουν παιδάκια τὰ ὁποῖα ὑποφέρουν, ὅτι τὰ δέρνει ἡ βροχὴ καὶ ἡ καταιγίς, καὶ δὲν ἔχουν τί νὰ φάγουν, καὶ ἡ καρδοῦλα των εἶνε πικραμένη, παιδάκια ποὺ δὲν ἔχουν μητέρα, ἢ τὰ ἔδειρεν ἡ μητέρα των... καὶ ἐγὼ ζῶ ἐδῶ ἥσυχη μ' αὐτὴν ἐδῶ τὴν γρυνιάρα τὴν Τριανταφυλλιά, μὲ πουλιά, μὲ σκύλους, μὲ γάτες, λέγω μὲ τὸν ἑαυτό μου: ἆρά γε δέν μου ἔπρεπε νὰ πάθω χαμμία μεγάλη συμφορά, νὰ χάσω τὰ πλούτη μου καὶ ὅλα τὰ καλά, τὰ ὁποῖα δὲν εἴξευρα νὰ μεταχειρισθῶ καλλίτερα!

— Καὶ 'λίγα σας φαίνουνται τὰ καλὰ ποὺ κάνετε; ἐμουρμούριζεν ἡ Τριανταφυλλιὰ ἔχουσα ἀνηρτημένον ἀπὸ τῆς ζώνης της τὸ ἄκρον τῆς ποδιᾶς της, δεικνύουσα ὅτι ἔμελλε νὰ μεταβῇ εἰς τὸ μαγειρεῖον ἵνα φροντίσῃ περὶ τοῦ γεύματος. Δὲν εἶστε συνδρομητὴς γιὰ ἑκατὸ φράγκα 'ς τὴν Ἐλεήμονα Ἑταιρεία, καὶ ἄλλα ἑκατὸ 'ς τὴν ἐνορία μας; Δέ μου λέτε 'ξέρετε καὶ ἄλλους πολλοὺς νὰ κάνουν τὸ ἴδιο; Καὶ μάλιστα ποὺ δὲν εἶστε καὶ ἀπὸ τὴς πλουσιώτερες...

— Θὰ φύγῃς ἀπ' ἐδῶ; εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη, μετὰ νεύματος ἀξιοπρεπεστάτου, καίτοι οἱ λόγοι της ὑπεδήλουν δεινὴν ἀπειλήν.

Καὶ ἡ μὲν Τριανταφυλλιὰ ἐξηφανίσθη μουρμουρίζουσα, ἡ δὲ κυρία Ἑρμίνη ἔκυψεν ἐπὶ τῆς Μαρκέλλας ἥτις ἐκοιμᾶτο.

— Μικρέ μου ἄγγελε τῆς θείας Προνοίας, εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ, θά σε σώσωμεν, εἰ δὲ μὴ θὰ εἶμαι πολὺ δυστυχής.

ΙΖ'

Ἡ νόσος ὑπῆρξε μακρά. Πολλάκις δὲ προσηλοῦσα τὰ βλέμματά της ἐπὶ τῆς μικρᾶς κλίνης, ἐφ' ἧς ἔκειτο ἡ Μαρκέλλα ἀναπαύουσα τὸ ὠχρὸν της πρόσωπον ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου, κάτισχνος καὶ καταπεπονημένη μετὰ σφοδρὸν πυρετόν, πολλάκις, λέγω, ἡ κυρία Ἑρμίνη εἶπε καθ' ἑαυτὴν ὅτι μάτην ἠγωνίζετο. Ἡ γηραιὰ κόρη δὲν ἔκλαυσε, διότι ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν τοσάκις εἶχεν αἰσθανθῆ ὑγραινομένους τοὺς ὀφθαλμούς της ἀναγινώσκουσα τὴν διήγησιν δεινῶν ἀνυπάρκτων, ὥστε νῦν ἐθεώρει τὰ εὔκολα ἐκεῖνα δάκρυα πολὺ δυσανάλογα καὶ ἀνεπαρκῆ πρὸς τὴν παροῦσαν ἀληθινὴν θλῖψιν.

Ἀλλὰ τίνος ἕνεκα ἡ πρὸς τὸ ἄγνωστον ἐκεῖνο παιδίον κλίσις της; Τίς ἠδύνατο νὰ εἴπῃ τὴν αἰτίαν τῆς κλίσεως ταύτης; Ἴσως ἦτο ἡ πρὸς τὴν ἀγαθότητα τῆς κυρίας Ἑρμίνης ἀφελὴς πίστις τῆς Μαρκέλλας; ἴσως τὸ αἴσθημα ὅπερ ἡ κυρία Ἑρμίνη ἐξέφρασε πρὸς τὴν κυρὰ Ζαλίνην, ὅτι δῆλα δὴ μέχρι τοῦδε ζῶσα ἀσκόπως, οὕτως εἰπεῖν, εὗρεν ἤδη ἐνασχόλησιν τοῦ βίου της τοσοῦτον εὐγενῆ καὶ ἀξιοσέβαστον; Ἀλλ' οἵα δήποτε ἦτο ἡ αἰτία, ἡ κυρία Ἑρμίνη ἔμενε παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τῆς μικρᾶς κλίνης ἡμέραν καὶ νύκτα, οὐδόλως παρατηροῦσα ὅτι οἱ ὀφθαλμοί της ἦσαν καταπεπονημένοι καὶ ῥυτίδες βαθεῖαι ἐχαράχθησαν ἐπὶ τῶν ἰσχνῶν ἤδη παρειῶν της. Παρέμεινε δὲ ἐκεῖ μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ὁ ἰατρὸς τῇ εἶπε:

— Ἡ μικρὰ ἐσώθη!

Ἐσώθη! Ἀληθῶς. Ἀλλὰ πόσων ἔτι φροντίδων καὶ μεριμνῶν ἔχρῃζεν ἡ μικρά, ἵνα βαθμηδὸν ἀναζωογονηθῇ ἡ ἐν αὐτῇ λαμπὰς τῆς ζωῆς ἡ τοσοῦτον ἀσθενής, ἣν ἔτρεμον μὴ αἴφνης ἴδωσι σβεννυμένην! Ἡ μακρὰ ἀνάρρωσις ἥτις ἐφαίνετο εἰς αὐτοὺς ἀτελεύτητος, ἀπείρου χαρᾶς ἐγένετο αἰτία εἴς τε τὸ κοράσιον καὶ εἰς τὴν προστάτιδά του, τὰ νόστιμα, λέγω, ῥοφήματα, τὰ ποτήρια εὐώδους σιροπίου, τὸ πρῶτον βραστὸν ᾠόν...

Ὅλην τὴν ποικίλην ταύτην χαρὰν ἐγνωρίσατε, ὦ μητέρες, τὴν χαρὰν τὴν παρακολουθοῦσαν τὸ πρῶτον ᾠόν· ἰδοὺ τὰ δύο λεπτὰ ἐπιμήκη τεμάχια τοῦ ἄρτου ἕτοιμα, ἰδοὺ τὸ ᾠόν, καλόν, λευκόν, νωπὸν καὶ ὀρεκτικὸν ὅσον τὸ δυνατόν. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ παιδίου λάμπουσιν, αἱ ἰσχναὶ χεῖρες ἐκτείνονται τρέμουσαι ἐκ τῆς πολλῆς προθυμίας... Ὀλίγον ἅλας... καὶ τὸ μικρὸν κοχλιάριον περιστρέφεται ἐν τῷ ᾠῷ μετὰ κινήσεως ἐμφαινούσης ἡδονὴν λαίμαργον. Τί καλὸν ὅπου εἶνε τὸ πρῶτον ᾠόν! Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ φάγῃ ἄλλο ἕν!

Ὄχι, ὁ ἰατρὸς τὸ ἀπηγόρευσεν. Ἀλλὰ πρὸς ἀποζημίωσιν ἰδοὺ ἓν κοχλιάριον τρεμούλας, ἡ ὁποία τρέμει ἐπὶ τοῦ λευκοῦ ἐκ πορσελάνης πινακίου, ἓν δακτυλάκι κρασὶ μὲ ὀλίγον χλιαρὸν ὕδωρ, καὶ ἡ μικρὰ ἀσθενὴς εὐαρέστως πλαγιάζει ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου, εὐφροσύνως μειδιῶσα μειδίαμα εὐδαίμονος παιδίου.

— Πότε θὰ μου ξαναδώσουν;

Ἅμα κορεσθεὶς ὁ μικρὸς στόμαχος μεριμνᾷ περὶ τοῦ προσεχοῦς δείπνου.

— Ὢ! τὴν λαίμαργον!

Ἀλλὰ τὰ χείλη τὰ μειδιῶντα, οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ μεστοὶ τρυφερότητος διαψεύδουσι τὸ βαρὺ τοῦτο ἐπίθετον. Καὶ τὸ παιδίον γελᾷ, προκαλοῦν διά τε τοῦ βλέμματος καὶ τοῦ νεύματος τὸ ἐπὶ τοῦ μετώπου του ἐπιτιθέμενον φιλάκι.

Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἔλαβε γνῶσιν τῆς ποικιλωτάτης ταύτης χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης. Τὴν καρδίαν πεπληρωμένη αἰσθημάτων ἀρρήτων ἐπεδόθη ἀσμένως εἰς μακρὰς προσευχάς. Εὑρίσκουσα τὸ πρῶτον ἤδη ἐν τῷ βίῳ της πάντας τοὺς ἑτοίμους τύπους τῶν ἱερῶν βιβλίων της ἀνισχύρους εἰς τὸ νὰ ἑρμηνεύσωσι ὅλην τὴν ὁρμὴν τῆς ψυχῆς της, ἀνεζήτησεν ἐν τῇ ἁπλῇ καρδίᾳ της καὶ οὐδὲν

Digitized by Google

ἄλλο πρᾶγμα ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ ἢ μεγίστην διάχυσιν χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης.

Καὶ ἡ Μαρκέλλα ἠγέρθη τῆς κλίνης! Ἐπῆλθεν ἡμέρα, γλυκυτάτη ἡμέρα τοῦ χλιαροῦ φθινοπώρου, καθ' ἣν τὸ παράθυρον κεχρυσωμένον ὑπὸ ὠχρᾶς ἡλιακῆς ἀκτῖνος ἀνεῴχθη ὀρθάνοικτον, ἵνα φανῇ ὁ κυανοῦς οὐρανός, καὶ τὸ γλυκὺ φῶς κατέκλυσε τοὺς κροτάφους τῆς μικρᾶς ἀσθενοῦς, ὧν αἱ ὑποκύανοι φλέβες διέγραφον τὸ λεπτὸν αὐτῶν δίκτυον, κατέκλυσε τοὺς μεγάλους ὀφθαλμοὺς χρῶμα ἔχοντας λεπτοκαρύου, οἵτινες ἐκλείοντο ἐκ διαλειμμάτων ὑπὸ τῆς ἄγαν ζωηρᾶς λάμψεως, κατέκλυσαν τὰ ὕπωχρα χείλη της, ἅτινα ἐν τούτοις ἤρχισαν νὰ γίνωνται ῥοδοβαφῆ. Ἡ Μαρκέλλα περιεπάτησεν ἐν τῷ δωματίῳ κρατουμένη ἀπὸ τῶν ἐπίπλων διὰ τῶν δύο χειρῶν· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἤθελε νὰ την ὑποβαστάσῃ ἄλλος τις, ἡ καρδία της ἔπαλλεν ἰσχυρῶς, εἶχε τὸ στόμα ἡμιάνοικτον ἵν' ἀναπνέῃ καὶ μειδιᾷ ταυτοχρόνως, ἐν ᾧ ἡ κυρία Ἑρμίνη παρηκολούθει ἀνησυχοῦσα, ἔχουσα ἡπλωμένους τοὺς βραχίονας ἵνα την περιλάβῃ, ἀγαλλομένη καὶ σεμνυνομένη διότι ἔβλεπε βαδίζον τὸ παιδίον ἐκεῖνο, οὗτινος δὲν ἦτο μὲν μήτηρ, ἀλλ' ὅπερ ὤφειλεν ὅμως εἰς αὐτὴν τὸ ζῆν.

Ἡμέραν τινὰ ἀρχομένου τοῦ χειμῶνος, ὅτε τὰ φύλλα τῶν δένδρων εἶχον ἤδη καταπέσῃ, ἡ κυρία Φαβροῦ καὶ ἡ κόρη της εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν τῆς κυρίας Ἑρμίνης καὶ ἐδέχθησαν ὑπὸ τῆς Μαρκέλλας, ἥτις ἀδιαλείπτως τας ἀνεζήτει. Ἡ καρδία τῆς μικρᾶς κόρης εἶχε λησμονήσῃ τὰ τραύματα, καὶ μόνας τὰς εὐεργεσίας ἐνεθυμεῖτο.

Αἱ δύο γυναῖκες κατεθορυβήθησαν ὀλίγον βλέπουσαι ἑαυτὰς πρὸ τῆς ὀρφανῆς· λίαν ὑψηλὴ ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν της, ἔτι δὲ μᾶλλον ἕνεκα τῆς ἰσχνότητος τῶν χαρακτήρων της καὶ τοῦ καλαμώδους σώματός της, ἐνδεδυμένη λευκὸν κοιτωνίτην ἐκ φλανέλλας κυανῆς ἁπλούστατον μέν, ἀλλὰ κομψότατα καὶ μετὰ πολλῆς φιλοκαλίας κεκομμένον, ἡ Μαρκέλλα οὐδὲν κοινὸν εἶχε πλέον πρὸς τὸ παιδίον, ὅπερ ἔπλυνε τὰς πλάκας τοῦ μαγειρείου τοῦ γνωστοῦ καταστήματος. Ἡ εὐγένεια ἣν εἶχε κληρονομήσῃ παρὰ τῆς μητρός της, ἐξεδηλοῦτο καὶ ἐγίνετο πάλιν καταφανὴς ἤδη, ὅτε συνέζη μετ' ἀνθρώπων ἐχόντων ἀγωγὴν σύμφωνον πρὸς τὴν φύσιν αὐτῆς. Αἱ ἐρυθραὶ μὲν ἀλλὰ λεπτοφυέσταται χεῖρες, τὸ ἁπαλὸν δέρμα τῆς ἀναρρωννυούσης μικρᾶς, ἡ ἁβρότης τοῦ ἤθους ἥτις κατὰ τὰς σημερινὰς ἰδέας εἶνε ἐκ τῶν μεγίστων προσόντων τῆς κομψότητος, πάντα ταῦτα ἐξέπληττον τὰς κυρίας Φαβροῦ, μητέρα καὶ κόρην, αἵτινες ᾐσθάνοντο τρόμον τινά, ἐνθυμούμεναι πῶς προσηνέχθησαν πρὸς τὸ ἀπολωλὸς παιδίον. Τότε πρῶτον ἡ μήτηρ τῆς Λουίζης διενοήθη ὅτι ἡ Μαρκέλλα ἠδύνατο κάλλιστα νὰ εἶνε τέκνον οἰκογενείας ἀνηκούσης εἰς πολὺ ἀνωτέραν κοινωνικὴν βαθμίδα, καὶ οὐχὶ εἰς τὴν ἐργατικὴν τάξιν, ὡς εἶχον κρίνῃ ἐν ἀρχῇ ἐκ τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς εὐτελείας τῶν ἐνδυμάτων τῆς Μαρίας Μονφόρτ. Ἡ δυσαρέστησις ἥτις ἀπὸ τῆς φυγῆς τῆς Μαρκέλλας συνεταράσσετο ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας της, ἐξεδηλώθη τέλος διὰ τραχείας ἐκφράσεως.

— Τώρα ἐννοῶ, εἶπε μετὰ τοὺς πρώτους ἀσπασμοὺς καὶ τὰς πρώτας περιπτύξεις, γιατὶ θέλεις νὰ μένῃς ἐδῶ. Ἐδῶ κάθεσαι μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα, ἐν ᾧ ὅταν εἶσαι μὲ ἀνθρώπους πτωχοὺς σὰν καὶ 'μᾶς, πρέπει νὰ δουλεύῃς.

Δάκρυ ἀνέβλυσεν ἀπὸ τῶν βλεφάρων τῆς Μαρκέλλας, διότι οὐχὶ βεβαίως ἵν' ἀκούσῃ τοιούτους λόγους ἐπεθύμησε νὰ ἴδῃ τὴν εὐεργέτιδά της. Ἀμηχανοῦσα ἀπέβλεψε πρὸς τὴν θύραν ἣν ἔκλειε κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἡ κυρία Ἑρμίνη, ἡ ἐξαίρετος αὕτη γυνή, ἥτις ἔκρινεν ὅτι θὰ ἦτο μᾶλλον ἀβρόφρον νὰ μὴ εἶνε παροῦσα ἐν τῇ συνεντεύξει ταύτῃ.

— Γιατί μού το λέτε αὐτό; εἶπεν ἱκετευτικῶς χειρονομοῦσα. Τὸ 'ξέρετε πολὺ καλά, κυρία, ὅτι σας ἀγαποῦσα πάντοτε πολύ, καί σας ἀγαπῶ ἀκόμη μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά.

Ἡ κυρία Φαβροῦ ἐσιώπα, διότι, ὡς πάντες οἱ δύστροποι ἄνθρωποι, βαρέως μάλιστα ἔφερε τὴν πικρὰν ἀλήθειαν.

— Ἂς εἶνε! εἶπε τέλος μετὰ χειρονομίας ἀποτρεπούσης ἅπαξ διὰ παντὸς πᾶν ὅ τι ἠδύνατο ἡ Μαρκέλλα νά τη εἴπῃ, ἐβαρέθηκες τοὺς παληούς σου προστάτας, εὐρῆκες ἄλλους, πάει καλά. Κύτταξε μόνο νὰ μείνῃς μαζί τους πολὺν καιρὸ καὶ «τὰ μάτια σου τέσσερα» νὰ μήν τους κάνῃς τὰ ἴδια, σὰν καὶ 'μᾶς. Τἄκουσες;

Ἡ Μαρκέλλα ἐταπείνωσε τὴν κεφαλὴν οὐδὲν ἔχουσα νὰ εἴπῃ, διότι ἡ βραχεῖα ὀκταέτις πεῖρά της δὲν ἐπήρκει εἰς τὴν εὕρεσιν ἐπιχειρημάτων ἐναντίον δολίου ἀντιπάλου.

Ἡ Λουίζα παρεμβαίνουσα εἶπε πρὸς τὴν Μαρκέλλαν:

— Ἔχεις ὡραῖα φορέματα. Θὰ 'πᾷς ἐσωτερικὴ τώρα.

— Ὄχι, ἀπεκρίθη ἡ κορασίς, θὰ μείνω με τὴν κυρίαν Ἑρμίνην. Ὅταν δυναμώσω βλέπομε.

— Θὰ μάθῃς πιάνο; ἠρώτησεν ἡ Λουίζα, ἧς τὸ κλειδοκύμβαλον ἦτο τὸ μόνον ὄνειρον τὸ οὐδέποτε, φεῦ! ἐκπληρωθέν.

— Δὲν εἰξέρω. Ὅ τι 'πῇ ἡ κυρία Ἑρμίνη. Ἐγὼ θὰ εἶχα καλλίτερα!...

— Ἆ! βέβαια εἶνε καλλίτερα παρὰ νὰ πλύνῃς πιάτα, μόνο ποὺ δὲν εἶνε τόσον χρήσιμον. Ἐλπίζω ὅμως ὅτι ἡ κυρία Ἑρμίνη θὰ σου ἐξασφαλίσῃ ἕνα καλὸ εἰσόδημα διὰ νὰ μὴ εὑρεθῇς ἔπειτα στενοχωρημένη καὶ νὰ ἔχῃς νὰ ζήσῃς! Προσπάθησε νὰ ἀκούῃς τὴν κυρίαν Ἑρμίνην περισσότερον ἀπὸ 'μᾶς, διότι ἂν την ἀφήσῃς καὶ φύγῃς, θὰ χάσῃς καὶ θὰ χάσῃς. Δὲν εἶν' εὔκολο νὰ βρίσκῃ κανεὶς ἀνθρώπους προθύμους νά του ἀ-

Digitized by Google

νοίγουν ὅταν κτυπᾷ τὴ νύκτα τὴν θύρα τους. Δὲν θά σου τύχῃ δυὸ φορὲς αὐτὴ ἡ εὐτυχία.

— Λουίζα, εἶπεν ἡσύχως ἡ Μαρκέλλα, μὲ πειράζεις πολύ, μὰ ἐγώ σε ἀγαπῶ πολύ.

Ἡ κυρία Φαβροῦ ἠγέρθη λέγουσα:

— Τὸ λοιπόν, ἔχε 'γειά. Δὲ θὰ βρῇς καιρό, πιστεύω, νὰ ἔλθῃς νά μας ἰδῇς, καὶ 'μεῖς δὲ θὰ 'ξανάρθωμε . . .

— Γιατί; ἠρώτησε μετ' ἀθῳότητος ἡ Μαρκέλλα.

— Τί νὰ κάμω; Ἐγὼ ἔδωκα 'ς τὴν κυρία Ἑρμίνη ὅσα χαρτιὰ εἶχα φυλαγμένα γιὰ σένα. Δὲν εἶνε πολλὰ καὶ δὲ θὰ μάθῃς ἀπ' αὐτὰ πολλὰ πράγματα, ἀλλὰ ἐπειδὴ αὐτὰ εἶνε ὅλα ὅλα ὅσα ἔχεις, πρέπει νά τα φυλάξῃς. Τὰ ῥοῦχά σου δέν τα χρειάζεσαι τώρα, σοῦδωσαν ἄλλα, θά τα δώσω σὲ καμμιὰ ζητιάνα . . .

Ἡ Μαρκέλλα ᾐσθάνθη τὸν λόγον τοῦτον εἰσδύσαντα εἰς τὴν καρδίαν της ὡς αἰχμὴν μαχαιρίου.

— Χαῖρε, εἶπεν ἡ Λουίζα διὰ τῆς ὑποστρύφνου φωνῆς της. Καλοπέρνα καὶ διασκέδαζε, κορίτσι μου.

Καὶ κύψασαι πρὸς τὸ παιδίον ἠσπάσθησαν τὴν παρειάν του ἀσπασμὸν τελείου ἀποχωρισμοῦ. Ὁ ἐπίσημος οὗτος ἀσπασμὸς ἐνεκολάφθη ἐπὶ τῆς παρειᾶς τῆς Μαρκέλλας ὡς ὕβρις, καὶ ὅτε ἀπέμεινε μόνη, ἔσπευσε διὰ τῆς χειρίδος της νὰ τὸν ἐξαλείψῃ.

— Λοιπόν! εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη εἰσερχομένη, ἀφ' οὗ προέπεμψε τὰς δύο κυρίας καὶ τὰς ὑπεχρέωσε μετὰ πολλῆς ἀγάπης νὰ ἐπανέλθωσι.

— Σεῖς εἶσθε καλή! ἀνεφώνησεν ἡ Μαρκέλλα δακρυρροοῦσα καὶ ὁρμῶσα νὰ ἐναγκαλισθῇ τὴν νέαν της φίλην.

Ὅτε δὲ ἡ Τριανταφυλλιά, ὀρθία καὶ εὐθυτενὴς ὡς στῦλος, ἔκλεισε τὴν κιγκλιδωτὴν τοῦ κηπαρίου θύραν ἐξακοντίζουσα λοξὸν βλέμμα κατὰ τῶν δύο ἀπερχομένων γυναικῶν, αὗται σταθεῖσαι παρετήρησαν τὴν μικρὰν κατοικίαν, ἧς τὸ μὲν ἰσόγειον δὲν ἐφαίνετο καλῶς, φρασσόμενον ὑπὸ τῆς κλεισθείσης θύρας, ἀλλὰ τὰ δωμάτια τῆς δευτέρας ὀροφῆς κεκοσμημένα διὰ λευκῶν παραπετασμάτων ἐνέφαινον εὐεξίαν καὶ πλοῦτον.

— Νά που ὑπάρχουν καὶ τυχεροὶ ἄνθρωποι! εἶπε ξηρῶς ἡ Λουίζα.

— Ἀχάριστη! ἀνεφώνησεν ἡ κυρία Φαβροῦ ἀναζητοῦσα τὸ μαντήλιόν της. Ἀχάριστη! σκληρόκαρδη!

Καὶ κατελήφθη ὑπὸ κλαυθμῶν, ἐν ᾧ ἡ κόρη της ἔνευεν εἰς τὸ λεωφορεῖον νὰ σταθῇ.

(Ἕπεται συνέχεια).

Η ΜΑΝΙΑ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ

Παρ' ἡμῖν ἡ συλλογὴ γραμματοσήμων θεωρεῖται ἔργον ἐντελῶς παιδικόν, καὶ οἱ συλλέκται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν· εἶνε νήπια, παιδάρια, κορασίδες, σπανίως νεάνιδες καὶ νεανίσκοι ἀμύστακες ἔτι. Ἐκ τῶν μεγάλων τίς καταδέχεταί ποτε νὰ καταναλώσῃ χρόνον καὶ χρῆμα πρὸς συλλογὴν καὶ τακτοποίησιν μικρῶν λιθογραφημένων χαρτίων;

Ναί, δὲν λέγω, πολλάκις συμβαίνει νὰ σᾶς ἀναρπάσῃ σοβαρός τις κύριος τὸν φάκελλον ἐπιστολῆς ἵνα περικόψῃ τὰ ἐπ' αὐτοῦ γραμματόσημα, καὶ κυρία τις σεβασμία θὰ σᾶς παρακαλέσῃ ἴσως νὰ νῆς συλλέγητε ὅσα σᾶς τύχωσι τοιαῦτα, ἀλλὰ βεβαίως οὔτε ἡ μὲν οὔτε ὁ δὲ τὰ θέλουσι δι' ἑαυτούς, ἀλλὰ διὰ τὸν υἱόν των, διὰ μικράν τινα ἀνεψιὰν ἢ διὰ γνώριμα παιδία, τὰ ὁποῖα τοὺς ἐφορτώθηκαν *νὰ τοὺς μαζεύουν*.

Ὥστε ἡ ἐργασία αὕτη ἐκτελουμένη ὑπὸ παίδων τυχαίως, ἀτέχνως, ἄνευ συστήματος, ἀλλ' ἁπλῶς καὶ μόνον κατ' ἀμοιβαίαν μίμησιν καὶ χάριν παιδιᾶς, οὐδεμίαν ἀξίαν, οὐδὲ σπουδαιότητα ἔχει. Οἱ μικροὶ συλλέκται κατασκευάζουσιν ὀλιγοσέλιδα τετράδια ἐκ λευκοῦ χάρτου, ἐπιγράφουσιν ἐν ἑκάστῃ σελίδι ἀνορθογράφως ἐνίοτε τὸ ὄνομα ἑνὸς Κράτους, κολλῶσι δὲ κάτωθι διὰ λιπαροῦ ἐπαλείφοντες κόμμεος τὰ γραμματόσημα, ὅσα ἀνήκουσιν ἢ νομίζουσιν ὅτι ἀνήκουσιν εἰς τὰ ταχυδρομεῖα τοῦ Κράτους τούτου.

Οἱ δὲ τρόποι, δι' ὧν πορίζονται διάφορα εἴδη πρὸς πλουτισμὸν τῆς συλλογῆς των εἶνε ποικίλοι: ἢ ἀνταλλάσσουσιν ἐν τῷ σχολείῳ μετὰ τῶν συμμαθητῶν τὰ διπλᾶ γραμματόσημα, μὲ κίνδυνον τιμωρίας καὶ κατασχέσεως τῶν συναλλαγμάτων ἂν φωραθῶσιν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου, ἢ ἀγοράζουσι διὰ τῶν δεκαλέπτων, ἅτινα χορηγεῖ ἡ μητρικὴ στοργή, ἀπό τινος καταστήματος ἐν ᾧ πωλοῦνται σειραὶ γραμματοσήμων, ἢ τέλος συλλέγουσιν ἀπὸ συγγενῶν καὶ φίλων, οἵτινες ἔχουσιν ἀλληλογραφίας μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ὅταν δ' ἡ συλλογὴ ὑπερβῇ τῶν δευτέραν ἑκατοντάδα, τότε ἀρχίζουν αἱ ἀξιώσεις ἑνὸς Album διὰ τὰ γραμματόσημα, αὐξάνουσαι ὁλονέν, ἕως ὅτου τέλος ὁ ἀγαθὸς ἅγιος Βασίλειος εἰσακούσας τὴν αἴτησιν ἀποστέλλει διὰ μέσου πάππου τινὸς ἢ θείας τὸ ποθούμενον χρυσόδετον λεύκωμα.

Τότε ἄρχεται ἡ ἐν τῷ νέῳ βιβλίῳ μετακομιδὴ τῶν γραμματοσήμων τῇ ἐπιστασίᾳ καί τινος μεγαλητέρου, διότι ἀπαιτεῖ ὑπομονὴν καὶ προσοχήν, προσόντα ἥκιστα παιδικά. Τὰ γραμματόσημα ἀποκοπτόμενα ἀπὸ τῶν σελίδων τοῦ παλαιοῦ τετραδίου τίθενται ἐν τῷ ὕδατι ἵνα ἀποκολληθῇ ὁ ἐπ' αὐτῶν χάρτης καὶ ἀφοῦ διαγνωσθῶσι κατατάσσονται ἐν ταῖς σελίσι τοῦ λευκώματος κατὰ τὰς ἐπ' αὐτῶν ἀναγεγραμμένας ὁδηγίας. Ἐν τοῖς τελειοτέροις παρισινοῖς λευκώμασι τοῦ ἐκδότου

'Αρθ. Μωρύ, ὅστις πωλεῖ μυριάδας ἀντιτύπων κατ' ἔτος, ἡ θέσις ἑκάστου γραμματοσήμου εἶνε σαφέστατα ὡρισμένη διὰ πλαισίου καὶ μικρᾶς περιγραφῆς ἐντὸς αὐτοῦ. Τὰ λευκώματα ταῦτα εἶνε ὄντως ἔργα ἐξόχου ὑπομονῆς καὶ τέχνης!

Κοινότατα γραμματόσημα ἐν Ἑλλάδι θεωροῦνται τὰ γαλλικὰ κατὰ πρῶτον, εἶτα τὰ αὐστριακά, τὰ γερμανικὰ καὶ τὰ ἰταλικά. Σπάνια δ' ἐννοεῖται εἶνε τὰ κατηργημένα, *ἀρχαῖα* καλούμενα ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν συλλεκτῶν καὶ τὰ προερχόμενα ἐκ μικρῶν ἢ μεμακρυσμένων ἐθνῶν μεθ' ὧν ἐλαχίστην ἐπικοινωνίαν ἔχει ἡ Ἑλλάς. Ὑπάρχουσι δέ τινα γραμματόσημα, πρὸς τὰ ὁποῖα ἐκ παραδόσεως ἰδιάζουσαν τρέφουσι στοργὴν οἱ Ἑλληνόπαιδες συλλέκται. Τίς ἐξ ὑμῶν δὲν ἐνθυμεῖται, ἂν συνέλεγέ ποτε γραμματόσημα, μετὰ πόσης συγκινήσεως καὶ χαρᾶς ἀπέκτησε τὸν ἐρυθρὸν κάστορα του Καναδᾶ, τὸν γνωστὸν καὶ περιζήτητον ὑπὸ τὸ θωπευτικὸν ὄνομα *τὸ ποντικάκι*!

Τίς δὲν ἔτυχέ ποτε νῦν ἔτι ν' ἀκούσῃ τὰ χορακιστικὰ παιδίων συνομιλούντων περὶ γραμματοσήμου διὰ τῶν ἰδίων ὀνομάτων, ἅτιν' ἀποδίδουσιν εἰς ἕκαστον αὐτῶν ἀναλόγως τοῦ τύπου ἢ τοῦ σχήματος; *Ὁ σιδηρόδρομος, ὁ καβαλλάρης τῆς Ἀμερικῆς, τὸ πουλάκι τῆς Ἑλβετίας, τὰ βουνὰ τῆς Νικαράγουας, τὸ τρίγωνο τῆς Καλῆς Ἐλπίδος, ἡ πάπια τῆς Αὐστραλίας*, εἶνε τόσοι τεχνικοὶ ὅροι πολυσήμαντοι μεταξὺ τῶν εἰδότων, ἀκατάληπτοι διὰ τοὺς ἀμαθεῖς.

Τοιαύτη εἶνε ἡ θέσις τῆς συλλογῆς γραμματοσήμων ἐν Ἑλλάδι. Πόσον θὰ ἐκπλαγῶσιν ὅμως οἱ μανθάνοντες εἰς ὁποίαν περιωπὴν ἔχει ἀνέλθῃ ἀλλαχοῦ τὸ παιδαριῶδες τοῦτο ἔργον!

Ὄχι μόνον οἱ ἡλικιωμένοι δὲν ἀπαξιοῦσι τὴν περὶ τὰ γραμματόσημα ἀσχολίαν, ὄχι μόνον ὑπάρχει ἴδιος κλάδος ἐμπορίου ἀνὰ τὴν Εὐρώπην, ἐξ οὗ ἀποζῶσι χιλιάδες ἀνθρώπων, ὄχι μόνον Ἑταιρίαι καὶ Χρηματιστήρια εἰδικὰ ἔχουσι συσταθῇ, καὶ συγγράμματα περὶ γραμματοσήμων ἐκδίδονται, ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἀκόμη ἄνθρωποι δαπανῶντες ποσὰ ὑπέρογκα, μυθώδη πρὸς συλλογὴν τῶν ἀχρήστων τούτων λιθογραφημάτων, ἣν κατέστησαν ἴδιον ἔργον πλέον.

Ἄνδρες ἀξίας, ὡς ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς Pierre Zaccone, φημίζονται ὡς ἔχοντες καλλίστας συλλογάς. Ὁ ἰατρὸς Legrand ἐν Παρισίοις ἐκδοὺς ἐσχάτως μελέτην περὶ τῶν Ἰαπωνικῶν γραμματοσήμων, κέκτηται συλλογὴν ἐξ 100,000 γραμματοσήμων. Ὁ κ. Ἀρθ. Ροτσχίλδ, ὁ πρύτανις τῶν ἐν Γαλλίᾳ συλλεκτῶν ἔχει συλλογὴν ἀξίας *διακοσίων χιλιάδων φράγκων*, περιλαμβανομένην ἐντὸς ἑκατοντάδος χρυσοτεύκτων τόμων. Ὁ κ. Ροτσχίλδ πρὸς τούτοις ἐν τῇ ὑψίστῃ αὐτοῦ στοργῇ πρὸς τὰ γραμματόσημα ἔσχε τὴν πρωτοβουλίαν τῆς συστάσεως ἑταιρίας Γραμματοσημολογικῆς ἐν Παρισίοις, ἧς προεδρεύει. Ἡ ἑταιρία αὕτη, ἀριθμοῦσα πλεῖστα τακτικά, ἔκτακτα καὶ ἀντεπιστέλλοντα μέλη, σκοπὸν ἔχει τὴν μελέτην τῶν διαφόρων γραμματοσήμων ἐν σχέσει πρὸς τὴν χρονολογίαν, τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν γεωγραφίαν, πρὸς τὴν γλωσσολογίαν καὶ τὴν καλλιτεχνίαν. Ἡ Ἑταιρία αὕτη ἐκδίδει ἴδιον δελτίον κατ' ἔτος, ἤρξατο δὲ ἤδη συντάττουσα, ἐν εἴδει λεξικοῦ, διεθνῆ κατάλογον τῶν γραμματοσήμων.

Ἀλλὰ τῆς πλουσιωτέρας συλλογῆς γραμματοσήμων κύριος ἀναμφιλέκτως εἶνε ὁ εὐτυχὴς υἱὸς τῆς δουκίσσης de Galliera, ὅστις ἔχει δαπανήσει χάριν αὐτῆς μέχρι τοῦδε — πόσα νομίζετε; — *ἓν ἥμισυ ἑκατομμύριον φράγκων!!* Ὁ Κροῖσος οὗτος τῶν γραμματοσήμων ἔχει ἴδιον γραφεῖον συναλλαγῶν, διεκπεραιωτάς, μεσίτας, βιβλιοφύλακα τῶν τριακοσίων τόμων τῆς συλλογῆς του, σμῆνος ὑπαλλήλων.

Εἰς οὐδένα ὅμως ἐπιτρέπει τὴν θέαν τῆς συλλογῆς του καὶ σκοπεῖ μόνον νὰ τὴν ἐκθέσῃ, ὅταν συμπληρωθῇ καὶ ταξινομηθῇ τελείως, ἀλλ' ἡ ἐργασία αὕτη θ' ἀπαιτήσῃ, λέγουσιν, ἀκόμη... ἐννέα ἔτη!

Δὲν σᾶς φαίνονται ἀπίστευτα πάντα ταῦτα;

Ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ πρὸς τὰ γραμματόσημα στοργὴ δὲν εἶνε κατωτέρα τῆς ἐν Γαλλίᾳ· οἱ Ἄγγλοι μάλιστα ἐν τῷ ἰδιάζοντι χαρακτῆρι αὐτῶν ἐφευρίσκουσι παράδοξα τεχνάσματα πρὸς πλουτισμὸν τῶν συλλογῶν των. Οὕτω τραπεζίτης ἐν Λονδίνῳ ὑποσχεθεὶς νὰ χαρίσῃ πρὸς νεαρὸν ἀνεψιόν του καλὴν συλλογὴν γραμματοσήμων ἐπενόησε τὸν ἑξῆς τρόπον πρὸς εὐθηνοτέραν προμήθειαν αὐτῶν· ἐδημοσίευσεν ἐν ταῖς ἀγγελίαις τῶν «Times» τὴν ἑξῆς γνωστοποίησιν:

Γάμος. — *Δεσποινὶς ἡλικίας εἴκοσιν ἐτῶν, μελαγχρινή, εὔμορφος, ἔχουσα προῖκα τριάκοντα χιλιάδων λιρῶν, καὶ μέλλουσα κληρονόμος ἑτέρων ὀγδοήκοντα χιλιάδων, δέχεται νὰ νυμφευθῇ ἄνδρα ἔντιμον, ἔστω καὶ ἄνευ περιουσίας. Ἐπιστολαὶ δεκταὶ μέχρι τέλους τοῦ μηνὸς πρὸς τὴν Διεύθυνσιν: Μ. Η. ἐν τῷ γραφείῳ τῆς ἐφημερίδος.*

Διὰ τοῦ εὐφυοῦς τούτου στρατηγήματος ὁ ἀγαθὸς θεῖος μετὰ ἕνα μῆνα κατώρθωσε νὰ δωρήσῃ εἰς τὸν ἀνεψιόν του λαμπρὰν συλλογὴν ἐξ εἰκοσιπέντε χιλιάδων γραμματοσήμων πάσης ἐθνικότητος.

Ἕτερος συλλέκτης Ἄγγλος ἐπιθυμῶν νὰ συναθροίσῃ ὡς πλεῖστα γραμματόσημα ἀμεταχείριστα κατεχώρισε τὴν ἑξῆς ἀγγελίαν ἐν τοῖς κυριωτέροις δημοσιογραφικοῖς φύλλοις τοῦ Λονδίνου:

«**Ἔκτακτος εὐκαιρία!** — *Μὲ εἴκοσι μόνον λεπτὰ (Two pence) εἰς γραμματόσημα παντὸς ἔθνους ἀποστελλόμενα πρὸς τὴν διεύθυνσιν Χ. Β. Ζ. ἐν τῷ γραφείῳ τῆς ἐφημερί-*

Digitized by Google

δος, ἕκαστος δύναται νὰ ἀποκτήσῃ λαμπρὰν εἰκόνα τοῦ Ναπολέοντος Γ. χαραχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ χαράκτου Barre.»

Πλεῖστοι ἐκ διαφόρων τόπων ἔσπευσαν ἵνα ἐπωφεληθῶσι τῆς εὐκαιρίας. Ἀλλ' ὁποία ἔκπληξις, ὅταν ἔλαβον εἰς ἀπάντησιν ἓν γαλλικὸν γραμματόσημον τοῦ ἑνὸς λεπτοῦ, ὅπερ ἀληθῶς ἔφερε τὴν μορφὴν τοῦ Ναπολέοντος χαραχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Barre.

Πολλοὶ ἐπωφελοῦνται καὶ τῶν πολιτικῶν μεταβολῶν, ὅπως κερδοσκοπήσωσιν ἐν τοῖς γραμματοσήμοις· οὕτω μνημονεύεται πάλιν Βρετανός τις ἔμπορος, ὅστις ἐπλούτησεν ἀγοράσας μικρὸν πρὸ τῆς Ἰταλικῆς Ἑνώσεως πλεῖστα γραμματόσημα τῶν μικρῶν κρατῶν τῆς Τοσκάνης, Νεαπόλεως, Λούκας κλπ. ἅτινα καταργηθέντα κατόπιν καὶ δυσεύρετα γενόμενα αὐτὸς ἐπώλησε κατὰ μικρὸν εἰς ὑπερόγκους τιμάς.

Ἐν Παρισίοις λειτουργεῖ πλουσιώτατον χρηματιστήριον γραμματοσήμων. Ἐν αὐτῷ αἱ ἀγοραπωλησίαι γίνονται καθ' ἑκατοντάδας, ἐνίοτε καὶ κατὰ χιλιάδας γραμματοσήμων... καὶ φράγκων.

Τὸ περίεργον δὲ εἶνε ὅτι ὅπως αἱ μετοχαὶ καὶ τὰ χρεώγραφα, οὕτω καὶ τὰ γραμματόσημα κυκλοφοροῦσιν ὑπερτιμημένα ἢ ὑποτιμημένα ἀναλόγως τῆς ζητήσεως ἢ τῆς σχετικῆς ἐλλείψεως ἑκάστου εἴδους. Εἶνε ἑβδομὰς καθ' ἣν ὑπερτιμῶνται τὰ γραμματόσημα τῆς Κολομβίας αἴφνης. Οἱ ἔμποροι ζητοῦσι παρὰ τῶν ἀνταποκριτῶν αὐτῶν τοιαῦτα· φέρονται πολλὰ εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ οὕτω πάλιν ὑποτιμῶνται, ἄρχεται δὲ ἡ ὑπερτίμησις ἄλλου εἴδους καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ποία δὲ νομίζεται ὅτι εἶνε ἡ ἀξία σπανίων τινῶν καὶ δυσευρέτων γραμματοσήμων; ἀπίστευτος, μυθώδης πολλάκις.

Σπανιώτατον ἐκ τῶν γαλλικῶν γραμματοσήμων θεωρεῖται τὸ τοῦ 1 φράγκου πορτοκαλλόχροον τοῦ **1849**. Πωλεῖται δὲ τοῦτο ἐν τοῖς χρηματιστηρίοις ἀμεταχείριστον μὲν **200** φρ· μεταχειρισμένον δὲ ἀντὶ **60** φρ.

Τὸ μεξικανικὸν γραμματόσημον τοῦ Γουαδαλαξάρα λευκὸν ½ real **1867** πωλεῖται μεταχειρισμένον ἀντὶ 250 φρ.

Τὸ στρογγύλον μαῦρον ἢ κίτρινον τῆς Ἀγγλικῆς Γουϊάννης ἐκτύπωσις τοῦ **1850** ἀξίζει μεταχειρισμένον 375 φρ.

Τὸ τηλεγραφικὸν γραμματόσημον τῆς Βαυαρίας τοῦ 1870 τιμᾶται καινουργὲς φρ. **120**. Τὸ κόκκινον ἱσπανικὸν τοῦ **1851 2** ρεαλίων φρ. **250** καινουργὲς καὶ **100** μεταχειρισμένον.

Τῆς Ἀβάνης ἡ πρώτη ἐκτύπωσις ἀνταλλάσσεται πρὸς ἓν χιλιόφραγκον χαρτονόμισμα.

Ἀλλὰ τὸ μᾶλλον δυσεύρετον, ὁ βασιλεὺς τῶν γραμματοσήμων τιμώμενον ὡρισμένως *χίλια πεντακόσια φράγκα*, εἶνε τὸ τῆς νήσου τοῦ ἁγ. Μαυρικίου, **1850**, κόκκινον ἢ κυανοῦν, καινουργὲς ἢ μή, ἀρκεῖ νὰ φέρῃ ἐντετυπωμένας ὡς σύμβολον τὰς λέξεις: Post office.

Ἐκ τῶν ἑλληνικῶν γραμματοσήμων σπανιώτερα εἶνε βεβαίως τὰ τῆς πρώτης ἐκτυπώσεως γενομένης ἐν Παρισίοις τῷ **1861**, καὶ ἐκ τούτων πάλιν σπανιώτατον εἶνε τὸ ῥοδόχρουν τῶν **80** λεπτῶν. Τὰ γραμματόσημα ταῦτα γνωρίζονται τῶν λοιπῶν ὑπὸ ἐξησκημένου μόνον ὀφθαλμοῦ ἐκ τῆς λεπτοτέρας ἐργασίας, ἣν ἔχει ἡ κεφαλὴ τοῦ Ἑρμοῦ κατὰ τὰς παρειὰς καὶ τὴν σιαγόνα.

Περιεργότατα ἐπίσης καὶ βεβαίως πολύτιμα διὰ τοὺς φιλοτέχνους συλλέκτας, εἶνε τὰ κατὰ τὸ **1880** κυκλοφορήσαντα, κίβδηλα τῶν **20** λεπτῶν κυανᾶ, ἅτινα ἐπήγαγον τὴν κατάργησιν τοῦ εἴδους τούτου. Ἀγνοῶ ἂν ὁ κ. Ροτσχίλδ ἔχῃ τοιαῦτα ἐν τῇ πλουσίᾳ συλλογῇ του.

Σπανιώτατα εἶνε καὶ τὰ τῶν Ἰονίων νήσων γραμματόσημα ἐπὶ ἀγγλικῆς προστασίας τρία τὸν ἀριθμόν: κίτρινον, κυανοῦν καὶ ῥοδόχρουν φέροντα τὴν κεφαλὴν τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας καὶ ἑλληνιστὶ τὴν ἐπιγραφήν: Ιονικον Κρατος.

Ἀγνοῶ ὅμως ὁποία εἶνε ἡ ἀξία τῶν γραμματοσήμων τούτων ἐν τοῖς εὐρωπαϊκοῖς Χρηματιστηρίοις· ἐνταῦθα νομίζω πωλοῦνται ἀντὶ 1—2 δραχμῶν ἕκαστον.

Ἐκτὸς τῶν συλλεγόντων γραμματόσημα πρὸς πλήρωσιν χρυσοδέτων λευκωμάτων, ὑπάρχουσι καί τινες προορίζοντες ταῦτα πρὸς ἄλλον ὅλως διάφορον σκοπόν. Οὕτως ἐξέθηκέ τις ποτὲ πρὸς πώλησιν ἐν Παρισίοις ἑξάφυλλον paravent κεκοσμημένον διὰ πολυποικίλων ἀραβουργημάτων ἐκ γραμματοσήμων. Ἐν τῷ καθολικῷ μοναστηρίῳ τῶν Chartreux de Gand οἱ ἐπισκέπται θαυμάζουσιν ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ ἐντευκτηρίου παράδοξον μωσαϊκὸν ἐξ ὁλοκλήρου κατεσκευασμένον διὰ *ταπισσαρίας* γραμματοσήμων. Οἱ μοναχοὶ δι' ἡρωϊκῆς ὑπομονῆς συνήθροισαν καὶ ἐπεκόλλησαν σχεδὸν ἓν ἑκατομμύριον γραμματοσήμων παντοειδῶν, ἅτινα διὰ τῶν διαφόρων συνδυασμῶν τῶν χρωμάτων καὶ σχημάτων εἰκονίζουσιν τοπογραφίαν κινεζικήν, πύργον ἱσπανικόν, ἑλβετικὴν καλύβην, σκύλους, πτηνά, ψυχάς, ἄνθη, δένδρα, ἓν περίπτερον, τέλος χίλια πράγματα χαρίεντα καὶ ποικίλα. Καὶ κάτωθεν ὅλων αὐτῶν διὰ γραμματοσήμων πάλιν ἀναγράφεται ἐν εἴδει ἀφιερώσεως ἡ εὐσεβὴς λατινικὴ ἐπιφώνησις: *Ad Majorem Dei Gloriam*.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν ὑπομονητικῶν μοναχῶν, οἵτινες ἐχρησιμοποίησαν τὰ γραμματόσημα πρὸς παρηγορίαν τῆς ἀργίας των καὶ στολισμὸν τῆς μονῆς των, τίς θὰ ἐπίστευέ ποτε ὅτι καὶ οἱ ἐρωτευμένοι ἤρξαντο μεταχειριζόμενοι τὰ γραμματόσημα ἀντὶ τῶν ἀνθέων, ὡς μυστικὴν γλῶσσαν ἀμοιβαίων αἰσθημάτων καὶ συνεννοήσεων; Καὶ ὅμως ἀναλόγως τοῦ τρόπου καὶ τῆς θέσεως καθ' ἣν ἐπικολλᾶται τὸ γραμματόσημον ἐπὶ κοινοῦ

Digitized by Google

τινος φακέλλου ὁ εἷς λέγει πρὸς τὸν ἄλλον ὅ,τι θέλει νὰ εἴπῃ. Οὕτως ἂν τὸ γραμματόσημον εἶνε κεκολλημένον ἀριστερὰ εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς ἐπιγραφῆς σημαίνει: «*Σ' ἀγαπῶ*», ἂν εἶνε ἀνεστραμμένον σημαίνει: «*Σὲ μισῶ*», ἂν εἶνε πλαγίως τεθειμένον σημαίνει «*Μ' ἀγαπᾷς;*» Ἂν εἶνε εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος τοῦ φακέλλου ὀρθὸν θὰ εἴπῃ: «*Ἡ καρδία μου ἀνήκει εἰς ἄλλον*»· ἀνεστραμμένον: «*Γράψε μου ταχέως*»· πλαγίως «*Ὄχι, ποτέ!*» κλπ.

Τί παράδοξος χρησιμοποίησις! οὐδὲ θὰ διήρχετο κἂν ἐκ τῆς διανοίας τοῦ ἐφευρέτου τῶν γραμματοσήμων τοῦ μακαρίτου σὶρ Ἀρθούρου Χίλλ, ὅτι δημιουργῶν τὰ μικρὰ ταῦτα χαρτία μόνον χάριν τοῦ Ἑρμοῦ θὰ ἐξυπηρέτει καὶ τὸν πονηρὸν Ἔρωτα.

Καὶ ἐπειδὴ περὶ τῆς ἐφευρέσεως τῶν γραμματοσήμων ὁ λόγος εἶνε ἄξιος σημειώσεως ὁ τρόπος καθ' ὃν συνέλαβε τὴν ἰδέαν ταύτην ὁ Ροβέρτος Χίλλ.

Κατὰ τὸ 1837, ἐν βορείῳ τινὶ ἐπαρχίᾳ τῆς Ἀγγλίας εἷς ὁδοιπόρος ἐζήτει ἀνάπαυσιν ἐν ἀθλίῳ πανδοχείῳ. Ἐκάθητο κεκλιμένος παρὰ τῇ ἑστίᾳ ὅτε ὁ ταχυδρόμος εἰσῆλθε φέρων ἐπιστολὴν πρὸς τὴν ξενοδόχον, ξανθὴν καὶ χαρίεσσαν κόρην. Ἔλαβεν ἐκείνη τὸν φάκελλον, παρετήρησε προσεκτικῶς τὴν ἐπιγραφὴν καὶ ἠρώτησε τὸ ἀντίτιμον τοῦ ταχυδρομικοῦ τέλους.

— Δύο σελλίνια, εἶπεν ὁ γραμματοκομιστής.

— Ἄχ! ἀπεκρίθη ἡ νεᾶνις, εἶνε πολὺ ἀκριβά, δὲν 'μπορῶ νὰ δώσω τόσα χρήματα.

— Καλά, καλά, παίρνω τὸ λοιπὸν 'πίσω τὸ γράμμα, καὶ ὁ κομιστὴς ἡτοιμάζετο νὰ ἀπέλθῃ, ὅτε ὁ ὁδοιπόρος συγκινηθείς, μεθ' ὅλας τὰς διαμαρτυρήσεις τῆς κόρης προσήνεγκεν αὐτὸς τὰ δύο σελλίνια. Ἀπορῶν δὲ ἠρώτησε κατόπιν τὴν νέαν διατὶ δὲν ἔσπευδε ν' ἀποσφραγίσῃ τὸ γράμμα, κ' ἐκείνη τῷ ἐξεμυστηρεύθη, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ προήρχετο ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ της, ἀλλ' ὅτι, ἐπειδὴ ἦσαν πτωχότατοι καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ πληρώσωσι ταχυδρομικὰ τέλη τόσον ὑπέρογκα, συνενοοῦντο δι' ἰδίων τινῶν σημείων, ἅτινα ἐχάρασσον ἔξωθεν ἀπὸ τοῦ φακέλλου, ἠρνοῦντο δ' εἶτα ἅμ' ἀνεγίνωσκον ταῦτα νὰ παραλάβωσι τὴν ἐπιστολήν.

Μετά τινας ἡμέρας ἡ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων, προτάσει τοῦ σὶρ Ἀρθούρου Χίλλ, ὅστις ἦτο αὐτὸς ὁ ὁδοιπόρος καὶ μέλος τῆς Βουλῆς, ἐψήφιζε γραμματόσημον διὰ τὴν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἀλληλογραφίαν 1 *πέννας*. Ταχέως δὲ καὶ τὰ λοιπὰ κράτη ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμα τῆς Ἀγγλίας. Ἐν Γαλλίᾳ τὰ πρῶτα γραμματόσημα ἐξετυπώθησαν τῷ 1849, φέροντα τὴν μορφὴν στεφανηφόρου δημοκρατίας, ἐν Πρωσσίᾳ τῷ 1850, ἐν Αὐστρίᾳ ὁμοίως, ἐν Ἑλβετίᾳ τῷ 1843, ἐν Βελγίῳ τῷ 1849, ἐν Ἱσπανίᾳ τῷ 1850, ἐν Ρωσσίᾳ τῷ 1845, ἐν Ἑλλάδι καὶ Τουρκίᾳ εἰσήχθη τελευταῖον πάντων τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἡ χρῆσις τῶν γραμματοσήμων, μόλις ἀπὸ τοῦ 1862.

Τὰ διάφορα εἴδη τῶν γραμματοσήμων εἶνε ἄπειρα κατὰ τὴν ποικιλίαν, δύνανται ὅμως νὰ περιληφθῶσιν ἰδίως εἰς τέσσαρας κλάσεις: 1) τὰ ἔχοντα τὴν μορφὴν βασιλεύοντος ἢ πολιτικοῦ ἄρχοντος 2) τὰ ἔχοντα τὰ ἐθνικὰ σήματα τοῦ ἔθνους εἰς ὃ ἀνήκουσι 3) τὰ φέροντα ἐν τῷ κέντρῳ ἀναγεγραμμένην τὴν ἀξίαν αὐτῶν 4) τὰ εἰκονίζοντα συμβολικήν τινα παράστασιν ἢ ἀλληγορικὴν μορφήν.

Τὰ πλεῖστα τοῦ γραμματοσήμου ἔχουσι σχῆμα ὀρθογώνιον, τινὰ τετράγωνον ἢ πλατύ, τὰ παλαιὰ τῆς Εὐέλπιδος Ἄκρας ἦσαν τρίγωνα, ᾠοειδὲς δὲ σχῆμα ἔχουσι τὰ ἐπ' αὐτῶν τῶν φακέλλων τετυπωμένα, μὴ ὄντα νῦν ἐν μεγάλῃ χρήσει πλέον.

Τὰ πολυαριθμότατα καὶ ποικιλώτατα γραμματόσημα ἐξ ὅλων τῶν ἐθνῶν τοῦ κόσμου ἔχουσιν αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ὑπὲρ τὰ 300, ἐκ δὲ τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν πρώτη ἔρχεται ἡ Ἱσπανία ἐκδοῦσα ἄχρι τοῦδε ὑπὲρ τὰ 250, δευτέρα ἡ Γαλλία περίπου 200 καὶ τρίτη ἡ Ἀγγλία 125.

Σύμπαντα τὰ γραμματόσημα τῆς Εὐρώπης ἀνήκοντα εἰς 61 διάφορα κράτη ἢ ἐπαρχίας ἀνέρχονται ἤδη εἰς 3,500 περίπου. Τὰ τῆς Ἀσίας εἰς 500 περίπου 18 διαφόρων κρατῶν. Τὰ τῆς Ἀφρικῆς εἰς 400, 20 κρατῶν. Τὰ τῆς Ὠκεανίας εἰς 400, 15 χωρῶν, τὰ τῆς Β. Ἀμερικῆς 1200, 37 χωρῶν, τὰ τῆς Ν. Ἀμερικῆς 650, ἀνήκοντα εἰς 17 διαφόρους ἐθνικότητας. Ὥστε σύμπαντα τὰ ἄχρι τοῦδε καθ' ὅλον τὸν κόσμον κυκλοφορήσαντα γραμματόσημα ἀνέρχονται εἰς 7,000 περίπου, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν ἐπιστολικῶν δελταρίων, ἀνήκουσι δὲ εἰς 168 διάφορα ἔθνη ἢ χώρας. Καθ' ἡμέραν ὅμως πολλαπλασιάζονται.

Αἱ συλλογαὶ τῶν μεγάλων συλλεκτῶν περιλαμβάνουσι πολὺ μεγαλήτερον ἀριθμὸν γραμματοσήμων καὶ χωρὶς νὰ εἶνε ἔτι πλήρεις, διότι προστίθενται ἐν αὐταῖς οὐ μόνον πᾶσαι αἱ λεπτόταται ποικιλίαι ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ γραμματοσήμου, ὥστε πολλάκις κολλῶνται δέκα τοῦ αὐτοῦ εἴδους, ἀλλὰ ἀκόμη δὲν ἐξαιροῦνται καὶ αὐταὶ αἱ κατὰ καιροὺς παραποιήσεις ἔντεχνοι ἢ ἄτεχνοι, γενόμεναι ὅπως κυκλοφορήσωσιν ὡς γνήσια ἐν τοῖς ταχυδρομείοις, ἢ ἁπλῶς ὅπως ἀπατήσωσι τοὺς συλλέγοντας, διότι πλεῖστα ἐργοστάσια ὑπάρχουσιν ἐν Γερμανίᾳ ἰδίως παράγοντα κίβδηλα γραμματόσημα σπανίων εἰδῶν, φέροντα δ' ἔτι καὶ τὴν ταχυδρομικὴν σφραγῖδα, ὡς ἂν ἦσαν ἀληθῶς μεταχειρισμένα διὰ ν' ἀποφεύγωσι πᾶσαν ποινικὴν καταδίωξιν ἐπὶ παραχαράξει.

Καὶ λοιπὸν τόσοι καὶ τόσοι ἄνθρωποι ἐργάζονται, ἐξοδεύουσι, κοπιάζουσι καὶ συγκινοῦνται, ἴσως καὶ καταστρέφονται χάριν τῶν χρωματιστῶν αὐτῶν εἰκονισματίων, ἅτινα ἐφεῦρεν ὁ σὶρ Ρολλαν-

Digitized by Google

δος Χίλ, ἁπλῶς καὶ μόνον πρὸς εὐκολίαν τῶν ἀλληλογραφούντων.

Ὢ ἀνθρωπίνη ματαιότης!

Δ*

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΤΑ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΔΗ ΠΟΤΑ

Ε' — ΕΠΙΡΡΟΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΧΡΗΣΕΩΣ ΤΟΥ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

Βαθμιαία κατάπτωσις τῶν διανοητικῶν δυνάμεων καὶ ἀποκτήνωσις τοῦ ἀνθρώπου.—Διάφοροι νευρικαί, ἐγκεφαλικαὶ καὶ φρενικαὶ παθήσεις ὀφειλόμεναι εἰς χρονίαν διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος δηλητηρίασιν.—Διαφορότροπος ἐκδήλωσις τῶν φρενικῶν παθήσεων. — Φαινόμενα τῆς χρονίας διὰ τοῦ *οἴνου* δηλητηριάσεως. — Φαινόμενα τῆς χρονίας διὰ τῆς *ῥακῆς* καὶ τῶν *ἰσχυρῶν οἰνοπνευμάτων* δηλητηριάσεως.—Φαινόμενα τῆς χρονίας διὰ τοῦ *ἀψινθίου* δηλητηριάσεως.

Οὐδένα διαφεύγει ἡ μεγίστη σπουδαιότης τῶν παθήσεων τούτων, αἵτινες ἀποβλέπουσιν οὐ μόνον αὐτοὺς τοὺς καταχραστάς, ἀλλὰ καὶ τὴν κοινωνίαν ἅπασαν. Ἐνταῦθα εὐρύνεται ὁ κύκλος τῆς ἐπιβλαβοῦς ἐνεργείας τοῦ οἰνοπνεύματος. Μέχρι τοῦδε ἅπασαι αἱ περιγραφεῖσαι ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ βλάβαι δὲν ἀποβλέπουσι καὶ δὲν ταλαιπωροῦσιν ἢ αὐτὸν τὸν ἔνοχον, αὐτὸν τὸν καταχραστὴν ἀτομικῶς. Αἱ κατωτέρω ὅμως βλάβαι ἀποβλέπουσι καὶ ἐνδιαφέρουσι μεγάλως καὶ αὐτὴν τὴν κοινωνίαν, διότι τὰ θύματα ταῦτα τοῦ οἰνοπνεύματος δυνατὸν ν' ἀποβῶσι πολυειδῶς ἐπικίνδυνα εἰς αὐτήν.

Ὄντως πασῶν ἡ λυπηροτέρα καὶ σοβαρωτέρα ἐπιρροὴ τοῦ οἰνοπνεύματος εἶνε ἡ ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν διανοητικῶν λειτουργιῶν αὐτοῦ. Ἡ κατάπτωσις τῶν πνευματικῶν δυνάμεων μοιραίως παρακολουθεῖ τὴν φθορὰν ταύτην καὶ τὸν μαρασμὸν τοῦ σώματος.

Οὕτως ἡ μνήμη βαθμηδὸν ἀποχαιρετᾷ τὸν καταχραστὴν τῶν οἰνοπνευμάτων· δὲν δύναται οὗτος νὰ ἐνθυμηθῇ γεγονότα πρὸ ὀλίγου μόλις συμβάντα καὶ ἐπαναλαμβάνει συχνάκις τὰ αὐτά. Ἡ βούλησις καθίσταται ἀβεβαία καὶ ἀσταθής.

Ὁ λόγος καὶ ἡ διανόησις συγχύζονται, μαραίνονται, σβύνονται ἢ τοὐναντίον διαστρέφονται καὶ ἐντελῶς διαταράσσονται ἀποτελοῦντες διαφόρους μορφὰς φρενικῶν νοσημάτων. Οἱ ἀσθενεῖς οὗτοι ἐν ἀρχῇ εἰσὶν ἀναίσθητοι καὶ ἀδιάφοροι πρὸς πάντα τὰ περικυκλοῦντα αὐτοὺς ἀντικείμενα, ἐνῷ ὑπὸ τὴν φαινομενικὴν ταύτην ἠρεμίαν ὑποκώφως ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ τελεῖται παθολογικὴ ἐπεξεργασία ἐκδηλουμένη κατὰ διαλείμματα ὑπὸ παραδόξων ὀπτασιῶν καὶ φασμάτων, ὑπὸ παραισθήσεων, καὶ ὑπὸ ὀνείρων χαλεπῶν καὶ φοβερῶν διαταραττόντων καὶ διακοπτόντων συχνάκις τὴν ἡσυχίαν αὐτῶν εἴτε ἐν ἐγρηγόρσει, εἴτε ἐν ὕπνῳ εὑρισκομένων. Οἱ ἀσθενεῖς πλέον οὗτοι νομίζουσιν, ὅτι εἰσὶ διαρκὲς ἀντικείμενον προσβολῆς ἀοράτων ἐχθρῶν καὶ καταλαμβάνονται συνήθως ὑπὸ βαθείας μελαγχολίας καὶ ἡσύχων παραληρημάτων.

Αἱ παραισθήσεις δὲ καὶ τὰ ἥσυχα ταῦτα παραληρήματα πολλάκις αἴφνης ἀλλάσσουσιν ἐντελῶς χαρακτῆρα καὶ ἰσχὺν καὶ μετατρέπονται εἰς βίαια καὶ ταραχώδη παραληρήματα, μετὰ γενικῆς μανιώδους διεγέρσεως, μετὰ τρόμου τῶν μελῶν καὶ μετὰ βιαίων ἄλλων πράξεων· τοῦθ' ὅπερ οἱ ἰατροὶ καλοῦσιν *ὀξεῖαν τρομώδη παραφροσύνην τῶν οἰνοποτῶν* (delirium tremens).

Ἄλλοτε πάλιν τὰ δηλητηριώδη φαινόμενα τοῦ οἰνοπνεύματος ἐκδηλοῦνται δι' ἐπανειλημμένων ἰσχυρῶν σκοτοδινιῶν καὶ λιποθυμιῶν συνοδευομένων μετὰ τρόμου καὶ ἀκουσίων σπασμωδῶν κινήσεων τῶν χειρῶν, τῶν ποδῶν καὶ τῆς κεφαλῆς, αἵτινες ἐντεινόμεναι συνιστῶσιν εἶδος *χορείας ἐξ οἰνοπνεύματος* συνοδευομένης κατὰ διαλείμματα μετὰ προσβολῶν ὑπὸ γενικῶν σπασμῶν, μεταμορφουμένων οὐχὶ σπανίως εἰς ἀληθεῖς προσβολὰς *ἐπιληψίας* (σεληνιασμοῦ).

Πόσοι καταληπτικοὶ δὲν ἀναφέρονται θύματα τῆς πρὸς τὸ οἰνόπνευμα ἐξαιρετικῆς ἀγάπης αὐτῶν τούτων ἢ τῶν γονέων αὐτῶν! Διότι ὄντως πολλὰ ὄντα ἀθῶα ἐντελῶς ὀφείλουσι τὸ δεινὸν καὶ οἰκτρὸν αὐτῶν τοῦτο πάθος εἰς ἁμαρτίας γονέων! Ἀλλὰ περὶ τούτου κατωτέρω ἔσται ὁ προσήκων λόγος.

* *

Ἅπασαι αὗται αἱ ἐκ τῶν οἰνοπνευμάτων ἀλλοιώσεις καὶ βλάβαι βεβαίως δὲν ἐκδηλοῦνται ταὐτοχρόνως καὶ ἀθρόως ὑφ' ὅλας αὐτῶν τὰς μορφὰς ἐπὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀτόμου. Οἱ μὲν ὑφίστανται μᾶλλον τὰς τοιάσδε ἢ τοιάσδε βλάβας, ἄλλοι δὲ ἄλλας ὑπὸ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν μορφήν, κατ' ἄλλοτε ἄλλον βαθμὸν ἐντάσεως· ἄλλοτε δὲ ἐπέρχονται αἱ διάφοροι βλάβαι ποτὲ μὲν ταχύτερον, ποτὲ δὲ βραδύτερον. Αἱ ποικιλίαι καὶ παραλλαγαὶ αὗται ὀφείλονται κυρίως ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὸ εἶδος καὶ τὴν ποιότητα τοῦ λαμβανομένου οἰνοπνεύματος, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν φύσιν, τὴν σύστασιν καὶ τὴν κρᾶσιν τῶν οἰνοποτῶν. Ἐνίοτε μάλιστα τὰ φαινόμενα τῆς δηλητηριάσεως βραδύνουσι λίαν νὰ ἐπέλθωσιν, ὥστε παρέχουσι τὴν ἀπατηλὴν πεποίθησιν εἰς τοὺς καταχραστάς, ὅτι τὸ οἰνόπνευμα οὐδόλως ἐπηρεάζει τὸν ὀργανισμὸν αὐτῶν καὶ ἀφρόντιδες παραδίδονται εἰς τὸ πάθος αὐτῶν ἔτι μᾶλλον. Πλὴν ἡ ἐνέργεια τοῦ οἰνοπνεύματος ὑποσκάπτει βραδέως καὶ ὑπούλως τὸν ὀργανισμόν, καὶ δὲν ἐλλείπει μετά τινα χρόνον ν' ἀναφανῇ αἴφνης ὑπὸ τὰς φοβερωτέρας μορφὰς παραφροσύνης ὀξείας ἢ χρονίας, ὧν ἔτι σύνηθες ἀποτέλεσμα εἶνε καὶ ἡ *αὐτοχειρία*, ἥτις τοσαῦτα σήμερον ἀριθμεῖ θύματα!

Αἱ φρενοβλάβειαι καθίστανται ὁσημέραι συχνότεραι, τοῦθ' ὅπερ ὀφείλεται μὲν καὶ εἰς τὴν ἀνά-

Digitized by Google

πτυξιν τοῦ λοιποῦ πολιτισμοῦ καὶ τὰς σήμερον πολυειδεῖς βιωτικὰς ἀνάγκας, ἀλλὰ πρὸ πάντων εἰς τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν καὶ τὴν εὐρυτέραν αὐτῶν ὁσημέραι κατάχρησιν, ὥσπερ δεικνύουσι καταφανῶς ἅπασαι αἱ ἐπίσημοι στατιστικαὶ πάντων τῶν φρενοκομείων τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς.

* *

Τὰ φαινόμενα δὲ τῆς δι' οἰνοπνεύματος δηλητηριάσεως ἔτι τροποποιοῦνται, ὡς εἴπομεν, καὶ ἀναλόγως τῆς λαμβανομένης οἰνοπνευματώδους σκευασίας, διότι ἀτυχῶς ἡ κοινωνία σήμερον ἐπλουτίσθη ἄγαν ὑπὸ τῆς προοδευσάσης βιομηχανίας της ἐκ διαφόρων οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν.

Οὕτω 1) οἱ *καταχρώμενοι τοῦ οἴνου* λαμβάνουσι τοῦτον εἰς μεγάλα ποσὰ συνήθως, προκαλοῦντες κατὰ τὰς ἀρχὰς τὰ φαινόμενα τῆς ὀξείας μέθης· μετά τινα δὲ χρόνον αὕτη ἐπαναλαμβανομένη, ἐκτὸς τῶν ὀργανικῶν παθήσεων τοῦ στομάχου καὶ τοῦ ἥπατος καὶ τῶν διαφόρων παθολογικῶν ὑπεραιμιῶν καὶ χρονίων φλεγμονῶν τῶν σπλάγχνων, προξενεῖ συνήθως κατ' ὀλίγον τὴν ἀμβλύτητα καὶ κατάλυσιν τῶν αἰσθητηρίων πάντων καὶ τὸν μαρασμὸν καὶ τὴν φθίσιν τῶν διανοητικῶν δυνάμεων μέχρις ἠλιθιότητος καὶ τελείας ἀποκτηνώσεως.

2) *Οἱ καταχρώμενοι τῆς ῥακῆς, τοῦ κονιὰκ καὶ πάντων τῶν παρομοίων ἰσχυρῶν οἰνοπνευμάτων* σπανίως φέρουσι τὰ ὀξέα τῆς μέθης φαινόμενα· *οἱ ῥακοπόται* εἶνε ἐξ ἐκείνων, οἵτινες κατάρχονται τῆς συνηθείας τοῦ πίνειν ἐκ μικροῦ ποσοῦ ῥακῆς, καὶ οἵτινες οὕτω συνεθίζουσι τὸν ὀργανισμὸν αὐτῶν, ὥστε νὰ ἀντέχῃ εἰς τὴν ὀξεῖαν μεθυστικὴν προσβολήν· πλὴν οὗτοι ἀτυχῶς εἶνε ἐξ ἐκείνων, εἰς τὸν ὀργανισμὸν τῶν ὁποίων τὸ οἰνόπνευμα συσσωρεύεται καὶ παράγει ἀφ' ἑνὸς τὰς χρονίας παθήσεις τῶν σπλάγχνων καὶ ἰδίᾳ τῶν πεπτικῶν ὀργάνων καὶ τοῦ ἥπατος, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰ χρόνια φρενικὰ νοσήματα. Οἱ καταχρώμενοι τῆς ῥακῆς κατὰ Laveran καὶ Teissier εἰσὶν ἰσχνοί, λιπόσαρκοι, ἐκνενευρισμένοι καὶ ὠχροὶ ἢ ῥυπαρῶς κιτρινωποί· δὲν τρώγουσι πλέον· ἡ ὄρεξίς των εἶνε ἐσβεσμένη, ὡς ἐκ τῆς φλογιστικῆς καταστάσεως τῆς βλεννομεμβράνης τοῦ στομάχου καὶ τοῦ κιρρωτικοῦ ἥπατος αὐτῶν. Ἡ φυσιογνωμία των εἶνε συνήθως κατηφὴς καὶ ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν στρυφνός, δύστροπος καὶ ὀξύθυμος.

3) *Οἱ καταχρώμενοι τοῦ ἀψινθίου* (οἵτινες ἔτι παρ' ἡμῖν εἶνε σπάνιοι ὡς μὴ ἐξαπλωθείσης ἔτι εὐτυχῶς καὶ τῆς χακίστης ταύτης συνηθείας τῆς χρήσεως τοῦ ἀψινθίου) προσβάλλονται ταχέως καὶ ἐντόνως ὑπὸ φοβερῶν φαινομένων τῆς χρονίας δηλητηριάσεως. Τὸ ἀψίνθιον εἶνε τὸ δηλητηριωδέστατον καὶ ὀλεθριώτατον πάντων ἀνεξαιρέτως τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, καθ' ὅσον ἐκτὸς τοῦ ἰσχυροῦ οἰνοπνεύματος ἐνέχει ἔτι καὶ τὰ αἰθέρια στοιχεῖα τοῦ φυτοῦ ἀψινθίου. Ἐν Εὐρώπῃ, καὶ ἰδίως ἐν Γαλλίᾳ, γίνεται εὐρεῖα χρῆσις αὐτοῦ καὶ προξενεῖ ἐκεῖ φοβερὰν καταστροφήν. Λέγεται ὅτι ἐν Ἀλγερίᾳ τὸ ἀψίνθιον ἐφόνευσε περισσοτέρους Γάλλους στρατιώτας, ἢ αἱ σφαῖραι τῶν Ἀράβων· ἐν τοῖς φρενοκομείοις δὲ τῆς Γαλλίας τὰ $^1/_3$ περίπου τῶν παραφρονούντων εἰσὶ θύματα τοῦ ἀψινθίου!

Τὰ στοιχεῖα τῆς πόας τοῦ ἀψινθίου προσβάλλουσιν ἰδίως τὸ νευρικὸν σύστημα καὶ φέρουσι παντοίας νευρικὰς καὶ ὑστερικὰς παθήσεις, αἵτινες ἀτυχῶς μεταδίδονται καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους τῶν καταχραστῶν, ὧν θύματα ἀθῶα πλεῖστα εἴδομεν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν τοῖς ἐν Παρισίοις νοσοκομείοις. Πρὸς τὰς ἐκ τοῦ ἀψινθίου νευρικὰς ταύτας παθήσεις συνδυαζόμεναι καὶ αἱ βλάβαι τοῦ ἰσχυροῦ οἰνοπνεύματος. φέρουσιν εὐχερῶς καὶ ταχέως προσβολὰς μανιωδῶν φρενικῶν νοσημάτων καὶ ὀξέων παραληρημάτων.

Ιω Φουσγανος.

ΑΛΩΠΗΞ ΜΕ ΤΡΕΙΣ ΠΟΔΑΣ

[Ἀγροτικὴ ἀνάμνησις]

Ἀναδιφῶν κατ' αὐτὰς παλαιάς τινας σημειώσεις τῆς ἐν Γούβαις τῆς Εὐβοίας τριμήνου διαμονῆς μου κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1882, εὗρον μεταξὺ ἄλλων ἐκεῖ καὶ τὸ ἑπόμενον ἐπεισόδιον, τὸ ὁποῖον εἶχον σχεδὸν λησμονήσῃ.

Μίαν τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ αὐγούστου βαυκαλώμενος ὑπὸ γλυκυτάτων ὀνείρων ἐξύπνησα ἀργότερον τῆς συνήθους πρωϊνῆς ὥρας. Ἡ συνήθης δ' αὕτη πρωϊνὴ ὥρα ἦτο ἡ πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ἐνῷ τὴν πρωΐαν ἐκείνην, ὅταν ἤνοιξα τὰ παραθυρόφυλλα τοῦ δωματίου μου, ὁ ἥλιος πρὸ πολλοῦ ἤδη ἀνατείλας κατεθάμβωσε τοὺς ἐκ τοῦ μακροῦ ὕπνου βεβαρημένους ὀφθαλμούς μου.

Ἀνεθεμάτισα τὰ ὄνειρα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα μ' ἔκαμαν νὰ χάσω τὸ προσφιλὲς κυνήγιον τῶν τρυγόνων, δι' ὅπερ ἀπὸ τῆς προτεραίας εἶχον προπαρασκευασθῆ, καθαρίσας μετ' ἐκτάκτου ἐπιμελείας τὸ ὅπλον μου καὶ στήσας τεχνικωτάτην ἐκ κλάδων πεύκης *φυλάχτραν* πέραν ἐκεῖ εἰς τὸ νερὸν τοῦ Καστριοῦ τὸ καλούμενον ὑπὸ τῶν χωρικῶν *Λουτρὸ τῆς Βασίλισσας,* ἀγνοῶ συνεπείᾳ τίνος παραδόσεως. Ἡ θέσις αὕτη ἀπεῖχε πλέον τῆς ὥρας ἀπὸ τοῦ πύργου μου· καὶ ναὶ μὲν αἱ τρυγόνες ἔρχονται νὰ ποτισθῶσιν ἐκεῖ μετὰ τὴν βοσκήν, ἤτοι δύο τρεῖς ὥρας μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ὥστε μοὶ ἦτο καὶ πάλιν δυνατὸν νὰ σπεύσω καὶ καταλάβω ἐγκαίρως τὴν φονικήν σκοπιάν μου, ἀλλ' ἡ μέχρι τοῦ μέρους ἐκείνου ὁδοιπορία θὰ ἦτο ὀχληρὰ καὶ κοπιώδης ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, αἵτινες ἀπὸ τοῦδε προεμηνύοντο καυστικαὶ ὡς σταγόνες ῥευστοῦ μολύβδου

Ἔπειτα ὅταν τύχῃ νὰ κοιμηθῇ τις ὑπὲρ τὸ

Digitized by Google

σύνηθες, όταν παραδοθῇ ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ ὕπνου, φέρει κατόπιν ἐπὶ τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος τὰ ἴχνη τῆς δουλείας ταύτης, εἰς ἣν ταπεινῶς ὑπέκυψε, καθίσταται ἐπιρρεπὴς πρὸς τὴν ἀκινησίαν, πρὸς τὴν ὀκνηρίαν. Διὰ τοῦτο φρονῶ μάλιστα ὅτι ἄνθρωπος ὑπὲρ τὸ δέον κοιμηθεὶς εἶνε ἀνίκανος εἶτα πρὸς πᾶσαν ὑψηλὴν ἔμπνευσιν, πρὸς πᾶν γενναῖον ἔργον.

Εὐτυχῶς δι' ἐμὲ κατὰ τὴν πρωΐαν ἐκείνην οὐδὲ ὑψηλόν τι ἐπρόκειτο νὰ ἐμπνευσθῶ, οὐδὲ μέγα τι νὰ ἐπιτελέσω, ἐπρόκειτο μόνον νὰ κυνηγήσω τρυγόνας καὶ ἐστερούμην τῆς ἀπολαύσεως ταύτης. Ἐν τούτοις ἀφοῦ τὰ νέφη τοῦ ὕπνου διελύθησαν μετὰ ἀγρίαν βροχὴν τῆς κεφαλῆς διὰ ψυχροτάτου ὕδατος, ἔλαβον τὸ δίκαννόν μου, τὰς πυριτοβολάς μου, καὶ διηυθύνθην πρὸς τὰ ἀμπέλια.

Κεῖνται δὲ τὰ ἀμπέλια τῶν Γουβῶν ἐγγὺς τοῦ χωρίου καὶ εἶνε ἐλάχιστα τὴν ἔκτασιν καὶ κατάφρακτα διὰ πασσάλων καὶ ἀκανθωτῶν πλεγμάτων. Εὐθὺς μετὰ τὰ ἀμπέλια ἄρχεται τὸ ἐκ πευκῶν μέγα δάσος, οἱ δ' ἐν αὐτῷ φωλεύοντες πολυπληθεῖς κόσσυφοι ὡς ἐκ τῆς γειτονίας ἰδίαν κτῆσιν ὑπολαμβάνοντες τὰς σταφυλὰς τῶν πτωχῶν χωρικῶν στιφηδὸν ἐπιπίπτουσι κατ' αὐτῶν, ἀνεξόδως γευόμενοι δὶς τῆς ἡμέρας καὶ διὰ περιχαρῶν κραυγῶν χαιρετίζοντες πᾶσαν γλυκεῖαν ῥᾶγα, ἥτις προσπίπτει εἰς τὸ ὀξὺ αὐτῶν ῥάμφος.

Μεταξὺ τῶν νάνων ἀμπέλων λυγεραί τινες μηλέαι ὑπερηφάνως προέχουσιν ἐπιδεικνύουσαι φιλαρέσκως τὸ κομψόν των ἀνάστημα καὶ τὰ ῥοδοκόκκινα κάλλη των, τὰ ὁποῖα λέγονται μῆλα, εἶνε γλυκύτατα καὶ τρώγονται εὐχαρίστως — ὅπως ὅλα τὰ κάλλη καὶ ὅλα τὰ μῆλα.

Ἀλλ' ἐγὼ δὲν διηυθύνθην πρὸς τὰ ἀμπέλια κυρίως οὔτε διὰ μῆλα οὔτε διὰ σταφυλάς· ἀλλὰ διὰ κοσσύφους. Μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι θὰ ἔχω τρυγόνας τὴν μεσημβρίαν, δὲν ἐφρόντισα περὶ ἄλλης τροφῆς καὶ ἔπρεπε κατ' ἀνάγκην ν' ἀντικαταστήσω τοὐλάχιστον τώρα τὰς τρυγόνας διὰ κοσσύφων, ἂν δὲν ἤθελον νὰ προγευματίσω ὡς ἀσκητής. Ἄλλως τε φονεύων κοσσύφους εὐηργέτουν καὶ τοὺς καλούς μου ἀγρότας· διότι ἠλαττοῦτο ὁπωσοῦν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγρείων αὐτῶν κλεπτῶν.

Πρὸς τοῦτο ἐκρυπτόμην ἐν τῷ φυλλώματι σχοίνων μοσχοβολούντων ὡς μαστίχη καὶ ἐκεῖθεν ἐπυροβόλουν ἀνέτως τοὺς πτερωτοὺς ἅρπαγας τῶν σταφυλῶν, ἰδίως μάλιστα ἐκείνους, ὅσοι εἶχον τὴν ἀνοησίαν ν' ἀνέρχωνται φλυαροῦντες καὶ ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν κλάδων τῶν μηλεῶν.

Τὸ κυνήγιον δὲν ἦτο ἀτυχὲς καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ἐντὸς ἡμισείας μόλις ὥρας εἶχον πυροβολήση ἑπτάκις καὶ ἔκλειον πέντε κοσσύφους ἐν τῷ κυνηγετικῷ σάκκῳ μου, πάντας τρυφερωτάτους νεοσσούς, ὡς ἐδήλουν τὰ ἀρτιγενῆ ῥάμφη αὐτῶν καὶ τὸ νέον πτέρωμα, τὸ κακῶς *κακὸ φτερὸ* καλούμενον. Ἀλλ' αἱ σφῆκες, κατὰ τὸ σύνηθες, ὀσφρανθεῖσαι κρέας καθημαγμένον μὲ περιεστοίχιζον ἤδη πολυπληθεῖς περιβομβοῦσαι καὶ ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων μου περιδιαβάζουσαι καὶ ἀπειλητικὰ προτείνουσαι τὰ κέντρα. Καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶνε διόλου εὐχάριστος ἡ συντροφία αὐτῶν,— εἶχον δ' ἄλλως τε ἐξασφαλίση τὸ πρόγευμά μου — ἐξῆλθον τῆς κρύπτης μου τρέψας εἰς φυγὴν διὰ τῆς αἰφνιδίας ἐμφανίσεώς μου εἰκοσάδα κοσσύφων, οἵτινες κατεγίνοντο μετὰ ζήλου εἰς τὸ ἔργον τοῦ τρυγητοῦ.

Εἶχον ἤδη διασκελίση τὸν φράκτην, φέρων τὸ ὅπλον ἀνηρτημένον ἀπὸ τοῦ ὤμου, κρατῶν δ' ἐν τῇ χειρὶ ὀγκώδη σταφυλήν, ἐκ τοῦ θαυμασίου ἐκείνου εἴδους, τὸ ὁποῖον ὡς ἐκ τοῦ σχήματος τῶν ῥαγῶν καλοῦσιν *αετονύχι*, ὁπότε τυχαίως ὅλως ἔστρεψα τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἀμπέλιον τοῦ Νικολοῦ Δελχᾶ, τοῦ ἀλανθάστου ἐκείνου θηρευτοῦ τῶν λαγωῶν. Ἄκρα νηνεμία ἐπεκράτει, φύλλον δὲν ἐκινεῖτο· καὶ ὅμως τὰ πρὸς τὸ δάσος δύο τελευταῖα κλήματα συνεταράσσοντο βιαίως. Προσηλώσας ἔτι μᾶλλον τὴν προσοχήν διέκρινα μέσῳ τοῦ πυκνοῦ φυλλώματος χρῶμά τι οὐχὶ πράσινον ἀλλὰ καστανόν, δορὰν ζώου, βεβαίως σκύλου.

Εἶνε γνωστὸν πόσον οἱ σκύλοι ἀγαπῶσι τὰς σταφυλάς· ἀκριβῶς δὲ πρὸ δύο τριῶν ἡμερῶν πολλοὶ χωρικοὶ παρεπονοῦντο ὅτι εἶχον εἰσέλθῃ εἰς τὰς ἀμπέλους των καὶ εἶχον καταφάγῃ τὰς σταφυλάς των· διὰ τοῦτο τὴν προτεραίαν ἑσπέραν ὁ κῆρυξ τοῦ χωρίου, ὁ μεθ' ὅλα τὰ ἑβδομήκοντα ἔτη του ἔχων φωνὴν ὁμηρικοῦ Στέντορος Μπάρμπα Σταμάτης παρήγγειλεν ἀπὸ τῆς πλατείας τοῦ χωρίου πρὸς πάντας τοὺς ἔχοντας σκύλους λυτοὺς νὰ δέσωσιν αὐτούς.

Μολονότι εἶχον πλῆρες τὸ δικαίωμα νὰ πυροβολήσω τὸν κλέπτην τιμωρῶν οὕτω καὶ τὸν ἀπειθῆ αὐθέντην του, ἠρκέσθην ὅμως εἰς ἁπλοῦς λιθοβολισμοὺς μετὰ κραυγῶν ἵνα ἀποδιώξω μόνον αὐτόν. Ἀλλ' ὅταν εἶδον ὅτι τὸ ζῷον δὲν ἐννόει νὰ ὑπακούσῃ ὀργισθεὶς ἐπήδησα, τὸν φράκτην καὶ προεχώρησα ἀνυψώσας τὰς σφύρας τοῦ ὅπλου·

Τὸ ζῷον ἦτο πλησιέστατα τοῦ φράκτου πρὸς τὸ δάσος· εἶχε τρυπώση μάλιστα τὴν κεφαλὴν μεταξὺ τοῦ ἀκανθωτοῦ πλέγματος τῶν κλάδων καὶ προσεπάθει νὰ ἀνοίξῃ ὀπὴν ἵνα διαφύγῃ. Δὲν ἤργησα νὰ ἐννοήσω τὴν πλάνην μου· ἡ θυσανωτὴ ἐκείνη οὐρά, ἣν εἶχον ἴδῃ καὶ ἄλλοτε εἰς τὰ βάθη τοῦ δάσους, ἐμαρτύρει ὡς ἄλλη σημαία τὴν ἐθνικότητα τοῦ πονηροῦ ζῴου, τὸ ὁποῖον βεβαίως δὲν ἦτο σκύλος, ἀλλ' ἀλώπηξ. Τὴν ἐσκόπευσα καὶ τὴν ἐπυροβόλησα ἐξ ἀποστάσεως εἴκοσι βημάτων· ἐκυλίσθη περὶ ἑαυτὴν στρηφογυρίζουσα καὶ ἔμεινεν ἀκίνητος. Ἦτο τάχα νεκρά, ἢ προσεποιεῖτο τὴν νεκρὰν ἡ παμπόνηρος; Ἐπλησίασα καὶ ἔκυψα ἐπ' αὐτῆς κρατῶν πάντοτε ἑτοίμην τὴν ἀριστερὰν κάννην τοῦ ὅπλου. Ἀλλ' ἀπέσχον νὰ τὴν ἐγγίσω, διότι ἐνεθυμούμην τὸ πάθημα πεπειραμένου κυνηγοῦ, ὅστις μοὶ εἶχε διηγηθῇ πῶς μικροῦ δεῖν ἔχασε τὴν χεῖρα ἐν

Digitized by Google

τοιαύτῃ τινὶ περιστάσει ὑπολαβὼν νεκρὰν τὴν ὑπ' αὐτοῦ πληγωθεῖσαν ἀλώπεκα.

Κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην τοῦ ἔτους ἡ δορὰ αὐτῆς οὐδεμίαν εἶχεν ἀξίαν, δὲν μ' ἔμελεν λοιπὸν ἂν κατεστρέφετο. Χάριν ἀσφαλείας ἐξεκένωσα κατ' αὐτῆς καὶ τὴν ἑτέραν κάννην· δὲν ἐκινήθη. Τὴν ἐλάκτισα δίς· τίποτε. Ἦτο βεβαίως νεκρὰ πλέον ἡ πανοῦργος κλέπτρια τῶν ὀρνίθων καὶ τῶν σταφυλῶν. Τὴν ἔσυρα ἐκ τῆς οὐρᾶς καὶ τὴν ἔρριψα πέραν τοῦ φράκτου, καὶ ἐξῆλθον κ' ἐγώ. Τότε παρετήρησα μετ' ἐκπλήξεως ὅτι ἡ ἀλώπηξ αὐτή, ἡ ἀνήκουσα κατὰ τὴν στοιχειωδεστάτην ζῳολογίαν εἰς τὰ τετράποδα, παρέβαινε τὸν φυσικὸν αὐτὸν νόμον, διότι εἶχε πόδας . . . τρεῖς· δύο ὀπισθίους καὶ ἐμπρόσθιον ἕνα. Ὁ ἕτερος ἦν ἀποκεκομμένος ἄνω τοῦ γόνατος, ὡς ἐὰν εἶχεν ὑποστῇ ἐγχείρησιν. Μὴ δυνάμενος νὰ λύσω τὸ αἴνιγμα αὐτό, συνέλαβα καὶ αὖθις τὸ ζῷον ἀπὸ τῆς μαλακῆς οὐρᾶς καὶ τὸ ἔσυρα θριαμβευτικῶς πρὸς τὸ χωρίον. Ἡ κυνηγετικὴ περιφιλαυτία μου εἶχεν ἱκανοποιηθῇ πληρέστατα· δὲν εἶνε τόσον σύνηθες πρᾶγμα νὰ φονεύσῃ κανεὶς ἀλώπεκα! Ἕνα ζῷον ἐκεῖ μεγάλον, ἕνα θηρίον σχεδόν! Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ὃν συνήντησα ἐν τῷ χωρίῳ ἦτο ὁ Νικολὸς Δελχᾶς· ἤκουσε πυροβολισμοὺς εἰς τὸ ἀμπέλι του καὶ ἤρχετο νὰ ἴδῃ τί τρέχει. Εὐθὺς μοὶ ἐξήγησε τὴν ἔλλειψιν τοῦ ποδὸς τῆς ἀλώπεκος:

— Εἶχα βάνῃ τὸ σίδερο γιὰ τὰ σκυλιὰ ποῦ παγαίνουν καὶ κάνουν ζημιά· 'πῆγε ὡς φαίνεται κ' ἡ εὐγενία της, πιάστηκε 'ς τὸ σίδερο καὶ μὲ τὴ συνηθισμένη πονηράδα της τήραξε πῶς νὰ ξεχωρίσῃ τὸ ποδάρι της καὶ νὰ ξεφύγῃ. Ἂν δὲν τύχαινες ἐσύ, ἀπὸ ἐδῶ 'πᾶν' κι' ἄλλοι!...

Οὐχὶ ἄνευ λύπης ἤκουσα τὴν ἐξήγησιν αὐτήν· τὸ κατόρθωμά μου λοιπὸν δὲν ἦτο τόσον μέγα· ἐφόνευσα ἕνα αἰχμάλωτον καὶ πληγωμένον...

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Νικολὸς ἀπέτεινεν ἐν εἴδει ἐπιταφίου λόγους ὑβριστικῆς εἰρωνείας πρὸς τὴν μακαρίτιδα:

— Αἴ, ἀρή, ποιὸς ξέρει τί κόταις καὶ κοτόπουλα γεύθηκες τὴ νύχτα καὶ μοῦθελες καὶ 'πωρικὸ ὕστερ' ἀπ' τὸ φαΐ, σταφυλάκια δροσιστικά!

Ἡ ἀλώπηξ εἶνε τὸ μισητότερον ζῷον τοῦ χωρίου· ἰδίως αἱ γυναῖκες μένεα πνέουσι κατὰ τῶν ἐπιδρομέων αὐτῶν, οἵτινες ἁρπάζουσι κάποτε ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ νυκτὶ ὁλόκληρον ὀρνιθῶνα. Ὅταν λοιπὸν ἔμαθον ὅτι ἀλώπηξ εἶχε φονευθῇ, συνήχθησαν ὅλαι ἵνα ἐπὶ τοῦ πτώματος ἐκείνου ἐκδικηθῶσιν ὡς ἐκπροσωποῦντος ὁλόκληρον τῶν ἀλωπέκων τὴν γενεάν.

Ἡ μία ἠρκέσθη νὰ πλήξῃ αὐτὴν κατὰ πρόσωπον διὰ τῆς *ρόκας* της, ἡ ἄλλη νὰ τῆς μαδήσῃ τὸν μύστακα, ἡ τρίτη τῆς ἐξέβαλε διὰ καρφίου τὸν ὀφθαλμόν, ἡ κυρὰ Κρουστάλλω ἦλθε καὶ τῆς ἐκρέμασεν εἰς τὸν λαιμὸν τμῆμα παλαιοῦ *τενεκέ*, προσέδεσεν εἰς τὰ ὠτία της ῥάκη ὑφάσματος χρωματιστοῦ καὶ λαβοῦσα τὸ ῥυπαρὸν ἐκεῖνο πανίον δι' οὗ ἐκαθάριζε τὸν φοῦρνόν της τῆς *τὸ ἔτριψεν εἰς τὰ μοῦτρα*. Ὅλας δὲ τὰς πράξεις της ταύτας ἐδικαιολόγει ἐπιφωνοῦσα:

— Ἐσὺ μοῦφαγες τὸν κόκορα μὲ τὰ χρυσόφτερά του αἴ; Ἐσὺ μοῦ πῆρες τὴν κλῶσσα μὲ τὰ δέκα 'πλιά, αἴ; Ἄχ! ἀρή, τόρα θὰ βγάνω κ' ἐγὼ τὸ ἄχτι μου· θὰ σὲ κάνω ρεζίλι τῶν ἀλεπούδωνε κι' ὅλου τοῦ κόσμου.

Εἰς ἐπισφράγισιν τῆς σκηνῆς αὐτῆς ἥτις μὲ διεσκέδαζε μεγάλως, προσῆλθε τελευταία ἡ γραῖα Λαδογιάνναινα, στηρίζουσα τὰ ἑκατόν της ἔτη ἐπὶ χονδρῆς βακτηρίας.

— Μωρὲ παιδιά, ἀνέκραξε καγχάζων ὁ Νικολὸς εἰς τὴν θέαν αὐτῆς, γιὰ 'δέτε, ἡ ἀλεποῦ καὶ ἡ θειὰ Γιάνναινα ποῦ 'μοιάζουν... ἔχουν ἀπὸ τρία ποδάρια ἡ καθεμιά.

Ἡ γραῖα δὲν ἤκουσε τὴν σκωπτικὴν ἀστειότητα τοῦ εὐφυοῦς χωρικοῦ, διότι εἶχεν ἀπολέσῃ πρὸ πολλοῦ τὴν λεπτότητα τῆς ἀκοῆς· ἐπροχώρησε λοιπὸν εὐθὺς πρὸς τὴν ἀνηρτημένην ἀπὸ τῆς πλατάνου ἀλώπεκα, τὴν προσέβλεψεν ἐν κωμικωτάτῃ βλοσσυρότητι κατὰ πρόσωπον καὶ ἀντὶ παντὸς ἄλλου:

— Φτοῦ σου, κυρὰ Μαριά! εἶπε καὶ τῆς ἔστρεψε τὴν ῥάχιν.

Οἱ παριστάμενοι ἀνελύθησαν εἰς παρατεταμένους καγχασμοὺς καὶ ἐγὼ μετ' αὐτῶν, μολονότι δὲν εἶχα ἐννοήσῃ ἀκριβῶς τὴν σημασίαν τοῦ ἀποδοθέντος τῇ ἀλώπεκι ὀνόματος. Ἀλλ' εἷς χωρικὸς εὐθὺς μοὶ ἐξήγησεν ὅτι κυρὰ Μαριὰ λέγεται κοινῶς ἡ ἀλώπηξ εἰς τὰ παραμύθια, ὁ δὲ λύκος ὀνομάζεται κὺρ Νικολός.

Ἀνῆλθον πάλιν εἰς τὸν πύργον, ἀπέβαλον τὴν κυνηγετικὴν ἀποσκευὴν καὶ ἐν ἀναπαυτικῇ θέσει κατακλιθεὶς ἐπεδόθην εἰς τερπνὴν ἀνάγνωσιν μυθιστορήματός τινος ἰνδικῆς ὑποθέσεως. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον κρότος βημάτων ἐπὶ τῆς κλίμακος καὶ εἶτα ἐγγύτερον ἐν τῷ προδόμῳ μὲ ἀπέσπασε τῆς ἀναγνώσεως· στρέψας τὴν κεφαλὴν ἵνα ἴδω τίς εἶνε, προσέβλεψα τὴν δροσερὰν καὶ μειδιῶσαν ὄψιν τῆς Εὐμορφούλας. Ἐκράτει μικρὸν κοφίνιον πλῆρες ᾠῶν, ὅπερ ἀπέθηκεν ἐπὶ τοῦ δαπέδου πλησίον μου.

— Τ' εἶν' αὐτά; ἠρώτησα.

— Εἶνε γιὰ τὴν ἀλεποῦ καὶ σ' τὰ στέλνουν ὅλαις ἡ νοικοκυράδες τοῦ χωριοῦ.

— Γιὰ τὴν ἀλεποῦ; ἠρώτησα ἀπορῶν, τί ἔχει νὰ κάμῃ ἡ ἀλεποῦ μὲ ταὐγά;

— Ἔτσι τὤχομ' ἐμεῖς συνήθεια· ἅμα κανένας σκοτώσῃ ἀλεποῦ, γυρνᾷ τὰ σπίτια καὶ μαζώνει αὐγά, γιατὶ μὲ τὸ σκότωμα τῆς ἀλεποῦς γλυτώνει τόσαις κόταις. Σὰν δὲ γυρνᾷς ἐσὺ τὰ σπίτια, σ' τὰ στέλνομε ἐμεῖς ταὐγὰ τὸ λοιπόν.

Καὶ μετὰ τὴν ἀφελῆ ταύτην ἐξήγησιν τοῦ ἐθίμου ἐγένετο ἄφαντος, ἐνῷ ἐγὼ καταλιπὼν τὴν ἀνάγνωσιν ἠτένιζον ἐπὶ μακρὸν μειδιῶν τὸ κοφίνιον τῶν αὐγῶν, τὸ χαριτωμένον αὐτὸ καὶ τόσῳ πρωτότυπον ἆθλον τῆς θηρευτικῆς μου ἀνδραγαθίας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Digitized by Google

ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ

'Μέρα νύχτα κυλᾷ ἡ ζωὴ καὶ διαβαίνει,
'σὰν ποτάμι θολὸ καὶ βαθύ.
Ἡ χαρὰ 'ς τὸ πικρό του τὸ ῥεῦμα σμιγμένη,
'πὲς γιὰ πάντα δὲν ἔχει χαθῇ.

Δι' αὐτὴν οἱ θνητοὶ μ' ἀνοιγμένα χειλάκια,
σὰν ψαράκια, ζητοῦν 'ς τὰ νερά —
Ἄχ! 'σὰν πόσαις δὲν πίνουν χολαὶς καὶ φαρμάκια,
πρὶν γευθοῦν μιὰ σταλίτσα χαρά!

'Σ τῆς ζωῆς τὸ παρόχθι ὁ Θάνατος σκύπτει,
'σὰν ψαρᾶς μ' ἐννοιασμένη μορφή.
Πότε γρίπους καὶ δίχτυα γιὰ ψάρεμμα ῥίπτει,
πότ' ὁρμίδια μὲ δόλια τροφή.

Πότε πιάνει χιλιάδες 'σὲ μιὰ πλεματιά του,
μ' ἀναμμένο 'ς τὸ πλάγι δαδί,
πότε πιάν' ἕνα γέρο 'ς τὴν ἔρημ' ὁρμιά του,
πότε πιάνει ἕν' ἀφράτο παιδί.

Πότε πότε πετᾷ τ' ἀσπλαγχνό του καμάκι,
τοῦ 'σπιτιοῦ τὸ μονάκριβο 'γγίζει —
Ἄχ! Ἐκεῖ ποῦ 'πετύχει ποτίζει φαρμάκι,
ποῦ ἡ καρδιὰ ποῦ τὸ πιῇ — τὴν ῥαγίζει!

Γ. Μ. Βιζυηνός.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Δύο καθηγηταὶ ξένης τινὸς γλώσσης κάμνουσι λόγον περὶ τῶν προγυμνάσεών των. Ἡ πρώτη τοῦ μηνὸς παρῆλθε· ἕνεκα τούτου ὁ εἷς αὐτῶν ἐρωτᾷ τὸν ἕτερον·

— Πληρώθηκες ἀπὸ τὸν Χ;

— Δυστυχῶς ὄχι. Δὲν γνωρίζω δὲ καὶ τί νὰ κάμω· 'ς τὸν πατέρα βεβαίως δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ ὑπενθυμίσω.

— Καὶ διατί δὲν κάνεις καὶ σὺ ὅπως ἐγώ; ἀπήντησεν ὁ πρῶτος. Ὅταν ἔλθῃ ἡ πρώτη τοῦ μηνὸς καὶ ὁ μαθητής μου ἔχει ξεχάσει νὰ φέρῃ τὸν παρᾶ, τότε τοῦ δίδω ὡς θέμα τοιαύτας περίπου φράσεις πρὸς μετάφρασιν. — «Ὁ μὴν παρῆλθε. — Δὲν ἔχω χρήματα. — Ἔχεις χρήματα; Θέλω ὀλίγα. — Διατί δὲν ἔφερες τὰ χρήματα; — Δὲν σοὶ ἔδωκεν ὁ πατήρ σου ἀκόμη τὸ ἀργύριον; — Ὁ διδάσκαλος μὲ ἠρώτησεν ἂν ἔφερα τὰ χρήματα — κ.τ.λ.» Εἰς τὸ ἑπόμενον μάθημα ὁ μαθητὴς ἔρχεται, ὡς εἰκός, μετὰ τῶν χρημάτων.

***

Εἰς τοῦ ἰατροῦ Κ* ἐμφανίζεται ἄνθρωπος ῥακένδυτος κατὰ τὴν ὥραν ἣν ἔχει ὁρίσει νὰ δέχηται τὰς ἐπισκέψεις ἀσθενῶν κατ' οἶκον.

— Τί ζητεῖτε;

— Ἦλθα νὰ ζητήσω τὴν συνδρομήν σας, ἰατρέ;

— Καὶ τί ἔχετε;

— Εἶμαι εἰς ἄκρον δυστυχής, ἰατρέ.

— Καλά, ἀλλὰ τί αἰσθάνεσθε; ποία εἶνε ἡ ἀρρώστιά σας;

— Ἄρρωστος δὲν εἶμαι, γιατρέ μου! μόνον ἔχω 10 ἡμέρας τώρα χωρὶς ἔργον, καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ μοῦ κάμετε μίαν μικρὰν βοήθειαν.

— Καλά, καὶ σ' αὐτὴν τὴν ὥραν ποῦ δέχομαι τοὺς ἀρρώστους ἔρχεσαι;

— Μὲ συγχωρεῖτε· ἀλλὰ εἶδα εἰς τὴν ἐφημερίδα ὅτι τοὺς πτωχοὺς τοὺς δέχεσθε ἀπὸ τῆς 2—3 μετὰ τὸ μεσημέρι.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Ὁ Μπούξτων ἐφρόνει ὅτι ἕκαστος νέος δύναται νὰ γείνῃ ὅ,τι θέλει ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως νὰ συλλάβῃ σπουδαίαν ἀπόφασιν καὶ νὰ μὴ παρεκτραπῇ αὐτῆς. Ἔγραφε πρὸς ἕνα τῶν υἱῶν του: «Ἔφθασες εἰς ἡλικίαν καθ' ἣν πρέπει νἀποφασίσῃς περὶ τοῦ μέλλοντος· ἐὰν δὲν θέσῃς τώρα εἰς χρῆσιν τὰς ἀρχάς, τὴν θέλησιν, τὴν ἠθικὴν δύναμίν σου, θέλεις ταχέως περιπέσει εἰς νωθρότητα καὶ θέλεις ἀποκτήσει τὰς ἕξεις καὶ τὸν χαρακτῆρα ἀχρήστου καὶ ἀκολάστου νέου· καὶ ἀφοῦ εἰς τοιοῦτον σημεῖον καταβῇς, ἔσο βέβαιος ὅτι δυσκολώτατον ἔργον ἔσται ἡ ἐπανόρθωσις. Πεποίθησιν ἔχω ὅτι ὁ νέος μορφοῦται κατὰ τὴν θέλησίν του· τοὐλάχιστον δι' ἐμὲ οὕτως ἐγένετο.... Τὸ μεῖζον μέρος τῆς ἐπιτυχίας καὶ εὐτυχίας μου ὀφείλονται εἰς τὴν ἀπόφασιν ἣν ἔλαβον ὅτε εἰς τὴν ἡλικίαν σου ἤμην. Ἐὰν σπουδαίως ἀποφασίσῃς νὰ διάγῃς βίον δραστήριον καὶ ἐργατικόν, ἔσο βέβαιος ὅτι ἐσαεὶ θέλεις χαρῇ διὰ τὴν φρόνιμον ἀπόφασιν ἣν μετὰ πραγματικῆς θελήσεως ἠκολούθησας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Τὰ ἑξῆς ἐπιστέλλει τις εἰς τὴν «Ἐπιστημονικὴν Ἐπιθεώρησιν» περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς νοημοσύνης τῶν γάτων:

«Ἔχομεν ἕνα γάτον, ἐν τῇ οἰκίᾳ μας γεννηθέντα, ὅστις παρεῖχε κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ νεότητα πολλὰ σημεῖα νοητικότητος. Ὄχι μόνον ἀνεζήτει ὄπισθεν τοῦ κατόπτρου τὸν γάτον, τὸν ὁποῖον ἔβλεπεν ἐντὸς τοῦ πρὸ αὐτοῦ τιθεμένου, ἀλλὰ τὸν κατελαμβάνομεν πολλάκις παρατηροῦντα μετὰ συντόνου προσοχῆς κεφαλὴν γάτου, ἔργον τοῦ γλύπτου Φρεμιέ, κρεμαμένην ἐπὶ τοῦ τοίχου. Ἀνερχόμενος ἐπὶ τοῦ ἐρεισινώτου μιᾶς ἕδρας, ἐξήπλου τὴν οὐράν του ὅπως φθάσῃ τὴν εἰκόνα ἐκείνην, τὴν εἰκόνα ἑαυτοῦ.

Γέρων ἤδη καὶ βαρυνόμενος ὑπὸ τῆς καθιστικῆς ζωῆς, δὲν παραδίδεται πλέον εἰς τὰ παιδικά του παιγνίδια, ἀλλὰ τὸ πρωΐ, ὅταν τοῦ λέγουν· «Πεινᾷς;» ἀφίνει δύο ξεχωριστοὺς ἤχους, οἵτινες δι' ὅλους ὅσοι τὸν γνωρίζουν σημαίνουν θετικά: «Ὤ! μάλιστα!» Οἱ ἦχοι οὗτοι, τοσοῦτον εὐκρινῶς διαρθρούμενοι, εἰς οὐδεμίαν ἄλλην περίστασιν ἀκούονται ἐξ αὐτοῦ.

Πρὸς δὲ ἀγαπᾷ τὰ ἄνθη, ὄχι διὰ νὰ τὰ τρώγῃ, ἀλλὰ διὰ τὸ ἄρωμά των, ὅπερ εἰσπνέει μετὰ προφανοῦς εὐαρεσκείας.»

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 885.

Digitized by Google

'Αριθ. 459 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 14 Ὀκτωβρίου 1884

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.
Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Συνέχεια· ἴδε προηγούμ. φύλλον.

ΙΗ'

Ἡ Μαρκέλλα προέβαινεν εἰς τὴν ἀνάρρωσιν θαυμάσια. Ἐξήρχετο ἤδη καθ' ἑκάστην. Καὶ τὴν μὲν πρωίαν ὡπλισμένη διὰ μικροῦ κανίστρου συνώδευε τὴν Τριανταφυλλιὰν εἰς τὴν ἀγοράν, ἐν ᾧ ἡ κυρία Ἑρμίνη ἐγειρομένη βραδύτερον κατεγίνετο εἰς τὸν καλλωπισμόν. Τὴν δὲ μετὰ μεσημβρίαν ἡ γηραιὰ κόρη ἐπορεύετο εἰς τὸ δάσος τῆς Βουλώνης καὶ ὁσάκις ἦτο εὐδία ἔκαμνε ἕνα γῦρον καὶ μετὰ ταῦτα ἐπανήρχετο· διήρχετο ἔπειτα μίαν καλὴν ὥραν ἀργίας πρὸ τῆς πυρᾶς ἥτις ἔλαμπε φαιδρῶς ἐν τῷ βάθει τῆς ἑστίας, ἐν τῷ σκότει ὅπερ τοσοῦτον ἀναπαύει καὶ εὐφραίνει τοὺς ὀφθαλμοὺς μετὰ τὸν ζωηρὸν ἀέρα τοῦ περιπάτου, ἔπειτα ἤρχετο ἡ ὥρα τοῦ γεύματος... Καὶ τότε ἡ προσφιλὴς στιγμὴ τῆς Μαρκέλλας, ἡ ὥρα τῆς ἐργασίας, ὑπὸ τὸ φῶς τῆς λυχνίας, ἡ εὐλογημένη ἐργασία, ἡ ἀποκωλύουσα τὴν ἀνίαν, ἥτις πληροῖ τὴν διάνοιαν παντοίων εἰκόνων καὶ ἐννοιῶν.

Τὸ παιδίον ὅπερ οὐδέποτε ἤκουσε νὰ γίνηται λόγος περὶ ἱστορικῶν συμβάντων, ὅταν ἀκούσῃ τὸ πρῶτον ἱστορικὸν μάθημα, ἐκπλήσσεται, καταγοητεύεται, καὶ δὲν βλέπει τὴν ὥραν πότε νά το ἀκούσῃ ἐπαναλαμβανόμενον. Τὰ φανταστικὰ παραμύθια κατ' οὐδὲν εἶνε ἐπαγωγότερα τῆς διηγήσεως τῶν λαμπρῶν χρόνων τῆς Αἰγύπτου. Αἱ περὶ τῶν ἱπποτῶν ἱστορίαι, οἱ ἐπισημότατοι τῶν κομπαζόντων ἐπὶ κατορθώμασι πολεμικοῖς, δὲν εἶνε ἡρωϊκώτεροι τῶν προμάχων τῶν Θερμοπυλῶν, ἢ τῆς δρακὸς ἐκείνης τῶν Ἑλλήνων τῶν εἰς Τροίαν ἐλθόντων. Ἐὰν μὴ θέλῃ τὸ παιδίον νὰ μάθῃ, αἰτία τῆς ἀρνήσεώς του εἶνε οὐδὲν ἄλλο ἢ ὅτι ὑποβάλλουσιν εἰς αὐτὸ τὴν ἐκπαίδευσιν ὡς πρᾶγμά τι ὀχληρὸν καὶ ἀνιαρόν,—ὡς ἐπιβαλλόμενον καθῆκον καὶ οὐχὶ ὡς διασκέδασιν καὶ ἡδονήν.

Τοὐναντίον δὲ οἱ κατακερματίσαντες τὴν ἱστορίαν εἰς ἀνέκδοτα περίεργα, δὲν κατενόησαν ὅτι καίτοι πιστεύοντες ὅτι ἀποβλέπουσι πρὸς σκοπόν τινα ὠφέλιμον, καίτοι ἐπιτυγχάνοντες ἔν τινι μέτρῳ, φθείρουσιν ὅμως καὶ ἀφαιροῦσιν οὕτως ἀπὸ τῆς σπουδῆς πᾶν ὅ τι ἔχει τερπνὸν καὶ ἡδύ, οὐδὲν πλέον καταλείποντες εἰς τὸ ἀνεπτυγμένον ἤδη παιδίον, ὅπερ ὀφείλει νὰ μάθῃ τὴν ἀληθινὴν τῶν γεγονότων σειράν, ἢ μόνον τὸ πολιτικὸν μέρος ὅπερ εἶνε ὀχληρὸν εἰς αὐτό.

Τὸ αὐτὸ ῥητέον καὶ περὶ πασῶν σχεδὸν τῶν ἐπιστημῶν, ὧν αἱ ἀπαρχαὶ προσφέρονται εἰς τὸ παιδίον ὥς τις τέρψις καὶ ψυχαγωγία· ἡ ἀληθὴς μύησις τῆς ἐπιστήμης φαίνεται εἰς αὐτὸ πικρὰ καὶ ξηρά, μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν εἰσερχόμενον καὶ εἰσδῦον ἱκανῶς εἰς τὴν οὐσίαν τῆς σπουδῆς, καταλαμβάνεται ὑπὸ πάθους καὶ ἐργάζεται οὐχὶ πλέον ἐκ καθήκοντος, ἀλλ' ἐξ ἀγάπης καὶ κλίσεως.

Ἡ Μαρκέλλα εἶχε τὴν περιφανῆ καὶ ἐξαίρετον εὐτυχίαν τοῦ ἀγνοεῖν τὰ πάντα. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ μαθήματα τῆς κυρίας Ἑρμίνης ἐφάνησαν εἰς τὴν πρωτόπειρον μαθήτριαν ἐπαγωγότατα.

Πλὴν τῆς ἀριθμητικῆς πρὸς ἣν ὀλίγην ᾐσθάνετο κλίσιν, ἐμελέτησε καὶ ἐσπούδασε τὰ πάντα μετὰ πολλοῦ ζήλου καὶ προθυμίας. Θά το ἔκαμνε δὲ καὶ παρὰ τὴν ὄρεξίν της, χάριν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν γηραιὰν φίλην της, ἀλλ' αὕτη δὲν περιῆλθεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ καταφύγῃ εἰς τοσοῦτον γενναῖα αἰσθήματα, διότι ἡ Μαρκέλλα τὴν ἐργασίαν ἐθεώρει ὡς πανήγυριν καὶ ὡς ἀμοιβὴν τῶν κόπων της.

Ἀλλ' ἡ κυρία Ἑρμίνη μάλιστα διεσκέδαζεν! Οὐδέποτε αἱ μυθιστορίαι της ἐνεποίησαν εἰς αὐτὴν τοσαύτην τέρψιν καὶ εὐφροσύνην. Φέρ' εἰπεῖν, ἡ Μαρκέλλα δὲν ἐγίνωσκε καλῶς νὰ ἀναγινώσκῃ κατ' ἀρχάς· ἡ κυρία Ἑρμίνη λοιπὸν ἐσυνήθιζε νά τῃ διηγῆται τὰ μαθήματά της. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ὤφειλε αὐτὴ πρώτη νὰ μανθάνῃ, καὶ νὰ μανθάνῃ κάλλιστα τὸ μάθημα. Παρευθὺς δὲ ἐν τῷ πρώτῳ μαθήματι ἡ κυρία Ἑρμίνη διεκόπη διὰ τῶν ἐρωτήσεων τοῦ παιδίου:

— Διατί; Πῶς; Τί ἔκαμε; Τί ἔγιν' ἔπειτα;

Αἱ στοιχειώδεις ἱστορίαι οὐδὲν ἀποκρίνονται εἰς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας. Ἐδέησε λοιπὸν νὰ ἀναζητήσῃ ἡ κυρία Ἑρμίνη βιβλία ὀγκωδέστερα, καὶ ἐπειδὴ οὐδὲ αὐτὰ ἐξήγουν σαφῶς τὰς ἀπορίας, κατέφευγεν εἰς ἄλλα ἔτι ὀγκωδέστερα.

Τὸ ἀναγνωστήριον ὅπερ ἐχορήγει εἰς τὴν κυ-

Digitized by Google

ρίαν Ἑρμίνην τὰ πρὸς ἀνάγνωσιν βιβλία, δὲν εἶχε τὰ χρειώδη συγγράμματα, διότι πλὴν τῆς συλλογῆς τῶν μυθιστοριῶν ὅσα ἄλλα βιβλία εἶχεν ἦσαν παλαιά, ὀλίγον ἀναγινωσκόμενα καὶ ὀλίγον διδακτικά.

Ἡμέραν τινὰ μικρὰ χειράμαξα ἐκόμισε παμμέγεθες δέμα βιβλίων, γεωγραφικῶν πινάκων, λεξικῶν. Τὸ πρὸς ὑποδοχὴν φίλων δωμάτιον, — δωμάτιον νῦν τῆς Μαρκέλλας. — ἐκοσμήθη δι' ὑαλοφράκτων βιβλιοθηκῶν, ὧν αἱ ἀλλεπάλληλοι θέσεις κατελήφθησαν οὐχὶ ὑπὸ σειρᾶς πλήρους ἀλλὰ ὑπὸ σειρῶν ὅλων διδακτικῶν βιβλίων, διότι ἡ κυρία Ἑρμίνη διὰ μόνου τοῦ τρόπου τούτου ἐσκέφθη ὅτι ἠδύνατο νὰ μάθῃ πᾶν ὅ τι ἐπεθύμει νὰ μάθῃ.

Ὁ χειμὼν ὑπῆρξε τερπνότατος εἰς τὰς δύο φίλας. Ἡ θερμάστρα τοῦ ἑστιατορίου μετὰ τοῦ πηλίνου σωλῆνος αὐτῆς, διὰ πρασίνου χρώματος βεβαμμένου, μετὰ τοῦ κορινθιακοῦ κιονοκράνου, ἐθέρμαινε θαυμάσια τὸ ἑστιατόριον, οὗ τὸ ἔδαφος ἦτο ἐστρωμένον διὰ μαρμάρου μέλανος καὶ λευκοῦ, καὶ παχεῖα ψίαθος προεφύλαττε τοὺς πόδας ἀπὸ τοῦ ψύχους. Ἡ καλὴ λυχνία ἐφώτιζε τὰ πάντα, διαχέουσα φῶς γλυκὺ καὶ εὐάρεστον. Ἐν δὲ τῷ μαγειρείῳ ἠκούετο ἡ Τριανταφυλλιὰ τρίβουσα τὰς χαλκίνας χύτρας της καὶ ἡ Μαρκέλλα ἠκροᾶτο τῶν διηγήσεων τῆς κυρίας Ἑρμίνης, ἠκροᾶτο ποικίλων περὶ γεωγραφίας κρίσεων, ἠκροᾶτο τοσούτων ἄλλων πραγμάτων, ὧν οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην εἶχεν ἔννοιαν. . . .

Αἴφνης τὸν ἀντηχοῦντα θόρυβον τῶν τριβομένων χυτρῶν διεδέχετο ὁ τῆς ψήκτρας, καθαριζούσης τὸ πλακόστρωτον ἔδαφος τοῦ μαγειρείου, καὶ ὀσμὴ σάπωνος εἰσέδυε διὰ τῶν θυρῶν καί τοι ἦσαν ἑρμητικῶς κεκλεισμέναι.

— Γλήγορα, γλήγορα, κυρία, νά μου 'πῆτε καὶ ἄλλ' ἀκόμη! ἔλεγεν ἡ Μαρκέλλα μετὰ φωνῆς ἱκετευτικῆς.

Ἀλλ' ὢ τοῦ πεπρωμένου! Ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐπαγωγοτάτης ἐξηγήσεως, ἡ Τριανταφυλλιὰ ἀνοίγουσα τὴν θύραν καὶ εὐθὺς κλείουσα αὐτὴν ἐπιμελῶς, ἵστατο ἐσταυρωμένας ἔχουσα τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ ὑψηλὴ ὡς γρεναδιέρος ἔλεγε μετὰ φωνῆς ἠχηρᾶς.

— Ἔλα, Μαρκέλλα, καιρὸς νὰ πλαγιάσῃς.

— Μιὰ στιγμοῦλα, Τριανταφυλλιά, ἔλεγεν ἡ κυρία Ἑρμίνη, ἀγωνιῶσα, διότι ἠναγκάζετο νὰ ἐπιταχύνῃ καὶ οὕτω πως νὰ συντάμῃ τὴν διήγησίν της.

Ἀλλ' ἡ Τριανταφυλλιὰ ἀνέμενεν ὀρθία παρὰ τὴν θύραν, ἐσταυρωμένας ἔτι ἔχουσα τὰς χεῖρας, καὶ δι' αὐστηροῦ βλέμματος παρατηροῦσα τήν τε διδασκάλισσαν καὶ τὸ παιδίον. Καὶ ἡ μὲν κυρία Ἑρμίνη αἰσθανομένη τὸ καθ' ἑαυτῆς ἐξακοντιζόμενον βλέμμα, ἔτι μᾶλλον περιεπλέκετο, καὶ τέλος ἔλεγε πρὸς τὴν Τριανταφυλλιὰν μετὰ γλυκύτητος:

— Πήγαινε, Τριανταφυλλιά, καὶ ἐγὼ τὴν βάζω νὰ πλαγιάσῃ.

Ἡ δὲ Τριανταφυλλιὰ διὰ τῆς ἰσχυρᾶς μὲν ἀλλὰ ἐκ σεβασμοῦ μετριαζομένης φωνῆς της ἀπεκρίνετο στερεοτύπως:

— Ξέρετε, κυρία, πῶς δὲ γίνεται τοῦτο. Ἡ Μαρκέλλα ἂν σάς την ἀφήσω, δὲ θὰ κοιμηθῇ πρὶν τῶν ἕνδεκα καὶ τότε πῶς θὰ σηκωθῇ τὸ πρωΐ; Ἔλα, Μαρκέλλα.

Καὶ τὸ παιδίον ἐγειρόμενον μετὰ λύπης, ἔκλειε βραδέως τὰ βιβλία καὶ τὰ τετράδιά της, διὰ τοῦ κανθοῦ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἀποβλέπουσα πρὸς τὴν ἄκαμπτον Τριανταφυλλιάν, ἐλπίζουσα ὅτι θὰ δυνηθῇ νά την ἐξευμενίσῃ. Ἀλλὰ μάτην! Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἵστατο ὀρθία παρὰ τὴν θύραν ἀσκαρδαμυκτὶ βλέπουσα ἔμπροσθέν της μετὰ ὑπομονῆς ἀναλλοιώτου καὶ ἀκαταβλήτου ἐπιμονῆς.

Ἀνάγκη νὰ ἀπέλθῃ! Ἡ Μαρκέλλα κατησπάζετο τὴν κυρίαν Ἑρμίνην στενάζουσα, ἀλλὰ παραχρῆμα διώρθωνε τὸν στεναγμόν της διὰ γλυκυτάτου μειδιάματος τοῦ μεγάλου της στόματος, καὶ ἠκολούθει τὴν γιγαντόσωμον Τριανταφυλλιὰν ὡς ἡ μικροτάτη σκιὰ τοῦ πελωρίου ἐκείνου σώματος.

Ἀμφότεραι ἀνέβαινον τὴν κλίμακα ἡ μὲν διὰ βήματος βαρέος ὡς τὸ τοῦ λιθίνου ἀνθρώπου ἐν τῷ *Δὸν Ζουάν*, ἡ δὲ ἐλαφρὰ ὡς σιλφὶς ἀναβαίνουσα τρὶς διὰ μιᾶς βαθμίδας, καὶ εἰσήρχοντο εἰς τὸ δωμάτιον, ἔχον τοὺς τοίχους ἐπεστρωμένους διὰ κομψοῦ χάρτου ἔχοντος διεσπαρμένα μικρὰ ῥόδα ἐπὶ ἐδάφους τεφρόχρου. Καὶ τὰ μὲν ῥόδα ἦσαν ἤδη ὠχρὰ καὶ τὰ φύλλα των κυανᾶ, ἀλλὰ τὸ ὅλον ἦτο τοσοῦτον ἁβρόν, τοσοῦτον χαρίεν! Ἡ κλίνη καὶ τὸ παράθυρον εἶχον μεγάλα παραπετάσματα λευκὰ μετὰ παρυφῆς βαμβακίνης θυσσανωτῆς, ὁποῖα οὐδαμοῦ τώρα πλέον βλέπει τις. Τὰ ἀείποτε ἄσπιλα ταῦτα παραπετάσματα, ὄντα διπλᾶ καὶ ὡς ἐκ τούτου συχνάκις παραδιδόμενα εἰς τὰς δεξιὰς χεῖρας τῆς κυρᾶς Ζαλίνης, παρεῖχον εἰς τὸ δωμάτιον ὄψιν νυκτερινοῦ λυχνίσκου ἐκ πορσελάνης, τοῦθ' ὅπερ ἔτερπε τὰ μέγιστα τὴν Μαρκέλλαν.

Ἡ Μαρκέλλα ἐξεδύετο μετ' ἐπιμελείας, ἐδίπλωνε τὰ πράγματά της ἐπί τινος ἕδρας καὶ ἔπειτα ἀνερριχᾶτο ἐπὶ τῆς μεγάλης κλίνης ὠθουμένη ἢ ὑποστηριζομένη ὑπὸ τῆς στερεᾶς χειρὸς τῆς Τριανταφυλλιᾶς. Συχνάκις ἐν ᾧ ἀνερριχᾶτο οἱ πόδες της ἐνεπλέκοντο ἐν τῷ μακρῷ νυκτερινῷ χιτῶνί της καὶ ἔπιπτεν ἐπίστομα μετὰ παρατεταμένων ἠχηρῶν καγχασμῶν. Παρευθὺς ἀνεγειρομένη ἐξέκλινε τὴν κόμην της διὰ ταχείας χειρονομίας, φέρουσα τὰς δύο χεῖρας ἐπὶ τοῦ μετώπου της· ἔπειτα δὲ εἰσέδυεν ὅλη ὑπὸ τὰ ἁβρὰ κλινοσκεπάσματα καὶ παρευθὺς ἀπεκαλύπτετο καὶ ἐφαίνετο τὸ ῥόδινον πρόσωπόν της

Digitized by Google

ἵνα εἴπῃ τὴν καλὴν νύκτα εἰς τὴν γηραιὰν καὶ τὴν ἀσπασθῇ.

Ἑσπέραν τινὰ καθ' ἣν ἦτο ψῦχος πολύ, διότι τὸ πρὸς ὑποδοχὴν φίλων δωμάτιον οὐδέποτε ἐθερμαίνετο πλὴν ἐὰν ὑπῆρχέ τις ἀσθενής, ἡ Μαρκέλλα ἐν ᾧ εἰσέδυεν ὑπὸ τὰ σκεπάσματα καὶ γελῶσα ἐμεγαλοποίει παροδικὴν ὑπὸ τοῦ ψύχους φρικίασιν, αἴφνης ἐξέβαλε κραυγὴν ἐκπλήξεως καὶ χαρᾶς.

— Μοῦ ἐζεστάνατε τὸ κρεββατάκι μου! ὢ! τί καλὴ ποῦ εἶσαι!

— Καλά, καλά, ὑπετονθόρισεν ἡ Τριανταφυλλιά, δὲν ἦταν δὰ καὶ ἀνάγκη νὰ φωνάξῃς τόσο δυνατά! Ἠμποροῦσε νὰ μὲ μαλώσῃ ἡ κυρία.

Ἀλλ' ἡ Μαρκέλλα δὲν εἶχε τὴν αὐτὴν περὶ τούτου γνώμην, διότι εὐθὺς τὴν ἐπομένην πρωίαν ἀνεκοίνωσε τὸ μέγα τοῦτο ἀπόρρητον εἰς τὴν κυρίαν Ἑρμίνην, ἥτις δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ γελάσῃ.

— Μὰ σοῦ εἶνε αὐτὴ ἡ Τριανταφυλλιά, εἶπε, καὶ οἱ ὀφθαλμοί της ἔπαιζον μετὰ πονηρίας. Δὲν θέλει νὰ το μάθω, διότι καθ' ἡμέραν με τρώγεται ὅτι σε χαλῶ, καὶ ὅμως αὐτή, βλέπεις, σὲ χαλᾷ περισσότερον. Καὶ το εἰξεύρει ὅτι θὰ την πειράξω! Ἀλλὰ δὲν θὰ της εἰποῦμεν τίποτε ἡμεῖς, ἔ, Μαρκέλλα; Ἡμεῖς δὲν θέλομεν νὰ την πικράνωμεν! Ἐγὼ καὶ σὺ μόνον θὰ το εἰξεύρωμεν.

Ἔκτοτε δὲ ὁσάκις ἡ Τριανταφυλλιὰ σοβαρευομένη παρετήρει πρὸς τὴν κυρίαν της ὅτι χαλᾷ καὶ διαφθείρει τὴν μικράν, ἡ κυρία Ἑρμίνη καὶ ἡ Μαρκέλλα ἀντήλλασσον βλέμματα σκωπτικά, αἱ πονηραί.

ΙΘ'

Οὕτω πως διῆλθεν ὁ χειμών. Ἡ Μαρκέλλα ἦτο φαιδρὰ ὡς πτηνόν· ἐλαφρὰ καὶ ὀλίγον τι θορυβώδης, ἔτρεχεν ἄνω καὶ κάτω ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐσκίρτα, ἵπτατο σχεδόν, τοσοῦτον αἱ κινήσεις της ἦσαν ζωηραὶ καὶ ἐλαφραί.

Ἐπελθόντος δὲ τοῦ ἔαρος ἦλθον καὶ νέαι ἀπολαύσεις! Ἡ φυομένη χλόη, αἱ πασχαλέαι, τὰ λευκάνθεμα τὰ χαριέντως ἐφαπλοῦντα ἐπὶ τοῦ χόρτου σωρείας λευκῶν ἀνθυλλίων μετὰ ῥοδίνης πέριξ μικρᾶς γραμμῆς, ὅλη αὕτη ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἀπριλίου ὑπῆρξεν ἀποκάλυψις εἰς τὴν Μαρκέλλαν.

Οὐδέποτε εἶχε φαντασθῇ ὅτι ὁ οὐρανὸς ἦτο τοσοῦτον κυανοῦς καὶ τοσοῦτον μέγας. Τὰ λευκὰ νέφη τὰ μεθ' ὁρμῆς διατρέχοντα ὑπεράνω τῶν δένδρων τοῦ κηπαρίου, τῇ ἐφαίνοντο ὡς μεγάλα πτηνὰ σπεύδοντα νὰ ἀπέλθωσιν πρὸς χώρας ξένας, ἃς εἶχεν ἴδῃ ἐν τῇ γεωγραφίᾳ της, καὶ περὶ ὧν ἡ κυρία Ἑρμίνη τῇ εἶχε διηγηθῇ τοσοῦτον παράδοξα πράγματα. Ἐνίοτε, μεταξὺ τῶν παιγνιδίων της, ἵστατο αἴφνης ἔν τινι δενδροστοιχίᾳ, κατεκλίνετο ὑπτία ἐπὶ τῆς ἄμμου καὶ ἔβλεπεν ὑψηλά, παρατηροῦσα τὰ ἐλαφρὰ νέφη βραδέως αἰωρούμενα ἐν τῷ αἰθέρι ... ἐνθυμουμένη τὸν πατέρα της... Ἴσως τὰ νέφη ταῦτα ἐπορεύοντο νὰ ἴδωσι τὸν πατέρα της... Ἔλεγε δὲ εἰς αὐτὰ νὰ εἴπωσιν εἰς αὐτὸν πάσας τὰς εὐχάς της, ὅλην τὴν ἀγάπην τῆς μικρᾶς κόρης του, οὐχὶ ὡς ἄλλοτε ἀπελπιδος καὶ θρηνούσης ἀλλὰ μετὰ βαθυτάτου αἰσθήματος χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης.

— Ἄχ! πατέρα μου, καὶ νἄβλεπες πόσον εἶμ' εὐτυχισμένη!

Ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν διελογίζετο ἐν τῇ ἀλλοκότῳ ταύτῃ στάσει, τοσαύτην ὥραν, ὥστε την κατέλαβε σκοτοδίνη καὶ ἔβλεπεν ἐπὶ τῆς ξανθῆς ἄμμου μελαίνας κηλῖδας, ἐπορεύθη πρὸς τὴν μεγάλην της φίλην καὶ τῇ εἶπε:

— Κυρία Ἑρμίνη, 'ς τὴν Ἀμερικὴν ἐπῆγεν ὁ πατέρας;

— Ναί, ἀπεκρίθη ἡ κυρία Ἑρμίνη ὀλίγον ἐκπεπληγμένη· τοὐλάχιστον ἐκεῖ ὑποθέτουν ὅτι ἐπῆγε. Τίς σοῦ το εἶπε;

— Μόνη μου τὸ 'θυμήθηκα... Ἐκύτταζα τὰ σύννεφα καὶ τον συλλογιζόμουν, καὶ 'ς τὴ στιγμοῦλα ἐθυμήθηκα ὅτι ἐμιλοῦσε μὲ τὴ μητέρα γιὰ τὴν Ἀμερική.

Ἡ κυρία Ἑρμίνη ᾐσθάνθη σφοδρὸν παλμὸν ἐν τῇ καρδίᾳ. Τί θὰ ἐγίνετο ἐὰν ἐλθὼν ὁ πατὴρ ἀπῄτει τὴν κόρην του! Ἀλλ' ἐν τούτοις τηροῦσα τὸ καθῆκόν της ἠρώτησε τὴν Μαρκέλλαν:

— Ἐνθυμεῖσαι τὸ ὄνομα τῆς πόλεως εἰς τὴν ὁποίαν ἤθελε νὰ 'πάγῃ;

Ἡ Μαρκέλλα διστάζουσα ἀνεζήτει ἐν τῇ μνήμῃ της, ἥτις ὑπέκειτο εἰς ὕπνους τοσοῦτον ἀλλοκότους καὶ ἐξεγέρσεις ἔτι ἀλλοκωτέρας.

— Ὄχι, ἀπεκρίθη, δὲν πιστεύω νὰ εἶπε κανένα ὄνομα.

Ἔκτοτε, ἡ κυρία Ἑρμίνη πολλάκις την συνέλαβε κεκλιμένην ἐπὶ γεωγραφικοῦ πίνακος, μελετῶσαν τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων καὶ τῶν ποταμῶν, ἀνερωτῶσαν τὴν μνήμην της, προσπαθοῦσαν νὰ ἀνεύρῃ μίτον ἀπολεσθέντα ... Τὸ παιδίον ἐμειδία παρευθὺς πρὸς τὴν φίλην της καὶ ἀπώθει τὸν γεωγραφικὸν πίνακα ἵνα τῇ ὁμιλήσῃ περὶ ἄλλου τινὸς πράγματος, ἀλλ' ἡ γηραιὰ κόρη κατεῖδεν ὅτι ἡ περὶ τοῦ ἀπόντος πατρὸς μέριμνα οὐδέποτε κατέλειπεν ἐπὶ πολὺ τὸ ἀπολωλὸς παιδίον.

— Ἔχει ψυχὴν τρυφερὰν καὶ πιστὴν μνήμην· ἔχει πολλὰ νὰ ὑποφέρῃ! διενοήθη ἡ ἀξιόλογος κόρη συμπαθῶς στενάζουσα.

Ἡμέραν τινὰ τοῦ Μαΐου ἡ κυρία Ἑρμίνη διώρθωνε τὰ συρτάριά της. Ἡ Μαρκέλλα εἶχε λάβῃ τὴν ἄδειαν, ἕνεκα τῆς παραδειγματικῆς συμπεριφορᾶς καὶ διαγωγῆς της, νὰ την βοηθήσῃ.

Ὑπάρχει τι τερπνότερον τοῦ διευθετεῖν συρτάρια; Αἱ ἐπιμελῶς συνεπτυγμέναι ταινίαι, αἱ δωδεκάδες μαντηλίων αἱ περιδεδεμέναι διὰ μεταξίνων στενοτάτων ταινιῶν, τὰ εὐωδιάζοντα

Digitized by Google

σακκίδια καὶ μάλιστα αἱ πυξίδες παντοίων σχημάτων καὶ χρωμάτων, αἱ τοσοῦτον ἐπαγωγοὶ ἔξωθεν καὶ μυριάκις ἐπαγωγότεραι ἔσωθεν,—ἐὰν ἤθελέ τις νὰ τας ἀνοίξῃ καὶ σας δείξῃ τὸ περιεχόμενον . . . , ἀλλὰ δέν τας ἀνοίγουσι πάντοτε,—πάντα ταῦτα διεγείρουσιν ἐν τῷ πνεύματι τοῦ παιδίου τὴν πρὸς τὸ φαντασιοκοπεῖν κλίσιν, τοσοῦτον ἰσχυρὰν παρὰ τῷ ἀνδρί, ὥστε συχνότατα οὗτος μεγαλύνει τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὕπαρξιν, οἰκτείρων μὲν τὰ δεινά του, ἐξαίρων δὲ τὰς ἀρετάς του, οὕτως ὥστε κινδυνεύει νὰ ἀπολέσῃ τὰς ἀναλογίας καὶ τὰς διαστάσεις πάντων τῶν πραγμάτων καὶ νὰ νομίζῃ ἑαυτὸν ὡς τὸ κέντρον τῆς δημιουργίας.

— Τί εἶν' ἐδῶ μέσα, κυρία Ἑρμίνη; Ἀμ' ἐδῶ;

— Μὴν εἶσαι ἀδιάκριτος, Μαρκέλλα. Μετὰ χαρᾶς σοῦ το λέγω, ἀλλὰ δὲν εἶνε καλὸν νὰ ἐρωτᾷς.

Συγκεχυμένον τὸ παιδίον ἔκλινε τὴν κεφαλὴν καὶ ταπεινῇ τῇ φωνῇ ἐζήτησε συγγνώμην. Ἐγείρουσα ἔπειτα τοὺς ὀφθαλμοὺς εἶδε πυξίδα ἐπιμήκη ἐκ φαιοῦ χαρτονίου μετὰ πρασίνου χαρτίνου περιθωρίου.

— Τοῦτο τὸ 'ξέρω, εἶπε. Αὐτοῦ μέσα ἔχει ἡ κυρία Φαβροῦ ὅσα χαρτιὰ εὑρῆκε ἀπὸ τὴ μητέρα.

— Ναί, εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη σύννους. Δικό σου εἶνε τὸ κουτὶ τοῦτο. Δὲν θά το ἀνοίξωμεν τώρα, εἶσαι ἀκόμη πολὺ μικρή. Ἀλλ' ὅμως ἂν πάθω τίποτε...

Τὸ παιδίον την παρετήρησεν ἔκθαμβον.

— Ναί, πουλάκι μου, ἂν πάθω τίποτε, νὰ εἴπῃς 'ς τὴν Τριανταφυλλιάν . . . , ἢ 'ς ὁποιον ἄλλον, νὰ σ' τὸ δώσῃ.

Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἐδίσταζεν, ἀναζητοῦσα μέσον τι πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ θησαυροῦ τούτου, τῆς μόνης περιουσίας τοῦ ἀπολωλότος παιδίου. Λαβοῦσα δὲ γραφίδα ἐπέγραψε διὰ μεγάλων γραμμάτων ἐπὶ τῆς πυξίδος: *Τὸ παρὸν ἀνήκει εἰς τὴν Μαρκέλλαν Μονμόφτ.*

— Βλέπεις ἐδῶ ἐπάνω τὸ ὄνομά σου, καὶ νά το ζητήσῃς.

Ἡ Μαρκέλλα ἵστατο σιωπηλὴ καὶ σύννους πρὸ τοῦ ἀνοικτοῦ συρταρίου.

— Νὰ πάθετε, κυρία Ἑρμίνη; Καὶ τί τάχα 'μπορεῖτε νὰ πάθετε;

— Εἰμπορεῖ νὰ ἀποθάνω, ἀπεκρίθη μετὰ γλυκύτητος ἡ γηραιὰ κόρη. Ἀλλὰ πιστεύω ὅτι δὲν θὰ γίνῃ τοῦτο πρὶν μεγαλώσῃς καὶ εἶσαι εἰς κατάστασιν νὰ μὴ ἔχῃς ἀνάγκην ξένης προστασίας.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἐπανέθηκε τὴν πυξίδα ἐν τῷ συρταρίῳ καὶ ἤνοιξεν ἄλλην.

Ἡ Μαρκέλλα ἀκίνητος, οὐδεμίαν ἀπέδειξε περιεργίαν, ὅπερ ἐξέπληξε τὴν φίλην της. Τὴν παρετήρησε μετὰ προσοχῆς καὶ αἴφνης ἀπὸ τῶν κεκλιμένων αὐτῆς βλεφαρίδων κατέπεσε δάκρυ λάμπον, καὶ μετ' αὐτὸ ἕτερον.

— Τί ἔχεις; εἶπεν ἡ γηραιὰ κόρη τεταραγμένη.

— Ἄχ! κυρία, νὰ μὴν 'πεθάνετε! πόσον σας ἀγαπῶ! ἀνεφώνησεν ἡ Μαρκέλλα ὁρμήσασα πρὸς τὸν τράχηλον τῆς κυρίας Ἑρμίνης, μὴ δυναμένη νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα.

— Θὰ προσπαθήσω, εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη μειδιῶσα.

Καὶ περιπτυσσομένη τὸ ἐπὶ τοῦ στήθους της κεκλιμένον παιδίον, ἀπέμαξε δάκρυ ἀνατέλλον ὑπὸ τὰ βλέφαρά της.

Μετὰ μίαν στιγμὴν ἀπέστειλε τὴν μικρὰν εἰς τὸν κῆπον νὰ παίξῃ καὶ ἀπεπεράτωσε τὴν διευθέτησιν μόνη της. Μετὰ δὲ τὸ τέλος τῆς ἐργασίας ἀπέμεινε σύννους ἐπὶ πολλὴν ὥραν, καὶ ἔπειτα πορευθεῖσα πρὸς τὸ γραφεῖόν της ἐμέτρησεν ὅσα χρήματα εἶχεν ἔτι, δι' ὧν ὤφειλε νὰ συντηρηθῇ ἕως οὗ λάβῃ τὴν προσεχῆ δόσιν τῶν εἰσοδημάτων της.

Μετά τινας κατ' ἰδίαν ὑπολογισμοὺς ἔλαβε πολλὰ χρυσᾶ νομίσματα καὶ ἐπιμελῶς διπλώσασα αὐτά, τὰ ἔθηκεν ἐν τῇ πυξίδι ἥτις ἔφερεν ἐπιγεγραμμένον τὸ ὄνομα τῆς Μαρκέλλας.

— Ἀνάγκη οἰκονομίας· ἂν τυχόν την ἀφήσω ἄνευ τινὸς πόρου ζωῆς! Θὰ προσκαλέσω τὸν συμβολαιογράφον μου, διότι ὅλα πρέπει νά τα προβλέπῃ τις.

Ἀναμφιβόλως τὰ πάντα ὀφείλει τις νὰ προβλέπῃ· καὶ ἀείποτε μὲν ἔχει τις τὴν πρόθεσιν νὰ καλέσῃ τὸν συμβολαιογράφον του, ἀλλὰ συχνότερον περιορίζεται εἰς μόνην τὴν πρόθεσιν. Λοιπὸν καὶ ἡ κυρία Ἑρμίνη δὲν ἐκάλεσε τὸν συμβολαιογράφον της· ἄλλως τε καὶ ἦτο νέα ἔτι καὶ ὑγιεστάτη. Δύο ἔτη καὶ πεντήκοντα δὲν εἶνε ἡλικία προκαλοῦσα σπουδαίαν περὶ θανάτου σκέψιν.

(Ἕπεται συνέχεια).

Η ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΖΩΟΙΣ

ὑπὸ **W. Preyer** καθηγητοῦ τῆς Φυσιολογίας ἐν Ἰένῃ.

Ὑπάρχουσι ζῷα σκοπίμως αὐτοκτονοῦντα, ἢ ἡ αὐτοκτονία εἶνε οἰκτρὸν προνόμιον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους; Τὸ ζήτημα τοῦτο δεῖται σπουδαιοτέρας τῆς μέχρι τοῦδε γενομένης ἐρεύνης. Ἐνῷ δὲ οἱ μὲν ἰσχυρίζονται ὅτι εἶνε ἄτοπον ν' ἀποδίδωμεν εἰς τὰ ζῷα πνευματικὰς ἰδιότητας ἀπαιτουμένας πρὸς τὴν ἐν συνειδήσει αὐτοκτονίαν, οἱ δὲ ὅτι δύναται ὁ ἐντελῶς λογικὸς ἄνθρωπος, ἔχων πλήρεις τὰς πνευματικὰς καὶ σωματικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, μετὰ ὥριμον σκέψιν, καὶ ἑπομένως ἄνευ τῆς παραμικρᾶς διαταράξεως τῆς λειτουργίας τοῦ ἐγκεφάλου, νὰ τελευτήσῃ τὸν

Digitized by Google

βίον διὰ σφαίρας πυροβόλου εἰς τὴν κεφαλήν, διὰ βρόχου περὶ τὸν λαιμόν, διὰ μικρᾶς ποσότητος κυανιούχου καλίου, δι' ἅλματος εἰς τὸ ὕδωρ ἢ δι' ἄλλου τινὸς οἱουδήποτε τρόπου, δὲν λύουσι ποσῶς διὰ τῶν λόγων τούτων τὸ ζήτημα, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον καθιστῶσιν αὐτὸ δυσχερέστερον.

Ἐὰν δὲ ἕτεροι παρατηρηταὶ εἶδον ζῷα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν αὐτοκτονοῦντα καὶ ἐθεώρησαν τὴν αὐτοκτονίαν ὡς τρόπον ἐπιβραχύνσεως τοῦ βίου μὴ ἀνήκοντα ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν ἄνθρωπον, οὗτοι δὲν εἶνε ὀλιγώτερον ἄξιοι ἀναιρέσεως τῶν φιλοψύχων αἰσιοδόξων, οἵτινες ἕκαστον αὐτοκτονοῦντα θεωροῦσιν ὡς παράφρονα ἀνεξαιρέτως.

Τοιούτους ἰσχυρισμοὺς οὐδόλως λαμβάνει ὑπ' ὄψιν ὁ μὴ προκατειλημμένος φυσιοδίφης, μέχρις οὗ ἀποκτήσῃ θετικὰ γεγονότα ἐφ' ὧν δύναται νὰ στηριχθῇ. Τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, καθ' ἣν ὑπὸ πολλῶν ἐβεβαιώθη τὸ γεγονὸς ὅτι ζῷά τινα αὐτοκτονοῦσι τιθέμενα ὑπὸ συνθήκας ὑπάρξεως ὅλως ἀσυνήθεις μὴ αὐτοῖς ἁρμοζούσας. Ἡ περιγραφὴ διὰ βραχέων τῶν γεγονότων τούτων σκοπεῖ νὰ ἀνατρέψῃ πλάνας διαδεδομένας, δώσῃ νέαν ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου καὶ ὠθήσῃ εἰς νέας παρατηρήσεις.

Καὶ ἐν πρώτοις δέον νὰ ἐξαιρέσωμεν ἐνταῦθα τὴν πολλάκις ἐπαναληφθεῖσαν διήγησιν περὶ τοῦ πιστοῦ κυνός, ὅστις ἐκαθέσθη ἐπὶ τοῦ μνήματος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ κυρίου του καὶ ἀπέθανε τῆς πείνης ἀρνούμενος πᾶσαν τροφήν. Ἡ περίστασις αὕτη οὐδόλως ὑπάγεται εἰς τὴν αὐτοκτονίαν. Διότι ἐὰν ὁ κύων συνελάμβανε τὴν ἀπόφασιν νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὸν βίον του ἐξ ἀηδίας πρὸς τὴν ζωήν, πρὸς τοῦτο δὲ δὲν ἐδέχετο τροφήν, ἔπρεπε νὰ γνωρίζῃ οὗτος ἐκ τῶν προτέρων ὅτι εἶνε ἀδύνατον νὰ ζήσῃ ἄνευ τροφῆς. Πόθεν ὅμως δύναται ὁ κύων νὰ γνωρίζῃ τοῦτο ἐκ πείρας; Εἶνε ὅλως ἀδύνατον νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι κύων τις, ἔστω καὶ ὁ πνευματωδέστατος ἐξ αὐτῶν, δύναται νὰ συλλάβῃ ἐκ τῶν ἀντιλήψεων αὐτοῦ τὸν σύνδεσμον τῆς ἐννοίας τοῦ θανάτου (ἣν ἄλλως οὐδόλως ἔχει) μετὰ τῆς νηστείας, καὶ ὅτι γνωρίζει τὸ ἀναπόφευκτον τοῦ θανάτου μετὰ διαρκῆ ἀποχὴν τροφῆς, διότι τοῦτο οὔτε εἰς ἑαυτὸν οὔτε εἰς ἄλλους κύνας παρετήρησέ ποτε ἢ ἐδοκίμασε πειραματικῶς. Ἐὰν ὁ κύων ἤθελε νὰ ἐλευθερωθῇ τῆς ζωῆς, διότι ἄνευ τοῦ κυρίου του ἡ ζωὴ τῷ εἶνε ἀφόρητος, ἠδύνατο νὰ πηδήσῃ εἰς τὸ ὕδωρ καὶ μὴ ἐξέλθῃ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς· τοῦτο ὅμως ἤθελε πάραυτα θεωρηθῇ ὑπὸ πάντων ὡς μὴ φυσικόν, τοιαύτη δὲ διήγησις ὑπ' οὐδενὸς ἤθελε πιστευθῇ.

Τοὐναντίον φαίνεται πιθανώτερον ὅτι ὁ πιστὸς κύων παραμένει ἐπὶ τοῦ τάφου καὶ καταλείπει αὐτὸν ἐπὶ βραχὺν μόνον χρόνον, διότι προσδοκᾷ τὴν ἐπάνοδον τοῦ κυρίου του. Τὸ ζῷον ἀγνοεῖ τὸν θάνατον, πολλάκις δὲ παρετήρησε τὴν ἀπουσίαν τοῦ εὐεργέτου του καὶ μέχρι δὲ τῆς τελευταίας στιγμῆς ᾐσθάνετο χαρὰν ὁσάκις ἐπανέβλεπεν αὐτόν, ὅπως ᾐσθάνετο καὶ λύπην κατὰ τὸν χωρισμόν. Νῦν ὅμως μετὰ τὴν κηδείαν ὁ ἀποχωρισμὸς τοῦ ἐσαβανωμένου καὶ ὑπὸ τοῦ χοὸς κεκαλυμμένου σώματος εἶνε ἀποχωρισμὸς αἰώνιος, ὃν ὅμως ὁ κύων ἐντελῶς ἀγνοεῖ. Περιμένει λοιπὸν μετὰ συγκινητικῆς ὑπομονῆς εἰς τὴν θέσιν, ἔνθα τελευταῖον εἶδεν αὐτόν, καὶ δὴ κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ αὐτῇ θέσει καὶ τῇ αὐτῇ ἠρέμῳ στάσει δι' ἧς συνείθιζε πρότερον νὰ περιμένῃ τὴν ἐπάνοδον τοῦ κυρίου του κατὰ τὴν βραχεῖαν ἢ μακρὰν αὐτοῦ ἀπουσίαν. Μετ' οὐ πολὺ ὅμως ἐπέρχεται κατ' ἀνάγκην εἰς αὐτὸν εἶδός τι λύπης καὶ καταπτώσεως ἰσχυρᾶς, διότι πάντα ὅσα ηὔφραινον πρότερον τὸ πιστὸν ζῷον, παρῆλθον, ἐστείρευσεν ἡ πηγὴ ὅλων αὐτοῦ τῶν τέρψεων, αἱ δὲ συνήθεις ἐντυπώσεις τῶν αἰσθητηρίων, τὸ βλέμμα, ἡ φωνή, αἱ θωπεῖαι τοῦ φιλικοῦ προσώπου ἐξέλιπον. Διὰ τῆς καταστάσεως ταύτης καὶ τῆς ματαίας προσδοκίας ἐπέρχεται βαρυθυμία τις, εἶδός τι μελαγχολίας ἐλαττούσης τὴν ὄρεξιν τοῦ βαρυαλγοῦς ζῴου. Ὁ κύων ἔχει ἀνάγκην τροφῆς, ἐλλείπει ὅμως ἡ πρὸς τοῦτο ὄρεξις.

Καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον δέ, ὡς γνωστόν, ἐλαττοῦται ἡ ὄρεξις σπουδαίως μετὰ θλῖψιν, προερχομένην ἐξ ἀπωλείας προσφιλῶν ὄντων. Πῶς συμβαίνει τοῦτο εἶνε ζήτημα μὴ ὑπαγόμενον ἐνταῦθα. Τὸ γεγονὸς εἶναι ἀναμφισβήτητον, ἡ δὲ σύγκρισις αὐτοῦ μετὰ τῆς προκειμένης περιπτώσεως τοῦ κυνὸς εἶνε ἔλλογος. Διότι συνέβη ποτὲ μικρός τις κύων ν' ἀρνηθῇ ὅλως τροφήν, ἐπειδὴ ἡ οἰκογένεια εἰς ἣν οὗτος ἀνῆκεν ἀνεχώρησε καταλιποῦσα αὐτὸν μόνον ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἔχοντα μὲ πάσας αὐτοῦ τὰς περιποιήσεις, ἀλλ' εὑρισκόμενον μεταξὺ ξένων προσώπων. Ὁμοία περίπτωσις συνέβη καὶ ἐν Ἰένῃ εἰς γνωστόν μοι κύνα, οὗτινος ὁ κύριος ἀνεχώρησεν εἰς Μόναχον. Τὸ ζῷον περιεφέρετο ὅλην τὴν ἡμέραν πλησίον τῆς οἰκίας ἐν ᾗ ἦτο πρότερον, περιέμενε πρὸ τῆς θύρας, ὅπως καὶ πρότερον, τὴν ἐπάνοδον τῶν παιδίων μεθ' ὧν συνέπαιζε καὶ τῶν γονέων, οὓς συνώδευεν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς οἰκίας. Οὕτω ἔζη κατὰ γράμμα δι' ἐλπίδων, διότι ἐλάμβανε κατ' ἀρχὰς τὴν προσφερομένην τροφήν· ἀπὸ ἡμέρας ὅμως εἰς ἡμέραν ἡ βαρυθυμία αὐτοῦ ηὐξάνετο, ἡ ὄρεξις ἠλαττοῦτο ἐπαισθητῶς, τέλος δὲ ὁ κύων ἀπέθανεν ἐξ ἐξαντλήσεως τῶν δυνάμεων,

Ἡ περίπτωσις αὕτη ἐπιβεβαιοῖ τὴν πιθανότητα τῆς ἐξηγήσεως ἣν ἐδώκαμεν ἀνωτέρω. Τόσῳ ὀλίγον δὲ δικαιοῦταί τις νὰ ὁμιλήσῃ ἐνταῦθα περὶ αὐτοκτονίας ὅσῳ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ κυνός, ὅστις καθήμενος ἐπὶ τοῦ τάφου περιμένει τὴν ἔξοδον τοῦ κυρίου του. Εἰς ἀμφοτέρας ταύ-

Digitized by Google

τας τὰς περιπτώσεις πρόκειται περὶ ἀνωμαλίας τῆς κατὰ φύσιν θρέψεως, προερχομένης ἐξ ἐλλείψεως τῶν συνήθων ἐντυπώσεων τῶν αἰσθητηρίων, ἰδίως δὲ περὶ βλάβης ἐκείνων τῶν λειτουργιῶν τοῦ ἐγκεφάλου, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἡ πρότερον λίαν ἐπιθυμητὴ τροφὴ διέχεεν ὀσμὰς ἡδείας καὶ εἶχε γεῦσιν καὶ ὄψιν εὐχάριστον· ἡ αὐτὴ τροφὴ νῦν δὲν φαίνεται τόσῳ ὀρεκτική.

Ὅλως ταὐτὰ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῶν διαφόρων ζῴων, ἅτινα θνήσκουσιν ἐν τοῖς ζῳολογικοῖς κήποις καὶ τοῖς θηριοτροφείοις ἐξ ἐξαντλήσεως τῶν δυνάμεων, προερχομένης ἐκ τῆς μακρᾶς νηστείας. Τὰ ζῷα ταῦτα δὲν θνήσκουσιν ἐκ νοσταλγίας. Οὔτε ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν προσφιλῆ εὐήλιον πατρίδα, οὔτε ὁ πόθος τῆς ἐλευθερίας εἶνε τὰ προκαλοῦντα τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν νὰ ἀποθάνωσιν ἑκουσίως διὰ τοῦ ἐκ πείνης θανάτου. Τὸ ζῷον ἀγνοεῖ ὅλως τὰς σκέψεις ταύτας, τὰς ξένας καὶ εἰς μικρὸν ἔτι παιδίον, διότι ἡ σύλληψις αὐτῶν εἶνε δύσκολος. Αἴτια τῆς διαταράξεως τῆς προτέρας συνήθους καὶ νομίμου πορείας τῶν νευρικῶν διεγέρσεων ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ εἶνε ἡ μεταφορὰ τῶν ζῴων τούτων εἰς νέαν ὅλως χώραν, ἡ αἰφνιδία ἀλλοίωσις τῆς διαίτης καὶ τοῦ βίου αὐτῶν, ἡ ἔλλειψις ὅλων τῶν προτέρων τερπνῶν ἐντυπώσεων καὶ ἡ ἀδυναμία τοῦ νὰ προσαρμοσθῶσι ταῦτα πρὸς τὰς νέας συνθήκας τῆς ὑπάρξεως. Εἰς τὰς νευρικὰς δὲ ταύτας διεγέρσεις ἀνήκουσι κατὰ πρῶτον λόγον αἱ ἀπὸ τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων, καὶ δὴ αἱ ἀπὸ τοῦ ὀσφρητικοῦ, τοῦ γευστικοῦ, τοῦ ὀπτικοῦ νεύρου, δι' ὧν ἡ τροφὴ ἀναγγέλλεται ὡς εὔστομος, ὅταν, τῆς ποιότητος τοῦ αἵματος λαμβανούσης ὡρισμένην τινὰ πυκνότητα καὶ σύστασιν, ἀναπτυχθῇ τὸ αἴσθημα τῆς πείνης ἐν τῷ ζῴῳ. Ἡ κατάστασις αὕτη γεννᾶται νῦν ὅπως καὶ πρίν, ἀλλ' ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς ἐπὶ τοῦ αἰσθητικοῦ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἀλλοιοῦται, διότι ἀφαιρεθέντων τῶν προτέρων ἐντυπώσεων τῶν αἰσθητηρίων μετεβλήθη αὐτὸ τοῦτο τὸ αἰσθητικόν.

Ἤθελεν εἶσθαι δὲ ἀκυρολεξία εἰς τοιαύτας περιπτώσεις νὰ γίνηται χρῆσις τῆς λέξεως αὐτοκτονία.

Τοῦτ' αὐτὸ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ ἐπὶ τῶν περιπτώσεων, καθ' ἃς ζῷα ἐτελεύτησαν τὸν βίον πηδήσαντα ἐντὸς βαράθρων. Ἐγὼ αὐτός, ἐπακουμβῶν ποτε ἐπὶ τοῦ τείχους παλαιοῦ τινος παρὰ τὸν Ῥῆνον πύργου, κειμένου ἐπὶ ἀποτόμου ὕψους καὶ θεώμενος τὴν μακρόθεν ἄποψιν, εἶδον μεγαλοπρεπῆ εὐφυεστάτην κύνα θηρευτικὴν παρ' ἐμοὶ πηδήσασαν δι' ὑπερμεγέθους ἅλματος εἰς τὸ βάθος καὶ ἀπομείνασαν ἐκεῖ νεκράν. Τὸ πρὶν ὑγιέστατον τοῦτο ζῷον οὐδέποτε εἶχεν ἀνέλθη ἀπὸ τῆς πεδιάδος εἰς τοιοῦτον ὕψος, οὐδόλως προσέσχεν εἰς τὸ βάθος, διὸ καὶ ἀπώλεσε τὴν ζωὴν μόνον ἐξ ἀγνοίας, ἀπαραλλάκτως ὡς θὰ ἔπραττεν αὐτόχειρ συνειδὼς τί πράττει. Κύων ὀρεσίβιος βεβαίως δὲν θὰ ἐλάμβανε τοιοῦτον τέλος.

Καὶ ὁ ἀλυσσόδετος δὲ κύων ὁ ἀνερχόμενος μετὰ τῆς ἀλύσσου ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ παρὰ τὸν οἰκίσκον αὐτοῦ μόνον καὶ μόνον χάριν μεταβολῆς τοῦ μονοτόνου αὐτοῦ βίου, καὶ πηδῶν τῇδε κἀκεῖσε, φονεύεται ἀφ' ἑαυτοῦ, ὡς εἰκός, ἐξ ἐλλείψεως σκέψεως, διότι λησμονεῖ ὅτι εἶνε προσδεδεμένος διὰ τῆς ἀλύσσου. Καὶ οἱοσδήποτε δὲ ἄνθρωπος, θέλων νὰ ἀπαγχονισθῇ, δὲν θέλει ἐπιτύχει τοῦ σκοποῦ καταλληλότερον τοῦ κυνὸς τούτου, ὅστις πνίγεται οὕτω διὰ τοῦ περιλαιμίου του ἀβοήθητος, κρεμάμενος μετέωρος διὰ τῆς ἀλύσσου.

Ἀλλ' ἐὰν πᾶσαι αὗται καὶ ὅμοιαι τούτοις περιπτώσεις τυχαίων αὐτοκτονιῶν τῶν ζῴων, ὅπως καὶ ἡ καταστροφὴ αὐτῶν διὰ παγίδων, δηλητηρίων κ.τ.λ. δὲν ἔχουσί τι κοινὸν μετὰ τῆς αὐτοκτονίας τοῦ ἀνθρώπου, ὑπάρχουσιν ὅμως ἕτερα εἴδη ἑκουσίου θανάτου τῶν ζῴων, ἅτινα φαίνονται ἔχοντα μεγίστην ὁμοιότητα πρὸς αὐτήν. Ὡς τοιοῦτον δὲ παράδειγμα, εἶνε πρὸ πολλοῦ χρόνου γνωστὴ ἡ δηλητηρίασις τοῦ σκορπίου διὰ νύγματος διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ κέντρου προκαλουμένου, τελευταῖον δὲ ἐχρησίμευσεν αὕτη ἐν Ἀγγλίᾳ ὡς παράδειγμα, ὅτι τὰ ζῷα δύνανται νὰ ἐλευθερωθῶσι τῆς ἀπελπιστικῆς θέσεως εἰς ἣν τυχαίως περιέρχονται δι' ἑκουσίας καὶ ἐν πλήρει συνειδήσει γινομένης αὐτοκτονίας.

Τὸ γεγονὸς τοῦτο πολλοὶ ἠρνήθησαν ὡς μὴ ἀληθές, ἄλλοι δὲ ἐθεώρησαν ὡς ἀμφίβολον. Τὴν ἀλήθειαν ὅμως αὐτοῦ δὲν δυνάμεθα νὰ διαφιλονικήσωμεν σήμερον, καθόσον αὕτη βεβαιοῦται ὑπὸ ἀξιοπίστων καὶ καλῶν παρατηρητῶν. Ὁ σκορπίος πλήσσει αὐτὸς ἑαυτόν, ὅταν εὑρεθῇ ἐντὸς ἀφθόνου φωτός. Ὡς παράδειγμα δὲ ἀναφέρομεν δύο βραχείας διηγήσεις, ἃς λαμβάνομεν ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ Romanes «Περὶ τοῦ πνεύματος τῶν ζῴων» (London 1882).

Κύριός τις ὁ κ. W. G. Biddie ἐν Μαδρὰς διηγεῖται, ὅτι ἔφερόν ποτε εἰς αὐτὸν μέγαν τινὰ μέλανα σκορπίον τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν, ὃν οὗτος ἔθεσεν ἐν κιβωτιδίῳ ἐν ᾧ θέτουσι τὰ ἔντομα, κεκαλυμμένῳ δι' ὑαλίνου ἐπικαλύμματος. Τὸν σκορπίον τοῦτον ἐπρόκειτο ὁ κύριος οὗτος νὰ παρατηρήσῃ ἀκριβῶς καὶ σπουδάσῃ πρὸ μεσημβρίας, πρὸς τοῦτο δὲ ἔφερεν αὐτὸν πρὸ τοῦ παραθύρου καὶ ἐξέθεσε τυχαίως εἰς τὰς θερμὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας. «Τὸ φῶς καὶ ἡ θερμότης», λέγει ὁ ῥηθεὶς παρατηρητὴς «ἠρέθισαν αὐτὸν λίαν, τὸ δὲ γεγονὸς τοῦτο μοὶ ἀνέμνησε διήγησίν τινα ἣν εἶχόν ποτε ἀναγνώσει, ὅτι ὁ σκορπίος κυκλούμενος ὑπὸ πυρὸς αὐτοκτονεῖ ἑκουσίως. Καὶ ἐδίστασα μὲν τὸ κατ' ἀρχὰς νὰ ὑποβάλω τὸν προσφιλῆ μοι σκορπίον εἰς τοιαύτην τρομερὰν δοκιμασίαν, διὸ ἔλαβον εὐμεγέθη τινὰ φακὸν τῶν συνήθων καὶ συνεκέντρωσα τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας ἐπὶ τῶν

Digitized by Google

νώτων του. Πάραυτα ὁ σκορπίος ἤρχισε νὰ τρέχῃ ταχέως ἐντὸς τοῦ κιβωτίου σίζων ἀγρίως καὶ πνευστιῶν. Τὸ πείραμα τοῦτο ἐπανελήφθη τετράκις ἢ πεντάκις μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἀποτελέσματος. Ὅταν δὲ ἐπεχείρησα νὰ τὸ ἐπαναλάβω μίαν ἔτι φοράν, ἔστρεψεν ὁ σκορπίος τὴν οὐρὰν αὐτοῦ πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἐβύθισε ταχέως ὡς ἀστραπὴ τὸ κέντρον αὐτοῦ ἐντὸς τῶν νώτων. Διὰ τῆς πλήξεως ταύτης ἐξῆλθεν ὑγρόν τι ἐκ τοῦ νύγματος, φίλος δέ τις παρ' ἐμοὶ ἱστάμενος ἀνεφώνησε «Κύτταξε, ἐκέντρωσεν ἑαυτόν· ἐψόφησε». Καὶ ὄντως εἰς διάστημα βραχύτερον πρώτου λεπτοῦ ὁ σκορπίος ἦτο νεκρός. Τὴν βραχεῖαν ταύτην σημείωσιν ἔγραψα, ὅπως δείξω τὸ μὲν ὅτι ζῷά τινα δύνανται ν' αὐτοκτονήσωσι, τὸ δὲ ὅτι ὁ ἰὸς ζῴων τινῶν εἶνε καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἴδια ὀλέθριος».

Τὸ δεύτερον παράδειγμα διηγεῖται ὁ διάσημος, πρὸ βραχέως χρόνου ἀποθανών, Ἄγγλος φυσιοδίφης Allen Thomson. Οὗτος ἐπληροφορήθη παρὰ μαρτύρων, εἰς οὓς ὁ ἴδιος εἶχεν ἐμπιστοσύνην καὶ οἵτινες εἶδον τὸ γεγονὸς δι' ἰδίων ὀφθαλμῶν, ὅτι ἐν Ἰταλίᾳ συλλαμβάνεται ὁ λίαν ὀχληρὸς αὐτόθι σκορπίος καὶ φυλάσσεται ἐν τῷ σκότει κεκαλυμμένος δι' ὑελίνου ποτηρίου. Ὅταν δὲ προσεγγίσῃ τις τὸ φῶς λαμπάδος ὁ σκορπίος πάραυτα αὐτοκτονεῖ. Τὸ ζῷον διεγειρόμενον διὰ τοῦ φωτὸς τρέχει ταχέως κύκλῳ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου περὶ τὸ ἓν πρῶτον λεπτὸν ἢ καὶ πλείονα χρόνον, εἶτα ἐφησυχάζει, στρέφει τὴν οὐρὰν πρὸς τὰ ἄνω καὶ κάμπτει αὐτὴν ἐπὶ τῶν νώτων καὶ πρὸς τὰ πρόσω, οὕτως ὥστε τὸ κέντρον συμπίπτει ἐπὶ τοῦ μέσου τῆς κεφαλῆς. Τότε ὠθεῖ αὐτὸ ἰσχυρῶς ἐντὸς τοῦ σώματος, εἰς ὀλίγας δὲ στιγμὰς ἐπέρχεται ἐντελὴς ἀκινησία τοῦ ζῴου, ὁ δὲ σκορπίος εἶνε νεκρός. Τὸ πείραμα τοῦτο ἐγένετο πολλάκις. Ὁ μάρτυς μεταξὺ ἄλλων συμπερασμάτων ἐξάγει καὶ τὰ ἑπόμενα. Πρῶτον μὲν ὅτι τὸ φῶς γεννᾷ διέγερσιν τοῦ σκορπίου μέχρις ἀπελπισίας, ὠθούσης τὸ ζῷον εἰς αὐτοκτονίαν, δεύτερον δὲ ὅτι τὸ δηλητήριον, ὅπερ πιθανῶς μεταβαίνει κατὰ τὴν πλῆξιν εἰς τὸ ἄνω ἐγκεφαλικὸν γάγγλιον, δρᾷ τάχιστα.

Ἄλλοι ὅμως ἐπίσης παρατηρήσαντες σκορπίους θεωροῦσιν ἐσφαλμένην τὴν γνώμην ὅτι ὁ σκορπίος αὐτοκτονεῖ καὶ ὑποθέτουσιν ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶνε ἀδύνατον καὶ ὅτι εἰς τὴν περίστασιν ταύτην συμβαίνει πλάνη τῆς ἀντιλήψεως. Δὲν εἶνε λοιπὸν περιττὸν ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα καὶ ἑτέραν τινὰ γνώμην τοῦ κυρίου D Wills, ἐπὶ 15 ἔτη ἐν Περσίᾳ διατελέσαντος ἰατροῦ τοῦ ὑγειονομείου καὶ τῆς τηλεγραφικῆς ἑταιρείας τῆς Ὀφερλάνδης. Ἡ ἱστορία αὕτη ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ ἰατροῦ τούτου καὶ εἰς τὴν «Pall Mall Gazette» τοῦ Λονδίνου τοῦ παρελθόντος μαρτίου ἑ. ἔ. Ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς: Ὁ ἀποθανὼν δόκτωρ Favergren, Σουηδὸς ἐν τῇ περσικῇ ὑπηρεσίᾳ, ζήσας 25 ἔτη ἐν Σχιράς, μοὶ διηγήθη ποτὲ ὅτι οἱ σκορπίοι αὐτοκτονοῦσιν ὅταν ἀπολέσωσι τὴν ἐλπίδα πρὸς σωτηρίαν. Μοὶ ἔλεγε δὲ ὅτι ὁ σκορπίος κυκλούμενος ὑπὸ ζώνης διαπύρων ἀνθράκων περιτρέχει τρὶς ἐντὸς τῆς ζώνης ταύτης, εἶτα δὲ πλήσσει ἑαυτὸν καὶ θνήσκει. Ἐδυσπίστησα τότε πρὸς τὸν δισχυρισμὸν τοῦτον καὶ ὑπέθεσα ὅτι τὸ ζῷον θνήσκει διότι περικαίεται ὑπὸ τῶν ἀνθράκων. Ἡμέραν τινὰ συνέλαβον μέγαν τινὰ μέλανα σκορπίον . . . ὅπως δὲ ἐξετάσω τὸ ἀξιόπιστον τῆς ὡς προλήψεως φανείσης μοι πληροφορίας ἤναψα ἐν τῇ αὐλῇ τῆς οἰκίας μου, πῦρ ἐξ ἀνθράκων, οὓς διέταξα κυκλοειδῶς, ἀφεὶς ἐν τῷ μέσῳ χῶρον κενὸν ἔχοντα πήχεως διάμετρον. Τὰς ὀπτὰς πλίνθους τοῦ ἐδάφους ἐψύχρανα ἐπιχύσας ὀλίγον ὕδωρ, ὅπως μὴ καῇ ὁ σκορπίος, εἶτα δὲ ἀφῆκα αὐτὸν ἐκ τοῦ ὑαλίνου σωλῆνος ἐν ᾧ εὑρίσκετο καθ' ὅλα ἀβλαβὴς καὶ ὑγιὴς ἐν μέσῳ τοῦ ψυχροῦ χώρου. Ὁ σκορπίος περιέτρεξε τρὶς τὸν χῶρον τοῦτον ἐν κύκλῳ, ἐπανῆλθεν εἶτα πρὸς τὸ μέσον, ὕψωσε τὴν οὐρὰν (ἐφ' ἧς ὑπάρχει τὸ κέντρον) πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἔπληξε τρὶς ὡς διὰ ἐγχειριδίου «σκοπίμως». Μετὰ μίαν στιγμὴν ἦτο νεκρός. Ἐγενόμην μάρτυς τῆς παραδόξου ταύτης πράξεως, ἣν εἶδον καὶ βραδύτερον ἐπανειλημμένως παρά τινι φίλῳ μου, εἰς ὃν διηγήθην τὸ γεγονός. Περὶ τῆς ἀληθείας τοῦ γεγονότος ἐγγυῶμαι λίαν προθύμως».

Ἕτερος ἐξαίρετος παρατηρητὴς ὁ C. Ray Lankester ἐν Λονδίνῳ ἐπείσθη περὶ τοῦ ἐναντίου, ὅτι ὁ σκορπίος δὲν αὐτοκονεῖ.

Ὁ Romanes ἐνόμιζε τὸ κατ' ἀρχάς, ὑποτιθεμένης τῆς παρατηρήσεως ὡς ἀληθοῦς, ὅτι εἰς τὴν περίστασιν ταύτην πρόκειται περὶ ἑνιαίου τινὸς καὶ μοναδικοῦ ἐνστίκτου ἐπιβλαβοῦς εἰς τὸ ἄτομον καὶ τὸ εἶδος, βραδύτερον ὅμως παρῃτήθη τῆς γνώμης ταύτης διότι ὁ καθηγητὴς Lloyd Morgan ἐξέθεσεν ἀριθμόν τινα σκορπίων εἰς τὰς φρικωδεστέρας βασάνους ἄνευ θετικοῦ τινος ἀποτελέσματος. Ἐπειδὴ δὲ οὐδεὶς λόγος ἀναγκάζει ἡμᾶς ν' ἀμφισβητήσωμεν τὴν ὀρθότητα τῶν ἄνω παρατηρηθέντων γεγονότων, δυνάμεθα νὰ δείξωμεν ὅτι ἡ περίπτωσις αὕτη τῆς αὐτοκτονίας τῶν σκορπίων δὲν εἶνε ἑνιαία καὶ μοναδική, ὅτι ἡ πρᾶξις δὲν εἶνε ἔνστικτον πρὸς καταστροφὴν τοῦ ἀτόμου καὶ ὅτι δύναται νὰ ἐξηγηθῇ καὶ κατ' ἄλλον τρόπον φυσικῶς καὶ ἐλλόγως.

* *

Ἡ διέγερσις τοῦ σκορπίου εὑρισκομένου ἐν ἐντόνῳ καὶ ζωηρῷ φωτὶ ἔχει βεβαίως μεγίστην ὁμοιότητα πρὸς τὸν θάνατον τῶν μικρῶν νυκτοβίων ψυχῶν καὶ ἄλλων ἀπείρων μικρῶν ἐντόμων, ἅτινα ἐν τῷ σκότει τῆς νυκτὸς ῥίπτονται ἀφθόνως ἐπὶ τῆς ἐπὶ τοῦ παραθύρου ἱσταμένης ἀνημμένης λυχνίας ἢ τοῦ κηρίου. Οὐδεὶς βεβαίως θέλει διισχυρισθῇ ἀκριβῶς ὅτι εἰς τὴν περίστασιν ταύτην

Digitized by Google

ἡ ψυχὴ ἢ ἄλλο τι ἔντομον αὐτοκτονεῖ, διότι εἶδεν αὐτὴν πλειστάκις διερχομένην διὰ τῆς φλογός, περικαίουσαν τὰς πτέρυγας καὶ τὰς κεραίας αὐτῆς, εἶτα δὲ εὑρίσκουσαν τὸν θάνατον εἰς τὸν διάπυρον κύλινδρον τῆς λυχνίας τοῦ πετρελαίου· εἶνε ὅμως γεγονός, ὅτι δύναταί τις κατὰ τὸ ἔαρ νὰ κάμῃ ἀκόπως συλλογὴν ἐνδιαφερουσῶν ψυχῶν νυκτοβίων οὕτως αὐτοκτονησασῶν, καὶ ὅτι μία τῶν ἀφορμῶν τοῦ κατὰ τὸ φαινόμενον ἡρωϊκοῦ θανάτου τοῦ σκορπίου ἀνευρίσκεται καὶ ἐνταῦθα, ἤτοι τὸ ἔντονον αἰφνίδιον ζωηρὸν φῶς, ὅπερ δρᾷ διεγερτικῶς.

Ἀφ' ἑτέρου εἶνε γνωστὸν ὅτι καὶ εἰς ἄλλα τελειότερα ζῷα καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον αἱ ἰσχυραὶ ἀσυνήθεις ἐντυπώσεις ἐπὶ τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς χιτῶνος τοῦ ὀφθαλμοῦ προκαλοῦσιν εὐκόλως λίαν δυσάρεστα καὶ ὀδυνηρὰ αἰσθήματα. Δι' ἁπλῆς ἀσκαρδαμυκτεὶ προσβλέψεως ἀντικειμένου μὴ λάμποντος, ἀλλ' ἁπλῶς μόνον καλῶς πεφωτισμένου, προκαλεῖται ἰδιάζουσά τις κατάστασις καλουμένη ὕπνωσις ἢ ὑπνωτισμός, χαρακτηριζομένη δι' ἐντελοῦς καταπαύσεως τῆς κατὰ φύσιν δυνάμεως τοῦ κρίνειν καὶ σκέπτεσθαι. Εἰς δὲ τὴν ἡμετέραν περίπτωσιν, εἰς τὸν σκορπίον, ἐπὶ τῶν ἄκρων τῶν ὀπτικῶν νεύρων τοῦ ὁποίου τὸ φῶς προκαλεῖ λίαν δυσάρεστον ἐντύπωσιν, διότι ποσῶς δὲν εἶνε εἰθισμένος πρὸς τοῦτο, ὅλαι δὲ αἱ ἰσχυραὶ διεγέρσεις τῶν αἰσθητικῶν νεύρων προκαλοῦσι πόνον, δέον νὰ μὴ ἀποδώσωμεν λεπτὴν κρίσιν καὶ θεωρήσωμεν ὡς λίαν φυσικὸν ὅτι οὗτος ζητεῖ ν' ἀποφύγῃ τὸ δυσάρεστον καὶ προφυλαχθῇ ἀπ' αὐτοῦ. Ἅπαντα τὰ ζῷα, κακούμενα ὀδυνηρῶς, ἐκτελοῦσι πολυπλόκους κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον κινήσεις πρὸς φυγὴν ἢ πρὸς ἄμυναν. Καὶ ὁ σκορπίος δὲ κακούμενος τρέχει ὅσον δύναται ταχέως· μετ' ὀλίγον ὅμως παρατηρεῖ ὅτι ἡ φυγὴ εἰς οὐδὲν ὠφελεῖ. Ἡ ὀδύνη ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ παραμένει καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς φυγῆς ἐν τῷ διαπύρῳ κύκλῳ, ἢ ἐπανέρχεται ὅπως εἰς τὸ πείραμα διὰ τοῦ φακοῦ. Ὡς ὅπλον ἀμυντικὸν κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ὅταν δὲν δύναται νὰ σωθῇ διὰ τῆς φυγῆς, ὁ σκορπίος ἔχει τὸ κέντρον. Εἶνε δὲ λίαν φυσικὸν ὅτι ὁ σκορπίος μεταχειρίζεται τὸ κέντρον ὅταν αἱ προσπάθειαι αὐτοῦ πρὸς φυγὴν ἀποβῶσι μάταιαι, ὡς συμβαίνει π. χ. ὅταν πιέζῃ τις αὐτὸν διὰ τῶν δακτύλων. Εἰς τὴν περίστασιν δὲ ταύτην ὁ σκορπίος θέλει διευθύνει, ὡς εἰκός, τὴν πλῆξιν πρὸς τὸ μέρος ἔνθα πονεῖ ἰσχυρότερον, ὅταν πιέζηται διὰ τῶν δακτύλων π. χ., κατὰ τούτων, ὅταν ἀποτυφλοῦται ἐκ τοῦ φωτὸς κατὰ τοῦ μέρους ὅθεν προέρχεται ὁ ἰσχυρότερος διὰ τοῦ φωτὸς ἐρεθισμός, τουτέστι κατὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ ἐγκεφάλου. Τὸ ὑπὸ τοῦ πόνου ἐπτοημένον ζῷον νύσσει πρὸς τὸ μέρος ἔνθα αἰσθάνεται τὸν ἐχθρόν, δὲν δύναται δὲ νὰ γνωρίζῃ ποσῶς ἐκ πείρας ὅτι κατασιγάζων τὸν πόνον διακινδυνεύει ἢ καὶ καταστρέφει τὴν ζωὴν αὐτοῦ. Ἅπασαι αἱ λειτουργίαι τοῦ ἐγκεφάλου του εἶνε τεταραγμέναι ἐκ τῆς ἰσχυρᾶς, ὅλως νεοφανοῦς, διεγέρσεως τῶν ὀπτικῶν αὐτοῦ νεύρων, ἀπαραλλάκτως ὅπως αἱ τῆς νυκτοβίου ψυχῆς διὰ τοῦ φωτὸς τῆς λυχνίας.

Πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ὀρθότητος τῆς ἐξηγήσεως ταύτης τοῦ ἀξιοπεριέργου φαινομένου τῆς αὐτοκτονίας τοῦ σκορπίου ἠδύνατό τις νὰ καλύψῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ σκορπίου καὶ ἐκθέσῃ αὐτὸν εἶτα εἰς τὸ φῶς. Ὁ σκορπίος δὲν θέλει φονεύσει ἑαυτόν. Ἐὰν δὲ εἰς τὸν φωτεινὸν χῶρον ἀφεθῇ γωνία τις ἢ τρώγλη σκιερά, ὁ σκορπίος, καταφεύγων ἐκεῖσε, θέλει μείνει ἀβλαβής. Ὅπως ἀναγκάσωμεν δὲ αὐτὸν νὰ πλήξῃ, δέον νὰ μεταχειρισθῶμεν ἕτερον ἰσχυρὸν ἐρεθισμόν, σταγόνα π. χ. θειϊκοῦ ὀξέος ἢ τὸ ἠλεκρικὸν ῥεῦμα διὰ δύο εὐκινήτων συρμάτων. Οὕτω ἡ αὐτοκτονία τοῦ σκορπίου θεωρητέα ὡς ἀναγκαία συνέπεια λίαν σκοπίμου καὶ γενικῶς διαδιδομένης διευθετήσεως τῶν καλουμένων ἐν τῇ φυσιολογίᾳ ἀνταναχλαστικῶν κινήσεων, γενομένων ἐνταῦθα πρὸς ἄμυναν. Ὅτι δὲ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ἡ ἀνταναχλαστικὴ αὕτη κίνησις πρὸς ἄμυναν δὲν εἶνε μόνον μὴ σκόπιμος, ἀλλὰ καὶ εἰς μέγιστον βαθμὸν ἄσκοπος, τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ πρωτοφανοῦς τῆς πράξεως τοῦ ἀμυνομένου ἐναντίον τῆς ἐπιθέσεως ταύτης (τοῦ ζωηροῦ φωτός), πρὸς ἣν οὐδέποτε ἔσχε τὸ ζῷον τὴν εὐκαιρίαν νὰ προσαρμοσθῇ, διότι πάντοτε ἐν ταῖς ἄλλαις περιστάσεσι τῆς ζωῆς ἠδύνατο τοῦτο νὰ διαφύγῃ, οὐχὶ ὅμως καὶ ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ.

Ἡ ἐξήγησις αὕτη δὲν ἐφαρμόζεται διὰ τὴν μικρὰν νυκτόβιον ψυχήν, διότι αὕτη διατελεῖ ἐν ἐλευθερίᾳ, ἅπαξ δὲ διελθοῦσα διὰ τῆς φλογὸς ἠδύνατο νὰ φύγῃ ἐντεῦθεν, πρᾶγμα, ὅπερ καὶ πολλάκις συμβαίνει. Εἰς τὴν περίστασιν ὅμως καθ' ἣν ἔντομόν τι ἐλευθέρως ἱπτάμενον ἑλκύεται ὑπὸ τοῦ ζωηροῦ καὶ ἀσυνήθους αὐτῷ κατὰ τὸν χρόνον τῆς πτήσεώς του φωτός, ὅπερ ἐξακολουθεῖ ἑλκύον αὐτὸ ἀδιακόπως καὶ συντελεῖ εἰς τὸν διὰ τῆς καύσεως αὐτοῦ θάνατον, πρόκειται περὶ διαταραχῆς τοῦ ὅλου μηχανισμοῦ τῆς ἀντιληπτικότητος. Τὰ ζῷα διατελοῦσιν ὅπως οἱ ἐν ὑπνωτισμῷ ἄνθρωποι, ἀγνοοῦσι ποῦ εὑρίσκονται. Ἐνῷ δὲ ζητοῦσι, φυσικῶς ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἁπλῶς ἀντικείμενα φωτεινὰ ἐν τῷ σκότει, αἴφνης φαίνεται ἀντικείμενόν τι καταδεσμεῦον τὴν προσοχὴν αὐτῶν ἀποκλειστικῶς ἕνεκα τῆς λάμψεως αὐτοῦ, ἥτις δὲν ὑπῆρχε πρότερον. Τὰ ζῷα ἀπατῶνται καὶ γίνονται παράφρονα οὕτως εἰπεῖν, ἐλαυνόμενα ὑπὸ μιᾶς καὶ μόνης σταθερᾶς ἰδέας. Πῶς τὸ φῶς ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῶν κατὰ φύσιν λειτουργιῶν τοῦ ἐγκεφάλου τῶν ζῴων μένει ἀμφισβητήσιμον· ὅ,τι ὅμως ἐνδιαφέρει ἡμᾶς εἶνε ἡ πανθομολογουμένη ἔλλειψις προθέσεως πρὸς αὐτοκτονίαν ὄχι μόνον τῆς μικρᾶς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν δι' ὁμοίου

Digitized by Google

τρόπου φονευομένων ἐντόμων. Οὐδεὶς δύναται δὲ νὰ δισχυρισθῇ ὅτι οἱ κάνθαροι, οἵτινες κάθηνται ἥσυχοι ὅταν διατρυπῶνται διὰ βελονῶν, προσποιοῦνται τὸν τεθνεῶτα καὶ προτιμῶσι νὰ θυσιάσωσι τὴν ζωὴν παρὰ νὰ ἐκπτύξωσι τὸ συνεσταλμένον αὐτῶν σῶμα. Οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ καὶ ὅτι οἱ κηφῆνες γνωρίζουσιν ὅτι ἡ γαμήλιος αὐτῶν πτῆσις, ἐὰν εἶνε ἀποτελεσματική, θέλει στοιχίσει αὐτοῖς τὴν ζωήν.

Τέλος δὲ ἀναφέρομεν ὅτι καὶ ἐκ τῶν τελειοτέρων ζῴων δὲν ἔχομεν παρατήρησίν τινα, ἥτις νὰ συντελῇ πρὸς παραδοχὴν τῆς γνώμης ὅτι τὰ ζῷα αὐτοκτονοῦσιν. Ἐπιτραπήτω ἡμῖν ὅμως νὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα παραδείγματός τινος, χρησιμεύοντος μέν, κατὰ τὸ φαινόμενον, πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης ταύτης, δεικνύοντος δὲ ἐναργῶς πόσον ἀσκόπως φέρονται τὰ ζῷα, ὅταν μεταβληθῶσιν αἱ συνθῆκαι τῆς ζωῆς αὐτῶν καὶ πόσῳ εὐκόλως καταστρέφονται ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως κρίσεως. Ἐάν τις π. χ. προσδέσῃ στερεῶς ἐπὶ σανίδος ὕπτιον ὑδροχοιρίδιον, οὕτως ὥστε ἡ κεφαλὴ νὰ μένῃ ἐλευθέρα καὶ ἀκίνητος, βυθίσῃ δὲ αὐτὸ μετὰ τῆς σανίδος ἐν χλιαρῷ ὕδατι μέχρι τοῦ στόματος καὶ τῶν μυκτήρων καὶ ἐρεθίσῃ τὸ δέρμα αὐτοῦ ὑπὸ τὸ ὕδωρ δι' ἐλαφρῶν νυγμῶν, τὸ ζῷον θέλει ἐκτελέσει διαφόρους κινήσεις ζωηρὰς πρὸς φυγὴν ἄνευ ὅμως ἀποτελέσματος, διότι εἶνε στερεῶς προσδεδεμένον, συγχρόνως δὲ θέλει βυθίσει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὑπὸ τὸ ὕδωρ, καὶ δὴ ἐπανειλημμένως, καίτοι ἔπρεπε νὰ μάθῃ ἐκ τῆς πρώτης δοκιμῆς ὅτι ἡ ἀναπνοὴ δυσχεραίνεται διὰ τοῦ εἰσδύοντος ὕδατος ἐντὸς τῶν μυκτήρων καὶ τοῦ στόματος. Ἐὰν δὲν ἐμποδίσωμεν, ἀνυψοῦντες τὴν σανίδα, τὴν ἐπανάληψιν τῆς καταδύσεως τῆς κεφαλῆς ἐντὸς τοῦ ὕδατος τὸ ζῷον ἀποθνήσκει εὐχερέστατα. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην οὐδόλως δύναται νὰ γείνῃ λόγος περὶ αὐτοκτονίας ἢ περὶ πνιγμοῦ ἐξ ἀπελπισίας ὅπως εἰς τὸν σκορπίον· ὁ θάνατος ἐνταῦθα ἐπέρχεται ἐκ τοῦ ἀσκόπου τῆς κινήσεως πρὸς ἄμυναν καὶ φυγήν. Εἶνε δὲ αἱ κινήσεις ἄσκοποι, διότι τὸ ζῷον οὐδέποτε ἔσχε μέχρι τοῦδε εὐκαιρίαν καθ' ἅπαντα αὐτοῦ τὸν βίον νὰ διδαχθῇ τὸν κίνδυνον τοῦ πνιγμοῦ, οὐδέποτε ἔζησεν ἐν τῷ ὕδατι.

Ἐὰν διὰ τῶν ἀνωτέρω γεγονότων καὶ ἐξηγήσεων κατέστη λίαν πιθανὸν ὅτι ὁ ἑκούσιος θάνατος ἐλλείπει ἀπὸ τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου, τοῦτο οὐδόλως δικαιοῖ ἡμᾶς νὰ διακρίνωμεν ἐν τῇ αὐτοκτονίᾳ σπουδαίαν διαφορὰν μεταξὺ ζῴων καὶ ἀνθρώπων, οὔτε δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς θεμελιῶδες κριτήριον χαρακτηριστικὸν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους τὴν ἰδιότητα τοῦ ἀνθρώπου τοῦ νὰ ἀφαιρῇ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἐν συνειδήσει τῆς πράξεως· διότι πρῶτον μὲν δὲν ἔχει πᾶς ἄνθρωπος τὴν ἱκανότητα νὰ κόπτῃ τὰς ἀρτηρίας ἢ νὰ θέτῃ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν γραμμῶν τοῦ σιδηροδρόμου, ὅταν ἡ ἀτμομηχανὴ προσέρχεται σίζουσα· ὀλίγιστοι μόνον εἶνε εἰς κατάστασιν νὰ ἐκτελέσωσι τοιαύτην μὴ φυσικὴν πρᾶξιν· δεύτερον δὲ καὶ μεταξὺ τῶν ὀλίγων τούτων δὲν δύναται νὰ ὑποδειχθῇ εἷς μετὰ βεβαιότητος, ὅστις ἐν πλήρει διανοητικῇ καταστάσει μετ' ἀκριβῆ στάθμισιν τῶν ὑπὲρ καὶ κατὰ λόγων πράξεώς τινος καὶ χωρὶς νὰ κυριεύηται ὑπό τινος παρὰ φύσιν παραστάσεως, οὔσης ἰσχυροτέρας τῶν λοιπῶν, ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν ζωήν. Οἱαδήποτε δὲ καὶ ἂν ἦνε ἡ ἀφορμὴ εἰς αὐτοκτονίαν, εἴτε ἀπώλεια τῆς τιμῆς, τῆς περιουσίας, τῶν οἰκείων, εἴτε ἀνίατος νόσος, ἀτυχὴς ἔρως, ἀπατηθεῖσαι ἐλπίδες, ἔλλειψις εἰς ἀναγνώρισιν ἀληθῶν εἴτε ὑποτιθεμένων ὑπηρεσιῶν, εἴτε οἱαδήποτε κακὴ ἔκβασις καὶ ἀτυχία, εἰς ὅλας ταύτας τὰς περιστάσεις ὑπάρχει ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ μία ὡρισμένη παράστασις προκαλοῦσα τὴν πρᾶξιν ταύτην, τὴν ἐρχομένην εἰς ἀντίφασιν πρὸς ὅλας τὰς λειτουργίας τοῦ σώματος, διότι οὐδεμία ἄλλη παράστασις εἶνε ἱκανῶς ἰσχυρὰ νὰ ἀποκωλύσῃ εἴτε ἐξισορροπήσῃ ταύτην.

Τοιαύτη τις κατάστασις εἶνε οὐχ ἧττον μὴ φυσικὴ καὶ νόμιμος καὶ ὅλως ἀσύνδετος πρὸς τὴν ὀρθοφροσύνην. Αὐτοκτονία σχεδιαζομένη πρὸ μακροῦ χρόνου, διάταξις τῶν οἰκονομικῶν ὑποθέσεων μακρὸν χρόνον πρὸ τῆς πράξεως, οὐδόλως ἀπαλλάττει τὸν αὐτοκτονοῦντα τῆς ὑπονοίας ὅτι καθ' ἅπαντα τοῦτον τὸν χρόνον διετέλει κυριαρχούμενος ὑπὸ μιᾶς καὶ μόνης ἰδέας ὅπως οἱ ὑπνωτικοὶ καὶ οἱ παράφρονες. Ἐγνώρισα ἄνθρωπον, ὅστις ἐπὶ ἑβδομάδας ὅλας ὅπου ἐπορεύετο ἐζήτει νήματα, συνέλεγεν αὐτά, τέλος δὲ ἀπηγχονίσθη διὰ σχοινίου ἐκ τῶν νημάτων τούτων διὰ κόμβων κατασκευασθέντος. Ἐὰν δὲ συγκρίνῃ τις τὸν βραδέως καὶ κρυφίως παρασκευασθέντα ἑκούσιον τοῦτον θάνατον δειλοῦ τινος μὲ τὴν εὐγενῆ αὐτοκτονίαν τοῦ Ἀρνόλδου Winkelried, βλέπει ἐκ πρώτης ὄψεως ἐλλεῖπον ἀπ' ἀμφοτέρων τὸ κοινὸν ἐλατήριον. Εἰς ἀμφοτέρας ὅμως τὰς περιπτώσεις ὑπῆρχον ἐν τῇ διανοίᾳ τόσον ἰσχυραὶ παραστάσεις, ὥστε ἡ συνάφεια μετὰ τοῦ κόσμου ὅπως ἐφαντάζοντο αὐτὴν ἀμφότεροι ἦτο εἰς τὸ ἑξῆς ἀδύνατος. Εἰς τὸν ἕνα ἡ ζωὴ ἦτο ἀφόρητος μετὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς περιουσίας, εἰς τὸν ἕτερον δὲ ἐφαίνετο ἀπαισία καὶ μόνη ἡ σκέψις τοῦ νὰ ἀπολέσῃ τὴν ἐλευθερίαν, ἀπέναντι δὲ τῆς σκέψεως ταύτης ὠπισθοχώρησαν ἅπαντες οἱ ἄλλοι λόγοι. Οὐδεὶς ἄγεται εἰς αὐτοκτονίαν ἄνευ ἐπιμόνου τινὸς παραστάσεως τῆς διανοίας, ἣν δὲν δύναται νὰ κατανικήσῃ, ὅπως δὲν δύναταί τις νὰ διορθώσῃ τὰς φρενοπλήκτους παραστάσεις τοῦ φρενοβλαβοῦς. Ἐπειδὴ δὲ τοιαύτας παραστάσεις ἔχοντες ἄνθρωποι — ὑπό τινα ἔποψιν μαινόμενοι ἢ κυριαρχούμενοι ὑπὸ μεγάλων παθῶν, πατριωτισμοῦ, ἀγάπης πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα, φιλοτιμίας — χωροῦσι πρὸς τὴν δεινὴν πρᾶξιν μὴ ἔχοντες καθαρὰν συνείδη-

Digitized by Google

σιν ταύτης, δὲν εἶνε ἄλογος ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι ὁ αὐτοκτονῶν εἶνε ἐν καιρῷ τῆς πράξεως ἀκατα-λόγιστος.

Ἀλλὰ τότε ἡ αὐτοκτονία παύεται οὖσα ἀποκλειστικὸν τοῦ ἀνθρώπου προνόμιον. Διότι τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ἑκουσίου θανάτου, ὅπερ εἶνε ἄλλως ἐξαναγκαστικόν, διότι στηρίζεται ἐπὶ τῆς ὑπερισχύσεως μιᾶς καὶ μόνης παραστάσεως ἢ ἀντιλήψεως, κατανικώσης ὅλας τὰς ἄλλας λειτουργίας τοῦ ἐγκεφάλου, ἀπαντᾷ καὶ εἰς τὰ ζῷα μὲ μόνην τὴν διαφοράν, ὅτι ταῦτα ἀγνοοῦσι τὰς συνεπείας τῆς βλάβης ἣν προξενοῦσιν εἰς ἑαυτά, τῆς πράξεως πρὸς ἣν φέρονται ἐν τῇ παραφροσύνῃ των. Ἀλλὰ γνωρίζει ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος, ὁ μετὰ ψυχραιμίας λαμβάνων δηλητήριον ἢ ἀπαγχονιζόμενος ὅτι καὶ ὄντως θέλει ἀποθάνει; Ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει δύναται νὰ γνωρίζῃ ἀκριβῶς ὅτι δὲν θέλει σωθῇ, ὅτι θὰ ἐπιτευχθῇ ἡ ἀπόπειρα τῆς αὐτοκτονίας του. Ἡ ἀνυπόστατος λοιπὸν αὐτοῦ παράστασις, ἀκριβῶς λαμβανομένη φέρει εἰς τὸ δυνατόν, οὐχὶ ὅμως καὶ εἰς τὸ ἀναγκαῖον τοῦ θανάτου, ἤτοι ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἄνθρωπός τις φέρεται εἰς ἀπόπειραν αὐτοκτονίας μόνον διὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἐντυπώσεων, αἵτινες, παραλύουσαι τὴν θέλησιν, ἄγουσιν εἰς ἰσχυράς, ἀκατανικήτους καὶ τὸ πνεῦμα θολούσας παραστάσεις. Ὁ ἄνθρωπος ὅμως οὗτος, ὁ ἄλλως ἔχων ὑγιᾶ τὰ αἰσθητήρια αὐτοῦ καὶ τὰς λειτουργίας τῆς θελήσεως καὶ σκέψεως, δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ θανατώσῃ ἑαυτὸν ἀσφαλῶς, καίτοι νομίζει ὅτι τὴν ἔχει.

Ἐνίοτε συμβαίνει ἄνθρωποι οὐδέποτε σκεφθέντες περὶ αὐτοκτονίας, ἀναβαίνοντες ὑψηλόν τινα πύργον, νὰ καταληφθῶσιν οὕτως ὑπὸ τῆς σκέψεως «τί θὰ συνέβαινεν ἐὰν ἐρρίπτοντο πρὸς τὰ κάτω;» ὥστε πραγματικῶς νὰ ῥιφθῶσιν ἀπὸ τοῦ ὕψους καὶ φονευθῶσιν. Τοὺς δυστυχεῖς τούτους ὀνομάζουσιν αὐτοκτόνους, καίτοι οὗτοι ἀπέθανον ἄνευ τῆς θελήσεως αὐτῶν καὶ μάλιστα ἐναντίον ταύτης. Τοιαῦται περιπτώσεις ἔχουσι μεγίστην ὁμοιότητα πρὸς τὴν οὐδέποτε σκοπίμως γενομένην αὐτοκτονίαν τῶν ζῴων.

Οὕτω συγχέεται ἡ φαινομένη ἀντίθεσις μεταξὺ τῆς καλουμένης ἑκουσίας, ἀνθρωπίνης, καὶ τῆς ἀκουσίας, ζωϊκῆς, αὐτοκτονίας.

(Μετάφρασις Σπ. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ).

Εὐδαμίδας ὁ Σπαρτιάτης εἶδε ποτὲ τὸν Ξενοκράτην πρεσβύτην ἤδη φιλοσοφοῦντα ἐν Ἀκαδημίᾳ μετὰ τῶν γνωρίμων, καὶ ἠρώτησε τίς ἦτο ὁ γέρων ἐκεῖνος· ἀποκριθέντος δέ τινος ὅτι εἶνε σοφὸς ἀνὴρ καὶ ἐκ τῶν ζητούντων τὴν ἀρετήν, — Καὶ πότε, εἶπε, θὰ κάμῃ χρῆσιν τῆς ἀρετῆς, ἐὰν καὶ τώρα ἀκόμη τὴν ζητῇ;

ΑΙ ΔΥΟ ΑΜΥΓΔΑΛΑΙ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ἡ καλλιτέρα ἀπὸ ὅλας τὰς φίλας μου εἶνε ἡ Ἑλένη. Καὶ τὸ ἀξίζει· ἔχει καρδιὰ χρυσῆ, ὅπως εἶνε χρυσᾶ καὶ τὰ μαλλιά της. Μόνον ἓν παράπονον ἔχω ἐναντίον της· δὲν με ἀγαπᾷ ὅσον τὴν ἀγαπῶ ἐγώ. Ἔχει ἄλλην φίλην, τὴν ὁποίαν προτιμᾷ καὶ ἀπὸ 'μένα, τὴν ἐξοχήν. Ἅμα τῆς τύχῃ εὐκαιρία νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ κτῆμα τοῦ θείου της, ὅστις κατοικεῖ εἰς τὸ Μαροῦσι, μὲ ἀφίνει εἰς τὰ κρύα τοῦ λουτροῦ καὶ πηγαίνει νὰ περάσῃ καμμίαν ἢ δύο ἑβδομάδας μακρὰν τοῦ κόσμου, μέσα εἰς τἀμπέλια, εἰς ταὶς ἐλιαὶς καὶ εἰς τὰ χωριατόσπιτα τῶν Μαρουσιωτῶν. Τί εὐχαρίστησιν εὑρίσκει ἐκεῖ δὲν ἠμπορῶ νὰ καταλάβω· νὰ εἰπῆτε πῶς εἶνε ῥομαντικὴ φύσις, κάθε ἄλλο· γελᾷ εἴκοσι ὥρας τὸ ἡμερονύκτιον καὶ δὲν ῥεμβάζει παρὰ μόνον ὅταν εἶνε νυσταγμένη. Καὶ ὅμως τρελλαίνεται διὰ τὴν ἐξοχήν. Ἰδού, τόρα πάλιν ἔχει μίαν ἑβδομάδα εἰς Μαροῦσι καὶ ἀκόμη οὔτε μοῦ γράφει πότε θὰ γυρίσῃ. Καὶ τόρα τέλος πάντων τὸ ἐννοῶ, εἶνε ἀκόμα καλοσύνη, ἀρχὴ φθινοπώρου· ἀλλὰ τὸν περασμένον φεβρουάριον, μέσα εἰς τὸ κρύο, ἀκοῦτε σεῖς νὰ σηκωθῇ νὰ 'πάγῃ 'ς τὸ Μαροῦσι!

Καὶ ὅμως ἐπῆγε τὸ παληοκόριτσο!

Ἐνῷ μάλιστα εἴχαμεν συμφωνήσῃ νὰ πᾶμε μαζὶ 'ς τὰ ἐμπορικὰ ἐκεῖνο τὸ πρωὶ καὶ ὅτι εἶχα ἀρχίσῃ νὰ κτενίζωμαι, ἀνοίγει ἡ θύρα τῆς κάμαράς μου ἔξαφνα καὶ νά σου ἡ Ἑλένη. Χωρὶς νὰ μοῦ 'πῇ τίποτε μ' ἀγκαλιάζει καὶ μὲ φιλεῖ. Ἐγὼ ποῦ τὴν 'ξεύρω πῶς εἶνε Ἰούδας εἰς τὰ φιλιά. εὐθὺς ἐκατάλαβα ὅτι κἄτι προδοσίαν μοῦ ἑτοιμάζει, καὶ δὲν ἐγελάσθηκα.

— Καϋμένη Ἀγλαΐα, μοῦ λέγει μὲ ὑποκρισίαν, μὲ συγχωρεῖς ποῦ θὰ σὲ γελάσω, δὲν ἠμπορῶ νάρθῶ εἰς τὰ ἐμπορικά, θὰ 'πάγω 'ς τοῦ θείου μου, 'ς τὸ Μαροῦσι, νὰ τοῦ κάμω ὀλίγας ἡμέρας συντροφιά.

Ἔτσι μοῦ ἦλθε νὰ τῆς δέσω ταὶς πλεξίδες μου 'ς τὸ λαιμὸ νὰ τὴν πνίξω· μὰ ἔλα ποῦ τὴν λυπούμουν πάλι...

— Ἄ μπᾶ, καλέ, δὲν πειράζει τίποτε· καλὴν διασκέδασιν καὶ καλὴν ἀντάμωσιν! τῆς εἶπα ὀλίγον ψυχρά.

— Θὰ σοῦ γράφω κάποτε ἀπὸ 'κεῖ.

— Ἄ, νὰ σοῦ 'πῶ· ἂν ἔχῃς τίποτε ποῦ ἀξίζει, γράφε μου, εἰ δέ, ἂν πρόκειται νὰ μοῦ στέλλῃς ἕνα φάκελλον γεμᾶτον φιλιὰ καὶ χαιρετίσματα, σοῦ τὰ χαρίζω.

— Κακὴ ποῦ εἶσαι, μ' ἀποκρίθηκε ξεκαρδισμένη ἀπὸ τὰ γέλια· ἔλα, μὴ θυμώνῃς δὰ ποῦ θὰ φύγω ὀλίγαις ἡμέραις, ἐκαλλίτερα νὰ μ' ἐπιθυμήσῃς. Φίλησέ με γλήγορα νὰ πηγαίνω, γιατὶ μὲ προσμένει ἡ δασκάλισσά μου 'ς τἀμάξι καὶ 'ξεύρεις τί παράξενη εἶνε.

Digitized by Google

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔρχεται ἕνα πρωὶ ὁ περιβολάρης τοῦ θείου της, κχλοθρεμμένος Μαρουσιώτης, καὶ μοῦ φέρνει ἀπὸ τὴν Ἑλένην ἕνα φάκελλον μεγάλον μεγάλον σὰν νὰ ἦτον ἀπὸ κανὲν ὑπουργεῖον. Τὸν ἀνοίγω καὶ εὑρίσκω μέσα δύο ἀνθισμένα κλωνάρια μυγδαλιᾶς δεμένα μαζὶ μὲ μιὰ κόκκινη κορδέλλα καὶ ἕνα γράμμα ἀτελείωτον, σωστὸν κύριον ἄρθρον ἐφημερίδος. Τὸ ἐγύριζα ἀπ' ἐδῶ, τὸ ἐγύριζ' ἀπ' ἐκεῖ πρὶν ἀρχίσω νὰ τὸ διαβάζω καὶ ἐπροσπαθοῦσα νὰ μαντεύσω τί ἠμποροῦσε νὰ γράφῃ ἡ Ἑλένη ἀπὸ τὸ Μαροῦσι σὲ ὀκτὼ ὁλόκληρα φύλλα χαρτί. Τοῦ κάκου! τοῦ κάκου! οὔτε ἐμάντευσα καὶ οὔτε ἦτο δυνατὸν νὰ μαντεύσω τὸ τόσῳ ἀπροσδόκητον περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς ἐκείνης:

«*Ἀγλαΐα μου!*

» Τὰ ἄνθη τῆς ἀμυγδαλιᾶς, τὰ ὁποῖα θὰ εὕρῃς ἐντὸς τῆς ἐπιστολῆς, φύλαξέ τα διότι εἶνε ἱερὰ καὶ ὡς τοιαῦτα τὰ στέλλω εἰς σέ, μόνον εἰς σέ, ἀγαπητή μου, συνωδευμένα μὲ τὴν συγκινητικὴν ἱστορίαν των. Καθὼς ἠξεύρεις, καθ' ἑσπέραν πηγαίνομεν μὲ τὴν διδασκάλισσάν μου εἰς μακροὺς περιπάτους πρὸς τὰ διάφορα μέρη τοῦ χωρίου. Τὸν χθεσινόν μας περίπατον ἐκάμαμεν εἰς τὸν δρόμον τὸν πρὸς τὰς Ἀθήνας. Ἡ Γερμανίς μου, ἡ ὁποία θέλει ὅλα νὰ τὰ ἰδῇ καὶ ὅλα νὰ τὰ μάθῃ, ἅμα ἐφθάσαμεν ἐμπρὸς εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ νεκροταφείου μοῦ ἐπρότεινε νὰ εἰσέλθωμεν. Ἐγώ, καθὼς ἠξεύρεις, δὲν ἀγαπῶ πολὺ τὰς νεκρικὰς αὐτὰς ἐπισκέψεις καὶ ἀνατριχιάζω ὅταν περιπατῶ μέσα εἰς σταυροὺς καὶ κυπαρίσσια, ἀλλ' ἀφοῦ ἤθελεν ἐκείνη, δὲν εἶπα ὄχι. Μὴν προσμένῃς νὰ σοῦ περιγράψω τὸ νεκροταφεῖον τῶν Μαρουσιωτῶν· εἶνε ὅπως ὅλα τὰ νεκροταφεῖά μας, μόνον πτωχότερον καὶ ἀμελημένον φυσικά. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον μ' ἐξέπληξεν ἅμα ἐμβῆκα ἦσαν δύο ἀμυγδαλιαὶς φυτευμέναις κοντὰ κοντὰ ἐπάνω εἰς ἕνα τάφον. Καθὼς ἦτον κάτασπραις μὲ τἄνθη τους, ἔτσι χαροπαίς, ἐφαίνοντο τόσον παράταιραις κοντὰ εἰς τὰ πένθιμα πεῦκα καὶ εἰς τὰ κυπαρίσια, ὥστε ἠθέλησα νὰ ἰδῶ τίνος ἦτον ὁ τάφος αὐτὸς ὁ τόσον εὔμορφα στολισμένος. Δυστυχῶς ὁ ξύλινος σταυρός, ὁ ὁποῖος ἦτον ἐμπεπηγμένος εἰς τὸ μεταξὺ τῶν δύο δένδρων, εἶχε φθαρῇ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ ἦτο τόσον ἐσβεσμένη, ὥστε μάτην προσεπάθησα νὰ τὴν ἀναγνώσω. Ἀλλ' ὅταν ἐπῆγα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ν' ἀνάψω ἕνα κερὶ καὶ εἶδα καθισμένην εἰς τὸ κατώφλιον τὴν γραῖαν κανδηλανάπτριαν, τὴν ἠρώτησα:

» — Δὲν μοῦ λές, κυρά, σὲ παρακαλῶ, τίνος εἶνε τὸ μνῆμα μὲ τῆς δύο ἀμυγδαλιαίς;

» — Ἄχ, κόρη μου, ἀπεκρίθη θλιβερῶς κινοῦσα τὴν κεφαλὴν ἡ γραῖα, ἐκεῖ δὰ εἶνε θαμμένα δυὸ ἀδέλφια, δυὸ κοριτσάκια.

» — Καὶ ποιὸς ἐφύτεψε ταὶς δύο ἀμυγδαλιαίς; Βέβαια ἡ κακότυχη ἡ μητέρα τους.

» — Ὄχι, κόρη μου, ἡ μητέρα εἶχε πεθάνῃ πρὶν ἀπ' τὰ παιδιά της· καλλίτερα, δὲν ἐποτίσθηκε τὸ φαρμάκι τους... Ἡ 'μυγδαλιαὶς αὐταὶς ποῦ βλέπεις ἐφύτρωσαν μόναις τους, κανεὶς δὲν τῆς ἐφύτεψε. Καὶ 'φύτρωσαν μ' ἕναν παράξενο τρόπο.

» Ἐννοεῖς ὅτι ἡ συγκίνησίς μου καὶ ἡ περιέργεια συγχρόνως εἶχον κορυφωθῇ. Ἄφησα τὴν διδασκάλισσάν μου ν' ἀναγινώσκῃ τὰς ἐπιγραφὰς τῶν διαφόρων τάφων καὶ καθήσασα πλησίον τῆς γραίας παρεκάλεσα αὐτὴν νὰ μοῦ εἰπῇ τὰ περὶ τοῦ τάφου ἐκείνου τῶν δύο ἀδελφῶν.

» — Νὰ σοῦ τὰ εἰπῶ λοιπὸν ἀπ' τὴν ἀρχή; μὲ ἠρώτησε.

» — Βέβαια ἀπ' τὴν ἀρχή, τῆς ἀπεκρίθην.

» — Ἐδῶ καὶ ὀχτὼ χρόνια ἦρθε καὶ κάθησε 'ς τὸ χωριό μας ἕνας χτίστης· τὸν ἐλέγανε μάστρο-Δημήτρη. Ἦταν καλὸς καὶ τίμιος ἄνθρωπος καὶ ἄξιος 'ς τὴ δουλειά του. Μόνον ἡ τύχη τὸν κατάτρεξε. Ἀπαντρεύθηκε καὶ πῆρε μιὰ ὤμορφη καὶ ἄξια κοπέλλα, μὰ ἔλα ποῦ ἀπάνω 'ς τὴν πρώτη γέννα ἔκανε δυὸ κορίτσια δίδυμα, κακογέννησε, ἀρρώστησε καὶ πέθανε. Ὁ καϋμένος ὁ μάστρο-Δημήτρης στοχάσου μὲ τί κόπο τὰ 'νάθρεψε τὰ δυὸ μικρὰ καὶ μὲ τί ἔξοδα. Μοναχὰ γιὰ νὰ φάῃ 'λίγο ξερὸ ψωμὶ κρατοῦσε ἀπ' τὸ 'μεροκάματό του, καὶ τἄλλα τἄδινε ὅλα 'ς ταὶς βυζάστραις ποῦ εἶχε δομένα τὰ δυὸ κοριτσάκια. Ὅταν ἦρθε καὶ κάθησε 'ς τὸ χωριό μας, εἶχε πέντε χρόνια χηρεμένος. Τὰ δυὸ μικρὰ ἦταν σὰν ἀγγελούδια ἄσπρα, ἄσπρα, ῥοδομάγουλα καὶ ξανθόμαλλα καὶ 'μοιάζανε σὰν δυὸ λουλούδια τῆς 'μυγδαλιᾶς· τὸ ἕνα τὤλεγαν Ἀνθοῦλα καὶ τἄλλο Ἀγλαΐτσα. Ὁ μάστρο-Δημήτρης τἄχε πάντα κοντά του· 'ς τὸ σπίτι τὰ φρόντιζε καλλίτερ' ἀπὸ μάννα, κ' ἅμα πήγαινε 'ς τὴ δουλειὰ τἄπερνε μαζί του. Πῶς τἀγαποῦσε ἕνας Θεὸς τὸ ξέρει. Καὶ προξενιαὶς τοὔκαναν ἀπὸ καλαὶς μεριαίς, μ' αὐτὸς τὸ εἶπε μιὰ γιὰ πάντα: — Μητρυιὰ δὲν βάνω 'ς τὸ κεφάλι τῶν παιδιῶν μου! Νὰ 'ποῦμε τὴν ἀλήθεια οἱ χωριανοὶ πολὺ τὸν βοηθούσανε· δὲν τοὔλειψε 'μέρα ἡ δουλειά. Τὸν θυμᾶμαι ἀκόμα, τὸν μακαρίτη ...

» — Τί! ἀπέθανε κι' αὐτός; ἠρώτησα ἀνασκιρτήσασα.

» — Ναί· ἕνα χρόνο ὕστερ' ἀπ' τὰ παιδιά του... — Τὸν θυμᾶμαι ἀκόμα πόσαις φοραὶς ἀπάνω 'ς τὴ δουλειά του ἄφινε μιὰ στιγμὴ τῆς πέτραις καὶ τὰ σύνεργα καὶ κατέβαινε ἀπ' τὴ σκαλωσιὰ νὰ ἰδῇ τὰ δυὸ κοριτσάκια ποῦ ἔπαιζαν 'ς τὸ δρόμο· τἀγκάλιαζε, τὰ 'φιλοῦσε, κ' ἔτρεχε πάλι 'ς τὴ δουλειά, γιατὶ δὲν ἤθελε νὰ κλέφτῃ ἐκεῖνον ποῦ τὸν πλήρονε. Καὶ τὸ μεσημέρι σὰν σχολνοῦσε 'λιγάκι γιὰ νὰ φάῃ, ἦταν μιὰ χαρὰ νὰ

τὸν βλέπῃς καθισμένον 'ς ἕναν ἴσκιο ἀπὸ κάτου μὲ τὸ ἕνα του ἀγγελοῦδι 'ς τὸ ἕνα γόνατο καὶ τὸ ἄλλο 'ς τἄλλο, νὰ τοὺς κόβῃ κομματάκια τὸ ψωμί, νὰ τὰ ταγίζῃ, σὰν τὸ χελιδόνι ποῦ ταγίζει τὰ μικρούλια του, καὶ ὕστερα νὰ τὰ βάζῃ ἀγκαλιασμένα νὰ κοιμηθοῦν.

»Ἡ γραῖα διέκοψε τὴν διήγησιν εἰς ἄκρον συγκεκινημένη καὶ ἐγώ, ἡ ἀναίσθητος, ἡ κακὴ ἐγώ, ὡς μὲ λέγεις, εἶχον πλήρεις δακρύων τοὺς ὀφθαλμούς.

»— Νὰ μὴ σοῦ τὰ πολυλογῶ, κόρη μου, γιατὶ βράδυασε κι' ὅλα, ἐπανέλαβε μετὰ μικρὸν ἡ γραῖα γοργότερον, ἤμαστεν ἐπάνω 'ς τὰ πρωτοβρόχια. Ἔβρεχε κ' ἔβρεχ' ἐκεῖνο τὸ χρόνο ποῦ μαλάκωσαν κ' ἡ πέτραις ἀπ' τὸ νερό. Ὁ μαστρο-Δημήτρης δούλευε 'ς ἕνα σπίτι, κοντὰ νὰ βάλῃ σκεπὴ πλειά. Μὰ σὰν τὸν ἔμπλεξαν ἡ βροχαίς, παράτησε τὴ δουλειὰ 'ς τὴ μέση δυὸ τρεῖς ἡμέραις. Σὰν ἔπαψαν ἡ βροχαίς, τρίτη ἡμέρα ἤτανε — μαύρη καὶ ἄμοιρη 'μέρα! — ὁ χτίστης γύρισε πάλι 'ς τὴ δουλειά. Ἤτανε κοντὰ μεσημέρι, αὐτὸς ἐπάνω ἔχτιζε, τὰ δυὸ κοριτσάκια ἔπαιζαν καθισμένα 'πίσω ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ τοῦ σπιτιοῦ. Ἔξαφνα ἕνας βρόντος ποῦ σείσθηκε ὅλο τὸ χωριὸ ἀκούσθηκεν. Ὁ ἕνας τοῖχος τοῦ σπιτιοῦ εἶχε φουσκώσῃ ἀπὸ τὴ βροχὴ καὶ γκρεμίσθηκε σύσσωμος μὲ μιᾶς. Οἱ μαστόροι δούλευαν γιὰ καλή τους τύχη ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά· κανένας δὲν ἔπαθε τίποτε. Μόνον τὰ ἄμοιρα τὰ παιδιὰ εὑρέθηκαν ἐκεῖ ἀπὸ κάτω καὶ καταπλακώθηκαν ἀπὸ πέτραις. Ὅλο τὸ χωριὸ ἐσυνάχθηκε ἐκεῖ κατατρομαγμένο, γέροι, νέοι, ἄνδρες, γυναῖκες, ὅλοι ἔκλαιγαν. Ὁ δυστυχὴς μάστρο-Δημήτρης σὰν τρελλός, μὲ τὰ ροῦχα σχισμένα, μὲ 'ματωμένα τὰ χέρια εἶχε ῥιχθῇ ἀπάνω 'ς τῆς πέτραις ποῦ τοῦ εἶχαν σκοτώσῃ τὰ ἀγαπημένα του καὶ πολεμοῦσε νὰ τὰ ξεσκεπάσῃ, ἐλπίζοντας πῶς 'μπορεῖ νὰ ζοῦν ἀκόμα!.. Μὰ ὅταν μὲ τὴ βοήθεια ὁλονῶν ἐσηκώθηκαν ἡ πέτραις καὶ ἐφάνηκαν τὰ δύο ἄτυχα ἀγκαλιασμένα ἔτσι μὲ τὰ κεφαλάκια τους κοντὰ κοντὰ καὶ τὰ χειλάκια τους σμιγμένα σὰν νὰ φιλιοῦνταν τὴν ὑστερνή τους ὥρα ὅταν 'φτερούγιασε ἡ ψυχή τους, τότε ἔπεσεν ἀπάνω τους, σωριάστηκε σὰν ἄλλος τοῖχος λιγοθυμισμένος ὁ δύστυχος πατέρας τους. Τέσσαρες ἄνθρωποι τὸν ἐσήκωσαν καὶ τὸν ἐπῆγαν εἰς τὸ σπίτι, καὶ τὰ δυὸ ἀγγελάκια τἄφερε ὅλο τὸ χωριὸ κλαίγοντας καὶ τἄθαψε, μαζὶ κοντά, ἀγκαλιασμένα ὅπως ἦτον, ἐκεῖ 'ς τῆς ἀμυγδαλιαὶς ποῦ βλέπεις. Ὁ μάστρο-Δημήτρης ἀφανισμένος, σδυσμένος ἀπ' τὴ λύπη, ἔφυγε σὲ 'λίγαις ἡμέραις ἀπ' τὸ χωριό. 'Επούλησε τὰ σύνεργά του κ' ἔκαμεν ὅρκο νὰ μὴν ξαναπιάσῃ πλειὰ τὴν καταραμένη τέχνη ποῦ τοῦ σκότωσε τὰ παιδιά· ἔγεινε περιβολάρης 'ς τὴν Κολοκυθοῦ. Τὰ χείλη του δὲν γέλασαν ὡς τὴν ἡμέραν ποῦ ἀπέθανε, ἕνα χρόνο ὕστερ' ἀπ' τὰ παιδιά του.

» — Καὶ ἡ ἀμυγδαλιαίς; ἠρώτησα.

» — Ὅταν θάψαμε τὰ παιδιὰ δὲν ἦταν οὔτε ἀμυγδαλιαίς, οὔτε τίποτε. Ὕστερ' ἀπὸ ἕνα δυὸ χρόνια 'βγῆκαν ἔξαρνα δύο βλαστάρια, καὶ σιγὰ σιγὰ γενῆκαν δένδρα ἴσα μ' ἐκεῖ 'πάνω. Κανένας δὲν 'μποροῦσε νὰ καταλάβῃ πῶς ἐγίνηκε τὸ θαῦμα αὐτό, μοναχὰ ἐγὼ ἤξερα τὸ μυστικό. Τὴν ἴδια ἐκείνη 'μέρα ποῦ ἐγκρεμίστηκε ὁ καταραμένος ὁ τοῖχος, ἦρθαν τὰ ἄμοιρα τὰ κοριτσάκια 'μπροστὰ 'ς τὴν πόρτα μου, γιατὶ καθόμουν ἐκεῖ δὰ δίπλα. Εἶχα κάτι μεγάλα ἀμύγδαλα καὶ τὰ τσάκιζα· σὰν ἦρθαν ἐκεῖ τὰ μικρούλια καὶ μ' ἐκύτταζαν μ' ὁλοστρόγγυλα 'μάτια, τὰ φώναξα καὶ τὰ φίλεψα ἀπὸ ἕνα κ' ἐκεῖνα τἄκρυψαν μέσ' 'ς τὰ στηθάκια τους. Δὲν πέρασε πολὺ καὶ δὲν ζοῦσαν πλειὰ τὰ μαυρόμοιρα. Τἄθαψαν καὶ θάφτηκαν μαζὶ καὶ τἀμύγδαλα καὶ σὰν πέρασε καιρὸς ἐφύτρωσαν μέσα 'ς τὴ γῆ καὶ 'βγῆκαν ἡ δυὸ ἀμυγδαλίτσαις.

»Εἶχα φέρῃ τὸ μανδήλιον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἔκλαια, πρὸς μεγάλην ἔκπληξιν τῆς γερμανίδος μου, ἥτις εἶδε πρώτην φορὰν νὰ μοὶ συμβαίνῃ τοῦτο. Μὲ ἠρώτησε τὴν αἰτίαν καὶ τῆς ἀπεκρίθην ὅτι θὰ τῆς τὴν εἰπῶ ὅταν ἐπιστρέψωμεν εἰς τοῦ θείου, διότι ἡ ὥρα ἦτο πολὺ περασμένη. Ἀλλὰ πρὶν ἀναχωρήσωμεν, ἔκοψα ἕνα κλάδον πλήρη ἀνθέων ἀπὸ τὴν μίαν ἀμυγδαλιὰν καὶ ἕνα ἀπὸ τὴν ἄλλην εἰς ἀνάμνησιν, καὶ ηὐχαρίστησα τὴν καλὴν γραῖαν διὰ τὴν ἱστορίαν της.

» — Δὲν θὰ σοῦ τὴν ἔλεγα, κόρη μου, ἂν ἤξευρα πῶς θὰ σε κάμω νὰ κλάψῃς, μοῦ εἶπε φιλοστόργως.

» — Δὲν πειράζει, τῆς ἀπεκρίθην, εἶνε μερικὰ δάκρυα τὰ ὁποῖα δὲν μας κάμνουν διόλου κακό.

» Καὶ πράγματι ἐνῷ ἐπεστρέφαμεν μὲ ταχύτατον βῆμα — διότι εἴχομεν ἀργήσῃ πολὺ καὶ ὑπέθετον τὴν ἀνησυχίαν τοῦ θείου καὶ τῆς θείας μου — ἡ θλιβερὰ ἱστορία τῶν δύο ἀδελφῶν ἀπησχόλει ἀδιαλείπτως τὸν νοῦν μου ἡ δ' ἐξ αὐτῆς ζωηρὰ ἐντύπωσις καίτοι οὐχὶ εὐχάριστος μοὶ ἦτο τόσον προσφιλής, ὥστε δὲν ἀπέτεινα οὐδὲ λέξιν πρὸς τὴν σύντροφον, ἥτις πάλιν μετὰ γερμανικοῦ φλέγματος ἐσέβετο τὴν σιωπήν μου. Καὶ μόνον ἀνύψουν ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰ δίδυμα ἄνθη τῶν ἀμυγδαλῶν καὶ ἀνέπνεον τὸ γλυκὺ ἄρωμ' αὐτῶν, τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο ἐγκλεῖον τρία ἅγια πράγματα, ἀγάπην, ἀθωότητα καὶ δυστυχίαν.

» Ὅταν ἐφθάσαμεν εἰς τοῦ θείου, εἶχον ἀνάψῃ τὰ φῶτα, καὶ ἦσαν ἤδη ἄνω κάτω διὰ τὴν ἀργοπορίαν μας· ἀλλ' ὅταν διηγήθην εἰς αὐτοὺς τὴν συγκινητικὴν ἱστορίαν τῶν ἀμυγδαλῶν, μ' ἐσυγχώρησαν καὶ μ' ἐφίλησαν δακρυσμένοι καὶ οἱ δύο, ὁ θεῖός μου καὶ ἡ θεία. Μόνον ἡ Frau Ἔμμα μὲ ἤκουσε ψυχρά, ψυχρά, καὶ ἐν ἐπιλόγῳ ἠρκέσθη

Digitized by Google

νὰ μ' ἐρωτήσῃ ἂν ἀμύγδαλον εἶνε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον γερμανικὰ λέγεται Mandel. Πάντοτε εἶχα τὴν ἰδέαν ὅτι εἶνε ἀναίσθητη γυναῖκα, ἀλλ' ὄχι τόσον, Θεέ μου! . . .

» Ἀπὸ τὰ ἄνθη αὐτά, τὰ ἅγια καὶ ἱερὰ σύμβολα τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, στέλλω πρὸς σέ, ἀγαπητή μου φίλη. Τὸ ἓν ἀπὸ τὰ ἀτυχῆ ἐκεῖνα πλάσματα, μάλιστα, ἔφερε τὸ ὄνομά σου, Ἀγλαΐα.... Φύλαξέ τα ὅπως τὰ στέλλω δεμένα σφικτά, σφικτά, καὶ κάμε μου εἰς αὐτὰ ὅρκον, ὅτι ἔτσι σφικτὰ θὰ εἶνε πάντοτε δεμέναι καὶ αἱ καρδίαι μας.

Θὰ ἔλθω μεθαύριον

Σὲ φιλῶ

Ἑλένη »

. . . .

Ὁσάκις ἀναγινώσκω αὐτὸ τὸ γράμμα της σπαράζεται ἡ καρδία μου. Καὶ ὅμως τί παράξενο! τὸ ἀναγινώσκω ἴσα ἴσα ὁσάκις θέλω νὰ πείσω τὸν ἑαυτόν μου ὅτι ἂν ἡ Ἑλένη μὲ ἀφίνει κάποτε μόνην καὶ τρέχει εἰς τὴν ἐξοχήν, δὲν θὰ εἴπῃ δι' αὐτὸ οὔτε ὅτι δὲν μὲ ἀγαπᾷ, οὔτε ὅτι δὲν εἶνε καλὴ καὶ χαριτωμένη κόρη.

ΑΓΛΑΪΑ ***Β.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ

30 Σεπτεμβρίου.

Ἀκουμβῶν εἰς τὸ παράθυρόν μου ἀκούω τὸν ψίθυρον τῆς ἀπέναντί μου λεύκης ὑπὸ τῆς νυκτίας αὔρας λικνιζομένης καὶ τὸν μόρμυρον τῆς ὑπ' αὐτὴν ἀκαταπαύστως ῥεούσης κρήνης· μελαγχολία βαθεῖα μὲ καταλαμβάνει καὶ πόθος ν' ἀναδράμω εἰς τὸ παρελθόν, νὰ λάβω, ὡς ἐκ ταμείου πλήρους ἐξ οἰκονομιῶν, ὅ,τι στεροῦμαι σήμερον, ὀλίγην δύναμιν, ὀλίγον θάρρος.

Λαμβάνω ἀπὸ τῆς τραπέζης μου ἓν παλαιόν μου σημειωματάριον· τὸ ἀνοίγω κατὰ τύχην καὶ εἰς τὴν τελευταίαν σελίδα διὰ μολυβδοκονδύλου γεγραμμένας, ἡμιεσβεσμένας ἤδη, ἀναγινώσκω τὰς λέξεις ταύτας:

«Ἡ εὐτυχία εἶνε στέφανος τεθειμένος εἰς τὸ ἄκρον ὑψηλοῦ ἱστοῦ, ὁ δὲ θέλων νὰ τὸν ἀποκτήσῃ πρέπει ν' ἀναρριχηθῇ μέχρι τῆς κορυφῆς του. Τί παραπονεῖσαι σύ, ὅστις ἵστασαι εἰς τὴν βάσιν τοῦ ἱστοῦ μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας, καὶ μόνον ἔχεις εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ ἐστραμμένα τὰ ὄμματα; μὲ τὸ βλέμμα δὲν καταβιβάζεται ὁ στέφανος».

Διατί ἔγραψα τὰς λέξεις ταύτας; ποίαν μελέτην ἢ ὀδύνην ἠθέλησα νὰ κρύψω ὑπ' αὐτάς; δὲν τὸ ἐνθυμοῦμαι· φυλάττουσι καὶ πρὸς ἐμὲ αὐτὸν τὸ μυστικόν, τὸ ὁποῖον ταῖς εἶχον ἐμπιστευθῆ· ἀλλ' ἐξαφνα ἐνεθυμήθην: ἀπαράλλακτα ὅπως τὸ καλύπτον τὴν στιγμὴν ταύτην τὴν σελήνην νέφος σχίζεται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ πίπτει τὸ φῶς της ἐκεῖ ὅπου ἦτο σκοτία τέως, καὶ ὁ συγκεχυμένος, ἄμορφος ὄγκος τῶν πραγμάτων λαμβάνει ὑπόστασιν, μορφήν, οὕτως ἀναζῇ αἴφνης ὑπὸ τὸ φῶς τῆς μνήμης τὸ ὑπὸ τὰς γραμμὰς ἐκείνας καλυπτόμενον.

Ναί, ἐνθυμοῦμαι τώρα. Μίαν ἡμέραν διηρχόμην τὴν Πλατεῖαν τοῦ Συντάγματος κατηυχαριστημένος· ἐκ τοῦ περιπάτου μου ἀπέφερον σπουδαῖον εὕρημα· τὴν ὑπόθεσιν ἑνὸς διηγήματος καὶ ἔσπευδον ν' ἀποταμιεύσω τὸν πλοῦτόν μου ἐπὶ τοῦ χάρτου· ἀλλὰ πρὸ τῆς θύρας τοῦ καφφενείου Γιαννοπούλου βλέπω αἴφνης μίαν μορφὴν πολὺ γνωστήν, ἀλλ' ἀσυνείθιστον εἰς τὸ βλέμμα μου, μορφὴν ἀναμνήσασάν με διὰ μιᾶς ἀπομεμακρυσμένον παρελθόν, χρόνους μαθητείας καὶ ἥβης.

Παρετήρησα ἀτενῶς τὸν νέον ἐκεῖνον καὶ οὗτος μὲ ἠτένισεν ὁμοίως, ἀμφότεροι δὲ προὐχωρήσαμεν ὁρμεμφύτως πρὸς ἀλλήλους, ὡσεὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς δυνάμεως ὠθούμενοι, καὶ εἰς τῶν δύο τὸ στόμα ἀνῆλθε συγχρόνως τὸ ὄνομα τοῦ ἑτέρου:

— Γιάγκο!

— . . . . . . !

Ἀντηλλάξαμεν θερμὸν φίλημα ὑπὸ τὰ περίεργα βλέμματα τῶν πέριξ· ἐκαθήσαμεν εἰς ἓν παράμερον τραπέζιον κ' ἐκεῖ ἤρχισαν ἀκατάσχετοι αἱ ἐξομολογήσεις.

Ἤμεθα συμμαθηταὶ ἀπὸ τῶν βάθρων τοῦ δημοτικοῦ σχολείου μέχρι τοῦ Γυμνασίου· ἡ πρόωρος ὀρφανεία του, τὰ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ πατρὸς γεννώμενα καθήκοντα τοῦ υἱοῦ πρὸς τὴν ἀπροστάτευτον οἰκογένειαν τὸν ἠνάγκασαν νὰ διακόψῃ τὰς σπουδάς του. Δεκαεξαέτης μετέβη εἰς τὴν Ρουμανίαν ὡς ὑπάλληλος, σχεδὸν ὑπηρέτης, ἐμπορικοῦ καταστήματος· τότε ἤρχισε τὸν δεινὸν ἀγῶνα τοῦ βίου· ἐλάμβανε τριάντα δραχμὰς τὸν μῆνα ἐκ τῶν ὁποίων ἔζη, ἐκοιμᾶτο δὲ ὑπὸ τὴν κλίμακα τῆς οἰκίας· ἀλλ' εἰργάσθη καρτερικῶς, καὶ κατὰ μικρὸν ἀνῆλθε μέχρι τῆς θέσεως τοῦ πρώτου ὑπαλλήλου, μέχρι τῆς βαθμῖδος τοῦ συνεταίρου, καὶ πρὸ δύο ἐτῶν συνεζεύχθη τὴν θυγατέρα τοῦ πρώην αὐθέντου· ἦλθε δὲ νὰ ἐγκατασταθῇ ἐν Ἀθήναις, νὰ ἱδρύσῃ βιομηχανικὸν κατάστημα, νὰ ζήσῃ ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ χώματος, μακρὰν τοῦ ἀξένου ῥωμουνικοῦ.

Ταῦτα μοὶ διηγεῖτο εὐχαρίστως μέν, ἀλλ' ἄνευ κόμπου καὶ καυχησιολογίας· κατ' αὐτὸν ἡ εὐτυχία ἐπῆλθε φυσικῶς, ὡς τόκος ἐκ κεφαλαίου ἐργασθέντος.

Μὲ παρεκάλεσε νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν οἰκίαν του· ἦτο κάλλιστα ἐσκευασμένη, μαρτυροῦσα τὴν ἄνεσιν, τὸν πλοῦτον, τὴν καλαισθησίαν· εἰς τὸν τοῖχον ἦσαν ἀνηρτημέναι ἐν μέσῳ λαμπρῶν πλαισίων δύο ἐλαιογραφίαι παριστῶσαι τὸν πενθερὸν

Digitized by Google

του καὶ τὴν πενθεράν του μὲ *γιαννιώτικα*· ἡ σύζυγός του, ὡραιοτάτη ξανθὴ μὲ γαλανοὺς ὀφθαλμούς, τὸν ἀγαπᾷ ὡς ἀρραβωνισμένη ἔτι· εἶνε πολιορκημένος ἐξ ἀγάπης πανταχόθεν, καὶ ἡ μήτηρ του, ἡ γηραιά του μήτηρ, μὲ τὰς λευκὰς της τρίχας ἧς φιλοξενεῖ τὸ εὔδαιμον γῆρας, καὶ ἡ νεαρὰ ἀδελφή του, ἣν ἐπροίκισε καὶ ἠρραβώνισε, τὸν λατρεύουν.

Ἡ οἰκία, τὰ ἔπιπλα, αἱ μορφαί, ὅλα εἶχον μίαν ἔκφρασιν λέγουσαν: «ἐδῶ εἶνε ἡ εὐτυχία·» ὡς καὶ τὸ κανάριον τὸ ὁποῖον φαιδρὸν ἐλούετο ἐν τῷ κομψῷ κλωβίῳ μοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἔλεγε μὲ τὸ γοργόν του κελάδημα: «ἐδῶ εἶνε ἡ εὐτυχία· ἐδῶ! ἐδῶ!»

Εἶνε δὲ ἔργον τοῦ φίλου μου αὐτή· αὐτὸς δίδει τὸ μειδίαμα εἰς ὅλα τὰ χείλη, τὸ σύνθημα τῆς χαρᾶς εἰς ὅλας τὰς καρδίας.

Καὶ ὅλα ταῦτα τὰ κατώρθωσεν εἰς δώδεκα ἔτη· ἵδρυσε τὸ μέλλον του, ἀπέκτησε περιουσίαν, ἀνήγειρε τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο οἰκοδόμημα διὰ τοῦ ὑλικοῦ ἑκάστης ἡμέρας ἐκ τῶν ἐτῶν ἐκείνων, ἑκάστου λεπτοῦ ἐκ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων.

Ἀλλ' ἐγὼ τί ἔκαμα εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα; τὸ ἰδικόν μου ἔργον ποῖον εἶνε;

Δύο τρία ἄρθρα ὑπὸ ψευδώνυμον ἢ ἄνευ ὑπογραφῆς εἰς μίαν ἐφημερίδα, ἓν ἢ δύο διηγήματα ἄνευ ἀξίας καὶ τίποτε ἄλλο.

— Τί ἀδιάκριτος ποῦ εἶμαι; μοὶ λέγει τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ φίλος μου, σοῦ λέγω, σοῦ λέγω ὅλο διὰ τὸν ἑαυτόν μου, καὶ δὲν σ' ἐρώτησα ἀκόμη διὰ σέ! Τί κάμνεις; γράφεις ἀκόμη; κάπου κάπου ἔβλεπα τὰ γραφόμενά σου.

— Γράφω! εἶπα κατησχυμμένος.

— Ἀμ' ἐσὺ ἀπὸ μικρὸς εἶχες κλίσιν 'ς αὐτά· τὸ θυμᾶσαι;

Τὸν ἠτένισα κατὰ πρόσωπον μήπως μὲ εἰρωνεύετο· ἀλλ' ὡμίλει σοβαρῶς, νομίζων μάλιστα ὅτι μοὶ ἀπέτεινε φιλοφρόνησιν. Τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἀπηρχόμεθα διὰ τῆς ἡμιανοίκτου θύρας δωματίου, εἶδον λίκνον καὶ ἐντὸς κύματος τριχάπτων τὴν κεφαλὴν παχουλοῦ νηπίου, πρὸ ὀλίγου ἀφυπνισθέντος. Τὸ ἔλαβεν εἰς τὴν ἀγκάλην του, τὸ ἐφίλησε θερμῶς, κ' ἐκεῖνο μειδιῶν αὐτῷ θεσπεσίως, ὅπως μόνον τὰ ὡραῖα νήπια μειδιῶσιν, ἐψέλλισε χονδρὰ χονδρά, φουσκῶνον τὰς παρειάς του, μπᾶ—μπᾶ!

Δὲν εἰξεύρω διατί ὅλη ἡ εὐτυχία ἐκείνη, χωρὶς νὰ τὴν φθονῶ τὸ παράπαν, μ' ἔπνιγε· ἤμην μελαγχολικός· ἐβάδιζον περίλυπος παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ φίλου μου.

— Μὰ τί ἔχεις, ἀδελφέ;

— Τίποτε, τίποτε!

Δὲν ἐνόει τί εἶχον· καὶ πόσον εὐτυχὴς ἦτο μὴ δυνάμενος νὰ τὸ ἐννοήσῃ! Τί εἶχον;

Ὅτε αὐτὸς ἀνελάμβανε τὴν ἀγρίαν κατὰ τοῦ πεπρωμένου πάλην, στομούμενος τὸν χαρακτῆρα ἐν τῇ δυστυχίᾳ, ἀποκτῶν τὸ θάρρος ἐν τῇ κακουχίᾳ, ὡς ὁ στρατιώτης τὸ ἀτρόμητον ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ὅτε αὐτὸς μόνος ἐμάνθανε γαλλικὰ μὲ τὴν μέθοδον, καὶ τὸν συνελάμβανεν ὁ κύριός του, καὶ τῷ ἔδιδεν ἔπειτα διδάσκαλον τῆς γαλλικῆς ὅπως τῷ ἀναθέσῃ τὴν γαλλικὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ καταστήματος, ὅτε αὐτὸς ἠγείρετο ὄρθριος καὶ μετέβαινεν πρὶν ἔτι διαλυθῇ ἡ πάχνη τῶν ψυχρῶν πρωϊῶν τῆς Ῥουμανίας, εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς πόλεως, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄγγλου διδασκάλου — διότι δὲν ἤρκει ὁ μισθός του ὅπως τὸν προσκαλέσῃ εἰς τὸ δωμάτιόν του — κ' ἐμάνθανε τὴν ἀγγλικὴν οὐχὶ ὅπως ἀναγνώσῃ εἰς τὸ πρωτότυπον τὸν Δὸν-Ζουὰν τοῦ Βύρωνος, ἀλλὰ πεζότατα διὰ τὴν προμήθειαν ἀγγλικῶν εἰδῶν, ὅτε αὐτὸς ἐκέρδαινε χρήματα, ἐγίνετο ἀνεξάρτητος, ἔδιδεν εἰς τὸ θυλάκιόν του τὴν δύναμιν νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν καρδίαν του, ἐγὼ τί ἔκαμνα;

Ὢ! ἐγὼ ἐμάνθανα ἀπὸ τὴν καλολογίαν διατί τὸ τριαντάφυλλον εἶνε ὡραῖον, ἐφρόντιζον περὶ τοῦ ἰδανικοῦ ἐν τῇ τέχνῃ, ἐκοιμώμην εὐτυχὴς διότι τὴν ἡμέραν ἀνέγνων ὡραίους στίχους, τῶν ὁποίων ἡ μαγευτικὴ στροφὴ διὰ τοῦ μελῳδικοῦ ῥυθμοῦ μ' ἐλίκνιζεν ἡδέως, ἐτρεφόμην μὲ τὴν ἀμβροσίαν τοῦ ῥεμβασμοῦ ἀμεριμνῶν περὶ τοῦ χυδαίου ἄρτου τῆς πραγματικότητος, ἔπλαττον ἄλλον κόσμον ὡς νὰ μὴ μὲ ἤρκει οὗτος, ἐνόμιζον ὅτι ἐξεπλήρωσα τὸν προορισμόν μου ἅμα ἐπετύγχανα μίαν ὑποφερτὴν ἔκφρασιν.

Πόσον, πόσον ἤθελον νὰ ἐπιστρέψω ὀπίσω, νὰ εἶμαι δέκα πέντε ἐτῶν καὶ νὰ μέλλω τώρα νὰ διανύσω τὸ στάδιόν μου, ἀνυπομονῶν νὰ δράμω πρὸς τὰ πρόσω ὡς δρομεὺς ἵππος! Ἂς ἤρχιζα ἀπὸ ὑπηρέτου· μοῦ φαίνονται ἡδονικοὶ οἱ κόποι οὓς θὰ ὑφιστάμην· δὲν θὰ ἐφρόντιζα οὔτε στιγμὴν περὶ λέξεων κενῶν:

Les mots ressemblent aux vases
Les plus beaux sont les moins remplis.

Θὰ τὸ ἠννόουν τοῦτο χωρὶς νὰ μοὶ τῷ εἴπωσι, διότι ἀντὶ τῆς ἁρμονίας τῶν λέξεων θὰ κατεκήλει τὴν ψυχήν μου ἡ ἁρμονία τῶν ἔργων, ἡ γοητεία τῆς πραγματικότητος, ὡς ἡ εὐτυχία τοῦ φίλου μου, ἥτις εἶνε ὑπερτέρα ἑκατὸν ποιημάτων.

Αἴ! ὅταν κανεὶς ἔχῃ ὑπὸ τὸ μέτωπόν του βογκῶσαν ἢ κελαδοῦσαν τὴν μεγαλοφυΐαν, ἂς ὀλολύζῃ τότε ἢ ἂς γελᾷ, διότι εἶνε ὁ διερμηνεὺς τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, διότι συμπληροῖ τὸν Δημιουργὸν ἐπαυξάνων τὸ Καλὸν καὶ τὸ Ἀγαθὸν ἐν τῷ κόσμῳ· ἀλλ' ὅταν συναισθάνεται τὴν μετριότητά του καὶ ἡ συναίσθησις αὐτὴ βαρύνει αὐτὸν ὡς αἰσχύνη, κατὰ τὸν ποιητήν, ὅταν αἰσθάνεται ὅτι τὸ ἔργον του θὰ ἐνταφιασθῇ μόλις κλεισθοῦν τὰ χείλη του, τότε διατί νὰ μὴ γείνῃ βιομήχανος, ἔμπορος, ἀποχειροβίωτος, ὠφέλιμος; Ἐν τῇ

Digitized by Google

τέχνῃ πρέπει νὰ ἐπικρατῇ τὸ ἔμβλημα τοῦ Καίσαρος: Aut Caesar aut nihil· ὅταν τις δὲν εἶνε οὔτε ἀετὸς οὔτε ἀηδών, ἂς χρησιμεύῃ τοὐλάχιστον διὰ τὸν ὀρνιθῶνα. Ἀντὶ πέντε ἓξ μετρίων διηγημάτων δὲν ἦτο προτιμότερον νὰ προσφέρω εἰς τὴν Ἑλλάδα ἑκατόν, πενῆντα, εἴκοσι χιλιάδας φράγκων; Ἐν τούτοις δὲν προτιμῶ τὴν ὕλην ἀπὸ τὴν ἰδέαν. Ὤ, ὄχι! προτιμῶ τὸν ζάπλουτον τῆς κεφαλῆς ἀπὸ τὸν τοῦ χρηματοκιβωτίου καὶ τὸν θαυμάζω· ἀλλ' ὁ πλοῦτος τῆς διανοίας πρέπει νὰ εἶνε χρυσός· ἐν τῇ τέχνῃ τὰ χαλκώματα δὲν ἔχουν ἀξίαν.

Ὤ! ἂς ἠδυνάμην, ἂς ἠδυνάμην νὰ ἐπιστρέψω ὀπίσω, νὰ ἔχω ἐνώπιόν μου τὴν εὐτυχίαν, καὶ νὰ ἐξαρτᾶται ἐξ ἐμοῦ νὰ τὴν ἀποκτήσω! Ἀλλὰ φεῦ! δὲν δύναμαι· τὸ παρελθόν μου μὲ τοὺς ῥεμβασμούς του ὡς ἐσκωριασμένη πανοπλία, ἣν δὲν δύναμαι νὰ ἐκδυθῶ, μὲ βαρύνει καὶ δὲν δύναμαι νὰ προχωρήσω. Εἶμαι ἄχρηστος καὶ θὰ μείνω.

Εἶχα ἐπιστρέψει εἰς τὸ δωμάτιόν μου. Ἀντὶ νὰ γράψω τὸ διήγημά μου, τὸ ὁποῖον τὸ πρωῒ ἤμην τόσον εὐτυχὴς ὅτι ἐνεπνεύσθην, ἔγραψα εἰς τὸ σημειωματάριόν μου διὰ τοῦ μολυβδοκονδύλου τὰς περὶ τῆς εὐτυχίας ταύτας λέξεις, αἵτινες εἶνε ἡμίσβεστοι, διότι, τὸ ἐνθυμοῦμαι καλῶς, ἐν στιγμῇ ἄκρας ἀποθαρρύνσεως, συλλογισθεὶς τὸ κενὸν τοῦ παρελθόντος μου καὶ τὸ κενὸν τοῦ μέλλοντός μου, ἔκλινα ἐπὶ τῶν γραμμῶν αὐτῶν τὴν κεφαλήν μου καὶ ἔκλαυσα πικρῶς....

Ω.

ΕΠΙ ΤΗ ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΦΙΛΟΥ ΜΟΥ Γ. Σ.

Πέρασε, πάει ὁ καιρός, ποῦ τὸ χελιδονάκι
καθόταν 'ς τὴ φωλήτσα του ζεστὸ καὶ χαϊδεμένο,
ποῦ τοὔφερν' ὁ μπαμπᾶς φαγὶ καὶ ἡ μαμὰ φιλάκι,
καὶ τὸ ξυπνοῦσε ἡ νόνα του ἀκόμη νυσταγμένο.

Τώρα φτερούγαις ἔκαμε τὸ τρυφερὸ πουλάκι,
ταῖς ἄνοιξε, κ' ἐπέταξε, καὶ πάει σὲ τόπο ξένο,
νὰ μάθῃ ξενικοὺς σκοπούς, καινούριο τραγουδάκι,
καὶ νἄρθῃ 'πίσω νὰ τὸ πῇ, φαιδρό, καμαρωμένο.

Ὥρα καλὴ 'ς τὸ δρόμο του, καὶ ὁ θεὸς μαζύ του,
νὰ τὸ φυλάῃ ἀπὸ βορρηᾶ κι' ἀπὸ γεράκου νύχι,
νὰ ἦνε δροσιὰ ὁ ὕπνος του καὶ ἴσκιος ἡ ζωή του.

Κι' ὅ,τι κι' ἂν φέρῃ μιὰ στιγμή, κι' ὅ,τι κι' ἂν φέρ' ἡ τύχη,
ἕνα μονάχα φυλακτὸ ἂς ἔχῃ ἡ ψυχή του:
'Σ τὸν ἴσιο δρόμο νὰ πατῇ, κι' ἂς τύχῃ ὅ,τι τύχῃ.

Ἀπρίλιος, 1884.

Αγγελος Βλαχος.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Προξενήτρια εἰς ὑποψήφιον γαμβρόν:...— Γιατὶ ποῦ λές, εἶνε τρεῖς κόραις. Τῆς μικρότερης τῆς δίνει ὁ πατέρας της 30, 000 προῖκα, τῆς δεύτερης 40,000, τῆς τρίτης, ἐπειδὴ εἶνε ἀπὸ τὸν ἕνα ὦμο ὀλίγον σὰν καμπούρα, τῆς δίνει 60,000.

Ὑποψήφιος γαμβρός. — Μήπως ἔχει καμμιὰ ἄλλη ποῦ νὰ εἶνε καὶ ἀπὸ τοὺς δυὸ ὤμους καμπούρα;...

* *
*

Ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ;

— Λοιπόν, καλὸ κατευόδιο, γυναῖκα. Ὁ Θεὸς μαζύ σου.

— Ἀμ' κι' ὁ Θεός, ἄνδρα μου, δὲν ταξειδεύει κατάστρωμα μὲ τέτοιο καιρό!...

* *
*

Διδάσκαλος ἐρωτῶν τὸν μικρὸν Νίκον:

—.... Λοιπὸν εἴκοσι πλὴν εἴκοσι;...

Ὁ Νίκος σιωπᾷ.

Διδάσκαλος. — Νά, διὰ νὰ τὸ καταλάβῃς καλλίτερον: Ὑπόθεσε ὅτι εἶχες 20 λεπτὰ μέσα 'ς τὴν τσέπη σου, καὶ ὅτι τὰ χάνεις αὐτὰ τὰ 20 λεπτά. Τί θὰ ἔχῃ τώρα ἡ τσέπη σου;

Νίκος. — Θὰ ἔχῃ καμμιὰ τρύπα!

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ γηραιός, ἀλλ' ἀκμαῖος τό τε σῶμα καὶ τὸν νοῦν Λεσσέψ, συνδιαλεχθεὶς πρὸς ἀνταποκριτὴν τῆς «Ἐφημ. τῶν συζητήσεων», ἀνεκοίνωσεν εὐάρεστα περὶ τῆς Παναμαίας διώρυγος. Αἱ ἐργασίαι θὰ συμπληρωθῶσιν ἐντὸς τῆς τεταγμένης προθεσμίας καὶ ἐν ἔτει 1888 ἡ διώρυξ θὰ παραδοθῇ εἰς τὴν ναυτιλίαν. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Κολομβίας, κατὰ τὰ συμπεφωνημένα, παρεχώρησεν ἤδη τῇ ἑταιρίᾳ 150,000 στρέμματα παροχθίου γῆς. Ἡ διώρυξ θὰ ἔχῃ μῆκος 60 χιλιομέτρων, ὁ δὲ διάπλους αὐτῆς δὲν θ' ἀπαιτῇ πλείονας τῶν δέκα ὡρῶν. Οἱ Ἀμερικανοὶ ἐπολέμησαν κατ' ἀρχὰς τὸ ἔργον μεθ' ὅσης ἄλλοτε οἱ Ἄγγλοι τὴν τομὴν τῆς σουεζικῆς διώρυγος ἐμπαθείας, ἀλλὰ φωτισθέντες μετέβαλον γνώμην, καὶ νῦν ὡς πρακτικοὶ ἄνθρωποι ἑτοιμάζονται νὰ χρησιμοποιήσωσι τὴν πρὸς τὸ ἐμπόριον ἀνοιγομένην νέαν ὁδόν, συνωμολόγησαν δ' ἤδη ἐμπορικὰς καὶ ναυτιλιακὰς συμβάσεις πρὸς τὰ παρὰ τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανὸν κράτη. Ὁ «μέγας Γάλλος» ἐξέφρασεν ἐν τέλει τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ δυνηθῇ νὰ παραστῇ αὐτοπροσώπως εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου του μεγαλουργήματος.

Διοκλῆς ὁ νομοθέτης τῶν Συρακουσίων εἶχεν ἀπαγορεύσει ἐπὶ ποινῇ θανάτου εἰς τοὺς πολίτας νὰ συνέρχωνται ἔνοπλοι ἐν τῇ ἀγορᾷ. Μετ' οὐ πολὺ ὁ ἐχθρὸς προσέβαλε τὰ πέριξ τῆς πόλεως καὶ ὁ Διοκλῆς ἐξῆλθε τῆς οἰκίας του ὡπλισμένος ὅπως μεταβῇ εἰς τὰ τείχη. Καθ' ὁδὸν ὅμως μαθὼν ὅτι στάσις εἶχεν ἐκραγῇ ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἔδραμεν ἐκεῖ ἔνοπλος ὡς ἦτο. Τῶν πολιτῶν τινες, ἰδόντες αὐτόν, ἀνέκραξαν: — Διόκλεις, κατέλυσας τὸν νόμον σου! — Εἶπατε

Digitized by Google

μᾶλλον ὅτι τὸν ἐπεκύρωσα, ἀπήντησεν ὁ αὐστηρὸς νομοθέτης, καὶ ἐβύθισε τὸ ξίφος εἰς τὰ στήθη του.

Ὁ βαρόνος Βεζενβάλ εἶχε γέροντα ὑπηρέτην, ὅστις ἀπὸ τῆς μικρᾶς αὐτοῦ ἡλικίας ὑπηρετῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ βαρόνου διῆγε τότε ἐν αὐτῷ τὰς τελευταίας του ἡμέρας ἐν ἡσυχίᾳ ὑπηρετούμενος μετὰ σεβασμοῦ ὑπὸ τῶν ἄλλων ὑπηρετῶν, καταλειπόντων δὲ μόνον αὐτῷ μικράς τινας ὑπηρεσίας, ὅπως μὴ νομίσῃ ὅτι ἦτο περιττὸς ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ταῦτα πάντα κατ' αὐστηρὰν διαταγὴν τοῦ βαρόνου. Ἡμέραν τινὰ ὁ γέρων Βλανσάρ, οὕτως ἐκαλεῖτο ὁ ὑπηρέτης, ἔσχε τὴν ἀτυχίαν νὰ θραύσῃ Ἰαπωνικόν τι ἀγγεῖον, ἐν ᾧ ὁ βαρόνος εἶχε φυτευμένον ἄνθος ἐκ τῶν σπανίων, ὅπερ πεσὸν κατὰ γῆς ἐθραύσθη ἐπίσης. Ὁ βαρόνος παραφερθεὶς ἐκ τῆς ὀργῆς ὕβρισε τὸν δυστυχῆ γέροντα, ὅστις μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ τοῦτο, τὴν ἐπαύριον ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ τὴν ἄδειαν νὰ ἀποσυρθῇ τῆς οἰκίας. Ὁ βαρόνος, τοῦ ὁποίου ἡ ὀργὴ εἶχε πλέον παρέλθει, συγκινηθεὶς τοῦ εἶπε: «Νὰ μὲ ἐγκαταλείψῃς; ἄ! τοῦτο εἶνε ἀδύνατον, πτωχέ μου Βλανσάρ.» Ἰδὼν ὅμως ὅτι ὁ γέρων ἐπέμενεν, εἶπεν αὐτῷ: «Ἀφοῦ, κύριε, δὲν ἐπιθυμεῖς νὰ συζῶμεν πλέον, ἰδοὺ ἡ κλεὶς, λάβε την· εἶσαι ἀρχαιότερος ἐμοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἐγὼ ὀφείλω νὰ ἀπέλθω.» Ὁ γέρων ταῦτα ἀκούσας συνεκινήθη καὶ κλαίων ἠθέλησε νὰ ῥιφθῇ εἰς τοὺς πόδας τοῦ βαρόνου, ἀλλ' οὗτος τὸν ἔσφιγξεν εἰς τὰς ἀγκάλας του.

Νέον εἶδος πλωτῶν φάρων κατασκευάζεται ἐν Ἀγγλίᾳ, προωρισμένων νὰ διευκολύνωσι τὴν πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ὁδὸν τῶν Ἄγγλων. Οἱ φάροι οὗτοι κατεσκευασμένοι ἀπὸ λαμαρίναν, ἔχουσιν ὕψος 100 μέτρων, καὶ ὁμοιάζουσι πρὸς ὑπερμεγέθεις σημαντῆρας· περιλαμβάνουσι δὲ ἐσωτερικὴν κλίμακα, θαλάμους καὶ ἕνα φανὸν ἐπὶ τῆς κορυφῆς. Θέλουσι κομισθῇ πλέοντες ὡς σχεδίαι μέχρι τῆς θέσεως, τὴν ὁποίαν θὰ καταλάβωσι καὶ προσαρμοσθῇ τῇ βοηθείᾳ σιδηρῶν βαρῶν καὶ ἁλύσσεων.

Διὰ νὰ λάβῃ τις ἰδέαν τοῦ σχήματος τῆς συσκευῆς, δέον νὰ φαντασθῇ φιάλην κατὰ τὸ ἥμισυ πλήρη ὕδατος πλέουσαν ἐντὸς καδίσκου, καὶ θέλει ἔχει ἐν σμικρῷ τὴν εἰκόνα τῶν πλωτῶν φάρων τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Οἱ φάροι οὗτοι θέλουσι συνδεθῇ δι' ὑποβρυχίων κάλων καὶ τεθῇ ἐν σταθερᾷ πρὸς ἀλλήλους συγκοινωνίᾳ. Θέλουσι δὲ χρησιμεύσει εἰς τὸ μεταδίδειν εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἠπείρους μετεωρολογικὰς πληροφορίας καὶ παρέχειν καθημερινὰς εἰδήσεις εἰς τὰ παρερχόμενα πλοῖα.

Ἐν Γενεύῃ ἐγένοντο ἐσχάτως πειράματα ἠλεκτρικοῦ φωτισμοῦ πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν τραυματιῶν ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης. Καίτοι δὲ ἡ ἐπικρατοῦσα πανσέληνος δὲν ἐπέτρεψε νὰ καταδειχθῇ ὅσον ἔδει ἡ χρησιμότης τοῦ μέσου τούτου, οὐχ ἧττον ἡ ἐκεῖ ἐδρεύουσα συνδιάσκεψις ἀπεφάσισε νὰ συστήσῃ εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς κυβερνήσεις τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς εἰς τοὺς μέλλοντας πολέμους πρὸς εὕρεσιν καὶ συναγωγὴν τῶν τραυματιῶν καὶ ἐνταφιασμὸν τῶν νεκρῶν ἐν τοῖς πεδίοις τῆς μάχης.

Ἐν Βρυξέλλαις ἐκτίθενται νῦν εἰς κοινὴν θέαν ζεῦγος διδύμων ἀδελφῶν, κορασίων ἑξαετῶν, ἅτινα ἐγείρουσιν εἰς ἄκρον τὴν περιέργειαν καὶ τὸν θαυμασμὸν τῶν θεατῶν, καθόσον τὰ δύο αὐτῶν σώματα εἰσὶ συγκεκολλημένα κατὰ τὸ κάτω μέρος τῶν νώτων, ἐξ οὗ καὶ ὠνομάσθησαν πυγοπαγεῖς.

Τὰ δύο ταῦτα παράδοξα ὄντα, ὀνομαζόμενα Ῥόζα καὶ Ἰωσηφίνα Βλάζεκ, ἐγεννήθησαν ἐν Βοημίᾳ, εἰσὶ δὲ χαριέστατα παιδία, ξανθόμαλλα, καθ' ὅλα εὐεκτοῦντα, φαιδρότατα καὶ εὐφυέστατα, ἀγαπῶντα πολὺ νὰ τρέχωσι, νὰ παίζωσι καὶ νὰ γελῶσι.

Τὰ σώματα αὐτῶν εἰσὶ συγκεκολλημένα ὡς τὰ τῶν ἀμερικανίδων ἀδελφῶν Μίλλι καὶ Χρηστίνης, καὶ τὰ τῶν περιωνύμων καταστάντων ἄλλοτε Σιαμαίων ἀδελφῶν, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἐκείνων μὲν τὰ σώματα συνείχοντο κατὰ τὴν κοιλίαν, τούτων δὲ κατὰ τὸ κάτω μέρος τῶν νώτων, ὡς καὶ τὰ τῶν ἀμερικανίδων ἀδελφῶν. Παρετηρήθη δὲ ἀσφαλῶς ὅτι εἰς τὰ τοιαῦτα ἐκτρωματικὰ δίδυμα ἡ συνοχὴ εἶνε πάντοτε εἰς ὁμόλογα μέρη τοῦ ἑαυτῶν σώματος, ἤτοι κοιλίας πρὸς κοιλίαν, ὡς εἰς τοὺς Σιαμαίους ἀδελφούς, ἢ νώτων πρὸς νῶτα ὡς εἰς τὰς ἀμερικανίδας. Αὐτὸ τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος παιδία. Ἡ Ῥόζα καὶ ἡ Ἰωσηφίνα Βλάζεκ ἐγεννήθησαν ἔχουσαι τὰ νῶτα συγκεκολλημένα· ἐπειδὴ δ' ἡ τοιαύτη θέσις ἀπέβαινεν αὐταῖς λίαν ὀχληρά, κατώρθωσαν μικρὸν κατὰ μικρὸν νὰ στραφῶσιν ἡ μία πρὸς τὴν ἄλλην, οὕτως ὥστε νὰ παρουσιάζωσιν ἀμφότεραι πρόσωπον πρὸς τὸ αὐτὸ μέρος, καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς δυσκολίας νὰ δύναται ἡ μία νὰ ἀσπάζηται τὴν ἄλλην· ὥστε ἐκ πρώτης ὄψεως εὐκόλως ἀπατᾶται ὁ θεώμενος αὐτὰς περὶ τοῦ ἀνατομικοῦ αὐτῶν σχηματισμοῦ. Οὕτω δὲ δύνανται νὰ βαδίζωσι προχωροῦσαι ἐν στάσει παραλλήλῳ, καὶ νὰ ἀναπαύωνται ἀνακλινόμεναι πρὸς τὰ ὀπίσω. Ἐντεῦθεν προέρχεται ὅτι, ὅταν θέλωσι νὰ κινηθῶσιν, ἐκ τῶν τεσσάρων αὐτῶν ποδῶν προβάλλουσι πρῶτον τοὺς δύο ἐσωτερικούς, ἑκατέρα ἀνὰ ἕνα, εἶτα στηριζόμεναι ἐπ' αὐτῶν, προβάλλουσι τοὺς δύο ἐξωτερικούς, ὁ τρόπος δὲ οὗτος καθιστᾷ τὸ βάδισμα αὐτῶν εἰς ἄκρον περίεργον. Μολαταῦτα δύνανται ἄνευ τῆς παραμικρᾶς δυσκολίας νὰ βαδίζωσι, νὰ τρέχωσι καὶ νὰ χορεύωσιν. Ἔχουσι δὲ μίαν μόνον κοινὴν ἕδραν, πάντα δὲ τὰ ἄλλα αὐτῶν ὄργανα διπλᾶ.

Κατὰ τὴν ὄψιν ὁμοιάζουσι πολὺ αἱ δύο Βοημίδες ἀδελφαὶ καὶ εἶνε ἀμφότεραι ζωηρότεραι· μόνον δ' ἡ μία αὐτῶν εἶνε ὀλιγώτερον τῆς ἄλλης πονηρά. Αἱ κεφαλαί των δὲν εἶνε ἀκριβῶς σύμμετροι ἀλλὰ πεπλατυσμέναι κατὰ τὰ μέρη, τὰ ὁποῖα ἀντικρύζουσι πρὸς ἄλληλα. Δύναται ἑκατέρα νὰ διανοῆται χωριστά, συχνὰ δὲ συμβαίνει ἐνῷ κοιμᾶται ἡ μία, νὰ γρηγορῇ ἡ ἄλλη, καὶ λέγεται μάλιστα ὅτι οὕτω συμβαίνει πάντοτε, ὅπερ ἴσως εἶνε ὑπερβολή. Ἑκατέρα ἔχει ἴδιον στόμαχον· δὲν ἐβεβαιώθη ὅμως, κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ γράφοντος τὰ περὶ αὐτῶν, ἐὰν τὸ αἴσθημα τῆς πείνης ἐπέρχεται ταὐτοχρόνως εἰς ἀμφοτέρας. Πάσας τὰς σωματικὰς αὐτῶν ἀνάγκας ἐκτελοῦσι χωριστά, καὶ μόνον μιᾶς ἐπιβάλλει αὐταῖς κοινὴν τὴν ἐκτέλεσιν ἡ κοινότης τῆς ἕδρας.

Εἰς τὰς δύο Ἀμερικανίδας διδύμους συνέβαινε τὸ ἰδιάζον τοῦτο ὅτι εἶχον κοινὸν τὴν αἴσθησιν τῆς ἀφῆς εἰς τοὺς τέσσαρας πόδας· τοῦτο ὅμως δὲν συμβαίνει εἰς τὰς Βοημίδας, καὶ κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρουσιν ἐκείνων.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 893.

Digitized by Google

'Αριθ. 460 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' Συνδρομὴ ἐτησία: 'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 'Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. 'Επὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 89. 21 'Οκτωβρίου 1884

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.

Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Συνέχεια· ἴδε προηγούμ. φύλλον.

Κ'

"Αχ! ἀνεφώνησεν ἡ Μαρκέλλα μετὰ παρατεταμένης κραυγῆς δηλούσης ἀποτυχίαν καὶ δυσαρέστησιν.

Εἶχε ῥίψῃ τὴν καινουργῆ σφαῖράν της μετὰ δυνάμεως πέρα τοῦ δέοντος, καὶ ἡ σφαῖρα ὑπερβᾶσα τὸν τοῖχον τοῦ παρακειμένου κήπου κατέπεσεν ἐν αὐτῷ.

'Η κυρία 'Ερμίνη εἶχεν ἀποφασίσῃ ἅπαξ διὰ παντὸς νὰ θεωρῇ ὡς ὁριστικῶς ἀπολωλότα ὅσα παιγνίδια τῆς Μαρκέλλας ἔπιπτον ἐν τῷ κήπῳ καὶ οὐδέποτε ἔστελλε νά τα ζητήσῃ. Καὶ ὅμως συχνάκις τὰ παιγνίδια ἀνευρίσκοντο ἐν τῷ κηπαρίῳ τῆς κυρίας 'Ερμίνης· βεβαίως θά τα ἐρριπτέ τις ἐκ τοῦ παρακειμένου κήπου. "Οπως δήποτε τοῦτο ἀκριβῶς ἤθελε καὶ ἡ κορασίς, ἀλλ' οὐχ ἧττον κινουμένη ὑπὸ περιεργίας ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν ὁποῖόν τι ἦτο τὸ μυστηριῶδες ἐκεῖνο καὶ εὐμενὲς ὄν, ὅπερ τῇ ἀπέστελλε τὰ παιγνίδιά της καὶ ἀπέφευγε τὰς εὐχαριστίας της. Τὸ ὂν τοῦτο βεβαίως θὰ ἐγίνωσκε τὴν ὥραν καθ' ἣν δὲν ἦτο ἡ Μαρκέλλα ἐν τῷ κήπῳ. Θὰ ἦτο βεβαίως ἄλλη τις καλὴ κυρία «μὲ τὰ *κατσαρά* της καὶ μὲ τὴν *σκουφέττα* της μὲ πολλὲς πολλὲς *δαντέλλες* », ὡς ἡ κυρία 'Ερμίνη, διότι ἡ Μαρκέλλα τοιοῦτόν τι ἐφαντάζετο τὸ ἰδεῶδες τοῦ εὐμενοῦς καὶ περιποιητικοῦ ἀνθρώπου.

"Ετερον ἄχ! ἠχὼ τοῦ ἰδικοῦ της, ἀντήχησεν ὄπισθεν τοῦ τοίχου, ἀλλ' ἡ ἠχὼ αὕτη ἦτο ἠχὼ σκώπτουσα, καὶ παραχρῆμα ἡ σφαῖρα ῥιφθεῖσα ὑπὸ χειρὸς ἰσχυρᾶς, κατέπεσεν ἐπὶ τῆς ῥινὸς τῆς Μαρκέλλας, ἥτις τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἦτο ἐστραμμένη πρὸς τὰ ἄνω.

—"Αχ! ἐπανέλαβεν ἡ αὐτὴ σκωπτικὴ φωνή, ἤδη πολὺ εὐκρινέστερον, καὶ ἡ Μαρκέλλα εἶδεν ἀνακύπτουσαν ὑπεράνω τῶν πυκνῶν φύλλων ἀγριαμπέλου καλυπτούσης τὴν ῥάχιν τοῦ μεσοτοίχου καὶ κρεμαμένης μέχρι τῆς βάσεως τοῦ ἀνδήρου της κυρίας 'Ερμίνης, εἶδε κεφαλὴν παιδίου γελόεσσαν καὶ φιλοσκώμμονα, οὗ οἱ τεφρόχροι ὀφθαλμοὶ ἐξηκόντιζον ἀστραπὰς πονηρίας, τὸ δὲ στόμα ἐδείκνυε τοὺς ὀδόντας.

—Σὺ διασκεδάζεις καὶ μοῦ ῥίχνεις τὰ παιγνίδιά σου 'ς τὸν κῆπόν μου; εἶπε τὸ στόμα αὐστηρῶς μορφάζον καὶ διαψεῦδον τοὺς ἐκ φαιδρότητος λάμποντας ὀφθαλμούς.

—Δὲν το ἔκαμα ἐπίτηδες! ἐψέλλισεν ἡ Μαρκέλλα ἀμηχανοῦσα.

—Αὐτὸ δά μας ἔλειπε! εἶπε τὸ παιδίον μετ' ἀποδοκιμασίας.

'Η Μαρκέλλα ἠσθάνετο ἑαυτὴν τεταραγμένην, διότι ἀπὸ τοῦ χρόνου ἤδη τῶν κακῶν αὐτῆς ἡμερῶν εἶχε μέγαν φόβον πρὸς τὸ πράττειν τὸ κακόν. "Υψωσε δειλοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν κεφαλὴν ἥτις ἐφαίνετο ἤδη ὑπεράνω μέλανος λαιμοδέτου, περιλαιμίου λευκοῦ, μαλλίνης κυανῆς βλούζης καὶ δύο χειρῶν ἐρυθρῶν στηριζομένων ἐπὶ τοῦ τοίχου. Τὸ παιδάριον συμπαθοῦν πρὸς τὸ συγκεχυμένον ἦθος τῆς κορασίδος ἀνεκάγχασε θορυβωδῶς καὶ εἶπε:

— Κουτό! δὲν εἶμαι κακὸ παιδί.

'Ο λόγος οὗτος ἐνεθάρρυνε τὴν Μαρκέλλαν κινδυνεύουσαν ἤδη νὰ κλαύσῃ. Μειδιάσασα λοιπόν, ὀλίγον τι ὅμως συγκεχυμένη ἔθηκε, τὴν σφαῖράν της ἐπὶ τοῦ ἀφετῆρος καὶ διὰ μικρῶν κινήσεων ἀνέπαλλεν αὐτήν.

— Στάσου νὰ 'πᾶ νὰ φέρω καὶ τὸν δικό μου νὰ παίξωμε μαζί.

Καὶ ἡ μὲν κεφαλὴ ἐξηφανίσθη τάχιστα ὡς διὰ ταχυδακτυλουργικῆς τέχνης, ἡ δὲ Μαρκέλλα ἔμεινεν ἀμηχανοῦσα καὶ ἐρωτῶσα ἑαυτὴν ἐὰν ὤφειλε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν οἶκον, ἢ νὰ ἀναμείνῃ τὴν ἐπάνοδον τοῦ ἀπροόπτου φίλου. 'Αλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ σκεφθῇ ἐπὶ μακρόν, διότι αἴφνης σφαῖρα ὑπερμεγέθης διαβᾶσα τὸν τοῖχον ὡς βαρὺ πτηνὸν κατέπεσεν ἐπὶ τῆς ἄμμου πρὸ τῶν ποδῶν της.

— "Αρπαξέ την, εἶπεν ἡ φωνὴ ὄπισθεν τοῦ τοίχου, καὶ στεῖλέ μού την πάλιν.

'Η κορασὶς δὲν ἀνέμεινε τὴν ἐπανάληψιν τῆς προτάσεως, καὶ ἀγὼν ὁμηρικὸς συνήφθη μεταξὺ τῶν δύο παικτῶν οἵτινες δὲν ἔβλεπον ἀλλήλους. "Απαξ δὲ ἡ σφαῖρα ἦλθε παρὰ τὴν Μαρκέλλαν κατάβρεκτος ἡ δὲ φωνὴ ἠκούσθη λέγουσα.

— Τὴν κακούργα! Τὴν ἔρριξε μέσ' 's τὴ στέρνα! Καλὰ ποῦ 'φέρησαν τὰ κόκκινα ψάρια,

τὰ ἐψάρεψε ὁ γάτος τὴν περασμένη 'βδομάδα. Ἔχε 'λιγάκι τὸ νοῦ σου, ἄκουσες;

— Μά, παρετήρησεν ἡ Μαρκέλλα, δὲν εἰξέρω ποῦ νά την ῥίξω.

— Ἴσα, ἴσα αὐτὸ δὰ εἶνε νόστιμο. Ἔλα ἐμπρός, οὔπ!

Ἡ Μαρκέλλα ᾐσθάνετο ἤδη κατάκοπον τὸν βραχίονά της, ἀλλὰ ὁ συμπαίκτωρ ἦτο ἀκαταπόνητος.

Αἴφνης ἐνεφανίσθη ἡ Τριανταφυλλιὰ ἐπὶ τῆς φλιᾶς τοῦ οἴκου καὶ ἔμεινεν ὡς ἀπολελιθωμένη βλέπουσα τὴν σφαῖραν διαβαίνουσαν τὸν τοῖχον καὶ πίπτουσαν ἐπὶ τοῦ ἀφετῆρος τῆς Μαρκέλλας. Ἐδέησε νὰ παρέλθῃ στιγμή τις ἵνα κατανοήσῃ ἡ καλὴ κἀγαθὴ γυνὴ ὅτι ἡ σφαῖρα αὕτη δὲν ἵπτατο μόνη της. Εὐθὺς δὲ ὡς ἐνόησε τὸ πρᾶγμα, ἐκάλεσε τὴν Μαρκέλλαν ἥτις ἀνεσκίρτησε καὶ ἔστρεψε πρὸς αὐτὴν τὸ καταπόρφυρον ἐκ τοῦ ἀγῶνος πρόσωπόν της.

— Μὲ ποιὸν παίζεις; ἠρώτησεν ἡ Τριανταφυλλιά, καταπλαγεῖσα ἕνεκα τοῦ γεγονότος τούτου, ὅπερ οὐδὲν εἶχε τὸ προηγούμενον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ φιλησύχου βίου της.

— Δὲν εἰξέρω, ἀπεκρίθη ἡ κορασὶς παρατηροῦσα αὐτὴν διὰ τῶν ἀθώων της ὀφθαλμῶν. Εἶδα ἕνα κεφάλι ἀπάνω 'ς τὸν τοῖχο. Μοῦ φαίνεται νὰ εἶνε κανένα μικρὸ παιδί, γιατὶ ἡ βλοῦζά του κουμπώνει 'ς τὸ πλάγι.

Ἡ συνοπτική πως αὕτη περιγραφὴ συνεπληρώθη διὰ τῆς ἐμφανίσεως τῆς κεφαλῆς, ἥτις ἀνέδυσεν ὑπεράνω τῶν ἀγριαμπέλων καὶ εἶπε μετὰ σοβαρότητος:

— Ἐγὼ εἶμαι, Ἰούλιος Βρεῶ. Δέν με γνωρίζεις, κυρία Τριανταφυλλιά; Ἔχετε ἕνα κοριτσάκι 'ς τὸ σπίτι σας καὶ σύ μού το εἶχες κρυφό;

— Ἆ! σὺ εἶσαι, παληόπαιδο; εἶπεν αἴφνης ἡ Τριανταφυλλιὰ φαιδρυνομένη. Ποῦ 'ξεφύτρωσες;

— Κύτταξ' ἐκεῖ! Καὶ τί κάνουν τάχα ὅταν εἶνε παύσεις; δὲν ἔρχονται 'ς τὸ σπίτι; Καὶ πῶς τὸ λένε τὸ κοριτσάκι σας;

— Μαρκέλλα, εἶπεν ἡ κορασὶς ἀναλαμβάνουσα θάρρος, διότι ἔβλεπεν ὅτι τὰ πράγματα ἐφαίνοντο ὅτι ἔμελλον νὰ διορθωθῶσι.

— Θὰ ἔδειχνες τὴν καλή σου ἀνατροφὴ ἂν ἐρχόσουν νὰ κάνῃς ἐπίσκεψι 'ς τὴν κυρίαν Ἑρμίνη. Αὐτὸ ἔπρεπε νὰ κάνῃς, νὰ ἀναβαίνῃς 'ς τοὺς τοίχους καὶ νὰ τρίβῃς τὰ ῥοῦχά σου.

— Ποιός το λέει! οὔτε τὰ ῥοῦχά μου τρίβω οὔτε ἀνεβαίνω 'ς τοὺς τοίχους, εἶπε τὸ παμπόνηρον παιδίον κλεῖον τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἔχω σκάλα.

Ἡ Μαρκέλλα ἀνεκάγασεν. Ἡ κεφαλὴ ἐξηφανίσθη ἐκ δευτέρου καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν τὸ κωδώνιον τῆς κιγκλιδωτῆς πύλης ἀντήχησε μετὰ μεγάλης βίας, ἱκανῆς νὰ σείσῃ ὅλην τὴν οἰκίαν.

— Χαρὰ 'ςτὴν ἀνατροφὴ πού την ἔχει ἡ λέρα! εἶπεν ἡ Τριανταφυλλιὰ πορευομένη νὰ ἀνοίξῃ. Ἀλλὰ τὸ πρόσωπόν της τὸ ἀείποτε σοβαρὸν οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἀγανάκτησιν ἐνέφαινεν.

Ἡ Μαρκέλλα εἶδεν εἰσερχόμενον παιδίον δωδεκαετὲς περίπου, ὑψηλὸν καὶ ῥωμαλέον· ἡ μορφή του ἦτο εὐγενὴς καὶ ῥοδόχρους καὶ διὰ τοῦτο ἐφαίνετο νεώτερον παρὰ τὴν ἀληθῆ ἡλικίαν του. Ἔλαβε τὴν χεῖρα τῆς Τριανταφυλλιᾶς καὶ την ἔσεισε μετὰ δυνάμεως, καὶ ἐθώπευσε τὴν παρειὰν τῆς Μαρκέλλας μετὰ μεγίστης εὐστροφίας καὶ ἐλευθερίας, ὅπερ κατετάραξε τὴν κορασίδα. Ἔπειτα τὸ παιδίον κατηυθύνθη εἰς τὴν οἰκίαν συνοδευόμενον ὑπό τε τῆς θεραπαίνης καὶ τοῦ κορασίου. Διερχόμενον πρὸ τῆς χλόης ἀπέβλεψε πρὸς τὰ λευκάνθεμα καὶ εἶπε.

— Δὲ θὰ ἔχετε σκύλο· ὁ 'δικός μας παντοῦ σκάβει.

— Πρέπει νά τον ἔχετε δεμένο, εἶπεν ἡ Τριανταφυλλιὰ μετὰ σοβαρότητος.

— Ποτέ! εἶπε ζωηρῶς ὁ Ἰούλιος. Ὁ ἀδελφός μου δὲ θέλει νά τον δέσωμε τὸ σκύλο του! αὐτὸς θέλει νὰ παραγεμίζῃ τὴς τρῦπες ὅπου σκάβει ὁ σκύλος—μὰ δὲν ξαναφυτρώνει πιὰ χορτάρι... Διακόψας δὲ τὸν λόγον καὶ στρεφόμενος πρὸς τὴν Μαρκέλλαν: Μὲ τοῦτο δὰ παίζεις; εἶπε μετὰ περιφρονήσεως, δεικνύων τὸν ἀφετῆρα ὃν αὐτὴ ἐκράτει ἔτι· δέ μου φαίνεται παράξενο γιατὶ ἔρριξες τὴ σφαῖρά σου 'ς τὴ στέρνα! Μὲ τέτοιο 'μπορεῖ ποτε κανεὶς νὰ παίξῃ! Ἐγὼ ἔχω δύο καὶ θά σου δώσω τὸν ἕνα.

Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἔβλεπεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου τὴν βραδέως ἐρχομένην τριάδα καὶ ἐμειδία πρὸς αὐτήν. Ὁ Ἰούλιος ἀφήρεσεν εὐγενῶς τὸ πηλήκιόν του, ὅπερ ἐφόρει ὡς μαθητής, καὶ ἔχων αὐτὸ ἀνὰ χεῖρας εἰσώρμησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

— Ἄχ! ἀλιτήριε! εἶπε πρὸς αὐτὸν ἡ κυρία Ἑρμίνη, ἦλθες πάλιν; Θὰ ξαναρχίσῃς πάλιν τὰ κατορθώματά σου; θά μου πειράζῃς τὸν κῆπό μου, τὸ γάτο μου, τὰ καναρίνιά μου, ὅλα μου ὅσα ἀγαπῶ;

— Σᾶς παρακαλῶ νά με συγχωρήσετε, κυρία, εἶπε τὸ παιδάριον λαμβάνον ἦθος ἀνδρὸς ἀξιοπρεποῦς, ἐνέχον τι τὸ κωμικόν. Τότε ἤμουν μιὰ σταλιὰ παιδάκι, καὶ δὲν εἴξερα τί μου γίνεται. Τώρα ὅμως ἀλλάζει.

Αἱ δύο γυναῖκες καὶ ἡ Μαρκέλλα ἀνεκάγχασαν· τοσοῦτόν ταις ἐφάνη νόστιμος ἡ μετ' ἀξιοπρεπείας δικαιολόγησίς του.

Ἐκεῖνο δὲ πρῶτον μὲν ἀπέβλεψε πρὸ αὐτὰς ὀλίγον, ἀλλ' εὐθὺς ἔπειτά τας ἐμιμήθη καὶ αὐτό.

Ἐκάθισαν κύκλῳ ἐν τῇ μικρᾷ αἰθούσῃ, ἡ δὲ Τριανταφυλλιὰ σταυρώσασα τοὺς βραχίονας ἐστηρίχθη ἐπὶ τῆς θύρας· αὕτη δὲ ἦτο ἡ ἀγαπητὴ αὐτῆς στάσις.

— Ἔλειπες σὲ ταξεῖδι; ἠρώτησεν ἡ κυρία Ἑρμίνη.

Digitized by Google

— Ἄχ! ναί, καὶ ταξεῖδι μακρινό· καὶ ἴσα ἴσα ἐγυρίσαμ' ἐδῶ τὴν ὥρα ποὺ πρέπει νὰ 'πάγω πάλιν μέσα 'ς τὸ λύκειο, χωρὶς νά μ' ἀφήσουν νὰ ξανασάνω 'λιγάκι.

— Ἀμὲ τῆς παῦσες τῆς πρωτοχρονιᾶς; τί ἔγινες; ἠρώτησεν ἡ Τριανταφυλλιὰ μετ' αὐστηρότητος.

Ὁ Ἰούλιος ἐταπείνωσε τοὺς ὀφθαλμούς.

— Νά σας 'πῶ τὴν ἀλήθεια ἤμουν τιμωρία, ὡμολόγησεν ἐρυθριῶν ὁ Ἰούλιος, ἀλλὰ δὲν ἔπταια ἐγώ.

Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἐμειδίασε.

— Τὸ καταλαμβάνω δά, ὅταν σᾶς τιμωροῦν ποτὲ δὲ πταίετε σεῖς. Τί λόγος! Καὶ ἡ μητέρα σου;

— Μένει πάντα 'ς τὴ Νίκαια. Ἐκεῖ θὰ ξεχειμωνιάσῃ.

— Ἀμ' ὁ πατέρας σου;

— Καὶ ἐκεῖνος. — Ὁ ἀδελφός μου Ῥοβέρτος καὶ ἐγὼ εἴμαστε οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ σπιτιοῦ μας, ἐγὼ 'ς τὸ λύκειο, καὶ αὐτὸς ἐδῶ 'ς τὴ γειτονιά σας. Σὲ σᾶς ἐδάνεισε τὸ περασμένο φθινόπωρο τὸ κρεββατάκι μου ποὺ εἶχα σὰν ἤμουν μικρὸ παιδάκι;

— Δικό σου ἦτον τὸ κρεββατάκι; ἠρώτησεν ἡ κυρία Ἑρμίνη· ἅ, χαίρω πολύ. Ἡ Μαρκέλλα ἦτον ἄρρωστη, καὶ ἐπλάγιαζεν ἐπάνω.

Τὸ παιδίον παρετήρησε περιέργως τὴν κορασίδα.

— Ἄρρωστη; Ὦ! δὲν ἄξιζε τὸν κόπο νὰ ἀρρωστήσῃ γι' αὐτό! εἶπε μετ' ἀστείας χειρονομίας. Καὶ εἶνε ἀνεψιά σας ἡ μικρούλα, κυρία;

— Ὄχι, εἶνε φίλη μου· ἀπεκρίθη σοβαρῶς ἡ κυρία Ἑρμίνη.

Ὁ Μαρκέλλα ἐλθοῦσα πλησίον τῆς φίλης της ἐστηρίχθη ἐπ' αὐτῆς. Τοῦτο δὲ ἦτο συνήθως ἡ εὐγλωττοτάτη τῶν θωπειῶν.

— Σὲ συγχαίρω, κυρία! εἶπεν ὁ Ἰούλιος πρὸς τὴν Μαρκέλλαν μετὰ βαθυτάτης ὑποκλίσεως. Ἐμένα ποτέ της δὲ θά μ' ἔλεγε φίλο της ἡ κυρία Ἑρμίνη! Ἀπ' αὐτὸ καταλαβαίνω ὅτι εἶσαι φρόνιμο κορίτσι.

— Ἄ! μάλιστα! εἶπεν ἡ γηραιὰ κόρη. Μόνον εἶσαι ἄδικος, Ἰούλιε, διότι καὶ σὺ θὰ εἶσαι φίλος μου ἂν εἶσαι φρόνιμος.

— Θὰ εἶμαι φρόνιμος, καὶ θὰ ἰδῆτε· ἐγὼ τώρα ἔγινα καλὸ παιδί. Ὁ Ῥοβέρτος εἶνε 'λιγάκι..

— Καὶ διατί δὲν ἔρχεται ὁ Ῥοβέρτος νά με ἰδῇ;

Ὁ Ἰούλιος ὕψωσε τοὺς ὤμους μετ' ἤθους δηλοῦντος ὅτι γινώσκει τὸ διατί.

— Εἶνε λύκος αὐτὸς καὶ ὁ σκύλος του, εἶπεν ὁ Ἰούλιος, ἕνα ζευγαράκι μιὰ χαρά.

— Καὶ τί σκύλος εἶν' αὐτός; ἠρώτησεν ἡ κυρία Ἑρμίνη.

— Ἕνας σκύλαρος ὡς ἐκεῖ 'πάνω, ἀπεκρίθη ὁ Ἰούλιος ὑψῶν τὴν χεῖρα μέχρι τοῦ ὀφθαλμοῦ του. Δὲν τον πολυνοστιμεύομαι, ἀλλά, τί νὰ κάμω, τὸν καλοβλέπω...

— Φοβᾶσαι τὰ δόντια του; ὑπέλαβεν ἡ Μαρκέλλα.

— Ὄχι, ἀλλὰ πρὸς χάριν τοῦ ἀδελφοῦ μου, ὁ ὁποῖός τον ἀγαπᾷ πολύ, καὶ γιὰ ὅλον τὸν κόσμο δὲ θέλω ποτὲ νά τον δυσαρεστήσω τὸ Ῥοβέρτο.

Τί λέτε, κυρία Ἑρμίνη, δὲν εἶνε αὐτὸ ὑποκρισία;

Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἀνεκάγχασε παρὰ τὴν θύραν ἱσταμένη, ἀλλὰ παρευθὺς ἀνέλαβε τὴν προτέραν σοβαρότητά της.

— Ὄχι, εἶπεν ἡ Ἑρμίνη γελῶσα καὶ αὐτή, δὲν εἶνε ὑποκρισία, ἀλλὰ καλὰ κάμνεις νὰ εἶσαι περιποιητικός, ἔστω καὶ πρὸς ἕνα σκύλον. Νὰ εἰπῇς 'ς τὸν ἀδελφόν σου νὰ ἔλθῃ νά με ἰδῇ. Ἐπιθυμῶ νά του 'μιλήσω, νά τον ἐρωτήσω διὰ τοὺς γονεῖς σου...

— Ὤ! ὡς πρὸς αὐτὸ ἐγὼ θά σας πληροφοφορήσω καλλίτερα, εἶπεν ὁ Ἰούλιος μετὰ θάρρους. 'Σ ἐμένα γράφει πάντα ἡ μητέρα. Ὁ Ῥοβέρτος εἶνε πάντα «πεσμένος μὲ τὰ μοῦτρα» 'ς τὰ βιβλία του. Νὰ εἰξέρατε τί του καταφέρνει ἡ μαγείρισσα! Τοῦ περνᾷ τὸ ἕνα γιὰ τρία. Μὰ μή σας μέλει καὶ θὰ λογαριασθοῦμε μιὰν ἡμέρα.

— Ἔχεις σκοπὸν νά την διώξῃς; ἠρώτησεν ἡ κυρία Ἑρμίνη ἀπιστοῦσά πως

— Ἄ, μπᾶ! Θά της κάμω τὸ λογαριασμὸ καὶ θὰ γράψω 'ς τὴ διαφορά: Ἔλαβα ἐμπρὸς τόσα.

— Χαρὰ 'ς τὸ νοικοκύρη! εἶπεν ἡ γηραιὰ κόρη. Ἔλα τώρα, πήγαινε νὰ παίξετε μὲ τὴν Μαρκέλλαν, καὶ προσέχετε νὰ μὴ κάμετε καμμία ζημία 'ς τὸν κῆπον.

Τὰ παιδία «ἔγιναν ἀστραπή», ὁ Ἰούλιος ἔδραμε νὰ εὕρῃ τὰ ἀφετήριά του καὶ τὸ παιγνίδιον ἐπανελήφθη λαμπρότατα. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ τὸ παιδίον ἐστάθη καὶ εἶπε μετ' ἀθυμίας

— Τί καλλίτερα ἐπαίζαμε ὀπίσ' ἀπὸ τὸν τοῖχο, χωρὶς νὰ βλεπώμασθε!

ΚΑ'.

Ὦ, τῶν μακαρίων ἡμερῶν! Ἡ Μαρκέλλα εἶχε φίλον, εἶχέ τινα ὁμήλικα σχεδόν, κοινωνὸν τῶν σκέψεών της καὶ τῶν πράξεων, σκώπτοντα αὐτὴν καὶ ἀποτείνοντα πρὸς αὐτὴν λόγους λατινιστί... Ἀλλ' «ὁ Θεὸς νά τα κάμῃ» λατινικά! Αἱ σκιαὶ τῶν ἐγκρίτων συγγραφέων πλειστάκις ἔφριξαν.

Ἀλλ' ὅμως ἡμίσειαν μόλις ἡμέραν συνέπαιζον, τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς, καὶ τὰ παιδία εὕρισκον τὸ διάστημα τοῦτο πέρα τοῦ δέοντος βραχύ. Τὰ παιγνίδια τῆς σφαίρας ἦσαν πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐγκαταλελειμμένα, ὁ κύων τοῦ Ῥοβέρτου εἶχε καταβροχθίσῃ καὶ σφαίρας καὶ ἀφετῆρας

Digitized by Google

ἡμέραν τινὰ καθ' ἣν ὁ Ἰούλιος ἐλησμόνησε νὰ τὰ φυλάξῃ. Τὰ παιγνίδια ταῦτα ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ ἀναγνώσεων σιωπηλῶν ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ, καθ' ἃς ἵνα στρέψωσι τὴν σελίδα περιέμενον ἀλλήλους.

Τίς δύναται νὰ εἴπῃ τὸν μυστηριώδη μαγνητισμὸν τῶν κοινῶν τούτων ἀναγνώσεων καθ' ἃς τὸ αὐτὸ μὲν τῶν διανοημάτων ῥεῦμα διέρχεται τοὺς δύο ἐγκεφάλους, οἱ δὲ δάκτυλοι συνενοῦνται ἐπὶ τῆς αὐτῆς γωνίας τῆς σελίδος, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ διατρέχοντες τοὺς αὐτοὺς στίχους διαμείβουσι βλέμμα δηλοῦν ὅτι ὥρα εἶνε νὰ στρέψωσι τὴν σελίδα; Αἱ συγκινήσεις αἱ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως παραγόμεναι ἐνίοτε εἶνε διάφοροι, διότι ὅ τι εὐφραίνει τοῦτον δυσαρεστεῖ ἐκεῖνον, ἀλλ' ὅμως ἡ διχαζομένη αὕτη ἐντύπωσις ἐπιδρᾷ οὐχ ἧττον ἐπὶ τῶν δύο ψυχῶν: εἶνε ὁ ἄρτος καὶ τὸ ἅλας τῆς φιλοξενίας ταύτης τοῦ πνεύματος.

Ὁ Ἰούλιος καὶ ἡ Μαρκέλλα ἀνέγνωσαν οὕτω πως τὰ βιβλία πάντα, ἅτινα ἀπὸ καταβολῆς κόσμου εἶνε ἡ χαρὰ καὶ εὐφροσύνη τῶν νέων γενεῶν: Ὁ Ῥοβινσὼν Κροῦσος παρεκίνησεν αὐτοὺς νὰ ὀνειροπολήσωσι ταξείδια· ᾠκοδόμησαν σπήλαιον ὑπὸ τὰς πασχαλέας διὰ πετεύρων πεσόντων ἐκ τοῦ ὀρνιθῶνος. Ὁ κύων τοῦ Ῥοβέρτου τυγχάνων ἰδιαζούσης εὐνοίας, τὰς ἡμέρας καθ' ἃς ἐκλείετο ὁ γάτος τῆς κυρίας Ἑρμίνης, προεβιβάσθη εἰς λέοντα τῆς ἐρήμου καὶ πλέον ἢ ἅπαξ οἱ δύο μονάζοντες ἠναγκάσθησαν νὰ τραπῶσιν εἰς φυγήν, διωκόμενοι ὑπὸ τοῦ τερατώδους τούτου ζῴου, ὅπερ τέλος κατεκύλιεν αὐτοὺς ἐπὶ τῆς χλόης πρὸς μεγίστην βλάβην τῶν λευκανθέμων ἅτινα ἐταράσσοντο ἐν ᾧ ἡσύχαζυν ἀνοικτά.

Ἑσπέραν τινὰ τοῦ Ἰουνίου, περὶ τὴν ὥραν τοῦ γεύματος, ἐπειδὴ ὁ Ἰούλιος ἐκώφευε πρὸς τὰς ἐπανειλημμένας προσκλήσεις συρίκτρας, ἥτις ἀκουομένη ἀπὸ τοῦ παρακειμένου τοίχου προσεκάλει τὸν Ἰούλιον καὶ τὸν ἐπανέφερεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ὑψηλός τις νεανίας μελαχροινός, οὐτινος μόλις ἵδρωνεν ὁ μύσταξ, γαλανὸς τοὺς βαθεῖς καὶ γαληνιαίους ὀφθαλμούς, ὤθησε τὴν κυγκλιδωτὴν πύλην, ἣν ὁ Ἰούλιος ἀείποτε σχεδὸν ἄφινεν ἀνοικτήν, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ κηπάριον τῆς κυρίας Ἑρμίνης.

— Ὁ ἀδελφός μου! ἀνεφώνησεν ὁ Ἰούλιος ταραχθεὶς μὲν ὀλίγον, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον καταγοητευθείς.

— Μὲ ἀναγκάζεις νὰ ἔλθω νὰ σε γυρεύω γιὰ νὰ φᾶμε, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος ἐπιπληκτικῶς πως.

Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἐνεφανίσθη ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς οἰκίας καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν:

— «Σὰν τὰ χιόνια», ἐρημίτη μου! Πῶς το ἔπαθες καὶ ἐξετρύπωσες ἀπὸ τὴν τρώγλην σου;

— Ὁ Ἰούλιος εἶνε ἡ αἰτία. Τὸν φωνάζω νὰ ἔλθῃ νὰ φᾶμε, καὶ αὐτὸς κάνει τὸν κουφό.

— Καὶ τί καλὰ ἔχετε σεῖς οἱ δύο *μπεκιάριδες*, ἐγκαταλελειμμένοι ἀπὸ τοὺς γονεῖς σας;

— Ἔχομ' ἕνα κοτοποῦλι, θαρρῶ, καὶ σαλάτα...

— Τριανταφυλλιά, ἀνεφώνησεν ἡ κυρία Ἑρμίνη, τρέξε νὰ ζητήσῃς τὸ πουλὶ καὶ τὴ σαλάτα τῶν κυρίων Βρεῶ· θὰ φάγουν ἐδῶ. Ἐὰν εἴξευρα ὅτι θὰ ἔλθῃς, κῦρ Ῥοβέρτε, θὰ ἐφρόντιζα διὰ φαγητὸν ἀνάλογον, ἀλλὰ εὐτυχῶς ἡ ἐπικουρία σου θὰ μας κάμῃ νὰ φάγωμεν καὶ νὰ εὐφρανθῶμεν ἐξαίρετα. Ἔλα, Μαρκέλλα, βάλε ἄλλα δύο πιᾶτα.

Ἡ κορασὶς ὑπήκουσε μετὰ σπουδῆς, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἡ φιλικὴ ὁμήγυρις εὑρέθη καθημένη ἐνώπιον *σουπιέρας* ἐκ λευκῆς πορκελάνης, ἧς τὸ κάλυμμα ἀφαιρεθὲν ἀφῆκε νὰ ἐξέλθῃ ἥδυτατον ἄρωμα ζωμοῦ.

Ἡ Μαρκέλλα δὲν ἐξεκόλλα τοὺς ὀφθαλμούς της ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ φίλου της. Ὁ Ἰούλιος ἐθεώρει τὸν ἀδελφόν του ὡς τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὠμέγα. Ἀμφότεροι τέκνα μητρὸς ἀσθενικῆς, μὴ δυναμένης νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τὸ κλίμα τῶν Παρισίων, ἦσαν πολλάκις μόνοι ἐν τῇ οἰκίᾳ των. Ὁ πατὴρ τῶν ἀμφιρρέπων κατ' ἀρχὰς μεταξὺ τῆς λύπης τοῦ νὰ καταλίπῃ μόνην ἔν τινι πόλει τῆς Μεσημβρίας τὴν γυναῖκά του ἣν ἐλάτρευε, καὶ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ εἶνε πλησίον τῶν τέκνων του, ἀπεφάσισε τέλος νὰ ἀκούσῃ τὴν συμβουλὴν τοῦ ἰατροῦ καὶ νὰ μείνῃ ὁριστικῶς παρὰ τῇ συζύγῳ του, ἧς ἡ ἀδυναμία προέβαινεν, ἐπιτεινομένη. Ὁ πρεσβύτερός του υἱὸς παρεσκευάζετο εἰς ἐξετάσεις, καὶ ἡ πρώιμος εὐφυία τοῦ ἀξιολόγου νεανίσκου συνετέλει ὥστε νὰ ζῇ μόνος ἀμέριμνος, καὶ νὰ ἐπιτηρῇ τὸν νεώτερον ἀδελφόν του, ἐσωτερικὸν ἐν τῷ λυκείῳ.

Τὸ αἴσθημα τῆς εὐθύνης ταύτης, ἡ λυπηρὰ προαίσθησις τοῦ προώρου θανάτου τῆς μητρός του, ἣν ἠγάπα καθ' ὑπερβολήν, καθίστων τὸν πρεσβύτερον ἀδελφὸν σιωπηλὸν καί πως ἄγριον. Ἀλλ' ὅμως ἦτο, ὡς πάντες οἱ ἄνθρωποι, φύσει φίλος τῶν οἰκογενειακῶν ἀπολαύσεων, καὶ ἡ οἰκία τῆς κυρίας Ἑρμίνης ζωογονουμένη ὑπὸ τῶν μεγάλων ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ γελαστοῦ στόματος τῆς Μαρκέλλας, ἥτις οὐδὲν ἄλλο ἔκαμνεν ἢ νὰ παρατηρῇ καὶ νὰ μειδιᾷ, ἀνέμνησεν αὐτὸν αἴφνης τὰς φαιδροτάτας ἡμέρας τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, καθ' ὃν χρόνον ἡ οἰκία ἦτο φαιδρὰ καὶ μεστὴ ἀνθρώπων, ἡ δὲ μήτηρ του ἦτο ὑγιεστάτη καὶ ὁ Ἰούλιος, μικρὸν μικρὸν παιδίον καὶ μαμμόθρεπτον, ἐπενόει κατὰ πᾶσαν στιγμὴν φαιδράν τινα ἀταξίαν.

Αἱ ἐντυπώσεις του αὗται μετεφράσθησαν διὰ μιᾶς λέξεως ἣν εἶπε πρὸς τὴν κυρίαν Ἑρμίνην ἀφ' οὗ ἀφῃρέθη τὸ τραπεζομάντηλον.

— Ἔπρεπε νὰ ἔλθω νὰ σας ἰδῶ πρωτήτερα, εἶπεν. Ἡ ἀγριότης μου αὐτὴ πολὺ με βλάπτει, τὸ εἰξεύρω, ἀλλὰ ἐφοβούμην μήπως γίνω ὀχληρός.

Digitized by Google

— Εἰπὲ τὴν ἀλήθειαν, ὑπέλαβεν ἡ κυρία Ἑρμίνη, ἥτις εἶχεν ἴδῃ αὐτὸν γεννώμενον πρὸ δεκαεπταετίας, ἐφοβεῖσο μήπως στενοχωρηθῇς πλησίον μου. Τὸ εἰξεύρω ὅτι πρὸ ἑνὸς ἔτους ἤμουν μόνη, ἀλλ' ἀφ' ὅτου ἔχω πλησίον μου ἕνα καλὸν κοράσιον ἐγὼ ἐξανάνειωσα.

Ὁ Ῥοβέρτος παρετήρησε μετὰ πολλῆς προσοχῆς τὴν Μαρκέλλαν, ἧς ἡ φρονιμωτάτη ὄψις ἠρυθρίασεν ἐξ αἰδοῦς.

— Συγγενῆ σας; ἠρώτησεν ὁ Ῥοβέρτος.

— Ὄχι, θὰ σοῦ τα διηγηθῶ καμμίαν ἡμέραν.

Οὐδέποτε ἐπῆλθεν εἰς τὸν νοῦν τοῦ Ἰουλίου νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς μικρᾶς φίλης του. Διὸ προαισθανόμενος μυστήριόν τι, παρετήρησεν αὐτὴν μετὰ πολλῆς προσοχῆς πρώτην ἤδη φορὰν ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν πρῶτον την εἶδε.

— Νόστιμος εἶνε ἡ μικρούλα, εἶπεν ὁ μαθητὴς τοῦ λυκείου μετὰ τῆς συνήθους αὐτῷ ἀφελείας. Ἔχει ἕνα ατόμα ποῦ κοντεύει νὰ πάῃ πίσω ἀπὸ τὸ κεφάλι της. Καθόλου δέ σας 'μοιάζει, κυρία Ἑρμίνη. Οὔτε 'ς τὸ πρόσωπο κἂν· ἀλλὰ ἐπῆρε ὅμως τὴ φωνή σας . . . Παράξενο.

— Διότι με ἀγαπᾷ! εἶπεν ἡ γηραιὰ κόρη, τὰ μέγιστα εὐαρεστηθεῖσα ἐκ τῆς ἀλλοκότου ταύτης παρατηρήσεως.

Ἡ Μαρκέλλα ἐρυθριάσασα ἐμειδίασε. Τὸ στόμα της οὐδόλως ἐφάνη μικρότερον, ἀλλ' ὅμως ἡ χάρις τοῦ προσώπου της δὲν ἐνέκειτο ἐν τῇ καλλονῇ τῶν χαρακτηριστικῶν της.

— Ἔπρεπε νὰ με βοηθήσῃς, σύ, εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη πρὸς τὸν Ῥοβέρτον. Ἐγὼ δὲν εἶμαι τόσον δυνατὴ εἰς τὴν ἀριθμητικήν, καὶ ὁσάκις θέλω νὰ της δώσω νὰ ἐννοήσῃ τὸ μάθημά της, τὴν στενοχωρῶ πολὺ τὴν καϋμένην. Ἂν ἤρχεσο σὺ κάποτε νὰ τῆς το ἐξηγῇς.

— Μετὰ χαρᾶς, ἀπεκρίθη ὁ νέος. «Ὁ διδάσκων δὶς διδάσκεται» θὰ ὠφεληθῶ καὶ ἐγὼ πολύ, διότι θὰ μάθω τὴν μεγάλην τέχνην νὰ εἶμαι σαφὴς εἰς τὰς ἐκφράσεις μου, — πρᾶγμα τὸ ὁποῖον οὔτε οἱ καθηγηταὶ τὸ διδάσκουν οὔτε τὰ βιβλία.

(Ἕπεται συνέχεια).

Ὁ βίος ἅπας πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς μέγα σχολεῖον πείρας, οὗτινος μαθηταὶ εἶνε ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Ὡς δὲ συμβαίνει εἰς ὅλα τὰ σχολεῖα, πρέπει νὰ ἔχῃ τις πεποίθησιν εἰς τὰ μαθήματα, ἅτινα διδάσκεται· ἐνίοτε συμβαίνει νὰ μὴ ἐννοῶμεν τὴν διδασκαλίαν καὶ νὰ εὑρίσκωμεν δύσκολον τὴν μάθησιν, πρὸ πάντων ὅταν διδασκάλους ἔχωμεν τὰς δοκιμασίας, τὰς λύπας, καὶ τὰς δυσκολίας· ὀφείλομεν ὅμως ν' ἀποδεχώμεθα ταῦτα, ἀναγνωρίζοντες ὅτι πρὸς τοῦτο ὑπὸ τῆς θείας χειρὸς πέμπονται.

ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

ΣΤ'.

[Συνέχεια· ἴδε σελ. 566].

Ἡ Ζυρίχη, τὰ μουσεῖα καὶ αἱ ἐπιστημονικαὶ αὐτῆς συλλογαί.—Πολυτεχνεῖον καὶ δημαρχεῖον.—Οἱ ἐν Ζυρίχῃ Ἕλληνες σπουδασταί. — Ἡ *λαλαουμένη* κεφαλή. — Ἑλληνικὸν καπνοπωλεῖον.—Διακεκριμένοι λωποδύται ἐν Ἑλβετίᾳ.—Μάθημα διοικητικοῦ δικαίου. — Ὁ Ἕλλην καὶ αἱ πολιτικαὶ θεωρίαι.—Ὁ περίβολος τῆς ἐκθέσεως.— Τὰ κυριώτερα ἐκθέματα καὶ τὸ παραλειφθέν. — Τὸ καφενεῖον τοῦ αἰγιθαλοῦ. —Παράσημα δημοκρατικῶν καὶ ζήτημα τῆς ἡμέρας. — Τὸ ἐν τῇ λίμνῃ θέαμα.—Ἡ φωταψία καὶ τὸ τέλος τῆς ἑορτῆς.— Ναυαγήσαντα σχέδια καὶ ὑποχώρησις. — Συμβούλιον καὶ ᾄσθματα.—Ἀπὸ θυρωροῦ εἰς θυρωρόν.—Ἀποχαιρετισμὸς καὶ ἀναχώρησις.

Ἡ Ζυρίχη, ὡς πόλις, λίαν γλίσχρως ἱκανοποιεῖ τοῦ φιλοσπούδου περιηγητοῦ τὰς ἀπαιτήσεις. Αἱ ὀλίγαι ἀρχαῖαι ἐκκλησίαι της οὐδὲν παρουσιάζουσι τὸ ὅλως ἰδιαιτέρας σημασίας ἄξιον, καίτοι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ κατὰ τὴν ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδα ἐδόθη ἡ πρώτη ὤθησις πρὸς τὴν θρησκευτικήν, ὡς τρεῖς αἰῶνας ἀργότερον, ἐν τῇ ἰδίᾳ, πρὸς τὴν πολιτικὴν τῆς Ἑλβετίας μεταρρύθμισιν. Τῶν μουσείων αὐτῆς αἱ ἐπιστημονικαὶ συλλογαί, καὶ ἰδίᾳ αἱ ἀντικειμένων προϊστορικῆς ἐποχῆς, ἔχουσι βεβαίως μέγα ἐνδιαφέρον διὰ τὸν περὶ τοιαύτας εἰδικὰς μελέτας ἀσχολούμενον, οὐχὶ ὅμως καὶ διὰ τὸν χάριν ἀναψυχῆς ταξειδεύοντα· αἱ καλλιτεχνικαὶ εἰσὶν ἥσσονος προσοχῆς ἄξιαι. Ἀλλ' ἐν γένει ἡ περιγραφὴ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κυρίως περιεχομένου πασῶν τῶν ὁπωσδήποτε ἀξιολόγων τοιούτων συλλογῶν, ἔστω καὶ αὐτῆς τῆς πρωτοφανοῦς πως *διαρκοῦς ἑλβετικῆς ἐκθέσεως τῶν τῆς σχολειακῆς παιδεύσεως*, ἐν ᾗ καὶ ἡ *αἴθουσα τοῦ Πεσταλότση*, γεννηθέντος ἐν Ζυρίχῃ μεσούσης τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος, ἠδύνατο ἴσως νὰ ἐνδιαφέρῃ τοὺς ἀναγνώστας εἰδικοῦ τινος ἐκπαιδευτικοῦ ἢ ἄλλου διδασκαλικοῦ περιοδικοῦ, ἀλλ' οὐχὶ βεβαίως καὶ τοὺς τῆς *Ἑστίας*. Διὸ οὐδὲ περὶ τούτων θέλω γράψει τι, ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν καλῶν βιβλιοθηκῶν της, ἐν αἷς βεβαίως πολλὰ ἄξια μνείας ὑπάρχουσι καὶ ἰδίως χειρόγραφα καὶ ἀρχαῖαι ἐκδόσεις. Δι' οὓς λοιπὸν λόγους ἀνέπτυξα non ragioniam' di loro. . . . . .

Ἐκ τῶν οἰκοδομημάτων ὅμως τῆς Ζυρίχης ἰδιαιτέρως ὤφειλον ἴσως νὰ μνημονεύσω τοῦ ἐξόχως ὡραίου *πολυτεχνείου* αὐτῆς, ἀπὸ τοῦ ὁποίου, ὡς ἀφ' ὑψηλῆς ἀκροπόλεως, ἀπολαμβάνει τις θαυμασίαν ἄποψιν τῆς πόλεως καὶ τῶν πέριξ ὀρέων, τῆς λίμνης καὶ τοῦ Λιμμάτου. Ἀλλ' ἡ περιγραφὴ αὐτοῦ καθὼς καὶ τοῦ ὄντως ἀξιοθεάτου *δημαρχείου* θὰ κατελάμβανε χῶρον, ὃν ἐπεθύμουν νὰ ἐπιφυλάξω καὶ δι' ἄλλα μέν, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τὴν ἐγχώριον ἔκθεσιν, πρὸς τὴν ὁποίαν πορεύομαι ὁδηγούμενος ὑπὸ καλοῦ φίλου Ἕλληνος σπουδάζοντος ἐκεῖ τὴν μηχανικήν.

Digitized by Google

Ἀλλὰ πρὶν περὶ ταύτης γράψω τι, ἐπείγομαι νὰ εἴπω ὀλίγα περὶ τῆς ἐν Ζυρίχῃ ἑλληνικῆς παροικίας, ἐκ νέων σπουδαστῶν, σφριγώντων, αἰσθηματιῶν, φιλοτίμων καὶ λίαν περιποιητικῶν πρὸς τοὺς ἐκεῖθεν διερχομένους Ἕλληνας. Ζῶσιν ἐκεῖ οἱ καλοὶ νέοι ἐν ἐπαινετῇ ἁρμονίᾳ, συντεταγμένοι εἰς ἀξιοζήλευτον σωματεῖον, κατὰ γερμανικὸν πρότυπον, συνεορτάζοντες μὲν καὶ συνευθυμοῦντες ἐν ἐπισήμοις ἡμέραις καὶ ἐθνικαῖς ἑορταῖς, ὅπως οὕτω κοινῇ ἀναμιμνήσκωνται τῶν οἰκείων καὶ τῆς πατρίδος, ἀλλὰ καὶ συμβοηθούμενοι ἐν ταῖς σπουδαῖς αὐτῶν καὶ ἄλλως ἐν κοιναῖς συνεντεύξεσιν οὐχὶ μόνον τὸ πνεῦμα ἀναπτύσσοντες, ἀλλὰ καὶ τὰ σώματα μορφοῦντες δι' ἀσκήσεων, ὧν προσφιλεστάτην ἔχουσι τὴν κωπηλασίαν, ἐν ᾗ καὶ πολλάκις διεκρίθησαν κατὰ τοὺς δημοσίους ἀγῶνας. Πάντας δὲ τούτους δύναταί τις νὰ συναντήσῃ ἅπαξ τοὐλάχιστον κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας εἰς τὸ ἐκεῖ ἑλληνικὸν καπνοπωλεῖον.

Διότι ὑπάρχουσι βεβαίως πολλαὶ ἔτι παρθένοι τῆς γῆς γωνίαι, ὅπου ἑλληνικὸς ποὺς δὲν ἐπάτησεν, ἀλλ' ἀμφιβάλλω ἂν ὑπάρχει πόλις τῆς Εὐρώπης σημαίνουσά πως, ἐν ᾗ δὲν ἀποκατέστη καὶ βιοῖ Ἕλλην. Φίλος καλὸς καὶ ἀξιόπιστος μοὶ διηγεῖτό ποτε, ὅτι ἐν τῇ κατ' ἐξοχὴν τῶν πλανητῶν χώρᾳ, τῇ Βοημίᾳ, ἀνεκάλυψεν ἀλήτας ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν Πελοποννησίου περιάγοντας πρὸς ἀργυρολογίαν, ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον, ἐπὶ τῶν βοημικῶν ὀρέων τὴν *λαλουμένην κεφαλήν*[1]! Ὁμολογήσωμεν μετριοφρόνως, ὅτι εἴμεθα προνομιοῦχος φυλή! Καὶ ἔπειτα σκέφθητε ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ὑπάρχῃ καὶ ἐν Ζυρίχῃ Ἕλλην ἐμπορευόμενος! Ἰδοὺ λοιπόν, ὅτι ὁ ἀγαθὸς νέος κ. Διαμαντόπουλος συνέστησεν ἐκεῖ καπνοπωλεῖον, ἐν ᾧ πωλοῦνται καπνοὶ τοῦ Ἀγρινίου καὶ τῆς Λαμίας, καὶ ὅπερ κατέστη κέντρον συναντήσεως διὰ τοὺς Ἕλληνας. Ἐκεῖ συνήντησα καὶ ἐγὼ καλοὺς συμπατριώτας καὶ μεταξὺ αὐτῶν φίλον δικηγόρον καὶ συσπουδαστὴν ἐν Γερμανίᾳ. Ἡ μορφή του ἐγκρύπτουσα ἀγανάκτησιν μόλις περιστελλομένην μ' ἔκαμε νὰ ἐρωτήσω τὴν αἰτίαν.

— Τὰ τέκνα τῆς ἐλευθερίας, μοὶ ἀπεκρίθη μετ' ἀπογοητεύσεως, οἱ δημοκρατικοὶ πολῖται τῆς πατρίδος τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου, εἶνε ἁπλούστατα *διακεκριμένοι λωποδύται*, φίλε μου.

Καὶ μοὶ διηγήθη πῶς τῇ πρωΐᾳ ἐκείνῃ, ἐνῷ ἐλούετο ἐν τῇ λίμνῃ, ἀχρεῖός τις Ἑλβετὸς πολίτης, ὁ ἐπιστάτης τῶν λουτρῶν καθ' ὅλας τὰς πιθανότητας, ἐσκέφθη ὅτι ὁ λουόμενος ὀφείλει οὐχὶ μόνον τὰ ἐνδύματα προσωρινῶς ν' ἀποβάλῃ, ἀλλὰ καὶ τὸ βαλάντιον διὰ παντός. Καὶ ἐφρόντισε λοιπὸν νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἐκεῖνος τοῦ περιττοῦ βάρους τοῦ περιηγητικοῦ του ταμείου.

— Καὶ τί ἔκαμες ἕως τώρα; ἠρώτησα.

— Ἐπῆγα εἰς τὴν ἀστυνομίαν . . .

— Ἔ; λοιπόν;

— Μοὶ εἶπον ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐλπίς!

— Πῶς! Διατί;

— Διότι, λέγει ὁ ὑπαστυνόμος, *πολλαὶ τοιαῦται κλοπαὶ συνέβησαν μέχρι τοῦδε εἰς τὸ κατάστημα ἐκεῖνο καὶ οὐδεμία οὐδέποτε ἀνεκαλύφθη!*

— Ἀλλ' ἡ ἀπόκρισις εἶνε ἀχρεία, ὅσον καὶ θλιβερῶς κωμική.

— Καὶ ἐν τούτοις, φίλε μου! Ἐὰν ἔβλεπες τὸ φλεγματικὸν ἐκεῖνο ὕφος τοῦ ὑπαστυνόμου θὰ ἔκαμνες ὅ,τι ἐγὼ ἔκαμα καὶ τίποτε ἄλλο.

— Καὶ τί ἔκαμες; ἠρώτησα μὲ περιέργειαν, νομίζων, ὅτι ἐνήργησε δι' ἄλλης ὁδοῦ πρὸς ἀνεύρεσιν τῶν χρημάτων του.

— Τίποτε ἄλλο, μοὶ ἀπεκρίθη ἢ τῷ ἀνέμνησα τὰ καθήκοντα τῆς ἀστυνομίας, τῷ εἶπον, ὅτι δὲν τὰ γνωρίζει, τῷ ἐξέφρασα τὴν ἀπορίαν μου διὰ ποῖον λόγον ἐπὶ τέλους ὑπάρχει αὐτὸς μεταξὺ τῶν ἀστυνομικῶν ὑπαλλήλων, ὡς παρῳδία, καὶ ἀφοῦ τοῦ τὰ ἔψαλα ἑλληνικώτατα, τῷ ἀφῆκα τὴν διεύθυνσίν μου, ἵνα μοὶ ἀποστείλῃ ἀσφαλῶς τὴν ὁριστικὴν ἀπάντησιν, ὅτι οὐδὲν ἀνεκάλυψε, καὶ τὸν ἀπεχαιρέτισα ἀπομείναντα ἄναυδον ἐκ τῆς διδαχῆς.

— Καὶ τώρα, ἀφοῦ τῷ παρέδωκες τὸ μάθημα αὐτὸ τοῦ διοικητικοῦ δικαίου;

— Κάθημαι ἐδῶ ἀκουσίως μου, καὶ φιλοσοφικώτατα περιμένω νὰ λάβω νέα χρήματα. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἀναλογίζομαι τί πάταγος θὰ ἐγίνετο ἂν τοιοῦτό τι συνέβαινεν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀπασχολῶ τὸν νοῦν μου εἰς σκέψεις περὶ πολιτευμάτων. Κατέληξα δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἀπὸ ὅλας αὐτὰς τὰς δημοκρατίας μὲ κλέπτας καὶ τοιαύτην ἀνήκουστον διοικητικὴν παραλυσίαν προτιμῶ ἀπόλυτον μοναρχίαν μὲ τιμίους πολίτας καὶ διοργανισμὸν καθὼς πρέπει.

— Ὅπου ἀποδεικνύεται, προσέθηκα, ὅτι ὁ Ἕλλην εἶνε εὐχαριστημένος νὰ κάμῃ πολιτικὰς θεωρίας ἔστω καὶ μὲ ζημίαν ἑκατοστύων τινῶν φράγκων.

Καὶ ἐχωρίσθημεν γελῶντες, ὑποσχεθέντες ἀλλήλοις νὰ συναντηθῶμεν τῇ ἑσπέρᾳ διὰ τὴν ἑορτήν.

Ἀλλ' αἱ παρεκβάσεις μὲ ἀπεμάκρυναν τῆς ἐκθέσεως, ὅπου ὑπεσχέθην νὰ ὁδηγήσω τὸν ἀναγνώστην. Καὶ λοιπὸν σπεύδω ἐκεῖ. Σημαῖαι αναρίθμητοι ἐπὶ ἱστῶν ὑψηλῶν μοὶ δεικνύουσι τὸν ἐν ᾧ ἡ **Ἐθνικὴ τῆς Ἑλβετίας ἔκθεσις** τόπον, καὶ ῥεῦμα πλήθους ἐκεῖσε πορευομένου τὴν πρὸς ταύ-

[1]. Οὕτως ἀπεκάλει ἑλληνιστὶ ὁ πολύμητις ἀρχηγὸς τῆς ἑταιρίας τὸ ὑπὸ τὸ ὄνομα *αἰωρουμένη κεφαλὴ* (schwebender Kopf) γνωστὸν τέχνασμα, καθ' ὃ τῇ βοηθείᾳ κατόπτρων καὶ ὁμοιοχρώμου περιβλήματος τῶν τοίχων, κατορθοῦται νὰ παρίσταται ἡ κεφαλὴ τοῦ ἐπὶ σκηνῆς τινος, εἰς ὑψηλότερον ἐπίπεδον, τοποθετημένου συντρόφου, οὗτινος τὸ λοιπὸν σῶμα ἐπιμελῶς καλύπτεται, ὡς ἀποκεκομμένη, μετέωρος καὶ ὅμως ζῶσα, ὁμιλοῦσα καὶ ᾄδουσα.

Digitized by Google

την ὁδόν. Ἀνεγερθὲν τὸ κατάστημα αὐτῆς παρ' ἀλσίδιον ὡραίων καὶ ὑψηλῶν δένδρων καὶ παρὰ τὸ ῥεῖθρον τοῦ ποταμοῦ Sihl, ἀπέκτησεν ἀμέσως, ἄνευ ἄλλης προνοίας, κῆπον ἐν τῷ περιβόλῳ ἀνεπτυγμένον, δροσερὰν καὶ εὔσκιον παρέχοντα τὴν ἀνάπαυσιν τοῖς ἐπισκέπταις. Ἡ εὐφυὴς ἐκμετάλλευσις τῆς φύσεως ἐχάρισε τὰ δένδρα καὶ τὸν διαρρέοντα τὸν περίβολον ποταμόν. Ἐπῆλθε δ' εἶτα ἡ φιλοκαλία καὶ ἡ τέχνη καὶ ἐξωράϊσε τὸν αὐτοσχέδιον κῆπον διὰ γεφυρῶν καὶ ὁδῶν, λοφίσκων χλοερῶν καὶ καφφενείων κομψοτάτων, παντοειδῶν τέλος σταθμῶν, ὅπου ἠδύνατό τις νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν δίψαν ἢ τὴν πεῖναν, ἀπὸ τῶν ὡραιοτέρων ἑστιατορίων καὶ τῶν ἀγροτικωτέρων γαλακτοπωλείων μέχρι τῶν χαριεστέρων ζυθοπωλείων καὶ τῶν ἀφελεστάτων παραπηγμάτων διὰ δροσιστικὰ καὶ ἀναψυκτικὰ ποτά. Παντὸς εἴδους στοαὶ καὶ παραπήγματα ἐσταμάτουν τοῦ ἐπισκέπτου τὸ βῆμα προσφέροντα αὐτῷ ἀνακούφισιν, ἢ παρουσιάζοντα χαριτωμένον νεωτερισμόν, ἢ ἱκανοποιοῦντα πᾶσαν ἐπιθυμίαν. Περὶ παντὸς εἶχε ληφθῆ πρόνοια, ἀκόμη καὶ περὶ στοᾶς χρησιμευούσης ὡς γραφεῖον καὶ πηγὴ πληροφοριῶν διὰ τοὺς ἐπισκεπτομένους τὴν ἔκθεσιν δημοσιογράφους καὶ ἀνταποκριτὰς ἐφημερίδων. Ὁ κατάφυτος ἐκεῖνος καὶ ὑπὸ τοῦ Sihl διασχιζόμενος περίβολος, ἐν ᾧ ἡ φύσις καὶ ἡ καλαισθησία μετὰ μερίμνης καὶ εὐφυΐας συνήνωσαν πᾶσαν καλλονὴν καὶ προέλαβον πάντα πόθον, ἦν ἀληθῶς ἀνεκτίμητος ἀπόλαυσις!

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἐκθέσεως ἔχρῃζεν ὄντως μακρᾶς μελέτης. Ἀλλ' ἡ βραχυχρόνιος διαμονή μου δὲν ἐπήρκει βεβαίως πρὸς τοιαύτην. Ἀντὶ πάσης ἄλλης λεπτομεροῦς περιγραφῆς θέλω ἁπλῶς μνημονεύσει ἐκείνων μόνον τῶν ἐκθεμάτων, ὅσα προσέπεσαν εἰς τὴν ἀντίληψίν μου, ὡς τὰ τελειότερα προϊόντα τῆς ἑλβετικῆς βιομηχανίας. Ἰδιαιτέραν λοιπὸν ἐντύπωσιν ἐνεποίησάν μοι τὰ μεταξωτὰ καὶ αἱ μηχαναὶ τοῦ καντονίου τῆς Ζυρίχης, τὰ τρίχαπτα καὶ λευχείματα τοῦ καντονίου St Gallen, τὰ ὡρολόγια τῆς Γενεύης καὶ τὰ ἐκ τοῦ καντονίου Glarus . . . . *καλημκερὰ μανδήλια*! Τὸ τελευταῖον τοῦτο προϊὸν ἰδίως ὑπερέβαινε πᾶσαν προσδοκίαν μου. Διότι ὑπάρχει παρ' ἡμῖν παράδοσις, ὅτι ταῦτα μόνον ἐν τῇ Ἀνατολῇ κατασκευάζονται, ἐγὼ δὲ ἀνεκάλυπτον ἐκεῖ, ὅτι τὰ ἄριστα μόνον ἐξ Ἑλβετίας ἦτο δυνατὸν νὰ εἰσάγωνται εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ μάλιστα ἀφοῦ τὸ καντόνιον Glarus σεμνύνεται ἐπὶ σημαντικῇ αὐτῶν παραγωγῇ καὶ ἐξαγωγῇ. Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν μνημονευθέντων τούτων κυριωτέρων προϊόντων, ἅτινα ἀπασχολοῦσι τὸ μέγιστον μέρος τῆς ἑλβετικῆς βιομηχανίας, ἰδιαιτέρας ἐπίσης προσοχῆς ἄξια ἦσαν ἡ περίφημος *σοκολάτα* τοῦ Suchard, τὸ εὐεργετικὸν συμπεπυκνωμένον γάλα, οἱ ἐξαίσιοι ἀλᾶντες καὶ ὁ θαυμάσιος τυρός. Τὸ τμῆμα δὲ τοῦτο τῶν ἐδωδίμων ἦν τόσον ὀρεκτικῶς διεσκευασμένον, ὥστε νὰ προσελκύσῃ καὶ προκαλῇ τὴν ἐπισταμένην τῶν γαστριμάργων μελέτην. Ἐκεῖ που δὲ πλησίον τὰ *σιγάρα* καὶ οἱ καπνοὶ τοῦ βραβευθέντος ἐργοστασίου Παπαστάθη, συνεταίρου τοῦ κ. Διαμαντοπούλου, μοὶ προξενοῦσιν, ὡς Ἕλληνι, ἰδιαιτέραν ἀγαλλίασιν. Καὶ ἀφοῦ διῆλθον τὸ λαμπρὸν τμῆμα τῶν μαρμάρων καὶ τὰ πλουσιώτατα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ γεφυροδοποιΐας, ἔφθασα εἰς τὸ ὄντως πάντων τελειότατον, τὸ τῆς μηχανικῆς, καὶ ἀπεθαύμασα, ἐν σμικρῷ ἐκτεθειμένα ἐκεῖ, πάντα τὰ μηχανήματα, δι' ὧν ἐγένετο ἡ τοῦ ὄρους τοῦ Ἁγίου Γοτθάρδου διάτρησις. Κατάκοπος δὲ μετὰ πολύωρον περιπλάνησιν, μάτην ἐξηντλημένος ἀναζητῶ μετὰ τῶν καλῶν συνοδῶν μου ἕν τῶν μᾶλλον διαδεδομένων προϊόντων τῆς Ἑλβετίας . . . . τὰς διδασκαλίσσας. Βλέπω πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὰ σχολεῖα ἐκεῖ ἐκτεθειμένον, ἀλλ' αὐταὶ οὐδαμοῦ! Ἦν τὸ μόνον ἐκ τῆς ἐκθέσεως παραλειφθὲν ἑλβετικὸν προϊόν.

Ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου μὲ ἠνάγκασε νὰ ἐγκαταλείψω τὴν ἔκθεσιν. Εἶχον ὑποσχεθῆ εἰς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας νὰ συναντηθῶμεν εἰς τὸ μεθ' ἑστιατορίου καφενεῖον τοῦ *Αἰγιθαλοῦ* (zur Meise), ὅπου ἠδύνατό τις εἰς λογικὰς τιμὰς νὰ δειπνήσῃ καλῶς καὶ ν' ἀπολαύσῃ τῆς ἀπὸ τοῦ ἐξώστου λαμπρᾶς θέας. Διότι τὸ κατάστημα τοῦτο, ἐκτὸς τῶν ἄλλων προσόντων, εἶχεν ἀληθῶς καὶ ἐξαισίαν τοποθεσίαν, κείμενον ἀκριβῶς εἰς τὸ ἄκρον τῆς *μητροπολιτικῆς γεφύρας* (Münsterbrücke), ἥτις ἐκ γρανίτου καὶ τεφροχρόου μαρμάρου ἐκτισμένη ὑπέρκειται τοῦ σημείου, ὅπου ὁ ποταμὸς Λίμματος συνδέεται μετὰ τῆς λίμνης τῆς Ζυρίχης. Ἐκεῖ λοιπὸν ἀφοῦ δειπνήσῃ τις καλῶς ἐν ταῖς εὐρυτάλαις αἰθούσαις τοῦ μεταμερίσματος, ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ ἑστιατόριον, δύναται, μεταβαίνων εἰς τὸ διαμέρισμα τοῦ καφενείου, νὰ ῥοφήσῃ ἐν μαγευτικῇ ἀπολαύσει, τὸν ὑπὸ δροσερᾶς Ἑλβετίδος παρατιθέμενον καφέ του ἐπὶ τοῦ ἐξώστου, ἀποθαυμάζων ἐκεῖθεν τὴν πέριξ πλήρη θελγήτρων ἄποψιν καὶ τὴν καλλονὴν τῶν τοπείων, ἐν ᾧ κάτωθεν ἁπλοῦται τοῦ ποταμοῦ τὸ βαθέως κυανοῦν ῥεῦμα καὶ ὀλίγον ἀπωτέρω τῆς λίμνης ἡ φρικιῶσα ἐπιφάνεια, διασχίζει δὲ τὸ ὑπὸ τοὺς θόλους τῆς γεφύρας ὕδωρ μεγαλοπρεπὴς ἀποικία κύκνων.

Ὀλίγον μετὰ τὸν δεῖπνον ἀφίκοντο οἱ Ἕλληνες σύντροφοί μου καὶ ἀπήλθομεν πρὸς τὴν τελετήν. Τὰς ὁδοὺς ἐπλήρουν ἐκθέται φέροντες *κοκάρδας* ἐρυθρὰς ὡς παράσημα . . . . . βιομηχανίας! Ἐδῶ ἀρχίζει τὸ ποιητικὸν μέρος τῶν ἐργατῶν, ἀλλὰ περιστέλλω τὸν ἐκρηκτικὰς διαθέσεις δεικνύοντα λυρισμόν μου εἰς ἁπλούστατον θαυμασμὸν πρὸς τοὺς δημοκρατικοὺς ἐκείνους πολίτας, οἵτινες τόσον ὑπερηφάνως ἔφερον τὴν δηλοῦσαν ἐργασίαν, ἱδρῶτα, τιμήν, ἐρυθρὰν ταινίαν.

Digitized by Google

Οἱ ἐκθέται ὅλοι εἰσήρχοντο εἰς τὴν Tonhalle, ὅπου δι' αὐτοὺς μόνους εἶχε παρασκευασθῆ θέσις, ὅπως ἐκεῖθεν θεῶνται ἀνέτως τῶν πυροτεχνημάτων, ἅτινα ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς πρὸς τιμὴν τῶν ἐκθετῶν διδομένης ἑορτῆς ἔμελλον νὰ καῶσι. Καὶ ἦτο λοιπὸν ζήτημα τῆς ἡμέρας, ἂν ἡ Tonhalle θὰ ἐχώρει ὅλον ἐκεῖνο τὸ πλῆθος τῶν ἐκθετῶν, ὡς ἄλλο ζήτημα ἦτο ἂν θὰ ἐδίδετο εἰς χρῆσιν τῶν θεατῶν ἡ μήπω τελειωθεῖσα καὶ παρακειμένη νέα γέφυρα.

Μετὰ πολλοὺς κόπους καὶ ἐπὶ ἁδρῷ μισθώματι ἐπιτυχόντες *ἕνα* ἢ μίαν λέμβον, ἀνήχθημεν εἰς τὴν λίμνην, ὅπως ἐκεῖθεν ἀπολαύσωμεν τοῦ θεάματος τῆς ἑορτῆς. Ἄπειροι λέμβοι ἐπέπλεον τῆς γαληνιώσης ἐπιφανείας τῆς λίμνης, μεσταὶ ἀνθρώπων παντὸς φύλου καὶ πάσης ἡλικίας, φωταγωγημέναι διὰ φανῶν ἐνετικῶν. Ἀτμάκατοι δέ, φέρουσαι ἀστυνομικοὺς ὑπαλλήλους ὁρίζοντας τὰς θέσεις, διέσχιζον ταχέως δι' ἑλιγμῶν τὸ πλῆθος ἐκεῖνο τῶν λέμβων καὶ τὸ θέαμα ἀνεμίμνησκε τὰς διώρυγας τῆς Βενετίας κατὰ τὰς ἑορτασίμους νύκτας διασχιζομένας ὑπὸ σμήνους φωταγωγημένων *γονδολῶν*, ἀφ' ὧν μελῳδία μουσικῶν ὀργάνων καὶ φωναὶ ἐρωτόληπτοι πληροῦσι τὸν ἀέρα κώμων. Καὶ ὄντως ἡ Ἐπιτροπὴ μίαν τοιαύτην *ἐνετικὴν νύκτα* (venetianische Nacht), κατὰ τὸ ἐκδοθὲν πρόγραμμα, ἐσκόπει νὰ προσφέρῃ τοῖς ἐκθέταις. Ἐφωταγωγήθη λοιπὸν ἡ Tonhalle καὶ ἡ γέφυρα, θελκτικὸν ἀντανακλῶσαι ἐπὶ τῶν ὑδάτων τῆς λίμνης, καὶ συνεπλήρουν τὸ σκηνογράφημα αἱ μουσικαὶ παιανίζουσαι. Μετ' ὀλίγον δ' ἐδόθη τὸ σύνθημα τῆς ἀναφλέξεως τῶν πυροτεχνημάτων καὶ τὸ πᾶν ἐξήστραψε διὰ μιᾶς. Ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Uetliberg ὡσεὶ αὐγὴ ἐξεχύθη σέλας τεχνητὸν καὶ ἐφώτισε τὴν ἀτμοσφαῖραν, ἐνῷ πλοῖον ἐν τῇ λίμνῃ, ἓν πυροτέχνημα ὁλόκληρον, ἤρξατο συρίζον καὶ ἐκχῦνον πίδακας φλογὸς καὶ φώτων πολυχρώμων, ἄλλοι δὲ δύο τοιοῦτοι πυροτεχνικοὶ πύργοι ἀναφθέντες συνεπλήρουν τὸ πανόραμα. Καὶ ἦν τὸ θέαμα ὄντως μεγαλοπρεπές. Ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου ἀπλέτως ἐφωτίσθη πᾶσα ἡ ἀτμοσφαῖρα καὶ ἡ ἐπὶ τῆς λίμνης ἀντανάκλασις νέον διήνοιγε κάτωθεν ἡμῶν στερέωμα, ἐν ᾧ διέσχιζον τὴν σελαγίζουσαν ἔκτασιν βολίδες πολύχρωμοι, ἐντονωτέραν διαγράφουσαι φωτεινὴν γραμμὴν ἐν τῷ ἀμαυρῷ τῆς λίμνης πυθμένι. Πέριξ δὲ τὸ πᾶν ἦν ὁρατὸν ἐν τῷ ἀπλέτῳ ἐκείνῳ τεχνητῷ φωτὶ καὶ αἱ μορφαὶ τῶν ἀπὸ τῆς γεφύρας καὶ τῆς Tonhalle θεωμένων ἤλλαζον μὲν χρώματα πολλά, ἀλλὰ τὸ ἐκ περιτροπῆς κυριεῦον ἦν ὠχρόν, περιβάλλον αὐτοὺς μυστηριῶδές τι καὶ μεγαλοπρεπὲς ἐν μέσῳ τῶν ἐξ ἐνετικῶν φανῶν πολυσυνθέτων ἐκείνων διακοσμήσεων τῶν δύο τούτων ἐπισήμων οὕτως εἰπεῖν θεωρείων.

Ἀλλ' ἤρχισεν ὅλη ἐκείνη ἡ λάμψις βαθμηδὸν νὰ ἐκπνέῃ, καὶ ἠμαυροῦτο, καὶ ἐμειοῦτο ὁλονέν· πᾶσαι δὲ αἱ ἑστίαι αὐτῆς, ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην, ἐξέπεμπον μίαν τελευταίαν ἀναλαμπὴν καὶ ἔσβυνον. Καὶ μετ' ὀλίγον ὁ ἐπὶ τῆς λίμνης μεγαλοπρεπὴς σελαγισμὸς ἔπαυσε καὶ ἐφαίνοντο τὰ λείψανα τῶν πυροτεχνημάτων, ὡς ἄκραι ἀνημμένων σιγάρων, καὶ οἱ ἐνετικοὶ φανοὶ ὡς πυγολαμπίδες ἐν τῷ σκότει. Αἱ λέμβοι ἤρξαντο νὰ κινῶνται πρὸς ἀναχώρησιν καὶ τὸ πᾶν ἐφαίνετο πολὺ σκοτεινότερον ἢ ὅσον πραγματικῶς ἦτο. Δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ ἠκούοντο σχόλια περὶ τῆς μακαρίτιδος πλέον φωτοχυσίας, ποῦ δὲ καὶ που γέλως φαιδρὸς διέσχιζεν, ὡς μεταλλικὸς ἦχος, τὴν ἀτμοσφαῖραν. Ἐδῶ δύο λέμβοι προσήγγιζον ἀλλήλαις διὰ ν' ἀνταλλάξωσιν ἕνα λόγον, καὶ ἐκεῖ ἐλαφροὶ κωπηλάται διέσχιζον γοργῶς τὰ ὕδατα τῆς λίμνης καταδιώκοντες μειδιῶσαν ἀπὸ ἄλλης λέμβου γλυκεῖαν μορφήν. Ἀλλὰ τὸ σύνολον, ἀνεξαρτήτως τῶν ῥωμαντικῶν ἐπεισοδίων δι' ὧν ἐστόλιζον τὴν εἰκόνα οἱ αἰσθηματίαι ἐκ τῶν θεατῶν, ὡμοίαζε φυγὴ ἐσπευσμένη, οἵαν στρατὸς νικηθεὶς ὑφίσταται ἢ προσκεκλημένοι ἀποτόμως ὑπὸ τοῦ ἰδιοκτήτου εἰδοποιηθέντες, ὅτι ἐπέστη τῆς ἀποχωρήσεως ἡ ὥρα! Ἐντὸς βραχέος χρονικοῦ διαστήματος αἱ διαπλέουσαι τὴν λίμνην λέμβοι ἐμετροῦντο ἐπὶ τῶν δακτύλων. Τὸ πᾶν εἶχε σκοτασθῆ καὶ ἡ πρὸς τιμὴν τῶν ἐκθετῶν ἑορτὴ εἶχε λήξει.

Ἡμεῖς δὲ ἐπανερχόμενοι εἰς τὰ ἴδια εἰσήλθομεν εἰς τὸ καφενεῖον τοῦ *Αἰγιθαλοῦ* καὶ ἐπεδόθημεν εἰς ζυθοποσίαν ἐπὶ τοῦ μαγικοῦ ἐξώστου, καταστρωννύοντες τῶν ἐκδρομῶν τῆς ἐπιούσης τὸ δρομολόγιον. Συνεφωνήσαμεν νὰ συναντηθῶμεν τῇ πρωίᾳ καὶ ἀνέλαβεν ὁ φίλος μου δικηγόρος νὰ ἔλθῃ πρὸς ἀναζήτησίν μου εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Ἀλλ' ὁποία ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξίς του, ὅταν ἐλθὼν τὸ πρωῒ ἐκεῖ, μ' εὗρεν ἕτοιμον πρὸς ἀναχώρησιν ἐκ Ζυρίχης. Τῷ ἀνέπτυξα πῶς ἡ ἐξέλεγξις τοῦ ταμείου καὶ ἡ πρὸ ἡμερῶν παραμεληθεῖσα κατάστρωσις τῶν ἐξόδων ἐπέβαλλόν μοι τὴν ἐσπευσμένην φυγήν. Καὶ ἐπειδὴ εἴχομεν συνυπηρετήσει ἐν τῷ στρατῷ, μεταχειρισθεὶς ἔκφρασιν ἀπομεινασάν μοι λείψανον τῆς ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει ἐπιστρατείας,

— Τὸ βαλάντιόν μου, τῷ εἶπον, ἠχεῖ . . . *ἀνακλητήριον*.

Καὶ πρὸ τῆς γυμνῆς πραγματικότητος ἐπείσθη ὅτι δὲν χωροῦν λόγοι πρὸς ἀποτροπήν, καὶ ἐγέλασε τὸν ἐγκάρδιον ἐκεῖνον γέλωτά του, τὸν μεταδίδοντα τὴν εὐθυμίαν εἰς ἑνὸς μιλίου ἀπόστασιν. Οὕτως εὐθύμως ἠτενίζομεν τὸ ναυάγιον τῶν σχεδιασθεισῶν ἐκδρομῶν καὶ ἐπὶ τὸ κωμικώτερον ἀπεθαυμάζομεν τὴν περιηγητικὴν ὀλιγαρκειάν μου, ἀνθισταμένου εἰς τὸν πειρασμὸν νὰ μείνω μίαν μόνην ἔτι ἡμέραν, ὅπως ἀναβῶμεν ἐπὶ τοῦ Uetliberg, καὶ διατρέξωμεν τὰ πλη-

Digitized by Google

σιέστερα περίχωρα, καὶ διαπλεύσωμεν τὴν λίμνην. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ σκωμμάτων καὶ εὐφυολογιῶν ἠγόρασα τὸ μέχρι Λουζέρνης (Luzern) εἰσιτήριόν μου καὶ ἐπεριμένομεν τὸν θυρωρὸν τοῦ ξενοδοχείου, ὅστις εἶχεν ἀναλάβῃ νὰ κομίσῃ εἰς τὸν σταθμὸν τὰς ἀποσκευάς μου. Ἀλλ' ὁ θυρωρὸς οὐδαμοῦ ἐφαίνετο καὶ ἡ ὥρα ἐπροχώρει, ἡ δὲ ἁμαξοστοιχία ἦν ἐκεῖ ὑπὸ ἀτμὸν ἑτοίμη πρὸς ἀναχώρησιν. Ἡ ἀνησυχία ἤρχισε νὰ τρέπῃ εἰς φυγὴν τὴν πρωϊνὴν ἡμῶν εὐθυμίαν, διότι ἂν μὴ ἀνεχώρουν δι' ἐκείνης τῆς ἁμαξοστοιχίας, τὸ μὲν ἐκδοθὲν εἰσιτήριον ἔχανε πᾶσαν ἰσχὺν καὶ ἀξίαν, ἐγὼ δὲ μόλις τῇ ἐπιούσῃ ἠδυνάμην πάλιν ν' ἀναχωρήσω ἐγκαίρως εἰς Λουζέρνην καὶ δυνηθῶ νὰ χρησιμοποιήσω τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας εἰς ἐπίσκεψιν τῆς πόλεως. Καὶ ἐπὶ τέλους, τὸ κάτω, κάτω, τὸ ζήτημα ἔθιγεν ἀκριβῶς τὴν εὐαίσθητον χορδὴν τὴν ὑπαγορεύσασαν τὴν ἀναχώρησιν.

Ἐν τῇ κρισίμῳ στιγμῇ συνεκροτήθη συμβούλιον καὶ ἀπεφασίσθη, ὅπως ἐγὼ μὲν εἰσέλθω εἰς τὴν περιμένουσαν ἁμαξοστοιχίαν, ὁ δὲ φίλος μου, διανοίξας τὰ λίαν εὐμεγέθη σκέλη του, ἐρωτήσῃ εἰς τὸ ξενοδοχεῖον περὶ τῆς τύχης τῶν ἀποσκευῶν μου. Ἐν πάσῃ περιπτώσει θ' ἀνεχώρουν καὶ ἄνευ αὐτῶν, ὁ δὲ ἀγαθὸς σύντροφος ἀνέλαβε νὰ μοὶ τὰς ἀποστείλῃ ἐντὸς τῆς ἡμέρας.

Ὁ σιδηρόδρομος ὀλίγιστα ἀκόμη λεπτὰ ἐχρειάζετο διὰ νὰ ἀναχωρήσῃ, ὅτε ἔφθασεν ἀσθμαίνων ὁ καλὸς φίλος καὶ μοὶ ἀνήγγειλεν, ὅτι ὁ θυρωρὸς τοῦ ξενοδοχείου παρέδωκε τὰς ἀποσκευὰς εἰς τὸν θυρωρὸν τῆς αἰθούσης τῆς β' θέσεως. Τρέχομεν πρὸς ἐκεῖνον καὶ οἱ δύω καὶ τέλος μετ' ἀναζητήσεις νευρικὰς ἠλεκτρικῆς ταχύτητος ἀνακαλύπτω τοὺς πιστοὺς τοῦ ταξειδίου μου συντρόφους ὑπὸ κάθισμά τι.

Ἀλλ' ὁ κώδων τοῦ σιδηροδρόμου ἠχεῖ τὸ τρίτον τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ, καὶ ἐγὼ . . . . μόλις προφθάνω ν' ἀναβῶ εἰς τὴν πρώτην τυχοῦσαν σιδηροδρομικὴν ἅμαξαν ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ φίλου μου, ὅστις ἐπήδησε πάλιν ἔξω, ἐνῷ πλέον ἡ ἁμαξοστοιχία εἶχεν ἐκκινήσει. Ἀπεχωρίσθην αὐτοῦ ὑπὸ τόσον ἀτμηλάτους περιστάσεις, ὥστε σήμερον ἔτι παραμένει μοι αἴνιγμα, πῶς ἐγὼ μὲν κατώρθωσα ν' ἀναχωρήσω μετὰ τῶν ἀποσκευῶν μου, ἐκεῖνος δὲ νὰ μὴ μὲ συνοδεύσῃ ἀκουσίως μέχρι Λουζέρνης!

Ρ.

Ὁ Ἀρίστιππος, ὑβριζόμενος ὑπό τινος, ἐπετάχυνε τὸ βῆμά του εἰς φυγήν.

— Διατί φεύγεις; τῷ ἐφώναξεν ὁ ἄλλος.

— Διότι σὺ μὲν ἔχεις τὸ δικαίωμα, ἀπεκρίθη, νὰ μὲ ὑβρίζῃς, ἐγὼ δὲ νὰ μὴ ἀκούω τὰς ὕβρεις.

Η ΜΥΟΣΩΤΙΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Τῷ 1803, ἐν τῷ 12ῳ συντάγματι τοῦ γαλλικοῦ πεζικοῦ, τὸ ὁποῖον ἐφρούρει τότε ἐν Στρασβούργῳ, ὑπῆρχεν ἐπιλοχίας ὀνομαζόμενος Πέτρος Πιτοᾶ, ἐκ Μορβάν. Ὁ Πέτρος ἦτο γενναῖος καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως· ἦτο πρῶτος πάντοτε καὶ τελευταῖος εἰς τὸ πῦρ, ἐθεωρεῖτο δὲ πάντοτε ὡς ἀγαπῶν δύο μόνον πράγματα ἐν τῷ κόσμῳ· τὴν ὀσμὴν τῆς πυρίτιδος καὶ τὸν συριγμὸν τῶν σφαιρῶν.

Ἡμέραν τινὰ ὁ Πέτρος ἐζήτησε δι' ἐπιστολῆς παρὰ τοῦ συνταγματάρχου αὐτοῦ ἄδειαν ἀπουσίας ὅπως νοσηλεύσῃ τὴν βαρέως ἀσθενοῦσαν γηραιὰν μητέρα του. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ προσέθετεν, ὅτι ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὀγδοηκοντούτης καὶ παραλυτικός, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἠδύνατο νὰ παράσχῃ συνδρομὴν πρὸς τὴν δυστυχῆ γραῖαν. Ὑπέσχετο δὲ νὰ ἐπανέλθῃ ἅμα ὡς ἡ μήτηρ του ἀνελάμβανεν ἐκ τῆς ἀσθενείας αὐτῆς.

Ἀλλ' ὁ συνταγματάρχης ἀπήντησε πρὸς τὸν Πέτρον ὅτι, ἐπειδὴ ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν περιεμένετο ἡ διαταγὴ ὅπως τὸ σύνταγμα ἐκκινήσῃ πρὸς πόλεμον, οὐδεμία ὑπῆρχεν ἐλπὶς νὰ τῷ δοθῇ ἄδεια.

Ὁ Πέτρος ὑπέμεινεν ἀγογγύστως.

Παρῆλθον δεκαπέντε ἡμέραι, δευτέρα δὲ ἐπιστολὴ ἐστάλη πρὸς τὸν συνταγματάρχην.

Διὰ ταύτης ὁ Πέτρος ἀνήγγελλε τῷ προϊσταμένῳ αὐτοῦ, ὅτι ἡ μήτηρ του εἶχεν ἀποθάνει μετὰ τῆς λύπης ὅτι δὲν εἶδε τὸν υἱόν της παρ' αὐτῇ, ἐνῷ ἐπεθύμει, ὡς μήτηρ καλὴ καὶ φιλόστοργος, νὰ τὸν εὐχηθῇ διὰ τελευταίαν φοράν. Ὁ Πέτρος καὶ τὴν φορὰν ταύτην ἐζήτει ἄδειαν ἀπουσίας ἑνὸς μηνός, ἔλεγε δὲ ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ γνωστοποιήσῃ τὸν λόγον, δι' ὃν ἠναγκάζετο νὰ ζητήσῃ τὴν ἄδειαν ταύτην· ἦτο οἰκογενειακὸν μυστικόν . . . Ἱκέτευε δ' ἐπιμόνως τὸν συνταγματάρχην του νὰ μὴ τῷ ἀρνηθῇ τὴν χάριν ταύτην.

Ἀλλὰ καὶ ἡ δευτέρα ἐπιστολὴ τοῦ Πέτρου ἔσχε τὴν τύχην τῆς πρώτης. Μόνον ὁ λοχαγὸς τοῦ δυστυχοῦς στρατιώτου εἶπεν αὐτῷ:

— Πέτρε, ὁ συνταγματάρχης ἔλαβε τὴν ἐπιστολήν σου. Ἐλυπήθη διὰ τὸν θάνατον τῆς γηραιᾶς μητρός σου, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ σοὶ δώσῃ τὴν ἄδειαν τὴν ὁποίαν ζητεῖς, διότι αὔριον τὸ σύνταγμα ἀναχωρεῖ ἐκ Στρασβούργου.

— Ἄ! τὸ σύνταγμα ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὸ Στρασβοῦργον; καὶ ποῦ πηγαίνει, σᾶς παρακαλῶ;

— Εἰς τὴν Αὐστρίαν. Θὰ ἐπισκεφθῶμεν τὴν Βιέννην, γενναῖέ μου Πέτρε. Θὰ κτυπηθῶμεν μὲ τοὺς Αὐστριακούς . . . τοῦτο δὲ σ' εὐχαριστεῖ, δὲν ἔχει οὕτω;

Ὁ Πέτρος οὐδὲν ἀπήντησεν· ἐφαίνετο βεβυθισμένος εἰς βαθείας σκέψεις. Ὁ λοχαγὸς τὸν ἐ-

Digitized by Google

λαβεν ἐκ τῆς χειρός, σείων δὲ σφοδρῶς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, τῷ εἶπεν:

— Ὁμίλει λοιπόν, Πέτρε· μήπως σήμερον εἶσαι κωφός; Σοὶ ἀναγγέλλω ὅτι ἐντὸς ὀκτὼ ἡμερῶν θὰ λάβῃς τὴν εὐτυχίαν νὰ κτυπηθῇς μὲ τοὺς Αὐστριακούς, καὶ δὲν μ' εὐχαριστεῖς διὰ τὴν καλὴν εἴδησιν; Φαίνεσαι μάλιστα ὅτι δὲν μὲ ἀκούεις;

— Μάλιστα, λοχαγέ μου, πολὺ καλὰ σᾶς ἐννόησα καὶ σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ διὰ τὴν εἴδησίν σας· τὴν εὑρίσκω ἐξαίρετον.

— Ἔχει καλῶς.

— Λοιπόν, λοχαγέ μου, δὲν ὑπάρχει μέσον νὰ λάβω αὐτὴν τὴν ἄδειαν;

— Ἀλλ' εἶσαι τρελλός; Ζητεῖς ἄδειαν... τὴν παραμονὴν πολέμου... Εἰς τοιαύτας στιγμὰς δὲν δίδονται ἄδειαι!

— Ἔχετε δίκαιον!... Οὔτε ζητοῦνται... διότι τοιουτοτρόπως θὰ ἐφαίνετό τις ἄνανδρος... λοιπόν, δὲν ζητῶ ἄδειαν ἀπουσίας.

— Καὶ κάμνεις καλά.

Τὴν ἐπιοῦσαν τὸ 12ον σύνταγμα τοῦ πεζικοῦ εἰσήρχετο εἰς Γερμανίαν.

Μετὰ τρεῖς μῆνας, ἐνῷ τὸ 12ον σύνταγμα, ἀφθόνους ἐν τοῖς πεδίοις τοῦ Βάγραμ δρέψαν δάφνας, εἰσήρχετο θριαμβευτικῶς εἰς Στρασβοῦργον, χωροφύλακες ἐπανέφερον τὸν Πέτρον εἰς τὸ σύνταγμα αὐτοῦ.

Παραυτα συνέρχεται τὸ στρατοδικεῖον, ὁ δὲ Πέτρος κατηγορεῖται ὡς λιποτακτήσας καθ' ὃν χρόνον τὸ σύνταγμά του ἐπρόκειτο νὰ συγκρουσθῇ μετὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Τὸ στρατοδικεῖον τοῦτο παρουσίασε θέαμα παράδοξον. Ὁ κατήγορος ἀνεγίνωσκε τὰ ἑξῆς:

« Πέτρε Πιτοᾶ, σύ, εἷς τῶν γενναιοτέρων στρα-» τιωτῶν, σύ, τοῦ ὁποίου τὸ στῆθος κοσμεῖ τὸ » παράσημον τῆς λεγεῶνος τῆς τιμῆς, σύ, ὅστις » οὐδέποτε ἐτιμωρήθης οὔτε ἐπεπλήχθης ὑπὸ » τῶν ἀνωτέρων σου, ἀφῆκες τὸ σύνταγμά σου, » τοῦτο δὲ σχεδὸν τὴν προτεραίαν τῆς μά-» χης ἄνευ ἰσχυροῦ λόγου. Τὸ στρατοδικεῖον ζη-» τεῖ νὰ μάθῃ τὸν λόγον τοῦτον, διότι θὰ ἐθεώ-» ρει εὐτυχίαν του ἂν ἠδύνατο, ἂν ὄχι νὰ σὲ » ἀθωώσῃ — τὸ ὁποῖον οὔτε ὀφείλει οὔτε θέλει » νὰ πράξῃ — ἀλλὰ τοὐλάχιστον νὰ σὲ συστή-» σῃ εἰς τὴν ἐπιείκειαν τοῦ Αὐτοκράτορος.

Εἰς ταῦτα ὁ κατηγορούμενος ἀπήντα· «— Ἐ-» λειποτάκτησα ἄνευ λόγου, ἄνευ αἰτίας, καὶ » δὲν μετανοῶ. Ἂν ἠδυνάμην νὰ τὸ πράξω καὶ » πάλιν, θὰ τὸ ἔπραττον. Εἰμὶ ἄξιος θανάτου· καταδικάσατέ με! »

Εἶτα ἐλθόντες οἱ μάρτυρες εἶπον:

« — Ὁ Πέτρος Πιτοᾶ ἐλειποτάκτησε, τὸ εἰξεύρομεν, ἀλλὰ δὲν τὸ πιστεύομεν ».

Ἄλλοι εἶπον:

« — Ὁ Πέτρος Πιτοᾶ ἐτρελλάθη· τὸ στρα-» τοδικεῖον δὲν δύναται νὰ καταδικάσῃ ἕνα τρελ-» λόν. Πρέπει ἀντὶ νὰ τὸν καταδικάσῃ εἰς θά-» νατον νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὸ φρενοκομεῖον ».

Μικροῦ δεῖν νὰ γείνῃ παραδεκτὴ ἡ τελευταία αὕτη γνώμη, διότι πάντα τὰ μέλη τοῦ στρατοδικείου ἐχαρακτήριζον τὴν λιποταξίαν τοῦ Πέτρου Πιτοᾶ ὡς πρᾶξιν ἀκατανόητον. Ἐν τούτοις ὁ κατηγορούμενος ἐφάνη τοσοῦτον ἁπλοῦς, τοσοῦτον λογικὸς ἐν τῇ ἐπιμονῇ αὐτοῦ ὅπως τὸν καταδικάσωσι, μετὰ τοσαύτης τολμηρᾶς εἰλικρινείας ἀνεκήρυξε τὸ ἔγκλημα αὐτοῦ, ἐπαναλαμβάνων ἀδιαλείπτως ὅτι δὲν μετεμελεῖτο, ὥστε δὲν ὑπῆρχε τρόπος νὰ καταφύγωσιν εἰς ἐπιείκειαν. Ὅθεν ἀπηγγέλθη ἡ εἰς θάνατον καταδίκη.

Ὅταν ἀνέγνωσαν πρὸς τὸν Πέτρον τὴν θανατικὴν ἀπόφασιν οὐδὲ ἂν συνωφρυώθη. Τὸν παρεκίνησαν ἐπιμόνως νὰ ζητήσῃ χάριν ἀλλ' ἠρνήθη.

Ἐπειδὴ δὲ πάντες ἐμάντευον ὅτι ἐν τούτῳ ὑπῆρχε παράδοξον μυστήριον, ἀπεφασίσθη ν' ἀναβληθῇ ἡ τοῦ Πέτρου θανάτωσις. Ὁ κατάδικος ὡδηγήθη καὶ πάλιν εἰς τὴν στρατιωτικὴν φυλακήν, τῷ ἀνήγγειλαν δ' ὅτι, συνεπείᾳ ὅλως ἰδιαιτέρας εὐνοίας, τῷ παρεχωροῦντο ἑβδομήκοντα δύο ὧραι ὅπως ζητήσῃ χάριν· ἀλλ' ὁ Πέτρος ἀνέστειλε τοὺς ὤμους καὶ δὲν ἀπήντησε.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἐπρόκειτο νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ θανάτωσις, ἀλλὰ περὶ τὸ μεσονύκτιον ἠνοίχθη ἡσύχως ἡ θύρα τῆς φυλακῆς τοῦ Πέτρου, εἷς ὑπαξιωματικὸς προυχώρησε μέχρι τῆς κλίνης ἐφ' ἧς ἐκοιμᾶτο ὁ κατάδικος, ἀφοῦ δὲ παρετήρησεν αὐτὸν ἐπ' ὀλίγον τὸν ἐξύπνισεν. Ὁ Πέτρος ἠνέῳξε τοὺς ὀφθαλμούς, παρατηρῶν δὲ περὶ αὐτὸν εἶπε·

— Ἆ! ἔφθασε λοιπὸν ἡ ὥρα;... Τέλος!....

— Ὄχι, Πέτρε, ἀπεκρίθη ὁ ὑπαξιωματικός, δὲν ἔφθασεν ἀκόμη ἡ ὥρα, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον θὰ σημάνῃ.

— Καὶ τί μὲ θέλεις;

— Πέτρε, δὲν μὲ γνωρίζεις, ἀλλ' ἐγὼ σὲ γνωρίζω. Σὲ εἶδον εἰς Αὔστερλιτζ ἔνθα ἐπολέμησες γενναίως. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, Πέτρε, διατρέφω πρὸς σὲ ζωηρὰν καὶ εἰλικρινῆ ὑπόληψιν. Ἀφιχθεὶς χθὲς εἰς Στρασβοῦργον, ἐπληροφορήθην τὸ ἔγκλημα καὶ τὴν καταδίκην σου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ δεσμοφύλαξ εἶνε συγγενής μου, μοὶ ἐπέτρεψε νὰ ἔλθω καὶ νὰ σοὶ εἴπω· Πέτρε, ὁ μέλλων ν' ἀποθάνῃ λυπεῖται πολλάκις, διότι δὲν ἔχει πλησίον του ἕνα φίλον πρὸς τὸν ὁποῖον νὰ δύναται ν' ἀνοίξῃ τὴν καρδίαν του καὶ νὰ τῷ ἀναθέσῃ ἱερόν τι καθῆκον ὅπως ἐκπληρώσῃ... Πέτρε, ἂν συγκατατίθεσαι, θὰ εἶμαι αὐτὸς ὁ φίλος..

— Εὐχαριστῶ, σύντροφε, ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος διὰ βραχείας φωνῆς.

— Δὲν ἔχεις νὰ μοὶ εἴπῃς τίποτε;

— Τίποτε.

Digitized by Google

— Πῶς! οὐδ' ἕνα κἂν ἀποχαιρετισμὸν διὰ τὴν μνηστήν σου, διὰ τὴν ἀδελφήν σου;

— Οὔτε μνηστὴν εἶχον ποτὲ οὔτε ἀδελφήν.

— Διὰ τὸν πατέρα σου;

— Δὲν ἔχω πλέον πατέρα. Ἀπέθανε πρὸ δύο μηνῶν εἰς τὰς ἀγκάλας μου.

— Διὰ τὴν μητέρα σου;...

— Διὰ τὴν μητέρα μου;... εἶπεν ὁ Πέτρος μετὰ φωνῆς βαθέως ἠλλοιωμένης, διὰ τὴν μητέρα μου!... Ἄχ! σύντροφε, μὴ προφέρεις αὐτὸ τὸ ὄνομα, διότι ὁσάκις τὸ ἀκούω, καὶ ὁσάκις τὸ προφέρω κατὰ διάνοιαν, συγκινοῦμαι ὡς παιδίον. Καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην νομίζω ὅτι, ἂν ὡμίλουν περὶ τῆς μητρός μου...

— Καὶ λοιπόν!

— Θὰ ἔκλαιον... Καὶ ὁ ἀνὴρ δὲν πρέπει νὰ κλαίῃ! Νὰ κλαύσω, ἐξηκολούθησε παραφερόμενος, νὰ κλαύσω ὅταν ἔχω πλέον ὀλίγας μόνον ὥρας νὰ ζήσω, τοῦτο θ' ἀπεδείκνυεν ὅτι εἶμαι ἄνανδρος!

— Εἶσαι πάρα πολὺ αὐστηρός, σύντροφε. Νομίζω, δόξα τῷ Θεῷ, ὅτι ἔχω τόσην καρδίαν ὅσην καὶ πᾶς ἄλλος, καὶ ἐν τούτοις θὰ ἔκλαιον χωρὶς ἐντροπὴν ὁμιλῶν διὰ τὴν μητέρα μου.

— Ἀλήθεια! εἶπεν ὁ Πέτρος λαμβάνων μετὰ ζωηρότητος τὴν χεῖρα τοῦ ὑπαξιωματικοῦ. Εἶσαι ἀνήρ, εἶσαι στρατιώτης, καὶ δὲν θὰ ἠρυθρίας νὰ κλαύσῃς;

— Ἀναλογιζόμενος τὴν μητέρα μου;... ὄχι βεβαίως. Εἶνε τόσον καλή, μὲ ἀγαπᾷ τόσον, καὶ ἐγὼ τόσον τὴν ἀγαπῶ!

— Σὲ ἀγαπᾷ; τὴν ἀγαπᾷς;... Ὤ! τότε, θὰ σοὶ εἴπω τὰ πάντα· ἡ ψυχή μου εἶνε πλήρης καὶ πρέπει ν' ἀνακουφισθῶ, ὅσον δὲ παράδοξα καὶ ἂν σοὶ φανοῦν τὰ αἰσθήματά μου, εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν θὰ γελάσῃς δι' αὐτά. Ἄκουσόν με, λοιπόν, διότι ὅ,τι πρὸ ὀλίγου ἔλεγες εἶνε ἀληθές· ὅταν τις πρόκηται ν' ἀποθάνῃ, εἶνε εὐτυχὴς ἔχων φίλον πρὸς τὸν ὁποῖον ν' ἀνοίξῃ τὴν καρδίαν του... Δὲν εἶνε ἀληθὲς ὅτι θέλεις νὰ μὲ ἀκούσῃς; Δὲν εἶνε ἀληθὲς ὅτι δὲν θὰ γελάσῃς δι' ἐμέ;

— Σὲ ἀκούω, Πέτρε... Ὁ μέλλων ν' ἀποθάνῃ διεγείρει πάντοτε συμπάθειαν.

— Μάθε λοιπὸν ὅτι, ἀφ' ὅτου ἐγεννήθην, ἓν μόνον πρόσωπον ἠγάπησα, τὴν μητέρα μου!... Τὴν ἠγάπησα δὲ ὡς δὲν ἀγαποῦν πάντοτε, μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μου. Ὅταν ἤμουν μικρός, ἀνεγίνωσκον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της, καθὼς καὶ ἐκείνη ἀνεγίνωσκεν εἰς τοὺς ἰδικούς μου. Διὰ τὴν καρδίαν μου ἡ μήτηρ μου ἦτο ἐγώ· διὰ τὴν καρδίαν της ἐγὼ ἤμην ἐκείνη. Οὔτε ἐρωμένην ἀπέκτησα ποτὲ οὔτε φίλους. Ἡ μήτηρ μου μοὶ ἦτο τὸ πᾶν.

Ὅταν μὲ προσεκάλεσαν εἰς τὸν στρατόν, ὅταν μοὶ εἶπον ὅτι ἔπρεπε νὰ τὴν ἀφήσω, κατελήφθην ὑπὸ μεγάλης ἀπελπισίας καὶ ἐκήρυξα ὅτι, καὶ ἂν ἀκόμη μετεχειρίζοντο τὴν βίαν, δὲν θὰ μὲ ἀπεχώριζον ἀπὸ τῆς μητρός μου ζῶντα. Ἀλλ' ἡ ἁγία καὶ γενναία ἐκείνη γυνὴ μὲ ἕνα λόγον μετέβαλε τὴν ἀπόφασίν μου.

« — Πέτρε, πρέπει νὰ ἀναχωρήσῃς, μοὶ εἶπε, τὸ θέλω ».

Ἐγονυπέτησα καὶ τῇ εἶπον:

« — Μῆτέρ μου, θ' ἀναχωρήσω ».

« — Πέτρε, προσέθηκεν, ὑπῆρξες καλὸς υἱὸς καὶ εὐχαριστῶ δι' αὐτὸ τὸν Θεόν· ἀλλ' ὁ ἀνὴρ δὲν ἔχει νὰ ἐκπληρώσῃ μόνον υἱϊκὰ καθήκοντα. Πᾶς πολίτης ὀφείλει τὴν ζωήν του εἰς τὴν πατρίδα του· ἡ πατρίς σου σὲ προσκαλεῖ· ὑπάκουσον! Θὰ γείνῃς στρατιώτης· ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ ζωή σου δὲν σοὶ ἀνήκει πλέον, ἀνήκει εἰς τὴν πατρίδα. Ἂν τὰ συμφέροντά της ἀπαιτοῦν τὴν ζωήν σου, μὴ τὴν φειδωλευθῇς. Ἂν ὁ Θεὸς θελήσῃ ν' ἀποθάνῃς πρὸ ἐμοῦ, θὰ σὲ κλαύσω ἐξ ὅλης ψυχῆς ἀλλὰ θὰ εἰπῶ:—Ὁ Θεός μοῦ τὸν ἔδωκε καὶ ὁ Θεός μοῦ τὸν ἐπῆρεν. Εὐλογημένον ἔστω τὸ ἅγιον του ὄνομα! Ἀναχώρησον λοιπόν, καὶ ἂν μὲ ἀγαπᾷς, ἐκτέλεσον τὸ καθῆκόν σου!»

Ὢ! ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσω τοὺς λόγους τῆς ἁγίας ἐκείνης γυναικός. «Ἐκτέλεσον τὸ καθῆκόν σου!» εἶχεν εἴπει, ἀλλ' ὁ στρατιώτης ἔχει καθῆκον νὰ ὑπακούῃ παντοῦ καὶ πάντοτε· παντοῦ καὶ πάντοτε ὑπήκουσα. Καθῆκον ἐπίσης ἔχει ὁ στρατιώτης νὰ προβαίνῃ κατ' εὐθεῖαν ἐνώπιόν του, ἐν τῷ μέσῳ τῶν κινδύνων χωρὶς νὰ διστάζῃ, χωρὶς νὰ σκέπτεται. Οἱ βλέποντές με βαδίζοντα τοιουτοτρόπως πρὸ τῶν σφαιρῶν ἔλεγον:

« — Ἰδοὺ εἷς γενναῖος!»

Ἔπρεπε μᾶλλον νὰ λέγωσιν:

« — Ἰδοὺ εἷς ὁ ὁποῖος ἀγαπᾷ πολὺ τὴν μητέρα του! »

Ἡμέραν τινὰ ἔλαβον μίαν ἐπιστολὴν πληροφοροῦσάν με ὅτε ἡ φιλτάτη μήτηρ μου ἦτο ἀσθενής! Ἠθέλησα νὰ ὑπάγω καὶ νὰ τὴν ἴδω. Ἐζήτησα ἄδειαν ἀπουσίας ἀλλὰ δὲν μοὶ τὴν ἔδωκαν. Ἐνεθυμήθην τοὺς τελευταίους αὐτῆς λόγους;

« — Ἂν μὲ ἀγαπᾷς, ἐκτέλεσον τὸ καθῆκόν σου. »

Καὶ ὑπέμεινα. Μετ' ὀλίγον ἐπληροφορήθην ὅτι ἀπέθανεν... Ὤ! τότε ἔχασα τὸν νοῦν. Ἀντὶ πάσης θυσίας καὶ μεθ' ὅλα τὰ προσκόμματα ἤθελον νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα μου. Πόθεν μοὶ προήρχετο ἡ τοσούτῳ ζωηρά, ἡ τοσούτῳ ἐπιτακτικὴ ἐπιθυμία αὕτη νὰ ἐπανίδω τὰ μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀποθάνει ἡ μήτηρ μου; Θὰ σοὶ τὸ ὁμολογήσω, καὶ ἐπειδὴ ἔχεις καὶ σὺ μητέρα, ἐπειδὴ τὴν ἀγαπᾷς, θὰ μ' ἐννοήσῃς...

Ἡμεῖς οἱ χωρικοὶ τοῦ Μορβὰν εἴμεθα ἁπλοϊκοὶ καὶ εὔπιστοι· οὔτε ἐπιστήμονες οὔτε πεπαιδευμένοι εἴμεθα, καθὼς εἰς τὰς πόλεις, ἀλλ'

Digitized by Google

ἔχομεν τὰς πεποιθήσεις μας, τὰς ὁποίας οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων ὀνομάζουσι προλήψεις. Ἀλλὰ τί μὲ ἐνδιαφέρει ἡ λέξις; Προλήψεις ἢ πεποιθήσεις τὰς ἔχομεν, θὰ εἶνε δὲ πολὺ ἐπιτήδειος ὅστις δυνηθῇ νὰ μᾶς τὰς ἀποσπάσῃ. Λοιπόν, κατά τινα τῶν κυριωτέρων πεποιθήσεών μας, ὅστις δρέψῃ τὸ πρῶτον ἄνθος, τὸ ὁποῖον θ' ἀνοίξῃ ἐπὶ τοῦ χώματος ἑνὸς τάφου, εἶνε βέβαιος ὅτι ποτὲ δὲν θὰ λησμονήσῃ τὸν νεκρὸν οὔτε θὰ λησμονηθῇ ὑπ' αὐτοῦ. Ἡ πεποίθησις αὕτη εἶνε φιλτάτη! Μετ' αὐτῆς ὁ θάνατος οὐδὲν πλέον ἔχει τὸ τρομακτικόν, διότι ὁ θάνατος ἄνευ τῆς λήθης εἶνε πλέον γλυκὺς μόνον ὕπνος, καὶ ἀνάπαυσις μετὰ μακροὺς κόπους...

Τὸ ἄνθος τοῦτο ἠθέλησα νὰ τὸ ἴδω φυόμενον καὶ νὰ τὸ δρέψω. Ἀνεχώρησα λοιπόν!... Μετὰ δεκαήμερον μακρὰν καὶ ἐπίμοχθον πορείαν ἔφθασα μέχρι τοῦ τάφου τῆς μητρός μου. Ἡ γῆ ἐφαίνετο ἀκόμη προσφάτως ἀνασκαφεῖσα· οὐδὲν ἄνθος εἶχε φυτρώσει. Παρῆλθον ἓξ ἑβδομάδες, εἶτα κατὰ τὴν ἀνατολὴν ὡραίας τινὸς ἡμέρας εἶδον ἀνοιγόμενον μικρὸν κυανόχρουν ἄνθος. Ἦτο ἐκ τῶν ἀνθέων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων ὀνομάζουσι *μυοσωτίδας*, καὶ τὰ ὁποῖα ἡμεῖς ὀνομάζομεν *Μή με λησμονεῖς*. Ὅταν τὸ ἔδρεψα, ἔχυσα δάκρυα χαρᾶς, διότι ἐνόμιζον ὅτι τὸ μικρὸν ἐκεῖνο ἄνθος ἦτο ἡ ψυχὴ τῆς μητρός μου, ὅτι εἶχεν αἰσθανθῇ τὴν παρουσίαν μου, καὶ ὅτι ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ ἄνθους τούτου ἐπανήρχετο πρός με.

Οὐδὲν μὲ ἐκράτει πλέον εἰς τὴν πατρίδα μου, διότι ὁ πατήρ μου δὲν ἐβράδυνε ν' ἀκολουθήσῃ τὴν μητέρα μου εἰς τὸν τάφον· ἔπειτα εἶχον δρέψει τὸ τοσούτῳ πολύτιμον ἄνθος μου, τί ἤθελον πλέον; Ἐνεθυμήθην τὰς μητρικὰς συμβουλάς:

— «Ἐκτέλεσον τὸ καθῆκόν σου!»

Ἐζήτησα τοὺς χωροφύλακας καὶ εἶπον πρὸς αὐτούς:

« — Ἐδραπέτευσα, συλλάβετέ με!

Ἤδη θ' ἀποθάνω, καὶ ἄν, καθὼς μ' ἐβεβαίωσες, σ' ἔχω φίλον, θ' ἀποθάνω χωρὶς λύπην διότι θὰ μοὶ κάμῃς τὴν χάριν τὴν ὁποίαν παρὰ σοῦ περιμένω. Τὸ ἄνθος τὸ ὁποῖον, μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς μου, ἔδρεψα ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς μητρός μου, εὑρίσκεται ἐδῶ, ἐντὸς τοῦ φυλακτοῦ τούτου, τὸ ὁποῖον κρέμαται ἐπὶ τῆς καρδίας μου· ὑποσχέθητί μοι λοιπὸν ὅτι θὰ φροντίσῃς νὰ μὴ μοὶ τὸ ἀφαιρέσουν. Αὐτὸ εἶνε ὁ δεσμὸς ὁ συνδέων με μετὰ τῆς μητρός μου, ἂν δ' ἐννόουν ὅτι ὁ δεσμὸς οὗτος θὰ διερρήγνυτο, ὤ! τότε θ' ἀπέθνησκον χωρὶς γενναιότητα. Λέγε, μοὶ ὑπόσχεσαι νὰ κάμῃς ὅ,τι σοὶ ζητῶ;

— Σοὶ τὸ ὑπόσχομαι.

— Ὢ! δός τὴν χεῖρά σου νὰ τὴν θλίψω ἐπὶ τῆς καρδίας μου! Εἶσαι πολὺ καλὸς δι' ἐμὲ καὶ σὲ ἀγαπῶ, ἂν δ' ὁ Θεὸς διὰ τῆς παντοδυναμίας αὑτοῦ μοὶ ἔδιδε δευτέραν ζωήν, ἐπεθύμουν νὰ σοὶ τὴν ἀφιερώσω.

Οἱ φίλοι ἀπεχωρίσθησαν.

Τὴν ἐπιοῦσαν, ἅμα ἔφθασαν εἰς τὸ μέρος τῆς θανατικῆς ἐκτελέσεως ἡ δὲ ὀλεθρία ἀπόφασις εἶχεν ἤδη ἀναγνωσθῇ, ἠκούσθησαν μεταξὺ τῶν γραμμῶν τῶν στρατιωτῶν ὑπόκωφος ψιθυρισμὸς καὶ εἶτα παρατεταμέναι κραυγαί:

« — Ὁ αὐτοκράτωρ!... εἶνε ὁ αὐτοκράτωρ!... ζήτω ὁ αὐτοκράτωρ!...

Ὁ αὐτοκράτωρ ἀφίππευσεν, εἶτα δέ, μὲ τὸ βραχὺ καὶ ταχὺ αὐτοῦ βῆμα, ἐβάδισε κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν κατάδικον. Ὁ Πέτρος τὸν παρετήρησεν· ἐνόμιζέ τις ὅτι ἤθελε νὰ ὁμιλήσῃ ἀλλὰ κατελήφθη ὑπὸ θάμβους.

« — Πέτρε, εἶπεν ὁ αὐτοκράτωρ, ἐνθυμήσου ὅ,τι μοὶ εἶπες αὐτὴν τὴν νύκτα. Ὁ Θεὸς σοὶ δίδει δευτέραν ζωήν, ἀφιέρωσον δ' αὐτὴν οὐχὶ εἰς ἐμὲ ἀλλ' εἰς τὴν Γαλλίαν! Καὶ αὐτὴ εἶνε καλὴ καὶ ἀξία μήτηρ!... Ἀγάπα την καθὼς ἠγάπας τὴν *ἄλλην*.»

Καὶ ἀπεμακρύνθη ἐν τῷ μέσῳ παρατεταμένων ζητωκραυγῶν.

Μετά τινα ἔτη ὁ Πέτρος, ὅστις ἦτο τότε λοχαγὸς ἐν τῇ γηραιᾷ φρουρᾷ, ἔπιπτεν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἐν Βατερλῷ, καίπερ δὲ θανασίμως τρωθείς, εὗρεν ἔτι ἀρκοῦσαν δύναμιν ἵνα κραυγάσῃ μετὰ φωνῆς βροντώδους·

« — Ζήτω ὁ αὐτοκράτωρ! ζήτω ἡ Γαλλία! ζήτω ἡ μήτηρ μου.»

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ). Ε. Μορεν.

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΤΑ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΔΗ ΠΟΤΑ

ΣΤ'.—ΟΛΕΘΡΙΑ ΕΠΙΔΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΧΡΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ.

Τὰ θύματα τοῦ οἰνοπνεύματος ἐν τῇ κοινωνίᾳ. — Τὰ τέκνα πληρόνουσιν ἁμαρτίας γονέων. — Ἡ μεγάλη θνησιμότης τῶν τέκνων τῶν οἰνοποτῶν καὶ ἡ ἀνάπτυξις διαφόρων ὑστερικῶν καὶ νευρικῶν παθήσεων ἐπὶ τῶν πλείστων ἐπιζώντων ἐξ αὐτῶν. — Ἡ βαθμιαία ἐκφύλισις καὶ καταστροφὴ ἐκ τοῦ οἰνοπνεύματος ὁλοκλήρων οἰκογενειῶν, ὁλοκλήρων φυλῶν, ὁλοκλήρων ἐθνῶν!

Ἡ φθορὰ καὶ καταστροφή, ἣν σήμερον εἰς τὴν κοινωνίαν ποιοῦσι τὰ οἰνοπνευματώδη ποτά, εἶνε εὐρυτάτη, καὶ ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ τις τὸ μέγεθος καὶ τὴν σπουδαιότητα αὐτῆς.

Ἡ ὀλεθρία ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ ἐπιρροὴ τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, ἧς τινος μόνον σκιαγραφίαν ἀσθενῆ ἐδώσαμεν ἀνωτέρω, ἀπεδείχθη οὐ μόνον δι' ἐπισταμένων ἐρευνῶν ἐν τοῖς ἐπιστημονικοῖς ἐργαστηρίοις, ἀλλὰ καὶ δι' ἐπιμελῶν καὶ ἀκριβῶν παρατηρήσεων καὶ στατι-

Digitized by Google

στικῶν γενομένων παρ' αὐτῷ τῷ λαῷ, ἐν αὐτῇ τῇ κοινωνίᾳ.

Ὁ γάλλος ἰατρὸς Magnan ἐπὶ 12 ὁλόκληρα ἔτη κατεγίνετο εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, καὶ δι' ἔργου σπουδαιοτάτου, στεφανωθέντος ὑπό τε τῆς *Ἰατρικῆς Ἀκαδημίας τῶν Παρισίων* καὶ ὑπὸ τοῦ γαλλικοῦ *Ἰνστιτούτου*, ἀπέδειξε τὰς φοβερὰς καταστροφὰς τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν.

Ὁ διάσημος Cruveilhier ὑπελόγισε πρό τινων ἐτῶν ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ ἀπέθνησκον κατ' ἔτος 50 χιλιάδες ἐκ τῆς καταχρήσεως τῶν οἰνοπνευμάτων, ἐν δὲ τῇ Γερμανίᾳ 45 χιλιάδες! Ὁ Tourgennef ἀνεβίβαζεν εἰς 100 χιλιάδας τοὺς ἀποθνήσκοντας ἐν Ῥωσσίᾳ ὑπὸ τῆς ἀληθοῦς ταύτης τῆς ἀνθρωπότητος μάστιγος!

Ἐν Ἀμερικῇ δὲ εἶνε τοσοῦτον διαδεδομένη ἡ κατάχρησις τῶν οἰνοπνευμάτων, ὥστε ἐξ ἀπολύτου ἀνάγκης ἱδρύθησαν νοσοκομεῖα πολλά, εἰδικῶς προωρισμένα εἰς θεραπείαν πνευματικὴν καὶ σωματικὴν τῶν οἰνοποτῶν! Κατά τινα δὲ τελευταίαν στατιστικὴν ἐν μόναις ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις τῆς Ἀμερικῆς εἰς 8 ἔτη ἀπέθανον ἐκ τοῦ οἰνοπνεύματος 300 χιλιάδες ἀνθρώπων!...

* *

Ἐφημερίς τις ἀγγλικὴ (British medical Journal) μόλις τὸ παρελθὸν ἔτος ἐδημοσίευσεν ἔκθεσιν ἐπιτροπῆς ἐξόχων Ἄγγλων ἐπιστημόνων περὶ τῆς ἐπιρροῆς τῆς καταχρήσεως τῶν οἰνοπνευμάτων ἐπὶ τῆς ἐν γένει θνησιμότητος. Μετὰ μακρὰς ἐπιμελεῖς παρατηρήσεις καὶ πολλὰς ἀκριβεῖς στατιστικὰς οἱ ἐπιστήμονες οὗτοι εὗρον, ὅτι τὰ νοσήματα τοῦ ἥπατος εἶνε τετράκις συχνότερα εἰς τοὺς οἰνοπότας ἢ εἰς τοὺς μή· ἐπίσης καὶ τὰ νοσήματα τῶν νεφρῶν εἶνε διπλασίως συχνότερα. Ὁμοίως ἡ πνευμονία, ἡ πλευρῖτις καὶ διάφορα ἄλλα νοσήματα τῶν σπλάγχνων εἶνε πολὺ συχνότερα εἰς τοὺς οἰνοπότας· ἔχουσι μάλιστα παρ' αὐτοῖς ἅπαντα τὰ νοσήματα ταῦτα χαρακτῆρα βαρύτερον καὶ κακοηθέστερον, καὶ πολλάκις θανατηφόρον. Ἐπίσημον δ' αὔξησιν παρετήρησαν εἰς τὰ νευρικὰ καὶ φρενικὰ νοσήματα!

* *

Ἀλλὰ τὸ λυπηρότερον ἔτι εἶνε, ὅτι ἡ ὀλεθρία αὕτη ἐπιρροὴ τοῦ οἰνοπνεύματος δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τοὺς ἐνόχους, εἰς αὐτοὺς μόνον τοὺς καταχραστάς, ἀλλὰ κληρονομικῶς προσβάλλει καὶ ἄτομα ἀτυχῆ, ἐντελῶς ἀθῶα ἐκ τῆς ἁμαρτίας τῶν προγόνων αὐτῶν.

Καὶ πρῶτον, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἐξ αὐτῆς τῆς συλλήψεως αὐτῶν τὰ τέκνα τῶν οἰνοποτῶν πληρόνουσι τὰ σφάλματα τῶν γονέων αὐτῶν. Ἐξ αὐτῆς ἔτι τῆς κοιλίας τῆς μητρὸς αὐτῶν τὰ ἔμβρυα διατρέχουσι τὸν κίνδυνον τοῦ θανάτου, διότι ἀπεδείχθη, ὅτι αἱ ἐκτρώσεις εἶνε πολὺ συχνότεραι εἰς οἰνοπότας γονεῖς. Ἀλλὰ καὶ τὸ παιδίον, ἐλθὸν εἰς τὸν κόσμον ζῶν, ἀπειλεῖται διαρκῶς ὑπὸ προώρου θανάτου, καθ' ὅσον ἡ μέση θνησιμότης τῶν παιδίων ἐξ ἄλλων αἰτίων ὑπερβάλλεται κατὰ πολὺ ἐκ τοῦ αἰτίου τοῦ οἰνοπνεύματος. Ἀλλὰ καὶ τὸν κίνδυνον τοῦτον διαφυγόντα ταῦτα προσβάλλονται, κατὰ τὸ πλεῖστον, καὶ ταλαιπωροῦνται οἰκτρῶς ὑπὸ διαφόρων νευρικῶν καὶ ψυχολογικῶν παθήσεων.

Οὕτως ὁ ὑστερισμὸς καὶ αἱ διάφοροι νευρικαὶ καὶ ὑστεροειδεῖς παθήσεις τῶν κορασίδων, κατὰ τὸ πλεῖστον, ὀφείλονται εἰς τὴν ὑπὲρ τὸ μέτρον φιλοποσίαν τῶν γονέων· ἐπίσης ἡ ὑστεροεπιληψία, καὶ πρὸ πάντων ἡ ἐπιληψία, ἥτις εἶνε συχνὴ καὶ συνήθης εἰς τὰ τέκνα τῶν οἰνοποτῶν, πρὸς ἃ συμπαρομαρτοῦσι καὶ διάφορα νοσήματα τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῆς διανοίας, δι' ὧν καθίστανται τὰ τέκνα ταῦτα μωρά, εὐήθη, ἠλίθια, βλάκες κλπ. Οὕτω δὲ κατ' ὀλίγον ἐκπίπτουσιν, ἐκφυλίζονται καὶ καταστρέφονται ὁλόκληροι οἰκογένειαι, ὁλόκληροι φυλαί, ὁλόκληρα ἔθνη!

« Ἐὰν προσθέσωμεν — λέγει ὁ Lunier ὁ ἀσχοληθεὶς ἐπὶ τῆς ἐπιρροῆς τῆς καταχρήσεως τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν — ἐὰν προσθέσωμεν εἰς τὸν μέγαν ἀριθμὸν τῶν φρενοβλαβῶν ἐκ τοῦ οἰνοπνεύματος καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκ τῶν οἰνοποτῶν γεννωμένων τέκνων πτωχῶν τῷ πνεύματι, ἠλιθίων καὶ μετ' ἄλλων ἐγκεφαλικῶν διαταραχῶν, ῥᾳδίως φθάνομεν εἰς ἀναλογίαν 50 ἐπὶ τοῖς 100, ὧν ἡ πάθησις ὀφείλεται εἰς τὸ οἰνόπνευμα. » Κατὰ τὴν στατιστικὴν λοιπὸν ταύτην τοῦ Lunier τὰ θύματα τοῦ οἰνοπνεύματος ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὰ θύματα ὅλων τῶν ἄλλων νοσημάτων τῆς ἀνθρωπότητος συνηνωμένων!...

Τὰ πορίσματα τῆς στατιστικῆς ταύτης τοῦ Lunier δὲν εἶνε ὑπερβολικά, ὅταν λάβωμεν ἔτι ὑπ' ὄψιν μας, ὅτι ὁλόκληροι φυλαὶ ἀγρίων ἐν τῇ Ἀμερικῇ, πρὸ τῆς ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων ἀνακαλύψεως αὐτῆς ὑπάρχουσαι, σήμερον κατεστράφησαν ἐντελῶς καὶ ἐξηλείφθησαν ἐκ τοῦ προσώπου τῆς γῆς ἀποδεκατισθέντες ὑπὸ τοῦ οἰνοπνεύματος τοῦ εἰσαχθέντος παρ' αὐτοῖς ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων κατακτητῶν!

ΙΩ. ΦΟΥΣΤΑΝΟΣ

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ

Τετάρτη — 10 Ὀκτωβρίου.

Ἂν ἡ Κυριακὴ εἶνε ἡ μεγάλη ἡμέρα διὰ μικροὺς καὶ μεγάλους, ἡμέρα παιγνιδίων καὶ ἀγαλλιάσεων, ἢ ἀναπαύσεων καὶ ὑποδοχῶν, διὰ τὴν Σοφίαν μας καὶ ἐμὲ ὑπάρχει ἐξαίρεσις τοῦ γενικοῦ κανόνος· ἡ ἰδική μας Κυριακὴ ἔρχεται κάθε Τετάρτην, εἰς τὰς τέσσαρας καὶ μισήν, ὅταν ἡ Σοφία, ἐπιστρέφουσα ἀπὸ τὸ σχολεῖόν της, θὰ ἔμβῃ, θὰ πετάξῃ μέσα

Digitized by Google

εἰς τὸ δωμάτιόν μου, κι' ἐγὼ θὰ τὴν ὑποδεχθῶ καὶ θὰ τὴν καμαρώσω. Ἀλλ' ἂν ἐγὼ ἀντλῶ τὴν ἰδικήν μου εὐχαρίστησιν ἀπὸ ἐκείνην μόνον, ἐὰν προθύμως παραιτῶ τὸ βιβλίον μου, ἔνθα πολλάκις ἐμβριθὴς ἀνάγνωσις μὲ ἀπασχολεῖ, ὅπως ἀναγνώσω προθυμότερον τὸ παιδικὸν ἀριστούργημα τῶν ὀφθαλμῶν της, ἐκείνη, ἡ κακή, δὲν φροντίζει τόσῳ δι' ἐμὲ ὅσῳ διὰ τὰ εἰκονογραφημένα περιοδικὰ τοῦ γραφείου μου, εἰς τὰ ὁποῖα χρεωστῶ τὰς τακτικὰς ἐπισκέψεις της· γνωρίζει ὅτι τὰ λαμβάνω ἀπὸ τὸ ταχυδρομεῖον κατὰ Τετάρτην· αὐτὰ εἶνε ἡ μανία καὶ ἡ εὐτυχία της, ὅταν ἀποκαλύπτῃ καὶ περιεργάζεται καὶ θαυμάζῃ καὶ τρώγῃ μὲ τὰ μάτια καὶ φιλῇ τὰς ἐπιβλητικὰς καὶ ὡραίας μορφὰς τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, τῶν ἡγεμόνων, τῶν ἐξόχων καὶ ὡραίων γυναικῶν, καὶ τῆς λοιπῆς ὕλης τῶν περιοδικῶν αὐτῶν. Εἰς αὐτὰ ἡ ἀγάπη της, καὶ εἰς ἐμὲ ἡ εὐγνωμοσύνη της. Καὶ ὅταν κορεσθῇ ἡ ἀκόρεστος, ὁρμᾷ πρὸς τὴν θύραν καὶ ἀφανίζεται, ἀφίνουσα εἰς ἐμὲ τὴν φροντίδα νὰ περισυνάξω καὶ κατατάξω τὰ διασκορπισθέντα καὶ κατατμηθέντα φυλλάδια, ἐπὶ τῶν σελίδων τῶν ὁποίων διακρίνω τὰς ῥυτίδας, ἃς ἐπέφερον οἱ ἀνυπόμονοι δάκτυλοι, μεθ' ὅσης ἴσως στοργῆς ὁ ποιητής, ὅστις, ὡς εἶπεν, ἐπὶ τῶν ἀραβουργημάτων τὰ ὁποῖα ἀσυνειδήτως ἐχάραττε διὰ τῆς μολυβδίδος ἐπὶ τῶν χαρτίων του ἡ μικρά του θυγάτηρ ἔγραφε τοὺς ὡραιοτέρους στίχους του.

Σήμερον ἦλθε νὰ μοῦ κάμῃ τὴν συνειθισμένην της ἐπίσκεψιν· τὰ φύλλα τοῦ ταχυδρομείου ἔμενον ἔτι ἄθικτα ἐπὶ τῆς τραπέζης μου· ἡ Σοφία περιέφερε τὰ βλέμματά της ἀπὸ τούτων εἰς ἐμέ, μὴ τολμῶσα νὰ ἐπιχειρήσῃ τι κατὰ τῶν ταινιῶν, αἵτινες τὰ ἐπροστάτευον· ἀλλ' ἔκυπτεν ἐπάνω των, ὡς διὰ νὰ ἀκούσῃ τὴν ἀναπνοήν των, καὶ τὰ ἐθώπευε κρυφὰ κρυφά, ἀπαράλλακτα, ὅπως τὴν εἶδα κύπτουσαν πρὸς τὸν διετῆ ἀδελφόν της, ἐσπαργανωμένον καὶ κοιμώμενον ἐντὸς τοῦ λίκνου του. Ἀλλὰ μόλις ἐξέφυγεν ἀπὸ τὰ χείλη μου ἓν «κύτταξέ τα», ἡ μικρὰ τίγρις ὥρμησεν ἐπὶ τῆς λείας της.

Παρῆλθον λεπτά τινα, ἀφ' ἧς ἡ Σοφία περιειργάζετο τὰς εἰκονογραφίας μετ' ἴσης πυρετώδους ταχύτητος ἢ ἀφώνου προσηλώσεως, ὅτε τὴν εἶδα ἔξαφνα νὰ σταματήσῃ, νὰ κρεμάσῃ ἐν ἀμηχανίᾳ τὰς χεῖράς της, νὰ τεντώσῃ τὰ μάτια, νὰ διανοίξῃ τὸ στόμα, ἐπὶ τοῦ προσώπου της νὰ σχηματισθῇ μορφασμὸς ὑπερτάτης ἐκπλήξεως, ἀλλ' οὐχὶ καὶ περιφρονήσεως ἀμέτοχος, καὶ ν' ἀνακράξῃ τέλος, κωμικῶς παρατείνουσα τὸ φωνῆεν ἑκάστης συλλαβῆς:

— Ἆααα! ὁ γερο Καζῆς!

Ἡ ἀναφώνησις ἦτο καὶ δι' ἐμὲ ἀπροσδόκητος· ἐγερθεὶς ἐπλησίασα τὴν μικράν· πρὸ αὐτῆς παρέμενεν ἀνοικτὸν τὸ «The Graphic» τοῦ Λονδίνου ἐπὶ σελίδος, ἥτις οὐδὲν ἄλλο παρίστα ἀλλ' ἢ τὸν μετὰ τόσης ἐκπλήξεως ἀναγγελθέντα. Καὶ εἶχε δίκαιον ἡ μικρὰ νὰ φωνάξῃ· ὕστερον ἀπὸ πρίγγιπας καὶ βασιλίσσας καὶ παλάτια καὶ ἀγάλματα, κόσμους ἀγνώστους καὶ καινοφανεῖς, ἔβλεπεν ἐμπρός της τὸν γέροντα *βαρκάρρην*, ὅστις τὸ τελευταῖον καλοκαῖρι καθ' ὅλας σχεδὸν τὰς ἡμέρας τοῦ μηνός, τὸν ὁποῖον ἐπέρασε μὲ τοὺς γονεῖς της εἰς τὸ Μεσολόγγι, τοὺς περιέφερε τὸ δειλινὸν μὲ τὸ μονόξυλόν του εἰς θελκτικὰς ἐκδρομὰς ἀνὰ τὰ τενάγη καὶ τὰς ξηρονήσους τῆς λιμνοθαλάσσης.

Ἐκεῖνος εἶνε. Ὄρθιος ἐντὸς τοῦ πλοιαρίου του, κρατεῖ εἰς τὰς χεῖράς του τὸ μακρὸν καὶ βαρὺ *σταλίκι*, δι' οὗ πρωτοτύπως καὶ δεξιώτατα οἱ ναυτικοὶ τῆς λίμνης τοῦ Μεσολογγίου ὠθοῦσιν ἐν αὐτῇ τὰ πλοῖά των, ἐνδεδυμένος τὴν ἑορτάσιμον στολήν του, τὸ θυσανωτὸν φέσιον, τὸ *γελέκον*, τὴν *ζώνην* καὶ τὸ πολύπτυχον καὶ φουντωτὸν *τουμάνι*. Ἐν τῇ εἰκόνι παρίσταται κάπως ἐξιδανικευμένος ὁ ἀφελὴς ἄξεστος γέρων, ἀνυψῶν τὴν κεφαλὴν ἐν εὐγενεῖ ἀξιοπρεπείᾳ, καὶ ἀφίνων νὰ διαγράφηται μεταξὺ τοῦ δασέος μύστακος καὶ τῶν λευκῶν γενείων του λεπτότατον μειδίαμα, οἱονεὶ εὐαρεσκείας ἐπὶ τῇ ἀνελπίστῳ τιμῇ. Ἀλλὰ τῆς τιμῆς ταύτης δὲν ἀξιοῦται οὐδὲ διὰ τὴν ἐκφραστικὴν φυσιογνωμίαν του, οὐδὲ διὰ τὸ γραφικὸν ἔνδυμά του, οὐδὲ διὰ τὰ ἰδιόρρυθμα τοῦ θαλασσινοῦ ἐπαγγέλματός του ὄργανα· ὁ τίτλος τῆς εἰκόνος ἐξηγεῖ τὸν λόγον τῆς ἐν τῷ ἀγγλικῷ περιοδικῷ ἀπαθανατίσεως αὐτοῦ: «Ἰωάννης Καζῆς, ὁ Ἕλλην λεμβοῦχος τοῦ λόρδου Βύρωνος».

Ἡ εἰκὼν αὕτη ἐξέπληττε τὴν Σοφίαν, καὶ ἔπληττε τὰς χορδὰς τῶν σκέψεών μου. Ἡ φήμη εἶνε πρὸς τὸν μέγαν ἄνδρα ὅ,τι ἐνάρετος, ἀλλ' εὔστοργος γυνὴ πρὸς τὸν σύζυγον: τὰ πάντα παραχωρεῖ εἰς αὐτὸν καὶ οὐδὲ βλέμμα εἰς τοὺς ξένους. Ἡ φήμη παρέχει εἰς τὸν Γλάδστωνα τὴν δύναμιν νὰ μεταβάλλῃ τὰ ξύλα τῶν δρυῶν, ἅτινα ἡ πελεκυφόρος χείρ του καταρρίπτει, εἰς τίμια λείψανα, εὐλαβῶς περισυλλεγόμενα καὶ τόσον ἀκριβὰ πωλούμενα· ἡ φήμη δίδει τὸ δικαίωμα εἰς τὸν Βύρωνα νὰ μεταδώσῃ, κατὰ χιλιάδας ἀντιτύπων καὶ τὸ ὁμοίωμα ἔτι τοῦ ἤδη πρεσβύτου καὶ παρηλλαγμένου, ἀλλὰ τότε νεανικοῦ λεμβούχου του. Ἀφ' ἑτέρου πόσοι ματαίως καὶ βλακωδῶς ἀγωνίζονται νὰ διασώσωσι τῆς λήθης τὸ ἄσημον ὄνομά των, ἐγγράφοντες αὐτὸ ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας πυραμίδος καὶ χαράσσοντες ἐπὶ τῆς καλλιτεχνικωτέρας Καρυάτιδος τοῦ Ἐρεχθείου! Καὶ ἀπὸ τοῦ πρὸ ὀφθαλμῶν μου εἰκονιζομένου ἀντιτύπου μετεστράφην εἰς τὸ ἐν Μεσολογγίῳ βιοῦν πρωτότυπον. Τὰ ἔτη παρῆλθον ἀλλεπάλληλα, καὶ αἱ μεταβολαὶ ἐπῆλθον ῥαγδαῖαι, ἀφ' ἧς ταπεινὸς ἐκεῖνος ***πριαριτζῆς*** περιῆγε τὸν μέ-

Digitized by Google

γαν ποιητὴν εἰς τοὺς ἐπιμόνους καὶ ἐκκεντρικοὺς περιπάτους του· ἔκτοτε ὁ Βύρων ἀπέθανεν, ἡ ποιητικὴ αὐτοῦ δόξα, ἀνελθοῦσα εἰς τὸ ζενίθ, ὠχριᾷ κατά τι σήμερον ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι, ἐν ᾧ ἡ πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνη οὐδέποτε θὰ ὠχριάσῃ ἐν ταῖς καρδίαις μας· ἡ πατρὶς ἠγωνίσθη, ἐμαρτύρησεν, ἠλευθερώθη· τὸ Μεσολόγγι ἐσφαγιάσθη, κατηρειπώθη καὶ ἐδοξάσθη, καὶ ἀνακύπτει σήμερον μὲ ἁμάξας καὶ ἐπιθαλασσίας ὁδούς, τὸ ἄλλοτε πυρίφλεκτον στρατόπεδον τῶν ἁλιέων τοῦ Κότσικα, καὶ τῶν κλεφτῶν τοῦ Μακρῆ, πόλις φραγγοφορεμένων δικηγόρων καὶ εὐρωπαϊζουσῶν δεσποινίδων· καὶ μόνος ὁ γέρο-Καζῆς χειρίζεται ἀκόμη τὸ σταλίκι μετὰ τῆς αὐτῆς νεανικῆς εὐεξίας, ἐν τῇ αὐτῇ γλώσσῃ καὶ τῇ αὐτῇ περιβολῇ, ἀμέτοχος πάσης περὶ αὐτὸν συντελεσθείσης κοινωνικῆς καὶ ἠθικῆς προόδου ἢ ἀλλοιώσεως, καυχώμενος μόνον ἐπὶ τῷ ὅτι μετέσχε τοῦ ἀγῶνος μὲ τὸ σταλίκι εἰς τὴν μίαν χεῖρα, καὶ τὸ τρομπῶνι εἰς τὴν ἄλλην. Εἰς τὰς καλάς του ὥρας τὸν ἐνθυμεῖται τὸν «Μιλόρδον του», καὶ ἐπαναλαμβάνει εἰς τοὺς ἐπιβάτας τοῦ πλοιαρίου του τὰ γεροντικά του ἀπομνημονεύματα περὶ τοῦ μανιώδους κολυμβήματος τοῦ Βύρωνος ἐντὸς τῆς λίμνης ἐν μέσῳ τοῦ χειμῶνος, περὶ τῆς οὐδέποτε ἀστοχούσης αὐτοῦ βολῆς, ὁσάκις ἐξήρχετο πρὸς θήραν τῶν ἐν τῇ λίμνῃ πτηνῶν, καὶ περὶ τῶν γενναίων αὐτοῦ φιλοδωρημάτων.

Καὶ ὅταν εὑρίσκηται εἰς τὰς ὥρας τῆς ἀθυμίας του, σιγᾷ σιγὴν πείσμονα, ἢ ὑπογογγύζει ἐν πρεσβυτικῷ ἐγωϊσμῷ παραπονούμενος κατὰ τῆς ἀδιαφορίας μεθ' ἧς ἐν τῇ ἡρωϊκῇ πόλει περιστοιχίζουσιν αὐτὸν καὶ τοὺς ὀλίγους, ὀλιγίστους ἐπιζῶντας ἐκ τῶν ἡρώων ἐκείνων.

Καὶ δὲν εἶνε ἴσως τόσῳ ἄδικον τὸ παράπονον τοῦ γέροντος. Δὲν ὑπερβαίνουσι τοὺς δέκα οἱ ὑπολειπόμενοι ἐκ τῶν ἀγωνιστῶν τῆς πολιορκίας, ἐκ τῶν μαρτύρων τῆς ἐξόδου. Μία ἐκ τῶν τελευταίων καὶ ἐπισημοτάτων αὐτῶν ἐμφανίσεων ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Βύρωνος, ὅτε μετὰ τὴν παράταξιν τῆς τελετῆς καὶ τὴν τύρβην τοῦ πλήθους ἐθεάθησαν ὑποστηριζόμενοι, κλονούμενοι, καὶ γονατίζοντες πρὸ τῶν βαθμίδων τοῦ ἀνδριάντος, καταθέτοντες ἐκεῖ οὐχὶ ἄνθη καὶ ῥητορικὰ σχήματα, ἀλλὰ τὰ δάκρυά των καὶ τὴν δόξαν των πρὸς τὸν εὐεργετικὸν «Μιλόρδον», τὸν ὁποῖον ἡ τέχνη ἀνίστα ἐν ὑπερτάτῃ νεότητι ἀπέναντι ἐκείνων, ἐξ ὧν ὁ μὲν εἶχε κατακτήσει τὴν φιλίαν του, ἡ δὲ τὰ βλέμματά του, ὁ μὲν τὸν ὑπηρέτησεν, ἡ δὲ τὸν ἐνοσήλευσεν, ὁ εἷς διέσωζεν ἔτι τὰ δῶρά του ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ὁ ἄλλος τοὺς λόγους του ἐν τῇ μνήμῃ . . . Καὶ τόρα, καθ' ὅσον ἀραιοῦνται, τοσούτῳ, κατ' εὐνόητον λόγον, ἔπρεπε νὰ καθίστανται *ἀκριβώτεροι*. Ἐδικαιοῦντο νὰ σιτίζωνται εἰς τὸ Πρυτανεῖον· ἀλλ' ἀμφιβάλλω ἂν οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν σιτίζωνται κἂν ἐκ τοῦ δημοσίου, ἔστω καὶ διὰ τῶν πενταδράχμων ἢ ἑπταδράχμων συντάξεων, δι' ὧν ἔχομεν ἐξοφλήσει τὰς ὑποχρεώσεις μας πρὸς τόσους μαχητὰς τῆς ἐπαναστάσεως. Δύνανται μόνον νὰ φέρωσιν ἐπὶ τοῦ στήθους τὸ Ἀριστεῖον τοῦ Ἀγῶνος, ἵνα μετὰ τὸν θάνατον αὐτῶν, κηδευόμενοι, κατασταθῶσιν ἄξιοι τιμητικῆς φρουρᾶς . . . ἐξ στρατιωτῶν, κατὰ τὸ κεκανονισμένον. Καὶ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, καὶ ἐν τῷ βαθεῖ καὶ παρημελημένῳ γήρατι, ἀντέχουσιν ἔτι οἱ πλεῖστοι, εὔρωστοι, καρτερικοί, χαλύβδινοι ὀργανισμοί· ὁποῖον μάθημα εἰς τόσους ἐκ τῶν νέων μας. Δὲν εἶνε μόνος ὁ λεμβοῦχος τοῦ Βύρωνος, ὁ ἀποζῶν ἔτι ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός του· ὁ Νέστωρ τῶν ἀγωνιστῶν τῆς ἐξόδου εἶνε ὁ ἑκατοντούτης, γνωστὸς τοῖς πᾶσιν ἐκεῖ ἐργατικώτατος *καραβοκύρης*, ὡς ἀποκαλοῦσι τοὺς διευθυντὰς τῶν ἰχθυοτροφείων. Γνωρίζω ἄλλο σεβαστὸν λείψανον, ἐφ' οὗ δεκάκις ἐνέσκηψεν ἡ ἀποπληξία, χωρὶς νὰ τὸν καταρρίψῃ οὔτε εἰς τὸν τάφον, οὔτε εἰς τὸ στρῶμα· ἐπιμένει ἔτι νὰ ζῇ, νὰ βαδίζῃ, νὰ συζητῇ καὶ νὰ σκέπτηται.

Οἱ δυνάμενοι νὰ μεριμνήσωσιν ἀγνοοῦσιν ἴσως, καὶ οἱ γνωρίζοντες ἀφροντιστοῦσι περὶ τῆς διασώσεως τοῦ ἐνδοξοτέρου μνημείου τῆς νεωτέρας ἡμῶν ἱστορίας· ἡ Κλείσοβα, ἡ περιφανὴς Κλείσοβα κατατρώγεται, κατακλύζεται ὁσημέραι ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἀπό τινος ἡ μικρὰ αὐτῆς ἔκτασις ἤρξατο ἐλαττουμένη ἐπαισθητῶς· μετά τινα χρόνον θὰ ἐξαφανισθῇ ἐντελῶς, βραδύτερον ἔτι θὰ ἀπολεσθῶσιν ἴσως καὶ τὰ ἴχνη της, ἂν σύντονος πρόνοια δὲν σταματήσῃ τὴν φθορὰν διὰ καταλλήλων περιφραγμάτων. Οὕτω βαίνουσι φθειρόμενα πρὸς τὸ μνῆμα καὶ τὰ ζωντανὰ μνημεῖα τῆς ἱστορίας μας. Ἐν τῇ αὐτῇ ἀμελείᾳ συνενοῦνται τὰ ἐν τῇ αὐτῇ δόξῃ ἀδελφωθέντα πρόσωπα καὶ πράγματα.

Καὶ τὰς σκέψεις μου ἐπισφραγίζων, διηυθύνθην πρὸς τὴν εἰσέτι διαπορούσαν Σοφίαν, καὶ θεὶς τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῆς εἰκόνος τοῦ Ἀγγλικοῦ φύλλου, ἀνέκραξα μετὰ πανηγυρικῆς σοβαρότητος:

— Σοφία, κύτταξέ τον κι' αὐτὸν καλά, σὰν τοὺς ἄλλους· μὴν παραξενεύεσαι· εἶνε κι' αὐτὸς μεγάλος ἄνθρωπος!

Ἀλλ' ἡ μικρά:

— Πῶς 'μοιάζει, θειέ μου, μ' ἐκεῖνον ποῦ μᾶς πήγαινε 'ς τὸ Μεσολόγγι μὲ τὸ προιάρι! αἴ;

Χρονογραφος

Ἐπίγραμμα ἀρχαῖον

Δροσάτο ῥόδο ἂν σοῦ 'στειλα, τοῦ ῥόδου κάνω χάρι.
Ἀπ' τὴ 'δική σου μυρωδιὰ κ' ἐκεῖνο θενὰ πάρῃ.

(Κατὰ μετάφρ. Γ. Δροσίνη).

Digitized by Google

ΕΓΓΡΑΦΟΝ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΙΟΝΙΚΩΝ ΝΗΣΩΝ

Ὁ ἐν τῷ κατωτέρω ἐγγράφῳ ἀναφερόμενος Ὑδραῖος πλοίαρχος Κυριάκος Νικολάου εἶνε ὁ ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος γνωστὸς ὑπὸ τὸ οἰκογενειακόν του ὄνομα *Σκούρτης*, ὅστις τῷ 1825 ἀνεδείχθη ὑπὸ τῆς τότε προσωρινῆς Κυβερνήσεως ἀρχηγὸς τῶν κατὰ ξηρὰν δυνάμεων. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ εὑρίσκεται παρὰ τῇ εὐγενεῖ Κυρίᾳ Σταματίνᾳ Δημητρίου Μπουντούρη, ἐγγονῇ πρὸς πατρὸς τοῦ Κυριάκου Νικολάου Σκούρτη. Μεταφέρομεν ὧδε μόνον τὴν ἐπίσημον ἑλληνικὴν μετάφρασιν.

ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΓΕΝΙΚΗ ΤΩΝ ΙΟΝΙΚΩΝ ΝΗΣΩΝ

Ἐπ' ὀνόματι τῆς αὐτοῦ Μ. Αὐτοκρατορικῆς καὶ Βασιλικῆς τοῦ Αὐτοκράτορος τῶν Γάλλων, βασιλέως τῆς Ἰταλίας, Προστάτου τῆς τοῦ Ρήνου συμμαχίας, Μεσίτου τῆς συμμαχίας τῶν Σβικέρων (Médiateur de la Confédération Suisse).

Ἡμεῖς, Γενικὸς Διοικητὴς καὶ Αὐτοκρατορικὸς Κομισάριος εἰς τὰς Ἰονικὰς νήσους.

Ἐπιβεβαιοῦμεν εἰς ὁποιονδήποτε θέλει ἀνήκει, ὅτι ὁ Καπιτάνος Ὑδριώτης Κυριάκος Νικολάου, ἀρχηγὸς τῆς Πολάκας τριῶν Καταρτίων, μὲ ὀθωμανικὴν σημαίαν, ὀνόματι: *ἡ Παναγία τῆς Ὕδρας*: φέρων εἰς Κορυφοὺς ἓν ἀξιόλογον φόρτωμα σιταρίου, εἰς τὴν στιγμὴν ὅπου ὁ Λαὸς τῆς νήσου ταύτης ἤρχιζε νὰ δοκιμάζῃ βιαστικὰς χρείας, ἀπέδωκε, τόσον εἰς τὸν Λαὸν τοῦτον, ὅσον καὶ εἰς τὴν Ἀμινιστρατζιὼν ὅπου εἶναι ἐπιφορτισμένη νὰ ἐπαγρυπνῇ πρὸς διατήρησίν του, τὰς ἐπωφελεστέρας ἐκδουλεύσεις.

Ὅτι ὁ ἐλεύθερος καὶ εἰλικρινὴς τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον αὐτὸς ἐπραγματεύθη τὴν πώλησιν τοῦ ῥηθέντος φορτώματος εἶναι ἀξιέπαινος, καὶ ὅτι αὐτὸς ἀπέκτησεν οὕτω δικαιώματα πρὸς τὴν ἀγάπην τῶν Ἐξουσιῶν, καὶ πρὸς τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν ἐγκατοίκων τῶν Κορυφῶν.

Ὅθεν προσκαλοῦμεν. εἴτε τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἐνόπλων Καραβίων τῆς Α. Μ. Αὐ. καὶ Β. ὁποῦ αὐτὸς ἤθελεν ἀπαντήσῃ εἰς τὸ ταξίδιόν του, εἴτε τοὺς Ὑπάτους (les Consuls), τῆς Γαλλίας εἰς τὰς διαφόρους σκάλλας, ὅπου θέλει ἀράξει, εἴτε τέλος πάντων τὰς διαφόρους Γαλλικὰς Ἀξίας, στρατιωτικάς τε καὶ πολιτικὰς μὲ τὰς ὁποίας θέλει ἴσως αὐτὸς πραγματευθῇ εἰς τὸ ἑξῆς, νὰ ἔχωσι διὰ τὸν ῥηθέντα καπετάνον Κυριάκον Νικολάου τὰς προσοχὰς καὶ τὴν εὔνοιαν, εἰς τὰς ὁποίας ἡ αὐτοῦ ὁδηγία (sa conduite) ἡ ἀξιότιμος καὶ ἡ οὐσιώδης δούλευσις ὁποῦ αὐτὸς ἔκαμε, τῷ δίδουσιν ἕνα τίτλον τόσον μόνιμον, ὅσον καὶ νόμιμον.

Ποιηθὲν καὶ δοθὲν εἰς Κορυφοὺς τὴν 15 Μαΐου 1811.

Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΣ ΚΟΜΙΣΑΡΙΟΣ

Mr ΛΕΣΕΨ

Ὁ Γενικὸς Διοικητὴς στρατηγὸς τῆς διαιρέσεως (de Division).

ΔΟΝΖΕΛΟΤ

Διὰ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Κομισαρίου ὁ Γενικὸς ἐξ ἀπορρήτων τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Κομισαρίου.

ΒΟΤΤΟΥ

Διὰ τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ. Ὁ ἀρχηγὸς τοῦ Μείζονος Βαθμοῦ (État-Major) τῆς Γενικῆς Διοικήσεως τῶν Ἰονικῶν Νήσων.

ΒΟΔΟΥΗ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Δικηγόρος. — Βεβαιότατα... τὴ δίκη τὴν παίρνω ἐγὼ ἐπάνω μου.

Χωρικός. — Λοιπὸν νομίζεις πῶς θὰ τὴν κερδίσωμε;

Δικηγόρος. — Χωρὶς ἄλλο, 'σὰν ποῦ σὲ βλέπω καὶ μὲ βλέπεις.

Χωρικός. — Ξέρεις .. τότες δὲν θὰ τὸν πάω 'ς τὰ δικαστήρια.... Ὅ,τι σοῦ διηγήθηκα ὡς τώρα εἶνε τοῦ ἀντιδίκου μου, καὶ ὄχι 'δικό μου!

* * *

Α... — Δάνεισέ μου, σὲ παρακαλῶ, πέντε δραχμαίς. Ἐξέχασα τὸ πορτμοννέ μου 'ς τὸ 'σπίτι.

Β'. — Ναί, μὰ συχνὰ συχνὰ ξεχνᾷς τὸ πορτμοννέ σου 'ς τὸ σπίτι.

Α. — Δὲν ἔχει νὰ χάνῃ τίποτε· τὸ πορτοφόλι ἔτσι κι' ἔτσι δὲν ἔχει ποτὲ τίποτα μέσα.

* * *

Ἐν ξενοδοχείῳ.

Εἷς τῶν ἐνοικούντων ξένων καλεῖ τὸν ὑπηρέτην:

— Δέσε, σὲ παρακαλῶ, τὸ παπούτσι μου εἰς τὸν ἀπέναντι ὑποδηματοποιόν. Χθὲς ἐσχίσθηκε ὀλίγον ἀπὸ ἕνα καρφί.

— Εὐθύς, κύριε.

Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ὁ παῖς τοῦ ὑποδηματοποιοῦ λέγει εἰς τὸν θυρωρὸν τοῦ ξενοδοχείου: «Νὰ τὸ παπούτσι... ἐρράφθηκε... κοστίζει 50 λεπτά».

Ὁ θυρωρὸς πληρώνει, εἶτα δὲ φέρει τὸ ὑπόδημα εἰς τὸν ὑπηρέτην.

— Νὰ τὸ παπούτσι, τὸ ἔφερε τὸ παιδί· τοῦ ἔδωσα ἕνα φράγκο.

Ὁ ὑπηρέτης φέρει τὸ ὑπόδημα εἰς τὸν θαλαμηπόλον:

— Δόσε μου 1½ φράγκο γιὰ τ' ἀφεντικό Τόσο ἐπλήρωσα γιὰ ῥαφτικά.

Θαλαμηπόλος (πρὸς τὸν ξένον). — Ἰδού, κύριε· εἶνε ἐξαίρετος ἐργασία· ἐκόστισαν τὰ ῥαφτικὰ δύο φράγκα.

Ὁ ξένος πληρώνει ἀγογγύστως. Μετ' ὀλίγον δὲ διαβαίνων ἀπὸ τοῦ ὑποδηματοποιείου, ἐρωτᾷ ἐκ περιεργείας τὸν ὑποδηματοποιόν:

— Πόσο στοιχίζουν τὰ ῥαφτικά;

— Τίποτε, κύριε, ἀπαντᾷ ὁ ὑποδηματοποιός, τίποτε· ἦτον μικροδουλειά.

* * *

Λογικὴ ἀγρίων.

— Ἄνθρωπε, εἶπέ ποτε πεπολιτισμένος τις εἰς ἄγριον, τρώγεις τὸν πατέρα σου ὅταν γηράσῃ!

— Ἀχάριστε, ἀπήντησεν ὁ ἄγριος, ἀφίνεις τὸν ἰδικόν σου καὶ τὸν τρώγουσιν οἱ σκώληκες!

— Θέλεις νὰ μάθῃς πόσον ἀξίζει ἓν τάλληρον; Ζήτησέ το δανεικόν.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 899.

Digitized by Google

’Αριθ. 461 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ’.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ’ — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ.: Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. — 28 Ὀκτωβρίου 1884

Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

ΑΙ ΜΙΚΡΑΙ ΑΔΕΛΦΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟΡΩΝ

(Ἐκ τῶν τοῦ Maxime Du Camp)

Ἀφιεροῦται τῷ θεραπευτηρίῳ «Ὁ Εὐαγγελισμός».

Ἡ δημοσία ἀγαθοεργία εἶνε κοινωνικὸς θεσμός. Καὶ ἐπιτελεῖ μὲν ἔργον ἐλεημοσύνης, οὐδεὶς περὶ τούτου ἀμφιβάλλει, ἀλλ’ ἐπιτελεῖ ἰδίως ἔργον δημοσίας ἀσφαλείας περιθάλπουσα τοὺς ἀρρώστους, περιορίζουσα τοὺς φρενοβλαβεῖς, φιλοξενοῦσα τοὺς γέροντας, υἱοθετοῦσα τὰ ἐγκαταλελειμμένα παιδία, διανέμουσα βοηθήματα εἰς τοὺς ἐνδεεῖς, οὓς ἡ πενία ἢ ἡ ὀκνηρία ἄγει πρὸς τὴν ἐν ταῖς ἀγυιαῖς ἐπαιτείαν. Τί εἶνε τὰ ἑκατομμύρια, τὰ ὁποῖα δαπανᾷ, ὡς πρὸς τοὺς κινδύνους δι’ ὧν ἤθελον ἐπαπειλεῖ τὴν ἀσφάλειαν τῶν Παρισίων αἱ τριακόσιαι χιλιάδες ἄνθρωποι, οὓς κατ’ ἔτος ἐλεεῖ; Ἐὰν ἡ δημοσία ἀγαθοεργία ἔπαυεν αἴφνης λειτουργοῦσα, οἱ ἀνάπηροι ἤθελον κατακλύσει τὰ πεζοδρόμια, αἱ ἐπιδημικαὶ νόσοι ἤθελον καταμαστίζει τὴν πόλιν, ἡ παιδοκτονία ἤθελε λάβει ἐπιφόβους διαστάσεις καὶ ἡ ὀχλαγωγία ἤθελεν ἀδιαλείπτως πολιορκεῖ τὰς θύρας τῶν ἀρτοποιῶν. Ἡ πόλις τῶν Παρισίων, ἀφειδεῖς παρέχουσα πόρους εἰς τοὺς τὰ τῆς εὐποιΐας ἐπιτετραμμένους αὐτῆς, ὑπερασπίζει τούς τε ἀπόρους καὶ ἑαυτήν. Τὸ ἔργον εἶνε καλόν, ἀλλ’ ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῆς συνέσεως καὶ τῆς περὶ τὴν αὐτοσυντήρησιν φροντίδος. Ὁ προϋπολογισμὸς τῆς δημοσίας ἀγαθοεργίας, ἀνεξάντλητος κατὰ τὸ φαινόμενον, εἶνε ἀνεπαρκὴς παραβαλλόμενος πρὸς τὴν πληθὺν τῶν ἀναγκῶν, ἃς κέκληται νὰ θεραπεύσῃ. Οὐχ ἧττον, ὅπως ἔχει, εἶνε μέσον προφυλάξεως, εἶνε ὁ μελιτόεις πλακοῦς, ὁ μὴ κορεννύων μέν, ἀλλὰ πραΰνων τὸν Κέρβερον.

Ἡ δημοσία ἀγαθοεργία εἶνε ἐπιτηδεία. Ἐρχομένη εἰς συνάφειαν μετὰ πολλῶν ἀνθρώπων, διαγινώσκει τὰ προτερήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν, ἀμφοτέρων δὲ ἐπωφελεῖται. Εἰς τὰς δωρεάς, τὰς ὁποίας λαμβάνει, ἐπιθέτει ἐπίγραμμα οὐδὲν ἔχον τὸ πλατωνικόν. Γινώσκει ὅτι ἡ ἀφιλοκερδὴς ἀρετὴ εἶνε σπανία καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀγαπᾷ τὴν ἐκ τῶν καλῶν αὐτοῦ πράξεων ἀπόλαυσιν. Τὸ πρᾶγμα εἶνε φυσικὸν οὐδ’ ἐπιθυμῶ νὰ προσάψω μομφὴν εἰς ἐκείνους, οὓς ἡ μεγαλοδωρία των καθιστᾷ ὀνομαστούς. Πλεῖστα ἄσυλα, πλεῖστα καταφύγια καὶ πλεῖστα ἔτι νοσοκομεῖα δὲν ἤθελον ὑπάρχει ἐὰν τὸ ὄνομα τῶν ἱδρυτῶν αὐτῶν, χρυσοῖς γράμμασιν ἐπὶ μαρμάρου κεχαραγμένον, δὲν ἐπεφαίνετο εἰς τὸ μέτωπον τῶν κτιρίων γνωρίζον τοῖς πᾶσιν, ὅτι ὁ δεῖνα ἐλεήμων ἀφιέρωσε διὰ τῆς τελευταίας αὐτοῦ βουλήσεως τὰ πλούτη του πρὸς περίθαλψιν τῶν δυστυχούντων. Ἀλλ’ οὗτοι ὠφελοῦνται καὶ τοῦτο εἶνε τὸ οὐσιῶδες. Εὐλογητὸς εἴη ὁ εὐεργέτης! Δυνάμεθα ἆρά γε νὰ εἴπωμεν ἀπολύτως ὅτι ἀληθὴς εὐποιΐα εἶνε μόνη ἡ ἀνώνυμος εὐποιΐα; Ἀγνοῶ· ἀλλ’ ὁπωσδήποτε εἶνε μᾶλλον ἀξιέπαινος λαμβάνουσα ἀμοιβὴν ἐνδόμυχον, ἧς οὐδεὶς ὑπάρχει μάρτυς.

Μοὶ φαίνεται ὅτι τὸ σκότος τὸ περιβάλλον ἀγαθήν τινα πρᾶξιν, καθιστᾷ αὐτὴν ἀγαθοτέραν καὶ μεταδίδει αὐτῇ θαλπωρὴν ὑποθερμαίνουσαν τὴν καρδίαν.

Ὑπάρχουσι γυναῖκες ἐπιφανεῖς, νεαραὶ καὶ εὐειδεῖς, κεκλημέναι νὰ γευθῶσι πάσας τοῦ κόσμου τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἀπολαύσεις, εἰς πᾶσαν δὲ εἰθισμέναι πολυτέλειαν, αἱ ὁποῖαι ἐπισκέπτονται τοὺς ἐνδεεῖς, καὶ περιποιοῦνται τοὺς ἀρρώστους, καὶ ἀναλικνίζουσι τὰ βρέφη τὰ μὴ ἔχοντα μητέρα, οὐδέποτε δὲ ἐπὶ τούτοις καυχῶνται, ὡς νὰ ἐνίσχυεν αὐτὰς αὐτὸ τὸ μυστήριον τῆς αὐταπαρνήσεώς των. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν περιστοιχούντων αὐτὰς παντοίων δελεασμάτων, διάγουσι βίον ἄπταιστον, ἐρειδόμεναι ἐπὶ τῆς ἐνδομύχου καρτερίας, ἥτις κατέστησεν αὐτὰς ἐλεήμονας καὶ σώφρονας. Κατὰ τὴν νεότητά μου, εἶδόν τινας ἐξ αὐτῶν πορευομένας τὴν κοπιώδη ὁδόν, ἧς ἕκαστον σταθμὸν δι’ εὐεργεσίας τινὸς ἐσημείουν. Τὰς ἠκολούθησα μακρόθεν κρυπτόμενος· εἰσῆλθον κατόπιν αὐτῶν εἰς τὰ καταγώγια, ὅπου εἶχον εἰσδύσει ὡς ἀκτῖνες ἡλίου, ἀφίνουσαι ἐν αὐτοῖς ὡσεὶ ἀπαύγασμα τοῦ περιβάλλοντος αὐτὰς φωτός. Πολλάκις ἔτυχε νὰ τὰς συναντήσω τὴν ἑσπέραν ἐντὸς αἰθούσης, ὑπὸ τὴν λάμψιν τῶν πολυφώτων, φαιδράς, ἀστείας, φιλαρέσκους, διατηρούσας δὲ ἐν τῷ βλέμματι καὶ ἐν τῷ μειδιάματι τὴν γαλήνην ἐκείνην, τὴν ἀπορρέουσαν ἐξ ἀταράχου ψυχῆς. Τόσον καλῶς δὲ ἐτήρουν τὴν περὶ τῆς εὐποιΐας αὐτῶν ἐχεμυθίαν, ὥστε οὐδεὶς ποτὲ ἐγνώρισεν αὐτήν. Αἱ τοιαῦται πράξεις τῆς ἰδιωτικῆς ἀγαθοεργείας εἶνε συχναὶ ἐν Παρισίοις, ἀλλ’ ἀγνοοῦνται. Τὸ πλῆθος δὲν ἔχει καιρὸν νὰ σταματήσῃ καὶ νὰ ἴδῃ ἐκ ποίων χειρῶν πίπτει ἡ ἐλεημοσύνη. Μόλις γινώσκει ὅτι ὑπάρχουσιν ἱδρύματα ἐκ κοινοῦ ἐράνου καταρτισθέντα, ὅπου οἱ ἐνδεεῖς περιθάλπονται καὶ ὅπου καθ’ ἑκάστην ἀνανεοῦται τὸ θαῦμα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἄρτων. Τὰ ἱδρύματα ταῦτα ἀνήκουσι κυρίως εἰς τὴν ἀνώνυμον ἀγαθοεργίαν. Οἱ μετερχόμενοι αὐτὴν — ἄνδρες καὶ γυναῖκες — κατέλιπον τὸ κοσμικὸν αὐτῶν ὄνομα καὶ ἔλαβον ἄλλο. Πόθεν προέρχονται αἱ δωρεαὶ αἱ παρέχουσαι τὰ μέσα τοῦ παραλαμβάνειν τοὺς γέροντας, τοῦ περιθάλπειν τοὺς ἀνιάτους, τοῦ περισυνάγειν τὰ ἀπολωλότα παιδία; Οὐδεὶς γινώσκει. Οὐδενὸς εὐεργέτου ἀναγράφεται τὸ ὄνομα. Μία μόνη ἐφημερίς, ὁ Φιγαρώ, ἔλαβεν

Digitized by Google

ἐντὸς δεκαετίας ἐκ συνεισφορῶν καὶ διένειμεν εἰς ἐλεημοσύνας 3,541,063 φράγκα.

Τὰ κηρύγματα ταῦτα τῆς ἀκηρύκτου εὐποιίας, τὰ καταστήματα τῆς ἰδιωτικῆς ἀγαθοεργίας προτίθεμαι νὰ μελετήσω σήμερον.

Εἰς τὴν θορυβώδη ταύτην πόλιν, ἡ ὁποία πλέον ἢ ποτὲ κατέστη τὸ πραγματεῖον τοῦ κόσμου, ὅπου αἱ δημόσιαι ἐλευθερίαι παρεκβαίνουσιν εἰς ἀκολασίαν, ὅπου οἱ ἀλλοδαποὶ πάσης χώρας φέρουσι τὰ πλούτη των καὶ τὴν πολυπράγμονα διαφθοράν των, πρέπει ἀπομακρυνόμενοι τῶν βουλευαρίων, τῶν Ἠλυσίων, τῶν ἐκ τοῦ δηλητηριώδους ἀψίνθου ὀζόντων καφενείων, τῶν θεάτρων ἐκείνων καὶ τῶν Ἐδέμ, τὰ ὁποῖα παριστῶσι ζώσης σαρκὸς οὕτως εἰπεῖν ἐμπορεῖα, νὰ μεταδῶμεν εἰς τὰς μεμακρυσμένας συνοικίας, τὰ ἀρχαῖα προάστεια, τὰ ἐν τῇ μεγαλοπόλει περιληφθέντα, καὶ νὰ κρούσωμεν τὴν θύραν μιᾶς τῶν εὐτελῶν ἐκείνων οἰκιῶν, αἵτινες δι' οὐδενὸς ἐξωτερικοῦ ἐμβλήματος διακρίνονται, φαίνονται δὲ σεμναὶ ὡς τὸ ἀκήρυκτον εὐεργέτημα. Κατὰ πᾶσαν ὥραν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ἡ θύρα ἀνοίγεται, καθότι ἡ φιλοξενία οὐδέποτε καθεύδει. Ἐκ τῶν τοίχων τῶν διαδρόμων κρέμαται σταυρός, εἰς τὰ ὑπνωτήρια αἱ κλίναι συμπυκνοῦνται. Ὁ χῶρος ἐχρησιμοποιήθη, καθότι ἀδιαλείπτως κρούεται ἡ θύρα παρὰ τῶν ζητούντων ἀντίληψιν. Οἱ ὑπότροφοι εἶνε συνηθροισμένοι εἰς τὰς κοινὰς αἰθούσας ἢ ἐν εὐδίᾳ θερμαίνονται ἐν τῷ κηπαρίῳ, ὁ πλυνὸς καπνίζει, τοῦ μαγειρείου αἱ χύτραι βράζουσιν· εἰς τὸ θεραπευτήριον οἱ πάσχοντες περιθάλπονται. Τὰ πάντα εἶνε πεπλυμένα, καθαρά, στιλπνά. Διὰ πολλῶν φροντίδων καὶ ἄκρας καθαριότητος ἀποσοβοῦνται αἱ ἐπιδημίαι. Τὸ ἄσυλον εἶνε ἥσυχον, μόλις ἀκούεται εἰς αὐτὸ ὁ ἔξω θόρυβος. Ὁ ἀτομικὸς βίος εἶνε ἐλεύθερος, ἀλλὰ χάριν τῆς τάξεως ὁ κοινὸς βίος εἶνε κεκανονισμένος. Ἐγείρονται, τρώγουσι, κατακλίνονται εἰς ὡρισμένας ὥρας. Καὶ εἶνε ἀρά γε εὐτυχεῖς οἱ ἐν αὐτῷ ἐνδιαιτώμενοι; Ἀγνοῶ· ἀλλ' εἶνε ἥσυχοι περὶ τῆς τύχης των, διότι ὁ οἶκος οὐδέποτε ἀποβάλλει ἐκείνους, οὓς ἅπαξ ἐδέχθη.

Ἀλλὰ τίνες εἶνε οἱ ὑπότροφοι οὗτοι; Φεῦ! εἶνε ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ἀποστρέφεται ὁ κοῦφος πολιτισμός, οἱ Λάζαροι αἱ μὴ συγκινήσαντες τὴν καρδίαν τοῦ κακοῦ πλουσίου. Ἐδῶ οἱ πρεσβῦται, οἱ ἐσχατόγηροι, οἱ παλίμπαιδες, οὓς αἱ οἰκογένειαι ἀπωθοῦσι, δὲν ἠδυνήθησαν δὲ νὰ παραλάβωσι τὰ δημόσια καταστήματα. Ἐκεῖ οἱ ἀνίατοι, ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους κατατρώγει ὁ καρκῖνος καὶ διαβιβρώσκει ὡς βεβαίαν βορὰν ὁ ἐπίμονος ἕρπης, ὃν ὁ Μεσαίων ἐκάλει Noli me tangere! μή μου ἅπτου. Διατί δὲν εὑρίσκονται εἰς Βισέτρ ἢ εἰς τὴν Σαλπετριέρ, εἰς τὰ μεγάλα ἐκεῖνα ἐνδιαιτήματα τῶν χρονίων νοσημάτων; Διότι δὲν ὑπάρχει θέσις ἐν τῇ Σαλπετριέρ, διότι τὸ Βισέτρ εἶνε πλῆρες καὶ διότι, ἀναγκάζομαι νὰ τὸ εἴπω, οἱ δυστυχεῖς οἱ ἐκ τῶν τοιούτων εἰδεχθῶν παθήσεων πάσχοντες, γινώσκουσιν ὅτι ἡ μὲν ἐπιστήμη ἔχει φάρμακα μόνον, ἡ δὲ θρησκεία ἔχει λόγους παραμυθητικοὺς ἐμπνέοντας ἐλπίδα. Ἀλλαχοῦ βλέπετε παιδία, ζῶσαν λέπραν γεννηθεῖσαν ἐν τῷ βορβόρῳ τῆς συμμίξεως, ἣν παρέλαβον ἐκ τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς ἀκολασίας, λέπραν ἠθικὴν μᾶλλον δυσίατον τῆς σωματικῆς λέπρας. Ὅπως ἀποσπάσωσι τὰ ἀτυχῆ ἐκεῖνα ὄντα ἀπὸ τοῦ παρασύροντος αὐτὰ κακοῦ, ὅπως ἀποπλύνωσιν αὐτὰ ἀπὸ τοῦ ῥύπου τῆς διαφθορᾶς, χρειάζεται φιλάνθρωπος ζέσις, ἣν οὐδὲν δύναται νὰ κατασβέσῃ. Ἀδύνατον νὰ ἴδῃ τις ἐργαζομένους τοὺς ἐπιχειρήσαντας τὸ ἄχαρι τοῦτο ἔργον, καὶ νὰ μὴ ἐνθυμηθῇ τὸν μῦθον τοῦ Σισύφου· εἰς μάτην κυλίουσι τὸν λίθον, οὗτος πίπτει πάλιν· καὶ ὅμως οὐδὲν πτοεῖ οὐδ' ἐξασθενεῖ τὴν καρτερίαν αὐτῶν. Καὶ ἕνα μόνον ὑπότροφον ἂν κατορθώσωσι νὰ σώσωσιν ἐπὶ ἑκατόν, ἐπὶ χιλίων, ὁ σπόρος τῆς ἀγαθῆς προαιρέσεως δὲν ἀπωλέσθη.

Οἱ ἀφοσιούμενοι εἰς τὰ ἔργα ταῦτα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐγνώρισεν ἡ ἀρχαιότης, ἀνήκουσιν εἰς θρησκευτικὰ σωματεῖα ἢ συνδέονται αὐτοῖς. Ἡ εὐποιία δὲν διακόπτει τὴν προσευχήν. Προσεύχονται ὑπὲρ ἐκείνων, οὓς σώζουσι, προσεύχονται ὑπὲρ τῶν καταρωμένων καὶ τῶν καταδιωκόντων. Βλέπουσι τοῦ ἀνθρωπίνου πλάσματος τὴν τε σωματικὴν καὶ τὴν ἠθικὴν ἀρρωστίαν καὶ προσπαθοῦσι νὰ θεραπεύσωσιν ἀμφοτέρας. Ποῖον εἶνε τὸ ὄνομα αὐτῶν; Ὄνομα δὲν ἔχουσι πλέον. Ὀνομάζονται ἀδελφὸς Ἰωσὴφ ἢ ἀδελφὴ Μαγδαληνή. Ἡ ἀγαθοεργία ἀπέκλεισεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ κόσμου, ὅπου ἐπανέρχονται μόνον διὰ ν' ἀναζητήσωσι δυστυχεῖς χρῄζοντας ἀντιλήψεως καὶ βοηθήματα ὑπὲρ τῶν δυστυχούντων. Ἀλλὰ πόθεν ἔρχονται οἱ ἥρωες οὗτοι τῆς εὐποιίας; Πανταχόθεν. Ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἐκ τῆς ἐξοχῆς. Μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν βλέπω ἱερεῖς, στρατιώτας, χωρικούς, δικηγόρους, καθηγητάς. Μεταξὺ τῶν γυναικῶν συγκαταλέγω ὑπηρετρίας, ἐργάτιδας, θυγατέρας κατωτέρων καὶ ἀνωτέρων ἀστῶν, θυγατέρας εὐγενῶν, αἵτινες διατηροῦσιν ἴσως ἐν μνήμῃ τὰς κοσμικὰς πανηγύρεις, ἐν αἷς ἐπεδείχθησαν πρὶν ἢ ἐπιθέσωσι φανικὸν ὀξὺ ἐπὶ καρκινωδῶν πληγῶν ἢ πλύνωσιν ἐνδύματα παλιμπαίδων. Πολλὰς δὲ αὐτῶν δύναμαι καὶ νὰ ὀνομάσω.

Ἀδελφὴ Μαρία, σᾶς ἀνεγνώρισα. Ὅτε ἐνώπιον ὑμῶν, ἡ ἡγουμένη ἀνέφερε τὸ ὄνομά μου ἐταράχθητε καὶ ἡ κεφαλή σας ἔκλινεν ὡς ἵνα καλυφθῇ ὑπὸ τὰς πτυχὰς τῆς καλύπτρας. Ὁ πρὸς μητρὸς πάππος σας, ὁ στρατηγὸς . . . ἦτο στενὸς συγγενής μου. Παῖς ὢν συνέπαιξα πολλάκις μετὰ τῆς μητρός σας, διότι ἤμεθα τῆς αὐτῆς σχεδὸν ἡλικίας. Σᾶς εἶδον μικρὰν καὶ σᾶς εἶδον νεάνιδα. Ἐνθυμεῖσθε ὅτι μίαν ἑσπέραν σᾶς ἤκουσα ᾄδουσαν τὸ Χαῖρε τοῦ Σοῦβερτ; Ὁ ἀδελφός σας εἶνε κόμης καὶ ἀκολουθεῖ τὸ στάδιόν του ἐν τῷ βίῳ. Ἡ ζωὴ εἶχε πολλὰ τὰ θέλγητρα δι' ὑμᾶς. Ὅταν ἐγίνετε ἐνῆλιξ σᾶς εἶπον «Εἶνε καιρὸς νὰ νυμφευθῇς». Σεῖς δὲ ἀπεκρίθητε: «Θὰ γίνω ἡ ἐν πνεύματι σύζυγος τοῦ Κυρίου περιθάλπουσα τοὺς πτωχούς». Καὶ ἐνεδύθητε τὴν βαρεῖαν ἐσθῆτα, καὶ ἀπεκείρατε τὴν ξανθήν σας κόμην,— ἐλευκάνθη ἄρα; δὲν ἠδυνήθην νὰ ἰδῶ—καὶ ἐγίνετε ἡ μήτηρ τῶν στεναζόντων. Ἡ ὠχρότης τοῦ μοναχικοῦ βίου καλύπτει τὴν μορφήν σας, ἥτις δὲν ἀπέβαλε τὴν παιδικὴν αὐτῆς πρᾳότητα. Ἡ ἁβρά σας χεὶρ ἐσκληρύνθη καὶ ἐρρυτιδώθη ἀναστρέφουσα ἀχύρινα στρώματα, ἐπιδέουσα ἕλκη καὶ ἀναμετροῦσα τὸ ἐξ ἐβένου κομβολόγιον. Οἱ δυστυχεῖς προσβλέπουσιν ὑμᾶς μετ' ἀγάπης ὁσάκις εἰσέρχεσθε εἰς τὸ ὑπνωτήριον ἀποτείνουσα αὐτοῖς παραμυθητικοὺς λόγους. Ἓν ὅμως μὲ ἐξέπληξεν. Ὅτε ἦσθε νέα, πλησίον τῆς μητρός σας, εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην τὴν βλέπουσαν πρὸς μέγαν κῆπον, ἦσθε μελαγχολικὴ καὶ κατηφής.

Digitized by Google

ὡς νὰ ἐπεβάρυνεν ὑμᾶς τὸ ἄχθος ἡμερῶν πολὺ μακρῶν. Ὅτε σᾶς συνήντησα μετὰ παρέλευσιν πλέον τῶν εἴκοσιν ἐτῶν, ἐν τῷ νοσηλευτηρίῳ ὑμῶν, μοὶ ἐφάνητε ζωηρά, εὔθυμος, ἱλαρά, προσπαθοῦσα δὲ νὰ φαιδρύνητε τοὺς ἀρρώστους σας. Μήπως ἡ γαλήνη εὑρίσκεται ἐκεῖ ὅπου εἴσθε; Ἀδελφὴ Μαρία, ἐξαδέλφη καὶ ἀδελφή μου, οὐδέποτε θέλετε ἀναγνώσει τὰς γραμμὰς ταύτας καὶ τοῦτο μοὶ ἐπιτρέπει νὰ σᾶς εἴπω: Εἶσθε ἁγία!

Μὴ ἄρά γε κατέφυγεν εἰς τοὺς οἴκους ἐκείνους ἡ ψυχὴ τῶν Παρισίων; Τὸ ἐπίστευσα ἐνίοτε. Ψυχὴ ἠπία, ἀρωγός, ποθοῦσα τὴν τελειότητα, ἣν ἀποκτᾷ διότι κατώρθωσε ν' ἀποσπασθῇ τοῦ ἡδυπαθοῦς ἄστεως, τοῦ ὁποίου περισυνάγει τὰ συντρίμματα καὶ παραλαμβάνει τὰ ἀποβλήματα. Παρήγορον εἶνε τὸ γινώσκειν ὅτι ἐνῷ ἡ παρισινὴ ὀκνηρία προεξάρχει τῶν ὀργίων, ἡ ἀγαθοεργία ταπεινὴν φέρουσα περιβολὴν καὶ ἀνοικτὴν ἔχουσα τὴν χεῖρα, ἐγρηγορεῖ, προσεύχεται, ἀφοσιοῦται καὶ λάμπει ὑπεράνω τῶν ἡμετέρων ἀτασθαλιῶν, ὡς φανὸς ὑπεράνω βαράθρου. Τὰ καταστήματα, ὅπου τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας καὶ τῆς φιλοξενίας ἐπιτελεῖται μετ' ἐπιμονῆς, ἣν δίδει μόνη ἴσως ἡ πίστις, εἶνε πολλὰ ἐν Παρισίοις, διότι ἐκεῖ πλέον ἢ πανταχοῦ ἡ ἔνδεια βασιλεύει, αἱ καταστροφαὶ συμβαίνουσι συχναὶ καὶ ἡ βοήθεια ἐπείγει. Δὲν δύναμαι νὰ μελετήσω ἁπάσας τὰς εὐλογημένας ταύτας οἰκίας, ἃς οὐδεὶς ἐπὶ ματαίῳ ἔκρουσε. Θέλω ἐκλέξει ἐξ αὐτῶν τινὰς δυναμένας νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς τύπος καὶ ὡς παράδειγμα. Θέλω εἴπει τίνι τρόπῳ ἱδρύθησαν, ποίου εἴδους συμφορὰς θεραπεύουσι, διὰ τίνων μέσων ἐκπληροῦσι τὴν ἐντολήν των, χωρὶς δὲ νὰ παραβῶ τὴν ἐχεμυθίαν, ἣν ἐπιβάλλει τὸ προκείμενον, θέλω ἐκθέσει διὰ ποίων κόπων ἀτρύτων καὶ πολλάκις ἀπεχθῶν, κατορθοῦσιν οὐ μόνον νὰ συντηρῶνται, ἀλλὰ καὶ νὰ προκόπτωσιν ἐπ' ἀγαθῷ τῶν δυστυχούντων. Καὶ πρῶτον θέλω ὁμιλήσει περὶ τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν τῶν ἀπόρων.

("Επεται συνέχεια).

(Μετάφρασις Ελιζης Σ. Σουτσου).

Ο ΥΠΟΛΟΧΑΓΟΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Α'.

Ἡ ἄφιξις τῆς διλοχίας τοῦ πυροβολικοῦ ἐν τῇ μικρᾷ, ἀλλ' ἱστορικῇ πόλει *** συνεκίνησε τοὺς κύκλους τῶν κατοίκων της. Ἡ ἐκεῖ πέραν ἀπὸ χρόνων ἑδρεύουσα στρατιωτικὴ δύναμις ὀνόματι μὲν ἀπετελεῖτο ὑπὸ τάγματος εὐζώνων, πράγματι δὲ ὑπὸ λόχου ἐξ ἑκατὸν περίπου ἀνδρῶν· ἔκτακτον δ' ἐθεωρεῖτο γεγονὸς ἡ ἐμφάνισις πυροβολητῶν ἢ ἱππέων, ἂν τυχὸν διήρχοντο ἐκεῖθεν ἵνα μεταβῶσιν εἰς τὰ σύνορα. Ἅμα τῇ προαγγελίᾳ ἔσπευδον οἱ κάτοικοι ἀθρόοι ἔξω τῆς πόλεως, παρατασσόμενοι ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς λεωφόρου, δι' ἧς ἔμελλον νὰ παρελάσουν οἱ κινοῦντες τὴν περιέργειαν ὁπλῖται· καὶ ἦτο μετ' ὀλίγον τρυφὴ διὰ τοὺς προσδραμόντας ἡ θέα τῶν σφριγηλῶν ἵππων, οἵτινες ἐχώρουν ἐν παρατάξει, ἐγείροντες ἄφθονον τὴν κόνιν τῆς ὁδοῦ, καὶ φέροντες τοὺς ἐπιβλητικοὺς στρατιώτας μὲ τὰς γυμνὰς σπάθας, τὰ πράσινα πηλήκια καὶ τοὺς ὑπὸ λευκῶν σειρητίων διακεντήτους χιτῶνας· τὸ καтρακύλισμα τῶν κανονίων τῆς πυροβολαρχίας ἐπὶ τῶν φορτηγῶν ἁμαξῶν, τὰ λακτίσματα τῶν δυσπειθῶν ἡμιόνων, τὸ πεῖσμα τῶν δαμαζόντων αὐτὰς ἀνδρῶν, καὶ ἡ ἐπὶ τῶν ἵππων στάσις τῶν ἀξιωματικῶν.

Καὶ τὴν ἑσπέραν, ὅταν αἱ σάλπιγγες τῆς ἀποχωρήσεως ἐσημείουν ἀπαρεγκλίτως τὴν εἰς τὰ ἴδια ἐπάνοδον ὁπλιτῶν ὁμοῦ καὶ πολιτῶν, οἱ τελευταῖοι ἔτεινον ἡδέως τὴν ἀκοὴν εἰς τὰς ποικιλῳδίας τῶν πυροβολητῶν καὶ ἱππέων σαλπιστῶν, ἐβράδυνον τὸ βῆμα ἵνα μὴ ἀπολέσωσι καὶ τὴν ἐσχάτην ἀπήχησιν τοῦ σαλπίσματος, ἀδιαφόρως δ' εἶτα ἐπανελάμβανον τὴν εἰς τὰ ἴδια πορείαν μόλις διεδέχοντο τὰς πρώτας αἱ τραχεῖαι καὶ συνήθεις εἰς τὰ ὦτά των κλαγγαὶ τῶν εὐζωνικῶν σαλπίγγων.

Ἀλλ' ἡ ἐν τῇ πόλει μετὰ τῆς διλοχίας ἐμφάνισις τοῦ νέου ὑπολοχαγοῦ συνεκίνησε πολλῷ ζωηρότερον τοὺς κύκλους τῶν νεανίδων. Δύο ἡμέρας μετὰ τὴν ἄφιξίν του κατέστη τὸ γενικὸν καὶ θελκτικὸν ἀντικείμενον τῶν συνδιαλέξεων αὐτῶν, καὶ μάλιστα, ὁσάκις, ἀπαλλασσόμεναι τῆς παρουσίας αὐστηρῶν μητέρων, ἀνεκοίνουν ἐλευθερίως πρὸς ἀλλήλας τοὺς πόθους, τὰς δυσαρεσκείας, τὰς ἰδιοτροπίας, τὰς φιλαρεσκείας των· ἐν ταῖς ἐπισκέψεσι, τοῖς περιπάτοις, τοῖς ναοῖς, ἐν παντὶ κέντρῳ συναντήσεως καὶ φλυαρίας, ἐψιθύριζον ἢ ἐμεγαλοφώνουν, ἠστείζοντο ἢ ἐπαθαίνοντο δι' αὐτόν. Ἐν τῷ γλωσσικῷ ἰδιώματι τοῦ τόπου, ἀδυνάτῳ νὰ καταγραφῇ ἐνταῦθα, οὗτινος αἱ λέξεις ἐκρήγνυνται μᾶλλον, ἢ ἐξέρχονται, τοῦ στόματος, συνεσφιγμέναι καὶ συγκεκομμέναι μέχρι τοῦ ἀκαταλήπτου, ἀλλ' ἀποκτῶσαι ἰδιάζουσαν ἐμμέλειαν ἐπὶ τῶν χειλέων εὐειδῶν καὶ νεαρῶν γυναικῶν, ἐκυκλοφόρουν φράσεις τοιαῦται:

— Ἄχ! καϋμένη! τί ἔμμορφος ποῦ εἶνε!

— Τί χαριτωμένα ποῦ τοῦ πηγαίνει ἡ στολή!

— Ὡς καὶ τ' ὄνομά του ὡραῖο εἶνε: Αἰμίλιος!

— Εἶδες μὲ τί εὐγένειαν ποῦ χαιρετᾷ τὰς κορίας;

— Αὐτὸς θὰ εἶνε *ἀπὸ σόϊ*, ἔλεγεν ἡ θυγάτηρ δικηγόρου, χρηματίσαντος βουλευτοῦ, καὶ ἅπαξ ὑπουργοῦ ἐπὶ Ὄθωνος.

— Ψηλὸ τὸ ἀνάστημά του, ἀλλὰ δὲν εἶνε κρεμανταλᾶς, 'σὰ μερικούς... ἀνεφώνει νεαρὰ δύσερως, ἐκδικουμένη οὕτω διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀπιστίαν νέου φοιτητοῦ, διασήμου διὰ τὸ *πολὺ* αὐτοῦ ἀνάστημα οὐχ ἧσσον τῶν πολλῶν αὐτοῦ ἐρώτων.

— Καὶ πῶς κυττάζει! εἶδες πῶς κυττάζει; προσέθετε μικρά τις φιλάρεσκος.

— Τί τὰ θέλεις... ὅλοι γυρεύουν χρήματα

Digitized by Google

συνεπλήρου μελαγχολικῶς νεᾶνις τῆς ὁποίας πολλὰ συνοικέσια εἶχον ἀποτύχει ἕνεκα ἐλλείψεως τῆς ὑπεσχημένης προικός.

Πᾶσαι σχεδὸν αἱ τρυφεραὶ θιασώτιδες τοῦ νεήλυδος, αἵτινες, ἂν ἠδύναντο, θὰ ἐπανελάμβανον κατ' ἐκείνου τὸ ἐν τῇ νήσῳ τῆς μυθολογίας πραξικόπημα τῶν Ναϊάδων κατὰ τοῦ καλλιμόρφου Ὕλα, ἀνῆκον εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν τῆς πόλεως, εἰς τὰς *καλάς*, ὡς ἐπιτλοφοροῦντο, οἰκογενείας, ἀποτελουμένας ὑπὸ ὑπαλλήλων, δικηγόρων, ἰατρῶν, καθηγητῶν, καὶ τινων ἀμπελοκτημόνων— κατ' ἐπιείκειαν. Τρεῖς δὲ λόγοι κυρίως συνηγόρουν ὑπὲρ τῆς μοναδικῆς πρὸς τὸν ὑπολοχαγὸν εὐνοίας:

Πρῶτος λόγος: ἦτον ὡραῖος τὴν μορφήν, περισσότερον συμπαθὴς ἢ ὡραῖος, μόνος μεταξὺ τῶν συναδέλφων του· εἶχεν εὔκαμπτον καὶ ἀνδρικὸν τὸ παράστημα, ἄκοπον εὐθύτητα ἐπὶ τοῦ ἵππου, καλλίσχημον τὸν μύστακα, καὶ τόσην εἰλικρινείας ἔκφρασιν ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν χειλέων. Δεύτερον ἦτο ξένος ἐν τῷ τόπῳ· προσὸν παρέχον ἀφορμὴν εἰς γλυκείας ἐλπίδας καὶ ὀνειροπολήματα μεταξὺ τῶν νεανίδων· διότι αἱ πρὸς τοὺς ἐντοπίους νέους σχέσεις αὐτῶν δὲν ἦσαν, ἐν γένει, πολὺ ἐγκάρδιοι· οἱ νεαροὶ προικοθῆραι ἐγίνωσκον ὑπὲρ τὸ δέον τὴν ἀναργυρίαν τῶν συμπολιτίδων των καὶ αἱ νεαραὶ γαμβροθηρεύτριαι ἀπεκρίνοντο περιφρονοῦσαι ὑπὲρ τὸ δέον τὴν φιλαργυρίαν τῶν συμπολιτῶν. Πρὸς τούτοις ἡ ἀβρότης τοῦ ἤθους ἐν τῷ ὑπολοχαγῷ ἀντετίθετο πρὸς τὴν ἐκπεφρασμένην φιλοσκωμμοσύνην καὶ τὸ φιλόψογον ἐκείνων. Τρίτος λόγος: ἦτον ἀξιωματικὸς τοῦ πυροβολικοῦ· καὶ αἱ δεσποινίδες ἐτρελλαίνοντο διὰ τὰς ὡραίας στολὰς μὲ τὰς χρυσᾶς ἐπωμίδας καὶ τὰ πλατέα ἐρυθρὰ σειρήτια καὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ ἐπτυχωμένα ὑποδήματα. Τὰ κόκκινα περιλαίμια καὶ αἱ κυαναῖ περισκελίδες τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ πεζικοῦ, οἵτινες δὲν ἦσαν « τῆς Σχολῆς », καὶ εἶχον πεζὰ καὶ χονδρὰ τὰ σανδάλια, καθ' ὃ στερούμενα πτερνιστήρων, δὲν περιείχοντο εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν καλλιτεχνικῶν των πόθων· ὅσον διὰ τὰς φουστανέλας τῶν εὐζώνων, ἐκεῖναι φεῦ! ἀπησχόλουν μόνον τὰς ὑπηρετρίας, ἀφ' ἧς ἔπαυσαν φερόμεναι καὶ ἐν τῇ μικρᾷ, ἀλλ' ἱστορικῇ πόλει *** ὑπὸ τῆς ἐκλεκτῆς νεολαίας, ἁμιλλώμεναι ἐν πτυχαῖς καὶ λευκότητι πρὸς τὰ ἐκ χρυσοῦ καὶ βελούδου κοντογούνια καὶ φέσια, ὑφ' ὧν ἀπήστραπτεν εἰς τοὺς καλοὺς καιροὺς ἡ χάρις τῶν γυναικῶν τοῦ τόπου.

Μεταξὺ τῶν νεανίδων τῆς πόλεως συγκατελέγετο καὶ ἡ Μελπομένη· ἀλλὰ δὲν εἶχε σχεδὸν καμμίαν ὁμοιότητα πρὸς αὐτάς. Κόρη ἀντισυνταγματάρχου, διαμένοντος μακρὰν τῆς οἰκογενείας του παρὰ τῷ τάγματι αὐτοῦ, ἡ Μελπομένη ἔζη μετὰ τῆς μητρός της, μόνη θυγάτηρ ἀπομείνασα ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ μετὰ τὴν ὑπανδρείαν τῆς νεωτέρας ἀδελφῆς· ἡ παράβασις αὕτη τῆς ἐν τῷ γάμῳ ἱεραρχίας ἐγένετο τῇ γενναίᾳ συγκαταθέσει τῆς πρεσβυτέρας· ἦτο δὲ ἄλλως μοναδικὸν γεγονὸς ἐν τῇ πόλει, ἔνθα οἱ τύποι κἂν τῶν πατροπαραδότων ἐθίμων ἀσφαλῶς ἔτι ἐτηροῦντο. Οὐδεμία περιέφερεν, ὡς ἡ Μελπομένη, τοσούτῳ χαριέντως τὸ ὑψηλόν της ἀνάστημα, ἐν ᾧ ἡ ξανθὴ ὠχρότης τοῦ προσώπου της ἀνέδιδε γλυκύ τι φέγγος ὡσεὶ πρωϊνοῦ λυκαυγοῦς, καὶ οἱ κατάμαυροι ὀφθαλμοί της γοργὰς λαμπηδόνας, ὡσεὶ νυκτερινῶν ἀστραπῶν· μόνη αὕτη κατεῖχε τὸ μυστήριον, καὶ μακρὰν τῆς πρωτευούσης, νὰ ἐνδύηται φιλοκάλως, ἀλλ' ἀπερίττως, μὲ μόνην τὴν συνδρομὴν τῶν χειρῶν της, καὶ δύο τρία βλέμματα ῥιφθέντα ἐπὶ τῆς *Journal des Demoiselles*· τὸ γαλλικὸν φύλλον εἶχεν ἄρτι εἰσαχθῆ εἰς τὴν πόλιν ὑπὸ τῆς συζύγου βουλευτοῦ, συνδρομητρίας οὔσης ἐν αὐτῷ, καὶ αἱ νεοφώτιστοι κυρίαι ἠμφισβήτουν τὴν κατοχήν του, ὡς αἱ ὑδρευόμεναι νοικοκυραὶ ἐν ὥρᾳ συνωστίσεως τὸ στόμιον τῆς κρήνης· ἀλλ' αἱ πλεῖσται κατέφευγον συνήθως χάριν τῆς ἀξιοπρεπείας των εἰς τὴν μίαν καὶ μόνην ῥάπτριαν τῆς πόλεως, ἐκτελοῦσαν συνάμα καὶ χρέη ἰδιωτικῆς διδασκαλίσσης. Μόνη ἐν τῇ προφορᾷ δὲν διετήρησε τὸ τοπικὸν ἰδίωμα, ἀλλ' ἀπέδιδε τὰς λέξεις ἁπαλὰς καὶ στρογγύλας, μελοποιουμένας ἐν τῷ ἤχῳ τῆς λαλιᾶς της. Αἱ λοιπαὶ νεάνιδες, καὶ αὐταὶ αἱ φίλαι της, καλὰ καλὰ δὲν τὴν ἠγάπων· τὰς ἠνώχλουν αἱ απομονωτικαὶ διαθέσεις της, ἐν τῷ βάθει τῶν ὁποίων διέβλεπον περιφρόνησιν πρὸς τοὺς θορυβώδεις ὁμίλους των καὶ τὰς γυναικείας φλυαρίας· δὲν ὑπέφερον τὰς ὑπεκφυγάς της, ὁσάκις τὴν προσεκάλουν εἰς τὸν περίπατον, ἢ τὴν μακρὰν σιωπήν της πολλάκις ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐπισημοτέρων συνδιαλέξεων περὶ ἐσθήτων καὶ συνοικεσίων· ἢ τὴν ῥεμβώδη προσήλωσίν της εἴς τινα αἰσθηματικὴν περίοδον ἐκ βιβλίου ὅπερ ἀνεγίνωσκεν, ἥτις εἶχεν ἐντυπωθῆ ἐν αὐτῇ βαθύτερον, καὶ τὴν ἀνεκάλει αἴφνης μεγαλοφώνως εἰς τὴν μνήμην της, ἀποτόμως διακόπτουσα τὰς διαχύσεις τῶν συντρόφων της· δὲν ὑπέφερον νὰ τὴν συλλαμβάνουν ἐπ' αὐτοφώρῳ εἰς τὴν οἰκίαν της ἄλλοτε μὲ τὴν μετάφρασιν τοῦ *Βερτέρου*, ἄλλοτε μὲ τὰς ποιήσεις τοῦ Παπαρρηγοπούλου, ἄλλοτε μὲ τὴν « Ἡρωΐδα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως.» Τὴν ἔσκωπτον ἔμπρός, τὴν κατεγέλων ὄπισθεν, τὴν κατηγόρουν ὅτι «προσποιεῖται τὴν κουβέντα της», καὶ τὴν ὠνόμαζον « ξιππασμένην »· καί τινες, αἱ μοχθηρότεραι, ἀνέφερον ἐνίοτε πρὸς ἀλλήλας, χαιρεκάκως γελοιοποιοῦσαι, γνωστάς τινας ἀτυχίας ἐν τῷ βίῳ της.

Διότι ἡ Μελπομένη, ὀλιγώτερον ἐπαρχιῶτις ἐν τῇ ὁμιλίᾳ, τῇ φιλοκαλίᾳ καὶ ταῖς διαθέσεσιν, εἰ καὶ οὐδέποτε σχεδὸν παραμείνασα μακρὰν τῆς ἐπαρχίας, ἦτο μᾶλλον ἡρωῒς μελαγχολικοῦ παιήματος. Τὰ ἔτη παρήρχοντο καὶ δι' ἐκείνην ἄγονα

εἰς ἀποκατάστασιν· ἐν ᾗ ἐδίου κοινωνικῇ ἀτμοσφαίρᾳ ἡ ὑπανδρεία ἦτο δι' αὐτὴν δυσκολωτέρα. Οὐχὶ μόνον οἱ γονεῖς της δὲν εἶχον ἀρκοῦσαν εὐπορίαν, ἵνα θεραπεύσωσι τὴν πανταχοῦ εἰσχωρήσασαν προικομανίαν, ἀλλὰ καὶ ἐδυσπίστουν οἱ ἐπίδοξοι γαμβροὶ πρὸς τὴν ὑπέροχον κόρην, τὴν ὁποίαν ἡ φιλοσκωμμοσύνη εἶχε περιβάλει δι' ἱλαρᾶς τινος μυθιστορικότητος. Πολλάκις ἡ βαθεῖα τῶν πολλῶν γνώμη σχηματίζεται ἐκ κουφοτάτου φρασειδίου ἑνός· καὶ εἷς καγχασμός, μία ἀμφίβολος περὶ τῆς κόρης ῥῆσις ἡμέραν τινὰ ἑνὸς γυναίου ἤρκεσε νὰ μορφώσῃ εἰς εἴκοσιν ἀνδρῶν ἐγκεφάλους τὴν πεποίθησιν ὅτι αὐτὴ δὲν εἶνε «γιὰ νοικοκυρά». Εἶχε συμπληρώσει τέσσαρα καὶ εἴκοσιν ἔτη τῆς ἡλικίας της· τῆς πρώτης, τῆς παιδικῆς νεότητος ἡ δροσερότης ἤρχιζεν ἀνεπαισθήτως νὰ τὴν ἐγκαταλείπῃ, ἀλλ' ἡ δρόσος εἶχεν ἐξατμισθῇ ἀπὸ τῆς καρδίας της πολὺ πρὶν ἀρχίσῃ νὰ ἐξατμίζηται ἀπὸ τοῦ προσώπου. Δὲν ἦτο ἔτι δεκαεπτὰ ἐτῶν, ὅτε μὲ ὅλην τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ ἔρωτος ἠγαπήθη ὑπὸ νεαροῦ ἰατροῦ, μόλις ἀποπερατώσαντος τὰς σπουδάς του· ὁ εἰκοσαέτης ἐραστής, εὔπορος, μὴ ὑποκείμενος εἰς οἰκογενειακὰς ὑποχρεώσεις, μὴ ἔχων ἀδελφὰς νὰ φροντίσῃ περὶ αὐτῶν, τὴν ἐζήτησεν εἰς γάμον· ἐγένοντο οἱ ἀρραβῶνες· ὁ μνηστὴρ ἀνεχώρησεν εἰς Ἀθήνας διὰ τὰς πρακτικὰς ἐξετάσεις του· ἐξετασθείς, ἀνήγγειλε τὴν ἡμέραν τῆς ἐπανόδου του· τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀντὶ τοῦ μνηστῆρος, ἐλήφθη τηλεγράφημα, γνωστοποιοῦν τὸν θάνατόν του. Ἡ ἀπορφανισθεῖσα μνηστή, ἥτις τὸν εἶχεν ἀνταγαπήσει μὲ ὅλον τῆς πρώτης ἀγάπης τὸ γόητρον, τὸν ἐθρήνησεν ἐν ὅλῃ τῇ παραφροσύνῃ τοῦ ἀνατολικοῦ πάθους, ὀλολύζουσα γοερῶς, ἀγρίως ἀποσπῶσα τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς, καὶ διὰ τῶν προσφιλεστέρων ὀνομάτων καλοῦσα τὸν ἀκριβόν της νὰ ἐπανέλθῃ. Μῆνας εἶχεν ἀπομείνει κεκλεισμένη ἐν τῷ δωματίῳ της, καὶ μόνον μετὰ δύο ἔτη ἐπανῆλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἐξῆλθεν εὐπρεπισμένη εἰς τὸν περίπατον. Ἐφαίνετο ἀνακτήσασα τὴν προτέραν γαλήνην· μόνον τὴν ὑγιᾶ τῆς μορφῆς ῥοδαλότητα ἀντικατέστησεν ἔκτοτε νοσηρὰ ὠχρότης, ὡς ἂν εἶχεν ἀποθέσει τὰ ῥόδα τοῦ προσώπου της ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ μνηστῆρος.. Ἀλλὰ ἐκτὸς τοῦ ἔρωτος τῆς μοναξίας, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀποκτήσει κατὰ τὸ διάστημα τῆς μοναστικῆς διετίας, ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν φέρουσα τὸν ἔρωτα τῆς ἀναγνώσεως. Τὴν πρὸς τὰ βιβλία ἀγάπην παιδιόθεν εἶχεν ἐμπνεύσει εἰς αὐτὴν ὁ ἀδελφός της φιλοκάλως καλλιεργῶν τὰ γράμματα, δημοσιεύσας μάλιστα καὶ συλλογὴν στίχων ἀξιοπαρατηρήτων διὰ τὴν ἁπλότητα καὶ τὴν τέχνην, ἀλλ' ἀναγκασθεὶς βραδύτερον, χάριν τοῦ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνος, νὰ θυσιάσῃ τὸ καλλιτεχνικὸν αὐτοῦ τάλαντον εἰς προξενικὴν θέσιν ἐν τῇ ἐσχατιᾷ τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ Μελπομένη ἦτο τὸ ἔμψυχον ἡμερολόγιον τοῦ νεανίου· εἰς ταύτην ἀνεκοίνου τὰς σκέψεις, τὰ αἰσθήματα, καὶ τὰ ὄνειρά του, εἰς ταύτην ἐδημοσίευε τὸ πρῶτον τὰ ποιητικά του χειρόγραφα, ἅτινα, ἐννοεῖται, ἄνευ ἐξαιρέσεως εὕρισκεν ἐκείνη ἀριστουργήματα. Ὅταν ἀπέθανεν ὁ μνηστήρ, ὁ ἀδελφός της ἦτο μακράν· ἀλλ' ἡ μικρά του βιβλιοθήκη, περιέχουσα ὅ,τι ἐκλεκτότερον ἐγράφη ἐν τῇ ἡμετέρᾳ φιλολογίᾳ, τῇ παρέσχε πᾶσαν παραμυθίαν ἀντ' ἐκείνου.

Τρία ἔτη μετὰ τὸ δυστύχημα, παρουσιάσθη νέα εὐκαιρία ἀποκαταστάσεως. Εὐυπόληπτος νέος, γραμματεὺς τραπεζικοῦ καταστήματος ἐν Ἀθήναις, παρεπιδημῶν ἐν τῇ πόλει * * *, ἐσχετίσθη μετὰ τοῦ οἴκου τῆς Μελπομένης· συνεπάθησεν εἰς τὴν κόρην, καὶ τὰς συμπαθείας του ἐξέφρασεν εἰς φίλην τῆς οἰκογενείας κυρίαν, παρ' ᾗ διετέλει γνώριμος. Ἡ κυρία Θεοδοσίου, τῆς Μελπομένης ἡ μήτηρ, ἀνέθηκεν, ἐπὶ τῷ ἀκούσματι, εἰς τὴν ἐν λόγῳ κυρίαν νὰ ζητήσῃ εἰς γάμον τὸν νέον διὰ τὴν θυγατέρα της, δηλαδὴ «νὰ τῆς κάμῃ ταὶς προξενιαίς». Ἡ προξενήτρια ἐνήργησεν οὑτωσὶ δραστηρίως, ὥστε κατώρθωσε τὴν ἕνωσιν τοῦ γραμματέως..., ἀλλὰ μετὰ τῆς ἰδικῆς της θυγατρός .... Εἶνε ἱστορία συνεχῶς ἀπαντῶσα εἰς τὰ χρονικὰ τῆς *προξενιᾶς*. Ἡ Μελπομένη ἔκλαυσε καὶ διὰ τὴν δευτέραν ἀτυχίαν της, ἥτις, ἂν δὲν εἶχε θίξει τὴν καρδίαν, ἔπλησσεν ὅμως τὴν φιλοτιμίαν της.

Ἔκτοτε μία σκέψις ἤρχισε νὰ καρφοῦται εἰς τὸ πνεῦμά της· ὅτι μοιραία εἶνε πᾶσα εὐτυχία ἐν τῷ βίῳ, καὶ ὅτι ἐκείνη εἶχε γεννηθῇ *ἄμοιρη*. Μίαν νύκτα, ἀγρυπνοῦσα ἐν τῇ κλίνῃ της ὑπὸ τοιούτους λογισμούς, οὐκ οἶδε πως, ἀνεμνήσθη παλαιοῦ τινος ἐπεισοδίου ἐν τῇ ζωῇ της, μηδαμινῆς συμπτώσεως τὴν ὁποίαν εἶχε λησμονήσει, καὶ τόρα ἐξαφνα τὴν ἔκαμνε νὰ φρίσσῃ, ἐπιτείνουσα τὴν ἀϋπνίαν. Μῆνάς τινας πρὸ τῆς συναντήσεως τοῦ πρώτου καὶ γλυκυτάτου μνηστῆρός της, ὡραίαν δείλην τοῦ Ἰουνίου, κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, παρίστατο εἰς φιλικὴν οἰκίαν, ἐν ᾗ ἔξηγον ἀπὸ τοῦ κλύδωνος τὰ ῥιζικά· εἰς ἕκαστον δίστιχον, χρυσῆν ποίησιν εὐχῶν καὶ αἰσθημάτων, ἐξερχόμενον κατὰ σειρὰν ἀπὸ τὰ χείλη ἑκάστης νεάνιδος, ἠκολούθει τὸ ἀνάθημα, ἐξαγόμενον ὑπὸ τῆς χειρὸς ἀμιλήτου παιδὸς ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ *ἀμιλήτου* νεροῦ· ἅμα τῇ ἀποκαλύψει τοῦ κτήτορος ἐξερρήγνυντο γέλωτες, χειροκροτήματα καὶ περιπτύξεις καὶ χαραί, ὡς ἂν ἡ εὐτυχία, τὴν ὁποίαν ἐπεκαλοῦντο, δὲν ἀνέμενεν ἢ δύο πλήρεις μέλιτος στιχίσκους, ἵνα διαχύσῃ τὸ μέλι της ἐπ' ἐκείνης εἰς ἣν ἔλαχον οὗτοι.

— Αἴ! κυρὰ Μήτραινα, δὲ' μᾶς λὲς κ' ἐσὺ κανένα στιχάκι γιὰ τὰ ῥιζικά;

Ἡ οὑτωσὶ προσκληθεῖσα ὑπό τινος τῶν παρευρισκομένων πεντηκοντούτης μέγαιρα, παρὰ τὴν θύραν ἱσταμένη, ἦτο γνωστὴ ὡς ἡ διασημοτέρα τῆς πόλεως μοιρολογήστρα, ἔργον ἔχουσα

Digitized by Google

νὰ ψάλλῃ ἐπὶ τῶν νεκρῶν μοιρολόγια ἐπὶ μισθώματι, νὰ κλείῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς των, καὶ νὰ ἀγρυπνῇ τὰς νύκτας παρ' αὐτούς· ἀνδρογύναικα, μυστακιῶσα, βραχνόφωνος, ἄπαισία. Ἀπεδέχθη τὴν πρόσκλησιν, καὶ διανοίξασα τὸ στόμα εἰς εἶδος μειδιάματος, ἐσύριξεν εἰς τὸ μέσον τῆς αἰθούσης τὸ ἑξῆς:

Πάντα γυρεύω γιὰ νὰ 'βρῶ βοτάνι γιὰ νὰ 'γιάνω,
Καὶ τὸ βοτάνι τὤχει ὀχτρὸς ποῦ θέλει νὰ πεθάνω.

Οἱ στίχοι ἦσαν πένθιμοι, ἐν δυσαρμονίᾳ πρὸς τὴν φαιδρότητα τῶν ἄλλων. Τὸ ἐξαχθὲν ἐκ τοῦ κλύδωνος ἦτο ἐν δακτυλίδιον τῆς Μελπομένης... Τὸ δίστιχον ἐκεῖνο ἐπανῆλθε τὴν νύκτα ἐκείνην εἰς τὴν μνήμην της, καὶ σχεδὸν τὴν ἐφόβισε. Καὶ ὁσημέραι καθίστατο δεισιδαίμων, καὶ ἡ σκώπτουσα πρὶν ἐνεκολποῦτο ἤδη μίαν πρὸς μίαν πᾶσαν πρόληψιν τῆς γηραιᾶς μητρός της, καὶ τὰς παραδοξοτέρας ἔτι δεισιδαιμονίας τῶν γυναίων. Οὐδέποτε ἤρχιζεν ἐργασίαν τὴν Τρίτην, οὐδέποτε ἐσταύρου ὕπτια τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους, περιέπιπτεν εἰς ἀθυμίαν, ὅταν ὁ πρῶτος τὸν ὁποῖον ἐξυπνίσασα ἤθελεν ἴδει ἦτο ῥασοφόρος, δὲν ἤθελε δεκατρεῖς εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ τὰ λοιπά.

Ἀπὸ τοῦ παραθύρου τῆς οἰκίας της κειμένης ἐπὶ τῆς κεντρικωτέρας ὁδοῦ, τὸ πρῶτον διέκρινε τὸν ὡραῖον ἀξιωματικόν, ὅταν ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν σαλπίγγων, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ λόχου του, εἰσήρχετο εἰς τὴν πόλιν, κονιοσκεπὴς καὶ ξιφήρης, σοβαρὸς καὶ τηρῶν τὴν κεφαλὴν ἐστραμμένην πρὸς τοὺς ὁπλίτας του, ἵνα μεταδίδῃ εἰς αὐτοὺς μὲ ὅλην τὴν ἔντασιν τῆς φωνῆς του τὰ προστάγματα· δευτέραν φορὰν τὸν εἶδε διελθόντα ἔφιππον· καὶ τρίτον τὸν ἀντίκρυσε καθεσθέντα ἐπὶ τοῦ κάτωθεν τῆς οἰκίας της καφενείου, ἔξω ἐπὶ μιᾶς τῶν τραπεζῶν, τῶν τεταγμένων ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου· ἐκεῖ συνηθροίζοντο οἱ ἐμβριθεῖς ὑπάλληλοι τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἡ φαιδρὰ νεολαία τῆς πόλεως. Τὰς δύο πρώτας φορὰς ἀπεθαύμασε τὴν στάσιν του ἐπὶ τοῦ ἵππου, ἀφελῆ καὶ ἀσάλευτον· θαυμασμός, ἐνισχυθεὶς ὑπὸ τῆς γλυκείας, ἀλλ' ἀρρενωπῆς αὐτοῦ ὄψεως, μελαγχροινῆς οὐχὶ ὑπὸ τῆς φύσεως, ἀλλ' ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς διαίτης· ὁ ξανθὸς μύσταξ, καὶ λευκοτάτη γραμμή, ὡσεὶ ἐξ ἰάσμων στεφάνη, ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους τοῦ μετώπου του, ὁσάκις ἔμενεν ἀσκεπής, ἐμαρτύρουν περὶ τούτου· εἶχε καιρὸν νὰ καμαρώσῃ τοιοῦτον ἱππέα· ἔβλεπε βεβαίως πολλοὺς νὰ διέρχωνται ἐπὶ τῶν ἵππων, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι εἶχον λόγον πρὸς τοὺς ἱππεῖς, οἷον οἱ βαναυσουργοὶ πρὸς τοὺς καλλιτέχνας. Τὴν δευτέραν φορὰν μάλιστα συνήντησεν αἴφνης τὸ βλέμμα του· οὐδέποτε βλέμμα τῇ ἐφάνη ἀγαθώτερον καὶ εὐγενέστερον.

«Νὰ ἄνθρωπας, ἐσκέφθη, ποῦ ξέρει νὰ κυττάζῃ γυναῖκα». Ὅταν δὲν τὴν παρετήρουν ἀδιαφόρως, τὴν παρετήρουν τόσον ἀδιακρίτως οἱ συμπολῖταί της. Τὴν τρίτην φορὰν ὁ ἦχος τῆς φωνῆς του, καθημένου πρὸ τῆς τραπέζης τοῦ καφενείου, ἐφέρετο διαλείπων μέχρις αὐτῆς· ὁ ὑπολοχαγὸς ὡμίλει βραδέως καὶ σοβαρῶς· ἀλλ' ἐνίοτε ἐνεψυχοῦτο ἐπὶ μᾶλλον, ἔσειε τὴν κεφαλήν, ἐτόνιζε γοργότερον τὰς φράσεις, ἐχειρονόμει, ὡσεὶ διὰ τῶν χειρῶν συνεπλήρου μακρὰν ἀφήγησιν περιπετειῶν καὶ κινδύνων· πέριξ αὐτοῦ κύκλος ἐκ πολιτῶν καὶ στρατιωτικῶν ἐφαίνετο ἀκούων ἐν εὐλαβεῖ σιωπῇ.

Ἡ Μελπομένη προσέσχε περίεργος· τί διηγεῖτο ὁ ὑπολοχαγός; δὲν ἠδύνατο ἐν συνεχείᾳ νὰ ἀντιληφθῇ τῶν λόγων του· οἱ λόγοι του δὲν ἦσαν βεβαίως οὔτε χονδραὶ φιλονεικίαι περὶ τῶν πολιτικῶν τῆς ἡμέρας, οὔτε κακολογήματα, τὰ προσφιλέστερα θέματα ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει τῶν πλείστων θαμώνων τοῦ καφενείου. Ἀλλ' ἔφθανον ἐνίοτε εἰς τὰ ὦτά της τοιαῦται φράσεις: «Ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἴχαμεν ἀποφασίσει τὴν ζωήν μας... Ἐμπροστά μου ἔπεσε ὁ Πραΐδης... εἴκοσι χιλιάδες στρατὸς μᾶς εἶχε ζώσει... Μᾶς ἔφεραν καταματωμένους 'μπροστὰ 'ς τὸ Μουσταφᾶ... ἡ μάχη τοῦ Βαφέ...» Αἱ ἡμιτελεῖς φράσεις, συνδεθεῖσαι πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ ἀφηγουμένου, ὅπερ εἶχε μάθει τὴν πρωΐαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, συνεπλήρωσαν ἐν τῷ πνεύματι τῆς κόρης καὶ ἐξήγησαν τὴν ἀφήγησίν του. Ἐκεῖνος ἦτον!

Ὁ Αἰμίλιος Στεργιάδης, ὁ γενναῖος ἀξιωματικός, ὅστις ἐπολέμησεν εἰς τὴν Κρήτην, ἠκούσθη εἰς τὸ Βαφέ, σύντροφος τοῦ Πραΐδη, τοῦ Ἔσλεν, τοῦ Βαφειάδου, καὶ μαζῇ των ἐδοξάσθη, ἐπληγώθη, συνελήφθη, ὡδηγήθη εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ εἶχεν ἀνακτήσει πρό τινος χρόνου τὴν ἐλευθερίαν. Ὁ Αἰμίλιος Στεργιάδης· τώρα ἐνθυμεῖται ὅτι πολλάκις ἀνέφερε τὸ ὄνομα ὁ πατήρ της, ὁ γηραιὸς ἀντισυνταγματάρχης, ἐξαγγέλλων τὰς ἐντυπώσεις του ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἐφημερίδων, πεπληρωμένων ὑπὸ τῶν Δελτίων καὶ τῶν θριάμβων τῆς Κρητικῆς Ἐπαναστάσεως· ὁσάκις ἔβλεπεν ἐν αὐταῖς ὄνομα στρατιώτου, ἀπερχομένου ὡς ἐθελοντοῦ εἰς Κρήτην, ἠγάπα νὰ ὁμιλῇ περὶ αὐτοῦ· καὶ ἂν εἶχέ ποτε διατελέσει ὑπὸ τὰς διαταγάς του διέτριβεν ἀκόμη εἰς τόσας λεπτομερείας περὶ αὐτοῦ, ὡς ἂν ἐκαυχᾶτο διὰ τὴν γνωριμίαν του. Ἡ Μελπομένη ἤκουε προσεκτικῶς, ἐμάνθανε νὰ πάλλῃ καὶ νὰ συγκινῆται μετὰ τοῦ στρατιώτου πατρὸς καὶ τοῦ ποιητοῦ ἀδελφοῦ, παρηκολούθει τὰς ἐφημερίδας, καὶ ἐν τῇ ζωηρᾷ φαντασίᾳ της ἀνέπλαττε πολλάκις τοὺς πολεμιστὰς ἐκείνους, καὶ ἰδίως τοῦ Βαφὲ τοὺς εὐγενεῖς νεανίας, τοσούτῳ θαυμαστοτέρους, καθ' ὅσον δὲν ἐλαμπρύνοντο ὑπὸ τῆς αἴγλης τῆς ἡρωϊκῆς ἐποχῆς τοῦ παρελθόντος, ἀλλ' ἦσαν σύγχρονοι, ἐν μέσῳ ταπεινῶν καιρῶν, αὐτοὶ ἐξόχως ὑπέροχοι ἐν τῷ πατριωτισμῷ καὶ τῇ θυ-

Digitized by Google

σίᾳ των. Τὰ ἐνθυμήθη ὅλα, διότι ὀλίγος καιρὸς εἶχε παρέλθει ἀπὸ τοῦ οἰκτροῦ τέλους τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1866· ἀκόμη ἐσύροντο εἰς τὰς ὁδοὺς κρητικὰ γυναικόπαιδα. Καὶ τόρα εἷς ἐκ τῶν ἡρώων της ἦτον ὀλίγα βήματα μακρὰν της· καὶ ὡς ἐν ὑποτροπῇ θαυμασμοῦ τὸν ἔβλεπε πολὺ μεγαλείτερον τῶν περὶ αὐτόν, ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὺς ἤδη ἀνεπόλει κραυγάζοντας ἔξω τῶν καφενείων ἐν μαθηματικοῖς ὑπολογισμοῖς ὅτι δὲν ἔχομεν στρατόν, ὅτι θὰ χαθῶμεν ἂν πολεμήσωμεν, ἐν ᾧ ἐκεῖνος ἔχυνεν ἐκεῖ κάτω τὸ αἷμά του.

Ὅταν μετ' ὀλίγον, εἰσελθοῦσα, ἠθέλησε νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν ἀνάγνωσιν ἑνὸς μυθιστορήματος, δὲν ἠδυνήθη· διότι μεταξὺ τῶν ὀφθαλμῶν της καὶ τοῦ βιβλίου παρενετίθετο ἕτερος γοητευτικώτερος ἥρως μυθιστορήματος, φέροντος τὸν τίτλον *Κρήτη* !

Β'.

Τὸ ἀπὸ τῆς θαλάσσης διαχωρίζον τὴν πόλιν * * * εὐρύ, ἀλλ' ἀβαθὲς τέναγος, διαστίζεται ὑπὸ μικροσκοπικῶν ξηρονήσων, ἐσπαρμένων ἐν γραφικῇ ἀταξίᾳ, δίκην μελανοφαίων κύκλων, κεντημένων ἐπὶ κυανοῦ τάπητος. Ἐπὶ τῶν γυμνῶν αὐτῶν τεμαχίων, ἐφ' ὧν οἱ ἁλιεῖς διαμένοντες παρασκευάζουσι τὰ πρὸς ἄγραν κατάλληλα καὶ ὁρμῶνται πρὸς ἁλιείαν, ἀναπνέεται ὁ ἐπιρρωστικώτερος ἀὴρ καὶ διαβλέπεται ὁ βαθύτερος ὁρίζων· τὰ σιωπηλὰ νησίδια ἀντηχοῦσι πολλάκις ὑπὸ τοῦ θορύβου φαιδρῶν ὁμίλων, οἵτινες ἀποβιβάζονται ἐκεῖ, ἵνα διέλθωσι δύο τρεῖς ὥρας συμποσιάζοντες, ἐν δρόσῳ καὶ ἀπομονώσει. Ἓν ἐξ αὐτῶν, καλούμενον *Ἅϊ Νικόλας* ἐκ τοῦ ἐπ' αὐτοῦ ἐκκλησιδίου, τὸ μεῖζον τὴν ἔκτασιν, καὶ κείμενον εἰς τὴν ἐσχατιὰν τῆς τεναγώδους θαλάσσης, παρὰ τὴν εἴσοδον εἰς τὸ πέλαγος, χρησιμεύει ὡς ἐπίνειον τῆς πόλεως· τὰ μεγάλα πλοῖα, μὴ δυνάμενα νὰ εἰσπλεύσωσι τὰ τενάγη, ἀγκυροβολοῦσιν εἰς μικρὰν ἀπὸ τοῦ Ἅϊ Νικόλα ἀπόστασιν, καθοδηγούμενα τὴν νύκτα ὑπὸ τοῦ φωτὸς τοῦ ἐπ' αὐτοῦ ἐστημένου φάρου. Ἐπὶ τοῦ Ἅϊ Νικόλα διέρχονται συνήθως τοὺς θερινοὺς μῆνας οἰκογένειαι ἀπὸ τῆς πόλεως « διὰ νὰ κάμουν τὰ λουτρά των », καὶ ἀσθενεῖς, ὁδηγηθέντες ἐκεῖ ὑπὸ τῶν ἰατρῶν ἢ πρὸς ἀνάρρωσιν ἢ πρὸς ἀνάπαυσιν . . . αἰωνίαν. Πενιχρά τινα οἰκήματα δίδονται δωρεὰν ὑπὸ τοῦ δήμου εἰς τοὺς ἐγκαθισταμένους, ξύλινον παράπηγμα παρέχει πρὸς τοὺς διερχομένους ἐπιβάτας ἀναπαύσεις ξενῶνος, ἑστιατορίου καὶ καφενείου, τοῦ διευθύνοντος ὄντος συγχρόνως καφεπώλου, θαλαμηπόλου, μαγείρου, ὑγιειονόμου, ἐπιστάτου ἐν τῷ φάρῳ, καὶ κανδηλανάπτου ἐν τῷ ναῷ. Ἐπὶ τῶν ἄκρων τοῦ νησιδίου ἐγείρονται ἁλιευτικαὶ καλύβαι, καὶ παρ' αὐταῖς ἁπλοῦνται μικραὶ πρασιαί, ἐπιμελῶς ἠσφαλισμέναι ἀπὸ τῆς ἐπιρροῆς τῆς θαλασσίας ἅλμης, ἐν αἷς οἱ ἁλιεῖς ἐν ταῖς ὥραις τῆς σχολῆς των καλλιεργοῦσι χειμωνικὰ καὶ πέπονας.

Ἐπὶ τοῦ νησιδίου καθ' ἕκαστον θέρος διαιτῶνται ἐπὶ ἕνα ἢ δύο μῆνας ἡ Μελπομένη μετὰ τῆς μητρός. Παιδικὴ χαρὰ καταλαμβάνει τὴν κόρην ἅμα τῇ προσεγγίσει τῶν ἡμερῶν αὐτῶν.

Ἐπὶ τοῦ ἀμμώδους καὶ ἁλικλύστου ἐδάφους αἰσθάνεται ἑαυτὴν ἐλευθέραν, ἀπηλλαγμένην τῆς ὀχληρᾶς ἐν τῇ πόλει συνθλίψεως, ζῶσαν ἐν ἡδονικῇ ἀγριότητι, περιπλανωμένην ἐκεῖ μόνην καὶ ἀτημέλητον, ἐκπλέουσαν εἰς θαλασσίας περιηγήσεις ἀνὰ τὰ γειτονικὰ νησίδια. Ἐκεῖ ἡ ἐργασία εἶνε δι' αὐτὴν διασκέδασις, καὶ ἡ διασκέδασις ἔκστασις· ἐκεῖ τὸ σῶμα λούεται εἰς τὴν αἰωνίαν δρόσον τῶν ὑδάτων τῆς ἀκτῆς, καὶ ἡ ψυχὴ εἰς τὴν αἰωνίαν γαλήνην της. Η κυρία Θεοδοσίου, πρὶν ἀπωλέσῃ ἐν διαστήματι ὀλίγου χρόνου δύο χαριτωμένα τέκνα της, ἦτο μία τῶν συνήθων ἐπαρχιωτίδων δεσποινῶν, ἐπιμελὴς νοικοκυρά, θεοσεβὴς γυνή, τηροῦσα ἐν νηστείᾳ τὰς Τετράδας καὶ τὰς Παρασκευάς, φοιτῶσα κατὰ Κυριακὴν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀναγινώσκουσα τὴν ἱερὰν Σύνοψιν· ἀλλὰ μετὰ τοὺς δύο σκληροὺς θανάτους εἶχε πέσει εἰς εἶδος πνευματικοῦ ληθάργου, καὶ προσεκτήσατο μὲν τὰς ἰδιότητας *ἀγγαρθρώπου*, ὡς λέγουσιν ἐκεῖ, ἀλλ' ἡ οἰκοδέσποινα, ἡ μήτηρ, δὲν ὑπῆρχον σχεδὸν ἐν αὐτῇ. Ἡ Μελπομένη διευθύνει τὰ τοῦ οἴκου· διὰ τοῦτο ἐν τῷ ἤθει αὐτῆς διαφαίνεται ἐλευθεριότης καὶ πρωτοβουλία δεσποίνης, ὧν στεροῦνται συνήθως αἱ κόραι. Ἡ γηραιὰ μήτηρ ἀκούει τὰς προτάσεις καὶ ἀποδέχεται τὰς φροντίδας τῆς κόρης της πάντοτε δι' ἑνὸς « Καλά, μάτια μου », ἐκφερομένου σιγὰ σιγά, ὁτὲ μὲν ἐν μελαγχολικῇ κινήσει τῆς κεφαλῆς, ὁτὲ δὲ ἐν ἀνεξιχνιάστῳ μειδιάματι. Ἴχνη τῆς πάλαι βουλήσεως διασώζει μόνον ἐν τῇ ἐπιμονῇ μεθ' ἧς ἐπιποθεῖ τὴν ἐν τῷ νησιδίῳ τοῦ Ἅϊ Νικόλα διαμονήν· εἶνε ἡ μόνη ἀπαίτησις καὶ ὑπόμνησις αὐτῆς, ἅμα τῇ προσεγγίσει τοῦ καιροῦ, πρὸς τὴν θυγατέρα, ἥτις δὲν δύναται ἢ ν' ἀπαντᾷ κι' ἐκείνη : « Καλά, μητέρα μου ! »

Ἐν τούτοις ὁ Αἰμίλιος εἶχε καταστῇ ὁ τακτικώτερος ἐπισκέπτης τῆς οἰκίας. Καθ' ὃ στρατιωτικός, γνωρίζων τὸν Θεοδοσίου, καὶ ὑπηρετήσας ποτὲ ὑπὸ τὴν φρουραρχίαν του, καθῆκον ἔκρινεν ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν ἄφιξίν του νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀντισυνταγματάρχου του.

Ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀπὸ τῆς πρώτης ἐπισκέψεως ὁ νέηλυς ὑποβάλλεται εἰς ἀναπόφευκτον δοκιμασίαν, ἐξ ἧς ὁρίζεται ἡ θέσις του ἐν τοῖς αἰσθήμασι τῶν οἰκογενειῶν. Ἡ λυδία αὕτη λίθος εἶνε μία ἐρώτησις :

— Πῶς σᾶς φαίνεται ἡ πόλις μας ;

Ἂν ὁ ἐρωτώμενος ἀπαντήσῃ ἐξ ὑποκρισίας ἢ ἐξ ἀβρότητος δι' ἐγκωμίων καὶ φιλοφρονήσεων, εὐχερῶς ἀποκτᾷ τίτλους συμπαθείας καὶ οἰκειό-

Digitized by Google

τητος παρὰ τοῖς ἀγαθοῖς ἐπαρχιώταις· ἐὰν δ' ὁ ἐρωτώμενος ἀπαντήσῃ ἐξ εἰλικρινείας ἢ ἐκ τραχύτητος διὰ σκωμμάτων καὶ ἐπιτιμήσεων, προγράφεται ἀπὸ τῆς ὑπολήψεως καὶ πολλάκις ἀπὸ τῆς γνωριμίας τῶν ἐντοπίων. Ὁ ἐγκληματίας τίθεται ἐκτὸς τοῦ νόμου, καταζητεῖται ὁ τόπος τῆς γεννήσεως, ἡ ἰδιαιτέρα πατρίς του, καὶ ἀλλοίμονον ἂν αὐτὴ κριθῇ κατωτέρα ἢ ἀμφίβολος τὴν ὑπεροχὴν τῆς ὑπ' αὐτοῦ ὑβρισθείσης. Τὴν ἐκδίκησιν τῆς προσβληθείσης πατρίδος ἀναλαμβάνουσιν ἰδίᾳ αἱ γυναῖκες, μᾶλλον μνησίκακοι τῶν ἀνδρῶν: « Βέβαια δὲν τ' ἀρέσει ὁ τόπος μας· ἀκοῦς; ἂς πάῃ νὰ ζήσῃ 'ς τὸν 'δικό του τὸν καλλίτερο· ἀκοῦς; ὁ ψωριάρης! ὁ ξιππασμένος! »

— Καὶ πῶς σᾶς φαίνεται ἡ πόλις μας; ἠρώτησε καὶ ἡ Μελπομένη τὸν ὑπολοχαγὸν ἅμα τῇ πρώτῃ ἐπισκέψει.

— Κυρία μου, μετὰ τὰς Ἀθήνας, τὰς Πάτρας καὶ τὴν Κέρκυραν εἶνε ἡ μόνη πόλις ποῦ 'μπορεῖ ἕνας ξένος νὰ ζήσῃ ἀξιόλογα· 'βρίσκει ἐπὶ τέλους ἀνθρώπους νὰ συναναστραφῇ· ὀλίγον πληκτικὴ τὸν χειμῶνα· ἀλλὰ μήπως ἀλλοῦ εἶνε καλλίτερα; τὸ καλοκαῖρι ὅμως εἶνε μοναδική.

Ἡ Μελπομένη ἀνέπνευσε μειδιάσασα· πολὺ θὰ ἐλυπεῖτο, ἂν ἤκουεν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ὑπολοχαγοῦ περιφρονητικοὺς λόγους διὰ τὸν τόπον της, εἰ καὶ ὀλίγῳ ξένη ἐν μέσῳ αὐτοῦ, εἰ καὶ γινώσκουσα τῆς περὶ αὐτὴν κοινωνίας τὰ ἐλαττώματα, καὶ τὴν ἐπαρχιακὴν ἀσχημίαν τῆς πόλεως· διότι καὶ λεπτοτέρα τις ἐγωϊστικὴ σκέψις δικαιολογεῖ τὴν πικρὰν ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν ἐμποιεῖ ὁ τοιοῦτος δυσφημισμός· ἡ σκέψις ὅτι ὁ κατηγορῶν τὸ ποτήριον ἐπὶ ρυπαρότητι δὲν πίνει ἀπὸ τοῦ περιεχομένου του. Ἀλλ' ὁ Αἰμίλιος τὰ εὕρισκεν ὅλα ρόδινα, ἐγκωμιάζων εἰς τὴν Μελπομένην τὸ εὔκρατον τοῦ κλίματος, τὴν ζωηρότητα τῶν περιπάτων, τὴν ἀνεπτυγμένην κοινωνίαν, τὰς ὡραίας γυναῖκας καὶ τὴν φιλοξενίαν τῆς πόλεως. Δι' ἓν μόνον ἐτόλμησε νὰ παραπονεθῇ: διὰ τοὺς σκύλους.

— Δέ' μ' ἀφίνουν νὰ κοιμηθῶ τὴ νύχτα μὲ τὰ ἀδιάκοπα γαυγίσματά των. Καὶ καθὼς μάλιστα δύσκολα κοιμοῦμαι... ὑποφέρω ἀπὸ ἀϋπνίαν... μένω ὅλη τὴ νύχτα ἔξυπνος. Μόνον 'ς τὴν Κωνσταντινούπολι ἔχω ἰδεῖ τόσους πολλοὺς σκύλους.

— Στὴν Κωσταντινούπολι! τώρα ἐσχάτως μὲ τὴν αἰχμαλωσίαν σας; διέκοψε ζωηρῶς ἡ Μελπομένη.

— Μάλιστα.

— Ἆ! Κύριε Στεργιάδη, πόσον πρέπει νὰ σᾶς ἐκτιμῶμεν καὶ νὰ σᾶς καμαρώνωμεν δι' ὅσα ἔχετε ὑποφέρει χάριν τῆς πατρίδος. Πόσαις φοραῖς ὁ πατέρας σᾶς ἀνέφερε μὲ ἐνθουσιασμόν, καὶ σᾶς εἶχε ὡς παράδειγμα.. Νὰ 'ξεύρατε τί δάκρυα ἐχύναμεν, ὅταν ἐδιαβάζαμεν εἰς τὰς ἐφημερίδας τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μάχης τοῦ Βαφέ, καὶ πῶς ἐπαρακαλούσαμε τὸ Θεὸ νὰ σᾶς σώσῃ ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Τούρκων. Ἔπρεπε νὰ εὑρισκόμεθα ὅλα τὰ κορίτσια ἐκεῖ σιμάσας εἰς τὸν κίνδυνον νὰ φροντίζωμεν δι' ὅλους σας.

Διετήρει ἐν τῇ ὁμιλίᾳ της πανηγυρικόν τινα τόνον, καὶ τάσιν ἐνίοτε πρὸς ἐκλογὴν λέξεων ἐκ τῆς καθαρευούσης· μόναι κηλῖδες, προδίδουσαι τὴν ἐπαρχιακὴν της φύσιν.

Τὰς τελευταίας λέξεις ἐτόνισε μειδιῶσα ὡς ἐν ἐξάλλῳ ἀστειότητι· ἀλλ' ἦτο ὑπερήφανος ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας της, διότι εὗρεν ἀμέσως εὐκαιρίαν νὰ ἐπιδείξῃ τὴν ἐκτίμησίν της, οὐχὶ συνήθους νεάνιδος σαγηνευθείσης ὑπὸ τοῦ μύστακος καὶ τῶν πτερνιστήρων του, ἀλλὰ γυναικὸς ἐνθουσιώσης διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν τιμήν· ἐκτίμησις, τὴν ὁποίαν ματαίως θὰ ἀνεζήτει ἐκεῖνος μεταξὺ τῶν ἄλλων δεσποινίδων, τῶν ὁποίων αἱ πλεῖσται ἠγνόουν ἴσως τὸ πολεμικὸν παρελθόν του ἐν Κρήτῃ· καὶ ἡ σκέψις αὕτη ἔπληττε γλυκύτατα τὴν χορδὴν τῆς φιλαυτίας της.

Ὑπὸ τὰς ἀρρενωπὰς διαχύσεις τῆς κόρης ὁ ὑπολοχαγός, ἀνακτήσας τὴν διαλογικήν του θερμότητα, ἤρξατο ἀφηγούμενος τὰς τύχας τοῦ Κρητικοῦ ἀγῶνος, καὶ τὰς περιπετείας του, περιπετείας πολεμιστοῦ ἐπὶ τῶν βουνῶν τῆς Κρήτης. Ἡ γνώμη του περὶ ἐκείνης, ἥτις ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἐπαρχιακῆς δειλίας καὶ ἁπλοϊκότητος ἐγνώριζε νὰ τῷ ὁμιλῇ μετ' ἐπιβολῆς κυρίας μᾶλλον ἀνεπτυγμένου κόσμου, διεφαίνετο ἐν τῷ ζωηρῷ τῆς ἀφηγήσεως τόνῳ. Ἐπετείνετο ἡ ζωηρότης ἐφ' ὅσον ἐπετείνετο ἡ προσοχὴ τῆς κόρης, θρησκευτικὴ προσοχή, ἀνασκιρτῶσα εἰς ἕκαστον θρίαμβον, φρικιῶσα εἰς ἕκαστον κίνδυνον. Αἱ πολεμικαὶ ὑπομνήσεις ἐξηκολούθησαν καὶ κατὰ τὰς λοιπὰς ἐπισκέψεις, οὐχὶ πλέον τὰς πρωΐας τῶν Κυριακῶν, ἀλλ' οἰκειότερον καὶ εἰς ἄλλας ἡμέρας καὶ ἄλλας ὥρας. Ὁ καταρτισμὸς τῶν σωμάτων τῶν ἐθελοντῶν, ἡ στρατηγική των πρὸς τοὺς Τούρκους, ἡ ἀνδρεία τῶν Κρητῶν, τὰ στίφη τοῦ Μουσταφᾶ, αἱ θηριωδίαι τοῦ Ὀμέρ, αἱ διασημότεραι τῶν μαχῶν, τὰ τραγικώτερα ἢ τρυφερώτερα ἐπεισόδια, τὰ ὄρη, αἱ φάραγγες, τὰ σπήλαια, οἱ ἐν θαλάσσῃ κίνδυνοι, οἱ ὁπλαρχηγοί, ἀπὸ τῆς χαρμοσύνου ἀνατολῆς μέχρι τοῦ θλιβεροῦ τέλους τῆς Ἐπαναστάσεως, τὰ πάντα ἐξεικονίσθησαν, περιεγράφησαν, ἐξηντλήθησαν. Πότε ὡς θέμα ἀνεγράφετο ἡ μεγάλη τετραήμερος μάχη τῶν Βρυσῶν, καθ' ἣν τόσον αἷμα ἔρρευσε καὶ τόσον οἱ ἐχθροὶ κατησχύνθησαν· πότε ἡ ὑπὸ τῶν Τούρκων ἀνακάλυψις σπηλαίου, ὑφ' ὃν εἶχον καταφύγει περὶ τὰ πεντακόσια γυναικόπαιδα, ἅπαντα κατασφαγέντα· πότε ὁ ἡρωϊσμὸς τῶν γυναικῶν τοῦ Σελίνου καὶ τῶν Λάκκων, αἵτινες καρτερικῶς συνέτρεχον τοὺς ἀγωνιζομένους, κομίζουσαι ἐν ὥρᾳ τοῦ κινδύνου ἄρτον καὶ ὕδωρ καὶ πυρίτιδα. Κα

Digitized by Google

εἶχεν οὕτως ἀναπτυχθῆ μεταξὺ τῶν δύο νέων παράδοξος σεπτὴ οἰκειότης, ἀντὶ ἐκ συνήθων φιλοφρονήσεων καὶ ἀργολογιῶν, ἀποτελουμένη ἐξ εὐκλεῶν ἀναμνήσεων, θερμαινομένη ὑπὸ τῶν φλογῶν τοῦ Ἀρκαδίου, φωτιζομένη ὑπὸ τῆς αἴγλης τῶν θυμάτων τοῦ Βαφέ.

Ἐννοεῖται ὅτι κατὰ πᾶσαν ἐπίσκεψιν ἡ σεβαστὴ κυρία Θεοδοσίου παρίστατο εὐλαβῶς ἐρειδομένη ἐπὶ τοῦ καναπέ, ἐνίοτε κινοῦσα θλιβερῶς τὴν σφιγκτὰ ἐντὸς τοῦ μαύρου περιδέσμου ἐσπαργανωμένην κεφαλήν της, ἢ μετ' ἐκπλήξεως ὑποψιθυρίζουσα :

— Καλά, μάτια μου!

Ἡ πρὸς τὴν οἰκογένειαν φιλία τοῦ ὑπολοχαγοῦ ἤρχισε νὰ παρατηρῆται ἐν τῇ πόλει· οἱ μὲν ἀνησύχουν, οἱ δὲ ὑπεμειδίων, οἱ δὲ ἠδιαφόρουν. Δὶς ἐθεάθη ἐν τῷ περιπάτῳ, καθ' ἣν ὥραν ἐπαιάνιζεν ἡ μουσική, ἀποσπασθεὶς τῶν φίλων, ἵνα συμβαδίσῃ τῇ Μελπομένῃ· περὶ τοῦ σπουδαίου συμβάντος ἐγένετο λόγος ἐν τῇ πόλει· ἡ λέξις *λόγος* ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ κοινωνικῷ λεξικῷ σημαίνει *κακολογία*.

Ἐπῆλθον αἱ πρῶται ἡμέραι τοῦ Αὐγούστου. Ἡ σταφὶς ἐξαπλοῦται εἰς τάλώνια κατὰ μεγάλα βαθυκύανα τετράγωνα· ἡ ἐξοχὴ εὐωδιάζει ὅλη ἐξ αὐτῆς, πλήρης ἐργασίας, θορύβου καὶ ζωῆς. Τὸ ἐλάχιστον νεφύδριον ἀνησυχεῖ τοὺς πτωχοὺς κτηματίας· φοβοῦνται τὴν βροχήν, ὡς φοβοῦνται ναυσιπόροι τὴν θύελλαν ἐν τῷ Ὠκεανῷ. Ὅσοι « ἐσήκωσαν ἀπὸ τάλώνια » μεταφέρουσι τὸν καρπὸν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τὸν παραδώσωσιν εἰς τὰ κόσκινα τῶν καθαριστικῶν μηχανῶν· ἀπὸ πολλῶν οἰκιῶν ἐξέρχονται οἱ ἐκκωφαίνοντες κρότοι τῆς *μάκενας*, πρὸ τῆς ὁποίας συναθροίζονται ἐκστατικὰ καὶ λαίμαργα τὰ παιδία. Ὁ καύσων ἀφόρητος μέχρι τῆς μεσημβρίας, μεθ' ἣν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐγείρεται θωπεύων τὴν ἀκτὴν διὰ τῶν δροσογόνων πτερύγων του ὁ εὐεργετικὸς *μαΐστρος*. Ἐπέστη ἡ ὥρα νὰ λάβῃ τὴν ἐτησίαν πραγμάτωσιν τὸ θερινὸν ὄνειρον τῆς μητρός, ἡ ἀναχώρησις εἰς Ἅϊ Νικόλα. Τὴν ἐπιοῦσαν τῆς πωλήσεως τῆς σταφίδος των, ἣν παρῆγε πάντοτε πρωϊμώτερον τῶν ἄλλων μικρόν τι κτῆμα, εἶπεν εἰς τὴν θυγατέρα της:

— Μελπομένη, ἑτοιμάσου αὔριο νὰ πᾶμε· μοῦ φαίνεται πῶς ἐφέτος ἀργήσαμε λιγάκι.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ὁ ὑπολοχαγὸς ἀπεκρίνετο εἰς τὴν Μελπομένην, ἀναγγέλλουσαν τὴν ἀναχώρησίν των:

— Δὲν εἶνε παράξενο νὰ ἔλθω εἰς ἀντάμωσίν σας δι' ὀλίγας ἡμέρας μὲ τὴν μητέρα μου· τῆς ἔγραψα νὰ ἔλθῃ, καὶ τὴν περιμένω. Ἐζήτησα δύο μηνῶν ἄδειαν, διότι αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτό μου πολὺ κουρασμένον· θέλω νὰ ξανασάνω λιγάκι. Πιστεύω πῶς θὰ σᾶς ἀγαπήσῃ ἡ μητέρα μου ἅμα σᾶς ἰδῇ. Καλὴ διασκέδασι.

Γ'.

Πλησιάζει νὰ παρέλθῃ μήν, ἀφ' ἧς διαμένουσιν ἐν τῷ νησιδίῳ μήτηρ καὶ κόρη. Οὐδένα βλέπουσιν ἐκ τῆς πόλεως, ἐκτὸς τοῦ κατὰ Σάββατον κομίζοντος τὰ τρόφιμα λεμβούχου καὶ ἐνίοτε κατὰ Παρασκευὴν ταξειδιωτῶν τινων, ἐπὶ ποδὸς ἀναμενόντων τὴν ἄφιξιν τοῦ ἀτμοπλοίου. Τὴν πρωΐαν πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, μετὰ τὸ λουτρόν, καὶ τὸ δειλινὸν μὲ τὴν δύσιν, πρὸ τοῦ δείπνου, καθήμεναι ἀμφότεραι ἐπὶ τοῦ λιθίνου ἑδράνου, τοῦ κατέχοντος τὸ μῆκος τῆς πρὸς τὴν θάλασσαν πλευρᾶς τοῦ οἰκίσκου των, ἐνῷ τὸ ὕδωρ τῆς ἀκτῆς περιβρέχει σχεδὸν τοὺς πόδας των, διασκεδάζουσι παρακολουθοῦσαι τὴν πορείαν τῶν μικρῶν καρκίνων, τῇδε κἀκεῖσε διασταυρουμένων εἰς τὰ βάθη τῶν ἀβαθῶν, ἠρέμων καὶ διαυγῶν ὑδάτων· ὀλίγον συνομιλοῦσι, καὶ πολὺ παραδίδονται εἰς τὴν νάρκην, τὴν ὁποίαν ἐμπνέει εἰς πᾶσαν ψυχὴν ἡ θέα τῆς θαλάσσης. Καὶ ἐν ταύτῃ μὲν ἡ μήτηρ ἐπανευρίσκει τὴν συνήθη τῶν παρελθουσῶν θερινῶν περιόδων ψυχαγωγίαν· ἀλλ' ἡ κόρη ἐπαναβλέπει ἐν τῇ νάρκῃ τὸν ὑπολοχαγόν, οὐχὶ πλέον ἀντικείμενον ὑπολήψεως καὶ θαυμασμοῦ, ὡς ἐν τῇ πόλει, ἀλλ' ὄνειρον ἀγάπης καὶ ἀφοσιώσεως. Ἐν τῇ πνιγηρᾷ ἀτμοσφαίρᾳ τῆς κοινωνίας, ὑπὸ τὴν τύρβην, τὰ βλέμματα, καὶ τὴν πολυπραγμοσύνην τὸ αἴσθημα ἐτηρεῖτο ἐντὸς τῆς καρδίας της, ῥευστὸν ἀναβράζον, ἀλλ' ἐπιμελῶς πεπωματισμένον ἐντὸς φιάλης, ὅπερ, ἀρθείσης ἤδη τῆς πιέσεως, ἐκρήγνυται ὁρμητικόν, ἀφρῶδες, ὀξὺ καὶ γλυκύτατον.

Αἱ πολεμικαὶ ἀφηγήσεις του τῇ ἐπανέρχονται συνεχῶς εἰς τὴν μνήμην· καὶ ἤδη, ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ τῆς μονώσεως καὶ τῷ πυρετῷ τοῦ πόθου, δὲν ἀρκεῖται μόνον εἰς τῆς μνήμης τὰς ἡδύτητας· ἡ φαντασία της ἐξαπτομένη, παριστᾷ πρὸ αὐτῆς, ὡσεὶ ἐν ὀπτασίᾳ, τὴν εἰκόνα τῆς αἰχμαλωσίας του εἰς τὴν μάχην τοῦ Βαφέ, ἐν ἰδεώδει μεγενθύνσει προσώπων καὶ πραγμάτων. Ἰδοὺ ὁ βράχος, ἀπορρὼξ καὶ ὑψηλότατος, ἐφ' οὗ, ἀπομονωθεὶς τῶν ἑταίρων, κρατερῶς ἀναρριχᾶται ὁ ὑπολοχαγός, προσλαμβάνων τὰς διαστάσεις ἥρωος τῆς κλεφτουριᾶς· κάτω εἰς τὴν πεδιάδα σύγχυσις, σφαγὴ καὶ φρίκη· ὁ νεανίας ἀσθμαίνει αἱματόρρυτος ὑπὸ τὸ βάρος σάκκου πολεμεφοδίων, ἀλλὰ δὲν ἀπαυδᾷ· τὰ ἐνεπιστεύθη ὁ ἀρχηγὸς εἰς τὴν ἰσχύν του, καὶ δὲν θέλει νὰ τἀπορρίψῃ· ἀλλ' ὁ κίνδυνος ἐπείγει· κάτωθεν ἀπὸ τῶν πυκνοτάτων ἐχθρικῶν γραμμῶν μανιῶδες πῦρ εὐθύνετ' ἐναντίον του· ὅλοι καθ' ἑνός. Ὁ νεανίας ἀποφασίζει ν' ἀπαλλαγῇ τοῦ φορτίου του, ἐκλέγει ὡς ἔρεισμα τὸν κορμὸν μιᾶς ξυλοκερατιᾶς, βραχὺν λίθον ὡς προτείχισμα, καὶ ἑτοιμάζει τὸ ὅπλον του μὴ βλέπων περὶ αὐτὸν οὐδένα τῶν συμμαχητῶν του, ἐν τῇ φοβερᾷ μονώσει, αἰσθάνεται τὸ μένος του αὐξάνον,

Digitized by Google

ὡς ἂν συνεκεντρώθη ἐν ἐκείνῳ μόνῳ ἅπαν τὸ σθένος τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἀλλ' αἴφνης αἱ σφαῖραι παύουσι συρίζουσαι περὶ αὐτόν· καὶ πρὶν ἢ ἐξηγήσῃ τὴν παράδοξον ἀνακωχήν, αἰσθάνεται βαρεῖαν χεῖρα σύρουσαν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ τραχήλου· σπεῖρα Τουρκαλβανῶν ὁρμήσασα ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους τοῦ λόφου, ἵνα τὸν ζωγρήσῃ, ἐμφανίζεται ἐπὶ τῆς κορυφῆς, ἄνωθεν ἐκείνου. Ὅλοι ῥυπαροί, εἰδεχθεῖς, μυκώμενοι, τέρατα τῆς κολάσεως, θέλουσι νὰ τὸν δράξουν μὲ τὰς χεῖρας ἐπιπίπτοντες· ὁ ὑπολοχαγὸς προσπαθεῖ νὰ σύρῃ τὴν πιστόλαν του, ἀλλ' εἷς Τουρκαλβανός, ὁ πάντων ἀπαισιώτερος, μὲ μίαν πληγὴν τῆς μαχαίρας του καταρρίπτει ἀδρανῆ τὴν χεῖρά του, καὶ ἡ Μελπομένη βλέπει χυνόμενον τὸ αἷμά του, ἐκείνη, ἥτις θὰ ἐφρικία καὶ μία μόνη σταγὼν του ἂν ἐχύνετο. Ἰδὲ πῶς προσκολλῶνται ἐπὶ τῶν χειρῶν, τῶν στηθῶν, τῶν ἐνδυμάτων καὶ τῶν ὅπλων του, ἐρευνῶντες καὶ ὠρυόμενοι, διψῶντες *πλιάτσικα*, οἱ ἄπληστοι οὗτοι κόρακες τῆς λαφυραγωγίας. Τὸ ὡρολόγιόν του ἁρπάζουσι συγχρόνως δέκα χεῖρες, καὶ δέκα τὸ ἀμφισβητοῦσι, καὶ ἀπὸ δέκα στομάτων ἐξέρχονται βλασφημίαι καὶ ὕβρεις, καὶ μάχαιραι ἀπαστράπτουσι, καὶ τὴν ἀλληλοσφαγίαν παρεμποδίζει ὁ χῶρος μόνον, στενὸς καὶ ἀπόκρημνος, ἀπειλῶν νὰ κρημνίσῃ τοὺς δέκα διαμαχομένους εἰς τὴν ἄβυσσον. Καί, ὁ ἑνδέκατος, καταφθάς, καὶ μὴ εὑρίσκων ἐπὶ τοῦ γυμνωθέντος αἰχμαλώτου καὶ τὸ ἐλάχιστον πρὸς ἀποκομιδήν, ἀποτυχὼν ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ λαφυραγωγοῦ, αναλαμβάνει νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἔργον τοῦ δημίου· καὶ σύρων ἀπὸ τῆς κόμης τὸν Αἰμίλιον, συνέχει τὴν κεφαλήν του ἐπὶ τοῦ λίθου, καὶ ἀνυψοῖ τὴν σπάθην κατ' αὐτῆς. Ἀλλ' ἀποτρέπει τὸ θανάσιμον κτύπημα νεαρός, ἀλλ' ὑπέροχος Ἀλβανός, χρυσοστόλιστος καὶ ἀρχηγῶν τῶν ἄλλων, βέης τις ἴσως· μὲ ἀγγέλου χαρακτῆρας ἀναπλάσσει τὴν ὄψιν του ἡ Μελπομένη, καὶ ἡ ζοφερὰ εἰκὼν αἰθριάζει κατά τι· καὶ πείθων καὶ ὑβρίζων, σώζει τὸν αἰχμάλωτον ἐκ τῆς μανίας των, αὐτὸς παραλαμβάνων ὅπως ὁδηγήσῃ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Πασᾶ. Τὸν ἀπάγουσιν ἐκεῖθεν· διέρχονται τὴν πεδιάδα παρελαύνοντες πρὸ τῶν τάξεων τοῦ Αἰγυπτίου στρατοῦ· ὁ αἰχμάλωτος βαδίζει κατεσχισμένος, καταιματωμένος, ἀλλ' ἀτάραχος· φέρει ὑποδήματα, συληθέντα πρὸ δύο ἡμερῶν ἐν τῇ νίκῃ τῶν Βρυσῶν ἀπὸ τακτικοῦ Αἰγυπτίου· οἱ Ἄραβες, ἀναγνωρίζοντες τὸ λάφυρον, πνέουσι μένεα κατὰ τοῦ θρασέος δεσμώτου· καὶ τρεῖς αὐτῶν ἐγκαταλείποντες τὰς τάξεις, ὑψοῦσι τοὺς πελέκεις, προχωροῦσιν ἐναντίον του· πάλιν κινδυνεύει ὁ ὑπολοχαγός, καὶ τὸν λυτρώνει πάλιν ὁ χρυσοστόλιστος βέης. . . . Καὶ οὕτως ἡ Μελπομένη προχωρεῖ, προχωρεῖ ἀνελίττουσα τὰς σελίδας τῆς νοερᾶς ἐποποιΐας, τὴν ὁποίαν πολλάκις ἀκορέστως ἀνέγνω, μέχρι τῆς τελευταίας σελίδος, ὅτε ὁ ἥρως μετ' ἀνακρίσεις καὶ βασάνους καὶ καταδίκας καὶ φυλακὰς ἀνηλίους ἀποδίδεται εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρός του.

Καὶ εἶτα μετὰ τὴν ἐξαφάνισιν τῆς μεγάλης εἰκόνος μία φράσις ἐμφανίζεται εἰς τὴν μνήμην της αὖθις: «Δὲν εἶνε παράξενο νὰ ἔλθω εἰς ἀνταμωσίν σας δι' ὀλίγας ἡμέρας μὲ τὴ μητέρα μου.» Ἀπὸ τῆς δευτέρας ἡμέρας τῆς ἀφίξεώς της ἤρξατο ἀναμένουσα· κατασκοπεῖ πᾶσαν λέμβον, πλέουσαν πρὸς τὴν νῆσον, καὶ ἀναπάλλεται εἰς τὴν θέαν ἱστίου, ὡς νὰ τὴν χαιρετᾷ μακρόθεν ἐκεῖνος ἐρχόμενος, μὲ τὸ μανδύλι του. Θὰ ἔλθοῦν, ἐσκέπτετο, ὤ, βεβαίως θὰ ἔλθουν. Ἡ μητέρα του θὰ εἶνε καλὴ καὶ ἀνοιχτόκαρδη· ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας θὰ συνάψωσι τὰς ἐγκαρδιωτέρας σχέσεις· θὰ συναντῶνται καθ' ἑκάστην ἐπὶ τοῦ λιθίνου καθίσματος· ὅταν αἱ δύο μητέρες βυθίζωνται εἰς τὰς ἰδιαιτέρας ἐξομολογήσεις τῶν βασάνων των, ἐκεῖνοι, οἱ δύο των, ἠρέμα ἐξ αὐτῶν μακρυνόμενοι, θὰ διέρχωνται τὰς ὥρας εἰς ἀτελευτήτους περιπαθεῖς συνδιαλέξεις. Τὸ κῦμα τὸ ῥοχθοῦν ἐπὶ τῆς ἄμμου θέλει τελεῖ τὸ προανάκρουσμα τῆς ἐρωτικῆς συμφωνίας των, καὶ ἡ φύσις θὰ προστάσσῃ περὶ αὐτοὺς σιωπήν, ὡσεὶ ἀναμένουσα ν' ἀκούσῃ τὰς ἐξομολογήσεις των. Θὰ παραπλέωσι τὴν ἀκτὴν ἁλιευτικὰ πλοιάρια, ἐφ' ὧν, φαιδροὶ οἱ ἁλιεῖς, θὰ τραγουδῶσιν, ὡσὰν ἐπίτηδες δι' αὐτούς, τὰ ὡραιότερα *Γιαννιώτικα* δίστιχα· ὁ καταφθάνων μέχρις αὐτῶν ἀπειλητικὸς καὶ ἄπαυστος μηκυθμὸς τοῦ ἀπωτέρω πελάγους θὰ τοὺς συσφίγγῃ ὡσεὶ ἐν τρόμῳ, στενώτερον· τὸ σύριγμα τῶν ἀτμοπλοίων καὶ ὁ μέλας ἀτμὸς τῶν καπνοδόχων θὰ ἐνθυμίζῃ εἰς αὐτοὺς τὴν τέρψιν, ἣν παρέχουσιν αἱ ἀποδημίαι εἰς δύο διδύμους ὑπὸ τοῦ ἔρωτος ὑπάρξεις, καὶ ὁ εὐρὺς αὐτὸς ὁρίζων ἀπὸ τοῦ μέρους ὅθεν βαθύτατος χωρῶν, χωρὶς οὐδὲ γραμμὴ βουνοῦ νὰ τὸν στίζῃ, τερματοῦται ἑνούμενος πρὸς τὴν θάλασσαν, θὰ τοὺς καλῇ νὰ φύγωσι μακράν, μακρὰν εἰς τὸ ἄπειρον... Μετέπειτα ἀποχωριζομένη τοῦ Αἰμιλίου, θὰ συναντᾷ τὴν μητέρα του· θὰ διανοίξῃ πρὸς ἐκείνην πάντα θησαυρὸν ἀρετῆς, προκοπῆς καὶ ἀγαθότητος· καὶ ἡ καλὴ γυνὴ τόσον θὰ τὴν ἀγαπήσῃ, ὥστε μίαν ἡμέραν, ἐν γλυκὺ δειλινόν, πρώτη ἡ μήτηρ θὰ τὴν φιλήσῃ ὡς θυγατέρα εἰς τὸ μέτωπον, καὶ θὰ παράσχῃ εἰς τὰ τέκνα της τὴν θαυματουργὸν εὐλογίαν τῆς μητρικῆς στοργῆς, πρὶν ἢ ὁ ἱερεὺς παράσχῃ τὴν εὐλογίαν τῆς θρησκείας. Κ' ἐπὶ μακρὸν ἀκολουθοῦσα πλοῖον, ἄπαιρον ἐν ὅλῃ τῇ ἐρατεινῇ λευκότητι τῶν ἱστίων του ἔβλεπεν ἑαυτὴν ἐπὶ τοῦ πλοίου νύμφην, προπεμπομένην ὑπὸ τῶν συγγενῶν, καὶ παρ' αὐτῇ ἐκεῖνον, τὸν Ὑπολοχαγόν της, ὁδηγοῦντα αὐτὴν εἰς χώραν, ἔνθα ὁ βίος τοῦ μέλιτος δὲν διαρκεῖ μῆνα μόνον, ἀλλ' εἶνε ἀπέραντος.

Μίαν πρωΐαν, ἐνωρίτερον ἐγερθεῖσα, ἐκάθησεν

Digitized by Google

ἐν τῇ συνήθει θέσει. Ἦτον ἡ τελευταία πρωΐα τοῦ Αὐγούστου. Μικρὰ εὐκέλαδα πτηνὰ προσέπαιζον ταπεινῶς προσπετῶντα ἐπὶ τῶν φυκῶν, καὶ χαράσσοντα τὸ ὕδωρ διὰ τῆς ἄκρας τῶν πτερύγων των. Τὰ κοιμώμενα νερὰ ἐξύπνων μουρμουρίζοντα ὑπὸ τὸ γοργὸν πέρασμα τῶν διασχιζόντων αὐτὰ πλοιαρίων· οἱ ἁλιεῖς μὲ τὰ πλατύγυρα σκιάδια καὶ τὰ λευκά των ἐνδύματα, γυμνόποδες καὶ ἡλιοκαεῖς, ἔσπευδον ἐπὶ τὸ ἔργον κομίζοντες ἀγκαλίδας καλάμων, καλάθους καὶ κάμακας. Τὸ φῶς τοῦ φάρου ἔλαμπεν ἔτι ὡς ἀμαυρούμενος ὀφθαλμὸς ἐπιθανάτου· ὁ ἀπὸ τοῦ ὄρους ἀνατέλλων ἥλιος διέγραφεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς του μακρὰν ἑλικοειδῆ ταινίαν ἐξ ἀπαραμίλλου ῥοδοχρύσου.

Ἐπὶ τῆς ξυλίνης ἀποβάθρας προσαράσσει μονόξυλον· ἀποβιβάζοντ' ἐξ αὐτοῦ δύο Κύριοι συνοδεύοντες γραῖαν γυναῖκα. Ἡ Μελπομένη ῥήγνυσι κραυγήν, ἀναγνωρίζουσα τοὺς νεήλυδας.

— Μητέρα, μητέρα, ὁ κ. Αἰμίλιος μὲ τὴν μητέρα του.

Ἡ κ. Θεοδοσίου εὐμενῶς ἀποδέχεται τὴν εἴδησιν· γνωρίζει ὅτι ὁ Αἰμίλιος εἶνε καλὸς γαμβρός, καὶ πρέπει νὰ φέρηται πρὸς αὐτὸν φιλοφρόνως· τίς οἶδε... Ἡ ἀγαθὴ μήτηρ τρέπεται εἰς διευθέτησιν τῶν τῆς οἰκίας, ἐν ᾧ ἡ Μελπομένη διευθύνεται εἰς τὸν καθρέπτην πρὸς εὐπρεπισμόν, ὡς ὁ φρουρὸς εἰς τὸ ὅπλον του, ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ τῆς νυκτερινῆς ἐφόδου. Κατόπιν ἵσταται πρὸ τοῦ παραθύρου κατοπτεύουσα.

Ἀλλ' ἔχει τι σφόδρα ἀνήσυχον ἐν τῇ καρδίᾳ· ἐν τῷ συνοδεύοντι τὸν Αἰμίλιον ἀνεγνώρισε τὸν ἰατρὸν Κ... Τί τάχα ἐδήλου ἡ παρουσία του; Ὁ ἰατρὸς εἶνε φίλος τοῦ ὑπολοχαγοῦ, δὲν εἶνε παράδοξον ὅτι μετέχει τῆς ψυχαγωγικῆς ἐκδρομῆς... ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ μὴ ἀναμνησθῇ τῶν τελευταίων λόγων του, ἀποχαιρετίζοντος αὐτὴν ἐν τῇ πόλει: «Αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτό μου πολὺ κουρασμένο..» Θεέ μου! ἂν ἦτο ἀσθενής; τώρα τῆς φαίνεται ὅτι τὰς τελευταίας ἡμέρας τὸν ἔβλεπεν ὠχρόν, καταβεβλημένον· διέκοπτεν ἐνίοτε τὴν ὁμιλίαν του ξηρὸς βήξ. Ἀλλὰ γενναίως ἀποδιώκει τὰς λυπηρὰς χιμαίρας· ἡ ὠχρότης του ἦτο ἀποτέλεσμα μιᾶς ἀϋπνίας, μιᾶς στρατιωτικῆς κακουχίας, καὶ ὁ βὴξ δὲν εἶνε πρᾶγμα ν' ἀνησυχῇ κανείς. Εἶνε καλά, καλά, καὶ νὰ ποῦ ἔρχεται νὰ τὴν ἴδῃ, νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ὑπόσχεσίν του.

Μετὰ πάροδον ὥρας τινὸς αἱ γυναῖκες ἐδέχοντο τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἰατροῦ, λίαν οἰκείου τῇ οἰκογενείᾳ. Ἅμα τῷ πρώτῳ χαιρετισμῷ, ἡ Μελπομένη, ἀνυπόμονος ν' ἀκούσῃ περὶ τοῦ ὑπολοχαγοῦ, τὸν ἠρώτησε:

— Καὶ πῶς ἐδῶ, γιατρέ; πῶς ἀφίσατε τοὺς 'δικούς σας γιὰ νὰ μᾶς 'θυμηθῆτε ἐδῶ 'ς τὸν ξερότοπο;

— Ἦλθα συντροφεύων τὸν καϋμένον τὸν Αἰμίλιον μὲ τὴ μητέρα του· περιμένουν νὰ ξαποστάσουν γιὰ νὰ 'ρθουν κι' αὐτοὶ νὰ σᾶς ἰδοῦν. Ἐγὼ θὰ φύγω τὸ βράδυ μὲ τὴ δροσιά.. ὁ Αἰμίλιος θὰ μείνῃ ἐδῶ πέρα.... οἱ συνάδελφοί μου τοῦ διώρισαν ὡς τελευταῖον φάρμακον τὸν Ἅϊ-Νικόλα.... ἐγὼ τὸ θεωρῶ περιττόν· δὲν θὰ τοῦ κάμῃ τίποτε· ἀλλ' ὁπωσδήποτε κατήντησεν ἐπιστημονικὸν ἔθιμον νὰ τοὺς στέλνωμεν ἐδῶ... Ἤλθα μαζῆ τους διὰ νὰ τοὺς ἐκλέξω κατάλληλον οἴκημα· ηὕραμεν ἕνα, ἀλλ' εἶνε ἄθλιον· μόνον μετὰ δύο ἡμέρας θὰ εἶνε ἕτοιμο γιὰ νὰ καθήσουν. Πιθανὸν ἕως τότε νὰ ζητήσουν τὴν φιλοξενίαν σας... Πολὺ σᾶς ὑπολήπτεται ὁ καϋμένος. Κρῖμα, κρῖμα 'ς τὸ ἀνεκτίμητο παιδί, ς' τὸν λαμπρὸν στρατιώτην. Ἀλλὰ — προσέθηκε ταπεινότερον — πρέπει κάπως νὰ προφυλάττεσθε· δὲ λέγω, ἡ φθίσις δὲν εἶνε πάντοτε κολλητική, ὅμως δὲν βλάπτει ἡ προφύλαξις... Τί ἔχετε, Μελπομένη;

Ὁ ἰατρὸς θὰ ἐξηκολούθει ἀκόμη τὰς θανασίμους ἀνακοινώσεις του, θὰ ἐφιλοσόφει ἐπὶ τῆς εἴρωνος καὶ μοχθηρᾶς ἀντιθέσεως, ἥτις σώζει τὸν νέον μαχητὴν ἀπὸ τὸ μεγαθήριον τοῦ πολέμου διὰ νὰ τὸν παραδώσῃ εἰς τὸ μικρόβιον τῆς νόσου, θὰ ἐξήγει τὰ τῆς κληρονομικότητος ταύτης, θυσιασάσης πρὸ αὐτοῦ ἐκ τῆς οἰκογενείας του πατέρα καὶ ἀδελφόν, καὶ αἴφνης ἐκραγείσης καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐν ἀπελπιστικῇ σφοδρότητι καλπαζούσης φθίσεως, θὰ ἐξεικόνιζε τὴν σκοτεινὴν γαλήνην τοῦ ὑπολοχαγοῦ, ἢ ἐκ τῆς σπαρακτικῆς τῶν πραγμάτων ἀγνοίας ἢ ἐκ τῆς σπαρακτικωτέρας αὐτῶν γνώσεως, ὑπομένοντος μετὰ μαρτυρικῆς ἰσχύος, χάριν τῆς μητρός, τῆς δυστυχοῦς μητρός, τὴν ὁποίαν πρὸς ἀναψυχὴν εἶχε καλέσῃ πλησίον του, συντετριμμένην ἐκ δύο θανάτων· θὰ ἐξηκολούθει ὁμιλῶν, ἂν δὲν τὸν ἐσ[χ]ἄματα ἡ ὄψις τῆς κόρης, ἥτις ὑπὸ νεκρικῆς περιχυθεῖσα ὠχρότητος, εἶχε βιαίως στηριχθῇ ἐπὶ τοῦ ἐρεισινώτου μιᾶς ἕδρας.

— Τί ἔχετε, Μελπομένη;

— Τίποτε· ὀλίγη σκοτοῦρα ἔτσι ἔξαφνα, γιατρέ· θὰ μοῦ περάσῃ, ἐψιθύρισε μετ' ἀσθενοῦς φωνῆς.

Ὀλίγη σκοτοῦρα! Πρὸ τῆς κοινωνικῆς εὐσχημοσύνης οὕτω μόνον ἠναγκάσθη νὰ ἑρμηνεύσῃ ἡ κόρη τὸ κεραυνοβόλημα τῶν ἐρώτων καὶ τῶν ἐλπίδων της. Ἀπὸ τῶν πρώτων λόγων τοῦ ἰατροῦ, ἀφ' ὅτου εἶπεν «ὁ καϋμένος ὁ Αἰμίλιος», τὴν ἐφώτισεν ἀπαισίως ἡ πρώτη ἀστραπή· ἐδέχετο κατάκαρδα ἑκάστην λέξιν, ἀλλ' ἔτι δὲν ἠδύνατο νὰ ὑπολογίσῃ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, ὡς ὁ ὑπὸ μαχαίρας πληγεὶς δὲν ἐννοεῖ ἐν ἀρχῇ τὴν ὀξύτητα τοῦ τραύματος. Ἀλλ' ὅταν ἡ λέξις *φθίσις* ἐσύριξεν εἰς τὰ ὦτά της, ᾐσθάνθη συγχρόνως φθίνουσαν μετὰ τῆς εὐτυχίας της καὶ τὴν ἰσχύν νὰ ὑπομείνῃ ἀπαθῶς πρὸ τῶν ἄλλων τὸ ἄκουσμα.

Digitized by Google

Ὠχρίασεν, ἐκλονίσθη, καὶ μόλις ἔσχε τὴν ἑτοιμότητα νὰ στηριχθῇ ἵνα μὴ καταπέσῃ. Θάμβος ἐπεχύθη πρὸ τῶν ὀμμάτων της, καὶ ἐν τῇ σκοτεινῇ ἀπογνώσει, ὡς ὀπτασίαν μὲ πτέρυγας ἀστραπῆς, ἐπαναβλέπει τὸ πλοῖον τῶν ῥεμβασμῶν της, ἐφ' οὗ προπεμπομένη νύμφη ὑπὸ τῶν συγγενῶν, ἔχει πλησίον της ἐκεῖνον, τὸν ὑπολοχαγόν της...Ἀλλὰ δύο μορφαὶ δυσδιάκριτοι, δύο λευκὰ φαντάσματα, ὁ πρῶτος, τῶν δεκαὲξ ἐτῶν της ὁ μνηστήρ, τὸν ὁποῖον ὁ τάφος τῆς ἔκλεψε, καὶ ὁ δεύτερος, τὸν ὁποῖον ὁ κόσμος τῆς ἥρπασεν, ἔρχονται καὶ παραλαμβάνουν τὸν νυμφίον της, καὶ περιπλέκονται μετ' αὐτοῦ πτεροῦνται, ὑψοῦνται, ἐξαφανίζονται, ἐνῷ ἐκείνη, θέλουσα νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ, πίπτει εἰς τὴν θάλασσαν καὶ πνίγεται, ἐνῷ ἐν τῇ βοῇ τῶν κυμάτων διακρίνει τὸ δυσοίωνον δίστιχον τῆς Μεγαίρας τοῦ κλύδωνος, τὴν μοῖραν της:

Πάντα γυρεύω γιὰ νὰ 'βρῶ βοτάνι γιὰ νὰ γιάνω,
Καὶ τὸ βοτάνι γίνεται ἐχτρὸς ποῦ θέλει νὰ πεθάνω.

. . . .

Ὁ ἰατρὸς ἔσπευδε πρὸς τὴν κόρην, ἵνα παράσχῃ τὰς βοηθείας του, ὅτε, ἀνοιγείσης τῆς θύρας τοῦ δωματίου, ἀνεφάνη ὁ ὑπολοχαγὸς μετὰ τῆς μητρός του. Ἡ Μελπομένη ἐν μέσῳ τῆς σκοτοδίνης της ἀντελήφθη τῆς παρουσίας του, καὶ ἄνευ συνδρομῆς ἀνέκοψε, χωροῦσα βήματά τινα πρὸς αὐτούς, ἀλλ' ὠχροτάτη.

Ἀξιοπρεπή, τις αἰδὼς πρὸ τῶν εἰσερχομένων *ξένων*, ὑπαγορεύουσα φιλόφρονα ὑποδοχήν, ἐσχάτη σκέψις ἐλέου καὶ στοργῆς πρὸς τὸν ἐπιθάνατον, ἀπαγορεύουσα πᾶσαν ἐπὶ τοῦ ἤθους αὐτῆς ἀντανάκλασιν τοῦ θανάτου, ὅστις βραδέως, ἀλλ' ἀσφαλῶς τὸν ὑπ[illegible]πτε, τὴν ἀνεκάλεσαν εἰς ἑαυτήν. Ὁ ὑπολοχαγὸς ἦτο ἐνδεδυμένος πολιτικά· χαίρετε, ξίφη καὶ πτερνιστῆρες καὶ χρυσοποίκιλτα σήματα· παρῆλθεν αἱ λάμψεις σας μετὰ τῶν λάμψεων τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἀκμῆς. Ἡ ὄψις του διατηρεῖ ἀκόμη ὠχράν τινα ζωὴν καὶ γαλήνην· ἀλλὰ τὸ εὐθύ, τὸ ἄκαμπτον σῶμα ἤρξατο ἐλαφρῶς κυρτούμενον ὑπὸ τὸ ἄχθος, ὅπερ δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ τὸ καταρρίψῃ ἐπὶ τεσσάρων σανίδων ὕπτιον. Πλησίον του ἡ μήτηρ, μαυροφοροῦσα ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, στρέφει τὸ βλέμμα συνεχῶς πρὸς τὸν υἱόν, ἀνήσυχον καὶ ἀλγεινὸν βλέμμα, ὡσεὶ διατελεῖ ὑπὸ τὸν ἐφιάλτην φοβερᾶς ἀπέλπιδος προσδοκίας.

Ὁ ὑπολοχαγὸς προὐχώρησε παρουσιάζων τὴν μητέρα του εἰς τὰς γυναῖκας, καὶ χαιρετίζων τὴν κόρην διὰ τοῦ φιλικωτέρου μειδιάματος. Καὶ ἡ Μελπομένη, ἀντὶ παράφρων νὰ ῥιφθῇ κατὰ γῆς, ἀντὶ νὰ κλαύσῃ, ἀντὶ νὰ ὀλολύξῃ, τῷ ἐμειδίασε κ[illegible] ἀνέκφραστον χαμόγελον, ἐν ᾧ περιεκλείετο ἡ ἀπελπισία της, ὡς ἡ θύελλα ἐντὸς χ[illegible] νέφους, χρυσωθέντος πρὸς στιγμὴν ὑπὸ τῶν ἀκτίνων δύοντος ἡλίου. . . .

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.

Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Συνέχεια· ἴδε προηγούμ. φύλλον.

ΚΒ'

Κύπτουσα ἐπὶ τοῦ τετραδίου της ἡ Μαρκέλλα ἠκροᾶτο τῶν μαθημάτων τοῦ Ῥοβέρτου, καὶ ἡ βαρεῖα φωνὴ τοῦ νεαροῦ καθηγητοῦ, εἰσδύουσα μέχρι τῶν μυχίων τῆς διανοίας της, ἤνοιγεν εἰς αὐτὴν νέους ὁρίζοντας.

Ἡ μέθοδος τῆς διδασκαλίας τῆς κυρίας Ἑρμίνης, ὀλίγον τι ἀπηρχαιωμένη, ἀντικατεστάθη κατὰ μικρὸν ὑπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης. Ἀταράχως καὶ ἀνεπαισθήτως τὸ πνεῦμα τῆς κορασίδος παρεσκευάζετο εἰς ὑποδοχὴν ἐννοιῶν καὶ γνώσεων νέων.

—Εἶνε πολὺ δυνατὴ ἀναλόγως τῆς ἡλικίας της, εἶπεν ἡμέραν τινὰ ἡ κυρία Ἑρμίνη πρὸς τὴν κυρὰ Ζαλίνην, ἥτις παρέτεινε τὴν διαμονήν της ἵνα συνδιαλέγηται περὶ τῆς Μαρκέλλας. Φαντάσου εἰξεύρει μερικὰ πράγματα πολὺ καλλίτερά μου.

Ἡ δὲ κυρὰ Ζαλίνη ἀκούουσα ταῦτα, ἤνοιγε τόσους τοὺς ὀφθαλμούς της· διότι μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης ἡ κυρία Ἑρμίνη ἐφαίνετο εἰς αὐτὴν ἄβυσσος σοφίας· ἀλλ' ἐὰν ἡ Μαρκέλλα ἤθελε μάθῃ πλείονα τῆς ἀβύσσου... Ἀλλὰ τοῦτο δὲν γίνεται, θὰ ἦτο ὑπερβολή.

—Ὄχι, καθόλου! ἀπεκρίθη ἡ κυρία Ἑρμίνη, ἀκούσασα τὴν γνώμην ταύτην, ἣν ἡ κυρὰ Ζαλίνη ἐξέφρασε μετὰ πολλῆς συστολῆς. Γίνεται, ἐγὼ τὸ βλέπω πολὺ καλά! Καὶ μάλιστα ἀφ' ὅτου με ἦλθεν ἡ λαμπρὰ ἰδέα νὰ παρακαλέσω τὸν Ῥοβέρτον νὰ την προγυμνάζῃ εἰς τὴν ἀριθμητικήν· ἀλλ' αὐτὸς παρετήρησεν ὅτι δὲν ἀρκεῖ μόνη ἡ ἀριθμητικὴ καὶ δι' αὐτό της παραδίδει ἀπ' ὅλα...

—Ἦταν τυχερὴ ἡ μικρούλα, εἶπεν ἡ κυρὰ Ζαλίνη μετά τινα σκέψιν.

—Καὶ της ἤξιζεν, ἔπειτα ἀπὸ τὰ τόσα καὶ τόσα ποὺ ὑπέφερεν! ὑπέλαβεν ἡ κυρία Ἑρμίνη, καὶ οἱ ὀφθαλμοί της ἐξήστραψαν, ὡς ἐὰν ἡ κυρὰ Ζαλίνη εἶχε τὴν ἐναντίαν γνώμην.

—Ἄχ! ναί, ἀπεκρίθη ἡ πλύντρια στενάζουσα. Μὰ ἔννοια σας καὶ ἡ κυρὰ Φαβροῦ τὸ εὑρῆκε!

—Πῶς;

—Ἡ δουλειές των δὲν ἐπῆγαν καθόλου καλά, κόντεψαν «νὰ ῥίξουν τὸ κανόνι». Τότε 'θυμήθηκαν πῶς ἔχουν μιὰ θειά, δὲν εἰξέρω σὲ ποιὰ ἐπαρχία, καί της ἔγραψαν. Ἐκείνη τους ἐδιώρθωσε τῆς δουλειές τους, μὲ τὴ συμφωνία νὰ 'πᾶν νὰ καθίσουν μαζί της, — καὶ καταλαβαίνετε ἡ γρηὰ δὲ χωρατεύει, σοῦ εἶνε μιὰ παράξενη, ὁ Θεὸς νά μας φυλάγῃ... Μὰ θά της ἀφήσῃ κληρονόμες... δὲν εἶνε δὰ καὶ μεγάλα πράγματα! Θὰ περάσουν ὅμως ζωὴ καλή! Ἐγὼ

Digitized by Google

τί νά σας 'πῶ, μοῦ φαίνεται πῶς ὁ Θεός της παιδεύει γιὰ τὴν ἀπονιά τους 'ς αὐτὴ τὴ μικρούλα!...

— Ἡ μικρούλα εἶνε σὰν τὰ χελιδόνια, εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη σιωπηλή· ὅπου στήσουν τὴ φωλιά των ἐκεῖ φέρνουν καὶ τὴν εὐτυχίαν. Ἄκουσε νὰ ἰδῇς. Εἶχα μετοχὰς καὶ τόσον καιρὸν δὲν ἐκέρδιζα τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνον τὸν νόμιμον τόκον, καὶ τώρα ἔξαφνα ἤρχισαν καί μου δίδουν καὶ μέρισμα κἄτι καλό... Τὸ ἐμοίρασα μὲ τὴν Μαρκέλλαν μισὰ καὶ μισά. Καὶ νὰ ἰδῇς ἀρχίζει τώρα ἡ Μαρκέλλα νὰ ἔχῃ ἰδιαίτερον ταμεῖον.

Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς κυρὰ Ζαλίνης ἐξέφρασαν ὅλον αὐτῆς τὸν θαυμασμόν· ἔπειτα δὲ ἔστρεψε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν κῆπον, ἔνθα ἡ ζωηρὰ μορφὴ τῆς μικρᾶς ἀπετυποῦτο ἐπὶ τοῦ πρασίνου τάπητος τῆς χλόης. Κρατοῦσα βιβλίον περιεφέρετο βραδέως μελετῶσα τὸ ἑσπερινὸν μάθημά της.

— Εἶνε κατὰ διαταγὴν τοῦ ἰατροῦ, εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη· πρέπει ὅσον τὸ δυνατὸν νὰ ἀναπνέῃ καθαρὸν ἀέρα. Μόνον ὅταν βρέχῃ μένει μέσα, εἰ δὲ μὴ γυρίζει ὁλημέρα εἰς τὸν κῆπον.

Ἡ Μαρκέλλα τῷ ὄντι ἐφαίνετο φιλάσθενος. Ἔχουσα ἀνάπτυξιν μεγάλην ἀναλόγως τῆς ἡλικίας της, ἐφαίνετο δεκατεσσάρων μέχρι δεκαπέντε ἐτῶν, καί τοι ἦτο μόλις δώδεκα. Τὸ λευκὸν πρόσωπόν της διέψευδε παρευθὺς τὴν πρώτην ταύτην ἐντύπωσιν. Τὰ τέσσαρα ἔτη, ἅτινα διῆλθεν ὑπὸ τὴν στέγην τῆς κυρίας Ἑρμίνης, οὐ μόνον οὐδεμίαν τῶν παιδικῶν αὐτῆς χαρίτων ἐξήλειψαν, ἀλλὰ καὶ ἔτι μᾶλλον χαρίεσσαν τὴν κατέστησαν καὶ εὐγενεστέραν τοὺς τρόπους, οὓς ἔμαθεν ἐκ τῆς συμβιώσεως μετὰ τῆς γηραιᾶς φίλης της.

Ἀπὸ ἑνὸς ἤδη ἔτους ἡ Μαρκέλλα ἐγένετο ἐμβριθεστέρα. Οὐδεὶς λόγος πλέον ἐγίνετο περὶ τῆς σφαίρας καὶ τοῦ τοίχου ἐξ οὗ ἐρρίπτετο, ὁ περίφημος μαῦρος κύων, ὁ τοσαύτας ἀνοίξας ὀπὰς ἐν τῷ κήπῳ τῆς κυρίας Ἑρμίνης, ἦτο ἤδη πρᾶος καὶ σοβαρὸς τοσοῦτον, ὥστε ὁσάκις ἤθελον νὰ παίξωσιν ἦτο χρεία νά τον σύρωσι διὰ τῆς βίας, ἀλλὰ δὲν ἦτο καὶ ἐμβριθέστερος τῆς Μαρκέλλας, ἧς εἶχε γίνῃ ἐπιστήθιος φίλος.

Καὶ ὁ Ἰούλιος δὲ μετεῖχεν ἤδη τῆς γενικῆς ταύτης νηνεμίας. Πλήρης τῆς ἀξιοπρεπείας τῶν δεκαὲξ ἐτῶν του, εἶχεν ὀρθίαν τὴν κεφαλήν, ἠγόρασε δίοπτρα τῆς ῥινὸς καὶ ἐλάλει περὶ τῶν ἐξετάσεών του ὡς περὶ πράγματος μηδαμινοῦ, οὗ ἔμελλε νὰ ἀπαλλαχθῇ πρὶν παρέλθῃ ἑξαμηνία.

Ὁ μόνος δὲ ἐκ τῆς φαιδρᾶς ταύτης συντροφίας ὅστις, ἀντὶ νὰ γίνῃ σοβαρώτερος, τοὐναντίον κατέστη κοινωνικώτερος καὶ φαιδρότερος ἦτο ὁ Ῥοβέρτος, ἡ ἄρκτος αὐτή, ὥς τον ἔλεγεν ὁ ἀδελφός του. Ἡ ἄγαν συστολὴ αὐτοῦ καὶ ἡ δειλία, ἥτις ἄλλοτε δέν τον ἄφινε νὰ ἐπιδείξῃ τὸ ἰσχυρὸν καὶ λαμπρὸν πνεῦμά του, διελύθη ὡς καπνός, καὶ τὴν εὐάρεστον ταύτην μεταβολὴν ὤφειλεν εἰς τὴν ἀνανέωσιν τῆς πρὸς τὴν κυρίαν Ἑρμίνην φιλίας του. Ἄλλοτε, μόνος ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἢ μᾶλλον ἐν τῷ σχολείῳ μετὰ τῶν συμμαθητῶν του εἶχε χάσῃ μακρὰν τῆς μητρός του τὴν ἕξιν τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς μετὰ γυναικῶν ἀναστροφῆς, ἥτις τοσοῦτον ἀναγκαία εἶνε εἰς τοὺς νέους, ἵνα συνηθίζωσιν εἰς τὴν καλὴν συμπεριφοράν. Εὑρισκόμενος πλησίον τῆς γηραιᾶς κόρης, ἥτις τον εἶχεν ὡς υἱόν, πλησίον τῆς Μαρκέλλας, ἣν αὐτὸς θὰ ἐπεθύμει νὰ εἶχεν ἀδελφήν, ᾐσθάνετο τὴν ψυχήν του ἀγαλλομένην ὡς τὸ ἄνθος ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας ἐαρινοῦ ἡλίου.

Ἐκ τῆς ἐν τῇ Νικαίᾳ ἐξορίας της ἡ κυρία Βρεῶ εἶχε γράψῃ πολλάκις πρὸς τὴν κυρίαν Ἑρμίνην, εὐχαριστοῦσα αὐτὴν διὰ τὴν ἐξαίρετον ἐπὶ τῶν υἱῶν της ἐπίδρασιν αὐτῆς· ταύτην δὲ τὴν ἐπίδρασιν εἶχε δυνηθῇ νὰ ἐκτιμήσῃ κατὰ τὸ διάστημα τῶν διακοπῶν ἃς οἱ νεανίαι κατ' ἔτος διήρχοντο παρ' αὐτῇ. Ἡ τελευταία δὲ αὐτῆς ἐπιστολὴ κατελύπησε τὴν ἐξαίρετον γηραιὰν κόρην, διότι ἡ ἀτυχὴς μήτηρ ἐξέφραζε πλαγίως ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ τὴν ἀνησυχίαν της περὶ τῆς τύχης τῶν δύο ἀδελφῶν, ἐὰν ποτε συνέβαινε νὰ μείνωσιν ὀρφανοί.

— Ὁ σύζυγός μου, ἔλεγεν, εἶνε λίαν ἀδύνατος, καὶ ἄν με χάσῃ δὲν τολμῶ νὰ προΐδω ποῦ θά τον φέρῃ ἡ λύπη του. Ἐγὼ ἔπταισα διότι ἐπέτρεπον ἄλλοτε εἰς αὐτὸν νὰ ζῇ δι' ἐμὲ καὶ μόνον δι' ἐμέ. Ἤμην τυφλὴ καὶ δὲν ἔβλεπον μακρότερα τῆς παρούσης ὥρας· ἀληθῶς εἰπεῖν μέχρι τῶν τελευταίων τούτων χρόνων εἶχον πάντοτε ἐλπίδα ὅτι θὰ θεραπευθῶ· ἀλλὰ τώρα πλέον βλέπω καὶ ἐγὼ ὅτι ἡ ἐλπὶς αὐτὴ εἶνε μωρία. Τοῦτο μόνον τὸ ὄνειρόν μου εἰμπορεῖ νά μου συγχωρήσῃ τὴν φιλαυτίαν τὴν ὁποίαν ἔδειξα, ἀφίνουσα τὸν πατέρα νὰ ζῇ μακρὰν τῶν τέκνων του. Ἡ φρόνησις τοῦ μεγάλου μου υἱοῦ κατώρθωσε νὰ προφυλάξῃ τοὺς δύο ἀδελφοὺς ἀπὸ τὰ δυσάρεστα ἐπακόλουθα τῆς τοιαύτης ἀνωμάλου καταστάσεως τῶν οἰκιακῶν μας πραγμάτων. Ἀλλ' ὅμως φοβοῦμαι μήπως ἡ ἀγάπη τῶν τέκνων δὲν θὰ ἔχῃ τόσην δύναμιν, ὥστε νὰ κρατήσῃ τὸν πατέρα εἰς τὴν ζωήν, ὅταν ἐγὼ πλέον δὲν θὰ ὑπάρχω. Δὲν θά τους ἐπιβλέπετε σεῖς, καλή μου γειτόνισσα καὶ φίλη; Θά τους ἐμποδίσετε νὰ λυποῦνται πάρα πολύ, νὰ ζοῦν μόνοι ὡς ἐγωϊσταί, ὅπως ἐκάμαμεν ἐγὼ καὶ ὁ σύζυγός μου, διὰ νὰ μὴ ἔχουν ὕστερον ἀφορμὰς νά τους τύπτῃ ἡ συνείδησίς των ὅπως σήμερον μὲ τύπτει ἐμέ.

Ἡ κυρία Ἑρμίνη φυλάξασα τὴν λυπηρὰν ταύτην ἐπιστολήν, ἔδειξε μείζονα ἀγάπην καὶ μέριμναν πρὸς τοὺς νέους. Μετὰ μεγίστης δὲ χαρᾶς ἔβλεπε τὸν Ῥοβέρτον προσκολλώμενον μᾶλλον μᾶλλον εἰς τὴν πρόοδον τῆς Μαρκέλλας. Ὅσον δὲ ἀσθενὴς καὶ ἂν ἦτο ὁ κλάδος οὗτος τῆς σωτηρίας, ἤλπιζεν ὅτι θὰ χρησιμεύσῃ οὐκ ὀλίγον

Digitized by Google

τὴν ὥραν καθ' ἣν ἡ ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆς μητρός του λύπη ἔμελλε νὰ τὸν βαρύνῃ.

Καὶ εἶχε δίκαιον· διότι ἡ ἐνδελεχὴς καὶ τακτικὴ ἐργασία, ἡ ἐπιβάλλουσα ἡμῖν ὑποχρεώσεις πρὸς τὸν πλησίον, εἶνε τὸ μόνον ἀντισήκωμα πάσης ἡμῶν ἀδυναμίας καὶ πλάνης ... Ὅσον καὶ ἂν εἶνέ τις εὐηρεστημένος ἐκ τοῦ ἔργου του ἐὰν μὴ ἔχῃ νὰ δώσῃ λόγον εἰς ἄλλον τινά, ἐν κρισίμῳ τινὶ ἡμέρᾳ δὲν θὰ εἶνε αὐτὸ ἐπαρκὲς νὰ μας σώσῃ· διότι, ὅταν εἶνε κίνδυνος μὴ ἄλλος τις πάθῃ ἕνεκα τῆς ἡμετέρας ἀμελείας, τότε ἀντλοῦμεν ἐκ τοῦ αἰσθήματος τοῦ καθήκοντος τὸ θάρρος ἵνα ἀντέχωμεν καὶ εἰς τὰς δεινοτάτας δοκιμασίας.

— Ἐγεννήθην καθηγητής! εἶπεν ἡμέραν τινὰ ὁ Ῥοβέρτος εὐηρεστημένος ἐξ ἑαυτοῦ μετὰ μάθημά τι ἐξαίρετον ἐξ ἐκείνων, ἅτινα καταγοητεύουσι τόν τε διδάσκαλον καὶ τὸν μαθητήν. Ὅταν ἤμην μαθητὴς καὶ ἐμάνθανα ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα τώρα διδάσκω, ποτὲ δὲν ᾐσθάνθην τὴν εὐχαρίστησιν τὴν ὁποίαν τώρα αἰσθάνομαι. Ἔχει καὶ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ τὴν χάριν του! Ἐπιθυμῶ νὰ ἐπιδοθῶ εἰς τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα· αὐτὴ φαίνεται εἶνε ἡ κλῆσίς μου.

— Εἶνε τὸ δυσκολώτερον καὶ τὸ σφαλερώτερον ἀπὸ ὅλα, ἀπεκρίθη ἡ κυρία Ἑρμίνη. Ἂν εἶνε ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος πληρώνεται μὲ ἀχαριστίαν, εἶνε ὁ καθηγητής. Χρεωστοῦμεν χάριν εἰς τὸν ἰατρὸν διὰ τὴν θεραπείαν τὴν ὁποίαν μας κάμνει, εἰς τὸν δικηγόρον διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ὑποθέσεών μας, καὶ εἰς τὸν ἔμπορον ἀκόμη, ἐὰν μας πωλῇ καλῆς ποιότητος ἐμπορεύματα· — ἀλλὰ τίς χρεωστεῖ χάριν εἰς τὸν καθηγητὴν διὰ τὰς ὥρας τὰς ὁποίας ἐξοδεύει εἰς τὴν διδασκαλίαν; Μήπως δὲν πληρώνεται διὰ τοῦτο; Καὶ ναὶ μὲν καὶ οἱ ἄλλοι ἀνταμείβονται διὰ τὸν κόπον των καὶ ἁδρότερον μάλιστα, — ἀλλὰ τί σημαίνει; Ἄκουσέ μου, παιδί μου, γίνου ὅ τι ἄλλο θέλῃς, ἀλλὰ μὴ καταταχθῇς εἰς τὸν διδασκαλικὸν κλάδον, ἂν δὲν θέλῃς νὰ δοκιμάσῃς μεγάλας πικρίας καὶ σημαντικὰς δυσαρεσκείας.

— Λοιπόν! εἶπε στενάζων ὁ νέος, θὰ κάμω ὅ τι θέλῃ ὁ πατήρ μου· ἀλλὰ τοὐλάχιστον θὰ προσπαθήσω νὰ ἔχω τὴν ἰδέαν ὅτι εἶμαι ὠφέλιμος εἴς κάτι ἄλλο παρὰ εἰς τὴν ἰδίαν μου εὐτυχίαν.

— Καὶ τί θὰ κάμῃς, νέε μου ἀπόστολε;

— Θὰ δώσω δημόσια μαθήματα δωρεάν, ὅπου δήποτε θὰ εἶνε δυνατὸν νὰ φανῶ χρήσιμος, ἔστω καὶ εἰς τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν ὀλίγων μόνον ἀνθρώπων. Θὰ μεταχειρισθῶ τὴν ἐπιστήμην χάριν τῶν πολλῶν . . .

Ἡ Μαρκέλλα ἀπέβλεπε πρὸς τὸν καθηγητήν της, ὅστις ἐλάλει βραδέως ὡς ἄνθρωπος ζητῶν νὰ διαφωτίσῃ τὴν διάνοιάν του. Αἴφνης δὲ στραφεὶς πρὸς αὐτὴν εἶπε μειδιῶν:

— Μὲ ὠφέλησες πολύ, Μαρκελλίτσα. Σὺ μ' ἔκαμες νὰ αἰσθανθῶ τὴν ἀνέλπιστον κλίσιν εἰς τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα . . . Πόσην εἶχα εὐχαρίστησιν ὅταν σ' ἐδίδασκα καὶ μ' ἐννοοῦσες, καὶ πόσην εὐχαρίστησιν ὅταν δὲν μ' ἐννοοῦσες, καὶ ἔπρεπε νὰ εὕρω μὲ τὸν νοῦν μου πῶς νὰ τα εἰπῶ μὲ περισσοτέραν σαφήνειαν καὶ ἀκρίβειαν. Σοῦ χρεωστῶ πολλὰς εὐχαρίστους ὥρας . . .

— Καὶ ἐγώ! εἶπεν ἡ Μαρκέλλα, αἰσθανθεῖσα τοὺς ὀφθαλμούς της πληρουμένους δακρύων. Τάχα ἐγὼ δὲν σοῦ χρεωστῶ χιλιάκις περισσότερα;

Ὁ Ῥοβέρτος ἐκινήθη ἐλαφρῶς πρὸς αὐτήν. Ἄλλοτε, ὅτε ἦτο μικρά, τὴν ἠσπάζετο ὁσάκις ἤρχετο, ἀλλ' ἀφ' οὗ ἡ κορασὶς μετέβη ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν κορασίδων εἰς τὴν τῶν νεανίδων, δὲν τὴν ἠσπάζετο πλέον. Ἀλλὰ νῦν, παραβαίνων τὴν συνήθειάν του, ἔκυψε πρὸς τὸ ἁγνὸν τῆς κορασίδος μέτωπον καὶ ἐπέθηκεν ἀσπασμὸν ἀδελφοῦ πρεσβυτέρου, ἀσπασμὸν καθηγητοῦ.

Μετὰ τοῦτο σιγὴ ἐπεκράτησεν ἐν τῷ ἑστιατορίῳ. Ἕκαστος παρηκολούθει τὸν στοχασμόν του.

— Παράξενον πρᾶγμα, εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη, ὁμιλοῦμεν ὡς νὰ ἐπρόκειτο νὰ ἀποχωρισθῶμεν... Ἐλπίζω ὅμως, Ῥοβέρτε, ὅτι δὲν ἔχεις σκοπὸν νὰ διακόψῃς τὰς παραδόσεις σου.

— Ἐγώ; Ὄχι βέβαια! Ἡ ὥρα τοῦ μαθήματος εἶνε ἡ καλλιτέρα ὥρα τῆς ἡμέρας.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθε, καὶ ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας σταθεὶς ἐστράφη ἅπαξ ἔτι καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὰς δύο φίλας του νεῦμα ἀποχαιρετισμοῦ.

Τὴν ἐπιοῦσαν κατὰ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἡ Τριανταφυλλιὰ ἐξήρχετο νὰ ἀγοράσῃ τὸ πρωϊνὸν γάλα, εἶδεν ἅμαξαν πρὸ τῆς θύρας τῆς κυρίας Βρεῶ, ἡ δὲ μαγείρισσα ἔδιδεν εἰς τὸν ἁμαξηλάτην σάκκον ἐνδυμάτων καὶ σκέπασμα τῆς ὁδοιπορίας.

— Τί τρέχει; ἠρώτησεν ἡ γιγαντόσωμος Τριανταφυλλιὰ μετὰ σοβαρότητος, διότι σπανίως ἀπέτεινε τὸν λόγον πρὸς τὴν μαγείρισσαν, περιφρονοῦσα αὐτήν, διὰ τὰ ἄτοπα μέσα ἅτινα μετεχειρίζετο ἵνα κερδαίνῃ ὀλίγα χρήματα.

— Ὁ κύριος Ῥοβέρτος πηγαίνει 'ς τὴ Νίκαια 'ς τοὺς γονεῖς του· ἀπεκρίθη ἡ μαγείρισσα, οὐδόλως στρεφομένη πρὸς τὴν Τριανταφυλλιάν, ὅπερ, ὡς πᾶς τις γινώσκει, εἶνε τρόπος δι' οὗ ἐκφράζει τις τὴν ἐλαχίστην ὑπόληψιν ἣν ἔχει πρὸς τὸν λαλοῦντα.

Ταυτοχρόνως ἐπεφάνη καὶ ὁ Ῥοβέρτος σπεύδων καὶ ὠχρότατος· ἐκράτει τηλεγράφημα ληφθὲν πρὸ ὀλίγων στιγμῶν.

— Λάβε το, Τριανταφυλλιά, καὶ δός το εἰς τὴν κυρίαν Ἑρμίνην, καὶ θὰ καταλάβῃ.

— Καὶ πότε θὰ γυρίσετε; ἠρώτησεν ἡ ἀξιόλογος θεράπαινα τεταραγμένη.

Ἀλλ' ἐκεῖνος ἐκίνησε τὴν χεῖρα ἄπελπις καὶ

Digitized by Google

ἐπήδησεν εἰς τὴν ἅμαξαν ἥτις ἀπῆλθε κατεσπευσμένως.

Ἡ μαγείρισσα ἔκλεισε τὴν κιγκλιδωτὴν θύραν τοῦ κήπου οὐδὲν εἰποῦσα, ἡ δὲ Τριανταφυλλιὰ ἀκίνητος ἐκ τῆς συγκινήσεως ἐσκέφθη νὰ ἴδῃ τὸ τηλεγράφημα.

Τὸ φύλλον τοῦ κυανοῦ χάρτου περιεῖχε τὰς λέξεις ταύτας:

«Πατὴρ προσεβλήθη ὑπὸ παραλυσίας. Μήτηρ ἀσθενεῖ βαρέως. Σπεῦσον».

Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἔφριξιασε, διότι οὐδέποτε ἐφαίνετο ἀδιάφορος ἐν τῇ δυστυχίᾳ οἵου δήποτε ἀνθρώπου.

— Τὰ καϊμένα! ἔλεγε. Καὶ σπεύσασα ἠγόρασε τὸ γάλα, διότι ὅπως δήποτε ὤφειλε νὰ προγευματίσῃ ἡ κυρία της. Μετὰ δὲ ταῦτα ἦλθε πρὸς τὴν κυρίαν Ἑρμίνην, ἥτις ἀναγνοῦσα τὸ τηλεγράφημα ἀπέμεινεν ἄναυδος καὶ βεβυθισμένη ἐν ὠκεανῷ θλιβερῶν σκέψεων.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΣ ΤΩΝ ΜΥΙΩΝ

Ἡ γενικῶς παραδεδεγμένη γνώμη περὶ τῶν μυιῶν εἶνε ὅτι καὶ τὰ ἔντομα ταῦτα ἀνάγονται εἰς τὰς μικρὰς ἀθλιότητας τῆς ζωῆς, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἀδύνατον εἶνε νὰ ἀπαλλαγῇ τις ἐντελῶς, ὅ,τι καὶ ἂν πράξῃ. Ὅταν αἱ μυῖαι ῥυπαίγωσι τὰς εἰκόνας μας καὶ τὰ κοσμήματα τῶν οἰκιῶν μας, ὅταν πίπτωσιν εἰς τὸ γάλα, ἢ μᾶς ἐμποδίζωσι νὰ κοιμηθῶμεν βομβοῦσαι καὶ γαργαλίζουσαι, εὐχαριστοῦμεν τὴν πρόνοιαν, ἥτις διὰ τοῦ ψύχους μᾶς ἀπαλλάσσει τοῦ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ὀχληροῦ τούτου ἐχθροῦ. Σκεπτόμεθα τότε εἰς τί ἄρα χρησιμεύει τὸ ἔντομον τοῦτο, ἐὰν δὲν χρησιμεύῃ εἰς τὸ νὰ μᾶς ἐρεθίζῃ. Καὶ ὅμως ἡ μυῖα, ὅσῳ ἀνυπόφορος καὶ ἂν εἶνε, ἔχει καὶ αὐτή, ὡς πᾶν ὅ,τι ζῇ ἐδῶ κάτω, ἀποστολὴν νὰ ἐκπληρώσῃ, καὶ σημαντικὴν ἀποστολήν, δι' ἣν πρέπει νὰ τῇ συγχωρήσωμεν τὰς πεισματώδεις προσβολάς, τῶν ὁποίων εἴμεθα τὸ ἀντικείμενον.

Παρατηρήσατε προσεκτικῶς μυῖαν, ἥτις ἀναπαύεται μετὰ τὴν πτῆσίν της· θέλετε τὴν ἴδει ἐκτελοῦσαν σειρὰν κινήσεων, αἵτινες ἐνθυμίζουσι τὰς τῆς γαλῆς, καλλωπιζομένης, ἢ τοῦ πτηνοῦ στιλπνοῦντος τὰ πτερά του. Κατ' ἀρχὰς οἱ ὀπίσθιοι πόδες συνθλίβονται ὁ εἰς ἐπὶ τοῦ ἄλλου· εἶτα δ' ἑκάτερος ἐπὶ μιᾶς τῶν πτερύγων· μεθ' ὃ ἔρχεται ἡ σειρὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν· τέλος θὰ ἴδητε τὴν προβοσκίδα της νὰ διέλθῃ ἐπὶ τῶν κνημῶν καὶ ἐφ' ὅλων τῶν μερῶν τοῦ σώματος, ἅτινα δύναται νὰ φθάσῃ.

Ἡ ἄσκησις αὕτη γίνεται μόνον ἐπὶ σκοπῷ καθαριότητος; Τοῦτο ἐπιστεύετο μέχρι τοῦδε· ἀλλ' ὁ Ἄγγλος χημικὸς Ἔμερσον ἀπέδειξεν ἐσχάτως ὅτι πάντη ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα. Παρατηρῶν διὰ τοῦ μικροσκοπίου συλληφθεῖσαν μυῖαν εἶδεν ὅτι αὕτη ἦτο κεκαλυμμένη ὑπὸ παρασίτων ἀπιστεύτου σμικρότητος· ἐπανέλαβε τὸ πείραμα ἐπὶ ἄλλων καὶ ἐβεβαιώθη τὸ αὐτὸ δι' ὅλας.

Ἀκολούθως παρετήρησεν ὅτι αἱ μυῖαι ἔφερον τὴν προβοσκίδα ἐπὶ τοῦ σώματός των, ἐκεῖ ἔνθα ὑπῆρχον παράσιτα, καὶ ὅτι τὰ διάφορα κινήματα τῶν ποδῶν, περὶ ὧν εἴπομεν, δὲν εἶχον ἄλλον σκοπὸν ἢ νὰ συναθροίζωσιν ὅσῳ τὸ δυνατὸν πλείονα τῶν ζωϋφίων αὐτῶν ἐν μιᾷ θέσει, ὅπως διὰ μιᾶς τὰ καταβροχθίσῃ ἡ μυῖα. Ὁ Ἔμερσον ἐνόμισε κατ' ἀρχὰς ὅτι αἱ μυῖαι ἔτρωγον τὰ νεογνά των, διότι γνωστὸν ὑπάρχει ὅτι τὰ φέρουσι προσκολλημένα εἰς τὸ σῶμά των· ἀλλὰ νέα πειράματα τὸν ἐξήγαγον τῆς πλάνης.

Ἔθηκεν ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον τεμάχιον λευκοῦ χάρτου, ἐφ' οὗ ὑπῆρχον ἀποτεθειμέναι δύο μυῖαι, αἵτινες ἐφαίνοντο πολὺ ἀπησχολημέναι εἰς τὸ νὰ τρώγωσιν· ἐβεβαιώθη καὶ ἐπὶ τοῦ χάρτου ἡ παρουσία τῶν αὐτῶν παρασίτων. Ἐσφόγγισε τότε τὸν χάρτην καὶ τὸν ἔθεσεν εἰς μέρος, εἰς ὃ ἐφρόντισε νὰ μὴ πλησιάσῃ οὐδεμία μυῖα· μετὰ παρέλευσιν ὡρισμένου χρόνου ἐπανέθηκε τὸν χάρτην ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον καὶ εἶδε μετ' ἐκπλήξεως ὅτι ἦτο κεκαλυμμένος ὑπὸ παρασίτων. Δὲν ἔτρωγον λοιπὸν αἱ μυῖαι τὰ τέκνα των, ἀλλὰ μικρόβια κινούμενα ἐν τῷ ἀέρι καὶ προσκολλώμενα ἐπὶ τῶν πτερύγων, τῶν ποδῶν καὶ τοῦ σώματός των. Ἀφοῦ αἱ μυῖαι ἤθελον κορεσθῇ τῆς ζώσης τροφῆς των, ἀπεσύροντο εἶτα εἰς ἥσυχον γωνίαν πρὸς ἀνάπαυσιν.

Ὁ πειραματιστὴς ἀνενέωσε τὰς παρατηρήσεις του καὶ εἰς διάφορα ἄλλα μέρη. Εἰς τόπους ῥυπαρούς, ἔνθα ὁ ἀὴρ ἦτο μεμολυσμένος, ἐβεβαιώθη ὅτι αἱ μυριάδες τῶν ἐκεῖ συνθλιβομένων μυιῶν ἦσαν κατὰ γράμμα κεκαλυμμέναι ὑπὸ ζωϋφίων. Τοὐναντίον αἱ μυῖαι, αἱ συλληφθεῖσαι εἰς μέρη ὑγιεινὰ καὶ εὐάερα, ἦσαν ἰσχναί, καὶ σχεδὸν ἐντελῶς ἀπηλλαγμέναι ζωϋφίων. Οὕτως ὅπου ὑπῆρχε σῆψις, ὑπῆρχον ὁμοίως τὰ ζωϊκὰ σπέρματα, τὰ δυνάμενα νὰ προξενήσωσι νόσους, ἐπίσης δὲ καὶ αἱ ἀγρεύουσαι ταῦτα μυῖαι. Ὅπου ἦτο καθαριότης, δὲν ἔβλεπέ τις ζωΰφια, καὶ αἱ μυῖαι ἦσαν σπάνιαι καὶ πειναλέαι.

Τοιουτοτρόπως ὁ κ. Ἔμερσον συνεπέρανεν ὅτι αἱ μυῖαι ἔχουσιν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἄλλην ἀποστολὴν ἢ τὸ νὰ μᾶς ἐνοχλῶσι.

Διὰ τῶν ἀναζητήσεών του ὁ παρατηρητὴς οὗτος ἐγνώρισε νέον κρίκον τῆς καταστρεπτικῆς ἁλύσεως, ἥτις ὑφίσταται ἐν τῇ ἐμψύχῳ φύσει. Τὰ μικροσκοπικὰ ἐκεῖνα σωμάτια χρησιμεύουσιν ὡς τροφὴ εἰς τὴν μυῖαν, ἐκείνη εἰς τὴν ἀράχνην, ἡ ἀράχνη εἰς τὸ πτηνόν, τὸ πτηνὸν εἰς τὰ τετράποδα ἢ εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Ἀλλὰ καὶ τὰ μικρόβια ἐκεῖνα ἔχουσιν ἀναγ-

Digitized by Google

κας. Τίνι τρόπῳ τρέφονται: Πράττουσι πρὸς ἄλλα ἀόρατα ζωάρια ὅ,τι καὶ αἱ μυῖαι πρὸς αὐτὰ ταῦτα; Ἰδοὺ ἐρώτησις, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν δύναταί τις νὰ ἀπαντήσῃ, καὶ τὴν ὁποίαν ἡ τελειότης τῶν ὀργάνων οὐδέποτε ἴσως θέλει δυνηθῇ νὰ διευκρινίσῃ. Ὅ,τι δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ ἀσφαλῶς, εἶνε ὅτι καὶ τὰ παράσιτα ἔχουσι τὴν χρησιμότητά των ἐν τῷ κόσμῳ, διότι ἡ φύσις οὐδὲν παράγει ἄνευ αἰτίας.

Π.

ΑΣΜΑΤΙΟΝ

Ὅλα περνοῦν,
Καὶ τίποτε δὲν μένει·
Ἀναχωροῦν—
Ποῦ; ὅπου... τί σημαίνει.
Μηδενικά,
Εἰς τὸ μηδὲν περῶμεν.
Εἶδες ἐκεῖ!
Τί τάχα ἂν χαθῶμεν;
Καταστροφὴν
Ἡ γῆ ἂν ὅλη πάθῃ
Κ' εὕρῃ ταφήν,
Τὸ σύμπαν δὲν ἐχάθη.
Φῶς ἱερὸν
Καὶ ἐρεβῶδες σκότος,
Νυχθήμερον
Παλαίουν ἀλλοκότως...
Πλὴν θὰ σβεσθῇ
Τὸ φῶς τὸ ἀνατέλλον,
Θὰ ἡττηθῇ·
Τὸ σκότος εἶνε μέλλον...
Γῆ, Οὐρανὸς
Καὶ σφαῖραι καὶ πλανῆται,
Εἰς ἓν κοινῶς
Μνημεῖον θὰ χαθῆτε.
Καὶ θὰ ῥιφθῇ
Ὡς πλὰξ ἐπιτυμβία,
Σκότος βαθὺ
Καὶ σιωπὴ βαθεῖα!

(Ταϊγάνιον, τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1882).

Α. ΠΑΡΑΣΧΟΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Παρὰ τοῖς ζώοις τὰ ἀποτελέσματα μακρᾶς ἐκγυμνάσεως καὶ συνεχοῦς ἀγωγῆς εἶνε τοσοῦτον ἰσχυρά, ὥστε δύνανται νὰ νικήσωσι τὰ φυσικὰ ἔνστικτα καὶ τὰς βαθύτατα ἐρριζωμένας ἐπιθυμίας· π. χ. κύων δύναται μᾶλλον νὰ ἀποθάνῃ τῆς πείνης παρὰ νὰ κλέψῃ. Μνημονεύονται μάλιστα περιστάσεις, καθ' ἃς, παρὰ τοῖς ζώοις, τὸ μητρικὸν ἔνστικτον ἡττήθη ὑπὸ τοῦ πόθου νὰ ὑπηρετήσωσι τὸν κύριόν των· ἐν ταύταις ὑπάγεται τὸ ἑπόμενον ἐκπληκτικὸν γεγονός, ὅπερ ἀναφέρει ὁ διάσημος φυσιοδίφης Romanes.

Ποιμήν τις συνείθιζε νὰ ἐμπιστεύηται τὸ ποίμνιόν του εἰς τὴν κύνα του ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπαγρυπνήσεως ἐπ' αὐτῆς. Μίαν ἡμέραν ἐπιστρέψας εἰς τὰ ἴδια ἐν ὥρᾳ προκεχωρημένῃ, ἐξεπλάγη μαθὼν ὅτι τὸ πιστὸν ζῷον δὲν εἶχεν ἔτι ἐμφανισθῇ μετὰ τοῦ ποιμνίου· ἀμέσως αὐτὸς καὶ ὁ υἱός του ἡτοιμάσθησαν νὰ ἐξέλθωσι, διὰ διαφόρου ὁδοῦ ἑκάτερος, πρὸς ἀναζήτησίν των. Ἀλλὰ μόλις κατῆλθον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ διακρίνουσι τὴν κύνα ἐρχομένην μετὰ τοῦ ποιμνίου πλήρους, καὶ κρατοῦσαν εἰς τὸ στόμα της νεογνὸν κυνάριον. Τὴν κατέλαβον οἱ πόνοι τοῦ τοκετοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους· πῶς τὸ πτωχὸν ζῷον κατώρθωσεν ἐν τοιαύτῃ καταστάσει νὰ ὁδηγήσῃ τὸ ποίμνιον, εἶνε ἄγνωστον, διότι οὐδεὶς τὴν συνήντησε, διαρκούσης τῆς πορείας της. Ὁ κύριός της ἀνετριχίασεν ὅταν εἶδε τί ὑπέφερε καὶ τί ἔπραξεν· ἀλλ' ἡ κύων, εὐσταθής, καὶ οὐδόλως ἐξησθενημένη, ἀφοῦ ἀπέθηκε τὸ μικρόν της ἐν ἀσφαλεῖ, ἀνεχώρησε πάλιν διὰ τὸ ὄρος ἐν πάσῃ ταχύτητι, καὶ οὕτως ἐπανέφερεν ἕκαστον τῶν νεογνῶν, διαδοχικῶς τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο, μέχρι τοῦ τελευταίου, ὅπερ ἦτο νεκρόν.

Χάρτιναι φιάλαι. Ὁ χάρτης ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας χρησιμεύει εἰς κάθε τι, ἀκόμη καὶ εἰς κατασκευὴν τροχῶν ἁτμαμάξης καὶ εἰς οἰκοδομὴν οἰκιῶν. Ὁμοίως κατασκευάζουσιν ἐξ αὐτοῦ καὶ φιάλας. Λαμβάνοντες ζύμην συγκειμένην ἐκ ῥακῶν, ἀχύρου, καὶ ξύλων παράγουσιν ἐξ αὐτῆς φύλλα χονδροχάρτου· ἕκαστον φύλλον χρίεται ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν δι' ἰδιαιτέρου μίγματος, καὶ ἀφίνεται νὰ ξηρανθῇ. Ἐπαναλαμβάνουσιν εἶτα τὴν ἐπίχρυσιν. Μεθ' ὃ λαμβάνουσι δέκα φύλλα, ἅτινα πιεζόμενα ἐντὸς τύπων ἰδίων σχηματίζουσι τὸ ἥμισυ ἑκάστης φιάλης. Τέλος ἑνοῦνται τὰ ἡμίση πιεζόμενα ἀνὰ δύο. Αἱ οὕτω κατασκευαζόμεναι φιάλαι δὲν προσβάλλονται οὔτε ὑπὸ τοῦ οἴνου, οὔτε ὑπὸ τοῦ οἰνοπνεύματος, οὔτε ὑπὸ τῶν πλείστων ῥευστῶν, καὶ δὲν δύνανται νὰ θραυσθῶσιν ὡς αἱ ὑάλιναι.

Ὁ κ. Π* εἰμπορεῖ νὰ δώσῃ μαθήματα φιλαργυρίας καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Ἑξηνταβελόνην.

Ἔχει μικρὸν ὑπηρέτην Δημήτρην, ἐκτελοῦντα ὅλην τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ οἴκου, τὸν καθαρισμόν, τὸ μαγείρευμα, κλπ. Προχθές, τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς του, ἀποφασίζει νὰ τοῦ δώσῃ ἓν δεῖγμα τῆς εὐνοίας του διὰ τὸν τόσον ζῆλον, καὶ τὸν προσκαλεῖ προσηνῶς:

—Δημήτρη, λέγει πρὸς αὐτόν, νά, καϋμένε, πάρε νὰ διασκεδάσῃς καὶ σὺ ἡμέρα ποῦ εἶνε σήμερα.

Καὶ τοῦ θέτει μεγαθύμως εἰς τὴν χεῖρα μίαν.... πεντάραν!

Μεταξὺ δύο φοιτητῶν:

—Οὔφ, κι' αὐτὴ ἡ Κυριακὴ τὸ πρωΐ! Δὲν ἔχει κανεὶς τί νὰ κάμῃ....

—Οὔτε ἕνα κανόνι δὲν 'μπορεῖ κανεὶς νὰ ῥίξῃ 'ς τὸ μάθημα!

Ἡ σκηνὴ ἐν τῷ Νεκροταφείῳ:

Δικαστικὸς κλητήρ.—Ἔχεις ἐδῶ μιὰ κλῆσι διὰ χρέος.

Νεκροθάπτης, ἐξερχόμενος τοῦ τάφου ὃν ἀνέσκαπτε·— Νὰ πάρῃ ὁ διάβολος· οὔτε 'ς τὸν τάφο μέσα δὲν σ' ἀφίνουν ἥσυχο!

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 903.

Digitized by Google

'Αριθ. 462 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. — 4 Νοεμβρίου 1884

Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

ΑΙ ΜΙΚΡΑΙ ΑΔΕΛΦΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟΡΩΝ

(Ἐκ τῶν τοῦ **Maxime Du Camp**)

Ἀφιεροῦται τῷ θεραπευτηρίῳ «Ὁ Εὐαγγελισμός».

—

Α'. ΣΑΙΝ ΣΕΡΒΑΝ.

Τίς δὲν ἐνθυμεῖται τὴν παραβολὴν τοῦ κόκκου σινάπεως, «ὃς ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς μικρότερος πάντων τῶν σπερμάτων ἐστὶ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει καὶ γίνεται πάντων τῶν λαχάνων μείζων καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν». Εἶνε ἡ εἰκὼν τοῦ ἱδρύματος τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν τῶν Ἀπόρων, τοσοῦτον κατ' ἀρχὰς ταπεινοῦ, ὥστε ἐφαίνετο οἱονεὶ ἐξ αἰσχύνης κρυπτόμενον, λαβόντος δὲ τὰς διαστάσεις δημοσίου εὐεργετήματος. Καὶ παρήχθη μὲν ἐν χώρᾳ εἰθισμένῃ νὰ ἀγωνίζηται κατὰ τῶν στοιχείων καὶ πολλάκις εἰς συμφορὰς περιπεσούσῃ. Ὡς δένδρον εὐλογημένον ἐβλάστησεν εἰς τὴν μικρὰν πόλιν Σαὶν-Σερβάν, τὴν δίδυμον ἀδελφὴν τοῦ Σαὶν-Μαλώ. Εἰς τὰς ἀκτὰς ἐκείνας ἡ θάλασσα εἶνε βαθεῖα, ὑπὸ ὑφάλων διακεκομμένη, ἐπικίνδυνος εἰς τὰς πλημμυρίδας της, εἶνε θάλασσα ἐπίβουλος καὶ ἀδυσώπητος. Βλέπων τις τὸ ἔνδυμα τῶν γυναικῶν, ἐννοεῖ πόσον εἶνε ἐπίφοβος. Ἡ ἐσθὴς αὐτῶν, ὁ ἐπενδύτης, τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς εἶνε ἐκ μέλανος ἐρίου. Εἴτε ἐργάσιμος εἶνε ἡ ἡμέρα εἴτε ἑορτή, τὸ ἔνδυμα εἶνε ἔνδυμα πένθους, εἶνε ἡ περιβολὴ τοῦ θανάτου καὶ τῆς θλίψεως! Ἡ θάλασσα ἐπιβάλλει αὐτὸ καθ' ἑκάστην ποιοῦσα χήρας καὶ ὀρφανά, ἀναρπάζουσα τοὺς ναύτας καὶ οὐδέποτε ἀποδίδουσα αὐτούς· συντρίβουσα τὰς λέμβους καὶ διασκορπίζουσα αὐτὰς κατὰ τὰ ῥεύματά της. Πνίγουσα τὸν ἀρχηγὸν τῆς οἰκογενείας, φέρει τὰ ὀρφανὰ εἰς τὴν ἔνδειαν καὶ ἄγει τὸν πρεσβύτην εἰς τὴν ἐπαιτείαν. Δὶς ἐν τῷ βίῳ μου, — κατὰ τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν καὶ κατὰ τὴν νεότητα — ἐπεσκέφθην τὸ Σαὶν-Σερβάν, εἰς ἑκάστης δὲ ὁδοῦ τὴν γωνίαν εἶδον ἐπαίτην κινοῦντα τὸ κομβολόγιον καὶ ζητοῦντα ἐλεημοσύνην.

Εἶνε κοινὸς τόπος τὸ λέγειν ὅτι ἡ πενία γεννᾷ τὴν εὐσπλαγχνίαν· ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ ἡ εὐσπλαγχνία αὕτη εἶνε ἀόριστος καὶ νομίζει ὅτι ἐξετέλεσε τὸ ἑαυτῆς καθῆκον θέτουσα κατὰ τύχην τὴν ἐλεημοσύνην της εἰς τὴν χεῖρα τὴν πρὸς αὐτὴν τεινομένην. Ἡ ἔλλογος εὐσπλαγχνία εἶνε σπανία, ἐννοῶ ἐκείνην, ἥτις εἶνε αὐστηρὰ ἀπέναντι ἑαυτῆς, ἥτις προσπαθεῖ νὰ μὴ ἀποπλανηθῇ καὶ πράγματι θέλει νὰ πράξῃ τὸ καλόν. Δὲν ἀρκεῖ νὰ δίδωμεν, πρέπει νὰ γινώσκωμεν καὶ πῶς νὰ δίδωμεν, τοῦτο δὲ εἶνε τέχνη δύσκολος, ἡ ὁποία διὰ τῆς πράξεως ἐκμανθάνεται καὶ ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ μὴ δεχώμεθα τοὺς κρυφίως ἐπαιτοῦντας ψευδοπένητας πρὸς βλάβην τῶν ἐνδεῶν. Πρέπει ἴσως νὰ ἔζησέ τις πτωχὸς διὰ ν' ἀποκτήσῃ τὴν τέχνην τοῦ ἀγαθοεργεῖν, διὰ νὰ μάθῃ τίνι τρόπῳ πραΰνεται ἡ σωματικὴ ἀλγηδὼν ἡ ὀνομαζομένη ἔνδεια καὶ ἡ ἠθικὴ ἀλγηδὼν ἡ ὀνομαζομένη αἰσχύνη τοῦ ἐπαιτεῖν. Διὰ τοῦτο τὰ πλεῖστα βοηθητικὰ ἱδρύματα — ἐννοῶ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα οὐδεμιᾶς φείδονται θυσίας ὅπως καταπολεμήσωσι τὴν δυστυχίαν τοῦ πλησίον — ἐθεμελιώθησαν ὑπὸ ἀνθρώπων τῶν ὁποίων ὁ βίος δὲν ὑπῆρξεν ἄμοιρος δυσχερειῶν. Ἐν γένει πένητες εἶνε οἱ ζητοῦντες νὰ ἀνακουφίσωσι τοὺς πένητας. Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ ἡ θέλησις, καὶ οὗτοι ὡς ὄργανα ἁπλῶς ἐνεργοῦσιν· ὄπισθεν καὶ πλησίον αὐτῶν ὅπως τοὺς διευθύνῃ χρειάζεται νοῦς, ζηλωτὴς τοῦ καλοῦ, διαγνωστικὸς καὶ εὑρίσκων ἐν ἑαυτῷ τὰ ἠθικὰ στοιχεῖα τὰ μεταδίδοντα εἰς τὴν εὐποιίαν χαρακτῆρα οὐδόλως ἐφήμερον.

Ὑπὸ τοιούτους ὅρους παρήχθη τὸ ἵδρυμα τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν, εὑρὸν ταὐτοχρόνως ψυχήν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ σῶμα, ἐξ ὧν ἀπετελέσθη ὀργανισμὸς ἔχων ἔκτακτον τὴν ζωτικότητα. Δύω νεαραὶ ἐργάτιδες καὶ μία πρώην ὑπηρέτρια, τῇ παρορμήσει ταπεινοῦ ἐφημερίου, ἐθεμελίωσαν ἓν τῶν μεγίστων ἀγαθοεργῶν ἱδρυμάτων. Ποιούμενος λόγον πρῶτον περὶ τῆς ὑπηρετρίας, ἐκτελῶ καθῆκον πρὸς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν, ἥτις ἤμειψε τὴν αὐταπάρνησίν της.

Ὠνομάζετο Ἰωάννα Ἰουγὰν γεννηθεῖσα τῇ 28 Ὀκτωβρίου 1792 ἐν Καγκάλ, πλησίον τῶν απορρώγων ἀκτῶν τῶν ἐκτεινομένων μέχρι τοῦ Ἁγίου Μιχαήλ. Ἡ οἰκογένειά της ἦτο πολυάριθμος καὶ ἡ ζωὴ δύσκολος κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τοῦ πολέμου καὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Ἐξέπλεον πρὸς εὕρεσιν ὀστρέων, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνόδου τῶν ἀττακέων προσεπάθουν νὰ ἀγρεύσωσι τινὰς εἰς τὴν ἐκβολὴν τοῦ Κουεσνόν· ἐλίπαινον μετὰ κόπου τὴν γῆν καὶ ἐπεχείρουν καλλιέργειάν τινα, ἣν ἀπεξήραινεν ὁ θαλάσσιος ἄνεμος. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βρετανίας ὁ ἄρτος ἦτο σπάνιος καὶ πολλάκις εἰς τὰς καλύβας ἔτρωγον ῥίζας μόνον. Ἡ Ἰωάννα Ἰουγὰν ἦτο κόρη ὑψηλή, ἰσχνή, ἔχουσα ἀποτόμους τὰς κινήσεις, ὀλίγον τι ἀρρενωπός. Οἱ κοχλίαι, τοὺς ὁποίους συνέλεγε κατὰ τὴν ἄμπωτιν, ἡ κάνναβις ἣν ἔνηθε τὴν ἑσπέραν παρὰ τὴν λυχνίαν, δὲν ἤρκουν πρὸς ἀγορὰν τοῦ τρέφοντος αὐτὴν μέλανος ἄρτου. Ἀπεφάσισε λοιπὸν ν' ἀποχωρισθῇ τῆς οἰκογενείας της καὶ νὰ μισθώσῃ ἑαυτὴν ὡς ὑπηρέτριαν. Τῷ 1817, ἐν ἡλικίᾳ 25 ἐτῶν, μετέβη εἰς Σαὶν Σερβὰν ἔχουσα κρούπελα εἰς τοὺς

Digitized by Google

πόδας, μικρὸν δέμα ὑπὸ τὸν βραχίονα, κομβολόγιον ἐν τῷ θυλακίῳ καὶ τὴν καρδίαν τεθλιμμένην. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην οἱ μισθοὶ δὲν ἦσαν ὑπέρογκοι· ἐξ τρίφραγκα τὸ πάσχα καὶ οὐδὲν πλέον· οἱ μᾶλλον μεγαλόδωροι τῶν κυρίων ἔδιδον ἐνίοτε κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Ὑπαπαντῆς ζεῦγος ὑποδημάτων χάριν τῆς Παρθένου. Ἡ Ἰωάννα Ἰουγὰν εὐκόλως εὗρε θέσιν, ὑπηρετήσασα δὲ εἰς διαφόρους οἰκίας, ἔγεινε τέλος ὑπηρέτρια γραίας δεσποινίδος, ἥτις ἠγάπα καὶ ἐβοήθει τοὺς πτωχούς. Παρ' αὐτῆς ἔμαθε τὸ ἀγαθοεργεῖν. Ἡ Ἰωάννα ἦτο καλὴ ὑπηρέτρια καὶ καλὴ ἐργάτις, ὥστε ὅτε ἡ κυρία της ἀπέθανε τῷ 1838 ἡ Ἰωάννα τὸ 46 ἤδη ἔτος ἄγουσα, ἐνῳκίασε τὸ ὑπερῷον οἰκίσκου τινὸς ἑνὸς προαστείου τῆς μικρᾶς πόλεως Σαὶν Σερβὰν καὶ ἐλάμβανεν ἐργασίαν κατ' οἶκον ἢ εἰργάζετο ὡς ἡμερομισθία, μόλις ποριζομένη τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Εἶχε δὲ καὶ 600 φράγκα ἀποταμιευθέντα εἰς εἴκοσιν ἐτῶν ὑπηρεσίαν. Εἰς Σαὶν-Σερβὰν οὐδὲν ὑπῆρχε φιλανθρωπικὸν κατάστημα, οὐδὲν ἄσυλον διὰ τοὺς ἀπόρους γέροντας, οἵτινες ἀπέθνησκον ἄνευ ἀρωγῆς ἐπὶ ῥυπαροῦ κραββάτου ἢ ἐκυλίοντο ἐν ταῖς ἀγυιαῖς καὶ γονυπετοῦντες εἰς τὰ πρόθυρα τῆς ἐκκλησίας ἐζήτουν ἐλεημοσύνην. Ὁ χειμὼν τοῦ 1839 ἐπῆλθε βαρύς, ἡ θάλασσα εἶχε καταποντίσει πολλὰ πλοῖα, ψῦχος δὲ ἐπεκράτει καὶ πεῖνα δεινή. Γυνή τις πρεσβῦτις, ἀσθενής, ἀνάπηρος, τυφλὴ ἔζη ἐκ τῆς ἐλεημοσύνης, ἣν ὑπὲρ αὐτῆς ἐζήτει ἡ ἀδελφή της. Ἡ ἀδελφὴ ἀπέθανε καὶ τὰ ἐλέη ἔπαυσαν. Ὑπὸ πάντων ἐγκαταλελειμμένη, καὶ ἐν τῷ σκότει τῆς τυφλώσεως ἀπομεμονωμένη ἡ δυστυχὴς γραῖα ἔφθινεν ἐξ ἀσιτίας ψιθυρίζουσα προσευχάς, ἃς οὐδεὶς ἤκουεν, ἐλεεινοτέρα καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰὼβ καὶ ἐπὶ τῆς ἰδίας καθημένη κοπρίας. Ἡ Ἰωάννα Ἰουγὰν εἰδοποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ νεαροῦ ἐφημερίου, ἔδραμε πρὸς τὴν δυστυχῆ ὀνομαζομένην Ἄνναν Σωβαίν, χήραν Χανώ, μετακομίσασα δὲ αὐτὴν εἰς τὴν οἰκίαν της καὶ στήσασα τὴν κλίνην της παρὰ τὴν ἰδικήν της, τῇ εἶπε· «Θὰ ἦσαι ἡ μήτηρ μου». Ἀλλ' ἠπατᾶτο, ἔπρεπε νὰ εἴπῃ: «Θὰ ἦμαι ἡ θυγάτηρ σου». Ἐπεριποιήθη δὲ τὴν ἀσθενῆ, παρέχουσα αὐτῇ τροφὴν καὶ διατηροῦσα αὐτὴν καθαράν. Διὰ τὴν πενίαν της ἡ δαπάνη ἦτο μεγάλη, ἀλλ' ἐπορίσθη αὐτὴν διὰ τῆς βελόνης ἐργαζομένη ὥρας τινὰς τῆς νυκτός.

Ὀλίγον καιρὸν ἀφοῦ παρέλαβε τὴν χήραν Χανώ, πληροφορεῖται ὅτι ἡ Ἰσαβέλλα Κεροὺ ἡ παρὰ τὸν λιμένα ἐπαιτοῦσα τοσοῦτον ἐξησθένησεν ὥστε δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ πρὸς ἐπαιτείαν. Ἡ Ἰσαβέλλα ἐκείνη ἦτο ὑπηρέτρια, ἡ ὁποία μείνασα πλησίον τῶν κυρίων της εἰς πενίαν περιπεσόντων, ὑπηρέτησεν αὐτοὺς ἀμισθὶ μέχρι τοῦ θανάτου των. Ἡ Ἰωάννα τὴν παραλαμβάνει καὶ τὴν ἐγκαθιστᾷ ἐν τῷ ὑπερῴῳ αὐτῆς. Αἱ τρεῖς κλῖναι ἐγγίζουσιν ἀλλήλας· ἐλλείψει χώρου, ἡ Ἰωάννα ἐργάζεται ἐπὶ τοῦ κλιμακοπέδου. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη κατάστασις δὲν εἶνε ἀνεκτή. Ἡ Ἰωάννα ἀναλογιζομένη ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἐγκαταλείπει τοὺς εἰς αὐτὸν πεποιθότας, ἐνοικιάζει οἰκίαν καὶ ἐγκαθίσταται ἐν αὐτῇ. Ἐκεῖ εἶχεν εὐρυχωρίαν μετὰ τῶν δύο ὑποτρόφων της, ἀλλὰ δὲν εἶχε λάβει ὑπ' ὄψει τὴν πενίαν, ἥτις πρὸς αὐτὴν ἱκετευτικῶς ἠτένιζεν, οὔτε τὸ πάθος, τὴν παραφορὰν τῆς εὐποιίας, τὴν καταλαμβάνουσαν τοὺς μετερχομένους αὐτήν. Τὴν 1 Ὀκτωβρίου 1841 ἔλαβε κατοχὴν τῆς νέας κατοικίας της, τὴν 1 Νοεμβρίου ἐφιλοξένει ἤδη εἴκοσι γραίας ἀπόρους, ῥακενδύτους, ὑπὸ τοῦ γήρατος καταβεβλημένας ἢ καὶ κλινοπετεῖς. Καίτοι μετὰ καρτερίας ἐργαζομένη καὶ παρατείνουσα τὴν νυκτερινὴν ἐργασίαν της, ἡ Ἰωάννα ἠδυνάτει νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς πάντα· τὸ ἀποταμίευμα αὐτῆς εἶχεν ἐξαντληθῆ, πᾶν ἀντικείμενον ἔχον ἀξίαν τινὰ εἶχε πωληθῆ, καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ οἰκονομηθῶσιν αἱ ἐπείγουσαι ἀνάγκαι, καθότι δὲν ἦτο δυνατὸν ν' ἀποπέμψῃ τὰ δυστυχῆ πλάσματα, τὰ ὁποῖα εἶχε παραλάβει ἢ νὰ τὰ ἀφήσῃ νὰ ἀποθάνωσι τῆς πείνης. Τότε ἡ Ἰωάννα Ἰουγὰν τῇ συμβουλῇ τοῦ διευθύνοντος τὰς πράξεις της ἱερέως, ἔλαβε πρωτοβουλίαν, ἧς αἱ συνέπειαι ὑπῆρξαν ἀνυπολόγιστοι. Πᾶσαι αἱ πρεσβύτιδες, τὰς ὁποίας περιέθαλπεν, ἔζων πρὸ πολλοῦ ἐκ τῆς ἐλεημοσύνης. Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ ἐπαιτῇ χάριν τῶν ἐπαιτῶν της· πληροφορηθεῖσα παρ' αὐτῶν τίνες ἦσαν οἱ ἐλεοῦντες συνήθως αὐτάς ἐξῆλθε πρὸς ἐρανισμόν. Μελανὴν ἐνδεδυμένη ἐσθῆτα καὶ κρατοῦσα κάνιστρον, ἔκρουε τὰς θύρας ζητοῦσα ἐλεημοσύνην ὑπὲρ τῶν πτωχῶν της. Τὰ ἑκάστοτε συναγόμενα ἔφερεν εἰς τὴν οἰκίαν, ὅπου οἱ ἧττον ἀσθενεῖς συμμετεῖχον τῆς διανομῆς τῶν τροφίμων. Ἀφοῦ ἔτρωγον οἱ πτωχοί, ἔτρωγε καὶ ἡ Ἰωάννα, ἐὰν ἔμενέ τι. Οὐδὲν δὲ ἀπεποιεῖτο, οὔτε τὸ ξηρὸν τεμάχιον ἄρτου ἢ τυροῦ, οὔτε τὰ ἐφθαρμένα ἐνδύματα, οὔτε τὸ τετρυπημένον ὑπόδημα· ἐκ πάντων ὠφελεῖτο ἐπ' ἀγαθῷ τῶν γερόντων της.

Τοιαύτη πρᾶξις δὲν ἠδύνατο νὰ μείνῃ μεμονωμένη. Εἴτε καλόν, εἴτε κακόν, τὸ παράδειγμα εἶνε μεταδοτικόν. Ἐλεήμονες τινὲς κάτοικοι τοῦ Σαὶν-Σερβὰν καὶ τοῦ Σαὶν-Μαλώ, συγκινηθέντες ἐκ τῆς αὐταπαρνήσεως τῆς Ἰωάννας, ἠγόρασαν συνερανισθέντες καὶ ἐδώρησαν αὐτῇ οἰκίαν εὐρύχωρον, ἐν ᾗ οἱ πρεσβύται της ἦσαν ἧττον συσσωρευμένοι, ἀλλὰ συγχρόνως τῇ ἐδήλωσαν ὅτι ἂν παρελάμβανε περισσοτέρους ἐκείνων, οὓς ἠδύνατο νὰ κατοικίσῃ καὶ νὰ θρέψῃ, ἔπραττεν αὐτὸ ἰδίοις κινδύνοις. Ἡ Ἰωάννα Ἰουγὰν ὑπεσχέθη νὰ εἶνε εἰς τὸ μέλλον φρονιμωτέρα, δεχθεῖσα δὲ μετὰ χαρᾶς τὴν νέαν οἰκίαν ἐγκατέστησεν ἐν αὐτῇ τὰς δώδεκα γραίας τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1842. Ἀλλ' ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ εἶνε ἐπὶ τὰ καλὰ ἔργα. Μεγαλειτέρας οὔσης τῆς οἰκίας πολλαπλασιάζονται καὶ οἱ ἐνδεεῖς. Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1842 ἀριθμεῖ τριάκοντα ὑποτρόφους, τὸν Νοέμβριον 1843 πεντήκοντα· τὴν 31 Δεκεμβρίου 1844 ἑξήκοντα πέντε. Οἱ πρεσβύται ἔχουσι τοῦ λοιποῦ ἄσυλον. Οὐ μόνον δὲ ἡ Ἰωάννα τοὺς δέχεται, ἀλλὰ τοὺς ἀναζητεῖ, τοὺς ἀνακαλύπτει, καὶ μεταφέρει τοὺς μὴ δυναμένους νὰ περιπατήσωσιν. Ἡ οἰκία οἱονεὶ εὐρύνεται ἵνα στεγάσῃ τοὺς πλάνητας καὶ ἀπόρους γέροντας: «Κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν».

Ἐν Σαὶν-Σερβὰν ἔζη ἀρχαῖος ναυτικός, μὴ συνταξιοῦχος, ὀνομαζόμενος Ροδόλφος Λαινὲ καὶ ἄγων τὸ 72 ἔτος. Ἐν πλήρει σχεδὸν ἀκινησίᾳ περιελθὼν συνεπείᾳ ἀρθριτικοῦ ῥευματισμοῦ, ἀδυνατῶν δὲ νὰ πορισθῇ τὰ πρὸς τὸ ζῆν, κατῴκει πρὸ 18 μηνῶν εἰς ὑπόγειον δωμάτιον καὶ ἔκειτο ἐπὶ σεσηπότος ἀχύρου, ἔχων τὴν κεφαλὴν ἐπὶ πέτρας καὶ ζῶν ἔκ τινων τεμαχίων ἄρτου, τὰ ὁποῖα τῷ ἔρριπτον διαβαίνοντες οἱ πτωχοί. Μόνον ἔνδυμα εἶχε παλαιὸν ἱστίον λέμβου, δι' οὗ ἐκάλυπτε τὴν γυμνότητά του. Ἡ Ἰωάννα

Digitized by Google

ἔδραμε πρὸς τὴν δυστυχίαν ἐκείνην ὡς πρὸς ἀγαθήν τινα τύχην. Ὁ ταλαίπωρος Ῥοδόλφος Λαινὲ ἐκαθαρίσθη, ἐνεδύθη καὶ μετενεχθεὶς ἐτέθη εἰς ἀληθῆ κλίνην, ἐσιτίσθη καὶ ἐπεπλήχθη διότι δὲν ἔκαμνε γνωστὴν τὴν ἔνδειάν του. Γυνή τις κακοήθης βαρυνθεῖσα νὰ κατοικῇ μετὰ τῆς μητρός της, τῆς χήρας Κολινέ, γραίας ἀσθενοῦς καὶ καταβιβρωσκομένης τὴν κνήμην ὑπὸ ἕρπητος, τὴν λαμβάνει ἐπὶ τῶν ὤμων καὶ τὴν ῥίπτει ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁδοῦ ἀπέναντι τῆς κατοικίας τῆς Ἰωάννας. Αὕτη παραλαμβάνει τὴν δυστυχῆ καὶ τῇ λέγει· «Καλῶς ἦλθες!» Ἡμέραν τινὰ ἡ Ἰωάννα εἶδε κοράσιον πενταετές, τὴν Θηρεσίαν Ποϊνσά, ὀρφανὴν ῥαχητικήν, ἥτις εὑρέτο πρὸς τὸ Σαὶν Μαλὼ κατὰ τὴν ἄμπωτιν χάριν ἐπαιτείας. «Ποῖος σὲ περιποιεῖται;—Κανείς.—Ποῦ εἶνε οἱ γονεῖς σου; —Ἀπέθανον.» Ἡ Ἰωάννα ἔλαβε τὸ κοράσιον εἰς τὴν ἀγκάλην της, καὶ τὸ ἔφερεν εἰς τὴν οἰκίαν της. Ἄλλοτε συναντᾷ δύω παιδία ἐκ Πενμάρκ, τὰ ὁποῖα εἶχον δραπετεύσει διότι δὲν ὑπῆρχε πλέον ἄρτος ἐν τῇ οἰκίᾳ των, πρὸ ἡμερῶν δὲ ὡδοιπόρουν ἀγνοοῦντα ποῦ ἐπορεύοντο. Ὁποῖον εὕρημα! Τὰ ὁδηγεῖ μεταξὺ τῶν γερόντων της· δύω μικρά, πολὺ μικρὰ παιδία τόσον ὀλίγον τόπον κατέχουσιν!

Ὁ ἐφημέριος, ὁ δήμαρχος, τὰ μέλη τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου τοῦ Σαὶν-Σερβὰν κατανοήσαντες, ὅτι τοιαύτη αὐταπάρνησις ἄπταιστος καὶ ἀδιάλειπτος ἦτο ἀξία ἀμοιβῆς καὶ ἰδιαιτέρας μνείας, ἀπέστειλαν πρὸς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν ὑπόμνημα συνοδευόμενον ὑπὸ δικαιολογητικῶν ἐγγράφων. Ἡ ἐπὶ τῶν βραβείων τῆς ἀρετῆς ἐπιτροπὴ πρότεινε νὰ δοθῇ εἰς τὴν Ἰωάνναν Ἰουγὰν τὸ ποσὸν 3000 φράγκων ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ Μοντυόν. Ἀκούσασα τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀναφορᾶς, ἡ Ἀκαδημία ἐπεκύρωσε τὴν ἀπόφασιν τῆς Ἐπιτροπῆς (1845).

Ὁ ἔπαρχος τοῦ Σαὶν-Μαλώ, καλέσας τὴν Ἰωάνναν Ἰουγὰν τῇ ἀπηύθυνε λογίδριον καὶ τῇ ἐνεχείρισε τὰς 3000 φράγκων. Τρεῖς χιλιάδες φράγκα, 600 πεντόφραγκα, οὐδέποτε ἡ Ἰωάννα εἶχεν ἀποκτήσει, οὐδέποτε εἶχεν ἰδεῖ τοιοῦτον ποσόν. Καὶ ὠνειροπόλησεν ἄσυλα ἀπέραντα, ἐν οἷς ἅπαντες οἱ πτωχοὶ τῆς οἰκουμένης ἤθελον εὕρει τροφὴν καὶ κατοικίαν. Ὀπτασία τοῦ μέλλοντος, κατ' ὀλίγον πραγματουμένη, ἣν ἡ πτωχὴ κόρη πολλάκις εἶδε βεβαίως ὅτε μὲ τὸν ἄνεμον, μὲ τὴν βροχήν, μὲ τὸν ἥλιον ἢ μὲ τὴν χιόνα, ἐζήτει ἀπὸ θύρας εἰς θύραν, οὐδέποτε ἀποκάμνουσα, οὐδὲν ὑπὲρ ἑαυτῆς αἰτοῦσα, ἀλλ' ἱκετεύουσα ὑπὲρ τῶν ἄλλων καὶ ἐνίοτε δακρυρροοῦσα ὅτε διηγεῖτο τὰ περὶ τῶν δυστυχῶν, χάριν τῶν ὁποίων ἔτεινε τὴν χεῖρα: Ἓν πεντόλεπτον, παρακαλῶ! Ὁπόσα κατορθοῦνται θαύματα δι' ἑνὸς μικροῦ πεντολέπτου ὅταν τις ἠξεύρῃ νὰ τὸ χρησιμοποιήσῃ!

Εἰς τὴν ἀνωτέρω ἀφήγησιν ἠκολούθησα κατὰ πόδας τὸ ὑπόμνημα, τὸ ὁποῖον πιστοποιηθὲν καὶ ἐπικυρωθέν, ὑπεβλήθη κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1844 εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδημίαν. Τὰ ἀφηγηθέντα γεγονότα ἀποδίδονται πάντα εἰς τὴν Ἰωάνναν Ἰουγάν, ἀλλ' ὅμως δὲν ἦτο μόνη, καὶ ἴσως ἡ καρτερία αὐτῆς ἤθελε μαρανθῇ, ἐὰν δὲν ὑπήκουεν εἰς ἠθικὴν ὁδηγίαν καὶ εἰς συμβουλὰς χειραγωγούσας αὐτὴν εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ ἀγαθοῦ. Οὐδεμία ἀνθρωπίνη δύναμις ἤθελεν ἀνθέξει εἰς τὴν ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀναλάβει. Καίτοι βοηθουμένη ὑπὸ τῶν ὑποτρόφων της τῶν ἧττον ἀσθενῶν καὶ διανέμουσα αὐτοῖς τὴν ἐργασίαν καὶ χρησιμοποιοῦσα τὴν ὑπολειπομένην δραστηριότητα αὐτῶν, ἤθελεν ὑποκύψει ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἐπιχειρήσεως, ἐὰν ἐν Σαὶν-Σιρβὰν δὲν ὑπεστήριζον αὐτὴν ψυχαὶ φιλάνθρωποι, αἱ ὁποῖαι ἐπόθουν ὡσαύτως ν' ἀφιερωθῶσιν εἰς τὸν Θεόν, ἀντιλαμβανόμενοι ἐκείνων, οὓς οἱ ἄνθρωποι ἐγκαταλείπουσιν. Εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ὅτε κατῴκει ἐν τῷ ὑπερῴῳ, γυνὴ προβεβηκυῖα, ἡ Φανσὸν Ὠβέρ, εἶχε προσκολληθῇ αὐτῇ καίτοι δὲ ἑξήκοντα ἐτῶν ἡλικίας, ἐσάρονε τὸ δωμάτιον καὶ ἐτίνασσε τὰ ἀχύρινα στρώματα. Κεκτημένη μικρόν τι ἀποταμίευμα καὶ ὀλίγα τινὰ οἰκιακὰ σκεύη καὶ ἐνδύματα, ἐδωρήσατο αὐτὰ πάντα καὶ ἐγγυήθη τὴν Ἰωάνναν Ἰουγάν, ὅτε αὕτη στενοχωρημένη ἐν τῇ κατοικίᾳ της ἐμίσθωσεν οἴκημα εὐρυχωρότερον. Ταῦτα εἶπον αἱ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν ἐπίσημοι ἐκθέσεις. Ἡ ἀλήθεια, καίτοι κατ' οὐδὲν ἐλαττοῦσα τὴν ἀξίαν τῆς Ἰωάννας Ἰουγάν, δὲν εἶνε αὕτη. Εἰς τὴν διαθήκην αὐτῆς ὑπαγορευθεῖσαν τῇ 3 Ἰουλίου 1874 ἡ Ἰωάννα ἔλεγε: «Τὰ δὲ 3000 φράγκα τοῦ βραβείου Μοντυόν, τὰ ὁποῖα μοὶ ἐδόθησαν διότι ὡς ἐρανίστρια ἤ μ η ν μ ᾶ λ λ ο ν γ ν ω σ τ ή, ἐχρησιμοποιήθησαν διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν πτωχῶν». — Τῳόντι ἡ Ἰωάννα προετάχθη ὡς οὖσα μᾶλλον γνωστή, τῇ ἀπεδόθη δὲ πρωτοβουλία, τὴν ὁποίαν δὲν ἔλαβε. Καὶ ἦτο μὲν ἀγαθὴ καὶ ἐλεήμων οὐδ' ἤκουεν εἰς μάτην τὰς ἱκεσίας τῶν ἐνδεῶν, ἀλλὰ δὲν ἦτο ἱκανὴ νὰ συλλάβῃ καὶ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας, τὸ ὁποῖον ἔγεινε, προϊόντος τοῦ χρόνου, τὸ ἵδρυμα τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν. Μετέφερεν ἀληθῶς τοὺς ἀνικάνους γέροντας, πλὴν ἄλλοι ἀνεκάλυπτον καὶ κατεδείκνυον αὐτούς. Δύω νεάνιδες φλεγόμεναι ὑπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ποθοῦσαι δὲ τὸν βίον τῶν θρησκευτικῶν σωματείων καὶ συνδεδεμέναι ἀλλήλαις διὰ τῆς ταὐτότητος τῶν ἰδεῶν καὶ τῆς μεγίστης εὐλαβείας, διηύθυνον πράγματι τὸ ἄσυλον, τοῦ ὁποίου ἡ Ἰωάννα ἦτο τὸ ἐνεργὸν μέλος. Ὑπὸ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἡ μὲν ὠνομάζετο Μαρία Αὐγουστίνα, ἡ δὲ Μαρία Θηρεσία. Τὸ κοσμικὸν ὄνομα τῆς μιᾶς ἦτο Βιργινία Τρεδανιέλ· αὕτη ἀπέθανεν, ἀλλ' ἡ μνήμη της διατηρεῖται εἰς τὰς οἰκίας, εἰς τῶν ὁποίων τὴν ἀνάπτυξιν τοσοῦτον συνετέλεσεν. Ἡ Μαρία Αὐγουστίνα ὠνομάζετο καὶ ἠδύνατο ἔτι νὰ ὀνομάζηται Μαρία Αἰκατερίνη Ἰαμέτ. Εἶνε τὴν σήμερον ἑξηκοντοῦτις καὶ γενικὴ ἡγουμένη τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν τῶν ἀπόρων. Παρατηροῦντες τὴν εἰκόνα της βλέπομεν ὅτι ἦτο εὐειδεστάτη· ἡ μορφή της ἔχει γλυκύτητα ἀμύθητον, ἐκφράζει δὲ μητρικὴν στοργὴν ποθοῦσαν νὰ διαχυθῇ καὶ νὰ ἐγκολπωθῇ πάντας τοὺς πάσχοντας. Θεωροῦντες τὴν εἰκόνα ταύτην τὴν ἀποπνέουσαν ἠρεμίαν συνάμα καὶ ἰσχύν, ἀνεμνήσθημεν ἄκοντες τῆς ἐν Ἐφέσῳ Ἀρτέμιδος, ἥτις ἐδύνατο νὰ θρέψῃ τὸν κόσμον ἅπαντα. Ὁ πρὸς τὴν ἀγαθοεργίαν ἔρως, ὅστις διέφλεγεν αὐτὴν διαλάμπει ἐν τῷ ἔργῳ, οὗ ὑπῆρξεν ἡ κυριωτέρα ἐργάτις. Τὸ θαυμαστὸν ἐν τῷ βίῳ τῆς πτωχῆς ταύτης κόρης εἶναι ὅτι οὐδέν ποτε κατέβαλε τὴν θέλησίν της. Ὥρμησε πρὸς τὰς χρονίας νόσους καὶ πρὸς τὴν δυστυχίαν, ὡς ἄλλοι ὁρμῶσι πρὸς τὴν εὐτυχίαν καὶ τὰ πλοῦτη. Ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς φιλανθρώπου ἀποστολῆς της, ἐνέμεινεν ἀκλόνητος εἰς τὴν ἀφοσίωσιν της οὐδ' ἐξέκλινε τῆς χαραχθείσης ὁδοῦ. Ἡ πίστις αὐτῆς πρὸς τὸν Θεόν, ὃν ἤθελε νὰ εὐαρεστήσῃ, δὲν ἐπέτρεπεν αὐτῇ

Digitized by Google

ἐνδοιασμούς· ἠγάπησε τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς δυστυχεῖς, διότι ὁ Θεός της ἔζησε δυστυχὴς καὶ πτωχὸς μὴ ἔχων ποῦ τὴν κεφαλὴν κλῖναι, διότι ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων ἀντελαμβάνετο τῇ ἀνεμίμνησκον τὸν Θεὸν τῆς λατρείας της, διότι ἑνὶ λόγῳ εἶχε τὴν ἐνεργὸν πίστιν, δι' ἧς ἀνακουφίζονται αἱ συμφοραὶ καὶ ἡ ἀνθρωπότης ὠφελεῖται.

Παρὰ τὴν Ἰωάνναν Ἰουγὰν καὶ ὑπερτέρα αὐτῆς ἡ Αἰκατερίνη Ἰαμὲτ καὶ ἡ Βιργινία Τρεδανιὲλ εἰσήγαγον μοναστικὸν τρόπον τινὰ κανόνα. Ἡ ἡμέρα ἦτο διηρημένη εἰς ὥρας προσευχῆς καὶ ἐργασίας οὐδ' ἄφινε τόπον εἰς τὴν ἀργίαν. Ἡ χρῆσις ἑκάστου λεπτοῦ τῆς ὥρας ἐφαίνετο ἐκ τῶν προτέρων ὡρισμένη. Ἡ ἕξις εἶνε δύναμις· τοῦτο ἀπεδείχθη εἰς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο σωματεῖον τὸ συνιστάμενον ἐκ τεσσάρων πτωχῶν γυναικῶν, αἵτινες μόνην ἀρχὴν καὶ στήριγμα εἶχον τὴν πρὸς τὸν Θεὸν πίστιν. Ἐνόμιζέ τις ὅτι ὑπέκειντο εἰς πειθαρχίαν καὶ εἰς ἐπιβεβλημένην εὐπείθειαν. Ἐνήργουν ὡς νὰ εἶχον κύριον καὶ πράγματι εἶχον.

(Ἕπεται συνέχεια).

(Μετάφρασις Ελιζης Σ. Σουτσου).

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.

Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Συνέχεια· ἴδε προηγούμ. φύλλον.

ΚΓ'

Τὸ κακὸν οὐδέποτ' ἔρχεται μόνον του, λέγει ἡ παροιμία.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι κατά τινας στιγμὰς τοῦ βίου ἡμῶν τὰ συμβάντα φαίνονται συνομόσαντα, ἵνα καταδιώξωσιν ἡμᾶς ὅπου δήποτε καὶ ἂν καταφύγωμεν. Καὶ ὄντως, ἐὰν ὑπῆρχε συμβάν τι ὅπερ ἐφαίνετο ἀπρόοπτον, ἦτο βεβαίως ἡ παραλυσία ἥτις προσέβαλε τὸν κύριον Βρεῶ.

Ἡ δύσμοιρος συμβία του ἀείποτε πάσχουσα ἠσθένησε ἐκ τοῦ τρόμου καὶ τῆς λύπης, ὁ δὲ υἱός της ἐλθὼν εὑρέθη μεταξὺ δύο κλινῶν. Ἐν τούτοις ἡ μήτηρ ἀνέλαβεν ὀλίγον τι τῇ βοηθείᾳ τοῦ μεγάλου θάρρους αὐτῆς καὶ τῆς ἀνάγκης, ἥτις την ἠνάγκαζε νὰ καταβάλῃ ὅλην αὐτῆς τὴν δραστηριότητα ὑπὲρ τῆς ἀναρρώσεώς της.

— Τί εἶπες εἰς τὸν Ἰούλιον; ἦτο ἡ πρώτη αὐτῆς ἐρώτησις.

— Τίποτε, ἀπεκρίθη ὁ Ῥοβέρτος. Ἐπειδὴ δὲν εἰξεύρα τί θὰ ἔλθω νὰ εὕρω ἐδῶ, ἐσυλλογίσθην ὅτι ἦτο περιττὸν νά τον ἀνησυχήσω καὶ νὰ ταράξω τὴν ἐργασίαν του.

— Δὲν εἰξεύρει ὅτι ἀνεχώρησες;

— Ὄχι, εἰμπορούμεν νά του μηνύσωμεν ἀπ' ἐδῶ, τὴν Κυριακήν.

Τηλεγράφημα ἐστάλη πρὸς τὴν κυρίαν Ἑρμίνην, ἥτις ἀνέλαβε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ λύκειον νὰ εὕρῃ τὸν Ἰούλιον, καὶ νὰ τῷ ἀναγγείλῃ τὴν νέαν συμφορὰν ἥτις ἐνέσκηψεν εἰς τὴν οἰκογένειάν του.

Πολὺ κακὴ Κυριακὴ ἦτο ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ὁ Ἰούλιος ἔμαθε τὴν λυπηρὰν εἴδησιν. Μάτην ὑπεκρίνετο γενναιότητα συνδιαλεγόμενος μεγάλῃ τῇ φωνῇ, διότι οἱ ὀφθαλμοί του οἱ ἐρυθροὶ διέψευδον τὴν ἀταραξίαν καὶ τὸ θάρρος του, κατὰ πᾶσαν δὲ στιγμὴν ἐξηφανίζετο ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου καὶ ἐπανήρχετο ἔχων τὰς παρειὰς κακῶς ἐσπογγισμένας, ἐξ ὧν ἐφαίνετο προδηλότατα ὅτι εἶχε κλαύσῃ. Καὶ ἡ Μαρκέλλα ἦτο καταπεπληγμένη, διότι, παιδιόθεν οὖσα ἐστερημένη πάσης παιδικῆς εὐφροσύνης καὶ χαρᾶς, ἐθεώρει τὴν οἰκογένειαν πρᾶγμά τι ἱερόν, ἀπαραβίαστον, ἀπρόσβλητον ὑπὸ οἵας δήποτε δυστυχίας. Πολὺ καλὰ ἠδύναντο τὰ ἀπολωλότα κοράσια νὰ ἴδωσι τὴν μητέρα των ἀποθνήσκουσαν ἐπὶ ξυλίνου θρανίου ἐντὸς δημοσίου κήπου· ἀλλ' ὅμως, παιδία ἔχοντα γονεῖς ἔστω καὶ μακρὰν τῶν τέκνων των εὑρισκομένους, ἔστω καὶ ἀσθενεῖς, δὲν ἦτο πρέπον νὰ εἶνε ὑποκείμενα εἰς τοιαύτας συμφορὰς καὶ καταστροφάς!

Τοὺς στοχασμούς της τούτους ἀνεκοίνωσεν εἰς τὴν κυρίαν Ἑρμίνην.

— Ἄχ! ἀπεκρίθη ἐκείνη, ἡ τύχη δὲν εἶνε πάντοτε δικαία καὶ ἐπιεικής.

Καὶ παρευθὺς ἐσκέφθη περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Μαρκέλλας.

— Καϋμένο παιδάκι, ὑπέλαβε, δὲν γνωρίζεις πολλὰ πράγματα τῆς ζωῆς . . . σκληρὸν θὰ εἶνε νά σε κάμω νὰ την μάθῃς τόσον γρήγορα. Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ ζήσω ἀρκετά, διὰ νά σε ἐξασφαλίσω ἀπὸ πᾶσαν στέρησιν!

Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἀπεφάσισε νὰ πορευθῇ ἀνυπερθέτως τὴν προσεχῆ Δευτέραν εἰς τοῦ συμβολαιογράφου της, ἵνα διαθέσῃ τὰ καθ' ἑαυτὴν πρὸς ὄφελος τοῦ παιδίου ὅπερ σφόδρα ἠγάπα. Ἦτο ἤδη Πέμπτη καὶ δὲν ἦτό τις βίᾳ, Ἐπανελήφθη δὲ ἐν τῷ οἴκῳ τῆς κυρίας Ἑρμίνης ὁ συνήθης τακτικὸς βίος.

Τὸ Σάββατον τὸ πρωὶ ὁ γραμματοκομιστὴς ἐνεχείρισεν εἰς τὴν Τριανταφυλλιὰν δύο ἐπιστολάς, ἃς αὐτὴ ἐκόμισε πρὸς τὴν κυρίαν της χωρὶς κἂν νὰ παρατηρήσῃ τὴν ἐπιγραφήν. Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἔλαβε γνῶσιν τῆς μιᾶς, δι' ἧς ὁ Ῥοβέρτος ἀνήγγελλε μικράν τινα βελτίωσιν τῆς ὑγιείας τοῦ πατρός του, ἔπειτα δὲ ἑτοιμαζομένη νὰ ἀποσφραγίσῃ καὶ τὴν ἑτέραν, ἐστάθη καί:

— Μὰ αὐτὴ εἶνε 'δική σου, εἶπε πρὸς τὴν Τριανταφυλλιάν, ἥτις ἵστατο εὐσεβάστως, τὰς χεῖρας ἔχουσα ὑπὸ τὴν ποδιάν της καὶ ἀναμένουσα νὰ μάθῃ περὶ τῆς ὑγιείας τοῦ κυρίου Βρεῶ καὶ τῆς κυρίας Βρεῶ.

— Δικό μου εἶνε τὸ γράμμα; εἶπεν ἡ Τριανταφυλλιὰ ἀπιστοῦσα. Ἔ! Θεέ μου! Καὶ ποῦ εἴδατε ἄλλη φορὰ νά μου γράψουν ἐμένα! Ἐγὼ ποτὲ δὲ λαβαίνω γράμματα ἀπὸ κανένα!

— Καὶ ὅμως δὲν ὀνομάζομαι ἐγὼ Τριαντα-

Digitized by Google

φυλλιά Πικαρδιώτη, εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη. Ἔλα, διάβασε τὴν ἐπιστολήν σου.

— Ἠξέρετε καλά, κυρία, πῶς ἐγὼ δὲ διαβάζω παρὰ μόνο 'ς τὸν τῦπο! Ἂν ἔχετε τὴν καλοσύνη διαβάσετέ το σεῖς καὶ μου λέτε τί γράφει.

Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἐστερέωσε τὰ δίοπτρά της ἐπὶ τῆς ῥινὸς καὶ ἀπεσφράγισε τὴν ἐπιστολήν, ἥτις ἦτο ἐσφραγισμένη διὰ ψιχὸς ἄρτου.

Μεταξὺ ὀρθογραφίας ἀλλοκότου, στίξεως μᾶλλον ἀλλοκότου, κατακλυσμοῦ κεφαλαίων γραμμάτων καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν λέξεων, εἶδεν ὅτι προέκειτο περὶ τριῶν μικρῶν παιδίων — κοιμωμένων ἐν τῇ ὁδῷ —, τέκνων ἀνθρώπου τινὸς ἐξώλους καὶ προώλους, καὶ γυναικός τινος πρὸ ὀλίγου ἀποθανούσης.

Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἠκροᾶτο μετὰ μείζονος σοβαρότητος, ἔχουσα ἔτι τὰς χεῖρας ὑπὸ τὴν ποδιάν της καὶ οὐδὲν λέγουσα. Ὅτε δὲ ἡ κυρία Ἑρμίνη ἐτελείωσεν, ἐξέβαλε τὰ δίοπτρά της καὶ ἀπέβλεψε πρὸς τὴν πιστὴν αὐτῆς θεράπαιναν.

— Καταλαμβάνεις σὺ τίποτε; τὴν ἠρώτησεν ἀποροῦσα.

Ἡ Τριανταφυλλιὰ κατένευσε.

— Τώρα θά σας 'πῶ, κυρία, εἶπε μετὰ σοβαρότητος. Ποτὲ δέ σας ἔκαμα αὐτὴν τὴν ὁμιλία, γιατὶ οὔτε τιμή μοῦ ἔκαμνε, καὶ πολύ μ' ἐσύχιζε νὰ 'ξέρω ὅτι ἔχω 'ς τὴν οἰκογένειά μου τέτοια πράγματα, ποὺ ἐπολεμοῦσα νά τα βγάλω ἀπὸ τὸ νοῦ μου. Εἶχα μιὰν ἀδερφὴ πολὺ μικρότερή μου, αὐτὴ εἶχε μείνῃ 'ς τὴν πατρίδα. Εἶνε καμμιὰ δεκαπενταριὰ χρόνοι ποὺ της κατέβηκε 'ς τὸ κεφάλι νὰ 'μπῇ 'ς τὸν κόσμο, καὶ μού το ἔγραψε. Ἐγὼ τὸν εἴξερα τὸν νέο, ἦταν ἕνας χαμένος ἄνθρωπος, ποὺ ἐφαινότανε πῶς θὰ ἔχῃ κακὸ τέλος ἢ οὕτως ἢ ἄλλέως. Δὲν ἤθελα νά σας κάμω ποτὲ λόγο, κ' ἐπαρακάλεσα τὴν κυρὰ Ζαλίνη καί μου ἔκαμε ἕνα γράμμα. Ὅλα μου τὰ μυστικὰ τὰ 'ξέρετε, κυρία, μὰ αὐτὸ μοναχὰ δέ σάς το εἶπα ποτέ. 'Σ τὸ γράμμα μου ἔγραφα 'ς τὴν κακομοίρα τὴν ἀδελφή μου νὰ μή τον πάρῃ αὐτὸν τὸν παλιάνθρωπον, καί της ἔλεγα ὅσα εἴξερα γι' αὐτόν, μὰ αὐτὴ ἦταν 'λαφρόμυαλη καὶ ἔπειτα τὸ εἶχε κάμῃ καὶ ἀπόφασι. Ἅμα ἐστεφανώθηκαν, τὸ ἔδειξεν ἡ κουτὴ τὸ γράμμα μου 'ς τὸν ἄνδρα της, καὶ αὐτός της εἶπε νὰ μή μου γράφῃ. Ἀπὸ ἀλλοῦ ὅμως ἔμαθα ἐγὼ ὅτι ἔκαμαν πολλὰ παιδιὰ καὶ τὰ μεγαλήτερα 'πέθαναν, καὶ εἶχαν ἀπομείνῃ τὰ μικρότερα ὅταν ἐπέθανεν ἡ ἀδελφή μου πρὸ δύο ἢ τρία χρόνια. Ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ 'πῇ ὅτι ἐμαρτύρησεν ἡ καϊμένη, καὶ τὸ χειρότερο γιατὶ δὲν ἠθέλησε ν' ἀκούσῃ ὅταν τὴν ἐσυμβούλευαν. Ἐγὼ πάντα τὸ ἔλεγα πῶς ὁ πατέρας θὰ βαρεθῇ νὰ θρέφῃ τὰ μικρούλια, αὐτὸς ποὺ δὲν ἀγαποῦσε τὴ δουλειά. Τώρα λοιπὸν ἀφοῦ λέγει τὸ γράμμα πῶς ἔφυγε καὶ ἄφησε τὰ παιδιά του χειρότερ' ἀπὸ ἀρφανά, δέ μου φαίνεται παράξενο, κυρία, μοῦ σπαράζει τὴν καρδιά, μὰ δέ μου φαίνεται παράξενο.

Καὶ ἔμεινεν εὐθεῖα, ἀκίνητος, παρατηροῦσα μακρὰν τίς οἶδε τί πρᾶγμα, ἴσως τὰ τρία ὀρφανὰ περιβεβλημένα ῥάκη, πρὸ τῆς θύρας τῆς κλειστῆς οἰκίας των, ὑπὸ τὴν δριμεῖαν τοῦ Μαρτίου αὔραν. Ἡ δὲ κυρία Ἑρμίνη ἦτο σιωπηλή.

— Ἐγὼ ποτέ μου δὲν τα εἶδα αὐτὰ τὰ μικρά, οὔτε 'ξέρω ἂν εἶνε κοριτσάκια ἢ ἀγοράκια, οὔτε κἂν τὰ ὀνόματά τους. Ἀλλὰ ὅταν συλλογίζωμαι τὴ Μαρκέλλα μας πῶς ἦταν ὅταν τὴν εὑρήκαμε 'ς τὴν πόρτα μας, καὶ ὅταν συλλογίζωμαι πῶς αὐτὰ εἶνε χειρότερα ἀπ' ὅτι αὐτὴ ἦταν τότε...

Καὶ ἀπέστρεψε τὸ πρόσωπόν της ἐφ' οὗ κατέρευσαν δύο τόσα δάκρυα.

— Ἀλλ' ὅμως, ἀνεφώνησεν ἡ κυρία Ἑρμίνη, δὲν εἰμποροῦν νὰ μείνουν ἔτσι! Πρέπει νὰ γράψωμεν, νὰ μάθωμεν, νὰ στείλωμεν χρήματα.

Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἐκίνησε τὴν κεφαλὴν βραδέως.

— Νὰ στείλωμε χρήματα! εἶπε· καὶ σὲ ποιὸν νά τα στείλωμε; καὶ ἂν τα κρατήσουν γιὰ τὸν ἑαυτό τους; Ὄχι, ἄλλο πρᾶγμα χρειάζεται μὰ κ' ἐγὼ δὲν 'ξέρω.

Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἔθηκε τὰ δίοπτρα ἐν τῇ θήκῃ των μετὰ χειρονομίας δηλούσης ἀπόφασιν.

— Θὰ ἀναχωρήσῃς, εἶπεν, ἀπόψε, καὶ μόνη σου πλέον θὰ ἰδῇς τί πρέπει νὰ γίνῃ. Ὁ δήμαρχος θὰ κάμῃ κάτι τι. Καὶ ἔπειτα πιθανὸν νὰ εὕρῃς καὶ συγγενεῖς· μὲ ὀλίγα χρήματα κατορθώνει κανεὶς πολλὰ πράγματα.

Ἡ Τριανταφυλλιὰ παρετήρησε τὴν κυρίαν της μετὰ βλέμματος κατεπτοημένου.

— Καὶ πῶς θὰ κάμετε μονάχη σας χωρὶς ἐμένα; Ἠξέρετε πῶς δὲν 'μπορεῖτε νὰ κάμετε καμμιὰ δουλειά; δὲν 'ξέρετε ποῦ νὰ βρῆτε τὸ φλυτζάνι σας τῆς σοκολάτας.

— Θὰ πάρω καμμιὰ νά με ὑπηρετῇ, τὴν μαγείρισσαν τῆς κυρίας Βρεῶ, φέρ' εἰπεῖν, ἡ ὁποία τώρα ἴσα ἴσα δὲν ἔχει δουλειές.

— Γιὰ 'πῆτέ το ἄλλη μιὰ φορά! ἀνεφώνησεν ἡ Τριανταφυλλιὰ τοσοῦτον ἐξαφθεῖσα ἐξ ἀγανακτήσεως, ὥστε ὕψωσε τὴν φωνήν της χωρὶς νά το νοήσῃ. Αὐτὴ δὰ τὴ χρυσοχέρα ποὺ μὲ τὰ φεντικά της «εἶνε λόγος σου καὶ λόγος μου!» Αὐτὸ δὰ δὲν το συλλογισθήκατε; Τότε ἔχω καλλίτερα νὰ μείνω!

Καὶ σταυρώσασα τὰς χεῖρας μετὰ μεγαλειότητος, ἐφάνη ἀκλόνητος ὡς ὁ πύργος τῆς Βαβέλ. Ἡ δὲ κυρία Ἑρμίνη δεν ἠδυνήθη νὰ μὴ γελάσῃ.

— Ἡσύχασε, εἶπε, καὶ δὲν τὴν πέρνομεν αὐτήν. Ἐχάθηκαν τόσαι τίμιαι γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι μετὰ χαρᾶς θὰ ἔλθουν νὰ ὑπηρετήσουν διὰ μερικὸν καιρόν;

— Ξένες! εἶπεν ἡ Τριανταφυλλιὰ μετ' ἀνεκφράστου περιφρονήσεως, ξένες, νά μου κάμουν τὸ

Digitized by Google

μαγειρειό μου άνω κάτω, και όταν γυρίσω νά μὴν 'μπορῶ νά βρῶ οὔτε μιά γερή κατσαρόλα...

Ἡ θύρα αἴφνης ἀνοίγεται ἠρέμα καὶ ἡ κεφαλὴ τῆς Μαρκέλλας προέβαλε. Ἰδοῦσα τὰς δύο γυναῖκας ἀπησχολημένας, ἀπεσύρθη ζωηρῶς φοβηθεῖσα μὴ ἐφάνη ἀδιάκριτος.

— Ἔλα ἐδῶ, Μαρκέλλα, εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη. Ἡ Τριανταφυλλιὰ εἶνε ἠναγκασμένη νὰ ὑπάγῃ δι' ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὴν πατρίδα της, καὶ δὲν θέλει νὰ με ἀφήσῃ νὰ πάρω ἄλλην παρατρεχάμενη. Εἰπέ την λοιπὸν ὅτι σὺ θὰ ἔχῃς τὸν νοῦν σου εἰς ὅλα, καὶ ὅταν ἐπιστρέψῃ θά τα εὕρῃ ὅλα ἐν τάξει.

— Παρατρεχάμενη; εἶπεν ἡ Μαρκέλλα. Καὶ διατί;

— Διατί; διὰ νὰ μᾶς ὑπηρετῇ! εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη.

— Δὲν εἶν' ἀνάγκη, εἶπεν ἡ Μαρκέλλα, καὶ ἀκτὶς φαιδρότητος ἐφώτισε τοὺς καστανοὺς ὀφθαλμούς της. Ἡ Τριανταφυλλιά μ' ἔμαθε νά τα κάμνω ὅλα, καὶ εἶμαι περίφημη μαγείρισσα, νὰ ἰδῆτε, πολλὲς φορὲς ἐφάγατε μαγείρεμα τοῦ χεριοῦ μου,— δὲν εἶνε ἀλήθεια, Τριανταφυλλιά;— καὶ σας ἐφάνηκαν νόστιμα. Ἐγὼ θὰ εἶμαι ἡ δουλίτσα σας. Καὶ ἴσα ἴσα ἀπὸ τότε ποὺ ἔφυγεν ὁ Ῥοβέρτος δὲν ἔχω τί νὰ κάμω . . .

Καὶ ἐστέναξε· σκιὰ δὲ διῆλθεν ἐπὶ τοῦ φαιδροῦ προσώπου της.

Αἱ δύο γυναῖκες προσεῖδον ἀλλήλας ἀμηχανοῦσαι.

— Σύ, τί λέγεις; εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη.

— Μὰ τὸ ναί, ἀπεκρίθη ἡ Τριανταφυλλιά, ποτέ μου δὲν ἤκουσα λόγο φρονιμώτερο . . .

— Ἂς εἶνε λοιπόν! εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη θωπεύουσα τὴν κόμην τῆς Μαρκέλλας, ἥτις προσετρίβετο ἐπὶ τοῦ ὤμου της ὡς γαλῆ.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἡ Τριανταφυλλιὰ ἵστατο ἀμηχανοῦσα.

— Τί ἔχεις; τὴν ἠρώτησεν ἡ κυρία της.

— Νὰ σᾶς 'πῶ τί ἔχω, εἶπεν ἡ Τριανταφυλλιά. Ἐγὼ δὲν εἰξέρω νὰ γράφω καὶ μόνο 'ς τὸν τῦπο διαβάζω. Ἐκεῖ θὰ χρειασθῇ νὰ κάμω καὶ νὰ ὑπογράψω πολλὰ ἔγγραφα, καὶ ἐγὼ δὲ *σκαμπάζω* τίποτ' ἀπ' αὐτά, μ' ἀπάνω 'ς τὴ δουλειά, ἀλήθεια, κανένα δὲ φοβοῦμαι. Δέν το ἔχουν τίποτα νά με βάλουν ἐκεῖ νὰ ὑπογράψω μ' ἕνα σταυρὸ σὲ ἕνα σωρὸ πράγματα ποὺ δέ θα καταλαβαίνω οὔτε γρύ, καὶ ἔπειτα νὰ ἔχω σκοτοῦρες. Μοῦ ἐχρειαζότανε νὰ ἔλθῃ μαζί μου ἕνας ἄνθρωπος ποὺ νὰ ξέρῃ νὰ 'μιλῇ καὶ νὰ μή μ' ἀφίνῃ νά τα χάνω.

— Πάρε μαζί σου τὴν κυρὰ Ζαλίνη, εἶπεν ἡ γηραιὰ κόρη. Αὐτὴ εἶνε ὅπως σου χρειάζεται.

Ἀστραπὴ εὐαρεσκείας ἔλαμψεν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς Τριανταφυλλιᾶς. Ἀλλὰ ἡ πιστὴ θεράπαινα δὲν ἦτο φιλοπροσήγορος καὶ ἠρκέσθη μόνον νὰ εἴπῃ:

— Εὐχαριστῶ, κυρία.

Μετὰ τοῦτο κατάκοπος ἐκ τῆς πολλῆς συνδιαλέξεως, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν ἑστίαν της καὶ διῆλθε τὴν ἡμέραν ἐπιφέρουσα εἰς τὸ μαγειρεῖον γενικὴν ἀναστάτωσιν, ἵνα μὴ καταλίπῃ ὄπισθέν της κανὲν *κουσοῦρι*, ὡς εἶπε πρὸς τὴν κορασίδα.

Ἀνήγγειλαν τὸ πρᾶγμα πρὸς τὴν κυρὰ Ζαλίνην καὶ τὴν ἐπιοῦσαν πρωΐαν ἀπῆλθον ἀμφότεραι εἰς Πικαρδίαν, τεθλιμμέναι πολὺ μᾶλλον διότι κατέλιπον τὴν κυρίαν Ἑρμίνην, ἢ ἐὰν εἶχον θάψῃ πάντας ὁμοῦ τοὺς οἰκείους των.

Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ προγεύματος ἡ γηραιὰ κόρη προσκληθεῖσα ὑπὸ τῆς μικρᾶς προστατευομένης μετὰ πάσης τῆς νενομισμένης ἐθιμοτυπίας, ἐκάθισε πρὸ τραπέζης ἀμέμπτου. Οὐδέποτε τὰ κρυστάλλινα σκεύη ἦσαν καθαρώτερα, τὰ ἀργυρᾶ στιλπνότερα, τὰ ἐκ πορσελάνης πινάκια ἔστιλβον ὡς ἡ πανσέληνος καὶ ἡ Μαρκέλλα ἐκόμισεν ἐν θριάμβῳ ᾠὰ ἐν τῷ πινακίῳ, ἅτινα ἐφαίνοντο ὡς μικροί τινες ἥλιοι ὁρώμενοι διὰ μέσου λευκῆς ὁμίχλης.

— Καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς! εἶπεν ἡ Μαρκέλλα ἐκδηλοῦσα οὕτω τὴν εὐαρέστησιν ἣν ἐνεποίει εἰς αὐτὴν ἡ ἐπιτυχία τῆς πρώτης ταύτης ἀποπείρας. Θὰ ἰδῆτε, κυρία, ὅτι ποτὲ ἄλλοτε ἕως τώρα δὲν εἴχετε τόσον καλὴν ὑπηρεσίαν.

Μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον ἡ Μαρκέλλα περιβεβλημένη τὰς μεγάλας ποδιὰς τῆς Τριανταφυλλιᾶς ἦλθε καὶ ἐστάθη παρὰ τῇ θύρᾳ τοῦ ἑστιατορίου μιμουμένη πιστῶς τὴν στάσιν τῆς μαγειρίσσης. Τοὺς βραχίονας ἔχουσα ἐσταυρωμένους, τὸ βλέμμα ἀσταθὲς ἀπήγγειλε τὰς καθιερωμένας λέξεις:

— Τί προστάζετε, κυρία, δι' αὔριον;

Τοσοῦτον δὲ τελεία ἦτο ἡ ἀπομίμησις, καὶ τὸ ἦθος τῆς Μαρκέλλας τοσοῦτον πειστικόν, ὥστε ἡ κυρία Ἑρμίνη ὕψωσε τὴν κεφαλὴν καὶ συνήντησε τοὺς φαιδροὺς ὀφθαλμοὺς τῆς μικρᾶς της φίλης.

— Ἄχ! ἀνεφώνησεν ἡ μικρὰ καὶ σπεύσασα ἐκάθισε παρ' αὐτῇ, τί ὡραῖα, τί ὡραῖα!

— Τί! εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη, νὰ εἴμεθα χωρὶς μαγείρισσαν;

— Ὄχι, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον, ἀλλὰ νὰ σας ὑπηρετῶ, νὰ 'ξέρω ὅτι σας εἶμαι χρήσιμη, καὶ ὅτι ἂν δὲν ἤμουν ἐγὼ ἐδῶ, θὰ ὑποφέρατε, διότι δὲν θὰ εἴχατε τὰ πράγματα σας ὅπως εἴσθε συνηθισμένη. Ἄχ! ἂν ἀρρωστούσατε τί καλὰ ποὺ θὰ σας ἐκύτταζα, τί περιποιήσεις ποὺ θὰ σας ἔκαμνα!

— Ναί, εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη μετὰ σκωπτικοῦ τόνου φωνῆς, ἀλλὰ μὴ ἐλπίζῃς νά σου γίνῃ αὐτὴ ἡ χάρις.

ΚΑ'

— Τί διασκεδαστικὸν ποὺ εἶνε, κυρία Ἑρμίνη! εἶπεν ἡ Μαρκέλλα ἔχουσα τὰς ἐκ τοῦ ψύχους κυανᾶς χεῖράς της ἐντὸς τοῦ θαλψιχειρίου της.

Digitized by Google

Ἐβάδιζεν ὑποπηδῶσα παρὰ τὴν κυρίαν Ἑρμίνην, ἥτις ἐκράτει ἀβρότατα κάνιστρον, περιέχον κάρδαμα καὶ τευτλίδας, τὸ δὲ κρέας ἐκράτει ἡ Μαρκέλλα ἐντὸς μικροῦ σάκκου κρεμαμένου ἀπὸ τοῦ βραχίονός της.

— Τί πρᾶγμα εἶνε διασκεδαστικόν; ἠρώτησεν ἡ γηραιὰ κόρη, σπεύδουσα διότι ᾐσθάνετο ψῦχος.

— Τὸ χιόνι, καὶ ἀπάνω 'ς τὴς πασχαλιὲς ἀκόμη! τί ὄμορφο, τί ὡραῖο! Τὰ φύλλα εἶνε πράσινα σὰν νὰ εἶνε καλοκαῖρι, καὶ χιονίζει σὰν νὰ εἴχαμε χειμῶνα! . . . Εἶνε πολὺ διασκεδαστικόν, σᾶς βεβαιῶ! Τί λέτε σεῖς;

— Ἐγὼ λέγω ὅτι εἶνε ψῦχος καὶ ἐπιθυμοῦν πολὺ νὰ ἤμεθα τώρα 'ς τὸ σπίτι, ἀπεκρίθη ἡ κυρία Ἑρμίνη. Καὶ νὰ ἰδῇς, θαρρῶ, ὄχι θαρρῶ ἀλλ' εἶμαι σχεδὸν βεβαία, ὅτι ἄφησα τὰ παράθυρ' ἀνοικτά. Δὲν εἰξεύρω πῶς τα ἐλησμόνησα... καὶ θὰ εἶνε τὸ σπίτι παγωμένο. . . .

— Δόστε μου τὸ κλειδὶ νὰ τρέξω νά τα κλείσω, εἶπεν ἡ Μαρκέλλα τείνουσα τὴν χεῖρα.

Ἐστάθησαν ἐν τῇ γωνίᾳ τῆς ὁδοῦ, ἵνα ἡ κυρία Ἑρμίνη ἀναζητήσῃ ἐν τῷ θυλακίῳ της τὴν δέσμην τῶν κλειδίων, ἀλλὰ μετὰ τοσαύτης βίας καὶ σπουδῆς ἀνεζήτει, ὥστε δὲν ἠδύνατο νά τα εὕρῃ. Ἐπανειλημμένως ἔχωσε τὴν χεῖρα εἰς τὸ εὐρύτατον βάραθρον ἐν ᾧ ἔκρυπτε τοὺς θησαυρούς της, καὶ την ἀνέσυρε κενὴν μετὰ χειρονομίας ἀγανακτήσεως.

Ἡ χιὼν ἡμίτηκτος ὠθουμένη ὑπὸ παγεροῦ βορειοδυτικοῦ ἀνέμου, περιεδινεῖτο πέριξ αὐτῶν κατὰ πυκνὰς νιφάδας. Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἀποβαλοῦσα τὴν ὑπομονήν της ὕψωσε τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνέπνευσε μετὰ δυνάμεως.

— Τί κακοτυχία! εἶπε, δὲν θά το εὕρω!

Παρευθὺς δὲ ἡ χεὶρ ἥτις διὰ κινήσεως αὐτομάτου περιεστράφη ἀνερευνῶσα, συνήντησε τὸ κλειδίον.

— Νά το, εἶπεν ἡ ἐξαίρετος γηραιὰ κόρη· τρέξ' ἐμπρὸς καὶ ἄναψε 'λίγη φωτιά, διότι εἶμαι παγωμένη ὡς τὰ κόκκαλα.

Καὶ ἡ μὲν Μαρκέλλα εὐθὺς «ἔγινεν ἀστραπή», ἡ δὲ κυρία Ἑρμίνη κατηυθύνθη πρὸς τὴν οἰκίαν, αἰσθανομένη τοὺς πόδας της ὡς ἐὰν ἦσαν ἐκ μολύβδου. Ἐνόμιζεν ὅτι βαδίζει ταχέως καὶ ὅμως δὲν προυχώρει. Ὁ ἄνεμος ἔφερε κατὰ τοῦ προσώπου της τὴν χιόνα, ὥστε ἐδέησε νὰ σταθῇ πολλάκις ἵνα ἀναπνεύσῃ· τότε δὲ ἀνέπνεε παρατεταμένως, εἰσπνέουσα τὸν ἀέρα μέχρι τῶν μυχιαιτάτων τοῦ στήθους της, καὶ ἔπειτα ἐπανελάμβανε τὴν πορείαν της μετὰ στιγμιαίαν ἀνακούφισιν, ἣν μετ' οὐ πολὺ διεδέχετο πνιγμὸς ἐπώδυνος.

Μετὰ πολλοῦ κόπου ἦλθε μέχρι τῆς κιγκλιδωτῆς πύλης τοῦ κηπαρίου, ἣν ἡ Μαρκέλλα εἶχεν ἀφήσῃ ἐπίτηδες ἡμιάνοικτον. Εἰσελθοῦσα ἡ Ἑρμίνη τὴν ὤθησεν ἵνα τὴν κλείσῃ, καὶ μετ' ἐκπλήξεως παρετήρησεν ὅτι ἦτο τοσοῦτον βαρεῖα·

— Καὶ πῶς εἰμπόρεσε παιδὶ πρᾶγμα νὰ κινήσῃ τόσον βάρος; εἶπε καθ' ἑαυτὴν θαυμάζουσα. Χρειάζεται ἕνας γίγας σὰν τὴν Τριανταφυλλιὰν διὰ νὰ μετακινήσῃ ἕνα τόσον ὄγκον!

Καὶ ὁ νοῦς της ἐπῆγεν εἰς τὴν Τριανταφυλλιάν, ἀποῦσαν ἀπὸ τριῶν μόνον ἡμερῶν, τριῶν ἡμερῶν αἵτινές τῃ ἐφάνησαν τρεῖς αἰῶνες, καίτοι ἡ Μαρκέλλα ἐδείκνυε μεγίστην προθυμίαν.

— Ἄχ! καὶ ἂς ἤρχετο γλήγορα! διενοήθη ἡ κυρία Ἑρμίνη. Ἀπέκαμα πλέον.

Ἅμα εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ παρευθὺς καπνὸς πυκνὸς προσέβαλε τὸν λαιμόν της. Ἡ φωνὴ τῆς Μαρκέλλας ἠκούσθη ὡς ἀπὸ τοῦ πυθμένος φρέατος ἐξερχομένη.

— Μὴ 'μπαίνετε 'ς τὴν τραπεζαρία, ἐκραύγαζεν, ὁ ἄνεμος καταιβάζει τὸν καπνό, Ἀκόμη δὲν εἰμπόρεσα ν' ἀνάψω τὴ θερμάστρα.

Ἡ κυρία Ἑρμίνη οὐδόλως πειθομένη εἰς τὰς προτροπὰς τῆς Μαρκέλλας, εἰσήγαγε τὴν κεφαλήν της διὰ τῆς ἡμιανοίκτου θύρας τοῦ ἑστιατορίου, καὶ εἶδε τὴν κορασίδα γονυκλινῆ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἔχουσαν τὴν κεφαλὴν εἰς τὰ ἐνδότατα τῆς θερμάστρας, καὶ μεθ' ὑπομονῆς καταγινομένην νὰ θέσῃ ἐπ' ἄλληλα ἡμίκαυστα ξύλα, ὧν αἱ ἐντὸς τοῦ σωλῆνος μετὰ κρότου ἀντηχοῦσαι συστροφαὶ τῶν σπινθήρων ἀπέστελλον τὸν καπνὸν κατὰ τοῦ προσώπου της.

Ἐξαγαγοῦσα τὴν κεφαλὴν ἐκ τοῦ μέλανος ἄντρου ἐσπόγγισε τοὺς δακρυβρέκτους ὀφθαλμούς της διὰ τοῦ ἐπάνω μέρους τῆς ὀλιγώτερον ῥερυπωμένης χειρός της καὶ εἶπε πρὸς τὴν κυρίαν Ἑρμίνην μετὰ μειδιάματος ἀγγελικοῦ:

— Ἀναιβῆτε 'ς τὴν καμαρά σας, κυρία Ἑρμίνη, ἡ φωτιὰ θὰ ἔπιασε, τὴν ἄναψα.

Ἡ κυρία Ἑρμίνη οὐδὲν ἀποκριθεῖσα, ἀνέβη βραδέως τὴν κλίμακα, ἐκπληττομένη διότι ἠναγκάζετο νὰ στηρίζηται πολὺ ἐπὶ τῶν κιγκλίδων τῆς κλίμακος. Εἰσερχομένη δὲ εἰς τὸ δωμάτιόν της, οὗ τὸ πρὸ μικροῦ μόνον κλεισθὲν παράθυρον εἶχεν ἀφήσῃ νὰ εἰσδύσῃ πανταχοῦ ὑγρασία παγερά, ᾐσθάνθη φρικίασιν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν καὶ ἐκάθισεν ἄτονος ἐπὶ τῆς μακρᾶς καθέδρας, χωρὶς νὰ λάβῃ κἂν τὴν δύναμιν νὰ ἀπαλλαγῇ τῶν καθύγρων ἐνδυμάτων της.

Τὸ πῦρ τῆς θερμάστρας δὲν ἤθελε νὰ ἀνάψῃ, καὶ ἐκ διαλειμμάτων πλατεῖα νιφὰς χιόνος ἡπλοῦτο ἀστεροειδῶς ἐπὶ τῶν σταχτόχρων ξύλων, ἅτινα μόλις ἦσαν μαῦρα πρὸς τὸ ἐπάνω μέρος ὑπὸ πρώτης τινὸς φλογὸς παρευθὺς σβεσθείσης. Ἡ κυρία Ἑρμίνη ᾐσθάνθη ἐν τῷ στόματί της μικρόν τινα κρότον καὶ ταραχὴν ἀλλόκοτον ταράσσουσαν ὅλον της τὸ σῶμα. Οἱ ὀδόντες της συνεκρούοντο καὶ δὲν ἠδύνατο νά τους κρατήσῃ. Ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν ἄλλο ἠδύνατο νὰ πράξῃ, συνέστειλεν ὑπὸ τὸ φόρεμά της τοὺς καθύγρους πό-

Digitized by Google

δας της, καὶ οὕτω συνεσπειραμένη ἀνέμεινε καρτερικῶς μὲν ἀλλ' εἰς ἄκρον ἄπελπις τὴν παρὰ Θεοῦ βοήθειαν.

Ἡ βοήθεια δὲν ἐβράδυνε πολὺ νὰ φανῇ. Ἡ Μαρκέλλα εἰσῆλθε κρατοῦσα μικρὸν πύραυνον.

— Θεέ μου! ἀνεφώνησε, τί ἔχετε, καλή μου φίλη! Εἶσθε φωτιὰ κόκκινη καὶ τὰ μάτια σας εἶνε κ' ἐγὼ δὲν εἰξέρω καὶ ζωηρὰ καὶ κομμένα. Θὰ ἐκρυώσατε χωρὶς ἄλλο! Νά, σᾶς ἔφερα νὰ ζεσταθῆτε.

Καὶ ἔκλινε τὸ γόνυ πρὸ τῆς μακρᾶς καθέδρας, ἐξέβαλε μετὰ προσοχῆς τὰ διάβροχα σανδάλια καὶ τὰς καθύγρους περικνημίδας τῆς εὐεργέτιδός της, καὶ περιετύλιξε τοὺς πόδας της ἐντὸς προσοψίου κατεσπευσμένως θερμανθέντος διὰ τοῦ πυραύνου, καὶ ἔπειτα ἀπέβλεψε πρὸς τὴν κυρίαν Ἑρμίνην μειδιῶσα τὸ καλὸν ἐκεῖνο μειδίαμα, ὅπερ αὐτὸ καὶ μόνον ἦτο ἱκανὸν νὰ ἀνακουφίσῃ ἀσθενῆ ἄνθρωπον.

— Πρέπει νὰ σας βγάλω τὰ φορέματά σας, καὶ νὰ σας βάλω 'ς τὸ κρεββάτι σας, νὰ σας κάμω καὶ ἕνα ζεστὸ νὰ το πγῆτε καὶ νὰ σας φέρω καὶ ἕνα μπουκάλι νερὸ ζεματιστό.... Δὲ θέλετε νὰ σας γδύσω; Ἄχ! Θεέ μου! κἠ αὐτὴ ἡ παλιοφωτιὰ νὰ μὴν ἀνάβῃ! Ἡ θερμάστρα βοΐζει κάτω μά, μοῦ ἔβγαλε τὴν ψυχή μου!

Διὰ ταχείας περιστροφῆς τῆς χειρὸς τὸ ἄχρηστον πλέον πύραυνον ἐκενώθη εἰς τὴν ἑστίαν καὶ τὸ παραπέτασμά της κατεπετάσθη. Οἱ διάπυροι ἄνθρακες μετ' οὐ πολὺ ἀνέδωκαν ζωηρὰν φλόγα, καὶ πυκνοὶ σπινθηρισμοὶ μετὰ κρότου ἀνήγγειλαν ὅτι ἡ ἀπειθοῦσα θερμάστρα εἰσῆλθεν εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν.

— Ἐλᾶτε, μάτια μου κυρία Ἑρμίνη, εἶπεν ἡ Μαρκέλλα διὰ τῆς ἐπαγωγοτάτης φωνῆς της, γλήγορα 'ς τὸ κρεββατάκι σας.

— Βοήθησέ με, εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη, καὶ ἡ φωνή της ἦτο ἀλλόκοτος καὶ ὑπόκωφος, θὰ ἐνόμιζες ὅτι ἦτο περιτετυλιγμένη διὰ πυκνοῦ στρώματος βάμβακος.

Ἡ κορασὶς ἔσπευσε καὶ ὑπὸ τὰς εὐκινήτους χεῖράς της αἱ ἐνεταὶ καὶ οἱ κόμβοι ἐλύθησαν τάχιστα, τὰ ἐνδύματα κατέπεσαν εἰς σωρὸν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ἡ κυρία Ἑρμίνη εὑρέθη ἐν τῇ κλίνῃ της, οὐδ' αὐτὴ ἐννοήσασα τὸ πῶς. Ἐκ τῆς ἐπαφῆς τῶν σινδόνων τὴν κατέλαβε πάλιν ἡ φρικίασις, καὶ ἡ Μαρκέλλα ἤκουσε τὸν φοβερὸν βρυγμὸν τῶν ὀδόντων, ὅστις σφόδρα ταράττει τοὺς ἀνθρώπους καθ' ὃ πρoάγγελος δεινῆς νόσου.

Ὅθεν δὲν περιωρίσθη εἰς λόγους μόνον, ἀλλ' ἔδραμεν εἰς τὴν θερμάστραν, ἔνθα εἶχε θέσῃ διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον, δοχεῖον πλῆρες ὕδατος.

Τὸ ὕδωρ τοῦτο εἶχέ πως τὴν ὀσμὴν τοῦ καπνοῦ· ἀλλὰ δὲν ἦτο καιρὸς τοιούτων λεπτολογιῶν. Ἡ μικρὰ Σινικὴ τεϊοχύτη ἐπληρώθη τείου ἀρωματικοῦ, ἡ δὲ Μαρκέλλα καύσασα καθ' ὑπερβολὴν τοὺς δακτύλους της ἐγέμισε τὸ πήλινον δοχεῖον, ὅπερ ἦτο ἀείποτε τὸ αὐτό, διότι οὐδέποτε συνετρίβετο τίποτε ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς κυρίας Ἑρμίνης, καὶ ὅπερ ἐχρησίμευσεν εἰς θέρμανσιν τῆς Μαρκέλλας ἐν τῇ παρελθούσῃ ἀσθενείᾳ της. Οὕτω δὲ ὡπλισμένη κατὰ τοῦ ψύχους, εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἔνθα αἱ ἀντανακλάσεις πυρᾶς ἱλαρᾶς καὶ λαμπροτάτης ἐχόρευον ἐπὶ τῶν παραπετασμάτων καὶ τῶν στιλβόντων ἐπίπλων.

— Ἔ! δὲν εἶσθε τώρα καλλίτερα; εἶπεν εἰσερχομένη, καὶ τὸ πρόσωπόν της τὸ παιδικὸν εἶχε κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔκφρασιν μητρικήν. Καὶ ὄντως τὴν στιγμὴν ἐκείνην δὲν ἦτο ἡ μικρὰ μήτηρ τῆς κυρίας Ἑρμίνης, ἥτις συγκεκαλυμμένη ὑπὸ τὰ προσκεφάλαια, τὴν παρετήρει μετὰ σοβαρότητος ἅμα καὶ τρυφερότητος καὶ δὲν εἶχε κἂν τὴν δύναμιν νὰ τῇ μειδιάσῃ;

— Δὲν κρυώνω τόσον πλέον, εἶπεν ἡ γηραιὰ κόρη, ἀλλὰ πονῶ ἐδῶ.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἐδείκνυε τὸ στῆθός της, ὅπερ ἀνυψοῦτο ταχέως ἵνα ἀναπνέῃ συχνότερον καὶ κατὰ μικρόν.

— Δὲν εἶνε τίποτα. Τώρα θὰ σας δώσω ἕνα καλὸ τσάϊ μὲ πολλὴ πολλὴ ζάχαρι καὶ ζεστὸ ζεστό. Μὴ βλέπετε πῶς εἶνε λιγάκι καπνισμένο, εἶνε ἀπὸ τὰ ξύλα ποῦ ἐκάπνιζαν.

Ἡ ἀσθενὴς ἔπιε διὰ μικρῶν ῥοφημάτων τὸ ἥμισυ τοῦ κυπέλλου καὶ ἔπειτα κατέπεσεν ἐπὶ τῶν προσκεφαλαίων. Τοσοῦτον δὲ ἐφαίνετο καταβεβλημένη, ὥστε ἡ Μαρκέλλα ἐφοβήθη.

Νὰ 'πᾶ νὰ φωνάξω ἰατρόν; ἤθελε νὰ ἐρωτήσῃ, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησεν. Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἀσμένως προσεκάλει τὸν ἰατρὸν χάριν τῆς Τριανταφυλλιᾶς ἢ τῆς Μαρκέλλας, ἀλλὰ πλειστάκις εἶχεν ἐκφράσῃ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν γηραιὸν ἰατρὸν της τὴν πρὸς τὴν ἰατρικὴν ἀποστροφήν της· ὁ δὲ ἰατρὸς ἐνίσχυε ταύτην τὴν δοξασίαν της, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ἡ ἀπόφασις τοῦ νὰ μὴ εἶνέ τις ἄρρωστος εἶνε τὸ ἥμισυ τῆς ὑγιείας.

— Πήγαινε νὰ προγευματίσῃς, εἶπεν ἡ κυρία Ἑρμίνη διὰ τῶν χειλέων μᾶλλον ἢ διὰ τῆς φωνῆς. Ἀλλ' ἡ Μαρκέλλα ἐνόησε καλῶς καὶ ἀνένευσεν ἀποφατικῶς.

— Ἐγὼ θέλω, ἐπέμεινε λέγουσα ἡ ἐξαίρετος γυνὴ προσπαθοῦσα νὰ ἀκουσθῇ ἡ φωνή της, διότι ἂν τυχὸν ἀσθενήσω πρέπει σὺ νὰ ἔχῃς δυνάμεις... Πήγαινε!

Ἡ Μαρκέλλα ὑπήκουσεν ἄνευ τινὸς ἑτέρας ἀντιρρήσεως. Τῷ ὄντι εἶχε χρείαν δυνάμεων! Ἔψησε τὴν *κοτελέτταν* της εἰς τοὺς ἄνθρακας τῆς θερμάστρας — ἐλεεινὴν εὐωχίαν —, ἔφαγε τεμάχιον ἄρτου, καὶ μετὰ σπουδῆς ἐπανῆλθε πρὸς τὴν κυρίαν Ἑρμίνην ἣν εὗρε νεναρκωμένην.

Ἔθηκε κώδωνιον πλησίον τῆς ἀσθενοῦς ὥστε νὰ δύναται νὰ τὸ φθάνῃ, καὶ ἔδραμε μετὰ σπουδῆς εἰς τὸν κῆπον. Καίτοι δὲ ἡ μαγείρισσα τῆς

κυρίας Βρεώ ἦτο ὀλίγον προσηνής, ἀλλ' ὅμως δὲν θὰ τῇ ἠρνεῖτο βεβαίως τὴν συνδρομήν της ἐν τῇ ἐξαιρετικῇ ταύτῃ περιστάσει. Ἀλλ' ἡ κορασὶς μάτην ἐσήμαινε τὸν κώδωνα τῆς θύρας. Ἡ μαγείρισσα χρησιμοποιοῦσα τὰς ὥρας τῆς σχολῆς της εἶχεν ἀπέλθῃ εἰς ἐπίσκεψιν τῶν φίλων της, καὶ ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν δὲν ἐπανήρχετο πλέον εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἀπομεμακρυσμένην οἰκίαν.

Ἡ Μαρκέλλα λοιπὸν ἐπανῆλθε σφόδρα περίφροντις. Τί ἀλλόκοτος ἀτυχία νὰ εἶνε ἀπόντες πάντες οἱ φίλοι της ἢ καὶ οἱ ἁπλῶς γνώριμοί της κατὰ τὴν ἀπαισίαν ταύτην ὥραν, καὶ νὰ εὑρεθῇ ὅλως μόνη μετὰ τῆς κυρίας Ἑρμίνης!

— Εἶνε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ! διενοήθη καταληφθεῖσα ὑπὸ αἰσθήματος ἐνθερμοτάτης εὐγνωμοσύνης. Καθὼς αὐτὴ μὲ ἐπεριποιήθη ἄλλοτε ὅταν μ' εὕρηκε πεσμένη 'ς τὴν πόρτα της σὰν σκύλο, ἀπαράλλακτα ἡ Θεία Πρόνοια μὲ προστάζει σήμερα νὰ της πληρώσω μικρὸ μέρος τῶν ὅσα μοῦ 'καμε.

Αἴφνης νέα πίστις, ἔνθερμος πεποίθησις εἰς τὴν πρόνοιαν τὴν διαχαράττουσαν τοσοῦτον προφανῶς τὴν ὁδόν, ἣν ἔμελλε νὰ τραπῇ, ἀφελὴς χαρὰ σχεδὸν διότι ἔβλεπεν ἑαυτὴν κεκλημένην εἰς τηλικαῦτα ἔργα, αἴφνης εἰσέδυσαν ὡς ἀκτὶς ἡλιακὴ εἰς τὴν ψυχὴν τῆς κορασίδος. Ἀπὸ τῆς ὥρας καθ' ἣν ἡ θεία Πρόνοια ἤθελεν ἵνα ἡ Μαρκέλλα ἀποδώσῃ πρὸς τὴν κυρίαν Ἑρμίνην ἐλάχιστον μέρος τῆς εὐεργεσίας ἣν παρ' αὐτῆς εἶχε λάβῃ, τὰ πάντα ἔβαινον ἀφ' ἑαυτῶν. Ἡ κυρία Ἑρμίνη θὰ ἠσθένει καὶ θὰ ἠσθένει ἴσως βαρέως, εἰ δὲ μὴ δὲν θὰ ἦτο ἄξιον τοῦ κόπου νὰ τὴν περιποιηθῇ. Ἔπειτα ἡμέραν τινὰ μετά τινα χρόνον θὰ ἐπανήρχετο ἡ Τριανταφυλλιὰ καὶ θὰ εὕρισκε τὴν κυρίαν της ἀδύνατον μέν, ἀλλὰ μειδιῶσαν καθημένην ἐπὶ τῆς κλίνης ἢ μᾶλλον ἐπὶ τῆς μακρᾶς καθέδρας — ναί, ἐπὶ τῆς μακρᾶς καθέδρας, θὰ εἶνε πολὺ ὡραιότερον, — τρώγουσαν *κοτελέτταν* ἥτις δὲν θὰ εἶχε καπνισθῇ, καὶ θὰ ἔλεγε πρὸς τὴν ἐκπεπληγμένην ἀγαθὴν θεράπαιναν. . .

— Ναί, ἡ Μαρκέλλα μόνη της μ' ἐπεριποιήθη καὶ με ἰάτρευσε μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ.

Ἡ περὶ τὸ φαντασιοκοπεῖν κλίσις τῆς κυρίας Ἑρμίνης εἶχε μεταδοθῇ καὶ εἰς τὴν νεαρὰν μαθήτριάν της. Ἡ κορασὶς οὐδέποτε εἶχεν ἀναγνώσῃ μυθιστορήματα, ἀλλ' ἐν ταῖς συνδιαλέξεσι μετὰ τῆς προστάτιδός της, αἵτινες ὁσημέραι ἐγίνοντο διεξοδικώτεραι, εἶχε μάθῃ καὶ αὐτὴ νὰ ἐλπίζῃ εἰς τὰς περιπετείας, νὰ πιστεύῃ εἰς τὰ ἀπρόοπτα συμβάντα, νὰ ὀνειροπολῇ, πρᾶγμα βεβαίως μὲν ἐπιτρεπόμενον, ἀλλὰ καταστρέφον ἢ τοὐλάχιστον ἀλλοιοῦν τὴν ἰσορροπίαν τοῦ πνεύματος. Ἡ Μαρκέλλα τοσοῦτον εἶχεν ὀνειροπολήσῃ θαυμασιώδη πράγματα, θαύματα πιθανά, ὥστε κατὰ μέγα μέρος εἰσήγαγεν αὐτὰ μεταξὺ τῶν στοιχείων τοῦ βίου της. . . Μακάριοι οἱ ὀνειροπολοῦντες καὶ φαντασιοκοποῦντες, ἀλλὰ μόνον μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἡ πραγματικότης ἐρχομένη διαλύει τὰ ὄνειρα!

Ἡ Μαρκέλλα παρεισέδυ πλησίον τῆς κυρίας Ἑρμίνης ἥτις ἐκοιμᾶτο ὕπνον τεταραγμένον. Αἱ πυρετώδεις παρειαί της καὶ ἡ ἐπίπονος ἀναπνοὴ ἐνέφαινον κατάστασιν ἐπίφοβον. Ἡ κορασὶς παρέμεινεν ὀλίγον παρὰ τῇ κλίνῃ συνηνωμένας ἔχουσα τὰς χεῖρας καὶ ἐν ἐκστάσει. Ἡ θέα τῆς προσφιλοῦς ἀσθενοῦς δὲν τὴν ἐφόβιζε· τοσαύτην ᾐσθάνετο ἐν ἑαυτῇ εὐφρόσυνον ἀφοσίωσιν.

Αἴφνης ἡ κυρία Ἑρμίνη ἀνοίγει τοὺς ὀφθαλμούς, ἀνακάθηται, ἐκτείνει τοὺς βραχίονας πρός τι ὂν ἀόρατον καὶ φαντασιῶδες καὶ ἀνακράζει:

— Νά τον, νά τον! ἐγὼ εἴξευρα πολὺ καλὰ ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ.

Ἡ Μαρκέλλα ἐστράφη, ἀλλ' οὐδεὶς ἦτο ὄπισθέν της· ἡ γηραιὰ κόρη, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχουσα λάμποντας, τὰς χεῖρας τρεμούσας, ἐξηκολούθει νὰ ἀπευθύνῃ λόγους ταχεῖς καὶ ἀσυναρτήτους πρὸς τὸ φαντασιῶδες ὄν. Ἡ πεποίθησις ἣν εἶχε τὸ παιδίον ἐξηφανίσθη, ὡς ἐὰν αἴφνης το ἐκάλυψεν ἡ νύξ· ὅθεν ὑπεχώρησε μέχρι τοῦ τοίχου καὶ παρετήρησε τὴν φίλην της μετ' ὀφθαλμῶν ἀποπεπλανημένων.

— Κυρία Ἑρμίνη, ἀνεφώνησεν ἡ δύστηνος κορασίς, μάτια μου κυρία Ἑρμίνη, καλή μου φίλη, ἐγὼ εἶμ' ἐδῶ, ἐγώ, ἡ Μαρκέλλα . . . .

Ἀλλ' ἡ Ἑρμίνη οὐδὲν ἐνόει καὶ ἐξηκολούθει ἀδιαλείπτως νὰ λαλῇ, τὸ δὲ παιδίον προσελθὸν πρὸς τὴν κλίνην ἔκλινε τὰ γόνατα.

— Κυρία Ἑρμίνη, μάτια μου κυρία Ἑρμίνη, μητέρα μου, δὲν μ' ἀκούετε; εἶμαι ἡ Μαρκέλλα, σᾶς ἀγαπῶ, ἐγὼ σας προσέχω, θὰ σας περιποιοῦμαι... Ὦ! κυρία Ἑρμίνη, κυττάξετέ με, σᾶς παρακαλῶ πολύ.

Ἡ ἀσθενὴς κινοῦσα πυρετωδῶς τὰς χεῖρας, συνήντησεν ὑπὸ τοὺς δακτύλους της τὴν κόμην τοῦ παιδίου, ὅπερ ἐστήριζε τὸ πρόσωπόν του ἐπὶ τοῦ καλύμματος τῆς κλίνης κλαῖον πικρῶς.

— Ἡ Μαρκέλλα! εἶπε, ναί, αὐτὴ εἶνε. Τὴν βλέπετε τὴν κόρη σας, κύριε, σᾶς τὴν δίδω ὀπίσω, θὰ λογισθῆτε εὐτυχής, λάβετέ την...

Ἡ Μαρκέλλα ἀκούσασα τοὺς λόγους τούτους ἀνεσκίρτησε, νοήσασα ὅτι τὸν Μονφὸρτ ἔβλεπεν ἡ Ἑρμίνη, καὶ ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ παραληροῦσα πρὸς αὐτὸν ἐλάλει! Ὅθεν καταληφθεῖσα ὑπὸ δεινοῦ φόβου ἔφυγε κλείσασα καὶ τὴν θύραν τοῦ δωματίου, καὶ ἔδραμε κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰατροῦ, ἐκεῖ που πλησίον κειμένην.

Ὁ γηραιὸς ἰατρὸς ἦτο ἀπών. Ἡ δὲ θεράπαινα αὐτοῦ ἥτις ἐγίνωσκε τὴν Μαρκέλλαν, ὑπεσχέθη νὰ τον ἀποστείλῃ ἅμα ἐπανελθόντα, καὶ ἡ κορασὶς ἐπανῆλθε σπεύδουσα εἰς τὴν οἰκίαν. Εἶχε δὲ γυμνὴν τὴν κεφαλήν, διότι δὲν ἔλαβε κἂν

καιρὸν νὰ φορέσῃ τὸν πῖλόν της· οἱ πλόκαμοί της ἐκρέμαντο ἐπὶ τῶν ὤμων της, πλήττουσαι τὰς παρειάς της ἐν ᾧ ἔτρεχεν ἄπελπις. Ἡ χιὼν ἔπιπτεν ἀδιαλείπτως καὶ ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς κορασίδος ἐσχηματίζετο πηλὸς πηκτὸς καὶ παγετώδης. Τὸ παιδίον ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του ἕως ὅτου εὑρέθη ἐν τῷ κήπῳ τῆς οἰκίας, καὶ ἐστάθη ἀσθμαίνουσα, τρέμουσα ἐκ τῆς συγκινήσεως καὶ τοῦ φόβου, διότι ἔμελλε πάλιν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ ἡ κυρία Ἑρμίνη ἐλάλει ἴσως ἔτι πρὸς τὸν Μονφόρτ, τὸν ἀπόντα τοῦτον καὶ ἀπολωλότα πατέρα, ὅστις τὴν ὥραν ταύτην τὴν πένθιμον ἐφαίνετο εἰς τὴν ὀρφανὴν ὡς ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΟΙ ΩΡΥΟΜΕΝΟΙ ΔΕΡΒΙΣΑΙ

Ἢ διατί ἔφυγον οἱ Τοῦρκοι ἐκ Θεσσαλίας.

Περὶ τὰ τέλη τοῦ φθινοπώρου τοῦ 1882 εὑρισκόμην ἐν Λαρίσσῃ. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς ἀνερχόμενος εἰς εἰκοσακισχιλίους καὶ πλέον κατοίκους ἐπὶ τοῦ τουρκικοῦ καθεστῶτος, ὡς ἐκ τῆς καθ' ἑκάστην φυγῆς τῶν Τούρκων, εἶχεν ἐπαισθητῶς ἀραιωθῆ. Ὁλόκληροι συνοικίαι ἦσαν ἔρημοι, καὶ ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἠδύνατο νὰ περιέρχηταί τις αὐτάς, χωρὶς νὰ συναντᾷ ἄλλον διαβάτην ἢ στρατιώτην δαπανῶντα τὸν χρόνον τῆς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας σχολῆς εἰς τὸ νὰ περιπατῇ ἀνὰ τὰς ὁδοὺς ταύτας, καὶ ἐρευνᾷ ἐταστικώτατα τὰ περιφράγματα (καφάσια) τῶν παραθύρων τῶν τουρκικῶν οἰκιῶν, ὄπισθεν τῶν ὁποίων εἶχεν ἀκούσει ἴσως ὅτι ἐκρύπτοντο ἄλλοτε οἱ φλογεροὶ ἐκεῖνοι ὀφθαλμοί, οἱ τοξεύοντες τὰ τόσον ἐρωτύλα βλέμματα. Πολλοὺς ἤκουον διαλεγομένους καὶ σχολιάζοντας ἐν Λαρίσσῃ τὰ αἴτια τῆς φυγῆς τῶν Τούρκων, ἀλλ' ἠδυνάτουν νὰ πιστεύσω εἰς αὐτά, καὶ κατελήφθην ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας, εἰ δυνατόν, νὰ ἀνακαλύψω τὴν ἀλήθειαν τῆς ἀλλοκότου ταύτης φυγῆς ἀνθρώπων, οἵτινες ἄνευ πόνου, ἄνευ λύπης ἐγκατέλειπον τὴν γενέτειραν, καὶ χωρὶς νὰ πιέζωνται ὑπ' ἀνωτέρας τινὸς βίας ἢ ἀνάγκης ἔφευγον, ὡς τὰ ἀποδημητικὰ πτηνὰ κατὰ τὴν προσέγγισιν τοῦ χειμῶνος. Ἐξήτασα τινὰς πλησιάζοντας τοὺς ἀπερχομένους Τούρκους, ἀλλ' οὐδὲν ἔμαθον ἢ συγκεχυμένα καὶ ἀσαφῆ. — Ἐπὶ τέλους ἐσκέφθην, ὅτι προσφορώτερον πρὸς ἀνακάλυψιν μέσον θὰ ἦτο νὰ ἀποταθῶ πρὸς τοὺς παραμένοντας ἔτι Τούρκους ἐν Λαρίσσῃ, παρ' ὧν ἴσως θὰ ἐπετύγχανον ἐξήγησιν τινά. Πρὸς τοῦτο δ' ἀπεφάσισα νὰ ἐπισκεφθῶ τινὰς αὐτῶν κατ' οἶκον· γινώσκων δὲ καλῶς τὰ ἤθη καὶ ἔθιμά των κατέβαλλον πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως κατὰ τὰς μετ' αὐτῶν συνεντεύξεις μου οὔτε κατὰ κεραίαν παρεκκλίνω τῆς ὀφειλομένης φιλοφροσύνης. Ἤθελον ἐμπνέων αὐτοῖς ἐμπιστοσύνην νὰ ἐπιτύχω εἰλικρινεῖς ἐξηγήσεις. Εἰς ἑκάστην ἐπίσκεψίν μου εὕρισκον τὸν οἰκοδεσπότην περιστοιχιζόμενον ὑπὸ πολλῶν ὁμοθρήσκων του, ὧν αἱ φυσιογνωμίαι ἦσαν κατηφεῖς καὶ σκυθρωπαί. Ὁ φόβος ἐφαίνετο κατέχων αὐτούς. Ὁ φόβος δ' οὗτος, ἢ κάλλιον τὸ δέος, ἐπετείνετο, ὅτε ἐκ συμπτώσεως διέβαινον πρὸ τῶν οἰκημάτων αὐτῶν ἔνοπλοι στρατιῶται μας, καὶ ἰδίως ἐλάται τοῦ πυροβολικοῦ ὁδηγοῦντες τὰς βαρείας ἁμάξας των· ὁ κρότος τοῦ ἐκ τῶν τροχῶν τῶν ἁμαξῶν δονουμένου λιθοστρώτου ἐνόμιζέ τις ὅτι, ὡς δι' ἠλεκτρικοῦ σπινθῆρος μεταβιβαζόμενος εἰς τὸν ὀργανισμόν των, παρῆγε τρομώδη τινὰ συγκίνησιν, ὁμοίαν ἐκείνης ἣν ὑφίστανται τὰ κατοικίδια πτηνά, ὅταν καθορῶσι τὴν σκιὰν τοῦ ὕπερθεν ἱπταμένου ἱέρακος. Περίφοβοι παρηκολούθουν διὰ τῶν βλεμμάτων τὴν διάβασιν τῶν ἁμαξῶν, ἅμα δὲ παρήρχοντο, ἐφαίνοντο ἡσυχώτεροι, καὶ ὡς νὰ διεξέφυγον προφανῆ κίνδυνον. Ὡμίλουν σιγαλώτατα, τὸ δ' ἀντικείμενον τῆς συνομιλίας αὐτῶν ἦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τίνες οἱ ἀναχωρήσαντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν, τίνες οἱ προτιθέμενοι νὰ πράξωσι τοῦτο τὴν ἐπαύριον, καὶ τίνες οἱ ἐκποιήσαντες τὰς ἰδιοκτησίας των. Ὅτε ἀνηγγέλλετο πώλησίς τις εἰς ὑψηλὴν τιμήν, ἅπαντες ἐφαίνοντο εὐχαριστημένοι, καὶ ἔσειον τὰς κεφαλάς, ὡς νὰ ᾤκτειρον τοὺς ἀγοραστάς. Ἐπιλαμβανόμενος ἀφορμῆς τινος, ἀνεμιγνυόμην εἰς τὴν συνομιλίαν των καὶ ἠρώτων αὐτοὺς πρὸς τί ἡ τόση σπουδὴ τῆς μεταναστεύσεώς των καὶ τίς ἡ αἰτία τῆς φυγῆς των. Αἱ ἐρωτήσεις μου ἐνέβαλλον αὐτοὺς εἰς ἀπορίαν, καὶ ἕκαστος προσεπάθει νὰ εὕρῃ ἐπιχειρήματα δικαιολογοῦντα τὴν φυγήν. Ἄλλοι ἔλεγον ὅτι δὲν δύνανται νὰ παραμείνωσι μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν οἰκείων καὶ συγγενῶν των, ἄλλοι ὅτι ἀφοῦ ἀνεχώρησαν οἱ γείτονές των, αὐτοὶ δὲν δύνανται πλέον νὰ παραμείνωσιν, ἄλλοι ὅτι φοβοῦνται τὴν μέλλουσαν στρατολογίαν τῶν τέκνων των, ἢ μᾶλλον τὸν ἐξ αὐτῆς πιθανὸν ἐκχριστιανισμόν των, ἄλλοι ὅτι φοβοῦνται ἀντεκδικήσεις τῶν ἐντοπίων Χριστιανῶν, καὶ ἄλλοι ἐπὶ τέλους ὅτι φοβοῦνται τοὺς .... *δικηγόρους*.—Προσεπάθουν νὰ καταπολεμήσω ἕκαστον τῶν σαθρῶν αὐτῶν ἐπιχειρημάτων, ἐξαίρων τὴν ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν τῆς χώρας, τὴν πρόοδον τοῦ τόπου ὑπὸ τὸ κράτος τῶν νόμων, τὴν ὑπερτίμησιν τῶν κτημάτων των, καὶ ἐν τέλει τὴν ὡς ἐκ τῆς συστάσεως τῶν Τραπεζῶν ἀφθονίαν τοῦ χρηματικοῦ καὶ εὐθηνείαν τοῦ τόκου, ἐνῷ ἄχρι τοῦδε αὐτοί, καίτοι πλούσιοι γαιοκτήμονες, δανειζόμενοι, κατέβαλλον ἀδροτάτους τόκους. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι προσεῖχον εἰς τοὺς λόγους μου, καὶ ἐφαίνοντο ἐπιδοκιμάζοντες τὰ ἐπιχειρήματά μου, ἀλλ' ἐπίσης βέβαιον εἶνε ὅτι αὐτὰ οὐδόλως συνήργουν εἰς τὸ νὰ μετατρέψωσι τὴν πρὸς μετανάστευσιν ἐπιθυμίαν των, τὴν εἰς τὸ βάθος τῶν

Digitized by Google

καρδιῶν των έντετυπωμένην. Μεθ' ὅλας δὲ τὰς δικαιολογητικάς των ἀπαντήσεις, οὐδόλως ἐπείσθην καὶ ἐγὼ περὶ τοῦ ἀληθοῦς αἰτίου τῆς φυγῆς των. Ὑπέθετόν τι ὡς βέβαιον αἴτιον, καὶ τοῦτο ἦτο ὁ γνωστὸς φανατισμὸς τῶν ὀπαδῶν τοῦ θρησκεύματος τοῦ Μωάμεθ, ἀλλὰ κατὰ τὰς μετ' αὐτῶν συνομιλίας μου, καίτοι ἔθιξα καὶ τοῦτο, δὲν ἔτυχον ἀπαντήσεως τινὸς πειστικῆς. Ἀλλ' ὅ,τι ἠρνοῦντο αὐτοὶ νὰ μοὶ διακοινώσωσιν, ὅ,τι μοὶ ἀπέκρυπτον τόσον φειδωλῶς, ἀνεκάλυψα εὐκόλως, εὗρον οὕτως εἰπεῖν ὑπὸ τοὺς πόδας μου, ἐνῷ τὸ ἀνεζήτουν ἐν τῷ οὐρανῷ.

Εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς ἡμέρα Παρασκευὴ τῆς ἑβδομάδος εἶνε ἡ Κυριακὴ τῶν Τούρκων. Τὴν ἡμέραν ταύτην πολυπληθεῖς μεταβαίνουσιν εἰς τὰ τζαμία πρὸς προσευχήν, καὶ αἱ πρὸς ἀλλήλους ἐπισκέψεις εἰσὶ συνηθέστεραι. Τοῦτο ἔχων ὑπ' ὄψιν μετέβαινον εἰς ἐπίσκεψίν τινος ἐκ τῶν πρωτευόντων μπέηδων τῆς Λαρίσσης, ὅτε καθ' ὁδὸν συνήντησα ὁμάδας Ὀθωμανῶν καὶ Ὀθωμανίδων, σπευδόντων πρὸς διεύθυνσιν τινά. Τὸ πρᾶγμα μοὶ ἐφάνη παράδοξον, διότι Ὀθωμανός, καὶ μάλιστα ἀνωτέρας τάξεως, σπεύδων ἀνὰ τὰς ὁδούς, εἶνέ τι ἀπρόοπτον. Τὸ λόγιον τῶν Ἀγγλοσαξόνων «ὁ χρόνος εἶνε χρῆμα» παρ' αὐτοῖς οὐδεμίαν ἔχει σημασίαν. Ὀπαδοὶ τοῦ *σπεῦδε βραδέως* βαδίζουσι πάντοτε νωχελέστατα, καὶ φαίνονται αἰωνίως κεκμηκότες, καὶ ὡς ἐπανερχόμενοι ἐκ μακρᾶς πορείας. Ἡ τόση λοιπὸν σπουδή των μοὶ ἐκίνησε τὴν περιέργειαν, καὶ ἡτοιμαζόμην νὰ ἐρωτήσω περὶ τούτου τὸν πρῶτον διαβάτην, ὅτε μεταξὺ τῶν ἄλλων εἶδον σπεύδοντα καὶ γνωστόν μου διπλωμάτην, Ἀρμένιον τὸ γένος, μένοντα ἐν Λαρίσσῃ ὡς ὑπάλληλον τῆς Πύλης· οὗτος δέ, λύων τὴν ἀπορίαν μου, εἶπεν ὅτι ἔσπευδον πρὸς τὸ τζαμίον τῶν ὀρχουμένων δερβισῶν, *τῶν Μεβλεβλήδων*, οἵτινες ὡς οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνάδελφοί των ἀνὰ πᾶσαν Παρασκευὴν ἐκτελοῦσι τὴν ἀλλόκοτον ὄρχησίν των, ἥτις τόσους θεατὰς προσελκύει εἰς τὸ ἐν Περαίᾳ Μέγα τζαμίον των. Ἐπειδὴ τὸ θέαμα μοὶ ἦτο γνωστόν, ἀπέφυγον νὰ λάβω τὴν πρὸς τὸ τζαμίον ἄγουσαν, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον φίλος τις παρεπιδημῶν ἐν Λαρίσσῃ, βαίνων δὲ καὶ αὐτὸς πρὸς τὸ τζαμίον, ἄκοντα μὲ παρέσυρε μεθ' αὐτοῦ, ὅπως ἴδωμεν τοὺς στροβιλιζομένους δερβίσας. Ἀλλ' ὅτε ἐκάμψαμεν τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ, τὴν πρὸς τὸ τέμενος ἄγουσαν, οἱ πιστοὶ παμπληθεῖς ἐξήρχοντο αὐτοῦ, ἀνήγγειλαν δ' ἡμῖν ὅτι ἡ τελετὴ ἔληξεν· ὅτι ὅμως εἰς ἄλλο παρακείμενον τέμενος, ἀνῆκον δ' εἰς ἄλλην αἵρεσιν δερβισῶν, τῶν *Σαδὶ*, ἤτοι ἐμπνεομένων ἢ ὠρυομένων, ἐξακολουθεῖ ἡ ἱεροπραξία, καὶ δυνάμεθα, ἐὰν θέλωμεν, νὰ παραστῶμεν εἰς αὐτήν. Τοῦτο δὲ καὶ ἀμέσως ἐπράξαμεν, εἰσελθόντες ἐντὸς εὐρέος προαυλίου, εἰς τὴν βορείαν τοῦ ὁποίου πλευρὰν ᾠκοδόμητο τὸ τέμενος. Τὸ οἰκοδόμημα ἦτο ἐλεεινὸν καὶ σχεδὸν ἠρειπωμένον· ἡ ἐξωτερική του δὲ αὐτὴ ὄψις ἐμαρτύρει, ὅτι οἱ ἐπιτροπεύοντες εἰς τὰ τῆς περιουσίας του (καὶ εἶνε γνωστὸν ὅτι ὅλα τὰ ἐν Λαρίσσῃ τεμένη ἔχουσι μεγάλα εἰσοδήματα ἐκ κτημάτων) μᾶλλον ἐμερίμνων ἵνα διὰ τῶν εἰσοδημάτων τρέφωνται αὐτοί, ἢ δαπανῶσι πρὸς καλλωπισμὸν τοῦ τεμένους. Γραῖαι, δυσειδέσταται αἰθιοπίδες, ἀπελεύθεραι δοῦλαι τῶν χαρεμίων, ἔφραττον τὴν εἴσοδον τοῦ προαυλίου πωλοῦσαι ἐρεβίνθους (στραγάλια), αἰθίοψ δὲ μὲ κτηνώδη φυσιογνωμίαν, ἅμα ἰδὼν ἡμᾶς, προσεφέρθη ὡς ὁδηγός. Ὑπὸ τούτου ὁδηγούμενοι ἀνήλθομεν κλίμακα ἐξ ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ βαθμίδων, σεσαθρωμένην, διὰ θύρας δὲ ὕψους μόλις ἀναστήματος εἰσήλθομεν ἐντὸς τοῦ τεμένους. Τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο, κοινοτάτης ἀρχιτεκτονικῆς, οὔτε ἐξωτερικῶς, οὔτε ἐσωτερικῶς εἶχε ῥυθμόν τινα, ὡς πολλὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει τζαμίων. Ἐσωτερικῶς ἦτο τετράγωνος αἴθουσα, περιστύλιον δὲ ξύλινον, διὰ κιγκλίδων συνδεόμενον, ἐχώριζε τὴν αἴθουσαν εἰς δύο, εἰς κυρίως αἴθουσαν ἢ ἱερὸν τοῦ τεμένους, καὶ εἰς διάδρομον τριῶν μέτρων πλάτους. Ἄνωθεν τοῦ διαδρόμου τούτου ὑπῆρχε καὶ δεύτερος, ὅστις, ὡς ἐννόησα ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ συνωθουμένων Ὀθωμανίδων, ἐξεπλήρου τὸν αὐτὸν σκοπόν, ὃν τὰ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἡμῶν *Γυναικεῖα*. Ἡ πρὸς μεσημβρίαν μόνον πλευρὰ τοῦ τεμένους ἦτο ἄνευ διαδρόμου, τὰ δὲ τείχη ἐντὸς ἦσαν κεκαλυμμένα ὑπὸ σημαιῶν, πρασίνων καὶ ἐρυθρῶν, φερουσῶν ποικίλματα χρυσᾶ διάφορα καὶ γράμματα τοῦ τουρκικοῦ ἀλφαβήτου, βεβαίως ῥητὰ τοῦ Κορανίου. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ ἀκριβῶς τῆς πλευρᾶς αὐτῆς ἐσχηματίζετο ἐν τῷ τοίχῳ *χιβὰς* ἀφ' ἧς ἀνήρτηντο ἀκόντια λογχοφόρα καὶ ἄλλα ἀγχέμαχα ὅπλα παραδόξου σχήματος. Τὸ δάπεδον τῆς ἐκ τοῦ διαδρόμου κεχωρισμένης αἰθούσης ἦτο ἐπεστρωμένον διὰ ταπήτων ἀσιατικῶν, ἐκ δὲ τῆς ὀροφῆς ἐκρέμαντο κανδῆλαι, φωτίζουσαι ἀμυδρῶς τὴν αἴθουσαν.— Ἐπροχωρήσαμεν σχεδὸν ψηλαφητεὶ ἐντὸς τοῦ διαδρόμου, ὡς ἐκ τοῦ ἐν αὐτῷ σκότους, ὠθοῦντες δὲ διεσχίσαμεν τοὺς πολυαρίθμους θεατάς, ὧν οἱ πλεῖστοι ἦσαν Ὀθωμανοί, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν ἡμετέρων, ἰδίως ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται. Ἐν τῷ κεχωρισμένῳ ἱερῷ χώρῳ ἐκάθηντο ἀναμὶξ μετὰ δερβισῶν οἱ τὰ πρῶτα μεταξὺ τῶν ἐν Λαρίσσῃ Τούρκων φέροντες, ἅπαντες ἀνυπόδητοι, κρατοῦντες ἀνὰ χεῖρας κομβολόγια, σοβαροὶ τὴν μορφὴν καὶ διαρκῶς κινοῦντες τὰ χείλη· ἦσαν παραδεδομένοι εἰς σιωπηλὴν προσευχήν. Οἱ δερβίσαι ἰδίως ἐπὶ τῶν γονάτων καθήμενοι καὶ κρατοῦντες βίβλους, ἀνεγίνωσκον, κινοῦντες κατὰ τὴν συνήθειαν ὅλων τῶν Ἀσιατικῶν λαῶν τὰς κεφαλὰς βιαίως ἐκ τῶν ὄπισθεν πρὸς τὰ ἔμπροσθεν καὶ τἀνάπαλιν.

Digitized by Google

Εἰς τὸ κέντρον τῆς αἰθούσης ἵσταντο ἕτεροι δερβίσαι κρατοῦντες βίβλους καὶ ἀναγινώσκοντες. Δύο ἐξ αὐτῶν ἔκρουον κρόταλα, εἰς τὸ ἄκρον δὲ τῆς πρὸς βορρᾶν πλευρᾶς ἵστατο ἐν εὐθείᾳ γραμμῇ, ὡς ἐν παρατάξει, ὁ χορὸς τῶν μεμυημένων δερβισῶν, ἀποτελούμενος ἐκ 12—15 προσώπων, συνεχῶς ἐναλλασσομένων, ἕτερος δὲ ὑπέργηρως, μὲ μακρὸν λευκὸν πώγωνα, ἱστάμενος βήματα τινὰ μακρὰν αὐτῶν, ὡς χορηγὸς ἔδιδε τὸ σύνθημα τῆς ἐνάρξεως καὶ καταπαύσεως τῶν ὀρχηστικῶν κινήσεων. Οἱ ἄλλοι παριστάμενοι δερβίσαι ὑπεβοήθουν ἐν ἀνάγκῃ τὸν καταπονούμενον χορηγόν· εἷς δ' αὐτῶν νεαρώτατος καὶ λίαν εὐειδὴς ἐξετέλει ἐναλλὰξ καθήκοντα διακόνου καὶ χορευτοῦ. Ὅτε εἰσήλθομεν καὶ κατελάβομεν καὶ ἡμεῖς θέσιν ἐν τῷ διαδρόμῳ, ἡ ἱεροπραξία εἶχεν ἀρχίσει· τὰ κρόταλα συνεκρούοντο σφοδρῶς, οἱ δερβίσαι ἔψαλλον εἰς τὴν διὰ πασῶν, καὶ ἡ ὄρχησις εἶχεν ἀρχίσει. Ἀλλ' ὁποία ὄρχησις! Ἡ δεκαπεντὰς τῶν ἀποτελούντων τὸν χορὸν ἀτόμων, ἀλληλοκρατουμένη σφιγκτῶς ἐκ τοῦ αὐχένος, ἐξετέλει παραδόξους κινήσεις, ἰδίας μαινομένων ἀνθρώπων. Ἐναλλὰξ ἐκινοῦντο ὅλοι ὁμοῦ, ὡς νὰ ὠθοῦντο ὑπὸ θαλασσίου κύματος, καὶ ἕκαστος χωριστά, κινῶν, περιστρέφων ἢ διαστρέφων τό τε σῶμα καὶ τὴν κεφαλὴν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις. Αἱ κινήσεις των δ' αὗται ἐρρυθμίζοντο ὑπό τε τῶν ψαλτῶν καὶ τοῦ κρότου τῶν κροτάλων, γινόμεναι ὁτὲ μὲν γοργότεραι, ὁτὲ δὲ βραδύτεραι. Ἐνίοτε ὡς καταλαμβανόμενοι ὑπὸ αἰφνιδίας ἐμπνεύσεως, βραδέως, βραδέως ἤρχιζον ὀρχούμενοι κυκλικῶς, πέριξ τῶν ψαλτῶν· ὑπόκωφοι στοναχαί, ἢ κραυγαὶ ὅμοιαι πρὸς τὰς τῶν κινδυνευόντων, ἐποίκιλλον τὰς μανιώδεις αὐτῶν κινήσεις. Ἐπὶ ὥραν καὶ πλέον παριστάμην θεατὴς τοῦ ἀλλοκότου αὐτοῦ θεάματος ἀναμένων λύσιν τινά· ἀλλ' ἡ λύσις δὲν ἐπήρχετο. Τὰ δρῶντα πρόσωπα τὰ κινούμενα ὡς δαιμόνια, τὰ ἀλαλάζοντα, ὧν τὸ στόμα ἐπληροῦτο ἀφρῶν, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ εἶχον διασταλῆ, καὶ οἱ κρόταφοι σφοδρότατα ἐπάλλοντο, δὲν εἶχον ἔτι ἐμπνευσθῆ, δὲν εἶχον ἐπηρεασθῆ ὑπὸ τῶν φανταστικῶν ὄντων, ὧν τὴν ἀντίληψιν ἐπεκαλοῦντο διὰ τῶν κινήσεων, τῶν γοερῶν κραυγῶν καὶ τῶν ψαλμῳδιῶν των· ἡ ἐπιφοίτησις τῶν δαιμονίων ἐβράδυνεν· ἡ παρουσία τῶν ἀπίστων τὴν παρεμπόδιζεν.

Εἷς ἐκ τοῦ χοροῦ, αἰθίοψ πελώριος, μὲ ἀληθῶς ἀποτροπαίαν καὶ ἀγρίαν ὄψιν, εἶχε φθάσει εἰς τὸ ἔπακρον τῆς θρησκομανοῦς ἐξάψεως· οἱ βολβοὶ τῶν ὀφθαλμῶν του διαστρεφόμενοι σχεδὸν ἐξήρχοντο τῆς κόγχης των, ὁ ἀφρὸς πυκνότατος ἐπεκάθητο ἐπὶ τῶν χειλέων του, αἱ δὲ ὀρχηστικαὶ του κινήσεις ἦσαν οὐχὶ μαινομένου πλέον, ἀλλ' ἄλλου τινὸς ἀγρίου ὄντος, αἰτοῦντος νὰ κατασπαράξῃ τὰ πρὸ αὐτοῦ· οἱ λοιποὶ συγχορευταὶ ἐνέτεινον καὶ αὐτοὶ τὰς δυνάμεις των, αἱ στοναχαὶ των ἔγειναν ὠρυγαί, ἀλλὰ πάσας ἐκάλυπτον αἱ ὠρυγαί, αἱ σπαρακτικαὶ φωναὶ τοῦ δαιμονιῶντος αἰθίοπος· ἐφαίνετο ὡς ζητῶν σωτηρίαν, ἐκδίκησιν, τιμωρίαν.
—« *Κιάφρ, κιάφρ* », (ἄπιστοι, ἄπιστοι) ὠρύετο φοβερῶς, καὶ μεθ' ἑκάστην ὠρυγὴν ἐπανελάμβανε τὰς κινήσεις ταχύτερον αὐτὸς καὶ οἱ συνορχούμενοι. Ἀλλὰ καὶ οἱ δερβίσαι δὲν ἔμενον ἀμέτοχοι τοῦ οἴστρου, τοῦ ἴλλιγος τῶν ὀρχουμένων· καὶ αὐτῶν αἱ φυσιογνωμίαι προσέλαβον ἔκφρασιν ἀγρίαν, ἔρριπτον δὲ βλέμματα ὀργίλα, φοβερὰ πρὸς τοὺς παρισταμένους ἀπίστους, ἐνῷ οἱ πιστοί, ἄφωνοι, ἐνεοὶ μὲ τὸ βλέμμα προσηλωμένον ἐπὶ τοῦ παραφόρως κινουμένου συμπλέγματος, ἐφαίνοντο ὡς συνωμόται ἀναμένοντες τὸ σύνθημα παραβόλου τινὸς πράξεως.— Τῇ ἀληθείᾳ ἀκουσίως ἐρρίγησα, ἀναλογισθεὶς πῶς ἐπὶ τόσον χρόνων διεσώθημεν ἐκ τοιούτου πλήθους θρησκομανοῦς, φανατιζομένου καὶ ἐξαγριουμένου ὑπὸ ὁμοίων σκηνῶν.—Παρέμεινα ἐπί τινας ἔτι στιγμὰς θεώμενος τὴν παράφορον αὐτὴν σκηνὴν καὶ ἀκούων τὰς ὠρυγάς των, ἀλλ' εἶχον πλέον ἐξασθενίσει, ἦσαν μονότονοι, ὁ δὲ αἰθίοψ καταβληθεὶς καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ καμάτου, κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ δαπέδου λιπόθυμος. Καὶ οἱ δερβίσαι αὐτοὶ καταπονηθέντες μόλις ἠδύναντο νὰ ἐξακολουθήσωσι τὰς ψαλμῳδίας των, εἷς δ' αὐτῶν προσκλίνας ἐπὶ τοῦ ἐκτάδην κειμένου αἰθίοπος, ἐψέλλισεν εἰς τὸ οὖς του λέξεις ἐνθαρρυντικὰς ἴσως. Ἀλλὰ τὸ θέαμα πλέον ἦτο κοινόν, θέαμα γοήτων. — Ὅθεν ἐθεώρησα περιττὸν νὰ παρατείνω τὴν διατριβήν μου ἐντὸς τῆς ζοφερᾶς καὶ πνιγηρᾶς ἀτμοσφαίρας, εἰς ἣν ἀπὸ ὥρας διέμενον προσδοκῶν λύσιν ἑτέραν ἐκείνης ἣν εἶδον. Ἐκορέσθην τῆς τελετῆς τῶν ὠρυομένων δερβισῶν, δι' ὃ καὶ δρομαίως κατῆλθον τὴν κλίμακα, φεύγων τὴν ἀποτροπαίαν σκηνὴν τῆς θρησκοληψίας καὶ τοῦ ἀγρίου φανατισμοῦ. Ὅτε ὅμως ἐξῆλθον εἰς τὸ προαύλιον, καὶ ὁ πνέων βορρᾶς ἀνεκούφισε τὴν ἀλγοῦσαν κεφαλήν μου, ἀνεπόλησα δὲ τὴν σκηνὴν ἧς παρέστην θεατής, τότε ἀνελογίσθην ὅτι ἡ σκηνὴ αὕτη εἶνε ἡ μόνη ἴσως ἐξήγησις τοῦ προβλήματος, ὅπερ μὲ ἀπησχόλει ἐπὶ τόσας ἡμέρας, ὅτι *οἱ Τοῦρκοι ἔφυγον ἐκ Θεσσαλίας μόνον ἐξ αἰτίας τοῦ θρησκευτικοῦ των φανατισμοῦ.*

Ἐν Βόλῳ κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1884.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΧΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

Δύναταί τις νὰ παραβάλῃ τοὺς κατοίκους ἔθνους τινὸς πρὸς τὰ ὄργανα, τὰ ἀποτελοῦντα μίαν ὀρχήστραν: Πάντα διαφέρουσιν ἀλλήλων κατά τε τὸ σχῆμα καὶ τὸν ἦχον ὃν ἐκπέμπουσι, τινὰ εἶνε χρησιμώτερα ἄλλων, οὐδὲν ὅμως εἶνε περιττὸν ὅπως ἀποτελεσθῇ ἐντελὴς ἁρμονία.

Digitized by Google

Η ΞΥΛΙΝΗ ΚΝΗΜΗ

Κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1782 ὁ χειροῦργος Λουδοβῖκος Θεβενέ, ἐκ Καλαί, προσεκλήθη δι' ἀνωνύμου ἐπιστολῆς νὰ μεταβῇ τὴν ἐπιοῦσαν εἴς τινα οἰκίαν, παρὰ τὴν πόλιν, μετὰ τῶν ἀναγκαιούντων χειρουργικῶν ἐργαλείων διὰ τὴν ἀποκοπὴν μιᾶς κνήμης. Ὁ ἰατρὸς Θεβενὲ ἦτο διάσημος, μὴ περιοριζομένης τῆς φήμης αὐτοῦ μόνον ἐν Καλαί· πολλάκις προσεκάλουν αὐτὸν εἰς Ἀγγλίαν διὰ σοβαρώτατα ἰατρικὰ συμβούλια. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὑπηρέτησε παρὰ τῷ στρατῷ, παρὰ δὲ τὸ ὀλίγον ἀπότομον τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ πάντες τὸν ἠγάπων διὰ τὴν εἰλικρίνειαν, ἀγαθότητα καὶ τιμιότητα αὐτοῦ. Ἐπὶ πολὺ ἐδίστασε πρὶν ἢ ὑπακούσῃ εἰς τὴν ἀνώνυμον ταύτην πρόσκλησιν. Ὡρίζετο μετὰ λεπτομεροῦς ἀκριβείας ἡ ὥρα καὶ ὁ τόπος, ἡ δ' ἐγχείρισις ἑνὸς μέλους εἶνε πάντοτε περίεργος ἐργασία δι' ἕνα καλὸν χειροῦργον.... Ἀλλ' ὁ ἰατρὸς φοβηθεὶς ἐνέδραν ἔμεινε παρ' ἑαυτῷ.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἔλαβε νέαν πρόσκλησιν· προσεκαλεῖτο ἐπειγόντως. Προειδοποίουν αὐτὸν ὅτι τὴν πρωΐαν τῆς ἐπιούσης, κατὰ τὴν ἐννάτην ὥραν, ὄχημα θὰ παρελάμβανεν αὐτὸν ἐκ τῆς οἰκίας του, ὅπως τὸν μεταφέρῃ εἰς τὸ ὁρισθὲν μέρος.

Ἅμα τὸ ὡρολόγιον ἐσήμανε τὴν ἐννάτην ὥραν, ὡραῖον ἀνοικτὸν ὄχημα εὑρίσκετο πρὸ τῆς θύρας τοῦ χειρούργου. Τὴν φορὰν ταύτην δὲν ἐδίστασε πλέον καὶ ἀνέβη ἐπὶ τοῦ ὀχήματος. Μόλις δὲ καθεσθεὶς ἠρώτησε τὸν ἁμαξηλάτην·

— Ποῦ πηγαίνομεν;

— Ὅπου διετάχθην νὰ σᾶς ὁδηγήσω, ἰατρέ, ἀπήντησεν ἀγγλιστὶ ὁ ἁμαξηλάτης, καὶ ἐμαστίγωσε τοὺς ἵππους αὐτοῦ.

— Ὢ! ὤ! ἔχω νὰ κάμω μὲ Ἄγγλον, ἐσκέφθη ὁ ἰατρός, ἀλλὰ θὰ μοῦ πληρώσῃ τὴν αὐθάδειαν τοῦ ὑπηρέτου του.

Τὸ ὄχημα ἔφθασε τέλος.

— Ποῖος ἀσθενεῖ; ἠρώτησεν ὁ Θεβενὲ τὸν ὑπηρέτην. Εἶνε ἀνὴρ ἢ γυνή;

— Ὁ κύριος θὰ ἴδῃ, τῷ ἀπήντησε ψυχρῶς ὁ ὑπηρέτης.

Πράγματι, πρὸ τῆς θύρας ὑπεδέξατο αὐτὸν ὡραῖος νέος, ἡλικίας εἴκοσι πέντε ἕως τριάκοντα περίπου ἐτῶν, καὶ τὸν εἰσήγαγεν ἐντὸς μεγάλου δωματίου πλουσίως διεσκευασμένου.

— Σεῖς μὲ προσεκαλέσατε;

— Ναί, κύριε, καὶ χαίρω βλέπων ὅτι ἐδέχθητε τὴν ἀνώνυμον πρόσκλησίν μου. Ἀναπαυθῆτε, σᾶς παρακαλῶ.... Ἔχετε ἀνάγκην νὰ λάβετέ τι πρὶν ἢ ἀρχίσῃ ἡ ἐγχείρισις;

— Ἀλλ' ἐν πρώτοις, κύριε, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἴδω καὶ νὰ ἐξετάσω τὴν κνήμην· ἴσως δὲν εἶνε ἀναγκαία ἡ ἐγχείρισις....

— Ἡ ἐγχείρισις εἶνε ἀναγκαία, ἰατρὲ Θεβενέ· καθήσατε, παρακαλῶ.

Ὁ ἰατρὸς ἐκάθησεν.

— Ἀκούσατέ με, ἐπανέλαβεν ὁ ἄγνωστος· οἱονδήποτε καὶ ἂν ἦνε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐγχειρίσεως, ἰδοὺ ἑκατὸν γκινέαι, αἱ ὁποῖαι θὰ εἶνε ἰδικαί σας ἅμα τελειώσητε· ἀλλὰ θέλω ν' ἀποκόψητε τὴν κνήμην μου, νὰ μοὶ τὴν ἀποκόψητε ἀμέσως, ἐννοήσατε τοῦτο καλῶς· ἂν ἀρνηθῆτε, εὑρίσκεσθε εἰς τὴν ἐξουσίαν μου, ὅσον δ' εἶνε βέβαιον ὅτι ὑπάρχει Θεὸς εἰς τὸν οὐρανόν, τινάζω ἀμέσως τὰ μυαλά σας εἰς τὸν ἀέρα.

Καὶ ταῦτα λέγων ἐξήγαγε τοῦ θυλακίου αὐτοῦ πιστόλιον, τὸ ὁποῖον ἔστρεψε κατὰ τοῦ ἰατροῦ.

— Ὦ! κύριε, δύνασθε νὰ μὲ σκοπεύσητε, τὸ πιστόλιόν σας δὲν θὰ μὲ κάμῃ νὰ ὠχριάσω· ἀλλ' ἴδωμεν· εἴπατέ μοι εἰλικρινῶς καὶ ἄνευ περιστροφῶν, διατί μ' ἐπροσκαλέσατε;

— Σᾶς τὸ εἶπον· διὰ ν' ἀποκόψητε τὴν δεξιὰν κνήμην μου.

— Εὐχαρίστως, κύριε· κόπτω καὶ τὴν κεφαλήν σας, ἂν τοῦτο σᾶς εὐχαριστῇ· ἀλλ' ἂν δὲν ἀπατῶμαι, ἡ κνήμη σας μοὶ φαίνεται ὑγιής. Πρὸ ὀλίγου μάλιστα διέβητε τὴν κλίμακα μετὰ εὐκινησίας σχοινοβάτου.

— Ἀδιάφορον· ἐπιθυμῶ νὰ μοὶ τὴν ἀποκόψητε.

— Κύριε! εἶσθε τρελλός!

— Τοῦτο, ἰατρέ, δὲν σᾶς ἐνδιαφέρει.

— Ἀλλ' ἔχω, νομίζω, τὸ δικαίωμα νὰ σᾶς ἐρωτήσω, διατί θέλετε ν' ἀπαλλαγῆτε κνήμης τοσοῦτον ὑγιοῦς καὶ καλοκαμωμένης; διότι τέλος, κύριε, εἴμεθα ξένοι πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἐπεθύμουν νὰ ἔχω ἀποδείξεις ὅτι πράγματι ἔχετε τὸ λογικόν σας.

— Κύριε Θεβενέ, θέλετε νὰ ἐκτελέσητε τὴν ἐπιθυμίαν μου;

— Ναί, κύριε, ὅταν μοὶ δώσητε ἀποχρῶντα λόγον διὰ ν' ἀναγκασθῶ νὰ προβῶ εἰς ἐγχείρισιν τοσούτῳ παράδοξον.

— Ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν δύναμαι ν' ἀποκαλύψω πρὸς ὑμᾶς τὴν ἀλήθειαν· ἴσως δυνηθῶ νὰ τὸ πράξω ἐντὸς ἔτους. Ἀλλὰ στοιχηματίζω ἄνευ φόβου, ὅτι μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους θὰ ὡμολογήσητε καὶ σεῖς ὁ ἴδιος ὅτι τὸ λογικὸν μοὶ ὑπηγόρευσε τὴν στέρησιν τῆς μιᾶς κνήμης, καὶ θὰ ἐπιδοκιμάσητε τὴν ἀπόφασίν μου.

— Οὐδὲν στοίχημα ἀποδέχομαι πρὶν ἢ μοὶ εἴπητε τὸ ὄνομά σας, τὴν διαμονήν σας, τὴν οἰκογένειαν καὶ τὸ ἐπάγγελμά σας.

— Θὰ πληροφορηθῆτε τὰ πάντα, κύριε, ἀλλ' ὄχι ἐπὶ τοῦ παρόντος. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς ἐρωτήσω· μὲ θεωρεῖτε ἄνθρωπον τίμιον;

— Ὁ τίμιος ἄνθρωπος, κύριε, δὲν σκοπεύει μὲ πιστόλιον ἕνα χειροῦργον διὰ νὰ τὸν βιάσῃ ν' ἀποκόψῃ τὴν μίαν κνήμην του. Ἔχω καθήκοντα νὰ ἐκπληρώσω, καὶ πρὸς ὑμᾶς ἔτι, διότι μοὶ εἶσθε πάντῃ ξένος, οὐδέποτε δὲ θὰ συγκατανεύσω νὰ σᾶς ἀκρωτηριάσω, ἐκτὸς ἐὰν τοῦτο

Digitized by Google

εἶνε ἀπολύτως ἀναγκαῖον διὰ τὴν ὑγείαν σας. Ἤδη, κύριε, ἂν θεωρῆτε ἑαυτὸν ὑπόχρεων νὰ καταστῆτε φονεὺς ἀθώου οἰκογενειάρχου, πυροβολήσατε.

— Ἔχει καλῶς, ἰατρέ· εἴσθε ἄνθρωπος γενναῖος. Δὲν θὰ σᾶς φονεύσω, ἀλλὰ θὰ σᾶς βιάσω νὰ μοὶ ἀποκόψητε τὴν κνήμην, καὶ θὰ πράξητε ἐξ οἴκτου πρός με ὅ,τι δὲν ἔπεισεν ὑμᾶς νὰ πράξητε ὁ φόβος καὶ τὸ δέλεαρ τοῦ χρυσοῦ.

— Πῶς τοῦτο, κύριε;

— Θὰ διατρυπήσω διὰ σφαίρας τὴν κνήμην μου ἐνώπιον ὑμῶν.

Πράγματι, ὁ νέος ἐκαθέσθη καὶ διὰ τοῦ πιστολίου ἐσκόπευσε τὸ γόνυ αὐτοῦ. Ὁ ἰατρὸς ὥρμησεν ἐπ' αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ τὸν ἐμποδίσῃ.

— Ἂν κινηθῆτε, ἀνέκραξεν ὁ Ἄγγλος, πυροβολῶ. Μίαν ἔτι λέξιν. Θέλετε νὰ μὲ ἀπαλλάξητε ἀνωφελοῦς ἀμηχανίας; Θέλετε διὰ τῆς ἀρνήσεώς σας νὰ μὲ βιάσητε νὰ αὐξήσω τοὺς πόνους, τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ ὑποστῶ;

— Κύριε, ἔτι ἅπαξ, εἴσθε τρελλός! ἀλλ' ὑποκύπτω εἰς τὴν ἐπιθυμίαν σας, συγκατατίθεμαι νὰ ἀποκόψω τὴν δυστυχῆ ταύτην κνήμην σας.

Αἱ προπαρασκευαὶ ἐγένοντο πάραυτα. Μετὰ τὴν πρώτην τομὴν ὁ Ἄγγλος ἧναψε τὴν καπνοσύριγγα αὐτοῦ καὶ ὤμοσεν ὅτι δὲν θὰ ἀπεχωρίζετο αὐτῆς· πιστὸς εἰς τὸν λόγον του ἐκάπνιζεν ἄχρις οὗ ἡ κνήμη αὐτοῦ κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Ὁ κ. Θεβενὲ ἀνέπτυξε τὴν συνήθη αὐτῷ δεξιότητα, ἐντὸς δὲ σμικροῦ ὁ ἀσθενὴς ἐγένετο ὑγιής. Ἤμειψε γενναίως τὸν χειροῦργον, ἑκάστοτε δ' ᾐσθάνετο αὐξάνουσαν τὴν πρὸς αὐτὸν ὑπόληψίν του. Τέλος ἀφοῦ δακρύων τὸν ηὐχαρίστησε διότι τὸν ἀπήλλαξε τῆς κνήμης του, ἐπανῆλθεν εἰς Ἀγγλίαν μετὰ ἐξαιρέτου ξυλίνης κνήμης.

Μετὰ 18 περίπου μῆνας ὁ κ. Θεβενὲ ἔλαβεν ἐξ Ἀγγλίας τὴν ἑπομένην ἐπιστολήν·

«*Κύριε Θεβενέ!*

«Ἐγκλείστως εὑρίσκετε ἔνταλμα 250 γκινεῶν ἐπὶ Παρισίων, τὰς ὁποίας παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε πρὸς ἔνδειξιν τῆς εὐγνωμοσύνης μου. Ἀποστερήσαντές με μέλους τὸ ὁποῖον ἦτο τὸ μόνον πρόσκομμα εἰς τὴν ἐπὶ τῆς γῆς εὐτυχίαν μου, κατεστήσατέ με τὸν εὐτυχέστερον τῶν θνητῶν. Καὶ ἤδη, κάλλιστε τῶν ἀνθρώπων, θὰ μάθετε τέλος τοὺς πραγματικοὺς λόγους τῆς πράξεως, τὴν ὁποίαν εὐηρεστήθητε νὰ χαρακτηρίσητε ὡς τρέλλαν καὶ ἰδιοτροπίαν. Ἰσχυρίσθητε ὅτι οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ ἠδύνατο νὰ παρακινήσῃ τινὰ τοῦ νὰ στερηθῇ ἑκουσίως ἑνὸς μέλους αὐτοῦ. Καλῶς ἐπράξατε ἀρνηθέντες τὸ στοίχημα τὸ ὁποῖον σᾶς προέτεινον, μάθετε δὲ τὴν ἀλήθειαν.

»Μικρὸν μετὰ τὴν ἐκ τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν ἐπάνοδόν μου ἐγνώρισα τὴν Αἰμιλίαν Χάρλεϋ καὶ ἐμμανῶς ἠράσθην αὐτῆς. Οἱ συγγενεῖς μου ἐπεδοκίμασαν προθύμως τὸν ἔρωτά μου ἕνεκα τοῦ πλούτου καὶ τῆς εὐγενείας τῆς νέας, μολονότι ἐγὼ εἶχον ὑπ' ὄψιν μόνον τὴν καλλονὴν καὶ τὸν ἀγγελικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα. Ἤρχισα λοιπὸν νὰ σύρω μετὰ τοσούτων ἄλλων τὸ θριαμβευτικὸν αὐτῆς ἅρμα.

»Φεῦ! φίλτατέ μοι κύριε, ἔσχον τὴν εὐτυχίαν νὰ καταστῶ ὁ δυστυχέστερος ἁπάντων τῶν ἀντιζήλων μου, διότι ἡ Αἰμιλία ἐμὲ μόνον ἠγάπησε, μοὶ ὡμολόγησε τὸν ἔρωτά της καὶ μοὶ ἠρνήθη τὴν χεῖρά της. Μάτην ἱκέτευον αὐτὴν ἐπικούρους ἔχων τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους αὐτῆς· ὑπῆρξεν ἄκαμπτος.

»Ἐπὶ πολὺν χρόνον δὲν ἠδυνήθην ν' ἀνακαλύψω τὸν λόγον τῆς ἐπιμόνου ἀρνήσεώς της. Τέλος μία ἀδελφή της μοὶ ἀπεκάλυψε τὸ μυστικόν. Ἡ μὶς Χάρλεϋ ἦτο περικαλλεστάτη ἀλλά, πρᾶγμα παράδοξον, εἶχε γεννηθῆ μετὰ μιᾶς μόνον κνήμης, ὡς ἐκ τοῦ τοιούτου δ' ἐλαττώματος αὐτῆς ἠρνεῖτο τὴν χεῖρά μου, ἐκ φόβου μήπως μοὶ ἐμπνεύσῃ ἀηδίαν.

»Ἅμα πληροφορηθεὶς τοῦτο ἔλαβον πάραυτα τὴν ἀπόφασίν μου. Ἀπεφάσισα νὰ ἐξουδετερώσω τὸ ἐλάττωμα τοῦτο ὑποκύπτων καὶ ἐγὼ εἰς αὐτό, τοῦτο δὲ κατώρθωσα, σεβαστέ μοι κύριε Θεβενέ, χάρις εἰς ὑμᾶς.

»Ἐπανῆλθον εἰς Λονδῖνον μετὰ τῆς ξυλίνης κνήμης μου, καὶ πάραυτα μοὶ ἐδόθη ἡ χεὶρ τῆς μὶς Χάρλεϋ· διότι συνεπείᾳ ἐπιστολῆς προηγηθείσης ἐμοῦ, φήμη διεδόθη ὅτι συνεπείᾳ πτώσεως ἐξ ἵππου συνέτριψα τὴν κνήμην μου, ὡς ἐκ τούτου δ' ἀπέκοψα αὐτήν, καὶ ἐγενόμην ἀντικείμενον γενικοῦ οἴκτου. Τὴν ἐπιοῦσαν τοῦ γάμου μας τῇ ἐξωμολογήθην διὰ πρώτην φορὰν τὴν θυσίαν εἰς ἣν προέβην ὅπως κατορθώσω νὰ λάβω τὴν χεῖρά της. Ὁ ἔρως της ὡς ἐκ τούτου ηὐξήσεν ἔτι μᾶλλον. Ὦ! ἰατρέ, θὰ ἀπέκοπτον δέκα κνήμας, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης λύπης, διὰ ν' ἀπολαύσω τὴν Αἰμιλίαν μου.

»Μόνον ὁ θάνατος δύναται νὰ περατώσῃ τὴν πρὸς ὑμᾶς εὐγνωμοσύνην μου. Ἔλθετε νὰ ἴδητε ἡμᾶς εἰς Λονδῖνον, ὅταν δὲ γνωρίσητε τὸν ἄγγελον τῆς ζωῆς μου, ἐνῷ μὲ ἐχαρακτηρίζετε ὡς τρελλόν, θὰ ζηλεύσητε τὴν τρέλλαν μου.

Κάρολος Τάμπλ.»

Ὁ ἰατρὸς ἐδείκνυεν ἐπὶ πολὺ πρὸς τοὺς φίλους του τὴν ἐπιστολήν, διηγούμενος πρὸς αὐτοὺς ἁπάσας τὰς λεπτομερείας τοῦ ἐπεισοδίου, ὁσάκις δὲ διηγεῖτο τὴν ἱστορίαν ταύτην ἐγέλα προσθέτων. — Εἶνε ὑπέρποτε τρελλός.

Ἀπήντησε δὲ ὡς ἑπομένως:

«*Κύριε Τάμπλ,*

«Εὐχαριστῶ ὑμᾶς διὰ τὸ ὄντως βασιλικὸν ἐνθύμιόν σας, διότι δὲν δύναμαι νὰ χαρακτηρίσω ἄλλως τὴν ἀποστολὴν χρηματικῆς ποσότητος

Digitized by Google

κατὰ πολὺ ὑπερτέρας τῶν ταπεινῶν ἐκδουλεύσεων ἃς ἀπέδωκα ὑμῖν.

« Σᾶς συγχαίρω διὰ τὸν γάμον σας μετὰ τῆς θαυμασίας συμπατριώτιδος ὑμῶν. Τῇ ἀληθείᾳ, πολὺ θὰ ἐσκεπτόμην νὰ θυσιάσω μίαν κνήμην, ἔστω καὶ ὅπως ἀποκτήσω ὡραίαν καὶ ἐνάρετον σύζυγον, καὶ ἐν τούτοις δὲν εἶνε μεγάλη ἡ θυσία ἂν καταστῇ τις εὐτυχέστερος μετὰ μιᾶς κνήμης ὀλιγώτερον. Ὁ Ἀδὰμ ἐθυσίασε μίαν πλευρὰν ὅπως ἀποκτήσῃ τὴν Εὔαν· πολλοὶ ἄλλοι, μετ' αὐτόν, ἐξέθηκαν χάριν ὡραίων τὴν ζωὴν αὐτῶν... Ἀλλὰ παρὰ τὰς διαμαρτυρίας ὑμῶν, ἐπιτρέψατε νὰ ἐμμένω εἰς τὴν πρώτην γνώμην μου. Πιθανώνατον νὰ ἔχετε δίκαιον ἐπὶ τοῦ παρόντος, διότι εὑρίσκεσθε εἰσέτι εἰς τὴν σελήνην τοῦ μέλιτος... Ἀλλ' ἔχω καὶ ἐγὼ δίκαιον, μετὰ τῆς διαφορᾶς ὅτι ἀπαιτεῖται καιρὸς πρὸς δικαιολόγησιν τῆς γνώμης μου, διότι μόνον μετὰ παρέλευσιν χρόνου ἀναγνωρίζομεν τὰς ἀληθείας, αἱ ὁποῖαι προσβάλλουσι τὴν φιλαυτίαν ἡμῶν.

« Ἂν αἱ προβλέψεις μου, κύριε, δὲν μὲ ἀπατῶσι, (καὶ εἴθε νὰ μὲ ἠπάτων!) μετὰ δύο ἔτη θ' ἀρχίσητε νὰ ἐπιθυμῆτε ὅπως ἡ ἐγχείρισις ἐγίνετο κάτωθεν τοῦ γόνατος· μετὰ τρία ἔτη θὰ ἐπεθυμούσατε νὰ ἐχάνετε μόνον τὸν πόδα· μετὰ τέσσαρα ἔτη θὰ ἐθεωρεῖτε ὅτι θὰ ἤρκει ἡ ἀπώλεια μόνον τοῦ μεγάλου δακτύλου τοῦ ποδός σας, πρὸ δὲ τοῦ τέλους τοῦ πέμπτου ἔτους θὰ λυπηθῆτε διὰ τὴν θυσίαν καὶ μόνον τοῦ μικροῦ δακτύλου.

« Λέγω ταῦτα πάντα, πιστεύσατέ μοι, οὐδαμῶς ἀμφιβάλλων περὶ τῶν ἀρετῶν τῆς κυρίας Τάμπλ, περὶ τῶν ὁποίων μοὶ ἀναφέρετε. Ἡ καλλονὴ καὶ ἡ ἀρετὴ εἰσὶ προσωρινώτερα τῆς κρίσεως τοῦ ἀνθρώπου. Κατὰ τὴν νεότητά μου θὰ ἐξέθετον εὐχαρίστως τὴν ζωήν μου ὑπὲρ τῆς φιλτάτης μου, ἀλλ' οὐδέποτε θὰ ἐθυσίαζον μίαν κνήμην. Οὐδέποτε θὰ μετενόουν διὰ τὴν ἀπώλειαν τῆς μιᾶς, ἀλλ' ἑκάστοτε θὰ ἐθλιβόμην διὰ τὴν ἄλλην. Ἂν δὲ συγκατένευόν ποτε εἰς τοιαύτην θυσίαν, θὰ ἔλεγον βεβαίως· Θεβενέ, φίλε μου, διέπραξες μεγίστην τρέλλαν!

« Ἔχω τὴν τιμὴν κτλ.

Λ. Θεβενέ. »

Τῷ 1793 ὁ ἰατρὸς Θεβενέ, καταγγελθεὶς ὡς ἀριστοκράτης ὑπὸ συναδέλφου φθονοῦντος τὴν ὑπεροχὴν αὐτοῦ, κατέφυγεν εἰς Λονδῖνον ὅπως διαφύγῃ τὸν κίνδυνον ἐγχειρίσεως ἣν πρὸς οὐδένα οὐδέποτε ἐποίησε, κατὰ δὲ τὴν εἰς Λονδῖνον ἄφιξιν αὐτοῦ ἠρώτησε ποῦ κατῴκει ὁ σὶρ Κάρολος Τάμπλ, ὅστις ἀσμένως ὑπεδέξατο αὐτόν.

Ὁ κ. Τάμπλ, καθήμενος ἐπὶ ὡραίου ἀνακλίντρου, παρὰ τὴν ἑστίαν, εἶχε πρὸ αὐτοῦ φιάλην πλήρη πόρτερ, εἰκοσὰς δὲ ἐφημερίδων περὶ αὐτὸν ἀπεδείκνυεν ὅτι δυσχερῶς ἠδύνατο νὰ ἐγερθῇ.

— Καλῶς ἤλθατε, κύριε Θεβενέ, ἀνέκραξεν ὁ σὶρ Κάρολος Τάμπλ. Συγγνώμην ἂν κάθημαι ἀμέσως· ἡ κατηραμένη ξυλίνη κνήμη μου δὲν λειτουργεῖ πάντοτε καλῶς. Ἀναμφιβόλως, ἀξιόλογέ μου φίλε, ἠθελήσατε νὰ ἴδητε ἂν μετεμελήθην διὰ τὴν ἰδιοτροπίαν μου.

— Φεῦ! ὄχι, εἰμὶ φυγὰς ἐκ τῆς πατρίδος μου, καὶ ἔρχομαι νὰ ζητήσω ἀφ' ὑμῶν προστασίαν.

— Τότε, ἰατρέ, ἐπιθυμῶ νὰ ἔχετε ἄσυλον μόνον τὸν οἶκόν μου, διότι εἶσθε συνετὸς μεταξὺ τῶν συνετῶν... Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην, φίλτατέ μοι κύριε, θὰ ἤμην ναύαρχος ἂν αὐτὴ ἡ ἐπικατάρατος ξυλίνη κνήμη δὲν μὲ ἀπέκλειε τῆς ὑπηρεσίας τῆς πατρίδος μου. Ἀναγινώσκω ἐνταῦθα σημαντικωτάτας εἰδήσεις καὶ καταρῶμαι τὸν ἀστέρα μου διότι οὐδαμῶς δύναμαι νὰ μετάσχω τῶν συμβαινόντων. Ἦτο ἀνάγκη νὰ ἔλθητε διὰ νὰ μὲ παρηγορήσητε.

— Ἀλλά, κύριε Τάμπλ, ὁ ἄγγελος τῆς ζωῆς σας δὲν εἶνε ἄγγελος παρήγορος;

— Ὦ! ὁ ἄγγελος ἀπέπτη, ἡ ξυλίνη αὐτοῦ κνήμη τὸν ἐμποδίζει νὰ χορεύῃ, ἐπεδόθη εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον καὶ τὸ σκάνδαλον, ἀδύνατον δὲ νὰ τὸν περιορίσω. Ἐν τούτοις εἶνε γυνὴ ἀρκετὰ καλὴ... κατὰ τὸν τρόπον αὐτῆς.

— Λοιπόν, εἶχον δίκαιον;

— Φεῦ! ναί, φίλτατέ μοι ἰατρέ, διὰ τοῦτο συνέστησα εἰς τοὺς υἱούς μου τὸ ἀξίωμα τοῦτο: Ποτὲ μὴ κάμητε χάριν μιᾶς γυναικὸς θυσίαν ἀνεπανόρθωτον· κόψατε, διὰ νὰ τὴν εὐχαριστήσητε, τὴν κόμην, τὸ γένειον καὶ τοὺς ὄνυχάς σας, διότι ταῦτα μεγαλόνουσι πρὶν ἢ λάβητε καιρὸν νὰ μεταμεληθῆτε, ποτὲ ὅμως μὴ θυσιάσητε δι' αὐτὴν βραχίονα ἢ κνήμην, καὶ ἂν ἀκόμη εἶνε ἄγγελος, ὡς ἡ μήτηρ σας!

(Μετάφρασις)

* *
*

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Ἐπιστέλλονται ἡμῖν τὰ ἑπόμενα:

Φίλε Κύριε Διευθυντὰ τῆς « Ἑστίας »,

Μετὰ πολλοῦ τοῦ διαφέροντος ἀναγινώσκων πάντοτε τὸ κάλλιστον ὑμῶν περιοδικόν, παρετήρησα ἐν αὐτῷ προχθὲς περίεργον μελέτην τοῦ καθηγητοῦ W. Preyer περὶ αὐτοκτονίας παρὰ τοῖς ζῴοις, μεταφρασθεῖσαν ὑπὸ τοῦ διδάκτορος κ. Σπ. Μηλιαράκη.

Καίτοι πάντῃ ἰδιώτης τῆς φυσιολογίας καὶ συνῳδὰ ἀνίκανος νὰ ἐκφέρω γνώμην ἐπὶ ζητήματος εἰς αὐτὴν ἀναγομένου, ἀποτολμῶ ἐν τούτοις νὰ παρατηρήσω ὑμῖν, ὅτι τὰ περὶ αὐτοκτονίας τοῦ σκορπίου ἀναφερόμενα φαίνονται πως ἀντιστρατευόμενα πρὸς τὰ παρὰ τῆς πείρας διδασκόμενα. Ὁ καθηγητὴς W. Preyer ἰσχυρίζεται, ὅτι οὐχὶ ἡ ἰδέα τῆς ἀπελπισίας ὠθεῖ τὸν σκορπίον νὰ φονεύηται διὰ τοῦ ἰδίου κέντρου, ἀλλ' ὅτι

Digitized by Google

τὸ φῶς ἢ ἡ θερμότης προσβάλλοντα τὰ ὀπτικὰ ὄργανά του τὸν ἀναγκάζουσιν ἀπατώμενον νὰ προσβάλῃ τὴν ἰδίαν κεφαλὴν ἐπὶ τῇ πεποιθήσει, ὅτι ἐκεῖ ὁ ἐχθρὸς ἐμφωλεύει. Ἡ πεῖρα ὅμως διδάσκει ἡμῖν τοὐναντίον.

Κατοικῶν πρὸ ἐτῶν εἴς τι παρὰ τὸν Βόσπορον χωρίον, ἠναγκαζόμην νὰ εὑρίσκωμαι εἰς ἀέναον πόλεμον πρὸς τοὺς σκορπίους, οἵτινες ἕνεκεν τῆς ὑγρασίας καὶ τοῦ πλήθους τῶν πέριξ κήπων ὑπερεπλεόναζον. Ἑσπέραν τινά, κατόπιν ῥαγδαίας βροχῆς, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιόν μου, κείμενον ἔν τινι ἐν τῷ κήπῳ περιπτέρῳ, κατελήφθην ὑπὸ φρίκης ἰδὼν κεκαλυμμένους—καὶ τοῦτο δὲν εἶνε ὑπερβολὴ—τοὺς τοίχους ὑπὸ τῶν εἰδεχθῶν τούτων ζωϋφίων. Ἔντρομος ἐξῆλθον τοῦ δωματίου καὶ καλέσας τὸν κηπουρὸν τὸν παρεκάλουν νὰ μὲ σώσῃ. Οὗτος λαβὼν μεγάλην λεκάνην καὶ θεὶς ἐν αὐτῇ χόρτον τι, οὗ λευκὰ τὰ φύλλα καὶ βαρεῖα ἡ ὀσμή, μετέδωκεν εἰς αὐτὸ τὸ πῦρ καὶ εἰσαγαγὼν ἐν τῷ δωματίῳ ἔκλεισεν ἑρμητικῶς τὴν θύραν. Μετὰ ἓν τέταρτον εἰσελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐβαδίζαμεν ἐπὶ ἑκατοντάδος σκορπίων. Στρεφόμενος δὲ τότε θριαμβευτικῶς πρός με ὁ κηπουρός, « 'διές τους, ἀφέντη », μοὶ λέγει, « πῶς εἶνε κουλουριασμένοι ». «—Καὶ διατί εἶνε κουλουριασμένοι; » τὸν ἠρώτησα. «—Γιατὶ εἶνε παλληκαράδες καὶ σὰ 'διοῦν τὰ στενὰ φαρμακόνουνται μοναχοί τους.» Τὸ πρᾶγμα ἐφάνη μοι περίεργον καὶ τὴν ἐπαύριον ζωγρήσας μέγαν σκορπίον ἐκ τῶν φαιὸν ἐχόντων τὸ χρῶμα καὶ ἰοβολωτάτων ἐνέθεσα αὐτὸν ἐντὸς ὑελίνου κώδωνος, ὃν εἶχον ἐμπλήσει καπνόν. Ὁ σκορπίος πιεζόμενος ὑπὸ τοῦ καπνοῦ ὑπανήγειρε τὸ κέντρον ὅπως δι' αὐτοῦ πληγῇ, *ἅμα ὅμως ἐγείρων τὸν κώδωνα ἐκ τῆς μιᾶς πλευρᾶς παρεῖχον ἐλπίδα σωτηρίας εἰς τὸν σκορπίον, οὗτος κατεβίβαζε τὴν κέρκον του καὶ προσεπάθει νὰ διεκφύγῃ*. Τέλος ἀφαιρέσας πᾶν μέσον σωτηρίας ἀπὸ τοῦ σκορπίου, εἶδον αὐτὸν πλησσόμενον διὰ τοῦ ἰδίου κέντρου καὶ *αὐτοκτονοῦντα*. Μὴ ἀρκούμενος εἰς τὸ πείραμα τοῦτο καὶ ἰδίαν αἰσθανόμενος ἡδονὴν νὰ βασανίζω τοὺς σκορπίους, οὓς ἄλλοτε τοσοῦτον ἐφοβούμην, συνέλαβον καὶ ἕτερον, ὃν *πλήσσων εἰς διάφορα μέρη τοῦ σώματός του* τὸν ἐξηνάγκασα νὰ *αὐτοκτονήσῃ*. Τέλος ῥίψας σκορπίον ἐντὸς δεξαμενῆς ἐπείσθην ὀλοσχερῶς, ὅτι οὗτος ἀπεπειρᾶτο ν' *αὐτοκτονήσῃ* ἐν ἐπιγνώσει καὶ πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κινδύνου. Καθότι, ἐφ' ὅσον ἐπλησίαζον αὐτὸν διὰ μικροῦ κλάδου πρὸς τὰ χείλη τῆς δεξαμενῆς καὶ τῷ παρεῖχον οὕτως ἐλπίδα σωτηρίας, οὗτος κατεβίβαζε τὴν κέρκον αὐτοῦ, ἅμα δὲ τὸν ἀπεμάκρυνον, οὗτος *ἀπελπιζόμενος* τὴν ἀνεβίβαζε καὶ ἀπεπειρᾶτο νὰ φονεύσῃ ἑαυτόν, πλὴν δὲν τὸ κατώρθου, ἀγνοῶ διὰ ποίαν αἰτίαν—πιθανὸν ἐκ τῆς διὰ τοῦ ψυχροῦ ὕδατος ἀποναρκώσεως τῶν νεύρων αὐτοῦ.

Τὰ πειράματα ταῦτα, εἰς ἃ δύνασθε νὰ προβῆτε ὑμεῖς αὐτὸς εἰς πρώτην εὐκαιρίαν, πείθουσι, νομίζω, ἀρκούντως σαφῶς περὶ τῆς ἐν ἐπιγνώσει καὶ πρὸς ἀποφυγὴν τῶν βασάνων αὐτοκτονίας τοῦ σκορπίου.

Ν. Ι. Σπανδώνης

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΝ

Τὸ βοριαδάκι ποῦ διαβαίνει
μὲ τὴν βροχοῦλα τὴν ψιλὴ
'στὴν χώρα τὴν σκυθρωπασμένη
ψυχρὰ μηνύματα λαλεῖ.

—'Εγῶμ' ἕνα γοργὸ κοπέλι
μ' ἕνα τραγοῦδι σιγανό,
ἔχω 'ν' ἀφέντη ποῦ μὲ στέλλει
νὰ σᾶς τὸ ψάλω σὰν περνῶ.

Εἰς τ' ἀψηλὰ βουνά, ς' ἐκείνη
τὴν κορυφὴ τὴν μακρινή,
ἄσπρη, χιονάτη, ξαναστήνει
τ' ἀφεντικό μου μιὰ σκηνή.

Διὰ νὰ 'βγῇ τὰ κυνηγήσῃ
μὲ κοφτερώτατη πνοὴ
'στοὺς κήπους πῶχει σπείρ' ἡ φύσῃ
τὴν εὐμορφιὰ καὶ τὴ ζωή.

Τ' ἀκοῦν' τὰ δένδρα καὶ χλωμιάζουν
γιατί φοβοῦνται δυνατά,
τ' ἀκούνε τ' ἄνθη, μαραζιάζουν
καὶ καταντοῦν τοῦ θανατᾶ.

Τ' ἀκούει κάθε χελιδόνι,
μισεύει μ' ἄχαρι καρδιά:
Εἶν' ὁ χειμῶνας ποῦ ζυγόνει.—
Πάρτε τὰ μέτρα σας, παιδιά.

Γ. Μ. Βιζυηνός

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας Γεώργιος ὁ Β' ἔμαθεν ὅτι ἐφημεριδογράφος τις ἔμελλε νὰ τιμωρηθῇ, διότι, ὅπως φανῇ δημοσιεύων τάχιστα τὸν βασιλικὸν λόγον τὸν ἀπαγγελθέντα ἐν τῇ Βουλῇ, εἶχε κατασκευάσει καὶ δημοσιεύσει ἕνα ἰδικόν του. «—Ἐλπίζω, εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ὑπουργόν, ὅτι θὰ φανῆτε ἐπιεικεῖς πρὸς τὸν ἄνθρωπον αὐτόν. Ἐγὼ παρέβαλα τὸν ἰδικόν του καὶ τὸν ἰδικόν μου λόγον, καὶ καθ' ὅσον ἠδυνήθην νὰ κρίνω ὁ ἰδικός του εἶνε πολὺ καλλίτερος τοῦ ἰδικοῦ μου.»

Ὁ Δ* πρὸς τὸν φοβερὸν καπνιστὴν Α:

—Πόσα τσιγάρα καπνίζεις τὴν ἡμέρα;

—Μὰ θὰ πίνω 30-40 λεπτῶν καπνὸ κάθε μέρα.

—Γιὰ 'δὲς χαμένοι παράδες. Ἂν οἰκονομοῦσες τὰ χρήματα, θὰ εἶχες σήμερα ἕνα μεγάλο 'σπίτι 'ς τὰς Ἀθήνας.

—Σὺ καπνίζεις;

—Ὄχι.

—Ποῦ εἶνε λοιπὸν τὸ 'δικό σου 'σπίτι 'ς τὰς Ἀθήνας;...

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 908.

Digitized by Google

'Αριθ. 463 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' | Συνδρομὴ ἐτησία: 'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 'Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. 'Επὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 11 Νοεμβρίου 1884

ΙΟΥΛΙΕΤΤΑ ΛΑΜΠΕΡ

Digitized by Google

ΙΟΥΛΙΕΤΤΑ ΛΑΜΠΕΡ

Ἡ χαριεστάτη συγγραφεύς, ἧς δημοσιεύομεν τὴν εἰκόνα, ἐγεννήθη τῷ 1836 ἐν ἐπαρχίᾳ τῆς Γαλλίας· νεαρωτάτη συνεζεύχθη μετὰ ἰατροῦ τινος, τοῦ La Messine, ἀλλ' ὁ γάμος οὗτος δὲν ἀπέβη διόλου εὐτυχής. Ἀποθανόντος τοῦ συζύγου της, μετέβη εἰς Παρισίους, τὸ κέντρον πάσης ἐν Γαλλίᾳ φιλολογικῆς ἀξίας καὶ φιλοδοξίας, δι' ἀλλεπαλλήλων δὲ ἔργων, μυθιστορημάτων, διηγημάτων, περιγραφῶν, ἐντυπώσεων, δὲν ἐβράδυνε ν' ἀποκτήσῃ ὄνομα ἐν τῇ γαλλικῇ φιλολογίᾳ. Ἦτο δὲ θελκτικώτατος τύπος συγγραφέως ἡ περικαλλεστάτη ἐκείνη γυνὴ ἡ μεστὴ εὐφυΐας καὶ ἀγαθότητος, ἡ σκορπίζουσα τὴν χάριν περὶ αὐτὴν καὶ πρώτιστα πάντων ἐπὶ τῶν γραφομένων της, καὶ ὑπὲρ πάντα ἄλλον γράφοντα ἐπικυροῦσα τὸ γνωστὸν ὅτι ἐκ τοῦ ὕφους διαγινώσκεται ὁ συγγραφεύς.

Τὰ σπουδαιότερα τῶν ἔργων της, ἅτινα πάντα σχεδὸν ἔγραψεν ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Juliette Lamber, ἐκτὸς ὀλιγίστων ὑπὸ τὸ ὄνομα J. La-Messine εἶνε «Ἡ ἄσχημος» περιεργότατον μυθιστόρημα, «Τὸ χωρίον μου» ὅπου ἐν πολλαῖς παρατηρήσεσι περὶ τοῦ ἐπαρχιακοῦ βίου ἐγκατασπείρει ἡδείας ἀναμνήσεις, «Ἐπὶ τῶν Ἄλπεων» πλῆρες περιγραφικῆς ποιήσεως ἔπος, καὶ τὸ τελευταῖον περὶ Οὐγγαρίας ἔργον της, τὸ ἄρτι ἐκδοθὲν καὶ μέγαν ἐξεγείραν πάταγον. Εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἰδιαιτέρως γνωστὴ εἶνε διὰ τὴν *Ἑλληνίδα*, ἥτις πρό τινων ἐτῶν μετεφράσθη ἐν ἀθηναϊκῇ ἐφημερίδι καὶ τὴν «περὶ νεοελληνικῆς ποιήσεως μελέτην» δημοσιευθεῖσαν τὸ πρῶτον ἐν τῇ *Νέᾳ Ἐπιθεωρήσει*.

Ἡ Ἰουλιέττα Λαμπὲρ ἐν Παρισίοις συνεζεύχθη μετὰ τοῦ ἐγκρίτου γάλλου πολιτικοῦ καὶ μέλους τῆς ἐθνοσυνελεύσεως κατὰ τὸ 1870 καὶ γερουσιαστοῦ εἶτα Ἐδμόνδου Ἀδάμ.

Ἡ κολοσσιαία περιουσία τοῦ συζύγου κατέστησεν αὐτὴν ἱκανὴν νὰ ἐκπληρώσῃ καθ' ὁλοκληρίαν τοὺς φιλολογικοὺς καὶ πολιτικοὺς πόθους της. Ἡ αἴθουσα αὐτῆς ἐγένετο ἐν βραχεῖ περίφημος, ὅπως δ' ἄλλοτε ἡ τῆς κυρίας Ῥεκαμιέ, ἀνεδείχθη τὸ ἐντευκτήριον τῶν μεγίστων συγγραφέων, καλλιτεχνῶν καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Γαλλίας. Ὁ Pailleron ἐν τῇ περιλαλήτῳ κωμῳδίᾳ του «Le monde où l'on s'ennuie» τὴν αἴθουσαν ταύτην ἔλαβεν ὡς τύπον.

Μετὰ τὸ 1870 ἰδίως δὲ μετὰ τὴν πολιτικὴν κρίσιν τοῦ 1877 οἱ σπουδαιότατοι τῶν δημοκρατικῶν ἡγουμένου τοῦ Γαμβέττα συνήρχοντο ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς Κυρίας Ἀδάμ, οὕτω δὲ ἡ αἴθουσα ἐγένετο κέντρον πολιτικῆς ἐνεργείας τοῦ ἰσχυροτέρου ἐν Γαλλίᾳ κόμματος, καὶ ἐν αὐτῇ ἔλαβε τὴν γένεσίν της ἡ τῇ 15 Ὀκτωβρίου 1879 ἱδρυθεῖσα «Νέα Ἐπιθεώρησις», τὸ γνωστὸν ἰσοβάθμιον τῇ *Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο κόσμων* περιοδικόν, ὅπερ διευθύνει δεξιώτατα γράφουσα ἅμα καὶ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικήν.

Ἡ Κυρία Ἀδὰμ δύναται νὰ ὁρισθῇ ὡς ἑξῆς: Συγγραφεύς, πολιτικὴ γυνὴ καὶ φιλέλλην· διότι θερμῶς ἀγαπᾷ τὴν Ἑλλάδα καὶ διὰ τῶν ἔργων αὐτῆς, καὶ διὰ τῆς Νέας Ἐπιθεωρήσεως, καὶ ἐν παντὶ ζωηρῶς ἐξεδήλωσε τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην της. Εἴδομεν ἰδιόγραφον αὐτῆς ἐπιστολὴν πρός τινα φίλον της ἐνταῦθα, ἐν ᾗ γράφει ὅτι ὑποκάρδιός της πόθος ἦτο νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ θὰ ἤρχετο ἤδη εἰμὴ ὁ θάνατος τῆς μητρός της ἀνέτρεπε τὰ σχέδιά της· ἀλλὰ θὰ ἔλθῃ λίαν προσεχῶς, διότι τὸ ὄνειρόν της εἶνε εἰς τὸ ἄρτι ἐκδοθὲν αὐτῆς σύγγραμμα *Ἡ πατρὶς τῶν Οὔγγρων* νὰ δώσῃ ὡς ἀντίρροπον τὸ *Ἡ πατρὶς τῶν Ἑλλήνων*.

Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

ΑΙ ΜΙΚΡΑΙ ΑΔΕΛΦΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟΡΩΝ

(Ἐκ τῶν τοῦ Maxime Du Camp)

Ἀφιεροῦται τῷ θεραπευτηρίῳ «Ὁ Εὐαγγελισμός»

Α'. ΣΑΙΝ ΣΕΡΒΑΝ.

Περὶ τὸ 1838 νέος ἱερεὺς γεννηθεὶς μὲν ἐν Σαὶν Μαλώ, ἐκπαιδευθεὶς δὲ ἐν τῇ ἱερατικῇ σχολῇ τῆς Ῥέννης, εἶχε σταλῆ ὡς ἕβδομος Β ι κ ά ρ ι ο ς εἰς τὴν ἐνορίαν τοῦ Σαὶν Σερβάν. Ἦτο τότε 26 ἢ 27 ἐτῶν καὶ ὠνομάζετο Le Pailleur. Καταγόμενος ἐκ τοῦ γενναίου ἐκείνου γένους, τοῦ γεννήσαντος τὸν Duguay-Trouin, τὸν Σατωβριάν, τὸν Συρκούφ, τὸν Βρουσσαί, καὶ τὸν Λαμενναί, γένους πείσμονος, περιπαθοῦς καὶ θυμοειδοῦς, ἐκέκτητο τὸ κυριώτατον προτέρημα τοῦ Βρεταννοῦ, τὴν ἐπίμονον θέλησιν. Αὐτὸς ὑπῆρξεν ἡ ψυχὴ τοῦ ἱδρύματος καὶ ἐτακτοποίησεν αὐτό. «Καθόσον προβαίνω εἰς τὴν ἡλικίαν, ἔγραφεν ἡ Γεωργία Σάνδ, ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐκτιμῶ τὴν ἀγαθότητα, καθότι βλέπω ὅτι ἐκ πάντων τῶν δώρων τοῦ Θεοῦ, εἶνε τὸ σπανιώτερον.» Τὴν ἀγαθότητα αὐτὴν «τὸ δῶρον τοῦ Θεοῦ», ἣν ἐκέκτητο εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμόν, ὁ ἀβϐᾶς Le Pailleur διέχυσεν εἰς τὴν φιλάνθρωπον αὐτοῦ ἐπιχείρησιν μεταδοὺς αὐτῇ γλυκύτητα ἀνεκλάλητον. Κατενόησεν ἆρά γε, κατὰ τὴν ὥραν τῶν πρώτων ἀγώνων, καὶ προεῖδε τὴν μέλλουσαν ἔκτακτον αὔξησιν τῆς μικρᾶς κοινότητος, ἧς ἦτο ὁ ποιμήν, ὁ ἱδρυτὴς καὶ ὁ ἀρχηγός; Εἶδεν ἐν τῷ μέλλοντι πάντα τὰ καταστήματα, τὰ ὁποῖα παρήχθησαν ἐκ τοῦ ὑπερῴου τοῦ Σαὶν-Σερβάν; Ἀμφιβάλλομεν. Ἡ φιλοδοξία του ἦτο ταπεινοτέρα καὶ ὁ σκοπὸς ἐγγύτερος.

Τὸ ἐπιζητούμενον ἦτο ἁπλῶς τὸ εὐποιεῖν μετὰ μόνου τοῦ ἀμέσου ἀποτελέσματος τοῦ πραττομένου ἀγαθοῦ, τῆς ἀνακουφιζομένης πενίας, τῆς πραϋνομένης ἀλγηδόνος, τοῦ διασωζομένου γήρατος ἀπὸ τῆς ἐπαιτείας καὶ τοῦ πλάνητος βίου. Τὰ ἐπίλοιπα ἐνεπιστεύοντο εἰς τὴν θείαν Πρόνοιαν καὶ κατ' ἀρχὰς καὶ νῦν ἔτι. Ἐν τῷ μικρῷ δωματίῳ τῆς Ἰωάννας Ἰουγὰν ἔζων ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ, ὡσαύτως καὶ τώρα ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν ζῶσιν ἡμέρα τῇ ἡμέ-

Digitized by Google

ρα. Πῶς θὰ φάγωσιν αὔριον; Ἀγνοοῦσιν. Ὁ Θεὸς θέλει φροντίσει καὶ ὁ Θεὸς φροντίζει. Τὸ ἀξιοθαύμαστον ἐν τῷ ἱδρύματι, τὸ ὁποῖον ὁ ἀββᾶς Le Pailleur ἐθεμελίωσεν, εἶνε ὅτι οὔτε κληροδοτήματα ἐπεζήτησεν οὔτε προσόδους, ἀλλὰ μόνον τὴν ἐλεημοσύνην, τὴν ἡμερησίαν ἐλεημοσύνην· ἐπίστευσεν εἰς αὐτὴν καὶ δὲν ἠπατήθη. Αὐτὴ ἐστέγασεν, ἔθρεψε καὶ ἐνέδυσε μυριάδας γερόντων ἐνδεῶν, οἵτινες ἄνευ αὐτῆς ἤθελον ἀποθάνει τῆς πείνης εἰς τὰς γωνίας τῶν ἀγυιῶν, ἢ ἐκ τῆς μέθης ὑπὸ τὴν τράπεζαν τῶν καπηλείων.

Ἡ ἐμφοροῦσα αὐτὸν πίστις ἦτο τῇ ἀληθείᾳ μεγάλη. Ἡ ἐπὶ τὸν Θεὸν πεποίθησίς του δὲν ἐκλονήθη· τὸ ἐννοῶ. ἦτο ἱερεύς. Ἀλλὰ δὲν ἐκλονήθη οὐδ' ἡ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους πεποίθησίς του, καθότι παρ' αὐτῶν ἐζήτει καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ ὥραν τὰ μέσα τοῦ θεραπεύειν ἀνάγκας οὐδέποτε ἐκλειπούσας, καὶ παρ' αὐτῶν τὰ ἔλαβεν. Αὐτὸ εἶνε τὸ θαῦμα. Τὸ μάννα τὸ τρέφον τοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς ζωῆς λιμώττοντας δὲν πίπτει ἐξ οὐρανοῦ, πίπτει ἐκ τῆς χειρὸς τῶν ἀνθρώπων, ἡ δὲ πεποίθησις ἐπὶ τὴν ἀνεξάντλητον τῆς ἀνθρωπότητος συμπάθειαν καὶ εὐσπλαγχνίαν παρέχει τὸ μέσον πρὸς ἀντίληψιν πλείστων δυστυχῶν.

Εἰκάζω, ὅτι ὁ ἀββᾶς Le Pailleur πολλάκις ἠναγκάσθη νὰ παλαίσῃ πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ προϊσταμένους του φοβουμένους τὴν τόλμην του καὶ τὴν ἀκαταπόνητον ἐκείνην ἀσυνεσίαν, ἣν οὔτε αἱ δυσχέρειαι κατέβαλλον οὔτε τῆς ἁπλουστέρας λογικῆς αἱ προρρήσεις. Ἡ λογικὴ εἶχεν ἄδικον καὶ ἡ ἀσυνεσία εἶχε δίκαιον. Ἡ ψυχὴ τοῦ πτωχοῦ Βικαρίου εἶχε πτερά, ἀνέπτη δὲ εἰς ὕψη ἀνώτερα τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας. Ὁ ἀββᾶς Le Pailleur ζῇ ἔτι. Δὲν τὸν γνωρίζω. ἀλλ' εἶδον τὴν εἰκόνα του. Ἀξιοσημείωτος εἶνε ἡ εὐμενὴς τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν χειλέων του ἔκφρασις, τὸ μέτωπόν του ἐμφαίνει νοημοσύνην, τὸ δ' ἐπικρατοῦν ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ του εἶνε ἡ πραότης. Ἐν τῇ ἠρέμῳ ἐκείνῃ μορφῇ ἐμβλέπει τις συνδυαζομένην τὴν ἠπιότητα μετὰ τῆς ἐπιμόνου καρτερίας τῆς χαρακτηριζούσης τοὺς ἄνδρας, οἵτινες οὐδέποτε ἐκθαρροῦσι, καὶ κάμπτονται μὲν ἐν ὥρᾳ ἀνάγκης, ἀλλὰ δὲν ὑποχωροῦσιν οὔτε ἀπέναντι τῶν ἄλλων οὔτε ἀπέναντι ἑαυτῶν.

Οὐ μόνον δὲ ἦτο ἡ ψυχὴ τοῦ ἀρτισυστάτου ἱδρύματος, ἀλλὰ καὶ ὑλικῶς μετεῖχεν αὐτοῦ ζῶν πενιχρῶς· ὅπως θρέψῃ τοὺς ἐνδεεῖς γέροντας, σπανίως ἀνανεῶν τὰ ράσα του καὶ νηστεύων συχνότερον τοῦ κεκανονισμένου. Ὅτε ἀπὸ τοῦ ὑπερῴου μετῴκησαν εἰς τὸ ἀρχαῖον καπηλεῖον, ἔλαβον ἀνάγκην χρημάτων. Τὸ ἀποταμίευμα τῆς Φανὼν Ὠβὲρ δὲν ἤρκει· ὁ ἀββᾶς ἐπώλησε τὸ χρυσοῦν ὡρολόγιόν του καὶ — ὅπερ ὑπῆρξεν ἀληθὴς θυσία — τὰ ἀργυρᾶ αὐτοῦ ἱερὰ σκεύη περιῆλθον εἰς χεῖρας τοῦ μεταπράτου καὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀγορὰν στρωμάτων διὰ τὰς κλίνας τῶν γερόντων. Αἱ τέσσαρες πτωχαὶ γυναῖκες αἱ ἐπιμελούμεναι τῶν ὑποτρόφων δὲν ἔτρωγον πάντοτε κατὰ κόρον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, πολλάκις δὲ κατεκλίθησαν νήστεις μόνην τροφὴν ἔχουσαι τὴν προσευχήν. Ἑσπέραν τινὰ χειμερινὴν ἀφοῦ οἱ πρεσβῦται ἔφαγαν καὶ κατεκλίθησαν, αἱ τέσσαρες ὑπηρέτριαι τῶν ἀπόρων ἠθέλησαν νὰ φάγωσι καὶ αὐταί. Ἐρευνήσασαι τὰς σκευοθήκας ἀνεκάλυψαν τριάκοντα μόλις δράμια ἄρτου καὶ ἀστεϊσθεῖσαι ἐπὶ τούτῳ, ἡτοιμάζοντο νὰ τραπῶσι πρὸς τὸν ὕπνον ὅτε ἤκουσαν κρουομένην τὴν θύραν. Τρόφιμα ἐστέλλοντο παρὰ τοῦ ἐφημερίου καὶ τὴν φορὰν ταύτην τοὐλάχιστον ἐδυνήθησαν νὰ φάγωσιν.

Ἡ ἐν Σαὶν-Σερβὰν οἰκία ἦτο πλήρης. αἱ ἀδελφαὶ ἐκοιμῶντο ὅπου ἐδύναντο, ὑπὸ τὴν στέγην καὶ ἐπὶ τοῦ κλιμακοπέδου. Ὁ χῶρος ἔλειπεν ὅπως παραλάβωσι πάντας τοὺς ζητοῦντας καταφύγιον. Πλησίον τῆς οἰκίας εἶχον οἰκόπεδον, ἀλλὰ πῶς νὰ κτίσωσι, πῶς ν' ἀγοράσωσι τὸ ὑλικὸν καὶ νὰ μισθώσωσιν ἐργάτας; Ἡ κοινότης εἶχεν ἐν ὅλοις 50 λεπτὰ ἐν τῷ ταμείῳ. Αἱ ἀδελφαὶ ἤρξαντο σκάπτουσαι τὴν γῆν καὶ συλλέγουσαι λίθους εἰς τοὺς ἀγροὺς ἵνα κτίσωσι τὰ θεμέλια τοῦ παραρτήματος, τὸ ὁποῖον ἤθελον νὰ προσθέσωσιν εἰς τὸ ἄσυλόν των. Οἱ ἐργάται τοῦ Σαὶν-Σερβὰν συνεκινήθησαν βλέποντες τὰς πτωχὰς ἐκείνας γυναῖκας μεταχειριζομένας τὴν σκαπάνην καὶ καθίδρους ἐκ τοῦ κόπου, καὶ προσήνεγκον τὴν ἐργασίαν των, ἐργολάβος δέ τις μετέφερε τὸ ὑλικόν. Πανταχόθεν συνέρρευσαν αἱ δωρεαὶ καὶ οὕτως ἀνηγέρθη νέα οἰκία, ἐν ᾗ ἐδύναντο νὰ δεχθῶσι 40 ἔτι ἐνδεεῖς.

Ὁ ἀββᾶς Le Pailleur ὥρισε τὸν σκοπὸν τοῦ ἱδρύματος καὶ διέγραψε τὴν ἀποστολήν του, ἧς δὲν δύναται νὰ παρεκκλίνῃ, περιορίσας αὐτὴν εἰς τὴν περίθαλψιν τῶν ἀπόρων γερόντων. Αἱ πρῶται Μικραὶ Ἀδελφαὶ παρελάμβανον πάντας τοὺς πάσχοντας, τὰ ἀπολωλότα παιδία, τὰ ὀρφανὰ καὶ τὰ ἀνάπηρα, ὡς καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ γήρατος καταβεβλημένους. Ὁ ἀββᾶς Le Pailleur περιέστειλε τὴν τοιαύτην φιλανθρωπίαν, ἥτις ἐκινδύνευε νὰ ἐξασθενήσῃ, ἐπ' ἄπειρον ἐξαπλουμένη, τὴν ἐταξινόμησεν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ τὴν περιώρισεν εἰς τὸ ἀνώτατον τῆς εὐποιΐας σημεῖον ἤτοι τὴν περίθαλψιν τοῦ ἐσχάτου γήρατος. Βεβαίως κατὰ τοὺς περιπάτους του μαθητὴς ὤν, ὁ ἀββᾶς πολλάκις συνήντησεν εἰς τὰς δημοσίας ὁδοὺς γέροντας ρακενδύτους, οἰνοβαρεῖς ἢ ἐπαίτας ἔχοντας βλακώδη τὰ χείλη καὶ ἐσβεσμένους τοὺς ὀφθαλμούς, φθειριῶντας δὲ καὶ παρουσιάζοντας θέαμα τοσοῦτον μᾶλλον εἰδεχθές, καθόσον ὁ πρὸς τὸ γῆρας σεβασμὸς εἶνε σχεδὸν ἔμφυτος εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ γέρων ἐπαίτης εἶνε ἐν γένει μέθυσος καὶ ἀλήτης, παραδίδει ἑαυτὸν εἰς πάσας τὰς κακίας, οὐδαμῶς φροντίζων ν' ἀπαλλαγῇ αὐτῶν. Τοιοῦτοι ὑπῆρχον πολλοὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν Βρεταννίᾳ. Ὁ ἀββᾶς ὡς ἄνθρωπος εὐσπλαγχνίσθη τὴν δυστυχίαν, ὡς ἱερεὺς ἔφριξεν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ διαφθορᾷ. Ἀγαθὸς ὢν καὶ νοήμων κατενόησεν ὅτι ὁ θέλων νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴν δέον νὰ ἐπιμεληθῇ προηγουμένως τοῦ σώματος, καὶ τότε βεβαίως συνέλαβε τὸ σχέδιον, ἐξ οὗ τοσαῦται προέκυψαν ἀγαθαὶ πράξεις καὶ τὸ ὁποῖον αἱ πτωχαὶ γυναῖκες τοῦ Σαὶν-Σερβὰν ὑπὸ τῆς ἑαυτῶν μεγαλοψυχίας ὁδηγούμεναι, ἐφήρμοσαν ἐν μέσῳ τῶν δυσχερειῶν, ἃς περιεγράψαμεν.

Ἡ τῶν γερόντων περίθαλψις εἵλκυσε τοὺς ἀπόρους γέροντας, ἡ δὲ τῶν νοσοκόμων ἀφοσίωσις προσήγαγε καὶ ἄλλας νοσοκόμους. Ἡ μικρὰ κοινότης ἀνεπτύσσετο. Νεαραὶ γυναῖκες καὶ ἐργάτιδες συμμετέσχον τοῦ ἔργου. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐρανιστριῶν ηὔξησε, συγχρόνως δὲ ἠλαττώθη ὁ ἀριθμὸς τῶν γερόντων τῶν παρ' ἑκάστης ἀδελφῆς περιθαλπομένων. Τὸ ἵδρυμα ἐπρόκοπτεν. Ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐνδεεῖς καὶ ἀλλαχοῦ. Χωρὶς νὰ ἐξέλθωσι τοῦ νόμου δύνανται νὰ εὕρωσι

δυστυχεῖς χρήζοντας ἀντιλήψεως. Ἐπιχειρητέον καὶ τοῦτο. Ὁ ἀββᾶς Le Pailleur ἐμνήσθη τῆς πόλεως Ῥέννης, ἐν ᾗ εἶχε διδαχθῇ τὰ ἱερὰ μαθήματα, καὶ τῶν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῆς βριθόντων ἐπαιτῶν καὶ ἀπέστειλεν ἐκεῖ τὴν Μαρίαν Αὐγουστίναν, ἣν ἐκάλουν ἤδη καλὴν μητέρα. Τοῦτο συνέβη τῷ 1846· ἐν διαστήματι λοιπὸν ἓξ μόλις ἐτῶν τὸ ἵδρυμα ἦτο ἤδη εἰς θέσιν νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν θεμελίωσιν νέων καταστημάτων. Ἡ Μαρία Αὐγουστίνα μετέβη μόνη εἰς Ῥέννην, τὴν ὁποίαν δὲν ἐγνώριζε. Καὶ κατὰ πρῶτον ἐφρόντισε νὰ εὕρῃ πτωχούς, δὲν ὑπῆρχε δὲ ἔλλειψις τούτων. Εἴς τι προάστειον περιέχον πλείονα καπηλεῖα ἢ οἰκίας σεμνὰς ἐμίσθωσεν οἴκημα, εἶδός τι ἀποθήκης, ἣν ἐκ τῶν ἐνόντων διασκευάσασα, ἐπλήρωσε μετ' οὐ πολὺ πρεσβυτίδων. Πρὸς περίθαλψιν αὐτῶν μετεκλήθησαν ἐκ Σαὶν-Σερβὰν τέσσαρες ἀδελφαί. Τὸ ἵδρυμα ἐκίνησε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ, χάρις δὲ εἰς τὰ εἰσρεύσαντα πλούσια ἐλέη ἠδυνήθησαν νὰ μετοικήσωσιν εἰς συνοικίαν ἧττον θορυβώδη. Τότε συνέβη συγκινητικώτατον γεγονός. Οἱ στρατιῶται, οἱ ἄεργοι, οἱ μέθυσοι, οἱ συχνάζοντες εἰς τὰ καπηλεῖα, παρὰ τὰ ὁποῖα ἡ Μαρία Αὐγουστῖνα εἶχεν ἱδρύσει τὸ πρῶτον αὐτῆς ἄσυλον, ἠθέλησαν νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν μετοικεσίαν. Μετεκόμισαν δὲ τὰ ἀχύρινα στρώματα, τὰς κλίνας, τὰ μαγειρικὰ σκεύη, τοὺς γέροντας καὶ τὰς γραίας καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἀποχαιρετίζοντες τὰς Μικρὰς Ἀδελφάς, ἔθεσαν εἰς τὰς χεῖράς των τὸ πεντόλεπτον, τὸ προωρισμένον εἰς τὸ καπηλεῖον.

Τὸ κατάστημα τῆς Ῥέννης ἐλειτούργει εὑρίσκον εἰς τὰ ἐλεήμονα τῶν Βρεταννῶν αἰσθήματα τὰ μέσα τοῦ θεραπεύειν τὰς μᾶλλον ἐπειγούσας ἀνάγκας. Ἡ Μαρία Αὐγουστίνα μετέβη εἰς Δινάν, ὅπου ἐκάλει αὐτὴν δήμαρχος εὐφυὴς ἐπιθυμῶν νὰ προικίσῃ τὴν πόλιν του δι' ἀσύλου γερόντων, ἄνευ δαπάνης. Οὐδ' ἐψεύσθη τοῦ σκοποῦ του ἐπικαλεσθεὶς τὰς Μικρὰς Ἀδελφάς, αἵτινες ἄνευ δισταγμοῦ ἐδέχθησαν (1846). Ἡ πόλις τοῦ Δινὰν ἐπεδείξατο μεγαλοδωρίαν τινὰ παραχωρήσασα αὐταῖς δωρεὰν κτίριον ἄχρηστον, παλαιάν τινα φυλακήν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν διήρχοντο αἱ ὑπόνομοι, τοσοῦτον δὲ ὑγρὰν καὶ νοσηράν, ὥστε ἔπαυσαν καθείργοντες ἐν αὐτῇ καταδίκους. Αἱ Μικραὶ Ἀδελφαὶ συγκαταβατικώτεραι τῶν κακούργων, ἐνεκατέστησαν τοὺς γέροντας εἰς τὸ καλλίτερον δωμάτιον καὶ ἔλαβον δι' ἑαυτὰς τὸ χεῖρον, ἀναμένουσαι ἡμέρας βελτίονας. Ἡ φυλακὴ κτισθεῖσα διὰ ποινικοὺς σκοπούς, εἶχε θύρας ἀνοιγούσας ἔξωθεν καὶ μὴ κλειομένας ἔσωθεν. Χρήματα δὲν εἶχον πρὸς τροποποίησιν τῶν κλείθρων, ἐπὶ πολλὰς δὲ νύκτας καὶ πολλοὺς μῆνας ἐκοιμήθησαν μὲ θύρας ἀνοικτάς. Ἐπὶ ἓν περίπου ἔτος ἔζησαν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἐκεῖνο, ἀλλ' ἡ πόλις Δινὰν αἰσχύνην αἰσθανομένη ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ καταστάσει, ἔπαυσε τέλος αὐτὴν δι' ἀφθόνων δωρεῶν.

Ἐκεῖνοι οἵτινες ὑπὸ θρησκευτικοῦ παρασυρόμενοι ζήλου καὶ ὑπὸ τῆς πίστεως ἐμφορούμενοι ὁρμῶσιν ὁλοψύχως πρὸς ἀγαθήν τινα πρᾶξιν, μὴ ἐξετάζοντες ἐὰν δύνανται νὰ ἐπιτύχωσιν, ἀλλ' ὅμως ἐπιτυγχάνουσι, πιστεύουσι βεβαίως ὅτι ἡ θεία Πρόνοια τοὺς προστατεύει, τοὺς ὁδηγεῖ καὶ ἐξασφαλίζει τὴν ἐπιτυχίαν των, τῇ ἀληθείᾳ δὲ δὲν ἔχουσιν ἄδικον· διότι ἐὰν ποτε τὸ ῥητὸν «Βοήθει σαυτὸν καὶ ὁ Θεὸς σὲ βοηθήσει» ἐπραγματοποιήθη, τοῦτο συνέβη εἰς τὸ ἵδρυμα τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν τῶν Ἀπόρων, ὅπου ἐδυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὰ πάντα ὡς μετέχοντα τοῦ θαύματος, ἐὰν δὲν ἐγινώσκομεν τί δύναται νὰ κατορθώσῃ ἡ ὑψηλοφροσύνη ὑπηρετουμένη ὑπὸ θελήσεως ἀκαταπονήτου. Ἡ δύναμις ἀμετατρέπτου τινὸς ἰδέας εἶνε ἀήττητος ὁσάκις σκοπὸν ἔχει μόνον τὸ ἀγαθὸν καὶ περιφρονεῖ τῆς κοινωνίας τὰς μικρολόγους ἐθιμοτυπίας. Ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἱδρύσεως τῶν διαφόρων καταστημάτων, ἐν οἷς αἱ Μικραὶ Ἀδελφαὶ τῶν ἀπόρων ἐφαρμόζουσι τὴν μεγάλην χριστιανικὴν ἀρχὴν «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους», ὑπάρχει γεγονός, τὸ ὁποῖον κάλλιον παντὸς συλλογισμοῦ ἀποδεικνύει τὴν πίστιν, δι' ἧς ἐμφοροῦνται αἱ ἁπλαῖ ἐκεῖναι, ἀλλ' ἔξοχοι γυναῖκες. Τῷ 1849 ὁ ἀββᾶς Le Pailleur εὑρίσκετο ἐν Νάντῃ μετὰ τῆς Μαρίας Θηρεσίας, πρώτης βοηθοῦ τῆς γενικῆς ἡγουμένης. Ἐπρόκειτο νὰ ἱδρύσωσιν ἄσυλον γερόντων ἐν τῇ πρωτευούσῃ ταύτῃ τοῦ Κάτω-Λείγηρος. Ἕνεκα δυσχερείας τινὸς ἢ βραδύτητος τῶν ἀρχῶν δὲν τοῖς ἐδίδετο ἡ ἄδεια, ἣν εἶχον ζητήσει πρὸς ἵδρυσιν τοῦ ἀγαθοεργοῦ καταστήματος. Ὁ ἀββᾶς, μὴ δυνάμενος νὰ περιμένῃ ἐπὶ πλέον, ἐνεχείρισεν εἴκοσι φράγκα εἰς τὴν Μαρίαν Θηρεσίαν καὶ τῇ εἶπε· «Τέκνον μου, θὰ ἐπανέλθω μετὰ τρεῖς μῆνας· ἐπιθυμῶ νὰ εὕρω παρὰ σοὶ πολλοὺς γέροντας». Μετὰ παρέλευσιν εἴκοσιν ἡμερῶν ἡ ἀναμενομένη ἄδεια ἦλθε τέλος, ἀλλ' ἦτο καιρός. Ἡ Μαρία Θηρεσία δὲν εἶχε πλέον εἰμὴ 4 φράγκα. Καὶ μὲ αὐτὰ προέβη μόνη εἰς τὴν ἐπιχείρησιν. Τρεῖς μῆνας ἔπειτα ὁ ἀββᾶς Le Pailleur ἐπανῆλθεν, εὗρε δὲ δωμάτιον παρασκευασθὲν δι' αὐτὸν ἐντὸς οἰκίας, ἐν ᾗ ἡ Μαρία Θηρεσία περιέθαλπε 40 γέροντας. Ὁ ἀββᾶς ἀντὶ συγχαρητηρίων, τῇ εἶπε· «Πρέπει νὰ ἐξακολουθήσῃς».

Ἡ Ἰωάννα Ἰουγάν, ἡ πρώτη ἐρανίστρια, ἀπέθανε τὴν 20 Αὐγούστου 1879. Ἡ πρεσβῦτις, ἣν πρώτην παρέλαβεν, ἔγινε λεγεών. Ὁ ἀββᾶς Le Pailleur, προβεβηκὼς μὲν τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ διευθύνων πάντοτε τὸ ἵδρυμα, τοῦ ὁποίου εἶνε ὁ ἐν πνεύματι πατήρ, ἄπειρον βεβαίως αἰσθάνεται εὐγνωμοσύνην ἐνθυμούμενος τὸ ἐν Σαὶν-Σερβὰν ὑπερῷον, καὶ βλέπων τί ἔγεινε τὸ ἵδρυμα, τὸ ὁποῖον ἐθεμελίωσε. Τὸ ἵδρυμα τοῦτο ἔχει τὴν σήμερον (1 Ἰανουαρίου 1883) σχολεῖον προεξασκήσεως, ἐν ᾧ αἱ δόκιμοι διδάσκονται νὰ περιθάλπωσι καὶ ν' ἀγαπῶσι τοὺς γέροντας, ἀριθμεῖ δὲ ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ 217 καταστήματα παρέχοντα ἄσυλον εἰς πλείονας τῶν 25,000 ἐνδεῶν, ὑπηρετουμένων ὑπὸ 3000 μοναχῶν.

(Ἕπεται συνέχεια).

(Μετάφρασις Ελίζης Σ. Σούτσου).

Ὁ πλουσιώτατος κάτοικος τῆς ὑφηλίου εὑρίσκεται, κατ' ἀγγλικὰ φύλλα, ἐπὶ τῆς νεωτάτης τῶν ἠπείρων, τῆς Αὐστραλίας, καλεῖται δὲ λόρδος Ῥουπετσβούδ. Ἡ περιουσία του ὑπολογίζεται εἰς ἓν δισεκατομμύριον φράγκων, πολλαπλασιάζεται δὲ μετὰ τεραστίας ταχύτητος. Παρὰ τοῦ πατρός του ἐκληρονόμησεν ἀπεράντους ἐκτάσεις γῆς μεθ' ἑκατομμυρίων βοῶν καὶ προβάτων, τὸ δὲ μέγαρόν του ἐν Μελβούρνῃ φημίζεται ὡς τὸ μεγαλοπρεπέστατον πάντων τῶν ἐπὶ γῆς, ἔχον ἀξίαν εἴκοσιν ἑκατομμυρίων.

Digitized by Google

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.
Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Συνέχεια· ἴδε προηγούμ. φύλλον.

ΚΔ'

Ἡ Ἑρμίνη ἔπασχεν ἐπὶ τῆς κλίνης της καὶ συνελθοῦσα προσεκάλει ἴσως τὴν Μαρκέλλαν. Τοῦτο διανοηθεῖσα ἡ κορασὶς ὤθησεν ἰσχυρῶς τὴν ἔξω θύραν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν. Ἔβαλε ξύλα εἰς τὴν θερμάστραν τοῦ ἑστιατορίου, προητοίμασε θερμὸν ὕδωρ καὶ ἀποβλέψασα μετὰ πόθου πρὸς τὸ μικρὸν τοῦτο δωμάτιον, ὅπερ ἐγένετο μάρτυς τοσούτων εἰρηνικῶν διασκεδάσεων, ἀνέβη βραδέως τὴν κλίμακα.

Ἡ ἐλαφρὰ προστριβὴ τῆς λαβῆς τῆς θύρας τοῦ δωματίου οὐδόλως ἐτάραξε τὴν ἀσθενῆ, ἥτις παρελήρει ἔτι ἡσύχως μὲν ἀλλ' ἀδιαλείπτως. Δὲν ἔβλεπε δὲ πλέον τὸν Μονφόρτ, ἀλλὰ τὴν Τριανταφυλλιάν· τοῦτο δὲ παρατηρήσασα ἡ Μαρκέλλα ᾐσθάνθη μεγίστην ἀνακούφισιν.

— Νὰ μὴ λησμονήσῃς τῆς σκουφέττες μου, ἔλεγεν ἡ γηραιὰ κόρη ἐπεξηγοῦσα καὶ διὰ νευμάτων τοὺς λόγους της, καὶ νὰ 'πᾷς ἔπειτα 'ς τῆς κυρὰ Ζαλίνης νά της εἰπῇς νὰ προσέχῃ τὰ κεντητὰ μαντήλια μου. Καὶ ἔπειτα, διὰ τὴν Μαρκέλλαν, εἶνε μέσα 'ς τὸ συρτάρι τοῦ *κομμοῦ* μου ἕνα κουτὶ ἀπὸ χαρτόνι μὲ τὰ ἔγγραφά της καὶ τὸ χρηματικόν της, φέρε μού τα ἐδῶ. Ἔλα, φέρ' τά μου! ἀνεφώνησεν ἀγανακτοῦσα. 'Σ τὸ δεύτερο συρτάρι ἀριστερά, ὀπίσω ἀπὸ τῆς μεταξωτὲς κάλτσες... Φέρ' τα, λοιπὸν φέρ' τα! Μὰ δὲν ἀκοῦς;

Ἡ τοσοῦτον ἠπία ἠπείλει τὴν Μαρκέλλαν, ἥτις την παρετήρει μετὰ πόνου καὶ οἱ ὀφθαλμοί της κατεκλύζοντο ὑπὸ ἁδρῶν δακρύων. Κατὰ τὴν τρίτην ἐπανάληψιν τῆς προσταγῆς ἡ κορασὶς διενοήθη ὅτι καλὸν θὰ ἦτο νὰ ἀποπειραθῇ νὰ ὑπακούσῃ, ἵνα καταπραΰνῃ τὴν ὀργὴν τῆς ἀσθενοῦς.

— Δότε μου τὰ κλειδιά, εἶπε μετὰ δειλίας.

Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἠρεύνησεν αὐτομάτως ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν της, ἔνθα συνήθως ἔθετε τὸν πολύτιμον ὁρμαθόν, ἀλλ' οὐδὲν εὗρε.

— 'Σ τὴν τσέπη τοῦ φορέματός μου, εἶπε.

Ἡ Μαρκέλλα ἀναζητήσασα εὗρε τὰ κλειδία καὶ τα ἔδωκε πρὸς τὴν γηραιάν της φίλην, ἥτις ταχέως καὶ πυρετωδῶς ἀνεῦρε τὸ ζητούμενον κλειδίον.

— Ἄνοιξε τὸν *κομμό*,—ἀριστερά,—τὸ κουτὶ τῆς Μαρκέλλας.

Καὶ διὰ τοῦ βλέμματος παρηκολούθει τὰς κινήσεις τῆς Μαρκέλλας, ἥτις ἀδεξίως καὶ περίφοβος ἐχρονοτρίβει καὶ δὲν εὕρισκε τίποτε.

— Γληγορώτερα, ἔλεγε μετ' ἀγανακτήσεως, γλήγορα λοιπόν.

Ἡ κορασὶς ἀνεῦρε τέλος τὴν χαρτίνην πυξίδα· — τὴν ἐγνώριζε δὲ κάλλιστα. Ἰδοῦσα τὸ χαρτόνιον τὸ περιερραμμένον διὰ πρασίνου χαρτίου ᾐσθάνθη νέα δάκρυα κατακλύζοντα τοὺς ὀφθαλμούς της. Πόσαι ἀναμνήσεις, πόσαι λῦπαι συνεκεντροῦντο ἐν τοῖς τεμαχίοις ἐκείνοις τοῦ χάρτου! Ἡ πυξὶς ἐφάνη εἰς αὐτὴν βαρεῖα, — ἀλλ' οὐδεμίαν ἔδωκε προσοχὴν καί την ἔφερε πρὸς τὴν εὐεργέτριάν της.

Τὸ πρῶτον ἤδη ἀφ' ὅτου παρελήρει ἡ κυρία Ἑρμίνη, διῆλθε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς λάμψις λογικοῦ καὶ εἶπε πρὸς τὴν Μαρκέλλαν.

— Φύλαξέ το, μικρή μου, εἶνε 'δικό σου. Πρέπει νὰ το κρύψῃς, ἀκοῦς; Βάλ' το 'ς τὴν τσέπη σου, γλήγορα καὶ μὴν εἰπῇς σὲ κανένα τίποτε.

Ἡ Μαρκέλλα ὑπακούουσα εἰσήγαγε μετὰ δυσκολίας εἰς τὸ στενόν πως θυλάκιόν της τὴν πυξίδα, ἥτις μεθ' ὁρμῆς διολισθήσασα κατῆλθε μέχρι τοῦ πυθμένος τοῦ θυλακίου. Ἡ δὲ κυρία Ἑρμίνη παρακολουθοῦσα διὰ τοῦ βλέμματος τὰς κινήσεις τῆς Μαρκέλλας ἐφαίνετο τὰ μάλιστα εὐηρεστημένη.

— Πολὺ καλά, εἶπεν αὐτὴ εἶνε ἡ περιουσία σου· ἀλλὰ ὁ Ῥοβέρτος θὰ φέρῃ κάτι ἄλλο πρᾶγμα. Τριανταφυλλιά, εἰπὲ 'ς τὸν Ῥοβέρτον νὰ ἔμβῃ...

Τὰ παραληρήματα ἐπανελήφθησαν, βλέπετε, ἔτι μᾶλλον.

Ἡ Μαρκέλλα ἀθυμοῦσα καὶ δειλιῶσα, ἐκάθητο ἐπὶ τῆς μικρᾶς καθέδρας καὶ παρετήρει τὰ βραδέως καταναλισκόμενα ξύλα τῆς θερμάστρας. Ἄνευ τινὸς φόβου εἶχεν ἀτενίσῃ εἰς τὴν φοβερὰν νόσον, τὰς ἀγρυπνίας της, τὰς ἀδιαλείπτους φροντίδας καὶ τοὺς πόνους καὶ τοὺς μόχθους,— ἀλλ' ἐν τῇ ὀνειροπολήσει ταύτῃ ἀντημείβετο ὑπὸ τῶν βλεμμάτων τῆς ἀσθενοῦς, καὶ ἐν τῇ ἀσθενεῖ εὐχαριστίᾳ ἣν προέφερον τὰ τρέμοντα χείλη της, ἀνεύρισκε τὴν ἀμοιβὴν πασῶν αὐτῆς τῶν θυσιῶν....

Ἀλλ' ὅμως ἀσθενὴς οὐδόλως βλέπων σε, οὐδόλως ἀκούων σε, ἐκλαμβάνων σε ἄλλον ἀντ' ἄλλου καὶ ὅμως διαλεγόμενος πρός σε,—ἡ ἐκ τῆς παραφροσύνης φρίκη, ἡνωμένη πρὸς τοὺς φόβους λυπηροῦ τέλους, τὸ ἐπίφοβον, τὸ ἄγνωστον, τὸ θανάσιμον ἴσως νόσημα, ταῦτα πάντα συνδυαζόμενα πρὸς τὰς παρακρούσεις πνεύματος παραφρονοῦντος καὶ ἀναισθητοῦντος..., — ταῦτα διανοούμενοι τρέμουσι καὶ οἱ γενναιότατοι τῶν ἀνθρώπων,—πόσον μᾶλλον ἡ Μαρκέλλα, παιδίον ἄπειρον τῶν ἐν τῷ βίῳ ἀγώνων;

Ἡ νὺξ ἐπῆλθε πολὺ πρὸ τῆς ὥρας, ἕνεκα τοῦ νεφελώδους καὶ χιονώδους οὐρανοῦ, ὃν ἀπὸ τῆς πρωΐας ἐφώτιζε φῶς ὕπωχρον. Ἡ Μαρκέλλα ἐνεθυμήθη τὸν γηραιὸν ἰατρὸν ὅστις ἔμελλε νὰ ἔλθῃ καὶ ἠδύνατο νὰ ἀποπλανηθῇ ἐν τῇ σκοτεινῇ εἰσόδῳ τῆς οἰκίας. Κατέβη λοιπὸν καὶ ἀνάψασα

Digitized by Google

τὰς λυχνίας ἔφερε μίαν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ἀσθενοῦς, καὶ πάλιν ἐκάθησεν ἔχουσα τὰς χεῖρας κρεμαμένας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἐπὶ τῆς κλίνης τῆς προσελκυούσης ὅλην αὐτῆς τὴν ψυχὴν καὶ φοβιζούσης τὸν νοῦν της.

Αἴφνης ἀντήχησε τὸ κωδώνιον τῆς κιγκλιδωτῆς θύρας. Ἡ Μαρκέλλα ἀνεσκίρτησεν εὔελπις, διότι οἷος δήποτε καὶ ἂν ἦτο ὁ ἐρχόμενος, θὰ ἦτο ἄγκυρα σωτηρίας. Τὸ βαρὺ βῆμα τοῦ ἰατροῦ ἠκούσθη ἐν τῇ κλίμακι, ἡ κορασὶς ἀνοίγει τὴν θύραν καὶ ὁ ἰατρὸς εἰσέρχεται καὶ τὸ ἀγαθὸν αὐτοῦ πρόσωπον μειδιᾷ κατὰ τὸ σύνηθες. Φλὸξ δὲ μακρὰ ἀνῆλθεν εἰς τὴν καπνοδόχον ἐκδιωχθεῖσα ὑπὸ τοῦ ῥεύματος τοῦ ἀέρος.

— Πυρκαϊά! πυρκαϊά! ἀνεφώνησεν ἡ κυρία Ἑρμίνη, μὴ ἀπὸ τὴ σκάλα, ἐκάηκε, ἀπὸ τὸ παράθυρο, γλήγορα, γλήγορα, εἶνε ῥοῦχα...

Καὶ ταῦτα ἀναφωνοῦσα ἐπήδησεν ἀπὸ τῆς κλίνης. Ἀλλ' ὁ ἰατρὸς λαβὼν αὐτὴν τὴν ἐπλαγίασεν ὡς μικρὸν παιδίον.

— Ἐλᾶτε, εἶπεν, ἡσυχάσατε, ἡ πυρκαϊὰ ἔσβυσε, κάτω εἶνε οἱ πυροσβέσται.

— Ἀλήθεια; ἠρώτησεν ἡ Ἑρμίνη ἔντρομος.

— Ἀφ' οὗ σᾶς το λέγω! Καὶ ποῦ την ἀρπάξατε;

Ἡ γηραιὰ νεᾶνις οὐδὲν ἀπεκρίθη, ἐψιθύριζε δὲ ταπεινῇ τῇ φωνῇ λόγους ἀκαταλήπτους.

— Ὁ ἰατρὸς ἐστράφη τότε πρὸς τὴν Μαρκέλλαν, ἥτις νοήσασα τὴν ἄφωνον ἐρώτησίν του ἀπεκρίθη.

— Τὸ πρωὶ ὅταν ἐγυρίζαμεν ἀπὸ τὴν ἀγοράν, ἡ κυρία εἶπεν ὅτι ἐκρύωνε καὶ ὅταν ἤλθαμεν εἰς τὸ σπίτι ἦταν καταβρεγμένη καὶ τὰ δόντια της ἐκτυποῦσαν· ἐπλάγιασεν εὐθὺς καὶ την ἐπῆρεν ὁ ὕπνος, ἔπειτα ὅμως ἔξαφνα ἐξύπνησε ὅπως την βλέπετε.

Ὁ ἰατρὸς ἔκυψε πρὸς τὴν ἀσθενῆ καὶ την ἐστηθοσκόπησεν ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἐπανειλημμένως.

— Εἶσαι μόνη σου; εἶπεν ἀμέσως ὁ ἰατρὸς σκεφθεὶς μετὰ πολλῆς ἐμβριθείας. Καὶ ποῦ εἶνε ἡ Τριανταφυλλιά;

— Σ τὴν πατρίδα της μὲ τὴν κυρὰ Ζαλίνην, εἶπεν ἡ μικρὰ μετ' ἀθῳότητος...

— Πρέπει νὰ της τηλεγραφήσωμεν ἀμέσως. Πῶς εἶνε ἡ διεύθυνσίς της;

— Δέν την 'ξέρω, εἶπεν ἡ Μαρκέλλα.

Ὁ ἰατρὸς παρετήρησε τὴν μικρὰν διὰ βλέμματος ζωηροῦ καὶ ὀξέος.

— Καὶ τίς την εἰξεύρει;

— Ἡ κυρία Ἑρμίνη.

— Εἶνε γραμμένη πουθενά;

— Ὄχι, μὰ δὲν πιστεύω.

Διὰ κινήσεως δὲ ὁρμητικῆς καὶ ἐμφαινούσης ὀργὴν μεγάλην, ὁ ἰατρὸς ἀνέτρεψε πάντα τὰ χαρτία τὰ ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ ἀπορροφητικοῦ χάρτου καὶ ἐντὸς τῶν συρταρίων τοῦ γραφείου ἔνθα ἡ κυρία Ἑρμίνη ἐκάθητο ὁσάκις ἔγραφε.

Ἀνέγνωσε τὰς ἐπικεφαλίδας πάντων τῶν χαρτίων ἅτινα ἐφαίνοντο δυνάμενα νά τον διαφωτίσωσιν, ἀλλ' οὐδὲν εὗρεν, ἡ διεύθυνσις οὐδαμοῦ ὑπῆρχε.

— Ἡ διεύθυνσις τῆς Τριανταφυλλιᾶς; εἶπε πρὸς τὴν Ἑρμίνην ἐπιθέτων ἐπὶ τῆς χειρὸς τῆς γηραιᾶς νεάνιδος τὴν χεῖρά του ἐπιτακτικῶς, ἐν ᾧ ταυτοχρόνως εἶχεν ἐπ' αὐτῆς προσηλωμένον τὸ βλέμμα.

— Τριανταφυλλιά! ἀπεκρίθη προσπαθοῦσα νὰ κατανικήσῃ τὴν διατάραξιν τῶν διανοημάτων αὐτῆς. Τριανταφυλλιὰ Πικαρδιώτου... ἐπαρχία τοῦ Βορρᾶ...

Οἱ ὀφθαλμοί της ἐπλανήθησαν τῇδε κἀκεῖσε, ἔπειτα δὲ ἔκλεισεν αὐτοὺς καὶ ἐπανέλαβε τὴν ἀσυνάρτητον ἀπεραντολογίαν της.

Ὁ ἰατρὸς ὑψώσας τοὺς ὤμους ἠρώτησε τὴν Μαρκέλλαν.

— Καὶ τί ἔκαμες ἀπὸ τὸ πρωΐ; Δὲν ἦλθε κανείς;

— Ψυχή.

— Καὶ ὁλημέρα ἤσουν μόνη σου, χωρὶς συντροφιά;

— Ἐπῆγα νὰ φωνάξω τὴ μαγείρισσα τῆς κυρίας Βρεῶ, ἀλλὰ δέν την εὑρῆκα· ἔπειτα ἔτρεξα σὲ σᾶς.

Ὁ γηραιὸς ἰατρὸς ἔσεισε τὴν κεφαλὴν παρατηρῶν μετ' οἴκτου τὸ παιδίον.

— Ἁμαρτίες εἶχες, παιδάκι μου, εἶπε συγκεκινημένος. Ἄκουσέ μου, δὲν πρέπει νὰ φοβηθῇς, δὲν εἶν' ἔτσι; ὅ τι καὶ ἂν συμβῇ...

Ἡ κορασὶς παρετήρησε τὸν ἰατρὸν μετὰ βλέμματος ἐν ᾧ ἡ ἀμηχανία μετεβάλλετο εἰς ἀγωνίαν, ἀλλ' οὐδὲν εἶπε.

— Θά σου στείλω ἕνα ἄνθρωπον συντροφιά. Θὰ κάμνῃς ὅ τι σου λέγῃ, θά τον ὑπακούῃς; δὲν εἶν' ἔτσι; Φέρε κοντὰ τὴ λάμπα νὰ γράψω μερικὰ γράμματα.

Ἡ Μαρκέλλα ἀπέθηκε τὴν λυχνίαν ἐπὶ τοῦ γραφείου, ὁ δὲ ἰατρὸς ἔγραψε δύο ἐπιστολὰς καὶ τας ἐσφράγισεν, ἔπειτα δὲ ἔγραψεν ἰατρικάς τινας ὁδηγίας.

— Δὲν θὰ φοβηθῇς, τὰ εἴπαμε, προσέθηκεν ἐπιθέτων τὴν πατρικήν του χεῖρα ἐπὶ τῆς κόμης τοῦ παιδίου καὶ ἀπομακρύνων αὐτὴν ἵνα ἴδῃ καλλίτερα τὸ πρόσωπόν του.

— Μήπως θὰ 'πεθάνῃ; ἠρώτησεν ἡ μικρὰ μετὰ φωνῆς τοσοῦτον ἡσύχου καὶ λυπηρᾶς, ὥστε ὁ ἰατρὸς σφόδρα συνεκινήθη.

— Ἐλπίζω ὅτι ὄχι! εἶπεν ἀλλ' ἄνευ πεποιθήσεως. Ἔγραψα εἰς συγγενεῖς τῆς φίλης μας καὶ ἀναμφιβόλως θὰ ἔλθουν μεθαύριον, διότι δὲν κατοικοῦν μακράν... Νά τα ἔχῃς καλὰ μαζί τους, δὲν εἶν' ἔτσι; Θὰ ἔλθω ἀπόψε πρὸ τοῦ μεσονυκτίου.

Digitized by Google

Καὶ ἀπῆλθε καταβαίνων τὴν κλίμακα οὕτως ὥστε νὰ τρίζῃ ὑπὸ τὰ βήματά του. Ὅτε δὲ τὸ κωδώνιον τῆς κιγκλιδωτῆς θύρας ἐσήμανεν ὅτι ὁ ἰατρὸς ἐξῆλθεν, ἡ Μαρκέλλα ἐφρικίασεν ὅλη, διότι ἦτο μόνη, καὶ μόνη πολὺ μᾶλλον ἤδη ἢ πρότερον! Θεέ μου! πόσον ἦτο ἡ οἰκία μεγάλη καὶ ἀντηχοῦσα!

ΚΕ'

Τὴν αὐτὴν ὥραν ὁ Σίμων Μονφὸρτ ἐπάτει τὸν πόδα ἐπὶ τῆς γενεθλίου γῆς μετὰ ἐννέα ἐτῶν ἀπουσίαν. Ἐπανήρχετο κάτοχος μικρᾶς τινος περιουσίας μετὰ ὑποσχέσεων ἐργασίας, αἵτινες, συνενούμεναι μετ' ἐκείνων ἃ εἶχεν, ἠδύναντο νὰ τῷ χορηγήσωσιν ὕπαρξιν ἄνευ τινὸς πολυτελείας ἀλλὰ λίαν εὐάρεστον.

Ἐπανήρχετο βαρυνθεὶς τὸν τῆς ξένης γῆς ἀέρα, διότι ἦτο μόνος ἐκεῖ κάτω καὶ διότι ἐστενοχωρεῖτο, μὴ ἀκούων τὴν μητρικὴν αὐτοῦ γλῶσσαν.

Ἅπαξ ἐγκαταλειφθεὶς μόνος, ἀπεφάσισε νὰ καταπολεμήσῃ καὶ ἀποσοβήσῃ ὅλην τὴν κατέχουσαν αὐτὸν θλῖψιν καὶ ἀγανάκτησιν, ἐργαζόμενος ἐμμανῶς, καθ' ὅσον διενοεῖτο ὅτι ἡμέραν τινὰ ἀναμφιβόλως ἀνερωτῶν θὰ ἀνεύρισκε τὴν ἄπιστον γυναῖκα, ἥτις φαύλως καὶ ἀγενῶς φερομένη, τὸν ἀφῆκε νὰ φύγῃ μόνον εἰς τὴν ἐξορίαν, ἣν αὐτὸς ἐπεζήτησε χάριν αὐτῆς καὶ μόνης ἵνα τῇ παρασκευάσῃ ὀλίγην τινὰ εὐζωΐαν. Διότι αὐτὸς τί τα ἤθελε τὰ χρήματα; Ἦτο βέβαιος ὅτι ὅπου δήποτε μένων, ἠδύνατο νὰ κερδαίνῃ ὅ τι ἀπαιτεῖται πρὸς συντήρησιν ἑνὸς ἀνθρώπου. Χάριν λοιπὸν ἐκείνης τῆς ἀχαρίστου συγκατένευσε νὰ ὑποστῇ τὴν ἐξορίαν, τὴν δουλείαν σχεδόν!

Ἀλλ' ὁ Σίμων δὲν εἶνε ἐκ τῶν ἀνθρώπων οἵτινες ἀποκάμνουσιν ἐνθυμούμενοι τὴν ἐκδίκησίν των· εἶχεν ἀπόφασιν στερρὰν νὰ ἰχνηλατήσῃ τὴν γυναῖκά του ὅπου δήποτε, νὰ ἐμφανισθῇ ἐνώπιον αὐτῆς μίαν μόνην στιγμήν, νὰ την κατασυντρίψῃ διὰ τῆς περιφρονήσεώς του καὶ νὰ λάβῃ τὸ παιδίον.

Τὸ παιδίον ἦτο ἰδικόν του, ὁ νόμος το ἔδιδεν εἰς αὐτὸν καὶ αὐτὸς θὰ το ἐλάμβανε, καὶ τοῦτο θὰ ἦτο ἡ τιμωρία τῆς ἀστόργου γυναικός, ἥτις ἀφῆκεν εἰς τὸν πατέρα πάσας τὰς θλίψεις καὶ τῷ ἔκλεψε τὴν μόνην αὐτοῦ χαράν.

Πατῶν τὴν γῆν τῆς πατρίδος του ὁ Σίμων ᾐσθάνθη πάντα τὰ νοήματά του συγχεόμενα ἐν αὐτῷ καὶ τὴν πικρίαν πολλαπλασιαζομένην. Ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, τῇ Ἅβρῃ, ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῆς ὁποίας εἶχε περιπλανηθῆ τὴν νύκτα τοῦ ἀπόπλου του, κατεχόμενος ὑπὸ αἰσθημάτων τοσούτον διαφόρων, τοσούτον σπαρακτικῶν, οὐδεμία ὑπῆρχεν οἰκία, οὐδεὶς φανός, ὅστις νὰ μή τον ἀνεμίμνησκεν ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὴν ἱστορίαν τοῦ μαρτυρίου του.

Ὁ Μονφὸρτ δὲν ἦτο ἄνθρωπος ἀποφεύγων τοὺς κακοὺς διαλογισμούς. Οὐδέποτε μὲν ἔπραξέ τι κακόν, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐφοβεῖτο τὴν παρουσίαν τῶν μισητικῶν αἰσθημάτων. Ἤρκει εἰς αὐτὸν τὸ μισεῖν, ἱκανοποιουμένης οὕτω τῆς ἐκδικήσεώς του. Οὐδὲ διὰ τοῦ ἄκρου τοῦ δακτύλου του θὰ ἤγγιζε τὴν γυναῖκά του, — οὐδ' εἰς τὰ δικαστήρια ἤθελέ ποτε τὴν ἐναγάγῃ, — ἀλλ' ἀνευρίσκων ἀνὰ τὰς ὁμιχλώδεις καὶ σκοτεινὰς ὁδοὺς τὰ εἰς αὐτὸν καὶ μόνον ὁρατὰ ἴχνη τῆς ἐπὶ δεκατρεῖς ὥρας ἀγωνίας του, ἀνεπόλει τὰς θλίψεις του μετὰ χαρᾶς σκληρᾶς καὶ θηριώδους.

Ἔν τινι ὁδῷ στενῇ καὶ θορυβώδει, ἔνθα τὰ παροίνια ᾄσματα τῶν ναυτῶν ἔρριπτον ἐκ διαλειμμάτων ὡς ἐπῳδὸν κραυγὴν ἔρρυθμον παρατεταμένην, παρεμφερῆ πως πρὸς θρῆνον, ὁ Σίμων ὤθησε τὴν θύραν καπηλείου τινός, εἰς ὃ εἶχεν εἰσέλθῃ πρὸ ἐννέα ἐτῶν ἀναζητῶν πανταχοῦ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν κόρην του.

Ὁ Σίμων ἀνεγνώρισε τὰ πάντα, τὴν ἐπιγραφὴν καὶ τὴν θύραν, καὶ τὰ χονδρὰ μόρρινα κύπελλα ἐπιδεξίως παρατεταγμένα ἐπὶ τῶν πινακίων των. Ἦτο τὸ αὐτὸ καπηλεῖον, ἀλλά πως βεβελτιωμένον· ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν ἄλλοτε κεκαλυμμένων ἐξ ἁπλοῦ ἐπιχρίσματος, κεκαπνισμένου, ῥυπαροῦ καὶ ἀηδεστάτου, ὁ νέος κτήτωρ εἶχεν ἐπικολλήσῃ ἄνωθεν ἕως κάτω, ἴσα, ἀνάστροφα, κατὰ διαφόρους θέσεις, ἐφημερίδας πάσης ἐποχῆς, ἐκείνας ἀναμφιβόλως ὧν εἶχον φεισθῆ πρὸ πολλῶν ἐτῶν οἱ θαμῶνες.

Καὶ ἡ μὲν κυρία αἴθουσα ἐφωτίζετο ὑπὸ δύο φώτων φωταερίου· τὸ δὲ παρακείμενον δωμάτιον, ὡσαύτως ἐπεστρωμένον δι' ἐφημερίδων, ἐφωτίζετο ὑπὸ λύχνου πετρελαίου ἀντικαστήσαντος τὸ παλαιὸν καὶ κάπνιζον ἀλειμματοκήριον ἐπὶ χαλκίνου κηροπηγίου.

Ὁ Μονφὸρτ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον κατάκοπος ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, βαρυνθεὶς ἴσως νὰ σκέπτηται. Ἐκάθησεν ἐπὶ ἀχυρίνου ἑδωλίου ἀναμένων τὸ παρασκευαζόμενον κύπελλον καφὲ ὅπερ παρήγγειλε, καὶ ἔμεινεν ἐπὶ στιγμὴν στηρίζων τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς χειρὸς ὡς ἄνθρωπος αἰσθανόμενος τὸ φορτίον τῆς ζωῆς βαρέως πιέζον τοὺς ὤμους του.

Ἀνέμεινεν ὀλίγον, ἔπειτα δὲ κατατρυχόμενος ὑπὸ τῆς ἀγωνίας τοῦ πνεύματός του, ἵν' ἀποσοβήσῃ τοὺς διαλογισμούς του, ἠγέρθη καὶ ἐβάδισε βήματά τινα ἐν τῷ στενῷ δωματίῳ.

Αἱ ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐπικεκολλημέναι ἐφημερίδες ἐφείλκυσαν τὴν προσοχήν του, καὶ διεσκέδαζε διατρέχων διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ ἰδιότροπα σχέδια ἅτινα ἐσχημάτιζον τὰ μικρὰ τετράγωνα τῶν ἀγγελιῶν ἐν τῇ τετάρτῃ σελίδι.

Μὴ δυνάμενος νὰ ἀναγνώσῃ λέξιν τινὰ ἣν ἔβλεπεν ἀνάστροφα, ἔλαβε τὸν λύχνον καὶ ἐπλησίασε πρὸς τὸν τοῖχον.

Ἕτερόν τι φύλλον ἐφημερίδος ἐγγύτατα, ἦτο

Digitized by Google

ὀρθῶς ἐπικεκολλημένον, ὥστε ἠδύνατο νὰ ἀναγνωσθῇ. Καὶ ἄλλοι δὲ θαμῶνες, βαρυνόμενοι, ὡς αὐτός, νὰ ἀναμένωσι, θὰ εἶχον ζητήσῃ τὴν αὐτὴν διασκέδασιν, διότι ἐφαίνοντο ἴχνη δακτύλων ὑπὸ τοὺς μικροὺς στίχους τῶν διαφόρων εἰδήσεων.

Αἱ διάφοροι εἰδήσεις εἶνε πάντοτε ἐνδιαφέρουσαι ὅσον καὶ ἂν εἶνε πεπαλαιωμέναι καὶ τετριμμέναι· διότι εἶνε συλλογὴ ἀνεκδότων μᾶλλον ἢ ἧττον αὐθεντικῶν, ἃς ἡ ἐφημεριδογραφία προσφέρει καθ' ἑκάστην εἰς ὅλον τὸν περίεργον κόσμον. Καὶ ὁ Σίμων λοιπὸν ἔχων τὸν λύχνον ἀνὰ χεῖρας ἤρχισε νὰ ἀναγινώσκῃ τὴν ἔντυπον στήλην. Περὶ τὸ μέσον τῆς στήλης εἶδε κεφαλαίοις γράμμασι τὰς λέξεις Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ! ὑπεράνω μικρᾶς εἰδήσεως, καὶ ἀνέγνω ἵνα ἴδῃ τίς ἦτο ἡ ἀπολεσθεῖσα. Ὅσον μικρὰ καὶ ἂν ἦτο ἡ εἴδησις, θὰ ἦτο ὅμως ἱκανῶς περίεργος, ἵνα τὸν ἀπασχολήσῃ μίαν ἔτι στιγμήν.

« Χθὲς περὶ ὥραν ἑβδόμην τῆς ἑσπέρας ἐν τῇ » πλατείᾳ Μονθολόν, νεαρὰ γυνὴ εἰκοσιπέντε μέ» χρι τριάκοντα ἐτῶν εὑρέθη νεκρὰ ἐπί τινος » τῶν θρανίων τοῦ κήπου, ὅπου εἶχεν εἰσέλθῃ ἵνα » ἀναπαυθῇ. Τὸ κοράσιόν της τριῶν μέχρι τεσ» σάρων ἐτῶν ἔπαιζε πλησίον της καὶ οὐδὲν ἀ» σύνηθες παρετήρησε. Τὸ δύσμοιρον παιδίον » ἀπομεῖναν αἴφνης ὀρφανόν, οὐδεμίαν ἠδυνήθη νὰ » δώσῃ πληροφορίαν περὶ τῶν γονέων του. Ὁ πα» τήρ του, ὡς φαίνεται, εἶχεν ἀναχωρήσῃ πρὸ » τοῦ γεύματος «διὰ τοῦ σιδηροδρόμου». Τὸ » παιδίον ὀνομάζεται Μαρκέλλα. Τὰ ἀσπρόρρου» χά της φέρουσι τὰ ἀρκτικὰ στοιχεῖα Μ. Μ., » τὰ δὲ τῆς μητρὸς Μ. Π. Εὑρέθη ἐπὶ τῆς ἀ» τυχοῦς γυναικὸς χρηματοθήκη περιέχουσα περὶ » τὰ πεντήκοντα φράγκα. Ἐκ τῆς νεκροψίας » γενομένης σήμερον τὸ πρωῒ ἀπεδείχθη ὅτι ἀπέ» θανεν ἐκ συγκοπῆς. Τὸ δὲ παιδίον, ὅπερ εἶνε χα» ριέστατον καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐπαυξάνει τὸ ἐνδια» φέρον ὅπερ ἐμποιεῖ ἡ ἐρημία του, περιέθαλψε » παραλαβοῦσα γενναιόφρων τις γυνὴ τοῦ τμή» ματος ἐκείνου φαινομένη ὅτι ἔχει ἀπόφασιν νὰ » τὸ ἀναθρέψῃ ».

Ὁ Μονφὸρτ ἀνέγνω μέχρι τέλους, αἰσθανόμενος ἀμφιβολίαν, ἀγωνίαν τινὰ τὸ πρῶτον μὲν ἀβέβαιον, ἔπειτα δὲ θλῖψιν εἰσδύσασαν ὡς σίδηρος μαχαιρίου εἰς τὴν καρδίαν του, ἥτις αἴφνης τῳ ἐφάνη τοσοῦτον στενή, ὥστε δὲν ἐχώρει τὴν ἐν αὐτῇ λανθάνουσαν φρίκην.

Ἀπέθηκε τὸν λύχνον ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἔφερε τὴν χεῖρα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, ἐλπίζων ὅτι δὲν ἀνέγνω, ὅτι ἦτο ἁπλῶς παράκρουσις τοῦ πνεύματός του καταβληθέντος ὑπὸ τῶν ὑπερβολικῶν μόχθων καὶ τῶν πικρῶν διανοημάτων. Ἀλλ' αἴφνης ἐπανέλαβε τὸ φῶς καὶ ἀνεζήτει τὴν χρονολογίαν τῆς ἐφημερίδος.

Ἀλλ' οὐδαμοῦ τῆς τρίτης ταύτης σελίδος ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ χρονολογίαν.

Ἐκίνησε τὴν κεφαλήν, ἐφρικίασεν ὅλος ὡς ἵππος μέλλων νὰ καλπάσῃ καὶ ἔπειτα ἐπέπεσεν ἐπὶ τοῦ ἀδρανοῦς καὶ ἀφώνου ἐκείνου τοίχου, ὅστις ἐπέμενεν ἀποκρύπτων τὴν χρονολογίαν, ἧς ἄνευ ὁ Σίμων ᾐσθάνετο ὅτι ἤθελεν ἀποθάνῃ ἐκεῖ ὑπὸ λύσσης.

Ἀναβὰς ἐπὶ ἑδωλίου προσεπάθησε νὰ ἴδῃ ὑψηλότερα ἕτερόν τι φύλλον, ὅπερ ἠδύνατο νά τον πληροφορήσῃ τοὐλάχιστον κατὰ προσέγγισιν... διότι αἱ ἄλλαι ἐφημερίδες ἦσαν τὸ πολὺ δύο ἢ τριῶν ἐτῶν.

Ἀποκαμών, καταβληθεὶς ὑπὸ τῆς ἀτυχίας ταύτης ἥτις ἐφαίνετο καταδιώκουσα αὐτὸν κατὰ πᾶν αὐτοῦ διάβημα, κατέβη ἀπὸ τοῦ ἑδωλίου κρατῶν ἔτι τὸν λύχνον, καὶ αἴφνης τὸ φῶς ἔπεσεν ἐπί τινος στίχου ἐν μικρᾷ τινι γωνίᾳ, ἣν εἶχεν ἀμελήσῃ νὰ παρατηρήσῃ:

« Θεάματα τῆς 28 Αὐγούστου ».

Ἀκριβῶς τῇ 26 Αὐγούστου εἶχεν ἀπέλθῃ ἐκ Παρισίων.

Δεκάκις ἀνέγνω ἐπανειλημμένως τὸν μόνον τοῦτον στίχον, ὡς ἠλίθιος, ὡς μωρός, ἐπαναλαμβάνων αὐτὸν γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ χωρὶς νά το αἰσθάνηται. Ἔπειτα λαβὼν τὸν πῖλόν του ἀπὸ τῆς τραπέζης, ἀνοίγει τὴν θύραν καὶ ἀπωθῶν καὶ συμπαρασύρων ἀνηλεῶς τὴν ὑπηρέτριαν ἥτις ἔφερε τὸν καφὲν ἐπὶ δίσκου, ἐξηφανίσθη ἐν τῇ σκοτεινῇ ὁδῷ τρέχων πρὸς τὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου.

Ἡ ἁμαξοστοιχία ἦτο ἑτοίμη, ἀνέβη τρέχων ὡς παράφρων καὶ εἰσδύσας εἴς τινα γωνίαν ἁμάξης μόνος, ἔστρεψε τὰ νῶτα πρὸς τὸ ἀναπαλλόμενον φῶς τοῦ λύχνου τῆς ἁμάξης, ἀπέκρυψε τὸ ἡλιοκαὲς πρόσωπόν του ἐν τῷ κυανῷ παραπετάσματι τῆς θυρίδος, καὶ ἔκλαυσε λύζων ὡς μικρὸν παιδίον.

Εἶχε λοιπὸν ἀποθάνῃ ἡ γυνή, ἣν αὐτὸς ἐκατηγόρει ἐπὶ προδοσίᾳ, καὶ κατηρᾶτο ἐπὶ ἐννέα ὅλα ἔτη, καὶ ἣν πρὸ μιᾶς ὥρας μετὰ πάσης χαρᾶς ἤθελε νὰ βασανίσῃ πρὸς τιμωρίαν της!

Εἶχεν ἀποθάνῃ συντριβεῖσα ὑπὸ τοῦ καμάτου, ὑπὸ τῆς λύπης, μόνη ἐπὶ θρανίου ἐν ὑπαίθρῳ χωρὶς νὰ ἔχῃ μίαν κἂν χεῖρα ἵνα σφίγξῃ τὴν χεῖρά της!

Τὴν ἐκόμισαν εἰς τὸ νεκροσκοπεῖον, καὶ αἱ ἀσεβεῖς χεῖρες ἰατρῶν ἀγνώστων ἀνηρεύνησαν τὴν δύσμοιρον καρδίαν της, γυμνώσαντες αὐτήν, ἵνα τῇ ἀποσπάσωσι τὸ λυπηρὸν ἀπόρρητον τοῦ προώρου θανάτου της,—θανάτου ἀφηρημένου καὶ σιωπηλοῦ ὡς ἦτο ὅλος ὁ βίος τῆς δυσμοίρου γυναικός!

Ἔθαψαν τὸ λείψανόν της αἱματόφυρτον καὶ βεβηλωμένον ἔν τινι γωνίᾳ τοῦ κοινοῦ λάκκου, καὶ ἀπὸ πολλοῦ χρόνου δὲν εἶχε πλέον σταυρὸν ἐπὶ τοῦ τάφου της, δὲν εἶχον φέρετρον τὰ ὀστᾶ

Digitized by Google

της· ἤδη δὲ οὐδὲν ἄλλο ἦτο, ἢ σύντριμμα μεταξὺ συντριμμάτων!

Καὶ αὐτὸς ὁ ἀείποτε ἄδικος, ἐπὶ ἔτη πολλὰ ἐβλασφήμει ἐπὶ τοῦ τάφου τούτου, ἐμίσει τὴν μάρτυρα, ἥτις ἀπέθανεν ἔχουσα ἀναμφιβόλως τὸν νοῦν της πρὸς αὐτὸν ἀπερχόμενον, καὶ ἐλπίζουσα ὅτι ἔμελλε νὰ τον ἐπανίδῃ τὴν ἐπιοῦσαν. Ἡ ἀτυχὴς ἐζήτει ὡς χάριν μιᾶς νυκτὸς ἀνάπαυσιν πρὶν ἐξακολουθήσῃ τὴν πορείαν της... καὶ ἡ νὺξ τῆς αἰωνίας ἀναπαύσεως ἀνέμενε τὸ καταπεπονημένον σῶμα, τὴν συντετριμμένην καρδίαν ὑπὸ τῶν πληγῶν ἀνοικτίρμονος εἱμαρμένης.

Καὶ ὁ ἐργάτης τῆς ἀγρίας ταύτης ὠμότητος ἦτο αὐτὸς καὶ οὐδεὶς ἄλλος: εἶχε πολὺ βασανίσῃ τὴν πάσχουσαν ταύτην δύσμοιρον καρδίαν, ἀδίκως μεμφόμενος αὐτὴν διὰ τὴν ἀτελεύτητον κόπωσίν της, τὸ περίλυπον ἦθός της, τὰς βραδείας καὶ ἐπιπόνους χειρονομίας της... Ὁ θάνατος παρεσκεύαζε τὸ ἔργον του καὶ αὐτὸς τυφλὸς καὶ βάναυσος τεχνίτης ἐβοήθησε τὸν δήμιον πάσῃ δυνάμει.

Αἴφνης ἠγέρθη: καὶ ἡ κόρη του, τὸ ὀρφανόν; Ἐκείνη, ἣν αἱ ἐφημερίδες ὑπεδείκνυον ὑπὸ τὴν ἐπιγραφήν: Ἡ ἀπολεσθεῖσα, ὥς τι ὡρολόγιον, ἢ δακτυλίδιον ἢ ὡς ἀγαπητὸν κυνάριον, τί ἆρά γε εἶχεν ἀπογίνῃ ἀπὸ ἐννέα ἐτῶν, εὑρεθεῖσα ἐρριμμένη ὥς τι ἕρμαιον ἐπιπλέον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ πολυσάλου ἐκείνου ὠκεανοῦ τῶν Παρισίων;

Καὶ μετὰ φρικιάσεως προερχομένης ἐκ φρίκης ἅμα καὶ χαρᾶς διενοήθη ὅτι ἡ κόρη του ἦτο τοσοῦτον μικρὰ τότε, —ὥστε καὶ σήμερον θὰ ἦτο παιδίον ἔτι, καὶ χάρις τῷ Θεῷ εἶχεν ἀναμφιβόλως διαφύγῃ, ἕνεκα τῆς μικρᾶς ἡλικίας της, κινδύνους ἄλλως πως ἐπιφόβους παρὰ τὴν δυστυχίαν καὶ τὴν πεῖναν.

— Κόρη μου! ἀνεφώνησεν ἀνορθούμενος, κόρη μου χαμένη, θὰ σε ξαναυρῶ! φθάνει μόνον νὰ εἶσαι ἀκόμη ζωντανή!...

Ἡ δευτέρα αὕτη σκέψις τὸν ἐπανέρριψεν ἐπὶ τοῦ καθίσματός του. Ἐὰν ἡ κόρη του ἦτο ἀποθαμμένη, αὐτὸς ἦτο καταδεδικασμένος. Τῷ ἤξιζε νὰ ἦτο ἀποθαμμένη, ἵνα τιμωρηθῇ αὐτός, διότι ἀμφέβαλλε περὶ τῆς μάρτυρος μητρός! Ἐὰν ἡ θεία Πρόνοια ἦτο δικαία, καὶ τὸ παιδίον ὤφειλε νὰ εἶνε ἀποθαμμένον...

Διατί ἐκατηγόρησεν ἐπὶ ἀνάνδρῳ ἐγκαταλείψει τὴν δύσμοιρον ἀθῴαν γυναῖκά του, ἥτις τον ἠγάπησε μέχρι ἐσχάτης πνοῆς;

Ἀνεμνήσθη πῶς ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ, ἀποχαιρετίζουσα αὐτόν, ἐφαίνετο ὅτι ἐπεθύμει νὰ συναπέλθῃ μετ' αὐτοῦ.... αὐτὸς δὲ εἶχεν ἀπωθήσῃ αὐτὴν καὶ ἐπιπλήξῃ διότι πολὺ ἀργά το ἀπεφάσισε....

Ἀλλὰ τίς οἶδεν; Ἴσως θὰ ἔζῃ ἄνευ τῆς τελευταίας ταύτης σκληρότητός του, ἥτις συνέτριψεν ὡς κρυστάλλινον σκεῦος τὴν καρδίαν ἐκείνην τὴν ἐπὶ πολὺν χρόνον καθ' ὑπερβολὴν πληττομένην.

Ἡ ἁμαξοστοιχία ἔτρεχεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτὸς οἱ ἀγροὶ ἦσαν σκοτεινοὶ καὶ σιωπηλοί· αἱ ἅμαξαι ἔτριζον ἐπὶ τῶν σιδηρῶν ἐλασμάτων συγκρουόμεναι ἐλαφρῶς μετὰ κρότου ὀξέος καὶ μονοτόνου... Κατὰ μικρόν, μετὰ διάστημα χρόνου ὅστις τῳ ἐφάνη καὶ βραχύτατος καὶ μακρότατος, ὁ Σίμων Μονφὸρτ εἶδε γραμμὴν χρυσῆν ὑπωχρον διαγραφομένην ἐν τῷ ὁρίζοντι, νέφος φαιὸν ἀπεσπάσθη βραδέως ἀπὸ τοῦ γαλακτώδους ἔτι κυανοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀστὴρ στίλβων ὡς ἀδάμας κρυπτόμενος μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης, ἐπεφάνη ἐπὶ τοῦ πρωϊνοῦ οὐρανοῦ.

ΚΣΤ'

Ἡ Μαρκέλλα ἐξυπνήσασα ᾐσθάνθη φρικίασιν. Ἐν τῷ δωματίῳ τῆς κυρίας Ἑρμίνης εἶχεν ἀγρυπνήσῃ πολύ, πολὺ ἀφ' οὗ ἡ γηραιὰ θεράπαινα τοῦ ἰατροῦ εἶχεν ἔλθῃ φέρουσα ὀλίγην τροφὴν εἰς τὴν Μαρκέλλαν, πολὺ ἀφ' οὗ ὁ ἰατρός, ὅστις την εἶχεν ἀντικαταστήσῃ, εἶχεν ἔλθῃ κατάκοπος οὐδόλως δυνηθεὶς νὰ ἐπιτύχῃ τινὰ νοσοκόμον· διότι πᾶσαι εἶχον ἀπέλθῃ, τὴν δὲ τελευταίαν συνήντησεν ὑπὸ τὴν θύραν τοῦ ἁμαξοστασίου του. Ἡ φοβερὰ καὶ παγετώδης ἐκείνη ἡμέρα κατέκλυσε τοὺς Παρισίους διὰ τοσούτων περιπνευμονιῶν καὶ λοιπῶν συγγενῶν νοσημάτων, ὅσαι ἦσαν αἱ νιφάδες τῆς χιόνος. Τῇ ὑπεσχέθησαν νὰ πέμψωσι παραυτα διακόνισσάν τινα, ἀλλ' ὤφειλον νὰ ἀποταθῶσιν εἰς τὸ κεντρικὸν κατάστημα, νὰ ζητήσωσιν ἐπικουρίαν, διότι πᾶσαι αἱ μαχήτριαι ἦσαν ἐν τῷ πεδίῳ τῆς μάχης... Τοῦτο δὲ ἀπῄτει δύο ἢ τρεῖς ὥρας... ἴσως δὲ καὶ ὀλιγώτερον.

— Φοβεῖσαι; εἶπεν ὁ γηραιὸς ἰατρὸς παρατηρῶν τὴν Μαρκέλλαν μετὰ προσοχῆς· θέλεις νὰ σου στείλω ἕνα οἷον δήποτε νὰ σου κάμῃ συντροφιά; Εἰμποροῦμεν νὰ εὕρωμεν ἕνα οἷον δήποτε ἀλλ' ὅμως ἂν κλέψῃ κανεὶς τίποτε, σὺ θὰ εἶσαι ὑπεύθυνος... Δὲν με καταλαμβάνεις; Δὲν πειράζει. Δὲν εἰμπορῶ νὰ σου ἀφήσω τὴν ὑπηρέτριάν μου, πρέπει νὰ εἶνε 'ς τὸ σπίτι νὰ δίδῃ πληροφορίας εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔρχονται καὶ με ζητοῦν... Ἀπόψε δὲν θὰ πλαγιάσω 'ς τὸ κρεββάτι μου, ἔχω νὰ κάμω ἀκόμη μερικὰς ἐπισκέψεις... Ἀμὲ ἡ μαγείρισσα τῆς κυρίας Βρεῶ δὲν ἦλθεν ἀκόμη;

Θρηνώδης καὶ παρατεταμένη ὠρυγὴ ἀκουσθεῖσα ἔξωθεν ἀπεκρίθη εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην. Ἡ δὲ Μαρκέλλα εἶπε περίλυπος:

— Ὄχι, ἐλησμόνησε καὶ τὸ σκύλο της καὶ ἔκλαιεν ὁλονύκτα. Εἶνε μία ὥρα ποὺ του ἔρριξα 'λιγάκι ψωμὶ ἀπὸ πάν' ἀπὸ τὸν τοῖχο... Θὰ ψοφήσῃ ἀπὸ τὴν πεῖνα, τὸ καϊμένο τὸ ζῷο...

Digitized by Google

— Τοῦτο δὰ μόνον μας ἔλειπε, διενοήθη ὁ ἰατρός· ἂν δὲν θέλῃ νὰ σιωπήσῃ ὁ σκύλος, τὸ καϋμένο τὸ κοριτσάκι θὰ φοβηθῇ περισσότερον. Πέ μου τὴν ἀλήθειαν, Μαρκέλλα, ὑπέλαβε, δὲν φοβεῖσαι νὰ μείνῃς ἐδῶ μόνη σου; Μὰ νά μου εἰπῇς τὴν ἀλήθεια.

— Δὲν εἶμαι μόνη μου, ἀφ' οὗ εἶμαι μαζὶ μὲ τὴν κυρίαν Ἑρμίνην.

Ὁ γηραιὸς ἰατρὸς οὐδὲν ἀπεκρίθη· διότι δὲν ἠδύνατο νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ κυρία Ἑρμίνη δὲν θὰ ὑπῆρχε πλέον πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου. Αἱ πνευμονικαὶ συμφορήσεις δὲν δίδουσιν εἰς τὰ θύματά των καιρὸν νὰ πορευθῶσιν εἰς τοῦ συμβολαιογράφου. Ἅμα δὲ τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου ἡ Μαρκέλλα οὐδὲν ἄλλο θὰ εἶχεν ἐπὶ γῆς, ἢ ὅτι ἐφόρει καὶ τὴν πυξίδα ἣν εἶχεν ἐν τῷ θυλακίῳ της.

Ὁ ἰατρὸς ἀπῆλθε περίλυπος μὴ τολμῶν νὰ εἴπῃ εἰς τὴν ὀρφανὴν περὶ τοῦ προσεγγίζοντος θανάτου καὶ μεμφόμενος ἑαυτὸν διότι δέν το εἶπε . . . Ἐν τούτοις ἐὰν ἡ κυρία Ἑρμίνη ἔμελλε νὰ ζήσῃ ὥρας τινὰς περιπλέον, προτιμότερον ἦτο νὰ ἀναμείνωσι τὴν ἔλευσιν τῆς διακονίσσης· τοὐλάχιστον τὸ παιδίον δὲν θὰ ἐλυπεῖτο πολὺ τὴν νύκτα ἀπομένον μόνον καὶ ἔρημον.

Ἀπελθόντος τοῦ ἰατροῦ ἡ Μαρκέλλα ἔθηκε ξύλα ἐπὶ τοῦ πυρὸς καὶ ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν μακρὰν καθέδραν της. Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἐφαίνετο ἥσυχος, δὲν ἐλάλει πλέον, καὶ μόνον ἐκίνει τὰς χεῖράς της ἐπὶ τοῦ σκεπάσματός της μετὰ κινήσεως αὐτομάτου, σχεδὸν ὁμαλῆς καὶ κανονικῆς . . . Ἡ Μαρκέλλα οὐδέποτε εἶχεν ἴδῃ ἄνθρωπον ἀποθνήσκοντα· διὸ οὐδὲν νοήσασα, ἐχάρη ἐπὶ τῇ μεταβολῇ ταύτῃ ἣν ἐνόμιζεν εὐάρεστον, καὶ ἐστήριξε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ βραχίονος τῆς καθέδρας της ἵνα ἀναπαυθῇ ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας· ἀλλ' ὅμως μετὰ ἓν δευτερόλεπτον ὕπνωττεν ἤδη.

Ἀφυπνίσθη αἰσθανθεῖσα φρικίασιν. Τὸ πῦρ ἦτο ἐσβεσμένον, τὸ κηρίον εἶχε καῇ ἐπὶ τοῦ κηροπηγίου, τὸ δωμάτιον ἦτο παγερόν, οὐδεὶς κρότος ἠκούετο, οὐδὲ κἂν ἡ ἐλαχίστη πνοή.

Ἀνεπήδησεν ὀρθία ἅμα αἰσθανθεῖσα τὴν κατάστασιν ταύτην, καὶ ἔδραμεν εἰς τὸ παράθυρον καὶ ἀπέσυρε τὰ παραπετάσματα ἵνα εἰσέλθῃ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, καὶ ἐκ παιδικῆς συνηθείας ἤνοιξε τὸ παράθυρον ἵνα ἀναπνεύσῃ ὀλίγον καθαρὸν ἀέρα. Ἀπέναντι αὐτῆς ἐν τῷ φαιῷ καὶ ψυχρῷ οὐρανῷ τὸ πρωϊνὸν ἄστρον ἔστιλβεν ὡς σταγὼν κρυστάλλου διαπερωμένη ὑπὸ ἡλιακῆς ἀκτῖνος . . . Ἡ κορασὶς προσηγόρευσεν αὐτὸ δι' εὐγνωμονοῦντος βλέμματος, ὡς αἴσιον οἰωνόν, καὶ κλείσασα τὸ παράθυρον, ἦλθε πρὸς τὴν κλίνην...

Ἡ θύρα ἀνοίγεται ἐλαφρά, ἀθορύβως, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς Μαρκέλλας ἐστράφησαν πρὸς αὐτήν· εἶδε δὲ τὸ λευκὸν κάλυμμα τῆς διακονίσσης περὶ ἧς εἶχεν εἴπῃ ὁ ἰατρός. Ἐν ᾧ δὲ ἡ κορασὶς ἔφερε τὸ βλέμμα πρὸς τὴν κλίνην, ἔνθα τὸ διὰ μιᾶς ἀδυνατῆσαν πρόσωπον τῆς φίλης της μόλις διεγράφετο ἐν τῇ κοιλότητι τοῦ προσκεφαλαίου, ὑπὸ τὸ ἀσθενὲς φῶς τῆς ὑποφωσκούσης ἡμέρας, —ᾐσθάνθη τὴν ἑτέραν τῶν χειρῶν τῆς διακονίσσης τιθεμένην ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν της καὶ τὴν ἑτέραν πιέζουσαν ἐλαφρῶς τὸν ὦμόν της, ὅπερ ἐδήλου ὅτι ἡ Μαρκέλλα ὤφειλε νὰ κλίνῃ τὰ γόνατα.

— Δεήσου, τέκνον μου, εἶπε μετὰ φωνῆς βαρείας, δεήσου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς εὐεργέτιδός σου, ἡ ὁποία ἀναμφιβόλως εἶνε τώρα ἐν τῷ παραδείσῳ.

Ἡ Μαρκέλλα ὑπακούσασα κατενόησε τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὅτι ἀπὸ τῆς ἑσπέρας τῆς χθὲς ὤφειλε νὰ γινώσκῃ ὅτι ἡ κυρία Ἑρμίνη ἔμελλε νὰ ἀποθάνῃ.

ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Παρὰ πληθὺν παρατηρήσεων περὶ τῆς νοημοσύνης τῶν ζῴων, θὰ προσπαθήσω ν' ἀναφέρω νέα τινὰ παραδείγματα.

Οἱ ἵπποι διακρίνονται ἰδίᾳ ἐπὶ νοημοσύνῃ.

Τῷ 1868 ὁ πατήρ μου ἐπώλησε μικρὸν ἵππον, ὑπ' αὐτοῦ ἀνατραφέντα, καὶ φέροντα ὡς διακριτικὸν σημεῖον λευκὸν ἀστέρα ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μετώπου· ἐπίσης τὰ κατώτερα ἄκρα τῶν τεσσάρων αὐτοῦ ποδῶν ἦσαν λευκὰ ὡς τὸ γάλα ἐνῷ τὸ τρίχωμά του ἦτο ἐρυθρόχρουν. Οἱ σταῦλοι τῆς ἐπαύλεως εὑρίσκοντο ἐντὸς περιφράγματος ἀπέχοντος τῆς αὐλῆς τῆς οἰκίας, μεταξὺ δ' ὑπῆρχεν ἀκαλλιέργητος γῆ ἐκτάσεως ἑκατὸν περίπου μέτρων. Ὁ ἵππος τοσοῦτον εἶχεν ἐξοικειωθῆ, ὥστε, ἅμα ἔφθανε κάτωθεν τῆς προθυραίας κλίμακος τῆς οἰκίας, ἔρριπτον ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ τοὺς χαλινοὺς καὶ τῷ ἔλεγον· *Πήγαινε*. Τότε ἐξήρχετο τῆς αὐλοθύρας, διήρχετο ἡσύχως τὴν ἀκαλλιέργητον γῆν καὶ διηυθύνετο κατ' εὐθεῖαν εἰς τοὺς σταύλους, καίτοι ἐν τῷ αὐτῷ περιφράγματι ὑπῆρχον καὶ ἕτερα παραπήγματα προωρισμένα δι' ἄλλους σκοπούς. Τέλος ἐπωλήθη πρὸς ἰουδαῖον ἔμπορον, κάτοικον πολίχνης ὀνομαζομένη Στεφανέστι, καὶ κειμένης ἐπὶ τοῦ Προύτου, τοῦ χωρίζοντος τὴν Ῥουμανίαν ἀπὸ τῆς Βεσσαραβίας. Ἀλλ' ἑσπέραν τινά, δύο μῆνας μετὰ τὴν πώλησιν τοῦ ἵππου, βλέπομεν τὸ δυστυχὲς ζῷον κάτισχνον καὶ πλῆρες μωλώπων, ἱστάμενον κάτωθεν τῆς προθυραίας κλίμακος τῆς οἰκίας ἡμῶν, καὶ σῦρον μεγάλην φορτηγὸν ἅμαξαν, ἧς ἐπέβαινον δώδεκα τοὐλάχιστον ἄνθρωποι. Ἐνταῦθα ὁ ἵππος κατεκλίθη, καίπερ δ' ἀνηλεῶς μαστιγούμενος ἐστέναζε καὶ δὲν ἤθελε νὰ ἐγερθῇ.

Ἰδοὺ τί συνέβη. Οἱ Ἰουδαῖοι μεταβαίνοντες ἀπὸ Στεφανέστι εἰς ἑτέραν πολίχνην, ὤφειλον κατ' ἀνάγκην νὰ διέλθωσι διὰ τῆς ἐπαύλεως, ἣν ὁ

Digitized by Google

πατήρ μου ἐκαλλιέργει. Ὁ ἵππος, καίπερ τῆς ὁδοῦ ἣν ἠκολούθει εὑρισκομένης εἰς μεγίστην ἀπὸ τοῦ χωρίου ἀπόστασιν, ἀνεγνώρισε τὴν ἔπαυλιν, παρὰ δὲ τοὺς ῥαβδισμοὺς καὶ τὰς προσπαθείας τῶν ἐν τῇ ἁμάξῃ ἀπεμακρύνθη τῆς ὁδοῦ καὶ ἐσύρθη μέχρι τῆς αὐλῆς τῆς οἰκίας, ἔνθα καὶ κατεκλίθη. Ὁ πατήρ μου τὸν ἠγόρασε, καίτοι ἐζήτησαν παρ' αὐτοῦ τιμὴν διπλασίαν ἐκείνης, εἰς ἣν τὸν εἶχε πωλήσει. Ὁ ἵππος, ἀφεθεὶς ἐλεύθερος, ἔτρεξε μόνος του εἰς τὸν σταῦλον καὶ ἐτοποθετήθη πλησίον τοῦ ἄλλου ἵππου, τοῦ κατέχοντος τὴν προτέραν αὐτοῦ θέσιν. Τὸ ζῶον λοιπὸν τοῦτο, ἀνατραφὲν ἐν τῇ εὐπορίᾳ, ἐπειδὴ περιῆλθεν εἰς ἄλλου χεῖρας καὶ ἐκακοποιεῖτο, διέφυγεν ἅμα παρουσιασθείσης εὐκαιρίας, ὑπ' οὐδενὸς παρακωλυθὲν νὰ πράξῃ τοῦτο. Κατακλιθὲν δὲ κάτωθεν τῆς προθυραίας κλίμακος τῆς οἰκίας, καίτοι τὸ στόμα αὐτοῦ ἦτο καθημαγμένον διότι ἔσυρον ἰσχυρῶς τοὺς χαλινούς, δὲν ἔλεγε διὰ τούτου ὅτι ἤθελε νὰ μείνῃ ἐκεῖ ὅπου τὸ ἐπεριποιοῦντο; διότι ὁ ἵππος οὗτος ἦτο τὸ μαμμόθρεπτον τῆς οἰκίας· τοσοῦτον ἐθώπευον αὐτόν.

Ἐκτὸς τοῦ παραδείγματος τούτου, ἀποδεικνύοντος ὅτι τὰ ζῷα τὴν εὐημερίαν κατανοοῦντα, γινώσκουσι ν' ἀπαλλάσσωνται τῶν κακοποιούντων αὐτά, θ' ἀναφέρω καὶ ἕτερον, ἐπισυμβὰν τῷ 1877, ἐπὶ τοῦ ῥωσσοτουρκικοῦ πολέμου, καὶ οὗτινος ἡρωῒς ὑπῆρξε μία δάμαλις. Τὸ ζῶον τοῦτο, ἡλικίας δέκα περίπου ἐτῶν, ἀνετράφη εἰς ἔπαυλιν κειμένην εἰς ὥρας ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Βοτοσανίου (βορείας Ῥουμανίας). Ἡ δάμαλις, ὡραῖον ἔχουσα σῶμα, τρὶς ἠγοράσθη ὑπὸ κρεωπωλῶν, ὡς ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ὡραιότητός της· πάντοτε δέ, ἅμα ἔφθανεν εἰς τὴν πόλιν, καθίστατο μανιώδης, ἐπήδα ἄνωθεν τῶν ἁμαξῶν, ἀνέτρεπε πάντα τὰ πρὸ αὐτῆς, καὶ ἔσπευδεν εἰς τὴν ἔπαυλιν ἡμῶν, ἔνθα ἐκρύπτετο ἐν τῷ μέσῳ ἑκατοστύος δαμάλεων βοσκουσῶν εἰς τὴν πεδιάδα. Ὅταν ἔβλεπε ξένον πλησιάζοντα εἰς τὴν ἀγέλην, ἀνύψου τὴν ὡραίαν αὐτῆς κεφαλήν, ἐντὸς δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς ἀνεγίνωσκέ τις ὅτι ἐζήτει νὰ μαντεύσῃ μήτοι τὴν ἐζήτουν. Τέλος, ὡς ἐκ τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ πολέμου, παρέλαβον αὐτὴν μεθ' ἑτέρων δαμάλεων διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ. Ἡ δάμαλις ὑπῆρξε πειθήνιος. ἀφῆκε δὲ μάλιστα καὶ νὰ θέσωσιν αὐτὴν ἐντὸς σιδηροδρομικῆς ἁμάξης.

Ἀλλὰ μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξις ἡμῶν ὅτε ἐπανεύρομεν αὐτὴν μεταξὺ τῶν ἡμετέρων δαμάλεων μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας! Ὁ ῥουμανικὸς στρατὸς εὑρίσκετο πρὸς νότον, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Δουνάβεως. Πῶς ἡ δάμαλις ἠδυνήθη νὰ διαφύγῃ; Τὸ ἀγνοοῦμεν. Πῶς κατώρθωσε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἔπαυλιν; Τοῦτο φαίνεταί μοι λίαν δυσεξήγητον.

Ἀναφέρω ἤδη τὴν ἱστορίαν γάτου ἀνατραφέντος ἐν Παρισίοις καθ' ὃν χρόνον ἐσπούδαζον, καὶ καλουμένου *Καδῆ*. Ὁ γάτος οὗτος ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις εἶνε ἐνδιαφέρων.

Οὕτως ἐγίνωσκε πότε ἔπραττε κακόν τι, κακόν, ἐννοεῖται, σχετικῶς τῆς ἀνατροφῆς, ἣν τῷ ἐδώκαμεν. Διὰ τὰς φυσικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας εἶχεν ἓν πινάκιον μετὰ στάκτης τεθειμένον εἰς μίαν τοῦ μαγειρείου γωνίαν. Ὁσάκις ὁ γάτος ἐξέλεγεν ἄλλον τόπον πρὸς τοῦτο, ἐξυλίζετο. Διὰ τῆς ὑπομονῆς λοιπὸν κατωρθώσαμεν νὰ τῷ δώσωμεν νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ἔπρεπε νὰ μεταχειρίζηται τὸ πινάκιον.

Πολλάκις ὁ *Καδῆς*, κεκλεισμένος ἐν τῷ δωματίῳ, καὶ ἰδίως τὴν νύκτα, ἐμιαούλιζε πρὸ τῆς θύρας ἵνα τῷ ἀνοίξω νὰ ἐξέλθῃ. Συνέβαινεν ὅμως πολλάκις νὰ μὴ δύναται νὰ ἐξέλθῃ, εἴτε διότι ἐκοιμώμην βαθέως, εἴτε διότι δὲν εὑρισκόμην ἐν τῇ οἰκίᾳ. Τότε ὁ *Καδῆς* ἐξέλεγεν εἴτε τὴν ἑστίαν, εἴτε ἄλλην τινὰ γωνίαν, ἔνθα συνήθροιζε τάπητας ἢ ἕτερόν τι διὰ νὰ ἀποκρύψῃ τὸ ἔγκλημα αὐτοῦ, εἶτα δ' ἐκρύπτετο καὶ ὁ ἴδιος. Μοὶ συνέβη ἐφ' ὥρας νὰ τὸν ζητῶ καὶ νὰ τὸν προσκαλῶ χωρὶς νὰ κινῆται· πάραυτα ἐννόουν ὅτι εἶχε παρεκτραπῇ, τοιουτοτρόπως δ' ἐπροδίδετο ἀφ' ἑαυτοῦ. Ὅταν τὸν ἐπανεύρισκον, μετὰ κόπου τὸν ἀπέσπων τῆς θέσεώς του. Τοσούτῳ συνεστέλλετο, ἐξέβαλλε δὲ μιαουλισμὸν τοσούτῳ κλαυθμηρόν, ὥστε ἀληθῶς τῷ συνεχώρουν. Τὸν ἐθώπευον, καὶ τότε ἀνελάμβανε τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτοῦ βάδισμα. Ἀλλ' ἐν τοῖς πηδήμασιν αὐτοῦ ἐπλησίαζεν εἰς τὸ μέρος τοῦ ἐγκλήματος, ὅπως βεβαιωθῇ ἂν ἀνεκαλύφθη ἢ μή. Ἂν ἐπροσποιούμην ὅτι ἐννόουν, ἐκρύπτετο πάραυτα. Ἀναμφιβόλως λοιπόν, ἐννόει ὅτι κακῶς ἔπραξεν.

Ἐννόει ἐπίσης πότε τὸν ἐθαύμαζον καὶ ἐπεζήτει νὰ τὸν παρατηρῶσιν. Ἂν ἔπαιζε καὶ τῷ ἔλεγον· *Καδῆ*, κάθησε ἥσυχα! ἐπήδα περισσότερον, ὡς θὰ ἔκαμνεν ἓν παιδίον, ἢ ἐκρύπτετο ὑπὸ τοὺς τάπητας, ἁπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ τοὺς μετακινήσῃ. Ὁ *Καδῆς* ἐπανερχόμενος μετεκίνει τὰ πάντα ἐκ νέου, ἐπιμένων ἵνα θαυμάσωσιν αὐτόν.

Ἂν ἔβλεπε τὸ κλειδοκύμβαλον ἀνοικτόν, ἀνέβαινεν ἐπὶ τῶν πλήκτρων, ἀνύψου τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν οὐρὰν αὐτοῦ, καὶ εἶτα, μὲ βῆμα βραδὺ ἐβάδιζεν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἑτέρου ἄκρου, οἱονεὶ διασκεδάζων ἐκ τοῦ θορύβου ὃν παρῆγε, καὶ οὐδεμίαν διδων προσοχὴν εἰς τὰς ἐπιπλήξεις μου.

Ἂν τὸν κατεβίβαζον καὶ ἔκλειον τὸ κλειδοκύμβαλον, ἐπήδα ἐπὶ τῆς ἑστίας, ἔνθα ὑπῆρχον πλεῖστα ὄστρακα καὶ ἀγγεῖα, καὶ ἀνήρχετο ἐπὶ τοῦ ὡρολογίου ἐσοπτριζόμενος. Εἶτα ἐλάμβανε στάσιν ἀγάλματος, οὐδαμῶς προσέχων εἰς τὰς κραυγάς μου, καὶ τοῦτο ἐκ προθέσεως.

Ὁ γάτος ἐνίοτε ἐπανελάμβανε καθ' ἑκάστην τὰς ἀταξίας ταύτας μετὰ τοσαύτης ἐπιτηδειότητος, ὥστε ἠγάπησα αὐτόν.

Digitized by Google

Τὸ ἑπόμενον δὲ παράδειγμα καθίσταται ἀνεξήγητον, ἐκτὸς ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι τελεῖται ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ τῶν ζώων διανοητικὴ ἐργασία. Κατὰ τὸ τρομερὸν ψῦχος τοῦ 1880 οἱ ἄνθρακες καὶ τὰ καυσόξυλα ἦσαν ἀκριβώτατα, καὶ ἠναγκαζόμην νὰ κάμνω οἰκονομίας. Μετὰ τῆς ἑστίας ἡ θερμότης διαρκεῖ ἐπὶ τοσοῦτον ἐφ' ὅσον ὑπάρχει πῦρ. Καθ' ἅπασαν λοιπὸν τὴν ἡμέραν ἐκαθήμην ἐπὶ μεγάλου κλιντῆρος φορῶν σισύραν, καὶ εἰργαζόμην τοιουτοτρόπως, τοῦ *Καδῆ* ὄντος ἐξηπλωμένου πρὸ τῶν ποδῶν μου. Πολλάκις μετέβαινε μέχρι τῆς θύρας καὶ μὲ προσεκάλει μιαουλίζων κατὰ τρόπον διάφορον, ὅπερ ἐδήλου ὅτι ἤθελε νὰ τὸν ἀφήσω νὰ ἐξέλθῃ. Τῷ ἤνοιγον τὴν θύραν, ἀλλ' ἐξήρχετο κατὰ τὸ ἥμισυ μόνον, παρατηρῶν με. Ἔκλειον τὴν θύραν καὶ ἐπανήρχετο εἰς τὸ δωμάτιον, μιαουλίζων καὶ πάλιν. Τέλος ἐξηρχόμην μετ' αὐτοῦ, τότε δὲ διηυθύνετο κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ μαγειρεῖον, παρατηρῶν με καὶ προσκαλῶν με. Ἅπαξ ἐν τῷ μαγειρείῳ, διηυθύνετο εἰς τὸ κιβώτιον τῶν ἀνθράκων, καὶ ἀνέβαινεν ἐπ' αὐτοῦ παρατηρῶν με πάντοτε. Ἂν ἐλάμβανον ἄνθρακας, ὁ *Καδῆς* μετέβαινεν εἰς τὸ κιβώτιον τῶν καυσοξύλων, εἶτα δ' ἔτρεχε, προηγούμενος ἐμοῦ, εἰς τὴν θύραν τοῦ δωματίου μου. Εἰσερχόμενος εἰς τὸ δωμάτιόν μου, διηυθύνετο εἰς τὴν ἑστίαν, πηδῶν καὶ κυρτούμενος. Ἤναπτον τὸ πῦρ, ἐνῷ ἡ γαλῆ μ' ἐθώπευεν. Ἅμα τὸ πῦρ ἤναπτεν, ὁ *Καδῆς* μ' ἐλησμόνει ἐξαπλούμενος καθ' ἅπαν αὐτοῦ τὸ μῆκος πρὸ τῆς ἑστίας. Ὅταν οἱ ἄνθρακες ἔκαιον καὶ ηὔξανεν ἡ θερμότης ἀπεμακρύνετο βαθμηδὸν ὅπως πλησιάσῃ καὶ πάλιν ἅμα ἡ θερμότης ἠλαττοῦτο, ἢ καὶ ἐχώνετο ἐν τῇ τέφρᾳ ὅταν τὸ πῦρ ἐσβέννυτο.

Ἐγίνωσκε λοιπόν, ὡς καὶ ἐγώ, μὲ τί ἀνάπτει τις πῦρ καὶ ἐδείκνυε κάλλιστα τὴν ἀνάγκην τῆς θερμότητος διὰ τῶν διηνεκῶν αὐτοῦ προσκλήσεων ἢ διὰ τοῦ βλέμματός του, δι' οὗ παρηκολούθει τὰ διαβήματά μου.

Πρὶν ἢ μεταβῶ εἰς τοὺς *κύνας*, μέγα παρέχοντας ἐνδιαφέρον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς νοημοσύνης, θ' ἀφηγηθῶ *τὴν πάλην μιᾶς οἰκιακῆς νήσσης μεθ' ἑνὸς ὀρνιθίου*.

Μία γυνὴ ἔρριψεν ἀραβόσιτον εἰς τὰ κατοικίδια αὐτῆς πτηνά. Μία νῆσσα ὤθησε λίαν ζωηρῶς ἓν ὀρνίθιον, τοῦτο δ' ἔπληξε τὴν νῆσσαν διὰ τοῦ ῥάμφους αὐτοῦ. Φαίνεται ὅτι ἡ πληγὴ ὑπῆρξεν ἀρκούντως ἀλγεινὴ ὅπως διεγείρῃ παρὰ τῇ νήσσῃ ἀληθῆ ἐκδίκησιν. Αἴφνης λοιπὸν ἡ νῆσσα ὀρθοῦται ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτῆς, κινοῦσα τὰς πτέρυγας, καὶ ἵσταται πρὸ τοῦ ὀρνιθίου. Τοῦτο, ἀπησχολημένον ἐκ τῆς τροφῆς μᾶλλον ἢ ἐκ τῆς ἀπειλῆς τοῦ ἐχθροῦ, παραμερίζει ὀλίγον καὶ ἐξακολουθεῖ τρώγον τὸν ἐπὶ τῆς γῆς διεσπαρμένον ἀραβόσιτον. Τὸ φυσικώτατον τοῦτο τέχνασμα ἐρεθίζει τὴν νῆσσαν, ἥτις, τείνουσα τὸν τράχηλον, ὀρθουμένη ὅσῳ πλειότερον ἠδύνατο ἐπὶ τῶν ποδῶν, βοηθουμένη δὲ καὶ ὑπὸ τῶν πτερύγων αὐτῆς, ἄρχεται καταδιώκουσα τὸ ὀρνίθιον. Τοῦτο, ἐννοῆσαν τὴν ὀργὴν τῆς νήσσης, ὀρθοῦται καὶ πηδᾷ ἄνωθεν αὐτῆς, προσπαθοῦν νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτὸ μᾶλλον ἢ νὰ ἐπιτεθῇ. Ἀλλ' ἡ νῆσσα, ἀρκούντως δεξιά, ἁρπάζει τὸ ὀρνίθιον ἐκ τῆς μιᾶς πτέρυγος καὶ ἐπιτίθεται κατ' αὐτοῦ μετὰ τοσαύτης λύσσης, μεθ' ὅσης ἐπιτίθενται μόνον οἱ μέχρι θανάτου παλαίοντες ἄνθρωποι. Ἡ νῆσσα μένει μὲ τὰ πτερὰ ἐπὶ τοῦ ῥάμφους, τὸ δὲ ὀρνίθιον κραυγάζον φεύγει μεθ' ὅσης δύναται ταχύτητος.

Ἀλλ' ἡ νῆσσα οὐδαμῶς ἱκανοποιήθη ἐκ τούτου. Ἀπ' ἐναντίας ἄρχεται καταδιώκουσα τὸ ὀρνίθιον πέριξ τῆς οἰκίας, ἄχρις οὗ συλλαμβάνει καὶ πάλιν αὐτό. Τὴν φορὰν ταύτην ἀποσπῶσι τὸ ὀρνίθιον ἀπὸ τῆς νήσσης τὸ ῥάμφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου καὶ πάλιν μένουσι πολλὰ πτερά.

Καὶ αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι παύουσιν ὅταν τὸ δεύτερον μείνωσι νικηταί· ἐν τούτοις ἡ νῆσσα, βλέπουσα τὸν ἐχθρὸν αὐτῆς διαφεύγοντα, ἐρεθίζεται ἔτι μᾶλλον καὶ πηδᾷ περὶ τὴν γυναῖκα ἵνα συλλάβῃ τὸ ὀρνίθιον. Ἡ γυνὴ ἐπανειλημμένως ἀναγκάζεται νὰ στραφῇ καὶ νὰ φωνάξῃ πρὸς τὴν νῆσσαν, ἥτις μετά τινας ἀποπείρας ἁρπάζει τὴν ἐσθῆτα τῆς γυναικὸς καὶ σύρει αὐτὴν μεθ' ὅσης δύναται μεγαλειτέρας δυνάμεως, ὡς θὰ ἔπραττε κυνάριον, μὴ θέλον ν' ἀφήσῃ τεμάχιον κρέατος, τὸ ὁποῖον διαφιλονεικοῦσι πρὸς αὐτό.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς κύνας, τὸ ἑπόμενον παράδειγμα συνηγορεῖ ἐπὶ πλέον περὶ τῆς νοημοσύνης αὐτῶν.

Ὁ μεγαλοκτηματίας κ. Β... εἶχε θηρευτικὸν κύνα ὀνομαζόμενον *Γκαρσόν*, τοσούτῳ καλῶς γεγυμνασμένον ὥστε, ὅτε ὁ κύριος αὐτοῦ τῷ ἔλεγε νὰ προσκαλέσῃ τὸν δεῖνα ὑπηρέτην (καὶ εἶχε πολλούς) ὁ κύων ἐλάμβανεν ὅπου εὕρισκε τὸν ὑπηρέτην ἐκ τοῦ ἐνδύματος καὶ ὡδήγει αὐτὸν εἰς τὸ δωμάτιον. Ὅταν τῷ ἔλεγον· «Μὴ ἀφήσῃς αὐτὸν τὸν κύριον νὰ ἐξέλθῃ», ὁ κύων ἵστατο πρὸ τῆς θύρας καὶ ὁ κύριος δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ ἄνευ κινδύνου δήγματος. Ἐπὶ τῆς τραπέζης τῷ ἔδιδον ἐξ ὅλων τῶν φαγητῶν, ἂν δέ, π. χ., κατὰ τὸ γεῦμα τῷ ἔδιδον κρέας πρὸ τῆς σούπας, δὲν ἔτρωγε πρὶν ἢ τῷ δώσωσι τὴν σοῦπαν. Ἂν ὁ κύριός του τῷ ἔλεγε νὰ τῷ φέρῃ τὰ ὑποδήματα ἢ τὰς *παντούφλας* αὐτοῦ, ἐννόει ἀμέσως, διότι ἔφερε πάντοτε ὅ,τι διετάσσετο.

Προφανῶς λοιπὸν ὁ κύων ἐννόει τὴν σημασίαν τῶν λεγομένων αὐτῷ.

Κυνάριον ὀνομαζόμενον *Μπιζοῦ*, λευκὸν καὶ οὐλότριχον, ἀνῆκεν εἴς τινα θείαν μου τὴν Κ^αν^ Π... Ὅταν τῷ ἔλεγον νὰ κατακλιθῇ, κατεκλίνετο καὶ ὅταν τῷ ἔλεγον νὰ προσποιηθῇ τὸν νεκρόν, ἐξηπλοῦτο ὕπτιον, ἄφινε τοὺς πόδας αὐτοῦ κρεμαμένους καὶ τὴν οὐρὰν ταπεινωμένην, ἔστρε-

Digitized by Google

φε τὴν κεφαλὴν ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους καὶ ἔκλειε τοὺς ὀφθαλμούς. Τὸ ἔσυρον ἐκ τῆς οὐρᾶς χωρὶς νὰ κινηθῇ. Τῷ ἔλεγον « Ἂς τὸ ἀναστήσωμεν » καὶ τότε τὸ κυνάριον ἐπήδα διὰ μιᾶς. Ἀναμφιβόλως ἐννόει καλῶς ὅ,τι τῷ ἔλεγον.

Προσκαλούμενον νὰ μιμηθῇ τὸν λύκον ἔκλινε ταχέως τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ μέρος τοῦ διατάσσοντος αὐτό, καὶ ἔκρουε τοὺς ὀδόντας, τοῦτο δὲ μετὰ μεγάλης δεξιότητος. Διατασσόμενος ὁ *Μπιζοῦ* νὰ σείσῃ τὴν ἐσθῆτα κυρίας ἢ τὸ πανταλόνιον κυρίου, ἐλάμβανε μεταξὺ τῶν ὀδόντων του τὴν μὲν ἢ τὸ δὲ καὶ τὰ ἔσειε μετὰ μεγάλης δυνάμεως, χωρὶς ὅμως νὰ κάμῃ εἰς τὸ ὕφασμα τὸ ἐλάχιστον σχίσμα.

Ἂν προσεποιεῖτό τις ὅτι ἔτυπτε τὴν κυρίαν ἢ τὸν κύριον αὐτοῦ, ἐπήδα καὶ ὑπερήσπιζεν αὐτούς, μεθ' ὃ ἐζήτει νὰ τὸν λάβωσιν εἰς τὰς ἀγκάλας των ἵνα βεβαιωθῇ ὅτι οὐδὲν κακὸν ἔπαθον.

Ὅταν ὁ θεῖός μου Π... ἀπέθανε, κατὰ τὰς τρεῖς κεκανονισμένας ἡμέρας τὸ κυνάριον ἔμενε πρὸ τῶν ποδῶν του, με τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἐπὶ τῶν τοῦ κυρίου του, οἱ ὁποῖοι ἐκλείσθησαν διὰ παντός. Ὁ θεῖός μου ἐτάφη εἰς τὸ κοιμητήριον, κείμενον ἀκριβῶς ἀπέναντι τοῦ ἐξώστου τῆς οἰκίας ἐν ᾗ κατῳκοῦμεν, εἰς τὴν ἐξοχήν. Τὸ κυνάριον λοιπὸν μετέβαινε τακτικῶς εἰς τὸν ἐξώστην καὶ λαμβάνον τὴν αὐτὴν στάσιν, ἤτοι καθήμενον ἐπὶ τῶν τεσσάρων αὐτοῦ ποδῶν καὶ ἔχον ἀνυψωμένην τὴν κεφαλήν, παρετήρει ἀτενῶς τὸ κοιμητήριον. Ἂν τυχαίως προσεκάλει τις τὸν θεῖόν μου διὰ τοῦ ὀνόματός του, (καίτοι δὲν ἔζη πλέον), ὁ *Μπιζοῦ* ἔτρεχε, παρετήρει, ἐζήτει, μετὰ τοῦτο δ' ἐπανήρχετο εἰς τὴν θέσιν του.

Τοῦ λόγου δ' ἐνταῦθα ὄντος περὶ τῆς στοργῆς τῶν ζῴων, ἀναφέρω τὸ παράδειγμα γαλῆς κοιμωμένης κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἡσύχως παρὰ τῇ ἀνεψιᾷ μου, ἥτις ἀνέθρεψεν αὐτήν.

Ἡ γαλῆ, τοσοῦτον ἀγαπᾷ τὸ κοράσιον, τὸ ὁποῖον νανουρίζει, ἐνδύει μὲ ἐσθῆτας καὶ σπαργανόνει ὡς βρέφος αὐτήν, ἑνὶ λόγῳ τὴν θωπεύει καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, ὥστε ὅταν τὸ κοράσιον μεταβῇ εἰς τὴν ἐξοχὴν ἢ ἀλλαχοῦ, ἡ γαλῆ δὲν τρώγει· μόνον δ' ὅταν καταβληθῇ ὑπὸ τῆς πείνης, ἀποφασίζει νὰ ἐγγίσῃ τὸ φαγητὸν τὸ ὁποῖον τῇ δίδουν. Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ζητεῖ τὴν μικρὰν κυρίαν αὐτῆς πανταχοῦ, εἰς ὅλα τὰ δωμάτια, εἰς τὸν κῆπον, παρὰ τοῖς γείτοσιν, εἶτα δ' ἐπανέρχεται εἰς τὸ δωμάτιον καὶ μιαουλίζει κατὰ τρόπον ἐκφραστικόν. Ἂν πᾶσαι αἱ ἀναζητήσεις αὐτῆς εἰς οὐδὲν ἀπολήξωσιν, εὑρίσκει τέλος ἐσθῆτά τινα ἢ ἕτερόν τι ἀνῆκον εἰς τὸ κοράσιον καὶ κατακλίνεται ἐπ' αὐτοῦ. Τὸ ἑσπέρας ἐξαπλοῦται ἐπὶ τῆς κλίνης του, αἱ ἀναζητήσεις δ' αὗται ἐπαναλαμβάνονται καθ' ἑκάστην.

Γίνεται δ' ὁλόκληρος ἱστορία ὅταν τὸ κοράσιον ἐπανέλθῃ μετὰ διήμερον ἢ τριήμερον ἀπουσίαν. Ἡ γαλῆ πηδᾷ εἰς τὰς ἀγκάλας του, καί,— δὲν μεταχειρίζομαι ὑπερβολὰς — φέρει τοὺς δύο ἐμπροσθίους αὐτῆς πόδας περὶ τὸν τράχηλόν του, παρατηροῦσα αὐτὸ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μιαουλίζουσα μετὰ μεγίστης στοργῆς. Ἡ τῆς γαλῆς στοργὴ αὕτη πολλάκις μοὶ ἐπροξένησεν ἐντύπωσιν.

Πολλάκις συμβαίνει, ὅταν θέλωμεν νὰ ἴδωμέν τι διὰ τοῦ παραθύρου ἢ διὰ μέσου μιᾶς θύρας, νὰ κτυπήσωμεν ἐν τῇ σπουδῇ ἡμῶν ἐφ' οἱουδήποτε ἀντικειμένου καὶ τότε προσποιούμεθα ὅτι πτύομεν αὐτὸ ἐκφέροντες σχεδὸν πάντοτε βλασφημίαν. Νομίζομεν ὅτι τὸ ἀντικείμενον εἶνε ἡ αἰτία· ὑβρίζοντες δ' αὐτὸ ἱκανοποιούμεθα.

Τούτου παραπλήσιον παρετήρησα παρά τινι τῶν κυνῶν μου. Γερμανὸς χορδιστὴς ἐφοβεῖτο τὸν κύνα τοῦτον, ὅταν δ' ἐξήρχετο τῆς οἰκίας μου ἔπρεπε νὰ κρατῶσι τὸ ζῷον ἀπὸ τοῦ δερματίνου αὐτοῦ περιλαιμίου ἄχρις οὗ ὁ γερμανὸς διέλθῃ τὸν κῆπον καὶ ἐξέλθῃ τῶν κιγκλίδων. Ὁ κύων προσεπάθει νὰ διαφύγῃ ἐκβάλλων θρηνώδεις μυκηθμούς, ἅμα δ' ἄφινον αὐτὸν ἔτρεχε ταχύτατα ἵνα ἐκφοβίσῃ τὸν κύριον ἐκεῖνον. Ἅπαξ ἐν τῇ σπουδῇ αὐτοῦ ὁ κύων ἔπεσε κατὰ γῆς· τότε ἠγέρθη ταχέως καὶ ἔδηξε τὸ μέρος εἰς ὃ ἔπεσε, μεθ' ὃ ἔτρεξεν εἰς τὸ κιγκλίδωμα. Ἐγέλασα ἰδὼν τὴν ὀργὴν μεθ' ἧς ἤθελε νὰ δαγκάσῃ τὴν γῆν, ὅπερ ἐκώλυσεν αὐτὸν νὰ φθάσῃ ἐν καιρῷ εἰς τὰς κνήμας τοῦ φεύγοντος μουσικοῦ.

(Ἐκ τῆς « Ἐπιστημονικῆς Ἐπιθεωρήσεως »)

Κ. Κοσμοβιτς

Ο ΛΟΥΣΤΡΟΣ

Θ' ἀφηγηθῶ πρὸς τοὺς ἀναγνώστας τῆς *Ἑστίας* γεγονὸς ἱστορικόν. Περιορίζομαι δὲ εἰς ἁπλῆν καὶ ξηρὰν τῶν γεγονότων ἔκθεσιν, ἐπαφίνων τὰ σχόλια τοῖς ἀναγνώσταις, καὶ παρασιωπῶ τὰ ὀνόματα τῶν ἐνδιαφερομένων, κηδόμενος τῆς μετριοφροσύνης καὶ τῆς φιλοτιμίας αὐτῶν.

Ἡμέραν τινὰ — δύο ἢ τρία ἔτη πρὸ τοῦ τελευταίου ῥωσσοτουρκικοῦ πολέμου — γνωστὸς ἔμπορος, ὁ κ. Π... ἵστατο πρὸ τῆς θύρας τοῦ καταστήματος αὐτοῦ, ἐν Κωνσταντινουπόλει. Νεανίσκος ἡλικίας δεκαπέντε ἕως δεκαεπτὰ ἐτῶν, σχεδὸν γυμνόπους καὶ κακοενδεδυμένος, εἰς τὴν ἐργατικὴν ἀνήκων τάξιν καὶ καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα ἐπαρχιώτης, πλησιάζει μετὰ συστολῆς τὸν καταστηματάρχην καὶ τῷ λέγει·

— Σᾶς παρακαλῶ, κύριε, μοῦ δίδετε δέκα παράδες ;

— Δὲν ἐντρέπεσαι εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν νὰ ζητῇς ἐλεημοσύνην ; ἀπαντᾷ ὁ κύριος Π... Διατί δὲν ζητεῖς ἐργασίαν ;

Digitized by Google

— Ἀλλ' ἀπὸ ποῖον νὰ ζητήσω ἐργασίαν, κύριε; Εἶμαι ξένος, ἦλθα εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν χθὲς μόλις καὶ κανένα δὲν γνωρίζω. Ἔπειτα, καὶ τοὺς δέκα παράδες σᾶς τοὺς ζητῶ ὄχι διὰ ἐλεημοσύνην ἀλλὰ δι' ἐργασίαν.

— Καὶ τί ἐργασίαν θὰ κάμῃς μὲ δέκα παράδες; ἠρώτησεν ὁ καταστηματάρχης δυσπίστως μειδιῶν.

— Θὰ τοὺς φυλάξω, θὰ ζητήσω καὶ ἀπὸ ἄλλους κυρίους τὸ ἴδιο ποσόν, καὶ θὰ προσπαθήσω νὰ σχηματίσω *κεφάλαιον* διὰ νὰ κάμω μίαν ἐργασίαν.

— Καὶ τί ἐργασίαν θὰ κάμῃς;

— Τὸν *λοῦστρον*.

— Καὶ εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα πῶς θὰ ζήσῃς; τί θὰ τρώγῃς; ἐρωτᾷ ὁ κύριος Π... εὐχαριστούμενος ἐκ τῶν ἀπαντήσεων τοῦ νεανίσκου, καὶ εὑρεθεὶς εἰς διάθεσιν ὁμιλητικότητος.

— Ἔχω ἀπόφασιν νὰ μένω νηστικὸς ὅσο νὰ σχηματίσω τὸ ποσὸν ποῦ χρειάζομαι.

Ὁ ἦχος τῆς φωνῆς τοῦ ἐπιδόξου *λούστρου* ἐνέφαινεν εἰλικρίνειαν, τὸ δὲ σεμνὸν τῆς συμπεριφορᾶς αὐτοῦ τιμιότητα. Ἐφαίνετο ὅτι τὰ λεγόμενα αὐτοῦ ἦσαν ἀληθῆ. Ὁ κύριος Π... ἐσκέφθη ὅτι δὲν θὰ διεκινδύνευε μέγα ποσόν, ἴσως δὲ πράγματι θὰ καθίστα τὸ ἐγκαταλελειμμένον ἐκεῖνο πλάσμα εὐτυχές· διότι τὸ προσφιλέστερον τοῦ νεανίσκου ὄνειρον, τουλάχιστον κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν, ἡ μόνη αὐτοῦ φιλοδοξία συνίστατο εἰς τὸ νὰ γείνῃ λοῦστρος! Βεβαίως δὲ θὰ ἦτο εὐτυχής, ὅσον δέδοται εἰς θνητόν, καθ' ἣν στιγμὴν θὰ ἐλάμβανεν εἰς τὴν κατοχὴν αὐτοῦ τὰ διὰ τὸ λουστράρισμα ἀναγκαιοῦντα.

— Καὶ πόσα χρήματα θέλεις διὰ ν' ἀγοράσῃς ὅ,τι σοῦ χρειάζεται;

— Ἀρώτησα καὶ μοῦ εἶπαν ὅτι φθάνουν δώδεκα γρόσια (δύο καὶ ἥμισυ περίπου φράγκα).

— Δὲν σοῦ δίδω χρήματα, γιατὶ φοβοῦμαι μήπως μὲ ἀπατήσῃς, ἔλα ὅμως νὰ σοῦ ἀγοράσω τ' ἀπαιτούμενα.

— Τί εἴπατε; ..νὰ ἐξοδεύσετε τόσα χρήματα δι' ἐμένα χωρὶς νὰ μὲ γνωρίζετε!

— Ναί, θέλω νὰ σοῦ ἀγοράσω τὰ ἐργαλεῖά σου.

— Τότε, σᾶς εὐχαριστῶ, καὶ δὲν εὑρίσκω λόγους νὰ σᾶς ἐκφράσω τὴν εὐγνωμοσύνην μου.

— Πήγαινε, συμφώνησε ὅ,τι χρειάζεσαι, καὶ φέρε ἐδῶ τὸν πωλητὴν διὰ νὰ τὸν πληρώσω.

Ὁ νεανίσκος ἀπῆλθε περιχαρής, μετ' ὀλίγον δ' ἐπανῆλθε συνοδευόμενος ὑπὸ ἰουδαίου κρατοῦντος τ' ἀναγκαιοῦντα δι' ἕνα λοῦστρον. Ὁ κ. Π... ἐπλήρωσε τὸν Ἰουδαῖον, ὁ νεανίσκος ἔλαβε τὰ ἐργαλεῖά του, ἐξέφρασε καὶ πάλιν τὴν εὐγνωμοσύνην του, καὶ ἤρχισεν ἀμέσως τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ καθαρίσας τὰ ὑποδήματα τοῦ εὐεργέτου του. Ὁ κύριος Π... ἐζήτησε νὰ πληρώσῃ πρὸς τὸν νεοφώτιστον λοῦστρον τὸ δικαίωμά του, οὗτος ἠρνήθη νὰ δεχθῇ τὴν προσφερθεῖσαν αὐτῷ δεκάραν, ἀλλ' ὁ καταστηματάρχης ἐπέμεινεν.

— Αὐτά, εἶπεν, εἶνε τὰ πρῶτα χρήματα ποῦ κερδίζεις ἐκ τῆς ἐργασίας σου. Φύλαξέ τα· θὰ σοῦ φέρουν καλόν.

— Καὶ σεῖς ὅμως δέχεσθε νὰ καθαρίζω κάθε ἡμέραν τὰ ὑποδήματά σας δωρεάν;

— Δέχομαι.

Καὶ καθ' ἑκάστην ὁ λοῦστρος ἐκαθάριζε τακτικῶς τὰ ὑποδήματα τοῦ εὐεργέτου του, ἐννοῶν νὰ ἐξοφλήσῃ οὕτω τὰ πρὸς αὐτὸν ὀφειλόμενα, ἀλλ' ἑκάστοτε ἠναγκάζετο ὑπὸ τοῦ κυρίου Π... νὰ λαμβάνῃ τὴν δεκάραν.

— Τώρα, τοῦ ἔλεγεν ὁ κύριος Π.. φρόντισε νὰ σχηματίσῃς ἕνα μικρὸ κεφάλαιον, καὶ ὅταν γίνῃς πλούσιος, τότε μὲ πληρώνεις τὰ δώδεκά μου γρόσια.

Ἐπὶ τρεῖς ἢ τέσσαρας μῆνας ὁ λοῦστρος ἐξηκολούθει νὰ καθαρίζῃ τακτικῶς καθ' ἑκάστην τὰ ὑποδήματα τοῦ κυρίου Π..., πληρονόμενος πάντοτε ὑπ' αὐτοῦ, ἔπειτα δὲν ἐφάνη πλέον. Ἄδηλον τί ἀπέγεινεν.

*

Παρῆλθον δύο ἢ τρία ἔτη, ἐξερράγη ὁ ῥωσσοτουρκικὸς πόλεμος, οἱ Ῥῶσσοι διέβησαν τὸν Δούναβιν, ἐσταμάτησαν ἐπὶ πολὺ πρὸ τῆς Πλεύνας, μετὰ δὲ τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας αὐτῆς διέβησαν ἐν μέσῳ χειμῶνι τὸν Αἷμον, κατέβησαν εἰς Ἀδριανούπολιν καὶ προήλασαν μέχρι τῶν προαστείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τέλος ἀπεσύρθησαν μετὰ τὴν ὑπογραφὴν τῆς πολυθρυλλήτου συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου.

Ἡμέραν τινὰ ὁ κύριος Π... ἵστατο καὶ πάλιν πρὸ τῆς θύρας τοῦ καταστήματος αὐτοῦ, ὅτε νέος, καλοενδεδυμένος, τὸν πλησιάζει καὶ ζητεῖ ν' ἀσπασθῇ τὴν χεῖρα αὐτοῦ.

Ὁ καταστηματάρχης, νομίζων ὅτι ἔχει ἐνώπιν αὐτοῦ τεχνίτην καὶ τολμηρὸν λωποδύτην, καὶ ὅτι τὸ χειροφίλημα ἦτο ἁπλῶς ἐνέδρα κατὰ τοῦ ὡρολογίου ἢ τοῦ βαλαντίου αὐτοῦ, ἐπιπλήττει αὐστηρῶς αὐτόν, καὶ ἀποσύρεται ἐντὸς τοῦ καταστήματός του.

Ἀλλ' ἐνταῦθα εἶνε ἀναγκαία μικρὰ παρέκβασις. Μόνος ὁ ζήσας ἐν Κωνσταντινουπόλει γινώσκει τί σημαίνει *γιαγκισιδζῆς*, τουτέστι *λωποδύτης*, κατὰ τὴν ἐν Ἀθήναις καθιερωθεῖσαν ἔκφρασιν. Ἀνάγκη ἀπαραίτητος, ὅταν διέρχησαι ὁδούς τινας τῆς τουρκικῆς πρωτευούσης, καθ' ἃς ἡ τοῦ πλήθους κυκλοφορία εἶνε πυκνοτέρα, νὰ κουμβώσῃς τὸ φόρεμά σου καὶ νὰ προσέχῃς τὰ θυλάκιά σου, διότι ἄλλως μέγαν διατρέχεις κίνδυνον νὰ ἐπανέλθῃς οἴκαδε ἄνευ ὡρολογίου ἢ ἄνευ τοῦ βαλαντίου σου. Ὑπάρχουσιν ἐποχαὶ καθ' ἃς οἱ τῶν *γιαγκισιτζίδων* ἄθλοι λαμβάνουν ἀπιστεύτους διαστάσεις, καὶ ἄλλαι πάλιν καθ' ἃς οὐ-

Digitized by Google

τοι καθίστανται ἀραιότεροι. Οὐδέποτε ὅμως ἐκλείπουσι καθ' ὁλοκληρίαν. Ἡ αὔξησις καὶ ἐλάττωσις τῶν ἄθλων τούτων σχετίζεται πρὸς τὴν αὐστηρὰν ἢ χαλαρὰν ἐπιτήρησιν τῆς τουρκικῆς ἀστυνομίας. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι οἱ *γιαγκισιδζῆδες* τῆς Κωνσταντινουπόλεως πάντοτε σχεδὸν εἰσὶ κομψῶς ἐνδεδυμένοι, ἵνα μὴ ἐμπνέωσι δυσπιστίαν πρὸς τὰ θύματα αὐτῶν. Πολλάκις βλέπεις εὐγενῆ κύριον, ὑψηλὸν φοροῦντα πῖλον, κομψότατα ἐνδεδυμένον, φέροντα ἐπὶ τοῦ στήθους παχεῖαν χρυσῆν ἅλυσον καὶ χρυσοῦν ὡρολόγιον. Τὸν ἐκλαμβάνεις ὡς ἄνθρωπον ἀνήκοντα εἰς τὴν ὑψηλὴν κοινωνίαν καὶ ὅμως εἶνε ἁπλούστατα λωποδύτης. Ἐπανέλθωμεν ἤδη ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Ὁ κ. Π. . . ἐκλαβὼν τὸν νέον ὡς λωποδύτην, ἐπέπληξεν αὐτὸν καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ κατάστημά του. Ὁ νέος ὅμως τὸν παρακολουθεῖ καὶ ἐπιμένει ν' ἀσπασθῇ τὴν χεῖρά του. Μά, τέλος πάντων, τί με θέλεις; ἐρωτᾷ μετὰ θυμοῦ ὁ καταστηματάρχης. Νομίζεις πῶς θὰ 'μπορέσῃς νὰ μὲ ἀπατήσῃς; Φύγε ἀπ' ἐδῶ ἀμέσως, εἰ δὲ μὴ σὲ παραδίδω εἰς τὴν ἀστυνομίαν.

— Δὲν εἶμαι, κύριε, *γιαγκισιδζῆς*· παρατηρήσατέ με καλά· δὲν μὲ γνωρίζετε;

— Ὄχι, δὲν σὲ γνωρίζω.

— Ἐσεῖς εἴσθε εὐεργέτης μου καὶ ἦλθον νὰ σᾶς εὐχαριστήσω.

— Ἐγώ!

— Ναί, ἐσεῖς.

Ὁ κ. Π... παρετήρει μετὰ προσοχῆς τὸν νέον, ἀλλ' ἦτο ἀδύνατον ν' ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν μνήμην αὐτοῦ τὰ χαρακτηριστικά του, ἀλλοιωθέντα ἄλλως ὑπὸ τῆς εὐζωίας.

— Καὶ πότε σὲ εὐεργέτησα;

— Εἶνε τώρα τρία ἔτη. Ἐνθυμεῖσθε μίαν ἡμέραν ποῦ ἠγοράσατε εἰς ἕνα νέον τὰ ἐργαλεῖα διὰ νὰ γείνῃ λοῦστρος;

— Ναί, τὸ ἐνθυμοῦμαι.

— Λοιπόν, ὁ λοῦστρος ἐκεῖνος ἤμουν ἐγώ. Τὰ χρήματά σας πραγματικῶς μοὶ ἔφεραν καλόν.

— Καὶ πῶς τοῦτο;

— Εἰς διάστημα δύο περίπου χρόνων ποῦ ἔτρωγα ξηρὸν ψωμὶ μόνον καὶ ἐκοιμώμουν μέσα εἰς μίαν ἐκκλησίαν ἐκέρδησα πενῆντα λίραις τουρκικαῖς· ὅταν οἱ Ῥῶσσοι ἔφθασαν 'ς τὴν Ἀδριανούπολιν, μὲ τὰ χρήματά μου ἀγόρασα διάφορα ποτά, τὰ ὁποῖα μετέφερα ς' τὴν Ἀδριανούπολιν καὶ τὰ ἐπώλησα εἰς τὸν ῥωσσικὸν στρατόν. Ἡ πρώτη δοκιμή μου ἐπέτυχε λαμπρά, ἐμεγάλωσα τὴν ἐργασίαν μου, ἐκέρδησα πολλά, καὶ σήμερον, δόξα τῷ Θεῷ, εἶμαι πλούσιος. Τὰ πλούτη ποῦ ἀπέκτησα τὰ χρεωστῶ εἰς τὰ δώδεκα γρόσια, ποῦ μοὶ ἐδανείσατε. Τὴν περιουσίαν ποῦ σήμερον ἔχω τὴν χρεωστῶ εἰς ἐσᾶς καὶ θὰ σᾶς εἶμαι αἰωνίως εὐγνώμων.

« — Δὲν εἰμποροῦσα, μοὶ ἔλεγεν ὁ ταῦτα διηγούμενος κύριος Π. . . νὰ κρατήσω τὴν συγκίνησίν μου· χαρᾶς δάκρυα μοῦ ἦλθαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς· ἠσπάσθην τὸν καλὸν νέον, καὶ μετὰ δυσκολίας ἔπεισα αὐτὸν νὰ ἔλθῃ μαζύ μου καὶ νὰ τοῦ προσφέρω τὸ πρόγευμα εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ».

— Καὶ τώρα, τί σκοπεύεις νὰ κάμῃς; Ἠρώτησεν ὁ κύριος Π. . . τὸν ἀπὸ λούστρου μεταπραπέντα εἰς προμηθευτὴν τοῦ ῥωσσικοῦ στρατοῦ.

— Πηγαίνω 'ς τὰ παραδουνάβια μέρη τῆς Βλαχίας, ἐκεῖ θὰ σκεφθῶ τί θὰ κάμω. Ἴσως δοκιμάσω τὸ ἐμπόριον τῶν σιτηρῶν. Ἀναχωρῶ σήμερα.

Ὁ νέος ηὐχαρίστησε καὶ πάλιν τὸν κύριον Π τὸν ἀπεχαιρέτησε καὶ ἀνεχώρησεν. Ἔκτοτε οὐδεμία ἐλήφθη εἴδησις περὶ αὐτοῦ.

Γ'.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ὁ σοφὸς ἐρευνητὴς τοῦ ἰταλικοῦ μεσαιῶνος καὶ συγγραφεὺς τῶν περὶ Κερκύρας καὶ Ἀθηναΐδος πραγματειῶν Γρηγορόβιος, ἐν προσφάτῳ αὐτοῦ ἀφηγήσει ἐκδρομῆς εἰς Σάρδεις τῆς Λυδίας, παρενείρει τὰς ἑξῆς σκέψεις· « Τὸ ἐκπληκτικώτατον μεγαλούργημα τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρξεν ὁ ἐξελληνισμὸς τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ γλῶσσα αὐτῶν καὶ ὁ πολιτισμὸς ἐπεκράτουν ἄλλοτε ἐφ' ὅλης τῆς δυσμικῆς Ἀσίας ἀπὸ τοῦ Πόντου μέχρι τῶν καταρρακτῶν τοῦ Νείλου. Πᾶσαι αὗται αἱ χῶραι ἀπετέλεσαν ὁμοῦ τὸ παγκόσμιον ἑλληνικὸν κράτος τοῦ Ἀλεξάνδρου. Οἱ Ῥωμαῖοι τὸ ἐκληρονόμησαν, μέγιστον δὲ κατόρθωμα αὐτῶν ὑπῆρξεν ἡ ἕνωσις τῆς Δύσεως καὶ τῆς ἑλληνικῆς Ἀνατολῆς εἰς κοσμοπολιτικὸν κράτος, οὗ ἐφάμιλλον δὲν ἀναφέρει ἡ ἱστορία. Βραδύτερον τὸ ἀνθηρὸν ἵδρυμα ἐδιχοτομήθη, καὶ τὸ ἀνατολικὸν ἢ ἀλεξανδρινὸν αὐτοῦ τμῆμα κατεκτήθη ἐπὶ τέλους ὑπὸ Ἀράβων καὶ Τούρκων, ἐπὶ δὲ τῶν ἐρειπίων του ἀνιδρύθη τὸ κρατῆσαν ἐπί τινα χρόνον τοῦ κόσμου κράτος τῶν Μωαμεθανῶν. Ὅ,τι δὲν κατώρθωσαν οἱ Πέρσαι τοῦ Δαρείου καὶ Ξέρξου κατώρθωσαν οἱ Τοῦρκοι. Γενόμενοι κύριοι τῆς Ἑλλάδος, εἰσώρμησαν εἰς Εὐρώπην. Ἔκτοτε ἐν Ἀνατολῇ, τῷ καλλίστῳ ἀποκτήματι τοῦ ῥωμαϊκοῦ κόσμου, ἡ σφαῖρα τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ ἐσμικρύνθη. Κατὰ τὰς σταυροφορίας ἡ Εὐρώπη ἀπεπειράθη πάλιν ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν ἀρχαίαν συνάφειαν πρὸς τὴν ἑλληνορρωμαϊκὴν Ἀσίαν, αἱ ἀπόπειραι δ' αὗται ἐξηκολούθησαν ἀπὸ τῆς πτώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τοὺς μακροὺς τουρκικοὺς πολέμους. Σήμερον τὸ μωαμεθανικὸν κράτος καταρρέει τμηματηδὸν καὶ αὐτὴ ἡ ἀνάκτησις τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶνε ζήτημα χρόνου καὶ εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς. Ἀλλ' ἡ Κωνσταντινούπολις ἀποτελεῖ τὴν κλεῖδα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἤκουσα ἀνθρώπους ὀνειρευομένους ὅτι ἡ Μικρὰ Ἀσία προώρισται ν' ἀποικισθῇ ὑπὸ Γερμανῶν. Ἀλλ' οἱ πολιτικοὶ οὗτοι τοῦ μέλλοντος λησμονοῦσιν ὅτι αἱ ἀκταὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας κατοικοῦνται καὶ νῦν ὑπὸ Αἰολέων καὶ Ἰώνων, ἔμειναν δ' ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου, τῶν Σελευκιδῶν, τῶν Ἀτταλιδῶν καὶ

Digitized by Google

τῶν Βυζαντινῶν ἑλληνικαί. Ἐκεῖ προώρισται ἴσως ν' ἀνακτήσῃ ὁ πανταχοῦ ἐνισχυόμενος ἐκ νέου ἑλληνισμὸς τὴν κοσμοπολιτικήν του σημασίαν».

Γάλλος τις ἐστοιχημάτισεν ὅτι ἠδύνατο νὰ μείνῃ ἐπὶ δύο ὥρας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐνώπιον μικρᾶς τραπέζης πωλῶν ἀργυρᾶ πεντόφραγκα ἀντὶ ἑνὸς φράγκου, χωρὶς νὰ κατορθώσῃ νὰ πωλήσῃ τὸ ἐμπόρευμά του. Μεταβὰς πράγματι εἰς τὸ ὁρισθὲν μέρος ἤρξατο φωνάζων: «Πάρετε, κύριοι, πεντόφραγκα ἀσημένια καλὰ καὶ καινούργια ἕνα φράγκον τὸ ἕνα...» καὶ ἐδείκνυε τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης του πεντόφραγκα. Οὐδεὶς τῶν διαβατῶν προσῆλθεν ἵνα ἀγοράσῃ, διότι πάντες τὰ ἐνόμιζαν κίβδηλα. Ἐπὶ τέλους εἷς προσελθών, ἀφοῦ ἐπὶ μακρὸν ἐξήτασεν ἓν τῶν πωλουμένων πενταφράγκων, ἠγόρασεν αὐτὸ καὶ μεταβὰς εἴς τινος χρυσοχόου τὸ ἐπέδειξεν εἰς αὐτόν. Τοῦ χρυσοχόου εἰπόντος ὅτι τὸ πεντόφραγκον δὲν ἦτο κίβδηλον, ἔδραμεν ὅπως ἀγοράσῃ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης ἀπολειφθέντα, ἀλλ' ἡ ὥρα τοῦ στοιχήματος εἶχε παρέλθει καὶ ὁ ἔμπορος τῶν πεντοφράγκων εἶχε γείνει ἄφαντος, κερδήσας τὸ στοίχημα διὰ τῆς θυσίας τεσσάρων μόνον φράγκων.

Τὰ ἑξῆς ἐπιστέλλει τις εἰς τὴν «Ἐπιστημονικὴν Ἐπιθεώρησιν» ὡς παράδειγμα τῆς νοημοσύνης τῶν μικρῶν πτηνῶν.

«Εἶχον δύο κανάρια, ἄρρεν καὶ θῆλυ, ἐντὸς κλωβοῦ, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὁποίου εἶχα κρεμάσει μικρὸν στρογγύλον κάτοπτρον Παρετήρησα τότε ὅτι τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος πτηνὰ ἐρράμφιζον τὸ κάτοπτρον καὶ παρετήρουν ἐν αὐτῷ, ἄλλοτε μὲν ταπεινοῦντα τὴν κεφαλήν, ἄλλοτε δὲ προσπηδῶντα ἐπ' αὐτοῦ, πολλάκις κατ' ἐπανάληψιν. Λαμβάνω μετὰ ταῦτα τὸ κάτοπτρον καὶ τὸ τοποθετῶ ἔξωθεν ἐπὶ τῶν κιγκλίδων τοῦ κλωβίου· παρευθὺς βλέπω τὰ δύο κανάρια ἐρχόμενα νὰ σταθῶσιν ἀπέναντι τοῦ καθρέπτου, καὶ ποιοῦντα τὰ αὐτὰ καὶ πρό τινος σχήματα. Καλύψας τὸν καθρέπτην διὰ φύλλου χάρτου, παρετήρησα ὅτι τὰ πτηνὰ ἐκινοῦντο ἀνησύχως ἐν τῷ κλωβῷ· ἐγείρω τότε τὸ κάλυμμα, καὶ τὸ ἀντικαθιστῶ διὰ φύλλου κεκομμένου εἰς τρόπον ὥστε νὰ καλύπτεται τὸ κεντρικὸν μέρος τοῦ κατόπτρου, καὶ νὰ μένῃ ἐλευθέρα ἡ περιφέρεια· πρὸς μεγάλην ἔκπληξίν μου παρατηρῶ τότε ὅτι τὸ ἄρρεν, προβάλλον τὸ ράμφος του διὰ τῶν κιγκλίδων, ἀνήγειρε τὸ χάρτινον κάλυμμα, ἵνα ἐπαναλάβῃ τὰς οἱονεὶ αὐταρέσκους κινήσεις του. Τὸ παράδοξον τοῦτο γεγονὸς δεικνύει ὅτι τὰ πτηνά, — τοὐλάχιστον τὸ περὶ οὗ πρόκειται εἶδος — ἀναγνωρίζουσι τὴν εἰκόνα των, καὶ ὅτι ταύτην δὲν ἀποδίδουσιν εἰς πραγματικὴν παρουσίαν δευτέρου ἀτόμου, καθ' ὅσον τὰ δύο μου κανάρια οὐδεμίαν ἀνησυχίαν ἐπεδείκνυον πρὸ τῆς εἰκόνος των.»

Ὁ Chamberland, εἷς τῶν συνεργατῶν τοῦ Pasteur, ἔσχε τὴν εὐτυχῆ ἐπίνοιαν νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου τὸ διυλιστήριον, οὗτινος γίνεται χρῆσις ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ μεγάλου χημικοῦ, πρὸς ἀπαλλαγὴν τοῦ ὕδατος ἀπὸ τῶν μικροβίων, ἅτινα περιέχει. Ἡ συσκευὴ συνίσταται ἐκ πορώδους σωλῆνος ἐκ πορσελάνης, ἔχοντος μῆκος 20 ἑκατοστομέτρων ἐπὶ διαμέτρου 25 χιλιοστῶν. Δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἀκριβῶς ἐπὶ ὑδραγωγοῦ σωλῆνος, ὅπως ἐνεργήσῃ διὰ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς πιέσεως τῆς ὑπαρχούσης εἰς τοὺς σωλῆνας τούτους. Ὑπὸ πίεσιν δύο ἀτμοσφαιρῶν ἓν μόνον διυλιστήριον τοῦ εἴδους τούτου παρέχει καθ' ἑκάστην 20 λίτρας καθαρισμένου ὕδατος. Τὸ ὄργανον τοῦτο θέλει παράσχει μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς τὴν δημοσίαν ὑγιεινήν.

Πόσον ἀπιστεύτως φαρμακεῖά τινα κερδοσκοποῦσιν ἐπὶ τῆς τιμῆς τῶν φαρμάκων δύναται ἕκαστος νὰ κρίνῃ ἐκ τοῦ ἑπομένου ἁπλοῦ παραδείγματος.

Εἰσέρχεταί τις εἰς ἓν τοιοῦτον κατάστημα, ζητεῖ ἓν φάρμακον ἀξίας 1 δρ. καὶ 10 λεπτῶν, πληρώνει αὐτό, καὶ ἀναχωρεῖ ἀμέσως. Ὁ φαρμακοποιὸς λαμβάνει τὰ χρήματα, ἀλλ' ἐνῷ ἑτοιμάζεται νὰ τὰ ρίψῃ εἰς τὸ συρτάριον, παρατηρεῖ ὅτι τὸν ἐπλήρωσαν μὲ νόμισμα κίβδηλον. Τὸ δεκάλεπτον εἶνε καλόν, ἀλλὰ τὸ ἀργυροῦν φράγκον εἶνε φανερὰ κίβδηλον. Ὅθεν πλήρης ὀργῆς βάλλει κραυγὴν ἀγανακτήσεως.

— Νὰ τρέξω νὰ τὸν πιάσω, κύριε; λέγει εἷς ὑπάλληλος τοῦ φαρμακείου.

Ὁ φαρμακοποιὸς προχωρεῖ μέχρι τῆς θύρας, καὶ ρίπτει τὸ βλέμμα πρὸς τὴν ὁδόν, ἣν ἠκολούθησεν ὁ πελάτης.

— Τώρα δὲν ὠφελεῖ πλέον, ἀποκρίνεται, δὲν θὰ 'μπορέσῃς νὰ τὸν πιάσῃς· ὁ ἀχρεῖος ἔγεινεν ἄφαντος. Ἔπειτα, προσέθηκε χαμηλοφώνως, καὶ πάλι ἔχω κέρδος πέντε λεπτῶν.

Ὁ Ἑρρίκος Ἅϊνε εὑρισκόμενος ἡμέραν τινὰ εἰς περίπατον μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Μαξιμιλιανοῦ παρετήρησε μεγάλην ἀράχνην, ἥτις εἶχε συλλάβει μυῖαν εἰς τὸ δίκτυόν της, καὶ ἀφοῦ τῆς ἐρρόφησε τὸ αἷμα ἀπέρριψεν αὐτήν. Ὑψώσας δὲ τὸν δάκτυλον καὶ δεικνύων αὐτὴν πρὸς τὸν ἀδελφόν του:

— Παρατήρησε, εἶπεν· ἐδῶ συμβαίνει ὅ,τι καὶ εἰς τοὺς ἀνοήτους ἀνθρώπους ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ ἀράχνη εἶνε ἡ κοινωνία· τὸ δίκτυον αὐτῆς εἶνε οἱ γλυκεῖς λόγοι, οἱ ὁποῖοι μᾶς προσελκύουν καὶ μᾶς φέρουν εἰς τὴν παγίδα· ἀλλ' ὁ φρόνιμος καὶ ἰσχυρὸς τὸν χαρακτῆρα ἀνὴρ γνωρίζει νὰ διεκφύγῃ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον:

Καὶ δι' ἑνὸς τῆς ράβδου του κτυπήματος κατέρριψε τὸν ἱστὸν τῆς ἀράχνης εἰς τοὺς πόδας του. Ὁ ἀδελφός του προὐχώρησε διὰ νὰ καταπατήσῃ τὴν ἀράχνην. Ἀλλ' ὁ Ἑρρίκος, ἐμποδίσας αὐτόν,

— Ἄφησέ την νὰ ζήσῃ, εἶπεν. Ἀρκετὸν μόνον εἶνε νὰ καταστρέψῃς τὸ ἔργον τοῦ ἐχθροῦ σου. Ἐννοεῖς;...

— Δὲν μοῦ λές, Πέτρο, ἐκεῖνοι οἱ δύο ποῦ ἔρχονται ἀπὸ 'κεῖ κάτω εἶνε ἀδελφοί;

Πέτρος. — Γιὰ τὸν ἕνα τὸ ξέρω καλά, γιὰ τὸν ἄλλο ὅμως δὲν εἶμαι τόσῳ βέβαιος.

Ὁ κύριος. — Τί θέλεις, Μαρία;

Ὑπηρέτρια. — Ἦρθα νὰ σᾶς 'πῶ, ἀφεντικό, πῶς ἡ κυρία δὲν παύει νὰ μαλώνῃ μαζύ μου ἀπ' τὸ πρωῒ ὡς τὸ βράδυ. Δὲν 'μπορῶ πλέον νὰ ὑποφέρω καὶ θὰ πάω νὰ τῆς 'πῶ πῶς θὰ φύγω.

Ὁ κύριος. — Ἄχ, καλότυχο κορίτσι, νὰ 'μποροῦσα νὰ τῆς 'πῶ κι ἐγὼ τὸ ἴδιο!

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 922.

Digitized by Google

Ἀριθ. 464 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 89. | 18 Νοεμβρίου 1884

ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

ΑΙ ΜΙΚΡΑΙ ΑΔΕΛΦΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟΡΩΝ

(Ἐκ τῶν τοῦ **Maxime Du Camp**)

Ἀφιεροῦται τῷ θεραπευτηρίῳ «Ὁ Εὐαγγελισμός».

—

Β'. ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ.

Αἱ Μικραὶ Ἀδελφαὶ τῶν ἀπόρων ἵδρυσαν ἀλληλοδιαδόχως ἐν Παρισίοις πέντε καταστήματα διὰ τοὺς ἐνδεεῖς γέροντας. Τὰ πέντε ταῦτα καταστήματα περιλαμβάνουσι μέσον πληθυσμὸν 1200 ὑποτρόφων ἐπιτηρουμένων καὶ περιθαλπομένων ὑπὸ 100 ἀδελφῶν. Ἐν ἑκάστῳ τῶν καταστημάτων τούτων ὁ ὀργανισμὸς εἶνε ὁ αὐτός· τὸ σωματεῖον διευθύνεται ὑπὸ ἡγουμένης, τὴν ὁποίαν οὐδὲν διακρίνει ἐξωτερικὸν σημεῖον ἀπὸ τῶν ἄλλων μοναχῶν, εἰμὴ μόνον τὸ ὅτι τὴν προσαγορεύουσι μ η τ έ ρ α. Ὡς αἱ ὑποτεταγμέναι αὐτῇ ἀδελφαί, φέρει ἐσθῆτα ἐκ μέλανος ἐρίου, ἐπενδύτην μέλανα, καλύπτραν λευκὴν καὶ ὑποδήματα στερεά, ὑπομιμνήσκοντα τὸ ἔνδυμα τῶν γυναικῶν τοῦ Σαὶν Σερβὰν καὶ τὴν τοῦ ἱδρύματος ἀρχήν. Ὁ κανονισμὸς εἶνε αὐστηρὸς μὲν διὰ τὰς μοναχάς, ἐπιεικὴς δὲ διὰ τοὺς ὑποτρόφους. Πράγματι, αὐτοὶ εἶνε οἱ κύριοι, αἱ δὲ ἀδελφαὶ ὑπηρετοῦσιν αὐτοὺς ὡς πλύντριαι, ὡς μαγείρισσαι, ὡς νοσοκόμοι, ὡς ἐρανίστριαι, ὡς ὑπηρέτριαι εἰς πᾶσαν περίστασιν, ἐκτελοῦσαι καὶ τὰς ἀπεχθεστέρας ἔτι ὑπηρεσίας. Παρὰ τῶν γερόντων οὐδὲν ἄλλο ἀπαιτοῦσιν εἰμὴ μόνον ν' ἀποθάνωσιν ἐν εἰρήνῃ, οὔτε τὴν πεῖναν φοβούμενοι οὔτε τὸ ψῦχος. Αἱ δὲ ἀδελφαὶ τοὺς τρέφουσι, τοῖς παρασκευάζουσι κλίνας, τοὺς ἐνδύουσιν, ἐπιδέουσι τὰς πληγάς των, ἀλλάσσουσι τὰ κεκηλιδωμένα ἐνδύματά των, ἐγρηγοροῦσι παρὰ τὴν κλίνην τῶν νοσούντων, τοὺς παρηγοροῦσι κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, τοὺς περιτυλίσσουσιν εἰς τὰ σάβανα, τοὺς ἐναποθέτουσιν εἰς τὸ νεκρικὸν φέρετρον, προσεύχονται πλησίον τοῦ νεκροῦ καὶ προπέμπουσιν αὐτὸν μέχρι τῆς θύρας τοῦ ἀσύλου, ὅταν μεταφέρηται εἰς τὴν τελευταίαν αὐτοῦ κατοικίαν. Εἰς τὰ καταφύγια ταῦτα ἡ πειθαρχία εἶνε οὐ μόνον μαλακή, ἀλλὰ καὶ μητρική. Ἡ γυνὴ εἰς μάτην ἐνδύεται τὸ μοναχικὸν σχῆμα καὶ ὀμνύει ὅρκους ἀμετακλήτους, δὲν δύναται ν' ἀποφύγῃ τοὺς μοιραίους τῆς φύσεως νόμους· ἐπλάσθη ὅπως γείνῃ μήτηρ. Ἡ θέλησις αὐτῆς ἢ αἱ περιστάσεις δύνανται νὰ καταστρέψωσι τὸν φυσικὸν τοῦ φύλου της νόμον, ἀλλ' οὐδὲν ἰσχύει κατὰ τοῦ ἐπιβεβλημένου αὐτῇ ἠθικοῦ νόμου. Ἐγεννήθη καὶ μένει μήτηρ. Ὡς μικρὰ κόρη εἶνε μήτηρ τῆς πλαγγόνος της, ὡς πρεσβῦτις ἄτεκνος εἶνε μήτηρ παντὸς βρέφους, ὡς ἀδελφὴ τοῦ ἐλέους εἶνε μήτηρ τῶν ἀρρώστων καὶ πάντων τῶν δυστυχῶν, τοσούτῳ μᾶλλον, καθόσον στερεῖται τῆς ἀληθοῦς μητρότητος. Εἰς τὰ καταστήματα αὐτῶν αἱ Μικραὶ Ἀδελφαὶ τῶν ἀπόρων εἶνε μητέρες τῶν γερόντων, τοὺς ὁποίους περιθάλπουσι, μητέρες τρυφεραί, θωπευτικαί, πρόθυμοι καὶ πάντοτε φαιδραί, ὡς ἁρμόζει ὅπως διασκεδάσωσι παιδία. Εἶδον ἐκεῖ μοναχὰς νεαρὰς καὶ ἁβρὰς περιστοιχιζομένας ὑπὸ υ ἱ ῶ ν, ὧν ὁ νεώτατος ἦτο 75 ἐτῶν. Θέαμα ὄντως συγκινητικόν. Ἀλλὰ τὸ μᾶλλον ἐκπλῆσσον εἶνε ἡ φαιδρότης τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν τῶν ἀπόρων. Ὁ γέλως ἠχεῖ ἀπὸ τῶν χειλέων των, ὡς νὰ ἦτο καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν κεκανονισμένων. Ἡ ψυχὴ αὐτῶν εἶνε ἀτάραχος, ἡ δὲ συνείδησις τοῦ ἐπιτελεσθέντος καθήκοντος μεταδίδει αὐταῖς ἤρεμον οὕτως εἰπεῖν εὐχαρίστησιν, διαλάμπουσαν ἐν τῇ μορφῇ των. Ἄλλως, οὐδὲν τὸ ταράσσον αὐτάς. Ὁ τοῦ κόσμου θόρυβος παύει εἰς τὸ κατώφλιον τῆς κατοικίας των, αἱ ἀσχολίαι των δὲ εἶνε τοσαῦται, κατὰ τάξιν διαδεχόμεναι ἀλλήλας, ὥστε δὲν ἔχουσι καιρὸν νὰ σκεφθῶσι περὶ τῶν ἐπιγείων. Τὰ ἐν τῷ κόσμῳ συμβαίνοντα, οἱ μάταιοι τῶν ἀνθρώπων ἀγῶνες, τῶν γεγονότων τὸ ἀσυνάρτητον, ἡ πτῶσις τῶν μεγάλων ἀνδρῶν καὶ τῶν μικρῶν ἡ ἀνύψωσις, οὐδόλως ἐνδιαφέρουσιν αὐτάς, οὐδ' εὐκαιροῦσι νὰ στρέψωσι τὸν νοῦν πρὸς τὰ τοιαῦτα, ἐνόσῳ καθῆκον ἔχουσι νὰ θεραπεύωσι τὰς ἀνάγκας τῆς γυμνῆς, τῆς πεινώσης, τῆς ἀναπήρου οἰκογενείας, ἥτις ἀδιαλείπτως τὰς ἱκετεύει. Τοῦτο εἶνε τὸ καθ' ἑκάστην ἀνανεούμενον πρόβλημα, τὸ ὁποῖον δέον καθ' ἑκάστην νὰ λύηται. Ὅταν δὲ λυθῇ, εὐχαριστοῦσι τὸν Θεὸν καὶ ἡσυχάζουσιν. Οἱ γέροντες ἔφαγον, ἔχουσι πῦρ ἐν τῇ καμίνῳ, καλαὶ δὲ κλῖναι ἀναμένουσιν αὐτούς. Ἡ θεία Πρόνοια ἐφρόντισε περὶ αὐτῶν. Ποίαν ἄλλην ἔχουσι μέριμναν; Οὐδεμίαν.

Ὅπως ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς ἀνάγκας τοσούτων ὑποτρόφων, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀνικάνων, ἓν μόνον μέσον ὑπάρχει, ὁ ἐρανισμός. Τὰ καταστήματα ταῦτα οὔτε προσόδους ἔχουσιν οὔτε ἐπιδόματα. Λέγουσι· «τὸν ἐπιούσιον ἡμῶν ἄρτον δὸς ἡμῖν σήμερον» καὶ οὐδὲν πλέον. Ἑκάστη ἡμέρα ἔχει τὴν ἑαυτῆς φροντίδα. Τὴν προτεραίαν ἀγνοοῦσι πῶς θὰ φάγωσι τὴν ἐπιοῦσαν, ἀλλὰ γινώσκουσιν ὅτι θὰ φάγωσι καὶ τρώγουσι. Μετ' εὐγνωμοσύνης δέχονται τὴν ἐλεημοσύνην εἴτε εἰς νόμισμα εἴτε εἰς εἶδος.

Νομίζω ὅτι αἱ διατάξεις ἀπαγορεύουσιν εἰς τὰς ἡγουμένας νὰ ἔχωσιν ἐν τῷ ταμείῳ πλέον ὡρισμένου τινὸς χρηματικοῦ ποσοῦ. Πᾶν ὅ,τι κατὰ τὸν ἔρανον ὑπερβαίνει τὸ ποσὸν τοῦτο στέλλεται εἰς τὸ κεντρικὸν κατάστημα, ὅπως χρησιμεύσῃ ἐπ' ἀγαθῷ ἐν γένει τοῦ ἱδρύματος.

Ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν ἐξέρχονται πρὸς ἐρανισμὸν δύο ἀδελφαὶ ἐξ ἑκάστου τῶν πέντε παρισινῶν κατα-

Digitized by Google

στημάτων, καὶ βαδίζουσι βήματι ταχεῖ ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων, κρατοῦσαι τὸν κατάλογον ἐκείνων, οὓς ὀφείλουσι νὰ ἐπισκεφθῶσιν. Τὸ δρομολόγιόν των ὡρίσθη ἐκ τῶν προτέρων, οὐδ' ἐπιτρέπεται αὐταῖς ἡ πρωτοβουλία εἰς τὸ ἐπίπονον, τῷ ὄντι, τοῦτο ἔργον. Δὲν εἶνε τίποτε τὸ περιπατεῖν ἐπὶ πέντε καὶ ἓξ κατὰ συνέχειαν ὥρας ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἀλλ' αἱ οἰκίαι ἐν Παρισίοις εἶνε ὑψηλαί, ἡ δ' εὐσπλαγχνία δὲν κατοικεῖ πάντοτε εἰς τὸ πρῶτον πάτωμα. Ἡ ἐρανίστρια ἐπανέρχεται ἐνίοτε οἴκαδε ἀφοῦ ἀναβῇ καὶ καταβῇ 150 πατώματα τὴν αὐτὴν ἡμέραν. Μία ἐξ αὐτῶν μοὶ ἔλεγε μειδιῶσα· « Δὲν θὰ ἦτο τίποτε ἐὰν ἠδυνάμην ν' ἀλλάξω γόνατα ». Τὰς δέχονται ἐν γένει καλῶς. Τὸ εὐεργετικὸν ἵδρυμά των εἶνε γνωστόν, εὐχαρίστως δὲ ταῖς παρέχονται βοηθήματα. Σπανίως ἐξέρχονται χωρὶς νὰ λάβωσι νόμισμα ἀργυροῦν ἢ χρυσοῦν. Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους τῆς γενικῆς ἀσεβείας πρὸς πᾶν τὸ ἀξιοσέβαστον αἱ Μικραὶ Ἀδελφαὶ ἤκουσαν βεβαίως πολλάκις λοιδορίαν τινά. Ἐνίοτε μέθυσός τις βλέπων αὐτὰς πορευομένας γοργῷ τῷ βήματι καγχάζων τὰς ὕβρισεν, ἀλλ' ἀναγνωρίσας αὐτὰς ἀνεφώνησεν: « Αἱ Μικραὶ Ἀδελφαὶ τῶν Ἀπόρων! » καὶ ἀποκαλύψας τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἠρεύνησεν ἐν τῷ θυλακίῳ του καὶ εἶπεν· « Ἰδοὺ δύω πεντόλεπτα διὰ τοὺς γέροντάς σας ». Ἡ δὲ ἐλεημοσύνη αὕτη δὲν εἶνε ἴσως ἧττον εὐπρόσδεκτος. Πόσα συνάγουσιν εἰς τοὺς κατ' οἶκον ἐρανισμούς; Ἀγνοῶ. Δύναμαι ὅμως νὰ εἴπω ὅτι ἄνευ τῶν εἰς χρήματα διδομένων ἐλεῶν θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ θεραπευθῶσιν αἱ ἀνάγκαι τοῦ ἱδρύματος, καθότι τὰ εἰς εἶδος διδόμενα δὲν ἐπαρκοῦσιν ὅπως παράσχωσιν εἰς τοὺς ὑποτρόφους ἐνδύματα, κλίνην καὶ τροφήν.

Καὶ ὅμως οὐδενὸς φείδονται κόπου ἁπανταχοῦ ζητοῦσαι δῶρα εἰς εἶδος, ἀλλὰ τὰ δῶρα ταῦτα εἶνε τοσοῦτον ἀκανόνιστα, ὥστε ἀγνοοῦσιν ἐὰν θὰ προκύψῃ ἐξ αὐτῶν ἀφθονία ἢ ἔνδεια. Τὰ λείψανα τῶν μεγάλων ἑστιατορίων καὶ ξενοδοχείων, τὰ ὁποῖα συλλέγουσι τὴν πρωΐαν, εἶνε ἀνάλογα πρὸς τὴν κατὰ τὴν προτεραίαν γενομένην κατανάλωσιν. Ἀρκεῖ νὰ γείνωσι συμπόσιά τινα καὶ γάμοι, ὅπως εὐωχήσωσι καὶ οἱ γέροντες. Ἐν καιρῷ πολιτικῆς ἢ οἰκονομικῆς κρίσεως, ὅτε τὰ πολυτελῆ δεῖπνα εἶνε σπάνια εἰς τὰ καφενεῖα τοῦ συρμοῦ, καὶ οἱ ἀλλοδαποὶ εὐάριθμοι προσέρχονται εἰς τὰς τραπέζας τῶν ξενοδοχείων, ὀλίγα λαμβάνουσι καὶ αἱ Μικραὶ Ἀδελφαί, τότε δὲ παρίσταται ἡ ἀνάγκη τῶν χρημάτων. Δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι τὰ εἰς εἶδος διδόμενα συντελοῦσι κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὴν διατροφὴν τῶν περιθαλπομένων γερόντων, τοῦτο δὲ κατὰ μέσον ὅρον, καθόσον πάντες οἱ μῆνες δὲν εἶνε ἐπίσης προσοδοφόροι. Ὁ χειμὼν καὶ τὸ ἔαρ εἶνε καρποφόροι, διότι κατὰ τὰς ὥρας ταύτας τοῦ ἔτους γίνονται χοροί, μεγάλα γεύματα, συναναστροφαί, ἐξ ὧν ὠφελοῦνται οἱ ἄποροι. Κατὰ τὸ θέρος, τὸν Αὔγουστον καὶ τὸν Σεπτέμβριον, ὅτε οἱ εὐποροῦντες μεταβαίνουσιν εἰς τὴν ἐξοχήν, εἰς τὴν θήραν, εἰς τὰ θαλάσσια λουτρὰ ἢ εἰς περιήγησίν τινα, πᾶσαι αἱ πηγαὶ συγχρόνως ξηραίνονται, ἐπειδὴ δὲ τὸ ἀποταμιεύειν εἶνε ἀπηγορευμένον, ὡς καὶ τὸ ἔχειν προσόδους, βλέπουσιν ἐνίοτε ἡμέρας χαλεπάς, καθ' ἃς τὸ κρέας εἶνε σπάνιον καὶ τὰ λάχανα ἀφθονώτερα τοῦ δέοντος διὰ γεροντικοὺς στομάχους. Ἀναμένουσι δὲ ἀνυπομόνως τὸν Ὀκτώβριον καὶ τὸν Νοέμβριον, ὅτε ἀνοίγουσι τὰ σχολεῖα, τὰ δικαστήρια, τὰ νομοθετικὰ σώματα, συνεπαγόμενα τὴν ἄπλετον δαπάνην, ἄνευ τῆς ὁποίας ἡ τράπεζα τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν τῶν ἀπόρων καταδικάζεται εἰς ἄκραν λιτότητα.

Καὶ πρῶτον μεριμνῶσι περὶ τοῦ ἄρτου, τῆς κυρίας τροφῆς ἐν Γαλλίᾳ. Πάντα σχεδὸν τὰ καταστήματα τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν ἀναγκάζονται ν' ἀγοράζωσι μέρος αὐτοῦ, ἀλλὰ λαμβάνουσι τὰ ὑπολειπόμενα τεμάχια διαφόρων ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων.

Ὅπως καθ' ἑκάστην δύω ἐρανίστριαι ἐξ ἑκάστου καταστήματος περιέρχονται τοὺς Παρισίους, ὡσαύτως καθ' ἑκάστην πρωΐαν μία ἅμαξα συλλέγει τὰ εἰς εἶδος δωρούμενα. Οὕτω λοιπὸν αἱ Μικραὶ Ἀδελφαὶ ἀποστέλλουσι δέκα ἐρανιστρίας καὶ πέντε ἁμάξας. Ἤθελε δὲ εἶνε ἡ δαπάνη μεγάλη, διότι πέντε ἅμαξαι ἀπαιτοῦσι πέντε ἵππους χρήζοντας τροφῆς καὶ ἱπποσκευῆς. Ἀλλὰ χάρις εἰς τὴν γενναιοδωρίαν τοῦ κ. Μαυρικίου Βίξιο, διευθυντοῦ τῆς ἑταιρίας τῶν μικρῶν ἁμαξῶν, ἡ δαπάνη αὕτη δὲν ἐπιβαρύνει τὸν προϋπολογισμὸν τῶν ἀπόρων· εἰς ἕκαστον τῶν ἐν Παρισίοις καταστημάτων παρέχει ἵππον τρεφόμενον παρ' αὐτοῦ καὶ ἐπισεσαγμένον. Πρὸς δέ, ἅπαξ τοῦ ἔτους, βάφει τὰς ἁμάξας ἰδίᾳ δαπάνῃ. Ἡ πρᾶξις εἶνε καλὴ καὶ ἀξία λόγου. Ἡ ἅμαξα εἶνε διεσκευασμένη ἀναλόγως τοῦ προορισμοῦ αὐτῆς, ἔχουσα μεγάλα σιδηρᾶ δοχεῖα καὶ σάκκους, ἵσταται δὲ εἰς διαφόρους σταθμούς, καὶ ἐν πρώτοις εἰς τὰ λαχανοπωλεῖα καὶ τὰς δημοσίας ἀγοράς, ὅπου αἱ Μικραὶ Ἀδελφαὶ ἐμπνέουσι σεβασμόν, φιλοφρόνως χαιρετιζόμεναι, καὶ εὐλαβοῦς τυχοῦσαι δεξιώσεως καὶ ἐπὶ αὐτῆς τῆς Κοινότητος. Ἐκεῖ συγκομίζουσι λάχανα, μεγάλας κράμβας, γεώμηλα, δαύκους, ἐνίοτε τεμάχιον βουτύρου, ὅπερ ὅμως εἶνε σπάνιον. Ἡ ἐν τῷ ἐμπορίῳ ἐπιτυχία προδιαθέτει τὴν ψυχὴν εἰς τὰ καλὰ αἰσθήματα· ὁ ἔμπορος, ὅστις ἀπήλαυσεν ἐξ ἐπιχειρήσεώς τινος σπουδαῖον κέρδος, ῥίπτει ἐν τῇ ἁμάξῃ τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν σάκκον ὀρύζης ἢ φασήλων. Αἱ ἀγοραὶ δίδουσι σπανίως κρέας ἢ ἰχθῦς, τὰ ὁποῖα, ὡς δαπανηρά, δὲν φυλάττουσιν οἱ πωλοῦντες πρὸς ἰδίαν χρῆσιν. Ἀπεναντίας, αἱ κοιναὶ τῶν ὀπωρῶν, τὰ μῆλα καὶ τὰ ἄπια, προσφέρονται δαψιλῶς.

Ἐὰν εἶχον αὐτὸν μόνον τὸν πόρον, ἤθελον βεβαίως ἀποθάνει τῆς πείνης. Αἱ πωλήτριαι δὲν εἶνε πλούσιαι, τὸ δὲ ἐπάγγελμά των εἶνε λίαν ἐπίπονον, καὶ τὰ δῶρα αὐτῶν ἀνεπαρκῆ μὲν ὡς πρὸς τὰς προκειμένας ἀνάγκας, εἶνε γενναῖα ὡς πρὸς τὴν κατάστασιν τῶν δωρητῶν. Τὸ πλεῖστον τῆς συγκομιδῆς προέρχεται ἐκ τῶν μεγάλων ἑστιατορίων, τὰ ὁποῖα φυλάττουσι τὰ λείψανα τῶν τραπεζῶν των διὰ τὴν τράπεζαν τῶν ἀπόρων. Τῶν λειψάνων τούτων γίνεται διαλογὴ ὅσον οἷόν τε κατ' εἶδος καὶ οὕτω τιθέμενα ἐπὶ τοῦ πυρὸς καθίστανται πάλιν νόστιμα. Εἶδον ἐξερχόμενα ἐκ τῶν σιδηρῶν δοχείων ἐκλεκτὰ τεμάχια βοείου κρέατος, ὄρνιθας καὶ μηρία ἐλάφων σχεδὸν ἀνέπαφα. Τὰ τοιαῦτα μαγειρικὰ εὐτυχήματα δὲν ἀνανεοῦνται, ὡς εἰκός, καθ' ἑκάστην, τὰ ἐκλεκτὰ ταῦτα τεμάχια φυλάττονται διὰ τοὺς ἐν τῷ θεραπευτηρίῳ νοσηλευομένους, οὓς εὐφραίνουσι συνάμα καὶ ἐνδυναμοῦσι. Τὸ ἐπιζητούμενον μάλιστα ἐν τοῖς ἑστιατορίοις εἶνε ἡ ὑποστάθμη τοῦ καφέ, ἣν μετ' ἐπιμονῆς συλλέγουσι καὶ ἐπιμελῶς ἐπιτηροῦσι, μετὰ μεγίστης δὲ ἀνησυχίας ἀναμένουσιν οἱ ὑπότροφοι καὶ αὐταὶ ἴσως αἱ Μικραὶ Ἀδελφαί·

Digitized by Google

Ἀγνοῶ τίς συνέλαβε τὴν εὐφυᾶ ταύτην ἰδέαν τοῦ συλλέγειν τὴν ὑποστάθμην τοῦ καφέ, τὴν συνήθως ῥιπτομένην, καὶ τοῦ κατασκευάζειν ἐξ αὐτῆς μέλανα ζωμὸν ἔχοντα ὄψιν καφέ. Ὁ καφὲς μετὰ τοῦ γάλακτος εἶνε τῆς πρώτης ἀνάγκης διὰ τὸν παρισινὸν πρεσβύτην. Εἶχον ἤδη παρατηρήσει τὸ γεγονὸς τοῦτο ὅτε ἐμελέτων τὴν Σαλπετριὲρ καὶ τὰ ἄλλα δημόσια ἄσυλα τῶν γερόντων. Οὐδεμιᾶς φείδονται θυσίας, ὅπως ἀπολαύσωσι καθ' ἑκάστην πρωΐαν τὸν κύαθον ἐκεῖνον τοῦ καφὲ καὶ τοῦ γάλακτος, οὗ ἡ ἕξις κατέστη τυραννική. Αἱ Μικραὶ Ἀδελφαί, κατανοήσασαι τοῦτο, ζητοῦσι πανταχοῦ τὴν ἐξηντλημένην τοῦ καφὲ ὑποστάθμην, ἐξ ἧς κατασκευάζουσι ποτὸν ἔχον θεωρίαν μᾶλλον ἢ πραγματικότητα, ἀλλ' ὅμως προσφιλὲς εἰς τοὺς πτωχοὺς πρεσβύτας. Ἐθεώρουν γραῖάν τινα ἐρρυτιδωμένην, ἥτις ἔπινε βραδέως ἀπογευομένη ἕκαστον ῥόφημα. « Τί λέγεις, εἶνε καλὸς ὁ καφές σου ; », τῇ εἶπον. Ἔστρεψε πρὸς ἐμὲ τοὺς πονηροὺς ὀφθαλμούς της καὶ ἀνυψοῦσα τοὺς ὤμους μὲ ὕφος ἀνοχῆς, ἀπήντησε : « Νὰ σᾶς εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, εἶνε ὀλίγον ξεπλυμένος, ἀλλ' αὐτὸς μὲ διατηρεῖ ».

Ὅταν ἡ πρὸς ἐρανισμὸν ἐκπεμπομένη ἅμαξα ἐπιστρέφῃ οἴκαδε, τὰ ἐδώδιμα μεταφέρονται εἰς τὸ μαγειρεῖον, ἐπιθεωροῦνται, διαλέγονται ἐπιμελῶς καὶ χρησιμοποιοῦνται μέχρι τοῦ ἐλαχίστου τεμαχίου. Δέον νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὸ πρωϊνὸν πρόγευμα, τὸ γεῦμα τῆς μεσημβρίας καὶ τὸ δεῖπνον παρατιθέμενον εἰς τὰς 5 μ.μ., οὐδεὶς δὲ πρέπει νὰ ἐγείρηται τῆς τραπέζης πεινῶν. Ὡς κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας, ἐν Σαὶν Σερβάν, αἱ Μικραὶ Ἀδελφαὶ τρώγουσιν ἀφοῦ φάγωσιν οἱ γέροντες, οὓς ὑπηρετοῦσιν. Ὁ συλλεγόμενος ἄρτος εἰς τὰ ἑστιατόρια καὶ τὰ σχολεῖα εἶνε ῥυπαρός, ξηρὸς καὶ σκληρὸς δι' ὀγδοηκονταετῶν οὖλα. Ἀλλὰ καθαρίζεται ἀφαιρουμένου παντὸς κεκηλιδωμένου μέρους καὶ τίθεται εἰς τὸν κλίβανον, ὅπου γίνεται μαλακώτερος καὶ μᾶλλον εὐπρόσδεκτος. Ὅσα τεμάχια εἶνε καθ' ὑπερβολὴν σκληρά, συντρίβονται καὶ χρησιμεύουσιν εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς σούπας. Ἐδοκίμασα τὰ φαγητὰ ἐπὶ τῆς κοινῆς τραπέζης καὶ εἶπον κατ' ἐμαυτόν, ὅτι κατὰ τὰς περιηγήσεις μου θὰ ἐλογιζόμην εὐτυχής, ἐὰν εὕρισκον πάντοτε τοιαῦτα. Ἅπαξ τοῦ ἔτους, κατὰ τὴν 19 Μαρτίου, ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Ἰωσήφ, τὰ καταστήματα τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν ἑορτάζουσι· τότε δὲ ὁ ἐπίσκοπος τῶν Παρισίων μετὰ τῶν βικαρίων του φερόντων, ὡς αὐτός, λευκὸν περίζωμα, ὑπηρετεῖ ὁ ἴδιος τοὺς πρεσβύτας καὶ τὰς πρεσβύτιδας παρὰ τὴν τράπεζαν καθημένους, εὐχαριστοῦντας δὲ καὶ κατανοοῦντας διὰ τοῦ παραδείγματος τούτου, ὅτι ἡ χριστιανικὴ ἀδελφότης δὲν εἶνε λέξις κενή.

Τὰ λείψανα τῶν παρισινῶν τραπεζῶν τρέφουσι τοὺς ὑποτρόφους τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑποτρόφων ἡ τράπεζα ἔχει λείψανα, τὰ ὁποῖα δὲν πρέπει ν' ἀπολεσθῶσι. Τὰ διὰ τοὺς ἀνθρώπους ἀκατάλληλα, εἶνε καλὰ διὰ τὰ ζῷα· ἕκαστον λοιπὸν κατάστημα ἔχει κτηνοτροφεῖον, ὅπερ εὐχαρίστως δεικνύουσι καὶ τρέφουσιν ἐκ τῶν λειψάνων τῆς τραπέζης καὶ τῶν μαγειρείων. Εἰς ἓν τῶν καταστημάτων εἶδον σύνταγμα ὀρνιθίων ζώντων ἐν ὁμονοίᾳ μετὰ στρατοῦ νησσῶν· εἰς ἕτερον ἐθαύμασα πέντε χοίρους παχεῖς καὶ στιλπνούς, ἑτοίμους διὰ τὴν μάχαιραν τοῦ κρεοπώλου. Ἀλλαχοῦ ὑπάρχει πλῆθος κονίκλων, ὁσάκις δὲ ὑπὲρ τὸ δέον πληθύνωνται, δεκατίζονται καὶ καρυκεύονται πρὸς μεγίστην χαρὰν τῶν γαστριμάργων. Μία ἡγουμένη μοὶ ἔλεγε μετά τινος ὑπερηφανείας: «Μίαν φορὰν ὅλοι ἔφαγον πάπιαν! ». Αἱ τοιαῦται ἡμέραι σημειοῦνται ἐν τῷ βίῳ τῶν ὑποτρόφων καὶ διατηροῦνται ἐν μνήμῃ πολλάκις ἀναπολούμεναι.

Τὰ διδόμενα εἴδη δὲν εἶνε μόνον ἐδώδιμα· οὐδὲν ἐν τῷ ἱδρύματι τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν, τὸ μὴ προερχόμενον ἐκ τῆς ἐλεημοσύνης, αὐταὶ λέγουσιν « ἐκ τῆς θείας Προνοίας ». Δέχονται δὲ πάντα· εἶδον κομιζόμενα τεμάχια κιβωτίων ἐκ λευκοῦ ξύλου. « Τί θὰ τὰ κάμετε αὐτά ; — Εἶνε λίαν χρήσιμα, Κύριε· δι' αὐτῶν ἀνάπτομεν τὸ πῦρ.» Εἰς τὸ ὑπερῷον ἑνὸς τῶν καταστημάτων εἶδον μίαν ἀδελφὴν καὶ δύω πρεσβύτιδας ἐπιθεωρούσας συντρίμματα κηρίων· ὄχι τεμάχια ἔχοντα εἰσέτι ὀλίγην θρυαλλίδα καὶ ὀλίγον κηρίον, ἀλλὰ σταγόνας πεσούσας ἐπὶ τῆς ὑάλου ἢ ἐπὶ τοῦ κηρίου πεπηγυίας, κόνιν στεαρίνης, ἥτις τινάσσεται ἀπὸ τοῦ τάπητος καὶ μετὰ τῶν ἀκαθαρσιῶν σαρόνεται. Αἱ Μικραὶ Ἀδελφαὶ δὲν τὴν περιφρονοῦσι, τὴν φυλάττουσι καὶ κατασκευάζουσιν ἐξ αὐτῆς κηρία, τὰ ὁποῖα καίουσιν, ὡς νὰ μὴ εἶχον ἤδη καύσει. Ἐν τῷ αὐτῷ καταστήματι ἐξεκλώθοντο ἐπιμελῶς τεμάχια σειραδίων κοσμούντων ἄλλοτε ἀνάκλιντρα, τὸ δὲ ἐξαγόμενον ἔριον ἐπλέκετο· « Κάμνει πολὺ καλὰς κνημῖδας διὰ τὸν χειμῶνα »· μοὶ ἔλεγε μία τῶν ἀδελφῶν. Αὐτὸ εἶνε τὸ μυστήριον, τὸ θαῦμα τῆς ὑπάρξεως τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν τῶν ἀπόρων. Ὠφελοῦνται παντὸς πράγματος καὶ ἀναπτύσσουσι πρὸς χρησιμοποίησιν καὶ τῶν μᾶλλον, κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀχρήστων ἔκτακτον ἀγχίνοιαν. Εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐπισκεφθῇ τις τὰ ὑπνωτήριά των καὶ νὰ μὴ κατανοήσῃ εἰς ποῖον βαθμὸν ἐπιδεξιότητος ἔφθασαν. Ἑκάστη κλίνη καλύπτεται ὑπὸ σκεπάσματος κρύπτοντος τὰς σινδόνας καὶ τὸ προσκεφάλαιον. Οὐδέποτε τοῦ Ἀρλεκίνου ἡ ἀκόλαστος φαντασία ὠνειροπόλησε τοιαύτην ἀναρμόστων χρωμάτων ποικιλίαν. Τὰ σκεπάσματα ταῦτα ἀποτελοῦνται ἐκ δειγμάτων συνερραμμένων καὶ οὕτω πως διατεθειμένων, ὥστε νὰ σχηματίζωσι ζωγραφήματα ὅσον οἷόν τε ἧττον ἀλλόκοτα, βλέπει δέ τις ὅτι συνετέθησαν μετά τινος καλαισθησίας. Ἐκ τοῦ ὑφάσματος μαντεύεται ἡ προέλευσις αὐτῶν. Τὰ μετάξινα συνελέγησαν παρά τινι ῥαπτρίᾳ τοῦ συρμοῦ, ἄλλα προέρχονται ἐξ ἐπιπλοποιείου. Ἀλλαχοῦ βλέπω δείγματα ῥάπτου φέροντα εἰσέτι τὰς ἐπιγραφάς, ἐφ' ὧν σημειοῦται ἡ τιμή· ἠρώτησα διατί, μοὶ ἀπεκρίθησαν μετὰ μειδιάματος « Προφυλάττουσι τὸ ὕφασμα ». Τὰ τεμάχια ταῦτα δὲν χρησιμεύουσι μόνον πρὸς κατασκευὴν κλινοσκεπασμάτων. Ἐκλέγουσιν ἐκ τῶν εριούχων τὰ ἔχοντα ἀνάλογον περίπου χρωματισμὸν καὶ κατασκευάζουσιν ἐξ αὐτῶν ὑπενδύτας, τοὺς ὁποίους οἱ ὑπότροφοι φέρουσι κατ' οἶκον, καὶ δὲν εἶνε μὲν κομψοί, ἀλλ' εἶνε θερμοὶ καὶ κατάλληλοι διὰ γεροντικοὺς ὤμους. Τὰ κλινοσκεπάσματα ταῦτα, τὰ προσκεφάλαια, τὰ παραπετάσματα, τὰ ἐνδύματα κατασκευάζονται παρ' αὐτῶν τῶν ὑποτρόφων. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσιν ἀρχαῖοι ῥάπται καὶ ῥάπτριαι, οἷς διανέμεται ἡ ἐργασία, φιλοτιμοῦνται δὲ ν' ἀποδείξωσιν ὅτι δύνανται εἰσέτι νὰ ἐργασθῶσι καὶ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ῥάπτουσι πρὸς μέγα τῆς κοινότητος ὄφελος. Τὰ παλαιὰ ὑποδήματα ἐπισκευάζονται ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὑποδηματοποιῶν, τὰ καθίσματα καὶ αἱ τράπεζαι ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ξυλουργῶν. Πάντες οἱ ἐξασκήσαντες ἐπάγ-

Digitized by Google

γελμά τι καὶ δυνάμενοι νὰ ἐξασκήσωσιν ἔτι αὐτό, χρησιμοποιοῦνται, οὕτω δὲ ἀσχολούμενοι διασκεδάζουσιν ἅμα δὲ καὶ συμμετέχουσι τοῦ εὐεργετικοῦ ἔργου τοῦ ἱδρύματος. Καὶ εἰς τὸ μαγειρεῖον δὲ ὡσαύτως καὶ εἰς τὸ πλυντήριον οἱ ὑπότροφοι βοηθοῦσι κατὰ δύναμιν τὰς Μικρὰς Ἀδελφάς. Εἴς τινα καταστήματα ὁμὰς κηπουρῶν ἐργάζονται ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ἀρχικηπουροῦ. Ὅ τε διευθύνων καὶ οἱ ἐργάται ἔχουσι πάντες ἡλικίαν 70—80 ἐτῶν· ἀνήκουσι δὲ εἰς τὸ κατάστημα καὶ ἀνευρίσκουσιν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὰ λάχανα, τὰ ὁποῖα ἐκαλλιέργησαν. Παρ' ἅπασι τοῖς ὑποτρόφοις ὑπάρχει τις ἅμιλλα εἰς τὸ ν' ἀποδείξωσι προθυμίαν καὶ δραστηριότητα. Δὲν τοὺς πιέζουσιν, οὔτε ἀπαιτοῦσί τι παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ προθυμοποιοῦνται οἱ ἴδιοι νὰ προσφέρωσι τὰς ὑπηρεσίας των, ἵνα ἀνακουφίσωσι τὸ ἄχθος τοῦ χρόνου.

Ἕπεται τὸ τέλος.

(Μετάφρασις Ελιζης Σ. Σουτσου).

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.

Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Συνέχεια· ἴδε προηγούμ. φύλλον.

ΚΖ'

Περὶ ὥραν 11 π. μ. ἅμαξα σταθεῖσα πρὸ τῆς κιγκλιδωτῆς θύρας τοῦ κηπαρίου, ἀπεβίβασε γυναῖκα ὑψηλὴν καὶ ἰσχνήν, κρατοῦσαν μικρὸν σάκκον παλαιὸν ἐκ μαύρου μαροκινείου δέρματος τετριμένον καὶ ὑπέρυθρον κατὰ τὰς γωνίας, σάκκον, ὅστις «πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα» καὶ πολλῶν πραγμάτων ἐγένετο μάρτυς αὐτόπτης, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐλυτρώθη τῶν χειρῶν τοῦ κατασκευάσαντος αὐτόν.

Κρούσασα τὸ κωδώνιον τῆς θύρας, ἀνέμεινεν ἐσταυρωμένας ἔχουσα τὰς χεῖρας, ἐν ᾧ ὁ ἁμαξηλάτης δυσηρεστημένος διὰ τὸ ἀγώγιον, ἀπήρχετο βιαίως, χαλπάζοντος τοῦ ἀτυχοῦς ἵππου του, ὅν, οὐδόλως ὑπεύθυνον ὄντα κατεμάστιζε, δεινῶς.

Οὐδεμία ἀπάντησις εἰς τὸν κωδωνισμόν. Διότι ἡ μὲν Μαρκέλλα περὶ οὐδενὸς πλέον ἐσκέπτετο, ἡ δὲ διακόνισσα δὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ τίνος θύρας ἦτο ὁ κώδων, διότι πασῶν τῶν οἰκιῶν τῆς ὁδοῦ οἱ κώδωνες ἀντήχουν ἕνεκα τῆς πρωϊνῆς ὑπηρεσίας.

Ἡ νέηλυς ἀγανακτοῦσα ἔσυρε τὸν κρίκον ἐκ δευτέρου μετὰ τοσούτης βίας, ὥστε ὁ κύων τοῦ Ῥοβέρτου ἀπεκρίθη διὰ παρατεταμένων καὶ δυνατῶν ὑλακῶν.

Αἱ ὑλακαὶ αὗται βεβαίως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ δώσωσι θάρρος εἰς τὴν ἀναμένουσαν γυναῖκα, ἥτις ἐνόμιζεν ὅτι ὁ ὑλακτῶν κύων ἦτο ἐν τῷ κηπαρίῳ. Ἐσήμανε καὶ ἐκ τρίτου ἄνευ τινὸς ἐπιτυχίας, καὶ σιγήσαντος τοῦ κυνὸς παρετήρησε τέλος τὴν λαβὴν τῆς θύρας. Στρέψασα τὴν λαβὴν εἶδε παρευθὺς τὴν θύραν ἀνοιγομένην, καὶ εἰσελθοῦσα εἰς τὸ κηπάριον ἐπληροφορήθη ἀσμένως ὅτι τὸ φοβερὸν ζῷον δὲν ἦτο ἐκεῖ.

Διὰ βήματος δὲ ἀσφαλοῦς διέτρεξε τὴν μακρὰν δενδροστοιχίαν, καὶ εἰσῆλεν εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἐὰν ἦτο ὅλη κτῆμά της· διότι ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐβεβαιώθη ὅτι δὲν ὑπῆρχε κύων, δὲν ἦτο πλέον ἄξιον τοῦ κόπου νὰ προφυλάσσηται.

Διερχομένη πρὸ τῆς ἡμιανοίκτου θύρας τοῦ ἑστιατορίου, δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῇ νὰ μὴ την ὠθήσῃ ἵνα ἴδῃ τί συνέβαινε. Ἰδοῦσα δὲ τὴν μὲν θερμάστραν ἐσβεσμένην, τέφραν δὲ διεσπαρμένην ἐπὶ τοῦ μαρμάρου, τὸ σκεῦος ἐν ᾧ ἐθερμαίνετο τὸ ὕδωρ, κείμενον ἐκεῖ που, τὸ ἡμιτελὲς δεῖπνον τῆς Μαρκέλλας, διέστρεψε τὸ πρόσωπόν της διὰ μορφασμοῦ εὐφραδεστάτου· ἀλλ' οὐχ ἧττον ἀντιπαρῆλθε ψιθυρίζουσα:

— Τὸ κατακλέψανε τὸ σπίτι! Ἦρθ' ἀπάνω 's τὴν ὥρα.

Ἡ μικρὰ αἴθουσα ἦτο κλειδωμένη· ἐβεβαιώθη δὲ περὶ τούτου διὰ τῆς ἰδίας αὐτῆς χειρός. Ἐπεκτείνουσα δὲ τὰς ἐρεύνας της πρὸς τὸν πρῶτον ὄροφον, ἀνέβη τὴν κλίμακα βραδέως.

—Καὶ ἡ κυρία Ἑρμίνη; ποῦ εἶνέ την; ἠρώτησε τὴν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς κλίμακος ἐμφανισθεῖσαν διακόνισσαν.

— Σᾶς ἄφησε χρόνους, ἀπεκρίθη αὐτη.

— Ἄχ! ἀνεφώνησεν ἡ κατεσκληκυῖα γυνὴ ὀλίγον τι συγκινηθεῖσα, καὶ παρευθὺς εἰσέδυσεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς νεκρᾶς, ἦλθε πλησίον τῆς κλίνης ἐφ' ἧς ἔκειτο ἡ συγγενής της, καὶ ἐποίησε τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου σταυροῦ ψιθυρίζουσα προσευχήν τινα. Τὰ χείλη της ἐκινοῦντο, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοί της ἀνηρεύνων καὶ τὰς ἐλαχίστας γωνίας τοῦ δωματίου.

Ὅτε δὲ ἔκρινεν ὅτι ἀρκούντως ἔπραξεν ὅ τι ἀπῄτει ἡ εὐπρέπεια, ἐποίησεν ἐκ δευτέρου τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ἀλλὰ ταχύτερον τοῦ πρώτου, καὶ στραφεῖσα πρὸς τὴν διακόνισσαν μετ' ἤθους ἀνθρώπου ἐκπληρώσαντος πάσας αὐτοῦ τὰς ὑποχρεώσεις, εἶπε μετὰ μεγαλοπρεπείας:

— Εἶμαι ἡ κυρία Γρεναρδώνη.

Ἀλλ' ἡ διακόνισσα νεαρὰ ἔτι καὶ ὀλίγον γινώσκουσα τὰς ἕξεις τῶν μακρόθεν ἐρχομένων ἐπίτηδες ἵνα κληρονομήσωσιν, ἐποίησε νεῦμα δηλοῦν κατὰ τὸ ἥμισυ χαιρετισμὸν καὶ κατὰ τὸ ἥμισυ ἐρώτησιν. Ἡ δὲ γυνὴ ἐξηκολούθησε:

— Ὁ γιατρὸς ψὲς μοῦ 'γραψε. Εἶμαι μαθὲς κληρονόμα τῆς ἀξαδέρφης μου.

Ἡ νέα ἐποίησε δεύτερον νεῦμα, ἀλλ' οὐχὶ πλέον νεῦμα χαιρετισμοῦ. Τὸ χυδαῖον ἅμα καὶ ἐπιτετηδευμένον, ἡ ξηρὰ φωνή, αἱ ἀλαζονικαὶ κινήσεις τῆς νεήλυδος, ἐφαίνοντο εἰς αὐτὴν ὀλίγον ἁρμόζοντα πρὸ τοῦ λειψάνου τοῦ μόλις ἀπεψυχραμένου τῆς γυναικός, ἥτις ἐγίνωσκε νὰ καθίσταται ἀγαπητή, τοὐλάχιστον εἰς τὴν ὀρφανὴν ἥτις την εἶχε παρασταθῆ κατὰ τὴν ἐπώδυνον τοῦ θανάτου ὥραν.

Digitized by Google

— Ὁμιλεῖτε σιγότερα, εἶπεν ἡ νέα θέτουσα τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῶν χειλέων της.

Ἡ κυρία Γρεναρδώνη ἐφάνη σφόδρα ἐκπλαγεῖσα ἐπὶ τῇ προτροπῇ ταύτῃ, ἀλλ' οὐδὲν εἶχε πλέον νὰ εἴπῃ, ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ γινώσκωμεν ἐὰν ᾐσθάνθη τὴν χρείαν τοῦ « νὰ κρατήσῃ, ὡς λέγομεν, λογαριασμόν». Ἐξέβαλε τὸν πῖλόν της καὶ ἐφάνη ἱκανῶς ἄσχημος κόμη ὑπόφαιος, τὸ ἀπέθηκεν ἐπὶ τοῦ *κομμοῦ*, ἐξέβαλε τὸ *σάλιον* της· ὅπερ διπλώσασα ἀπέθηκεν ἐπ' αὐτοῦ τὸν ἐκ μαροκίνου σάκκον της, καὶ ἐπεφάνη λαμπρῶς ἐνδεδυμένη φόρεμα ἐκ μέλανος μερινοῦ, καθαρότατον μέν, ἀλλ' ἔχον τὴν ὄψιν ἐκείνην τὴν πρόστυχον, ἣν οἱ ἀχαρίστου χαρακτῆρος ἄνθρωποι ἔχουσι τὴν χάριν νὰ μεταδίδωσι καὶ εἰς τὰ ἐνδύματά των, καίτοι καινουργῆ, ἅμα ἐνδυθέντες αὐτά.

— Δέ μου λές; ξέρεις ἂν εἶνε καὶ ἄλλοι κληρονόμοι; ὑπέλαβεν ἡ κυρία Γρεναρδώνη, ἀφ' οὗ πρῶτον διώρθωσε τὴν κόμην της πρὸ τοῦ κατόπτρου.

Ἡ διακόνισσα εἶχε πολλὴν ὄρεξιν νὰ μὴ ἀποκριθῇ, ἀλλ' ὅμως ἐγείρασα τὴν κεφαλὴν εἶπεν ἡσύχως:

— Δὲν εἰξεύρω.

— Θὰ ὑπάρχῃ βέβαια διαθήκη; ἐξηκολούθησεν ἡ ἐπαρχιῶτις ἐξαδέλφη.

— Δὲν εἰξεύρω.

Ἡ κυρία Γρεναρδώνη ἀπέβλεψε πρὸς αὐτὴν ἀπειλητικῶς, ἀλλὰ παρευθὺς τὸ πρόσωπόν της ἐγένετο ἱλαρόν.

— Ἀλήθεια, εἶπε, πραγματικῶς, δὲν 'μπορεῖς νά το ξέρῃς... Ἔχει τίποτα νὰ τσιμπήσῃ κανένας;

— Δὲν εἰξεύρω, ἀπεκρίθη καὶ ἐκ τρίτου ἡ νέα.

Καὶ παραχρῆμα ἡ κυρία Γρεναρδώνη κατέβη τὴν κλίμακα οὐδόλως ἀποβλέψασα ὄπισθέν της. Ἡ διακόνισσα ἔκλεισε τὴν θύραν ἣν ἡ ἐξαδέλφη ἀφῆκεν ἀνοικτήν, κατέστειλε στεναγμὸν σκεπτομένη περὶ τῆς Μαρκέλλας, ἧς ἡ νεότης καὶ ἡ ἐρημία διήγειρον τὴν συμπάθειάν της, καὶ ἐπανέλαβε τὴν προσευχήν της παρὰ τὸ φέρετρον.

Ὡς φαίνεται δέ, ὑπῆρχέ τι καλὸν πρὸς βρῶσιν, διότι ἡ φίλη δὲν ἀνέβη ταχέως. Ἔν τινι ὀψοθήκῃ τοῦ μαγειρείου εὗρεν ἄρτον, ἔν τινι κυλικείῳ γλυκίσματα, ἐπὶ τινος δὲ σανίδος μικρὸν πύραυνον μετὰ οἰνοπνεύματος καὶ ἔν τινι δοχείῳ καφὲ ἀλεσμένον.

Οὕτω λοιπόν, ἐπιθυμοῦσα νὰ μὴ κατατρίβῃ τὰς ὥρας της εἰς ἀνωφελῆ θλῖψιν ἐπὶ τῷ αἰφνιδίῳ θανάτῳ τῆς συγγενοῦς της, ἐπεδόθη μετ' ἀπληστίας εἰς τὴν ἀπόλαυσιν προχείρου προγεύματος.

Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἐρρόφα ἡδονικώτατα τὴν τελευταίαν σταγόνα τὴν μείνασαν ἐν τῷ πυθμένι τοῦ κυπέλλου, ἐκρούσθη θορυβωδῶς τὸ κωδώνιον τῆς κιγκλιδωτῆς θύρας. Ἡ κυρία Γρεναρδώνη ἐλθοῦσα εἰς τὸ παράθυρον, εἶδεν εἰσερχόμενον εἰς τὸν κῆπον, ὥσπερ καὶ αὐτή, κύριόν τινα νέον ἔτι καὶ κυρίαν γηραιάν. Ἦσαν δὲ καλῶς ἐνδεδυμένοι καὶ ἐφαίνοντο ὅτι ἦσαν ξένοι, διότι παρετήρουν πανταχόθεν.

— Τεῖνε τοῦτοι 'δῶ πάλι; εἶπε καθ' ἑαυτὴν ἡ καλὴ ψυχή. Θὰ εἶν' ἐπαρχιῶτες, πίστεψέ μου...

Καὶ λίαν φιλοφρόνως φερομένη, ἀλλὰ πιθανὸν καὶ νὰ ἐκινεῖτο ὑπὸ περιεργίας, ἐξῆλθε τῆς οἰκίας καὶ προὐχώρησε βήματά τινα ἐν τῷ κήπῳ εἰς προϋπάντησιν τῶν ἐρχομένων.

— Τί ἀγαπᾶτε κυρία; ἠρώτησε μετὰ κομψότητος ἐμφαινούσης ἐπαρχιῶτιδα ἔμπορον.

— Τὴν κυρίαν Βερενών, εἶπεν ὁ ἀνήρ.

— Ἐδῶ εἶνε, ἀποκρίνεται ἡ κυρία Γρεναρδώνη, μετὰ προφανοῦς δυσπιστίας καὶ ἄνευ τοῦ προτέρου περιποιητικοῦ τρόπου της.

— Καὶ πῶς εἶνε ἡ φιλτάτη Ἑρμίνη; ἠρώτησεν ἡ γηραιά.

Ἡ κυρία Γρεναρδώνη πρὸς αὐτὴν μὲν ἀπέβλεψεν ἀπειλητικῶς, πρὸς δὲ τὸν κύριον, νέον ἔτι, ὅστις ἀνέμενε τὴν ἀπόκρισιν κρατῶν τὸν πῖλόν του καὶ ἔχων τὸν βραχίονα χαριέντως κεκαμμένον ὡς χοροδιδάσκαλος.

— Ἐπέθανε. Μπᾶς καὶ εἴσαστε καὶ τοῦ λόγου σας συγγενεῖς;

— Εἶμαι μικρὰ θεία της ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ πατρός της, ἡ κυρία Περμενῆ, — καὶ σεῖς, κυρία, εἰμπορῶ νά σας ἐρωτήσω...

— Εἶμαι ἡ ἀξαδέρφη της ἀπὸ τὸ μέρος τῆς μητέρας της, ἀπεκρίθη ἡ κυρία Γρεναρδώνη ξηρὰ ξηρά.

Αἱ δύο γυναῖκες ἀντήλλαξαν βλέμμα ὁμοιάζον πως εἰς τὴν σύγκρουσιν τοῦ πυρεκβόλου ἐπὶ τῆς πυροβολοπέτρας. Ὁ κύριος ἐπανέθηκε τὸν πῖλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, καὶ ἀνοίξας τὴν θύραν τῆς οἰκίας ὑπεχώρησεν, ἀφήσας τὴν μητέρα του νὰ διέλθῃ πρώτη. Ἀλλὰ πρὶν αὕτη δυνηθῇ νὰ διαβῇ τὸν οὐδὸν τῆς θύρας, ἡ ἑτέρα γυνή, καθὸ νεωτέρα καὶ εὐκινητοτέρα, εἶχεν ἤδη εἰσδύσῃ εἰς τὸν διάδρομον.

— Καλὲ κύτταξε! ἐψιθύρισεν ἡ γηραιά, εὐγένειαν πού την ἔχει!

Ἀλλ' οὐχ ἧττον εἰσῆλθε καὶ εὑρέθη ἐν τῷ ἑστιατορίῳ πρὸ τῶν λειψάνων τοῦ γεύματος.

— Εἶσθε πρὸ πολλοῦ ἐδῶ; ἠρώτησεν ἡ κυρία Περμενῆ.

— Ἔχω περίπου ἀπὸ μίαν ὥραν, ἀπεκρίθη ἡ ἐξαδέλφη μετὰ φωνῆς τραχείας.

Ἡ μήτηρ καὶ ὁ υἱὸς ἀντήλλαξαν βλέμμα δεινῆς ἀμηχανίας.

— Ἂν ἐπροφθάναμεν ἐγκαίρως τὸν σιδηρόδρομον, θὰ ἤμεθα ἐδῶ 'ς τὰς ἐννέα τὸ πρωΐ, εἶπεν ἡ κυρία Περμενῆ.

— Πολλὲς φορὲς τὴν παθαίνει κανείς, ὑπέλα-

Digitized by Google

βεν ἡ κυρία Γρεναρδώνη, ἔχουσα προσηλωμένα ἐπ' αὐτῶν τὰ βλέμματά της.

Οἱ νεήλυδες οὐδὲν εἶπον.

— Καὶ τίς την ἐπεριποιήθη, εἶπεν ἔπειτα ἡ γηραιά.

— Ἀπάνω εἶνε μία, πῶς τη λένε, διακόνισσα, εἶπεν ἡ ἐπαρχιῶτις ἐξαδέλφη.

— Ἄλλος κανείς;

— Ψυχὴ γεννητή.

— Ἀμ' ὁ ἰατρὸς πού μας ἔγραψε;

— Πιστεύω πῶς θἄρθῃ. Ἀκόμα δέν τον εἴδαμε.

— Θά τον περιμείνωμεν νὰ ἔλθῃ, εἶπεν ὁ κύριος Περμενὴ ἀποφασιστικῶς. Καθίστε μητέρα.

Ἡ γηραιὰ ἐκάθισε καὶ ὁ υἱός τής την ἀπήλλαξε τοῦ ἐπανωφορίου της. Ἡ δὲ κυρία Γρεναρδώνη λαβοῦσα ἕδραν ἐκάθισεν ἀπέναντι αὐτῶν, καὶ οἱ τρεῖς δὲ ἀπέβλεψαν πρὸς ἀλλήλους μετὰ δυσπιστίας. Ἀλλ' αἴφνης ἡ ὄψις αὐτῶν ἐχαλαρώθη καὶ ὁ κύριος Περμενῆς εἶπεν:

— Ὑποθέτω ὅτι εἴμεθα οἱ μόνοι συγγενεῖς τῆς προσφιλοῦς μακαρίτιδος.

— Δὲν εἰξέρω, εἶπεν ἡ ἐκ τοῦ ἑτέρου κλάδου συγγενής, ἀλλὰ ποτές μου δὲν ἄκουσα νὰ λένε πῶς ἡ κυρία Βωρενοῦ εἶχε πολλοὺς συγγενεῖς...

— Καὶ διαθήκη ὑπάρχει;

— Ἡ διακόνισσα δὲν εἰμπόρεσε νά μου εἰπῇ. Τότε ἡ κυρία Περμενὴ ἐγείρασα τοὺς ὀφθαλμοὺς εἶπε:

— Μὲ εἶχον εἰπῆ περὶ μιᾶς προστατευομένης τῆς ἀνεψιᾶς μου, μετὰ τῆς ὁποίας συνέζη.

Ἡ κυρία Γρεναρδώνη προσήλωσε πρὸς τὴν γηραιὰν βλέμμα ὁμοιάζον οὐχὶ πρὸς σφῦραν φονεύουσαν, ἀλλὰ πρὸς πρίονα ὅστις κατακόπτει.

— Εἶχε καὶ μίαν γραῖαν ὑπηρέτριαν 'μπιστεμένην, ἡ ὁποία την ἐδούλευεν ὑπὲρ τὰ τριάντα ἔτη... Ποῦ εἶνέ την;

Ἡ κυρία Γρεναρδώνη νεύσασα ὅτι οὐδεμίαν εἶχεν εἴδησιν, ἠρώτησεν ἔπειτα μετὰ τρόπου ἐπιθετικοῦ:

— Καὶ ποιὸς σοῦ τα εἶπεν αὐτά;

Ἀλλ' ἡ κυρία Περμενὴ οὐδὲν ἀπεκρίθη· διότι πιθανῶς δὲν τη συνέφερε νὰ ὁμολογήσῃ πόθεν εἶχεν ἀρυσθῆ τὰς πληροφορίας ταύτας.

— Παρατηρήσατε τί πρᾶγμα εἶνε οἱ ὑπηρέται! ὑπέλαβεν ὁ υἱός της. Τοὺς κάμνεις χίλια καλὰ καὶ σ' ἀφίνουν μέσ' 'ς τὴ μέση ἴσα ἴσα 'ς τὰς ἀποφράδας ἡμέρας.

Ἡ κυρία Γρεναρδώνη δὲν εἶχε μὲν ἔννοιαν σαφῆ τοῦ τί ἐσήμαινον αἱ λέξεις: ἀποφράδας ἡμέρας, ἀλλ' ἐνόησεν ὅμως ὅτι δὲν ἐλέχθησαν πρὸς ἔπαινον τῶν ὑπηρετῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐφάνη καὶ αὐτὴ συνομολογοῦσα τοῖς λεγομένοις.

— Καὶ οἱ ἔχοντες ὑποχρεώσεις; ποῦ εἶνε τρυπωμένοι εἰς τοιαύτας δεινὰς περιστάσεις; ὑπέλαβεν ὁ νέος, ὃν ἐκ τῆς ἐπιμεμελημένης φράσεώς του, ἄλλη τις γυνὴ μᾶλλον ἀνεπτυγμένη τῆς ἐπαρχιώτιδος ἐξαδέλφης, ἤθελεν ὑπολάβῃ ὡς δικηγόρον. Ἡ νέα χάριν τῆς ὁποίας ἔκαμεν, ὡς φαίνεται, σημαντικὰς δαπάνας, ποῦ εἶνε τώρα;

Ἡ κυρία Γρεναρδώνη ἀνυψώσασα τοὺς ὤμους ὑπέδειξεν ὅτι οὐδεμίαν περὶ τῆς νέας ἔχει γνῶσιν.

— Ἐν τούτοις, εἶπεν αἴφνης ἡ κυρία Περμενή, δὲν ἐπισκεπτόμεθα τὴν οἰκίαν;

Καὶ οἱ δύο ἕτεροι κληρονόμοι ἀνηγέρθησαν μετὰ σπουδῆς, δηλοῦντες διὰ τούτου ὅτι ὑπερήρεσκεν εἰς αὐτοὺς ἡ πρότασις αὕτη. Καὶ ἐπεθύμει μὲν ἕκαστος νὰ διεξαγάγῃ τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην μόνος, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα ἦτο ἀδύνατον, τὸ κάλλιστον πάντων ἦτο νὰ γίνῃ ἡ ἐπίσκεψις ἀπὸ κοινοῦ, ἵνα βεβαιωθῶσιν ὅτι ἐγένετο ἐν συνειδήσει.

Τὸ ἰσόγαιον δὲν ἀπήτησε λεπτομερεῖς ἐρεύνας, διότι οὐδέποτε ἠκούσθη μέχρι τοῦδε ὅτι ἀνευρέθη ποτὲ διαθήκη ἐντὸς χύτρας ἢ τιμαλφῆ πράγματα κεκρυμμένα ὑπὸ πλάκα τινὰ τοῦ μαγειρείου. Τὸ προνόμιον τῶν τοιούτων ἔχουσι κυρίως τὰ ὑπόγεια καὶ οἱ κῆποι. Ἄλλως τε οὐδὲν ἐδείκνυεν ὅτι ἡ κυρία Ἑρμίνη, ἡ οὐδέποτε προσδοκῶσα αἰφνίδιον θάνατον, ἤθελέ ποτε περιέλθῃ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ κρύψῃ τὰ κοσμήματα αὐτῆς καὶ τὰ ἀργυρᾶ σκεύη.

Ἡ μικρὰ αἴθουσα ἔμενεν ἀτάραχος, κεκλεισμένη διὰ τοῦ κλειδίου, καί τοι ἡ κυρία Περμενὴ ὤθησε τὴν θύραν ἐλαφρῶς διὰ τοῦ ὤμου της, ἵνα βεβαιωθῇ ὅτι ὄντως ἦτο κλειστή, καὶ νὰ μὴ ἐπιμένωσι μάτην στρέφοντες τὴν λαβὴν τῆς θύρας.

Ὄχι, τὸ κλεῖθρον πιστότατα ἐξεπλήρωσε τὴν ἀποστολήν του, καὶ οἱ τρεῖς συγκληρονόμοι ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποβλέψωσι πρὸς ἀλλήλους—καὶ τί ἄλλο εἶχον νὰ πράξωσι; — ἀπεφάσισαν δὲ νὰ ἀναβῶσιν εἰς τὸν ἐπάνω ὄροφον.

— Ἐδῶ εἶνε ἡ πόρτα τῆς κάμαρας της, εἶπεν ἡ κυρία Γρεναρδώνη δεικνύουσα τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ ἔκειτο ἡ νεκρά. Τήνε φυλάγει ἡ διακόνισσα.

— Μὴν ἐμβῆτε μητέρα, εἶπεν ὁ κύριος Περμενῆς, τὰ τοιαῦτα λυπηρὰ θεάματα σᾶς συγκινοῦν καί σας ταράσσουν . . . Ἡ ἠθικὴ θλῖψις εἶνε φόρος τὸν ὁποῖον πληρώνει ἡ φύσις ὅταν τις στερῆται τοὺς οἰκείους του· μὴ λοιπὸν θέλετε νὰ προσθέσετε καὶ τὸν νευρικὸν κλονισμὸν τὸν ὁποῖον θὰ πάθετε, ὅταν ἴδητε τὸ προσφιλέστατον λείψανον . . .

Ἡ κυρία Περμενὴ ἔθηκε τὸ μαντήλιόν της πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τοῦ νεκρικοῦ θαλάμου. Ἡ τριὰς διηυθύνθη πρὸς ἄλλην τινὰ θύραν, τὴν τοῦ κομμωτηρίου, ὅπερ ἦτο δωμάτιον εὐάρεστον καὶ χαριέστατον, ἔχον παράθυρον πρὸς τοὺς κήπους.

Τὰ κλειδία ἦσαν ἐπὶ τῶν ἱματιοθηκῶν. Ἀνοί-

Digitized by Google

ξασα αὐτὰ εἶδον τὰ ἐνδύματα τῆς κυρίας Ἑρμίνης ἐν ἄκρᾳ τάξει· μόνα δὲ ἐκεῖνα ἅτινα ἐφόρει τὴν ὑστάτην τοῦ βίου της ἡμέραν, ἔκειντο χαμαὶ κατεσπιλωμένα καὶ συμπεπιεσμένα, ὅπερ ἰδοῦσα ἡ ἐπαρχιῶτις ἐξαδέλφη ὕψωσε τοὺς ὤμους.

Ἐπὶ τοῦ μεσαναβάθρου τῆς κλίμακος τρίτη τις θύρα εἶχε διαφύγῃ τὰς ἐρεύνας τῶν κληρονόμων. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἐστρέφοντο πρὸς τὸ μέρος τοῦτο, ἡ θύρα ἀνοίγει διαχέουσα κῦμα φωτὸς εἰς τὴν σκοτεινὴν κλίμακα, καὶ ἐπεφάνη ἡ Μαρκέλλα ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ.

Ὑψηλὴ καὶ λεπτή, τὴν κόμην ἔχουσα κακῶς διωρθωμένην, φοροῦσα τὴν νυκτερινὴν ἐκ λευκῆς φλανέλλας ἐσθῆτα, μέχρι τῶν ποδῶν της κατερχομένην, ὡμοίαζε πρὸς οὐρανίαν ὀπτασίαν. Ἰδόντες αὐτὴν οἱ τρεῖς παρείσακτοι ὑπεχώρησαν μετ' ἐκπλήξεως ἅμα καὶ τρόμου.

— Τρομάρα μου! ἀνεφώνησεν ἡ ἐξαδέλφη πρώτη συνελθοῦσα ἐκ τοῦ τρόμου ...

Ἡ Μαρκέλλα παρετήρει αὐτοὺς μετὰ βλέμματος κατεπτοημένου καὶ τεταραγμένου.

Ὅτε ἡ διακόνισσα διὰ λόγων καλῶν καὶ προτροπῶν συμπαθητικῶν κατώρθωσε νὰ την καταπείσῃ νὰ κατακλιθῇ περὶ τὴν ἐνάτην ὥραν τῆς πρωΐας, τὸ παιδίον εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν του, κατεκλίθη εὐπειθῶς καὶ κατελήφθη ὑπὸ ὕπνου βαθυτάτου, ὅστις ἐπ' ὀλίγας τοὐλάχιστον ὥρας ἀπήλλαξεν αὐτὸ τοῦ αἰσθήματος τῆς λυπηρᾶς αὐτοῦ καταστάσεως.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ διακόνισσα ἀναζητήσασα εὗρε δύο γείτονας, οἵτινες ἀνέλαβον νὰ δηλώσωσι τὴν ἀποβίωσιν. Ὁ ἰατρός, οὗ ἡ ἀπουσία παρετείνετο πέρα τοῦ δέοντος, δὲν θὰ ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ ὅπως δήποτε, καὶ αὐτὸς πλέον θὰ ἀπεφάσιζε περὶ τῶν παραιτέρω.

Ὁ θόρυβος οὗτος τῶν βημάτων καὶ τῶν φωνῶν τῶν κληρονόμων ἀφύπνισε τὴν κορασίδα, ἐν τῷ μεταξὺ ὀνείρου εὐαρέστου: ἦτο θέρος καὶ ἡ Τριανταφυλλιὰ εἶχεν ἐπανέλθῃ, ἡ δὲ κυρία Ἑρμίνη μειδιῶσα ἐκάθητο ἀναπαυτικώτατα ἐν τῷ μέσῳ τῆς χλόης, σκιαζομένη ὑπὸ πλατυτάτου ἀχυρίνου σκιαδίου. Ὁ Ἰούλιος καὶ ὁ Ῥοβέρτος συνέπαιζον μετὰ τοῦ μεγάλου κυνός, ὅστις ἐπήδα ἅλματα γιγαντιαῖα, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ Μαρκέλλα παρατηροῦσα αὐτοὺς ἐμειδία, ἐστηριγμένη ἐν τῇ συνήθει θέσει της ἐπὶ τῆς καθέδρας τῆς φίλης της . . . αὕτη ἦτο ἡ ἀγαπητὴ αὐτῆς θέσις, καὶ ἡ καταφυγὴ ἔν τε τῇ εὐτυχίᾳ της, καὶ ἔτι μᾶλλον ὁπότε τις ἐπέπληττεν αὐτήν, διότι τότε ὁ ἀσπασμὸς παρηκολούθει ἐγγύτατα τὴν ἐπίπληξιν . . .

Ὁ πάταγος τῶν τριῶν ζευγῶν τῶν σανδαλίων ἐπὶ τοῦ ἠχηροῦ μεσαναβάθρου, ἐφάνη ἐν τῷ ὕπνῳ τῆς Μαρκέλλας ὡς συνεχεῖς βρονταί, καὶ ἡ φαντασία της μετέβη αἴφνης ἄνευ διαμέσου τινὸς εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῆς θυελλώδους νυκτός, καθ' ἣν ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν· ἔρρηξε κραυγὴν τρόμου καὶ ἐπήδησεν ἀπὸ τῆς κλίνης πρὶν ἔτι καλῶς ἀποσείσῃ τὸν ὕπνον . . .

— Ἐξορκισμένος! ἐπανέλαβεν ἡ ἐξαδέλφη σταυροκοπουμένη καὶ προχωροῦσα μετὰ τόλμης.

Ἡ λευκὴ ὀπτασία ὑπεχώρησε μέχρι τῶν ποδῶν τῆς κλίνης της, οἱ δὲ κληρονόμοι ἀναθαρρήσαντες εἰσέδυσαν εἰς τὸ δωμάτιον,

— Τί εὔμορφα πού εἶν' ἐδῶ, εἶπεν ὁ κύριος Περμενῆς, ἐξάγων δίοπτρον ὅπερ λίαν μετριοφρόνως ἔμενε τέως ἀφανές. Παρετήρησε δι' αὐτοῦ τὴν κορωνίδα καὶ τὰ ἐκ λευκοῦ καλικότου παραπετάσματα, ἔπειτα δὲ ἀνεπαισθήτως διηύθυνεν αὐτὸ πρὸς τὴν κορασίδα, ἥτις μετὰ φρίκης παρετήρει ἐκ διαδοχῆς τὰ τρία ἐκεῖνα ἄγνωστα ὄντα τὰ καταπατοῦντα τὸ ἱερὸν αὐτῆς ἄσυλον.

— Ποιὰ εἶσαι, παιδί μου; ἠρώτησεν ἡ κυρία Περμενῆ μετὰ σοβαρότητος ἅμα καὶ προσηνείας.

— Ἡ Μαρκέλλα Μονφόρτ, εἶπεν ἡ κορασὶς ἀπωθοῦσα τὴν κόμην της ὄπισθεν τῶν ὤτων.

— Αὐτὴ εἶνε, εἶπεν ἡ γηραιὰ ἰδιαιτέρως πρὸς τὸν υἱόν της, ὅστις κλείσας τὸ δίοπτρόν του ἔλαβε στάσιν ἐπιφυλακτικήν.

— Ποιὰ εἶνε; ἠρώτησεν ἡ κυρία Γρεναρδώνη διὰ τῆς ξηρᾶς αὐτῆς φωνῆς.

— Ἡ προστατευομένη τῆς μακαρίτιδος, εἶπεν ὁ κύριος Περμενῆς ἐμπιστευτικῶς πως.

Ἡ ἐξαδέλφη ἀκούσασα τὸν λόγον τοῦτον, ἐξεσφενδόνησε κατὰ τῆς Μαρκέλλας βλέμμα καταπληκτικόν, ἀλλ' εὐτυχῶς ἡ κορασὶς φύσει αἰδήμων, εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους κατὰ γῆς.

— Αὐτὴ θὰ εἰξεύρῃ ἕνα σωρὸ πράγματα, εἶπεν ἡ κυρία Περμενῆ, θέλουσα νὰ προκαλέσῃ ἐρωτήσεις καὶ «νὰ πάρῃ λόγια».

Ἡ δὲ ἀντίπαλος αὐτῆς ἀπέβλεψε πρὸς αὐτὴν σχεδὸν εὐγνωμόνως, διὰ τοῦ βλέμματος ὑποδηλοῦσα: δὲν την ἐρωτῶμεν;

Καὶ ἀληθῶς ἤρξατο ἡ ἀνάκρισις: Ἡ Μαρκέλλα ἱσταμένη ἔτι ὀρθία, γυμνόπους ἐπὶ τοῦ τάπητος, ἐστηριγμένη ἐπὶ τῆς κλίνης, φρίττουσα ὑπό τε τοῦ ψύχους καὶ τῆς αἰδοῦς, ἀπεκρίθη ὅσον ἠδύνατο ἀκριβέστερον, νοοῦσα σαφέστατα διατί οἱ ἐπαχθεῖς ἐκεῖνοι ἄνθρωποι ἀνηρεύνων μέχρι τῶν ἀδύτων τῶν ἱερωτάτων αὐτῆς ἀναμνήσεων.

Τί ἔτρωγον ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς κυρίας Ἑρμίνης; Πόσον μισθὸν ἐλάμβανεν ἡ Τριανταφυλλιά; Ἐσύχναζον πολλοὶ ἄνθρωποι; Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἐτόκιζε τὰ χρήματά της; Εἶχε πολὺ «ἀσημικό»; Ἐπλήρωνε τακτικῶς τὰ χρέη της; Εἶχε διδασκάλους διὰ τὴν Μαρκέλλαν. Εἶχεν εἰς αὐτὴν ὑποσχεθῇ περὶ ἀποκαταστάσεώς της; Εἶχε δώσῃ εἰς αὐτὴν πολλὰ δῶρα;

— Μάλιστα, ὄχι,—δὲν εἰξεύρω . . .

Digitized by Google

Τὰς τρεῖς ταύτας μόνον ἀποκρίσεις ἐγίνωσκεν ἡ δύστηνος μικρὰ μάρτυς, καὶ ὅσον ἠδύνατο ἀκριβέστερον ἐφήρμοζεν αὐτάς, οὐδόλως γινώσκουσα ἐὰν καλῶς ἔπραττεν ἢ κακῶς, ἀποκρινομένη. Πάντα δὲ τὰ τῆς λεπτότητος τῶν τρόπων αἰσθήματα τά τε φυσικὰ καὶ τὰ ὑπὸ τῆς ἀγωγῆς ἀναπτυχθέντα, τὰ αἰσθήματα, λέγω, ταῦτα συμπιεζόμενα, συντριβόμενα, ἡττώμενα, μονονουχὶ ἐκραύγαζον ἐκ τῶν μυχιαιτάτων τῆς καρδίας της, αἰτοῦντα χάριν.

Οἱ ἄδολοι ὀφθαλμοὶ τῆς κορασίδος οὐχὶ πλέον κάτω νεύοντες ὑπὸ αἰδοῦς, ἀλλὰ προσηλωμένοι ἐπὶ τῶν δημίων της, καὶ ἐπικαλούμενοι τὴν βοήθειαν τῆς ψυχῆς αὐτῶν τούτων τῶν δημίων, ἐξέφραζον σαφέστατα τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν ἀδημονίαν τῆς τρυφερᾶς ταύτης καρδίας, τῆς ἐπιεικοῦς ταύτης ψυχῆς, ἐναντίον τῆς σκαιότητος καὶ τῆς ἀγροικίας τῶν οὐτιδανῶν καὶ ἀνελευθέρων ἐκείνων πλασμάτων.

— Καὶ ὁ συμβολαιογράφος; ὑπέλαβεν ὁ κύριος Περμενῆς ἐπιτηδείως ἀναζητῶν πληροφορίας καὶ ἀναλαμβάνων τὸ δίοπτρόν του, ὁ συμβολαιογράφος ἦλθε καμμίαν φορὰν ἐδῶ;

— Δὲν εἰξεύρω τί μ' ἐρωτᾶτε, ἀπεκρίθη ἡ Μαρκέλλα σχηματιζομένη ὡς ὅταν τις ἑτοιμάζηται νὰ τρέξῃ καὶ νὰ φύγῃ.

— Ἀμ' ἡ διαθήκη της; Ἠξέρεις ἂν ἔκανε τὴ διαθήκη της, ἠξέρεις ποῦ την ἔχει τὴ διαθήκη της; ἠρώτησεν ἡ ἐξαδέλφη διὰ τῆς κνυζώσης φωνῆς της. Δὲν 'μπορεῖ, κάπου θὰ εἶνε ἡ διαθήκη...

— Κύριοι κληρονόμοι, ἠκούσθη ὄπισθεν αὐτῶν ἡ φωνὴ τῆς διακονίσσης, σᾶς ζητοῦν νὰ σας ἐρωτήσουν διὰ τὴν κηδείαν.

Καὶ ἐκεῖνοι μὲν ἐστράφησαν εὐθύς, ἡ δὲ Μαρκέλλα ἀπαλλαχθεῖσα τῶν βλεμμάτων αὐτῶν, ἀνέπνευσε μετὰ πλείονος ἐλευθερίας.

— Ἔ! ποῦ 'πῆγε; ἀνεφώνησεν ἡ κυρία Γρεναρδώνη.

Ἡ διακόνισσα ἐγένετο ἄφαντος, καὶ ἡ θύρα τῆς κυρίας Ἑρμίνης ἑρμητικῶς κλεισθεῖσα ἐπληροφόρησεν αὐτοὺς ὅτι ἡ διακόνισσα ἐπανῆλθεν εἰς τὴν θέσιν της.

Κατεπτοημένοι καὶ ὑποβλέποντες ἀλλήλους κατέβησαν εἰς τὸ ἑστιατόριον, ἔνθα εὗρον τοὺς ἐργολάβους τῶν κηδειῶν.

Ἀπομείνασα ἡ Μαρκέλλα μόνη ἔσπευσε νὰ ἐνδυθῇ. Ἀλλ' αἱ χεῖρές της ἔτρεμον ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ ἐν ᾧ προσεπάθει νὰ δέσῃ τὰ κορδόνια καὶ νὰ εὕρῃ τὰ κομβία. Ἔσπευδε νὰ ἐνδυθῇ ὅσον τάχιστα, ἵνα δυνηθῇ νὰ ἐξέλθῃ... καὶ ποῦ νὰ ὑπάγῃ; Οὐδ' αὐτὴ ἐγίνωσκε. Ἀλλ' ἵνα ἀποφύγῃ τὰ βλέμματα τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες τοσοῦτον ἀσπλάγχνως την εἶχον ἀνακρίνῃ, ἀσμένως θὰ συγκατένευε νὰ ὑπάγῃ ὅπου δήποτε.

Ὁ ἰατρός· ἰδοὺ τὸ μόνον καταφύγιόν της! Ἀλλὰ ποῦ ἦτο ὁ ἰατρός; Διατί δὲν ἦλθε; Δὲν ἠδύνατο νὰ ἀμφιβάλλῃ ὅτι ὁ ἐξαίρετος οὗτος ἀνὴρ τρέχων ἀπὸ ἀσθενοῦς εἰς ἀσθενῆ, ἐπανελθὼν οἴκαδε περὶ τὴν τετάρτην ὥραν, ἠγέρθη τῆς κλίνης τὴν πέμπτην ὥραν χάριν παιδίου τινος δεινῶς πάσχοντος ὑπὸ νόσου τοῦ λαιμοῦ, καὶ ὅτι ἐκεῖθεν, προσκληθεὶς ἀλλοῦ, ἐν τῇ ἀπωτάτῃ ἄκρᾳ τῆς πόλεως, ἔτρωγεν ἤδη ἔν τινι ἑστιατορίῳ, ἀπὸ τῆς χθὲς ἀπομείνας νῆστις... Ἡμέραι τινὲς τῶν ἰατρῶν ὁμοιάζουσι πολὺ πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς μάχης, καθ' ἣν ὁ ἀρχιστράτηγος ὀφείλει νὰ γινώσκῃ νὰ διανυκτερεύῃ ἀγρυπνῶν ἐπὶ τοῦ τόπου ἔνθα μέλλει νὰ συγκροτηθῇ ἡ μάχη.

ΚΗ'

Οἱ ἐργολάβοι τῶν κηδειῶν ἀπεχώρησαν ἄνευ τινὸς ὡρισμένης ἀποφάσεως. Ὁ νεκροσκόπος ἐλθὼν ἐξεπλήρωσε τὸ λυπηρὸν αὐτοῦ καθῆκον, ὁ δὲ κ. Περμενῆς, σκεφθεὶς αἴφνης τίς οἶδε τί, ἔδραμε κατόπιν του μετὰ ταχύτητος καὶ εὐστροφίας, ὁποίαν οὐδεὶς ποτε θὰ ὑπώπτευε βλέπων τὴν ἄκραν πολυσαρκίαν του.

Εἰσεπήδησεν εἰς τὸ διερχόμενον λεωφορεῖον, ὅπερ τον ἐκόμισεν εἰς τὸ κέντρον τῶν Παρισίων, κατατρυχόμενον ὑπὸ σφοδρᾶς ἀγωνίας καὶ ἀβεβαιότητος.

Ἡ δὲ Μαρκέλλα ἐνδεδυμένη ἤδη, εἶδεν αὐτὸν ἐξερχόμενον κεκρυμμένη ὀπίσω τῶν παραπετασμάτων· δὲν ἠδυνήθη δὲ νὰ καταστείλῃ κίνημα εὐχαρεσκείας, βλέπουσα τὴν σκιὰν ἐκείνην, ἣν ἅμα ἰδοῦσα καὶ ἐμίσησεν, ἐξαφανιζομένην ὄπισθεν τῆς κιγκλιδωτῆς πύλης. Ἀνοίξασα ἔπειτα ἠρέμα τὴν θύραν τοῦ δωματίου της, ἠκροάσθη μετὰ προσοχῆς, καὶ ἤκουσε τὰς δύο γυναῖκας συνδιαλεγομένας ταπεινῇ τῇ φωνῇ καὶ μετὰ πολλῆς φιλίας· διότι, κατορθώσασαι τέλος νὰ εὕρωσι τὸ κλειδίον τῆς μικρᾶς αἰθούσης, κατεγίνοντο κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἀνερευνῶσαι λεπτομερῶς τὸ περιεχόμενον τῶν ἐν αὐτῇ μικρῶν ἐπίπλων. Μικρά τις καὶ κομψοτάτη σκευοθήκη ἐκ παλαιοῦ ἀνακαρδίου ξύλου μετὰ χαλκίνων κοσμημάτων «ἔγινεν ἄνω κάτω» πρὸς ἀνακάλυψιν κρυπτῶν συρταρίων, ἀλλὰ τοιαῦτα δὲν ἀνεκαλύφθησαν: πόσον δεξιώτατοι ἦσαν οἱ παλαιότεροι ἐβενουργοὶ περὶ τὴν ἐφεύρεσιν «κρυψώνων»! Τὴν ἐβολιδοσκόπησαν διὰ τῶν ἀπλήστων βλεμμάτων, τὴν ἠκροάσθησαν, τὴν ἔσεισαν τοσοῦτον, ὥστε τὰ ἐπ' αὐτῆς κάτοπτρα ἤχησαν· τότε δὲ αἱ δύο γυναῖκες ἔκριναν ἔργον φρονήσεως νὰ μὴ παρατείνωσιν ἐπὶ πλέον τὰς ἐρεύνας των, αἵτινες ἀναντιρρήτως θὰ ἐπέφερον βλάβην εἰς τὴν στερεότητα τοῦ κομψοῦ τούτου ἐπίπλου.

Τὰ παντοῖα ἔγγραφα ἐταξινομήθησαν καὶ κατεγράφησαν, ἀλλ' οὐδαμοῦ ἐφαίνετο ἡ περιλάλητος διαθήκη, ἡ αἰτία τῶν τοσούτων ἐρευνῶν.

Digitized by Google

Ἡ Μαρκέλλα ἐξῆλθε τοῦ δωματίου της προσέχουσα νὰ μὴ θορυβήσῃ· τοσαύτας δὲ προφυλάξεις ἔλαβεν, ὡς ἐὰν ἔμελλε νὰ διαπράξῃ τι ἔγκλημα. Ἔστρεψε τὴν λαβὴν τοῦ δωματίου τῆς κυρίας Ἑρμίνης... Εὑρεθεῖσα πλησίον τοῦ οἰκείου τούτου ὑποκειμένου, ὅπερ τοσάκις ἐθώπευσεν ἀκούουσα ὑστάτην τινὰ παραγγελίαν, δεχομένη ὕστατόν τι μειδίαμα, ᾐσθάνθη τὴν καρδίαν της ἐξογκουμένην, αἱ τῶν δακρύων της πηγαὶ διερράγησαν, καὶ ᾐσθάνθη τὰς παρειάς της καταβρεχομένας ὑπὸ δακρύων θερμῶν καὶ εὐεργετικῶν.

Εἰσελθοῦσα ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὴν κλίνην, ἐφ' ἧς ἡ νεκρὰ ὕπνωττεν ἐν εἰρήνῃ τὸν ὕστατον αὐτῆς ὕπνον. Ἡ νόσος δὲν ἔλαβε τὸν καιρὸν νὰ παραμορφώσῃ τοὺς χαρακτῆράς της, διετηρεῖτο ἔτι τὸ συνήθως ἤρεμον αὐτῆς ἦθος σχεδὸν μειδιῶν· μόνον δὲ οἱ κλειστοὶ ὀφθαλμοὶ καὶ ἡ ῥὶν ἡ συνεσφιγμένη, ἀνήγγελλον τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ θανάτου. Ἡ διακόνισσα ἤγειρε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ βλέμμα της προσείλκυσε τὸ βλέμμα τῆς Μαρκέλλας, ἥτις στηριχθεῖσα ἐπὶ τοῦ στύλου τῆς κλίνης συνῆψε τὰς χεῖράς της καὶ εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ:

— Ὦ καλή μου κυρία Ἑρμίνη, ὦ εὐεργέτριά μου, ποὺ ποτὲ δὲν μου εἶπες ἕνα πικρὸν λόγον καὶ ποτὲ δὲν μ' ἐπέπληξες ἄδικα καὶ μὲ περιέθαλψες ὅταν ἐγὼ δὲν εἶχα πλέον κανένα εἰς τὸν κόσμον... Ὁ Θεὸς νὰ σε ἀνταμείψῃ δι' ὅσα μοῦ ἔκαμες, καὶ νὰ σε κατατάξῃ ἐν τῷ χορῷ τῶν δικαίων... καλή μου κυρία Ἑρμίνη, ὁ Θεὸς νὰ σε ἀναυπαύσῃ, ἀχ! πόσον σὲ ἠγάπων!

Καὶ τὰ δάκρυα ἔρρεον ἀπὸ τῶν παρειῶν ἐπὶ τῶν συνηνωμένων χειρῶν της καὶ οὐδὲ διενοεῖτο κἂν νά τα σπογγίσῃ. Ἡ δὲ διακόνισσα, ἥτις ἐξηκολούθει παρατηροῦσα αὐτήν, ᾐσθάνθη αἴφνης τοὺς ἰδίους αὐτῆς ὀφθαλμοὺς πληρουμένους δακρύων. Οἱ δάκτυλοί της ἐξηκολούθησαν μετροῦντες τοὺς κόκκους τοῦ κομβολογίου, τὰ χείλη της ψιθυρίζοντα προσευχάς, ἀλλ' ἡ ψυχή της ἵπτατο ἤδη μετὰ τῆς ψυχῆς τῆς ὀρφανῆς πρὸς τὸ ἐξαίρετον πλάσμα, ὅπερ τοσοῦτον ἐγίνωσκε νὰ γίνηται ἀγαπητόν, καὶ οὗτινος ὁ θάνατος ἐνεποίει θλῖψιν τοσοῦτον εἰλικρινῆ καὶ ἀφιλοκερδῆ.

« Κυρία Ἑρμίνη, ἐξηκολούθησεν ἡ Μαρκέλλα διὰ τῆς αὐτῆς ταπεινῆς καὶ βραδείας φωνῆς, τώρα πλέον κανένα δὲν ἔχω, εἶμαι περισσότερον ὀρφανὴ παρ' ὅσον ὅταν ἦλθα ἐδῶ... Πάρε με μαζί σου, νὰ μας θάψουν μαζὶ νὰ εἶμαι κοντά σου καὶ εἰς τὸν τάφον, ὅπως δὲν ἔλειπα ποτὲ ἀπὸ κοντά σου ὅταν ἔζης. Ἀχ! κυρία Ἑρμίνη μου...»

Καὶ οὕτω θρηνοῦσα προσῆλθε κατὰ μικρὸν εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς κλίνης, καὶ αἴφνης ἔκλινε τὰ γόνατα κρύπτουσα τὸ πρόσωπόν της εἰς τὰς σινδόνας, ὡς τὴν προτεραίαν...

Τὴν αὐτὴν στιγμὴν φωνὴ ἀρρενωπὴ ἠκούσθη κάτωθεν ἐν τῷ διαδρόμῳ, προφέρουσα μετὰ ἐνθουσιασμοῦ σωφρόνως χαλιναγωγουμένου:

— Ἔρχομαι ἀπὸ τοῦ συμβολαιογράφου, καὶ διαθήκη δὲν ὑπάρχει!

Ἡ Μαρκέλλα ἠγέρθη ἀποτόμως, διότι τί τῇ ἔμελλεν εἴτε ὑπῆρχε διαθήκη εἴτε μή; Τὸ μόνον φρικῶδες ὅπερ ᾐσθάνετο, ἦτο ἡ φωνὴ τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ταράττοντος τὴν πένθιμον αὐτῆς ἔκστασιν. Ἠγέρθη δὲ νὰ κλείσῃ τὴν θύραν, ὅτε ἤκουσε βήματα ἐν τῇ κλίμακι. Ἕλκουσα πρὸς ἑαυτὴν τὴν λαβὴν τῆς θύρας, τὴν φίλην της, ἔκλεισε τὴν προσφιλῆ νεκράν της μετὰ τῆς διακονίσσης, ἵνα μὴ ἡ φωνὴ καὶ τὰ βέβηλα βλέμματα τῶν ξένων τούτων βεβηλώσωσιν αὐτήν.

— Δεσποινίς; εἶπεν πρὸς αὐτὴν ὁ κ. Περμενῆς, περνᾶτε παρακαλῶ ἀπ' ἐδῶ;

Ἡ Μαρκέλλα ὑπήκουσε, καὶ προπορευομένου μὲν τοῦ κ. Περμενῆ, ἑπομένων δὲ τῶν δύο γυναικῶν, ἦλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν της, τὸ χαριέστατον ἐκεῖνο παιδικὸν δωμάτιον μετὰ τῶν ἐκ καλικότου παραπετασμάτων, τὸ ὁμοιάζον πρὸς κομψὸν σκεῦος μόρρινον. Ἡ Μαρκέλλα ᾐσθάνθη ἑαυτὴν ὡς συλληφθεῖσαν ἐντὸς τῶν ὀδόντων πιεστηρίου.

— Δεσποινίς, ἔρχομαι ἀπὸ τοῦ συμβολαιογράφου, εἶπεν ὁ κ. Περμενῆς, προσπαθῶν νὰ καταστήσῃ πατρικὴν τὴν σοβαρὰν φωνήν του. Μ' εἶπε δὲ ὅτι ἡ συγγενής μας ἐπανειλημμένως ἐξέφρασεν εἰς αὐτὸν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ διαθέσῃ τὴν περιουσίαν της... Εἰξεύρετε τί σημαίνει τοῦτο;

— Μάλιστα, κύριε, σημαίνει ὅτι ἤθελε νὰ κάμῃ τὴν διαθήκην της, ἀπεκρίθη ἡ Μαρκέλλα παρατηροῦσα αὐτὸν μετ' ὀφθαλμῶν, ἐν οἷς ἡ δυσπιστία ἐλάμβανεν ἤδη χροιὰν ὀργῆς λαθραίας.

— Βλέπω ὅτι ἡ συγγενής μου ἐφρόντισε νά σας ἐκπαιδεύσῃ καλῶς, ὑπέλαβεν ὁ κ. Περμενῆς προσπαθῶν νὰ μειδιάσῃ. Λοιπόν, ὁ συμβολαιογράφος μ' εἶπεν ὅτι ἡ δεσποινὶς Βωρενὼν πάντοτε ἀνέβαλλε τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου της τούτου, καὶ ὅτι ποτὲ δὲν το ἐξετέλεσεν. Ἔχετε γνῶσιν ἐὰν ὑπάρχουν τίποτε ἄλλα ἔγγραφα ἀποδεικνύοντα τὸ ἐναντίον;

— Κύριε, δὲν ἔχω γνῶσιν κανενὸς τοιούτου ἐγγράφου, ἀπεκρίθη ἡ Μαρκέλλα.

— Ἡ δεσποινὶς Βωρενὼν δὲν σας ὡμίλησέ ποτε, λόγου χάριν, ὅτι εἶχε σκοπὸν νά σας κληροδοτήσῃ κάτι τι;

— Ποτέ! ἀπεκρίθη ἡ Μαρκέλλα, ἧς τὸ ἔντιμον πρόσωπον ἐγένετο πορφυροῦν.

Οἱ κληρονόμοι ἀντήλλαξαν βλέμμα, ὅπερ ἡ κυρία Γρεναρδώνη συνώδευσε καὶ διὰ κινήσεως προδήλως ἐμφαινούσης εὐαρέσκειαν. Ἀλλ' αὐτὴ ἦτο ὂν ἀνάγωγον.

— Τότε λοιπόν, κόρη μου, ὑπολαβοῦσα εἶπεν ἡ κυρία Περμενῆ, εἰπέ μας ποῖοι εἶνε οἱ συγγενεῖς σου, διὰ νὰ ... σὲ στείλωμεν.

Digitized by Google

— Δὲν ἔχω συγγενεῖς, ἀπεκρίθη ἡ νεᾶνις.

Καὶ τὸ ἀξιέραστον αὐτῆς πρόσωπον ἐγένετο αἴφνης αὐστηρόν. Ἐν τῇ ὀδυνηρᾷ ταύτῃ ὥρᾳ, τῇ σκληροτέρᾳ καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου τῆς προστάτιδός της, ἀπέβαλεν ἡ κορασὶς πᾶν τὸ παιδικόν, ἐγένετο νεᾶνις, κυρία Μονφόρτ· — ἡ μικρὰ Μαρκέλλα ἐπέταξεν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον μετὰ τῆς εὐμενοῦς ψυχῆς τῆς Ἑρμίνης.

— Δὲν ἔχεις συγγενεῖς; Τότε λοιπὸν θὰ ἦσουν . . .

— Ὄχι, κυρία, ἐγὼ εἶχα χαθῆ· ἡ μητέρα μου ἀπέθανεν, τὸν πατέρα μου δὲν εἰμπόρεσα νά τον εὕρω· εἶχεν ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ πλέον δέν τον ἐξαναεῖδα.

Μετὰ πόσης βραδύτητος καὶ πικρίας ἡ Μαρκέλλα ἀνεμνήσθη τῶν λυπηρῶν τούτων ἀναμνήσεων τοῦ βίου της! Ἀλλ' ὅμως ᾐσθάνετο ποιάν τινα εἰρωνικὴν εὐαρέσκειαν, βεβαιοῦσα τοὺς ἀνθρώπους τούτους ὅτι ἦτο μόνη, ὅλως μόνη, ἐπὶ τῆς γῆς.

— Μά τότενες λοιπόν, κορίτσι μου, εἶπεν ἡ κυρία Γρεναρδώνη, ἡ ἀξαδέρφη μου θὰ ἔκανε καλλίτερα νά σου δώσῃ ἀναθροφὴ νὰ ταιριάζῃ μὲ τὴν κατάστασί σου καὶ ὄχι νά σε ἀναθρέψῃ σὰν νἄσουνε καμμιὰ πριντσιποπούλα.

Ἡ κυρία Περμενῆ διὰ νεύματος ἀξιοπρεπεστάτου ὑπέδειξεν εἰς τὴν κυρίαν Γρεναρδώνη τὸ ἄτοπον τῆς ἐκφράσεώς της, πάραυτα δὲ αὐτὴ ἔκλεισε τὸ στόμα της μετὰ δυσαρεσκείας.

— Καὶ τώρα τί ἀπόφασιν ἔχεις, κόρη μου; ἠρώτησεν ἡ κυρία Περμενῆ.

— Καμμίαν, ἀπεκρίθη ἡ Μαρκέλλα μετὰ πάσης ἀθωότητος.

— Καὶ ὅμως πρέπει νὰ ἀποφασίσῃς κἄτι τι, ἐπέμεινε λέγουσα ἡ γηραιὰ μετὰ τρόπου ἐπαγωγοῦ ἅμα καὶ σκληροῦ.

Ἡ Μαρκέλλα ᾐσθάνθη ὅτι προετίμα πολὺ μᾶλλον τὴν τραχεῖαν ὕβριν ἐκείνης, ἢ τὴν ἐπίπλαστον περιποίησιν ταύτης. Διὰ τοῦτο κατένευσε σιωπῶσα.

— Ἐννοεῖς, κόρη μου, ὑπέλαβεν ἡ κυρία Περμενῆ, ὅτι ἡμεῖς δὲν εἰμποροῦμεν νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸ φιλάνθρωπον ἔργον, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἐπιχειρήσῃ ἡ ἀνεψιά μου, καὶ νὰ φροντίσωμεν περὶ σοῦ· σὺ πρέπει νὰ ὑποδείξῃς ποῖοι εἰμποροῦν νά σε...

Ἡ Μαρκέλλα ἐγείρασα τὴν κεφαλὴν εἶπε;

— Πολὺ καλά, κυρία, ἐκατάλαβα.

— Θὰ πᾷς νὰ εὕρῃς καμμίαν φιλικήν σου οἰκογένειαν;

— Τώρα ἀμέσως.

— Πολὺ καλά. Καὶ θά μας μηνύσῃς τὴν ἀπόφασίν σου. Τὸ ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον ἔχομεν διά....

Ἀλλ' ἡ Μαρκέλλα δι' ἑνὸς βλέμματος ἀνέστειλε τὴν εὐφράδειαν τῆς γηραιᾶς, ἥτις ὅμως ὑπολαβοῦσα προσέθηκεν:

— Εἰμπορεῖς νὰ πάρῃς μαζί σου μερικὰ πράγματα ἀπ' ἐκεῖνα πού σ' εἶχε δώσῃ ἡ εὐεργέτις σου, μερικὰ ἀσπρόρρουχα, λόγου χάριν.

— Εἰμπορῶ νὰ κρατήσω τὸ φόρεμα πού φορῶ; ἠρώτησε μετὰ ψυχρότητος ἡ Μαρκέλλα.

Ἦτο δὲ τὸ φόρεμα ὅπερ ἐφόρει πορευομένη εἰς τὴν ἀγορὰν μετὰ τῆς Τριανταφυλλιᾶς «τῷ καιρῷ ἐκείνῳ», οἴμοι! ὅστις τοσοῦτον ἀπεῖχε, καθ' ὃν ὡς χαρμόσυνον ἑορτὴν ἐθεώρει τὸ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἀγοράν.

— Βεβαίως. Καὶ ὅταν εὕρῃς μέρος νὰ καθίσῃς, τότε πρέπει νά σου ῥάψουν ἕνα μαῦρο φόρεμα...

— Ἂς εἶνε, ἀπεκρίθη ἡ κορασὶς μετὰ τῆς αὐτῆς ψυχρότητος. Εἰμπορῶ, κυρία, νὰ πάρω καὶ ἕνα καπέλλο καὶ ἕνα ἐπανωφοράκι;

Δὲν ἠδύναντο νά τῃ ἀρνηθῶσιν· ἐνεδύθη λοιπὸν ἐνώπιον τῶν γυναικῶν. Ὁ κ. Περμενῆς εἶχε καταβῆ εἰς τὸν κῆπον περιχαρής, διότι ἔβλεπε τὰ πράγματα διευθετούμενα φιλικῶς. Ὅτε δὲ ἡ Μαρκέλλα ἡτοιμάσθη, διῆλθε πρὸ τῶν κληρονόμων νεύσασα τὴν κεφαλὴν ὡς σημεῖον χαιρετισμοῦ, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς μακαρίτιδος Ἑρμίνης.

Στηριχθεῖσα ἐπὶ τοῦ ποδὸς τῆς κλίνης παρετήρησεν ἅπαξ ἔτι τὸ προσφιλὲς πρόσωπον, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοί της ἦσαν στεγνοί, διότι ἡ ὠμότης τῶν ἀγνώστων ἐκείνων ἀνθρώπων εἶχε ξηράνῃ τὰς πηγὰς τῶν δακρύων της. Παρετήρησεν ὥραν πολλὴν καὶ περιπαθέστατα τὸ προσφιλὲς πρόσωπον, ἵνα παραλάβῃ ἐν τῇ μνήμῃ της τὴν εἰκόνα αὐτοῦ αἰώνιον, ἔκλινεν ἔπειτα πρὸς τὰς ἐσταυρωμένας χεῖρας τὰς κρατούσας τὸν Ἐσταυρωμένον καὶ τας ἠσπάσθη εὐσεβῶς μετὰ τοῦ τρόμου ἐκείνου, ὃν τὸ τοῦ θανάτου ψῦχος ἐμποιεῖ εἰς τοὺς ἀγνοοῦντας ἔτι τί ἐστι θάνατος.

— Ὑγίαινε, δεύτερή μου μητέρα, εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ. Ἔπειτα δὲ στρεφομένη πρὸς τὴν διακόνισσαν προσέθηκε:

— Σᾶς εὐχαριστῶ, ἀδελφή μου, διὰ τὴν καλοσύνην τὴν ὁποίαν ἐδείξατε πρὸς ἐμέ.

Καὶ ἐξῆλθε τοῦ δωματίου, ἔκλεισε τὴν θύραν, κατέβη τὴν κλίμακα δρομαία, διῆλθε πρὸ τῶν δύο ἀναμενουσῶν αὐτὴν γυναικῶν ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τοῦ ἑστιατορίου, καὶ ἐξηφανίσθη ὡς ἐναέριον ὄπισθεν τῆς ἔξω κιγκλιδωτῆς θύρας.

— Τὴν εἶδες ἐκεῖ τὴν αὐθάδισσα! εἶπεν ἡ κυρία Γρεναρδώνη, χαρά 'ς το! δέ μας εἶπε οὔτε ἕνα «ἔχετε' γειά!»

— Τί νομίζεις! ἀπεκρίθη ἡ γηραιά, θὰ εἶνε φοβερὰ κακομαθημένη!

(Ἕπεται συνέχεια).

Ὁ ἄνθρωπος, αἰωνίως ἐνασχολούμενος εἰς τὸ νὰ ἐποφθαλμιᾷ ὅσα δὲν ἔχει, καὶ νὰ θρηνῇ ὅσα πρὶν εἶχεν, ὀλίγας εὑρίσκει στιγμὰς ἵνα χαρῇ ὅσα ἔχει.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΜΟΥ ΑΡΘΡΟΝ

Ὁ διάσημος κριτικὸς καὶ δημοσιογράφος Φραγκῖσκος Σαρσαὶ ὑπὸ τὸν τίτλον «Πῶς ἔγεινα δημοσιογράφος» ἐδημοσίευσεν ἄρτι τ' ἀπομνημονεύματα αὑτοῦ, τὰ ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ του ὡς καθηγητοῦ ἔν τινι ἐπαρχίᾳ τῆς Γαλλίας μέχρι τῆς εἰς Παρισίους μεταβάσεώς του, ὅπως ὁριστικῶς ἀποδυθῇ εἰς τὸ δημοσιογραφικὸν στάδιον. Διὰ τέχνης καὶ χάριτος ἀξιοθαυμάστου περιγράφει λίαν γλαφυρῶς τὴν ἀνίαν τοῦ ἐπαρχιακοῦ βίου, τὸν ὁποῖον τοῦ ἦτο πεπρωμένον νὰ δοκιμάσῃ ὑφ' ὅλας του τὰς ἀποχρώσεις ἕνεκα τῶν συχνῶν καὶ ἀλλεπαλλήλων μεταθέσεων, εἰς ἃς ἐξ ἀδίκου δυσμενείας καὶ καταφορᾶς κατεδικάζετο, ἐκ τοῦ ἑνὸς τῆς Γαλλίας ἄκρου εἰς τὸ ἄλλο ἐξακοντιζόμενος. Ἀλλὰ τὰς ἰδίας ἐκθέτων ἀναμνήσεις ζωηρὰν καὶ πιστὴν παρέχει συγχρόνως εἰκόνα τῆς οἰκτρᾶς τότε καταστάσεως τῶν ἐκπαιδευτηρίων ἐν Γαλλίᾳ καὶ τῆς ἀταξίας, εἰς ἣν διέκειτο τὸ ἐκπαιδευτικὸν ἐν γένει σύστημα εἰς χεῖρας ἀδαεῖς ἢ ἀπείρους ἐμπεπιστευμένον. Τ' ἀπομνημονεύματα ταῦτα, ἐν οἷς καταφαίνεται πῶς ἀπὸ ἐπαρχιακοῦ καθηγητοῦ ἐγένετο κατὰ μικρὸν ὁ ὀνομαστὸς σήμερον συγγραφεύς, ὁ παντοδύναμος κριτικὸς τοῦ *Χρόνου*, οὗτινος ἡ γνώμη ἔχει κῦρος νόμου ἐν τοῖς θεατρικοῖς, περαίνει ὁ Φραγκῖσκος Σαρσαὶ ὡς ἑπομένως: «Προσεπάθησα νὰ δείξω, ὅσον εἰλικρινέστερον ἠδυνήθην, πῶς κατὰ μικρὸν καὶ βραδέως ἐμορφώθη τὸ πνεῦμά μου. Ἐπὶ τέλους, ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι γράφοντες εἰς τρεῖς τόμους τὴν μονογραφίαν τοῦ ἀστακοῦ ἢ τῆς μηλολόνθης, εὑρίσκονται δὲ καὶ ἄλλοι ἀναγινώσκοντες αὐτούς. Ἡ μονογραφία ἑνὸς ἀνθρώπου ἂν γραφῇ ὑπὸ ἠθολόγου, εἰθισμένου εἰς τὰς ψυχολογικὰς ἀναλύσεις, δυνατὸν νὰ εἶνε ὠφέλιμος καὶ ἐνδιαφέρουσα».

Ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων τούτων ἐρανισθέντες δημοσιεύομεν ἐν μεταφράσει τὸ ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω τίτλον τελευταῖον μέρος αὐτῶν.

Τὴν πρώτην τοῦ ἔτους ἐπωφεληθεὶς τῆς ἀδείας, ἥτις δίδοται κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ διδασκάλους, μετέβην εἰς Παρισίους, ὅπου μ' ἐκάλουν τὰ πρὸς τὴν οἰκογένειάν μου καθήκοντα. Ἔδραμον δὲ νὰ ἴδω καὶ τὸν Ἀμπού, ὅστις ἦτο τότε ἐν ὅλῃ τῇ λάμψει τῆς δόξης του. Πλῆθος ἄμετρον συνέρρεεν εἰς τὸν οἶκόν του, εἶδον δὲ μετὰ θαυμασμοῦ ἅμα καὶ ζηλοτυπίας παρελαύνοντας ἔμπροσθέν μου πολλοὺς περιωνύμους ἄνδρας, καὶ ἤκουσα τοὺς σπινθηρισμοὺς παρισινῆς συνδιαλέξεως. Ἡ δόξα ἐκείνη, ἣν ἀνέπνεον ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Ἀμπού, μὲ καθίστα ἔξαλλον· μ' ἐμέθυε τὸ ὀξὺ ἐκεῖνο ἄρωμα τοῦ παρισινοῦ βίου, τὸ ὁποῖον προξενεῖ ζάλην εἰς τοὺς ἐπαρχιώτας, ὅπως ὁ καπνὸς τοῦ πρώτου σιγάρου, ὅπερ θελκτικῶς καπνίζει ὁ μαθητὴς ἐν τῷ μεταξὺ δύο μαθημάτων διαλείμματι.

Ἦτο λοιπὸν τόσον δύσκολον νὰ παρακαθήσω κ' ἐγὼ εἰς τὸ συμπόσιον ἐκεῖνο καὶ νὰ μετάσχω κ' ἐγὼ τῆς παρατεθειμένης ἀπολαύσεως; Ἡ τράπεζα ἦτο τόσον πλήρης, ὥστε ἦτο ἀδύνατον διὰ τῶν ἀγκώνων ἀγωνιζόμενος ν' ἀνοίξω καὶ νὰ καταλάβω μικρὰν θέσιν καὶ νὰ ἴδω τ' ὄνομά μου ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν συνδαιτυμόνων; Διατί τάχα νὰ μὴ λέγουν Φραγκῖσκος Σαρσαί, ὅπως ἔλεγον Ἰωάννης Βαΐς, Ἀλφρέδος Ἀσσολάν, Πρεβῶ-Παραδώλ, Ἱππόλυτος Ταίν, χωρὶς ν' ἀναφέρω ἐκεῖνον τὸν μᾶλλον περιώνυμον τότε, τὸν Ἐδμόνδον Ἀμπού; Φραγκῖσκος Σαρσαί! αἱ δύο αὗται λέξεις ἤχουν τάχα κακῶς εἰς τὰ ὦτα; Καὶ τί ἀπῃτεῖτο ὅπως τὰς καταστήσω γνωστὰς εἰς τὸ κοινόν, καὶ περινοστῶσι, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ ποιητοῦ, ἐπὶ τῶν χειλέων τῶν ἀνθρώπων; Νὰ γράψω ἄρθρα τινὰ ἐν ταῖς ἐφημερίσιν. Ἤμην λοιπὸν ἀνίκανος πρὸς τοῦτο;

Ἑσπέραν τινὰ ὑπέστρεψα διακαῶς ἐπιθυμῶν νὰ διαπρέψω διὰ μιᾶς καὶ νὰ ἐκπλήξω κ' ἐγὼ τὸν κόσμον. Ἥρπασα τὴν γραφίδα μου καὶ διῆλθον ὅλην τὴν νύκτα, πυρετώδη νύκτα, γράφων τετρακοσίων ἢ πεντακοσίων γραμμῶν ἄρθρον, ἐν ᾧ περιέγραφον εἰς τοὺς Παρισινοὺς τὸ μόνον πρᾶγμα, ὅπερ ἐγίνωσκον ὀλίγον, τὸν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις βίον καὶ τὰς ἀπολαύσεις αὐτοῦ.

Περατωθὲν τὸ ἐν ἀγρυπνίᾳ γραφὲν καὶ λύχνου ἀπόζον ἐκεῖνο ἄρθρον ἀνέγνων ὑψιφώνως αὐτὸ καὶ δὲν ἔμεινα δυσηρεστημένος. Τὸ ἀντέγραψα καὶ ἀνέγνων αὐτὸ τὸ δεύτερον. Ἐσχημάτισα τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁριστικῶς ἐξεκόλαψα ἀριστούργημα.

Ἄχ! δίχως ἄλλο θὰ μοῦ τὸ δημοσιεύσῃ ὁ *Φιγαρώ*... ἀνεφώνησα μετὰ πλήρους ἐπὶ τὸ ἔργον μου πίστεως ταλαντεύων τὴν κεφαλήν μου.

Κατ' ἀρχὰς πράγματι εἰς τὸν *Φιγαρὼ* ἐτρεξεν ὁ νοῦς μου. Ὁ *Φιγαρὼ* τότε ἐξεδίδετο δὶς τῆς ἑβδομάδος, ἀλλὰ περιελάμβανεν ὀκτὼ πελωρίας σελίδας, ἐν αἷς κατεβρόχθιζε καθ' ἕκαστον φύλλον τρομερὰν ποσότητα ὕλης. Εἴξευρον ὅτι ὑπεδέχετο λίαν φιλοφρόνως τοὺς ἀγνώστους, διότι ἀνενέωνεν ἀκαταπαύστως τὸ προσωπικὸν τῆς συντάξεώς του καὶ εἶνε ἀληθέστατον ὅτι πᾶσα ἡ ἐνεργὸς φάλαγξ τῶν συγγραφέων τὰ πρῶτά της γυμνάσια ἐτέλεσεν ἐν τῷ παλαιῷ *Φιγαρώ*.

Ταῦτα διανοούμενος κατεκλίθην καὶ ἐκοιμήθην βαθέως. Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον ἔδραμον πρὸς τὸ ἀριστούργημά μου. Φαίνεται ὅτι ἡ νὺξ δὲν τὸ ὠφέλησεν ὅσον ἐμέ. Ἐγὼ εἶχον ἐγερθῇ φαιδρός, εὐδιάθετος, ζωηρός, ἀκτινοβόλα ἔχων τὰ ὄμματα καὶ δροσερὰν τὴν χροιάν· ἀλλὰ τὸ ταλαίπωρόν μου ἄρθρον μοῦ ἐνεποίησεν οἶκτον· ἦτο ὠχρόν, καχεκτικόν. Πᾶσαι αἱ εὐφυολογίαι, ἃς ἐφανταζόμην ὅτι εἶχον ἐγκατασπείρει ἐν αὐτῷ μοῦ ἐφαίνοντο ὅτι κατέπιπτον ἀστοχοῦσαι ὅπως τὸ ἀκόντιον περὶ οὗ ὁμιλεῖ ὁ Οὐΐργίλιος: telum imbelle sine ictu.

— Ποτὲ δὲν θὰ τὸ δημοσιεύσῃ αὐτὸ ὁ *Φιγαρώ*! ἀνέκραξα μετὰ λύπης καὶ ὀργῆς.

Ἀπεφάσισα νὰ προσδράμω εἰς τὸν Ἀμπού καὶ νὰ ζητήσω τὴν συμβουλήν του. Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἡτοιμαζόμην νὰ ἐκβάλω τὸ χειρόγραφόν μου ἐκ τοῦ θυλακίου μου αἰδώς τις ἀκατανίκητος μὲ παρεκώλυεν. Οὐχὶ διότι ἐφοβούμην εἰρωνικήν τινα λέξιν. Ὁ Ἀμπού ἦτο ἀληθὴς φίλος καὶ μὲ ἠγάπα θερμῶς, ὥστε δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὲ λυπήσῃ σκώπτων με. Ἀλλ' ἐφοβούμην μήπως μοὶ εἴπῃ καμμίαν ἀπὸ τὰς τετριμμένας καὶ τυπικὰς ἐκείνας φιλοφρονήσεις, ἐν αἷς, τὸ εἴξευρον κάλλιστα, περιέκλειε τὴν ἐσχάτην περιφρόνησιν.

Αἱ ἐπισκέψεις διεδέχοντο τὰς ἐπισκέψεις· προεγευμάτιζον ἐν τῇ οἰκίᾳ του τὴν πρωΐαν, ἐδείπνουν

Digitized by Google

ὁμοίως τὴν ἑσπέραν, ἀλλὰ οὐδέποτε ἐμένομεν μόνοι καὶ εὐχαρίστουν σχεδὸν τὴν τύχην, διότι παρεῖχεν οὕτω δικαιολογίαν εἰς τὴν δειλίαν μου.

Ἔφθασε τέλος ἡ ἡμέρα, καθ' ἣν ἔπρεπε νὰ λάβω μίαν ἀπόφασιν. Ἤμην ἕτοιμος πρὸς ἀναχώρησιν. Μετέβην νὰ τὸν ἀποχαιρετίσω, ἐν ᾧ δ' ἔσφιγγον τελευταίαν φορὰν τὴν χεῖρά του:

— Εἰμπορεῖς νὰ διαθέσῃς πέντε λεπτά; τῷ εἶπον· θέλω νὰ σοῦ διαβάσω κἄτι τι ποῦ ἔγραψα.

Τὰ εἶχα χάσει τόσον πολύ, ἤμην τόσον κόκκινος, καὶ ἐξεδίπλωσα τὸ χειρόγραφόν μου τόσον γελοίως, ὥστε δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὸν γέλωτα· ἐνόησεν ἀμέσως ὅτι ποτὲ δὲν θὰ κατώρθουν ν' ἀναγνώσω ἐγὼ τὸ ἄρθρον μου.

— Δός μου τὸ χαρτί σου, μοῦ εἶπε· γνωρίζω τὸ γράψιμόν σου· ἔτσι θὰ τελειώσωμεν γρηγορώτερα.

Εἶχα καταφύγει εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ δωματίου καὶ προσεδόκων ἀκίνητος, ἄφωνος, ἀγωνιῶν ὡς ὁ εἰς θάνατον καταδικασθεὶς καὶ ἐλπίζων νὰ τύχῃ χάριτος.

— Πολὺ καλό, μοῦ εἶπεν ὁ Ἀμποὺ ἅμα ἐπέρανε τὴν ἀνάγνωσιν, εἶνε μὲ οἶστρον γραμμένο. Ἀλλὰ διατί δὲν ἔβαλες ὑπογραφήν;

— Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ βάλω τὸ ὄνομά μου· θὰ βάλω ἁπλῶς ἓν Χ.

— Ὄχι, χρειάζεται ἓν ὄνομα;... τί ὄνομα; χρειάζεται ἓν ὄνομα ποῦ νὰ μυρίζῃ ἐπαρχίαν... Βινέ; Ναί. Ἀλλὰ Βινὲ μονάχα δὲν φθάνει· χρειάζεται καὶ ἓν ἄλλο.

Λαβὼν δὲ τὸ τελευταῖον φύλλον τοῦ χειρογράφου μου ὑπέγραψεν ἰδιοχείρως ὑπὸ τὸ ἄρθρον μου *Σαταρᾶς Βινέ*.

— Θὰ μοῦ κάμῃς τὴν χάριν, τὸν ἠρώτησα, νὰ τὸ πᾷς εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ *Φιγαρὼ* καὶ νὰ τὸ συστήσῃς;

— Δὲν εἶνε ἀνάγκη· ὁ Βιλμεσὰν ἀναγινώσκει ὅλα ὅσα τοῦ στέλλονται.

Ἔγραψεν ὑπεράνω τοῦ τίτλου τοῦ ἄρθρου μου *Παρακαλεῖσθε νὰ τὸ ἀναγνώσετε*, ὑπέγραψεν *Ἐδμόνδος Ἀμποὺ* καί μοι ἐνεχείρισε τὸ χειρόγραφον.

— Ῥίψε το εἰς τὸ κιβώτιον τοῦ *Φιγαρώ*, μοὶ εἶπεν. Εἰπὲ πῶς εἶνε τυπωμένο πλέον.

Ἀπῆλθον ἀπὸ δυσβαστάκτου βάρους ἀνακουφισθείς· ἤμην ἐλαφρός, φαιδρός. Μοῦ ἐφαίνετο ὅτι οἱ πόδες μου δὲν ἔψαυον τὴν γῆν, εἶχον πτερά.

Φαντάζεσθε ἴσως ὅτι ἅμα ἐπέστρεψα εἰς τὴν Γρενόβλην, ὠνειροπόλουν ἀκαταπαύστως ἄρθρα καὶ ἐφημερίδας καὶ ὅτι τοῦ λοιποῦ ἡ διδασκαλία μοὶ ἐνέπνεεν ἀηδίαν. Τὸ παράπαν· ὁ ἀὴρ τῶν Παρισίων μὲ εἶχε μεθύσει ἐπὶ στιγμήν· ἀλλ' οἱ καπνοὶ οὗτοι τῆς φιλοδοξίας ταχέως διεσκεδάσθησαν ἐν τῇ εἰρηνικῇ σφαίρᾳ τοῦ ἐπαρχιακοῦ βίου· ἐπανέλαβον τὰς καθημερινάς μου ἀσχολίας καὶ ἄνευ ἴχνους συγκινήσεως ἀνέπτυσσον δὶς τῆς ἑβδομάδος τὴν ἐφημερίδα, ἐν ᾗ εἶχον ἐπὶ στιγμὴν ἐλπίσει νὰ ἀναγνώσω τὸ ἄρθρον μου.

Ἐν τούτοις ἡμέραν τινά, ἐν τῷ ἀναγνωστηρίῳ, ἀνοίξας τὸν *Φιγαρὼ* κατελήφθην ὑπὸ θάμβους. Τὸ ἄρθρον μου ἐξετείνετο πρὸ τῶν ὀμμάτων μου ἐν τρισὶ στήλαις, κάτωθι δ' αὐτοῦ ἀπήστραπτε τὸ ψευδώνυμον, ὅπερ μ' ἐφιλοδώρησεν ὁ Ἀμπού: *Σαταρᾶς Βινέ*. Δὲν ἠδυνήθην κατ' ἀρχὰς νὰ τὸ ἀναγνώσω, τόσον μεγάλη ἦτο ἡ συγκίνησίς μου, ἡ καρδία μου ἔπαλλε σφοδρῶς καὶ αἱ γραμμαὶ ἐχόρευον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. Κατὰ μικρὸν συνῆλθον· ἐνετρύφων ἐν ἑκάστῃ φράσει, σφοδρὰν καὶ βαθεῖαν αἰσθανόμενος χαράν. Εἶχον παρεισφρήσει κατὰ τὴν τύπωσιν δύο τυπογραφικὰ λάθη, ἀσήμαντα, εἶνε ἀληθές, ἀλλὰ παραβλάπτοντα οὐδὲν ἧττον τὸ κλασικὸν ἐκεῖνο ἄρθρον. Μοῦ ἐφάνη ὅτι δύο πύρινοι αἰχμαὶ εἰσέδυον εἰς τὸ στῆθός μου καὶ τὸ διεπέρων. Ἐκεῖνα τὰ ἄθλια τυπογραφικὰ λάθη κατέστρεφον ὅλην τὴν εὐτυχίαν μου.

— Πῶς ὁ διορθωτὴς δὲν τὰ εἶδε; Πῶς ὁ Βιλμεσὰν δὲν ἐχάλασε τὸν κόσμον ἀπὸ τὴν ἀγανάκτησίν του;

Ἔδωκα τὴν ἐφημερίδα εἰς τὸν ζητήσαντα αὐτὴν γείτονά μου. Τὸν εἶδον ὅτι ἤρχισε ν' ἀναγινώσκῃ τὸ ἄρθρον· κατεσκόπευα τὸ πρόσωπόν του προσπαθῶν νὰ μαντεύσω τὰς ἐντυπώσεις του ἐκ τῆς ἐκφράσεως τῆς φυσιογνωμίας του· καὶ ᾐσθάνθην εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς μου ἐπιθυμίαν παράφορον, ἀκατανίκητον νὰ τῷ εἴπω ὅτε ἔφθασεν εἰς τ' ἀμφίβολα μέρη:

— Εἶνε τυπογραφικὸν λάθος! Εἶνε φῶς φανερὸν ὅτε εἶνε τυπογραφικὸν λάθος!

Ἀλλὰ δὲν ἐφάνη ὅτι τὸ παρετήρησεν ὁ βλάξ! Τί τοῦ ἐχρειάζετο λοιπὸν διὰ νὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον του; Νομίζω μάλιστα ὅτι δὲν ἀνέγνω μέχρι τέλους τὴν τρίτην στήλην καὶ τοῦτο μὲ κατελύπησε· διότι περὶ τὸ τέλος εὑρίσκετο φράσις τις καθ' ὑπερβολὴν εὐφυής, διὰ τῆς ὁποίας ἤλπιζον νὰ κινήσω εἰς θαυμασμὸν καὶ γέλωτα τὸν ἀναγνώστην. Ἀλλὰ δὲν ἔλαβε τὸν κόπον οὔτε εἰς τὴν καθ' ὑπερβολὴν εὐφυᾶ φράσιν νὰ προσέξῃ ὅπως οὔτε εἰς τὰ δύο τυπογραφικὰ λάθη. Ἦτο ἠλίθιος!

Παρέμεινα ἐπὶ μακρὸν ἐν τῷ ἀναγνωστηρίῳ ὅπως συνέλθω ἐκ τῆς συγκινήσεώς μου. Ἕνεκα τοῦ διδασκαλικοῦ μου ἐπαγγέλματος ἤμην ἠναγκασμένος νὰ μείνω ἄγνωστος· δὲν ἠδυνάμην νὰ καταστείλω τὴν ὑπερεκχειλίζουσαν χαράν. Μοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἅμα ἐτόλμων ἓν βῆμα νὰ κάμω εἰς τὴν ὁδόν, ὅλοι οἱ ὀφθαλμοὶ θὰ προσηλοῦντο ἐπ' ἐμοῦ. Ἤκουον ἤδη ψιθυρισμόν τινα κατὰ τὴν διάβασίν μου· «Αὐτὸς εἶνε! αὐτὸς ποῦ ἔγραψε τὸ ἄρθρον!» Πῶς νὰ κατορθώσω νὰ σβέσω τὴν ἀστράπτουσαν ἐν τῷ βλέμματί μου εὐδαιμονίαν; Ἐσχημάτισα τὸ πρόσωπόν μου ὅσον σοβαρώτερον ἠδυνήθην καὶ ἐπέστρεψα εἰς τὴν κατοικίαν μου, βαδίζων παρὰ τοὺς τοίχους, συμμαζευμένος, σιωπηλός· εἶχον τὸ μυστηριῶδες ἦθος ἀνθρώπου φέ-

Digitized by Google

ροντος μέγα μυστικόν, ὅπερ, ἂν ἐμαντεύετο, θὰ ἦτο εὐδαιμονέστατος. Ἀλλ' ἅμα εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιόν μου καὶ ἐκλείδωσα τὴν θύραν, ἐξέσπασεν ἐλευθέρως ἡ πνίγουσά με χαρά· ἐτραγῴδησα, ἐχόρευσα, ἔκαμα μυρίας ἀνοησίας· ὀλίγου δεῖν ἐλησμόνουν, ἐγὼ ὁ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν ἀκρίβειαν εἰθισμένος, τὴν ὡρισμένην ὥραν τοῦ καθημερινοῦ μαθήματός μου.

Τὴν ἐπαύριον ἐπεσκέφθην ὅλους τοὺς φίλους μου, μετὰ τὰς πρώτας δὲ τυπικὰς φράσεις, ἐφρόντιζον τακτικῶς νὰ ἐρωτῶ ἕκαστον ἀδιαφόρως δῆθεν:

— Μήπως ἐδιαβάσατε τὸ τελευταῖον φύλλον τοῦ *Φιγαρώ*; Ἔχει ἓν ἄρθρον περὶ τῶν ἐπαρχιῶν... Αὐτὸς ποῦ τὸ ἔγραψε γνωρίζει τὸν ἐπαρχιακὸν βίον.

Ἐννοεῖτε ὅτι ἔσπευσα νὰ γράψω καὶ δεύτερον, δημοσιευθὲν ὡς τὸ πρῶτον, εἶτα δὲ καὶ τρίτον καὶ τέταρτον· καὶ τὸ τρίτον δὲ καὶ τὸ τέταρτον μοὶ ἐπανῆλθον ὁμοίως ἐν καλῇ θέσει τυπωμένα. Τὸ πέμπτον δὲν ἐδημοσιεύθη.

Δὲν ἐδημοσιεύθη οὔτε τὸ πέμπτον, οὔτε τὸ ἕκτον, οὔτε τὸ ἕβδομον καὶ μὲ κατέλαβε βαθεῖα θλῖψις ἢ μᾶλλον θανάσιμος ἀνησυχία. Ἕως ἐδῶ μόνον ἦτο; Διατί μ' ἐξοβέλισαν ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν συντακτῶν; Ὁ Μονσελέ, ἐν ἑνὶ τῶν εὐφυεστέρων του ἄρθρων εἶχε διηγηθῇ ὅτι ὁ Βιλμεσὰν ἀφ' οὗ ἐπίεζεν, ἐστράγγιζε μέχρι τελευταίας ῥανίδος τοὺς γράφοντας ἐν τῷ *Φιγαρώ*, προσέφερεν εἰς αὐτούς, ὡς εὐχαριστήριον, ῥάβδον μὲ τὴν ὁποίαν τοὺς παρώτρυνε νὰ χαράσσουν ἐν τῷ κήπῳ τοῦ Κεραμεικοῦ μεγάλους κύκλους ἐπὶ τῆς ἄμμου. Μήπως λοιπὸν ἔδωκε καὶ εἰς ἐμὲ τὴν ῥάβδον μου; Τὸ περισσότερον δὲ τρόμον ἐμποιήσάν μοι ἦτο ὅτι ὁ Ἀμποὺ μοὶ ἔγραψε, μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν τριῶν ἢ τεσσάρων πρώτων ἄρθρων, νὰ ἐπιχειρήσω τὴν συγγραφὴν ἄλλης σειρᾶς, διότι τὸ ἐκ τῆς πρώτης ἐνδιαφέρον τῷ ἐφαίνετο ἐξαντληθέν.

Ἔμαθον βραδύτερον, ὅτε μετέσχον τῆς συντάξεως τοῦ *Φιγαρώ*, διατί δὲν ἐδημοσιεύθησαν τὰ ἄρθρα μου, καὶ ἡ ἱστορία εἶνε ἀρκούντως περίεργος.

Ἐν ὅλῃ μου τῇ ἀφελείᾳ ἐνόμιζον ὅτι ἅμα αἱ ἐπιστολαί μου ἔφθανον εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ *Φιγαρώ* ὁ Βιλμεσὰν ἐφρόντιζε νὰ τὰς ἀναγινώσκῃ ὁ ἴδιος, εὐλαβῶς, ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἕως εἰς τὸ τέλος, καὶ δὲν θὰ ἐξεπληττόμην διόλου ἂν ἐμάνθανον ὅτι συνεκάλει ἅπαν τὸ προσωπικὸν τῆς συντάξεως ὅπως εἰς ἐπήκοον αὐτοῦ ἀναγνώσῃ τὸ ἄρθρον μου. Ἐπέστελλον λοιπόν, προσωπικῶς πρὸς αὐτόν, ἐκτὸς τοῦ πρὸς τύπωσιν χειρογράφου τὰς σκέψεις μου περὶ τῶν ἐκδοθέντων ἐν τῷ μεταξὺ φύλλων, ἐξέθετον δὲ ταύτας μὲ τὴν τραχύτητα ἐκείνην τῆς φράσεως, ἥτις κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ φιλολογικοῦ μου σταδίου ἐγένετο παραίτιος ἀσπόνδου ἔχθρας κατ' ἐμοῦ πολλῶν. Ἡμέραν τινὰ μοῦ κατέβη νὰ τῷ γράψω: «Εἰς τὴν ἐφημερίδα σας ἔχετε καὶ ἕνα βλᾶκα, ὁ ὁποῖος δὲν εἰξεύρει γρῦ ἀπὸ γαλλικά, κτλ.». Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος βλὰξ ἐξετέλει καθήκοντα γραμματέως τῆς συντάξεως. Ἀνέγνω τὸν θερμόν μου περὶ τῶν ἄρθρων του ἔπαινον, ἔλαβε φιλοφρόνως τὸ ἰδικόν μου διὰ τοῦ δείκτου καὶ τοῦ ἀντίχειρος καὶ τὸ ἔρριψεν εἰς τὸ καλάθιον χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν εἰς τὸν διευθυντήν, ὅστις εἶχε δὰ καὶ περὶ τόσων νὰ μεριμνήσῃ. Ἔκτοτε ἤμην καταδεδικασμένος· πᾶσα ἐπιστολὴ τὴν ὑπογραφὴν *Σαταρᾶς Βιρὲ* φέρουσα, μετέβαινε, χωρὶς κἂν ν' ἀναγνωσθῇ, ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ γραμματοκομιστοῦ εἰς τὸν φοβερὸν κάλαθον· οὕτω δὲ οἱ ἐπιγενόμενοι ἐστερήθησαν τριῶν ἀριστουργημάτων, οὐδέποτε δημοσιευθέντων.

Francisque Sarcey

ΕΝΤΟΣ 12 ΩΡΩΝ

ΑΓΑΠΗΘΕΙΣ, ΠΡΟΔΟΘΕΙΣ ΚΑΙ ΦΟΝΕΥΘΕΙΣ

Ὅτι καὶ ὁ τηλέγραφος αὐτὸς δύναται νὰ καταστῇ ἐπικίνδυνος ἀνταγωνιστὴς τῶν μυθιστοριογράφων, περὶ τούτου πείθει ἡμᾶς τὸ ἀκόλουθον *καλῳδιακὸν μυθιστόρημα* ἀνελιχθὲν μεταξὺ τῶν τηλεγραφείων Λονδίνου καὶ Νέας Ὑόρκης.

Λονδῖνον, 1 Αὐγούστου, μεσημβρία.

«Ἀγαπητὲ Ἰωνάθαν. Θέλω νὰ νυμφευθῶ. Αἱ ἀγγλίδες μὲ ἀνιῶσιν. Ἔκλεξόν μοι ἀμερικανίδα ἀρέσκουσάν μοι».

Νέα Ὑόρκη, ½ ὥρα μ. μ.

«Ἀγαπητὲ Τζών. Εὗρον ἀκριβῶς κάτι ταιριαστὸν διὰ σέ. Ὀφθαλμοὶ γαλανοί, ὀδόντες λευκοί, κόμη μαύρη, χρῶμα ὡραῖον, ὀσφὺς λεπτὴ (οὐχὶ ἰσχνή), γυνὴ τακτικὴ καὶ οἰκονόμος, ἀληθὴς θησαυρός!»

Λονδῖνον, 1 μ. μ.

«Σ' ἐμπιστεύομαι καθ' ὁλοκληρίαν καὶ σοὶ δίδω πληρεξουσιότητα νὰ διαπραγματευθῇς».

Νέα Ὑόρκη, 2 μ. μ.

«Σ' ἐξεθείασα πρὸς αὐτήν. Ἐγκαρδίως ἀποδέχεται τοιοῦτον σύζυγον, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ πρότερον φωτογραφίαν».

Λονδῖνον, 2 ½ μ. μ.

«Προσαρμόζω εἰς τὸ τηλεγραφικὸν σύρμα συσκευὴν Κασέλλη[1] καὶ ἐπ' αὐτῆς τὴν ἀπαιτουμένην εἰκόνα».

Νέα Ὑόρκη, 3 μ. μ.

«Σ' εὑρίσκει πολὺ ὡραῖον καὶ συγκατατίθεται νὰ σὲ συζευχθῇ. Διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου λάβε τὴν εἰκόνα τῆς μελλονύμφου σου μὶς Ζέννυ.»

Λονδῖνον, 3 ½ μ. μ.

«Ἀξιολάτρευτος Ζέννυ! Ἀπὸ τῆς πρώτης

(1) Διὰ τῆς ἐφευρέσεως ταύτης τοῦ Κασέλλη δύναταί τις τῇ βοηθείᾳ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ νὰ φωτογραφήσῃ ἐξ ἀποστάσεως!

Digitized by Google

στιγμῆς, καθ' ἣν ἠτένισα τοὺς θελκτικούς σου χαρακτῆρας, ἐνεχαράχθησαν οὗτοι βαθέως εἰς τὴν καρδίαν μου. Θέλεις νὰ ἱδρύσῃς τὴν εὐτυχίαν μου διὰ παντός; »

Νέα Ὑόρκη, 4 μ. μ.

« Ναί, συγκατατίθεμαι, ἀγαπητὲ Τζών. Ὁμοίως καθηδύνουσαν ἐντύπωσιν μοὶ προὐξένησεν ἡ σὴ εἰκών. Ἀλλὰ ξύρισε τὰς παραγναθίδας σου! »

Λονδῖνον, 4 ½ μ. μ.

« Πρὸς τὸν Ἰωνάθαν. Ἀγόρασον ἀδάμαντας ἀντὶ 1500 λιρ. στερλ. παρὰ τοῦ περιφημοτέρου ἀδαμαντοπώλου τῆς Νέας Ὑόρκης καὶ πρόσφερε αὐτοὺς ἐν ὀνόματί μου τῇ πεφιλημένῃ ».

« Πρὸς τὴν Ζέννυ. Προσφιλὲς πλάσμα, λάβε τὰ κοσμήματα ταῦτα εἰς ἔνδειξιν τοῦ ἔρωτός μου. Ἡ λάμψις των εἶνε μόλις ὡς ἡ φωσφορικοῦ πυρείου ἀπέναντι τῆς φλογός, ἥτις μὲ καταβιβρώσκει. »

Νέα Ὑόρκη, 5 ½ μ. μ.

« Ἀγαπητὲ Τζών! Εἶμαι βαθέως συγκεκινημένη ἐκ τοῦ λαμπροῦ δώρου. Εὗρες τὴν πρὸς τὴν καρδίαν μου ὁδόν. I love you with all my heart (Σὲ ἀγαπῶ ἐξ ὅλης καρδίας).

Λονδῖνον, 6 μ. μ.

« Εἶμαι εἰς τὸν ἕβδομον οὐρανόν. Ἄγγελέ μου, πόσον ἀνυπομονῶ νὰ σὲ σφίγξω εἰς τὰς ἀγκάλας μου, ὡς σύζυγόν μου. Τὴν νύκτα ταύτην ἐπιβιβάζομαι ἀτμοπλοίου, ἵνα σπεύσω πρὸς σέ. Χαῖρε, μέχρι τῆς προσεχοῦς εὐδαιμονίας. »

Νέα Ὑόρκη, 8 μ. μ.

« Ἀγαπητὲ Τζών. Εἶνε ἀνωφελὲς νὰ ταξειδεύσῃς. Ὅταν ἐγνώρισα πλησιέστερον τὴν μὶς Ζέννυ κατὰ τὰς περὶ σοῦ διαπραγματεύσεις, ἐρωτεύθην τὸν ἄγγελον αὐτόν. Τῇ ἤνοιξα τὴν καρδίαν μου καὶ μοὶ ἔδωκε τὴν προτίμησίν της, διότι ἐγὼ ἤμην ὁ πλησιέστερός της, ἐνῷ σὺ χωρίζεσαι ἀπ' αὐτῆς διὰ τοῦ ὠκεανοῦ. Τὸ μεσονύκτιον τελοῦμεν τοὺς γάμους μας. »

Λονδῖνον, 8 ½ μ. μ.

« Ἰωνάθαν, εἶσαι ἀχρεῖος. Ἡ ὕβρις αὕτη ἀπαιτεῖ αἷμα. Ἐκλέγω ὡς μάρτυράς μου ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ τὸν Ἰόνσων καὶ τὸν Ἄδαμς. »

Νέα Ὑόρκη, 9 μ. μ.

« Μάρτυρές μου ἐν Λονδίνῳ εἶνε οἱ Σμὶθ καὶ Στούαρτ. Εἶσαι ὁ προσβεβλημένος καὶ δύνασαι νὰ ἐκλέξῃς τὰ ὅπλα. Σπεῦσον. Τὸ μεσονύκτιον πρέπει νὰ νυμφευθῶ. »

Λονδῖνον, 10 ½ μ. μ.

« Πρὸς τοὺς Ἰόνσων καὶ Ἄδαμς. Ἰδοὺ οἱ ὅροι μου. Ὅπλον, τὸ ἠλεκτρικὸν σύρμα. Ἕκαστος διαβιβάζει τῷ ἀντιπάλῳ ἰσχυρὸν κεραυνόν. Ὁ λαχνὸς ἀποφασίζει τίς πρῶτος θέλει πυροβολήσει διὰ τῆς ἠλεκτρικῆς συστοιχίας. »

Νέα Ὑόρκη, 11 μ. μ.

« Ὁ λαχνὸς ἀπεφάσισεν ὑπὲρ τοῦ Ἰωνάθαν. »

Λονδῖνον, 11 ½ μ. μ.

« Εἴμεθα ἐνταῦθα ἕτοιμοι. Παρακαλῶ εἰδοποιήσατέ με 2 λεπτὰ πρότερον. »

Νέα Ὑόρκη, 2 λεπτὰ πρὸ τοῦ μεσονυκτίου.

« Τὸ μεσονύκτιον ἀκριβῶς ἀφίνομεν τὸν ἠλεκτρικὸν σπινθῆρα ἀπὸ τὴν συστοιχίαν. Προσέξατε.

Ιονσων καὶ Αδαμς »

Λονδῖνον, μεσονύκτιον.

« Ὁ Τζὼν ἔπεσε νεκρὸς εὐθὺς ὡς ὁ κεραυνὸς τὸν εὗρεν. Αἱ ἀπαιτήσεις τῆς τιμῆς ἱκανοποιήθησαν.

Σμιθ καὶ Στουαρτ. »

[Ἐκ τοῦ βερολινείου εἰκονογραφημένου Schorer's Familienblatt] Ρ.

Η ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

Λογία καὶ φιλεπιστήμων Κυρία, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς ἑξῆς δημοσιευομένης ἐπιστολῆς αὐτῆς, ἀνακοινοῖ ἡμῖν ἀνωνύμως τὰ ἑπόμενα συμπληρωτικὰ εἰς ὅσα ἐν προηγουμένοις φύλλοις ἐδημοσιεύσαμεν περὶ αὐτοκτονίας τῶν ζῴων, ἅτινα ἀσμένως καταχωρίζομεν εὐχαριστοῦντες τὴν ἀνώνυμον ἡμῶν συνεργάτιδα ἐπὶ τῇ ἀξιολόγῳ ἀνακοινώσει.

Κύριε διευθυντὰ τῆς **Ἑστίας,**

Εἰς δύο φύλλα τοῦ ἀξιολόγου ὑμῶν περιοδικοῦ ἐγένετο ἤδη λόγος περὶ αὐτοκτονίας παρὰ τοῖς ζῴοις, καὶ μετὰ μεγίστου διαφέροντος ἀνέγνων τὰ περὶ τοῦ θέματος τούτου γραφέντα. Ἐκ τούτων λαμβάνουσα ἀφορμήν, τολμῶ ν' ἀποστείλω σημείωσιν παρατηρήσεώς τινος, ἐχούσης σχέσιν πρὸς τὸ ἀνωτέρω θέμα, ἐλπίζουσα ὅτι, ἂν εὐαρεστηθῆτε νὰ λάβητε ὑπ' ὄψιν ταύτην, θέλω ἴσως, ἐξ εὐμενείας τινὸς τῶν περὶ ὑμᾶς ἐπιστημόνων συνεργατῶν, φωτισθῇ περισσότερον ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου.

Παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἐξοχῆς τινος τῆς νήσου Εὐβοίας συνέλαβον γαστρόζῳον, τῆς οἰκογενείας τῶν *Ὀλοθουριῶν*. Σκοποῦσα νὰ παρατηρήσω λεπτομερέστερον τὰ κατ' αὐτό, ἔθηκα τὸ ζῷον ἐν λεκάνῃ πλήρει θαλασσίου ὕδατος καὶ ἐτήρησα αὐτὸ ἐπὶ δύο ἡμέρας, ἀνανεοῦσα τὸ ὑγρόν. Πλὴν τὴν τρίτην, δὲν ἐνθυμοῦμαι ἀκριβῶς ἕνεκα τίνος ἀπασχολήσεως, μοὶ διέφυγε ν' ἀνανεώσω τὸ νερόν, καί, ὅτε ἐνεθυμήθην τὸ πτωχόν μου γαστρόζῳον, εὗρον αὐτὸ σάκκον κενὸν μόνον. Παρ' αὐτῷ ἐπέπλεεν ὁλόκληρος ὁ πολυσύνθετος πεπτικὸς τοῦ ζῴου σωλήν! Μετ' ἐλέγχου συνειδήσεως ἀπέρριψα τὴν λεκάνην μετὰ τῶν περιεχομένων, ἀλλ' ἡ ἔκπληξίς μου ἐπὶ τῷ συμβάντι ὑπῆρξε μεγίστη. Δὲν ἐτόλμησα νὰ ἐπαναλάβω τὸ σκληρὸν πείραμα ἐπὶ ἑτέρου ζῴου, ἀλλ' ἅμα τῇ ἀφίξει μου εἰς τὴν πόλιν προσέδραμον εἰς τὸ πρῶτον εἰς χεῖράς μου τυχὸν ἐπιστημονικὸν σύγγραμμα,

Digitized by Google

ζητοῦσα τὴν ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου. Ἦτο δὲ τοῦτο «La vie et les moeurs des animaux» ὑπὸ Louis Figuier.

Καὶ ἀνέγνωσα ἐν αὐτῷ ὅτι εἰς τὰ γαστρόζῳα τῆς τάξεως ταύτης, ὡς καὶ εἰς ἕτερα τῆς κλάσεως τῶν *Ἀκτινωτῶν* καὶ δὴ εἰς τοὺς *Ἀστερίας* παρατηρεῖται τὸ φαινόμενον τῆς αὐτοκτονίας, εἴτε ὁπόταν ὑπὸ ἐχθροῦ καταδιώκωνται, εἴτε ὅταν ὑπ' ἄλλης τινὸς ἀνάγκης πιέζωνται. Καὶ τὰ μὲν Ὁλοθούρια ἀπορρίπτουσι τὸν έντερικὸν σωλῆνα, οἱ δὲ Ἀστερίαι ἀποσπῶσι τὰ ἀκτινοειδῆ αὐτῶν ἄκρα ἀπὸ τοῦ κεντρικοῦ δίσκου! Ἀνέγνων προσέτι ὅτι τ' ἀποβληθέντα πεπτικὰ ὄργανα τῶν Ὁλοθουρίων ἀναπληροῦνται ὑπὸ τῆς δαψιλοῦς φύσεως, μεταγομένου τοῦ ζῴου εἰς αἰσιωτέρας περιστάσεις, ὡς παρετηρήθη ὑπὸ τοῦ δόκτορος Johnston, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ αὐτοῦ προμνημονευθέντος συγγράμματος. Δύναται λοιπὸν τὸ γαστρόζῳον νὰ θνήσκῃ καὶ ν' ἀναζῇ κατὰ βούλησιν; (ἂν δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ἡ λέξις). Ὁποῖον προνόμιον! Βεβαίως δυσκολεύεται ἡ ἀνθρωπίνη φιλαυτία ν' ἀποδώσῃ εἰς τόσῳ ἀτελῆ ὄντα τὸ θλιβερὸν πλεονέκτημα τῆς ἐν συνειδήσει αὐτοκτονίας, ὅπερ μόνον εἰς τὸν ἠθικὸν κόσμον ἠδύνατο ν' ἀπαντᾷ. Πλὴν τίς δύναμις, ὁποῖον ἔνστικτον ὠθεῖ αὐτὰ εἰς τὸ ἀπεγνωσμένον τέλος;

V.

Σημ. «*Ἑστίας*». Φίλος εἰδήμων τῆς «Ἑστίας», εἰς ὃν ὑπεβάλομεν τὰ ἀνωτέρω, ἐπεσημείωσεν ἡμῖν τὰ ἑπόμενα περὶ τοῦ φαινομένου:

«Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὁλοθούριά τινα ἐκ τῶν ἐχινοδέρμων ἔχουσι τὴν ἰδιότητα ν' ἀπαλλάσσωνται μεγάλου μέρους τοῦ πεπτικοῦ αὐτῶν σωλῆνος διὰ τῆς ἕδρας, ἄνευ τινὸς βλάβης, διότι τὸ ἀπορριφθὲν ἀναγεννᾶται. Πολλοὶ ἐπίσης ἀστέρες, καὶ ἰδίᾳ ὀφίουροι τῆς αὐτῆς συνομοταξίας, αὐτομάτως καταμεριζόμενοι πολλαπλασιάζονται οὕτω· διότι ἕκαστον τεμάχιον μετά τινα χρόνον ἀποκτᾷ πάντα τὰ ὄργανα τοῦ τελείου ζῴου. Τὸ φαινόμενον τοῦτο τῶν ἐχινοδέρμων προδίδει τὴν φυλετικὴν αὐτῶν καταγωγήν. Τὰ ζῷα ταῦτα φαίνονται ἀποτελεσθέντα ἐκ τοῦ συνοικισμοῦ πλειοτέρων ὁμοίων, ἅτινα διαφυλάττουσι, καίτοι συνηνωμένα, ἅπαντας τοὺς ἰδιαιτέρους αὐτῶν χαρακτῆρας, καὶ ἐν καιρῷ δύνανται πάλιν νὰ ζήσωσι μόνα ἢ καὶ ἀναπληρώσωσι τὰς ἐλλείψεις των.

Καὶ εἰς τὰ ὁλοθούρια λοιπόν, καίτοι ἐξωτερικῶς δὲν διακρίνομεν τὴν ἀκτινοειδῆ μορφήν, συμβαίνει τοιοῦτόν τι μαρτυροῦν τὴν κοινὴν μετὰ τῶν ἐχινοδέρμων καταγωγήν.

Ἐξωθοῦσι δὲ τὰ πράγματα οἱ ἁπανταχοῦ διορῶντες αὐτοκτονίας τῶν ζῴων· ἐν τῇ ἀνωτέρω περιστάσει τὸ ὁλοθούριον ἀπέθανεν ἐλλείψει ἀφθόνου ὕδατος. Οἱ πνεύμονες τοῦ ζῴου τούτου, διότι διὰ τοιούτων ἀναπνέει, οἵτινες κεῖνται παρὰ τὴν ἕδραν, βαθμηδὸν ἐκτεινόμενοι ὅπως ἐν μείζονι ἐκτάσει ὕδατος ἀντλήσωσιν ἀέρα, ἐξέρχονται ἐξ ὁλοκλήρου συμπαρασύροντες καὶ τὸ ἄκρον τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος, ὅστις εἶνε τρὶς μακρότερος τοῦ σώματος τοῦ ζῴου. Μὴ δυνάμενον πλέον τὸ ζῷον ν' ἀνασύρῃ τὰ ἐκβληθέντα ἀποθνήσκει ἐξ ἀσφυξίας. Ὅταν ζῇ ἐλεύθερον ἐν τῇ θαλάσσῃ, μόνον μεγάλου μέρους τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος ἀπαλλάττεται, οὐχὶ δὲ καὶ ὅλων τῶν ἐντοσθίων.

Τὰ ζῷα ταῦτα ζῶσιν ἕρποντα βραδύτατα, κατ' ἀκολουθίαν δυσκόλως δύνανται νὰ διαφύγωσιν ἐπαπειλοῦντα κίνδυνον, ὁ δ' ἐπερχόμενος ἐχθρός, ἂν ἔχωσι τοιοῦτον, διότι ἀγνοοῦμεν τοιούτους τῶν ζῴων τούτων, πλὴν τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἐσθίοντος *ὁλοθούριον τὸ ἐδώδιμον*, βεβαιότατα δὲν θὰ ἠμποδίζετο νὰ καταπίῃ τὸ θῦμά του εἴτε ἐντὸς αὐτοῦ εἴτε ἐκτὸς ἔφερε τὰ ἐντόσθια.

Ν. Χ. Α.

Η ΚΟΡΗ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΕΩΣ

Γεννήθηκες τὴν Ἄνοιξι· κι' ἀντὶ νάρθοῦν ἡ Μοίραις
Νὰ σὲ μοιρώσουν βιαστικαῖς κ' εὐθὺς νὰ φύγουν πάλι,
Ἐσὺ ἀπὸ τὴν Ἄνοιξι μοιρώθηκες καὶ πῆρες
Τῆς Ἀνοίξις τὰ κάλλη.

Ἀπ' τὸ χρυσὸ τὸν ἥλιο της χρυσῶσαν τὰ μαλλιά σου,
Βαφτίστηκαν τὰ μάτια σου 'ς τῆς νύχτας της τὸ χρῶμα,
Κι' ἀπ' τῶν ἀνθῶν της τὴ θωριὰ ἐβάφηκ' ἡ θωριά σου
Καὶ τὸ μικρό σου στόμα.

Ἀπ' ταῖς γλυκειαῖς της ταῖς βραδειαῖς ταῖς μοσχομυρωδάταις
Πῆρες τὸν πρῶτο ἀνασασμὸ γιὰ νὰ μοσχομυρίζῃς,
Κ' ἐπῆρες ἀπὸ ταῖς αὐγαῖς, ποὖνε δροσιὰ γεμάταις
Δροσοῦλα γιὰ ν' ἀνθίζῃς.

Μ' ὁλόχαρο κελάδημα τἀμέτρητα πουλιά της
Ἐδείξανε 'ς τὸ στόμα σου πῶς πρέπει νὰ 'μιλήσῃ,
Κ' ἐπροίκισε τὸ γέλιο σου μὲ τὴ γλυκειὰ λαλιά της
Ἡ κρυσταλλένια βρύσι

Κ' ἡ φύσις ὅλη, 'ξάστερη, ἀνθόστρωτη, δροσάτη,
Μέσ' 'ς τὴ ζωή σου εὑρέθηκε μὲ μιᾶς ζωντανεμμένη...
Θρονιάστηκ' ἡ βασίλισσα 'ς ἕν' ἄξιο της παλάτι
Κ' ἐκεῖ γιὰ πάντα μένει.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πονηρία κυνός.—Ἔχω μέγαν κύνα τῆς Νέας Γῆς, ὀνόματι Βλόκ, πολὺ λαίμαργον εἰς τὰ γλυκίσματα. Συχνότατα, ὅταν διέβαινον ἀπὸ κανὲν ζαχαροπλαστεῖον, ὁ σκύλος ἐσταμάτα καὶ μὲ παρετήρει ὡς ἐπικαλούμενος τὴν γενναιότητά μου· ἐγὼ δὲ συγκινούμενος ὑπὸ τῆς ἀφώνου δεήσεώς του τὸν καθίστων εὐτυχῆ διὰ δαπάνης ἑνὸς πενταλέπτου.

Ὁ κύων ἀναμφιβόλως παρετήρησεν ὅτι μόνον ἐπ' ἀνταλλαγῇ τοῦ πενταλέπτου μου ἱκανοποιεῖτο ἡ λαιμαργία του, καὶ ὠφελήθη ἐξ αὐτοῦ· διότι ἤδη δὲν ἀναγκάζομαι νὰ μεσολαβῶ μεταξὺ πλακουντοπώλου

Digitized by Google

καὶ αὐτοῦ· πάντοτε ὁσάκις τῷ δίδεται πεντάλεπτον τὸ λαμβάνει διὰ τοῦ στόματος μετὰ προφανοῦς εὐχαρεσκείας καὶ τρέχει εἰς τὸν πλησιέστερον πλακουντοποιόν· ἐκεῖ ἀφίνει νὰ πέσῃ τὸ σολδίον του, καὶ δὲν φεύγει πρὶν ἢ πρὸς ἀντάλλαγμα τοῦ δώσουν πλακοῦντα, τὸν ὁποῖον μοὶ φέρει πρὶν φάγῃ, διὰ νὰ μοῦ δείξῃ ἀναμφιβόλως ὅτι δὲν ἀφέθη νὰ τὸν ἀπατήσωσιν.

Ἀνωφελὲς νὰ εἴπω ὅτι, ἐὰν ἀντὶ νομίσματος τῷ δώσωσιν ἄλλο ἀντικείμενον, δὲν ἀπατᾶται, ἐκτὸς ἂν πράξῃ τοῦτο ἑκουσίως· διότι ἡμέραν τινὰ ἐγένετο ἔνοχος μιᾶς κατεργαριᾶς. Εὑρὼν ἐν κομβίον, τὸ ἔφερε σπεύδων εἰς μίαν πωλήτριαν γλυκισμάτων, τὸ ἀφῆκε νὰ πέσῃ ἐνώπιόν της, καὶ δίχως νὰ προσμείνῃ τὴν ἐξακρίβωσιν τοῦ νομίσματος, ἥρπασεν ὁ ἴδιος τὸ καλλίτερον κομμάτι, μεθ' οὗ ἐτράπη εἰς ταχίστην φυγήν.

Ὀφείλω ἐν τούτοις νὰ προσθέσω ὅτι ὁ κύων μου δὲν συνείθισεν εἰς τοιαύτας πράξεις· ἀποφεύγει μάλιστα νὰ διαπράξῃ ἐκ νέου τοιαύτην ἀγένειαν, ἀκόμη καὶ ὅταν παρακινῶσιν αὐτὸν παρουσιάζοντες ὡραῖα κομβία, διότι, ἐκτὸς τῆς πράξεως ἐκείνης, οὐδὲν ἔχει τις νὰ προσάψῃ εἰς τὴν εὐθύτητά του.

Τὸ ζήτημα περὶ τῆς διὰ πηδαλίου κυβερνήσεως ἐναερίων σκαφῶν φαίνεται ὁριστικῶς κεκριμένον. Οἱ Γάλλοι ἀξιωματικοὶ Renard καὶ Krebs ἐπεχείρησαν κατ' αὐτὰς τρίτην ἀεροπορίαν, πληρέστατα ἐπιτυχοῦσαν. Ἐντὸς 45 λεπτῶν τῆς ὥρας ἀπῆλθον ἐκ τῆς πόλεως Meudon εἰς Billancourt, καὶ ἐπανῆλθον καταβάντες ἀκριβῶς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου, ἐφ' οὗ ἐγένετο ἡ ἀνάβασις. Ἡ ἀεροπορία ἐξετελέσθη μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας, διότι τὸ σκάφος προέβη κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις, ὑπακοῦσαν εἰς τὴν θέλησιν τοῦ πηδαλιούχου. Ἡ ἕλιξ τοῦ ἀεροπόρου σκάφους τῶν Γάλλων ἀξιωματικῶν ἔχει διάμετρον ἑπτὰ μέτρων, ποιεῖται δὲ 46 στροφὰς καθ' ἕκαστον λεπτόν.

Ὑπολογίζουσιν ὅτι ὁ Καῖσαρ ἐκυρίευσεν 800 φρούρια καὶ ὑπέταξε 30 ἔθνη, καὶ ὅτι εἰς τὰς διαφόρους μάχας ἃς συνεκρότησεν ἀπωλέσθησαν 3 ἑκατομμύρια ἀνθρώπων.

Ἐκ τῶν μεγίστων ναῶν τοῦ κόσμου ὅλου τὴν πλείστην δαπάνην ἀπῄτησεν ἡ ἁγία Σοφία, δαπανηθέντων εἰς τὴν οἰκοδομὴν αὐτῆς 3,000 κεντηναρίων χρυσοῦ, ἤτοι 360,000,000 δραχ., ἐνῷ διὰ τὸν ἐν Ῥώμῃ ναὸν τοῦ ἁγίου Πέτρου ἐδαπανήθησαν μόνον 300,000,000. Καὶ ὅμως, ἐνῷ ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ ναοῦ ἐκείνου ἀπῄτησεν 120 ὅλα ἔτη, ἡ τῆς ἁγίας Σοφίας συνετελέσθη ἐντὸς 5 ἐνιαυτῶν, τρανὸν τοῦτο τεκμήριον τῶν ἀφθόνων μέσων καὶ τῆς μεγάλης ζωτικότητος, ἣν ἐκέκτητο τὸ Βυζαντινὸν κράτος.

Τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Σουλτάνου γενήσεται προσεχῶς ἐν Κωνσταντινουπόλει διεθνὴς ἔκθεσις ἵππων. Κατὰ τὸν «Φάρον τοῦ Βοσπόρου» τὸ ὑπουργεῖον τοῦ Ἐμπορίου λαμβάνει πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τὰ κατάλληλα μέτρα καὶ ἀπηύθυνεν ἤδη εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἐφημερίδας πρὸς δημοσίευσιν τὸν αὐτοκρατορικὸν ἰραδὲ τὸν διατάσσοντα τὴν ἔκθεσιν ταύτην.

Τὴν σημαντικότητα τῆς ἐν Λονδίνῳ συγκεντρουμένης ἐμπορικῆς κινήσεως μαρτυρεῖ καὶ τοῦτο τὸ γεγονός, ὅτι ἐν τῷ Ἄστει, τῇ ἐξόχως ἐμπορικῇ συνοικίᾳ τῆς ἀγγλικῆς πρωτευούσης, διανέμονται κατὰ πᾶσαν πρωΐαν ἓν ἑκατομμύριον ἐπιστολῶν, αἱ ἐν ὅλῳ δὲ τῷ Λονδίνῳ καθ' ἑκάστην διανεμόμεναι ἐπιστολαὶ ἀποτελοῦσι πλέον τοῦ τετάρτου τῶν καθ' ὅλην τὴν Μεγάλην Βρετανίαν ἀφικνουμένων. Ἡ Σκωτία δὲν λαμβάνει οὔτε τὰς ἡμίσεις τῶν ἐπιστολῶν, ὅσας λαμβάνει μόνον τὸ Λονδῖνον, ἡ δὲ Ἰρλανδία οὔτε τὸ τρίτον. Ἀναφέρεται εἷς μόνος οἶκος τοῦ Ἄστεως λαμβάνων τρισχιλίας ἐπιστολὰς καθ' ἑκάστην. Ἡ ὑπέρμετρος αὕτη πληθὺς τῶν ἐπιστολῶν εἶνε τοσούτῳ μᾶλλον ἀξιοσημείωτος, καθ' ὅσον τὸ ταχυδρομεῖον ἔχει νῦν σπουδαῖον ἀνταγωνιστὴν ἐν τῇ ἐμπορικῇ ἀνταποκρίσει τὸ τηλεγραφικὸν σύρμα.

Οἱ λύκοι ἐν Γαλλίᾳ. Ὁ ἐπὶ τῆς Γεωργίας ὑπουργὸς ἐν Γαλλίᾳ ἐδημοσίευσε στατιστικὴν τῶν λύκων, οἵτινες ἐφονεύθησαν κατὰ τὸ 1883, καὶ τῶν ἀμοιβῶν, αἵτινες ἐχορηγήθησαν κατὰ τὰ νόμιμα εἰς τοὺς φονεύσαντας αὐτούς. Κατεστράφησαν 1308 λύκοι, ἐδαπανήθησαν δὲ πρὸς τοῦτο 103,720 δραχμαί. Ἐκ τῶν καταστραφέντων λύκοι καὶ λύκαιναι ὑπελογίσθησαν 774, ἔγκυοι λύκαιναι 32, καὶ 493 λυκιδεῖς.

Ταχυδακτυλουργὸς ἐπεδείκνυε τὴν τέχνην του εἴς τινα ὁμήγυριν ὑπαίθριον· βλέπων δὲ ὅτι τὸ ἀκροατήριον δὲν ἐχειροκρότει αὐτόν, διέκοψεν αἰφνιδίως τὴν παράστασιν καὶ ἀπῆλθε λέγων· — Ἀφοῦ ἐκεῖνο ποῦ δὲν τοὺς κοστίζει τίποτε μοῦ ἀρνοῦνται, πῶς εἰμπορῶ νὰ ἐλπίζω ὅτι θὰ συνάξω ἀπ' αὐτοὺς καὶ χρήματα;

Αἱ λαμπρότεραι σελίδες τῆς ἱστορίας τῶν γραμμάτων, τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν εἶνε συνήθως αἱ τραγικώτεραι· πᾶσαι καθόλου μαρτυροῦσιν, ὅτι ἡ παραγνωρισθεῖσα ἀξία τοῦ ποιητοῦ, τοῦ καλλιτέχνου, τοῦ φιλοσόφου ἐδέησε νὰ περιμείνῃ, ἄχρις οὗ οἱ μωροὶ καὶ οἱ βάσκανοι, ἐξαντληθέντες, ἐφιμώθησαν. Τότε δὲ ἀνίσταται ἐκ βαθείας νυκτὸς ἡ ἀξία, ὡς μορμολυκεῖον, καὶ λαμβάνει ἐπὶ τέλους τὴν πρέπουσαν αὐτῇ θέσιν, τοὐλάχιστον ὡς σκιά.

Προξενήτρια.—Σᾶς ηὗρα μία νύφη, κύριε Κ. Ἔχει προῖκα 30,000 φράγκα.

— Ἀφήσατέ με ἥσυχον, σᾶς παρακαλῶ.

— Ἴσως θέλετε μίαν ἄλλην μὲ 40,000 φράγκα.

— Ὄχι δὲν θέλω.

— Εἶνε μία ἐκ Τουρκίας μὲ 50,000 φράγκα.

— Σᾶς τὸ λέγω ἅπαξ διὰ παντός. Δὲν ζητῶ χρήματα· ζητῶ ἔρωτα.

— Ἔχω καὶ μίαν μὲ ἔρωτα! . . .

* * *

Κύριός τις μετὰ τῆς συζύγου του πρόκειται νὰ διέλθωσι ξυλίνην σαθρὰν γέφυραν ἄνω βαθέος ποταμοῦ:

— Πέρασε πρῶτα σύ, γυναῖκα, νὰ ἰδῶ ἂν βαστᾷ τὸ γεφύρι.

* * *

Πρὸ τῆς θυρίδος τῶν εἰσιτηρίων σιδηροδρόμου:

— Κύριε,...παρακαλῶ, ἐκάματε λάθος εἰς τὰ ρέστα.

— Ὄχι δά, σωστὰ σᾶς τὰ ἔδωσα, σεῖς θὰ ἐχάσατε τίποτε. . . ξεφορτωθῆτέ με . . .

— Δὲν ἐννοῶ, κύριε, ὅτι μοῦ ἐδώσατε ὀλιγώτερα, μοὶ ἐδώσατε πέντε δραχμὰς περισσότερα... Χαίρετε.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 924.

Digitized by Google

'Αριθ. 465 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. — 25 Νοεμβρίου 1884

Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

Α'.

Τὸ μικρὸν ξενοδοχεῖον τοῦ ἀγαθοῦ κὺρ Μανώλη ἦτον εἰς ἀναστάτωσιν κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην τοῦ Νοεμβρίου. Εἷς ἐκ τῶν τακτικῶν αὐτοῦ πελατῶν, ὁ Ἰωάννης Καλλίδης, ἀνακηρυχθεὶς διδάκτωρ τῆς Νομικῆς μετ' ἐπαίνων παρέθετε τοῖς φίλοις τὸ εἰθισμένον γεῦμα. Οἱ συνδαιτυμόνες ἦσαν ὑπὲρ τοὺς δεκαπέντε, κατηριθμεῖτο δὲ μεταξὺ αὐτῶν καὶ ὁ ξενοδόχος, προσκληθεὶς εἰς ἀμοιβὴν τῆς αὐταπαρνησίας αὐτοῦ, διότι εἶχεν ἐκ τῶν προτέρων ἀνακηρύξῃ ὅτι τὴν ἑσπέραν αὐτήν:

— Γιὰ χάρι τῶν παλληκαριῶν τὸ κλείνει τὸ μαγαζὶ καὶ *τὰ κάνει ὅλα θάλασσα*.

Ὁ ῥητινίτης ξανθὸς καὶ διαυγὴς ὡς ἀναλελυμένον χρυσίον ἐκυκλοφόρει ἀδρῶς καὶ ἐκ τῶν παρακαθημένων τινὲς εἶχον ἔλθῃ ἤδη εἰς τὸ *κέφι*. Ὑπὲρ πάντας δ' ἐφαίνετο μεθυσθεὶς ξανθὸς ἀμύσταξ νεανίας, ἁβρόσαρκος ὡς κόρη, ἔχων τοὺς ὡραιοτέρους γαλανοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κόσμου καὶ τὴν ἀσχημοτέραν ῥῖνα. Ἠγέρθη κλονούμενος, προέτεινε τὸ ποτήριον πλῆρες, προσήλωσεν ἀτενῶς τὸ βλέμμα εἰς τὴν ὀροφὴν καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα ὡς θέλων νὰ ὁμιλήσῃ· ἀλλ' ἡ φωνή του ἐπνίγετο ἐν τῇ ἀσυναρτήτῳ βοῇ τῶν καγχασμῶν καὶ τῶν ᾀσμάτων. Τότε ὁ Ἰωάννης ἐπέβαλε σιωπήν:

— Παιδιά, εἶπεν, ὁ ποιητής μας ἐμπνέεται, θ' ἀπαγγείλῃ ποίημα· ἡσυχία ν' ἀκούσωμε.

— Ἡσυχία, ἡσυχία! ἔκραξαν πάντες· καὶ ὁ θόρυβος διεκόπη ἐν ἀκαρεῖ.

— Εἰς ὑγείαν τῆς ἀγάπης μου, ποῦ ἔχει μαλλιὰ χρυσᾶ σὰν τὸ κρασί! εἶπε τραυλίζων ὁ νεανίας, καὶ ἐκένωσε μέχρι πυθμένος τὸ ποτήριον

— Οὐρρά! ἀνεβόησαν πάντες ποδοκροτοῦντες καὶ συρίζοντες.

— Ἐρωτευμένος ὁ ποιητής! ὁ Λαμαρτῖνός μας;

— Κι' ἀπὸ πότε αὐτό;

— Ποιὰ εἶν' ἡ ξανθὴ αὐτή;

— Δὲν βαρειέσαι; ἰδέα του εἶνε...

— Τώρα θὰ μάθωμε· ἔννοιά σας! εἶπεν ὁ Ἰωάννης, καὶ ἀποταθεὶς πρὸς τὸν ξανθὸν νέον, ὅστις ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν βεβαρημένην ἐκ τοῦ οἴνου:

— Μενέλαε, πῶς τὴν λένε ἐκείνη π' ἀγαπᾷς;

— Δὲν 'ξεύρω τὄνομά της, ἐψέλλισεν ἐκεῖνος. Οἱ καγχασμοὶ ἐξερράγησαν ὡς βρονταί:

— Δὲν 'ξεύρει τὄνομά της!!..

— Μὰ τότε πῶς τὴν ἐγνώρισες;

— Δὲν τὴν ἐγνώρισα!...

Νέοι καγχασμοὶ ὑπεδέχθησαν τὴν δευτέραν ἀπάντησιν καὶ ἐν τῷ ἐνθουσιασμῷ εἷς τῶν συνδαιτυμόνων συνέτριψε τὸ πινάκιόν του.

— Μὰ τότε πῶς τὴν ἀγάπησες; ἐπηρώτησε καὶ πάλιν ὁ Ἰωάννης, ἐκπληρῶν τὰ πρῶτά του ἀνακριτικὰ καθήκοντα ὡς νομικός.

— Τὴν εἶδα δύο φοραῖς εἰς τὸν δρόμον...τὴν εἶδα χίλιαις φοραῖς εἰς τὠνειρό μου— τὴν ἀγαπῶ, τὴν ἀγαπῶ... Καὶ ἡ φωνή του ἐσβέσθη εἰς λυγμοὺς καὶ δάκρυα.

Οἱ παρακαθήμενοι δὲν ἐγέλασαν πλέον. Τὰ δάκρυα καὶ ὅταν ἀκόμη εἶνε κίβδηλα δάκρυα μέθης, ἐμπνέουσι τὸν οἶκτον, ἐνθυμίζουσι τὴν ἀληθῆ λύπην. Ἄλλως τε τὸ μεσονύκτιον εἶχε παρέλθῃ καὶ ἦτο καιρὸς ἵνα ἕκαστος ἀπέλθῃ εἰς τὰ ἴδια. Τὸν Μενέλαον ἀνέλαβε νὰ συνοδεύσῃ ὁ Ἰωάννης. Ἐκράτει δ' αὐτὸν καθ' ὁδὸν ἐστηριγμένον ἐπὶ τοῦ βραχίονός του, διότι οἱ πόδες του δὲν ἔβαινον ἀσφαλῶς. Οὐδένα λόγον ἀντήλλαξαν· ὁ νεανίας εἰς πάσας τὰς ἐρωτήσεις τοῦ φίλου του ἐτήρει ἀδιάλειπτον σιωπήν. Μόνον ὅταν ἔφθασαν εἰς τὸ δωμάτιόν του καὶ ὁ Ἰωάννης τῷ ηὐχήθη καλὴν νύκτα, ἐκεῖνος πάλιν ἀνελύθη εἰς δάκρυα ψελλίζων:

— Τὴν ἀγαπῶ, τὴν ἀγαπῶ!...

Β'.

Τῇ ἐπαύριον ὁ Ἰωάννης ἐξύπνησε λίαν πρωῒ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν λαμπροῦ ὀνείρου. Ὠνειρεύθη ὅτι διωρίζετο ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης καὶ προσεκαλεῖτο εἰς τὰ ἀνάκτορα ἵνα δώσῃ τὸν νενομισμένον ὅρκον. Ἀλλ' εὑρεθεὶς αἴφνης ἐν τῇ ἀπογοητεύσει τῆς πραγματικότητος δὲν ἠδυνήθη νὰ κλείσῃ πλέον τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς ἁπλοῦς ἰδιώτης καὶ ἐνδυθεὶς μετέβη εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ Μενελάου, ἥτις δὲν ἦτο μακράν.

Ὁ Μενέλαος ἐκοιμᾶτο ἔτι, ἀλλ' ἀφυπνισθεὶς ἐκ τοῦ κρότου τῆς ἀνοιγείσης θύρας ἀνεκάθησεν ἐπὶ τῆς κλίνης.

— Καλὴ 'μέρα, Μενέλαε, πῶς πέρασες;

— Ἄ, ἐσὺ εἶσαι Γιάγκο; κἄτι πρωῒ ἔξω;

Digitized by Google

— Ἦλθα νὰ ἰδῶ τί κάνεις σήμερα;

— Γιατί; ἤμην ἄρρωστος χθές;

— Δηλαδὴ δὲν ἦσουν καὶ τόσον καλά· ἀλλὰ δὲν τρέχεις κανένα κίνδυνον, αὐταὶς ἡ ἀρρώστιαις εἶνε πάντα περαστικαίς:

— Δὲν 'θυμοῦμαι τίποτε· θὰ εἶχα πιῆ κἄτι παραπάνω. Δὲν 'ξεύρω κἂν πῶς εὑρέθηκα 'ς τὸ σπίτι μου.

— Δὲν 'θυμᾶσαι οὔτε τί μᾶς εἶπες;

— Σᾶς εἶπα τίποτε;....

— Ὤ, βέβαια μᾶς ἐξωμολογήθηκες τὸν ἔρωτά σου...

— Τί! Τί!... ἐφώνησεν ὁ Μενέλαος ἀνασκιρτῶν, σᾶς εἶπα πῶς ἀγαπῶ;...

— Καὶ μάλιστα μιὰν ποῦ μήτε τὴν γνωρίζεις.

Ὁ Μενέλαος ἀπέμεινεν ἄλαλος ἐπὶ μικρόν, εἶτα δὲ προσεῖπε θλιβερῶς μειδιῶν:

— Ἀνάθεμα τὸ κρασί, ποῦ κάνει γελοίους τοὺς ἀνθρώπους.

Ὁ Ἰωάννης συνεπάθει ἐγκαρδίως τὸν εὐαίσθητον καὶ ῥεμβώδη αὐτὸν νέον, τὸν ὁποῖον οἱ ἄλλοι σκωπτικῶς ἀπεκάλουν ποιητὴν ἢ Λαμαρτῖνον, διότι ἀπεστήθιζε στίχους τοῦ Λαμαρτίνου ἀντὶ ν' ἀποστηθίζῃ Νεαρὰς τοῦ Ἰουστινιανοῦ. Τὸν ἐξετίμα δὲ ἰδίως διὰ τὴν ἁβρότητα καὶ εὐγένειαν τοῦ χαρακτῆρος καὶ διὰ τὴν ἀγαθότητα αὐτοῦ, ἥτις ἐξικνεῖτο ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὄχι μόνον ἑαυτὸν ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἄλλους νὰ νομίζῃ ἀνικάνους πρὸς πᾶσαν κακὴν ἢ ταπεινὴν πρᾶξιν. Τὰς ἰδέας του περὶ μέλλοντος, τὰ οἰκογενειακά του, εἰς οὐδένα ἄλλον ἐνεπιστεύετο ὁ Ἰωάννης· ὁ Μενέλαος μόνος ἦτο ὁ ἀποθεματοφύλαξ αὐτοῦ, ἀσφαλὴς καὶ ἀδιάρρηκτος ὡς σιδηροῦν χρηματοκιβώτιον. Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ ζητήσῃ γνώμην τινά, μόνον πρὸς τὸν Μενέλαον ἀπετείνετο· καὶ ἦτο βέβαιος ὅτι πάντοτε θὰ τὸν συνεβούλευεν, ἂν ὄχι τὸ συμφέρον, ἀλλὰ βεβαίως τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ πρέπον. Καὶ ἤδη τὸ γλυκύτερον μυστικόν του μόνον εἰς τὸν Μενέλαον εἶχεν ἀποκαλύψῃ· ἦτο μεμνηστευμένος.

Πρὸ ἑνὸς ἔτους εἶχεν ἀγαπήσῃ ἐν Πάτραις, τῇ πατρίδι αὐτοῦ, κόρην οὐχὶ τόσον εὔμορφον ὡς αὐτὸς ἔλεγεν, ἀλλὰ καλήν, τόσῳ καλήν. Ἡ κόρη δὲν ἔμεινεν ἀδιάφορος εἰς τὸ αἴσθημα τοῦ νεαροῦ τελειοφοίτου. Καὶ τέλος ἐδόθη λόγος, κατὰ τὴν καθιερωθεῖσαν φρασεολογίαν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅτι ὁ ἀρραβὼν θὰ μείνῃ μυστικὸς μέχρις οὗ ὁ γαμβρὸς λάβῃ τὸ δίπλωμά του. Ὁ Ἰωάννης, ὅστις δὲν εἶχε τόσην κλίσιν εἰς τὰ νομικά, ἐνισχυθεὶς ὅμως ὑπὸ τοῦ ἔρωτος — ὅστις δύναται ν' ἀναδείξῃ καὶ νομομαθεῖς ἀκόμη ὅταν θελήσῃ — ἐκλείσθη εἰς τὸ δωμάτιόν του ἐπὶ ὀκτὼ μῆνας καὶ ἐξῆλθε μόνον χθὲς τὴν ἑσπέραν, ὡς εἴδομεν, διδάκτωρ μετ' ἐπαίνων. Μετὰ δύο δ' ἡμέρας θ' ἀνεχώρει εἰς Πάτρας, ὅπου τὸν ἀνέμενεν, ἀντὶ παντὸς ἄλλου στεφάνου νίκης, ὁ γαμήλιος στέφανος.

Καθήμενος ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ φίλου του ἠτένιζε μετ' ἀνησυχίας τὴν ὠχρὰν αὐτοῦ κεφαλὴν κεκλιμένην ἐπὶ τοῦ προσκεφάλου:

— Μενέλαε, ἔχεις, ἀλήθεια, κανένα μυστικὸν πόνον κρυμμένον 'ς τὴν καρδιά σου; Ἡ χθεσινὴ ταραχὴ καὶ συγκίνησις, ἡ ὁποία δὲν ἦτον βέβαια μόνον ἀπὸ τὸ ὀλίγον κρασὶ ὁποῦ ἔπιες· ἡ σημερινή σου ἀνησυχία, διότι μᾶς ἐξομολογήθηκες πῶς ἀγαπᾷς, αὐτὰ ὅλα μὲ κάμνουν νὰ ὑποπτεύω ὅτι κἄτι ἔχεις καὶ κἄτι κρύβεις καὶ ἀπὸ 'μένα ἀκόμη.

— Αἴ, ναὶ λοιπόν! εἶπεν ὁ νεανίας, καὶ ἐν νευρικῷ μορφασμῷ συνέπτυξε τὸ μέτωπον καὶ τὰς παρειάς, ἐνῷ πορφυροῦν χρῶμα ἐζωογόνησε τὴν μέχρι τοῦδε ὠχρὰν αὐτοῦ ὄψιν, θὰ σοῦ τὸ εἰπῶ. Δύο χρόνους τὸ ἔχω τὸ μυστικόν μου κρυμμένον εἰς τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς μου, καὶ δὲν ἠθέλησα κανεὶς νὰ τὸ μάθῃ .... οὔτε σὺ κἄν, ὁ μόνος μου ἀληθὴς φίλος, ὁ ἀδελφός μου. Μὴ μὲ εἰπῇς ἐγωϊστήν. Δὲν ἔκρυπτα τὸ αἴσθημά μου ἀπὸ ἐγωϊσμόν, ἀλλ' ἀπὸ ἐντροπήν. Ναί, πράγματι· ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἀγαπῶ δὲν τὴν γνωρίζω... οὔτε τ' ὄνομά της, οὔτε τὴν πατρίδα της... τίποτε, τίποτε. Μόνον τὴν εἶδα. Ἀντίκρυσα τὰ 'μάτια της... καὶ ἔμεινα ἔξαφνα 'σὰν κεραυνόπληκτος. Κἄτι τι ἐκλόνησε τὴν καρδιά μου σὰν νὰ ἤθελε νὰ τὴν ξερριζώσῃ, καὶ κάποια φωνὴ μοὔλεγε, γλυκειά, γλυκειὰ σὰν οὐράνιο τραγοῦδι: Νά, νὰ ἐκείνη ποῦ ἀγαπᾷς!.. Ἀπὸ τὴν πρώτη αὐτὴ στιγμὴ δὲν ἦτον πλειὰ ξένη γιὰ μένα. Μοῦ ἐφαίνουνταν σὰν νὰ τὴν εἶχα γνωρίσῃ κἄπου 'σὲ ἄλλον κόσμον καὶ τώρα τὴν ξανάβλεπα πάλι ἐδῶ. Τὴν εἶδα ἀκόμη δύο, τρεῖς φοραὶς καὶ δὲν τὴν ξαναεῖδα πλειά. Κἄτι τι μοῦ λέγει πῶς οὔτε θὰ τὴν ξαναϊδῶ ποτέ, ποτέ, ποτέ!

Ἔκρυψε τὴν κεφαλὴν εἰς τὰς χεῖράς του καὶ ἐστέναξε.

— Καϋμένε Μενέλαε, εἶπεν ὁ Ἰωάννης συμπαθῶς, τί κακὸν πρᾶγμα εἶνε ἡ εὐαισθησία καὶ ἡ ἰσχυρὰ φαντασία, αὐτὰ τὰ δύο σὲ τυραννοῦν.

— Ὤ ναί, ναί! Ὅταν κἄποτε εἶμαι ἥσυχος, οἰκτείρω ἐμαυτόν, ἐντρέπομαι. Αἴ, λέγω, γιὰ μιὰ ἄγνωστη, γιὰ μιὰ γυναῖκα, ἡ ὁποία εἰς τὰ μάτια τοῦ ἄλλου κόσμου εἶνε τὸ πολύ, πολὺ ἀδιάφορος, νὰ ὑποφέρω ἐγώ; Γιατί; γιατὶ ἔχω αὐτὴν τὴν κατηραμένην καρδιά μου! Καὶ τότε μοῦ ἔρχεται νὰ σχίσω τὰ στήθη μου, νὰ τὴν ξεσπάσω σύρριζα καὶ νὰ τὴν ῥίξω εἰς τοὺς σκύλους, νὰ ἡσυχάσω. Νὰ ἤξευρες τί νύκτες περνῶ!... Πολλαὶς φοραὶς ἔχω τόσον δυνατοὺς παλμοὺς ποῦ νομίζω πῶς θὰ σκάσουν τὰ στήθη μου. Καὶ κοντὰ 'ς αὐτοὺς ὁ λογισμός μου γυρίζει, γυρίζει καὶ ἀνεβαίνει μέσα 'ς ἕνα κόσμον γεμᾶτον ἀπὸ ἄστρα κατάλαμπρα καὶ φλογισμένα, ποῦ μὲ φωτίζουν καὶ μὲ καῖνε συγχρόνως· τόσον κοντά τους φθάνω. Ἂν ἤμουν μουσικός, εἰς τὰς ὥρας μου αὐτὰς νομίζω πῶς θὰ 'μποροῦσα ν' ἀναλύσω τὸν πόνον μου εἰς μελῳδίας

θαυμασίας. Ἂν ἤμουν ποιητὴς θὰ ἔγραφα εἰς στίχους μαργαριταρένιους τὸ μαρτύριόν μου ... θὰ ἠμποροῦσα κἂν νὰ ξεθυμάνω. Ἀλλὰ δὲν εἶμαι τίποτε... ἀνίκανος, ἀμαθής, ἐλεεινός, γελοῖος.

Καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

Ὁ Ἰωάννης τὸν ἔσφιγξεν ἐν τῇ ἀγκάλῃ μετὰ τρυφερότητος μητρικῆς. Δὲν ἀπεπειράθη νὰ τὸν παρηγορήσῃ διὰ λόγων, ἀλλ' ἐκεῖνος αἴφνης ἀπεσπάσθη ἐκ τῶν χειρῶν του, κατῆλθε τῆς κλίνης καὶ ἤνεῳξε τὸ ἡμίκλειστον παράθυρον. Ὁ ἥλιος εἰσῆλθε θωπευτικώτατος.

— Τί ὡραία ἡμέρα χειμωνιάτικη... Κ' ἐγὼ σὲ πληγώνω μὲ ταῖς ἀνοησίαις μου καὶ τὰ παιδιακίσια δάκρυά μου! Θὰ 'ντυθῶ νὰ πᾶμε περίπατον νὰ ἡλιασθοῦμε λιγάκι, καὶ νὰ μιλήσωμε γιὰ τὰ 'δικά σου. Πότε φεύγεις λοιπόν;

— Μεθαύριον τὸ πρωΐ, ἂν θέλῃ ὁ Θεός.

— Φαντάζομαι τὴν χαρὰν τῆς Μαργαρίτας, ὅταν θὰ ἔλαβε τὸ τηλεγράφημά σου χθὲς βράδυ. Κοντεύω νὰ γείνω κακός... ἀρχίζω νὰ σὲ ζηλεύω γιὰ τὴν εὐτυχία σου.

— Ἄφησε τὰς Ἀθήνας ὀλίγας ἡμέρας κ' ἔλα μαζί μου καὶ σύ. Θὰ σοῦ κάμῃ καλὸν τὸ ταξεῖδι καὶ θὰ ξεχάσῃς τὰ φαντασιώδη αὐτὰ βάσανά σου.

— Ὄχι, ὄχι! δὲν θέλω ν' ἀνακατώσω εἰς τὴν εὐτυχία σου τὴν ἰδική μου δυστυχία· ποτέ!

Εἶχεν ἤδη ἐνδυθῆ· ἔλαβε τὸν πῖλον καὶ τὴν ῥάβδον του καὶ ἐξῆλθε μετὰ τοῦ Ἰωάννου. Ἄνευ οὐδεμιᾶς συνεννοήσεως διηυθύνθησαν πρὸς τὸ Στάδιον· ἐκεῖ ἦτο ὁ συνήθης καὶ φίλτατος περίπατος αὐτῶν.

Γ'.

Ὁ Ἰανουάριος, ὁ λευκογένειος αὐτὸς γέρων τῶν ἡμερολογίων, εἶχε καταστήσῃ τὰς Ἀθήνας λευκὰς ὅπως τὰ γένειά του διὰ σπιθαμιαίου στρώματος χιόνος. Εὐτυχεῖς ὅσοι εἶχον πλήρη τὴν ἀποθήκην τῶν καυσοξύλων, καλὴν ἑστίαν καὶ οὐδεμίαν ἐργασίαν, ἥτις ν' ἀναγκάζῃ αὐτοὺς νὰ ἐξέλθωσιν.

Ὁ Μενέλαος κατὰ τὸ τρίτον μόνον εὐτυχὴς ἔμενε κεκλεισμένος ἐν τῷ ψυχρῷ δωματίῳ του. Ἐκάθητο πλησίον τοῦ παραθύρου, ὁτὲ μὲν ὑψῶν τὸ βλέμμα πρὸς τὸν μολύβδινον οὐρανόν, ὁτὲ δὲ προσηλούμενος ὥραν πολλὴν ἐπὶ τῶν *Ποιητικῶν μελετῶν* τοῦ Λαμαρτίνου, ἃς ἐκράτει ἐπὶ τῶν γονάτων του. Μολονότι δὲ εἶχε περιβληθῆ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διπλᾶ καὶ τριπλᾶ ἐνδύματα, ἀλλὰ τὸ χιονῶδες ψῦχος εἰσεχώρει εἰς τὸ δωμάτιόν του τὸ ἐστερημένον πυρᾶς, καὶ ὁ ἀτυχὴς νεανίας ῥιγῶν, πολλάκις ἠναγκάζετο νὰ καταλίπῃ τὴν παρὰ τὸ παράθυρον θέσιν, ἵνα περιπατήσῃ γοργῶς ἐπί τινα λεπτὰ κατὰ μῆκος τοῦ δωματίου προστρίβων καὶ ἐμφυσῶν τὰς ἐψυγμένας χεῖρας αὐτοῦ.

Ἦτο σχεδὸν μεσημβρία, ὅτε ἐκρούσθη ἡ θύρα τοῦ δωματίου του καὶ ἐγερθεὶς ἔσπευσε ν' ἀνοίξῃ. Περιβεβλημένος τὸν κηρωτὸν αὐτοῦ μανδύαν εἰσῆλθεν ὁ γραμματοκομιστής.

— Γράμμα συστημένον, εἶπε καὶ ἔτεινε τὸν φάκελλον ἅμα καὶ τὸ βιβλίον τῆς παραλαβῆς πρὸς τὸν Μενέλαον.

Ἔρριψεν ἐκεῖνος ἓν βλέμμα ἐπὶ τῆς ταχυδρομικῆς σφραγῖδος, ἥτις ἔφερε τὸ ὄνομα *Πάτραι*, ὑπέγραψε καί, ἅμα ἀπῆλθεν ὁ γραμματοκομιστής, ἔσπευσεν εἰς τὴν παρὰ τὸ παράθυρον θέσιν του, ἀποσφραγίζων τὸν βαρὺν καὶ σκληρὸν φάκελλον. Ὑπέθετε τί περιείχετο ἐντός. Ὁ Ἰωάννης τῷ εἶχεν ὑποσχεθῆ ὅτι θὰ τῷ στείλῃ προσεχῶς τὴν φωτογραφίαν τῆς μνηστῆς του. Ἐκ τῆς ἀνυπομονησίας κατέσχισε καὶ τὸν φάκελλον καὶ μέρος τῆς ἐντὸς αὐτοῦ ἐπιστολῆς. Ἡ φωτογραφία ἀπεκαλύφθη—ἀλλὰ συγχρόνως κραυγή της ὀξεῖα, σπαρακτική, ἐξέφυγεν ἐκ τῶν χειλέων τοῦ νεανίου.

— Αὐτή, αὐτή!... ἐψέλλισε τρίζων τοὺς ὀδόντας, καὶ κατέπεσεν ἀσπαίρων ἐπὶ τοῦ δαπέδου.

Οἱ παροικοῦντες σπουδασταὶ ἔντρομοι ἐκ τῆς κραυγῆς ἐκείνης, ἥτις συνετάραξεν ὁλόκληρον τὴν σαθρὰν οἰκίαν, ἔσπευσαν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Μενελάου· εὗρον δ' αὐτὸν ἄπνουν ἤδη, ἐκτάδην κείμενον ἐπὶ τοῦ δαπέδου καὶ κρατοῦντα ἐπὶ τῆς καρδίας τὴν φωτογραφίαν τῆς Μαργαρίτας, συντεθλιμμένην, κατεστραμμένην ἐκ τοῦ σπασμωδικοῦ συσφίγματος τῶν δακτύλων.

Πᾶσαι αἱ προσπάθειαι αὐτῶν ὅπως ἀναζωογονήσωσι τὸν νέον ἀπέβησαν μάταιαι· διακεκριμένος δ' ἰατρὸς προσκληθεὶς παραχρῆμα ἐβεβαίωσεν ὅτι ἦτο νεκρός, ἀποθανὼν ἐκ νοσήματος καρδιακοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου φαίνεται ὅτι ἔπασχε πρὸ χρόνου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

ΑΙ ΜΙΚΡΑΙ ΑΔΕΛΦΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟΡΩΝ

(Ἐκ τῶν τοῦ Maxime Du Camp)

Ἀφιεροῦται τῷ θεραπευτηρίῳ «Ὁ Εὐαγγελισμός»

Β'. ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ.

Πολλοὶ τῶν δυστυχῶν τούτων ἀποκλείονται πάσης ἐργασίας, γενόμενοι παλίμπαιδες καὶ μόλις ἐννοοῦντες ἰδέαν τινὰ ἁπλῆν, μόλις δυνάμενοι νὰ ἐκφράσωσιν ἐπιθυμίαν, διότι δυσκόλως ἀρθροῦσι λέξεις τινὰς ἀσυναρτήτους. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ὀφθαλμοί των δὲν ἔχουσι βλέμμα, ἔφθασαν εἰς τὴν ἐσχάτην βαθμίδα τῆς ἀνθρωπίνης κλίμακος. Ἄλλοι κατέβησαν ἔτι κατώτερον καὶ περιέπεσαν εἰς βίον κτηνώδη. Δέον νὰ ἐπιμελῶνται αὐτῶν καὶ νὰ ἀλλάσσωσιν αὐτοὺς ὡς μικρὰ παιδία, καθόσον οὐδενὸς ἔχουσι πλέον συνείδησιν, οὐδ' αὐτῶν τῶν φυσικῶν ἀναγκῶν. Εἶνε δὲ συνηγμένοι εἰς αἴθουσαν ἰδιαιτέραν πλησίον τοῦ θεραπευτηρίου—ὅπερ ἄτοπον — καὶ ζῶσιν ἢ μᾶλλον συντηροῦνται ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν ἀδελφῆς, ἥτις πολλάκις βεβαίως μετὰ πόθου ἀνεμνήσθη τῆς ἐποχῆς, ὅτε νέα οὖσα καὶ τὸ ποίμνιον αὐτῆς βόσκουσα, ἀνέπνεεν ἐλευθέρως τὸν καθαρὸν ἀέρα τῶν ἀγρῶν. Καὶ

Digitized by Google

καίουσι μὲν θυμίαμα, ἀλλ' ἡ ναυτιώδης ὀσμὴ μόλις μετριάζεται. Ὑπάρχουσι πρὸς τούτοις παράλυτοι, τυφλοί, δυστυχεῖς πάσχοντες ἐξ ἐπιληψίας, παράφρονες, οὓς κρατοῦσιν ἐνόσῳ εἶνε ἀκίνδυνοι, ὡσεὶ τὰ ἀνθρώπινα δεινὰ ἐπεσωρεύθησαν ἐκεῖ, ὅπως ἐμπνεύσωσι μετριοφροσύνην τινὰ εἰς τὸν βασιλέα τοῦ κόσμου. Δεινὰ ἀφ' ἑνὸς μὲν σωματικά, τὰ ὁποῖα βλέπομεν καὶ ψηλαφῶμεν καὶ συγκινούμεθα, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἠθικά, τὰ ὁποῖα ἀχθόμενοι μαντεύομεν. Βεβαίως τὸ ἵδρυμα τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν τῶν ἀπόρων εἶνε λιμὴν σωτηρίας καὶ καταφύγιον, ἀλλὰ διὰ τίνων ὑφάλων καὶ μετὰ πόσας τρικυμίας εἰσέρχονται εἰς αὐτόν; Ἐκεῖ ἐξοκέλλουσιν ὑπάρξεις, οἵας ἀδυνατοῦσι νὰ ἐπινοήσωσιν οἱ ἐφευρετικώτεροι τῶν μυθιστοριογράφων. Ἐὰν ἕκαστος διηγεῖτο τὴν ἑαυτοῦ ἱστορίαν, ἠθέλομεν θαυμάσει τὸ πλῆθος τῶν συμφορῶν καὶ τῶν κακιῶν, αἵτινες ἐπιβαρύνουσι τὸν ἄνθρωπον. Πόθεν ὡρμήθησαν οἱ ταλαίπωροι οὗτοι ὑπότροφοι; ποίαν ὁδὸν διήνυσαν; εἰς ποίους σταθμοὺς ἀνεπαύθησαν; ἐκ τίνων βαράθρων ἐξήχθησαν πρὶν ἢ γείνωσι δεκτοὶ εἰς τὴν φιλόξενον οἰκίαν; Δὲν κοινολογοῦσιν εὐκόλως τὸ περὶ τούτων ἀπόρρητον. Αἱ Μικραὶ Ἀδελφαὶ γινώσκουσιν αὐτό, ἀλλὰ σιωπῶσιν, ἐὰν δὲ μοὶ ἐγένετο ἐμπιστευτική τις ἀνακοίνωσις, δὲν δύναμαι νὰ μεταδώσω αὐτήν. Ἱερεύς τις μοὶ ἔλεγε περὶ τῶν γερόντων ὁμιλῶν· « Ἐπανέρχονται ταχέως εἰς τὰ καλὰ αἰσθήματα ». — Ἐπανέρχονται ἆρά γε; Δὲν πιστεύω· οἱ πλεῖστοι πρῶτον ἤδη ἔ ρ χ ο ν τ α ι εἰς αὐτά. Ὑπάρχουσι μεταξὺ αὐτῶν ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι εἶχον περιουσίαν τινὰ καὶ ἔζησαν τὸν βίον τοῦ συρμοῦ· τινὰς ἤγαγεν εἰς τὴν πενίαν ἐπάγγελμα κακῶς ἐκλεχθὲν καὶ κακῶς ἐξασκηθέν· ἄλλοι διῆλθον διὰ τῶν δικαστηρίων καὶ τῆς εἱρκτῆς, ἄλλοι πάλιν, ἀτυχεῖς καὶ ἀπροστάτευτοι, δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀνθέξωσιν εἰς τὸν τῆς ζωῆς ἀγῶνα καὶ ἡττήθησαν ἐν αὐτῷ. Πολλοὶ παραχωρήσαντες τὴν μικρὰν αὐτῶν περιουσίαν εἰς τὰ τέκνα των, ὑπέστησαν παρ' αὐτῶν αἰκισμούς, καὶ ἐκδιωχθέντες ἠναγκάσθησαν νὰ ζητῶσιν ἐλεημοσύνην. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἀλῆται, οὓς οὐδεὶς νόμος ἠδυνήθη νὰ δαμάσῃ, οὐδὲν ἐπάγγελμα νὰ χαλινώσῃ καὶ οἵτινες, ὅμοιοι πρός τινα μεταβατικὰ πτηνά, ὑπήκουσαν εἰς τὸ ἀήττητον τῆς φύσεως αὐτῶν ὁρμέμφυτον· τούτους ἀδυνατοῦσι νὰ κρατήσωσι. Καὶ προσπαθοῦσι μὲν νὰ μείνωσι, νὰ συνειθίσωσιν εἰς ζωὴν τακτικήν, νὰ ὑποβάλωσι τὴν ἀδάμαστον ἀνεξαρτησίαν των εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ἐν κοινῷ βίου, ἀλλ' εἰς μάτην. Δύναμίς τις ἄγνωστος ἄγει αὐτοὺς ἔξω καὶ κατακλίνονται ὑπὸ τὰς γεφύρας, εἰσέρχονται λάθρα εἰς ἀσβεστοκαμίνους, κοιμῶνται εἰς τὸν ἥλιον ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων, ἐνίοτε δὲ συλλαμβάνονται, ὁδηγοῦνται εἰς τὴν ἀστυνομίαν καὶ στέλλονται εἰς δημόσιόν τι ἄσυλον, ἀλλὰ μὴ δυνάμενοι οὐδ' ἐκεῖ νὰ μείνωσι, δραπετεύουσι καὶ ἐπαναστρέφουσιν εἰς τὴν προσφιλῆ αὐτοῖς ἀλητείαν, ἕως οὗ καταλάβῃ αὐτοὺς ὁ θάνατος ἐπὶ τοῦ χείλους χάνδακός τινος, ἐπὶ τοῦ κραββάτου τοῦ νοσοκομείου ἢ εἰς τὸ κελλίον τῆς εἱρκτῆς.

Τῶν γυναικῶν ὁ βίος δὲν ὑστερεῖ κατὰ τὰς περιπετείας. Πολλαὶ αὐτῶν ἔζησαν ἡμέρας δόξης καὶ ἤκουσαν τοὺς φοιτητὰς χειροκροτοῦντας βακχικόν τι ᾆσμα ἐπιτυχῶς ἐκτελεσθὲν ἢ ὀρχηστικὸν ἆθλον ἥκιστα σεμνοπρεπῆ. Αὗται εὐκόλως ἀναγνωρίζονται, καίτοι ἔχουσαι ῥυτίδας καὶ κόμην λευκὴν καὶ τὴν τοῦ ἐσχάτου γήρατος ἐν γένει παρακμήν, καθότι ἐν τῇ στάσει αὐτῶν, ἐν τῷ λοξῷ τοῦ βλέμματος, ἐν τῷ ἀναιδεῖ τῆς ὄψεως, διετήρησάν τι τὸ ἀναμιμνῆσκον τὰς ἀρχαίας προκλήσεις, ὡς κενή τις καὶ τεθραυσμένη φιάλη διατηρεῖ τὸ ἄρωμα τοῦ μύρου, τὸ ὁποῖον περιέκλειεν. Ἐκ τῆς ἐξογκώσεως τῶν τενόντων τοῦ λαιμοῦ διακρίνονται ὅσαι ἔσυράν ποτε τὴν ἄμαξαν τῆς λαχανοπώλιδος, αἱ δὲ ἔγγαμοι, ἐκ τοῦ χρυσοῦ δακτυλίου τοῦ λάμποντος ἐπὶ τοῦ δακτύλου των. Ὅσον πτωχή, ὅσον πειναλέα καὶ ἂν ἡ γυνή τις, δὲν ὑπάρχει παράδειγμα τοῦ νὰ ἐνεχυρίασε τὸν νυμφικόν της δακτύλιον, τὸν ὁρατὸν τοῦτον μάρτυρα τῆς νομιμότητος τοῦ βίου της, οὐδὲ κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν τῆς μεγίστης στενοχωρίας. Τοῦτο εἶνε γνωστὸν εἰς τὸ ἐνεχυροδανειστήριον (Mont de-piété). Αἱ γυναῖκες εἶνε μᾶλλον δυσδιοίκητοι τῶν ἀνδρῶν· οὗτοι, ἐκτὸς ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων, εἶνε ἤπιοι καὶ μετὰ σεβασμοῦ ὑπείκουσιν εἰς τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν τὴν μητρότητα. Αἱ γυναῖκες, μᾶλλον νευρικαί, βασανιζόμεναι δὲ ὑπὸ τῶν ἀναμνήσεών των καὶ καυχώμεναι ἐπὶ τῷ παρελθόντι βίῳ, ὃν παραδόξως πως μεγεθύνουσι, πρὸς δὲ μὴ ὑφιστάμεναι ὡς οἱ ἄνδρες τὴν τοῦ ἑτέρου φύλου ἐπιρροήν, ἀπειθοῦσιν ἐνίοτε, μεμψιμοιροῦσι, κλαίουσι καὶ καταρῶνται τὴν τύχην. Διὰ τρόπου καλοῦ τὰς καθησυχάζουσιν, ἀλλ' ἐνίοτε δὲν κατορθοῦσι νὰ τὰς καταπραΰνωσιν εἰμὴ μόνον διὰ προσθέτου κυάθου καφέ. Εἰς τὸ δέλεαρ τοῦτο οὐδεμία ἀνθίσταται ὀργή.

Αἱ Ἀδελφαὶ καλοῦσι τοὺς εὐπειθεῖς τούτους ὑποτρόφους καὶ τὰς ἀπειθεῖς ὑποτρόφους « καλοὺς μικροὺς γέροντας » καὶ « καλὰς μικρὰς γραίας »· αἱ ἴδιαι καλοῦνται « καλαὶ μικραὶ ἀδελφαί », ἡ δὲ ἡγουμένη « καλὴ μικρὰ μήτηρ ». Πάντες εἶνε κ α λ ο ὶ καὶ μ ι κ ρ ο ί. Αἱ παιδαριώδεις μὲν αὗται ἀλλὰ συγκινητικαὶ ἐπικλήσεις ἀποδεικνύουσι πόσον ἡ πειθαρχία εἶνε μαλακὴ καὶ ἀνάλογος πρὸς τὴν ἀδυναμίαν τῶν διοικουμένων. Ἐνίοτε αἱ ἀδελφαὶ ἀποστρέφουσι τὴν κεφαλήν, ἵνα μὴ ἴδωσι καὶ μὴ ἀναγκασθῶσι νὰ ἐπιπλήξωσι. Δὶς τῆς ἑβδομάδος αἱ θύραι ἀνοίγονται καὶ οἱ ὑπότροφοι ἔχουσιν ἄδειαν ἐξόδου ἀπὸ τῆς πρωΐας μέχρι τῆς 5 τῆς ἑσπέρας. Πολλάκις εἷς τῶν καλῶν μικρῶν γερόντων ἢ μία τῶν καλῶν μικρῶν γραιῶν ἐπανέρχονται τραυλίζοντες καὶ ἔχοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς λαμπροὺς καὶ τὸ βάδισμα ἀβέβαιον. Αἱ Ἀδελφαὶ προσποιοῦνται ὅτι δὲν παρατηροῦσι τὸ τοιοῦτον. « Τόσον εὐκόλως μεθύσκονται »! μοὶ ἔλεγε μία ἡγουμένη. Ἀλλ' ἐὰν ἐπὶ τῆς κλίμακος ἢ ἐν τῷ ὑπνωτηρίῳ ἀνάμνησίς τις τοῦ καπηλείου ἐκδηλωθῇ δι' ᾄσματος ἀσέμνου ἢ δι' ἀπρεποῦς χειρονομίας, ἡ Μικρὰ Ἀδελφὴ ἐπεμβαίνει καὶ τιμωρεῖ τὸν πταίσαντα διὰ στερήσεως ἐξόδου. Αὕτη δὲ εἶνε ἡ μεγίστη ποινὴ καὶ σπανίως ἐπιβάλλεται. Εἰς τὰ δυστυχῆ ἐκεῖνα ὄντα μία ὑπολείπεται εὐχαρίστησις, ἡ τοῦ παρελθόντος λήθη. Ὁ οἶνος συντελεῖ εἰς ταύτην, διὸ καὶ δὲν ἐλέγχονται αὐστηρῶς ἐὰν μὴ συμβῇ σκάνδαλον. Ἐπὶ ἀκρατείᾳ κατηγορούμενοι ἀπολογοῦνται λέγοντες· « Εἶμαι ὀλίγον σ τ ὸ κ έ φ ι καὶ μὲ ἐπιπλήττουν ὡσὰν νὰ ἤ μ ο υ ν σ τ ο υ π ί ». Αἱ λεπτολόγοι αὗται διακρίσεις ἐμβάλλουσιν εἰς ἀμηχανίαν τὰς Μικρὰς Ἀδελφάς. Ἵνα ὦσι βέβαιαι ὅτι δὲν πράττουσιν ἀδίκημα, συνεβουλεύθησαν τὸν γενικὸν ἡγούμενον ἀββᾶν Le Pailleur, ἐρωτήσασαι αὐτόν· « Πῶς δύνανται νὰ

διακρίνωσι μετὰ βεβαιότητος ὅτι ἄνθρωπός τις εἶνε εἰς κατάστασιν μέθης;» Ὁ ἀββᾶς ἀπήντησεν ὅτι «ὅταν καλός τις μικρὸς γέρων δὲν δύναται νὰ διακρίνῃ ὄνον ἀπὸ ἁμάξης χόρτου συρομένης ὑπὸ τεσσάρων ἵππων, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἔπιεν ὑπὲρ τὸ δέον....» Εἶνε δύσκολον νὰ ἔχῃ τις μείζονα ἐπιείκειαν.

Ἐν τοῖς καταστήμασι τὰ φῦλα εἶνε κεχωρισμένα, καὶ ὑπάρχει τμῆμα τῶν ἀνδρῶν καὶ τμῆμα τῶν γυναικῶν. Βλέποντες τοὺς ὑποτρόφους, χάριν τῶν ὁποίων τοιαῦτα λαμβάνονται προφυλακτικὰ μέτρα, τὴν κατάπτωσίν των, τὴν σωματικὴν παραμόρφωσιν, τὴν ἀδυναμίαν, ἄκοντες μειδιῶμεν, καὶ ὅμως φαίνεται ὅτι εἶνε ἀπαραίτητα. Οἱ συνεζευγμένοι — ὑπάρχουσι τοιοῦτοι παρὰ ταῖς Μικραῖς Ἀδελφαῖς — δύνανται νὰ συνέλθωσι πρὸς στιγμὴν τὴν ἑσπέραν μετὰ τὸ δεῖπνον. Ἄλλως δέ, ὁμιλοῦσι πρὸς ἀλλήλους οἱ ὑπότροφοι ἀμφοτέρων τῶν φύλων μετά τινος ἐπισημότητος. Οἱ γέροντες λέγουσιν «αἱ κυρίαι», αἱ γραῖαι λέγουσιν «οἱ κύριοι». Ὅταν κατὰ τύχην συναντῶνται εἴς τινα δίοδον ἢ ἐν τῷ κήπῳ, ἀνταλλάσσουσι χαιρετισμοὺς καὶ ὑποκλίσεις. «Τί νὰ σᾶς εἰπῶ, κύριε πρόεδρε,» ἔλεγεν ὀγδοηκοντούτης γέρων, ὃν εἶδον εἰς τὸ κρατητήριον τῆς ἀστυνομίας «ἡ καρδία δὲν γηράσκει». Ἑκάστη λοιπὸν οἰκία διαιρεῖται εἰς δύω διακεκριμένα τμήματα καὶ ἰδιαιτέρας αἰθούσας, ἑστιατόρια, ὑπνωτήρια καὶ θεραπευτήρια διὰ τοὺς ἄνδρας καὶ διὰ τὰς γυναῖκας. Εἰς τὰ εὐρύχωρα καταστήματα οἱ ἄνδρες ἔχουσι καὶ καπνιστήρια, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ κῆποι δὲν εἶνε κοινοί. Οἱ ἄνδρες ἔχουσιν ἴδιον κηπάριον, ὁμοίως δὲ καὶ αἱ γυναῖκες· συνέρχονται δὲ μόνον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅπου καθ' ἑκάστην πρωΐαν γίνεται λειτουργία. Οἱ ὑπότροφοι ψάλλουσι δῆθεν αὐτήν· πράγματι τὴν ψελλίζουσι· ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ τὰ φῦλα εἶνε κεχωρισμένα, οἱ ἄνδρες ἵστανται ἀφ' ἑνός, αἱ δὲ γυναῖκες ἀφ' ἑτέρου. Εἰς τὸν νάρθηκα, συγκοινωνοῦντα ἀμέσως μετὰ τοῦ θεραπευτηρίου, κυλίουσι τὰς ἕδρας τῶν παραλύτων καὶ τῶν παλιμπαίδων, οἵτινες παρευρίσκονται οὕτω εἰς τὴν λειτουργίαν.

Ἡ ἡγουμένη εἶνε κυρία ἐν τῷ καταστήματι, τὸ ὁποῖον διοικεῖ, ὡς ὁ πλοίαρχος ἐπὶ τοῦ πλοίου, τὸ ὁποῖον κυβερνᾷ. Δέχεται ἢ ἀποποιεῖται τὰς περὶ εἰσαγωγῆς αἰτήσεις, λαμβάνουσα ὑπ' ὄψει μόνην τὴν σωματικὴν κατάστασιν καὶ τὴν ἔνδειαν τῶν αἰτούντων, πρὸς δὲ καὶ τὰς κενὰς θέσεις.

Αἱ θέσεις εἶνε ὀλίγαι, ἀληθῶς εἰπεῖν δὲν ὑπάρχουσι· τὰ καταστήματα εἶνε πλήρη, κρούονται δὲ νυχθημερὸν αἱ θύραι αὐτῶν· διὰ μίαν θέσιν κενὴν παρουσιάζονται πεντήκοντα ἄποροι, πολλοὶ δὲ εἶνε ἐκεῖνοι, οὓς δὲν ἠδυνήθησαν εἰσέτι νὰ δεχθῶσι, ἀλλὰ θὰ προσλάβωσιν ἅμα κενουμένης κλίνης τινός. Ὅπως δεχθῶσιν αὐτούς, οὐδὲν ἀπαιτοῦσιν ἐκτὸς μόνον νὰ εἶνε γέροντες καὶ ἀνίκανοι νὰ πορισθῶσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν. Ἀγνοοῦσι τὸν νόμον τῆς 24 Βενδεμιαρίου ἔτους Ϛ', τὸν ὁρίζοντα ἑξάμηνον διαμονὴν εἰς τοὺς ἀπόρους, ὅπως ἀποκτήσωσι δικαίωμα συνδρομῆς, δὲν ὑποβάλλουσιν αὐτοὺς εἰς ἐξέτασιν, ὡς πράττει πρὸς ἀσφάλειάν της ἡ δημοσία ἀγαθοεργία, προσπαθοῦσι δὲ νὰ δέχωνται πρῶτον τοὺς πένητας, καὶ ἔπειτα νὰ μεριμνῶσι περὶ τῆς κατοικίας αὐτῶν. Δὲν ἐξετάζουσι δὲ οὐδὲ τὴν ἐθνικότητα τῶν ζητούντων καταφύγιον.

Ἐν τῇ κοινῇ αἰθούσῃ ἑνὸς τῶν ἐν Παρισίοις καταστημάτων εἶδον πρεσβύτιδα συνεσπειρωμένην παρὰ τὴν θερμάστραν. Ἦτο Γερμανίς, οὔτε λέξιν τῆς γαλλικῆς ἐννοοῦσα. Οὐ μακρὰν αὐτῆς Ἰταλὶς μύωψ, τυφλὴ σχεδόν, στηριζομένη ἐπὶ τοῦ παραθύρου, προσεπάθει νὰ ῥάψῃ καὶ ἔφερε τὴν βελόνην τόσον ἐγγὺς τοῦ προσώπου της, ὥστε ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐκέντα τὴν ῥῖνά της. Ἔλεγεν «accidente!» καὶ ἐξηκολούθει. Ἠδυνάμην νὰ προβῶ καὶ περαιτέρω, ἐὰν ἤθελον νὰ θίξω τὸ περὶ θρησκείας ζήτημα, νὰ ἀποκαλύψω δὲ ἴσως παράδοξα πράγματα. Ἔτι μᾶλλον ἢ ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἀγαθοεργία ὀφείλει νὰ ἔχῃ δεδεμένους τοὺς ὀφθαλμούς.

Τὰ καταστήματα ταῦτα εἶνε ἡσυχώτατα. Αἱ Μικραὶ Ἀδελφαὶ μόνον ζητοῦσι δικαίωμα τὸ ἀγαθοεργεῖν, οἱ ὑπότροφοι δὲ τὸ ἀποθνήσκειν ἐν εἰρήνῃ. Ἐνίοτε ὅμως οἱ πρεσβῦται ταράσσονται καὶ προσπαθοῦσι ν' ἀνεύρωσιν εὐκαμψίαν τινά. Τὴν 16 τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου, ἐπισκεφθεὶς ἓν τῶν καταστημάτων τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν, εὗρον αὐτὸ πλῆρες θορύβου. Ἠρχόμην ἐν ἀγνοίᾳ μου καθ' ἣν ἡμέραν ἑώρταζον τὴν ἑορτὴν τῆς ἡγουμένης, παρῆσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων καταστημάτων αἱ ἡγούμεναι ἐν οἰκογενειακῇ ὁμηγύρει. Πάντες ἦσαν εὔθυμοι. Εἰσῆλθον εἰς τὸ ἑστιατόριον τῶν ἀνδρῶν ὅπου τὸ γεῦμα ἐτελείονε, πλουσίως παρατεθέν. Εἰς ἕκαστον ὑπότροφον εἶχε δοθῇ δάκτυλος οἴνου, κύαθος καφέ μαύρου, πορτογάλλιον καὶ γλύκισμα. Οἱ τοῖχοι ἦσαν κεκοσμημένοι, πρὸ τοῦ ἀγάλματος τῆς Παρθένου ἔλαμπον φῶτα καὶ ἐκρέμαντο στέφανοι ἐξ ἀνθέων. Ἡ ἡγουμένη νέα ἔτι, μικρά, καθαρά, ζωηρά, προδήλως χαίρουσα ἐπὶ τῇ χαρᾷ τῶν προβεβηκότων τέκνων της, ἐκάθητο ἐπὶ ἕδρας κεκαλυμμένης διὰ λευκοῦ καλύμματος. Ἐπὶ τῆς καλύπτρας της ὁ πρεσβύτερος τῶν ὑποτρόφων εἶχε καταθέσει στέφανον ἐξ ἀνθέων. Γέρων τις 6 μέτρων ὕψους, οὐχ ἧττον δὲ προσαγορευόμενος καὶ αὐτὸς «καλὸς μικρὸς γέρων», κρατῶν ξύλον σαρώθρου βεβαμμένον δι' ἐρυθροῦ καὶ κυανοῦ χρώματος, ἐξετέλει χρέη ἀρχιτυμπανιστοῦ καὶ διηύθυνε τὴν ὀρχήστραν, καθότι ὑπῆρχεν ὀρχήστρα ἀποτελουμένη ἐξ ἑνὸς τριγώνου, ἑνὸς τυμπανίου, δύω τυμπάνων καὶ μιᾶς βαρβίτου κρουομένης παρ' ἀνδρός, οὗ τὸ ὄνομα ἤθελε μεγάλως ἐκπλήξει τοὺς ποτὲ συντρόφους του. Ἔψαλλον δὲ στροφὰς καταλλήλους τῇ περιστάσει, κρουομένης συνῳδὰ τῆς βαρβίτου καὶ τῶν λοιπῶν ὀργάνων. Μεθ' ἑκάστην στροφήν, τὰ τύμπανα θορυβωδῶς ἐτυμπάνιζον. Οἱ στίχοι δὲν ἦσαν κακοί· γέρων τις ποιητὴς εἰς πενίαν περιπεσὼν κατὰ τὸ εἰωθός, εἶχε συνθέσει αὐτοὺς διὰ τὴν παροῦσαν περίστασιν.

Ὑποθέτω ὅτι κατὰ τὰς ἑορτὰς εἰς ἕκαστον τῶν 217 καταστημάτων τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν τῶν ἀπόρων ὑμνοῦσι τὸ ὄνομα τοῦ ἀββᾶ Le Pailleur. Εἴκοσι χιλιάδες πτωχοὶ ὀφείλουσιν αὐτῷ ἄσυλον, δίκαιον εἶνε ἡ εὐγνωμοσύνη των ν' ἀνέρχηται μέχρις αὐτοῦ. Ἀφοῦ ἔπαυσαν ᾄδοντες, ἐχόρευσαν ἠχούντων τῶν τυμπάνων εἶδος τετραχόρου, καθ' ὃν δύω ἢ τρεῖς γέροντες μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀρτίποδες ἐπεδείξαντο εὐκινησίαν, ἐφ' ᾗ ἐφαίνοντο εἰς ἄκρον ὑπερήφανοι. Εἷς ἐξ αὐτῶν ἐκραύγαζεν ὀρχούμενος· «εἶμαι ὀγδοήκοντα δύω ἐτῶν.» Ἠχούντων τῶν τυμπάνων καὶ τῆς βαρβίτου μετέβησαν εἰς τὸ τμῆμα τῶν γυναικῶν. Αἱ γραῖαι εἶχον ἐνδυθῆ τὰ τῆς κυριακῆς στολίδια καὶ

Digitized by Google

περιέμενον τὴν ἡγουμένην εἰς τὸ ἑστιατόριον αὐτῶν. Καὶ αὐταὶ δὲ ἔψαλλον. Γραῖά τις ἰσχνὴ ἐχόρευσε χειρονομοῦσα χορόν τινα τῆς Ὠβέρνης, ὃν ἐρρύθμιζε διὰ φωνῆς ὀξείας, ᾆσμα ἦθεν ᾄδουσα, ἄλλαι γυναῖκες ἐχόρευσαν κλίνουσαι μετὰ προσποιήσεως τὴν κεφαλὴν καὶ ἐπιτετηδευμένως μειδιῶσαι. Τὰ τύμπανα ἐξηκολούθουν. Ὁ ἦχος αὐτῶν ἐξηρέθιζε τὰ νεῦρα τῶν πτωχῶν πρεσβυτίδων. Μία ἐξ αὐτῶν σημαίνουσα τὸν ῥυθμὸν διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν βραχιόνων ἐπανελάμβανε π λ ά ν, π λ ά ν, π λ ά ν! κατὰ τὸ μέλος τῆς ἀποχωρήσεως· οἱ ὀφθαλμοί της ἔλαμπον, τὰ χείλη της ἦσαν ὑγρά, διεσείετο δὲ ὑπὸ ἐσωτερικῆς τρόπον τινὰ ταραχῆς καὶ ἐφαίνετο ἔξω ἑαυτῆς, ὡσεὶ ὁ συνταράττων αὐτὴν ἔρρυθμος κρότος εἶχεν ἐξεγείρει νεανικὰς ἀναμνήσεις σφοδρᾶς χαρᾶς καὶ ἀπολαύσεως. Πάντες οἱ ὑπότροφοι διεσκέδαζον· διεσκέδαζον ἐπίσης καὶ αἱ Μικραὶ Ἀδελφαί. Μία ἐξ αὐτῶν εἶχε λάβει τὸ τυμπάνιον καὶ ἐκρότει αὐτὸ ἐρυθρὰ ἐκ τῆς εὐχαριστήσεως. Διὰ τὰ σιωπηλὰ ἐκεῖνα ὄντα, τὰ σύννοα καὶ ὁμιλοῦντα χαμηλῇ τῇ φωνῇ, ὁ θόρυβος εἶνε διασκέδασις ἐξάγουσα αὐτὰ τοῦ συνήθους βίου καὶ οἱονεὶ ἀναπληροῦσα τὰς ἐκ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς εὐποιΐας ἐξαντληθείσας δυνάμεις των. Ἄλλως δὲ παρετήρησα ὅτι αἱ Μικραὶ ἀδελφαὶ ῥέπουσι πρὸς τὸν γέλωτα, ὡς νὰ ἦτο ἡ εὐθυμία τοῦ ἐπαγγέλματός των ἰδία. Ἔχουσι, φαίνεται, ἀνάγκην νὰ φαιδρύνωσι τούς τε ὑποτρόφους καὶ ἑαυτὰς καὶ ν' ἀποσπάσωσιν οὕτω καὶ αὐτοὺς καὶ ἑαυτὰς ἀπὸ τῆς ἀδιαλείπτου θέας τοσούτων δεινῶν. Ἐκεῖναι, ὧν ὁ χαρακτὴρ εἶνε φύσει μελαγχολικός, δὲν δύνανται νὰ μετέλθωσι μέχρι τέλους τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο, καταλείπουσαι δὲ τὸ ἀγαθοεργὸν σωματεῖον καταφεύγουσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, εἰς σωματεῖόν τι ἐκ τῶν ἀσκητικῶν.

(Ἕπεται τὸ τέλος). Μετάφρ. ΕΛΙΖΗΣ Σ. ΣΟΥΤΣΟΥ.

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Συνέχεια· ἴδε προηγούμ. φύλλον.

ΚΘ΄

Ἡ Μαρκέλλα ἀπῆλθε βήματι ταχεῖ κατευθυνομένη πρὸς τὸ κέντρον τῶν Παρισίων. Αἱ ἱκανῶς συγκεχυμέναι ἰδέαι της ἠκολούθουν φυσικήν τινα κλίσιν, καὶ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν της ἡ κυρὰ Ζαλίνη. Ἀναμφιβόλως προτιμότερον θὰ ἦτο νὰ ἔλθῃ πρὸς τὸν ἰατρὸν καὶ νὰ λάβῃ τὴν γνώμην αὐτοῦ, ἀλλ' ὅμως τὸν ἐφοβεῖτο ὀλίγον, πρᾶγμα ἀρκούντως σύνηθες καὶ παρ' ἐκείνοις τῶν παιδίων, ἅτινα αἰσθάνονται ἀληθῆ ἀγάπην πρὸς τὸν ἰατρόν. Ἀλλὰ καὶ δὲν ἐγίνωσκε τί νά τῳ εἴπῃ· διότι ἐφέρετο μὲν πρὸς αὐτὴν μετὰ πολλῆς ἀγαθότητος, ἀλλ' αὐτὴ δὲν εἶχε πολὺ θάρρος πρὸς αὐτόν, διότι οὔτε γυναῖκα εἶχεν, οὔτε τέκνα... Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Μαρκέλλα προετίμα νὰ ἐπιχειρήσῃ νὰ ἀνεύρῃ τὴν κυρὰ Ζαλίνην, τὴν φίλην τῶν ἀποφράδων αὐτῆς ἡμερῶν, καὶ τὴν πρώτην της προστάτιν... Τίς οἶδε;... Πιθανὸν νὰ εἶχεν ἐπανέλθῃ! πιθανὸν νά την ἀνεύρισκε μετὰ τῆς Τριανταφυλλιᾶς... Τοῦτο διανοουμένη ἡ Μαρκέλλα ᾐσθάνθη τὴν καρδίαν της παλλομένην τοσοῦτον βιαίως, ὥστ' ἐδέησε νὰ ἐπιβραδύνῃ τὸ βῆμά της. Ἀνευρίσκουσα τὴν Τριανταφυλλιάν, θὰ ἐνόμιζε σχεδὸν ὅτι ἀνευρίσκει τὴν οἰκίαν τῆς κυρίας Ἑρμίνης.

Ἀλλὰ καθ' ὅσον προύχώρει, τὸ θάρρος της ἠλαττοῦτο. Ἦτο πολὺ μακράν, καὶ ἐὰν δὲν εὕρισκέ τινα, τί θὰ ἔκαμνε; Τὸ θυλάκιόν τής τῃ ἐφαίνετο βαρύ, ἐβάρυνε δὲ αὐτὸ ἡ χαρτίνη πυξίς. Τῇ ἦλθεν ὄρεξις νὰ σταθῇ που ἵνα παρατηρήσῃ τὸ περιεχόμενον. Πόσα ἔτη εἶχον παρέλθῃ ἀφ' ὅτου ὀρθία παρὰ τῇ κυρίᾳ Φαβροῦ, εἶχεν ἴδῃ αὐτὴν διευθετοῦσαν τὰ ἔγγραφα καὶ τὸ μικρὸν δέμα τὸ περιέχον τὰ πεντήκοντα φράγκα τῆς Μαρίας Μονφόρτ!

Ἀληθῶς ἡ Μαρκέλλα εἶχε πεντήκοντα φράγκα ἰδικά της, τὸ μόνον καὶ πενιχρὸν κληροδότημα τῆς μητρός της! Τὸ ποσόν τῃ ἐφαίνετο μέγα τι, διότι οὐδὲν ἄλλο ἠγόρασέ ποτε ἢ τὰ τῆς καθ' ἡμέραν τροφῆς, καὶ ἀντὶ πεντήκοντα φράγκων δύναταί τις νὰ προμηθευθῇ πολὺν ἄρτον, ᾠὰ καὶ *κοτελέττας*. Ὅπως δήποτε ἠδύνατο νὰ διατηρηθῇ ἐπί τινα χρόνον, ἕως οὗ ἀνεύρῃ τὴν Τριανταφυλλιάν... Ἀλλ' οὐδόλως ὅμως διενοήθη νὰ ἐρωτήσῃ ἑαυτὴν ποῦ ἔμελλε νὰ κοιμηθῇ τὴν νύκτα ἐκείνην.

Ἐβάδιζε ταχέως, καὶ μετὰ πολλὴν ὥραν ἔφθασεν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Ὁμονοίας. Ἐκεῖ ἐστάθη νὰ ἀναπνεύσῃ ὀλίγον διότι ἦτο καταπεπονημένη. Ἡ ἀγωνία ἣν ὑπέστη καθ' ὅλην τὴν νύκτα, ὁ κακὸς ὕπνος, ἡ ἔλλειψις τροφῆς, διότι ἀπὸ τῆς προτεραίας οὐδὲν εἶχε φάγῃ, ἡ κατεσπευσμένη φυγή της — διότι τί ἄλλο ἦτο τοῦτο ἢ αὐτόχρημα φυγή! — πᾶσαι αὗται αἱ συγκινήσεις την εἶχον ἐξαντλήσῃ. Ἠσθάνθη δὲ ὅτι ἐπείνα, καὶ διενοήθη νὰ ἀγοράσῃ μικρόν τινα ἄρτον παρά τινος ἀρτοπώλου· πρὸς τοῦτο δὲ εἶχεν ἀνάγκην χρημάτων. Στηριχθεῖσα λοιπὸν ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς δεξαμενῆς τῆς πλατείας εἰσήγαγε μετὰ προσοχῆς τὴν χεῖρα εἰς τὸ θυλάκιόν της.

Ἀόριστόν τι αἴσθημα φρονήσεως εἶπεν εἰς αὐτὴν νὰ μὴ ἀνασύρῃ τὴν πυξίδα ἔξω τῆς κρύπτης της· διενοήθη ὅτι πιθανὸν νά την ἐρωτήσῃ τις τί κάμνει ἐκεῖ, ἢ νὰ ζητήσῃ νὰ ἴδῃ τὰ ἔγγραφά της... ὀλίγα βήματα μακρὰν αὐτῆς διεγράφετο ἡ σκιαγραφία κλητῆρός τινος... Ἡ Μαρκέλλα ἔξεσε διὰ τῶν δακτύλων της τὸ χαρτόνιον, ἀλλὰ μετὰ προσοχῆς μήπως βλάψῃ τὰ περιεχόμενα ἔγγραφα, καὶ ψηλαφῶσα ἀνεζήτει τὸ μικρὸν χαρτίον τὸ περιέχον τὴν περιουσίαν της... Ἀλλ' αἴφνης ὅμως ᾐσθάνθη νομίσματα κυλιόμενα μεταξὺ τῶν δακτύλων της. Ἔκπληκτος, ἀνέσυρεν ἓν τῶν νομισμάτων τούτων... Ἦτο χρυσοῦν!

Ἐξάγει δεύτερον νόμισμα καὶ αὐτὸ χρυσοῦν. Ἔκθαμβος ἠρώτα ἑαυτὴν μήπως ἦτο ἀπάτη τις τῶν αἰσθήσεων, μήπως ὁ κόπος καὶ ἡ πεῖνα ἐπε-

Digitized by Google

σκότισαν τὴν διάνοιάν της, ἀλλ' αἴφνης ἐνθυμεῖται τοὺς τελευταίους λόγους τῆς μακαρίτιδος Ἑρμίνης:

— Πάρε τὸ κουτί, κρύψε το, εἶνε ἰδικά σου...

— Ὦ εὐεργέτις μου! ὑπετονθόρισεν ἡ κορασὶς πιέζουσα ἐπὶ τῶν χειλέων της τὰ χρυσᾶ νομίσματα τὰ χάριν αὐτῆς ἀποταμιευθέντα, ἐσκέφθης ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ με διώξουν ἀπὸ κοντά σου καὶ ἠθέλησες νὰ με σώσῃς ἀπὸ τὰ κακὰ τῆς δυστυχίας.

Τὸ θυλάκιόν της ἦτο μεστὸν χρυσίων, ὅπερ διέρρεε βραδέως καὶ κατ' ὀλίγον ἐκ τῆς διαρρηχθείσης ἤδη πυξίδος.

Δάκρυα κατέρρευσαν ἀπὸ τῶν ὀμμάτων τῆς ὀρφανῆς.

Ἡ ἡμέρα ἔκλινεν ἤδη· ἀνήρ τις ὑπολεύκους ἔχων τὰς τρίχας, χαρακτῆρας τοῦ προσώπου τραχεῖς, ἦθος αὐστηρόν, διῆλθε τὴν Βασιλικὴν ὁδὸν καὶ ἐλθὼν ἐστάθη παρὰ τὴν δεξαμενήν, ἀπέναντι τῆς Μαρκέλλας, καὶ ἐστηρίχθη καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ χείλους, κάτω νεύων τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ διαλογιζόμενος κρύφια καὶ λυπηρά. Ἡ Μαρκέλλα ἐκινήθη ἵνα ἐπαναλάβῃ τὴν πορείαν της καὶ ἐστέναξεν, ὁ δὲ ἀνὴρ ἐγείρας τὴν κεφαλὴν παρετήρησεν αὐτήν.

— Δὲν εἶνε τόσο μεγάλη, εἶπε καθ' ἑαυτόν. Τὸ καϋμένο τὸ κορίτσι πόσον εἶνε χλωμό!

Καὶ ἡ κορασὶς παρετήρησε τὸν ἄνδρα καὶ εἶπε καθ' ἑαυτὴν καὶ αὐτή:

— Ὁ καϋμένος θὰ ἔχασεν ὅλους τοὺς ἀγαπημένους του.

Καὶ οἱ ὀφθαλμοί των συνηντήθησαν ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ συμπαθεῖ αἰσθήματι, ἔπειτα δὲ ἑκάτερος μετ' ἀγωνίας ἀπεσπάσθη ἀπὸ τοῦ προχείρου ἐκείνου σταθμοῦ, καὶ ἐπανέλαβε τὴν πρὸς τὸ ἄγνωστον πορείαν του. Ἡ μὲν Μαρκέλλα κατηυθύνθη πρὸς τὴν Βασιλικὴν ὁδόν, ὁ δὲ ἀνὴρ εἰσέδυσεν εἰς τὰ Ἠλύσια πεδία. Ἡ νὺξ προσήγγιζε καὶ ὁ οὐρανὸς ἦτο ἐρυθρὸς πρὸς δυσμάς· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀκτίνων τοῦ λαμπροτάτου ἡλίου, πῶς θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ἀναγνωρίσῃ ἡ Μαρκέλλα ὅτι ὁ αὐστηρὸς ἐκεῖνος καὶ περίλυπος ἀνὴρ ἦτο ὁ πατήρ της;

Δ'

Ἡ νεᾶνις ἀφίκετο τέλος εἰς τὴν πλατεῖαν Μονθολών. Ὁπόσον ἀλλόκοτον ὄψιν ἔχουσι τὰ πράγματα ἅτινα ἄλλοτέ ποτε ἦσαν εἰς ἡμᾶς οἰκειότατα, ἔπειτα δὲ τὰ ἐξεσυνηθίσαμεν! Εἶνέ τι ἐπαγωγὸν ἅμα καὶ στρυφνόν, λυπηρὸν καὶ εὔφροσυνον. Χαίρει τις ἐπαναβλέπων αὐτά, διότι ἡ θέα αὐτῶν ἐπαναφέρει εἰς ἡμᾶς μέρος τοῦ λησμονηθέντος ἤδη βίου ἡμῶν, διότι ὁ ἄνθρωπος εὐαρεστεῖται ἀναμιμνησκόμενος, καὶ δυσαρεστεῖται διότι αἱ ἀναμνήσεις αὗται οὐδὲν καλὸν ἐνέχουσι, διότι προκριτότερον ἴσως θὰ ἦτο νὰ μὴ ἔζη τις ἐκεῖ καὶ νὰ μὴ ἐπανέβλεπε τοὺς τόπους τούτους ἔνθα ὑπέφερε πολλά.

Εἰσῆλθεν ὑπὸ τὴν μεγάλην πύλην. Ἄλλη τις γυνὴ κατεῖχε τὸ θυρωρεῖον· γυνὴ ὠχρά, κρατοῦσα διὰ τοῦ δεξιοῦ βραχίονος βρέφος κλαυθμυρίζον.

— Ἡ κυρὰ Ζαλίνη; ἠρώτησεν ἡ Μαρκέλλα.

— Εἶνε 'ς τὴν πατρίδα της, ἀπεκρίθη ἡ θυρωρός.

— Εἰξεύρετε τὴν διεύθυνσίν της;

Ἡ γυνὴ παρατηροῦσα τὴν κορασίδα ἠρώτησε:

— Σὺ εἶσαι ἡ Μαρκελλίτσα;

— Μάλιστα.

— Τὴ θέλεις τὴν κυρὰ Ζαλίνη;

— Τὴν θέλω καὶ πολύ. Σᾶς εἶπέ ποτε ἡ κυρὰ Ζαλίνη διὰ τὴν κυρίαν Ἑρμίνην;

— Ναί. Πῶς εἶνε;

— Σᾶς ἄφησε χρόνους.

— Ἄχ! ἀνεφώνησεν ἡ θυρωρὸς μετὰ τῆς τετριμμένης ἐκείνης ἐκδηλιάσεως τῆς λύπης ἐπὶ τῷ θανάτῳ ἀγνώστου ἀνθρώπου.

— Ποῦ εἶνε ἡ κυρὰ Ζαλίνη; ὑπέλαβεν ἡ κόρη.

— Στάσου μιὰ στιγμή, κάπου ἐδῶ τὸ ἔχω σημειωμένο.

Καὶ ἠρεύνησε διὰ τῆς ἐλευθέρας χειρός της θήκην τινὰ πλήρη ὀρθίων χαρτίων, καὶ μετά τινας ἐρεύνας ἀνεῦρε τὸ ζητούμενον, ὅπερ ἀνέγνω μετά τινος δυσκολίας.

— Σαιμμαρὸξ διὰ Φαλεμπένου.

Ἡ Μαρκέλλα ἐπανέλαβε τὰ ἀλλόκοτα ταῦτα ὀνόματα καὶ ἀνακαλύψασα ἐπὶ τῆς τραπέζης μολυβδοκόνδυλον, ἔγραψε τὰς δύο λέξεις ἐπί τινος τεμαχίου ἐσχισμένης ἐφημερίδος ὅπερ ἔκειτο ἐπὶ τῆς τραπέζης.

— Καὶ ἀπὸ ποῦ πηγαίνουν;

— Ἀπὸ τὸ Βόρειο σιδερόδρομο.

— Σᾶς εὐχαριστῶ, κυρά, εἶπεν ἡ νεᾶνις ἐξερχομένη.

Ἀλλ' ἦτο σφόδρα καταπεπονημένη, καὶ «δὲν εἶχε βάλῃ τίποτε εἰς τὸ στόμα της». Εἰσῆλθε λοιπὸν εἰς ἀρτοπωλεῖον, ἤλλαξεν ἓν χρυσοῦν νόμισμα καὶ ἠγόρασε μικρὸν ἄρτον νὰ τον φάγῃ καθ' ὁδόν.

Οὐδὲ αὐτὴ δὲ γινώσκουσα ἀκριβῶς τί ἤθελε καὶ τί ἐζήτει, ἦλθεν εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ Βορείου σιδηροδρόμου, ὀλίγον ἀπέχοντα, καὶ ἠρώτησεν ὑπάλληλόν τινα: — Φαλεμπένον;

Ἐκεῖνος δὲ ἔδειξε πρὸς αὐτὴν θυρίδα τινά. Πρὸ τῆς θυρίδος ταύτης ἵστατο μακρὰ γραμμὴ ἐπιβατῶν, εἰς οὓς προσελθοῦσα καὶ ἡ Μαρκέλλα ἐστάθη καὶ ἔλαβε τὴν σειράν της.

— Φαλεμπένον, τρίτη θέσις.

— Δεκαπέντε καὶ ἐνενηνταπέντε, ἀπεκρίθη ὁ ἐπὶ τῶν εἰσιτηρίων.

Ἡ Μαρκέλλα ἐπέθηκεν ἓν χρυσοῦν νόμισμα ἐπὶ τῆς λείας χαλκίνης πλακὸς ἥτις ἔστιλβεν ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ φωταερίου, ὁ δ' ἐπὶ τῶν εἰσιτηρίων

Digitized by Google

ὤθησε πρὸς αὐτὴν τὸ εἰσιτήριον καὶ δραχμίδα κερμάτων, καὶ παριστάμενός τις την ὤθησε διὰ τοῦ ἀγκῶνος, καλῶν αὐτὴν νὰ ἀποσυρθῇ. Γηραιὸς δέ τις ὑπάλληλος μεγαλοπρεπὴς ἔδειξε πρὸς αὐτὴν λαβύρινθον εἰσόδων καὶ ἐξόδων δι' ὧν ὤφειλε νὰ διέλθῃ, ὑπήκουσεν αὐτὴ κατατεθορυβημένη, ἀπεκρίθη δὶς ἢ τρὶς τὸ ὄνομα Φαλεμπένον, εἰς τὰς διαφόρους ἐρωτήσεις ἃς ἀπέτεινον πρὸς αὐτὴν οἱ ὑπάλληλοι συγκινούμενοι ἕνεκα τῆς ἀπειρίας της, καὶ τέλος εὑρέθη καθημένη ἐν σιδηροδρομικῇ ἁμάξῃ τῆς τρίτης θέσεως. Μετὰ μίαν στιγμὴν ἡ ἁμαξοστοιχία ἐξεκίνησε βραδέως.

— Τί παράξενο! διενοήθη ἡ Μαρκέλλα, αὐτὴ δὰ εἶνε ὅλη ὅλη ἡ δυσκολία διὰ νὰ ταξειδεύσῃ κανείς!

ΛΑ'

Ὁ Σίμων Μονφὸρτ ἔφθασεν εἰς τὸ ἐπάνω μέρος τῶν Ἠλυσίων πεδίων καὶ ἀσθμαίνων ἐκάθισεν ἐπί τινος θρανίου καὶ διελογίζετο.

Ἐν τῇ εὐρυτάτῃ ἐκείνῃ πόλει τῶν Παρισίων, ἣν δὲν ἐγίνωσκε, διότι μόνον διῆλθε δι' αὐτῆς πρὸ ἐνναετίας, ᾐσθάνετο αὐτὸν κατεψυγμένον, ἀπολωλότα. Ναὶ μὲν ἕνεκα τῆς ἐν Ἀμερικῇ διατριβῆς του εἶχε συνηθίσῃ τὸν ἐν ταῖς μεγαλοπόλεσι βίον, ἀλλ' ἐκεῖναι αἱ πόλεις ἦσαν ξέναι εἴς τε τὴν καρδίαν του καὶ τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ ἐν αὐταῖς δὲν ἐζήτει τίποτε, δὲν προσεδόκα τίποτε ἄλλο ἢ ὅτι ἠδύναντο νά τῳ προμηθεύσωσι τὴν ἐπίμοχθον αὐτοῦ ἐργασίαν.

Ἐνταῦθα δέ, ἐν Παρισίοις, ἀφ' ἧς ὥρας ἡ ἁμαξοστοιχία ἀπεβίβασεν αὐτὸν ἐν τῷ σταθμῷ τοῦ Ἁγίου Λαζάρου, κατὰ τὴν θορυβώδη ἐκείνην πρωϊνὴν ὥραν, ὁ Σίμων περιήρχετο ἀδιαλείπτως, εἰσερχόμενος ἐκ διαλειμμάτων εἴς ἑστιατόριόν τι, ἵνα πίῃ ὀλίγον ζωμὸν κρέατος καὶ φάγῃ πυρετωδῶς ὅ τι δήποτε παρετίθετο ἔμπροσθέν του.

Ἀπὸ τοῦ ἀστυνομικοῦ τμήματος τῆς πλατείας Μονθολῶν μέχρι τοῦ Νεκροταφείου, ὁ Σίμων ἐπεσκέφθη εἴκοσιν ἄλλα μέρη, ἀκολουθῶν πάντοτε τὰ αὐτὰ ἴχνη, ἅτινα κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ἔχανε καὶ ἔπειτα πάλιν ἐπανεύρισκεν. Ὁ ἀστυνόμος ἤλλαξεν ἔκτοτε δίς, ἡ κυρία Φαβροῦ οὐδὲν ἴχνος εἶχε καταλίπῃ, ἡ δὲ θυρωρὸς ἡ γινώσκουσα αὐτὴν εἶχεν ἐξαφανισθῇ. Κατὰ τὴν τρίτην δὲ μόνον ἐπίσκεψιν αὐτοῦ, εἰς τὴν οἰκίαν τῆς πλατείας Μονθολῶν, ἠδυνήθη ὁ Μονφὸρτ νὰ συνδέσῃ μίτον μεταξὺ τῆς κυρᾶς Ζαλίνης, ἧς τὸ ὄνομα οὐδεὶς εἶχε μνημονεύσῃ ὅτε αὐτός την ἀνεζήτει, καὶ τοῦ παιδίου τοῦ ἀπολωλότος ὅπερ βεβαίως ἦτο ἡ κόρη του.

Ἡ κυρὰ Ζαλίνη δῆλα δὴ ἔλεγεν ἐνίοτε περὶ τῆς Μαρκελλίτσας της, ἥτις ἦτο εὐτυχεστάτη ἐν τῷ οἴκῳ γηραιᾶς τινος παρθένου... Ἀλλὰ τίς ἦτο αὕτη ἡ γηραιὰ παρθένος; Ὁ ἀνὴρ τῆς θυρωροῦ, μόνος αὐτὸς παρὼν ἐν τῷ θυρωρείῳ οὐδὲν περὶ αὐτῆς ἐγίνωσκε. Μόνον δὲ ὅτι ἡ κυρὰ Ζαλίνη μετέβαινεν ἐνίοτε φέρουσα τὴν ἐργασίαν της εἴς τινα κυρίαν κατοικοῦσαν ἐν τῇ ὁδῷ ἐν ᾗ ἦτο ἡ κατοικία τῆς μακαρίτιδος Ἑρμίνης· ἀλλὰ τί ἀριθμὸν εἶχεν;

Ὁ θυρωρὸς ἠγνόει τὸν ἀριθμόν. Καὶ ποῦ ἦτο ἡ κυρὰ Ζαλίνη; Εἰς τὴν πατρίδα της. Ἐνταῦθα ἔπαυον αἱ εἰδήσεις.

Ὁ Μονφὸρτ ἐπεσκέφθη καὶ τὸ ξενοδοχεῖον ἔνθα κατέλυσε μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῆς κόρης του· οὐδὲν λείψανον τοῦ τότε προσωπικοῦ διεσώζετο πλέον. Τοσοῦτο ταχέως ἀνανεοῦνται τὰ πάντα ἐν Παρισίοις! Καὶ αἱ οἰκίαι δὲ κατηδαφίσθησαν ἀντικατασταθεῖσαι ὑπ' ἄλλων ὑψηλοτέρων καὶ εὐρυχωροτέρων. Τότε δὲ ὁ πατὴρ ἄπελπις ἔλαβε τὴν πρὸς τὸ Πασσὺ ὁδόν, διανοούμενος ὅτι πᾶσαι τέλος αἱ ὁδοὶ ἔχουσι τὸ τέρμα των, ὅσον καὶ ἂν εἶνε μακραί, καὶ ὅτι, εἰσερχόμενος εἰς πάσας ἀνεξαιρέτως τὰς οἰκίας, θὰ εὕρισκε τέλος τὴν οἰκίαν τὴν σκέπουσαν τὸ τέκνον του.

Ὅτε δ' ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ θρανίου ἔχων τὰ νῶτα ἐστραμμένα πρὸς τοὺς Παρισίους, οἵτινες τοσοῦτον σκληρῶς προσηνέχθησαν πρὸς τοὺς οἰκείους του, ὁ ἥλιος εἶχε κρυφθῇ ἐντὸς πεπυρακτωμένων χαλκόχρων νεφῶν, ἐχόντων τὸ κάτω αὐτῶν στρῶμα ὡς ἐξ αἰθάλης καὶ βραδέως πιπτόντων ἐπ' ἄλληλα. Ἡ νὺξ προσήγγιζε, καὶ πῶς νὰ ἀρχίσῃ τὰς ἐρεύνας του τοσοῦτον ἐξώρας;

Τὴν ἡμέραν, ὑπομονή, δύναταί τις εἰσερχόμενος εἰς τὰς οἰκίας νὰ ζητῇ ἀπολωλὸς παιδίον· ἀλλὰ τὴν ἑσπέραν δὲν κινδυνεύει νὰ ἐκληφθῇ ὡς κακοποιός; Πλὴν δὲ τούτου ἦτο τοσοῦτον κεκμηκώς, ὥστε οἱ πόδες του ἀπεποιοῦντο νά τον φέρωσι.

Ἐγερθεὶς λοιπὸν ἐτανύσθη ἐπιπόνως καὶ ἐξεκίνησεν ἀναζητῶν μέτριόν τι ξενοδοχεῖον ἵνα διανυκτερεύσῃ. Ὅτε δὲ το εὗρεν ἦτο ἤδη σκότος. Εἰσελθὼν ἐζήτησε δωμάτιον, ἐρρίφθη ἐπὶ τῆς κλίνης καὶ ἐκοιμήθη ὕπνον βαρὺν καὶ ἄνευ ὀνείρων.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἠγέρθη τῆς κλίνης ἐνωρὶς καὶ ἐπανέλαβε τὴν ἔρευναν τῶν οἰκιῶν τῆς ὁδοῦ, ἐν ᾗ ἔκειτο ἡ τῆς μακαρίτιδος Ἑρμίνης. Ἠρώτησε λοιπὸν ἀλληλοδιαδόχως τὰς θυρωρούς, τὰς διευθυντρίας τῶν μικρῶν ξενοδοχείων, τὰς οἰκοδεσποίνας μικρῶν τινων οἰκίσκων, εὐγενῶς μὲν ὑπὸ τούτων προπεμπόμενος, ἀποτόμως δὲ ὑπ' ἐκείνων ἐκδιωκόμενος, πανταχόθεν δὲ ἀπερχόμενος μετ' ἀρνητικῆς ἀπαντήσεως. Οὐδεὶς ἐγίνωσκε γηραιάν τινα κόρην περιθάλπουσαν παιδίον, ὁποῖον ἦτο τὸ ὑπὸ τοῦ Μονφὸρτ περιγραφόμενον. Διότι ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ πατρὸς ἡ Μαρκέλλα ἦτο ἔτι μικρὸν κοράσιον λεπτοφυὲς καὶ ἐπίχαρι· τίς δὲ θὰ ἠδύνατο νὰ ὑποπτεύσῃ ὅτι ἡ ὑψηλὴ καὶ ῥαδινὸν ἔχουσα σῶμα νεᾶνις, ἡ φαινομένη δεκαπενταέτις, ἣν οἱ πάντες ἐνόμιζον ὡς ἀνεψιὰν ἢ ἐξαδέλφην τῆς κυρίας Βωρενών, ἦτο τὸ ἀναζητούμενον παιδίον;

Digitized by Google

Τέλος περιπλανώμενος ἀπὸ θύρας εἰς θύραν ἦλθεν εἴς τινα οἰκίαν, ἧς ἡ ἐπιστάτις ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν διαμένουσα ἐν τῷ τμήματι ἐκείνῳ, ἀνεμνήσθη τῆς παραδόξου ἀφίξεως τῆς Μαρκέλλας, ἥτις πρὸ τετραετίας εἶχεν ἐμποιήσῃ ἐντύπωσιν εἰς τὴν γειτονίαν.

— Τὴν κυρίαν Βωρενὼν ζητεῖτε, εἶπε πρὸς τὸν Μονφόρτ, οὗ τὸ ἀποτεθαρρημένον πρόσωπον ἀνέλαβε τὴν συνήθη αὐτοῦ ἔκφρασιν τῆς δραστηριότητος ἅμα καὶ τῆς καρτερίας. Αὐτὴ πραγματικῶς ἐσυμμάζωξε ἕνα κοριτσάκι ὀρφανό, ἀλλὰ τὸ κοριτσάκι αὐτὸ τώρα πρέπει νὰ εἶνε τὸ ἐλάχιστον δεκαπέντε ἐτῶν! Εἴσθε βέβαιος ὅτι δὲν ἔχετε λάθος;

— Καὶ ἐγὼ δὲν εἰξέρω, ἀπεκρίθη ὁ Σίμων· δὲν εἰμπορῶ νὰ μαντεύσω πῶς εἶνε τώρα ἡ κόρη ποὺ ἔχω νὰ την ἰδῶ ἀπὸ τριῶ 'μισυ ἐτῶν... Καὶ ποῦ κάθεται αὐτὴ ἡ κυρία;

Τῷ εἶπον τὸν ἀριθμὸν τῆς οἰκίας καὶ ἔσπευσε βήματι ταχεῖ. Τὰ ἔτη δὲν ἐβάρυνον πλέον τοὺς ὤμους του, ἔτρεχε σχεδόν, κατευθυνόμενος πρὸς τὴν ὑποδειχθεῖσαν οἰκίαν. Ἀλλὰ πρὸ τῆς κιγκλιδωτῆς θύρας εἶδεν ἱστάμενον νεκρικὸν φορεῖον καὶ δύο ἁμάξας πενθηφορούσας. Ἔντρομος ἠρώτησε διὰ τοῦ βλέμματος τὰ πένθιμα παραπετάσματα τῆς κιγκλιδωτῆς θύρας· ἦσαν λευκά...

— Ἡ Μαρκέλλα 'πέθανε, εἶπε καθ' ἑαυτόν.

Ἀγωνιῶν εἰσῆλθεν εἰς τὸν κῆπον ἀσκεπής, ἔχων ξηρὸν τὸν λάρυγγα καὶ ἀδυνατῶν σχεδὸν νὰ λαλήσῃ.

— Ποιὸς ἐπέθαν' ἐδῶ; ἠρώτησε τὸ πρῶτον ἀνθρώπινον ὂν ὅπερ συνήντησεν.

Ἦτο δὲ ἡ κυρία Γρεναρδώνη, ἀποβλέψασα πρὸς αὐτὸν μετὰ βλέμματος στρυφνοῦ. Μήπως ἀρά γε ἦτο καὶ αὐτὸς κληρονόμος;

— Ἡ κυρία Ἑρμίνη Βωρενών, εἶπε πρὸς τὸν Μονφόρτ. Καὶ γιατὶ ἀρωτᾷς;

Ὁ Μονφόρτ ἐστηρίχθη διὰ τῆς χειρὸς ἐπὶ τοῦ τοίχου. Δὲν ἐπένθει λοιπὸν τὸ παρθενικὸν ἐκεῖνο πένθος ἡ οἰκία ἕνεκα τῆς κόρης του. Τὰ λοιπὰ οὐδόλως διέφερον αὐτῷ.

— Καὶ ποῦ εἶνε ἡ...,

— Ἡ κυρία Ἑρμίνη; Τώρα θὰ τηνε σηκώσουν. Ἡ κηδεία θὰ γίνῃ τὸ μεσημέρι. Τί θέλεις; ἐπέμεινεν ἐρωτῶσα ἡ δριμεῖα συγγενής.

— Θέλω τὴν κόρη μου τὴ Μαρκέλλα ποὺ την εἶχε κοντά της ἡ μακαρίτισσα. Ἡ κόρη θὰ εἶνε βέβαια τώρα θλιμμένη, προσέθηκεν ὁ Μονφόρτ συνερχόμενος ἤδη. Ποῦ εἶνέ την;

Ἡ κυρία Περμενῆ ἀκούσασα ὁμιλίας κατέβη καὶ αὐτή. Σταθεῖσα δὲ ἐν τῷ διαδρόμῳ ἠκροᾶτο τῆς ἀλλοκότου ταύτης συνδιαλέξεως.

— Τὴν κόρη σου; ὑπετονθόρισεν ἡ κυρία Γρεναρδώνη, ἥτις ἤρχιζεν ἤδη νὰ φοβῆται νὰ ἐννοήσῃ τί συμβαίνει.

— Ναί, τὴ Μαρκέλλα Μονφόρτ. Εἶν' ἐδῶ! Θέλω νὰ την ἰδῶ, εἶμαι ὁ πατέρας της.

Ἡ κυρία Γρεναρδώνη στρέψασα τὴν κεφαλήν, παρετήρησε τὴν κυρίαν Περμενῆ, καὶ ἀντήλλαξαν βλέμμα ἀμηχανίας. Διὸ σπεύσασα ἡ γηραιὰ εἰς ἐπικουρίαν εἶπε πρὸς τὸν Μονφόρτ μετὰ πλείστης ὅσης ὀξυνοίας:

— Κόρη σας ἦτο ἡ νέα ἡ ὁποία ἦτο χθὲς ἐδῶ; Ἄχ! κύριε, κρίμα νὰ μὴν ἀναγγείλετε ἐγκαίρως ὅτι ἤλθατε! Καὶ ἴσα ἴσα ἦτον ἀπηλπισμένη, διότι ἔμεινεν ἄνευ προστασίας...

— Ἡ μακαρίτισσα δὲν ἐφρόντισε νά της ἀφήσῃ τίποτα...

— Αὐτὸ λίγο μὲ μέλει, ὑπέλαβεν ὁ Σίμων. Καὶ ποῦ εἶνε τώρα;

— Ἔ... ἔφυγε χθὲς νὰ 'πάγῃ νὰ εὕρῃ κανένα γνώριμον ἴσως καὶ την λυπηθοῦν...

— Αὐτὴ κανένα ἐδῶ δὲν γνωρίζει, εἶπεν ὁ Σίμων ἀγανακτῶν. Ἂν μου εἶπαν τὴν ἀλήθειαν, αὐτὴ δὲν εἶχε σχέσεις μὲ κανέναν ἄλλον παρὰ μὲ τὴν κυρίαν ποὺ την ἀνάθρεψε. Καὶ ποῦ ἐπῆγε;

— Δὲν 'ξέρωμε, ἐτραύλισεν ἡ κυρία Γρεναρδώνη, νοήσασα τέλος — οὐχὶ ὅτι κακῶς ἐποίησαν — διότι τοῦτο ἦτο ἀνώτερον τῶν διανοητικῶν της δυνάμεων —, ἀλλ' ὅτι λίαν ἀπερισκέπτως ἐφέρθησαν σπεύσασαι μετὰ τοσαύτης ἐλαφρονοίας νὰ ἀπαλλαχθῶσι τῆς νεάνιδος.

— Δὲν 'ξέρετε! ἀνεφώνησεν ὁ Σίμων μετὰ φωνῆς βροντώδους. Πότε ἔφυγε;

— Ἐψές.

— Καὶ ἐπέστρεψε, πότε;

— Δὲν ἐπέστρεψε!

Ὁ Σίμων ἐστηρίχθη ὅλος ἐπὶ τοῦ τοίχου καὶ ἀπέβλεψε πρὸς τὰς δύο γυναῖκας μετὰ βλέμματος τοσοῦτον ἀγρίου, ὥστε ἐκεῖναι ἐχώρησαν πρὸς τὰ ὀπίσω.

— Μά, κύριε, εἶπεν ἡ κυρία Περμενῆ, ἀναλαμβάνουσα ἦθος ἀξιοπρεπές, ἡμεῖς δὲν σας γνωρίζομεν ... Τί ἤλθατε ἐδῶ νὰ κάμετε;

— Ἐγὼ 'ξέρω, ἀπεκρίθη τραχέως ὁ Σίμων, ἀναλαμβάνων αἴφνης τοὺς ὑπερθαλασσίους αὐτοῦ τρόπους. Καὶ μήπως σᾶς γνωρίζω ἐγώ; Θέλω νὰ ἰδῶ τοὺς φίλους τῆς μακαρίτισσας, ἐκείνους ποὺ την ἐγνώρισαν, ποὺ την ἀγάπησαν, ποὺ 'ξέρουν ὅτι τὴν ἀγαποῦσε τὴν κόρη μου... Σεῖς εἶσθε οἱ κληρονόμοι, καὶ την ἐπετάξατε 'ς τοὺς δρόμους ἐπειδὴ δὲν ἦταν καὶ αὐτὴ κληρονόμος...

— Κύριε! ἠκούσθη ἡ φωνὴ τοῦ κ. Περμενῆ ἱσταμένου ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τοῦ κήπου.

— Ἄ, τώρα μάλιστα! εἶπεν ὁ Σίμων σταυρῶν τὰς χεῖράς του, ἔχω μὲ ποιὸν νὰ 'μιλήσω! Ἡ κόρη ποὺ ἦταν ἐχθὲς 'ς αὐτὸ ἐδῶ τὸ σπίτι, εὐγῆκε καὶ δὲν ἐγύρισε. Δὲν εἶχε κανένα 'ς τὸν κόσμο νὰ την κρατήσῃ νὰ μείνῃ. Λοιπὸν θὰ ἐξενύκτισε μέσ' 'ς τὸ δρόμο, ποιὸς ξέρει καὶ ἂν ἐπνίγηκε... Σεῖς εἶσθε ὑπεύθυνοι, κύριοι, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ

Digitized by Google

τῆς δικαιοσύνης. Καὶ σᾶς παρακαλῶ νά μου δώσετε λόγον!

— Κύριοι συγγενεῖς καὶ φίλοι, εἴμεθα 'ς τὰς διαταγάς σας, ἠκούσθη λέγουσα ἡ κνυζῶσα καὶ φιλοφρονητικὴ φωνὴ τοῦ τελετάρχου, ὅστις ἐνεφανίσθη εἰς τὴν θύραν κρατῶν τὰ χειρόκτιά του συνεπτυγμένα.

Τὸ βαρὺ βῆμα τῶν νεκροφόρων ἀντήχησεν ἐπὶ τοῦ ἄνω ὀρόφου καὶ ἤρχισαν νὰ καταβαίνωσι τὴν κλίμακα μετὰ τοῦ πενθίμου φορτίου των. Ὁ Μονφὸρτ ἔστη ἄναυδος πρὸ τοῦ λειψάνου. Ὅση δήποτε ἦτο ἡ ὀργή του, ὤφειλεν ὅμως πρὸς τὴν ἐπέχουσαν τόπον μητρὸς τοῦ τέκνου του νὰ μὴ προσβάλῃ τὸ θνητὸν αὐτῆς σκήνωμα διὰ ἔργων σκαιῶν καὶ λόγων βιαίων. Ἐστάθη πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ ἀφ' οὗ διῆλθε πρὸ αὐτοῦ τὸ φέρετρον παρηκολούθησε τὴν κηδείαν αὐτομάτως

Ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ κήπου εἶδε τὸν ἰατρόν, ὅστις ὠχρὸς ἐκ τοῦ καμάτου καὶ τῆς συγκινήσεως μόλις καὶ μετὰ βίας ἱστάμενος ἐπὶ τῶν ποδῶν του, ἠθέλησε νὰ συνοδεύσῃ τὴν παλαιάν του φίλην μέχρι τοῦ τόπου τῆς αἰωνίου αὐτῆς ἀναπαύσεως. Τὸ βλέμμα ὅπερ ὁ Σίμων ἔρριψε πρὸς τὸν γηραιὸν ἰατρὸν ἦτο οὐχ ἧττον μεστὸν ὀργῆς ἢ τὰ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπευθυνόμενα βλέμματά του· ἀλλ' ὁ πρῶτος λόγος ὃν ἤκουσεν ἀπὸ τοῦ στόματός του ἐμετρίασε τῆς ψυχῆς του τὴν παραφοράν.

— Δὲν ἐπέστρεψεν! εἶπεν ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸν κ. Περμενῆν καθ' ἣν στιγμὴν ἐξεκίνησεν ἡ κηδεία.

Ὁ νέος ἀπήντησε διὰ νεύματος ἀρνητικοῦ.

— Εἴσθε ὑπόλογοι διὰ τοιαύτην κακὴν πρᾶξιν, προσέθηκεν ὁ γηραιός.

Παρευθὺς ὁ Σίμων ἦλθε πλησίον του.

— Τὴν γνωρίζετε τὴν κόρη μου; εἶπε θλίβων τὸν βραχίονα τοῦ ἰατροῦ.

— Τὴν Μαρκέλλαν;

— Μάλιστα, τὴν κόρη μου. Ποῦ εἶνε;

— Ἀλλοίμονον! ἀπεκρίθη ὁ γενναῖος ἀνήρ, δὲν ἔχω εἴδησιν. Ἀλλὰ θὰ την εὕρωμεν. Ἔλα νὰ συνοδεύσωμεν μέχρι τοῦ τάφου ἐκείνην πού την ἠγάπησε τόσον πολύ, καὶ ἂν ἤθελε προφθάσῃ θὰ την ἐξησφάλιζε κατὰ πάσης δυστυχίας. Ἔλα, φίλε μου, κάμε ὅ τι θὰ ἔκαμνεν ἡ Μαρκέλλα ἂν ἦτον ἐδῶ.

Ὁ Σίμων ὑπήκουσεν εὐπειθῶς, καὶ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ κατέρρευσαν τὰ μόνα δάκρυα, τὰ κατὰ καθῆκον ὀφείλοντα νὰ ῥάνωσι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τὸν τάφον τῆς μακαρίτιδος Ἑρμίνης.

ΛΒ'

Ἡ ἁμαξοστοιχία ἀπεβίβασε τὴν Μαρκέλλαν εἰς τὴν ἀποβάθραν τοῦ σταθμοῦ, ἐν Φαλεμπένῳ, περὶ ὥραν πέμπτην τῆς πρωΐας. Ὁ οὐρανὸς ἦτο ἔτι τεφρόχρους, ἀλλ' ᾐσθάνετό τις προσεγγίζουσαν τὴν ἠῶ. Μικρὸν δίτροχον ἁμάξιον ἀσκεπὲς ἐχρησίμευεν εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῶν πέριξ χωρίων· ἐπ' αὐτοῦ λοιπὸν ἀνέβη ἡ Μαρκέλλα, καὶ μετὰ μίαν ὥραν ὁ ἁμαξηλάτης, ἀνὴρ ἀξιόλογος, σιγηλὸς καὶ κωφός, χωρὶς νὰ ἀνοίξῃ τὸ στόμα του, μήπως τοῦ πέσῃ, φαίνεται, ἡ καπνοσύριγξ ἣν ἐκράτει διὰ τῶν ὀδόντων, ἔλαβε τὴν Μαρκέλλαν ἀπὸ τῆς ὀσφύος, καὶ τὴν ἀπέθεσεν ἐπὶ πλατείας καταφύτου νεαρῶν ἔτι δένδρων, ἐν τῷ μέσῳ μεγάλου τινὸς χωρίου ἐγειρομένου ἤδη ἀπὸ τοῦ ὕπνου.

— Τὸ Σαινμαροὰ εἶν' ἐδῶ; ἠρώτησεν ἡ νεᾶνις.

Ὁ ἁμαξηλάτης κατένευσεν, ἀνέβη ἐπὶ τῆς θέσεώς του, ἔσεισε τὰς ἡνίας, καὶ τὸ ἁμάξιον ἐξεκίνησεν ἀπερχόμενον νὰ ἀποθέσῃ ἀλλαχοῦ κατὰ διαστήματα μᾶλλον ἢ ἧττον μακρά, ἄλλους ἐπιβάτας ὡσαύτως σιγηλούς.

Ἀφ' ἧς ὥρας ἐξεκίνησεν ἡ Μαρκέλλα ἀπὸ τῶν Παρισίων, δὲν εἶχεν ἀνοίξῃ τὸ στόμα. Τὸ διαμέρισμα ἐν ᾧ ἦτο ἡ θέσις της, ἐπανειλημμένως ἐπληρώθη καὶ ἐκενώθη κατὰ τὴν μακρὰν ταύτην νύκτα τὴν πλήρη σταθμῶν καὶ ἀναχωρήσεων κατεσπευσμένων· ἀλλ' οὐδεὶς εἶχεν εἴπῃ τίποτε πρὸς τὴν σιωπηλὴν ταύτην κορασίδα, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὴ ᾐσθάνθη ὄρεξίν τινα νὰ ὁμιλήσῃ, διότι ἡ καρδία της ὑπὸ τοσούτου πάθους ἐπληροῦτο, ὥστε δὲν ἦτο εὔκολον νὰ ἀνακουφισθῇ δι' ἁπλῶν λόγων.

Ἐπὶ τῆς κενῆς ἐκείνης μεγάλης πλατείας, ὅλως μόνη, ἐν τῷ μέσῳ τῶν οἰκιῶν ἐκείνων ἐξ ὧν ἐξήρχοντο γυναῖκες καὶ παιδία περίεργα, ὑπὸ τὸ ὑπόφαιον φῶς ψυχρᾶς πρωΐας τοῦ μηνὸς Μαρτίου, ὅτε τὸ ἔαρ ἐνδύεται ἐνίοτε ὅλην τοῦ χειμῶνος τὴν δριμύτητα, ἡ ἀτυχὴς νεᾶνις ᾐσθάνθη ἔτι μᾶλλον αὐξανομένην τὴν θλῖψιν τῆς καρδίας της, καὶ μετενόησε διότι ἦλθε. Τί νὰ κάμῃ ἐδῶ; Καὶ ἂν ἡ Τριανταφυλλιὰ δὲν ἤθελεν εὐχαριστηθῇ βλέπουσα αὐτήν; Τοῦτο οὐδόλως εἶχε διανοηθῇ, ὅτε κατέλιπε τοὺς Παρισίους... ἀλλ' ἡ κυρὰ Ζαλίνη ὅμως ἤθελε βεβαίως εὐχαριστηθῇ! Εἰς αὐτὴν καὶ μόνην εἶχεν ὅλον αὐτῆς τὸ θάρρος. Πλὴν δὲ τούτου ἡ Μαρκέλλα ἐνόησεν ὅτι τὸ χρυσίον τὸ ἐν τῷ θυλακίῳ της θὰ ἦτο ἀξιόλογον μέσον συνδιαλλαγῆς, διότι οὐδένα θὰ ἐπεβάρυνε διὰ τῆς δαπάνης τῆς διατροφῆς της, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοὐλάχιστον... μετὰ ταῦτα «ἔχει ὁ Θεός». Εἰσελθοῦσα λοιπὸν εἴς τι πανδοχεῖον ἠρώτησε καταβάλλουσα πᾶσαν προσπάθειαν ἵνα λάβῃ θάρρος:

— Ἡ κυρία Ῥόζα Πικαρδίτου παρακαλῶ ποῦ κατοικεῖ;

— Δὲν 'ξέρω, ἀπεκρίθη ψυχρῶς ὁ πανδοχεύς.

Ἡ Μαρκέλλα κατελήφθη ὑπὸ ἀθυμίας, διότι ἤλπιζεν ὅτι θὰ ἠδύνατο νὰ εὕρῃ τὴν Τριανταφυλλιὰν παρευθύς, ἐν τῷ χωρίῳ της. Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ ἐπιμείνῃ, καίτοι ἐκπληττομένη ἐπὶ τῇ μεγάλῃ της τόλμῃ.

— Μία γυναῖκα πού ἦλθεν ἀπὸ τὸ Παρίσι

Digitized by Google

πρὸ τριῶν ἡμερῶν μαζὶ μὲ μίαν ἄλλην γυναῖκα. Εἶχεν ἀδελφὴν ἡ ὁποία ἀπέθανε καὶ ἄφησε τρία ὀρφανά...

— Ἀ! αὐτὲς γυρεύεις; εἶπε μετὰ περιφρονήσεως ὁ πανδοχεύς. Θὰ στρίψῃς τὸ δρόμο δεξιά, ἔπειτα ζερβιὰ καὶ θὰ τραβήξῃς ὅλο ἴσα ὡς τὰ τελευταῖα σπίτια, καὶ ἐκεῖ θὰ σου δείξουν.

Ἡ πληροφορία αὐτὴ ἦτο οὐχὶ τόσον ἐνθαρρυντική, ἀλλ' ἡ Μαρκέλλα ἀκολουθοῦσα τὸ ὑποδειχθὲν δρομολόγιον, αἴφνης κάμπτουσα τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ, τίνα βλέπει ἐρχομένην καὶ κρατοῦσαν τὸ κάνιστρόν της, τὸ πιστὸν ἐκεῖνο κάνιστρον ὅπερ τοσάκις ἔφερεν ἡ Μαρκέλλα; βλέπει τὴν καλὴν Τριανταφυλλιάν, αὐτὴν ταύτην, βαδίζουσαν καὶ νεύουσαν κατὰ γῆς καὶ ἀναμφιβόλως ἔχουσαν τὸν νοῦν της εἰς τὴν κυρίαν Ἑρμίνην, διότι τί ἄλλο εἶχε νὰ διανοηθῇ;

— Τριανταφυλλιά, Τριανταφυλλιά μου! ἀνεφώνησεν ἡ κορασίς, ἧς ἡ τεθλιμμένη καρδία ἐξεχείλισε διὰ μιᾶς πληθὺν αἰσθημάτων συγκεχυμένων, Τριανταφυλλιά!

Ἀκούσασα ἐκφωνούμενον τὸ ὄνομά της ἡ γηραιὰ θεράπαινα, ἤγειρε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐδέξατο αἴφνης ἐν ταῖς ἀγκάλαις της τὴν Μαρκέλλαν δρομαίως σπεύσασαν ἐπὶ τοῦ ἐπικλινοῦς ἐδάφους τῆς ὁδοῦ, ἵνα την φθάσῃ ταχύτερον.

Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἐστάθη χαίνουσα κατεπτοημένη καὶ κινοῦσα τοὺς βραχίονάς της· ἔρριψε κατὰ γῆς τὸ κάνιστρόν της καὶ δὲν ἤθελε νὰ νοήσῃ πῶς ἡ Μαρκέλλα εὑρέθη ἐκεῖ.

— Δὲν εἶσαι σὺ ἡ Μαρκέλλα! εἶπε τέλος πρὸς τὴν κορασίδα, ἥτις μετὰ δυνατῶν λυγμῶν ἐζήτει νὰ κρεμασθῇ ἀπὸ τοῦ τραχήλου της, ἀπὸ τῶν βραχιόνων, ἀπὸ τῶν ἐνδυμάτων, ἀπὸ παντὸς ὅ τι ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν της.

— Ἐγὼ εἶμαι! Ἄχ! Τριανταφυλλιά μου! Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἀπέθανε!

Οἱ πόδες τῆς ἐξαιρέτου γηραιᾶς ἐκάμφθησαν· Στηριχθεῖσα εἴς τι παρὰ τὴν ὁδὸν ὕψωμα ἀνεφώνησεν:

— Ἐπέθανε! καὶ οἱ ὀφθαλμοί της ἦσαν ἐξεστηκότες καὶ τὰ χείλη της ὠχρά.

— Ναί! καὶ ἐγὼ πλέον δὲν εἶχα κανένα, καὶ μ' ἐδίωξαν...

— Ποιός;

— Οἱ κληρονόμοι.

— Καὶ ποιοὶ εἶνε αὐτοί;

— Δέν τους γνωρίζω. Ἀπέθανεν ἡ φίλη μας! Τώρα τί θ' ἀπογίνωμεν;

Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἵστατο καταπεπληγμένη ὑπὸ τῆς δεινῆς ἀγγελίας.

— Τὸ λοιπόν, εἶπε μετὰ δυσκολίας ἀνορθουμένη, ἐγὼ πάντα, τί νὰ σου 'πῶ, τὸ ἔβαζε ὁ νοῦς μου, πῶς ἐτσι θὰ γίνῃ, καὶ πῶς θὰ 'πέθαινε ἅμα ἐγὼ ἔφευγα! Καὶ ποιὸς την παραστάθηκε!

— Ἐγώ, εἶπεν ἀφελῶς ἡ Μαρκέλλα.

— Σύ! την τσαμένη! εἶπεν ἡ Τριανταφυλλιὰ θεωροῦσα πλέον τὴν μικρὰν ὀρφανήν, τὴν θετὴν κόρην τῆς κυρίας Ἑρμίνης, ὡς θετὴν κόρην αὐτῆς τῆς ἰδίας.

— Πᾶμε 'ς τὸ σπίτι, κ' ἐκεῖ θὰ μου τα 'πῇς ὅλα. Δὲν πρέπει νὰ μας 'δοῦν νὰ κλέμε μέσ' 'ς τὸ δρόμο.

Ὦ! τί πενιχρὸν καὶ στενόχωρον τὸ οἴκημα εἰς ὃ εἰσῆλθεν ἡ Μαρκέλλα! Οὐδέποτε εἶχε φαντασθῇ ὅτι ἦτό ποτε δυνατὸν νὰ ζήσῃ ἄνθρωπος ἐν τοσαύτῃ στενοχωρίᾳ. Τὰ τρία παιδία, ξανθὰ καὶ χαρίεντα ὡς ἄγγελοι ζωγραφητοί, ἦσαν ῥακένδυτα μέν, ἀλλ' ὅμως αἱ φιλόπονοι χεῖρες τῶν δύο γυναικῶν εἶχον ἤδη μεριμνήσῃ νὰ συρράψωσι καὶ ἐπισκευάσωσι τὰ ῥάκη. Ἐφαίνετο δὲ ὅτι ἀφ' ἧς ὥρας ἦλθον, οὐδὲν ἄλλο ἐποίουν ἢ ἔπλυνον, ἐξεσκόνιζον καὶ ἐκαθάριζον πανταχόθεν.

Ἡ Ζαλίνη καὶ αὐτὴ ἐξεπλάγη οὐχ ἧττον ἢ ἡ Τριανταφυλλιά· ἀλλ' εἶχε τὸν νοῦν ὀξύτερον καὶ μᾶλλον ἀνεπτυγμένον, καὶ παραχρῆμα κατενόησε πάντα τὰ καθ' ἕκαστα τῆς λυπηρᾶς ἱστορίας, καὶ ἀνέλαβε νὰ ἐπεξηγήσῃ διαφόρους αὐτῆς λεπτομερείας ἀσαφεῖς εἴς τε τὴν Τριανταφυλλιὰν καὶ τὴν Μαρκέλλαν, οἷον τὴν ὕπαρξιν καὶ τὴν ἄφιξιν τῶν κληρονόμων, περὶ ὧν οὐδέποτε ἐμερίμνησεν ἡ Τριανταφυλλιὰ νὰ μάθῃ τι.

Τοιαύτη τις ἦτο ἡ Τριανταφυλλιά· ἁπλούστατα διέγραφε τῆς μνήμης της πάντας ὅσους δι' οἷον δήποτε λόγον εἴτε δὲν ἠγάπα, εἴτε δὲν ἐξετίμα. Καὶ ἀνέπαυε μὲν οὕτω πως τὴν καρδίαν της, λησμονοῦσα τοὺς ὅπως δήποτε δυσαρεστήσαντας αὐτήν, ἀλλ' ὅμως, ὡς ἀντάλλαγμα τῆς ἐνδομύχου ταύτης ἀναπαύσεως, περιέπιπτεν εἰς παντελῆ ἄγνοιαν τῶν ἕξεων καὶ τῶν πράξεων τῶν ἀνθρώπων, οὓς ἐφυγάδευεν ἐκ τῆς μνήμης της.

Ἐὰν μὴ εἶχε τὸ κακὸν τοῦτο ἐλάττωμα, θὰ ἐνεθυμεῖτο τὰς ἀραιὰς καὶ βραχείας ἐπισκέψεις τῆς κυρίας Γρεναρδώνη, ἥτις ὁσάκις ἤρχετο οὐδένα ἄλλον λόγον εἶχεν ἢ νὰ δανείζηται παρὰ τῆς ἐξαδέλφης της, τὰ δὲ συνεχῆ αὐτῆς «ἆμε κ' ἔλα» περιωρίσθησαν ἀπὸ δεκαετίας ἤδη, ἕνεκα ἀνοήτου ἔριδος αὐτῆς· διὸ καὶ ἡ κυρία Ἑρμίνη ἐπειδὴ εἶχεν ἀπαυδήσῃ βλέπουσα ἑαυτὴν ἀπὸ πολλοῦ χρόνου «ξεψαχνιζομένην», ἐχάρη χαρὰν μεγάλην, διότι εὗρεν οὕτω πως εὔλογον ἀφορμὴν νὰ περιορίσῃ τὸ κακόν, καὶ νὰ παρακαλέσῃ τὴν ἐξαδέλφην της νὰ ἀναστείλῃ ἐπ' ἀόριστον τὰς ἐπισκέψεις της.

Θὰ ἐγίνωσκεν ὡσαύτως ὅτι οἱ Περμενῆ, ἐξ ἴσου μὲν ἄπληστοι καὶ αὐτοί, ἀλλὰ μᾶλλον ἀκριβεῖς περὶ τοὺς τύπους, εἶχον ἐκβιάσῃ τὴν κυρίαν Ἑρμίνην διὰ παντοίων χαμαιζήλων θωπειῶν, νὰ ὑποσχεθῇ προφορικῶς ὅτι θὰ προικίσῃ τὸν νέον Περμενῆ· ἅμα δὲ λαβόντες τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην, ἐφάνησαν τοσοῦτον ἀπαιτητικοί, ζητοῦντες παρ'

Digitized by Google

αὐτῆς ἀπέναντι χρήματα, ὥστε ἡμέραν τινὰ ἀγανακτήσασα ἐδήλωσεν εἰς αὐτοὺς «νὰ καθήσουν 'ς ταὐγά τους». Ἔκτοτε δὲ οἱ δόλιοι οὗτοι ἄνθρωποι οὐδέποτε ἔπαυσαν περισαίνοντες τοὺς ὅπως δήποτε δυναμένους νὰ ἐπιδράσωσιν ἐπὶ τῆς γηραιᾶς κόρης.

Ἡ Τριανταφυλλιὰ θὰ ἐγίνωσκε πρὸς τούτοις, ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὗτοι πάντες ἐμίσουν τὴν Μαρκέλλαν, ὑπολαμβάνοντες αὐτὴν ὡς μέλλουσαν νὰ ἀποστερήσῃ αὐτοὺς τῆς προσδοκωμένης κληρονομίας, καὶ ὅτι θὰ ἦτο ἔργον ἀφροσύνης νὰ ἔμενεν ἡ Μαρκέλλα μόνη μετὰ τῆς κυρίας Ἑρμίνης... Ἀλλ' ἡ Τριανταφυλλιά, ὡς εἴδομεν, οὐδὲν τούτων ἐγίνωσκε, σύστημα ἔχουσα νὰ βαδίζῃ τὴν ὁδόν της μετὰ παρωπίων, ὅπως οἱ ἵπποι, ἵνα ἔμπροσθεν αὐτῆς βλέπῃ μόνον.

Ἀλλ' ἡ κυρὰ Ζαλίνη ἔβλεπε μακρότερον· μετὰ τὰς πρώτας στιγμὰς τῆς λύπης καὶ τῆς ἐκπλήξεως, ἀνέκρινε τὴν Μαρκέλλαν ἐντάξει, ἵνα ἀκριβῶς πληροφορηθῇ περὶ πάντων τῶν ὅπως δήποτε σχετιζομένων πρὸς τὸ μοιραῖον συμβεβηκός. Τῇ ἐφαίνετο δὲ σκληρότατον νὰ καταπέσῃ ἡ κορασὶς ἀπὸ τοῦ εὐαρέστου καὶ ἀνέτου βίου εἰς τὴν δεινοτάτην πενίαν. Ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ οὐδὲν ὁριστικὸν εἶχεν ἀποφασισθῇ, ὤφειλον νὰ ἀρκεσθῶσιν εἰς τὰ παρόντα.

— Ἄχ! εἶπεν ἡ Μαρκέλλα, εἶδες; ἐλησμόνησα τὸ κουτί μου! Καὶ δὲν εἰξεύρω τί ἔχει μέσα.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἀνείλκυσεν ἐκ τοῦ θυλακίου της τὴν ἐξηντερισμένην πυξίδα, καὶ εἰσάγουσα ἐπανειλημμένως τὴν χεῖρα εἰς τὸ θυλάκιον, ἐξήγαγε καὶ ἀπέθεσεν ἐπὶ τῆς τραπέζης μεταξὺ δρακὸς ἐκ τῶν ἀλλοκότων ἐκείνων πραγμάτων, δι' ὧν μόνα τὰ κοράσια ἔχουσι τὸ προνόμιον νὰ παραγεμίζωσι τὰ θυλάκιά των, ἱκανὴν ποσότητα χρυσῶν νομισμάτων καὶ τραπεζικῶν γραμματίων συνεπτυγμένων.

— Μὰ ἐσύ, βλέπω, ἔχεις αὐτοῦ μίαν μικρὴν περιουσίαν, εἶπεν ἡ κυρὰ Ζαλίνη.

Καὶ ἀληθῶς τά τε τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ τὰ χρυσᾶ νομίσματα συνεποσοῦντο εἰς χίλια καὶ πλέον φράγκα.

— Αἴ! φθάνουν μόνον νὰ γυρίσωμε, εἶπεν ἡ Τριανταφυλλιὰ στενάζουσα, ἀλλὰ ὄχι ὅμως καὶ νὰ ζήσῃ κανεὶς ... μὲ τὴν ἀνεσί του. Τὸ καλὸ εἶνε ποὺ ἔχω ἐγὼ χρήματα, καὶ βέβαια ἐγὼ δὲν τα ἔχω νά τα δώσω 'ς αὐτοὺς τοὺς κληρονόμους τοὺς χαμένους. Ἡ κυρία μοῦ εἶχεν εἰπῇ νὰ πάγω χρήματα 'ς τὸν τραπεζίτη της, τὴν ἡμέρα ποὺ ἔφυγα, καὶ τόσον ἤμουν ἄνω κάτω, ποὺ δὲν ἐπῆγα. Εἶνε ἀκόμη τρεῖς χιλιάδες φράγκα ποὺ ψυχὴ δὲν τα 'ξέρῃ, παρὰ μόνον ἡ μακαρίτισσα, αὐτὴ τώρα δὲ θὰ γυρίσῃ νά μου εἰπῇ ὄχι. Τὸ χρηματικὸ αὐτό, Μαρκέλλα, εἶνε 'δικό σου, γιατὶ ὅσο γιὰ 'μένα, αὐτὸ δὲν εἶνε 'δικό μου, καὶ ἔπειτα ἐγὼ δὲν το χρειάζομαι. Εἶνε ἡ προῖκά σου, παιδάκι μου!

Ἡ Μαρκέλλα ἄναυδος παρετήρει τὴν μικρὰν περιουσίαν της ἐξηπλωμένην πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της.

— Δὲν εἶνε 'δικά μου, εἶπε βραδέως.

— Ἐγὼ τὸ 'ξέρω ἀπ' τὴ μακαρίτισσα, πῶς ἤθελε νά σε ἀσφαλίσῃ· καὶ θά σ' ἄφινε πολὺ περισσότερα, ἂν ἐπρόφταινε νὰ κάμῃ τὴ διαθήκη της. Ἐγὼ σού το λέω πῶς εἶνε 'δικά σου, καὶ πρέπει νά τα κρατήσῃς. Εἶνε κρίμα νὰ πέσουν 'ς τὰ χέρια αὐτωνῶν τῶν διαστραμμένων ἀνθρώπων, ποὺ ὅλο καὶ την ἐσύγχιζαν τὴ μακαρίτισσα.

— Ἔχομε καιρὸ νά το σκεφθοῦμε, ὑπέλαβεν ἡ κυρὰ Ζαλίνη. Τώρα πρέπει νὰ φάγῃ ἡ Μαρκέλλα καὶ ἔπειτα νὰ πλαγιάσῃ. Τὴ βλέπω τόσο χλωμὴ καὶ χαλασμένη ποὺ σπαράζει ἡ καρδιά μου.

Ἡ κορασὶς προσεπάθησε νὰ φάγῃ καὶ νὰ κοιμηθῇ, μόνον καὶ μόνον ἵνα ὑπακούσῃ· ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα αὐτῆς καὶ τὸ πνεῦμα, σφόδρα τεταραγμένα ὄντα, δὲν την ἄφινον νὰ ἡσυχάσῃ κατ' οὐδένα τρόπον. Ἐξηπλώθη ἐπὶ τοῦ πενιχροῦ κραββάτου τοῦ μόνου ὑπάρχοντος πρὸς ἀνάπαυσιν ἐπίπλου, καὶ τοὺς μὲν ὀφθαλμοὺς ἔχουσα κλειστούς, τὰ δὲ ὦτα ἀνοικτά, παρεδόθη ἄνευ ἀντιστάσεως εἰς πλείστας ὅσας σκέψεις καὶ ἀναμνήσεις καταλαβούσας αὐτὴν ἐξ ἐφόδου.

— Τί νά το κάνωμε τὸ κορίτσι; εἶπεν ἡ κυρὰ Ζαλίνη ὅτε τὰ μὲν δύο πρεσβύτερα παιδία ἀπῆλθεν εἰς τὸ σχολεῖον, τὸ δὲ μικρότερον ἐστάλη εἰς τὸν κῆπον νὰ σκαλίσῃ τὰ λάχανα.

— Σοῦ λέγω πῶς ἡ τρεῖς χιλιάδες φράγκα εἶνε 'δικά της· θά τα βάλωμε 'ς τὴν Τράπεζα 'ς τὸ ὄνομά της, καὶ μ' αὐτὰ ποῦ ἔχει τώρα ἂς πορευθῇ ὅπως ὅπως. Δὲν 'μπορεῖς νά της μάθῃς τὴν τέχνη σου;

— Ἐγὼ πάντα τὸν εἶχ' αὐτὸ τὸ σκοπό, ἀπεκρίθη ἡ πλύντρια, ἀλλὰ ἐπειδὴ καὶ τὴν ἔβλεπα τόσον ἀγαπημένη καὶ χαϊδεμένη, ἐμελετοῦσα γι' αὐτὴν κάτι ἄλλο καλλίτερο.... Τώρα, βλέπεις, ἐμᾶς ἔχει 'ς τὸν κόσμο, δὲν εἶν' ἀλήθεια, Τριανταφυλλιά; καὶ ὅτι δὲν ἐπιθυμοῦμε νά την ἀφήσωμε 'ς τοὺς πέντε δρόμους;

— Ἄ! ὁ Θεὸς νὰ μήν το δώσῃ! ἀνεφώνησεν ἡ ἐξαίρετος Τριανταφυλλιά. Δὲν εἰξέρω πῶς νά σού το 'πῶ, κυρὰ Ζαλίνη μου, μὰ δὲν εἰξέρεις αὐτὸ τὸ κοριτσάκι μοῦ φαινότανε πάντα σὰν παιδὶ δικό μας, ποὺ μᾶς τὸ ἔστειλ' ὁ Θεός, δοξασμένο τὸ ὄνομά του, γιὰ τὰ γερατειὰ τῆς μακαρίτισσας τῆς κυρίας Ἑρμίνης γιὰ νά την παρηγορᾷ ποὺ ἔμεινεν ἀνύπανδρη, καὶ ἐγέρασε ἔτσι δὰ χωρὶς στεφάνι, χωρὶς παιδιά... Καὶ ξέρεις δὰ γιατὶ δὲν ἐμπῆκε 'ς τὸν κόσμο;

— Ὄχι, εἶπεν ἡ κυρὰ Ζαλίνη.

— Ἐγὼ νά σου εἰπῶ τὴν ἱστορία της, γιατί της κάνει ἔπαινος, συχώριο νἄχῃ ἡ ψυχοῦλα της!

Digitized by Google

καὶ ἐγὼ δὲν 'ξέρεις πόσο εὐχαριστοῦμαι νὰ 'μιλῶ γι' αὐτήνε. Ἔτσι μοῦ φαίνεται πῶς δὲν ἐπέθανε ὅσο τὸ λέω τὸ ὄνομά της.

Ἦταν ὄμορφη σὰν τὸ κρύο τὸ νερὸ ἡ Ἑρμίνη μας καὶ την ἐζητοῦσαν νέοι ἄλλο τίποτα. Ἡ μητέρα της ἦταν πεθαμμένη πολλὰ χρόνια· τὸ λοιπὸν ὁ καϋμένος ὁ πατέρας της τὴν ἔβγαζε καὶ αὐτός της ἔλεγε νὰ δέχεται 'ς τὸ σπίτι τους ὑποκείμενα τῆς σειρᾶς της. Ἦταν εἰκοσιτριῶ χρονῶ καὶ δὲν ἤθελε νὰ ἀκούση νά της λένε γιὰ 'παντρειά· μιὰ 'μέρα ὅμως νά σου καὶ παρρησιάζεται ἄξαφνα ἕνα παλληκάρι χαριτωμένο, καὶ νὰ μή σοῦ τα πολυλογῶ, τὰ ταιριάσανε μιὰ χαρά. Τί ὄμορφα ποῦ τα ἔλεγε τὰ λόγια του! μὰ «δὲν τον εἶχε τὸν παρᾶ». Καὶ τί τάχα μ' αὐτό; Ἡ Ἑρμίνη μας εἶχε προῖκα, χρηματικὸ περσότερο ἀπὸ σήμερα, γιατὶ ἀπὸ τότες ὁ πατέρας της ἐζημιώθηκε πολλὲς φορές. Τὸ ὄμορφο αὐτὸ παλληκάρι τὴν ἐζήτησε καὶ αὐτὴ «εἶπε τὸ ναί». Ἄχ! καὶ νὰ την ἔβλεπες πῶς ἐγελοῦσαν τὰ γλυκὰ 'ματάκια της ἀπὸ τὴ χαρά της, ὅταν ἐγίνουνταν ἡ ἑτοιμασίες τῆς προίκας της! Ἦταν μιὰ χαρὰ νά την ἔβλεπες ἀπὸ μιὰ 'μεριά!

Μιὰν ἡμέρα, νά σου καὶ λαβαίνει μιὰ γραφή, κυττάζει τὸ γράψιμο καὶ δὲν εἴξερε τίνος εἶνε. Μὰ θά το θυμοῦμαι ὅσο ζῶ! Ἐγὼ τὴν ὥραν ἐκείνη ἐσυγύριζα τὴν κάμαρά της καί τα λέγαμε, εἴμαστε, βλέπεις, συνομίληκες ἀπάνω κάτω, καὶ δὲν εἰξεύρεις πόση εὐχαρίστησι εἴχαμε νὰ εἴμαστε πάντα μαζί, ὅπως δὰ ἤμαστε καὶ ἔπειτα τόσα χρόνια...Τὴ βλέπω, ποῦ λές, καὶ ἀλλάζει ὄψι.

— Ἄχ! Τριανταφυλλιά, μοῦ εἶπε, ἂν αὐτὸ τὸ γράμμα δὲν εἶνε ψεύτικο, θὰ χαλάση ὁ γάμος μου!

Ἐγώ, καταλαβαίνεις, τὴν ἐρώτησα νά μου εἰπῆ τί τρέχει, καὶ αὐτὴ μοῦ δείχνει τὸ γράμμα. Μὰ δὲν 'μπορεῖς, κυρὰ Ζαλίνη μου, δὲν 'μπορεῖ ποτὲς νὰ βάλη ὁ νοῦς σου τί κακία εἶνε 'ς τοὺς ἀνθρώπους. Τῆς ἔγραφε μιὰ κοπέλλα φτωχοῦλα. Ὁ ἀρραβωνιαστικὸς τῆς Ἑρμίνης τὴν ἐγύρεψε πρὶν ἀκόμα γνωρίση τὴν Ἑρμίνη, καὶ ἦταν ἕτοιμα ὅλα τὰ πάντα γιὰ τὸ γάμο, καὶ ἡ κοπέλλα τον ἀγαποῦσε, 'μάτια μου! ποῦ ἔχανε τὸ νοῦ της... Αὐτήνε τὸ λοιπὸν ἔπρεπε νὰ στεφανωθῇ καὶ ὄχι ἄλλη καμμιά. Νά, αὐτὸ ἦτανε, μοναχὰ ἡ Ἑρμίνη μας εἶχε πλειότερη προῖκα.

— Πήγαινε, Τριανταφυλλιά μου, νὰ ἰδῇς ἂν εἶνε ἀλήθεια, μοῦ εἶπεν ἡ Ἑρμίνη. Καὶ ἂν τυχὸν εἶνε ἀλήθεια, νά της εἰπῇς ὅτι ἐγὼ δὲν τον παίρνω, ἀφ' οὗ ἔχει δώσῃ τὸ λόγο του σὲ ἄλλη· μακάρι καὶ ἂν ἦτανε χίλιες φορὲς καλλίτερος καὶ ἂν τον ἀγαποῦσα χίλιες φορὲς περισσότερο.

Πηγαίνω, κυρὰ Ζαλίνη μου, καὶ ἦταν ἀλήθεια! Ὅλο τὸ σπιτικὸ ἦταν φαρμακωμένο ἀπὸ τὴν ἀνέλπιστη συφορά, μὰ ἐκρατιότανε ὅλοι τους γιὰ νὰ μὴ βλέπη ἡ κόρη καὶ πικραίνεται. Γυρίζω καί τα λέω 'ς τὴν Ἑρμίνη, καί, νά σου κάμω ὅρκο, ἡ καρδιά μου ἦτανε πικραμένη γιατὶ ἐγὼ εἴξερα πῶς ἡ Ἑρμίνη ἦταν ἀπὸ 'κεῖνες ποὺ ὅ τι 'ποῦν δέν το ξελένε. Ἔδωκε πίσω τὸ λόγο της 'ς τὸ παλληκάρι, καὶ τόσα τοῦ ἔκανε ποῦ τον ἐκατάφερε νὰ κάνῃ τὸ χρέος του καὶ νὰ πάρῃ τὴν ἄλλη κοπέλλα. Μὰ τί τη θέλεις τὴν Ἑρμίνη! ἡ λύπη της ἦτανε μεγάλη, καὶ νὰ ἰδῇς ποῦ δὲν ἤθελε καὶ νά το ἀποδείξῃ, γιατὶ βέβαια δὲν ἦτανε τῆς σειρᾶς της νὰ κάθεται καὶ νὰ κλαίῃ σὰν μωρὸ παιδί. Λίγο λίγο ἐσωνότανε, ἀδυνάτισε, ἔχασε τὴν ὄψι της, ἔγινεν ἀγνώριστη, δὲν την ἔκανες πιὰ γιὰ Ἑρμίνη. Ἐπῆρε τὴν ἄδεια τοῦ πατέρα της νὰ στείλῃ ὅλη της τὴν προῖκα 'ς τὴν κοπέλλα· καὶ ὁ πατέρας τής της εἶπε νὰ κάνῃ ὅ τι θέλῃ. Ὁ καϋμένος δὲν εἰξέρεις, κυρὰ Ζαλίνη μου, πόσο το 'πῆρε κατάκαρδα! τὴ ζωή του θὰ ἔδινε νὰ μὴν τη βλέπῃ νὰ κλαίῃ. Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνη ἔκαμε πιὰ σταυρό, δὲν ἤθελε νὰ ἀκούσῃ νά της 'ποῦν γιὰ 'παντρειά. Ξέρεις τί ἔλεγε; τάχα πῶς τὴν πρώτη φορὰ ἦτανε: *στάσου νὰ ἰδῇς πῶς* το ἔλεγε, ἦτανε... ἦτανε... *ὁ σεχθάματος* ποῦ ἔμαθε τάχα τὴν εἴδησι καί της ἔγραψε πῶς ὅτι τὸ παλληκάρι ἐκεῖνο εἶχε δοσμένα ἀλλοῦ τὸ λόγο του. Τὸ λοιπὸν μοῦ φαίνεται, πῶς ὅτι ὁποιον ἄνδρα καὶ ἂν πάρω, πάντα θὰ βρίσκεται κάπου καμμιὰ ἄλλη νέα ποῦ θὰ πικραίνεται καὶ θὰ κλαίῃ ἐξ αἰτίας μου. Αὐτὰ ἔλεγεν ἡ μακαρίτισσα, μὰ νά σου εἰπῶ, καθὼς ἐγὼ ἐκατάλαβα, δέν το ἔκανε γι' αὐτό, ἀλλὰ γιατί τον ἀγαποῦσε ποῦ τρελλαινότανε τὸν ἀγαπητικό της καὶ δὲν ἤθελε νά το μαρτυρήσῃ. Αὐτὸ ἦτανε καὶ γι' αὐτὸ ἐπροτίμησε νὰ ζήσῃ παρθένα».

Ἡ Μαρκέλλα ἠκροᾶτο πάντα ταῦτα, ἀλλ' οὐδὲν ἤκουε, διότι τὸ πνεῦμά της ἐβαυκαλίζετο ὑπὸ εἰκόνων αἰωρουμένων. Μετ' οὐ πολὺ εἶδε διαγραφομένην ἐνώπιόν της τὴν εἰκόνα τῆς Ἑρμίνης, νέας καὶ εὐμορφοτάτης ἐν ἡλικίᾳ εἴκοσι ἐτῶν, καὶ τὸ κομψὸν σκιαγράφημα νέου ἀξιεράστου ὁμοιάζοντος πρὸς τὸν Ῥοβέρτον Βρεῶ. Ἔπειτα εἶδε τὰς ἀσχήμους μορφὰς τῶν κληρονόμων, τὸ αὐστηρὸν πρόσωπον καὶ τοὺς μεστοὺς ἀγαθότητος ὀφθαλμοὺς τοῦ γηραιοῦ ἰατροῦ... Πῶς νὰ μή τον ἴδῃ πρὶν ἀναχωρήσῃ ἐκ τοῦ οἴκου τῆς κυρίας Ἑρμίνης; Ἔπειτα δὲ πᾶσαι αὗται αἱ εἰκόνες παρέστησαν ἐν τῷ πνεύματί της, καὶ αἴφνης ἐπανεῖδε τὸ ἡλιοκαὲς πρόσωπον καὶ τοὺς μεστοὺς οἴκτου ὀφθαλμοὺς τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου, ὃν συνήντησε παρὰ τῇ δεξαμενῇ ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Ὁμονοίας.

— Ὁ καϋμένος, διενοήθη ἡ Μαρκέλλα, εἴθε νὰ εὕρῃ ὅπως ἐγὼ ὅ τι ἐζήτει...

Καὶ ἀπεκοιμήθη ὕπνον βαθύτατον.

(Ἕπεται συνέχεια).

Digitized by Google

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Ὅταν τὸ φῶς τῆς γνώσεως τὰ πάντα θὰ φωτίσῃ,
Καὶ ἀδελφότης τοὺς λαοὺς συσφίγξῃ ἐν σοφίᾳ,
Ὅταν εἰσδύσ' ἡ πρόοδος παντοῦ, καὶ οὐδεμία
Πτυχὴ ἀνεξερεύνητος ὑπάρξῃ ἐν τῇ κτίσει,

Ὦ! τότε κι' οἱ ἐρατεινοὶ θεοὶ τῶν Ὀλυμπίων,
Οἱ ἀναζῶντες σήμερον λαμπρῶς εἰς τοὺς ἀστέρας,
Θὰ ἐξωσθῶσι τῶν χρυσῶν αὐτῶν καταφυγίων,
Καὶ τέλεον θ' ἀπαρνηθῇ ὁ κόσμος τὰς χιμαίρας.

Κι' εἰς οὐρανόν, τοῦ οὐρανοῦ ἀξίους καὶ τῆς φήμης,
Θ' ἀναβιβάσ' ἡ ποίησις καὶ θὰ καταστερίσῃ
Ἐκείνους ὅσοι, πρὸς θεοὺς καὶ ἡμιθέους ἴσοι,
Ἐπάλαισαν καὶ ἤθλησαν ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης.

Κ. Παλαμᾶς.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ

ΣΤ'.

Περὶ πένθους ἐν Ἀσίᾳ καὶ ἐν Μαλαισίᾳ.

Τὰ ἐν τοῖς πένθεσι γινόμενα ἐν τῷ ἰαβαϊκῷ πελάγει εἰσὶ ποικιλώτατα. Ἄλλοτε οἱ Βατταῖοι ἐφόνευον καὶ ἔτρωγον εὐσεβῶς καὶ ἐν πομπῇ τοὺς γεγηρακότας γονεῖς, τὸ αὐτὸ δ' ἐποίει, κατὰ τὸν Μάρκον Πόλον καὶ ἰνδικόν τι ἔθνος (1) κατὰ δὲ τὸν Ἡρόδοτον οἱ Ἰσσηδόνες, οἵτινες κατατέμνοντες τὸν τεθνεῶτα γονέα, ἀνεμίγνυον τὰ κρέα αὐτοῦ μετὰ τῶν κρεῶν προβάτων καὶ προετίθουν τράπεζαν εἰς πάντας τοὺς προσήκοντας.

Νῦν ἡ ταφὴ τῶν νεκρῶν εἶναι συνηθεστάτη ἐν τῷ ἰαβαϊκῷ πελάγει. Ὑπάρχουσι νεκροταφεῖα ἐν λόφοις, σκιαζόμενα ὑπὸ τοῦ φυλλώματος ἐπιταφίων δένδρων (plumeria acutifolia). Ἐν παλαιοτέροις χρόνοις οἱ νεκροὶ ἢ ἐγκατελείποντο παρὰ τὴν ῥίζαν δένδρου ἐν δάσει, ἢ ἐρρίπτοντο εἰς τὸ ὕδωρ, ἢ ἐκαίοντο μετὰ μιᾶς ἢ πλειόνων γυναικῶν, σφαζομένων πρότερον. Τοῦτο δ' ἐγίνετο προφανῶς κατὰ μίμησιν τῶν ἰνδικῶν *σούττις*. Ἐνιαχοῦ προτιμᾶται ἡ ἔκθεσις τοῦ νεκροῦ ἐπὶ ἰκριωμάτων, κατὰ τὸν τρόπον τῶν Πολυνησίων καὶ τῶν Ἀμερικανῶν. Τὸ πτῶμα, κατατιθέμενον ἐν φερέτρῳ, ἀποτίθεται ὑψηλὰ ἐπὶ ξυλώσεως στηριζομένης διὰ πασσάλων. Οἱ ἰθαγενεῖς Πουλονιᾶς σπείρουσιν ἔπειτα περὶ τὸ ἰκρίωμα ἀναρριχητικὰ φυτά, ἅτινα μετ' οὐ πολὺ καλύπτουσι τὸ φέρετρον διὰ χλοεροῦ περιβλήματος. Τὰ αὐτὰ περίπου τελοῦσι καὶ οἱ Καγιανοὶ τοῦ Βορνέου, οἵτινες ὅμως φυλάττουσιν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας τὸν νεκρὸν ἐν ταῖς κατοικίαις αὐτῶν, καὶ τῷ προσφέρουσι τροφὰς καὶ ἀνάπτουσι περὶ αὐτὸν φῶτα, ἐν ᾧ αἱ γυναῖκες κόπτονται καὶ ὀδύρονται. Μετὰ τοῦ νεκροῦ θάπτουσι καὶ τὰ πράγματα αὐτοῦ, πολλάκις δὲ καὶ τὸν δοῦλον, ἐπὶ τούτῳ φονευόμενον, διότι ἡ σκιὰ τοῦ θανόντος ἀνάγκη νὰ ἔχῃ προσήκουσαν συνοδίαν ἐν τῷ ἄλλῳ κόσμῳ. Ἐκ τῆς αὐτῆς δοξασίας ὁρμώμενοι καὶ οἱ Δαϋάκοι τοῦ Βορνέου φιλοτιμοῦνται μετὰ ζήλου νὰ συλλέξωσιν ὅσον ἔνεστι πλείονας κεφαλάς, πιστεύοντες ὅτι ὁ ἀποκεφαλιζόμενος ὑποχρεοῦται νὰ δουλεύῃ αὐτοῖς ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ. Διὰ τοῦτο δὲν ἀποβάλλουσι τὸ πένθος ἐπὶ τῷ θανάτῳ συγγενοῦς, ἂν μὴ κατορθώσωσι νὰ προμηθευθῶσι μίαν κεφαλήν, ἤτοι ἐν ἄλλοις λόγοις νὰ πέμψωσιν ἕνα δοῦλον εἰς τὸν τεθνεῶτα. Πατήρ, ἀπολέσας υἱόν, φονεύει τὸν πρῶτον ἐντυγχάνοντα, θεωρῶν τοῦτο καθῆκον ἱερόν. Δὲν ἐπιτρέπεται δὲ παντὶ νέῳ νὰ νυμφευθῇ, ἂν μὴ προμηθευθῇ μίαν κεφαλήν. Αἱ ἐνέδραι καὶ αἱ παγίδες πρὸς σύλληψιν καὶ ἀποκεφάλισιν ἀνθρώπων εἶνε ἔθιμον ἐθνικὸν τῶν Δαϋάκων, οἵτινες θεωροῦσι τοῦτο πολλῶν ἐπαίνων ἄξιον. Κατὰ τὸν Wallace, οἱ Δαϋάκοι εἰσὶν ἄλλως ἀγαθοί, ὅπερ οὐδόλως εἶνε παράδοξον· διότι τὸ αἴσθημα τοῦ καθήκοντος, φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ ὀρθοῦ λόγου, ὠθεῖ καὶ αὐτοὺς καὶ πολλοὺς ἄλλους εἰς μυσαρὰς παρεκτροπάς.

Τὰ ὑπὸ τῶν Μογγόλων καὶ τῶν Μογγολοειδῶν τῆς ἠπειρωτικῆς Ἀσίας συνειθιζόμενα ἐν τοῖς πένθεσι, καίτοι διαφέροντα ἀλλήλων ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον, παρουσιάζουσι μεγάλην ὁμοιότητα ἐν τοῖς καθόλου. Φαίνεται δέ, ὅτι πάντες οἱ ἐθνικοὶ κλάδοι τῆς μεγάλης ἐκείνης φυλῆς ἐν ἀρχῇ ἐγκατέλειπον τοὺς νεκρούς, ἤτοι ἐκθέτοντες ἐν ἀγροῖς, ἤτοι ῥίπτοντες αὐτοὺς εἰς τὴν θάλασσαν, εἰς ποταμοὺς κλπ. Εἶτα δὲ κατέκαιον πυρὶ τοὺς ἐπισήμους ἄνδρας, καὶ τέλος, ὡς συμβαίνει νῦν ἐν Σινικῇ, τὴν καῦσιν τῶν νεκρῶν ἀντικατέστησεν ἡ ταφή. Ἐνιαχοῦ δ' ἀπαντῶσιν ὡσαύτως, τοὐλάχιστον ἐν συμβολικαῖς περιστάσεσι, καὶ αἱ ἐπικήδειαι θυσίαι πραγμάτων ἢ ἀνθρώπων.

Ἡ τῶν νεκρῶν καῦσις δεῖται καὶ χρόνου μακροῦ καὶ δαπανῶν οὐκ ὀλίγων, διὰ τοῦτο οὐδαμοῦ δύνανται νὰ συμμορφωθῶσι τῇ συνηθείᾳ ταύτῃ οἱ πένητες. Ὅθεν ἡ ἐγκατάλειψις τῶν νεκρῶν εἶναι ἐν μεγάλῃ χρήσει παρὰ τοῖς Μογγόλοις καὶ τοῖς Μογγολοειδέσι τῶν κατωτέρων τάξεων. Ταύτου δ' ἕνεκα καὶ οἱ τοῦ ὄχλου ἐν Σιάμῃ ῥίπτουσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν εἰς τὸ ὕδωρ, ἄνευ πομπῆς τινὸς οἱασδήποτε.

Ὁμοίως οἱ Θιβέτιοι ἐγκαταλείπουσι τοὺς νεκροὺς τῶν οἰκείων ἑλώρια εἰς τοὺς κόρακας καὶ τοὺς γῦπας, κλπ. Τοῦτ' αὐτὸ ποιοῦσι καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν Μογγόλων, οἵτινες ἐρωτῶσι μόνον τοὺς Λάμας, ὅπως μάθωσιν εἰς ποίαν διεύθυνσιν πρέπει νὰ τεθῇ τὸ πτῶμα. Τὰ δὲ τεθνεῶτα παιδία ἐμβάλλουσιν εἰς δερματίνους σάκκους, μετὰ τῆς προσηκούσης προμηθείας βουτύρου καὶ ἄλλων τροφῶν, καὶ εἶτα ἐκθέτουσιν αὐτὰ εἰς τὰς ὁδούς· διότι δοξάζουσιν, ὅτι ἡ νεαρὰ σκιὰ αὐτῶν, προώρως χωρισθεῖσα τοῦ σώματος, ἐνδέχεται νὰ ἐν-

(1) Τὸ αὐτὸ ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (Β, 38) διὰ τοὺς καλουμένους Καλατίας τῶν Ἰνδῶν, «οἳ τοὺς γονέας κατεσθίουσι.» Σ. τ. Μ.

Digitized by Google

σαρκωθῇ ἐν τοῖς κόλποις γυναικός τινος, κατὰ τὴν διάβασιν αὐτῆς ἐκεῖθεν.

Πιθανὸν εἶναι, ὅτι αἱ κίτριναι φυλαὶ μετὰ τὴν ἔκθεσιν τῶν νεκρῶν παρεδέχθησαν τὴν καῦσιν. Ἐνίοτε ὅμως συγχωνεύονται καὶ οἱ δύο τρόποι· οὕτω λόγου χάριν ἐν Σιάμῃ πρωτοῦ νὰ καύσωσι τὸ πτῶμα, χωρίζουσι τὰς σάρκας αὐτοῦ, ἃς ῥίπτουσιν εἰς τοὺς θῶας καὶ τοὺς γῦπας. Πολλοὶ δὲ Τάταροι, παρ' οἷς ἄγνωστος ἡ τῶν νεκρῶν καῦσις, κατακόπτουσι τὰ πτώματα τῶν οἰκείων καὶ παραβάλλουσι τὰ κομμάτια αὐτῶν βορὰν εἰς τοὺς κύνας. Ἀλλ' ἐν τῇ μογγολικῇ Ἀσίᾳ ἡ καῦσις τῶν νεκρῶν, καὶ μάλιστα τῶν ἐπισήμων, εἶναι ἐν μεγάλῃ χρήσει. Ἐν Σιάμ οἱ νεκροὶ ἀρχηγῶν κατακαίονται διὰ μεγάλης δαπάνης, ἐπὶ μεγαλοπρεποῦς πυρᾶς, ἧς ἡ κατασκευὴ καὶ χρόνον πολὺν καὶ χρήματα οὐκ ὀλίγα ἀπαιτεῖ· τούτου δ' ἕνεκα πρωτοῦ νὰ τὰ κατακαύσωσι ταριχεύουσι τὰ πτώματα. Οἱ δὲ τοῦ ὄχλου καίουσι καὶ αὐτοὶ ἐνίοτε τὰ πτώματα τῶν οἰκείων, ἀλλ' οὐχὶ βεβαίως ὡς οἱ ἐπίσημοι· μὴ δυνάμενοι μάλιστα νὰ ταριχεύωσι τοὺς νεκρούς, ἕνεκα τῆς ἀπαιτουμένης πρὸς τοῦτο δαπάνης, φροντίζουσι πολλάκις ν' ἀποκόπτωσι μέρος τῶν σαρκῶν, καὶ νὰ ῥίπτωσιν, ὡς οἱ Τάταροι, εἰς τοὺς κύνας, τοὺς γῦπας κλπ. Οἱ πλούσιοι Μογγόλοι φιλοτιμοῦνται νὰ κατακαίωσι τοὺς νεκροὺς τῶν συγγενῶν ἐν κλιβάνοις ἐπίτηδες κατασκευαζομένοις· ἐν τῇ τελετῇ δέ, τῆς καύσεως παρίστανται καὶ λάμαι, ψάλλοντες νεκρώσιμον ἀκολουθίαν. Οἱ Θιβέτιοι ἐμβάλλουσι τοὺς νεκροὺς εἰς λάρνακας πολυτελεῖς καὶ κατακαίουσιν αὐτούς, ὑπαυλούσης μουσικῆς· παρίστανται ἐπίσης ἐν τῇ τελετῇ καὶ ἱερεῖς, ἁδρῶς ἀμειβόμενοι, ὡς εἰκός. Οἱ καθ' ἡμᾶς Σῖναι ἐλησμόνησαν, ὡς φαίνεται, τὴν συνήθειαν τῆς καύσεως τῶν νεκρῶν, ἀλλ' ἐτήρουν αὐτὴν ἔτι ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Μάρκου Πόλου, τοὐλάχιστον ἔν τισι χώραις τοῦ ἀπεράντου κράτους αὐτῶν.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ταφὴ τῶν νεκρῶν εἶναι ἐν πολλῇ χρήσει ἐν τῇ μογγολικῇ Ἀσίᾳ. Οἱ Σιάμιοι θάπτουσι μόνον τὰ πρὸ τῆς ὀδοντοφυΐας θνήσκοντα νήπια καὶ τὰς ἐγκύους γυναῖκας· ταύτας μάλιστα ἐκθάπτουσι μετ' ὀλίγους μῆνας, ὅπως τὰς καύσωσιν. Οἱ Βιρμάνιοι ὁτὲ μὲν θάπτουσιν, ὁτὲ δὲ κατακαίουσι τοὺς νεκρούς. Οἱ νομάδες Μογγόλοι θάπτουσι τὰ πλεῖστα τῶν πτωμάτων, ἅτινα δὲν ἐκθέτουσιν εἰς βορὰν τῶν θηρίων. Οἱ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνες τῶν Μογγόλων θάπτονται ἐνίοτε ἐν εὐρυτάτοις ὑπογείοις τάφοις, μετὰ πολλῆς καὶ δαπανηροτάτης πομπῆς, ἐπισφαζομένων πολλῶν ἀνθρώπων. Ὑπεράνω τοῦ ὑπογείου τάφου κτίζουσι μέγα οἰκοδόμημα, κοσμούμενον διὰ βουδικῶν ἀγαλμάτων, εἰς ὃ ἀποθέτουσι τὰς βασιλικὰς στολάς, πολυτίμους λίθους καὶ μεγάλας ποσότητας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Περὶ δὲ τὸν νεκρὸν τοῦ ἡγεμόνος, ὃν θέτουσιν ἐν στάσει βουδιστοῦ δεομένου, τοποθετοῦσι παιδία φαρμάκῳ ἀποκτεινόμενα πρὸς τοῦτο, ὧν ἄλλο μὲν κρατεῖ τὸ ῥιπίδιον, ἄλλο τὴν καπνοσύριγγα κλπ. τοῦ θανόντος.

Εἶναι τοῖς πλείστοις γνωστόν, ὁπόσην σημασίαν ἀποδίδουσιν εἰς τὰς ἐπιταφίους τελετὰς οἱ Σῖναι, οἵτινες ἄλλως οὐδαμῶς ταράσσονται ἐκ τῶν παιδαριωδῶν φόβων, οὓς ἐμπνέει ἡμῖν ὁ θάνατος. Ἀξιάγαστος θεωρεῖται ἐν Σινικῇ, καὶ εὐσεβοῦς υἱοῦ ἔργον ἡ δωρεὰ λαμπροῦ φερέτρου εἰς γηραιοὺς γονεῖς. Χαίρουσι δὲ τὰ μάλιστα καὶ οἱ γονεῖς τοιοῦτο λαμβάνοντες δῶρον· διότι οἱ Σῖναι, ἀπηλλαγμένοι κατὰ τὸ πλεῖστον τῶν ἡμετέρων ζοφερῶν δοξασιῶν περὶ μελλούσης ζωῆς, ἀτενίζουσι μετὰ πολλῆς ἀταραξίας τὸν θάνατον. Ἀλλ' οἱ συγγενεῖς τοῦ θανόντος ἐν Σινικῇ καὶ αὐτὴν τὴν μεγαλοπρεπεστάτην κηδείαν ὑπολαμβάνουσιν ὑποδεεστέραν τῆς ἐμπρεπούσης τῷ νεκρῷ, καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις καταστρέφονται οἰκονομικῶς οἰκογένειαι, ὅπως κηδεύσωσι προσηκόντως νεκρόν.

Αἱ ἐπικήδειαι θυσίαι, μέχρι τοῦ νῦν οὖσαι ἐν χρήσει κατὰ τὸν θάνατον ἐπισήμων τινῶν Ταταρων, εἶναι συνήθεια ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐρριζωμένη ἐν τῇ μογγολικῇ φωνῇ. Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μάρκου Πόλου, κομιζομένου τοῦ νεκροῦ ἄρχοντος Ταταρου εἰς τὴν τελευταίαν κατοικίαν αὐτοῦ, οἱ συνοδεύοντες τὴν κηδείαν συνείθιζον νὰ ἀποκτείνωσι τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἐπιλέγοντες: «Ὑπάγετε νὰ ὑπηρετῆτε τὸν αὐθέντην σας εἰς τὸν ἄλλον κόσμον». Συνείθιζον ἐπίσης νὰ ἐπισφάττωσι τὸν κάλλιστον τῶν ἵππων τοῦ θανόντος, ὅπως δύνηται οὗτος νὰ ἐπιβαίνῃ αὐτοῦ ἐν τῇ ἄλλῃ ζωῇ.

Ἀπανταχοῦ σχεδὸν ἡ φαντασία τοῦ κατὰ φύσιν ἀνθρώπου ἔπλασεν, ὅτι ἡ ζωὴ ἐξηκολούθει μετὰ θάνατον κατὰ τύπον ἀναλογώτατον τῇ πραγματικῇ ὑπάρξει. Ὅθεν φυσικωτάτη ἦτο ἡ σκέψις, ὅτι δέον νὰ χορηγῆται τῇ αἰθερίᾳ καὶ ὑλικῇ σκιᾷ τοῦ τεθνεῶτος συνοδία τῶν αἰθερίων ἐπίσης σκιῶν τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἐφίλουν καὶ ἐθεράπευον αὐτὸν ζῶντα, τῶν κατοικιδίων ζῴων, τῶν ὅπλων καὶ τῶν τοιούτων, ὧν κατὰ τὴν ὁρατὴν αὐτοῦ ὕπαρξιν ἐποιεῖτο χρῆσιν. Ἡ ὀλεθρία αὕτη δοξασία ὑπηγόρευσε βεβαίως τὸν φόνον ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων, ἴχνη δὲ ταύτης ἀπαντῶσιν ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς ἀνθρωπίναις κοινωνίαις.

Ὁ σινικὸς λαός, ὁ ἥκιστα φιλόθρησκος πάντων τῶν λαῶν, διῆλθε καὶ οὗτος, ὡς πάντες οἱ λοιποί, χρόνους δεισιδαιμόνων προλήψεων. Εἴδομεν ὅτι ἐπὶ τοῦ Μάρκου Πόλου ἦσαν ἀκόμη ἐν χρήσει ἔν τισι σινικαῖς ἐπαρχίαις αἱ φονικαὶ θυσίαι· ἀλλὰ καὶ τότε ἐν ἄλλαις ἐπαρχίαις μόνον τὰ σύμβολα αὐτῶν διετηροῦντο. Οἱ ἐπισεσαγμένοι ἵπποι, τὰ ὅπλα, αἱ χρυσοποίκιλτοι ὀθόναι καὶ τὰ τοιαῦτα

ἀντικαθίσταντο οἰκονομίας χάριν δι' ὁμοιωμάτων ἐκ περγαμηνῆς, συγκαιομένων τῷ νεκρῷ.

Κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ ἐτήρουν ἐνίοτε τὰ πτώματα κεκλεισμένα ἐν τοῖς φερέτροις ἐπὶ ἕξ μῆνας, καὶ παρέθετον αὐτοῖς ἐπιμελῶς καθ' ἑκάστην τροφάς. Ἀκόμη καὶ σήμερον οἱ Σῖναι παραθέτουσι νεκρικὰ δεῖπνα, ἐν οἷς προβάλλουσι τῷ νεκρῷ τροφάς, ὡς ἂν ἦτο ζωντανός. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι πλέον συμβολικὸν ἔθος διατηρούμενον ἕνεκα τῆς ἄκρας εὐσεβείας τῶν Σινῶν πρὸς τοὺς γονεῖς, ὧν τὸ πένθος φέρουσιν ἐπὶ τρία ὅλα ἔτη. Ὅμως, ἐπειδὴ διαρκοῦντος τοῦ πένθους οἱ δημόσιοι λειτουργοὶ ὀφείλουσι νἀπέχωσι πάσης ἐργασίας, διὰ τοῦτους ἡ διάρκεια αὐτοῦ περιωρίσθη εἰς εἰκοσιεπτὰ μῆνας μόνον.

Ἡ χρῆσις τῶν δείπνων τῶν νεκρῶν, κοινοτάτη καθ' ἅπασαν τὴν γῆν, προέρχεται προδήλως ἐκ τῆς δοξασίας, ὅτι ἡ ζωὴ οὐδαμῶς ἐκλείπει ἕνεκα τοῦ θανάτου, ὅστις θεωρεῖται συμβεβηκὸς ἀσήμαντον. Ἐν τῷ Βουτάν, λόγου χάριν, ὁ νεκρὸς ἐφυλάσσετο ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, προτοῦ νὰ τεθῇ ἐπὶ τῆς πυρᾶς, καὶ κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον οἱ ἱερεῖς παρέθετον αὐτῷ καθ' ἑκάστην τροφάς. Σήμερον ἀκόμη οἱ κάτοικοι τῆς φινικῆς Ῥωσσίας ἔχουσιν ἀνάλογα ἔθιμα. Οἱ Ὀστιάκοι τῆς Σιβηρίας ἀναπαριστῶσι τοὺς ἐπισήμους νεκροὺς δι' εἰδωλίων ἐκ γλυπτοῦ ξύλου καὶ κατὰ τὰ μνημόσυνα αὐτῶν παραθέτουσι τροφὰς καὶ εἰς τὰ ξοανίδια ἐκεῖνα. Ὅμοια εἰκονίδια ἔχουσι καὶ αἱ χῆραι τῶν Ὀστιάκων, πρὸς παράστασιν τῶν θανόντων συζύγων, καὶ συγκατακλίνονται μετ' αὐτῶν· οἱ συγγενεῖς μάλιστα προσφέρουσι καὶ τροφὰς εἰς αὐτά.

Ἀλλαχοῦ δέ, ὡς λόγου χάριν ἐν Σιὰμ καὶ ἐν Ταταρίᾳ, περισυλλέγουσι τὴν κόνιν τῶν καέντων νεκρῶν, καὶ ζυμοῦντες αὐτὴν σχηματίζουσιν ἢ βουδικὰ εἰδώλια, ἢ δίσκους, τοὺς ὁποίους θέτουσι πυραμιδοειδῶς. Τὰ δ' οὕτω μεταπλασσόμενα νεκρικὰ λείψανα θεωροῦνται *Λάρητες, πενᾶται*, οὓς μετ' εὐλαβείας φυλάττουσιν, ὑπολαμβάνοντες προδήλως αὐτοὺς ὡς τὸ ἐνδιαίτημα τῶν σκιῶν τῶν τεθνεώτων.

(Ch. Letourneau) ** Π.

Ἄλλοτε ἐθεωρεῖτο κολακεία τὸ νὰ μὴ τολμᾷ τις νὰ λέγῃ τὴν ἀλήθειαν πρὸς τοὺς ἄρχοντας, σήμερον ὅμως δὲν τολμῶσι νὰ λέγωσι ταύτην καὶ πρὸς τοὺς ὑποδεεστέρους. Ἤδη ὅτε τὰ πλήθη ἀσκοῦσι πολιτικὴν ἐξουσίαν, τάσις γενικὴ ὑπάρχει πρὸς περιποίησιν αὐτῶν καὶ κολακείαν· ὁμιλοῦσι πρὸς αὐτὰ διὰ λόγων γλυκέων. Ἀποδίδουσιν ὁμιλοῦντες εἰς αὐτὰ ἀρετάς, ὧν ἐντελῶς στεροῦνται. Ἀποφεύγουσι δημοσίᾳ νὰ προτείνωσιν ἀληθείας σωτηρίους, ἀλλὰ δυσαρέστους, καὶ ὅπως ἐνίοτε ἀποκτήσωσι τὰς συμπαθείας των προτείνουσι σχέδια, εἰς ἐκπλήρωσιν τῶν ὁποίων οὐδέποτε σκοποῦσι νὰ προβῶσι.

ΟΙ ΜΕΝΕΞΕΔΕΣ

Ἄνθη τοὐρανοῦ, πεσμένα
'Σ τῆς φτωχῆς μας γῆς τὸ χῶμα,
Καὶ γι' αὐτὸ ζωγραφισμένα
Μὲ τοῦ οὐρανοῦ τὸ χρῶμα,

Ὁ Θεὸς ἀπὸ τὰ ὕψη,
Πρὶν 'ς τὴ γῆ σᾶς ῥίξῃ κάτου,
'Σ τὴ ζωή σας ἔχει κρύψῃ
Κάτι τι γιὰ χάρισμά του:

Κάτι τι ποῦ νὰ μυρίζῃ
Σὰν ἀγάπη, σὰν ἐλπίδα...
Κάτι τι ποῦ νὰ θυμίζῃ
Τὴν οὐράνιά σας πατρίδα.

Κ ***

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Κατὰ τὸ ἡμερολόγιον τοῦ Οὐϊτάκερ ἐν Ἀγγλίᾳ ἀνεφύησαν κατὰ τὸ ἔτος 1884 δεκαὲξ νέαι αἱρέσεις χριστιανικαί, ἀναγνωρισθεῖσαι ἐπισήμως ὑπὸ τῆς οἰκείας ἀρχῆς· ἀπεσβέσθη δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος μία αἵρεσις ἐκ τῶν πρότερον ὑπαρχουσῶν. Ἐν Ἀγγλίᾳ οὐδὲν εὐκολώτερον τῆς ἱδρύσεως νέας τινὸς θρησκευτικῆς αἱρέσεως.

Νεανίαι τινὲς ἱδρύσαντες σύλλογον παρήγγειλαν εἴς τινα ξυλουργὸν βῆμα καρύϊνον. Τὸ βῆμα μετά τινας ἡμέρας ἦτο ἕτοιμον καὶ μετεφέρθη εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν συνεδριάσεων.

— Τί βῆμα εἶνε αὐτό; λέγει ὁ πρόεδρος εἰς τὸν τεχνίτην. Τί ἐλεεινὴ ἐργασία!... Αὐτὸ θὰ σπάσῃ ἐντὸς ὀλίγου.

— Ἔννοιά σας, κύριε πρόεδρε, θὰ βαστάξῃ πολὺ περισσότερο παρὰ ὁ σύλλογος.

Ὑπάλληλός τις ὑπουργείου ἤλλαξεν ὑπηρέτριαν. Τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἡ νέα ὑπηρέτρια φέρει εἰς τὸν ὑπάλληλον τὸν καφέ.

— Σᾶς ἔφερα, ἀφεντικό, τὸν καφέ.

— Κρίμα, ἐξέχασα νὰ σοῦ πῶ νὰ μὴ μοῦ ψήσῃς καφέ. Τὸ πρωῒ δὲν πίνω ποτὲ καφέ, γιατὶ δὲν ἠμπορῶ τότε νὰ κοιμηθῶ διόλου 'ς τὸ ὑπουργεῖο.

Ἀφέλεια παιδική:

Ὁ Μιμῖκος πρὸς τὸν παπποῦν.

— Σήμερα, παπποῦ, 'σ τὸν περίπατο εἴδαμε δύο γαϊδουράκια. Τὸ ἕνα ἦτανε λίγο μεγάλο· τὸ ἄλλο ἦτανε μικρὸ μικρό... νὰ τόσο!

Ὁ παπποῦς.—Καὶ πόσο ἦτανε μεγάλο;

— Ἦτανε σὰν κ' ἐμένα μεγάλο.

— Καὶ πόσο ἦτανε τὸ ἄλλο;

— Νὰ τόσο... σὰν κι' ἐσένα ἀπάνω κάτω, παπποῦ.

Ὁ μικρὸς Γεώργιος ἀκούσας τὸν διάλογον:

— Δὲν 'ντρέπεσαι, Μιμῖκο, τί λές; ἔχει γαϊδοῦρι τόσο μεγάλο 'σὰν τὸ παπποῦ;

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 928.

Digitized by Google

'Αριθ. 466 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 2 Δεκεμβρίου 1884

ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΡΕΝΑΝ

«Ἐγεννήθην, ὦ γλαυκῶπις θεά, ἐκ βαρβάρων γονέων, ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ἀγαθῶν καὶ ἐναρέτων Κιμμερίων τῶν οἰκούντων ἐν παραλίᾳ θαλάσσης ἀγρίας, βραχώδει καὶ ὑπὸ τῶν καταιγίδων πληττομένῃ. Οἱ κάτοικοί της μόλις ἔχουσιν ἰδέαν τοῦ ἡλίου· ἄνθη των εἶνε τὰ θαλάσσια φυτὰ καὶ τὰ φύκη καὶ τὰ κεχρωματισμένα κογχύλια, τὰ ἐν τῷ βυθῷ τῶν μονήρων ὅρμων της εὑρισκόμενα. Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ τὰ σύννεφα φαίνονται ἄχροα, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ χαρὰ εἶνε θλιβερά πως· ἀλλὰ πηγαὶ ψυχροῦ ὕδατος ἀναβρύουσιν ἐκ τῶν βράχων καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν κορῶν της ὁμοιάζουσι πρὸς

Digitized by Google

τὰς πηγὰς ταύτας, ἐν αἷς ἐγκατοπτρίζεται ὁ οὐρανός...

«Οἱ πατέρες μου, ὅσον μακρὰν καὶ ἂν ἀνέλθω, εὑρίσκω ὅτι ἐπεχείρουν πλοῦς εἰς θαλάσσας, τὰς ὁποίας δὲν εἶδον οἱ Ἀργοναῦται σου. Βρέφος ὢν ἤκουσα ᾄσματα τῶν πολικῶν ἐκδρομῶν. Ἐξαυκαλήθην μὲ τὴν ἀνάμνησιν πλεόντων πάγων, θαλασσῶν ὁμιχλωδῶν γάλακτι προσομοίων, νήσων καταμέστων πτηνῶν ᾀδόντων, ἀνιπταμένων ὁμοῦ ἁπάντων καὶ ἐπισκοτιζόντων τὸν οὐρανόν.»

Ταῦτα λέγει πρὸς ἄλλοις ὁ συγγραφεὺς τοῦ *Βίου τοῦ Ἰησοῦ* ἐν τῇ θαυμασίᾳ ἐκείνῃ καὶ παραδόξῳ «Προσευχῇ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως», τὴν ὁποίαν ἀπέτεινεν «ὅτε ἐγένετο ἄξιος νὰ νοήσῃ τὴν τελείαν Καλλονήν».

Ὁ πατὴρ τοῦ Ῥενὰν ἦτο ναυτικὸς ἐκ Τρεγγιὲ τῆς Βρετάνης καταγόμενος, ὅτε δὲ ὁ μέλλων μέγας συγγραφεὺς ἐγεννήθη — 27 Φεβρουαρίου 1823 — ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ εὑρίσκετο ἐν καταστάσει παραπλησίᾳ τῇ ἐνδείᾳ. Ἡ κατάστασις αὕτη ἐδεινώθη ὅτε ἐπνίγη ὁ πατὴρ ἐν μακρινῷ ταξειδίῳ. Τότε ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἐρνέστου ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν σχολείου τινός, ἐν ᾧ ὁ ἄλλος υἱὸς εἰσῆλθεν εἰς τραπεζικὸν κατάστημα καὶ ὁ τελευταῖος ἤρξατο τῶν σπουδῶν του ἐν τῇ μικρᾷ ἱερατικῇ σχολῇ τοῦ Τρεγγιέ.

Τρία ἔτη διήνυσεν ἐν τῇ σχολῇ ἐκείνῃ ἐν πίστει καὶ εὐλαβείᾳ μορφούμενος. Οὐδεὶς θὰ ἐπίστευέ ποτε ὅτι ὁ Ἐρνέστος Ῥενὰν ἦτο προωρισμένος δι' ἄλλο τι ἐκτὸς τοῦ ταπεινοῦ καὶ εἰρηνικοῦ ἔργου τοῦ ἐφημερίου ἐν μικρῷ χωρίῳ. Καὶ ὅμως ἄλλως ἔδοξε τῇ τύχῃ. Ὁ μέλλων περιώνυμος ἀρχιεπίσκοπος Αὐρηλίας Δουπανλού, ἁπλοῦς τότε ἀββᾶς ὤν, ἀλλὰ διαφλεγόμενος ὑπὸ τοῦ θρησκευτικοῦ ζήλου, ὅστις μέχρι τέλους τοῦ βίου του ἐθέρμαινεν αὐτόν, δραστηρίως ἐφρόντιζε τότε νὰ περισυλλέγῃ πανταχόθεν τῆς Γαλλίας τοὺς διαπρέποντας μαθητὰς ὅπως καταστήσῃ αὐτοὺς ἐπιφανεῖς ἱερεῖς. Τὸ ὄνομα τοῦ Ἐρνέστου μετὰ τοιαύτης εὐφημίας ἐμνημονεύθη ἐν ταῖς ἐξετάσεσιν, ὥστε εἵλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ Δουπανλοῦ, ὅστις μετά τινας περὶ τοῦ νεαροῦ μαθητοῦ πληροφορίας ἐχορήγησεν αὐτῷ ὑποτροφίαν διὰ μεγαλητέραν ἱερατικὴν σχολήν. Ἡ οἰκογένειά του τὸ ἀνέλπιστον τοῦτο εὐτύχημα ἐδέξατο μετὰ χαρᾶς καὶ ἐνθουσιασμοῦ. «Δὲν ἐπροφθάσαμεν νὰ σκεφθῶμεν, γράφει ὁ Ῥενάν. Εἴχομεν διακοπάς, καὶ εἶχον μεταβῇ εἰς γειτονικὸν χωρίον ὅπου κατῴκει εἷς τῶν συμμαθητῶν μου. Τῇ 4 ὥρᾳ μετὰ μεσημβρίαν ἦλθέ τις καὶ μ' ἐζήτησε. Τὴν ἐπιστροφὴν ἐκείνην ἐνθυμοῦμαι ὡς νὰ ἐγένετο χθές. Ἔπρεπε νὰ ὁδοιπορήσωμεν ὑπὲρ τὴν μίαν ὥραν πεζῇ, διὰ μέσου τῶν ἀγρῶν. Οἱ κώδωνες τῶν πέριξ ἐκκλησιῶν κρουόμενοι τὴν ὥραν τοῦ ἑσπερινοῦ διέχεον εἰς τὸν ἀέρα γαλήνην τινὰ καὶ ἡδεῖαν μελαγχολίαν, εἰκόνα τοῦ βίου ὃν διὰ παντὸς ἔμελλον ν' ἀπολίπω.....»

Πολλάκις βεβαίως θὰ ἀνελογίσθη ὁ ἐπίσκοπος τῆς Αὐρηλίας τὴν μοιραίαν ταύτην ὑποστήριξιν, ἣν παρέσχεν ὑπὲρ τῆς πίστεως εἰς ἐκεῖνον, ὃν βραδύτερον ἐθεώρησεν ὡς τὸν χείριστον ἐχθρὸν τῶν τιμαλφεστάτων καὶ ἱερωτάτων αὐτῷ.

Μετὰ τρία ἔτη εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἱεροσπουδαστήριον τοῦ Ἰσσῆ, ἐν ᾧ ἐδιδάσκετο ἡ φιλοσοφία. Ἐν τούτῳ κατηρτίσθη ἐπιστημονικῶς ὁ Ῥενάν, ἐγκύπτων εἰς τὴν μελέτην ἐντόνως, καταβιβρώσκων τόμους ἐπὶ τόμοις. Λέγεται δ' ὅτι εἷς τῶν διδασκάλων τῆς σχολῆς ἐκείνης πτοηθεὶς ἐκ τῆς ἡδονικῆς περὶ τὴν σπουδὴν μανίας τοῦ ἱεροσπουδαστοῦ, καὶ οἱονεὶ ὑπὸ ἐκλάμψεώς τινος περὶ τοῦ μέλλοντος φωτισθείς, εἶπεν αὐτῷ:

— Δὲν εἶσαι χριστιανός!

Ἐκ τῆς ἱερατικῆς σχολῆς τοῦ Ἰσσῆ μετέβη εἰς τὴν τοῦ Ἁγίου Σουλπικίου, ἐξ ἧς ἔμελλε νὰ ἐξέλθῃ ἱερεύς. Ἐν αὐτῇ ἐγένετο ὁ προσφιλὴς μαθητὴς τοῦ Ἀββᾶ Χίρ, παρὰ τοῦ ὁποίου ἐδιδάχθη τὴν ἑβραϊκήν, ἐν αὐτῇ δὲ καὶ ἡ φιλοπονία του ἀνῆλθεν εἰς τὸν ὕψιστον αὐτῆς βαθμόν. «Τὰ ἔτη ἐκεῖνα τῆς ἐργασίας, γράφει ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ, μόνον πρὸς σφοδρὰν ἐγκεφαλίτιδα δύναμαι νὰ συγκρίνω, καθ' ἣν πᾶσαι αἱ λειτουργίαι τῆς ζωῆς ἐσταμάτησαν ἐν ἐμοί».

Κατὰ μικρὸν δὲ ἡ πίστις ἐγκατέλειπεν αὐτόν. Εἰλικρινὴς ὅμως ὢν καὶ εὐθὺς καὶ μὴ ἀνεχόμενος νὰ φορῇ τὸ ῥάσον τοῦ ἱεροσπουδαστοῦ ὑποκριτικῶς ἐνῷ ἡ ἀμφιβολία ἐνεφώλευεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἀπεφάσισε νὰ ἐκδυθῇ αὐτό, καὶ τῇ 6 ὀκτωβρίου 1845 ἀπελθὼν τοῦ Ἁγίου Σουλπικίου μετέβη εἰς μικρόν τι ἐγγὺς ξενοδοχεῖον, ἐν ᾧ ἐνοικίασε δωμάτιον.

Εὑρέθη δ' αἴφνης μόνος, ἔρημος, ἄνευ προστασίας, ἄνευ πόρου ζωῆς· ἐπί τινα χρόνον ἔζησεν ἰδιαίτερα παραδίδων μαθήματα. Ἀλλὰ τάχιστα ἐπῆλθεν αὐτῷ ἀρωγὸς ἡ ἀδελφή του — ἐκείνη εἰς ἣν ἀφιέρωσε τὸν *Βίον τοῦ Ἰησοῦ* καὶ θερμῶς ἐθρήνησε θανοῦσαν — ἥτις καὶ ἠθικῶς ἀνεκούφισεν αὐτὸν κατανοήσασα τὴν ἐσωτερικὴν κρίσιν ἣν διήρχετο, καὶ συμβουλεύσασα αὐτῷ ν' ἀκούσῃ μόνης τῆς συνειδήσεώς του τὴν φωνήν, καὶ ὑλικῶς δοῦσα εἰς αὐτὸν καιρὸν νὰ παρασκευασθῇ πρὸς ἐξετάσεις. Μετὰ τρία ἔτη ἐπρώτευσεν ἐν διαγωνισμῷ ὑφηγεσίας τῆς φιλοσοφίας, τῷ δὲ 1849 συνέγραψεν ὑπόμνημα περὶ τῆς μελέτης τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης κατὰ τὸν μεσαίωνα, τυχὸν τοῦ βραβείου τοῦ Ἰνστιτούτου. Τῷ 1856 ἐξελέχθη μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν ἀντικαταστήσας τὸν Thierry. Συνειργάζετο τότε ἐν τῇ *Ἐφημερίδι τῶν Συζητήσεων* καὶ τῇ *Ἐπιθεωρήσει τῶν δύο κόσμων*, καὶ πολλὰ δ' ἄλλα ἐδημοσίευσεν ἔργα, ἐν οἷς καὶ μετάφρασιν τοῦ Βιβλίου τοῦ Ἰὼβ ἐκ τοῦ ἑβραϊκοῦ.

Τῷ 1860 ἐστάλη εἰς Συρίαν ὅπως περισυναγάγῃ τὰ λείψανα τοῦ ἀρχαίου φοινικικοῦ πολιτι-

Digitized by Google

σμοῦ, μετὰ δὲ τὴν ἐπάνοδόν του διωρίσθη καθηγητὴς ἐν τῷ Collége de France· ἀλλὰ παυθεὶς κατόπιν θορυβωδῶν διαδηλώσεων τῶν κληρικοφρόνων ἐδημοσίευσε τῷ 1863 τὸ περικάλλητον αὐτοῦ σύγγραμμα ὁ *Βίος τοῦ Ἰησοῦ*, ὅπερ ἀνήγαγεν αὐτὸν εἰς ὑψίστην φιλολογικὴν περιωπήν, καὶ εἶτα τοὺς *Ἀποστόλους*, τὸν *Ἅγιον Παῦλον*, τὸν *Ἀντίχριστον* καὶ πολλὰ ἄλλα ἔξοχα ἐπὶ εὐρυμαθείᾳ καὶ καλλιεπείᾳ ἔργα.

Διότι ὁ Ῥενὰν πρὸς τῇ σοφίᾳ κέκτηται καὶ τὸ χάρισμα τῆς καλλιτεχνίας ἐν τῷ λόγῳ· τοῦτο μάλιστα εἶνε καὶ τὸ ἐξέχον αὐτοῦ προσόν· αἱ φιλοσοφικαί του ἰδέαι οὐχὶ σπανίως παρέχουσι πρῶτα μέρη πρὸς τὴν κριτικήν, αἱ δὲ φιλολογικαί του γνώσεις ἔστιν ὅτε ἐξελέγχονται ἀμοιροῦσαι βάθους, ἀλλ' εἶνε ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ μελῳδικὴ μαγεία τοῦ ὕφους του ἀναδείκνυσιν αὐτὸν τὸν καλλιεπέστατον τῶν συγχρόνων γάλλων λογογράφων.

Τῷ 1871 ἐξελέχθη μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημείας, ὁ δὲ Δουπανλοὺ μέλος ὢν αὐτῆς, διαμαρτυρηθεὶς ἐντόνως διὰ τὴν ἐκλογὴν «τοῦ ἀπίστου» ὑπέβαλε πατααγωδῶς τὴν παραίτησίν του.

Ὁ Ῥενὰν διὰ τῶν ἔργων αὐτοῦ κηρύττει τὴν ἄρνησιν πρὸς τὴν πίστιν, οὐχὶ ὅμως σαρκαστικῶς ὡς ὁ Βολταῖρος ἀλλὰ μελαγχολικῶς· δὲν εἶνε τραχὺς εἰς τὰς ἰδέας του ὅπως οὐδὲ εἰς τὸ ὕφος του· καταδικάζει τὰ συστήματα, ἀλλ' ἔπειτα τὰ λοπεῖται· πλήττει τὴν πλάνην ἀλλὰ καὶ ἐκφράζει βαθὺν σεβασμὸν πρὸς αὐτήν· κρημνίζει χαμαὶ τὸ ἄγαλμα καὶ εἶτα καθήμενος ἐν μέσῳ τῶν ἐρειπίων ἐπαινεῖ τὴν πλαστικὴν καλλονὴν τοῦ συντριβέντος· ἐνταφιάζει τὸν Ἐσταυρωμένον, καὶ χέει δάκρυα ἀρρήτως θλιβερὰ καὶ ἡδέα, θρηνῶν αὐτὸν ὅτι ὑπέφερε καὶ ἀπέθανε, καὶ θρηνῶν ἑαυτὸν διότι δὲν πιστεύει εἰς τὴν θειότητα τοῦ εὐγενεστάτου θύματος ἐκ τῶν χυσάντων ἐπὶ τῆς γῆς τὸ αἷμά των.

Ὁ Ἐρνέστος Ῥενὰν εἶνε φιλέλλην, ἐξ ἐκείνων, οἵτινες διαπύρως λατρεύοντες τοὺς προγόνους ἀγαπῶσι καὶ τοὺς ἐπιγόνους. Ἐπεσκέψατο δὲ καὶ τὴν Ἑλλάδα τῷ 1865 καὶ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ἐνεπνεύσθη τὸν θερμὸν ἐκεῖνον πρὸς τὴν Ἀθηνᾶν ὕμνον, ὃν ἐδημοσίευσεν ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασί του. Ὡσεὶ δὲ προώριστο ὅσον τὸ δυνατὸν πλειότερον νὰ συνδεθῇ μετὰ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὁ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸς αὐτοῦ κ. Ψυχάρης εἶνε Ἕλλην.

Πολὺ ἀπατῶνται οἱ νομίζοντες ὅτι ὁ βίος εἶνε διασκέδασις. Ὁ βίος δὲν ἡδονὴ ἀλλ' οὔτε ὀδύνη· εἶνε σοβαρὰ ἐπιχείρησις, ἥτις ἀνετέθη ἡμῖν, καὶ ἣν ἔχομεν καθῆκον νὰ διεξαγάγωμεν καὶ νὰ περατώσωμεν ἐντίμως.

ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

ΑΙ ΜΙΚΡΑΙ ΑΔΕΛΦΑΙ ΤΩΝ ΑΠΟΡΩΝ

(Ἐκ τῶν τοῦ **Maxime Du Camp**)

Ἀφιεροῦται τῷ θεραπευτηρίῳ «Ὁ Εὐαγγελισμός»

Β'. ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ

Ἀφήσας τὸ θορυβῶδες ἑστιατόριον, ἀνέβην τὴν κλίμακα, διῆλθον διὰ τοῦ θεραπευτηρίου, ὅπου ἄρρωστοί τινες ἐπιθάνατοι ἔκειντο ἐκτάδην, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ἀνιάτων. Οἱ παράλυτοι καὶ οἱ παλίμπαιδες, ἀναίσθητοι καὶ δυσώδεις, ἐκοιμῶντο ἢ ἦσαν προσηλωμένοι εἰς τὰ ἐνδόμυχα ὄνειρα, ἃ ἡ θέλησίς των δὲν ἐδύνατο νὰ ἑρμηνεύσῃ, καὶ δὲν ἤκουον κἂν τὰ τύμπανα, τὰ ὁποῖα ἐκρότουν ὑπ' αὐτοὺς εἰς τὸ κάτω πάτωμα. Ἀλλὰ συμμετεῖχον ὅμως καὶ αὐτοὶ τῆς ἑορτῆς, λαβόντες πορτογάλλιον, τὸ ὁποῖον μηχανικῶς πως περιέστρεφον, μὴ εἰδότες τίνα χρῆσιν νὰ κάμωσιν αὐτοῦ. Ἡ ἐπιτηροῦσα αὐτοὺς ἀδελφὴ δὲν στερεῖται ἐργασίας, καὶ τοὺς ἐγείρει μὲν πίπτοντας, τοὺς ἐμποδίζει νὰ ὀλισθαίνωσιν ἐκ τῆς ἕδρας των, μαντεύει τὴν σκέψιν, ἣν δὲν δύνανται νὰ ἐκφράσωσιν, ἀπομάσσει τὴν ῥῖνα καὶ τὰ χείλη των, ἀνανεοῖ τὰ πανία, δι' ὧν περιτυλίσσονται ὡς νεογνά. Ἐνίοτε κλαίοντας ἄνευ λόγου προφανοῦς τοὺς θωπεύει καὶ ἐπιψαύει τὰς παρειάς των, ἵνα τοὺς παρηγορήσῃ. Ἄλλοτε δοκιμάζουσιν εἰς μάτην νὰ λάβωσι ταμβάκον. Αἱ ἀδελφαὶ τοὺς βοηθοῦσι, τοὺς ἀνακλινίζουσι, τοὺς ἀποκοιμίζουσι. Μικραὶ Ἀδελφαὶ τῶν ἀπόρων, εἴσθε ἀξιοθαύμασται.

Ὁ κῆπος εἶνε μέγας καὶ τὸν ὀνομάζουσιν Ἔπαυλιν· ἔχει δὲ κομψοὺς οἰκίσκους, ὅπου αἱ κληματίδες ἐξαπλοῦσι τοὺς βοστρύχους των. Ἀνάγκη νὰ γείνωσι καί τινα παραρτήματα, πλυντήριον ἧττον ψυχρόν, καὶ ὑπνωτήρια ἐπιτρέποντα φιλοξενίαν εὐρυτέραν. Λυπηρὸν εἶνε ν' ἀκούῃ τις τὴν ἔνδειαν κρούουσαν τὴν θύραν καὶ νὰ γινώσκῃ, ὅτι τὸ στενὸν τοῦ χώρου δὲν ἐπιτρέπει νὰ δοθῇ αὐτῇ θέσις εἰς τὴν τράπεζαν καὶ εἰς τὴν ἑστίαν. Καὶ σκέπτονται μὲν ν' ἀποκτήσωσιν εὐρυχωρότερα καταστήματα, ἀλλὰ τὰ κτίρια ἐν Παρισίοις εἶνε δαπανηρά, ἡ δὲ ἡμερησία ἐλεημοσύνη μόλις ἐπαρκεῖ εἰς τὰς ἐπιουσίας ἀνάγκας. Ἀκάματοι παρὰ τοῖς ὑποτρόφοις αὐτῶν, οἷς ἐπιδαψιλεύουσι πᾶσαν θωπείαν καὶ ἐπιμέλειαν, αἱ ἀδελφαὶ ἀκολουθοῦσι κανόνα αὐστηρὸν ἐπιβάλλουσαι ἑαυταῖς λιτοτάτην δίαιταν. Εἰς ἓν τῶν καταστημάτων μὲ ἐξέπληξεν ἡ πολυτέλεια τῆς κλινοστρωμνῆς. Ἕκαστος ὑπότροφος ἔχει μίαν στιβάδα, δύω στρώματα, ἓν ὑποκεφάλαιον, ἓν προσκεφάλαιον καὶ ἓν ἐφάπλωμα ἐκ πτίλων, δωρηθέντα παρ' ἀνδρὸς ἐλεήμονος. Ἤνοιξα τὴν θύραν τοῦ ὑπνωτηρίου τῶν ἀδελφῶν· τὸ δωμάτιον εἶνε πλακόστρωτον, πρὸ τῶν κλινῶν δὲν ὑπάρχει οὔτε τάπης οὔτε κἂν ψίαθος, ἐπὶ ἑκάστης δὲ κλίνης ἓν ἀχύρινον στρῶμα ἢ ἁπλοῦς μᾶλλον σάκκος πλήρης φύλλων ἀραβοσίτου. Ἡ κλίνη τῆς ἡγουμένης εὑρίσκεται πλησίον τοῦ παραθύρου καὶ κατὰ τοῦτο μόνον διακρίνεται τῶν ἄλλων. Ἐὰν ἡ τῆς ψυχῆς γαλήνη δίδῃ ὕπνον καλόν, βεβαίως κοιμῶνται καλῶς ἐπὶ τοῦ ἀχύρου ἐκείνου. Ἄλλως δὲ δὲν μένουσι πολὺ ἐπ' αὐτοῦ. Εἰς τὰς 10 κατακλίνονται, εἰς τὰς 4 ½ τῆς πρωΐας ἐγείρονται. Ὁ κανὼν δὲν ἔχει ἐξαίρεσιν, εἶνε ἀπόλυτος τόν τε χειμῶνα καὶ τὸ θέρος. Διαρκούσης τῆς νυκτός, δύω μικραὶ ἀδελφαὶ κοιμῶνται πλησίον τοῦ θεραπευτηρίου καὶ μένουσιν ὄρθιαι,

Digitized by Google

ὅταν τις τῶν ἀρρώστων ἔχῃ ἀνάγκην περιθάλψεως. Ὁ τοιοῦτος βίος εἶνε ἐπίπονος, οὔτε τὴν ἡμέραν παρέχων ἀνάπαυσιν οὔτε τὴν νύκτα ἡσυχίαν, καθότι ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἐνδέχεται νὰ κληθῶσιν. Αἱ θρησκευτικαὶ ἀσκήσεις δὲν εἶνε ὑπερβολικαὶ ἐν τῷ ἱδρύματι τούτῳ, ἔνθα πλέον ἢ πανταχοῦ αὐταὶ αἱ πράξεις εἶνε προσευχαί· ἡ ἐργασία ὅμως εἶνε ἀδιάκοπος καὶ κοπιώδης διὰ τὴν γυναικείαν ἀσθένειαν, πολλάκις ὑπερβαίνουσα τὰς δυνάμεις. Αἱ Μικραὶ Ἀδελφαὶ ἀποθνήσκουσι νέαι, ὡσεὶ τὸ γῆρας εἰσέδυεν εἰς τὰ σώματα τῶν περιθαλπουσῶν αὐτὸ καὶ ἐπετέλει προώρως τὸ ἔργον του. Εἰς τὸ σωματεῖον τοῦτο δὲν ὑπάρχουσιν ἀξιώματα, ἀλλὰ καθήκοντα μόνον. Ἡ ἡγουμένη ἐπὶ ὡρισμένον χρόνον διορίζεται· μετὰ παρέλευσιν ἓξ ἐτῶν ἀντικαθίσταται, ἀφαιρουμένου αὐτῇ τοῦ ἐφημέρου σκήπτρου, καὶ στέλλεται εἰς ἄλλο κατάστημα. Καὶ πρὶν μὲν διέταττε, τώρα δὲ ὑπακούει, καθότι τίθεται εἰς τὴν τελευταίαν τάξιν. Τῇ ὑπομιμνήσκεται οὕτω, ὅτι εἶνε ἡ ὑπηρέτρια τῶν ἀνικάνων γερόντων καὶ ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε τὸ ἐνδοξότερον τῶν ὅσων δύναται νὰ ἐκτελέσῃ ἐπὶ τῆς γῆς.

Εἰς πάντα τὰ καταστήματα διατηρεῖται ἡ ἄκρα ἐκείνη καθαριότης, ἐφ' ᾗ διακρίνονται τὰ σωματεῖα τῶν γυναικῶν, δι' ἧς δὲ πολλάκις αἱ ἐν τοῖς νοσοκομείοις ὑπηρετοῦσαι ἀδελφαὶ ἠδυνήθησαν ν' ἀπομακρύνωσι τὴν ἐπιδημίαν ἀπὸ τῆς κλίνης τῶν ἀρρώστων. Καὶ εἰς μὲν τὰ νεόκτιστα καταστήματα, ἕνεκα τῶν διαστάσεων τῶν αἰθουσῶν, τοῦ καλοῦ ἀερισμοῦ καὶ τῶν ἰδιαιτέρων τῆς ὑπηρεσίας παρόδων, εὐκόλως καταπολεμοῦσι τὴν ἀκαθαρσίαν, ἣν μεθ' ἑαυτῶν φέρουσιν οἱ γέροντες ὑπότροφοι ὡς λέπραν τῆς ἡλικίας καὶ τῆς πενίας. Ἀλλ' εἰς τὰ παλαιότερα τὸ τοιοῦτον ἀπαιτεῖ ἐργασίαν ἐπιμελῆ καὶ ἀνένδοτον· εἰς τὸ ἄσυλον λ. χ. τῆς ὁδοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου ὁ ἀγὼν εἶνε ἀδιάλειπτος. Ἡ οἰκία εἶνε παλαιά, ἐκ τῶν ἐνόντων διασκευασθεῖσα ὅπως καταστῇ κατάλληλος διὰ τὸν προορισμόν της. Χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς 17ης ἑκατονταετηρίδος, καὶ ἴσως ἀπετέλει ποτὲ μέρος τοῦ Νοσοκομείου Val-de-Grâce, ἀπὸ τοῦ ὁποίου χωρίζεται δι' ἁπλοῦ τείχου. Εἰς τὸ βάθος μικρᾶς αὐλῆς, ὅπου ἀναγινώσκομεν τὴν ἐπιγραφὴν ξενοδοχείου, σχολείου καί τινων βιομηχανικῶν ἐργοστασίων, εἰσερχόμεθα διὰ τριῶν βαθμίδων εἰς τὸ κατάστημα. Ἡ ἐσωτερικὴ λιθίνη κλίμαξ εἶνε πλατεῖα καὶ κοσμεῖται διὰ σιδηροῦ δρυφάκτου, ἀλλ' ἡ κλίμαξ αὕτη εἶνε ἀπατηλή, καθότι ἄγει εἰς αἰθούσας χαμηλὰς καὶ σκοτεινάς, εἰς ὑπνωτήρια κακῶς ἐκτισμένα, εἰς κρύπτας ἀχρήστους, ἃς ὅμως ἐχρησιμοποίησαν, εἰς μαγειρεῖον πολὺ μικρόν, εἰς θεραπευτήριον ὅμοιον πρὸς ἀποθήκην, εἰς δωμάτια ὑπόστεγα. Οἱ ἄνδρες δὲν ἔχουσι καπνιστήριον ἐλλείψει χώρου, οὐδὲ κἂν στέγασμα ἵνα προφυλαχθῶσιν, ὅταν καπνίζωσι τὴν πίπαν των, τὴν τελευταίαν ταύτην τοῦ γήρατός των ἀπόλαυσιν. Ἐν τῇ μικρᾷ αὐλῇ, παρὰ τὸ κτηνοτροφεῖον, δύω ἢ τρία παραπήγματα ἐκ σανίδων ἀποτελοῦσι τὰ ἐργοστάσια, ἐν οἷς ἐργάζονται οἱ ὑποδηματοποιοὶ καὶ οἱ ξυλουργοί. Ὁ κῆπος εἶνε μικρότατος ἔχων εἴκοσι μόλις βημάτων περιφέρειαν. Τὸ κατάστημα ἔκειτο ἄλλοτε πλησίον μεγάλου οἰκοπέδου, τὸ ὁποῖον προέτειναν νὰ πωλήσωσιν εἰς τὰς μικρὰς ἀδελφάς. Εὐχαρίστως δὲ ἤθελον ἀναλάβει τὴν τοιαύτην δαπάνην καίτοι μεγάλην, πεποιθυῖαι ἐπὶ τὸν Θεόν, οὗ ἡ χάρις οὐδέποτε τὰς ἐγκατέλιπεν, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησαν, καθότι οὐδεμία παρέχεται αὐταῖς ἀσφάλεια, φοβοῦνται δὲ μὴ ἀποστερηθῶσι τοῦ ἀγορασθέντος κτήματος καὶ μείνῃ αὐταῖς χρέος. Εἰς τὸ οἰκόπεδον τοῦτο, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἠδύναντο ν' ἀναπτύξωσιν ἐν ἀνέσει τὴν εὐρεῖαν αὐτῶν εὐσπλαγχνίαν, ἐκτίσθησαν οἰκίαι πεντώροφοι, ὧν ἕκαστον παράθυρον βλέπει πρὸς τὸ κηπάριόν των. Αἱ δυστυχεῖς ἀδελφαί, αἵτινες συνείθιζον νὰ ἀναπαύωνται περιπατοῦσαι ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν ἐν τῷ κήπῳ μετὰ τὸ γεῦμα, ἀπεδιώχθησαν αὐτοῦ ὑπὸ βλεμμάτων ἀδιακρίτων ἀναγκασθεῖσαι νὰ μένωσιν ἐντὸς τῆς οἰκίας. Τὸ σεσαθρωμένον τοῦτο κτίριον ἔχει ἀξίαν ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ, καλὸν δ' ἤθελεν εἶναι νὰ πωληθῇ καὶ νὰ ἐγκαταστῶσιν ἀλλαχοῦ, πλησίον τῶν ἀρχαίων τειχῶν. Φοβοῦνται ὅμως μήπως τοὺς ὑπάρχοντας νόμους ἀντικαταστήσωσι νόμοι μὴ ὑπάρχοντες ἔτι, καὶ μένουσιν ἐν τῷ ἑτοιμορρόπῳ λεπροκομείῳ, πρὸς μεγίστην βλάβην τῶν ἐνδεῶν καὶ τῶν νοσούντων.

Ὁ ἐπισκεπτόμενος τὰ καταστήματα τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν τῶν Ἀπόρων καταλαμβάνεται ὑπὸ θλίψεως ἐπὶ τῇ θέᾳ τῆς λιναποθήκης. Πλεῖσται θῆκαι αὐτῆς εἶνε κεναὶ καὶ δὴ αἱ κυριώτεραι, ἐκεῖναι αἱ ὁποῖαι ἔδει νὰ περιέχωσι σινδόνας. Τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ τῆς λινοστολῆς εἶνε ἀρκούντως ἄφθονα, ἀλλ' αἱ σινδόνες σχεδὸν ἐλλείπουσιν. Ἀγνοῶ διὰ ποίων θαυμάτων δραστηριότητος καὶ συνεχοῦς πλύσεως, κατώρθωσαν νὰ θεραπεύσωσι τὰς ἀνάγκας γερόντων, ὧν πολλοὶ εἶνε ἀνίκανοι κατὰ τὴν μᾶλλον εἰδεχθῆ τῆς λέξεως σημασίαν. Κατάστημα ἀριθμοῦν 200 ὑποτρόφους ἔχει ἀνάγκην ἀπαραίτητον 400 τοὐλάχιστον ζευγῶν σινδόνων, μόλις δὲ ὑπάρχουσι 250. Διὰ τοὺς γέροντας τούτους, διὰ τοιούτους ἀρρώστους, ἡ ἐκ βάμβακος σινδὼν εἶνε ἀκατάλληλος καὶ ἥκιστα διαρκής. Τὸ ἀπαιτούμενον εἶνε σινδὼν ἐκ καλοῦ λινοῦ ὑφάσματος στερεοῦ καὶ ἀντέχοντος εἰς ἀλλεπαλλήλους πλύσεις. Ὁ πόθος τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν εἶνε ν' ἀποκτήσωσι τοιαύτας. Ὅλαι αἱ ἡγούμεναι μοὶ ἔλεγον: «Ἐὰν εἴχομεν τοὐλάχιστον σινδόνας!»... Πρὸ τοῦ 1870 τὰ λινὰ ἐστέλλοντο ἀφθόνως πως εἰς τὰ καταστήματα τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν. Ὁ πόλεμος ἐπῆλθε συνεπαγόμενος ὑποχρεώσεις πικρὰς καὶ κατεπειγούσας. Πᾶν ὅ,τι ἐφυλάττετο, πᾶν ὅ,τι ἤθελε περιέλθει εἰς τὰ ὑπνωτήρια τῶν προβεβηκότων ὑποτρόφων, ἐκόπη δι' ἐπιδέσμους καὶ σπληνία, ἢ μετετράπη εἰς μοτόν, ἡ δὲ λιναποθήκη τῶν Μικρῶν Ἀδελφῶν παρημελήθη. «Ἀπὸ τοῦ πολέμου δὲν μᾶς δίδονται πλέον λινά.» Τὸ καλὸν λινὸν εἶνε δαπανηρόν, ἡ δὲ εἰς χρῆμα διδομένη ἐλεημοσύνη δὲν εἶνε ἐπαρκής, ὅπως δυνηθῶσι ν' ἀγοράσωσι πᾶν τὸ ἀναγκαιοῦν. Ἀλλ' ὅταν αἱ σινδόνες ἐλλείπωσι διὰ τὰς κλίνας τῶν καλῶν μικρῶν γερόντων, αἱ καλαὶ Μικραὶ Ἀδελφαὶ κοιμῶνται ἐνδεδυμέναι ἐπὶ τοῦ ἀραβοσιτίνου σάκκου των καὶ δὲν μεμψιμοιροῦσιν. Οὕτω καὶ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἱδρύματος ἡ Μαρία Θηρεσία καὶ ἡ Μαρία Αὐγουστίνα παρεχώρησαν πολλάκις τὰς κλίνας των εἰς πτωχοὺς καὶ ἐκοιμήθησαν ἐπὶ ἀχύρου, ὅταν ὑπῆρχε καὶ τοῦτο. Ἐνεθυμοῦντο τὴν φάτνην τῆς Βηθλεὲμ καὶ ηὐχαρίστουν τὸν Θεόν.

Πέντε καταστήματα ἐν Παρισίοις, ἐπὶ πληθυσμοῦ δύω ἑκατομμυρίων κατοίκων, εἶνε πολλά, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὰς ἀπαιτουμένας δαπάνας, εἶνε ὀλίγα, ἐὰν ἀναλογισθῶμεν τὰ δεινά, τὰ ὁποῖα πρόκειται νὰ

Digitized by Google

ἀνακουφίσωσι. Μόναι οἱ ἐπισκεφθέντες ἐν καιρῷ νυκτὸς τὰ τῆς ἐσχάτης τάξεως καταγώγια καὶ ἰδόντες τοὺς ἀλήτας τοὺς κοιμωμένους παρὰ τὰς ἀσβεστοκαμίνους δύνανται νὰ ἐκτιμήσωσι τὴν πληθὺν τῶν εἰς τὰς περιπετείας τῶν ἀγυιῶν ἐγκαταλελειμμένων πρεσβυτῶν, ὧν ἡ ὕπαρξις εἶνε ὄντως ἀξιοθρήνητος. Ὁ παρισινὸς λαὸς δὲν εἶνε μειλίχιος πρὸς τοὺς γέροντας. Διερχόμενός ποτε τὴν Cité Doré μετὰ τῶν ἐπιθεωρητῶν τῆς Δημοσίας Ἀγαθοεργίας,[1] εὗρον ἐντὸς ἀθλίου οἰκήματος κατοικουμένου ὑπὸ πτωχῶν δυστυχῆ ἡλικίας ἀνωτέρας τῶν 75 ἐτῶν, ὅστις ὠχρός, μὲ χεῖρας κατεσκληκυίας, μόλις διὰ ῥάκους κεκαλυμμένος, ἔκειτο οἰμώζων κατὰ γῆς καὶ ἐστήριζε τὴν ῥάχιν ἐπὶ τοῦ τοίχου ἔχων γυμνὴν τὴν κνήμην του, ἣν διεβίβρωσκεν ἕλκος. Ἀπέτεινα ἐπιτίμησιν ἀρκούντως αὐστηρὰν πρὸς τὸν υἱόν του, ὅστις μοὶ ἀπήντησεν: «Αὐτοὶ οἱ γέροντες εἰς οὐδὲν χρησιμεύουσι· καταναλίσκουσι καὶ δὲν παράγουσιν». Ὑπάρχουσι χιλιάδες τοιούτων δυστυχῶν εἰς τὰ ὑπόγεια τῶν ἡμετέρων οἰκιῶν. Δὲν ἐπαρκοῦσιν ἡ Σαλπετριὲρ καὶ τὸ Βισέτρ, οὔτε αἱ 700 χιλιάδες φράγκων, ἃς ἡ Δημοσία Ἀγαθοεργία διανέμει κατ' ἔτος εἰς τοὺς ἐνδεεῖς γέροντας, οὔτε τὰ ὑπάρχοντα καταφύγια καὶ ἄσυλα καὶ ἡ ἀνεξάντλητος τῶν ἰδιωτῶν ἐλεημοσύνη, πολλάκις δὲ τὸ γῆρας ζητεῖ ἀντίληψιν καὶ δὲν εἰσακούεται.

Ἐὰν αἱ Μικραὶ Ἀδελφαὶ τῶν Ἀπόρων, αἵτινες ἐπιποθοῦσι νὰ ἐπεκτείνωσι τὴν ἐλεήμονα αὐτῶν ἐνέργειαν, εἶχον εἴκοσι καταστήματα ἐν Παρισίοις, πολλοὶ ἄποροι γέροντες ἤθελον δυνηθῆ νὰ κοιμῶνται ἐπὶ κλίνης, νὰ τρώγωσι κατὰ κόρον καὶ νὰ ἀποθνήσκωσιν ἐν εἰρήνῃ, πᾶσαν ἀποβαλόντες ὀργὴν καὶ πιστεύοντες εἰς κόσμον βελτίονα. Θέλει ἆρά γε πραγματωθῇ ἡ εὐχή μου αὕτη; Δὲν εἶνε ἀπίθανον. Ὅταν βλέπωμεν τί παρήγαγε τὸ ὑπερῷον τοῦ Σαὶν Σερβάν, δικαιούμεθα νὰ ἐλπίζωμεν τὰ πάντα.

Ὡς εἴδομεν, τὸ ἵδρυμα εἶνε γόνιμον. Τὸ διέπον αὐτὸ πνεῦμα τῆς ἐθελοθυσίας μετέδωκεν αὐτῷ δύναμιν ἀκατανίκητον, εἶνε δὲ τὸ μόνον δυνάμενον νὰ ἐπιτελέσῃ θαύματα, διότι οὐδέποτε ἀμφιβάλλει περὶ ἑαυτοῦ καὶ ἀντλεῖ τὴν ἰσχύν του ἐν τῇ ἰδίᾳ οὐσίᾳ.

Τὸ λησμονεῖν ἑαυτοὺς περὶ τῶν ἄλλων φροντίζοντας, ἐν αὐτῇ τῇ πράξει τὴν τῆς πράξεως ἀμοιβὴν εὑρίσκοντας καὶ οὐδὲν παρὰ τῶν ἀνθρώπων ζητοῦντας, διδόντας δὲ αὐτοῖς τὰ πάντα, τὸ ἐμπιστεύεσθαι διὰ τὰ ἐπίλοιπα τῇ θείᾳ προνοίᾳ καὶ διάγειν ἐν πενίᾳ τὸν βίον, οὐδενὸς δὲ φείδεσθαι πόνου πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ἀλγηδόνων τοῦ πλησίον, τὸ περιθάλπειν τοὺς δυστυχεῖς πρὸς ἴδιον αὐτῶν ὄφελος, οὐχὶ δὲ ἵνα ὦσιν εὐγνώμονες, τὸ ἀφοσιοῦσθαι μέχρι περιφρονήσεως τῶν κοινωνικῶν ἐθιμοτυπιῶν, εἶνε ἔργον ἀρετῆς ἀφιλοκερδοῦς, ἥτις μόνη ἴσως παρέχει τὴν ἐπὶ γῆς εὐδαιμονίαν. Ἐθεώρουν μικρὰν Ἀδελφὴν τῶν Ἀπόρων, ἐκτελοῦσαν ἐργασίαν λίαν ἐπίπονον. Ἐπὶ τοῦ προσώπου μου εἶδε τὴν ἐντύπωσιν, ἣν μοὶ ἐπροξένει, καὶ μοὶ εἶπε: «Μὴ μᾶς λυπεῖσθε, κύριε, τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελεξάμεθα».

(Μετάφρασις ΕΛΙΖΗΣ Σ. ΣΟΥΤΣΟΥ

1. Ἐπίσημος ὑπηρεσία ἐν Παρισίοις, ἀσχολουμένη εἰς τὴν περίθαλψιν τῶν ἀπόρων καὶ συντηροῦσα τὰ πλεῖστα τῶν Παρισινῶν νοσοκομείων.

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Gréville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Συνέχεια· ἴδε προηγούμ. φύλλον.

ΛΓ'.

Μετ' οὐ πολὺ αἱ ὑποθέσεις τῆς Τριανταφυλλιᾶς ἀπεπερατώθησαν· τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς της ἔμειναν τελεία αὐτῆς ἰδιοκτησία, διότι δὲν ἦτο πιθανὸν ὅτι θὰ ἐπανέλθῃ ποτὲ ὁ πατήρ των νὰ τὰ ζητήσῃ. Ἡ θεία των λοιπὸν ἀπεφάσισε νὰ τὰ τοποθετήσῃ εἰς ἀπομεμακρυσμένους τινὰς συγγενεῖς, οἵτινες συγκατετίθεντο νὰ ἀναλάβωσι τὴν συντήρησιν τῶν παιδίων ἐπὶ μηνιαίᾳ ἀποζημιώσει.

Τὸ πρεσβύτερον ἐφαίνετο ἔχον κλίσιν εἰς τὴν κηπουρικὴν καὶ εἰς τὰ ἀγροτικὰ ἔργα, θὰ ἐγίνετο λοιπὸν ἀξιόλογος γεωργός· τὰ δύο δὲ ἄλλα ἦσαν πολὺ μικρά, ὥστε νὰ μεριμνήσῃ τις περὶ τοῦ μέλλοντος ἐπαγγέλματός των.

Ἡμέραν τινὰ τῆς ἐπιούσης ἑβδομάδος αἱ δύο γυναῖκες καὶ ἡ Μαρκέλλα ἐπανῆλθον εἰς Παρισίους καὶ κατέλυσαν εἰς τὸ πενιχρὸν οἴκημα τῆς κυρᾶ Ζαλίνης, ἥτις ἦτο τοῦ λοιποῦ τὸ κέντρον τῶν ὑπάρξεων αὐτῶν, αἵτινες καί τοι ὅλως διάφοροι, ἦσαν ὅμως τοσοῦτον ἡνωμέναι.

Ἡ Μαρκέλλα ἐφόρει πένθιμον φόρεμα. Ἡ πρώτη χρῆσις τοῦ εἰς αὐτὴν προωρισμένου χρήματος ὑπὸ τῆς εὐεργέτιδος αὐτῆς ἐγένετο πρὸς ἀγορὰν τοῦ μαλλίνου τούτου μέλανος φορέματος, ὅπερ ἔμελλε νὰ ἀναμιμνήσκῃ τὴν Μαρκέλλαν ἐπί τινα ἔτι χρόνον τὴν ἀνεξάλειπτον μνήμην τῆς προσφιλοῦς τεθνεώσης. Τὴν δ' ἐπιοῦσαν τῆς ἡμέρας καθ' ἣν τὸ πένθος τοῦτο τὸ ταπεινόν, τὸ σχεδὸν πενιχρόν, ἐκομίσθη πρὸς τὴν κορασίδα, ἐπορεύθη μετὰ τῶν δύο φίλων της γυναικῶν πρὸς τὴν οἰκίαν τῆς μακαρίτιδος. Ἡ εὐλαβὴς αὕτη πορεία εἶχε καταστῆ εἰς τὴν Μαρκέλλαν ἀνάγκη ἐκ τῶν ἰσχυροτάτων.

Ἡ οἰκία ἦτο κλειστή, τὰ παράθυρα κλειστά, ἡ κιγκλιδωτὴ θύρα κεκλεισμένη διὰ μοχλοῦ. Ὁ κύων τῶν ἀδελφῶν Βρεῶ ὑλάκτησε μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἀναγνωρίσας τὰ βήματα τῶν παλαιῶν φίλων του. Ἡ μαγείρισσα ἤρχετο καὶ τῷ ἔδιδε τροφὴν ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἔκρινεν ὅτι ἔπρεπεν ὁ κύων νὰ φάγῃ ἵνα μὴ ἀποθάνῃ ὑπὸ πείνης. Καίτοι ἕνεκα τῆς συνεχοῦς ταύτης νηστείας εἶχε γίνῃ εἰς ἄκρον ἰσχνός, ἀλλ' ὅμως τὸ ἐν τῇ κυνικῇ καρδίᾳ του φιλικὸν αἴσθημα δὲν τον εἶχεν ἐγκαταλίπῃ, καὶ ἐξέβαλε κραυγὰς θρηνώδεις ἀναγνωρίζων τὸ μάταιον τῶν προσπαθειῶν του ἵνα ἔλθῃ πλησίον τῆς Μαρκέλλας.

Αὕτη δὲ παρετήρει τὴν οἰκίαν καὶ οἱ ὀφθαλμοί της ἦσαν μεστοὶ δακρύων συγκρατουμένων. Ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ εἶχε διέλθῃ τὰ εὐδαίμονα ἔτη

Digitized by Google

τοῦ βίου της, ὧν ἡ ἀνάμνησις θὰ τῇ ἦτο παραμυθία τῶν ἀθλίων ὡρῶν ἃς ἔμελλε τοῦ λοιποῦ νὰ διέλθῃ. Πᾶν ὅ τι ἔμαθε καλόν, ὠφέλιμον, πᾶν ὅ τι ᾐσθάνθη γενναῖον συνεκεντροῦτο ἐκεῖ, μεταξὺ τῶν τεσσάρων ἐκείνων ἐγκαταλελειμμένων τοίχων. Ἐκεῖ ἦτο τὸ χαριέστατον δωμάτιόν της ἐν ᾧ εἶχε διέλθῃ παρὰ τῇ φίλῃ της τὴν ὑστάτην πένθιμον νύκτα... Τί τα ἔκαμαν τὰ ἔπιπλα τῆς κυρίας Ἑρμίνης, τὰ κομψὰ ἐκεῖνα καὶ ἐπιμεμελημένα ἔπιπλα, ἅτινα ἡ δύσμοιρος γυνὴ τοσοῦτον ἠγάπα; θὰ ἐπωλήθησαν, βεβαίως, ἢ μᾶλλον θὰ ἀπεκομίσθησαν εἰς τὴν ἐπαρχίαν, διασκορπισθέντα τῇδε κακεῖσε, τὰ βαρύτιμα ἐκεῖνα βελενθιανὰ τρίχαπτα, τὰ μικρὰ καλύμματα τῆς κεφαλῆς, καὶ τὰ εὔμορφα τὰ μαντήλια... καὶ τὰ μυστικὰ χαρτία, αἱ κίτριναι ἐκεῖναι ἐπιστολαὶ ἃς ἡ κυρία Ἑρμίνη ἀνεγίνωσκεν ἐκ διαλειμμάτων, ἵνα συντηρῇ ἐν τῇ προσφιλεῖ γηραιᾷ καὶ φαντασιώδει καρδίᾳ της τὴν θερμότητα τῶν συγκινήσεων τῆς νεότητός της.

Τινὲς τῶν ἀνθρώπων προβαίνοντες εἰς τὸν βίον ἀποθέτουσι μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὸ φορτίον τῶν παλαιῶν αὐτῶν ὀνειροπολήσεων, προσπαθοῦντες νὰ ἀποσπάσωσιν ἀπὸ τῆς ψυχῆς των τὴν ἐπιμένουσαν λυπηρὰν μνήμην τῆς ἀπατηθείσης ἀγάπης των, τῆς παραγνωρισθείσης ἀφοσιώσεώς των. Λησμονοῦσιν ὅσον δύνανται, ἵνα ἔχωσι τὸ πνεῦμα μᾶλλον καθαρὸν καὶ ἐλεύθερον, ἵνα βαδίζωσι πρὸς τὸ τέρμα μετὰ πλείονος εὐσταθείας καὶ πεποιθήσεως, ἵνα ἔχωσι πλείονα καιρὸν νὰ ζήσωσιν ἐν τῷ παρόντι προπαρασκευάζοντες τὸ μέλλον. Ἄλλοι δὲ τοὐναντίον συγκρατοῦνται στερεῶς ἀπὸ τῶν ἀνεκτελέστων αὐτῶν ὀνείρων, ζῶσι διὰ τῶν παλαιῶν αὐτῶν ἐρώτων, παραμένουσι παρὰ τὰς παρῳχημένας αὐτῶν φιλίας καὶ ἀείποτε πρὸς τὰ ὀπίσω χωροῦντες, κλείουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸ τοῦ ὑφισταμένου παρόντος, ἵνα ζήσωσιν ἐν ταῖς ἀναμνήσεσι τοῦ παρελθόντος!

Τίνες τῶν δύο τούτων εἶνε οἱ εὐδαιμονέστατοι; Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀποφανθῇ, διότι ἕκαστος γινώσκει τὰ δεινά του ὡς καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐξαλείψεως αὐτῶν. Οἱ μὲν διὰ τῆς ἐνεργείας, οἱ δὲ διὰ τοῦ ὕπνου! — Ἀλλ' ὕπνος ἄνευ ὀνείρων εἶνε θάνατος πρόωρος: ὀνειρώττουσι λοιπὸν τὸ πάλαι ποτὲ ὑπάρξαν... Ἡ κυρία Ἑρμίνη ἦτο ἐκ τῶν δευτέρων τούτων. Ἡ ἔλευσις τῆς Μαρκέλλας εἶχε κομίσῃ νέον τι στοιχεῖον ὑπάρξεως, ἀλλ' αὐτη ἐμμένουσα εἰς τὰ ὄνειρά της, οὐδέποτε ἔπαυσε διανοουμένη πῶς νὰ ἐξασφαλίσῃ τῇ Μαρκέλλᾳ βίον εἰρηνικόν, καὶ ὅμως κατελήφθη ὑπὸ τοῦ θανάτου πρὶν ἢ ἐκτελέσῃ τὸ σχέδιόν της.

Θὰ προετίμα βεβαίως νὰ ἐγίνωσκεν ὅτι μένουσιν εἰς χεῖρας τῆς κορασίδος πάντα τὰ πολύτιμα ἢ μὴ πράγματα, ἅτινα ὅμως αὐτὴ ἐθεώρει ἀνεκτίμητα, τὰ κοσμοῦντα τὰς ἀναριθμήτους αὐτῆς σκευοθήκας, τὰς ἱματιοθήκας, τὰ κυλικεῖα, τὰ *ράφια* τῆς οἰκίας, ἥτις ἦτο ἤδη κενὴ καὶ κλειστή. Ἡ εὐλαβὴς χεὶρ τῆς μικρᾶς ἤθελεν ἀπομάξῃ ἐπιμελῶς τὴν κόνιν τούτων τῶν ἀναμνήσεων. Σεβομένη τὰ παιδαριώδη ἐκεῖνα καὶ ἀσήμαντα ἀθύρματα, ὧν κατάμεστος ἦτο ἡ οἰκία, θὰ ἐσέβετο ὅ τι ἀγαπητὸν εἶχεν ἡ φίλη της. Ποῦ ἐπέταξαν πάντα ἐκεῖνα τὰ παμπάλαια καὶ εὔθραυστα πράγματα; Τοῦτο ἠρώτα καθ' ἑαυτὴν ἡ Μαρκέλλα παρατηροῦσα τὰ κλειστὰ παράθυρα.

— Ἔλα, παιδί μου, πᾶμε, εἶπεν ἡ κυρὰ Ζαλίνη ἁπτομένη ἐλαφρῶς τοῦ ὤμου της.

— Ποῦ; ἠρώτησεν ἡ Μαρκέλλα.

— Εἰς τὸ νεκροταφεῖον.

Ὑπήκουσεν ἡ Μαρκέλλα. Ἐν τῷ νεκροταφείῳ ἦτο τὸ λείψανον τῆς Ἑρμίνης: ἀλλ' ἡ μικρὰ φίλη της, δὲν το εἶδεν ἐκφερόμενον... αὐτὴ θὰ ἐθεώρει πάντοτε τὸν τάφον τῆς Ἑρμίνης ὥς τι σύμβολον, ὡς μῦθον· διότι ὁ ἀληθὴς τάφος τῆς Ἑρμίνης, ἐν ᾧ ἀοράτως ἵπτατο ἡ ψυχή της, ἧς ὅμως ἡ Μαρκέλλα ᾐσθάνετο κάλλιστα τὴν παρουσίαν, ὁ ἀληθὴς τάφος, λέγω, τῆς Ἑρμίνης ἦτο αὐτὴ ἡ κατοικία ἐν ᾗ ἡ Μαρκέλλα συνέζῃ μετ' αὐτῆς.

Νὰ ἀγαπᾶσαι τόσον πολὺ ἔν τινι οἰκίᾳ, οἱ τοῖχοι αὐτῆς νὰ ἔχωσιν ἀκούσῃ τοσούτους καλοὺς καὶ γλυκεῖς λόγους, νὰ ἔχωσι φυλάξῃ τοσαύτην πίστιν καὶ πεποίθησιν, ἀγάπην, ἀφοσίωσιν, καὶ ἔπειτα νὰ μὴ ἀπομείνῃ τίποτε ἐκ πάντων τούτων, νὰ ἔλθωσιν ἄλλοι κακοὶ καὶ σκληροὶ ἐν οἰκίᾳ ἐν ᾗ διεβίωσαν πᾶσαι αἱ ἀρεταί, καὶ νὰ μὴ καταρρέωσιν οἱ τοῖχοι ἐξ ἀγανακτήσεως κατὰ τῆς κεφαλῆς τῶν ἐνόχων... τοῦτο δὲν ἠδύνατο ἡ Μαρκέλλα νὰ νοήσῃ.

Ἔφθασαν εἰς τὸ νεκροταφεῖον πρὸ τοῦ νεοσκαφοῦς τάφου.

Οἱ κληρονόμοι μετὰ σπουδῆς ἔστησαν « ὅπως ὅπως» ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς Ἑρμίνης μνημεῖον, ἀγοράσαντες αὐτὸ ἕτοιμον παρὰ τοῦ ἑρμογλύφου τοῦ ἔχοντος τὸ ἐργαστήριόν του ἐκεῖ που πλησίον — ἐξαίρετος εὐκαιρία!, μνημεῖον παραγγελθὲν τίς οἶδεν ὑπὸ τίνος κληρονόμου ἰδόντος ματαιωθείσας τὰς περὶ κληρονομίας προσδοκίας του, καὶ πληρωθὲν τὴν πρώτην φορὰν κατὰ τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας του, ἠδύνατο ἤδη νὰ παραχωρηθῇ ὑπὸ τοῦ ἑρμογλύφου εὐθηνά. Καὶ ἐκεῖνοι τί εἶχον νὰ χάσουν; ἀντὶ διακοσίων πεντήκοντα φράγκων « ἔκαμαν τὴν δουλειάν των » καθὼς μάλιστα καὶ ἡ τιμὴ τοῦ μαρμάρου « εἶνε φωτιά »!

Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἐθρήνει χύνουσα θερμότατα δάκρυα, ἤδη μόλις αἰσθανθεῖσα τὴν στέρησιν τῆς ἀγαθῆς κυρίας της. Συλλογιζομένη δὲ ὅτι πᾶν ὅ τι ὑπελείπετο ἐκ τῆς Ἑρμίνης ἔκειτο ὑπὸ τὸν σωρὸν ἐκεῖνον τῶν πετρῶν, συνεταράσσετο μέχρι τῶν μυχιαιτάτων τῆς καρδίας της.

— Ἂν της ἐφύτευαν κἄνε μου λουλούδια, ἐ-

λεγε μετὰ λυγμῶν ἡ δύσμοιρος γηραιὰ κόρη κατατεθλιμμένη.

Ἀλλ' ἡ κυρὰ Ζαλίνη οὐδὲν εἶπε, διανοουμένη ὅτι τὰ ἄνθη μαρτυροῦσι διηνεκῆ μέριμναν καὶ ἀπαιτοῦσι νὰ ἀνανεῶνται συνεχῶς, ἐν ᾧ μὲ ἕνα ἐκεῖ σωρὸν λίθων ἀπαλλάσσεταί τις ἅπαξ διὰ παντὸς ὀχληρῶν φροντίδων, ὧν ἡ παραμέλησις παρέχει ἀφορμὴν εἰς τοὺς διαβάτας νὰ λέγωσι διερχόμενοι πρὸ τοῦ τάφου: Τὴν καϋμένην την ἐλησμόνησαν!

Ἔρραναν λοιπὸν τὸν τάφον τῆς Ἑρμίνης αἱ εὐσεβεῖς γυναῖκες δι' ἀνθέων, ταπεινῶν ἠρανθέμων λευκῶν τοῦ Ἀπριλίου, καὶ ἐξῆλθον τοῦ νεκροταφείου περίλυποι κατευθυνόμεναι πρὸς τοὺς Παρισίους.

Μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας ὁ Ῥοβέρτος Βρεῶ κατέβη τῆς ἁμάξης πρὸ τῆς κιγκλιδωτῆς θύρας τῆς κατοικίας του. Ἡ μαγείρισσα μαθοῦσα τηλεγραφικῶς τὴν ἔλευσιν τοῦ κυρίου της, ἵστατο πρὸ τῆς θύρας εἰς ἄκρον περιποιητικὴ ἀλλὰ καὶ περίλυπος. Ὁ νέος ἐβοήθησε τὸν πατέρα του νὰ καταβῇ, περιτετυλιγμένον διὰ σκεπασμάτων ῥιγοῦντα καὶ τρέμοντα, μόλις βαδίζοντα, καί τον ὡδήγησεν εἰς τὴν οἰκίαν μετὰ προσοχῆς πολλῆς καὶ φιλοστοργίας. Ὁ ἀσθενὴς ἐκάθισεν ἐν τῷ ἑστιατορίῳ ἐπί τινος ἕδρας, περιέβλεψε κύκλῳ του, ἐκίνησε περίλυπος τὴν κεφαλὴν καὶ ἔκλαυσε κρύψας τὸ πρόσωπον ἐντὸς τῶν χειρῶν του.

Ταὐτοχρόνως ἦλθε καὶ ὁ Ἰούλιος λαβὼν ἔκτακτον ἄδειαν ἐξόδου. Τὰ τρία ταῦτα δυστυχῆ ὄντα συνηνώθησαν ἐν μιᾷ περιπτύξει καὶ ἐπὶ πολὺν ὥραν ἔμειναν ἐνηγκαλισμένα. Ἡ κυρία Βρεῶ εἶχεν ἀποθάνῃ καὶ ἡ οἰκογένεια δὲν εἶχε πλέον ἄγγελον φύλακα.

Ἐξαντλήσαντες τὴν πρώτην τῆς λύπης ὁρμήν, ἀπέτειναν πρὸς ἀλλήλους μυρίας ἐρωτήσεις.

—Καὶ ἡ Ἑρμίνη; ἠρώτησεν ὁ κ. Βρεῶ.

— Σᾶς ἄφησε χρόνους, ἀπεκρίθη ἡ μαγείρισσα, φέρουσα πρὸς τοὺς ὀφθαλμούς της περίλυπος τὸ ἄκρον τῆς ποδιᾶς της.

— Ἀμ' ἡ Μαρκέλλα; ἠρώτησεν ὁ Ῥοβέρτος ἐγείρων αἴφνης τὴν κεφαλήν.

— Ἐχάθηκε, κύριε Ῥοβέρτε, κανεὶς δὲν 'ξέρει τί ἀπόγινε.

—Μὰ σὺ δὲν ἦσουν ἐδῶ; εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος. Διατί δὲν ἦλθεν ἐδῶ;

— Ἐκείνην τὴ στιγμὴ ἤμουν βγαλμένη ὄξω, ἀπεκρίθη ἡ ἄπιστος θεράπαινα κάτω νεύουσα τοὺς ὀφθαλμούς. Ποιὸς ξέρει τί της ἦλθε τῆς Μαρκέλλας κ' ἔφυγεν ἄξαφνα χωρὶς νὰ δώσῃ εἴδησι σὲ κανένα.

Ὁ Ῥοβέρτος την εἶδε μετὰ δυσαρεστήσεως. Ὅσον μακρὰ καὶ ἂν εἶνε ἡ ὑπομονή, ὅσον μεγάλη καὶ ἂν εἶνε ἡ ἀνοχή, ἐπέρχεται ὅμως στιγμὴ καθ' ἣν τὸ καθ' ὑπερβολὴν πλῆρες ποτήριον ἐκχειλίζει.

—Θὰ τα ξεκαθαρίσωμεν αὐτὰ ἀργότερα, εἶπε. Πατέρα, ἔχετε ἀνάγκην ἀναπαύσεως, ἔλατε νὰ σας βάλωμεν νὰ πλαγιάσετε, θὰ καθίσωμεν καὶ ἡμεῖς ἐδῶ κοντά σας.

Ὁ κ. Βρεῶ δὲν ἀντέτεινε· διότι ὅλη αὐτοῦ ἡ δύναμις, ὅλη ἡ ζωηρότης ἤδη καταβεβλημέναι ὑπὸ τῆς προσβαλούσης αὐτὸν παραλυσίας, εἶχον ἤδη συνταφῇ μετὰ τῆς προσφιλοῦς γυναικός του ἐκεῖ κάτω ὑπὸ τὰς πορτοκαλέας τῆς Νικαίας. Λοιπὸν ἀπεκοιμήθη μετ' οὐ πολὺ καταβεβλημένος ὑπό τε τοῦ ταξειδίου καὶ τῆς συγκινήσεως.

— Τί νὰ σημαίνουν ἆρά γε ὅλ' αὐτά; ἠρώτησεν ὁ Ἰούλιος τὸν Ῥοβέρτον, ὅτε κατέβησαν κακαταλιπόντες τὸν πατέρα των νὰ ἀναπαυθῇ.

— Τίποτε ἐγὼ δὲν ἐννοῶ, κἄτι μυστήριον θὰ ὑπάρχῃ εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. Τὸ καλλίτερον θὰ ἦτο νὰ ὑποβάλωμεν τὴν μαγείρισσαν εἰς τακτικὴν ἀνάκρισιν.

Τοῦτο καὶ ἐγένετο παρευθύς· καὶ ὁ Ῥοβέρτος οὗ τὸ ὀξὺ πνεῦμα δὲν ἠδύναντο νὰ ἀποπλανήσωσιν οἷαι δήποτε ὑπεκφυγαί, ἀνεγνώρισεν ἐν βραχυτάτῳ ὅτι ἡ θεράπαινα ἦτο διαρκῶς σχεδὸν ἀποῦσα τῆς οἰκίας, ἧς ἡ φρούρησις εἶχεν ἀνατεθῇ εἰς αὐτήν.

— Καὶ ἄφησε τὸν καϋμένον τὸ σκύλο μου νὰ ψοφήσῃ τῆς πείνας, ἀνεφώνησεν ἀγανακτῶν ὁ Ἰούλιος, θωπεύων τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀξιολόγου ζώου ὅπερ τον παρετήρει δι' ὀφθαλμῶν σχεδὸν ἀνθρωπίνων. Κύτταξέ τον ἔμεινε «πετσὶ καὶ κόκκαλο». Ἐγὼ εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ Μαρκέλλα θά τον ἔτρεφε. Ἔ; Παλληκαρᾶ, εἶν' ἀλήθεια; ποῦ εἶνε ἡ φίλη σου ἡ Μαρκέλλα;

Ὁ κύων εἰς ἀπάντησιν ἔσειε τὴν οὐρὰν καὶ κατηυθύνθη πρὸς τὴν θύραν, προσκαλῶν τὸν κύριόν του νά τον ἀκολουθήσῃ.

—Λὲς νά την εὕρῃ, Ῥοβέρτε; κ' ἔπειτα δὲν εἶνε καὶ παράξενο. Τί λές; δοκιμάζομεν;

— Μετὰ χαρᾶς, ἀπεκρίθη ὁ Ῥοβέρτος, ἀλλὰ φρονιμώτερον νομίζω εἶνε νὰ καταφύγωμεν πρῶτον εἰς ἄλλα μέσα. Τὸ καϋμένο τὸ κορίτσι! Ἐχάσαμεν τὴν μητέρα μας, ἡμεῖς Ἰούλιε· ἀλλ' αὐτὴ ἔχασε συγχρόνως καὶ τὴν μητέρα της καὶ τὸν πατέρα της καὶ τὰ μέσα τῆς συντηρήσεώς της!

—Τίς οἶδε τί ἀπέγινε; Ζῇ ἆρά γε ἀκόμη;

Ὁ κύων ἐπανελθὼν πλησίον τῶν κυρίων του, παρετήρησεν ἀμφοτέρους τοσοῦτον φαιδρῶς, τοσοῦτον ἐνθαρρυντικῶς, ὥστε οἱ νέοι ἐμειδίασαν.

— Θὰ πολεμήσῃς νά την εὕρῃς, Παλληκαρᾶ, ἔ; εἶπεν ὁ Ἰούλιος, καὶ ἂν δὲν ἔχῃ κανένα προστάτην, θά την κρατήσωμεν μαζί μας ἐδῶ. Θέλεις, Ῥοβέρτε;

—Ἄχ! ἐστέναξεν ὁ νέος, ἐγὼ βέβαια δὲν θὰ εἰπῶ ὄχι!

Ἀπὸ τῆς ἐπιούσης λοιπὸν ὁ μὲν Ἰούλιος ἐπα-

Digitized by Google

νῆλθεν εἰς τὸ λύκειόν του, ὁ δὲ Ῥοβέρτος ἐπορεύθη εἰς τοῦ γηραιοῦ ἰατροῦ, ἵνα παρ' αὐτοῦ πληροφορηθῇ περὶ τῆς σκοτεινῆς ἔτι ἱστορίας ταύτης.

— Ἡ Μαρκέλλα ἐχάθη, εἶπεν ὁ ἐξαίρετος ἀνήρ, ἀλλ' ὁ πατήρ της ἀνευρέθη.

— Ὁ πατὴρ τῆς Μαρκέλλας! Καὶ ἔχει πατέρα ἡ Μαρκέλλα!

Ὁ Ῥοβέρτος ἀπέμεινεν ἔκθαμβος, ἔκπληκτος.. καὶ παρευθὺς σφοδρὰ τον κατέλαβε κατήφεια. Ἐὰν ἡ Μαρκέλλα εἶχε πατέρα τί χρείαν εἶχε τῆς ἀφοσιώσεώς του;

— Σὰν νὰ σε δυσαρεστῇ τὸ πρᾶγμα, εἶπεν ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸν Ῥοβέρτον, παρατηρῶν αὐτὸν ὑπὸ τὰ δίοπτρά του.

— Ἐγώ; εἶπεν Ῥοβέρτος, τοὐναντίον μάλιστα εἶμαι εὐτυχέστατος. Καὶ τί ἄνθρωπος εἶνε ὁ πατήρ της;

— Εἶνε ἕνας ἀγριάνθρωπος, ἀλλὰ μοῦ φαίνεται ὅτι θὰ εἶνε καλῆς ψυχῆς. Ὀλίγον ἔλειψε νὰ καταφάγῃ τοὺς κληρονόμους...

Καὶ διηγήθη ὁ ἰατρὸς τὴν σκηνὴν ἥτις συνέβη μετὰ τὴν κηδείαν.

— Καὶ δὲν εἶχεν ἄδικον, παρετήρησεν ὁ νέος. Ἀλλὰ ἡ Μαρκέλλα τί ἀπέγινεν;

— Ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τῆς κυρὰ Ζαλίνης, καὶ πιστεύω ὅτι ἕως τώρα θὰ ἐπέστρεψε. Ἡ Τριανταφυλλιὰ δὲν εἱμπορεῖ νὰ μὴ εὑρεθῇ. Ἠθέλησα κατ' ἀρχὰς νὰ στείλω τὸν Μονφὸρτ νὰ ἐξετάσῃ, ἀλλὰ μ' ἐφάνη ἄνθρωπος ὄχι πολὺ συμβιβαστικοῦ χαρακτῆρος· πάντοτε φοβοῦμαι μήπως ὁ διαβολάνθρωπος αὐτὸς ἐκραγῇ σὰν κανένα βαρέλι πυρίτιδος.

— Ἐγὼ ἀναλαμβάνω, εἶπε ζωηρῶς ὁ Ῥοβέρτος. Καὶ ἐπειδὴ ἐγὼ δὲν θὰ ἐνδιαφέρωμαι ἀμέσως ὅπως ἐνδιαφέρεται ὁ πατήρ, θὰ εἶμαι πιστεύω ὑπομονητικώτερος... ὡς πρὸς τὴν προθυμίαν μου, εἰξεύρετε πόσην συμπάθειαν ἔχω πρὸς τὴν Μαρκέλλαν, καὶ πόσην ἐπιμέλειαν κατέβαλα διὰ νὰ ἀναπτύξω τὸ πνεῦμα αὐτὸ τὸ ἐξαίρετον.

— Τὸ εἰξεύρω, ὑπέλαβεν ὁ ἰατρός, καὶ διὰ τοῦτο δὲν διστάζω νὰ σ' ἀναθέσω τὴν ὑπόθεσιν. Μόνον, φίλε μου, τὸν νοῦν σου, ὅσον εἱμπορεῖς φρόνιμα, μὴ βιασθῇς.

Ὁ Ῥοβέρτος εἶχε μεγίστην ἐπιθυμίαν νὰ εἴπῃ πρὸς τὸν ἐξαίρετον Ἀσκληπιάδην, ὅτι ἱκανὸν ἤδη χρόνον ἀπώλεσεν, ἀλλ' ἐσιώπησε φοβηθεὶς μὴ τον λυπήσῃ καὶ ἀπῆλθε λαβὼν τὴν διεύθυνσιν τῆς κυρὰ Ζαλίνης.

ΛΔ'

Τὴν ἐπιοῦσαν ἡ Μαρκέλλα κατέβη περὶ τὴν ὀγδόην ὥραν νὰ ἀγοράσῃ γάλα διὰ τὸ πρόγευμα. Ἐαρινὸς ἥλιος φαιδρὸς ἀπέστελλεν ἀκτῖνας πλαγίως ἐπὶ τῶν νεαρῶν φυλλαρίων τῶν δένδρων τῆς πλατείας Μονθολών. Οἱ θάμνοι εἶχον ἤδη ἱκανῶς αὐξηθῇ ἀφ' ἧς ἐποχῆς συνέπαιζεν ἐκεῖ μετὰ τῆς Λουΐζης Φαβροῦ. Ἡ κιγκλιδωτὴ θύρα τοῦ κήπου ἦτο ἀνοικτή, ὁ δὲ φύλαξ, — οὐχὶ ὁ αὐτὸς πλέον, — περιεπάτει ὑπὸ τὰς δενδροστοιχίας, μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ προσοχῆς ἐπιθεωρῶν τὰς συστάδας καὶ τὰς δενδροστοιχίας, ἀκολουθούμενος ἀπὸ δύο ἢ τριῶν σαρωτῶν ἔργον ἐχόντων τὴν καθαριότητα τοῦ κήπου. Ἰδοῦσα τὴν θύραν ἀνοικτὴν ἡ Μαρκέλλα κατελήφθη ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ κηπάριον.

Ἄλλοτέ ποτε τακτικῶς ἐφοίτα καθ' ἑκάστην, προσελκυομένη ὑπὸ τῆς μυστηριώδους ἐκείνης αἰσθήσεως τῆς τοσοῦτον ἰσχυρᾶς ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν παιδίων, καὶ ἐνόμιζε καθῆκον αὐτῆς νὰ πορεύηται καθ' ἑκάστην καὶ νὰ θεωρῇ τὸ θρανίον ἐφ' οὗ ἐξέπνευσεν ἡ μήτηρ της. Καὶ ἴσως μὲν δὲν ἦτο τὸ αὐτὸ θρανίον, ἀλλ' ἦτο ὅμως ἐν τῇ αὐτῇ θέσει, ἐστηριγμένα ἔχον τὰ νῶτά του ἐπὶ τῆς αὐτῆς συστάδος καὶ σκιαζόμενον ὑπὸ τῶν αὐτῶν πασχαλεῶν. Τότε ὑποκλέπτουσα μίαν στιγμὴν ἐκ τῆς παραγγελίας ἣν ἀπεστέλλετο νὰ ἐκτελέσῃ, εὕρισκε τὸν καιρὸν νὰ ἔρχηται, ἔστω καὶ μόνον εἰς τὴν γωνίαν τῆς δενδροστοιχίας, νὰ ῥίπτῃ ἓν βλέμμα πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἔνθα συνετελέσθη τὸ δρᾶμα τῆς ὑπάρξεώς της, ὅπερ ἔρριψεν αὐτὴν ὀρφανὴν «εἰς τοὺς πέντε δρόμους».

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας δὲ καθ' ἣν ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς ἐπαρχίας μετὰ τῆς κυρὰ Ζαλίνης εἶχεν ἀμελήσῃ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν εὐσεβῆ αὐτῆς πορείαν. Ἀλλὰ τὴν πρωΐαν ταύτην διερχομένη πρὸ τῆς κιγκλιδωτῆς θύρας, διενοήθη ὅτι ἦτο ἔνοχος πολύ, καὶ ὅτι ἕνεκα τῆς λύπης ἐπὶ τῇ στερήσει τῆς μακαρίτιδος Ἑρμίνης δὲν ἔπρεπε νὰ λησμονήσῃ τὴν ἀληθινὴν μητέρα της. Τάφον δὲν εἶχεν ἡ μήτηρ της ὃν νὰ δύναται νὰ ἐπισκέπτηται ἡ κορασίς· εἰσῆλθε λοιπὸν εἰς τὸν κῆπον κρατοῦσα τὸ δοχεῖον τοῦ γάλακτος καὶ ἐστάθη πρὸ τοῦ μοιραίου θρανίου.

Οὐδέποτ' ἐτόλμησε νὰ καθίσῃ ἐπὶ τοῦ θρανίου τούτου νομίζουσα ὅτι ἤθελέ το βεβηλώσῃ. Πλειστάκις εἶδεν ἐπ' αὐτοῦ γυναῖκας ῥαπτούσας ἢ πλεκούσας, παιδία παίζοντα ἐν τῇ ἄμμῳ· ἀλλ' εἰς αὐτὰς τὸ θρανίον ἦτο ὅμοιον πρὸς πάντα τὰ λοιπὰ ἐν τῷ κήπῳ θρανία, καὶ δὲν ἦσαν ἔνοχοι. Καὶ ὅτε ἀπήρχοντο ἐκ τοῦ κήπου καὶ εἶχε καιρόν, ἀπεσπόγγιζε τὴν ἄμμον διὰ τοῦ ἄκρου τῆς ποδιᾶς της, ἐξήλειφε τὰς κηλῖδας καὶ ἀπήρχετο ἔπειτα, κατεχομένη ὑπὸ ἀγάπης ἅμα καὶ σεβασμοῦ ὁποῖον αἰσθάνεταί τις εἰσερχόμενος εἰς τὰς μεγάλας καὶ ὑψηλὰς ἐκκλησίας.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὰ πάντα ἐν τῷ κήπῳ ἦσαν καθαρὰ καὶ ἁβρά, ὡς ἐὰν τὸ κηπάριον πρώτην ἤδη φορὰν ἤνοιξε τὰς θύρας τὴν πρωΐαν ἐκείνην. Τὰ θρανία νεοβαφῆ, χάριν τοῦ ἀρχομένου Ἀπριλίου, ἔλαμπον ὡς πλάκες μετάλλιναι ἐστιλβωμέναι. Τὰ φύλλα τῆς τετραγωνίας καὶ τοῦ λιγυστικοῦ ἔστιλβον ὑπὸ τὴν πρωϊνὴν ὀμίχλην

Digitized by Google

καὶ εἰς σταγόνας λεπτὰς συμπεπυκνωμένην κατὰ τὰ ἄκρα τῶν κλώνων. Ἡ ἄμμος νεωστὶ στρωθεῖσα ἔτριζεν ὑπὸ τοὺς πόδας καὶ κατηύφραινε τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τοῦ λαμπροῦ καὶ χρυσίζοντος αὐτῆς χρώματος. Καταληφθεῖσα ἡ Μαρκέλλα ἀκουσίως ὑπὸ τῆς συναισθήσεως ταύτης τοῦ ἔαρος τῆς τοσοῦτον ἰσχυρᾶς, ὥστε οὐδεὶς, μηδ' αὐτῶν τῶν δυσκόλων ἀνθρώπων ἐξαιρουμένων, δύναται νὰ μείνῃ ἀδιάφορος, εἰσῆλθε κατεχομένη ὑπὸ ἀλλοκότου αἰσθήματος προσδοκίας καὶ συγκινήσεως.

Τὸ θρανίον ἐκεῖνο τὸ ἀπὸ τοσούτων ἐτῶν ἄλαλον, ἔμελλεν ἆρά γέ ποτε νὰ λαλήσῃ; ἔμελλέ ποτε καταληφθεῖσα ὑπὸ εὐεργετικῆς τινος παραισθήσεως νὰ ἐπανίδῃ τὸ σκιεροῦ χρώματος φόρεμα ὅπερ ἐφόρει ἡ μήτηρ της, τὸ ἐπανωφόριον, οὗ τὸ χρῶμα τῶν πτυχῶν ἦτο τετριμμένον καὶ ἐσβεσμένον, τὸ ταπεινὸν ἀχύρινον αὐτῆς κάλυμμα, ἐνδυμασίαν πενιχράν, ἧς τὰ καθ' ἕκαστα ἦσαν ἀνεξίτηλα ἐγκεχαραγμένα ἐν τῇ παιδικῇ μνήμῃ της; Ἐν ᾧ δὲ ἐβάδιζεν ἐπὶ ἀτραποῦ ἑλικοειδοῦς, ἐπίτηδες οὕτω κατεσκευασμένης, ἵνα δύναταί τις ἐν μικρῷ διαστήματι νὰ βαδίζῃ ὅσον οἷόν τε πλείονα βήματα, ἐνόμιζεν ἡ νεᾶνις ὅτι κατὰ τὴν καμπὴν τῆς ὁδοῦ ἔμελλε νὰ ἴδῃ τὴν προσφιλῆ μορφήν, ἣν διέσωζεν ἐν τῷ πνεύματί της διὰ τεραστίας προσπαθείας τῆς τε μνήμης καὶ τῆς θελήσεως αὐτῆς.

Ἐλθοῦσα εἰς τὴν λίαν γνωστὴν γωνίαν, ἤγειρε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐστάθη ἀμηχανοῦσα· κατὰ τὴν πρωϊνὴν ἐκείνην ὥραν ἐπὶ τοῦ θρανίου της ἐκάθητο ἄνθρωπός τις. Παρατηρήσασα μετά τινος προσοχῆς αὐτόν, ἀνεγνώρισεν ὅτι ὁ ἐν τῇ θέσει ἐκείνῃ ἀναπαυόμενος περίλυπος καὶ καταπεπονημένος ἀνήρ, ἦτο αὐτὸς ἐκεῖνος ὃν εἶδεν ἑσπέραν τινὰ ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Ὁμονοίας. Ἀκούσας ὁ Μονφὸρτ τὸ ἐπὶ τῶν χαλίκων βῆμα τῆς Μαρκέλλας, ἤγειρε τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν ἀνεγνώρισε καὶ αὐτός.

Ἡ παράδοξος αὐτῶν συνάντησις παρὰ τὴν δεξαμενὴν δὲν ἦτο ἐκ τῶν εὐκόλως λησμονουμένων. Ὁ Σίμων ἀπὸ τῆς ἐπανόδου αὐτοῦ εἰς Παρισίους οὐδεμίαν ἡμέραν παρέλιπε χωρὶς νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν κῆπον ἐν ᾧ ἀπέθανεν ἡ γυνή του, ἤρχετο δὲ ἑλκόμενος τρόπον τινὰ ὑπὸ μαγγανείας τινός. Ἤρχετο, ὡς καὶ ἡ Μαρκέλλα, ὡς θὰ ἤρχετο εἰς τὸν τάφον τῆς Μαρίας, ἐὰν ἡ Μαρία εἶχεν ἴδιον τάφον. Καὶ δὲν ἐγίνωσκε μὲν ἀκριβῶς τὸν τόπον ἔνθα ἐκείνη ἀπέθανεν, ἀλλὰ προσεπάθει νὰ τὸν μαντεύσῃ καὶ νὰ ἀναπαραστήσῃ κατὰ διάνοιαν τὴν ἀπότομον καὶ τραγικὴν λύσιν τῆς ἀτυχοῦς ἐκείνης ὑπάρξεως.

Ἐπὶ μίαν στιγμὴν ὁ Σίμων καὶ ἡ Μαρκέλλα ἠτένισαν πρὸς ἀλλήλους. Ἡ κόρη δὲν εἶχε μάθῃ ἀκόμη νὰ ταπεινώνῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνευ τινὸς λόγου· ἀνεγίνωσκε λοιπὸν ἐν τῷ βλέμματι τοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου μυρίας ὅσας ἐρωτήσεις συγκεχυμένας, μυρίας ὅσας ἀμφιβολίας. Ἠσθάνετο ὅτι αὐτὴ διέφερεν ἐκείνῳ καὶ ἐκεῖνος διέφερεν αὐτῇ. Δὲν ἦτο παράξενον ὅτι οὐδόλως πρότερόν ποτε ἰδόντες ἀλλήλους, δὶς ἤδη ἐν ἡμέραις δεκαπέντε εὑρίσκοντο ἀπέναντι ἀλλήλων καὶ ἐν περιστάσεσιν οὐχὶ κοιναῖς;

Ἐν τούτοις αὐτὴ δὲν ἤθελε νὰ βλέπῃ τινὰ καθήμενον ἐπὶ τοῦ θρανίου της κατὰ τὴν ὥραν ταύτην καθ' ἣν συνήθως ἦτο ἔρημον, νομίζουσα ὅτι θὰ ἐβεβηλοῦτο ἡ ἐνδόμυχος προσευχὴ της παρόντος ξένου. Ἔκαμψε λοιπὸν τὴν γωνίαν καὶ ἠθέλησε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν πορείαν της· ἀλλὰ πρὶν ὅμως ἐξαφανισθῇ ἀπέβλεψεν ὄπισθεν της ἅπαξ ἔτι... Παρευθὺς δὲ ὁ Σίμων ἠγέρθη ἀπὸ τοῦ θρανίου βιαίως, ἔκπληκτος καὶ ἐκστατικός:

— Μαρία! ἀνεφώνησε γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ.

Ἡ Μαρκέλλα ἐστάθη ἐκστατικὴ καὶ αὐτὴ καὶ τὸν παρετήρησε διστάζουσα. Παράφρων ἦτο ἆρά γε ὁ δύσμοιρος ἐκεῖνος, ὁ τοσοῦτον περίλυπος; ὤφειλεν ἆρά γε νὰ τῷ ἀποκριθῇ εὐαρεστοῦσα τὴν παραφροσύνην του, ἢ μᾶλλον νὰ ἀναχωρήσῃ ὡς ὑπηγόρευεν αὐτῇ ἥ τε φρόνησις καὶ ἡ εὐπρέπεια; Ἡ Μαρκέλλα ἐδίσταζεν, ἀλλ' ἐκεῖνος ἦτο ἤδη πλησίον της.

— Κάθεσαι 'ς αὐτὸ ἐδῶ τὸ τμῆμα; ἠρώτησε βλέπων αὐτὴν ἀσκαρδαμυκτεί.

Ἡ Μαρκέλλα κατένευσε.

— Νὰ σου 'πῶ, δὲν ἄκουσες καμμιὰ φορὰ νὰ γίνῃ λόγος γιὰ ἕνα κοριτσάκι χαμένο, ποῦ ἡ μητέρα του ἐπέθανε μέσα 'ς αὐτὸν ἐδῶ τὸν κῆπον;

— Ἐπάνω 'ς αὐτὸ τὸ θρανίον, εἶπεν ἡ κορασὶς δεικνύουσα τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον τόπον.

— Αὐτοῦ δά!... εἶπεν ὁ Σίμων στρεφόμενος... Παρετήρησε τὸ θρανίον, ἔπειτα τὴν νεάνιδα καὶ ἐξηκολούθησε δειλῶς πως...

— Τὸ ἔλεγαν Μαρκέλλα... Τὸ γνωρίζεις;

Ἡ Μαρκέλλα ὑπεχώρησεν αὐτομάτως μέχρι τῆς κιγκλιδωτῆς θύρας καὶ ἔρριψεν ἓν βλέμμα πρὸς τὰ ἔξω, διότι ἐφοβεῖτο οὐδὲ αὐτὴ γινώσκουσα τί ἐφοβεῖτο. Ἰδοῦσα λοιπὸν τὸν φύλακα ἱστάμενον ἐκεῖ που καὶ χρείας τυχούσης δυνάμενον νὰ ἀκούσῃ τὴν φωνήν της, ἰδοῦσα τὴν ὁδὸν Λαφαγέτου μεστὴν ἀνθρώπων, ὡς συνήθως, καὶ θορυβώδη ἕνεκα τῶν διερχομένων ἀμαξῶν, ἀνεθάρρησε καὶ εἶπε διὰ τῆς γλυκείας φωνῆς της:

— Μαρκέλλα Μονφόρτ, ἐγὼ εἶμαι!

Ὁ Σίμων παρατηρεῖ αὐτήν, ἀνοίγει τὰς ἀγκάλας του, θέλει νὰ λαλήσῃ, ἀλλὰ πίπτει ἀδρανὴς ἐπὶ τοῦ θρανίου, χέων πύρινα δάκρυα καὶ ψελλίζων λόγους, οὓς ἡ νεᾶνις οὔτε νὰ ἀκούσῃ ἠδύνατο οὔτε νὰ νοήσῃ. Καταληφθεῖσα δὲ ὑπὸ τρόμου ἐξῆλθε τοῦ κήπου διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. Ἀλλ' ἐκεῖνος ὥρμησε κατόπιν της.

Ἕνεκα τοῦ αἰφνιδίου τούτου φόβου της, ελησμόνησε τὸ γάλα ὅπερ εἶχεν ἐξέλθῃ νὰ ἀγοράσῃ, καὶ περὶ οὐδενὸς ἄλλου πλέον ἐφρόντισεν ἢ πῶς

Digitized by Google

νὰ ἐπανέλθῃ ὅσον τάχιστα εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐν ᾧ δὲ εἰσήρχετο βιαίως, προσέκρουσε πρὸς νεανίαν τινὰ ὑψηλόν, ὅστις τὴν ἐκράτησε διὰ τῆς χειρός του, διότι μικροῦ δεῖν ὀλισθήσασα κατέπεσε.

— Μαρκελλίτσα μου! ἀνεφώνησεν ὁ Ῥοβέρτος Βρεῶ ἀναγνωρίσας αὐτήν, τέλος πάντων σ' εὑρήκαμεν! Τί βία εἶν' αὐτή;

— Ἔλα, ἔλα, γλήγορα, εἶπεν ἡ Μαρκέλλα, μὲ κυνηγᾷ ἕνας ἄνθρωπος καὶ δέν τον γνωρίζω ποιός εἶνε.

Καὶ παρέσυρε τὸν Ῥοβέρτον πρὸς την κλίμακα, καὶ σπεύδοντες ἀνέβησαν τοὺς τέσσαρας ὀρόφους τῆς κυρᾶ Ζαλίνης· ὅτε δὲ ἦλθον πρὸ τῆς θύρας, περιέστρεψεν ἡ Μαρκέλλα τὸ κλειδίον καὶ εἰσῆλθον κατεσπευσμένως. Ἀλλὰ πρὶν ἢ λάβωσι καιρὸν νὰ ἀρθρώσωσι μίαν κἂν λέξιν, ἐκρούσθη ἡ θύρα ἔξωθεν βιαίως.

— Μὴν ἀνοίξῃς, εἶπεν ἡ Μαρκέλλα πρὸς τὸν Ῥοβέρτον.

— Ἄφησε καὶ εἰξεύρω ἐγὼ πῶς νὰ 'μιλήσω, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος μετ' ἀσφαλείας, καὶ ἀνοίγει τὴν θύραν.

Ὁ Σίμων ἵστατο ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας πεπλανημένους ἔχων τοὺς ὀφθαλμούς, τὰς χεῖρας τρεμούσας, καταβάλλων μεγίστην δύναμιν ἵνα συγκρατήσῃ ἑαυτόν, ἀλλὰ μάτην.

— Ἡ Μαρκέλλα Μονφὸρτ ποῦ εἶνέ την; ἠρώτησεν ἀπειλητικῶς.

— Ἐδῶ εἶνε, ἀπεκρίθη ὁ Ῥοβέρτος· τί την θέλετε;

— Εἶνε κόρη μου, εἶπεν ὁ δύσμοιρος πατήρ.

Αἱ ἑκατέρωθεν ἐπεξηγήσεις ἐγένοντο μακραί, διότι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ οὐδὲν πρᾶγμα εἶνε βραχὺ καὶ σύντομον, ἐξαιρουμένων μόνων τῶν αἰφνιδίων θανάτων. Ἀλλὰ πρὶν ἤδη αἱ ἐπεξηγήσεις λήξωσιν, ἡ Μαρκέλλα εἶχεν ἤδη εἰσδύσῃ ὑπὸ τὸν ἀριστερὸν βραχίονα τοῦ πατρός της στηρίζουσα τὴν κεφαλήν της ἐπὶ τοῦ ὤμου του, καὶ ἐρωτῶσα ἑαυτήν, πῶς συνέβη καὶ δὲν ἀντήλλαξαν κατὰ τὴν ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Ὁμονοίας συνάντησίν των, ἕνα κἂν λόγον, ὅστις θὰ ἀπεκάλυπτεν εἰς αὐτοὺς παρευθὺς τὴν ἀλήθειαν.

— Καὶ δὲν εἰξεύρετε, ἔλεγεν ἡ Μαρκέλλα πρὸς τὸν πατέρα της, δὲν εἰξεύρετε, πατέρα, πόσον σας ἐλυπήθηκα ἐκείνην τὴν ἡμέραν! Ἔτσι μοῦ ἦλθε νά σας ἐρωτήσω τί εἴχατε! καὶ ἔπειτα πάλιν ἐκρατήθηκα.

Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τούτῳ ὁ Ῥοβέρτος ἅμ' ἀκούσας τοὺς πρώτους μεταξὺ πατρὸς καὶ κόρης λόγους, ὑπεξέφυγεν ἵνα ἀναγγείλῃ, ὡς ἔλεγεν ἔπειτα, τὴν καλὴν εἴδησιν εἰς τὸν ἰατρόν. Ἀληθῶς ὅμως ἔφυγε, διότι ᾐσθάνετο πολλὴν λύπην, καὶ δὲν ἠδύνατο οὔτε νὰ νοήσῃ διατί ἦτο περίλυπος, οὔτε νά το ἀποδείξῃ ἐνώπιον τῶν δύο εὐδαιμονεστάτων ὄντων.

Καὶ δὲν εἶνε τερατῶδες ὡς πρὸς αὐτόν, τὸ νὰ αἰσθάνηται τοσαύτην λύπην, καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν ἡ μικρά του φίλη ἐπανεύρισκε τὴν καθ' αὐτὸ οἰκογένειάν της; Καὶ τί ἄλλο ἦλθεν αὐτὸς σήμερον νὰ πράξῃ, εἰμὴ νὰ ἀναζητήσῃ τὴν Μαρκέλλαν ἵνα την ἀποδώσῃ πρὸς τὸν πατέρα της; Τί ἄλλο λοιπὸν περισσότερον ἤθελε; Πόσον ἀλλόκοτος καὶ ἀσταθὴς ἡ καρδία, ἥτις ἔπασχε τοσοῦτον δεινῶς βλέπουσα πραγματουμένην τὴν ἐπιθυμίαν της;

Μάτην ὁ Ῥοβέρτος προσεπάθει νὰ καταπραΰνῃ τὴν τεταραγμένην καρδίαν, μάτην! ἡ καρδία του «δὲν ἔπαιρνεν ἀπὸ λόγια!» ἐπανῆλθε λοιπὸν εἰς τοῦ ἰατροῦ, ὃν ὅμως δὲν εὗρεν οἴκοι, καὶ ἀφῆκε σημείωσιν περὶ τῆς αἰσίας ἐκβάσεως τῶν ἐρευνῶν του καὶ ἐπανῆλθεν οἴκαδε περίλυπος καὶ σύννους ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε.

— Πόσον εὐχαριστήθην, εἶπε πρὸς τὸν Ῥοβέρτον ὁ Ἰούλιος ἅμα μαθὼν παρ' αὐτοῦ ὅτι ἡ Μαρκέλλα ἀνεῦρε τὸν πατέρα της, τὸ καϋμένο τὸ κορίτσι ἦτο πραγματικῶς ἀξιολύπητον...

— Καὶ τάχα δὲν θὰ ἔζουσε καλὰ μαζί μας; ὑπέλαβεν ὁ Ῥοβέρτος ὀλίγον τι δυσηρεστημένος. Διατί τάχα θὰ ἦτο ἀξιολύπητος ἀφ' οὗ ἡμεῖς εἴμεθα ἐδῶ; Βέβαια ὁ πατέρας δὲν θὰ ἦτο ἐναντίος ἄν την ἔβλεπεν εἰς τὸ σπίτι μας! Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἐδῶ θὰ ἐπερνοῦσε τὴν ζωήν της καὶ ὁ πατέρας θὰ εἶχε τὴν καλλιτέραν περιποίησιν καὶ ἀπὸ τὲς δύο...

Ὁ Ἰούλιος ἀπέβλεψε πονηρῶς πως πρὸς τὸν πατέρα του. Κατὰ τοὺς χρόνους τῶν νεανικῶν παιγνιδίων των, ὅτε ἐπεκράτει ἡ χαρὰ ἐν τῇ δεινοπαθούσῃ σήμερον ταύτῃ οἰκογενείᾳ, ὁ Ἰούλιος ἀπεκάλει τὸν ἀδελφόν του «νοικοκυραδίτσα» ἕνεκα τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ δεξιότητος περὶ τὰ οἰκιακά. Καὶ ἤδη δὲ ἀσμένως θὰ ἐπανελάμβανε τὴν ἀστειότητα ταύτην, ἀλλὰ πολὺ φρονίμως ἔκρινεν ὅτι προτιμότερον ἦτο νὰ σιωπήσῃ ἀνέβαλε λοιπὸν τὰς σκέψεις του εἰς ἄλλην εὐκαιρίαν εὐθετωτέραν.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἡ Μαρκέλλα καὶ ὁ πατήρ της ἦλθον εἰς τοῦ ἰατροῦ. Ὁ Σίμων δὲν ἦτο πλέον ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος τῆς προτεραίας. Τὸ ἦθος τῆς ἀβεβαιότητος καὶ τῆς ὀργῆς τὸ ἐπὶ τοῦ προσώπου ἀποτετυπωμένον, εἶχε διαδεχθῇ βαθεῖα ἠρεμία, ποιά τις ἐσωτερικὴ ἀκτινοβόλησις, ποιοῦσα ἐπαισθητὴν καὶ ἱκανῶς παράδοξον ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἐξωτερικόν του.

Καὶ ναὶ μὲν δύναταί τις νὰ μεταβάλῃ χαρακτῆρα ἐν ἀκαρεῖ, βοηθούμενος ὑπὸ αἰσίων περιστάσεων, ἀλλ' οὐδεὶς ὅμως δύναται νὰ μεταρρυθμίσῃ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὴν φυσιογνωμίαν τῶν ἐνδυμάτων του, τὴν κίνησιν τῶν χειρῶν του, τὸν τρόπον τοῦ φορεῖν τὸν πῖλον. Οἱ ὀφθαλμοὶ ἀκτινοβολοῦσι, τὸ στόμα μειδιᾷ, ἀλλ' ἐὰν ὅμως ὁ κτήτωρ τῶν ὀφθαλμῶν τούτων καὶ τοῦ στόματος ἦτο ἐπὶ πολὺν χρόνον κατη-

Digitized by Google

φὴς καὶ περίλυπος, αὐτὰ ταῦτα τὰ ἐνδύματα διαμαρτύρονται, ὁ πῖλος σκυθρωπάζει, αἱ χεῖρες ἔχουσι κινήσεις βιαίας, αἵτινες ἀποτρέπουσι καὶ ἀποδιώκουσι τοὺς ὑπὸ τῆς γλυκύτητος τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τοῦ μειδιάματος προσελκυομένους.

Ὁ Σίμων προσεπάθει πάσῃ δυνάμει νὰ φανῇ ἀξιαγάπητος καὶ ὅπως δήποτε τὸ κατώρθου· ἀλλὰ τὸ ὅλον του ἐφαίνετο προδήλως ἀντιτεῖνον πρὸς τὴν προσπάθειαν ταύτην. Ὅθεν μετὰ τοὺς πρώτους λόγους ὁ ἰατρὸς ἀπετάθη πρὸς τὴν Μαρκέλλαν, ἥτις ἀείποτε εὐηρεστεῖτο συνδιαλεγομένη μετ' αὐτοῦ. Ἐξεπλάγη δὲ ἰδὼν μεγάλην μεταβολὴν ἐν τῇ νεάνιδι, μεταβολήν, ἣν οὐδόλως εἶχέ ποτε προΐδῃ καὶ ἥτις οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ τὸ φυσικὸν ἀποτέλεσμα τῶν δοκιμασιῶν ἃς εἶχεν ἤδη ὑποστῇ. Ἐλάλει δῆλον ὅτι συντομώτερον, ἐστάθμιζε μᾶλλον τοὺς λόγους πρὶν προφέρῃ αὐτούς, καὶ εἶχεν ἐν τῷ ὅλῳ αὐτῆς ἦθός τι ἀπότομον καὶ συγκεκραμένον πως μετὰ πικρίας.

—Τώρα εἶσαι εὐτυχής, εἶπε πρὸς αὐτὴν ὁ ἰατρός. Μετὰ τόσα βάσανα σοῦ ἔπρεπεν ἡ παροῦσα εὐτυχία. Εἶσαι καλὸ κορίτσι, τέκνον μου, καὶ μετὰ χαρᾶς τὸ ἀνομολογῶ καὶ ἐνώπιον τοῦ πατρός σου. Κατὰ τὸ μικρὸν διάστημα τῆς ἀσθενείας τῆς μακαρίτιδος κυρίας Ἑρμίνης ἡ κόρη σας, κύριε, ἀπέδειξεν ὀξύνοιαν καὶ γενναιότητα πολὺ ἀνωτέραν τῆς ἡλικίας της.

Ὁ Σίμων ἀκούσας ταῦτα, ἀπέβλεψε μετ' εὐαρεσκείας καὶ ὑπερηφάνως πρὸς τὴν δικαίως ἐπαινουμένην κόρην του. Ηὐφραίνετο ἀκούων ἐπαινούμενον τὸ τέκνον του καί τοι, ἀληθῶς εἰπεῖν, οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον συνέτεινεν αὐτὸς εἰς τὴν καλὴν ἀγωγήν της.

—Καὶ ἀνὰ ἔχωμε καλὸ ῥώτημα», τί μελετᾶτε τώρα νὰ κάμετε; ἠρώτησεν ὁ ἰατρός.

—Νὰ νοικιάσωμεν ἕνα σπιτάκι, ἀπεκρίθη ἡ νεᾶνις παρατηροῦσα τὸν πατέρα της, καὶ νὰ ζήσωμε «σὰ θέλει ὁ Θεός.» Ἐγὼ θὰ εἶμαι ἡ μικροῦλα νοικοκυραδίτσα... Τί εὐτυχισμένα ποὺ θὰ ζοῦμε μαζὶ οἱ δυό μας.

Τὸ *μᾶς* ἐκεῖνο ἀνεκλάλητον χαρὰν ἐνεποίει εἰς τὴν Μαρκέλλαν, ἥτις καὶ τὸ ἐπανελάμβανε κατὰ πᾶσαν στιγμήν. Αἰσθανθεῖσα ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη τὴν ἐρημίαν ἐπιβαρύνουσαν τὴν ζωήν της, μυριάκις διανοηθεῖσα ὅτι οὐδέποτε ἔμελλε νὰ ἀξιωθῇ νὰ εἴπῃ καὶ αὐτὴ «τὸ σπίτι μου», κατηυφραίνετο νῦν, διότι ἠδύνατο τοῦ λοιποῦ νὰ λέγῃ «τὸ σπίτι *μας*».

Ὁ ἰατρὸς μειδιάσας ἔσεισε τὴν κεφαλήν, διότι εἶχεν ἴδῃ ἱκανὸν ἀριθμὸν ἀνθρώπων οἷος ἦτο ὁ Μονφόρτ· ὥστε ἦτο βεβαιότατος ὅτι ὁ χαρακτήρ του οὔτε συμβιβαστικὸς ἦτο οὔτε τακτικός, καὶ διενοήθη ὅτι ἡ Μαρκέλλα, παρὰ τὴν φαινομένην εὐδαιμονίαν, «εἶχε πολλὰ ἀκόμη νὰ τραβήξῃ».

—Ἐπήγατε εἰς τοὺς Βρεῶ; ἠρώτησεν ὁ ἰατρός.

—Ἀκόμη, ἀπεκρίθη ἡ Μαρκέλλα. Ἀλλὰ τώρα σὲ 'λιγάκι θὰ πᾶμε, ἔ πατέρα;

Ἔλεγε «πατέρα» καὶ ἡ λέξις αὕτη ἤχει μεταξὺ τῶν λευκῶν ὀδόντων της ὡς ἡ μελῳδικωτάτη μουσική.

—Βέβαια, εἶπεν ὁ Μονφόρτ, περιστρέφων τὸν πῖλόν του μεταξὺ τῶν δακτύλων ὡς ἄνθρωπος βιαζόμενος.

Ἀληθῶς εἰπεῖν αἱ ἐπισκέψεις αὗται σφόδρα τὸν ἠνώχλουν, καὶ ἀσμένως θὰ ἔβλεπεν αὐτὸν ἀπαλλασσόμενον τοῦ βάρους τούτου. Ὁ ἰατρὸς νοήσας τοῦτο ἀπέδωκεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἐλευθερίαν μετά τινων εὐμενῶν φράσεων. Ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ δὲ τῆς θύρας ὁ Μονφὸρτ ἐστράφη καὶ σφίγξας δυνατὰ — μικροῦ δεῖν την συνέτριψε — τὴν χεῖρα τοῦ γηραιοῦ ἰατροῦ, εἶπε πρὸς αὐτὸν μετ' ἤθους ἀγριωποῦ.

—Εἶσθε ἐξαίρετος ἄνθρωπος!

Ἡ δὲ Μαρκέλλα ἀπέβλεψε πρὸς τὸν γηραιὸν φίλον της, ὅστις ἀπεδέξατο τὴν φράσιν τοῦ πατρὸς καὶ τὸ βλέμμα τῆς κόρης καὶ διετήρησεν ἀμφότερα ἐν τῇ καρδίᾳ του ὡς διατηρεῖ τις ὅ τι ἔχει πολυτιμότατον.

Ὅτε δὲ ἦσαν ἤδη ἐν τῇ ὁδῷ, ἡ κόρη εἶπε πρὸς τὸν πατέρα της:

—Πᾶμε 'ς τοὺς Βρεῶ;

Ἐκεῖνος δ' ἔνευσε καταφατικῶς καὶ την ἠκολούθησεν εὐπειθῶς. Ὁ ἀνὴρ οὗτος συνηθισμένος εἰς τὸν ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον βίον ἀνθρώπου, ὅστις ζήσας ἀείποτε μόνος, περὶ οὐδενὸς μεριμνᾷ, ᾐσθάνετο ἄφατον ἡδονὴν ἀφίνων νά τον ὁδηγῇ τὸ τέκνον του. Μετ' οὐ πολὺ ἦλθον πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ κ. Βρεῶ καὶ ἡ Μαρκέλλα ἐσήμανε τὸν κώδωνα τῆς θύρας, καταστέλλουσα στεναγμὸν διότι ἡ παρακειμένη οἰκία τῆς μακαρίτιδος Ἑρμίνης, κατάκλειστος μετὰ τῶν δενδροστοιχιῶν της ἐφ' ὧν ἐφύετο ἤδη χλόη, ἐφαίνετο εἰς αὐτὴν παράδεισος κλειστὸς διὰ παντός.

Ἡ μαγείρισσα ἐλθοῦσα ἀνέῳξε τὴν θύραν, ἰδοῦσα δὲ τὴν Μαρκέλλαν ἐδίστασε καὶ αὐτὴ ὁ ποῖόν τι πρόσωπον ὤφειλε νὰ δείξῃ. Ἀλλ' ἡ Μαρκέλλα δὲν ἐτήρει ἐν τῇ ψυχῇ οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ψυχρότητα, ὡς ὑπέθετεν ἡ μαγείρισσα, τὴν προσηγόρευσε μάλιστα μειδιῶσα· διότι πᾶς ὁ ἐνθυμίζων αὐτὴν τὰς φαιδρὰς ἡμέρας τοῦ βίου της ἦτο σφόδρα εὐπρόσδεκτος.

Ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν καταλαμβάνει ἐπιφάνειαν 4,000,000 τετραγωνικῶν μέτρων, ἤτοι 4 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, ἐξ ὧν αἱ μὲν οἰκίαι καὶ τὰ ἐν τῷ μεταξὺ αὐτῶν κείμενα οἰκόπεδα κατέχουσιν ἔκτασιν 2,576,485 τ. μ. περίπου, αἱ ὁδοὶ 615,995 τ. μ., αἱ ἐν τῇ πόλει πλατεῖαι 113,520 μέτρα, τὸ δὲ ὑπόλοιπον ἀποτελεῖ ἡ περιοχὴ αὐτῆς, τουτέστιν Ἀνακτορικὸς κῆπος, Ζάππειον μέγαρον, Ἀκρόπολις κτλ.

Digitized by Google

ΤΑ ΔΙΔΑΚΤΡΑ

Προχθὲς συνεβάδιζον μετά τινος συνταξιούχου δημοδιδασκάλου, γέροντος βαθεῖαν ἔχοντος κρίσιν καὶ τόσον νοήμονος, ὥστε ὑπερτριακονταέτης διδασκαλικὸς βίος δὲν κατώρθωσε νὰ τὸν καταστήσῃ σχολαστικόν. Ὡμιλοῦμεν περὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων· τυχαίως δὲ ὁ λόγος ἔπεσε περὶ διδάκτρων.

— Καὶ εἶνε ὑποχρεωτικὰ τὰ δίδακτρα; ἠρώτησα.

— Ναί· ὁ περὶ δημοτικῶν σχολείων νόμος τοῦ 1834 ὁρίζει εἰς τὸ 24 ἄρθρον του ὅτι ὁ δημοδιδάσκαλος «ἐκτὸς τοῦ σταθεροῦ μηνιαίου του θέλει λαμβάνει ὡς δίδακτρα 10—50 λεπτὰ» δι' ἕκαστον παιδίον. Ἀλλ' ὡσὰν νὰ τὸ κατηράσθη κανεὶς αὐτὸ τὸ ἄρθρον διὰ τὸ κακὸν ὅπου ἔμελλε νὰ προξενήσῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τὴν στιγμὴν ὅπου ἐνομοθετήθη δὲν εἶδε προκοπήν· ἔπεσεν ὁ κακὸς σπόρος καὶ ἐφύτρωσαν τὰ ζιζάνια· ἤρχισαν αἱ φιλονεικίαι τῶν διδασκάλων διὰ τὴν διανομὴν τῶν εἰσπραττομένων· ἤρχισαν τὰ παράπονα κατ' αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου, διότι δὲν ὥρισεν ἀκριβῶς τοὺς ἐνδεεῖς, καὶ ὅλοι οἱ μαθηταὶ παρουσιάζοντο ὡς ἐνδεεῖς διὰ νὰ μὴ πληρώνουν δίδακτρα· ἤρχισαν τὰ παράπονα διὰ τὰς καθυστερήσεις τῶν εἰσπρακτόρων, διότι κατὰ τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο τὰ δίδακτρα ἔπρεπε «νὰ δίδωνται μηνιαίως ἀπὸ τὸ δημοτικὸν ταμεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ τ' ἀποδίδουν οἱ γονεῖς τῶν παίδων»· ἔπειτα ἄλλα βάσανα· ὁ προσδιορισμὸς τοῦ ποσοῦ τῶν διδάκτρων δὲν ἐγίνετο κατ' ἀναλογίαν τῶν μαθητῶν, καὶ ὡρίσθη νὰ προϋπολογίζωνται ἀπὸ τὰ ἁρμόδια διοικητικὰ συμβούλια ἐπὶ τῇ βάσει τῶν φορολογικῶν καταλόγων, νὰ συμπεριλαμβάνεται δὲ εἰς τὸν προϋπολογισμὸν ἑκάστου δήμου ὡς πίστωσις τόσον μέρος αὐτῶν ὅσον ἐχρειάζετο διὰ τὴν πληρωμὴν δύο ἢ τριῶν μηνῶν· καὶ ποῦ νὰ σοῦ τὰ λέγω ὅλα! σοῦ συνιστῶ ν' ἀναγνώσῃς τὰς ἐγκυκλίους, τὰς ὁποίας ἐσκόρπιζεν ἐπάνω κάτω τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, διὰ νὰ καταπραΰνουν τὸ κακὸν ὅπου ἐσηκώθη μὲ αὐτὰ τὰ δίδακτρα· οἱ διδάσκαλοι ἤρχισαν πάλιν τὰς ἀντεγκλήσεις· ἐμοιράζοντο τοὺς μαθητάς, ὁ ἕνας ἐλάμβανεν ἀπὸ τοὺς μέν, ὁ ἄλλος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, συχνὰ δὲ καὶ ἀπὸ τοὺς μὲν καὶ ἀπὸ τοὺς δέ· τότε ἐδόθη διαταγὴ νὰ κρατῆται βιβλίον εἰς τὸ σχολεῖον καὶ νὰ σημειοῦνται τὰ δίδακτρα. Ἐν ἑνὶ λόγῳ τὸ ἄρθρον αὐτὸ διέφθειρε τοὺς διδασκάλους, τοὺς ἔκαμε πλεονέκτας· τινὲς ἐζήτουν μίαν δραχμὴν ἀπὸ τοὺς μαθητάς των, τινὲς δὲ καὶ δύο, καὶ ἅμα δὲν ἐπλήρωναν οἱ μαθηταὶ τοὺς ἐδίωκαν ἀπὸ τὸ σχολεῖον.

— Ὤ! εἶπον μετά τινος δυσπιστίας.

— Πίστευσέ με! μοὶ ἀπήντησεν ἐντόνως· ἂν θέλῃς μάλιστα, θὰ σοῦ εἰπῶ αὐτολεξεὶ τί λέγει μία ἐγκύκλιος τοῦ Ὑπουργείου τῶν ἐκκλησιαστικῶν δι' αὐτοὺς τοὺς διδασκάλους· «προεκτείνοντες τὴν αὐθαιρεσίαν ταύτην ἄχρι θρασύτητος ἀποπέμπουσιν ἐνίοτε τοῦ σχολείου μαθητὰς καὶ μαθητρίας, μὴ συμμορφουμένους πρὸς τὴν παρανομίαν ταύτην». Ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλο ἀκόμη. Ὁ Νόμος ὁρίζει ῥητῶς τὰ δίδακτρα νὰ τὰ πληρώνῃ τὸ δημοτικὸν ταμεῖον εἰς τοὺς διδασκάλους, ὅπως σοῦ εἶπα, καὶ νὰ τὰ λαμβάνῃ ἀπὸ τοὺς γονεῖς. Μία ἐγκύκλιος ῥητῶς ἀπηγόρευσε νὰ τὰ εἰσπράττουν οἱ διδάσκαλοι τὰ δίδακτρα, καὶ ἐχαρακτήρισε τοῦτο ὡς παράνομον καὶ ἐπιβλαβές· καὶ ὅμως πενήντα ἔτη τώρα καταπατεῖται ὁ νόμος· οἱ διδάσκαλοι ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ἕως εἰς τὸ μικρότερον χωρίον τῆς Ἑλλάδος ὅπου ὑπάρχει σχολεῖον καθαρίζουν μόνοι των τὰς δοσοληψίας των! ἀλλ' ἦτο ἑπόμενον· τὸ ἄρθρον αὐτὸ ἐνομοθετήθη διὰ νὰ παραβαίνεται· εἶδες κἄτι δένδρα τὰ ὁποῖα ἀντὶ νὰ φουντώσουν καὶ ν' ἀψηλώσουν μένουν ζαρωμένα καὶ βγάζουν μόνον κἄτι παραφυάδας ἀπ' ἐδῶ καὶ ἀπ' ἐκεῖ; νά, τὸ ἴδιον εἶνε καὶ αὐτὸ τὸ ἄρθρον· παραφυάδες του εἶνε αἱ ἀνησυχίαι καὶ τὰ ἐμπερδεύματα ὅπου ἔφερεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν.

Ὁ γέρων διδάσκαλος ἐξήγαγε τὰ ὁμματοϋάλιά του, ἐκαθάρισεν αὐτὰ διὰ τοῦ μανδυλίου του, τοὔθ' ὅπερ κάμνει ὁσάκις εἶνε τεταραγμένος, σταματήσας δὲ ἐπὶ στιγμὴν τὸ βάδισμά του, καὶ κατὰ πρόσωπον ἀτενίσας μὲ εἶπε μετ' ἀνεκφράστου πικρίας:

— Ἄχ! νὰ ἤξευρες τί κακὸν ἐπροξένησαν εἰς τὰ γράμματα αὐτὰ τὰ δίδακτρα! πόσους ἀφῆκαν ἀγραμμάτους καὶ πόσους χαρακτῆρας διέφθειραν! ὁ διδάσκαλος διὰ νὰ εἶνε ἀληθῶς διδάσκαλος, διὰ νὰ εὑρίσκουν ἠχὼ οἱ λόγοι του εἰς τὴν καρδίαν τῶν μαθητῶν, πρέπει νὰ περιβάλλεται μὲ γόητρον, νὰ ἐμπνέῃ εἰς τὰ παιδία τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐκτελεῖ ὑψηλὴν ἀποστολήν, χάριν τῆς ὁποίας ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὴν πτωχίαν δὲν φοβεῖται καὶ τὴν κακουχίαν ἀψηφεῖ· ἀλλ' ὅταν ὁ διδάσκαλος καταβαίνῃ ἀπὸ τὸ ὑπόβαθρον τοῦ ἰδανικοῦ καὶ μεταβάλλεται εἰς ἐπαίτην, καὶ ἔχῃ τὸ χέρι του ἁπλωμένον ἐνώπιον τῶν μαθητῶν του, εἶνε διδάσκαλος πλέον; Ἐπῆγες εἰς ᾠδικὰ καφενεῖα, καὶ εἶδες τί κάμνουν αἱ γερμανίδες· σηκόνεται μία καὶ τραγουδεῖ τὸν αἰώνιον ἔρωτα, τὸ τρεμουλιαστὸν φῶς ἑνὸς ἄστρου, εἰς τὸ ὁποῖον ἐνταμόνονται τὰ βλέμματα τῶν δύο ἐρωμένων, καὶ ἔπειτα, διὰ μιᾶς, καταβαίνει ἀπὸ τὸν οὐρανόν, παίρνει τὸν δίσκον καὶ μαζεύει πεντάραις· ἀπαράλλακτος εἶνε ὁ διδάσκαλος. Συλλογίσου ποίαν διαπλαστικὴν δύναμιν θὰ ἔχῃ ἡ διδασκαλία τῆς φιλοπατρίας, τῆς αὐταπαρνησίας, ἡ γινομένη ἐν μέσῳ τοῦ κωδωνισμοῦ τῶν δεκαρῶν! διότι ἡ πληρωμὴ δὲν γίνεται μίαν

Digitized by Google

ἡμέραν ἀλλὰ διαρκεῖ ὅλας τὰς ἡμέρας τοῦ μηνός... Συλλογίσου πόση σκωρία μένει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ μαθητοῦ ἀπὸ τὰ κερμάτια ἐκεῖνα, ὅταν τὸ παιδίον βλέπῃ καθ' ἡμέραν τὸν ἄσβεστον πόθον τοῦ διδασκάλου διὰ τὸ χρῆμα, ὅταν ἀπὸ τὰς περιποιήσεις ἢ ὕβρεις τοῦ διδασκάλου διὰ τὴν ἔγκαιρον ἢ μὴ ἔγκαιρον πληρωμὴν τοῦ ἐμβαίνῃ ἡ φαρμακερὰ ἰδέα ὅτι ἡ μεγαλειτέρα δύναμις εἶνε τὸ χρῆμα· διότι ὁ διδάσκαλος κακομεταχειρίζεται τὸ παιδίον τὸ ὁποῖον δὲν πληρόνει, καὶ τὸ διώκει· τοῦτο τὸ γνωρίζει ὁ χωρικὸς καὶ ἂν δὲν ἔχῃ ἢ δὲν θέλῃ νὰ πληρώσῃ, τὸ ἀποσύρει μόνος του. Εἰξεύρεις πῶς εἶνε εἰς τὰ περισσότερα μέρη τῆς Ἑλλάδος οἱ χωρικοί· τὰ προϊόντα των τὰ ἔχουν εἰς εἴδη· χρῆμα πολὺ ὀλίγον περνᾷ ἀπὸ τὰς χεῖράς των· ὅταν πηγαίνουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, εἰς τὸν δίσκον ῥίπτουν ἓν μονόλεπτον, καὶ πολλάκις μὲ ὅλην τὴν εὐλάβειαν ὅπου ἔχουν, δὲν πηγαίνουν, διὰ νὰ μὴ ἐξοδεύσουν τὸ μονόλεπτόν των· καὶ θὰ πληρώσουν δίδακτρα σαράντα ἕως πενῆντα λεπτὰ τὸν μῆνα καὶ περισσότερον, διὰ πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν εἰξεύρουν ἀκόμη καλὰ καλὰ ἂν εἶνε ὠφέλιμον; Ἐγὼ . . . τί νὰ σοῦ εἰπῶ, τὸν καιρὸν ποῦ ἐδίδασκα, ὅταν ἤμουν διωρισμένος εἰς πτωχοὺς δήμους, δὲν ἐζητοῦσα δίδακτρα· ἐπροτιμοῦσα νὰ ζημιώνωμαι δέκα εἴκοσι δραχμὰς τὸν μῆνα, παρὰ νὰ γίνωμαι αἴτιος νὰ μένουν ἀγράμματα τόσα παιδιά· καὶ ἡ ἀλήθεια εἶνε, ὅτι ἅμα ἔλειπεν αὐτὴ ἡ ἀφορμὴ μοῦ ἔστειλαν τὰ παιδία των εἰς τὸ σχολεῖον.

— Ὥστε εἶσαι τῆς ἰδέας ὅτι ἂν καταργηθοῦν τὰ δίδακτρα θ' αὐξήσουν οἱ μαθηταί;

— Βεβαίως.

Ὁ γέρων διδάσκαλος ἔμεινεν ἐπί τινας στιγμὰς σιωπῶν· αἴφνης δέ, ὡσεὶ εὗρε νέον, ἀκαταμάχητον ἐπιχείρημα περὶ τῆς καταργήσεως τῶν διδάκτρων μ' ἐσταμάτησε καὶ πάλιν.

— Πῶς θὰ σοῦ ἐφαίνετο, μοὶ εἶπεν εἰρωνικῶς, ἂν τὸ δασμολόγιον ἐφορολόγει τὰ τῆς πρώτης ἀνάγκης καὶ ἄφινεν ἀφορολόγητα τὰ εἴδη τῆς πολυτελείας; Καὶ ὅμως αὐτὸ συμβαίνει εἰς τὸ δασμολόγιον τῆς ἐκπαιδεύσεως· ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις, ὁ ἐπιούσιος ἄρτος τοῦ λαοῦ, ὁ προωρισμένος δι' ὅλα τὰ στόματα, φορολογεῖται μὲ τὰ δίδακτρα, καὶ ἡ μέση ἐκπαίδευσις, ἡ ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις δὲν φορολογοῦνται μὲ τίποτε. Πρέπει νὰ γείνῃ πραγματικῶς δωρεὰν ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις, προσεῖπεν ἐπαναλαβὼν τὸ βῆμά του· ὅπως μίαν φορὰν ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ Ὄθωνος ἐδῶ, μοὶ εἶπε δείξας τὴν πλατεῖαν τῶν Στύλων τοῦ Ὀλυμπίου Διός, εἰς τὴν ὁποίαν εἴχομεν φθάσῃ, διὰ νὰ φάγῃ καὶ πίῃ δωρεάν, ὁμοίως πρέπει νὰ προσκληθῇ διὰ τὴν τροφὴν τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας, ὅλος ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα:

« Ἐλᾶτε, καθίσατε, ἡ τράπεζα εἶνε δι' ὅλους στρωμένη· σᾶς φιλεύει ἡ Πατρίς ».

— Ἀλλὰ τότε τί θὰ γείνουν οἱ δυστυχεῖς δημοδιδάσκαλοι; εἶπον· μόλις μετὰ τόσα βάσανα θ' αὐξηθῇ ὁ μισθὸς των ἀπὸ πρώτης Ἰανουαρίου· θὰ εἶνε πολὺ σκληρὸν παιγνίδι ὅ,τι τοῖς δίδεται εἰς τὴν μίαν τσέπην νὰ τῆς ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τὴν ἄλλην.

— Διόλου δὲν ἐννοῶ νὰ τὰ χάσουν οἱ δημοδιδάσκαλοι τὰ δίδακτρα· ἐννοῶ νὰ τὰ πληρώνῃ τὸ δημόσιον.

Καὶ ἐπειδὴ μὲ εἶδεν ἀμφιβάλλοντα περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς ἰδέας του:

— Θὰ σοῦ ἀποδείξω, μοῦ εἶπε, ὅτι εἶνε πολὺ εὐκολώτερον ἀφ' ὅ,τι νομίζεις.

Καὶ ἔνευσε νὰ καθήσωμεν πλησίον ἑνὸς τραπεζίου τοῦ παρὰ τοὺς Στύλους καφενείου· ἐξήγαγε δ' ἐκ τοῦ θυλακίου του τεμάχιον χαρτίου καὶ μολυβδοκόνδυλον καὶ ἤρχισεν ὑπολογίζων:

— Κατὰ τὸν νόμον κάθε παιδὶ πρέπει νὰ πληρώνῃ 10—50 λεπτὰ τὸν μῆνα· ἂν ἀφαιρέσωμεν τὰ ἐνδεῆ τὰ ὁποῖα ὑπολογίζονται εἰς 25 τοῖς %, μένουν 75, τὰ ὁποῖα πληρόνουν κατὰ μέσον ὅρον 30 λεπτὰ τὸ καθέν, ὥστε ἑκατὸν μαθηταὶ πληρόνουν δίδακτρα τὸν μῆνα 22,50 καὶ τὸ ἔτος 270 δρ. Οἱ μαθηταὶ καὶ αἱ μαθήτριαι τῶν δημοτικῶν σχολείων εἶνε ἐν ὅλῳ 90,000 περίπου, ὥστε πληρόνουν δίδακτρα 243,000, τὰ ὁποῖα διανεμόμενα εἰς τοὺς ἐν ὑπηρεσίᾳ 1,350 περίπου διδασκάλους καὶ τῶν δύο φύλων ἀναλογοῦσιν εἰς ἕκαστον 180 δρ. δηλ. 15 δρχ. τὸν μῆνα. Λοιπόν, ἂν τὸ Δημόσιον εἰς τὸν μισθὸν τῶν δημοδιδασκάλων προσθέσῃ 15—20 δρ. τὸν μῆνα, καὶ αὗται μάλιστα λογισθῶσι συντάξιμοι, οἱ πλεῖστοι τῶν διδασκάλων μὲ χαρὰν θὰ δεχθοῦν αὐτὴν τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τὴν ἐπαιτείαν, τὸ δὲ ἔθνος μὲ δαπάνην μόνον 250 χιλ. δραχμῶν τὸ ἔτος, ἐλευθερώνει τὴν δημοτικὴν ἐκπαίδευσιν ἀπὸ φοβερὸν ἐφιάλτην.

— Καὶ ἐλπίζεις ὅτι θὰ γείνῃ αὐτό;

Ὁ γέρων διδάσκαλος ἔκυψε πρός με, καὶ ἐμπιστευτικῶς:

— Θὰ γείνῃ, μοῦ εἶπεν· ἔμαθα ἀπὸ θετικὴν πηγὴν ὅτι καὶ ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας καὶ ὁ τμηματάρχης τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως τὸ ἔχουν μελετήσει πρὸ πολλοῦ τὸ πρᾶγμα· θὰ τὸ κάμουν διότι μεταξὺ τῶν ἄλλων τὰ ὁποῖα ἔκαμαν καὶ θὰ κάμουν, αὐτὸ ἂν ἀφεθῇ, θ' ἀποτελέσῃ χάσμα· θὰ τὸ κάμουν. Ἔχω πεποίθησιν.

Τὰς τελευταίας δὲ ταύτας λέξεις εἶπεν ἀργὰ ἀργὰ ὡς ἄνθρωπος ὅστις ἐν τῇ μακρᾷ τοῦ βίου του πείρᾳ συνείθιζε νὰ ζυγίζῃ καὶ ἐκτιμᾷ ἐπακριβῶς τοὺς χαρακτῆρας.

Διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ ἔθνους δαπανᾷ ὁλόκληρον τὸ ἔθνος· πρέπει λοιπὸν ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ ἀποτελοῦντες αὐτὸ ν' ἀπολαμβάνωσι τοὺς καρποὺς τῆς ἐκπαιδεύσεως. (Μιραμπώ).

Digitized by Google

Η ΚΑΤΑΙΓΙΣ

Καταιγὶς ἐκραγεῖσα εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μάγχης παρέσχεν ἀφορμὴν εἰς συγκινητικὴν οἰκογενειακὴν σκηνήν, ἐπισυμβᾶσαν εἰς μικρὸν λιμένα τῆς Νορμανδίας, οὗτινος ἀνωφελὲς ν' ἀναφέρωμεν τὸ ὄνομα.

Ἡ κυρία Βωδοὰν ἦτο πλουσία γαιοκτήμων. Ὁ πατήρ της, ἀγρονόμος, τῇ ἐκληροδότησε μετὰ θάνατον περιουσίαν, τὴν ὁποίαν ὁ σύζυγός της βεβαίως θὰ ἐσπατάλα εἰς τὰ καπηλεῖα, ἂν ὁ θάνατος δὲν ἀφήρπαζεν ἐγκαίρως αὐτόν. Ἡ κυρία Βωδοάν, χήρα καὶ ἔχουσα ἕνα μόνον υἱόν, ἐσχεδίαζε νὰ τῷ δώσῃ πλουσίαν νύμφην, αὐξάνουσα τοιουτοτρόπως τὴν περιουσίαν αὐτοῦ. Δυστυχῶς ὁ Λουδοβῖκος Βωδοὰν ἠράσθη τῆς θυγατρὸς πτωχοῦ ἁλιέως, ὅστις οὔτε λέμβον κἂν ἰδικήν του εἶχε, καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὴν νυμφευθῇ. Ἡ χήρα ἐπέμενε μὴ δίδουσα τὴν συγκατάθεσίν της. Εἶνε ἐπίμονοι οἱ ἄνθρωποι εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Ἡ πάλη διήρκεσεν ἐπὶ ἓν ἔτος, μεθ' ὃ ἡ χήρα εἶπε· «—Στεφανώσου την, ἂν θέλῃς, μὰ ποτὲ δὲν θὰ ἰδῶ τὴν γυναῖκά σου, καὶ ὅσῳ ζῶ μήτε λεπτὸ θὰ ἰδῇς ἀπὸ ἐμένα!—Ὅπως ἀγαπᾷς,» εἶπεν ὁ Λουδοβῖκος. Καὶ ὁ γάμος ἐγένετο.

Παρῆλθον πέντε ἔτη, τρία δὲ μικρὰ ἐγεννήθησαν. Ὁ Λουδοβῖκος ἡλίευε μετὰ τοῦ πενθεροῦ του, ἡ δὲ σύζυγός του ἀνέτρεφε τὰ παιδία. Ἔζων μετὰ μεγίστης δυσκολίας, ἀλλ' ὁ ἔρως ἐπαρηγόρει αὐτοὺς καὶ δὲν παρεπονοῦντο, οὔτε πρὸς τὴν κυρίαν Βωδοὰν ἀπηυθύνοντό ποτε. Τὴν Κυριακήν, ὅταν ἀπήντων αὐτὴν κατὰ τὴν ἐκ τῆς λειτουργίας ἔξοδον, τὴν ἐχαιρέτων, διότι τοῦτο ἦτο καθῆκον· ἀλλ' ἐκείνη ὀρθουμένη ἐντὸς τοῦ φαιοχρόου ἐπανωφορίου αὐτῆς, ἐπετάχυνε τὸ βῆμα χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ, ὡσεὶ ὄφις ἐδάγκανεν αὐτὴν εἰς τὴν πτέρναν. Οὔτε ἐπισκέψεις ἀντηλλάσσοντο, οὔτε ἐπιστολαί, οὐδὲ σχέσις οἱαδήποτε ὑπῆρχε μεταξὺ αὐτῶν, ἐκτὸς τοῦ χαιρετισμοῦ τῶν νέων, τὸν ὁποῖον ἡ γραῖα δὲν ἀνταπέδιδεν.

Ἡμέραν τινὰ ἐξερράγη καταιγίς, ἡ θάλασσα ἐμυκᾶτο, αἱ δὲ παράλιοι οἰκίαι ἐσείοντο.

Ἡ κυρία Βωδοὰν ἔζη μόνη μετὰ τῆς ὑπηρετρίας αὐτῆς Ἀνέττας, χονδρῆς Νορμανδῆς χωρικῆς, ἐξ ἐκείνων αἱ ὁποῖαι φαίνονται γεννηθεῖσαι διὰ νὰ φορῶσι τὸν βαμβακερὸν σκοῦφον.

Ἡ Ἀνέττα συνήνωσε τὰς χεῖρας λέγουσα:

— Τί κακὸς καιρός, κυρία! Πολλοὶ ἄνθρωποι θὰ εἶνε ἀνήσυχοι!

— Ποῖοι ἄνθρωποι; εἶπεν ἡ χήρα ἥτις ἐπηγχανοήρχετο κατὰ τὴν συνήθειάν της, ἐγγίζουσα τὰ πάντα χωρὶς νὰ φαίνηται ὅτι ἠσχολεῖτο εἴς τι.

— Μὰ οἱ συγγενεῖς ἐκείνων 'ποῦ 'βρίσκονται στὴ θάλασσα!

Ἡ κυρία Βωδοὰν ἔστη.

— Φθάνει! εἶπε ξηρῶς.

Ἔλαβε τὸ ῥάψιμόν της, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ οὐρανὸς ἦτο μαῦρος καὶ τὸ φῶς ἀμυδρόν, ἐκάθισε πλησίον τοῦ παραθύρου.

Ἡ Ἀνέττα ὀρθία καὶ τὸ πρόσωπον ἔχουσα κολλημένον ἐπὶ τῶν ὑέλων τοῦ παραθύρου παρετήρει εἰς τὴν ὁδόν. Ἐπειδὴ τῇ ἐπέβαλον σιγήν, ὡμίλει μόνον ἐκ διαλειμμάτων λέγουσα· «Νά! 'κρημνίστηκεν ἡ καπνοδόχος τοῦ κὺρ Βετράνδου!... Ἡ λεκάνη τοῦ μπαρμπέρη τοῦ κὺρ Κονσοῦ χορεύει!... Ἄ! κατεβαίνει 'στὴ θάλασσα ὁ κὺρ Σαρδόν!... καὶ ὁ Πέτρος Γκισάρ, καὶ ἡ Μαγδαληνὴ τοῦ Γοαράν!... Διάβολε! εἶμαι περίεργη νὰ μάθω τί τρέχει 'κεῖ κάτω!»

— Φλύαρη! ἐψιθύρισεν ἡ γραῖα.

Ἡ Ἀνέττα ἀπεφάσισε νὰ σιωπήσῃ, ἀλλὰ προσεκόλλα ἔτι μᾶλλον τὴν ῥῖνα αὐτῆς ἐπὶ τῶν ὑέλων.

— Ὄχι! ἀνέκραξεν ἐπὶ τέλους κρούουσα διὰ τοῦ ποδὸς τὸ ἔδαφος, ποτέ μου δὲν εἶδα τέτοιο καιρό!

Ἡ κυρία Βωδοὰν ἐδίπλωσε τὸ ἐργόχειρόν της καὶ ἤρξατο βαδίζουσα καὶ πάλιν.

Ἠκούετο ὁ τρομερὸς συριγμὸς τῆς καταιγίδος, ἀπὸ καιροῦ δ' εἰς καιρὸν ἠκούοντο κραυγαί, τριγμὸς σιδήρου, κρότοι παραθυροφύλλων πληττόντων τοὺς τοίχους.

Ὁ Ὠκεανὸς βεβαίως θὰ ἦτο τρομερός.

Ἡ χήρα προεχώρησε κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν ὑπηρέτριαν.

— Λοιπόν! ἀφοῦ ἔχεις περιέργεια, κάμε ὅ,τι κάνουν καὶ οἱ ἄλλοι· πήγαινε νὰ μάθῃς τί γίνεται!

Ἡ Ἀνέττα μετὰ μίαν στιγμὴν ἦτο ἑτοίμη, ὅταν δ' ἐξήρχετο τῆς θύρας, ἡ κυρία Βωδοὰν τῇ εἶπε:

— Νὰ γυρίσῃς νὰ μοῦ 'πῇς τί τρέχει.

Ἡ γραῖα Νορμανδὴ ἐπανέλαβε τὸν περίπατον αὐτῆς, μεταβαίνουσα ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἑτέρου ἄκρου τοῦ δωματίου, ἔχουσα τοὺς βραχίονας ἐσταυρωμένους, τὰ χείλη συνεσφιγμένα, καὶ ἐπιθεωροῦσα κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτῆς πᾶν ἀντικείμενον.

Παρῆλθον δέκα λεπτά.

— Αὐτὴ ἡ Ἀνέττα ἀκόμη δὲν ἐφάνηκεν!

Ὁ ἄνεμος ἐδιπλασιάσθη καὶ μόνον αὐτὸς ἠκούετο πλέον.

Αἴφνης τὸ βλέμμα τῆς κυρίας Βωδοὰν ἐγένετο ἀπλανές· τὸ βλέμμα τοῦτο ἔπεσεν εἴς τινα γωνίαν τοῦ δωματίου, ἐπὶ μικρᾶς παιδικῆς κλίνης.

Εἰς τὰς οἰκίας ἐκείνας φυλάττουσι τὰ πάντα καὶ τὰ πάντα ἀφίνουσιν εἰς τὰς θέσεις αὐτῶν.

Ἡ κλίνη ἐκείνη ἦτο ἡ κλίνη τοῦ υἱοῦ της... τοῦ υἱοῦ της ὁ ὁποῖος εὑρίσκετο εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τὸν ὁποῖον ἀπὸ μιᾶς ὥρας ἐσυλλογίζετο.

Ἀλλ' ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῆς ἐπήρχετο πάντοτε

Digitized by Google

ὁ μεγάλος Λουδοβῖκος, ὁ εἰκοσιπενταετὴς ἁλιεύς, ἀνὴρ ρωμαλέος, ὅστις τῇ εἶχεν εἰπεῖ· *Ὅπως ἀγαπᾶς!* ὅταν τὸν ἐμπόδισε νὰ νυμφευθῇ, καὶ ὁ ὁποῖος ἐν τούτοις ἐνυμφεύθη.

Ἤδη ἐπανέβλεπε τὸ παιδίον μετὰ τῆς ξανθῆς αὐτοῦ κόμης, τῶν ῥοδοχρόων παρειῶν καὶ τῶν κυανῶν ὀφθαλμῶν του. Ἐνεθυμεῖτο τὰς πρώτας κραυγάς του, τοὺς γέλωτάς του, τὰ ἐπὶ τῶν μικρῶν αὐτοῦ χειρῶν φιλήματά της, καὶ τὰ παρὰ τὸ λίκνον αὐτοῦ σχέδιά της.

Τοιαῦται ἀναμνήσεις ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ τὴν συγκινήσωσιν, ὅσον καὶ ἂν ἦτο ἐπίμονος, ὅσον καὶ ἂν εἶχε λιθίνην καρδίαν, ἐνῷ ὁ ἄνεμος ἐμυκᾶτο ἔξω.

— Αὐτὴ ἡ Ἀνέττα νὰ μὴ φανῇ ἀκόμη...

Ἐξεκρέμασε τὸ ἐπανωφόριόν της καὶ ἐξῆλθε καὶ αὐτή.

Ἐνῷ ἔκαμπτε τὴν ὁδόν, ὅμιλος τῇ ἔφραξε τὴν διάβασιν. Ὁ ὅμιλος περιεστοίχει δύο ἢ τρεῖς ἁλιεῖς, τῶν ὁποίων τὰ ἐνδύματα ἦσαν κατάβρεκτα, τὰ ὑψηλὰ ὑποδήματα πλήρη βορβόρου, αἱ δὲ χεῖρες καὶ τὸ πρόσωπον καθημαγμένα. Ἐσταμάτησε καὶ ἠρώτησε διὰ βραγχνώδους φωνῆς.

— Ἐπέστρεψαν;

Εἷς συμβουλευθεὶς τοὺς ἄλλους διὰ τοῦ βλέμματος ἀπήντησε:

— Ναί.

Ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον της, τότε δ' εἷς τῶν ναυτικῶν ἀποσπασθεὶς τῶν λοιπῶν ἔτρεξε κατόπιν αὐτῆς.

— Κυρία Βωδοάν! κυρία Βωδοάν! Ποῦ παγαίνετε;

— Ἐκεῖ κάτω!

Καὶ ἐδείκνυε τὴν θάλασσαν.

Ὁ ναυτικὸς ἐκράτησεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ἐπανωφορίου.

— Μὰ τί θὰ καταλάβετε; Ὁ καιρὸς εἶνε ἄσχημος· γυρίσετε ὀπίσω 'ς τὸ σπίτι. Ἀφοῦ 'γυρίσαμεν ὅλοι μας....

— Ὅλοι;

— Βέβαια.

— Κάμε ὅρκον.

Ὁ ναυτικὸς ἐταράχθη.

— Μὰ καὶ ὅσοι δὲν ἐβγῆκαν ἐδῶ, θὰ ἐβγῆκαν βέβαια 'στὸ Ἰπόρ... ἢ 'στὸ Φεκάμ.

Ἡ γραῖα ἀπαλλαγεῖσα ἠθέλησε ν' ἀναχωρήσῃ, ἀλλ' ἐκεῖνος καὶ πάλιν τὴν παρεκώλυσε.

Ἡ Ἀνέττα ἐπέστρεφεν ἔχουσα τὸ πρόσωπον τεταραγμένον.

— Ὄχι! ὄχι! ἀνέκραξε βλέπουσα τὴν κυρίαν αὐτῆς. Ὄχι, κυρία, μὴν παγαίνετε 'στὴ θάλασσα!

Ἡ γραῖα ἤρξατο τρέμουσα ἰσχυρῶς. Τὸ ἡλιοκαὲς πρόσωπον αὐτῆς ἐγένετο πελιδνόν. Οἱ ὀφθαλμοί της ἐκλείσθησαν, καὶ ἐστηρίχθη ἐπὶ τῆς ὑπηρετρίας διὰ νὰ μὴ πέσῃ.

— Ἐγὼ πταίω! ἐγὼ πταίω! ἐπανελάμβανεν' ἐνῷ δ' ἔλεγε ταῦτα οἱ ὀδόντες αὐτῆς συνεκρούοντο.

Ἠθέλησαν νὰ εἰσαγάγωσιν αὐτὴν εἰς μίαν οἰκίαν ἀλλ' ἠρνήθη.

— Ἀνέττα, εἶπε, θέλω νὰ τοὺς ἰδῶ!

Ὡς ἐκ θαύματος ἐπανεῦρε τὰς δυνάμεις αὐτῆς. Αἱ δύο γυναῖκες διηυθύνθησαν εἰς τὴν οἰκίαν, ἐν ᾗ κατῴκει ὁ Λουδοβῖκος Βωδοάν.

Ἡ Ἀνέττα ἤνοιξε τὴν θύραν, ἡ δὲ κυρία Βωδοὰν εἰσῆλθε.

Τὸ ἐσωτερικὸν ὡμοίαζεν ὅλας τὰς οἰκίας τῶν ἁλιέων. Εἰς τοὺς πόδας μεγάλης κλίνης, καλυπτομένης ὑπὸ κυανοχρόων παραπετασμάτων, εὑρίσκοντο πλησίον ἑνὸς λίκνου δύο μικραὶ κλίναι. Μεγίστη καθαριότης παρετηρεῖτο ἐφ' ἁπάντων τῶν πραγμάτων τῶν λίαν ταπεινῶν καὶ ἐν χρήσει εἰς τοὺς ἁλιεῖς.

Νέα γυνὴ μόλις εἶχεν ἐγερθῇ ἐκ τοῦ τελευταίου αὐτῆς τοκετοῦ. Ἐκράτει καθημένη τὸ βρέφος ἐπὶ τῶν γονάτων της, ἐνῷ τὰ δύο ἄλλα, περίτρομα, ἐκρέμαντο ἀπὸ τῆς ἐμπροσθέλας αὐτῆς. Ἡ ἀνησυχία εἶχεν αὐξήσει τὴν ὠχρότητα τῆς γυναικός. Μὴ δυναμένη νὰ ἐξέλθῃ εἶχεν ἀποστείλει τοὺς συγγενεῖς αὐτῆς νὰ τῇ φέρωσιν εἰδήσεις, καὶ περιέμενε, μόλις ἀναπνέουσα καὶ μὴ ἀναλογιζομένη νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυά της. Ἰδοῦσα εἰσελθοῦσαν τὴν πενθερὰν αὐτῆς προσεπάθησε νὰ ἐγερθῇ ψιθυρίζουσα:

— Μητέρα....

Ἡ γραῖα διηυθύνθη κατ' εὐθεῖαν πρὸς αὐτὴν ἀπαντήσασα·

— Κόρη μου...

Μετὰ τοῦτο ἔλαβε τὰ δύο παιδία εἰς τὰς ἀγκάλας της καὶ πλησιάσασα εἰς τὸ παράθυρον ἤρχισε νὰ τὰ ἀσπάζηται κράζουσα καὶ ὀλολύζουσα μετὰ τῆς μητρὸς αὐτῶν.

— Τὰ καϋμένα τὰ μικρά... Μήπως... Ἠξεύρετε...; Θεέ μου!...

Αἴφνης ἠκούσθησαν κραυγαὶ ἐν τῇ ὁδῷ, κραυγαὶ χαρᾶς.

Ἡ θύρα ἠνεῴχθη ἐκ νέου, ἐν τῷ μέσῳ δὲ συγγενῶν καὶ φίλων ὁ Λουδοβῖκος ἐπαρουσιάσθη ἐπὶ τοῦ κατωφλίου.

— Νά τος! νά τος!

Παραυτὰ πάντες ἠγέρθησαν. Ἡ γυνὴ ὥρμησε πρὸς τὸν σύζυγόν της, τὰ δὲ παιδία ἐκυλίσθησαν πρὸς τὸν πατέρα των.

Μόνη ἡ κυρία Βωδοὰν ἔμεινεν εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς ἀκίνητος ὡς ἄγαλμα.

Ὁ ἁλιεὺς τὴν παρετήρησεν, ἔρριψε τὸν πῖλόν του, καὶ ἐπροχώρησε λέγων:

— Μητέρα...

Ἐκείνη δὲ τότε τῷ ἤνοιξε τὰς ἀγκάλας αὐτῆς.

(Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ.)

Τ. Ρεβιλλιων.

ᾎΣΜΑ

Τ' ἄνθη ποῦ μ' ἔχεις χαρισμένα
δὲν ἐμαράθηκαν ἀκόμη.
Ἦσαν πιστότερ' ἀπὸ 'σένα
κι' ἀπὸ τὴν ἄστατή σου γνώμη.

Τἄχω τηρήσει 'ς τὴ θωριά τους
μὲ τὰ γλυκά φιλήματά μου·
τώρα μοῦ πίνουν γιὰ δροσιά τους
τὰ ἄφθονα τὰ δάκρυά μου.

Ὅταν στρέψουνε κ' ἐκεῖνα,
τότε θὰ ταῦρουν μαραμένα.
Τότε τὰ ῥόδα καὶ τὰ κρίνα —
Θενὰ τὰ θάψουνε μ' ἐμένα!

Γ. Μ. Βιζυηνος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐξ ἄρθρου δημοσιευθέντος ἐν τῇ ἀρτιφανεῖ ἐφημερίδι Μελίσσῃ ἀποσπῶμεν τὰ ἑπόμενα περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι καταναλώσεως σίτου :

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλλάδος, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἀποδημούντων, ὑπολογίζεται εἰς 1,700,000 ψυχῶν. Πρὸς διατροφὴν δ' αὐτῶν ἀπαιτοῦνται ἐτησίως 15,300,000 κοιλὰ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν καρπῶν, ἀντὶ 9 κοιλῶν κατὰ ψυχὴν ὑπολογιζομένης τῆς καταναλώσεως. Ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ, πλὴν τῆς Ἰταλίας, ἡ κατ' ἄτομον ἀναλογοῦσαι ἐτησίως κατὰ μέσον ὅρον ποσότης τοῦ σίτου εἶνε 8 κοιλά, ἀλλ' ἐν Ἑλλάδι ἡ ἀναλογία αὕτη πρέπει ν' ἀναβιβασθῇ εἰς 9 κοιλά, ἐπὶ λόγῳ ὅτι εἴμεθα πλειότερον τῶν ἄλλων Εὐρωπαίων ἀρτοφάγοι. καὶ καταναλίσκομεν καὶ σῖτον εἰς μνημόσυνα ἕνεκα τῶν κολλύβων, τοῦθ' ὅπερ δὲν γίνεται ἐκεῖ.

Ἡ ἐν ταῖς παλαιαῖς ἐπαρχίαις τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου ἐτησία παραγωγὴ τοῦ σίτου ὑπολογίζεται κατὰ μέσον ὅρον εἰς 8 ἑκατομμύρια κοιλῶν, ἡ δ' ἐν ταῖς πρὸ τριετίας προσαρτηθείσαις εἰς 4 ἑκατομμύρια κοιλῶν, ἤτοι ἐν ὅλῳ εἰς 12 ἑκατομμύρια κοιλῶν.—Ὑπολείπονται ἄρα πρὸς συμπλήρωσιν τῶν 15,300,000 κοιλῶν, ἅτινα ἀπαιτοῦνται πρὸς διατροφὴν τῶν κατοίκων τῆς Ἑλλάδος, 3,300,000 κοιλῶν. Τὸ ὑπολειπόμενον τοῦτο ποσὸν ἀναπληροῦται διὰ τῆς χρήσεως δημητριακῶν καρπῶν ἄλλων, πλὴν τοῦ σίτου, οἷον ἀραβοσίτου, κριθῆς καὶ σικάλεως, διότι εἶνε πασίγνωστον ὅτι ἐν ἄλλαις μὲν ἐπαρχίαις τοῦ Κράτους γίνεται μεγάλη χρῆσις τοῦ ἀραβοσίτου, ἐν ἄλλαις τῆς κριθῆς καὶ ἐν ἄλλαις σμιγοῦ ἐκ σίτου καὶ κριθῆς ἢ ἀραβοσίτου ἢ σικάλεως.

Οἱ Ἀμερικανοὶ σκέπτονται νὰ ἑορτάσωσι κατὰ τὸν προσεχῆ Δεκέμβριον τὴν ἑκατονταετηρίδα τοῦ βάμβακος. Κατὰ τὸ 1784 τὸ τελωνεῖον τῆς Λιβερποὺλ ἐδήμευεν ὀκτὼ δέματα βάμβακος, προερχόμενα ἐκ τῆς Νέας Αὐρηλίας ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι «ἀδύνατον ἦτο τοσαύτη ποσότης νὰ παράγηται ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις.» Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ συγκομιδὴ τοῦ βάμβακος ὑπερέβαινε ἐνίοτε τὰ 6,000,000 δέματα εἰς τὰς μεσημβρινὰς Πολιτείας τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἡ δὲ ἐξαγωγὴ προσήγγιζε τὰ χίλια ἑκατομμύρια φράγκων, καὶ ἐν τούτοις ἐν ταῖς βορείαις Πολιτείαις εὑρίσκει τις τὰς ἀρχικὰς φυτείας. Ὄντως ὁ βάμβαξ εἶνε τὸ πρῶτον στοιχεῖον ἀμερικανικῆς ἐξαγωγῆς, καὶ μόλις ἀπό τινων ἐτῶν τὰ δημητριακὰ προϊόντα ἄρχονται διαμφισβητοῦντα τὴν ὑπεροχήν. Μόναι αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῷ 1880 εἶχον ὡς ἔγγιστα βαμβακοφυτείας ἐκτάσεως ἑνὸς ἑκατομμυρίου ἑκατονταπλέθρων, καὶ ἕκαστον ἑκατοντάπλεθρον ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς Βασιγκτῶνος ἀποφέρει κατ' ἔτος 292 χιλιόγραμμα.

Ἡ κατανάλωσις τοῦ ἀμερικανικοῦ βάμβακος μερίζεται ὡς ἑξῆς καθ' ἑκατοστά: Μεγάλη Βρεταννία 45,1. Βορεία καὶ Νοτία Ἀμερική 29,5. Γερμανία 10,8. Γαλλία 9,9.

Ἡ Ἰταλία εἶνε ἡ μόνη ἐν Εὐρώπῃ χώρα ἔνθα τὸ κλῖμα ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν τοῦ βάμβακος, ἀλλ' ἐν μικρᾷ ποσότητι. Αἱ Ἰνδίαι, αἵτινες ἔρχονται μετὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἐν τῇ παραγωγῇ τοῦ βάμβακος, ἐξάγουσιν ἐτησίως πλέον τῶν τεσσάρων ἑκατομμυρίων ἑκατολίτρων.

Καλλιεργοῦσιν ἀκόμη τὸν βάμβακα ἐν Αἰγύπτῳ, Ἀλγερίᾳ, Τουρκίᾳ, Περσίᾳ, Τουρκεστάν, καὶ πρὸ πάντων ἐν Αὐστραλίᾳ, ἔνθα τὸ ἑκατοντάπλεθρον φέρει κατ' ἔτος μέχρι τῶν 340 χιλιογράμμων.

Ποῦ ὑπάρχουν αἱ περισσότεραι γυναῖκες; — Πολλοὶ θ' ἀπαντήσωσι βεβαίως «ἐν Τουρκίᾳ». Ἔχουσιν ὅμως λάθος. Ἐν Τουρκίᾳ πολλὰς γυναῖκας ἔχουσι μόνον οἱ πλούσιοι, ἐνῷ τὸ πλῆθος τῶν πτωχῶν οὐδεμίαν ἔχει. Τὰς περισσοτέρας γυναῖκας, δηλ. ἄτομα θηλυκοῦ γένους, ἔχει ἡ ἐν Γερμανίᾳ μικρὰ ἡγεμονία Waldeck, ἐν ᾗ εἰς 1000 ἄνδρες ἀναλογοῦσι 1100 γυναῖκες. Μέσος ὅρος τῶν ἐν Γερμανίᾳ γυναικῶν εἶνε 1040 πρὸς 1000 ἄνδρας. Ἡ Πορτογαλλία εἶνε ἐπίσης χώρα ἐκ τῶν μᾶλλον γυναικοβριθῶν: 1084 πρὸς 1000 ἄνδρας. Ἡ Ἑλλὰς τοὐναντίον ἔχει τοὺς περισσοτέρους ἄνδρας. Εἰς 1000 ἄνδρας ἀναλογοῦσιν 900 γυναῖκες.

Παρῆλιξ κυρία μέλλει νὰ ὑποστῇ ἐγχείρισιν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς. Πρὶν δὲ παραδοθῇ εἰς τὸν χειροῦργον, ἀναλογίζεται ὅτι ἴσως διὰ τελευταίαν φορὰν μέλλει νὰ ἴδῃ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, τὴν φύσιν, τὰ δένδρα, τὸν οὐρανόν.

Ἡ ἰδέα αὕτη τὴν συγκινεῖ βαθέως.

— Τοὐλάχιστον, λέγει, ἂς χρησιμοποιήσωμεν καλὰ τὰ τελευταῖα βλέμματά μας....

Καὶ προσκαλοῦσα τὴν ὑπηρέτριαν :

— Μαρούλα.

— Ὁρίστε, Κυρία ;

— Φέρε μου 'δῶ ἕνα καθρέπτη!...

(Μονόλογος). — Τώρα ἔρχομαι ἀπὸ δύο μεσίτας καὶ κανένας δὲν ἤθελε νὰ μὲ δανείσῃ. Ὁ ἕνας, λέει, δὲν με ἠξέρει, ὁ ἄλλος λέει πῶς μὲ γνωρίζει πολὺ καλά, καὶ γι' αὐτὸ δὲ μοῦ δίνει. Κι' ἐγὼ δὲ 'ξέρω τί νὰ κάνω.

— Κύτταξε τί κατεργάρης εἶνε ὁ Β*.... Εἴχαμε συμφωνήσει καὶ οἱ δυό μας καὶ εἴχαμε δώσει καὶ τὸ λόγο τῆς τιμῆς μας νὰ δώσῃ ὁ ἕνας εἰς τὸν ἄλλον τὴ ψῆφό του γιὰ νὰ 'βγοῦμε καὶ οἱ δύο μέλη τοῦ συμβουλίου τοῦ.... Ἀλλ' αὐτός, ὁ ἐλεεινός, δὲν μοῦ 'δωσε τὴν 'δική του. Ἕνα ὅμως μὲ παρηγορεῖ ὀλίγο, ὅτι κ' ἐγὼ δὲν τοῦ εἶχα δώσει τὴ 'δική μου!

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 932.

Digitized by Google

'Αριθ. 467 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' | Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. | 9 Δεκεμβρίου 1884

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.

Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Συνέχεια· ἴδε προηγούμ. φύλλον.

ΛΓ'.

Ὁ Ῥοβέρτος ἐφάνη ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας, ὃν ἅμα ἰδοῦσα ἡ Μαρκέλλα, ᾐσθάνθη ὅλα τὰ δάκρυα, ὅσα εἶχέ ποτε χύσῃ, κατακλύζοντα τὴν καρδίαν της ὡς βροχὴ θερμή. Μέχρι τότε τὸ εὐφρόσυνον παρελθὸν αὐτῆς, ἡ προσφιλεστάτη μορφὴ τῆς μακαρίτιδος Ἑρμίνης ζώσης ἢ νεκρᾶς, ἡ ἀνάμνησις τῶν ὡρῶν τῆς προγυμνάσεως, πάντα ταῦτα εἶχον μείνῃ ἐν τῷ ὀνείρῳ, ἐν τῷ νέφει· ἀλλ' εἶχον ἆρά γε ὑπάρξῃ ποτὲ ταῦτα; Καὶ δὲν ἦτο παίγνιον ὀνείρου τινός; Τί ἦτο τὸ ἀληθές; τὸ μικρὸν οἴκημα τῆς κυρὰ Ζαλίνης, μεστὸν λινοσπόλων, ἡπλωμένων ἐπὶ τῶν σχοινίων, ἡ παρουσία τῆς Τριανταφυλλιᾶς, τὸ εἰς Φαλεμπένον ταξείδιον, ἢ μᾶλλον τὸ κομψότατον μόρρινον δωμάτιόν της, αἱ μετὰ τοῦ Ῥοβέρτου μελέται καὶ αἱ φρικαλέαι ὧραι τῆς ἀγωνίας τῆς εὐεργέτιδός της; Δὲν ὑπῆρχε λοιπὸν ἐν τῇ ἀτυχῇ ταύτῃ μικρᾷ ζωῇ τῇ τοσοῦτον ἤδη τεταλαιπωρημένῃ, δὲν ὑπῆρχέ τι ὅπερ ἦτο ὄνειρον;

Ἡ θέα τοῦ Ῥοβέρτου ἐπανήγαγε τὴν Μαρκέλλαν εἰς τὴν ἀληθῆ τῶν πραγμάτων γνῶσιν. Τὰ πάντα λοιπὸν ἦσαν ἀληθῆ, τὰ πάντα συνέβησαν ἀληθῶς. — Ὁ Ῥοβέρτος εἶχε διατελέσῃ διδάσκαλός της, φίλος της, ὁ φίλος τῆς μακαρίτιδος Ἑρμίνης... Δὲν ἀπώλοντο λοιπὸν τὰ πάντα! Ἐν τῷ νέῳ βίῳ, ὃν ἔμελλε νὰ ζήσῃ τοῦ λοιποῦ ἡ νεᾶνις παρὰ τῷ πατρί της, θὰ ὑπῆρχε λοιπὸν νῆμα ἀγωγόν, συνδέον αὐτὴν πρὸς τὸ παρελθόν: Ταῦτα διανοουμένη ᾐσθάνθη χαρὰν μεγάλην, τοσοῦτον ζωηρὰν ὅσον καὶ ὀδυνηράν, πληροῦσαν τὴν ψυχήν της, καὶ οἱ ὀφθαλμοί της ἐπλημμύρησαν ὑπὸ δακρύων.

Ὁ Ῥοβέρτος ὑπεδέξατο τόν τε πατέρα καὶ τὴν κόρην βιαίως καταστέλλων τὸ κατέχον αὐτὸν αἴσθημα φιλικῶν ἀνακοινώσεων. Ἐὰν ἦτο μόνος μετὰ τῆς Μαρκέλλας, θὰ ἐλάλει πρὸς αὐτὴν μετ' εἰλικρινείας ἐπὶ ὥρας μακρὰς περὶ τῆς ἀποπτάσεως φίλης των, περὶ ὅσων ἔπαθεν ἡ μικρά, περὶ ὅσων αὐτὸς εἶχε πρὸ μικροῦ πάθῃ... ἀλλ' ἡ παρουσία τοῦ Μονφὸρτ καθίστα αὐτὸν ἄναυδον. Οὐδόλως δὲ θεωρῶν αὐτὸν ἐχθρικῶς διακείμενον, ᾐσθάνετο ὅμως αὐτὸν ξένον, ἀδιάφορον, καὶ τοῦτο μόνον ἤρκει νὰ ἐξαφανίσῃ πᾶσαν αὐτοῦ ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ εἴπῃ τι ἐνώπιον αὐτοῦ περὶ τῶν μυχιαιτάτων πραγμάτων τῆς τεθλιμμένης καρδίας του.

— Καὶ τί θὰ τὴν κάμετε τὴν Τριανταφυλλιάν; ἠρώτησε τέλος, καθ' ἣν στιγμὴν ἡ συνδιάλεξις κατέπιπτε τετάρτην ἤδη φορὰν μετὰ ματαίας προσπαθείας πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῆς.

— Ἐλπίζω ὅτι θὰ μείνῃ κοντά μας, εἶπεν ἡ Μαρκέλλα. Ἔ, δὲν εἶν' ἔτσι, πατέρα; Δὲν εἰμπορεῖ νὰ 'πάγῃ ἀλλοῦ. Τί θὰ κάμω ἐγὼ μονάχη μου;

Ὁ Μονφὸρτ ἔγρυξεν εἰς ἔνδειξιν ὅτι συναινεῖ. Ἀλλ' ὅμως, ἀληθῶς εἰπεῖν, δὲν ἠγάπα πολὺ τὴν Τριανταφυλλιάν. Τὸ ὀλίγον ὅπερ εἶχεν ἴδῃ τοῦ εὐσταθοῦς καὶ εὐτόλμου χαρακτῆρός της, ἐνεποίει εἰς αὐτὸν σφοδρὰν ἀντιπάθειαν. Πλὴν δὲ τούτου ἦτο καὶ ζηλότυπος διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν φιλίαν τῆς Μαρκέλλας· ἀλλὰ τοῦτο ὅμως δὲν ἠδύνατο νά το εἴπῃ ἀναφανδόν.

— Κρίμα, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος στενάζων, — κρίμα γιὰ 'μᾶς, ὄχι γιὰ σᾶς... ἐγὼ ἐσκεπτόμην ἂν δὲν τὴν ἐχρειάζεσθε τὴν Τριανταφυλλιάν, νά τὴν ἐπαίρναμεν ἡμεῖς κοντά μας, νὰ διευθύνῃ τὸ σπίτι μας καὶ θὰ ἤμεθα πολὺ εὐτυχεῖς μαζί της... Ἀλλὰ κρατήσετέ την σεῖς « μὲ 'γειά σας καὶ μὲ χαρά σας », ἂν ἦτον ἀλλοῦ, θὰ « ἔκαμνα τὰ ἀδύνατα δυνατά », νά την πάρω...

Ὁ Σίμων Μονφὸρτ ἤνοιξε τὸ στόμα ἵνα εἴπῃ πρὸς τὸν νεανίαν ὅτι δὲν ἦτο χρεία νὰ φανῇ τοσοῦτον ἀβρόφρων πρὸς αὐτόν, καὶ ὅτι αἱ προσπάθειαί του ἵνα τον ἀποστερήσῃ τὴν παρουσίαν τῆς Τριανταφυλλιᾶς οὐδὲν τὸ ἐπίψογον θὰ εἶχον, τοὐναντίον μάλιστα. Ἀλλ' ἡ κόρη τοῦ τον εἶχε προλάβῃ καὶ ἡ φράσις ἦτο ἤδη διαλελυμένη, πρὶν δυνηθῇ ὁ Σίμων νὰ διατυπώσῃ τὸν στοχασμόν του τοῦτον.

— Καὶ τὰ μαθήματά σου; εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος.

Ἡ Μαρκέλλα ἐστέναξε, διότι τὰ μαθήματα ἄνευ τοῦ καθηγητοῦ ἐκινδύνευον νῦν νὰ γίνωσιν ἧττον ἐπαγωγὰ ἢ κατὰ τὸ παρελθόν· ἀλλ' ὅμως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπεκφύγῃ τις. Ὁ Σίμων ἠγέρθη.

Digitized by Google

— Τόσον γλήγορα; εἶπεν ὁ νεανίας. Δὲν θέλετε νὰ ἰδῆτε τὸν πατέρα μου;

— Καὶ ἡ μὲν Μαρκέλλα ἐπεθύμει σφόδρα, ἀλλ' ὁ Μονφὸρτ φύσει ἄγριος, ἔτι δὲ μᾶλλον ἀπεσκληρυμένος ἕνεκα τοῦ βίου ὃν εἶχε διαγάγῃ ἄνευ τινὸς αἰσθήματος ἀγάπης, κατελήφθη ἅμα τῇ προτάσει τοῦ νεανίου ὑπὸ φρίκης τοσοῦτον σφοδρᾶς, ὥστε ἐξήγησε διὰ βραχέων καὶ σαφῶς τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἀπέλθωσι παραχρῆμα· καὶ ὁ Ῥοβέρτος δὲ ταραχθεὶς ἐκ τούτου, δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ εἴπῃ: — Ἂς εἶνε, ἄλλην φοράν.

Ὁ Σίμων καὶ ἡ κόρη του ἐπανῆλθον οἴκαδε Ἡ προσωρινὴ δὲ αὕτη κατοικία των ἀπετελεῖτο ἐκ δύο μικρῶν δωματίων μετ' ἐπίπλων. Συνέτρωγον δὲ μετὰ τῶν δύο φίλων γυναικῶν τῆς Μαρκέλλας. Τὴν ἡμέραν δ' ἐκείνην τὸ γεῦμα ἦτο σιωπηλόν, σχεδὸν σκυθρωπόν. Ἡ Μαρκέλλα μετὰ χαρᾶς ἤθελε νὰ διηγηθῇ εἰς τὴν Τριανταφυλλιὰν τὰς ἐντυπώσεις της, ἀλλ' ᾐσθάνετο συγκεχυμένως πως ὅτι ὁ πατήρ της οὐδόλως ἐδείκνυε προθυμίαν τινὰ καὶ περιεργίαν. Ἐὰν δὲ ἤθελεν ἀποτολμήσῃ, καὶ αὐτὴ ἤθελεν ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ ἀνάμνησις τῶν συμβάντων τῆς ἡμέρας ἐκείνης θὰ δυσηρέστει, ἔστω καὶ ἐπ' ἐλάχιστον, τὸν πατέρα της.

Κατεκλίθη ἐν τῇ μεγάλῃ κλίνῃ τοῦ δωματίου ἔνθα οὐδὲν ἦτο καθαρὸν οὐδὲ εὐάρεστον εἰς τὴν ὄψιν, διανοουμένη ὅτι ἀναμφιβόλως ἡ ἀνάμνησις τοῦ κομψοῦ μορρίνου κοιτῶνός της καθίστα τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο ἀηδὲς καὶ ὀχληρόν. Ὁ δὲ πατήρ της ἐν τῷ παρακειμένῳ δωματίῳ ἀνεδίφα τὰ χαρτία διατρέχων αὐτὰ βραδέως. Τὴν εἶχεν ἀσπασθῇ ὅτε τὴν ἐκαληνύκτισε, καὶ ὅμως ᾐσθάνετο ἑαυτὴν μᾶλλον περίλυπον, σχεδὸν μᾶλλον ἄπελπιν ἢ τὴν ἑσπέραν καθ' ἣν ἠγόρασεν ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ τὸ εἰς Φαλεμπένον εἰσιτήριον.

Τί λοιπὸν ἦτο ἡ ἀλλόκοτος αὕτη λύπη; Διατί ἡ καρδία της ἡ ἀκόρεστος, ἡ ἀείποτε ἀχάριστος, ἡ ἀείποτε δύσκολος, ἐπέβαλλεν εἰς αὐτὴν πόθους καὶ θλίψεις; Καὶ ὁποίους τινὰς πόθους; Δὲν ὤφειλε τοὐναντίον νὰ φαίνηται περιχαρὴς καὶ εὐγνωμονοῦσα πρὸς τὴν θείαν Πρόνοιαν, ἥτις ἀπέδωκεν αὐτῇ τὸν πατέρα της, ἀκριβῶς τὴν ὥραν καθ' ἣν εἶχε χρείαν εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε προστασίας καὶ στηρίγματος; Ἡ Μαρκέλλα μυριάκις ἐπέπληξεν ἑαυτήν, κατηγόρησεν ἑαυτὴν ἐπὶ κακίστοις αἰσθήμασι καὶ τέλος ἔκλαυσε χέουσα δάκρυα θερμά, βλέπουσα ἑαυτὴν τοσοῦτον κακήν, καὶ αἰσθανομένη ἑαυτὴν ἀνίκανον νὰ σκεφθῇ ἄλλως πως. Ἀπεκοιμήθη δὲ ἐπὶ τοῦ δακρυβρέκτου προσκεφαλαίου της, ἐν ᾧ ὁ πατήρ της ἐξηκολούθει φυλλολογῶν τὰ παλαιὰ ἔγγραφα.

ΛΔ'

—Καὶ τί νὰ το κάνω τὸ κορίτσι; ἠρώτα ἑαυτὸν ὁ Σίμων καθ' ἣν ὥραν ἡ κόρη του ἐξηπλωμένη ἐν τῇ κλίνῃ της κατετρύχετο, ὡς εἴδομεν, ὑπὸ τῆς ἐναγωνίου ἀϋπνίας. Ἐγὼ δὲν εἰμπορῶ νὰ γίνω *κουβερνάντα* καὶ νὰ το κρατήσω μαζί μου, ἀφ' οὗ μάλιστα, ἂν ἤμουν ἀρκετὰ πλούσιος γιὰ νὰ ζήσω μόνος μου μὲ τὴν ἐργασίαν μου, τώρα εἶμαι παρὰ πολὺ πτωχὸς γιὰ νὰ ζήσωμε δύο ψυχὲς χωρὶς καμμιὰ δουλειά...

Ἡ Τριανταφυλλιὰ εἶχε προτείνῃ εἰς τὸν Μονφὸρτ νὰ τους ὑπηρετῇ ἀμισθί, καὶ τοῦτο δι' ἀγάπην τῆς ψυχοκόρης τῆς μακαρίτιδος Ἐρμίνης, νομίζουσα ὅτι οὕτω φερομένη ἐξηκολούθει τὸ θεάρεστον ἔργον τῆς κυρίας τῆς. Ἀλλ' ὁ Σίμων δὲν ἠθέλησε νὰ δώσῃ τὴν ἐλαχίστην κἂν ἀκρόασιν εἰς τὴν πρότασιν ταύτην. Ἡ φιλύποπτος ψυχή του ἀπεποιεῖτο τὰς ἀμίσθους ὑπηρεσίας, διατεινομένη οὐχὶ ἄνευ λόγου, ὅτι ὁ δεχόμενος ὅ τι δήποτε δὲν δύναται νὰ ἀποδώσῃ, οὐδὲν ἄλλο ποιεῖ ἢ ἐπιβάλλει εἰς ἑαυτὸν ὑποχρέωσιν καὶ δουλείαν. Τὸ ἀξίωμα τοῦτο, ἀληθεῦον ἐν ἄλλοις χρόνοις, κατέθλιβε σφόδρα τὴν καρδίαν τῆς Μαρκέλλας. Ἐν τούτοις διὰ τῶν συνεχῶν αὐτῆς συνδιαλέξεων μετὰ τῆς Τριανταφυλλιᾶς, κατὰ τὰς ὥρας καθ' ἃς ὁ Σίμων ἦτο ἔξω τῆς οἰκίας ἕνεκα τῆς ἐργασίας του, κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὴν πιστὴν θεράπαιναν νὰ ὑποσχεθῇ ὅτι ἀποδέχεται τὸν μισθὸν ὃν ὁ Σίμων ἐπέμενε προσφέρων εἰς αὐτήν. Ἔμελλε λοιπὸν νὰ ἔλθῃ μετ' αὐτῶν εὐθὺς ὡς ἤθελεν εὑρεθῇ κατάλληλον οἴκημα.

Καὶ ταῦτα μὲν εἶχον καλῶς μέχρι τοῦ σημείου τούτου· ἀλλὰ τὰ λοιπὰ ἔμενον ἔτι προβληματικὰ καὶ ἀβέβαια. Ἐσκέπτετο δῆλα δὴ καὶ κατενόει πόσον ἐλλιπὴς θὰ ἦτο ἡ ἀγωγὴ τῆς κόρης του... Ποῦ νὰ ἀποπερατώσῃ τὰς σπουδάς της; Ἀναμφιβόλως φοιτῶσα εἰς παρθεναγωγεῖον. Ἀναπαύσας τὴν ψυχήν του καὶ ὡς πρὸς τοῦτο, ὁ Σίμων προέβη εἰς τὴν εὕρεσιν καταλλήλου οἰκήματος.

Εὗρε δὲ ἐν τῷ ἕκτῳ ὀρόφῳ οἰκίας τινὸς δύο δωμάτια βλέποντα πρὸς τὴν αὐλήν, μετὰ ἑστιατορίου καὶ μαγειρείου. Τὸ οἴκημα τοῦτο ἐκοσμήθη ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ δι' ἐπίπλων ληφθέντων ἐπ' ἐνοικίῳ· διότι ὁ Σίμων ἕνεκα τῶν διαρκῶν αὐτοῦ ἀποδημιῶν ἀπεστρέφετο πᾶν τὸ ὁριστικὸν καὶ ἀμετάβολον, καὶ ἡ Τριανταφυλλιὰ ἔχουσα τὰ ἀπολύτως χρειώδη μαγειρικὰ σκεύη, ἐγκαθιδρύθη ἐν τῷ πενιχροτάτῳ καὶ μικρῷ μαγειρείῳ, ὅπερ εἶχε πλάτος μιᾶς ὀργυιᾶς καὶ ἦτο ἐν μέσῃ ἡμέρᾳ σκοτεινόν, καίτοι ἦτο ἐγγύτατα τῆς στέγης.

Ἦτο δὲ ἡ Τριανταφυλλιὰ γυνὴ οἰκονόμος, ὥστε ἡ μικρὰ οἰκογένεια οὐδὲν ἐδαπάνα πέρα τῶν καθ' ἡμέραν ἀναγκαίων. Ἐξέλιπον πλέον τὰ νόστιμα ἐκεῖνα ἐδέσματα, ἐξέλιπον τὰ γεύματα τὰ ἁπλᾶ μὲν ἀλλ' ἐν πάσῃ τῇ τελειότητι παρεσκευασμένα. Καὶ ναὶ μὲν εἰς ἀποζημίωσιν ἐγίνωσκεν ἡ Τριανταφυλλιὰ νὰ δίδῃ ὄψιν πολυτελοῦς ἐδέσματος εἰς τὸ πινάκιον τὸ περιέχον καὶ ἓν μόνον ᾠόν, ἀλλ'

Digitized by Google

οὐχ ἧττον ἤρχισεν ἤδη νὰ θεωρῇ προσβαλλομένην τὴν φιλαυτίαν της ὡς ἐπιστήμονος μαγειρίσσης. Τὰ παράπονά της δὲ ταῦτα διηγεῖτο εἰς τὴν Μαρκέλλαν, ἥτις τὰ ἤκουε τεταπεινωμένη, ἀλλ' ἐφυλάσσετο νὰ εἴπῃ τι περὶ τῆς ἐπιθυμίας ἣν εἶχεν ἐκφράσῃ ὁ Ῥοβέρτος τοῦ νὰ παραλάβῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ των τὴν μαγείρισσαν, φοβουμένη μήπως ὑποβάλῃ τὴν ἀφελῆ φίλην της εἰς ἐνδόμυχον πάλην, καθ' ἣς οὔτε ὁ νοῦς της οὔτε τὸ συμφέρον της θὰ ἦσαν ἱκανὰ νὰ την βοηθήσωσι πολύ.

Καὶ ἀληθῶς, τὰ πάντα ἔβαινον καλῶς ἢ μᾶλλον περίπου καλῶς ἐπὶ ἓν δεκαπενθήμερον. Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἦτο ὡπλισμένη διὰ πλείστης ὅσης ὑπομονῆς, ἀπέναντι τοῦ Μονφόρτ, ὃν ἐσωτερικῶς ἀπεκάλει ἄρκτον, *ἀρκούδα*. Ὁ στρυφνὸς χαρακτὴρ τοῦ ἀνδρὸς τούτου ὠλίσθαινεν ἄνευ τινὸς ἀποτελέσματος ἐπὶ τῆς λείας ἐπιφανείας τῆς ἀδιαφορίας της, ὡς ἡ βροχὴ ὀλισθαίνει ἐπὶ τῶν ὑάλων τῶν παραθύρων. Ἡ ἀγαθὴ γυνὴ εἶχεν ἀποφασίσῃ νὰ μὴ προσέχῃ εἰς αὐτὸν οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον. Ἀλλ' ὅτε ὅμως ἡ εὐζωΐα τῆς Μαρκέλλας περιεπλάκη, κατέπεσεν ὅλη αὕτη ἡ φιλοσοφία της ὡς διὰ μαγείας.

Ἑσπέραν τινὰ ἡ Μαρκέλλα μετὰ τὸ φαγητὸν ἦλθε πλησίον τοῦ πατρός της συνεσταλμένη ἅμα καὶ αἱμύλη, ὡς παιδίον ὅπερ γινώσκει μὲν ὅτι ἀγαπᾶται ἀλλ' οὐδὲν δικαίωμα ἔχει ἐν τῇ οἰκίᾳ. Τὸν τρόπον δὲ τοῦτον τοῦ φέρεσθαι εἶχε μάθῃ παρὰ τῇ κυρίᾳ Φαβροῦ, καθ' ὃν ἔτι χρόνον δὲν ἀπέκρουε μὲν τὰς θωπείας καὶ τὰς περιποιήσεις ἀλλὰ καὶ ἡ ἡλικία της ἦτο τοιαύτη ὥστε ἐγίνωσκεν ὅτι οὐδὲν δικαίωμα εἶχε νὰ ἀπαιτῇ θωπείας. Παρὰ τῇ κυρίᾳ Ἑρμίνῃ καίτοι ἦτο ἑκατοντάκις εὐδαιμονεστέρα, οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ φαντασθῇ ἄλλο τι παρὰ τὴν πραγματικότητα: ὅτι δῆλα δὴ ἠναγκάζετο νὰ την λησμονήσῃ, ἡ ἀνάμνησις τῆς ἀφίξεώς της εἰς τὸν οὐδὸν τῆς φιλοξένου ἐκείνης οἰκίας τὴν ἐπανέφερε τάχιστα εἰς τὸ αἴσθημα τῆς ἀληθοῦς αὐτῆς καταστάσεως.

— Πατέρα, εἶπεν ἡ Μαρκέλλα ἐπιβάλλουσα τὰς χεῖράς της ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ Σίμωνος, ἔλεγα νὰ πάω αὔριον, ἂν εἶνε μὲ τὴν ἄδειάν σας, νὰ ἰδῶ τοὺς φίλους μου Βρεῶ.

Ὁ Μονφὸρτ ἐστράφη ἀποτόμως ὡς δηχθεὶς αἴφνης.

— Τοὺς φίλους σου Βρεῶ; ἐπανέλαβε, καὶ τί νὰ κάνῃς;

Ὁ τόνος τῆς φωνῆς του ἦτο τραχύς, ξηρός, τὸ βλέμμα αὐστηρόν. Ἡ Μαρκέλλα λοιπὸν κατένευσε τὴν κεφαλὴν καὶ ἐστήριξε τὸν πώγωνα ἐπὶ τῶν ἐσταυρωμένων χειρῶν της, ἐλαφρῶς ἐστηριγμένων ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ πατρός της.

— Τοὺς ἐπεθύμησα. Ἔχω πολὺν καιρὸν νὰ ἰδῶ τὸν Ἰούλιον καὶ αὔριον εἶνε Κυριακή. Ἔπειτα ἤθελα νὰ 'ρωτήσω τὸν Ῥοβέρτον κάτι τι διὰ τὰ μαθήματά μου. Ἐδιάβασα 'ς τὴν ἱστορίαν κάτι τι τὸ ὁποῖον δὲν ἐννοῶ.

— Λοιπὸν μελετᾷς μόνη σου; εἶπεν ὁ Σίμων ὀλίγον τι ἐκπεπληγμένος.

— Πρέπει, πατέρα... Ἀκόμα δὲν εἰξεύρω ὅσα πρέπει νὰ εἰξεύρω... καὶ ὅταν θὰ ἔλθῃ καιρὸς νὰ δώσω ἐξετάσεις....

— Ἐξετάσεις; εἶπεν ἀποτόμως ὁ Μονφόρτ, καὶ τί χρειάζονται ἐξετάσεις;

— Χρειάζονται διὰ νὰ ἔχω ἀργότερα ἕνα πόρον ζωῆς, ὅταν μεγαλώσω...

Ὁ Μονφὸρτ διενοεῖτο καὶ τὰ διανοήματά του δὲν ἦσαν εὐάρεστα. Ἡ Μαρκέλλα ἔλεγε περὶ ἐξετάσεων, ὥστε προφανῶς εἶχε προδιαγράψῃ τὸν βίον της ἢ μᾶλλον ἄλλοι τον εἶχον προδιαγράψῃ, οὐδόλως φροντίζοντες περὶ αὐτοῦ, ὡς ἐὰν μὴ ἔμελλε νὰ ἐπανέλθῃ ποτέ. Καὶ ναὶ μὲν τὸ τοιοῦτον ἦτο λογικόν, ὑποτεθέντος ὅτι οὐδεμία πιθανότης ὑπῆρχεν ὅτι ἡμέραν τινὰ ἔμελλε νὰ ἐπανέλθῃ. Ἀλλὰ νῦν, ἀφ' οὗ ἦλθε, προσέκρουεν ἀνὰ πᾶν βῆμα εἰς σχέδια ἀποφασισθέντα ἄνευ τῆς συμπράξεως αὐτοῦ, εἰς διάταξιν πραγμάτων ἐν οἷς αὐτὸς οὐδεμίαν εἶχε θέσιν. Καὶ δὲν ἦτο μὲν ἀπρεπὲς τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' ὅμως ἦτο εἰς αὐτὸν δυσάρεστον. Ἔλαβε λοιπὸν παρευθὺς ἀπόφασίν τινα, ἣν ἀπό τινος ἐμελέτα.

— Δὲν θὰ δώσῃς ἐξετάσεις, εἶπε μετ' εὐσταθείας, δὲν ἔχεις ἀνάγκην νὰ εὕρῃς πόρον ζωῆς. Ἐγὼ εἶμαι πατέρας σου, σὲ ἔχω κοντά μου,— ἂν γίνῃ ἀνάγκη, σὲ βάζω εἰς σχολεῖον ἐσωτερικὴν νὰ τελειοποιηθῇς ἀκόμη, ἀλλὰ μόνο γιὰ ἓν ἔτος. Θὰ ζήσῃς μαζί μου, δὲν ἔχεις πλέον ἀνάγκην νὰ ἀνησυχῇς διὰ τὸ μέλλον σου.

Ἡ Μαρκέλλα ἠκροᾶτο. Ἀπέσυρεν ἠρέμα τὰς χεῖράς της ἀπὸ τοῦ ὤμου, διότι ἡ λέξις *ἐσωτερικὴ* ἐπάγωσε τὰ μέλη της.

— Πολὺ καλά, εἶπε, πατέρα, ἀλλὰ ἤθελα ὅμως νὰ ἰδῶ τοὺς κυρίους Βρεῶ, ἂν εἶνε μὲ τὴν ἄδειάν σας.

— Ἀργότερα, εἶπε μετ' ὀργῆς ὁ Σίμων. Τώρα ἔχω δουλειὰ καὶ μὲ χασομερᾷς. Ἄσε με ἥσυχο.

— Καληνύκτα, πατέρα μου, εἶπε μετὰ γλυκύτητος ἡ κόρη, φέρουσα τὸ μέτωπόν της εἰς τὰ χείλη τοῦ πατρός της· τὴν ἠσπάσθη ἐκεῖνος καὶ αὐτὴ ἀπῆλθε σιωπηλὴ εἰς τὸ δωμάτιόν της.

Ὁ Σίμων ἐστέναξε στεναγμὸν ἀνακουφίσεως ἅμα καὶ ἀγανακτήσεως, καὶ ἐπεδόθη ἔπειτα εἰς τὴν ἔρευναν καὶ ἀναδίφησιν τῶν βιβλίων του. Ἀπὸ ὀκτὼ ἡμερῶν εἶχεν ἐργασίαν ἔν τινι ἐργαστηρίῳ, καὶ τούτου ἕνεκα ἡ μὲν ὑλικὴ αὐτοῦ κατάστασις εὑρίσκετο βεβελτιωμένη, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας δὲν ἀνῆκε πλέον εἰς αὐτόν.

Ἐὰν ὁ Μονφὸρτ ἐγίνωσκε κάλλιον τὰ προηγούμενα τῆς Τριανταφυλλιᾶς, ἤθελεν αἰσθανθῇ τὴν ψυχήν του πληρουμένην φρίκης, ἀκούων τὸν

Digitized by Google

φοβερὸν θόρυβον ὃν ἐποίουν τὰ μαγειρικὰ σκεύη τριβόμενα ἐν τῷ μαγειρείῳ. Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἦτο συνήθως ἐπιφυλακτικὴ κατὰ τὴν ἐξάσκησιν τῶν καθηκόντων της, ἀλλὰ πᾶς τις γινώσκει πῶς ἡ μαγείρισσα δύναται νὰ ἐξατμίσῃ τὴν στενοχωρίαν τῆς ψυχῆς της διὰ τῆς προστριβῆς τοῦ μετάλλου ἐπὶ τῆς πέτρας. Τὴν ἑσπέραν δὲ ταύτην τὰ μαγειρικὰ σκεύη ἐθορύβουν φοβερὰ καὶ ὁ θόρυβος αὐτῶν ἦτο ὡς θόρυβος βροντῆς. Ἀλλ' ὁ Σίμων οὐδεμίαν ἔδωκε προσοχήν, διότι ἔπαυσε πλέον νὰ εἶνε ἐνήμερος τῶν πατρίων του ἐθίμων.

Αἴφνης ἡ θύρα τοῦ δωματίου ἐν ᾧ ὁ Σίμων εἰργάζετο, ἀνοίγει καὶ παρευθὺς κλείεται. Ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμούς, βλέπει τὴν Τριανταφυλλιὰν ἱσταμένην ἄνωθέν του ὡς γίγαντα, ἐστηριγμένην ἐπὶ τῆς παραστάδος τῆς θύρας καὶ παρατηροῦσαν αὐτὸν μετὰ βλέμματος αὐστηροῦ.

— Τί θέλεις; ἠρώτησεν αὐτὴν κρατῶν τὴν γραφίδα του μετέωρον.

— Τὰς διαταγὰς τοῦ κυρίου διὰ τὸ αὔριον φαγητόν.

Ὁ Μονφὸρτ ἀπεστρέφετο τὸ νὰ παραγγέλλῃ τὸ φαγητόν του. Ὁ συνηθισμένος νὰ τρώγῃ ἐν ἑστιατορίῳ πᾶν ὅ τι παραθέσωσιν ἐνώπιόν του, αὐτὸς νομίζει φοβερὸν μαρτύριον τὸ νὰ ἐνθυμῆται τά τε ὀνόματα τῶν φαγητῶν καὶ τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς των.

— Δὲν εἶμαι μαγείρισσα, εἶπεν ὀργίλως. Δὲν εἶνε δουλειὰ 'δική μου, εἶνε 'δική σου. Θὰ μου κάμῃς τὴν χάριν νὰ μὴ με ζαλίζῃς ἄλλη φορά. Κάμε ὅ τι θέλῃς.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐπανέλαβε τὴν ἐργασίαν του ἐλπίζων ὅτι ἀπηλλάγη πλέον διὰ παντὸς τῆς ἀγγαρείας ταύτης.

— Πάει καλά, κύριε, εἶπεν ἡ Τριανταφυλλιὰ μετὰ τῆς συνήθους αὐτῇ ἠρεμίας. Τώρα λοιπόν, κύριε, τί θὰ ἀποφασίσετε αὔριον; Θὰ πάγῃ ἡ κυρία Μαρκέλλα 'ς τοὺς κυρίους Βρεῶ.

Ἤδη ὁ Σίμων ἀπέθεσεν ἐπὶ τοῦ τραπεζίου τὴν γραφίδα καὶ ἐστράφη ὅλος πρὸς τὴν Τριανταφυλλιάν.

— Κάμε μου τὴν χάριν νὰ κυττάζῃς τὴ δουλειά σου. Ἂν θέλω νά σου παραγγείλω τίποτα, θά το κάμω ὅταν ἔχω. Αὔριον ἡ κόρη μου θὰ μείνῃ ἐδῶ νά μου κάμῃ συντροφιά.

— Πάει καλά, κύριε, εἶπεν ἡ Τριανταφυλλιὰ ἀπαθῶς, εἶσθε νοικοκύρης, δὲ θέλει καὶ ρώτημα. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ θαρρῆτε τάχα πῶς αὐτὸ ποὺ κάνετε εἶνε γιὰ τὸ καλὸ τῆς κυρίας Μαρκέλλας. Ἐδῶ στενοχωριέται μέσα 'ς αὐτοδὰ τὸ παληόσπιτο....

Ὁ Μονφὸρτ ἀπέβλεψε πρὸς αὐτὴν φοβερός.

— Ὅτι πως εἶνε παληόσπιτο τὸ εἴπατε καὶ τοῦ λόγου σας ὅταν το ἐπιάσατε, καὶ ἡ Μαρκέλλα ἦταν συνηθισμένη νὰ ζῇ 'ς τὰ ἀνοιχτά. Ποῦ ὁ ἀέρας τοῦ πρώτου μας σπιτιοῦ! Θαρρῶ πῶς θὰ ἀρρωστήσῃ ἡ κυρία Μαρκέλλα ἂν τυχὸν καὶ δὲν διασκεδάζῃ καὶ 'λιγάκι «νὰ δίνῃ ὁ νοῦς της.»

— Νά την παίρνῃς καὶ νὰ πηγαίνετε 'ς τὸ Βοτανικὸ κῆπο, ἔγρυξεν ὀργίλως ὁ Σίμων κύπτων πάλιν ἐπὶ τοῦ καταστίχου του.

— Δὲν ἔχει ἀνάγκη τὸ Βοτανικὸ κῆπο ἡ κυρία Μαρκέλλα, ἐξηκολούθησεν ἀτάραχος ἡ Τριανταφυλλιά. Τὸ κορίτσι ἔχασε τὴν πιὸ καλὴ φιλενάδα της, εἶνε καταλυπημένη, καὶ δέ σάς το λέει. Θέλει νὰ 'μιλήσῃ γιὰ τὴ μακαρίτισσα τὴν κυρία Ἑρμίνη μ' ἐκείνους ποὺ την ἐγνώρισαν· καὶ ἔπειτα ὁ Ῥοβέρτος ἦταν ὁ δάσκαλός της, καὶ τί καλὸς δάσκαλος! λεπτὸ δέν της ἐπῆρε· τὸ λοιπὸν ἀφ' οὗ δέν του ἔδωκε κανεὶς λεπτά, πρέπει νά του χρωστᾷ τὸ ἐλάχιστο κάποια χάρι. Ἀγκαλὰ καὶ δὲν ἔχετε ἀνάγκη νά σάς τα εἰπῶ ἐγὼ αὐτὰ τὰ πράγματα, σεῖς τὰ 'ξέρετε καλλίτερά μου. Εἶστε ἄνθρωπος σπουδαγμένος καὶ ἐγὼ εἶμαι μιὰ ὑπηρέτρια ποὺ δὲν κόβει τὸ ξερό μου ἀπὸ τὸ ἕνα 'ς τὰ δύο.

Καὶ σιγήσασα ἐστάθη σιωπηλή, ἔχουσα ἀπλανὲς τὸ βλέμμα, κατὰ τὸ σύνηθες. Τὴν στιγμὴν βεβαίως ἐκείνην ἔβλεπε τὴν οἰκίαν τοῦ Βρεῶ, τὸν Ῥοβέρτον περίλυπον καὶ καταπεπονημένον ἀντικρὺ τοῦ ἀσθενοῦς πατρός του. Ὁ Σίμων περιστρέψας τὸ καθισμά του ἐπὶ τοῦ ἑνὸς τῶν ὀπισθίων ποδῶν παρετήρησεν αὐτὴν ἀγρίως

— Καὶ τί τάχα ἐνόμισες ὅτι ἐγὼ θὰ βάλω 'ς τὸ κεφάλι μου ἄλλο νοικοκύρη ἐδῶ μέσα; Πήγαινε 'ς τὸ μαγειρειό σου καὶ «νὰ μήν το κουνίσῃς» ἀπὸ 'κεῖ

— Πάει καλά, κύριε, ἀπεκρίθη ἡ ἀτάραχος Τριανταφυλλιά. Ἠξέρω πολὺ καλὰ τὰ χρέη μου, κύριε· μὰ ἂν ἴσως καὶ θαρρῆτε πῶς εἶστε καλὸς πατέρας, ἔχετε μεγάλο λάθος, καὶ νά με συμπαθᾶτε.

Καὶ «ἔγινεν ἀστραπὴ» μετ' ἀπιστεύτου ταχύτητος ἀναλόγως τοῦ ὕψους καὶ τοῦ πάχους της, καὶ ὅτε ὁ Σίμων παραχρῆμα ἠγέρθη καὶ ἠθέλησε νὰ ἀνοίξῃ τὸ στόμα νά τῃ ἀποκριθῇ, οὐδὲν ἄλλο εἶδεν ἐνώπιόν του ἢ τὴν θύραν.

Εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε ἐξωργισμένος, ἐνδομύχως πεπεισμένος ὅτι δὲν ἠδύνατο δι' ἐπιχειρημάτων νὰ ἀντικρούσῃ τὴν γηραιὰν θεράπαιναν, ἐκάθισε πάλιν καὶ ἐπανέλαβε τὴν ἐργασίαν του. Ἀλλὰ τὰ ψηφία τῶν ἀριθμῶν δὲν ἤθελον νὰ παραταχθῶσιν εἰς γραμμήν, ἐκηλίδωνε τὸ κατάστιχον διὰ τῆς κατὰ κόρον ἐμβεβαπτισμένης γραφίδος του, καὶ τὸ ξεστήριον ἐποίει ἐπὶ τῶν καθαρῶν σελίδων τὸ ἔργον του, τὸ τέλειον μὲν καὶ ὀχληρὸν οὐχ ἧττον δὲ προσβλητικόν. Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἐπειδὴ αἱ μὲν κηλῖδες ἐπολλαπλασιάζοντο, οἱ δὲ ἀριθμοὶ ἔμενον μὴ κατατασσόμενοι ἐν τῷ οἰκείῳ αὐτῶν τόπῳ, ὁ Σίμων ἔκλεισε τὸ κατάστιχον, ἔλαβε τὸν πῖλόν του, καὶ σβέσας τὴν λυχνίαν κατέβη εἰς τὴν ὁδὸν σκανδαλίσας

Digitized by Google

εἰς ἄκρον τὴν θυρωρόν, διότι ἦτο ἤδη ἑνδεκάτη περίπου.

Ἔχει κάλλιστα τὸ νὰ ἐπανέλθῃ τις ἐξ Ἀμερικῆς, τὴν καρδίαν ἔχων μεστὴν ὀργῆς καὶ ἐκδικήσεως, νὰ πέσῃ ὡς ἐκ θαύματος εἴς τι καπηλεῖον τῆς Ἄβρης ἀναζητῶν τὰ δυσεύρετα, νὰ ἀνεύρῃ τὴν κόρην του καὶ νὰ τὴν ἐπανεύρῃ οὐχὶ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἐνδείᾳ καὶ ἐρημίᾳ, ἀλλὰ ἐν ἐξαιρέτῳ καταστάσει ὑλικῶς τε καὶ ἠθικῶς, νὰ ἴδῃ ἑαυτὸν πατέρα, ἀφ' οὗ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐπίστευσεν ὅτι οὐδένα πλέον εἶχεν ἐπὶ γῆς ἐνθυμούμενον αὐτὸν μετὰ στοργῆς, πάντα ταῦτα ἔχουσι κάλλιστα· ἀλλ' ὅμως τοσαῦτα ἀγαθὰ δὲν ἀπαιτοῦσιν εἰς ἀντάλλαγμα τὴν πλήρωσίν τινων καθηκόντων;

Ἄχ! τὰ καθήκοντα καὶ τὰ δικαιώματα! Πόσον τὰ δύο ταῦτα πράγματα εἶνε ἀσυμβίβαστα. Ἀμφότερα τείνουσι νὰ συναφθῶσι στενότατα τὰ μὲν καθήκοντα ἐντεῦθεν, τὰ δὲ δικαιώματα ἐκεῖθεν· τὰ καθήκοντα μὲν πρὸς τὸ μέρος τῶν ἄλλων, τὰ δικαιώματα δὲ πρὸς τὸ μέρος ἡμῶν! Ἀσμένως ἀναγνωρίζομεν τὰ πρὸς ἡμᾶς καθήκοντα τοῦ πλησίον, ἀλλ' οὗτος ὀφείλει νὰ ἀποδέχηται τὰ δικαιώματα ἡμῶν,—δικαιώματα ἱερά, προτιμώμενα οἵου δήποτε ἄλλου πράγματος,—ἀφ' οὗ εἶνε ἡμέτερα.

Ἀναμφιβόλως παρὰ τὴν ἀξιοσέβαστον ταύτην συλλογὴν τῶν δικαιωμάτων, παραδεχόμεθα ὅτι ἀναγκαῖον εἶνε νὰ ὑπάρχωσι καί τινα καθήκοντα, ὅσα φέρ' εἰπεῖν, ἕκαστος τηρεῖ ἵνα μὴ διαφέρῃ τῶν ἄλλων, καθήκοντα οὐσιωδῶς κοσμικὰ καὶ κοινωνικά. Ὅθεν ὁ Μονφὸρτ εἶχε διανοηθῆ ἅπαξ διὰ παντὸς ὅτι ἡ κόρη του ἐγκαταλειφθεῖσα τυχαίως ὑπ' αὐτοῦ, οὐδεμίαν ἔχοντος διὰ τοῦτο εὐθύνην, οὐδὲν ὤφειλε πλέον νὰ ὀφείλῃ εἰς ἄλλον ἢ εἰς αὐτόν. Ἔμελλε νὰ δαπανήσῃ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς Μαρκέλλας ὅτι ἦτο δέον, καὶ ἔτι πλέον τοῦ δέοντος, ἐργαζόμενος πρὸς ἀπόκτησιν χρημάτων, ἀκριβῶς τότε ὅτε εἶχεν ἤδη διανοηθῆ ὅτε ἠδύνατο τοῦ λοιποῦ νὰ ἀναπαυθῇ καὶ αὐτός.

Ἀλλ' ὅμως εἰς ἀντάλλαγμα τῆς δαπάνης καὶ τῶν μόχθων του, ἡ ἐκπαίδευσις τῆς κόρης του, ἐξ αὐτοῦ καὶ μόνου ὤφειλε νὰ ἐξαρτᾶται, αὐτοῦ μόνου κρίνοντος καὶ κανονίζοντος τὰ πάντα.

Τούτου ἅπαξ τεθέντος, ὁ Σίμων ἔκρινεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅτι ἱκαναὶ ἦσαν αἱ γνώσεις τῆς Μαρκέλλας, καὶ δὲν ἦτο χρεία νὰ μάθῃ πλείονα. Καὶ ἀληθῶς ἐγίνωσκε πολλὰ πράγματα ἀνώτερα τῆς ἡλικίας της, ὑπὸ τὴν ἐπιμελῆ καὶ εὐφυεστάτην ἐπιτήρησιν τοῦ Ῥοβέρτου.

—Ἡ μητέρα της δὲν εἶξερε τόσα, διενοήθη ὁ Σίμων, καὶ ὅμως ἦτον πολὺ καλὴ γυναῖκα.

Καὶ ταῦτα μὲν ἦσαν τὰ συμπεράσματα τῶν διανοημάτων του ὡς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς κόρης του. Ἀλλ' ἐν τούτοις εἶχέ τινα ἀόριστον συνείδησιν ὅτι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ συζήσῃ μετ' αὐτοῦ μόνη, κατὰ τὸ διάστημα τῶν νεανικῶν ἐτῶν, ἅτινά την ἀπεχώριζον ἀπὸ τῆς ὥρας καθ' ἣν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναλάβῃ τὴν διοίκησιν τῆς πατρικῆς οἰκίας καὶ μάλιστα νὰ λάβῃ ποιάν τινα ἀνεξαρτησίαν.

Μᾶλλον συνηθισμένος εἰς τὰ Ἀμερικανικὰ ἔθιμα ἢ εἰς τὰ τῆς πατρίδος του, ὁ Σίμων «δὲν ἔβλεπε τὴν ὥραν» νὰ ἴδῃ τὴν κόρην του δυναμένην νὰ ἐξέρχηται μόνη ἄνευ τῆς συνοδείας τῆς Τριανταφυλλιᾶς, ἣν ἐμίσει ἤδη ἱκανῶς.

Ἡ ὥρα αὕτη θὰ ἤρχετο, διότι τὰ πάντα ἔρχονται, μάλιστα δὲ τὸ γῆρας. Ἀλλὰ τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Μονφὸρτ παραδόξως εἶχε διαταράξῃ ἡ εἰσβολὴ καὶ ἐπέμβασις τῆς Τριανταφυλλιᾶς εἰς τὰ ἐνδόμυχα αὐτοῦ αἰσθήματα. Ἀλλὰ κυρίως εἰπεῖν ἡ Τριανταφυλλιὰ οὐδὲν ἄλλο ἐποίει ἢ ἐπανελάμβανε στεντορείως αὐτὸ τοῦτο, ὅπερ ἡ ἰδία του συνείδησις πολλάκις ἤδη εἶχε ψιθυρίσῃ πρὸς αὐτόν, ὅτι δῆλα δὴ ἡ ἀπουσία του συνετέλεσεν ὥστε νὰ συνάψῃ ἡ κόρη του ὑποχρεώσεις μεγάλας πρὸς ἄλλους ἀνθρώπους, καὶ ὅτι αὐτὸς δὲν ἠδύνατο τώρα νὰ ἀποσβέσῃ τὰς ὑποχρεώσεις ταύτας· ὥστε ἦτο ἠναγκασμένος νὰ παραδέχηται ἐν μέρει τὴν ἀνάμιξιν αὐτῶν εἰς τὰ περὶ ἀποκαταστάσεως τῆς κόρης σχέδιά του. Ἀλλ' ὅμως τὸ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Μονφὸρτ ἐμφωλεῦον ἰσχυρόγνωμον καὶ δεσποτικὸν καὶ ἰδιότροπον ὄν, ὅπερ οὐδέποτε ὕπνωττε πολὺν χρόνον, αἴφνης ἀφυπνισθὲν διεμαρτυρήθη μετὰ παραφορᾶς:

—Δὲ θέλω! ἀνεφώνησε. Μωρὲ δουλειὰ ποῦ μας ηὗρε! Τῆς ἔκαμαν καλό; Ἔ, καὶ ποιὸς δὲν ἔκαμε καλὸ 'ς αὐτὸν τὸν κόσμο; Ἂν ἦτον ἡ κυρία Ἑρμίνη ζωντανή, ὑπομονή! Ἀμ' οἱ ἄλλοι τί τους χρωστῶ; Ὅ τι τῆς ἔκαμαν τῆς Μαρκέλλας τῆς το ἔκαμαν ὄχι «γιὰ τὰ μαῦρά της τὰ μάτια» ἀλλὰ γιὰ τὸ χατῆρι τῆς κυρίας Ἑρμίνης· τί ἀνάγκη λοιπὸν ἔχω ἐγὼ νὰ τους χρωστῶ χάρι;

Τὸ σόφισμα τοῦτο ἀνέπαυσε τελείως τὸ ἥμισυ τοῦ Μονφὸρτ, τὸ δύσκολον καὶ κακόν. Νῦν δὲ ὑπελείπετο τὸ ἕτερον ἥμισυ ἂν δῆλον ὅτι ἡ Μαρκέλλα ἠγάπα τοὺς παλαιοὺς φίλους της, πρᾶγμα φυσικώτατον, δὲν θὰ την ἐλύπει ἀπαγορεύων αὐτῇ νά τους βλέπει;

—Μπά! διενοήθη, ἡ Μαρκέλλα εἶνε νέα καὶ σὲ ἡλικία ποὺ εὔκολα κανεὶς ξεχάνει, καὶ «τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς» ἂς ὑποφέρῃ καὶ 'λιγάκι! Ἡ ζωή μας εἶνε ὅλο καὶ βάσανα καὶ πρέπει κανεὶς νὰ συνηθίσῃ ἀπὸ μικρὸς νά τα ὑποφέρῃ μὲ ὑπομονή. Κ' ἔπειτα δὲν εἶμαι τάχα ἐγὼ ἐδῶ; θὰ ῥίξῃ τὴν ἀγάπη της ὅλην ἀπάνω μου, καὶ ὅλους θά τους ξεχάσῃ· ἔτσι καὶ θὰ γίνῃ.

Οὐδὲν εὐκολώτερον τοῦ νὰ φιλοσοφῇ τις περὶ τῶν ἄλλων·—ὅθεν καὶ ὁ Μονφὸρτ ἐπανῆλθεν οἴκαδε κατὰ πάντα εὐηρεστημένος καὶ αἰσθανόμενος ἀναψυχὴν καὶ ἀνακούφισιν μεγίστην ἐκ τοῦ μικροῦ του περιπάτου.

Digitized by Google

Τὴν ἐπιοῦσαν εὐθὺς μετὰ τὸ πρόγευμα, παραλαβὼν τὴν κόρην του περιήγαγεν αὐτὴν εἰς τὴν πόλιν, ἐγευμάτισε μετ' αὐτῆς ἔν τινι ἑστιατορίῳ, καὶ την ἐπανήγαγεν εἰς τὴν οἰκίαν τὴν ἑσπέραν κατεχομένην ὑπὸ σφοδρᾶς ἡμικρανίας, ἕνεκα τοῦ πολλοῦ καμάτου καὶ τῆς τροφῆς εἰς ἣν ὁ στόμαχός της δὲν ἦτο συνηθισμένος. Σημειωτέον δὲ ὅτι οὐδέποτε ἄλλοτε ἡ Μαρκέλλα ἐδήλωσε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἐξέλθῃ εἰς περίπατον· διότι τὸ πείραμα τοῦτο ἀπέσβεσεν ἐν ἑαυτῇ πᾶσαν τὴν πρὸς διασκέδασιν ὀλίγην αὐτῆς προθυμίαν καὶ ὄρεξιν.

ΛΕ'

Ἡ δὲ Τριανταφυλλιὰ οὐδὲν ἔλεγε. Καὶ οἱ μὲν γινώσκοντες αὐτήν, διέβλεπον ἐν τῇ σιωπῇ της ταύτῃ θυέλλας καὶ θυέλλας· ἀλλ' ὁ Σίμων ἵπτατο ἄνω τῶν γηίνων νεφῶν ἔνθα μυκᾶται ὁ κεραυνός. Ὅ τι ἐκέρδαινεν ἐκ τῆς ἐργασίας του ἐπήρκει εἰς συντήρησιν τῆς οἰκογενείας, καὶ δὲν ἦτο ἠναγκασμένος νὰ ἐπιβάλῃ χεῖρα ἐπὶ τοῦ μικροῦ κεφαλαίου ὅπερ εἶχε κομίσῃ ἐξ Ἀμερικῆς. Ἀφαιρουμένων τῶν δαπανηθέντων εἰς τὰς πρώτας ἀνάγκας καὶ εἰς τὴν πρώτην ἐγκατάστασιν, ὑπελείποντο τῷ Μονφὸρτ τριάκοντα περίπου χιλιάδες φράγκων, ἡ προὶξ τῆς κόρης του.

Αὐτὸν δὲν τον ἔμελε νὰ ἐργάζηται καὶ μέχρι τελευταίας του πνοῆς . . . αὐτὸς ἠγάπα τὴν ἐργασίαν.

Ἡ Τριανταφυλλιὰ εἶχεν ἐγχειρίσῃ εἰς τὴν Μαρκέλλαν, μάτην ἀρνουμένην καὶ ἀποποιουμένην, τὰ περιλάλητα τρισχίλια φράγκα τὰ διαπεπιστευμένα αὐτῇ ὑπὸ τῆς μακαρίτιδος Ἑρμίνης ἵνα τὰ φέρῃ εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ ὡς ἐνθυμεῖσθε, δὲν ἔλαβε τὸν καιρὸν νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς κυρίας της.

— Εἶνε 'δικά σου, κόρη μου, εἶχεν εἰπῇ ἐπανειλημμένως πρὸς τὴν Μαρκέλλαν· μή τα δώσῃς 'ς τὸν πατέρα σου, εἶνε καλὸς ἄνθρωπος ἀλλὰ 'λίγο παράξενος· ἂν τοῦ κατέβῃ καμμιὰ 'μέρα νὰ γυρίσῃ πάλι 'ς τὴν Ἀμερική:

Ἡ δὲ Μαρκέλλα σκανδαλιζομένη ἐπὶ τῇ ὑπονοίᾳ ταύτῃ τῆς Τριανταφυλλιᾶς, ἀντέλεγεν, ἀλλὰ ἡ Τριανταφυλλιὰ ἦτο ἀμετάπειστος, διότι ἐθεώρει τὸν ἀποτόμως εὑρεθέντα τοῦτον πατέρα, ὡς ἀπὸ μηχανῆς, καὶ οὐδόλως ἐπίστευεν ὅτι ἡ παρουσία του ἔμελλε νὰ διαρκέσῃ πολὺν χρόνον. Συγγνωστὸς ἴσως ἦτο ὁ φόβος οὗτος γυναικὸς διαβιωσάσης τριάκοντα καὶ πέντε συνεχῆ ἔτη ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ· ὥστε ἡ κορασὶς ἠναγκάσθη διὰ τῆς βίας νὰ κρατήσῃ καὶ κρύψῃ μικράν τινα χρηματοθήκην ἀσχημοτάτην, περιέχουσαν τρία χιλιόφραγκα τραπεζικὰ γραμμάτια.

Καίτοι δὲ τὰ ἐπιχειρήματα τῆς Τριανταφυλλιᾶς ἦσαν ἀκαταμάχητα, ἐνυπῆρχεν ὅμως ἐν τῷ μυστηρίῳ τούτῳ πρᾶγμά τι, ὅπερ ἰσχυρῶς ἀπέκρουσεν ἡ εἰλικρινὴς φύσις τῆς Μαρκέλλας. Προσέτι δὲ κατεῖχεν αὐτὴν ἑτέρα τις ἀμφιβολία μετ' οὐ πολὺ μεταβληθεῖσα εἰς βεβαιότητα· ὅτι δῆλα δὴ εἶχε καιρὸν νὰ μελετᾷ ὅτε ἦτο μόνη, μόνον σύντροφον ἔχουσα τὸ ῥάψιμόν της.

Τέλος ἡμέραν τινὰ ἀποφασίσασα μεγάλην ἀπόφασιν, ἐζήτησε παρὰ τοῦ πατρός της τὴν ἄδειαν νὰ πορευθῇ εἰς τὸ νεκροταφεῖον νὰ στολίσῃ δι' ἀνθέων τὸν τάφον τῆς μακαρίτιδος Ἑρμίνης.

Ὁ Μονφὸρτ συνωφρυώθη μέν, ἀλλ' ἔδωκε τὴν ἄδειαν. Ἀπῆλθε λοιπὸν ἡ Μαρκέλλα μετὰ τῆς Τριανταφυλλιᾶς ἐν ᾧ ὁ Σίμων ἦτο ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ του, καὶ οὕτω πως ἐξετέλεσαν ἀκωλύτως τὸ εὐσεβὲς αὐτῶν ἔργον.

Ἐξελθοῦσαι τοῦ νεκροταφείου σιωπηλαὶ κατηυθύνθησαν αὐτομάτως καὶ ἄνευ τινὸς προηγουμένης ἀποφάσεως, εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἰατροῦ. Ὁ ἰατρὸς ἔλειπεν εἰς ἐπίσκεψίν τινα, ἡ δὲ γηραιὰ θεράπαινα ὑπεδέξατο αὐτὰς μετὰ προθυμίας πολλῆς, προσήνεγκεν εἰς αὐτὰς « ἕνα δακτυλάκι κρασί » καὶ δίπυρον. Ἐξέστη ἰδοῦσα τὴν Μαρκέλλαν τόσον μεγάλην, τόσον σοβαράν, σωστὴν γυναῖκα . . μόνον ὀλίγον ἰσχνήν,—ἀλλά το εἶχεν ἡ ἡλικία της—σκυθρωποτέρα παρ' ὅσον ἔπρεπεν εἰς τὰ δεκατρία της ἔτη, ἀλλὰ εἶνε καὶ τοῦτο, ὅτι ἤρχετο ἐκ τοῦ νεκροταφείου. Μετ' ὀλίγην ὥραν ἡ Τριανταφυλλιὰ καὶ ἡ Μαρκέλλα ἀναθέσασαι εἰς τὴν πιστὴν θεράπαιναν μυρίας ὅσας προσρήσεις πρὸς τὸν ἰατρόν, ἀπῆλθον.

— Πηγαίνομε μὲ τὸ λεωφορεῖο; εἶπεν ἡ Τριανταφυλλιὰ ῥίπτουσα πρὸς τὴν Μαρκέλλαν λαθραῖον βλέμμα, ὅπερ ἐποίει συνήθως ὁσάκις ἐμηχανᾶτο ἐν ἑαυτῇ ἔκτακτόν τι.

— Ὄχι, ἀπεκρίθη εὐθαρσῶς ἡ Μαρκέλλα· θὰ 'πᾶμε 'ς τοῦ κυρίου Βρεῶ.

Αὐτὸ τοῦτο ἀκριβῶς ἤθελε καὶ ἡ Τριανταφυλλιά, ἀλλὰ δὲν το προέτεινεν αὐτὴ πρώτη, προτιμῶσα νὰ βλέπῃ τὴν κορασίδα ἔχουσαν ἀείποτε τὴν πρωτοβουλίαν.

Ἡ Μαρκέλλα λοιπὸν ἔκρουσε τὸν κώδωνα τῆς θύρας, αὐτὴ εἰσῆλθε πρώτη, καὶ πρώτη ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὸν Ῥοβέρτον. Ἡ Τριανταφυλλιὰ δὲν την ἀνεγνώριζε πλέον, καὶ μετ' ἀπορίας διενοεῖτο πόθεν ἡ τοιαύτη μεταβολὴ τοῦ χαρακτῆρός της.

Μετὰ τὰς πρώτας ἀμοιβαίας ἐγκαρδίους προσρήσεις, ὁ νέος εἶπε:

— Θὰ σας 'πάγω 'ς τὸν πατέρα μου . . .

— Τώρα ἀμέσως, ἀπεκρίθη ἡ κορασίς. Ἔχω κἄτι νά σας εἰπῶ, κύριε Ῥοβέρτε, νὰ σας ἀναθέσω κἄτι τι.

Καὶ ἀνερευνῶσα ἐν τῷ θυλακίῳ της, ἐξήγαγε καὶ ἀπέθηκεν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὴν παλαιὰν καὶ ἄσχημον μικρὰν χρηματοθήκην τὴν περιέχουσαν τὰ τρισχίλια φράγκα. Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἔβλεπεν ἐκστατική.

Digitized by Google

— Δὲν εἶνε 'δικά μου, κύριε Ῥοβέρτε, μοῦ τα ἔδωκεν ἡ Τριανταφυλλιά, ἀλλὰ καὶ τῆς Τριανταφυλλιᾶς δὲν ἦτον 'δικά της. Ἐπιθυμῶ νά τα παραδώσω εἰς τὸν ἰατρὸν νά τα στείλῃ 'ς τοὺς κληρονόμους, ἀλλὰ δέν τον εὑρήκαμεν, ἔλειπεν εἰς ἐπισκέψεις. Θά μου κάμετε λοιπὸν τὴν χάριν νά τοῦ τα δώσετε ὅταν τον ἰδῆτε;

Καὶ ὁ μὲν Ῥοβέρτος τὴν παρετήρει ἔκθαμβος, ἡ δὲ Τριανταφυλλιὰ τείνασα τὴν χεῖρα ἀνεφώνησε:

— Μ' αὐτὰ εἶνε 'δικά σου, κορίτσι μου. Δὲν 'ξέρεις πῶς ἡ μακαρίτισσα ἡ κυρία Ἑρμίνη θά σ' ἔκανε κληρονόμα της ἂν ἐπρόφταινε; Γιατί λοιπὸν τώρα θέλεις . . .,

Ἀλλ' ἡ Μαρκέλλα ἐγερθεῖσα ἐπέθηκε τὴν χεῖρά της ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς γηραιᾶς.

— Δὲν εἶνε 'δικά μου, Τριανταφυλλιά, καί το 'ξεύρεις πολὺ καλά! Δὲν θέλεις νά τα κρατήσῃς σύ, διότι δὲν εἶνε δικά σου. Πῶς λοιπὸν μοῦ δίνεις πρᾶγμα ποὺ δὲν εἶνε δικό σου; Γίνεται αὐτό;

Πρὸ τοῦ παιδικοῦ τούτου ἐπιχειρήματος ἡ Τριανταφυλλιὰ οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ ἀντείπῃ.

— Καλά, Μαρκέλλα, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος διὰ τῆς βαρείας φωνῆς του, θά τα ἐγχειρίσω εἰς τὸν ἰατρόν. Ἔκαμες πολὺ καλά, παιδί μου, σὲ ἐπαινῶ.

— Ἄχ! ἐστέναξεν ἠρέμα ἡ Μαρκέλλα, ἐγὼ τὸ εἴξευρα ὅτι θὰ εὐχαριστηθῆτε!

Καὶ ἐσίγησε κάτω νεύουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ πρόσωπόν της ἐνέφαινεν εὐδαιμονίαν ἀπαράμιλλον. Ἡ δὲ Τριανταφυλλιὰ σιωπῶσα καὶ αὐτὴ ἐσπόγγιζε τοὺς ὀφθαλμούς της.

— Πᾶμε νὰ ἰδοῦμεν τὸν πατέρα, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος δεικνύων πρὸς αὐτὰς τὴν ὁδόν.

Ὁ κύριος Βρεῶ καταγοητευθείς, παρετήρησεν ἐπὶ πολλὴν ὥραν τὴν Μαρκέλλαν. Τὸ νεαρὸν ἐκεῖνο πρόσωπον ἦτο ὡς ἡλιακὴ ἀκτὶς ἐν τῷ σκυθρωπῷ δωματίῳ τοῦ ἀσθενοῦς καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔρημον μένον, καίτοι μεγίστη ἦτο ἡ πρὸς αὐτὸν στοργὴ τοῦ υἱοῦ του. Ἐν ᾧ δὲ διὰ ποικίλων ἐρωτήσεων προεκάλει τὴν στωμυλίαν τῆς κορασίδος, ὁ Ῥοβέρτος ἠρώτησε τὴν Τριανταφυλλιὰν ταπεινῇ τῇ φωνῇ.

— Πέρνα καλά;

Ἡ γηραιὰ ἀνένευσε κινήσασα ταυτοχρόνως καὶ τὴν χεῖρα μετὰ τοσαύτης ζωηρότητος, ὥστε προσείλκυσε τὴν προσοχὴν τῆς κορασίδος· ἀλλὰ παρευθὺς καταστείλασα ὑπὸ τῆς φρονήσεως τὴν ἀγανάκτησίν της, συνεπλήρωσε ταπεινῇ τῇ φωνῇ τὸ κεφάλαιον τῶν βασανιστηρίων του Σίμωνος. Τοσαύτην δὲ εὐγλωττίαν εἶχεν, ὥστε οὐδέποτε θα τῇ ἐπήρχετο ὄρεξις νὰ σταθῇ, ἐὰν μὴ τὸ ὡρολόγιον, σημαῖνον 1 μ. μ., ἐνεθύμιζεν αὐτῇ ὅτι ἦτο χρεία νὰ παρασκευάσῃ τὸ φαγητὸν τοῦ ἀναπόδου ἐκείνου ἀνθρώπου.

— «Θά μου δώσῃ τὰ παπούτσια», συνεπέρανε λέγουσα ἡ Τριανταφυλλιά, ἕλκουσα τὰ δέματα τοῦ σκούφου της ὡς ἐὰν ἦσαν τὰ ὦτα τοῦ Μονφόρτ

— Μὴ λησμονήσῃς ὅτι τὸ σπίτι μας εἶνε πάντοτε ἀνοικτὸ διὰ σέ... καὶ δι' ἐκείνην, προσέθηκε διστάζων.

— Εὐχαριστῶ, κύριε Ῥοβέρτε, εἶπεν ἡ γηραιὰ ἀνορθουμένη ὡς δρῦς ὑψηλὴ καὶ στενάξασα ἐξ ἀνακουφίσεως, δὲ θα το ξεχάσωμεν. Ἔλα, Μαρκέλλα, 'πᾶμε.

Ἡ Μαρκέλλα ὑπήκουσε παρευθύς. Ὁ κ. Βρεῶ εἵλκυσεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν καί την ἠσπάσθη τὸ μέτωπον μετὰ στοργῆς, διότι καθ' ὅλον τὸν βίον του ἐπόθησε νὰ ἔχῃ θυγατέρα, τὴν μεγίστην ταύτην παραμυθίαν τῶν γηρευόντων πατέρων. Εὐθὺς δὲ ὡς ἡ θύρα ἐκλείσθη καὶ ἡ ἡλιακὴ ἀκτὶς ἐξηφανίσθη:

— Ἄχ! εἶπεν ὁ γηραιὸς περίλυπος, καὶ νὰ ἦτο δυνατὸν νά την ἐκρατούσαμεν ἐδῶ μαζί μας. Τί δυστυχία νὰ εὑρεθῇ ὁ πατήρ της!

Ὁ Ῥοβέρτος δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ γελάσῃ ἀκούσας τὸ ἐγκώμιον τοῦτο τοῦ Μονφόρτ· ἀλλ' ἐνδομύχως τὴν αὐτὴν εἶχε καὶ αὐτὸς γνώμην.

(Ἕπεται συνέχεια)

UN BALLO IN MASCHERA

Τὸ γνωστὸν εἰς πάντας μελόδραμα τοῦ Βέρδη «Un ballo in maschera» ἔχει ὑπόθεσιν εἰλημμένην ἐξ ὁμοίου μελοδράματος μελοποιηθέντος μὲν ὑπὸ τοῦ Auber, συνταχθέντος δὲ ὑπὸ τοῦ περιωνύμου Scribe καὶ ἐπιγραφομένου Gustave III ἢ le Bal masqué. Τὸ μελόδραμα τοῦ Scribe ἐδιδάχθη τὸ πρῶτον ἐν Παρισίοις ἐν ἔτει 1833. Τὸ ἰταλικὸν μελόδραμα εἶνε ὡς πρὸς τὴν ὑπόθεσιν πιστὴ ἀντιγραφὴ τοῦ μελοδράματος τοῦ Scribe, τὰ ὀνόματα μόνον τῶν δρώντων προσώπων καὶ ὁ τόπος τῆς δράσεως μετεβλήθησαν, καὶ ἡ μουσικὴ τοῦ Βέρδη ἀντικατέστησε τὴν τοῦ Auber. Ἀλλ' ὁ Scribe ἂν καὶ ὠνόμαζε τὸ μελόδραμά του «ἱστορικὸν μελόδραμα», δὲν ἔμεινεν ὅμως πιστὸς εἰς τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν εἶνε δὲ τοῦτο τόσον μᾶλλον παράδοξον, ὅσον τεσσαράκοντα μόνον ἔτη εἶχον παρέλθει ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως, τοῦ ὁποίου τὸν θάνατον κατέστησε θέμα τοῦ συνθέματός του ὁ συγγραφεύς, μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐδιδάχθη ἐν Παρισίοις τὸ μελόδραμα. Ἐπειδὴ τὸ πολιτικὸν στοιχεῖον δὲν ἀρκεῖ εἰς θεμελίωσιν καλοῦ δραματικοῦ ποιήματος, ἠθέλησεν ὁ Scribe νὰ μεταμορφώσῃ τὸν δολοφονηθέντα βασιλέα εἰς ἥρωα ἐρωτικῆς μυθιστορίας λίαν ῥωμαντικῆς, εἰς ἣν ἀναμιγνύονται ποικίλαι ταχεῖαι ἅμα καὶ συγκινητικώταται περιπέτειαι. Κατ' αὐτὸν ὁ Γουσταῦος ὁ Γ' ἠγάπα ἐμμανῶς τὴν γυναῖκα τοῦ πιστοτάτου φίλου του Ἄγκαρστρεμ καὶ ἠγαπᾶτο ὑπ' αὐτῆς. Ὁ σύζυγος, καθ'

Digitized by Google

ἣν στιγμὴν ὡς ἐκ θαύματος σώζει τὸν βασιλέα, τοῦ ὁποίου ἡ ζωὴ ἠπειλεῖτο ὑπὸ συνωμοτῶν δολοφόνων, ἀνακαλύπτει τὸν ἀπόκρυφον ἐκεῖνον ἔρωτα. Βλέπων δὲ τὴν μὲν φιλίαν του προδοθεῖσαν καὶ ἀτίμως ὑβρισθεῖσαν τὴν τιμήν του, ἀποφασίζει ἀμέσως νὰ λάβῃ μέρος καὶ αὐτὸς εἰς συνωμοσίαν, τῆς ὁποίας σκοπὸς ἦτο τοῦ βασιλέως ὁ θάνατος. Ῥίπτουσιν οἱ συνωμόται κλῆρον περὶ τοῦ τίς νὰ πλήξῃ τὸν Γουσταῦον καὶ ὁ κλῆρος πίπτει εἰς τὸν ὑβρισθέντα Ἄγκαρστρεμ. Πορεύεται οὗτος εἰς τὰ ἀνάκτορα καθ' ἣν ἑσπέραν ἐδίδετο ἐκεῖ χορὸς μετημφιεσμένων, πλησιάζει τὸν βασιλέα καὶ πλήττει αὐτὸν θανασίμως διὰ τοῦ ἐγχειριδίου του. Μετ' ὀλίγας στιγμὰς ὁ Γουσταῦος ὁ Γ' ἐκπνέει.

Καὶ οὕτω μὲν ἔπλεξε τὴν ὑπόθεσιν ὁ Scribe, ἀλλὰ δὲν ἔχει οὕτω καὶ ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια, ἣν θὰ ἀφηγηθῶμεν ἐν τοῖς ἑξῆς.

* *

Ὁ Γουσταῦος ὁ Γ' ἦτο μὲν ἐρωτόληπτος, ἀλλ' οὐδεμίαν ἔσχον σχέσιν οἱ ἔρωτές του πρὸς τὸν τραγικόν του θάνατον. Πολὺ πρὶν ἢ θανασίμως πληγῇ εἶχον ἐπιδιώξει τὸν θάνατόν του πολυειδεῖς συνωμόται, καὶ μόνη ἡ τύχη κατ' ἐπανάληψιν τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τοῦ σκοτίου ξίφους τῶν ἐχθρῶν του, ὧν οἱ πλεῖστοι ἀνῆκον εἰς τὸν στρατὸν καὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν. Ὁ λαὸς καὶ ἡ μέση τάξις τὸν ἠγάπα διότι ἦτο γενναῖος, εὐφυὴς καὶ ἐλευθέριος, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ καὶ ἐπιθετικός, ἀσταθὴς καὶ θεατρικός. Μεγάλα συνελάμβανε σχέδια, ἀλλὰ δὲν κατώρθωνεν οὐδὲ μικρὰς μεταρρυθμίσεις νὰ φέρῃ εἰς αἴσιον πέρας· ἤθελε νὰ πλουτίσῃ τὸν τόπον του, καὶ μὲ τὰς ἀνοήτους σπατάλας του τὸν κατέστρεφεν. Αἱ ποικίλαι περιπέτειαι, ἡ ἀταξία, αἱ ἐπιχειρήσεις αἱ τολμηραὶ ἤρεσκον καθ' ὑπερβολὴν εἰς τὸ ἀνήσυχον πνεῦμά του. Ἦτο εἴκοσι πέντε ἐτῶν ὅταν ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τῆς Σουηδίας· εἶχε δὲ καταλάβει εὐθὺς δι' ἑνὸς πραξικοπήματος ἀμέριστον τὴν ὅλην σχεδὸν ἐξουσίαν, κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ εἴκοσιν ἔτη τῆς βασιλείας του πᾶσά του ἐνέργεια σκοπὸν εἶχε κύριον νὰ συγκεντρώσῃ εἰς τὰς χεῖράς του καὶ τὴν ὑπολειπομένην ἀκόμη μερίδα. Εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς τῆς βασιλείας του τὸ πλεῖστον μέρος τῶν εὐγενῶν εἶχον καταλίπει τὴν αὐλὴν διὰ παντός· προτιμότερον θὰ ἦτο διὰ τὸν βασιλέα νὰ εἶχε τὸν λαὸν ἐναντίον του, διότι ὁ λαὸς ὑπομένει, γογγύζει, φωνάζει, ἀλλὰ μόνον οἱ μεγιστᾶνες ἠξεύρουν νὰ ἐξυφαίνουν συνωμοσίας.

* *

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1792 ὁ Γουσταῦος ὁ Γ' ἐπανήρχετο ἀπὸ τὸ Ἀκυΐσγρανον, ὅπου, τῇ εἰσηγήσει αὐτοῦ κυρίως, τοῦ καθ' ὁλοκληρίαν ἀφωσιωμένου εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἀπολύτου μοναρχίας, εἶχε συνέλθει μικρόν τι συνέδριον ἡγεμόνων καὶ εἶχεν ἀποφασίσει νὰ γείνῃ ἐνέργεια πρὸς ἀναστολὴν τῆς προόδου τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως καὶ πρὸς στερέωσιν τοῦ Λουδοβίκου ΙϚ' ἐπὶ τοῦ θρόνου του. Ὁ Γουσταῦος ἐπανελθὼν εἰς τὸ βασίλειόν του συνεκάλεσε τὴν σουηδικὴν Δίαιταν εἰς Γεφλέην ἵνα λάβῃ παρ' αὐτῆς πιστώσεις διότι εὑρίσκετο εἰς μεγάλας οἰκονομικὰς δυσχερείας. Ὁ χειμὼν ἦτο δριμύτατος καὶ ἡ Δίαιτα συνήδρευεν εἰς τόπον ἀπομεμακρυσμένον ἀπὸ τῆς πρωτευούσης ἐπίτηδες, ἵνα συνέρχωνται ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγώτεροι ἀντιπρόσωποι καὶ πληρῶνται κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον εὐχερέστερον αἱ ἐπιθυμίαι τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος. Ὅ,τι ὁ βασιλεὺς ἐζήτησεν ἐπεψηφίσθη.

Ἐπανελθὼν εἰς Στοκχόλμην, ὁ Γουσταῦος ὁ Γ', ὅστις ἠγάπα τὰς διασκεδάσεις καὶ τὰ θεάματα, ἀπεφάσισε νὰ δοθῇ χορὸς μετημφιεσμένων ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Αὐλῆς, τὴν παρασκευὴν 9 μαρτίου, ἀλλὰ τόσον εἶχεν ἐπιταθῇ τὸ ψῦχος, ὥστε ἀνεβλήθη ὁ χορὸς διὰ τὴν παρασκευήν, 16 τοῦ αὐτοῦ μηνός.

Τὴν πρωΐαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐπανήρχετο ἀπὸ τὴν Ἄγαν, ἐξοχὴν κειμένην εἰς μιᾶς λεύγας ἀπόστασιν ἀπὸ τὴν Στοκχόλμην καὶ εἰς τὴν ὁποίαν κατ' ἐξοχὴν ἠγάπα νὰ διατρίβῃ. Ἦτο ἔφιππος καὶ μόνον ὀλίγοι ἐκ τῶν πιστῶν ἀκολούθων του τὸν συνώδευον. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἐπρόκειτο νὰ εἰσχωρήσῃ ἐντὸς μικροῦ δάσους τὸ ὁποῖον διασχίζει ἡ ὁδός, μία γυνὴ ἐκεῖ παρατυχοῦσα ἐρρίφθη μὲ ὁρμὴν πρὸ τοῦ ἵππου του.

—Στάσου, βασιλεῦ, ἐφώνησεν, ὁ θάνατος ἱππεύει πλησίον σου.

—Ὀπίσω, τρελλή, ἀπεκρίθη ὁ βασιλεύς. Καὶ διῆλθε.

Ἡ γυνὴ ἐχάθη ἐντὸς τοῦ δάσους.

Εὐθὺς ἅμα ἐπέστρεψαν εἰς τὸ παλάτιον, ἐπεδόθη εἰς τὸν Γουσταῦον ἐπιστολή, ἣν ἄγνωστός τις εἶχε φέρει καὶ εἶχεν ἀμέσως ἀπέλθει. Ἡ ἐπιστολὴ περιεῖχε περίπου ταῦτα·

«Δὲν ἀγαπῶ οὔτε ὑμᾶς οὔτε τὰς πράξεις σας, ἀλλ' ἡ συνείδησίς μου δὲν μοῦ ἐπιτρέπει νὰ ἀποκρύψω τὸν κίνδυνον, τὸν ὁποῖον διατρέχετε. Εἰς πολλὰς περιστάσεις ἐσώθητε ἀπὸ τοῦ φόνου, ἀλλ' ἐὰν ὑπάγετε τὴν ἑσπέραν ταύτην εἰς τὸν χορὸν θὰ φονευθῆτε».

Ὁ βασιλεὺς ἐπέδειξε τὸ γράμμα εἰς τὸν ὑπασπιστήν του κόμητα τοῦ Ἔσσεν, ὅστις κατὰ τύχην εὑρέθη πλησίον του. Ὁ κόμης, ὁ ὁποῖος πολὺ ἠγάπα τὸν βασιλέα, ὠχρίασε καὶ μετ' ἐπιμονῆς προσεπάθει νὰ ἀποτρέψῃ τὸν βασιλέα ἀπὸ τοῦ νὰ παρευρεθῇ εἰς τὸν χορόν, ἀλλ' ὁ Γουσταῦος ἤρχισε νὰ γελᾷ λέγων· «Μήπως ἑκατοντάκις δὲν ἔλαβον ὅμοια ἀνώνυμα γράμματα καὶ εὐγενέστερα μάλιστα—προσέθηκεν ἀστεϊζόμενος—. Ἔπειτα ἂν θέλουν νὰ μὲ φονεύσουν, μήπως δὲν

Digitized by Google

ἠμποροῦν νὰ μὲ φονεύσουν εἰς τὸν δρόμον, εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐδῶ; Ἀλλὰ δὲν τολμοῦν.

Καὶ ὁ Καῖσαρ ἔλεγε παρόμοιον λόγον, λόγον ἀλαζονικὸν καὶ προκλητικόν, ὅστις ἐστοίχισε τὴν ζωὴν εἰς ὄχι ὀλίγους ἡγεμόνας ἀπὸ τοῦ Καίσαρος ἕως τώρα.

* *

Τὴν ἑσπέραν ὁ βασιλεὺς παρέστη εἰς τὴν διδασκαλίαν γαλλικῆς κωμῳδίας ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Αὐλῆς, ὅπου ἔμελλε νὰ γείνῃ καὶ ὁ χορός. Ἐδείπνησε κατὰ τὴν συνήθειάν του εἰς μίαν μικρὰν αἴθουσαν, ἡ ὁποία συνείχετο πρὸς τὸ θέατρον, ἔπειτα ἐφόρεσε δόμινον καὶ προσωπεῖον καὶ ἐπορεύθη εἰς τὸ θεωρεῖόν του, ὅπου ἔμεινεν ὄρθιος πλέον τοῦ ἑνὸς τετάρτου τῆς ὥρας παρατηρῶν τοὺς μετημφιεσμένους, οἵτινες εἰσήρχοντο εἰς τὴν αἴθουσαν.

Οὐδεὶς ἐκ τῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας παρευρίσκετο εἰς τὸν χορόν· ὁ βασιλεὺς ἦτο μόνος μὲ τὸν κόμητα τοῦ Ἔσσεν, ὁ ὁποῖος ἔρριπτε κύκλῳ βλέμματα ἀνήσυχα.

— Ἡσύχασε, κόμη, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς, ἂν ἤθελον νὰ μὲ φονεύσωσιν, ἡ ὑπόθεσις θὰ ἦτο ἤδη τελειωμένη.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον, ὁ βασιλεὺς κατέβη ἀπὸ τὸ θεωρεῖόν του καὶ δοὺς τὸν βραχίονα εἰς τὸν κόμητα τοῦ Ἔσσεν ἤρχισε νὰ περιπατῇ εἰς τὴν αἴθουσαν. Ὁ κόσμος, ἕνεκα τοῦ ψύχους, τὸ ὁποῖον ἦτο δριμύ, δὲν ἦτο πολύς· ἑξακόσιοι ἄνθρωποι περίπου. Ὀλίγα λεπτὰ εἶχον παρέλθει, ἀφ' ὅτου ὁ βασιλεὺς εἶχεν ἀρχίσει νὰ περιπατῇ, ὅτε αὐτός τε καὶ ὁ κόμης παρετήρησαν ὅτι ἠκολουθοῦντο κατὰ πόδας ὑπὸ δύο προσώπων μετημφιεσμένων μὲ μαῦρον δόμινον, οἵτινες ἐβάδιζον μὲ συμπεπλεγμένους τοὺς βραχίονας. Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ στιγμήν, καθ' ἣν εἶχον παρατηρήσει τοὺς δύο μετημφιεσμένους, τρίτος τις μὲ μαῦρον ἐπίσης δόμινον, σταθεὶς ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, τῷ ἔθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου λέγων·

— Χαῖρε, ὡραῖέ μου μετημφιεσμένε.

Ἀμέσως ἠκούσθη ἐλαφρὸς κρότος πιστολίου, ὁ δὲ βασιλεὺς ἀποβαλὼν τὸ προσωπεῖον, ἐφώνησε·

— Μὲ ἐκτύπησαν.... ἕνας ὑψηλὸς μὲ μαῦρον προσωπεῖον....

Ὁ ὅμιλος ὁ περιστοιχίζων τὸν βασιλέα διελύθη εἰς τὴν στιγμήν, καὶ τόσον μεγάλη ἔγεινεν ἡ ταραχή, ὥστε εὐκόλως οἱ συνωμόται ἐχάθησαν ἀναμέσον τοῦ πλήθους. Ἀλλ' εἷς ἐκ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς βασιλικῆς ἀκολουθίας προσέταξε νὰ κλείσωσιν αὐθωρεὶ τὰς θύρας καὶ οὕτως οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ ἐξέλθῃ.

Μετήνεγκον τὸν βασιλέα εἰς τὰ ἰδιαίτερά του δωμάτια καὶ εὗρον εἰς τὸν τόπον, ὅπου εἶχε κτυπηθῆ, τὸ πιστόλιον, δι' οὗ ἐτελέσθη τὸ κακούργημα, ἓν μικρὸν ἐγχειρίδιον καὶ ἓν ἄλλο πιστόλιον γεμᾶτον μὲ δύο σφαίρας, ὧν ἡ μία τετραγωνική... Ὁ βασιλεὺς εἶχε τραυματισθῆ κάτω τοῦ ἀριστεροῦ ἰσχίου, ἡ δὲ βολὴ εἰσχωρήσασα εἰς τὸ σῶμα εἶχε συμπαρασύρει εἰς τὴν πληγὴν μέρος τῆς μετάξης καὶ τοῦ ἐριούχου τῶν ἐνδυμάτων του.

Ἡ πληγὴ δὲν ἔγεινε δυνατὸν νὰ ἐξερευνηθῇ παρὰ πολλὰς ὥρας μετὰ τὴν εἰς τὸ παλάτιον μεταφοράν του, δὲν ἔχασε δὲ τὰς αἰσθήσεις του οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ὁ Γουσταῦος, ἡ δὲ ἀταραξία καὶ ἡ εὐστάθειά του ἔδιδον ἀδιαλείπτως θάρρος εἰς τοὺς περὶ αὐτόν.

* *

Ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ χοροῦ ὁ μέγας μάγιστρος τῆς ἀστυνομίας προσέταξε νὰ παρελάσωσιν ἐνώπιόν του πάντες οἱ παρευρισκόμενοι, ἔλαβε δὲ σημείωσιν τοῦ ὀνόματος καὶ τῆς κοινωνικῆς θέσεως ἑνὸς ἑκάστου ἐξ αὐτῶν. Οἱ συνωμόται ὑφιστάμενοι καὶ αὐτοὶ τὴν ῥηθεῖσαν δοκιμασίαν ἀναμὶξ μετὰ τοῦ λοιποῦ πλήθους, δὲν χάνουσι καθ' ὅλου τὸ θάρρος των καὶ μένουσιν ἀδιάγνωστοι.

Ἀλλ' ἐν ᾧ ὁ μέγας μάγιστρος ἐνήργει τὴν μακρὰν ἐκείνην καὶ λεπτομερῆ ἐξέτασιν, εἶχεν ἤδη δώσει μυστικῶς προσταγὴν νὰ ἀχθῶσι καὶ νὰ κλεισθῶσιν εἰς τὸν οἶκόν του πάντες οἱ ὁπλοποιοὶ τῆς Στοκχόλμης. Καὶ μόλις ἐτελείωσε τὴν ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς Αὐλῆς ἐπιθεώρησιν, ἐπορεύθη εἰς τὴν κατοικίαν του καὶ ἀνέκρινεν ἕκαστον τῶν ὁπλοποιῶν κατ' ἰδίαν. Εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν μόλις εἶδε τὰ δύο πιστόλια τὰ εὑρεθέντα εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χοροῦ, διεκήρυξεν ὅτι αὐτὸς πρὸ ὀλίγου χρόνου τὰ εἶχεν ἐπισκευάσει καὶ τὰ εἶχε καθαρίσει, καὶ ὅτι πρὸς τοῦτο τὰ εἶχε δώσει πρὸς αὐτὸν ὁ λοχαγὸς Ἄγκαρστρεμ....

Ὁ Ἄγκαρστρεμ οὗτος, ὅστις κατῴκει εἰς ταπεινὴν οἰκίαν ὄχι μακρὰν τῶν ἀνακτόρων, εἶχεν ἐπανέλθει εἰς τὸν οἶκόν του περὶ τὴν ἕκτην πρωϊνὴν ὥραν· ἔπειτα, μετὰ μικρόν, εἶχε πάλιν ἐξέλθει καὶ εἶχεν ἀναμιχθῆ πρὸς τὸ πλῆθος, ὅπερ πρὸ τοῦ παλατίου συνεζήτει περὶ τοῦ τραγικοῦ συμβάντος τῆς παρελθούσης νυκτός. Ὁ μέγας μάγιστρος, πορευθεὶς ἐκεῖ καὶ αὐτός, τὸν ἀνεγνώρισε, προσῆλθε πρὸς αὐτὸν καὶ λαβὼν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βραχίονος τῷ λέγει·

— Χαίρω πολὺ ὅτι σᾶς ἀπήντησα, κἄτι σᾶς ἤθελον.

Καὶ τὸν ἀπήγαγεν οὕτω χωρὶς νὰ νοήσῃ τις τίποτε.

Ἀναγκασθεὶς νὰ ἔλθῃ ὁ Ἄγκαρστρεμ εἰς ἀντιπαράστασιν πρὸς τὸν ὁπλοποιὸν τὸν ἐπισκευάσαντα τὰ πιστόλια ἔδειξε προφανῶς σημεῖα ταραχῆς καὶ ἀνέκραξεν·

— Ἤμην πολὺ ἀνόητος νὰ σοῦ εἴπω τὸ ὄνομά μου!

Ὁ Ἄγκαρστρεμ, πρώην σημαιοφόρος εἰς τὸ σύνταγμα τῶν κυανῶν σωματοφυλάκων, εἶχεν ἤδη καὶ πρότερον ἀναμιχθῆ εἰς κακούργους ἀποπείρας κατὰ τοῦ βασιλέως, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἀφρόντιδα μεγαλοψυχίαν ὤφειλε τὸ ὅτι δὲν εἶχε

Digitized by Google

καταδικασθῇ εἰς θάνατον. Ἦτο τριάκοντα δύο ἐτῶν. Τὰ σγουρά του μαλλία καὶ τὸ μαῦρόν του καὶ πυκνὸν γένειον ἔδιδον εἰς τὴν φυσιογνωμίαν του κέρα ἀγριότητος, τὴν ὁποίαν ἐπηύξανον ἔτι μᾶλλον τὰ σκληρὰ καὶ ἐκδικητικὰ αἰσθήματα, ὑφ' ὧν ἐνεπνέετο. Ἦτο ἔγγαμος καὶ πατὴρ δύο θυγατέρων, ἡ δὲ οἰκογένειά του δὲν εὑρίσκετο τότε εἰς τὴν Στοκχόλμην.

Διεκήρυξεν ὅτι μόνος εἶχε συλλάβει τὸ σχέδιον νὰ φονεύσῃ τὸν βασιλέα, καὶ παρεκάλεσε νὰ τὸν δικάσουν καὶ νὰ τὸν θανατώσουν ταχέως.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀνεκαλύφθη ὅτι τὴν ἀνώνυμον ἐπιστολὴν εἶχε γράψει ὁ ταγματάρχης τῶν σωματοφυλάκων Λίλλιεγχορν. Ἔμεινεν ἔκπληκτος μαθὼν τοῦτο ὁ Γουσταῦος καὶ προσέταξε νὰ μὴ τὸν συλλάβωσι. Τὸν Λίλλιεγχορν εἶχεν ἐμπλήσει ὁ βασιλεὺς παντοίων εὐεργετημάτων καὶ ὡς ἀδελφὸν τὸν ἠγάπα, καὶ ὅμως συμμετέσχε καὶ αὐτὸς τῆς κατὰ τοῦ εὐεργέτου του συνωμοσίας καὶ μόνον ὅτι δὲν ἔσχε τὸ θάρρος μέχρι τέλους νὰ ἐπιμείνῃ, ὡς εἴδομεν, εἰς τὸ κακούργημά του.

Πλεῖστοι μετ' οὐ πολὺ ἐγνώσθησαν συνένοχοι. Τὸ συμβούλιον τῆς Ἀντιβασιλείας, τὸ ὁποῖον ἀμέσως συνεκρότησεν ὁ βασιλεύς, πλείστους συνέλαβεν ἵνα προλάβῃ τὰς συνεπείας, τὰς ὁποίας θὰ εἶχε τὸ σχέδιον τῶν συνωμοτῶν, ἀλλὰ ταχέως ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ συνωμοσία ἦτο τόσον πολὺ διαδεδομένη καὶ τόσους εἶχε τοὺς μεμυημένους, ὥστε ἡ σύλληψις πάντων ἀπέβαινεν ἀδύνατος.

Συνελήφθησαν οἱ κόμητες τοῦ Χὸρν καὶ τοῦ Ῥίββιγγ, οἱ προσωπικῶς μετασχόντες τῆς δολοφονίας, ὁ βαρὼν Πέκλιν, ὁ λοχαγὸς Ἔρενσβοδ, ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἐν Ἱσπανίᾳ πρεσβευτοῦ τῆς Σουηδίας, ὁ κ. δὲ Στάελ, ἀδελφὸς τοῦ ἐν Γαλλίᾳ πρεσβευτοῦ, πολλοὶ ἄλλοι ἀξιωματικοί, πλεῖστοι δὲ ἄλλοι ἐτέθησαν ὑπὸ ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν.

Ἠθέλησαν νὰ συλλάβωσι καὶ τὸν βαρῶνα του Βεῖκε, σημαντικὸν πρόσωπον, τοῦ ὁποίου ἦτο γνωστὸν τὸ πρὸς τὸν Γουσταῦον μῖσος. Ἀπὸ τοῦ 1772 δὲν εἶχε πατήσει εἰς τὴν Αὐλήν, καὶ ἰδιωτεύων δὲ ἐθεωρεῖτο ὡς ἡ ψυχὴ τῆς συνωμοσίας. Ἀλλ' ὅταν ἐπορεύθησαν εἰς τὸν οἰκόν του διὰ νὰ τον συλλάβωσι, τὸν εὗρον νεκρόν· εἶχε καταπίει ἰσχυρὰν δόσιν δηλητηρίου καὶ ἐξέπνευσε μὲ φοβεροὺς πόνους χωρὶς νὰ κάμῃ οὐδεμίαν περὶ τῶν συνωμοτῶν ἀποκάλυψιν.

* *

Ὁ βασιλεὺς ἐξηκολούθει νὰ ζῇ, τῆς καταστάσεώς του λαμβανούσης ποικίλας διαδοχικῶς φάσεις. Τὸ τραῦμά του κατ' ἀρχὰς μὲν ἐθεωρήθη βαρύτατον, ἀλλ' ἔπειτα ἐνόμισαν ὅτι ἦτο ἐλαφρότερον. Οἱ ἰατροὶ ὅμως ἕνεκα τῆς πολυσαρκίας αὐτοῦ δὲν ἠδύναντο νὰ βεβαιωθῶσιν ἀκριβῶς περὶ τοῦ μέρους ὅπου εἶχεν εἰσδύσει ἡ σφαῖρα. Διὰ τοῦτο δὲν ἐτόλμων νὰ κάμωσιν εἰς τὰ τυφλὰ ἐγχείρισιν πρὸς ἐξαγωγὴν αὐτῆς, καὶ ἐνόμισαν καλλίτερον νὰ ἀναμείνωσιν ἕως οὗ ἡ πύησις ἤθελε συμπαρασύρει μέρος τῶν εἰσχωρησάντων εἰς τὴν πληγὴν τεμαχίων τῆς ἐνδυμασίας ἢ τῆς βολῆς.

Δυστυχῶς ὁ βασιλεὺς δὲν προεφυλάσσετο ὅσον ἀπῄτει ἡ κατάστασίς του· ἔτρωγε πολύ, ἐδέχετο καὶ ὡμίλει ὅλην τὴν ἡμέραν. Ἡ διάθεσίς του δὲν εἶχε μεταβληθῇ, ἦτο ζωηρὸς καὶ ἠσχολεῖτο περὶ τὰς ὑποθέσεις τοῦ βασιλείου του καὶ περὶ τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἔμελλον νὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν ἡσυχίαν τοῦ διαδόχου του.

Πολλὰς νύκτας ἐκοιμᾶτο ἀτάραχος ἐπὶ ἓξ ἢ ἑπτὰ ὥρας. Ἀλλ' ὅμως ἀπὸ τῆς 25 μαρτίου κατελήφθη ὑπὸ βηχός, τὸν ὁποῖον ἀπέδωκαν οἱ ἰατροὶ κατ' ἀρχὰς εἰς κρυολόγημα — διότι μὲ ὅλον τὸ ἐπικρατοῦν ψῦχος μετὰ βίας ἐπέτρεπε νὰ θερμαίνωσιν ἐνίοτε τὸ δωμάτιόν του, — ἀλλὰ μετ' ὀλίγον διεκήρυξαν ὡς λίαν ἐπίφοβον. Ἐφοβήθησαν μὲν ὅτι προήρχετο ἐκ πνευμονίας, ἀλλ' ἕνεκα τῆς ἄλλης αὐτοῦ καταστάσεως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐμποδίσωσι τὴν χρῆσιν τοῦ κρέατος καὶ τοῦ οἴνου, οὐδ' αὐτῶν τῶν παγωτῶν.

Τῇ 27 ἐφάνη βελτίωσίς τις. Ἂν καὶ ὑπέφερεν ὄχι ὀλίγον, συνωμίλησεν ἐπὶ πολλὴν ὥραν μὲ τὸν διάδοχον, τῷ ἔδωκε δὲ πατρικὰς καὶ πολιτικὰς συμβουλάς, ἀποτελούσας τρόπον τινὰ τὴν διαθήκην του καὶ τὰς ὁποίας μετὰ λυγμῶν καὶ δακρύων ἤκουεν ὁ βασιλόπαις.

Τῇ 28 οἱ ἰατροὶ καὶ χειρουργοὶ ἐν συμβουλίῳ ἐκήρυξαν ὅτι ἦτο λίαν κρίσιμος ἡ κατάστασις του βασιλέως. Τῇ δὲ ἐπομένῃ ἡμέρᾳ, 29 μαρτίου, δεκατρεῖς ἡμέρας μετὰ τὸ τραγικὸν συμβάν, ὁ Γουσταῦος ἔπνεε τὰ λοίσθια. Ἔδειξε θάρρος μέγα καὶ ὑπομονὴν κατὰ τὰς τελευταίας του στιγμάς, ἐν ᾧ δὲ ὁ ἱερεὺς ὁ ἀναγινώσκων τὰς εὐχὰς καὶ τους ψαλμοὺς διεκόπτετο ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, ὁ βασιλεὺς τῷ ἔλεγε·

— Μὴ ταράττεσθε, πάτερ μου· μήπως εἴχετε νομίσει ὅτι δὲν εἶμαι θνητός;

Τὴν ἑνδεκάτην ὥραν τῆς πρωίας ὁ Γουσταῦος ὁ Γ' ἐξέπνευσεν. Ἦτο τεσσαράκοντα ἓξ ἐτῶν.

Ὅτε ἡ νεκροτομὴ ἐπέτρεψε νὰ λάβωσιν οἱ ἰατροὶ πλήρη ἔννοιαν τῆς πραγματικῆς καταστάσεως τῆς πληγῆς τοῦ βασιλέως, ἔμειναν ἐκστατικοὶ ἰδόντες ὀφθαλμοφανῶς ὁποίους πόνους πρέπει νὰ ὑπέφερε μὲ ἀληθῶς ἀδιάσειστον εὐστάθειαν. Ἦτο δὲ τῷ ὄντι φοβερὸν τὸ τραῦμα· ἓν ὀστοῦν εἶχε συντριβῇ, τὸ ἧπαρ εἶχε προσβληθῇ, τὸ μικρὸν δέρμα τῆς βολῆς εἶχε διασταλῇ καὶ εἶχεν ἐντελῶς προσπαγῇ εἰς τὰ μέρη, πρὸς ἃ ἐβλήθη. Ἡ ἐξαγωγὴ τῶν κομματίων τῆς βολῆς θὰ ἦτο ἀδύνατος, ἡ δὲ πρὸς τοῦτο προσπάθεια ἤθελεν ἐπιφέρει ἀμέσως τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως.

Τὸ σῶμα τοῦ Γουσταύου ἐξετέθη ἐπὶ μεγαλο-

Digitized by Google

πρεπούς κλίνης, τῇ δὲ 13 ἀπριλίου ἐτελέσθη ἡ κηδεία· μετὰ ἕνα μῆνα ἔγεινεν ὁ ἐπίσημος ἐνταφιασμός.

Ὁ βασιλεὺς οὗτος, ὅστις τόσον ἠγάπα τὸ θέατρον, ἐντὸς τοῦ θεάτρου εἶχεν ἀνακηρυχθῆ καὶ ἐφονεύθη πάλιν ἐντὸς τοῦ θεάτρου.

* *

Ὁ Ἄγκαρστρεμ κατεδικάσθη τῇ 17 ἀπριλίου εἰς ἐπανειλημμένην μαστίγωσιν, εἰς ἀποκοπὴν τῆς δεξιᾶς χειρὸς καὶ μετὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας εἰς ἀποκοπὴν τῆς κεφαλῆς. Μετὰ δὲ τὸν θάνατόν του ὡρίσθη τὰ μὲν ἐντόσθια νὰ ἐξαχθῶσιν ἐκ τοῦ σώματος, αὐτὸ δὲ τὸ σῶμα νὰ κοπῇ εἰς τέσσαρα μέρη. Ἡ φοβερὰ ἀπόφασις ἐξετελέσθη κατὰ γράμμα· ἡ μόνη χάρις, ἡ ὁποία τῷ ἔγεινεν, εἶνε ὅτι ἡ κεφαλή του συναπεκόπη μετὰ τῆς χειρός. Εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν ἀποκοπὴν ἐτέθη ἡ κεφαλὴ ἐπὶ ὑψηλοῦ πασσάλου μὲ τὴν ἐπιγραφὴν *δολοφόνος τοῦ βασιλέως*, κάτωθεν δὲ ἐκαρφώθη ἡ δεξιὰ χείρ. Τὰ ἐντόσθια ἐρρίφθησαν ἐντὸς λάκκου, τὰ δὲ τέσσαρα μέρη τοῦ κοπέντος σώματος προσεπάγησαν εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τοῦ ἰκριώματος.

Οἱ ἄλλοι συνωμόται ταχέως ἡσύχασαν. Τὸ συμβούλιον τῆς Ἀντιβασιλείας, δίδον εὐρυτάτην ἐκτέλεσιν εἰς τὰ περὶ ἐπιεικείας τελευταῖα παραγγέλματα τοῦ ἑτοιμοθανάτου βασιλέως, ἔδειξε πρὸς αὐτοὺς ἀπίστευτον *πρᾳότητα*, ἐξ ἧς ἐγεννήθησαν παράξενοι ἀληθῶς ὑποθέσεις.

Ὁ λαὸς ὁ ἀγαπῶν τὸν βασιλέα δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξηγήσῃ τὴν τόσην ἐπιείκειαν μάλιστα πρὸς τοὺς μετασχόντας τῆς δολοφονίας κόμητας τοῦ Χὸρν καὶ τοῦ Ῥίββιγγ. Διότι ὁ Χὸρν ἦτο ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν χορὸν ἔθηκε τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου τοῦ Γουσταύου καὶ ἔκαμεν ὥστε νὰ τὸν ἀναγνωρίσῃ ὁ Ἄγκαρστρεμ, ὁ δὲ Ῥίββιγγ ἔδιδε τὸν βραχίονα εἰς τὸν Ἄγκαρστρεμ, καθ' ἣν στιγμὴν οὗτος ἐτέλεσε τὸ κακούργημα. Ἀμφότεροι δὲ ἐξωρίσθησαν μόνον ἐκ τοῦ βασιλείου.

Ὁ στρατηγὸς Πέρκλιν περιωρίσθη ἐντὸς φρουρίου, ὁ δὲ Λίλλιεγχορν, εἰς ὃν πολὺ ἐλογίσθη τὸ πλεονέκτημα τῆς σταλείσης ἐπιστολῆς, ἠδυνήθη ἡσύχως νὰ διαγάγῃ τὸν βίον καὶ νὰ ἀπολαύσῃ τοῦ πλούτου, τὸν ὁποῖον ὤφειλεν εἰς τὸν εὐεργετικὸν βασιλέα.

Σ.

Ῥανὶς μελάνης δύναται νὰ συνταράξῃ κόσμον ὁλόκληρον.

—

Ὁ πικρὸς ἀστεϊσμὸς εἶνε δηλητήριον τῆς φιλίας.

—

Καθὼς τὸν ἥλιον ἐπισκοτίζουσι τὰ νέφη, οὕτω τὸν λογισμὸν τὰ πάθη.

ΠΑΙΔΙΚΟΝ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ

Ὁ φίλος ἐβάδιζε πλησίον μου ἔχων τὰ βλέμματα ἐστηριγμένα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, σιωπηλός, περίσκεπτος· σημεῖον ὅτι διωργάνιζεν ἐναντίον μου μακράν τινα αἰσθηματικὴν ἀνακοίνωσιν, ἐξ ἐκείνων ἃς εἶχον ἤδη τοσάκις ὑποστῇ· εἶμαι δι' αὐτὸν τὸ λεύκωμα, ἐν ᾧ συνειθίζει νὰ τηρῇ τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἐντυπώσεις του, τὰς χαρὰς καὶ τὰς θλίψεις του, μίαν πτερωτὴν παραδοξολογίαν, ἓν ἀτάκτως συνηρασμένον διήγημα, ἓν ποίημα χωρὶς μέτρων καὶ ὁμοιοκαταληξιῶν. Καὶ ὅταν πολλάκις τῷ λέγω «μὰ γιατί δὲν τὰ γράφεις αὐτά;» μοῦ ἀπαντᾷ σοβαρῶς:

— Τὸ δύσκολον εἶνε εἰς ἡμᾶς ἐδῶ ὄχι πῶς νὰ γράφῃ κανείς, ἀλλὰ πῶς νὰ μὴ γράφῃ.

Ἐξηκολούθει ἡ ἄσκοπος ἡμῶν περιπλάνησις, ὅτε τὸν βλέπω αἴφνης κύπτοντα ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου καὶ λαμβάνοντα ἐκεῖθεν κάτι τι· ἓν δίφραγκον.

— Ἔκαμες τὴν τύχη σου, τῷ λέγω μειδιῶν.

Ἀλλ' ἐκεῖνος, δίχως ν' ἀπαντήσῃ, ἵσταται ἀκίνητος παρατηρῶν μετὰ τόσης τρυφερότητος ἐπὶ τῆς παλάμης του τὸ εὕρημα, ὥστε δὲν ἠδυνήθην νὰ κρατήσω τὸν γέλωτα· μόνον ὁ Πετράρχης ἠδύνατο τοιουτοτρόπως νὰ προσβλέψῃ τὸ χειρόκτιον τῆς Λαύρας, ὅταν ἡ τύχη τὸ ἔρριπτε πρὸ τῆς ὁδοῦ του· ἡ τόση δὲ ποιητικότης τοῦ φίλου μου ἐκινδύνευε καὶ πρὸ τῶν ὀμμάτων μου νὰ μετατραπῇ εἰς ἀκραιφνῆ κωμικότητα. Ἠδυνάμην νὰ δικαιώσω τὴν συγκίνησίν του, ἀποδίδων αὐτὴν εἰς πραγματικώτερα αἴτια· ἀλλ' ἐγίνωσκον ὅτι κατὰ πᾶσαν ὥραν τοῦ ἔτους ἐντὸς τῶν θυλακίων του ἔθαλλεν ἔαρ ἀείποτε . . . ἀργυροῦν.

Ὁ φίλος μου ἀνακύψας ἐνόησε τὰς σκέψεις μου, καὶ μὲ τὴν συνήθη αὐτῷ συνοφρύωσιν, ἐν ᾗ ἐκδηλοῦται τὸ μελαγχολικῶς ῥεμβῶδες τῆς φύσεώς του, καὶ μὲ τὴν ἥσυχον φωνήν του, ἐν ᾗ ἀποτυποῦται ἡ ἠρεμία τοῦ χαρακτῆρός του, μοῦ εἶπε: «Νὰ ἤξευρες, καϋμένε, τί μοῦ ἐνθυμίζει αὐτὸ τὸ δίφραγκον, τί μοῦ ἔφερεν ἔτσι ἔξαφνα 'μπροστά μου, πῶς μὲ ἐτράβηξε δώδεκα χρόνους ὀπίσω, τί καλοκαῖρι μοῦ παρουσίασε μέσα εἰς αὐτὸν τὸν χειμῶνα, δὲ θὰ μὲ 'γελοῦσες ἴσως. Σημείωσε ὅτι αὐτὸ εἶνε τὸ δεύτερον πρᾶγμα ποῦ εὑρίσκω, καὶ μοῦ ἐνθυμίζει τόρα τὸ πρῶτον μου εὕρημα.... ἀλλὰ στάσου πρῶτον νὰ τὸ ἀποδώσω καὶ αὐτὸ εἰς ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὁποῖον, ἂν δὲν ἀνήκῃ, ἀλλ' εἶνε δίκαιον νὰ ἀνήκῃ». Καὶ λέγων ἀπέθηκε τὸ δίφραγκον ἐπὶ τῆς ἠνεῳγμένης χειρὸς τυφλῆς γραίας, ἐπαιτούσης ἐν ἄκρᾳ τινὶ τῆς ὁδοῦ, ἐξ ἧς διηρχόμεθα τότε.

— Δὲν ἤμουν περισσότερον, ἐξηκολούθησε μετ' ὀλίγον, ἀπὸ δεκατεσσάρων ἐτῶν παιδί· ἀκόμη δὲν εἶχα ἔβγει ἔξω ἀπὸ τὴν πατρίδα μου, δὲν

ἤξερα τί θὰ 'πῇ ταξεῖδι· ἡ μόνη θάλασσα, μὲ τὴν ὁποίαν ἄφοβα εἶχα νὰ κάμω, ἦταν ἐκείνη ποῦ ἐτριγύριζε τὸ ἀκρογιάλι μας· κάθε 'μέρα σχεδὸν εὑρισκόμουν μὲ μία βάρκα μέσα εἰς αὐτή, καὶ ἐπήγαινα μαζῆ μὲ ἄλλα παιδιὰ ἐπάνω εἰς ἕνα μεγάλο μεγάλο καΐκι, παληό, χωρὶς κατάρτια, θλιβερὸ σὰν μνῆμα, ἀραγμένο ἀπὸ χρόνια ὡς δέκα λεπτὰ μακράν. Ἦταν αὐτὸ τὸ μόνο ταξεῖδι ποῦ εἶχα ἐπιχειρήσει ὡς τότε· καὶ ὅμως ὅταν ἤκουα νὰ γίνεται λόγος εἰς τὸ σπίτι δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ὑποφέρουν πολὺ ἀπὸ τὴν ναυτίαν εἰς τὰ ταξείδια, ἐγὼ ἀπαντοῦσα ὑπερηφάνως, ὡς νὰ εἶχα περάσει τὸν ὠκεανόν: «Ἐμὲ ποτὲ δὲ' μὲ πιάνει ἡ θάλασσα!» Καὶ ὅμως τὸ γλυκύτερον ἀπὸ τὰ ὄνειρά μου ἦτο νὰ ταξειδεύσω. Ὅταν κάθε Σεπτέμβριον ἐσυνοδεύαμεν ὅλη ἡ οἰκογένεια ἐπάνω εἰς τὸ ἀτμόπλοιον τὸν μεγαλείτερον ἀδελφόν μου, ποῦ ἔφευγε διὰ τὰς Ἀθήνας, ἐγύριζα εἰς τὴν πόλιν γεμᾶτος ἀπὸ ἀνέκφραστον μελαγχολίαν· ἡ θέα τοῦ πλοίου, ὅπως ἦτον ὑψηλὸ καὶ πλατύ, ὁ καπνὸς τοῦ *φουγάρου του*, οἱ κρότοι ποῦ ἔβγαιναν ἀπὸ τὰ βάθη του, ὁ θόρυβος ποῦ ἔκαμναν σιμά του βαρκάριδες καὶ ναῦται, ὁ φόβος ποῦ ἔπιανε τοὺς ἐπιβάτας, ἡ θάλασσα ποῦ ἔφριζεν ὡσὰν θυμωμένη τριγύρω του, μ' ἐξίππαζαν καὶ μ' ἐγοήτευαν· ὁ ἀδελφός μου ἔφευγε διὰ τὰς Ἀθήνας, δηλαδὴ διὰ τὸν παράδεισον, ὅστις ἤρχιζεν ἀφ' ὅτου ἔβανε τὸ πόδι του εἰς τὸ βαπόρι. Πῶς ἐζήλευα τοὺς μικροὺς συντρόφους μου, τοὺς ὁποίους τὸ καλοκαῖρι ἔπερναν μαζῆ των οἱ γονεῖς εἰς τὰ ταξείδια. Διὰ τοῦτο ἐπέταξα ἀπὸ τὴν χαράν μου καὶ δὲν ἐτόλμησα νὰ τὸ πιστεύσω ἀμέσως, ὅταν ἔμαθα ὅτι ὁ θεῖός μου θὰ μὲ πάρῃ μαζῆ του εἰς ἓν ὡραῖον ταξειδάκι ποῦ ἐπρόκειτο νὰ κάμῃ ἕως τὴν Κεφαλληνίαν διὰ νὰ ἴδωμεν ἕνα ἄγνωστον συγγενῆ μας.

Τὸ ταξεῖδί μας ἐπραγματοποιήθη· μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἶχα πυρετόν, τὸν πυρετὸν τῆς προσδοκίας· ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης μοῦ ἐφάνη ὅτι ἐμβῆκα εἰς νέαν περίοδον βίου· μοῦ ἐφάνη ὅτι ἄρχισα νὰ μεγαλώνω ἐγὼ πρὸ τοῦ νὰ μεγαλώσουν τὰ χρόνια μου. Ἀλλὰ δὲν πρόκειται τόρα νὰ σοῦ περιγράψω τὰς πρώτας ὁδοιπορικὰς συγκινήσεις μου, καὶ τὴν ζωήν μου μέσα εἰς τὰ χαριτωμένα ἐκεῖνα χωριὰ τῆς Λειβαθοῦς, ὅπου ἐπέρασα δύο μῆνας, γεμάτους καλωσύνη, δροσιά, πρασινάδα, σὰν καναρίνι μέσα εἰς τὰ χέρια τῆς ὡραιοτέρας καὶ περιποιητικωτέρας κόρης. Οἱ δύο ἐκεῖνοι μῆνες ἀνάμεσα εἰς τὴν φύσιν καὶ τὴν ἁπλότητα μὲ ἔκαμαν νὰ αἰσθανθῶ καὶ νὰ γνωρίσω περισσότερα ἀφ' ὅσα εἰς ὁλόκληρα ἔτη θὰ μ' ἐμάθαιναν τὰ σχολεῖα καὶ τὰ βιβλία μας. Αἰώνια θὰ ἐνθυμοῦμαι ταῖς σκιεραῖς καὶ μεγάλαις ἐλιαῖς, ἑκατὸ χρονῶν ποῦ ἦσαν, τοὺς περιπάτους ποῦ ἐχύνονταν εἰς αὐτοὺς κάθε δειλινὸν ἡ εὐωδίαις τῶν γιασεμιῶν ἀπὸ τὰ περιβόλια, καὶ τοὺς ἐστόλιζαν τὰ κορίτσια, τὰ ὁποῖα μὲ τὴν ἀφέλειαν τῆς ἐξοχῆς ἀντάμωναν τὴν ἀρχοντιὰν τῆς πόλεως· κ' ἐκεῖνα πάλιν τὰ περίεργα καὶ ζωηρὰ πανηγύρια των δὲν θὰ τὰ ξεχάσω· οὔτε ἐκείνας τὰς θαλασσινὰς ἱστορίας, γεμάτας ἀπὸ συμβάντα καὶ κινδύνους, τὰς ὁποίας ἤκουα κάθε βράδυ ἐμπρὸς εἰς τὴν θύραν ἢ γύρω εἰς τὸ τραπέζι μετὰ τὴν *πρέφαν*, νὰ διηγοῦνται οἱ γέροντες ναυτικοί, παλαιοὶ καπετάνιοι, ἀπόμαχοι τῆς θαλάσσης, ἐν ᾧ ἡ σελήνη μᾶς ἐφώτιζε πλέον γλυκειά, σὰν νὰ ἦταν σὲ *κορνίζα*, μέσ' ἀπὸ τοὺς κλάδους τῶν δένδρων καὶ ἄναβεν ἡ φαντασία μου καὶ ἔτρεχεν εἰς τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου καὶ τὰ κύματα τῆς Ἀζοφικῆς μὲ τὰς διηγήσεις των.

Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ἔφευγαν αἱ ἡμέραι, τὸ καλοκαῖρι εὑρίσκετο εἰς τὴν δύσιν του, καὶ ὁ Σεπτέμβριος ἐσυμμάζευε τοὺς μικροὺς μαθητὰς ἀπὸ τὰς θερινὰς ἀναπαύσεις εἰς τὰ σχολεῖά των. Ἔπρεπε κι' ἐγὼ νὰ φύγω διὰ τὴν πατρίδα· ὁ πατέρας ἔγραφεν ἐπανειλημμένως εἰς τὸν θεῖόν μου νὰ μὴ ἀναβάλλῃ τὴν ἀναχώρησίν μου. Ἀλλ' ὁ θεῖός μου ἦτο ἠναγκασμένος ἐπὶ πολὺν καιρὸν ἀκόμη νὰ μένῃ ἐκεῖ· μὲ ποῖον νὰ μὲ στείλῃ; ἡ συγκοινωνία μεταξὺ Κεφαλληνίας καὶ τῆς πατρίδος μας δὲν ἦτο τόσον πυκνή, ὥστε νὰ εὕρῃ εὔκολα ἕνα γνώριμον εἰς τὸν ὁποῖον νὰ μ' ἐμπιστευθῇ· καὶ ἔπρεπε πρὸ πολλοῦ νὰ εὑρίσκωμαι εἰς τὸ σπίτι. Ὁ μόνος τρόπος, ὅστις ὑπελείπετο, ἦτο νὰ μὲ στείλῃ μοναχόν. Καὶ λοιπὸν ἐν δειλινόν, ἐν ᾧ ἐγυρίζαμεν ἀπὸ μίαν μακράν, ἀλλὰ ὡραίαν ἐκδρομήν, μοῦ ἀναγγέλλει ὁ θεῖός μου ὅτι αὔριον τὸ πρωῒ θὰ ἀνεχώρουν μόνος.

— Μὴ σὲ μέλει, παιδί μου· ἐγὼ θὰ σοῦ βγάλω τὸ εἰσιτήριο· πρώτη θέσι μάλιστα· θὰ εἶσαι μέσα εἰς τὸν καλλίτερο κόσμο· θὰ σὲ ὁδηγήσω ἐπάνω εἰς τὸ *βαπόρι* καὶ θὰ σὲ συστήσω εἰς τὸν *καμαρῶτον*. Ὁ πατέρας θὰ ἔρθῃ νὰ σὲ πάρῃ ἀπὸ τὸ *βαπόρι*. Δὲν εἶσαι πλιὰ μικρός· πρέπει νὰ μάθῃς ἀπὸ τόρα νὰ ταξειδεύῃς.

Ἐνόμιζα ὅτι κανεὶς δὲν θὰ εἶχε τόσην σκληρότητα νὰ διακόψῃ τὸ εἰδύλλιόν μου. Εἶχα πιστεύσει μὲ τὴν παιδικήν μου ἁπλότητα ὅτι, ἀφοῦ τόσον καλὰ μ' ἐδέχθη ἐκεῖνος ὁ τόπος, καὶ τόσον ἐγὼ τὸν ἠγάπησα, τοῦ λοιποῦ θὰ ἀνήκωμεν ἀμοιβαίως ὁ εἷς εἰς τὸν ἄλλον. Εἰς ἄλλην περίστασιν τὸ ἄκουσμα τῆς ἀναχωρήσεως θὰ ἦτο ἀφορμὴ δακρύων καὶ ἀπελπισίας. Ἀλλὰ τότε ὕστερον ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ θείου μου, συγκατένευσα χωρὶς νὰ εἴπω τίποτε. Ἡ σκέψις ὅτι θὰ ἀνεχώρουν μόνος, ἡ ὑπερήφανος συναίσθησις ὅτι θὰ κατώρθωνα κάτι τι, ὡς νὰ ἤμουν *μεγάλος* Κύριος, τὴν ἔκαμε γλυκειὰ γλυκειά, σχεδὸν εὐχάριστησι, τὴ θλῖψί μου. Ναί! θὰ ἄφινα ὑγείαν εἰς τοὺς ὡραίους τόπους ὅπου χωρὶς νὰ θέλω εἶχα

Digitized by Google

γνωρίσει όλαις ταίς έμορφιαίς τής φύσεως καί όλας τάς ώραίας γεροντικάς ίστορίας, άλλ' όταν θά έγύριζα είς τήν πατρίδα, θά είχα τόσα νά διηγοῦμαι είς τούς φίλους μου, κι' έκεῖνοι θά μέ άκούουν καί θά προσέχουν καί θά τά χάνουν, καί μάλιστα όταν φθάνω εἰς τό μεγάλον έκεῖνο κεφάλαιον τῶν διηγήσεών μου, είς τήν έπιστροφήν μου άπό τό θαυμαστόν ταξεῖδι. Σημείωσε δέ ότι έπασχα τότε φοβερά άπό τήν *μεγαλομανίαν* τῶν παιδιῶν· ποτέ δέν έπικραινόμην τόσον όσον όταν ήκουον νά μέ φωνάζουν «ό μικρός». Καί φαίνεται ότι ή φύσις, ώς τιμωρίαν διά τό άνόητον έκεῖνο πάθος μας, μάς έπιφυλάττει, όταν γινώμεθα μεγάλοι, νά λαχταρῶμεν τόν θησαυρόν τής παιδικής ήλικίας, χωρίς νά δυνάμεθα πλέον νά τόν έπανεύρωμεν.

Τήν άλλην ήμέραν πρωί πρωί μέν έφερεν ό θεῖός μου είς τό βαπόρι, καί μέ ώδήγησεν είς τήν *κοκκέταν* μου, άφ' ού μ' έσύστησεν είς τάς φροντίδας τοῦ καμαρώτου. 'Αλλά μόλις μ' έφίλησε, καί έμβῆκεν είς τή βάρκα του, καί τό βαπόρι έβαλε άτμό, ήρχισα νά κινοῦμαι άνω καί κάτω, νά έξετάζω τά πάντα, καί νά έπιδεικνύω μέσα είς τό πλήθος τῶν έπιβατῶν ποῦ έπεριπατοῦσαν είς τό κατάστρωμα τό σπιθαμιαῖον άνάστημά μου μέ άνδρικήν σοβαρότητα. 'Άλλοτε έμενα καθισμένος είς τόν καναπέν τής πρώτης θέσεως, άλλοτε έστεκόμουν 'σάν νά ήμην βαθειά συλλογισμένος, πότε έπεριπατοῦσα είς τό κατάστρωμα, καί πότε έλησμονοῦσα τόν έαυτόν μου μέ τούς συνεπιβάτας μου. Ή πρωΐα ήτον καθαρωτάτη, ό ήλιος ολόχρυσος έχύνετο έπάνω είς τά κύματα, καί έφώτιζε τήν άνθηροτάτην σειράν τῶν βουνῶν τής Κεφαλληνίας. Οί έπιβάται άπολαύουσι τόν ώραῖον καιρόν, θορυβοῦσι, περιπατοῦν, συνδιαλέγονται, γελοῦν, καπνίζουν. 'Αλλ' έξ όλων τήν παιδικήν προσοχήν μου έν ζεῦγος προσελκύει: ένας ύψηλός άξιοπρεπέστατος Κύριος μέ λευκά γένεια, άρχοντικά φορέματα καί έπιβλητικούς τρόπους, κάθηται πλησίον είς μίαν κόρην, ήτις μόλις θά είνε δεκαέξ έτῶν, κόρη του ίσως, λιγερή καί ολόδροση, μέ άγάλματος άνάστημα, καί δύο μάγουλα χνουδωτά καί χρωματισμένα 'σάν ροδάκινα καί όφθαλμούς σκιερούς ομοῦ καί λάμποντας, ώς ή ώρα τής δύσεως. Φαίνονται ώς νά μή έννοοῦν τί γίνεται τριγύρω τους, καί είνε συμμαζευμένοι ό ένας είς τήν άγάπην τοῦ άλλου. Δέν άσωτεύουν έδῶ κ' έκεῖ τά βλέμματά των, πότε ήσύχως συνομιλοῦν, καί πότε μαζί παρατηροῦν τάς σελίδας ένός εικονογραφημένου βιβλίου. Δέν ήξεύρω γιατί δέν ήμποροῦσα, άφ' ού τούς έκύτταξα μία φορά, νά γυρίσω άλλοῦ τά μάτια μου· μοῦ έφαίνοντο 'σάν δύο μεγάλαις θαυμασταίς ζωγραφιαίς, ό σεβαστός γέρων μέ τήν λευκήν γενειάδα καί ή ώραία νέα μετά ξανθά μαλλιά, τά όποῖα, καθώς έσυνειθίζετο τότε, έπεφταν είς δύο μακράς πλεξίδας έπάνω είς τήν πλάτην, ποῦ θά μοῦ ένθύμιζαν τόρα τούς στίχους έκείνους:

Είς τούς άγγέλους τά πτερά έχάρισε στολήν
Κι' είς τάς γυναῖκας ό θεός έδώρησε τήν κόμην.

Τό άπόγευμα έβγῆκαν άπό τά καμαράκια των, όπου τό μεσημέρι εἶχαν άποσυρθῆ, καί έκάθησαν είς τήν αΐθουσαν. 'Αντικρύ των κι' έγώ παρηκολούθουν προσεκτικώτατα όλα τά καμώματά των, γεμάτα άπό σεβασμόν καί άπό στοργήν, καί μέσα είς έκείνην τήν προσήλωσιν έν μόνον παράπονον έκρύπτετο: ή ώραία κόρη, ή μεγάλη έκείνη κυρία, δέν κατεδέχθη ούτε μίαν φοράν νά γυρίση πρός έμέ τά βλέμματά της· τοῦτο μ' έλυποῦσε κατάκαρδα· εἶχα τήν άπαίτησιν νά μή μέ βλέπουν πλέον 'σάν παιδί, άφ' ότου μάλιστα έταξείδευα μονάχος μου· καί άφ' ού έγώ εἶχα τόσον λησμονηθῆ ένώπιόν της, διατί κι' έκείνη νά μή προσέξη ολίγον είς έμέ;

Μετ' ολίγον έσηκώθησαν διά ν' άναβοῦν είς τό κατάστρωμα· ό κύριος λαμβάνει τό έπανωφόρι του άπό έν κάθισμα, όπου τό είχε ρίψει. 'Αφ' ού έμεινα μόνος κάτω, έκρινα καλόν ν' άναβῶ κι' έγώ· άλλ' έν ῷ έπερνοῦσα τήν αΐθουσαν, διακρίνω σιμά είς τό κάθισμα ποῦ εἶχεν ό γέρος τό ένδυμά του, κάτι τι ποῦ έλαμπε· τό πέρνω, καί παρατηρῶ ότι είνε χρηματοφυλάκιον άπό ρωσικόν δέρμα μέ άργυρᾶ θηλυκώματα· ήμιανοιγμένον, παρουσιάζει είς τούς όφθαλμούς μου παχεῖαν δέσμην άπό χαρτονομίσματα· βέβαια θά είνε ίδικά τους· τό κλείω άσφαλῶς, καί τρέχω είς τό κατάστρωμα:

— Κύριε, κύριε!

Ό κύριος στρέφεται πρός έμέ βαρύς βαρύς, καί έκείνη μέ παρατηρεῖ έκπεπληγμένη ώς νά μ' έβλεπε τότε πρῶτον.

— 'Δικό σας είνε, μοῦ φαίνεται, αύτό;

— Ά! τό πορτοφόλι μου! άνακράζει ό Κύριος, άπλώνων μέ όρμήν τό χέρι πρός αύτό.

— Σᾶς εἶχε πέσει κάτου είς τήν αΐθουσαν, προσθέτω, καί άπομακρύνομαι άξιοπρεπῶς, άφ' ού εύσεβάστως έχαιρέτισα, καί τήν εἶδα νά στρέψη πρός έμέ μέ φιλικώτατον χαμόγελον, μέ βλέμμα όλον εύγνωμοσύνη, καί τήν ήκουα νά λέγη:

— Γιά φαντάσου, πατέρα, νά έπεφταν είς άλλα χέρια.. καί είνε σχεδόν όλη ή περιουσία μας μέσα....

Τά λόγια της μ' έξέπληξαν· έτρεχαν κίνδυνον τά χρήματά των «άν έπεφταν είς άλλα χέρια!» Δέν ήμποροῦσα νά καταλάβω τότε ότι ύπῆρχαν άνθρωποι οΐτινες θά έπροτίμων νά κερδίσουν τό χρηματοφυλάκιον, καί νά χάσουν καί τό βλέμμα καί τό χαμόγελον μιᾶς κόρης, ώς έκείνη. 'Αλλά ποτέ δέν ήμουν τόσον ύπερήφανος όσον τότε διά τήν μικράν ύπηρεσίαν τήν όποίαν άπέδωκα. Κι' έχρεωστοῦσα χάριν είς τό ταξεῖδι μου, ταξεῖδι

Digitized by Google

μεγάλου κυρίου. Μόλις εὑρέθην μόνος καὶ ἐλεύθερος, ἰδοὺ πῶς ἔγεινα ἀμέσως ὠφέλιμος εἰς τοὺς ὁμοίους μου. Καὶ τὸ γλυκύτερον, ὕστερον ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἀφοῦ ἔπαυσα, κατὰ τὴν ἰδέαν μου, νὰ εἶμαι παιδὶ δι' αὐτούς, ἔπαυσε κι' ἐκείνη νὰ εἶνε δι' ἐμὲ ἡ ἀκατάδεκτος μεγάλη κυρία, ποῦ τόσον μ' ἐπίκραινεν. Ἀπὸ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὰ μάτια της ἐσταματοῦσαν ἐπάνω μου ὡς νὰ εἴμεθα παλαιοὶ φίλοι. Μίαν φορὰν μ' ἐπροσκάλεσε σιμά της, μ' ἐρώτησε πολλὰ πολλά, καὶ ἦτον ὅλη προσοχὴ καὶ χαμόγελον. Καὶ ὅταν ἐτελείωσε τὸ ταξεῖδί μου, — τὸ ἰδικόν των ἐξακολούθησε ἀκόμη, — καὶ ἤμουν ἕτοιμος νὰ ἔμβω εἰς βάρκα, μοῦ ἔσφιγξε τὸ χέρι μέσα εἰς τὸ ἐλαφρὸ καὶ ἁπαλὸ χεράκι της· τὸ χέρι ἐκεῖνο ἔδιδε τὴν εὐτυχίαν εἰς μικροὺς καὶ μεγάλους, καὶ ὅταν ἀκόμα τὴν ἐχρεωστοῦσαν εἰς ἓν *πορτοκάλι*.

Ἄλλοι κρατοῦν φυλαγμένας εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας των τὰς παλαιὰς γνωριμίας, ὡς ἄνθη ξηρὰ εἰς τὰ βάθη τοῦ συρταρίου των, μὲ τὰ ὁποῖα εἶχαν στολίσει ἄλλοτε τὰ στήθη, τὰ μαλλιά των, τὰ εἶχαν κρατήσει εἰς τὰ χέρια των, καὶ ἐχόρτασαν τὴ μυρωδιά τους. Ἀλλ' ἡ κόρη ἐκείνη, τὴν ὁποίαν οὐδέποτε πλέον εἶδα, μένει εἰς τὴν ἐνθύμησίν μου ὡς διαμάντι, τὸ ὁποῖον εἶχα ἀντικρύσει ὀπίσω ἀπὸ τὰ κρύσταλλα ἑνὸς χρυσοπωλείου, καὶ δὲν ἠμποροῦσα οὔτε νὰ τὸ ἐγγίσω, οὔτε νὰ τὸ ἀγοράσω. Τὸ δίφραγκον ποῦ εὑρέθη ἐμπρός μου μοῦ ἐνθύμισεν ἔξαφνα ὅλην αὐτὴν τὴν ἱστορίαν, καὶ ὅταν ἐσὺ ἐνόμιζες ὅτι κυττάζω τὸ εὕρημα, ἐγὼ ἔβλεπα τὸ διαμάντι ποῦ ἀκτινοβολοῦσε...

—Ἴσως προσέθηκα. Ἀλλὰ τὸ δίφραγκον αὐτό, ὅταν τὸ ἔδιδες εἰς τὴν πτωχὴν ἐκείνην, δὲν ἤξιζεν ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸ *πορτοκάλι*, ὅταν τὸ ἀπέδιδες εἰς τὸν κύριόν του. Ἴσως μάλιστα βαρύνουσι περισσότερον ἀπὸ τὴν εὐγνωμοσύνην μιᾶς ὡραίας αἱ εὐλογίαι μιᾶς δυστυχισμένης.

Π.

ΠΩΣ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ

Ὁ ἀτμός, ὁ ἠλεκτρισμός, καί, ἐν συντόμῳ, πάντα τὰ μέσα δι' ὧν ἐπιταχύνεται ἡ συγκοινωνία εἰσήγαγον εἰς τὰς συναλλαγὰς καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις τῶν λαῶν βαθείας τροποποιήσεις, περὶ τῶν ὁποίων δὲν ἔχομεν ἀρκούντως σοβαρὰν ἰδέαν.

Ἐν Γαλλίᾳ π. χ. διὰ τὴν ἐμπορικὴν ἀλληλογραφίαν ὑπάρχουσιν ἀκόμη ἐν χρήσει οἱ ἀτελεύτητοι τύποι. Ἡ συνήθεια τῶν ἐπιστολικῶν δελταρίων μᾶς ἐβελτίωσε κατά τι, καὶ ἀρχίζομεν νὰ καταργῶμεν τὰς σχοινοτενεῖς καὶ ἀνωφελεῖς ἐκείνας φιλοφρονήσεις, αἵτινες ἐν τῇ ἐργασίᾳ εἶνε ἀπώλεια χρόνου. «Ὁ χρόνος εἶνε χρῆμα» εἶνε τὸ σύμβολον τῶν Ἀμερικανῶν ὡς καὶ τῶν Ἄγγλων. Ὁ Ἀμερικανὸς ὑπηρετεῖται ἤδη ἐν τῇ ἀλληλογραφίᾳ του ὑπὸ στενογράφου. Τὴν πρωίαν ἅμα τῇ ἀφίξει τοῦ ταχυδρομείου, ἀνοίγει τὰς ἐπιστολὰς ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ στενογράφου του, πλησίον τοῦ ὁποίου εἶνε τεθειμένη γραφικὴ μηχανή, καὶ ἐν τῷ ἅμα τῷ ὑπαγορεύει τὴν ἀπάντησιν. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου διπλῶς ὠφελεῖται· ἐν πρώτοις οἰκονομεῖ πολύτιμον χρόνον, τὸν ὁποῖον ἀμέσως μετ' ὀλίγον ἀφιεροῖ χρησιμώτερον εἰς τὰς ὑποθέσεις του, καὶ δεύτερον αἱ σκέψεις του ἀποδίδονται πιστότερον, ἢ ὅσον θὰ διηρμήνευε ταύτας τακτικὸς γραμματεύς

Καὶ ὄχι μόνον οἱ μεγάλοι βιομήχανοι, οἱ διευθυνταὶ σπουδαίων ἐργοστασίων, προσφεύγουσιν εἰς τὴν συνδρομὴν τῆς στενογραφίας, ἀλλὰ καὶ μικρέμποροι, πωληταὶ πορσελάνης, ὑάλων, σπόγγων, κ. λ., ἔχουσι τὸν ἰδιαίτερον αὐτῶν στενογράφον. Μόλις οὗτος σημειώσῃ τὸ νόημα τοῦ πάτρωνός του, τοποθετεῖται πρὸ τῆς γραφικῆς μηχανῆς, ἐκεῖ δ' ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ χειρόγραφόν του, θέτει τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς συσκευῆς, καὶ ἡ ἀλληλογραφία ἐτελείωσεν. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον ὁ πάτρων, ἐὰν εἶνε πολυάσχολος, κάθηται πρὸ τοῦ γραφείου του, ἐπὶ τοῦ ἀναλογίου τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσιν ἐφηρμοσμέναι δύο τηλεφωνικαὶ συσκευαί· αἱ συσκευαὶ αὗται δὲν τίθενται ἀπωτέρω πρὸς τὸ βάθος τοῦ δωματίου, διότι ἔπρεπε τότε, διὰ νὰ ὑπάγῃ πρὸς αὐτάς, νὰ κάμῃ τρία ἢ τέσσαρα βήματα, καὶ ἄλλα τόσα διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ, ἓξ ἢ ὀκτὼ βημάτων ἐν συνόλῳ ἀνωφελῆ ἀπώλειαν.

Ἡμέραν τινά, ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ, ἐπορεύθην πρὸς ἐπίσκεψιν ἑνὸς ἐμπορικοῦ πράκτορος, πρὸς τὸν ὁποῖον ἤμην συστημένος. Ὁ πράκτωρ οὗτος κατῴκει εἰς τὸ ἔννατον πάτωμα. Ἀλλ' ὑπῆρχον ἐν τῇ οἰκίᾳ τρεῖς ἀνελκυστῆρες ἐν συνεχεῖ κινήσει. Ὁ πράκτωρ τηλεφωνικῶς ἐκοινώνει μετὰ τοῦ τηλεγραφικοῦ γραφείου, δι' οὗ εὑρίσκετο εἰς ἀνταπόκρισιν μεθ' ὅλου τοῦ κόσμου. Ἐν Εὐρώπῃ, ἐξαιρέσει προνομιούχων τινῶν, οὐδαμοῦ εἶνε δυνατὸν διὰ τηλεφώνου νὰ διατάσσῃ τις τηλεγραφικὸν γραφεῖον, ὅπως ἀποστείλῃ ἓν τηλεγράφημα. Ἡμεῖς δὲν γινώσκομεν ἔτι νὰ μεταχειρισθῶμεν τὸ τηλέφωνον, ἢ μᾶλλον δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται ἀκόμη νὰ τὸ μεταχειρισθῶμεν, ὡς θ' ἀπήτουν αἱ ἀνάγκαι.

Παρ' ἡμῖν, ὅταν τις ἔχῃ ἀνάγκην νὰ δώσῃ παραγγελίαν τινά, πρέπει νὰ ἀπευθυνθῇ πρὸς τὸν παραγγελιοδόχον τῆς ὁδοῦ καὶ τίς οἶδε πόσος καιρὸς ἀπόλλυται, ἐκτὸς τοῦ ἀπολεσθέντος πρὸς εὕρεσιν τοῦ ὁδοθεράποντος καὶ συννενόησιν μετ' αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐν Ἀμερικῇ, δὲν ἔχει τις ἢ νὰ καλέσῃ τοὺς messenger boys; εἶνε οὗτοι παῖδες **14** μέχρι 15 ἐτῶν, λίαν ἀγχίνοες, ἀποτελοῦντες ἑταιρίαν, καὶ διανεμόμενοι μεταξὺ πολλῶν γρα-

Digitized by Google

ρίων. Τὰ γραφεῖα ταῦτα εἰσὶ συνδεδεμένα διὰ τηλεγραφικῶν γραμμῶν, πρὸς τὰ ξενοδοχεῖα, τὰ δημόσια μνημεῖα, καὶ πρὸς οἰκίας ἰδιωτικὰς ἔτι. Ἔχετε ἀνάγκην ἑνὸς τῶν νεαρῶν αὐτῶν δρομέων: κινεῖτε τὸν ἠλεκτρικὸν κώδωνα, προστρέχει οὗτος, λαμβάνει τὴν παραγγελίαν, ἀναχωρεῖ μετὰ σπουδῆς, καὶ ἐπιστρέφει ὁμοίως διὰ τὰ περαιτέρω.— Πόσον; — Τόσον. Πληρώνετε, καὶ τελειώνει ἡ ὑπόθεσις. Ὁ ταχυδρόμος αὐτὸς σᾶς κοστίζει 1 δραχμὴν καὶ ἡμίσειαν τὴν ὥραν.

Θέλετε τοὐναντίον νὰ κάμετε ὁ ἴδιος τὸν δρόμον; Ἔχετε εἰς τὴν διάθεσίν σας τὸν σιδηρόδρομον τῆς μητροπόλεως, μετὰ τεσσάρων ἰδιαιτέρων γραμμῶν, χωρουσῶν μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τῆς πόλεως. Ὑπάρχουσι *τραῖνα* διερχόμενα καθε δύο λεπτά. Φθάνετε λοιπὸν εἰς τὸν προσήκοντα τόπον, ἀνέρχεσθε ἐπὶ τοῦ διερχομένου τραίνου, ἀναχωρεῖτε παραυτα, ἐπὶ τιμῇ 25 λεπτῶν μόνον, οἱαδήποτε ἂν εἶνε ἡ ἀπόστασις. Ὁ Παρισινὸς θὰ σᾶς εἴπῃ ὅτι ἔχει τὰ λεωφορεῖα· ἀλλ' ὑπολογίσατε πόσην ἀπώλειαν χρόνου προξενεῖ ἡ ὑποχρέωσις νὰ εἰσέλθητε εἰς γραφεῖον, νὰ λάβητε ἐκεῖ ἀριθμόν, καὶ νὰ ἀναμένητε νὰ εὕρητε θέσιν.

Καθυστεροῦμεν τῶν Ἀμερικανῶν τοὐλάχιστον ἕνα αἰῶνα· ὅταν οἱ πολῖται τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἔρχωνται εἰς Γαλλίαν, νομίζουσιν ὅτι μετηνέχθησαν εἰς τόπον ἄλλης ἐποχῆς. Ὅπως ἐξομοιωθῶμεν πρὸς αὐτούς, πρέπει ἀπολύτως νὰ εἰσαχθῇ παρ' ἡμῖν πᾶν μέσον ἀνθρωπίνης δραστηριότητος, καὶ πᾶσα εὐκολία εἰς τὸ ἡμέτερον ἐμπόριον, ἐξ ἐκείνων αἵτινες τοῦ λοιποῦ τῷ ἀναγκαιοῦσιν ὅπως παλαίσῃ δι' ἴσων ὅπλων.

M. Lourdelet

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΛΑΜΠΑΔΗΦΟΡΙΑ

Ἡ Ἀμερικὴ εἶνε ἡ χώρα τῆς προόδου, τῆς ταχύτητος καὶ τῆς *ρεκλάμας*. Ὁσάκις πρόκειται ἢ περὶ νέου τινὸς προϊόντος ἢ περὶ ἐκλογικῆς ὑποψηφιότητος, πάντα τὰ μέσα εἰσὶν ἐκεῖ πρόσφορα, ὅπως προκαλέσωσι τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ προϊόντος ἢ τοῦ ὑποψηφίου καὶ ἐκβιάσωσι τὴν προσοχὴν τοῦ κοινοῦ.

Οὕτως ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ, ἐπικειμένων τῶν τελευταίων προεδρικῶν ἐκλογῶν, ἐγένετο κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς 31 Ὀκτωβρίου ὑπὸ τῆς μερίδος ἑνὸς τῶν ὑποψηφίων προέδρων μεγάλη ἀνὰ τὰς ὁδοὺς διαδήλωσις δι' ἠλεκτρικῶν φώτων, παρουσιάζουσα πρωτοφανὲς καὶ μοναδικὸν θέαμα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν μέχρι τοῦδε φωταψιῶν καὶ λαμπαδοδρομιῶν, τῶν τόσῳ συνήθων καὶ τόσῳ πρωτοτύπων εἰς τοιαύτας περιστάσεις ἐν Ἀμερικῇ. Ἡ διαδήλωσις παρεσκευάσθη ὑπὸ τῆς μεγάλης ἠλεκτρικῆς Ἑταιρίας Ἔδισον, δαπάνῃ τῶν ἰδίων αὐτῆς μελῶν, ἀνηκόντων εἰς τὸ κόμμα τοῦ ὑποψηφίου ὑπὲρ οὗ αὕτη ἐτελεῖτο, ἀποδείξασα εἰς τίνα βαθμὸν τελειότητος ἀνῆλθε σήμερον ἡ ἠλεκτρικὴ ἐπιστήμη.

Ἐπὶ τῶν ἐμπροσθίων μιᾶς μεγάλης ἁμάξης ἐτέθη ἠλεκτρικὴ μηχανή, ὄπισθεν δὲ τῆς ἁμάξης ἑτέρα ἀτμομηχανή, συνδεομένη καὶ μεταδίδουσα τὴν κίνησιν αὐτῆς εἰς τὴν πρώτην. Ὁ ἀτμὸς παρήγετο ὑπὸ λέβητος πυροσβεστικῆς ἀτμοκινήτου ὑδραντλίας, προσηρτημένου ἐπὶ τῶν ὄπισθεν τῆς ἁμάξης, καὶ συνδεομένου πρὸς τὴν μηχανὴν ὑπὸ δύο σωλήνων, τοῦ μὲν διὰ τὴν εἴσοδον, τοῦ δὲ διὰ τὴν ἔξοδον τοῦ ἀτμοῦ. Ὁ λέβης συνεκοινώνει πρὸς δύο ὀχήματα φέροντα κάδισκους περιέχοντας ὕδωρ, κοινωνοῦντας πρὸς τὸν λέβητα καὶ πρὸς δύο ἔτι ὀχήματα φέροντα τοὺς ἄνθρακας. Πάντας οὗτοι οἱ μηχανισμοὶ ἐσύροντο ὑπὸ ἓξ ἵππων, ὁδηγουμένων ἁπλῶς ὑφ' ἑνὸς ἡνιόχου.

Ἀπὸ τῆς ἁμάξης, ἐφ' ἧς ὑπῆρχεν ἡ ἑστία τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός, ἀνεχώρουν τέσσαρες ἀγωγοί, δύο μὲν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέρους τῆς ἁμάξης, καὶ δύο ἀπὸ τοῦ ἑτέρου, συνδεόμενοι πρὸς σχοινίον 400 μέτρων ἐκτάσεως, περιστοιχοῦν τὸν ὅμιλον τὸν ἀποτελοῦντα τὴν διαδήλωσιν, σχηματίζοντα ἐν τῷ κέντρῳ κενὸν τετράγωνον, ὅπερ ἐπλήρουν τὰ ὀχήματα. Ἐπὶ τοῦ σχοινίου, κατ' ἴσας ἀποστάσεις πέντε ποδῶν, ἠνοίγετο καταλλήλως εἶδός τι ῥεύματος, ἐξ οὗ ἐπήγαζον δύο λεπτὰ σύρματα, ὧν τὰ ἄκρα συνεδέοντο πρὸς λυχνίαν ὑπερκειμένην τοῦ πίλου ἑκάστου τῶν διαδηλωτῶν, διακοσίων πεντήκοντα τὸν ἀριθμόν. Τὰ ζεύγματα τῶν ἵππων ὁμοίως ἐκοσμοῦντο ὑπὸ λυχνιῶν, ὡς καὶ ἡ ἅμαξα, ἡ φέρουσα τὰς μηχανάς. Ὁ διευθύνων τὴν διαδήλωσιν ἡγεῖτο ἔφιππος, φέρων ὑπερμεγέθη λυχνίαν ἐπὶ τῆς αἰχμῆς δόρατος.

Τὸ θέαμα ἦτο μαγευτικὸν καὶ ἐπιβλητικώτατον. Καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν πορείαν τοῦ καινοφανοῦς ἠλεκτρικοῦ περιπάτου, πάντα τὰ μέρη τῆς μεγάλης αὐτῆς περιπατητικῆς φωταψίας ἀπροσκόπτως ἐλειτούργησαν δι' ἀμειώτου καὶ μεγαλοπρεποῦς φωτός, ἐν ἀφθονίᾳ καταυγάζοντος πᾶσαν γωνίαν τῶν ὁδῶν, δι' ὧν διήρχοντο. Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς πορείας συνέβη αἴφνης ὁλικὴ ἔκλειψις τοῦ φωτὸς συνεπείᾳ ἀπορραξεως ἑνὸς τῶν σωλήνων. Τὸ κώλυμα ἤρθη ἀμέσως, καὶ ἡ συνοδεία ἐπανέλαβε τὸν θριαμβευτικὸν δρόμον της, περατωθέντα μετὰ δύο ὥρας ὑπὸ τὰς ἐκπληκτικὰς ἀναφωνήσεις καὶ τὰς ἐπευφημίας τῶν θεωμένων.

Αὐτὸς ὁ Ἔδισον διηύθυνε τὸ ὡραῖον πείραμα, ἀφ' ἑνὸς τῶν ἀκολουθούντων τὰς μηχανὰς ὀχημάτων Τὸ πλῆθος διὰ χειροκροτημάτων ἐχαιρέτιζε διερχόμενον τὸν ἔξοχον ἐφευρέτην, οὗτινος τὸ ὄνομα δικαίως κατέστη δημοτικὸν ἐν ἀμφοτέροις τοῖς Κόσμοις.

Digitized by Google

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ διεθνὴς ἐπιτροπεία τῶν μέτρων καὶ σταθμῶν, ἡ ἀντιπροσωπεύουσα τὰς διὰ τῆς συμβάσεως τοῦ νέου μετρικοῦ συστήματος συμβληθείσας χώρας, ἐδέξατο τὴν προσχώρησιν τῆς Μεγάλης Βρετανίας ἥτις μέχρι τοῦδε δὲν μετεῖχε τῆς συμβάσεως. Καὶ ἤδη αἱ χῶραι αἱ παραδεχθεῖσαι τὴν σύμβασιν ἀποτελοῦσιν ὁλικὸν πληθυσμὸν 421,440,396 κατοίκων, εἰσὶ δὲ αὗται· ἡ Γερμανία, Ἀγγλία, Αὐστρία, Οὐγγαρία, Βελγική, Ἀργεντινὴ δημοκρατία, Δανία, Ἱσπανία, Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, Γαλλία, Ἰταλία, Περοῦ, Πορτογαλλία, Ῥουμανία, Σερβία, Σουηδία, Νορβηγία, Ἑλβετία, Τουρκία καὶ Βενεζουέλα. Μόνον ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις, τῇ Σουηδίᾳ καὶ τῇ Τουρκίᾳ εἶνε αὐτοπροαίρετον τὸ νέον μετρικὸν σύστημα· εἰς πάντα τὰ ἄνω μνημονευθέντα κράτη εἶνε ὑποχρεωτικόν.

Νέα καταδυτικὴ συσκευὴ κατεσκευάσθη ἐν Ἀγγλίᾳ ὡρισμένη νὰ καταμετρῇ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς θαλάσσης μέχρι βάθους 280 μέτρων, διάστημα εἰς ὅπερ δὲν εἶχον δυνηθῇ μέχρι τοῦδε νὰ κατέλθωσιν οἱ τοῦ ὠκεανοῦ ἐξερευνηταί.

Ἡλικία τῶν μοναρχῶν τῆς Εὐρώπης. Ὁ γηραιότερος ὅλων τῶν ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης εἶνε ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας Γουλιέλμος, ὅστις γεννηθεὶς τῇ 22 Μαρτίου 1797, ἔχει νῦν συμπεπληρωμένον τὸ 87 ἔτος τῆς ἡλικίας. Μετ' αὐτὸν ἕπονται κατὰ σειρὰν ὁ πάπας Λέων ΙΓ' ἐτῶν 73, ὁ βασιλεὺς τῆς Δανίας ἐτῶν 66, ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας ἐτῶν 65, ὁ βασιλεὺς τῆς Βυρτεμβέργης ἐτῶν 61, ὁ βασιλεὺς τῆς Σαξωνίας ἐτῶν 56, ὁ βασιλεὺς τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας ἐτῶν 55, ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας ἐτῶν 54, ὁ βασιλεὺς τοῦ Βελγίου ἐτῶν 49, ὁ βασιλεὺς τῆς Πορτογαλλίας ἐτῶν 45, ὁ βασιλεὺς τῆς Ῥουμανίας ἐτῶν 44, ὁ Σουλτάνος ἐτῶν 41, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας ἐτῶν 40, ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας ἐτῶν 39, ὁ βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας ἐτῶν 39, ὁ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος ἐτῶν 38, ὁ τῆς Σερβίας 29 καὶ ὁ τῆς Ἱσπανίας 26.

Περὶ τῆς διαδόσεως τοῦ χριστιανισμοῦ ἐν Ἰαπωνίᾳ ῥωσσικὴ ἐφημερὶς δημοσιεύει τὰ ἑπόμενα: Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη προσῆλθον εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν βαπτισθέντες 1662 Ἰάπωνες, ὥστε νῦν ὁ ἀριθμὸς τῶν χριστιανῶν ἐν Ἰαπωνίᾳ συνεποσώθη εἰς 9,981. Ὑπάρχει ἐν Ἰαπωνίᾳ καὶ ἱεροσπουδαστήριον ἀριθμοῦν 86 μαθητάς, ἐκκλησίαι δὲ ὀρθόδοξοι εἰσὶν 110. Πρὸ ὀλίγου δὲ ἐτέθη ὑπὸ τοῦ Ἰάπωνος ὀρθοδόξου ἐπισκόπου Νικολάου ὁ θεμέλιος λίθος πρὸς ἀνέγερσιν μητροπόλεως. Μεγάλως θέλει διευκολυνθῇ τὸ ἔργον τῆς διαδόσεως τοῦ χριστιανισμοῦ ἀπὸ τοῦδε, διότι ὁ Μικάδος ἀφήρεσεν ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς τῆς κρατούσης Ἰαπωνικῆς θρησκείας τὸ δικαίωμα ὃ εἶχον νὰ καταδιώκωσι πάντα ἀλλόθρησκον ὡς ἄθεον· τὸ μέτρον τοῦτο ἔπληξεν ἰσχυρῶς τὴν ἐπίσημον τοῦ τόπου θρησκείαν. Πολλοὶ τῶν ἀνεπτυγμένων Ἰαπώνων βαρέως φέροντες τὸν φανατισμὸν τοῦ λαοῦ προσέρχονται εἰς τὸν χριστιανισμόν, καὶ εὐχαριστοῦσι τῷ αὐτοκράτορι ὅτι διὰ τῶν μέτρων ἃ ἔλαβεν ἐπάταξεν ἰσχυρῶς τὴν εἰδωλολατρίαν.

Ἡ ἐτησία χορηγία ἣν λαμβάνει παρὰ τοῦ ἔθνους ἡ βασίλισσα Βικτωρία συμποσοῦται εἰς 385,000 λιρῶν ἤτοι δέκα περίπου ἑκατομμύρια φράγκων. Πλὴν ὅμως τῆς βασιλίσσης καὶ ἕκαστον τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας μέλος ἔχει τὸ ἐτήσιον αὐτοῦ ἐπίδομα ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ. Οὕτως ὁ πρίγκηψ τῆς Οὐαλλίας λαμβάνει ἓν ἑκατομμύριον φράγκων, πρὸς δὲ τούτοις καρποῦται καὶ τὸ εἰσόδημα τοῦ δουκάτου τῆς Κορνουάλλης, ἀνερχόμενον εἰς 1,600,000 ἐτησίως. Ἡ σύζυγός του πριγκίπισσα τῆς Οὐαλλίας λαμβάνει ἐτησίως 250,000 φράγκων· ὁ δοὺξ τοῦ Ἐδιμβούργου καὶ ὁ δοὺξ τοῦ Κοννάουτ, ἑκάτερος 625,000 φρ. Ὁ πρίγκιψ Λεοπόλδος 375,000, ὁ δοὺξ τοῦ Καΐμπριτζ, θεῖος τῆς βασιλίσσης, 300,000, καὶ πρὸς τούτοις ἴδιον μισθὸν ὡς ἀρχιστράτηγος τοῦ βρεταννικοῦ στρατοῦ. Ἡ σύζυγος τοῦ αὐτοκρατορικοῦ πρίγκιπος τῆς Πρωσσίας θυγάτηρ τῆς Βικτωρίας 200,000 φρ. Ἡ πριγκίπισσα Ἑλένη τοῦ Σλέσβιγ-Ὁλστάϊν, ἡ πριγκίπισσα Λουΐζα καὶ ἡ δούκισσα τοῦ Καΐμπριτζ ἀνὰ 150,000, τέλος δὲ ἡ πριγκίπισσα Μαίρυ 125,000.

Τὰ διάφορα ταῦτα ποσὰ συμποσούμενα εἰς 4,000,000 περίπου ἀναβιβάζουσι τὴν παρὰ τοῦ ἔθνους διδομένην χορηγίαν εἰς τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν τῆς Ἀγγλίας εἰς 14 περίπου ἑκατομμύρια φράγκων. Ἐὰν δὲ εἰς τὰ 14 ταῦτα ἑκατομμύρια προστεθῇ καὶ ὁ τόκος τοῦ κεφαλαίου, ὃ ἀντιπροσωπεύουσι τὰ διάφορα βασιλικὰ μέγαρα, καὶ ὁ μισθὸς ὁ πληρονόμενος εἰς τὰ στρατεύματα τὰ χρησιμεύοντα ὡς σωματοφυλακὴ τοῦ βασιλεύοντος προσώπου (7.620 ἄνδρες), εὑρίσκομεν ὅτι ἡ βασιλικὴ ἀρχὴ στοιχίζει εἰς τὸ βρεταννικὸν ἔθνος ὄχι ὀλιγώτερον τῶν 50,000,000 φράγκων ἐτησίως, ἤτοι ὅσον εἶνε τὸ σύνηθες εἰσόδημα ἐκ κεφαλαίου ἑνὸς δισεκατομμυρίου.

Αἰσθήματα καὶ σκέψεις χωρικῶν!

Εἷς χωρικὸς ἔχει τὴν ἀτυχίαν νὰ χάσῃ τὴν γυναῖκά του. Ὁ καλὸς ἄνθρωπος τὴν ὁδηγεῖ εἰς τὸ νεκροταφεῖον, καὶ εἰς τὴν ἐπιστροφὴν κάθηται εἰς τὴν τράπεζαν, τρώγει καλά, κατακλίνεται καὶ κοιμᾶται καλλίτερα, ἀπὸ δὲ τῆς ἐπαύριον ἐπαναλαμβάνει τὰ ἔργα του, ὡς ἐὰν οὐδὲν εἶχε συμβῇ τὸ ἔκτακτον.

Μετά τινας ἡμέρας ἀποθνήσκει ἡ ἀγελάς του.

Τότε ἡ σκηνὴ ἀλλάσσει! Ὁ χωρικὸς τραβᾷ τὰ μαλλιά του, κλαίει καὶ ὀλοφύρεται, ἐπὶ διάστημα δὲ τριῶν καὶ πλέον ἑβδομάδων ἀναμιμνήσκεται πάντοτε μετὰ πόθου καὶ συγκινήσεως τοῦ πτωχοῦ ζώου.

— Νὰ σοῦ 'πῶ, Μαθιέ, τῷ λέγει ἡμέραν τινὰ ὁ ἐφημέριος τοῦ χωρίου, σκανδαλισθεὶς ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ὃν ἐξελάμβανε τὰ πράγματα ὁ χωρικός, αὐτό σου τὸ φέρσιμο δὲν εἶνε διόλου σωστό. Ἐσένα σοῦ ἀπέθανεν ἡ γυναῖκά σου, καὶ δὲν τὴν ἔκλαυσες περισσότερον ἀπὸ μίαν ἡμέραν, καὶ τώρα εἶνε ἕνας μῆνας ποῦ θρηνεῖς τὴν ἀγελάδα σου.

— Καὶ δὲν τὸ 'βρίσκεις σωστὸ αὐτό, δέσποτά μου; Μὲ συμπαθᾷ ἡ ἁγιωσύνη σου· εἶνε, καὶ πολὺ μάλιστα. Γιατὶ ἀφ' ὅτου μοῦ 'πέθανεν ἡ μακαρίτισσα ἡ γυναῖκά μου δέκα φίλοι ὡς τώρα μοῦ ἐπρότειναν νὰ μοῦ δώσουν μίαν ἄλλην, ἐν ᾧ ἀφ' ὅτου ἔχασα τὴν ἀγελάδα μου οὔτε ἕνας δὲν εὑρέθη νὰ μοῦ προσφέρῃ μίαν ἄλλη.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 940.

Digitized by Google

'Αριθ. 468 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. Ἐπὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 89. — 16 Δεκεμβρίου 1884

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.
Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

ΛΣΤ'

— Ὄχι, Τριανταφυλλιά, ἀνεφώνησεν ἡμέραν τινὰ ὁ Μονφὸρτ ῥίπτων ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸ χειρόμακτρον, αὐτὸ δὲν ὑποφέρεται. Φθάνουν ἡ διδαχές σου, αἱ παρατηρήσεις σου καὶ ἡ μουρμούρες σου, πρέπει νὰ χωρίσουμε, διότι ἐννοῶ νὰ εἶμαι νοικοκύρις 'ς τὸ σπίτι μου, καὶ ὅσο εἶσαι σὺ ἐδῶ μέσα, ποτὲ δὲν θὰ εἶμαι.

— Πολὺ καλά, κύριέ μου, ἀπεκρίθη ἡ Τριανταφυλλιὰ οὐδόλως ταραχθεῖσα.

Ἀείποτε δὲ ἡ γηραιὰ μαγείρισσα εἶχε μέγα πλεονέκτημα κατὰ τὰς ἀψιμαχίας ταύτας, διότι ὁ μὲν Σίμων ἐξωργίζετο, ἐκείνη δὲ ἵστατο ἀκλόνητος ὡς βράχος.

— Ἐγὼ πάντα τὸ ἔλεγα πὼς ἔτσι θὰ τελειώσῃ, δὲν παραξενεύομαι ποὺ λέτε νὰ χωρίσωμε.

— Μάζωξε τὰ πράγματά σου καὶ δρόμο! ἀνεφώνησε μετὰ φωνῆς βροντώδους ὁ Σίμων.

— Ὁρισμός σας, κύριέ μου. Καὶ τί θὰ το κάνετε τὸ κορίτσι;

— Τὴν κόρη μου! θὰ την κρατήσω μαζί μου! Τί ἤθελες νὰ την κάνω;

— Δὲν εἰξέρω, ἀλλὰ μὰ τὸ καλὸ ποὺ της θέλω, γιὰ νὰ μὴν εἶνε μαζὶ μὲ τὸν μπαμπάκα της, νὰ την βάλετε οἰκοτρόφισσα 'ς ἕνα σχολειό, ὅπου καὶ ἂν εἶνε.

Ἡ δὲ Μαρκέλλα κάτωχρος ἐσιώπα, θεωμένη τὴν σκηνὴν ταύτην ἑκατοστὴν ἤδη φορὰν ἀπὸ ἑξαμηνίας. Ἀπὸ πολλοῦ προέβλεπε τὴν ῥῆξιν μεταξὺ τῆς Τριανταφυλλιᾶς καὶ τοῦ πατρός της· καὶ προσεπάθησε μὲν παντὶ σθένει νά τους συμβιβάσῃ, ἀλλὰ τί ἠδύνατο ἐνώπιον τοῦ ταραχώδους, ὀργίλου καὶ ἰδιορρύθμου χαρακτῆρος τοῦ Σίμωνος;

— Τὸ τί θὰ την κάνω τὴν κόρη μου εἶνε 'δική μου δουλειά, ἀνεφώνησεν ὁ Μονφόρτ. Ἔλα, δρόμο, εἴπαμε!

Καὶ ἡ μὲν Τριανταφυλλιὰ ἐξῆλθεν, δὲ Μαρκέλλα ἔμεινε μετὰ τοῦ πατρός της, ὅστις ἐβάδιζεν ἄνω καὶ κάτω ἐξωργισμένος.

— Κλαῖς; εἶπε σταθεὶς πρὸ τῆς θυγατρός του.

— Ὄχι, πατέρα, ἀπεκρίθη ἡ κορασίς.

Καὶ ἔλεγεν ἀλήθειαν, διότι ὅλη μὲν ἡ καρδία της ἔπαλλεν ἐπωδύνως πιεζομένη, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοί της ἦσαν ξηροί.

— Ἐλυπήθηκες! ὑπέλαβε μετὰ ψυχρότητος ἀποστρέφων τὴν κεφαλήν.

— Μάλιστα, πατέρα, δὲν σας λέγω ὄχι, ἀπεκρίθη τὸ θαρραλέον παιδίον. Ἀλλὰ ἡ Τριανταφυλλιὰ σᾶς ἐνοχλεῖ κάθε στιγμήν· ἀλλὰ δὲν πταίει αὐτή. Εἰς τῆς μακαρίτισσας τῆς κυρίας Ἑρμίνης αὐτὴ εἶχεν ἐπάνω της ὅλο τὸ σπίτι, καὶ δὲν 'μπορεῖ νὰ ξεσυνηθίσῃ νὰ « κάνῃ τοῦ κεφαλιοῦ της » ὅπως ἦτον συνηθισμένη. Μείνετε ἥσυχος, καὶ οἱ δύο μας θὰ τα συμφωνήσωμεν καλά, θὰ ἰδῆτε πῶς θὰ ἔχετε ὅλας σας τὰς περιποιήσεις.

Καὶ ἐταπείνωσε τὴν κεφαλήν, τὰ δὲ χείλη της ἔτρεμον. Ὁ δὲ Σίμων ἐπανέλαβε τὸν περίπατόν του ταυτοχρόνως ὢν ἐκπεπληγμένος, χαίρων καὶ δυσηρεστημένος· διότι οὐδέποτε ἤλπιζεν ὅτι ἐν τῇ κόρῃ του ἐνυπῆρχε τοσαύτην λογικὴ καὶ φιλοσοφία, ἀλλὰ δὲν εὐηρεστεῖτο ὅμως βλέπων ὅτι ἐκείνη εἶχε πλείονα σύνεσιν καὶ ὑπομονὴν ἢ αὐτός.

— Πάντα σοῦ ἔλεγεν ὅτι εἶμαι τέρας, ὑπέλαβε μετά τινα σιγήν.

— Μὲ συγχωρεῖτε, πατέρα, ἐμπροστά μου πάντα ἔλεγε καλὰ διὰ σᾶς.

— Ἀλλ' ὅμως εἶχε κακὴν ἰδέαν γιὰ μένα, ἀνεφώνησεν ὁ Μονφὸρτ ἐκραγείς.

Ἡ Μαρκέλλα δὲν ἀπεκρίθη τίποτε, διότι ὄντως θὰ ἦτο πολὺ ὀλίγον πιθανὸν ὅτι ἡ Τριανταφυλλιὰ ἐνδομύχως ἀπένεμεν εἰς τὸν Σίμωνα εὐχὰς καὶ εὐλογίας· δὲν ἦτο λοιπὸν πολὺ ὅτι ἀείποτε ἐνώπιον τοῦ κορασίου ἔλεγε καλὰ περὶ αὐτοῦ;

— Πήγαινε νὰ την ἀποχαιρετίσῃς, εἶπε μετὰ πρᾳότητος· καὶ 'πέ της ὅτι εἰμπορεῖ νὰ ἔρχεται νὰ σε βλέπῃ ὁπότε θέλῃ, 'πέ της καὶ ὅτι την εὐχαριστῶ γιὰ τὰ ὅσα σου ἔκαμε ...

Ἡ Μαρκέλλα ἐξῆλθεν οὐδὲν ἀποκριθεῖσα ἀλλ' ἔκλαιεν ἤδη.

Ὁ ἀποχαιρετισμός των ὑπῆρξε τρυφερώτατος ἀλλὰ βραχύς, διότι ἡ Τριανταφυλλιὰ εἶχεν ἰδίαν τινὰ φιλοσοφίαν, ἣν προσεκάλει εἰς ἐπικουρίαν ἐν ταῖς δειναῖς περιστάσεσι.

Digitized by Google

— Μὴν ἀνησυχῇς γιὰ μένα, κόρη μου, εἶπε. Ἐγὼ πηγαίνω 'ς τοὺς Βρεῶ. Ἀφ' ὅτου ἐγύρισαν ἀπὸ τὴ Νίκαια ἄλλαξαν ἔξη φορὲς μαγείρισσα, λοιπὸν σάνμε ἰδοῦν θὰ καταευχαριστηθοῦν. Ὅσο γιὰ σένα, σὺ κόρη μου, ἔχεις νὰ περάσῃς πολὺ κακὲς 'μέρες, ἀλλὰ ὁ πατέρας σου δὲ θ' ἀργήσῃ νὰ βαρεθῇ νὰ φροντίζῃ γιὰ σένα. Ὁ πατέρας σου καθὼς ξέρεις, εἶνε ἀξιόλογος ἄνθρωπος καὶ σ' ἀγαπᾷ, ἀλλὰ εἶνε γεννημένος παιδάκι μου, ὄχι γιὰ νὰ ἔχῃ κόρη.

Καὶ σφίγξασα τὴν Μαρκέλλαν ἐπὶ τῆς καρδίας της, ἤνοιξε τὴν θύραν τοῦ ἑστιατορίου, ἔρριψε πρὸς τὸν Σίμωνα, ἱστάμενον μόνον καὶ δυσχεραίνοντα, ἕν: — Ἔχετε 'γειά, κύριε! τοσοῦτον ἁπλοῦν ὡς ἐὰν ἀπήρχετο εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ κατέβη τὴν κλίμακα.

Ὅτε δὲ ἦτο ἤδη καθ' ὁδόν, ᾐσθάνθη τι θερμὸν πῖπτον ἐπὶ τῶν δακτύλων της. Ἔκπληκτος βλέπει εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ παρατηρεῖ ὅτι δάκρυα κατέρρεον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν της.

— Κύτταξε! εἶπεν ἀγανακτήσασα.

Ἐπέσυρε τὸ ἀντίστροφον τῆς χειρός της ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν της, οἵτινες εἶχον λησμονήσῃ τὰ καθήκοντά των, καὶ ἐπορεύθη ἠρέμα πρὸς τὴν γνωστὴν ἡμῖν ὁδόν.

Ὁ κύριος Βρεῶ ἦτο μόνος, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὴν μετὰ χαρᾶς, διηγηθεὶς πλεῖστα ὅσα δυσάρεστα περὶ τῆς ὑπηρετρίας των. Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἠκροᾶτο εὐσεβάστως καὶ μετὰ τὸ τέλος τῆς ὁμιλίας ἐπορεύθη εἰς τὸ μαγειρεῖον, καὶ εὗρε τὴν κατηγορουμένην ἀναγινώσκουσαν μυθιστορίαν τινά, ἣν παρευθὺς ἔχωσε κατεσπευσμένως ὑπὸ σωρὸν ἀπομακτρῶν κατεσχισμένων, ἅμα ἰδοῦσα τὴν Τριανταφυλλιὰν εἰσερχομένην.

— Εὐγέ σου, κοπέλλα μου, εἶπεν ἡ Τριανταφυλλιά, βγάλε μου τὴν ποδιά σου καὶ ἄμε 'ς τὸ καλό, ἄ, ἐδῶ εἰσ' ἀκόμη; Νὰ γυρίσῃς 'ς τῆς ἔξη νὰ σε πληρώσῃ ὁ κύριος Ῥοβέρτος.

Ἡ θεράπαινα ἔκπληκτος παρετήρει τὴν γηραιὰν μετὰ βλακώδους βλέμματος.

— «Ἔτσι νἄχω καλὸ» ἄμε κόρη μου, ἄμε. Πάρε καὶ τὴ φυλλάδα σου.

Καὶ ἔδωκε τὸ ἐνοχοποιούμενον βιβλίον πρὸς τὴν δύσμοιρον νεάνιδα, ἥτις ἀνέτεινε τοὺς ὀφθαλμοὺς οὐδὲν νοοῦσα καὶ ἐξηφανίσθη ὡς σκιά.

— Ἄχ! ἀνέπνευσεν ἡ Τριανταφυλλιά, μειδιῶσα καθ' ἑαυτήν, τί καλά! εἶπε. Καὶ τώρα ἂς καθαρίσωμε 'λιγάκι· γιατ' ἐδῶ μέσα, μάτια μου, εἶνε νὰ βαστᾷ κανεὶς τὴ μύτη του.

Καὶ παρευθὺς ἤρχισε νὰ τρίβῃ, νὰ πλύνῃ, νὰ στιλβώνῃ μετὰ τοσαύτης προθυμίας, ὥστε ὁ Ῥοβέρτος ἐπανελθὼν ὑπεδέχθη ὑπὸ τῆς χαρμοσύνου μουσικῆς τῶν ἀντηχουσῶν χυτρῶν.

— Θεέ μου! εἶπεν ἀνοίγων ὀλίγον τὴν θύραν τοῦ μαγειρείου, τί καθαρισμός! Πολὺν καιρὸν εἴχαμεν νά . . .

Ἀλλ' αἴφνης παρετήρησε τὴν κεφαλὴν τῆς Τριανταφυλλιᾶς ἀνυδυομένην ἐκ τοῦ πυθμένος μικροῦ τινος λέβητος.

— Σεῖς εἴσθε; εἶπεν ἔκπληκτος, καὶ πῶς ἦταν τοῦτο;

— Ἐγὼ εἶμαι, κύριε Ῥοβέρτε, καὶ θὰ 'πεθάνω ἐδῶ ἂν εἶνε μὲ τὴν εὐχαρίστησί σας. Μοναχὰ νὰ λάβετε τὴν καλοσύνη νὰ στείλετε κανένα ἄνθρωπο νὰ μοῦ φέρῃ τὴν κασέλα μου . . .

— Ἀμ' ἡ Μαρκέλλα; ἠρώτησεν ὁ νέος.

Ἡ ἐπίπλαστος φαιδρότης τῆς Τριανταφυλλιᾶς ἐξέλιπε παρευθύς.

— Ἡ Μαρκέλλα ἔμειν' ἐκεῖ πέρα· ὁ πατέρας της δὲν εἶνε ἄνθρωπος κακός, ἀλλὰ εἶνε μιὰ ἀρκούδα. . Ὑπομονή, κύριε Ῥοβέρτε, καὶ μὲ τὸν καιρὸ θὰ τὴν 'πάρωμε!

Καὶ ἔκλεισε τὸν ὀφθαλμὸν μετὰ θαυμασίας πεποιθήσεως, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοί της ἦσαν ὑγροί.

— Τὸ καϋμένο τὸ κορίτσι! εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος ἀναβαίνων τὴν κλίμακα, νὰ ἔχῃ τόσα βάσανα...

— Καὶ ἔπειτα, κύριε Ῥοβέρτε, ἠκούσθη ὄπισθεν αὐτοῦ ἡ φωνὴ τῆς Τριανταφυλλιᾶς μεστὴ λυγμῶν, ὅσα καὶ ἂν εἶνε τὰ βάσανά της, ἔχει ὅμως τὴν κυρὰ Ζαλίνη, καθὼς 'ξέρετε.

Καὶ ἡ θύρα τοῦ μαγειρείου ἐκλείσθη μετὰ τοσαύτης βίας, ὥστε πᾶσαι αἱ χύτραι ἐχόρευσαν ἐπὶ τοῦ τοίχου.

— Τὴν καϋμένην τὴν γραῖαν, διενοήθη ὁ Ῥοβέρτος, καὶ αὐτὴ ἔχει τὲς πίκρες της,.. αὐτὸς ὁ κόσμος εἶνε πλήρης βασάνων. ..

Ἀλλ' εὗρε τὸν πατέρα του τοσοῦτον φαιδρὸν ἕνεκα τῆς παρουσίας τῆς Τριανταφυλλιᾶς καὶ τῆς φυγῆς τῆς ἐντρόμου θεραπαινίδος, ὥστε καὶ αὐτὸς ἐφαιδρύνθη ἵνα μὴ τὸν τρομάξῃ.

ΛΖ'

Ἡ Μαρκέλλα ὑπέμενεν ὅσον ἠδύνατο, ὡς εἶχεν ὑποσχεθῇ. Συχνάκις μόνη μετὰ τὴν διευθέτησιν τῶν οἰκιακῶν πραγμάτων, ἐλάμβανεν ἔνδυμά τι χρῇζον ἐπιδιορθώσεως, ἐκάθητο παρὰ τὸ παράθυρον καὶ μετεχειρίζετο τὴν βελόνην της κανονικῶς ὡς πολύπειρος ῥάπτρια. Τότε δὲ τὸ πνεῦμά της ἀφίπτατο πρὸς τὸν καλὸν ἐκεῖνον κύριον Βρεῶ, τὸν ἀείποτε καθήμενον ἐπὶ τοῦ θρονίου του, τὸν τοσοῦτον κατηφῆ ἅμα καὶ γλυκύν, πρὸς τὴν Τριανταφυλλιὰν ἐντεθρονισμένην ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μαγειρείου της ἀπαστράπτοντος ἐκ τῆς καθαριότητος, πρὸς τὸν Ἰούλιον ὅστις διήνυε τὸ τελευταῖον ἔτος τῶν σπουδῶν του ἐν τῷ Λυκείῳ, πρὸς τὸν μέλανα κύνα ὅστις θὰ ἦτο ἤδη γέρων καὶ ἀπὸ πολλοῦ χρόνου δὲν ἤνοιγε πλέον ὀπὰς ἐπὶ τῆς χλόης, καὶ πρὸς τὸν Ῥοβέρτον τὸν τοσοῦτον ἀγαθόν, τὸν τοσοῦτον ὑπομονον, τὸν τοσοῦτον ἐμβριθῆ, τὸν Ῥοβέρτον, ὅστις αὐτὸς μόνος ἔφερε τὸ βάρος τῆς εὐθύνης τῆς οἰκογενείας, οὐ-

Digitized by Google

δενὸς βοηθοῦντος ἢ φαινομένου ὅτι παρατηρεῖ πόσον βαρὺ ἦτο τὸ φορτίον τοῦτο.

— Ἐγὼ θὰ τον ἐβοηθοῦσα, διενοεῖτο ἡ Μαρκέλλα, θὰ ἤμουν περίφημος νοσοκόμος, καὶ θά του ἐδιάβαζα διάφορα βιβλία τοῦ καλοῦ ἐκείνου ἀνθρώπου, τοῦ κυρίου Βρεῶ...

Καὶ τότε ἡ φαντασία την παρέσυρε πρὸς τὴν ἐρημικὴν οἰκίαν μετὰ τοσαύτης ἐπωδύνου ἐπιμονῆς, ὥστε παραιτοῦσα τὸ ἐργόχειρόν της ἐπεδίδετο εἰς πρόβλημα ἀριθμητικόν. Ὁ πατὴρ της παρέδιδεν εἰς αὐτὴν διάφορα μαθήματα τὴν ἑσπέραν· ἦτο δὲ ἄριστος καθηγητὴς σαφέστατα ἑρμηνεύων τὰ διάφορα ζητήματα, ἀλλ' ἐστερεῖτο ὅμως ὑπομονῆς, καὶ αἱ σύντομοι αὐτοῦ ἀποδείξεις ἀπῄτουν παρὰ τῆς μαθητρίας τριπλῆν ἔντασιν προσοχῆς.

Ἡ ἀριθμητικὴ καὶ μάλιστα ἡ γεωγραφία εἶνε δραστήριον φάρμακον τῶν δεινῶν τῶν προερχομένων ἐκ φαντασίας ἄγαν ζωηρᾶς καὶ εὐαισθησίας ὑπερβαλλούσης· τούτου δὲ πεῖραν ἔλαβε πολλάκις ἡ Μαρκέλλα.

Ἀπεδέξατο δὲ ἀσμένως τὸν βίον τοῦτον, ἄνευ τινὸς παραπόνου, ἄνευ τινὸς πικρίας. Ἔλεγε δὲ ἐν τῇ καρδίᾳ της ὅτι εὑροῦσα πατέρα, ἔχουσα ὄν τι ὅπερ νὰ ἀγαπᾷ, νὰ περιποιῆται, εἰς ὃ νὰ ἀφιεροῖ ἑαυτήν, προστάτην, οὔτε ὑπὸ τῶν περιπετειῶν τοῦ βίου ἐξαρτώμενον, οὔτε ὑπὸ τῆς στιγμιαίας ἰδιοτροπίας αὐτοῦ, εὑροῦσα προστάτην αἰώνιον, εὑροῦσα τέλος πατέρα, ἦτο εὐδαιμονεστάτη καὶ ἡ εὐδαιμονία της αὕτη ἦτο ἀνεκτίμητος, διότι την εἶχεν ἀγοράσῃ ἀντὶ τῆς πάλαι μακαρίας ἀμεριμνησίας της· ἀλλ' ὅμως δὲν ἐμέμψιμοίρει.

Ὁ πατὴρ οὗτος ἤρχετο εἰς τὴν οἰκίαν ἀτάκτως παρασυρόμενος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς μακροὺς περιπάτους, εἰς ἐκδρομὰς ἀκαίρους ὑπὸ τῶν ἕξεων βίου μονήρους καὶ ἀνευθύνου. Καὶ μετὰ τὸ φαγητὸν ἐξήρχετο στενοχωρούμενος ἐν τῇ πνιγηρᾷ κατοικίᾳ του. Ἐβάδιζεν ὥρας ὁλοκλήρους ἀσκόπως κρατῶν τὸν πῖλόν του, ἔχων ὑψηλὰ τὴν κεφαλήν, σκεπτόμενος περὶ τῶν ὑποθέσεών του, περὶ τῶν καθηκόντων του, περὶ τῆς κόρης του, ἧς ἡ μέριμνα κατέτρυχεν αὐτὸν πολὺ μᾶλλον ἢ ὅσον ἤθελε νὰ ὁμολογήσῃ.

Κατὰ τὸ διάστημα δὲ τοῦτο ἡ Μαρκέλλα ἀγωνιῶσα, μόνη ἐν τῇ κατοικίᾳ ἥτις ἄλλοτέ τῇ ἐφαίνετο τοσοῦτον εὐρύχωρος, ἤκουε καὶ τοὺς ἐλαχίστους κρότους. Ἀκροωμένη μετ' ἐκστάσεως ἀλγεινῆς, ἀντελαμβάνετο καὶ τῶν ἐλαφροτάτων τριγμῶν· ἡ βὴξ τινος τῶν κατοικούντων ἐν τῷ ὑποκάτω ὀρόφῳ, τὰ βήματα τῶν ἀναβαινόντων τὴν κλίμακα... τὰ πάντα ἐλάμβανον γιγαντιαίας διαστάσεις, καὶ τὰ πάντα ἐν τῷ παιδικῷ ἐκείνῳ πνεύματι, τῷ τεταραγμένῳ ὑπὸ τοσούτων πικριῶν, κατεστάλαζον εἰς τὴν μυστικὴν ταύτην εὐχήν:

— Ἄχ! καὶ νὰ μή μου πάθῃ τίποτα!

Ἡ Μαρκέλλα ἐγίνωσκε πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ πάθῃ τις, πῶς ὁ κατὰ τὰ φαινόμενα ὑγιέστατος πλήττεται ὑπὸ τοῦ θανάτου ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ βίου του, πῶς αἴφνης εὑρίσκεταί τις ἔρημος καὶ μόνος καὶ ἀπολωλὼς ἐν μεγαλοπόλει ὁποῖοι ἦσαν οἱ Παρίσιοι. Ὀρέγουσα λοιπὸν πρὸς τὸν Θεὸν τὰς χεῖρας, — Ὦ, Θεέ μου, ἔλεγε, μή μου πάθῃ τίποτε, σὲ παρακαλῶ! — Καὶ πάλιν ἠκροᾶτο ἕως οὗ κατελαμβάνετο ὑπὸ ζάλης, ἕως οὗ τὰ ἐλαφρὰ πηδήματα ποντικοῦ τινος ἐν τῇ ἀποθήκῃ μεγεθυνόμενα ὑπὸ τοῦ πόνου τῆς κεφαλῆς, ἐφαίνοντο εἰς αὐτὴν κρότος μέγιστος, φοβερός, προηγούμενος ἀνηκέστου καταστροφῆς...

Ἵστατο τότε κρατοῦσα τὴν ἀναπνοήν της, ἐλπίζουσα ὅτι μετ' οὐ πολὺ θὰ ἠκούετο ὁ θόρυβος γνωστῶν βημάτων ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου τῆς αὐλῆς... Ἡ κάτω θύρα ἐκλείετο βαρέως, ἡ Μαρκέλλα ἤκουεν ἄνθρωπον βαδίζοντα, ἀλλὰ δὲν ἦτο ὁ ἀναμενόμενος πατήρ. Ἄπελπις ἔφερε τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν καιόντων ὀφθαλμῶν της, ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τοῦ μετώπου της τὰς ἀτάκτους σκολλύδας τῆς κόμης της, καὶ μετὰ ταῦτα ἀνέπαυε τὴν κεφαλήν της ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου καὶ ἐπεδίδετο νοερῶς εἰς τὴν λύσιν προβλήματός τινος ἢ ἀπήγγελλεν ἐκ διαδοχῆς καὶ ἀπταίστως πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς Γαλλίας ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Ἀλλὰ μάτην, διότι ἡ ἀγωνία κατελάμβανε πάλιν αὐτὴν καὶ ἐπανελάμβανε τὴν ἐπώδυνον προσδοκίαν, ἕως οὗ τὸ πεφιλημένον βῆμα ἔπληττε τέλος τὸ λιθόστρωτον τῆς αὐλῆς διὰ τοῦ ξηροῦ καὶ νευρώδους ῥυθμοῦ του. Ἀνέβαινε τὴν κλίμακα, — τὸ κλειδίον ἔτριζεν ἐν τῷ κλείθρῳ... Ἡ Μαρκέλλα ἐφοβεῖτο! Ἂν δὲν ἦτο αὐτός; ἂν ἦτο κλέπτης; Τοῦτο διανοουμένη κατελαμβάνετο ὑπὸ λιποψυχίας καὶ ᾐσθάνετο ἑαυτὴν λιποθυμοῦσαν... ἀλλ' ἡ ἐλαφρὰ καὶ ξηρὰ βὴξ τοῦ Σίμωνος παραχρῆμα τὴν ἀνεθάρρυνε. Εἰσήρχετο ὁ πατὴρ εἰς τὸ δωμάτιον καὶ ἀνέπτυσσε τὴν ἐφημερίδα ἥτις τῷ ἐχρησίμευε καθ' ἑσπέραν ἵν' ἀποκοιμᾶται... Εὐδαίμων ἡ Μαρκέλλα καὶ εὐγνωμονοῦσα ἀνέπεμπε πρὸς τὸν Ὕψιστον τὸ χαρμόσυνον αὐτῆς *Ὡσαννὰ* καὶ ἀπεκοιμᾶτο καταλείπουσα ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου ἴχνη τῶν δακρύων τῆς ἀγωνίας της.

Τὴν ἐπιοῦσαν τῶν τρομερῶν τούτων νυκτῶν ἐφαίνετο ἡ Μαρκέλλα ὠχροτέρα, οἱ ὀφθαλμοί της ἦσαν διεσταλμένοι ἕνεκα τῶν ὀδυνηρῶν ὀνείρων, ἅτινα ἦσαν ἀποτελέσματα τῆς ἐπωδύνου ἀγρυπνίας της. Πολλάκις δὲ αἱ ἧττον ζωηραὶ κινήσεις τῆς κόρης καὶ ἡ ἧττον ἀργυρόηχος φωνή της, ἐφείλκυον τὴν προσοχὴν τοῦ πατρός.

— Τί ἔχεις πάλι σήμερα;

— Δὲν ἐκοιμήθηκα καλά.

Ὁ πατὴρ την παρετήρει ἐπ' ὀλίγον, ἔπειτα δὲ ἐπειδὴ ὅπως δήποτε δὲν ἐφαίνετο ἀσθενής,

Digitized by Google

αὐτὸς μὲν ἐπανέστρεφε πρὸς τοὺς διαλογισμούς του, ἐκείνη δὲ ἐπανελάμβανε τὴν ἄλυσιν τῶν καθημερινῶν αὐτῆς ἀσχολιῶν.

Μετὰ πολὺν δὲ τέλος χρόνον ὁ Σίμων παρετήρησε σύμπτωσίν τινα μεταξὺ τῶν νυκτερινῶν ἐκδρομῶν του καὶ τῶν ἀϋπνιῶν τῆς κόρης του.

— Ὅταν ἀργῶ νὰ ἔλθω κοιμᾶσαι ἄσχημα; τὴν ἠρώτησεν ἡμέραν τινὰ ἀποτόμως. Ὅταν 'μπαίνω, σὲ ξυπνῶ, δὲν εἶν' ἀλήθεια;

— Ὄχι, πατέρα μου, παρὰ μόνον «δὲν μου κολλᾷ ὕπνος» πρὶν ἔλθῃς, εἶπεν ἡ Μαρκέλλα μετ' ἀθῳότητος Ἀλλ' ὅμως ἰδοῦσα τὸ νέφος ὅπερ διῆλθε πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ πατρός της, σπεύσασα προσέθηκεν: Ὤ! καλέ, δὲν εἶνε τίποτα! Μὴν ἀνησυχεῖτε.

Ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας ὁ Μονφὸρτ ἔμεινεν οἴκοι τὴν ἑσπέραν· ἀλλὰ τὸ κατέχον αὐτὸν πάθος τῆς ὑπνοβασίας ἦτο ἰσχυρότερον τῆς θελήσεώς του. Μετὰ μυρίας μάχας μεμφόμενος ἑαυτὸν ὡς κακὸν πατέρα, ἐξῆλθε κρύφα ἑσπέραν τινὰ ὑπολαβὼν τὴν Μαρκέλλαν ὡς ὑπνώττουσαν, καὶ ἀπὸ τῆς ἑσπέρας ἐκείνης ἐπανέλαβε τὰς νυκτερινὰς ἐκδρομάς του. Ἡ Μαρκέλλα ὑπεκρίθη τὴν ἐπιοῦσαν ἐπίπλαστον φαιδρότητα, καὶ ὁ Σίμων ἐξαπατηθεὶς οὐδεμίαν ἀπέδειξε τύψιν συνειδότος.

Καὶ ὅμως οὐχ ἧττον ὁσημέραι ἐγίνετο ἰσχνοτέρα ἡ κορασὶς ἐκείνη ἡ ὑψηλὴ καὶ λεπτὴ καὶ χαριεστάτη ὡς αἱ εἰκονιζόμεναι ὑπὸ τῶν ζωγράφων νύμφαι. Καθίστατο δὲ διαφανὴς ὡς λυχνία ἐξ ἀλαβάστρου, καὶ τὰ ὁσημέραι μεγεθυνόμενα ὄμματά της ἐλάμβανον μᾶλλον ἔκφρασιν ἰδεώδη, ἥτις θὰ ἐνεποίει τρόμον εἰς μητέρα. Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἤρχετο καὶ τὴν ἔβλεπεν ἅπαξ τοῦ μηνός, τὴν συνώδευεν εἰς τὸν περίπατον τῇ ἀδείᾳ, ἐννοεῖται, τοῦ Μονφὸρτ καὶ ἐπέστρεφον μετὰ μίαν ὥραν. Μετὰ τὰς ἐπισκέψεις ταύτας τῆς Τριανταφυλλιᾶς ἡ Μαρκέλλα, ἀναζωογονουμένη ἐπ' ὀλίγην ὥραν, ἐγίνετο πάλιν ὠχροτέρα καὶ μᾶλλον βραδυκίνητος· διότι αἱ βραχεῖαι αὗται παρουσίαι τῆς Τριανταφυλλιᾶς ἀναμιμνήσκουσαι αὐτὴν τὸ παρελθόν, ἦσαν εἰς αὐτὴν τὸ ἀσφαλέστατον καὶ δραστικώτατον τῶν δηλητηρίων.

Ἡμέραν τινὰ ἡ Τριανταφυλλιὰ ἔρριψε λόγον τινὰ πρὸς τὸν Μονφὸρτ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Μαρκέλλας.

— Δὲν εἰξέρω ἐγὼ τί ἰδέα ἔχετε, ἐγὼ ὅμως νὰ σας 'πῶ τὴ μαύρην ἀλήθεια βλέπω πῶς τὸ κορίτσι «θὰ το φάγῃ ἡ λύπη». Τάχα πῶς εἶνε κανεὶς πατέρας, θαρρεῖτε πῶς ἐτελείωσε καὶ δὲ μένει ἄλλο τίποτα;... Εἶστε νοικοκύρις, μὰ ἐγώ, τί νὰ σας 'πῶ, θὰ εἶν' ἀπὸ Θεοῦ ἂν 'μπορέσῃ τὸ καϋμένο νὰ ζήσῃ νὰ γίνῃ δεκάξη χρονῶ. Ἐγὼ ἂν μ' ἀρωτήσετε δὲν το πιστεύω νὰ βαστάξῃ ἀκόμα ἕνα χρόνο.

Καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἀπῆλθεν οὐδόλως φροντίζουσα νὰ ἀκούσῃ τὰς σκέψεις τοῦ Μονφόρτ.

— *Κούφταλο!* εἶπεν ὁ Σίμων ἐν ᾧ ἔκλειεν ἡ Τριανταφυλλιὰ τὴν θύραν. *Γρουσούζα* ποὺ ἀνὰ φᾶς τῇ γλῶσσά σου». Ἄρρωστη ἡ Μαρκέλλα! ἀκοῦς ἐκεῖ λόγια!

Καὶ ἀνεκάγχασεν, ἀλλ' ὁ ἄνευ ἤχους γέλως του ἐφάνη εἰς αὐτὸν δύσηχος. Ἐγερθεὶς δὲ ἐκ τοῦ θρονίου του ἀνοίγει τὴν θύραν τὴν διαχωρίζουσαν τὸ δωμάτιόν του ἀπὸ τοῦ δωματίου τῆς κόρης του.

— Μαρκέλλα, τῇ εἶπεν ἄνευ προοιμίων, ἀλήθεια, εἶσαι ἄρρωστη;

— Ἐγώ; εἶπεν ἡ κορασὶς στρέφουσα πρὸς αὐτὸν τὸ λευκὸν πρόσωπόν της, ὅπερ ἕνεκα τοῦ περιπάτου εἶχε στίγματα ῥοδόχροα ἀκανόνιστα. Ἔχω 'λίγη *τεμπελιά*, μὰ δὲν εἶμαι ἄρρωστη.

— Τεμπελιά; ἐπανέλαβεν ὁ πατὴρ βλέπων αὐτὴν ἐργαζομένην ὡς πάντοτε.

— Ναί, ὅταν συγυρίσω ἢ ἐργασθῶ, ἔτσι μου ἔρχεται ἔξαφνα ὕπνος. Ὡς φαίνεται ἐπειδὴ δὲν γυμνάζομαι πολύ. Καὶ ἔπειτα κάποτε πονῶ ἐδῶ προσέθηκε θέτουσα τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς καρδίας της, ἀλλὰ λέω πῶς θὰ εἶνε γιατὶ μεγαλώνω.

Καὶ ἐμειδίασεν ἀγγελικὸν μειδίαμα, ὁ δὲ Σίμων ἐνόμισεν αἴφνης ὅτι ἔβλεπεν ἐνώπιόν του τὴν γυναῖκά του.

— Πονεῖς αὐτοῦ δά, εἶπε δακρύων τὴν καρδίαν.

— Ναί, πότε πότε μοῦ φαίνεται ὅτι δὲν κτυπᾷ καὶ τότε πονῶ πολύ. Ἀλλὰ δὲν εἶνε μεγάλο πρᾶγμα, τὸ ὑποφέρω πολὺ καλά. Τοῦτο, ὡς φαίνεται, μὲ κάνει *τεμπέλα*.

Ὁ Σίμων ὑπετονθόρυσε τὸ τετριμμένον: Δὲν ἔχεις τίποτα, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν του.

Ποσάκις, — πολλὰ παρῆλθον ἔκτοτε ἔτη· ἡ σύζυγός του εἶχεν εἴπῃ πρὸς αὐτόν: Πονῶ ἐδῶ, ἐπιθέτουσα τὴν διαφανῆ χεῖρά της ἐπὶ τῆς ἀσθενοῦς καρδίας της! Ὕψωνε δὲ τότε τοὺς ὤμους καὶ τῇ ἀπεκρίνετο ὅτι ὅλαι αἱ γυναῖκες κάμνουν τὴν *ντελικάτη*. Ὁσάκις δέ τῳ παρεπονεῖτο ὅτι εἶνε καταπεπονημένη, τῇ ἀπεκρίνετο ὅτι εἶνε *τεμπέλα*.... Τὴν δὲ ἡμέραν ... τὴν ὑστάτην ἡμέραν ὅτε ἐζήτει παρ' αὐτοῦ ὡς χάριν μιᾶς νυκτὸς ἀνάπαυσιν, τὴν ἀνάπαυσιν τοῦ τάφου, τί τῇ ἀπεκρίθη; Ἐφρικίασεν ἀπὸ κορυφῆς μέχρι ποδῶν ἀναλογιζόμενος τὸν τότε τρόπον του, ὃν νῦν δικαίως ἀπεκάλει κτηνώδη ὠμότητα.

— Νὰ λοιπὸν ποὺ ἡ Μαρκέλλα τῆς ἔμοιασε! διενοήθη ὁ Σίμων, νὰ λοιπὸν ποὺ κοντεύουμε νἄχωμε καὶ μὲ τὴν κόρη « τὰ αὐτὰ τοῖς αὐτοῖς »! Κτῆνος ἐγωϊστά! ὁ περὶ οὐδενὸς ἄλλου σκεπτόμενος ἢ περὶ σεαυτοῦ καὶ μόνου, δὲν ἐπλάσθης ἵνα ἔχῃς οἰκογένειαν!

Καὶ κρύψας τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τῶν χειρῶν του ἔμεινεν ἱκανὴν ὥραν διαλογιζόμενος. Καθ' ἣν δὲ στιγμὴν κατετρύχετο ὑπὸ τῆς πικροτάτης τῶν μυχίων αὐτοῦ θλίψεων, ᾐσθάνθη ἁβρὰν χεῖρα τιθεμένην ἐπὶ τοῦ ὤμου του

Digitized by Google

— Πατέρα, εἶπεν ἡ Μαρκέλλα, ἐλπίζω πῶς δὲν εἴσαστε λυπημένος.

Ἀπέσυρεν ὁ Σίμων τὰς χεῖράς του καὶ ἐβύθισε τοὺς σκυθρωποὺς ὀφθαλμούς του εἰς τοὺς πρὸς αὐτὸν ἐρχομένους διαυγεῖς ὀφθαλμοὺς μετ' ἐκφράσεως φιλοστόργου ἀνησυχίας.

— Νὰ μὴ λυπᾶσθε, πατέρα, ὑπέλαβεν ἡ μελῳδικὴ φωνή, καὶ μάλιστα ἐξ αἰτίας μου. Ἠξεύρω ἐγώ, ἡ Τριανταφυλλιὰ θὰ σας εἶπε καμμιὰν ἀνοησία, ἀλλὰ σεῖς, πατέρα, μὴν ἔχετε καμμιὰν ἔννοια, μή την ἀκοῦτε, αὐτὴ ἐξεκούτιανε καὶ δὲν πρέπει νά την ξεσυνερίζεσθε. Ἐγὼ εἶμαι μαζί σας μιὰ χαρά, πατέρα μου, μὴ σας μέλῃ.

— Σοῦ το εἶπε λοιπόν, εἶπεν ὁ Σίμων μετ' ἀγωνίας, ὅτι δὲ θὰ εἶχες καλὴ ζωὴ μαζί μου;

— Ὄχι, πατέρα, ποτὲ δέν μου εἶπε τέτοιο λόγο, ἀπεκρίθη ἡ κορασὶς μετ' εἰλικρινείας ἀναμφισβητήτου, ἂς ἀφήσωμεν αὐτὴν τὴν ὁμιλία· ἀλλὰ βλέπω ὅτι ἡ Τριανταφυλλιά το πιστεύει. Ἔχει πολὺ ἄδικο, ἐγὼ εἶμαι μαζί σας μιὰ χαρά, πατέρα μου. Τί χαρὰ πού σας εὑρῆκα ἔπειτ' ἀπὸ τόσα χρόνια.

Καὶ ἡ ἀργυρόηχος φωνὴ ὑγράνθη διὰ δακρύων, ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ γενόμενοι πρὸς στιγμὴν λαμπρότεροι, ἐξηκολούθουν μειδιῶντες.

— Δεκαοχτὼ τώρα μῆνες εἴμαστε μαζί, πατέρα, ὑπέλαβεν ἡ Μαρκέλλα. Ἔπειτ' ἀπὸ λίγο θὰ γίνω δεκαπέντε ἐτῶν, καὶ ποτέ μου δὲν ἐχάρηκα ὅσο σήμερα, ὅπου σας ηὗρα. Καὶ ἔπειτα σεῖς μὲ καλόχετε τόσον ὡραῖα ἂν καὶ ἐγὼ σᾶς . . .

Ἡ φωνή της κατέστη ὀλίγον τι ἐξηντλημένη καὶ ἀδύνατος, τὸ μειδίαμα ἐξηφανίσθη καὶ ὅλον τὸ εὔθραυστον καὶ θελκτικὸν τῆς νεάνιδος κατεπιέζετο ὑπὸ ἀκαταβλήτου μελαγχολίας. Ὁ Σίμων ἐγερθεὶς ἔλαβεν αὐτὴν διὰ μιᾶς ἐν ταῖς ἀγκάλαις του καὶ ἀτενίζων πρὸς αὐτὴν ἐξ ὅλης αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, εἶπε :

— Πέ μου πῶς με ἀγαπᾷς, 'πέ μου πῶς εἶσ' εὐτυχισμένη, ἂς εἶνε καὶ ψέμα δὲν εἶνε ἁμαρτία!

— Ἄχ! πατέρα μου! σᾶς ἀγαπῶ! ἀνεφώνησεν ἡ Μαρκέλλα καταπόρφυρον ἔχουσα τὸ πρόσωπον.

— Ναί, εἶνε ἀλήθεια, μ' ἀγαπᾷς, ἀλλὰ ἂν εἶσαι καὶ εὐχαριστημένη, τὸ πρᾶγμα διαφέρει! Ἕνας ἐκεῖ γεροπαράξενος, μουρμουριάρης σὰν κ' ἐμένα δὲν εἶνε γιὰ νὰ κάθεται μαζί σου, δέ σου πρέπει μιὰ τέτοια συντροφιά. Ἐγὼ ὅλα τα ἤθελα 'δικά μου... τὸ ἔκαμνα ὅμως γιὰ καλό, τώρα το βλέπω κ' ἐγὼ πως δὲν εἶχα δίκαιο. Ἔχε τὸ λοιπὸν 'λίγην ὑπομονήν, ἀγάπη μου, καὶ θὰ 'περάσῃς, ὅπως σου ἀξίζει.

— Μήπως καὶ σκοπεύετε νά μ' ἀφήσετε καὶ νὰ φύγετε; ἠρώτησεν ἡ Μαρκέλλα καταληφθεῖσα ὑπὸ φρίκης.

— Ὄχι... μεῖνε ἥσυχη, «τὸν κόσμο θὰ κάνω ἄνω κάτω» γιὰ νὰ σ' εὐχαριστήσω. Ἀγάπα με μόνον ὅπως μ' ἀγαποῦσες ὡς τώρα, καὶ σου ὑπόσχομαι νὰ φανῶ ἄξιος τῆς ἀγάπης σου.

Ἡ Μαρκέλλα ἔκλαυσεν ἀκούσασα τοὺς λόγους τούτους τοῦ πατρός της. Διανοουμένη δὲ ὅτι πιθανὸν νὰ ἔδωκεν ἀφορμὴν ὑπονοίας εἴτε εἰς τὴν Τριανταφυλλιὰν εἴτε εἰς τὸν πατέρα της ὅτι ἐδυσφόρει καὶ ἐλυπεῖτο ἐνδομύχως, ἐταράσσετο αἰσθανομένη τύψιν συνειδότος. Ἀλλ' ὁ Σίμων κατώρθωσε νά την καθησυχάσῃ διὰ λόγων παραμυθητικῶν, καὶ τὴν ἑσπέραν ἡ Μαρκέλλα ἦτο ἤρεμος καὶ φαιδροτέρα ὅσον ἀπὸ πολλοῦ χρόνου δὲν ἦτο τοιαύτη.

ΛΗ'

— Ἐξοχώτατε, εἶπεν ὁ Μονφὸρτ διστάζων πως, ἐν ᾧ γηραιὸς ἰατρός τον παρετήρει χωρὶς νά τον ἐνθαρρύνῃ, ἡ γυναῖκά μου ἐπέθανε ἀπὸ τὴν καρδιά της, καὶ ἤθελα νὰ μάθω ἂν αὐτὲς ἡ ἀρρώστιες εἶνε κληρονομικές.

— Καμμιὰ φορά, ἀπεκρίθη ὁ ἰατρός.

Ὁ Σίμων ἀπέμεινε σύννους, διότι ἐκεῖνο ὅπερ ἔμελλεν ἤδη νὰ εἴπῃ ἐστοίχιζεν εἰς αὐτὸν πολὺ μᾶλλον ἢ ἡ ὑψίστη τῶν θυσιῶν. Τέλος ἐλάλησε.

— Ἡ Μαρκέλλα αἰσθάνεται παλμό, καὶ στενοχώρια, λέγει πῶς κάποτε ἡ καρδιά της σταματᾷ καὶ την πονεῖ.

— Δὲν εἶνε παράξενον, εἶπεν ὁ ἰατρὸς οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην συγκίνησιν ἀποδεικνύων.

Ἀλλ' ὁ Μονφὸρτ τον παρετήρησεν ἐξωργισμένος.

— Καὶ δέ σας μέλει; εἶπε, δὲν εἶνε λοιπὸν σπουδαῖον;

— Εἰμπορεῖ νὰ γίνῃ σπουδαῖον, καὶ ὄχι ὅτι δέν με μέλει, ἀλλὰ τὸ φάρμακον « δὲν εἶνε 'ς τὸ χέρι μου ».

— Τί χρειάζεται λοιπόν; ἠρώτησεν ὁ πατὴρ νεύων κάτω τοὺς ὀφθαλμοὺς ὥς τις ἔνοχος.

— Ἀέρα, περίπατον, περιποίησιν, ζωὴν καλὴν καὶ ἡσυχην . . . ὄχι δάκρυα, ποτέ, διότι αὐτὰ εἶνε τὰ ἀσφαλέστατα δηλητήρια...

Ὁ Μονφὸρτ παρετήρησε τὸ ἔδαφος καὶ οὐδὲν εἶπε. Μετὰ μίαν δὲ στιγμὴν παρετήρησε τὸν ἰατρὸν ὅστις ἐν τῷ τεταραγμένῳ βλέμματι τοῦ πατρὸς εἶδε δάκρυα.

— Ἐγὼ τὴν ἔκαμα δυστυχῆ, ὑπέλαβεν ὁ πατὴρ ἄπελπις, τῆς ἐστέρησα τὴν Τριανταφυλλιά, —μά σου εἶνε μιὰ γυναῖκα ἀνυπόφορη—ἀλλὰ ἡ κόρη μου τὴν ἠγάπα: τῆς ἐστέρησα τὸν ἀέρα, τὸν περίπατον, τὰς διασκεδάσεις . . . 'πέτε μου, ἐξοχώτατε, τί νὰ κάμω . . . δὲν εἶμαι ἄνθρωπος νὰ ἔχω κόρη. Εἶνε ἀκόμη καιρὸς νὰ σώσω τὸ παιδί μου ἀπὸ τὸ Χάρο;

Ἐλάλει δὲ ταχέως καὶ δὲν ἤθελε νὰ σπογγίσῃ τὰ δάκρυά του, φοβούμενος μήπως τον ἴδῃ ὁ ἰατρός· ἀλλ' ὁ γηραιὸς ἐγίνωσκε νὰ βλέπῃ χωρὶς νὰ κυττάζῃ. Ἀπεκρίθη λοιπὸν ἐνθαρρύνων αὐτὸν καὶ σχεδὸν μετὰ φαιδρότητος:

Digitized by Google

— Ἀπὸ τὸ Χάρο; Μὰ δὲν ἐφθάσαμεν ἀκόμα ὡς αὐτοῦ, δόξα τῷ Θεῷ! Ἡ Μαρκέλλα θὰ ζήσῃ ἑκατὸν ἔτη, ἐλπίζω! Βέβαια ἐκληρονόμησε διάθεσιν εἰς τὰ καρδιακὰ νοσήματα, ἀλλὰ εἰς τὴν ἡλικίαν της θεραπεύεται εὐκόλως, καὶ δὲν πιστεύω νὰ εἶνε προσβεβλημένη σπουδαίως. Νά μού την φέρετε νά την ἰδῶ.

— Μάλιστα, ἐξοχώτατε, εἶπεν ὁ Σίμων ἄπελπις. Ὅμως ἐγὼ εἰξεύρω τί εἶνε ἡ ἰατρειά της, νὰ μὴ ζῇ κοντά μου, δὲν εἶμ' ἐγὼ ἄξιος νὰ ἔχω κόρη...

— Τί λόγια εἶν' αὐτά! ἀνεφώνησεν ὁ ἰατρός. Ἀρκεῖ μόνον νὰ πάρετε πάλιν τὴν Τριανταφυλλιάν.

— Ποτέ, ἔγρυξεν ὁ εὐερέθιστος Μονφόρτ. Καμμιὰν ἡμέραν θὰ πιασθοῦμεν οἱ δύο μας καὶ θὰ σκοτωθοῦμε.

Ἱλαρότητα ἄκραν ᾐσθάνθη ὁ γηραιὸς ἰατρὸς φαντασθεὶς καὶ μόνον τὴν Τριανταφυλλιὰν φονεύουσαν ἄνθρωπον· συνεφώνησεν εἰς τοῦτο καὶ ὁ Μονφόρτ, ἀλλ' ὅμως ταυτοχρόνως ἐβεβαίωσεν ὅτι ἦτο τῶν ἀδυνάτων νὰ συζήσῃ μετὰ τῆς γηραιᾶς θεραπαίνης χωρὶς νὰ ἐκτροχιασθῇ δεκάκις τῆς ἡμέρας.

— Τὸ εἰξεύρω ὅτι εἶνε γυναῖκα ποὺ δὲν ἔχει ἄλλη 'ς τὸν κόσμο σὰν αὐτή, μὰ ἐγώ, ἰατρέ μου, μὲ τὴ δοκιμὴ ποὺ ἔκαμα, βλέπω πῶς δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ ζῶ μαζὶ μὲ τέτοιους ἀνθρώπους· «κοντὸς ψαλμὸς ἀλληλούϊα!».

Ὁ ἰατρὸς διενοεῖτο καὶ ὁ Μονφόρτ τον παρετήρει ἀγωνιῶν.

— Εἶμαι ἄνθρωπος ἡλικιωμένος, προσέθηκεν ὁ ἀξιόλογος ἀνήρ, ἔχω καὶ ἐγὼ τῆς παραξενιές μου καὶ ἡ ὑπηρέτριά μου εἶνε πολὺ περισσότερον μανιακὴ ἀπὸ τὴν καϋμένην τὴν Τριανταφυλλιάν. Ἀλλὰ δέν μου λὲς πῶς σου φαίνονται οἱ Βρεῶ;

— Οἱ Βρεῶ; Τί νὰ κάμουν οἱ Βρεῶ; εἶπεν ὁ Σίμων ἐξαγριούμενος.

— Πρίν σ' ἀποκριθῶ, εἰπέ μου τί σχέδια ἔχεις διὰ τὴν Μαρκέλλαν.

— Δὲν ἔχω κανένα σχέδιο, ἀπεκρίθη ὁ Σίμων ἀγρίως. Θὰ κάμω τὸ συμφερώτερο. Ἐσκόπευα νὰ την βάλω ἐσωτερικὴ σὲ κανένα σχολεῖο, καὶ ἴσως...

— Ἀξιόλογα, εἶπεν ὁ ἰατρὸς ἐπιδοκιμάζων διὰ νεύματος τῆς κεφαλῆς. Καὶ ἀπὸ σχολεῖα ἄλλο τίποτε· ἡ μόνη δυσκολία εἶνε νὰ ἐκλέξωμεν. Καὶ τότε σὺ τί θὰ κάμῃς;

— Ἔτσι μου ἔρχεται νὰ φύγ' ἀπὸ 'δῶ, εἶπεν ὁ Σίμων ἐνδοιάζων. Ἂν τη βάλω τὴ Μαρκέλλα ἐσωτερική, δὲν θά μου περισσεύουν...καὶ ἡ προῖκά της δὲν εἶνε μεγάλο πρᾶγμα, ἐγὼ ἤθελα νά την αὐξήσω... καὶ ἔπειτα δὲν ἔχει καὶ τὴν ἀνάγκη μου, ἡ Μαρκέλλα, καὶ ἂν λείψω δὲν θὰ της ἀποφανῇ πολύ...

— Ἂν θέλῃς νά την ἀρρωστήσῃς, ξαναπέ το ἄλλη μιὰ φορά! εἶπεν ὁ ἰατρὸς μετ' αὐστηρότητος. Καὶ στοχάζεσαι ὅτι ἡ κόρη σου δὲν σε ἀγαπᾷ; Πιστεύεις ὅτι θὰ ἠμποροῦσε νὰ ζήσῃ τόσον καιρὸν μαζί σου, χωρισμένη ἐκείνων τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀγαπήσῃ, ἐὰν δὲν εὕρισκε πλησίον σου ἀποζημίωσιν δι' ὅσα ἔχασε;

— Ἔτσι ἒ! εἶπεν ὁ πατὴρ συγκεκινημένος ἅμα καὶ μεστὸς χαρᾶς. Καὶ ἂν μείνω; προσέθηκε κλονισθείσης τῆς ἀποφάσεώς του.

— Τότε, φίλε μου, πρέπει νὰ συναινέσῃς νὰ μὴν εἶσαι ἀκοινώνητος, νὰ γίνῃς κοινωνικὸς ἄνθρωπος, νὰ πηγαίνῃς εἰς τὰς φιλικὰς οἰκογενείας, νὰ δέχεσαι ἐπισκέψεις, νὰ εὕρῃς καλὰς φίλας τῆς κόρης σου...

— Δὲν θὰ τὸ κατορθώσω! εἶπεν ὁ Μονφόρτ στενάζων μετ' ἀθυμίας. Ἐγὼ εἶμαι ἕνας ἀγριάνθρωπος, δὲν εἶμαι γιὰ τὸν κόσμο... Καλλίτερα νὰ φύγω... καὶ δὲ θέλω ἄλλο παρὰ νά με θυμᾶται καμμιὰ φορὰ καὶ νὰ λέγῃ: «καλή του ὥρα τοῦ πατέρα μου!»...

— Δὲν πρέπει νὰ φύγῃς, εἶπεν ὁ ἰατρὸς τείνων μετ' ἀγάπης τὴν χεῖρα πρὸς τὸν βραχίονα τοῦ Σίμωνος, βάλε την ἁπλῶς ἐσωτερικήν...

— Καὶ ἐγώ; τί θὰ γίνω; ἀνεφώνησεν ὁ τάλας πατὴρ ἐγειρόμενος. Ἐγὼ ποὺ την ἔχω συνηθίσῃ, τοὺς εὐγενικοὺς τρόπους της, τὴν καλή της γνώμη, νὰ ἀπομείνω μοναχὸς καὶ ἔρημος μέσα 'ς τὴ φωλιά μου, καὶ θἄρχεται νά με βλέπῃ κάθε Κυριακή, δὲν εἶν' ἀλήθεια; Ὄχι, ἐξοχώτατε, ἂν την ἀποχωρισθῶ τὴν κόρη μου, θά το ἀποφασίσω γιὰ νὰ ἔχω ἀφορμὴ νὰ «δουλεύω σὰν τὸ σκυλί», νὰ «δίνῃ ὁ νοῦς» μου καὶ νὰ παρηγοροῦμαι ὅτι γιὰ τὴν κόρη μου δουλεύω... Ἀλλὰ θὰ ἔρχωμαι νά την βλέπω κάποτε γιὰ νὰ μή με ξεχάσῃ... γιὰ νά μ' ἀγαπᾷ...

Καὶ ἔκλινε τὴν κεφαλὴν εἰς τὸ στῆθός του καὶ ἐστράφη. Ὁ δὲ ἰατρὸς σεβόμενος τὴν συγκίνησίν του, ἐσιώπησε καὶ ἀφ' οὗ ὁ Σίμων συνῆλθε, θλίβων ἰσχυρῶς τὴν χεῖρά του εἶπε:

— Εἶσαι, φίλε μου, ἄνθρωπος ἀξιόλογος καὶ πατὴρ ἄριστος. Ἂς περάσῃ ὀλίγος καιρὸς καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ συμβιβασθῇς μὲ τὴν Μαρκέλλαν καὶ τὰ πράγματα θὰ διορθωθοῦν... ἓν ἢ δύο ἔτη ἀρκοῦν.

— Ἄχ! ἐξοχώτατε, «ὁ Θεὸς καὶ ὁ λόγος σου!» εἶπεν ὁ Σίμων στενάζων ἐκ τῶν μυχίων τῆς καρδίας του.

[Ἕπεται τὸ τέλος].

Η τόλμη τοῦ ἐκφράζειν τὴν ἰδίαν γνώμην εἶνε εἷς τῶν ζωτικῶν ὅρων τῆς αὐτοτελείας τοῦ χαρακτῆρος. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ τις ἰδίας πεποιθήσεις καὶ νὰ μὴ εἶνε ἡ σκιὰ ἢ ἠχὼ ἄλλου.

Digitized by Google

ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ

Ζ'.

Ἀπὸ Ζυρίχης εἰς Λουζέρνην — Περὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ ἁπλῶς Πιλάτου — Ὁ ὑψηλότερος τῆς γῆς ὄνος — Λίμναι καὶ ποταμοί, τοπεῖα καὶ ὄρη — Ἡ Λουζέρνη — Αἱ ἐν τῇ προκυμαίᾳ ἀπόκρεῳ — Τὸ κύκλῳ πανόραμα — Τὸ μνημεῖον τοῦ λέοντος — Παρεκκλήσιον καὶ καταστήματα ἐν τοῖς πέριξ — Προϊστορικοὶ πάγοι — Ἀπόπειρα .... γεωλογίας — Μία συμβουλή. — Ὁ ἕνας μῆνας τρέφει τοὺς δώδεκα — Νέα θεραπεία κατὰ τῆς παχυσαρκίας — Ἀναχώρησις διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου τῆς λίμνης — Λόγοι παραιτήσεως ἀπὸ σχεδίων — Ὁ ἀσπονδότερος ἐχθρὸς τοῦ περιηγητοῦ ἐν Ἑλβετίᾳ — Ἀριστοκρατικαὶ καὶ ῥιζοσπαστικαὶ ἀρχαὶ — Ἡ λίμνη τῶν τεσσάρων Καντονίων — Ἐπίδρασις Σχίλλερ — Περιγραφὴ τῶν ἀκτῶν καὶ ἀναζήτησις ἐφαμίλλων — Ἄφιξις εἰς Φλύλεν.

Τὸ ἀπὸ Ζυρίχης εἰς Λουζέρνην ταξείδιον εἶνε μόλις δίωρον. Καὶ ὅμως ὁπόσας ἀπολαύσεις παρέχει τῷ ταξειδιώτῃ κατὰ τὰς δύω ταύτας ὥρας ἡ μαγευτικὴ φύσις, ἣν διασχίζει ὁ σιδηρόδρομος, παρακάμπτων τὸν ποταμὸν Sihl καὶ ἀκολουθῶν τὸν δρόμον του ἄνωθεν τῆς γραφικῆς κοιλάδος τοῦ Λιμμάτου (Limatthal), ἐνῷ δεξιᾷ μὲν παρουσιάζει βλάστησιν ἄφθονον καὶ λόφους μετὰ γραφικωτάτων ἐπαύλεων ἢ ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῶν κορυφῶν των, ἀριστερᾷ δὲ πλήρη τὴν ἄλυσσον τῶν Ἄλπεων!

Καὶ καθόσον πλησιάζομεν πρὸς τὸ τέρμα τοῦ δρόμου προβάλλει μᾶλλον εὐδιάκριτος ὁ Πιλάτος, τὸ ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας τοσούτους μύθους καὶ τοσαύτην φρίκην ἐμπνεῦσαν ὄρος, οὗτινος πᾶσα κλιτὺς ἐγέννησε μίαν παράδοσιν, χαρίζουσαν ἕκαστον βράχον αὐτοῦ, ὡς κατοικίαν, εἰς δράκοντας καὶ νηρηΐδας! Ἀλλὰ τὸ μᾶλλον παράδοξον μυθολόγημα τῶν περὶ τοῦ ὄρους τούτου λεχθέντων εἶνε, ὅτι ὁ Πόντιος Πιλάτος, μεταμελόμενος ἐπὶ τῇ τοῦ Ἰησοῦ καταδίκῃ, κατέφυγεν ἐκεῖ ἀλλ' ὑπὸ τύψεων τοῦ συνειδότος, μεθ' ὅλον τὸ νίψιμον τῶν χειρῶν αὐτοῦ, κατατρυχόμενος, ἐκρημνίσθη ἀπὸ μιᾶς τῶν δέκα τοῦ ὄρους κορυφῶν, τῆς καλουμένης Widderfeld, εἰς τὴν ὑποκειμένην λίμνην, ὅπου ἐπνίγη καὶ εὗρεν ἡσυχίαν ἀπὸ τῶν καταδιωκουσῶν αὐτὸν ἐριννύων, χαρίσας ἐν ταὐτῷ καὶ τὄνομά του τῷ ὄρει καὶ τῇ λίμνῃ. Ἀλλ' ἡ παραγωγὴ τοῦ ὀνόματος φαίνεται, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ζητηθῇ ἀπὸ τὸν ἀτυχῆ ἀντιπρόσωπον τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων ἐν Ἰουδαίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ τὴν γλῶσσαν αὐτῶν. Διότι mons pile alus σημαίνει *ὄρος πίλῳ κεκαλυμμένον*, καὶ ἔχει πιθανώτερον τὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς διαρκῶς σχεδὸν σκεπαζούσης τὸ ὄρος ὁμίχλης, ἥτις καὶ ἡμᾶς ἐμποδίζει κατὰ τὸ ταξείδιον νὰ διακρίνωμεν καλῶς τὸ γραφικὸν καὶ ἀλλόκοτον σύμπλεγμα τῶν δέκα αὐτοῦ ὑπερηφάνων κορυφῶν, ὧν ἡ ὑψίστη ἔχουσα 2123 μέτρων ὕψος ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, φέρει τὸ ἥκιστα ποιητικὸν ὄνομα *ὄνος* (Esel). Ὢ ὄνου δυσθεώρητον ὕψος!

Ἐν τούτοις ὑπερβαίνομεν τὸν σταθμὸν τῆς πόλεως Zug, ἥτις εἶνε πρωτεύουσα τοῦ ὁμωνύμου καὶ μικροτέρου τῆς Ἑλβετίας Καντονίου καὶ ἐφ' ὅσον προχωροῦμεν φαίνεται ἀπωτέρω ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πρὸς ἡμᾶς πλησιάζουσα ἡ ἐκ τοῦ ὀνόματος τούτου Zugersee καλουμένη λίμνη, διὰ πλαισίου μεγαλοπρεπῶν καρυῶν καὶ καστανεῶν περιβαλλομένη, ἐξόχως ῥομαντικὴ τὴν ἄποψιν καὶ ἐμπνέουσα ἐν τῇ ἀντιθέσει τῆς ἀργυρᾶς ἐπιφανείας της καὶ μυστηριώδους καλλονῆς τοῦ πέριξ φυλλώματος τὰς εἰδυλλιακὰς φαντασιοπληξίας, ἐπιρρωννυμένας ἐκ τῆς γειτνιάσεως τοῦ ὑπερκειμένου ὄρους Rigi, ὅπερ λούει τὰς ὑπωρείας του ἐν τοῖς ὕδασιν αὐτῆς.

Οὕτω διὰ τοπείων ἀπαραμίλλου καλλονῆς ἀκολουθεῖ ὁ μέχρι Λουζέρνης δρόμος, καὶ ἐδῶ μὲν ἡ πλήρης θελγήτρων ἄποψις τοῦ Rigi συγκεντροῖ τὰ βλέμματα ἐπὶ μακρόν, ἐκεῖ δὲ ἡ σειρὰ τῶν Ἄλπεων ἀποκαλύπτουσα μίαν μετὰ τὴν ἄλλην τὰς μεγαλοπρεπεῖς κορυφάς της, μέχρι τῆς ἐκπληττούσης ἐκείνης τοῦ ὄρους *τῆς Παρθένου*, καὶ εἶτα πάλιν ὁ Πιλάτος, ὄντως ὡς ὑπὸ πίλου κεκαλυμμένος ἐκ τῆς ὁλονὲν πυκνουμένης ὁμίχλης. Ποιητικώταται καλύβαι διαδέχονται χαριτωμένας ἐπαύλεις καὶ ῥομαντικῶν δασῶν τὸ πράσινον φύλλωμα περιβάλλει, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὰς σαπφειροχρόους ἐπιφανείας τῶν πυκνῶς ἐγκατεσπαρμένων λιμνῶν. Ἐνταῦθα παρὰ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τοῦ *Ἐρυθροῦ σταυροῦ* (Rothkreuz) τὸ σμαράγδινον ῥεῖθρον τοῦ ποταμοῦ Reuss ἀποσπᾷ τὸ βλέμμα, καὶ ἀμέσως μετ' ὀλίγον, μόλις ἀφίνομεν τὸν ἀκόλουθον σταθμὸν Ἤβικον (Ebikon), ὡραία ἐκκλησία μετὰ παρακειμένου χαριεστάτου παρεκκλησίου, τὴν προσοχὴν ἡμῶν. Εἶτα πυκνὸν δάσος καὶ ἐν ἀπόπτῳ πάλιν ὁ Πιλάτος, στολίζουσι τὴν μεγαλοπρεπῆ ταύτην σκηνογραφίαν, ἥτις, ἀφοῦ διαβῶμεν ὑπὸ μικρὰν σύριγγα καὶ ὑπὲρ τὴν γέφυραν τοῦ ποταμοῦ Reuss, τελευτᾷ εἰς Λουζέρνην.

Ἡ πόλις τῆς Λουζέρνης, καίπερ πρωτεύουσα ὁμωνύμου Καντονίου, οὔτε διὰ τὸν πληθυσμὸν αὐτῆς διακρίνεται, μόλις δισμυρίους ἀριθμοῦσα κατοίκους, οὔτε διὰ τὴν ἔξοχον αὐτῆς διακόσμησιν. Εἶνε ἁπλῶς θαυμασία τοποθεσία καὶ μόνον τὰ παρὰ τὴν προκυμαίαν τῆς λίμνης πολυτελέστατα καὶ πλήρη εὐμαρείας ξενοδοχεῖα προδίδουσι τὴν ἐκεῖ ἄφθονον συρροὴν τῶν ξένων, λίαν δικαίαν ἄλλως, διότι ἡ πέριξ φύσις βυθίζει ὄντως εἰς ἔκστασιν τὸν ταξειδιώτην.

Τὸ πλῆθος τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτὴν εἶνε τόσον μέγα, ὅσον καὶ ἀλλόκοτον τὸ φύραμα ἐξ οὗ ἀποτελεῖται. Ὁ τὸ πρῶτον πατῶν τὸν πόδα του εἰς τὴν προκυμαίαν ἐκπλήσσεται εὑρισκόμενος ἐν μέσῳ σμήνους περιηγητῶν πάσης φυλῆς, γλώσσης καὶ ἀναβολῆς. Ἀμφιβάλλω ἂν ὑπάρχῃ γλῶσσα μὴ ὁμιλουμένη ὑπὸ τὰς πρὸ τῶν δύο

Digitized by Google

μεγαλοπρεπῶν ξενοδοχείων, τοῦ *τῆς Λουζέρνης* καὶ τοῦ *τῆς Ἑλβετίας*, δενδροστοιχίας, ἢ ἂν ὑπάρχῃ φαντασιοπληξία περὶ ὁδοιπορικὴν ἐνδυμασίαν, ἥτις δὲν ἀπαντᾶται ἐκεῖ ἐν πραγματικότητι. Ὁριστικῶς πιστεύει τις, ὅτι εὑρίσκεται ἐν πόλει, ἀγούσῃ ἑορτὰς ἀπόκρεων. Ἐδῶ ἄνδρες, πρὸ πολλοῦ ἀποχαιρετίσαντες τὴν νεότητα, φέρουσι περισκελίδας μέχρι γόνατος καὶ περικνημίδας ἐρίου, ἄνωθεν ὁδοιπορικῶν σανδαλίων, πρὸς παῖδας τοῦ σχολείου ἢ ἀναβάτας ποδηλάτου ὁμοιάζοντες τὴν ἀναβολήν, καὶ παρεκεῖ Ἀγγλίδες μὲ κλειστὸν μέχρις ἀποπνιγμοῦ τὸ ὑψηλὸν τῆς ἐσθῆτος αὐτῶν περιλαίμιον καὶ ὡσεὶ δι' ἀγκίστρων μέχρι σημείου, οὐχὶ πολὺ τῶν γονάτων ἀφισταμένου, ὑψωμένον ἔχουσαι τὸ ἔνδυμα αὐτῶν, κρατοῦσιν ἀνὰ χεῖρας μακρὰς ῥάβδους, οἱονεὶ ποιμενικάς, μετὰ σιδηρᾶς αἰχμῆς εἰς τὸ ἄκρον. Πλούσιος μεσημβρινός, ἂν μὴ ἀνατολίτης, ἀφίνει κῦμα καπνοῦ ἀπὸ τοῦ σιγάρου, ἡδυπαθῶς ἐπί τινος τῶν ὑπὸ τὰ δένδρα καθισμάτων ἀνακεκλιμένος καὶ χαύνως θεώμενος τοὺς παρερχομένους, ἐνῷ λάλος Γαλλίς, πλήρης χάριτος, μὲ τὴν μορφὴν ὑπὸ χαρίεντα πέπλον, ὅπως προφυλάξῃ τὸ τρυφερὸν δέρμα της ἀπὸ τοῦ πνέοντος ἀνέμου, διέρχεται στηριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος κομψοῦ κυρίου καὶ διαχέει πέριξ αὐτῆς φαιδρότητα διὰ τοῦ δροσεροῦ γέλωτός της.

Καὶ ὅταν τις ἀπὸ τοῦ πηγαινοερχομένου τούτου συρφετοῦ μεταφέρῃ τὸ βλέμμα εἰς τὴν πέριξ σκηνογραφίαν, ἐκπλήσσεται ἐπὶ τῇ μαγευτικῇ αὐτῆς καλλονῇ. Ἡ φύσις ἀληθῶς εἰργάσθη ἐνταῦθα μὲ ὅλην αὐτῆς τὴν ὄρεξιν, ὅπως πλάσῃ τὴν ἀμύθητον ταύτην γοητείαν. Εἶνε ἀδύνατον διὰ περιγραφῆς νὰ συλλάβῃ τις ἰδέαν ὅλου ἐκείνου τοῦ φυσικοῦ κάλλους. Πρέπει νὰ εἶνε ἐκεῖ, νὰ ἴδῃ ἐκτεινομένην ὑπὸ τὰ ὄμματά του τὴν κλασικὴν ἐκείνην λίμνην *τῶν τεσσάρων Καντονίων* (Vierwaldstättersee), νὰ τενίσῃ τὰς ἀπέναντί του εἰς τὰ νέφη ἐμπηγνυομένας κορυφὰς τοῦ Rigi καὶ τοῦ Πιλάτου, νὰ ῥίψῃ μακρότερον τὸ βλέμμα ἐπὶ τῶν εἰς τὸ βάθος τοῦ τοπείου διαγραφομένων χιονοσκεπῶν, ἐν πλήρει θέρει, ὀρέων καὶ ν' ἀναπαύσῃ εἶτα αὐτὸ ἐπὶ τῶν ἐγγυτέρω καὶ ἀπωτέρω καταπρασίνων λόφων καὶ τῆς λοιπῆς ἀφθόνου βλαστήσεως· πρέπει νὰ περιπατήσῃ ὑπὸ τὰς καστανέας τῆς προκυμαίας ὑπὸ τὴν ἀνταύγειαν τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός, ἢ ν' ἀποπειραθῇ νυκτερινὴν λεμβοδρομίαν ἐν τῇ λίμνῃ ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σελήνης, ἵνα αἰσθανθῇ καὶ κατανοήσῃ τὸ ἀπερίγραπτον κάλλος τοῦ ἀπαραμίλλου πανοράματος.

Ἐκεῖ, ἐπὶ τῆς προκυμαίας ταύτης, καὶ ἐγώ, ἐνεὸς καὶ ὡσεὶ διὰ μαγικῶν ἥλων καρφωμένος, διήγαγον τὸν πλεῖστον χρόνον τῆς ἐν Λουζέρνῃ διαμονῆς μου. Καὶ μόλις ἡ ἀκατάσχετος ἐπιθυμία νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν πόλιν μὲ ἀπέσπασεν ἐκεῖθεν ἐπί τινας ὥρας, ἵνα ἐπανέλθω μετ' ὀλίγον καὶ ἀπολαύσω ἀνετώτερον τὴν ἀνεκτίμητον θέαν.

Τὸ μᾶλλον ἀξιοθέατον ἐν Λουζέρνῃ εἶνε βεβαίως τὸ μνημεῖον τοῦ λέοντος. Ἀγνοῶ ἂν ὑπάρχῃ δημοτικώτερον ἔργον τοῦ Thorwaldsen τοῦ λέοντος τούτου, ὃν εἰς μικροσκοπικὰ ἀντίτυπα καὶ παντοειδεῖς ἐκδόσεις δύναταί τις ν' ἀπαντήσῃ ἀπανταχοῦ τῆς Εὐρώπης, εἰς τὸ πρῶτον τυχὸν κατάστημα εἰδῶν πολυτελείας. Καὶ εἶνε ὄντως ἀμίμητον τὸ ἔργον τοῦ Δανοῦ καλλιτέχνου. Ἐπὶ βράχου τεφροχρόου ὑπὸ τοῦ Ἑλβετοῦ γλύπτου L. Ahorn εἰς κολοσσιαῖον μέγεθος λαξευθέν, παριστᾷ λέοντα ἐντὸς σπηλαίου ἐκπνέοντα ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν τῆς Ἑλβετίας συμβόλων. Ἀκόντιον τεθραυσμένον διαπερᾷ ὅλον τὸ στῆθος τοῦ βασιλέως τῶν θηρίων, ὅστις ἐξηπλωμένος κατὰ γῆς προασπίζει καὶ θνήσκων ἔτι τὰ κατακείμενα σήματα. Τὸ ἐσβεσμένον του ὄμμα ἀναδίδει τελευταίαν τινὰ λάμψιν, ὑπὸ δὲ τὸ ἐκτάδην σεσωρευμένον σῶμά του διαφαίνεται ἔσχατόν τι φρῖγος. Ἀλλὰ μεθ' ὅλην τὴν πιστὴν ἐκτέλεσιν τοῦ κολοσσιαίου τούτου ἀντιτύπου, πόσον ὑπέρτερον εἶνε τὸ ἐντὸς τοῦ ἀπέναντι καταστήματος ἑλβετικῶν κομψοτεχνημάτων ἐπιδεικνύμενον πρότυπον!

Τὸ μνημεῖον τοῦ λέοντος κεῖται ἐν ὡραίᾳ ὑψηλῇ τοποθεσίᾳ. Πρὸ τοῦ βράχου, ἐφ' οὗ ἐλαξεύθη, μικρὰ λίμνη ἁπλώνει τὴν γαληνιῶσαν αὐτῆς ἐπιφάνειαν, διασχιζομένην ὑπὸ ὑπερηφάνων κύκνων, πίδακες δὲ ἀπὸ τῶν διαυγῶν αὐτῆς ὑδάτων προβάλλουσαι, ἐκτοξεύουσι τὸ ὕδωρ εἰς ὕψος ὑπερβαῖνον τὰς κορυφὰς τῶν περικυκλούντων τὴν λίμνην μεγαλοπρεπῶν σφενδάμνων. Τὸ μνημεῖον ἐλαξεύθη ἐκεῖ εἰς ἀνάμνησιν τῶν 800 Ἑλβετῶν σωματοφυλάκων, οἵτινες πάντες ἔπεσαν κατὰ τὰς ταραχὰς τοῦ Αὐγούστου καὶ Σεπτεμβρίου 1792 ὑπερασπιζόμενοι τὰ ἀνάκτορα τοῦ Κεραμεικοῦ. Δύω λατινικαὶ ἐπιγραφαὶ καὶ τὰ ὀνόματα τῶν 26 συμπεσόντων ἀξιωματικῶν δηλοῦσι τὴν εὐλάβειαν τῶν ἐπιγιγνομένων πρὸς τὴν μνήμην τῶν πιστῶν μισθοφόρων, οἵτινες πιστοὶ πρὸς τὸν κύριόν των, ἐπεχείρησαν ν' ἀναστείλωσι τὴν ὁρμὴν τοῦ ῥεύματος τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως. Καὶ ἔπεσαν πάντες μέχρι τοῦ τελευταίου ὑπὸ τὴν ἀκάθεκτον μανίαν τοῦ ἀφηνιάσαντος ὄχλου, ζητοῦντος νὰ ἐκβιάσῃ τὰς ὑπ' ἐκείνων φρουρουμένας πύλας τῶν βουρβωνικῶν ἀνακτόρων. Τὴν πίστιν λοιπὸν ταύτην καὶ τὴν ἀνδρείαν τιμῶντες οἱ συμπατριῶταί των καὶ τὸν πρὸς τὰς ἀρετὰς τούτων θαυμασμόν των ἐπιθυμοῦντες νὰ διαιωνίσωσιν, ἄνωθεν μὲν τοῦ λέοντος ἐπέγραψαν : Helvetiorum fidei ac virtuti (τῇ πίστει καὶ ἀνδρείᾳ τῶν Ἑλβετῶν), κάτωθεν δέ : Fortissime pugnantes ceciderunt (κρατερώτατα μαχόμενοι ἔπεσαν). Ὀλίγον ἀπωτέρω τοῦ μνημείου μικρὸν παρεκκλήσιον εἰς μνήμην τῶν ἰδίων πάλιν περιέχει τὰ ὅπλα καὶ τὰς σημαίας τοῦ σώματος αὐτῶν. Τὸ κάλυμμα τοῦ βωμοῦ

Digitized by Google

ἐφιλοτεχνήθη ὑπὸ τῆς δουκίσσης d' Angoulême, μεταξὺ δὲ τῶν λοιπῶν ἐκεῖ ἐπιδεικνυμένων ἀναθημάτων εὕρηται ἐν πρωτοτύπῳ καὶ ἡ διαταγὴ τοῦ Λουδοβίκου ΙΣΤ', δι' ἧς οὗτος παρήγγειλεν ὅπως ἀποσυρθῶσιν οἱ Ἑλβετοὶ εἰς τοὺς στρατῶνάς των, ὡσεὶ προέβλεπεν ὁ ἀτυχὴς βασιλεὺς τὸ ὀλέθριον τέλος τῆς μισθοφόρου σωματοφυλακῆς του.

Οὐχὶ εὐάριθμα μικρὰ καταστήματα, προσφέροντα εἰς πώλησιν τὰ γνωστὰ ἐκεῖνα ἐκ ξύλου ἑλβετικὰ λεπτουργήματα καὶ πλῆθος ἄλλο παντοειδῶν χειροτεχνημάτων ἢ φωτογραφιῶν, περικυκλοῦσι τὸ μνημεῖον. Ὑπέρκειται δ' αὐτοῦ *ὁ κῆπος τῶν προϊστορικῶν πάγων*, τῆς περιγραφῆς τῶν ὁποίων θὰ μοὶ ἐπιτρέψωσιν οἱ ἀναγνῶσται τῆς *Ἑστίας* νὰ παραιτηθῶ ἐξ ὁλοκλήρου. Διότι βεβαίως οὐδεὶς θὰ ἠδύνατο ν' ἀπαιτήσῃ παρ' ἐμοῦ νὰ τῷ περιγράψω ἢ ἑρμηνεύσω τὰ λείψανα ἐποχῆς προγενεστέρας οὐχὶ μόνον πάσης ἱστορικῆς πηγῆς ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς μυθολογίας. Διὰ τὸν ἀναγνώστην ἀρκεῖ, νομίζω, νὰ μάθῃ ὅτι κατὰ τὰ ἔτη 1872-1875 εὑρέθησαν ἐκεῖ λεκάναι ἢ παράδοξοι κοιλότητες ἀνήκουσαι εἰς τὴν προϊστορικὴν ἐκείνην περίοδον τῆς ἱστορίας τῆς γῆς, ἣν οἱ γεωλόγοι *ἐποχὴν τῶν πάγων* (Gletscherzeit) ἀπεκάλεσαν καὶ καθ' ἣν πιστεύεται, ὅτι ὄχι μόνον ἡ Ἑλβετία, ἀλλ' ἅπαν τὸ βόρειον ἡμισφαίριον τῆς γῆς ἦτο τεθαμμένον ὑπὸ τοὺς πάγους, θηρία δέ, ὧν τὰ γένη ἐξέλιπον πλέον ἢ μόνον ἐν ταῖς βορείαις χώραις ἀπαντῶνται ἔτι, ἐνέμοντο τὰς μεταξὺ τῶν πάγων ὀάσεις.

Ὁ κῆπος ἐν τούτοις, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι τὰ προϊστορικὰ ταῦτα εὑρήματα, φέρων ἀποτετυπωμένον ἐν τῇ διευθετήσει του τὸν εἰδυλλιακὸν χαρακτῆρα τῶν μαγευτικῶν ἐξοχῶν τῆς χώρας, εἶνέ τι ὅλως ἰδιαιτέρας ἀπολαύσεως ἄξιον. Ἐδῶ καταρράκται παρὰ ἀγροτικὴν ἔπαυλιν, ἐν ᾗ καὶ ἑστιατόριον, ἐκεῖ παρεκκλησίον παρὰ πίδακας ἐν μέσῳ ἀλσιδίου. Γέφυραι ἐξοχικοῦ ρυθμοῦ ἐκ κορμῶν δένδρων καὶ βράχοι ποιητικώτατοι, δρομίσκοι ἀνωφερεῖς καὶ λοφίσκοι καλλιθέας μὲ ἀναπαυτικώτατα καθίσματα, τὸ πᾶν φέρει τὸν τύπον τῶν ρομαντικῶν ἐξοχῶν τῆς Ἑλβετίας καὶ παρουσιάζει τὰ θέλγητρα αὐτῶν ἐν σμικρογραφίᾳ, ὡς πίναξ ἀριστοτέχνου. Μεταξὺ τοῦ κήπου τούτου λοιπὸν καὶ τῆς προκυμαίας διένειμα τὸν ὑπόλοιπον χρόνον μέχρι τοῦ ἀπόπλου τοῦ διασχίζοντος τὴν λίμνην ἀτμοπλοίου. Συμβουλεύω δὲ πάντα ἐπισκεπτόμενον τὴν Λουζέρνην νὰ ἐντρυφήσῃ κατὰ τὰς μεσημβρινὰς ὥρας τῆς ἐν τῇ πόλει διαμονῆς του εἰς τὰς καλλονὰς τῶν δύω τοποθεσιῶν, ἀλλὰ τὸν ἐξορκίζω νὰ μὴ προγευματίσῃ ἐν τῷ ἑστιατορίῳ τοῦ κήπου! Διότι ἰσχύει ἐν αὐτῷ τὸ ἀξίωμα «ὁ ἕνας μῆνας τρέφει τοὺς δώδεκα»! Καὶ ἐπειδὴ μόνον κατὰ τὸ θέρος οἱ ξένοι συρρέουσι, θεωροῦνται ὑπόχρεοι νὰ πληρώσωσι τὸ κέρδος, ὅπερ κατὰ τοὺς λοιποὺς μῆνας δὲν εἰσπράττει ὁ ξενοδόχος, διότι δὲν τὸν ἐπισκέπτονται. Ἑκάστη ἐπίσκεψις πρὸς αὐτόν, ἕνεκα τούτου, πληρώνεται ὅσον 365 τοιαῦται, ἐκεῖνος δὲ κερδίζων 400 ἐπὶ τοῖς ⁰/₀, ἀναμένει μεθ' ὑπομονῆς τὸ ἐπιὸν ἔτος ὅπως ἐν ταῖς θερμαῖς τοῦ Ἰουλίου ἡμέραις δυνηθῇ ὄχι μόνον τὸ λῖπος τοῦ βαλαντίου τῶν ξένων του ν' ἀφαιρέσῃ, ἀλλὰ καὶ ἰσχνότατον ταχέως νὰ καταστήσῃ τὸ μᾶλλον στρογγύλον βαλάντιον χωρὶς πρὸς τοῦτο νὰ προστρέξῃ εἰς τὴν κατὰ τῆς παχυσαρκίας θεραπείαν τοῦ Banting ἢ τοῦ Schweninger, ἀλλ' ἁπλούστατα ν' ἀρκεσθῇ εἰς τοὺς μοναδικοὺς λογαριασμούς του. Τὸ μέσον, σᾶς βεβαιῶ ἐκ πείρας, εἶνε ἀποτελεσματικώτατον, ὁ δὲ φιλάνθρωπος ξενοδόχος βαθὺς ἐπιστήμων εἰς τὸ εἶδός του.

Ἐπλησίαζεν ἡ δευτέρα μετὰ μεσημβρίαν ὥρα, ὅτε ἐπιβιβασθέντες τοῦ ἀτμοπλοίου ἀπὸ τῆς γραφικῆς προκυμαίας, ἐγκατελείπομεν τὴν ἀκτὴν πλέοντες πρὸς τὸ Flüelen, ὅπου ἐμέλλομεν νὰ συναντήσωμεν τὴν ἐν καιρῷ ἡμέρας ἔτι διαβαίνουσαν ὑπὸ τὸν ἅγιον Γοττθάρδον ἁμαξοστοιχίαν. Εἶχον ἤδη ὁριστικῶς παραιτηθῆ τῆς ἰδέας νὰ ἐπιχειρήσω τὴν ἐπὶ τοῦ Rigi ἀνάβασιν, διότι ἡ ὁμίχλη διαρκῶς πυκνουμένη, ἐσκέπαζε τὴν κορυφὴν αὐτοῦ ὡς διὰ σκοτεινοῦ πέπλου. Ἀλλοίμονον εἰς τὸν διατρέχοντα τὴν Ἑλβετίαν καὶ μὴ ἔχοντα καιρόν, ἢ μὴ δυνάμενον, ἕνεκα ἄλλων τρυφερωτέρων λόγων, ν' ἀναμείνῃ ἐπὶ ἡμέρας καὶ ἑβδομάδας τὴν εὐκαιρίαν πρὸς τοιαύτας ἐκδρομάς! Ἂν δὲν ἐπιτύχῃ αἰθρίαν ἀτμοσφαῖραν, πρέπει νὰ καταρᾶται τὸ πεπρωμένον του! Διότι οὐδένα ἀσπονδότερον ἐχθρὸν ἔχει ὁ τοιούτου εἴδους περιηγητὴς ἢ τὴν ὁμίχλην, τὴν κατάρατον αὐτὴν σκέπην, ἥτις περιβάλλει διὰ πένθους τὰς μᾶλλον ὑπερηφάνους κορυφὰς καὶ πολλάκις ἀποκρύπτει καὶ τὰ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν θέλγητρα.

Εὐτυχῶς στερήσασά με τῆς πρώτης ἡδονῆς, δὲν ἐφάνη τόσον σκληρά, ὥστε νὰ μὲ ποτίσῃ καὶ τὴν ἄλλην πικρίαν τῆς ἐξαφανίσεως τῶν ἐπὶ χθαμαλωτέρου ἐδάφους φυσικῶν καλλονῶν.

Ἡ λίμνη *τῶν τεσσάρων Καντονίων* ἔχει λίαν παράδοξον σχῆμα ἀνωμάλου σταυροῦ. Τὸ ὄνομά της ὀφείλει εἰς τὴν τοποθεσίαν της, καθόσον κεῖται εἰς τὸ μέσον τῶν Καντονίων Luzern, Unterwalden, Schwyz καὶ Uri. Ἕκαστον τῶν περιβαλλόντων αὐτὴν τεσσάρων τούτων καντονίων διεκδικεῖ τμῆμα καὶ τῶν ἀκτῶν της. Τὸ πρωτοφανὲς σχῆμά της ἀποτελεῖ ἴσως τὴν κυριωτέραν τῶν καλλονῶν αὐτῆς. Διότι ἑκάστη κίνησις τοῦ πλοίου πρὸς τὰ ἔμπρὸς ἀποκαλύπτει νέας γωνίας ἀμυθήτου καλλονῆς, κοιτίδας παραδόσεως ρομαντικῆς ἢ ἱστορικοῦ συμβάντος συγκινοῦντος.

Καίτοι, ἄλλοτε μὲν ἐν μέρει, ἄλλοτε δὲ καθ' ὁλοκληρίαν, ἠμφισβητήθη ὑπὸ τῶν νεωτέρων κρι-

Digitized by Google

τικῶν ἡ ὕπαρξις τοῦ Γουλιέλμου Τέλλου ([1]), ἐν τούτοις ὁ διαπλέων τὴν λίμνην ἀδύνατον νὰ μὴ ἔχῃ διαρκῶς ἐν τῷ νῷ τὸν πρωτεργάτην τῆς ἐλβετικῆς ἐλευθερίας. Καὶ ὅταν τὰ ἀτμόπλοιον παρακάμπτῃ τὰς Κρήνας (Brunnen), ὅλη ἡ περὶ Τέλλου παράδοσις ὀρθοῦται ζῶσα. Διότι ἐκεῖ ὀβελίσκος ἐπὶ *τοῦ βράχου τῶν μύθων* (Mythenstein) μεγάλοις γράμμασιν ἀφιερωμένος *τῷ ψάλτῃ τοῦ Τέλλου* **Φρειδερίκῳ Σχίλλερ** δεσμεύει τὸν νοῦν τοῦ ταξειδιώτου καὶ ἂν οὗτος τύχῃ ἔχων νωπὰς τὰς ἐντυπώσεις ἐκ τοῦ δράματος τοῦ ἀθανάτου ποιητοῦ, ἀνακυκᾷ διαρκῶς ἐν τῇ κεφαλῇ τὰς ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Σχίλλερ περιπετείας. Οὕτω τοὐλάχιστον συνέβη εἰς ἐμέ! Καὶ βλέπων μακρόθεν διὰ τῶν διόπτρων, ἔστω καὶ ἀμυδρῶς, τοὺς βράχους ὄπισθεν τῶν ὁποίων συνῆλθον ἐν μέσῳ ὑψηλῶν ὀρέων ἐν νυκτὶ ζοφερᾷ οἱ τῇ ἐλευθερίᾳ ἀφωσιωμένοι ἐκεῖνοι ἄνδρες ἐφανταζόμην ζωηρῶς ὅλην τὴν ἐξόχως συγκινητικὴν σκηνὴν καὶ ἐνόμιζον ὅτι ἤκουον τὸν Στάουφφάχερ διὰ φωνῆς ἀνερχομένης ἐξ ἐγκάτων καρδίας λέγοντα πρὸς τοὺς ἑταίρους:

Οὐχί! Τὰ ὅριά τῆς ἔχει ἡ ἰσχύς ([2])
καὶ τῶν τυράννων ἔτι. Ὅταν οὐδαμοῦ
τὸ δίκαιον εὑρίσκῃ ὁ θλιβόμενος,
τὸ δ' ἄχθος περιέστη εἰς ἀφόρητον —
πλήρης ὑψίστου θάρρους ἀπὸ τοὐρανοῦ
δράττει τὰ δίκαιά του τὰ αἰώνια,
κρεμάμενα ἐκεῖθεν, ἀδιάρρηκτα
καί, ὡς αὐτὰ τὰ ἄστρα, ἀναλλοίωτα.—
Τῆς φύσεως καὶ πάλιν ἐπανέρχεται
ἡ πρώτη καὶ ἀρχέτυπος κατάστασις,
καθ' ἣν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐξισοῦται πᾶς—
Καὶ ὅταν ἄλλο μέσον δὲν τελεσφορῇ
τὸ ξίφος μᾶς ἐδόθη, ὡς τὸ ἔσχατον—
Ὀφείλομεν τὸ ὕψιστον τῶν ἀγαθῶν
κατὰ τῆς βίας νὰ ὑπερασπίσωμεν—
Ἱστάμεθα ἐδῶ προασπισταὶ ἡμεῖς
τῆς χώρας, τῶν συζύγων καὶ τῶν τέκνων μας!

Καὶ ἀπωτέρω, ἐνῷ διακρίνεται διαγραφομένη ἐν μέσῳ τῆς ὁμίχλης ἡ *πλὰξ τοῦ Τέλλου* (Tells Platte), ὁ τόπος δηλαδὴ ἐκεῖνος, ἐφ' οὗ ἐπήδησεν ἐκ τοῦ πλοίου τοῦ Γέσσλερ ἐν ὥρᾳ τρικυμίας ὁ Τέλλος, φεύγων τὰ δεσμὰ τοῦ τυράννου, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου παρίσταται ὁ ἥρως παραμονεύων εἰς τὸν πρὸς τὸ Κούσναχτ ἄγοντα ἀπόκεντρον δρομίσκον καὶ μονολογῶν τοὺς θαυμασίους στίχους τοῦ Σχίλλερ:

Διὰ τῆς στενωποῦ αὐτῆς θὰ διαβῇ!
Οὐδεὶς ἄλλοθεν δρόμος ἄγει εἰς Κουσσνάχτ —
Ἐδῶ θὰ δώσω πέρας — Εἶν' εὐνοϊκὴ
περίστασις......

Καὶ βυθίζομαι εἰς τὰς ἀρρήτους τρυφερότητας καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ μονολόγου τούτου τόσον, ὥστε νομίζω, ὅτι βλέπω τὸν Τέλλον ἀναφωνοῦντα ἀποφασιστικῶς, ἐνῷ μακρόθεν ἀκούεται ἡ γαμήλιος μουσική:

Δι' ὅλου μου τοῦ βίου τοὺς βραχίονας
νὰ βάλλωσι τὸ τόξον ἐξεγύμνασα —
πολλάκις ἡ βολή μου κέντρον ἔτυχε
κ' εἰρηνικῶν ἀγώνων γέρας ἔδρεψα —
Ἀλλ' ὡς τις καλλιτέχνης θέλω σήμερον
τῶν ἄθλων νὰ κερδήσω τὸ λαμπρότατον
ἀνὰ τὰ ὄρη ταῦτα, τὰ κυκλοῦντά με.

Καὶ ἐνῷ μετ' ὀλίγον ὁ Γέσσλερ βληθεὶς εἰς τὴν καρδίαν πίπτει ἀπὸ τοῦ ἵππου εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Ρουδόλφου Χαράς, δὲν κρύπτεται ὁ ἐπιτυχὼν τὸν σκοπόν του ὑπερήφανος ἥρως, ἀλλ' ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν βράχων ἐπιφαινόμενος κράζει τολμηρῶς:

Γνωρίζεις τὴν βολήν μου. Ἄλλον μὴ ζητεῖς.
Ἐλεύθεραι θὰ εἶνε αἱ καλύβαι μας
κ' ἡ ἀθῳότης πλέον ἀσφαλὴς πρὸ σοῦ!
Τὴν χώραν νῦν νὰ βλάπτῃς δὲν θὰ δυνηθῇς!

Ἀλλ' ἡ ὁρμὴ τῆς φαντασίας μὲ παρέφερε καὶ ἀντὶ περιγραφῆς τῆς λίμνης ἐνέπεσα εἰς τὰ θέλγητρα τῆς ποιήσεως τοῦ Σχίλλερ, ἀπὸ τῆς ἐπιδράσεως τῆς ὁποίας μὲ ἀποσπᾷ ἡ ἠρεμία τῆς πέριξ φύσεως. Αἱ κατάρρυτοι ἐκεῖναι ὄχθαι ἐξημεροῦσι πᾶν ἐπαναστατοῦν αἴσθημα. Αἱ διὰ μέσου τῶν δένδρων προβάλλουσαι στέγαι τῶν ἀγροτικῶν καλυβῶν ἀποπνέουσιν ἄρωμα εὐδαιμονίας, τὰ δ' αἰχμηρὰ κωδωνοστάσια τῶν ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἀνὰ μέσον τοῦ ἄλσους ἐγκατεσπαρμένων ἐκκλησιῶν φέρουσι μακρόθεν πρὸς ἡμᾶς πνοὴν εἰρήνης.

Μίαν μετὰ τὴν ἄλλην παρακάμπτομεν τὰς ἀποβάθρας τῆς προσεγγίσεως καὶ ἀφίνομεν ὄπισθέν μας τοπεῖα πλήρη γοητείας, ἀλλὰ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἐκτείνεται πάντοτε τὸ μεγαλεῖον τῶν Ἄλπεων καὶ τῆς κύκλῳ φύσεως ἡ μαγεία. Καὶ σκεπάζει μὲν τὰς κορυφὰς ἐκείνων ἡ ὁμίχλη, ἥτις ἐνῷ παραπλέομεν τὸ Rigi μᾶς ἀφίνει γυμνὸν μόλις τὸ ἥμισυ τοῦ μέχρι τῆς κορυφῆς ἄγοντος ὀδοντωτοῦ σιδηροδρόμου, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ μᾶς ἀποκρύψῃ τὰς ἀμυθήτου καλλονῆς ἀκτὰς τῆς λίμνης, ἐφ' ὧν τὸ φύλλωμα τῶν δένδρων ἐξικνεῖται μέχρις ἐκεῖ, ὅπου ἐκπνέει τὸ τελευταῖον κῦμα καὶ οἱ κλάδοι κύπτουσιν ὑπὲρ τὸ ὕδωρ ἕτοιμοι νὰ δεχθῶσι διὰ τῶν πρασίνων φύλλων των τὸ τελευταῖον φίλημα τοῦ σβυνομένου ἀφροῦ. Ὅπου ἂν ἐκτείνω τὸ βλέμμα ἁπλοῦται βλάστησις ἀπαράμιλλος, ἔδαφος καλυπτόμενον ὑπὸ χλόης καὶ θάμνων μέχρι τῆς σμικροτάτης ἐκτάσεως τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ, γῆ τρέφουσα ὑψικάρηνα δένδρα, ὧν οἱ εὔρωστοι κορμοὶ κρύπτονται ὑπὸ πρασινίζον περίβλημα ἐκ κρυπτογάμων, φύσις, ἧς ἐφάμιλλον, μόνον τὰ θεσσαλικὰ Τέμπη καὶ τὰς ἀκτὰς τοῦ Βοσπόρου ἐγνώρισα. Ἑκάστοτε, ὁσάκις τὸ ἀτμόπλοιον προσεγγίζει ἢ ἐγκαταλείπει ἀποβάθραν, πλέομεν τόσον πλησίον τῆς ἀκτῆς, ὥστε διακρίνω καλῶς τὰς

([1]) Ὁ περίεργος ἀναγνώστης δύναται νὰ προστρέξῃ εἰς τὰ ἑξῆς συγγράμματα: Hisely «Recherches critiques sur Guillaume Tell»— Liebenau «die Tellsage»— Häuffer «die Sage von Tell» — Ideler «die Sage vom Schusse des Tell».

([2]) Ἡ κατὰ λέξιν εἰς ἰάμβους μετάφρασις τῶν στίχων τούτων, ὡς καὶ τῶν κατωτέρω ἀπαντωμένων, ἐγένετο ὑπὸ τοῦ γράφοντος αὐτοσχεδίως καὶ ἄνευ ἀξιώσεων. Πλήρη μετάφρασιν τοῦ «Γουλιέλμου Τέλλου» τοῦ Σχίλλερ ἐφιλοπόνησε καὶ ἐξέδωκε τῷ 1879 ὁ κ. Α. Ρ. Ραγκαβῆς.

Digitized by Google

τοῦ ἐν τοῖς ὕδασιν τῆς λίμνης λουομένου φυλλώματος φανταστικὰς περιπλοκάς, ἀποτελούσας ἀμίμητον χλοερὸν τρίχαπτον κυκλοῦν μετὰ χάριτος τὴν ἐπιφάνειαν. Ποῦ καὶ ποῦ διακόπτεται τοῦτο ἀποτόμως ὑπὸ θελκτικοῦ βράχου ἀλλὰ μετ' ὀλίγον διαδέχεται πάλιν τοῦτον· τὸ αὐτὸ θεσπέσιον θέαμα τῆς ἀφθόνου ἐκείνης καὶ ἀγρίας βλαστήσεως.

Ὀλίγον πρὸ τῆς 4 μ. μ. προσεγγίζομεν εἰς Φλύλεν, ὅπου μᾶς ἀναμένει ἡ ἁμαξοστοιχία τοῦ ἁγίου Γοττχάρδου, ἐγὼ δὲ σπεύδω νὰ καταλάβω θέσιν. Ἡ σπουδή μου αὕτη ἅπασα τείνει εἰς τὸ νὰ ἐπιτύχω ἓν τῶν διαχωρισμάτων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἑκάστη σιδηροδρομικὴ ἅμαξα ἐν Ἑλβετίᾳ φέρει εἰς τὰ δύο ἄκρα, κατεσκευασμένα μὲ μίαν μόνην σειρὰν καθισμάτων καὶ ἔχοντα, οὐχὶ μόνον εἰς τὰ πλάγια, ἀλλὰ καὶ ἀπέναντι τοῦ καθίσματος παράθυρα, ἀφ' ὧν ὁ ἐπιβάτης δύναται καλῶς καὶ ἀνέτως ν' ἀπολαύσῃ τὴν πέριξ θέαν. Τὸ ἐπέτυχα, ἐγκαθιδρύθην καὶ μετ' ὀλίγον ἀναχωρῶ.

Ρ.

Ἀνηγγείλαμεν ἄλλοτε ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Ἀριστομένους Προβελεγίου ἐκπονηθεῖσαν μετάφρασιν τοῦ *Φάουστ*. Ἡ ἔμμετρος μετάφρασις ξένων φιλολογικῶν προϊόντων εἶνε ἔργον βαρύτατον, πόσον ὅμως δεινὸν ἐγχείρημα εἶνε ἡ ἐξελλήνισις τοῦ ἀριστουργήματος τοῦ Γκαῖτε δύνανται νὰ κρίνωσιν οἱ γινώσκοντες αὐτὸ τὸ πρωτότυπον, τὸ ὑψηλὸν αὐτοῦ ὕφος, τὸ πυκνὸν καὶ βαθὺ τῶν νοημάτων, τὴν ποικιλίαν τῶν μέτρων αὐτοῦ. Τῆς ἐκ τούτων δυσκολίας κατίσχυσεν ἡ ἐπιμονή, ἡ τέχνη καὶ ὁ ἐνθουσιασμός, μεθ' οὗ εἰργάσθη ὁ κ. Προβελέγιος, ὅστις περατώσας νῦν τὸ ἔργον παραδίδει προσεχῶς διὰ τοῦ τύπου εἰς τὸ ἑλληνικὸν Κοινόν. Ὡς ἀπόδειγμα τῆς ἐργασίας τοῦ κ. Προβελεγίου δημοσιεύομεν ἐνταῦθα, εὐμενῶς παραχωρηθὲν ἡμῖν, τὸ ἑπόμενον μικρὸν ἀπόσπασμα, σκηνὴν μεταξὺ Φάουστ καὶ Μαργαρίτας, ἐν ᾗ ὁ ποιητὴς παρουσιάζει τὴν ἀφελῆ κόρην ἐξετάζουσαν τὰς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις τοῦ Φάουστ.

ΕΚ ΤΟΥ «ΦΑΟΥΣΤ» ΤΟΥ ΓΚΑΙΤΕ.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Ο ΚΗΠΟΣ ΤΗΣ ΜΑΡΘΑΣ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ. ΦΑΟΥΣΤ.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Ἐρρῖκε [1], ὑποσχέσου μου —

ΦΑΟΥΣΤ.

Ὅ,τ' εἰμπορῶ!

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Ὁποίαν
Περὶ θρησκείας γνώμην ἔχεις;
Ἔχεις ἐξαίρετον καρδίαν,
ἀλλ' εἰς αὐτά, μοῦ φαίνεται, ὀλίγον τι προσέχεις.

ΦΑΟΥΣΤ.

Τέκνον, μὴ ταῦτα ἐξετάζῃς!
ὅτι σὲ ἀγαπῶ, διστάζεις;
Θὰ ἠδυνάμην ὑπὲρ σοῦ καὶ τὴν ψυχήν νὰ θύσω,
πλὴν τὴν θρησκείαν του τινὰ δὲν θέλω νὰ στερήσω.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Πλὴν πρέπει τις νὰ ἔχῃ πίστιν!

ΦΑΟΥΣΤ.

Πρέπει;

[1] Ὁ Γκαῖτε ἐκλέγει τὸ εὐγενέστερον τοῦτο ὄνομα ἀντὶ τοῦ Ἰωάννης, ὅπερ κατὰ τὴν παράδοσιν ἔφερεν ὁ Φάουστ.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Ἐπιρροὴν εἰς σὲ ἂς εἶχα ἐλαχίστην!
Τὰ ἅγια μυστήρια δὲν σέβεσαι.

ΦΑΟΥΣΤ.

Πλανᾶσαι.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης τῆς ψυχῆς πρὸς τοῦτο δὲν ὁρμᾶσαι.
Πρὸ χρόνου δὲν ἐλειτουργήθης,
ἀλλ' οὔτε ἐξωμολογήθης.
Πιστεύεις εἰς Θεόν;

ΦΑΟΥΣΤ.

Ἀγάπη μου! τίς θὰ τολμήσῃ
νὰ πῇ: Πιστεύω εἰς Θεόν!
Ἂν ἱερεῖς, ἐὰν σοφοὺς ἤθελες ἐρωτήσει,
ἤθελεν ἡ ἀπόκρισις αὐτῶν ἐν εἴδει χλεύης
ἠχήσει εἰς τὰ ὦτά σου.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Λοιπὸν σὺ δὲν πιστεύεις;

ΦΑΟΥΣΤ.

Χαριτωμένον πρόσωπον, μή με παρεξηγῇς!
ποῖος δὲν θὰ διστάσῃ
νὰ τὸν ἐξονομάσῃ,
καὶ νὰ ὁμολογήσῃ:
«Πιστεύω εἰς αὐτόν!»
Καὶ τίς ἐν συναισθήσει,
τίς ἤθελε τολμήσει
νὰ εἴπῃ: «Δὲν πιστεύω!»
Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος
τὸ πᾶν συμπεριβάλλει,
ὁ πάντα συγκρατῶν,
δὲν συγκρατεῖ ὁμοίως
ἐν τῇ αὐτῇ ἀγκάλῃ
ἡμᾶς καὶ ἑαυτόν;
Ἐπάν' ὁ οὐρανὸς δὲν ἀψιδοῦται;
κάτω ἡ γῆ στερρὰ δὲν ἑδραιοῦται;
ἄστρα αἰώνια δὲν ἀνατέλλουν
καὶ φῶς εὐφρόσυνον μᾶς ἀποστέλλουν;
Τὸ ὄμμα μου δὲν προσηλοῦται
εἰς τ' ὄμμα σου; δὲν συγκεντροῦται
'ς τὴν κεφαλήν σου, 'ς τὴν καρδίαν
τὸ θεῖον πνεῦμα τοῦ παντός,
καὶ ἀοράτως, ὁρατῶς
πλησίον σου ἐν μυστηρίῳ
διακυμαίνετ' αἰωνίῳ;
Ὁλόκληρός σου ἡ καρδία
ἄφες ἐκ τούτου νὰ πλησθῇ·
καὶ ὅταν ἐν εὐδαιμονίᾳ
πλέῃς αἰσθήματος ἀπλέτῳ,
ὡς θέλεις τότ' ὀνόμασέ το,
ὀνόμασέ το εὐτυχίαν
καρδίαν, ἔρωτα, θεόν!
ἐγὼ δὲν ἔχ' ὀνομασίαν!
Τὸ πᾶν εἶν' αἴσθημα καὶ μόνον·
τὸ ὄνομα ἦχος κενός,
τὸ ὄνομα εἶνε καπνὸς
τὴν αἴγλην τοὐρανοῦ θολόνων.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Ὅλα αὐτὰ εἶνε καλά, εἶνε πολὺ ὡραῖα·
ἤκουσα ὅμοια σχεδὸν ἀπὸ τὸν ἱερέα,
ἀλλὰ ἡ γλῶσσά του θαρρῶ πῶς ἦτο κάπως ἄλλη.

ΦΑΟΥΣΤ.

Παντοῦ, ὅπου καρδία πάλλει,
ὑπὸ τὴν τοὐρανοῦ ἡμέραν,
αὐτὰ μὲ γλῶσσαν ὁμιλεῖ ἑκάστ' ἰδιαιτέραν·
Διατί ὄχι καὶ ἐγὼ ἐν τῇ ἰδίᾳ γλώσσῃ;

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.

Οἱ λόγοι οὗτοι πιθανοὶ 'μποροῦσι νὰ φανῶσι,
καὶ ὅμως εἶνε ἄτοποι· δὲν εἶσαι χριστιανός.

Digitized by Google

ΦΑΟΥΣΤ.
Φίλτατον τέκνον!
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.
Πρὸ καιροῦ λυποῦμαι ἱκανῶς,
ὅταν σὲ βλέπω πάντοτε μ' αὐτὴν τὴν συνοδίαν.
ΦΑΟΥΣΤ.
Ἀλλ' ἐξηγήθητι· μὲ ποίαν;
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.
Ἰδού· ὁ ἄνθρωπος αὐτός, (¹)
ὁ σύντροφός σου ἐκ ψυχῆς μοῦ εἶνε μισητός.
Ποτέ της ἡ καρδία μου δὲν ἔχει ταραχθῆ
ὅσον 'ς τὴν παρουσίαν του τὴν τόσον ἀπεχθῆ.
ΦΑΟΥΣΤ.
Θάρρει!
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.
Ἡ θέα αὐτοῦ μόνη
τὸ αἷμά μου ἀναστατόνει.
πλὴν ἄλλως τε ἐπὶ τῆς γῆς οὐδέν' ἀντιπαθῶ.
Ὅσον νὰ βλέπω σὲ ποθῶ,
τοσοῦτον φρίκην πρὸ αὐτοῦ αἰσθάνομαι κρυφίαν,
κι' ὡς ἄνθρωπον τὸν θεωρῶ μὲ πονηρὰν καρδίαν.
Συγχώρησέ με, πλάστα μου, ἂν πράττω ἀδικίαν.
ΦΑΟΥΣΤ.
Τοιαῦτα μορμολύκεια ὑπάρχουν ἀναγκαίως.
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.
Μὲ τοὺς ὁμοίους του νὰ ζῶ δὲν ἤθελα βεβαίως.
Ἅμα φανῇ, τόσον πολὺν ἐκφράζουν χλευασμὸν
τὰ βλέμματά του καὶ θυμόν!
Τὸ βλέπει τις, πῶς τίποτε δὲν τὸν ἐνδιαφέρει·
ἐπάνω εἰς τὸ μέτωπον αὐτοῦ γραμμένον φέρει,
πῶς εἶν' ἀδύνατον ποτὲ ψυχὴν νὰ συμπαθήσῃ.
Τόσην εἰς τὰς ἀγκάλας σου αἰσθάνομ' εὐτυχίαν
καὶ ἀφοσίωσιν θερμήν, τόσην ἐλευθερίαν,
ἐνῷ ἡ παρουσία του μοῦ σφίγγει τὴν καρδίαν.
ΦΑΟΥΣΤ *(κατ' ἰδίαν)*.
Ἀγγέλου προαισθήματα!
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.
Καὶ μὲ καθυποτάσσει
τόσον αὐτὸ τὸ αἴσθημα, ὥστ' ἅμα πλησιάσῃ,
θαρρῶ πῶς κ' ἡ ἀγάπη μου πρὸς σὲ ἀκόμη σβύνει·
ἀλλ' οὔτε νὰ προσευχηθῶ ἡ θέα του μ' ἀφίνει.
καὶ τοῦτο τὴν καρδίαν μου 'ς τὰ βάθη της μαραίνει.
Ἐρρῖκε, τοῦτο καὶ εἰς σὲ βεβαίως θὰ συμβαίνῃ.
ΦΑΟΥΣΤ.
Ἁπλῆ τις ἀντιπάθεια!
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.
Καιρὸς νὰ σὲ ἀφήσω.
ΦΑΟΥΣΤ.
Ἀχ! ποτ' εἰς τὰς ἀγκάλας σου θὰ ἡσυχάσω μίαν,
μίαν στιγμὴν μὲ ἡσυχίαν,
στῆθος εἰς στῆθος νὰ κρατήσω,
καὶ εἰς ψυχὴν ψυχὴν νὰ χύσω!
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.
Ἀχ, ἂν κοιμώμουν χωριστά,
Τὴν νύκτ' αὐτὴν πρὸς χάριν σου θὰ ἀφιν' ἀνοικτά.
Ἀλλ' ὅμως ἡ μητέρα μου κοιμᾶται ἐλαφρά,
καὶ ἂν μᾶς εὕρισκεν, εὐθὺς θὰ ἔμενα νεκρά!
ΦΑΟΥΣΤ.
Ἄγγελε, μὴ στενοχωρῆσαι.
Λάβε τὸ φιαλίδιον καὶ τρεῖς σταγόνας χύσε
εἰς τὸ ποτόν της· παρευθὺς δαμάζεται ἡ φύσις,
ὕπνος βαθύς, ἀλλὰ γλυκὺς καλύπτει τὰς αἰσθήσεις.
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.
Καὶ τί δὲν πράττω χάριν σου; πλὴν δὲν θὰ προξενήσῃ
κακὸν εἰς ταύτην!

(¹) Ἐννοεῖ τὸν Μεφιστοφιλῆν.

ΦΑΟΥΣΤ.
Κ' ἤθελα ποτὲ σοῦ τὸ συστήσει;
ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ.
Φίλτατε, μόλις σὲ ἰδῶ, καὶ εἰς τὸ θέλημά σου
ἀμέσως ἡ ψυχή μου κλίνει·
ὡς τώρα τόσα ἔπραξα διὰ τὸν ἔρωτά σου,
ὥστε νὰ πράξω τίποτε δὲν ἔχει ἀπομείνει.
(Ἀναχωρεῖ).

ΑΡΙΣΤΟΜΕΝΗΣ ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΣ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΒΡΕΓΕΛ

— Ὄχι! ποτὲ δὲν θὰ σοῦ δώσω τὴν θυγατέρα μου, εἶπεν ἀποφασιστικῶς ὁ πρόεδρος Βρέγελ πρὸς τὸν δικηγόρον Λός. Ἀρνοῦμαι ὄχι διότι εἶσαι πτωχὸς — ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι πλούσιος,— ἀλλὰ διότι εἶσαι εἴκοσιν ἔτη μεγαλείτερος ἀπὸ αὐτήν, καὶ θὰ ἠδύνασο νὰ ἦσαι πατήρ της. Δεύτερον, εἶσαι ἄσχημος, πολὺ ἄσχημος, φίλε μου· παρατήρησε τὸν ἑαυτόν σου μέσα εἰς τὸν καθρέπτην καὶ σκέψου ἂν εἶνε δυνατὸν νὰ γεννηθῇ συμπάθεια μεταξὺ σοῦ καὶ τῆς ξανθῆς καὶ γαλανομμάτας Κλάρας μου. Κυρίως ὅμως ἀρνοῦμαι διὰ τὸν ἑξῆς λόγον. Μεταξὺ τῶν χαρακτήρων σας ὑπάρχει ἡ αὐτὴ σχέσις ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ τῆς οἰκίας μου καὶ τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ Κολωνίας: Εἶσαι σκυθρωπὸς καὶ μελαγχολικὸς ὡς γέρων ἑξηκοντούτης, καὶ ὅμως, ἂν δὲν ἀπατῶμαι, εἶσαι μόνον σαράντα ἓξ ἐτῶν. Ἡ Κλάρα μου ἀπ' ἐναντίας εἶνε ζωηρά, εὔθυμος, καὶ πνεύματος μάλιστα ὀλίγον ἐλαφροῦ· ὡς πρὸς τοῦτο ὁμοιάζει τὴν μακαρίτισσα τὴν μητέρα της. Λοιπόν, φίλτατε Λός, ποτέ! Ὡς φίλον σὲ ἀγαπῶ ἐξ ὅλης ψυχῆς ἀλλὰ διὰ γαμβρὸν δὲν σὲ θέλω. — Μὲ γνωρίζεις, ἑπομένως περιττὸν νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο.

— Ἀλλά, πρόεδρε, εἶπεν ὁ Λὸς περίλυπος, εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ Κλάρα μὲ ἀγαπᾷ, ἡ δὲ πρὸς αὐτὴν ἀγάπη μου εἶνε ἀπερίγραπτος...

— Φλυαρίαις! Πῶς τὴν ἀγαπᾷς; Ἀγαπᾷ τις ἀκόμη εἰς τὴν ἡλικίαν σου; Πρέπει νὰ ἐρυθριᾷς δι' αὐτό· ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν Κλάραν, εἶνε καθαρὰ ἰδιοτροπία, τὴν ὁποίαν ὁ πρῶτος ἄνεμος τοῦ συρμοῦ θὰ διώξῃ ἀπὸ τὴν κεφαλήν της. Ἔλα, ἂς κάμωμεν τὸ ζατρίκιόν μας. Ὑπόθεσε ὅτι δὲν μοῦ εἶπες τίποτε, καὶ ἂς ἴδωμεν ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο θὰ κερδίσῃ.

Καὶ προσεκάλεσε τὴν ὑπηρέτριαν.

— Τερέζα! εἶπε, μίαν φιάλην βορδὼ ἀπὸ τὸ πλέον παλαιόν.

Ἐτακτοποίει τὸ ζατρίκιον, ἀλλ' ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ὁ Λὸς εἶχε λάβει τὸν πῖλόν του, χωρὶς οὐδὲ λέξιν νὰ εἴπῃ, ἐπλησίασεν εἰς τὴν θύραν, τὴν ἤνοιξε καὶ περιέμεινεν ἄχρις οὗ ὁ πρόεδρος βάλῃ εἰς τὰς θέσεις των τὸν βασιλέα, τὴν βασίλισσαν καὶ τοὺς δύο ἵππους.

Digitized by Google

— Πρόεδρε, εἶπε τότε ὁ Λός μετὰ τῆς γαλήνης ἣν τῷ ἐπέτρεπεν ἡ συγκίνησίς του, ποτὲ δὲν θὰ πατήσω πλέον εἰς τὴν οἰκίαν σου. Ὄχι μόνον μὲ προσέβαλες ἀλλὰ καὶ μὲ ἐξηυτέλισες καὶ ἐφέρθης πρὸς ἐμὲ ὡς πρὸς ἀγυιόπαιδα. Πολὺ καλὰ ἠδύνασο νὰ μοῦ ἀρνηθῇς τὴν Κλάραν χωρὶς νὰ φανῇς χυδαῖος.

Ἔκλεισε τὴν θύραν ὄπισθέν του καὶ ἀνεχώρησεν.

— Χυδαῖος !.. ναί, τοιουτοτρόπως συμβαίνει πάντοτε, εἶπεν ὁ πρόεδρος. Ὅταν κολακεύῃς τοὺς ἀνθρώπους καὶ λέγῃς πρὸς αὐτοὺς ψεύματα, τὰ ὁποῖα οὔτε κεφαλὴν ἔχουν οὔτε οὐράν, *εἶσαι εὐγενής*. Ἀλλ' ὅταν ὁμιλῇς πρὸς αὐτοὺς ὡς πρὸς ὄντα λογικά, *εἶσαι χυδαῖος*. Ὁπωσδήποτε τὸ ζατρίκιόν μας ἐπῆγε κατὰ διαβόλου. Ἂς ὑπάγω εἰς τὸν περίπατον· βέβαια, θὰ ἐπιστρέψῃ αὔριον.

Ὁ πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου Βρέγελ ἦτο κάλλιστος ἄνθρωπος καὶ πνευματώδης, ἀλλ' ἐπίμονος. Νυμφευθεὶς οὐχὶ ἐξ ἔρωτος, τὸν ὁποῖον οὐδέποτε ἐγνώρισεν, ἀλλὰ διότι εἶχεν ἐννοήσει πολὺ νέο; τὸ ῥητὸν τῆς γραφῆς· *Καλὸν ἐστι τὸν ἄνθρωπον μὴ εἶναι μόνον*, ἐφρόνει ὅτι ὁ ἔρως εἶνε ἀποκύημα τῆς φαντασίας, οὐδαμῶς ἑδρεύων ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ τὸν ὁποῖον εὐκόλως δύναταί τις νὰ ἐξορίσῃ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς· κατ' αὐτόν, ὁ μόνος ὅρος δι' εὐτυχῆ γάμον ἦτο ἡ ταυτότης τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ἡλικίας.

Ὁ Λός, τίμιος καὶ ἱκανὸς δικηγόρος, καίτοι ψυχρὸς κατὰ τὸ φαινόμενον, εἶχεν εὐαίσθητον καὶ ζωηρὰν ψυχήν. Ἡ Κλάρα ὅτε ἦτο μικρὰ ἔπαιζεν ἐπὶ τῶν γονάτων του, ὁ δὲ δικηγόρος οὐδαμῶς ἐσκέπτετο περὶ γάμου καθὰ γηροκομῶν τὴν μητέρα του καὶ νοσηλεύων τὴν φιλάσθενον ἀδελφήν του. Ἀλλ' αὗται εἶχον ἀποθάνει πρὸ τριῶν ἐτῶν, μείνας δὲ μόνος ἐν τῷ κόσμῳ, ἤρξατο σπουδαίως σκεπτόμενος περὶ γάμου. Ἡ Κλάρα ἀπὸ πολλοῦ εἶχε γίνει ὡραία νέα, ὁ δὲ Λός, εὑρισκόμενος μετ' αὐτῆς καθ' ἑκάστην, καὶ ἐκτιμήσας τὰ ψυχικὰ αὐτῆς προτερήματα τὴν ἠγάπησε τέλος.

Ἡ δὲ Κλάρα ἠράσθη τοῦ δικηγόρου καὶ διὰ τὰ προτερήματα αὐτοῦ καὶ διότι καθ' ἑκάστην τὸν ἔβλεπεν. Ἄλλοτε τὸν εὕρισκεν ἄσχημον ἀλλ' ἤδη μετέβαλε γνώμην. Οἱ χαρακτῆρες αὐτῶν μεγάλως διέφερον, ἀλλὰ τοῦτο, κατ' αὐτήν, ἦτο μέσον πρὸς ἀποφυγὴν τῆς μονοτονίας. Δὲν ἦτο πλούσιος ἀλλὰ τί σημαίνει ὁ πλοῦτος ἀπέναντι τοῦ ἔρωτος;

Τέλος ἡ Κλάρα καὶ ὁ Λός ἠγαπῶντο· ἐπί τινα καιρὸν ἔκρυπτον πρὸς ἀλλήλους τὸν ἔρωτα τοῦτον, ἀλλ' ὅταν ἐξηγήθησαν, ἡ νέα, ὀλίγον ἐπίμονος ὡς καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς, ἠθέλησεν ὅπως ὁ Λός ἀποταθῇ πάραυτα πρὸς τὸν πρόεδρον, καίτοι περιμένουσα ἄρνησιν ἐκ μέρους αὐτοῦ καθὰ γινώσκουσα τὰς περὶ γάμου θεωρίας του.

* *

Ὁ πρόεδρος ἠπατήθη· ὁ Λός δὲν ἐπανῆλθε τὴν ἐπιοῦσαν. Ἤδη δ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ τῆς προτεραίας. Ὅταν ἡ Τερέζα κατέβη εἰς τὸ ὑπόγειον νὰ φέρῃ τὴν φιάλην τοῦ βορδῶ, ἡ Κλάρα ἀνυπομονοῦσα περιέμενεν αὐτὴν εἰς τὸν διάδρομον καὶ τὴν ἠρώτησε·

— Λοιπόν, Τερέζα, τί ἔτρεξεν;

— Ἄσχημα, κυρία, ἄσχημα! Ὁ Λός φαίνεται συγχυσμένος.

Ἡ Κλάρα συνώδευσε τὴν Τερέζαν εἰς τὸ ὑπόγειον διὰ νὰ τὴν ἐξετάσῃ καλλίτερον, ἀλλὰ πρὶν ἢ ἡ ὑπηρέτρια λάβῃ τὴν φιάλην ἤκουσαν τὴν θύραν τῆς αὐλῆς ἀνοιγομένην καὶ κλειομένην, ἐξ οὗ ἐννόησαν ὅτι ὁ δικηγόρος ἔφυγε.

Μετ' ὀλίγον ἀντήχησαν τὰ βαρέα βήματα τοῦ προέδρου, ἡ θύρα ἠνεώχθη καὶ ἐκλείσθη καὶ πάλιν καὶ ἐννόησαν ὅτι καὶ ὁ πρόεδρος ἐξῆλθε δυσηρεστημένος.

Μετὰ ἡμίσειαν ὥραν ἐπιστόλιον τοῦ Λός ἐπληροφόρει περὶ τῶν διατρεξάντων τὴν Κλάραν, ἥτις ἀπεσύρθη εἰς τὸ δωμάτιόν της εἰδοποιήσασα διὰ τῆς Τερέζας ὅτι δὲν θὰ κατέβαινεν εἰς τὸ δεῖπνον.

Τὸ ἑσπέρας ὁ πρόεδρος ἐπανελθὼν ἐκ τοῦ περιπάτου καὶ μὴ βλέπων εἰς τὴν τράπεζαν τὴν θυγατέρα του, ἔσεισε τὴν κεφαλὴν μειδιῶν ἀλλ' οὐδὲν εἶπεν ὅπως ζητήσῃ ἐξηγήσεις παρὰ τῆς Τερέζας. Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπιούσης κατὰ τὴν ὥραν τοῦ καφέ, ἡ Τερέζα εἶπεν ὅτι ἡ Κλάρα ἦτο ὀλίγον ἀδιάθετος.

— Τὸ ἐπερίμενα, εἶπεν ὁ γέρων, ἀλλ' αὔριον θὰ τελειώσῃ, καὶ μετὰ δύο ἡμέρας θὰ μ' εὐχαριστήσῃ διὰ τὴν ἄρνησίν μου.

Τὸ δικαστήριον εἶχε τότε διακοπάς, ἐξῆλθε καὶ πάλιν εἰς τὸν περίπατον, τὴν δὲ μεσημβρίαν ἐπανερχόμενος εἰς τὴν οἰκίαν παρετήρησε μακρόθεν τὴν θυγατέρα του ἀναχωροῦσαν.

— Χοὺμ! χούμ! ἐψιθύρισεν· εἶνε πάντοτε θυμωμένη. Ἀλλ' ἔστω! καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν θὰ γευματίσω μόνος. Ἄλλως, ὁ ἀὴρ θὰ τὴν ὠφελήσῃ. Ὁ περίπατος μᾶς ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὰ δυσάρεστα αἰσθήματα.

* *

Ἡ ἀδελφὴ τοῦ κ. Βρέγελ Μαρία, ἔγγαμος, οὐδέποτε συνεφώνει μετ' αὐτοῦ, καὶ μάλιστα εἰς τὸ ζήτημα τοῦ γάμου. Πτωχὴ ὑπανδρεύθη πλούσιον κατὰ πολὺ πρεσβύτερον αὐτῆς, καὶ ὅμως ἔζησε μετ' αὐτοῦ εὐτυχής, ὁ δὲ σύζυγός της ἀποθανὼν τῇ ἀφῆκε καλὴν περιουσίαν. Ἄλλως, ἐφρόνει ὅτι ὁ ἔρως κατοικεῖ ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ οὐχὶ ἐν τῇ κεφαλῇ.

Πρὸς ταύτην διηυθύνθη ἡ Κλάρα καὶ τῇ

Digitized by Google

διηγήθη τὰ διατρέξαντα. Ἡ θεία ἔσεισε τὴν κεφαλήν.

— Ὁ ἀδελφός μου, εἶπεν, εἶνε πάντοτε ὁ ἴδιος, καὶ δὲν θὰ ἀλλάξῃ σήμερον τὸν χαρακτῆρά του. Ἄφησε νὰ ἐνεργήσω ἐγώ. Ὑποσχέθηκα πρὸς τὴν μακαρίτισσαν μητέρα σου νὰ ἐπαγρυπνῶ μήπως ὁ πατήρ σου ἕνεκα τῆς ἐπιμονῆς καὶ τῶν ἀλλοκότων ἰδεῶν του, (μολονότι εἶνε κατὰ βάθος κάλλιστος ἄνθρωπος) σὲ καταστήσῃ δυστυχῆ. Ἀρκετὰ ὑπέφερα καὶ ἐγὼ ἕως ὅτου νὰ ὑπανδρευθῶ τὸν μακαρίτην, ὑπάρχει δὲ ἓν μόνον μέσον νὰ κατορθώσωμεν τὸν σκοπόν μας. Τὸ μέσον αὐτὸ εἶνε ἀρκετὰ βίαιον... ἀλλ' ἂν δὲν ὑπάρχῃ ἄλλος τρόπος... Πρῶτον ὅμως, Κλάρα, εἰπέ μου εἰλικρινῶς, ἀγαπᾷς τὸν Λός;

— Ἐξ ὅλης ψυχῆς! Εἶνε τόσον καλός, τόσον εὐγενής...

— Εἶνε ἐξαίρετος ἄνθρωπος· καὶ ὁ μακαρίτης τὸν ἠγάπα πολύ. Ἀλλ' ἐκεῖνος σὲ ἀγαπᾷ;

— Δὲν ἀμφιβάλλω· μοῦ τὸ εἶπε καθαρά...

— Ἀπαράλλακτα καθὼς ὁ μακαρίτης!... Ἄκουσε, Κλάρα, πρέπει ν' ἀναγκάσωμεν τὸν πατέρα σου νὰ συγκατατεθῇ. Ὁ Θεὸς νὰ μοῦ συγχωρήσῃ τὴν ἁμαρτίαν τὴν ὁποίαν θὰ κάμω, παρακινοῦσα μίαν κόρην νὰ ἐπαναστατήσῃ κατὰ τοῦ πατρός της, ἀλλὰ δὲν βλέπω ἄλλο μέσον, καὶ ὑπεσχέθην πρὸς τὴν μητέρα σου... Τὰς πρώτας ἡμέρας θὰ δυσαρεστηθῇ πιθανῶς· τὸ ἴδιον ἔκαμε καὶ μὲ ἐμέ· ἀλλ' αὐτό, παιδί μου, περνᾷ περνᾷ γρήγορα ὅταν θὰ ἰδῇ ὅτι τὸν ἀγαπᾷς καὶ τὸν σέβεσαι, ... διότι πρέπει πάντοτε νὰ τὸν ἀγαπᾷς καὶ νὰ τὸν σέβεσαι, ἐννοεῖς;

— Ὦ, θεία μου, ὡς πρὸς τοῦτο μὴ φοβεῖσαι, πολὺ ἀγαπῶ τὸν πατέρα μου, καὶ θὰ τὸν ἀγαποῦσα ἀκόμη περισσότερον ἂν δὲν ἦτο τόσον ἐναντίος εἰς τὸν κύριον Λός.

— Ἐμπρὸς λοιπόν! Ἂν δὲν ἀπατῶμαι, εἶσαι εἴκοσι πέντε ἐτῶν, ὀκτὼ μηνῶν καὶ ὀλίγων ἡμερῶν. Μὴ ἀπορεῖς, κόρη μου, πῶς γνωρίζω αὐτὸ τόσον καλά. Ὁ μακαρίτης ἔγραφεν εἰς μίαν Σύνοψιν ὅλας τὰς ἀξιομνημονεύτους ἡμερομηνίας, καὶ εἶδα πρὸ ὀλίγου αὐτὸ τὸ βιβλίον. Λέγομεν λοιπὸν ὅτι πρὸ πολλοῦ εἶσαι ἐνῆλιξ καὶ εἶνε ἀνάγκη νὰ προσκληθῇ κατὰ τὸν νόμον εὐσεβάστως διὰ νὰ ἐπιτρέψῃ τὸν γάμον σου. Μένεις λοιπὸν ἐδῶ, ἐγὼ δὲ θὰ εἰδοποιήσω τὸν δικηγόρον μου ὅτι ἔχομεν ἀνάγκην νὰ τὸν συμβουλευθῶμεν διὰ μίαν σπουδαίαν ὑπόθεσιν.

* *

Συνεπείᾳ τῆς μεταξὺ τῶν δύο γυναικῶν καὶ τοῦ δικηγόρου συνεντεύξεως ὁ πρόεδρος Βρέγελ ἔλαβε τὴν αὐτὴν ἐκείνην ἡμέραν δικαστικὴν πρόσκλησιν προξενήσασαν αὐτῷ μεγίστην ἔκπληξιν. Ἡ Κλάρα μετὰ κόπου ἐπείσθη νὰ προβῇ εἰς τὸ διάβημα τοῦτο, ὡς ἀγαπῶσα καὶ σεβομένη τὸν πατέρα της, ἀλλ' ὁ Λὸς καὶ ἡ θεία αὐτῆς τὴν κατέπεισαν ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἄλλο μέσον. Ὁ πρόεδρος ἀπήντησεν ὅτι *δὲν ἠδύνατο νὰ συγκατανεύσῃ εἰς τὴν δυστυχίαν τοῦ τέκνου του*, καὶ ἐμήνυσεν εἰς τὴν ἀδελφήν του ὅτι ἠδύνατο νὰ κρατήσῃ τὴν ἀποστάτιδα, διότι αὐτὸς δὲν ἤθελε νὰ τὴν ἴδῃ.

Μετὰ δύο μῆνας ἡ Κλάρα συνεζεύχθη μετὰ τοῦ Λός, ὁ δὲ γέρων μεθ' ὅλας τὰς παραστάσεις τῆς ἀδελφῆς του καὶ τὰς τρυφερὰς ἐπιστολὰς τῆς Κλάρας ἐπέμεινε μὴ θέλων νὰ παρευρεθῇ εἰς τοὺς γάμους. Τὴν προτεραίαν τοῦ γάμου ὁ ἴδιος ὁ Λὸς μετέβη παρὰ τῷ προέδρῳ καὶ ἱκέτευσεν αὐτὸν νὰ δώσῃ τὴν συγκατάθεσίν του, ἀλλ' εἰς μάτην. Ὁ γέρων τῷ εἶπεν ἐν εἴδει ἀποχαιρετισμοῦ. *Τὸ μόνον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐπιθυμῶ σήμερον εἶνε νὰ μὴ πατήσῃ ποτὲ κανεὶς ἀπὸ σᾶς τοὺς δύο τὸ κατώφλιον τῆς οἰκίας μου.*

Παρῆλθον δέκα ἔτη· ταῦτα παρῆλθον ταχύτατα διὰ τοὺς συζύγους πρὸς δὲ τὸν γέροντα ἐφάνησαν αἰῶνες. Τοῦ προέδρου αἱ ἰδέαι διεψεύσθησαν. Οὐδέποτε γάμος ὑπῆρξεν εὐτυχέστερος, τούτου δὲ καρπὸς ὑπῆρξαν ἓξ τέκνα, τρία ἄρρενα καὶ τρία θήλεα. Καὶ οἰκονομικῶς τὰ τῆς οἰκογενείας ἔβαινον κάλλιστα· ὁ Λὸς ἀπέκτησε σπουδαίαν πελατείαν, ἡ δὲ Κλάρα ἐκληρονόμησε τὴν πρὸς ἐντάμωσιν τοῦ μακαρίτου μεταβᾶσαν θείαν της. Ἡ μόνη λύπη τοῦ ἀνδρογύνου ἦτο ἡ ἀμετάβλητος ἐπιμονὴ τοῦ προέδρου εἰς τὸ νὰ μὴ συνδιαλλαγῇ μετ' αὐτῶν. Καὶ τοὺς ἠγάπα μὲν κατὰ βάθος, ἤκουε μετὰ μεγίστης εὐχαριστήσεως τὰς προόδους τοῦ Λός, ἀλλ' ἐκ πείσματος δὲν ἤθελε νὰ τοὺς ἴδῃ. Τὴν χαρὰν αὐτοῦ δὲν ἠδυνήθη νὰ συγκρατήσῃ ὅταν ἐπληροφορήθη ὅτι ἡ Κλάρα ἐγέννησεν υἱὸν μεγάλως ὁμοιάζοντα αὐτῷ, ἀλλ' ἅμα παρῆλθεν ἡ πρώτη χαρὰ ἐφάνη εἴπερ ποτὲ δύστροπος πρὸς τοὺς τολμῶντας νὰ τῷ ὁμιλήσωσι περὶ τοῦ ἐγγονοῦ του.

Ἀφ' ἑτέρου κατὰ τὴν ἐγκυμοσύνην τῆς θυγατρός του κρυφίως ἐπληροφορεῖτο καθ' ἑκάστην τὰ κατ' αὐτήν, καθ' ἣν δ' ἡμέραν ἐγέννησεν, εἶδον αὐτὸν περιφερόμενον περὶ τὴν οἰκίαν τῆς Κλάρας, ἀνήσυχον καὶ τεταραγμένον. Αὐτὸ τοῦτο συνέβη καὶ κατὰ τὴν γέννησιν τῶν ἄλλων παιδίων.

Οὐδέποτε ἀπήντησεν εἰς τὰς πολυαρίθμους ἐπιστολὰς τοῦ Λὸς καὶ τῆς Κλάρας, πρὸς δὲ τοὺς φίλους τοὺς ἐρωτῶντας αὐτὸν ἂν ἠδύνατο νὰ δεχθῇ τὰ τέκνα του ἀπήντα πάντοτε· ***Ποτὲ νὰ μὴ πατήσουν τὸ κατώφλιον τοῦ οἴκου μου.*** Ἂν τοὺς ἀπήντα εἰς τὸν περίπατον ἢ ἀλλαχοῦ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῶν, τοὺς ἐχαιρέτα ὡς ἀνθρώπους τοὺς ὁποίους ὀλίγον εἶχε γνωρίσει, ἀλλ' ὅταν ἦτο βέβαιος ὅτι δὲν ἠδύναντο νὰ τὸν ἴδωσι τοὺς παρηκολούθει διὰ τῶν ὀφθαλμῶν μετὰ τοσούτου ἐνδιαφέροντος, ὥστε πολλάκις δάκρυα διηυλάκιζον τὰς παρειάς του.

Digitized by Google

Δὲν ἦτο φιλάργυρος, καὶ ὅμως ἐφ' ὅσον ηὔξανεν ἡ οἰκογένεια τῆς Κλάρας καθίστατο τοιοῦτος. «— Αὐτὰ τὰ διαβολόπαιδα, ἔλεγε, θὰ μεγαλώσουν, εἶνε δὲ δίκαιον μετὰ τὸν θάνατόν μου νὰ ἔχουν ἀρκετὴν περιουσίαν διὰ νὰ μὴ κάμουν καὶ αὐτὰ τὴν ἀνοησίαν τῆς μητρός των.» Ἔχαιρε δὲ πρὸς τὴν ἰδέαν ὅτι τὰ παιδία θὰ ἔβλεπον ἐκ τῆς διαθήκης του πόσον τὰ ἠγάπα.

Παρῆλθον οὕτω, καθὰ εἴπομεν, δέκα ἔτη. Εὑρισκόμεθα εἰς τὸ 1849. Ἡ χολέρα πανταχοῦ ἔκαμνε θραῦσιν, καὶ ἰδίως εἰς τὴν πόλιν ἐν ᾗ ἔζη ὁ πρόεδρος. Ὁδοὶ ὁλόκληροι ἠρημώθησαν καθ' ὁλοκληρίαν, δὲν ἐτόλμων νὰ φέρωσι τοὺς νεκροὺς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οἱ δὲ κάτοικοι ἔφευγον ἔντρομοι. Ὅταν ἡ νόσος εὑρίσκετο εἰς τὸ κατακόρυφον αὐτῆς σημεῖον ὁ πρόεδρος ἠδιαθέτει ἀπό τινων ἡμερῶν. Τὴν ἀδιαθεσίαν ταύτην πληροφορηθεῖσα ἡ Κλάρα ἔσπευσε μετὰ τοῦ Λὸς εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν διὰ τῆς βίας, παρὰ τὰς διαβεβαιώσεις τῆς Τερέζας ὅτι ὁ κύριος δὲν εἶχε τίποτε· ἀλλ' ὁ γέρων ἐπίμονος, γινώσκων, ὡς ἔλεγε, *τί ἦσαν ἱκανὰ νὰ πράξωσι τὰ τέκνα του,* ἔλαβε τὰ κατάλληλα μέτρα, καὶ οὕτως ἠδυνήθη ν' ἀποκρούσῃ πᾶσαν ἀπροσδόκητον ἐπίθεσιν. Εἶχε κλείσει τὴν θύραν τοῦ δωματίου του διὰ διπλῆς περιστροφῆς τῆς κλειδός, οἱ δὲ σύζυγοι, μετὰ ἀνωφελεῖς διαπραγματεύσεις ἠναγκάσθησαν ν' ἀποχωρήσωσι τῆς οἰκίας κλαίοντες.

Μετὰ δύο ἡμέρας ἀναρρώσας ἐξῆλθεν, ἐπειδὴ δὲ πολλὰ κρούσματα χολέρας ἐγένοντο εἰς τὴν ὁδόν, εἰς ἣν κατῴκει ἡ θυγάτηρ του, μετέβη πρὸς ἡσυχίαν του εἰς τὰ πέριξ. Εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ δύο ἐργάται συνδιελέγοντο.

— Ν' ἀποθάνουν μέσα σὲ μιὰ νύκτα! ἔλεγεν ὁ εἷς.

— Καὶ οἱ ἑπτά! ἀπήντησεν ὁ ἄλλος.

— Ποῖοι ἑπτά; ἀνέκραξεν ὁ Βρέγελ ὡσεὶ προσβληθεὶς ὑπὸ κεραυνοῦ, ποῖοι;

— Ὁ πατέρας, ἡ μητέρα καὶ πέντε παιδιά! προσέθηκεν ὁ πρῶτος ἐργάτης δεικνύων μακρόθεν μίαν οἰκίαν.

Ὁ πατέρας, ἡ μητέρα καὶ πέντε παιδιά!... αὗται αἱ λέξεις ἐπάγωσαν τὸν γέροντα μέχρι τοῦ μυελοῦ τῶν ὀστῶν. Χωρὶς οὐδὲν νὰ εἴπῃ, χωρὶς νὰ σκεφθῇ, χωρὶς νὰ εἰξεύρῃ τί πράττει, ὥρμησεν εἰς τὴν ὁδόν. Ἡ θύρα τοῦ οἴκου τῆς θυγατρός του ἦτο ἀνοικτή· ὥρμησεν εἰς τὴν οἰκίαν, ἀνέβη τὴν κλίμακα ὡς εἰκοσαετής, ἤνοιξεν ἀποτόμως τὴν πρώτην θύραν ἣν εὗρεν ἐνώπιόν του, καὶ ἔστη πρὸ τῆς εἰσόδου, ὡσεὶ καθηλώθη ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἰδοὺ τί εἶδεν.

Ἅπασα ἡ οἰκογένεια εὑρίσκετο ἐντὸς δωματίου ἁπλοῦ ἀλλὰ φιλοκάλως ηὐτρεπισμένου. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δωματίου ἦτο ἐξηπλωμένος μέγας κατάλευκος κύων, μετὰ τοῦ ὁποίου ἔπαιζον τέσσαρες μικροὶ Λός. Αἱ ῥοδόχροοι παρειαὶ τῶν μικρῶν, αἱ μικραὶ παχεῖαι αὐτῶν χεῖρες, τὰ κομψὰ αὐτῶν ἐνδύματα, τὸ παχὺ τοῦ κυνὸς τρίχωμα, ταῦτα πάντα ἀπετέλουν ὡραιότατον θέαμα. Πλησίον τοῦ παραθύρου ἐφ' ἑνὸς σοφᾶ ἐκάθητο ὁ Λὸς καὶ ἡ σύζυγός του. Ὁ πρῶτος ἀνεγίνωσκεν, ἡ δὲ Κλάρα ἔρραπτε. Πλησίον αὐτῶν ἔπαιζε τὸ νεώτερον αὐτῶν τέκνον, μόλις μονοετές.

Ὁ πρόεδρος οὐδὲ λέξιν ἠδυνήθη ν' ἀρθρώσῃ· στεναγμὸς ἀνακουφίσεως ἐξῆλθε τοῦ στήθους αὐτοῦ καὶ κατέπεσεν ἐφ' ἑνὸς καθίσματος· εἶχε λιποθυμήσει.

Μετά τινας στιγμάς, ὅταν ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς, οἱ σύζυγοι ἐγονυπέτησαν ἐνώπιόν του, τὸ νεώτερον τῶν παιδίων ἐτέθη ἐπὶ τῶν γονάτων του, τὰ δὲ ἄλλα μετὰ τοῦ κυνὸς συνεθλίβοντο περὶ αὐτόν, καὶ οὕτω τὰ πάντα συνεχωρήθησαν καὶ ἐλησμονήθησαν. Ἀπὸ τῆς ἐπιούσης ὁ πρόεδρος Βρέγελ συγκατῴκησε μετὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ.

(Κατὰ τὸ γαλλικόν.)

B.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ

Ζ'.

Περὶ πένθους ἐν ταῖς λευκαῖς φυλαῖς.

Αἱ πλεῖσται τῶν ἐν τοῖς πένθεσι συνηθειῶν, ὧν ἀνωτέρω ἐγένετο μνεία, ὑπῆρχον ἢ ὑπάρχουσιν ἀκόμη καὶ παρὰ ταῖς ἰνδοευρωπαϊκαῖς φυλαῖς.

Ἡ συνήθεια τοῦ καταλείπειν ἕρμαια ἢ παραβάλλειν βορὰν εἰς τὰ θηρία τὰ πτώματα, ἤτοι ἡ ἑκουσία ἐγκατάλειψις, ἦν ἐν χρήσει παρὰ πολλοῖς λαοῖς τῆς ἀρχαιότητος. Ἐν Ὑρκανίᾳ, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κικέρωνος, ἔτρεφον κύνας ἐπίτηδες, ὅπως τρώγωσι τοὺς νεκρούς. Οἱ Βακτριανοὶ εἶχον κύνας *ἐνταφιαστάς*, οἵτινες κατεβίβρωσκον οὐ μόνον πτώματα, ἀλλὰ καὶ ζῶντας τοὺς ἀπειρηκότας διὰ γῆρας ἢ νόσον. Οἱ παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Γάγγου οἰκοῦντες Ἰνδοὶ ῥίπτουσιν εἰς τὸν ἱερὸν ποταμὸν τοὺς νεκροὺς τῶν οἰκείων, εὑρίσκοντας οὕτω τάφον ἐν τῇ γαστρὶ τῶν ἰχθύων. Τῶν δὲ παλαιῶν Ἰνδῶν οἱ καλούμενοι Καλατίαι κατήσθιον τοὺς γονεῖς αὐτῶν, καὶ τινὲς ἐρωτηθέντες ὑπὸ τοῦ Δαρείου ἀντὶ πόσων χρημάτων θὰ ἐδέχοντο τελευτήσαντας τοὺς πατέρας νὰ κατακαίωσι πυρί, μέγα ἐπιβοήσαντες εἶπον αὐτῷ εὐφημεῖν. Σήμερον ἀκόμη οἱ Παρσὶς τῆς Βομβάης παραβάλλουσι βορὰν εἰς τοὺς γῦπας τοὺς νεκροὺς τῶν οἰκείων, προσέχοντες ἐπιμελῶς πότερον τῶν ὀφθαλμῶν θὰ φάγωσι τὰ ὄρνεα πρῶτον· διότι ἐκ τούτου κρίνουσιν ἂν ἡ σκιὰ ἢ ἡ ψυχὴ τοῦ θανόντος θὰ εἶνε εὐτυχὴς ἢ δυστυχὴς ἐν τῷ ἄλλῳ κόσμῳ.

Σχεδὸν πάντες οἱ σύγχρονοι Σημῖται θάπτουσι τοὺς νεκρούς. Τοῦτο συνείθιζον καὶ οἱ ἀρχαῖοι Πέρσαι, ὧν οἱ σημερινοὶ ἀπόγονοι μέχρις ὑπερβολῆς σέβονται τοὺς τάφους, προθύμως ἐνίοτε

Digitized by Google

ἀποτίνοντες ὑπέρογκα λύτρα εἰς Τουρκομάνους λῃστὰς πρὸς ἐξαγορὰν ὅλου ἢ μέρους τοῦ σώματος τῶν συγγενῶν, ὅπως δυνηθῶσι νὰ θάψωσι τὰ πολύτιμα λείψανα ἐν χώρῳ, μὴ βεβηλουμένῳ ὑπὸ τοῦ ποδὸς ἀπίστων.

Ὡς ἀνωτέρω εἴδομεν οἱ Ἄριοι τῶν Βεδῶν ἔθαπτον τοὺς νεκροὺς αὐτῶν εὐχόμενοι τῇ γῇ νὰ τηρῇ αὐτοὺς φιλοστόργως ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς. Νῦν δὲ ἐν τῇ Ἰνδικῇ, μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Νεπώλης, τοὺς ἐπισήμους τῶν νεκρῶν κατακαίουσι πυρί. Ὅμως οὐ πρὸ πολλοῦ θρησκομανεῖς τινὲς μετέβαινον ἐπίτηδες εἰς Βεναρὰς καὶ ηὐτοκτονοῦντο πνιγόμενοι ἐκεῖ, ὅπως ἐξασφαλίσωσι τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν.

Γινώσκομεν προσέτι, ὅτι οἱ παλαιοὶ Γερμανοὶ ἔκαιον συχνάκις τοὺς νεκροὺς αὐτῶν, ἡ δὲ προϊστορικὴ ἀρχαιολογία διδάσκει ἡμᾶς ὅτι οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοῦ λιθίνου αἰῶνος, ἄλλοι μὲν ἔθαπτον ἢ ἐναπέθετον εἰς σπήλαια καὶ κολωνούς, ἄλλοι δὲ κατέκαιον πυρὶ τοὺς νεκρούς.

Αἱ φονικαὶ θυσίαι ἦσαν συνηθέσταται καὶ ταῖς λευκαῖς φυλαῖς ὡς καὶ ταῖς ἄλλαις. Καίτοι οὐδεμία γίνεται μνεία περὶ ἀνθρωπίνων θυσιῶν ἐν τοῖς νόμοις τοῦ Μανού, ὅμως ἡ συνήθεια τῆς καύσεως τῶν χηρῶν ἐπὶ τῆς πυρᾶς τοῦ συζύγου κατέστη γενικωτάτη ἐν τῇ βραχμανικῇ τάξει καὶ διετηρήθη μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Πάντες δὲ σχεδὸν οἱ λαοὶ τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος, Πέρσαι, Ἕλληνες, Ῥωμαῖοι κλπ. συνείθιζον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον νὰ θύωσιν ἀνθρώπους ἐν ταῖς κηδείαις. Οἱ δὲ Γερμανοὶ συγκατέκαιον μετὰ τοῦ νεκροῦ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὅπλα των, εἰς δὲ τοὺς ἐπιφανεῖς ἄνδρας αὐτῶν θνήσκοντας ἐφρόντιζον νὰ παρέχωσι τὴν προσήκουσαν ἀκολουθίαν ἐπισφάζοντες εἰς τοὺς τάφους των αἰχμαλώτους.

Τὰ τοιαῦτα αἱμοχαρῆ ἔθιμα εἰσὶ πάγκοινα καθ' ἅπασαν τὴν γῆν. Οἱ αὐτοὶ παραλογισμοὶ καὶ αἱ αὐταὶ ὠμότητες ἀπαντῶσι σχεδὸν ἐν πάσαις ταῖς φυλαῖς, ἀπὸ τῶν ἀρχαίων Γερμανῶν μέχρι τῶν κατοίκων τῆς Δαχομέης οἵτινες μὴ ἀρκούμενοι εἰς τὰς ἑκατοστύας τῶν σφαζομένων γυναικῶν, εὐνούχων, ἀοιδῶν, στρατιωτῶν κλπ. κατὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως των, ἐξαποστέλλουσι περιοδικῶς εἰς τὴν ἀόρατον Δαχομέην νέους θεράποντας, ὅπως κομίσωσι μηνύματα εἰς τὸν νεκρὸν βασιλέα. Καὶ τοῦτο πράττουσιν εὐσυνειδήτως πρὸς ἔνδειξιν τῆς υἱικῆς στοργῆς τοῦ διαδόχου πρὸς τὸν θανόντα πατέρα.

Ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες καὶ Ῥωμαῖοι ἐπίστευον εἰλικρινῶς, ἀπαραλλάκτως ὡς πολλοὶ τῶν σημερινῶν ἀγρίων, ὅτι αἱ σκιαὶ τῶν νεκρῶν ἐποιοῦντο πράγματι χρῆσιν τῶν ὑπὸ τῶν ἐπιζώντων προσφερομένων αὐτοῖς δώρων καὶ τροφῶν. Παρὰ τῷ Λουκιανῷ εἰς διηγεῖται ὅτι ἡ θανοῦσα σύζυγος αὐτοῦ ἐπανελθοῦσα ᾔτησεν ἐπίχρυσον σανδάλιον, ὅπερ ἐκεῖνος εἶχε λησμονήσῃ νὰ συγκατακαύσῃ ἐπὶ τῆς πυρᾶς μετὰ τοῦ σώματος καὶ τῶν κοσμημάτων αὐτῆς. Πολλάκις δ' οἵ τε Ῥωμαῖοι καὶ οἱ Ἕλληνες, ὡς τόσοι ἄλλοι λαοί, ὑπελάμβανον τὰ πνεύματα τῶν θανόντων κακοποιὰ καὶ ἐπίφοβα. Ἰδίως τοιαῦτα ἐθεωροῦντο τὰ τῶν μὴ τυχόντων ταφῆς ἢ τῶν βιαίως θανατωθέντων. Τὰ δόγματα τοῦ Ἐπικούρου ἀπήλλαξαν εὐτυχῶς τοὺς συνετωτέρους τῶν ἀρχαίων τοιούτων χιμαιρικῶν βασάνων. Ῥωμαϊκαί τινες ἐπιτύμβιοι ἐπιγραφαὶ παρρησίᾳ κηρύττουσιν, ὅτι ὁ θάνατός ἐστι τὸ πέρας τῶν πάντων, ἡ αἰωνία ἀνάπαυσις. Ἀλλὰ τὰ δόγματα ταῦτα, ὄντα ὑπὲρ τὸ δέον λογικά, ἐπρέσβευον οἱ ὀλίγιστοι, τὸ δὲ πολὺ πλῆθος ἐξηκολούθει μεριμνῶν περὶ Χάρωνος καὶ τοῦ ἐν Ἅδου, προλειαῖνον οὕτω τὴν ὁδὸν τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅστις ἐκορύφωσε τοὺς φόβους τῶν μετὰ θάνατον κολάσεων.

**Π.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Περὶ τῶν πυρκαϊῶν τοῦ ἔτους 1884 ὁ ἐν Χαγενάου Γιλαρδῶν ἐδημοσίευσε τὰς ἑξῆς πληροφορίας· Τῇ 20 Ἰανουαρίου κατεκάη ἐν Λονδίνῳ τὸ μικρὸν θέατρον Λεύσεη· τῇ 16 Ἀπριλίου τὸ μέγα θέατρον ἐν Ταρασκὸν τῆς νοτίου Γαλλίας ἕνεκα ἐκχύσεως φωταερίου· τῇ 21 Ἀπριλίου ἐπυρπολήθη καὶ κατέπεσεν ὁ ἱππόδρομος ἐν Βουκουρεστίῳ· τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ κατεστράφη τελείως τὸ ἐν Κλεβελάνδῃ τῆς βορείου Ἀμερικῆς θέατρον ἕνεκα σφοδροτάτης φωταερίου ἐκχύσεως, παρὰ πᾶσαν τὴν πρόχειρον ἐπικουρίαν ἐπιστήμης καὶ τέχνης· τῇ 16 Μαΐου ἐκάη τὸ ἀστικὸν θέατρον Βιέννης· τῇ 15 Ἰουνίου ἀπετεφρώθη ἡ ἱματιοθήκη τοῦ μεγάλου θεάτρου ἐν Βαρσοβίᾳ· τῇ 20 Ἰουνίου ἔν τινι προαστείῳ τοῦ Λονδίνου κατέπεσε τὸ μέγα νηκτοτροφεῖον (aqnarium)· τῇ 29 Ἰουνίου ἐκάη τὸ βασιλικὸν θέατρον Ἐδιμβούργου· τῇ 6 Αὐγούστου τὸ θερινὸν θέατρον ἐν Τόμσκῃ τῆς Σιβιρίας· τῇ 16 Σεπτεμβρίου κατέπεσε τὸ μετασκήνιον τοῦ θεάτρου ἐν Καχὸρ τῆς νοτίου Γαλλίας· τῇ 19 Ὀκτωβρίου ἐκάη τὸ γερμανικὸν θέατρον ἐν Μόσχᾳ· τῇ 16 Νοεμβρίου ἀπετεφρώθη ἐν Σμύρνῃ ἡ «Εὐτέρπη»· τῇ 20 Νοεμβρίου ἐν Σουθαμπτώνῃ ἀπὸ πρωΐας ἕως ἑσπέρας κατεκάη τὸ μικρὸν καὶ τὸ ἐχόμενον μέγα θέατρον, κτισθὲν ἀπὸ τοῦ 1766. Τῇ 23 Νοεμβρίου ἐν ἑνὶ τετάρτῳ τῆς ὥρας μετεποιήθη εἰς θάλασσαν φλογῶν τὸ ἐν Στεττίνῳ θέατρον «Θάλεια».

Μεταξὺ δύο γερόντων:

—Δὲν 'ξέρω, κὺρ Γιάννη, τί καταλαβαίνομαι μὲ τὸ ταμπάκο. Εἶνε ἕνα μάταιο ἔξοδο.

—Μὰ νά σου' πῶ... Δίνει κανεὶς τόσους παράδες!

—Τὸν κόβομε;

—Τὸν κόβομε.

—Ναί, ἀλλὰ ὅποιος 'δῇ τὸν ἄλλον νὰ πίνῃ, νὰ πληρώνῃ μιὰ δραχμή.

—Καὶ τί θὰ τὴν κάνωμε τὴ δραχμή;

—Τὴν παίρνομε 'λίγο ταμπάκο.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 942.

Digitized by Google

'Αριθ. 469 — Λεπτὰ εἴκοσι πέντε.

ΕΤΟΣ Θ'.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΗ' — Συνδρομὴ ἐτησία: 'Εν 'Ελλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 'Ιανουαρ. ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶνε ἐτήσιαι.— Γραφεῖον Διευθ. 'Επὶ τῆς λεωφ. Πανεπιστημίου 39. — 23 Δεκεμβρίου 1884

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ

[Μυθιστορία τῆς Κυρίας Henry Greville.

Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου].

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

ΛΘ'

'Η Μαρκέλλα εἰσῆλθεν εἰς παρθεναγωγεῖον οὐχὶ ἄνευ πικρῶν δακρύων, διότι εἶχεν ἤδη ἀρχίση νὰ ἀγαπᾷ τὸν πατέρα της μετὰ τοῦ σφοδροῦ ἐκείνου πάθους τοῦ χαρακτηρίζοντος αὐτήν. 'Ο Σίμων ἵνα την καταπείσῃ, ὑπεκρίθη ὅτι ἦτο χρεία νὰ μεταβῇ εἰς 'Αμερικὴν καὶ νὰ διαμείνῃ ἐκεῖ ἐπὶ πολὺν ἴσως χρόνον . . . 'Η νεᾶνις ὑπήκουσε, διότι ἀείποτε ὑπήκουε φύσει οὖσα δραστηρία καὶ εὐπειθής. 'Αλλ' ἡ εὐπείθειά της ἐγένετο αἰτία πολλῶν δακρύων.

Μετά τινας ἑβδομάδας ὁ Σίμων, ὅστις ἤρχετο εἰς τὸ σχολεῖον κατὰ Πέμπτην καὶ τὰς Κυριακὰς τὴν ἐξῆγεν εἰς περίπατον, ἐδήλωσεν ὅτι θὰ ἀπουσιάσῃ ἐπί τινα χρόνον, καὶ ἐπέτρεψεν εἰς τὴν Μαρκέλλαν νὰ ἐξέρχηται μετὰ τῆς Τριανταφυλλιᾶς κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἐκ τοῦ σχολείου ἐξόδου. 'Ακούσασα τοῦτο ἡ Μαρκέλλα, δὲν ἔδωκε προσοχήν τινα, ἀλλὰ μετά τινα σκέψιν παρετήρησεν ὅτι μεγάλην παραχώρησιν ἐποίησεν εἰς αὐτὴν ὁ πατήρ της. Καὶ ὄντως ἡ Τριανταφυλλιά την ὡδήγει εἰς τοὺς Βρεῶ, ἔνθα εὕρισκε τοὺς παλαιοὺς φίλους, καὶ πρὸς τούτοις τὴν ἀδελφὴν τοῦ κυρίου Βρεῶ, ἐλθοῦσαν κατὰ παράκλησιν τοῦ 'Ροβέρτου, ἵνα την ἔχῃ συντροφίαν ὁ γηραιὸς πατήρ του, καὶ πρὸς ἣν ἡ Τριανταφυλλιὰ ᾐσθάνετο μεγίστην ἀγάπην· ὡς βλέπετε « τὴν ἐπῆρεν ἀπὸ καλὸ 'μάτι ».

— Εἶνε ἀπαράλλακτη ἡ μακαρίτισσα κυρία 'Ερμίνη! ἔλεγε μετ' ἐμφάσεως.

'Η Μαρκέλλα ἐξεπλάγη ἰδοῦσα πρόσωπον ἐπίμηκες, κόμην πλαδαράν, σῶμα ἰσχνόν, καὶ ἠρώτησεν ἑαυτὴν ὁποίαν τινὰ ὁμοιότητα κατώρθωσε νὰ ἀνεύρῃ ἡ ἀγαθὴ Τριανταφυλλιὰ μεταξὺ τῆς γηραιᾶς ἐκείνης κόρης τῆς κατεσχληκυίας καὶ « στραγγισμένης » καὶ τοῦ « παχουλοῦ » προσώπου τοῦ σχεδὸν παιδικοῦ τῆς μακαρίτιδος φίλης της. 'Αλλὰ μετ' οὐ πολὺ παρετήρησεν ὅτι ἡ ἠθικὴ ὁμοιότης εἶχεν ἀπατήσῃ τὴν Τριανταφυλλιὰν καὶ περὶ τῆς ἐξωτερικῆς ὁμοιότητος. 'Η κυρία 'Ιουλία δὲν ἦτο μὲν φίλη τῶν μυθιστοριῶν, καὶ τὸ θετικὸν αὐτῆς πνεῦμα δὲν ἐτρέφετο διὰ χιμαιρῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν γλυκύτητα ὅμως καὶ τὸ ἐξαίρετον τοῦ χαρακτῆρος εἶχε πλείστας ὁμοιότητας πρὸς τὴν μακαρίτιδα Βωρενών.

— Εἶνε ἀρνάκι! ἔλεγεν ἡ Τριανταφυλλιά.

— 'Αλήθεια, θεία 'Ιουλία, εἶσθε ἀρνάκι; ἔλεγεν ὁ 'Ιούλιος, οὗ ἦτο ἀνάδοχος καὶ ὅστις ἕνεκα τοῦ προνομίου τούτου την ἐπείραζεν ἐνίοτε, κινῶν πολλάκις τὴν ἀγανάκτησίν της.

— Πρόσεχε! τῷ ἀπεκρίνετο ἐκείνη, τὸ ἀρνάκι σὰν θυμώσῃ γίνεται θεριό.

Οἱ ἀθῷοι οὗτοι ἀκροβολισμοὶ προεκάλουν τὸ μειδίαμα τοῦ κ. Βρεῶ, ἀνευρόντος ἤδη σκιὰν τῆς πάλαι ποτὲ εὐπαθείας, ἣν ἔφερεν ἐν τῷ οἴκῳ του ἡ παρουσία γυναικός. 'Ο 'Ροβέρτος εἶχεν ἤδη πλείονα χρόνον πρὸς τὰς ἐργασίας του. 'Ο δὲ 'Ιούλιος καίτοι ἀθυρόστομος, ἦτο ὅμως μᾶλλον εὐάγωγος καὶ κατὰ μικρὸν ἐκοσμεῖτο διὰ τῶν καλῶν ἐκείνων τρόπων τοῦ φέρεσθαι, οὓς ἀποκτᾷ τις χειραγωγούμενος ὑπὸ χειρὸς μητρικῆς.

— 'Εν τῷ ἀνακαινισθέντι οἰκιακῷ τούτῳ βίῳ ἡ Μαρκέλλα εἰσήχθη ὑπὸ τῆς Τριανταφυλλιᾶς, τῆς γηραιᾶς φίλης της. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν ᾐσθάνθη τινὰ φόβον ἰδοῦσα νέα πρόσωπα, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ συνήθισε τὴν κυρίαν 'Ιουλίαν, καὶ κατώρθωσε νὰ φαίνηται πρὸς πάντας ὠφέλιμος τοσοῦτον, ὥστε τοῦ λοιποῦ ἔλεγον « πότε νὰ ἔλθῃ » ἡ Κυριακὴ ἵνα ἔλθῃ ἡ Μαρκέλλα ἐκ τοῦ σχολείου.

'Ο Μονφὸρτ δὲν εἶχεν ἐπανέλθῃ· ἔμεινεν ἐργαζόμενος ἐκεῖ πέραν ἐν τῇ ἄλλῃ ἀκτῇ τοῦ ὠκεανοῦ, καὶ ἔγραφεν ὅτι κερδαίνει κέρδη μυθώδη. Αἱ ἐπιστολαί του ἦσαν φαιδρόταται, διότι ᾐσθάνετο ὅτι οἱ μόχθοι του θὰ ἀνταμειφθῶσιν ἡμέραν τινὰ ὑπό τινος πράγματος πολὺ καλλιτέρου τῶν χρημάτων, ὑπὸ τῆς εὐδαιμονίας τοῦ προσφιλεστάτου τέκνου του.

Μακρὰν αὐτῆς εὑρισκόμενος ἔμαθε νὰ γίνῃ ἄλλος ἄνθρωπος χάριν αὐτῆς, προσεῖχε πάντοτε εἰς τὸν χαρακτῆρά του καὶ ἐκεῖνοι ἐκ τῶν ὑποδεεστέρων του, οἵτινες ἐγίνωσκον αὐτὸν ἐκ τῆς πρώτης αὐτοῦ διαμονῆς, ἐξεπλήττοντο βλέποντες αὐτὸν πρᾶον, τοὺς λόγους του ὀλιγώτερον σκληρούς, δραστήριον καὶ θαρραλέον ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε, ἀνεκτικώτερον, γενναιότερον, μακροθυμότερον....

Digitized by Google

ἀλλὰ δὲν ἐγίνωσκον ὅτι καθ' ἑκάστην καθ' ἑαυτοῦ νίκην, ὁ προϊστάμενος αὐτῶν ἀπέστελλε πρὸς τὴν ἀποῦσαν θυγατέρα του καὶ μίαν εὐχαριστίαν καὶ εὐλογίαν.

« — Φθάνει ὅτι ἄφησα τὴν μητέρα νὰ ἀποθάνῃ, πρέπει τοὐλάχιστον τὸ παιδὶ νὰ ζήσῃ εὐτυχισμένον » : τοῦτο ἦτο τοῦ λοιποῦ τὸ σύνθημα τοῦ ἀκαταπονήτου τούτου φιλοπόνου ἀνδρός, ὅστις ἅπαξ ἔτι ὑποστὰς τὸν δεινὸν περὶ τοῦ βίου ἀγῶνα καὶ ἀναφανεὶς νικητής, ἐθαύμαζε καὶ αὐτὸς αἰσθανόμενος ἑαυτὸν ἔχοντα πλείονα ὄρεξιν νὰ ἀγωνισθῇ νῦν ἢ ὅτε ἦτο νεώτερος καὶ ζωηρότερος... Καὶ τοῦτο διότι τότε μὲν εἰργάζετο δι' ἑαυτόν, νῦν δὲ εἰργάζετο διὰ τὴν κόρην του, μυριάκις προσφιλεστέραν τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὑπάρξεως.

Μῆνες παρῆλθον, ἔτη παρῆλθον καὶ ἡ Μαρκέλλα εἶχεν ἤδη συμπεπληρωμένον τὸ δέκατον ἕβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας της· ὁ δὲ ἰατρὸς δι' ἐπιστολῆς ἐκτενοῦς ἐδήλωσεν εἰς τὸν Μονφόρτ ὅτι ἦτο πλέον καιρὸς νὰ ἀποσύρῃ τὴν νεάνιδα ἐκ τοῦ παρθεναγωγείου. Ἀλλὰ ἀπρόοπτόν τι συμβὰν κατετάραξε τὴν οἰκίαν τοῦ κ. Βρεῶ.

Ἑσπέραν τινὰ τοῦ χειμῶνος ἡ θεία Ἰουλία λαμβάνουσα ἐκ τῆς ἱματιοθήκης ἀσπρόρρουχα, παρεπάτησε καὶ καταπεσοῦσα ἔθραυσε τὸν πῆχυν τῆς χειρός. Καὶ τὸ μὲν τραῦμα καθ' αὐτὸ ἦτο ἀσήμαντον, ἀλλὰ τί ἔμελλον νὰ γίνωσι τὰ πολύτιμα κλειδία, τὰ ἀείποτε ἠχηρῶς κροταλίζοντα ἐν ταῖς χερσὶ τῆς θείας Ἰουλίας ; Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἦτο βεβαίως ἐκεῖ, ἀλλ' ἡ Τριανταφυλλιὰ δὲν εἶχε τοὺς πόδας οὓς εἶχεν ὅτε ἦτο δεκαπέντε ἐτῶν...

Ἡ θεία Ἰουλία ἐνεχείριζεν ἀσμένως τὰ ἠχηρὰ κλειδία της εἰς τὴν Μαρκέλλαν καὶ την ἔλεγεν « ὑπασπιστάκον » της. Ἐκαμάρωνε δὲ τὴν εὐκίνητον ταύτην νεάνιδα, ἥτις ἐπήγαινεν ἤρχετο εἰς τὴν κλίμακα, εἰς τοὺς διαδρόμους χαρίεσσα ὡς πτηνὸν ἱπτάμενον μᾶλλον ἢ βαδίζον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

— Τί θὰ ἐγίνετο τὸ σπίτι ἂν δὲν την εἴχαμεν ; εἶπεν ἡμέραν τινὰ ὁ κ. Βρεῶ παρατηρῶν αὐτήν.

Πρωΐαν τινὰ χαρίεσσαν τοῦ Ἰουνίου κατὰ τὰς διακοπὰς τῶν μαθημάτων, ἡ Μαρκέλλα κύπτουσα πρὸς τὰς νανοφυεῖς τριανταφυλλέας τοῦ κήπου, ἀνεστήλωνε τὰ νεανθῆ ῥόδα τὰ κεκλιμένα ὑπὸ τοῦ ἀφθόνου ποτίσματος, ἀπέκοπτε τὰ μεμαραμμένα ἄνθη καὶ ἔδιδεν εἰς τὴν μικρὰν ταύτην γωνίαν τὴν εὐδαίμονα ὄψιν μικροῦ παιδίου, ἀπολαμβάνοντος πάσας τὰς πρὸς εὐεξίαν του περιποιήσεις.

Ἡ θεία Ἰουλία ἐστέναξεν ἐκ βάθους, διότι οἱ δύο ἀνεψιοί της εἶχον ἀπέλθῃ τὴν προτεραίαν εἰς ταξείδιον μακρόν. Ὁ Ἰούλιος ἐγίνωσκεν ἤδη νὰ πορίζηται τὰ πρὸς συντήρησιν, κερδαίνων ἐτησίως ἱκανὸν ποσόν, ὥστε ὁ πατήρ των ἠδύνατο τοῦ λοιποῦ νὰ μὴ πικραίνηται ἀναλογιζόμενος τὴν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἀναχώρησίν του. Ἀλλὰ καθ' ὅσον τὸ πνεῦμά του καθησύχαζε, τοσοῦτον μᾶλλον ηὔξανεν ἡ ἀγάπη του πρὸς τὴν νεάνιδα ἥτις ἐκ διαλειμμάτων ἤρχετο εἰς τὴν οἰκίαν. Μετὰ πολλῆς δὲ λύπης ἔβλεπεν αὐτὴν ἐπανερχομένην εἰς τὸ παρθεναγωγεῖον μετὰ τὴν λῆξιν τῆς ἀδείας τῆς ἐξόδου. Ἀσμένως θὰ την ἐκράτει πλησίον του διὰ παντός, ὡς ἄνθος, ὡς φωτὸς ἀκτῖνα.

Ἑσπέραν τινὰ ὀκτὼ περίπου ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν νέων, ἡ Τριανταφυλλιὰ ἦλθεν ἐφ' ἁμάξης τεταραγμένη καὶ κατατεθορυβημένη εἰς τὸ Παρθεναγωγεῖον τῆς Μαρκέλλας. Ἡ ὥρα ἦτο ἀκατάλληλος, ἡ ἡμέρα δὲν ἦτο ἑορτάσιμος, ἀλλ' ἐπέτυχεν ὅμως οὐχὶ ἄνευ δυσχερείας, νὰ παραλάβῃ τὴν νεάνιδα, καὶ ἐν τῇ ἁμάξῃ ἐξήγησεν εἰς αὐτὴν τοὺς φόβους της.

Ὁ κ. Βρεῶ εἶχεν ἐκ δευτέρου προσβληθῇ ὑπὸ ἀποπληξίας, ἡ δὲ θεία Ἰουλία « τὰ εἶχε χάσῃ ».

— Ἀλλὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ σου φανῇ παράξενο, Μαρκέλλα μου, γιατὶ ἡ κυρία Ἰουλία « δὲν εἶνε φτειασμένη γιὰ τέτοια πράγματα » Ὁ ἄρρωστος ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ περιποίησι, καὶ ὁ ἰατρὸς εἶπε πῶς ἄλλη ἀπὸ τὴ Μαρκέλλα δὲν εἶνε ἄξια, καὶ μας ἐδιάταξε νὰ σε φωνάξωμε.

Ἡ Μαρκέλλα κατέλαβε τὴν θέσιν της παρευθὺς παρὰ τῷ ἀσθενεῖ, ὅστις ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἰδὼν αὐτὴν κύπτουσαν ἄνωθεν αὐτοῦ ἐμειδίασε καὶ εἶπε ; — Κόρη μου !

Ἡ νεᾶνις ἐρυθριάσασα ἀπέστρεψε τοὺς ὀφθαλμούς της ἐξ ὧν ἐφαίνετο ἀναβλῦζον δάκρυ. Βεβαίως ἠγάπα ὡς πατέρα τὸν γλυκὺν ἐκεῖνον καὶ πρᾶον γέροντα, ὅστις οὐδέ ποτε εἶπε πρὸς αὐτὴν « στραβὰ ἐπάτησες ». Ἀλλὰ τὸν ἄλλον ὅμως τὸν γνήσιον πατέρα της, ὅστις ἦτο εἰς τὴν ξένην, καὶ εἰργάζετο χάριν αὐτῆς, ἀφ' οὗ πλεῖστα ὑπὲρ αὐτῆς ὑπέμεινεν... ἐκεῖνον ὤφειλε νὰ τον λησμονήσῃ ;

Ἡ καρδία της παραυτὰ ἀπεκρίθη ὅτι ἠδύνατο νὰ συμβιβάσῃ τὴν διπλῆν ταύτην στοργὴν ἄνευ βλάβης τινός. Ἔπειτα δέ, ἐπὶ τοῦ παρόντος, τὸ μᾶλλον ἐπεῖγον ἦτο νὰ σώσῃ ἀπὸ τοῦ κινδύνου ἐκεῖνον, ὃν τὰ τέκνα του δὲν ἠδύναντο νὰ περιποιηθῶσι. Τὰ τηλεγραφήματα ἔτρεχον κατὰ πόδας τοῦ Ἰουλίου καὶ τοῦ Ῥοβέρτου καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ τους εὕρωσι, καὶ ἐπανήρχοντο ἀποστελλόμενα ὑπὸ ξενοδόχων φιλανθρώπων.

Τέλος ἑσπέραν τινὰ ἀρχομένου τοῦ Ἰουλίου ἐν τῷ σκιόφωτι τοῦ δύνοντος ἡλίου ὅστις ἐπλήρου ἔτι τὸν οὐρανόν, οἱ δύο ἀδελφοὶ ἐπανῆλθον εἰς τὴν πατρικὴν οἰκίαν τεταραγμένοι καὶ κατατεθλιμμένοι....

Ἐν τῷ ἑστιατορίῳ ἤρεμος ὁ κ. Βρεῶ καθήμενος ἐν τῷ θρονίῳ του πλησίον τοῦ παραθύρου, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχων ἡμικλείστους ἠκροᾶτο τῆς Μαρκέλλας ἀναγινωσκούσης βιβλίον τι. Ἡ νεᾶ-

νις ἔκυπτε μᾶλλον μᾶλλον ἐπὶ τοῦ βιβλίου προσπαθοῦσα νὰ διακρίνῃ τοὺς χαρακτῆρας, οἵτινες συνεχέοντο ἐπὶ τῆς δυσδιακρίτου σελίδος. Ἡ ἐνδοιάζουσα φωνή της ἀπήγγειλέ τινας ἔτι λέξεις.

— Δὲν βλέπω πλέον, εἶπεν ἀποθέτουσα τὸ βιβλίον. Πάγω νὰ ζητήσω φῶς.

Καὶ ἠγέρθη. Ἀλλ' αἴφνης ἀνεσκίρτησεν ἰδοῦσα δύο σκιὰς μαύρας ἱσταμένας πρὸς τὸ βάθος τοῦ ἑστιατορίου.

— Ἀγαπητὴ Μαρκέλλα, ἀγαπητὴ ἀδελφή, εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ ὁ Ἰούλιος, λαμβάνων τὴν χεῖρά της, μᾶς ἔσωσες τὸν πατέρα μας.

Ὁ δὲ Ῥοβέρτος ἔλαβε καὶ αὐτὸς τὴν ἄλλην χεῖρά της, ἀλλὰ δὲν εἶπε τίποτε. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων νέων ἡ νεᾶνις ἐστάθη συγκεχυμένη καὶ τεταραγμένη· ἀποσπασθεῖσα δὲ αὐτῶν ἀβιάστως, ἐπανῆλθε πρὸς τὸν ἀναρρωνύοντα καὶ τῷ εἶπε διὰ τῆς μελῳδικῆς φωνῆς της.

— Κύριε Βρεῶ, οἱ υἱοί σας ἦλθον.

— Τί εὐτυχία! εἶπεν ὁ πατήρ, ἀναζητῶν αὐτοὺς διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τῷ αὐξανομένῳ σκότει.

Ἡ Μαρκέλλα ἐξῆλθε μετὰ σπουδῆς καὶ μετ' ὀλίγον ἐπανῆλθε κρατοῦσα λυχνίαν. Οἱ δύο υἱοὶ καθήμενοι πλησίον τοῦ πατρός των ἐλάλουν πρὸς αὐτὸν μετὰ στοργῆς, μετὰ σεβασμοῦ, μετά τινος φόβου μήπως συγκινήσωσι καθ' ὑπερβολὴν τὴν κλονισθεῖσαν ἴσως διάνοιαν ὑπὸ τῆς νέας ταύτης προσβολῆς. Ἡ Μαρκέλλα παρετήρησεν αὐτοὺς μίαν στιγμήν, ἐμειδίασεν, ἤνωσεν ἐλαφρῶς τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων της ἔμπροσθέν της καί τους κατεβίβασεν ἐπὶ τῆς ἐσθῆτός της. Ἔπειτα δὲ μειδιῶσα ἀπῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν της, δωμάτιον μικρὸν κείμενον πολὺ ὑψηλὰ παραπλεύρως πρὸς τὸ τῆς Τριανταφυλλιᾶς, καὶ κλείσασα τὴν θύραν ἐστάθη πρὸ τοῦ παραθύρου, ὅπερ ἐφωτίζετο ὑπὸ τῶν τελευταίων λάμψεων τῆς θνησκούσης ἡμέρας.

— Λοιπόν, διενοήθη, δὲν εἶμ' εὐχαριστημένη; Ἐπέστρεψαν, ὁ πατήρ των ἐσώθη, αὐτοὶ εἶνε εὐτυχεῖς καὶ ἐγὼ κλαίω! Πῶς νὰ ἔχω τόσον κακὴν ψυχήν, ὥστε νά με κάμνῃ ἄνω κάτω ἡ εὐτυχία τῶν ἄλλων;

Ἐπίεσε ἰσχυρότερον τὰς χεῖράς της πρὸς ἀλλήλας, μὴ δυναμένη νὰ περιστείλῃ τὸν λυπηρὸν διαλογισμόν της καὶ νά τον κατασιγάσῃ.

—Δὲν εἶνε τίποτε 'δικόν μου καὶ δι' αὐτὸ ὑποφέρω. Μίαν μόνον φορὰν εὐρῆκα ἀληθινὸν ἄσυλον, ὅταν ἤμην μὲ τὸν πατέρα μου,—καὶ τότε πάλιν δὲν κατώρθωσα νὰ μείνω εὐχαριστημένη καὶ εὐτυχής. Τὸν ἐπίκρανα, τὸν καϋμένον τὸν πατέρα μου καὶ « ἐπῆρε κατὰ τὰ 'μάτια του ». διότι καὶ αὐτὸς ἦτο δυστυχής. Τί ἀχάριστον τέκνον ὅπου ἤμουν! Καὶ εἶνε εἰς τὸν κόσμον πρᾶγμα ποὺ νὰ ἀξίζῃ ὅσον ἡ ἀγάπη τῶν γονέων μας;

Καὶ ἔκλαιεν ἐν σιγῇ, καὶ μεθ' ὁρμῆς τὰ δάκρυα κατέρρεον ἐπὶ τῶν χειρῶν της. Οὐδὲ ἠδύνατο δεινῶς μεμφομένη ἑαυτὴν νὰ κατασιγάσῃ τὴν δυσηρεστημένην καρδίαν της.

— Τί κακὸν πρᾶγμα εἶνε ἡ ζήλεια! διενοήθη ἡ νεᾶνις. Οἱ νέοι αὐτοὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ χάσουν τὸν πατέρα των, καὶ ἐγώ. ὁ πατήρ μου εἶνε καλά. Καὶ ναὶ μὲν εἶνε μακράν, ἀλλὰ τοὐλάχιστον εἶν' ἐξησφαλισμένος ὅτι θὰ ζήσῃ πολύ...

Καὶ ἀνάψασα κηρίον ἐκάθισε πρὸ τοῦ μικροῦ τραπεζίου της καὶ ἔγραψεν ἀπνευστί:

« Ἀγαπητέ μου πατέρα, ἐλᾶτε νὰ ζήσετε μαζί μου. Ἄλλοτε ἐφάνην ἀχάριστος, ἀλλὰ τώρα δὲν εἰμπορῶ πλέον νὰ ζήσω χωρὶς σᾶς. Καὶ ἔπειτα τώρα εἶμαι δεκαεπτὰ ἐτῶν καὶ ἐπιθυμῶ νὰ φύγω ἀπὸ τὸ παρθεναγωγεῖον... Ποτὲ πλέον δὲν θά σας πικράνω, ἐλᾶτε, σᾶς παρακαλῶ πολύ.»

Σφραγίσασα τὴν ἐπιστολήν την ἔθηκεν εἰς τὸ θυλάκιόν της. Ὅτε δὲ σβέσασα τὸ φῶς ἡτοιμάζετο νὰ καταβῇ, κρούεται αἴφνης ἡ θύρα ἡ δὲ Μαρκέλλα ἀνοίγει.

— Μαρκέλλα, εἶπε φωνή τις ἐν τῷ σκότει, τί ἔγινες; ἔλα μαζί μας.

Ἡ νεᾶνις ἠκολούθησε τὸν νέον οὐδὲν εἰποῦσα, διότι ἡ καρδία της ἦτο περίλυπος, ὥστε δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐκφράσῃ διὰ τοῦ λόγου τὴν θλῖψίν της.

Ὁ Ῥοβέρτος εἶχε μείνῃ πλησίον τοῦ πατρός του καὶ ὅτε ἡ Μαρκέλλα καὶ ὁ Ἰούλιος εἰσῆλθον, ἀπέστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ πάλιν μετ' ὀλίγον ἀπέβλεψε πρὸς αὐτούς. Ἡ Μαρκέλλα ἦτο ὠχρὰ καὶ τὰ ἴχνη τῶν δακρύων διεφαίνοντο ἔτι ἐπὶ τῶν παρειῶν της. Ὁ Ἰούλιος ἐφαίνετο φαιδρός, ἐφλυάρει ὡς ὅτε ἦτο ἐν τῷ σχολείῳ μαθητὴς ἀμέριμνος· τοσαύτην εὐδαιμονίαν ᾐσθάνετο, διότι ἐπανελθὼν εὗρε τὴν οἰκίαν τοσοῦτον εὐάρεστον ἀντὶ τῶν λυπηρῶν σκηνῶν ἃς ἐνόμιζεν ὅτι θὰ εὕρῃ.

Ὁ Ῥοβέρτος τὴν ἑσπέραν ἐκείνην δὲν εἶπε λέξιν.

Μ'

— Εἶνε ἡ κόρη μου, ἐπανέλαβε τὴν ἐπιοῦσαν ὁ κ. Βρεῶ καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Μαρκέλλα ἐξήρχετο διὰ τοῦ κήπου πορευομένη εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἀκολουθουμένη ὑπὸ τῆς Τριανταφυλλιᾶς.

— Δὲν ζηλεύομεν, πατέρα μου, εἶπεν ὁ Ἰούλιος ἐρχόμενος πλησίον του. Ὁ κ. Βρεῶ μόλις καὶ μετὰ δυσκολίας κατέβαινε τῆς κλίνης καὶ ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκάθητο.

Ὁ Ῥοβέρτος δὲν εἶπε λέξιν.

— Πατέρα, εἶπεν ὁ Ἰούλιος μετά τινα σκέψιν, ἀλήθεια ἡ Μαρκέλλα φεύγει;

— Δὲν εἰξεύρω, ἀπεκρίθη ὁ ἀσθενὴς ἀποβλέπων πρὸς αὐτὸν μετ' ἀμηχανίας. Μήπως θέλει νὰ φύγῃ;

— Τώρα δὰ μοῦ το εἶπε ἡ θεία Ἰουλία, ὑπέλαβεν ὁ Ἰούλιος, καὶ δὲν καταλαμβάνω...

Ἡ θεία Ἰουλία καθημένη ἐκεῖ που πλησίον καὶ πλέκουσα, ἀνέστειλε τὴν ἐργασίαν της καὶ ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμούς.

Digitized by Google

— Δὲν εἰμπορεῖ, παιδί μου, νὰ μείνῃ σὲ σπίτι ποῦ εἶνε δύο νέοι, εἶπε μετά τινος ἀμηχανίας. Καὶ τόσον καλὰ τὸ ἐστοχάσθη καὶ μόνη της, ὥστε με παρεκάλεσε νὰ την στείλω εἰς τὸ σχολεῖόν της σήμερον τὸ ἀπόγευμα.

— Δὲν θέλω! εἶπεν ὁ κ. Βρεῶ ἀνακινούμενος. Θέλω νὰ μείνῃ. Ῥοβέρτε, 'πέ της νὰ μείνῃ.

Ὁ Ῥοβέρτος ἵστατο ἄναυδος. Ὁ πατήρ του προσεπάθει νὰ ἀναγνώσῃ ἐπὶ τοῦ μετώπου του, ἀλλ' ἡ ἐξημβλυμένη διάνοια τοῦ γέροντος δὲν τον ἐβοήθει νὰ μαντεύσῃ τί διενοεῖτο ὁ υἱός του.

— Λέγε λοιπόν! εἶπεν ἀγανακτῶν.

— Λέγω, πατέρα, ὅτι ἡ Μαρκέλλα ἔχει δίκαιον.

Ὁ κ. Βρεῶ ὕψωσε τοὺς ὤμους, διότι οὐδὲν ἠδύνατο νὰ τον πείσῃ ὅτι ἡ νεᾶνις ἔχει δίκαιον θέλουσα νὰ ἀπέλθῃ. Ἐν τούτοις ἡ θεία Ἰουλία ἐπεχείρησε νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν γνώμην της διὰ φράσεων σχοινοτενῶν καὶ ἐπιτετηδευμένων· ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ἰούλιος προβλέπων ὅτι ὁ λόγος τῆς θείας του δὲν θὰ εἶχε τέλος, ἀπῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Ῥοβέρτου.

— Ἀδελφέ μου, εἶπε πρὸς αὐτόν, τί κρίμα νὰ μας φύγῃ ἡ Μαρκέλλα· εἶνε τόσον καλὸ κορίτσι, καὶ θὰ ἐπερνούσαμεν ἀξιόλογα μαζί. Αὐτὴ ὅ τι της εἰπῇς το κάμνει, σὲ «ὑπακούει τυφλοῖς ὄμμασι» εἰς ὅλα· 'πὲ την λοιπὸν νὰ μείνῃ, 'πὲ την νὰ μὴ λυπήσῃ τὸν πατέρα μας καὶ ἡμᾶς...

Ὁ Ῥοβέρτος δὲν ἀπεκρίθη. Ὁ δὲ Ἰούλιος ἐξηκολούθησε:

— Μὰ δέν μου λές, τὸ ἐνόησα καλὰ ἢ ἔχω λάθος; Μήπως «τὴν ἐπῆρες ἀπὸ κακὸ 'μάτι»; 'Πέ μου, Ῥοβέρτε.

Ὁ Ῥοβέρτος μειδιάσας ἔσεισε τὴν κεφαλήν.

— Ὄχι, εἶπε, δέν την ἐπῆρα ἀπὸ κακὸ 'μάτι.

— Τότε λοιπόν;...

Ἀλλ' αἴφνης ὁ Ἰούλιος ἔκυψε πρὸς τὸν ἀδελφόν του, παρετήρησε μετὰ προσοχῆς τὸ πρόσωπόν του, καὶ ἁρπάσας τὰς χεῖράς του μετὰ νεύματος χαρᾶς καὶ ἐκπλήξεως.

— Ἀδελφέ μου, ἀνεφώνησεν, ἀδελφέ μου; καλέ, εἶν' ἀλήθεια;

Ὁ Ῥοβέρτος δὲν ἔλαβε καιρὸν νὰ ἀποκριθῇ, οὐδὲ κἂν νὰ προσποιηθῇ, διότι Ἰούλιος ἦτο ἤδη ἐν τῷ ἑστιατορίῳ, ἐν ᾧ ἡ θεία Ἰουλία ἐξηκολούθει ἔτι τὴν ἀπόδειξίν της, ἧς τὸ μόνον ἀποτέλεσμα ἦτο ἡ ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ ἀσθενοῦς ἐπικεχυμένη ἔκφρασις οἴκτου πρὸς αὐτήν.

— Πατέρα, εἶπε μετὰ θάρρους, ἐπιμένετε νὰ κρατήσετε κοντά σας τὴν Μαρκέλλαν;

— Ναί, ναί, ναί, εἶπε ζωηρῶς ὁ γέρων φαινόμενος ἤδη ὅτι ἐκινδύνευε νὰ γίνῃ νευρικός.

— Λοιπόν, οὐδὲν εὐκολώτερον τούτου, ἐξηκολούθησεν ὁ νεαρὸς διπλωμάτης. Ἀκούσατέ μου μετὰ προσοχῆς καθὼς καὶ σεῖς, θεία Ἰουλία...

Μετὰ πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας ἐφάνη καὶ ὁ Ῥοβέρτος, τὸ πρόσωπόν του ἦτο ἐξηλλοιωμένον, τὸ ἦθός του καταπεπονημένον καὶ ἔκθαμβος παρετήρησε τοὺς τρεῖς συνωμότας, οἵτινες ἐφαίνοντο τοσοῦτον εὐηρεστημένοι ἐκ τῆς τύχης των, ὅσον αὐτὸς ἦτο ὀλίγον εὐηρεστημένος ἐκ τῆς ἰδικῆς του.

— Ῥοβέρτε, τῷ εἶπεν ὁ πατήρ του, ἀποβλέπων πρὸς αὐτὸν ἱκετικῶς, σὲ παρακαλῶ νυμφεύσου τὴν Μαρκέλλαν.

Ὁ νέος ἐκλονίσθη ὡς ἐὰν ἔλαβε πληγὴν εἰς τὸ στῆθος, καὶ ἀπέβλεψεν ἐκ διαδοχῆς πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὴν θείαν, μετ' ἀγωνίας ἀναμένοντας τὴν ἀπόκρισίν του, καὶ πρὸς τὸν Ἰούλιον ὅστις ἵστατο βλέπων ὑψηλὰ καὶ φαινόμενος θριαμβεύων.

— Θέλει αὐτή; εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος ὡς ὀνειρώττων.

— Θέλεις σύ; εἶπεν ἀποτόμως ὁ Ἰούλιος ὅστις, ὡς φαίνεται, ἤθελε τὰ πράγματα καθαρά.

— Ἄχ! βέβαια! εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος κατὰ τὸ ἥμισυ κοιμώμενος. Ἀμ' ἐκείνη;

— Ἐρώτησέ την, ὑπέλαβεν ὁ Ἰούλιος. Νά την ἔρχεται, «κατὰ φωνή...»

Ἀληθῶς ἡ Μαρκέλλα ἦτο ἤδη ἐν τῷ κήπῳ, προχωροῦσα ἐλαφρῶς κεκλιμένη ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ κανίστρου ὅπερ ἕνεκα τοῦ πολλοῦ βάρους του δὲν ἠθέλησε ν' ἀφήσῃ νὰ το φέρῃ ἡ Τριανταφυλλιὰ ἥτις εἶχεν ἱκανὸν φορτίον.

— Μαρκέλλα! ἀνεφώνησεν ὁ πονηρός.

Ἡ νεᾶνις ἀκούσασα τὴν φωνὴν τοῦ Ἰουλίου ἀπέβλεψε πρὸς αὐτὸν καὶ προσῆλθε ὑπὸ τὸ παράθυρον ἐφ' οὗ ἵστατο ὁ νέος.

— Τὸν θέλεις τὸν ἀδελφόν μου ἄνδρα; την ἠρώτησε πρὶν προφθάσῃ τις νὰ τον ἀναχαιτίσῃ.

Βροχὴ νωπῶν ὀσπρίων, γογγυλίων, καρωτῶν, μικρῶν κρομμυδίων, κουνουπιδίων κατέρρευσε καὶ κατεκάλυψε τὸ ἔδαφος. Καὶ οἱ ἓξ ὀφθαλμοὶ οἱ ἐν τῷ ἑστιατορίῳ μείναντες ἐστράφησαν πρὸς τὰς χεῖρας τῆς νεάνιδος, ἥτις ἐκράτει ἔτι τὸ κάνιστρόν της. Ὥστε τῆς Τριανταφυλλιᾶς τὸ κάνιστρον ἐξέφυγε τῶν χειρῶν της.

— Μὰ γιὰ ὄνομα τοῦ θεοῦ! ἀνεφώνησεν ἡ γηραιά, ἔτσι ξαφνίζουν τοὺς ἀνθρώπους; ἄ, μπά, μπά, μπά, μπά, μπὰ μπά! μὰ δὲν κάνουν ἔτσι παιδί μου!

— Μὰ γιὰ νὰ σου εἰπῶ Τριανταφυλλιά, «νὰχωμε καὶ τὸ νοῦ μας», ὑπέλαβεν ὁ Ἰούλιος, δὲν εἴπαμε γιὰ σένα πὼς σε γυρεύουν γιὰ 'πανντρειά· ἀμ' τότε κ' ἐγὼ δὲν 'ξέρω τί θὰ 'γινότανε· ὄχι μόνον τὸ κάνιστρόν σου θά σου 'ξέφευγε, μά, θαρρῶ καὶ σὺ θὰ ἐκατρακυλιέσουν μαζί μ' αὐτά.

— Ἐγώ! ἔγρυξεν ἡ Τριανταφυλλιὰ καὶ ἐπεδόθη εἰς τὴν περισυναγωγὴν τῶν διεσπαρμένων ὀσπρίων της καὶ λαχανικῶν.

Ἡ δὲ Μαρκέλλα ὀρθία πρὸ τοῦ παραθύρου, εἶχεν ἀποθέσῃ ἐπὶ τοῦ ἐξέχοντος χείλους του τὸ κάνιστρόν της, καὶ ἐσταυρωμένας ἔχουσα τὰς χεῖ-

Digitized by Google

ρας εστήριζεν αυτάς επί του κανίστρου. Ισταμένη δε ούτω ως πεπειραμένη οικονόμος, ένευε τους οφθαλμούς πρός την γην, αι παρειαί της ήσαν ρόδιναι, η ψυχή της άνω κάτω υπό στροβίλου νέων ιδεών... Τί λέγω νέων; Όχι! παλαιών ήδη, αλλά τώρα τας ησθάνετο καλώς. Δεν ήσαν νέαι ιδέαι αι εμπήγουσαι εις την καρδίαν της την γλυκύπικρον εκείνην λεπτοτάτην αιχμήν.

— Λοιπόν, Μαρκέλλα, δεν αποκρίνεσαι; ηρώτησεν ο Ιούλιος αγωνιών σχεδόν επί τη σιωπή της νεάνιδος. Τον θέλεις ναι ή όχι;

— Δεν εξεύρω! απεκρίθη η νεάνις υψούσα πρός αυτόν τους τεταραγμένους οφθαλμούς της. Τάχα εκείνος... θέλει;

Καγχασμός μέγας απεκρίθη εις την ερώτησιν ταύτην της Μαρκέλλας, και ο Ιούλιος πηδήσας από του παραθύρου είλκυσεν εις την οικίαν —αλλά διά της θύρας όμως— την Μαρκέλλαν ουδέν πλέον νοούσαν. Η θεία Ιουλία είλκυσεν ελαφρώς το επί του παραθύρου κάνιστρον, όπερ απολέσαν το στήριγμά του διέτρεχε δεινόν κίνδυνον, και το απέθηκεν επί της τραπέζης, καθ' ην στιγμήν οι δύο νέοι ενεφανίζοντο.

— Λοιπόν! θέλει; ηρώτησεν ο κ. Βρεώ εκπεπληγμένος πως επί τοις γινομένοις. Ο Ροβέρτος ίστατο ωχρότατος και ουδέν λέγων.

— Ναι, είπεν η Μαρκέλλα, αλλά τοσούτον ελαφρά, ώστε το ναι τούτο ήτο πνοή μάλλον ή λέξις.

Ο Ροβέρτος ανέπνευσεν ανακουφισθείς, και έτεινε πρός αυτήν τας χείρας:

— Άχ! μικρή μου μαθήτρια! είπε, είχες μοναδικόν διδάσκαλον.

— Και καλόν οδηγόν! είπεν η Μαρκέλλα, ο οποίος ελπίζω ότι θα μείνη και εις το εξής οδηγός μου.

Πάντες εχάρησαν και πάντες ησπάζοντο αλλήλους· αίφνης δε η νεάνις αποσπωμένη των αγκαλών της θείας Ιουλίας είπεν:

— Αμ' ο πατέρας; άν τυχόν και δεν θελήση;

Πάντες προσείδον αλλήλους καταπεπληγμένοι, διότι ο Σίμων δεν ήτο εξ εκείνων των συμβιβαστικών ανθρώπων περί ων δύναταί τις να έχη βεβαιότητά τινα. Ήτο ικανός να μη συναινέση είτε εκ πείσματος είτε δι' οίον δήποτε άλλον λόγον.

— Μου ήλθε μία ιδέα, και τότε θα έχω σήμερον δύο, και δεν είνε τόσον άσχημον· διότι υπάρχουν άνθρωποι εις τους οποίους έρχεται και μία ιδέα καθ' εβδομάδα και ακόμη ολιγώτερον! Εγώ τον εξεύρω τον κύριον Μονφόρτ, πρέπει να τον προκαταλάβωμεν. Τώρα αμέσως θα ιδήτε!

— Θα του γράψω, είπεν η Μαρκέλλα διστάζουσα, αλλά και σεις θα ήτο καλόν να του εγράφετε...

— Όλοι μας; είπεν ο Ιούλιος γελών να του γράψωμεν όλοι εν γράμμα, μίαν οικογενειακήν εγκύκλιον. Αλλά και αυτό δεν βλάπτει! Εγώ όμως δεν την παραιτώ την ιδέαν μου.

— Δεν θα 'πάγη η Μαρκέλλα εις το σχολείον; είπεν αίφνης ο κ. Βρεώ.

— Βέβαια μέχρι νεωτέρας αποφάσεως, είπεν η θεία Ιουλία μετ' άκρας αξιοπρεπείας.

— Πώς, τώρα;

— Τώρα ίσα ίσα! Πώς θέλετε μία κόρη νά...

Και επανέλαβε την συνήθη αγόρευσίν της· ήθελε δε εξακολουθήση, εάν μη ο Ιούλιος ανέκραζε συνάψας τας χείρας και κλίνας τα γόνατα ενώπιόν της:

— Εν ονόματι πασών των αρετών, πάντων των καθηκόντων, εν ονόματι οποίου δήποτε θέλετε, μη επιμένετε, χρυσή μου θεία, να φύγη σήμερον. Αύριον ναι, αλλά όχι όμως σήμερα!

Η πρότασις αύτη αντέκειτο πρός πάσας τας περί ηθικής αρχάς της θείας, αλλ' όμως επειδή δεν ήθελέ ποτε να δυσαρεστή τους άλλους, συγκατένευσε.

Παρευθύς δε ο Ιούλιος ορμήσας έλαβε τον πίλον του.

— Και πού πηγαίνεις; ηρώτησεν η θεία.

Ο Ιούλιος αντί πάσης απαντήσεως εξέτεινε και εκίνησε τας χείράς του ως τηλεγράφος εναέριος, έθηκε τα δάκτυλα επί των χειλέων του και απήλθε τρέχων, ως φοβούμενος μήπως διαφύγη το μυστικόν του.

— Πού πηγαίνεις; ηρώτησεν η Τριανταφυλλιά εμφανιζομένη αίφνης επί του ουδού της θύρας.

Η θεία Ιουλία ένευσεν αμηχανούσα και άπελπις, αλλ' η αξιόλογος θεράπαινα δεν την έβλεπε πλέον. Είχε το βλέμμα προσηλωμένον επί του νεαρού ζεύγους όπερ ίστατο όρθιον πρό του παραθύρου. Και η μεν Μαρκέλλα εστήριζε την μίαν των χειρών της επί του χείλους του παραθύρου, ο δε Ροβέρτος παρά το θρονίον του πατρός του προσέβλεπε πρός αυτήν μετά τοσαύτης αγάπης και σιωπηλής ευφροσύνης, ώστε ήσαν μία χαρά να τους βλέπη τις.

— Λοιπόν, είπεν η Τριανταφυλλιά, τί κάνομεν εδώ; Παντρευόμαστε ή δεν παντρευόμαστε;

— Παντρευόμαστε, είπεν ο κ. Βρεώ μετά σκιάς τινος της πάλαι ποτέ ζωηρότητός του, και ελπίζω, Τριανταφυλλιά, ότι θα μας κάμης περίφημο νυφιάτικο τραπέζι.

— Α! «ως εδώ και μη παρέκει» αυτά δεν τα ακούει η Τριανταφυλλιά· το τραπέζι τώρα το κάνουν 'ς το ξενοδοχείο, προσέθηκε μετά περιφρονήσεως ανεκφράστου. Και ξενοδοχεία «άλλο τίποτα».

Και υψώσασα τους ώμους επραΰνθη πως και ηρώτησε τον Ροβέρτον.

— Και πότε «νάχωμε καλό 'ρώτημα»;

— Τίποτε ακόμη δεν εξεύρομεν, Τριανταφυλ-

Digitized by Google

λιά μου, ἀπεκρίθη ὁ νέος μειδιῶν. Πρέπει νὰ περιμείνωμεν καὶ τὴν ἄδειαν τοῦ κυρίου Μονφόρτ.

— Καλὸ 'ξημέρωμα! ὑπέλαβεν ἡ Τριανταφυλλιὰ ἐξαφθεῖσα.

— Καὶ ἂν εἰπῇ ὄχι; προσέθηκεν ἡ Μαρκέλλα· ἧς τὸ χαριέστατον πρόσωπον αἴφνης ὠχρίασεν.

Ἡ Τριανταφυλλιὰ ὕψωσε τὴν δεξιάν της χεῖρα μέχρι τοῦ ὕψους τῶν ὀφθαλμῶν της. Τοῦτο δὲ ἦτο δεῖγμα σφοδρᾶς ἀγανακτήσεως.

— Νὰ εἰπῇ ὄχι; Ἀμ' αὐτὸ δὰ θέλω καὶ ἐγώ, γιὰ νὰ σοῦ τον στρώσω 'μπροστά, καὶ «νὰ του δείξω ἐγὼ πόσ' ἀπίδια βάζ' ὁ σάκκος»: Δὲν ξέρει ἀκόμα «τί ῥάμματα ἔχω γιὰ τὴ γοῦνα του»!

— Τριανταφυλλιά! εἶπεν ἡ Μαρκέλλα ἱκετευτικῶς, συλλογίσου πῶς εἶνε 'πατέρας μου, καὶ μ' ἀγαπᾷ...

— Βρὲ παιδάκι μου, δὲ λέγω ὄχι, εἶπεν ἡ μαγείρισσα πραϋνθεῖσα διὰ μιᾶς, μὰ τί τὴ θέλω τέτοια ἀγάπη, νὰ μὴ σ' ἀφίνῃ νὰ χαρῇς τὴν ἀγάπη σου ὅπως τὸ θέλ' ἡ ὀρέξί σου.

Ἡ θεία Ἰουλία ἔφριξεν ἐνδομύχως ἐπὶ ἐνδεχομένῃ συγκρούσει τοῦ Μονφόρτ καὶ τῆς φοβερᾶς θεραπαίνης, ἀλλὰ δὲν ἀπέδειξε τίποτε.

Ὁ Ἰούλιος ἐπανῆλθε τὴν στιγμὴν καθ' ἣν βαρυνθέντες νὰ τον περιμένωσιν, ἡτοιμάζοντο νὰ καθίσωσιν εἰς τὴν τράπεζαν.

— Ἔτσι θὰ τα κάνῃς ὁλημέρα νὰ κατασκοτώνεσαι καὶ νὰ τρέχῃς ἀπάνω κάτω; ἔγρυξεν ἡ Τριανταφυλλιὰ ἀγριωπὴ ἔτι ἐκ τῆς ἔριδος ἣν συνῆψε κατὰ φαντασίαν μετὰ τοῦ Μονφόρτ ἐν τῷ μαγειρείῳ.

— Ὄχι, καλή μου Τριανταφυλλιά, ἐξαιρετικῶς το ἔκαμα, ἀπεκρίθη ὁ Ἰούλιος μετ' ἀσυνήθους γλυκύτητος.

Ἐν τούτοις πάντες ἀπέβλεπον πρὸς τὸν νέον ἐρωτῶντες αὐτὸν διὰ τῶν βλεμμάτων. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἦτο ἀπαθής.

Ἀποκομισθέντων τῶν ἐπιτραπεζίων σκευῶν μετὰ τὸ φαγητόν, πᾶσαι αἱ κεφαλαὶ ἦσαν κεκλιμέναι ἐπὶ τῆς τραπέζης, προσηλωμέναι εἰς τὴν ἀπὸ κοινοῦ σύνταξιν ἐπιστολῆς συγκινητικῆς μελλούσης νὰ καταπείσῃ τὸν Μονφόρτ, ἀναιροῦσα πάσας τὰς πιθανὰς ἐνστάσεις του καὶ τὰς μᾶλλον ἀπροόπτους. Ἡ θεία Ἰουλία εἶχε τὴν γραφίδα, — εὐτυχῶς εἶχε θραύσει τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, πλὴν δὲ τούτου ᾐσθάνετο μόνον ἐλαφρὰν τινα νάρκωσιν — καὶ ὑπὸ τὴν ἔμπνευσιν αὐτῆς αἱ ῥητορικαὶ φράσεις ἀλεπάλληλοι διέτρεχον ἐπὶ τοῦ χάρτου μετὰ τοσαύτης ταχύτητος καὶ ἀφθονίας, ὥστε ἡμίσεια δωδεκὰς φύλλων κατεκαλύφθη μετ' οὐ πολύ.

— Δὲν θὰ τα διαβάσῃ αὐτά, ἐπανελάμβανε σκωπτικῶς ὁ Ἰούλιος. Θά μου ἐπιτρέψετε, σεβαστή μου θεία, νὰ σας παρατηρήσω ὅτι ἂν ἀρχίσωμεν νὰ τον ζαλίσωμεν, θὰ μας στείλῃ ὅλους μας καὶ ἐγὼ δὲν εἰξεύρω ποῦ. Δὲν θὰ τα διαβάσῃ ὅλα, καὶ ἐπειδὴ τὸ προοίμιόν σας εἶνε πολὺ μεγαλήτερον ἀπὸ τὸν ἐπίλογον...

— Ἰούλιε! εἶπεν ἡ θεία μετ' αὐστηρότητος, ἀλλ' ὁ ἀνεψιός της «δὲν τα ἤκουεν αὐτά», καὶ εἰς ἀπάντησιν διέστρεψε τὸ πρόσωπόν του μετὰ πολλοῦ μὲν σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης ἀλλὰ δεικνύων ὅτι «δὲν ἵδρωνε ταὐτί του». Πάντες δὲ ἰδόντες τὸν μορφασμόν του τοῦτον ἀνεκάγχασαν.

— Γράψε σὺ τὸ λοιπόν, εἶπεν ἡ θεία μετὰ μεγαλοπρεπείας, προσπαθοῦσα νὰ ἀναλάβῃ τὴν σοβαρότητά της. Κόπιασε νὰ ἰδοῦμε τὴν προκοπή σου, σὺ ποῦ 'ξέρεις νὰ ἐπικρίνῃς τοὺς ἄλλους.

— Ἐγώ; εἶπεν ὁ Ἰούλιος μετ' ἀθωότητος, ἐγὼ εἶμαι ἄνθρωπος τῶν μικρῶν περιόδων, τῶν συντόμων φράσεων... Ἐγὼ δὲν εἶμαι ἄξιος. Ἀλλὰ ἂς δοκιμάσωμεν.

Ἐπανέλαβον αὖθις τὴν ἐργασίαν καὶ ὀλίγον πρὸ τῆς πέμπτης ὥρας ἡ ἐπιστολὴ ἀπῆλθε προπεμπομένη ὑπὸ τῶν εὐχῶν ὅλης τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν στεναγμῶν τῆς Μαρκέλλας ἥτις ἤθελε νὰ ἀναγκάσῃ ἑαυτὴν νὰ μὴ ἐλπίζῃ ἀλλ' ἡ καρδία της ἐπέμενεν ὅμως θέλουσα νὰ πετάξῃ εἰς τὸν οὐρανὸν ὡς κορυδαλλός.

Ἡ ἑσπέρα παρῆλθε καὶ ἔπειτα ἡ νύξ. Τὴν δ' ἐπιοῦσαν, λίαν πρωῒ ἡ Μαρκέλλα κατέβη εἰς τὸν ῥοδῶνά της καὶ μετὰ πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας ὁ Ῥοβέρτος εὑρέθη παρ' αὐτῇ κρατῶν τὸ κλαδευτήριον καὶ τὸ κάνιστρον, ἵνα παραλάβῃ τὰ μεμαραμμένα ἄνθη. Μετὰ τὸν ῥοδῶνα ἦλθον εἰς τὰς διαφόρους συστάδας, καὶ διὰ τοῦ σιδηροῦ κτενίου ἐκαθάρισεν τὸ χῶμα οὕτως ὥστε οὐδέποτε ἄλλοτε εἶχον ἴδῃ τοιαύτην περιποίησιν. Ἦλθεν ἔπειτα ἡ ὥρα τοῦ ταχυδρομείου, ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἐφημερίδων καὶ τέλος τὸ πρόγευμα.

Ὁ Ἰούλιος ἀπὸ πρωΐας ἐνεφανίζετο καὶ πάλιν ἐξηφανίζετο μετ' ἀγωνίας. Προδήλως ἦτο ἔμφροντις καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ μείνῃ πολὺ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. Ἐκάθισεν ὅμως εἰς τὴν τράπεζαν μετὰ τῶν ἄλλων. Ἀλλ' αἴφνης ἀντηχήσαντος τοῦ κωδωνίου τῆς θύρας ἠγέρθη καὶ ἐπήδησεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου μετὰ τοσαύτης ὁρμῆς, ὥστε ἡ θεία Ἰουλία ἀπέμεινεν ὡς ἀπολιθωθεῖσα.

Μετὰ δύο δευτερόλεπτα ἐπανῆλθεν ὁ Ἰούλιος εἰς τὸ ἑστιατόριον διὰ τῆς καταλλήλου καὶ εὐπρεποῦς ὁδοῦ, κρατῶν τεμάχιον χάρτου κυανοῦ, καὶ εἶπε!

— Ἐγὼ καλὰ σᾶς το εἶπα, ὅτι ἀγαπῶ τὰς συντόμους φράσεις, ἀλλὰ βέβαια δὲν ἐπεριμένατέ ποτέ σας ὅτι εἶμαι καὶ τόσον πολὺ λακωνικός. Ὦ δύναμις τοῦ ἠλεκτρισμοῦ! ὢ ὑπεροχὴ τῆς ἰδέας μου! Ἀκούσατε μίαν στιγμήν, ὦ θνητοί, τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐπισήμων τούτων ἱστορικῶν ἐγγράφων καὶ σπουδαιοτάτων ὅσον οὐδὲν ἄλλο ἔγγραφον! :

« Παρίσιοι, 5 Ἰουλίου, μεσημβρία. *Σίμων Μονφόρτ, Νέαν Ὑόρκην.* Ἐγκρίνετε σύζυγον

Digitized by Google

Μαρκέλλας Ῥόβερτον Βρεῶ; Ἐπεῖγον. Ἀπάντησις προκατεβλήθη.»

— «Νέα Ὑόρκη, 6 Ἰουλίου, ὥρα 6 π. μ. *Ἰουλίῳ Βρεῶ*. Ἐγκρίνω, ἔρχομαι, περιμένετε.»

Ὁ Ῥόβερτος ἀνατινάξας τὸ χειρόμακτρόν του ὥρμησε πρὸς τὸν ἀδελφόν του καὶ τὸν κατησπάσθη.

— Νὰ τί ἀξίζει νὰ ἔχῃ κανεὶς ὀλίγον ἀποθεματικὸν κεφάλαιον διὰ τὰς ἀνάγκας του, καὶ μὰ τὴν ἀλήθειαν δὲν εἶνε καὶ ἀκριβὰ ἀναλόγως τῆς εὐχαριστήσεως τὴν ὁποίαν μας ἐπροξένησε. Τὸ ὑπερωκεάνιον καλῴδιον εἶνε λαμπροτάτη ἐφεύρεσις.

Οὐδεὶς βεβαίως ἐφάνη ἐναντίας γνώμης.

*

Ὁ Μονφὸρτ ἦλθε καὶ ἡ ἔλευσις αὐτοῦ ἐνεποίησεν εἰς πάντας χαρὰν μεγάλην. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς εἶχεν ὑποφέρῃ πολλὰ ἐν τῇ ξενητείᾳ. Διότι ἄλλοτε ὅτε ἐνόμιζεν ὅτι εἶνε μόνος καὶ ἔρημος ἐπὶ γῆς, ἡ μοναξία δὲν τον ἐβάρυνε, δὲν τον ἐπίεζεν· ἀλλὰ ἤδη μετὰ τῶν ἄλλων εὐγενῶν αἰσθημάτων εἶχεν εἰσδύσῃ εἰς τὴν ψυχήν του καὶ ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ αἰσθάνηται ἑαυτὸν ἀγαπώμενον, καὶ διὰ τοῦτο ἡ δευτέρα αὕτη ἐξορία του ἐφάνη εἰς αὐτὸν πικροτέρα καὶ ἀφόρητος.

Ἡ ἤρεμος χαρὰ τοῦ τέκνου του, ἡ φιλόξενος ὑποδεξίωσις τῆς οἰκογενείας Βρεῶ ἐνεστάλαξαν εἰς τὴν καρδίαν του βάλσαμον, οὗ ἡ παραμυθητικὴ ἐνέργεια ἐγένετο ἐπαισθητὴ καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν μετ' ἔπειτα βίον.

Ὁ κ. Βρεῶ καὶ ὁ Σίμων ἐξ ἅπαντος θὰ ἐζήλευον ἀλλήλους καὶ θὰ ἡμιλλῶντο τίς πρῶτος νὰ περιποιῆται καὶ θωπεύῃ τὰ τεκνία τῆς Μαρκέλλας· τοῦτο δὲ θὰ ἦτο τὸ μόνον νέφος τῆς μακαρίας αὐτῶν ὑπάρξεως. Ἀλλ' ὅμως ὁ Θεὸς τῶν οἰκτιρμῶν ἀπέστειλε δύο ἄρρενα, καὶ ἑκάτερος τῶν πάππων ἁρπάσας ἕν, ἁμιλλᾶται ἤδη νὰ τὸ διαφθείρῃ διὰ τῶν θωπειῶν, νὰ τὸ κάμῃ μαμμόθρεπτον ἤ, μᾶλλον εἰπεῖν, παππόθρεπτον, *τρελλοχαδεμένον*.

Εὐτυχῶς ὁ Ἰούλιος εἶνε ἐκεῖ, καὶ χρείας τυχούσης, τοὺς κάμνει τὰς δεούσας παρατηρήσεις.

Ἡ Τριανταφυλλιὰ ἔχει κάτάλευκον τὴν κόμην, ἀλλὰ θὰ ζήσῃ ἑκατὸν ἔτη καὶ ἐπέκεινα. Ἡ δὲ κυρὰ Ζαλίνη εἶνε ἡ ἐπίσημος παιδαγωγὸς τῶν τεκνίων τῆς Μαρκέλλας.

ΤΕΛΟΣ

Ἀδάμαντες ἐπὶ ἀσχήμου κεφαλῆς ὁμοιάζουσι πρὸς φάρον ἐπὶ σκοπέλου: καθιστῶσι καταφανὲς τὸ κακὸν μέρος, ἐφ' οὗ εἰσὶ τεθειμένοι.

—

Πανταχοῦ ὅπου ἀκούεις νὰ τραγῳδοῦσιν εἰμπορεῖς νὰ σταματήσῃς ἀφόβως. Οἱ κακοὶ δὲν ἔχουσιν ᾄσματα.

Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΑΙΣΘΗΜΑΤΑ

Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ὁ διάσημος Ἰταλὸς φυσιολόγος Μαντεγάτζας ἐξέδωκεν ἐσχάτως σύγγραμμα περιεργότατον καὶ τὰ μάλα ἐνδιαφέρον. Χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς *Ἑστίας* θέλομεν σταχυολογήσει ἐκ διαφόρων κεφαλαίων αὐτοῦ τῇδε κἀκεῖσε τὰ κυριώτατα καὶ μᾶλλον πρόσιτὰ τοῖς πολλοῖς μέρη. Ἀρχόμεθα δὲ σήμερον διὰ τοῦ κεφαλαίου ὅπερ ἐπιγράφεται:

ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ

Τὸ μέτωπον.

Μετὰ τὸν ὀφθαλμὸν τὸ μέτωπον εἶνε ὁ πιστότερος διερμηνεὺς τῆς νοημοσύνης· ἀνέκαθεν δ' ἡ εὐρύτης καὶ ὑψηλότης αὐτοῦ ἐθεωρήθη ὡς ἓν τῶν συστατικῶν τῆς τελείας καλλονῆς. Ἦν δὲ σύμφωνος καὶ πρὸς τὴν φύσιν ἡ ἐκτίμησις αὕτη, καθόσον ἴδιον τῶν ἀγχινουστέρων φυλῶν ἦτο τὸ εὐρὺ καὶ ὑψηλὸν μέτωπον, ἐνῷ τῶν πνευματικῶς ὑποδεεστέρων χαρακτηριστικωτάτη ἦτο πάλιν ἡ τοῦ μετώπου στενότης.

*

Λίαν σχετικὴ πρὸς τὸ μέτωπον εἶνε ἡ τῶν ὀφρύων καμπυλότης. Ἀπαντᾷ δ' αὕτη καθ' ὑπερβολὴν μεγάλη παρὰ ταῖς ταπεινοτέραις τῶν φυλῶν συνδυαζομένη πρὸς μέτωπον στενὸν καὶ πεπιεσμένον.

*

Ἡ καμπυλότης τῶν ὀφρύων θεωρεῖται ὡς ἓν τῶν διακριτικῶν σημείων τοῦ ἀνδρικοῦ φύλου. Αἱ γυναῖκες ἔχουσι τὰς ὀφρῦς ἥκιστα ἢ οὐδόλως καμπύλας, τὸ δὲ μέτωπον στενὸν καὶ ἀνεπτυγμένας τὰς προεξοχὰς αὐτοῦ, ὅπως καὶ τὰ παιδία.

*

Ὑπάρχει γεωμετρική τις ταξινόμησις τῶν μετώπων εἰς τρεῖς κατηγορίας ἀναλόγως τοῦ σχήματος αὐτῶν: εἰς μέτωπα *ὁμαλά*, *κυρτὰ* καὶ *κοῖλα*. Ἀποδίδονται δὲ καὶ διάφοροι ἰδιότητες ἀμφιβόλου ἀκριβείας εἰς τοὺς κεκτημένους διάφορον σχῆμα μετώπου. Οἱ ἔχοντες ὁμαλὸν τὸ μέτωπον λέγονται ἀγαθοὶ τὴν φύσιν, οἱ κυρτομέτωποι ἰσχυροὶ τὴν ψυχήν, ἥκιστα δ' ἀξιοζήλευτοι θεωροῦνται οἱ ἰδιοκτῆται κοίλου μετώπου.

Οἱ ὀφθαλμοί.

Τὰ μᾶλλον ἀξιοσημείωτα συστατικὰ τῶν ὀφθαλμῶν εἶνε ἡ ἔκφρασις, τὸ σχῆμα, ἡ θέσις, τὸ χρῶμα, ἔτι δὲ αἱ ὀφρῦς καὶ αἱ ἐπισκιάζουσαι αὐτοὺς βλεφαρίδες.

*

Ὀφθαλμὸς μέγας μὴ προεξέχων τῆς κόγχης ἐγγίζει πρὸς τὴν ἰδανικὴν τελειότητα. ὀφθαλ-

Digitized by Google

μοῦ. Ἐν γένει δὲ μεταξὺ τῶν διαφόρων λαῶν οἱ Ἄριοι, οἱ Σημῖται καὶ πλεῖστοι τῶν Μαύρων τῆς Ἀφρικῆς εἶνε μεγαλόφθαλμοι, ἐνῷ οἱ Μογγόλοι καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν Μαλαισίων ἔχουσι μικροὺς ὀφθαλμούς.

*

Ὡς πρὸς τὸ σχῆμα ὑπάρχουσιν ὀφθαλμοὶ στρογγύλοι, προεξέχοντες, ἀμυγδαλωτοί, ὁριζόντειοι ἢ διευθυνόμενοι λοξῶς πρὸς τὴν ῥῖνα ἢ πρὸς τοὺς κροτάφους. Παρὰ ταῖς Ἀρίαις φυλαῖς καὶ ταῖς Σημιτικαῖς ὡς καὶ παρὰ τοῖς λευκοῖς τῆς Πολυνησίας εὑρίσκομεν ἀμυγδαλωτοὺς ὀφθαλμούς. Εἶνε δ' οὗτοι μετὰ τῆς πλουσίας στεφάνης μακρῶν βλεφαρίδων ἓν τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς καλλονῆς τῶν Ἀνδαλουσίων. Τὸ χαρακτηριστικὸν δὲ τοῦτο δὲν παρέλειψεν ὁ A. Musset εἰς τὴν *Ἀνδαλουσίαν* του:

Vrai Dieu! Lorsque son oeil
Sous la frange de ses reseaux...

*

Ὀφθαλμοὶ λοξῶς ἐπικλινεῖς πρὸς τὴν ῥῖνα εἶνε ἴδιοι τῶν Μογγόλων καί τινων φυλῶν τῆς Ἀμερικῆς. Παρ' ἡμῖν συμβαίνει ἐνίοτε τὸ ἐναντίον· ἡ ἐξωτερικὴ ἄκρα τοῦ ὀφθαλμοῦ εἶνε χαμηλοτέρα τῆς ἐσωτερικῆς. Τοιοῦτοι εἶνε οἱ τόσον πρωτοτύπως καὶ παραδόξως ὡραῖοι ὀφθαλμοὶ τῆς πρώην αὐτοκρατείρας τῶν Γάλλων Εὐγενίας.

*

Οἱ ὀφθαλμοὶ λίαν προσεγγίζοντες ἢ ἀπομακρυνόμενοι ἀλλήλων καθίστανται δυσειδεῖς. Ἰδίᾳ δ' ἐν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἡ φυσιογνωμία προσλαμβάνει τι τὸ ζῳῶδες. Ἂν δὲ προεξέχωσι τῆς κόγχης ἢ εἶνε βαθέως κεχωσμένοι ἐν αὐτῇ, τὸ βλέμμα αὐτῶν καθίσταται βλοσυρόν, θηριῶδες ἢ θλιβερόν.

*

Οἱ ὀφθαλμοὶ ποικίλλουσιν ἀπείρως κατὰ τὸ χρῶμα τῆς *κόρης*, καθόσον ἡ ἶρις συνίσταται ἐκ δύο ζωνῶν διαφόρου χρώματος, συγκιρνῶνται δ' ἐν αὐταῖς συνήθως αἱ ῥαβδώσεις τρίτου τινὸς χρωματισμοῦ. Ὡς ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν χρωμάτων τούτων δύσκολον εἶνε νὰ περιλάβῃ τις πάντας τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς ὡρισμένας κατηγορίας.

*

Συνήθως λέγουσι μαύρους τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκείνους ὅσοι ἔχουσι τὴν κόρην βαθέος καστανοῦ χρώματος, ἀλλὰ πράγματι οὐδὲ εἷς ὀφθαλμὸς μαῦρος ὑπάρχει ἐπὶ τῆς γῆς.

*

Δύναταί τις νὰ διαιρέσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τεφροχρόους, κυανοῦς, πρασίνους καὶ φαιούς. Καὶ οἱ μὲν τεφρόχροοι, πράσινοι καὶ κυανοῖ ὀφθαλμοὶ εὑρίσκονται συνήθως μετὰ τοῦ χρωματισμοῦ τῆς μορφῆς καὶ τῆς κόμης τοῦ ξανθοῦ τύπου, οἱ δὲ φαιοὶ ἀπαντῶσι πάντοτε σχεδὸν παρὰ τῷ μελαγχρινῷ τύπῳ. Συμβαίνει ἐνίοτε τὸ ἐναντίον κατὰ παράβασιν τοῦ συνήθους καὶ ἡ ἀντίθεσις αὕτη ἀρέσκει, καθόσον ἡ σπανιότης ἐξασκεῖ μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν καλαισθητικῶν κρίσεων ἡμῶν.

*

Ἀποδίδονται συνήθως εἰς τὰ διάφορα χρώματα τῶν ὀφθαλμῶν καὶ διάφορα προσόντα· οὕτω οἱ βαθύχροοι ὀφθαλμοὶ θεωροῦνται μᾶλλον κατάλληλοι πρὸς ἔκφρασιν πάθους καὶ ἡδυπαθείας, ἐνῷ οἱ διαυγεῖς τὸ χρῶμα ἀποπνέουσι γλυκύτητα καὶ καλοσύνην.

*

Ἐν γένει προτιμότεραι φαίνονται αἱ μᾶλλον ἔντονοι ἀποχρώσεις τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ διὰ τοῦτο εὑρίσκομεν ὡραιοτέρους τοὺς μέχρι μελανότητος φαιοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ τοὺς ἔχοντας τὸ διαυγέστερον γαλανὸν χρῶμα, καὶ δὲν ἀξιοῦμεν προσοχῆς πολλῆς τοὺς τεφροχρόους, τοὺς πρασινωποὺς καὶ τοὺς ἔχοντας *ἀχρωμάτιστον χρῶμα*, κατά τινα εὐφυᾶ ἔκφρασιν.

*

Οἱ ὀφθαλμοὶ ποικίλλουσι κατὰ τὴν λάμψιν, ἥτις μεγάλως παραλλάσσει τὴν ἔκφρασιν. Ὁ ὀφθαλμὸς ἀνθρώπου, ὅστις γελᾷ, ὁμιλεῖ, σκέπτεται μετ' ἐνεργητικότητος φωτοβολεῖ, ὁ ὀφθαλμὸς βλακὸς ἢ ἀσθενοῦς σχεδὸν δὲν ἔχει λάμψιν.

*

Αἱ ὀφρῦς, τὰ βλέφαρα, αἱ βλεφαρίδες εἶνε δευτερεύοντα, ἀλλὰ συντείνουσι μεγάλως εἰς τὴν ὅλην ἔκφρασιν τῆς φυσιογνωμίας. Αἱ ὀφρῦς δυνατὸν νὰ εἶνε πυκναί, δασύταται ἢ σπάνιαι μέχρις ἀφανείας. Ἐν γένει θεωροῦνται ἐντελεῖς αἱ μετρίως πυκναί, τοξοειδεῖς, καλῶς διαγεγραμμέναι, ἔχουσαι ὁμαλὸν τὸ τρίχωμα, εἰς τὸν ἄνδρα πλατύτεραι, εἰς τὴν γυναῖκα μᾶλλον λεπταί. Συνενούμεναι διὰ μικροῦ τριχώματος προσθέτουσιν εἰς τὴν φυσιογνωμίαν ἔκφρασιν τινὰ ἐνεργείας, ἥτις δύναται νὰ φθάσῃ ἐνίοτε καὶ μέχρι τραχύτητος καὶ θηριωδίας. Μόλις δ' ὁραταὶ καθιστάμεναι ὡς ἐκ τοῦ σπανίου τριχώματος ἀφαιροῦσι πολὺ ἀπὸ τὴν ἔκφρασιν τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ ἀποτελοῦσι κυριώτατον στοιχεῖον ἀσχημίας.

*

Τὰ βλέφαρα δυνατὸν νὰ εἶνε βραχέα ἢ μικρά, πλατέα, σαρκώδη, καθ' ὑπερβολὴν ἀνεῳγμένα κλπ. Αἱ δὲ βλεφαρίδες μικραί, ἄτακτοι, ἢ τοὐναντίον μακραί, ὁμαλαὶ καὶ τέλος ἀκανθώδεις. Ὡραῖαι θεωροῦνται αἱ μακραὶ καὶ ὁμαλαὶ βλεφαρίδες ἐλαφρῶς ἐπισκιάζουσαι τὰς παρειάς.

Ἡ ῥίς.

Δύο γεωμετρικοὶ κανόνες περὶ τελειότητος τῆς ῥινὸς τοῦ διασήμου φυσιογνωμιστοῦ Τοπινάρδου:

α') Τὸ μῆκος αὐτῆς πρέπει νὰ εἶνε ὅσον καὶ τὸ τοῦ μετώπου.

ϐ') Τὸ κάτω μέρος αὐτῆς νὰ εἶνε ὅσον τὸ τρίτον τοῦ μήκους της.

*

Ἄσχημοι ῥῖνες θεωροῦνται ἰδίως αἱ ὁμοιάζουσαι πρὸς τὰς τῶν πιθήκων, αἱ σιμαί, αἱ τεθλασμέναι ἢ αἱ λίαν μικραὶ καὶ μὴ ἔχουσαι παραλλήλους τοὺς μυκτῆρας.

*

Ἂν πρόκηται νὰ θυσιάσῃ τις τοὺς γεωμετρικοὺς κανόνας τοῦ Τοπινάρδου, προτιμᾷ ὅμως τὰς ῥῖνας, αἵτινες ὑπερβαίνουσι τὰ μέτρα αὐτοῦ μᾶλλον ἢ τὰς ἐλλιπεῖς. Ἐνῷ δὲν παύομεν θεωροῦντες ὡραίαν γυναῖκα, ἔστω καὶ ἔχουσαν μεγάλην τὴν ῥῖνα, δὲν δυνάμεθα ὅμως νὰ φαντασθῶμεν καλλονὴν μετὰ σιμῆς ἢ τεθλασμένης ῥινός. Κοινῶς μάλιστα καλοῦσιν ἀριστοκρατικὰς τὰς μεγάλας, ἰδίως τὰς ἀετώδεις ῥῖνας.

*

Ἡ ἀετώδης ῥὶς δύναται νὰ ἔχῃ ἕνα ἢ δύο ὕβους, ἡ μικρὰ ῥὶς δύναται νὰ ἔχῃ ἠνωρθωμένην τὴν ἄκραν, ὅπερ παρέχει εἰς τὴν μορφὴν ἔκφρασίν τινα ἰδιόρρυθμον καὶ προπετῆ. Ἡ τοιαύτη ῥὶς ἀπαντᾷ ἰδίως ἐν Γαλλίᾳ.

*

Κατά τινα ταξινόμον φυσιογνωμιστὴν αἱ τέλειαι ῥῖνες διαιροῦνται εἰς ἰσχνάς, μακράς, ἀγκιστροειδεῖς, πλατείας καὶ σαρκώδεις.

*

Τὰ κινητήρια νεῦρα τῆς ῥινὸς διατελοῦσι σχεδὸν ἐν ἀτροφίᾳ παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ. Ὅθεν σπανίως ἀνακινεῖται ἡ ῥὶς καὶ λίαν ἀσθενῶς, μᾶλλον δ' εὐκίνητά εἰσι τὰ πτερύγια ἐν ὥρᾳ ὀργῆς ἢ ἀπολαύσεως. Φαίνεται ὅτι αἱ κινήσεις αὗται εἶνε μᾶλλον συνήθεις εἰς τὰς ταπεινοτέρας φυλὰς καὶ εἰς τοὺς μᾶλλον φιληδόνους ἀνθρώπους.

*

Ἀξιοπαρατήρητον καὶ τὸ ἑξῆς: ὅτι ἡ ἄκρα τῆς ῥινὸς εἶνε πάντοτε σχεδὸν ὀλίγον προσκλινὴς πρὸς τὰ δεξιά. Μήπως διότι συνήθως ἀπομυττόμεθα διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἕλκοντες ἐλαφρῶς αὐτὴν πρὸς ἐκείνην τὴν διεύθυνσιν, ἢ ὑπάρχει ἄγνωστός τις φυσιολογικὴ αἰτία;

Τὸ στόμα.

Ἂν ὁ ὀφθαλμὸς εἶνε τὸ ἐκφραστικώτατον μέρος τῆς μορφῆς, ἀλλὰ τὸ στόμα εἶνε τὸ μᾶλλον συμπαθητικόν, καθόσον ἐν αὐτῷ συγκεντροῦται ἡ ἐκδήλωσις τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς ἡδυπαθείας.

*

Δὲν εἶνε δύσκολον νὰ συγκρίνῃ τις τὴν δύναμιν τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ τοῦ στόματος, καὶ δὲν θὰ διστάσῃ τότε νὰ δώσῃ τὴν ὑπεροχὴν εἰς τὸ στόμα. Ἀπέναντι δύο ὡραίων γυναικείων ὀφθαλμῶν δύναται ν' ἀπομείνῃ τις ἔκθαμβος, θαυμάζων, ἀλλ' ἀπέναντι ὡραίου στόματος θ' ἀπομείνῃ . . . ἐρωτευμένος. Ὁ ἀκροβολισμὸς ἀνήκει εἰς τὸν ὀφθαλμόν, ἀλλ' ἡ ἀποφασιστικὴ μάχη ἀνήκει εἰς τὸ στόμα.

*

Ὁ ὀφθαλμὸς εἶνε τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ, πρὸς τὸ ὁποῖον οὐδεὶς δύναται νὰ φθάσῃ· τὸ στόμα εἶνε ἡ γῆ ἡ πλήρης ἀρωμάτων, πλήρης εὐχύμων καὶ ἡδυπαθῶν καρπῶν.

*

Ἐν γένει αἱ μᾶλλον ὑπέροχοι φυλαὶ ἔχουσι στόμα μετρίου μεγέθους, χείλη μᾶλλον λεπτὰ καὶ ἐλαφρῶς τοξοειδῆ.

*

Ἄσχημον θεωρεῖται τὸ στόμα ὅταν εἶνε πολὺ μεγάλον, ἢ ἀπέχῃ τῆς ῥινὸς πλέον τοῦ συνήθους, καὶ ὅταν ἔχῃ σαρκώδη καὶ παχέα τὰ χείλη. Τὸ τελευταῖον δὲ τοῦτο θεωρεῖται καὶ ὡς χαρακτηριστικὸν ἡδυπαθείας.

*

Καὶ πάλιν ὑπάρχουσιν οἱ ταξινομοῦντες τὰ στόματα ὡς ἐκ τοῦ σχήματος τῶν χειλέων εἰς τρεῖς κατηγορίας, καὶ νομίζοντες ὅτι διακρίνουσιν ἀγαθότητα εἰς τὰ στόματα, ὧν προεξέχει τὸ ἄνω χεῖλος, ἅτινα καλοῦσι καὶ *στόματα αἰσθηματικά*, τιμιότητα καὶ εἰλικρίνειαν εἰς τὰ ἔχοντα ἐξ ἴσου προτεταμένα τὰ χείλη, ἅτινα πάλιν καλοῦσι *στόματα εἰλικρινῆ*, χαρακτῆρα εὐερέθιστον εἰς τὰ ἔχοντα ἐλαφρῶς ἐκκρεμὲς τὸ κάτω χεῖλος, ἅτινα τέλος ὀνομάζουσι *στόματα εὐερέθιστα*.

Τὸ πηγούνιον.

Εὔμορφον θεωρεῖται *πηγούνιον* στρογγυλούμενον ἢ ὠοειδὲς μᾶλλον προεξέχον παρὰ τῷ ἀνδρὶ ἢ παρὰ τῇ γυναικί. Τὰ ἀγκιστροειδῆ *πηγούνια* μεταδίδουσιν εἰς τὴν ὅλην φυσιογνωμίαν τραχύτητά τινα ἀπέχουσαν τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀγαθότητος.

*

Κατά τινα παρατηρητὴν τὸ προεξέχον *πηγούνιον* εἶνε χαρακτηριστικὸν θετικοῦ ἀνθρώπου, τοιοῦτο δ' ἐν γένει εἶνε τὸ *πηγούνιον* τοῦ κατ' ἐξοχὴν θετικοῦ λαοῦ, τοῦ Βρετανικοῦ, τοὐναντίον δὲ *πηγούνιον* πεπιεσμένον δηλοῖ ἐπιπολαιότητα. Οἱ πρόγονοί μας ἐνόμιζον ὅτι δηλωτικώτατον πανουργίας χαρακτηριστικὸν ἦτο τὸ ὀξὺ καὶ μυτηρὸν *πηγούνιον*.

*

Ὅσοι ἀγαπῶσι τὰ ἔχοντα μικρὸν λακκίσκον *πηγούνια*, ἂς μάθωσιν ὅτι κατά τινα φυσιογνωμιστὴν ὁ λακκίσκος ἐκεῖνος σημαίνει μείζονα χάριν ἐν τῷ σώματι ἢ ἐν τῇ ψυχῇ.

Αἱ παρειαί.

Αἱ παρειαὶ δὲν προεξέχουσι μεγάλως παρὰ τοῖς λευκοῖς καὶ τοῖς μαύροις· αἱ προεξέχουσαι

Digitized by Google

παρειαὶ εἶνε κυριώτατον χαρακτηριστικὸν τῆς μογγολικῆς φυλῆς. Παρ' ἡμῖν θεωρεῖται ἄσχημος ἡ προεξοχὴ αὐτῶν (καὶ τὸ πολὺ πεπιεσμένον οὐχ ἧττον.)

Τὰ ὦτα.

Τὰ ὦτα εἶνε τὸ ἥκιστα ἐκφραστικὸν μέρος τῆς φυσιογνωμίας καὶ τὸ μᾶλλον ἀκινητοῦν. Καὶ ὡς ἐκ τῆς θέσεως δ' αὐτῶν τῆς σχεδὸν κεκρυμμένης παίζουσιν ὅλως δευτερεῦον πρόσωπον ἐν τῇ ἐκφράσει τῆς φυσιογνωμίας. Οὐδὲν ἧττον πάντες ὁμολογοῦσιν ὅτι τελείας κατασκευῆς ὦτα συμπληροῦσι τὴν καλλονὴν τοῦ προσώπου.

*

Δυσειδῆ ὦτα εἶνε τὰ μεγάλα καὶ πρὸς τὰ πλάγια ἐξέχοντα, εὔμορφα δὲ τὰ μικρά, ᾠοειδῆ, καλῶς προσκεκολλημένα κατὰ μῆκος τοῦ κρανίου καὶ ἐντελῆ ἐν τῷ σχηματισμῷ τῶν πτυχῶν καὶ διπλώσεων.

Οἱ ὀδόντες.

Ἐν ὅσῳ τὸ στόμα μένει κεκλεισμένον, οἱ ὀδόντες δὲν φαίνονται, ἀλλ' εὐθὺς ὡς ἀνοιχθῇ, οἱ ὀδόντες ἀναλαμβάνουσι σπουδαιότατον μέρος ἐν τῇ φυσιογνωμίᾳ, προστιθέμενοι εἰς αὐτὴν ὡς στοιχεῖον θαυμασμοῦ ἢ τρόμου, συμπαθείας ἢ ἀποστροφῆς. Οἱ ὡραιότεροι ὀδόντες δὲν δύνανται νὰ καταστήσωσιν ἕνα ἄνθρωπον ὡραῖον, ἀλλ' ὀδόντες ἀχρεῖοι ἀρκοῦσιν ἵνα καταστρέψωσι τὴν καλλονὴν καὶ αὐτῆς τῆς Ἀφροδίτης τῆς Μήλου.

*

Ὡς πρὸς τὴν ποιότητα τῶν ὀδόντων πάντες συμφωνοῦσιν ὅτι ὡραῖοι εἶνε οἱ μικροί, κανονικοί, πυκνοί, μὴ προεξέχοντες, ἔχοντες χρῶμα λευκὸν ἢ ἀποκλῖνον ἐλαφρῶς πρὸς κυανῆν τινα ἀπόχρωσιν.

*

Οἱ ἄσχημοι ὀδόντες διὰ τὴν καλλονὴν εἶνε ὅ,τι αἱ κηλῖδες διὰ τὸν ἥλιον. Καὶ ἐπειδὴ ἡ τῶν ὀδόντων ὑγιεινὴ εἶνε ταὐτοχρόνως καὶ ὑγιεινὴ τῆς καλλονῆς, οἱ ὀδοντοϊατροὶ εἶνε ἄξιοι πάσης τιμῆς ὡς κυριώτατοι εὐεργέται τῆς ἀνθρωπότητος.

Δ·

Ἡ δημοτικότης οἵα τὴν σήμερον ὑπάρχει δὲν εἶνε πρόληψις ὑπὲρ τοῦ ἔχοντος αὐτήν, ἀλλὰ κατ' αὐτοῦ. Ὅταν ἡ δημοτικότης ἀποκτᾶται διὰ τῆς κολακείας τοῦ δήμου, διὰ τῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν ταπεινοτέρων τοῦ πλήθους ὀρέξεων, τότε πρέπει νὰ εἶνε βδελυκτὴ εἰς πάντα ἔντιμον ἄνθρωπον. Οἱ ἔχοντες καθαρὸν χαρακτῆρα ἔχουσι τὸ θάρρος νὰ λέγωσι τὴν ἀλήθειαν καὶ ὅταν αὕτη εἶνε ἀντιδημοτική.

Ο ΧΑΡΤΟΠΑΙΚΤΗΣ

Ἐγεννήθην ἐν Βαυαρίᾳ, παρὰ τὸν Ῥῆνον· ὁ πατήρ μου, βαρόνος ἄνευ βαρονείας, ὅπερ συνηθέστατον ἐν Γερμανίᾳ, ἐνυμφεύθη ἐξ ἔρωτος παρῆλιξ ἤδη, καὶ ἀψηφῶν τὰς προλήψεις τῆς εὐγενείας, τὴν θυγατέρα ἑνὸς ἐμπόρου, μεθ' ἧς ἔζησεν εὐτυχής. Ἡ μήτηρ μου ἦτο ὡραία, ἀξιέραστος καὶ ἀγαθή.

Μόνος καρπὸς τοῦ γάμου τούτου, οὗτινος τὴν γαλήνην οὐδὲν νέφος διετάραξεν ἐπὶ δωδεκαετίαν, ἤμην ἐγώ. Ὁ πατήρ μου ἀπέθανε, τὸ τραῦμα ὑπῆρξε διὰ τὴν μητέρα μου σκληρότατον· ἀλλ' εὗρε παραμυθίαν ἐν τῇ ἀνατροφῇ μου, εἰς ἣν ἀφωσιώθη καθ' ὁλοκληρίαν.

Ἐσπούδασα τὴν ἰατρικὴν ἐν Εἰδελβέργῃ, ἔδωκα τὰς ἐξετάσεις μου, ἔλαβα τὸ δίπλωμά μου, ἡ δὲ μήτηρ μου, ἡ ὁποία ὅτε ἐξηταζόμην ἦλθε παρ' ἐμοὶ ὅπως μ' ἐνθαρρύνῃ, ἀπὸ τὴν χαράν της ἐξέβαλε τὰ πένθιμα αὐτῆς ἐνδύματα, καὶ ἐπανήλθομεν περιχαρεῖς εἰς τὴν μικρὰν πόλιν μας καὶ τὴν προσφιλῆ μας οἰκίαν. Πρωΐαν τινὰ ἡ μήτηρ μου εἰσελθοῦσα εἰς τὸ δωμάτιόν μου μοὶ παρέδωκεν ὅλην τὴν χρηματικὴν αὐτῆς περιουσίαν. Ἠρνούμην νὰ τὴν δεχθῶ, διατεινόμενος ὅτι τῇ ἀνῆκε, καὶ ὅτι ὤφειλε νὰ τὴν διαχειρίζηται ἡ ἰδία, ἀλλ' ἡ μήτηρ μου ἐπέμενε καὶ ἐπὶ τέλους ἐδέχθην. Ἄλλως οὐδαμῶς προέβλεπον τότε ὅτι αὐτὴ ἡ περιουσία θὰ διεκινδύνευεν εἰς χεῖράς μου!

Ἔθεσα ἐπὶ τῆς θύρας τῆς οἰκίας μας ὀρειχαλκίνην πλάκα, ἐφ' ἧς ἦτο κεχαραγμένον τὸ ὄνομά μου καὶ περιέμενον πελάτας, ἀλλ' ὀλίγιστοι ἦλθον. Μετὰ ἓν ἔτος ἤρχισα νὰ εὑρίσκω ἄδικον τὴν πρός με περιφρόνησιν τῶν συμπατριωτῶν μου, λησμονῶν ὅτι ἐλαχίστην δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ ἐμπιστοσύνην ὡς ἰατρὸς νέος εἴκοσι πέντε ἐτῶν. Αἴφνης ἀνέγνων ἔν τινι ἐφημερίδι ὅτι ὁ μέγας δοὺξ γειτονικοῦ Κράτους ἔθετεν εἰς διαγωνισμὸν τὴν θέσιν βοηθοῦ τοῦ νοσοκομείου τῆς πρωτευούσης του. Τῇ συγκατανεύσει τῆς μητρός μου μετέβην εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην, μετέσχον τοῦ διαγωνισμοῦ καὶ ἔλαβον τὴν χηρεύουσαν θέσιν.

Ἐγκατέλειψα ἄνευ λύπης πόλιν, φανεῖσάν μοι τόσῳ ἀχάριστον καὶ μετέβην μετὰ τῆς μητρός μου εἰς τὴν νέαν θέσιν μου. Ηὐχαριστήθημεν ἐκ τῆς νέας ἡμῶν διαμονῆς· ἐγὼ ἐλάμβανον κατὰ μῆνα ἑκατὸν φλωρίνια, ἡ δὲ μήτηρ μου, καλὴ καὶ εὐπροσήγορος, συνῆψε παραυτα ἀρκετὰς σχέσεις.

Μεταβαίνω ἤδη εἰς σοβαρὰ τοῦ βίου μου γεγονότα, ἐξ ὧν δύναταί τις νὰ ἐξαγάγῃ ὠφέλιμον μάθημα. Ὑπῆρχεν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ δημόσιον χαρτοπαικτεῖον, οὗτινος τὸ εἰσόδημα ἦτο εἷς τῶν κυριωτέρων πόρων τοῦ Μεγάλου Δουκός. Πολλὰς ἔπραξα τρέλλας κατὰ τὴν νεότητά μου, ἀλλ' οὐδέποτε ἔπαιξα. Εἶδον λοιπὸν μετὰ συγκινήσεως τὴν οἰκίαν ἐκείνην, τὴν καταβροχθίσασαν τοσαύ-

Digitized by Google

τας περιουσίας, τοσαύτη δ' ἦτο ἡ πρὸς αὐτὴν ἀποστροφή μου ὥστε ἐπὶ ὀκτὼ μῆνας οὔτε ἐπάτησα εἰς αὐτήν.

Εἷς συμμαθητής μου, ἐλθὼν χάριν διασκεδάσεως εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην, ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ τὴν τύχην του εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον καὶ μὲ παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ. Εἰσῆλθον εἰς τὸ πανδαιμόνιον ἐκεῖνο φρικιῶν, καὶ μόλις κατώρθωσα νὰ ἐπανεύρω τὴν ἀταραξίαν μου. Ἐν τούτοις ἀνάγκη νὰ ὁμολογήσω ὅτι οὔτε ἡ οἰκία οὔτε οἱ θαμῶνες αὐτῆς εἶχόν τι τὸ ἀπαίσιον. Τὰ δωμάτια ἦσαν πολυτελῶς διεσκευασμένα καὶ λαμπρῶς φωταγωγημένα· οἱ θαμῶνες ἀνήκοντες, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, εἰς τὴν καλὴν τάξιν, περιεφέροντο εἰς τὰς αἰθούσας, ἢ ἵσταντο περὶ τὰς τραπέζας τοῦ χαρτοπαιγνίου, ἐξαίρετος ὀρχήστρα ἀνέκρουε τὰ ἐκλεκτότερα μουσικὰ τεμάχια, τὸ δὲ ἄρωμα τῶν ἀνθέων τοῦ Μαΐου καὶ Ἰουνίου εἰσήρχετο μετὰ τῆς νυκτερινῆς δρόσου διὰ τῶν ἀνοικτῶν παραθύρων.

Ἀλλ' ὁ συρμὸς καὶ ἡ πολυτέλεια μάτην ἀνέπτυσσον τὰ θέλγητρα αὐτῶν. Εἰς ἁπάντων τὰ πρόσωπα ἀπεικονίζετο μεγάλη ἀπασχόλησις· οἱ ὀφθαλμοὶ κατὰ στιγμάς τινας ἐξηκόντιζον ἀστραπάς, τὰ δὲ χείλη συνεστέλλοντο ἢ ἐδάκνοντο, ἐξ οὗ κατεφαίνετο τὸ ὕποπτον τοῦ μέρους· τέλος, ὁ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν ἐκτεθειμένος χρυσός, καὶ ἡ ὑπὸ σπασμωδικῶν χειρῶν σύμπτυξις τῶν τραπεζικῶν γραμματίων κατήγγελλε τὸ χαρτοπαίγνιον. Ὁ φίλος μου ἔπαιξεν ἐπί τινα καιρόν, ὁτὲ μὲν χάνων καὶ ἄλλοτε κερδίζων, ἀλλὰ τέλος ἡ τύχη ηὐνόησεν αὐτόν. Ἔπαιξα καὶ ἐγὼ ἀκολουθῶν τὰ διαβήματά του, καὶ ἐκέρδισα· τὸ κέρδος δὲν ἦτο σημαντικόν, ἀλλὰ τὸ κακὸν ἐγένετο· μὲ κατέλαβεν ἡ μανία τοῦ χαρτοπαιγνίου.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἀπεσύρθημεν, ὁ μὲν φίλος μου εὐχαριστημένος διότι ἐκέρδισε τριακόσια ἢ τετρακόσια φλωρίνια, τὰ ἔξοδα τοῦ ταξειδίου του, ἐγὼ δὲ πολὺ μελαγχολικός. Ἐπανελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν μου δὲν ἠδυνήθην νὰ κοιμηθῶ καὶ ὡρκίσθην ποτὲ πλέον νὰ μὴ παίξω. Δυστυχῶς δὲν ἐτήρησα τὸν ὅρκον μου. Μετά τινας ἡμέρας, ὑπὸ ἀκαταμαχήτου δυνάμεως ὠθούμενος, ἐπανῆλθον καὶ πάλιν, καὶ ἐπὶ τέλους ἐγενόμην τέλειος χαρτοπαίκτης.

Ἡ πτῶσίς μου ὑπῆρξεν ἐντελὴς καὶ ταχεῖα· παραδοθεὶς εἰς πάθος τοῦ ὁποίου ἐγίνωσκον τὸν κίνδυνον, ἀλλὰ δὲν ὑπώπτευον τὴν ἰσχύν, κατώρθωσα οὐχ ἧττον νὰ τὸ κρατήσω μυστικὸν ἀπὸ τὴν μητέρα μου. Ἀλλ' εἴθε νὰ τὸ ἐμάνθανε, διότι διὰ τῶν παρακλήσεων καὶ τῶν θωπειῶν αὐτῆς θὰ κατώρθου νὰ μὲ θεραπεύσῃ. Ἐπεδόθην λοιπὸν εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον, αἱ δὲ πρῶται ἀπόπειραί μου ἐστέφθησαν ὑπὸ ἐπιτυχίας, ὡς συμβαίνει πάντοτε· ἀλλὰ κατόπιν ἐπῆλθε τὸ ἐναντίον· ηὔξησα τὰς καταθέσεις μου, ἔχασα καὶ πάλιν, μικρὸν δὲ κατὰ μικρὸν ἀπώλεσα ὅλας τὰς οἰκονομίας μου· βραδύτερον συνῆψα χρέη· εἶτα προεξώφλησα καὶ ἀπώλεσα ἑνὸς ἔτους μισθούς, ἡμέραν δέ τινα, ἡμέραν ἀπαισίαν, ἠναγκάσθην νὰ φορολογήσω τὴν παρὰ τῷ συμβολαιογράφῳ κατατεθειμένην περιουσίαν τῆς μητρός μου.

Εἰκοσάκις ἀπεφάσισα νὰ ὁμολογήσω τὰ πάντα πρὸς τὴν μητέρα μου, καὶ νὰ τὴν παρακαλέσω νὰ μὲ σώσῃ ἀναλαμβάνουσα ταχέως τὴν περιουσίαν, τὴν ὁποίαν ἀπερισκέπτως μοὶ εἶχεν ἐμπιστευθῆ, ἀλλὰ παρεκωλύθην ὑπὸ κακῶς ἐννοουμένης ἐντροπῆς καὶ ἐκ τῆς παρ' ἅπασι τοῖς παίκταις κοινῆς ἐλπίδος ὅτι ἴσως θὰ ἐκέρδιζον ὅσα ἔχασα.

Ἐπανῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χαρτοπαιγνίου μετὰ νέων χρημάτων, μετὰ ποσοῦ σημαντικοῦ, τὸ ὁποῖον ἔχασα ἐντὸς δύο ἡμερῶν. Παράφρων ἐκ λύσσης καὶ λύπης παρέλαβον νέα χρήματα, ἔχασα καὶ αὐτά· ἐπανέλαβον τὸ πείραμα καὶ ἀπώλεσα ὅλην τὴν περιουσίαν τῆς μητρός μου.

Κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην συμφορὰν ἐνόησα ὅλην τὴν φρίκην τοῦ ἐγκλήματός μου. Ἐγενόμην ὡσεὶ ἠλίθιος· ἡ μήτηρ μου τὸ παρετήρησεν, ὑποθέσασα δὲ ὅτι ἤμην ἐρωτευμένος ἤρχισε νὰ μὲ θωπεύῃ, ἀλλ' αἱ θωπεῖαι αὐτῆς μοὶ ἦσαν ἀφόρητοι, οἱ δὲ γλυκεῖς αὐτῆς λόγοι, δι' ὧν μὲ παρεκάλει νὰ τῇ ἐξηγηθῶ, ἦσαν τόσαι πληγαὶ ἐγχειριδίου διαπερῶσαι τὴν καρδίαν μου. « Ἡ » μήτηρ σου κατεστράφη ! μοὶ ἐπανελάμβανε δι» ηνεκῶς ἡ συνείδησίς μου· ἐξ αἰτίας σου, ἄθλιε, » θ' ἀναγκασθῇ νὰ παραιτηθῇ ὅλων τῶν ἕξεων, » αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦσι τὸ θέλγητρον καὶ τὴν » παρηγορίαν τῆς ζωῆς. Οὔτε ὑπηρέτριαν θὰ » δύναται πλέον νὰ ἔχῃ, οὔτε ἀναπαυτικὴν οἰ» κίαν, οὔτε ἄνθη εἰς τὸ δωμάτιόν της, οὔτε » θεωρεῖον εἰς τὸ θέατρον !» Μὲ ἀπήλπιζεν ἰδίως ἡ ἀνάγκη εἰς ἣν εὑρισκόμην νὰ τῇ ὁμολογήσω τὴν ἀλήθειαν.

Ἡ ἀπελπισία μου μοὶ ἐνέπνευσεν ὑπερτάτην ἀπόφασιν· αὕτη μὲ καθίστα μᾶλλον ἔνοχον ἀλλ' ἠδύνατο καὶ τὰ πάντα νὰ ἐπανορθώσῃ. Ἔμενεν εἰς τὴν μητέρα μου ἡ ἐν τῇ γενεθλίῳ μου πόλει οἰκία, τὴν ὁποίαν δὲν ἤθελε νὰ πωλήσῃ, ἀλλ' ἐγὼ τὴν κατέπεισα. Ἡ τιμὴ τῆς οἰκίας ὡρίσθη εἰς τετρακισχίλια φλωρίνια, τὰ ὁποῖα μοὶ παρεδόθησαν πάραυτα. Ἡ θέα τῶν χρημάτων τούτων ἀπέδωκεν εἰς τὸ ὀλέθριον πάθος μου ὅλην τὴν δύναμιν αὐτοῦ.

Ἐσκέφθην ἐπί τινας ἡμέρας, ἑσπέραν δέ τινα ἐξῆλθον πεπεισμένος ὅτι θὰ ἐκέρδιζον ἐν τῷ χαρτοπαιγνίῳ ὅσα ἀπώλεσα. Διηυθύνθην λοιπὸν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χαρτοπαιγνίου, ἀλλ' ὁποία διαφορὰ μεταξὺ τῆς νυκτὸς ταύτης καὶ ἐκείνης καθ' ἣν εἰσῆλθον διὰ πρώτην φοράν. Τότε ἦτον ἄνοιξις, πλούσιοι ξένοι ἤρχοντο πανταχόθεν μὲ

Digitized by Google

βαλάντια πλήρη, ὁ δ' ἐνοικιαστὴς ἀπέναντι οὐδεμιᾶς δαπάνης ὠπισθοχώρει· ἀλλ' ἤδη πάντες οἱ πλούσιοι ξένοι εἶχον φύγει καὶ οὔτε ἄνθη ὑπῆρχον πλέον, οὔτε πολυτελῶς ἐνδεδυμένοι κύριοι, οὔτε μουσική· τὸ χαρτοπαίγνιον ἀνέλαβεν ὅλην αὐτοῦ τὴν ἀσχημίαν.

Ἦτο ψυχροτάτη καὶ μελαγχολικὴ νὺξ τοῦ Νοεμβρίου· ἔπνεε παγετώδης καὶ σφοδρὸς ἄνεμος, ἡ δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν λουτρῶν τοσοῦτῳ ζωηρὰ καὶ θορυβώδης πόλις τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἦτο κατηφὴς καὶ ἔρημος. Ἐβάδιζον ταχέως, διότι ἡ μήτηρ μου ἀπεσύρθη βραδύτερον τοῦ συνήθους καὶ ἦτον ἤδη περίπου μεσονύκτιον. Πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ χαρτοπαικτείου ἐπὶ τῆς λιθίνης αὐτοῦ κλίμακος ἐκάθητο γυνὴ ἀθλίως ἐνδεδυμένη καὶ τείνουσα τὴν χεῖρα ὡσεὶ ἐζήτει ἐλεημοσύνην. Ἐκπλαγεὶς ἐκ τῆς ἀκινησίας καὶ τῆς σιγῆς αὐτῆς ἔκυψα ὅπως τὴν παρατηρήσω ἐκ τοῦ πλησίον, ἀλλ' ἐκοιμᾶτο. Ἡ καλύπτρα αὐτῆς ἀπέκρυπτε μέρος τοῦ προσώπου της, ἀλλ' ἐμάντευέ τις ὅτι ἦτο νέα καὶ ὡραία. Ἡ δυστυχὴς μετέβη ἐκεῖ νὰ ἐπαιτήσῃ, ἀλλὰ μικρὸν κατὰ μικρὸν ἀποναρκωθεῖσα ἐκ τοῦ κόπου καὶ τοῦ ψύχους ἀπεκοιμήθη τείνουσα μηχανικῶς τὴν χεῖρα.

Ἐπειγόμην βεβαίως νὰ εἰσέλθω ἵνα ῥίψω τὸν περὶ τῶν ὅλων κύβον, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἔστην συγκεκινημένος καὶ γοητευθεὶς ἐκ τῆς στάσεως καὶ τῆς καλλονῆς τῆς δυστυχοῦς νέας. Ἡ ὁδὸς ἦτο σκοτεινή, μεμακρυσμένος δὲ φανὸς ἔρριπτε μόλις ἀμυδρὸν φῶς· ἡ νέα, διὰ κινήματος τὸ ὁποῖον ἔκαμεν ἐνῷ ἐκοιμᾶτο ἀπεμάκρυνε τὴν καλύπτραν ἀπὸ τοῦ προσώπου της καὶ ἠδυνήθην νὰ ἐξετάσω αὐτό. Εἶχεν ὡραίαν ξανθὴν κόμην, οἱ δὲ ὀφθαλμοί της, καίτοι κλειστοί, ἐφαίνοντο μεγάλοι, ἠδύνατο δέ τις νὰ μαντεύσῃ ὅτι ἦσαν θελκτικοί. Ἀληθὲς ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἐν γένει ἐνέφαινε στερήσεις καὶ ταλαιπωρίας. Εἶχεν ἡλικίαν δεκαὲξ ἕως δεκαεπτὰ ἐτῶν, τὰ δὲ παλαιὰ ἀλλὰ καθαρὰ ἐνδύματα αὐτῆς ἐτήρουν ἔτι τὰ ἴχνη εὐτυχεστέρου παρελθόντος.

Τὸ χαρτοπαίγνιον δὲν εἶχεν ἔτι καταπνίξει ἐν τῇ ψυχῇ μου πᾶν γενναῖον αἴσθημα. Ἐδάκρυσα ἰδὼν τὴν καλλονήν, τὴν ἀθωότητα καὶ τὴν δυστυχίαν ἐκείνην. Αἴφνης ἡ νέα ἐκινήθη καὶ ἠκροάσθην «Διὰ τὴν μητέρα μου! διὰ τὴν μητέρα μου!» ἔλεγεν ἐνῷ ἐκοιμᾶτο. Ἐξαγαγὼν τῶν θυλακίων μου ἓν χρυσοῦν νόμισμα τὸ ἔθηκα εἰς τὴν μικρὰν χεῖρά της καὶ εἰσῆλθον ὁρμητικῶς εἰς τὴν οἰκίαν.

Εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς *ρολίνας* καὶ ἤρχισα παίζων. Κατ' ἀρχὰς ἐκέρδιζον, εἶτα ἔχανον. Ἔχασα, ἔχασα καὶ πάλιν, μετὰ δὲ μίαν ὥραν εἶχον χάσει καὶ τὰς τέσσαρας χιλιάδας φλωρίνια.

Ἠγέρθην γαλήνιος καὶ ἀτάραχος κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀλλ' ἐκλονούμην διευθυνόμενος εἰς τὴν θύραν. Κατέβην τὴν κλίμακα σκοντάπτων εἰς πᾶσαν βαθμίδα, ἀλλὰ δὲν ἐφοβούμην πλέον ν' ἀποθάνω ἐκ κεραυνοβόλου ἀποπληξίας, διότι ὁ ψυχρὸς ἀήρ, προσβαλὼν τὸ μέτωπόν μου ἀπέδωκε τὴν κυκλοφορίαν εἰς τὸ αἷμά μου. Ἐξέβαλον ἀρὰς ἀπελπισίας καὶ λύσσης, ἡ δὲ ἰδέα τῆς αὐτοκτονίας διῆλθε διὰ τοῦ ἐγκεφάλου μου ὡς ἀπαισία ἀστραπή, καὶ παρεδέχθην αὐτὴν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν. Ὁ ποταμὸς εὑρίσκετο ἐγγύς, καὶ ἀπεφάσισα νὰ ῥιφθῶ εἰς αὐτόν. Ἐσκεπτόμην ἤδη τοῦτο ὅτε ὁ πούς μου προσέκρουσεν ἐπὶ τῆς πτωχῆς νέας ἣν εἶχον ἐλεήσει. Ἐκοιμᾶτο πάντοτε καὶ δὲν εἶχε μεταβάλει στάσιν. Ἐντὸς τῆς ἰσχνῆς καὶ λεπτῆς αὐτῆς χειρὸς ἠκτινοβόλει ἔτι τὸ χρυσοῦν νόμισμα τὸ ὁποῖον τῇ εἶχον δώσει.

Ἔστην πρὸς στιγμήν· ἀφικόμην εἰς τὴν χειροτέραν πρᾶξιν τῆς ζωῆς μου· ἡ ὁμολογία αὐτῆς μοὶ εἶνε ὀδυνηρά, ἀλλ' ἐπεχείρησα τὴν ἀφήγησιν ταύτην ἀκριβῶς πρὸς καταισχύνην μου. Χαρτοπαίγνιον! πάθος βδελυρόν! εἰς ὁποίας ἀτιμίας ὤφειλες νὰ μὲ ῥίψῃς! Εἶχον κλέψει τὴν μητέρα μου, ὅπερ ἦτο πολὺ κακόν· ἔκλεψα καὶ τὴν δυστυχῆ νέαν ἡ ὁποία ἐκοιμᾶτο ἐκεῖ, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. Πράγματι τὴν ἔκλεψα. Τῇ ἀφῄρεσα τὸ χρυσοῦν νόμισμα, τὸ ὁποῖον τῇ εἶχον δώσει.

Ἡ δυστυχὴς οὔτε τὴν ἐλεημοσύνην εἶχε παρατηρήσει οὔτε τὴν κλοπήν. «Διὰ τὴν μητέρα μου! διὰ τὴν μητέρα μου!» εἶπε καὶ πάλιν, ἐνῷ οἱ δάκτυλοί μου ἔθιγον ἐλαφρῶς τὴν χεῖρά της. Ἀνέβην ἡσύχως τὴν κλίμακα, φοβούμενος μὴ τὴν ἐξυπνήσω, ἐν πλήρει δὲ συναισθήσει τῆς ἀτίμου πράξεώς μου εἰσῆλθον εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ χαρτοπαιγνίου.

Ὅταν ἔφθασα πλησίον τῆς *ρολίνας* ὁ ὑπάλληλος ἐφώναζε· «Κύριοι, τὸ παιγνίδι ἀρχίζει!» Ἔρριψα τυχαίως τὸ χρυσοῦν νόμισμά μου, καὶ κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ 36. Ἐκέρδισα 36 χρυσᾶ νομίσματα. Ἔθηκα καὶ τὰ 36 ἐπὶ τοῦ ἐρυθροῦ, καὶ τὸ χρῶμα τοῦτο ἐκέρδισεν. Ἔθηκα ὅλην τὴν κερδηθεῖσαν ποσότητα ἐφ' ἑνὸς ἀριθμοῦ καὶ πάλιν ἐκέρδισα. Ἔτρεμον, νέφος διῆλθε πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, τὰ ὦτά μου ἐβόμβουν, ἔπαιξα ὡς οἰνοβαρής, ὡς φρενητιώδης, καὶ ἐκέρδισα. Κατὰ πᾶν νέον κέρδος ἤκουον ἀμυδρῶς πέριξ μου γέλωτας, ἐπιφωνήσεις, ψιθυρισμούς, ἀλλ' ἐγὼ οὐδαμῶς εἰς ταῦτα προσέχων ἔπαιζον ὡς παράφρων, καὶ ἐκέρδιζα, ἐκέρδιζα πάντοτε. Αἱ χεῖρες καὶ τὰ θυλάκιά μου ἦσαν πλήρη χρυσοῦ καὶ τραπεζικῶν γραμματίων. «Κερδίζει περισσότερα ἀπὸ ἑκατὸν χιλιάδες φλωρίνια,» εἶπέ τις ὄπισθέν μου. Οἱ λόγοι οὗτοι μὲ κατέστησαν πάραυτα ἀτάραχον. Ἑκατὸν χιλιάδες φλωρίνια! ἦσαν περισσότερα τῶν ὅσων εἶχα χάσει! Ἀπεχαιρέτισα τοὺς συμπαίκτας μου καὶ ἀνεχώρησα.

Καταβαίνων τὴν κλίμακα ἐνεθυμήθην τὴν

Digitized by Google

ἐπαίτιδα. Ἐσκέφθην νὰ τῇ ἐπιστρέψω τὸ νόμισμα συνοδεύων αὐτὸ μετὰ πολλῶν ἄλλων ἀλλ' εἶχεν ἀναχωρήσει. Μάτην τὴν ἐζήτησα εἰς ἁπάσας τὰς πέριξ ὁδούς· διέπραξα μάλιστα τὴν ἀπερισκεψίαν νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὸ χαρτοπαικτεῖον καὶ νὰ ἐρωτήσω τὸν θυρωρὸν ἂν τὴν ἐγνώριζε. Δὲν τὴν εἶχεν ἰδεῖ, οὐδ' ἐνεθυμεῖτο τοιοῦτον πρόσωπον ὁποῖον τῷ περιέγραψα. Καταβεβλημένος ὑπὸ τῆς συγκινήσεως ἐπανῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν μου, τοσούτῳ δ' ἤμην κατάκοπος ὥστε πάραυτα ἀπεκοιμήθην.

Τὴν ἐπιοῦσαν καίπερ ἔχων ὑπηρεσίαν ἐν τῷ νοσοκομείῳ, ἐξύπνησα λίαν ἀργὰ καὶ μετέβην εἰς τὸ δωμάτιον τῆς μητρός μου.

— Τί τρέχει; εἶπε παρατηροῦσά με· δὲν ὑπῆγες ἀκόμη εἰς τὸ νοσοκομεῖον; μήπως εἶσαι ἀσθενής;

Ἐγονυπέτησα ἐνώπιόν της.

— Ὄχι, τῇ εἶπον, δὲν εἶμαι ἀσθενής, ἀλλ' ἂν τὸ ἐπιτρέπῃς, θὰ δώσω τὴν παραίτησίν μου καὶ θὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας.

— Πῶς! τί σημαίνει τοῦτο;

Τότε, χωρὶς ν' ἀφήσω τὴν ἱκετευτικὴν θέσιν μου, τῇ ὡμολόγησα τὰ πάντα.

Φιλτάτη μήτηρ! Καθ' ὅλην τὴν ὀδυνηρὰν ταύτην ἐξομολόγησιν τὴν παρετήρουν, καὶ ἐν τούτοις ἡ φυσιογνωμία αὐτῆς οὔτε ἀνησυχίαν οὔτε ὀργὴν ἐξέφρασεν ἀλλὰ στοργὴν καὶ οἶκτον. Κατεβλήθην ἐκ τῆς καλοκἀγαθίας ταύτης, ἥτις δι' ἐμὲ ἦτο σκληροτέρα τῶν σφοδροτέρων ἐπιπλήξεων, ἡ δὲ φωνή μου κατεπνίγη ὑπὸ τῶν λυγμῶν καὶ τῶν δακρύων.

— Ἂς ἀφήσωμεν πλέον αὐτά, μοὶ εἶπεν ἡ μήτηρ μου ἐναγκαλιζομένη με· ἁμαρτία ἐξωμολογημένη δὲν λέγεται ἁμαρτία. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν παραίτησίν σου συμμερίζομαι τὴν γνώμην σου· πρέπει νὰ τὴν δώσῃς· ὄχι διότι ὑπάρχει διὰ σὲ φόβος διὰ τὸ χαρτοπαίγνιον, διότι εἶμαι βεβαία ὅτι διωρθώθης, καὶ ὅτι ποτὲ πλέον δὲν θὰ πατήσῃς εἰς αὐτό, ἀλλὰ διότι θ' ἀπέκτησες εἰς τὴν πόλιν φήμην χαρτοπαίκτου καὶ δυσκόλως θ' ἀποκτήσῃς τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ κόσμου· προτιμότερον λοιπὸν νὰ φύγωμεν.

— Ἀλλὰ πρὶν ἀναχωρήσωμεν θὰ μὲ βοηθήσῃς νὰ ἐπανεύρω τὴν πτωχὴν ἐκείνην νέαν, χωρὶς τῆς ὁποίας θὰ εἴμεθα ἤδη κατεστραμμένοι;

— Ὦ! ναί, ναί! πρέπει νὰ τὴν ἀνταμείψωμεν γενναίως, καὶ θὰ προσπαθήσω νὰ τὴν ἀνακαλύψω.

Αὐθημερὸν μεταβὰς εἰς τὴν ἀστυνομίαν ἔδωκα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἐπαίτιδος, χωρὶς νὰ ἐξηγήσω τὸ παρακινοῦν με ἐνδιαφέρον, καὶ ἐφιλοδώρησα γενναίως τοὺς ἀστυνομικοὺς ὑπαλλήλους ὅπως ἐργασθῶσι μετὰ ζήλου.

Παρῆλθον δύο ἑβδομάδες ἄνευ ἀποτελέσματος καὶ ἤμην περίλυπος.

— Ἡ δυστυχὴς νέα, ἐσκεπτόμην, ὑπῆρξε τὸ παθητικὸν ὄργανον, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς μετεχειρίσθη διὰ τὴν σωτηρίαν μου, διότι ἄνευ αὐτῆς, ἄνευ τοῦ χρυσοῦ νομίσματος τὸ ὁποῖον ἔσχον τὴν ἰδέαν νὰ δώσω καὶ ν' ἀφαιρέσω ἀπ' αὐτῆς, ἤμην κατεστραμμένος. Θὰ ἐφονευόμην, ὁ ἄθλιος, θὰ ἐφονευόμην ὡς ἐγωϊστὴς καὶ ἄνανδρος, ἡ δὲ μήτηρ μου στερουμένη ταυτοχρόνως τῆς περιουσίας καὶ τοῦ υἱοῦ της τί θὰ ἐγίνετο! . . . Ὀφείλω λοιπὸν εἰς αὐτὴν τὴν δυστυχῆ τὴν περιουσίαν μου, τὴν ζωήν μου, καὶ τὸ πάντων πολυτιμότερον, τὴν σωτηρίαν τῆς μητρός μου. Καὶ δὲν θὰ τῇ ἀποδείξω τὴν εὐγνωμοσύνην μου, ἀλλὰ θὰ ἐξακολουθῇ πενομένη καὶ πάσχουσα; Συνωμολόγησα πρὸς αὐτὴν ἱερὸν χρέος καὶ ἀδύνατον νὰ ἦμαι εὐτυχὴς ἐφ' ὅσον δὲν πληρώσω τὸ χρέος τοῦτο!

Οὕτως ἐσκεπτόμην περὶ τῆς ἐπαίτιδος, ἴσως δὲ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ τὴν ἐπανεύρω δὲν ἦτο ξένη ἡ ἀνάμνησις τῆς καλλονῆς καὶ τῆς παιδικῆς αὐτῆς χάριτος.

Τέλος ἡμέραν τινά, καθ' ἣν ἐπανῆλθον οἴκαδε ἀσθμαίνων καὶ ἀποτεθαρρηκὼς ἐκ τοῦ ἀνωφελοῦς τῶν διαβημάτων μου, ἡ μήτηρ μου σπεύσασα πρὸς συνάντησίν μου μοὶ εἶπεν·

— Παιδί μου, νομίζω ὅτι ηὗρα ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ζητοῦμεν.

Καὶ χωρὶς νὰ ἐξηγηθῇ πλειότερον, ἔνευσε πρὸς μίαν ὑπηρέτριαν κρατοῦσαν κάνιστρον πλῆρες ζωοτροφιῶν, νὰ μᾶς ἀκολουθήσῃ. Καθ' ὁδὸν μοὶ διηγήθη τὰ τῆς ἀνακαλύψεώς της. Μεταβαίνομεν παρὰ τῇ χήρᾳ ὑπαξιωματικοῦ τινος, ἀποθανόντος πρὸ μικροῦ. Ἡ νέα ἦτο μονογενὴς τοῦ ὑπαξιωματικοῦ θυγάτηρ. Αἱ δύο γυναῖκες ἐστεροῦντο πόρων, ὡς ἐκ τῆς ἐνδείας δέ, τῶν στερήσεων καὶ τῶν θλίψεων ἡ μήτηρ ἠσθένησεν ἐπικινδύνως· ἡ θυγάτηρ ἔρραπτε νυχθημερόν, ἀλλὰ τὸ προϊὸν τῆς ἐργασίας ταύτης δὲν ἐξήρκει πρὸς ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν. Οἱ γείτονες, δυστυχῶς καὶ αὐτοί, ὑπερεπῄνουν τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ὡραιότητα τῆς νέας.

Ἐφθάσαμεν εἰς ἓν προάστειον τῆς πόλεως καὶ ἔστημεν ἐνώπιον ἀθλίας οἰκίας· εἰσήλθομεν εἰς σκοτεινὸν διάδρομον, ἀνήλθομεν σκοτεινοτέραν κλίμακα καὶ ἐφθάσαμεν εἰς τὸ δεύτερον πάτωμα, καὶ τελευταῖον ἐκεῖ ἐντὸς δωματίου, ἄνευ παραπετασμάτων, ἄνευ ἐπίπλων, ἄνευ πυρός, πλησίον ἀθλίας κλίνης ἐφ' ἧς ἔκειτο γυνὴ ἑτοιμοθάνατος, εἶδον καὶ ἀνεγνώρισα πάραυτα τὴν ἐπαίτιδα. Γονυπετὴς παρὰ τὸ προσκεφάλαιον τῆς μητρός της τῆς ἔδιδε ποτόν τι.

— Δὲν εἶνε αὐτή; μοὶ εἶπεν ἡ μήτηρ μου κύπτουσα εἰς τὸ οὖς μου.

— Ναί, ναί, μητέρα.

— Ἅ, τόσῳ τὸ καλλίτερον!

Ἐπλησιάσαμεν εἰς τὴν κλίνην. Ἡ νέα, καθ' ὃν χρόνον ἐξήταζον τὴν μητέρα της, μὲ παρετήρει, ζητοῦσα ν' ἀναγνώσῃ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου

Digitized by Google

τὴν περὶ τῆς ἀσθενοῦς γνώμην μου· τὸ πρῶτον ἐνόμισα ὅτι ἡ ἀσθενὴς δὲν διέτρεχε κίνδυνον θανάτου, καὶ ἔσπευσα νὰ δηλώσω τοῦτο, ἀλλ' ἡ χήρα, σείουσα τὴν κεφαλήν:

—Κύριε ἰατρέ, εἶπε, θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ σωθῶ πρὸ δεκαπέντε ἡμερῶν, ἀλλ' ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν ὀλίγα χρήματα διὰ ν' ἀγοράσωμεν ἰατρικά, καὶ ἡμεῖς μόλις εἴχαμεν ν' ἀγοράζωμεν ψωμί. Ἔστειλα τρεῖς νύκτας τὴν θυγατέρα μου νὰ ζητήσῃ ἐλεημοσύνην, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι εἶνε σκληροὶ καὶ τίποτε δὲν τῆς ἔδωκαν· τέλος ὁ Θεὸς σᾶς ἔστειλε πρὸς ἡμᾶς, ἀλλὰ σᾶς παρακαλῶ νὰ φροντίσετε διὰ τὴν δυστυχῆ θυγατέρα μου, ἡ ὁποία θὰ μείνῃ ὅλως διόλου ὀρφανὴ εἰς τὸν κόσμον. Δι' ἐμὲ εἶνε πολὺ ἀργά. Δὲν εἶνε πλέον καιρὸς νὰ μὲ σώσετε.

Οἱ λόγοι οὗτοι, καθιστῶντές με τοσούτῳ ἀμέσως ὑπεύθυνον τοῦ θανάτου τῆς δυστυχοῦς ἐκείνης, ἐσπάραξαν τὴν ψυχήν μου.

— Θάρρος, τῇ εἶπον, ἡ κατάστασίς σας δὲν εἶνε τόσον σοβαρὰ ὅσον νομίζετε.

Ἀντὶ ἀπαντήσεως ἐμειδίασεν εἰρηνικῶς, μετὰ δὲ στιγμιαίαν σιγὴν εἶπεν·

—Δὲν χρειάζομαι πλέον ἰατρὸν ἀλλὰ ἱερέα: σᾶς παρακαλῶ λοιπὸν νὰ τὸν προσκαλέσητε ἀμέσως.

Ἀνάμνησις φρικαλέα! ἐξιλασμὸς μεγαλείτερος τοῦ σφάλματος! Ἡ δυστυχὴς εἶπεν ἀλήθειαν· ἡ ἀσθένειά της τοσοῦτον εἶχε προοδεύσει, ὥστε ἦτο ἀδύνατον πλέον νὰ θεραπευθῇ. Ἀπέθανεν εὐχαριστοῦσα καὶ εὐλογοῦσά με, ἐνῷ ὤφειλε, εἶχε μάλιστα καὶ δικαίωμα νὰ μὲ καταρᾶται.

Ἡ μήτηρ μου παρέλαβε τὴν ὀρφανήν, τὴν παρηγόρησε, τὴν ἐνεθάρρυνεν· ἐγὼ ἔδωκα τὴν παραίτησίν μου καὶ ἡτοιμάσθημεν νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν πατρίδα μας παραλαμβάνοντες καὶ τὴν Γερτρούδην (οὕτως ὠνομάζετο ἡ ἐπαῖτις.) Καὶ ἐπραΰνθη πως ἡ πρώτη αὐτῆς λύπη, ἀλλὰ παρὰ τὰς φροντίδας καὶ τὰς προσπαθείας ἡμῶν ὅπως τὴν καταστήσωμεν εὐτυχῆ ἦτο πάντοτε μελαγχολική. Ἡ ὠχρότης αὐτῆς ηὔξανεν ἑκάστοτε, ἐπειδὴ δὲ πρὸς τοῦτο οὐδεὶς ὑπῆρχε φυσικὸς λόγος, ἡ μήτηρ μου, ὑποθέσασα ὅτι ἔπασχεν ἠθικῶς τὴν παρεκάλεσε νὰ τῇ ἐξηγηθῇ. Ἡ Γερτρούδη τότε πεισθεῖσα ὡμολόγησε τὸ μυστικόν της.

Ὅταν ἔζη ἀκόμη ὁ πατήρ της, ἐσχετίσθη μεθ' ἑνὸς νέου, ὅστις ἤθελε νὰ τὴν νυμφευθῇ, ἀλλ' οἱ γονεῖς του, ἔχοντες περιουσίαν τινά, ἠρνήθησαν ἕνεκα τῆς πτωχείας τῆς Γερτρούδης. Μετὰ μικρὸν οἱ γονεῖς τῆς νέας ἀνεχώρησαν μετοικήσαντες εἰς τὴν πόλιν εἰς ἣν καὶ ἀπέθανον, οἱ δὲ δύο ἐρασταὶ δὲν εἶδον πλέον ἀλλήλους, ἀλλ' αἱ καρδίαι των ἔμειναν πισταί, ὡς ἀπεδείκνυον τοὐλάχιστον αἱ πρὸς τὴν Γερτρούδην ἐπιστολαὶ τοῦ νέου. Ἀλλὰ παρὰ τὰς ἐπιστολὰς ταύτας ἡ νέα δὲν ἤλπιζε νὰ συγκατανεύσωσί ποτε οἱ γονεῖς τοῦ ἐραστοῦ αὐτῆς εἰς τὸν γάμον τοῦτον.

—Διατί νὰ μή μου εἴπῃς τοῦτο ταχύτερα; εἶπεν ἡ μήτηρ μου ἐναγκαλιζομένη αὐτήν.

Καὶ χωρὶς οὐδὲν νὰ μοι εἴπῃ ἔγραψε πρὸς τοὺς γονεῖς τοῦ νέου ὅτι ἐκ καθήκοντος εὐγνωμοσύνης ἠναγκάζετο ν' ἀσχοληθῇ περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Γερτρούδης, ἂν δ' ὁ υἱός των τὴν ἠγάπα πάντοτε, τὴν ἐπροίκιζε μὲ εἰκοσακισχίλια φλωρίνια.

Ἡ ἀπάντησις ὑπῆρξε καταφατική, ἡ δὲ μήτηρ μου ἀνέγνωσε τὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὴν Γερτρούδην, ἥτις μὴ δυναμένη νὰ πιστεύσῃ εἰς τόσην εὐτυχίαν ἠρνήθη νὰ δεχθῇ τόσῳ μεγάλην εὐεργεσίαν· ὅταν ἡ μήτηρ μου μοὶ ἐγνωστοποίησε τοῦτο, τὴν ἤκουσα ὠχριῶν καὶ χωρὶς οὐδὲ λόγον νὰ εἴπω.

—Ἀλλὰ τί ἔχεις λοιπόν; μοὶ εἶπε. Δὲν μοῦ ἐπανέλαβες εἰκοσάκις ὅτι συνωμολογήσαμεν πρὸς τὴν Γερτρούδην ἱερὸν χρέος καὶ ὅτι δὲν θὰ ἦσαι ἐντελῶς εὐτυχὴς πρὶν ἢ ἐξοφλήσωμεν τὸ χρέος τοῦτο;

—Ναί, ναί, μητέρα, εἶνε ἀλήθεια.

—Λοιπόν, ἡ νέα ὑπανδρεύεται σύμφωνα μὲ τὴν κλίσιν τῆς καρδίας της. Δὲν τῆς χρεωστοῦμεν πλέον τίποτα. Ἔσο εὐτυχής!

Δὲν ἀπήντησα. Ἐστήριξα τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς χειρός μου καὶ ἐβυθίσθην εἰς ρεμβασμόν, ἀλλ' ὅταν ἡ μήτηρ μου ἐξῆλθε δὲν ἠδυνήθην νὰ κρατήσω τὴν λύπην μου καὶ ἔκλαυσα· ὁ οἶκτος καὶ ἡ πρὸς τὴν Γερτρούδην εὐγνωμοσύνη μετετράπησαν μικρὸν κατὰ μικρὸν εἰς βαθύτερον αἴσθημα· καθ' ἣν δὲ στιγμὴν ἡ μήτηρ μου τὴν ἔδιδεν εἰς ἄλλον ἐνόησα ὅτι τὴν ἠγάπων.

(Μετάφρασις.) **Ch. Lafont.**

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΕΡΙ ΜΑΚΑΡΤ

Εἷς τῶν δοκιμωτέρων Γερμανῶν λογογράφων διηγεῖται τὸ ἑπόμενον ἀνέκδοτον περὶ τοῦ πρό τινος ἐν Βιέννῃ ἀποθανόντος μεγάλου καλλιτέχνου Χὰνς Μάκαρτ ἐν τῷ βερολιναίῳ εἰκονογραφημένῳ Schorer's Familienblatt:

«Ὅτε πρὸ δύω ἐτῶν ὁ ἤδη ἀπὸ τῆς ζωῆς μεταστὰς *ἀριστοτέχνης τοῦ γυμνοῦ* ἐνυμφεύετο τὸ δεύτερον, ἀπετόλμησα τὴν ἀστειότητα νὰ σκιαγραφήσω μεθυγραφικῶς τὸν τρόπον, καθ' ὃν ὁ μέγας σιωπηλὸς — διότι τοιοῦτος ἦν ὁ Μάκαρτ—ἐμνηστεύσατο τὴν Βέρθαν Λίνδα. Ἀφηγήθην λοιπὸν τάδε:

Πρὸ τριῶν ἐτῶν ἔν τινι καλλιτεχνικῇ πανηγύρει τῆς Βιέννης ὁ Μάκαρτ παρεκάθητο τῇ τότε ἀκόμη ὡς πρώτῃ ὀρχηστρίδι τοῦ βιενναίου αὐλικοῦ μελοδράματος θαυμαζομένῃ Βέρθᾳ Λίνδα. Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἡ δεσποινὶς Λίνδα ἐνόμισεν, ὅτι συνέλαβε λέξεις τινὰς ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Μάκαρτ. Ἠκροάσθη πρὸς τὰ ἐκεῖ ἔκπληκτος, ἀλλὰ τὸ πᾶν ἦν ἤρεμον. Ὁ περίφημος βραχυλόγος καλλιτέχνης ἐκέντα δι' ἀργυροῦ πτυαρίου ἐπὶ

Digitized by Google

Ἀριάδνης τινὸς ἐκ παγωτοῦ βανίλλιας ἐσχηματισμένης, καὶ ἐγεύετο σιωπηλὸς τῶν ψυχρῶν θελγήτρων τῆς μυθολογικῆς γυναικός.

Ἐγένετο 1 ¹/₂ μετὰ τὸ μεσονύκτιον. Οἱ πλεῖστοι ἤδη παρεσκευάζοντο πρὸς ἀναχώρησιν, ὅτε ἡ Βέρθα Λίνδα, ἐνῷ ἐφλυάρει μετὰ τοῦ φιλοτέχνου κόμητος Δ*, εἶδεν αἴφνης πρὸ αὐτῆς τὸν Μάκαρτ μὴ δυνάμενον νὰ κρύψῃ εἶδός τι ἐξάψεως. Τὴν ἐθεώρησεν ἐμφαντικῶς καὶ τὰ χείλη του ἠνοίχθησαν:

— Χεῖρα! εἶπεν.

Ἡ ὀρχηστρὶς ἠτένισε τὸν σπάνιον μικρόσωμον ἄνδρα ἐκπεπληγμένη.

— Χεῖρα! ἐπανέλαβεν ὁ Μάκαρτ καὶ εἰς τὸν τόνον δι' οὗ ἔλεγε τοῦτο ἐνυπῆρχεν ἐλαφρὸς χρωματισμὸς ἀγανακτήσεως.

Ἡ δεσποινὶς Λίνδα δὲν τὸν ἐνόει. Παρετήρησε τὰς χεῖράς της, ἀλλ' οὐδὲν ἀξιοπαρατήρητον εἶχον. Ὁ Μάκαρτ ἀπεχώρησεν ἀγανακτῶν.

Παρῆλθον δύω ἔτη. Εἰς τὸν λαμπρὸν χορὸν τοῦ αὐλικοῦ μελοδράματος συνηντήθησαν καὶ πάλιν ὁ Μάκαρτ καὶ ἡ Βέρθα Λίνδα. Ἦτον ἡ πρώτη φορὰ ἀπὸ τῆς νυκτὸς ἐκείνης, καθ' ἣν ἐβλέποντο εἰς καλλιτεχνικὸν ἐνδιαίτημα. Ὁ περίπυστος ζωγράφος δὲν ἀπεμακρύνθη πλέον κατὰ τὴν χορευτικὴν ταύτην ἑσπερίδα ἀπὸ τὸ πλευρὸν τῆς ὡραίας ὀρχηστρίδος, ἥτις τὸ καθ' ἑαυτὴν εἶχε λησμονήσει τὸ προηγούμενον συμβάν. Νῦν ἡ περίστασις τῇ ἐπανήρχετο εἰς τὴν μνήμην, καθόσον δὲν εἶχεν ἔτι πλησιάσει πρὸς αὐτὴν ὁ Μάκαρτ διὰ βωβῆς ὑποκλίσεως, καὶ πάλιν ἐξεστόμισε καθαρῶς τὸ αἰνιγματῶδες ἐκεῖνο *χεῖρα!* Ἦτο μεσονύκτιον σχεδόν. Ἡ δεσποινὶς Λίνδα καὶ πάλιν δὲν ἐνόησεν τί ἤθελεν, ὥστε ἡ ὑπομονὴ τοῦ καλλιτέχνου ἐξηντλήθη. Περὶ τὴν 3 παρὰ ¹/₄ τῆς πρωΐας ἐπανέλαβε:

— Χεῖρα! καὶ προσέθηκε, νὰ κάμῃς εὐτυχῆ!

Ἡ δεσποινὶς Λίνδα ἀνέπνευσεν.

— Ὁμιλήσατε μὲ τὴν μητέρα μου, εἶπεν.

Ὁμιλήσατε.... Ἡ ἀξίωσις αὕτη κατετάραξε τὸν καλλιτέχνην. Ἔστρεψε τὰ νῶτα τῇ ὀρχηστρίδι καὶ φίλοι στενοὶ διεβεβαίουν, ὅτι ἐκ τῶν ἀλλοκότων τρόπων τοῦ Μάκαρτ καὶ τῶν παντομιμικῶν του ὑπαινιγμῶν ἠδυνήθησαν νὰ ἐννοήσωσιν, ὅτι ὁ ζωγράφος μετὰ τὰ παρεμβληθέντα αὐτῷ ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια, παρητήθη πάσης σκέψεως περὶ γάμου. Ἡ ὀρχηστρίς, ἥτις πρὸ πολλοῦ ὠνειροπόλει τὸν πλήρη ἐνδιαφέροντος καλλιτέχνην, ἦτον ἀπαρηγόρητος. Οἱ κοινοὶ ἀμφοτέρων φίλοι συνεσκέπτοντο περὶ τοῦ πρακτέου καὶ ἐπὶ τέλους εἷς συνέλαβεν εὐτυχῆ τινα ἰδέαν.

— Γράψε, τῷ εἶπε.

Καὶ ὁ Μάκαρτ διὰ κινήσεως τῆς κεφαλῆς πλήρους ἐννοίας, ἔδειξε τὴν χαροποιὰν συγκατάθεσίν του. Ἄλλος φίλος συνέταξε τὸ γράμμα, δι' οὗ ὁ καλλιτέχνης ἐζήτει τὴν χεῖρα τῆς ἀγαπητῆς του. Ὁ Μάκαρτ ὑπέγραψεν αὐτό, καὶ ὀκτὼ ἡμέρας βραδύτερον ὁ ἐφημέριος τῆς ἐκκλησίας ἐν ᾗ ἔμελλε νὰ τελεσθῇ ὁ γάμος ἔλαβε τὴν ἑξῆς αὐτόγραφον τοῦ καλλιτέχνου ἐπιστολήν:

« Σχετικῶς πρὸς τὸν μεθαύριον τελούμενον » γάμον μου μετὰ τῆς δεσποινίδος Βέρθας Λίν» δα, σᾶς παρακαλῶ νὰ θεωρήσητε τὸ *ναί* » μου ὡς δοθέν, καθόσον δὲν εἶμαι φίλος τῆς » πολυλογίας.

Χὰνς Μάκαρτ ».

Οὕτως ἐτελέσθη ἡ μνηστεία τοῦ μεγάλου σιωπηλοῦ! »

Μετὰ ἓν τρίμηνον ἀφ' ὅ του ἔγραψα τ' ἀνωτέρω, ἀνατυπωθέντα ὑπὸ τῶν βιενναίων φύλλων, συνάδελφός τις ἐν Βιέννῃ μ' ἐγνώριζε μετὰ τοῦ περιφήμου ζωγράφου ἐν τῷ καφενείῳ τῷ ἐπὶ τῆς γωνίας τῆς ὁδοῦ Kärtner. Ἡ συνδιάλεξις ἦτο μονομερής. Ὁ Μάκαρτ ἀνέφερεν, ὅτι πρὸ δύω ἐτῶν προσεκλήθη ἐπειγόντως εἰς Βερολῖνον, ὅπως ζωγραφίσῃ κυρίαν τινὰ τῆς βερολιναίας ἀριστοκρατίας, ἀλλ' ὅτι οὐδεμίαν *νοσταλγίαν* ᾐσθάνετο διὰ τὸ Βερολῖνον. Πολλάκις ἐν τούτοις μὲ ἠρώτησεν ἂν ἡ ἐν λόγῳ κυρία ἦτο ὡραία, ὅπερ ἐγὼ ἐνόμισα ὅτι ὤφειλον νὰ ὁμολογήσω πρὸς τὸν ἔξοχον γνώστην τῆς γυναικείας καλλονῆς.

Ἐνῷ συνωμιλοῦμεν, ὁ φίλος μου μοὶ παρέσχε τὴν κακὴν ἐκδούλευσιν νὰ ὑπομνήσῃ τὴν μονοσύλλαβον μνηστείαν καὶ νὰ μὲ καταγγείλῃ ὡς τὸν συγγραφέα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Μάκαρτ κατὰ τὴν συνήθειάν του ἔμενε λίαν σοβαρὸς εἰς ταῦτα, ᾐσθάνθην ἐμαυτὸν δυσφοροῦντα καὶ ἐπωφελήθην τῆς προσωπικῆς ταύτης συναντήσεως, ὅπως ἐρωτήσω τὸν σπάνιον ἄνδρα, ἂν δυσηρεστήθη διὰ τὴν ἄκακον ἐκείνην ἀστειότητά μου. Ἡ ταραχή μου πρέπει νὰ ἦτο λίαν εὐδιάκριτος, διότι ὁ καλλιτέχνης μὲ διεβεβαίωσε διὰ τοῦ θετικωτέρου τρόπου, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐγέλασε διὰ τὴν χαριτολογίαν.

Ὁ κοινὸς φίλος, ὅστις πρὸς τὸν Μάκαρτ ἦτο σχεδὸν ἔμπιστος, ἀπετελείωσεν ἐν τούτοις τὴν προδοσίαν, ἀνακοινῶν τῷ ἀριστοτέχνῃ, ὅτι ἐγὼ τὴν ἐπιοῦσαν ἐπέστρεφον εἰς Βερολῖνον καὶ θὰ ἤμην εὐτυχὴς ἐὰν ἠδυνάμην νὰ συναποφέρω οἴκαδε μικρὸν καλλιτεχνικὸν αὐτόγραφον ἐκ τῆς χειρός του.

— Ἀλλὰ ποῦ νὰ τὸ κάμω;

— Ἐδῶ ἀμέσως, εἶπεν ὁ φίλος.

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ἤρχετο πρὸς ἡμᾶς ὁ ὁδοθεράπων, ὅστις ὤφειλε νὰ μᾶς φέρῃ ἀπάντησίν τινα. Ἠγέρθημεν καὶ ἀπεμακρύνθημεν ὀλίγα βήματα, ὅπως ὁμιλήσωμεν μετ' αὐτοῦ καὶ τῷ δώσωμεν νέαν ἐντολήν. Ὅταν ἐλάβομεν καὶ πάλιν θέσιν περὶ τὴν τράπεζαν, ὁ Μάκαρτ ἐναποθέτων ἐν μολυβδοκόνδυλον εἰς τὸ θυλάκιόν του, εἶπεν:

— Ἔτσι, τώρα εἶνε ἕτοιμον!

Digitized by Google

Ἐπὶ τοῦ μαρμάρου τῆς τραπέζης ὑπῆρχε μικρὸν γελοιογραφικὸν σχεδιογράφημα, παριστῶν τὸν Μάκαρτ ὡς Παπαγένον μὲ κλεῖθρον εἰς τὸ στόμα παρὰ τοὺς πόδας νεαρᾶς γυναικὸς μὲ τὰ γνωστὰ χαρακτηριστικὰ τῆς Λίνδας. Τὸ βάθος χρωματισθὲν διὰ καθιζημάτων τοῦ καφὲ ἐνεποίει πολλὴν ἐντύπωσιν.

—Ἀλλὰ πῶς νὰ τὸ πάρω; ἀνέκραξα ἐνῷ ἀπεπειρώμην ν' ἀνεγείρω τὴν στερεῶς καθηλωμένην μαρμαρίνην πλάκα.

—Μὲ συμπάθειο, κύριε καθηγητά, εἶπεν αἴφνης ὁ διαβαίνων ὑπηρέτης τοῦ καφενείου βλέπων ῥυπαρὰς κηλῖδας καὶ σταγόνας καφὲ ἐπὶ τοῦ μαρμάρου.

Καὶ πρὶν ἢ ἀποτελειώσῃ τὸν λόγον ἀπέμαξε διὰ τοῦ ὑπὸ μάλης μάκτρου τὸ μόλις λαβὸν ὕπαρξιν σχεδιογράφημα.

Ἀφῆκα κραυγὴν ὀδύνης!

Τὸ πᾶν εἶχεν ἐξαφανισθῇ, ἐνῷ ἐγὼ ἤμην ἕτοιμος νὰ ταξειδεύσω μὲ ὅλην ἐκείνην τὴν μαρμαρίνην πλάκα εἰς Βερολῖνον.

Οἱ ἄλλοι δύο ἐγέλων ἐνῷ ἐγὼ διερρηγνυόμην ἐξ ὀργῆς.

Οὕτως ἀπώλεσα ἓν πολύτιμον αὐτόγραφον ἀπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Μάκαρτ.

Ρ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ ἐπὶ τῆς διατρήσεως τοῦ Παναμᾶ ἑταιρία ἐδημοσίευσεν ἔκθεσιν, καθ' ἣν μέχρι μηνὸς Ἰουλίου εἶχεν ἀποτελεσθῇ μόνον τὸ ἑβδομηκοστὸν μέρος τῶν ἐργασιῶν, ἐν ᾧ συγχρόνως ἐδαπανήθη τὸ ἕκτον μέρος τοῦ κατ' ἀρχὰς προϋπολελογισμένου κεφαλαίου πρὸς ἀγορὰν μηχανῶν καὶ παντοειδῶν ἐργαλείων. Ἐν Σουὲζ διωρύχθησαν ἐν συνόλῳ 77,000,000 κυβικῶν μέτρων, ἐν Παναμᾶ πρέπει νὰ διορυχθῶσι περὶ τὰ 110,000,000. Ἐν Σουὲζ διήρκεσαν αἱ ἐργασίαι δέκα ἔτη, ἀλλὰ περὶ μὲν τὰ τέλη τοῦ ὀγδόου εἶχε τελειωθῇ μόλις τὸ τρίτον τῶν ἐργασιῶν, τὰ δὲ ἄλλα δύο τριτημόρια συνετελέσθησαν ἐν μιᾷ διετίᾳ. Ἡ ὅλη δαπάνη ἐν Παναμᾶ θὰ ἀναβῇ εἰς 120,000,000 δολλαρίων· θὰ ἐγκαινισθῇ δὲ ἐπισήμως ἡ διῶρυξ τῇ πρώτῃ Ἰανουαρίου 1890. Εἰκοσακισχίλιοι ἐργάται ἐκ τῶν νήσων Καριβδῇ ἔκτισαν ἀπὸ τοῦδε πόλιν ἰδίαν, ἀπολαμβάνουσι δὲ ἕκαστος δύο δολλάρια τῆς ἡμέρας.

Παράδοξος διεθνὴς συνέντευξις ἐγένετο ἐσχάτως, λέγει γερμανικὴ ἐφημερίς, ἐπί τινος σημείου ἔνθα συνάπτονται τὰ γερμανικά, ἑλβετικὰ καὶ γαλλικὰ σύνορα. Μεταξὺ τοῦ ἀλσατικοῦ χωρίου Πφεττερσχάουζεν, τοῦ ἑλβετικοῦ Βεουρνεβερσὶν καὶ τοῦ γαλλικοῦ Ῥεχεζὺ ὑπάρχει ἐπὶ ὑψώματος λίθος, ὅστις χρησιμεύει ὡς σημεῖον ἐν ᾧ συναντῶνται τὰ τρία σύνορα. Ἐνταῦθα οἱ διδάσκαλοι τῶν τριῶν ἐκείνων γειτονικῶν χωρίων ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰς γυναῖκάς των συνῆλθον εἰς συμπόσιον. Ἐπὶ τοῦ ῥηθέντος λίθου ἐτοποθετήθη τρίπους τράπεζα, ἐφ' ἧς παρετέθη ἄφθονον γεῦμα, παρὰ δὲ τὴν τράπεζαν ἔλαβε θέσιν ἕκαστος διδάσκαλος μετὰ τῆς συζύγου του καθήμενος εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μένῃ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς πατρίδος του. Εἰς τὸ συμπόσιον οἱ δαιτυμόνες ἔφερον ἕκαστος οἶνον τῆς ἰδίας πατρίδος, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῆς τραπέζης ὑπῆρχε μικρὸς στύλος μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς **Διεθνὴς σύλλογος διδασκάλων**. Οὕτω ἔπιον ἕκαστος ὑπὲρ εὐημερίας τῆς πατρίδος του, παρέμειναν εἰρηνικῶς διασκεδάζοντες μέχρις ἑσπέρας, καὶ ἀπεχωρίσθησαν χωρὶς ὁ εἷς νὰ πατήσῃ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ γείτονος.

Γάλλος τις ζήσας ἐν Ἀλγερίᾳ, διεβεβαίου ἐσχάτως ὅτι εἶδεν ἐξημερωμένον λέοντα ἐξ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους συνήντα τις ἄλλοτε πλησίον πολλῶν Ἀράβων ἀρχηγῶν, τοσοῦτον ζηλοτύπως μεριμνῶντα περὶ τοῦ τέκνου τοῦ κυρίου του, ὥστε οὐδεὶς διεκινδύνευε νὰ τὸ πλησιάσῃ, ὁσάκις ἐκοιμᾶτο ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ θηρίου.

Ὁ θαλάσσιος ἀὴρ ἐν τῷ οἴκῳ. Ὁ ἀνωτέρω τίτλος φαίνεται λίαν περίεργος, καὶ ὅμως δύναταί τις ἁπλούστατα νὰ κατασκευάσῃ ἐν τῷ δωματίῳ του, ὑποθέτομεν, ἀτμοσφαῖραν οἵαν ἀναπνέει ἐπὶ τῆς θαλάσσης, διὰ τῆς ἑξῆς συνταγῆς: Λαμβάνομεν 10 ὄγκους ὀξειδωμένου ὕδατος, περιέχοντος ἐν ἑκατοστὸν αἰθέρος πλήρους ὀζωνίου, κεκορεσμένου ἰωδίου καὶ περιέχοντος δύο καὶ ἥμισυ τοῖς ἑκατὸν μαγειρικοῦ ἅλατος. Ἀφίνομεν νὰ διαχυθῇ ἡ διάλυσις αὕτη εἴτε διὰ μέσου ἀτμῶν ὕδατος, εἴτε εἰς λεπτὰς σταγόνας πρὸς 126 γραμμάρια περίπου τὴν ὥραν. Οὕτως ἀποκτᾷ τις θαλάσσιον ἀέρα λίαν εὐάρεστον καὶ ὑγιεινότατον, ἀποδιώκοντα τὰ μολύσματα, οὗτινος ἡ χρῆσις ἔσται πολύτιμος εἰς τὰ ξενοδοχεῖα.

Παιδικὴ λογική:

—Μαμά, γιατὶ ἔχεις ἄσπραις τρίχες;

—Ἐξ αἰτίας σου, παιδί μου· γιατὶ κάθε 'μέρα μὲ στενοχωρεῖς καὶ μὲ λυπεῖς.

—Μὰ τότε, μαμά, καὶ ἡ γιαγιὰ ποῦ ἔχει κάτασπρα μαλλιά;... Πόσο θὰ τὴν ἐλυποῦσε; καὶ σὺ ὅταν ἦσουν μικρή, αἴ!

—Σᾶς φέρνω τὸ σκυλὶ ποῦ ἐχάσατε.

—Ἄ, τὸ ηὕρατε σεῖς;... εὐχαριστῶ.

—(Μετὰ μικρὰν σιωπήν). Τώρα τὰ 'βρεθῆκιά μου...

— Πῶς; 'βρεθῆκια γιὰ αὐτὸ τὸ σκυλί; Τότε δόστε 'σὲ μένα καλλίτερα τὰ 'βρεθῆκια καὶ κρατῆστε σεῖς τὸ σκυλί.

Δύναμις τῆς συνηθείας.

Ὁ κύριος Μ. ἰατρός, τρώγει σχεδὸν καθ' ἑκάστην ἑσπέραν αὐγὰ τηγανιτὰ εἰς 'μάτια. Ἐπὶ τέλους ἀηδιάσας λέγει μίαν ἡμέραν εἰς τὴν σύζυγόν του νὰ μαγειρεύσῃ ἄλλο τι, διότι ἐβαρέθηκε κάθε βράδυ αὐγά.

Τὴν ἐπομένην ἑσπέραν ἐπιστρέψας οἴκαδε:

—Τί θὰ φάμε ἀπόψε, Φανή; ἐρωτᾷ τὴν σύζυγον.

—Αὐγὰ τηγανιτά, ἀπαντᾷ ἐκείνη.

—Πῶς; Αὐγὰ τηγανιτὰ πάλι; Μὰ αὐτὸ δὲν ὑποφέρεται. Καὶ ἁρπάσας τὸν πῖλον του ὁρμᾷ εἰς τὸ πρῶτον καλὸν ξενοδοχεῖον.

—Τί ἀγαπᾷ ὁ Κύριος; λέγει ὁ ὑπηρέτης παρουσιάζων αὐτῷ τὸν κατάλογον.

—Δόσε μου σὲ παρακαλῶ αὐγὰ τηγανιτά, 'μάτια.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 942.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 392. — 1 ΙΟΥΛΙΟΥ 1884.— ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 444

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.

ΤΟ ΜΟΝΟΝ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ, διήγημα ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.

ΟΙ ΕΝ ΤΑΝΑΓΡᾼ ΑΡΧΑΙΟΙ ΤΑΦΟΙ ὑπὸ Περικλέους Χρ. Ἀποστολίδου.

ΑΘΗΝΑΪΚΟΙ ΜΗΝΕΣ. Ἰούνιος.

ΠΑΛΗΑ ΧΑΡΤΙΑ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΜΟΥ ὑπὸ Κ. Παλαμᾶ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Κατὰ νεωτάτην ἀκριβῆ ἀπογραφὴν ὁ ἀριθμὸς τῶν καθ' ὅλον τὸ Κράτος ὑπαρχόντων ἐκπαιδευτηρίων τῆς ἀνωτάτης καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς διδασκόντων καὶ διδασκομένων ἔχει ὡς ἑξῆς: 1 Πανεπιστήμιον περιλαμβάνον καθηγητὰς 52, καὶ φοιτητὰς 2611, γυμνάσια 31 ἔχοντα καθηγητὰς 252, καὶ μαθητὰς 4196, ἐξ ὧν εἰς μὲν τὴν Α' τάξιν ἀνήκουσι 1575, εἰς τὴν Β' 1065, εἰς τὴν Γ' 836 καὶ εἰς τὴν Δ' 720· ἑλληνικὰ δὲ σχολεῖα καθ' ὅλον τὸ κράτος ὑπάρχουσιν 294, ἀριθμοῦντα διδασκάλους 881 καὶ μαθητὰς 12901, ἐξ ὧν οἱ τῆς Α' τάξεως συμποσοῦνται εἰς 6281, οἱ τῆς Β' 3760, οἱ δὲ τῆς Γ' εἰς 2960.

— Ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἐξεδόθη χάρτης τῆς Ἑλλάδος, ἐμφαίνων τὴν κατὰ δήμους διάδοσιν τῆς παιδείας παρὰ τῷ ἀνδρικῷ φύλῳ κατὰ τὸ 1883. Εξ αὐτοῦ βλέπομεν ὅτι τὴν κρείσσονα θέσιν κατέχει ὁ δῆμος Αἰγείρας, περιλαμβάνων μεταξὺ 100 κατοίκων 75—80 ἐγγραμμάτους. Μετ' αὐτὸν ἀξιοῖ τὰ δευτερεῖα ὁ δῆμος Λασκιωτῶν περιλαμβάνων μεταξὺ 100 κατοίκων 70—75 ἐγγραμμάτους. Ἀκολουθοῦσιν οἱ δῆμοι Ἀθηναίων, Ἀργείων καὶ Λιμναίων, σημειούμενοι διὰ τῶν αὐτῶν χρωμάτων, καὶ ἀριθμοῦντες ἐγγραμμάτους 65—75 %. Τὴν κατωτέραν θέσιν ἐν τῇ διαδόσει τῆς παιδείας κατέχουσιν οἱ δῆμοι Ληλαντίων, Δυστίων, Ὑρίας καὶ Ἀπειρανθίας, παρουσιάζοντες 5—10 ἐγγραμμάτους μεταξὺ 100 κατοίκων, καὶ εἰς τὴν ἐσχάτην βαθμίδα φέρεται ὡς μέλαν στίγμα ἐπὶ τοῦ χάρτου ὁ δῆμος Βουφράσου τῆς ἐπαρχίας Πυλίας, περιλαμβάνων 1—5 ἐγγραμμάτους τοῖς %.

Ὡς γνωστὸν ὁ χάρτης οὗτος εἶνε ὁ τέταρτος μετὰ τοὺς τρεῖς ἐκδοθέντας, οἵτινες ἐμφαίνουσι τὴν κατ' ἐπαρχίας διάδοσιν τῆς Παιδείας παρά τε τῷ ἐν γένει πληθυσμῷ, καὶ ἰδίᾳ παρ' ἑκατέρῳ τῶν φύλων. Δὲν συμπεριλαμβάνονται δ' ἐν αὐτοῖς αἱ νέαι ἐπαρχίαι.

— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν τὸ Ἀρσάκειον ἐτέλεσε τὴν ἐτησίαν αὐτοῦ πανήγυριν, ἐν ᾗ ἐξαγγέλλονται ἐπισήμως τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐξετάσεων καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἀριστευσασῶν, ἀπονέμεται τὸ Γάλλειον βραβεῖον, καὶ καθίστανται φανεραὶ αἱ εἰς τὴν μουσικὴν πρόοδοι τῶν μαθητριῶν·

Κατὰ τὴν τεταγμένην ὥραν ἡ μεγάλη αἴθουσα τοῦ Ἀρσακείου, φιλοκάλως κεκοσμημένη δι' ἀνθέων καὶ εἰκόνων, ἐπληρώθη τῆς ἐκλεκτοτέρας ὁμηγύρεως ἐκ Κυρίων καὶ Κυριῶν· τὰ μέλη τοῦ Συμβουλίου τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας κατέσχον τὰς οἰκείας θέσεις, παρέστη δὲ ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας μετὰ τοῦ τμηματάρχου κ. Λάμπρου. Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ γραμματέως ἀνάγνωσιν τῶν ἐξεταστικῶν ἀποτελεσμάτων, ἀποσφραγισθέντος τοῦ οἰκείου δελτίου, ἀνεγνώσθη τὸ ὄνομα τῆς βραβευθείσης, ἥτις εἶνε ἡ δεσποινὶς Ἄννα Τριανταφυλλίδου ἐκ Σερρῶν. Προσελθοῦσα ἡ κόρη ἔλαβεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Προέδρου τό τε ἐπίζηλον γέρας καὶ περικαλλῆ ἀνθοδέσμην ὑπὸ τὰ χειροκροτήματα τῶν παρισταμένων, τὰ δάκρυα τῶν συμμαθητριῶν καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς τῶν διδασκαλισσῶν. Τὸ τρίτον μέρος τῆς ἑορτῆς, καθαρῶς καλλιτεχνικόν, ἀφιερώθη εἰς ᾄσματα ψαλέντα ὑπὸ μαθητριῶν καὶ εἰς ἐκτελέσεις ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου μελῳδιῶν ἐκ τῶν κλασικωτέρων, τοῦ Βέμπερ, τοῦ Μόζαρτ, τοῦ Ροσσίνη, καὶ ἄλλων, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εὐστόχως. Τρία ἐκ τῶν ψαλέντων ᾀσμάτων, ἡ Καταστροφὴ τῶν Ψαρῶν τοῦ Σολωμοῦ, Ναυτικόν τι ᾆσμα τοῦ Λασκαράτου, καὶ ὁ Ὕμνος εἰς Ἀρσάκην, εἶνε συνθέσεις τοῦ κ. Λαμπίρη.

— Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος ἀπέστειλεν εἰς τοὺς ἁπανταχοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους Γυμνασιάρχας καὶ Διευθυντὰς ἰδιωτικῶν ἐκπαιδευτηρίων ἀρρένων καὶ θηλέων ἐγκύκλιον, δι' ἧς προσκαλεῖ αὐτοὺς πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ βελτίωσιν τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως ἀμφοτέρων τῶν φύλων.

Καὶ ἐν πρώτοις τίθεται τὸ ζήτημα περὶ τοῦ χρόνου τῆς μέσης ἢ γυμνασιακῆς ἐκπαιδεύσεως, ὅστις παρ' ἡμῖν εἶνε ἑπταετής, ἀπεδείχθη δὲ ὅτι δὲν εἶνε ἐπαρκὴς πρὸς τελείαν διδασκαλίαν, καὶ γίνεται ἀφορμὴ ἐλλείψεως πολλῶν μαθημάτων ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ ἀνεπαρκοῦς διδασκαλίας τῶν ὑπαρχόντων καὶ διδασκομένων. Περὶ τοῦ ζητήματος δὲ τούτου πρόκειται νὰ ἐκδώσῃ πρόγραμμα περὶ συντάξεως ὁδηγοῦ τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως ἀμφοτέρων τῶν φύλων διὰ τὸν Βουτσιναῖον ἀγῶνα.

Πλὴν τούτου ὁ Σύλλογος θεωρεῖ ὡς ἓν τῶν ὠφελιμωτέρων μέσων εἰς βελτίωσιν πολλῶν κακῶς ἐχόντων ἐν τοῖς Γυμνασίοις τὴν εἰσαγωγήν, κατὰ τὰ ἐν Γερμανίᾳ ἐπικρατοῦντα, καὶ παρ' ἡμῖν τῆς ἀναγνώσεως ἐν τέλει ἑκάστου σχολικοῦ ἔτους ὑπὸ καθηγητοῦ ὁριζομένου ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τῶν καθηγητῶν διατριβῆς φιλολογικῆς, ἢ ἀρχαιολογικῆς, ἱστορικῆς, παιδαγωγικῆς, ἥτις νὰ τυποῦται μετὰ ἐκθέσεως τῆς ἐκπαιδευτικῆς καὶ οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ λήξαντος ἔτους καὶ μετὰ τοῦ προγράμματος τῶν μαθημάτων τοῦ ἀρχομένου.

Διὰ τοῦ τρόπου δὲ τούτου θὰ γίνεται γνωστὴ ἡ κατάστασις παντὸς Γυμνασίου καὶ παντὸς ἐν γένει ἐκπαιδευτικοῦ ἱδρύματος, θὰ καταφαίνωνται αἱ ἐλλείψεις, θὰ ὑποδεικνύωνται οἱ τρόποι τῆς θεραπείας καὶ βελτιώσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν διδασκαλικῶν μεθόδων. Ἀλλὰ πλὴν τούτων αἱ διατριβαὶ αὗται αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς θὰ ἔχωσι τὴν ἀξίαν των ὡς ἔργα φιλολογικὰ διὰ τῆς ἀναλύσεως καὶ πραγματεύσεως διαφόρων θεμάτων, δι' αὐτῶν θὰ ἀναπτύσσηται ἀδιαλείπτως φιλολογική τις κίνησις καὶ ἅμιλλα καὶ διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς πρὸς τὰ λοιπὰ Γυμνάσια θὰ συντελέσωσιν εἰς τὸ νὰ γνωρίσωσιν ἄλληλα καὶ παύσῃ οὕτως ἡ ὑπάρχουσα ἀδράνεια καὶ νάρκη, θὰ συντελέσωσι δὲ διὰ τῆς γνώσεως τῶν πραγμάτων, τῆς καταστάσεως τῆς ἐκπαιδευτικῆς εἰς κοινήν τινα ἐνέργειαν καὶ σύμπραξιν.

Μέχρι τοῦδε πάντα τὰ ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ καὶ δούλῃ Ἑλλάδι Γυμνάσια καὶ διδασκαλεῖα εἰς οὐδεμίαν εὑρίσκονται συνάφειαν καὶ σχέσιν πρὸς ἄλληλα. Πλὴν τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, τῆς ἐν Χάλκῃ Ἑλληνεμπορικῆς, τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικῆς, τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἑλληνικοῦ ἐκπαιδευτηρίου τοῦ κυρίου Δήμιτσα, ἴσως καὶ ἄλλου τινός, οὐδεὶς γυμνασιάρχης ἢ καθηγητὴς τῶν ἄλλων γυμνασίων ἀναγινώσκει ἐν τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων σπουδαίαν ἐπιστημονικὴν διατριβήν, ἢ δημοσιεύει ἔκθεσιν τῶν πεπραγμένων κατὰ τὸ λῆξαν σχολικὸν ἔτος, ἀρκοῦνται πάντες εἰς τὴν στερεότυπον τῶν ἐφημερίδων ἀγγελίαν, ὅτι αἱ ἐξετάσεις ἐγένοντο λαμπραί, ὅτι οἱ μαθηταὶ διέπρεψαν ἐν πᾶσι καὶ ἐκίνησαν τὸν θαυμασμὸν τῶν παρεστώτων, καὶ ἐν τούτοις ἡ μέση ἐκπαίδευσις φθίνει καὶ μαραίνεται καὶ οὐδὲν πρὸς τὰ πρόσω ποιεῖ βῆμα.

Διὰ ταῦτα ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος φρονῶν ὅτι, εἴπερ τι καὶ ἄλλο, τὸ μέσον τοῦτο θέλει συντελέσει εἰς τὴν θεραπείαν τῶν κακῶς ἐχόντων καὶ εἰς τὴν βελτίωσιν καὶ προαγωγὴν τῆς

Digitized by Google

μέσης ἐκπαιδεύσεως προσκαλεῖ τὰς ἐφορίας, τοὺς γυμνασιάρχας, τὰς διευθυντρίας καὶ τοὺς καθηγητικοὺς Συλλόγους τῶν γυμνασίων καὶ τῶν ἀνωτέρων παρθεναγωγείων ἵνα μελετήσωσι τὰ περὶ τούτου τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ μέσου, καὶ ἂν ἐγκρίνωσι τὴν εἰσαγωγὴν αὐτοῦ ὡς καλὴν καὶ λυσιτελῆ, δηλώσωσι τῷ Συλλόγῳ ὅτι τοῦτο ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1885 γενήσεται θεσμὸς ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ τοῖς ἀνωτέροις παρθεναγωγείοις ὑποχρεωτικὸς καὶ ἀπαράβατος διακελευόμενος ἑκάστῳ αὐτῶν ἵνα ἐν τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων κατ' ἔτος ἀναγινώσκηται παρὰ τοῦ γυμνασιάρχου ἢ τῆς διευθυντρίας ἢ ἄλλου καθηγητοῦ ἐπιστημονικὴ διατριβή, καὶ δημοσιευομένη σὺν ταῖς ἐκθέσεσι καὶ προγράμμασιν ἀνταλλάσσεται πρὸς τὰς τῶν ἄλλων.

Ὁ Φιλολογικὸς δὲ Σύλλογος ἀναλαμβάνει νὰ γείνῃ κέντρον ἀνταλλαγῶν καὶ ἀπιστολῶν.

Ἐπικροτοῦντες καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν πρότασιν ταύτην τοῦ Συλλόγου, ἐλπίζομεν ὅτι πάντες οἱ παρ' ὑμῖν Γυμνασιάρχαι θέλουσιν ἀποδεχθῆ αὐτὴν καὶ πάντες οἱ διευθυνταὶ ἐκπαιδευτηρίων, ἀποβλέποντες εἰς τὸ μέγα ἀγαθὸν ὅπερ θέλει ἐπέλθει εἰς τὴν παιδείαν καὶ τὰ ἑλληνικὰ ἐν γένει γράμματα οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν, ἧς ἡ ἐκπαίδευσις ἀποτελεῖ τὸν ἐπιούσιον ἄρτον.

— Ὁ κ. Κωνστ. Σάθας ἀπέστειλεν εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας ἐπιστολὴν γαλλικὴν τοῦ Ἀνθίμου Γαζῆ ἀρχιμανδρίτου καὶ ἐφημερίου τῆς ἐν Βιέννῃ ἐκκλησίας τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸν Γάλλον γεωγράφον Barbié du Bocage, φέρουσαν χρονολογίαν 8 Messidor an 9 (15 Juin 1801), ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀναγγέλλει ὅτι πέμπει αὐτῷ βιβλία γεωγραφικὰ Ἑλληνικὰ καὶ χάρτας Ἑλληνικούς, ζητεῖ δὲ νὰ τῷ ἀποστείλῃ αὐτὸς ἄλλα βιβλία γεωγραφικὰ καὶ φιλολογικά. Ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ ὑπάρχει ἀντίγραφον καὶ τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Barbié du Bocage πρὸς τὸν Γαζῆν τῆς 12 Themidor, an 9, 19 Ἰουνίου 1801.

—Ἐν ταῖς ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Καββαδία διενεργουμέναις ἐν Ἐπιδαύρῳ ἀνασκαφαῖς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἐντὸς τῶν ἀποκαλυφθέντων ἐρειπίων τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀσκληπιοῦ εὑρέθησαν δύο ἀγάλματα γυμνοῦ Ἀπόλλωνος καλλίστης Ἑλληνικῆς τέχνης καὶ διατηρήσεως, τὸ ἓν ἀκέφαλον.

—Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Ἀθηναίων ἀπεφάσισεν ἵνα ἀποστείλῃ εἰς μίαν τῶν γεωργικῶν σχολῶν τῆς Εὐρώπης διὰ διαγωνισμοῦ νέον, ἐξ οἱουδήποτε δήμου, πρὸς σπουδὴν τῆς Γεωπονίας. Πρὸς τοῦτο ἐζητήθησαν παρὰ τοῦ ὑπουργείου, ὅπως ὑποδείξῃ τοῦτο τὰ προσόντα, ἅτινα δέον νὰ ἔχῃ ὁ εἰσαγόμενος εἰς τὰς γεωργικὰς σχολάς, καὶ τὴν ἀπαιτουμένην μηνιαίαν δαπάνην.

—Εἰς τὴν ἕκτην σύνοδον τοῦ Ῥωσσικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Συνεδρίου τοῦ ἐν Ὀδησσῷ κατὰ τὴν 15 Αὐγούστου συνερχομένου προσεκλήθησαν ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁ κ. Κ. Παπαρρηγόπουλος καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας, ὁ κ. Στ. Κουμανούδης καθηγητὴς τῆς φιλολογίας καὶ ὁ ὑφηγητὴς κ. Σπ. Π. Λάμπρος. Πρὸς τούτοις προσεκλήθησαν τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον, ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος καὶ ἡ ἐκεῖ Ἑταιρία τῶν Μεσαιωνικῶν ἐρευνῶν.

—Ὁ ἐν τῷ Ὠδείῳ τῆς Βιέννης ἀπό τινος σπουδάζων ἀναλώμασι τοῦ δημοσίου ὡς ὑπότροφος τοῦ ἡμετέρου Ὠδείου, ἀπόφοιτος δὲ αὐτοῦ ἐν τῷ μαθήματι τοῦ πλαγιαύλου Εὐρυσθένης Γκίζης εὐδοκίμως λίαν ὑπέστη τὰς πρώτας αὐτοῦ ἐξετάσεις, λαβὼν τὸν βαθμὸν *ἄριστα*.

—Ὁ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φιλογενὴς κ. Ἰω. Δημητρίου ὁ δωρητὴς τῆς μεγάλης συλλογῆς αἰγυπτιακῶν ἀρχαιοτήτων εἰς τὸ ἐνταῦθα ἀρχαιολογικὸν μουσεῖον, παρέδωκε τῷ κ. Γ. Μαζαράκῃ, ἀντιπροσώπῳ τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς ἑταιρίας, περιοδεύοντι ἐπὶ τοιούτῳ σκοπῷ διὰ τοῦ *Ναυάρχου Μιαούλη*, σπάθην καὶ ἓν καρυοφύλλιον δι' ἀργύρου καὶ χρυσοῦ κατεσκευασμένα ἀνήκοντα πάλαι ποτὲ τῷ Ἀλῆ πασᾷ Τεπελενλῆ τῶν Ἰωαννίνων. Τὴν ταυτότητα τῶν πολυτιμοτάτων τούτων ὅπλων πιστοῦσι τρεῖς ὑποστράτηγοι τοῦ ἀγῶνος, ὁ Γκούρας, ὁ Δυοβουνιώτης, ὁ Περραιβὸς καὶ ὁ γερουσιαστὴς Λοιδωρίκης, ἐν ἐγγράφῳ ὅπερ ἐπίσης παρέλαβεν ὁ κ. Μαζαράκης. Ὁ αὐτὸς φιλογενὴς καὶ ἀρχαιόφιλος ὁμογενὴς παρέδωκεν ἐπίσης εἰς αὐτὸν διὰ τὸ νομισματικὸν μουσεῖον τῶν Ἀθηνῶν ἓν νόμισμα ἀργυροῦν ἀθηναϊκὸν μεγάλης ἀξίας κάλλιστα διατηρούμενον καὶ σπανιώτατον διὰ τὰς ἐπ' αὐτοῦ φοινικικὰς ἐπιγραφάς.

—Ὁ ἐν Σύρῳ στηθησόμενος ἀνδριὰς τοῦ ναυάρχου Ἀνδρέου Μιαούλη θὰ ἵσταται ἐπὶ τοῦ ἑνὸς τῶν ἄκρων τῶν ἐπὶ τῆς πλατείας Λ ε ω τ σ ά κ ο υ δημοτικῶν καταστημάτων. Ἐπὶ τοῦ ἑτέρου δὲ ἄκρου λέγεται ὅτι ὁ ἐν Σύρῳ τραπεζίτης κ. Σταμ. Ι. Πρώϊος σκοπεῖ νὰ στήσῃ δι' ἰδίων ἐξόδων ἀνδριάντα ἑτέρου ἥρωος τοῦ ἀγῶνος.

—Ὁ παρισινὸς «Χρόνος» ἤρξατο δημοσιεύων ἐν ἐπιφυλλίδι νέον μυθιστόρημα τοῦ γνωστοῦ μυθιστοριογράφου Ἰουλίου Βὲρν ἐπιγραφόμενον L' archipel en feu. Τὸ νέον τοῦτο μυθιστόρημα ἔχει ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν.

—Ὁ παρὰ τῷ ἡμετέρῳ Πανεπιστημίῳ ὑφηγητὴς τῆς ζωολογίας κ. Ν. Χ. Ἀποστολίδης ἐξελέγη παμψηφεὶ παρὰ τῆς ἐν Βασιγκτῶνι τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἀμερικανικῆς ἰχθυολογικῆς ἑταιρίας κατὰ τὸ ἐτήσιον αὐτῆς συνέδριον μέλος ἀντεπιστέλλον.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Εἰσιτήριος λόγος εἰς τὸ μάθημα τῆς Ζωολογίας ὑπὸ Νικολάου Χ. Ἀποστολίδου, ὑφηγητοῦ, ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ τῇ 19 Ἰανουαρίου 1884. Ἐν Ἀθήναις, τυπογραφεῖον «ὁ Ἀσμοδαῖος» Γ. Σταυριανοῦ. 1884. 8ον.

Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος. Σύγγραμμα περιοδικόν. Τόμος ΙΔ' 1879—80. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1884. Τύποις Βουτυρᾶ καὶ Σας, 4ον σ. κδ' καὶ 295. Τιμ. φρ. 10. — Πίναξ τῶν περιεχομένων: *Μέλη τοῦ Συλλόγου.* — *Μέλη διαρκῶν ἐπιτροπῶν.*— *Ἀναγνώσματα.* — (Βίος Ἀλεξάνδρου Σχοινᾶ ὑπὸ Δ. Σταματιάδου — Βίος Κωνσταντίνου Καραθεοδωρῆ ὑπὸ Σ. Μαυρογένους — Τὰ ἑκατὸν ἀποφθέγματα τοῦ Ἀλῆ, ὑπὸ Ι. Καρολίδου — Περὶ Ἐφέσου ὑπὸ Μ. Παρανίκα — Περὶ Γυμναστικῆς.—Διαταράξεις ἀτμοσφαιρικαὶ ὑπὸ Δ. Σταματιάδου— Περὶ τῶν χαρακτήρων τῆς ἑλληνικῆς διανοίας ὑπὸ Π. Βράϊλα — Ἔκθεσις περὶ τοῦ Καραπανείου ἀγῶνος — Ἐκπαιδ. κίνησις ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ ὀθωμ. κράτους — Ἔκθεσις περὶ τοῦ Ζωγραφείου ἀγῶνος—Κατάλογος τῶν παρὰ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων ἀπὸ ἁλώσεως μέχρι τοῦδε συγγραφέντων βιβλίων φυσικοϊστορικῶν, φυσικῶν κτλ. ὑπὸ Σ. Ἀριστάρχου) — *Πρακτικά.*

Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος. Ἀρχαιολογικὴ ἐπιτροπή. Παράρτημα τοῦ ΙΔ' τόμου. Ἀρχαιολογικὸς Χάρτης τῶν χερσαίων τειχῶν Κωνσταντινουπόλεως. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1884. Τύποις Βουτυρᾶ καὶ Σας, 4ον. Τιμ. φρ. 6,50.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Ὅσον ἂν θέλῃς λέγε πῶς τίποτε δὲν εἶμαι·
τί σημασίαν ἔχω, πρὸς δεξιὰν ἂν κῆμαι
τῶν ἄλλων ἀδελφῶν μου, θὰ ἴδῃς παραχρῆμα
εἰς τὸ κατάστιχόν σου πόσον θὰ εὕρῃς χρῆμα.

2

Ἂν ἐλάτρευσες θὰ μ' εὕρῃς.— Γράφομαι μ' ἑπτὰ στοιχεῖα,
ἂν τὰ τρία ἀφαιρέσῃς, τὸ ὑπόλοιπόν μου τρία.

3

Ἅπαξ τοῦ ἔτους φαίνομαι, κι' ὡς τροφοδότης ἄρχω·
Ἂν τὸ μεσαῖόν μου ἀρθῇ, ἁπανταχοῦ ὑπάρχω.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Κρόταφος — τάφος

2

Ὁ π ή.

3

Ποῦς — οὖς.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 'Ιουνίου 29 **ΑΘΗΝΩΝ** **29 'Ιουνίου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	'Ομολογ. ἐκδοθεῖσαι	'Ομολογ. κυκλοφορ.	'Εποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	'Εποχαὶ κληρώσεως	'Ετήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	'Ομολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 0/0 Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 'Ιαν. 1 'Ιουλίου	1 'Ιουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	363.
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 'Ια. 'Απ. 'Ιουλ. 'Οκτ.	20 Δεκ. Μαρ. 'Ιου. Σεπ.	30.—	392. 1/2	500	440. 50
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 'Ιουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	415.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	100.000	68.800	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200. —	250	270.
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200. —	250	261.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 'Ιουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205. —	250	207. 50
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225. —	250	251.
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 'Οκτωβρίου	6.—	100. —	100	101.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι 'Εθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ.	1 'Ιουλ. 1 Σεπτ. 1 Νομ. 1 'Ιαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362. 50	400	331.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	'Αποθεματικὸν κεφάλαιον	'Εποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος.... Δρ. π.	18.000.000	'Ολόκληρον	9.348.220	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	285.—	1.000	4195.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.—	300	265.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	117.
'Ασφαλιστ. 'Εταιρία ὁ 'Αρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
'Εταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	—	'Ιανουάρ. καὶ 'Ιούλιον	9.25	140	80.
Σιδηρόδρομος 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	23.05	200	455.
'Εταιρία Φωταερίου.............. Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
'Ελληνικοῦ Πυριτιδοποιείου....... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
'Εταιρία Δημοσίων ἔργων......... Φρ.	5.000.000	1.000.000		'Ιανουάριον 'Ιούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου 'Ατμοπλ. 'Εταιρίας.. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα 'Ηπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	'Ιανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου.............. Τραπεζικὸν 3μην.	26.20
» ....'Οψεως;.... »	26.40
Γαλλίας — 'Εθνικῆς Τραπέζης..... 3 ἡμ.	104.
» » ...Τραπεζικὸν 3μην.	103.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	20.73
Λίρα Στερλίνα........	»	
Λίρα 'Οθωμανική......	»	23.75
Αὐστριακὸν Φλωρίον...	»	
'Αργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

Παρατηρήσεις

* 'Απὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Κ. Β. 'Ελήφθη καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμεν. 'Επὶ τοῦ ἐρωτήματός σας φίλος τῆς «'Εστίας», εἰδήμων τῶν πραγμάτων, παρακληθεὶς ἔδωκεν ἡμῖν τὴν ἑπομένην σημείωσιν: 'Η ἐκλογὴ τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐγίνετο πρότερον ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου, ἥτις ἦν τέως καὶ τὸ μόνον ἐν τοῖς πατριαρχείοις ἑδρεῦον σῶμα, ὅτε καὶ ἐπεκράτει τὸ γεροντικὸν λεγόμενον σύστημα. 'Αλλ' ἀπὸ τῆς προκηρύξεως τῶν «'Εθνοσωτηρίων Κανονισμῶν» ἐκανονίσθη ὁριστικῶς τὸ πατριαρχικὸν ὡς εἰπεῖν πολίτευμα καὶ ἡ ἐκλογὴ τοῦ πατριάρχου, εἰς ἣν ἔκτοτε μετέσχε καὶ τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον. Τὰ ἐν τοῖς πατριαρχείοις ἑδρεύοντα σώματα ὡρίσθησαν δύω, ἡ Σύνοδος καὶ τὸ καλούμενον 'Εθνικὸν Μικτὸν Συμβούλιον, ὡς συγκείμενον ἐξ ἀρχιερέων καὶ λαϊκῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐκκλησιαστικῶν τμημάτων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐκ τῶν ὁποίων σωμάτων τὸ μὲν πρῶτον ἀσχολεῖται περὶ καθαρῶς πνευματικὰς ὑποθέσεις καὶ τὰ ἀφορῶντα τὴν διοίκησιν τῆς 'Εκκλησίας, τὸ δὲ 'Εθνικὸν Συμβούλιον περὶ τὰ τῆς πολιτικῆς δικαιοδοσίας τοῦ πατριάρχου καὶ τὴν οἰκονομικὴν διαχείρισιν τοῦ πατριαρχείου, ἀμφότερα δὲ ὁμοῦ συσκέπτονται περὶ ζητημάτων γενικωτέρου ἐνδιαφέροντος. 'Η δὲ ἐκλογὴ τοῦ πατριάρχου ἐκανονίσθη καὶ ἐνεργεῖται σήμερον κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. 'Εκάστη τῶν ὑπὸ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον ἐπαρχιῶν διορίζει ἀντιπρόσωπον αὐτῆς, ἐκλεγόμενον ὑπὸ τῆς δημογεροντίας ἢ τῶν προκρίτων τῇ ὑποδείξει συνήθως τοῦ ἀρχιερέως καὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμενόντων ὁμογενῶν, ἐκλέγονται δὲ τοιοῦτοι καὶ τῶν ἐνοριῶν τῆς πρωτευούσης καὶ πρὸς τούτοις ἐκ τῶν διαφόρων συντεχνιῶν καὶ κοινωνικῶν τάξεων ἄλλοι, οἵτινες πάντες μετὰ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνδημούντων ἀρχιερέων ἀπαρτίζουσι τὴν ἐκλογικὴν συνέλευσιν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ τοποτηρητοῦ. Συγχρόνως οἱ κατ' ἐπαρχίας ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀποστέλλουσιν εἰς τὸν τοποτηρητὴν ἐνσφράγιστα δελτία περιέχοντα τὸ ὄνομα τοῦ ὑποψηφίου ὃν ἂν ἕκαστος κρίνῃ κατάλληλον, καὶ ἐξ ὧν ἡ συνέλευσις συνερχομένη τὸ πρῶτον ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ τοποτηρητοῦ καὶ ἀποσφραγίζουσα αὐτὰ συντάσσει κατάλογον τῶν ὑποψηφίων, ὃν ἀποστέλλει μετὰ τακριρίου πρὸς τὴν Πύλην, ἥτις δικαιοῦται νὰ διαγράψῃ οἱονδήποτε ἤθελε κρίνει ἀκατάλληλον διὰ λόγους τοῦ κράτους. 'Επιστρεφομένου τοῦ καταλόγου ὑπὸ τῆς Πύλης, ἥτις πράγματι σπανίως ποιεῖται χρῆσιν τοῦ δικαίου αὐτῆς τῆς ἀρνησικυρίας, ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις συνέρχεται τὸ δεύτερον καὶ ψηφίζει ἐπ' αὐτοῦ διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας τρεῖς, μεθ' ὃ οἱ συνοδικοὶ κατερχόμενοι εἰς τὸν πατριαρχικὸν ναὸν ψηφοφοροῦσι τὸ δεύτερον καὶ ἐκλέγουσιν ὃν ἂν βούλωνται ἐκ τῶν τριῶν, ἂν καὶ ἡ πίεσις ἔστιν ὅτε τοῦ λαϊκοῦ πνεύματος καὶ ἐκδηλώσεις τοῦ φρονήματος ἀναγκάζουσιν αὐτοὺς νὰ ἐκλέξωσιν ὡρισμένον ἐκ προτέρων πρόσωπον. 'Επὶ τῆς προκειμένης ἐκλογῆς ἡ πρώτη συνεδρίασις τῆς συνελεύσεως ὡρίσθη διὰ τὴν σήμερον κυριακὴν καὶ ἡ ὁριστικὴ ἐκλογὴ θὰ βραδύνῃ τὸ πολὺ μέχρι τῆς 15 ἰουλίου, ἐὰν μὴ ἐπιβραδύνωσιν αὐτὴν ἔτι πλέον αἱ προαγγελλόμεναι συζητήσεις περὶ τῶν ἐκκρεμῶν ζητημάτων, καὶ ἰδίᾳ τοῦ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ κλήρου. — κ. Δ. Β. 'Αλεξάνδρειαν. Παρὰ τοῦ κ. Ν. Δ. ἐλήφθησαν φρ. 67. Τὸ ζητηθὲν βιβλίον ἀπεστάλη ὑμῖν. — κκ. Ε. R. Βορδῶ, Κ. Μ. Πύργον καὶ Δ. Μ. Καστελλάνους 'Ελήφθησαν.—κ. Π. Δ. Χίον. Μετὰ τὴν δημοσίευσιν παραδοθήσεται τῇ 'Εθνολογ. 'Εταιρίᾳ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.— Ν ε ή λ υ δ ι σ υ ν δ ρ ο μ η τ ῇ. 'Η désillusion, ὡς λέγετε, εἶνε εὐεξήγητος. 'Ηρώτησάν ποτέ τινα τίς ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῶν ἀγαλμάτων καὶ τῶν μεγάλων ὑποκειμένων ἑνὸς τόπου· «"Οσον πλησιάζει τις πρὸς τὰ ἀγάλματα, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, τῷ φαίνονται μεγαλείτερα, ὅσον δὲ πλησιάζει τοὺς μεγάλους, τῷ φαίνονται μικρότεροι.» — κ. Π. Γ. Π. 'Οδησσόν. Τὰ δύο ἀντίτυπα ἀπεστάλησαν ὑμῖν ταχυδρομικῶς.

Αἱ συνδρομαὶ διευθύνονται ἀπ' εὐθείας εἰς 'Αθήνας «Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς «'Εστίας», ἀποστέλλονται δὲ δι' ἐπιταγῶν, τραπεζικῶν γραμματίων τῆς 'Εθνικῆς Τραπέζης, ἑλληνικῶν γραμματοσήμων, χρυσοῦ, τοκομεριδίων τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν δανείων, τραπεζικῶν γραμματίων Γαλλικῆς Τραπέζης ἢ γαλλικῶν γραμματοσήμων, γραμματίων τῆς 'Ιονικῆς Τραπέζης, ῥωσσικῶν καὶ ῥωμουνικῶν χαρτονομισμάτων, καὶ οἱασδήποτε ἄλλης ἀξίας.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[29 Ἰουνίου (Παρασκευή) 1884]

Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ἀπεφάσισε νὰ συγκεντρώσῃ ἐνταῦθα μονίμως πλείονα τάγματα. ἵνα τὰ ἀρξάμενα γυμνάσια γενικωτέραν λάβωσιν ἀνάπτυξιν καὶ μᾶλλον τελεσφόρα γένωνται. Καὶ ἤδη διετάχθησαν πάντα τὰ πρὸς στρατωνισμὸν προαπαιτούμενα καὶ φροντὶς ἐλήφθη ὅπως ταχέως ἀνεγερθῶσι καὶ ἄλλα παρὰ τοὺς Ἀσωμάτους παραπήγματα. — Γνωμοδοτήσει τοῦ ἰατροσυνεδρίου ὑπεβλήθησαν εἰς πενθήμερον ἐπιτηρητικὴν κάθαρσιν αἱ ἀπὸ τῶν παραλίων τῆς ἰταλικῆς χερσονήσου προελεύσεις, ἀρχομένην ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐξομολογήσεώς των ὑπὸ τῶν ὑγειονομικῶν ἀρχῶν. — Ἐγένοντο διὰ τῆς λαιμοτόμου θανατικαὶ ἐκτελέσεις ἐν Τουρκοχωρίῳ τῆς Ἀγυιᾶς, ἐν Τρικκάλοις, Λαμίᾳ καὶ Λεβαδείᾳ. — Τὰ ἀποτελέσματα τῆς πρὸ τριμηνίας ἐνεργηθείσης ἀπογραφῆς τῶν κατοίκων τῆς πρωτευούσης θὰ βραδύνωσιν ἔτι ἐπ' ὀλίγον. Εἰς τὴν ἐφετεινὴν ἀπογραφὴν περιελήφθησαν οἱ κάτοικοι τῶν προαστείων, σημειούμενοι καθ' ὅλου καὶ ἐν μέρει εἰς τοὺς στατιστικοὺς πίνακας. Τὰ τμήματα Ε'. καὶ Ϛ'. εἶνε τὰ πολυπληθέστερα, ταῦτα δ' ὡς γνωστόν, ἀποτελοῦσιν αἱ νέαι συνοικίαι τῆς πόλεως. Τὸ γενικὸν ἐξαγόμενον ὑπολογίζεται ὅτι θὰ παρουσιάσῃ αὔξησιν πληθυσμοῦ ἀπὸ τῆς ἀπογραφῆς τοῦ 1879 ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀθηνῶν 10,000 τοὐλάχιστον.—Ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος ταύτης ἄρχεται ἡ λειτουργία τοῦ μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Ἐλευσῖνος τμήματος τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Πειραιῶς-Πελοποννήσου. — Μετὰ τὰς μεταξὺ τῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ στρατηγοῦ κ. Τὺρ ἀνταλλαγείσας σκέψεις περὶ εὐρύνσεως τοῦ πορθμοῦ Εὐρίπου ἀνεχώρησεν εἰς Χαλκίδα ὁ διευθυντὴς τῶν ἔργων τῆς τομῆς τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου κ. Κάουζερ ἵνα μελετήσῃ τὸ ἔργον. — Αἱ κατὰ τὸν μῆνα Μάρτιον τελωνειακαὶ εἰσπράξεις ἀνῆλθον εἰς 6,822,392: 90· αἱ δὲ κατὰ τὸν ἀντίστοιχον μῆνα τοῦ παρελθόντος ἔτους εἰς 5,541,746 καὶ 66, ὥστε ὑπερέβησαν ταύτας ἐκεῖναι κατὰ 1,280,646 καὶ 24.—Αἱ κατὰ τὸν μῆνα Ἀπρίλιον τελωνειακαὶ εἰσπράξεις ἀνῆλθον εἰς 8,206,671:64 ἐξ ὧν 7,047,365:79 εἰσεπράχθησαν ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς, 246,921 καὶ 10 ἐκ τῆς ἐξαγωγῆς ἀπέναντι τῶν τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους 7,408, 032:30, ὥστε ὑπερτεροῦσι ταύτας ἐκεῖναι κατὰ 788,639:48, Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ κατετέθη ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ ἐν Πειραιεῖ ἐπὶ τῆς πλατείας **Κοραῆ** ἀνεγερθησομένου δημοτικοῦ θεάτρου.—Περατωθείσης τῆς ἐπιχωματώσεως τοῦ μεταξὺ Ἐλευσῖνος καὶ Μεγάρων τμήματος τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς-Πατρῶν, ἤρξατο ἡ τοποθέτησις τῶν τροχιῶν, καὶ οὕτω πιθανῶς ἐντὸς ἓξ ἑβδομάδων ἔσται ἕτοιμον πρὸς παράδοσιν καὶ τὸ τμῆμα τοῦτο. — Ὁ δήμαρχος Ναυπλίου κ. Κωτσονόπουλος ἀπεφάσισε, τῇ συνδρομῇ πάντων τῶν δήμων τῆς Ἑλλάδος, νὰ ἐγείρῃ ἀνδριάντα ἐν Ναυπλίῳ εἰς τὸν Θεόδωρον Κολοκοτρώνην. — Ἡ ἀποστολὴ καπνῶν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐξακολουθεῖ αὐξανομένη. Ἀπὸ τῆς 2 τρέχοντος ἀπεστάλησαν διὰ τῶν αἰγυπτιακῶν ἀτμοπλοίων 873 δέματα καπνοῦ Θεσσαλίας, Ἀγρινίου καὶ Ἄργους ἤτοι ὀκάδες 45,000 περίπου Ἡ ζήτησις θὰ ἦτο μείζων ἐὰν τὴν ἀγορὰν Ἀλεξανδρείας δὲν κατέτρυχε φοβερὰ ἀχρηματία προερχομένη ἐκ τῆς ἀναβολῆς τῆς πληρωμῆς τῶν ἀποζημιώσεων. — Κατέφθασαν ἤδη καὶ τίθενται εἰς χρῆσιν ἀπὸ τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος δύο ἐκ τῶν ἐν Λονδίνῳ πρὸ πολλοῦ παρηγγελμένων τεσσάρων ἀτμομηχανῶν τοῦ ἱπποσιδηροδρόμου τριπλασίας δυνάμεως τῶν νῦν ἐν χρήσει καὶ δυναμένων νὰ σύρωσι καὶ δέκα βαγόνια ἀντὶ τῶν ἤδη τριῶν. Ἐπίσης συνεκομίσθησαν δώδεκα βαγόνια τελειοτάτης κατασκευῆς. — Ἀφίκετο κατ' αὐτὰς ὁ κ. Ἐρρῖκος Dane, ταγματάρχης καὶ ἀνταποκριτὴς τεσσάρων ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων ἀμερικανικῶν ἐφημερίδων. — Τὴν παρελθοῦσαν Τετάρτην κατέπλευσεν εἰς Πειραιᾶ ὁ *Ναύαρχος Μιαούλης* μετὰ περίπλουν 3 μηνῶν καὶ 6 ἡμερῶν. Κατὰ τὸν περίπλουν αὐτοῦ προσήραξε διαδοχικῶς εἰς Σύρον, Τῆνον, Σκίαθον, Θεσσαλονίκην, Μοναστήριον Βατοπέδιον Ἄθωνος, Καβάλαν, Λῆμνον, Μυτιλήνην, Κυδωνίας, Σμύρνην, Χῖον, Σάμον, Πάτμον, Κάλυμνον, Κῶν, Ῥόδον, Ἀττάλειαν, Δεμησσὸν (Ἀμαθοῦντα), Λάρνακα (Κίτιον), Πὸρτ Σαῒδ καὶ Ἀλεξάνδρειαν, ἐξ ἧς κατέπλευσεν εἰς Πειραιᾶ μετὰ διάπλουν 54 ὡρῶν. Ἐν πάσαις ταῖς ἐκτὸς τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος πόλεσιν, ὅπου προσώρμησεν, ἔτυχεν ὑπὸ τῶν ὁμογενῶν ἡμῶν κατοίκων αὐτῶν ἐνθουσιώδους ὑποδοχῆς, καὶ ἐξεπλήρωσεν ἄριστα τὸν σκοπόν του.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΕΝ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Εἰς κομψότατον τόμον ἐκ 12 τυπογραφικῶν φύλλων

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς «Ἑστίας»
ἀντὶ δραχμῶν ν. 3.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:
Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11
Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:
Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΩΡΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Μουσεῖον ἐν τῇ Ἀκροπόλει

Ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν εἶνε καθ' ἑκάστην ἐλευθέρα εἰς πάντας ἀπὸ τῆς πρωΐας μέχρι τῆς ἑσπέρας. Ὁμοίως ἐλευθέρα εἶνε καθ' ἑκάστην καὶ ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ἐν αὐτῇ μουσεῖον ἀπὸ τῆς 2 ὥρας μ. μ. μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Θησεῖον

Εἶνε προσιτὸν καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἀπόμαχος οἰκῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Θησείου ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὸν αἰτοῦντα.

Κεντρικὸν ἐθνικὸν μουσεῖον

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Τρίτης, 9 — 12 π. μ. καὶ 2 — 5 μ. μ.

Συλλογαὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἐξαιρετέων ἑορτῶν ἀπὸ τῆς 2 — 5 μ. μ. τὸν χειμῶνα καὶ ἀπὸ τῆς 3 — 6 τὸ θέρος. Τὸ Σάββατον δωρεάν, τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐπὶ πληρωμῇ δραχ. 1 κατὰ πρόσωπον.

Φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

Τετάρτην — Σάββατον, 9 — 12 π. μ.

Δημοτικὸν μουσεῖον Πειραιῶς

Ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Γυμνασίου.

Καθ' ἑκάστην, 2—5 μ.μ.

ΕΡΓΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΙΣΤΟΙ ΑΡΑΧΝΗΣ.................. δρ. ν. 1
ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΑΙ.................... » 2
ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.......... » 2
ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩ.......... » 1

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς ΕΣΤΙΑΣ.

Ἀποστέλλονται πρὸς αἰτοῦντας ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΕΛΕΤΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ

Ἀντίτυπα τῶν δημοσιευθεισῶν μελετῶν, ὧν ἕκαστον τιμᾶται δραχμὰς πέντε, εὑρίσκονται παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις Ἀντωνιάδῃ καὶ Ἀνέστῃ Κωνσταντινίδῃ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β', 829.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 393. — 8 Ιουλιου 1884 — Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ της Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 445

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΝΥΜΦΗ ΠΛΟΥΣΙΑ διήγημα P. Mercieux.
Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.
ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ὑπὸ Ιω. Φουστάνου.
ΕΝ ΕΓΓΡΑΦΟΝ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΩΝ.
Η ΥΠΟΒΡΥΧΙΟΣ ΣΥΡΙΓΞ τῆς Μάγχης.
ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΚΡΙΑΡΗ.
ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» ἐδημοσιεύθη τὸ πρόγραμμα τῶν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Σχολείοις καὶ Γυμνασίοις διδακτέων μαθημάτων. Τὸ πρόγραμμα τοῦτο πολλὰς ἐγκαινίζον ἐπωφελεῖς μεταρρυθμίσεις ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, εἰσάγει καὶ τὴν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Σχολείοις σπουδὴν τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς γλώσσης. Δι' ἑκάστην τῶν τριῶν τάξεων ὡρίσθησαν τεμάχια ἐκ διαφόρων συγγραφέων καὶ ποιητῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, πρὸ καὶ μετὰ τὴν Ἐπανάστασιν ἀκμασάντων, ἐφ' ὧν θὰ γίνεται ἀνάγνωσις καὶ ἀνάπτυξις, μετ' ἐκθέσεων ἰδεῶν καὶ ἀποστηθίσεως καὶ ἀπαγγελίας ποιημάτων. Τὰ τεμάχια ταῦτα, μετὰ πολλῆς φροντίδος ἐκλελεγμένα ἐκ τῶν ἀρίστων ἔργων τῶν διαπρεπεστέρων ἡμῶν λογίων, ὅσοι κατὰ καιροὺς ἐπλούτισαν τὴν γραμματολογίαν μας, ἀπὸ τοῦ διδασκάλου τῆς ῥητορικῆς Φραγκίσκου Σκούφου μέχρι τοῦ ποιητοῦ Δημητρίου Παπαρρηγοπούλου, καὶ συνδεόμενα πρὸς ἄλληλα κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον διὰ τῆς συγγενείας καὶ ὁμαλότητος τοῦ ὕφους, σχετικῶς πρὸς τὴν τροπὴν τὴν ὁποίαν ὑπέστη ἡ λαλουμένη ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Κοραῆ μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, προώρισται νὰ ἐπιδράσωσιν ἀναμορφωτικώτατα ἐπὶ τῆς ὑγιοῦς, πεφωτισμένης καὶ ἑλληνικωτάτης παιδεύσεως τοῦ ἑλληνόπαιδος. Ὁ Κοραῆς, ὁ Νικηφόρος Θεοτόκης, ὁ Εὐγένιος Βούλγαρης, ὁ Σπυρίδων Τρικούπης, ὁ μέγας Οἰκονόμος, ὁ Ἀργυρόπουλος, οἱ Ζαμπέλιοι, οἱ Σοῦτσοι, ὁ Ἀσώπιος, ὁ Βαλαωρίτης, καὶ ἄλλοι ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς ἡμέραις κοσμοῦντες τὰ ἡμέτερα γράμματα, θέλουσι συγκοινωνεῖ διὰ τῶν ἐμβριθῶν καὶ τερπνῶν αὐτῶν διδαγμάτων ἐπισήμως καὶ ἀμέσως πρὸς τὰς καρδίας τῶν νεαρῶν μαθητῶν. Τίς δ' ὁ μὴ διαβλέπων τὰ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα τῆς γνώσεως ταύτης; Τὰ παιδία δὲν θὰ περιορίζωνται μόνον ἐν τῷ στενῷ κύκλῳ τῆς μηχανικῆς συνήθως ἑρμηνείας ὡρισμένων τεμαχίων ἀρχαίων συγγραφέων, ἀλλὰ μυούμενα καὶ εἰς τὴν ζωντανὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν λαλοῦσιν, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας συναναστρέφονται καὶ δι' ἧς οἱ διδάσκαλοι ἀνακοινοῦσιν εἰς ταῦτα τὰς ἐννοίας καὶ τὰς σκέψεις των, θὰ καθίστανται οὕτως ἱκανώτερα εἰς τὴν κατανόησιν τῶν κλασικῶν τῆς ἀρχαιότητος καὶ τῶν μαθημάτων, ἅτινα ἐν ταῖς ἀνωτέραις γυμνασιακαῖς τάξεσι θέλουσι παραδίδεσθαι· οὐδὲ θέλουσιν εὑρίσκεσθαι εἰς τὴν δυσχερῆ θέσιν νὰ καταστρώνωσιν, ὁριζομένας ὑπὸ τῶν διδασκάλων των, ἐκθέσεις ἰδεῶν ἐν γλώσσῃ τὴν ὁποίαν οὐδέποτε ἐδιδάχθησαν. Καὶ τὸ κυριώτερον, κύπτων ὁ νεαρὸς Ἕλλην πρὸ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος νεοελληνικῶν ἀπανθισμάτων πρὸς σπουδὴν τῆς ἡμετέρας γλώσσης, ἀνακύπτει ἐξ αὐτῶν, ἐμφορούμενος τῶν εὐγενεστάτων αἰσθημάτων τῆς φιλοπατρίας, τοῦ μίσους τῶν τυράννων, τῆς πίστεως, τῆς μαθήσεως, τῆς φιλοκαλίας, ἐξ ὧν φλέγουσιν αἱ συγγραφαὶ τῶν ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων τοὺς πλείστους ἐγαλούχησεν ἓν ὄνειρον, ἡ ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ ἐλευθέρωσις, καὶ μία αἴγλη ἐλάμπρυνεν, ὁ ἐθνικὸς ἀγών. Ὅθεν δίκαιος ὀφείλεται ἔπαινος τῷ πραγματώσαντι τὴν εὐγενῆ καὶ γενναίαν ταύτην ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει καινοτομίαν κ. ὑπουργῷ καὶ τῷ σὺν αὐτῷ ἀκαταπονήτως ἐργασθέντι τμηματάρχῃ κ. Πολίτῃ.

Τὴν εἰς εὔωνον βιβλίον συναγωγὴν καὶ ἔκδοσιν τῶν τῇδε κἀκεῖσε ἐσπαρμένων τεμαχίων τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων λογογράφων καὶ ποιητῶν, τῶν ὁρισθέντων ὑπὸ τοῦ προγράμματος, βιβλίον ὅπερ πρὸς τούτοις ἔσται καὶ πάσης ἑλληνικῆς οἰκογενείας τερπνὸν ἀνάγνωσμα καὶ πολύτιμον ἐγκόλπιον, ἀνέλαβεν, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ὄπισθεν δημοσιευομένης γνωστοποιήσεως, ἡ Διεύθυνσις τῆς «*Ἑστίας*».

— Ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις γνωστοῦ ἐκδότου G. Masson ἐξεδόθη ἐσχάτως ἀξιόλογος διατριβὴ τοῦ κ. F. Gos ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ γεωργία ἐν Θεσσαλίᾳ, ἤτοι μελέτη ἀγροτικῆς οἰκονομίας καὶ γεωπονίας». Τὸ βιβλίον διαιρεῖται εἰς τρία μέρη: Α'. — Ἡ χώρα, τὸ ἔδαφος, ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις. — Β'. — Ἡ γεωργικὴ διοργάνωσις. — Γ'. — Κερδοσκοπικαὶ ἐπιχειρήσεις. Κατὰ τὸν προτασσόμενον πρόλογον τὸ πλεῖστον τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῷ «Journal d'Agriculture».

— Ἐξεδόθη ἄρτι τὸ Δ' τεῦχος τοῦ πρώτου τόμου τοῦ *Δελτίου* τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος, οὗτινος τὰ περιεχόμενα, πολλοῦ λόγου ἄξια, εἰσὶ τὰ ἑπόμενα: Ἀμοργὸς ὑπὸ Ἀντωνίου Μηλιαράκη.— Ῥωμανοῦ Βασιλέως τοῦ Λακαπηνοῦ ἐπιστολαὶ ὑπὸ Ι. Σακκελίωνος. — Περὶ ἁγίων λειψάνων, ἐξ ἀνεκδότου χειρογράφου ὑπὸ Θ. Νικολαΐδου Φιλαδελφέως. — Περὶ τῆς ἐφόδου κατὰ τοῦ φρουρίου Κορώνης τῷ 1823 ὑπὸ Κωνστ. Ἀντων. Γουναροπούλου. — Μαντικαὶ δεισιδαιμονίαι προγάμιοι ἐν Τριφυλίᾳ ὑπὸ Σ. Ν. Καραβίτου. — Ἀθηναϊκὰ παραμύθια, συλλεγέντα ὑπὸ τῆς Κυρίας Μαριάννης Καμπούρογλου.— Ἄσματα Καππαδοκικά, συλλεγέντα ὑπὸ Ἀναστασίου Σ. Ἀλεκτορίδου.— Βιβλιογραφία ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου.— Κατάλογος συγγραφῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν μέσην καὶ τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν (1883—1884) ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου. — Δωρεαὶ εἰς τὸ μουσεῖον, εἰς τὸ ἀρχεῖον καὶ εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Ἑταιρίας.— Προσθῆκαι καὶ διορθώσεις τυπογραφικῶν ἁμαρτημάτων. — Περιεχόμενα τοῦ Α' τόμου. *Πίνακες καὶ εἰκόνες.*— Χάρτης Ἀμοργοῦ.— Ἀρμεός.— Ἀνασυρτήρι.— Οἰκόσημον.— Σχέδιον ἀρχαίου πύργου. —

— Αἱ ἀνασκαφαί, αἱ πρὸς εὕρεσιν ἀρχαίων ἐν Ἐπιδαύρῳ ἐπιστατοῦντος τοῦ κ. Καββαδία γενόμεναι, ἔφερον μέχρι τοῦδε εἰς φῶς 1) τὰς βάσεις τεσσάρων οἰκοδομημάτων, ἅτινα κατὰ τὸν κ. Καββαδίαν εἶνε ναὸς Ἀσκληπιοῦ, ὁ θόλος τοῦ Πολυκλείτου, τὸ Ἄβατον, ἐν ᾧ ἐθεραπεύοντο ἀσθενεῖς, καὶ ναὸς Ἀρτέμιδος, τὰ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου ἀναφερόμενα, καὶ 2) ἀγάλματά τινα, πάντα πλὴν ἑνὸς μᾶλλον ἢ ἧττον ἠκρωτηριασμένα, καί τινα ἀνάγλυφα, τὰ πλεῖστα ἔργα καλλίστης ἐποχῆς καὶ καλλίστης τέχνης. Ἐκ τῶν κινητῶν τούτων τινὰ μετεκομίσθησαν εἰς Ἀθήνας καὶ κατετέθησαν ἐν τῷ ἐν τῇ Πολυτεχνικῇ σχολῇ γραφείῳ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας προσωρινῶς, μέχρις οὗ καθαρισθέντα, συναρμοσθέντα καὶ ἀναστηλωθέντα ἐκτεθῶσι πρὸς κοινὴν θέαν ἐν τῷ Ἐθνικῷ Μουσείῳ.

— Ἀνοιγομένης τάφρου ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς πρὸς τοποθέτησιν σωλήνων φωταερίου, εὑρέθησαν συνεχόμενοι πρὸς τὸ Κεραμεικὸν νέοι τάφοι μαρμάρινοι τρεῖς καὶ ὑδρίαι δύο μετὰ παραστάσεων καλῶν καὶ ἐπιγραφῶν. Ἕνεκα τούτου αἱ ἀνασκαφαὶ θέλουσιν ἐξακολουθήσει καθ' ὅλον τὸ πλάτος τῆς ὁδοῦ Πειραιῶς. ἐλπίζεται δέ, ὅτι θὰ ἀνακαλυφθῶσιν καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀντικείμενα.

— Τὰ σπουδαιότερα τῶν εὑρημάτων τοῦ ὡς ἀντιπροσώπου τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος ἀποσταλέντος διὰ τοῦ *Ναυάρχου Μιαούλη* κ. Γ. Μαζαράκη, εἰσὶ τὰ ἑπόμενα· 1) περὶ τὰ 6000 ἔγγραφα, ἀφορῶντα εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ 1821, τῶν κατὰ καιροὺς προσωρινῶν Κυβερνήσεων, ὁμοίως δὲ ἰδιόγραφοι ἐπιστολαὶ τῶν ἡρώων τῆς γενεᾶς ἐκείνης, τοῦ Κολοκοτρώνη, τοῦ Βότσαρη, τοῦ Κανάρη, Μιαούλη, Τομπάζη, Καραϊσκάκη κλπ. 2) ἡ *Ἑλληνικὴ Νομαρ-*

γία τοῦ Κωλέττου ἐκδοθεῖσα τὸ 1806, ἐξ ἧς δύο ἢ τρία ἀντίτυπα ἐσώθησαν διότι τὰ ἄλλα ἐξηφάνισαν αἱ τότε τουρκικαὶ ἀρχαί· 3) ἀντίτυπον τοῦ συγγράμματος Ῥήγα τοῦ Φερραίου *Φυσικῆς ἀπανθίσματα* 4) ἀντίτυπον τῆς ἑξατόμου *ἱστορίας τοῦ μετὰ Ρωσσίας καὶ Τουρκίας πολέμου κατὰ τὸ* 1763, ἥτις ἐξεδόθη ἐν Ἐνετίᾳ τὸ 1770, τύποις Δημητρίου Θεοδοσίου, μεταφρασθεῖσα ὑπὸ Σπυρίδωνος ἱεροδιακόνου τοῦ Παπαδοπούλου· 5) ἀντίτυπον τῆς *Πολεμικῆς τέχνης* τοῦ Γεωργίου Παπαζώλη ἐκ Μακεδονίας, ὀφφικιαλίου τῆς ἀρτιλερίας εἰς τὴν στρατιωτικὴν δούλευσιν τῆς Αὐγούστης αὐτοκρατορίσσης τῆς Ρωσσίας, ὅπερ βιβλίον ἐξεδόθη ἐπίσης ἐν Ἐνετίᾳ τὸ 1756· 6) διάφορα ἐκκλησιαστικὰ βιβλία εἰκονογραφημένα, ἐν οἷς καὶ μία παλαιὰ διαθήκη μετὰ τῶν ἀποκρύφων Εὐαγγελίων ἐκδοθεῖσα τὸ 1730, πολυτελέστατα δι' ἐλεφαντόδοντος δεδεμένη· 7) *ἱστορία τῆς Κύπρου* ὑπὸ Κυπριανοῦ (1788), καὶ 81 ἄτλαντες γεωγραφικοὶ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος.

Ἐπίσης ὁ κ. Μαζαράκης ἀπεκόμισεν ἐκεῖθεν καὶ πλῆθος ἀρχαίων ἑλληνικῶν, ρωμαϊκῶν καὶ βυζαντινῶν νομισμάτων, μετάλλια, ἀγαλμάτια πήλινα, πινάκια τῆς Ρόδου καὶ Ἰταλίας, καὶ διάφορα ὅπλα, οἷον κράνη, ἁρπάγας τῶν πυρπολικῶν, τουφέκια καὶ ξίφη, ἐν οἷς καὶ δύο ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου τοῦ Ἀλῆ πασᾶ τῆς Ἠπείρου καὶ ἄλλα ἄξια λόγου κειμήλια, ἅτινα πάντα κατατεθήσονται ἐν τῷ Μουσείῳ τῆς Ἑταιρίας.

— Ὁ ἀρχιμανδρίτης κ. Φιλάρετος Βαφείδης, καθηγητὴς τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, ἀναγγέλλει τὴν ἔκδοσιν *Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας*, συγγράψας αὐτὴν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πηγῶν καὶ τῶν δοκιμωτέρων ἱστορικῶν τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, καὶ εἰς τρεῖς τόμους διαιρέσας τὴν ὅλην συγγραφήν, ὧν ὁ πρῶτος, περιλαμβάνων τὰ ἀπὸ Χριστοῦ γεγονότα τῆς Ἐκκλησίας μέχρι τέλους τοῦ Ζ'. αἰῶνος, ἤτοι τὴν ἀπὸ 1 μέχρι τοῦ 700 ἔτους μετὰ Χριστόν, καὶ ἐξ 20 ἢ καὶ πλέον τυπογραφικῶν φύλλων ἀποτελούμενος, πρόκειται νῦν νὰ ἐκδοθῇ, τῆς ἐκδόσεως τῶν δύο ἄλλων ἐπιφυλασσομένης βραδύτερον.

— Ἡ λογία διευθύντρια τοῦ παρ' ἡμῖν ἀρίστου Ἑλληνικοῦ Παρθεναγωγείου Κυρία Αἰκατερίνη Λασκαρίδου ἐξέδωκε δύο παιδαγωγικὰ τομίδια, «Τὸ βιβλίον τῶν μικρῶν μας» ἀναγνώσματα διὰ παιδία 6—8 ἐτῶν, καὶ τὴν «Τέρψιν τῶν παίδων», διηγήματα ἐπίσης προωρισμένα διὰ παιδία. Ἐν αὐτοῖς ἡ κ. Λασκαρίδου ἐπιτυχῶς συνέλεξεν εἰς ἐκλεκτὰς φράσεις συντόμους ψυχαγωγικὰς ἀφηγήσεις καὶ ποιημάτια, ὅ,τι δύναται νὰ συντελέσῃ πρὸς μόρφωσιν καὶ τέρψιν τῶν μικρῶν ἀναγνωστῶν.

— Οἱ κκ. Π. Κουτούζης καὶ Δ. Παππαγεωργίου ἀγγέλλουσι τὴν σύστασιν ἰδίου σχολείου ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «Ἑλληνικὸν Λύκειον». Αἱ σαφῶς ἐκτιθέμεναι ὑγιεῖς παιδαγωγικαὶ ἀρχαὶ ἐν τῷ ὑπ' αὐτῶν ἐκδοθέντι προγράμματι, καὶ ἡ περὶ τὴν ἀγωγὴν καὶ διδασκαλίαν τῶν νέων ἐμπειρία, ἧς ἐπαρκῆ μέχρι τοῦδε δείγματα παρέσχον οἱ ἀνωτέρω Κύριοι, εἶνε ἀρκοῦσαι ἐγγυήσεις καὶ ἐν τῷ μέλλοντι πρὸς πᾶσαν ὑποστήριξιν τοῦ ὑπ' αὐτῶν ἱδρυομένου ἀξίου ἐκπαιδευτηρίου.

— Ἐν τῷ περιοδικῷ **Zeitschrift für wissenschaftliche Mikroskopie, Band I, Heft 2**, σ. 306 κατεχωρίσθη κρίσις λίαν ἐπαινετικὴ τῆς μεθόδου ἣν ὁ κ. Σπ. Μηλιαράκης μετεχειρίσθη κατὰ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ «Περὶ ἀποπυριτιώσεως κτλ.» περὶ ἧς καὶ πρὸ ὀλίγων ἑβδομάδων ἐγράψαμεν τὰ δέοντα.

— Καθ' ἃ ἀναφέρουσιν οἱ *Σύλλογοι*, ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βουκουρεστίου τυγχάνει ἀπὸ τριετίας φοιτητὴς τῆς ἰατρικῆς Σχολῆς ἡ ἑλληνὶς Κυρία Παυλίνα, σύζυγος τοῦ ἐξ Ὕδρας κ. Γ. Γκιώνη, διερμηνέως παρὰ τῇ αὐτόθι ἑλληνικῇ πρεσβείᾳ. Ἡ αὐτὴ Κυρία ἀριστεύσασα εἰς δύο διαγωνισμοὺς κατέσχεν ἤδη ἔμμισθον θέσιν διδασκαλίσης τῆς γαλλικῆς φιλολογίας ἐν τῷ ἀνωτάτῳ παρθεναγωγείῳ τοῦ Βουκουρεστίου.

— Εἰς τὸ ἐν Τουρίνῳ συγκροτηθησόμενον ὅσονούπω συνέδριον τῶν εἰδικῶν ἐπιστημόνων πρὸς συνδιάσκεψιν καὶ ἀνακοίνωσιν γνώσεων κτλ. ἐπὶ τῆς φυλλοξήρας ἀποστέλλεται ὑπὸ τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως ὁ κ. Π. Γεννάδιος.

— Ἐξεδόθησαν εἰς χωριστὸν φυλλάδιον, κατ' ἀνατύπωσιν ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Πλάτωνος», «Δύο παιδαγωγικαὶ ὁμιλίαι» ῥηθεῖσαι ἐν τῷ Διδασκαλικῷ Συλλόγῳ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀριστείδου Σπαθάκη. Θέμα αὐτῶν εἶνε «ἡ ἐν τῷ σχολείῳ ἐθνικὴ τῶν ἑλληνοπαίδων μόρφωσις», τοῦτο δὲ ἀναπτύσσει ὁ κ. Σπαθάκης μετὰ ἐμβριθείας, ἣν ἀρύεται ἐκ τῶν εἰδικῶν παιδαγωγικῶν μελετῶν, εἰς ἃς ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου ἀσχολεῖται, καὶ ὧν ἀξιολόγους καρποὺς ἔχομεν πολλὰς καὶ ἄλλας αὐτοῦ ἐργασίας. Ὁ κ. Σπαθάκης καταδεικνύων ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ ὁποία δέον νὰ εἶνε ἡ μόρφωσις τῶν ἑλληνοπαίδων, καταλήγει εἰς πορίσματα, ἅτινα ὄντως δύνανται νὰ τεθῶσιν ὡς κανόνες, καθ' οὓς νὰ ρυθμίζηται ἡ ἀγωγὴ παντὸς ἑλληνόπαιδος.

— Ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς σήμερον τῆς ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» δημοσιεύσεως ὑπὸ τὸν τίτλον *Πινακίδες ὑγιεινῆς* καλλίστης πραγματείας περὶ οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, συνταχθείσης ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις διατρίβοντος εὐπαιδεύτου Ἕλληνος ἰατροῦ κ. Ἰω. Φουστάνου. Ἡ πραγματεία αὕτη εἶνε οὐ μόνον ὠφελιμώτατον ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπαγωγὸν ἀνάγνωσμα· διότι εἰς τὸ κύριον θέμα, ὅπερ ὁ συγγραφεὺς ἐκτίθησιν εὐληπτότατα καὶ σαφέστατα, παρεμβάλλει πλείστας περιέργους πληροφορίας, ἀναγομένας εἰς τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν χρῆσιν τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν παρά τε τοῖς ἀρχαίοις καὶ νεωτέροις, ἀναφέρει συνηθείας, παρενείρει ἀνέκδοτα περὶ αὐτῶν, καταδεικνύει τὰς ἐξ αὐτῶν συνεπείας, καὶ ἐν γένει συγκεντροῖ πᾶν ὅ,τι ἀξιόλογον περὶ τοῦ θέματος τούτου ἐλέχθη, δι' ὧν ποικίλλων αὐτὸ καθιστᾷ ὄντως ἐνδιαφέρον ἀνάγνωσμα. Περὶ τούτου δὲ θέλουσι κρίνει οἱ ἀναγνῶσται τῆς «Ἑστίας» διεξερχόμενοι αὐτὴν τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος μελέτην.

— Λίαν ἐνδιαφέρουσαι ἀνακαλύψεις ἐγένοντο πάλιν ἐπ' ἐσχάτων ἐν Πομπηίᾳ. Ἐνεργουμένης ἀνασκαφῆς, εὑρέθη τὸ ἐργαστήριον γλύπτου, καὶ ἐν αὐτῷ, ἐντὸς σωροῦ τέφρας τὸ σχῆμα ἀνθρώπου, οὗτινος κατωρθώθη νὰ ληφθῇ ἐξαίρετον ἀποτύπωμα, πληρωθέντος διὰ γύψου τοῦ ἐν τῇ τέφρᾳ κενοῦ, ὅπερ ἀπετέλει τὸ σχῆμα τοῦ ἀνθρώπου. Ἐν τῷ ἀνακαλυφθέντι τούτῳ ἐργαστηρίῳ καθ' ἣν στιγμὴν ἐγένετο ἡ καταστροφὴ τῆς πόλεως, κατεγίνοντο εἰς ἀνακαίνισιν ἀγάλματός τινος τῆς Ἀφροδίτης. Κεφαλὴ καὶ βραχίονες εἶχον ἤδη κατασκευασθῆ καὶ ἐπανατεθῆ, ὁ ποὺς ἦτο ἕτοιμος, μόνον δὲ ἔμενε νὰ προσαρμοσθῇ καὶ οὗτος.—Εὑρέθησαν ὡσαύτως πολλαὶ τοιχογραφίαι, παριστάνουσαι συμπόσιον, εἰς ὃ παρακάθηνται δαιτυμόνες τρώγοντες καὶ πίνοντες· ἄλλη τις παριστᾷ τὴν Λήδαν καὶ τὸν Κύκνον, καὶ ἄλλη πάλιν τὸν Νάρκισσον.

— Τὸ διεθνὲς γεωλογικὸν συνέδριον, ὅπερ τὸ πρῶτον συνῆλθε κατὰ τὸ 1878 ἐν Παρισίοις, καὶ εἶτα κατὰ τὸ 1881 ἐν Βολωνίᾳ, θέλει συγκροτηθῇ κατὰ τὸ παρὸν ἔτος, περὶ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου, ἐν Βερολίνῳ. Ταὐτοχρόνως ὀργανισθήσεται ἔκθεσις, τῆς ὁποίας θέλουσι μετάσχει τὰ μουσεῖα καὶ αἱ συλλογαὶ ἐκ πάντων τῶν μερῶν τῆς Γερμανίας.

— Οἱ Ἀμερικανοὶ ἐξέπεμψαν ἀρχαιολογικὴν ἀποστολὴν πρὸς ἐκτέλεσιν ἀνασκαφῶν ἐν Μεσοποταμίᾳ. Αἱ τῆς ἐπιχειρήσεως δαπάναι καταβάλλονται ὑπὸ ἰδιώτου.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Ὁ Α. εἶνε 74 ἐτῶν, ὁ δὲ Β. 38 ἐτῶν. Πρὸ πόσου καιροῦ ὁ Α. εἶχε πενταπλασίαν ἡλικίαν τοῦ Β;

2

Ἓν ἀπὸ τὰ ὄρη ἔχω σταθερὸν κατοίκημά μου.
Εἴμεθα . . . ὅσ' εἶν' οἱ μῆνες ὅσους ἔμεινες κρυμμένος.
Ἂν τὴν κεφαλήν μου κόψῃς καὶ τοὺς πόδας ἑπομένως,
Δι' ἐμοῦ καὶ ὄχι ἄλλου θεν' ἀκούσῃς τὄνομά σου.

Σ. Κ.

3

ΓΡΙΦΟΣ

ΑΡ Χ Μ ΑΡ Χ Μ

ΛΥΣΕΙΣ

1

Τὸ μηδενικόν

2

Λατρεία

3

Θέρος — Θεός

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 'Ιουλίου 6 — **ΑΘΗΝΩΝ** — **6 'Ιουλίου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	'Ομολογ. ἐκδοθεῖσαι	'Ομολογ. κυκλοφορ.	'Εποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	'Εποχαὶ κληρώσεως	'Ετήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	'Ομολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 'Ιαν. 1 'Ιουλίου	1 'Ιουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373. —	500	362.
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 'Ια. 'Απ. 'Ιουλ. 'Οκτ.	20 Δεκ. Μαρ. 'Ιουν. Σεπ.	30.—	392. 12	500	440. 50
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 'Ιουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405. —	500	416.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	100.000	68.800	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200. —	250	268.
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200. —	250	261.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 'Ιουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.	205.	250	208.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 'Απρ. 15 'Οκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225. —	250	251.
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 'Οκτωβρίου	6. —	100. —	100	101.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι 'Εθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 'Ιαν. 1 'Ιουλ.	1 'Ιουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 'Ιαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362. 50	400	330.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	'Αποθεματικὸν κεφάλαιον	'Εποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος..... Δρ. π.	18.000.000	'Ολόκληρον	9.348.220	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	285. —	1.000	4275.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.	300	261.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως.... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	115.
'Ασφαλιστ. 'Εταιρία ὁ 'Αρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	..
'Εταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	--	'Ιανουάρ. καὶ 'Ιούλιον	9.25	140	80.
Σιδηρόδρομος 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 'Ιαν. 15 'Ιουλ.	23.05	200	453.
'Εταιρία Φωταερίου.............. Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
'Ελληνικοῦ Πυριτιδοποιείου .... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7. —	100	
'Εταιρία Δημοσίων ἔργων......... Φρ.	5.000.000	1.000.000		'Ιανουάριον 'Ιούλιον	7. —	100	
Πανελληνίου 'Ατμοπλ. 'Εταιρίας .. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16. —	200	
Τράπεζα 'Ηπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	'Ιανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου............... Τραπεζικὸν 3μην.		26.15
» ....'Οψεως....	»	26.30
Γαλλίας — 'Εθνικῆς Τραπέζης.....	3 ἡμ.	104.
» » ...Τραπεζικὸν 3μην.		103.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	20.70
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα 'Οθωμανική.......	»	23.70
Αὐστριακὸν Φλωρίον ...	»	
'Αργυροῦν πενταφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

Παρατηρήσεις

'Από ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. 'Αδελφ. Δ. Κωνσταντινούπολιν. 'Ολόκληρος ἡ σειρὰ καὶ τὸ ζητηθὲν φύλλον ἀπεστάλησαν ὑμῖν ταχυδρομικῶς· τὸ ἀντίτιμον εὐαρεστήθητε νὰ πληρώσητε τῷ αὐτόθι κ. Ν. Ι. Π. —κ. Ι. Κ. Καβάλλαν. Τὸ χρηματόσημα ἐλήφθη. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τὴν εὐμενῆ ὑποστήριξιν. 'Απηντήσαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Δ. Β. Παρισίους. 'Απεστάλησαν. Ζητοῦμεν συγγνώμην διὰ τὴν ὅλως ἀκουσίαν καὶ ἐν ἀγνοίᾳ ἡμῶν γενομένην παράλειψιν. — κ. Κ. Λ. Φαλτσί. Τὰ βιβλία καὶ ἐπιστολήν μας λαμβάνετε ταχυδρομικῶς. — κ. Ν. Ι. Κ. Πάτρας. 'Ο Μητροπολίτης Γερμανὸς ἀπέθανε τῷ 1827 ἐν Ναυπλίῳ. Τὰ περὶ τῆς 'Επαναστάσεως «'Υπομνήματα» αὐτοῦ φθάνουσι μόνον μέχρι τοῦ 1823, ἐξεδόθησαν δὲ τῷ 1837 ὑπὸ Καλλινίκου Καστόρχη. Τὸ βιβλίον εἶνε δυσεύρετον. — κ. Δ. Π. Κ. Παρῆλθεν ἤδη ἡ μία. Μέμνησθε. — κ. Δ. Χ. Σ. Διότι ἐθεωρήθη ματαιοσχολία. — *Συνδρομητρίᾳ τῆς «'Εστίας»*. Θέλομεν προσπαθήσει νὰ σᾶς ἀπαντήσωμεν εἰς τὸ προσεχές, διότι ἀνάγκη νὰ ἀνατρέξωμεν εἰς εἰδικὸν βιβλίον, ὅπερ δὲν ἔχομεν πρόχειρον. — κ. Μ. Κ. Θ. Ναύπλιον. 'Η ἀπογραφὴ τοῦ 1879 ἀναβιβάζει τὸν μὲν τῆς Πελοποννήσου εἰς 709,245, τὸν δὲ τῆς Στερεᾶς 'Ελλάδος εἰς 441,033, τὸν ὅλον δὲ πληθυσμὸν τοῦ Κράτους, ἄνευ, ἐννοεῖται, τῶν νέων ἐπαρχιῶν. εἰς 1,653,767 — Περὶ τοῦ ἄλλου δὲν ὑπάρχουσι πληροφορίαι.—κ. Β. Π. Λ. Τὸ πρῶτον εὐχαρίστως· δέον ὅμως νὰ περιμείνητε ὀλίγον. — Καν Μ. Ι. Μ. Σπέτσας καὶ κκ. Ν. Κ. Πειραιᾶ, Ε. Μ. Δ. Πύργον. Α. Α. Λάρισσαν καὶ Κ. Π. Ξ. Ζάκυνθον. 'Ελήφθησαν. — *Φίλῳ Α*· 'Εὰν ἡ εὐφυία ὑπεβάλλετο τῇ λογικῇ, πόσα εὐφυᾶ πνεύματα ἤθελον φαίνεσθαι ἀνόητα! — κ. Α. Ν. 'Αγνοοῦμεν. — *'Αθηναίῳ*. Εἰς τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ἐπαναστάσεως δὲν ὑπῆρχον τὰ πρῶτα δὲ τακτικὰ σχολεῖα ἐν 'Αθήναις ἐσύστησεν ἡ Κοινότης, συνεργείᾳ τῆς τότε ὑφισταμένης ἐνταῦθα Φιλομούσου 'Εταιρίας, τῷ 1824. Τὸ περὶ τούτου διάταγμα τῆς ἐν Ναυπλίῳ διοικήσεως, ἐπικυροῦν τὴν ἀπόφασιν τῆς Κοινότητος, διελάμβανε τὰ ἑπόμενα: «'Επειδὴ ἡ πόλις τῶν 'Αθηνῶν ὑπῆρξε ποτὲ καθέδρα τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς φιλοσοφίας, καὶ ἐπειδὴ ἡ διοίκησις προσπαθεῖ νὰ εἰσάγῃ καὶ τὸν φωτισμὸν εἰς τὴν 'Ελλάδα, καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐπιθυμεῖ νὰ φθάσῃ ἡ πόλις αὕτη εις τὴν ἀρχαίαν της δόξαν καὶ λαμπρότητα· βλέπει δὲ καὶ τὸν εἰς τοῦτο ζῆλον καὶ προθυμίαν τῶν κατοίκων αὐτῆς, συναινέσει τοῦ Σ. Βουλευτικοῦ σώματος διατάττει: α') τὸ τζαμὶ τοῦ Σταροπαζάρου διορίζεται σχολεῖον τῆς ἀλληλοδιδακτικῆς μεθόδου· β') τὸ τζαμὶ τῆς Κολώνας βιβλιοθήκη δημόσιος· γ') τὸ τζαμὶ τοῦ Ροδακιοῦ σχολεῖον τῶν ἐπιστημῶν· δ') ἡ περὶ αὐτὸ γῆ κῆπος βοτανικός.» Καὶ πρὸ τούτων ὅμως ἡ Κοινότης εἶχεν ἱδρύσει προχείρως σχολεῖον, οὗτινος διδάσκαλοι ὑπῆρξαν ὁ Εἰρηναῖος, ὁ Διον. Σουρμελῆς καὶ κατόπιν ὁ Γεννάδιος. — κ. Κ. Μ. Σύρον. Οἱ τόμοι πωλοῦνται καὶ χωριστὰ ἕκαστος πρὸς φρ. 5, μετὰ δὲ ταχυδρ. 5,40. — κ. Δ. Χ. Γ Βῶλον. Εὑρίσκεται παρὰ τοῖς ἐνταῦθα βιβλιοπώλαις, παρ' ὧν δύνασθε νὰ τὸ ζητήσητε. Τιμᾶται φρ. 8. — κ. Α. Ι. Θ. Σμύρνην. Μόνον ἀγγελία ἐξεδόθη, ἄγνωστον δ' ὑμῖν ἂν θὰ ἐκδοθῇ καὶ τὸ ἀγγελθέν. Διὰ τὰ βιβλία ἀποταθῆτε τῷ ἰδίῳ. — *'Επαρχιώτῃ*. Τὰ μὲν ἄλλα ὀρθὰ καὶ πρέποντα, καλὸν ὅμως νὰ ἔχῃ τις ὑπ' ὄψιν πάντοτε καὶ ἐν τούτοις τὸ «μηδὲν ἄγαν» διὰ νὰ μὴ γίνεται φορτικός. 'Ο ποιητὴς τῆς «Γαστρονομίας» λίαν εὐφυῶς συμβουλεύει τοὺς ἐμπίπτοντας εἰς τοῦτο τὸ ἄτοπον καὶ ἐξ ὑπερβολικοῦ ζήλου:

Abstenez-vous surtout de ces discours bourgeois,
Lieux communs ennuyeux, répétés tant de fois:
»Monsieur ne mange point, monsieur est-il malade?
»Pent- être trouvez-vous ce ragoût un peu fade;
»J' avais recommandé de le bien apprêter;
»Celui-ci vaudra mieux; ah! daigner en goûter,
»Ou vous m' offenserez. La saison est ingrate:
»On ne sait que donner, messieurs, mais je me flatte
»Que si j' ai quelque jour l'honneur de vous revoir,
»J' aurai tous les moyens de vous mieux recevoir,»
Faites preuve d' usage et de délicatesse.

κ. Φ. Α. Εὐχαρίστως θὰ τὸ δημοσιεύσωμεν. — κ. 'Αρ. Σ. Τὸ περὶ προφορᾶς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ζήτημα ὑπεκίνησεν ὁ 'Ολλανδὸς Ἔρασμος περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς 16ης ἑκατονταετηρίδος. — κ. Ι. Π. Παρετηρήθη καὶ ὑπὸ ἄλλων. 'Αλλ' ἐπὶ τόσον χονδροῦ λάθους δὲν εἶνε περιττὴ πᾶσα ἀνασκευή; — *Δεσποινίδι Ε'*. Σύρον. Τὸ κατάστημα Λιζιὲ εἶνε ἁρμόδιον νὰ σᾶς δώσῃ πᾶσαν πληροφορίαν. 'Ημεῖς ἀτυχῶς τῶν πραγμάτων αὐτῶν εἴμεθα ἐντελῶς ἄπειροι. — κκ. Α. Β. Ἄνδρον καὶ Α. Ντ. Πλάτανον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[6 Ἰουλίου (Παρασκευὴ) 1884]

Κατὰ τὰ αὐθεντικὰ ἀποτελέσματα τῆς ὑπὸ τοῦ τμήματος τῆς στατιστικῆς τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν γενομένης τὴν 1 Ἀπριλίου ε. ε. ἀπογραφῆς τῶν κατοίκων τῶν Ἀθηνῶν, οὗτοι ἀνέρχονται εἰς 84,903, ἤτοι ηὔξησεν ὁ πληθυσμὸς τῆς πρωτευούσης ἀπὸ τοῦ 1879, ὅτε ἐγένετο ἡ ἐπίσημος ἀπογραφὴ τῶν κατοίκων, κατὰ 18,069. Καταχωρίζομεν πίνακα τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὰς γενομένας ἀπὸ τοῦ 1856 ἀπογραφάς.

Τῷ	1856	εὑρέθησαν	ἐν	Ἀθήναις	κάτοικοι	30,069
»	1861	»	»	»	»	41,298
»	1870	»	»	»	»	44,510
»	1879	»	»	»	»	66,834
»	1884	»	»	»	»	84,903

—Ὁ δὶς μέχρι τοῦδε διατρίψας ἐν Ἀθήναις μέγας δοὺξ Παῦλος, ἀδελφὸς τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρωσίας, προτίθεται καὶ ἐφέτος νὰ διαχειμάσῃ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει, φιλοξενούμενος εἰς τὰ Ἀνάκτορα. Ὁ μέγας δοὺξ Παῦλος διαμένων τανῦν ἐν Ρωσίᾳ σκοπεύει νὰ ἔλθῃ ἐνταῦθα κατὰ τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον.—Ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν κ. Κ. Λομβάρδος, μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τῆς Ἀστυνομίας κ. Κ. Κοσσονάκου ἐπεθεώρησαν τὴν ἀγορὰν καὶ διάφορα ἄλλα μέρη τῆς πόλεως, ἐν οἷς ὁ κ. ὑπουργὸς ἐξήτασεν ἐπισταμένως τὰ πάντα καὶ ἔδωκε διαταγὰς πρὸς λῆψιν διαφόρων ἀναγκαίων μέτρων ὑπὲρ τῆς καθαριότητος καὶ ὑγείας τῆς πόλεως. Ἤδη δραστηρίως ἐπιδιώκεται ὑπὸ πολλῶν ἐργατῶν ἡ καθαριότης τῆς πόλεως. —Οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ κατασκευαζόμενοι ἀτμοδρόμωνες ὠνομάσθησαν διὰ βασιλικοῦ διατάγματος *Ἀλφειός*, *Ἀχελῷος*, *Εὐρώτας* καὶ *Πηνειός*, αἱ δὲ ἀτμοημιολίαι *Κίχλη*, *Κίσσα* καὶ *Ἀηδών*.—Τίθεται ὅσον οὔπω εἰς ἐνέργειαν ὁ τροχιόδρομος τῆς γραμμῆς Ἀμπελοκήπων, ὁρισθέντος τοῦ σταθμοῦ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀπέναντι τῶν βασιλικῶν σταύλων.—Αἱ ἀπὸ 23 Ἀπριλίου μέχρι τῆς 24 Ἰουνίου ε. ε. εἰσπράξεις τοῦ σιδηροδρόμου Θεσσαλίας ἀνῆλθον εἰς δραχ. 110,345 καὶ 1/00.—Δραστηρίως ἐπιδιώκονται αἱ ἐργασίαι πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Λαύρειον σιδηροδρόμου. Αἱ ἅμαξαι παραγγελθεῖσαι ἐν Γαλλίᾳ ἀφικνοῦνται ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος· πάντες οἱ σταθμοὶ θὰ συνδέωνται διὰ τηλεφώνου.—Ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν συνελθὸν τὸ Ἰατροσυνέδριον ἔλαβε μέτρα ἵνα μὴ παραβαίνωνται αἱ περὶ καθάρσεων διατάξεις ὑπὸ τῶν ξένων ἀτμοπλοϊκῶν ἑταιρειῶν ἢ ἐμπορευομένων. Διότι ἐμπορεύματα ἐκ Γαλλικῶν λιμένων προωρισμένα διὰ τὴν Ἑλλάδα μετηνέχθησαν εἰς Τουρκίαν, πρὸ τῆς ἐπιβολῆς καθάρσεως ὑπὸ τοῦ Κράτους τούτου, καὶ ἐκεῖθεν ἔμελλον νὰ ἀποσταλῶσιν ἐνταῦθα ὡς ἐκ Τουρκίας δῆθεν προερχόμενα. — Ἐπερατώθη ἤδη ἡ ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς ἑταιρείας τῶν καλωδίων κατάδυσις τῶν μεταξὺ Χαλκίδος καὶ Βοιωτίας, Σκιάθου καὶ Σκοπέλου, Στερεᾶς καὶ Τρίκερι καλωδίων. Ὥστε ἤδη μετὰ τῶν προηγουμένως καταδυθέντων κατὰ τὰς Κυκλάδας, τὴν Αἴγιναν, τὰ Μέθανα, τὸν Πόρον καὶ τὴν Σαλαμῖνα συμπληροῦται τὸ κατὰ τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα σύμπλεγμα, ὑπολείπεται δὲ ἡ κατάδυσις τοῦ μεταξὺ Κερκύρας, Παξῶν καὶ Λευκάδος, ὥστε προσεχῶς, ἀφοῦ ἀναλάβῃ κατὰ τὴν σύμβασιν τὴν κατοχὴν τῶν γραμμῶν ἡ Κυβέρνησις, λειτουργήσουσι τὰ νεοσύστατα ταῦτα τηλεγραφεῖα.

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου,

μεταφρασθὲν ὑπὸ ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ

ΜΥΘΟΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1884.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΛΕΚΤΗ — ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 3

Εὑρίσκονται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, Κ. Μπέκ, Ν. Β. Νάκη καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς *Ἑστίας*

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ. Βιβλίον τοῦ λαοῦ. Ἔργον τοῦ διασήμου Ἰταλοῦ συγγραφέως καὶ φιλοπάτριδος Ἰωσὴφ Μαντζίνη. Πωλεῖται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΠΟ 23 ΙΟΥΝΙΟΥ 1884 ΒΑΣ. ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Ἐκδίδονται προσεχῶς εἰς τόμους τρεῖς μετὰ προλόγου καὶ πολλῶν βιογραφικῶν καὶ διασαφητικῶν σημειώσεων καὶ χρησίμων ὁδηγιῶν ὑπὸ *Γ. Δροσίνη* καὶ *Γ. Κασδόνη*.

Ὁ Α' τόμος περιέχει τὰ διὰ τὴν Α' τάξιν ὁρισθέντα ἀποσπάσματα ἐκ νεωτέρων Ἑλλήνων λογογράφων καὶ ποιητῶν.

Ὁ Β' τὰ διὰ τὴν β' τάξιν καὶ ὁ Γ' τὰ διὰ τὴν γ' τάξιν τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου.

Ἡ ἔκδοσις γενήσεται ἐπιμελῶς ἐπὶ καλοῦ χάρτου μετὰ πάσης τυπογραφικῆς φιλοκαλίας.

Τὰ βιβλία ἔσονται ἕτοιμα ἐντὸς τοῦ ἀρξαμένου μηνός.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 832.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 394. — 15 Ιουλιου 1884. — Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 446

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΝΥΜΦΗ ΠΛΟΥΣΙΑ διήγημα P. Mercieux.
ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ.
ΧΡΥΣΑΛΛΙΣ ὑπὸ Ι. Ἰσιδωρίδου Σκυλίσση.
ΑΓΡΟΙ ΛΙΠΑΙΝΟΜΕΝΟΙ ΔΙΑ ΤΟΥ ΥΔΑΤΟΣ ΤΩΝ ΥΠΟΝΟΜΩΝ ὑπὸ Ἐρνέστου Τσίλλερ.
ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ.
ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΑΠΟΓΡΑΦΙΚΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ

ΗΠΕΙΡΟΥ ΚΑΙ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ἐδημοσιεύθησαν οἱ πίνακες τῶν ἐπαρχιῶν Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας, οἱ περιλαμβάνοντες τὴν κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1881 ἐνεργηθεῖσαν ἀπογραφήν. Ἡ ἀπογραφὴ αὐτὴ τὸ πρῶτον διεξαχθεῖσα ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις δὲν ἐπιτρέπει ἀπόλυτον πίστιν ἕνεκα τῶν ὅρων ὑφ' οὓς ἐγένετο τοῦ τόπου διατελοῦντος εἰς ἀνώμαλον κατάστασιν, τῶν κατοίκων παρεξηγούντων ἐξ ἀγνοίας καὶ φόβου τὴν πρόθεσιν τῆς Κυβερνήσεως, τῶν ἀρχῶν στερουμένων τῶν μέσων, δι' ὧν ἐνεργεῖται καὶ ἐξακριβοῦται ἡ ἀπογραφή. Πρὸς τούτοις μὴ ὑπαρχούσης προηγουμένης ἀπογραφῆς δὲν ὑπῆρξε δυνατὴ ἡ ἐκ τῆς συγκρίσεως ἐξαγωγὴ ἀσφαλῶν συμπερασμάτων. Ἕνεκα τούτου παρελείφθη καὶ ἡ σημείωσις τῆς κοινωνικῆς τῶν κατοίκων καταστάσεως, τῶν γραμματισμένων καὶ τῶν ἀγραμμάτων, ὡς καὶ ἡ ζήτησις πλείστων ἄλλων πληροφοριῶν, συντελουσῶν πρὸς πλήρη ἐξακρίβωσιν τῆς πραγματικῆς τοῦ τόπου καταστάσεως.

Εἰς τέσσαρας καὶ εἴκοσιν ἀνέρχονται οἱ ἐκδοθέντες ἀπογραφικοὶ πίνακες, περιλαμβάνοντες τὸν πληθυσμὸν τῶν κατοίκων κατὰ Νομοὺς καὶ Ἐπαρχίας, κατὰ Δήμους καὶ χωρία, κατὰ τετραγωνικὰ χιλιόμετρα, καθ' ἡλικίας, κατ' οἰκογενείας καὶ οἰκοδομάς, κατὰ φῦλον, κατὰ θρήσκευμα. κατ' ἐπιτηδεύματα. Ὁ πληθυσμὸς τῶν νέων Ἐπαρχιῶν ἀνέρχεται ἐν συνόλῳ εἰς 299,677 κατοίκους, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ προσωρινῶς διαμενόντων, τῶν ἀπογραφέντων ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς προξενείοις. Διανέμεται δὲ ὁ πληθυσμὸς οὗτος μεταξὺ 3 νομῶν, 11 ἐπαρχιῶν καὶ 76 δήμων. Ἐκ τῶν νομῶν, ὁ τῆς Λαρίσσης καὶ ὁ τῶν Τρικκάλων, ἔχοντες πληθυσμὸν ἀνώτερον τῶν 100,000 περιλαμβάνουσιν ὁ μὲν πρῶτος 145,706, ὁ δεύτερος δὲ 117,109, ἕπεται δὲ ὁ τῆς Ἄρτης, περιλαμβάνων 31,178 κατοίκους. Ἐκ δὲ τῶν ἐπαρχιῶν, δύο μὲν ἔχουσι πληθυσμὸν ἄνω τῶν 50,000 ἡ ἐπαρχία Καρδίτσης, περιλαμβάνουσα 59,310 κατοίκους, ἡ τοῦ Βώλου, 56,500, μικροτάτη δ' εἶνε ἡ τοῦ Ἀλμυροῦ, περιέχουσα 10,253 κατοίκους. Ἐκ δὲ τῶν δήμων τὸν ἀνώτατον πληθυσμὸν ἔχουσιν οἱ δῆμοι Λαρίσσης (14,821), Τρικκάλων (11,281), καὶ Καρδίτσης (10,297), τὸν δὲ ἐλάχιστον ὁ δῆμος Ὄθρυος (603). Ἡ μᾶλλον πολυάνθρωπος πόλις εἶνε ἡ Λάρισσα (13,169), τὸ δὲ σμικρότατον τῶν χωρίων εἶνε τὸ Ράχοβον ἐν τῷ δήμῳ Λιθίκων τῆς ἐπαρχίας Τρικκάλων περιλαμβάνον 6 κατοίκους.

Ὡς πρὸς τὸν *πληθυσμὸν* κατὰ τετραγωνικὰ χιλιόμετρα, τὸ μὲν τμῆμα τῆς Ἠπείρου περιλαμβάνει 1,136, τὸ δὲ τῆς Θεσσαλίας 12,258 τετρ. χιλιόμετρα. Ἑπομένως ἐν ἀμφοτέραις ταῖς ἐπαρχίαις ἀναλογοῦσι 22,98 κάτοικοι κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον. Ἐν συγκρίσει δὲ πρὸς τὸν κατὰ χιλιόμετρον πληθυσμὸν τῶν κατοίκων ἐν τῷ παλαιῷ βασιλείῳ, ἐν αὐτῷ μὲν ἀναλογοῦσι 32,94 κάτοικοι κατὰ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον, ἐν δὲ ταῖς νέαις χώραις 22,98.

Κατὰ φῦλον ὁ πληθυσμὸς τῶν νέων ἐπαρχιῶν διανέμεται ὡς ἀκολούθως: ἄρρενες 153,790, θήλεις 140,203· ἐπὶ 100 κατοίκων ἀναλογοῦσιν ἄρρενες 52,31 καὶ θήλεις 47,69. Ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἄρρενος φύλου παρατηρεῖται παραδόξως καθ' ὅλας ἀνεξαιρέτως τὰς νέας ἐπαρχίας· διότι ὑποτιθεμένου ὅτι ἡ Κυβέρνησις ἐνήργει τὴν ἀπογραφὴν χάριν στρατολογίας, ἦτο ἑπόμενον πολλαχοῦ ν' ἀποκρυβῶσιν οἱ ἄρρενες.

Οἰκογένειαι καὶ Οἰκοδομαί. Τὸ σύνολον τῶν ἀπογραφεισῶν οἰκοδομῶν ἀνέρχεται εἰς 57,618 μὴ συμπεριλαμβανομένων 13,363 καλυβῶν. Ἐκ τῶν οἰκοδομῶν 51, 879 χρησιμεύουσι πρὸς κατοικίαν 63,058 οἰκογενειῶν, αἱ δὲ λοιπαὶ εἶνε διάφορα καταστήματα. Ἐκ τῆς συγκριτικῆς παραβολῆς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων πρὸς τὸν τῶν οἰκογενειῶν, συμπεραίνεται ὅτι ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις τὴν οἰκογένειαν ἀποτελοῦσι κατὰ μέσον ὅρον 4,66 ἄτομα, ἑκάστη δὲ τῶν οἰκιῶν περιλαμβάνει κατὰ μέσον ὅρον 1,21 οἰκογένειαν καὶ 5,66 ἄτομα· Παραβαλλομένη ἡ οἰκογένεια κατ' οἰκίαν ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις πρὸς τὴν ἐν τῷ παλαιῷ βασιλείῳ κατ' ἐλάχιστον διαφέρει. Παραβαλλόμενος δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀτόμων, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται ὁ οἶκος καὶ ἡ οἰκογένεια ἐν ταῖς νέαις ἐπαρχίαις πρὸς τὰ ἐν ἄλλαις χώραις τῆς Εὐρώπης παρατηρούμενα, δεικνύει ὅτι εἶνε ἐκ τῶν πυκνοτέρων, ἐρχόμενος εἰς τὴν τετάρτην σειράν, τὴν πρώτην ἐχούσης τῆς Ἑλβετίας, καὶ τὴν τελευταίαν τῆς Γαλλίας.

Κατὰ θρήσκευμα ὁ πληθυσμὸς τῶν κατοίκων διανέμεται εἰς 266,688 Χριστιανοὺς ὀρθοδόξους, 24,165 Ὀθωμανούς, καὶ 3,140 Ἰουδαίους. Κατ' ἰδιωτικὰς καὶ ἡμιεπισήμους πληροφορίας ὁ ἀριθμὸς τῶν Ὀθωμανῶν κατοίκων ἦτο ἀνώτερος τοῦ ἀπογραφέντος. Ἀλλὰ πολλοὶ ἀπέφυγον τὴν ἀπογραφὴν ἐκ τοῦ φόβου τῆς στρατολογίας καὶ διὰ τὸ καινοφανὲς τοῦ πράγματος. Ἐν τούτοις κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπὸ τῆς ἀπογραφῆς διετίαν πλεῖστοι Ὀθωμανοὶ μετηνάστευσαν ἐκ Θεσσαλίας εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Πληθυσμὸς κατ' ἐπιτηδεύματα. Οἱ ἔχοντες ἐπιτήδευμα ἐξακριβοῦνται εἰς 83,537, οἱ ἄνευ δ' ἐπαγγέλματος εἰς 210,456. Τὸ ἐπάγγελμα τοῦ γεωργοῦ εἶνε τὸ ἐπικρατέστερον (31,570), μετ' αὐτὸ τὸ τῶν ἐργατῶν (8,384) καὶ τὸ τῶν βιομηχάνων (7,687). Οἱ ἐξασκοῦντες ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα εἶνε σχετικῶς ἐλάχιστοι. Εἰς 0,32 τοῖς 100 ἐπὶ τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ ἀναλογοῦσιν οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, εἰς 6,80 ἐπὶ 10,000 κατοίκων οἱ ἰατροί, οἱ δὲ κληρικοὶ εἰς 4,12 ἐπὶ 1000 κατοίκων.

Παρεπιδημοῦντες. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ παρεπιδημούντων ἐκ τῶν νέων ἐπαρχιῶν, εἰ καὶ δὲν ἐξηκριβώθη τελείως, ἀνέρχεται κατὰ τοὺς ἐκ τῶν διαφόρων προξενικῶν περιφερειῶν πεμφθέντας πίνακας, εἰς 5,684. Ἀναμφιβόλως δ' οὐκ ὀλίγοι παρελείφθησαν ἕνεκα τῆς σπουδῆς τῆς ἀπογραφῆς. Τὸν μείζονα ἀριθμὸν τῶν ἀπογραφέντων παρέσχεν ἡ προξενικὴ περιφέρεια Σερρῶν ἐν Μακεδονίᾳ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἡ παρ' ἡμῖν ἀπό τινος παρεπιδημοῦσα γνωστὴ Γαλλὶς συγγραφεὺς Κάρλα Σερένα ἀπέθανεν ἐν Αἰδηψῷ, προσβληθεῖσα ὑπὸ κακοήθους πυρετοῦ. Ἡ Σερένα διέπρεψεν ὡς ἠθογράφος τῶν τόπων, οὓς περιηγεῖτο, περιγράφουσα τὰς ἐκ τούτων ἐντυπώσεις. Ἐκ τῶν συγγραμμάτων της εἶνε γνωστὰ «Ἄνθρωποι καὶ πράγματα ἐν Περσίᾳ», «Μόνη ἐν ταῖς στέππαις» καὶ ἄλλα. Ἡ Σερένα, ἥτις πολλὰς σελίδας ἔγραψεν ἐπίσης περὶ Ἑλλάδος, παρεσκεύαζε νέον περὶ τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων βιβλίον, ἐπὶ τούτῳ δὲ περιέτρεχεν ἀπό τινος τὰς ἑλληνικὰς ἐπαρχίας, συλλέγουσα ὕλην.

— Ὁ μελοποιὸς Ἀντώνιος Ρουβινστάϊν συνεπλήρωσεν ἄρτι νέον αὐτοῦ μελόδραμα, οὗτινος τὸ θέμα ἐλήφθη ἐξ ἀνατολικοῦ μύθου. Ὁ ἥρως τοῦ μελοδράματος, θελχθεὶς ὑπὸ τοῦ κάλλους νεάνιδος, τῆς ὁποίας ἡ εἰκὼν ἐξ ἀντικρυνοῦ ἐξώστου ἐμφανίζεται ἐν τῷ καθρέπτῃ του, φιλεῖ τὴν εἰκόνα ταύτην, ἀλλὰ καταφωρᾶται τοῦτο πράττων ὑπὸ τῶν αὐστηρῶν συγ-

Digitized by Google

γενῶν τῆς νεάνιδος, οἵτινες ζητοῦσι νὰ τιμωρήσωσιν αὐτόν. Ἀλλ' ὁ δικαστής, εἰς ὃν προσάγεται ὁ ἔνοχος, ἀγνοεῖ πῶς νὰ τιμωρήσῃ τὸ ἔγκλημα τῆς ὕβρεως διὰ τοῦ ἐν τῷ καθρέπτῃ φιλήματος τῆς εἰκόνος, ὅτε ἡ σολωμονικὴ σοφία ἐμπόρου τινὸς ἐξάγει αὐτὸν τῆς ἀμηχανίας, ὑποδεικνύουσα τὴν κατάλληλον λύσιν: ὅτι διὰ τὸ ἐπὶ τοῦ καθρέπτου φίλημα ἀξία τιμωρία τῷ ἐνόχῳ εἶνε νὰ μαστιγωθῇ .... ἡ σκιά του. Ὁ διάσημος μελοποιὸς κατώρθωσε νὰ ἀποτυπώσῃ ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ μετὰ σπανίας δυνάμεως ὅλον τὸ θέλγητρον τῶν ποιητικῶν μύθων τῆς Ἀνατολῆς.

— Διαταγῇ τῆς βασιλίσσης τῆς Ἀγγλίας κατεσκευάσθη ἀνδριὰς ὀρειχάλκινος τοῦ Τζὼν Βρόουν, τοῦ πιστοῦ ἐκείνου θαλαμηπόλου αὐτῆς, εἰς οὗ τὴν μνήμην ἀφιεροῖ τόσας σελίδας τοῦ ἡμερολογίου της, καὶ ἐστήθη ἐν τῷ κήπῳ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Βάλμοραλ, ὑπ' αὐτὰ σχεδὸν τὰ παράθυρα τῆς βασιλίσσης.

— Παρασκευάζεται βιογραφία τοῦ διασήμου ἀμερικανοῦ ποιητοῦ Λογκφελλὼ ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ βάσει πλήθους χειρογράφων τοῦ ποιητοῦ, τηροῦντος ἡμερολόγιον καὶ γράφοντος πολλὰς ἐπιστολάς.

— Οἱ φίλοι καὶ θαυμασταὶ τοῦ πρὸ μικροῦ ἀποθανόντος ρώσσου μυθιστοριογράφου Ἰβὰν Τουργκένιεφ ἀνήγειραν ἐπὶ τοῦ τάφου αὐτοῦ μεγαλοπρεπὲς μνημεῖον ἐκ γρανίτου λίθου.

— Ὁ « Ὄλιβερ Τουΐστ », τὸ περίφημον μυθιστόρημα τοῦ Καρόλου Δίκενς, οὗτινος μετάφρασις ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ « Ἑστίᾳ », ἐσχηματίσθη καὶ εἰς δρᾶμα ὑπὸ τοῦ Γάλλου συγγραφέως Decourcelle, τὸ ὁποῖον προσεχῶς θέλει παρασταθῇ ἐν τῷ Παρισινῷ θεάτρῳ « Ambigu ».

— Ἐν τοῖς ἐσχάτως ἐκδοθεῖσι δύο φυλλαδίοις τοῦ Παγκοσμίου γεωγραφικοῦ λεξικοῦ τοῦ Βιβιὲν Δὲ Σαὶν Μαρτέν, δι' ὧν συμπληροῦται ὁ δεύτερος τόμος αὐτοῦ, περιέχονται διαφέρουσαι στατιστικαὶ πληροφορίαι περὶ τῆς ἀνὰ τὰ διάφορα μέρη τῆς γῆς διασπορᾶς τῶν ἰσραηλιτῶν, καὶ τῆς διαίτης, εἰς ἣν ὑποβάλλονται, ἀπάνθισμα τῆς ἱστορίας τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ καὶ ὠφέλιμοι εἰδήσεις ἐπὶ τῆς φιλολογίας, τῆς ἐθνογραφίας καὶ τῆς κοινωνικῆς αὐτοῦ καταστάσεως. Ἐκ τούτων ἐξάγομεν ὅτι ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως δὲν εἰσεχώρησεν ἔτι πανταχοῦ. Οὕτως ἐν Ἱσπανίᾳ ἐνῷ οἱ Ἰουδαῖοι εἰσὶν ἀνεκτοί, δὲν δύνανται δημοσίᾳ νὰ τελῶσι τὰ τῆς θρησκείας των.

— Ὁ χριστιανισμὸς διαδίδεται εἰς τὴν Ἰαπωνίαν μετὰ ταχύτητος, ὡς τοῦτο δῆλον ἐκ τῶν ἀσπαζομένων τὸ νέον θρήσκευμα, οἵτινες δὲν εἶνε μόνον ἐκ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν εὐγενῶν, τῶν λογίων, τῶν ὑπαλλήλων, καὶ ἰδίᾳ ἐκ τῶν ἀποσταλέντων εἰς Εὐρώπην ὅπως μυηθῶσιν εἰς τὰ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ.

— Νέα θρησκευτικὴ αἵρεσις ἀνεκαλύφθη ἐν Κριμαίᾳ, ἔχουσα ὡς δόγμα τὴν λατρείαν τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, καὶ τὴν σφαγὴν παντὸς μὴ ἀναγνωρίζοντος τὴν νέαν θρησκείαν. Οἱ φανατικοὶ οὗτοι ἐθανάτωσαν μέγαν ἀριθμὸν χωρικῶν.

— Λέγεται ὅτι ὁ διάσημος θαλασσοπόρος Νόρδενσκιολδ σχεδιάζει διὰ τὸ προσεχὲς ἔτος ταξείδιον εἰς τὰς πολικὰς θαλάσσας τῆς Μεσημβρίας.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον « Τὸ Μεξικὸν τῆς σήμερον » ἐξεδόθη βιβλίον περιέχον πολλὰς πληροφορίας περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν Μεξικῷ. Ἐξ αὐτοῦ μανθάνομεν ὅτι πρὸ τοῦ 1867 δὲν ὑπῆρχε σύστημα προκαταρκτικῆς διδασκαλίας, καὶ ὅτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης συνεστάθη μέγας ἀριθμὸς σχολείων καὶ ἐκηρύχθη ὑποχρεωτικὴ ἡ ἐκπαίδευσις. Ὑπάρχουσιν ἤδη ἐν Μεξικῷ 8000 σχολαί, διαιρούμεναι εἰς δημοσίας σχολάς, εἰς δημοτικάς, εἰς σχολὰς ὑποστηριζομένας ὑπὸ σωματείων, ὑπὸ ἰδιωτῶν, ὑπὸ τοῦ κλήρου, εἰς ἰδιωτικάς, καὶ ἀκατατάκτους. Ἐν ταύταις φοιτῶσι περὶ τοὺς 349,000 μαθητὰς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Μεγάλη διαφορὰ ὑπάρχει ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν σχολείων τῶν ἀρρένων καὶ τῶν σχολείων τῶν θηλέων, τούτων ἀνερχομένων εἰς 1594 καὶ τῶν πρώτων εἰς 5567. Πολλοὶ Μεξικανοὶ ἐπιθυμοῦσι τὴν σύστασιν μικτῶν σχολείων, ἔνθα νὰ διδάσκωνται ὁμοῦ ἄρρενα καὶ κοράσια, ὡς ἐν τῇ βορείῳ Ἀμερικῇ. Ὡσαύτως κρίνεται ἀναγκαία ἡ σύστασις σχολείων δι' ἐφήβους, διότι πλέον τοῦ ἡμίσεος οἱ ἄνδρες, καὶ ἔτι πλέον αἱ γυναῖκες, εἶνε ἐντελῶς ἀγράμματοι.

Ἐν τοῖς σχολείοις τῆς μέσης ἐκπαιδεύσεως τὰ πλεῖστα προγράμματα εἶνε κατάφορτα ὑπὸ μαθημάτων, περιλαμβάνοντα ἀριθμητικήν, ἄλγεβραν, γεωμετρίαν, φυσικήν, χημείαν, φυσικὴν ἱστορίαν, γεωγραφίαν, ἱστορίαν, φιλοσοφίαν, ρητορικήν, ποιητικήν, γαλλικήν, ἀγγλικήν, γερμανικήν, καστιλλανικὴν γλῶσσαν, λατινικήν, ἑλληνικήν, ἰχνογραφίαν, μουσικήν, διπλογραφίαν. Ἡ μέση ἐκπαίδευσις ὡς πρὸς τὰς γυναῖκας εἶνε πολὺ ὀλίγον ἀνεπτυγμένη, μόλις περιλαμβάνουσα δεκαὲξ ἐκπαιδευτήρια, ἐν οἷς φοιτῶσι περὶ τὰς 3500 νεάνιδες.

Τέλος ἡ ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις περιλαμβάνει τὴν σπουδὴν τοῦ δικαίου, τῆς ἰατρικῆς, τῆς γεωργίας, τοῦ ἐμπορίου, τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τῆς ὑδρογραφίας. Σχεδὸν δ' ἐφ' ὅλων τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Μεξικανικῆς δημοκρατίας ὑπάρχουσι τοιαῦται ἀνώτεραι σχολαί. Ἐν γένει δ' οἱ νέοι Μεξικανοὶ ἑλκύοντ' ἐπὶ μᾶλλον ὁσημέραι ὑπὸ τῶν ἐπιστημονικῶν σπουδῶν.

— Συνιστᾶται ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων, τοῦ διευθυντοῦ τῆς σχολῆς τῶν τεχνῶν, τοῦ τμηματάρχου τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν κ. Ἀντωνιάδου, τοῦ τμηματάρχου τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν κ. Εὐκλείδου, καὶ τοῦ τμηματάρχου τοῦ ὑπουργείου τῶν ναυτικῶν κ. Χρυσανθοπούλου, ἥτις συνεννοουμένη μετὰ τοῦ προεδρείου τῆς ἐθνολογικῆς καὶ ἱστορικῆς ἑταιρίας θέλει φροντίσει περὶ τῆς προσωρινῆς καταθέσεως τῶν ἱστορικῶν μνημείων, ὅσα ἔχουσι τὰ διάφορα ὑπουργεῖα, ἐν τῷ μουσείῳ τῆς ἑταιρίας ταύτης.

— Στρατιῶταί τινες τοῦ μηχανικοῦ κατασκευάζοντες ἐν Γουδίῳ ὁδὸν ἀνέσκαψαν δύο τάφους ἀρχαίους, ἐντὸς τῶν ὁποίων εὑρέθησαν εὐτελῆ τινα ἀγγεῖα πήλινα, ὀλίγα μικρὰ φύλλα χρυσοῦ, ἓν χαλκοῦν δακτυλίδιον μετὰ διαγλύφου λίθου καὶ ἓν χαλκοῦν νόμισμα. Τὸ ὑπουργεῖον ἔπεμψε παραχρῆμα τὸν ἔφορον κ. Τσούνταν εἰς Γουδίον, ἵνα ποιήσῃ ἀνασκαφὴν πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ ἄλλων ἀρχαίων· ὁ δὲ αὐθημερὸν ἀνεκάλυψε καὶ δύο ἢ τρεῖς ἄλλους τάφους, ἐν οἷς ἕνα μικροῦ παιδός, ἐν τῷ ὁποίῳ εὑρέθη πλὴν εὐτελῶν τινων πηλίνων ἀγγείων ἓν *ἐνώτιον* καὶ ἓν *περίαπτον*, ἀμφότερα χρυσᾶ.

— Τῇ 4 ἀρξαμένου μηνὸς εὑρέθη καὶ ἑτέρα Νίκη, ἐν ταῖς ἐν Ἐπιδαύρῳ ἀνασκαφαῖς, παρεμφερὴς ταῖς ἐν Ἀθήναις μετακομισθείσαις δύο πρώταις, ἀλλ' ἀκέφαλος, καὶ ἔκτυπον ἀνάγλυφον εἰκονίζον τὸν Ἀσκληπιὸν καθήμενον ἐπὶ θρόνου.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Αἴνιγμα ἀρχαῖον

Τίς φύσις οὔθ' ὅσα γαῖα φέροι οὔθ' ὅσα πόντος
οὔτε βροτοῖσιν ἔχει γυίων αὔξησιν ὁμοίαν;
ἀλλ' ἐν μὲν γενέσει πρωτοσπόρῳ ἐστὶ μεγίστη,
ἐν δὲ μέσαις ἀκμαῖς μικρά, γήρᾳ δὲ πρὸς αὐτῷ
μορφῇ καὶ μεγέθει μείζων πάλιν ἐστὶν ἁπάντων;

Τὸ αἴνιγμα τοῦτο λίαν ἐπιτυχῶς καὶ συντομώτατα διετύπωσεν ὁ κ. Α. Ρ. Ραγκαβῆς ἐν τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ ὡς ἑξῆς:

Τίς γίγας γεννᾶται, ἀνδροῦται δ' εἰς νᾶνον,
καὶ πάλιν γηράσκει εἰς γίγαντ' αὐξάνων;

2

Κατὰ ποίαν περίστασιν ὁ Καῖσαρ ἔγραψε τὴν περίφημον αὐτοῦ ἐπιστολήν, τὴν περιέχουσαν τὰς τρεῖς μόνον λέξεις veni, vidi, vici;

3

Ἀπὸ ἄλφ' ἀρχίζω
Καὶ εἰς ἄλφα λήγω.
Εἶδες; πτερυγίζω,
Ἀλλὰ ποῦ νὰ φύγω!
τέσσαρα συνάζω
ἀλλὰ ἓν ἐκφράζω.

Σ. Κ.

4

Διὰ τῶν γραμμάτων τῶν λέξεων *Λάϊος — κέρας* σχημάτισον τὸ ὄνομα ὁμηρικοῦ τινος ἥρωος.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Πρὸ ἐτῶν 29, ὅτε ὁ μὲν Α. ἦτο ἐτῶν 45, ὁ δὲ Β ἐτῶν 9.

2

Μοῦσα — οὖς

3

Ἀρχιμήδης

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Ἰουλίου 13 — **ΑΘΗΝΩΝ** — **13 Ἰουλίου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	360.
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.—	392. 1/2	500	441.
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	416.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.—	250	266.
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200.—	250	261.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205.—	250	208.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225.—	250	253.
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.—	100.—	100	101.50
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νομ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	328.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.... Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.—	1.000	4280.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.—	300	260.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως ... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	115.
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	82.50.
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	445.
Ἑταιρία Φωταερίου.............. Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου .... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων .... Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας .. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου..............	Τραπεζικὸν 3μην.	26.15
» ....Ὄψεως....	»	26.30
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης......	3 μ.	104.
» » ...	Τραπεζικὸν 3μην.	103.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	20.75
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανική......	»	23.83
Αὐστριακὸν Φλωρίον ...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

Παρατηρήσεις

• Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Χ. Ρ. Κάϊρον. Θέλομεν συμμορφωθῆ τῇ παραγγελίᾳ σας.—*Περιέργῳ*. Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1879 ὁ πληθυσμὸς τῆς πρωτευούσης ἐξηκριβώθη εἰς 63,374, μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν ἐν ἐνεργείᾳ στρατιωτικῶν 3460. Ὡς ὅρον συγκρίσεως τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ ἐξ ἀρχῆς τῆς συστάσεως τοῦ βασιλείου δὲν ἔχομεν ἢ πίνακα τινὰ ἀπογραφῆς τοῦ 1836, ὑπάρχοντα ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, καθ' ὃν ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων, ἀποτελούμενος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκ μόνης τῆς πόλεως καὶ τῶν περιχώρων αὐτῆς, περιελάμβανε κατοίκους 14,092. Ἂν τὸν ἀριθμὸν τοῦτον, καί περ μὴ παριστάνοντα μόνης τῆς πόλεως τὸν πληθυσμόν, λάβωμεν ὡς ὅρον συγκρίσεως, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἀθήναις κατοίκων ηὔξησεν ἀπὸ τοῦ 1836 μέχρι τοῦ 1884, ἐν διαστήματι δηλαδὴ 48 ἐτῶν, κατὰ 602 τοῖς 100, ἤτοι κατὰ 12 τοῖς 100 κατ' ἔτος. — κ. Α. Π. Κ. Ὑπολείπονται ἔτι 6· Μὴ λησμονεῖτε. — κ. Μ. Κ. Διότι ἐθεωρήθη ἀναξία προσοχῆς. — κ. Ζ'.. Συνήθως ἡ ἐθιμοταξία τὸ ἀπαγορεύει· ἀλλ' εἰς τοιαύτας παραβάσεις, ἐξ ἀδυναμίας προερχομένας, δύναταί τις νὰ φαίνεται συγκαταβατικός.—κ. Β. Ν. Πειραιᾶ. Ἀκριβῶς δὲν εἶνε γνωστὸς ὁ χρόνος τῆς ἱδρύσεως τῶν λοιμοκαθαρτηρίων· βέβαιον εἶνε μόνον ὅτι πρώτη τῶν κατὰ τὴν Μεσόγειον πόλεων ἡ Ἑνετία διενοήθη νὰ παρεμποδίσῃ διὰ καθάρσεων τὴν εἰσβολὴν τοῦ πολλάκις πρότερον καὶ δεινῶς πιέσαντος αὐτὴν λοιμοῦ. Καὶ τῷ μὲν 1348 κατέστησεν ἐπίτηδες ὑπαλλήλους τοὺς λεγομένους ὑγειονόμους, ἔπειτα δὲ τῷ 1403 ἐπεχείρησε νὰ ἀπομονώσῃ τοὺς νοσοῦντας, ἱδρύσασα ἐπίτηδες νοσοκομεῖον ἔν τινι νήσῳ ἀνηκούσῃ εἰς τοὺς Αὐγουστίνους μοναχούς. Τακτικὴ ὅμως ὑγειονομικὴ ἀρχὴ καὶ ὑπηρεσία συνεστάθη τῷ 1485, ὅτε πιθανώτατα κατὰ πρῶτον εἰσήχθη καὶ ἡ τῶν ἐμπορευμάτων κάθαρσις. — κ. Δ. Χ. Σ. Σῦρον. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς τούτου, ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ προσεχοῦς ἀνυπερθέτως. — *Φιλοδήμῳ*. Μόνοι οἱ οὐδὲν ἔχοντες εἶνε ἕτοιμοι νὰ μοιράσωσιν ἀδελφικῶς τὰ πάντα. — *Συνδρομητρίᾳ τῆς Ἑστίας*. Οὐδὲν ἀτυχῶς. Ὡς πρὸς τὴν ἄλλην ἐρώτησίν σας εὑρίσκομεν ὅτι *τὸ βελοῦδον*, ὅταν ἐκ τῆς χρήσεως ἀπολέσῃ τὴν στιλπνότητά του, εἶνε δυνατὸν νὰ ἀναλάβῃ τὴν πρώτην του ζωηρότητα καὶ ἁπαλότητα, ἐὰν βραχῇ τὸ ἀνάστροφον αὐτοῦ μέρος, εἶτα δὲ ἐκτεθῇ ὑπεράνω σιδήρου λίαν θερμοῦ, χωρὶς ὅμως νὰ ἐγγίζῃ αὐτό. Ἡ θερμότης τοῦ σιδήρου μεταβάλλει τὸ ὕδωρ εἰς ἀτμόν, οὗτος δὲ διαπερῶν τὸ ὕφασμα διαχωρίζει καὶ ἀνεγείρει τὰς συμμεμιγμένας καὶ συμπεπιεσμένας ἶνας ἐπ' ἀλλήλας. Τούτου γενομένου, ἐκθέτετε τὸ ὕφασμα εἰς τὸν ἀέρα ἵνα στεγνώσῃ. — κ. Α. Π. Π. «Τὰ πολλὰ λόγια εἶνε φτώχεια». Ὅλα ψευδεπίδειξις, ἥτις θὰ διαλυθῇ τάχιστα, μὴ ἀμφιβάλλετε. — *Τακτικῷ ἀναγνώστῃ*. Σμύρνην. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ ἐκτίμησιν. Τὸ σταλὲν δημοσιευθήσεται εἰς προσεχὲς φύλλον. — κ. Ἀδελ. Π. Κέρκυραν. Ἡ ἐντολή σας ἐξετελέσθη, εὑρεθέντος τοῦ καταλλήλου προσώπου, παρ' οὗ ταχυδρομικῶς λαμβάνετε ἐπιστολήν. — *Φιλολόγῳ*. Καθ' ἡμᾶς ἄδικος εἶνε ἡ τοιαύτη ἀξίωσις. Ἐν Ἑλλάδι, κατὰ τὴν παρατήρησιν ἑνὸς τῶν εὐφυεστέρων λογίων μας, δὲν ὑπάρχει ἡ ἀπαιτουμένη δυσαναλογία γνώσεων καὶ εὐγλωττίας μεταξὺ γραφόντων καὶ ἀναγινωσκόντων, λαλούντων καὶ ἀκουόντων· καθότι οἱ μὲν ἀναγνῶσται καὶ οἱ ἀκροαταὶ κατ' οὐδὲν διαφέρουσι τῶν ἀλλαχοῦ, οἱ δὲ λαμβάνοντες τὸν κάλαμον ἢ τὸν λόγον κατ' οὐδένα τρόπον δύνανται εἰσέτι νὰ συγκριθῶσι πρὸς τοὺς ἑσπερίους. Ἡ ἐν βραχεῖ χρόνῳ κατορθωθεῖσα τοῦ Ἔθνους ἡμῶν διανοητικὴ ἀνάπτυξις εἶνε ἀληθῶς θαυμασία, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοσαύτης δημοκρατικῆς ἰσότητος διανεμημένη, ὥστε ὑπὸ φιλολογικὴν ἔποψιν ἡ πατρὶς ἡμῶν ὁμοιάζει ὁμαλωτάτην πεδιάδα, ὅπου οὔτε ὄρη φαίνονται, οὔτε λόφοι, οὐδ' ἐξοχὴ οἱαδήποτε. Ἐν ἄλλαις χώραις, ὧν ὁ διανοητικὸς ἰσολογισμὸς εἶνε πολὺ κατώτερος τοῦ ἡμετέρου, εὑρίσκονται ἄνδρες τινὲς ὑπερέχοντες κατὰ τὸν νοῦν ἢ τὸν λόγον τὸ περὶ αὐτοὺς Κοινόν· ἐνῷ παρ' ἡμῖν ἄλλο τι δὲν ὑπάρχει εἰ μὴ μόνον Κοινὸν ἀνεπτυγμένον καὶ φιλόσκωμμον, ἕτοιμον νὰ ἀτενίσῃ πρὸς τοὺς λαλοῦντας ἀπὸ τρίποδος μετὰ εἰρωνικοῦ μειδιάματος. Καὶ τοῦτο οὐχὶ ἀδίκως, ἀφοῦ ἕκαστος παρ' ἡμῖν ἀναγνώστης δύναται, χρείας τυχούσης, νὰ γράψῃ τὸ βιβλίον ὅπερ ἀναγινώσκει. — κ. Β. Π. Θεσσαλονίκην. Ἡ παράλειψις συνέβη ἕνεκα ἀλλαγῆς τοῦ διανομέως ἡμῶν. Τὰ φύλλα σας μένουσιν ἐν τῷ γραφείῳ.—κκ. Σ. Σ. Χαλκίδα, Σ. Α. Γ. Μεσολόγγιον, Μ. Ε. Σ. Πάτρας καὶ Ἀναγν. Ἑταιρ. Κερκύρας. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[13 Ἰουλίου (Παρασκευή) 1884]

Ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τοῦ ὀνόματος τῆς βασιλίσσης ἡμῶν ἐτελέσθη τὴν παρελθοῦσαν τετάρτην δοξολογία ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχῶν. — Τὸ ἀπὸ Καλαμακίου μέχρι Κορίνθου τμῆμα τοῦ σιδηροδρόμου Πελοποννήσου παρελήφθη προσωρινῶς ὑπὸ τῆς ἐπὶ τούτῳ μεταβάσης ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεως ἐπιτροπῆς, ἣν ἀπετέλουν οἱ κ. κ. Δ. Σούλης, διευθυντὴς τῶν δημοσίων ἔργων, Ρονδέλ, διευθυντὴς τῆς ἀποστολῆς τῶν γάλλων μηχανικῶν, καὶ Τριανταφυλλίδης μηχανικός. Τὴν γραμμὴν εὑρεθεῖσαν ἐν καλῇ καταστάσει παρέδωκεν ὁ ἐπὶ τῆς κατασκευῆς ἀντιπροσωπεύων τὸν ἐργολάβον κ. Βλάγκαλην μηχανικὸς κ. Σνάιδερ. Ἐχορηγήθη εἰς τὴν ἑταιρίαν τὸ δικαίωμα τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἐπὶ τρίμηνον, καθ' ὃ κατασκευασθήσεται καὶ ὁ σταθμὸς Κορίνθου, θεραπευθήσεται ἡ ἔλλειψις τοῦ ὕδατος δι' ἀνορύξεως φρεάτων εἰς τὰ ὑποδειχθέντα μέρη, καὶ ἐν γένει συμπληρωθήσονται αἱ κατὰ τὴν ἔναρξιν παντὸς τοιούτου ἔργου παρομαρτοῦσαι μικραὶ ἐλλείψεις, ἐκγυμναζομένων καὶ τῶν ὑπαλλήλων. Ἡ γραμμὴ αὕτη μετὰ τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος θὰ διέρχηται ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς γεφύρας, ἥτις θὰ συνδέῃ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα μετὰ τῆς Πελοποννήσου. — Πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας ἀπεφασίσθη ἡ ἐκ τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος ἀγορὰ καὶ συγκέντρωσις ἐνταῦθα παντὸς ἔργου ἐγχωρίου βιομηχανίας. Ἅπαντα τὰ δι' ἐπὶ τούτῳ ἀποσταλησομένου ἀνδρὸς ἀγορασθησόμενα, θὰ συγκεντρωθῶσιν ἐνταῦθα ἐν μιᾷ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ ἐργαστηρίου τῶν ἀπόρων γυναικῶν, ἐκτεθειμένα διαρκῶς πρὸς πώλησιν. Τὴν φροντίδα ταύτην ἀνέλαβεν ὁ σύλλογος τῶν κυριῶν, ἀποστέλλεται δὲ πρὸς τὸν εἰρημένον σκοπὸν εἰς Θεσσαλίαν, κατόπιν δὲ καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος, ὁ κ. Ἀθανασιάδης γραμματεὺς τοῦ συλλόγου τῶν κυριῶν. — Ὁ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργὸς κ. Λομβάρδος ἐξέδραμε μέχρι Δήλου πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν αὐτόθι λοιμοκαθαρτηρίου. Ὁ κ. ὑπουργὸς ἐξετάσας τὴν κατάστασιν τοῦ ἐν Δήλῳ λοιμοκαθαρτηρίου, διέταξε πάραυτα τὴν κατασκευὴν προκυμαίας καὶ ἀποθηκῶν διὰ τὰ ἐμπορεύματα. Μελετᾶται ἤδη τὸ κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ ἐκπονηθὲν σχέδιον τῆς συμπληρώσεως καὶ ἐπισκευῆς καὶ διοργανώσεως τοῦ λοιμοκαθαρτηρίου, πραγματοποιηθήσεται δ' ὡς τάχιστα ἕνεκα τοῦ κατεπείγοντος τῆς χρησιμότητος αὐτοῦ. — Ἡτοιμάσθη ἐν τῷ Τμήματι τῶν Δημοσίων Ἔργων τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ὡραῖον πρότυπον σχέδιον σιδηρᾶς γεφύρας, ἥτις κατασκευασθήσεται ἐπὶ τοῦ Εὐήνου (Φιδάρεως) ποταμοῦ, κατὰ τὴν μεταξὺ Ἀγρινίου καὶ Ναυπάκτου ἁμαξιτὴν ὁδόν, μεταξὺ τῶν κωμοπόλεων Δεμέτκα καὶ Πιτσμέτκα. Τὸ σχέδιον ὑποβληθήσεται εἰς τὴν ἔγκρισιν τοῦ συμβουλίου τῶν Δημοσίων Ἔργων, μεθ' ὃ ἐκτεθήσεται τὸ ἔργον εἰς δημοπρασίαν. — Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Κερκύρας ἐψηφίσατο δραχμὰς πεντακισχιλίας ὑπὲρ τῆς συσταθείσης αὐτόθι ἐξ ἰατρῶν ἐπιτροπῆς πρὸς λῆψιν τῶν καταλλήλων ὑγειονομικῶν μέτρων εἰς ἀποσόβησιν παντὸς κινδύνου ἐκ τῆς ἐν Γαλλίᾳ χολέρας. — Ὁ ἐν Λονδίνῳ τραπεζίτης κ. Κατινάκης ἐποιήσατο δάνειον ἑνὸς ἑκατομμυρίου πρὸς τὴν ἑταιρίαν τῶν Μεταλλουργείων τοῦ Λαυρείου, ἵνα τελειώσῃ ὁ ὑπ' αὐτῆς κατασκευαζόμενος σιδηρόδρομος Λαυρείου. — Ἐκ τῶν ἀποφοιτησάντων 14 μαθητῶν τῆς στρατιωτικῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων 6 κατετάχθησαν εἰς τὸ πυροβολικὸν καὶ 8 εἰς τὸ μηχανικόν. — Ἡ ἐφορευτικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ γυμνασίου Πειραιῶς μετὰ τοῦ κ. δημάρχου συνεδριάζει καθ' ἑκάστην, συζητοῦσα τὴν σύστασιν παιδονομίας καὶ σύνταξιν αὐστηροῦ κανονισμοῦ τοῦ γυμνασίου. Ἤδη δὲ συνέταξε κανονισμὸν παιδονομίας, καθ' ὃν ἡ θέσις τοῦ παιδονόμου ὁρίζεται ὁμοίᾳ τῇ τοῦ καθηγητοῦ, ὡς βοηθοὶ δ' αὐτοῦ διορίζονται 4—5 παιδοφύλακες. — Ἐπὶ παντὸς πλοίου ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ προερχομένου, γνωμοδοτήσει τοῦ ἰατροσυνεδρίου, διετάχθησαν αἱ διοικητικαὶ καὶ ὑγειονομικαὶ ἀρχαὶ τοῦ κράτους, νὰ ἐνεργῶσιν ἰατρικὴν ἐπίσκεψιν καὶ ὑγειονομικὴν ἐπιθεώρησιν. — Ἐτελέσθησαν ἐν Γυθείῳ καὶ Δερβητσελεπῆ θανατικαὶ ποιναὶ διὰ τῆς λαιμοτόμου. — Ἤρξατο ἐκδιδομένη ἐν Πάτραις νέα ἐφημερὶς ὑπὸ τὸν τίτλον «Τάξις». — Τὸ περὶ τοῦ Συνδικάτου ἐκδοθὲν βούλευμα τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐφετῶν διατάσσει νέας ἀνακρίσεις, θεωροῦν ἀτελεῖς τὰς μέχρι τοῦδε γενομένας. — Αἰσίως ἤρξατο ἡ λειτουργία τοῦ ἀπὸ Πειραιῶς μέχρις Ἐλευσῖνος τμήματος τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς — Ἀθηνῶν — Πελοποννήσου.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ
ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

Τιμᾶται φράγκων 4.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς *Ἑστίας* ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐσωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένων φρ. 1,20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δραχ. 2,50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπτὰ 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπτὰ 80.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ

ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ

ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΑΜΟΡΓΟΣ

ΜΕΘ ΕΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ

Ἐν Ἀθήναις 1884

Ἡ προκειμένη περὶ Ἀμοργοῦ μονογραφία ἐξεδόθη εἰς μόνον 250 ἀντίτυπα, ἅτινα πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πρὸς δραχ. 3 ἕκαστον, μετὰ ταχυδρομικῶν δὲ 3,20.

ΤΟ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΔΗΜΟΣΙΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ

ΕΠΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΥΠΟ ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΟΣΧΟΒΑΚΗ, ΥΦΗΓΗΤΟΥ.

Τιμᾶται φράγκων 3 ½.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μόνον 2 ½ φράγκων.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενον φρ. 2,80.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΕΝ ΤΩ ΓΡΑΦΕΙΩ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΕΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ

ΑΡΙΣΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ, ΕΙΣ ΤΙΜΑΣ ΜΕΤΡΙΑΣ

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β', 839

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 395. — 22 Ιουλίου 1884 — Λεπτά 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Ἑστίας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 447

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ὑπὸ Δ. Μηλιαράκη.

ΝΥΜΦΗ ΠΛΟΥΣΙΑ διήγημα Ρ. Mercieux.

ΠΕΡΙ ΑΓΙΩΝ ΛΕΙΨΑΝΩΝ ὑπὸ Θ. Νικολαΐδου Φιλαδελφέως.

Η ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Μουσεῖον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας τῆς Ἑλλάδος

Ὡς πρὸ καιροῦ ἐγράψαμεν, ἡ Κυβέρνησις εἶχε λάβῃ τὴν ἀξιέπαινον ἀπόφασιν νὰ παραχωρήσῃ πάντα τὰ εἰς αὐτὴν ἀνήκοντα κειμήλια καὶ μνημεῖα τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρίας, ἵνα ταῦτα, οὐχὶ διεσπαρμένα τῇδε κἀκεῖσε, ὡς ἦσαν ἄχρι τοῦδε, ἀλλὰ συγκεντρούμενα καὶ συνενούμενα μετὰ τῶν ἄλλων ἀποκτημάτων τοῦ μουσείου τούτου ἀπαρτίσωσι σύνολόν τι πλούσιον καὶ ἀξιοπρεπές. Ἔκτοτε δὲ συνέστη ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ γεν. ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ τμηματαρχῶν τῶν διαφόρων ὑπουργείων ἵνα ἐνεργήσῃ τὴν μεταβίβασιν ταύτην, ἥτις καὶ ἐγένετο τὸ παρελθὸν Σάββατον, ὑπογραφέντων τῶν ἀναγκαίων πρωτοκόλλων.

Τὰ παραδοθέντα ἄχρι τοῦ νῦν πράγματα εἶνε αἱ προσωπογραφίαι ἀνδρῶν τῆς Ἐπαναστάσεως αἱ κοσμοῦσαι τὴν αἴθουσαν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, μεγάλαι ἐλαιογραφίαι 88 τὸν ἀριθμόν, αἱ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ναυτικῶν καὶ τοῦ Ναυστάθμου 22, ὁμοίως δ' ὡραία εἰκὼν τοῦ ζωγράφου Ἀλταμούρα παριστῶσα τὸν ἐκ Πατρῶν ἔκπλουν τοῦ Μιαούλη διὰ μέσου τῶν τουρκικῶν δικρότων, συντρίμματα σιδηρῶν τηλεβόλων καὶ συλλογὴ σφαιρῶν ἐκ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ ἓν μικρὸν ὀρειχάλκινον τηλεβόλον ἐκ κυριευθείσης τουρκικῆς κορβέττας. Ἐν τῷ μουσείῳ κατατεθήσεται προσωρινῶς καὶ ὁ τάφος τοῦ Μπότζαρη, τὸ καλλιτεχνικώτατον ἐκεῖνο ἄγαλμα τῆς Ἑλληνίδος κόρης τὸ γλυφὲν ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ δ' Ἀνζέρ.

Ταῦτα πάντα συνενούμενα μετὰ τῶν μεγάλων τηλεβόλων, ἅτινα ἐδώρησεν ἤδη ὁ κ. Π. Ἀναργύρου 10 τὸν ἀριθμόν, τῶν ποικίλων ἄλλων ὅπλων, στολῶν, σκευῶν, σφραγίδων, εἰκόνων, ἐγγράφων κλπ., ὅσα κέκτηται ἐξ ἰδιωτικῶν δωρεῶν τὸ Μουσεῖον, καθημερινῶς δὲ πολλαπλασιάζει, δύνανται ν' ἀποτελέσωσι τὴν ἀρχὴν ἀληθοῦς ἱστορικοῦ μουσείου τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων μέχρι τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, μέχρι τῆς σήμερον ἔτι, περιλαμβάνοντος ἀντικείμενα ἀναγόμενα εἰς τὸν ἀληθῆ ἑλληνικὸν βίον.

Ἂν δέ, ὡς ἐλπίζομεν, κατορθωθῇ ἐπὶ ξυλίνων ἀνδρεικέλων ν' ἁρμοσθῶσιν αἱ πανοπλίαι τῶν Καταλανῶν ἱπποτῶν, αἵτινες ὑπάρχουσι κατατεθειμέναι ἐν ἀποθήκῃ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ μουσείου, τότε ἔτι πλείονος ἐνδιαφέροντος ἔσται τὸ μουσεῖον τοῦτο, διὰ τὸ ὁποῖον ὡρίσθη τόπος ἡ μεσημβρινοδυτικὴ ἰσόγειος αἴθουσα τοῦ Πολυτεχνείου πρὸς τὸ παρόν.

Ἐλπίζομεν ἤδη, ὅτε ἐτέθησαν πλέον ὁριστικαὶ βάσεις τοῦ Μουσείου, ὅτι πλεῖστοι μὲν θὰ σπεύσωσι νὰ πλουτίσωσι τὸ ὄντως ἐθνικὸν καὶ πανελλήνιον τοῦτο καθίδρυμα, αὐτοὶ δ' οἱ ἁρμόδιοι θὰ φροντίσωσιν ὅπως ἡ διευθέτησις συντελεσθῇ τὸ ταχύτερον, ὥστε νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν θέαν τοῦ κοινοῦ ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς φθινοπώρου.

— Κατὰ τὸ ἄρτι λῆξαν ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1883 — 1884 οἱ ἐκ τῶν διαφόρων Σχολῶν τοῦ ἡμετέρου πανεπιστημίου λαβόντες πτύχιον διδάκτορος ἢ τελειοδιδάκτου ἀνέρχονται ἐν ὅλῳ εἰς 361, ἐξ ὧν νομικοὶ μὲν ἦσαν 161, ἰατροὶ 157, φαρμακοποιοὶ 6, φιλόλογοι καὶ φυσικομαθηματικοὶ 22, ἑλληνοδιδάσκαλοι 7 καὶ θεολόγοι 8.

— Ὁ διαγωνισμός, ὃν ἡ Βουλὴ τῆς Κρήτης εἶχεν ὁρίσει πρὸς συγγραφὴν Κρητικῆς ἱστορίας, ὁρίσασα ἀμοιβὴν πρὸς τοῦτο 10,000 φράγκων, ὑπῆρξεν ἀτυχῶς ἄγονος, ἑνὸς μόνου ὑποβληθέντος ἔργου, ὅπερ ἦτο μετάφρασις τῆς Κρητικῆς ἱστορίας τοῦ Γερμανοῦ Hoeck, ἣν ἡ ὁρισθεῖσα ἀγωνόδικος ἐπιτροπὴ ἔκρινεν ἀξίαν μόνον 500 φρ. ἀμοιβῆς, διότι δὲν ἦτο ἔργον πρωτότυπον, ὡς ὁ διαγωνισμὸς ἀπῄτει, ἀλλὰ μετάφρασις μόνον. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη, ἀποτελουμένη ἐκ τῶν κυρίων Μ. Ῥενιέρη, Κ. Παπαρρηγοπούλου, τοῦ διευθυντοῦ τῆς γερμανικῆς Σχολῆς κ. Koehler καὶ τοῦ διευθυντοῦ τῆς γαλλικῆς Σχολῆς κ. Foucart, παρατηροῦσα ὅτι ἡ συγγραφὴ Κρητικῆς ἱστορίας προσκρούει εἰς δυσχερείας πολλάς, συνιστᾷ νὰ ἐπιτραπῇ, ὥστε οἱ διαγωνισθησόμενοι νὰ δύνανται νὰ ὑποβάλλωσι καὶ εἰς ξένας γλώσσας γεγραμμένα βιβλία, καὶ διὰ τούτου ἐλπίζει ὅτι ἐπιτυγχάνει εὐχερέστερον ὁ διαγωνισμός. Ἡ Κρητικὴ Βουλή, εἰς ἣν ὑπεβλήθη ἡ τῶν ἀγωνοδικῶν ἔκθεσις, ἐνέκρινε τὴν ἐκ 500 φρ. ἀμοιβὴν καὶ παρήγγειλε τῷ γενικῷ διοικητῇ, ἵνα, συνεννοούμενος μετὰ τῶν εἰρημένων μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς, διαρρυθμίσῃ τὰ τοῦ διαγωνισμοῦ καθ' ὃν τρόπον ἡ ἐπιτροπὴ ἤθελε νομίσει καταλληλότερον, ἰδίᾳ δὲ συνέστησε τῷ διοικητῇ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Σάθα γενομένην πρότασιν, καθ' ἣν οὗτος τοὺς 80 τόμους, τοὺς ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τῆς Ἐνετίας, οἵτινες περιέχουσιν ἔγγραφα σπουδαῖα ἀναγόμενα εἰς τὴν ἐπὶ Ἐνετοκρατίας Κρητικὴν ἱστορίαν, δύναται νὰ περιλάβῃ εις ὀκτὼ μόνον τόμους καὶ ἐκδώσῃ αὐτούς, ἂν ἡ Κρητικὴ Βουλὴ ἤθελεν ἀναλάβει τὴν δαπάνην.

— Ἐν τῇ Wochenschrift für klassische Philologie (σ. 612—627) ἐδημοσιεύθη ἐκτενεστάτη βιβλιοκρισία περὶ τῆς μυθολογικῆς πραγματείας τοῦ κ. Ν. Γ. Πολίτου περὶ Ἡλίου. Ἐκ τῆς βιβλιοκρισίας ταύτης, γραφείσης ὑπὸ τοῦ ἐν Βερολίνῳ καθηγητοῦ κ. O. Grappe, ἀποσπῶμεν τὰ ἑπόμενα·

«Ἡ ἀρίστη αὕτη πραγματεία τοῦ καὶ ἐν Γερμανίᾳ διὰ τῆς «Μελέτης περὶ τοῦ βίου τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων», τῶν «Δημωδῶν μετεωρολογικῶν μύθων» καὶ πολυπληθῶν διατριβῶν δημοσιευθεισῶν ἐν ἑλληνικοῖς περιοδικοῖς συγγράμμασι, τῇ Πανδώρᾳ, τῷ Παρνασσῷ, τῇ Ἑστίᾳ, γνωστοτάτου καταστάντος συγγραφέως, διαλαμβάνει περὶ τῶν μέχρι τοῦ νῦν διατηρουμένων παρὰ τῷ ἑλληνικῷ λαῷ μυθολογικῶν παραστάσεων τοῦ Ἡλίου. Ἀποδείκνυσι δέ, ὡς καὶ τὰ προηγούμενα ἔργα τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως, καὶ τὰ τοῦ Μυριανθέως, ὅτι οἱ Ἕλληνές εἰσι δεξιώτατοι πρὸς μυθολογικὰς ἐρεύνας. Τὸν Πολίτην διακρίνει εὐρυτάτη καὶ βασιμωτάτη μάθησις, ἰδίᾳ δὲ κατέχει κατὰ βάθος καὶ χρησιμοποιεῖ μέγαν βιβλιογραφικὸν πλοῦτον, ὑποβοηθεῖ πρὸς τούτοις αὐτὸν εὐρεῖα γνῶσις ξένων γλωσσῶν καὶ θαυμαστή, ὡς φαίνεται, μνήμη. Γινώσκει πάνθ' ὅσα ἡ γερμανικὴ φιλοπονία περισυνήγαγε περὶ μύθων, παραδόσεων, ᾀσμάτων, παροιμιῶν, ἠθῶν καὶ ἐθίμων πάντων τῶν λαῶν καὶ εὐσυνειδήτως ἐπωφελεῖται αὐτῶν. Οὐδεμίαν τῶν ἐλλόγων εἰκασιῶν καὶ θεωριῶν νεωτέρων μυθολόγων παρέρχεται ἀμνημόνευτον καὶ ἀνεξέλεγκτον, τούτου δ' ἕνεκα καὶ αὐτοὶ οἱ εἰδικώτατοι ἐρευνηταὶ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ λάβωσιν ἀνὰ χεῖρας ἔργον τοῦ Πολίτου, χωρὶς νὰ αὐξήσωσι τὰς βιβλιογραφικὰς γνώσεις αὐτῶν... Τὰ δ' ἑλληνικὰ συγγράμματα πάσης ἐποχῆς γινώσκει ἐπίσης καλῶς, ὅσον καὶ τὰς ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ περισωζομένας παραδόσεις καὶ δοξασίας· πολλὰς ἀξίας λόγου πληροφορίας ἀρύεται ἐκ μεσαιωνικῶν συγγραφέων ἥκιστα γνωστῶν, ἐν μέρει δὲ καὶ ἐξ ἀνεκδότων χειρογράφων. Ἂν ἐξακολουθήσῃ ὁ Πολίτης τὸ ἔργον του μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου, μεθ' οὗ εὐδοκίμως ἤρξατο αὐτοῦ, θὰ καταστῇ ἐν Ἑλλάδι, ὡς πρὸς τὴν βαθεῖαν γνῶσιν τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἐξεταζομένου θέματος, ὅ,τι εἶχε καταστῇ παρ' ἡμῖν τοῖς Γερμανοῖς ὁ Γουλιέλμος Μάγχαρτ.

Digitized by Google

Ὡς ὁ μέγας τοῦ Δάντσιγ μυθολόγος καὶ ὁ Πολίτης συνενοῖ μετὰ τῆς ἀσφαλοῦς ἐπιστήμης καὶ τὴν πρὸς τοὺς μύθους ἀγάπην, τὴν στοργὴν πρὸς τὰς δημώδεις δοξασίας, ἅπερ ὀφείλει ἐνδομύχως νὰ αἰσθάνηται πᾶς ὁ ποθῶν νὰ διανοιχθῇ αὐτῷ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ.»

— Ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος ἤρξαντο ἐν τῷ ἐνταῦθα καταστήματι τῶν θαλασσίων λουτρῶν τοῦ κ. Δ. Δαμασκηνοῦ αἱ ἀσκήσεις εἰς τὴν κολυμβητικὴν τῶν μελλόντων γυμναστῶν συνῳδὰ τῇ περὶ τούτου ἀποφάσει τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας, περὶ ἧς ἐγκαίρως ἐποιήσαμεν λόγον ἐν τῷ Δελτίῳ.

— Συνεστάθη ἐξεταστικὴ ἐπιτροπὴ τῶν βοηθῶν καὶ ἑλληνοδιδασκάλων, συγκειμένη ἐκ τῶν κκ. Εὐθ. Καστόρχη, Β. Λάκωνος, Ι. Πανταζίδου καθηγητῶν τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, Ι. Βορτσέλα, καὶ Ν. Κωνσταντοπούλου, διευθυντῶν τῶν γυμνασιακῶν τμημάτων τοῦ Βαρβακείου λυκείου. Τῆς ἐπιτροπείας ταύτης διωρίσθη πρόεδρος ὁ κ. Εὐθ. Καστόρχης, θέλει δ' αὐτὴ προσδιορίσει τὰς ἡμέρας καὶ ὥρας τῶν ἐξετάσεων ἐντὸς τοῦ δευτέρου δεκαημέρου τοῦ μηνὸς Αὐγούστου.

— Εἰς τὸν διαγωνισμόν, τὸν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας προταθέντα πρὸς ἀποστολὴν τριῶν ὑποτρόφων εἰς Ἑσπερίαν χάριν παιδαγωγικῶν σπουδῶν, προσῆλθεν εἷς μόνον, ὅστις καὶ ἐξετασθεὶς ἐπέτυχεν· ἐπειδὴ ὅμως ἓν μέλος τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπείας ἐνίσταται λέγον ὅτι πρέπει ν' αναβληθῇ ὁ ἀγών, ἀφοῦ παρουσιάσθη εἷς μόνον, δὲν εἶνε γνωστὸν ἂν τὸ ὑπουργεῖον ἐγκρίνῃ τὰς ἐξετάσεις τούτου.

— Εἰς τὸ ἐν Ἰωαννίνοις γυμνάσιον τὸ Ζωσιμαῖον ἐφοίτησαν ἐφέτος 350 μαθηταί, ἐξ ὧν οἱ 150 ἐκ τῶν Ἰωαννίνων, οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων τῆς βορείου Ἠπείρου. Ἐκ τοῦ γυμνασίου τούτου, ἐν ᾧ ἐδίδαξαν 13 καθηγηταί, ἀπολύονται 20 μαθηταί.

Ὁ Ἄγγλος καθηγητὴς κ. Sayce ἐπανελθὼν ἐξ Αἰγύπτου ἐκόμισε πλεῖστα ἀντίγραφα ἐπιγραφῶν ἑλληνικῶν, κυπριακῶν καὶ φοινικικῶν, ὧν τὰς μὲν ἑλληνικὰς θέλει δημοσιεύσει ἐν τῷ περιοδικῷ τῆς ἐν Λονδίνῳ Ἑταιρίας τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, τὰς κυπριακὰς ἐν τοῖς «Ὑπομνήμασι» τῆς Ἑταιρίας τῆς βιβλικῆς ἀρχαιολογίας, τὰς δὲ φοινικικὰς θέλει πέμψει εἰς Παρισίους ἵνα δημοσιευθῶσιν ἐν τῷ προσεχεῖ τεύχει τοῦ Corpus inscriptionum semiticarum, ὅπερ δημοσιεύει ὁ Ρενάν.

— Κατὰ τὴν ἀγγλικὴν βιβλιογραφικὴν ἐφημερίδα, κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐδημοσιεύθησαν ἐν Ἀγγλίᾳ νέα μὲν βιβλία 4,732, νέαι δ' ἐκδόσεις βιβλίων 1,413, ἤτοι ἐν ὅλῳ 6,145. Τῷ 1882 ὁ ἀριθμὸς τῶν μὲν νέων βιβλίων ἀνῆλθεν εἰς 3,978, ὁ δὲ τῶν νέων ἐκδόσεων εἰς 1,146, ἤτοι ἐν ὅλῳ εἰς 5,124. Ἑπομένως ἡ παραγωγὴ τοῦ 1883 ὑπερβαίνει τὴν τοῦ 1882 κατὰ 1000 καὶ πλέον βιβλία, ὅπερ δηλοῖ ἀξιοσημείωτον αὔξησιν τῆς ἐν Ἀγγλίᾳ πνευματικῆς κινήσεως.

— Κατά τινα δημοπρασίαν αὐτογράφων, τελευταῖον γενομένην ἐν Λονδίνῳ, ἐπωλήθησαν δεκαεννέα ἐπιστολαὶ τοῦ λόρδου Βύρωνος, ἀπευθυνόμεναι πρὸς τὴν μητέρα του καθ' ὃν χρόνον περιηγεῖτο τὴν Ἀνατολήν, ἀντὶ 282 λιρῶν καὶ 10 σελληνίων, ἤτοι 7,065 φράγκων περίπου.

— Παρασκευάζεται ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ δημοσίευσις ἑνὸς μέρους τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ στρατηγοῦ Γόρδωνος, ἐκείνου ἰδίως ὅπερ ἀναφέρεται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ στρατιωτικοῦ αὐτοῦ σταδίου.

— Ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπιτροπὴ τῶν θεολόγων, ἡ ἐντεταλμένη ἀπὸ πολλῶν χρόνων τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ κειμένου τῆς παλαιᾶς Διαθήκης, ἐπεράτωσε τέλος τὴν ἐργασίαν ταύτην. Ἐκ τῶν 27 μελῶν, ἐξ ὧν αὕτη συνέκειτο κατ' ἀρχάς, δέκα μὲν ἀπέθανον ἐν τῷ μεταξύ, δύο δὲ παρῃτήθησαν. Πιστεύεται ὅτι ἡ ὁριστικὴ ἀναθεώρησις καὶ ἐκτύπωσις τοῦ ἔργου θέλει διαρκέσει μέχρι τοῦ προσεχοῦς Πάσχα.

— Αἱ ἀμερικανικαὶ ἐφημερίδες ἀναγγέλλουσι τὴν ἐν Βοστώνι προσεχῆ ἔκδοσιν τοῦ πρώτου μυθιστορήματος, ὅπερ ἐγράφη ὑπὸ συγγραφέως ἀνήκοντος εἰς τὴν φυλὴν τῶν μαύρων. Εἶνε δ' οὗτος καὶ ὁ πρῶτος μαῦρος ὁ ἐκλεχθεὶς μέλος ἐν νομοθετικῷ σώματι μιᾶς τῶν βορείων πολιτειῶν τῆς Ὁμοσπονδίας. Ὀνομάζεται George W. Williams.

— Κατά τινα ἀμερικανικὴν ἐφημερίδα ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις καὶ τῷ Καναδᾷ δημοσιευομένων νῦν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν συγγραμμάτων ἀνέρχεται εἰς 13,402. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος ὑπερβαίνει κατὰ 1,600 τὸ ποσὸν τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐκδιδομένων.

— Ἐδημοσιεύθη ἄρτι ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ μετάφρασις ἀγγλικὴ μετὰ σχολίων τῆς *Διδαχῆς τῶν Ἀποστόλων*, τοῦ ἔργου, ὅπερ ἐξ ἱεροσολυμιτικοῦ χειρογράφου ἐξέδωκε πρὸ μικροῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ σοφὸς μητροπολίτης Νικομηδείας κ. Φιλόθεος Βρυέννιος, καὶ περὶ οὗ ἐγκαίρως εἶχε γείνει λόγος ἐν τῇ «Ἑστίᾳ».

— Νέα ἔκδοσις τοῦ *Ἡροδότου* τοῦ καθηγητοῦ Sayce γενήσεται ὅσονούπω ἐν Ἀμερικῇ, πεπλουτισμένη διὰ πολλῶν σημειώσεων καὶ σχολίων.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Βιογραφικὰ σχεδάρια τῶν ἐν τοῖς γράμμασιν, ὡραίαις τέχναις καὶ ἄλλοις κλάδοις τοῦ κοινωνικοῦ βίου διαλαμψάντων Κερκυραίων ἀπὸ τῶν μέσων τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος μέχρις ἀρχῶν τῆς ἐνεστώσης, μετὰ προσθήκης πλείστων τε καὶ ποικίλων σημειώσεων καὶ ἄλλων εἰδήσεων περὶ τῆς καταγωγῆς καὶ τοῦ φιλολογικοῦ καὶ κοινωνικοῦ αὐτῶν βίου ὑπὸ Λαυρεντίου Σ. Βροχίνη, Κερκυραίου. Τεῦχος Β', ἀφιερωθὲν τῷ Κερκυραίων δήμῳ. Κέρκυρα, Τυπογραφεῖον «ὁ Κοραῆς» Ἰωσὴφ Ναχαμούλη. 1884. 8ον, σελ. θ'—230. [Τὸ Β' τοῦτο τεῦχος τῶν «Βιογραφικῶν Σχεδιαρίων» τοῦ κ. Λ. Βροχίνη περιλαμβάνει τὴν βιογραφίαν τοῦ περὶ τὰ τέλη τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος ἀκμάσαντος σοφοῦ τοῦ Γένους διδασκάλου καὶ εὐκλεοῦς ἱεράρχου ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΘΕΟΤΟΚΗ. Συνετάχθη δὲ τὸ ἔργον ὑπὸ τοῦ φιλίστορος καὶ πεπαιδευμένου συγγραφέως ἐπὶ τῇ βάσει εἰδήσεων, ἃς συνέλεξεν ἐρευνήσας τὸ ἐν Κερκύρᾳ ἀρχαιοφυλακεῖον καὶ ἀναδιφήσας ἑτέρων οἰκογενειῶν τά τε ἰδιωτικὰ Γραμματοφυλακεῖα καὶ τὰς βιβλιοθήκας, καὶ ἀνευρὼν πολλὰ τέως ἄγνωστα, ἅμα δὲ σπουδῆς καὶ περιεργείας ἄξια ἔγγραφα σχετιζόμενα τῷ θέματι, δι' ὧν ἐπανορθοῦνται τὰ ὑπ' ἄλλων ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε περὶ αὐτοῦ ἐνασχοληθέντων πεπλημμελημένως ἐκτιθέμενα, συμπληροῦνται τὰ παρεκβατικῶς μνημονευόμενα, διαλευκαίνονται τὰ σκοτεινὰ καὶ συγκεχυμένα καὶ ἀναπληροῦνται τὰ ἐλλιπῶς ἔχοντα. Διὰ τῆς ἐργασίας ταύτης ὁ συγγραφεὺς παρέχει εἰς τὸ κοινὸν ὅσον ἔνεστι πληρεστέραν τὴν βιογραφίαν τοῦ κλεινοῦ ἱεράρχου, ἀξίαν πάσης προσοχῆς καὶ μελέτης διὰ τὴν περιφανῆ θέσιν ἣν κατέσχεν ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἡμῶν φιλολογίᾳ καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ.]

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Ἐρωτηθεὶς τις πόσων ἐτῶν ἦτο, ἀπεκρίθη· «Μετὰ 19 ἔτη θὰ ἔχω ἡλικίαν τριπλασίαν ἐκείνης, ἣν εἶχον πέρυσιν.» Πόσων ἐτῶν ἦτο;

2

Εἰς ὅντινα ἐπιβληθῶ στενάζει καὶ θρηνεῖ·
Ἀρχίζω, φίλε, ἀπὸ Π καὶ τελευτῶ εἰς Ν.

Σ. Κ.

3

Κυβόλεξον πρὸς συμπλήρωσιν.

```
      Ε
    . Υ .
      Δ
Ε Υ Δ Ο Ξ Ο Σ
    . Ξ .
    . Ο .
      Σ
```

Νὰ ἀντικατασταθῶσιν αἱ στιγμαὶ διὰ γραμμάτων τοιούτων, ὥστε καθέτως καὶ ὁριζοντείως νὰ ἀναγινώσκωνται αἱ αὐταὶ λέξεις.

4

Τίς βασιλεὺς τῆς ἀρχαιότητος καὶ διὰ τίνα λόγον ἐφόνευσε φιλόσοφον κοπανίσας αὐτὸν ἐντὸς ἰγδίου, καὶ τί εἶπεν ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ὁ φιλόσοφος;

Δ. Ν. φοιτητής.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Ἡ σκιά.

2

Ἀφοῦ ἐνίκησε Φαρνάκην τὸν Β', τὸν βασιλέα τοῦ Πόντου.

3

Ἄλφα.

4

Ἀρκεσίλαος.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Ἰουλίου 20 **ΑΘΗΝΩΝ** **20 Ἰουλίου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματικὴ	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.	373.	500	358.50
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.	392. 1/2	500	433.
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.	405.	500	415.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.	250	267.
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200.	250	261.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.	205.	250	208.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225.	250	254.
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.	100.	100	102.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	327.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμὴ
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.... Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.	1.000	4080.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα...... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.	300	251.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως.... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	113.50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000		Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	81.50.
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	430.
Ἑταιρία Φωταερίου............... Δρ.	1.200.000	1.200.000		— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου .... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων .... Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας.. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ		
Λονδίνου................ Τραπεζικὸν 3μην.		26.15
» ....Ὄψεως....	»	26.30
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης..... 3 τ.μ.		104.
» » ...Τραπεζικὸν 3μην.		103.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ		
Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	20.73
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανική.......	»	23.80
Αὐστριακὸν Φλωρίον...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον	»	
» φράγκον.....	»	

Παρατηρήσεις

• Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ι. Κ. Καβάλλαν. Διὰ τοῦ αὐστριακοῦ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος ἀπεστάλησαν ὑμῖν ἐν κιβωτίῳ πάντες οἱ τόμοι καὶ τὰ βιβλία τῆς παραγγελίας σας. Σᾶς ἐγράψαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — *Στρατιωτικῷ*. Ναύπλιον. Ἐνδυμασία τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ ἐπὶ Ἐπαναστάσεως δὲν ἐξετέθη ἐν τῇ Ἐκθέσει· περιγραφὴν αὐτῆς εὑρίσκομεν ἔν τινι προκηρύξει τοῦ Φαβιέρου, περιλαμβανομένῃ ἐν τῇ Ἱστορίᾳ τῶν Ἀθηνῶν τοῦ Σουρμελῆ: «Κάθε στρατιώτης τοῦ πεζικοῦ εὐθὺς ὅπου ἔμβῃ εἰς τὸ Σῶμα λαμβάνει ἐνδυμασίαν μέν, ἕν Μιτάνι τσόχινον ἄσπρον, μὲ γαλάζια σειρήτια, ἕν Σωκάρδι ἐπίσης τσόχινον, δύο βρακία πάνινα ἄσπρα διὰ τὸ καλοκαῖρι, ἕν τσόχινον διὰ τὸν χειμῶνα, ἕν φέσι κόκκινον, μίαν ζώνην γαλάζιαν, ἕν ζευγάρι παπούτζια, καὶ νὰ καινουριόνωνται ὅσαις φοραῖς παλαιόνουν, ἔτι ἕν ζευγάρι κάλτσαις, μίαν καπώταν, ἕν λουρὶ διὰ νὰ βαστᾷ τὴν καπώταν εἰς τὸν ὦμον· ὅπλα δέ, ἕν τουφέκι μὲ τὴν λόγχην του, ἕν ζευγάρι μπαλάσκες». — κ. Χ. Δ. Σμύρνην. Ὑπῆρξεν ἀδύνατον νὰ εὑρεθῇ· διότι δυστυχῶς οἱ βιβλιοπῶλαι ἐνταῦθα, οἱ μὴ πωλοῦντες ἀποκλειστικῶς διδακτικὰ βιβλία, δὲν ἔχουσι ταξινόμησιν εἰς τὰ βιβλία των, οὐδὲ καταλόγους. Ὅθεν πᾶσα περὶ βιβλίου εἴδησις ὑπάρχει ἐν τῇ μνήμῃ των, καὶ λίαν δύσκολος ἀποβαίνει ἡ εὕρεσις βιβλίων ἀρχαίων. — κ. Ι. Σ. Κ. Σῦρον. Δι' ἡμᾶς εἶνε ἀκατάλληλα. Ἀποτάθητε μᾶλλον εἰς πολιτικὴν ἐφημερίδα. — κκ. Ε. Ρ. Ληξούριον, Α. Σ. Μ. Σῦρον καὶ Μ. Φ. Λαύρειον. Ἐλήφθησαν. — *Λεπτολόγῳ*. Τὸ παρετηρήσαμεν καὶ ἡμεῖς· ἀλλ' ἀφόση πόλιν αὐστηρότης διὰ φόσον ἀσήμαντον παραδρομὴν εἶνε ἄδικος. Κακῶς δὲ νομίζετε ὅτι μόνον παρ' ἡμῖν ὑποπίπτουσιν εἰς τοιαῦτα σφάλματα. Προχθὲς μόλις ὀνομαστὸς Γάλλος συγγραφεὺς ἐν τῇ «Πολιτ. καὶ Φιλολ. Ἐπιθεωρήσει» ἀπεκάλει τὴν βασίλισσαν τῆς Σερβίας «la princesse des Roumeliotes Nathalie». Δὲν εἶνε βαρύτερον τοῦτο; — κ. Τ. Γ. Π. Κ/πολιν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἐλπίζομεν νὰ τὸ δημοσιεύσωμεν βραδύτερον, ὅτε θὰ δημοσιευθῇ σειρὰ καὶ ἄλλων αὐτογράφων. — κ.κ. Α. Γ. Κ/πολιν, Γ. Π. Ρ. Μελιτόπολιν, Π. Φ. Σαράντα Ἐκκλησιαῖς καὶ Δ. Α. Κυπαρισσίαν. Ἐγένετο συνῳδὰ τῇ ἐπιστολῇ ὑμῶν. — κ. Β. Κ. Νάξον. Ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα — *Βιαστικῷ* Ζ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἀλλ' ἀτυχῶς δὲν εἶνε δυνατόν, διότι ἔχομεν περίσσειαν ὕλης ὁμοίας, πρὸ πολλοῦ ἤδη ἑτοίμης, καὶ ἤδη θὰ ἀρχίσωμεν τὴν δημοσίευσιν μακροτέρου ἔργου. — *Κυρίᾳ Ν*. Τὸ τρίτον δημοσιεύεται εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον. — *Σχολαστικῷ*. Ὅτι εἶνε ἀληθῆ, καὶ ἀστειότερα ἔτι, μαρτυρεῖ ἡ ἐπίτηδες ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου ἐκδοθεῖσα ἐγκύκλιος ἀπὸ 24 8βρίου 1872 «Περὶ τοῦ μὴ σολοικίζειν». Ἐν αὐτῇ ταύτῃ εὑρίσκετε καὶ τὸν ἀκόλουθον μαργαρίτην: «Ὁ ὑποσημειούμενος, ἐγκατασταθεὶς ἐνταῦθα νομίμως, *καὶ οὖσα ἔλλειψις ἐφημερίου*, ἐχειροτονήθην ἱερεύς, κτλ.». — κ. Α. Κ. Βεβαίως θὰ εἶνε ἕτοιμον κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν. — *Φίλῳ Σ*. Ὄχι δὰ καὶ τόσῳ μέγα τὸ κακὸν ὡς φαντάζεσθε. Ὁ Βίκτωρ Ἐμμανουήλ, πρὸς αὐλικόν τινα, κατακρίνοντα τὴν ἀφειδίαν περὶ τὴν ἀπονομὴν τῶν παρασήμων ἐν Ἰταλίᾳ, ἀπήντησε μειδιῶν: «Ὑπάρχουσι δύο πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀρνῆταί τις εἰς αἰτοῦντα, καὶ ταῦτα εἶνε ἀνθοδέσμη εἰς γυναῖκα καὶ παράσημον εἰς ἄνδρα». — κ. Ι. Δ. Μ. Σῦρον. Τὸ βιβλίον ἐκδοθήσεται ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ἀγνοοῦμεν τὸ ἀντίτιμον, καὶ ἂν δέχηται συνδρομητάς. Δύνασθε ὅταν ἐκδοθῇ νὰ τὸ ζητήσητε παρά τινος τῶν ἐν Κ/πόλει βιβλιοπωλῶν, ὡς τῶν ἐν Γαλατᾷ κ. Ἀδελφ. Δεπάστα, ἢ παρὰ τῶν ἐνταῦθα Καταστημάτων Κορομηλᾶ, εἰς ἅ, ὑποθέτομεν, θέλουσιν ἀποσταλῆ ἀντίτυπα. — κ. Μ. Δ. Γ. Σῦρον. Ἀπεστάλη ἄλλο ἀντίτυπον· διότι ἐθεωρήσαμεν ὅτι θὰ ἦτο μάταιος κόπος πλέον νὰ τὸ ἀναζητῶμεν ἐν τῷ ταχυδρομείῳ. — κ. Κ. Ν. Tu quoque? .... Δικαίως λέγουν οἱ Ἰταλοί: «Θεέ μου, φύλαττέ με ἀπὸ τοὺς φίλους μου· ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς μου ἀναλαμβάνω νὰ φυλαχθῶ μόνος μου». — κκ. Ι. Κ. Τ. Ὕδραν, Θ. Φ. Bielitz, Γ. Σ. Ὀλτένιτζαν, Ε. Α. Π. Σῦρον, Α. Χ. Κ/πολιν, καὶ Π. Σ. Ταγανρόκ. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Δ. Π. Ἡμεῖς ὡς καλλιτέραν devise θὰ τοῦ ἐλέγομεν τὸ τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου: «Τὸ τεχνίον ὃ ἔμαθες φίλει· τούτῳ προσαναπαύου· τὸ δὲ ὑπόλοιπον τοῦ βίου διέξελθε... ἀνθρώπων μηδενὸς μήτε τύραννον μήτε δοῦλον σαυτὸν καθιστάς».

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

(20 Ἰουλίου (Παρασκευή) 1884)

Κατ' ἐπισήμους πληροφορίας δημοσιευθείσας ἐν τῇ «Ὥρᾳ» ὁ στρατὸς ἡμῶν ἀνήρχετο τῇ 10 Ἰουλίου 1884 εἰς 30,003 ἄνδρας, ἐξ ὧν 1,723 μὲν τυγχάνουσιν ἀξιωματικοί, 3,848 δὲ ὑπαξιωματικοί, 684 μουσικοὶ καὶ σαλπιγκταὶ καὶ 23,748 ὑποδεκανεῖς καὶ στρατιῶται, καθ' ὅπλον καὶ σῶμα ὑποδιαιρούμενοι ὡς ἑξῆς:

Εἰς τὸ πεζικὸν	ἄνδρες	14,036
Εἰς τοὺς εὐζώνους	»	3,928
Εἰς τὸ πυροβολικὸν	»	3,083
Εἰς τὸ μηχανικὸν	»	2,072
Εἰς τὸ ἱππικὸν	»	1,568
Εἰς τὴν διοίκησιν τῶν νοσοκόμων	»	530
Εἰς τὸ ὁπλοστάσιον	»	154
Εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ὑλικοῦ	»	100
Εἰς τὴν χωροφυλακὴν	»	4,087
Εἰς τὰς εἰδικὰς ὑπηρεσίας	»	445
Ἐν ὅλῳ		30,003

Ὁ δημαρχῶν πάρεδρος κ. Σηλυβριώτης ἐξέδωκε προκήρυξιν, δι' ἧς προσκαλεῖ τοὺς πολίτας νὰ συντελέσωσι καὶ αὐτοὶ ἐπιβοηθητικῶς εἰς ἀποτροπὴν τῆς ἀπειλούσης τὴν χώραν χολέρας, ἐπιμελούμενοι ὅσον δυνατὸν τὴν τήρησιν τῆς καθαριότητος. — Δραστηρίως δ' ἐργάζεται πρὸς τοῦτο καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου ὁρισθεῖσα ἐπιτροπὴ ἐκ τριῶν συμβούλων, περιερχομένη ἅπασαν τὴν πόλιν καὶ προτείνουσα τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς διόρθωσιν τῶν κακῶς ἐχόντων. — Πολλοὶ στρατιωτικοὶ προβιβασμοὶ ἐγένοντο τὰς ἡμέρας ταύτας. Καὶ εἰς μὲν τὸν βαθμὸν τοῦ ὑποστρατήγου προὐβιβάσθη ὁ ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν στρατιωτικῶν διευθυντὴς τοῦ Στρατιωτικοῦ λογιστηρίου κ. Ῥάλλης. Ἐγένοντο προσέτι 8 συνταγματάρχαι, ἤτοι 3 τοῦ πεζικοῦ, 3 τοῦ μηχανικοῦ καὶ 2 τοῦ πυροβολικοῦ, 9 ἀντισυνταγματάρχαι, ἤτοι 6 τοῦ πεζικοῦ, 2 τοῦ μηχανικοῦ καὶ 1 τοῦ ἱππικοῦ· προσέτι 13 ταγματάρχαι, 41 λοχαγοὶ καὶ πολλοὶ τῶν κατωτέρων βαθμῶν.— Ἡ Κυβέρνησις προέτεινεν εἰς τὸν *Σύλλογον τῶν Κυριῶν*, ἵνα ἀναλάβῃ οὗτος τὴν σύστασιν διαρκοῦς ἀγορᾶς σκοπὸν ἐχούσης τὴν προμήθειαν εἰδῶν τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας καὶ τὴν μεταπώλησιν αὐτῶν ἐπὶ εὐλόγῳ τιμῇ· συνάμα δὲ δι' ἐγγράφου αὐτοῦ τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν συνέστησεν εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων καὶ τῶν κληροδοτημάτων ἐπιτροπήν, ἵνα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον διαθέσῃ χρηματικὸν ποσὸν ἐκ τῶν τόκων τοῦ κεφαλαίου τοῦ προωρισμένου εἰς τὴν κατὰ τετραετίαν τέλεσιν τῆς ἐκθέσεως τῶν Ὀλυμπίων, καὶ συνεννοουμένη μετὰ τοῦ συλλόγου τῶν Κυριῶν συντελέσῃ εἰς τὴν εὐόδωσιν τοῦ ἔργου. Καὶ ἡ μὲν ἐπιτροπὴ τοῦ συλλόγου τῶν Κυριῶν προθύμως ἀπεδέχθη τὸ πρᾶγμα καὶ ὑπεσχέθη νὰ παράσχῃ πρὸς τοῦτο τὴν ἑαυτῆς συνδρομήν, ὥρισε δὲ ἐν τῷ καταστήματι τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ τὸν κατάλληλον χῶρον, καὶ ἀνέλαβε τὴν προμήθειαν καὶ μεταπώλησιν τῶν προϊόντων τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας. Ἡ δὲ ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων καὶ τῶν κληροδοτημάτων ἐπιτροπὴ ἀπεφάσισεν, ἵνα παράσχῃ δέκα χιλιάδας δραχμῶν πρὸς ἀγορὰν βιομηχανικῶν εἰδῶν ἐκ τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος. — Πρὸς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον ἐστάλη ἐπιστολὴ τοῦ πρό τινος διατρίψαντος ἐνταῦθα λόρδου Βιοὺτ ἐκ Νεαπόλεως ἐρωτῶντος, ἐὰν ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων δέχηται ἀντίτυπά τινα ἐκ χαλκοῦ ἀρχαίων ἀγαλμάτων πρὸς κόσμησιν δημοσίου τινὸς κήπου. Τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον ἀπήντησε εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ὅτι δέχεται εὐγνωμόνως τὴν προσφορὰν ταύτην. — Ἀνεχώρησεν εἰς Θεσσαλίαν ὁ κ. Ἐπαμεινώνδας Ἀθανασιάδης, ἀποστελλόμενος, ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τῶν Κυριῶν, ὡς προανηγγείλαμεν, ἵνα περισυλλέξῃ καὶ μεταφέρῃ ἐνταῦθα τὰ αὐτόθι προϊόντα τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας. — Ἀνεχώρησεν εἰς Κοπενάγην, ὅπως ἀναλάβῃ τὰ νέα αὐτοῦ καθήκοντα παρὰ τῷ βασιλόπαιδι Γεωργίῳ ὁ ἀξιωματικὸς τοῦ β. ναυτικοῦ κ. Γαρουφαλιᾶς κατὰ πρόσκλησιν τοῦ βασιλέως. — Βουλευτὴς Κραναίας ἐν τῇ γενομένῃ ἐκλογῇ τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἀνεδείχθη ὁ κ. Γ. Μουσοῦρος. — Αἱ ἐργασίαι τοῦ σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν, Λαυρίου βαίνουσι δραστηρίως. Ἐλπίζεται ὅτι ἐντὸς μηνὸς παραδοθήσεται εἰς κοινὴν χρῆσιν τὸ ἀπὸ Λαυρίου μέχρι Μαρκοπούλου τμῆμα, συνεπῶς δὲ τότε ἡ διὰ τῶν λεωφορείων ὑπηρεσία θὰ ἐνεργῆται μόνον μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Μαρκοπούλου.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΕΙΔΥΛΛΙΑ

Νεος Τομος Ποιηματων. — Δρχ. 2.50

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΙΣΤΟΙ ΑΡΑΧΝΗΣ	δρ. ν.	1
ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΑΙ	»	2
ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ	»	2
ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩ	»	1

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς ΕΣΤΙΑΣ.

Ἀποστέλλονται πρὸς αἰτοῦντας ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΩΡΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Μουσεῖον ἐν τῇ Ἀκροπόλει

Ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν εἶνε καθ' ἑκάστην ἐλευθέρα εἰς πάντας ἀπὸ τῆς πρωΐας μέχρι τῆς ἑσπέρας. Ὁμοίως ἐλευθέρα εἶνε καθ' ἑκάστην καὶ ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ἐν αὐτῇ μουσεῖον ἀπὸ τῆς 2 ὥρας μ. μ. μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Θησεῖον

Εἶνε προσιτὸν καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἀπόμαχος οἰκῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Θησείου ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὸν αἰτοῦντα.

Κεντρικὸν ἐθνικὸν μουσεῖον

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Τρίτης, 9 — 12 π. μ. καὶ 2 — 5 μ. μ.

Συλλογαὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἐξαιρετέων ἑορτῶν ἀπὸ τῆς 2 — 5 μ. μ. τὸν χειμῶνα καὶ ἀπὸ τῆς 3 — 6 τὸ θέρος. Τὸ Σάββατον δωρεάν, τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐπὶ πληρωμῇ δραχ. 1 κατὰ πρόσωπον.

Φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐν τῷ Πανεπιστημείῳ

Τετάρτην — Σάββατον, 9 — 12 π. μ.

Δημοτικὸν μουσεῖον Πειραιῶς

Ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Γυμνασίου.

Καθ' ἑκάστην, 2—5 μ.μ.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΑΤΘΙΔΕΣ ΑΥΡΑΙ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Μ. ΒΙΖΥΗΝΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

Εἷς τόμος εἰς μέγα σχῆμα ἐκ σελίδων 310, καλλιτεχνικῶς ἐκτετυπωμένος καὶ πολυτελῶς δεδεμένος.

Πωλεῖται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς Ἑστίας ἀντὶ δραχμῶν 10.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 842

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 396. — 29 ΙΟΥΛΙΟΥ 1884. — ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Ἑστίας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 448

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.
ΝΥΜΦΗ ΠΛΟΥΣΙΑ διήγημα P. Mercieux.
ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ὑπὸ Ἰω. Φουστάνου.
ΤΟ ΑΔΕΚΑΣΤΟΝ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΩΝ.
Η ΓΟΡΓΟΝΑ, ποίημα ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.
ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Πρυτάνεις τοῦ ἐθνικοῦ πανεπιστημίου, 1837—1884.

Κ. Σχινᾶς, 1837, καθηγητὴς τῆς Νομικῆς, *Γ. Ράλλης*, 1838, καθηγητὴς τῆς Νομικῆς. (Οὗτος ἐχρημάτισε πρύτανις καὶ κατὰ τὰ ἔτη 1839—1840.) *Ν. Κωστῆς*, 1841, καθηγητὴς τῆς Ἰατρικῆς, *Μ. Ἀποστολίδης*, 1842, καθηγητὴς τῆς Θεολογίας, *Κ. Ἀσώπιος*, 1843, καθηγητὴς τῆς Φιλολογίας, *Ν. Βάμβας*, 1844, καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας, *Θ. Μανούσης*, 1845, καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας, *Α. Βενιζέλος*, 1846, καθηγητὴς τῆς Χημείας, *Ἰω. Σοῦτσος*, 1847, καθηγητὴς τῆς Νομικῆς, *Φ. Ἰωάννου*, 1848, καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας, *Γ. Μαυροκορδάτος*, 1849, καθηγητὴς τῆς Ἰατρικῆς, *Μ. Ἀποστολίδης*, 1850, καθηγητὴς τῆς Θεολογίας, *Σ. Πήλικας*, 1851, καθηγητὴς τοῦ Ποινικοῦ Δικαίου, *Π. Ἀργυρόπουλος*, 1852, καθηγητὴς τῆς Νομικῆς, *Ν. Κωστῆς*, 1853, καθηγητὴς τῆς Ἰατρικῆς, *Κ. Κοντογόνης*, 1854, καθηγητὴς τῆς Θεολογίας, *Ἰω. Ὀλύμπιος*, 1855, καθηγητὴς τῆς Χειρουργικῆς, *Κ. Ἀσώπιος*, 1856, καθηγητὴς τῆς Φιλολογίας, *Φ. Ἰωάννου*, 1857, καθηγητὴς τῆς Φιλοσοφίας, *Δ. Στροῦμπος*, 1858, καθηγητὴς τῆς Φυσικῆς, *Β. Οἰκονομίδης*, 1859, καθηγητὴς τῆς Νομικῆς, *Α. Πάλλης*, 1860, καθηγητὴς τῆς Ἰατρικῆς, *Κ. Ἀσώπιος*, 1861, καθηγητὴς τῆς Φιλολογίας, *Π. Παπαρρηγόπουλος*, 1862, καθηγητὴς τῆς Νομικῆς, *Κ. Φρεαρίτης*, 1863, καθηγητὴς τῆς Νομικῆς. (Ἐπὶ τούτου συνετελέσθη ὁλόκληρον τὸ οἰκοδόμημα τοῦ Πανεπιστημίου). *Ἡρ. Μητσόπουλος*, 1864, καθηγητὴς τῆς Ζῳολογίας, *Μ. Βενιζέλος*, 1865, καθηγητὴς τῆς Μαιευτικῆς, *Ἀλέξ. Ρ. Ραγκαβῆς*, 1866, καθηγητὴς τῆς Ἀρχαιολογίας· (περὶ τὰ μέσα τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους διωρίσθη πρεσβευτής, καὶ ἀνέλαβε τὰ τῆς πρυτανείας ὁ ἀντιπρύτανις Μ. Βενιζέλος), *Θ. Ὀρφανίδης*, 1867, καθηγητὴς τῆς Βοτανικῆς, *Γ. Ράλλης*, 1868, καθηγητὴς τῆς Νομικῆς, *Π. Καλλιγᾶς*, 1869, καθηγητὴς τῆς Νομικῆς, *Κ. Βουσάκης*, 1870, καθηγητὴς τῆς Φυσιολογίας, *Εὐθ. Καστόρχης*, 1871, καθηγητὴς τῆς Λατινικῆς Φιλολογίας, *Κ. Παπαρρηγόπουλος*, 1872, καθηγητὴς τῆς Ἱστορίας, *Γ. Μακκᾶς*, 1873, καθηγητὴς τῆς Ἰατρικῆς, *Π. Ρομπότης*, 1874, καθηγητὴς τῆς Θεολογίας. (Ἀπεβίωσε κατὰ τὰ μέσα τῆς πρυτανείας του). *Ἐμ. Κόκκινος*, 1875, καθηγητὴς τῆς Νομικῆς, *Ἰω. Παπαδάκης*, 1876, καθηγητὴς τῆς Ἀστρονομίας. (Ἀπεβίωσε κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς πρυτανείας του). *Ἀνδρ. Ἀναγνωστάκης*, 1877, καθηγητὴς τῆς Ἰατρικῆς, *Ν. Μ. Δαμαλᾶς*, 1878, καθηγητὴς τῆς Θεολογίας, *Θ. Ἀρεταῖος*, 1879, καθηγητὴς τῆς Ἰατρικῆς, *Β. Λάκων*, 1880, καθηγητὴς τῆς Μαθηματικῆς, *Ν. Δαμασκηνός*, 1881, καθηγητὴς τῆς Νομικῆς, *Π. Γ. Κυριακός*, 1882, καθηγητὴς τῆς Ἰατρικῆς, *Μ. Βενιζέλος*, 1883, καθηγητὴς τῆς Μαιευτικῆς, *Κ. Ν. Κωστῆς*, 1884, καθηγητὴς τῆς Νομικῆς.

Τὸ ὅλον πρυτάνεις τεσσαράκοντα ἓξ (46), ἐξ ὧν ὁ Γ. Ράλλης ἐχρημάτισε πρύτανις τετράκις, ὁ Ν. Κωστῆς δίς, ὁ Μ. Ἀποστολίδης δίς, ὁ Κ. Ἀσώπιος τρίς, ὁ Φιλ. Ἰωάννου δίς, ὁ Μ. Βενιζέλος δίς.

(Συνετάχθη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν διαφόρων λογοδοσιῶν τῶν πρυτάνεων τοῦ Πανεπιστημίου ὑπὸ τοῦ κ. *Ἐμμανουὴλ Δανέλλη*, τελειοφοίτου τῆς φιλολογίας καὶ πρώην βοηθοῦ παρὰ τῇ πρυτανείᾳ τοῦ Πανεπιστημίου).

—Ἡ ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῆς ἐμψυχώσεως τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας ἀπεφάσισε τὴν ἐπανάληψιν τῆς ἐκδόσεως τοῦ Δελτίου αὐτῆς ἀπὸ 1 Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. Τὸ Δελτίον τοῦτο, τοῦ ὁποίου ἡ ἐτησία συνδρομὴ ὡρίσθη εἰς δραχμὰς δέκα, θὰ ἐκδίδηται κατὰ μηνιαῖα φυλλάδια ἐκ δύο τοὐλάχιστον τυπογραφικῶν φύλλων συγκείμενα· θὰ περιέχῃ δὲ ἐκτὸς ἄρθρων πρωτοτύπων ἢ μεταπεφρασμένων περὶ γεωργίας καὶ βιομηχανίας, ἐμπορίας, στατιστικῆς, ναυτιλίας κλπ. πρακτικὰ τῆς ἐπιτροπῆς, ὁπόταν λαμβάνωνται ἀποφάσεις γενικοῦ ἐνδιαφέροντος, καὶ νόμους, διατάγματα, καὶ ἐγκυκλίους ἀφορώσας εἰς τὴν γεωργίαν, βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον ἢ ὅπως δήποτε ἐνδιαφερούσας τοὺς μετερχομένους τὰ ἐπαγγέλματα ταῦτα.

Ἡ διεύθυνσις τοῦ Δελτίου ἀνετέθη εἰς πενταμελῆ ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἐκ μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς βιομηχανίας.

— Ἡ *Γενικὴ Ἐφημερὶς τῆς Βορείου Γερμανίας* δημοσιεύει μακρὰν ἀνάλυσιν τῶν **Ἀγροτικῶν Ἐπιστολῶν** τοῦ κ. Γεωργίου Δροσίνη, αἵτινες ἐδημοσιεύθησαν τὸ πρῶτον ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* (1882), μετεφράσθησαν δὲ πρό τινος γερμανιστὶ ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ ἑλληνιστοῦ κ. Α. Βόλτζ.

— Ἐν τῷ γερμανικῷ περιοδικῷ τῆς Λειψίας «Das Magazin für die Litteratur des In-und Auslandes» δημοσιεύει ὁ καθηγητὴς κ. Αὔγουστος Βόλτς βραχεῖαν ἀλλ' εὐμενῆ βιβλιογραφίαν περὶ τῶν «Γεράνων τοῦ Ἰβύκου», ποιήματος τοῦ κ. Σταματίου Βάλβη ἐν ἑξαμέτροις δακτυλικοῖς στίχοις, δημοσιευθέντος πρὸ καιροῦ ἐν τῷ «Παρνασσῷ».

— Ἡ ἐπίσημος ἐφημερὶς τῆς «Γαλλικῆς Δημοκρατίας» ἐδημοσίευσε μακρὰν ἔκθεσιν τοῦ ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ὑπουργοῦ πρὸς τὸν πρόεδρον Γρεβὺ περιέχουσαν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ στατιστικὰς πληροφορίας περὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1877 μέχρι τοῦ 1882. Κατὰ τὸ 1877 εἶχεν ἡ Γαλλία 71,547 δημοτικὰ σχολεῖα, εἰς ἃ ἐφοίτων 4,716,935 παῖδες, τῷ δὲ 1882 ὁ ἀριθμὸς τῶν μὲν σχολείων ηὐξήθη εἰς 75,635, τῶν δὲ φοιτητῶν εἰς 5,341,211. Ἀπὸ τοῦ 1882 μέχρι τοῦ 1883 ὁ ἀριθμὸς τῶν σχολείων, καὶ μάλιστα τῶν ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως συντηρουμένων, προσηυξήθη κατὰ 1513. Κατὰ τὸ 1879 ἐδίδασκον ἐν Γαλλίᾳ 41,714 δημοτικοὶ διδάσκαλοι, ἄνευ διπλώματος, ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς τούτων ὁσημέραι ἐλαττοῦται, ἀναπληρουμένων ὑπὸ διδασκάλων πτυχιούχων. Τὰ ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως ἀναλώματα τοῦ κράτους κατὰ τὸ 1882 συνεποσώθησαν εἰς 102 ἑκατομμύρια, ἐν ᾧ κατὰ τὸ 1877 ἀνήρχοντο μόνον εἰς 12 ½ ἑκατομμύρια. Ἀφ' ὅτου εἰσήχθη εἰς τὴν Γαλλίαν ἡ δωρεὰν ἐκπαίδευσις, νοεῖται οἴκοθεν ὅτι καὶ τὰ δημόσια ἀναλώματα ηὐξήθησαν ἀναλόγως, εἰ καὶ οἱ νομοὶ καὶ οἱ δῆμοι τελοῦσι καὶ αὐτοὶ οὐ μικρὸν μέρος τῶν δαπανημάτων.

— Τὸ νομοσχέδιον τὸ προστατεῦον τὴν φιλολογικὴν ἰδιοκτησίαν δὲν δύναται νὰ ριζοβολήσῃ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις, διότι ἰσχυρὰ μερὶς τὸ ἀντιπολιτεύεται. Κατὰ τὴν μερίδα ταύτην, τὸ συμφέρον τοῦ ἀμερικανικοῦ λαοῦ ὀφείλει νὰ ὑπερισχύσῃ πάσης ἄλλης σκέψεως· καὶ τὸ συμφέρον αὐτοῦ εἶνε νὰ ἔχῃ καλὰ καὶ εὔωνα βιβλία, ὅπερ ἐπιτυγχάνεται ἀφινομένης ἐλευθέρας τῆς ἀνατυπώσεως τῶν βιβλίων· τοῦτο δέ, λέγουσι, πρέπει νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν ἡ κυβέρνησις ἐν ταῖς διαπραγματεύσεσιν αὐτῆς ταῖς σχετιζομέναις πρὸς τὴν φιλολογικὴν ἰδιοκτησίαν.

— Βαθεῖαν αἴσθησιν προξενεῖ ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ Οὐΐλλιαμ Σάρπ, νέος ποιητής, ὅστις ἀνομολογεῖται ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης προωρισμένος νὰ διαδεχθῇ ἐν τῇ ποιήσει καὶ τῇ δόξῃ τὸν Τέννυσον, συνενῶν τὴν καλλιτεχνικὴν λεπτότητα μετὰ τῆς βαθύτητος τοῦ αἰσθήματος. Ἐν τῷ τελευταίῳ ποιήματί του ἡ περιγραφὴ τοῦ ἐξ ἔρωτος θανάτου τῆς Gaspara Stampa, ἀντιπάλου τῆς Ἀρτέμιδος τοῦ Ποατιέ, κρίνεται ἐνάμιλλος τῶν στίχων τῶν μεγαλειτέρων ποιητῶν.

Digitized by Google

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΕΙΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, ἤτοι γενικὸς περιγραφικὸς κατάλογος τῶν ἐν ταῖς ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν βιβλιοθήκαις εὑρισκομένων Ἑλληνικῶν χειρογράφων, καταρτισθεῖσα καὶ συνταχθεῖσα κατ' ἐντολὴν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ὑπὸ Α. Παπαδοπούλου τοῦ Κεραμέως. τόμος Α'. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1884. 8ον σελ. ι'—κ'. 1—44.

[Μεταξὺ τῶν πολυειδῶν δωρεῶν, τὰς ὁποίας καθ' ἑκάστην ἀναγράφει ὁ τύπος, τῶν πλουσίων ὁμογενῶν, ὑπὲρ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, ὑπὲρ ἀνεγέρσεως μνημείων καὶ συστάσεως σχολείων, καὶ ἑτέρων κοινωφελῶν ἱδρυμάτων, ἔντιμον κατέχουσι θέσιν αἱ ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας χορηγούμεναι, αἵτινες δυστυχῶς εἶνε καὶ αἱ ἐλάχισται καὶ σπανιώτεραι. Οὐχ ἧττον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀναγράφονται τοιαῦται, σκοποῦσαι τὴν θεραπείαν ἐπειγούσης ἀνάγκης.

Δωρεᾶς τοιαύτης προϊὸν εἶνε καὶ τὸ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον πόνημα, οὗτινος πρὸ τινος χρόνου ἐξεδόθη τὸ α' τεῦχος τοῦ Α'. τόμου, μετὰ 4 παλαιογραφικῶν πινάκων.

Ὁ φιλόμουσος καὶ φιλόπατρις κ. Θεόδωρος Μαυρογορδᾶτος δι' ἐπιστολῆς του πρὸς τὸν πρόεδρον τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου προσενεγκὼν 600 ὀθωμ. λίρας, ἐζήτησεν ὅπως διὰ τοῦ ποσοῦ τούτου γείνῃ φροντὶς παρὰ τοῦ συλλόγου ν' ἀποσταλῇ εἰδικὸς ἀνὴρ εἰς πάσας τὰς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν Μονάς, καὶ συντάξῃ κατάλογον τῶν ἐν αὐταῖς σωζομένων ἔτι χειρογράφων, δημοσιεύων κατ' ἔτος τὴν εἰσκομιζομένην ὕλην.

Τὴν πραγμάτωσιν τοῦ ἐθνικοῦ τούτου ἔργου ἀναλαβὼν ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος, ἀνέθηκεν αὐτὸ εἰς τὸν κ. Ἀθ. Παπαδόπουλον τὸν Κεραμέα, ὅστις μετὰ ζήλου καὶ εὐδοκιμώτατα καλλιεργεῖ τὰ γράμματα ἐν τῇ δούλῃ. Ἀπεφάσισε δὲ συνάμα ὁ Σύλλογος ἵνα ὁ δημοσιευθησόμενος κατάλογος κληθῇ *Μαυρογορδάτειος βιβλιοθήκη*, καὶ ἐκδίδηται κατὰ τεύχη ἐξ ὀκτὼ τοὐλάχιστον τυπογραφικῶν φύλλων, εἰς τὸ σχῆμα τοῦ περιοδικοῦ τοῦ Συλλόγου. Ἕκαστον δὲ τῶν τευχῶν θέλει περιέχει α') τὴν μέχρι τῆς ἐκτυπώσεως συλλεχθεῖσαν καὶ κοινοποιηθεῖσαν τῷ συλλόγῳ ὕλην, β') πίνακας πανομοιοτύπων γραφῶν ἢ ἀπεικονισμάτων, γ') πίνακα τῶν ἐμπεριεχομένων ἀναλυτικὸν καὶ ἀλφαβητικόν.

Ἔχομεν ἤδη, ὡς εἴπομεν, τὸ α' τεῦχος ὑπ' ὄψιν, ἐν τῷ ὁποίῳ περιέχεται μέρος μόνον τῆς ἐργασίας τοῦ κ. Ἀθ. Παπ. τοῦ Κεραμέως, ἣν ἐξετέλεσεν ἐν Λέσβῳ, ἐπὶ τετράμηνον διαμείνας ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ἧς οἱ κάτοικοι φημίζονται ὡς φιλόβιβλοι. καὶ ἧς αἱ Μοναὶ διέσωσαν πολλὰ χειρόγραφα. Ὁ κ. Κεραμεὺς ἐν ἐκθέσει του πρὸς τὸν πρόεδρον τοῦ Συλλόγου κ. Καλλιάδην, καὶ ἐν τῷ προτασσομένῳ τοῦ καταλόγου τῶν χειρογράφων προλόγῳ, διαλαμβάνει ἱστορικά τινα περὶ τῆς τύχης τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ βιβλιοθηκῶν, διαγράφει δὲ εἶτα τὰ τῆς ἐκδρομῆς αὐτοῦ εἰς τὰς Μονὰς μετὰ συντόμου ἱστορίας αὐτῶν καὶ τοπογραφίας, καὶ κυρίως τῆς Μονῆς Λειμῶνος.

Καθ' ὅλην τὴν διαμονήν του ἐν Λέσβῳ ὁ κ. Κεραμεύς, ἠρίθμησεν, ἐξήτασε καὶ κατέγραψεν ἑλληνικὰ χειρόγραφα 460, χρονολογούμενα ἀπὸ τῆς 9ης ἑκατονταετηρίδος μέχρι τῶν δύο πρώτων δεκαετηρίδων τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος. Περιγράφει δ' ἕκαστον τεῦχος κατὰ τοὺς ὅρους τῆς παλαιογραφικῆς ἐπιστήμης, καταγράφων λεπτομερῶς τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ, ὅταν εἶνε ποικίλης ὕλης, καὶ παραθέτων σημειώσεις βιβλιογραφικάς, βιογραφικὰς τῶν συγγραφέων, χρονολογικάς, ἱστορικάς, ἑρμηνευτικὰς κ.τ.λ.

Ἡ Μαυρογορδάτειος βιβλιοθήκη ἀποπερατουμένη θέλει ἀποτελέσει ἓν τῶν καλλίστων βιβλιογραφικῶν καὶ παλαιογραφικῶν μνημείων τῆς Ἑλληνικῆς γραμματολογίας, οὗτινος ἡ ἀνέγερσις ἐξ ἴσου ἀνήκει εἴς τε τὸν χορηγοῦντα τὴν δαπάνην κ. Θ. Μαυρογορδᾶτον καὶ εἰς τὸν ἐρευνητὴν καὶ συντάκτην κ. Ἀθ. Παπ. Κεραμέα. Ὁ κατάλογος οὗτος, πλὴν τῆς φιλολογικῆς αὐτοῦ ἀξίας καὶ τῆς θέσεως, ἣν θέλει καταλάβει εἰς πᾶσαν φιλολογικὴν ἐργασίαν, θέλει ἀποδώσει τὴν πρέπουσαν ἀξίαν εἰς τὰς πολλαχοῦ τῆς Ἀνατολῆς βιβλιοθήκας, θέλει περιβάλει διὰ μείζονος, ἠθικῆς τοὐλάχιστον, εὐθύνης τοὺς φύλακας αὐτῶν ἀπέναντι τοῦ κόσμου τῶν γραμμάτων, προκαλῶν μείζονα ἐπιτήρησιν τῶν ἁρμοδίων, ἀλλὰ κυρίως θέλει καταστήσει γνωστὸν τί ἐγκρύπτεται ἔτι εἰς αὐτὴν τὴν χώραν, τὴν ἐπὶ αἰῶνας ὁλοκλήρους λεηλατουμένην καὶ ἀπογυμνουμένην τῶν κειμηλίων αὐτῆς. Καὶ ἀναγνωρίζομεν μὲν ὅτι τὰ κειμήλια ταῦτα ἀναρπαζόμενα ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων σοφῶν δὲν τίθενται ὑπὸ τὸ μόδιον, ἀλλά, « ἐξεταζομένου τοῦ πράγματος ὑπὸ ἔποψιν ἐθνικήν, ὡς ὀρθότατα γράφει ἐν τῇ ἐπιστολῇ του ὁ κ. Θ. Μαυρογορδᾶτος, καταφαίνεται ἀνυπολόγιστος ζημία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἀπογυμνουμένου βαθμιαίως τῶν πολυτιμοτέρων αὐτοῦ κειμηλίων, καὶ ἀποστερουμένου πάσης ἐπιστημονικῆς προτεραιότητος, ἥτις τοσοῦτον δοξάζει καὶ μεγαλύνει τὰ ἔθνη.» Σήμερον δὲ ὅτε τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος προέκοψεν ἱκανῶς εἰς τὰ γράμματα, νομίζομεν ὅτι εἶνε καιρὸς διὰ παντοίων τρόπων νὰ παύσῃ ἡ ἀπεμπόλησις ἡ γινομένη τῶν περγαμηνῶν τῆς προγονικῆς σοφίας.

Διὰ ταῦτα ἐκφράζομεν τὴν χαρὰν ἡμῶν ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔργου, ἥτις εἶνε πάντοτε τὸ ἥμισυ τοῦ παντός, καὶ συγχαίρομεν τοὺς ἀναλαβόντας τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ, ἰδίᾳ δὲ τὸν συντάκτην κ. Ἀθαν. Παπαδόπουλον τὸν Κεραμέα, ὁ ὁποῖος ἀνέλαβε τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου μετὰ ζήλου καὶ ἐνθουσιασμοῦ, οὐδενὸς φειδόμενος κόπου, καίτοι ἐργαζόμενος ἐν μέσῳ ἀπείρων δυσκολιῶν, ὅπως συντάξῃ οὐχὶ κατάλογον ἁπλοῦν χειρογράφων καὶ τίτλων, ἀλλ' ἔργον βιβλιογραφικὸν μεγάλης ἀξίας καὶ χρησιμότητος. **Α. Μηλιαράκης.**]

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Ἐξ ἐννέα γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου ἀποτελεῖται ὄνομα, ὅπερ ἔφερον δύο ἐπίσημοι ἄνδρες τῆς ἀρχαιότητος, εἷς στρατηγὸς καὶ εἷς συγγραφεύς. Ἐκ τῶν 9 τούτων γραμμάτων τὰ

7,1,1,7,8,2 σχηματίζουσι τὸ ὄνομα ἀρχαίου τυράννου.
1,7,9,4,2 » » » γνωστοτάτου προγόνου.
1,7,9,2 » » » πελοποννησιακῆς πόλεως.
2,4,1,2,4,7,8, » » » ἐπισ. γυναικὸς τῆς ἀρχαιότ.
7,9,1,2,6,7,2 » » » χώρας εὐρωπαϊκῆς.
1,2,4,8,9 » » » ἀξίωμ. παρὰ τοῖς Τούρκοις.
1,5,3,4,7,4 » λέξιν ἀπαίσιον εἰς πάντα ὑπάλληλον.

Ἐν Πειραιεῖ. Ἀν. Σ. Δ.

2

Ἐν τῷ κατωτέρῳ διστίχῳ νὰ συμπληρωθῶσιν αἱ ἐλλείπουσαι λέξεις ὅπως ἀποτελεσθῇ δημώδης τις παροιμία

† † † † † † κρομμύδι σάπιο
† † † † † † † † † † † καὶ δάκρυο

3

Ζήτησέ με 'ς τοὺς πολέμους· καὶ εἰς τὴν ἀνατολὴν
ἐὰν μόνον μὲ τοὺς πόδας μείνω καὶ τὴν κεφαλήν.

Σ. Κ.

4

Τίνος συγγραφέως Λατίνου εἶνε ὁ περίφημος στίχος « Timeo Danaos et dona ferentes », καὶ κατὰ ποίαν περίστασιν μεταχειρίζεται αὐτόν ;

Δ. Ν.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Ἦτο 11 ἐτῶν.

2

Ποινή

3

```
      Ε
    Ε Υ Α
  Ε Ν Δ Υ Ω
Ε Υ Δ Ο Ξ Ο Σ
  Α Υ Ξ Ω Ν
    Ω Ο Ν
      Σ
```

4

Νικοκρέων, ὁ βασιλεὺς τῆς Κύπρου, τὸν φιλόσοφον Ἀνάξαρχον. Οὗτος, παρακαθήμενος ποτὲ εἰς συμπόσιον τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἐρωτηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ πῶς τοῦ φαίνεται τὸ δεῖπνον, ἀπεκρίθη· «Ὦ βασιλεῦ, ὅλα καλά· ἓν μόνον ἔπρεπε νὰ μᾶς ἔχῃς ἀκόμη, τὴν κεφαλὴν σατράπου τινός», ἐννοῶν τὸν Νικοκρέοντα, πρὸς ὃν διέκειτο ἔχθιστα. Μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου ὁ Ἀνάξαρχος ταξειδεύων ποτὲ κατὰ τὴν Κύπρον προσωρμίσθη ἀκουσίως εἰς τὴν νῆσον, τότε δὲ συλλαβὼν αὐτὸν ὁ Νικοκρέων καὶ βαλὼν εἰς ὅλμον, διέταξε νὰ κτυπῶσιν αὐτὸν διὰ σιδηρῶν κοπάνων. Ἐκεῖνος δὲ μηδεμίαν ἀφήσας κραυγὴν πόνου, λέγεται ὅτι εἶπε τὸ ᾀδόμενον ἐκεῖνο: «Κοπάνιζε ὅσον θέλεις τὸν Ἀναξάρχου θύλακον, τὸν δὲ Ἀνάξαρχον αὐτὸν δὲν εἱμπορεῖς νὰ κοπανίσῃς».

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Ἰουλίου 27 ΑΘΗΝΩΝ **27 Ἰουλίου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματικὴ	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	357.50
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.—	392. 1/2	500	431.50
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	415.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.	250	269.
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200.	250	262.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205.—	250	208.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225.—	250	255.
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.—	100.	100	101.50
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νομ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	329.50

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.... Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.—	1.000	4080.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.—	300	250.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	113.
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000		Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	81.
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	420.
Ἑταιρία Φωταερίου.............. Δρ.	1.200.000	1.200.000		— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου .... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων .... Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.—	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας .. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου.............. Τραπεζικὸν 3μην.	26.
» .... Ὄψεως.... »	26.20
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης..... 3 ἡμ.	104.
» » ...Τραπεζικὸν 3μην.	102 3/4

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	20.65
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανική.......	»	23.75
Αὐστριακὸν Φλωρίον ...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

Παρατηρήσεις

Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ.κ. Δ. Γ. Π. Σμύρνην καὶ Ν. Κ. Σύρον. Ἐλήφθησαν. — κ. Κ. Ἄνδρον. Ἀμφότερα μετεφράσθησαν ἐν παραρτήματι τῆς «Πανδώρας», νομίζομεν δὲ ὅτι εἶνε ἐκδεδομένα καὶ εἰς ἰδιαίτερα τεύχη.—κ. Ι. Σ. Α. Σύρον. Τὸ βιβλίον ἀπεστάλη· Μυθολογίαι ἑλληνικαὶ ὑπάρχουσι δύο, ἡ τοῦ Πανταζῆ, καὶ ἐκτενεστέρα, ἡ τοῦ καθηγητοῦ κ. Π. Ἰασεμίδου.—κ. Μ. Β. Τὸν ἑλληνικὸν μῦθον τοῦ Φιλήμονος καὶ τῆς Βαύκιδος ἐπραγματεύθη κατὰ μίμησιν τοῦ Ὀβιδίου καὶ ὁ Λαφονταῖνος. Καὶ ἐν τῷ ποιήματι αὐτοῦ, ὡς ἐν τῷ τοῦ Λατίνου ποιητοῦ, τὸ εὐτυχὲς ζεῦγος μεταμορφοῦται εἰς δένδρα, περιγράφεται δὲ οὕτω χαριέντως ἡ μεταμόρφωσις αὕτη:

Elle devenait arbre et lui tendait les bras;
il veut lui tendre aussi les siens, et ne peut pas.
Il veut parler, l'écorce a sa langue pressée.
L' un et l' autre se dit adieu de la pensee :
Le corps n'est tantôt plus que feuillage et que bois.
D' etonnement la troupe, ainsi qu' eux, perd la voix.
Même instant, même sort, à leur fin les entraine,
Baucis devient tilleul, Philémon devient chêne.

κ. Χ. Χ. Οὐδὲ σύγκρισιν ἐπιδέχεται πρὸς τὸν πρῶτον: «Ἄλλο γλαύξ, ἄλλο κορώνη φθέγγεται». — κ. κ. Π. Κ. Γ. Σμύρνην, Χ. Σ. Κωνσταντινούπολιν, Ι. Π. Αἴγιον, Ν. Ε. Β. Τούλτσαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — *Πολυπράγμονι.* Τὰ παιγνιόχαρτα εἶνε ἐφεύρεσις τῶν Ἰνδῶν, ἐξ αὐτῶν δὲ τὰ παρέλαβον οἱ Ἄραβες κατὰ τὸν ιϐ' αἰῶνα, καὶ ἐκ τούτων πάλιν τὰ εἰσήγαγον εἰς τὴν Εὐρώπην οἱ Σταυροφόροι τὸν ἀκόλουθον αἰῶνα. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ὑπῆρχον ἐν χρήσει ἄλλα τυχηρὰ παιγνίδια· παρὰ τοῖς Ρωμαίοις δὲ τόσον εἶχεν ἀναπτυχθῆ τὸ πρὸς αὐτὰ πάθος, ὥστε ἐνίοτε ἄνθρωποι ἔπαιζον ὁλόκληρον αὐτῶν τὴν περιουσιαν. Καίτοι δὲ ὑπῆρχον νόμοι ἔκτοτε κατὰ τῶν τυχηρῶν παιγνίων, οὐχ ἧττον καὶ αὐτοὶ οἱ αὐτοκράτορες διὰ τοῦ κακοῦ αὐτῶν παραδείγματος ἐνεθάρρυνον εἰς παράβασιν αὐτῶν. Ὁ Νέρων ἐθεμάτιζε 400,000 σηστερτίων, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ Αὔγουστος ἦτο μανιώδης παίκτης τῶν κύβων, καὶ περὶ αὐτοῦ λέγει ὁ Σουετώνιος ὅτι, ἐν ᾧ οἱ στόλοι του δὶς εἶχον ἡττηθῆ, αὐτὸς ἐξηκολούθει παίζων τοὺς κύβους, ἵνα νικήσῃ τοὐλάχιστον ἅπαξ εἰς τὸ παιγνίδιον· Ὁ Καλλιγούλας παίζων δὲν ἐσυστέλλετο νὰ μεταχειρίζηται ψεύδη, ἐπιορκίας ἢ καὶ φανερὰν κλοπήν· καί ποτε, χάσας σημαντικὴν ποσότητα, προῆλθε τῶν θυρῶν, διέταξε καὶ συνέλαβον δύο πλουσίους πολίτας καὶ ἀπεγύμνωσεν αὐτοὺς πάντων τῶν χρημάτων των. Ὁ Κλαύδιος ἐκύβευεν καὶ ἐποχούμενος ἔτι, ἔγραψε δὲ καὶ βιβλίον περὶ τοῦ κυβεύειν· ὁ Δομιτιανὸς ἤρχιζε τὸ παιγνίδιον ἀπὸ πρωΐας, ὁ δὲ Αἴλιος Βάρος ἔπαιζε παννύχιος. Τὴν τάσιν ταύτην τῶν Ρωμαίων ἡγεμόνων δὲν ἐδίστασαν νὰ στηλιτεύσωσιν πικρῶς ὁ Κικέρων καὶ ὁ Ἰουβενάλης.—κ. Α. Π. Σ. Δοβρᾶν. Περὶ τοῦ πρώτου ἀπηντήσαμεν ὑμῖν ἄλλοτε ἐπαρκῆ. Τῆς λέξεως *ζερβὶ* εἶνε ἄγνωστος ἡ ἐτυμολογία. Εἰς δήλωσιν δὲ τῆς κοινῆς λέξεως *τάρα* καθιερώθη ἐν τῇ νεοελληνικῇ ἡ λέξις *ἀποστάθμισις* ἢ *ἀπόβαρον*. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰ αἰνίγματα.—κ. Σ. Μ. Κωνσταντινούπολιν. Πρῶτος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως κληθεὶς *οἰκουμενικὸς* εἶνε ὁ Ἰωάννης Δ' ὁ ἐπιλεγόμενος Νηστευτής, ἀρχιερατεύσας τῷ 582 ἐπὶ Μαυρικίου. Ὡς πρὸς τοὺς τίτλους οὐδεμίαν ἀφῆκαν ὑπερβολὴν οἱ Βυζαντινοί. Αὐτοὶ εἶχον τὰ *Πανυπερπρωτοσεβαστοϋπέρτατος* καὶ *ὑπερπρωτοπανσεβαστοϋπέρτατος!* καὶ μυρία ἄλλα. — κ. Δ. Ν. Κ. Λάρισσαν. Ἐλήφθη τὸ ἀντίτιμον ἀμφοτέρων. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν εὐμενῆ φροντίδα. — κ. Κ. Π. Ν. Πάτρας. Παρὰ τοῖς ἐνταῦθα βιβλιοπώλαις ὑπάρχει, πωλούμενον ἀντὶ δραχ. 5. — κ. Ι. Δ. Ἐλπίζομεν ἀπὸ τῆς μεθεπομένης Κυριακῆς. Τὸ σταλὲν εὑρέθη ἀτυχῶς ἀκατάλληλον. — κ. Μ. Σ. Πειραιᾶ. Ὁ Ἰούλιος ἦτο κατ' ἀρχὰς ὁ πέμπτος τοῦ ἔτους μὴν (διότι παρὰ Ρωμαίοις τὸ ἔτος ἔκπαλαι ἤρχιζεν ἀπὸ τοῦ Μαρτίου), ὅθεν καὶ ἐκαλεῖτο Quintilis εἴτε Κοϊντίλιος, ἀπὸ τοῦ quinque, ὅπερ λατινιστὶ δηλοῖ *πέντε*. Βραδύτερον ὁ Μάρκος Ἀντώνιος μετωνόμασε τὸν Κοϊντίλιον εἰς Ἰούλιον πρὸς τιμὴν τοῦ Ἰουλίου Καίσαρος, τοῦ καὶ ρυθμιστοῦ τοῦ ρωμαϊκοῦ ἡμερολογίου, ὅστις ἐγεννήθη τῇ 12 τοῦ μηνὸς τούτου. Αὔγουστος δὲ ὠνομάσθη ὁ μήν, ὁ καλούμενος πρότερον *Σεξτίλιος*, ἤτοι ἕκτος, πρὸς τιμὴν τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου.

Digitized by Google

Ἄλλως τε οὐδὲν φυσικώτερον τούτου ἐν Γερμανίᾳ, ὅπου οἱ πρίγκιπες εἶνε συνήθως πτωχοί, καὶ ὅπου αὐτὴ ἡ βασίλισσα Λουΐζα τῆς Πρωσσίας, ὅταν ἦτο μόνον πριγκίπισσα τοῦ Μεκλεμβούργου — Στρέλιτς, κατεσκεύαζε μόνη τὰ διὰ τὸν χορὸν ὑποδήματά της.

Ὅτε, θανόντος τοῦ μεγάλου δουκὸς τῆς Ἔσσης, ὁ πρίγκιψ Λουδοβῖκος κατέλαβε τὸν θρόνον αὐτῆς, ἡ πριγκίπισσα Ἀλίκη ἀνέπτυξεν ἄλλας ἀρετάς. Ἐμφορουμένη τῆς ἰδιαζούσης εἰς τὸ φῦλον αὐτῆς φιλανθρωπίας ἐπεδόθη εἰς τὴν ἀνακούφισιν τῶν πτωχῶν, οὓς ἐπεσκέπτετο ἄγνωστος, καὶ εἰς τὴν ἵδρυσιν φιλανθρωπικῶν ἱδρυμάτων· πεπροικισμένη δ' οὖσα δι' εὐφυΐας καὶ τυχοῦσα ἐπιμεμελημένης παιδεύσεως, εὐχαρίστως διέτριβε καὶ εἰς φιλοσοφικὰς μελέτας, γενομένη ἐν Δαρμστάτῃ ἡ φίλη καὶ προστάτις τοῦ δόκτορος Στράους. Ἀλλὰ τῷ 1878 θύελλα ἰσχυρὰ ἐνέσκηψεν ἐπὶ τοῦ ἡγεμονικοῦ αὐτῆς οἴκου. Ὁ μέγας δοὺξ σύζυγός της καὶ ὅλα αὐτῆς τὰ τέκνα προσεβλήθησαν συγχρόνως ὑπὸ διφθερίτιδος. Ἡ φιλόστοργος ἡγεμονὶς μετεβλήθη τότε εἰς ἁπλῆν νοσοκόμον, ἥτις ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸν ἄλλον μεταβαίνουσα ἐνοσήλευε πάντας, καὶ κατώρθωσε νὰ σώσῃ πάντας διὰ τῶν τρυφερῶν αὐτῆς φροντίδων, πλὴν τῆς νεωτάτης πριγκιπίσσης Μαίης, ἣν ἀπεκάλει *ἡλιακήν ἀκτῖνά της*, καὶ ἥτις ἀπέθανεν εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς. Καταβληθεῖσα ὑπὸ τοῦ καμάτου καὶ τῆς θλίψεως ἡ ἡγεμονὶς ἐστήριξεν ἡμέραν τινὰ τὴν κεφαλὴν εἰς τὸ προσκεφάλαιον τοῦ συζύγου της, ἐξ οὗ προσεβλήθη ὑπὸ τῆς ἀσθενείας καὶ ἀπέθανε σχεδὸν ἀμέσως μετὰ τὸ τέκνον της. Ἦτο τότε ἡλικίας 35 ἐτῶν.

Τοιοῦτον ἐν συνόψει τὸ περιεχόμενον τοῦ βιβλίου· ἅμα ἐκδοθὲν ἐγένετο ἀνάρπαστον ἐν Λονδίνῳ, τοῦθ' ὅπερ καταδεικνύει τὸ ἐνδιαφέρον, ὅπερ οἱ Ἄγγλοι διατρέφουσι πρὸς πᾶν ὅ,τι ἀναφέρεται εἰς τὴν βασιλικὴν αὐτῶν οἰκογένειαν. Ἡ ἔκδοσις αὐτοῦ μαρτυρεῖ πρὸς τούτοις ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν οἱ βασιλεύοντες ἤρχισαν αἰσθανόμενοι πόθον τινὰ νὰ ἐπικοινωνήσωσι διὰ τοῦ μέσου τῆς δημοσιότητος πρὸς τὰ πλήθη. Ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια τῆς Ἀγγλίας δὲν εἶνε ἡ μόνη, ἥτις θέτει εἰς κίνησιν τὸ τυπογραφικὸν πιεστήριον. Πλὴν τῶν Ὀρλεανιδῶν πριγκίπων καὶ τῆς βοναπαρτικῆς οἰκογενείας, καὶ ἄλλοι ἡγεμόνες ἀφ' ἱκανοῦ χρόνου πειρῶνται νὰ κρατήσωσι κάλαμον συγγραφέως, ὡς ὁ βασιλεὺς δὸν Λουῒζ τῆς Πορτογαλλίας, ἡ βασίλισσα τῆς Ῥουμανίας· οὐκ ὀλίγοι δ' αὐτῶν εἰσὶ καὶ τῶν Μουσῶν θιασῶται.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Θεσμολόγιον τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως, συνταχθὲν καὶ ἐκδοθὲν ἐγκρίσει τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημ. Ἐκπαιδεύσεως Ὑπουργείου ὑπὸ Γεωργίου Βενθύλου, γραμματέως Α' τάξεως τοῦ αὐτοῦ Ὑπουργείου ἐν τῷ τμήματι τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως. 1833—1883. Ἐν Ἀθήναις, παρὰ τῷ ἐκδότῃ Σ. Κ. Βλαστῷ, ἐν ὁδῷ Ἑρμοῦ, 63. 1884. 8ον σελ. ζ'—468. Τιμᾶται δραχμῶν 8. [Ὁ ἐκδότης τοῦ βιβλίου τούτου κ. Γ. Βενθύλος εἰργάσθη μεθ' ὅλης τῆς δυνατῆς προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας εἰς τὴν συναρμολόγησιν καὶ μεθοδικὴν διάταξιν τῆς ὕλης· διῄρεσε δὲ τὸ βιβλίον εἰς μέρη τέσσαρα, καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ περιέλαβε πάντας τοὺς νόμους κατὰ τὴν χρονολογικὴν σειρὰν τῆς ἐκδόσεώς των, προτάξας ἐν τῇ ἀρχῇ κατάλογον χρονολογικὸν τῶν διατελεσάντων ὑπουργῶν ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως καὶ τῶν διευθυντῶν τῶν δημοτικῶν σχολείων ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ βασιλείου μέχρι σήμερον, ἐν δὲ τῷ β' μέρει τὰ Βασιλικὰ διατάγματα, ἐπίσης κατὰ χρονολογικὴν σειράν, ἐν τῷ γ' τὰς Ἐγκυκλίους ὁδηγίας διαιρέσας αὐτὰς εἰς 24 τμήματα, κατ' ἀντικείμενον, ἐν δὲ τῷ δ' τὰ καταστατικὰ τοῦ διδασκαλικοῦ μετοχικοῦ ταμείου καὶ τοῦ μετοχικοῦ τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων, ἅτινα εἰσὶ λίαν χρήσιμα εἰς τοὺς δημοδιδασκάλους, καθ' ὅσον οἱ πλεῖστοι τούτων διατελοῦσι μέτοχοι τῶν εὐεργετικῶν τούτων ταμιευτηρίων. Οὕτω δὲ παρέχει εἰς τοὺς δημοδιδασκάλους ἀναγκαιότατον βιβλίον πρὸς γνῶσιν τῶν κειμένων νομοθετημάτων τῶν ἀναγομένων εἰς τὸν κλάδον αὐτῶν, διαφωτίζον αὐτοὺς εἰς ἀνελλιπῆ ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν, χρησιμώτατον δὲ καὶ εἰς τοὺς θέλοντας νὰ μελετήσωσι τὰ τῆς Δημοτικῆς παρ' ἡμῖν Ἐκπαιδεύσεως].

Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς σχολείοις καὶ παρθεναγωγείοις μαθητευομένων μετὰ σημειώσεων. Ὑπὸ Γεωργίου Α. Παπαβασιλείου, καθηγητοῦ τοῦ Γ' ἐν Ἀθήναις Γυμνασίου. Ἔκδοσις δευτέρα ἐπὶ τὸ βέλτιον διεσκευασμένη. Ἐν Ἀθήναις, παρὰ τῷ ἐκδότῃ Σ. Κ. Βλαστῷ, ἐν ὁδῷ Ἑρμοῦ, 63. 1884, 8ον, σελ. 220. Τιμᾶται δραχ. 1,50.

Waldverhältnisse Griechenlands von Nikolaus A. Chloros, Griechischer general—Forst—Inspektor aus Athen. München 1884. σ. 45. [Οὕτως ἐπιγράφεται φυλλάδιον ἐκδοθὲν ἐν Μονάχῳ ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Α. Χλωροῦ, γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν δασῶν ἐν Ἑλλάδι πραγματευόμενον «Περὶ τῶν συνθηκῶν ὑφ' ἃς διατελοῦσι τὰ δάση τῆς Ἑλλάδος». — Μετὰ βραχεῖαν περιγραφὴν τῆς ἐκτάσεως, τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ ἐδάφους τῆς Ἑλλάδος, ἕπονται γενικά τινα περὶ τῶν γεωλογικῶν διαπλάσεων, ὑφ' ἃς ὑπάγεται ἡ Ἑλλὰς καὶ περὶ τῆς ποιότητος τοῦ ἐδάφους, πλείονα δὲ περὶ τοῦ ἐπικρατοῦντος κλίματος. Εἶτα ὁ κ. Χλωρὸς καταλέγει ἅπαντα τὰ εἴδη τῶν δένδρων καὶ θάμνων τῶν ἀποτελούντων τὰ δάση τῆς Ἑλλάδος μετὰ βραχείας αὐτῶν περιγραφῆς καὶ παραθέσεως τοῦ ὕψους, ἐφ' οὗ φύονται, τῆς ἐκτάσεως καὶ τῆς χρησιμότητος αὐτῶν, ἐν τέλει δὲ παραθέτει στατιστικὰς πληροφορίας, ὅσῳ ἦτο τοῦτο δυνατόν, μὴ γενομένης ἐν Ἑλλάδι μέχρι τοῦδε σπουδαίας στατιστικῆς ἐργασίας πρὸς τοῦτο, περὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν δασῶν καὶ περὶ τῆς διανομῆς αὐτῶν. Ἕνεκα τούτου καὶ οἱ ἀριθμοὶ εἶνε κατὰ προσέγγισιν, ὅπως καὶ εἰς τὸ ἑπόμενον τελευταῖον κεφάλαιον, ὅπερ ἀφιεροῦται εἰς ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ ἰσχύοντος δασονομικοῦ ὀργανισμοῦ, οὗτινος καταδεικνύει τὰ ἐλαττώματα].

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Χιλιάδες εἴμεθ' ἀδελφοὶ καὶ μικροκαμωμένοι,
πλὴν ποία τύχη ἄσπλαγχνος, σκληρὰ μᾶς περιμένει!
Μᾶς παίρνουν καὶ μᾶς ῥίχνουνε ἀσπλάγχνως καὶ μᾶς θάπτουν
καὶ τὰ ψυχρά μας μνήματα τέσσαρες ἅμα σκάπτουν.
Δύο τραβοῦνε ἀπ' ἐμπρός, ἄλλος τὸ μνῆμ' ἀνοίγει,
ἐνῷ ἀπ' ὀπίσ' ὁ τέταρτος τοὺς τρεῖς μαζὶ ὡδήγει.
Ἐκεῖθεν ἀνεστήθημεν καὶ μάθε, φίλε, πῶς
ἀπὸ ἑκάστου μνήματος πολλοὶ ἀντὶ ἑνός,
κ' ἐπάνω εἰς τὰ μνήματα ηὐξήθημεν μαζί,
μὲ κεφαλὴν δασύτριχον κι' εὐθυτενὲς κορμί.
Πλὴν φεῦ! τὴν εὐτυχίαν μας ἐχθροί μας τὴν φθονοῦσι,
κι' ἀγῶνα ἐναντίον μας ὀλέθριον κινοῦσι.
Ἂν καὶ μυριαπλάσιοι αὐτῶν δὲν εἰμποροῦμεν
εἰς τὸ ὀξύ των φάσγανον ποσῶς ν' ἀντισταθοῦμεν·
ἀλλὰ—καὶ τί παράξενον! μᾶς κόπτουν καὶ μᾶς σφάζουν
ἀπὸ τοὺς πόδας, καὶ νεκροὺς ὁμάδας μᾶς συνάζουν!

Ἐν Δοβρᾷ — Α. Π. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΣ

2

Πόθεν παρήχθη ἡ λέξις *ἁρματωλός*;

4

ΓΑ—ΒΘΣ—ΛΕ—ΑΙ—ΡΩ—ΤΡΙ—ΤΣΑ—ΜΑΙ—ΣΤΟΣ—
ΝΑ—ΛΔ—ΞΑ—ΝΑ—ΚΑΡ—ΛΙΣ—ΙΙ—ΝΗ—ΡΑ—ΡΥ·
ΝΙ—ΧΑΙ—ΑΛ—ΡΙΝ—ΒΟ—ΜΕ—ΤΣΑ—ΚΑ—ΚΑ—
ΟΝ—ΤΥΡ—ΚΘ—ΚΟ—ΡΙΣ—ΠΟ—ΘΟΣ—ΔΙ.

Αἱ ἀνωτέρω τριακονταὲξ συλλαβαὶ νὰ συναφθῶσιν ἀνὰ τρεῖς οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελέσωσι δώδεκα τρισύλλαβα ὀνόματα γνωστῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Παυσανίας, ὁ στρατηγὸς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ ὁ περίφημος περιηγητής. Ἱππίας, πίσσα, Πῖσα, Ἀσπασία, Ἱσπανία, πασᾶς, παῦσις.

2

Πεθερὰ κρομμύδι σάπιο,
κάθε δαγκανιὰ καὶ δάκρυο.

3

Ἥρως—ἠώς.

4

Ὁ στίχος εἶνε τοῦ Βιργιλίου· ἀπαγγέλλει δ' αὐτὸν ὁ ἱερεὺς Λαοκόων ὅπως μεταπείσῃ τοὺς Τρῶας θέλοντας νὰ εἰσαγάγωσιν ἐντὸς τῶν τειχῶν των τὸν περίφημον Δούρειον ἵππον, ὃν οἱ Ἕλληνες εἶχον καταλίπει ἀναχωροῦντες ἔξωθεν τῆς Τροίας.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Αὐγούστου 3 — ΑΘΗΝΩΝ — 3 Αὐγούστου 1884

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	Ὁμολ. ἰξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δικεμ.	25. —	373.	500	361.
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δικ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30. —	392. 1/2	500	432.
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30. —	405. —	500	415.50
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200. —	250	269.
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20. —	200. —	250	263.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15. —	205. —	250	208.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20. —	225. —	250	254.
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.	100.	100	101.50
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νομ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	330.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.... Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.	1.000	4.045.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21. —	300	250.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως.... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	111.
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000		Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	80.50
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	415.
Ἑταιρία Φωταερίου.............. Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου....... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7. —	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων........ Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7. —	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας.. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16. —	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ	
Λονδίνου.............. Τραπεζικὸν 3μην.	26.
» .... Ὄψεως.... »	26.20
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης...... 8 ἡμ.	104.
» » ...Τραπεζικὸν 3μην.	102 3/4

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ		
Εἰκοσάφραγκον.........	Φράγκα	20.65
Λίρα Στερλίνα.........	»	
Λίρα Ὀθωμανική.......	»	23.70
Αὐστριακὸν Φλωρίον...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

Παρατηρήσεις

Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Ἐκ παραδρομῆς ὅλως ἀκουσίας εἶχε διακοπῆ ἡ πρὸς τὸν κ. Α. Χ. Κ. ἀποστολή. Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἀπεστάλησαν αὐτῷ πάντα τὰ καθυστερήσαντα, ὡς καὶ τὰ τοῦ κ. Γ. Θ. Ρ. πρὸς ὃν ἡ ἀποστολὴ γενήσεται τοῦ λοιποῦ κατὰ τὴν ὑμετέραν παραγγελίαν. *Ἀναγνωστρίᾳ τῆς «Ἑστίας».* Ἡ προσπάθεια τῶν γυναικῶν τοῦ νὰ ἔχωσιν ὅσον δυνατὸν μικρότερον τὸν πόδα ἐπεκράτησεν ἐν Κίνᾳ ἐκ τῶν χρόνων τοῦ τυραννικοῦ Αὐτοκράτορος Λι-ούφ, ὅστις ἐπιβαλὼν εἰς τὴν εὐνοουμένην αὐτοῦ γυναῖκα νὰ σμικρύνῃ διὰ τῆς βίας τὸν πόδα της, διέταξε κατόπιν ἵνα μιμῶνται αὐτὴν καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι γυναῖκες καὶ νεάνιδες. Καὶ παρὰ μὲν ταῖς μικραῖς κόραις τὸ πρᾶγμα ὡς ἐννοεῖται δὲν ἦτο τόσῳ ἐπώδυνον, ἀλλὰ εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας ἤδη γυναῖκας τὸ μαρτύριον ἀπέβη τόσον ὀδυνηρόν, προκαλέσαν τόσας φλογώσεις καὶ ἐξελκώσεις καὶ πόνους ἀφορήτους, ὥστε χιλιάδες αὐτῶν ἐπροτίμησαν αἱ μὲν νὰ δηλητηριασθῶσιν, ἄλλαι νὰ ἀπαγχονισθῶσι καὶ ἄλλαι ἄλλως νὰ ἀποθάνωσι παρὰ νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὴν φρικώδη βάσανον τῆς σμικρύνσεως τοῦ ποδός. Καὶ ὅμως τὸ βαρβαρικὸν καὶ μωρὸν ἔθιμον ἐπεκράτησεν ἔκτοτε· ὅ,τι δ' ἐν ἀρχῇ ἐθεωρήθη τυραννία ἀφόρητος ἐν Κίνᾳ σήμερον ἐν ὅλῃ τῇ Εὐρώπῃ—ἄνευ κἂν τῆς βίας οὐδενὸς Αὐτοκράτορος—ἐπιβάλλουσιν εἰς ἑαυτοὺς καὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες αὐθορμήτως, κομψότητα καὶ κάλλος ἐκ τῶν ποδῶν ἀντλοῦντες. — κ. Χ. Κ. Ἐπιμονή, ἀξία καλλιτέρας ὑποθέσεως. Σᾶς ἐπαναλαμβάνομεν, εἶνε ἀδύνατον. — κ. Ζ' Ἀτυχῶς οὔτε οἱ στίχοι οὔτε τὸ πεζόν. — κ. Ν. Δ. Κεφαλληνίαν. Ἅπαντες οἱ τόμοι καὶ τὰ δύο βιβλία παρεδόθησαν τῷ κ. Ι. Ν., ἤρξατο δὲ καὶ ἡ πρὸς τὸν κ. Μ. Π. ἀποστολή. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. *Παρατηρητῇ.* Αἱ ἐν τῇ πολιτικῇ ἐπιτυχίαι κατορθοῦνται μᾶλλον διὰ τῆς ὑπομονῆς παρὰ διὰ τῆς ἱκανότητος, μᾶλλον διὰ τοῦ χαρακτῆρος, παρὰ τῆς ἀγχινοίας. Ἡμέραν τινὰ ἐνώπιον τοῦ περιφήμου Πὶτ συνεζητεῖτο τὸ ζήτημα ὁποία εἶνε ἡ ἰδιότης, ἣν πρέπει νὰ ἔχῃ ἀναγκαίως ὁ ὑπουργός. *Ἡ εὐγλωττία*, εἶπεν ὁ εἷς· *ἡ μάθησις*, εἶπεν ἄλλος, *ἡ φιλεργία*, ἀπήντησε τρίτος.—«Ὄχι, εἶπεν ὁ Πὶτ, *ἡ ὑπομονή*»· ὡς πρὸς τὴν ἀρετὴν δὲ ταύτην καὶ ὁ ἴδιος πάντων ὑπερεῖχε. —κκ. Ι. Σ. Θεσσαλονίκην, καὶ Μ. Δ. Ζάκυνθον. Ἐλήφθησαν.—Κ^αν Ε. Π. Κ. Σύρον. Ἐλήφθη ἡ δέουσα φροντὶς καὶ τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα θέλομεν τὰ ἀποστείλει καθ' ὃν τρόπον σημειόνετε ἡμῖν.—*Προμηθεῖ.* Ἕνα καὶ δύο μόνον; Φαντασθῆτε ὅτι εἰς τὴν γαλλικὴν Ἀκαδημίαν τῆς ἰατρικῆς ὑπεβλήθησαν ὄχι ὀλιγώτερα τῶν 237 ὡς ἀποτελεσματικὰ κατὰ τῆς χολέρας, καὶ μεταξὺ αὐτῶν τὰ μᾶλλον ἀλλόκοτα ἀληθῶς, ὡς τὸ πετρέλαιον, ἡ *μουστάρδα*, τὸ σκόροδον, λουτρὰ δι' οὐρίνης, δι' οἴνου τῆς κίνας, οἴνου τῆς Μαλάγας, ἐν ᾧ νὰ διαλυθῇ ἐπὶ 24 ὥρας νωπότατον ᾠὸν κτλ. Πάντα ὅμως, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Vulpian, εἶνε ἀνάξια καὶ τῆς ἐλαχίστης προσοχῆς.—*Φίλῳ Μ'* Περιμένομεν καὶ τὸ συμπλήρωμα· τότε μόνον θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀποφανθῶμεν.—κ. Φ. Ι. Δ Σμύρνην. Λεπτομερῆ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—κ. Χ'. Ἂν ἦτο δυνατόν! Ἀλλαχοῦ ἐν τούτοις βαίνουσι καὶ περαιτέρω. Οὕτω ἱσπανική τις ἐφημερὶς ἐν ὁμοίᾳ ἐποχῇ ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῆς στήλῃ τὰ ἑπόμενα «Ἕνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ καύσωνος τοῦ ἐπικρατοῦντος αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἐκρίναμεν ὅτι εἰς τοὺς συνδρομητάς μας θὰ εἶνε ἐπίσης δυσάρεστον νὰ ἀναγινώσκωσι τὴν ἐφημερίδα μας ὅσον εἶνε καὶ εἰς ἡμᾶς νὰ τὴν γράφωμεν. Διὰ τοῦτο καλὸν ἐθεωρήσαμεν νὰ διακόψωμεν τὴν δημοσίευσιν, μέχρις οὗ ὁ καιρὸς γείνῃ δροσερώτερος!» Καὶ ταῦτα μὲν ἐκεῖ· τίς ὅμως ἐδῶ θὰ εἰμποροῦσε νὰ ὑποβληθῇ εἰς πνευματικὴν ἀσιτίαν τοιαύτην, ὅπου οἱ πλεῖστοι θὰ ἐπροτίμων νὰ στερηθῶσι τοῦ ἐπιουσίου, ὄχι ὅμως καὶ τῆς ἐπιουσίου ἐφημερίδος! — κ. Κ. Γ. Κ. Νικολάεφ. Ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. — κκ. Τ. Μ. Κ. Κωνσταντινούπολιν καὶ Κ. Π. Γαύρτον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — *Μαρτυρήσαντι.* Μήπως δὲν ἐγράφησαν τόσα παρὰ τῶν ἐφημερίδων; Ἀλλ' οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν ὑπηρεσίαν φαίνεται ὅτι ἐννοοῦν τὴν *καραντίναν* ὡς τὴν ὁρίζει εἰς τὰ *Κορακιστικά* του ὁ Νερουλός, κατὰ τὴν κυρίαν σημασίαν τῆς λέξεως, τεσσαρακοστὴν δηλαδὴ ἢ νηστείαν. Καλὰ πάλιν ὅπου δὲν ἐπιμένουν καὶ εἰς τὸν ἀριθμόν! — κ. Π. Β. Ζυρίχην. Ἡ διεύθυνσίς του: Behrenstrasse, 60. Berlin, W. — κ. Σ. Γ. Π. Ζαχάλην. Ἐγένετο συνῳδὰ τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ. — κ. Γ. Ι. Π. Βῶλον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν πλὴν ἑνός, ἐξαντληθέντος ἀτυχῶς.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

(3 Αὐγούστου (Παρασκευὴ) 1884)

Ἡ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου συστᾶσα ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κ. κ. Ρονδέλ, Σούλη καὶ Bailly ἵνα γνωμοδοτήσῃ περὶ προσωρινῆς προφυλάξεως τῶν ἀνακτόρων ἀπὸ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν, μεταβᾶσα ἐπὶ τόπου καὶ ἐξετάσασα τὴν κατάστασιν αὐτῶν ἐγνωμάτευσε νὰ κατασκευασθῇ προσωρινὴ στέγη πρὸς ἀποτροπὴν τῆς εἰσροῆς τῶν ὑδάτων· διὰ τὸ ἔργον τοῦτο δαπανηθήσονται περὶ τὰς 20,000 δραχμῶν. Πρὸς τούτοις ἀπεφασίσθη ἡ νέα στέγη νὰ γείνῃ σιδηρᾶ καὶ πρὸς τοῦτο προσκληθήσεται ἐκ Γαλλίας ἀντιπρόσωπος καταστήματος διὰ νὰ γείνῃ ἔναρξις τοῦ ἔργου ταχέως. — Διὰ τὴν προσωρινὴν στέγασιν τοῦ ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς ἀποστεγασθέντος μέρους τῶν ἀνακτόρων, ἐχορηγήθη διὰ β. διατάγματος ἔκτακτος πίστωσις ἐκ δραχ. 20,000. — Διετάχθησαν οἱ ὑγειονομικοὶ ἰατροὶ ἵνα τακτικῶς καθεκάστην ἐπισκέπτωνται τοὺς ἐν τοῖς λοιμοκαθαρτηρίοις καθαριζομένους, πληροφορῶσι δὲ τὸ ὑπουργεῖον περὶ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν. Ἐν Δήλῳ δραστηρίως ἐπιδιώκεται ἡ ἀποπεράτωσις τῆς ἀποβάθρας, ηὐρύνθη ἀρκούντως καὶ τὸ ὑπάρχον φρέαρ, καταβάλλονται δὲ προσπάθειαι πρὸς εὕρεσιν καὶ ἄλλου ὕδατος. Διάφορα ἀντικείμενα χρήσιμα δι' ὕπνον παρηγγέλθησαν καὶ διὰ τὸ λοιμοκαθαρτήριον τοῦ Ἁγ. Γεωργίου. — Κατετέθη προχθὲς ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ Δρομοκαϊτείου φρενοκομείου, φέρων ἐγκεχαραγμένην τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν: «*Βασιλεύοντος ἐν Ἑλλάδι Γεωργίου Α', μηνὸς ἰουλίου ΚΕ' τοῦ ἔτους ΑΩΠΔ, ἐτέθη ὁ θεμέλιος ὅδε λίθος φρενοκομείου* **Ζωρζῆ καὶ Ταρσῆς Δρομοκαΐτου**. Ἐχορηγήθη ἡ ὅλη δαπάνη ὑπὸ Ζωρζῆ Δρομοκαΐτου, Χίου, τὸ δὲ γήπεδον παρεχωρήθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, προεδρεύοντος τοῦ ὑπουργείου Χαριλάου Τρικούπη. Ἐπεμελοῦντο δὲ τοῦ ἔργου οἱ ἐκ διαθήκης τοῦ ἱδρυτοῦ ἐπίτροποι Ἰω. Βοῦρος, ἰατρός, Μάρκος Ρενιέρης, Ἐμμ. Χαρίλαος καὶ Ἰω. Χωρέμης». — Τὸ οἰκοδόμημα τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀνεγειρομένου ἀρχαιολογικοῦ μουσείου, ὡς γνωστόν, δαπάναις τοῦ γενναιοπαρόχου κ. Ἀνδρέου Συγγροῦ, ἐπερατώθη ἤδη καὶ ὁσονούπω ἄρχεται ἡ ἐσωτερικὴ διασκευὴ αὐτοῦ. — Ἐλαττωθεισῶν τῶν τιμῶν τοῦ σιδηροδρόμου μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Ἐλευσῖνος καὶ τῶν μεσολαβούντων σταθμῶν, ηὔξησεν ἡ κίνησις μεταξὺ τῶν δύο κεντρικῶν σταθμῶν καὶ τῶν χωρίων Καλυβίων, Νέων καὶ Παλαιῶν Λιοσίων. Συγχρόνως αἱ ἐργασίαι τῆς ἐπιστρώσεως σιδηρῶν τροχιῶν προχωροῦσι πρὸς τὰ Μέγαρα καὶ ὅσον οὔπω περατωθήσεται ὁλόκληρον τὸ περὶ τὸν ἅγιον Νικόλαον τμῆμα. Ὑποτίθεται ὅτι μέχρι τῶν μέσων τοῦ προσεχοῦς Σεπτεμβρίου θὰ παραδοθῇ εἰς κοινὴν χρῆσιν καὶ τὸ μέχρι Μεγάρων τμῆμα. — Ἀνεχώρησεν εἰς Χίον, ἀποσταλεὶς ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου πρὸς ἐξέτασιν τῆς ἀναφανείσης εἰς τὰς ἐκεῖ ἀμπέλους ἀσθενείας, ἣν ὡς φυλλοξήραν διεμήνυσαν, ὁ κ. Σπυρίδων Μηλιαράκης, επιμελητὴς τοῦ βοτανικοῦ μουσείου. — Διὰ βασιλικοῦ διατάγματος ἐνεκρίθη ἡ γενομένη κατὰ διαταγὴν τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργείου παραχώρησις τῇ εταιρίᾳ τῆς διορύξεως τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου τῆς ἀπὸ τῆς μιᾶς θαλάσσης μέχρι τῆς ἄλλης, ὅπου θὰ ἀπολήξωσι τὰ δύο στόμια τῆς διώρυγος, ἐκτάσεως γαιῶν, ἐχούσης μέσον πλάτος μέτρων 132, ὧν 110 θέλουσι καταλάβει αἱ παρειαὶ τῆς διώρυγος καὶ αἱ ἑκατέρωθεν ὁδοί, 22 δ' ὁ πυθμὴν τῆς διώρυγος.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ροδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

Τιμᾶται φράγκων 4.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς *Ἑστίας* ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐσωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένων φρ. 1,20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δραχ. 2,50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπτὰ 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπτὰ 80.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ

ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ

ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΑΜΟΡΓΟΣ

ΜΕΘ ΕΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ

Ἐν Ἀθήναις 1884

Ἡ προκειμένη περὶ Ἀμοργοῦ μονογραφία ἐξεδόθη εἰς μόνον 250 ἀντίτυπα, ἅτινα πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πρὸς δραχ. 3 ἕκαστον, μετὰ ταχυδρομικῶν δὲ 3,20.

ΕΝ ΤΩ ΓΡΑΦΕΙΩ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΕΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ

ΑΡΙΣΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ, ΕΙΣ ΤΙΜΑΣ ΜΕΤΡΙΑΣ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11.

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΠΟ 23 ΙΟΥΝΙΟΥ 1884 ΒΑΣ. ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Ἐκδίδονται προσεχῶς εἰς τόμους τρεῖς μετὰ προλόγου καὶ πολλῶν βιογραφικῶν καὶ διασαφητικῶν σημειώσεων καὶ χρησίμων ὁδηγιῶν ὑπὸ *Γ. Δροσίνη* καὶ *Γ. Κασδόνη*.

Ὁ Α' τόμος περιέχει τὰ διὰ τὴν Α' τάξιν ὁρισθέντα ἀποσπάσματα ἐκ νεωτέρων Ἑλλήνων λογογράφων καὶ ποιητῶν.

Ὁ Β' τὰ διὰ τὴν β' τάξιν καὶ ὁ Γ' τὰ διὰ τὴν γ' τάξιν τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου.

Ἡ ἔκδοσις γενήσεται ἐπιμελῶς ἐπὶ καλοῦ χάρτου μετὰ πάσης τυπογραφικῆς φιλοκαλίας.

Τὰ βιβλία ἔσονται ἕτοιμα ἐντὸς τοῦ ἀρξαμένου μηνός.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 850.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1884 Αὐγούστου 3 — 3 Αὐγούστου 1884

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.—	373.—	500	361.
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.—	392.12	500	432.
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.—	405.—	500	415.50
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.—	250	269.
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.—	200.—	250	263.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.—	205.—	250	208.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.—	225.—	250	254.
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.—	100.	100	101.50
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	330.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.... Δρ. πα.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.	1.000	4.045.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.	300	250.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως.... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	111.
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000		1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000		Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	80.50
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	415.
Ἑταιρία Φωταερίου.............. Δρ.	1.200.000	1.200.000		— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου .... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.—	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων .... Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας .. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.—	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου..............	Τραπεζικὸν 3μην.	26.
»	Ὄψεως.... »	26.20
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης......	8 ἡμ.	104.
» » ...	Τραπεζικὸν 3μην.	102 3/4

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	20.65
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανική......	»	23.70
Αὐστριακὸν Φλωρίον ...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

Παρατηρήσεις

Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Ἐκ παραδρομῆς ὅλως ἀκουσίας εἶχε διακοπῆ ἡ πρὸς τὸν κ. Α. Χ. Κ. ἀποστολή. Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἀπεστάλησαν αὐτῷ πάντα τὰ καθυστερήσαντα, ὡς καὶ τὰ τοῦ κ. Γ. Θ. Ρ. πρὸς ὃν ἡ ἀποστολὴ γενήσεται τοῦ λοιποῦ κατὰ τὴν ὑμετέραν παραγγελίαν. *Ἀναγνωστρίᾳ τῆς «Ἑστίας»*. Ἡ προσπάθεια τῶν γυναικῶν τοῦ νὰ ἔχωσιν ὅσον δυνατὸν μικρότερον τὸν πόδα ἐπεκράτησεν ἐν Κίνᾳ ἐκ τῶν χρόνων τοῦ τυραννικοῦ Αὐτοκράτορος Λι-ούφ, ὅστις ἐπιβαλὼν εἰς τὴν εὐνοουμένην αὐτοῦ γυναῖκα νὰ σμικρύνῃ διὰ τῆς βίας τὸν πόδα της: διέταξε κατόπιν ἵνα μιμῶνται αὐτὴν καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι γυναῖκες καὶ νεάνιδες. Καὶ παρὰ μὲν ταῖς μικραῖς κόραις τὸ πρᾶγμα ὡς ἐννοεῖται δὲν ἦτο τόσῳ ἐπώδυνον, ἀλλὰ εἰς τὰς ἀνεπτυγμένας ἤδη γυναῖκας τὸ μαρτύριον ἀπέβη τόσον ὀδυνηρόν, προκαλέσαν τόσας φλογώσεις καὶ ἐξελκώσεις καὶ πόνους ἀφορήτους, ὥστε χιλιάδες αὐτῶν ἐπροτίμησαν αἱ μὲν νὰ δηλητηριασθῶσιν, ἄλλαι νὰ ἀπαγχονισθῶσι καὶ ἄλλαι ἄλλως νὰ ἀποθάνωσι παρὰ νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὴν φρικώδη βάσανον τῆς σμικρύνσεως τοῦ ποδός Καὶ ὅμως τὸ βαρβαρικὸν καὶ μωρὸν ἔθιμον ἐπεκράτησεν ἔκτοτε· ὅ,τι δ' ἐν ἀρχῇ ἐθεωρήθη τυραννία ἀφόρητος ἐν Κίνᾳ σήμερον ἐν ὅλῃ τῇ Εὐρώπῃ—ἄνευ κἂν τῆς βίας οὐδενὸς Αὐτοκράτορος—ἐπιβάλλουσιν εἰς ἑαυτοὺς καὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες αὐθορμήτως, κομψότητα καὶ κάλλος ἐκ τῶν ποδῶν ἀντλοῦντες. — κ. Χ. Κ. Ἐπιμονή, ἀξία καλλιτέρας ὑποθέσεως. Σᾶς ἐπαναλαμβάνομεν, εἶνε ἀδύνατον. — κ. Ζ' Ἀτυχῶς οὔτε οἱ στίχοι οὔτε τὸ πεζόν. — κ. Ν. Δ. Κεφαλληνίαν. Ἅπαντες οἱ τόμοι καὶ τὰ δύο βιβλία παρεδόθησαν τῷ κ. Ι. Ν., ἤρξατο δὲ καὶ ἡ πρὸς τὸν κ. Μ. Π. ἀποστολή. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. *Παρατηρητῇ*. Αἱ ἐν τῇ πολιτικῇ ἐπιτυχίαι κατορθοῦνται μᾶλλον διὰ τῆς ὑπομονῆς παρὰ διὰ τῆς ἱκανότητος, μᾶλλον διὰ τοῦ χαρακτῆρος, παρὰ τῆς ἀγχινοίας. Ἡμέραν τινὰ ἐνώπιον τοῦ περιφήμου Πὶτ συνεζητεῖτο τὸ ζήτημα ὁποία εἶνε ἡ ἰδιότης, ἣν πρέπει νὰ ἔχῃ ἀναγκαίως ὁ ὑπουργός. *Ἡ εὐγλωττία*, εἶπεν ὁ εἷς· ἡ *μάθησις*, εἶπεν ἄλλος, ἡ *φιλεργία*, ἀπήντησε τρίτος.—«Ὄχι, εἶπεν ὁ Πὶτ, ἡ *ὑπομονή*»· ὡς πρὸς τὴν ἀρετὴν δὲ ταύτην καὶ ὁ ἴδιος πάντων ὑπερεῖχε. —κκ. Ι. Σ. Θεσσαλονίκην, καὶ Μ. Δ. Ζάκυνθον. Ἐλήφθησαν.—Καν Ε. Π. Κ. Σύρον. Ἐλήφθη ἡ δέουσα φροντὶς καὶ τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα θέλομεν τὰ ἀποστείλει καθ' ὃν τρόπον σημειόνετε ἡμῖν.—*Προμηθεῖ*. Ἕνα καὶ δύο μόνον; Φαντασθῆτε ὅτι εἰς τὴν γαλλικὴν Ἀκαδημίαν τῆς ἰατρικῆς ὑπεβλήθησαν ὄχι ὀλιγώτερα τῶν 237 ὡς ἀποτελεσματικὰ κατὰ τῆς χολέρας, καὶ μεταξὺ αὐτῶν τὰ μᾶλλον ἀλλόκοτα ἀληθῶς, ὡς τὸ πετρέλαιον, ἡ *μουστάρδα*, τὸ σκόροδον, λουτρὰ δι' οὐρίνης, δι' οἴνου τῆς κίνας, οἴνου τῆς Μαλάγας, ἐν ᾧ νὰ διαλυθῇ ἐπὶ 24 ὥρας νωπότατον ὠὸν κτλ. Πάντα ὅμως, κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Vulpian, εἶνε ἀνάξια καὶ τῆς ἐλαχίστης προσοχῆς.—*Φίλῳ Μ'* Περιμένομεν καὶ τὸ συμπλήρωμα· τότε μόνον θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀποφανθῶμεν.—κ. Φ. Ι. Δ Σμύρνην. Λεπτομερῆ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς.—κ. Χ'. Ἂν ἦτο δυνατόν! Ἀλλαχοῦ ἐν τούτοις βαίνουσι καὶ περαιτέρω. Οὕτω ἱσπανική τις ἐφημερὶς ἐν ὁμοίᾳ ἐποχῇ ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῆς στήλῃ τὰ ἑπόμενα «Ἕνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ καύσωνος τοῦ ἐπικρατοῦντος αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἐκρίναμεν ὅτι εἰς τοὺς συνδρομητάς μας θὰ εἶνε ἐπίσης δυσάρεστον νὰ ἀναγινώσκωσι τὴν ἐφημερίδα μας ὅσον εἶνε καὶ εἰς ἡμᾶς νὰ τὴν γράφωμεν. Διὰ τοῦτο καλὸν ἐθεωρήσαμεν νὰ διακόψωμεν τὴν δημοσίευσιν, μέχρις οὗ ὁ καιρὸς γείνῃ δροσερώτερος!» Καὶ ταῦτα μὲν ἐκεῖ· τίς ὅμως ἐδῶ θὰ ἠμποροῦσε νὰ ὑποβληθῇ εἰς πνευματικὴν ἀσιτίαν τοιαύτην, ὅπου οἱ πλεῖστοι θὰ ἐπροτίμων νὰ στερηθῶσι τοῦ ἐπιουσίου, ὄχι ὅμως καὶ τῆς ἐπιουσίου ἐφημερίδος! — κ. Κ. Γ. Κ. Νικολάεφ. Ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. — κκ. Τ. Μ. Κ. Κωνσταντινούπολιν καὶ Κ. Π. Γαύρτον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — *Μαρτυρήσαντι*. Μήπως δὲν ἐγράφησαν τόσα παρὰ τῶν ἐφημερίδων; Ἀλλ' οἱ ἐπιτετραμμένοι τὴν ὑπηρεσίαν φαίνεται ὅτι ἐννοοῦν τὴν *καραντίναν* ὡς τὴν ὁρίζει εἰς τὰ *Κορακιστικά* του ὁ Νερουλός, κατὰ τὴν κυρίαν σημασίαν τῆς λέξεως, τεσσαρακοστὴν δηλαδὴ ἢ νηστείαν. Καλὰ πάλιν ὅπου δὲν ἐπιμένουν καὶ εἰς τὸν ἀριθμόν! — κ. Π. Β. Ζυρίχην. Ἡ διεύθυνσίς του: Behrenstrasse, 60, Berlin, W. — κ. Σ. Γ. Π. Ζαχόλην. Ἐγένετο συνῳδὰ τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ. — κ. Γ. Ι. Π. Βῶλον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν πλὴν ἑνός, ἐξαντληθέντος ἀτυχῶς.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

(3 Αὐγούστου (Παρασκευή) 1884)

Ἡ ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου συστᾶσα ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κ. κ. Ρονδέλ, Σούλη καὶ Bailly ἵνα γνωμοδοτήσῃ περὶ προσωρινῆς προφυλάξεως τῶν ἀνακτόρων ἀπὸ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν, μεταβᾶσα ἐπὶ τόπου καὶ ἐξετάσασα τὴν κατάστασιν αὐτῶν ἐγνωμάτευσε νὰ κατασκευασθῇ προσωρινὴ στέγη πρὸς ἀποτροπὴν τῆς εἰσροῆς τῶν ὑδάτων· διὰ τὸ ἔργον τοῦτο δαπανηθήσονται περὶ τὰς 20,000 δραχμῶν. Πρὸς τούτοις ἀπεφασίσθη ἡ νέα στέγη νὰ γείνῃ σιδηρᾶ καὶ πρὸς τοῦτο προσκληθήσεται ἐκ Γαλλίας ἀντιπρόσωπος καταστήματος διὰ νὰ γείνῃ ἔναρξις τοῦ ἔργου ταχέως. — Διὰ τὴν προσωρινὴν στέγασιν τοῦ ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς ἀποστεγασθέντος μέρους τῶν ἀνακτόρων, ἐχορηγήθη διὰ β. διατάγματος ἔκτακτος πίστωσις ἐκ δραχ. 20,000. — Διετάχθησαν οἱ ὑγειονομικοὶ ἰατροὶ ἵνα τακτικῶς καθεκάστην ἐπισκέπτωνται τοὺς ἐν τοῖς λοιμοκαθαρτηρίοις καθαριζομένους, πληροφορῶσι δὲ τὸ ὑπουργεῖον περὶ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτῶν. Ἐν Δήλῳ δραστηρίως ἐπιδιώκεται ἡ ἀποπεράτωσις τῆς ἀποβάθρας, ηὐρύνθη ἀρκούντως καὶ τὸ ὑπάρχον φρέαρ, καταβάλλονται δὲ προσπάθειαι πρὸς εὕρεσιν καὶ ἄλλου ὕδατος. Διάφορα ἀντικείμενα χρήσιμα δι' ὕπνον παρηγγέλθησαν καὶ διὰ τὸ λοιμοκαθαρτήριον τοῦ Ἁγ. Γεωργίου. — Κατετέθη προχθὲς ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ Δρομοκαϊτείου φρενοκομείου, φέρων ἐγκεχαραγμένην τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν: «*Βασιλεύοντος ἐν Ἑλλάδι Γεωργίου Α', μηνὸς Ἰουλίου ΚΕ' τοῦ ἔτους ΑΩΠΔ, ἐτέθη ὁ θεμέλιος ὅδε λίθος φρενοκομείου* **Ζωρζῆ καὶ Ταρσῆς Δρομοκαΐτου**. Ἐχορηγήθη ἡ ὅλη δαπάνη ὑπὸ Ζωρζῆ Δρομοκαΐτου, Χίου, τὸ δὲ γήπεδον παρεχωρήθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως, προεδρεύοντος τοῦ ὑπουργείου Χαριλάου Τρικούπη. Ἐπεμελοῦντο δὲ τοῦ ἔργου οἱ ἐκ διαθήκης τοῦ ἱδρυτοῦ ἐπίτροποι Ἰω. Βοῦρος, ἰατρός, Μάρκος Ρενιέρης, Ἐμμ. Χαρίλαος καὶ Ἰω. Χωρέμης». — Τὸ οἰκοδόμημα τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ ἀνεγειρομένου ἀρχαιολογικοῦ μουσείου, ὡς γνωστόν, δαπάναις τοῦ γενναιοπαρόχου κ. Ἀνδρέου Συγγροῦ, ἐπερατώθη ἤδη καὶ ὅσον οὔπω ἄρχεται ἡ ἐσωτερικὴ διασκευὴ αὐτοῦ. — Ἐλαττωθεισῶν τῶν τιμῶν τοῦ σιδηροδρόμου μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Ἐλευσῖνος καὶ τῶν μεσολαβούντων σταθμῶν, ηὔξησεν ἡ κίνησις μεταξὺ τῶν δύο κεντρικῶν σταθμῶν καὶ τῶν χωρίων Καλυβίων, Νέων καὶ Παλαιῶν Λιοσίων. Συγχρόνως αἱ ἐργασίαι τῆς ἐπιστρώσεως σιδηρῶν τροχιῶν προχωροῦσι πρὸς τὰ Μέγαρα καὶ ὅσον οὔπω περατωθήσεται ὁλόκληρον τὸ περὶ τὸν ἅγιον Νικόλαον τμῆμα. Ὑποτίθεται ὅτι μέχρι τῶν μέσων τοῦ προσεχοῦς Σεπτεμβρίου θὰ παραδοθῇ εἰς κοινὴν χρῆσιν καὶ τὸ μέχρι Μεγάρων τμῆμα. — Ἀνεχώρησεν εἰς Χίον, ἀποσταλεὶς ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου πρὸς ἐξέτασιν τῆς ἀναφανείσης εἰς τὰς ἐκεῖ ἀμπέλους ἀσθενείας, ἣν ὡς φυλλοξήραν διεμήνυσαν, ὁ κ. Σπυρίδων Μηλιαράκης, ἐπιμελητὴς τοῦ βοτανικοῦ μουσείου. — Διὰ βασιλικοῦ διατάγματος ἐνεκρίθη ἡ γενομένη κατὰ διαταγὴν τοῦ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργείου παραχώρησις τῇ ἑταιρίᾳ τῆς διορύξεως τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου τῆς ἀπὸ τῆς μιᾶς θαλάσσης μέχρι τῆς ἄλλης, ὅπου θὰ ἀπολήξωσι τὰ δύο στόμια τῆς διώρυγος, ἐκτάσεως γαιῶν, ἐχούσης μέσον πλάτος μέτρων 132, ὧν 110 θέλουσι καταλάβει αἱ παρειαὶ τῆς διώρυγος καὶ αἱ ἑκατέρωθεν ὁδοί, 22 δ' ὁ πυθμὴν τῆς διώρυγος.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

Τιμᾶται φράγκων 4.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς *Ἑστίας* ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐσωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένων φρ. 1,20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δραχ. 2,50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπτὰ 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπτὰ 80.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ

ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ

ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΑΜΟΡΓΟΣ

ΜΕΘ ΕΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ

Ἐν Ἀθήναις 1884

Ἡ προκειμένη περὶ Ἀμοργοῦ μονογραφία ἐξεδόθη εἰς μόνον 250 ἀντίτυπα, ἅτινα πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πρὸς δραχ. 3 ἕκαστον, μετὰ ταχυδρομικῶν δὲ 3,20.

ΕΝ ΤΩ ΓΡΑΦΕΙΩ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΕΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ

ΑΡΙΣΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ, ΕΙΣ ΤΙΜΑΣ ΜΕΤΡΙΑΣ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11.

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΠΟ 23 ΙΟΥΝΙΟΥ 1884 ΒΑΣ. ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Ἐκδίδονται προσεχῶς εἰς τόμους τρεῖς μετὰ προλόγου καὶ πολλῶν βιογραφικῶν καὶ διασαφητικῶν σημειώσεων καὶ χρησίμων ὁδηγιῶν ὑπὸ *Γ. Δροσίνη* καὶ *Γ. Κασδόνη*.

Ὁ Α' τόμος περιέχει τὰ διὰ τὴν Α' τάξιν ὁρισθέντα ἀποσπάσματα ἐκ νεωτέρων Ἑλλήνων λογογράφων καὶ ποιητῶν.

Ὁ Β' τὰ διὰ τὴν β' τάξιν καὶ ὁ Γ' τὰ διὰ τὴν γ' τάξιν τοῦ ἑλληνικοῦ σχολείου.

Ἡ ἔκδοσις γενήσεται ἐπιμελῶς ἐπὶ καλοῦ χάρτου μετὰ πάσης τυπογραφικῆς φιλοκαλίας.

Τὰ βιβλία ἔσονται ἕτοιμα ἐντὸς τοῦ ἀρξαμένου μηνός.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 850.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 398. — 12 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1884. — ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 450

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ, μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Gréville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.

ΕΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΧΩΡΑ ὑπὸ Π. Θωμᾶ.

ΤΟ ΜΗΛΟΝ, κατὰ μίμησιν τοῦ Théodore de Banville, ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ.

ΥΠΟΥΡΓΟΙ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ, ἀπὸ τοῦ 1833 — 1883.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Τῷ 1885 τελεσθήσεται ἐν Ἀμβέρσῃ παγκοσμία Ἔκθεσις, περιλαμβάνουσα κυρίως βιομηχανικὰ καὶ ἐμπορικὰ προϊόντα, καὶ τὰ τὴν ναυτιλίαν ἐνδιαφέροντα ἀντικείμενα.

Ἡ Ἔκθεσις ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ βασιλέως Λεοπόλδου, τυγχάνει δὲ τῆς δραστηρίας συνδρομῆς τῆς βελγικῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς ὑποστηρίξεως τῆς Ἀμβέρσης. Διοργανωθήσεται δὲ ὑπὸ ἀνωνύμου εταιρίας, τῆς ὁποίας τὸ κεφάλαιον κατηρτίσθη ὑφ' ὅλων τῶν τάξεων τοῦ Ἀμβερσιανοῦ πληθυσμοῦ. Αἱ σύντονοι αὗται προσπάθειαι ἀφορῶσιν εἰς τὴν πολλαπλασίασιν καὶ ἐπέκτασιν τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων τῆς βελγικῆς καὶ τοῦ λιμένος τῆς Ἀμβέρσης μεθ' ὅλων τῶν χωρῶν.

Κατὰ τὴν προκήρυξιν τῆς «Ἐκτελεστικῆς ἐπιτροπῆς» τῆς Ἐκθέσεως, σκοπὸν αὕτη ἔχει πρὸς μὲν τοὺς ξένους νὰ ἐπιδείξῃ τὴν ἀκατάπαυστον πρόοδον τῆς βελγικῆς βιομηχανίας, πρὸς δὲ τοὺς βέλγους βιομηχάνους καὶ ἐμπόρους νὰ ὑποβάλῃ τὰ ἐπισημότερα προϊόντα τῆς ξένης βιομηχανίας, ὅπερ ἐν τῇ παρούσῃ ἐποχῇ τῆς παγκοσμίου ἁμίλλης εἶνε ἡ ἀσφαλεστέρα καὶ ταχυτέρα ὁδὸς πρὸς ἐπωφελῆ ἀνάπτυξιν τῶν συναλλαγῶν. Τοιουτοτρόπως θὰ εὐρυνθῶσιν αἱ ὑφιστάμεναι σχέσεις, καὶ νέαι δημιουργηθήσονται μετὰ πασῶν τῶν εὐρωπαϊκῶν καὶ ὑπερωκεανείων χωρῶν. Πρὸς πραγματοποίησιν τούτων κατάλληλος θεωρεῖται ἡ στιγμὴ ὡς πρὸς τὸν λιμένα τῆς Ἀμβέρσης, καταλογιζόμενον μεταξὺ τῶν σημαντικωτέρων τοῦ κόσμου.

Ἤδη πάντα σχεδὸν τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη, ἡ Γερμανία, Ἀγγλία, Αὐστρία, Ἰσπανία, Γαλλία, Ὀλλανδία, Ἰταλία, Πορτογαλία, Σουηδία, Ῥωσσία, ἐδήλωσαν ὅτι θὰ μετάσχωσι τῆς Ἐκθέσεως διὰ τῶν ἀξιολογωτέρων αὐτῶν προϊόντων. Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, ὡς ἐκ τῶν σπουδαίων ἐμπορικῶν αὐτῶν σχέσεων μετὰ τῆς Ἀμβέρσης, ἐλπίζεται ὅτι θέλουσι φροντίσει νὰ ἀντιπροσωπευθῶσιν ἐπαξίως. Ἡ ἐσχάτη Ἀνατολή, αἱ Ἀποικίαι, αὐτὴ ἡ Ἀφρική, θέλουσι κατάσχει ἐν τῇ Ἐκθέσει ἀνάλογον θέσιν πρὸς τὸ διαφέρον, ὅπερ οἱ λαοὶ οὗτοι διεγείρουσιν αὐτόθι.

Ἡ Ἔκθεσις θέλει ἀρχίσει τὸν Μάϊον τοῦ 1885. Θὰ συμπεριλάβῃ δὲ καὶ Ἔκθεσιν Τυπογραφικῆς, Γλυπτικῆς καὶ Ἀρχιτεκτονικῆς, εἰς ἣν ἡ πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ὡραίων Τεχνῶν Βασιλικὴ Ἑταιρία θὰ προσκαλέσῃ πάσης χώρας τοὺς καλλιτέχνας. Ἡ Ἀμβέρση, ἥτις εἶνε ἡ μητρόπολις τῶν τεχνῶν ἐν Βελγίῳ, θὰ τιμήσῃ δι' ἐξαιρετικῆς λαμπρότητος τὴν καλλιτεχνικὴν Ἔκθεσιν τοῦ 1885.

Σημαντικὰς προτάσεις συζητεῖ ἀπὸ τοῦδε ἡ ὀργανιστικὴ Ἐπιτροπεία· ὁ ἠλεκτρικὸς φωτισμὸς τῶν κυριωτέρων ἀγορῶν, τοῦ κήπου καὶ τῶν παραρτημάτων του εἶνε τὸ θέμα τῆς ἡμέρας. Ἂν τὸ μεγαλοπρεπὲς αὐτὸ σχέδιον πραγματοποιηθῇ, αἱ πολυτελῶς κεκοσμημέναι αἴθουσαι, αἱ ἑκατέρωθεν τῶν δύο κεντρικῶν στοῶν, θέλουσι λαμπρῶς φωταγωγηθῇ. Πρὸς τούτοις τὰς μελέτας τῆς Ἐπιτροπείας ἀπασχολεῖ ζήτημα πρὸς ὃ ἐπὶ μᾶλλον φέρεται ὁσημέραι ἡ προσοχὴ τῶν σοφῶν καὶ ἡ περιέργεια τοῦ δημοσίου· τοῦτο εἶνε ἡ διὰ τῆς συνδρομῆς τοῦ τηλεφώνου ἐν τῇ Ἐκθέσει τῆς Ἀμβέρσης ἀκρόασις κωμῳδίας, συναυλίας καὶ μελοδράματος, ἐκτελουμένων ἐν Βρυξέλλαις, ἐν Γάνδῃ καὶ Λιέγῃ.

Ἀπὸ τοῦδε προβλέπεται ὅτι τὸ εἰδικὸν τμῆμα τοῦ ἠλεκτρισμοῦ θέλει ἀσκήσει τὴν μεγαλειτέραν ἕλξιν ἐπὶ τῶν ἐπισκεφθησομένων τὴν παγκοσμίαν Ἔκθεσιν τῆς Ἀμβέρσης.

— Ἓν τῶν περιεργοτέρων τῆς ἐν Ἀμβέρσῃ Ἐκθέσεως ἔσται καὶ τὸ τμῆμα, ὅπερ καταρτίζει ἐν αὐτῇ ἡ «Διεθνὴς Ἑταιρία τοῦ Κογγώ». Τὸ τμῆμα τοῦτο θὰ ὑποδιαιρῆται εἰς τρία ἄλλα μέρη, ἤτοι α') τὸ ἐπιστημονικόν, περιέχον διαφόρους χάρτας τῶν χωρῶν τοῦ Κογγὼ καὶ τοῦ Κβιλοῦ καὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Λοάγκω, σχεδιογραφήματα τῶν ὑπὸ τῶν ἐρευνητῶν τῆς Ἑταιρίας ἐκτελεσθεισῶν περιηγήσεων, ἀπόψεις καὶ σχέδια τῶν σταθμῶν κτλ. β') τὸ ἐμπορικὸν μέρος, ἐν ᾧ θὰ ἐκτεθῶσι τὰ ἀφρικανικὰ προϊόντα, δείγματα τῶν ἀνταλλασσομένων εἰδῶν, ὡς καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐνδυμασιῶν, ὁπλισμῶν καὶ σκευῶν τῶν ἰθαγενῶν, καὶ γ') ἐθνογραφικόν, τὸ ὁποῖον θὰ ἱδρυθῇ ἐν τῷ κήπῳ τῆς Ἐκθέσεως. Θὰ συνίσταται δὲ τοῦτο ἐκ τελείως κατηρτισμένου χωρίου τῶν ἰθαγενῶν μετὰ τῆς καλύβης τοῦ ἀρχηγοῦ, τοῦ μεγάλου μάγου καὶ ἄλλων πολλῶν. Ὅπως δὲ ἡ εἰκὼν εἶνε ὅσον ἔνεστι πληρεστέρα, θέλουσι πιθανὸν κομισθῇ ἐξ Ἀφρικῆς καὶ ἰθαγενεῖς εἰς κατοίκισιν τοῦ χωρίου τούτου, ὅπερ ἔσται οὕτω τέλειον ὑπόδειγμα τῶν χωρίων τοῦ Κογγώ.

— Οἱ ἐν Τεργέστῃ ἐπίτροποι τοῦ κληροδοτήματος τοῦ ἀειμνήστου Οἰκονόμου ἀπεφάσισαν νὰ διαθέσωσιν αὐτὸ εἰς σύνταξιν ἐκτενοῦς πολιτικῆς γεωγραφίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ Νομούς, μετὰ προηγουμένην εἰς ἕκαστον αὐτῶν ἐπὶ τόπου ἔρευναν. Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ ἔργου τούτου ἀνετέθη κατὰ σύστασιν τῶν κ.κ. Μιλτιάδου Βενιζέλου πρυτάνεως καὶ Μάρκου Ῥενιέρη διοικητοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, εἰς οὓς ἀνετέθη ἡ περὶ τούτου φροντίς, εἰς τὸν κ. Ἀντώνιον Μηλιαράκην, ὁ ὁποῖος ἀναχωρεῖ σήμερον πρὸς περιοδείαν τοῦ Νομοῦ Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, ἀπὸ τοῦ ὁποίου καὶ θέλει ἀρχίσει τὸ ἔργον.

— Ὁ ἐν Λονδίνῳ πρεσβευτὴς τῆς Τουρκίας κ. Κωνσταντῖνος Μουσοῦρος ἐξέδωκε πρὸ μικροῦ ἐμμέτρως ἐξηλληνισμένον τὸ δεύτερον μέρος τῆς *Θείας Κωμῳδίας* τοῦ Δάντου. Καὶ ἐν τῇ μεταφράσει τοῦ *Καθαρτηρίου* ἠκολούθησεν ὁ κ. Μουσοῦρος τῇ αὐτῇ φράσει καὶ τῷ αὐτῷ μέτρῳ ὡς καὶ ἐν τῇ τοῦ *Ἅδου*, ἐπισυνῆψε δ' εἰς αὐτὴν ὡς καὶ εἰς ἐκείνην πολλὰς ἑρμηνευτικὰς σημειώσεις. Αἱ ᾠδαὶ εἶνε ἐν γένει πιστῶς ἐξηλληνισμέναι, ἔνιαι δὲ καὶ εὐδοκίμως, καὶ μάλιστα αἱ τελευταῖαι ἕξ, αἵτινες ἀναντιρρήτως εἶνε αἱ θαυμασιώταται ἁπασῶν τῶν τῆς Θείας Κωμῳδίας ᾠδῶν.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Μνημεῖα ἁγιολογικὰ νῦν πρῶτον ἐκδιδόμενα ὑπὸ ἱεροδιακόνου Θεοφίλου Ἰωάννου, διδάκτορος τῆς Φιλολογίας. Ἐν Βενετίᾳ. Τύποις Φοίνικος, 1884. 8ον σελ. α-λβ', 1-515.

[«Οἱ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ συντεταγμένοι βίοι τῶν ὑπὲρ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν θρησκείας μαρτυρησάντων, ἢ καὶ ἐν χριστιανικαῖς ἀρεταῖς διαλαμψάντων θεοφόρων ἀνδρῶν ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἐνδιαφέρουσιν εἴς τε τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, καὶ αὐτὴν τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν, ὡς καὶ τὴν πολιτικὴν τοῦ μέσου αἰῶνος ἱστορίαν. Διὰ τούτων συμπληροῦνται τὰ χρονικὰ τῆς ἁγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας, καὶ γινώσκεται ἡ ἱστορία τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν, περὶ ὧν ἐντελῶς σιωπᾷ ἡ πολιτικὴ ἱστορία τοῦ Βυζαντίου.»

Εἰς τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις, δι' ὧν προλογίζεται ὁ ἐκδότης τῶν προκειμένων ἁγιολογικῶν μνημείων, συνοψίζεται πᾶν ὅ,τι ἔχει τις νὰ γράψῃ περὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν καὶ τῆς σπουδαιότητος ἐν τῇ φιλολογίᾳ ἐν γένει.

Ἐν Εὐρώπῃ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκδόσεως ἁγιολογικῶν μνημείων κατεδείχθη ἀπὸ τῆς 16ης ἑκατονταετηρίδος καὶ τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ Ἰωάννου Βολλάνδου (1596—1665), ἐξ οὗ καὶ Βολλανδισταὶ ἐκλήθησαν οἱ κατόπιν ἐκδόται, ἐγένετο ἀρχὴ δημοσιεύσεως τοιούτων μνημείων ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Acta Sanctorum,» τὰ ὁποῖα σήμερον περιλαμβάνουσι 56 τόμους περίπου εἰς φύλλον, θεωρούμενα μία τῶν πολυτιμοτέρων πη-

Digitized by Google

γῶν τῆς ἱστορίας τοῦ Μεσαιῶνος τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν καὶ τῶν ἀνατολικῶν.

Πάντες οἱ περὶ ἱστορικὰς μελέτας ἀσχολούμενοι τοῦ Βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, δύνανται νὰ ἐκτιμήσωσιν οἵαν σπουδαίαν συμβολὴν παρέχει αὐτοῖς ἡ δημοσίευσις ἀνεκδότων κειμένων βυζαντινῶν συγγραφέων, ἐν οἷς καταλέγονται καὶ οἱ ἁγιογράφοι.

Τὰ παρ' ἡμῖν μέχρι σήμερον ἐκδεδομένα ἁγιογραφικὰ μνημεῖα, ὑπὸ τὰς ποικίλας καὶ παραδόξους ἐπιγραφὰς *Συναξαριστής*, *Καλοκαιρινή*, *Λειμωνάριον*, *Βίοι Ἁγίων*, *Παράδεισος*, *Νέος Παράδεισος*, *Ἐκλόγιον*, *Νέος Θησαυρός*, *Μαρτυρολόγιον* κτλ., τυπωθέντα ὅπως χρησιμεύωσι πρὸς οἰκοδόμησιν τῆς πίστεως διὰ τῶν μυθωδῶν καὶ τερατωδῶν διηγήσεων τῶν θαυμάτων τῶν Ἁγίων, καὶ διὰ τῶν ἐντυπώσεων, ἃς παρῆγον εἰς τὸ πνεῦμα τῶν ἁπλουστέρων, εὐτυχῶς ἔπαυσαν πρὸ πολλοῦ ἀναγινωσκόμενα, ἀλλὰ δὲν δύνανται καὶ νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς πηγαὶ γλωσσικαὶ καὶ ἱστορικαί, διότι διὰ τῶν ἀλλεπαλλήλων τυπώσεων καὶ παραφράσεων καὶ ἀλλοιώσεων καὶ προσθηκῶν καὶ ἀφαιρέσεων ἀμαθῶν καλογήρων, ἀπέβαλον τὸν γνήσιον τύπον τῆς ἀρχικῆς αὐτῶν συντάξεως.

Ἐπιθυμητὴ ἑπομένως ἦτο ἡ πρωτότυπος ἔκδοσις τῶν ἱστορικωτέρων ἁγιογραφιῶν, οἷαι π. χ. αἱ τοῦ Ἁγ. Δημητρίου καὶ τῆς Ἁγ. Θεοκτίστης, καὶ εἰς ταύτην προέβη ὁ κ. Θεόφιλος Ἰωάννου, ἱεροδιάκονος τῆς ἐν Βενετίᾳ ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῆς ἐκεῖ ἑλληνικῆς κοινότητος, ἐκδοὺς τὰ *Ἁγιολογικὰ μνημεῖα*, ἐν οἷς περιέλαβε κυρίως βίους ἔχοντας ἱστορικὴν ἀξίαν, τῆς Ἁγίας Θεοκτίστης, τῶν Ἁγίων Δημητρίου, Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, Παύλου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, Νεοφύτου μεγαλομάρτυρος, Ὑπατίου ἀρχιεπισκόπου Γαγγρῶν, τῆς ὁσίας Δομνίκης, τῶν Ἁγίων Μηνᾶ, Βίκτωρος καὶ Βικεντίου, τοῦ Ἁγίου Ὀρέστου μαρτυρήσαντος ἐν Τυάνοις τῆς Καππαδοκίας, τοῦ Ἁγίου Μάμαντος, Πορφυρίου Θεοδώρου ἀρχιμανδρίτου Συκεών. Περιέχει δὲ πρὸς τούτοις ἑτέρας τινὰς ἁγιολογικὰς διατριβάς, οἷον Πλωτίνου ἐγκώμιον εἰς τὸν μεγαλομάρτυρα Δημήτριον, ὅμοιον εἰς τὸν αὐτὸν Ἅγιον τοῦ Γρηγορίου διακόνου καὶ ῥεφενδαρίου, καὶ Νικολάου Καβάσιλα προσφώνημα εἰς τὸν αὐτὸν ἅγιον.

Τὴν ἔκδοσιν ταύτην ὁ ἐλλόγιμος κ. Θεόφιλος Ἰωάννου ἐπλούτισε διὰ σημειώσεων κριτικῶν καὶ παλαιογραφικῶν, ὡσαύτως διὰ πίνακος παλαιογραφικοῦ κεχρωματισμένου τῶν διαφόρων γραφῶν καὶ μουσικῶν σημείων, καὶ διὰ μακρῶν προλεγομένων, ἐν οἷς διὰ γλώσσης σαφοῦς ἐκθέτει τὰς γνώμας του περὶ τῆς ἀξίας τῶν ἁγιολογικῶν μνημείων ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ, ἐν τῇ γενικῇ ἱστορίᾳ καὶ τῇ φιλολογίᾳ. Διεξέρχεται τὴν ἱστορίαν τῆς ἑλληνικῆς ἁγιογραφίας, ἐν ᾗ ὁ Συμεὼν Μεταφραστὴς κατέχει τὴν πρώτην θέσιν.

Σπουδαιότατον κεφάλαιον τοῦ προλόγου αὐτοῦ εἶνε τὸ ΣΤ', ἔνθα συνοψίζει τὰ ἱστορικὰ διδόμενα, ἅτινα ἐξάγονται ἐκ τῶν δημοσιευθέντων βίων, καὶ τὰ ὁποῖα χρησιμεύουσιν ὡς συμβολαὶ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ πολιτικὴν ἱστορίαν. Ἀναφέρομεν δ' ἐν παραδείγματι ὅτι δι' αὐτῶν διαλευκαίνονται τὰ περὶ τῆς εἰσβολῆς τῶν Ἀβάρων εἰς τὴν Ἑλλάδα, συμπληροῦται ὁ βίος τοῦ Εὐτροπίου, τοῦ ἱστορικοῦ, τοῦ γράψαντος τὸ «Breviarium historiæ Romanae» κυρουμένης τῆς γνώμης, ἣν ἐξέδοται αὐτοῦ Εὐρωπαῖοι ἐξήνεγκον περὶ τῆς Ἑλληνικῆς καταγωγῆς του καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Πλὴν τούτων δὲ ἡ ἔκδοσις τῶν ἁγιολογικῶν μνημείων συνοδεύεται καὶ ὑπὸ πίνακος τῶν ὀνομάτων καὶ σπανιωτέρων λέξεων τοῦ κειμένου, ὅστις εἶνε πολύτιμος γλωσσηματικὸς ὁδηγὸς εἰς τοὺς ἀσχολουμένους εἰς τὸ περὶ γλώσσης ζήτημα, ἂν ὑπάρχωσι τοιοῦτοι παρ' ἡμῖν.

Τὸ ἔργον ἠδύνατο νὰ ἐκδοθῇ καὶ τμηματικῶς, δημοσιευομένων μόνον τῶν χωρίων ἐκείνων τῶν ἀφορώντων τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν, μετὰ σχολίων καὶ ἱστορικῶν παρατηρήσεων, ὡς ἔπραξεν ὁ Abbé A. Tougard ἐν τῇ συγγραφῇ αὐτοῦ «De l'histoire profane dans les actes grecs des Bollandistes. Extraits grecs, traduction française, notes κτλ. (1874).» Οὕτω παραλείπονται πολλὰ ἐκ τῶν βιογραφιῶν, ἀναγόμενα εἰς καθαρὰς θρησκευτικὰς ὑποθέσεις, θαύματα, τερατολογίας, ἐγκώμια κ.τ.λ., καὶ ἐν σμικροτέρῳ ὄγκῳ περιλαμβάνεται περισσοτέρα οὐσιώδης καὶ χρήσιμος ὕλη. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἔχει τὸ ἔργον εἶνε ἄξιον πολλοῦ λόγου καὶ συστάσεως.

Τοιοῦτον εἶνε τὸ ἔργον τοῦ ἐλλογίμου ἱεροδιακόνου Θεοφίλου Ἰωάννου, ὅπερ ἐξεπόνησεν ἐπωφεληθεὶς τῆς ἐν Βενετίᾳ διαμονῆς του. Ἐν τέλει τῶν προλεγομένων του εὐχαριστεῖ μὲν τοὺς συνδραμόντας αὐτῷ πρὸς τὴν ἔκδοσιν εὐθὺς ἅμα λαβόντας γνῶσιν τῆς ἀγγελίας του, ἀλλὰ συνάμα ἐκφράζει καὶ τὴν *ἀπορίαν* του (μεταχειρισθεὶς χριστιανικώτατα τὴν λέξιν ταύτην, ἀντὶ ἄλλης δριμυτέρας) « ἐπὶ τῇ ἐπιδειχθείσῃ ψυχρότητι καὶ ἀδιαφορίᾳ ἀπὸ μέρους ἰδίᾳ ἐκείνων, οἵτινες καὶ συμφέρον καὶ καθῆκον εἶχον, ἵνα διὰ πάσης θυσίας συντελέσωσιν εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοιούτου θεαρέστου μνημείου ». Ἀρκεῖ δὲ νὰ ῥίψῃ τις ἓν βλέμμα ἐπὶ τοῦ καταλόγου τῶν συνδρομητῶν ἐν τέλει τοῦ βιβλίου ἵνα κατανοήσῃ τὴν δικαίαν ἀγανάκτησιν τοῦ φιλοπονήσαντος τὸ ἔργον· διότι πλὴν τοῦ μητροπολίτου Λαρίσσης Νεοφύτου καὶ τῶν ἀρχιεπισκόπων Ἀργολίδος Νικάνδρου μόνου ἐγγραφέντος διὰ 10 σώματα, τοῦ ἀρχιεπ. Μεσσηνίας Πανάρέτου, τοῦ Μυτιλήνης Κωνσταντίνου, τοῦ Κεφαλληνίας Γερμανοῦ, καὶ ἱερέων τινῶν, οὐδεὶς ἕτερος τῶν ἱεραρχῶν εἶνε ἐγγεγραμμένος· ἐκ τῶν ἁπανταχοῦ δὲ μονῶν μόνον πέντε, ἡ ἐν Μεσσηνίᾳ τῶν Καλογραιῶν καὶ τοῦ Βουλκάνου, καὶ ἡ ἐν Καλαβρύτοις τοῦ Ἁγ. Νικολάου ἐν τῷ δήμῳ Λαπαθῶν, καὶ δύο ἐν Μυτιλήνῃ· πάντες οἱ λοιποὶ εὐάριθμοι καὶ οὗτοι συνδρομηταὶ εἶνε κοσμικοί, ἐν οἷς καὶ ἓξ Κυρίαι ὁμογενῶν τῆς Τεργέστης καὶ τοῦ Λιβόρνου. Καὶ ἀπορίαν μὲν ἡμεῖς περὶ ταῦτα δὲν ἐκφράζομεν· ὁμολογοῦμεν ὅμως τὴν ἔκπληξιν ἡμῶν ἐπὶ τῇ μὴ ἀναγραφῇ συνδρομῆς παρὰ τοῦ ταμείου τοῦ πλουσιωτάτου ναοῦ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῆς Βενετίας, ὅπερ ἔπρεπε νὰ συντρέχῃ γενναίως τοιαῦτα ἔργα φιλολογικὰ καὶ ἱστορικά, ἅτινα θέλουσι περιποιήσει οὐ μόνον τιμήν, ἀλλὰ καὶ δύναμιν εἰς τὴν κοινότητα τὴν Ἑλληνικήν, τὴν ἄλλοτε ἐκεῖ ἀκμάζουσαν, καθισταμένην οὕτω καὶ αὖθις κέντρον Ἑλληνικόν, ἀφοῦ μάλιστα οἱ προϊστάμενοι αὐτῆς ἔχουσι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν πρόχειρον παράδειγμα ἐθνικῆς ἐργασίας τὴν Μονὴν τῶν Ἀρμενίων, τοῦ Ἁγίου Λαζάρου, τῶν Μεχιταριστῶν καλουμένων, ἔνθα καὶ τυπογραφεῖον ὑπάρχει καὶ πλουσία βιβλιοθήκη καὶ ἀρχαῖα χειρόγραφα, καὶ συγγραφεῖς ἀρμένιοι ἐκδίδονται, καὶ ἀρμένιοι παῖδες προσκαλούμενοι ἐκ τῆς Ἀνατολῆς ἐκπαιδεύονται εἰς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας.

Ἐν Ἀθήναις Μηνὶ Ἰουλίῳ 1884. Α. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗΣ.]

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Εἶμαι τύραννος τοῦ κόσμου, καὶ λαῶν καὶ βασιλέων.
Ὑποκύπτουν 'ς τὴν ἰσχύν μου καὶ ὁ μύρμηξ καὶ ὁ λέων.
Εἶμαι ὁ πατὴρ τῶν ὄντων καὶ ὁ δήμιος συγχρόνως
Καὶ ἀνάσσω ἐν τῷ μέσῳ τάφων κ' ἐρειπίων μόνος.

2

Νὰ σχηματισθῇ τὸ ὄνομα ἀρχαίου Ἕλληνος ποιητοῦ διὰ τῶν ἀρχικῶν γραμμάτων 9 λέξεων, τὰς ὁποίας παρακαλεῖται νὰ εὕρῃ ὁ ἀναγνώστης ἐκ τῶν παρατιθεμένων ὧδε χαρακτηριστικῶν γνωρισμάτων ἑκάστης:

1. Μιᾶς τῶν Κυκλάδων νήσων
2. Πολίχνης τῆς Ἀττικῆς.
3. Πατριάρχου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.
4. Ποταμοῦ τῆς Πελοποννήσου.
5. Τοῦ μεγαλειτέρου στρατηλάτου τοῦ αἰῶνός μας.
6. Περιφήμου Ἄγγλου μυθιστοριογράφου.
7. Ἑνὸς τῶν μαρτύρων τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας.
8. Ἑνὸς τῶν δώδεκα μηνῶν.
9. Ἑνὸς τῶν λαμπροτέρων ἀστέρων.

3

Τίς τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων ὠνομάσθη *Δίκορος* καὶ διὰ τίνα λόγον;

ΛΥΣΕΙΣ

1

Ὁ σῖτος σπειρόμενος καὶ θεριζόμενος.

2

Ἡ λέξις *ἁρματωλὸς* παρήχθη κατὰ τὸν ἡμέτερον ἱστορικὸν κ. Παπαρρηγόπουλον ἐκ τοῦ armatore, ὀνόματος δι' οὗ ἐπὶ Φραγκοκρατίας ἐκαλοῦντο οἱ πολυάριθμοι ἐθελονταὶ οἱ ὑπὸ τὰς σημαίας αὐτῆς τασσόμενοι. Τοιούτους μαχίμους Ἕλληνας προσελάμβανε κατόπιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῆς καὶ ἡ ἐνετικὴ Δημοκρατία ὀνομάζουσα αὐτοὺς διὰ τοῦ ἰδίου ὀνόματος, armatores.

3

(Ἐκ παραδρομῆς ἐτέθη ἐν τῷ προηγουμένῳ Δελτίῳ αὔξων ἀριθμὸς 4 ἀντὶ 3.)

Αἴγιον, Λάρισσα, Τρίπολις, Κόρινθος, Καλάμαι, Κορώνη, Μέγαρα, Καρδίτσα, Λεχαινά, Κάρυστος, Τύρναβος.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Αὐγούστου 10 **ΑΘΗΝΩΝ** **10 Αὐγούστου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.	373. —	500	362.
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30. —	392. 1/2	500	434.
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30. —	405. —	500	416.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	} 100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.	250	270.
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20. -	200. -	250	263.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15. -	205.	250	208.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20. -	225. —	250	254.
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6. -	100. —	100	102.50
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νομ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	330.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.... Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.	1.000	4.035.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.	300	237.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως ... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	106.50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	- -	1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	--	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	80.50
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	412.
Ἑταιρία Φωταερίου............. Δρ.	1.200.000	1.200.000	-	— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου .... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων .... Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7. —	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας .. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16. —	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ	
Λονδίνου.............. Τραπεζικὸν 3μην.	26.
» ....Ὄψεως.... »	26.20
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης..... 3 μ.	104.
» » ...Τραπεζικὸν 3μην.	103.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ		
Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	20.65
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανική......	»	23.70
Αὐστριακὸν Φλωρίον ...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

Παρατηρήσεις

• Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Α. Γ. Ζ. Βιτώλια. Εἰς ἐπιστολήν σας ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. — κ. Π. Γ. Γ. Γενίτσεσα. Τοῦ λοιποῦ θ' ἀποστέλληται ὑμῖν αὐτόσε κατὰ τὴν σημειωθεῖσαν διεύθυνσιν. Τὰ δύο σημειούμενα περιοδικὰ εἶνε τὰ σπουδαιότερα τῶν γαλλικῶν. Ἡ « Nouvelle Revue » ἐκδίδεται δὶς τοῦ μηνός· συνδρομὴ αὐτῆς ἐτησία φρ. 62. Διεύθυνσις: A l'administration de la «Nouvelle Revue», Boulevard Poissonière, 23. — Κας Μ. Κ. Πρέβεζαν καὶ Α. Ρ. Κέρκυραν, καὶ κ.κ. Σ. Δ. Μῆλον, Κ. Τσ. Πάτρας, Μ. Μ. Σεβαστούπολιν. Α. Θ. Δ. Σμύρνην καὶ Ἀδελφ. Σ. Κωνσταντινούπολιν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Ε. Ν. Λάρισσαν. Ἐκ τῶν δύο πρώτων ὁ εἷς ἀπέθανε διαρκούσης τῆς ἐπαναστάσεως. Ὡς πρὸς τὸν Μεχμὲτ — Ρεσσίδ, τὸν κοινῶς γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Κιουταχῆς, ὅστις ἐπολιόρκησε τὸ Μεσολόγγιον καὶ τὴν Ἀκρόπολιν, γνωστὸν εἶνε ὅτι διέζησε μέχρι τοῦ 1838. Περίεργος δὲ τῆς τύχης τροπὴ ἔφερεν αὐτὸν κατόπιν ἀντιμέτωπον πρὸς τὸν ἀρχαῖον αὐτοῦ συναγωνιστήν, μεθ' οὗ συνεπολιόρκησε τὸ Μεσολόγγιον, τὸν Ἰβραΐμ - πασσᾶν τῆς Αἰγύπτου. Τοῦτο συνέβη, ὅτε ἐν ἔτει 1832 ὁ Μεχμεταλῆς ἀποστατήσας κατὰ τῆς Πύλης ἐξέπεμπε κατὰ τῆς Συρίας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἰβραΐμ, ὅστις μετὰ ἀλλεπαλλήλους νίκας συνήντησεν ὑπὸ τὰ τείχη τοῦ Ἰκονίου τὸν ἀντίπαλον σουλτανικὸν στρατόν, οὗ ἡγεῖτο ὁ Μεχμὲτ — Ρεσσίδ, κατενίκησεν αὐτὸν καὶ συνέλαβεν αἰχμάλωτον καὶ αὐτὸν τὸν Τοῦρκον στρατηγόν. — κ. Χ*. Ἀνετυπώθη καὶ εἰς ἴδιον τεῦχος πωλούμενον ἀντὶ δραχ. 1, νομίζομεν. — κ. Σ. Π. Χαλκίδα. Τακτικῶς ἅπαξ τοῦ μηνός. Δύνασθε νὰ τὸ ζητήσητε διὰ τοῦ ἐνταῦθα βιβλιοπώλου κ. Beck.— *Φίλῳ τῶν πατρίων*. Τὸ αὐτὸ θὰ συμβαίνῃ ἴσως ἐπὶ πολὺ ἔτι· τοῦτο δὲ διότι, κατὰ τὴν γνώμην ἑνὸς τῶν λογίων μας, ὀλιγωροῦντες τῶν ἰδίων καὶ πρὸς τὰ ξένα τεθηπότες ζητοῦσι νὰ μάθωσι τὰ πάντα παρὰ τῶν ἀλλοδαπῶν, «ἀτεχνῶς ὥσπερ νεοττοὶ ἀπτῆνες πρὸς ἀλλότριον κεχηνότες στόμα»· ἐνῷ καὶ διὰ τὴν ταυτότητα τῆς γλώσσης, καὶ διὰ τὴν πατροπαράδοτον κληρονομίαν τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων καὶ διὰ τὴν καθημερινὴν αὐτοψίαν τῶν τόπων, ἡμεῖς μᾶλλον καὶ φυσικώτερον ἔπρεπε νὰ ὁδηγῶμεν ἐκείνους. — κ. Γ. Μ. Δ. Κ/πολιν. Ἡ ἀποστολὴ πρὸς τὸν κ. Μ. Σ. εἶχε διακοπῇ, διότι δυστυχῶς ἕνεκα τῆς ὑπαρχούσης ταχυδρομικῆς διαφορᾶς μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας, ὅλα τὰ φύλλα τῆς «Ἑστίας» τὰ στελλόμενα εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Τουρκίας, ὅπου δὲν ὑπάρχουσι ξένα ταχυδρομεῖα, ἐπεστράφησαν ἡμῖν, τοῦ τουρκικοῦ ταχυδρομείου ἀρνουμένου νὰ διαβιβάσῃ αὐτὰ εἰς τοὺς πρὸς οὓς διευθύνονται. Διὰ τοῦτο καὶ πολλῶν ἄλλων συνδρομητῶν τὰ φύλλα ἀποστέλλονται εἰς ὑποδειχθέντας ὑπ' αὐτῶν ἀντιπροσώπους εἰς παραλίους πόλεις, ὅθεν οὗτοι φροντίζουσι περὶ τῆς διαβιβάσεως εἰς τοὺς συνδρομητάς. — *Φερεοίκῳ*. Ἡμεῖς δὲν βλέπομεν κατὰ τί δύναται νὰ ὠφελήσῃ ἡ ἐπέμβασις τῶν ἀρχῶν. 8,080 οἰκοδομαὶ ἐν ὅλῳ ἦσαν ἐν Ἀθήναις τῷ 1879, κατὰ τὴν ἐπίσημον στατιστικήν, ἐξ ὧν αἱ 7,316 ἐχρησίμευον πρὸς κατοικίαν· συγκρίνοντες δὲ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων εὑρίσκομεν ὅτι ἑκάστη οἰκία περιελάμβανε κατὰ μέσον ὅρον ἄτομα μὲν 8,66, οἰκογενείας δὲ 2,08. Ἀληθῶς ἀνηγέρθησαν ἔκτοτε πλεῖστα νέα οἰκήματα ἐν τῇ πόλει· ἀλλ' ὅτι ἡ ὑπερτίμησις τῶν ἐνοικίων ἐπῆλθεν ἐκ πραγματικῆς ζητήσεως, ἀπόδειξις εἶνε ὅτι οὐδεμία σχεδὸν οἰκία μένει κενὴ μετὰ τὸν Ὀκτώβριον, ὅτε πάντες οἱ κάτοικοι τῶν Ἀθηνῶν ἐπανέρχονται εἰς τὰς ἑστίας των. — κ. Δ. Β. Πειραιᾶ. Νεώτερον ἔργον αὐτοῦ παρὰ τὸ σημειούμενον δὲν γνωρίζομεν ἄλλο. — κ. Σ. Π. Ι. Σύρον. Παρεδόθη ἐγκαίρως τῷ κ. Ν. Δ. Τὸ ἐλάβετε; — Φίλῳ Μ.' Ὁ ἀναμάρτητος πρῶτος βαλλέτω τὸν λίθον κατ' αὐτοῦ. —κ. Π. Θ. Σμύρνην. Ἐν ἐλλείψει ἄλλου μέσου, καὶ διὰ γαλλικοῦ γραμματοσήμου. — κ. Ν. Dé. Ἐνταῦθα. Εὐχαρίστως, ἀρκεῖ μόνον νὰ εἶνε ἐνδιαφέροντα καὶ καλῶς γεγραμμένα.— κ. Λ. Χ. Καὶ ἐκεῖ ὅμως δὲν ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν, ὡς νομίζετε, ἡ τοιαύτη ὑπεροχή, ὡς μαρτυρεῖ τὸ γνωστὸν ἀνέκδοτον περὶ τοῦ λόρδου Χάρρης Σαλισβουρύ. Ὅτε οὗτος ἀπήγγειλε τὸν πρῶτον λόγον του ἐν τῇ Βουλῇ, ὁ βουλευτὴς Τόουνσχενδ ἠρώτησεν ἀπορῶν τίς ἦτο, καθότι οὐδέποτε πρότερον τὸν εἶχεν ἰδεῖ. « Ἀλλὰ θὰ ἠκούσατε βέβαια περὶ αὐτοῦ, ἀπήντησεν ὁ ἐρωτηθείς· εἶνε ὁ περίφημος Χάρρης Σαλισβουρύ, ὅστις ἔχει συγγράψει μίαν λαμπρὰν γραμματικὴν καὶ ἓν ἐξαίρετον βιβλίον περὶ ἀρετῆς. » — Καὶ τί θέλει λοιπὸν ἐδῶ; ἀπήντησεν ὁ Τόουνσχενδ· ἐδῶ μέσα *οὔτε γραμματικὴν οὔτε ἀρετὴν θὰ εὐπορέσῃ νὰ εὕρῃ.*

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[10 Αὐγούστου (Παρασκευή) 1884]

Αἱ ἐργασίαι τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς-Πατρῶν ἐξακολουθοῦσι δραστηρίως ἑκατέρωθεν τῶν Μεγάρων· ἡ στρῶσις τῆς γραμμῆς ἐξικνεῖται ἤδη μέχρι τοῦ πεντηκοστοῦ δευτέρου χιλιομέτρου, τουτέστιν ὑπολείπονται εἰσέτι πέντε χιλιόμετρα μέχρι Μεγάρων, ἅτινα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἔσονται ἕτοιμα περὶ τὰ τέλη τοῦ μηνός, ὥστε κατὰ τὸ πρῶτον δεκαπενθήμερον τοῦ Σεπτεμβρίου θὰ παραδοθῇ καὶ τὸ τμῆμα τοῦτο εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ κοινοῦ. Ἐκ τοῦ ἑτέρου μέρους αἱ ἐργασίαι προχωροῦσι κατὰ τὴν Κακὴν Σκάλαν καὶ πλησίον τοῦ Καλαμακίου ἔνθα ἡ ἐπιχωμάτωσις ἐπερατώθη μέχρι Κινέτας. Τὸ τμῆμα τοῦτο μόλις θὰ εἶνε ἕτοιμον κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ ἐπιόντος ἔτους, διότι τὰ ἐν Κακῇ Σκάλᾳ τελούμενα ἔργα εἶνε ἀληθῶς βαρύμοχθα, αἱ δὲ τοῦ ἐδάφους ἀνωμαλίαι καθιστῶσι ταῦτα δυσχερέστατα. Ὑπὸ τεχνικὴν ὄψιν τὰ ἔργα ταῦτα ἔχουσι μεγίστην σημασίαν, πρέπει δέ τις νὰ ἴδῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν ἐργασίαν, ἵνα ἐννοήσῃ τὸν λόγον πάσης βραδύτητος. Ἡ ἕνωσις τῆς γραμμῆς Μεγάρων Καλαμακίου γενήσεται μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν ἐν Κακῇ Σκάλᾳ τεχνικῶν ἔργων. — Βροχαὶ συνεχεῖς, ἐνσκήψασαι τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα καθ' ὅλας σχεδὸν τὰς σταφιδοφόρους ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου, ἐπήνεγκον σπουδαιοτάτας ζημίας εἰς τὸν σταφιδόκαρπον. — Ὁ ἄρτι ἐν Καΐρῳ ἀποβιώσας Μακεδὼν Κωνσταντῖνος Φιλίππου κατέλιπε διὰ διαθήκης του τὰ ἑξῆς ποσά: 30,000 φράγκα ὑπὲρ τῆς κοινότητος Κοριτσᾶς, 6,000 ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ στόλου, ἀνὰ 5,000 ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ πανεπιστημίου καὶ τοῦ συλλόγου πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, 4,000 ὑπὲρ τοῦ νεκροταφείου Καΐρου, 4,000 ὑπὲρ τοῦ αὐτόθι ἀνεγερθησομένου ναοῦ καὶ 6,000 πρὸς ἀποκατάστασιν ἀπόρων ἐκ Κοριτζᾶς κορασίων. — Εἰς τὸν γάλλον μηχανικὸν κ. Γκοτλὰν τὸν σχεδιάσαντα τὰ περὶ τοὺς παριλισσίους κήπους ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν ἡ ἐκτέλεσις πλήρους σχεδίου τοῦ Δ' τμήματος τῆς πόλεως. Ἐνετάλη πρὸς τούτοις ἡ Ἐφορία τῶν ἀρχαιοτήτων, ὅπως ὑποβάλῃ εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν σχέδιον τῶν ἐξαιρετέων τοῦ σχεδίου μερῶν τῶν ἐγκρυπτόντων ἀρχαιότητας. Συγχρόνως ὑπεβλήθη ὑπὸ τῶν Γάλλων μηχανικῶν καὶ σχέδιον τῶν περὶ τὴν πλατεῖαν τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος χώρων. — Ἐντὸς τοῦ μηνὸς τούτου περατούμενον παραδίδεται καὶ τὸ ἀπὸ Φερρῶν μέχρι Δερελὶ τμῆμα τῶν θεσσαλικῶν σιδηροδρόμων. Ἐπίσης ἔσται ἕτοιμον τοῦ σιδηροδρόμου Πελοποννήσου περὶ τὰ τέλη τοῦ μηνὸς τὸ ἀπὸ Ἐλευσῖνος μέχρι Μεγάρων τμῆμα. — Ὑπὸ τοῦ ἀποσταλέντος ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ὑφηγητοῦ τῆς βοτανικῆς καὶ διευθυντοῦ τοῦ βοτανικοῦ Μουσείου κ. Σ. Μηλιαράκη ἐν Χίῳ, ἵνα ἐξετάσῃ τὴν προσβάλλουσαν τὰς ἐκεῖ ἀμπέλους νόσον, ἐβεβαιώθη ὅτι ἡ νόσος αὕτη δὲν εἶνε ἡ φυλλοξήρα ὡς κατ' ἀρχὰς ἐλέχθη. Κατὰ συνέπειαν ἤρθη ἡ ἀπαγόρευσις τῆς εἰσαγωγῆς ἐκ Τουρκίας δένδρων, φυτῶν καὶ ὀπωρῶν χλωρῶν. — Τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐκκλησιαστικῶν εἰς ὃ ὑπάγονται τὰ ἐν Βουλιαγμένῃ τῆς Βάρνης θερμὰ λουτρά, ὡς κτῆμα τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων, ἀνέθηκεν εἰς τὸν καθηγητὴν κ. Γ. Κρῖνον τὴν ἀνάλυσιν τῶν ὑδάτων τούτων καὶ τὴν ἐξακρίβωσιν τῶν ἰαματικῶν αὐτῶν ἰδιοτήτων. — Κατὰ τὴν *Ἀκρόπολιν* ὑπεγράφη δάνειον ἐξ ἑνὸς ἑκατομμυρίου δραχμῶν μεταξὺ τῆς ἑταιρείας τῶν μεταλλουργείων Λαυρίου καὶ τῆς ἐν Λονδίνῳ Anglo-Foreing Banking, ὅπερ θέλει χρησιμεύσει πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν μέχρι Λαυρίου σιδηροδρόμου. Ὁ κατ' ἐντολὴν τοῦ στρατηγοῦ κ. Τὺρρ μεταβὰς εἰς Χαλκίδα μηχανικὸς κ. Κάουζερ ὑπέβαλε τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐπιτοπίων μελετῶν αὐτοῦ περὶ τῆς εὐρύνσεως τοῦ πορθμοῦ Εὐρίπου. Ὁ κ. Κάουζερ προτείνει, ἵνα διὰ διατρήσεων ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης ἐξετασθῇ τὸ ἔδαφος αὐτοῦ, καὶ οὕτω ὑπολογισθῇ ἀκριβῶς ὁ εὐκολώτερος καὶ μᾶλλον σύμφορος τρόπος τῆς ἀνασκαφῆς καὶ ἐκβαθύνσεως αὐτοῦ. Μετὰ τοῦτο ὑποβληθήσεται τὸ τελικὸν σχέδιον τῆς διαπλατύνσεως, μεθ' ἧς τὴν τελείωσιν κατασκευασθήσεται νέα περιστροφικὴ γέφυρα. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἡ μετὰ τῆς στερεᾶς συγκοινωνία θὰ διατηρῆται διὰ σχεδιῶν (bacs) ἐπὶ τούτῳ κατὰ τὰς νεωτάτας τελειοποιήσεις κατασκευασθησομένων. — Ἀνηρτήθησαν ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν στρατιωτικῶν δύο ἕτεραι νέαι εἰκόνες τῶν ὑποστρατήγων Νοταρᾶ καὶ Τράκα, γραφεῖσαι ὑπὸ τοῦ κ. Προσαλέντη. — Φοβερὰ πυρκαϊά, ἐκραγεῖσα περὶ τὸ μεσονύκτιον τῆς παρελθούσης Τετάρτης, ἀπετέφρωσεν ὁλόκληρον τὴν μεγάλην ἀγορὰν τῆς πόλεως.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ

ΜΥΘΟΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1884.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΛΕΚΤΗ — ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 3
ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΟΙΝΗ . . . . » 1,50

Εὑρίσκονται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, Κ. Μπέκ, Βίλπεργ, Ν. Β. Νάκη καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς *Ἑστίας*

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΕΙΔΥΛΛΙΑ

Νέος Τόμος Ποιημάτων. — Δρχ. 2,50

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΙΣΤΟΙ ΑΡΑΧΝΗΣ . . . . δρ. ν. 1
ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΑΙ . . . . » 2
ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ . . . . » 2
ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩ . . . . » 1

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς ΕΣΤΙΑΣ.

Ἀποστέλλονται πρὸς αἰτοῦντας ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου,

μεταφρασθὲν ὑπὸ ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11.

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 853

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 399. — 19 Αυγουστου 1884 — Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ΄ — ΑΡΙΘ. 451

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ, μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Gréville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.

ΤΙ ΔΙΑΦΕΡΕΙ Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΣ ΤΙΤΛΟΣ ΤΟΥ ΑΣΙΛΙΚΟΥ.

ΤΟ ΜΗΛΟΝ, κατὰ μίμησιν τοῦ Théodore de Banville, ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

ΤΟ ΛΟΝΔΙΝΟΝ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΑΛΗΘΕΙΑΙ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὁ Σχλεῖμαν ἐν τῷ ἀνθρωπολογικῷ συνεδρίῳ τῆς Βρεσλαυΐας.

Ὡς γνωστόν, κατὰ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου ἐγένετο ἐν Βρεσλαυΐᾳ τῆς Σιλεσίας συνέδριον Γερμανῶν ἀνθρωπολόγων, προεδρεύοντος τοῦ Βιρχωβίου. Ἡ ἔναρξις τοῦ συνεδρίου ἐγένετο ἐν μεγάλῃ πομπῇ τῇ 5 Αὐγούστου ἐν τῇ αἰθούσῃ τῶν συναυλιῶν, ἥτις ἦτο κατάμεστος ἐκλεκτοῦ πλήθους. Ἐν τῇ πρώτῃ συνεδριάσει μετὰ τὸν ἐναρκτήριον λόγον τοῦ Βιρχωβίου ἐγένοντο αἱ τυπικαὶ προσφωνήσεις καὶ φιλοφρονήσεις ἐκ μέρους τῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως καὶ τῶν τοῦ συνεδρίου, εἶτα δὲ εὐθὺς ἤρξαντο τῆς ἀναγνώσεως καὶ συζητήσεως τῶν ἐπιστημονικῶν διατριβῶν.

Ἡ συνεδρίασις ἐπανελήφθη μετὰ μεσημβρίαν, τὴν δὲ ἑσπέραν ἐδόθη τὸ πρὸς τιμὴν τοῦ συνεδρίου δεῖπνον. Ἐπὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ μέρους τοῦ συνεδρίου, τῶν ἀναγνωσθεισῶν διατριβῶν, τῶν ἐπιδειχθέντων συγγραμμάτων καὶ ἐκθεμάτων δὲν θὰ εἰσαγάγωμεν βεβαίως τὸν Ἕλληνα ἀναγνώστην. Προτιμότερον νὰ δείξωμεν αὐτῷ τὸ συνέδριον ἐν συμποσίῳ, ἔνθα ὀλιγώτερος λόγος γίνεται περὶ τοῦ «Ἀνθρώπου τῆς παγετώδους ἐποχῆς» «Περὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ὑποείδους καὶ τῶν ποικιλιῶν» «Περὶ προϊστορικῶν φυτῶν» «Περὶ προγναθισμοῦ καὶ βραχυκεφαλίας» κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Εἰς τὸ συμπόσιον τοῦτο ἔλαβον μέρος περὶ τὰ 200 ἄτομα. Ὁ Βιρχώβιος εἶχε καὶ ἐνταῦθα τὴν προεδρείαν. Ἀριστερὰ αὐτοῦ ἐκάθητο ὁ Ἑρρῖκος Σχλεῖμαν, δεξιὰ δὲ ὁ προϊστάμενος τῆς πόλεως Von Seydewitz.

Τὸ δεῖπνον ἐκόσμει καὶ πλῆθος κυριῶν, αἵτινες παραδόξως εἶχον παρακολουθήσει ἀπὸ πρωΐας καὶ τὰς συζητήσεις τοῦ τόσον σοφοῦ συνεδρίου. Τὴν προσοχὴν πάντων ἐν τῷ συμποσίῳ ἐφείλκυον κυρίως δύο πρόσωπα. Πρῶτον μὲν ἡ δεσποινὶς Mestorff, ἐπιμελήτρια τοῦ ἀρχαιολογικοῦ μουσείου ἐν Κιέλῳ, ἥτις ἀπὸ ἐτῶν ἐνασχολουμένη εἰς ἀνθρωπολογικὰς ἀρχαιολογικὰς μελέτας μεταβιβάζει εἰς τὸ γερμανικὸν τὰς ἐρεύνας τὰς γινομένας ἐν Σουηδίᾳ καὶ Δανίᾳ, δεύτερον δὲ ὁ Ἑρρῖκος Σχλεῖμαν, ὁ *Ἀθηναῖος*, ὃν «πάλιν ἐκέρδισαν οἱ γερμανοὶ» κατὰ τὴν φράσιν των, ὁ ἀρχαιολόγος ὁ λύων τὰ ἀρχαιολογικὰ ζητήματα διὰ τοῦ πτύου καὶ τῆς ἀξίνης.

Μετὰ τὸ ἐμβατήριον τῆς μουσικῆς τοῦ Weber ἐγείρεται ὁ Βιρχώβιος ὅπως πίῃ εἰς ὑγείαν τοῦ αὐτοκράτορος. «Ὑψῶ, λέγει, τὸ ποτήριον εἰς ὑγείαν τοῦ ἀνδρός, ἐφ' ὃν εἶνε ἐστραμμένα τὰ βλέμματα ὅλων τῶν Γερμανῶν οὐχὶ μόνον διότι οὗτος εἶνε ὁ ἀνακαινιστὴς τοῦ κράτους καὶ ὁ ὑπερασπιστὴς τῆς εἰρήνης, ἀλλὰ διότι ὑποστηρίζει καὶ διευκολύνει πᾶσαν πρόοδον τῆς ἐπιστήμης. Καὶ ἡ ἀνθρωπολογικὴ ἡμῶν γερμανικὴ ἑταιρία χρεωστεῖ εἰς τὴν αὐτοῦ Μεγαλειότητα τὴν προαγωγήν της. Ὅτε πρὸ ἐτῶν προσεκόψαμεν ἐπὶ ὑλικῶν δυσχερειῶν, ἡ αὐτοῦ Μεγαλειότης ἐπλήρωσε τὰ χρέη μας. Πόσῳ δὲ στενῶς δὲν εἶνε συνδεδεμένη ἡ ἱστορία τῆς ἑταιρίας μας μετὰ τῆς ἱστορίας τοῦ κράτους! Ἀκριβῶς καθ' ἣν ἐποχὴν διεννοούμεθα νὰ ἀρχίσωμεν τὰ πρῶτά μας βήματα, τὸ καθῆκον πρὸς τὴν πατρίδα ἐκάλεσε πολλοὺς ἐξ ἡμῶν εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, ὅτε δὲ ἀπήχησε πλέον ὁ θόρυβος τοῦ πολέμου, ἠδυνήθημεν νὰ συνέλθωμεν κατὰ πρώτην φορὰν ἐπὶ τὸ αὐτό. Ὑψώσωμεν λοιπὸν τὸ ποτήριον εἰς ὑγείαν τῆς αὐτοῦ Μεγαλειότητος, τοῦ ἀνακαινιστοῦ τοῦ κράτους καὶ φύλακος τῆς εἰρήνης».

Ἀφοῦ μετὰ τὸν Βιρχώβιον ἔγιναν καὶ ἕτεραι προπόσεις, ἠγέρθη οὗτος ἐκ δευτέρου ὅπως προσαγορεύσῃ καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς προσελθόντας ξένους. Ἐν τῇ προπόσει ταύτῃ ἐξῆρε τὴν ἑνωτικὴν δύναμιν τῆς ἐπιστήμης, ἥτις συνδέει τοὺς ἀνθρώπους αὐτῆς μὴ λογιζομένη ἐθνικὰ ὅρια. «Ἰδίως ἐκφράζει ἡ γερμανικὴ ἀνθρωπολογικὴ ἑταιρία τὰς εὐχαριστίας της εἰς τοὺς γείτονας ἡμῶν ἐκ Πολωνίας καὶ Γαλικίας, ἐξ Οὐγγαρίας καὶ Αὐστρίας. Ὡς τὸν κύριον ὅμως ἀντιπρόσωπον τῶν ξένων χαιρετῶ ἐνταῦθα τὸ μόνον ἐπίτιμον μέλος τῆς ἑταιρίας τὸν δόκτορα Ἑρρῖκον Σχλεῖμαν, ὃν ἡ ἑταιρία, καθὼς νομίζω, ἐκέρδισε πάλιν διὰ τὴν πατρίδα μας, καὶ ὅστις ἀφ' ὅτου ἐστείλαμεν αὐτῷ πρακτικόν τι τῆς ἀνθρωπολογικῆς ἑταιρίας λατινιστὶ γεγραμμένον, ἀδιακόπως συνδέεται μεθ' ἡμῶν στενότερον.» Ἐνθουσιώδεις ἐπευφημίαι ἐκάλυψαν τὰς λέξεις ταύτας τοῦ προέδρου, μετὰ δυσκολίας δὲ ἠδυνήθη ὁ κ. Σχλεῖμαν νὰ εἴπῃ ὀλίγας εὐχαριστηρίους λέξεις ἐν μέσῳ τῶν παταγωδῶν ἐπιφωνημάτων. Ὁ κ. Σχλεῖμαν εὐχαρίστησε τὸν «διδάσκαλον αὐτοῦ Βιρχώβιον.» Ἀφ' ἧς, εἶπεν, οὗτος ὡδήγησε τὰ βήματά του, ἀφ' ἧς δι' αὐτοῦ ἀπέκτησε τὴν ἀσφαλῆ μέθοδον τῆς θετικῆς ἐρεύνης, τότε μόνον ἠδυνήθη νὰ καταννικήσῃ τὰς προκαταλήψεις τῶν ἀντιπάλων του. Σήμερον, εἶπε, δὲν θὰ δυνηθῇ καὶ ὁ μᾶλλον ἀναίσθητος τῶν φιλολόγων νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι πᾶν ὅ,τι ὁ Ὅμηρος διηγεῖται εἶνε μῦθος καὶ στερεῖται τῆς ἱστορικῆς βάσεως, διότι μετὰ τὰς ἀνακαλύψεις του μένει ἀναντίρρητον, ὅτι ὄχι μόνον ἡ Τροία ὑπῆρξεν, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐγένετο καὶ τὸ πεδίον ἱστορικῶν συμβάντων. Καὶ ἐνεθουσία μὲν διηνεκῶς ὁ Ὅμηρος τὴν γερμανικὴν νεολαίαν, καὶ οἱ ἐρασταὶ τῆς ποιήσεως κατεθέλγοντο ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ τῆς ἀναγνώσεως μύθων καὶ ἱστορικῶς ἀποδεδειγμένων γεγονότων. Ἐν αὐτῷ εἶπεν ὅτι βλέπει τὴν κυρίαν σημασίαν τῶν ἐπιτυχῶν αὐτοῦ ἀνακαλύψεων.

Μετὰ ταῦτα ἀφοῦ διενεμήθησαν δύο ἔντυπα ποιήματα καταλληλότατα πρὸς αὔξησιν τῆς θυμηδίας τοῦ συμποσίου, ἅτινα καὶ ἐψάλησαν, ὁ διάσημος τοῦ Μονάχου ἀρχιτέκτων Heinselmann ἐνεχείρισε τῷ κ. Σχλεῖμαν κύπελλον ἐπεξεργασθὲν κατ' ἀρχαῖον δεῖγμα τῶν συλλογῶν του, πλῆρες δὲ μέχρι στεφάνης παναρχαίου οἴνου, τοῦ Ῥήνου καὶ παρεκάλεσεν αὐτόν, ἂν μὴ κενώσῃ, νὰ πίῃ ὅμως ἁπλῶς εἰς ὑγείαν τοῦ ἀθανάτου Ὁμήρου. Ὁ κ. Σχλεῖμαν, λίαν συγκεκινημένος, ἐγερθεὶς ἀπήντησεν «ὅτι δὲν εἶνε αὐτὸς μόνος τὸ δρῶν πρόσωπον ἐν ταῖς ἀνακαλύψεσιν αὐτοῦ, ὅτι δὲν ἀνήκουσιν εἰς αὐτὸν τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀνασκαφῶν ἐν Τροίᾳ, Μυκήναις καὶ Τίρυνθι, ἀλλ' ὅτι ἡ Παλλὰς Ἀθηνᾶ παρίστατο ἀδιακόπως πλησίον του *συζύγῳ δέμας εἰκυῖα Ἑλληνίδι*. Παρεκάλεσε δὲ νὰ περιέλθῃ κύκλῳ τὸ κύπελλον καὶ πίωσι πάντες εἰς τιμὴν τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς καὶ ἁπασῶν τῶν εὐγενῶν τὴν καρδίαν γυναικῶν, ὅπερ καὶ ἐγένετο μετ' ἐνθουσιασμοῦ πληρουμένου ἀδιακόπως τοῦ κλασικοῦ ποτηρίου καὶ κενουμένου ἀπνευστί.

Οὕτω τὸ συμπόσιον παραταθὲν ἐπὶ μακρὸν ἔληξεν ἐν ἄκρᾳ γαλήνῃ καὶ εὐθυμίᾳ.

Κατὰ τὴν ἐπομένην συνεδρίασιν τῆς ἀνθρωπολογικῆς ἑταιρίας ὁ κ. Σχλεῖμαν ἀνεκοίνωσε τ' ἀποτελέσματα τῶν τελευταίων αὐτοῦ ἀνασκαφῶν ἐν Τίρυνθι ἐν μέσῳ τῆς συντόνου προσοχῆς τοῦ πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ λόγου του ὃν ἐκάλυψαν ἐπευφημίαι παρατεταμέναι ὁ πρόεδρος τῆς ἑταιρίας Βιρχώβιος παρετήρησε τὰ ἑξῆς·

«Αἱ ἐπευφημίαι αὗται ἔστωσαν δεῖγμα εἰς τὸν κ. Σχλεῖμαν ὅτι ἡ Γερμανία παρακολουθεῖ μετ' αὐξανομένου ἀδιαλείπτως διαφέροντος τὰς ἐργασίας του καὶ ὅτι ἕκαστον τῶν βημάτων του συνοδεύεται ὑπὸ τῶν μεγαλειτέρων ἡμῶν προσδοκιῶν. Ἡ πολυάριθμος συνάθροισις κατὰ τὴν σημερινὴν ὁμήγυριν, ἥτις ἐκτείνεται καὶ πολλῷ ἀπώτερον τῶν ὁρίων, ἅτινα περικλείουσι συναθροίσεις ἐξ ἐπαγγέλματος ἢ ἐξ ἔρωτος, ἔστω ζωηρὸν δεῖγμα ὅτι ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, ἀδιαφόρως, ἐν

Digitized by Google

Γερμανίᾳ διαφερόμεθα διὰ τὰς ἐργασίας του. Λυπούμεθα μόνον διότι δὲν ἦτο δυνατὸν εἰς τὸν κ. Σχλεῖμαν νὰ συμπαραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, καὶ τὴν εὐγενῆ αὐτοῦ σύζυγον, τὴν πιστὴν συνεργάτιδα εἰς τὰς μακρὰς καὶ κοπιώδεις αὐτοῦ ἐρεύνας ....Ὁ Σχλεῖμαν δὲν ἀνήκει εἰς τοὺς ἄνδρας, οἵτινες ὅταν φέρωσιν ἔργον τι εἰς πέρας ἐπαναπαύονται καὶ ἐφησυχάζουσιν· ἀλλ' εἰς ἐκείνους οἵτινες ἀδιακόπως βαδίζουσιν εἰς τὰ πρόσω τῆς διανοιχθείσης ὁδοῦ. Εἴθε τὸ νέον ἔτος νὰ εἶνε εἰς τὸν κ. Σχλεῖμαν ἐπίσης καρποφόρον ὅπως τὸ παρελθόν, ἵνα ἡ ἑπομένη σύνοδος τῆς ἑταιρίας ἴδῃ αὐτὸν φέροντα ἕτερα δείγματα ἐπιστημονικῆς ἐργασίας ἐξίσου ὅπως καὶ τὰ παρόντα πολύτιμα.

Εἶτα ὁ κ. Σχλεῖμαν ἀνεκοίνωσεν ἐπευφημοῦντος τοῦ πλήθους ὅτι σκοπεῖ τὸ ἐρχόμενον ἔτος νὰ κάμῃ ἀνασκαφὰς ἐν Κρήτῃ. Μ·

— Ἄξιαι λόγου ἐργασίαι ἐγένοντο ἀπό τινος ἐν τῇ Ἀκροπόλει Ἀθηνῶν. Καθ' ἃ καὶ πρότερον εἴχομεν γράψει, ὁ μὲν περὶ τὰ Προπύλαια χῶρος καλῶς ἐκαθαρίσθη καὶ ἀπηλλάγη τῶν συσσωρευμένων ἐκεῖ ἀπὸ ἐτῶν λίθων καὶ ἐν ξυλίνοις πλαισίοις ἀναμὶξ συγκεκολλημένων συντριμμάτων ἐξ ἀγαλμάτων καὶ ἐνεπιγράφων πλακῶν, ἀναλαβὼν ἁγνοτέραν καὶ ἀρχαϊκωτέραν ὄψιν, ἀνεσκάφη δὲ καὶ δεξαμενή τις ἐκ τῶν παραπλεύρως τοῖς Προπυλαίοις κειμένων πολὺ μεταγενεστέρων, ἵνα ἀποκαλυφθῇ ἡ σειρὰ τοῦ ἀρχαίου μαρμαρίνου τείχους, ἣν κατεκάλυπτε διὰ τῶν πλίνθων αὐτῆς, καὶ ἄλλαι περὶ τὴν διευθέτησιν λίθων ἐγένοντο ἐργασίαι. Ἐπισκευάσθη δὲ νῦν καὶ ὁ παλαιὸς οἰκίσκος ὁ κατὰ τὴν εἴσοδον κείμενος καὶ χρησιμεύων ὡς προσωρινὴ ἀποθήκη μᾶλλον ἢ μουσεῖον τῶν εὑρημάτων τοῦ Ἀσκληπιείου καὶ νέος τις παρ' αὐτὸν οἰκίσκος ἀνεγείρεται ἵνα περιλάβῃ ἕτερα λείψανα κειμηλίων ἐν ὑπαίθρῳ ἄχρι τοῦδε ἐκτεθειμένων. Ἐλήφθη ἔτι πρόνοιά τις καὶ ἐν τῷ μουσείῳ τῆς Ἀκροπόλεως, ὅπως μὴ τὰ ἐν αὐτῷ ἀντικείμενα, ὧν πλεῖστα μικρότατα, ἀφίενται εἰς τὸ ἑξῆς προχείρως οὕτω ἐκτεθειμένα εἰς τὴν ἀφὴν παντὸς ἐπισκέπτου· ὅθεν ἐτέθησαν κιγκλίδες κωλύουσαι τὴν εἰς ταῦτα προσέγγισιν, κιγκλίδες δ' ἐτέθησαν καὶ κατὰ τὴν εἴσοδον τῆς ἑλικοειδοῦς τουρκικῆς κλίμακος τῆς ἀνερχομένης εἰς τὴν στέγην τοῦ Παρθενῶνος, κωλυθείσης οὕτω τῆς ἐπικινδύνου ἀναβάσεως εἰς τὸ ὑπέρμετρον ἐκεῖνο ὕψος. Ἐν τῷ μουσείῳ προσετέθησαν καὶ νέα ἀντικείμενα ἄξια λόγου πρότερον ἐν ἀποθήκαις τεταμιευμένα, ἐν οἷς ἀγγεῖα πολλὰ καὶ ποικιλόσχημα. Καλὸν θὰ ἦτο νὰ ληφθῇ ἤδη ἐν τῇ τακτοποιήσει τῶν τοῦ μουσείου φροντὶς καὶ περὶ τῶν πολυτίμων εὑρημάτων τῆς ἀρχαίας τέχνης, τῶν πέρυσιν ἀνευρεθέντων παρὰ τὸν Παρθενῶνα, ἅτινα ἠγγέλθη ὅτι προσεχῶς ἐκδίδει ἐν πολυτελεῖ τεύχει ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία. Τὰ ἀγαλμάτια ταῦτα εἶνε πάντα κεκλεισμένα ἐντὸς ὑελίνου ἑρμαρίου, ὕπτια καὶ ὡς ἔτυχον, ἐνῷ δι' ἐλαχίστης δαπάνης καὶ φροντίδος δύνανται εὐπρεπῶς νὰ ταχθῶσιν ὑπὸ ὑελίνους κώδωνας ὄρθια καὶ προσπίπτοντα εἰς τὴν θέαν τοῦ ἐπισκέπτου. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ ἀντικαταστάσεως τῶν κιγκλιδωμάτων, ἅτινα βεβαίως προσωρινῶς ἐτέθησαν, πρέπει νὰ ληφθῇ πρόνοια. Δύνανται νὰ τεθῶσι κάλλιον δικτυωτὰ ἐκ λεπτοῦ σύρματος, ἵνα καὶ τὰ πολύτιμα ἀντικείμενα ἀσφαλῶς φυλάττωνται, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐπιθυμῶν ἐκ τοῦ πλησίον νὰ μελετήσῃ τὰς γλυφὰς αὐτῶν καὶ τὰς ἐπιγραφὰς ν' ἀναγνώσῃ μὴ ἀναχαιτίζηται εἰς ἑνὸς καὶ δύο μέτρων ἀπόστασιν.

— Ἐν Παρισίοις ἀπεβίωσεν ὁ Ἀλβέρτος Δυμών, ἄλλοτε διευθυντὴς τῆς ἐνταῦθα Γαλλικῆς Σχολῆς, ἀνὴρ σοφός, πολλὰ καὶ σπουδαῖα δημοσιεύσας ἀρχαιολογικὰ ἔργα, φίλος δὲ εἰλικρινὴς τῆς ἡμετέρας πατρίδος.

— Κατ' ἐπίσημον ἀνακοίνωσιν τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἐν Πετρουπόλει Μουσείου, ἡ λαμπρὰ συλλογὴ τῶν κεραμείων ἀγαλματίων τοῦ Σαβούρωφ ἠγοράσθη ἀντὶ 644,000 μαρκῶν. Ὡς τίμημα 94 ἀγγείων καὶ 60 γλυπτικῶν ἔργων ἔλαβεν ὁ πρώην πρεσβευτὴς παρὰ τοῦ μουσείου τοῦ Βερολίνου μάρκας 300,000, ἄλλας δὲ 805,000 μάρκας εἰσέπραξε παρὰ τοῦ Βρετανικοῦ Μουσείου ἀγοράσαντος τὰ χαλκᾶ καὶ τορευτικὰ ἔργα. Ἐν ὅλῳ λοιπὸν ἡ ὑπεξαιρεθεῖσα ἐξ Ἑλλάδος θαυμασία συλλογὴ ἀπέφερεν 1,800,000 μάρκας, ἤτοι 2,222,220 φράγκα.

— Ἐπαναλαμβάνονται ὅσονούπω αἱ ἐν Δήλῳ ὑπὸ τῆς ἐνταῦθα γαλλικῆς σχολῆς ἐνεργούμεναι ἀπό τινων ἐτῶν ἀνασκαφαὶ παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἠτήσατο δὲ ἤδη αὕτη τὴν ἄδειαν νὰ ἀνασκάψῃ καὶ ἐν τῇ παρακειμένῃ τῇ Δήλῳ νήσῳ Ρηνείᾳ, ἥτις ἐχρησίμευεν ὡς νεκροταφεῖον κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Τὴν ἀνασκαφὴν θὰ ἐπιβλέψῃ ὁ ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Καββαδίας καὶ αὐτὸς ὁ διευθυντὴς τοῦ ἀρχαιολογικοῦ τμήματος κ. Σταματάκης.

— Ὁ ἐν Βραΐλᾳ πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Π. Ματαράγκας ἀγγέλλει τὴν ἐκ νέου ἔκδοσιν τῶν ποιημάτων αὐτοῦ, οἷς προσετέθησαν καί τινα δημοσιευθέντα ἐν περιοδικοῖς, καὶ ἄλλα μήπω δημοσιευθέντα.

— Ὁ ἐν Παρισίοις ἀπὸ πολλοῦ ἤδη διακριθεὶς Ἕλλην μαθηματικὸς κ. Κυπάρισσος Στέφανος, οὗ τὰς εὐδοκίμους ἐργασίας πολλάκις ἐλάβομεν ἀφορμὴν νὰ ἀναφέρωμεν, ὑποστηρίξας κατ' αὐτὰς καὶ ἐναίσιμον διατριβὴν Sur la théorie des formes binaires et sur l' élimination ἐνώπιον τῆς αὐτόθι σχολῆς τῶν ἐπιστημῶν, ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῶν μαθηματικῶν ἐπιστημῶν.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[17 Αὐγούστου, (Παρασκευή) 1884]

Κατὰ νεωτέρας εἰδήσεις ἀφικνουμένας ἐκ τῶν σταφιδοφόρων ἐπαρχιῶν, αἱ ἐκ τῆς βροχῆς ζημίαι δὲν θὰ ὦσιν οἷαι ὑπὸ τὰς πρώτας ἐντυπώσεις ὑπελογίσθησαν. Μέγα μέρος τοῦ βραχέντος σταφιδοκαρποῦ ἔσεται ἐμπορεύσιμον, ἂν ἐπί τινας εἰσέτι ἡμέρας διαρκέσῃ ἡ ἤδη ἐπικρατοῦσα καλοκαιρία. — Ἡ ἐκ Καλαμακίου μεταφέρουσα περὶ τοὺς 200 ἐπιβάτας εἰς Κόρινθον ἁμαξοστοιχία τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν συνεκρούσθη παρὰ τὴν θέσιν *Γαλῶταν* πρὸς δύο ἀτμομηχανὰς διερχομένας ἐκ Ποσειδωνίας. Εὐτυχῶς ἡ ταχύτης τῆς ἁμαξοστοιχίας ἕνεκεν τῆς κατὰ τὴν θέσιν ταύτην καμπύλης γραμμῆς δὲν ἦτο μεγάλη, οὕτω δὲ προελήφθησαν μεγαλήτερα δυστυχήματα. Τὸ ὑπουργεῖον ἅμα μαθὸν τὰ συμβάντα ἐνετείλατο ταῖς ἁρμοδίαις ἀρχαῖς ὅπως ἐπιληφθῶσιν αὐστηροτάτων ἀνακρίσεων πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν αἰτίων τῶν προκαλεσάντων τὴν σύγκρουσιν ταύτην.— Ἕνεκα τοῦ λυπηροῦ συμβάντος τῆς συγκρούσεως ἡ διοικητικὴ ἀρχὴ ἀπηγόρευσε τὴν μεταξὺ Καλαμακίου καὶ Κορίνθου σιδηροδρομικὴν συγκοινωνίαν μέχρις ὅτου μεταβῇ ἐπιτοπίως ἐπιτροπὴ ἐκ μηχανικῶν καὶ ἀποφανθῇ ὑπὸ ποίους ὅρους δέον νὰ ἐξακολουθήσῃ ἡ συγκοινωνία. — Ἐγκατεστάθησαν κατὰ τὰ ἀποφασισθέντα ὑπὸ τοῦ δημοτικοῦ Συμβουλίου ἐν τοῖς καταστήμασι τῆς νέας ἀγορᾶς οἱ ἐνοικιασταὶ τῆς παλαιᾶς. — Λέγεται ὅτι τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης σκέπτεται νὰ ἐκδώσῃ νέας μετοχὰς πρὸς αὔξησιν τῶν κεφαλαίων αὐτῆς, ἑκάστης δὲ ἡ τιμὴ ὁρισθήσεται πιθανῶς εἰς τετρακισχιλίας δραχμάς· καὶ δὲν ἤρξαντο μὲν εἰσέτι ἐπισήμως αἱ διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς κυβερνήσεως περὶ τούτου, ἀλλὰ λέγεται ὅτι ἡ κυβέρνησις κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θ' ἀποδεχθῇ τὰς προτάσεις τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης καὶ θέλει ἐπιτρέψει τὸν διπλασιασμὸν τῶν κεφαλαίων αὐτῆς, ἂν ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἐλαττώσῃ τὸν τόκον τῆς προεξοφλήσεως. — Ὁ δήμαρχος κ. Σοῦτσος καὶ ἅπαντες οἱ μετ' αὐτοῦ συγκατηγορούμενοι, ἐξαιρέσει δύο, τοῦ κ. Κάσκα καὶ ἑτέρου τινός, παρεπέμφθησαν ὅπως δικασθῶσιν ἐνώπιον τῶν κακουργιοδικῶν ἐπὶ πλαστογραφίᾳ καὶ ἀπιστίᾳ, οἱ δὲ δύο ἄλλοι παρεπέμφθησαν ἐπὶ πλημμελήματι. — Συνελθὸν τὸ διοικητικὸν συμβούλιον τῆς ἑταιρίας τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ σιδηροδρόμου ἀπεφάσισεν ἵνα μεταφέρῃ ἐκ Πειραιῶς τὸ ἀεριόφως εἰς Φάληρον, νὰ μείνῃ δὲ καὶ τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς ὅπως φωτίζῃ εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις. Αἱ πρὸς τοποθέτησιν τῶν σωλήνων τοῦ ἀεριόφωτος ἐργασίαι ἄρχονται προσεχῶς.— Ὁ ἐν Βενετίᾳ ἐργοστασιάρχης φωσφορικῶν πυρείων κ. Βασκιέρας, μεθ' οὗ συνεβλήθη, ὡς γνωστόν, τὸ δημόσιον πρὸς προμήθειαν τῶν πυρείων τῆς πολυτελείας, ἀπέστειλε πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τὰς διαφόρους εἰκόνας, ἃς θέλουσι φέρει τὰ περιβλήματα τῶν κουτίων. Μεταξὺ τῶν εἰκόνων τούτων ἐφιλοτέχνησε καὶ πολλὰς ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις μνημείων καὶ ἄλλων τῆς Ἑλλάδος ἀρχαιοτήτων. Ἐν γένει δὲ αἱ πλεῖσται τῶν εἰκόνων ἀναφέρονται εἰς ἀντικείμενα εἰλημμένα ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ ἀρχαιότητος. — Ὁ κ. Ἐπαμεινώνδας Ἀθανασιάδης, γραμματεὺς τοῦ ὑπὲρ τῶν ἀπόρων γυναικῶν συλλόγου τῶν κυριῶν ἀνεχώρησε πάλιν εἰς Πελοπόννησον, ὅπως προμηθευθῇ καὶ ἐκεῖθεν ἐγχώρια προϊόντα διὰ τὴν ἐνταῦθα ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ τοῦ συλλόγου γενησομένην διαρκῆ ἔκθεσιν προϊόντων ἐγχωρίου βιομηχανίας. — Ὁ Σουλτάνος ἀπένειμεν εἰς τὸν ἡμέτερον ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργὸν κ. Ἀλ. Κοντόσταυλον τὴν μεγάλην ταινίαν τοῦ Ὀσμανιέ. — Οἱ ἐν τῇ εἰδικῇ σχολῇ ἐκπαιδευόμενοι ὑπαξιωματικοί, 115 τὸν ἀριθμόν, κατηυθύνθησαν εἰς Ἀμαρούσιον μεθ' ἑνὸς σώματος

Digitized by Google

τοῦ μεταγωγικοῦ οὐλαμοῦ, ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἀντισυνταγματάρχου κ. Δημοπούλου, διοικητοῦ τῆς Σχολῆς καὶ τοῦ ὑποδιοικητοῦ Ν. Σχινᾶ. Αὐτόθι θὰ παραμείνωσιν ἐπὶ μίαν ἡμέραν, μεθ' ὃ θέλουσι μεταβῆ εἰς Κηφισσίαν καὶ Μαραθῶνα· οἱ μαθηταὶ θὰ ὁδοιπορῶσι καθ' ἑκάστην νύκτα καὶ ἡμέραν ἀνὰ τρεῖς ὥρας. Ἡ στρατιωτικὴ αὕτη ἐκδρομὴ τῶν ὑπαξιωματικῶν τῆς Σχολῆς θέλει διαρκέσει περὶ τὰς 12 ἡμέρας.— Παρὰ τῆς Νομαρχίας ὑπεβλήθη εἰς τὸ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργεῖον, ὅπως ἐγκριθῇ ἀντίγραφον τοῦ σχεδίου τῆς πρωτευούσης, περιέχοντος τὰ ὀνόματα ἑκάστης τῶν ὁδῶν τῆς πόλεως κατὰ τὸ σχετικὸν ψήφισμα τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἀγραμμάτῳ. Τοιαύτας περὶ γλώσσης ἰδέας ἐπρέσβευεν ὁ Χριστόπουλος καὶ ὁ Βιλαρᾶς, καὶ ἄλλοι τῶν τότε λογίων. Τὸ παράδοξον σύστημα τοῦ Βιλαρᾶ ἀπέβλεπε κυρίως εἰς τὴν ἁπλοποίησιν τῆς ὀρθογραφίας, ὡς φαίνεται ἐκ τῆς «Μηκρης Ορμηνιας για τα γραματα και ορθογραφηας της Ρομεηκης γλοσας» ἣν ἐδημοσίευσεν ἐν Κερκύρᾳ· ἰδοὺ δὲ πῶς ἐνόει ἐν αὐτῇ τὴν ὀρθογραφίαν ὁ Βιλαρᾶς. «Ενας αραδιασμος τον ψηφηον, οπου παραστενουν απο μηα φονη, μας δηνη ταχτηκο γραψημο, η την ορθογραφηα στη γλοσα μας. Κε ορθογραφομε εκηνο, οπου θελομε, αν τα βαλομε στο γραψημο μας τα παραστατηκα σημαδια τον φονον, οπου εχη καθε λεξη. Καθε περησιο η αλο ψηφη απο το καθοληκο η οληγοτερο απο τὰ χρηαζομενα σε καθε λέξη κανουν τὸ γραψημο ανορθογραφο, αλοφονο, ανεσοστο κε εξαναγγης κακογραμενο, κε βαρβαρο, αφορμης οπου δεν παραστένη πλιο τη λεξη σοστα καθος την προφερομε κιολα, η την παραστενη σε τροπο οπου διαβαζοντας τη την καταλαβενομε αχαμνα, κε μας ξηπναϊ αχαμνη κε στραβη ηδεα στο νουμας.» Ἀλλ' αἱ παραδοξολογίαι αὗται τοῦ ποιητοῦ οὐ μόνον οὐδένα εὗρον θιασώτην, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἐγκατελείφθησαν ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν πεζῶν καὶ ἐμμέτρων ἔργων του.—κ. Ν. Α. Β. Κόρινθον. Οἱ ὅλοι ἐκδεδομένοι τόμοι εἰσὶ 17· ἕκαστος αὐτῶν, πωλούμενος καὶ χωριστά, τιμᾶται φρ. 5 καὶ μετὰ ταχυδρ. 5.40.—κ. Κ. Ἄνδρον. Καθ' ὅσον ἡμεῖς γνωρίζομεν, καὶ παρ' ἄλλων ἠδυνήθημεν νὰ πληροφορηθῶμεν, μετάφρασις ἑλληνικὴ τοῦ σημειουμένου μυθιστορήματος δὲν ὑπάρχει.—κ. Ν. Ζ. Σύρον. Παρεδόθη κατὰ τὴν ἐντολὴν ὑμῶν εἰς τὴν Σύνταξιν τοῦ «Αἰῶνος».—κ. Σ". Ἡ μὲν ἐν τῇ τύρβῃ τῆς κοινωνίας διαβίωσις διαπλάττει κάλλιον τὸν χαρακτῆρα, ἀλλ' ἡ κατ' ἰδίαν μελέτη διαμορφοῖ τὴν διάνοιαν μᾶλλον ἐμβριθῆ καὶ βαθύνουν. Ἐκ τῆς μοναξίας, ἐκ τῆς σιγῆς τοῦ κατ' ἰδίαν βίου προῆλθον πνεύματα ἀξιωθέντα τῆς ἀθανασίας. Ὁ Ἀριστοτέλης συνέγραψε τὰ ἔργα του οὐχὶ ἐν τῇ ταραχώδει αὐλῇ τοῦ Φιλίππου, οὐδ' ὁ Πλάτων τὰ ἑαυτοῦ παρὰ τῷ τυράννῳ Διονυσίῳ· οἱ μεγάλοι αἱρεσιάρχαι διετέλεσαν ἐπὶ μακρὸν μελετῶντες ἐν ἐρημικοῖς τόποις· ὁ Μαρτῖνος Λούθηρος ἐν παντελεῖ μονώσει παρὰ τὸ Μαρβοῦργον ἠσχολεῖτο εἰς τὴν μελέτην τῶν Γραφῶν. Ὁ Μίλτων καὶ ὁ Λόκε ἔζων πάντοτε μακρὰν τῆς κοινωνίας, ὁ δὲ Βολταῖρος μόνον ἐν τῇ ἐπαύλει αὐτοῦ Φερναὶ εὕρισκεν ὑποφερτὸν τὸν βίον. Ὁ Ρουσσὼ ἀπεχώρει διαρκῶς τῆς κοινωνίας ἵνα συγγράψῃ τὸν «Αἰμίλιον» καὶ τὸ «Κοινωνικὸν Συμβόλαιον»· ὁ Λάϊβιτς κατῴκει παρὰ τὸ Ἀννόβερον ἤρεμόν τινα κῆπον, ὁ δὲ Μένδελσον προσέφευγεν εἰς Ἑλβετίαν ἵνα δυνηθῇ, κρυπτόμενος εἰς μικρόν τι χωρίον, νὰ τελειώσῃ ἀνενόχλητος τὸ περὶ μουσικῆς ἔργον του.—κ. Α. Χ. Κωνσταντινούπολιν. Ἀτυχῶς ὄχι.—κ. Ι. Κ. Σέριφον. Ἡ καθυστέρησις ὑποθέτομεν ὅτι προῆλθεν ἐκ τοῦ φίλου τοῦ ἀναλαβόντος νὰ ἐγγράψῃ ὑμᾶς, ὀλιγωρήσαντος δὲ νὰ τὸ πράξῃ, διότι τοιοῦτον ὄνομα δὲν εὕρομεν ἐν τοῖς καταλόγοις ἡμῶν.—*Συνδρομητῇ.* Ροστόβιον. Θὰ δημοσιευθῇ εἰς προσεχὲς φύλλον.—κ. Μ. Κ. Π. Λάρισσαν. Ἐλήφθησαν.— *Ἀναγνώστῃ τῆς «Ἑστίας».* Ἐπειδὴ ἡ ἀπάντησις περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν δύο τίτλων ἐξετάθη κατ' ἀνάγκην εἰς ὅλον ἄρθρον, δημοσιεύεται ἐν αὐτῷ τῷ φύλλῳ τῆς σήμερον. Ἐλπίζομεν δ' ὅτι ἐπαρκεῖ πληρέστατα εἰς τὴν ἐπιθυμίαν ὑμῶν.—κ. Α. Π. Α. Σύρον. Μέχρι τοῦδε ὄχι· πιθανῶς βραδύτερον.—*Néron.* Καὶ τἀνάπαλιν: parti καὶ patrie: ainsi l'esprit de parti a tué l'esprit de patrie.—κ. Δ. Χ. Κ. Πάτρας. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν ἀγαθὴν προαίρεσιν· ὁμολογοῦμεν ὅμως ὅτι θὰ ἐπροτιμῶμεν νὰ ἔλειπεν ἡ ἐκδούλευσις αὕτη πρὸς τὴν «Ἑστίαν»· δίδοντες εἰς εὐρεῖαν κυκλοφορίαν τὸ φύλλον σας οὐδὲν ἄλλο κατορθόνετε ἢ νὰ τοῖς παρέχετε μέσον εἰς τὸ νὰ διέρχωνται *ἀδαπάνως* τὰς ὥρας τῆς ἀργίας αὐτῶν· ὀλίγοι εἶνε οἱ ἐννοοῦντες ὅτι πρέπει νὰ πληρώσωσι διὰ νὰ ἔχωσιν ἓν ἀνάγνωσμα, καὶ ὅτι ἓν φύλλον περιοδικοῦ ὅπως φθάσῃ μέχρις αὐτῶν ἀπῄτησε καὶ κόπους πολλοὺς καὶ φροντίδας διηνεκεῖς καὶ δαπάνας ἁδράς. — *Ὑπαλλήλῳ.* Ἐκ τῶν βιβλίων τῆς ἐθιμοταξίας οὐδὲν θὰ διδαχθῆτε βέβαια. Ἕκαστος ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει διασώζεται ὅπως δύναται. Ναπολέων ὁ μέγας πλησιάσας ποτὲ ἐν τῷ Κεραμεικῷ τὸν Ταλλεϋράνδον, ἤλεγξεν αὐτὸν σφοδρότατα. Ὁ διπλωμάτης ἀφοῦ ὑπέστη τὸ λουτρὸν μεθ' ἱκανῆς ἀπαθείας στραφεὶς πρὸς τοὺς παρεστῶτας ἠρκέσθη νὰ εἴπῃ πρὸς αὐτούς: «Τί ἁμαρτία τόσον μέγας ἀνὴρ νὰ ἔχῃ τόσον κακὴν ἀνατροφήν!» Τί νὰ ἀπαντήσῃ ὁ Ναπολέων εἰς παρατήρησιν περιέχουσαν τόσην δόσιν κολακείας! Ἐφάνη ὡς μὴ ἀκούσας αὐτὴν καὶ ἀπεμακρύνθη μηδὲν εἰπών.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Πόσοι αὐτοκράτορες ἐβασίλευσαν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου μέχρι τῆς ἁλώσεως αὐτῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ ὑπὸ τίνα ὀνόματα ἀναφέρονται ἐν τῇ ἱστορίᾳ;

2

τρὶς	φος	νον	νας	ὢ	θουν	εἰς	ἀρ
στα	κτὸ	πα	νώρ	με	οἱ	φυ	ἰ·
κρύ	μου	ξί	λαι	σί	ας	μό	τοὺς
νον	βλά	νο	γά	ἤ	λο	σο	ἵ
δὲ	πτον	αἱ	μυρ'	πα	δι	κὸλ	ἀ
νε	ρα	αι	οι	λαι	τὰς	γα	νό
τες	ἰ	καὶ	τὸ	τὰς	ρα	θή	πους
τυ	α	εἰς	χώ	νας	σου	μους	με

Σκάκι. Αἱ ἐν τοῖς ἄνω τετραγωνιδίοις 64 συλλάβαὶ ἀποτελοῦσι τοὺς 4 πρώτους στίχους γνωστοτάτου νεοελληνικοῦ ποιήματος, ἐὰν συναρμοσθῶσι λαμβανόμεναι καθ' ἣν τάξιν ἵππος διαδοχικῶς τὰς πατεῖ εἰς 64 πηδήματα. Ζητεῖται λοιπὸν ἡ εὕρεσις τοῦ σημείου ἀφ' οὗ ὁρμᾶται ὁ ἵππος καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῶν στίχων.

Ἐν Πειραιεῖ. Α. Δμ.

3

Εἴμεθα δύο ἀδελφαὶ καὶ σὲ ὑπηρετοῦμεν·
Γαστὴρ δὲν μᾶς ἐγέννησεν, ἀλλ' οὔτε συνοικοῦμεν.

Σ. Κ.

4

Ἀπὸ ζῶον νεκρὸν ἐγεννήθην καὶ σηκόνω ἐκείνους ποῦ μὲ φέρουν.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Ὁ χρόνος.

2

ΜΕΝΑΝΔΡΟΣ: Μῆλος, Ἐλευσίς, Νῶε, Ἀλφειός, Ναπολέων, Δίκενς, Ρήγας, Ὀκτώβριος, Σείριος.

3

Δίκορος ὠνομάσθη ὁ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος Α' ὁ ἀνελθὼν εἰς τὸν θρόνον τῷ 499, διότι εἶχε τὸν ἕνα τῶν ὀφθαλμῶν μέλανα, τὸν δὲ ἄλλον κυανοῦν.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Αὐγούστου 17 — **ΑΘΗΝΩΝ** — **17 Αὐγούστου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25. —	373. —	500	364.
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30. —	392. 1/2	500	433. 50
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30. —	405. —	500	416.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	}100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200. —	250	270.
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20. —	200. —	250	263.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15. —	205. —	250	208.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225. —	250	255. 50
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6. —	100. —	100	102.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362. 50	400	329. 50

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος.... Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285. —	1.000	4.035.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21. —	300	230.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	105.50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000	—	1 Μαρτιου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	—	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	80.
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	415.
Ἑταιρία Φωταερίου............ Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου .... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7. —	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων .... Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7. —	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας .. Φρ.	5.080.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16. —	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου............. Τραπεζιτικὸν 3μηνο		26.
» .... Ὄψεως....	»	26.20
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης...... 8 ἡμ.		104.
» » ...Τραπεζιτικὸν 8μηνο		103.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον.........	Φράγκα	20.65
Λίρα Στερλίνα.........	»	
Λίρα Ὀθωμανική......	»	23.77
Αὐστριακὸν Φλωρίον...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΩΡΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Μουσεῖον ἐν τῇ Ἀκροπόλει

Ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν εἶνε καθ' ἑκάστην ἐλευθέρα εἰς πάντας ἀπὸ τῆς πρωΐας μέχρι τῆς ἑσπέρας. Ὁμοίως ἐλευθέρα εἶνε καθ' ἑκάστην καὶ ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ἐν αὐτῇ μουσεῖον ἀπὸ τῆς 2 ὥρας μ. μ. μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Θησεῖον

Εἶνε προσιτὸν καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἀπόμαχος οἰκῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Θησείου ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὸν αἰτοῦντα.

Κεντρικὸν ἐθνικὸν μουσεῖον

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Τρίτης, 9 — 12 π. μ. καὶ 2 — 5 μ. μ.

Συλλογαὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἐξαιρετέων ἑορτῶν ἀπὸ τῆς 2 — 5 μ. μ. τὸν χειμῶνα καὶ ἀπὸ τῆς 3 — 6 τὸ θέρος. Τὸ Σάββατον δωρεάν, τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐπὶ πληρωμῇ δραχ. 1 κατὰ πρόσωπον.

Φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

Τετάρτην — Σάββατον, 9 — 12 π. μ.

Δημοτικὸν μουσεῖον Πειραιῶς

Ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Γυμνασίου.

Καθ' ἑκάστην, 2—5 μ.μ.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ

ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ

ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΑΜΟΡΓΟΣ

ΜΕΘ ΕΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ

Ἐν Ἀθήναις 1884

Ἡ προκειμένη περὶ Ἀμοργοῦ μονογραφία ἐξεδόθη εἰς μόνον 250 ἀντίτυπα, ἅτινα πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πρὸς δραχ. 3 ἕκαστον, μετὰ ταχυδρομικῶν δὲ 3,20.

ΕΝ ΤΩ ΓΡΑΦΕΙΩ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΕΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ

ΑΡΙΣΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ, ΕΙΣ ΤΙΜΑΣ ΜΕΤΡΙΑΣ

Ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται τὰ ἑξῆς βιβλία:

Σάθα Μνημεῖα ἑλλην. ἱστορίας, τόμ. Δ. δραχ. 10 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς, δρ 20.

Λεγρανδίου Ἱστορία τοῦ Ταγιαπέρρα ὑπὸ Τριβώλη, δραχ. 1,80.

Rubio y Lluch la Expedicion y domination de los Catalanos en Oriente jurgadas por los Griecos, δραχ. 4.

Hertzberg Geschichte der Byzantiner und des Osmanischen Reiches (Ἐκ τῆς Allg. Geschichte in Einzeldarstellungen τοῦ Oncken) Τόμος 1 εἰς 8ον, πλήρης καὶ καινουργής μετὰ πολλῶν εἰκόνων, δραχ. 15, ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς 36.

Σπυρ. Π. Λάμπρου Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλλ. ἱστορίας, λεπτ. 75.

Τοῦ αὐτοῦ—Αἱ Ἀθῆναι περὶ τὰ τέλη τοῦ ιβ' αἰῶνος, δρ. 1.60.

» » Romans Grecs, δραχ. 12 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς φρ. 20.

» » Μιχαὴλ Ἀκομινάτος (τόμοι δύο) δραχ. 18 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς φρ. 30.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΕΛΕΤΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ

Ἀντίτυπα τῶν δημοσιευθεισῶν μελετῶν, ὧν ἕκαστον τιμᾶται δραχμὰς πέντε, εὑρίσκονται παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις Ἀντωνιάδῃ καὶ Ἀνέστῃ Κωνσταντινίδῃ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 858

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 400.— 26 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1884. – ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 452

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ, μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Gréville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.

ΕΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΧΩΡΑ ὑπὸ Π. Θωμᾶ.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ.

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ

ΣΤΙΧΟΙ ΕΚ ΤΟΥ « ΔΟΝ ΔΟΥΑΝ » ΤΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ ὑπὸ Ἰω. Κωνσταντινίδου.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Τὸ πηδαλιοῦχον ἀερόστατον. — Τὸ σπουδαιότατον ζήτημα τῆς διοικήσεως τοῦ ἀεροστάτου, ὅπερ τοσοῦτον ἀπησχόλει τέως τοὺς περὶ ταῦτα ἀσχολουμένους, φαίνεται ὅτι κατέληξεν εἰς αἰσίαν λύσιν. Εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν ἀνεκοίνωσεν ἐπ' ἐσχάτων ὁ κ. Ἑρβὲ Μαγκὼν (Mangon) τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ μεγάλου διὰ πηδαλιούχου ἀεροστάτου πειράματος, ὅπερ ἐξετέλεσαν εἰς τὰ περίχωρα τῶν Παρισίων οἱ Γάλλοι ἀξιωματικοὶ Charles Renard καὶ M. A. Krebs.

Κατὰ τὸν Μαγκών, ἡ ἀεροστατικὴ εἶνε ὅλως γαλλικὴ τέχνη· ὄχι μόνον ἡ ἐφεύρεσις τοῦ ἀεροστάτου, ἀλλὰ καὶ αἱ κατὰ καιροὺς τελειοποιήσεις αὐτοῦ εἰσὶν ἔργα Γάλλων. Ἡ χρησιμοποίησις τῶν ἀεροπόρων σφαιρῶν εἰς τὴν πολεμικὴν τέχνην ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς Ἐπαναστάσεως ἐπραγματώθησαν ὑπὸ τοῦ ἀνδρείου Κουτὲλ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν Καρνὸ καὶ Μόνζ, τῇ ἀρωγῇ τῆς ἐφευρετικότητος καὶ θαυμαστῆς ἱκανότητος τοῦ Κοντέ. Σήμερον ἔτι ἐν Τογκίνῳ ἀεροναῦται ὑποστηρίζουσι τοὺς ἀγῶνας τῶν Γάλλων στρατιωτῶν. Αἱ ἀεροστατικαὶ ἀναβάσεις εἶνε πολυαριθμότεραι ἐν Γαλλίᾳ ἢ ἀλλαχοῦ, καὶ ἡ Ἀκαδημία, ἥτις πολλάκις τὰς ἐνεθάρρυνε, γινώσκει πόσον ἀπέβησαν ὠφέλιμοι εἰς χρησίμους παρατηρήσεις.

Κατὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Παρισίων, τὰ ἀερόστατα ὡσεὶ εὐγνωμονοῦντα πρὸς τὴν ἰδιαιτέραν πατρίδα, ἀπέδωκαν σημαντικὰς ὑπηρεσίας· ἄν, ἐλλείψει πηδαλιούχων ἀεροστάτων, μὴ ὑπαρχόντων τότε, δὲν ἠδύναντο οἱ πολιορκούμενοι νὰ ἔχωσιν εἰδήσεις ἔξωθεν, ἀλλ' ἠδυνήθησαν νὰ πληροφορήσωσι πάντα τὰ λοιπὰ μέρη ἐκπέμποντες ἀερόστατα ἐκ τῆς ἀποκεκλεισμένης πρωτευούσης.

Ἡ εὕρεσις μέσου πρὸς διοίκησιν τῶν ἀεροστάτων δὲν ἔπαυσεν ἀπὸ τῆς γενέσεώς των ἀπασχολοῦσα τοὺς ἐφευρέτας· ὁ Guyton de Morveau, ἐν τῇ περιφήμῳ αὐτοῦ ἀναβάσει τῆς 12 Ἰουνίου 1781, ὥπλισε τὴν λέμβον του δι' ἐλαφρῶν κωπῶν, αἵτινες δὲν ἐκώλυσαν αὐτὸν ν' ἀκολουθήσῃ ἀκριβῶς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀνέμου. Τῇ 24 Σεπτεμβρίου 1852 ὁ Ἐρρῖκος Ζιφφὰρ ἀπεπειράθη ἄνοδον δι' ἀτμοκινήτου ἕλικος· τῷ 1872 ὁ Dupuy de Lome, μετ' ἐξιχνιασμένην καὶ λίαν ἀξιοπαρατήρητον μελέτην τοῦ προβλήματος, ἠθέλησε νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ἀνθρωπίνην δύναμιν ὡς κινητῆρα τοῦ ἕλικός του· τέλος τὸ παρελθὸν ἔτος ὁ Γαστὼν Τισσανδιὲ πρῶτος ἐφήρμοσεν εἰς τὴν διεύθυνσιν τῶν ἀεροπόρων τὴν δυναμοηλεκτρικὴν μηχανὴν καὶ ὑψώθη μετὰ κινητῆρος τοιούτου εἴδους.

Ἀλλ' οὐδεμία τῶν ἀποπειρῶν τούτων ἀπέδωκεν ἀναμφισβήτητα καὶ ἀληθῶς πρακτικὰ ἀποτελέσματα. Τὸ πρῶτον ἤδη, κατὰ τὴν 9 Αὐγούστου ε. ε., ἀνῆλθε τοὺς αἰθέρας *ἀληθῶς πηδαλιοῦχον* ἀεροπόρον, ὅπερ ἀκολουθῆσαν προδιαγεγραμμένην διεύθυνσιν κατῆλθεν ἐξ οὗ σημείου ἀνεχώρησεν. Ἑκατὸν ἔτη μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν Μογκολφιέρων εἰς δύο ἀξιωματικοὺς Γάλλους ἐπεφυλάσσετο ἡ τιμὴ νὰ ἐξεύρωσι τὸ πηδάλιον τοῦ ἀεροστάτου, ὅπερ ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἐθεωρεῖτο ὡς ἄλυτον ζήτημα.

Τὸ ἀερόστατον τῶν Renard καὶ Krebs ἔχει μῆκος 50 μέτρων καὶ 8 μῆκος διάμετρον. Ὁ ἕλιξ τίθεται εἰς κίνησιν δι' ἐλαφροτάτης δυναμοηλεκτρικῆς μηχανῆς. Ὁ κινητὴρ οὗτος δύναται νὰ ἔχῃ δύναμιν ὀκτὼ ἵππων καὶ ἡμίσεος, ἀλλὰ κατὰ τὴν πρώτην δοκιμὴν μέρος μόνον τῆς δυνάμεως ταύτης ἐχρησιμοποιήθη.

Τὸ Σάββατον τῆς 9 Αὐγούστου ἐν εὐδίῳ καιρῷ, ἡ σφαῖρα ὑψώθη ἀπὸ Μεδόν, ὁδηγουμένη ὑπ' ἀμφοτέρων, καί, τεθείσης εἰς κίνησιν τῆς μηχανῆς, διηυθύνθη πρὸς μεσημβρίαν. Ὁ εἷς τῶν ἀξιωματικῶν εἶχεν ἰδιαιτέρως ἐπιτραπῆ τὴν φροντίδα τοῦ πηδαλίου, ὁ δ' ἕτερος συνεκράτει τὸ ἀεροπόρον εἰς κανονικὸν ὕψος 300 περίπου μέτρων. Ἀπὸ τῆς λέμβου ἔβλεπον τὴν σκιὰν τῆς σφαίρας, χωροῦσαν κανονικῶς ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους, καὶ προσεδέχοντο τὰς πνοὰς ἐλαφροῦ ἀνέμου, παραγομένου ὑπὸ τῆς πορείας των. Φθάσαντες ὑπεράνω τοῦ Βιλλακουβλαὶ εἰς τεσσάρων χιλιομέτρων ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ μέρους ἐξ οὗ ὡρμήθησαν, οἱ ἀεροναῦται ἀνύψωσαν τὴν σημαίαν, ἀγγέλλοντες τὴν ἐπιστροφήν των εἰς τοὺς ἐν Μεδὸν παραμένοντας. Ἔστρεψαν τότε τὸ πλοῖον, περιγράψαντες ἡμικύκλιον ἔχον διάμετρον 300 μέτρων περίπου. Ἐπανελθόντες πρὸς τὸ Μεδόν, ἐκυβέρνησαν ὀλίγον πρὸς τὰ ἀριστερά, καὶ μετὰ δύο τρεῖς μηχανικὰς κινήσεις πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ ὀπίσω, ἀκριβεῖς ὡς αἱ κινήσεις τοῦ προσαράζοντος ἀτμοπλοίου, κατῆλθον εἰς τὸ μέρος ἐξ οὗ ἀνεχώρησαν.

— Ἡ ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως τῆς Γαλλίας ὁρισθεῖσα Ἐπιτροπὴ πρὸς ἐξέτασιν τοῦ ἀποτελέσματος τῶν πειραμάτων τοῦ Παστὲρ ἐπὶ τῆς διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ προφυλάξεως ἀπὸ τῆς λύσσης ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως τὴν ἔκθεσίν της ἐν τῇ *Ἐπισήμῳ Ἐφημερίδι*. Τὸ συμπέρασμα τῆς Ἐπιτροπῆς εἶνε ὅτι ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν πειραμάτων, εἰς ἃ μετέσχεν αὕτη, ἐξήχθησαν ὁριστικὰ ἀποτελέσματα.

Πάντες οἱ κύνες τοὺς ὁποίους ὁ Παστὲρ εἶχε κηρύξει ἀπροσβλήτους διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ, ἀντέστησαν εἰς τὴν νόσον, τὴν ὁποίαν προσεπάθησαν νὰ τοῖς μεταγγίσωσι διὰ τῶν ἰσχυροτέρων μιασμάτων καὶ τῶν ἀσφαλεστέρων μέσων, ἐνῷ οἱ κύνες ἐφ' ὧν δὲν ἐνηργήθη ὁ προληπτικὸς ἐμβολιασμὸς δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ὑποστῶσι τὰς αὐτὰς δοκιμασίας, καὶ ἀπέθανον ὑπὸ λύσσης.

Ὑπολείπεται ἤδη νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ διάρκεια τοῦ ἀπροσβλήτου, ὅπερ χορηγεῖ εἰς τοὺς κύνας ὁ ἐμβολιασμός, καὶ πρὸ παντὸς νὰ λυθῇ τὸ ἄλλο σπουδαιότατον ζήτημα τῆς προφυλάξεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς λύσσης, καὶ νὰ γνωσθῇ ἐάν, μετὰ τὸ δῆγμα, ἡ προληπτικὴ δραστικότης τοῦ ἐμβολιασμοῦ εἶνε ἱκανὴ νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸ ὑπὸ τοῦ δήγματος προξενηθὲν μίασμα. Ὁ Παστὲρ ἤρξατο ἐνώπιον τῆς Ἐπιτροπῆς πειραμάτων σκοπούντων τὴν λύσιν τοῦ μεγάλου αὐτοῦ προβλήματος, πρὸς ἐξαγωγὴν ὅμως τελικῶν καὶ ἐπὶ τούτου συμπερασμάτων θέλει ἀπαιτηθῆ καὶ χρόνος ἱκανὸς καὶ πειράματα πολλά.

— Ἐν τῇ ῥωμουνικῇ πόλει Κωνστάντσα, τοῖς ἀρχαίοις *Τόμοις* τῆς Μοισίας, ἀνηγέρθη ἐπ' ἐσχάτων ὑπὸ τῶν Ῥωμούνων ἀνδριὰς τοῦ Ῥωμαίου ποιητοῦ Ὀβιδίου, ὅστις ὡς γνωστὸν ἀπέθανεν ἐξόριστος ἐν αὐτῇ. Κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ἱδρύσεως οἱ Ῥωμοῦνοι εἶχον προσκαλέσει ἵνα παραστῶσι καὶ πολλοὺς ἐκ τῆς Ἰταλίας, ἰδίως ἀντιπροσώπους τῆς γενεθλίου πόλεως τοῦ Ὀβιδίου ἐν Ἰταλίᾳ.

— Νέον μυθιστόρημα ἐδημοσίευσεν ἄρτι ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς καὶ δημοσιογράφος Ἰούλιος Κλαρετῆ φέρον τίτλον *Ὁ πρίγκιψ Ζιλάχ*. Ἁπλῆ ἱστορία διεξαγομένη μεταξὺ ὡραίας Ἀθιγγανίδος, τοῦ Οὔγγρου πρίγκιπος Ζιλάχ, ἥρωος τῶν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγώνων τοῦ ἔθνους του, καὶ τοῦ ῥωμαντικοῦ καὶ νεφελώδους Μένκου. Τοῦτον ἡ ἐρωμένη αὐτοῦ Ἀθιγγανὶς ἐγκαταλείπει, νυμφευομένη τὸν Οὔγγρον μεγιστᾶνα, οὗτινος ἡ αἴγλη τὴν ἑλκύει, ἀλλ' ἀποθνήσκει μετὰ μικρὸν ὑπὸ μαρασμοῦ καὶ τύψεως. Ἀλλὰ ἐπὶ τῆς ἁπλῆς αὐτῆς ἱστορίας ἐμμένει ὁ συγγραφεύς, ἀναλύει αἰσθήματα καὶ πάθη, ἀσχολούμενος μᾶλλον εἰς ψυχολογικὰ φαινόμενα ἢ εἰς γεγονότα, καὶ ποικίλλων τὴν διήγησιν διὰ πλῆθος ἐπεισοδίων, περιγραφῶν καὶ παρέργων.

Digitized by Google

Ἐπίσης ὁ κ. Κλαρετῆ ἐξέδωκεν ἐν συνεργασίᾳ μετ' ἄλλου «τὸ Ἀνδρόγυνον τῶν Οὐμβέρτων», μυθιστόρημα, εἰσάγον τὸν φιλολογικὸν νεωτερισμόν, ὅτι εἶνε ἐξηγμένον ἐκ δράματος.

— Δύο νέα συγγράμματα, ἀναγόμενα εἰς τὴν κλασσικὴν ἀρχαιότητα, ἤρξαντο ἐπ' ἐσχάτων ἐκδιδόμενα ἐν Λειψίᾳ. Τὸ μὲν αὐτῶν εἶνε τὸ «Λεξικὸν τῆς ἑλληνικῆς καὶ ῥωμαϊκῆς μυθολογίας», ἐκδιδόμενον μὲν ὑπὸ H. Roscher, συντασσόμενον δὲ ὑπὸ σοφῶν εἰδικῶς ἀσχοληθέντων περὶ τὰ θέματα, ὧν τὴν διαπραγμάτευσιν ἀνέλαβον. Τὸ δεύτερον τίτλον φέρει «Μνημεῖα τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος», καὶ ἰδίως σκοπὸν ἔχει τὴν βοηθείᾳ τούτων διακρίβωσιν τοῦ βίου Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων ὡς πρὸς τὰ τῆς θρησκείας, τῆς τέχνης καὶ τῶν ἠθῶν. Συντάσσεται καὶ τοῦτο ὑπὸ πολλῶν λογίων καὶ ἰδίως ἀρχαιολόγων διακεκριμένων, ὡς ὁ Blümmer, ὁ μακρὸν ἐν Ἑλλάδι διατρίψας Milchhöfer, ὁ Weil καὶ ἄλλοι, ἐκδίδεται δὲ ὑπὸ τοῦ ἅμα καὶ ἀρχισυντάκτου A. Baumeister. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο προώρισται ἵνα τὰ γνωστὰ ἤδη ἀρχαῖα, τῆς τέχνης μνημεῖα κοινότερα καταστήσῃ, μᾶλλον τοῖς πολλοῖς προσιτά, δι' εὐτελοῦς σχετικῶς τιμῆς κτῆμα καὶ τῷ ἀπόρῳ, ἐνῷ ὡς γνωστὸν αἱ πολυτελεῖς καὶ σπάνιαι ἐκδόσεις τοῦ Clarac, Millin, Lenormant, Rochette, Tischbein, Gerhard Overbeck κτλ. εἰς ὀλιγίστων μόνον τὴν κατοχὴν περιέρχονται καὶ εἰς τοὺς μὴ μεγαλοπόλεις οἰκοῦντας οὐδὲ προσιταί. Τοιαύτην τινὰ ἀνάγκην ἵνα πληρώσῃ καλούμενον τὸ προκείμενον ἔργον, ἅμα δ' ὑπὸ δεξιῶν καλάμων συντασσόμενον ὀφείλει νὰ χαιρετισθῇ ὡς ὄντως ὠφέλιμον. Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σύγγραμμα, ἐκδιδόμενον καὶ τοῦτο κατὰ τεύχη (ἀντὶ μιᾶς μάρκας ἕκαστον) συντελεσθήσεται εἰς 30—35 τοιαῦτα, ἐκ τριῶν ἢ τεσσάρων τυπογρ. φύλλων ἕκαστον. Ἐκ τούτων δ' ἐξεδόθησαν ἤδη τὰ τέσσαρα πρῶτα.

— Ἡ ἐν Κερκύρᾳ «Φιλαρμονικὴ Ἑταιρία» προκηρύσσει μουσικὸν διαγωνισμὸν προσκαλοῦσα ἅπαντας τοὺς περὶ τὴν μουσικὴν ἀσχολουμένους ν' ἀποστείλωσι σύνθεσίν τινα αὐτῶν, ἵν' ἀποδείξωσιν ὅτι δύναται ἤδη καὶ ἡ Ἑλλὰς νὰ παράγῃ μουσικὰ ἔργα φέροντα τύπον καὶ χαρακτῆρα γνήσιον ἑλληνικόν. Τὸ θέμα ἔσται σύνθεσις συγκειμένη ἐκ μελοποιήσεως ἑλληνικοῦ ᾄσματος μετὰ συνοδείας κλειδοκυμβάλου, δέον δὲ νὰ εἶνε πρωτότυπον καὶ ἀνέκδοτον. Τὰ ἔργα θέλει δικάσει Ἐπιτροπὴ ὁριζομένη ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας, ἡ ἔκθεσις δ' αὐτῆς ἀναγνωσθήσεται τῇ 25 Δεκεμβρίου. Τῷ ἀριστεύσαντι θέλει δοθῇ βραβεῖον 150 δραχμῶν καὶ μετάλλιον χρυσοῦν, τὸ δὲ μελοποίημα δημοσιευθήσεται ἀναλώμασι καὶ πρὸς ὄφελος τῆς Ἑταιρίας, διδομένων μικροῦ τινος ποσοῦ ἀντιτύπων τῷ βραβευομένῳ.

— Ἐξεδόθη ἐν ἰδιαιτέρῳ φυλλαδίῳ ὁ ὑπὸ τοῦ ὑφηγητοῦ κ. Ι. Ε. Μεσολωρᾶ ἐκφωνηθεὶς λόγος εἰς τὸ μνημόσυνον τοῦ μακαρίτου Ἀνδρέου Μάμουκα, ἐπιτυχῶς ἀπεικονίζων τὸν βίον καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρὸς ἐκείνου.

— Ἡ Κυρία Μαρία Κ. Ἰωαννοπούλου ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν ἐν μεταφράσει ἑλληνικῇ τοῦ «Περὶ ἀφοσιώσεως» συγγράμματος τοῦ Γάλλου συγγραφέως Michel Masson.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

(21 Αὐγούστου (Παρασκευὴ) 1884)

Τῇ 27 τοῦ παρόντος μηνὸς ἀπέρχονται ἐκ Κοπεγχάγης οἱ βασιλεῖς μετὰ τῶν βασιλοπαίδων κατευθυνόμενοι διὰ Γμοῦνδεν, ὅπου παραμενοῦσιν ἡμέρας τινάς, καὶ διὰ Βιέννης εἰς Τεργέστην. Ἐκ Τεργέστης ἐπιβήσονται τῆς *Ἀμφιτρίτης*, ἥτις πλέει ἐκεῖ πολὺ πρότερον ἵνα καθαρισθῇ καὶ ἐπισκευασθῇ, κατευθυνόμενοι εἰς Κέρκυραν, ὅπου τελέσουσι τὴν νενομισμένην πενθήμερον κάθαρσιν, ὥστε πιθανῶς ἔσονται ἐδῶ περὶ τὰ μέσα Σεπτεμβρίου.—Εἴκοσι καὶ ἓξ ἀτμοπλοϊκὰ σκάφη καὶ ἱστιοφόρα ἐκόμισαν κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἐν Τήνῳ πανήγυριν περὶ τοὺς 7,000 προσκυνητῶν, ἐξ ὧν πολλοὶ ἦσαν ἐξ Ἀτταλείας καὶ Σάμου πρώτην φορὰν προσερχόμενοι. Πολλὰ ἦσαν τὰ ἀναθήματα καὶ αἱ χρηματικαὶ δωρεαί, εἰκάζεται δὲ ὅτι αἱ ἐν γένει εἰσπράξεις κατὰ πολὺ θὰ ὑπερτερήσωσι τὰς περυσινάς.—Κατὰ τὴν γενομένην κλήρωσιν τῶν μετοχῶν τοῦ λαχειοφόρου Δανείου τῶν 60,000,000 φράγκων τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἐξήχθησαν ἡ μετοχὴ 4,814 κερδήσασα 100,000· ἡ 96,607 κερδήσασα 10,000· αἱ 57,354 καὶ 61,358 κερδήσασαι ἀνὰ 2,500· αἱ 69,865, 148,693, 115,915, 44,155 καὶ ἡ 163,313 κερδήσασαι ἀνὰ 1,000. — Αἱ βροχαὶ τῶν τελευταίων ἡμερῶν, ἂν μὴ εἶνε ὑπερβολικὰ τὰ ἀγγελλόμενα, προὐξένησαν μείζονας ζημίας ἢ αἱ προηγούμεναι. Εἰς 15 ἑκατομμύρια λιτρῶν ὑπολογίζεται ὁ βραχεὶς σταφιδόκαρπος ἐν Αἰγίῳ, εἰς δέκα ὁ ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἐβράχη δ' ἅπας ἴσως ὁ ἐν Λευκάδι καὶ μέγα μέρος τοῦ ἐν Πάτραις.—Τὸ μέχρις Ἀμαρουσίου περατωθὲν τμῆμα τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Λαύριον σιδηροδρόμου ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν.—Τὸ βούλευμα τῶν ἐν Ἀθήναις Ἐφετῶν ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ συνδικάτου τῶν λαυρεωτικῶν μετοχῶν ἐξεδόθη ἀθωωτικόν.—Ἐκ Βόλου καὶ πάλιν ἀνεχώρησαν πλεῖσται ὀθωμανικαὶ οἰκογένειαι κατευθυνόμεναι εἰς Σμύρνην, ἵνα ἐγκατασταθῶσιν εἰς διάφορα μέρη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Οἱ ὀθωμανοὶ συμπολῖται ἡμῶν προτρέπονται εἰς μετανάστευσιν ὑπὸ τῶν φανατικῶν κληρικῶν, οἵτινες διὰ παντοίων μέσων προσπαθοῦσι νὰ ἐκβάλωσιν ἅπαντας τοὺς ὀθωμανοὺς ἐκ τῆς Θεσσαλίας. — Τὴν παρελθοῦσαν τετάρτην ἀπεβίωσεν ἐν ἁγίῳ Ἰωάννῃ Ῥέντῃ ἐν ἡλικίᾳ 125 ἐτῶν ἡ Καλομοίρα Τρουγγάκενα, ἥτις ἱκανὰ ἔτη βιώσασα ἐν τῇ μονῇ Δαφνίου μετῴκησεν ἐκεῖθεν διακονοῦσα ἐν τῷ ναῷ Ῥέντῃ. Οὐδένα δ' ἀφῆκεν ἀπόγονον, θανόντων πάντων τῶν τέκνων, τῶν ἐγγόνων καὶ τῶν δισεγγόνων αὐτῆς! — Ἡ κυβέρνησις τὴν κατασκευὴν τῶν μετὰ θείου κοινῶν φωσφόρων ἀνέθηκεν εἰς τὸ ἐν Βαυαρίᾳ μέγα κατάστημα τῆς «Ἑνώσεως». Μετ' ὀλίγον δὲ κομίζονται μεγάλαι ποσότητες ἐξ αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἐν Βενετίᾳ ὑπὸ τοῦ ἐργοστασίου Βασκιέρα κατασκευαζομένων κηρίνων. — Ὑπὸ τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως προσεκλήθη διὰ τῆς ἐνταῦθα πρεσβείας ἡ ἡμετέρα κυβέρνησις νὰ μετάσχῃ τῆς κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1885 ἐν Λονδίνῳ γενησομένης μεγάλης διεθνοῦς ἐκθέσεως ἐφευρέσεων μουσικῶν ὀργάνων. Ἡ ἔκθεσις αὕτη ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας καὶ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ διαδόχου πρίγκιπος τῆς Οὐαλλίας.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Π. Μ.Α. Ναύπλιον. Ἡ παραγγελία ἐξετελέσθη ἐγκαίρως. Τὸ ἀντίτιμον ἐλήφθη παρὰ τοῦ κ. Σ. Β. — κ. Δ. Κ. Ι. Σμύρνην. — Περὶ τὰς 25,000 δρ. Λεπτομερείας δὲν δυνάμεθα ἐνταῦθα. — κ. Ν' Εἰς πολλὰ πανεπιστήμια τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς. Εἰς τὰ τῆς Ἑλβετίας ἰδίως ὑπάρχουσιν ἱκαναὶ γυναῖκες σπουδάζουσαι ἐπιστήμας, αἵτινες γίνονται δεκταὶ καὶ εἰς ἐξετάσεις. — κ. Φ. Ε. Πάτρας. Τὰ ἐλάβομεν καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν φροντίδα. Περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ Π. θὰ σᾶς γράψωμεν ἰδιαιτέρως. — *Φιλολόγῳ*. Τὸ ᾆσμα ἐποιήθη ὑπὸ Καλλιστράτου εἰς μνήμην τοῦ Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος· εἶνε ἐκ τῶν λεγομένων *σκολιῶν* καὶ ἐψάλλετο συνήθως ἐν τοῖς συμποσίοις, λίαν προσφιλὲς ὂν τοῖς Ἀθηναίοις. Ἀρχίζει δ' οὕτω:

Ἐν μύρτου κλαδὶ τὸ ξίφος φορήσω,
ὥσπερ Ἁρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων,
ὅτε τὸν τύραννον κτανέτην,
ἰσονόμους τ' Ἀθήνας ἐποιησάτην. κτλ.

κ. Ν. Λ. Α. Θεσσαλονίκην. Τὰ βιβλία ἔσονται ἕτοιμα ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος ταύτης· τὴν τιμὴν τοῦ ἀντιτύπου θέλει ὁρίσει τὸ ὑπουργεῖον. Ἐλήφθη σημείωσις τῆς παραγγελίας σας. — *Φίλῳ Μ'*. Ὁ ἀποκοιμώμενος κακολογῶν ἀφυπνίζεται συκοφαντημένος! — *Ἑνὶ συνδρομητῇ*. Α'.) Ἔργα τοῦ Μάρκου Ρενιέρη εἶνε «Φιλοσοφίας τῆς Ἱστορίας δοκίμιον», «Περὶ Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως», «Βλόσσιος καὶ Θεοφάνης» «Ἱστορικαὶ μελέται — Ὁ Πάπας Ἀλέξανδρος Ε'.» — Β') Θεόδωρος ὁ Πρόδρομος ἦτο εἷς τῶν ἐπιφανῶν λογίων τῆς ΙΒ' ἑκατονταετηρίδος, ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, γράψας πολλὰ ἔργα φιλοσοφικὰ καὶ θρησκευτικά, ἰάμβους, δράματα, καὶ ποιήματα εἰς γλῶσσαν δημώδη, δι' ὧν ἐκτραγῳδεῖ τὰς πρὸς τὴν σύζυγον αὐτοῦ ἔριδας καὶ τὴν οἰκτρὰν πενίαν του, διὸ καὶ πτωχοπρόδρομος ἐπεκλήθη. — κ. Σ. δὲ — Β. Ζάκυνθον. Θὰ δημοσιευθῇ εἰς προσεχὲς φύλλον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Σ. Κ. Ἐνταῦθα. Λίαν ἐπιτυχής. Ἀτυχῶς διὰ τὸ στενὸν τοῦ χώρου ἀδυνατοῦμεν νὰ τὴν δημοσιεύσωμεν. — *Μενίππῳ*. Ἐν τούτοις, ὅσον καὶ ἂν εἶνε μάταια, τηροῦνται αὐστηρῶς ἐν τῇ διπλωματικῇ ἱεραρχίᾳ. Ἐπὶ ἀναλόγου περιστάσεως ὁ Βίσμαρκ διηγεῖται ὡς συμβὰν αὐτῷ τὸ ἑξῆς ἀστεῖον ἀνέκδοτον. «Εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς στρατιωτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς Διαίτης τῆς Φραγκφούρτης ἐκάπνιζε μόνος ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Αὐστρίας, καθὸ πρόεδρος. Ὁ πρὸ ἐμοῦ ἀντιπροσωπεύων τὴν Πρωσσίαν ἠγάπα τὸν καπνὸν ἐμπαθῶς, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμα νὰ καπνίσῃ. Ὅτε ὅμως ἦλθα ἐγώ, μὴ ἐννοῶν τὸν λόγον τῆς ἀπαγορεύσεως, ἐζήτησα

Digitized by Google

παρὰ τοῦ προέδρου ἓν σιγάρον, τοῦθ' ὅπερ ἐξένισε καὶ δυσηρέστησε καὶ αὐτὸν καὶ τους λοιποὺς κυρίους. Κατ' ἀρχὰς ἐκάπνιζον μόνον Αὐστρία καὶ Πρωσσία. 'Αλλ' οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν λοιπῶν κρατῶν ἐθεώρησαν τὸ πρᾶγμα σπουδαῖον καὶ ἀπέστειλαν ἐκθέσεις εἰς τὰς κυβερνήσεις των. Καὶ ἐκ Βερολίνου ὁ μακαρίτης βασιλεύς, ὅστις δὲν ἐκάπνιζεν, ἐζήτησεν ἐξηγήσεις. Αἱ μικραὶ αὐλαὶ ἐσκέφθησαν ἐπὶ πολὺ ἐμβριθῶς. 'Αλλὰ τέλος ὁ Βαυαρὸς πρέσβυς Σὲγκ ἐνόμισεν ἀναγκαῖον νὰ σώσῃ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ κράτους του καπνίζων. Ὁ Σάξων 'Ρόστιτς εἶχε προδήλως μεγάλην ὄρεξιν, ἀλλ' ἐστερεῖτο ὁδηγιῶν παρὰ τοῦ ὑπουργοῦ του. 'Αλλ' ὅτε εἶδε τὸν 'Αννοβερανὸν Βότμερ καπνίζοντα, ἐξήγαγε καὶ αὐτός, ἄδεια τοῦ 'Ρέχβεργ, ἓν σιγάρον. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Βυρτεμβέργης καὶ τῆς Ἕσσης δὲν ἐκάπνιζον ἐν γένει· ἀλλ' ἡ τιμὴ τῶν κρατῶν των τὸ ἀπῄτει, μίαν δ' ἡμέραν ὁ Σουηβὸς ἐξήγαγε σιγάρον μακρόν, λεπτόν, ὑποκίτρινον καὶ τὸ ἐκάπνισε μετὰ μορφασμῶν ὡς ὁλοκαύτωμα ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Μόνος ὁ πρέσβυς τῆς Ἕσσης ἀπέσχε μέχρι τέλους. » —*Παραπονεμένῳ*. Περὶ τοῦ πρώτου δύνασθε νὰ ἀποταθῆτε μᾶλλον εἰς εἰδήμονα τινὰ στρατιωτικὸν τῶν παρ' ἡμῖν, καταλληλότερον νὰ σᾶς δώσῃ τὰς ζητουμένας πληροφορίας· β') 10,000 ξένων, 21,000 πολιτῶν καὶ 400,000 δούλων ἀπετέλουν τὸν πληθυσμὸν τῶν 'Αθηνῶν καὶ τῶν περιχώρων κατὰ τὴν 4ην π. Χ. ἑκατονταετηρίδα· γ') τοῦ σημειουμένου βιβλίου ἐξεδόθη μόνον τὸ ἥμισυ μέρος μέχρι τοῦδε· τὸ λοιπὸν ἐκδοθήσεται μετὰ 1—2 μῆνας.—κ. Θ. Ζ. Κατάκωλον, Ι. Γ. Μεγαλόπολιν καὶ Σ. Γ. Κ. 'Αργοστόλιον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν —κ. Γ. Β. Βουκουρέστιον. Τὸ σημειούμενον 'Ελληνογαλλικὸν Λεξικὸν τιμᾶται δραχ. 5. Εἰς τὰ ἄλλα τῆς ἐπιστολῆς ὑμῶν ἀπαντῶμεν προσεχῶς. Τὰς εὐχαριστίας μας διὰ τὴν ὑμετέραν εὐμένειαν.—κ. Ι. Α. Κ. Νέαν Φώκαιαν. 'Ελήφθησαν. Ἡ σειρὰ τῆς «'Εστίας» καὶ τὰ ζητηθέντα 3 ἀντίτυπα «Εἰδυλλίων» ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς. — κ. Π. Φ. Σαράντα-'Εκκλησίαις. Ἡ ἀποστολὴ ἐνεργεῖται νῦν, συνῳδὰ τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ, διὰ τοῦ ἐν Κων)πόλει κ. Ι. Χ. Β. Διὰ τοῦ αὐτοῦ μέσου ἀπεστάλησαν καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ 441 καθυστερήσαντα ἕνεκα τῆς μὴ παραδοχῆς αὐτῶν ὑπὸ τοῦ τουρκικοῦ ταχυδρομείου.—*'Αδεξίῳ κυνηγῷ*. Τότε δὲν ἔχετε παρὰ νὰ προσφύγητε τελευταῖον εἰς τὸ μέτρον, ὅπερ μετεχειρίζετο ὁ περίφημος Ἄγγλος χημικὸς Δαίβυ, ὅστις ἐνεδύετο πράσινα μὲν ὅταν μετέβαινεν νὰ ἁλιεύσῃ, ἐρυθρὰ δὲ ὅταν ἐξήρχετο εἰς κυνήγιον, ἰσχυριζόμενος ὅτι οὕτως ἐνδεδυμένος δὲν ἐτρόμαζε οὔτε τὰ ὀψάρια, οὔτε τὰ θηράματα.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Τί σημαίνει καὶ πόθεν ἔχει τὴν ἀρχὴν αὐτῆς ἡ παρ' ἀρχαίοις παροιμιώδης ἔκφρασις « 'Αντικύρας δεῖν τινα » ἢ « 'Αντικύρας δεῖται ; »

Εἷς συνδρομητὴς τῆς « 'Εστίας »

'Εν 'Ροστοβίῳ.

2

Εἶνε δύο λέξεις, τρεῖς
ἔχουσαι τὰς συλλαβάς.
Εἰς τὴν τρίτην καταβάς,
ὡς κοινήν, μὴ τὴν μετρεῖς.

Εἰς τὰς δύο πρὸ αὐτῆς,
πᾶσαν προσοχήν σου δός·
σκιὰ ἔνθεν καὶ σποδός.
παλμὸς ἔνθεν καὶ ἀκτίς.

Πρῶτ' ἡ μία ἂν τεθῇ,
φεῦ! τ' ἀχώριστα τοῖς ζῶσι.
Ἂν δ' ἡ ἄλλη προταχθῇ,
ἔσχατα τοῖς τεθνεῶσι.

('Εκ τῶν ἀνεκδότων τοῦ κ. Ι. 'Ισιδ. Σκυλίσση.)

3

Τί πρᾶγμα καῖον, ὁσονδήποτε ὕδωρ καὶ ἂν ῥίψῃς ἐπ' αὐτοῦ. δὲν παύει τοῦ νὰ καίῃ ;

4

ΓΡΙΦΟΣ

1

ΛΥΣΕΙΣ

1

Οἱ τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους ἄρξαντες ἀπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου μέχρι τῆς ἁλώσεως ἀριθμοῦνται ἐν ὅλῳ 81, παραθέτομεν δὲ ὧδε τὰ ὀνόματα αὐτῶν καθ' ἣν τάξιν κατέσχον τὸν θρόνον, ἐπισημειοῦντες καὶ τὸ ἔτος τοῦ θανάτου ἑκάστου αὐτοκράτορος :

1.) Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας, ἀποθανὼν τῷ 337. — 2.) Κωνστάντιος, ἀποθ. τῷ 361. — 3.) 'Ιουλιανός, 363. — 4.) 'Ιωβιανός, 364. — 5.) Οὐαλεντινιανός, 375. — 6.) Οὐάλης, 378. 7.) Θεοδόσιος ὁ Μέγας, 395. — 8.) 'Αρκάδιος, 408. — 9.) Θεοδόσιος ὁ Β', 450. — 10.) Μαρκιανός, 458. — 11.) Λέων ὁ Α' ἢ Μέγας, 474. — 12.) Λέων ὁ Β', 474. — 13.) Ζήνων, 491. — 14.) 'Αναστάσιος ὁ *Δίκορος*, 518. — 15.) 'Ιουστῖνος, 527. — 16.) 'Ιουστινιανός, 565. — 17) 'Ιουστῖνος Β', 578. — 18.) Τιβέριος, 582. — 19.) Μαυρίκιος, 602. — 20.) Φωκᾶς, 610. — 21.) Ἡράκλειος, 641. — 22.) Κωνσταντῖνος ὁ Νέος, 641. — 23) Ἡράκλειος, ὁ καὶ Ἡρακλεωνᾶς, 641. — 24) Κώνστας ἢ Κωνσταντῖνος, 668. — 25.) Κωνσταντῖνος ὁ Πωγωνάτος, 685. — 26.) 'Ιουστινιανὸς ὁ Ρινότμητος, 711. — 27.) Φιλιππικὸς Βαρδάνης, 713. — 28.) 'Αρτέμιος ὁ καὶ 'Αναστάσιος, Β', 716. — 29.) Θεοδόσιος Γ'. 717. — 30.) Λέων Γ'. ὁ Ἴσαυρος, 741. — 31.) Κωνσταντῖνος Ε' ὁ Κοπρώνυμος, 775. — 32) Λέων ὁ Δ', 780. — 33.) Κωνσταντῖνος ὁ ΣΤ', 797. — 34.) Εἰρήνη, 803. — 35.) Νικηφόρος Α', 811. — 36.) Σταυράκιος, 812. — 37.) Μιχαὴλ Α' ὁ Κουροπαλάτης, 813.—38.) Λέων Ε', 820. — 39.) Μιχαὴλ Β' ὁ Τραυλός, 829. — 40) Θεόφιλος, 842. — 41.) Μιχαὴλ Γ'. 867. — 42.) Βασίλειος ὁ Μακεδών, 886. — 43.) Λέων ΣΤ' ὁ Φιλόσοφος. 911. — 44.) Κωνσταντῖνος Ζ' ὁ Πορφυρογέννητος, καὶ — 45.) Ρωμανὸς Α' ὁ Λεκαπηνός, 959. — 46.) Ρωμανὸς Β', 963. — 47.) Νικηφόρος Β' ὁ Φωκᾶς, 969. — 48.) 'Ιωάννης Α' ὁ Τσιμισκῆς, 975. — 49.) Βασίλειος Β' ὁ Βουλγαροκτόνος, 1025. — 50.) Κωνσταντῖνος Η', 1028. — 51.) Ρωμανὸς Γ' ὁ 'Αργυρός, 1034. — 52.) Μιχαὴλ Δ', 1041. — 53.) Μιχαὴλ Ε' ὁ Καλαφάτης, 1042. — 54.) Κωνσταντῖνος Θ' ὁ Μονομάχος, 1054. — 55.) Μιχαὴλ ΣΤ', 1057. — 56.) 'Ισαάκιος ὁ Κομνηνός, 1061. — 57.) Κωνσταντῖνος ὁ Δούκας, 1067. — 58.) Ρωμανὸς Δ' ὁ Διογένης, 1071. — 59.) Μιχαὴλ Ζ' ὁ Δούκας, 1078. — 60.) Νικηφόρος Γ' ὁ Βοτανειάτης, 1081. — 61.) 'Αλέξιος Α' ὁ Κομνηνός, 1118. — 62.) 'Ιωάννης Β' ὁ Κομνηνός, 1137. — 63.) Μανουὴλ ὁ Κομνηνός, 1181. — 64.) 'Αλέξιος Κομνηνὸς ὁ Β', 1184. — 65.) 'Ανδρόνικος Κομνηνὸς ὁ Α', 1185. — 66.) 'Ισαάκιος Β' ὁ Ἄγγελος, — 67.) 'Αλέξιος Γ', — 68.) 'Αλέξιος Δ', 1204. — 69.) 'Αλέξιος Ε' ὁ Μούρτζουφλος, 1204. — (*'Επὶ τοῦ αὐτοκράτορος τούτου ἁλούσης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Φράγκων, ὁ Βυζαντινὸς θρόνος μετηνέχθη εἰς Νίκαιαν καὶ αὐτοκράτωρ ἀνηγορεύθη ὁ)* 70. Θεόδωρος Λάσκαρις, 1222. —71.) 'Ιωάννης Γ' ὁ Βατάτζης, 1255. — 72.) Θεόδωρος Β' 1259. — 73.) 'Ιωάννης Δ', 1259. — 74.) Μιχαὴλ Η' Παλαιολόγος, 1282. (*'Επὶ τοῦ αὐτοκράτορος τούτου ὁ θρόνος ἐπανήχθη εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀνακτηθεῖσαν τῷ* 1261.) — 75.) 'Ανδρόνικος Β' Παλαιολόγος, 1332. — 76.) 'Ανδρόνικος Γ' Παλαιολόγος, 1341. — 77.) 'Ιωάννης Ε' Παλαιολόγος, 78.) 'Ιωάννης ΣΤ' Καντακουζηνός, 1384. — 79.) Μανουὴλ Β' Παλαιολόγος, 1425. — 80.) 'Ιωάννης Ζ' Παλαιολόγος 1449. — 81.) Κωνσταντῖνος ΙΑ' Παλαιολόγος, 1453.

2

Τὸ σημεῖον ἀφ' οὗ ὁρμᾶται ὁ ἵππος εἶνε ἐν τῇ τελευταίᾳ ὁριζοντείῳ σειρᾷ τὸ τέταρτον ἐξ ἀριστερῶν, οἱ δὲ ἀναγινωσκόμενοι στίχοι οἱ ἑπόμενοι τοῦ 'Αλεξ. Σούτσου :

Χώρα μεγαλοφυίας εἰς τοὺς κόλπους σου τὸ πάλαι,
Ὦ πατρίς μου, αἱ ἰδέαι ἀνεβλάστανον μεγάλαι.
Καὶ τυραννοκτόνον ξίφος κρύπτοντες εἰς τὰς μυρσίνας
οἱ 'Αρμόδιοι ἠνώρθουν ἰσονόμους τὰς 'Αθήνας.

3

Αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν.

4

Τὸ δέρμα ἐξ οὗ κατασκευάζονται τὰ ὑποδήματα.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Αὐγούστου 24 — **ΑΘΗΝΩΝ** — **24 Αὐγούστου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματική	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμή
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.	373.	500	363.50
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.	392.12	500	433.
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.	405.–	500	416.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.–	250	270.
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200.–	250	264.
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.–	205.	250	210.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225.	250	257.
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.–	100.	100	103.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νομ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	329.50

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθέν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτησ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμή
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος..... Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.	1.000	4040.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα........ Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.	300	236.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως ... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	105.50
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000		1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλευργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000	–	Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	81.50
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	415.
Ἑταιρία Φωταερίου............... Δρ.	1.200.000	1.200.000	—	— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου .... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων .... Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας .. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική........ Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου............... Τραπεζικὸν 3μην.		26.05
» ....Ὄψεως.....	»	26.20
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης...... 3 μ.		103 1/2.
» » ...Τραπεζικὸν 3μην.		103.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	20.75
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανική.......	»	23.75
Αὐστριακὸν Φλωρίον...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

Τιμᾶται φράγκων 4.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς *Ἑστίας* ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐσωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένων φρ. 1,20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δραχ. 2,50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπτὰ 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπτὰ 80.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΕΙΔΥΛΛΙΑ

Νέος Τόμος Ποιημάτων. — Δρχ. 2,50

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΙΣΤΟΙ ΑΡΑΧΝΗΣ..................	δρ. ν.	1
ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΑΙ	»	2
ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ	»	2
ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩ............	»	1

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς ΕΣΤΙΑΣ.

Ἀποστέλλονται πρὸς αἰτοῦντας ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ

ΜΥΘΟΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1884.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΛΕΚΤΗ — ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 3

ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΟΙΝΗ .... » 1,50

Εὑρίσκονται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, Κ. Μπέκ, Βίλπεργ, Ν. Β. Νάκη καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς *Ἑστίας*.

Ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται τὰ ἑξῆς βιβλία:

Σάθα Μνημεῖα ἑλλην. ἱστορίας. τόμ. Δ. δραχ. 10 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς, δρ 20.

Λεγρανδίου Ἱστορία τοῦ Ταγεαπέρρα ὑπὸ Τριβώλη, δραχ. 1,80.

Rubio y Lluch la Expedicion y domination de los Catalanos en Oriente jurgadas por los Griecos, δραχ. 4.

Hertzberg Geschichte der Byzantiner und des Osmanischen Reiches (Ἐκ τῆς Allg. Geschichte in Einzeldarstellungen τοῦ Oncken) Τόμος 1 εἰς 8ον, πλήρης καὶ καινουργὴς μετὰ πολλῶν εἰκόνων, δραχ. 15, ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς 36.

Σπυρ. Π. Λάμπρου Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλλ. ἱστορίας, λεπτ. 75.

Τοῦ αὐτοῦ—Αἱ Ἀθῆναι περὶ τὰ τέλη τοῦ ιβ' αἰῶνος, δρ. 1.60.

» » Romans Grecs, δραχ. 12 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς φρ. 20.

» » Μιχαὴλ Ἀκομινάτος (τόμοι δύο) δραχ. 18 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς φρ. 30.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β'. 860

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 401. — 2 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1884 — ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 453

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ, μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Gréville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.
Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.
ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ.
ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΜΑΣΣΑΛΙΩΤΙΚΟΣ ΘΟΥΡΙΟΣ ὑπὸ Σ. Δὲ Βιάζη.
Η ΜΑΓΙΣΣΑ ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.
ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Κατὰ τὴν νεωστὶ δημοσιευθεῖσαν ἀπογραφὴν τοῦ 1881 οἱ Παρίσιοι περιλαμβάνουσι 2,239,928 κατοίκων, ἐξ ὧν 1,113,326 ἄρρενες, καὶ 1,126,602 θήλεις.

Ἡ πρώτη ἀπογραφὴ τῶν Παρισίων κατὰ τὸ 1700 κατέδειξε πληθυσμὸν 720,000 κατοίκων, ἡ δὲ ἀπογραφὴ τοῦ 1876, ἡ προηγηθεῖσα τῆς τοῦ 1881, ἀπέδωκεν 1,988,806. Ὥστε ὁ πληθυσμὸς ἀπὸ τοῦ 1876 ηὔξησε κατὰ 251, 122 κατοίκους.

Ὁ πληθυσμὸς οὗτος κατέχει 68,126 οἰκίας, ἐξ ὧν 32, 422 ὑψοῦσιν ὑπὲρ τοὺς τέσσαρας ὀρόφους. Ἐν Παρισίοις σημειοῦνται 440,022 ἄνδρες νυμφευμένοι καὶ 456,297 γυναῖκες ὕπανδροι, ἤτοι περισσότεραι τῶν ἀνδρῶν· ἀντιθέτως τὰ ἄρρενα παιδία ἀνέρχονται εἰς 621,569, ἐνῷ τὰ κοράσια εἰς 557, 054. Ἡ ἀπογραφὴ ἑνὸς μόνον ἐγγάμου μνημονεύει δεκαεπταετοῦς καὶ μιᾶς ὑπάνδρου δεκατεσσάρων ἐτῶν. Οἱ χῆροι εἶνε 51,735, καὶ αἱ χῆραι 123,251, ἐξ ὧν τρεῖς κύριοι δεκαοκταετεῖς, καὶ τρεῖς κυρίαι δεκαπενταέτιδες.

Ἡ μακροβιότης ἀκμάζει ἐν Παρισίοις. 6,386 ὑπερβαίνουσι τὰ ὀγδοήκοντα. Εἴκοσι δ' ἑκατοντούτεις ἀριθμοῦνται.

Ὁ ξένος πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 91,872 ἄνδρας καὶ 75, 542 γυναῖκας. Ἐκ τούτων πολυπληθέστεροι εἶνε οἱ Βέλγοι (23,981 ἄνδρες, 21,300 γυναῖκες.) Μετ' αὐτοὺς ἀκολουθοῦσιν οἱ Ἰταλοί. Ὑπάρχουσι πρὸς τούτοις 149 Ἀσιανοὶ καὶ 65 Κινέζοι.

Ἀποζῶσιν ἐκ τῆς καλλιεργείας τῆς γῆς 9,678, ἐκ τῆς βιομηχανίας 1,102,313, ἐκ τοῦ ἐμπορίου 551,678. Εἰς τὴν δημοσίαν δύναμιν ἀνήκουσιν 25,482 ἄνδρες. Τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα περιλαμβάνει 9,324 ἄνδρας καὶ 12,497 γυναῖκας. Ἐκ τῶν ἰατρικῶν ἐπαγγελμάτων ἀποζῶσι 18,304 πρόσωπα. Οἱ καλλιτέχναι, ζωγράφοι, γλύπται, ἠθοποιοὶ κ.λ. ἀνέρχονται εἰς 42,646, ἐξ ὧν 20,164 γυναῖκες. Οἱ λόγιοι καὶ οἱ δημοσιογράφοι εἰς 5,684 ἄνδρας καὶ 5,500 γυναῖκας.

Τέλος οἱ ἄεργοι, τὰ βρέφη, οἱ σπουδασταὶ καὶ μαθηταί, οἱ ἐπαῖται καὶ τυχοδιῶκται, αἱ ἐλευθέρων ἠθῶν, καὶ λοιποί, ὑπολογίζονται εἰς 61,699.

— Νέα ἀλληλογραφία τοῦ Ἅϊνε ἀνέκδοτος ἀνεκαλύφθη πάλιν ἐν Γερμανίᾳ, προσεχῶς ἐκδοθησομένη. Εἶνε ἐπιστολαὶ ἀπευθυνόμεναι πρὸς τὸν Φριδερῖκον Κάλβ ἐν Μονάχῳ, εὑρεθεῖσαι μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τοῦ τελευταίου.

— Τὸ περιοδικὸν «Gegenwart» τοῦ Βερολίνου περιέχει εἰς ἓν τῶν τελευταίων φύλλων του ἄρθρον τοῦ διασήμου Γερμανοῦ φιλοσόφου Ἐδουάρδου φὸν Χάρτμανν ἐπὶ τῆς ὑπερβολικῆς ἐργασίας τῆς εἰς τοὺς νέους τῆς σήμερον ἐπιβαλλομένης. Αὕτη ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὸ νὰ ἀποστρέφωνται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον οἱ μαθηταὶ τὸ σχολεῖον. Ὁ Χάρτμανν φρονεῖ ὅτι πρέπει κατεπειγόντως νὰ ἀνακουφισθῶσι τὰ προγράμματα ἐκ τῶν πολλῶν μαθημάτων, διαγραφομένων ἐξ αὐτῶν ἐκείνων, ἅτινα καλούμενα ἄλλοτε δευτερεύοντα μαθήματα, τείνουσιν ὁσημέραι νὰ ἀποκτήσωσι τὴν αὐτὴν σημασίαν καὶ τὰ οὐσιώδη. Ἡ λατινική, ἡ ἑλληνικὴ καὶ ἡ μητρικὴ γλῶσσα, ἰδού, κατ' αὐτόν, ἐπὶ τίνων πρέπει νὰ συγκεντρωθῶσιν αἱ δυνάμεις τῶν μαθητῶν. Ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ μαθήματα, δύνανται γενναίως νὰ διαγραφῶσιν ἐκ τῶν τάξεων καὶ τῶν ὑποχρεώσεων· ὁ φιλεπιστήμων μαθητὴς δύναται νὰ ἀρχίσῃ τὴν σπουδὴν τῆς γεωμετρίας δύο ἢ τρία ἔτη βραδύτερον, εἰς τὸ τέλος τῶν σπουδῶν του· ὡς πρὸς τοὺς μὴ ἀγαπῶντας τὰς ἐπιστήμας, αἱ καταργήσεις αὗται θέλουσιν εἶναι εὐεργετικαὶ δι' αὐτούς. Πάντες συμφωνοῦσιν ὅτι δέκα ὧραι ἐργασίας εἶνε πολλαὶ διὰ τὸν χειροτέχνην, ἀλλὰ δὲν διστάζουσι νὰ ἀπαιτῶσι δεκάωρον ἐργασίαν ἀπὸ νέων καὶ ἀμορφώτων ἔτι ἐγκεφάλων. Ἡ πεῖρα δεικνύει καθημερινῶς ὅτι ἡ ἐλάττωσις τῶν ἐργασίμων ὡρῶν ἐπιδρᾷ ἐπ' ἀγαθῷ τῶν μαθητῶν καθισταμένων δυνατωτέρων. Ἐν Γερμανίᾳ αἱ Πρακτικαὶ Σχολαὶ παρέχουσιν εἰς τοὺς μαθητὰς πλείονας ὥρας ἐργασίας ἐν ταῖς τάξεσι καὶ τῇ οἰκίᾳ ἢ τὰ γυμνάσια· ὅθεν παρετηρήθη ὅτι οἱ μαθηταὶ τῶν γυμνασίων εἶνε δυνατώτεροι ἢ οἱ τῶν Πρακτικῶν Σχολῶν.

Ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως» ἐδημοσιεύθησαν αἱ ἐκθέσεις τῶν κριτῶν τῶν διορισθέντων ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῆς ἐμψυχώσεως τῆς Ἐθνικῆς Βιομηχανίας ἐπιτροπῆς διὰ νὰ κρίνωσι τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Κωνσταντίνου Χ. Ζάππα τεθέντα διαγωνίσματα πρὸς ἔκδοσιν πρακτικῶν ἐγχειριδίων. Διὰ τῶν ἐν λόγῳ ἐκθέσεων οἱ κύριοι κριταὶ ἀπορρίπτουσιν ὡς ἀδόκιμα καὶ μὴ ἐκπληροῦντα τοὺς ὅρους τοῦ κανονισμοῦ τὰ ὑποβληθέντα διαγωνίσματα α'.) *Περὶ καλλιεργείας τῆς ἀμπέλου καὶ ἀμπελουργίας* β'.) *Περὶ καλλιεργείας τῆς μορέας καὶ σκωληκοτροφίας* γ'.) *Περὶ βοσκῶν* καὶ δ'.) *Περὶ καπνοῦ.*

— Ἐν Κύπρῳ γενήσεται Παγκύπριος γεωργικὴ καὶ βιομηχανικὴ ἔκθεσις. Πρὸς διοργάνωσιν τῆς ἐκθέσεως ταύτης συνεστάθη ἐπιτροπὴ ἐκ τεσσάρων Ἄγγλων, τριῶν Ἑλλήνων καὶ δύο Ὀθωμανῶν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ διοικητοῦ Λευκωσίας κ. Κίγκ. Ἡ ἔκθεσις αὕτη γενήσεται ἐν Λευκωσίᾳ.

— Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου ἀντικρὺ τῆς οἰκίας τοῦ κ. Ρικάκη, ἐνῷ ἔσκαπτον ἵνα ἐπισκευάσωσι σωλῆνας, εὑρέθη τάφος τῶν ρωμαϊκῶν χρόνων περιέχων ὀλίγα ὀστᾶ. Ἐπὶ τῆς ἐκ Πεντελησίου μαρμάρου στήλης αὐτοῦ ὑπάρχει ἀνάγλυπτος παράστασις δύο ἀνδρῶν παραλλήλως ἱσταμένων καὶ κατ' ἐνώπιον, ὧν ὁ εἷς γενειῶν ὁ δ' ἕτερος ἐξυρισμένος. Ὁ γενειῶν ἄγει τῇ δεξιᾷ χειρὶ διὰ σχοινίου ζεῦγος βοῶν, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ κρατεῖ βραχύ τι πρᾶγμα κυλινδρικόν. Φορεῖ δὲ χιτῶνα βραχὺν καὶ ἐφεστρίδα. Ὁ ἕτερος τῶν ἀνδρῶν εἶνε περιβεβλημένος πλατὺ καὶ πολύπτυχον ἱμάτιον καὶ ἔχει τὰς χεῖρας ἄμφω ἐπὶ τῆς κοιλίας ἐπαλλήλους. Ἡ στήλη ἔχει ἑκατέρωθεν παραστάδας καὶ ἄνω ἐπιστήλιον καὶ ἀέτωμα μετ' ἀκρωτηρίων. Ἐπὶ τοῦ ἐπιστηλίου ἀναγινώσκονται ἐν ἑνὶ στίχῳ τά: Εὔκαρπος Φιλοξένου Μειλήσιος Φιλόξενος Μειλήσιος. Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ ἀετώματος ὑπάρχει ἀναγεγλυμμένον ἄροτρον. Ὁ ἕτερος λοιπὸν τῶν θανόντων ἦτο γεωργός, ὁ καὶ τὸ ζεῦγος βοῶν ἄγων. Μνημεῖα ἀττικὰ ἀρχαῖα, ἐφ' ὧν γλυφὴ ἀρότρου, ἐγνώσθησαν καὶ ἄλλα δύο ἢ τρία μέχρι τοῦδε, ἀλλὰ τὸ παρὸν εἶνε περιεργότερον, διότι ἔχει καὶ τοὺς βόας. Καὶ ἡ τέχνη δὲ τοῦ ἀναγλύφου εἰ καὶ ὀψία (ἴσως τοῦ β' μ. Χρ. αἰῶνος) δὲν εἶνε ἠμελημένη. Τὸ ὕψος ὡς ἓν μέτρον, πλάτος δὲ ὡς 0,60. Εἶνε δ' ἐν τῷ δημαρχείῳ προσωρινῶς τοποθετημένον.

— Ἡ ἐν Φλωρεντίᾳ ἐκδιδομένη «Διεθνὴς Ἐπιθεώρησις» ἀγγέλλει ὅτι θέλουσι δημοσιευθῇ προσεχῶς ἐν αὐτῇ «Ἐντυπώσεις περιηγήσεως ἐν Ἑλλάδι» ὑπὸ τοῦ γάλλου ἀκαδημαϊκοῦ Ἀλφρέδου Μεζιέρ.

— Πλὴν τῶν ἄλλων ἐπικρίσεων, ἃς προὐκάλεσεν ἡ ἔκθεσις τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ἀναλαβούσης τὴν ἐξέτασιν τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως, ἔδωκεν ἀφορμὴν καὶ εἰς ὑποκίνησιν φιλολογικοῦ ζητήματος, ἀξίου νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα. Ἐπικρίνουσα ἡ Ἐπιτροπὴ τὰ διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Γ' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων ὑποβληθέντα ἀναγνώσματα ἐκ τῆς Ὁμήρου Ὀδυσσείας τοῦ κ. Βρατσάνου ἐκάκισε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς παρένθεσιν ἀποσπασμάτων ἐκ τῆς ἐμμέτρου μεταφράσεως τοῦ ὁμηρικοῦ ἔπους τοῦ κ. Πολυλᾶ, ἣν ἐχαρακτήρισεν ὡς ἔχουσαν στρυ-

Digitized by Google

φυὴν τὴν γλῶσσαν καὶ ἀτημέλητον τὴν στιχουργίαν ἐν παραβολῇ πρὸς τὴν μετάφρασιν τοῦ κ. Βικέλα, ἣν εὑρίσκει ὁμαλωτέραν καὶ ἐπιτυχεστέραν. Κατὰ τῆς γνώμης ταύτης τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπεξέρχεται διὰ μακροῦ ἄρθρου, δημοσιευομένου ἐν τῇ κερκυραϊκῇ ἐφημερίδι «Ῥήγᾳ Φεραίῳ» τῆς 12 Αὐγούστου 1884, ὁ κ. Λ. Μαβίλλης, κατακρίνων τὴν Ἐπιτροπὴν ὡς τοιαῦτα ἀποφηναμένην περὶ τῆς μεταφράσεως τοῦ κ. Πολυλᾶ, ἣν ἐπιχειρεῖ νὰ ἀποδείξῃ ἐπιτυχεστέραν τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Βικέλα γενομένης.

— Ὅσον οὔπω ἄρχονται ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἀνασκαφαὶ ἐν τῇ καείσῃ ἀγορᾷ τῆς πόλεως. Ἡ Ἑταιρία ὑπεχρεώθη νὰ περιφράξῃ πρῶτον ὅλον τὸν χῶρον καὶ νὰ οἰκοδομήσῃ τέσσαρα φυλακεῖα εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς ἀγορᾶς, πρὸς περισσοτέραν ἀσφάλειαν. Ὁ καεὶς στρατὼν τῆς χωροφυλακῆς δὲν θὰ ἀνοικοδομηθῇ ἵνα προχωρήσῃ καὶ ἐκεῖ ἡ ἀνασκαφὴ ἐὰν παραστῇ πρὸς τοῦτο ἀνάγκη. — Τὸ λαχεῖον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας θὰ ἐκδίδηται τοῦ λοιποῦ τετράκις τοῦ ἔτους.

— Τὸ συμβούλιον τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας ἐξελέξατο ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κκ. Σπυρίδωνος Φιντικλέους, Στεφάνου Α. Κουμανούδη, Εὐθυμίου Καστόρχη καὶ Λυσάνδρου Καυταντζόγλου, ὅπως ἐποπτεύῃ τῶν ἐν τῇ καείσῃ παλαιᾷ ἀγορᾷ ἀνασκαφῶν.

— Κατὰ τὰς ἐπαναληφθείσας ἀνασκαφὰς τοῦ ἐν Ἐλευσῖνι ναοῦ τῆς Δήμητρος ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ ἐφόρου κ. Δ. Φιλίου ἀνευρέθησαν τὰ δύο μεταγενέστερα προπύλαια, ἡ στοὰ τοῦ Φίλωνος καὶ τὸ Τελεστήριον, ἤτοι τὸ μέρος τοῦ ναοῦ ὅπου ἐτελοῦντο τὰ μυστήρια. Αἱ ἐν ταῖς γενομέναις ἀνασκαφαῖς εὑρεθεῖσαι ἀρχαιότητες, αἵτινές εἰσιν ἀρκούντως σπουδαῖαι, ἐτέθησαν κατὰ τάξιν ἐν τῷ ἐν Ἐλευσῖνι οἰκήματι τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας.

— Συνεστάθη ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κ.κ. Θεοκλήτου Βίμπου ἀρχιερέως, Π. Παυλίδου καθηγητοῦ τῆς Θεολογίας καὶ Σπ. Παπαγεωργίου καθηγητοῦ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ γυμνασίου, ὅπως ἐξετάσῃ τὸ περιεχόμενον τῶν ἐν ταῖς Ἰσραηλιτικαῖς σχολαῖς τοῦ κράτους εἰσηγμένων διδακτικῶν βιβλίων. Προσέτι συνεστάθη ἐπιτροπὴ ὅπως ἐξετάσῃ τὰ ἐν ταῖς τουρκικαῖς σχολαῖς εἰσηγμένα βιβλία.

— Ὁσονούπω ἄρχονται, μετὰ τῶν ἄλλων μαθημάτων, καὶ αἱ στρατιωτικαὶ ἀσκήσεις τῶν μαθημάτων τῶν γυμνασίων. Πρὸς τοῦτο διορίζονται εἰς ἕκαστον γυμνάσιον καὶ διδασκαλεῖον ἀνὰ εἷς ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ ὡς προγυμναστής, ἀφιέμενος ἐπίτηδες ἐλεύθερος πάσης ἄλλης ὑπηρεσίας παρ᾽ ᾧ ὑπηρετεῖ σώματι κατὰ τὰς ὥρας τῶν γυμνασίων.

— Κατὰ τὰς ἐν Ἐλατείᾳ ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Κραναίας Ἀθηνᾶς γενομένας ἀνασκαφὰς ὑπὸ τοῦ ἑταίρου τῆς ἐνταῦθα Γαλλικῆς Σχολῆς κ. Πέτρου Παρῆ ἀνευρέθησαν καὶ κατετέθησαν ἐν τῇ πρὸς κατάθεσιν αὐτῶν ἐνοικιασθείσῃ οἰκίᾳ ἀντικείμενα λίθινα 175, ἐξ ὧν 60 λίθοι ἐνεπίγραφοι, 75 γλυπτοί, καὶ συντρίμματα ἀγαλμάτων, καὶ 40 ἔχοντες ἀρχιτεκτονικὴν ἀξίαν, καὶ πλεῖστα πήλινα, ὡς 65 ἀκρωτήρια τοῦ ἱεροῦ, πολλαὶ βάσεις τούτων, παντοῖα ἄλλα εἴδη μετὰ ὡραίων κοσμημάτων πλαστῶν καὶ πολλὰ ἀγγεῖα διαφόρου μεγέθους. Ἐκτὸς τούτων ἀπεστάλησαν εἰς τὸ ὑπουργεῖον ἓξ κιβώτια πλήρη τῶν σπουδαιοτέρων πηλίνων ἀγγείων διὰ τὸ κεντρικὸν μουσεῖον, ἐν οἷς καὶ τὰ πρὸ ὀλίγου εὑρεθέντα ἐνετικὰ νομίσματα.

— Εἰς τὸν παρ᾽ ἡμῖν ἀνδριαντοποιὸν κ. Λάζαρον Φυτάλην ἀνετέθη ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἡ συμπλήρωσις τοῦ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐν τῷ Κεραμεικῷ εὑρεθέντος ταύρου, ἑνὸς ἐκ τῶν ὡραιοτέρων ἔργων τῆς ἑλληνικῆς τέχνης, τὸ ὁποῖον μέχρι τοῦδε ἔκειτο παρερριμμένον καὶ ἠκρωτηριασμένον ὡς εἶχεν.

— Ἐξεδόθη ἐν Πάτραις ἡ *Λογοδοσία* τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἐν Πάτραις Συλλόγου ἀλληλοβοηθείας «ἡ *Ὁμόνοια*» τῶν κατὰ τὸ Δ' ἔτος πεπραγμένων (12 Ἀπριλίου 1883—12 Ἀπριλίου 1884). Ἐξ αὐτῆς φαίνεται ὅτι ὁ Σύλλογος οὗτος ὁσημέραι προκόπτει, βαίνων ἐπιτυχῶς εἰς πλήρωσιν τοῦ ἐπαινετοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, ὅστις εἶνε ἡ ἠθικὴ καὶ πνευματικὴ βελτίωσις τῶν μελῶν αὐτοῦ καὶ ἡ ὑλικὴ καὶ κοινωνικὴ αὐτῶν προαγωγή. Ἤδη ὁ Σύλλογος ἀριθμεῖ μέλη τακτικὰ 97, ἐν δὲ τῷ ταμείῳ αὐτοῦ ἔχει κεφάλαιον δραχ. 8.930. Πρόεδρος αὐτοῦ διὰ τὸ πέμπτον ἔτος ἐξελέχθη, τὸ πέμπτον ἤδη, ὁ κ. Χρ. Α. Ρηγόπουλος, μέλη δὲ τῆς ἐπιτροπῆς οἱ κκ. Σπ. Βιτσέντζος, Ἡρ. Β. Φραγκόπουλος, Χρ. Γ. Σαραντόπουλος καὶ Γερ. Ῥαζῆς.

— Συνέστη ἐνταῦθα ἀνώνυμος μετοχικὴ Ἑταιρία πρὸς ἵδρυσιν προτύπου Λυκείου, ἥτις ἐξέδωκε προκήρυξιν πρὸς τοὺς ἁπανταχοῦ ὁμοεθνεῖς ἡμῶν. Σκοπὸς τοῦ λυκείου τούτου εἶνε τὸ μὲν νὰ παρασκευάζῃ *προσηκόντως* διὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἀνενδότου αὐστηρότητος νέους διὰ σπουδὴν ἐπιστήμης, τὸ δὲ νὰ διανοίξῃ εἰς τὴν φυσικὴν νοημοσύνην καὶ δραστηριότητα τῆς ἡμετέρας νεολαίας εὐρὺ πρακτικῆς ἐνεργείας στάδιον, διὰ τῆς διδασκαλίας ἁπάντων ἐκείνων τῶν μαθημάτων, ἅτινα ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις καθίστανται ἀναπόφευκτα εἰς τὸ ἀνώτερον ἐμπόριον, τὴν γεωπονίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν.

— Ἐξεδόθη καλλιτεχνικωτάτη ἡ ἀγγελία τῆς ἐκδόσεως τῆς «Ποικίλης Στοᾶς», τοῦ ἡμερολογίου, ὅπερ λίαν εὐδοκίμως ἐκδίδει ὁ κ. Ἰω. Α. Ἀρσένης. Ἐν ταύτῃ περιλαμβάνονται πλεῖστα ὀνόματα τῶν παρ᾽ ἡμῖν γνωστῶν ἐν τοῖς γράμμασιν, οἵτινες διὰ τῆς συνεργασίας αὐτῶν καθιστῶσι τὸ ἡμερολόγιον ποικιλώτατον καὶ τερπνότατον ἀνάγνωσμα. Πλὴν τούτων τὴν «Ποικίλην Στοὰν» θέλουσι κοσμεῖ ἐφέτος καὶ πλεῖσται καλλιτεχνικαὶ εἰκόνες, ἰδιαιτέρα δὲ φροντὶς καταβληθήσεται καὶ περὶ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου, γενησομένην μεθ' ὅλης τῆς δυνατῆς φιλοκαλίας. Ἡ τιμὴ αὐτοῦ ὡρίσθη διὰ μὲν τὴν Ἑλλάδα εἰς δραχμὰς 5, διὰ δὲ τὸ ἐξωτερικὸν δραχ. 6.

— Τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου ἐκδιδομένης *Μυθιστορικῆς Βιβλιοθήκης* ἐδημοσιεύθησαν ἔτι οἱ 15 16, 17, 18 καὶ 19 τόμοι, περιλαμβάνοντες τὴν συνέχειαν μέχρι τέλους τοῦ γνωστοῦ μυθιστορήματος *Οἱ τρεῖς σωματοφύλακες* τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ, ἀπὸ δὲ τοῦ 19 τὴν ἀρχὴν τοῦ *Μετὰ εἴκοσιν ἔτη*, ὅπερ εἶνε, ὡς γνωστόν, συνέχεια *Τῶν τριῶν σωματοφυλάκων*. Ἕκαστον τεῦχος τιμᾶται λεπτῶν 50, οἱ δὲ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ δύνανται νὰ προμηθευθῶσι τὴν σειρὰν τῆς *Βιβλιοθήκης*, ἀποστέλλοντες φράγκα 5 δι' ἀντίτιμον 10 τευχῶν.

— Ἐξεδόθη ἐν Πάτραις ἐκ τῶν καταστημάτων τοῦ κ. Α. Ἀγαπητοῦ «Δικαστικὴ Πρακτικὴ ἐπὶ τῆς πολιτικῆς δικονομίας καὶ τῶν σχετικῶν νόμων τῆς Ἑλλάδος» ὑπὸ τοῦ δικηγόρου κ. Νεοκλέους Καρατζᾶ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[31 Αὐγούστου (Παρασκευή) 1884]

Ὁ βασιλεύς, ἡ βασίλισσα, καὶ ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια μετὰ τῆς ἀκολουθίας αὐτῶν, ἀναχωροῦσιν ἐκ Δανίας κατ' αὐτὰς ἐπανερχόμενοι εἰς Ἑλλάδα δι' Ἀμβούργου, Βιέννης, Γμοῦνδεν καὶ Τεργέστης. Ἐν Γμοῦνδεν οἱ βασιλεῖς θέλουσι διατρίψει ἐπί τινας ἡμέρας. — Τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἀπεφάσισε, συμφώνως τῇ προτάσει τῆς διοικήσεως, τὴν ἔκδοσιν δισχιλίων ἔτι μετοχῶν πρὸς αὔξησιν τοῦ μετοχικοῦ κεφαλαίου τῆς Τραπέζης κατὰ ὀκτὼ περίπου ἑκατομμύρια. Αἱ νέαι μετοχαὶ θὰ ἐκδοθῶσιν εἰς τὴν τιμὴν 3750 ν. δρ. ἡ δ' ἐγγραφὴ γενήσεται τὴν 5 Νοεμβρίου ἐν Ἀθήναις, ἐπὶ ἀμέσῳ μὲν καταβολῇ 750 δρ. τῶν δὲ λοιπῶν 3000 κατὰ Φεβρουάριον. — Ἀπὸ 1 Σεπτεμβρίου τίθεται εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ κοινοῦ ἡ μέχρι Μεγάρων γραμμὴ τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς Ἀθηνῶν - Πελοποννήσου. — Αἱ μετὰ τῆς γαλλικῆς Κυβερνήσεως διαπραγματεύσεις τῆς ἡμετέρας περὶ ἀποστολῆς Γάλλου στρατηγοῦ πρὸς ἐκγύμνασιν τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ ἐπερατώθησαν ἐπιτυχῶς. Ὁ πρὸς τοῦτο ἐρχόμενος εἶνε ὁ ὑποστράτηγος Besser, ἀνήκει δὲ εἰς τοὺς ἐπιτελεῖς· θὰ ἔλθωσι δὲ μετ' αὐτοῦ ὡς ὑπασπισταὶ εἷς λοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ καὶ εἷς τοῦ πυροβολικοῦ, ὑπασπιστὴς ὢν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν Καμπενών. — Τὸ διοικητικὸν συμβούλιον τῆς ἑταιρίας τοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Πελοπόννησον σιδηροδρόμου ἀπεφάσισε νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀπὸ Κορίνθου εἰς Ναύπλιον τμήματος τοῦ σιδηροδρόμου, ἐν ᾧ συγχρόνως θὰ κατασκευάζηται καὶ τὸ ἀπὸ Κορίνθου εἰς Πάτρας. Τὸ συμβούλιον τῆς ἑταιρίας ἔκρινε συμφέρουσαν τὴν ἐπιτάχυνσιν ταύτην, διότι τὸ μὲν ἀπὸ Κορίνθου εἰς Ναύπλιον τμῆμα ἔχει μῆκος 60 χιλιομέτρων, τὸ δὲ ἀπὸ Κορίνθου εἰς Πάτρας 140 καὶ ἑπομένως τὸ πρῶτον δυνατὸν νὰ περατωθῇ ταχύτερον. — Ἀφίκετο ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὁ κ. Θεόδωρος Μαυρογορδάτος, τὴν δὲ προσεχῆ ἑβδομάδα μεταβαίνει εἰς Βόλον ἵνα προετοιμάσῃ τὰ τῆς παραδόσεως τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς ἀπὸ Βελεστίνου μέχρι Φερσάλων, ἥτις ἔσται ἑτοίμη πρὸς χρῆσιν τοῦ κοινοῦ κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἐπιόντος μηνός. — Ἡ Κυβέρνησις σκοπεῖ νὰ μετακαλέσῃ Δανὸν δασονόμον, ἵνα ἐπιχειρήσῃ τὴν ἀναδάσωσιν τῶν ὀρέων ἅτινα ἀπὸ ἐτῶν βέβηλοι χεῖρες καταστρέφουσι. Τὸ ἔργον ἄρξεται ἀπὸ τῆς Πάρνηθος πρὸς δοκιμήν. Ὁ δασονόμος θὰ διαμένῃ ἐν αὐτῷ τῷ ἀναδασουμένῳ χώρῳ. — Ἐπιτροπὴ ἐμπόρων ἐκ Πειραιῶς παρουσιάσθη τὴν παρελ-

Digitized by Google

θοῦσαν Δευτέραν εἰς τὸν κ. πρωθυπουργὸν ἵνα ἐπικαλεσθῇ τὴν μέριμναν τῆς κυβερνήσεως ἐπὶ τῆς δυσχεροῦς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ τόπου. Ὁ κ. πρωθυπουργὸς ἐβεβαίωσε τὴν Ἐπιτροπήν, ὅτι γνωρίζων τὰς οἰκονομικὰς δυσχερείας τῆς ἀγορᾶς προθύμως θὰ παραδεχθῇ καὶ θὰ ὑποστηρίξῃ τὰ μέτρα ἐκεῖνα, δι' ὧν εἶνε δυνατὸν οὐ μόνον νὰ ἀποσοβηθῇ ἡ πρόοδος τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ θεραπεία τούτου νὰ ἐπιτευχθῇ. — Τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην εἷς τῶν διακεκριμένων ἀξιωματικῶν τοῦ πυροβολικοῦ, ὁ λοχαγὸς Ἀλέξανδρος Σχινᾶς, ζητήσας νὰ καταβῇ ἐκ τοῦ ἱπποσιδηροδρόμου ἵνα ἀναλάβῃ τὸ πεσὸν ξίφος του, ὠλίσθησε καὶ πεσὼν ἠκρωτηριάσθη δεινῶς ἀμφοτέρους τοὺς πόδας, ἐξ οὗ ἀπεβίωσε τὴν ἐπιοῦσαν, θρηνούμενος ὑπὸ πάσης τῆς κοινωνίας τῶν Ἀθηνῶν διὰ τὰς περικοσμούσας αὐτὸν ἀρετάς.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἰατρῷ. Πάτρας. Οἱ ἀρχαῖοι ἰατροὶ Ἱπποκράτης, Γαληνὸς καὶ ἄλλοι ἀναφέρουσιν ἀσθένειαν *χολέραν*, ἀλλ' ἡ περιγραφὴ ἣν δίδουσι τῆς νόσου δὲν φαίνεται ἀναφερομένη εἰς τὴν νῦν γνωστὴν νόσον. Μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος τούτου ἡ χολέρα ἦτο ἄγνωστος ἐν Εὐρώπῃ, ἐπιχωριάζουσα ἰδίως ἐν Ἰνδικῇ· ἡ μετὰ τῆς χώρας δὲ ταύτης ἀνάπτυξις τῆς ἐπικοινωνίας τῆς Εὐρώπης εἰσήγαγε τὴν φοβερὰν ἐπιδημίαν καὶ εἰς τὴν ἤπειρον ἡμῶν. Πρῶτοι γνωρίσαντες καὶ περιγράψαντες αὐτὴν εἰσὶν οἱ Πορτογάλοι ἰατροὶ οἱ διατρίψαντες ἐν Ἰνδικῇ. — κ. Π. Κέρκυραν. Ἡ φράσις ἐγράφη οὕτω χάριν τοῦ ὕφους ἁπλῶς καὶ οὐχὶ ἐξ ἀγνοίας τοῦ συγγραφέως, γινώσκοντος κάλλιστα τὰ περὶ τῶν τάφων τῶν βασιλέων. Οὐχ ἧττον σᾶς ὀφείλομεν εὐχαριστίας διὰ τὴν ἡμετέραν σημείωσιν, ἣν ἰδοὺ ὅτι χρησιμοποιοῦμεν κατωτέρω δι' ἄλλον ἡμῶν συνδρομητὴν ἐρωτήσαντα κατὰ σύμπτωσιν περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος.—κ. Μ. Ν. Σ. Τεργέστην. Ἐλήφθησαν ἐγκαίρως. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.—κ. Χ. Κ. Θεσσαλονίκην. Μᾶς εἶνε ἐντελῶς ἄγνωστον. Καὶ παρ' εἰδικοῦ δὲ ἐπιστήμονος ὃν ἠρωτήσαμεν, οὐδὲν ἠδυνήθημεν νὰ μάθωμεν. Μήπως κακῶς διετυπώθη τὸ πρᾶγμα; — κ. Κ. Ι. Μ. Σκόπελον. Τὴν ἀποστολὴν πάντων τῶν ζητηθέντων βιβλίων θέλομεν ἐνεργήσει διά τινος τῶν ἐνταῦθα βιβλιοπωλῶν. — *Ἀριόστῳ*. Εἰξεύρουν, ναί, ὅλας τὰς γλώσσας τοῦ κόσμου αἱ Μοῦσαι, φαίνεται ὅμως ὅτι εὐχαριστοῦνται πλειότερον νὰ ὁμιλοῦν μὲ κάθε ἔθνος εἰς τὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν τὸ ἔθνος ἐννοεῖ καλλίτερα, τουτέστι τὴν καθωμιλημένην. — *Τακτικῷ ἀναγνώστῃ*. Λάρισσαν. Οἱ δύο τάφοι τοῦ Ὄθωνος καὶ τῆς Ἀμαλίας κεῖνται ἐν ὑπογείῳ κατακόμβῃ τῆς ἐν Μονάχῳ βασιλικῆς ἐκκλησίας, οὐχὶ ἐπὶ ἀνοικτοῦ νεκροταφείου. Ἡ πλακόστρωτος ἐκείνη κατακόμβη, ὡς αἴθουσα μετὰ θόλων ἐκτισμένη, χρησιμεύει ὡς ἀναπαυτήριον τῶν νεκρῶν τῆς βασιλικῆς βαυαρικῆς οἰκογενείας. Μεταξὺ δὲ τῶν διαφόρων τάφων διακρίνονται καὶ δύο κομψὰ λίθινα μνήματα, ἐφ' ὧν ὑπάρχουσιν αἱ ἑξῆς ἑλληνικαὶ ὑπογραφαὶ ἐξ ἐπιχρύσου ὀρειχάλκου: «Ὄθων Α' βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος», «Ἀμαλία Α' βασίλισσα τῆς Ἑλλάδος». Ἀνοίγεται δ' ἡ κατακόμβη εἰς θέαν τοῦ κοινοῦ ἅπαξ τοῦ ἔτους, τὴν 2 Νοεμβρίου, τὸ κατὰ Λατίνους ψυχοσσάβατον, καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας φροντίζει νὰ στολίζωνται οἱ τάφοι δι' ἐκλεκτῶν ἀνθέων. — κκ. Ν. Δ. Κραϊώβαν καὶ Μ. Δ. Π. Σύρον. Ἐλήφθησαν. — κ. Κ. Ν. Τρίκκαλα. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Τὴν παραγγελίαν ἡμῶν μετεβιβάσαμεν ἐγκαίρως. — κκ. Δ. Ξ. Ἡράκλειον, Δ. Δ. Ναύπλιον, Λ. Α. Σμύρνην καὶ Π. Π. Ἀδριανούπολιν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — *Ἀναγνώσῃ*. Ἀλλοίμονον, ἂν δὲν τὴν ἔχῃ λάβει ἐκ φύσεως! — κ. Α. Ν. Ρ. Βερολῖνον. Ἡ διεύθυνσίς του: **Heilanstalt Burghölzli, bei Zürich.** — β') λέγεται *θήλωμα*, ἐπιχωριάζει δὲ ἐν Βερολίνῳ, ὡς μᾶς εἶπεν ὁ γνωστὸς ἡμῖν κ. Σ. Μ. καὶ εἶνε ἀθεράπευτος.—*Ὀρθοδόξῳ*. Ὁ μοναχικὸς βίος τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἀνάγει εἰς τὸν Παῦλον τὸν Θηβαῖον, ὡς κυρίως ὅμως ἱδρυτὴν ἔχει τὸν Μέγαν Ἀντώνιον. Οὗτος, γεννηθεὶς τὸ 251 ἐν Κόμᾳ τῆς ἄνω Αἰγύπτου, ἀπεσύρθη πρωΐμως εἰς τὴν ἔρημον, ἐπὶ πολλὰ δ' ἔτη κατῴκησεν ἔν τινι φοβερῷ σπηλαίῳ, καὶ κατόπιν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων φρουρίου τινός, λαμβάνων τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα ἀπὸ δροσερᾶς τινος πηγῆς καὶ ὀλίγων φοινίκων. Ὁ Μ. Ἀντώνιος ἀπέθανε τῷ 356 ἐν ἡλικίᾳ 105 ἐτῶν. Κατὰ τὸ παράδειγμα αὐτοῦ πρῶτος ἵδρυσε *μοναστήριον* ἐπὶ τῆς νήσου Ταβέννης, ἐν τῷ Νείλῳ, καὶ ὁ Παχώμιος, ὅστις καὶ μετέβαλε τὸν μεμονωμένον καὶ ἀναχωρητικὸν βίον εἰς *κοινοβιακόν*. Ἐκτὸς δὲ τοῦ κοινοβιακοῦ βίου, κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀνεφάνησαν καὶ ἄλλα εἴδη μοναχῶν, ὧν διακρίνονται οἱ *Στυλῖται*, τουτέστιν οἱ ἐκλέγοντες ὡς κατοικίαν αὐτῶν ἕνα στύλον, ἐφ' οὗ ἐπὶ ὁλόκληρα ἔτη διέτριβον· τούτων ἀρχηγὸς εἶνε *Συμεὼν ὁ Στυλίτης*, ὅστις ἐπὶ 30 ἔτη ἔζησεν ἐπὶ τοῦ στύλου κηρύττων τὴν μετάνοιαν. — Φίλῳ Μ*. Σοφιστικὴ καὶ κακόβουλος ἡ ἑρμηνεία: **Honni soit qui mal y pense.**—κ. Δ. Ν. Μόνον εἰς τὰ μέχρι τῆς τετάρτης περιερχόμενα εἰς τὸ γραφεῖον ἡμῶν. — *Ἰξίονι*. Ἀφοῦ οὐδὲν κατωρθώσατε δι' ὅλων τῶν φαρμάκων, ἅτινα μετεχειρίσθητε, τὸ μόνον μέσον ὅπερ σᾶς ὑπολείπεται πρὸς καταπολέμησιν τῆς ἀϋπνίας εἶνε νὰ προσπαθήσητε νὰ διορισθῆτε ἔνορκος ἢ νὰ γίνητε βουλευτής. Εἶνε πολὺ πιθανὸν ὅτι αἱ συζητήσεις θὰ ἐπιφέρωσι τὸ ἀποτέλεσμα, ὅπερ δὲν ἴσχυσαν τὰ παντὸς εἴδους ναρκωτικά. — κ. Σ. Ι. Π. Σύρον Ἀπεστάλησαν πρὸ ἡμερῶν διὰ τοῦ ἰδίου, κατὰ τὴν ἡμετέραν παραγγελίαν. — κ. Ζ*. Καὶ ἂν ὀλίγον γνωρίζετε τὸ πρόσωπον, ὅπερ σᾶς προσφέρῃ τὴν ἐκδούλευσιν ἢ καὶ ἁπλῆν χάριν, ὀφείλετε πάντοτε νὰ μεταβῆτε εἰς ἐπίσκεψίν του, ἢ τὸ ὀλιγώτερον νὰ καταθέσητε παρ' αὐτῷ τὸ ἐπισκεπτήριόν σας. — *Ἀρχιλόχῳ*. Ἐν τούτῳ:

Μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι πρηκτῆρά τε ἔργων.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Ἐ τὰ δάκτυλά σου μὲ κρατεῖς.
Ἂν μ' ἀποκεφαλίσῃς,
Θὰ σκοτισθῇ ὁ οὐρανός,
Ἡ γῆ, καὶ ὅλ' ἡ φύσις.

Σ. Κ.

2

Κυβόλεξον τριγωνοειδὲς πρὸς συμπλήρωσιν.

Π ά μ ι σ ο ς
Α . . . . .
μ . . . .
ι . . .
σ . .
ο .
ς

3

ΓΟΣ — ΠΗ — ΒΑΙ — ΛΟΣ — ΑΡ — ΛΙ — ΤΡΑΙ — ΠΥ — ΡΟΣ — ΚΙΣ — ΚΑΣ — ΘΗ — ΠΥΡ — ΛΙΣ — ΛΟΣ — ΤΗ — ΜΗ — ΣΟΥΡ — ΒΟ — ΛΕΥ — ΧΑΛ — ΣΤΥ — ΠΑ — ΑΡ — ΣΥ — ΣΠΑΡ — ΚΥ — ΤΑ — ΜΝΗ — ΓΟΣ

Αἱ ἀνωτέρω τριάκοντα συλλαβαὶ νὰ συναφθῶσιν ἀνὰ δύο οὕτως ὥστε νὰ ἀποτελέσωσι δεκαπέντε δισύλλαβα ὀνόματα γνωστῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος.

4

Μία θεά, εἷς στρατηγός, ἐὰν συναντηθῶσιν,
Μέγαν τινὰ φιλόσοφον οἱ δύο των γεννῶσιν.

Γ. Κ.

Διὰ τῶν γραμμάτων τῶν λέξεων *νόος* — *ἔπος* — *πλὴν* σχημάτισον τὸ ὄνομα γνωστῆς τινος ἑλληνικῆς χώρας.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Ἀντικύρα ἢ Ἀντίκιρρα, πόλις ἐπὶ τοῦ Κρισαίου κόλπου, ὀνομαστὴ διότι παρ' αὐτῇ ἐφύετο ἀφθόνως ὁ ἐλλέβορος ὁ χρησιμεύων εἰς θεραπείαν τῆς παραφροσύνης· ὅθεν προῆλθε παρ' ἀρχαίοις ἡ παροιμία «Ἀντικύρας δεῖται» λεγομένη ἐπὶ τῶν παραφρόνων.

2

Βάσανα — σάβανα

3

Τὸ πέπερι.

4

Μιαοὸ 11

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

1884 Αὐγούστου 31 — **ΑΘΗΝΩΝ** — **31 Αὐγούστου 1884**

ΔΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ	Ὁμολογ. ἐκδοθεῖσαι	Ὁμολογ. κυκλοφορ.	Ἐποχαὶ πληρωμῆς τοκομεριδίων	Ἐποχαὶ κληρώσεως	Ἐτήσιον εἰσόδημα	Τιμὴ πραγματικὴ	Ὁμολ. ἐξοφλ.	Τρέχουσα τιμὴ
Τῶν 120.000.000 τῶν 5 % Χρ. Φρ.	240.000	234.930	1 Ἰαν. 1 Ἰουλίου	1 Ἰουν. 1 Δεκεμ.	25.	373. —	500	364.
» 60.000.000 » 6 » »	120.000	116.270	20 Ἰα. Ἀπ. Ἰουλ. Ὀκτ.	20 Δεκ. Μαρ. Ἰου. Σεπ.	30.	392. 1/2	500	430.
» 26.000.000 » 6 » »	52.000	48.956	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	30.	405.	500	415.
» 25.000.000 » 9 » Φράγκα	100.000	68.800	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	22.50	200.	250	268.50
» 25.000.000 » 8 » »			15 » 15 »	15 » 15 »	20.	200.	250	262.50
» 10.000.000 » 6 » »	40.000	37.920	15 Ἰουν. 15 Δεκεμ.	15 Μαΐου 15 Νοεμβρ.	15.	205.	250	209.
» 4.000.000 » 8 » »	16.000	12.875	15 Ἀπρ. 15 Ὀκτωβ.	15 Μαρτ. 15 Σεπτεμ.	20.	225.	250	255.
» 6.000.000 » 6 » Π. δρ.	60.000	36.424	31 Δεκεμβρίου	10 Ὀκτωβρίου	6.	100.	100	103.
Κτηματικαὶ ὁμολογίαι Ἐθνικῆς Τραπέζης τῶν 60.000.000 μετὰ λαχείου Φράγκα	181.791	181.576	1 Ἰαν. 1 Ἰουλ.	1 Ἰουλ. 1 Σεπτ. 1 Νοεμ. 1 Ἰαν. 1 Μαρ. 1 Μαΐου	Φρ. 16	362.50	400	228.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΤΑΙΡΙΑΙ	Μετοχικὸν κεφάλαιον	Κεφάλαιον πραγματωθὲν	Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον	Ἐποχαὶ πληρωμῆς μερίσματος	Τελ. ἐτήσ. μέρισμα	Τιμὴ πραγ. μετ.	Τρέχουσα τιμὴ
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος..... Δρ. π.	18.000.000	Ὁλόκληρον	9.348.220	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	285.	1.000	4010.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα....... Φρ.	25.000.000	15.000.000	240.505.76	15 » 15 »	21.	300	230.
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως... Φρ.	25.000.000	10.000.000	1.105.831.17	20 » 20 »	9.90	100	105.
Ἀσφαλιστ. Ἑταιρία ὁ Ἀρχάγγελος. Φρ.	15.000.000	3.750.000		1 Μαρτίου	—	100	
Ἑταιρία Μεταλλουργείων Λαυρίου.. Φρ.	20.000.000	14.000.000		Ἰανουάρ. καὶ Ἰούλιον	9.25	140	82.
Σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. Φρ.	5.000.000	5.000.000	95.067.97	15 Ἰαν. 15 Ἰουλ.	23.05	200	412.
Ἑταιρία Φωταερίου.............. Δρ.	1.200.000	1.200.000		— —	9.75		
Ἑλληνικοῦ Πυριτιδοποιείου .... Φρ.	1.600.000	1.600.000	23.415.48		7.	100	
Ἑταιρία Δημοσίων ἔργων .... Φρ.	5.000.000	1.000.000		Ἰανουάριον Ἰούλιον	7.	100	
Πανελληνίου Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας .. Φρ.	5.000.000	1.420.000	24.000	Φεβρουάριον	16.	200	
Τράπεζα Ἠπειροθεσσαλική....... Φρ.	20.000.000	5.000.000	16.799.96	Ἰανουάριον	9.50	125	

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΑ

Λονδίνου.............	Τραπεζικὸν 3μηνον		26.05
»	Ὄψεως....	»	26.20
Γαλλίας — Ἐθνικῆς Τραπέζης		3 μ.	103 1/2.
» » ...	Τραπεζικὸν 3μηνον		103.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Εἰκοσάφραγκον........	Φράγκα	20.65
Λίρα Στερλίνα	»	
Λίρα Ὀθωμανική.......	»	23.70
Αὐστριακὸν Φλωρίον...	»	
Ἀργυροῦν πεντάφραγκον.	»	
» φράγκον.....	»	

Παρατηρήσεις

* Ἀπὸ ἀριθ. 1 — 59,799 τῶν 8 τοῖς ἑκατὸν καὶ ἀπὸ ἀριθ. 59,800 — 100,000 τῶν 9 τοῖς ἑκατόν.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

εἰς τόμους τρεῖς

μετὰ σημειώσεων καὶ εἰκόνων πρὸς χρῆσιν τῶν τριῶν τάξεων τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

ΥΠΟ Γ. ΔΡΟΣΙΝΗ καὶ Γ. ΚΑΣΔΟΝΗ.

Πωλοῦνται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ «ὁ Κοραῆς» Ἀνέστη Κωνσταντινίδου καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας.»

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ. Βιβλίον τοῦ λαοῦ. Ἔργον τοῦ διασήμου Ἰταλοῦ συγγραφέως καὶ φιλοπάτριδος Ἰωσὴφ Μαντζίνη. Πωλεῖται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς.

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου,

μεταφρασθὲν ὑπὸ ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχε. δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων. Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11.

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ

ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ

ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΑΜΟΡΓΟΣ

ΜΕΘ ΕΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ

Ἐν Ἀθήναις 1884

Ἡ προκειμένη περὶ Ἀμοργοῦ μονογραφία ἐξεδόθη εἰς μόνον 250 ἀντίτυπα, ἅτινα πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πρὸς δραχ. 3 ἕκαστον, μετὰ ταχυδρομικῶν δὲ 3,20.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΕΛΕΤΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ

Ἀντίτυπα τῶν δημοσιευθεισῶν μελετῶν, ὧν ἕκαστον τιμᾶται δραχμὰς πέντε, εὑρίσκονται παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις Ἀντωνιάδῃ καὶ Ἀνέστῃ Κωνσταντινίδῃ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 864

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 402.—9 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1884.—ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 454

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ, μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Gréville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.

ΤΟ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΝ ΣΩΜΑ ΤΟΥ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ, ὑπὸ Ἀριστείδη Ν. Ῥούκη.

ΕΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΧΩΡΑ ὑπὸ Π. Θωμᾶ.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ.

ΕΡΩΣ ΠΛΑΝΗΘΕΙΣ, ὑπὸ Ν. Καμπᾶ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΠΕΤΡΟΣ ΒΡΑΪΛΑΣ ΑΡΜΕΝΗΣ

Τηλεγραφικῶς ἠγγέλθη ἐκ Λονδίνου ὁ αὐτόθι ἐπισυμβὰς θάνατος τῇ 2 ἱσταμένου τοῦ ἡμετέρου πρεσβευτοῦ Πέτρου Βραΐλα Ἀρμένη. Ἡ στέρησις τοῦ Βραΐλα εἶνε ἀπώλεια ὀδυνηρὰ διὰ τὴν ἡμετέραν πατρίδα, ἥτις ἐν αὐτῷ ἀπόλλυσι διαπρεπῆ λόγιον καὶ ἔξοχον πολιτικὸν καὶ διπλωμάτην, χρηστότατον δὲ καὶ συνετώτατον λειτουργόν. Ὁ Βραΐλας, γεννηθεὶς ἀρχομένου τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ἐν Κερκύρᾳ, ἐξέμαθεν αὐτόθι τὰ πρῶτα γράμματα, φοιτήσας ὕστερον καὶ εἰς τὴν Ἰόνιον Ἀκαδήμειαν. Ἐκεῖθεν ἀπῆλθεν εἰς Παρισίους, ἔνθα ἠσχολήθη εἰδικώτερον περὶ τὴν φιλοσοφίαν. ἀκροασθεὶς ἰδίᾳ τοῦ κλεινοῦ Γάλλου φιλοσόφου Cousin. Ἐπιστρέψας ἐκ τῆς Ἑσπερίας εἰς τὰ ἴδια, ἐγένετο καθηγητὴς ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημείᾳ, ἐν ᾗ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐδίδαξε τὴν φιλοσοφίαν. Μικρὸν μετὰ τὴν μεταπολίτευσιν τοῦ 1862 ἀνεδείχθη καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ ἐνταῦθα Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ἐκ σεβασμοῦ ὅμως πρὸς τὸν ἀείμνηστον Φίλιππον Ἰωάννου, ὃν ἐκλήθη νἀντικαταστήσῃ, ὡς φίλα φρονοῦντα τῷ πρώην ἡμῶν βασιλεῖ, δὲν ἀπεδέξατο τὴν θέσιν ταύτην. Ὁ Βραΐλας καὶ πρότερον ἠσχολεῖτο περὶ τὴν πολιτικήν, ἀπὸ τῆς ἑνώσεως ὅμως καὶ ἐντεῦθεν ἀφωσιώθη ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν δημόσιον βίον. Τὸ πρῶτον ἐν Κερκύρᾳ, εἶτα δ' ἐνταῦθα ἐξέδωκεν ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 1864 μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 1867 ἔτους ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ τὴν ἐφημερίδα *Ἑλλάδα*. Γενόμενος δὲ ἤδη ἐν Ἑπτανήσῳ βουλευτὴς καὶ γερουσιαστής, ἀπεστάλη καὶ μετὰ τὴν ἕνωσιν αὐτῆς πληρεξούσιος εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Β' ἐθνοσυνέλευσιν. Ἐνταῦθα ἐγένετο ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ βραδύτερον κατέστη πρεσβευτὴς ἐναλλὰξ ἐν Πετρουπόλει, ἐν Παρισίοις καὶ ἐν Λονδίνῳ δίς. Λήγοντος τοῦ ἔτους 1878 καὶ ἀρχομένου τοῦ 1879 ἀνεδείχθη ἔκτακτος πληρεξούσιος τῆς Ἑλλάδος ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς καθορισμὸν τῆς νέας μεθοριακῆς γραμμῆς, τῷ ἔτει δὲ 1880 ἐν Βερολίνῳ χάριν τοῦ αὐτοῦ ζητήματος, κατὰ τὴν τότε ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Γερμανίας γενομένην Συνδιάσκεψιν τῶν μεγάλων Δυνάμεων.

Ὁ Βραΐλας διεκρίθη ὡς συγγραφεὺς οὐχ ἧττον ἢ ὡς πολιτικὸς καὶ διπλωμάτης. Τὸ πρῶτον αὐτοῦ σύγγραμμα εἶνε τὸ « Περὶ πρώτων ἰδεῶν καὶ ἀρχῶν δοκίμιον », τὸ ἐκδοθὲν ἐν Κερκύρᾳ τῷ 1851. Μετὰ δέκα ἔτη ἐξέδωκεν ὁλόκληρον φιλοσοφικὸν σύστημα ὑπὸ τὸν τίτλον: « Θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς φιλοσοφίας στοιχεῖα». Ἔν τε ταῖς φιλοσοφικαῖς αὐτοῦ πραγματείαις καὶ ἐν ἄλλαις μελέταις καὶ ἐν λόγοις ὁ Βραΐλας παρίσταται ὑπέρμαχος ἀκλόνητος τοῦ χριστιανικοῦ δόγματος, ὑπὲρ οὗ ἐμόχθησε νὰ μεταφράσῃ ἐκ συνεργίας μετ' ἄλλου εὐσεβοῦς ἀνδρὸς καὶ τὸ τρίτομον ὑπὲρ τοῦ χριστιανισμοῦ σύγγραμμα τοῦ γάλλου Αὐγούστου Νικολάου, τὰς γνωστὰς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ νεοελληνικῇ φιλολογίᾳ « Χριστιανικὰς μελέτας ». Τὸν ἀγῶνα δὲ τὸν ὑπὲρ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐξηκολούθησε μέχρις ἐσχάτων ἐν διαφόροις ὁμιλίαις, πραγματείαις καὶ διαλογικοῖς συγγράμμασιν, ἅτινα ἐδημοσιεύθησαν ἐν ἰδίοις φυλλαδίοις ἢ ἐν περιοδικοῖς ἡμετέροις. Τοιαύτην αὐτοῦ μελέτην ὑπὸ τὸν τίτλον « Δημώδης Ἐπιστήμη » ηὐτύχησε νὰ δημοσιεύσῃ ἐν τῷ Δ' αὐτῆς τόμῳ καὶ ἡ « Ἑστία », ἣν ὁ ἀείμνηστος ἀνὴρ ἐτίμα διὰ τῆς πολυτίμου αὐτοῦ συνεργασίας. Ἐπεσφράγισε δὲ τὸν βίον του δι' ἔργου ἀνταξίου μέν, ὡς λέγεται, τῆς φήμης του, ὑπὲρ τοῦ χριστιανικοῦ δὲ δόγματος καὶ τούτου συντεταγμένου, ὅπερ ἀνέλαβε νὰ συντάξῃ πρὸ ὀλίγου χρόνου ἐντολῇ καὶ χορηγίᾳ τοῦ φιλογενοῦς κ. Κ. Ζάππα, καὶ ὅπερ συμπληρωθὲν ἐκδίδοται μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐκ τῶν Καταστημάτων Ἀνδρέου Κορομηλᾶ καὶ ἐπιγράφεται « Φιλοθέου καὶ Εὐγενίου Ἐπιστολαὶ » ἤτοι « Περὶ Θεοῦ καὶ ψυχῆς διδασκαλία ».

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Εὐχάριστον εἶνε ὅτι ἡ νομισματικὴ παρ' ἡμῖν νέας καθ' ἑκάστην ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ προόδους. Ἐκτὸς τῶν συγγραφῶν τοῦ κ. Ἀχ. Ποστολάκα καὶ τοῦ κ. Π. Λάμπρου, οἵτινες ἑκάστοτε πλουτίζουσι τὴν πενιχρὰν ἡμῶν φιλολογίαν διὰ δημοσιευμάτων νομισματικῶν, προσῆλθε γενναῖος ἀρωγὸς καὶ ὁ κύριος Ἀλέξανδρος Ν. Μελετόπουλος, ὅστις ἐδημοσίευσε τὸν κατάλογον τῶν ἀρχαίων νομισμάτων, συμβόλων καὶ κερματίων τῶν ἀποτελούντων τὴν συλλογὴν αὐτοῦ. Ἡ συλλογὴ τοῦ κ. Μελετοπούλου ἀποτελεῖται ἐν ὅλῳ ἐξ 6,478 νομισμάτων κτλ. ἐξ ὧν 127 χρυσᾶ καὶ ἐξ ἠλέκτρου, 1745 ἀργυρᾶ, 3,616 χαλκᾶ, 1 σιδηροῦν, 987 ἐκ μολύβδου καὶ 2 ἐξ ὀπτῆς γῆς.

Εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ καταλόγου αὐτοῦ, ὡς λέγει ὁ κ. Μελετόπουλος, εἶχεν ὑπ' ὄψιν τοὺς δημοσιευθέντας μέχρι σήμερον καταλόγους τῶν εὐρωπαϊκῶν μουσείων, καὶ ἰδίᾳ τὸν ὑπὸ τοῦ κ. Ἀχ. Ποστολάκα δημοσιευθέντα κατάλογον τοῦ ἡμετέρου νομισματικοῦ μουσείου. Διαιρεῖται δ' ὁ κατάλογος εἰς δύο μέρη. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει τὰ νομίσματα τῶν χωρῶν, ἐθνῶν, πόλεων καὶ βασιλέων, τὰ σύμβολα καὶ τὰ κερμάτια, τὸ δὲ δεύτερον τὰ τῆς ῥωμαϊκῆς δημοκρατίας καὶ τῶν ῥωμαίων αὐτοκρατόρων. Ἐν τέλει δ' εἰσὶ προσηρτημένοι πέντε ἀλφαβητικοὶ καὶ χρονολογικοὶ πίνακες καὶ ἐν παραρτήματι περιγραφὴ καὶ ἑρμηνεία νομισμάτων τινῶν ἀνεκδότων ἢ σπανίως εὑρισκομένων, ἅτινα καὶ ἀπεικονίσθησαν ἐν τέτταρσι χαλκογραφικοῖς πίναξι.

Τὰ νομίσματα, σύμβολα καὶ κερμάτια τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν, πόλεων καὶ βασιλέων ἀνέρχονται ἐν συνόλῳ εἰς 5,232 ἐξ ὧν χρυσᾶ 51, ἀργυρᾶ 1321, χαλκᾶ 2980 καὶ ἐκ μολύβδου 880 καὶ ταῦτα ἀποτελοῦσι τὴν κυριωτέραν καὶ πλουσιωτέραν σειρὰν τῆς συλλογῆς τοῦ κ. Μελετοπούλου. Ἐξέχει δ' ὡς εἰκὸς ἡ σειρὰ τῶν Ἀθηναϊκῶν νομισμάτων ἀποτελουμένη ἐν συνόλῳ ἐξ 692 νομισμάτων καὶ συμβόλων.

Οἱ συνοδεύοντες τὸ βιβλίον ἀλφαβητικοὶ πίνακες τῶν χωρῶν, ἐθνῶν καὶ πόλεων ὡς καὶ ὁ τῶν βασιλέων καὶ οἱ χρονολογικοὶ καὶ ἀλφαβητικοὶ πίνακες τῶν ῥωμαίων αὐτοκρατόρων καὶ Καισάρων εἶνε καλῶς συντεταγμένοι, ὁ δὲ πίναξ τῶν θεοτήτων, τῶν ἀρχόντων ἢ ἐπιστατῶν ἐπὶ τοῦ ἀργυροκοπείου καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν, ἀγώνων καὶ πλοίων εἶνε μετὰ μεγάλης ἀκριβείας, συντελούσης διὰ τοὺς ἐπιστημονικῶς σπουδάζοντας εἰς τὴν ἀνεύρεσιν τῶν ὀνομάτων ἐπὶ ἑκάστου νομίσματος.

Ἡ ἐν τέλει περιγραφὴ καὶ ἑρμηνεία τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ ἀπεικονισμένων νομισμάτων καὶ συμβόλων περιστρέφεται εἰς τὰ νομίσματα τῶν ἑξῆς πόλεων· Μοργαντινῆς τῆς Σικελίας, Κριθωτῆς τῆς Θρᾳκικῆς Χερσονήσου, Οὐρανοπόλεως Μακεδονίας, Λαρίσης, Φαρσάλου, Φερῶν, Τρίκκης τῆς Θεσσαλίας, τῆς Αἰτωλίας καὶ Φωκίδος ἐν γένει, τῆς Μυκαλησσοῦ καὶ τοῦ Ὀρχομενοῦ τῆς Βοιωτίας, τῶν Ἀθηνῶν, ὧν περιγράφονται 18 νομίσματα καὶ σύμβολα, τῆς Αἰγίνης, τοῦ Αἰγίου, τῆς Κορίνθου, τῆς Πελλήνης, τῆς Σικυῶνος, τῆς Ἤλιδος ἐν γένει, τῆς Λακεδαίμονος, τοῦ Ἄργους, τῶν Κυθήρων, τῆς Χαλκί-

Digitized by Google

δος, τῆς Αἰγιάλης τῆς Ἀμοργοῦ, τῆς Ἄνδρου, τῆς Ἴου, τῆς Μήλου, τῆς Πάρου, τῆς Σίφνου, τῆς Σύρου καὶ τῆς Θήρας, τῆς Μυοῦντος τῆς Ἰωνίας, τῆς Εἰρηνουπόλεως τῆς Κιλικίας, τῆς Κυρήνης, τῆς Κρασσοῦ τῆς Αἰγύπτου καὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ.

Τελευτῶντες δέον νὰ προσθέσωμεν ὅτι μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ καταλόγου κατετέθησαν ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ κ. Μελετοπούλου νομίσματα ἐν ὅλῳ τριακόσια, ἤτοι 3 χρυσᾶ, 13 ἐξ ἠλέκτρου, 148 ἀργυρᾶ καὶ 136 χαλκᾶ. Ὑπόσχεται δ' ὁ κ. Μελετόπουλος ὅτι προσεχῶς ἐν ἰδίῳ τεύχει θέλει δημοσιεύσει 150 περίπου νομίσματα τῆς συλλογῆς αὐτοῦ μοναδικὰ ἢ ἐνδιαφέροντα, ὡς καὶ τὴν πλουσίαν σειρὰν τῶν μολυβδίνων συμβόλων.

Τοιοῦτον τὸ καλὸν τοῦ κ. Μελετοπούλου δημοσίευμα, ὅπερ εἶνε ἀξιόλογος συμβολὴ εἰς τὴν νομισματικὴν ἐπιστήμην. Καλλύνει δὲ τὸ ἔργον ὁ ὡραῖος τύπος τῶν ἀδελφῶν Περρῆ καὶ οἱ κάλλιστοι χαλκογραφικοὶ πίνακες ἐν Παρισίοις ἐκτυπωθέντες.

— Τὸ ἐν τῷ 483 φύλλῳ τῆς *Ἑστίας* δημοσιευθὲν ποιημάτιον τοῦ κ. Δ. Βικέλα ὑπὸ τὸν τίτλον *Τί λέγει ἡ θάλασσα* ἀνεδημοσιεύθη μετὰ γερμανικῆς ἐμμέτρου μεταφράσεως τοῦ γνωστοῦ ἑλληνιστοῦ κ. Ἀ. Βὸλτζ ἐν τῷ τελευταίῳ φυλλαδίῳ τοῦ ἐν Λειψίᾳ ἐκδιδομένου περιοδικοῦ «Das Magazin für die Litteratur des In-und Auslandes».

— Ἀπὸ 1ης Σεπτεμβρίου ἤρξατο τῇ ἐπιμελείᾳ τῶν κ.κ. Ἀντωνίου Πατσατζοπούλου καὶ Ἰωακεὶμ Βαλαβάνη τακτικῶς προβαίνουσα ἡ κατὰ τεύχη ἐκ πέντε τυπογραφικῶν φύλλων ἔκδοσις τῆς μεγάλης *Παθολογίας* τοῦ S. Jaccoud κατὰ μετάφρασιν τοῦ ἐν Βώλῳ ἰατροῦ κ. Παναγιώτου Κ. Ἀλεξοπούλου. Τὴν ἑκάστοτε ἐμφάνισιν τῶν τευχῶν θέλομεν ἀγγέλλει διὰ τοῦ *Δελτίου* χάριν τῶν περὶ τὴν Ἰατρικὴν ἀσχολουμένων ἀναγνωστῶν τῆς *Ἑστίας*.

— Κατὰ τὴν παρελθοῦσαν θερινὴν ἑξαμηνίαν ἡ Καλλιτεχνικὴ Ἀκαδημία τοῦ Μονάχου περιελάμβανε 490 μαθητάς. Κατ' ἐθνικότητα διαιρούμενοι οἱ μαθηταὶ οὗτοι ἦσαν 156 Βαυαροί, 132 ἐκ τῶν ἄλλων γερμανικῶν Κρατῶν, 67 Αὐστριακοί, 19 Οὗγγροι, 39 Ἀμερικανοί, 21 Ἑλβετοί, 10 Ρῶσσοι, 9 Πολωνοί, 4 Νορβηγοί, 8 Ἕλληνες, 4 Ἄγγλοι, 4 Σουηδοί, 3 Ρωμοῦνοι, 2 Ἰταλοί, 2 Τοῦρκοι, 2 Σέρβοι, 1 Βούλγαρος, 1 Ἰνδὸς καὶ 1 Ἰάπων.

— Ἐξεδόθη ὁ ἕκτος καὶ τελευταῖος τόμος τῆς ἀλληλογραφίας τῆς Σάνδης. Αἱ ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ ἐπιστολαί, γεγραμμέναι μετὰ τῆς αὐτῆς καὶ αἱ τῶν ἄλλων ζωηρότητος καὶ αἰσθήματος, κινοῦσι πλειότερον τὸ διαφέρον, καθ' ὃ πραγματευόμεναι περὶ προσώπων καὶ πραγμάτων ἀνηκόντων εἰς τὴν πρόσφατον ἔτι ἱστορίαν τῆς χθές. Παρατηρεῖται δ' ἐν αὐταῖς ἡ μεγάλη αὐστηρότης μεθ' ἧς ἡ μεγάλη συγγραφεὺς κρίνει τὸν Γαμβέτταν, ὡς καὶ ἡ μεγάλη εὐμένεια, μεθ' ἧς ἀποφαίνεται περὶ τοῦ πρίγκιπος Ναπολέοντος.

— Οἱ κ.κ. Βαζὼβ καὶ Βελιχτώβ, ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων συγγραφέων τῆς συγχρόνου Βουλγαρίας, ἐξέδωκαν ἐσχάτως ἐν Φιλιππουπόλει τὸ πρῶτον τεῦχος «Βουλγαρικῆς χρηστομαθείας», περιλαμβάνον τεμάχια ἐκ τοῦ πεζοῦ λόγου. Τὸ τεῦχος τοῦτο σύγκειται ἐκ 500 περίπου σελίδων, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν 60 μόνον σελίδας κατέχει ἡ βουλγαρικὴ φιλολογία, πάσας δὲ τὰς λοιπὰς κατέχουσι μεταφράσεις ἐκ τοῦ γαλλικοῦ, ἐκ Λατίνων, Ρώσων καὶ Ἄγγλων συγγραφέων. Ἡ πολιτικὴ φιλολογία πρὸ πάντων ἀπασχολεῖ τοὺς συλλέκτας. Ἀγνοοῦσι τὸν Βοσσουὲ καὶ τὸν Πασχάλ, μεταφράζουσι δὲ τὸν Μιραβὼ καὶ ὁλόκληρον λόγον τοῦ Γαμβέττα. Ἡ χρηστομάθεια αὕτη, κατὰ τὴν «Παγκόσμιον Βιβλιοθήκην» τῆς Λωζάνης, εἶνε ἡ πρώτη ἀξία λόγου παρὰ τοῖς Βουλγάροις, τῶν ὁποίων τὸ πρῶτον τυπωθὲν βιβλίον χρονολογεῖται μόλις ἀπὸ τοῦ 1806.

— Προσεχῶς δημοσιευθήσονται ἐν Ρωσίᾳ διά τινος τῶν αὐτόθι περιοδικῶν συγγραμμάτων τὸ ἡμερολόγιον τοῦ Τουργκένιεφ, ἂν καὶ ὁ διάσημος συγγραφεὺς θνήσκων εἶχεν ἐκφράσει ῥητὴν ἐπιθυμίαν ἵνα τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο ἐξαφανισθῇ. Πρὸς δὲ τούτοις δημοσιευθήσονται καὶ αἱ ἰδιαίτεραι ἐπιστολαί, ἃς ὁ Τουργκένιεφ ἔλαβε παρὰ φίλων αὐτοῦ Ρώσων συγγραφέων καὶ αἵτινες διαλαμβάνουσι περὶ λίαν ἐνδιαφερόντων πραγμάτων.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Διδασκαλική ἢ σύντομοι ὁδηγίαι περὶ τῆς χρήσεως τῆς νέας διδασκαλικῆς μεθόδου ὑπὸ Σπυρίδωνος Μωραΐτου, διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀστικοῦ Παιδαγωγείου. Ἔκδοσις δευτέρα. (Βιβλιοθήκη τοῦ πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων Συλλόγου). Ἐν Ἀθήναις, παρὰ τῷ ἐκδότῃ Σ. Κ. Βλαστῷ. Ὁδὸς Ἑρμοῦ, 63. 1884. 16ον, σελ. ή—311. (Μετὰ 4 λιθογραφικῶν πινάκων). Τιμᾶται δραχ. 4.

Ἐπίκρισις ἐπὶ περιόδου τινὸς τοῦ συγγράμματος «Νομίσματα καὶ Μετάλλια τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας» τοῦ κ. Παύλου Λάμπρου ὑπὸ Μάρκου Θεοτόκη. Ἐν Κερκύρᾳ, τυπογραφεῖον «ἡ Κέρκυρα». 1884. 16ον, σελ. 32.

Recherches expérimentales sur l'influence du traitement pneumatique sur la fermentation des jus sucrés par le Docteur P. Calliburcès. (Mémmoires communiqués à l'Académie des Sciences dans ses séances du 19 mai, 2 et 16 juin 1884). Paris, Librairie F. Savy. 77, Boulevard Saint Germain. 1884. In 8° p. 34.

Οἱ μαθηταὶ τοῦ Εὐσεβίου. Διήγημα Εὐδοξίας Δουπουῆ, μεταφρασθὲν ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ὑπὸ Ἀριστοτέλους Π. Κουρτίδου. (Βιβλιοθήκη τῆς «Διαπλάσεως τῶν Παίδων»). Ἐν Ἀθήναις, Ν. Π. Παπαδόπουλος Ὑδραῖος, ἐκδότης. 1884. 16ον, σελ. δ'—161. Τιμᾶται φρ. 1,50.

Ἐπίτομος ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἀπὸ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μέχρις ἁλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1—1453 μ. Χ.) Πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων. Ὑπὸ τοῦ ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βαφείδου, δ. φ. καὶ καθηγητοῦ τῆς θεολογίας ἐν τῇ ἐν Χάλκῃ Θεολογικῇ Σχολῇ. Ἐγκρίσει τῆς Κεντρικῆς Ἐκκλ. Ἐπιτροπῆς καὶ ἀδείᾳ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, δαπάνῃ τοῦ Βιβλιοπωλείου τῶν Ἀδελφῶν Δεπάστα —Ἐν Γαλατᾷ, ὁδὸς Τροχιοδρόμου, ἀρ. 13. 1884. 16ον, σελ. ις'—283. Τιμᾶται ἀργυρῶν γροσίων 10, χαρτόδετον 12.

Θρησκεῖαι καὶ γλῶσσαι τῆς Ἰνδίας ὑπὸ R. Cust. Μετάφρασις Σπυρίδωνος Κ. Παπαγεωργίου. Ἐν Κερκύρᾳ, ἐκ τοῦ τυπογραφείου «ὁ Κοραῆς» Ι. Ναχαμούλη. 1884. 16ον, σελ. ς'—125.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

(7 Σεπτεμβρίου (Παρασκευή) 1884.)

Κατὰ τηλεγραφικὴν εἴδησιν ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια ἀνεχώρησεν ἐκ Βιέννης τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην διευθυνομένη εἰς Ἑλλάδα. Τὴν νενομισμένην κάθαρσιν βεβαιοῦται ὅτι θέλει τελέσει ἐν τῷ ὅρμῳ τῆς Σαλαμῖνος ἐξερχομένη χάριν ἀναψυχῆς ἐν τῷ κτήματι Σκαραμαγκᾶ. Ἤδη αἱ ἀναγκαῖαι διαταγαὶ ἐδόθησαν ὅπως μετενεχθῶσι σκηναί τινες καὶ τὰ ἀναγκαῖα ἔπιπλα ἐκ Τατοΐου. — Ἐπανέκαμψεν ὁ γραμματεὺς τοῦ Συλλόγου τῶν Κυριῶν κ. Ἐπ. Ἀθανασιάδης ἐπισκεφθεὶς τὰς ἐπαρχίας Τριπόλεως, Ἄργους, Ναυπλίου καὶ Κορίνθου πρὸς περισυλλογὴν ἐγχωρίων βιομηχανικῶν προϊόντων διὰ τὴν διενεργουμένην ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τῶν Κυριῶν καὶ τῆς κυβερνήσεως ἀγοράν. Ἐκ τῆς περιοδείας ταύτης ἐκόμισεν ἐκτὸς τῶν ταπήτων τῆς Τριπόλεως καὶ εἶδός τι ἐγχωρίου ὑφάσματος, τοῦ ὁποίου δύνανται νὰ παράγωσιν ἐν Ἄργει καὶ Τριπόλει καθ' ἑκάστην περὶ τὰς 100,000 πήχεων. Προσεχῶς ὁ κ. Ἀθανασιάδης ἀπέρχεται εἰς νέαν περιοδείαν ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας Καλαμῶν, Σπάρτης, Καρυστίας καὶ τὰς ἐπαρχίας τοῦ κράτους. Μετὰ δὲ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ ἀφ' οὗ τακτοποιηθῶσι τὰ συλλεχθέντα, διενεργηθήσεται ἡ ἀγορά. — Δι' ἀποφάσεως τοῦ ἰατροσυνεδρίου τὰ παράλια τῆς Τύνιδος ἐκηρύχθησαν ὡς ὕποπτοι τόποι καὶ διετάχθη ἵνα τὰ πρὸ 8 ἡμερῶν ἀποπλέοντα ἐκεῖθεν πλοῖα, ἀτμόπλοια καὶ οἱ ἐπιβάται, ὑποβάλλωνται ἐν Ἑλλάδι εἰς πενθήμερον ἐπιτηρητικὴν κάθαρσιν ἀρχομένην ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐξομολογήσεως ὑπὸ τῆς ὑγειονομικῆς ἀρχῆς. — Ἀπὸ τῆς προχθὲς παρεδόθη τὸ ἀπὸ Ἐλευσῖνος εἰς Μέγαρα τμῆμα τοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Πελοπόννησον σιδηροδρόμου εἰς τὴν ἑταιρίαν ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῆς κατασκευῆς ἐργολαβίας. Τὸ τμῆμα τοῦτο ἐπιθεωρηθήσεται ἐντὸς τῆς ἀρξαμένης ἑβδομάδος ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ τμήματος τῶν δημοσίων ἔργων τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν. Παραδοθήσεται δὲ εἰς χρῆσιν τοῦ κοινοῦ μετὰ 10 ἡμέρας, χρησιμεῦον πολὺ εἰς τὴν ἐκ Μεγάρων εἰς Ἀθήνας μεταφορὰν τοῦ γλεύκους. — Ὁ ἐν ναυστάθμῳ τῆς Σαλαμῖνος ἠγκυροβολημένος πάρων Ἄρης ἔνθα ὡς γνωστὸν ἐκπαιδεύονται οἱ πρώτης τάξεως δόκιμοι τοῦ Β. ναυτικοῦ θέλει ἀποπλεύσει ἐκεῖθεν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος πρὸς πρακτικὴν ἄσκησιν τῶν δοκι-

Digitized by Google

μων, θέλει δ' ἐπισκεφθῇ καὶ διαφόρους λιμένας τοῦ Κράτους. — Ἐπερατώθησαν αἱ ἐξετάσεις τῶν ὑποψηφίων γυμναστῶν αἱ γενόμεναι ἐνώπιον ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς συνισταμένης ἐκ τῶν κ.κ. Καραμήτσα καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ Λ. Κίτσου καθηγητοῦ τῶν τεχνικῶν μαθημάτων ἐν τῷ Διδασκαλείῳ Κερκύρας. Ἐκ τῶν 36 ὑποψηφίων οἱ μὲν τρεῖς ἔλαβον τὸν βαθμὸν *ἄριστα*, οἱ δὲ λοιποὶ τὸν βαθμὸν *καλῶς*.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ι. Φ. Σῦρον. Ἐλήφθη ἀσφαλῶς. Ἡ δημοσίευσις ἐξακολουθήσει ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς φύλλου. — κ. Ν. Δ. Ἀτυχῶς δὲν εὑρέθη πληροῦν τοὺς ὅρους ὑφ' οὓς ἐπεφυλάχθημεν τὴν δημοσίευσίν του. Τούτου ἕνεκα εἶνε ἀκατάλληλον.—κ. Α. Δ. Α. Κέρκυραν. Σημειῶσιν λαμβάνετε ταχυδρομικῶς. — κ. Σ. Σ. Χαλκίδα. Ἀπεστάλη. — κ. Κ'. Ἴσως δυνηθῶμεν εἰς τὸ προσεχές.—*Νεωτεριστῇ*. Εἶνε ζήτημα χρόνου μόνον. Ἤδη ἐν διαφόροις πόλεσι τῆς Εὐρώπης ἡ χρῆσις αὐτοῦ ἀποβαίνει ὁσημέραι κοινοτέρα. Ἐσχάτως δ' ἐν Ἀγγλίᾳ ἐξευρέθη πρόχειρος τρόπος διὰ τὸν ἠλεκτρικὸν φωτισμὸν τῶν χορῶν καὶ ἑσπερίδων. Τὴν μὲν ἡμέραν ἐργάται τοποθετοῦσι τὰ προσωρινὰ σύρματα καὶ προσηλοῦσι τὰς λυχνίας καὶ τὴν ἀναγκαίαν συσκευήν, περῶντες διὰ τοῦ παραθύρου ἢ δι' οἱουδήποτε ἀνοίγματος τὰ δύο σύρματα, ἅτινα πρέπει νὰ συνδεθῶσι πρὸς τὴν πηγὴν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ· τὴν νύκτα δὲ καταφθάνουσιν ἐντὸς ἁμαξῶν οἱ συμπυκνωτῆρες, καὶ μετά τινα διευθέτησιν αὐτῶν ὁ φωτισμὸς τίθεται εἰς ἐνέργειαν. Ὁ σὶρ Δανιὴλ Κοῦπερ, πρόεδρος ἠλεκτρικῆς τινος Ἑταιρίας, ἔδωκεν ἐσχάτως ἑσπερίδα, ἐν ᾗ παρῆσαν προσκεκλημένοι οἱ κορυφαῖοι τῆς ἠλεκτρικῆς ἐπιστήμης. Ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ 60 συμπυκνωτῆρες εἶχον μετακομισθῇ τῇ προτεραίᾳ καὶ τοποθετηθῇ ἐν τῷ σταύλῳ, τρέφοντες 162 λυχνίας Σβάν, διεσκορπισμένας εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ ἀχανοῦς μεγάρου. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο ἐκ τῶν λαμπροτάτων· αἱ πολυάριθμοι ἠλεκτρικαὶ συσκευαὶ καὶ ὁ ἄπλετος φωτισμὸς καθίστων τὴν ἑορτὴν ἰδιαιτέρως θελκτικὴν εἰς τοὺς προσκεκλημένους. — κ.κ. Σ. Χ. Δ. Σῦρον, Κ. Μ. Κέρκυραν καὶ Κ. Ι. Κ. Μοῦγλα τῆς Μ. Ἀσίας. Ἐλήφθησαν.—κ. Ν. Ζ. Θεσσαλονίκην. Ἀπεστάλησαν τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα. — κ. Μ. Ι. Δ. Πάτρας. Γαλλικὸν ἡ «Illustration», γερμανικὰ ἡ «Illustrirte Zeitung» τῆς Λειψίας καὶ τὸ «Uber Land und Meer».—*Μενίππῳ*. Διατί τάχα αὐτοὶ μόνον; Ὁ φιλόσοφος Ὄφφμαν ἐκτείνει γενικώτερον τὴν ἐπίκρισιν, λέγων· «Διὰ τῆς ἐπιτηδειότητος καὶ τῆς πανουργίας ζῶμεν τὸ ἥμισυ τοῦ ἐνιαυτοῦ, διὰ τῆς πανουργίας καὶ τῆς ἐπιτηδειότητος τὸ ἄλλο ἥμισυ».—κ. Μ. Μ. Ι. Πύργον. Οὐδὲν ἐλήφθη εἰσέτι.—κ. Χ. Α. Ζητήσατέ το παρά τινος τῶν ἐνταῦθα τῶν βιβλιοπωλῶν. —*Πολυπράγμονι*. Λεπτομερείας τῆς ἐφέτος ἐνεργηθείσης δὲν εἴδομεν. Ἡ τοῦ 1879 ἀπογραφὴ ἀναβιβάζει τοὺς μὲν ἐγγάμους, ἄνδρας καὶ γυναῖκας, εἰς 17,948, τοὺς ἀγάμους εἰς 40,337· καὶ τοὺς ἐν χηρείᾳ εἰς 5,015 ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως Ἀθηνῶν. — κ. Σ'. Λέγεται περὶ τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ Ἀλκαίου καὶ τοῦ Ἀριστοφάνους. Περιεργότερα ἀναφέρονται περὶ ἄλλων νεωτέρων συγγραφέων· οὕτω περὶ τοῦ Βυφφὼν λέγεται ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐργασθῇ ἐὰν δὲν ἦτο ἐνδεδυμένος μετὰ μεγίστης πολυτελείας. Ὁ Βάκων, ὁ Μίλτων καὶ ὁ Ἀλφιέρης, ἵνα ἐργασθῶσιν, εἶχον ἀνάγκην νὰ ἀκούσωσι τεμάχιόν τι μουσικῆς, ὁ Κόστης, ὁ εὐφυὴς συγγραφεὺς τῶν *Λαλούντων Ζώων*, συνέθετε τὰ ποιήματα αὐτοῦ παίζων ὁλομόναχος χαρτία ἐπὶ τῆς κλίνης του· ὁ Κορνήλιος συνέτασσε τὰ δράματά του συνήθως ἐν τῷ σκότει, ὁ Γκαῖτε ἐνῷ περιεπάτει, ἀντιθέτως δὲ εἰργάζετο ὁ Καρτέσιος καὶ ὁ Λέϊβνιτς. Περὶ τοῦ μουσικοῦ Haydn λέγεται ὅτι, πρὶν ἢ ἀρχίσῃ νὰ ἐργάζηται, ἐκλείετο καλῶς ἐν τῷ δωματίῳ του, ἐξυρίζετο, *ἐπουδραρίζετο*, ἤλλασσεν ὑποκάμισον, ἐνεδύετο μετὰ μεγάλης προσοχῆς, ὡσεὶ ἐπρόκειτο νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν αὐτοκράτορα, εἶτα δὲ καθεζόμενος πρὸ τοῦ γραφείου του, ἐφ' οὗ ὑπῆρχε καλῶς κεχαρακωμένος χάρτης καὶ καθαρώταται γραφίδες, ἔθετε τὸν δακτύλιον, ὃν ὁ αὐτοκράτωρ τῷ εἶχε δωρήσει, καὶ μετὰ ταῦτα πάντα ἤρχιζε τὴν ἐργασίαν, εἰς ἣν παρεδίδετο ἀπερισπάστως ἐπὶ 5—6 συνεχεῖς ὥρας χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ τὴν ἐλαχίστην κόπωσιν, καὶ χωρὶς νὰ διαγράψῃ ἢ διορθώσῃ τίποτε ἐκ τῶν γραφομένων. — *Μίδα*. Εὐστοχώτατα. — *Συνδρομητῇ* Σ. Ἀμφότερα ἔχουσι μεταφρασθῇ, ὁ μὲν Ivanhoe πρὸ χρόνων ἤδη εἰς ἰδιαίτερον τόμον, τὸ δὲ Roman d'un jeune homme pauvre ἐν τῇ «Πανδώρᾳ».—*Φιλῳ Μ'*. Ὅταν τις δὲν τολμᾷ νὰ λέγῃ ὅ,τι σκέπτεται, καταντᾷ νὰ μὴ ἔχῃ τὸ θάρρος νὰ σκέπτηται ὅ,τι θέλει.—κ. Ε. Κ. Ληξούριον. Ἀτυχῶς δὲν γνωρίζομεν.—κ. Π. Α. Τοιοῦτόν τι δὲν ἐνθυμούμεθα νὰ ἐξετέθη. Ηὑρομεν ὅμως ὅτι ὁ Ρήγας συλλαβὼν τὴν ἰδέαν τῆς παλιγγενεσίας εἶχε χαράξει καὶ σφραγῖδα ἐθνικήν, δι' ἧς ἐσφραγίζοντο τὰ πρὸς τοὺς μεμυημένους ἔγγραφα. Εἶχε δὲ αὕτη περιφέρειαν ἴσην ταλλήρῳ· ἐν τῷ θυρεῷ ὑπῆρχον πλαγίως τρία ῥόπαλα καὶ ἐφ' ἑκάστου αὐτῶν τρεῖς σταυροί· εἰς τὴν περιφέρειαν ἔφερε τὴν ἐπιγραφὴν «Ὑπὲρ Πίστεως, Πατρίδος, Νόμων καὶ Ἐλευθερίας». — κ. Α. Σ. Τὸ εἴδομεν· Πολὺς θόρυβος διὰ τίποτε.—

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Λεγεῶνα διαβόλων ἔχω μένουσαν ἐντός μου,
ἥτις, ὅταν θὰ ἐξέλθῃ, κρότον φοβερὸν παράγει.
Τὴν καταστροφήν, τὸν τρόμον φέρω, καὶ συχνὰ ἐμπρός μου
Τείχη ἔπεσαν φρουρίων, βράχων ἅλυσις ἐρράγη·
Καὶ ἐν τούτοις εἶνε, φίλε, ἡ ὑπομονή μου τόση,
Ὥστε κτήνη ὑποφέρω ἐντελῶς νὰ μὲ πατῶσι.

Π. Π.

2

Τῆς δημώδους ἑλληνικῆς παροιμίας «Ἀνεμομαζώματα διαβολοσκορπίσματα» τίς εἶνε ἡ ἀντίστοιχος γαλλική;

Ἑλ. Ν.

3

Τὰ ἀρχικὰ γράμματα 13 λέξεων, ἃς παρακαλεῖται νὰ εὕρῃ ὁ ἀναγνώστης ἐκ τῶν ἑπομένων χαρακτηριστικῶν γνωρισμάτων ἑκάστης, ἀποτελοῦσι τὸ ὄνομα ἑνὸς τῶν ἐπισήμων ἀνδρῶν τῆς ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως:

1. Μιᾶς τῶν νοτίων Σποράδων.
2. Τούρκου στρατηγοῦ κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν.
3. Τῆς πατρίδος τοῦ ἀνδρός, οὗτινος ζητεῖται τὸ ὄνομα.
4. Ἰταλικῆς τινος πόλεως.
5. Περιωνύμου ἱερεξεταστοῦ.
6. Θεσσαλικοῦ τινος ὄρους.
7. Διαβοήτου δημαγωγοῦ Ἀθηναίου.
8. Ἑνὸς τῶν συνηθεστέρων ἐπαγγελμάτων.
9. Χρησιμωτάτου ζώου.
10. Πολίχνης Εὐβοϊκῆς.
11. Ἐπισήμου Ἰταλοῦ ποιητοῦ.
12. Ἀρχαίου τινὸς μαθηματικοῦ.
13. Λίμνης τινὸς ἑλληνικῆς.

4

Ἕν μου γράμμ' ἂν ἀφαιρέσῃς, ἀπὸ πρᾶγμα τιμημένον
Παρευθὺς θὰ ἴδῃς ἄλλο — ζῶον περιφρονημένον.

Ν'

5

Διατί δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ βρέχῃ δύο ἡμέρας κατὰ συνέχειαν;

ΛΥΣΕΙΣ

1

Ὄνυξ — Νύξ.

2

Π ά μ ι σ ο ς
Α μ ι σ ό ς
μ ῖ σ ο ς
ἴ σ ο ς
σ ό ς
ὅ ς
ς

3

Θῆβαι, Πάτραι, Πύργος, Ἄργος, Σῦρος, Βῶλος, Σπάρτη, Λευκάς, Κύμη, Χαλκίς, Λίμνη, Ἄρτα, Πύλος, Σούρπη, Στυλίς.

4

Ἡρα—Κλεῖτος—Ἡράκλειτος.

5

Πελοπόννησος.

Digitized by Google

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ

ΜΥΘΟΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1884

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΛΕΚΤΗ — ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 3

ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΟΙΝΗ . . . . » 1,50

Εὑρίσκονται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, Κ. Μπέκ, Βίλμπεργ, Ν. Β. Νάκη καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς *Ἑστίας*.

ΩΡΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Μουσεῖον ἐν τῇ Ἀκροπόλει

Ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν εἶνε καθ' ἑκάστην ἐλευθέρα εἰς πάντας ἀπὸ τῆς πρωίας μέχρι τῆς ἑσπέρας. Ὁμοίως ἐλευθέρα εἶνε καθ' ἑκάστην καὶ ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ἐν αὐτῇ μουσεῖον ἀπὸ τῆς 2 ὥρας μ. μ. μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Θησεῖον

Εἶνε προσιτὸν καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἀπόμαχος οἰκῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Θησείου ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὸν αἰτοῦντα.

Κεντρικὸν ἐθνικὸν μουσεῖον

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Τρίτης, 9 — 12 π. μ. καὶ 2 — 5 μ. μ.

Συλλογαὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἐξαιρετέων ἑορτῶν ἀπὸ τῆς 2 — 5 μ. μ. τὸν χειμῶνα καὶ ἀπὸ τῆς 3 — 6 τὸ θέρος. Τὸ Σάββατον δωρεάν, τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐπὶ πληρωμῇ δραχ. 1 κατὰ πρόσωπον.

Φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

Τετάρτην — Σάββατον, 9 — 12 π. μ.

Δημοτικὸν μουσεῖον Πειραιῶς

Ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Γυμνασίου.

Καθ' ἑκάστην, 2—5 μ.μ.

Ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται τὰ ἑξῆς βιβλία:

Σάθα Μνημεῖα ἑλλην. ἱστορίας, τόμ. Δ. δραχ. 10 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς, δρ 20.

Λεγρανδίου Ἱστορία τοῦ Ταγιαπέρρα ὑπὸ Τριβώλη, δραχ. 1,80.

Rubio y Lluch la Expedicion y dominacion de los Catalanos en Oriente jurgadas por los Griecos, δραχ. 4.

Hertzberg Geschichte der Byzantiner und des Osmanischen Reiches (Ἐκ τῆς Allg. Geschichte in Einzeldarstellungen τοῦ Oncken) Τόμος 1 εἰς 8ον, πλήρης καὶ καινουργὴς μετὰ πολλῶν εἰκόνων, δραχ. 15, ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς 36.

Σπυρ. Π. Λάμπρου Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλλ. ἱστορίας, λεπτ. 75.

Τοῦ αὐτοῦ—Αἱ Ἀθῆναι περὶ τὰ τέλη τοῦ ιβ' αἰῶνος, δρ. 1.60.

» » Romans Grecs, δραχ. 12 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς φρ. 20.

» » Μιχαὴλ Ἀκομινάτος (τόμοι δύο) δραχ. 18 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς φρ. 30.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

εἰς τόμους τρεῖς

μετὰ σημειώσεων καὶ εἰκόνων πρὸς χρῆσιν τῶν τριῶν τάξεων τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

ΥΠΟ Γ. ΔΡΟΣΙΝΗ καὶ Γ. ΚΑΣΔΟΝΗ.

Πωλοῦνται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ «ὁ Κοραῆς» Ἀνέστη Κωνσταντινίδου καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας.»

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΡΟΛΟΥ ΒΙΛΜΠΕΡΓ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Γαλλικὴ Χρηστομάθεια πρὸς χρῆσιν τῶν γυμνασίων, συνερανισθεῖσα συνῳδὰ τῷ κανονιστικῷ τῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις διδασκομένων μαθημάτων Β. Διατάγματι. Εἰς τέσσαρα τεύχη.

Ἐξεδόθησαν καὶ ἐνεκρίθησαν ἤδη τεύχ. α' καὶ β', πρὸς δρ **1,25** ἕκαστον.

Ῥωμαϊκὴ καὶ βυζαντινὴ ἱστορία πρὸς χρῆσιν τῆς Β' γυμνασιακῆς τάξεως, ὑπὸ Κωνσταντίνου Ζαχαριάδου, ἐγκριθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν διδακτικῶν βιβλίων ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς.

Souvenir d'Athènes, ἐμπεριέχον πανόραμα τῶν Ἀθηνῶν καὶ 9 εἰκόνας τῶν ἀξιοθεάτων τῆς πόλεως μνημείων καὶ οἰκοδομημάτων. Δρ.**1,50** ταχυδρ. **1,60**.

Πάντα τὰ διδακτικὰ βιβλία τῆς Εὐρώπης πρὸς μετρίας τιμάς.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

Τιμᾶται φράγκων 4.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς *Ἑστίας* ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐσωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένων φρ. 1,20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δραχ. 2,50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπτὰ 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπτὰ 80.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΕΙΔΥΛΛΙΑ

ΝΕΟΣ ΤΟΜΟΣ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ. — Δρχ. 2,50

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΙΣΤΟΙ ΑΡΑΧΝΗΣ . . . . δρ. ν. 1
ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΑΙ . . . . » 2
ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ . . . . » 2
ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩ . . . . » 1

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς ΕΣΤΙΑΣ.

Ἀποστέλλονται πρὸς αἰτοῦντας ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LASAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11.

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 864

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 403. — 16 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1884. — Λεπτά 10

ΤΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστίας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 455

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΛΑΧΝΟΣ ὑπὸ Ἀγγέλου Βλάχου.

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ, μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Greville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.

ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ὑπὸ Ἰω. Φουστάνου.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ.

ΕΙΣ ΠΤΗΝΟΝ, ποίημα ὑπὸ Ἀχιλ. Παράσχου.

ΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΚΡΟΥΠ

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἀτλαντὶς* ὁ Καταλανὸς ποιητὴς Jacinto Verdaguer συνέθεσε μακρὸν ποίημα, ὅπερ εἰς πάσας σχεδὸν τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας ἐν μέρει ἢ ἐν ὅλῳ μετεφράσθη, ἐσχάτως δὲ καὶ γαλλιστὶ ὑπὸ τοῦ Ἀλβέρτου Σαβὶν προτάξαντος μακροτάτην εἰσαγωγὴν περὶ Καταλανικῆς ποιήσεως. Τὸ ποίημα τοῦτο πολλὴν ἔχον καὶ ἰδιόρρυθμον ποιητικὴν ἀξίαν στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς παραδόσεως περὶ τῆς Ἀτλαντίδος νήσου τῆς καὶ ἐν τῷ *Κριτίᾳ* τοῦ Πλάτωνος ἀναφερομένης. Τὸ θέμα ἐπραγματεύθησαν καὶ ἄλλοι μὲν ποιηταὶ ἄλλως, ἀλλ' ὁ Καταλανὸς ὑπέρτερος πάντων ἀνεδείχθη. Ἰδίως δ' ἐνδιαφέρον ἡμᾶς εἶνε τὸ Ζ' ᾆσμα φέρον τὸν τίτλον *χορὸς τῶν ἑλληνικῶν νήσων*, ἐν ᾧ ἐξυμνοῦνται δι' ἐνθουσιωδῶν στροφῶν τὰ κάλλη τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν ἐν τοῖς παναρχαίοις χρόνοις.

— Τὴν 8 Σεπτεμβρίου (ν.) συνῆλθεν ἐν Βέρνῃ τὸ διεθνὲς φιλολογικὸν Συνέδριον ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ καθιερώσῃ γενικὴν προστασίαν ἐπὶ τῆς φιλολογικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἰδιοκτησίας.

Τὸ πρόγραμμα τοῦ Συνεδρίου ἐδημοσιεύθη· εἶνε σχέδιον συμβάσεως ἐκ δέκα καὶ ὀκτὼ ἄρθρων μετὰ προσωρινῶν διατάξεων καὶ τελικοῦ πρωτοκόλλου.

Τὸ δικαίωμα τοῦ συγγραφέως ἐπιφυλαχθήσεται ἐν πᾶσι τοῖς Κράτεσι τοῖς συμβληθεῖσι διὰ τὰ φιλολογικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ αὐτῶν ἔργα. Ἐν αὐτοῖς περιλαμβάνονται τὰ βιβλία παντὸς εἴδους, τὰ δραματικὰ καὶ μελοδραματικὰ πονήματα, αἱ μουσικαὶ συνθέσεις μετὰ ἢ ἄνευ λέξεων, τὰ ἔργα τῆς ζωγραφικῆς, τῆς γλυπτικῆς, τῆς χαλκογραφίας, αἱ λιθογραφίαι, οἱ γεωγραφικοὶ χάρται, τὰ σχεδιογραφήματα, τὰ ἐπιστημονικὰ ἰχνογραφήματα, καί, ἐν γένει, ὁποιαδήποτε φιλολογική, ἐπιστημονικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ παραγωγή, ἥτις δύναται νὰ ἴδῃ τὸ φῶς δι' ὁποιασδήποτε τυπογραφικῆς ἢ ἐκδοτικῆς μεθόδου.

Τὸ 13 ἄρθρον τῆς συμβάσεως προνοεῖ περὶ συστάσεως διεθνοῦς ὑπηρεσίας ὑπὸ τὸ ὄνομα «Διεθνὲς Γραφεῖον τῆς Ἑνώσεως, τῆς προστατευούσης τὰ φιλολογικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ ἔργα.»

Ἐλπίζεται ὅτι, μετὰ τὰς ὑπὸ τῶν διαφόρων Εὐρωπαϊκῶν Ἐθνῶν, ἐκτὸς τῆς Ρωσσίας, δηλωθείσας διαθέσεις, ἡ ἐν Βέρνῃ Σύνοδος ἔσται γόνιμος εἰς σπουδαῖα ἀποτελέσματα.

— Ἡ γνωστὴ καὶ παρ' ἡμῖν Γαλλὶς συγγραφεὺς κυρία Ἀδὰμ ἐξέδωκεν ἐσχάτως ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ πατρὶς τῶν Οὔγγρων» τὰς ἐντυπώσεις, ἃς συνεκόμισεν ἐκ τοῦ εἰς Οὐγγαρίαν ταξιδίου της. Τὸ βιβλίον ἕνεκα τῆς πολιτικῆς αὐτοῦ ἐπιβολῆς ἤγειρε ζωηρὰς συζητήσεις ἐν τῷ γαλλικῷ τύπῳ, ἀλλὰ δὲν εἶνε μόνον βιβλίον ἐντυπώσεων· ἀπαντῶσιν ἐν αὐτῷ βελτιωταὶ διηγήσεις, ποιητικαί, ἀλλὰ πιστοὶ περιγραφαὶ τῶν τόπων· πρὸ πάντων ὅμως ἐπικρατεῖ ἐν αὐτῷ ἡ κριτικὴ καὶ φιλοσοφικὴ ἐξέτασις τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν ἠθῶν τῆς Οὐγγαρίας. Ἐκ τῶν περιεργοτέρων μερῶν τοῦ ἔργου θεωρεῖται ἡ συνέντευξις τῆς συγγραφέως μετὰ τοῦ περιφανοῦς Κοσσούθ.

— Ὁ μυθιστοριογράφος Αἰμίλιος Ζολᾶ παρασκευάζει νέον μυθιστόρημα, ὅπερ θέλει ἐκδώσει προσεχῶς ὑπὸ τὸν τίτλον «Germinal.»

— Ἐξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις ἀκολούθου τῆς Σινικῆς πρεσβείας συνταγματάρχου Τσὲν — Κὶ — Τὸγκ ὑπὸ τὸν τίτλον «Οἱ Σῖναι εἰκονιζόμενοι ὑφ' ἑαυτῶν» τὰ ἐν τῇ «Ἐπιθεωρήσει τῶν Δύο Κόσμων» καταχωρισθέντα ἄρθρα περὶ Κίνας, τὰ τοσαύτην ἐντύπωσιν παραγαγόντα. Ἐν τῷ τερπνῷ καὶ μετὰ πνεύματος γεγραμμένῳ βιβλίῳ, ὅπερ τινὲς συγκρίνουσι πρὸς τὰς «Περσικὰς Ἐπιστολάς», ὁ συγγραφεὺς κατακρίνει τοὺς περιηγητὰς ἐκείνους, οἵτινες ταξιδεύουσι μόνον ὅπως ἐκδώσωσι κατόπιν ἓν βιβλίον, οὐχὶ δ' ὅπως λάβωσιν ἀκριβεῖς σημειώσεις περὶ μιᾶς χώρας, καὶ φρονεῖ ὅτι ἡ Σινικὴ εἶνε ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν ἡ μᾶλλον ἀνεξερεύνητος.

— Σχετικῶς πρὸς τὸ περὶ τοῦ ἐν Βερολίνῳ πυροσβεστικοῦ σώματος δημοσιευθὲν ἐν τῇ *Ἑστίᾳ* ἄρθρον, προσθέτομεν ἐνταῦθα σήμερον, ὅτι καθὰ γράφουσιν αἱ γερμανικαὶ ἐφημερίδες, ὁ διευθυντὴς τοῦ σώματος τούτου κ. Witte ἀνεχώρησεν ἐκ Βερολίνου εἰς Ρουμανίαν, ὅπου προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος νὰ ὀργανώσῃ τὸ πυροσβεστικὸν σῶμα τοῦ Βουκουρεστίου. Ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις παρέσχεν αὐτῷ πρὸς τοῦτο ἄδειαν ἑβδομάδων τινῶν.

— Ἡ Ρωσσία παρασκευάζεται πρὸς νέαν ἀποστολὴν εἰς τὸν Βόρειον Πόλον. Πιθανὸν θεωρεῖται, κατὰ προσφάτους πληροφορίας, ὅτι ἐν τῷ Παγωμένῳ Ὠκεανῷ πρὸς βορρᾶν τῆς Σιβηρίας ὑπάρχει ἅλυσις νήσων, ἐκτεινομένων πρὸς τὸν Πόλον. Τὸ σχέδιον εἶνε νὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τῶν νήσων τούτων, τὰς ὁποίας οἱ πάγοι συνδέουσι πρὸς ἀλλήλας, ὅπως φθάσωσιν εἰς τὸν πόλον πεζοὶ ἢ ἐν ἑλκήθροις προχωροῦντες κατὰ σταθμοὺς καὶ κατὰ διαστήματα διαδοχικῶς ἀποθηκεύοντες σωρὸν προμηθειῶν, ἵνα οὕτως οἱ ἐπιζῶντες ἔχωσιν ἐξησφαλισμένην τὴν ἐπιστροφήν. Ὡσαύτως αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι σκέπτονται περὶ νέας ἐκδρομῆς εἰς τὸν Βόρειον Πόλον. Τέλος δὲ βεβαιοῦται ὅτι ὁ διάσημος θαλασσοπόρος Νόρδενσκιολδ ἐμόρφωσε τὸ αὐτὸ σχέδιον, καὶ ὅτι καὶ αἱ τρεῖς ἐκδρομαὶ παρεδέξαντο τὸ αὐτὸ σχεδὸν δρομολόγιον.

— Ἡ ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ρωσσίας ἀπεφάσισε ν' ἀπευθύνῃ πρὸς τὸν Τσάρον ἀναφορὰν περὶ βελτιώσεως τῆς τύχης τοῦ κατωτέρου κλήρου. Γνωστὸν ὅτι πολλοὶ τῶν Ρώσσων ἱερέων ἔχουσιν ὡς μόνην αὐτῶν πρόσοδον τὰ τυχηρὰ ὠφελήματα, καὶ ἢ ζῶσιν ἐν ἀθλιότητι, ἢ ἐκμεταλλεύονται τοὺς ἐνορίτας των. Διὰ τῆς ἀναφορᾶς ζητεῖται ἡ ἀπονομὴ ὡρισμένου μισθοῦ εἰς τοὺς ἱερεῖς.

— Ἡ Ρωσσικὴ Κυβέρνησις ἠγόρασεν ἐν Ἀγγλίᾳ ἀντὶ τοῦ ποσοῦ 300,000 δραχμῶν τὸν περίφημον πίνακα τοῦ Βερονέζη, τὸν παριστῶντα τὴν *Προσκύνησιν τῶν Μάγων*. Ἡ εἰκὼν θέλει κοσμήσει τὸν ναόν, τὸν ἀνεγερθέντα ἐν τῇ θέσει, ἔνθα ἐδολοφονήθη ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ὁ Β'.

Ἐξεδόθησαν ἄρτι ὁμοῦ τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον τεῦχος τοῦ 1884 τῆς «Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος», ὧν τὰ περιεχόμενα ἀναγράφομεν ἐνταῦθα: Ἀχιλλέως Ποστολάκα, Κερμάτια συμβολικὰ (μετὰ 2 πινάκων). — Π. Καββαδία, Ἐπιγραφαὶ ἐκ τῶν ἐν Ἐπιδαύρῳ ἀνασκαφῶν. — Στεφάνου Ν. Δραγούμη, Καθορισμὸς ἀττικοῦ δήμου. — Ἰακ. Χ. Δραγάτση, Ἐπιγραφαὶ ἐκ Πειραιῶς. — Π. Καββαδία, Ἀγάλματα ἐξ Ἐπιδαύρου (μετὰ δύο πινάκων.) — Στεφάνου Α. Κουμανούδη, Σκύφοι Βοιωτικοὶ δύο. — Ἀλεξάνδρου Μελετοπούλου, Ἐπιγραφαὶ ἐκ Πειραιῶς (μετὰ 2 ξυλογραφημάτων). — Χ. Τσούντα, Ἐπιγραφὴ ἐξ Ἐλευσῖνος. — Κ. Δ. Μυλωνᾶ, Πτυκτὸν ἑλληνικὸν κάτοπτρον.

Σύμμικτα: Στεφάνου Α. Κουμανούδη, Χαλκαῖ ἐνεπίγραφοι πινάκια (μεθ' ἑνὸς παρενθέτου πίνακος). — Κ. Δ. Μυλωνᾶ, Ἐπιγραφὴ ἐκ τῆς Λακωνικῆς. — Σ. Γ. Παναγιωτοπούλου, Ἐπιγραφαὶ ἐξ Αἰγίου. — Κ. Δ. Μυλωνᾶ, Εὑρήσεις ἀρχαιολογικαί.

— *Πόθεν ἡ λέξις «Πατήσια».* Ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τῆς «Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος» ὁ κ. Στέφανος Δραγούμης, εὐδοκίμως περὶ τὰ ἀρχαιολογικὰ ἀσχολούμενος, δημοσιεύει ἄρθρον, ἀναγόμενον εἰς τὸν καθορισμὸν ἀρχαίου ἀττι-

Digitized by Google

κοῦ δήμου, τῆς *Βατῆς*, ἧς τέως ἔμενεν ἀόριστος ἡ θέσις. Ταύτην δὲ νῦν ὁ κ. Δραγούμης διὰ τῆς πραγματείας αὐτοῦ τίθησιν ἐν ᾧ τόπῳ κεῖνται τὰ σημερινὰ *Πατήσια*, λίαν εἰκότως συνάγων τοῦτο καὶ ἐξ ἄλλων τεκμηρίων, καὶ ἔκ τινος ἐπιγραφῆς ἀναγνωσθείσης τῷ 1870 ὑπὸ τοῦ τότε ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Π. Εὐστρατιάδου. Τὴν εἰκασίαν περὶ τῆς θέσεως τῆς Βατῆς ὅπου σήμερον τὰ Πατήσια πρῶτος ἐξήνεγκεν ὁ Γερμανὸς γεωγράφος Bursian ὁδηγηθεὶς ἴσως ὑπὸ τῆς συνηχήσεως τοῦ νέου πρὸς τὸ ἀρχαῖον ὄνομα καὶ ἐκ τῆς ἀναγραφῆς ἔν τινι ἐπιγραφῇ τοῦ ὀνόματος *Βατεῖς*, ὡς ἐλέγοντο οἱ δημόται τοῦ ἐν λόγῳ δήμου, παρὰ τὸ *Ἐκ Κολωνοῦ*, ἐξ οὗ ὑπέλαβεν ὡς ἐγγὺς κειμένους καὶ τοὺς δήμους. Τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Bursian ἐπιρρωνύει ἡ παρὰ τοῦ κ. Δραγούμη παρατιθεμένη νῦν ἐπιγραφή, ἡ, ὡς εἴρηται, ὑπὸ τοῦ κ. Εὐστρατιάδου ἀναγνωσθεῖσα. Διότι σήμερον, ἔχοντες δεδομένον ἐξ αὐτῆς ἀκέραιον τὸ ἄγνωστον τέως τοπικὸν ἐπίρρημα, ἀνευρίσκομεν αὐτὸ ὁλόκληρον ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς ὀνόματι. Τὸ ἐπὶ τούτου ἀπόσπασμα τῆς ἐπιγραφῆς ἔχει ὡς ἕπεται:

... ρίλαος Ὀλυμπιοδώρου Στειριεὺς
καὶ Ἀπολλωνία Ἀπολλοδώρου
.... χωρ(ίου) *Βατῆσι*.

καὶ κατωτέρω

Σχαστη—
ριῶν *Βατῆσι* (Βατῆσι—Πατήσια)

Προσθετέον δὲ ὅτι καὶ ἡ ἐπιμελὴς παρατήρησις τοῦ τοπογραφικοῦ χάρτου τῆς Ἀττικῆς τοῦ ὑπὸ Κουρτίου καὶ Κάουπερτ ἐκδοθέντος ἐπαναφέρει εἰς τὴν μνήμην τοῦ εἰδότος τοὺς τόπους τὸ πολλῆς προσοχῆς ἄξιον τοῦτο πρᾶγμα, ὅτι τοῦ ἐδάφους ἡ κατασκευὴ ἐν Πατησίοις, μικρὸν ἀνωτέρω τῆς συμβολῆς Ποδονίπτου καὶ Κηφισοῦ, συνήγαγε τὰς ἀπὸ Πάρνηθος, Εὐβοϊκοῦ κόλπου καὶ τῶν πρὸς τὴν Πάρνηθα τετραμμένων κλιτύων τῆς Πεντέλης ὁδούς, διότι κατὰ τὸ σημεῖον τῆς συμπτώσεως αὐτῶν ἀνέκαθεν ὑπῆρχεν ἡ μόνη εὐπρόσβατος πρὸς τὴν πόλιν *διάβασις*. Ἐκ τούτων φαίνεται ὅτι ἐκυρώθη ἡ περὶ Βατῆς γνώμη τοῦ Βουρσιανοῦ, ὅτι τὸ ὄνομα *Πατήσια*, παραφθορὰ ὂν τοῦ τοπικοῦ ἐπιρρήματος *Βατῆσι*, δεικνύει ὅτι ἐν Πατησίοις ἔχει τόπον ἡ Βατή. Ταῦτα κατὰ τὸν κ. Δραγούμην.

— Κατὰ τὴν «Ἀρχαιολογικὴν Ἐφημερίδα» εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας περιῆλθεν ἐξ ἀγορᾶς ἀρτίως καινοφανές τι εἶδος ἀρχαίων, χαλκαῖ ταινίαι λεπταί, ἔχουσαι καθ' ἑκάτερον τῶν ἄκρων αὐτῶν ἀνὰ μίαν τρῦπαν μικράν, ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ μῆκος ἐπιφανείας των ἐγκεχαραγμένα ἤ, ἀκριβέστερον εἰπεῖν, ἐνεστιγμένα ὀνόματα ἱερέων καὶ πυροφόρων τοῦ Ἀπόλλωνος. Εὑρέθησαν δέ, ὡς εἶπεν ὁ πωλητής, ἐν τῇ Λακωνικῇ ἔν τινι ἀγρῷ παρὰ τὸ χωρίον Φοινίκι τοῦ δήμου Ἀσωποῦ, δυτικῶς τῆς πάλαι μὲν Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς, νῦν δὲ Μονεμβασίας. Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ τόπῳ εὑρέθησαν καὶ διάφορα ἄλλα χαλκᾶ καὶ ἄλλης ὕλης πράγματα, οἷον ἀνθρώπων καὶ ζώων μικρὰ ὁμοιώματα, ἀγγεῖα κτλ. τὰ ὁποῖα πάντα ἠγόρασεν ἡ ἀρχαιολογικὴ ἑταιρία καὶ κατέθεσεν ἐν ταῖς συλλογαῖς αὐτῆς. Πιστοῦσι δὲ τὸν τόπον τῆς εὑρέσεως καὶ ἄλλαι πληροφορίαι, ἃς ἔλαβε πρό τινος χρόνου ἡ παρὰ τῷ ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας γενικὴ Ἐφορία τῶν ἀρχαιοτήτων καὶ αἱ ἐπιγραφαὶ αὐταὶ τῶν ταινιῶν.

Περὶ τῆς χρήσεως τῶν καινοφανῶν τούτων ταινιῶν προτάθετει ὁ ταύτας δημοσιεύων καθηγητὴς κ. Στέφ. Α. Κουμανούδης τὴν εἰκασίαν ὅτι ἴσως ἐποιοῦντό ποτε αἱ ταινίαι αὗται χάριν χρονολογικοῦ ὁρισμοῦ τῆς διαδοχῆς τῶν ἐν τῷ ναῷ ἱερατευόντων, ἐφ' ᾧ καὶ εἴς τι μέρος τοῦ ναοῦ προσηλοῦντο μετὰ τὸν θάνατον ἢ τὴν ἄλλως ἀποχώρησιν ἐκείνων, οἵτινες ζῶντες τὰς περιέδεναν περὶ τὴν κεφαλὴν ἐν ταῖς ἱερουργίαις.

— Ἐδημοσιεύθη τὸ τρίτον φυλλάδιον τῶν περιοδικῶς ἐκδιδομένων «Φιλολογικῶν παρέργων» τοῦ μακαρίτου Κωνσταντίνου Πὼπ ὑπὸ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, συνεχίζον τὴν σειρὰν τῶν ἐν διαφόροις περιοδικοῖς καταχωρισθέντων διηγημάτων καὶ μελετῶν τοῦ ἀόκνως ἐργασθέντος λογίου.

— Νέα ἐξεδόθη ἐν Πύργῳ ἑβδομαδιαία ἐφημερίς, ἡ «Αἴγινη».

— Ἀπεστάλη πρὸς ἡμᾶς ἔντυπον φυλλάδιον ὑπὸ τὸν τίτλον *Αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι ἐν Ἑλλάδι*, φέρον ὄνομα *Θεόδωρος Δημοκήδης* καὶ ἐκτιθὲν τὰ τῆς καταστάσεως τῶν ἐπιστημῶν τούτων παρ' ἡμῖν. Τοῦ φυλλαδίου τούτου ἀνάλυσιν δημοσιεύσομεν εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον τοῦ *Δελτίου*.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

(14 Σεπτεμβρίου (Παρασκευή) 1884.)

Κατὰ πληροφορίας ἐπισήμους, ἃς ἐδημοσίευσεν ἡ «Ὥρα», κατασκευάζονται ἤδη ὁδοὶ ἐθνικαί, ἢ ἐξετέθησαν εἰς δημοπρασίαν ἕτεραι, ὑπαρχόντων ἐγκεκριμένων τῶν σχεδιογραμμάτων, ἐν ὅλῳ ἀξίας 26,676,856 δραχμῶν ἤτοι:

Ἐν τῇ	Στερεᾷ Ἑλλάδι	Δραχ.	7,827,419
» »	Πελοποννήσῳ	»	12,182,343
» »	Εὐβοίᾳ καὶ ταῖς Κυκλάσι.	»	2,971,899
» »	Ἑπτανήσῳ	»	644,928
»	ταῖς Νέαις Ἐπαρχίαις	»	3,050,267
		Ἐν ὅλῳ Δρ.	26,676,856

— Ὁ πάρων «Ἄρης» ἔνθα ὡς γνωστὸν ἐκπαιδεύονται οἱ δόκιμοι τοῦ πολεμικοῦ ἡμῶν ναυτικοῦ ἀπέπλευσε κατευθυνόμενος διὰ τὰς Κυκλάδας νήσους, ὧν θέλει ἐπισκεφθῇ λιμένας τινάς· ἐκεῖθεν θέλει κατευθυνθῇ εἰς Πόρον. Καθ' ὅλον τὸν πλοῦν αὐτοῦ οἱ δόκιμοι θέλουσιν ἐκτελέσει γυμνάσια ἱστίων. — Λέγεται ὅτι ὀλίγον μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ Βασιλέως ὁ κ. πρωθυπουργὸς θ' ἀπέλθῃ εἰς Πελοπόννησον ὅπως ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἴδῃ τὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου. — Κατὰ τηλεγραφικὴν εἴδησιν πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν τὸ παρελθὸν Σάββατον ἔμελλον νὰ καθελκυσθῶσιν εἰς τὴν θάλασσαν οἱ ἐν τῷ νεωλκείῳ τοῦ Μὰκ Μίλλαν τῆς Γλασκώβης κατασκευασθέντες ἀτμομυοδρόμωνες *Εὐρώτας* καὶ *Πηνειός*, κατὰ πᾶσαν δὲ πιθανότητα θ' ἀποπλεύσωσιν ἐκεῖθεν περὶ τὰ μέσα τοῦ ἐλευσομένου Ὀκτωβρίου. — Ἐτέθη εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινοῦ ἡ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πανεπιστημίου γραμμὴ τῶν τροχιοδρόμων. Ἤρξατο δὲ τακτικῶς ἡ γραμμὴ Ὁμονοίας καὶ Ἀμπελοκήπων, ἧς αἱ ἀναχωρήσεις γίνονται καθ' ἡμίσειαν ὥραν. — Καθὰ τηλεγραφικῶς ἠγγέλθη ἐξ Ξηροχωρίου, ὁ δημαστυνόμος Αἰδηψίων ἀνήγγειλεν ὅτι εἴς τινα ἀγρὸν τοῦ χωρίου Γιάλτρα ἐξεχώθησαν δύο ἀγγεῖα πλήρη χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν νομισμάτων, ἅτινα ἔλαβεν εἰς τὴν κατοχήν της Ἀρχόντω τις, χήρα Ἰωάννου Ἀθανασίου. Ὁ δημαστυνόμος μετέβη ἐπιτοπίως πρὸς ἀνακάλυψιν καὶ κατάσχεσιν αὐτῶν. — Καταργηθείσης, ὡς γνωστόν, τῆς ἐνταῦθα ἀμερικανικῆς πρεσβείας, μένει γενικὸν προξενεῖον· ὡς πρόξενος δὲ διωρίσθη ὁ κ. de Witte T. Riley. — Ἐν Ὀθωνοῖς τῆς Κερκύρας ζῇ ὁ ἀρχαιότερος τῶν ἐν Ἑλλάδι συμβολαιογράφων ἴσως καὶ πάντων τῶν ὑπαλλήλων τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου, καλούμενος Σπυρίδων Μαλίτσης, ἄγων τὸ ἐνενηκοστὸν πέμπτον τῆς ἡλικίας του ἔτος, ἀριθμῶν δὲ ἑβδομηκονταετῆ ἀδιάλειπτον συμβολαιογραφικὴν ὑπηρεσίαν καὶ διατηρῶν ἀκμαίας εἰσέτι τάς τε σωματικὰς καὶ διανοητικάς του δυνάμεις. Διωρίσθη συμβολαιογράφος τῷ 1814.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Ἤρξατο ἡ πρὸς τὸν κ. Γ. Γ. ἀποστολή. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Σᾶς ἐγράψαμεν καὶ ἰδιαιτέρως. — κ. Μ. Ι. Χ. Σμύρνην. Εὐχαρίστως δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν, ἀλλ' ἐπὶ τῇ προσθήκῃ εἰς τοὺς ἄλλους ὅρους καὶ τοῦ τῆς προπληρωμῆς. — κ. Ν. Ε. Ἐνταῦθα. Καθ' ὅσον ἠξεύρομεν, μόνον ἐν Ῥώμῃ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς αὐτοκρατορίας ὑπῆρχεν ὠργανωμένον σῶμα ἐκ δούλων ἀποκλειστικῶς πρὸς κατάσβεσιν τῶν πυρκαϊῶν. — Κυρίαν Ε. Ι. Ν. Σύρου. Ἡ παραγγελία ἐγένετο ἐγκαίρως, καὶ ἐλπίζομεν νὰ τὸ ἔχητε τὴν προσεχῆ ἑβδομάδα. — Ἀθηναίῳ. Ἐν *Νεοελληνικῇ Φιλολογίᾳ* τοῦ ἡμετέρου Κ. Σάθα. Κατ' αὐτὴν ὁ Δημήτριος Γαλανὸς μετέβη εἰς Καλκούτταν κατὰ τὰ 1786 καὶ ἔζησεν αὐτόθι ἐπὶ 40 περίπου ἔτη. Ἀποκτήσας δὲ ἱκανὴν χρηματικὴν περιουσίαν, κατέθηκεν αὐτὴν εἰς ἀσφαλεῖς τραπεζιτικοὺς οἴκους, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἱερόπολιν τῶν Ἰνδῶν Βεναρέζ, ἔνθα ἐγκαταλιπὼν πᾶσαν ἄλλην βιωτικὴν φροντίδα, ἐνεδύθη τὴν σεμνὴν τῶν Βραχμάνων στολήν, καὶ τὰ τούτων ἔθιμα λαβών, καὶ τοὺς θεοσεβεστέρους καὶ σοφωτέρους τῶν σοφῶν τούτων συναναστρεφόμενος, οὐ μόνον πᾶσαν τὴν Ἰνδικὴν φιλοσοφίαν ἔμαθεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑψηλοτέραν θεοσοφίαν παρὰ τῶν δοκιμωτέρων ἐμυήθη· καὶ εἰς τὸ ἄκρον τῆς ἀρετῆς καὶ σοφίας αὐτῶν τοσοῦτον εὐδοκίμησεν, ὥστε ἐθεωρεῖτο παρά τε τῶν ἀποίκων Ἄγγλων καὶ τῶν ἄλλων Εὐρωπαίων καὶ παρὰ τῶν σεμνοτέρων Βραχμάνων καὶ λοιπῶν Ἰνδῶν ὡς ἀνὴρ θεῖος καὶ σοφώτατος. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο τῶν τεσσαράκοντα περίπου ἐτῶν ὁ Δημή-

Digitized by Google

τριος Γαλανὸς ὁ Ἀθηναῖος ἀνέλαβε τὸ κολοσσιαῖον ἔργον τῆς μεταφράσεως ἐκ τῆς Βραχμανικῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν τῶν σοφωτέρων Ἰνδικῶν συγγραμμάτων. Ἀποβιώσας δὲ ἐν Βεναρὲζ τῇ 6 Μαΐου τοῦ 1833 ἐδωρήσατο εἰς τὸ ἐθνικὸν πανεπιστήμιον τὴν βιβλιοθήκην, τὰ συγγράμματά του, καὶ τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς περιουσίας αὐτοῦ.—κ. Χ. Χ. Μεσοδάκι. 1) Ἐν Παρισίοις «Illustration», ἐν Λονδίνῳ «The Graphic»· ἐν Ἀμερικῇ δὲν γνωρίζομεν. 2) Δὲν ὑφίσταται πλέον. 3) Τὴν ἀρχιτεκτονικὴν σπουδάζει τις οὐχὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ πανεπιστημίῳ, ἀλλ' ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ. Ἵνα καταταχθῇ ἐν αὐτῷ, δέον νὰ ἔχῃ τοὐλάχιστον ἀπολυτήριον Σχολαρχείου. Κυρίως διὰ νὰ διέλθῃ τις τὰς 4 τάξεις τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἀπαιτεῖται τετραετὴς φοίτησις, ὅπως ὅμως καταρτισθῇ πληρέστερον, δέον νὰ σπουδάσῃ ἐπὶ διετίαν καὶ τὰ βοηθητικὰ ταύτης μαθήματα. 4) Ὁ ποιητὴς Ἀχ. Παράσχος εὑρίσκεται ἐν Ἀθήναις.—κ. Γ. Κ. Συνοψίζοντες ὅλας τὰς δικαιολογίας εὑρίσκομεν ὅτι: Promettre et tenir sont deux.—*Συνδρομητῇ Δ.* Ἐμμέτρως ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Βικέλα αἱ ἑπόμεναι ἐξ: *Μάκβεθ, Ἀμλέτος, Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλιέττα, Ὀθέλλος, Βασιλεὺς Λήρ*, καὶ *Ἔμπορος τῆς Βενετίας*. Τὸν «Ἀμλέτον» ἔχει μεταφράσει ἐμμέτρως καὶ ὁ κ. Ἰω. Περβάνογλους. Πλὴν δὲ τούτων ὑπάρχουσι μεταπεφρασμένα εἰς πεζὸν λόγον ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Δαμηλάρη «Ἀντώνιος καὶ Κλεοπάτρα» καὶ «Ἰούλιος Καῖσαρ», ὑπὸ τοῦ κ. Σκαλίδου «Ῥωμαῖος καὶ Ἰουλία», ὑπὸ τοῦ κ. Ἰωαννίδου «Ἰούλιος Καῖσαρ». Μεταφράσεις δραμάτων τινῶν τοῦ Σαικσπήρου ἔχουσι γείνει καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὑπὸ ποίων ὅμως ὡρισμένως δὲν γνωρίζομεν.—*Ἀγραμμάτῳ.* Ὑπάρχει ἡ λέξις *βράκος*, ἀλλ' ἐὰν ἀκριβῶς ἐσήμαινεν ὅ τι νῦν κοινῶς λέγομεν *βρακίον* δὲν γνωρίζομεν· τὴν λέξιν εὑρίσκομεν ἐν τῷ Ἀθηναίῳ, παραθέτοντι περικοπήν τινα ἐκ τῶν τῆς Σαπφοῦς: «Τίς δ' ἀγροιῶτίς τοι θέλγει νόον, οὐκ ἐπισταμένη τὰ βράκεα ἕλκειν ἐπὶ τῶν σφυρῶν;»—κκ. Μ. Θ. Β. Λάρνακα, Ι. Ε. Πειραιᾶ, Ὑ/στημα Ἐθν. Τραπέζης Τρίπολιν καὶ Π. Α. Χαλκίδα. Ἐλήφθησαν. —κ. Κ. Ν. Τρίκκαλα. Ἐλήφθησαν. Ἤρξατο δὲ ἡ ἀποστολὴ καὶ πρὸς τὸν κ. Κ. Τ. Ἐπὶ τῶν γραφομένων σας ἐνηργήσαμεν τὰ δέοντα. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικάς σας φροντίδας.—*Τριαστέρῳ.* Σᾶς εὐχαριστοῦμεν· τὰ ἐπιτυχέστερα θέλομεν δημοσιεύσει εἰς προσεχὲς φύλλον.—κ. Χ'. Camarilla εἶνε λέξις ἰσπανική, ὑποκοριστικὸν τοῦ camara (δωμάτιον). —*Στρατιώτῃ.* Ἀνὴρ πράγματι γενναῖος οὐδέποτε ἤθελε τὸ πράξει: Διηγοῦνται ὅτι ἔν τινι μάχῃ μεταξὺ Γάλλων καὶ Ἄγγλων ἴλη ἱππικοῦ Γάλλων ὥρμησε κατὰ συντάγματος Ἀγγλικοῦ· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Γάλλος ταγματάρχης ἔμελλε νὰ πλήξῃ τὸν Ἄγγλον ἀρχηγόν, παρετήρησεν ὅτι οὗτος ἦτο μονόχειρ, μόνον τὰ ἡνία τοῦ ἵππου του κρατῶν διὰ τῆς μιᾶς χειρός. Ὁ Γάλλος τοῦτο ἰδὼν ἐχαιρέτησε διὰ τοῦ ξίφους τὸν ἀντίπαλον καὶ παρῆλθε.—κ. Θ. Φ. Ἐρλάγγην. Τὰ φύλλα πάντα πλὴν ἑνός, ἀτυχῶς μὴ εὑρεθέντος, ἀπεστάλησαν τῷ κ. Κ. Α. Π. κατὰ τὴν σημειωθεῖσαν διεύθυνσιν. Ἀντίτιμον αὐτοῦ δρ. 4,50. Τὰ δελτία εἰσὶν ἐξηντλημένα.—κ. Ι. Κ. Δεδεαγάτς. Ἡ πρώτη ἔκδοσις τῶν ἁπάντων τοῦ Βασιλειάδου ἔχει ἐξαντληθῆ ἐντελῶς. Ἤδη γίνεται δευτέρα μὴ περατωθεῖσα ἔτι. Τοῦ Θεοδ. Ὀρφανίδου ὑπάρχουσι «Ἅγιος Μηνᾶς» δρ. 4, «Χίος Δούλη» καὶ «Τίρι Λίρι» κτλ. δρ. 5.—*Δυστρόπῳ.* Ἡ καθ' ἑκάστην ἀλλαγὴ τῆς *μόδας* εἶνε φόρος τὸν ὁποῖον ἐπιβάλλει ἡ βιομηχανία εἰς τὴν ματαιότητα τῶν ἀνθρώπων.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Εὔκολος τρόπος τοῦ ἀνταποκρίνεσθαι κρυπτογραφικῶς. — Ἡ κρυπτογραφικὴ ἀνταπόκρισις, δι' ἧς δύναταί τις νὰ συνεννοῆται μετ' ἄλλου διὰ τρόπου μυστηριώδους, εἶνε σήμερον ἐν πολλῇ χρήσει, ἀναγκαία καταστᾶσα εἰς παντοίας ὑπηρεσίας καὶ παντοίας σχέσεις τῶν ἀνθρώπων. Πρὸς τοιαύτην ἀνταπόκρισιν ὑπάρχουσι σήμερον πολλοὶ τρόποι, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι αὐτῶν εἶνε λίαν περίπλοκοι καὶ ἐπιδεκτικοὶ συγχύσεως καὶ σφαλμάτων. Εἷς τῶν μᾶλλον ἁπλουστέρων, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον δυσερμηνεύτων, τρόπων εἶνε ὁ κατωτέρω, ὃν ὑποβάλλομεν εἰς τὸν ἀναγνώστην, καὶ ὅστις ἔχει καὶ τοῦτο τὸ πλεονέκτημα ὅτι παρέχει μεγάλην εὐκολίαν καὶ ταχύτητα πρὸς σύνθεσιν τοῦ κρυπτογραφήματος. Ὁ τρόπος οὗτος εἶνε ὁ ἑπόμενος:

Ἑκάτερος τῶν δύο ἀνταποκρινομένων ἔχει ἓν ἀντίτυπον ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, τοῦ ὁποίου μίαν σελίδα ὁρίζουσιν ὡς βάσιν τῆς ἀλληλογραφίας των. Πρὸς σαφῆ ἐξήγησιν τοῦ πράγματος ἂς λάβωμεν ἓν παράδειγμα: Ὑποθέσωμεν ὅτι ἀμφότεροι οἱ ἀνταποκρινόμενοι ἔχουσι τὸν Ε' τόμον τῆς Ἱστορίας Παπαρρηγοπούλου, καὶ ὅτι ἡ σελὶς ἣν ὁρίζουσι διὰ τὴν μυστικὴν αὐτῶν ἀλληλογραφίαν, εἶνε ἡ 755, ἐν τῇ ὁποίᾳ περιλαμβάνονται τὰ ἑπόμενα:

Ἡ Ἐν ἔτει 1821 ἀρξαμένη ἐΠανΑστασις ὑπῆρξεν ὁμολογουμέΝως τὸ καθολικώτΕρον ὅλων τῶν κατὰ τῆς ὀσμανικῆς κυριαρχίας ἐπαναστατικῶν κινημάτων ὅσα ἐν τῷ προηγουμένῳ βιβλίῳ ἱστορήσαμεν. Τοῦτο δὲ οὐ μόνον ἕνεκα τῆς προαχθείσης διὰ τοῦ χρόνου ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς τοῦ ἔθνους δυνάμΕως ἀλλὰ καὶ διόΤι πρότερον οὐδεμίΑ ἐγένετο γενικὴ συνεννόησις καὶ σύμπραξις. Οἱ ἁρματωλοὶ καὶ οἱ κλέφται εἶΧον ἐλαχίστην σχΕσιν πρὸς τὰ μεγάλα ὁρμητήρια τοῦ ἐθνικοῦ στόλου· οὐδ' ὑπῆρχεν ἀποχρῶΣα ἤτε μεταξὺ τῶν ἨπειρωτιΚῶν κΑὶ Τῶν ναΑυτικῶν ἑΣτιῶν Τοῦ ἀστικοῦ βίου κοινωνίΑ, ἤτε μεταξὺ τῶν ἐντὸΣ τοῦ Ἰσθμοῦ καὶ τῶν ἐκτὸΣ αὐτοῦ μέχρι τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῶν Κεραυνίων ὀρέων καὶ μέχρι τοῦ Ἀξιοῦ κοινοτήτων. Ἐν γένει Δὲ πρὸς τὰς κοινότητας δΕν διετέλουΝ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστΟν εὐμενῶς οἱ ἀρειμάνιοι τῶν ὀρέων ἄνδρες. Ἡ μὲν ναυτικὴ ἐπίδοσις ἐγένεΤο μείζων ἐκτὸς τῆς κυρίως Ἑλλάδος ἢ ἐντός, ὁ δὲ μάχιμος λαὸς ὑπῆρχεν ἐντὸς μᾶλλον ἢ ἐκτός, ὥστε καὶ κατὰ τοῦτο συνέβαινεν ἀνωμαλία τις περὶ τὰς ἀμοιβαίας προαιρέσεις.

Ἤδη ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ ἕτερος τῶν ἀνταποκρινομένων θέλει νὰ διαβιβάσῃ εἰς τὸν ἄλλον τὸ ἑπόμενον τηλεγράφημα κρυπτογραφικῶς: *Ἐπάνελθε ταχέως· ἡ κατάστασις δεινοῦται.* Πῶς θὰ πράξῃ; Πρὸς τοῦτο ἄρχεται μετρῶν ἐν τῷ κειμένῳ τῆς σελίδος ἀπ' ἀρχῆς τὰ γράμματα, ἵνα ἴδῃ ποῖον ἀριθμὸν κατέχει τὸ πρῶτον γράμμα τοῦ κρυπτογραφήματός του Ε καὶ ἀντὶ τοῦ γράμματος σημειοῖ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον· οὕτως ἐν τῷ ἄνω παραδείγματι ἀντὶ τοῦ Ε θέτει πρῶτον τὸν ἀριθμὸν 2. Καθ' ὅμοιον τρόπον ἐξακολουθῶν εὑρίσκει ἀντὶ τοῦ δευτέρου γράμματος Π τὸν ἀριθμὸν 21, ἀντὶ τοῦ τρίτου γράμματος Α τὸν ἀριθμὸν 24 καὶ οὕτως ἐφεξῆς μέχρι τέλους. Οὕτω δὲ προχωρῶν ἀντικαθιστᾷ ὅλα τὰ γράμματα διὰ τῶν ἀριθμῶν, πρὸς οὓς συμπίπτει ἡ τάξις τῶν γραμμάτων. Πρὸς τελειοτέραν κατανόησιν σημειοῦνται δι' ἰδιαιτέρων στοιχείων τὰ γράμματα, ἅτινα οὕτως ἀντικαθιστῶνται. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου τὸ ἀνωτέρω τηλεγράφημα δυνάμεθα νὰ διαβιβάσωμεν κρυπτογραφικῶς δι' ἀριθμῶν ὡς ἕπεται:

2 — 21 — 24 — 48 — 62 — 142 — 183 — 230 — 243 — 259 — 321 — 335 — 391 — 392 — 406 — 414 — 418 — 420 — 424 — 432 — 437 — 458 — 475 — 479 — 495 — 569 — 589 — 592 — 599 — 613 — 654 — 674 — 713 — 782.

Τὸν τρόπον τοῦτον δύναταί τις νὰ μεταχειρισθῇ ἀφόβως πρὸς ἀνταπόκρισιν εἴτε διὰ τοῦ τηλεγράφου εἴτε διὰ ταχυδρομικῶν δελταρίων, βέβαιος ὢν ὅτι οὐδεὶς ἀδιάκριτος δύναταί ποτε νὰ ἐξιχνιάσῃ τὴν κλεῖδα τοῦ κρυπτογραφήματός του.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Ὁ ὑπόνομος

2

Bien mal acquis ne profite jamais.

3

Κουντουριώτης. Κάσσος, Ὀμέρ, Ὕδρα, Νεάπολις, Τορκουεμάδας, Ὄσσα, Ὑπέρβολος, Ραπτική, Ἵππος, Ὠρεός, Γάστος, Ἥρων, Στυμφαλίς.

4

Οἶνος — ὄνος.

5

[illegible] μεγαλώσει πάντοτε μὲ νύχ[illegible]

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου,

μεταφρασθὲν ὑπὸ ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ

ΜΥΘΟΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1884.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΛΕΚΤΗ — ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 3

ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΟΙΝΗ . . . . » 1,50

Εὑρίσκονται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, Κ. Μπέκ, Βίλμπεργ, Ν. Β. Νάκη, καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς *Ἑστίας*.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ

ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ

ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΑΜΟΡΓΟΣ

ΜΕΘ ΕΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ

Ἐν Ἀθήναις 1884.

Ἡ προκειμένη περὶ Ἀμοργοῦ μονογραφία ἐξεδόθη εἰς μόνον 250 ἀντίτυπα, ἅτινα πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πρὸς δραχ. 3 ἕκαστον, μετὰ ταχυδρομικῶν δὲ 3,20.

ΕΝ ΤΩ ΓΡΑΦΕΙΩ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΕΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ

ΑΡΙΣΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ, ΕΙΣ ΤΙΜΑΣ ΜΕΤΡΙΑΣ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11.

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΩΡΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Μουσεῖον ἐν τῇ Ἀκροπόλει

Ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν εἶνε καθ' ἑκάστην ἐλευθέρα εἰς πάντας ἀπὸ τῆς πρωΐας μέχρι τῆς ἑσπέρας. Ὁμοίως ἐλευθέρα εἶνε καθ' ἑκάστην καὶ ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ἐν αὐτῇ μουσεῖον ἀπὸ τῆς 2 ὥρας μ. μ. μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Θησεῖον

Εἶνε προσιτὸν καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἀπόμαχος οἰκῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Θησείου ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὸν αἰτοῦντα.

Κεντρικὸν ἐθνικὸν μουσεῖον

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Τρίτης, 9 — 12 π. μ. καὶ 2 — 5 μ. μ.

Συλλογαὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἐξαιρετέων ἑορτῶν ἀπὸ τῆς 2 — 5 μ. μ. τὸν χειμῶνα καὶ ἀπὸ τῆς 3 — 6 τὸ θέρος. Τὸ Σάββατον δωρεάν, τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐπὶ πληρωμῇ δραχ. 1 κατὰ πρόσωπον.

Φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

Τετάρτην — Σάββατον, 9 — 12 π. μ.

Δημοτικὸν μουσεῖον Πειραιῶς

Ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Γυμνασίου.

Καθ' ἑκάστην, 2 — 5 μ. μ.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΕΛΕΤΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ

Ἀντίτυπα τῶν δημοσιευθεισῶν μελετῶν, ὧν ἑκάστου τιμᾶται δραχμὰς πέντε, εὑρίσκονται παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις Ἀντωνιάδῃ καὶ Ἀνέστῃ Κωνσταντινίδῃ.

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ. Βιβλίον τοῦ λαοῦ. Ἔργον τοῦ *διασήμου* Ἰταλοῦ συγγραφέως καὶ φιλοπάτριδος Ἰωσὴφ Μαντζίνη. Πωλεῖται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΤΡΕΙΣ

Μετὰ σημειώσεων καὶ εἰκόνων πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων

ὑπὸ Γ. ΔΡΟΣΙΝΗ καὶ Γ. ΚΑΣΔΟΝΗ

ΕΓΚΡΙΣΕΙ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Τόμος Α' — Δραχ. 1,80. — Τόμος Β' Δραχ. 2,15. — Τόμος Γ' Δραχ. 1,80.

Πωλοῦνται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ «ὁ Κοραῆς» Ἀνέστη Κωνσταντινίδου.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 873.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 404.—23 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1884.—ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 456

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΛΑΧΝΟΣ ὑπὸ Ἀγγέλου Βλάχου.
Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ, μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Gréville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.
ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ὑπὸ Ἰω. Φουστάνου.
ΘΑΛΑΣΣΙΝΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.
Η ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ.
ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ.— ΑΛΗΘΕΙΑΙ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἔκθεσις προϊόντων τῆς ἑλληνικῆς ὑφαντικῆς.— Ἐν τῷ Ἐργαστηρίῳ τῶν ἀπόρων γυναικῶν εὑρίσκονται κατατεθειμένα πλεῖστα δείγματα τῶν προϊόντων τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας, ἅτινα ὁ γραμματεὺς τοῦ ὑπὲρ τῆς δημοσίας παιδεύσεως Συλλόγου τῶν Κυριῶν κ. Ἐπ. Ἀθανασιάδης ἀπεκόμισεν ἐκ τῆς ἀνὰ τὴν Θεσσαλίαν καὶ τινα μέρη τῆς Στερεᾶς καὶ τῆς Πελοποννήσου περιοδείας του. Ὁ κ. Ἀθανασιάδης ἀπεστάλη πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ Συλλόγου τῶν Κυριῶν, μετὰ ζήλου ἐργασθείς, καὶ μέλλων νὰ συνεχίσῃ τὴν ἐργασίαν του ἀνὰ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς Πελοποννήσου, τῆς Στερεᾶς καὶ τῶν Νήσων. Ὡς γνωστόν, ἡ φροντὶς αὕτη περὶ *τῶν προϊόντων* τῆς ἡμετέρας βιομηχανίας ὀφείλεται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τῆς Κυβερνήσεως, προτεινάσης εἰς τὸν Σύλλογον ν' ἀναλάβῃ οὗτος τὴν σύστασιν διαρκοῦς ἀγορᾶς, σκοπούσης τὴν προμήθειαν ἐγχωρίων βιομηχανικῶν εἰδῶν καὶ τὴν ἐπὶ εὐλόγῳ τιμῇ μεταπώλησιν αὐτῶν, συνάμα δὲ καὶ πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων ἐπιτροπὴν πρὸς εὐόδωσιν τοῦ ἔργου συνεννοηθείσης.

Τὰ μέχρι τοῦδε περισυλλεγέντα δείγματα, ἅτινα δὲν ἐξετέθησαν ἔτι εἰς κοινὴν θέαν, ἀνήκουσιν εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς Τριπόλεως, τοῦ Ἄργους, τῆς Ἀταλάντης, τῆς Χαλκίδος, τῶν Θηβῶν, καὶ τῶν Θεσσαλικῶν χωρῶν, ἀποτελούμενα ἐκ διαφόρων ὑφασμάτων, ποικίλων χρωματισμῶν καὶ συνθέσεων, μαλλίνων, βαμβακερῶν, λινῶν, μεταξίνων, καταλλήλων πρὸς παντοίας, οὐσιώδεις καὶ μή, βιωτικὰς ἀνάγκας. Ἐν αὐτοῖς ἐξέχουσι τὰ προϊόντα τῆς Τριπόλεως οἷον μαλλινοβάμβακα, ἅτινα, ἂν τύχωσιν ἐπιτηδείου βαφῆς, δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι καὶ πρὸς ἐξωτερικὴν ἐνδυμασίαν, ἐξαίρετον ὕφασμα ἐξ οὗ ἀπεργάζονται τὰ φέσια, εἰδικῶς τῶν Τριπολιτῶν ἐπιδιδόντων εἰς τὴν κατασκευὴν αὐτῶν, μετάξινοι ζῶναι, ὡραῖαι τὸν χρωματισμόν, καὶ καραβόπανα. Ἡ Τρίπολις, κατέχουσα περὶ τοὺς 1000 ἀργαλειούς, διακρίνεται ἐπὶ ἀφθονωτέρᾳ παραγωγῇ· ἑκάστη ἐργάτις ἐν αὐτῇ δύναται μετ' ἐξαιρέτου τῶν χειρῶν ταχύτητος νὰ ὑφάνῃ τεσσαράκοντα πήχεις καθ' ἡμέραν· σημειωτέον δ' ἐνταῦθα ὅτι ἀξιοπαρατήρητος εἶνε καὶ ἡ σιδηρουργικὴ βιομηχανία τῆς πόλεως, εἰ καὶ μὴ εὐμοιροῦσα τῶν μηχανημάτων τῶν ἐν χρήσει ἐν Πειραιεῖ. Ὑποδεέστερα κατὰ τὸ ποσόν, ἀλλ' ὑπερτεροῦντά πως κατὰ ποιότητα, εἶνε τὰ ὑφάσματα τῆς Λαρίσης, λεπτότερα τὴν ἐργασίαν, ἁρμονικώτερα τὴν σύνθεσιν καὶ τὸν χρωματισμόν, λινομέταξα ὑφάσματα διὰ μανδήλια, καὶ ἄλλα, ἐξ ὧν οἱ ἐγχώριοι κατασκευάζουσιν ἐξωτερικὰ ἐνδύματα· ἐκ τῶν ἀποτελούντων αὐτὰ νημάτων τὸ κυανοῦν, καὶ ἐνίοτε τὸ ἐρυθρόν, κομίζουσιν ἐξ Εὐρώπης. Ἀλλὰ περισσότερον πάντων ἑλκύουσι τὴν προσοχὴν οἱ ὡραῖοι κόκκινοι καὶ πολύχροσσοι τάπητες τῶν Τρικκάλων, τιμώμενοι πρὸς 17 ½ δραχμὰς τὸν πῆχυν· οὐχ ἧττον ἐκείνων καὶ τὰ *χράμια* τῆς Χαλκίδος, διακρινόμενα διὰ τὴν ποικιλίαν περὶ τὴν σύνθεσιν τῶν νημάτων. Τῆς Χαλκίδος τὰ προϊόντα δὲν ἀμοιροῦσι τέχνης, εἰ καὶ ἐλαττούμενα τὴν [illegible]ντα. Ἐπίσης ἀξιοσημείωτα εἶνε αἱ σινδόναι, τὰ τραπ[illegible] μάνδηλα καὶ λοιπὰ πρὸς ἐπίστρωσιν ὑφάσματα τοῦ Τυρ[illegible]βου, ἀνεξίτηλα τὸν χρωματισμόν, ἀπαλυνόμενα καὶ τελειοποιούμενα καθ' ἑκάστην πλύσιν, ὡς καὶ αἱ *κάλτσαι* τοῦ τοῦ Βώλου, αἱ *βελέντζαι* τῶν Θηβῶν, τὰ *κιλίμια* τῆς Ἀραχώβης καὶ τῆς Καρδίτσης, καὶ τὰ ἐξ Ἄργους δείγματα, ἐφάμιλλα, ἀλλ' ὀλιγώτερα τῶν τῆς Τριπόλεως. Ἐκ τῶν κομισθέντων τούτων ἐπαρχιακῶν εἰδῶν, τινὰ μὲν κατασκευάζονται τελειότερον ἐν τῷ ἐνταῦθα Ἐργαστηρίῳ, τινὰ δὲ ἀτελέστερον, καὶ ἄλλα οὐδόλως· οὕτω τοὺς κροσσοὺς (φλόκια) τῶν ἐκ Τρικκάλων ταπήτων δὲν δύνανται ν' ἀπεργασθῶσιν ἐνταῦθα, εἰ καὶ τὸ τμῆμα τῆς ὑφαντικῆς τῶν ταπήτων ἐξόχως ἐπιτυγχάνει εἰς κατασκευὴν τοιούτων, ἐξ ὧν πολλοὶ βαρύτιμοι ἀγορασθέντες ὑπὸ ἐπισήμων ξένων. Δοκιμαὶ ἤδη γίνονται πρὸς κατασκευὴν εἰδῶν τινων ἐκ τῶν ἀνωτέρω, μετ' ἐπιτυχίας προχωροῦσαι, ὡς καὶ ἀπόπειραι βαφῆς ὑφασμάτων.

Ἡ καταρτιζομένη Ἀγορὰ βεβαίως δὲν σκοπεῖ τὴν ἐπίδειξιν ἐξαιρέτων, ἁμιλλωμένων τοῖς Εὐρωπαϊκοῖς ἔργων καὶ βιομηχανικῆς ἀκμῆς, ὧν τινων στερούμεθα· ἀλλὰ καθόσον χρησιμεύει ὡς μέσον, δι' οὗ γνωσθήσεται καὶ ἐκτιμηθήσεται ἡ παρ' ἡμῖν βιομηχανία, εἶνε ἀξία τῆς συντονωτάτης φροντίδος τῶν ἁρμοδίων πρὸς ταχεῖαν αὐτῆς πραγμάτωσιν. Διότι ἡ ὁσημέραι γνῶσις καὶ ἐκτίμησις τῆς πρὸ τῶν ὀμμάτων ἡμῶν διαρκῶς τιθεμένης παραγωγῆς θέλει ὁδηγήσει εἰς τὴν ὁσημέραι βελτίωσιν καὶ ἀνάπτυξιν ταύτης, εἰσαγομένων καὶ ἐν Ἑλλάδι εὐρωπαϊκῶν μηχανῶν κατὰ πλῆρες σύστημα ἢ καλουμένων ειδημόνων τεχνιτῶν πρὸς διδασκαλίαν τῆς ὑφαντικῆς, ἐξ ὧν τὸ ἐπ' αἰσίοις βαῖνον οἰωνοῖς Ἐργαστήριον τῶν Ἀπόρων Γυναικῶν δύναται,συμπληρούμενον καὶ τελειούμενον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον σχολεῖον ἐθνικῆς βιομηχανίας. Ἐλπίζομεν ὅτι ἀρθέντος παντὸς τυχόντος μικρολόγου προσκόμματος, θέλομεν χαιρετίσει λειτουργοῦσαν, καὶ λεπτομερέστερον ἐπισκοπήσει, πληρεστέραν τότε, τὴν διαρκῆ Ἔκθεσιν τῶν ἐγχωρίων βιομηχανικῶν προϊόντων, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Πατρίδος.

Ἀγγέλλεται ἡ προσεχὴς ἐν Βερόνῃ δημοσίευσις πλήρους βιογραφίας τοῦ ποιητοῦ Φοσκόλου ὑπὸ τοῦ Giebert Winkels. Ἐν Λιβόρνῳ δὲ ἐξέδωκεν ὁ τεχνοκρίτης Camillo-Antona Traversi εἰς δύο τεύχη «Τὴν ἀληθῆ ἱστορίαν τῶν *Μνημάτων* τοῦ Φοσκόλου», τοῦ ποιητικοῦ τούτου ἀριστουργήματος, μετὰ κριτικῶν σημειώσεων καὶ ἐπανορθώσεων τοῦ κειμένου.

— Ὁ κ. Castellane, βιβλιοφύλαξ τῆς Πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βολωνίας, συνέγραψε μελέτην περὶ τῶν Βιβλιοθηκῶν ἐν τῇ ἀρχαιότητι. Κατὰ τὰ συμπεράσματα αὐτοῦ αἱ ἀρχαιότεραι βιβλιοθῆκαι ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Ἀσσυρίους καὶ τοὺς Χαλδαίους, ἕπονται δὲ ταύταις αἱ βιβλιοθῆκαι τῶν Ἑβραίων, τῶν Καρχηδονίων καὶ τῶν Φοινίκων. Ἡ Ἑλλάς, κυρίως εἰπεῖν, δὲν κατεῖχε δημοσίας βιβλιοθήκας· αἱ Ἀθῆναι χρεωστοῦσι τὴν πρώτην εἰς τὸν Ρωμαῖον αὐτοκράτορα Ἀδριανόν. Οἱ Ρωμαῖοι ἐν ἀρχῇ συνήνουν βιβλία ἐν ἰδιωτικαῖς συλλογαῖς, κατόπιν δ' ἐν δημοσίοις ἱδρύμασι. Πάντες σχεδὸν οἱ Ρωμαῖοι αὐτοκράτορες ἐθεμελίωσαν τοιαύτας βιβλιοθήκας κατὰ τοὺς δύο πρώτους αἰῶνας, ἐκτὸς τοῦ Καλλιγούλα, ὅστις ἠθέλησε νὰ ἐξαφανίσῃ τὰ ἔργα τοῦ Βιργιλίου καὶ Τίτου Λιβίου, κατηγορῶν τοῦ πρώτου ἀπαιδευσίαν καὶ ἀφυΐαν, καὶ τοῦ δευτέρου ἀδολεσχίαν καὶ ἀμέλειαν. Ἡ Ρώμη ἀπέκτησεν ἓξ μεγάλας βιβλιοθήκας, ἑκάστην διῃρημένην εἰς δύο τμήματα, Ἑλληνικὸν καὶ Λατινικόν. Ἐκοσμοῦντο δὲ ὑπὸ ἀγαλμάτων καὶ παντοίων κόσμων, καὶ ἱδρύοντο πλησίον τῶν ναῶν.

— Ὁ διάσημος Γάλλος δραματικὸς συγγραφεὺς Σαρδοῦ ἐπεράτωσεν ἄρτι νέον δρᾶμα ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Θεοδώρα», περὶ οὗ πολὺς λόγος γίνεται ἤδη ἐν Παρισίοις. Ἡ ἡρωῒς τοῦ δράματος Θεοδώρα εἶνε ἡ περιώνυμος αὐτοκράτειρα τοῦ Βυζαντίου, σύζυγος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Α', ἡ ἀκμάσασα κατὰ τὸν Ϛ' μ. Χ. αἰῶνα.

— Τελευταῖον συνῆλθεν ἐν γερμανικῇ πόλει διεθνὲς Συνέδριον, σκοπὸν ἔχον τὴν ἐξεύρεσιν μιᾶς παγκοσμίου γλώσσης. Τὸ συνέδριον τοῦτο περατοῦν τὰς συνεδριάσεις του παρεδέχθη τὰς ἑπομένας ἀποφάσεις: νὰ συνταχθῇ ὑπόμνημα, ὅπερ [illegible]ποσταλῇ εἰς ὅλας τὰς Κυβερνήσεις· νὰ ἱδρυθῇ γενικὸς

Digitized by Google

σύλλογος τῆς παγκοσμίου γλώσσης διαιρούμενος εἰς τμήματα· νὰ ἱδρυθῇ 'Ακαδημία τῆς παγκοσμίου γλώσσης· νὰ ἐκδοθῇ ἐφημερὶς τῆς παγκοσμίου γλώσσης γραφομένη νῦν εἰς πολλὰς γλώσσας καὶ τέλος νὰ ἐκδοθῇ γραμματικὴ καὶ κείμενον χρησιμεῦον ὡς ὑπόδειγμα τῆς παγκοσμίου γλώσσης.

— Ἡ ἐν 'Αμβέρσῃ παρασκευαζομένη παγκόσμιος Ἔκθεσις λαμβάνει κολοσσιαίας διαστάσεις. Ὁ ἀριθμὸς τῶν δηλώσεων περὶ συμμετοχῆς εἰς αὐτὴν ὑπερέβη πᾶσαν προσδοκίαν. Τούτου δ' ἕνεκα ἡ ἀρχικῶς ὁρισθεῖσα ἔκτασις τοῦ οἰκοδομήματος πρὸς κατάταξιν τῶν ἐκθεμάτων, περιλαμβάνουσα χῶρον 70,000 τετραγωνικῶν μέτρων, νῦν οὐδαμῶς ἐπαρκεῖ εἰς τὰς παρουσιασθείσας ἀπαιτήσεις ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τοῦ κόσμου· ὅθεν ἡ πόλις ἀπεφάσισε νὰ προσφέρῃ νέον γήπεδον μεγάλης ἐκτάσεως ἵνα εὐρυνθῇ τὸ ἀρχικὸν κτίριον. Οὐχὶ μόνον πᾶσαι αἱ εὐρωπαϊκαὶ χῶραι προθύμως μετέχουσι τῆς ἐκθέσεως, ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ τῆς ἐσχάτης 'Ανατολῆς, 'Ιαπωνία, τὸ βασίλειον τοῦ Σιὰμ καὶ ἄλλαι θέλουσιν ἀντιπροσωπευθῇ λαμπρότατα.

— Ταυτοχρόνως σχεδὸν μὲ τὰς ἐν Meudon τῆς Γαλλίας γενομένας ἀποπείρας πρὸς κυβέρνησιν τοῦ ἀεροστάτου, περὶ ὧν ἐγκαίρως ἀνεφέραμεν ἐν τῷ Δελτίῳ, ἐγένοντο τοιαῦται καὶ ἐν Κιέλῳ τῆς Γερμανίας ὑπὸ τοῦ διδάκτορος Wölfert, αἵτινες κατὰ τὴν «'Εφημερίδα τῆς Κολωνίας» κατέληξαν εἰς λαμπρὸν ἀποτέλεσμα. Τὸ σχῆμα καὶ τούτου τοῦ ἀεροστάτου εἶνε ὡς τὸ τῶν Γάλλων Ρενὰρ καὶ Κρὲψ *σιγαροειδές*, ὁ δὲ χῶρος αὐτοῦ 500 κυβικῶν μέτρων. Ὁ Δρ. Wölfert ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ τελεία κυβέρνησις τοῦ ἀεροστάτου ἐναντίον καὶ λίαν ἰσχυρῶν ῥευμάτων ἀέρος εἶνε κατορθωτή, καὶ ἐξαρτᾶται μόνον ἐκ τῆς χρήσεως μηχανῆς τινος καταλλήλου 5 ἵππων δυνάμεως, ταύτης δὲ τῆς μηχανῆς τὴν κατασκευὴν προσηνέχθη νὰ ἀναλάβῃ τὸ ἐν Βερολίνῳ μηχανουργεῖον Schwartzkopff. Τὸ βάρος τῆς μηχανῆς ταύτης ἔσται μόνον τὸ τέταρτον τοῦ ὅλου βάρους, ὅπερ δύναται νὰ φέρῃ τὸ ἀερόστατον. Ἤδη λέγεται ὅτι ὁ Δρ. Wölfert πρόκειται νὰ ἔλθῃ εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ προϊσταμένου τοῦ πρωσσικοῦ ναυαρχείου πρὸς ἵδρυσιν σταθμοῦ ἀεροστατικῶν πειραμάτων ἐν Κιέλῳ.

— 'Εν τοῖς πρακτικοῖς τῆς 'Ακαδημίας τῶν ἠθικῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιστημῶν τῶν Παρισίων ἐδημοσιεύθη ὑπόμνημα, ὑποβληθὲν εἰς τὴν εἰρημένην 'Ακαδημίαν ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Ι. Σαριπόλου περὶ τοῦ σπουδαίου συγγράμματος «'Ιλιάδος στρατηγικὴ διασκευὴ καὶ τοπογραφία» τοῦ ἡμετέρου κ. Γεωργίου Νικολαΐδου, περὶ οὗ ἐγκαίρως ἐποίησε λόγον ἡ «'Εστία».

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι ἐν 'Ελλάδι. σελ. 16. 8ον. Τὸ φυλλάδιον τοῦτο φέρον ἐν τέλει τὴν ὑπογραφὴν Θεόδωρος Δημοκήδης ὑφηγητὴς (ψευδώνυμον βεβαίως, διότι ὑφηγητὴς ὑπὸ τοιοῦτο ὄνομα δὲν ὑπάρχει οὐδείς) σκοπεῖ τὴν κατάδειξιν τῆς καταστάσεως τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἐν 'Ελλάδι καὶ κυρίως τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ἐν τῷ 'Εθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ἐν παρόδῳ δὲ θίγει καὶ τὴν κατάστασιν τῆς ἰατρικῆς σχολῆς.

Ὁ συγγραφεὺς τοῦ φυλλαδίου, ὅστις φαίνεται ἀκριβὴς γνώστης τῶν πραγμάτων ἐφ' ὧν γράφει, ἐξελέξατο καθ' ἡμᾶς λαμπρὸν καὶ χρησιμώτατον θέμα. 'Αλλ' ὡς τοιοῦτον ἔπρεπε νὰ τὸ ἐπεξεργασθῇ μετὰ μείζονος προσοχῆς. Οὐδεὶς ἀρνεῖται ὅτι τὸν συγγραφέα ἐκίνησε πρὸς δημοσίευσιν τῶν ἰδεῶν του αἴσθημα ἔρωτος πρὸς τὴν ἐπιστήμην καὶ φιλοπατρία, καὶ ὅτι ἐν πολλοῖς ἔχει δίκαιον. 'Αλλὰ ἐπὶ τοῦ ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης ζήλου του τούτου ἔπρεπε νὰ μὴ ἐπιδράσωσι ποσῶς προσωπικαί τινες συμπάθειαι. Καὶ ναὶ μὲν ἀναφέρει τὰ τῆς ἰατρικῆς ὡς ἐν παρόδῳ καὶ παραδείγματος δίκην καὶ μνημονεύει ἐργασιῶν ἰατρῶν μόνον ἐν Εὐρωπαϊκοῖς περιοδικοῖς δημοσιευθεισῶν, ἀλλὰ δὲν ἔπρεπε νὰ παραλίπῃ καὶ τὰς ἐργασίας τῶν ἄλλων, οἵτινες διὰ πολλοῦ κόπου καὶ ἱδρῶτος συνετέλεσαν εἰς ἀνάπτυξιν τῆς ἰατρικῆς ἐν 'Ελλάδι. Παρελείφθησαν π. χ. τὰ ὀνόματα τοῦ 'Ολυμπίου, τοῦ 'Αρεταίου, τοῦ Κωστῆ, τοῦ Βούρου, τοῦ Βενιζέλου, τοῦ Παύλου 'Ιωάννου, τοῦ Χρηστομάνου, τοῦ Καραμήτσα, ἅτινα σπουδαίως ἀντιπροσωπεύουσι τὴν νεωτέραν φιλολογίαν τῆς ἰατρικῆς ἐν 'Ελλάδι.

'Αλλὰ καὶ οὕτω τὸ φυλλάδιον εἶνε ἄξιον ἀναγνώσεως καὶ ὡς τοιοῦτο συνιστῶμεν αὐτό, καίτοι ἀγνοοῦμεν ἕνεκα τοῦ πέπλου τῆς μυστικότητος τοῦ καλύπτοντος, παραλόγως, τὸν συγγραφέα, ἂν ἐδόθη πρὸς πώλησιν ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις.

'Επίτομος Μυθολογία, περιέχουσα τὴν ἑλληνικὴν καὶ ῥωμαϊκὴν μυθολογίαν μετὰ συντόμου ἐκθέσεως τῶν δοξασιῶν τῶν 'Ινδῶν, Περσῶν, Αἰγυπτίων, Σκανδιναυῶν καὶ Γαλατῶν ὑπὸ E. Géruzez, πρώην ἐπιτίμου καθηγητοῦ τῆς φιλολογικῆς τῶν Παρισίων Σχολῆς. Μεταφρασθεῖσα ἐκ τῆς τελευταίας τοῦ γαλλικοῦ ἐκδόσεως ὑπὸ Αἰμιλίου Νοννότη, καθηγητοῦ ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ πρὸς χρῆσιν τῶν ἑλληνικῶν σχολείων καὶ παρθεναγωγείων. Μετὰ 48 ἐν Παρισίοις κατασκευασθεισῶν εἰκόνων. 'Εν Κωνσταντινουπόλει, δαπάνῃ τοῦ βιβλιοπωλείου τῶν ἀδελφῶν Δεπάστα. 'Εν Γαλατᾷ, ὁδὸς Τροχιοδρόμου, 13. 1884. 16ον, σελ. 222. Τιμᾶται χαρτόδετον 8 ἀργυρῶν γροσίων.

[Ἡ μυθολογία αὕτη, διά τε τὴν ἐπιτυχῆ διάταξιν τῆς ὕλης καὶ τὸ ἁρμονικὸν τῆς ὅλης διασκευῆς, εἶνε ἔργον λίαν χρήσιμον εἴς τε τοὺς παῖδας τῶν σχολείων καὶ εἰς πάντα ἐν γένει ὁπωσδήποτε ἐφιέμενον νὰ λάβῃ γνῶσίν τινα σαφῆ καὶ μόνιμον τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἡ ἐν αὐτῇ γλῶσσα εἶνε ἡ κατάλληλος τῇ παιδικῇ ἀντιλήψει, κοσμεῖται δὲ τὸ βιβλίον καὶ διὰ τῶν ἀναποφεύκτων εἰκόνων, συντελεστικῶν εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ κειμένου· προσέτι δὲ μεθ' ἕκαστον κεφάλαιον ἀκολουθοῦσιν ἐρωτήσεις, ἱκανῶς διευκολύνουσαι τὸν μαθητὴν καὶ εἰς τὴν μνήμην αὐτοῦ ἐπωφελῶς ἐντυπούμεναι. Τὸ δ' ἐν τέλει Παράρτημα, ἐν ὀλίγαις σελίσι περιλαμβάνον περὶ τῶν δοξασιῶν τῶν 'Ινδῶν, τῶν Περσῶν, τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν Σκανδιναυῶν καὶ Γαλατῶν, οὐκ ὀλίγον συμβάλλεται εἰς τὴν ἐν συνόψει γνῶσιν τῆς μυθολογίας τῶν λαῶν τούτων.]

Lehrgang der Russischen Sprache für den Schul-, Privat-und Selbstunterricht, bearbeitet von Dr. August Boltz, früherem professor der russischen Sprache an der königl. Kriegs—Akademie zu Berlin, Ehrenmitglied des «Φιλολογικὸς Σύλλογος Παρνασσὸς» zu Athen. *Zweiter Theil.* Fünfte Auflage. Berlin R. Gärtners Verlagsbuchhandlung Hermann Heyfelder 1884.

Λόγος περὶ ἐθνικῆς παιδεύσεως, ἀπαγγελθεὶς ἐν τῇ ἐνάρξει τῶν ἐνιαυσίων γενικῶν τοῦ Γυμνασίου Σύρου ἐξετάσεων ὑπὸ τοῦ γυμνασιάρχου Β. Ψιλάκη. 'Εν 'Ερμουπόλει Σύρου, ἐκ τοῦ τυπογραφείου «Πανόπης» ἀδελφῶν Φρέρη. 1884. 8ον, σελ, 24.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[21 Σεπτεμβρίου (Παρασκευή) 1884.]

Οἱ βασιλεῖς ἀναχωρήσαντες ἤδη ἐκ Τεργέστης, ἀφικνοῦνται τὴν ἑβδομάδα ταύτην εἰς Πειραιᾶ. — 'Εν Γμοῦνδεν, ἡ βασιλόπαις Μαρία, παίζουσα ἐν τῷ Παραδείσῳ, ἔπεσε καὶ ἔπαθεν ἐξάρθρωσιν τῆς ὠμοπλάτης. Ὁ χειρουργὸς κατέταξε τὸν βραχίονα, ἡ δὲ κατάστασις τῆς ὑγείας τῆς βασιλόπαιδος βαίνει ἐπὶ τὰ κρείττω. — Διὰ Β. Διατάγματος ἐχορηγήθη πρὸς ἐπισκευὴν τῆς καείσης πτέρυγος τῶν ἀνακτόρων ἔκτακτος πίστωσις 200,000 δραχμῶν, καταλογιζομένη εἰς τὸν εἰδικὸν προϋπολογισμὸν τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν καὶ ὑποβληθησομένη εἰς τὴν κύρωσιν τῆς Βουλῆς. — Περατωθεισῶν ὅλων τῶν διαπραγματεύσεων ἤδη, ἔρχεται ὡς διοργανωτὴς καὶ τοῦ ναυτικοῦ ἡμῶν ὁ γάλλος ναύαρχος κ. Λεζέν, ὅστις κατ' ἐπανάληψιν διέτριψε παρ' ἡμῖν τιμώμενος παρὰ τοῦ βασιλέως δι' ἰδίας φιλίας. — Κατὰ τὸν *Αἰῶνα*, ἡ 'Εθνικὴ Τράπεζα διαπραγματεύεται δάνειον ἐξωτερικὸν ἐξ 25 ἑκατομμυρίων φράγκων, προσφερόμενον αὐτῇ πρὸς 5 1)4 τοῖς ἑκατόν. — 'Αφίκοντο εἰς Βῶλον ἐννέα Μακεδονοβουλγαρικαὶ οἰκογένειαι ἐκ τοῦ κατὰ τὴν Προποντίδα Πανόρμου, προτιμήσασαι, παρὰ πάσας τὰς ἐνεργείας βουλγάρων πρακτόρων, ν' ἀποκατασταθῶσιν ἐπὶ ἐδάφους ἑλληνικοῦ. — Κατὰ τὸ 1882 εἰσήχθησαν εἰς τὸ φρενοκομεῖον Κερκύρας πρὸς νοσηλείαν 51 ἐν ὅλῳ πάσχοντες, ἐξ ὧν 42 μὲν γυναῖκες καὶ 9 μόνον ἄνδρες. 'Εκ τούτων πέντε ἰάθησαν, ὀκτὼ δὲ ἀπεβίωσαν. Ταῦτα κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ διευθύνοντος τὸ φρενοκομεῖον ἰατροῦ κ. Χ. Τσηριγώτου. — Κατὰ τὸν ὑποβληθέντα εἰς τὸ δημοτικὸν συμβούλιον προϋπολογισμὸν τοῦ δήμου 'Αθηναίων διὰ τὸ ἔτος 1885 τὰ μὲν ἔσοδα ἀνέρχονται εἰς δρ. 1,581,734, $^{73})_{00}$ τὰ δὲ ἔξοδα εἰς δρ. 1,265,140 $^{62})_{00}$. — Κατὰ τὴν ἀνακεφαλαίωσιν τῶν τελωνειακῶν εἰσπράξεων ἀπὸ 1 'Ιανουαρίου μέχρι τέλους 'Ιουλίου 1884, αὗται ἀνῆλθον εἰς δρ. 12,615,326.45 ἤτοι ὑπερέβησαν τὰς τῶν ἀντιστοίχων μηνῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους κατὰ δρ. 378,815.76. — Περατωθείσης τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ἐν Πειραιεῖ ὀρφανοτροφείου τῶν κορασίων, ὁ κ. Δήμαρχος καταγίνεται εἰς τὰς ἀναγκαίας προπαρασκευὰς διὰ τὴν ἔναρξιν τῆς κανονικῆς αὐτοῦ λειτουργίας

Digitized by Google

κατὰ τὴν πρώτην τοῦ προσεχοῦς Ἰανουαρίου. — Τῇ παρελθούσῃ Παρασκευῇ ἐτελεύτησεν ἡ σεβαστὴ δέσποινα Σμαράγδα Α. Μουρούζη, θυγάτηρ τοῦ πάλαι ἡγεμόνος τῆς Μολδαβίας Μιχαὴλ Στούρζα, ἀπολαύουσα τῆς κοινῆς ἀγάπης διὰ τὰς πολλὰς αὐτῆς ἀρετάς. — Ὡσαύτως ἀπέθανεν ἡ πολυτίμητος σύζυγος τοῦ σεβαστοῦ καθηγητοῦ τῆς ὀφθαλμολογίας κ. Ἀναγνωστάκη Χαρίκλεια, θρηνουμένη ὑπὸ τῶν γνωριζόντων αὐτήν. — Ἡ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου ἐκδίκασις τῆς ἀναιρέσεως τοῦ δημάρχου Ἀθηναίων κ. Δημ. Σ. Σούτσου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ συγκατηγορουμένων κατὰ τοῦ βουλεύματος τῶν Ἐφετῶν ἀνεβλήθη διὰ τὴν 29ην τοῦ μηνὸς τούτου. — Βουλευτὴς ἐν Τριφυλίᾳ ἐξελέγη ὁ κ. Κυριάκος Πονηρόπουλος, ἐν Κορινθίᾳ δὲ ὁ κ. Πετρούλιας, κατὰ τὰς ἄρτι διεξαχθείσας ἐκλογὰς πρὸς πλήρωσιν χηρευουσῶν θέσεων.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἐκ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου ἀναγνῶσται τῆς «*Ἑστίας*» ν' ἀνακοινώσωσιν ἡμῖν, ἐὰν γνωρίζωσι, τίς εἶνε ἡ παράδοσις, ἐκ τῆς ὁποίας ἐπεκράτησε νὰ καλῆται ἡ ὑπὸ τὸ κοινὸν ὄνομα *Ἀγράμπελη* γνωστὴ περιπλοκὰς *Πουκάμισο τοῦ Βασιλῆᾶ.*

κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Τὰ βιβλία καὶ ἐπιστολήν μας λαμβάνετε ταχυδρομικῶς. — *Ἀσκληπιάδῃ*. Περὶ τῆς πρώτης ἐμφανίσεως τῆς νόσου εἰς τὴν Εὐρώπην ἴδε τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ ἀριθ. 401 τοῦ Δελτίου. Ὡς πρὸς τὸν λοιμόν, ἡ ἱστορία ἀναφέρει ἐπιδημίας αὐτοῦ ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἀληθῶς φοβερωτάτας, πρὸς ἃς συγκρινόμεναι αἱ σημεριναὶ ἐπιδημίαι εἶνε μηδέν. Ὁ ἐπὶ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου ἐνσκήψας λοιμὸς εἰς τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος, καὶ βραδύτερον ἐπὶ τοῦ Γάλλου, διαρκέσας πεντηκονταετίαν ὅλην, ἐξωλόθρευσεν 100 ἑκατομμύρια ἐκ τῶν τότε κατοίκων τῆς Εὐρώπης· καὶ κατόπιν δὲ δὲν ἔπαυσε μαστίζων αὐτὴν ἀπηνῶς μέχρι τῆς φρικαλέας ἐπιδημίας τοῦ ΙΔ' αἰῶνος, ἥτις ἐνομίσθη ὡς μέλλουσα νὰ ἐπιφέρῃ παντελῆ ἀφανισμὸν τῶν κατοίκων. Ἡ μαύρη πανώλης, ἣν ὠνόμαζον καὶ *θάνατον* ἢ *μαῦρον* θάνατον, ἐλυμαίνετο ἐπὶ τετραετίαν πᾶσαν τὴν τότε γνωστὴν οἰκουμένην, ἐξολοθρεύσασα 77 ἑκατομμύρια κατοίκων, ὧν τὰ 40 ἐν Εὐρώπῃ. Ἡ Ἰταλία σχεδὸν ἠρημώθη· ἐκ τῶν πόλεων αὐτῆς ἡ Γένουα ἀπώλεσε 40 χιλιάδας κατοίκων, ἡ Νεάπολις 60,000, ἡ Βενετία 70,000. Ἐνενήκοντα χιλιάδες οἰκογένειαι εὐπατριδῶν ἀπεσβέσθησαν ἐκ τῆς νόσου! Ἀπέναντι τῶν τοιούτων πανολεθριῶν τί εἶνε αἱ ἐκ τῶν σημερινῶν ἐπιδημιῶν καταστροφαί; Αὐτὴ ἡ χολέρα ἐν τῇ φοβερωτάτῃ αὐτῆς ἐπιδημίᾳ μόλις ἀφήρπασεν ἐν Εὐρώπῃ 1 κάτοικον ἐπὶ 400, ἐνῷ ἡ μαύρη πανώλης ἐξωλόθρευσεν 1 ἐπὶ 4 κατοίκων! — κ. Ι. Β. Ν. Πύργον. Τὸ ἀντίτιμον ἐλήφθη. Οἱ τόμοι καὶ τὰ βιβλία ἀπεστάλησαν. — κ. Μ'. Οὐδὲν γινώσκομεν. Δὲν ὑπάρχει ἀσθένεια χειροτέρα παρὰ τὸ νὰ μὴν εἶνέ τις εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴν τύχην του. — κ. Σ. Ν. Ὄχι δυστυχῶς· ἀλλὰ τοὺς λόγους δὲν δυνάμεθα νὰ ἀναπτύξωμεν ἐνταῦθα.— κ. Α. Δ. Σύρον. Περιμένομεν. — *Ἀναγνώστῃ*. Οὐδέν, ἀλλ' ἢ ἰδέας στρεβλάς, ἀρχὰς καὶ κρίσεις ἐσφαλμένας, καὶ πάθη ταπεινά. — κ. Ν. Π. Κέρκυραν. Ὑπάρχουσι 5 ὑπὸ τὸ αὐτὸ ὄνομα· περὶ τίνος ἐξ ὅλων ἐρωτᾶτε; — κ. Δ. Β. Παρισίους. Ταχυδρομικῶς λαμβάνετε τὸ ζητηθέν. — Κυρίαν Α. Ν. Ν. Πάτρας. Ἂν καὶ ἐπιμελῶς ἐζητήσαμεν ἀντίτυπον, παρ' οὐδενὶ τῶν ἐνταῦθα βιβλιοπωλῶν ἠδυνήθημεν ἀτυχῶς νὰ εὕρωμεν. Τὸ βιβλίον εἶνε λίαν δυσεύρετον. — Φίλῳ Μ'. Et nunc erudimini... — κ. Δ. Π. Κ. Κωνσταντινούπολιν. Πόσον εἶσθε μακρὰν τῆς ἀληθείας! Μόνον ἐν Ἑλλάδι δὲν γίνονται οὔτε θὰ γείνωσι ποτὲ τοιαῦτα θαύματα δημοσιογραφικῆς ἐπιτυχίας. Οἱ ὀλεθριώτεροι αὐτῆς κῆρες εἶνε οἱ κακοπληρωταὶ συνδρομηταὶ καὶ οἱ δωρεὰν ἀναγνῶσται. — κ. Α. Χ. Τρίπολιν. Μεθ' ὅλην τὴν ἐπιθυμίαν ἡμῶν εἰς τὸ νὰ σᾶς εὐχαριστήσωμεν, δυστυχῶς ἕνεκα τοῦ στενοῦ τοῦ χώρου ἀναγκαζόμεθα νὰ παραλείπωμεν τὴν δημοσίευσιν τῶν κληρώσεων. Ἀντὶ 5 μόνον δραχμῶν ἐτησίως δύνασθε νὰ ἔχητε τὸν «Moniteur de la Chance Universelle» τῆς Βιέννης, ὅστις καὶ ταύτας δημοσιεύει καὶ πᾶσαν ἄλλην κλήρωσιν. — κ. Α. Χ. Κωνσταντινούπολιν. Τὸ ζητηθὲν φύλλον ἀπεστάλη. Τιμὴ τῶν Νεοελλ. Ἀναγν. τοῦ μὲν Α' καὶ Γ' τόμου δραχ. 1,80, τοῦ δὲ Β' 2,15. Εἰς τοὺς ἀγοράζοντας πλειότερα ἀντίτυπα γίνεται ἀνάλογος ἔκπτωσις. Τὰ διηγήματα τοῦ Ραγκαβῆ ἔχουσι μεταφρασθῇ γαλλιστὶ εἰς 2 τόμους ὑπὸ τοῦ κ. J. Tourgar, ἐν Παρισίοις, 1862.—*Φορολογουμένῳ*. Καὶ δὲν εἶνε κίνδυνος μὴ ἐπέλθῃ ὅλως ἀντίθετον ἀποτέλεσμα τοῦ προσδοκωμένου; Γνωρίζετε ἴσως τὸ συμβὰν εἰς τὸν μέγαν Φρειδερῖκον, ὅστις, ἵνα δώσῃ ἐργασίαν εἰς τοὺς ὑποδηματοποιούς, ἀπηγόρευσεν εἰς τοὺς ὑπηκόους του νὰ φέρωσιν, ὡς συνείθιζον, εἶδός τι ξυλίνων πεδίλων, ἃ κατεσκεύαζον οἱ ἴδιοι,. Οἱ χωρικοὶ ὅλοι ὑπήκουσαν εἰς τὴν θέλησιν τοῦ βασιλέως, καὶ ἐβάδιζον τοῦ λοιποῦ πάντες γυμνόποδες. — κ. Μ. Φ. Λαύριον. Τὰ ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν. Ἀντίτιμον δραχ. 2,10, ἅτινα δύνασθε νὰ ἀποστείλητε διὰ γραμματοσήμου. — *Τριαστέρῳ*. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἀλλὰ περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ἐκτενὴς σημείωσις ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς «Ἑστίας».— *Λεκδ.* Τὸ ποίημα εἶνε ἀρκούντως καλόν. Ἀλλ' ἕνεκα τοῦ λίαν τοπικοῦ χαρακτῆρος τῆς παραδόσεως, ἥτις χρησιμεύει ὡς βάσις αὐτοῦ, εἶνε δὲ ἄγνωστος τοῖς πολλοῖς ἀναγνώσταις, ἀποβαίνει ἀκατανόητον. Τούτου ἕνεκα ἀτυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ δημοσιεύσωμεν. — κ.κ. Κ. Δ. Β. Κυπαρισίαν. καὶ Ν. Π. Α. Σμύρνην. Ἐλήφθησαν. — *Ἐνδιαφερομένῳ*. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἔχει ἀναβληθῇ. Βραδύτερον ἴσως. — Καν Ε. Ι. Γ. καὶ κ.κ. Ε. Τσ. Σμύρνην, Θ. Α. Μ. Κεφαλληνίαν. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — *Φιλοσκώμμονι*. Ὁ ἀστεϊσμὸς εἶνε καλὸς ἐνόσῳ ὁ γινόμενος ἀντικείμενον αὐτοῦ ἀποκρίνεται εἰς αὐτὸν εὐχαρίστως. Ἀλλ' ἅμα ἴδῃς αὐτὸν ἀμηχανοῦντα, ὀφείλεις νὰ παύσῃς τὸν ἀστεϊσμόν σου, διότι κατέστη ὀχληρός.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Ἐκ τοῦ κατωτέρω πίνακος νὰ εὑρεθῇ ἀρχαῖόν τι λόγιον ἐκ τῶν συνηθεστέρων.

1,3,4 6.				1,5 5,6	
2.	1.	1,4,6			6.
1,4, 6,6,		4,6.		1,2,4	1,5,5.
3,5,	4.		2,3.		

Τὰ μὲν 24 τετραγωνίδια καθ' ὁριζοντείας σειρὰς παριστάνουσι τὰ 24 γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, οἱ δὲ ἐν αὐτοῖς ἀριθμοὶ τὴν τάξιν, ἣν κατέχει ἡ λέξις ἐν τῷ λογίῳ τὸ ὁποῖον ζητεῖται.

2

Ἀπ' τὸ χέρι σου πηδῶ καὶ 'ξεφεύγω .... Κι' ἂν μὲ πιάσῃς,
Κι' ἂν μοῦ στρίψῃς τὸ λαιμὸ καὶ γυρίσῃς τὸ κεφάλι,
Τί θαρρεῖς; πῶς ξεψυχῶ; Ὄχι· ζωντανεύω πάλι
Καὶ σοῦ φεύγω καὶ γλυστρῶ μέσ' στὰ βάθη τῆς θαλάσσης.

Δ·

3

Τίνες ἑλληνικαὶ τρισύλλαβοι λέξεις δύνανται νὰ ἀναγνωσθῶσιν ὁμοίως ἔκ τε δεξιῶν καὶ ἐξ ἀριστερῶν;

4

Κυβόλεξον πρὸς συμπλήρωσιν

[Τῷ πρώτῳ λύτῃ ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις, τῷ πρώτῳ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῷ πρώτῳ ἐκ τῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ δοθήσεται ἀνὰ εἷς τόμος τῆς «Ἑστίας» κατ' ἐκλογήν.]

Κ
. Υ .
. . Β . .
. . . Ο . . .
Κ Υ Β Ο Λ Ε Ξ Ο Ν
. . . Ε . . .
. . Ξ . .
. Ο .
Ν

5

Πόθεν ἐπεκράτησε νὰ ὀνομάζωνται **φάροι** οἱ παράλιοι πύργοι, ἐφ' ὧν τοποθετοῦνται οἱ φανοὶ πρὸς ὁδηγίαν τῶν πλοίων;

Digitized by Google

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ

ΜΥΘΟΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1884.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΛΕΚΤΗ — ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 3
ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΟΙΝΗ . . . . » 1,50

Εὑρίσκονται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, Κ. Μπέκ, Βίλμπεργ, Ν. Β. Νάκη καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς *Ἑστίας*.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

Τιμᾶται φράγκων 4.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς *Ἑστίας* ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐσωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένων φρ. 1,20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δραχ. 2,50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπτὰ 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπτὰ 80.

Ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται τὰ ἑξῆς βιβλία:

Σάθα Μνημεῖα ἑλλην. ἱστορίας, τόμ. Δ. δραχ. 10 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς, δρ 20.

Λεγρανδίου Ἱστορία τοῦ Ταγιαπέρρα ὑπὸ Τριβώλη, δραχ. 1,80.

Rubio y Lluch la Expedicion y dominacion de los Catalanos en Oriente jurgadas por los Griecos, δραχ. 4.

Hertzberg Geschichte der Byzantiner und des Osmanischen Reiches (Ἐκ τῆς Allg. Geschichte in Einzeldarstellungen τοῦ Oncken) Τόμος 1 εἰς 8ον, πλήρης καὶ καινουργής μετὰ πολλῶν εἰκόνων, δραχ. 15, ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς 36.

Σπυρ. Π. Λάμπρου Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλλ. ἱστορίας, λεπτ. 75.

Τοῦ αὐτοῦ—Αἱ Ἀθῆναι περὶ τὰ τέλη τοῦ ιβ' αἰῶνος, δρ. 1.60.

» » Romans Grecs, δραχ. 12 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς φρ. 20.

» » Μιχαὴλ Ἀκομινάτος (τόμοι δύο) δραχ. 18 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς φρ. 30.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως: Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11.
Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως: Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΕΙΔΥΛΛΙΑ

Νέος Τόμος Ποιημάτων.—Δρχ. 2,50

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΙΣΤΟΙ ΑΡΑΧΝΗΣ	δρ. ν.	1
ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΑΙ	»	2
ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ	»	2
ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩ	»	1

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς ΕΣΤΙΑΣ.

Ἀποστέλλονται πρὸς αἰτοῦντας ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΡΟΛΟΥ ΒΙΛΜΠΕΡΓ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Γαλλικὴ Χρηστομάθεια πρὸς χρῆσιν τῶν γυμνασίων, συνερανισθεῖσα συνῳδὰ τῷ κανονιστικῷ τῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις διδασκομένων μαθημάτων Β. Διατάγματι. Εἰς τέσσαρα τεύχη.

Ἐξεδόθησαν καὶ ἐνεκρίθησαν ἤδη τεύχ. α' καὶ β', πρὸς δρ **1,25** ἕκαστον.

Ῥωμαϊκὴ καὶ βυζαντινὴ ἱστορία πρὸς χρῆσιν τῆς Β' γυμνασιακῆς τάξεως, ὑπὸ Κωνσταντίνου Ζαχαριάδου, ἐγκριθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν διδακτικῶν βιβλίων ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς.

Souvenir d'Athènes, ἐμπεριέχον πανόραμα τῶν Ἀθηνῶν καὶ 9 εἰκόνας τῶν ἀξιοθεάτων τῆς πόλεως μνημείων καὶ οἰκοδομημάτων. Δρ.**1.50** ταχυδρ. **1,60**.

Πάντα τὰ διδακτικὰ βιβλία τῆς Εὐρώπης πρὸς μετρίας τιμάς.

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ. Βιβλίον τοῦ λαοῦ. Ἔργον τοῦ διασήμου Ἰταλοῦ συγγραφέως καὶ φιλοπάτριδος Ἰωσὴφ Μαντζίνη. Πωλεῖται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς·

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΤΡΕΙΣ

Μετὰ σημειώσεων καὶ εἰκόνων πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων

ὑπὸ Γ. ΔΡΟΣΙΝΗ καὶ Γ. ΚΑΣΔΟΝΗ

ΕΓΚΡΙΣΕΙ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Τόμος Α'—Δραχ. 1,80.— Τόμος Β' Δραχ. 2,15.—Τόμος Γ' Δραχ. 1,80.

Πωλοῦνται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ «ὁ Κοραῆς» Ἀνέστη Κωνσταντινίδου.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 876.

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 405.—30 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1884.—Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιασ: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 457

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ, μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Greville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.

ΤΟ ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ ΕΟΡΤΑΖΟΝ.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ.— ΑΛΗΘΕΙΑΙ.

ΜΝΗΜΕΙΟΝ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΕΟΔΩΡΟΝ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΝ

Ὑπὸ τοῦ δημάρχου Ναυπλιέων ἀνετέθη εἰς Ἐπιτροπήν, ἀποτελουμένην ἐκ τοῦ Σ. Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Προκοπίου καὶ τῶν κυρίων Μάρκου Ῥενιέρη, Ἀνδρέου Αὐγερινοῦ καὶ Ἀθανασίου Πετιμεζᾶ ἡ ἐπιτέλεσις ἱεροῦ καὶ πατριωτικοῦ καθήκοντος, τουτέστιν ἡ συλλογὴ ἐράνων πρὸς ἀνέγερσιν καλλιτεχνικοῦ μνημείου ἐπὶ τοῦ χώρου ἔνθα θέλουσι κατατεθῆ τὰ λείψανα ἑνὸς τῶν περιφανεστέρων ἡρώων καὶ πρωταθλητῶν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, τοῦ ἀοιδίμου γενικοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Πελοποννήσου Θεοδώρου Κολοκοτρώνη. Ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ τούτου ἔργου ἡ ἐπιτροπὴ δημοσιεύει προκήρυξιν πρὸς τὸ φιλόπατρι Κοινὸν Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς ἐπικαλουμένη τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ.

« Διὰ τῆς διαθήκης αὐτοῦ, λέγει ἡ Ἐπιτροπή, ὁ Γέρως τοῦ Μωριᾶ ηὐχήθη νὰ κατατεθῶσι τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ ἐν τῷ κτήματί του τῷ κειμένῳ παρὰ τὴν ὁδόν, ἥτις ἄγει ἀπὸ Ναυπλίου εἰς Ἄργος, ἔνθα ὑπάρχει μικρὸς ναὸς εἰς τιμὴν τῶν Ἁγίων Θεοδώρων ἀνεγερθεὶς δαπάναις αὐτοῦ. Τῆς εὐχῆς δὲ αὐτοῦ γενόμενος κῆρυξ καὶ διερμηνεὺς ὁ φιλόπατρις δήμαρχος τῶν Ναυπλιέων κατὰ τὸ ἔτος 1878 προὐκάλεσε χιλιόδραχμον ἔρανον τοῦ δήμου, ὃν ἐπαξίως διευθύνει, καὶ ἀπηύθυνε κήρυγμα πρὸς πάντας τοὺς δήμους τοῦ κράτους, αἰτησάμενος ὁμοίους ἐράνους ὑπὲρ τοῦ μνημείου· τὸ ἔκτοτε συλλεγὲν ποσὸν ἀνερχόμενον εἰς 3165 δραχμὰς κατετέθη εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν. Δυστυχῶς τὸ ποσὸν τοῦτο δὲν ἐπήρκεσεν εἰς τὰς προσδοκίας αὐτοῦ, αἵτινες προσέκρουσαν εἰς τὰς δυσχερείας τῶν ἐπελθουσῶν περιστάσεων, οὐδ' ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸν σκοπόν. Τούτου δ' ἕνεκα, ὑπομνήσας σήμερον τὸ ἑαυτοῦ κήρυγμα, διενοήθη συγχρόνως τὴν κατὰ πόλεις σύστασιν ἐπιτροπῶν, ὅπως ἀποβῇ εὐστοχωτέρα ἡ ἐπὶ τῇ συλλογῇ τῶν ἐράνων ἐργασία.

» Μέλη λοιπὸν διορισθέντες τοιαύτης ἐπιτροπείας ποιούμεθα μετὰ πεποιθήσεως ἐπίκλησιν τῶν συμπολιτῶν ἡμῶν· δι' ἐλπίδος δ' ἔχομεν, ὅτι οἱ προσενεχθησόμενοι ἔρανοι ὑπὲρ τοῦ μνημείου τοῦ **Κολοκοτρώνη** ἔσονται ἀντάξιοι τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν κατοίκων καὶ τοῦ μεγαλείου τῶν δύο τῆς Ἀττικῆς μεγαλοπόλεων. Ἡ ἀνέγερσις ἀνδριάντων καὶ μνημείων ὑπὲρ τῶν μεγάλων ἀνδρῶν καὶ τῶν ἐθνικῶν ἡρώων, μαρτυροῦσα τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνην τῶν ἐθνῶν καὶ εἰς ἀρετὴν τοὺς ἀπογόνους διεγείρουσα, κατέστη πάντοτε καὶ πανταχοῦ εὐγενὲς μέλημα λαοῦ καὶ κυβερνήσεων. Προσήκει δὲ κατ' ἐξοχὴν τὸ μέλημα τοῦτο τοῖς Ἕλλησιν ὑπὲρ τῶν ἀθανάτων ἡρώων, οἵτινες, δι' ἐκτάκτου μεγαλουργήματος καὶ ὑπερανθρώπων θυσιῶν, ἀνέστησαν τὴν ἀπ' αἰώνων θανοῦσαν πατρίδα, ἀπέδωκαν δὲ αὐτῇ τ' ἀγαθὰ τῆς θείας ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτησίας.

» Οἱ ἔρανοι κατατίθενται εἰς τὸ κεντρικὸν κατάστημα τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης ἐπ' ὀνόματι τῆς ἐπιτροπείας.

† Ὁ Ἀθηνῶν **Προκόπιος.**
Μάρκος Ῥενιέρης.
Ἀνδρέας Δ. Αὐγερινός.
Ἀθαν. Πετιμεζᾶς.

Ὑπὲρ τοιούτου ἱεροῦ ἔργου πᾶσαν σύστασιν νομίζομεν περιττήν. Οὐδεὶς βεβαίως θὰ εὑρεθῇ Ἕλλην, ὅστις νὰ ἀρνηθῇ τὸν ἔρανον αὐτοῦ, προκειμένου περὶ ἀνεγέρσεως μνημείου εἰς τὸν στρατάρχην τῆς Πελοποννήσου, ἀποτίνων φόρον ὀφειλόμενον εὐγνωμοσύνης εἰς τὴν μνήμην ἑνὸς τῶν ἐνδοξοτέρων πρωταγωνιστῶν τοῦ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος τῆς Ἑλλάδος.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἡ ἰταλικὴ Κυβέρνησις ἐδημοσίευσε προσφάτως στατιστικὴν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως. Ἀπὸ τοῦ 1871 μέχρι τοῦ 1883 ὁ προϋπολογισμὸς τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ὑψώθη ἀπὸ 16,300,000 δραχμῶν εἰς 30,400,000. Ἀπὸ τοῦ 1861 μέχρι τοῦ 1881 ὁ ἀριθμὸς τῶν σχολείων ἀνῆλθεν ἀπὸ 21,353 εἰς 42,510 καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἀπὸ 1,008,674 ἀνεβιβάσθη εἰς 1,928,706. Ὑπάρχουσιν ἐν Ἰταλίᾳ 701 δευτερεύουσαι σχολαί, περιλαμβάνουσαι 3,674 διδασκάλους καὶ 41,124 μαθητάς. Ὑπεράνω αὐτῶν εἶνε τὰ γυμνάσια, 298 τὸν ἀριθμόν, μετὰ 1,601 καθηγητῶν καὶ 11,133 μαθητῶν. Ἡ περίοδος τῶν σπουδῶν διαρκεῖ ἐν τοῖς πρώτοις πέντε ἔτη, καὶ ἐν τοῖς δευτέροις τρία Πρὸς τούτοις λειτουργοῦσι 383 πολυτεχνεῖα, περιλαμβάνοντα 22,120 μαθητάς. Τέλος εἰς τὰ πανεπιστήμια, ἀνερχόμενα εἰς 18, ἐφοίτων κατὰ τὸ 1881 10,592 σπουδασταί. Τὰ σημαντικώτερα ἐξ αὐτῶν εἶνε τὰ τοῦ Τουρίνου καὶ τῆς Νεαπόλεως.

— Ἰταλικὴ τις ἐφημερὶς ἐδημοσίευσε περίεργον μελέτην περὶ τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων κατὰ τὰς ἐπιδημίας. Ἐν καιρῷ τῆς πανώλους τοῦ 362 π. Χ. οἱ Ῥωμαῖοι ὅπως διασκεδάσωσι τὰς ἐκ τῆς νόσου συμφορὰς προσεκάλεσαν Ἐτρούσκους γελωτοποιούς, οἵτινες ἐχόρευον πρὸς τοὺς ἤχους τοῦ αὐλοῦ. Ἡ ῥωμαϊκὴ νεολαία ἀπεμιμήθη τὰς παντομίμας των, ἀλλὰ προσθέτουσα εἰς ταύτας σατυρικοὺς στίχους μελοποιουμένους. Οὕτω, χάρις εἰς μίαν ἐπιδημίαν, οἱ Ῥωμαῖοι ἐφεῦρον ὅ,τι βραδύτερον ὠνομάσθη vaudeville.

— Ἡ ἰδέα τῆς ὑποβρυχίου σύριγγος τῆς Μάγχης ἐπανελήφθη ἐν Ἰταλίᾳ, ἐφαρμοζομένη εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Μεσσήνης. Ὁ μηχανικὸς Gabelli ἐξέδωκεν ὑπόμνημα περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς συνενώσεως τῆς Σικελίας πρὸς τὴν ἀντίπεραν στερεὰν διὰ τῆς κατασκευῆς ὑποβρυχίου σύριγγος.

— Ἐν ἄρθρῳ ἰατρικῆς ἐφημερίδος τῆς Βοστώνης ἐρευνῶνται αἱ ὀλέθριαι συνέπειαι, τὰς ὁποίας φέρει ἡ κατάχρησις τοῦ καπνοῦ εἰς νέους ἀπὸ 14 μέχρι 18 ἐτῶν ἡλικίας, συνοψιζόμεναι ὡς ἑξῆς: παρακώλυσις τῆς γενικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ὀργανισμοῦ, τῆς ἀναλογίας μεταξὺ φυσικῆς καὶ διανοητικῆς ἀναπτύξεως, ἐξασθένησις τῶν μυώνων, ἐλάττωσις τῶν νοητικῶν δυνάμεων, ἀμβλύτης τῆς μνήμης, θάμβωσις τῆς ὁράσεως, διατάραξις τῆς πέψεως, χρόνιοι ἐρεθισμοὶ τοῦ στόματος, τοῦ φάρυγγος καὶ τῆς καρδίας.

— Ἐτελεύτησεν ἐσχάτως ὑπερεβδομηκοντούτης ὁ Ἐρρῖκος Laube, διαπρεπὴς συγγραφεὺς ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων τῆς Γερμανικῆς φιλολογίας. Παροιμιώδεις ἦσαν ἡ δραστηριότης καὶ ἡ γονιμότης του, ἐργαζομένου μέχρι τελευταίας στιγμῆς. Ὁ θάνατος τὸν κατέλαβεν ἐπεξεργαζόμενον τὸ μυθιστόρημά του *Ruben*, ἐν ᾧ πραγματεύεται τὸ ἐνδιαφέρον ζήτημα τοῦ ἀντισημιτισμοῦ. Τῶν πάντων ἥψατο, μυθιστοριῶν, δραμάτων, διηγημάτων, ἱστορικῶν ἔργων, καὶ τὸ ὄνομά του εὑρίσκεται ἀναμεμιγμένον εἰς ὅλην τὴν ἱστορίαν τοῦ αἰῶνος.

— Ἡ Γερμανὶς συγγραφεὺς Μαρία von Olfers ἐδημοσίευσεν ὑπὸ τὸν τίτλον «Simplicitas» μυθιστόρημα ἔμμετρον, ἐν ᾧ ἐκτίθεται ἡ θλιβερὰ ἱστορία ἀθώας κόρης. Τὸ ἔργον κρίνεται γεγραμμένον εἰς ῥέοντας καὶ ἐνιαχοῦ πρωτοτύπους στίχους, ἄνευ ἐπιτηδεύσεως, καὶ πλῆρες δράσεως.

— Οἱ συγγενεῖς τοῦ ῥώσσου συγγραφέως Τουργκένιεφ, παρασκευάζονται εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ *Ἡμερολογίου*, ἐν ᾧ ὁ διάσημος μυθιστοριογράφος ἐσημείου καθ' ἑκάστην τὰς παρατηρήσεις καὶ τὰς προσωπικὰς ἐντυπώσεις του. Δημοσιευθήσεται ὡσαύτως ἡ ἀλληλογραφία του. Τὸ Ἡμερολόγιον θέλει τυπωθῇ προσεχῶς ἐν μεγάλῃ τινὶ ῥωσσικῇ ἐπιθεωρήσει.

Digitized by Google

Ἐν τῇ τελευταίᾳ διαμονῇ αὐτοῦ ἐν Ῥωσσίᾳ ὁ Τουργκένιεφ εἶχεν ἀνακοινώσει πολλὰ περὶ ἑαυτοῦ, περὶ τοῦ βίου, καὶ τῶν σχέσεών του εἰς τοὺς φίλους, παρ' οἷς διέμενεν. Οἱ ξενίζοντες αὐτὸν κατέγραψαν τὰς συνδιαλέξεις του, καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του τὰς ἐδημοσίευσαν ἐν μιᾷ τῶν ῥωσσικῶν ἐφημερίδων.

— Ἡ Ἐφημερὶς τοῦ Λονδίνου «Standart» ἀπέδωκε κατὰ τὸ 1883 καθαρὸν κέρδος 2,500,000 δραχμῶν. Ὁ *Ἡμερήσιος Τηλέγραφος* κερδίζει ἐτησίως 6,000,000, καὶ οἱ *Καιροὶ* ἀκόμη περισσότερα.

— Εἷς τῶν δημοτικωτέρων μυθιστοριογράφων Ἄγγλων, ὁ πρό τινος ἀποθανὼν Charles Reade, ἀνέγραψεν ἐν τῇ διαθήκῃ του περίεργον ῥήτραν. Ἵνα μυήσῃ τοὺς συναδέλφους εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐργασίας του καὶ παράσχῃ αὐτοῖς τὰς ἐκ τῆς πείρας του ὠφελείας, διέταξεν ἵνα αἱ σημειώσεις, τὰ τεμάχια, τὰ σχεδιάσματά του κτλ. περιέρχωνται, κατὰ διάστημα δύο ἐτῶν, εἰς τὴν κυριότητα πάντων τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος συγγραφέων, ὅσοι ἤθελον ζητήσει ταῦτα. Ὁστισδήποτε μετάσχῃ τῆς ἀνοικοινώσεως τῶν ἐγγράφων τούτων δικαιοῦται ὄχι μόνον εἰς τὴν ἔρευναν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀντιγραφὴν παντὸς ἐξ αὐτῶν τεμαχίου. Συμπληρωθείσης τῆς διετίας τὰ ἔγγραφα ἀποτεθήσονται εἰς μίαν τῶν δημοσίων βιβλιοθηκῶν τῆς Μεγάλης Βρετανίας, «ἐὰν εὑρίσκεταί τις μεταξὺ αὐτῶν διατεθειμένη νὰ ποιήσηται μετὰ σεβασμοῦ χρῆσιν αὐτῶν». Ἡ ἐπιθυμία τοῦ τεθνεῶτος δὲν ὑπῆρξε δυνατὸν ἀκόμη νὰ πραγματωθῇ ἐλλείψει χρόνου πρὸς τακτοποίησιν τοῦ ἀπεράντου ὄγκου τῶν χαρτίων του.

— Τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Πετρουπόλεως περιέχει 99 καθηγητὰς καὶ 2052 σπουδαστάς, δαπανᾷ δὲ 429,903 ῥούβλια. Τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Μόσχας περιέχει 103 καθηγητάς, καὶ 2,430 σπουδαστάς, καὶ δαπάνην 526,724 ῥουβλίων. Τὸ τοῦ Κιέβου 105 καθηγητάς, 1475 σπουδαστὰς καὶ 460,334 ῥουβλίων δαπάνην. Τὸ τοῦ Χαρκὼβ 51 καθηγητάς, 821 σπουδαστάς, 367,944 ῥούβλια. Τὸ τῆς Βαρσοβίας 45 καθηγητάς, 1003 σπουδαστάς, 293,806 ῥούβλια. Τὸ τῆς Ὀδησσοῦ 28 καθηγητάς, 374 σπουδαστάς, 232,929 ῥούβλια.

— Περίεργον φιλολογικὸν μνημεῖον παρασκευάζεται ἐν Παρισίοις εἰς τιμὴν τοῦ διασήμου Γάλλου μυθιστοριογράφου Βαλζάκ. Πολλοὶ συγγραφεῖς καὶ ποιηταὶ συνῆλθον καὶ ἀπεφάσισαν νὰ ἐκδίδωσι κατὰ μῆνα περιοδικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον «Le Balzac»· ἕκαστος δ' αὐτῶν γράφων ἐν τῷ περιοδικῷ θὰ ὑπογράφῃ διὰ ψευδωνύμου, λαμβανομένου ἐκ τῶν μυθιστορημάτων τοῦ Βαλζάκ.

— Ἐν Βιέννῃ ἐκδίδοται προσεχῶς ἐφημερὶς καθημερινὴ ἀνάλογος πρὸς τὸν «Φιγαρὼ» τῶν Παρισίων. Τὰ κεφάλαια ἅτινα κατέθεσαν οἱ ἱδρυταὶ ἀνέρχονται εἰς ἥμισυ περίπου ἑκατομμύριον. Ἡ ἐφημερὶς αὕτη θὰ ἐπιγράφεται «Ἡ ἐφημερὶς τῆς σήμερον» (Die heutige Zeitung).

— Ἡ Σάρα Βερνάρ, ἥτις εἶχε συμβληθῇ μετὰ τοῦ θεατρώνου Mayer δι' ὅλην ἑξαετῆ περίοδον παραστάσεων ἐν εὐρωπαϊκοῖς θεάτροις, μετέβαλεν ἐσχάτως γνώμην καὶ διέλυσε τὸ συμβόλαιον ἀποζημιώσασα τὸν συνεταῖρον αὐτῆς διὰ ποσοῦ 20,000 φράγκων. Συνενοήθη δὲ μετὰ τοῦ ἀρχαίου αὐτῆς φίλου Duquesnel ἵνα ἀναλάβωσι τὴν διαχείρισιν τοῦ θεάτρου τῆς Πύλης Σαὶν Μαρτὲν ἐν Παρισίοις. Ὁ Duquesnel κατώρθωσε νὰ συνενώσῃ τινὰς κεφαλαιούχους, οἵτινες κατέθεσαν ἥμισυ ἑκατομμύριον φράγκων διὰ τὴν ἐπιχείρησιν, ὑποχρεωθείσης ὅμως τῆς Σάρας νὰ παριστάνῃ μόνον ἐπὶ τοῦ θεάτρου τούτου. Οὕτω προσεχῶς ἀναβιβάζεται ἐπὶ τῆς σκηνῆς αὐτοῦ ἡ *Θεοδώρα* τοῦ Σαρδοῦ, ἧς τὸ πρόσωπον θέλει ὑποκριθῇ ἡ διάσημος ἠθοποιός.

— Ὁ περιώνυμος ἰατρὸς Κὼχ ἄρχεται προσεχῶς ἐν Βερολίνῳ σειρᾶς δημοσίων διαλέξεων περὶ τῆς θεωρίας τῶν βακτηριδίων. Ἐπὶ τούτῳ ἡ βασιλικὴ Κυβέρνησις τῆς Πρωσσίας προσεκάλεσε τὰ ἄλλα γερμανικὰ Κράτη νὰ ἀποστείλωσιν εἰδικοὺς ἐπιστήμονας εἰς Βερολῖνον ἵνα παρασταθῶσιν εἰς τὰς διαλέξεις ταύτας, ἐπιδιώκουσα νὰ ἐξαγάγῃ εἰ δυνατὸν ἐκ τῆς μελέτης τοῦ ζητήματος τῶν ἐπιδημιῶν πρακτικόν τι ἀποτέλεσμα.

Κατὰ τὴν «Ἠχὼ» τοῦ Λονδίνου, ὁ ἀείμνηστος Βράϊλας Ἀρμένης ἐνεπιστεύθη πρὸ δεκαετίας εἰς τὸν Κ. Λοβέρδον σπουδαῖά τινα ἔγγραφα, ὅπως ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν συνταχθῇ ἡ βιογραφία του. Ὁ Κ. Λοβέρδος θὰ ἐκπληρώσῃ προσεχῶς τὴν εὐχὴν ταύτην τοῦ τεθνεῶτος φίλου.

— Ἐξεδόθη εἰς παράρτημα τῆς ζακυνθίας *Κυψέλης* ὑπὸ τῆς διευθύνσεως αὐτῆς ἐκτενὴς νεκρολογία τοῦ Πέτρου Βράϊλα Ἀρμένη, ἔργον τοῦ γνωστοῦ λογίου κ. Σ. Δε-Βιάζη.

— Ἐξεδόθη ἐν Λειψίᾳ ἐκ τοῦ τυπογραφείου Γ. Δρουγολίνου ἡ **Θεοδώρα**, *ποίημα δραματικὸν εἰς μέρη πέντε μετὰ σημειώσεων* τοῦ κ. Κλέωνος Α. Ραγκαβῆ. Ὁ λαμπρὸς οὗτος τόμος εἶνε ἐκδεδομένος εἰς σχῆμα 8ον μέγα ἐκ σελίδων 276, κοσμεῖται δὲ διὰ καλλιτεχνικῶν εἰκόνων, ὧν αἱ ὑποθέσεις εἶνε ἐξηγμέναι ἐξ αὐτοῦ τοῦ δράματος, ἐν ᾧ ἀναπτύσσονται σκηναὶ τῆς βυζαντινῆς ἱστορίας τῶν χρόνων τοῦ Ἰουστινιανοῦ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[28 Σεπτεμβρίου (Παρασκευὴ) 1884.]

Προχθὲς τετάρτην ἀφίκετο ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν βασιλοπαίδων, πλὴν τοῦ Γεωργίου μείναντος ἐν Δανίᾳ χάριν σπουδῶν, μετὰ ἑξάμηνον ἀπουσίαν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ. Τῇ βασιλικῇ οἰκογενείᾳ ἐγένετο ἐπίσημος ὑποδοχή, κατὰ τὸ ἐκδοθὲν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως πρόγραμμα.—Ἐν τῷ ταχυδρομείῳ Ἀθηνῶν τὴν πρωΐαν τῆς παρελθούσης Δευτέρας εὑρέθη διερρηγμένον τὸ κλεῖθρον ἑνὸς ἑρμαρίου, ἀφ' οὗ εἶχον κλαπῇ αἱ ἐν αὐτῷ φυλαττόμενα: συστημέναι ἐπιστολαὶ περὶ τὰς τριάκοντα τὸν ἀριθμόν. Ἀνεκαλύφθησαν δὲ καὶ ἴχνη δηλοῦντα ὅτι ἀπόπειρα ἐγένετο πρὸς διάρρηξιν τοῦ κλείθρου τοῦ μεγάλου κιβωτίου ἐν τῷ ὁποίῳ φυλάττονται αἱ πολλαὶ ἐπιστολαί, ἀλλ' εὐτυχῶς τοῦτο ἀντέσχεν εἰς τὰς προσπαθείας τοῦ κλέπτου. — Ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος καταπλέει εἰς Πειραιᾶ ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ ἄρτι ναυπηγηθεῖσα ἀτμοημιολία «Κίσσα», καθειλκύσθησαν δὲ εἰς τὴν θάλασσαν τῇ παρελθούσῃ ἑβδομάδι οἱ αὐτόθι ναυπηγηθέντες ἀτμοδρόμονες «Εὐρώτας» καὶ «Πηνειός». Περὶ τῶν δύο τελευταίων γράφουσιν αἱ Ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες: «Ἑκάτερον τῶν πλοίων ἐξοπλισθήσεται διὰ δύο ὀπισθογεμῶν τηλεβόλων Κρούπ, τῶν 9. 6. ἑκατοστομ. ἀναιωρημένων ἐπὶ ἁρμάτων μετ' αὐτομάτου κεντρικοῦ στρόφιγγος συστήματος Vavasseur, τοποθετημένων κατὰ τὴν πρύμνην καὶ πρῷραν, καὶ διὰ δύο μηχανοκινήτων τηλεβόλων συστήματος Χότσκις (Hotchkiss) ἐν μέσῳ τοῦ πλοίου ἑκατέρωθεν. Τὰ πλοῖα εἶνε τῶν 420 τόνων ἑκάτερον, καὶ 137 ποδ. μήκους, 25 ποδ. πλάτους καὶ 14 ποδ. βάθους· εἶνε δὲ διῃρημένα εἰς ἓξ χωριστὰ ἀδιάβροχα διαμερίσματα, καὶ ἐφοδιασθήσονται δι' ἱστίων ὡς barques, ὅπως δύνανται νὰ πελαγοδρομῶσι καὶ διὰ μόνων τῶν ἱστίων των. Ὁ μηχανισμὸς ἑκατέρων τῶν πλοίων συνίσταται ἐξ ἑνὸς ζεύγους διπλῶν ἢ συνθέτων μηχανῶν, μετ' ἀνεστραμμένων κυλίνδρων ἀπ' εὐθείας ἐνεργούντων, δυνάμεως 400 ἵππων, ἐκ δύο σεληνοειδῶν λεβήτων κατὰ τὸ σύστημα τοῦ ἀγγλικοῦ ναυαρχείου καὶ πτερωτῆς ἕλικος».— Λέγεται ὅτι ὁ ἐκ Πατρῶν κ. Ἀνδρέας Γεωργόπουλος ἐφεῦρε τρόπον, δι' οὗ ἐντὸς τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερῶν ξηραίνονται αἱ σταφίδες. Ὁ ἐφευρέτης ἐζήτησε παρὰ τῆς κυβερνήσεως προνόμιον διὰ τὴν ἐφεύρεσίν του. Ὁ πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως προέτεινε τῷ κ. Γεωργοπούλῳ, ἵνα ἐνώπιον συσταθείσης ἐπιτροπῆς ὑποβάλῃ τὴν ἐφεύρεσίν του, καὶ ἂν ἀποδειχθῇ, ὅτι πράγματι ὁ νέος οὗτος τρόπος τῆς ἀποξηράνσεως τοῦ σταφιδοκάρπου ἀπαιτεῖ ἐλάσσονα χρόνον καὶ χρήματα, τότε ὑπόσχεται αὐτῷ προνόμιον διὰ τὴν ἐφεύρεσίν του. Ὁ ἐφευρέτης ὅμως ἀπαιτεῖ τὴν ἐκ τῶν προτέρων ἐξασφάλισιν τοῦ προνομίου.—Τεσσαράκοντα οἰκογένειαι ἑλληνικαί, γράφει ἡ *Θεσσαλία* Βώλου, ἀφίκοντο αὐτόθι πρὸς ἐγκατάστασιν προερχόμεναι ἐκ τῶν πέριξ τῆς Προύσσης. Ἡ ἀστυνομία Βώλου ἐντολῇ τῆς αὐτόθι δημοτικῆς ἀρχῆς παρέσχεν αὐταῖς πᾶσαν περίθαλψιν καὶ συνδρομήν — Ἡ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως παραγγελία περὶ κατασκευῆς τεσσάρων θωρηκτῶν πλοίων δὲν ἐγένετο ἀκόμη, διότι αἱ περὶ τούτου διαπραγματεύσεις δὲν ἐπερατώθησαν ὁριστικῶς. Τὰ πλοῖα ταῦτα θὰ ἔχωσιν ἕκαστον δύναμιν 5,000 ἵππων, ταχύτητα 15 μιλίων καὶ πυροβολικὸν βαρύ. — Ἐνετάλη ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου κ. Ἰω. Παπαλουκᾶ Εὐταξίας ἵνα καταρτίσῃ τὰ περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν πραγμάτων νομοσχέδια, καθ' ἃς ἐξήνεγκε γνώμας ἡ περὶ τούτων συγκληθεῖσα πρό τινος ἐπιτροπή. — Ἀφίκοντο ἀντιπρόσωποι 400 γερμανικῶν οἰκογενειῶν ἐκ Δοβρούτσας τῆς Ρουμανίας, καὶ παρουσιάσθησαν τῷ κ. πρωθυπουργῷ ζητοῦσαι γαίας πρὸς ἐγκατάστασιν ἐν Θεσσαλίᾳ. Ὁ κ. πρωθυπουργός, φιλοφρόνως ἀκροασάμενος αὐτῶν, ἀπήντησεν ὅτι ἐθνικαὶ γαῖαι διαθέσιμοι δὲν ὑπάρχουσιν, ἀλλὰ ὑπάρχουσι κτήματα καλλιεργητῶν, ἐν οἷς δύνανται νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐπωφελῶς. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀνεχώρησεν εἰς Θεσσαλίαν, ὅπως ἐκ τοῦ ἐγγὺς ἐξετάσῃ τὰ πράγματα.

Digitized by Google

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Φιλομαθεῖ. Καὶ τῶν δύο δραμάτων, τοῦ τε γαλλικοῦ τοῦ Σαρδοῦ καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ τοῦ ἡμετέρου κ. Κλ. Ραγκαβῆ, ἡρωῒς εἶνε ἡ αὐτὴ Θεοδώρα, ἡ σύζυγος τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ, βασιλεύσαντος τῷ 527 — 566. Ἦτο δὲ ἡ Θεοδώρα, πρὶν γείνῃ αὐτοκράτειρα, «γυνὴ τῶν ἀπὸ σκηνῆς, θυγάτηρ Ἀκακίου τινός, θηριοφύλακος τοῦ Ἱπποδρόμου» — κ. Ν. Σ. Τὰ αἰνίγματα μάλιστα, εὐχαρίστως. Τοῦ ἄλλου ὅμως ἦτο ἀτυχὴς ἡ ἐκλογή. — κ. Χ. Π. Πειραιᾶ. «Les dernières années d' Alex. Dumas» par Gabriel Ferry. Ἐξεδόθη πέρυσι παρὰ τῷ Calmann Lévy. Τιμᾶται φρ. 3,50. — κ. Δ. Χ. Δ. Λεμησσόν. Δυστυχῶς στερούμεθα ἰδίου ἀνταποκριτοῦ αὐτόθι. Δύνασθε ὅμως νὰ τὰ ἀποστείλητε κατ' εὐθεῖαν δι' ἐπιταγῆς τοῦ αὐτόθι ὑποκαταστήματος τῆς ἀγγλοαιγυπτιακῆς Τραπέζης. — *Ἀμερολήπτῳ.* Ὁ ἐπιθυμῶν νὰ μεταρρυθμίσῃ τὰ ἤθη τῆς πατρίδος του πρέπει πρῶτον νὰ μεταρρυθμίσῃ τὰ ἰδικά του· — κ. Α. Π. Γ. Κωνσταντινούπολιν. Ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς· τὸ ἀντίτιμον ἐπληρώθη ὑπὸ τοῦ ἐνταῦθα κ. Β. Σ. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Χ'. Ἐὰν θέλητε νὰ ἀπαλλαχθῆτε ἀπὸ τὴν ἀφόρητον φλυαρίαν του, καὶ νὰ σᾶς ἀποφεύγῃ τοῦ λοιποῦ ἅμα σᾶς συναντήσῃ, ἄλλο μέσον δὲν ὑπάρχει ἀσφαλέστερον παρὰ νὰ τὸν δανείσητε ποσόν τι χρημάτων· εἰς σᾶς δὲ μένει νὰ ἐκτιμήσητε ἀντὶ ποίου ποσοῦ πρέπει νὰ ἐξαγοράσητε τὴν εὐχαρίστησιν τῆς ἀπαλλαγῆς ταύτης. — *Παρεπιδήμῳ συνδρομητῇ.* Ἀντὶ μικροῦ φιλοδωρήματος πρὸς τὸν φυλάττοντα κλητῆρα νομίζομεν ὅτι εἶνε εὔκολον νὰ σᾶς ἀνοιχθῇ ἡ θύρα τοῦ ἱδρύματος. Εἶνε δὲ ὄντως ἀξιοθέατος ἡ ἐσωτερικὴ αὐτοῦ διακόσμησις. — *Ξιφίᾳ.* Τῶν μὲν συντηρητικῶν ἀρχαὶ εἶνε ἡ διατήρησις τοῦ καθεστῶτος, τῶν φιλελευθέρων ἡ βαθμιαία αὐτῶν μεταρρύθμισις ἐπὶ τὸ προοδευτικώτερον, τῶν δὲ ῥιζοσπαστῶν ἡ *ῥιζικὴ* αὐτοῦ *ἀνάσπασις* καὶ ἡ ἀντ' αὐτοῦ ἀνίδρυσις ἑτέρου συμφωνοτέρου πρὸς τὰς ἐν ἑκάστῳ Κράτει ἐπικρατούσας μᾶλλον προκεχωρημένας δημοκρατικὰς ἀρχάς. — Ἡ λέξις *νερὸν* ἀπαντᾷ παρὰ Σοφοκλεῖ ἐν ἀποσπάσματι, διασωθέντι ἐν τῷ μεγάλῳ Ἐτυμολογικῷ:

Πρὸς νηρὰ δὲ κρηναῖα χωροῦμεν ποτά.

Τὸ μέγα Ἐτυμολογικὸν ἔχει: «*Ναρὸν* τὸ ὑγρόν ... καὶ ἴσως ἡ συνήθεια τρέψασα τὸ α εἰς ε, λέγει νερόν·» ἦν δὲ ἐν χρήσει ἡ λέξις αὕτη παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς καὶ παράγεται ἐκ τοῦ θέματος *νάω* ἢ *νέω*, τοῦ σημαίνοντος ῥέω, ἐξ οὗ καὶ τὸ *νηρηΐς* καὶ ἄλλα πολλά. Ἐν ἑλληνικῇ διαλέκτῳ, ἐν τῷ κατὰ τὴν Μ. Ἀσίαν Ἀραβανίῳ ὁμιλουμένῃ, λέγεται *λερὸ* (τό), καθὰ εἶπεν ἡμῖν ὁ ἐκεῖθεν κ. Ι. Β. — *Ἀγγλίδι συνδρομητρίᾳ.* Λίβερπουλ. Ὁ κ. Δ. ἀγνοεῖ ἂν ἐλάβετε τὸ σταλὲν ὑμῖν νέον βιβλίον του. — *Κρυπτογράφῳ.* Ζάκυνθον. Θὰ δημοσιευθῇ εἰς προσεχὲς φύλλον. — κ. κ. Σ. Π. Θήραν, Κ. Δ. Σύρον, καὶ Ι. Π. Δ. Πειραιᾶ. Ἐλήφθησαν. — *Φιλαρχαίῳ.* Κατὰ τὸν κωμικὸν Φιλήμονα οἱ ἀρχαῖοι ἔτρωγον τετράκις τῆς ἡμέρας· εἶχον δηλαδὴ τὸ ἀκράτισμα, τὸ ἄριστον, τὸ ἑσπέρισμα καὶ τὸ δεῖπνον. — κ. Α. Κ. Μεσολόγγιον. Τὸ ζητηθὲν βιβλίον ἀπεστάλη. Ἐγένετο καὶ ἡ ἀλλαγὴ τῆς διευθύνσεως κατὰ τὴν σημείωσίν σας. — κ. Γ. Ε. Κ. Τρίπολιν καὶ Ἀναγνωστικὴν Ἑταιρίαν Κερκύρας. Τὰ ζητηθέντα φύλλα ἀπεστάλησαν. — κ. Μ. Σ. Βιέννην. Ἡ οἰκογένεια τῶν Ὑψηλαντῶν, καθ' ἃ ἀναφέρει ἐν τῇ Περιγραφῇ αὐτοῦ τῆς νήσου Χάλκης Βαρθολομαῖος ὁ Κουτλουμουσιανός, κατάγεται ἀπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Ξιφιλίνου καὶ Ὑψηλάντου, μεγάλου δομεστίκου καὶ γαμβροῦ ἐπὶ θυγατρὶ τῇ Εὐδοκίᾳ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ τοῦ περὶ τὸ 1390 αὐτοκρατοροῦντος τῆς Τραπεζοῦντος. Ἐκ τῆς οἰκίας ταύτης μετῴκησάν τινες εἰς Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα, ἐν οἷς καὶ Ἰωάννης ὁ Κωνσταντίνου Ὑψηλάντης, ὁ καὶ προσκυνητὴς τοῦ Ἁγίου Τάφου, μεγαλέμπορος ἐπίσημος. Τῶν δύο υἱῶν τούτου ὁ μὲν Μανουὴλ Ὑψηλάντης, χρηματίσας ἀρχιγούναρης τῆς Πύλης ἴσχυσεν ὡς ἐκ τούτου ἀπὸ τοῦ 1700 μέχρι τοῦ 1730. Ὁ δ' ἕτερος Κωνσταντῖνος Ὑψηλάντης καλούμενος, καὶ χρηματίσας Ποστέλνικος, εἶτα καὶ Χάτμανος καὶ μέγας ῥήτωρ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐγέννησεν υἱὸν Ἰωάννην, τὸν γενόμενον τὸ ἀξίωμα Ἄγαν, ἐξ οὗ ἐγεννήθη ὁ χρηματίσας ἡγεμὼν Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης. Τούτου ἐγένοντο υἱοὶ Κωνσταντῖνος καὶ Δημήτριος, ὧν ὁ πρῶτος ἡγεμονεύσας τῆς Βλαχίας τῷ 1802 καὶ ἀποθανὼν ἐν Ῥωσσίᾳ τῷ 1816, ἀφῆκε πέντε υἱούς, Ἀλέξανδρον, Νικόλαον, Δημήτριον, Γεώργιον καὶ Γρηγόριον, τοὺς ἀγωνισθέντας κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν. Καὶ οἱ μὲν τρεῖς πρῶτοι ἀπέθανον ἄγαμοι, ὁ Γεώργιος ἐγέννησε θυγατέρα μόνην, ὁ δὲ Γρηγόριος ἀποθανών, κατέλιπε πλὴν μιᾶς θυγατρός, καὶ υἱὸν ἐπίγονον, καὶ διὰ τοῦτο κληθέντα ὁμωνύμως τῷ πατρὶ Γρηγόριον, τὸν νῦν πρεσβευτὴν τῆς Ἑλλάδος ἐν Βιέννῃ, καὶ οὗτος εἶνε σήμερον ὁ μόνος ἄρρην ἀπόγονος τῆς παλαιοτάτης τῶν Ὑψηλαντῶν οἰκογενείας.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Διὰ τῶν γραμμάτων τῶν λέξεων *Αἰχμὴ — δέον* σχημάτισον τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς ἀρχαίου τινὸς ὀνομαστοῦ Ἀθηναίου.

2

Εἶμαι, φίλε, τροφοδότης.... Ποῖον τρέφω, τὸ ἠξεύρεις...
Δίχως πόδα ἄφησέ με
Καὶ ἀναγραμμάτισέ με,
Καί, τί θαῦμα! ἂν δὲν εἶσαι δίχως πνεῦμα, θὰ τὸ εὕρῃς.

κ.

3

Ἐκ τῶν κατωτέρω γραμμάτων ἀναμὶξ τεθειμένων τὰ μὲν 5 ἀποτελοῦσι τὸ ὄνομα αὐτοκράτορος, τὰ δ' ἕτερα 9 τὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ· ἔχουσι δὲ τὰ ὀνόματα κοινὸν τὸ τρίτον γράμμα. Ζητεῖται νὰ ἀνασχηματισθῇ ὁ σταυρὸς διὰ τῶν ὀνομάτων τούτων:

		Γ		
		Α		
Ι	Η	Ε	Η	Ι
		Ν		
		Ν		
		Ω		
		Ρ		
		Η		
		Ν		

4

Ὡς μύλος περιστρέφομαι χωρὶς νὰ κάμνω κρότον.
Τὸ πρῶτόν μου εἶν' ἔσχατον, τὸ δ' ἔσχατόν μου πρῶτον

Σ. Κ.

5

Τί εἶνε γεννημένο καὶ ἀγέννητο;

ΛΥΣΕΙΣ

1

Θαρσεῖν χρή· τάχ' αὔριον ἔσσετ' ἄμεινον

2

Ἀκρὶς — καρίς.

3

Νόμιμον, ἔγωγε, ἄμωμα, ἄκακα.

4

				Κ				
			Μ	Υ	Σ			
		Λ	Ε	Β	Η	Σ		
	Μ	Ε	Τ	Ο	Π	Α	Ι	
Κ	Υ	Β	Ο	Λ	Ε	Ξ	Ο	Ν
	Σ	Η	Π	Ε	Δ	Ω	Ν	
		Σ	Α	Ξ	Ω	Ν		
			Ι	Ο	Ν			
				Ν				

5

Ἐκ τοῦ *φάρου* τῆς Ἀλεξανδρείας. Τὸ ὀνομαστὸν τοῦτο μνημεῖον — ἓν τῶν ἑπτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου ἐν τῇ ἀρχαιότητι — ἦτο πύργος φέρων φανὸν κτισθεὶς ἐκ λευκοῦ μαρμάρου ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος Σωστράτου, ἐπὶ τῆς νήσου Φάρου, συνενωθείσης διὰ προκυμαίας μετὰ τῆς πόλεως τῆς Ἀλεξανδρείας ἐν ἔτει 286 πρὸ Χριστοῦ. Ὁ φάρος οὗτος κατέπεσεν ὑπὸ σεισμοῦ τῷ 1303. Ὠνομάσθη δ' οὕτω ἐκ τῆς νήσου, ἐφ' ἧς ᾠκοδομήθη, καὶ ἔκτοτε διὰ τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος ἐπονομάζονται καὶ ὅλοι ἐν γένει οἱ πύργοι, ἐφ' ὧν τοποθετεῖται φανὸς διὰ νὰ διακρίνηται μακρόθεν τὸ παράλιον ἢ γνωστοποιῆται κίνδυνός τις.

Digitized by Google

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΤΡΕΙΣ

Μετὰ σημειώσεων καὶ εἰκόνων πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων

ΥΠΟ Γ. ΔΡΟΣΙΝΗ καὶ Γ. ΚΑΣΔΟΝΗ

ΕΓΚΡΙΣΕΙ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Τόμος Α'—Δραχ. 1,80. — Τόμος Β' Δραχ. 2,15.—Τόμος Γ' Δραχ. 1,80.

Πωλοῦνται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ «ὁ Κοραῆς» Ἀνέστη Κωνσταντινίδου.

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου,
μεταφρασθὲν ὑπὸ ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΕΛΕΤΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ

Ἀντίτυπα τῶν δημοσιευθεισῶν μελετῶν, ὧν ἕκαστον τιμᾶται δραχμὰς πέντε, εὑρίσκονται παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις Ἀντωνιάδῃ καὶ Ἀνέστῃ Κωνσταντινίδῃ.

ΩΡΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Μουσεῖον ἐν τῇ Ἀκροπόλει

Ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν εἶνε καθ' ἑκάστην ἐλευθέρα εἰς πάντας ἀπὸ τῆς πρωΐας μέχρι τῆς ἑσπέρας. Ὁμοίως ἐλευθέρα εἶνε καθ' ἑκάστην καὶ ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ἐν αὐτῇ μουσεῖον ἀπὸ τῆς 2 ὥρας μ. μ. μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Θησεῖον

Εἶνε προσιτὸν καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἀπόμαχος οἰκῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Θησείου ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὸν αἰτοῦντα.

Κεντρικὸν ἐθνικὸν μουσεῖον

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Τρίτης, 9—12 π. μ. καὶ 2—5 μ. μ.

Συλλογαὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἐξαιρετέων ἑορτῶν ἀπὸ τῆς 2—5 μ. μ. τὸν χειμῶνα καὶ ἀπὸ τῆς 3—6 τὸ θέρος. Τὸ Σάββατον δωρεάν, τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐπὶ πληρωμῇ δραχ. 1 κατὰ πρόσωπον.

Φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐν τῷ Πανεπιστημείῳ

Τετάρτην — Σάββατον, 9 — 12 π. μ.

Δημοτικὸν μουσεῖον Πειραιῶς

Ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Γυμνασίου.
Καθ' ἑκάστην, 2—5 μ.μ.

ΕΝ ΤΩ ΓΡΑΦΕΙΩ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΕΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ

ΑΡΙΣΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ, ΕΙΣ ΤΙΜΑΣ ΜΕΤΡΙΑΣ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:
Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11.
Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:
Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ

ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ

ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΑΜΟΡΓΟΣ

ΜΕΘ ΕΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ

Ἐν Ἀθήναις 1884

Ἡ προκειμένη περὶ Ἀμοργοῦ μονογραφία ἐξεδόθη εἰς μόνον 250 ἀντίτυπα, ἅτινα πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πρὸς δραχ. 3 ἕκαστον, μετὰ ταχυδρομικῶν δὲ 3,20.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΡΟΛΟΥ ΒΙΛΜΠΕΡΓ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Γαλλικὴ Χρηστομάθεια πρὸς χρῆσιν τῶν γυμνασίων, συνερανισθεῖσα συνῳδὰ τῷ κανονιστικῷ τῶν ἐν τοῖς γυμνασίοις διδασκομένων μαθημάτων Β. Διατάγματι. Εἰς τέσσαρα τεύχη.

Ἐξεδόθησαν καὶ ἐνεκρίθησαν ἤδη τεύχ. α' καὶ β', πρὸς δρ **1,25** ἕκαστον.

Ρωμαϊκὴ καὶ βυζαντινὴ ἱστορία πρὸς χρῆσιν τῆς Β' γυμνασιακῆς τάξεως, ὑπὸ Κωνσταντίνου Ζαχαριάδου, ἐγκριθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῶν διδακτικῶν βιβλίων ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς.

Souvenir d'Athènes, ἐμπεριέχον πανόραμα τῶν Ἀθηνῶν καὶ 9 εἰκόνας τῶν ἀξιοθεάτων τῆς πόλεως μνημείων καὶ οἰκοδομημάτων. Δρ.**1,50** ταχυδρ. **1,60.**

Πάντα τὰ διδακτικὰ βιβλία τῆς Εὐρώπης πρὸς μετρίας τιμάς.

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ. Βιβλίον τοῦ λαοῦ. Ἔργον τοῦ διασήμου Ἰταλοῦ συγγραφέως καὶ φιλοπάτριδος Ἰωσὴφ Μαντζίνη. Πωλεῖται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς·

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β', 884

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 406. — 7 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1884. — ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 458

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ὑπὸ Σπυρ. Παγανέλη.
Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ, μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Greville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.
Η ΜΑΝΙΑ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ.
ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ὑπὸ Ἰω. Φουστάνου.
ΑΛΩΠΗΣ ΜΕ ΤΡΕΙΣ ΠΟΔΑΣ ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.
ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.
ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ. — ΑΛΗΘΕΙΑΙ. — ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Τὸ εἰκονογραφικὸν περιοδικὸν « The Graphic » τοῦ Λονδίνου ἐδημοσίευσεν ἔν τινι τῶν τελευταίων αὐτοῦ φύλλων τὴν εἰκόνα τοῦ ἔτι καὶ νῦν ζῶντος ἐν Μεσολογγίῳ λεμβούχου, ὅστις πρὸ ἑξήκοντα περίπου ἐτῶν, μεῖραξ τότε, περιῆγε τὸν Βύρωνα ἐν τῇ λέμβῳ του, διαμένοντα ἐν Μεσολογγίῳ, καὶ καθ' ἑκάστην ποιούμενον ἐκδρομὰς ἐπὶ τῆς λίμνης. Ἡ εἰκὼν ἐλήφθη ἐκ φωτογραφίας, ἐπιτευχθείσης τῇ φροντίδι τοῦ κ. Βικέλα, παρεπιδημοῦντος πρό τινων μηνῶν ἐν Μεσολογγίῳ, καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἀποσταλείσης πρὸς τὸ ἐν λόγῳ περιοδικόν. Ὁ γηραιὸς ἤδη λεμβοῦχος, Ἰωάννης Καζῆς καλούμενος, ἐξασκεῖ ἔτι ἐν ὅλῃ τῇ νεανικῇ ἐμπειρίᾳ τὸ ἐπάγγελμά του.

— Εὐφημότατα γράφουσιν αἱ γερμανικαὶ ἐφημερίδες περὶ νέων καλλιτεχνικῶν ἔργων τοῦ ἐν Μονάχῳ Ἕλληνος ζωγράφου κ. Ἰακωβίδου. Ἡ «Εἰκονογραφικὴ γερμανικὴ ἐφημερίς» τοῦ Βερολίνου δημοσιεύουσα ἐν ἑνὶ τῶν τελευταίων αὐτῆς φύλλων τὸν « Κακὸν ἔγγονον », τελευταῖον ἔργον τοῦ Ἰακωβίδου, ἀποφαίνεται λίαν κολακευτικῶς περὶ τοῦ ἡμετέρου καλλιτέχνου, συγκαταλέγουσα αὐτὸν μετὰ τῶν σπουδαιοτάτων ἐν Γερμανίᾳ ῥωπογράφων (Genrebilder). Περὶ τῆς αὐτῆς εἰκόνος τοῦ κ. Ἰακωβίδου ὁ ἐν Μονάχῳ ἀνταποκριτὴς τῆς βιενναίας « Γενικῆς Καλλιτεχνικῆς ἐφημερίδος » ἐπιστέλλει αὐτῇ τὰ ἑπόμενα: « Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐκτεθέντων ἔργων ἐν τῇ ἐφετεινῇ ἐκθέσει διεκρίνετο ἰδίως « Ὁ κακὸς ἔγγονος » τοῦ Ἰακωβίδου, ἔργον πρώτης τάξεως ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν. Ἡ ὑπόθεσις αὐτοῦ δὲν εἶνε νέα· πλείστας τοιαύτας ἔχομεν ἰδεῖ μέχρι τοῦδε. Ὅ,τι ὅμως ὑπὲρ πάντα τὰ ἄλλα διακρίνει ἐξαιρέτως τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ὁ τρόπος καθ' ὃν συνέλαβε καὶ ἐξετέλεσε τὸ θέμα του ὁ κ. Ἰακωβίδης. Γέρων χωρικὸς ἔχει ἐπιτραπῇ τὴν φύλαξιν τοῦ μικροῦ ἐγγόνου του, καὶ τοῦτο ἐκτελεῖ μεθ' ὅλης τῆς προσοχῆς· ἀλλὰ τὸ κακότροπον παιδίον δὲν φαίνεται καθόλου εὐχαριστημένον νὰ μένῃ ἐπὶ τῶν γονάτων τοῦ πάππου καὶ ῥίπτεται πρὸς τὰ ὀπίσω ζητοῦν νὰ ἀποσπασθῇ καὶ βάλλον ἰσχυροὺς κλαθμούς· οὕτω δ' ἔχον δὲν εὑρίσκει ἄλλο τι νὰ *ξεθυμάνῃ* ἢ ἁρπάζον καὶ τραβῶν ἰσχυρῶς τὴν παραγναθίδα τοῦ πάππου, ὅπερ κάμνει τοῦτον νὰ συσπάσῃ ὀδυνηρῶς τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀγαθοῦ του προσώπου. Μετ' ἐκτάκτως λεπτῆς παρατηρητικῆς δυνάμεως κατώρθωσεν ὁ καλλιτέχνης, ὅπερ δυσκολώτατον ἐν τοιαύτῃ περιστάσει, νὰ ἀποτυπώσῃ ὅσον ἦτο δυνατὸν πληρέστατα τὴν ἔκφρασιν τῆς μορφῆς τῶν εἰκονιζομένων προσώπων καὶ τὸν χρωματισμὸν ἐν γένει τῆς εἰκόνος. » Πολλοὺς ἐπαίνους δαψιλεύει ὡσαύτως εἰς τὸν νέον καλλιτέχνην καὶ ἡ ἐν Λειψίᾳ ἐκδιδομένη « Ἐφημερὶς τῶν καλῶν τεχνῶν » ἐξαίρουσα μάλιστα τὴν λεπτὴν ἀκρίβειαν αὐτοῦ ἐν τῇ ἀποτυπώσει τῶν χαρακτηριστικῶν καὶ δημοσιεύουσα μίαν αὐτοῦ ὡραιοτάτην εἰκόνα, ἐπιγραφὴν φέρουσαν *Μικρὰ βάσανα*, παριστῶσαν δὲ γραῖαν τρυπῶσαν τὸ οὖς μικρᾶς παιδίσκης ἵνα ἀναρτήσῃ ἐξ αὐτῆς ἐνώτιον. Ἄλλο ἐπιτυχὲς ἔργον τοῦ κ. Ἰακωβίδου κρίνεται καὶ ὁ *Ἄπληστος* περὶ οὗ ἐπίσης εὐφήμως γράφει ἡ τῆς Λειψίας « Εἰκονογραφημένη Γενικὴ Ἐφημερίς ».

— Τὸ *Ἀθήναιον* ἐδημοσίευσε σειρὰν ἀνεκδότων ἐγγράφων ἀναγομένων εἰς τὴν νεότητα τοῦ Βύρωνος, ἰδίως δὲ εἰς τὰς χρηματικὰς αὐτοῦ δοσοληψίας. Ἐν αὐτοῖς περιέχονται πολλαὶ ἐπιστολαὶ αὐτοῦ τε καὶ τῆς μητρός του.

— Οἱ γνωστοὶ ἀεροναῦται ἀδελφοὶ Τισσανδιὲ ἐξετέλεσαν νέαν ἀνάβασιν μετὰ τὴν τῆς 8 Ὀκτωβρίου 1883 ἐν τῷ ἑλικοκινήτῳ αὐτῶν ἀεροστάτῳ, τῷ πρώτῳ ὅπερ μετεχειρίσθη ὡς κινητήριον δύναμιν τὸν ἠλεκτρισμόν. Ἡ δευτέρα ὕψωσις μετὰ τροποποιήσεις τινὰς τοῦ ὑλικοῦ καὶ πλήρη ἀνακαίνισιν τοῦ πηδαλίου ἐγένετο τῇ 26 Σεπτεμβρίου 1884 καὶ ἀπέβη λίαν ἐπιτυχής, δικαιώσασα πάσας αὐτῶν τὰς προσδοκίας. Τὸ ἀεροπόρον, οὗτινος ἡ στερεότης εἶνε ἄμεμπτος, ὑπακούει ἐπὶ τοῦ παρόντος μετὰ τῆς μεγαλειτέρας εὐκολίας εἰς τὰς κινήσεις τοῦ πηδαλίου, ἐξετέλεσε δὲ πολλοὺς ἑλιγμοὺς ὑπεράνω τῶν Παρισίων κατὰ διαφόρους διευθύνσεις, καὶ κατ' ἐπανάληψιν ἀνῆλθε τὸ ἀέριον ῥεῦμα ἐναντίον τοῦ ἀνέμου, ὡς κατεδείχθη ἐνώπιον χιλιάδων θεατῶν, οἵτινες μετ' ἐνδιαφέροντος παρηκολούθησαν τὴν δευτέραν ταύτην ἀπόπειραν τῆς κυβερνήσεως τοῦ ἀεροστάτου.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὸ ζήτημα τῶν γυναικῶν ἐν Εὐρώπῃ» ἐξεδόθη βιβλίον, ἐν ᾧ μετ' ἀκριβείας καὶ εὐρύτητος ἐκτίθεται ἡ κατάστασις τοῦ περιβοήτου ζητήματος τῆς χειραφεσίας τῶν γυναικῶν ἐν Γαλλίᾳ, Ἀγγλίᾳ, Ὀλλανδίᾳ, Γερμανίᾳ, Αὐστρίᾳ, Ῥωσσίᾳ, Νορβηγίᾳ, Ἑλβετίᾳ καὶ λοιποῖς κράτεσι. Τὸ ἰδιάζον ἐν τῷ εἰρημένῳ βιβλίῳ εἶνε ὅτι, ἐκτὸς τῆς Γαλλίας, πάντα τὰ περὶ τῶν λοιπῶν χωρῶν κεφάλαια αὐτοῦ συνέγραψαν γυναῖκες.

— Εἷς τῶν δημοτικωτέρων μυθιστοριογράφων τῆς Γερμανίας, ὁ Βαρθόλδος Ἄουερβαχ, διέτρεφεν ἐπὶ πολὺ τὴν ἰδέαν νὰ συγγράψῃ τὴν αὐτοβιογραφίαν του, ἀλλ' ἀπέθανε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1882, πρὶν προφθάσῃ νὰ ἐκτελέσῃ τὸν πόθον του. Ὀλίγας ὥρας πρὸ τοῦ θανάτου του εἶχεν ἐκφράσει τὴν ἐπιθυμίαν, ὅπως οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς διαθήκης του δημοσιεύσωσιν, ἀντὶ αὐτοβιογραφίας, τὰς ἐπιστολάς, ἃς ἐπὶ πεντηκονταετίαν ἀπηύθυνε πρὸς τὸν ἐξάδελφόν του Ἰάκωβον Ἄουερβαχ, ἄνθρωπον πνευματώδη. Καὶ ἤδη ἐξεδόθη δίτομος ἡ ἀλληλογραφία αὕτη, περιλαμβάνουσα ἐπιστολὰς ἀπὸ τοῦ 1830 μέχρι τοῦ 1882, ἐν αἷς τερπνὰς σελίδας ἀποτελοῦσιν αἱ ἀνελίττουσαι τὸν ἰδιωτικὸν βίον τοῦ μυθιστοριογράφου.

— Ἐν Μόσχᾳ ἀπεβίωσεν ἐσχάτως ὁ ἐκ Κεφαλληνίας ἕλκων τὸ γένος Μιχαὴλ Ι. Ὀρφανός, συγγραφεὺς διηγημάτων περὶ τοῦ ἐν Σιβηρίᾳ ἑκουσίου καὶ ἀκουσίου βίου, δημοσιευθέντων ὑπὸ ψευδώνυμον « Μίσλα ». Ὁ Ὀρφανὸς ἦγε τὸ τριακοστὸν ἕβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας, ἐτελεύτησε δ' ἐκ δεινῆς νόσου ἐν τῷ νοσοκομείῳ τῆς αὐτοκρατείρας Μαρίας.

Ἐπὶ τῇ ἐπιμόνῳ αἰτήσει τοῦ βασιλέως τῆς Ἀβυσσινίας ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπεφάσισε ν' ἀποστείλῃ παρ' αὐτῷ ἰατρόν. Τρεῖς μέχρι τοῦδε ὑπέβαλον ἐπὶ τούτῳ αἰτήσεις. Ὁ ἀποσταλησόμενος πλὴν τῶν τριῶν χιλιάδων ταλλήρων, ἅτινα ὁ βασιλεὺς Ἰωάννης ὑπεσχέθη νὰ χορηγῇ ἐτησίως, θὰ λαμβάνῃ ἐτήσιόν τι ἐπίδομα παρὰ τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως, ἧς θὰ θεωρῆται ὑπάλληλος.

— Ὁ καθηγητὴς τῆς Θεολογίας ἐν τῇ κατὰ Χάλκην θεολογικῇ Σχολῇ ἀρχιμανδρίτης κ. Φιλάρετος Βαφείδης ἐξέδωκε πρὸ μικροῦ τὸν Α' τόμον τῆς *Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας* του, ὅστις ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Ἐκκλησίας φθάνει μέχρι τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ (μέχρι τοῦ 700 μ. χ.). Ὁ τόμος οὗτος συνίσταται ἐξ 24 τυπογραφικῶν φύλλων. Δύο ὅμοιοι τόμοι θὰ συμπληρώσωσι βραδύτερον τὸ ἔργον. Ὁ κ. Βαφείδης εἶνε γνωστὸς ὡς πεπαιδευμένος θεολόγος καὶ ἐξ ἄλλων συγγραμμάτων του, τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας του, τῆς Κατηχήσεώς του, καὶ μικρᾶς τινος Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας χάριν τῶν μαθητῶν τῶν σχολείων καὶ ἐκ πολλῶν πραγματειῶν του δημοσιευθεισῶν ἰδίως ἐν τῇ *Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ* Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ μεγάλη Ἐκκλησιαστική του Ἱστορία εἶνε γεγραμμένη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρίστων ἱστορικῶν ἐργασιῶν τῶν νεωτέρων χρόνων, ἰδίως τῶν ἱστορικῶν ἔργων τῶν γερμανῶν Νεάνδρου, Γείζελερ, Χάγενβαχ, Χάζε, Μέλερ, Ῥίττερ, μάλιστα δὲ τοῦ Κούρτζ. Εἶνε δὲ γεγραμμένη μετὰ κρίσεως, εἰς ὕφος καθαρὸν καὶ ἁπλοῦν, καὶ ἔχει καλὴν διαίρεσιν. Τῷ κ. Βαφείδῃ

Digitized by Google

δύναταί τις νὰ συγχαρῇ ἐπὶ τῷ παρόντι ἔργῳ, δι' οὗ ἀληθῶς καὶ αὐτὸς τιμᾶται, ἀναδεικνυόμενος εἷς τῶν ἀξιολογωτέρων θεολόγων τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, καὶ ἡ νεαρὰ καὶ πτωχὴ θεολογικὴ ἡμῶν φιλολογία πλουτίζεται. Εὐχόμεθα μόνον, ἵνα ταχέως ἴδωμεν εἰς φῶς ἐκδιδομένους καὶ τὸν Β' καὶ Γ' τόμον, ὅπως μὴ μείνῃ ἀτελὴς καὶ ἡ ἱστορία αὕτη, ὅπως ἔμεινε καὶ ἡ τοῦ μακαρίτου Κ. Κοντογόνου (ἧς ἐξεδόθη ὡς γνωστὸν μόνος ὁ Δ' τόμος θάνων μέχρι τοῦ 500 μ. Χ.). Ἐὰν ὁ κ. Φιλάρετος Βαφείδης συμπληρώσῃ τὸ ἔργον του, θὰ προστεθῇ εἰς τὰς δύο μεγάλας καὶ πλήρεις ἐκκλησιαστικὰς ἱστορίας, ἃς μόνας ἔχομεν, τοῦ Ἀθηνῶν Μελετίου (ἐν 4 τόμοις 1—1800) καὶ τοῦ παρ' ἡμῖν καθηγητοῦ τῆς θεολογίας κ. Δ. Διομήδους Κυριακοῦ (ἐν 2 τόμοις 1 — 860 καὶ 860 —1880) καὶ τρίτον σπουδαῖον πλῆρες πόνημα ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.

— Πρό τινος χρόνου, λόγον ποιούμενοι περὶ τοῦ ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας ἐκδοθέντος χάρτου τοῦ ἐμφαίνοντος τὴν κατὰ δήμους διάδοσιν τῆς παιδείας ἐν τῷ Κράτει, ἐσημειοῦμεν τὴν καταπληκτικὴν ὀπισθοδρόμησιν, ἣν παρουσίαζεν ἐν τῇ πνευματικῇ ἀναπτύξει ὁ δῆμος Βουφρασίων τῆς ἐπαρχίας Πυλίας, ὅστις ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἄλλους δήμους τοῦ Κράτους κατεῖχε τὴν κατωτάτην βαθμίδα ἐν τῇ διαδόσει τῶν γραμμάτων, περιλαμβάνων μόλις 1—5 τοῖς 100 ἐγγραμμάτους ἐπὶ τοῦ ὅλου τῶν 5,000 κατοίκων αὐτοῦ, ἐνῷ εἷς τῶν ἄλλων δήμων τοῦ Κράτους καὶ ἐκ τῶν ἀσημοτέρων, ὁ τῆς Νέας Μιζέλης, παρέσχεν ὅλως τὸ ἀντίθετον ἀποτέλεσμα, παρουσιάσας τὸ ἀνώτατον ὅριον τῶν ἐγγραμμάτων τῆς Ἑλλάδος, ἤτοι 80—85 τοῖς 100. Ἡ σκληρὰ στατιστικὴ αὕτη ἐξέπληξε τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, καὶ δι' ἐγγράφου του ἐζήτησεν ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἀληθείας τῆς ἀπογραφῆς ἐκείνης καὶ τοὺς λόγους τῆς τόσης διαφορᾶς. Ἐπὶ τῇ παρακλήσει ταύτῃ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν διέταξεν εἰδικὴν ἀπογραφὴν ἐν τοῖς δυσὶ τούτοις δήμοις, ἐκ δὲ τοῦ ἀποτελέσματος αὐτῆς, μόλις περατωθείσης, ἐξάγεται ὅτι ἐν τῷ δήμῳ Νέας Μιτζέλης εἰσὶ κάτοικοι ἐν ὅλῳ 1000, ὧν ἄρρενες 503, θήλεις 497. Ἐκ τούτων εἰσὶν ἐγγράμματοι ἄρρενες 366, θήλεις 265, ἀγράμματοι δὲ ἄρρενες 136 καὶ θήλεις 232. Ἐν δὲ τῷ δήμῳ Βουφρασίων κάτοικοι ἐν ὅλῳ 5,302, ὧν ἄρρενες 2,803, θήλεις 2,499. Ἐκ τούτων ἐγγράμματοι ἄρρενες 77! καὶ θήλεις δύο! Ἀγράμματοι δὲ ἄρρενες 2,726 καὶ θήλεις 2,497. Λόγος τῆς λαμπρᾶς πνευματικῆς ἀναπτύξεως ἐν τῇ Νέᾳ Μιζέλῃ φέρεται, ὅτι ἐν αὐτῇ, καλουμένῃ πρότερον *Ἀμαλιούπολις*, ἡ ἀείμνηστος βασίλισσα Ἀμαλία εἶχε συστήσει δημοτικὴν σχολὴν θηλέων, ἣν συνετήρει ἐξ ἰδίων μέχρι τῆς ἀναχωρήσεώς της, εἶτα δὲ συνέστη καὶ σχολεῖον ἀρρένων, κατοικεῖται δὲ ἄλλως καὶ ὑπὸ ἀνθρώπων ἐμπορευομένων ἰδία καὶ ἐννοούντων νὰ ἀναπτύξωσι τὰ τέκνα των.

— Ἐν ταῖς ἐν Ἐπιδαύρῳ ἐνεργουμέναις ἀνασκαφαῖς εὑρέθη μέγας ναός, ὁ μέγιστος τῶν ἐκεῖ ἀνακαλυφθέντων, δωρικοῦ καὶ ἰωνικοῦ ῥυθμοῦ, ὅλως ἰδιότροπον καὶ πρωτοφανὲς ἔχοντος τὸ σχῆμα. Τοῦ ναοῦ τούτου ἀπεκαλύφθη ἤδη τὸ πλεῖστον μέρος, ὁλόκληρος δὲ ὁ σηκός, ἐν ᾧ κεῖται καὶ τὸ βάθρον τοῦ ἀγάλματος κατὰ χώραν.

— Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν ἀνέθηκε τὴν διδασκαλίαν τῶν στρατιωτικῶν ἀσκήσεων τῶν μαθητῶν τῶν γυμνασίων τοῦ Κράτους εἰς ἀνθυπολοχαγοὺς τοῦ πεζικοῦ, οἵτινες θεωρηθήσονται ὡς ἐπόπται, ἀπαλλαττόμενοι τῆς ἐν τοῖς οἰκείοις τάγμασιν ἢ λόχοις ὑπηρεσίας αὐτῶν, μόνον καθ' ἃς ἡμέρας θέλουσιν ἀσχοληθῇ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀσκήσεων πρὸς τοὺς μαθητὰς τῶν γυμνασίων, διατάξαν περὶ τούτων τὰ ἑπόμενα:

«Διὰ βασιλικοῦ διατάγματος κανονισθήσονται προσεχῶς αἱ ἡμέραι καὶ ὧραι τῶν στρατιωτικῶν ἀσκήσεων, αἱ πλατεῖαι ἐν αἷς θέλουσιν ἀσκεῖσθαι οἱ μαθηταί, τὸ χιτώνιον καὶ τὸ πηλίκιον ἅπερ θέλουσι φέρει κατὰ τὰς ἀσκήσεις καὶ τὰ περὶ ὅπλων ὧν γενήσεται χρῆσις. Πᾶσα ἀπουσία μαθητοῦ θέλει σημειοῦσθαι ὑπὸ τοῦ οἰκείου ἀνθυπολοχαγοῦ ἐπόπτου ἢ ἀνθυπασπιστοῦ προγυμναστοῦ ἐν ἰδίῳ καταλόγῳ προσκλήσεως. Εἰς δὲ τοὺς μὴ προσερχομένους τακτικῶς εἰς τὰς ἀσκήσεις μαθητάς, τοὺς δεικνύοντας ἀσύγγνωστον περὶ αὐτὰς ἀδιαφορίαν καὶ τοὺς ὁπωσδήποτε περιπίπτοντας εἰς ἀντιπειθαρχικὰ παραπτώματα κατὰ τὴν ὥραν τῶν ἀσκήσεων, ἐπιβάλλονται αἱ κεκανονισμέναι γυμνασιακαὶ ποιναὶ ὑπὸ τοῦ γυμνασιάρχου, ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ ἐπόπτου ἢ προγυμναστοῦ. Αἱ κατὰ τόπους ἀνώτεραι στρατιωτικαὶ Ἀρχαὶ ὀφείλουσι νὰ ἐπιβλέπωσι τὴν κανονικὴν πρόοδον τῶν ἀσκήσεων.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[5 Ὀκτωβρίου (Παρασκευή) 1884.]

Ἐξεδόθη Β. Διάταγμα, καθ' ὃ ἡ Βουλὴ συγκαλεῖται εἰς τετάρτην καὶ τελευταίαν σύνοδον τῆς παρούσης περιόδου τὴν 25 ἱσταμένου μηνός.—Εἰς τὸν εὐπαίδευτον ταγματάρχην τοῦ πυροβολικοῦ κ. Κωνσταντῖνον Σαπουντζάκην ἀνετέθη παρὰ τοῦ βασιλέως ἡ στρατιωτικὴ ἐκπαίδευσις τοῦ διαδόχου Κωνσταντίνου. — Ὁ δὲ βασιλόπαις Γεώργιος, καθ' ἃ γράφει ἡ *Νέα Ἡμέρα*, κατοικῶν ἔτι ἐν τοῖς ἀνακτόροις τῆς Κοπεγχάγης, προγυμνάζεται ὑπὸ ἐμπείρων καὶ διακεκριμένων διδασκάλων, ὅπως εἰσέλθῃ προσεχῶς εἰς τὴν ναυτικὴν σχολήν. Παρ' ἑαυτῷ ἔχει ὡς ἀκόλουθον τὸν ἀξιωματικὸν τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ κ. Γαρουφαλιᾶν, ὡς καθηγητὴν δὲ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης τὸν ἐλλόγιμον ἀρχιμανδρίτην κ. Τριανταφυλλίδην.—Τῇ παρελθούσῃ Κυριακῇ μετὰ μεσημβρίαν ἐγένοντο ἐν τῷ Φαληρικῷ πεδίῳ αἱ φθινοπωριναὶ ἱπποδρομίαι ἐπιμελείᾳ τῆς Ἱππικῆς Ἑταιρίας.—Κατὰ τὰς ἐφημερίδας ὁ ἄρτι ἐν Ἀγγλίᾳ ἀποθανὼν φιλογενὴς Ἕλλην Βασίλειος Μελᾶς ἐκληροδότησε μέγα μέρος τῆς περιουσίας του εἰς τὸ ἔθνος, ἵνα διατεθῇ ὑπὲρ ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν σκοπῶν. —Τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως γνωστοποιεῖ ὅτι ὅσοι τῶν φοιτητῶν, ὑπηρετήσαντες εἰς τὸ πεζικὸν καὶ μηχανικὸν ὡς ὑπαξιωματικοὶ ἀπὸ τοῦ 1880 καὶ ἐντεῦθεν, ἐπιθυμοῦσι νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς προγυμνασταὶ εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις τῶν μαθητῶν τῶν γυμνασίων προσκαλοῦνται μέχρι τῆς προσεχοῦς Τετάρτης νὰ ὑποβάλωσιν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς ἐκπαιδεύσεως αἴτησιν περὶ τούτου, συνυποβάλλοντες ἐγκλείστως τὴν ἑαυτῶν ἄφεσιν ἢ πιστοποιητικὸν τοῦ οἰκείου τάγματος. Πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην θὰ ἀφιερώσωσιν 7—8 ὥρας καθ' ἑβδομάδα καὶ ὡς ἀμοιβὴν διὰ τοῦτο θὰ λαμβάνωσιν οἱ μὲν λοχίαι δραχ. 40 κατὰ μῆνα οἱ δὲ δεκανεῖς 35.—Μεταξὺ τοῦ Δήμου καὶ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐπῆλθεν ὁ ἑξῆς συμβιβασμὸς ἐπὶ τοῦ ἀμφισβητουμένου χώρου τῆς παλαιᾶς ἀγορᾶς. Τὸ μὲν ὑπουργεῖον ἀνεγνώρισε τὰ δικαιώματα τοῦ δήμου ἐπὶ τοῦ χώρου τούτου, τὸ δὲ δημοτικὸν συμβούλιον ἐπέτρεψε νὰ ἄρξωνται αἱ ἀνασκαφαί, μετὰ τὸ πέρας τῶν ὁποίων κανονισθήσεται τὸ ζήτημα τῆς ἀποζημιώσεως. Καὶ οὕτω τάχιστα ἄρξονται αἱ ἀνασκαφαί.—Ἐκομίσθησαν δεκαεπτὰ κιβώτια περιέχοντα ὄργανα τῆς πειραματικῆς φυσικῆς ἐκ τῶν ἀγορασθέντων διὰ τὰ διδασκαλεῖα καὶ τὰ πρότυπα σχολεῖα ἐντολῇ τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας. — Ἡ ἐκ Δοβρούτσας ἐλθοῦσα ἐνταῦθα τριμελὴς ἐπιτροπὴ γερμανῶν, ἵνα διαπραγματευθῇ μετὰ τῆς κυβερνήσεως τὴν εἰς Θεσσαλίαν μετανάστευσιν τετρακοσίων ἐπὶ τοῦ παρόντος, χιλίων δὲ βραδύτερον οἰκογενειῶν γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν, δὲν ηὐτύχησε νὰ λάβῃ τὴν παραχώρησιν γαιῶν ὡρισμένων εἰς Καζακλὰρ ἢ ἀλλαχοῦ. Διὸ ἐπανέρχεται εἰς Δοβρούτσαν ὅσον οὔπω, μένει δ' ἐνταῦθα ὁ πρόεδρος μόνον τῆς ἐπιτροπείας κ. Βίτ, διότι, ὡς εἶπον αὐτῷ, τὸ ζήτημα τοῦτο θὰ ὑποβληθῇ τῇ βουλῇ καὶ θὰ συζητηθῇ, καθ' ὅσον διὰ νόμου μόνον δύναταί τι νὰ γείνῃ. Φαίνεται δέ, ὅτι ὑπάρχουσι τοιαῦται διαπραγματεύσεις μετὰ τῆς γερμανικῆς κυβερνήσεως γενικώτεραι περὶ μεταναστεύσεως 60,000 γερμανῶν ἐκ Γερμανίας εἰς Θεσσαλίαν ἐν σώματι, ὅτε θὰ λυθῇ συγχρόνως καὶ τὸ ζήτημα τῶν ἐκ Δοβρούτσης τούτων.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Κ. Ν. Τρίκκαλα. Εἰς ἐπιστολήν σας ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. «Ν. Δ.» ἀπεστάλησαν ὑμῖν δι' ἐπιβάτου.— κ. Ι. Τ. Ἰωάννινα. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν προθυμίαν.—κ. Σ. Κ. Μεσολόγγιον. Τὰ ζητηθέντα βιβλία ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς. Περιμένομεν ἀπάντησίν σας. — *Ὀρθοδόξῳ*. 1) Ἡ Τετράδη καὶ ἡ Παρασκευὴ ὡρίσθησαν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὸν Δ' μ. Χ. αἰῶνα ὡς ἡμέραι νηστείας πρὸς ἀνάμνησιν τῆς προδοσίας καὶ τοῦ σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ. 2) Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τοῦ Χριστιανισμοῦ ὁ γάμος δὲν ἀπηγορεύετο καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἐπισκόπους· οὕτω μέχρι τοῦ Δ' καὶ Ε' μ. Χ. αἰῶνος ἀναφέρονται καὶ ἐπίσκοποι ἔγγαμοι, ὡς ὁ πατὴρ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ὁ Συνέσιος καὶ ἄλλοι· ἀκολούθως ὅμως ἐπεκράτησε συνήθεια, ἐπικυρωθεῖσα καὶ ὑπὸ τῆς Πενθέκτης οἰκουμενικῆς Συνόδου, καθ' ἣν οἱ ἐπίσκοποι ἔπρεπε νὰ εἶνε ἄγαμοι.—κ. Γ. Ι. Δ. Θεσσαλονίκην. Ἀπὸ πολλοῦ ἀποστέλλεται τακτικώτατα. Ἡ συνδρομὴ ἐπληρώθη ἐγκαίρως.—κ. Μ. Δ. Ὀχλη-

Digitized by Google

ρὸν βεβαίως, ἀλλ' ἀπαραίτητον ὅμως δι' ὅντινα θέλει νὰ μὴ ἐκληφθῇ ὡς ἀγροῖκος —κ. Π. Κ. Ν. Σῦρον. 'Αντιπρόσωπον αὐτοῦ δὲν γνωρίζομεν ἐνταῦθα οὐδένα· ἀνάγκη νὰ ἀποταθῆτε κατ' εὐθεῖαν εἰς Παρισίους. — κ. Ε. Ν. Π. 'Υποθέτομεν ὅτι οὕτω τὸν κρίνετε ἐκ τῆς *ρεκλάμας* ἣν κάμνει περὶ ἑαυτοῦ ἐν ταῖς ἐφημερίσι, καὶ λησμονεῖτε ὅτι ἐν 'Ελλάδι ἐκεῖνοι μάλιστα εἶνε οἱ κενώτεροι πάντων καὶ πάσης ἀξίας ἐνδεεῖς ὅσοι ἐγείρουσι τὸν πλειότερον θόρυβον περὶ τὸ ὄνομά των καὶ ζητοῦσιν οὕτω νὰ ἐπιβληθῶσι διὰ ψευδοῦς ὑπολήψεως εἰς τὸ Κοινόν, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ τοὺς κρίνῃ. 'Εν τούτοις μᾶλλον δέον νὰ κατατάξητε καὶ τὸν καθ' ὑμᾶς *δεινὸν ἐπιστήμονα*. Τοὐλάχιστον τοιαύτην ἡμεῖς ἐσχηματίσαμεν γνώμην ἐξ ἐπαρκῶν τεκμηρίων.—κ.κ. Κ. Σ. Νάξον, Δ. Θ. Νεάπολιν καὶ Κ. Μ. Ι. Βῶλον. 'Ελήφθησαν.—*Φοιτητῇ.* "Οχι δυστυχῶς· διότι τὸ θέμα εἶνε ἀλλότριον τοῦ σκοποῦ τῆς «'Εστίας».—*'Ελληνόφρονι.* 'Ο Πλάτων λέγει ὅτι δύναταί μέν τις καὶ ἀπὸ τῶν προγόνων νὰ εἶνε εὐγενής, καὶ ἀριθμεῖ τρία τοιαῦτα εἴδη εὐγενείας· ἀλλ' ὑπάρχει, λέγει, καὶ τέταρτον εἶδος εὐγενείας, τοῦτο: «ἐάν τις αὐτὸς ᾖ γενναῖος τὴν ψυχὴν καὶ μεγαλόψυχος· καὶ τῆς γε εὐγενείας αὕτη κρατίστη». — κ. Δ. Μ. Κατὰ τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ τὴν ἄλλην σοφίαν ἦσαν ἀσυγκρίτως ἀνώτεροι, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ μέσα, ἅτινα διέθετον οἱ τοῦ τότε καιροῦ, πρὸ ὀγδοηκονταετίας ἤδη. 'Ως πολύγλωσσος ὅσον καὶ πολυμαθὴς ἐφημίζετο ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις, ὅστις ἐγίνωσκε δέκα ὅλας γλώσσας, ἑλληνικήν, λατινικήν, γερμανικήν, ἰταλικήν, γαλλικήν, ἑβραϊκήν, χαλδαϊκήν, τουρκικήν, ἀραβικὴν καὶ ῥωσσικήν· ἦτο δὲ καὶ εἷς τῶν πολυγραφωτάτων τοῦ αἰῶνός του.—κ. Δ. Φ. Κωνσταντινούπολιν. Τὸ λάθος ἐγένετο ἕνεκα τῆς ἐσπευσμένης ἀποστολῆς κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμήν, ἀλλ' ἐπηνωρθώθη ἀμέσως. 'Ελήφθη καὶ τὸ ὑπόλοιπον.—Κυρίαν Α. Ν. Μ. Πειραιᾶ Θὰ ἀποστέλληται τοῦ λοιποῦ συνῳδὰ τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ.—*'Αέργῳ.* 'Η ἐπίσημος ἀπογραφὴ τοῦ 1879 ἀναβιβάζει τὰς ἐν ὅλῳ τῷ Κράτει ὑπαρχούσας Μονὰς ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν εἰς 168, τοὺς δ' ἐν αὐταῖς διαιτωμένους μοναχοὺς καὶ μοναχὰς εἰς 2,116. 'Εκ τῶν πολυανθρωποτάτων εἶνε ἡ τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου ἔχουσα 144 μοναχούς, καὶ ἡ γυναικεία τῶν καθολικῶν Λαζαριστῶν ἐν Θήρᾳ ἔχουσα 92 μοναχάς. Αἱ ἐν ταῖς προσαρτηθείσαις ἐπαρχίαις ὑπάρχουσαι Μοναὶ ἀνέρχονται εἰς 74 μετὰ 488 μοναχῶν.—Wald de B. 'Ενταῦθα. 'Ελληνικὴ περιγραφὴ τῆς Βιέννης, οἵαν ζητεῖτε, δὲν πιστεύομεν νὰ ὑπάρχῃ. Γραμματόσημα αὐστριακὰ μικροῦ ποσοῦ εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ μας πρὸς πώλησιν.—κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Συνῳδὰ τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ τὸ φύλλον τοῦ κ. Ι. Μ. Γ. θ' ἀποστέλληται τοῦ λοιποῦ εἰς Μυτιλήνην.—Κυρίαν Ε. Φ. Ramleh. Συλλογαὶ παραμυθίων τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ὑπάρχουσιν αἱ ἑπόμεναι: ἡ τοῦ Δανοῦ Ι. Πίου. «Contes Neohelléniques», ἡ τοῦ Γερμανοῦ Hahn «Griechische und Albanesische Märchen». Πλὴν τούτων συλλογαὶ ἑλληνικῶν παραμυθίων ἐδημοσιεύθησαν ἐν τοῖς «Νεοελληνικοῖς 'Αναλέκτοις» τοῦ Παρνασσοῦ, Τόμ. Α'. φυλ. 1·—Τόμῳ Β'. φύλ. 1 καὶ 2. καὶ ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς 'Ιστορικῆς καὶ 'Εθνολογικῆς 'Εταιρίας.—κ. Α. Ν. Ρ. Βερολῖνον. 'Απηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. — *Πρωτοπείρῳ.* 'Ενταῦθα. 1) 'Αποτάθητε εἰς τὰς ἐνταῦθα ἐφημερίδας. —2) Μετάφρασις τοῦ «Assommoir» τοῦ Ζολᾶ ἐδημοσιεύθη πρὸ πενταετίας ἐν ἐπιφυλλίδι τοῦ τότε ἐκδιδομένου «Τηλεγράφου». — 3) 'Επὶ τοῦ παρόντος δὲν δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν διότι ἔχομεν περίσσειαν τοιαύτης ὕλης.—κ. Ν. Σ. Ν. Κάρυστον. Τὸ ζητηθὲν ἀπεστάλη.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Τὰ ἑξῆς ἐπιστέλλονται ἡμῖν ἐκ Ζακύνθου, σχετικὰ πρὸς ὅσα ἐν προηγουμένῳ δελτίῳ ἐδημοσιεύσαμεν περὶ κρυπτογραφικῆς ἀνταποκρίσεως:

Ζάκυνθος τὴν 21 Σεπτεμβρίου 1884.

Κύριε διευθυντὰ τῆς *'Εστίας*.

'Ανέγνωσα ἐν τῷ δελτίῳ τοῦ ὑφ' ὑμῶν ἐκδιδομένου περιοδικοῦ «'Εστία» τὸν τρόπον τοῦ ἀνταποκρίνεσθαι κρυπτογραφικῶς, ὃν εὑρίσκων λίαν δύσκολον καὶ ἐπίπονον τὴν διεξαγωγὴν τῆς κρυπτογραφικῆς ταύτης ἀλληλογραφίας, παραθέτω κατωτέρω ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀναφερομένου τρόπου ἄλλον εὐκολώτερον πρὸς κρυπτογραφικὴν ἀλληλογραφίαν, καὶ παρακαλῶ ὑμᾶς ἵνα, ἂν μὲν εὑρίσκετε τοῦτον εὐκολώτερον, καταχωρίσητε εἰς τὸ δελτίον τοῦ περιοδικοῦ ὑμῶν, ἂν δὲ τοὐναντίον, εὐαρεστούμενος μοὶ ἀπαντήσητε καὶ μοὶ γνωστοποιήσητε τὸν τρόπον, δι' οὗ θ' ἀνεκαλύπτετο ἡ ἐπὶ τῇ βάσει τούτου ἀλληλογραφία.

"Ολως 'Υμέτερος
Κρυπτογράφος.

10	33	56	42	75	18	80	52
α	β	γ	δ	ε	ζ	η	θ
46	37	65	13	58	24	61	81
ι	κ	λ	μ	ν	ξ	ο	π
40	86	60	77	26	18	36	28
ρ	σ	τ	υ	φ	χ	ψ	ω

'Επειδὴ δὲ γνωρίζομεν ὅτι ἕκαστον στοιχεῖον ἀντικαθίσταται διὰ δύο ἀριθμῶν, δυνάμεθα νὰ γράφωμεν τὴν λέξιν ὁλόκληρον δι' ἀριθμῶν, πρὸς περισσοτέραν δυσκολίαν, χωρὶς νὰ χωρίζωμεν ἕκαστον στοιχεῖον δι' ὑποδιαστολῆς ἢ παύλας, ὡς ἕπεται:

ἐ π ά ν ε λ θ ε — τ α χ έ ω ς
7581105875655275 — 601018752886
κ α τ ά σ τ α σ ι ς — δ ε ι ν ο ῦ τ α ι
371060108660108646 86 — 4275465861776010 46

'Ενοεῖται δὲ ὅτι δύνανται οἱ ἐν κρυπτογραφικῇ ἀλληλογραφίᾳ διατελοῦντες ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἀνωτέρω τρόπου νὰ μεταθέσωσι τοὺς ἀριθμοὺς ὡς βούλονται.

Σημ. 'Ε.—Νομίζομεν ὅτι μεγάλας δυσκολίας δὲν παρέχει ἡ ἐξιχνίασις τῆς κλειδὸς τῆς ἀνωτέρω κρυπτογραφικῆς μεθόδου εἰς ἄνθρωπον ἠσκημένον περὶ τὰ τοιαῦτα. 'Η συχνὴ ἐπανάληψις τινῶν διψηφίων ἀριθμῶν, εἰς μακρὸν μάλιστα κρυπτογράφημα, εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ ἐφελκύσῃ τὴν προσοχήν, καὶ νὰ μὴ κινήσῃ τὴν ὑπόνοιαν ὅτι πρόκειται περὶ γραμμάτων, ὧν γίνεται συχνὴ χρῆσις ἐν τῷ λόγῳ, ὡς λ. χ. τῶν α, ε, ι, ν, κ. Τούτου τεθέντος, ἐὰν ἅπαξ ἀνακαλυφθῶσι τὰ γράμματα ταῦτα, εὔκολος ἀποβαίνει κατόπιν καὶ ἡ τῶν ἄλλων γραμμάτων ἀνακάλυψις καὶ ἡ ἀνάγνωσις τοῦ κρυπτογραφήματος. 'Ενῷ ἡ ἐν τῷ Δελτίῳ προηγουμένως δημοσιευθεῖσα μέθοδος εἶνε μὲν βεβαίως ὀλίγον ἐπιπονωτέρα, ἀλλ' ὅμως εἶνε καὶ ὅλως δυσεξιχνίαστος.

2

Τὸ πρῶτον φθόγγος μουσικῆς,
τὸ δεύτερόν μου μέλος,
κ' ἐκ τῆς κυρᾶς γραμματικῆς
σχολαστικὸν τὸ τέλος.
"Αψυχ' αὐτά, κι' ἄνευ πνοῆς,
ἂν ἑνωθῶσι μόλις,
κόρη αὐτῶν πλήρης ζωῆς
γεννᾶται μία πόλις.

Α·

'Εν 'Αθήναις.

3

Νὰ ἀναγνωσθῇ τὸ κατωτέρω λόγιον ἀντικαθισταμένων τῶν ὑπαρχόντων σταυρῶν διὰ τῶν οἰκείων γραμμάτων.

'Η +υ+ο+α+τ+α +μ+ι+ζ+ι +η+ φ+ό+α+ή+ μ+υ+ί+ο+σ+ν +σ+ ἀ+υ+α+ε+ ν+κ+ύ+η.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Δεινομάχη (ἡ μήτηρ τοῦ 'Αλκιβιάδου).

2

Μαστὸς—στόμα.

3

```
        Α
        Γ
Ν   Ε   Ρ   Ω   Ν
        Ι
        Π
        Π
        Ι
        Ν
        Η
```

4

"Ωρα.

5

Τὸ αὐγὸν τὸ φέρον ἐντὸς ἔμβρυον πτηνοῦ.

Digitized by Google

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ

ΜΥΘΟΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1884.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΛΕΚΤΗ — ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 3
ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΟΙΝΗ . . . . » 1,50

Εὑρίσκονται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, Κ. Μπέκ, Βίλμπεργ, Ν. Β. Νάκη καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς *Ἑστίας.*

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

Τιμᾶται φράγκων 4.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς *Ἑστίας* ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐσωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένων φρ. 1,20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δραχ. 2,50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπτὰ 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπτὰ 80.

Ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται τὰ ἑξῆς βιβλία:

Σάθα Μνημεῖα ἑλλην. ἱστορίας, τόμ. Δ. δραχ. 10 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς, δρ 20.

Λεγρανδίου Ἱστορία τοῦ Ταγιαπέρρα ὑπὸ Τριβώλη, δραχ. 1,80.

Rubio y Lluch la Expedicion y domination de los Catalanos en Oriente jurgadas por los Griecos, δραχ. 4.

Hertzberg Geschichte der Byzantiner und des Osmanischen Reiches (Ἐκ τῆς Allg. Geschichte in Einzeldarstellungen τοῦ Oncken) Τόμος 1 εἰς 8ον, πλήρης καὶ καινουργὴς μετὰ πολλῶν εἰκόνων, δραχ. 15, ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς 36.

Σπυρ. Π. Λάμπρου Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλλ. ἱστορίας, λεπτ. 75.

Τοῦ αὐτοῦ—Αἱ Ἀθῆναι περὶ τὰ τέλη τοῦ ιβ' αἰῶνος, δρ. 1.60.

» » Romans Grecs, δραχ. 12 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς φρ. 20.

» » Μιχαὴλ Ἀκομινάτος (τόμοι δύο) δραχ. 18 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς φρ. 30.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΕΙΔΥΛΛΙΑ

ΝΕΟΣ ΤΟΜΟΣ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ. — Δρχ. 2,50

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΙΣΤΟΙ ΑΡΑΧΝΗΣ	δρ. ν.	1
ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΑΙ	»	2
ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ	»	2
ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩ	»	1

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς ΕΣΤΙΑΣ.

Ἀποστέλλονται πρὸς αἰτοῦντας ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου,

μεταφρασθὲν ὑπὸ ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ

ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ

ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΑΜΟΡΓΟΣ

ΜΕΘ ΕΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ

Ἐν Ἀθήναις 1884

Ἡ προκειμένη περὶ Ἀμοργοῦ μονογραφία ἐξεδόθη εἰς μόνον 250 ἀντίτυπα, ἅτινα πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πρὸς δραχ. 3 ἕκαστον, μετὰ ταχυδρομικῶν δὲ 3,20.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11.

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΩΡΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Μουσεῖον ἐν τῇ Ἀκροπόλει

Ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν εἶνε καθ' ἑκάστην ἐλευθέρα εἰς πάντας ἀπὸ τῆς πρωΐας μέχρι τῆς ἑσπέρας. Ὁμοίως ἐλευθέρα εἶνε καθ' ἑκάστην καὶ ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ἐν αὐτῇ μουσεῖον ἀπὸ τῆς 2 ὥρας μ. μ. μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Θησεῖον

Εἶνε προσιτὸν καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἀπόμαχος οἰκῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Θησείου ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὸν αἰτοῦντα.

Κεντρικὸν ἐθνικὸν μουσεῖον

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Τρίτης, 10 — 12 π. μ. καὶ 2 — 4 μ. μ.

Συλλογαὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἐξαιρετέων ἑορτῶν ἀπὸ τῆς 2 — 5 μ. μ. τὸν χειμῶνα καὶ ἀπὸ τῆς 3 — 6 τὸ θέρος. Τὸ Σάββατον δωρεάν, τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐπὶ πληρωμῇ δραχ. 1 κατὰ πρόσωπον.

Φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

Τετάρτην — Σάββατον, 9 — 12 π. μ.

Δημοτικὸν μουσεῖον Πειραιῶς

Ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Γυμνασίου.

Καθ' ἑκάστην, 2—5 μ.μ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β', 885

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 407.—14 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1884.—ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 459

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ, μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Greville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.

Ἡ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΖΩΟΙΣ, ὑπὸ W. Preyer καθηγητοῦ τῆς Φυσιολογίας ἐν Ἰένῃ. (Μετάφρασις Σπ. Μηλιαράκη).

ΑΙ ΔΥΟ ΑΜΥΓΔΑΛΑΙ, διήγημα ὑπὸ Ἀγλαΐας ***Β.

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ.

ΕΠΙ ΤΗ ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΦΙΛΟΥ ΜΟΥ Γ. Σ. Ποίημα Ἀγγέλου Βλάχου.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ.—ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἡ διδασκαλία τῆς ἱστορίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. —Ἐγκαινίζων τὰς ἐφετεινὰς αὐτοῦ παραδόσεις ἐν τῷ πανεπιστημίῳ ὁ καθηγητὴς κ. Κωνσταντῖνος Παπαρρηγόπουλος ἀπήγγειλε περισπούδαστον λογον, ἐν ᾧ καταδεικνύων τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς διδασκαλίας τῆς ἱστορίας, ὡς ἔχει σήμερον παρ' ἡμῖν, ἐξῆρεν εὐγλώττως τὰ ἐκ τοῦ μαθήματος τούτου σπουδαιότατα ὠφελήματα, καὶ τὰ σοφὰ καὶ γενναῖα διδάγματα, ἅτινα δύναται νὰ καρπωθῇ ἐξ αὐτοῦ ἡ διδασκομένη νεότης. Ἐνῷ ἐν ἑκάστῳ τῶν γερμανικῶν πανεπιστημίων, εἶπεν ὁ σοφὸς καθηγητὴς τῆς ἱστορίας, πλεῖσται ἕδραι ὑπάρχουσι διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἱστορίας, ἐν τῷ ἡμετέρῳ μία καὶ μόνη τοιαύτη ὑφίσταται σήμερον, εἷς δὲ καὶ μόνος ὑφηγητὴς τοῦ μαθήματος, ἐνῷ ἓξ μὲν ὑπάρχουσι τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, ἓξ δὲ καὶ διὰ τοὺς ἄλλους τῆς Σχολῆς ταύτης κλάδους. Ἡ ἐκ τῆς πενιχρότητος ταύτης τῆς διδασκαλίας βλάβη εἶνε μεγάλη· οὐδὲ δύναται τὸ κενὸν νὰ ἀναπληρωθῇ διὰ τῆς αὐτομαθείας τῆς ἱστορίας, ὡς πολλοὶ πιστεύουσιν. Τὰ ἄριστα τῶν ἱστορικῶν συγγραμμάτων ἐπὶ σπουδαιοτάτων ζητημάτων περιέχουσι γνώμας ἄντικρυς ἀντικειμένας ἀλλήλαις· ὁ δὲ φιλομαθὴς νέος, ὁ θέλων νὰ συμπληρώσῃ δι' ἰδίας περὶ τὴν ἱστορίαν μελέτης τὴν πανεπιστημιακὴν αὐτοῦ παίδευσιν, ἐπιχειρῶν νὰ μελετήσῃ αὐτά, θέλει εὑρεθῇ πλανώμενος ἄνευ πυξίδος, καὶ ἀμφίβολον εἶνε ἐὰν θὰ δυνηθῇ νὰ πορισθῇ γνῶσιν τοῦ ἑκάστοτε προκειμένου εὐκρινῆ καὶ ἑδραίαν.

« Ἀλλ' ἡ περὶ τὴν πάτριον ἱστορίαν αὐτομάθεια δύναται νὰ συνεπαγάγῃ ἔτι μείζονα ἀτοπήματα. Ἡ ἱστορία αὕτη δὲν εἶνε μόνον ἐπιστήμη· εἶνε ἐνταὐτῷ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος τῆς πατρίδος. Ὁ πόθος τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ παρορμητικώτατον κέντρον τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ, ἔχει τὰς ῥίζας αὐτοῦ ἐν τῇ μεσαιωνικῇ ἡμῶν ἱστορίᾳ. Γλῶσσα, θρήσκευμα, πολιτικὴ ἑνότης, πάλη πρὸς τοὺς Βουλγάρους, πάλη πρὸς τοὺς Μωαμεθανούς, τὰ πάντα ἔχομεν κοινὰ πρὸς τοὺς προπάτορας ἐκείνους, ὧν εἴμεθα οἱ ἄμεσοι ἀπόγονοι· ἐπὶ τοσοῦτον κοινὰ ὥστε, ἀναστρεφόμενοι ἐν τῷ κόσμῳ ἐκείνῳ, πολλάκις συνέβη νὰ ἐρωτῶμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐὰν δὲν πρόκηται περὶ τοῦ ἐνεστῶτος μᾶλλον ἢ περὶ τοῦ παρελθόντος. Ἐν τούτοις ἡ οἰκειότης αὕτη ἀμφισβητεῖται ἔτι ὑπὸ πολλῶν, ὧν ἄλλοι μὲν ἀξιοῦσιν ὅτι ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει μοναρχία δὲν ἦτο ἑλληνική, ἄλλοι δὲ ὅτι χῶραι ἐν αἷς ἄχρι τοῦδε ἐπικρατοῦμεν, εἶχον ἔκτοτε ἀλλοτριωθῇ πρὸς ἡμᾶς. Ἐννοεῖτε ποῦ ἀπολήγει ἡ δοξασία αὕτη· ἀπολήγει εἰς τὸ νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τῆς ἑνότητος τοῦ Ἑλληνισμοῦ τὴν ἱστορικὴν αὐτῆς ὑπόστασιν καὶ νὰ χαλαρώσῃ οὕτω τὸ ἰσχυρότατον ἐλατήριον τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου.»

Κατὰ τῆς ἐπιβουλῆς ταύτης ὅπλον ἀσφαλὲς εἶνε ἡ μελέτη τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας· τοῦτο ἐνόησε καλῶς μάλιστα ἡ Γερμανία, ἥτις ὅπως ἐμφυσήσῃ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν τέκνων της τὸ αἴσθημα τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος, τὰ πάντα ἐχρησιμοποίησεν, ᾄσματα, δημοσίαν παίδευσιν, ἱστορικὰς παραδόσεις, διὰ τῆς ἐπιδράσεως δι' αὐτῶν ἐπὶ τῆς μνήμης, ἐπὶ τῆς καρδίας, ἐπὶ τῶν πρώτων τοῦ παιδὸς ὀνείρων, διέπλασε τὸ λεγόμενον ἐθνικὸν πνεῦμα, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο εἶνε ἢ ἡ ἠθικὴ τοῦ ἔθνους ἑνότης, ἡ κρηπὶς τῆς πολιτικῆς ἑνότητος.

« Ἐν Γερμανίᾳ καθόσον ὁ παῖς ἡλικιοῦται καὶ μεταβαίνει ἀπὸ τῆς σχολῆς εἰς τὸ γυμνάσιον, ἀπὸ τοῦ γυμνασίου εἰς τὸ πανεπιστήμιον, ἡ ἐπίδρασις ἐκείνη ἀποβαίνει συντονωτέρα, κορυφοῦται δὲ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ. Ἐνταῦθα συμπληροῦται ἡ συνείδησις, ἣν πᾶς νέος Γερμανὸς ἔχει τοῦ προορισμοῦ τῆς φυλῆς αὐτοῦ. Ἐνταῦθα ἔρχεται εἰς ἐπικοινωνίαν πρὸς τοὺς ποιητάς, τοὺς ἐπιστήμονας, τοὺς φιλοσόφους, πρὸς ὅλα τὰ δαιμόνια πνεύματα, τὰ ὁποῖα εἶνε ἡ τελειοτάτη τῆς πατρίδος προσωποποίησις, καὶ τρέφεται, καὶ ἀνατρέφεται διὰ τῆς ἱστορίας τῶν προπατόρων, καὶ ἀκούει ἐν πίστει τοὺς διδασκάλους αὐτῆς προαγγέλλοντας τὸ εὐκλεὲς τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ μέλλον· ἐνταῦθα ἑνὶ λόγῳ ζῇ, πάλλεται, κραταιοῦται, μετεωρίζεται ἡ ψυχὴ τοῦ Γερμανοῦ.»

. . . .

« Καὶ πῶς νὰ μὴ ποικίλλεται καὶ νὰ μὴ περιθάλπεται ἡ διδασκαλία τῆς Ἱστορίας, ἀφοῦ ἐκ τῶν πραγμάτων ἀπεδείχθη ὅτι εἰς αὐτὴν ὀφείλεται ἡ προϊοῦσα ὑπὸ μίαν πολιτείαν ἕνωσις τῆς γερμανικῆς φυλῆς, οὐ μόνον διὰ τῶν πόθων οὓς παράγει, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν πρακτικῶν καθηκόντων τὰ ὁποῖα ἀναγκαίως ἐπιβάλλει. Τῷόντι πᾶν ἔθνος ἀνατρεφόμενον ἐν τῇ συνειδήσει τῆς ἱστορικῆς αὐτοῦ ἑνότητος, ἐὰν εἶνε ἔθνος σπουδαῖον, περιέρχεται ἀπαραιτήτως εἰς τὴν μελέτην τῶν τρόπων, δι' ὧν δύνανται νὰ πραγματωθῶσιν οἱ πόθοι αὐτοῦ· πρόδηλον δὲ ὅτι ὁ κρισιμώτατος τῶν τρόπων τούτων εἶνε ἡ ὅσον οἷόν τε κρατίστη στρατιωτικὴ τῆς χώρας σύνταξις. Ἡ Πρωσσία ἐπείσθη ἐγκαίρως περὶ τῆς ἀληθείας ταύτης· πρὸς ἐκπλήρωσιν δὲ τοῦ προορισμοῦ, ὃν ἀξιοῖ ὅτι ἔχει, καθυπέβαλεν ἑαυτὴν πρὸ πολλῶν ἤδη δεκαετηρίδων εἰς θυσίας ὄντως ἀπηνεῖς, καὶ ἠσφάλισε τὴν ἀφοσίωσιν ἣν ἀπαιτεῖ ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς διὰ νόμων ἀδυσωπήτων. Ἀπὸ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ὑπουργῶν μέχρι τοῦ ἐσχάτου πολίτου, οὐδεὶς ἀποποιεῖται ἐν αὐτῇ τὸν φόρον τοῦ αἵματος. Ἡγεμονόπαιδες καὶ παῖδες τῶν ἀνωτάτων τοῦ κράτους λειτουργῶν ἔπεσον εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς γερμανικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἑνότητος ἀγῶνας, ὅπως ἔπιπτον οἱ γεωργοὶ καὶ οἱ ἐργάται. Οἱ φοιτηταὶ τῆς θεολογίας, οἵτινες εἶνε καθ' ὅλον τὸ κράτος εὐαγγελικοὶ καὶ καθολικοί, ὑπὲρ τοὺς τετρακισχιλίους, συρρέουσιν ὅπως πάντες οἱ ἄλλοι φοιτηταὶ εἰς τὰς φθινοπωρινὰς ἀσκήσεις, φέροντες τὸ στρατιωτικὸν ἱμάτιον καὶ κράνος. Τὸ καθῆκον τοῦ στρατιώτου ἐγένετο τὸ ὕπατον τῶν καθηκόντων παντὸς Γερμανοῦ, ἄνευ διακρίσεως κοινωνικῆς τάξεως καὶ κοινωνικοῦ ἐπαγγέλματος.

Τὰ αἰσθήματα ταῦτα ἐνέπνευσεν εἰς τὴν γερμανικὴν νεολαίαν ἡ διδασκαλία καὶ ἡ μελέτη τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας. Ἡ ἀρχαία γερμανικὴ ἐδιδάχθη ἐν τοῖς πανεπιστημίοις μετὰ προθυμίας ἀπαραμίλλου, διότι τὸ ἐθνικὸν πνεῦμα ἐκδηλοῦται ἤδη ἀκέραιον ἐν τοῖς ἔργοις τῶν παλαιῶν ἐκείνων συγγραφέων, οἵτινες ὑπῆρξαν οἱ πατέρες τῆς γλώσσης καὶ διηγήθησαν καὶ ἔψαλλον τὴν ἱστορίαν καὶ τοὺς μύθους τοῦ λαοῦ, τὰς νίκας αὐτοῦ καὶ τὰς καταστροφάς, τὰ ὄνειρα, τὰ αἰσθήματα καὶ τὰ φρονήματα αὐτοῦ. Τὴν ἑνότητα τοῦ ἐθνικοῦ συμφέροντος ἀπέδειξεν ἡ ἱστορία διδάσκουσα, ὅτι ἡ Γερμανία διῃρημένη μὲν εἰς πολλὰ κράτη ὑπῆρξεν ἀείποτε τὸ ἕρμαιον τῶν περὶ αὐτὴν ἐθνῶν, ἑνουμένη δὲ εἰς κράτος ἓν ἠδύνατο νὰ πρωταγωνιστήσῃ ἐν Εὐρώπῃ. Τελευταῖον αὐτὴ ἡ νεολαία τῶν πανεπιστημίων, ἡ οὕτω πως καθ' ἑκάστην ποτιζομένη τὸ νέκταρ τῆς εὐκλείας ἧς προώριστο νὰ ἀξιωθῇ ἡ πατρὶς *μιᾶς τυγχάνουσα πολιτείας*, καθυπέταξεν ἑαυτὴν εἰς νέους τινὰς θεσμούς, συνεκρότησε τοὺς πολυπληθεῖς πανεπιστημιακοὺς συλλόγους, οἵτινες διὰ τῶν διεπουσῶν αὐτοὺς ἠθικῶν καὶ ἀρειμανίων ἀρχῶν ἀπέβησαν τὰ κυριώτερα ἐργαστήρια τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος.

« Παρ' ἡμῖν ὁ πόθος τῆς ἐθνικῆς ἑνότητος εἶνε αἴσθημα πάγκοινον, τὸ δὲ ὄντως ἀναγκαῖον, τὸ ὄντως χρήσιμον παρ' ἡμῖν εἶνε νὰ μιμηθῶμεν τὴν ἐν τοῖς γερμανικοῖς πανεπιστη-

Digitized by Google

μίοις σκόπιμον διδασκαλίαν, δι' ἧς καὶ μόνης θέλει κατανοήσει καὶ πεισθῇ ἡ ἑλληνικὴ νεολαία ὅτι, ἐὰν δὲν εἴμεθα ἔθνος περὶ λόγους μόνον κατατριβόμενον, ὀφείλομεν νὰ ἀναλάβωμεν ἀπροφασίστως τὰς θυσίας, ὧν ἄνευ τὸ γενναῖον ἐκεῖνο ἔργον οὐδέποτε δύναται νὰ κατορθωθῇ.

Τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀφοσίωσιν δὲν ἐμπνέει μόνη ἡ Ἱστορία. Ἐμπνέει αὐτὴν καὶ ἡ φιλοσοφία, πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα συντελοῦσιν εἰς τὴν διάπλασιν τοῦ εὐγενεστάτου ἐκείνου τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθημάτων. Οὐδεὶς ὅμως ἀρνεῖται ὅτι ἡ μὲν γενικὴ Ἱστορία, καὶ μάλιστα ἡ τῶν νεωτέρων χρόνων, εἶνε ἀπαραίτητον ἐφόδιον πολλῶν ἐκ τῶν ἑκάστοτε τὰ πρῶτα φερόντων ἐν τῇ πολιτείᾳ ἀνδρῶν. Ἡ δὲ πάτριος, ἡ ἀφηγουμένη δι' οἵων καὶ ὅσων θυσιῶν καὶ δοκιμασιῶν οἱ πρόγονοι ἡμῶν διέσωσαν ἐπὶ τρισχίλια ἔτη τὴν ὕπαρξιν καὶ τὴν ἠθικὴν ἑνότητα τοῦ ἔθνους, ἀποτελεῖ τὸ κράτιστον ἐργαστήριον τῆς πρὸς τὴν πατρίδα ἀφοσιώσεως πάσης Ἑλληνικῆς γενεᾶς. »

Ἡ «*Ἐθνικὴ γλῶσσα*». Φίλος τῆς «Ἑστίας», ἐκ τῶν διακεκριμένων φιλολόγων, ἐπιστέλλει ἡμῖν τὰ ἑπόμενα:

Ἀξιότιμε κύριε διευθυντά.

Ὅτι ἡ γραφομένη σήμερον ἑλληνικὴ γλῶσσα ὁσημέραι ἀπομακρύνεται τῆς κοινῆς καταλήψεως διὰ τῆς κατασπευσμένης συνήθως εἰσαγωγῆς εἰς αὐτὴν πάντων σχεδὸν τῶν ἀρχαίων, ἤτοι τύπων, λέξεων καὶ συντάξεων, εἶνε ἀναμφισβήτητον, ἀποδεικνύεται δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ ἀκολούθου γεγονότος. Ἐπειδὴ δηλονότι ἡ γραφομένη γλῶσσα διὰ τῆς συνεχοῦς μεταβολῆς καὶ ἀπομακρύνσεώς της ἀπὸ τῆς λαλουμένης καταντᾷ τοῦτο μὲν ἄχρους, τοῦτο δέ, ὅπερ καὶ τὸ σπουδαιότατον, νὰ μὴ ἀπευθύνηται ἀμέσως εἰς τὸ αἴσθημα, εἰς τὴν καρδίαν, ἀλλ', ὡσεὶ ἀπῃτεῖτο νὰ μεταφρασθῶσι τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα, πρῶτον εἰς τὸν νοῦν, δι' αὐτὰ παρατηροῦμεν ὅτι ἐγκαταλείπεται ὁσημέραι ὑπὸ τῆς ποιήσεως, ἥτις πρὸ παντὸς εἰς τὸ αἴσθημα ἀναφέρεται, παραλαμβάνεται δ' ἀντ' αὐτῆς ἡ κατὰ τόπους λαλουμένη. Ἡ χρῆσις δ' αὕτη δὲν ἠδύνατο φύσει ἢ νὰ συντελέσῃ κατὰ μικρὸν εἰς πληρεστέραν γνῶσιν καὶ ἀνύψωσιν τῆς δημοτικῆς, ὥστε σήμερον οὔτε αὕτη καταφρονεῖται ὅπως πρότερον οὔτε ὁ μεταχειριζόμενος αὐτήν.

Οὐδεμία λοιπὸν ἀμφιβολία, ὅτι ἂν ἐγίνετο ἐνέργεια συστηματική, τουτέστιν ἂν ὑπῆρχε παρ' ἡμῖν σωματεῖόν τι σκοπὸν ἔχον τὴν περισυναγωγὴν καὶ ἐξακρίβωσιν μόνης τῆς δημώδους καὶ τὴν γνῶσιν τῆς χρήσεως αὐτῆς, πρὸς δὲ περιοδικὸν συντελεστικὸν τοῦ σκοποῦ τούτου, θὰ κατωρθοῦτο ταχυτέρα καὶ ἐντελεστέρα, ἢ ὅπως μέχρι τοῦδε, ἡ γνῶσις αὐτῆς καὶ δὴ καὶ ἡ ἱκανότης εἰς ἐπιτέλεσιν σπουδαιοτέρων ἔργων. Ἰδοὺ δέ, τύχῃ ἀγαθῇ! τὸ ἕτερον τῶν εἰρημένων μέτρων ἀναλαμβάνουσιν οἱ ἐν τοῖς σπουδαιοτάτοις ἐθνικοῖς ζητήμασιν οὐδέποτε δεύτεροι ἐρχόμενοι Κερκυραῖοι, ἱδρύοντες τὴν *Ἐθνικὴν γλῶσσαν*, ὅπως τὸ ἑπόμενον πρόγραμμα δηλοῖ. Εὐχόμενοι ἀπὸ καρδίας, ὅπως τὸ ἐθνικώτατον τοῦτο ἐπιχείρημα πολλοὺς καὶ γενναίους εὕρῃ τούς τε συνεργάτας καὶ τοὺς ἀρωγούς, παρακαλοῦμεν ὑμᾶς, κύριε Συντάκτα, ἵνα ἀναγγείλητε τοῦτο εἰς τοὺς ὑμετέρους ἀναγνώστας.

Ὁ φίλος σας
Γ.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 8 Ὀκτωβρίου 1884.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τὴν προσοχὴν τῶν περὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ἀσχολουμένων διεγείρει ἀπό τινος χρόνου φαινόμενόν τι ἀθορύβως παρουσιαζόμενον εἰς τὸν φιλολογικὸν τῆς Ἑλλάδος ὁρίζοντα. Ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν γλῶσσα ὁποία αὕτη λαλεῖται, μετά τινων τυπικῶν διαφορῶν, ἀλλὰ οὐσιωδῶς ὁμοιόμορφος, ὑπὸ τῶν ἁπανταχοῦ Ἑλλήνων, δὲν θεωρεῖται, ὡς ἄλλοτε, ὄργανον εὐτελὲς καὶ ὅλως ἀνεπαρκὲς εἰς τὰς νοητικὰς ἀνάγκας, ἀλλὰ ἤδη παρά τινων ἐκλεκτῶν πνευμάτων προτιμᾶται ὡς τὸ διαφανέστερον καὶ προσφυέστερον περίβλημα εἰς τὰ προϊόντα τῆς φαντασίας.

Τὸ γεγονὸς τοῦτο χαιρετῶσι μετ' εὐφροσύνης πρὸ πάντων ὅσοι πρεσβεύουσιν ὅτι ἡ κατὰ τὴν φιλολογικὴν διαμόρφωσιν ἐπικρατήσασα μέθοδος ἀπεδείχθη ἐσφαλμένη τοὐλάχιστον κατὰ τοῦτο, ὅτι προχωροῦσα ἀποτόμως καὶ δογματικῶς ἀπέκλειεν αὐθαιρέτως τὴν χρῆσιν τῆς δημώδους φωνῆς, ὡς εἰ ἦτο δυνατὸν ἐργασία αὐτομάτως καὶ ἠρέμα τελουμένη ἐπὶ σειρὰν ὅλην αἰώνων νὰ ματαιωθῇ διά τινος συνθήματος, καὶ νὰ καταδικασθῇ οὕτως εἰς θάνατον γλῶσσα ἔχουσα βαθείας τὰς ῥίζας εἰς τὴν ἱστορίαν, εἰς τὰ παθήματα, εἰς τοὺς ἀγῶνας, καὶ εἰς τὰς ἁγνοτέρας παραδόσεις τοῦ ἑλληνικοῦ γένους. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ μέθοδος αὕτη κατασκευάσασα μηχανικῶς γραπτὴν γλῶσσαν, ἑλληνίζουσαν μὲν κατὰ τύπον, ξενίζουσαν δὲ κατ' οὐσίαν ἐφεῦρεν οὕτως ἐργαλεῖον πρόχειρον πρὸς τοὺς λογίους καὶ τοὺς ὁπωσοῦν πεπαιδευμένους· ἀλλ' εἶνε ἐπίσης ὁμολογούμενον ὅτι ἐκ τούτου παρεκωλύθη ἡ ἐλευθέρα ἐνέργεια, ἥτις ἄλλως θὰ κατεβάλλετο πρὸς ὀργανικὴν τῆς ἐθνικῆς γλώσσης ἀνάπτυξιν, ἐπλάσθη δὲ δυσκαταμάχητον πρόσκομμα εἰς τὴν παραγωγὴν ἀληθῶς καλλιτεχνικῶν δημιουργημάτων.

Τοιαῦτα φρονοῦντες, ἔχοντες πεποίθησιν εἰς τὸν ἐκπολιτιστικὸν προορισμὸν τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν γλώσσης, προτιθέμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν νέαν τροπήν, ἣν φαίνεται λαμβάνον παρ' ἡμῖν τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, καὶ πρὸς τοῦτο ἐνομίσαμεν κατάλληλον τὴν δημοσίευσιν περιοδικοῦ συγγράμματος, ἐν ᾧ κυρίαν θὰ κατέχῃ θέσιν ἡ περὶ τοῦ θέματος τούτου ἔρευνα καὶ μελέτη.

Ἡ *Ἐθνικὴ γλῶσσα* θέλει περιέχει·

Α'. Κριτικὰς διατριβάς, ἤτοι μελέτας περὶ τῆς φιλολογικῆς διαμορφώσεως, καὶ ἐπικρίσεις τῶν διαφόρων μνημείων τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς φιλολογίας.

Β'. Πρωτοτύπους συγγραφὰς καὶ πρωτότυπα ποιήματα.

Γ'. Πεζὰς καὶ ἐμμέτρους μεταγλωττίσεις ἀπὸ διαφόρων φιλολογιῶν μὴ ἐξαιρουμένης τῆς σανσκριτικῆς.

Δ'. Ἀνέκδοτα δημοτικὰ ᾄσματα, παραμύθια, καὶ παροιμίας.

Ε'. Συναγωγὴν γλωσσικῆς ὕλης, μετὰ σημειώσεων ἐξηγητικῶν καὶ ἐτυμολογικῶν.

ΣΤ'. Βιβλιογραφικὸν δελτίον τῶν κυριωτέρων δημοσιευμάτων.

Ἡ «Ἐθνικὴ γλῶσσα» θὰ ἐκδίδωται ἅπαξ τοῦ μηνός, ἐν τεύχει ἐκ τεσσάρων τυπογραφικῶν φύλλων, θέλει δὲ καταβληθῇ πᾶσα προσπάθεια ὅπως ἡ ἔκδοσις γένηται μετὰ πάσης δυνατῆς φιλοκαλίας, ἐκλεγομένου πρὸς τοῦτο χάρτου ἐξαιρέτου ποιότητος καὶ γινομένης τῆς ἐκτυπώσεως αὐτῆς ἢ ἐν Κερκύρᾳ, ἤ, ἐν περιπτώσει ἐλλείψεως τῶν ἀπαιτουμένων τυπογραφικῶν χαρακτήρων, ἐν Ἀθήναις ἢ καὶ ἔν τινι τῶν ἐν Εὐρώπῃ πόλεων.

Ἐτησία συνδρομὴ προπληρωτέα δραχ. 15 διὰ τὸ Ἐσωτερικόν, διὰ δὲ τὸ Ἐξωτερικὸν δραχ. 18.

Ἐν Κερκύρᾳ, τῇ 27 Αὐγούστου 1884.

Ι. Πολυλᾶς, Γ. Μαρκορᾶς,
Κ. Μάνεσις, Σ. Χρυσομάλλης, Γ. Καλοσγοῦρος,
Α. Κεφαλληνός, Ν. Κογεβινᾶς, Λ. Μαβίλης.

— Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἠνεῴχθη ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἡ διαθήκη τοῦ ἐσχάτως ἐν Ἀγγλίᾳ ἀποβιώσαντος Βασιλείου Μελᾶ, ἐκ δὲ τῆς ἀναγνώσεως αὐτῆς ἐγνώσθησαν αἱ φιλογενεῖς διαθέσεις τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρὸς καὶ ἡ ὑπὲρ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἔθνους πρακτικὴ πρόνοια αὐτοῦ. Πλὴν 60,000 δραχμῶν, ἅς τινας καταλείπει τῇ συζύγῳ αὐτοῦ ἵνα διανεμηθῶσι κατὰ βούλησιν εἰς φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἄλλων κληροδοτημάτων εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ οἰκείους, κληροδοτεῖ τὸ παρὰ τὴν πλατεῖαν τοῦ Λουδοβίκου μέγαρον αὐτοῦ, ἀξίας δύο περίπου ἑκατομμυρίων δραχμῶν, μετὰ τὸν θάνατον τῆς συζύγου του, εἰς τοὺς κ. Δ. Βικέλαν, Βίκτωρα Μελᾶν καὶ εἰς τὸν πρεσβύτερον υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ του κ. Μιχαὴλ Μελᾶ, καὶ παραγγέλλει αὐτοῖς ὅπως ἐκ τῶν ἐτησίων αὐτῆς προσόδων, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν ἑκάστοτε τῶν ἀπαιτουμένων ἐξόδων τῆς συντηρήσεως τῆς οἰκίας ταύτης, δαπανῶσι πρὸς ἵδρυσιν καὶ συντήρησιν νηπιαγωγείου, ὁπουδήποτε ἤθελον ἐγκρίνει, ἐκτὸς μόνον τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν, ἀπαγορεύσας τὴν φαλκιδίασιν τοῦ κληροδοτήματος τούτου, δι' οἱονδήποτε λόγον. Ἡ ἵδρυσις καὶ συντήρησις τοῦ νηπιαγωγείου θέλει ἐκτελεσθῇ ὑπὸ τοὺς ἑξῆς ὅρους καταστατικοῦ. Οἱ εἰρημένοι τρεῖς κληροδόχοι θέλουσιν ἀποτελέσει διαχειριστικὴν ἐπιτροπήν, ἥτις θέλει διαχειρίζεσθαι τὰς ἐτησίας προσόδους τῆς εἰρημένης οἰκίας πρὸς εὐόδωσιν τοῦ φιλανθρωπικοῦ καὶ φιλεκπαιδευτικοῦ καθιδρύματος τούτου, ὅπερ ἐπικληθήσεται «Νηπιακὸν ἐπιμελητήριον Μελᾶ». Ἡ διαχειριστικὴ αὕτη ἐπιτροπὴ θέλει συντάξει καὶ ὑποβάλει εἰς ἔγκρισιν τῆς κυβερνήσεως τὸ καταστατικόν, ὡς καὶ τὸν ὀργανισμὸν τοῦ καθιδρύματος τούτου· ἡ διαχειριστικὴ ἐπιτροπὴ θέλει ἔχει τὴν φροντίδα τοῦ διορισμοῦ τοῦ προσωπικοῦ τοῦ σχολείου, ἡ δὲ κυβέρνησις μόνον τὴν ἐκ τῶν κειμένων νόμων ἐποπτείαν.

Digitized by Google

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[12 Ὀκτωβρίου (Παρασκευή) 1884.]

Τῇ παρελθούσῃ Τετάρτῃ κατετέθη ὑπὸ τῆς ὁμάδος τῆς συμβληθείσης πρὸς τὴν κυβέρνησιν περὶ τοῦ δανείου τῶν 170,000,000 ἡ τρίτη καὶ τελευταία δόσις τοῦ ὁριστικῶς διατεθέντος ποσοῦ τοῦ δανείου καὶ τῆς προκαταβολῆς. Ἡ δόσις αὕτη συνίσταται εἰς 24,000,000 δραχ., μετὰ τῶν δύο δὲ προηγουμένων δόσεων ἀποτελεῖ ποσὸν 72,000,000 δραχμῶν. Κατὰ τὴν σύμβασιν ἡ κατάθεσις γίνεται ἐν Παρισίοις· ἀφ' οὗ δὲ μετενεχθῇ ἐνταῦθα ἅπαν τὸ ποσὸν καὶ ἀποτιθῇ οὕτω διὰ πραγματικῆς καταβολῆς εἰς τὰ ταμεῖα τῶν Τραπεζῶν ἅπασα ἡ πρὸς αὐτὰς ὀφειλὴ τῆς κυβερνήσεως ἐκ τῶν δανείων τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, αἴρεται αὕτη. Ἡ μεταφορὰ ἐκ Παρισίων εἰς Ἑλλάδα τῆς τε τελευταίας δόσεως καὶ ἕνδεκα ἑκατομμυρίων δραχμῶν ἐκ τῆς προηγουμένης, ἅτινα ἐκτυποῦνται ἤδη ἐν τῷ νομισματοκοπείῳ τῶν Παρισίων εἰς χρυσᾶ ἑλληνικὰ νομίσματα, θέλει ἀπαιτήσει χρόνον τινά, τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ θέλει ὑποβληθῇ καὶ ἡ ἀποστολὴ εἰς τὴν νενομισμένην κάθαρσιν. Ἐπειδὴ κατὰ ταῦτα ἐντὸς τοῦ Δεκεμβρίου θέλει ἐπιτευχθῇ ἡ εἰς τὰς τραπέζας πραγματικὴ ἀπόδοσις τοῦ ὅλου ὀφειλομένου ποσοῦ, εἶνε δ' ἀφ' ἑτέρου συμφέρον νὰ γένηται ἐκ τῶν προτέρων ἀσφαλῶς γνωστὴ ἡ ἡμέρα τῆς ἄρσεως τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, σκέψις γίνεται, ὅπως πραγματοποιηθῇ ἡ ἄρσις τὴν πρώτην Ἰανουαρίου 1885.—Ὁ *Χρόνος* τῶν Παρισίων γράφει ὅτι ἐπετράπη ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ναυτικῶν τῆς Γαλλίας, τῇ ῥητῇ αἰτήσει τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, τῷ ὑποναυάρχῳ κ. Λεζὲν νὰ ἀναλάβῃ τὴν διοργάνωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ. Ὁ ὑποναύαρχος κ. Λεζὲν ἀπέρχεται ἐκ Γαλλίας μετὰ τῆς ὑπὸ τὸν στρατηγὸν κ. Βασὲρ στρατιωτικῆς ἀποστολῆς σήμερον (12 Ὀκτωβρίου) κατευθυνόμενος εἰς Ἑλλάδα.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Μ. Δ. Σύρον. Διὰ τὴν «Ἑστίαν» δὲν εἶνε δυνατόν. Ἀμφίβολον δὲ καὶ ἐὰν θ' ἀπέβαινεν ὠφελείας τινὸς πρόξενος ἡ δημοσίευσις.—*Οἰκοδεσποίνῃ*. 1) Τοιαύτη συνταγὴ ἔχει δημοσιευθῇ εἰς παλαιὸν φύλλον τῆς «Ἑστίας» (τόμ. Η, φυλ. 193). 2) Ὡς πρὸς τὴν παρασκευὴν τοῦ καφὲ ἰδοὺ τί ἀνέγνωμεν ἐν εἰδικῷ βιβλίῳ: Ὅταν ὁ καφὲς παρασκευάζηται δι' ὕδατος ἀπεσταγμένου (distillée), τὸ ἀφέψημα αὐτοῦ παρουσιάζει μεγάλην διαφορὰν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ παρασκευαζόμενον διὰ κοινοῦ ὕδατος. Ὁ οὕτω παραγόμενος καφὲς προσλαμβάνει γεῦσιν καὶ ἄρωμα ἰδιαζόντως λεπτὸν καὶ ἀνώτερον, καθ' ὅσον αἱ ἰδιότητες αὐτοῦ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἀναπτύσσονται ἐξ ὁλοκλήρου. Ἡ διαφορὰ αὕτη προέρχεται ἐκ τούτου ὅτι τὰ ἀνθρακικὰ ἅλατα τὰ ἐνυπάρχοντα εἰς τὰ λεγόμενα πόσιμα ὕδατα καταστρέφουσι μέρος τῆς δεψικῆς οὐσίας τοῦ καφὲ συνενούμενα μετ' αὐτῆς καὶ ἀποτελοῦντα οὕτω προϊόν τι ἀνούσιον, ἐνῷ τὸ ἀπεσταγμένον ὕδωρ δὲν ἐπηρεάζει ποσῶς τὴν οὐσίαν τοῦ καφέ, ὅστις διαφυλάττει οὕτω ὅλην τὴν εὐχυμίαν καὶ τὰς τονωτικὰς αὐτοῦ ἰδιότητας. Ὕδωρ ἀπεσταγμένον δύνασθε νὰ προμηθευθῆτε εἰς τὸ πρῶτον τυχὸν φαρμακεῖον.— κ. Α. Κ. Μ. Ναύπλιον. Ἐλήφθησαν. Ἤρξατο καὶ ἡ πρὸς τὸν κ. Ν. Δ. ἀποστολή.—κ. Ε. Ν. Π. Καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν ὁμοιαζόντων τὸν κόκκυγα, ὅστις ἀνοίγει τὸ στόμα μόνον ἵνα εἴπῃ τὸ ὄνομά του.—κ. Μ. Β. Γαλάζιον. Τὰ βιβλία ἀπεστάλησαν ὑμῖν ταχυδρομικῶς. — κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Τὰ 30 φρ. παρεδόθησαν τῷ κ. Π. Γ. τὴν 1 ἱσταμένου.—κ. Ι. Κ. Ναύπλιον. Ἐγένετο συνῳδὰ τῇ ἐπιστολῇ σας.—κ. Ν. Γ. Δ. Πειραιᾶ. Ἰσότιμον εἰς αὐστριακὰ γραμ. ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς.—*Ἀριθ. 41.* Καὶ εἰς ἡμᾶς εἶνε ἄγνωστον. Δύνασθε ἴσως νὰ πληροφορηθῆτε ἀναδιφῶντες τοὺς βιβλιογραφικοὺς καταλόγους τῶν βιβλιοπωλείων Wilberg ἢ Beck. — *Δημοκήδει*. Εὐχαρίστως· ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ δηλώσητε πρῶτον ἡμῖν τὸ ἀληθὲς ὄνομά σας· εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰ φιλοφρονήματα. — *Μώμῳ*. Τὸ παρετήρησεν ἤδη ἄλλος πρὸ ἡμῶν. Ὁ Ῥωμηὸς οὐδέποτε δύναται νὰ παραδεχθῇ ὅτι πιθανὸν νὰ ἔχῃ καὶ ἄδικον. Ὁμιλοῦντα σὲ διακόπτει, διότι δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ ὅτι δύνασαι νὰ εἴπῃς τι ὀρθότερον ἐκείνου, ὅπερ αὐτὸς εἶπεν ἢ προτίθεται νὰ εἴπῃ. Πολλάκις μάλιστα ἐπιχειρεῖ νὰ σὲ ἀνασκευάσῃ πρὶν ἢ ὁμιλήσῃς, καίτοι ἀγνοῶν τί θὰ εἴπῃς.—Κυρίαν Α. Σ. Μυτιλήνην καὶ κκ. Σ. Π. Σ. Δαρδανέλλια, Γ. Δ. Δ. Κεφαλληνίαν, καὶ Ἀναγν. Ἑταιρίαν Κερκύρας. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν.—*Τακτικῷ ἀναγνώστῃ*. Ἡ «Ξένη», «ἡ Πριγγίπισα Γεωργία», «οἱ Δανίτσεφ» κ. ἄ. Ἡ «Κυρία μὲ τὰς καμελίας» εἶνε ἐκ τῶν πρώτων ἔργων τοῦ Δουμᾶ, ἔγραψε δ' αὐτὴν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν, καθ' ἣν ἐποχὴν ὢν ἐντελῶς ἄπορος ἔμελλε νὰ φυλακισθῇ διὰ χρέη. Κατ' ἀρχὰς οὐδεὶς τῶν διευθυντῶν τῶν θεάτρων ἐδέχετο νὰ παραστήσῃ τὴν «Κυρίαν μὲ τὰς καμελίας» καὶ ὁ μέλλων *ἀθάνατος* ἔλαβεν εἰς ἀπάντησιν ἁπανταχόθεν τὴν διακήρυξιν ὅτι τὸ ἔργον του *δὲν εἶνε δρᾶμα*.—Μόνον δὲ τῇ ἐπιρροῇ τοῦ δουκὸς Μορνὺ κατωρθώθη νὰ τυπωθῇ ἐπὶ τοῦ θεατρικοῦ προγράμματος. Εἶνε πασίγνωστος ἡ ἐπιτυχία καὶ ἡ ἐπανάστασις ἣν ἐπέφερεν εἰς τὸ θέατρον τὸ νεανικὸν ἐκεῖνο ἔργον.—κ. Θ. Φ. Ἄλλην. Συνῳδὰ τῇ ὑμετέρᾳ παραγγελίᾳ ἐπὶ 3 ἑβδομάδας τὸ φύλλον ἐπέμπετο εἰς Ἐρλάγγην (poste restante), ἀπὸ τῆς παρελθούσης δ' ἑβδομάδος ἤρξατο ἡ αὐτόσε ἀποστολή.—κ. Σ. Β. Γενεύην καὶ Α. Ντ. Ἀγρίνιον. Συνεμορφώθημεν τῇ ἐπιστολῇ ὑμῶν.—*Περιέργῳ*. Κατ' ἀκριβῆ στατιστικὴν οἱ ποιοῦντες στίχους ἐν Ἑλλάδι ὑπερβαίνουσι τοὺς χιλίους.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Ὑπάρχει μία κλίμαξ ὑψηλή, τῆς ὁποίας ἐὰν μὲν ἀναβαίνωμεν τὰς βαθμίδας ἀνὰ δύο, θὰ ὑπολειφθῇ ἐν τέλει μία βαθμίς· ἐὰν ἀναβαίνωμεν τὰς βαθμίδας ἀνὰ τρεῖς, θὰ ὑπολειφθῶσιν ἐν τέλει δύο βαθμίδες· ἐὰν τὰς ἀναβαίνωμεν ἀνὰ τέσσαρας, θὰ ὑπολειφθῶσι τρεῖς· ἐὰν ἀνὰ πέντε, θὰ ὑπολειφθῶσι τέσσαρες· ἐὰν ἀνὰ ἕξ, θὰ μείνωσιν ἐν τέλει πέντε· ἐὰν δὲ ἀνὰ ἑπτά, δὲν ὑπολείπεται καμμία βαθμίς.

Ἀπὸ πόσας βαθμίδας σύγκειται ἡ κλίμαξ αὕτη;

2

Εἶμαι ἀρχαῖος καὶ λαμπρὸς τῶν Ἀθηναίων γόνος.
Τὸ στέρνον μου ἐὰν κοπῇ,
λίθινον ὅλον θὰ μ' εὕρῃς ἐντὸς τοῦ Παρθενῶνος,
ὀρθούμενον ἐν σιωπῇ.

3

Αἱ ἐν τοῖς κατωτέρω τετραγωνιδίοις συλλαβαὶ ἀποτελοῦσι 6 στίχους γνωστοῦ νεοελληνικοῦ ποιήματος, ἐὰν συναρμοσθῶσι λαμβανόμεναι καθ' ἣν τάξιν ἵππος διαδοχικῶς τὰς πατεῖ εἰς 64 πηδήματα. Ζητεῖται ἡ εὕρεσις τοῦ σημείου, ἀφ' οὗ ὁρμᾶται ὁ ἵππος καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῶν στίχων.

φλό	τιά	μω	πρὸς	ρειά	τὸ	πὸ	σκα'
τί	ἐμ	γα	κεται	–σὸ	του	χτυ	χῶ
φω	το	κα	δο	του	τὸ	φτει	δι
θά	ἀξε	στέ	κο	κα	λὲν	μα	πάει
ρο	πι	ει	τι	δαγ	νο	μαρω	χρυ
στὸ	ριο	πῶ	μέ	τὸ	κας	μαῦ	κό
ρά	δε	στό	κά	ἅ	σὰν	σᾶ	μέ
μα	χει	ἀ	σι	ντυ	νο	ρα	ρο

4

Τῆς δημώδους ἑλληνικῆς παροιμίας «Κάλλιο πέντε καὶ 'ς τὸ χέρι πάρα δέκα καὶ καρτέρει» τίς εἶνε ἡ ἀντίστοιχος γαλλική;

ΛΥΣΕΙΣ

2

Λάρισσα (Λα—ρίς—σά).

3

Ἡ συκοφαντία ὁμοιάζει τὴν φλόγα τὴν μαυρίζουσαν ὅσα ἀδυνατεῖ νὰ καύσῃ.

Digitized by Google

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

Ἐν Ἀθήναις, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ.

Ἅπαντα τὰ εἴδη γραφικῆς ὕλης εἰς τιμὰς μετρίας. Κονδυλοφόροι παντὸς εἴδους, γραφίδες, σφραγῖδες χαρασσόμεναι ἐνταῦθα, ἐπισκεπτήρια ἐκτυπούμενα στιγμιαίως. Συνέστησε πρὸ πολλοῦ ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΦΑΚΕΛΛΟΠΟΙΕΙΟΝ, ὅπερ τελειοποιηθὲν ἐσχάτως διὰ προσθήκης νέων μηχανημάτων κατασκευάζει καὶ προμηθεύει φακέλλους τελειοτάτους εἰς τιμὰς εὐθηνοτέρας τῶν εὐρωπαϊκῶν. Τὸ μέγα τοῦτο κατάστημα εἶνε τὸ μόνον προμηθεῦον *κατάστιχα* τοῦ γνωστοῦ οἴκου Edler καὶ Krische τοῦ Ἀννοβέρου· τελευταῖον δ' ἐκόμισε καὶ μεγάλην ποσότητα *τυπογραφικῆς μελάνης* τοῦ διασήμου οἴκου Christophe Schramm καὶ Offembach, δι' ἣν δέχεται παραγγελίας καὶ εἰς μεγάλας ποσότητας.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΕΙΔΥΛΛΙΑ

ΝΕΟΣ ΤΟΜΟΣ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ. — Δρχ. 2,50

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΙΣΤΟΙ ΑΡΑΧΝΗΣ.......... δρ. ν. 1
ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΑΙ.......... » 2
ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.......... » 2
ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩ.......... » 1

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς ΕΣΤΙΑΣ.

Ἀποστέλλονται πρὸς αἰτοῦντας ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου,
μεταφρασθὲν ὑπὸ ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

ΕΝ ΤΩ ΓΡΑΦΕΙΩ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΕΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ

ΑΡΙΣΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ, ΕΙΣ ΤΙΜΑΣ ΜΕΤΡΙΑΣ

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΕΛΕΤΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ

Ἀντίτυπα τῶν δημοσιευθεισῶν μελετῶν, ὧν ἕκαστον τιμᾶται δραχμὰς πέντε, εὑρίσκονται παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις Ἀντωνιάδῃ καὶ Ἀνέστῃ Κωνσταντινίδῃ.

ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ. Βιβλίον τοῦ αὐοῦ. Ἔργον τοῦ διασήμου Ἰταλοῦ συγγραφέως καὶ φιλοπάτριδος Ἰωσὴφ Μαντζίνη. Πωλεῖται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «Ἑστίας» ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς·

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ

ΜΥΘΟΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1884.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΛΕΚΤΗ — ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 3
ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΟΙΝΗ.......... » 1,50

Εὑρίσκονται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, Κ. Μπέκ, Βίλμπεργ, Ν. Β. Νάκη καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς *Ἑστίας*.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

Τιμᾶται φράγκων 4.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς *Ἑστίας* ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐσωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένων φρ. 1,20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δραχ. 2,50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπτὰ 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπτὰ 80.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11.

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

Ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται τὰ ἑξῆς βιβλία:

Σάθα Μνημεῖα ἑλλην. ἱστορίας, τόμ. Δ. δραχ. 10 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς, δρ 20.

Λεγρανδίου Ἱστορία τοῦ Ταγιαπέρρα ὑπὸ Τριβώλη, δραχ. 1,80.

Rubio y Lluch la Expedicion y dominacion de los Catalanos en Oriente jurgadas por los Griecos, δραχ. 4.

Σπυρ. Π. Λάμπρου Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλλ. ἱστορίας, λεπτ. 75.

Τοῦ αὐτοῦ—Αἱ Ἀθῆναι περὶ τὰ τέλη τοῦ ιϛ' αἰῶνος, δρ. 1.60.

» » Romans Grecs, δραχ. 12 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς φρ. 20.

» » Μιχαὴλ Ἀκομινάτος (τόμοι δύο) δραχ. 18 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς φρ. 30.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β', 898

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 408.—21 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1884.—ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 460

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ, μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Gréville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.
ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ.
Η ΜΥΟΣΩΤΙΣ, διήγημα Ε. Μορέν.
ΠΙΝΑΚΙΔΕΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ὑπὸ Ἰω. Φουστάνου.
ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚ ΤΟΥ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥ.
ΕΝ ΕΓΓΡΑΦΟΝ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΙΟΝΙΚΩΝ ΝΗΣΩΝ.
ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Τὸ ἐν Βερολίνῳ ἐκδιδόμενον περιοδικὸν σύγγραμμα τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ « Kriegerheil » ἐκθέτει ἐν τῷ φύλλῳ τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ κατὰ τὸ ἔτος 1883, ὡς ἑξῆς.

« Ὁ Ἑλληνικὸς Σύλλογος πρὸς ἐπικουρίαν τῶν ἐν ἐκστρατείᾳ τραυματισθέντων πολεμιστῶν ἀπὸ τῆς θεμελιώσεως αὐτοῦ ὡς φιλανθρωπικοῦ θεσμοῦ οὐχὶ μόνον τοῖς ἐν πολέμῳ τραυματίαις βοήθειαν παρέσχεν, ἀλλὰ καὶ τοῖς θύμασι διαφόρων δυστυχημάτων. Οὕτω ἐστάλησαν 1,000 φρ. τῷ ἐν Νεαπόλει Ἕλληνι Γενικῷ Προξένῳ ὑπὲρ τῶν ἐν Καζαμίτσιολᾳ παθόντων, 5,000 φρ. εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὑπὲρ τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ τῆς χολέρας παθόντων συμπολιτῶν (Ἑλλήνων), καὶ βραδύτερον πάλιν 3,000 φράγκων. Κατόπιν δ' ἐστάλησαν 1,000 φρ. τῷ κεντρικῷ Κομιτάτῳ τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ τῶν Κάτω Χωρῶν ὑπὲρ τῶν ἐν Ἰάβᾳ θυμάτων. Οἱ σεισμοὶ ἐν Χίῳ καὶ ἐν τῇ Ἐρυθραϊκῇ Χερσονήσῳ ἔδωκαν τῷ Συλλόγῳ ἀφορμήν, ὅπως πέμψῃ εἰς Σμύρνην 4,000 φρ. ὑπὲρ τῶν ὑπὸ τῶν σεισμῶν παθόντων. Ἔδωκε δ' ὁ Σύλλογος 6,000 φρ. τῇ ἐν Ἀθήναις συσταθείσῃ Ἐπιτροπείᾳ πρὸς περίθαλψιν τῶν ὑπὸ τῆς πλημμύρας παθόντων (ἐν Θεσσαλίᾳ). Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1883 ἐστάλησαν 2,000 φρ. τῷ Γαλλικῷ Κεντρικῷ Κομιτάτῳ (τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ) ὑπὲρ τῶν ἐν Τογκίνῳ τραυματιῶν. Ἔτι δὲ ἐδαπανήθησαν 933 φρ. ὑπὲρ τῶν ἐξ Ἀλεξανδρείας προσφύγων καὶ ὑπὲρ ἄλλων πενήτων, 132 φρ. διὰ τὸ Γραφεῖον τοῦ ἐμβολιασμοῦ, καὶ 326 φρ. διὰ τὴν Ἀποθήκην τοῦ Συλλόγου. Τελευταῖον ἐδωρήθη μὲν παρὰ τοῦ Συλλόγου εἰς τὰ ἐν Ἀθήναις νοσοκομεῖα καὶ φιλανθρωπικὰ καταστήματα ἀριθμός τις καταστρεφομένων (ἐν τῇ Ἀποθήκῃ) εἰδῶν, ἐπωλήθησαν δὲ εἴδη ἀντὶ 10,883 φρ. Τῷ 1883 ἀνῆλθον τὰ ἔσοδα τοῦ Συλλόγου εἰς 35,883 φρ., καὶ τὰ ἔξοδα αὐτοῦ εἰς 30,198 φρ. Ἡ δὲ περιουσία αὐτοῦ συνέκειτο τῇ 31 Δεκεμβρίου 1883 ἐκ δραχμῶν 375,034 ».

— Κατὰ τὸν ἐφετεινὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως τὰ ὑπὸ τοῦ Δημοσίου χορηγούμενα βοηθήματα ὑπὲρ τῆς Δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ Κράτους ἀνέρχονται εἰς δραχμὰς 316,135. Ἐννοεῖται ὅτι τὸ ποσὸν τοῦτο παρέχεται ὡς ἐπιχορήγησις βοηθητικὴ μόνον εἰς τὰ ὑπὸ τῶν διαφόρων δήμων συντηρούμενα σχολεῖα· πλὴν δ' αὐτοῦ τὸ Δημόσιον δαπανᾷ ἰδιαιτέρως ἱκανὰ ποσὰ πρὸς συντήρησιν τῶν προσηρτημένων εἰς τὰ διδασκαλεῖα προτύπων, τῶν πλήρων δημοτικῶν Σχολείων, καὶ πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς νέας διδακτικῆς μεθόδου.

— Ἐν τοῖς περιοδικῶς ἐκδιδομένοις « Ὑπομνήμασι τοῦ Πέτερμαννν » τοῦ Βερολίνου ὁ αὐτόθι διατρίβων πρὸς συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ κ. Ἀριστείδης Ν. Ρούκης, ἐκ τῶν συνεργατῶν τῆς « Ἑστίας », ἐδημοσίευσε περιληπτικὴν μετάφρασιν τῶν πρό τινος χρόνου ἐν τῇ « Ἀκροπόλει » δημοσιευθέντων περὶ Ἀλβανίας ἄρθρων τοῦ κ. Ἐπαμ. Μαυρομμάτη, ἄλλοτε γενικοῦ προξένου ἐν Σκόδρᾳ, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐθνογραφικαὶ καὶ στατιστικαὶ πληροφορίαι περὶ Ἀλβανίας».

— Τὸ νέον ἔργον τοῦ Σλεῖμαν περὶ Τίρυνθος φέρει τὸν τίτλον· « Τὰ προϊστορικὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων τῆς Τίρυνθος, τὰ ἐν αὐτοῖς πανάρχαια τοιχογραφήματα καὶ καλλιτεχνήματα ». Τὸ βιβλίον κοσμεῖται ὑπὸ πολυαρίθμων λιθογραφιῶν, ξυλογραφιῶν, σχεδίων κλ.

— Ὁ κ. Γ. Ἰω. Ἀγγελόπουλος, ὑφηγητὴς τοῦ Διοικητικοῦ Δικαίου καὶ καθηγητὴς ἐν τῇ Στρατιωτικῇ Σχολῇ μεταφράσας ἐξ ἀνεκδότου γαλλικοῦ συγγράμματος ἐδημοσίευσε τὰ περὶ τοῦ « Στρατιωτικοῦ συστήματος τῶν κυριωτέρων τῆς Εὐρώπης Κρατῶν » δαπάνῃ τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων.

Ἡ μετάφρασις τοῦ ἀξιολόγου τούτου ἔργου ἐγένετο τῇ εἰσηγήσει καὶ προτροπῇ τοῦ Διοικητοῦ τῆς Σχολῆς κ. Πάνου Κολοκοτρώνη, παρασχόντος καὶ τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ πρὸς τοῦτο, ἰδίᾳ δὲ περὶ τὴν ἐξελλήνισιν τῶν στρατιωτικῶν ἐπιστημονικῶν ὅρων. Ἐφιλοπονήθη δὲ ὑπὸ τοῦ εὐπαιδεύτου συγγραφέως πιστὴ μὲν καὶ σαφὴς ὅσον ἔνεστι, ἀλλὰ κατ' ἐκλογὴν ἐκείνων μόνον τῶν μερῶν τοῦ πρωτοτύπου ὅσα ἀπετέλουν τὴν ἔννοιαν τοῦ στρατιωτικοῦ συστήματος. Διὸ καὶ οὐ μόνον πολλὰ παρέλειψε ξένα πρὸς τὸ θέμα, ἀλλὰ καὶ πολλὰς ἐποίησε προσθήκας ἐν ταῖς ὑπὸ τὸ κείμενον σημειώσεσι, καὶ τὴν ὕλην διεσκεύασεν ἐπὶ τὸ συστηματικώτερον, πολλὰ βασανίσας καὶ συμπληρώσας διὰ τῆς μελέτης καὶ ἄλλων πηγῶν. Οὕτω δ' ἀπήρτισεν ἔργον, ὅπερ μεγάλως θὰ χρησιμεύσῃ πρὸς κατανόησιν καὶ βελτίωσιν καὶ τῶν παρ' ἡμῖν στρατιωτικῶν θεσμῶν.

— Ἐξεδόθη ἐκ τοῦ λιθογραφείου Γρούνδμαν, συνταχθεὶς ὑπὸ τοῦ κυρίου Δ. Ἀργυροπούλου μετὰ μεγίστης ἐπιμελείας καὶ ἀκριβείας, *Τηλεγραφικὸς χάρτης τῆς Ἑλλάδος*, περιλαμβάνων πάσας τὰς διακλαδώσεις τῶν τηλεγραφικῶν γραμμῶν τῆς διεθνοῦς, τῆς ἐσωτερικῆς, καὶ τῆς ὑποβρυχίου, δημοσίας καὶ ἰδιωτικῆς, ἀνταποκρίσεως, τὴν διὰ τηλεφώνου συγκοινωνίαν, τὴν ἔκτασιν τῶν συρμάτων καὶ τὰ μήκη τῶν καλωδίων, πρὸς δὲ καὶ πίνακα, δεικνύοντα τὴν σχετικὴν ἀπόστασιν εἰς ναυτικὰ μίλια τῶν λιμένων ἀπ' ἀλλήλων. Εἶνε ἐξαίρετον ἔργον, τιμῶν τὸν φιλοπονήσαντα αὐτὸ εἰδικὸν ἐπιστήμονα κ. Δ. Ἀργυρόπουλον, χρησιμώτατον δὲ εἰς πάντας.

— Ὁ κ. Ἐμ. Κανέλλης, ἀπόφοιτος τῆς φιλολογίας, ἐξέδωκεν « ὀκταήμερον περιήγησιν ἐν τῇ νήσῳ Μυκόνῳ ».

— Ἐξεδόθη ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς « Ἑνώσεως » ὁ τέταρτος καὶ πέμπτος τόμος τῆς μεταφράσεως τῆς *Δεκαημέρου* τοῦ Βοκκακκίου, δι' ὧν συμπληροῦται ὁλόκληρον τὸ ἔργον τοῦ διασήμου Ἰταλοῦ συγγραφέως. Ἕκαστος τῶν ἀποτελούντων αὐτὸ 5 τόμων τιμᾶται δραχμῆς καὶ πωλεῖται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τοῦ κ. Νάκη καὶ ἐν τῷ τυπογραφείῳ τῆς « Ἑνώσεως ».

— Ὁ ὑφηγητὴς κ. Νικόλαος Παρίσης ἐδημοσίευσεν ἀπάντησιν εἰς τὸ γνωστὸν φυλλάδιον τοῦ Θ. Δημοκήδους « Αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι ἐν Ἑλλάδι ».

— Ἐξεδόθη ἐν Κεφαλληνίᾳ « Ἔργον Ε. Τ. Κωνσταντακάτου Κεφαλλῆνος περὶ ἀντικαταστάσεως τοῦ ἀτμοῦ ».

— Ἐδημοσιεύθη ἐν φυλλαδίῳ ἡ « Κατάστασις τῶν ἐργασιῶν τοῦ Τεγεατικοῦ Συνδέσμου ».

— Ἐξεδόθη ἡ « Στοιχειώδης Ῥωμαϊκὴ καὶ Βυζαντινὴ Ἱστορία » ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Ζαχαριάδου, καθηγητοῦ τῆς Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, ἡ ἐγκριθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἐπὶ τῶν διδακτικῶν βιβλίων πρὸς χρῆσιν τῆς β'. τάξεως τῶν Γυμνασίων.

— Ὁ γνωστὸς εἰς τὸν ἐπιστημονικὸν κόσμον ἰατρὸς κ. Καλλιβούρτσης ἐδημοσίευσεν ἐν Παρισίοις γαλλιστὶ φυλλάδιον ὑπὸ τὸν τίτλον « Description d' un nouveau système d' appareils d'évaporation et de distillation ».

— Ἐξεδόθη ἡ ὑπὸ τοῦ κ. Β. Βυθούλκα γραφεῖσα πρὸς χρῆσιν τῶν Γυμνασίων «Ἱστορία Ἑλληνικῆς Γραμματολογίας», κατὰ τὸ πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας.

— Ἀγγέλλεται ἡ δημοσίευσις τῶν ἔργων τοῦ ἀειμνήστου ποιητοῦ Δημοσθένους Βαλαβάνη ὑπὸ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ κ. Γεωργίου Α. Βαλαβάνη. Τὸ βιβλίον θέλει περιλάβει τὰ περισωθέντα τῶν ποιημάτων τοῦ ποιητοῦ, τὸ διήγημα αὐτοῦ «Δύο

Digitized by Google

Νύκτες», τὴν βιογραφίαν του, γραφεῖσαν ὑπὸ τοῦ κ. Σ. Καρύδη, καὶ τὸν λόγον, ὃν ἐξεφώνησεν ἐν τῇ κηδείᾳ του ὁ κ. Γ. Παράσχος.

— Ἀγγέλλεται ἡ ἔκδοσις ἀπὸ πρώτης δεκεμβρίου ἐν Βιέννῃ γαλλιστὶ ἐφημερίδος ὑπὸ τὸν τίτλον «Πανελλήνιος Ἕνωσις» γραφομένη ὑπὸ Γάλλων δημοσιογράφων καὶ ὑπερασπιζομένη τὰ συμφέροντα τοῦ ἑλληνισμοῦ. Θὰ ἐκδίδηται κατ' ἀρχὰς δὶς τῆς ἑβδομάδος.

— Ἀπεβίωσεν ἐν Χαλκηδόνι τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ ἐκ Ξάνθης **Θεόδωρος Ζαλάχας**, ἀνὴρ φιλογενὴς καὶ φιλόμουσος, ἔμπορος δὲ διακριθεὶς διὰ τὸν ἐπιχειρηματικόν του νοῦν. Διὰ διαθήκης του καταλείπει 100,000 φράγκα τῷ ἐνταῦθα Συλλόγῳ τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, ὅπως ἐκ τῶν τόκων ἐκπαιδεύωνται τέσσαρες νέοι ἐκ Ξάνθης, οἵτινες λαμβάνοντες διπλώματα πανεπιστημίου νὰ διδάσκωσιν ἐν Θρᾴκῃ καὶ Μακεδονίᾳ, 4,000 δρ. τῷ αὐτῷ συλλόγῳ πρὸς ἰδίαν αὐτοῦ διάθεσιν, 10,000 ὑπὲρ τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου, 2,000 ὑπὲρ τοῦ ὀρφανοτροφείου Χατζῆ Κώστα, 2,000 ὑπὲρ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, 2,000 ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ νοσοκομείου, 2,000 ὑπὲρ τῶν ἐν Ξάνθῃ κοινῶν σχολείων καὶ ἄλλα ποσὰ ὑπὲρ ἄλλων διαφόρων.

— Ὁ περὶ τὴν μουσικὴν εὐδοκίμως ἀσχολούμενος κ. Θ. Πολυχράτης, τελειόφοιτος τῆς φιλολογίας, συνέθηκεν ἐπιτυχῆ μελῳδίαν «τὸ Ἔαρ» ἐπὶ στίχων γραφέντων ὑπὸ τοῦ ἰδίου. Τὸ ἔργον τοῦ κ. Πολυχράτους ἐξεδόθη μετ' ἰδιαζούσης φιλοκαλίας ἐν Λειψίᾳ ὑπὸ τοῦ κ. Βελουδίου.

— Περατωθείσης τῆς κατεδαφίσεως τοῦ πύργου τοῦ Ἐλγίνου ἐγένετο ἡ περιτοίχισις τοῦ χώρου τῆς παλαιᾶς ἀγορᾶς, ἔνθα ὡς γνωστὸν ἐνεργηθήσονται ὑπὸ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας ἀνασκαφαί.

— Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ κ. Θεοδοσίου Β. Βενιζέλου **Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος** ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, χάριν τῶν μαθητῶν τῆς στρατιωτικῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων συνταχθεῖσα καὶ δαπάνῃ τῆς Κυβερνήσεως ἐκδοθεῖσα ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς «Λακωνίας» καλῶς τετυπωμένη εἰς 8ον ἐκ σελ. 313. Εἶνε οὗτος ὁ πρῶτος τόμος περιλαμβάνων τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν τῆς Ἑλλάδος.

— Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ διδάκτορος τῆς φιλοσοφίας καὶ καθηγητοῦ τῶν μαθηματικῶν τοῦ ἐν Ἡρακλείῳ Γυμνασίου κ. Νικ. Ε. Νιστεράκη ἡ ἐναίσιμος αὐτοῦ διατριβὴ «Περὶ εἰδικῶν προσδιορισμῶν».

— Ἐν Βραΐλᾳ ἐξεδόθη συλλογὴ λυρικῶν ποιημάτων τοῦ αὐτόθι κυρίου Ζαννετάκη Δεϊμέζη ὑπὸ τὸν τίτλον «Φύλλα Δάφνης».

— Πλὴν τοῦ γενικοῦ μέρους τοῦ *Ἐγχειριδίου τῆς Χειρουργικῆς*, περὶ οὗ θέλομεν δημοσιεύσει ἐν τῷ προσεχεῖ *Δελτίῳ* βιβλιογραφίαν ἑνὸς τῶν συνεργατῶν ἡμῶν, ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου κ. Παύλου Ἰωάννου εἰς τρίτην, ἐν πολλοῖς ἐπεξειργασμένην, ἔκδοσιν καὶ τὸ *Ἐγχειρίδιον τῆς συστηματικῆς ἀνατομίας τοῦ ἀνθρώπου* ἐκ σελ. VII, 871 εἰς 8ον. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, 1884.

— Ἐδημοσιεύθη ὁ ἰσολογισμὸς τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικῆς Σχολῆς κατὰ τὴν τριετῆ περίοδον ἀπὸ 1 Ἰουλίου 1881—30 Ἰουνίου 1884. Κατ' αὐτὸν αἱ μὲν εἰσπράξεις τῆς Σχολῆς κατὰ τὸ τετραετὲς τοῦτο διάστημα ἀνῆλθον εἰς γρόσια 1,239,715,90 αἱ δὲ δαπάναι εἰς γρόσια 1,234,137 καὶ ὑπελείφθη εἰς τὸ ταμεῖον περίσσευμα γροσίων 5,578,90.

— Καλλιτεχνικώτατοι ἐξεδόθησαν καὶ ἐφέτος οἱ **ΗΜΕΡΟΔΕΙΚΤΑΙ** τοῦ 1885 ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ εἰς τὸ κοινὸν βιβλιοπώλου κ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, 31 εἰδῶν καὶ σχημάτων, εὐωνότατοι δ' ἄλλως, διότι ποικίλλουσιν αἱ τιμαὶ αὐτῶν ἀπὸ *λεπτῶν 60* μέχρι δραχμῶν **πέντε**. Οἱ Ἡμεροδεῖκται οὗτοι ἐξεδόθησαν εἰς πολλὰς χιλιάδας ἀντιτύπων, καὶ ἤδη ἤρξατο ἡ πώλησις αὐτῶν πολλαχόθεν ζητουμένων διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν αὐτῶν κατασκευήν.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

(19 Ὀκτωβρίου (Παρασκευὴ) 1884.)

Ἀφικνοῦνται προσεχῶς ἐνταῦθα οἱ μεγάλοι δοῦκες τῆς Ρωσσίας Παῦλος, ἀδελφὸς τοῦ Αὐτοκράτορος, καὶ Μιχαήλ, υἱὸς τοῦ μεγάλου δουκὸς Μιχαήλ, θείου τοῦ Αὐτοκράτορος.

— Κατὰ τὸν μῆνα Νοέμβριον πιθανῶς θὰ ἐφαρμοσθῶσιν οἱ πρὸ μηνῶν ψηφισθέντες νόμοι περὶ μονοπωλείου τῶν πυρείων, τοῦ πετρελαίου καὶ τῶν παιγνιοχάρτων. Ὡς πρὸ πολλοῦ ἐγράφη, ἡ κυβέρνησις συνεβλήθη μετὰ γερμανικῆς ἑταιρίας διὰ τὴν προμήθειαν τῶν κοινῶν πυρείων, μετὰ δὲ τοῦ καταστήματος Μπασκιέρα διὰ τὰ καλῆς ποιότητος. Μεγάλη ποσότης αὐτῶν ἐπιβιβασθεῖσα ἤδη κομίζεται μετ' ὀλίγον ἐνταῦθα. Τὴν προμήθειαν τοῦ πετρελαίου ἡ κυβέρνησις ἀνέθετο διὰ τοῦ μεγάλου καταστήματος τῶν ἀδελφῶν Ράλλη, ἀναλαβόντος τὴν μεταφορὰν ἐπὶ προμηθείᾳ ἀσημάντῳ εἰς ἀμερικανικὴν ἑταιρίαν καὶ ὅσονούπω κομίζονται 100,000 κιβώτια.

— Τὴν πρωΐαν τῆς παρελθούσης Δευτέρας περὶ ὥραν 6 ½, ἔκρηξις ἐγένετο μετὰ φοβεροῦ κρότου ἔν τινι ἀποθήκῃ πυρίτιδος κειμένῃ εἰς τὴν ἄκραν τῆς Νεαπόλεως πλησίον τῶν λατομείων, ἕνεκα ἐργάτου τινὸς λησμονήσαντος ἐν αὐτῇ τὸ ἀνημμένον σιγάρον του. Δύο παῖδες, διερχόμενοι ἐκεῖθεν ἐπληγώθησαν, καὶ ὑπὲρ τὰς δεκαπέντε τῶν πέριξ οἰκοδομῶν ἔπαθον ἐκ τῆς δονήσεως καὶ τῶν ἀνατιναχθέντων λίθων. — Ἤρξαντο αἱ στρατιωτικαὶ ἀσκήσεις ἐν τοῖς ἐνταῦθα γυμνασίοις καὶ τῷ διδασκαλείῳ. Τούτων τὸ μὲν Α'. καὶ Γ'. γυμνάσιον καὶ τὸ διδασκαλεῖον θ' ἀσκῶνται ἐν τῇ πλατείᾳ τῶν Στύλων τοῦ Ὀλυμπιείου, τὸ δὲ Β'. τὸ Δ' καὶ τὰ δύο τμήματα τοῦ Βαρβακίου Λυκείου ἐν τῷ Πολυγώνῳ. Δι' ἰδιαιτέρου Βασιλικοῦ Διατάγματος κανονισθήσεται ἡ στολὴ τῶν ἀσκουμένων μαθητῶν, εἰς τοὺς μικροτέρους τῶν ὁποίων δοθήσονται μικρότερα ὅπλα σασεπῶ.—Ἡ Κυβέρνησις παρασκευάζει ὅπως εἰσαγάγῃ εἰς τὴν προσεχῆ βουλευτικὴν σύνοδον νομοσχέδιον, δι' οὗ μεταρρυθμίζεται ἔν τισιν ὁ περὶ φορολογίας τοῦ καπνοῦ νόμος.

— Μελετᾶται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἡ συγχώνευσις τῆς ὑπηρεσίας τῶν Ταχυδρομείων καὶ τῶν Τηλεγράφων εἰς μίαν γενικὴν διεύθυνσιν. — Τὸ ὑπουργεῖον τῆς παιδείας προσεκάλεσε τοὺς βουλομένους ἐκ τῶν ἐν τῷ πεζικῷ καὶ μηχανικῷ μετὰ βαθμοῦ ὑπαξιωματικοῦ ὑπηρετήσαντας φοιτητὰς νὰ ὑποβάλωσιν αἰτήσεις ὅπως διορισθῶσι προγυμνασταὶ ἐν ταῖς στρατιωτικαῖς ἀσκήσεσι τῶν μαθητῶν τῶν γυμνασίων. Μέχρι τοῦδε ὑπέβαλον περὶ τὰς εἴκοσι καὶ πέντε αἰτήσεις, ἐκ τούτων δὲ διορισθήσονται 9 ἢ 10. Οἱ προγυμνασταὶ οὗτοι θὰ φέρωσιν ἰδίαν στολὴν μετὰ διακριτικοῦ σημείου δηλοῦντος τὸν βαθμὸν ἐν τῷ στρατῷ. — Ὁ μαρκήσιος Μπιουτ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐπισκεφθεὶς τὸ βρεφοκομεῖον καὶ παρατηρήσας τὰ γλίσχρα μέσα, ἃ τοῦτο διαθέτει, ἀπεφάσισε νὰ ἀποστείλῃ 1000 λίρας ἀγγλικάς, ὅπως καρποῦται τοὺς τόκους αὐτῶν τὸ φιλανθρωπικὸν τοῦτο κατάστημα καὶ οὕτω προσέλθῃ αὐτῷ ἀρωγός.—Ἡ ἐξ ἑνὸς ἑκατομμυρίου δωρεά, ἣν ὁ κ. Βαλλιάνος ἐδήλωσεν ὅτι ἀπεφάσισε νὰ προσφέρῃ ὑπὲρ κοινωφελοῦς τινος ἔργου, θέλει διατεθῆ κατὰ τὴν ῥητὴν αὐτοῦ θέλησιν εἰς ἀνέγερσιν κτιρίου παραπλεύρως τοῦ Πανεπιστημίου, ἀντιστοίχου πως εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, ἵνα χρησιμεύσῃ εἰς τοποθέτησιν τῆς ἐθνικῆς καὶ τῆς τοῦ Πανεπιστημίου βιβλιοθήκης. Τὸ σχέδιον τοῦ κτιρίου ἀνετέθη εἰς τὸν κ. Χάνσεν. Ἐπειδὴ δὲ διὰ τοῦ ποσοῦ τούτου δύναται μὲν νὰ ἀνεγερθῇ κτίριον ἐπαρκὲς κατὰ χῶρον εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ δωρητοῦ, οὐχὶ δὲ ἀνάλογον τῶν παρακειμένων εὐρέων καὶ πολυτελῶν οἰκοδομημάτων, τὸ σχέδιον συνταχθήσεται οὕτω, ὥστε ἐν τῷ μέλλοντι νὰ εἶνε δυνατὸν νὰ μεγαλυνθῇ καὶ καταστῇ ἀνάλογον αὐτοῦ. — Εἰς 1500 περίπου ἀνέρχονται οἱ ἐργάται οἱ ἐν ταῖς πρὸς διωρυχὴν τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου ἐργασίαις ἐργαζόμενοι. Ἐκ τούτων 1200 περίπου εἰσὶν Ἰταλοὶ καὶ Ἀρμένιοι, 200 Μαυροβούνιοι καὶ ὀλίγοι Ἕλληνες.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Παρακαλοῦνται οἱ εἰδήμονες τῆς γαλλικῆς γλώσσης ἐκ τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἑστίας» νὰ γνωστοποιήσωσιν ἡμῖν, ἐὰν γνωρίζωσιν: ὑπάρχει τις εἰς τὴν γαλλικὴν παροιμία ἀντίστοιχος τῆς ἑλληνικῆς «Πάρ' τον 'ς τὸ γάμο σου νὰ σοῦ 'πῇ καὶ τοῦ χρόνου» καὶ τίς ἡ παροιμία αὕτη;

Ἀγραμμάτῳ. Σύρον. Νομίζομεν ἀδίκους τὰς μεμψιμοιρίας σας. Λεπτομερῶς νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς πάντα δὲν μᾶς ἐπιτρέπει ὁ χῶρος ἐνταῦθα· ἀλλὰ φρονοῦμεν ὅτι ἡ γινομένη νῦν ἐργασία δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀρχὴ σπουδαίας βελτιώσεως τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ κλάδου ἐν τῷ μέλλοντι. Ἔν τε τῇ κατωτάτῃ καὶ ἐν τῇ μέσῃ ἐκπαιδεύσει καταβάλλεται σύντονος πρὸς τοῦτο προσπάθεια. Αἱ ἐλλείψεις δὲ τὰς ὁποίας ση-

Digitized by Google

μειόνετε δὲν εἶνε ἐλλείψεις. Διότι ἡ νέα μέθοδος εἶνε δυσμάθητος ὑπὸ τῶν γερόντων διδασκάλων, δὲν εἶνε τοῦτο λόγος διὰ νὰ ἐγκαταλειφθῇ, ἀφοῦ ὅπου καλῶς ἐφηρμόσθη ὑπὸ νοημόνων διδασκάλων ἀπεδείχθη τόσον καταφανὴς ἡ ὑπεροχὴ αὐτῆς. Ἡ βιβλιοκαπηλία μᾶλλον ἤρχισε νῦν περιστελλομένη, ἡ δὲ διδασκαλία τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις δὲν γίνεται ὑπὸ εἰδικῶν καθηγητῶν, διότι δὲν περισσεύουσι τοιοῦτοι. Ὅσον διὰ τὴν στρατιωτικὴν ἐκπαίδευσιν τῶν μαθητῶν πρὸ ἡμερῶν μόλις ἐδημοσιεύθη τὸ κανονίζον ταύτην διάταγμα, λίαν δὲ προσεχῶς θέλει λειτουργήσει ὁ θεσμὸς οὗτος καθ' ὅλον τὸ Κράτος.—κ. Σ. Μ. Λεόβαν. Ἐν τῇ Ἀλληλογραφίᾳ τοῦ φύλλου τῆς 17 Ἰουνίου ἐδημοσιεύθη εἰς ἀπάντησιν σύντομος ἐξήγησις τοῦ πράγματος ἐκ γαλλικοῦ ἐπιστημονικοῦ συγγράμματος. Προσθέτομεν δὲ ὅτι τὰ μαντικὰ ταῦτα θαύματα ἀποδίδονται μὲν καὶ εἰς ἐνεργείας τῶν ψυχικῶν δυνάμεων· τὸ πλεῖστον ὅμως τῆς ἐπιτυχίας αὐτῶν ὀφείλεται εἰς τὴν μεγίστην δεξιότητα καὶ ἄσκησιν τῶν μάντεων καὶ θαυματοποιῶν καὶ εἰς τὴν εὐπιστίαν τῶν θεατῶν· ὅθεν καὶ δικαίως παρετήρησέ τις ὅτι ἡ εὐπιστία ἡμῶν ἀποτελεῖ ὅλην τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν. Ἴσως βραδύτερον ἡ « Ἑστία » δημοσιεύσῃ ἀρθρίδιόν τι ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου. —κ. Α. Σ. Ἡ παρασιώπησις ἐσήμαινεν ἀρνητικὴν ἀπάντησιν.—κ. Γ. Κ. Π. Πάτρας. Οὐδὲ ἕνα στίχον. Ἂν ἠθέλομεν νὰ δημοσιεύωμεν ὅλους τοὺς στελλομένους, ὁλόκληρον τὸ φύλλον δὲν θὰ ἐπήρκει καθ' ἑβδομάδα. Τόση εἶνε ἡ κατακλύζουσα ἡμᾶς πληθύς. — *Φίλῳ Μ.* Ἡ παροιμία εἶνε: « Ἑστίᾳ θύεις », ἐλέγετο δὲ ἐπὶ τῶν μηδενὸς ῥᾳδίως μεταδιδόντων· « δι' ἔθους γὰρ ἦν τοῖς παλαιοῖς, λέγει ὁ Πλούταρχος ὁ ἀναφέρων ταύτην, ὁπότε ἔθυον Ἑστίᾳ, μηδενὶ μεταδιδόναι τῆς οὐσίας ».—κ. Ε. Κ. Ι. Πειραιᾶ. Ἕκαστον ἀντίτυπον ἀντὶ φρ. 2.—*Περιέργῳ*. Ψευδώνυμον, ὑπὸ τὸ ὁποῖον κρύπτεται εἷς τῶν τακτικῶν ἡμῶν συνεργατῶν. — κ. Δ. Κ. Βῶλον. Βεβαίως τὸ Λονδῖνον. Ἐκ τῶν ἀρχαίων πόλεων μόνη ἡ Ῥώμη ὑπῆρξε τόσον πολυάνθρωπος, περιλαμβάνουσα ἐπὶ Αὐγούστου 4137000 κατοίκων. Κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ὁ πληθυσμὸς ὅλου τοῦ ῥωμαϊκοῦ Κράτους ὑπελογίζετο εἰς 100 ἑκατομμύρια.—Κυρίαν Α. Μ. Δ. Ζάκυνθον, καὶ κκ. Κ. Χ. Πάτρας, Μ. Π. Λάρισσαν καὶ Α. Π. Σ. Θεσσαλονίκην. Ἐλήφθησαν.— *Γερονίκῳ*. Βῶλον. Διότι τὸ ὕδωρ διὰ τῆς ἐν αὐτῷ διαλύσεως τοῦ ἅλατος καθίσταται πυκνότερον καὶ βαρύτερον, κατὰ δὲ φυσικὸν νόμον πᾶν τὸ ἐμβαπτιζόμενον εἰς τὸ ὕδωρ ἀποβάλλει τόσον μέρος τοῦ βάρους του, ὅσον εἶνε τὸ βάρος τοῦ ἐκτοπιζομένου ὕδατος.— *Γεραρῷ*. Ἀκατάλληλα.— κ. Ν. Π. Μασσαλίαν. Ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς.—κ. Χ. Χ. Μεσδάνι. Δύναται νὰ καταταχθῇ καὶ εἰς τὴν Β' τάξιν ὁ φέρων ἀπολυτήριον Γυμνασίου, ἐὰν εὐδοκιμήσῃ εἰς τὰς ἐξετάσεις, εἰς ἃς ὑποβληθήσεται, ἤτοι εἰς τὰ στοιχειώδη μαθηματικά, ἀριθμητικὴν θεωρητικὴν καὶ 4 πρῶτα στοιχεῖα Γεωμετρίας. Εἰς τὴν Γ' ἵνα καταταχθῇ δέον νὰ γνωρίζῃ καὶ σχέδιον. Αἱ ἐξετάσεις διὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐπερατώθησαν τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα.— κ. Β. Π. Ἀκατάλληλον. Διὰ τὴν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν εἴσοδον δὲν ὡρίσθη ἔτι ἡμέρα. Δύναταί τις ὅμως νὰ ἐπισκεφθῇ αὐτὴν εὑρίσκων τὸν παρ' αὐτῇ μένοντα φύλακα ἐν καταλλήλῳ ὥρᾳ.—κ. Δ. Μ. Μήπως τὸ ἐννοεῖ; Ὁ μωρὸς ποτὲ δὲν θαυμάζει ἑαυτὸν τοσοῦτον, ὅσον ὅταν πράττῃ ἀνοησίας.— *Τάλαντι*. Δύνασθε νὰ ἀκροασθῆτε κατὰ τὸ Α' Ἱστορίαν ἢ Εἰσηγήσεις ῥωμαϊκοῦ δικαίου, ἐμπορ. δίκαιον, καὶ πλουτολογίαν.—Τὸ Β' ἐμπορ. δίκαιον, ποινικά, διεθνὲς ἢ συνταγματικόν, φυσικὸν δίκαιον.—Τὸ Γ' γαλλικὸν δίκαιον, ποινικά, πολιτικὴν δικονομίαν καὶ διεθνὲς ἢ συνταγματικόν.—Τὸ Δ' Πολιτικὴν δικονομίαν, γαλλικὸν δίκαιον, κανονικὸν δίκαιον. Καθ' ὅλην τὴν τετραετίαν ῥωμαϊκὸν δίκαιον, οὗτινος καὶ ἡ διάρκεια τῆς διδασκαλίας εἶνε τετραετής.—κ. Χ'. Τοιούτους τίτλους ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι φέρουσιν οἱ πλεῖστοι βασιλεῖς τῆς Εὐρώπης. Τοὺς περισσοτέρους δὲ πάντων ἔχει ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας Φραγκῖσκος Ἰωσήφ, ὅστις εἶνε ἅπαξ αὐτοκράτωρ, ἐννεάκις βασιλεύς, ἅπαξ ἀρχιδούξ, ὀκτωκαιδεκάκις δούξ, ἅπαξ μέγας πρίγκιψ, τετράκις χωροκόμης, πεντάκις κόμης πριγκιπικός, δὶς πρίγκιψ καὶ ἀπειράκις κόμης καὶ κύριος. Τὸν τίτλον βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλὴμ φέρει οὐ μόνον ὁ Φραγκῖσκος Ἰωσήφ, ἀλλὰ καὶ ὁ πρώην βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Σερπετὸ περνῶ 'μπροστά σου καὶ ποτέ μου δὲν σ' ἐγγίζω.
Ἂν τὴν κεφαλήν μου χάσω, σὲ φυσῶ καὶ σὲ δροσίζω.

2

Οἱ τρεῖς γείτονες.

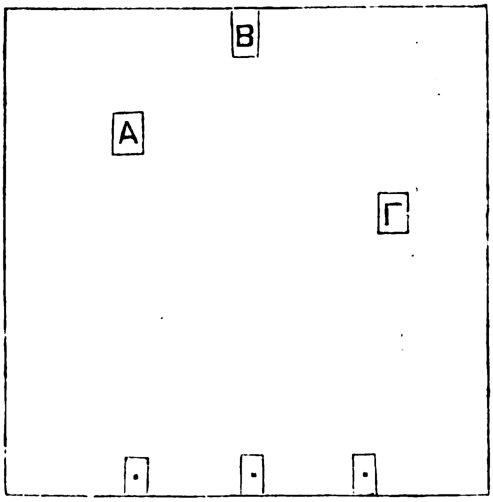

γ β α

Ἐντὸς ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ περιβόλου περικλείστου διὰ τοίχου ὑπάρχουσι 3 οἰκίσκοι: ὁ Α, Β, Γ. Ἕκαστος τῶν τριῶν αὐτῶν οἰκίσκων ἔχει ἰδίαν βρύσιν· καὶ ὁ μὲν οἰκίσκος Α ἔχει τὴν βρύσιν α, ὁ οἰκίσκος Β τὴν β καὶ ὁ Γ' τὴν γ. (Ἴδε τὸ ἀνωτέρω σχῆμα). Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἐνοικοῦντες ἐν ἑκάστῳ τῶν 3 οἰκίσκων Α, Β καὶ Γ διάκεινται ἐχθρικῶς πρὸς ἀλλήλους καὶ δὲν θέλουσι νὰ συναντῶνται ποτὲ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, ἀπεφάσισαν νὰ χαράξωσιν ἕκαστος ἐκ τοῦ ἰδίου οἰκίσκου εἰς τὴν βρύσιν του ἀνὰ μίαν ἀτραπὸν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε οὐδαμοῦ νὰ τέμνῃ ἡ μία τὴν ἄλλην ἀτραπόν, καὶ τοιουτοτρόπως οἱ 3 *μαλωμένοι* γείτονες νὰ δύνανται νὰ λαμβάνωσιν ὕδωρ ἐκ τῶν βρύσεών των, χωρὶς ποτὲ νὰ συναντῶνται καθ' ὁδόν.

Τίνι τρόπῳ ἐχάραξαν τὰς ἀτραποὺς αὐτῶν;

3

Ὀλίγα ἄνθη 'ς τὴν οὐρὰν τοῦ ποντικοῦ ἂν δέσῃς,
Χώραν τινὰ οὐχὶ μικρὰν εὐθὺς θ' ἀποτελέσῃς.

4

Τίνι τρόπῳ εἶνε δυνατὸν νὰ ἀναγνωσθῇ τὸ κατωτέρω λόγιον;

ΟΔ οτε ΝΘΡ ρο ΩΠ ς
γιν ΟΣΓΗ εταικ ΡΑΣ
αιφρον ΚΩΝ ιμωτ ΚΑ
ερ ΙΜΩΡ ος

ΛΥΣΕΙΣ

1

Σύγκειται ἀπὸ 119 βαθμίδας.

2

Κίμων—κίων

3

Τὸ σημεῖον, ἀφ' οὗ ὁρμᾶται ὁ ἵππος, εἶνε τὸ δεύτερον τετραγωνίδιον τῆς δευτέρας σειρᾶς ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ ἀριστερά, ἐν ᾧ ἡ συλλαβὴ *ἐμ*. Οἱ δὲ περιεχόμενοι στίχοι οἱ ἑπόμενοι τοῦ Βαλαωρίτου:

Ἐμπρός του στέκεται καμαρωμένο,
Μαῦρο σὰν κόρακας, χρυσᾶ 'ντυμένο,
Ἄτι ἀξετίμωτο, φλόγα, φωτιά,
Καθάριο Ἀράπικο, τὸ λὲν Βορειά.
Χτυπάει τὸ πόδι του, σκάφτει τὸ χῶμα
Δαγκάει τὸ σίδερο πὤχει στὸ στόμα.

4

Un bon tiens vaut mieux que deux tu l' auras.

Digitized by Google

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:
Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11.
Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:
Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΩΡΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Μουσεῖον ἐν τῇ Ἀκροπόλει

Ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν εἶνε καθ' ἑκάστην ἐλευθέρα εἰς πάντας ἀπὸ τῆς πρωίας μέχρι τῆς ἑσπέρας. Ὁμοίως ἐλευθέρα εἶνε καθ' ἑκάστην καὶ ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ἐν αὐτῇ μουσεῖον ἀπὸ τῆς 2 ὥρας μ. μ. μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Θησεῖον

Εἶνε προσιτὸν καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἀπόμαχος οἰκῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Θησείου ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὸν αἰτοῦντα.

Κεντρικὸν ἐθνικὸν μουσεῖον

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Τρίτης, 10 — 12 π. μ. καὶ 2 — 4 μ. μ.

Συλλογαὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἐξαιρετέων ἑορτῶν τὸν μὲν χειμῶνα (1 Σεπτ. — 31 Μαρτίου) ἀπὸ τῆς 10—12 π. μ. (πλὴν τῆς Δευτέρας) καὶ ἀπὸ 2—4 μ. μ. Τὸ δὲ θέρος (1 Ἀπριλίου—31 Αὐγούστου) ἀπὸ 9—11 π. μ. καὶ 3 — 5 μ. μ. Τὸ Σάββατον δωρεάν, τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐπὶ πληρωμῇ δραχ. 1 κατὰ πρόσωπον.

Φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

Τετάρτην — Σάββατον, 9 — 12 π. μ.

Δημοτικὸν μουσεῖον Πειραιῶς

Ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Γυμνασίου.
Καθ' ἑκάστην, 2—5 μ.μ.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ
ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ

ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΑΜΟΡΓΟΣ

ΜΕΘ ΕΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ

Ἐν Ἀθήναις 1884

Ἡ προκειμένη περὶ Ἀμοργοῦ μονογραφία ἐξεδόθη εἰς μόνον 250 ἀντίτυπα, ἅτινα πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πρὸς δραχ. 3 ἕκαστον, μετὰ ταχυδρομικῶν δὲ 3,20.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ

ΜΥΘΟΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1884.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΛΕΚΤΗ — ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 3
ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΟΙΝΗ . . . . » 1,50

Εὑρίσκονται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, Κ. Μπέκ, Βίλμπεργ, Ν. Β. Νάκη καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς *Ἑστίας*.

ΕΝ ΤΩ ΓΡΑΦΕΙΩ ΤΗΣ «ΕΣΤΙΑΣ»

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΕΛΑΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ

ΑΡΙΣΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ, ΕΙΣ ΤΙΜΑΣ ΜΕΤΡΙΑΣ

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

Ἐν Ἀθήναις, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ.

Ἅπαντα τὰ εἴδη γραφικῆς ὕλης εἰς τιμὰς μετρίας. Κονδυλοφόροι παντὸς εἴδους, γραφίδες, σφραγῖδες χαρασσόμεναι ἐνταῦθα, ἐπισκεπτήρια ἐκτυπούμενα στιγμιαίως. Συνέστησε πρὸ πολλοῦ ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΦΑΚΕΛΛΟΠΟΙΕΙΟΝ, ὅπερ τελειοποιηθὲν ἐσχάτως διὰ προσθήκης νέων μηχανημάτων κατασκευάζει καὶ προμηθεύει φακέλλους τελειοτάτους εἰς τιμὰς εὐθηνοτέρας τῶν εὐρωπαϊκῶν. Τὸ μέγα τοῦτο κατάστημα εἶνε τὸ μόνον προμηθεῦον *κατ᾽ εὐθεῖαν* τοῦ γνωστοῦ οἴκου Edler καὶ Krische τοῦ Ἀννοβέρου.

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου,
μεταφρασθὲν ὑπὸ ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ
ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

Τιμᾶται φράγκων 4.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς *Ἑστίας* ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐσωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένων φρ. 1,20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δραχ. 2,50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπτὰ 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπτὰ 80.

Ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται τὰ ἑξῆς βιβλία:

Σάθα Μνημεῖα ἑλλην. ἱστορίας, τόμ. Δ. δραχ. 10 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς, δρ 20.

Λεγρανδίου Ἱστορία τοῦ Ταγιαπέρρα ὑπὸ Τριβώλη, δραχ. 1,80.

Rubio y Lluch la Expedicion y domination de los Catalanos en Oriente jurgadas por los Griecos, δραχ. 4.

Σπυρ. Π. Λάμπρου Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλλ. ἱστορίας, λεπτ. 75.

Τοῦ αὐτοῦ—**Αἱ Ἀθῆναι περὶ τὰ τέλη τοῦ ιβ' αἰῶνος**, δρ. 1.60.

» » Romans Grecs, δραχ. 12 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς φρ. 20.

» » **Μιχαὴλ Ἀκομινάτος** (τόμοι δύο) δραχ. 18 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς φρ. 30.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884—Β', 899

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 409.—28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1884.—Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 461

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ. (Μετάφρασις Ἐλίζης Σ. Σούτσου).

Ο ΥΠΟΛΟΧΑΓΟΣ, διήγημα ὑπὸ Κωστῆ Παλαμᾶ.

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ, μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Gréville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.

ΧΡΗΣΙΜΟΤΗΣ ΤΩΝ ΜΥΙΩΝ.

ΑΣΜΑΤΙΟΝ ὑπὸ Α. Παράσχου.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἀνεφέραμεν ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς *Ἑστίας* τὰς ἐν Βερολίνῳ ὑπὸ τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου παρασκευασθείσας ἑορτὰς εἰς τιμὴν τοῦ ἐπιφανοῦς ἀρχαιολόγου καὶ συγγραφέως Ἐρν. Κουρτίου ἐπὶ τῇ ἑβδομηκοστῇ ἐπετείῳ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ. Τῶν ἑορτῶν τούτων θερμότατα, ὡς ἦν ἑπόμενον, συμμετέσχον καὶ οἱ Ἕλληνες τοῦ Βερολίνου, τιμῶντες τὸν ἔξοχον συγγραφέα, ὅστις ὅλον τὸν βίον ἀφιέρωσεν εἰς τὴν μελέτην καὶ διαφώτισιν τῆς ἱστορίας καὶ τῆς τέχνης τῆς Ἑλλάδος. Τὰ τῆς ἑορτῆς ταύτης ἡ «Ἐφημερὶς τοῦ Βερολίνου» (Berliner Tageblatt) ἐκτίθησιν ὡς ἕπεται· «Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ καθηγητοῦ κ. Κουρτίου συνῆλθε χθὲς (12 Ὀκτωβρίου) τὴν ἑνδεκάτην π. μ. ὥραν ἐκλεκτὸς ὅμιλος θαυμαστῶν αὐτοῦ. Ἀφορμὴ πρὸς τοῦτο ὑπῆρξεν ἡ ἑορτὴ τῆς 70ης ἐπετείου τῆς γεννήσεώς του, μὴ τελεσθεῖσα τὴν 2 Σεπτεμβρίου, ἅτε τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς διατρίβοντος τότε ἐν Σάσνιτζ. Τὸν ἑορτάζοντα ἐτίμησαν νῦν μεταβάντες αὐτοπροσώπως εἰς ἐπίσκεψίν του καὶ συγχαρέντες αὐτὸν ὁ διάδοχος τοῦ γερμανικοῦ θρόνου καὶ ὁ πρίγκιψ διάδοχος τοῦ Σάξεν-Μαίνιγγεν. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ προσηνέχθη τῷ κ. Κουρτίῳ τιμητικὸν δῶρον μαρμαρίνη προτομὴ αὐτοῦ, κατασκευασθεῖσα κοινῷ ἐράνῳ τῶν θαυμαστῶν, φίλων καὶ μαθητῶν του. Τῆς ἑορτῆς συμμετέσχεν ἐνθέρμως καὶ ἡ Ἑλλάς. Ὁ Ἕλλην πρεσβευτὴς κ. Ῥαγκαβῆς μετέβη πρὸς αὐτὸν ἄγων Ἐπιτροπὴν τῶν ἐν Γερμανίᾳ διατριβόντων Ἑλλήνων, συνισταμένην ἐκ τῶν κυρίων, διδάκτορος Α. Ν. Ρούκη, Ὄθωνος Ῥουσοπούλου, βοηθοῦ τοῦ καθηγητοῦ Ὅφφμαν καὶ Ι. Σβορώνου, φοιτητοῦ τῆς ἀρχαιολογίας καὶ νομισματικῆς, ἥτις ἐνεχείρισεν αὐτῷ προσαγόρευσιν, γεγραμμένην ἐπὶ λαμπρῶς ἐξειργασμένης περγαμηνῆς, ἐχούσης εἰς μὲν τὸ ἄνω μέρος ἀπεικονισμένην τὴν Ὀλυμπίαν ἀναπεπλασμένην ὡς ἦτο ἐν τῇ ἀρχαιότητι κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ γνωστοῦ ἔργου τοῦ κ. Bötticher, ἐν δὲ τῷ κάτω ἐπιτυχῆ ἀπεικόνισιν τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τοῦ Θησείου, ἀριστερὰ τὴν Νίκην τοῦ Παιωνίου καὶ δεξιὰ τὸν Ἑρμῆν τοῦ Πραξιτέλους. Κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ καλλιτεχνήματος προσεφώνησε τὸν Κούρτιον ὁ διδάκτωρ κ. Ρούκης, ἐξῆρε δὲ τὴν πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνην τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ εἰπών· «Οἱ Ἕλληνες οὐδέποτε θὰ λησμονήσωμεν τὸν ἄνδρα, ὅστις ὑπῆρξεν ἀφορμὴ ἵνα ἐξαχθῶσιν εἰς φῶς οἱ ὀλυμπιακοὶ θησαυροὶ τῆς Τέχνης». Ὁ Ἕλλην πρεσβευτὴς κ. Ῥαγκαβῆς ἀπήγγειλε τὴν προσφώνησιν αὐτοῦ ἐν νεοελληνικῇ γλώσσῃ: «Ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος, εἶπε, φέρω τὰς εὐχὰς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τὰς τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἀθηνῶν, καὶ μετ' αὐτῶν τὴν ἔκφρασιν τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν σοφὸν ἐπιστήμονα τὸν ἀκαταπονήτως ἐργασθέντα εἰς τὴν μελέτην καὶ διαφώτισιν τοῦ μεγάλου παρελθόντος τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ὄνομα αὐτοῦ θέλει μείνει ἀθάνατον ὡς τὸ τῶν Ὀλυμπιονικῶν· διότι ἐκεῖνοι ἐνίκων ἐν τοῖς ἀγῶσι διὰ τῆς σωματικῆς ῥώμης, ὁ δὲ Κούρτιος διὰ τῆς ῥώμης τοῦ πνεύματος αὐτοῦ ἐνίκησε τοὺς αἰῶνας τῆς βαρβαρότητος καὶ καταστροφῆς, ἔσωσε τὴν Ὀλυμπίαν καὶ ἀπέδωκεν αὐτὴν εἰς τὸν θαυμασμὸν τῶν συγχρόνων. Εἴθε, εἶπεν ἐν τέλει ὁ ῥήτωρ, νὰ παραταθῇ ἐπὶ μακρὸν ἔτι ὁ βίος τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς πρὸς δόξαν μὲν αὐτοῦ, πρὸς ὄφελος δὲ τῆς ἐπιστήμης. Αὕτη εἶνε ἡ εὐχὴ ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ». Ὁ καθηγητὴς Κούρτιος ἀπαντῶν ἐξέφρασε τὴν εὐφρόσυνον αὐτοῦ ἔκπληξιν ἐπὶ τῇ γενομένῃ αὐτῷ μεγάλῃ τιμῇ διὰ τῆς παρουσίας τοῦ διαδόχου τοῦ γερμανικοῦ θρόνου καὶ τοῦ πρίγκιπος τοῦ Μαίνιγγεν, ὡς καὶ διὰ τῆς συμμετοχῆς τῶν φίλων του. «Πᾶν ὅ,τι, εἶπεν, συνεβάλετο ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης τὸ ὀφείλει εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὴν τέχνην καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτῆς. Ἡ Ἑλλὰς ἐγένετο ἡ δευτέρα πατρίς αὐτοῦ». Μετὰ τὸν λόγον τοῦτον οἱ ἀποτελοῦντες τὴν ἑλληνικὴν ἐπιτροπὴν ἠξιώθησαν τῆς τιμῆς νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τὸν διάδοχον τῆς Γερμανίας, ὅστις εὐμενεῖς διαθέσεις ἐξεδήλωσε καὶ διά τινων ἀστειοτήτων. Παρατηρήσας τὴν προτομὴν τοῦ κ. Κουρτίου ἐστράφη πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπε· «Πολὺ σᾶς ὁμοιάζει ἡ προτομή, διαφέρει ὅμως κατά τι τοῦ προσώπου σας· ἐν τῷ μαρμάρῳ τὸ στόμα σας μένει κλειστόν, ἐνῷ ἐν τῷ πρωτοτύπῳ εἶνε πάντοτε ἀνοικτόν».—Καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἀποτεινόμενος εἶπε· «Νομίζω, κύριοί μου, ὅτι ὁ δόκτωρ Κούρτιος δὲν γνωρίζει τόσον καλὰ ἑλληνικά, ὅσον ὁ δόκτωρ Ρούκης τὰ γερμανικά».

— Περιφανῶς ἑώρτασεν ἡ Γαλλία τὴν διακοσιετηρίδα τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου δραματικοῦ αὐτῆς Πέτρου Κορνηλίου τῇ 12 Ὀκτωβρίου ν. ε. ἐν Ῥουέν, τῇ γενεθλίῳ πόλει τοῦ ποιητοῦ. Τὴν ἑσπέραν τῆς προτεραίας ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν Τεχνῶν οἱ ἠθοποιοὶ τῆς γαλλικῆς κωμῳδίας ἐδίδαξαν τέσσαρας πράξεις τοῦ *Ὁρατίου*, καὶ τρεῖς τοῦ *Ψεύστου*, ἔργων τοῦ Κορνηλίου, λαμπαδοφοροῦσα δὲ ἡ φρουρὰ διήλασε τὰς ὁδούς. Τῇ ἐπαύριον ἀπὸ πρωίας κανονιοβολισμοὶ ἀνήγγειλαν τὴν ἔναρξιν τῆς ἑορτῆς. Ἡ ἐπὶ τῆς διοργανώσεως ἐπιτροπὴ ὡδήγησε τοὺς πολλοὺς προσκεκλημένους εἰς εἶδός τι προσκυνήματος ἐν τῷ χωρίῳ Petit-Couronne, ἔνθα δεικνύεται ἔτι ἡ ἔπαυλις τοῦ Κορνηλίου. Εἰς τὰς 2 μ. μ. ἤρξατο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ λυκείου Κορνηλίου πέριξ τοῦ γυψίνου ὁμοιώματος τοῦ ποιητοῦ ἡ «δημοσία ἐπίδειξις» πρὸς τιμὴν αὐτοῦ. Πολλοὶ ἔλαβον τὸν λόγον, ἐν οἷς ὁ Gaston Boissier ἐν ὀνόματι τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας, ὁ διευθυντὴς τῆς ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως, ἀντιπροσωπεύων τὸν ὑπουργόν, ὁ Arsène Houssaye, ἐν ὀνόματι τῆς ἑταιρίας τῶν λογίων, ὁ Ρεμὺ Κορνήλιος, οὗτινος παρετηρήθη ἡ ὁμοιότης τῆς μορφῆς πρὸς τὸν ἔνδοξον πρόγονον, ἐν ὀνόματι τῶν ἀπογόνων τοῦ ποιητοῦ. Ὁ Henri Bornier κατεχειροκροτήθη, ἀπαγγείλας ποίημα «οἱ τρεῖς ἀνδριάντες». Μεθ' ὃ τὸ πλῆθος ἤρξατο χωροῦν πρὸς τὴν λιθίνην Γέφυραν, ἐφ' ἧς ἵσταται ὁ ὀρειχάλκινος ἀνδριὰς τοῦ Κορνηλίου, ποιηθεὶς ὑπὸ τοῦ Δαβίδ, ἀψηφοῦν τὴν ἐκραγεῖσαν ῥαγδαίαν βροχήν. Διάφορα σωματεῖα, συντεχνίαι, λόγιοι, καλλιτέχναι, ἐργάται, κοράσια παρθεναγωγείων, παρήλαυνον πρὸ τοῦ ἀνδριάντος, καὶ κατέθετον ἐπὶ τῶν βαθμίδων αὐτοῦ ἀνθοδέσμας καὶ στεφάνους, ἐν ᾧ ὁ γνωστὸς ἠθοποιὸς Mounet Sully, ἀσκεπὴς καὶ ἄνευ ἀλεξιβρόχου, ἐπανελάμβανε τοὺς καὶ τὴν προτεραίαν ἐν τῷ θεάτρῳ ἀπαγγελθέντας στίχους τοῦ ποιητοῦ Sully-Prudhomme.

Ἐγένετο πρὸς τούτοις χάριν τοῦ λαοῦ ἀνάγνωσμα ἐπὶ τῶν ἔργων τοῦ Κορνηλίου ὑπὸ τοῦ Lapommeraye, ἐκάησαν πυροτεχνήματα, καὶ ἡ ἑορτὴ ἔληξε τὴν ἑσπέραν διὰ τῆς παραστάσεως τοῦ *Σίδ*.

— Ἐκ τῶν ἀγγλικῶν ἐφημερίδων ἡ ἔχουσα τὴν εὐρυτέραν διάδοσιν εἶνε ἡ «Lloyd's Weekly News» δημώδες φύλλον εὐθηνὸν καὶ ἀρχῶν ῥιζοσπαστικῶν. Ἡ ἐφημερὶς αὕτη ἐκτυποῦται εἰς 612,000 ἀντιτύπων, ὑπερβαίνουσα ἐν τούτῳ καὶ αὐτὴν τὴν «Μικρὰν ἐφημερίδα» τῶν Παρισίων. Ἐκ τῶν μεγάλων ἐφημερίδων τοῦ Λονδίνου ἡ τὴν πλείονα διάδοσιν ἔχουσα εἶνε ὁ «Ἡμερήσιος Τηλέγραφος», ἐκτυπούμενος εἰς 250,000 ἀντιτύπων. Οἱ «Καιροὶ» κατέχουσι τὴν τετάρτην τάξιν, μόλις ἐκτυποῦντες 100,000 ἀντιτύπων. Ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῶν μεγάλων δεκαλέπτων ἐφημερίδων ἡ κυκλοφορία τῶν «Καιρῶν» ἠλαττώθη ἐπαισθητῶς· τούτου δ' ἕνεκα καὶ πολλάκις ἐγένετο σκέψις νὰ καταβιβασθῇ ἡ τιμὴ αὐτῶν, ἐκ φόβου μὴ ἐν τέλει ἡ ἐφημερὶς καταβληθῇ ἐντελῶς ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν αὐτῆς.

Digitized by Google

— Ἐπανῆλθεν ἐκ μικρᾶς ἐκδρομῆς ἀνὰ τὴν βόρειον Εὔβοιαν ὁ ἡμέτερος συνεργάτης κ. Γεώργιος Δροσίνης. Κατὰ τὸ βραχὺ διάστημα τῆς ἐκεῖ διαμονῆς του ὁ κ. Δροσίνης ἔλαβεν εὐκαιρίαν νὰ συμπληρώσῃ τὰς ἀγροτικὰς ἐντυπώσεις του καὶ τὰς ἐπὶ τῶν τόπων ἐκείνων ἠθογραφικὰς μελέτας, τὰς ὁποίας θέλει προσεχῶς περιλάβει ἐν μακρῷ ἀγροτικῷ διηγήματι, δημοσιευθησομένῳ ἐν τῇ «Ἑστίᾳ» ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀμαρυλλίς».

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Manuel de Philologie Classique **par Salomon Reinach etc, tome second. Appendice, Paris (Hachette) 1884, σελ. XVI—310.**

Ἐγκαίρως ἔχομεν ἀγγείλει διὰ τοῦ Δελτίου τῆς *Ἑστίας* τὴν ἐμφάνισιν τῆς δευτέρας ἐκδόσεως τοῦ Φιλολογικοῦ Ἐγχειριδίου τοῦ κ. Reinach. Ἀναγράφοντες δὲ τότε τὰς διαφορὰς τῆς νέας ἐκδόσεως ἀπὸ τῆς πρώτης, αἵτινες δὲν ἦσαν καὶ πολλαί, ἐλέγομεν ὅτι κατὰ τοῦτο μάλιστα ἔμελλε νὰ διαφέρωσιν ἀπ' ἀλλήλων αἱ δύο ἐκδόσεις, ὅτι ἡ δευτέρα θὰ ἐγίνετο διπλασία τῆς πρώτης διὰ τῆς προσεχοῦς δημοσιεύσεως καὶ δευτέρου τόμου ἐν εἴδει Παραρτήματος ἢ Appendice, οὗ ὅλως ἐστερεῖτο φυσικὰ ἡ πρώτη τοῦ Ἐγχειριδίου ἔκδοσις. Τούτου λοιπὸν τοῦ Παραρτήματος, τοῦ περιλαμβάνοντος τριακοσίας καὶ δέκα ὅλας σελίδας τετυπωμένας διὰ μικροτάτων καὶ πυκνοτάτων γραμμάτων, μετὰ χαρᾶς ἀγγέλλομεν τώρα τὴν ἔκδοσιν. «Ἡ οἰκονομία αὐτοῦ, λέγει αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ προλόγῳ, εἶναι ἁπλουστάτη· εἶναι ἀδιάλειπτον ὑπόμνημα εἰς τὸ κείμενον καὶ τὰς σημειώσεις τοῦ πρώτου τόμου. Οἱ ἀριθμοὶ τῶν σελίδων καὶ τῶν παραγράφων, οἵτινες ἀναγράφονται ἐν ἀρχῇ ἑκάστου ἐδαφίου τοῦ Παραρτήματος, καθιστῶσιν εὔκολον τὴν ἀναδρομὴν εἰς τὰ σχετικὰ χωρία τοῦ πρώτου τόμου, τὰ ὁποῖα ἐνόμισα ὅτι εἶχον χρείαν ἀναπτύξεως ἐν τῷ δευτέρῳ. Εἶναι δὲ αἱ ἀναπτύξεις αὗται δύο εἰδῶν· ἢ ἁπλαῖ σημειώσεις, ἀναφερόμεναι εἰς τὴν βιβλιογραφίαν ἢ εἰς ἄλλο ἧττονος λόγου ἄξιον μέρος, ἢ ἀληθεῖς retractationes, μικραὶ δηλαδὴ πραγματεῖαι, ἐν αἷς ἀπ' ἀρχῆς καὶ οἱονεὶ ὑπὸ νέαν ἔποψιν καὶ μετὰ πάσης τῆς δυνατῆς λεπτομερείας ἐπραγματεύθην σπουδαιότατα θέματα, τῶν ὁποίων ἀκροθιγῶς μόνον εἶχον ἁφθῆ ἐν τῷ πρώτῳ τόμῳ. Τοιαῦτα δὲ θέματα εἶναι ἡ βιβλιογραφία τῶν περιοδικῶν συγγραμμάτων καὶ τῶν καταλόγων τῶν βιβλιοθηκῶν καὶ τῶν μουσείων, ἡ ἑλληνικὴ καὶ λατινικὴ ἐπιγραφική, ἡ ἱστορία τῆς ἀρχαίας τέχνης σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου, ἡ ἀρχαία γεωγραφία, τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ῥωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας τῶν ἐσχάτων χρόνων καὶ ἡ εἰκαστικὴ μυθολογία».

Εἶναι λοιπὸν τὸ βιβλίον, τὸ ὁποῖον παρεσκεύασεν εἰς τοὺς νέους φιλολόγους ὁ κ. Reinach τῷ ὄντι ἀξιολογώτατον βοήθημα, διότι πλουσιώτερον *ἐγχειρίδιον* καὶ *εὑρετήριον* ἡμεῖς οὐδὲν ἄλλο ἠξεύρομεν. Εἶναι δὲ ἀξιέπαινος ὁ ἀνὴρ δι' ὅσας κατέβαλε προσπαθείας ἵνα καταστήσῃ τὸ ἔργον του ὅσον ἦτο δυνατὸν τελειότατον. «Ἀπὸ ἑπτὰ ἤδη ἐτῶν, λέγει ἐν τῷ προλόγῳ, οὐδὲ ἓν βιβλίον ἀνέγνωσα, οὐδὲ ἓν περιοδικὸν σύγγραμμα χωρὶς νὰ ἐρωτήσω ἐμαυτὸν τίνα τάχα ὠφέλειαν θὰ ἠδυνάμην ἐκ τοῦ ἀναγνώσματός μου νὰ ἀντλήσω εἴτε διὰ νὰ συμπληρώσω τὸ *Ἐγχειρίδιόν μου* εἴτε διὰ νὰ καθορίσω ἀοριστότερά τινα μέρη αὐτοῦ, ἐν δὲ τῇ ἀδιαλείπτῳ ἐκείνῃ θήρᾳ πρὸς πλουτισμὸν καὶ τελειοποίησιν τοῦ βιβλίου ἀνὰ τὸ εὐρὺ τῆς φιλολογίας πεδίον, μόνον ἡ συνείδησις ὅτι γίνομαι ὠφέλιμος μὲ ἔσωσεν ἀπὸ τῆς ἀποθαρρύνσεως καὶ τοῦ κόπου. Ὑπῆρξαν στιγμαί, τὸ ὁμολογῶ, καθ' ἃς τὸ διάστημα τὸ ἀπέραντον, τὸ ὁποῖον ὤφειλον νὰ διατρέξω, μὲ ἐφόβισε καὶ ἀνῆλθεν ἐπὶ τῶν χειλέων μου τὸ Succumbam oneri τοῦ Τίτου Λιβίου. Ἐφοβήθην καὶ ἀκόμη φοβοῦμαι μήπως ἀνέλαβον ἔργον ἀνώτερον τῶν δυνάμεών μου. Ἀλλὰ τί σημαίνει τοῦτο ἀφ' οὗ ἡ ἀτέλεια τοῦ ἀποτελέσματος πρόκειται νὰ φέρῃ μόνον βλάβην εἰς τοῦ συγγραφέως τὴν ὑπόληψιν, χωρὶς νὰ μειώσῃ τὴν χρησιμότητα τοῦ βιβλίου; . . . Καὶ ἐν τῷδε τῷ τόμῳ ὅπως καὶ ἐν τῷ πρώτῳ ἡ κριτικὴ θὰ διίδῃ ἀναντιρρήτως οὐκ ὀλίγας μὲν ἀνακριβείας καὶ πολλὰς δὲ ἐλλείψεις. Ὅσον πολλὰ καὶ ἂν εἶναι τὰ σφάλματα ταῦτα, δὲν θὰ ἐμποδίσωσιν, ὥστε καὶ ὁ ταπεινότατος τῶν φοιτητῶν νὰ μὴ δύνηται εἰς τὸ ἑξῆς νὰ μανθάνῃ εἰς ἓξ μῆνας ὅσα ἄλλοτε καὶ πολλοὶ ἀνώτεροί του μετὰ κόπου κατώρθωνον εἰς ἓξ ἔτη νὰ θησαυρίσωσιν». Καὶ δὲν εἶναι ὑπερβολαὶ ὅσα λέγει ὁ συγγραφεὺς περὶ τοῦ βιβλίου του, διὰ τοῦτο δὲ ἀπὸ καρδίας θὰ ηὐχόμεθα νὰ περιήρχετο τὸ *Ἐγχειρίδιον* τοῦ κ. Reinach καὶ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος σήμερον *Παράρτημα* καὶ εἰς τῶν ἡμετέρων νέων λογίων τὰς χεῖρας, ἐκείνων τοὐλάχιστον ὅσοι ἔχουσι πλήρη συνείδησιν τοῦ ἐπιστημονικοῦ χαρακτῆρος τῆς κλασικῆς φιλολογίας.

Ἀνακρίβειαί τινες παρετηρήσαμεν ὅτι εἰσεχώρησαν εἴς τινα ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἐνιαχοῦ διαλαμβανομένων περὶ ἡμετέρων νεοελληνικῶν πραγμάτων, λυπούμεθα δὲ ὅτι δὲν εἶναι ἐδῶ ὁ προσήκων τόπος ἵνα εἴπωμεν ὅσα περὶ τούτου ἠθέλομεν. Ἀλλ' αὐτὸς ὁ συγγραφεύς, ὡς εἴδομεν, ὡμολόγησεν ὅτι ἀνακριβείας τινὰς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ ἀνεύρῃ τις ἐν τῷ ἔργῳ του· καὶ ἔχει πολὺ δίκαιον, διότι τοιαύτης μάλιστα φύσεως βιβλία θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ συνταχθῶσι καὶ ἐν ταῖς ἐλαχίσταις λεπτομερείαις ἄψογα.

Τελειώνομεν τὰ ὀλίγα ταῦτα εὐελπιστοῦντες ὅτι ὁ κ. Reinach θὰ πραγματοποιῇ ἑκάστοτε ὅ,τι ἐν τῷ προλόγῳ του μᾶς ὑπόσχεται· νὰ δημοσιεύῃ δηλαδὴ συντόμους προσθήκας εἰς τὸ βιβλίον του ἵνα τηρῇ αὐτὸ ἐνήμερον πρὸς τὰς προόδους τῆς φιλολογικῆς ἐπιστήμης, ἕως οὗ καταστάθῃ ἀναγκαία ἡ δημοσίευσις καὶ τρίτης ἐκδόσεως τοῦ ὅλου ἔργου.

Σ. Κ. Σ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[26 Ὀκτωβρίου (Παρασκευὴ) 1884.]

Χθὲς ἐκηρύχθη ὑπὸ τοῦ πρωθυπουργοῦ, μετὰ τὸν ψαλέντα ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ἁγιασμόν, ἡ ἔναρξις τῶν ἐργασιῶν τῆς τετάρτης συνόδου τῆς ἐννάτης βουλευτικῆς περιόδου.— Ὁ κληθεὶς ὡς διοργανωτὴς τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ Γάλλος στρατηγὸς Vasseur μετὰ τῆς οἰκογενείας του καὶ τῶν ὑπασπιστῶν του ἐπιβιβάζεται τῇ 1 Νοεμβρίου ἐν Μασσαλίᾳ ἐπὶ ἀτμοπλοίου τῆς ἑταιρίας Φραισινὲ κατευθυνόμενος εἰς Κλαζομενάς, ἐν τῷ λοιμοκαθαρτηρίῳ τῶν ὁποίων ὑποστήσεται ἐνδεκαήμερον κάθαρσιν, μεθ' ὃ ἀφικνεῖται ἐνταῦθα τῇ 10 προσεχοῦς Νοεμβρίου. — Προχθὲς τετάρτην ἤρξατο ἡ τακτικὴ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου συγκοινωνία μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Μεγάρων, γινομένη τρὶς τῆς ἡμέρας. — Ἕνεκα πλοίου προερχομένου ἐξ Ἰταλίας, ἐλευθεροκοινωνήσαντος ἐν Τουρλίδι τοῦ Μεσολογγίου, ἡ πόλις ἐτέθη ἀπὸ τῆς παρελθούσης Δευτέρας εἰς πενθήμερον ἐπιτηρητικὴν κάθαρσιν.— Τὸ παρελθὸν Σάββατον ἐγένετο ἡ ΚΖ' κλήρωσις τῶν ὁμολογιῶν τοῦ λαχειοφόρου δανείου τῶν 60,000,000 τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης. Αἱ κερδήσασαι ὁμολογίαι εἰσὶν αἱ ἑπόμεναι: 68,810 κερδ. **70,000**, 80,585 **10,000**, 124,980 καὶ 57,095 ἀνὰ **2,500**, 45,007, 88,474, 124,738, 142,082 καὶ 121,883 ἀνὰ **1000** δραχμάς. Ἡ τὸ μεγαλείτερον ποσὸν κερδήσασα ὁμολογία ἀνήκει εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν.—Διαταγῇ τῆς κυβερνήσεως ἡτοιμάσθησαν ἐν Πάτραις, Πειραιεῖ, Βώλῳ καὶ ἀλλαχοῦ ἀποθῆκαι πρὸς ἐναπόθεσιν τοῦ διὰ τὸ μονοπώλιον καταφθάντος ἐξ Ἀμερικῆς πετρελαίου τῆς κυβερνήσεως. —Ἡ ἑλληνικὴ ἀτμοπλοΐα Σύρου συνέστησε νέαν γραμμὴν μεταξὺ Σύρου, Νάξου καὶ Θήρας κατ' ὀκταήμερον. Τὰ ἀτμόπλοια τῆς ἑταιρίας ταύτης θὰ ἐκπλέωσιν ἐκ Σύρου τὴν πρωΐαν ἑκάστης Παρασκευῆς καὶ θὰ ἐπιστρέφωσι τὴν μεσημβρίαν τοῦ Σαββάτου. — Τὸ ἐν Σέρραις τῆς Μακεδονίας γυμνάσιον ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως ὡς ἰσότιμον πρὸς τὰ ἡμέτερα γυμνάσια. Ἐπομένως οἱ ἐκ τοῦ γυμνασίου τούτου ἀποφοιτῶντες εἰσὶ δεκτοὶ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.—Ἐν τοῖς ἀστυνομικοῖς τμήμασι καὶ τῶν καταστημάτων τῆς διευθύνσεως γίνεται καθ' ἑκάστην ὑπό τε τοῦ διευθυντοῦ, τῶν ἀστυνόμων καὶ τῶν ὑπαστυνόμων θεωρητικὴ διδασκαλία εἰς τοὺς κλητῆρας περὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν.—Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον Πειραιῶς ἐψήφισε 1,500 δρ. διὰ τὴν ἀνέγερσιν μνημείου εἰς τὸν Θεόδωρον Κολοκοτρώνην, ἑτέρας δὲ 1,000 διὰ τὴν ἀνέγερσιν ὁμοίου τῷ ναυάρχῳ Ἀνδρέᾳ Μιαούλῃ. —Ὁ ἐν Νικολάϊεφ τῆς Ῥωσίας ἀποκατεστημένος φιλόπατρις ὁμογενὴς κ. Μαθᾶς ὥρισε διὰ δωρεᾶς ἓν κτῆμά του αὐτόθι ὅπως διὰ τῶν ἐτησίων προσόδων του, ἀνερχομένων εἰς 3,000 ῥούβλια, συντηρῆται καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἡ καὶ νῦν ὑπ' αὐτοῦ συντηρουμένη δημοτικὴ σχολὴ ἐν τῷ χωρίῳ Λειπατίων τοῦ δήμου Κορθίου τῆς Ἄνδρου.—Ἀπεβίωσεν ὁ ὑποστράτηγος τοῦ πυροβολικοῦ **Ζηνόβιος Χαρμόλαος**, ὁ τελευταῖος ἐπιζήσας στρατιώτης τοῦ Ἱεροῦ Λόχου. Ἡ κηδεία του ἐγένετο μετὰ πάσης τῆς νενομισμένης ἐπισημότητος. — Ἐπίσης ἐκηδεύθη ἐν Πειραιεῖ ὁ **Ἰωάννης Θαιράκης**, πλοίαρχος ἀπόστρατος τοῦ ἑλληνικοῦ

Digitized by Google

ναυτικοῦ, ἐκ Χανίων τῆς Κρήτης ἕλκων τὴν καταγωγήν, αἰχμαλωτισθεὶς δὲ κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως καὶ μετενεχθεὶς ὡς δοῦλος εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ὅπου ἐξηγοράσθη ὑπὸ τοῦ Γάλλου εὐπατρίδου Ἐδουάρδου Tyam, περιηγουμένου τότε τὴν Ἀνατολήν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ν. Ι. Π. Κωνσταντινούπολιν. Τὰ χρήματα ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Τὰ ζητηθέντα « Ἡμερ. τοῦ Ρ. » λαμβάνετε μετὰ τοῦ ταχτικοῦ φακέλλου. —κ. Π. Γ. Π. Ὀδησσόν. Ἡ πρὸς τὸν κ. Σ. Π. ἀποστολὴ τῶν φύλλων ἤρξατο. Ταχυδρομικῶς ἀπεστάλη τὸ ζητηθὲν ἀντίτυπον « Ν. Α. » καὶ « Ἡμερ. τοῦ Ρωμηοῦ ».—κ. Θ. Φ. Ἄλλην. Τὰ ἐλλείποντα δελτία καὶ φύλλον ἐξηντλήθησαν ἀτυχῶς· διὰ τοῦτο δὲν συναπεστάλησαν μετὰ τῶν ἄλλων.—κ. κ. Α. Χ. Κων)πολιν, Τζ. Β. Ἰάσιον, Λ. Κ. Βόνιτσαν, Ε. Κ. Θήβας καὶ Μ. Μ. Σκόπελον. Τὰ ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. — κ. Τ. Π. Ἑκάτερος ἔχει τὸν ἰδιάζοντα αὐτοῦ χαρακτῆρα. Εἰκόνα χαρακτηρίζουσαν καλῶς τοὺς Γάλλους ἐχάραξεν ὁ διάσημος συμπατριώτης αὐτῶν Alexis de Tocqueville : « Εἶνε λέγει, λάτρις τῆς τύχης, τῆς δυνάμεως, τῆς ἐπιτυχίας, τῆς φήμης καὶ τοῦ θορύβου μᾶλλον ἢ τῆς ἀληθοῦς δόξης· δεκτικώτερος ἡρωϊσμοῦ παρὰ ἀρετῆς, μεγαλοφυΐας παρὰ εὐθυκρισίας καὶ εὐβουλίας, κατάλληλος ἵνα μᾶλλον δημιουργῇ σχέδια μεγαλεπίβολα παρὰ νὰ φέρῃ εἰς πέρας μεγάλας ἐπιχειρήσεις, τὸ λαμπρότερον τῶν ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ καὶ τὸ μᾶλλον ἄξιον ἵνα ἐκ περιτροπῆς ἀποβαίνῃ ἀντικείμενον θαυμασμοῦ, μίσους, οἴκτου, φρίκης, ποτὲ ὅμως ἀδιαφορίας ». Ὁ Ἄγγλος τοὐναντίον ἔχει μεγαλεῖον, ἂν μὴ μεγαλοψυχίαν, ἀρετὴν ἂν ὄχι ἡρωϊσμὸν ὡς ἔθνος· δὲν εἶνε οὔτε λαμπρὸς οὔτε ἑτοιμόβουλος ὡς ὁ γείτων αὐτοῦ, ἀλλ' εἶνε θετικώτερος, ἐπιχειρηματικώτερος, ἐπιμονώτερος, συνετώτερος. Αὐτὸς ὁ Βολταῖρος εἶπε ποτέ : « Ἐὰν μοὶ ἐδίδετο νὰ ἐκλέξω τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς μου, θὰ ἐξέλεγον ὡς τοιοῦτον τὴν Ἀγγλίαν ».—Καν Ζ'. Ἀθήνας. Les Roumaines : Mitza, Moeurs Valaques par Louis de Chardonne. (Paris, 1884.)—κ. Δημ. Α. Εἰς τὸ « Τίρι — Λίρι ». « Ἀπέχει δὲ ὁ δάσκαλος τοῦ διδασκάλου τόσον κτλ. » Καὶ σήμερον δ' ἔτι ἐπικρατεῖ τοιαύτη γνώμη παρὰ πολλοῖς. Εἷς τῶν εὐφυῶν λογίων μας γνωρίσας αὐτοὺς διὰ μακρᾶς σχέσεως ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του ἐξήγει τὸ πρᾶγμα παίζων εὐφυῶς ὅτι « οἱ δάσκαλοι 'βγάλε, 'βγάλε γνῶσι διὰ νὰ γεμίσουν τὰς κεφαλὰς τῶν παιδιῶν, ἐξαντλοῦν ὅσην ἔχουν εἰς τὰς ἰδικάς των καὶ μένουν αὐτοὶ χωρὶς γνῶσιν ». Ἀλλ' ὅτι εἶνε πρόληψις, οὕτω γενικῶς ἐκφερομένη, ἐννοεῖται οἰκοθεν. Ἴσως ὑπάρχουσι πολλοὶ ἐν αὐτοῖς οἱ σχολαστικοί, οὐκ ὀλίγοι ὅμως καὶ οἱ διακρινόμενοι ἐπὶ εὐφυΐᾳ καὶ συνέσει.—κ. κ. Β. Α. Π. Χίον, Μ. Κ. Λάρισσαν, Α. Ν. Ι. Ναύπλιον. Ἐλήφθησαν.—κ. Κ. Ν. Τρίκκαλα. Ἐνεγράφησαν καὶ οἱ κ.κ. Χ. Β. καὶ Ι. Σ. Τὰς ἀποδείξεις ταχυδρομικῶς. Τὰς εὐχαριστίας μας διὰ τὰς εὐμενεῖς ἐνεργείας σας. — κ. Κ'. Νὰ γινώσκῃ νὰ λέγῃ ὄχι.—κ. Ν. Ι. Γ. Ἡ διεύθυνσις οὐδεμίαν ἔχει ὑποχρέωσιν εἰς ἐπιστροφὴν τῶν χειρογράφων. Τοῦτο διεκηρύξαμεν καὶ ἄλλοτε πολλάκις, εἶνε δ' ἄλλως γνωστὸς ὅρος πάσης ἐφημερίδος.—*Βασανιζομένῳ*. Ὁδηγηθῆτε ἐκ τοῦ ἑπομένου ἀνεκδότου : Φίλος τις ἦλθε ποτὲ πρὸς τὸν Velpeau ζητῶν παρ' αὐτοῦ δάνειον 100 φράγκων. Ὁ διάσημος ἰατρὸς ἠρνήθη νὰ δώσῃ τὸ ζητούμενον ποσόν : « Ἐὰν σὲ δανείσω, εἶπε, δὲν θὰ μοῦ ἀποδώσῃς ποτὲ τὸ δάνειον, καὶ *θὰ τὰ χαλάσωμεν* διὰ παντός· ἐνῷ ἂν σοὶ ἀρνηθῶ τὸ ζητούμενον, *θὰ τὰ χαλάσω* μὲν ἀμέσως μαζύ σου .... ἀλλὰ μοῦ μένουν τοὐλάχιστον τὰ χρήματά μου.—κ. Σ. Δ. Π. Σύρον. Πάντες οἱ τόμοι καὶ τὰ φύλλα τοῦ ἔτους τούτου παρεδόθησαν εἰς τὸν κ. Ε. Μ. ὅστις καὶ ἐπλήρωσε τὸ ἀντίτιμον.—*Οἰκοδεσπότῃ*. Ἡ μόνη θεραπεία τοῦ κακοῦ εἶνε νὰ ἀναλάβητε ὁ ἴδιος τὴν φροντίδα τοῦ ὀψωνίου. Νομίζετε ὅμως ὅτι ἐδῶ μόνον οἱ ὑπηρέται ἔχουν τὴν κακὴν αὐτὴν ἕξιν; Εἴδομεν ἐν ἐφημερίδι ξένῃ ἀναφερόμενον τὸ παράδειγμα ὀψωνιστοῦ ὑπηρέτου σημειοῦντος εἰς τὸν λογαριασμὸν τὸ ἀμίμητον τοῦτο ; *1 όκὰ κρέας πρὸς 1,40—δρ. 1,80!*—κ. Π. Χ. Α. Βόλον. Εὐχαρίστως θὰ τὸ δημοσιεύσωμεν εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον. — κ. Ν. Α. Ἐνταῦθα. Πολὺ σωστά ! — κ. Σ. Ν. Μπ. Ἄρταν. Γραμματικὴ τοῦ Κυννέρου 12 τεύχη, δρ. 36. — Συντακτικὸν τοῦ Κουρτίου, δρ. 2,50.—Τὸ τεχνολογικὸν τοῦ Κουρτίου δὲν ἐξεδόθη ἔτι.—κ. Μ. Α. Ἦτο ψευδώνυμον, μάλιστα. Ὀρθῶς δ' ὑπενοήσατε καὶ τὴν ἀφορμὴν τῆς καταφορᾶς. Ἀλλ' ὡς πρὸς μὲν τὴν κρίσιν ἡ ἡμετέρα συνεργάτις Ἀγλαΐα Β' δὲν ἐνόμισεν ὅτι ἔπρεπε νὰ συγκινηθῇ πολύ, γνωρίζουσα καὶ αὐτὴ τὸ ἐλατήριον· ἄλλως τε ἱκανὰς ἤδη κρίσεις εἶχεν ἀκούσει περὶ τοῦ μικροῦ της ἔργου παρὰ τῶν δυναμένων νὰ κρίνωσιν αὐτό, ὥστε νὰ μὴ ἔχῃ ἀνάγκην καὶ ἄλλων. Πῶς ὅμως σᾶς ἐφάνη καὶ σᾶς ἡ ἀστεία μομφὴ περὶ ἰδιοποιήσεως ξένης ἰδιοκτησίας, προκειμένου περὶ ἐκλογῆς μιᾶς ἑλληνικῆς παραδόσεως ὡς θέματος μικροῦ διηγήματος, καὶ ἡ ἀξίωσις περὶ ἀποκλειστικῆς ἰδιοκτησίας τῆς παραδόσεως ταύτης ὑπὸ τοῦ καταγράψαντος αὐτὴν ἐν τῇ συλλογῇ του ἢ *ἐν τῇ φαντασίᾳ* του ; Ἀλλὰ εἰς ποῖα ἄτοπα δὲν παραφέρει ἐνίοτε τὸ πάθος !—Κα; Π. Π. Δ. καὶ Μ. Ε. Χ. καὶ κ. Κ. Δ. Γ. Ἐνταῦθα. Εὐστοχώτατοι.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Πόθεν προῆλθεν ἡ παροιμιώδης φράσις « Ἀμαλθείας κέρας » καὶ τίς ἡ σημασία αὐτῆς ;

2

Τρελλὸν μὲ λέγουν· πρὸς στιγμὴν ἀκέφαλος ἂν μείνω,
ἐνῷ θὰ πίσω ἄψυχος, ἀλλ' ἄρτιος θὰ γείνω.

3

Κυβόλεξον πρὸς συμπλήρωσιν

```
         Ε
         Υ
         Π
Ε  Υ  Π  Α  Θ  Η  Σ
      .  Θ  .
      .  Η  .
         Σ
```

4

Αἴνιγμα ἀρχαῖον.

Ἔστι φύσις θήλεια βρέφη σώζουσ' ὑπὸ κόλποις
αὐτῆς· ὄντα δ' ἄφωνα βοὴν ἵστησι γεγωνὸν
καὶ κατὰ πόντιον οἶδμα καὶ ἠπείρου διὰ πάσης
οἷς ἐθέλει βροτῶν· τοῖς δ' οὐδὲ παροῦσιν ἀκούειν
ἔξεστιν· κωφὴν δ' ἀκοῆς αἴσθησιν ἔχουσιν.

5

Τῆς δημώδους ἑλληνικῆς παροιμίας « Ἔλα, παπποῦ μου, νὰ σοῦ μάθω τὰ γονικά σου » τίς εἶνε ἡ ἀντίστοιχος γαλλική ;

ΛΥΣΕΙΣ

1

Σαύρα—αὔρα.

2

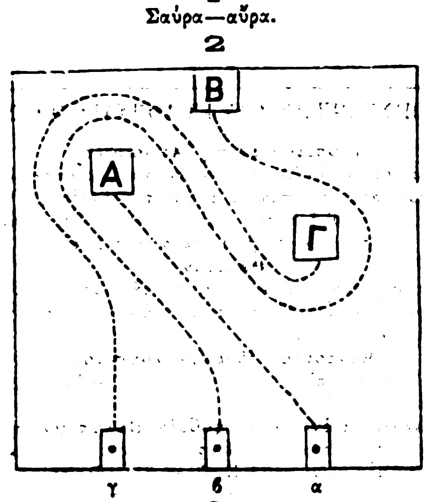

3

Μυΐα—(Μῦς—ἴα).

4

Ἡ ἀνάγνωσις γίνεται, λαμβανομένων πρῶτον κατὰ σειρὰν τῶν κεφαλαίων στοιχείων, εἶτα δὲ τῶν μικρῶν. Οὕτω εὑρίσκεται τὸ ἑξῆς λόγιον;

Ὁ ἄνθρωπος γηράσκων καὶ μωρότερος γίνεται καὶ φρονιμώτερος.

Digitized by Google

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ

ΜΥΘΟΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1884.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΛΕΚΤΗ — ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 3
ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΟΙΝΗ . . . . » 1,50

Εὑρίσκονται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, Κ. Μπέκ, Βίλμπεργ, Ν. Β. Νάκη καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς *Ἑστίας*.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

Ἐν Ἀθήναις, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ.

Ἅπαντα τὰ εἴδη γραφικῆς ὕλης εἰς τιμὰς μετρίας. Κονδυλοφόροι παντὸς εἴδους, γραφῖδες, σφραγῖδες χαρασσόμεναι ἐνταῦθα, ἐπισκεπτήρια ἐκτυπούμενα στιγμιαίως. Συνέστησε πρὸ πολλοῦ ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΦΑΚΕΛΛΟΠΟΙΕΙΟΝ, ὅπερ τελειοποιηθὲν ἐσχάτως διὰ προσθήκης νέων μηχανημάτων κατασκευάζει καὶ προμηθεύει φακέλλους τελειοτάτους εἰς τιμὰς εὐθηνοτέρας τῶν εὐρωπαϊκῶν. Τὸ μέγα τοῦτο κατάστημα εἶνε τὸ μόνον προμηθεῦον *κατάστιχα* τοῦ γνωστοῦ οἴκου Edler καὶ Krische τοῦ Ἀννοβέρου.

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑΣ

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, μεταφρασθὲν ὑπὸ ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

ΩΡΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Μουσεῖον ἐν τῇ Ἀκροπόλει

Ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν εἶνε καθ' ἑκάστην ἐλευθέρα εἰς πάντας ἀπὸ τῆς πρωίας μέχρι τῆς ἑσπέρας. Ὁμοίως ἐλευθέρα εἶνε καθ' ἑκάστην καὶ ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ἐν αὐτῇ μουσεῖον ἀπὸ τῆς 2 ὥρας μ. μ. μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Θησεῖον

Εἶνε προσιτὸν καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἀπόμαχος οἰκῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Θησείου ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὸν αἰτοῦντα.

Κεντρικὸν ἐθνικὸν μουσεῖον

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Τρίτης, 10 — 12 π. μ. καὶ 2 — 4 μ. μ.

Συλλογαὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἐξαιρετέων ἑορτῶν τὸν μὲν χειμῶνα (1 Σεπτ. — 31 Μαρτίου) ἀπὸ τῆς 10—12 π. μ. (πλὴν τῆς Δευτέρας) καὶ ἀπὸ 2—4 μ. μ. Τὸ δὲ θέρος (1 Ἀπριλίου—31 Αὐγούστου) ἀπὸ 9—11 π. μ. καὶ 3 — 5 μ. μ. Τὸ Σάββατον δωρεάν, τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐπὶ πληρωμῇ δραχ. 1 κατὰ πρόσωπον.

Φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

Τετάρτην — Σάββατον, 9 — 12 π. μ.

Δημοτικὸν μουσεῖον Πειραιῶς

Ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Γυμνασίου.
Καθ' ἑκάστην, 2—5 μ.μ.

ΘΕΟΔΩΡΑ

ΠΟΙΗΜΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΝ ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΠΕΝΤΕ
ΜΕΤΑ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

ΥΠΟ ΚΛΕΩΝΟΣ ΡΑΓΚΑΒΗ

Τόμος πολυτελέστατα δεδεμένος, μετὰ εἰκόνων, εἰς σχῆμα μέγα 8ον ἐκ σελίδων 277.

Πωλεῖται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τοῦ κ. Καρόλου Μπέκ ἀντὶ δραχμῶν **10**.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:
Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11.
Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:
Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΕΙΔΥΛΛΙΑ

ΝΕΟΣ ΤΟΜΟΣ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ. — Δρχ. 2,50

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΙΣΤΟΙ ΑΡΑΧΝΗΣ	δρ. ν.	1
ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΑΙ	»	2
ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ	»	2
ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩ	»	1

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς ΕΣΤΙΑΣ.

Ἀποστέλλονται πρὸς αἰτοῦντας ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

Τιμᾶται φράγκων 4.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς *Ἑστίας* ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐσωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένων φρ. 1,20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δραχ. 2,50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπτὰ 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπτὰ 80.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΕΛΕΤΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ

Ἀντίτυπα τῶν δημοσιευθεισῶν μελετῶν, ὧν ἕκαστον τιμᾶται δραχμὰς πέντε, εὑρίσκονται παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις Ἀντωνιάδῃ καὶ Ἀνέστῃ Κωνσταντινίδῃ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884— Β', 903

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 410.—4 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1884.—Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 462

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ. (Μετάφρασις Ἐλίζης Σ. Σούτσου).

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ, μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Greville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.

ΟΙ ΩΡΥΟΜΕΝΟΙ ΔΕΡΒΙΣΑΙ ὑπὸ Περικλέους Χρ. Ἀποστολίδου

Η ΞΥΛΙΝΗ ΚΝΗΜΗ, διήγημα.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ ΤΩΝ ΖΩΩΝ, ὑπὸ Ν. Ι. Σπανδωνῆ.

ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΝ, ποίημα Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΤΡΑΠΕΖΟΜΑΝΤΕΙΑ - ΤΡΑΠΕΖΑΙ ΚΙΝΟΥΜΕΝΑΙ

Ἀπό τινος λόγος πολὺς γίνεται ἐν Ἀθήναις περὶ κινουμένων τραπεζῶν καὶ τραπεζομαντείας, ἐν δὲ ταῖς ἰδιωτικαῖς συναναστροφαῖς πᾶσα ἄλλη διασκέδασις ἀντικατεστάθη διὰ τῶν τοιούτων πειραμάτων, ὧν τὰς παραδόξους μαντείας πλεῖστοι μετὰ θαυμασμοῦ ἀναφέρουσιν. Περὶ τοῦ θέματος τούτου φίλος τῆς «Ἑστίας» ἐπιστέλλει ἡμῖν τὰ ἑπόμενα:

Δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ μακρηγορήσωμεν ἐπὶ τοῦ γελοίου ἐντελῶς φαινομένου τούτου. Εὐπιστότερον τοῦ ἀνθρώπου οὐδὲν ὑπάρχει· διὰ πασῶν τῶν αἰσθήσεών του ἐπιζητεῖ τὸ ὑπερφυσικόν, ἀρέσκεται δ' ἰδίως ὅταν ἀποδεικνύωσιν εἰς αὐτὸν ὅτι αἱ χίμαιραι δι' ὧν ἐλίκνισαν τὴν νηπιότητά του ἔχουσιν ὑπόστασίν τινα. Ἀπιστεῖ πρὸς τὰς κοινοτέρας τῶν ἐπιστημονικῶν ἀνακαλύψεων, δίκην δὲ κέπφου καταπίνει πᾶσαν ἀνόητον διάδοσιν.

Ὁ συρμὸς τῶν κινουμένων τραπεζῶν δὲν εἶνέ τι νέον· καὶ οὗτος ὡς καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ὑπερφυσικῶν, ψευδῶν καὶ λοιπῶν, κοιτίδα ἔσχε τὴν Ἀμερικήν. Πρὸ τεσσαρακονταετίας ἴσως κυρία τις ὀνόματι Φόξ, μήτηρ δύο ὡραίων θυγατέρων, ἀνεκάλυψε τὸν ἴδιον τοῦτον τρόπον τῆς μαγείας, προλέγουσα παρόντα καὶ μέλλοντα διὰ τῆς *τραπέζης* τῆς συνεργείᾳ τῶν δύο αὐτῆς κορῶν. Ὅταν ἡ πολύστομος φήμη ἀνὰ τὴν Εὐρώπην διέδωκε τὸ παράδοξον τοῦτο γεγονός, ἀληθὴς μανία κατέλαβε πάντας. Πτωχοί τε καὶ πλούσιοι ἐπηρώτων οἱ μὲν τὰς σαθρὰς οἱ δὲ τὰς στιλβούσας τραπέζας των, διεκόπη πᾶσα ἐργασία, καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἁπλοῖ χαιρετισμοὶ μεταξὺ συναντωμένων ἐλησμονήθησαν, ἀντικατασταθέντες ὑπὸ τῆς αὐτῆς φράσεως «Τί σᾶς εἶπε τὸ τραπεζάκι σας;». Πνεύματα καὶ κινουμένας τραπέζας πάντες ἐφαντάζοντο.

Μεταξὺ τῶν πολυαρίθμων τούτων πειραματιστῶν εὑρέθησαν καὶ ἄνθρωποι εὐφάνταστοι καὶ ἀδαεῖς τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, οἵτινες μὴ δυνάμενοι νὰ εὕρωσι τὴν φυσικὴν αἰτίαν τῆς κινήσεως τῶν τραπεζῶν, ἀπέδωκαν ταύτην εἰς τὴν ἐνέργειαν τῶν πνευμάτων, εἰς τὴν ψυχὴν τῶν τεθνεώτων! Ἔκτοτε τὰ πνεύματα, αἱ ψυχαί, προσεκλήθησαν ἐκ τῶν ἀγνώστων αὐτῶν κατοικιῶν, προσῆλθον καὶ κατῴκησαν ἐν ἑδωλίοις, τραπέζαις, καὶ ἄλλοις παντοίοις ἐπίπλοις, ὅπως δύνανται εὐκολώτερον καὶ ταχύτερον ν' ἀπαντῶσιν εἰς τὰς διαφόρους ἐρωτήσεις.

Πάντα τὰ μυθώδη ταῦτα, διαδιδόμενα, μεγεθυνόμενα, πολλῶν ἀνθρώπων, μάλιστα δὲ γυναικῶν, διετάραξαν τὴν διάνοιαν. Τότε δύο διάσημοι ἐπιστήμονες ὁ Φαραδαὶ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ὁ Μπαμπινὲ ἐν Γαλλίᾳ ἠναγκάσθησαν νὰ γράψωσι τινὰ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καὶ καταρρίψωσι τὸ προσωπεῖον τῶν ἐπωφελουμένων τῆς ἀνθρωπίνης εὐπιστίας ἀπατεώνων.

Ὁ Φαραδαὶ πολλὰ ἐτέλεσε πειράματα ὅπως ἀποδείξῃ, ὅτι ἡ συνάφεια τῶν δακτύλων ἐπὶ τῆς τραπέζης ἦτο ὅρος ἀναγκαῖος ἵνα αὕτη κινηθῇ. Ἀποκαθισταμένης ἅπαξ τῆς συναφείας, αἱ μυϊκαὶ καὶ νευρικαὶ συνταράξεις τοῦ βραχίονος γίνονται τόσον ἰσχυραί, ὥστε ἐπιφέρουσι τὴν κίνησιν τῆς τραπέζης. Δύναται δέ τις νὰ πεισθῇ ὅτι διὰ τῆς ἐπαφῆς τῶν δακτύλων κατορθοῦται ἡ κίνησις τῆς τραπέζης, ῥίπτων ἐπὶ ταύτης κόνιν ὀρεστέατος. Ἐπειδὴ ἡ κόνις παρεμποδίζει τὴν ἐπαφὴν τῶν δακτύλων, ἡ τράπεζα δὲν κινεῖται, διακρίνονται δὲ κάλλιστα ἐπὶ τῆς κόνεως οἱ χαραχθέντες αὔλακες ὑπὸ τῆς κινήσεως τῶν δακτύλων, τῆς ὅλως ἀνεξαρτήτως τῆς βουλήσεως τελεσθείσης.

Καὶ ὁ Μπαμπινὲ ἐπίσης διὰ τῶν αὐτῶν ἐξήγησε τὸ φαινόμενον, παραδεχόμενος, ὡς εἶνε ἀληθές, κινήσεις τῶν μελῶν μας τελουμένας ἄνευ συνειδήσεως.

Ἡ τραπεζομαγεία, δι' ἧς γιγνώσκονται τὰ ἀπόκρυφα, τὰ παρελθόντα, τὰ παρόντα καὶ μέλλοντα διὰ τῆς τραπέζης, εἶνε δεισιδαιμονία παρῳχημένων χρόνων, καθ' οὓς τὰ πάντα ἐν τῇ χειρὶ τοῦ μάγου ἐξέφερον μαντείας.

Καὶ ὁ κοινότερος νοῦς γιγνώσκει ὅτι τὰ πνεύματα καὶ αἱ ψυχαί, αἱ εἰς τὰ ἔπιπλα ἡμῶν οἰκοῦσαι καὶ τὰς ὑέλους τῶν οἰκιῶν ἡμῶν συντρίβουσαι, εἶνε ἁπλαῖ διηγήσεις γινόμεναι πρὸς ἐκφοβισμὸν νηπίων καὶ μωροπίστων.

Οἱ δὲ διϊσχυριζόμενοι ὅτι εἶδον ἢ ἤκουσαν τὰς τραπέζας λαλούσας ἢ γραφούσας τὰς ἀπαντήσεις των, βεβαιότατα ἢ ἠπατήθησαν ἢ εὑρίσκοντο εἰς στιγμὰς παραλογισμοῦ προερχομένου ἐκ τῆς ἄκρας αὐτῶν εὐπιστίας.

Διότι, ἂν τὰ πράγματα συμβαίνωσιν ὡς αὐτοὶ ἐπιμένουσιν ἰσχυριζόμενοι, ἂν ἡ τράπεζα κινῆται οὐχὶ διὰ τῆς συνεργείας τῶν ἐπ' αὐτῆς ἐφαπτομένων δακτύλων ἢ τῆς θελήσεώς των, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ πνεύματος, ἂς εἴπωσιν ὑμῖν διὰ ποίου τρόπου τὸ πνεῦμα ἐπιλαμβάνεται ἐγεῖρον τὸν πόδα τῆς τραπέζης, διὰ τῶν ὤμων του, τῶν χειρῶν του ἢ δι' ἁπλοῦ φυσήματος; Ἀλλὰ καὶ ἂν μόνον τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶνε ἀληθές, τὸ πνεῦμα ἔχον φύσημα, κέκτηται ὄργανα, καθίσταται ὑλικόν, ὅπερ ἄτοπον καὶ ἀσύμφωνον ταῖς ἰδέαις αὐτῶν. Ἂν οἱ δάκτυλοι καὶ ἡ θέλησις πρὸς οὐδὲν συντελοῦσιν, ἐγκαταλείψατε τὴν τράπεζαν μόνην ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ πανισχύρου τούτου καθ' ὑμᾶς πνεύματος καὶ ἴδετε ἂν θὰ κινηθῇ.

Ἀφήσωμεν τὰ πνεύματα ἐν ταῖς ἀγνώστοις κατοικίαις των, καὶ τὰ λείψανα τῶν πατέρων ὑπνώττοντα ἥσυχα· μὴ ἀναμιγνύωμεν ταῦτα ἐν ταῖς νυκτεριναῖς ἡμῶν συναναστροφαῖς. Διὰ ταῦτα οὐδένα ἔχομεν φόβον ὅτι θὰ πάθωσί τι, φοβούμεθα μόνον μὴ ἐκφύγῃ ἐκ τοῦ ὑπερβολικοῦ φόβου καὶ τῆς ὑπερεξαπτομένης φαντασίας ἡ ὀρθοφροσύνη ἀθώας τινὸς νεάνιδος ἢ εὐπίστου τινὸς γέροντος ἢ νεανίου

Ν. Α.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐξεδόθη ἐν Λειψίᾳ τὸ προαγγελθὲν δραματικὸν ἔργον ἡ «Θεοδώρα» τοῦ κ. Κλέωνος Ῥαγκαβῆ. Ἐν τοῖς ὀκτακισχιλίοις περίπου στίχοις, ἐκτὸς τῶν ἐν πεζῷ λόγῳ σκηνῶν, τοῦ μεγάλου τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν ἐπιβολὴν δραματικοῦ τούτου ποιήματος ὁ συγγραφεὺς ἠθέλησε νὰ περιλάβῃ τὴν μεγαλοπράγμονα βασιλείαν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τὴν ὁποίαν πληροῖ διὰ τῶν ἀρετῶν καὶ κακιῶν αὐτῆς ἡ περιφανὴς ἐπὶ κάλλει καὶ ἰσχύϊ Αὐτοκράτειρα. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὁ κ. Ῥαγκαβῆς θεωρῶν ἀνεπαρκῆ τὰ ὅρια τοῦ κυρίως δράματος, ἀφειδῶς ἐπεξέτεινε ταῦτα διὰ τῆς παρεισαγωγῆς μακρῶν ἱστορικῶν ἐπεισοδίων καὶ ἐπικῶν ἀφηγήσεων. Ἡ μέθοδος αὕτη, ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς δεικνύει τὴν βαθεῖαν τοῦ ποιητοῦ μελέτην ἐπὶ τοῦ μεσαιωνικοῦ ἡμῶν βίου, ἀφ' ἑτέρου παραβλάπτει τὴν οἰκονομίαν τοῦ δράματος, καὶ ἀποκεντροῖ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου. Τοῦ ἀναγνώστου λέγομεν, διότι καὶ μεθ' ὅλας τὰς ἐν ταῖς σημειώσεσιν ὑποβαλλομένας συντομίας, εἶνε δύσκολος, νομίζομεν, ἡ ἀπὸ σκηνῆς διδασκαλία αὐτοῦ. Τὸ δρᾶμα ὑπόκειται ἐν Βυζαντίῳ, ἐν Γράσσῃ παρὰ τὴν Καρχηδόνα, καὶ ἐν Ῥαβέννῃ· ἄρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ 521 ἔτους τῆς συναντήσεως τοῦ Ἰουστινιανοῦ μετὰ τῆς Θεοδώρας, καὶ περατοῦται τὸ 548 εἰς τὸν θάνατον τῆς Αὐτοκρατείρας ἐκ λύπης ἐπὶ τῇ

Digitized by Google

ἀπωλείᾳ τοῦ μεγάλου ἀρχιτέκτονος τῆς Ἁγίας Σοφίας Ἀνθεμίου, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ὁποίου ἐξαιρετικῶς ὁ ποιητὴς ἐποιήσατο πλείονα χρῆσιν τῆς ἐν τῇ ποιήσει ἐλευθερίας, παραστήσας πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ υἱὸν τῆς Θεοδώρας. Πληροῦται δ' ἐν τῷ μεταξὺ τὸ δρᾶμα ὑπὸ τῶν ἐπισημοτέρων συμβάντων τῆς ἐποχῆς οἷα ἡ στάσις τοῦ *Νίκα*, αἱ τῶν Γότθων καὶ Οὔννων ἐπιδρομαί, ἡ ἀνέγερσις τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας κτλ. ἅτινα πάντα ἐκτίθενται ὡς οἷόν τε πιστῶς καὶ μετὰ τέχνης καὶ ἀκριβείας. Ἐν τῇ γλώσσῃ ὁ κ. Ῥαγκαβῆς, ἀκολουθῶν ἰδίας αὐτοῦ δοξασίας, παραπολὺ ἀρχαΐζει· καὶ διέσωσε μὲν πιστῶς πολλοὺς τύπους καὶ ῥήσεις ἐν τῇ ἀπεικονίσει τῶν Βυζαντινῶν ἠθῶν καὶ τελετῶν, ἀλλὰ θυσιάζεται ἐνίοτε ἡ θερμότης τοῦ διαλόγου εἰς τὴν ἀναλλοίωτον αὐστηρότητα τῆς γλώσσης. Ἐν γένει ἡ «Θεοδώρα» εἶνε ἔργον μεγάλης ἀξίας, ἐκτυπωθεῖσα δὲ μετ' ἐκτάκτου καλλιτεχνικῆς πολυτελείας, κοσμεῖται καὶ ὑπὸ εἰκόνων, ἐξηγμένων ἐκ τῶν κυριωτέρων ἐν τῷ δράματι συμβάντων, καὶ πωλεῖται ἐν τῷ ἐνταῦθα βιβλιοπωλείῳ τοῦ κ. Κ. Μπὲκ ἀντὶ δραχ. 10.

— Κατὰ τὸν προσεχῆ Μάϊον συγκροτηθήσεται ἐν Southkensington τοῦ Λονδίνου διεθνὴς ἔκθεσις ἐφευρέσεων ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας καὶ τὴν προεδρείαν τοῦ πρίγκιπος τῆς Οὐαλλίας. Ἡ ἔκθεσις θὰ περιλάβῃ δύο μεγάλα τμήματα· ἐν τῷ πρώτῳ ἐκτεθήσονται πᾶσαι αἱ συσκευαί, μηχανήματα, καὶ προϊόντα, ἅτινα ἐφευρέθησαν ἢ ἐτέθησαν εἰς χρῆσιν ἀπὸ τοῦ 1862, ἐξ οὗ γενήσεται καταφανὴς ἡ κατὰ τὸ τελευταῖον τέταρτον τοῦ αἰῶνος πραγματοποιηθεῖσα πρόοδος. Τὸ δεύτερον τμῆμα, βραχύτερον τοῦ πρώτου, θὰ περιλάβῃ τύπους μουσικῶν ὀργάνων, χρονολογουμένους ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος, καὶ πρὸς τούτοις τὰς συσκευάς, τὰς μηχανὰς καὶ τοὺς τρόπους τοὺς χρησιμεύοντας πρὸς κατασκευήν των ἢ μεταχειριζομένους ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης τῆς μουσικῆς. Τὸ μέρος τοῦτο τῆς ἐκθέσεως θέλουσι συμπληρώσει ἱστορικαὶ συλλογαὶ ὀργάνων, εἰκόνες καὶ χαλκογραφίαι σχετιζόμεναι πρὸς τὴν μουσικήν. Ἡ ἔκθεσις θέλει διαρκέσῃ ἓξ μῆνας. Ὑπὸ τῶν κριτῶν ἀπονεμηθήσονται μετάλλια χρυσᾶ, ἀργυρᾶ καὶ χαλκᾶ, καὶ τιμητικὰ διπλώματα.

— Ἀνεκαλύφθησαν ἐν Γερμανίᾳ καὶ δημοσιεύονται ἀνέκδοτα ἔγγραφα περὶ Σχίλλερ καὶ τῆς οἰκογενείας του.

— Ἀγγέλλεται ἡ προσεχὴς ἐμφάνισις μεγάλου ποιήματος τοῦ Τέννυσον.

— Ἐν Βερολίνῳ συντελεῖται μετ' οὐ πολὺ ὁ κεντρικὸς σταθμὸς τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός, δι' οὗ φωτισθήσεται ἡ πόλις. Θέλει περιλάβει τέσσαρας μηχανὰς συστήματος Ἔδισον, ὡς καὶ τοὺς δι' ἀτμοῦ κινητῆρας καὶ τοὺς ἀναγκαιοῦντας λέβητας, θὰ δύναται δὲ νὰ παρέχῃ τροφὴν εἰς 2,000 λυχνίας, ἑκάστην φωτεινῆς ἐντάσεως 16 κηρίων. Δι' ἠλεκτρικοῦ φωτὸς θέλει φωτισθῇ ὡσαύτως ὁ νέος κεντρικὸς σταθμὸς τῆς Μαγεντίας. Πρὸς τούτοις τὸ δημοτικὸν συμβούλιον τῆς Λειψίας ἀπένειμεν εἰς τὴν Ἑταιρίαν τοῦ φωταερίου τῆς πόλεως ἐπιχορήγησιν πρὸς ἵδρυσιν κεντρικοῦ σταθμοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτισμοῦ καὶ διανομῆς αὐτοῦ.

— Ὁ κ. Π. Δ. Γεωργιάδης ἀγγέλλει τὴν ἐν Λειψίᾳ ἔκδοσιν τῆς «Κλειοῦς», περιοδικοῦ συγγράμματος μετὰ εἰκόνων, δι' οὗ θὰ μεταδίδωται τοῖς Ἕλλησιν ἀναγνώσταις πᾶν τὸ ἐξ Ἑσπερίας καλόν. Ἡ «Κλειὼ» θέλει εἶναι προσιτὴ εἰς πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας ἀναγνώστας, καινοτομοῦσα δὲ θέλει συνεχῶς δημοσιεύει, χάριν τῶν κυριῶν, τὰ νεώτατα τοῦ συρμοῦ ὑποδείγματα. Ἡ ἐν λόγῳ ἀγγελία, κοσμουμένη καὶ δι' εἰκόνων τινῶν, χρησιμεύει ὡς καλλιτεχνικὸν δεῖγμα τοῦ ὅλου ἔργου.

— Ἡ Κυρία Γλάδστωνος, ἡ σύζυγος τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας, ἐδημοσίευσεν ἄρτι χάριν τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς διεθνοῦς ἐκθέσεως τῆς ὑγιεινῆς τοῦ Λονδίνου μικρὸν ἐγχειρίδιον περὶ τοῦ τρόπου τοῦ τηρεῖν ὑγιεινοὺς τοὺς κοιτῶνας τῶν οἰκιῶν καὶ τὰ δωμάτια τῶν παίδων. Τὸ βιβλιάριον περιέχει ἐξαιρέτους συμβουλὰς πρὸς τοῦτο, διανέμεται δὲ κατὰ χιλιάδας ἀντιτύπων. Ἐν αὐτῷ ἡ Κυρία Γλάδστωνος ἐπεξέρχεται κατὰ τῆς νῦν ἐπικρατούσης τάσεως τοῦ κατακλίνειν λίαν ἀργὰ τὰ παιδία εἰς ὕπνον καὶ κατὰ τῆς καταχρήσεως τῶν μικρῶν παιδικῶν ἁμαξίων τοῦ περιπάτου.

— Ἡ σύζυγος τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Βουλγαρίας Καραβέλωφ ἐδέχθη τὴν θέσιν διδασκαλίσσης τῆς βουλγαρικῆς ἐν τῷ γυμνασίῳ τῶν Κορασίων τῆς Σοφίας. Ἐπίσης καὶ ἡ θυγάτηρ τοῦ πρῴην ὑπουργοῦ Ζαγκώφ, ἥτις ἐπεράτωσε τὰς σπουδάς της ἐν Ἀγγλίᾳ κατέχει ἐν τῷ αὐτῷ γυμνασίῳ ἕδραν τῆς ἱστορίας.

— Ὁ γυμνασιάρχης Τρικκάλων κ. Κ. Νεστορίδης ἐπισκεφθεὶς τὴν μονὴν τῆς Μεταμορφώσεως τῶν Μετεώρων ἀνεῦρεν ἐν τῷ πλουσίῳ αὐτῆς σκευοφυλακείῳ μεταξὺ ἄλλων χρυσοβούλλων καὶ σιγιλλίων γραμμάτων τῶν πατριαρχῶν καὶ σλαβικὸν χειρόγραφον ἀρχαιότατον, ἄξιον πολλῆς περιεργίας καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸ εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐκκλησιαστικῶν. Ἤδη πρόκειται πρὸς ὁμοίας ἐρεύνας νὰ ἐπισκεφθῇ ὁ κ. Νεστορίδης καὶ τὴν ἄλλην ἱστορικὴν μονὴν Βαρλαάμ.

— Τὸ πρὸς ἵδρυσιν ἀγγλικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς ἐνταῦθα κομιτᾶτον ἐν Λονδίνῳ ἐνετείλατο τῇ ἀγγλικῇ πρεσβείᾳ ἵνα ποιήσηται ἔναρξιν τῶν προπαρασκευαστικῶν ἐργασιῶν πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ κτιρίου. Ὑπὲρ τῆς Σχολῆς ταύτης ὁ ἐνταῦθα διατρίψας φιλέλλην μαρκήσιος Μπιοὺτ προσήνεγκε 500 λίρας ἀγγλικάς.

— Ἐν Ῥεθύμνῃ τῆς Κρήτης ἤρξατο ἐκδιδομένη εἰς μέγα σχῆμα νέα ἐφημερὶς ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀρκάδιον».

— Ὁ ἐν Λαρίσῃ Γεωργικὸς Σύλλογος ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως τὸ τριμηνιαῖον δελτίον αὐτοῦ (ἐκ σελίδων 18), συγκείμενον ἐκ τοῦ προλόγου καὶ τῆς ἐκθέσεως τῆς ἐπὶ τῶν μηχανῶν καὶ τῶν δοκιμαστέων καλλιεργειῶν ἐπιτροπῆς. Ἐν τῷ προλόγῳ ἐκτίθενται τὰ ἔργα, εἰς τὰ ὁποῖα λίαν προσεχῶς θὰ ἐπιδοθῇ ὁ Σύλλογος.

Ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν φοιτητῶν τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἀγνοοῦσιν ὁποῖα εἶνε τὰ γενικὰ μαθήματα τῆς ἑαυτῶν Σχολῆς, καὶ ζητοῦσι καθ' ἑκάστην πληροφορίας περὶ τούτων, δημοσιεύομεν ταῦτα ἐνταῦθα κατὰ σημείωσιν εὐμενῶς ἀποσταλεῖσαν ἡμῖν ὑπὸ φίλου σταχυολογήσαντος αὐτὰ ἐκ τοῦ ἀρχείου τοῦ Πανεπιστημίου, ἵνα οὕτω πᾶς φοιτητὴς ἔχῃ προχείρους ὁδηγίας καὶ κατὰ ταύτας ῥυθμίζῃ τήν τε μελέτην καὶ ἀκρόασιν τῶν μαθημάτων τῆς ἐπιστήμης του.

ΓΕΝΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΗ

Ψυχολογία, Λογική, Ἠθική, Γενικὴ ἱστορία, Πλουτολογία. (Ἡ Πλουτολογία ἐξετάζεται τὸ τέταρτον ἔτος).

ΣΧΟΛΗ ΙΑΤΡΙΚΗ

Φυσική, Χημεία, Βοτανική, Ζῳολογία.

ΣΧΟΛΗ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ

Λογική, Ψυχολογία, Ἠθική, Μεταφυσική, Γεν. Ἱστορία.

ΣΧΟΛΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ

Α'. Φιλολογικὸν τμῆμα

Λογική, Ψυχολογία, Μεταφυσική, Ἠθική, Ζῳολογία, Γεωλογία, Πειραματικὴ Φυσική.

Β'. Φυσικὸν τμῆμα

Λογική, Ψυχολογία, Μεταφυσική.

Γ'. Μαθηματικὸν τμῆμα

Λογική, Ψυχολογία, Μεταφυσική, Ζῳολογία, Γεωλογία, Ὀρυκτολογία, Φυσικὴ μετὰ τῆς ἀνωτέρας ὀπτικῆς.

ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

Τὰ γενικὰ αὐτοῦ μαθήματα δὲν ὡρίσθησαν. Εἰδικὰ μαθήματα τοῦ φαρμακευτικοῦ σχολείου εἶνε: Φυσική, Ζῳολογία, Γεωλογία, Ὀρυκτολογία, Φαρμακολογία, Φαρμακευτικὴ Χημεία, Συνταγολογία, Βοτανική, Χημεία, Τοξικολογία.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐγχειρίδιον Χειρουργικῆς πρὸς χρῆσιν τῶν τε σπουδαστῶν τῆς ἰατρικῆς καὶ τῶν πρακτικῶν ἰατρῶν ὑπὸ *Παύλου Ἰωάννου* τακτικοῦ καθηγητοῦ τῆς Χειρουργικῆς καὶ τῆς τοπογραφικῆς Ἀνατομίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ. Γενικὸν μέρος· μετὰ 148 εἰκόνων. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, 1884. 8ον σελ. η' — 302. Τιμᾶται δρ. 15.

[Δὲν πρόκειται νὰ γράψωμεν βιβλιοκρισίαν τοῦ ἀνωτέρω βιβλίου, καὶ διότι μόνον τὸ ἓν αὐτοῦ μέρος ἐξεδόθη, καὶ διότι τὸ βιβλίον, ὡς προωρισμένον διὰ τάξιν ἀνθρώπων ἐντριβῶν περὶ τὰ τῆς ἰατρικῆς θέλει δικαιότερον καὶ ὀρθότερον κριθῆ ὑπ' αὐτῶν τούτων, ὡς ἁρμοδιωτέρων· διὰ ταῦτα ἡμεῖς τοῦτο μόνον λέγομεν ὅτι εὐχαρίστως βλέπομεν ὅτι ἐσχάτως σπουδαία παρ' ἡμῖν κίνησις ἐδόθη εἰς τὴν συγγραφὴν καὶ ἔκδοσιν ἐπιστημονικῶν βιβλίων λίαν σπανιζόντων πρότερον, καὶ μάλιστα μετὰ τῶν εἰς τοῦτο συντελεσάντων καταριθμεῖται καὶ ὁ κ. Παῦλος Ἰωάννου, ὅστις δὲν περιορίζεται ἁπλῶς εἰς τὴν μεταγλώττισιν μόνον ξένων ἐγχειριδίων χρησι-

Digitized by Google

μων τοῖς κ.κ. φοιτηταῖς εἰς τὰ παρ' αὐτοῦ διδασκόμενα μαθήματα, ἀλλὰ περισυλλέγων πᾶν ὅ,τι τέλειον ὁσημέραι ἡ ἐνδελεχῶς προοδεύουσα ἐπιστήμη παράγει καὶ εἰς ἰδίαν χοάνην ταῦτα συντήκων παρέχει τῇ σπουδαζούσῃ νεότητι, μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας ἀποφεύγων πᾶν ξενικὸν καὶ ὀθνεῖον εἰς τὰ τῆς γλώσσης, ὧν δυστυχῶς τοσαύτη κατάχρησις ἐγένετο ἐσχάτως παρ' ἡμῖν, ὥστε οὐχὶ ἀπροσφόρως δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες, πλὴν ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων, πάντες γράφομεν ἑλληνικὰ γαλλιστὶ ἢ γερμανιστί. Τὸν ἐπικίνδυνον τοῦτον σκόπελον ἀποφεύγει μόνον ὁ δεξιὸς χειριστὴς τῆς πατρῴας γλώσσης, ὅστις γινώσκει ἀκριβῶς τοὺς ἐν ταῖς ξέναις γλώσσαις ἐπιστημονικοὺς ἰδίᾳ ὅρους, καὶ τοιοῦτος ἀναμφιβόλως ἀνεδείχθη ὁ κ. Παῦλος Ἰωάννου, ὡς τοῦτο καταφαίνεται ἐν προηγουμέναις ἐπιστημονικαῖς συγγραφαῖς αὐτοῦ καὶ μάλιστα ἐν τῷ *Ἐγχειριδίῳ τῆς συστηματικῆς Ἀνατομίας*, ἥτις ἀπὸ εἰκοσαετίας ποδηγετήσασα πολλοὺς τῶν σήμερον εὐδοκίμων Ἀσκληπιαδῶν, ἐξεδόθη καὶ πάλιν τὸ γ' νῦν ἐν πολλοῖς ἐπεξειργασμένη καὶ χρησιμεύσει ὁμοίως καὶ εἰς ἔτι πλείονας νεωτέρους. Τὴν δὲ *Χειρουργικὴν* ἐφιλοτιμήθη ὁ συγγραφεὺς καὶ διὰ πολλῶν καταλλήλων εἰκόνων νὰ κοσμήσῃ πρὸς εὐχερεστέραν τοῦ κειμένου κατάληψιν. *Ι. Β.*].

— Ἐξεδόθη ὁ πρῶτος τόμος τῆς Εἰδικῆς Νοσολογίας τοῦ Jaccoud μεταφρασθείσης ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ κ. Π. Κ. Ἀλεξοπούλου ἐκ τῆς τελευταίας (1883) γαλλικῆς ἐκδόσεως. Τὸ νεώτατον τοῦτο εὐρωπαϊκὸν σύγγραμμα πληροῖ μέγα κενὸν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἰατρικῇ φιλολογίᾳ. Ὁ ἤδη ἐκδοθεὶς πρῶτος τόμος περιλαμβάνει περίληψιν τῆς Γενικῆς Παθολογίας εἰς τὰ δύο πρῶτα φυλλάδια, εἰς δὲ τὰ λοιπὰ τὰς νόσους τοῦ νευρικοῦ συστήματος, τὰς τοῦ καρδιακοῦ καὶ τὰς τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων. Μετὰ τὴν ὅσονούπω συμπλήρωσιν τοῦ α' τόμου ἄρχεται καὶ ἡ κατὰ φυλλάδια πρὸς εὐκολίαν τῶν φοιτητῶν ἔκδοσις τοῦ β', ἀρχομένου ἀπὸ τῶν νόσων τοῦ ὑπεζωκότος (περὶ πλευρίτιδος). Εὑρίσκεται εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον τοῦ κ. Καρόλου Μπέκ.

Ἡ Λύσσα καὶ ὁ Pasteur, ἤτοι ὁ προφυλακτικὸς κατ' αὐτῆς ἐμβολιασμὸς τοῦ Γ. Ν. Πιλαβίου, κτηνιάτρου, καθηγητοῦ κ.τ.λ. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τοῦ τυπογρ. «Ἀττικοῦ Μουσείου». 1884. Σελ. 33.

Διὰ τοῦ φυλλαδίου τούτου ὁ κ. Πιλάβιος σκοπεῖ νὰ καταστήσῃ γνωστὰς πάσας τὰς ἐπ' ἐσχάτων σπουδαίας ἐρεύνας τοῦ Pasteur ἐπὶ τῆς φοβερᾶς νόσου τῶν κυνῶν λύσσης. Πρὸς τοῦτο καταχωρίζει ἐν πρώτοις μὲν τὴν ἀνακοίνωσιν αὐτοῦ τούτου τοῦ Pasteur τὴν ἀναγνωσθεῖσαν ἐν τῷ ἐν Κοπεγχάγῃ τελευταῖον συνελθόντι ἰατρικῷ συνεδρίῳ, εἶτα δὲ τὴν ἔκθεσιν τῆς ἐπιστημονικῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν πειραμάτων αὐτοῦ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας καὶ τοῦ Ἐμπορίου. Ἡ «Ἑστία» δημοσιεύσασα ἄλλοτε περίληψιν τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν πειραμάτων τοῦ ἐνδόξου Γάλλου φυσιοδίφου, δὲν θεωρεῖ ἀναγκαῖον νὰ δώσῃ πάλιν περίληψιν τοῦ φυλλαδίου τοῦ κ. Πιλαβίου, οὗτινος τὴν ἀνάγνωσιν συνιστᾷ θερμῶς τοῖς ἡμετέροις ἰατροῖς καὶ λοιποῖς λογίοις.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[2 Νοεμβρίου (Παρασκευή) 1884.]

Τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα κατέπλευσεν εἰς Πειραιᾶ ἡ θαλαμηγὸς *Ἐρικλίκ*, φέρουσα τὸν μέγαν δοῦκα τῆς Ῥωσσίας Μιχαὴλ Μιχαήλοβιτς. Ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα ὑπεδέξαντο τὸν μέγαν δοῦκα, ὅστις θὰ διατρίψῃ ἐνταῦθα χρόνον τινά, ξενιζόμενος ἐν τοῖς ἀνακτόροις. — Εἰς τὴν ψήφισιν τῆς Βουλῆς ὑποβληθήσεται νομοσχέδιον ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως περὶ ἐσωτερικῶν τηλεγραφημάτων καὶ διατιμήσεως αὐτῶν. Κατὰ τὸ νομοσχέδιον τοῦτο ἅπαντα τὰ ἐσωτερικὰ ἰδιωτικὰ τηλεγραφήματα ἐξομοιοῦνται κατὰ τὰ ὑπὲρ τοῦ δημοσίου τέλη, τὰ ὁποῖα ὁρίζονται εἰς μίαν μὲν δραχμὴν δι' ἕκαστον τηλεγράφημα μέχρι δέκα καὶ πέντε λέξεων. ὅταν δὲ τοῦτο περιέχῃ περισσοτέρας τῶν δεκαπέντε προστίθενται πέντε λεπτὰ ἀνὰ μίαν ἐπὶ πλέον λέξιν. — Ὁ κ. Siebold ἐν Φραγκφούρτῃ, ἀντιπρόσωπος τοῦ τραπεζιτικοῦ οἴκου, ὅστις διεπραγματεύθη τὸ τελευταῖον σερβικὸν δάνειον εἰσαχθεὶς παρὰ τῷ πρωθυπουργῷ, ἐζήτησε τὴν παραχώρησιν τῆς κατασκευῆς τῆς ἀπὸ Πειραιᾶ εἰς Λαμίαν σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. — Πρὸς παραλαβὴν τοῦ ἀπὸ Βελεστίνου εἰς Φέρσαλα τμήματος τοῦ σιδηροδρόμου Θεσσαλίας συνεστήθη ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν κ.κ. Rondel προϊσταμένου τῆς γαλλικῆς τῶν μηχανικῶν ἀποστολῆς, Foussard γάλλου ἀρχιμηχανικοῦ καὶ Τριανταφυλλίδου νομομηχανικοῦ. — Αἱ ἀπὸ τῆς 8—14 Ὀκτωβρίου εἰσπράξεις τοῦ σιδηροδρόμου Βώλου Λαρίσσης ἀνῆλθον εἰς δρ. 8,024 καὶ 86]00, αἵτινες προστιθέμεναι εἰς τὰς προτέρας εἰσπράξεις ἀναβιβάζουσι ταύτας εἰς δραχμὰς 263,909 καὶ 56]00. — Τετρακόσιαι γερμανικαὶ οἰκογένειαι ἐκ τῶν ἐν Δοβρουτσᾷ ἐγκατεστημένων ἀφικνοῦνται κατ' αὐτὰς εἰς Βῶλον ἵνα ἀναλάβωσιν ἐργασίαν ἑξήκοντα μὲν τούτων ἐν τοῖς κτήμασι τοῦ κ. Χρηστάκη Ζωγράφου, αἱ δὲ λοιπαὶ παρὰ τοῖς τοῦ κ. Θ. Μαυροκορδάτου καὶ ἄλλοις. — Ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος παραλαμβάνεται ὑπὸ τῆς καταρτισθείσης ἐπιτροπῆς τὸ ἀπὸ Λαυρίου εἰς Μαρκόπουλον τμῆμα τοῦ σιδηροδρόμου Λαυρίου. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη σύγκειται ὑπὸ τῶν κ.κ. Rondel, Γκοτλὰνδ καὶ Σούλη. — Ἡ προτομὴ τοῦ Ἰωάννου Δημητρίου, τοῦ ἐξ Ἀλεξανδρείας μεγάλου δωρητοῦ τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἑταιρίᾳ τῆς πολυτίμου αἰγυπτιακῆς συλλογῆς, ποιηθεῖσα ἐκ Παρίου μαρμάρου ὑπὸ τοῦ κ. Λαζάρου Φυτάλη, παρεδόθη εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρίαν, δαπάναις τῆς ὁποίας κατεσκευάσθη. Στηθήσεται δ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης, ἐν ᾗ περιέχονται αἱ ὑπ' αὐτοῦ δωρηθεῖσαι ἀρχαιότητες. — Ἐκ τῶν πρώτων ὑποβληθήσεται εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχέδιον περὶ χαρτοσήμου, συγχωνεῦον εἰς ἕνα νόμον ἁπάσας τὰς περὶ χαρτοσήμου διατάξεις, καὶ μεταρρυθμίζον τὴν διατίμησιν τῶν τελῶν καὶ τὴν διαίρεσιν τῶν τάξεων αὐτοῦ. — Καθ' ὁδὸν εὑρίσκονται τὰ διὰ λογαριασμὸν τῆς κυβερνήσεως φορτωθέντα ἐξ Ἀμερικῆς πετρέλαια, καὶ ἅμα τῇ ἀφίξει αὐτῶν τίθεται εἰς ἐφαρμογὴν ὁ περὶ τοῦ μονοπωλίου καὶ αὐτῶν νόμος. Ἡ διαχείρισις τῶν πετρελαίων ἐκδοθήσεται εἰς μειοδοτικὴν δημοπρασίαν, λέγει ἡ *Παλιγγενεσία*, ὁριζομένου ποσοστοῦ 10 τοῖς 0]0 ἐφ' οὗ θέλουσι μειοδοτήσει. — Ἐπερατώθη τὸ νεωλκεῖον τῆς ἐν Σύρῳ Ἑλληνικῆς Ἀτμοπλοΐας, μεγίστης χωρητικότητος, οὐ μόνον διὰ τὰ ἑαυτῆς ἀτμόπλοια, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ πολεμικὰ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἑταιριῶν σκάφη. — Ἐν τῇ ἀπὸ Ναυπλίου κατασκευαζομένῃ ἐθνικῇ ὁδῷ εὑρέθησαν ἀργυρᾶ τινα νομίσματα, ἅτινα διενεμήθησαν οἱ ἐργάται καὶ ὁ ἐργολάβος. Ὁ ἔφορος τῶν ἐν Ἐπιδαύρῳ ἐνεργουμένων ἀνασκαφῶν ἀνήγγειλε τοῦτο εἰς τὴν Νομαρχίαν, ζητήσας τὴν κατάσχεσιν τῶν νομισμάτων. — Εἰς 60,000 δραχμὰς ὡρίσθη ἡ ἐτησία ἐπιχορήγησις, ἥτις θὰ χορηγῆται εἰς τὸν μετακληθέντα γάλλον στρατηγὸν ὡς διοργανωτὴν τοῦ στρατοῦ κ. Βασσέρ, ἀνάλογος δ' ἐπιχορήγησις εἰς τοὺς ὑπασπιστὰς αὐτοῦ δύο λοχαγούς.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Δίωτι. Ἐπεστράφη ταχυδρομικῶς. — κκ. Β. Φ. Πειραιᾶ καὶ Δ. Ι. Ν. Χαλκίδα. Ἐλήφθησαν. Ἡ ἀποστολὴ ἐξακολουθήσει τακτικῶς. — *Συνδρομητῇ Κ.* Οὕτω τοὐλάχιστον ἀναφέρεται· ἀλλὰ κατὰ πόσον εἶνε ὀρθὸν ἀγνοοῦμεν. Περὶ τοῦ μεγάλου Μιθριδάτου λέγεται, ὅτι περικυκλούμενος ὑπὸ οἰκείων ἐχθρῶν καὶ φοβούμενος μὴ δηλητηριασθῇ ὑπ' αὐτῶν, συνείθισε νὰ καταπίνῃ ποσότητά τινα δηλητηρίου, ἵνα διὰ τῆς ἕξεως μηδενίσῃ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο, καὶ ὅταν ἠθέλησεν αὐτὸς νὰ δηλητηριασθῇ, δὲν ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ δηλητήριον ἱκανὸν νὰ ἐπιφέρῃ αὐτῷ τὸν θάνατον. — κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν. Ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς. — κ. Α. Ν. Ἴδε σημερινὸν δελτίον. — κ. Σ. Κ. Μεσολόγγιον. Ἤρξατο ἡ ἀποστολὴ πρός τε τὸν αὐτόθ. κ. Α. Δ. καὶ πρὸς τὸν ἐν Ἀγρινίῳ κ. Θ. Γ. Τὰ βιβλία καὶ ἐπιστολήν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — Miss Mc. Ph. Λίβερπουλ. Ἀπεστάλη δεύτερον ἀντίτυπον. Ὀρθῶς ἐμαντεύσατε ὅτι πρὸς ὑμᾶς ἀπηυθύνετο καὶ τὸ πρῶτον. — κ. Ζ. Ψ. Ἐνταῦθα. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Ν. Κ. Χ. Ἡ μὲν ἐφεύρεσις τῆς πυρίτιδος πρὸ 505 ἐτῶν, ἡ δὲ τῆς τυπογραφίας πρὸ 445. — κ. Ε. Β. Θὰ δημοσιευθῇ βραδύτερον, ἕνεκα περισσείας ὕλης. — *Φιλομαθεῖ.* Τὰ πρῶτα ἴχνη ἰδιαιτέρων χριστιανικῶν ναῶν, τοὺς ὁποίους οἱ Χριστιανοὶ ἐκάλουν *Ἐκκλησίας, οἴκους ἐκκλησιῶν, προσευκτήρια* καὶ *κυριακά*, εὑρίσκομεν παρὰ τῷ Τερτυλλιανῷ. Ἐκτὸς ὅμως τῶν ναῶν οἱ χριστιανοὶ μετεχειρίζοντο πρὸς λατρείαν καὶ διαφόρους τρώγλας, σπήλαια καὶ πρὸ πάντων τὰ *κοιμητήρια* καὶ τὰς *κατακόμβας*· ἦσαν δὲ αἱ κατακόμβαι ὑπόγειοι αἴθουσαι εὐρεῖαι διὰ διαδρόμων διαιρούμεναι καὶ εἰς πολλὰ τμήματα κατατεμνόμεναι· ἐπὶ τῶν καθέτων τοίχων ὑπῆρχον ἀνωρυγμένα μνημεῖα, θυσιαστήρια, θρόνοι ἐπισκόπων, ἄνωθεν δὲ ἐν τῇ στέγῃ φεγγῖται. Τοιαῦται ὑπῆρχον ἐν Ῥώμῃ 58, ἀνευρέθησαν δὲ καὶ ἐν Νεα-

Digitized by Google

πόλει καὶ Μελίτρ.—κ. Σ. Δ. Ὁ κ. Κ. Π. δύναται νὰ σᾶς δώσῃ ἐπαρκεῖς πληροφορίας· ἀποταθῆτε κατ' εὐθεῖαν εἰς αὐτόν.—κ. Ν. Δ. Μ. Κηφησσιάν. Τὸ ἐζητήσαμεν ἐκ νέου· δὲν τὸ ἐλάβομεν ὅμως ἔτι· θέλει σᾶς ἀποσταλῆ εὐθὺς ὡς μᾶς ἐπιστραφῆ.—κ. Ι. Δ. Α. Οὔτε ἐπεχειρήσαμεν κἂν νὰ τὸ ἀναγνώσωμεν· τόσον ἦτο κακογραμμένον! — κ. Φ. Σ. Σμύρνην. Ἐνεγράφη ὁ κ. Ο. Σ. Τὴν ἀπόδειξιν ταχυδρομικῶς.—*Δυστρόπῳ*. Παρ' ἡμῖν ὑποθέτομεν σπανιώτερον. Ἰδοὺ δὲ τί μέσον μετεχειρίσθη τις πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ δυστρόπου πενθερᾶς. Αὕτη εἶχεν ἔλθει ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ γάμου του καὶ ἐγκαθιδρύθη εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὁ φίλος ἤρχισεν ἀμέσως δαψιλεύων αὐτῇ μεγίστας περιποιήσεις· καίτοι μὴ πηγαίνων πρότερον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τώρα ἦτο τακτικώτατος, καὶ τοῦτο ὅπως ἔχῃ τὴν εὐχαρίστησιν νὰ συνοδεύῃ τὴν ἐξαίρετον κυρίαν. Κατὰ τὸν περίπατον εἰς αὐτὴν πάντοτε προσέφερε τὸν βραχίονα, τὸ δ' ἑσπέρας, ὅταν ἡ σύζυγός του ἀπεχώρει εἰς ὕπνον, αὐτὸς παρέμενεν ἐν τῇ αἰθούσῃ ἵνα παίξῃ τὴν συνήθη *κοντσίναν* μετὰ τῆς πενθερᾶς· εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς ἡ ἀγαπητὴ *μαμὰ* ἀνεχώρησε καὶ δὲν ἀνεφάνη πλέον. Τὴν φροντίδα τῆς ἀπομακρύνσεως εἶχεν ἀναλάβει ἡ νεαρὰ κόρη της. — κ. Μ. Δ. Β. Γαλάξιον. Ἡ εἰς Κόρθιον ἀποστολὴ γίνεται τακτικώτατα. Ἡ καθυστέρησις τῶν φύλλων θὰ συμβαίνῃ βεβαίως ἐξ ὀλιγωρίας τοῦ ἐκεῖ ταχυδρομικοῦ γραφείου.—*Τάλαν*ι. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες σημαίας οἷαι εἰσὶν αἱ σημεριναὶ δὲν εἶχον· εἶχον ὅμως σύμβολα· οἱ Ρωμαῖοι εἶχον τοὺς ἀετούς, οἱ δὲ Βυζαντινοὶ πρῶτοι μετεχειρίσθησαν τὰς σημαίας. — Ἑλληνικὴ ἔκδοσις τῶν σημειουμένων βιβλίων δὲν ὑπάρχει. — Ὡς πρὸς τὴν νῆσον τῶν Σπετσῶν ἀμφιβάλλεται ἔτι καὶ πῶς ὠνομάζετο ἐν τῇ ἀρχαιότητι.—Περὶ ῥωσσικῆς γλώσσης δὲν δυνάμεθα νὰ σᾶς πληροφορήσωμεν καθ' ὃ ἀδαεῖς αὐτῆς.—κ. Κ. Πάτρας. Ἑλληνογαλλικὸν Λεξικὸν τοῦ Legrand. Γραμματκὴ γερμανικὴ Γιανναράκη (Neugriechische Grammatik). Πλὴν τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἡ γραμματικὴ τοῦ ἡμετέρου κ. Α. Ραγκαβῆ καὶ ἡ τοῦ Legrand. — κ. Ι. Δ. Γ. Λευκάδα. Ἀπεστάλησαν. — *Ἐνδιαφερομένῳ*. Ἐκ τῶν κωμῳδιῶν του τὸ «Φρου-Φρου» καὶ «Tricoche et Cacolet», ἐκ δὲ τῶν δραματίων «ἡ Μεγάλη Δούκισσα» καὶ «ἡ Ὡραία Ἑλένη». Τὸ ἄριστον τῶν διηγημάτων τοῦ Ἀλεβῦ, ὅπερ πιθανῶς καὶ θέλει τῷ ἀνοίξει τὰς πύλας τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας ἐν τῇ προσεχῶς γενησομένῃ ἐκλογῇ, εἶνε «ὁ Πατὴρ Κωνστάντιος», οὗτινος μετάφρασιν ἐδημοσίευσεν ἡ «Ἑστία». Τοῦ Δωδὲ ἄριστον τῶν ἔργων θεωρεῖται τὸ ὑπὸ τὸν τίτλρν «Fromont jeune et Risler aîné», στεφθὲν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας καὶ ἀριθμοῦν ἑκατοντάδα ἐκδόσεων.—*Φίλῳ Μ.* Ἰδοὺ εὔκολος τρόπος: Προλαμβάνοντες νὰ ζητῆτε δῆθεν σεῖς δάνεια παρ' ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ὑποπτεύετε ὅτι διατρέφουσι τοιούτους ἐπιθετικοὺς σκοπούς.—κ. Ν. Π. Δ. Λάρισσαν. Ἐλήφθησαν.—*Παρατηρητῇ*. Δυστυχῶς, ὡς βλέπετε, συμβαίνει τοὐναντίον: Οἱ πλεῖστοι ζητοῦν νὰ ἀκουσθοῦν μόνον, ὄχι νὰ ἐργασθοῦν. Ἐντεῦθεν ἡ κενότης αὐτῶν.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Οἱ ἄνθρωποι ὡς ἄψυχον μὲ τρώγουσι νὰ ζήσουν,
Πλὴν σαρκοφάγον γίνομαι ἂν μ' ἀναγραμματίσουν.

Σ. Κ.

2

Διὰ τῶν ἀρχικῶν γραμμάτων ἕνδεκα λέξεων ἀντιθέτων τῶν κατωτέρω σημειουμένων νὰ σχηματισθῇ ἀρχαῖόν τι λόγιον: *Δειλός, δραστήριος, ἀνωφελής, μαραμμένος, ὀνίκανος, ἀμαθής, περιττός, νοσηρός, εὐτυχής, ἄσημος, ὑγιεινός.*

3

Ποῖον εἶνε συγχρόνως καὶ πρῶτον καὶ τέταρτον;

4

Ἔχω μεγάλο ὄνομα καὶ πέντε 'σπίτια μόνο.
Τὰ 'σπίτια μου σαλεύουνε, κι' ἂν τοὺς ἀλλάξῃς θέσι,
εὐθὺς ἀλλάζω φυσικό· μικραίνω καὶ ζαρόνω,
καὶ 'ς τὸ κεφάλι του κανεὶς 'μπορεῖ νὰ μὲ φορέσῃ.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Ἡ παροιμιώδης φράσις «Ἀμαλθείας κέρας» ἔχει μυθολογικὴν τὴν ἀρχήν: Ἡ Ῥέα τεκοῦσα τὸν Δία ἔδωκεν αὐτὸν εἰς τὴν νύμφην Ἀμάλθειαν νὰ τὸν θρέψῃ· αὕτη δὲ μὴ ἔχουσα γάλα, ὑπέβαλε τὸν Δία εἰς αἶγά τινα. Οὗτος δὲ τὴν μὲν αἶγα κατηστέρισεν εἰς τὸν οὐρανόν· τὸ δὲ ἕτερον τῶν κεράτων αὐτῆς ἀφαιρέσας ἔδωκεν εἰς τὴν Ἀμάλθειαν ἀποδώσας εἰς αὐτὸ τὴν ἰδιότητα ἵνα παρέχῃ ὅ,τι ἤθελε ζητήσει παρ' αὐτοῦ ἡ θρέψασα αὐτόν. Ὅθεν ἐπεκράτησε νὰ λέγηται περὶ τῶν εὐδαιμόνων ὅτι ἔχουσι τὸ κέρας τῆς Ἀμαλθείας.

2

Μάρτιος—ἄρτιος.

3

			Ε			
		Ν	Υ	Ν		
	Ν	Ω	Π	Ο	Σ	
Ε	Υ	Π	Α	Θ	Η	Σ
	Ν	Ο	Θ	Ο	Σ	
		Σ	Η	Σ		
			Σ			

4

Λύσις ἔμμετρος τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ.

Θήλεια μὲν νῦν ἐστι φύσις ἐπιστολή,
βρέφη δ' ἐν αὐτῇ περιφέρει τὰ γράμματα·
ἄφωνα δ' ὄντα ταῦτα τοῖς πόρρω λαλεῖ
οἷς βούλεθ'· ἕτερος δ' ἂν τύχῃ τις πλησίον
ἑστὼς ἀναγινώσκοντος οὐκ ἀκούσεται.

5

C' est gros Jean qui en remontre à son curé.

ΘΕΟΔΩΡΑ

ΠΟΙΗΜΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΝ ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΠΕΝΤΕ
ΜΕΤΑ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ
ΥΠΟ ΚΛΕΩΝΟΣ ΡΑΓΚΑΒΗ

Τόμος πολυτελέστατα δεδεμένος, μετὰ εἰκόνων, εἰς σχῆμα μέγα 8ον ἐκ σελίδων 277.

Πωλεῖται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τοῦ κ. Καρόλου Μπὲκ ἀντὶ δραχμῶν **10**.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

Ἐν Ἀθήναις, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ.

Ἅπαντα τὰ εἴδη γραφικῆς ὕλης εἰς τιμὰς μετρίας. Κονδυλοφόροι παντὸς εἴδους, γραφίδες, σφραγῖδες χαρασσόμεναι ἐνταῦθα, ἐπισκεπτήρια ἐκτυπούμενα στιγμιαίως. Συνέστησε πρὸ πολλοῦ ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΦΑΚΕΛΛΟΠΟΙΕΙΟΝ, ὅπερ τελειοποιηθὲν ἐσχάτως διὰ προσθήκης νέων μηχανημάτων κατασκευάζει καὶ προμηθεύει φακέλλους τελειοτάτους εἰς τιμὰς εὐθηνοτέρας τῶν εὐρωπαϊκῶν. Τὸ μέγα τοῦτο κατάστημα εἶνε τὸ μόνον προμηθεῦον *κατάστιχα* τοῦ γνωστοῦ οἴκου Edler καὶ Krische τοῦ Ἀννοβέρου.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς **9**. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς **11**.

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς **18**. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς **22**.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 908

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 411.—11 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1884—ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΟΥΛΙΕΤΤΑ ΛΑΜΠΕΡ (Μετὰ εἰκόνος).
Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ. (Μετάφρασις Ἑλίζης Σ. Σούτσου).
Η ΑΠΟΔΕΣΘΕΙΣΑ, μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Greville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.
ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΤΩΝ ΖΩΩΝ.
Ο ΛΟΥΣΤΡΟΣ, διήγημα.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον.

Ἐξεδόθη ἄρτι ἡ λογοδοσία τοῦ κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1882—1883 πρυτάνεως κ. Π. Κυριακοῦ εἰς τεῦχος ἐκ 321 σελίδων. Ἐκ τῆς λογοδοσίας ταύτης σταχυολογοῦμεν τὰς ἑπομένας πληροφορίας. Κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1882—1883 ἐνεγράφησαν μὲν φοιτηταὶ νέοι 655, ἀνενέωσαν δὲ τὴν ἐγγραφὴν των 1946. Καὶ ἐκ μὲν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος ὡρμῶντο 507, ἐκ δὲ τῆς ἔξω Ἑλλάδος 144, καὶ ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς 4, ἤτοι 1 ἐξ Ἰταλίας, 1 ἐκ Πολωνίας, 1 ἐκ Ῥωμουνίας καὶ 1 ἐξ Ἀμερικῆς. Διενεμήθησαν δὲ κατὰ Σχολὰς οὕτω· εἰς μὲν τὴν Θεολογικὴν 6, εἰς τὴν Νομικὴν 343, εἰς τὴν Ἰατρικὴν 172, εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν 123, καὶ εἰς τὸ Φαρμακευτικὸν Σχολεῖον 11. Ὥστε ὁ ἀριθμὸς τῶν ὁπωσδήποτε φοιτησάντων εἰς τὰς Σχολὰς κατὰ τὸ ἔτος 1882—83 εἶνε ὑπέρτερος κατὰ 500 τῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους.

Ἀπὸ τῆς 14 Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1837, ὅτε συνέστη τὸ Πανεπιστήμιον, μέχρι τέλους Αὐγούστου τοῦ 1883 ἐμαθήτευσαν ἐν ὅλῳ 11,283 φοιτηταί, ὧν ἐν μὲν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ 360, ἐν τῇ Νομικῇ 4,730, ἐν τῇ Ἰατρικῇ 3,600, ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ 2,130, καὶ ἐν τῷ Φαρμακευτικῷ Σχολείῳ 473. Καὶ κατὰ μὲν τὰς πρώτας δεκαετηρίδας ἐπλεόναζον οἱ ἰατροί, κατὰ δὲ τὴν τρίτην οἱ νομικοί, ἀπὸ δὲ τῆς τετάρτης αἱ δύο αὗται Σχολαὶ τείνουσιν εἰς ἰσότητα· κατὰ τὰς ἀρχὰς δὲ τῆς πέμπτης δεκαετηρίδος ἡ ὑπεροχὴ ἀνήκε. τῇ Νομικῇ Σχολῇ. Ἐν ᾧ κατὰ τὴν πρώτην δεκαετηρίδα ἀνῆλθεν ὁ ὅλος ἀριθμὸς τῶν φοιτησάντων μέχρι τῶν τριακοσίων, κατὰ τὸ τέλος τῆς δευτέρας δεκαετηρίδος ὁ ἀριθμὸς οὗτος ηὔξησε μέχρι πεντακοσίων, κατὰ τὸ τέλος δὲ τῆς τρίτης δεκαετηρίδος ὑπερέβη τοὺς χιλίους διακοσίους, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς δὲ τῆς τετάρτης δεκαετηρίδος ἡ ἐνιαυσία αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φοιτητῶν εἶνε ἐπαισθητὴ καὶ προβαίνει καταπληκτικῶς μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς τετάρτης δεκαετηρίδος.

Ἐκ τοῦ ὁλικοῦ ἀριθμοῦ τῶν φοιτητῶν, τουτέστι τῶν 11,283 ἔλαβον πτυχία ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Πανεπιστημίου 4,310, ἤτοι ἐγένοντο προλῦται τῆς Θεολογίας 46, διδάκτορες τῆς Νομικῆς 1375, τελειοδίδακτοι τῆς Νομικῆς 509, διδάκτορες τῆς Ἰατρικῆς 1800, διδάκτορες τῆς Φιλοσοφίας 178, τελειοδίδακτοι τῆς Φιλοσοφίας 82, καὶ φαρμακοποιοὶ 330.

Κατὰ πρότασιν τοῦ Πρυτάνεως ἐδημοσιεύθησαν περὶ τὰς ἀρχὰς Δεκεμβρίου τοῦ 1882 τὰ δύο διατάγματα, τουτέστι τὸ περὶ διαιρέσεως τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους εἰς δύο ἴσα ἑξάμηνα, καὶ τὸ περὶ διαιρέσεως τῶν γενικῶν ἀπὸ τῶν εἰδικῶν μαθημάτων.

Ἡ Σύγκλητος ἀνέγραψεν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ Πανεπιστημίου πίστωσιν ἐκ 200,000 δραχμῶν διὰ τὴν ἀνέγερσιν ἐργαστηρίων πρὸς πειραματικὴν διδασκαλίαν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Πολλῶν σχεδίων ὁμοειδῶν ἐπιστημονικῶν ἐργαστηρίων κομισθέντων ἐκ Γερμανίας, ἀνετέθη ἡ σύνταξις καταλλήλου σχεδίου χημείου τῷ ἀρχιτέκτονι κ. Ἐρ. Τσίλερ, ὅπερ ἔχον προϋπολογισμὸν δαπάνης 130,000 δραχμῶν ὑπεβλήθη τῷ Ὑπουργείῳ τῆς Ἐκπαιδεύσεως. Ὁμοίως εἰς τὸν κ. Τσίλερ ἀνετέθη ἡ κατάρτισις σχεδίου διὰ κτίριον Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης εἰς τὸν παρακείμενον τοῦ Πανεπιστημίου χῶρον, ὑπολογισθείσης τῆς δαπάνης εἰς ἑκατομμύριον. Τὸ σχέδιον ἀπεστάλη τῷ ἐν Βιέννῃ διακεκριμένῳ ἀρχιτέκτονι Χάνσεν, ὅστις μεταρρυθμίσας μέρη τινὰ τοῦ σχεδίου ἐπέστρεψεν αὐτὸ μετὰ τῆς ἐγκρίσεώς του.

Ὡς ἓν τῶν ἐπιβλαβῶς ἐπιδρώντων ἐπὶ τῆς ἀναπτύξεως τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς καταρτίσεως τῶν φοιτητῶν θεωρεῖ ὁ κύριος Πρύτανις τὴν ἔλλειψιν διδάκτρων, δι' ὧν συνάπτεται συνάλλαγμα ἀμοιβαίων ὑποχρεώσεων μεταξὺ καθηγητῶν καὶ φοιτητῶν. Οἱ συντάξαντες τὸν ὀργανισμὸν τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου ἀνέγραψαν ἐν αὐτῷ τὰς καθιερούσας τὰ δίδακτρα διατάξεις, αἵτινες ἐν τῷ ἰσχύοντι Διατάγματι τοῦ 1837 ἀναγράφονται ὡς θεμελιώδης ἀρχή. Ἐπειδὴ δὲ ἀνέκαθεν δὲν ἐφηρμόσθησαν αἱ περὶ διδάκτρων διατάξεις, ὁλόκληρος σχεδὸν ὁ ὀργανικὸς νόμος περιέπεσεν εἰς ἀχρηστίαν. Ἡ διάταξις περὶ ἐγγραφῶν ἐν τοῖς ἰδιαιτέροις μητρῴοις τῶν καθηγητῶν οὐδένα ἔσχε πλέον λόγον ἐφαρμογῆς, αἱ διατάξεις περὶ χορηγίας ἀποδείξεων ἀκροάσεως, ἐφαρμοζόμεναι κατὰ τύπον, κυρίως δὲ χάριν τοῦ χαρτοσήμου, οὐδένα πρακτικὸν σκοπὸν ἔχουσι, ἡ δ' ἐφαρμογὴ τῶν διατάξεων περὶ ἐπιβλέψεως καὶ ἐποπτείας ἐπὶ τῶν φοιτητῶν ἀποβαίνει ἀδύνατος εἰς τὰς Ἀκαδημαϊκὰς ἀρχάς.

Ἐν τῷ περὶ κληροδοτημάτων καὶ δωρεῶν κεφαλαίῳ βλέπομεν ὅτι ἐκληροδότησεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ὁ ἀείμνηστος καθηγητὴς Αἰγινήτης 50 μετοχὰς τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης, καὶ ἡ ἐν Σύρῳ χήρα Καλλιόπη Αὐγερινοῦ δραχμὰς 1000, διατεθείσας ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτῆς. Ἤρξατο ἐκτελουμένη ἡ διαθήκη τοῦ ἐν Λονδίνῳ Παντιᾶ Ῥάλλη, ὅστις πρὸ δέκα ἐτῶν ὥρισεν ὑπὲρ τοῦ Πανεπιστημίου κληροδότημα ἐκ 1000 λιρῶν, ὅπως οἱ τόκοι χρησιμεύωσι πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἀριστευόντων καὶ πτωχῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου. Συνεβιβάσθησαν δὲ ἀντὶ 18,000 δραχμῶν αἱ κατὰ τοῦ κληροδοτήματος Σταύρου Λάππα ἀναφυεῖσαι δυσχέρειαι.

Μεταξὺ τῶν ἀξιωτέρων μνείας δωρεῶν ἀναγράφομεν τὴν τῆς κυρίας Ἑλένης Ἀργυροπούλου, δωρησαμένης τῇ Βιβλιοθήκῃ τὴν ἐκ 1067 συγγραμμάτων βιβλιοθήκην τοῦ ἀοιδίμου πατρός της Σχινᾶ, καὶ τὴν τοῦ ἐν Παρισίοις διδάκτορος κ. Poisson δωρήσαντος βιβλία καὶ ἀνατομικὰ παρασκευάσματα.

Ἀποφάσει τῆς Ἀκαδημαϊκῆς Συγκλήτου ἠγοράσθη τὸ ἐν Κεφαλληνίᾳ Μουσεῖον Ἀνατομίας καὶ Φυσικῆς Ἱστορίας τῆς χήρας Βαλσαμάκη ἀντὶ 7,500 δραχμῶν.

Ἐν τῷ Φυσιογραφικῷ Μουσείῳ κατὰ τὸ 1882—1883 προσετέθησαν ἐν μὲν τῇ τάξει τῶν θηλαστικῶν 11 εἴδη, ἐν τῇ τῶν πτηνῶν 59 εἴδη, ἐν τῇ τῶν ἑρπετῶν 29, ἐν τῇ τῶν ἰχθύων 34, ἐν τῇ τῶν ἐντόμων 3,288, καὶ ἐν τῇ τῶν μαλακίων 25 εἴδη.

Τὰ ἔσοδα τοῦ Πανεπιστημίου ἀνῆλθον εἰς δραχμὰς 592,393,38, τὰ ἔξοδα δὲ εἰς 584,082,38. Ἡ δὲ καθαρὰ περιουσία τοῦ Πανεπιστημίου κατὰ τὸ ἀνωτέρω ἔτος, κινητὴ καὶ ἀκίνητος, ἀνήρχετο εἰς 5,885,128,16.

Ὁ τάφος τοῦ Μάρκου Μπότσαρη ἐν Μεσολογγίῳ.

Ὁ διάσημος γλύπτης Δαβὶδ Δ''Ανζὲρ εὕρισκεν ἰδιάζον θέλγητρον νὰ περιπλανᾶται ἐν μέσῳ τάφων· ἠγάπα τὴν ποίησιν τῶν κοιμητηρίων, καὶ ἀνεπτεροῦτο ἡ φαντασία του ἐν τῇ σιωπῇ, τῇ μονάξιᾳ, καὶ τῇ σκιερότητι ἐκείνων. Ἐντὸς νεκροταφείου ἐνεπνεύσθη τὴν *νεαρὰν Ἑλληνίδα*, τὸ ἀριστούργημα, ὅπερ οὐδεὶς βεβαίως ἐλησμόνησεν ἀποτελοῦν ἓν τῶν ὡραιοτέρων κειμηλίων τῆς περισυνῆς ἐν τῷ Πολυτεχνείῳ Ἐκθέσεως, περὶ τῶν περιέργων τυχῶν τοῦ ὁποίου διελήφθησάν τινα ἐν παρελθόντι τόμῳ τῆς *Ἑστίας*. Ὁ Δαβὶδ συνείθιζε νὰ γράφῃ προσεκτικῶς πᾶν ὅ,τι τῷ ἐνετυποῦτο· μεταξὺ δὲ τῶν πολλῶν χειρογράφων, ἅτινα κατέλιπεν, συγκαταλέγονται αἱ ἐντυπώσεις του ἐκ τῶν διαδοχικῶν ἐπισκέψεων εἰς τὰ νεκροταφεῖα τῆς Γαλλίας, τῆς Ἰσπανίας, καὶ τῆς Ἑλλάδος. Ἀποσπῶμεν ἐξ αὐτῶν τὸ μέρος, ὅπερ ἀφορᾷ τὸν ἐν Μεσολογγίῳ Κῆπον τῶν Ἡρώων, παρατηροῦντες μόνον ὅτι παρεισέφρησαν ἐν αὐτῷ ἀνακρίβειαί τινες, ὡς ἡ περὶ τοῦ χώρου, ἔνθα ἔπεσεν ὁ Μάρκος Βότσαρης. Ἐν τῷ Κήπῳ ὑπάρ-

Digitized by Google

φουσα τεθραμμένα τὰ ὀστᾶ τῶν Ἀγωνιστῶν, καὶ ἵστατο ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Μάρκου ἡ Ἑλληνὶς τοῦ Δαβίδ, τὴν ὁποίαν, μετὰ ἀρκετὸν ἐτῶν, ὁ γλύπτης ἐτέθησαν νὰ ἀπανίδῃ, ἐξόρι-στος διερχόμενος ἐκεῖθεν.

Εἶδα τὸ μνημεῖον τοῦ Μάρκου Βότσαρη. Κεῖται παρὰ τοὺς πόδας τοῦ προμαχῶνος, ἔνθα ἔπεσεν ὁ μέγας οὗτος ἀνήρ· ἡ βάσις του εἶνε αἰγυπτιακοῦ σχήματος καὶ λίαν ὑψηλή. Ὀλίγα βήματα ἐκεῖθεν ἐγείρεται ὁ τύμβος, ἐν ᾧ ἀναπαύονται οἱ παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Βότσαρη πεσόντες ἀνδρεῖοι. Διέκρινα μακρόθεν τὴν ὡραίαν *Ἑλληνίδα* μου, καὶ μοὶ ἐφάνη ὅτι τὴν ἔβλεπα σκιρτῶσαν εἰς τὴν προσέγγισιν ἐκείνου, ὅστις, πρὸ τριάκοντα χρόνων, τὴν εἶχε δημιουργήσει!

Ἐπεχείρησα νὰ σχεδιογραφήσω τὸ μνῆμα τοῦ Βότσαρη καὶ τὸν ἱστορικὸν τύμβον καθήμενος ἐπὶ τῶν ἐρειπίων ἑνὸς τάφου, ἠκροώμην τοὺς μακρυνοὺς ἤχους τῆς στρατιωτικῆς μουσικῆς, οἵτινες ἔφθανον μελαγχολικοὶ μέχρις ἐμοῦ. Τελειώσας τὴν ἐργασίαν μου, ἤρχισα νὰ τριγυρίζω μεταξὺ τῶν τάφων, τοὺς ὁποίους καλύπτει ὑψηλὴ χλόη. Αἴφνης πρᾶγμά τι ἐνάμφθη ὑπὸ τὸν πόδα μου· ἦτο κεφαλὴ νεκροῦ, τὴν ὁποίαν ἀκουσίως εἶχα συντρίψει. Δὲν δύναμαι νὰ παραστήσω τὴν συγκίνησιν, τὴν ὁποίαν ἀκόμη καὶ τώρα αἰσθάνομαι. Ἡ κεφαλὴ αὕτη εἶνε ἴσως γενναίου τινὸς ἀποθανόντος ὑπὲρ ἐλευθερίας.

Ἐγίνωσκον ὅτι ὁ λόρδος Βύρων εἶχεν ἐνταφιασθῆ παρὰ τὰ ὀχυρώματα τοῦ Μεσολογγίου· ἀλλ' ἄγονοι ὑπῆρξαν αἱ ἀναζητήσεις μου, ὅπως ἀνακαλύψω τὸν τόπον τῆς ταφῆς του. Ἠθέλησα νὰ ἴδω τὴν οἰκίαν, ὅπου ἀπέθανεν, ἀλλὰ τὴν κατηδάφισαν. Ἡ ἀγνωμόνων λήθη εἶνε ἔμφυτος εἰς τὴν φύσιν μας. Ἐὰν οἱ νεκροὶ ἠδύναντο νὰ ἴδωσι τί συμβαίνει ἐπὶ τῆς γῆς μας, ὁ ποιητὴς τοῦ *Τσάιλδ Ἄρολδ* πικρῶς θὰ ἐμειδία, ἀλλὰ δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν ἐκπλήξῃ ἡ ἔλλειψις αὕτη τῆς εὐγνωμοσύνης. »

Τὸν αὐστηρὸν ἐπίλογον τῶν ὀλίγων αὐτῶν γραμμῶν, αἵτινες ἐν τῇ ἁπλότητί των τόσῳ πιστῶς εἰκονίζουσι τὸν ἔνδοξον ἐκεῖνον περίβολον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἐμπνεόμενα αἰσθήματα, ἴσως θὰ διέγραφεν ἤδη ὁ καλλιτέχνης, ὅτε, μετ' ἐθνικοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἀνασταλωθείς, κοσμεῖ τὸν Κῆπον τῶν Ἡρώων, παρὰ τὸ μνῆμα τοῦ Βότσαρη, ὁ ἀνδριὰς τοῦ μεγάλου ποιητοῦ. Ἀλλὰ τὴν ὀφειλομένην ταύτην τιμὴν δὲν ἐπεβράδυνεν ἡ *ἀγνωμόνων λήθη*. Τὸ Μεσολόγγιον, καὶ μετ' αὐτοῦ ἡ λοιπὴ πατρὶς μόλις ἀνέκυπτε τότε ἀπὸ τῶν καπνιζόντων ἐρειπίων καὶ τῶν φοβερῶν καταστροφῶν τοῦ πολέμου, καὶ τῆς ἐκφράσεως τῆς εὐγνωμοσύνης προηγεῖται ἡ θεραπεία τῶν πληγῶν. Ἀλλ' ἂν ὁ ἐπιφανὴς γλύπτης ἀνέφερεν εἰς τὸν τυχόντα ἐκεῖ πέραν τὸ ὄνομα τοῦ Βύρωνος, θὰ ἔβλεπεν ὅτι ἡ μνήμη του, καὶ ἄνευ μαρμαρίνου ὁμοιώματος, ἔθαλλε πάντοτε ἐντὸς τῶν καρδιῶν μας.

Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐν Γαλλίᾳ.

Ἐν τῇ «Πολιτικῇ καὶ Φιλολογικῇ Ἐπιθεωρήσει», ἐγκρίτῳ περιοδικῷ τῶν Παρισίων, ἐδημοσιεύθη τελευταῖον μακρὸν ἄρθρον τοῦ γνωστοῦ συγγραφέως Καρόλου Βιγὼ περὶ τῆς διδασκαλίας τῆς ἑλληνικῆς καὶ λατινικῆς γλώσσης ἐν τοῖς γαλλικοῖς ἐκπαιδευτηρίοις. Ὁ συγγραφεὺς ἐξετάζων ἐν αὐτῷ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν λίαν ἀτελῶς ἢ οὐδόλως ἐκμανθάνονται ἐν αὐτοῖς αἱ κλασσικαὶ γλῶσσαι, ἀνευρίσκει αὐτὴν εἰς τὴν κακὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας, ἥτις μυοῦσα τοὺς μαθητὰς εἰς τοὺς γραμματικοὺς κανόνας καὶ πολλάκις τοὺς μᾶλλον ἀμφισβητησίμους καὶ λεπτεπιλέπτους, διδάσκουσα κοπιωδῶς εἰς αὐτοὺς τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης, παραμελεῖ ἐντελῶς τ' οὐσιωδέστερον, δηλονότι αὐτὴν ταύτην τὴν γλῶσσαν, τὸ πνεῦμα τῶν ἀναγινωσκομένων συγγραφέων. Πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ τούτου ὁ συγγραφεὺς συνιστᾷ ἵνα ἡ διδακτικὴ μέθοδος τείνῃ κυρίως εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ τοὺς μαθητὰς ἱκανοὺς νὰ ἀναγινώσκωσιν ἀπταίστως τοὺς Ἕλληνας καὶ Ῥωμαίους συγγραφεῖς, ἀντὶ νὰ ἐπιζητῇ νὰ διδάξῃ αὐτοὺς τὸν χειρισμὸν νεκρῶν γλωσσῶν, αἵτινες σπουδάζονται οὐχὶ διὰ νὰ ὁμιλῶνται καὶ γράφωνται, ἀλλ' ἵνα ἀναγινώσκωνται καὶ κατανοῶνται· τοῦτο δὲ κατ' αὐτὸν κατορθοῦται ἐὰν τοὺς πλείστους γραμματικοὺς κανόνας ἀντικαταστήσωσι τὰ λεξικά. Μετὰ πολλῆς δὲ δυνάμεως λόγου ἐξαίρων τὰ ὠφελήματα τὰ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, ἐπάγεται τὰ ἑπόμενα· « Κατὰ τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του ὁ ἤδη περατώσας τὰς σπουδάς του μαθητής, καταστὰς σοβαρώτερος καὶ ἀπαιτητικώτερος, θὰ ἠδύνατο ἀκόπως νὰ ἐπανεστρέψῃ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ τότε ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τὸ κάλλος των καὶ ὠφεληθῇ, ἐξ αὐτῶν· θὰ ἠδύνατο τότε, κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς του, ἀναλαμβάνων τὸν Ὁράτιον καὶ Βιργίλιον, τὸν Σοφοκλῆ καὶ τὸν Πλάτωνα, νὰ εὕρῃ πλείονα τέρψιν ἐν αὐτοῖς ἢ ἐν τῷ νεωτάτῳ μυθιστορήματι. Ἐν τούτοις δὲν γίνεται τοῦτο, διότι εἶνε ἀδύνατον νὰ γείνῃ· ὁ ἀνὴρ δὲν ἐννοεῖ οὔτε δύναται νὰ ἐννοήσῃ τοὺς ἀρχαίους· πρὸ ἑλληνικοῦ καὶ λατινικοῦ κειμένου αἰσθάνεται τὴν αὐτὴν στενοχωρίαν, τὴν ὁποίαν θὰ ᾐσθάνετο καὶ πρὸ κινεζικοῦ ἢ σανσκριτικοῦ.

« . . . Διατί διδασκόμεθα τοὺς Ἕλληνας καὶ Λατίνους; Διότι εἴμεθα οἱ τέκνα καὶ οἱ κληρονόμοι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ῥώμης. Διότι ἐὰν ἡ ἀνθρωπότης δὲν ἐβλάστησεν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἰωνίας, ἐκεῖ ἔσχε συνείδησιν ἑαυτῆς. Διότι ἡ Ἑλλὰς πρώτη συνέλεξε καὶ ἐμόρφωσε πάσας τὰς ἠθικὰς ἐπὶ τῆς ζωῆς παρατηρήσεις, πᾶσαν ἀνάλυσιν τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν παθῶν, πάσας τὰς ἐξηγήσεις τοῦ μεγάλου προβλήματος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου. Οἱ αἰῶνες ἠδυνήθησαν νὰ προσθέσωσιν εἰς τὸ ἔργον της, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσαν νὰ τὸ κλονίσωσι. Τὰς εὐγενεστέρας ἰδέας περὶ δικαιοσύνης καὶ ἔρωτος, δι' ὧν ζῶμεν, εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰς χρεωστοῦμεν. Ἡ Ἑλλὰς ἔσχεν εἰς ὕψιστον βαθμὸν τὸ αἴσθημα τῆς τέχνης, πιστῶν τῶν τεχνῶν ὅτι ἀξίζει ὁ νεώτερος κόσμος, εἰς τοὺς ἀρχαίους τὸ ὀφείλει κατὰ μέγα μέρος. Ἡ ἐκπληκτικὴ ἐκείνη ζέσις, ἥτις ἐκδηλοῦται ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα, εἰς τίνα χρεωστεῖται, εἰμὴ εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῆς ἀρχαιότητος, πρὸς στιγμὴν καταποντισθείσης ὑπὸ τὰ κύματα τῆς βαρβαρότητος, καὶ αἴφνης ἐν θριάμβῳ ἀνακυψάσης; Πόσων μακρῶν ἐρευνῶν, τῶν ὁποίων ἀβέβαια ἴσως θὰ ἦσαν τὰ ἀποτελέσματα, ἀπηλλάγησαν αἱ νέαι γενεαὶ διὰ τῆς ἐργασίας τῆς ἀρχαιότητος! Τὰ κατατεθαμμένα ἀγάλματα ἐξέρχονται εἰς φῶς, καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ ἀναγέννησις τῆς Ἰταλίας ἀκολουθεῖ μετ' ὀλίγον. Ἡ τυπογραφία τίθησιν εἰς κοινὴν χρῆσιν τὰ λατινικὰ βιβλία, τῶν ὁποίων χειρόγραφά τινα ἐφυλάσσοντο. Οἱ Ἕλληνες, τοὺς ὁποίους ἡ Δύσις δὲν ἀνεγίνωσκε πλέον, ἀναφαίνονται, καὶ ἡ ἀνθρωπίνη εὐφυΐα καὶ συνείδησις πλουτίζονται ὑπὸ ἀνεκτιμήτων θησαυρῶν. Τὰ κάλλιστα τῶν ἀριστουργημάτων, ὅσα παρήγαγον αἱ νεώτεραι γλῶσσαι, χρεωστοῦνται εἰς τὴν ἀρχαιότητα. Καὶ σήμερον ἀκόμη μετὰ τριῶν αἰώνων ἀδιάκοπον πρόοδον, τὴν σχολὴν τῆς ἀρχαιότητος ὀφείλομεν ν' ἀκολουθῶμεν πάντοτε, ἐὰν δὲν θέλωμεν νὰ σταματήσωμεν. Ὁσάκις ἐκύψαμεν συντονώτερον πρὸ τῶν ἀρχαίων κλασσικῶν, γενναία ἀνακαίνισις ἐπηκολούθησεν· ὁσάκις παρημελήσαμεν αὐτούς, ἡ ἀνθρωπότης σχεδὸν ἠσθένει. Ἔσχομεν θαυμαστοὺς γλύπτας, ἀλλ' οὐδεὶς ἐξισώθη τῷ Φειδίᾳ. Ἔσχομεν θαυμασίους δραματικούς, ἀλλὰ τίς θὰ τολμήσῃ νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ *Πολύευκτος* καὶ ἡ *Γαθαλία* ἐξισοῦντο πρὸς τὸν *Οἰδίποδα τύραννον*;

Τίς ποιητὴς δύναται νὰ συγκριθῇ πρὸς τὸν Ὅμηρον ἢ τὸν Λουκρήτιον, τίς ῥήτωρ πρὸς τὸν Δημοσθένη, τίς φιλόσοφος πρὸς τὸν θεῖον Πλάτωνα; Τίς ἱστορικὸς δύναται νὰ τεθῇ ὑπεράνω τοῦ Θουκυδίδου ἢ τοῦ Τακίτου; Ὅσῳ μεγάλοι καὶ ἂν εἶνε οἱ νεώτεροι, οἱ ἀρχαῖοι ὑπῆρξαν μείζονες, καθ' ὅ ἁπλούστεροι, ἀληθέστεροι, μᾶλλον πλησιάζοντες εἰς τὴν φύσιν, μᾶλλον ἀνεξάρτητοι τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ συρμοῦ. Δὲν δύναται νὰ ἀποκτήσῃ ἡ ἡμετέρα νεότης ὑγιεστέρους, λεπτοτέρους, καὶ συγχρόνως ἐξοχωτέρους αὐτῶν διδασκάλους. Μεγάλη ἔσται ἡ διαφορὰ μεταξὺ τοῦ νεανίου ὅστις δὲν ἐσπούδασεν, εἰμὴ τοὺς νεωτέρους, καὶ ἐκείνου ὅστις ἀνετράφη ἐν τῇ σπουδῇ οὐχὶ μόνον αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν καλλίστων πνευμάτων τῆς Ἑλλάδος καὶ Ῥώμης. Ἐνταῦθα ἔγκειται ἡ ὠφελιμότης τῶν κλασσικῶν σπουδῶν. Καθ' ἣν ἡμέραν θὰ διεγράφοντο τῶν ἐκπαιδευτικῶν προγραμμάτων, ἢ θὰ ἠκούοντο τινὲς λέγοντες « Πρὸς τί τὰ ἑλληνικὰ καὶ λατινικά, ἅτινα δὲν λαλοῦνται πλέον; » θὰ ἐκινδυνεύομεν νὰ ἀπολέσωμεν τὸ κάλλιστον μέρος ἐκείνου, ὅπερ ἀπὸ τριῶν αἰώνων ἀποτελεῖ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ γαλλικοῦ πνεύματος.

« Δὲν μανθάνομεν τὰς γλώσσας ταύτας ὅπως ὁμιλῶμεν ἑλληνιστὶ καὶ λατινιστί, οὐδ' ὅπως ἀνταλλάσσωμεν σκέψεις καὶ συζητῶμεν μετ' ἀρχαιομαθῶν λογίων· ἀλλὰ μόνον ὅπως ἀναγνώσωμεν τὰ ἀρχαῖα συγγράμματα, κοινωνήσωμεν μετὰ τῶν μεγάλων πνευμάτων τῆς ἀρχαιότητος καὶ ἀντιληφθῶμεν ὅ,τι ἐξαφανίζεται καὶ ὑπὸ τὴν πιστοτέραν μετάφρασιν ».

Τὸ τμῆμα τῶν Καλῶν Τεχνῶν τοῦ Συλλόγου Παρνασσοῦ ἐπιθυμοῦν νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν μόρφωσιν ὑγιοῦς μουσικοῦ αἰσθήματος παρ' ἡμῖν, ἀπεφάσισε νὰ δώσῃ σειρὰν μουσικῶν ἑσπερίδων ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Συλλόγου κατὰ τὴν παροῦσαν χειμερινὴν περίοδον. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συνεν-

Digitized by Google

νοήθη μετὰ διακεκριμένων καλλιτεχνῶν ἐκ τῶν ἐνταῦθα ἀποκατεστημένων, οἵτινες προθύμως ἀπεδέξαντο τὴν ἰδέαν.

Οὕτω δ' ἀπὸ τῆς προσεχοῦς ἑβδομάδος ἄρχονται πιθανῶς αἱ συναυλίαι αὗται, ἐν αἷς θὰ ἐκτελοῦνται μονῳδίαι, διῳδίαι, τριῳδίαι κλπ. κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ κλασικῆς μουσικῆς.

— Ἐπὶ τῇ προσκλήσει τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Ἐκπαιδεύσεως συνελθοῦσα ἡ Φιλοσοφικὴ Σχολὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἀπήντησεν ὁμοθύμως ὅτι εἶνε ἀνάγκη τῆς συμπληρώσεως τῶν ἑδρῶν τοῦ μαθηματικοῦ τμήματος αὐτῆς, προέτεινε δ' ἐπίσης ὁμοθύμως ὡς καταλλήλους τοὺς κ.κ. Ι. Χατζιδάκην καὶ Κυπάρισσον Στέφανον.

— Ὁ ἐν Σμύρνῃ κ. Μιχ. Παρανίκας, γυμνασιάρχης τῆς αὐτόθι Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν Ἱστορίας τοῦ σπουδαίου τούτου κατὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἑλληνικοῦ ἐκπαιδευτηρίου, ἣν συνέγραψε κελεύσει τοῦ ἀοιδίμου τῆς Σχολῆς εὐεργέτου Ἰωάννου Μαρτζέλλα. Διεῖλε δὲ τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ εἰς μέρη τρία, τούτων τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει καθόλου τὴν ἱστορίαν αὐτῆς ἀπὸ τῶν πρώτων ἀρχῶν μέχρι τῆς σήμερον, τὸ δεύτερον τὰ περὶ τῆς διοικήσεως αὐτῆς, καὶ τὸ τρίτον τὰ περὶ τῆς ἐν αὐτῇ διδασκαλίας καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ πόνημα συνετάχθη ὅλως ἐκ τῶν πρώτων πηγῶν, καὶ τούτων ἀνεκδότων τὸ πλεῖστον, ὁ συγγραφεὺς ἔκρινεν ἀναγκαῖον εἰς πίστωσιν τῶν λεγομένων νὰ ἐπισυνάψῃ τὰς κυριωτέρας αὐτῶν ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει ὡς συνέχειαν τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθεισῶν.

— Ὁ κ. Ζήνων Δελαγραμμάτικας, φοιτητὴς τῆς Φιλολογίας, ἀγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν ἠθογραφικοῦ αὐτοῦ ἔργου ὑπὸ τὸν τίτλον «Δύο μῆνες ἐν Ἄνδρῳ», γεγραμμένου κατὰ τὸ εἶδος τῶν «Ἀγροτικῶν Ἐπιστολῶν» τοῦ κ. Γεωργίου Δροσίνη.

ΑΓΓΕΛΙΑ

Τὰ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ σποραδικῶς εἰς διάφορα Περιοδικὰ καὶ Ἡμερολόγια καὶ ἀλλαχοῦ ἐκδοθέντα διάφορα φιλολογικὰ καὶ σατυρικὰ ἔργα τοῦ πολυμαθοῦς καὶ εὐφυεστάτου τῶν παρ' ἡμῖν λογίων κ. Ἐμμανουὴλ Δ. Ῥοΐδου, ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναθροίσαντες, κατ' εὐγενῆ πρὸς τοῦτο παραχώρησίν του, ἐκδίδομεν προσεχῶς εἰς κομψὸν τόμον, ἐκ δεκαπέντε (15) περίπου τυπογραφικῶν φύλλων ἀποτελεσθησόμενον.

Τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως μᾶς ἀπαλλάττει πάσης ὑπὲρ τοῦ ἔργου συστάσεως.

Τοῦ ὅλου ἔργου προταχθήσεται καλλίστη εἰσαγωγὴ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ κ. Ε. Ῥοΐδου συνταχθησομένη.

Τιμὴ ἑκάστου ἀντιτύπου ὡρίσθη διὰ μὲν τὸ ἐσωτερικὸν δραχ. 2.50, διὰ δὲ τὸ ἐξωτερικὸν συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν δρ. 2.75.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 1 Νοεμβρίου 1884.

Ὁ Ἐκδότης

Α. Σ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

(9 Νοεμβρίου Παρασκευὴ 1884.)

Κατὰ τὴν χθὲς γενομένην ἐκλογὴν τοῦ ὁριστικοῦ προέδρου τῆς Βουλῆς ἐξελέγη τοιοῦτος ὁ ὑποψήφιος τῆς Κυβερνήσεως κ. Π. Καλλιγᾶς διὰ ψήφων 105, τοῦ ὑποψηφίου τῆς ἀντιπολιτεύσεως λαβόντος ψήφους 66, καὶ εὑρεθεισῶν καὶ 6 λευκῶν ψήφων.— Ἀφίκετο ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Σαββάτου ὁ μέγας Δοὺξ τῆς Ῥωσίας Παῦλος.— Ἡ ἐγγραφὴ ἐπὶ τῶν δύο χιλιάδων νέων μετοχῶν τῆς *Ἐθνικῆς Τραπέζης* ἐγένετο μετὰ ἀξιοσημειώτου ἐπιτυχίας, ζητηθέντος διπλασίου ποσοῦ τοῦ ὑπὸ τῆς Τραπέζης ὁρισθέντος πρὸς ἔκδοσιν.— Ἤρξαντο βαθμηδὸν τιθέμενα εἰς ἐνέργειαν τὰ ὑπὸ τοῦ ἐσχάτως ἐκ τῆς Ἑσπερίας ἐπανελθόντος λοχαγοῦ τοῦ μηχανικοῦ κ. Ἀλεξ. Ἀμπελᾶ προταθέντα νεώτερα καὶ τελειότερα πυροσβεστικὰ μέτρα κατὰ τῶν πυρκαϊῶν. Οὕτω διετάχθη ἡ διὰ τηλεφώνου ἕνωσις ἁπάντων τῶν ἀστυνομικῶν σταθμῶν μετὰ τῶν πυροσβεστικῶν σταθμῶν· διὰ τοῦ τηλεφωνικοῦ τούτου συστήματος ἅπαντα τὰ μέρη τῆς πόλεως θὰ δύνανται νὰ εἰδοποιῶσι τοὺς πυροσβεστικοὺς σταθμοὺς ἐν ὀλίγοις δευτερολέπτοις ἀπὸ τῆς πρώτης ἐμφανίσεως τοῦ πυρός. — Κατὰ τὴν προσωρινὴν κατάστασιν τῶν τελωνειακῶν εἰσπράξεων τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου, αἱ εἰσπράξεις αὗται ἀνῆλθον εἰς δραχ. 2,906,178.61, ἐν ᾧ αἱ τοῦ ἀντιστοίχου μηνὸς τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀνῆλθον εἰς δραχ. 3,627,592.23. Κατὰ τὴν αὐτὴν κατάστασιν αἱ εἰσπράξεις ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι τέλους Σεπτεμβρίου 1884 ἀνῆλθον εἰς 17,919,030.86, ἐνῷ αἱ εἰσπράξεις τῶν αὐτῶν μηνῶν τοῦ παρελθόντος ἔτους ἀνῆλθον εἰς δρ. 18,390,823.27. — Κατὰ τὴν *Νέαν Ἐφημερίδα*, δημοσιεύσασαν περίληψιν τῶν ἐργασιῶν τῆς τομῆς τοῦ Ἰσθμοῦ, λίαν ἐπιτυχῶς καὶ ταχέως ἐντελεῖται ὁλονὲν ἡ ἀποκοπὴ τοῦ γρανιτίνου μέρους τῶν ὑψωμάτων. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ παρουσιάσθησαν προσκόμματα ἀπρόβλεπτα, ἐξ ὧν τὸ σπουδαιότερον εἶνε τὸ ἐλαττωματικὸν τῆς μεγάλης βυθοκόρου, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδυνήθησαν μέχρι τοῦδε νὰ θέσωσιν εἰς ἐνέργειαν. Ὡς γνωστόν, τὴν παραχώρησιν τῆς τομῆς ἀνέλαβεν ὁ στρατηγὸς Τύρ, ὅστις ἀμέσως ἐσχημάτισεν ἑταιρίαν μὲ κεφάλαιον ἐκ 30,000,000 φράγκων. Ἡ ἑταιρία αὕτη ἔδωκε τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου κατ' ἀποκοπὴν εἰς δύο ἄλλας εἰδικὰς ἑταιρίας ἀντὶ 24,600,000. — Ὡς θέμα τοῦ προσεχοῦς διαγωνίσματος τοῦ ἀοιδίμου Σγουρίτσα ὥρισεν ἡ νομικὴ σχολὴ τοῦ πανεπιστημίου τὸ «περὶ κληρονομικῆς διαδοχῆς τῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν», κριτὰς δ' ἐπ' αὐτοῦ τοὺς καθηγητὰς τοῦ ῥωμαϊκοῦ Δικαίου κ.κ. Δ. Θεοφανόπουλον καὶ Ἀλκ. Κρασσὰν καὶ τὸν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κ. Ἰω. Παπαλουκᾶν Εὐταξίαν. — Διωρίσθη καθηγητὴς τοῦ ἐμπορικοῦ Δικαίου ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ ὁ κ. Ν. Δαμασκηνός, καθηγητὴς ἄχρι τοῦδε τοῦ γαλλικοῦ Δικαίου. — Δεκαπέντε ἰατροὶ καὶ δύο χημικοὶ ὑπέβαλον αἰτήσεις πρὸς διαγωνισμὸν διὰ τὰς θέσεις ἀστυιάτρων καὶ ἑνὸς χημικοῦ παρὰ τῇ ἀστυνομίᾳ Ἀθηνῶν. — Ὑπὲρ τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη προσήνεγκον καὶ οἱ ἐπὶ τῆς «Ἑλλάδος» ἀξιωματικοί, καθηγηταί, μαθηταί, δόκιμοι καὶ λοιποὶ τοῦ πληρώματος δραχμὰς 253.70. — Ἐγένετο δεκτὴ ἡ ἀπὸ τῆς θέσεως πρεσβευτοῦ ἐν Ἱσπανίᾳ, ὑποβληθεῖσα, ὡς προείπομεν, παραίτησις τοῦ κ. Στεφάνου Σκουλούδη. — Ἑπτὰ ἄγνωστοι ἐπὶ τῆς δημοσίας ὁδοῦ Καμαρίζης, τῆς ἀγούσης πρὸς τὸ Λαύριον ἐδολοφόνησαν τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα τὸν ταμίαν τῆς γαλλικῆς Ἑταιρίας Τριανταφύλλην καὶ τὸν βοηθὸν αὐτοῦ Κόλλαν, πληγώσαντες βαρέως τὸν συνοδεύοντα φύλακα, καὶ ληστεύσαντες τὰς 100,000 δραχμῶν ἃς ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν. Τῇ δραστηρίᾳ ἐνεργείᾳ τῶν ἀρχῶν συνελήφθησαν ἐν Λοιδωρικίῳ δύο ἐκ τῶν αὐτουργῶν τῆς πράξεως, καὶ ἐκρατήθησαν καὶ ἄλλοι, θεωρούμενοι ὡς ὕποπτοι.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Ν.-Κ. Βουκουρέστιον. Ἀπηντήσαμεν ταχυδρομικῶς.— κ. Μ. Λ. Β. Γαλάζιον. Ἡ ἀπόδειξις τῆς πληρωθείσης συνδρομῆς τοῦ 1885 τῆς κυρίας Α. Λ. Β. ἀπεστάλη αὐτῇ κατ' εὐθεῖαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. — κ. Ι. Μ. Ἀλεξάνδρειαν. Τὸ βιβλίον ἀπεστάλη. Κατὰ τὰ κανονισθέντα νῦν οἱ φοιτηταὶ οἱ ἐγγραφέντες ἀπὸ τοῦ 1882 ὀφείλουσι νὰ ὑποστῶσιν ἐξετάσεις εἰς τὰ γενικὰ μαθήματα, τὰ σημειωθέντα εἰς τὸ προηγούμενον δελτίον τῆς «Ἑστίας», μέχρι συμπληρώσεως τῆς τετραετίας.—*Κηφησσιᾷ.* Ἄλλη αὐτὴ μανία· δὲν εἶνε δὲ μόνον ἡ ὄψις καὶ ὁ σχηματισμὸς τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς ῥινὸς ἡ κατασκευή, δι' ὧν μαντεύουσι τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ὄνυχες τῆς χειρός. Οὕτως ἐὰν ἔχετε τοὺς ὄνυχας μακροὺς καὶ λεπτούς, σημεῖον ὅτι ἔχετε φύσιν εὐφάνταστον καὶ ποιητικήν, κλίσιν πρὸς τὴν καλλιτεχνίαν καὶ ὀκνηρίαν· ἐὰν μακροὺς καὶ πλατεῖς, ἔχετε νοῦν συνετὸν καὶ ἐμβριθῆ· ἐὰν βραχεῖς καὶ πλατεῖς, εἶσθε ὀργίλος, ἀπότομος, πνεῦμα ἀντιλογίας καὶ πεισμονῆς· οἱ ῥοδόχροοι ὄνυχες εἶνε τεκμήριον ἀρετῆς, ὑγείας, εὐδαιμονίας, τόλμης καὶ ἐλευθεριότητος, οἱ σκληροὶ καὶ εὔθραυστοι μηνύουσιν χαρακτῆρα ὀργίλον, σκληρόν, αἱμοβόρον καὶ φίλυβριν· οἱ κυρτοὶ καὶ γαμψοὶ ὑποκρισίαν καὶ κακεντρέχειαν· οἱ μαλακοί, ἀδυναμίαν σώματος καὶ πνεύματος· οἱ κοντοὶ καὶ μέχρι σαρκὸς φαγωμένοι βλακείαν καὶ ἀκολασίαν. Βλέπετε πόσον ἁπλούστατον εἶνε τοῦτο μέσον πρὸς διάγνωσιν χαρακτῆρος! Καὶ τώρα ὅσοι ἀποβλέπετε εἰς γάμον, ἂν πρόκηται νὰ ζητήσητε τὴν χεῖρα νεάνιδος, ῥίπτετε καὶ ἓν βλέμμα ἐπὶ τῶν ὀνύχων της! — κ. Ε. Κ. Μ. Σάμον. Ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου ἤρξατο, ταχυδρομικῶς δ' ἀπεστάλησαν καὶ οἱ τόμοι. — κ. Ν. Δ. Πειραιᾶ. Μέχρι τῆς λήξεως τοῦ ἔτους.—κ. Κ. Χ. Κωνσταντινούπολιν. Ὠνομάσθη *λάβαρον* ἡ πρώτη χριστιανικὴ σημαία, τὴν ὁποίαν ἀνεπέτασεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, ὅτε ἠναγκάσθη νὰ στρέψῃ τὰ ὅπλα

Digitized by Google

κατὰ τοῦ συνάρχοντος αὐτοῦ Μαξεντίου. Ἡ πρώτη αὕτη σημαία, ἔχουσα τὰ ἑλληνικὰ στοιχεῖα Χ καὶ Ρ, ἐκδηλοῦντα τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, διετηρήθη ὡς βεβαιοῦται μέχρι τῆς ἐννάτης ἑκατονταετηρίδος εἰς τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνάκτορα. Ἡ ἐτυμολογία τοῦ ὀνόματος δὲν εἶνε γνωστή. —κ. Γ. Κ. Σ. Σῦρον. Σᾶς ἐνεγράψαμεν. Τὸ ἀντίτιμον εὐαρεστήθητε νὰ πληρώσητε τῷ αὐτόθι ἐπιστάτῃ τῆς «Ἑστίας» κ. Β. Σ., εἰς ὃν ἀπεστάλη ἡ ἀπόδειξις. — κ. Γ. Κ. Ὀδησσόν. Ἐγένετο ἡ δέουσα ἐνέργεια. Ταχυδρομικῶς σᾶς γράφομεν.—*Φιλοσόφῳ*. Ἡ πεῖρα! Τρόπαιον ἀποτελούμενον ἐκ τῶν ὅπλων, τὰ ὁποῖα μᾶς ἐπλήγωσαν! — Κυρίᾳ V. Εὐχαρίστως θέλομεν τὸ δημοσιεύσει εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον.— κ. Α. Α. Τ. Ζάκυνθον. Ἡ καθυστέρησις ἐγένετο ἐκ παραδρομῆς. Ζητοῦμεν συγγνώμην. Πάντα τὰ φύλλα ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐγγραφῆς ἀπεστάλησαν ὑμῖν.—κ. Ζ. Δ. Λάρισσαν. Ἐπληρώθη παρὰ τοῦ κ. Γ. Δ., εἰς ὃν καὶ παρεδόθη ἀπόδειξις.—*Φίλῳ μουσολήπτῳ*. Ἡμεῖς δὲν ἐπιχειροῦμεν· ἀλλ' ἀκούσατε ἄλλου, καὶ τούτου συναδέλφου ὑμῶν αἰθεριοβάμονος τὴν συμβουλήν, ἣν ἔδωκεν εἰς ὁμοίαν περίστασιν:

Μὰ μὲ στεφάνια δάφνινα προτοῦ νὰ σὲ στολίσω,
σκύψε μιὰν ἄλλη μου εὐχὴ ν' ἀκούσῃς μυστικά:
—Χρήματα, φίλε, χρήματα! Ὅταν βαστᾷ τὸ ἴσο
πουγγὶ γεμάτο, τραγουδεῖ κι' ἡ Μοῦσα πειὸ γλυκά.

κ. Β. Σ. Ν. Χαλκίδα. Δεχόμεθα εὐχαρίστως—*Ἀγνώστῳ*. Ἴσως καλλίτερον νὰ στραφῆτε ἀλλαχοῦ. Οἱ χρυσοῖ χρόνοι παρῆλθον πλέον. Οἱ πρώην ἐπὶ πολυτελῶν ἁμαξῶν ἐλαύνοντες μεσῖται ἤδη ζητοῦσι τὴν θέσιν κλητῆρος σχολείου.— κκ. Α. Β. Freiburg, Μ. Ι. Χ. Λίβερπουλ, Α. Π. Σ. Σῦρον. καὶ Ν. Κ. Τρίπολιν. Ἐλήφθησαν. — *Συνδρομητῇ Κ.* Ὁ αὐτὸς Μιθριδάτης λέγεται ὅτι ἐγίνωσκε τὰς 22 διαλέκτους τῶν ὑπὸ τὸ κράτος του λαῶν, καὶ ὅτι συνεννοεῖτο μετ' αὐτῶν ἄνευ διερμηνέως.—κ. Φ. Σ Σμύρνην. Ἐνεγράφη καὶ ὁ κ. Ι. Γ. Λ. διὰ τὸ 1885. Τὴν ἀπόδειξιν σᾶς ἐστείλαμεν ταχυδρομικῶς.—κ. Π. Μ. Βραΐλαν. Ἀτυχῶς διὰ τὴν *Ἑστίαν* εἶνε ἀκατάλληλον.—*Φοιτητῇ*. Περὶ τοῦ πρώτου οὐδὲν γνωρίζομεν. Δεινότατος εἶνε ὁ Π.—*Κληρικῷ*. Διότι οὐδέποτε ἐννόησαν νὰ συγκαταβοῦν μέχρι τοῦ λαοῦ καὶ νὰ γείνωσιν καταληπτοὶ αὐτῷ. Λέγεται ὅτι τὸν Χρυσόστομον, κηρύττοντα ποτὲ τὸν θεῖον λόγον ἐν Ἀντιοχείᾳ, διέκοψε γυνή τις παρακαλέσασα αὐτὸν νὰ μετέλθῃ γλῶσσαν μᾶλλον καταληπτήν, ὁ δὲ Δημοσθένης τῆς Ἐκκλησίας ἤλλαξε παραχρῆμα ὕφος καὶ ἐλάλησεν ἐν τῇ δημοτικῇ διαλέκτῳ.—κ. Θ. Π. Τὰ συγχαρητήριά μας.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Κατάταξον τοὺς 4 *ρήγας*, τὰς 4 *δάμας*, τοὺς 4 *φάντας* καὶ τοὺς 4 *ἄσσους* μιᾶς δέσμης παιγνιοχάρτων τετραγωνοειδῶς εἰς 4 σειρὰς κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἑκάστη σειρὰ ὁριζοντεία, κάθετος, καὶ διαγώνιος νὰ περιέχῃ ἀνὰ ἕνα *ρήγαν*, μίαν *δάμαν*, ἕνα *φάντε* καὶ ἕνα *ἄσσον* διαφόρου χρώματος.

Ἐν Σύρῳ

Ἀλ. Μ.

2

Εἶμαι μικρὸ ζωντόβολο, πολὺ πονηρεμένο...
Ἂν κόψῃς τὸ κεφάλι μου, νομίζεις πῶς πεθαίνω;
Ὄχι· θεριώνομαι μὲ μιᾶς, γίνομαι πειὸ μεγάλο,
Ἀλλὰ πολὺ πειὸ ἄχαρο καὶ πειὸ χοντρὸ ἀπ' τἄλλο.

Δ.

3

ΚΑ—ΩΝ—ΤΡΑ—ΑΙ—ΞΟΥ—ΛΙ—Α—ΚΟΝ—ΒΑ—ΚΑ—ΠΑ—ΡΑΣ—ΛΙ—ΣΑ—ΤΑ—ΚΑ—ΛΗ—ΤΩ—ΒΡΥ—ΛΑΜ—ΚΑΡ—ΛΑ—ΡΙ—ΦΙ.

Αἱ ἀνώτερω 24 συλλαβαὶ νὰ συναφθῶσιν ἀνὰ 4 οὕτως, ὥστε νὰ ἀποτελέσωσιν 6 ὀνόματα γνωστῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος.

4

Ὁλόκληρον ἔχω πτερά,
ἀκέφαλον ἔχω νερά.

5

Ἐκ τῶν κατωτέρω γραμμάτων ἀναμὶξ τεθειμένων τὰ μὲν 5 ἀποτελοῦσι τὸ ὄνομα οἰκιστοῦ ἀρχαίας τινὸς πόλεως, τὰ δ' ἕτερα 7 τὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· ἔχουσι δὲ τὰ ὀνόματα κοινὸν τὸ τρίτον γράμμα. Ζητεῖται νὰ ἀνασχηματισθῇ ὁ σταυρὸς διὰ τῶν ὀνομάτων τούτων:

```
    Λ
    Ε
Μ Ω Ρ Ο Σ
    Ρ
    Υ
    Μ
    Ο
    Σ
```

ΛΥΣΕΙΣ

1

Καρπὸς—κάπρος.

2

Γνῶθι σαυτόν. (Γενναῖος, νωθρός, ὠφέλιμος, θαλερός, ἱκανός, σοφός, ἄρτιος, ὑγιεινός, ταλαίπωρος, ὀνομαστός, νοσηρός).

3

Τὸ πρῶτον τέταρτον τῆς σελήνης.

4

Πόλις—πῖλος.

Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας».

Πλὴν τῆς δημοσιευθείσης ἐν τῷ προηγουμένῳ φύλλῳ τῆς *Ἑστίας* γαλλικῆς παροιμίας «C' est gros Jean qui en remontre à son curé» ὡς ἀντιστοίχου τῆς ἑλληνικῆς «Ἔλα, παπποῦ μου, νὰ σοῦ μάθω τὰ γονικά σου», ὑπάρχουσι καὶ αἱ ἑπόμεναι ταὐτόσημοι τῇ ἑλληνικῇ:

Les jeunes veulent conseiller les vieux.
Il veut montrer à son père à faire des enfants.
L' écolier prétend enseigner son maître.
Les oisons veulent mener les oies paître.
Grosjean ne doit pas en remontrer à son seigneur.

Π.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ

ΜΥΘΟΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1884.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΛΕΚΤΗ — ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 3

ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΟΙΝΗ . . . . » 1,50

Εὑρίσκονται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, Κ. Μπέκ, Βίλμπεργ, Ν. Β. Νάκη καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς *Ἑστίας*.

ΩΡΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Μουσεῖον ἐν τῇ Ἀκροπόλει

Ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν εἶνε καθ' ἑκάστην ἐλευθέρα εἰς πάντας ἀπὸ τῆς πρωΐας μέχρι τῆς ἑσπέρας. Ὁμοίως ἐλευθέρα εἶνε καθ' ἑκάστην καὶ ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ἐν αὐτῇ μουσεῖον ἀπὸ τῆς 2 ὥρας μ. μ. μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Θησεῖον

Εἶνε προσιτὸν καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἀπόμαχος οἰκῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Θησείου ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὸν αἰτοῦντα.

Κεντρικὸν ἐθνικὸν μουσεῖον

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Τρίτης, 10 — 12 π. μ. καὶ 2 — 4 μ. μ.

Συλλογαὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἐξαιρετέων ἑορτῶν τὸν μὲν χειμῶνα (1 Σεπτ. — 31 Μαρτίου) ἀπὸ τῆς 10—12 π. μ. (πλὴν τῆς Δευτέρας) καὶ ἀπὸ 2—4 μ. μ. Τὸ δὲ θέρος (1 Ἀπριλίου—31 Αὐγούστου) ἀπὸ 9—11 π. μ. καὶ 3 — 5 μ. μ. Τὸ Σάββατον δωρεάν, τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐπὶ πληρωμῇ δραχ. 1 κατὰ πρόσωπον.

Φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ

Τετάρτην — Σάββατον, 9 — 12 π. μ.

Δημοτικὸν μουσεῖον Πειραιῶς

Ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Γυμνασίου.
Καθ' ἑκάστην, 2—5 μ.μ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β'. 922

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 412.—18 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1884.—Λεπτα 11

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 464

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ. (Μετάφρασις Ἐλίζης Σ. Σούτσου).
Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ, μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Gréville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.
ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΜΟΥ ΑΡΘΡΟΝ.
ΕΝΤΟΣ 12 ΩΡΩΝ ἀγαπηθεῖς, προδοθεὶς καὶ φονευθείς.
Η ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ.
Η ΚΟΡΗ ΤΗΣ ΑΝΟΙΞΕΩΣ ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Τὸ πηδαλιοῦχον ἀερόστατον

Ἡ διὰ τοῦ πηδαλίου κυβέρνησις τοῦ ἀεροστάτου, περὶ ἧς ἐν προηγουμένῳ Δελτίῳ ἐγένετο λόγος, ἐκυρώθη διὰ νέου πειράματος, ὅπερ ἄρτι ἐξετέλεσαν οἱ ἐφευρεταὶ Γάλλοι ἀξιωματικοὶ Renard καὶ Krebs. Γνωστὴ εἶνε ἡ τῆς ἐνάτης παρελθόντος Αὐγούστου ἀνάβασις αὐτῶν διὰ πηδαλιούχου ἀεροστάτου, ὅπερ, ἀκολουθῆσαν προδιαγεγραμμένην διεύθυνσιν, κατῆλθεν ἐξ οὗ σημείου ἀνεχώρησεν. Ἀνακοινῶν τότε εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ πειράματος ὁ Hervé Mangon εἶπεν ὅτι «ἑκατὸν ἔτη μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν Μογκολφιέρων εἰς δύο Γάλλους ἀξιωματικοὺς ἐπεφυλάσσετο ἡ τιμὴ νὰ ἐξεύρωσι τὸ πηδάλιον τοῦ ἀεροστάτου, ὅπερ ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἐθεωρεῖτο ὡς ἄλυτον ζήτημα».

Ἤδη ἡ νεωτάτη αὐτῶν ἀπόπειρα ὑπὸ θριαμβευτικῆς ἐπιτυχίας φαίνεται στεφθεῖσα. Ὁ αὐτὸς ἀκαδημαϊκὸς Mangon, ἀνακοινῶν εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν τελευταίων αὐτῶν ἀναβάσεων τὰ πορίσματα, προσεπιλέγει κατὰ γράμμα: «Ἀπὸ τῆς σήμερον τὸ πρόβλημα τοῦ ἐν τῷ ἀέρι πλοῦ εἶνε πρακτικῶς λελυμένον. Ἡ Γαλλία κατέχει ἐν ἀεροπόρον πλοιάριον· ὅταν δὲ θελήσῃ, θὰ δυνηθῇ νὰ ἀπολύσῃ εἰς τὸν ὠκεανὸν τῶν ἀέρων τέλειον πλοῖον».

Εἷς δὲ τῶν εἰδικώτερον ἀσχοληθέντων περὶ τὸ μέγα ζήτημα, ὁ γνωστὸς ἐπιστήμων καὶ ἀεροναύτης Gaston Tissandier, γράφει ὡς ἑξῆς ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ διευθυνομένῳ περιοδικῷ «Ἡ φύσις».

«Λεπτομερῶς περιεγράψαμεν τὸ πείραμα, ὃ ἐξετέλεσαν τῇ 12 Σεπτεμβρίου 1884 οἱ σοφοὶ ἀξιωματικοὶ μετὰ τὴν ἀξιομνημόνευτον αὐτῶν ἀνάβασιν τῇ 9 Αὐγούστου 1884, καθ' ἣν τὸ πρῶτον εἴδομεν πηδαλιοῦχον ἀερόστατον ἐπανερχόμενον εἰς τὸ μέρος, ἐξ οὗ ὡρμήθη. Ἀλλὰ τὸ πείραμα τῆς 12 Σεπτεμβρίου εἶχεν ἀποτύχει ἕνεκα τυχαίων ὅλως αἰτίων. Ἤδη εὐτυχεῖς λογιζόμεθα ἀναγράφοντες νέον θρίαμβον τῶν κ.κ. Renard καὶ Krebs, οἵτινες, θέλομεν μεταξὺ τῶν πρώτων νὰ τὸ διακηρύξωμεν, ἀφῆκαν πολὺ ὀπίσω πᾶν ὅ,τι ἔπραξαν οἱ προκάτοχοί των.

«Τὸ πηδαλιοῦχον ἀερόστατον τῆς Μεδὼν ὑψώθη τῇ 8 Νοεμβρίου ἐν ἀτμοσφαίρᾳ κινουμένῃ μετὰ ταχύτητος 8 χιλιομέτρων καθ' ἑκάστην ὥραν· ὅταν τὸ ἀερόστατον ἐφέρετο πρὸς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀερίου ρεύματος, ἡ ταχύτης του ἠδύνατο νὰ ἀνέλθῃ εἰς 31 χιλιόμετρα τὴν ὥραν, ὅταν δὲ ἐπέστρεφε πρὸς τὸ ρεῦμα, ἔχον ἔμπροσθεν τὸν ἄνεμον, εἶχε ταχύτητα 15 χιλιομέτρων τὴν ὥραν. Οὕτως οἱ ἀεροναῦται ἠδυνήθησαν εὐκόλως νὰ ἀνέλθωσι καὶ κατέλθωσι καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ.

«Ἡ ἀνάβασις ἐγένετο περὶ τὴν μεσημβρίαν· ἀφ' ἧς τὸ ἀερόστατον ὑπερέβη τὸ ὕψος τῶν πέριξ ὀροπεδίων, ἐτέθη ὁ ἕλιξ εἰς κίνησιν, καὶ ἡ σφαῖρα ἀλλαξοδρομοῦσα, διηυθύνθη κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν πρὸς τὴν γέφυραν τοῦ Μεδών, ἣν δὲν ἐβράδυνε νὰ ὑπερπηδήσῃ. Διελθὸν τὸν Σηκουάναν, τὸ ἀερόστατον προυχώρησε πρὸς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ, καὶ ὁ ἕλιξ ἐσταμάτησεν, ὅπως ἀφίσῃ τὸ ἀερόστατον νὰ ἀκολουθήσῃ τὸ ρεῦμα τοῦ ἀέρος πρὸς μέτρησιν τῆς ταχύτητος τοῦ ρεύματος τούτου. Μετὰ πέντε λεπτά, ἀφ' ἧς ἔστη, ἡ μηχανὴ ἐκινήθη αὖθις, τὸ ἀερόστατον ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ πηδαλίου διέγραψεν ἡμικύκλιον διαμέτρου 160 περίπου μέτρων, καὶ ἐπανῆλθε πρὸς τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως ἐν μικρᾷ ταχύτητι, καὶ τηροῦν ἐντελῆ σταθερότητα δρόμου. Ἐθεάθη διερχόμενον ὕπερθεν τῆς Μεδὼν καὶ καταπῖπτον μετὰ τεσσαράκοντα καὶ πέντε λεπτῶν ταξείδιον ἐπ' αὐτοῦ τοῦ γηπέδου τῆς ἀναχωρήσεως.

«Περὶ τὴν 3ην μ. μ. ἐπανελήφθη τὸ πείραμα. Τὸ ἀερόστατον ὑψώθη τὸ δεύτερον καὶ ἐξετέλεσε πολλοὺς ἀερίους ἑλιγμοὺς ἐν τοῖς περιχώροις τοῦ Chalais. Ἀλλ' ἡ ὁμίχλη, ἀρκούντως ἐντεινομένη, ἠνάγκασε τοὺς ἀεροναύτας νὰ μὴ παρατείνωσι πέραν τῶν 33 λεπτῶν τὴν δευτέραν ἀνάβασίν των, ὑπὸ τοῦ φόβου μήπως ἀπολέσωσι τῆς θέας τὸ σημεῖον τῆς προσαράξεως. Κατῆλθον δ' εὐχερῶς εἰς τὸν λιμένα των ὡς ἐν τῇ πρώτῃ δοκιμῇ.

«Αἱ νέαι αὗται ἀπόπειραι εἰσὶ κρίσιμοι. Ὁ ἐν τῷ ἀέρι πλοῦς δι' ἑλικοκινήτων ἀεροστάτων ἀπολύτως κατεδείχθη. Ἵνα καταστῇ πρακτικὸς καὶ ὠφέλιμος, ἀνάγκη νὰ κατασκευασθῶσιν ἐναέρια πλοῖα, λίαν ἐπιμήκη, μεγίστων διαστάσεων, ἅτινα θὰ περιέχωσι μηχανὰς ἰσχυροτάτας καὶ θὰ κατέχωσιν εἰδικὴν ταχύτητα 12 μέχρι 15 μέτρων κατὰ δευτερόλεπτον, ἐπιτρέπουσαν νὰ κινῶνται σταθερῶς σχεδόν. Κατὰ τὰς τρικυμιώδεις ἡμέρας τὰ ἀερόπορα πλοῖα θὰ μένωσιν ἐν τῷ λιμένι, ὡς τὰ πλοῖα τῆς θαλάσσης. Τὸ ζήτημα δὲν εἶνε σήμερον ἢ ζήτημα κεφαλαίων. Ὑπάρχουσι θωρηκταὶ νῆες ἀξίας 20,000,000 δραχμῶν, διὰ τοὺς λιμένας τῶν ὁποίων δαπανῶνται πολλάκις ἑκατοντάδες ἑκατομμυρίων. Δὲν εἶνε χρεία τόσης δαπάνης πρὸς σύστασιν ἀληθοῦς ἀερίου ναυσιπλοΐας. Ἓν ἑκατομμύριον θὰ ἤρκει πρὸς κατασκευὴν ἀεροστάτου ἐπιμήκους 25 μέχρι 30 χιλιάδων κυβικῶν μέτρων».

Ἐκτὸς τῆς **Miss Mc Pherson**, ἥτις ἐξέδωκε πρό τινων μηνῶν κομψότατον τόμον ἐξ ἐμμέτρων μεταφράσεων δημωδῶν ἑλληνικῶν ᾀσμάτων καὶ ἑτέρων ἔργων συγχρόνων Ἑλλήνων ποιητῶν, καὶ ἑτέρα λογία Ἀγγλὶς εἰδήμων τῆς νεοελληνικῆς ἡ **Mrs El. M. Edmonds** ἐκδίδει προσεχῶς παρόμοιον ἔργον. Ἡ φιλελληνικὴ αὕτη κυρία εἶνε γνωστὴ καὶ ἐξ ἄλλου ἔργου της *Hesperas* ἐπιγραφομένου καὶ περιλαμβάνοντος ποιήματα πρωτότυπα ἐξ ἑλληνικῶν ἐμπνεύσεων.

— Ὁ Γεώργιος Ἔβερς, ὁ διάσημος Γερμανὸς συγγραφεύς, ἐκδίδει νέον μυθιστόρημα ὑπὸ τὸν τίτλον «Σέραπις», αἰγυπτιακῆς καὶ τοῦτο ὑποθέσεως, ὡς πολλὰ προηγούμενα ἔργα του.

— Ὁ γνωστὸς καθηγητὴς κ. Αὔγουστος Βόλτς δημοσιεύει ἐν τῷ γερμανικῷ περιοδικῷ «**Das Magazin für die Litteratur des In-und Auslandes**» βιβλιογραφίαν περὶ τῶν τελευταίων νεοελληνικῶν δημοσιευμάτων, ἐν οἷς λίαν εὐφήμως ἀναφέρει τὰ «Παιδικὰ Διηγήματα» τοῦ ἡμετέρου συνεργάτου κ. Ἀριστοτέλους Κουρτίδου.

— Μεθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς ἀσχολίας ὁ Γλάδστων κατορθόνει ἔτι νὰ ἐργάζηται καὶ φιλολογικῶς, συγγράφων ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸν πρόλογον νέας τινὸς ἐκδόσεως τῆς κατηχήσεως τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἅμιλτων.

Τὸ τηλέφωνον ἐν Βελγικῇ. Τηλεφωνικὴ συγκοινωνία κατεστάθη ἐσχάτως μεταξὺ Βρυξελλῶν καὶ Ἀμβέρσης, τῆς Βελγικῆς κυβερνήσεως συνδεσάσης τὰς δημοσίας τηλεγραφικὰς γραμμὰς πρὸς τὰς τηλεφωνικὰς τῆς Ἑταιρίας τοῦ τηλεφώνου Bell, ἥτις ἔχει τὸ προνόμιον τῶν τηλεφώνων εἰς τὰς ἀνωτέρω πόλεις. Ἡ μεταξὺ ἀμφοτέρων ἀνταπόκρισις ἱδρύθη κατὰ τὸ σύστημα Van Rysselberghe, καθ' ὃ μεταχειρίζονται τὰς γραμμὰς τοῦ τηλεγράφου ταυτοχρόνως διὰ τὰς τηλεγραφικὰς καὶ τηλεφωνικὰς ἀνακοινώσεις.

Τὸ νέον σύστημα, ὅπερ λειτουργεῖ καλῶς καὶ μετὰ μεγίστης εὐκολίας, καθίσταται πρόσιτον εἰς τὸ κοινὸν ὑπὸ τοὺς ἑξῆς ὅρους: Αἱ ἰδιωτικαὶ συνδιαλέξεις δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνωσι τὰ δέκα λεπτά· διὰ τὰ πέντε λεπτὰ ἐκανονίσθη τιμὴ

Digitized by Google

1 δραχμῆς· ὑπεράνω τῶν πέντε λεπτῶν, μία δραχμὴ καὶ ἡμίσεια. Τὴν νύκτα ἡ διατίμησις διπλασιάζεται. Ἡ Βελγικὴ κυβέρνησις ἐλπίζει ὅτι θέλει ἐγκαταστήσει προσεχῶς τοιαύτην συγκοινωνίαν μεταξὺ τῆς πρωτευούσης καὶ διαφόρων ἄλλων πόλεων.

Ἔκθεσις ὑγιεινῆς. Ἡ ἐν Λονδίνῳ ἔκθεσις ὑγιεινῆς, ἀρξαμένη τὴν πρώτην τοῦ παρελθόντος Μαΐου, ἐτελείωσε τὴν 30 Ὀκτωβρίου, ἀφοῦ ἐδέξατο πλέον τῶν 4,000,000 ἐπισκεπτῶν. Ὁ ἀριθμὸς εἶνε ἀκριβῶς ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον οἱ αἰσιοδοξότεροι ὥριζον ὡς τὸ ἀνώτατον σχετικῶς ὅριον. Τὴν ἁλιευτικὴν ἔκθεσιν, τὴν κατὰ τὸ 1883 ἐν τῷ αὐτῷ μέρει συγκροτηθεῖσαν, εἶχον ἐπισκεφθῇ μόνον 2,700,000 ἀνθρώπων· οὐδεὶς ὑπέθετεν ὅτι τὸν ἀριθμὸν τοῦτον θὰ ὑπερέβαινον ἤδη τοσοῦτον οἱ τῆς ἐκθέσεως τῆς ὑγιεινῆς ἐπισκέπται, οἵτινες ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀνῆλθον εἰς 71,884. Ἐλπίζεται ὅτι μεθ' ὁμοίας ἐπιτυχίας θὰ τελεσθῇ ἡ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔαρ ἐν τοῖς αὐτοῖς οἰκοδομήσασιν ἀνοιγησομένη ἔκθεσις ἐφευρέσεων καὶ μουσικῶν ὀργάνων.

— Ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως ἡ διοργάνωσις ἐκθέσεως διεθνοῦς ἐν Παρισίοις κατὰ τὸ ἔτος 1889. Ἀπὸ τῆς σήμερον δὲ ὡρίσθη ἡ Ἐπιτροπὴ ἐξ 26 μελῶν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ κ. Ἀντωνίνου Προύστ, πρώην ὑπουργοῦ ἐπὶ Γαμβέττα, ἥτις θέλει φροντίσει περὶ τῶν προπαρασκευαστικῶν ἐργασιῶν τῆς μεγάλης ταύτης ἐπιχειρήσεως.

— Τὴν ἑξῆς φιλολογικὴν εἴδησιν ἐρανιζόμεθα ἐκ τῶν σημειώσεων, ἃς ἐπισυνάπτει ἐν τέλει τοῦ κειμένου τῆς «Θεοδώρας», ὁ συγγραφεὺς αὐτῆς κ. Κλ. Ῥαγκαβῆς. Ὁ διδάσκαλος τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ ἱερεὺς Θεόφιλος συνέγραψε λατινιστὶ βιογραφίαν αὐτοῦ, ἥτις, οὐδέποτε δημοσιευθεῖσα, ἐτηρεῖτο ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ, ἐξ αὐτῆς δ' ὁ ἔφορος τῆς συλλογῆς ἐκείνης Ἀλεμᾶννος ἠρύσθη πολλὰς πληροφορίας, ἃς ἀντέγραψαν εἶτα καλῇ τῇ πίστει ὁ ἐκδότης τοῦ Ζωναρᾶ Δυκάγγιος, ὁ Ludewig, ὁ Ὀρέλλιος καὶ ὁ Δινδόρφιος, καθ' ὅσον ἀργότερον τὸ χειρόγραφον ἐκεῖνο ἀπώλετο, ὑπὸ πολλῶν δὲ εἰς μάτην κατόπιν ἀνεζητήθη. Ἤδη ὁ κ. Ῥαγκαβῆς ἀγγέλλει χάριν τῶν περὶ τὰ Βυζαντινὰ ἐντριβῶν ἐκ τῶν ἡμετέρων ὅτι ἐπ' ἐσχάτων ἀνευρέθη τέλος τὸ πολύτιμον τοῦτο χρονικὸν ἐν ἑτέρᾳ βιβλιοθήκῃ τῆς αἰωνίου πόλεως.

— Καθ' ἃ ἐγκαίρως ἐγένετο γνωστόν, ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἵνα ἡ μεγάλη δωρεὰ τοῦ ὁμογενοῦς κ. Βαλιάνου ἐξ ἑνὸς ἑκατομμυρίου δραχμῶν χρησιμοποιηθῇ πρὸς ἵδρυσιν κτιρίου Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, ἐγερθησομένης παρὰ τὸ Πανεπιστήμιον. Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀπετάθη πρὸς τὸν ἐν Βιέννῃ διαπρεπῆ ἀρχιτέκτονα βαρῶνον Χάνσεν ἵνα καταρτίσῃ τὸ πρὸς τοῦτο κατάλληλον σχέδιον. Ὁ βαρῶνος Χάνσεν εὐχαρίστως ἀποδεχθεὶς τὴν πρόσκλησιν ταύτην τῆς ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἀπεποιήθη πᾶσαν ἀμοιβήν, δηλώσας ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ ἐργασθῇ δωρεὰν ἐξ ἔρωτος πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Τὰ καταρτισθησόμενα σχέδια καὶ οἱ προϋπολογισμοὶ τῆς οἰκοδομῆς ἀποσταλήσονται ἐνταῦθα κατὰ τὸν Ἰανουάριον, διότι ἤδη ὁ κ. Χάνσεν διατελεῖ λίαν πολυάσχολος, λαβὼν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως τῆς Δανίας, ὅπως ἑτοιμάσῃ σχέδια πρὸς ἀνοικοδόμησιν τῶν πυρποληθέντων ἀνακτόρων καὶ τοῦ ἐν Κοπεγχάγῃ βουλευτηρίου.

— Ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν *Καλδερῶνος Δελα Βάρκα* **Δραματικὴ τριλογία** *κατ' ἐκλογήν*, ὁ κ. Ν. Σπανδωνῆς ἀναγγέλλει ὅτι ἐκδίδει προσεχῶς τὰς γενομένας μεταφράσεις ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς *Νέας Ἐφημερίδος* κ. Ἰω. Κ. Καμπούρογλου, τὴν γνωστὴν τραγῳδίαν τοῦ μεγάλου ποιητοῦ τῆς Ἱσπανίας *Ὁ Ἀλκάδης τῆς Θαλαμέας* καὶ τὰς κωμῳδίας *Μυστικὰ καὶ Φωνακτὰ* καὶ *Τὸ Στοιχειό*.

— Ἡ νομικὴ σχολὴ ὥρισε διὰ τὸν Σγούτειον διαγωνισμὸν τὸ θέμα «Περὶ τῆς κληρονομικῆς διαδοχῆς εἰς τὴν περιουσίαν τῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν». Αἱ διατριβαὶ ἔσονται δεκταὶ μέχρι τῆς 5 ὥρας μ. μ. τῆς 30 Νοεμβρίου 1885 εἰς τὸ γραφεῖον τῆς πρυτανείας ἀνωνύμως κτλ. μὲ τὰς συνήθεις διατυπώσεις. Τῷ νικήσοντι δοθήσεται βραβεῖον δισχιλιόδραχμον. Ἀπαγορεύεται ἡ συμμετοχὴ εἰς τὸν ἀγῶνα τοῖς καθηγηταῖς τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τοῖς ἀλλοδαποῖς.

— Διὰ τὸ ἐν Dessau ἀνεγερθησόμενον μνημεῖον τῷ μεγάλῳ ποιητῇ καὶ φιλέλληνι Μύλλερ ἡ κυβέρνησις ἐδήλωσεν ὅτι ἀναλαμβάνει τὴν χορηγίαν τοῦ ἀναγκαιοῦντος μαρμάρου, ἀποστέλλει δὲ ὡς δεῖγμα ἐξειργασμένα τεμάχια πορφυρίτου τοῦ Ταϋγέτου καὶ λευκοῦ πεντελησίου μαρμάρου.

— Ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ συνεδρίᾳ ὁ φιλολογικὸς σύλλογος *Παρνασσὸς* ἐνέκρινεν ἵνα ἐκδώσῃ ἰδίᾳ δαπάνῃ τομίδιον περιλαμβάνον ἐκλογὴν ποιημάτων ἐκ τῶν φιλελληνικωτάτων τοῦ γερμανοῦ ποιητοῦ Μύλλερ μετ' ἐμμέτρων ἑλληνικῶν μεταφράσεων, ἃς παρεκλήθησαν νὰ φιλοτεχνήσωσιν ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ οἱ θέλοντες. Τὰ ἀντίτυπα τοῦ τομιδίου θὰ πωληθῶσιν ὑπὲρ τοῦ ἀνεγειρομένου δι' εἰσφορῶν ἀνδριάντος τοῦ ποιητοῦ ἐν Γερμανίᾳ!

— Πολλαὶ ἐφημερίδες τοῦ Μονάχου ἀναφέρουσι μετ' ἐπαίνων προσωπογραφίαν τοῦ αὐτόθι Ἕλληνος ζωγράφου κ. Κ. Πανώρια, ἧς ἐξαίρουσι τὴν ἔκφρασιν καὶ τὴν στάσιν, καὶ ἀνομολογοῦσι τὴν περὶ τὴν τέχνην δεξιότητα τοῦ καλλιτέχνου ὃν ἀποκαλοῦσι *δόκιμον προσωπογράφον*.

— Τὸ ἐν Λειψίᾳ ἐκδιδόμενον ἐπιστημονικὸν Theologisches Litteraturblatt ἐκτενῆ καὶ πάνυ εὔφημον λόγον ποιεῖται περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Πανεπιστημίῳ ὑφηγητοῦ κ. Μεσολωρᾶ συγγραφείσης «Συμβολικῆς».

— Ἀπεστάλη τοῖς γυμνασιάρχαις καὶ σχολάρχαις *ἀπογραφικὸς πίναξ*, διατάσσονται δὲ οὗτοι ἐντὸς ἑβδομάδος νὰ ἐπιστρέψωσιν αὐτὸν ἐγγράφοντες τὰ ὀνόματα τῶν μαθημάτων, τοὺς μαθητὰς ἑκάστης τάξεως, τὰ μέλη τῆς ἐφορείας τῶν σχολείων, τοὺς καθηγητὰς καὶ τοὺς διδασκάλους.

— Τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ ἐν Κρήτῃ Συλλόγου «Αἱ Μοῦσαι» ἐτελέσθη τῇ 8 Νοεμβρίου, ἐπετείῳ τῆς ἡρωϊκῆς ὁλοκαυτώσεως τῆς μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου, ἀρχιερατικὸν αὐτόθι μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν ἐν Ἀρκαδίῳ θυσιασθέντων.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[16 Νοεμβρίου (Παρασκευή) 1884.]

Τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν ἐγένετο ἡ πρώτη συνεδρίασις ἐν τῇ Βουλῇ, καθ' ἣν ὁ πρωθυπουργὸς ὑπέβαλε τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ 1885, διὰ μακρῶν ἀναπτύξας τὰ κατ' αὐτόν. Ὁ ὑποβληθεὶς προϋπολογισμὸς ἀναγράφει ἔσοδα μὲν 85,641,547, ἔξοδα δὲ 85,252,933 καὶ 88)00. Πρῶτος ἀπήντησεν εἰς τὸν λόγον τοῦ πρωθυπουργοῦ ὁ κ. Δεληγιάννης. —Δι' ἡμερησίας διαταγῆς τοῦ διοικητοῦ τῆς στρατιωτικῆς σχολῆς τῶν Εὐελπίδων κ. Πάνου Κολοκοτρώνη προήχθη εἰς λοχίαν εὔελπιν ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος. — Αἱ ἐσωτερικαὶ ἐπισκευαὶ ἐν τοῖς ἀνακτόροις ἐπερατώθησαν καὶ ἤδη ἐκτίθεται εἰς δημοπρασίαν ἡ κατασκευὴ σιδηρᾶς στέγης ἐπὶ τῆς καείσης πτέρυγος. Ὁ ὑπὸ τοῦ μηχανικοῦ κ. Bailly, ἐκ τῶν τῆς γαλλικῆς ἀποστολῆς, συνταχθεὶς προϋπολογισμὸς ἀναβιβάζει τὴν δαπάνην εἰς 160,000 δραχμῶν.—Κατὰ τὴν ἐκδοθεῖσαν ἐγκύκλιον τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, οἱ προϊστάμενοι τῶν στρατιωτικῶν σωμάτων, καταστημάτων καὶ ὑπηρεσιῶν ὀφείλουσι νὰ δίδωσι προθύμως εἰς τὸν ὑποστράτηγον Vasseur, ἀρχηγὸν τῆς ἐκπαιδευτικῆς τοῦ στρατοῦ ἀποστολῆς, πᾶσαν πληροφορίαν, ἣν οὗτος ἤθελε ζητήσει, εἴτε προφορικῶς εἴτε ἐγγράφως. Τὰ σώματα δὲ ἢ τμήματα στρατοῦ θέλουσι τηρεῖ ἀπαρεγκλίτως κατὰ τὰς ἀσκήσεις καὶ ἐφαρμογὰς ἐν γένει πάσας τὰς προφορικὰς ἢ ἐγγράφους ὁδηγίας αὐτοῦ.—Τηλεγραφικῶς ἠγγέλθη ἐκ Λονδίνου ὅτι καθειλκύσθη ἐν μεγίστῃ ἐπιτυχίᾳ ἐκ τῶν παρὰ τὸν Τάμεσιν νεωρίων καὶ τὸ τρίτον ἐκ τῶν κατασκευασθέντων πολεμικῶν πλοίων ὁ *Ἄγελῷος*. Τελεσθέντος τοῦ ἐξαρτισμοῦ καὶ τοῦ ὁπλισμοῦ αὐτῶν, ἔσονται ἕτοιμα πρὸς ἀπόπλουν μετά τινας ἡμέρας ὁ *Πηνειὸς* καὶ ὁ *Εὐρώτας*.— Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν ἐχορήγησε τὴν ἄδειαν ἵνα τεθῇ προσωρινῶς ἐπὶ τρίμηνον εἰς χρῆσιν τὸ ἀπὸ Μαρκοπούλου εἰς Λαύριον τμῆμα τοῦ σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν—Λαυρίου, ἐπὶ τῇ ἐκθέσει, ἣν ὑπέβαλεν αὐτῷ ἡ ἐπιθεωρήσασα τὸ ἔργον καὶ εὑροῦσα αὐτὸ ἐν καλῇ καταστάσει Ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ τῶν κκ. Ἀναστ. Σούλη, διευθυντοῦ τοῦ τμήματος τῶν Δημοσίων ἔργων, Ρονδὲλ καὶ Γκοτλάνδ, γάλλων μηχανικῶν. — Ἐπὶ τῇ ἐκθέσει τοῦ γάλλου μηχανικοῦ κ. Ρονδέλ, ὅστις ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς κυβερνήσεως παρέλαβε προσωρινῶς τὴν ἀρτίως περατωθεῖσαν γραμμὴν Βελεστίνου—Φερσάλων, τῶν θεσσαλικῶν σιδηροδρόμων, ἐν καλῇ καταστάσει, τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν ἐπέτρεψε νὰ παραδοθῇ ἐπὶ τρίμηνον εἰς χρῆσιν τοῦ κοινοῦ. Ἡ ὁριστικὴ παράδοσις, ὡς γνωστόν, γενήσεται μετὰ τὸ πέρας τῆς ὅλης γραμμῆς κατὰ τὰ ὑπὸ τῆς συμβάσεως ὁριζόμενα. — Ἡ ἐνέργεια τῶν ἀρχῶν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ δράματος τῆς Καμαρίζης ἐξακολουθεῖ φωτίζουσα τὴν ὑπόθεσιν ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ πλειότερον. Πολλαὶ συλλήψεις ἐγένοντο πρὸς ἐξακρίβωσιν τῶν γεγονότων καὶ συλλογὴν πλειόνων ἀποδείξεων καὶ μαρτυριῶν. —Ἐν τῷ ἐν Πειραιεῖ Ὀρφανοτροφείῳ τῆς Ἑλένης Ν. Τζάνη διῃτῶντο κατὰ τὸ ἔτος 1883 62 ὀρφανὰ ἐκ διαφόρων ἐπαρ-

Digitized by Google

χιῶν τῆς Ἑλλάδος, κατατεταγμένα εἰς τὰ ἑξῆς ἔργα: 29 εἰς τὴν σιδηρουργικήν, 30 εἰς τὴν ξυλουργικήν, 9 εἰς τὴν ὑποδηματοποιΐαν καὶ 2 εἰς τὴν ῥαπτικήν. Τὰ ἔσοδα τοῦ ὀρφανοτροφείου ἀνῆλθον κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος εἰς 42,470.90 τὰ δὲ ἔξοδα εἰς 26,823,55, ὥστε μένει πλεόνασμα ἐκ δραχμῶν 15,647.35. Ἡ περιουσία τοῦ καθιδρύματος ὑπερβαίνει τὰς 5,000,000 δραχμάς.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Α. Δ. Κ. Δὲν ἀπεφασίσθη ἔτι. Ἴσως βραδύτερον.—κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Τὰς ζητηθείσας πληροφορίας διαβιβάζομεν ταχυδρομικῶς.—κ. W. de B. Αὐστριακὰ καὶ γαλλικὰ ὄχι, ἀγγλικὰ ἕως 20 φράγκων. 6) Illustration. γ') Τοιοῦτος ὁδηγὸς ἑλληνικὸς δὲν ὑπάρχει. Διὰ τὴν Αὐστρίαν ὁ Baedeker τῆς Ἑλλάδος ὁ μόνος εἶνε ὁ τοῦ Isambert. Περιγραφὴ τῆς Τήνου δὲν ἐδημοσιεύθη.—Τὸ μυθιστόρημα ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ ἀριθ. 450 τῆς 12 Αὐγούστου.—*Φιλαναγνώστῃ*. Τοιαύτη μετάφρασις δὲν ὑπάρχει, καθ' ὅσον γνωρίζομεν.—κ. Γ. Π. Β. Κωνσταντινούπολιν. Ἀτυχῶς διὰ τὸ στενὸν τοῦ χώρου δὲν ἠδυνήθημεν νὰ τὴν δημοσιεύσωμεν. Τὸ ἀντίτιμον τῶν ἀποσταλέντων βιβλίων, φρ. 5, εὐαρεστήθητε νὰ παραδώσητε τῷ αὐτόθι κ. Ν. Ι. Π. — κ. Μ. Β. Σύρον. Ἐκ τῶν δύο ἡ μὲν τῶν λόρδων εἶνε κληρονομικὴ καὶ περιλαμβάνει 491 μέλη, ἡ δὲ τῶν Κοινοτήτων 652 βουλευτάς. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν 8 πανεπιστημίων τῆς Ἀγγλίας ἑδρεύουσιν ἐν τῇ Κάτω Βουλῇ, τῶν Κοινοτήτων.—κ. Α. Κ. Ι. Νεάπολιν. Ἀποστέλλονται προσεχῶς.—κ. Δ. Μ. Δ. Σάμον. Ἀμφότεραι ἐπληρώθησαν ἐγκαίρως. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.—κ. Ι. Π. Πειραιᾶ. Ἐν τῷ γραφείῳ ἡμῶν, καθ' ἑκάστην, 9—12 π. μ. καὶ 3—6 μ. μ.—*Φιλολογοῦντι*. α') Μετὰ 4 ἢ 5 φύλλα ἴσως. 6') Ἐὰν ἔχῃ ἔμφυτον τὸ δῶρον, δέον ὅμως νὰ τὸ καλλιεργήσῃ διὰ πολλῆς μελέτης. γ') Πρὸ πάντων τοὺς ἀρχαίους. « Ἐὰν μὴ φοιτήσητε εἰς τὴν σχολὴν τῶν ἀρχαίων, ἡ φιλολογία ἡμῶν εἶνε λῆρος καὶ φλυαρία », εἶπέ τις τῶν μεγάλων συγχρόνων Γερμανῶν φιλοσόφων. — *Ἀναγνωστρίᾳ τῆς Ἑστίας*. Αἱ Γαλλίδες διὰ τὴν χάριν καὶ κομψότητά των· ἀλλὰ τὸ τέλειον πρότυπον καλλονῆς κατὰ γενικὴν γνώμην μόνον ἐν Ἀγγλίᾳ δύναται νὰ εὑρεθῇ. Ὅταν Ἀγγλίς τις τύχῃ νὰ εἶνε ὡραία, δὲν ἔχει τὴν ἐφάμιλλον αὐτῆς ἐπὶ τῆς γῆς.—κ. Δ. Χ. Σ. Λάρισσαν. Δυνάμεθα νὰ σᾶς τὰ ἀποστείλωμεν ἀντὶ 25 λεπτῶν ἕκαστον, ἄνευ τοῦ δελτίου, καὶ 35 μετὰ τοῦ δελτίου. — *Θαυμαστῇ τῶν ἔργων του*. Λησμονεῖτε τὸ τόσῳ κοινὸν ἐκεῖνο « Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ, κτλ. ». Τί τὸν ὠφελεῖ τὸ πολλὰ γράφειν, ἄνευ δὲ καμμιᾶς ἀξίας; Διὰ τὴν πολυγραφίαν θὰ ἐσυνιστῶμεν εἰς τὸν θαυμασμόν σας ἕνα Πορτογάλλον συγγραφέα μοναχόν, τὸν Macedo, ὅστις συνέγραψε 53 πανηγυρικούς, 60 ἄλλους λόγους, 32 ἐπικηδείους, 115 ἐπιτύμβια, 212 ἀφιερωτικὰ ποιήματα, 623 ἐλεγεῖα, 700 ἐπιστολάς, 2,600 ἐπικὰ ποιήματα, 110 ᾠδάς, 3,000 ἐπιγράμματα, 4 κωμῳδίας λατινιστί, 2 τραγῳδίας καὶ μίαν σάτυραν ἰσπανιστί. Εἷς δὲ Γάλλος συγγραφεὺς ἐκ τῶν ἀσημοτέρων ὁ Dingé ἀφῆκε χειρόγραφα ζυγίζοντα ὑπὲρ τὰς 300 ὀκάδας.—κ. κ. Ε. Σ. Μ. Πάτρας, Η. Κ. Θεσσαλονίκην, καὶ Λ. Γ. Χαλκίδα. Ἐλήφθησαν.—κ. Ν. Α. Β. Βηρυττόν. Ἀτυχῶς ἀνεχώρησεν εἰς Κωνσταντινούπουλιν. Δὲν εἶνε δυνατὸν δι' ἄλλου μέσου;—*Φοίνικι*. «Πάρθιον βέλος» ἐκλήθη παροιμιακῶς ἐκ τοῦ ἐθίμου, ὃ ἐπεκράτει παρὰ τοῖς Πάρθοις ἐν ταῖς μάχαις νὰ τοξεύωσι φεύγοντες τοὺς διώκοντας ἐχθρούς. — κ. Π. Κ. Μᾶς εἶνε ἀδύνατον νὰ ἀπαντήσωμεν διὰ λόγους εὐνοήτους. — *Φίλῳ Μ*. Πλεῖστα ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ Ἀραβαντινοῦ, ἔνθα θὰ ἴδητε πόσον εἶνε συχνὴ ἡ τοιαύτη χρῆσις ἐν τοῖς δημοτικοῖς ᾄσμασιν. Οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ προκειμένου:

Ὁ Μάης καὶ τὸ χινόπωρο ἀντάμα τρῶν καὶ πίνουν,
ἀντάμα ἔχουν τοὺς μαύρους τους 'ς ἕναν ταβλᾶ δεμένους.
Κ' ἐκεῖ ποῦ τρῶγαν κ' ἔπιναν κι' ἀτοί τους ἐκαυχιῶνταν,
γυρίζει ὁ Μάης καὶ τοῦ λέει, τοῦ λέει τοῦ χινοπώρου:
— Ἐγὼ εἶμ' ὁ Μάης ὁ καλὸς μὲ τὰ πολλὰ λουλούδια,
μὲ ταῖς δροσιαῖς καὶ χλωρασιαῖς, μὲ τὰ πολλὰ τ' ἀηδόνια.»
Γυρίζει κι' ὁ χινόπωρος καὶ τοῦ Μαγιοῦ τοῦ λέει:
— Ἐγὼ εἶμαι ὁ χινόπωρος μὲ τὰ καινούργια χιόνια,
ποῦ ῥίχνω χιόνια 'ς τὰ βουνὰ καὶ πάχναις εἰς τοὺς κάμπους,
μαραίνω τὰ λουλούδια σου, μαραίνω τὰ χορτάρια.

Κυρίᾳ Α. Ν. Δ. Θὰ ἐκδοθῇ τὴν 1 προσεχοῦς Δεκεμβρίου (ν.). Ἡμεῖς παρηγγείλαμεν μόνον διὰ τὸ γραφεῖόν μας· ἀλλ' ἂν θέλετε, δυνάμεθα εὐχαρίστως νὰ ζητήσωμεν καὶ δι' ὑμᾶς ἓν ἀντίτυπον ταχυδρομικῶς. — κ. Σ. Α. Π. Ὄχι. — κ. Κ. Ν. Ἐκ τῶν συγχρόνων ἀριστοτέχνης τοῦ ὕφους θεωρεῖται ὁ Ῥενάν. — κ. Σ. Κ. Μεσολόγγιον. Ἐγένετο ἡ ἀποστολὴ καὶ εἰς τοὺς 10 τοῦ Ἀγρινίου. Τὰς τῶν προηγουμένων ἀποδείξεις σᾶς ἐστείλαμεν ταχυδρομικῶς. — Φοιτητῇ Α. Ἀκατάλληλον ἀτυχῶς. — κ. Ν. Δ. Λουτράκιον. Ἀπεστάλησαν. — κ. Ι. Α. Σύρον. ὑπάρχουσιν ἐκ τῶν σημειωθέντων μόνον τὰ 306, 308, 334, 355 400 410. Ἀντὶ 25 λεπτῶν ἕκαστον ἄνευ τοῦ δελτίου, 35 μετὰ τοῦ δελτίου. — κ. Α. Κ. Ρ. Σίφνον. Ἡ ἐτησία συνδρομὴ εἶνε φρ. 12. Τὸ ποίημα δὲν δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν ἐπὶ τοῦ παρόντος. — *Ἀγραμμάτῳ*. Σύρον. Βεβαίως θὰ εἶσθε ἰατρός, ἀφοῦ τόσον ἀπαθῶς ἠδυνήθητε νὰ πραγματευθῆτε τοιοῦτον θέμα. Ἀλλ' ἡμεῖς πολὺ ἐνδοιάζομεν νὰ τὸ προσφέρωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας, ἂν καὶ ἀναγνωρίζομεν τὴν χρησιμότητά του.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Τίς τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων φημίζεται μάλιστα ἐπὶ ἀμαθείᾳ;

2

Εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του τὸν ἄνθρωπον πικραίνω.
Ζῇ πάντοτε τὸ πρῶτόν μου καὶ ὅταν ἀποθαίνω.
Θέλεις νὰ μ' εὕρῃς; ἄκουσον: τὰ δυό μου εἶνε τρία,
καὶ ἐν συνόλῳ μία.

Σ. Κ.

3

Διὰ τῶν γραμμάτων τῶν λέξεων *Λαΐς — κῆπος* σχημάτισον τὸ ὄνομα ἀρχαίου θεοῦ.

4

Μὲ μίαν μόνον κεφαλὴν μὲ ἔπλασεν ἡ Φύσις,
πετῶ δωδεκακέφαλον, ἂν μ' ἀποκεφαλίσῃς.

5

Τῆς δημώδους ἑλληνικῆς παροιμίας « Εἶπ' ὁ γάϊδαρος τὸν πετεινὸ κεφάλα » τίς εἶνε ἡ ἀντίστοιχος γαλλική;

ΛΥΣΕΙΣ

1

Ἄσος πίκα	φάντες σπαθί	δάμα καρῶ	ρήγας κούπα
ρήγας καρῶ	δάμα κούπα	φάντες πίκα	ἄσος σπαθί
φάντες κούπα	ἄσος καρῶ	ρῆγας σπαθί	δάμα πίκα
δάμα σπαθί	ρήγας πίκα	ἄσος κούπα	φάντες καρῶ

Τοῦ προβλήματος τούτου ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι λύσεις.

2

Μῦς — ὗς

3

Καρβασαρᾶς, Ληξούριον, Καλαμπάκα, Αἰτωλικόν, Φιλιατρά, Καλάβρυτα.

4

Βέλος — ἕλος.

5

Ρ
Ω
Ρ Ε Μ Ο Σ
Υ
Λ
Ο
Σ

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

16 Νοεμβρίου 1884

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	Τρέχουσα Τιμή.
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 % Φρ. χρ.	368.
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	428.50
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	415.50
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	263.
» 25,000,000 τῶν 8 » » »	259.50
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	207.50
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	254.
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	102.50
Κτηματικαὶ 'Ομολ. 'Εθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	326.

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος Δρ. ν.	4005.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . Φρ.	198.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	104.50
'Ασφαλ. 'Εταιρία «'Αρχάγγελος» »	
'Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	68.50
Σιδηρόδρ. 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς. . »	415.
'Εταιρία Φωταερίου.......... Δρ.	
'Ελλην. Πυριτιδοποιεῖον....... Φρ.	
'Εταιρία Δημοσίων Ἔργων......»	
Πανελλ. 'Ατμοπλ. 'Εταιρίας.....»	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν 3μην......	25.75
» Ὄψεως....	26.10
ΓΑΛΛΙΑΣ —'Εθνικῆς Τραπέζης 3ήμ.	1.03½
» Τραπεζικὸν 3μηνν.	1.02¼

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον.................	20.60
Λίρα ὀθωμανική................	23.60

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

'Ετησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:
'Αθηνῶν δραχμὰς 9. — 'Επαρχιῶν δραχμὰς 11.
'Ετησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:
'Αθηνῶν δραχμὰς 18. — 'Επαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΕΙΔΥΛΛΙΑ

ΝΕΟΣ ΤΟΜΟΣ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ. — Δρχ. 2,50

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΙΣΤΟΙ ΑΡΑΧΝΗΣ..................... δρ. ν. 1
ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΑΙ......................... » 2
ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ................. » 2
ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩ................ » 1

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς ΕΣΤΙΑΣ.

'Αποστέλλονται πρὸς αἰτοῦντας ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

'Εν 'Αθήναις, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ 'Ερμοῦ.

Ἅπαντα τὰ εἴδη γραφικῆς ὕλης εἰς τιμὰς μετρίας. Κονδυλοφόροι παντὸς εἴδους, γραφίδες, σφραγῖδες χαρασσόμεναι ἐνταῦθα, ἐπισκεπτήρια ἐκτυπούμενα στιγμιαίως. Συνέστησε πρὸ πολλοῦ ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΦΑΚΕΛΛΟΠΟΙΕΙΟΝ, ὅπερ τελειοποιηθὲν ἐσχάτως διὰ προσθήκης νέων μηχανημάτων κατασκευάζει καὶ προμηθεύει φακέλλους τελειοτάτους εἰς τιμὰς εὐθηνοτέρας τῶν εὐρωπαϊκῶν. Τὸ μέγα τοῦτο κατάστημα εἶνε τὸ μόνον προμηθεῦον *κατάστιχα* τοῦ γνωστοῦ οἴκου Edler καὶ Krische τοῦ 'Αννοβέρου.

'Εν τῷ γραφείῳ τῆς «'Εστίας» πωλοῦνται

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Δρ. Λ.

ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ (μικραὶ σκηναὶ κατάλληλοι πρὸς παράστασιν ὑπὸ παιδίων ἐν σχολειακαῖς ἢ οἰκογενειακαῖς ἑορταῖς)...................... **1,50**
ΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΤΟΥ ΕΥΣΕΒΙΟΥ (παιδικὸν μυθιστόρημα κατὰ τὴν Ε. Δουπουή)............. **1,50**
ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΑΝ ! (ναυτικὸν μυθιστόρημα κατὰ τὸν Μέην-Ρὴδ μετὰ 25 εἰκονογραφειῶν)..... **1,75**
ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ................. **2**

Ταχυδρομικῶς ἀποστέλλονται προστιθεμένων 15 λεπτῶν δι' ἕκαστον τόμον.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ

ΜΥΘΟΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1884.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΛΕΚΤΗ — ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 3
ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΟΙΝΗ .... » 1,50

Εὑρίσκονται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις 'Ανδρέου Κορομηλᾶ, 'Ανέστη Κωνσταντινίδου, Κ. Μπέκ, Βίλμπεργ, Ν. Β. Νάκη καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς *'Εστίας*.

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου,
μεταφρασθὲν ὑπὸ ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης 'Αθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν 'Αθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς 'Ανατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «'Εστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ τοῦ **ΡΩΜΗΟΥ** δύνανται νὰ προμηθευθῶσιν οἱ βουλόμενοι ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀποστέλλοντες τὸ ἀντίτιμον οἱ μὲν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις λεπτὰ **60**, οἱ δὲ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ μίαν δραχμὴν εἰς γραμματόσημον πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς ὁμωνύμου ἐφημερίδος, ἢ καὶ τῆς «'Εστίας».

'Εν 'Αθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου 'Ανδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 921

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 413.—25 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1884.—ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 465

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ὑπὸ Γεωργίου Δροσίνη.

Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ. (Μετάφρασις Ἐλίζης Σ. Σούτσου).

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ, μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Gréville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ποίημα Κ. Παλαμᾶ.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ.

ΟΙ ΜΕΝΕΞΕΔΕΣ, ποίημα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Μουσικαὶ ἑσπερίδες. Ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους πρὸς ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ ἀξιολόγοις ἐργασίαις τὸ τμῆμα τῶν Καλῶν Τεχνῶν τοῦ Συλλόγου *Παρνασσοῦ* εἶχε διασκεφθῆ καὶ περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς ἐπιρρώσεως τοῦ μουσικοῦ αἰσθήματος παρ' ἡμῖν, καὶ περὶ τοῦ καταλλήλου τρόπου, δι' οὗ ἠδύνατο νὰ κατορθωθῇ τοῦτο. Ἡ ἐπικρατήσασα δὲ ἰδέα ἦν ὅτι συντελεστικώτερον παντὸς ἄλλου θὰ ἦτο ἡ διοργάνωσις μουσικῶν συναυλιῶν χάριν τοῦ λαοῦ (concerts populaires) διδομένων ἐν εὐρυτάτῃ αἰθούσῃ ἐπὶ μικροτάτῳ τιμήματι εἰσόδου ὑπὸ ὀρχήστρας τελείως κατηρτισμένης. Ἀλλ' ἡ ἀρίστη ἐκείνη ἰδέα προσέκοπτεν ἐπὶ τοῦ ἀδυνάτου τῆς ἐκτελέσεως, καθ' ὅσον καὶ ὁ καταρτισμὸς ὀρχήστρας καὶ ἡ ἐξεύρεσις καὶ ὁ εὐτρεπισμὸς μεγίστης αἰθούσης ἀπῄτουν δαπάνας ἀδράς. Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν περιορισθεῖσα ἡ ἰδέα ἐκείνη κατέληξεν εἰς τὴν τελευταίαν καὶ πρακτικωτέραν ἀπόφασιν τοῦ τμήματος, νὰ ἀρχίσῃ διὰ μικρῶν συναυλιῶν καὶ καθ' ὅσον τὰ μέσα τοῦ Συλλόγου ἐπιτρέπουσιν. Ἀντὶ ὀρχήστρας λοιπὸν συνεκρότησε μόνον πεντάδα ἐγχόρδων ὀργάνων (Quintetto) ἐκ διακεκριμένων μουσικῶν, καὶ ἀντὶ πάσης ἄλλης αἰθούσης ηὐτρέπισε καταλλήλως τὴν αἴθουσαν τοῦ Συλλόγου περιλαμβάνουσαν μέχρι διακοσίων ἀκροατῶν. Ὥρισε τίμημα μικρὸν εἰσόδου καὶ ἔτι μικρότερον διὰ τὰς οἰκογενείας τῶν μελῶν, καὶ παρεχώρησε τὰ περισσεύματα εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Ἀπόρων παίδων, συνδέων οὕτω τὴν καλλιτεχνίαν καὶ τὴν ἀγαθοεργίαν. Κατὰ δὲ τὸ παρελθὸν σάββατον ἐγένετο ἐπὶ αἰσιωτάτοις οἰωνοῖς ἡ ἔναρξις τῶν μουσικῶν αὐτῶν ἑσπερίδων, αἵτινες θὰ ἐξακολουθήσωσι καθ' ἑβδομάδα γινόμεναι μέχρι τοῦ ἔαρος. Θὰ ἐκτελῶνται δ' ἐν αὐταῖς ἀφ' ἑνὸς μὲν κατ' ἐκλογὴν ἔργα τῶν μεγάλων μελοποιῶν, συγκιρνωμένης οὕτω τῆς ἁρμονίας τῶν Γερμανῶν πρὸς τὴν ἰταλικὴν μελῳδίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰ ἄριστα τῶν συγχρόνων καὶ νεωτάτων μουσικῶν ἔργων, ὥστε ἐν τῷ μικρῷ αὐτῷ καλλιτεχνικῷ κέντρῳ ν' ἀντιπροσωπεύηται ἐν μικρῷ καὶ ἡ σύγχρονος μουσικὴ κίνησις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κόσμου.

Οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι πλήρης ἐπιτυχία θέλει στέψῃ τὰς ἑσπερίδας ταύτας, ἐνθαρρύνουσα τὸ τμῆμα, ὅπως κατὰ τὴν προσεχῆ χειμερινὴν περίοδον εὐρυτέρας καὶ τελειοτέρας καταστήσῃ αὐτάς.

— Κατὰ τὰ εἰθισμένα, ἀνεγνώσθη ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ ὑπὸ τοῦ ἰσοβίου γραμματέως αὐτῆς Camille Doucet ἡ ἔκθεσις ἐπὶ τῶν βραβείων τῶν κατ' ἔτος ἀπονεμομένων εἰς διάφορα φιλολογικὰ ἔργα ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας, ἐκ τῶν ποσῶν τῶν πρὸς τοῦτο καταβαλλομένων ὑπὸ πολλῶν φιλομούσων καὶ εὐεργετικῶν ἀνδρῶν.

Τὸ βραβεῖον Μοντυόν, προωρισμένον εἰς συγγράμματα ὠφέλιμα εἰς τὰ ἤθη, διενεμήθη μεταξὺ δώδεκα ἔργων, ἐξ ὧν ἑπτὰ ἔλαβον 1000 δραχμὰς ἕκαστον, ἓν 1500, καὶ τέσσαρα 2,000. Μεταξὺ τῶν τελευταίων καταλέγεται τὸ «Ἡμερολόγιον μονάζοντος», οὗτινος ὁ συγγραφεὺς Xavier Thiriat, κατὰ περίεργον σύμπτωσιν, ὡς εἶπεν ὁ εἰσηγητής, δύναται καὶ αὐτὸς οὗτος νὰ ἔχῃ ἀξιώσεις, ἐκτὸς τοῦ βιβλίου του, ἐπὶ τοῦ ἑτέρου βραβείου Μοντυόν, τοῦ βραβείου ἀρετῆς. Ὁ συγγραφεὺς αὐτοῦ κατάκειται ἀσθενὴς ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1845, ὅτε μόλις δεκαέτης, ἐν μέσῳ τῆς βροχῆς καὶ τῆς χιόνος, ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν διὰ νὰ σώσῃ μικρὰν κόρην, κινδυνεύουσαν νὰ πνιγῇ. Παράλυτος ἔκτοτε, μὴ δυνάμενος νὰ βαδίσῃ, ὁ παῖς οὗτος, γέννημα πτωχῶν χωρικῶν, μόνος ἐμορφώθη, ἐξεπαιδεύθη, ὁ Θεὸς οἶδε πῶς! σήμερον δέ, πάντοτε πτωχός, ἀλλ' εὐτυχὴς ἐν τῇ ταπεινότητί του, ἀπολαύει τῆς συμπαθείας καὶ τῆς ὑπολήψεως τῶν συμπολιτῶν του ἐντὸς τοῦ μικροῦ του χωρικοῦ βιβλιοπωλείου, ἐν μέσῳ τῶν βιβλίων του ἐκείνων, ἅτινα γράφει. Ἐν τῷ τελευταίῳ αὐτοῦ ἔργῳ, τῷ βραβευθέντι, ἀπέθηκε τὰ αἰσθήματά του καὶ τὰ δάκρυά του ὅλα διηγούμενος ἡμέραν παρ' ἡμέραν ἐν πεζῷ λόγῳ ἢ ἐν στίχοις τὴν μονήρη καὶ ἐργατικὴν αὐτὴν ζωήν.

Τὸ μέγα βραβεῖον τῆς χήρας Reynaud 10,000 δραχμῶν, τὸ κατ' ἔτος διατιθέμενον ὑπὸ ἑνὸς τῶν πέντε τμημάτων τοῦ γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου, ἀπένειμεν ἐφέτος ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία εἰς τὰ «Τραγικὰ ποιήματα» τοῦ Leconte de Lisle, ἑνὸς τῶν κορυφαίων καὶ πρωτοτυποτέρων συγχρόνων ποιητῶν. Ἐπίσης τὸ ἕτερον ἐκ 10,000 βραβεῖον Gobert ἀπενεμήθη εἰς τὸν Λέοντα Γωτιέ, γράψαντα τὴν «Ἱστορίαν τοῦ ἱπποτισμοῦ». Τοῦ δὲ τετρακισχιλιοδράχμου βραβείου εὐφραδείας, τοῦ ὑπ' αὐτῆς τῆς Ἀκαδημίας ἱδρυθέντος, ἠξιώθη ὁ Παῦλος Μοριλλώ, γράψας μελέτην ἐπὶ τοῦ Marivaux, θέματος ὁριζομένου ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, καὶ ἄλλα βραβεῖα ἀπενεμήθησαν ἥττονος λόγου ἄξια.

— Ἐν Λονδίνῳ τὸ μέγα καλλιτεχνικὸν συμβὰν τῆς ἡμέρας εἶνε χρυσοῦν τι ψέλλιον τῆς ἐποχῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου, εὑρεθὲν ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ ποταμοῦ Ὤξου, ἁπλοῦν τὴν κατεργασίαν, ἀλλ' ἐξόχου τελειότητος. Ἀπεριόριστος εἶνε ὁ θαυμασμὸς τῶν φιλαρχαίων πρὸς τὸ κόσμημα τοῦτο, ἀγορασθὲν ὑπὸ τοῦ μουσείου τοῦ Kensington ἀντὶ 1000 γυινεῶν. Αἱ καλλιτεχνικαὶ ἐφημερίδες εἰσὶ πλήρεις ἀπεικονισμάτων καὶ λεπτομερειῶν ἐπ' αὐτοῦ, ὅπερ ἐπωνομάσθη τὸ «ψέλλιον τῆς Θαΐδος» ὑπὸ τῶν ζητούντων νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι ἀνῆκεν εἰς τὴν περίφημον αὐτὴν ἑταίραν, ἀπὸ τῆς χειρὸς τῆς ὁποίας ἀπωλέσθη, καθ' ἣν στιγμὴν ἔθετε πῦρ εἰς τὸ τεσσαρακοντάστυλον ἀνάκτορον ἐν Περσεπόλει. Κατ' ἄλλην δὲ παράδοσιν, τὸ κόσμημα ἀπετέλει μέρος τῶν θησαυρῶν ἑλληνικοῦ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος, ἱδρυθέντος ὑπὸ ἱερέων ἐξ Ἰωνίας, φευγόντων τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον.

— Ἡ ἐν Παρισίοις διεθνὴς ἠλεκτρικὴ Ἑταιρία, ἐπιθυμοῦσα διὰ παντὸς μέσου νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἠλεκτρικῆς ἐπιστήμης, ἀπεφάσισε νὰ τελέσῃ Ἔκθεσιν ἐντὸς τοῦ προσεχοῦς Ἰανουαρίου 1885, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς πρώτης γενικῆς αὐτῆς συνόδου.

Ἡ Ἔκθεσις, ἥτις θὰ διαρκέσῃ ὀλίγας μόνον ἡμέρας, διοργανωθήσεται ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ Ἀστεροσκοπείου τῶν Παρισίων· σκοπεῖ δὲ ὄχι μόνον νὰ παρουσιάσῃ ἐνώπιον τοῦ κοινοῦ τὰς ἠλεκτρικὰς συσκευάς, αἵτινες χαρακτηρίζονται ὡς ἐφευρέσεις ἢ νεωτερισμοὶ καὶ νὰ περισυναγάγῃ τὰς μέχρι τῶν ἡμερῶν μας ἐπιτευχθείσας ἀνακαλύψεις καὶ τελειοποιήσεις, ἀλλὰ πρὸς τούτοις νὰ συγκεφαλαιώσῃ ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν τὰς πραγματοποιηθείσας προόδους δι' ἐπιστημονικῶν διαλέξεων, γινομένων ὑπὸ τῶν διαπρεπεστέρων σοφῶν καὶ εἰδικῶν ἐπιστημόνων.

Οὕτως ἡ διεθνὴς Ἑταιρία, προσφέρουσα εἰς τοὺς ἐπισκέπτας τῆς ἐκθέσεως τὴν εὐκαιρίαν νὰ μελετήσωσιν ἐν ἐκτάσει τὰς γενομένας προόδους, καὶ γνωρίζουσα τὴν βαθμίδα τῆς προόδου τῶν μεγάλων ὑπὸ μελέτην ἔτι διατελούντων ζητημάτων, ἐλπίζει ὅτι θέλει παράσχει εἰς τὴν Ἔκθεσιν ὑψηλοτέραν τῆς συνήθους ἀξίαν.

Οἱ Γάλλοι καὶ ξένοι ἐπιστήμονες, μέλη τῆς Ἑταιρίας ἢ μή, οἱ ἐπιθυμοῦντες νὰ μετάσχωσι τῆς Ἐκθέσεως, δύνανται ἀπὸ τοῦδε νὰ ἀπευθύνωσι τὰς αἰτήσεις των, ὑποδεικνύοντες τὴν φύσιν τῶν ἀντικειμένων, ἅτινα μέλλουν νὰ ἀποστείλωσι, πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Διεθνοῦς ἠλεκτρικῆς Ἑταιρίας,

Digitized by Google

Αἱ αἰτήσεις ὀφείλουσι νὰ ἀπευθυνθῶσι πρὸ τῆς 25 Δεκεμβρίου 1884. Αἱ δαπάναι μετακομίσεως καὶ τοποθετήσεως τῶν ἠλεκτρικῶν ἀντικειμένων ἐπιβαρύνουσι τοὺς ἐκθέτας, οἵτινες ἄλλως δὲν θὰ ὑποστῶσιν οὐδεμίαν ἄλλην δαπάνην. Νεωτέρα γνωστοποίησις θέλει ἀναγγείλει τὰς ἀκριβεῖς χρονολογίας τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους τῆς ἐκθέσεως.

— Τὸ διεθνὲς Συνέδριον τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, τὸ συνελθὸν κατὰ τὸν παρελθόντα Σεπτέμβριον ἐν Γενεύῃ, ἐπραγματεύθη τὸ ζήτημα τῆς χρήσεως τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν μαχῶν, οὐχὶ πρὸς βοήθειαν τῆς ἀλληλοκτονίας, ἀλλ' ἐπὶ φιλανθρωπικῷ σκοπῷ. Ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν μελῶν τοῦ Συνεδρίου ἐγένοντο δοκιμαὶ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς χρησιμοποιουμένου εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῶν τραυματιῶν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, παρασχοῦσαι εὐάρεστα ἀποτελέσματα. Αἱ τελεσθεῖσαι δοκιμαὶ ἀπέδειξαν, δυνάμει ἠλεκτρικῆς τινος συσκευῆς, τὸ δυνατὸν τῆς ἀνὰ τὸ στρατόπεδον διαδρομῆς ἐν ὥρᾳ νυκτὸς μετὰ τὴν μάχην, τῆς ταφῆς τῶν νεκρῶν, καὶ ἀναγνωρίσεως τῆς ταυτότητός των. Τὸ Συνέδριον ἐξέφρασεν εὐχὴν ὑπὲρ τῆς χρησιμοποιήσεως τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς εἰς μέλλοντας πολέμους.

— Συνεκροτήθη ἐν Βιέννῃ ἐπιτροπεία ὅπως ἐκτιμήσῃ τοὺς πίνακας, τοὺς ὁποίους ὁ ἀποθανὼν διάσημος ζωγράφος Μάκαρτ κατέλιπεν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ του. Τέσσαρες εἰκόνες, παριστῶσαι τὰς τέσσαρας ὥρας τοῦ ἔτους, ἐξετιμήθησαν ἀντὶ 8,000 φλωρινίων· δύο ζωγραφίαι ἀνθέων ἀντὶ 600 φλωρινίων ἑκάστη· μία εἰκών, παριστῶσα οἰκογένειαν βαχχίδων, ἀντὶ 4,000 φλωρινίων· ἓν σύμπλεγμα γυναικῶν τῆς Ἀνατολῆς 2,000 φλωρίνια, καὶ τὸ ὑπόλοιπον, συγκείμενον ἐκ μικρῶν πινάκων καὶ μελετῶν, ὁμοῦ 12,000 φλωρίνια.

— Ἀνεκαλύφθησαν καὶ ἐξηρευνήθησαν τὰ ἐρείπια ἀρχαίας πόλεως παρὰ τὴν Σαμαρκάνδην. Μεταξὺ τῶν ἐρειπίων ἀνευρέθησαν λείψανα σκευῶν καὶ ἀνθρωπίνων ὀστῶν. Κατὰ τὰς ἀραβικὰς πηγὰς ἐκεῖ, ἐν καιρῷ τοῦ Μωϋσέως, ἔκειτο ἡ μεγάλη πόλις Ἀφροσιοβάδ, βασιλικὴ διαμονή. Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἀνασκαφῶν δεικνύει ὅτι τὰ ἐν λόγῳ ἐρείπια ἀνήκουσιν ὄντως εἰς ἀρχαιοτάτην πόλιν. Εἰς τὰ βαθύτερα μέρη ἀνευρίσκονται ὡραῖα ὑάλινα ἀντικείμενα, ἅτινα ἐλλείπουσιν ἐντελῶς ἐκ τῶν πλησίον τῆς ἐπιφανείας στρωμάτων. Αἱ κατώτεραι κοῖται περικλείουσι λείψανα λίαν ἀρχεγόνου φύσεως χονδροειδῶν ἀγγείων ἐξ ἀργίλλου καὶ λίθου. Αἱ ἀνασκαφαὶ ἐξακολουθοῦσι.

— Τὴν 15 Ὀκτωβρίου 1884 συνεπληροῦντο τεσσαράκοντα ἔτη, ἀφ' ἧς ὁ διάσημος μουσικὸς συνθέτης Ἰωάννης Στράους παρέστη τὸ πρῶτον πρὸ τοῦ κοινοῦ τῆς Βιέννης ὡς διευθυντὴς ὀρχήστρας. Τὸ θέατρον An-der-Wien ἑώρτασε λαμπρῶς τὴν ἐπέτειον ταύτην διὰ παραστάσεως, εἰς τὴν ὁποίαν ἐνόμισαν καθῆκον νὰ συρρεύσωσι οἱ πλεῖστοι κάτοικοι τῆς αὐστριακῆς πρωτευούσης. Ὁ Στράους διηύθυνεν αὐτὸς τὴν ὀρχήστραν, χαιρετιζόμενος ὑπὸ βροντωδῶν χειροκροτημάτων, ἐπευφημιῶν, καὶ ῥαινόμενος ὑπ' ἀνθέων. Μετὰ τὸ τέλος τῆς παραστάσεως ὁ διευθυντὴς παρουσιασθεὶς ἐπὶ τῆς σκηνῆς μεθ' ὅλου τοῦ θιάσου προσήνεγκεν εἰς τὸν Στράους μεγαλοπρεπὲς χρυσοῦν μετάλλιον, συνοδεύσας τὸ δῶρον διὰ συγκινητικοῦ λογιδρίου.

Πρὸ καιροῦ ἐζητήθη ἡ ἄδεια τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως ἵνα συνέλθῃ ἐνταῦθα ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ βασιλέως Γεωργίου τὸ Διεθνὲς Προϊστορικὸν καὶ Ἀρχαιολογικὸν συνέδριον. Ἡ ἡμετέρα κυβέρνησις παρεχώρησεν ἤδη τὴν ζητηθεῖσαν ἄδειαν, ἡ δὲ Α. Μ. ἔλαβεν ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν Αὐτῆς προστασίαν τὸ συνέδριον, τὸ ὁποῖον συνελεύσεται εἰς τὴν δεκάτην αὐτοῦ σύνοδον τῷ 1886.

— Διωρίσθησαν καθηγηταὶ τῶν μαθηματικῶν ἐν τῷ Πανεπιστημείῳ οἱ κ. κ. Ἰωάννης Χατζιδάκης καὶ Κυπάρισσος Στεφάνου, ὁ μὲν τακτικός, ὁ δὲ ἐπίτιμος.

— Ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν προσεκλήθη καὶ ἡ ἡμετέρα κυβέρνησις νὰ μετάσχῃ τῆς ἐν Νέᾳ Αὐρηλίᾳ κατὰ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1886 γενησομένης Διεθνοῦς Βιομηχανικῆς Ἐκθέσεως.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Συλλογὴ τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ νόμων, βασιλικῶν διαταγμάτων καὶ ὑπουργικῶν διαταγῶν ὑπὸ Ἰωάννου Καρακάλου, λοχαγοῦ. Τεῦχος Α' — Στρατολογικά. Ἀθήναι, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν. 1884. 8ον, σελ. 345. Τιμᾶται διὰ τοὺς μὴ συνδρομητὰς δραχ. 3.

Ἐγχειρίδιον οἰκονομίας καὶ λογιστικότητος λόχου, ἴλης ἢ πυροβολαρχίας κτλ. Τεῦχος Α' — Ἐγκριθὲν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν ὑπὸ Ἰωάννου Π. Καρακάλου, λοχαγοῦ. Ἐν Ἀθήναις, τύποις ὑπουργείου στρατιωτικῶν. 1883. 8ον, σελ. 386. Τιμᾶται δραχ. 2.

Ἡ οἰκογένεια τῶν Κρέβερ ἢ φιλία καὶ ἔρως, δρᾶμα εἰς πράξεις τρεῖς, μεταποιηθὲν ἐκ τοῦ ὁμωνύμου καὶ πρωτοτύπου μυθιστορήματος ὑπὸ Γεωργίου Ι. Μιχαλοπούλου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τοῦ «Κάλλους». 1884. 16ον, σελ. 56. Τιμᾶται δραχμῆς.

Ἀναστασίου Ι. Σούλη, **Ὑδραυλικὴ** πρὸς χρῆσιν τῶν μηχανικῶν καὶ ἐργοδηγῶν, δαπάναις τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ. 1884. 8ον σελ. ιϛ'—716 μετὰ 363 σχημάτων. Τιμᾶται δρ. 25. Βιβλιογραφία περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ἔργου δημοσιευθήσεται ἐν προσεχεῖ φύλλῳ τοῦ *Δελτίου*.

Ὁ Παρνασσὸς τῶν Παίδων, ἤτοι συλλογὴ παιδαγωγικῶν ᾀσμάτων καὶ ποιημάτων πρὸς χρῆσιν ἐν τοῖς δημοτικοῖς σχολείοις ὑπὸ Ν. Κ. Γερμανοῦ. Τεῦχος πρῶτον. Τάξις Α', Β', Γ', καὶ Δ'. Ἔκδοσις δευτέρα, διασκευασθεῖσα διὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς Μυθιστορικῆς Βιβλιοθήκης Δ. Α. Φέξη. 1884. 16ον, σελ. 128. Τιμᾶται λεπτῶν 80.

— Ἐξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ κ. Σπυρίδωνος Κ. Βουσολίνου ἐν φυλλαδίῳ ἐπιστολαί τινες καὶ ἄλλα ἔγγραφα τοῦ ἄλλοτε Μητροπολίτου Κερκύρας Χρυσάνθου.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[23 Νοεμβρίου (Παρασκευή) 1884.]

Ἀφίκετο ὁ γάλλος ὑποστράτηγος κ. Vosseur, ἀρχηγὸς τῆς ἐκπαιδευτικῆς τοῦ στρατοῦ ἀποστολῆς, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν λοχαγῶν κκ. Chevalier καὶ Peruchon, καὶ κατέλυσεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς Ἀγγλίας. Ὁ κ. Vosseur εἶνε πεντηκοντούτης. Ἐξελθὼν ἐκ τῆς σχολῆς τοῦ Ἐπιτελείου διήνυσεν ἐν τῷ σώματι τούτῳ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ στρατιωτικοῦ του σταδίου, καὶ μετὰ τὴν κατάργησιν αὐτοῦ συνταγματάρχης ὢν μετετέθη εἰς τὸ ἱππικόν. Μετέσχε τῶν εἰς Ἰταλίαν καὶ Μεξικὸν ἐκστρατειῶν καὶ τοῦ γαλλογερμανικοῦ πολέμου, διαπρέψας πάντοτε καὶ προαχθεὶς ταχέως χάρις εἰς τὴν ἀνεγνωρισμένην ἱκανότητά του. Ἔχει μέτριον τὸ ἀνάστημα, μᾶλλον ἰσχὸν τὸ σῶμα, κόμην ἀραιάν, χαρακτῆρα δὲ ζωηρόν. Εἶνε ἱππεὺς ἀκούραστος, δυνάμενος νὰ μένῃ ἐπὶ πολλὰς κατὰ συνέχειαν ὥρας ἔφιππος, κολυμβητὴς δὲ ἄριστος.

— Διὰ διαταγῆς τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν προσεκολλήθη παρὰ τῷ κ. Vosseur ὁ κ. Ἰω. Κωνσταντινίδης, λοχαγὸς τοῦ πεζικοῦ καὶ καθηγητὴς τῆς ὀχυρωτικῆς ἐν τῇ Σχολῇ τῶν Εὐελπίδων. Ὡς γραφεῖον τοῦ κ. Vosseur ὡρίσθη τὸ παράρτημα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, ἔνθα ἦν τὸ ἐπιτελικὸν γραφεῖον, ἐγένοντο δὲ ἐν αὐτῷ αἱ ἀναγκαῖαι ἐπισκευαί. — Κατὰ τὸν ὑποβληθησόμενον εἰς τὴν Βουλὴν νόμον περὶ δυνάμεως τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1885, ἡ δύναμις αὐτοῦ ὁρίζεται εἰς 30,652 ἀξιωματικούς, ὑπαξιωματικοὺς καὶ στρατιώτας. Ἐκ τῶν κληρωτῶν τῆς ἀπογραφῆς τοῦ ἐρχομένου ἔτους 1,500 ὡρίσθησαν διὰ τὴν διετῆ ὑποχρέωσιν, διανεμηθησόμενοι ἀναλόγως κατὰ νομούς, οἱ δὲ λοιποὶ ὑποχρεοῦνται εἰς μονοετῆ θητείαν.— Χθὲς ἐξεδόθη εἰς δημοσίαν ἐγγραφὴν τὸ νέον δάνειον τῶν 170,000,000, ἐξ οὗ 5,000,000 εἰς χρυσὸν ἐκομίσθησαν εἰς Ἀθήνας τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα· — Ἐκ τοῦ ὅλου ποσοῦ τῶν 30,000,000 φρ. ὅπερ εἰς χρυσὸν μετακομισθήσεται ἐνταῦθα τὰ 11 ἑκατομμύρια ἔσονται εἰς ἑλληνικὰ νομίσματα, ὧν ἡ ἐκκοπὴ ἤρχισεν ἀπὸ τῆς 3 ἱσταμένου μηνός. — Ἀτμόπλοιον, καταπλεῦσαν ἐκ Νέας Ὑόρκης ἀπεβίβασεν ἐν Πειραιεῖ κιβώτια πετρελαίου, τὰ προωρισμένα διὰ τὸ μονοπώλιον τῆς κυβερνήσεως, ἀνερχόμενα εἰς 30 χιλιάδας. — Ἀπεβίωσεν ἐν Ἑρμουπόλει ὁ Χῖος Σταμάτιος Πρωΐος, βαθύπλουτος καὶ φιλάνθρωπος ἀνήρ. Πρὸς τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ κληροδοτήμασιν εἰς συγγενεῖς κατέλιπεν καὶ εἰς εὐεργετικοὺς σκοπούς: Εἰς τὸ νοσοκομεῖον Σύρου 600,000 φράγκων, εἰς τὴν πατρίδα του Χίον 800,000 φράγκων, ἵνα ἐκ τῶν προσόδων σπουδάζωσιν ἐν Εὐρώπῃ ἄποροι νέοι τῆς Χίου. Εἰς τοὺς πτωχοὺς 40,000 φράγκων, εἰς ὅλας τὰς βαπτιστικὰς αὐτοῦ ἀνὰ 25,000 φράγκων. Προσέτι δωρεῖται ἅπασαν τὴν ἀκίνητον αὐτοῦ περιουσίαν εἰς τὸν δῆμον Ἑρμουπόλεως, ἵνα ἐκ τῶν εἰσοδημάτων προικίζωνται ἄποροι νεάνιδες.

Digitized by Google

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Σ. Μ. Εἶνε ἀδύνατον νὰ ὁρισθῇ ἀκριβῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὁμιλουμένων γλωσσῶν. Κατὰ τὸν γλωσσολόγον **Max Muller** ὁ ἀριθμὸς οὗτος δὲν δύναται νὰ εἶνε ἐλάττων τῶν 900. — Κυρία Σ. Ν. Α. Λίαν εὐχαρίστως. — κ. Β. Χ. Ι. Τρίπολιν. Μέχρι τοῦδε δὲν περιῆλθεν εἰς χεῖρας ἡμῶν. — κ. Ν. Ν. Ὄχι, ποτὲ τὴν Κυριακήν, ἥτις παρὰ τοῖς Ἄγγλοις τηρεῖται αὐστηρῶς ὡς ἡμέρα ἀναπαύσεως καὶ προσευχῆς. Καὶ ἀναφέρεται ὅτι ὁ πρίγκηψ τῆς Οὐαλλίας εὑρισκόμενός ποτε ἐν Παρισίοις κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν μεγάλων ἐτησίων ἱπποδρομιῶν, ἐτηλεγράφησε πρὸς τὴν μητέρα του τὴν βασίλισσαν Βικτωρίαν, ἵνα τῷ δώσῃ τὴν ἄδειαν νὰ παραστῇ εἰς αὐτά, τελούμενα ἡμέραν Κυριακήν· ἀλλ' ἡ βασίλισσα ἀπήντησεν *ὄχι*. Καὶ ὁ ὑπερτεσσαρακοντούτης πρίγκηψ, πατὴρ πολυμελοῦς οἰκογενείας καὶ διάδοχος τοῦ μεγαλειτέρου Κράτους τοῦ κόσμου, ἠναγκάσθη νὰ κύψῃ τὸν αὐχένα εἰς τὴν ἄρνησιν. — *Πιστῇ ἀναγνωστρίᾳ τῆς «Ἑστίας»*. Ἀργοστόλιον. Ἡ λέξις **écram** δύναται νὰ μεταφρασθῇ ἑλληνιστὶ *ἀλεξίπυρον* ἢ *ἀλεξίφλογον*. — κ. Γ. Η. Βῶλον. Τὸ βιβλίον δύνασθε νὰ προμηθευθῆτε ὅταν ἐκδοθῇ προσεχῶς, ἀποστέλλοντες καὶ πρὸς ἡμᾶς τότε τὸ ἀντίτιμον. — *Πολυπράγμονι*. Τὸ πρῶτον ἀτμόπλοιον ἐφάνη εἰς τὴν Ἑλλάδα τῇ 3 Σεπτεμβρίου 1826, ἦτο δὲ ἡ *Καρτερία* τοῦ Ἄστιγγος, ἥτις κατὰ τὴν σημειωθεῖσαν ἡμέραν κατέπλευσεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ναυπλίου. — *Συνδρομητῇ τῆς «Ἑστίας»*. Ροστόβιον. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἀλλὰ ἡ ἔννοια τοῦ σημειουμένου λογίου τοῦ Μολιέρου εἶνε πολὺ διάφορος τῆς ἐκφραζομένης διὰ τῆς Ἑλληνικῆς παροιμίας. — κ. Θ. Μ. Λ. Πάτρας. Ἀπεστάλη. — κ. Κ. Β. Ἀνυπόφορον μάλιστα τὸ φορτικώτατον αὐτοῦ ὕφος. Αἱ φύσει ὡραῖαι καὶ ἐμβριθεῖς διάνοιαι ἐπιζητοῦσι τρόπον τοῦ λέγειν φυσικόν, ἁπλοῦν, ἀπέριττον, ὅπως ἐκ τῶν ἐνόντων μεταδώσωσιν εἰς ἄλλους τὰς ἰδέας των· τὸ ἀνάπαλιν δὲ οἱ πτωχοὶ τὸ πνεῦμα, οἱ συγκεχυμένας καὶ ἀσαφεῖς ἰδέας ἔχοντες ἐπιδιώκουσι φράσεις πομπώδεις, καλλιεπεῖς, ἐξεζητημένας καὶ δυσνοήτους, ὡς ὁ δυσειδὴς ἄνθρωπος, ὁ διὰ ψιμυθίου, φενάκης καὶ πολυτελοῦς ἱματισμοῦ ζητῶν νὰ καλύψῃ τὰ ῥάκη τοῦ ἰδίου προσώπου καὶ σώματος. — κ. Ν. Μ. Μ. Κέρκυραν. Ἐκ παραδρομῆς ὅλως ἀπροσδοκήτου ἐγένετο ἡ καθυστέρησις. Ἡ ἀποστολὴ ἐπανελήφθη, ἀπεστάλησαν δὲ καὶ τὰ καθυστερήσαντα. — *Παρατηρητῇ*. Διότι ὅ,τι λέγεται πρὸς πάντας, δὲν ἀπευθύνεται πρὸς κανένα. Ἐντεῦθεν ἡ ἐλαχίστη αὐτῶν ἐπίδρασις. — κκ. Γ. Π. Δ. καὶ Α. Β. Διὰ τὴν «Ἑστίαν» ἀκατάλληλα ἀτυχῶς. — Κυρίᾳ Ε. Ν. Α. Ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν θὰ τὸ πραγματευθῇ ὁ γράφων. Ὁ ποιητὴς κ. Σουρῆς, παρακληθεὶς καὶ αὐτὸς νὰ γράψῃ ἐπὶ τοῦ λευκώματος τῆς δεσποινίδος Μ. Κ., κατώρθωσε λίαν εὐφυῶς νὰ ἀποφύγῃ τὸν σκόπελον γράψας τὸ παιγνιῶδες τοῦτο :

Εἶδες ἐκεῖ καμώματα
μὲ τοῦτα τὰ λευκώματα ;

Εἶνε λοιπόν, κυρία μου, κατάστασις πραγμάτων
ἐν μέσῳ τῆς πολιτικῆς αὐτῆς ἀνωμαλίας,
σεῖς τόσον νὰ φροντίζετε περὶ τῶν λευκωμάτων
καὶ στίχους νὰ γυρεύετε παντοῦ μετ' ἀφελείας;
Πῶς δὲν σᾶς μέλει ἀληθῶς, demoiselle, καθόλου
ἐὰν τὸ ἔθνος κατ' αὐτὰς τραβᾷ κατὰ διαβόλου ;

Δὲν βλέπετ' ἡ Κυβέρνησις πῶς πρόκειται νὰ πέσῃ ;
Πῶς φεύγει ὁ Αὐγερινὸς ἀπὸ τὸν Δεληγιάννη ;
Πῶς κι' ὁ Σχουλούδης ἄφησε τοῦ πρέσβεως τὴ θέσι,
πῶς δὲν εἰξεύρει ὁ καθεὶς 'σὰν τί δουλειὰ νὰ κάνῃ ;
Πῶς δήμαρχος δὲν εἶνε πλειὰ καὶ ὁ Σηλυβριώτης ;
Μὰ τὸν Χριστόν, demoiselle, δὲν εἶσθε πατριῶτις.

Ἀφῆτε τὰ λευκώματα, κυρία, κατὰ μέρος,
κι' ἀμέσως προσκαλέσατε τοὺς φίλους καὶ τὰς φίλας
νὰ συσκεφθῶμεν δι' αὐτὰ κ' ἡμεῖς ἰδιαιτέρως,
καὶ γνώμας νὰ ἐκφέρωμεν περὶ αὐτῶν ποικίλας.
Κι' ἀφοῦ πολλὰ 'μιλήσωμεν γιὰ τὴν πτωχὴν Ἑλλάδα,
νὰ φᾶμε εἰς τὸ ὕστερον καμμιὰ μακαρονάδα.

Γεώργιος Σουρῆς
καὶ νὰ μᾶς συγχωρῇς.

Ἀθῆναι, Νοεμβρίου τρίτη,
μέσα 'ς τοῦ Ἄννινου τὸ 'σπίτι.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Ἡ κατωτέρω ἐπιγραφὴ ἀραβιστὶ γεγραμμένη εὑρέθη παρά τινος κατοικοῦντος ἐν Ἀραβίᾳ καὶ μετεφράσθη εἰς τὴν ἑλληνικήν. Ζητεῖται ὁ τρόπος καθ' ὃν δέον νὰ ἀναγνωσθῇ, ἵνα γνωσθῇ ἡ ἐν αὐτῇ περιεχομένη ἔννοια.

λέγε	γνωρίζεις	ὁ λέγων	γνωρίζει	λέγει	ὤφειλε νὰ σιωπήσῃ
πρᾶττε	διανοεῖσαι	ὁ πράττων	διανοεῖται	πράττει	δὲν ἁρμόζει
πίστευε	ἀκούεις	ὁ πιστεύων	ἀκούει	πιστεύει	εἶνε ψευδὲς
σπατάλα	ἔχεις	ὁ σπαταλῶν	ἔχει	σπαταλᾷ	εἶνε ὠφέλιμον
μὴ	πᾶν ὅ,τι	διότι	πᾶν ὅ,τι	πολλάκις	ὅ,τι

2

Εἶμαι ἀριθμός, ἀλλ' αἴφνης θὰ μὲ χάσῃς, ἂν θελήσῃς
ἄλλην ἔννοιαν, ὦ φίλε, νὰ μοὶ δώσῃς. Τίς ἡ λύσις ;

3

Κυβόλεξον πρὸς συμπλήρωσιν

. . . . . Ο Ν
. . . . Ο Ν
. . . Ο Ν
. . Ο Ν
. Ο Ν
Ο Ν
Ν

4

Εἶμ' ἄψυχον καὶ τίθεμαι ἐπὶ ἀψύχων ὄντων.
Ἐὰν ἀναγραμματισθῶ
εἰς δύο θενὰ χωρισθῶ,
καὶ γίνομαι ἡ δύναμις ἡ μόνη τῶν πετώντων.

Σ. Κ.

5

Διὰ καταλλήλου συμπληρώσεως τῶν ἐλλειπόντων συμφώνων νὰ ἀναγνωσθῇ ἡ κατωτέρω δημώδης παροιμία :

Ὅ+οιο+ ++ά++ει +ὸ +ά++ο +' ἀ++ου+οῦ +έ++ει ὁ ἴ+ιο+ +έ+α

ΛΥΣΕΙΣ

1

Ὁ Ἰουστῖνος ὁ Α', καταλαβὼν τὸν θρόνον τῷ 518. Περὶ τοῦ αὐτοκράτορος τούτου λέγεται ὅτι ἦτο ἐντελῶς ἀναλφάβητος, ὅπως δὲ ὑπογράφῃ μετεχειρίζετο ξυλίνην τινὰ μήτραν, ἤτοι τεμάχιον ξύλου, ἐγκεκομμένην ἔχον τὴν λατινικὴν λέξιν legi (ἀνέγνων), δι' ἧς ἐξεδηλοῦτο ἡ βασιλικὴ ἔγκρισις. Τῆς γραφίδος βαπτομένης εἰς τὴν πορφυρᾶν μελάνην, ἡ χεὶρ τοῦ ἀναλφαβήτου ἄνακτος περιήγετο ὑπό τινος τῶν αὐλικῶν εἰς τὰς ἐντομάς, καὶ οὕτως ἐχάραττε τὰ γράμματα.

2

Ζημία

3

Ἀσκληπιός.

4

Ἀετὸς—ἔτος

5

C' est le four qui appelle le moulin brûlé.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

23 Νοεμβρίου 1884

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	*Τρέχουσα Τιμή.*
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 % Φρ. χρ.	365.25
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	428.—
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	416.50
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	263.
» 25,000,000 τῶν 8 » » »	258.—
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	208.—
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	253.
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	100.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	324.
Πιστωτικὰ Καταστήματα	
ΕΤΑΙΡΙΑΙ	
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. ν.	4015.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . Φρ.	187.50
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	102.—
Ἀσφαλ. Ἑταιρία «Ἀρχάγγελος» »	
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	67.50
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. . »	414.
Ἑταιρία Φωταερίου.......... Δρ.	
Ἑλλην. Πυριτιδοποιεῖον....... Φρ.	
Ἑταιρία Δημοσίων Ἔργων...... »	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας..... »	
Συναλλάγματα	
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν 3μην......	25.70
» Ὄψεως....	26.
ΓΑΛΛΙΑΣ —Ἐθνικῆς Τραπέζης 3ὴμ.	102.1/2
» Τραπεζικὸν 3μην.	101.3/4
Νομίσματα	
Εἰκοσάφραγκον.................	20.40
Λίρα ὀθωμανική................	23.55

ΘΕΟΔΩΡΑ

ΠΟΙΗΜΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΝ ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΠΕΝΤΕ
ΜΕΤΑ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

ΥΠΟ ΚΛΕΩΝΟΣ ΡΑΓΚΑΒΗ

Τόμος πολυτελέστατα δεδεμένος, μετὰ εἰκόνων, εἰς σχῆμα μέγα 8ον ἐκ σελίδων 277.

Πωλεῖται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τοῦ κ. Καρόλου Μπὲκ ἀντὶ δραχμῶν **10**.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

Τιμᾶται φράγκων 4.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς *Ἑστίας* ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐσωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένων φρ. 1,20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δραχ. 2,50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπτὰ 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπτὰ 80.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:
Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11.
Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:
Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

Ἐν τῷ γραφείῳ τῆς « Ἑστίας » πωλοῦνται

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Δρ. Λ.

ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ (μικραὶ σκηναὶ κατάλληλοι πρὸς παράστασιν ὑπὸ παιδίων ἐν σχολειακαῖς ἢ οἰκογενειακαῖς ἑορταῖς)........................ **1,50**

ΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΤΟΥ ΕΥΣΕΒΙΟΥ (παιδικὸν μυθιστόρημα κατὰ τὴν Ε. Δουπουή) **1,50**

ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΑΝ! (ναυτικὸν μυθιστόρημα κατὰ τὸν Μέην-Ρὴδ μετὰ 25 εἰκονογραφειῶν)..... **1,75**

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ **2**

Ταχυδρομικῶς ἀποστέλλονται προστιθεμένων 15 λεπτῶν δι' ἕκαστον τόμον.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ

ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΑΜΟΡΓΟΣ

ΜΕΘ ΕΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ

Ἐν Ἀθήναις 1884

Ἡ προκειμένη περὶ Ἀμοργοῦ μονογραφία ἐξεδόθη εἰς μόνον 250 ἀντίτυπα, ἅτινα πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πρὸς δραχ. 3 ἕκαστον, μετὰ ταχυδρομικῶν δὲ 3,20.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ τοῦ ΡΩΜΗΟΥ δύνανται νὰ προμηθευθῶσιν οἱ βουλόμενοι ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀποστέλλοντες τὸ ἀντίτιμον οἱ μὲν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις λεπτὰ **60**, οἱ δὲ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ μίαν δραχμὴν εἰς γραμματόσημον πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς ὁμωνύμου ἐφημερίδος, ἢ καὶ τῆς «Ἑστίας».

Ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται τὰ ἑξῆς βιβλία:

Σάθα Μνημεῖα ἑλλην. ἱστορίας, τόμ. Δ. δραχ. 10 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς, δρ. 20.

Λεγρανδίου Ἱστορία τοῦ Ταγιαπέρρα ὑπὸ Τριβώλη, δραχ. 1,80.

Rubio y Lluch la Expedicion y dominatlon de los Catalanos en Oriente jurgadas por los Griecos, δραχ. 4.

Σπυρ. Π. Λάμπρου Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλλ. ἱστορίας, λεπτ. 75.

Τοῦ αὐτοῦ—Αἱ Ἀθῆναι περὶ τὰ τέλη τοῦ ιβ' αἰῶνος, δρ. 1,60.

» » Romans Grecs, δραχ. 12 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς φρ. 20.

» » Μιχαὴλ Ἀκομινάτος (τόμοι δύο) δραχ. 18 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς φρ. 30.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΕΛΕΤΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ

Ἀντίτυπα τῶν δημοσιευθεισῶν μελετῶν, ὧν ἕκαστον τιμᾶται δραχμὰς πέντε, εὑρίσκονται παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις Ἀντωνιάδῃ καὶ Ἀνέστῃ Κωνσταντινίδῃ.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β'. 928

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 414 — 2 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1884 — ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

Λήγοντος προσεχῶς τοῦ ἐνάτου ἔτους τῆς «Ἑστίας», ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος παρακαλοῦνται νὰ ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως τὸ ἀντίτιμον τῆς ἐτησίας αὐτῶν συνδρομῆς, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 466

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΡΕΝΑΝ (Μετὰ εἰκόνος).
Η ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΑΓΑΘΟΕΡΓΙΑ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ. (Μετάφρασις Ἐλίζης Σ. Σούτσου).
Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ, μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Greville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.
ΤΑ ΔΙΔΑΚΤΡΑ.
Η ΚΑΤΑΙΓΙΣ, διήγημα.
ΑΣΜΑ ὑπὸ Γ. Μ. Βιζυηνοῦ.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν 368 Δελτίῳ τῆς *Ἑστίας*, τῆς 15 Ἰανουαρίου ἐ. ἔ, ἀνεγράψαμεν τὴν διαφέρουσαν φιλολογικὴν εἴδησιν ὅτι ὁ κ. K. K. Müller ἀνεκάλυψεν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Βατικανοῦ κατάλογον τῶν χειρογράφων, τὰ ὁποῖα ὁ Ἰανὸς Λάσκαρις ἠγόρασε κατὰ παραγγελίαν τοῦ Λαυρεντίου τῶν Μεδίκων, ἐκ ταξειδίου, ὅπερ ἐπεχείρησεν εἰς διαφόρους χώρας τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ἑλλάδος. Τὸν κατάλογον τοῦτον, ἔχοντα μεγίστην σημασίαν διά τε τὴν ἱστορίαν τῆς βιβλιοθήκης ἐκείνης καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ἑλληνικῶν χειρογράφων, ἐδημοσίευσε μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ φροντίδος ὁ κ. Müller ἐν τῷ 9ῳ καὶ 10ῳ τεύχει τοῦ Centralblatt für bibliothekswesen τῶν μηνῶν Σεπτεμβρίου καὶ Ὀκτωβρίου ἐ. ἔ. ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Neue Mittheilungen über Janos Laskaris und die Mediceische Bibliothek».

Ἐν τῇ μελέτῃ του ταύτῃ προέταξε τὰς πηγάς, βιβλιογραφικὰς καὶ βιογραφικάς, τὰς ἀναφερομένας εἰς τὸν εἰρημένον λόγιον Ἕλληνα Ἰανὸν Λάσκαριν, προσθέσας καὶ σύντομον βιογραφίαν τούτου σχετικὴν πρὸς τὸ ἔργον του ὡς συλλογέως ἑλληνικῶν χειρογράφων· εἶτα δὲ γράφει περὶ τῶν χειρογράφων τούτων, παραθέτων καὶ τοὺς καταλόγους αὐτῶν.

Ἡ φιλολογικὴ αὕτη ἐργασία τοῦ κ. Müller εἶνε σπουδαία συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἑλληνικῶν χειρογράφων καὶ κάλλιστον βοήθημα εἰς τοὺς θέλοντας νὰ μελετήσωσι τὰς τύχας καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν λογίων, ὅσοι μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καταφυγόντες εἰς τὴν Δύσιν μετέδωσαν εἰς αὐτὴν τὴν γνῶσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.

— Ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ γεωγραφία τῆς Ὀδυσσείας» ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ «Βρετανικῇ Ἐπιθεωρήσει» ἀρχαιολογικὸν ἄρθρον, λόγον ποιούμενον περὶ τῶν εἰς τὴν νῆσον Ἰθάκην ἐρευνῶν τοῦ Ἀμερικανοῦ W. I. Stilman, ἐξ ὧν καταδεικνύεται ὅτι ἡ ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ περιγραφὴ τῆς Ἰθάκης εἶνε πραγματική, καὶ ὅτι ὑπὸ τὰ νῦν ἐρείπια θὰ ὑπάρχωσιν ἴχνη τῆς ἀρχαιοτέρας ἐποχῆς. Αἱ ἐξερευνήσεις τοῦ Στίλμαν ἐπέτυχον διπλοῦν σκοπόν, ἀποδείξασαι ὅτι ἡ μικρὰ νῆσος ὑπῆρξεν ἐν μεμακρυσμένῃ ἐποχῇ τὸ κέντρον ἀξιοσημειώτου μερίδος τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, ἥτις ἐκεῖθεν ἐξεχύθη ἐπὶ τῆς Τροίας καὶ ἀπὸ τῆς Τροίας εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ὅτι ἀνασκαφαὶ καλῶς διευθυνόμεναι θὰ ἔφερον ἐκεῖ εἰς φῶς ὑλικὸν διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς ἡμετέρας φυλῆς, ὡς καὶ ἐν Ἰσσαρλίκ.

— Τὸ βιβλίον, ὅπερ ἐσχάτως ἐξέδωκεν ὁ διάσημος Ἰταλὸς συγγραφεὺς M. Mantegazza, ἀναγόμενον εἰς τὴν σειρὰν τῆς «Διεθνοῦς ἐπιστημονικῆς βιβλιοθήκης», πραγματεύεται περὶ τῆς φυσιογνωμίας καὶ ἐκφράσεως τῶν αἰσθημάτων. Ὁ συγγραφεὺς ἀναλύει ἐν αὐτῷ μετ' ἐπιστημονικῆς ἀκριβείας πάντας τοὺς χαρακτῆρας τῆς ὀδύνης ἐν πάσαις ταῖς ἠθικαῖς ἀσθενείαις, σπουδάζει δ' ἐπιμελῶς πάντα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου, μέτωπον, ὀφθαλμούς, ὀφρῦς, βλέφαρα, ῥῖνα, στόμα, πώγωνα, παρειάς, ὦτα, ὀδόντας. Ἐξ αὐτοῦ δὲ μανθάνομεν ὅτι τὸ χρῶμα τῶν τριχῶν τὸ πλειότερον διαδεδομένον ἐν τῷ συνόλῳ τοῦ ἀνθρωπίνου πληθυσμοῦ εἶνε τὸ μαῦρον χρῶμα, καὶ ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ξανθῶν εἰς τὰς μεγάλας πόλεις χωρεῖ ἐλαττούμενος πρὸς μεγάλην θλῖψιν τῶν Ἄγγλων.

— Ὡς περίεργος ἐργασία μνημονεύεται ἡ ὑπὸ τοῦ Ἄγγλου ἐπιστήμονος Crompton γενομένη ἐπὶ τῶν σταθμῶν, οὓς διέτρεξεν ἡ ἀνθρωπότης ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ φωτισμοῦ. Ἀκριβῶς εἰπεῖν, λέγει, πάντες οἱ μέχρι σήμερον ἐν χρήσει τρόποι φωτισμοῦ πηγάζουσιν ἐκ τῆς βαρβαρότητος· πάντες οὐ μόνον ἀφαιροῦσιν ἀπὸ τῆς ἀτμοσφαίρας τὸ ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἀναπνοὴν ὀξυγόνον, ἀλλὰ καὶ μολύνουσι ταύτην διὰ τοῦ καταστρεπτικωτέρου τρόπου. Μόνον τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς δὲν παρουσιάζει τοιαῦτα ἀποτελέσματα δικαιούμενον οὕτω νὰ κληθῇ τὸ κατ' ἐξοχὴν ἢ τὸ ἰδεῶδες φῶς.

— Ἀπό τινος χρόνου Ἄγγλοι τινὲς σοφοί, σπουδάζοντες περὶ τὴν ἰνδικὴν φιλολογίαν καὶ γλῶσσαν, καταγίνονται ὅπως ἱδρύσωσιν ἐν Ὀξφόρδῃ ἰνδικὸν λύκειον. Μεγάλως δὲ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ λυκείου ἡ ἐμφάνισις μυθιστορήματος ἰνδιστὶ γεγραμμένου ὑπὸ Ἰνδοῦ λογίου, οὗτινος ἡ ἀγγλικὴ μετάφρασις ἔτρεψε τὴν προσοχὴν τοῦ δημοσίου πνεύματος ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς καταστάσεως τῶν ἰθαγενῶν τῆς ἰνδικῆς χερσονήσου.

— Περὶ τῆς ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἰταλίᾳ παραγωγῆς τῶν ἀνθέων καὶ καρπῶν εὑρίσκομεν τὰς ἑξῆς στατιστικὰς πληροφορίας ἐν γερμανικῇ ἐφημερίδι:

Ἐν Κάνναις καὶ Νικαίᾳ τῆς Γαλλίας ἐνασχολοῦνται 12,000 ἄνθρωποι εἰς συλλογὴν τῶν ἀνθέων καὶ ἐκφύλλισιν αὐτῶν. Κατ' ἔτος δὲ συλλέγονται·

2,000,000	χιλιόγρ. ἀνθέων	ἑσπεριδοειδῶν ἀξίας	1,800,000 φρ.
500,000	» »	ῥόδων	500,000 »
80,000	» »	ἰάσμων	200,000 »
80,000	» »	ἴων	400,000 »
40,000	» »	ἀκακιῶν	160,000 »
20,000	» »	πολυανθοῦς	80,000 »

Πλὴν τούτων ὅμως οἱ χωρικοὶ συλλέγουσι πλῆθος ἀνθέων ἀγρίων φυτῶν. Ἐκ τούτων κατασκευάζονται 500,000 χιλιόγραμμα παχυμύρων καὶ εὐόσμων ἐλαίων, 1 ἑκατομ. λιτρῶν ἀνθονέρου ἐκ πορτοκαλεῶν, 100,000 λίτραι ἀποστάγματος ῥόδων καὶ 1200 χιλιόγραμμα νέρολι. — Ἐν Καλαυρίᾳ καὶ Σικελίᾳ παράγονται ἐτησίως 100,000 χιλιόγραμμα ἐλαίου περγαμότου, 200,000 ἐλαίου λεμονίων καὶ 180,000 ἐλαίου πορτοκαλλίων. Διὰ τῶν ἀποστυμμάτων τῶν λεμονίων καὶ περγαμότων τρέφονται τὰ ζῷα. Πλὴν τούτων ἐξάγονται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν πολλαὶ χιλιάδες στατήρων πολυτίμων ἀνθέων. Ἐν Ἀγγλίᾳ ἀρέσκονται π. χ. εἰς τὰ κίτρινα ἄοσμα ῥόδα, εἰς δὲ τὴν Γερμανίαν ἀποστέλλονται ὁλόκληροι φορτηγοὶ ἅμαξαι πλήρεις Κενταυρίας κυανῆς κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων τοῦ αὐτοκράτορος.

— Τὰς ἡμέρας ταύτας ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις ὁ *Εἰκονογραφημένος Φιγαρώ*, τὸν ὁποῖον, ὡς δῶρον τῶν Χριστουγέννων, τὸ δεύτερον ἤδη ἡ διεύθυνσις τῆς ἐν λόγῳ ἐφημερίδος προσφέρει εἰς τοὺς πολυπληθεῖς αὐτῆς ἀναγνώστας. Ὁ *Εἰκονογραφημένος Φιγαρὼ* τοῦ 1884—85, οὐδόλως ἀπολειπόμενος τοῦ περυσινοῦ, εἶνε τυπογραφικὸν κειμήλιον, ἐν ᾧ συνενοῦται μετὰ τῆς καλλιτεχνικῆς ἀξίας τοῦ περιεχομένου ἡ καλλιτεχνικὴ ἐντέλεια τῆς ἐκτελέσεως εἰς 20 μεγάλας σελίδας, αἷς προστίθενται τετρασέλιδον μουσικὸν παράρτημα καὶ τέσσαρες ὡραῖαι χρωματογραφίαι. Τὸ φιλολογικὸν μέρος πληροῦσι τὰ ὀνόματα τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Σαρδοῦ, τοῦ

Digitized by Google

Ζολᾶ, τοῦ Κοππέ, τοῦ Ἰουλίου Βέρν, καὶ ἓν πανομοιότυπον αὐτογράφου ποιηματίου τοῦ ἐξόχου ποιητοῦ *σοννέτων* Σουλαρύ. Ἀλλὰ τὰς πλείστας καὶ ἀξιολογωτέρας σελίδας κατέχουσι τὰ ἔργα τῆς ζωγραφικῆς, εἰκόνες τοῦ **Meissonier**, τοῦ Detaille, τοῦ Neuville, τοῦ Geoffroy καὶ ἄλλων, ἢ παριστῶσαι αὐτοτελεῖς σκηνάς, ἢ περιβάλλουσαι καὶ συμπληροῦσαι τὸ κείμενον τῆς σελίδος. Χαριεστάτη καὶ περίεργος εἶνε ἡ ὑπὸ τὸν τίτλον « **Portraits-charge contemporains** », περιέχουσα τὰς γελοιογραφίας πεντήκοντα περίπου εὐρωπαϊκῶν ἐπισημοτήτων, ἡγεμόνων, πολιτευτῶν, στρατιωτικῶν, δημοσιογράφων, φιλολόγων, καὶ καλλιτεχνῶν, οἷον τοῦ Βίσμαρκ καὶ τοῦ Οὐγκώ, τοῦ βασιλέως τῆς Ἰταλίας καὶ τοῦ Γρεβύ, τοῦ Γλάδστωνος καὶ τοῦ Ζολᾶ, τοῦ Οὐολσελέϋ καὶ τοῦ Βέρδη, συμφυρομένων πάντων ἐν δημοκρατικῇ ἰσότητι.

— Ἐν προηγουμένῳ φύλλῳ ἀνεφέραμεν ἤδη ὅτι παγκόσμιος Ἔκθεσις τελεσθήσεται ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὸ 1889, περὶ ἧς ὑποτίθεται ὅτι θέλει ὑπερβῇ κατὰ τὴν σπουδαιότητα πάσας τὰς πρὸ αὐτῆς. Ἀλλὰ τὸ τολμηρότερον καὶ πρωτοτυπότερον τῶν ὑποβληθέντων ὑπὸ τὴν μελέτην τῆς ἐπὶ τῆς Ἐκθέσεως Ἐπιτροπείας εἶνε σχέδιον ἀπειρομεγέθους πύργου 300 μέτρων ὕψους, ὅπερ ὑπόσχεται νὰ πραγματοποιήσῃ ὁ σοφὸς τέκτων κ. Ciffel διὰ τὴν μεγάλην ἔκθεσιν τοῦ 1889. Πρὸς τοῦτο δὲ γενήσεται χρῆσις τοῦ σιδήρου, ὡς τοῦ κυριωτέρου ὑλικοῦ οἰκοδομῆς, διότι μόνον τὸ μέταλλον τοῦτο ἀντέχει εἰς τὰς ἀντιδράσεις τῆς οἰκοδομῆς καὶ τὰς προσβολὰς τοῦ ἀνέμου, αἵτινες παρατηροῦνται εἰς τὰ μεγάλα ὕψη. Τὸ παράδειγμα τῶν μεγαλειτέρων μνημείων, τῶν ἐγερθέντων μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, δεικνύει ὅτι εἶνε δυσχερὴς ἡ διὰ λιθίνου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑλικοῦ ὑπέρβασις ὕψους 150 ἕως 160 μέτρων, ὅπερ εἶνε τὸ σπανιώτερον καταφθανόμενον ὅριον. Τὰ κυριώτερα ὕψη εἶνε τὸ τῆς μητροπόλεως τῆς Κολωνίας 159 μέτρων, τὸ τῆς μητροπόλεως τοῦ Ρουὲν 150 μέτρων, τὸ τοῦ μεγάλης πυραμίδος τῆς Αἰγύπτου 146 μέτρων, τὸ τοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ τοῦ Στρασβούργου 142 μέτρων, τὸ τῆς καθεδρικοῦ ναοῦ τῆς Βιέννης 138 μέτρων, τὸ τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἐν Ρώμῃ 132 μέτρων καὶ ἄλλα τινὰ ἧττονος μεγέθους.

Ἐκτὸς τοῦ καλλιτεχνικοῦ χαρακτῆρος, τὸν ὁποῖον θὰ παρουσιάσῃ, πραγματοποιούμενος, ὁ πύργος οὗτος, τὸ θαυμασιώτερον ἔργον τῆς μηχανικῆς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς ποικίλας, ὑπὸ τῆς πείρας ἐνδειχθησομένας χρήσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀπὸ τοῦδε ὑπολογίζονταί τινες. Τοιαῦται εἶνε αἱ ἐν ὥρᾳ πολέμου στρατηγικαὶ κατοπτεύσεις, αἱ διὰ τοῦ ὀπτικοῦ τηλεγράφου ἀνακοινώσεις, αἱ μετεωρολογικαὶ καὶ ἀστρονομικαὶ παρατηρήσεις, καὶ ὁ ἀπὸ μεγάλου ὕψους πλήρης καὶ τερπνότατος ἠλεκτρικὸς φωτισμὸς τῆς ἐκθέσεως καὶ τῶν περὶ αὐτὴν διὰ μιᾶς μόνον φωτιστικῆς ἑστίας.

— Ὁ μεγαλείτερος σύλλογος στενογράφων ἐν τῷ κόσμῳ εἶνε ὁ τῆς βαυαρικῆς πόλεως Αὐγούστης ἀριθμῶν 501 μέλη, ὧν 249 τακτικὰ ἐκ τῶν ἐντοπίων. Ὁ σύλλογος οὗτος, πρὸ τριακονταετίας συσταθείς, ἔχει ἐν χρήσει τὸ στενογραφικὸν σύστημα τοῦ Γαβελσβέργερ. Ὁ μετ' αὐτὸν ἐρχόμενος κατὰ τὴν πληθὺν τῶν μελῶν εἶνε ὁ τοῦ Βερολίνου, ὅστις καίτοι ἑξαετῆ μόνον βίον διανύων ἀριθμεῖ 460 μέλη.

— Περὶ τοῦ παρισινοῦ τύπου δημοσιεύει ἡ « Ἐφημερὶς τῆς Κολωνίας » μακρὸν ἄρθρον, ἐξ οὗ ἐρανιζόμεθα τὰς ἑπομένας πληροφορίας: Ἐκ τῶν ἐν Παρισίοις ἐκδιδομένων καθημερινῶν φύλλων 12 μὲν δημοκρατικὰ εἰσὶ τὰ συντασσόμενα τῇ παρούσῃ Κυβερνήσει· 10 εἰσὶ δημοκρατικὰ ἀνεξάρτητα, 12 ῥιζοσπαστικά, 5 ἀναρχικά, ἀσπαζόμενα τὰ δόγματα τῆς Κοινότητος, 6 βοναπαρτιστικά, 8 συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς νομιμόφρονος βασιλείας, 3 δὲ ὑποστηρίζουσιν τὰ δόγματα τῶν ὑπεραλπείων. Ἐν συνόλῳ ἐκδίδουσι τὰ μὲν δημοκρατικὰ φύλλα 1,193,500 ἀντιτύπων καθ' ἑκάστην, τὰ δὲ ἀντιδημοκρατικὰ 339,000 ἀντιτύπων. Ἄξιον σημειώσεως εἶνε ὅτι ἐκ τοῦ ὅλου αὐτοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀντιτύπων ὑπὲρ τὰς 600,000 ἐκδίδει μόνη ἡ « Μικρὰ Ἐφημερίς », ἤτοι πλειότερον τοῦ ἡμίσεος. Εἶνε δὲ ἡ ἐφημερὶς αὕτη, ἂν καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν σπουδαίων, ἡ δημοσιεύουσα τὸν ἀνώτατον ἀριθμὸν ἀντιτύπων πάσης ἄλλης ἐν τῷ κόσμῳ ἐφημερίδος.

— Ὁ Σκανδιναυὸς ἐπιστήμων **Sophus Tromholt** μετὰ μακρὰν διαμονὴν ἐν Ἰσλανδίᾳ, προτίθεται νὰ δαπανήσῃ πλεῖστα ἔτη εἰς τὴν σύνταξιν μεγάλου καταλόγου πάντων τῶν βορείων σελῶν, ἅτινα ὤφθησαν ἐν τῇ βορείᾳ Εὐρώπῃ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Ἡ νορβηγικὴ κυβέρνησις ἐχορήγησεν ἀξιοσημείωτον ποσὸν πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην.

Ἐτελεύτησεν ἐν Τεργέστῃ ὑπερεβδομηκοντούτης, ὁ Ι. Ν. Οἰκονομίδης, ἐκ τῶν διαπρεπεστάτων Ἑλλήνων φιλολόγων. Ἕλλην τὸ γένος ἐκ Κύπρου ὁ Οἰκονομίδης μετέβη, δεκαέτης τὴν ἡλικίαν, πανοικεὶ εἰς Τεργέστην, ἔνθα διέτριψε μέχρι τοῦ 1823, διδαχθεὶς ἐν τῷ σχολείῳ τῆς ἑλληνικῆς κοινότητος τὰ πρῶτα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης μαθήματα. Μετοικίσας εἰς Κέρκυραν, ἐφοίτησεν εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Γκύλφορδ ἱδρυθεῖσαν Ἀκαδημίαν, εἶτα δὲ ἐγένετο καθηγητὴς ἐν τῷ Γυμνασίῳ Κερκύρας καὶ Ἄρχων τῆς παιδείας, πλεῖστον ὅσον καὶ εὐδοκιμώτατα ἐργασθεὶς πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἐν Ἑπτανήσῳ. Ἐκ τῶν φιλολογικῶν τοῦ ἀειμνήστου ἀνδρὸς μνημονεύομεν τὴν λαμπρὰν καὶ ἀξιοθαύμαστον ἐν πᾶσιν ἑρμηνείαν τῶν δύο Λοκρικῶν ἐπιγραφῶν, ἥτις ἀπέδειξε τὸν Οἰκονομίδην πρύτανιν τῶν καθ' ἡμᾶς Ἑλλήνων φιλολόγων. Ὁ Οἰκονομίδης ἦτο ἀνυπέρβλητον πρότυπον διδασκάλου· ἡ μελίρρυτος αὐτοῦ γλῶσσα ἡμιλλᾶτο πρὸς τὸ ἁδρόν, τὸ ὀξὺ καὶ τὸ ἐμβριθὲς τῶν διανοημάτων· διὰ τῆς ἀξιοπρεπεστάτης δὲ καὶ μέχρι διπλωματικῆς λεπτότητος μειλιχίου αὐτοῦ περιφορᾶς ἐπέβαλε τοῖς πᾶσιν εὐλάβειαν καὶ στοργήν.

— Κατὰ τὸ ἀρξάμενον σχολικὸν ἔτος 1884—1885 ἐν τῷ βιοτεχνικῷ τμήματι τῆς Σχολῆς τῶν Τεχνῶν ἐνεγράφησαν μαθηταὶ ἐν τῇ α' τάξει 247, διαιρεθέντες εἰς δύο τμήματα, ἐν τῇ β' 120, ἐν τῇ γ' 55 καὶ ἐν τῇ δ' 41, καὶ ἐν τῇ ε' τῆς Μηχανικῆς 4, τὸ ὅλον 467. Ἐν τῷ Καλλιτεχνικῷ τμήματι κατετάχθησαν εἰς τὴν τάξιν τῆς Γραφικῆς καὶ Ξυλογραφίας 42, τῆς Πλαστικῆς 7 καὶ τῆς Κοσμηματογραφίας 21. Ἐνεγράφησαν ἐπίσης μέχρι τοῦδε 27 μαθηταὶ τῆς Στενογραφίας, 9 τῆς Καλλιγραφίας, καὶ 11 τῆς Διπλογραφίας, ἐν ὅλῳ 117. Εἰς τὴν τηλεγραφικὴν Σχολὴν φοιτῶσιν 92 ἐν ὅλῳ μαθηταί.

— Ὁ πρὸς μελέτην τῆς εὐρύνσεως τοῦ πορθμοῦ τοῦ Εὐρίπου μεταβὰς εἰς Χαλκίδα μηχανικὸς τῆς ἑταιρείας τῆς Τομῆς τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου κ. Κάουζερ ἤρξατο τῶν ἐπὶ τόπου μελετῶν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἑβδομάδος.

— Ὑπὸ τοῦ ἐν Γαλαζίῳ καθηγητοῦ κ. Νικολάου Γ. Δοσίου ἐξεδόθησαν ἐν ἑνὶ τεύχει *Λόγοι δύο* περὶ τῆς παρ' ἡμῖν μέσης ἢ γυμνασιακῆς ἐκπαιδεύσεως, ἀπαγγελθέντες κατὰ τὴν ἔναρξιν τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων τοῦ κς' καὶ κζ' σχολικοῦ ἔτους ἐν τῷ ἐν Γαλαζίῳ Ἑλληνικῷ Ἐκπαιδευτηρίῳ τοῦ κ. Ἀναστ. Βενιέρη.

Τὴν ἐξαίρετον εὐδοκίμησιν τοῦ ἀξιολόγου τούτου ἐκπαιδευτηρίου μαρτυρεῖ ὁ ἐν τέλει τοῦ φυλλαδίου ἐπισυναπτόμενος στατιστικὸς πίναξ, καθ' ὃν ἀπὸ τῆς ἐν ἔτει 1857 συστάσεως αὐτοῦ μέχρι σήμερον οἱ εἰς αὐτὸ φοιτήσαντες μαθηταὶ συνεποσώθησαν εἰς 4,826, ἐξ ὧν 3,150 Ἕλληνες, 701 Ἰσραηλῖται, 647 Ρωμοῦνοι, 99 Βούλγαροι, 48 Γερμανοί, 39 Γάλλοι, 25 Σέρβοι, 21 Ρῶσσοι, 21 Ἀρμένιοι, 15 Οὖγγροι, 12 Ἄγγλοι, 9 Ἰταλοί, 6 Βοημοί, 3 Δαλματοί, 2 Δανοὶ καὶ 1 Ὀλλανδός.

— Ὁ ἐν Πετρουπόλει γνωστὸς Ἕλλην λόγιος κ. Δεστούνης, ὁ ἐπὶ 30ετίαν καὶ ἐπέκεινα καθηγητὴς τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας ἐν τῷ ἐκεῖ Πανεπιστημίῳ, εἰς ὃν ὀφείλεται καὶ ἡ εἰς τὴν ῥωσσικὴν μεταγλώττισις τῶν βυζαντινῶν συγγραφέων, ἐδημοσίευσεν εἰς συνεχῆ φύλλα τοῦ περιοδικοῦ τοῦ ὑπουργείου τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ῥωσσιστί, πραγματείαν ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν **Ἡ τοπογραφία τῆς Κωνσταντινουπόλεως *κατὰ τὸν Μεσαίωνα***, ἤτοι διερεύνησις τῶν κυριωτέρων συγγραμμάτων τῶν διαπραγματευομένων περὶ τῆς κατὰ τὸν μεσαιῶνα ἱστορικῆς τοπογραφίας Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος μέχρι τῆς νῦν ἐποχῆς.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[29 Νοεμβρίου (Πέμπτη) 1884.]

Ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἡμετέρου βασιλέως πρίγκηψ Βαλδεμὰρ περιηγούμενος ἐν Συρίᾳ καὶ εὑρισκόμενος ἤδη ἐν Βηρυττῷ, ἀφικνεῖται ἐνταῦθα περὶ τὰ μέσα τοῦ ἐρχομένου μηνός. — Ὁ στρατηγὸς Βοσσὲρ ἐζήτησε δέκα ἡμερῶν προθεσμίαν ὅπως ἐγκατασταθῇ, καὶ εἶτα ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντά του. Ἐν τῷ μεταξὺ συλλέγει πᾶσαν πληροφορίαν περὶ τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ, ἐπιθεωρῶν τοὺς στρατῶνας ἢ παριστάμενος εἰς τὰ γυμνάσια, ἀλλ' ὑπὸ ἀνεπίσημον χαρακτῆρα. — Περὶ τῆς ὑπὸ τὸν ναύαρχον Λεζὲν ναυτικῆς ἀποστολῆς ὑπάρχουσιν αἱ ἑξῆς πληροφορίαι· Ὁ ναύαρχος ἠτήσατο παρὰ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως καὶ ἔτυχε τῆς ἀδείας νὰ συμπαραλάβῃ ἀξιωμα-

Digitized by Google

τικούς τινας τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ, ὅσον οὔπω δὲ ἀφικνεῖται μετ' αὐτῶν ἐνταῦθα. Μεταξὺ τῶν εἰρημένων Γάλλων ἀξιωματικῶν καταλέγονται καὶ οἱ κ. κ. Dupont ναυπηγός, ὑποπλοίαρχος Vidal καὶ Préaubert ὑποφροντιστής. — Αἱ ἐργασίαι τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου ἐνισχυθεῖσαι βαίνουσί πως δραστηριώτερον. Ἡ μικρὰ βορβοροφάγος ἐπιδιορθωθεῖσα ἤρξατο ἤδη ἐργαζομένη. Ἡ δὲ μεγάλη τροποποιουμένη ὑπὸ τοῦ ἐκ Λυῶνος κατασκευαστοῦ αὐτῆς κ. Juir ἐντὸς ὀλίγου ἄρξεται καὶ αὐτὴ ἐνεργοῦσα. — Ὑπὸ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ ἐν Βενετίᾳ καταστήματος Βασκιέρα, τοῦ ἀναλαβόντος τὴν κατασκευὴν τῶν πυρείων τῆς πολυτελείας, παρεδόθησαν τῇ κυβερνήσει 323 κιβώτια, κατατεθέντα ἐν ταῖς ἀποθήκαις τοῦ Κανθάρου. Πρὸς τούτοις ἔφθασαν ἱκανὰ κιβώτια πυρείων κοινῶν ἀποσταλέντα ἐξ Αὐγούστης, ἀναλαβόντος τὴν κατασκευὴν αὐτῶν γερμανικοῦ καταστήματος. — Κατὰ τὸ 1883 τὰ ἑλληνικὰ πλοῖα ἀνήρχοντο εἰς 3,338, χωρητικότητος τόννων 272, 679. Ἐκ τούτων 1, 760 πλοῖα τόννων 22,214 εἰσὶ χωρητικότητος 5 —29 τόννων, 1,404 τόννων 217,147 εἰσὶ χωρητικότητος ἄνω τῶν 30 τόννων καὶ 74 ἀτμόπλοια τόννων 33, 318. — Ἐκ τοῦ τελευταίου τρικυμιώδους καιροῦ κατεστράφη τὸ ἥμισυ τοῦ κατασκευαζομένου ἔργου τοῦ λιμένος Κατακώλου. Ἡ ζημία ὑπολογίζεται οὐ σμικρά. — Διὰ τῆς πρὸ ὀλίγου παραδοθείσης εἰς χρῆσιν τοῦ κοινοῦ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Βόλου-Φερῶν-Φερσάλων ἤρξατο γινομένη ἱκανὴ κίνησις ἐμπορευμάτων καὶ ἐπιβατῶν. — Ἤρχισαν ἐπανερχόμενοι ἐνταῦθα, γράφει ἡ Θεσσαλία Βόλου, ὀθωμανοὶ ἐκ τῶν μεταναστευσάντων εἰς Μικρὰν Ἀσίαν. — Ἀφίκοντο ἐκ Προύσης εἰς Βῶλον ὅπως ἐγκατασταθῶσιν ἐν Θεσσαλίᾳ δέκα χριστιανικαὶ οἰκογένειαι ἀριθμοῦσαι ἐν ὅλῳ τριάκοντα πέντε ἄτομα. — Πληθὺς τούρκων ἐργατῶν ἀφίκετο εἰς Αἴγιον, ὅπως ἐργασθῶσιν ἐπὶ τῆς καλλιεργείας τῶν κτημάτων. Ἐκ τούτου τὸ ἡμερομίσθιον ἐξέπεσεν εἰς τὸ ἥμισυ. — Ἐκομίσθησαν τῷ ὑπουργείῳ τῆς Παιδείας διάφορα κιβώτια περιέχοντα ὄργανα πρὸς χρῆσιν τοῦ γυμνασίου καὶ τῶν πλήρων δημοτικῶν σχολείων.—Ἐγένετο ἐν Σύρῳ συνέλευσις τοῦ λαοῦ, ἡ ὁποία ἐξέφρασε τὴν εὐχὴν νὰ συσταθῇ Ἐφετεῖον ἐν Σύρῳ. Ἡ εὐχὴ αὕτη τηλεγραφικῶς διεβιβάσθη διὰ τῆς ἐπὶ τούτῳ ἐκλεχθείσης ἐπιτροπῆς εἰς τὴν Κυβέρνησιν καὶ τοὺς βουλευτὰς τοῦ Νομοῦ. — Ἀφίκοντο ἐκ Γερμανίας ὁ κ. Eschenburg λοχαγὸς τοῦ ἐπιτελείου τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ καὶ ὁ κ. von Zieten ἀνθυπολοχαγὸς τοῦ 3 συντάγματος τῶν Οὐσσάρων, ὅπως συμπληρώσωσι τὸ τοπογραφικὸν τῆς Ἀττικῆς χάρτην. — Εἰς Ἀβυσσινίαν παρὰ τῷ βασιλεῖ Ἰωάννῃ ἀποστέλλεται κατ' αἴτησίν του ὁ ἰατρὸς κ. Ν. Γ. Μαρίσης ἐξ Ὕδρας.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Σ. Β. Βραΐλαν. Τὰ σημειούμενα ἀπεστάλησαν πρός τε τὸν κ. Ν. Γ. καὶ τὸν κ. Κ. Π.—κ. Π. Ν. Δ. Πειραιᾶ. *Οὐράνιον κράτος* εἶνε ὀνομασία ἀποδιδομένη εἰς τὴν Κίναν κατὰ μετάφρασιν τῆς ταὐτοσήμου κινέζικης Tai-Tsing, λέγεται δ' ἔτι καὶ *Χώρα τῶν ἀνθέων* καὶ *Χώρα τοῦ κέντρου*, ὁ δὲ αὐτοκράτωρ αὐτῆς υἱὸς τοῦ Οὐρανοῦ. Ἐντεῦθεν καὶ οἱ Κινέζοι ὀνομάζονται Célestes τουτέστιν οὐράνιοι. Ὁ νῦν αὐτοκράτωρ λέγεται Youang-Ti-Kouang-Sou, ἄγει δὲ τὸ 13 ἔτος τῆς ἡλικίας, γεννηθεὶς τῷ 1871, καὶ διαδεχθεὶς τὸν ἀποθανόντα τῷ 1875 αὐτοκράτορα Toung-Tchi. Ἐννοεῖται ὅτι βασιλεύει ὑπὸ κηδεμονίαν, θὰ κηρυχθῇ δ' ἐνήλικος τὸ προσεχὲς ἔτος ἅμα εἰσελθὼν εἰς τὸ 14 ἔτος. — Κυρίᾳ Ε. Ν. Δ. Ἀντίτυπα εὑρίσκετε ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Wilberg καὶ Beck.—κ. Α. Σ. Ν. Ζάκυνθον. Ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς ἅπαντα. Περιμένομεν ἀπάντησίν σας.—κ.κ. Κ. Ν. Μόναχον καὶ Α. Ν. Ρ. Βερολῖνον. Ταχυδρομικῶς ἀπαντῶμεν.—κ. Μ. Δ. Ἀτυχῶς εἶνε ἀδύνατον ἐντὸς τοῦ ὑπολειπομένου διαστήματος ἕνεκα περισσείας ὕλης ὁμοίας. Βραδύτερον, ἂν θέλετε, εὐχαρίστως.—*Παρατηρητῇ*. Ὄχι ὅσον τὸ θεωρεῖτε εὔκολον. Ἀπαιτεῖται μέγας βαθμὸς γενναιότητος, ὅπως ἀντισταθῇ τις εἰς τὴν φθοροποιὸν ἐπίδρασιν τῆς λεγομένης κοινωνίας. Σχεδὸν πᾶσαι αἱ γυναῖκες, ἐνίοτε δὲ καὶ οἱ ἄνδρες, γίνονται δοῦλοι τῆς κοινωνικῆς τάξεως, εἰς ἣν ἀνήκουσιν. Ὑφίσταται δὲ μεταξὺ τῶν τάξεων τούτων εἶδός τι συνωμοσίας κατὰ τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν ἀτομικῆς ἐλευθερίας. Ἕκαστος κύκλος, ἑκάστη τάξις ἔχει τὰς ἕξεις αὐτῆς καὶ τὰ ἤθη, εἰς τὰ ὁποῖα ὀφείλει νὰ συμμορφοῦται ἐπὶ ποινῇ καταχρίσεως. Οἱ μὲν προσκολλῶνται ὄπισθεν τοῦ συρμοῦ, ἄλλοι εἶνε δοῦλοι τῶν ἕξεων, τῶν γνωμῶν, ὀλίγοι ἔχουσι τὸ θάρρος νὰ κινηθῶσι καὶ νὰ σκεφθῶσιν ἔξω τοῦ κεχαραγμένου κύκλου καὶ νὰ δείξωσιν ὅτι ἔχουσι πλήρη ἀτομικὴν ἐλευθερίαν. Ἐνδυόμεθα, τρώγομεν καὶ ἀκολουθοῦμεν τὸν συρμὸν οὐχὶ κατὰ τοὺς πόρους ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἕξεις τῆς τάξεως, εἰς ἣν εὑρέθημεν ἀνήκοντες, καὶ ἀκολουθοῦμεν ἐπὶ τέλους τὸν συρμὸν ἐμπίπτοντες εἰς χρέη, εἰς δυστυχίαν καὶ ἀθλιότητα. Ἀδίκως καὶ ματαίως ὁμιλοῦμεν περὶ τῶν Ἰνδῶν, οἵτινες πιέζουσι τὴν κεφαλήν των πρὸς τὰ ἄνω, ἢ περὶ τῶν Σινῶν, οἵτινες συντρίβουσι τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἐντὸς στενῶν ὑποδημάτων· ἂς ἴδωμεν πέριξ ἡμῶν τὴν ματαιότητα τοῦ συρμοῦ, ὅπως πεισθῶμεν ὅτι τὸ κράτος αὐτοῦ εἶνε παγκόσμιον.—κ. Δ. Ν. Κ. Σύρον. Ἀτυχῶς δὲν μᾶς περισσεύει καιρὸς πρὸς τοιαύτας ὑποθέσεις. Φροντίσατε, παρακαλοῦμεν, δι' ἄλλου μέσου.—κκ. Δ. Χ. Λεχαινά, Κ. Σ. Μ. Κέρκυραν καὶ Λ Ν. Λαμίαν. Ἐλήφθησαν. — *Στοιχηματίσαντι*. Ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας. Τὸ Κράτος αὐτῆς περιλαμβάνει τὸ ἕκτον ὅλης τῆς οἰκουμένης, οἱ δὲ ὑπὸ τὸ σκῆπτρον αὐτῆς κύπτοντες ἀποτελοῦσι τὸ τέταρτον περίπου τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς γῆς.—κ. Σ. Κ. Εὐχαρίστως θέλομεν δημοσιεύσει καὶ ταῦτα.—*Φίλῳ Μ*. Ἀκόμη ;.....
κ. Κ. Θ. Σμύρνην. Αἱ ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Βικέλα μεταφρασθεῖσαι εἶνε αἱ ἑπόμεναι πέντε, τὰ ἄριστα τῶν ἔργων τοῦ Ἄγγλου ποιητοῦ : « Ἀμλέτος », « Μάκβεθ », « Ρωμαῖος καὶ Ἰουλιέτα », « Ὁ βασιλεὺς Λήρ », « Ὁ ἔμπορος τῆς Βενετίας ». Εὑρίσκονται ἐν τοῖς Καταστήμασι Κορομηλᾶ. — *Νεαρῷ συγγραφεῖ*. Καὶ δι' ἡμᾶς ἀτυχῶς εἶνε ἀκατάλληλος.—κκ. Γ. Α. Φ. Κεφαλληνίαν, Β. Γ. Μ. Πύλον, Χ. Σ. Β. καὶ Ι. Α. Σύρον, Γ. Δ. Μ. Γαλαξείδιον. Ἀπεστάλησαν.—*Πεμπάδι*. Ἐνταῦθα. Ἐκ τῶν ἡμετέρων πολλὰ παιδαγωγικὰ συνέγραψεν ὁ καθηγητὴς κ. Ἀρ. Σπαθάκης, εἰς οὗ τὰ συγγράμματα ἀναφέρονται καὶ οἱ ἐκ τῶν ἀρχαίων καὶ Εὐρωπαίων ἀσχοληθέντες περὶ τὸν κλάδον τοῦτον τῆς ἐπιστήμης.—*Συνδρομητῇ*. Ναύπλιον. Τὸ πρᾶγμα ἐξηλέγχθη καθαρὰ ἀγυρτεία, εἰς ἣν μόνον οἱ μωρόπιστοι πιστεύουσιν.—*Συνδρομητῇ*. Κωνσταντινούπολιν. Διὰ τὴν *Ἑστίαν* ἀκατάλληλον. — *Μουσοπόλῳ*. Ἀφοῦ ὁμολογεῖτε ὅτι τόσον εἶνε δυσχερὴς ἡ ἀνάβασις τοῦ Πηγάσου, διατί δὲν παραιτεῖσθε ; Καὶ τὸ σταλὲν δὲ μᾶς δεικνύει ὅτι πολὺ καλὰ δὲν στέκεσθε ἐπ' αὐτοῦ.—Τάλανι de M. Καθὰ ἐπληροφορήθημεν, δὲν γίνονται δεκτοὶ ἀλλοδαποί. Τὰ προσόντα καὶ λοιπὰ ἀγνοοῦμεν.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Ἂν κανένας μιὰ φορὰ μοναχὰ μὲ πάρῃ,
εἶμαι ἄνθος ὅλο χάρι.
Κι' ἂν μὲ πάρῃ δυὸ φοραίς, τότε εἶμαι τί ;
Πέλαγος πλατύ.

Δ.

2

Διὰ τῶν ἀρχικῶν γραμμάτων λέξεων ἀντιθέτων, τοῦ κατωτέρω σημειουμένων, κατὰ σειρὰν τεθειμένων, νὰ σχηματισθῇ γνωστότατόν τι ἀρχαῖον λόγιον :

Ἀκόλαστος, βάθος, ζῶν, τέλος, δήμιος, ταραχή, ὑγεία, ἀπαίδευτα, εὐθύς, κάτω, ἄνισος, ὁμοῦ, σχολάζω, ἀδυναμία, ἀδρανής, ἐναγής, κοῖλος, σκυθρωπός, γίγας, ἀδαής, τρέχω.

3

Μὲ φοβεῖσαι κι' ἀποφεύγεις· ἐὰν λείψουν αὐτομάτως
τὰ μεσαῖά μου στοιχεῖα, συγκροτῶ ἀμέσως κράτος.

Σ. Κ.

4

Τῆς δημώδους ἑλληνικῆς παροιμίας «θεωρία ἐπισκόπου καὶ καρδία μυλωνᾶ» τίς εἶνε ἡ ἀντίστοιχος γαλλική ;

ΛΥΣΕΙΣ

1

Ἡ ἀνάγνωσις τῆς ἐπιγραφῆς γίνεται ἀπὸ τοῦ πρὸς τὰ ἀριστερὰ ἄκρου τετραγωνιδίου ἐν τῇ τελευταίᾳ ὁριζοντείῳ στήλῃ. Ἀρχόμενοι ἀπὸ τοῦ τετραγωνιδίου τούτου, μεταπηδῶμεν εἰς τὸ ἀντίστοιχον τῆς ἄνω στήλης, μεθ' ὃ μεταβαίνομεν εἰς τὸ δεύτερον τῆς κάτω ὁριζοντείου στήλης, καὶ εἶτα εἰς τὸ ἀντίστοιχον τῆς ἄνω καὶ οὕτως ἐφεξῆς μέχρι τῶν πρὸς τὰ δε-

Digitized by Google

ξιὰ τελευταίων τετραγωνιδίων. Τὸν αὐτὸν τρόπον ἀκολουθοῦμεν ἀρχόμενοι πάλιν ἀπὸ τῆς κατωτάτης στήλης καὶ μεταπηδῶντες εἰς τὴν δευτέραν ἐκ τῶν ἄνω, εἶτα εἰς τὴν τρίτην καὶ κατόπιν εἰς τὴν τετάρτην. Οὕτως εὑρίσκομεν :

Μὴ λέγε πᾶν ὅ,τι γνωρίζεις, διότι ὁ λέγων πᾶν ὅ,τι γνωρίζει πολλάκις λέγει ὅ,τι ὤφειλε νὰ σιωπήσῃ.

Μὴ πρᾶττε πᾶν ὅ,τι διανοεῖσαι, διότι ὁ πράττων πᾶν ὅ,τι διανοεῖται πολλάκις πράττει ὅ,τι δὲν ἁρμόζει.

Μὴ πίστευε πᾶν ὅ,τι ἀκούεις, διότι ὁ πιστεύων πᾶν ὅ,τι ἀκούει πολλάκις πιστεύει πᾶν ὅ,τι εἶνε ψευδές.

Μὴ σπαταλᾷς πᾶν ὅ,τι ἔχεις, διότι ὁ σπαταλῶν πᾶν ὅ,τι ἔχει πολλάκις σπαταλᾷ ὅ,τι εἶνε ὠφέλιμον.

2

Δύω.

3

Ν Α Ϊ Δ Ι Ο Ν
Α Ϊ Δ Ι Ο Ν
Ι Δ Ι Ο Ν
Δ Ι Ο Ν
Ι Ο Ν
Ο Ν
Ν

4

Πέτρα—πτερά.

5

Ὅποιος σκάφτει τὸ λάκκο τ' ἀλλουνοῦ πέφτει ὁ ἴδιος μέσα.

Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς **Ἑστίας.**

Ἄλλαι γαλλικαὶ παροιμίαι, πλὴν τῆς ἀναφερομένης ἐν τῷ τελευταίῳ Δελτίῳ (c' est le four qui appelle le moulin brûlé) ταὐτόσημοι τῇ ἑλληνικῇ «εἶπ' ὁ γάϊδαρος τὸν πετεινὸ κεφάλα» εἰσὶ καὶ αἱ ἑξῆς δύο :

La pelle se moque du fourgon.
Le chaudron mâchure le poêle.

Π.

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

23 Νοεμβρίου 1884

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	*Τρέχουσα Τιμή.*
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 % Φρ. χρ.	365.50
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	428.—
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	417.
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	264.
» 25,000,000 τῶν 8 » » »	259.—
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	209.50
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	253.
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	100.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	323.75

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. ν.	4010.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . Φρ.	185.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	100.50
Ἀσφαλ. Ἑταιρία «Ἀρχάγγελος» »	
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	66.50
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς . . »	408.—
Ἑταιρία Φωταερίου . . . . Δρ.	
Ἑλλην. Πυριτιδοποιεῖον . . . . Φρ.	
Ἑταιρία Δημοσίων Ἔργων . . . . . . »	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας . . . . . »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν 3μηνον	25.75
» Ὄψεως	26.
ΓΑΛΛΙΑΣ —Ἐθνικῆς Τραπέζης 3ήμ.	103.—
» Τραπεζικὸν 3μηνον.	102 —

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον	20.48
Λίρα ὀθωμανικὴ	23.60

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

Ἐν Ἀθήναις, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ.

Ἅπαντα τὰ εἴδη γραφικῆς ὕλης εἰς τιμὰς μετρίας. Κονδυλοφόροι παντὸς εἴδους, γραφίδες, σφραγῖδες χαρασσόμεναι ἐνταῦθα, ἐπισκεπτήρια ἐκτυπούμενα στιγμιαίως. Συνέστησε πρὸ πολλοῦ ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΦΑΚΕΛΛΟΠΟΙΕΙΟΝ, ὅπερ τελειοποιηθὲν ἐσχάτως διὰ προσθήκης νέων μηχανημάτων κατασκευάζει καὶ προμηθεύει φακέλλους τελειοτάτους εἰς τιμὰς εὐθηνοτέρας τῶν εὐρωπαϊκῶν. Τὸ μέγα τοῦτο κατάστημα εἶνε τὸ μόνον προμηθεῦον *κατιίστιχα* τοῦ γνωστοῦ οἴκου Edler καὶ Krische τοῦ Ἀννοβέρου.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ

ΜΥΘΟΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1884.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΛΕΚΤΗ — ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 3
ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΟΙΝΗ . . . . » 1,50

Εὑρίσκονται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, Κ. Μπέκ, Βίλμπεργ, Ν. Β. Νάκη καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς *Ἑστίας.*

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου,
μεταφρασθὲν ὑπὸ ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

ΕΙΔΥΛΛΙΑ

ΝΕΟΣ ΤΟΜΟΣ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ. — Δρχ. 2,50

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΙΣΤΟΙ ΑΡΑΧΝΗΣ . . . . δρ. ν.	1
ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΑΙ . . . . »	2
ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ . . . . »	2
ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩ . . . . »	1

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς ΕΣΤΙΑΣ.

Ἀποστέλλονται πρὸς αἰτοῦντας ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΘΕΟΔΩΡΑ

ΠΟΙΗΜΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΝ ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΠΕΝΤΕ
ΜΕΤΑ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ
ΥΠΟ ΚΛΕΩΝΟΣ ΡΑΓΚΑΒΗ

Τόμος πολυτελέστατα δεδεμένος, μετὰ εἰκόνων, εἰς σχῆμα μέγα 8ον ἐκ σελίδων 277.

Πωλεῖται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τοῦ κ. Καρόλου Μπὲκ ἀντὶ δραχμῶν **10.**

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 932

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 415.— 9 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1884.—Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

Λήγοντος προσεχῶς τοῦ ἐνάτου ἔτους τῆς «Ἑστίας», ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος παρακαλοῦνται νὰ ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως τὸ ἀντίτιμον τῆς ἐτησίας αὐτῶν συνδρομῆς, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 467

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ, μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Gréville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.
UN BALLO IN MASCHERA.
ΠΑΙΔΙΚΟΝ ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ, διήγημα.
ΠΩΣ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΟΙ.
ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΛΑΜΠΑΔΗΦΟΡΙΑ.
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ
ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία.— Ἐκ τῶν ἄρτι ἐκδοθέντων «Πρακτικῶν τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας τοῦ ἔτους 1883» σταχυολογοῦμεν τὰς ἑπομένας ἐνδιαφερούσας πληροφορίας περὶ τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐργασιῶν αὐτῆς.

Ἔργα ἀρχαιολογικὰ ἐντὸς τοῦ ἔτους διεξήγαγε τὸ Συμβούλιον ἀνασκαφὰς ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ἐν Ἐλευσῖνι, καὶ ἐν τῷ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἱερῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Ἀνέδειξε δὲ καὶ πάλιν ἡ σκαπάνη πολλὰ καὶ καλὰ ἀρχαῖα, κινητά τε καὶ ἀκίνητα, προβιβάζοντα μεγάλως τὴν γνῶσιν τοῦ ἀρχαίου βίου. Ἐδαπανήθησαν δὲ εἰς τὴν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ἀνασκαφὴν δρ. 2,711, εἰς τὴν ἐν Ἐλευσῖνι δρ. 19,263, καὶ εἰς τὴν ἐν Ἐπιδαύρῳ δρ. 3,979.

Ἄλλαι τινὲς μικραὶ ἀποπειρατήριοι σκαφαὶ τάφων ἀρχαίων ἐγένοντο περὶ τὰς Ἀθήνας ἐκ δοθεισῶν εὐκαιριῶν καὶ κατ' ἐνδείξεις τινῶν ἰδιωτῶν ἐν Λιοσίοις, ἐν τῷ Δημοσίῳ δενδροκομείῳ καὶ ἐν Ἀμπελοκήποις, ἀλλὰ δὲν ἀπέβησαν εὐτυχεῖς.

Ἄλλο δέ τι ἔργον ὄχι μὲν εἰσέτι ἀρξάμενον, ἀλλὰ προπαρασκευασθὲν δεόντως, μέλλει κατ' ἀπόφασιν τοῦ Συμβουλίου νὰ ἐπιχειρηθῇ ἐνταῦθα. Ἐγινώσκετο ἤδη πρὸ 40 ἐτῶν ὑπὸ τῶν τότε προεστηκότων τῆς Ἑταιρίας καὶ ἄλλων πολιτῶν, ὅτι ἐν τοῖς ὑπογείοις τῆς οἰκίας τοῦ ἰατροῦ Λύτσικα, τῆς παρὰ τὸ ὡρολόγιον τοῦ Κυρρήστου, καὶ ἐν τῇ αὐλῇ αὐτῆς ὑπῆρχον ὀρθοὶ ὁλόκληροι κίονες μαρμάρινοι Ἰωνικοῦ ῥυθμοῦ βαίνοντες ἐπὶ μαρμαρίνης στρώσεως καὶ ὄντες ἕνδεκα περίπου τὸν ἀριθμὸν ἀποτελοῦντες γραμμὴν εἰς σχῆμα τοῦ γράμματος Γ' ἐν συνεχείᾳ, ἧς τὸ μὲν πρὸς δυσμὰς σκέλος μακρότερον ὂν ἐχώρει πρὸς τὸ αὐτόθι ὑπάρχον τουρκικὸν λουτρόν, τὸ δὲ πρὸς βορρᾶν βραχύτερον, ὑπερβαῖνον τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς τὴν οἰκίαν Λύτσικα εἰσεχώρει εἰς τὴν καταντικρὺ αὐλὴν τοῦ τουρκικοῦ τζαμίου, ἔνθα καὶ μέρος τοῦ ἐπὶ τῶν κιονοκράνων ἐπιστυλίου ἐσώζετο καὶ σώζεται ὂν τοῖς πᾶσι καταφανές. Τὴν οἰκοδομὴν ταύτην λοιπὸν θέλουσα ἡ Ἑταιρία ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου νὰ ἀναδείξῃ φανερωτέραν εἰς τὸν ἀρχαιολογικὸν κόσμον καὶ ποιήσῃ πλουσιωτέρας τὰς Ἀθήνας κατὰ ἓν ἔτι ἀρχαῖον μνημεῖον, ἠγόρασεν τὴν οἰκίαν Λύτσικα, καὶ μέλλει νὰ κατεδαφίσῃ αὐτὴν πρὸς ἀνάδειξιν τοῦ ἐγκρυπτομένου ἀρχαίου κτίσματος, ὅπερ τότε πιθανώτατα θέλει καὶ λάβει τὸ προσῆκον αὐτοῦ ἀρχαῖον ὄνομα.

Ἀγοραὶ ἀρχαίων ἔργων τέχνης καὶ ἐπιγραφῶν πρὸς πλουτισμὸν τῶν τῆς Ἑταιρίας συλλογῶν ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου πολλαὶ καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, πολὺ δὲ πλείονες ἢ ἄλλοτε, δαπανηθέντος ποσοῦ δραχμῶν 27,542. Μεταξὺ τῶν ἀγορασθέντων ὑπάρχουσιν ὄχι ὀλίγα ἄξια λόγου πολλοῦ.

Δωρεαὶ δὲ ἀρχαίων εἰς τὴν Ἑταιρίαν ἐγένοντο τὸ ἔτος τοῦτο μέτριαι κατά τε τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποιόν.

Τὰ ἑπτὰ κιβώτια, ἐξ ὧν συνέκειτο ἡ δευτέρα εἰς Ἑλλάδα ἀποστολὴ αἰγυπτιακῶν ἀρχαιοτήτων παρὰ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ φιλογενεστάτου Ἰωάννου Δημητρίου, ἠνοίγησαν, καὶ ἄνευ καταλόγου, ἀριθμηθέντα καὶ κατονομασθέντα προχείρως. Ἐφάνησαν δὲ ὄντα πολυτιμότατα καὶ κατὰ ὕλην καὶ κατὰ τέχνην πράγματα, ὁποῖα ἐν ὀλίγοις τῆς Εὐρώπης Μουσείοις εὑρίσκονται. Συνετάχθη μετὰ ταῦτα παρὰ τοῦ ἐπιμελητοῦ τοῦ Μουσείου τῆς Ἑταιρίας κ. Ἀθανασίου Κουμανούδη καὶ λεπτομερὴς αὐτῶν κατάλογος, οὗ ἀντίγραφον ἐστάλη ἀρτίως εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, σταλήσεται δὲ ὡς εἰκὸς καὶ πρὸς τὸν δωρητήν. Τὰ δὲ ἀρχαῖα μέλλουσι νῦν προσεχῶς νὰ ἐκτεθῶσιν ἐν τῇ οἰκείᾳ αἰθούσῃ, τῇ τοῦ Ἰωάννου Δημητρίου ἐπικληθείσῃ.

Ἐδαπανήθη κατὰ τὸ ἔτος 1883 εἰς τὰ διάφορα Μουσειακὰ ἔργα καὶ τὸ προσωπικὸν τὸ ποσὸν τῶν 17,774 δραχμῶν. Δὲν ἀπεπερατώθη δὲ εἰσέτι ἡ ὅλη Μουσειακὴ ἐργασία, διότι εἰς ἓν μὲν τῶν παρακειμένων ταῖς μεγάλαις αἰθούσαις τοῦ Μητσοβείου Πολυτεχνείου δωματίων μέλλουσιν ἔτι νὰ ἐκτεθῶσιν ἐν ταῖς παρεσκευασμέναις ἤδη θήκαις τὰ ὑάλινα καὶ τὰ ὀστέϊνα ἀρχαῖα, καθὼς καὶ ἀλλοῖά τινα ἐκ παντοίας ὕλης, εἰς ἄλλο δὲ δωμάτιον μέλλουσι νὰ ἐκτεθῶσιν ὅσα αἰγυπτιακὰ ἀρχαῖα ἡ Ἑταιρία ἡμῶν εἶχε συναγάγει πρὸ τῆς μεγάλης εἰς τὸ ἔθνος δωρεᾶς τοῦ Ἰωάννου Δημητρίου.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀρχαίων τῆς Ἑταιρίας μετὰ τῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος πάντοθεν εἰσρευσάντων ἀνέρχεται νῦν εἰς 13,764. Σύγκειται δ' ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἐκ τῶν ἑξῆς καθ' ὕλην εἰδικῶν ἀριθμῶν: Λιθίνων 3911, χαλκῶν 1015, σιδηρῶν 48, μολυβδίνων 2140, ἀργυρῶν 61, χρυσῶν 230, ὀστεΐνων 96, ὑαλίνων 247, διαφόρων ὑλῶν 296, πηλίνων ἀγγείων 2866, πηλίνων μορφῶν 1190, πηλίνων τύπων 146, πηλίνων λύχνων 546, πηλίνων σκευῶν 275, πηλίνων θραυσμάτων 363, πηλίνων πυραμιδοειδῶν καὶ κωνοειδῶν 102, πηλίνων ἀρτοειδῶν καὶ φακοειδῶν 28, πηλίνων λαβῶν ἀμφορέων ἐνεπιγράφων 4. Ἰστέον δὲ ὅτι αἱ λαβαὶ ἀμφορέων αἱ ἐνεπίγραφοι συμποσοῦνται νῦν ὑπὲρ τὰς 10 χιλιάδας, κατατεθειμένας οὔσας ἐν τοῖς ὑπογείοις τοῦ Βαρβακείου.

Ἔξεστι δὲ νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι καὶ διὰ τὴν χρῆσιν τοῦ κοινοῦ θέλει ἐκδοθῇ οὐκ εἰς μακρὰν ἐπιμελείᾳ τοῦ μέλλοντος Συμβουλίου κατάλογος πάντων τῶν ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ Μητσοβείου ἀρχαίων, οὗ ἡ προπαρασκευαστικὴ ἐργασία ἐγένετο.

Τὸ ἐκ τῶν εἰσιτηρίων τοῦ Μουσείου τῆς Ἑταιρίας εἰσπραχθὲν ἐφέτος ποσὸν ἀνέβη εἰς δρ. 2026.

Ἡ βιβλιοθήκη τῆς Ἑταιρίας ηὐξήθη ἱκανῶς καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐξ ἀγορῶν καὶ ἐκ δωρεῶν. Πρὸ πάντων μουσειογραφικὰ βιβλία ἐκρίθη σκόπιμον νὰ ἀγοράζωνται, καὶ εἰς ἀγορὰν αὐτῶν ἐδαπανήθη ποσὸν δρ. 2676,30.

Ἐν Λαρίσῃ τῆς Θεσσαλίας ᾠκοδομήθη ἐπιμελείᾳ τοῦ νομάρχου κ. Θ. Θεοχάρη οἰκοδομὴ ἵνα περιλάβῃ τὰ ἐκεῖ συναγόμενα ἀρχαῖα, καταβληθείσης ὑπὸ τῆς Ἑταιρίας δαπάνης δρ. 2,165,68.

Πλὴν δὲ καὶ ἄλλων τινῶν ἔτι ἐργασιῶν ἐπραγματοποιήθη καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου πέρυσιν δοθεῖσα ὑπόσχεσις περὶ ἐκδόσεως *Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος*, ἥτις ἐγένετο ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Μαΐου, καὶ ἐξακολουθεῖ τακτικῶς, ἐκδοθέντων μέχρι τοῦδε 5 αὐτῆς τευχῶν. Διὰ τὸ ἔργον τοῦτο ἐδαπανήθησαν μέχρι τοῦδε δρ. 9,393, ἐν οἷς ὅμως καὶ τὸ δι' ἀγορὰν ὑλικοῦ, ἐπαρκέσοντος ἐπὶ πολύ.

Ζωολόγος ἐκ τῶν ἐπισημοτάτων καὶ δημοτικωτάτων ἐν Γερμανίᾳ ὁ Ἀδόλφος Βρέμ ἀπεβίωσε προσφάτως ἐν Θυρίγγῃ, τῇ γενεθλίῳ αὐτοῦ πόλει, πεντηκοντούτης. Ἐδιδάχθη νὰ καλλιεργῇ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν ζωολογίαν με-

Digitized by Google

τὰ τοῦ πατρός του, ὅστις λίαν ἠρέσκετο εἰς τὸ παρατηρεῖν τὰ ἤθη τῶν ζῴων. Δι' ὃ εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς σπουδῆς ἰδιαιτέρως ἐνέκυψεν ὁ νεκρὸς σοφός. Ἐπορεύθη κυρίως πρὸς τὸ σπουδάσαι τὰ ἤθη τῶν πτηνῶν ἐπ' αὐτῶν τῶν τόπων ἔνθα κατοικοῦσιν εἰς διαφόρους εὐρωπαϊκὰς χώρας, κυρίως εἰς Ἱσπανίαν καὶ Νορβηγίαν μέχρι τῆς Λαπωνίας. Διὰ γλώσσης δ' ἐπιχαρίτου καὶ εἰκονικοῦ ὕφους, τοσοῦτον σπανίου παρὰ τοῖς Γερμανοῖς σοφοῖς, ἐξέθηκε τὰ ἀποτελέσματα τῶν παρατηρήσεών του ἐν τῷ ἀξιομνημονεύτῳ αὐτοῦ συγγράμματι «Ἡ ζωὴ τῶν πτηνῶν», ὅπερ ἔσχε πολυαρίθμους ἐκδόσεως καὶ μετεφράσθη εἰς πλείστας γλώσσας.

Ὁ Γερμανὸς φυσιολόγος ἐν γένει ἠρέσκετο πολὺ εἰς τὰ ταξείδια. Δεκαοκταέτης ἐποίησε τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐκδρομὴν εἰς τὴν βορείαν Ἀφρικήν, ἔνθα παρέμεινεν ὑπὲρ τὴν τετραετίαν, συγκομίσας ἐκεῖθεν πλουσίαν ζωολογικὴν συλλογήν. Ἐξηκολούθησε τὰς θεωρητικὰς αὐτοῦ ἐρεύνας κατ' ἀρχὰς ἐν Ἰένῃ, εἶτα δ' ἐν Βιέννῃ, ὅπου ἐξέδωκε τὰς «Σημειώσεις ἐπὶ τῶν εἰς τὴν βορείαν Ἀφρικὴν ταξειδίων», βιβλίον, ὅπερ τὸ πρῶτον προσείλκυσεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου.

Κατὰ τὴν εἰς Σιβηρίαν ὁδοιπορίαν του παρέμεινεν εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, ποιούμενος διαλέξεις ἐπὶ τῆς φυσικῆς ἱστορίας. Τέλος δ' ἐπανελθὼν ἐκ μακροῦ ταξειδίου, ἐκτελεσθέντος ἐν συνοδείᾳ μετὰ τοῦ δουκὸς τοῦ Κοβούργου, ὁ Brehm ὠνομάσθη διευθυντὴς τοῦ ζωολογικοῦ κήπου τοῦ Ἀμβούργου. Βραδύτερον ἀπῆλθεν εἰς Βερολῖνον, ἔνθα ἵδρυσεν ἰχθυολογικὸν μουσεῖον, ὅπερ θεωρεῖται ὡς ἓν τῶν θαυμασίων τῆς γερμανικῆς πρωτευούσης, καὶ παραμενεῖ ὡς ἓν τῶν ὡραιοτέρων μνημείων εἰς μνήμην αὐτοῦ.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν δημοσιευμάτων τοῦ σοφοῦ φυσιολόγου καταλέγεται καὶ τὸ *Περὶ τῶν θηρίων*. Εἰς τὸν Brehm καὶ τὴν διδακτικὴν αὐτοῦ μέθοδον ἀποδίδουσιν οἱ Γερμανοὶ τὴν μεγάλην εὔνοιαν, ἧς τυγχάνει παρ' αὐτοῖς ἡ σπουδὴ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν.

— Κατ' αὐτὰς ἐξεδόθη ἐν Βερολίνῳ σύγγραμμα τοῦ πρώην ὑπουργοῦ τῶν οἰκονομικῶν κ. Bitter, περιέχον παντοῖα αὐτοῦ ἀπομνημονεύματα, ἐν οἷς καὶ περὶ Ἑλλάδος. Ὁ διάσημος πολιτικὸς καὶ οἰκονομολόγος διαπρέπει ἐν τοῖς πρώτοις καὶ μεταξὺ τῶν περὶ τὴν θεωρίαν τῆς μουσικῆς ἀσχοληθέντων, καὶ ὡς κλασικὸν ἔργον αὐτοῦ θεωρεῖται ἡ δίτομος βιογραφία τοῦ Βάχ. Καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ δ' αὐτοῦ δημοσιεύσει πολλὰ καὶ σοφὰ περὶ τῶν ἀρχαιοτέρων μελοδραμάτων καὶ μελοποιῶν, οἷον περὶ Γλύκ, Μοζάρτου καὶ Βάγνερ περιέχονται. Ἀλλ' ὁ κ. Βίττερ ἦν κατὰ τὸ 1856 καὶ μέλος τῆς ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ἐπιτροπῆς, καὶ ἐπὶ τῆς παρὰ τῷ Ἴστρῳ διαμονῆς του ἐξέδραμε καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὸ βιβλίον του περιέχει καὶ περιγραφὴν τῶν ἐντυπώσεων αὐτοῦ ἐπὶ ταύτης τῆς ὁδοιπορίας. Καί τοι μὴ ἀρχαιολόγος, τρέφει ὅμως βαθὺ τὸ αἴσθημα τοῦ θαυμασμοῦ πρὸς τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ συμπάθειαν ἐκφράζει πρὸς τὴν νέαν Ἑλλάδα, καὶ δικαιοσύνην ἀποδίδει εἰς τὰς ὑπὲρ ἀναγεννήσεως καὶ προόδου προσπαθείας αὐτῆς.

— Ἡ αὐτοκρατορικὴ Ἀκαδημία τῶν ἐπιστημῶν ἐν Βερολίνῳ ἔθετο ὡς διαγώνισμα βοτανικὸν τὴν πειραματικὴν κατάδειξιν τοῦ πρώτου προϊόντος τῆς ἀφομοιώσεως τοῦ ἄνθρακος ἐκ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος τῆς ἀτμοσφαίρας διὰ τῆς χλωροφύλλης τῶν ἀφομοιωτικῶν τῶν φυτῶν ὀργάνων. Ὡς γνωστὸν ὁ διάσημος καὶ ὕπατος τῶν βοτανικῶν Σὰξ ἐν ἔτει 1862 πρῶτος κατέδειξεν ὡς πρῶτον ὁρατὸν προϊὸν τῆς ἀφομοιώσεως τὸ ἄμυλον, ἐξ οὗ εἶτα σχηματίζονται πάντες οἱ ἱστοὶ καὶ τὰ φυσικὰ ὄργανα. Νῦν διὰ τοῦ διαγωνίσματος τῆς ἐν Βερολίνῳ Ἀκαδημίας ζητοῦνται τὰ πρὸ τῆς ἀμυλογονίας χημικὰ προϊόντα τῆς δράσεως τῆς χλωροφύλλης διὰ τοῦ φωτός. Αἱ πραγματεῖαι θέλουσι κριθῇ τῇ 3 Ἰουλίου 1887 ἐν Βερολίνῳ, δέον δὲ νὰ σταλῶσι μέχρι τῆς 1 Ἰανουαρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Ὡς γλῶσσα ὁρίζεται ἡ γερμανική, εἴτε ἡ λατινική, γαλλική, ἀγγλικὴ καὶ ἰταλική. Ἡ ἀμοιβὴ ἔσται 2000 μάρκα.

— Ἐπὶ δύο ἑσπέρας ἐν τῷ φιλολογικῷ Συλλόγῳ *Παρνασσῷ* ἡ διακεκριμένη διευθύντρια τοῦ ἐνταῦθα Ἑλληνικοῦ Παρθεναγωγείου κ. Αἰκατερίνη Λασκαρίδου ἀνέπτυξε γλαφυρῶς καὶ σαφῶς τὰ περὶ τοῦ Φροβελιανοῦ συστήματος ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει τῶν παίδων εἰς ἐπήκοον πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου, ἀπαρτιζομένου πρὸ πάντων ἐκ Κυριῶν, πρὸς ἃς ἰδίᾳ ἀπηυθύνετο ἡ ὁμιλία τῆς ἐλλογίμου κυρίας. Ἐν τῇ πρώτῃ ἑσπέρᾳ τὸ θέμα περιεστράφη εἰς τὸ θεωρητικὸν μέρος τοῦ συστήματος, ἐν τῇ δευτέρᾳ δὲ εἰς τὴν πρακτικὴν αὐτοῦ ἐφαρμογὴν διὰ τῆς ἐπιδείξεως τῶν ποικίλων καὶ τερπνῶν ὀργάνων καὶ ἐργασιῶν, δι' ὧν ἐπιτυγχάνεται ἡ διάπλασις τῶν παιδίων. Ἐν τῇ ἐπαγωγῷ καὶ ἐκθύμως χειροκροτηθείσῃ ὁμιλίᾳ τῆς κ. Λασκαρίδου διεφαίνετο ὁ ἀκραιφνὴς αὐτῆς ἐνθουσιασμός, ἀπὸ πενταετίας φιλοτίμως μοχθούσης ὑπὲρ τῆς παρ' ἡμῖν ἀναπτύξεως τῆς Φροβελιανῆς μεθόδου.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[7 Δεκεμβρίου (Παρασκευῇ) 1884.]

Κατὰ τὸν εἰς τὴν Βουλὴν ὑποβληθέντα ὑπὸ τοῦ κ. πρωθυπουργοῦ πίνακα ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1880 ἐξαγωγὴ τοῦ σταφιδοκαρποῦ ἀνῆλθεν εἰς λίτρας 197,679,447, τῷ 1881 εἰς λ. 264,960,982, τῷ 1882 εἰς λ. 239,636,900 καὶ τῷ 1883 εἰς λ. 255,124,171. Τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ ἐξαγωγῇ κατέχει ἡ Ἀγγλία δι' ἣν ἐξάγονται τὰ 3[5 τοῦ ὅλου ποσοῦ. Μετὰ τὴν Ἀγγλίαν ἔρχεται ἡ Γαλλία, ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἡ Ὀλλανδία. Ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Γερμανία ἔρχονται μετ' αὐτάς. — Κατὰ τὸ εἰς τὴν βουλὴν ὑποβληθὲν νομοσχέδιον ἡ κατὰ τὸ 1885 δύναμις τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ ὁρίζεται εἰς 2,992 ἀξιωματικούς, ὑπαξιωματικοὺς καὶ ναύτας. Ἡ αὔξησις τῆς δυνάμεως ταύτης ἐπιτρέπεται μόνον ἐν ὥρᾳ ἐπιστρατείας ἢ πολέμου. — Ἡ ἐξάρτησις καὶ ὁ ἐξοπλισμὸς τῶν ἐν τοῖς ναυπηγείοις τοῦ Ταμέσεως κατασκευασθέντων ἀτμοδρομόνων *Ἀλφειοῦ* καὶ *Εὐρώτα* ἐπερατώθη. Ἡ τοῦ *Ἀλφειοῦ* δοκιμὴ ἐβεβαίωσεν ὅτι τὸ πλοῖον κατεσκευάσθη κατὰ τοὺς ὅρους τῶν συμφωνιῶν. Ἡ δοκιμὴ τοῦ *Εὐρώτα* προέκειτο νὰ γείνῃ τῇ παρελθούσῃ Τρίτῃ. Ἀμφότερα τὰ πλοῖα ἀποπλέουσι μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς Πειραιᾶ. — Κατὰ τὴν συνοπτικὴν κατάστασιν τῆς ἐθνικῆς Τραπέζης τῆς Ἑλλάδος τὴν 30 Νοεμβρίου ε.ε. τὸ ἐνεργητικὸν καὶ παθητικὸν κεφάλαιον αὐτῆς ἀνῆλθεν εἰς 213,985,953 καὶ 64|00, εἶχεν ἐν τοῖς ταμείοις αὐτῆς εἰς μεταλλικὸν δραχμὰς 17,400,571 καὶ 66|00 καὶ τραπεζικὰ γραμμάτια εἰς κυκλοφορίαν δραχ. 76,378,123 καὶ 42|00. — Ἐκομίσθη εἰς Πειραιᾶ ἐκ Κλαζομενῶν διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου τῆς εταιρίας Φραισινὲ *Ἀμερικῆς* καὶ παρεδόθη εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν 1,000,000 φρ. εἰς χρυσόν, καθ' ὁδὸν δ' εὑρίσκονται ἐννέα ἔτι ἑκατομμύρια φράγκων ἐπιβιβασθέντα ἐπὶ διαφόρων ἀτμοπλοίων, ἅτινα διὰ τῆς Τραπέζης Κωνσταντινουπόλεως παραδοθήσονται τῇ Ἐθνικῇ Τραπέζῃ, ἐκτὸς τῶν γνωστῶν 11,000,000 φραγ. ἅτινα αὕτη μεταβάλλει ἐν Παρισίοις εἰς χρυσᾶ ἑλληνικὰ νομίσματα. — Κατ' ἐπισήμους πληροφορίας, ἐκ τῆς ἐνοικιάσεως τοῦ φόρου ἐπὶ τοῦ ἐλαίου κατὰ τὸ ἔτος 1882 εἰσεπράχθησαν ἐκ μὲν τῶν παλαιῶν ἐπαρχιῶν δρ. 1,565,286.41 ἐκ δὲ τῶν νέων 407,167.24. Τὸ παρελθὸν ἔτος εἰσεπράχθησαν μόνον 299,129.41. — Κατὰ τὸ νομοσχέδιον περὶ πωλήσεως θειικῆς κινίνης ὑπὸ τοῦ δημοσίου, ἐπιτρέπεται εἰς τὴν κυβέρνησιν νὰ προμηθεύηται ἐκ τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ εἰδικῶν χημικῶν ἐργαστηρίων θειϊκὴν κινίνην ἀρίστης ποιότητος καὶ νὰ παρέχῃ ταύτην παντὶ τῷ ζητοῦντι ἐπὶ ἀμέσῳ πληρωμῇ τοῦ τιμήματος τοῖς μετρητοῖς. — Τὸ ὑπουργεῖον τῆς παιδείας ἀνέθετο εἰς τὸν ἐν Θήβαις κ. Ἐπαμεινώνδαν Σ. Κορομάνζον τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ἐν Ἀκραιφνίῳ τῶν Θηβῶν, ἐπὶ τοῦ Πτώου ὄρους, κατὰ τὴν θέσιν «Περδικόβρυσι» ἐνεργηθησομένων ὑπὸ τῆς γαλλικῆς Σχολῆς ἀνασκαφῶν, πρὸς εὕρεσιν καὶ προσδιορισμὸν τῆς θέσεως, ἔνθα ἦν ὁ ναός. — Ἐν Ἀμβέρσῃ τῆς βελγικῆς τελεσθήσεται παγκόσμιος ἔκθεσις τῶν καλῶν τεχνῶν, ἀρχομένη τὴν 2 Μαΐου 1885 καὶ λήγουσα τὸν ὀκτώβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους. Τὸ ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν καλεῖ τοὺς ἐν Ἑλλάδι καλλιτέχνας τοὺς βουλομένους νὰ μετάσχωσι τῆς ἐκθέσεως ταύτης, νὰ λάβωσι πληροφορίας παρὰ τοῦ ἐν τῷ ὑπουργείῳ τῶν ἐσωτερικῶν τμήματος τῆς δημοσίας οἰκονομίας.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Α. Ν. Π. Πάτρας. Εἰς ἡμᾶς οὐδὲν τοιοῦτον εἶνε γνωστόν. Ἀτυχῶς δὲ δὲν μᾶς μένει καιρὸς ἵνα ἐρευνήσωμεν περὶ τοῦ πράγματος. — *Καλλίᾳ*. Ἀντὶ τῆς ἐπιεικείας πρὸς τὸν ἕνα ὀφείλει πολὺ μᾶλλον νὰ αἰσθάνεται τὸ σέβας πρὸς τοὺς πολλοὺς ἀναγνώστας, οἵτινες δὲν πληρώνουν βέβαια διὰ νὰ ἀναγινώσκουν μαθητικὰ γυμνάσματα καὶ ψελλίσματα. — *Βυζαντινῷ*. Κατὰ τὸν Γερμανὸν μεσαιωνοδίφην Χὸπφ,

Digitized by Google

τὸ γένος τῶν Παλαιολογων ἐξέλιπε τῷ 1502, θανόντος τοῦ τελευταίου αὐτῶν Ἀνδρέου, υἱοῦ τοῦ Θωμᾶ, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου. Ἴδε περὶ τούτου «Τουρκοκρατουμένην Ἑλλάδα» τοῦ κ. Κ. Σάθα ἐν ὑποσημειώσει σελ. 52. Ὡς πρὸς τὸ δεύτερον σημειοῦμεν ὅτι καίτοι τὸ πρᾶγμα φαίνεται παράδοξον, εἶνε ὅμως ἀληθὲς ὅτι κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας ἐν Κωνσταντινουπόλει ἡ ἐπίσημος τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους γλῶσσα ἦτο ἡ ἑλληνική. Ἐν τῷ προμνημονευθέντι βιβλίῳ παρατίθενται πολλὰ ἔγγραφα ἐν διαφόροις περιστάσεσιν ἐκδοθέντα ἐκ τῆς τουρκικῆς αὐλῆς, ἅτινα πάντα εἶνε γεγραμμένα εἰς ἑλληνικὴν γλῶσσαν —κ. Θ. Φ. Ἄλλην. Ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς κρινάσης τα γαλλικὰ διδακτικὰ βιβλία πρότασις μόνον ἐγένετο νὰ ἀντικατασταθῇ τὸ ρῆμα aimer διὰ τοῦ chanter. Ἀγνοοῦμεν ἂν ἡ πρότασις τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπραγματοποιήθη. —κ. Δ. Ι. Π. Σορόκαν. Τὸ φύλλον ἀπεστάλη. Αἱ παρατηρήσεις σας περὶ τῆς λέξεως *σταφιδοκαρπὸς* εἶνε ὀρθαί. *Σταφὶς* εἶνε τὸ ἀκριβές, ἐπειδὴ δ' ἐπεκράτησε νὰ λέγηται οὕτω καὶ τὸ κλῆμα τὸ παράγον τὸν καρπόν, κατεσκευάσθη κακῶς πρὸς διάκρισιν ὁ σταφιδόκαρπος.—κ. Ν. Ε. Προτέρημα πολὺ ἐπιζήμιον εἰς τὸν ἔχοντα αὐτό. Συνήθως τὰ ἔργα τὰ παραγόμενα προχείρως διαρκοῦσιν ὅσον χρόνον καὶ ἐχρειάσθησαν διὰ νὰ γραφῶσιν. Τὰ τελειότατα ἔργα δὲν παρήχθησαν ὡς αὐτοσχεδιάσματα τῆς στιγμῆς, ἀλλὰ μετὰ πολυχρόνιον ἐργασίαν, ἐπανειλημμένας διορθώσεις καὶ βάσανον αὐτῶν. Περὶ τοῦ Πλάτωνος λέγεται ὅτι μετὰ τὸν θάνατόν του εὑρέθη χειρόγραφόν του, ἐν ᾧ διετυποῦτο κατὰ διαφόρους τρόπους ἡ ἀρχὴ τῆς *Πολιτείας* του. Τὰ ἐν Φλωρεντίᾳ σωζόμενα χειρόγραφα τοῦ Ἀριόστου εἰσὶ πλήρη διορθώσεων, μία δὲ περίφημος στροφή, ἐν ᾗ ὁ ποιητὴς περιγράφει τρικυμίαν, εἶνε γεγραμμένη κατὰ δεκαὲξ διαφόρους τρόπους. Ὁ Πετράρχης μετεποίησε 16 φορὰς ἕνα στίχον του, ὁ Πασχὰλ μετέβαλε δεκαεξάκις μίαν τῶν *ἐπαρχιακῶν* του ἐπιστολῶν, ὁ δὲ Βυφφὼν ἑνδεκάκις ἀντέγραψε διορθώνων τὸ χειρόγραφον τῶν *Ἐποχῶν τῆς φύσεως*. Ὁ Βοαλὼ ἐν τῇ «Ποιητικῇ του τέχνῃ» τὰ αὐτὰ συμβουλεύει τοὺς ποιητάς:

Vingt fois sur le métier remettez votre ouvrage.
Polissez-le sans cesse et le repolissez.

Μώμῳ. Τοιαύτη ἡ δύναμις τοῦ πιθηκισμοῦ. Ἰδοὺ καὶ ἄλλο οὐχ ἧττον ἀστεῖον: « —Καὶ ποῦ θὰ πᾶτε τὸ ἐρχόμενο καλοκαῖρι, Κυρία, νὰ κάμετε τὰ λουτρά σας; ἠρώτα ἀφελὴς Κυρία ἄλλην φίλην της. »—Μὰ λέμε μὲ τὸ Γιαννάκη νὰ πᾶμε 'φέτος 'ς τὸ Baden-Baden. Σεῖς ποῦ σκοπεύετε νὰ πᾶτε;—Ἐμεῖς; Μὰ καὶ 'μεῖς θὰ πᾶμε 'ς τὰ Μέθαινα-Μέθαινα!» —κ. Ν. Δ. Χ. Λάρισσαν. Δύνασθε νὰ τὸ ζητήσητε κατ' εὐθεῖαν συναποστέλλοντες καὶ τὸ ἀντίτιμον. — κκ. Μ. Σ. Σύρον, Δ. Ν. Κ. Πάτρας, Α. Θ. Ναύπλιον. Ἐλήφθησαν. — Περιέργῳ. Καὶ ἐκ τῶν ἀσιατικῶν ἐθνῶν οἱ Βιρμανοί. Atwin Woon Ming Myo Zit Ilbyo Za Minghie Ming Mahu Zeya Thinkian! εἶνε τὸ ὄνομα τοῦ προϊσταμένου βιρμανικῆς τινος πρεσβείας ἀφιχθείσης ἐσχάτως εἰς Παρισίους. Βλέπετε ὅτι δὲν ἔχουσι μόνον οἱ Ἱσπανοὶ τὸ προνόμιον.— κ. Η. Φ. Διὰ τὴν «Ἑστίαν» ἀκατάλληλον. — κ. Φ. Ν. Ἀτυχῶς δὲν δυνάμεθα νὰ τὸ χρησιμοποιήσωμεν, διότι ἔχομεν περίσσειαν τοιαύτης ὕλης. — *Ἀριελ*. Σύρον. Ὑπάρχει τοιαύτη γερμανική, ἡ τοῦ Klein «Geschichte des Drama's» ἐξ ὀκτὼ ὀγκωδῶν τόμων. — κ. Σ. Κ. Μεσολόγγιον. Ἐλήφθη τὸ σταλὲν διὰ τοῦ κ. Α.— *Φιλολόγῳ*. Λέγεται *τυρόκνηστις* ἢ *τυροκνῆστις*. Ἐν τῇ σημασίᾳ τοῦ *χειροκροτῶ* μετεχειρίζοντο τὸ *κροταλίζω*: «Ταῦτ' εἰπὼν ὁ Κύνουλκος ἐπεὶ μὴ ἐκροταλίσθη, θυμωθεὶς κτλ. (Ἀθήν. Ι , 50).— κ. Ψ*. Ἐὰν ἔζη ἐν Ἀγγλίᾳ ... Εἶνε μὲν ἐκεῖ ἡ νεᾶνις ἐλευθέρα νὰ ἐκλέξῃ οἱονδήποτε θέλῃ· ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἐλευθερία ἔχει ἐνίοτε καὶ λίαν δυσαρέστους συνεπείας. Οὕτως ἡ κόρη βαρωνέτου, νυμφευθεῖσα ἕνα τῶν ἱπποκόμων τοῦ πατρός της, ἐζήτει μετ' ὀλίγον νὰ διαζευχθῇ αὐτοῦ, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ὁ σύζυγος της δὲν τὴν μετεχειρίζετο μεθ' ὅσης ἡμερότητος μετεχειρίζετο τοὺς ἵππους τοῦ πρώην αὐθέντου του!—κ. Α. Α. Τ. Ὕδραν. Τὸ πᾶν ἦτο ἡ εὕρεσις μηχανῆς ἰσχυρᾶς δυνάμεως καὶ ἐλαχίστου βάρους. Τοῦτο δὲ ἐπετεύχθη νῦν· ποία δέ τις εἶνε ἡ μηχανὴ αὕτη δὲν ἀπεκαλύφθη μέχρι τοῦδε, διότι τὸ πρᾶγμα τηρεῖται μυστικὸν ὑπὸ τῶν ἐφευρόντων.—κ. Θ. Α. Ὀδησσόν. Τὰ σημειούμενα ἐλήφθησαν παρά τε τοῦ κ. Σ. Οἰ. καὶ τῆς Πιστωτικῆς Τραπέζης. Τὴν ἀπόδειξιν τῆς συνδρομῆς σας ταχυδρομικῶς. Τὸ Ἀττικὸν Ἡμερολόγιον θὰ λάβητε εὐθὺς ὡς ἐκδοθῇ τὸ βιβλίον. —κ. Π. Β. Pfäfers. Ἐθεωρήθη βαρὺ διὰ τὴν «Ἑστίαν». Μένει εἰς τὸ γραφεῖόν μας. —κ. Σ. Δ. Χ. Ἐνταῦθα. Ὁ Ἱσπανὸς συγγραφεὺς λέγεται Sylvela, εἶνε δὲ πρεσβευτὴς ἐν Παρισίοις. Τὸ σημειούμενον ἔργον του μετεφράσθη ἐκ τοῦ γαλλικοῦ. β') Ὁ ἀναφερόμενος Γάλλος μυθιστοριογράφος εἶνε ἐκ τῶν ἀσήμων. γ') Λεξικὸν Courtaud-Diverneresse ἢ Σχινᾶ καὶ Λεβαδέως.—Κυρίαν Μ. Χ. Δ. Πορτ-Σαΐτ, καὶ κκ. Κ. Π. Γαύριον, Ι. Α. Κ. Νέαν Φώκαιαν Σ. Α. Σ. Βῶλον, Χ. Χ. Μεσδάνι Ἀπεστάλησαν. — *Ἀγγέλῳ*. Δὲν ἀπεφασίσθη ἔτι.—*Διηγηματογράφῳ*. Ἴδε τὴν μετὰ τοῦ σημερινοῦ φύλλου διανεμομένην Ἀγγελίαν τῆς «Ἑστίας».

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Διὰ τῶν κατωτέρω σχημάτων, ἅτινα δύνανται νὰ κατασκευασθῶσιν εἰς τεμάχια χάρτου, παρακαλεῖται ὁ ἀναγνώστης νὰ σχηματίσῃ τέλειον σταυρόν, καταλλήλως συναρμόζων αὐτά.

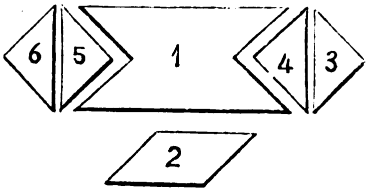

2

Εἶμαι εἰς κ' ἐννέα κρύπτω 'ς τὸ διαφανές μου πλάτος.
Ἂν μ' ἀναποδογυρίσῃς, οἱ τρεῖς φεύγουν ἀοράτως.

Σ. Κ.

3

Εἰς τὰ κατωτέρω κενὰ τετραγωνίδια νὰ τεθῶσιν οἱ ὑπολειπόμενοι ἀριθμοὶ ἀπὸ τοῦ 1—49 οὕτως ὥστε, ἐὰν ἀθροισῃ τις αὐτοὺς καθέτως, ὁριζοντείως καὶ διαγωνίως, τὸ ἄθροισμα τῶν διαφόρων προσθέσεων νὰ εἶνε τὸ αὐτό.

14		43		7		18
	33		27		16	
6		41		5		3
	21				34	
44		45		9		47
	24		13		22	
37		39		11		26

4

Εἶμαι, φίλε, εἰς τὸ ἔτος, καί, χωρὶς καρδίαν, ὅπου
νὰ μὲ ἴδῃ ποτὲ ὄμμα δὲν ἠμπόρεσεν ἀνθρώπου.

5

Ὁλόκληρον σὲ εὐλογῶ,
ἀκέφαλον μωρολογῶ.

Σ. Κ.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Ἴον—Ἰόνιον.

2

Σὺν Ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κίνει. (Σώφρων, ὕψος, νεκρός, ἀρχή, θῦμα, ἡσυχία, νόσος, αἰδώς, κυρτός, ἄνω, ἴσος, χωρίς, ἐργάζομαι, ἰσχύς, ῥέκτης, ἁγνός, κυρτός, ἱλαρός, νάννος, εἰδήμων, ἵσταμαι).

3

Λάκκος—λαός.

4

Tête de seigneur et corps de gueux.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

7 Δεκεμβρίου 1884

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	*Τρέχουσα Τιμή.*
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 % Φρ. χρ.	365.—
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	427.50
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	417.50
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	261.50
» 25,000,000 τῶν 8 » » »	258.—
» 10,000,000 τῶν 5 » » »	209.—
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	255.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	100.—
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	325.—
Πιστωτικὰ Καταστήματα	
ΕΤΑΙΡΙΑΙ	
Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. ν.	4020.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . Φρ.	177.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	100.50
Ἀσφαλ. Ἑταιρία «Ἀρχάγγελος» »	
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	61.—
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. . »	404.—
Ἑταιρία Φωταερίου.......... Δρ.	165.—
Ἑλλην. Πυριτιδοποιεῖον....... Φρ.	
Ἑταιρία Δημοσίων Ἔργων...... »	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας..... »	
Συναλλάγματα	
ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν 3μην......	25.70
» Ὄψεως....	26.
ΓΑΛΛΙΑΣ —Ἐθνικῆς Τραπέζης 3μ.	102 1/2.
» Τραπεζικὸν 3μην.	101 1/2.
Νομίσματα	
Εἰκοσάφραγκον.................	20.50
Λίρα ὀθωμανικὴ.................	23.55

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 9. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 11

Ἐτησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:

Ἀθηνῶν δραχμὰς 18. — Ἐπαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

Ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Δρ. Λ.

ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ (μικραὶ σκηναὶ κατάλληλοι πρὸς παράστασιν ὑπὸ παιδίων ἐν σχολειακαῖς ἢ οἰκογενειακαῖς ἑορταῖς)........................ **1,50**

ΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΤΟΥ ΕΥΣΕΒΙΟΥ (παιδικὸν μυθιστόρημα κατὰ τὴν Ε. Δουπουή) **1,50**

ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΑΝ! (ναυτικὸν μυθιστόρημα κατὰ τὸν Μέην-Ρὴδ μετὰ 25 εἰκονογραφειῶν)..... **1,75**

ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ **2**

Ταχυδρομικῶς ἀποστέλλονται προστιθεμένων 15 λεπτῶν δι' ἕκαστον τόμον.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ΜΕΛΕΤΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ

Ἀντίτυπα τῶν δημοσιευθεισῶν μελετῶν, ὧν ἕκαστον τιμᾶται δραχμὰς πέντε, εὑρίσκονται παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις Ἀντωνιάδῃ καὶ Ἀνέστῃ Κωνσταντινίδῃ.

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΜΕΛΕΤΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Σύγγραμμα βραβευθὲν ἐν τῷ Ῥοδοκανακείῳ φιλολογικῷ διαγωνισμῷ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις συλλόγου πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν ἑλληνικῶν σπουδῶν.

Τιμᾶται φράγκων 4.

Τοῖς συνδρομηταῖς τῆς *Ἑστίας* ἀντὶ μόνον 1 φράγκου.

Διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐσωτερικῷ ταχυδρομικῶς ἀποστελλομένων φρ. 1,20.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ὁ ἥλιος κατὰ τοὺς δημώδεις μύθους. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Δραχ. 2,50.

Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλληνικῆς μυθολογίας. Ἐν Ἀθήναις, 1882. Λεπτὰ 75.

Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1883. Λεπτὰ 80.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ

ΜΥΘΟΙ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1884.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΛΕΚΤΗ — ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 3

ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΟΙΝΗ . . . . » 1,50

Εὑρίσκονται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, Κ. Μπέκ, Βίλμπεργ, Ν. Β. Νάκη καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς *Ἑστίας*.

ΩΡΑΙ ΕΠΙΣΚΕΨΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Μουσεῖον ἐν τῇ Ἀκροπόλει

Ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Ἀκρόπολιν εἶνε καθ' ἑκάστην ἐλευθέρα εἰς πάντας ἀπὸ τῆς πρωίας μέχρι τῆς ἑσπέρας. Ὁμοίως ἐλευθέρα εἶνε καθ' ἑκάστην καὶ ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ἐν αὐτῇ μουσεῖον ἀπὸ τῆς 2 ὥρας μ. μ. μέχρι τῆς ἑσπέρας.

Θησεῖον

Εἶνε προσιτὸν καθ' ἑκάστην μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Ἀπόμαχος οἰκῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Θησείου ἀνοίγει τὴν θύραν εἰς τὸν αἰτοῦντα.

Κεντρικὸν ἐθνικὸν μουσεῖον

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῆς Τρίτης, 10 — 12 π. μ. καὶ 2 — 4 μ. μ.

Συλλογαὶ ἐν τῷ Μετσοβείῳ Πολυτεχνείῳ

Καθ' ἑκάστην πλὴν τῶν Κυριακῶν καὶ τῶν ἐξαιρετέων ἑορτῶν τὸν μὲν χειμῶνα (1 Σεπτ. — 31 Μαρτίου) ἀπὸ τῆς 10—12 π. μ. (πλὴν τῆς Δευτέρας) καὶ ἀπὸ 2—4 μ. μ. Τὸ δὲ θέρος (1 Ἀπριλίου—31 Αὐγούστου) ἀπὸ 9—11 π. μ. καὶ 3 — 5 μ. μ. Τὸ Σάββατον δωρεάν, τὰς λοιπὰς ἡμέρας ἐπὶ πληρωμῇ δραχ. 1 κατὰ πρόσωπον.

Φυσιογραφικὸν μουσεῖον ἐν τῷ Πανεπιστημείῳ

Τετάρτην — Σάββατον, 9 — 12 π. μ.

Δημοτικὸν μουσεῖον Πειραιῶς

Ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Γυμνασίου.

Καθ' ἑκάστην, 2—5 μ.μ.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ

ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ

ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΑΜΟΡΓΟΣ

ΜΕΘ ΕΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ

Ἐν Ἀθήναις 1884

Ἡ προκειμένη περὶ Ἀμοργοῦ μονογραφία ἐξεδόθη εἰς μόνον 250 ἀντίτυπα, ἅτινα πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πρὸς δραχ. 3 ἕκαστον, μετὰ ταχυδρομικῶν δὲ 3,20.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β', 940

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Αριθ. 416.—16 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1884.—Λεπτα 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς Εστιας: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

Λήγοντος προσεχῶς τοῦ ἐνάτου ἔτους τῆς «Ἑστίας», ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος παρακαλοῦνται νὰ ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως τὸ ἀντίτιμον τῆς ἐτησίας αὐτῶν συνδρομῆς, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

Προκειμένου νὰ ἐκδοθῇ Εκτακτον Διπλουν φύλλον τῆς «Ἑστίας» μετὰ δύο εἰκόνων ἐπὶ τῇ προσεχεῖ πρώτῃ τοῦ ἔτους, ἐθεωρήθη ἀναγκαῖον ἵνα ὡς τοιοῦτον φύλλον δοθῇ τοῖς συνδρομηταῖς ἡμῶν τὸ τελευταῖον τοῦ μηνὸς τούτου, τῆς 30 Δεκεμβρίου, ὅπερ τούτου ἕνεκα θέλει φέρει χρονολογίαν τῆς 1 Ἰανουαρίου 1885. Τοῦτο δέ, ἐπειδὴ πρῶτον μὲν διὰ τοῦ προσεχοῦς φύλλου τῆς 23 Δεκεμβρίου συμπληροῦται ὁ ἀριθμὸς τῶν 52 φυλλαδίων τῆς «Ἑστίας», ὅσα τακτικῶς ἀποτελοῦσιν ὁλόκληρον τὴν σειρὰν ἑνὸς ἔτους τῆς «Ἑστίας», ὄντος τοῦ ἔτους τούτου δισέκτου καὶ περιλαμβάνοντος 53 Κυριακάς, καὶ δεύτερον διότι, τῆς πρώτης Κυριακῆς τοῦ ἐπιόντος ἔτους συμπιπτούσης 6 ἡμέρας μετὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους, θὰ ἐφαίνετο ὁπωσδήποτε πάρωρος ἡ δημοσίευσις φύλλου προωρισμένου διὰ τὴν Α΄ τοῦ ἔτους, γινομένη ἱκανὰς ἡμέρας κατόπιν τοῦ προσήκοντος χρόνου. Ἄλλως τε οἱ συνδρομηταὶ τῆς «Ἑστίας» οὐδεμίαν ἐκ τούτου θὰ ὑποστῶσι ζημίαν, διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι θὰ λάβωσι διπλοῦν τὸ φύλλον τοῦτο, θὰ λάβωσι προσέτι κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος φυλλάδια 53, ὅσα δηλαδὴ θὰ ἐλάμβανον κατὰ τὸ λῆγον ἔτος ἄνευ τῆς γενομένης μεταθέσεως.

Τὸ ἔκτακτον τοῦτο φύλλον τῆς «Ἑστίας» θέλει δοθῇ τοῖς μὲν συνδρομηταῖς ὡς συνήθως, εἰς δὲ τὰς ὁδοὺς θέλει πωληθῇ ἀντὶ λεπτῶν 50, καὶ θὰ περιέχῃ τὰ ἑπόμενα:

Α΄) Πανομοιότυπα τῶν ὑπογραφῶν τῶν Βασιλοπαίδων Κωνσταντινου, Γεωργιου καὶ Νικολαου.

Β΄) Προσωπογραφίαν τοῦ διακεκριμένου Ἕλληνος ζωγράφου κ. Νικολάου Γύζη καὶ ἀπεικόνισμα καλλιτεχνικὸν ἑνὸς τῶν ἀρίστων ἔργων του, ἀμφότερα ἐν Γερμανίᾳ ἐκτελεσθέντα.

Γ΄) Ἄρθρα αὐτοτελῆ ἢ διηγημάτια τῶν κκ. Χ. Ἀννίνου, Γ. Βιζυηνοῦ, Ἀγγέλου Βλάχου, Α. Π. Κουρτίδου, Σπ. Λάμπρου, Ἀντ. Μηλιαράκη, Σπ. Μηλιαράκη, Κωνστ. Παπαρρηγοπούλου, Ν. Γ. Πολίτου, Ἐμμ. Ῥοΐδου καὶ Σ. Κ. Σακελλαροπούλου.

Δ΄) Ποιήματα τῶν κκ. Δ. Βικέλα, Γ. Δροσίνη, Ἰω. Καμπούρογλου, Κωστῆ Παλαμᾶ, Ἀχιλ. Παράσχου, Ἀριστομένους Προβελεγίου, Γ. Σουρῆ, Π. Ι. Φέρμπου.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ΄ — ΑΡΙΘ. 468

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ, μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Gréville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.

ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΙΣ.

ΕΚ ΤΟΥ «ΦΑΟΥΣΤ» ΤΟΥ ΓΚΑΙΤΕ. Μετάφρ. Ἀριστομένους Προβελεγίου.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΒΡΕΓΕΛ, διήγημα.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Μέλος τῆς γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιγραφῶν καὶ γραμμάτων ἐν τῇ καταλειφθείσῃ κενῇ ἕδρᾳ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλβέρτου Δυμὼν ἐξελέγη ὁ κ. Γουσταῦος Σχλουμβέργερ, ὁ γνωστὸς ἐκδότης τῆς Νομισματικῆς τῶν ἐν Ἀνατολῇ Φράγκων δυναστῶν καὶ τοῦ τελευταίως δημοσιευθέντος συγγράμματος περὶ τῶν Βυζαντινῶν μολυβδοβούλλων.

— Εἰς τὴν ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιγραφῶν ὁ κ. Weil παρουσίασεν ἀποσπάσματα ἑλληνοαιγυπτιακοῦ παπύρου γεγραμμένου δι' ὡραίας κεφαλαιώδους γραφῆς τῶν χρόνων τοῦ 6ου μ. Χ. αἰῶνος, περιέχοντος νέα ἀποσπάσματα τοῦ βίου τοῦ Αἰσώπου. Ὡς γνωστόν, ὁ βίος τοῦ ἀρχαίου μυθοποιοῦ εἶνε συλλογὴ παραδόσεων περισωθεῖσα ἡμῖν ὑπὸ τοῦ Μαξίμου Πλανούδου. Ὑπάρχει δὲ καὶ παραλλαγὴ αὐτῶν λεπτομερεστέρα ὑπὸ ἀνωνύμου τινός, ἐκδοθεῖσα τῷ 1845 ὑπὸ τοῦ Westermann. Ὁ νῦν εὑρεθεὶς πάπυρος περιέχει ἀποσπάσματα τρίτης παραλλαγῆς ὁμοιαζούσης ἱκανῶς πρὸς τὴν προειρημένην, ἀλλὰ περιεχούσης νέα τινὰ ἐπεισόδια καὶ ἀνέκδοτα τοῦ βίου τοῦ Αἰσώπου.

— Τὴν παρελθοῦσαν Τρίτην ἐγένετο ἐν Παρισίοις ἡ πρώτη παράστασις τῆς «Θεοδώρας», τοῦ νέου δράματος τοῦ Βικτωριανοῦ Σαρδοῦ, ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου τῆς Πύλης τοῦ Ἁγίου Μαρτίνου. Ἤδη πολὺ πρὸ τῆς ἡμέρας τῆς παραστάσεως πᾶσαι αἱ θέσεις τοῦ θεάτρου εἶχον προαγορασθῇ δι' ἐγγραφῆς διὰ 14 συνεχεῖς παραστάσεις.

— Τὰς πλείστας βιβλιοθήκας ὑπὲρ πᾶν ἔθνος τοῦ κόσμου ἔχει ἡ Γερμανία. Ἐν αὐτῇ, τῇ Αὐστρίᾳ καὶ Ἑλβετίᾳ ὑπάρχουσι πλειότεραι τῶν 1000 δημοσίων βιβλιοθηκῶν, ἐξ ὧν 20 περιέχουσιν ὑπὲρ τὰς 100,000 τόμων ἑκάστη. Ἐκ τῶν ἐν Γαλλίᾳ ὑπαρχουσῶν, 6 ἔχουσιν ὑπὲρ τὰς 100,000 τόμων ἑκάστη, ἡ δὲ ἐν Παρισίοις ὑπάρχουσα *Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη* εἶνε ἡ μεγίστη βιβλιοθήκη τοῦ κόσμου. Ἐν Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ 9 βιβλιοθῆκαι ἔχουσιν ἑκάστη ὑπὲρ τὰς 100,000 τόμων. Ἡ Ἱσπανία ἔχει 30 δημοσίας βιβλιοθήκας, περιλαμβανούσας ἐν ὅλῳ 700,000 τόμων. Ἡ ἐν Οὐασιγκτῶνι τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν δημοσία βιβλιοθήκη ἔχει 518,000 τόμους καὶ 170,000 φυλλάδια. Μεγαλείτεραι ταύτης ὑπάρχουσι μόνον 5 αἱ ἑξῆς: Ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη τῶν Παρισίων ἔχουσα 2,500,000, ἡ τοῦ Βρεταννικοῦ Μουσείου 1,500,000, ἡ τῆς Πετρουπόλεως 1,000,000, ἡ τοῦ Μονάχου 900,000 καὶ ἡ τοῦ Βερολίνου 750,000.

— Νέαν ἠλεκτρικὴν λυχνίαν ἐπενόησεν ὁ διάσημος τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐπιστήμων Γάλλος Τρουβέ, συνενοῦσαν ἐν ἑαυτῇ ποικίλας σωστικὰς ἰδιότητας, καθιστώσας αὐτὴν ἀσφαλεστάτην καὶ προσιτὴν εἰς πάντας. Κατὰ τὰς ἀνάγκας σας ἡ λυχνία ἀνάπτει, μόλις τὴν θέσητε ἐφ' ἑνὸς ἐπίπλου ἢ μόλις τὴν λάβητε ἀνὰ χεῖρας. Δύνασθε κατὰ βούλησιν νὰ μεταβάλλητε τὸ φῶς της ἀπὸ ἀσθενεστάτης φλογὸς κανδυλίου εἰς ἄπλετον λάμψιν. Δύνασθε νὰ τὴν χρησιμοποιήσητε εἰς πᾶσαν ἐργασίαν, διότι εἶνε ἀσφαλὴς καὶ οὐδέποτε ἀνατρέπεται. Εἶνε ἀπαραίτητος εἰς τοὺς ἐργαζομένους εἰς πυριτιδοποιεῖα καὶ εἰς ὑπονόμους, εἰς τοὺς διανέμοντας τὸ φωταέ-

Digitized by Google

ριον, εἰς τοὺς πυροσβέστας, μυρεψοὺς κλπ. Πρὸ πάντων δὲ εἶνε ἀπαράμιλλος πρὸς οἰκιακὰς χρήσεις.

— Μετὰ μεγάλης ἐπιτυχίας ἐγένετο χρῆσις τοῦ τηλεφώνου ἐπὶ τοῦ πλοίου *Νορμανδία* τῆς Γενικῆς Ὑπερωκεανείου Ἑταιρίας, κατὰ τὸ τελευταῖον ταξείδιον αὐτοῦ εἰς Ἀμερικήν. Ὁ πλοίαρχος ἠδυνήθη νὰ μεταβιβάσῃ τὰς προσταγάς του εὐκολώτερον διὰ τοῦ τηλεφώνου ἢ διὰ τοῦ θαλασσίου κέρατος, ἰδίως δ' εἰς τὰς ἐργασίας τοῦ ἀπόπλου καὶ κατάπλου ἐγένετο καταφανὴς ἡ ὑπεροχή του.

— Λίαν διαφέροντα πειράματα ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ἐγένοντο ἐν Βρέστῃ, ἅτινα ἐστέφθησαν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας. Τὰ πειράματα ἐξετέλεσαν Γάλλοι ἀξιωματικοὶ τοῦ ναυτικοῦ, θέλοντες νὰ ὑπολογίσωσι τὴν δύναμιν τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς πρὸς παρεμπόδισιν τῆς προσεγγίσεως εἰς ὅρμους καὶ στόμια λιμένων, ἐν καιρῷ πολέμου. Ἐγνώσθη δὲ ὅτι ἡ παρουσία μιᾶς λέμβου δύναται νὰ ἐννοηθῇ ἀρκούντως ἐγκαίρως, ὅπως προφθάσωσιν αἱ τορπίλλαι νὰ τὴν καταβυθίσωσιν. Ἡ λυχνία ἐντάσεως 400 ἀκρολυχνίων Carsel ἐφώτιζε πλοῖα, εὑρισκόμενα εἰς μακρὰν ἀπόστασιν, κατὰ τῶν ὁποίων εὐκόλως καὶ μετὰ μεγάλης ἀκριβείας δύνανται νὰ διευθυνθῶσιν οἱ ὅλμοι καλοῦ πυροβολικοῦ.

— Ὁ πέμπτος τόμος τῆς Ρωμαϊκῆς ἱστορίας τοῦ Mommsen, περιλαμβάνων τοὺς χρόνους τῶν αὐτοκρατόρων, ἐκδοθήσεται προσεχῶς. Ὁ τέταρτος τόμος, περιέχων τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς δημοκρατίας καὶ τὴν ὁριστικὴν θεμελίωσιν τῆς αὐτοκρατορίας, θὰ δημοσιευθῇ βραδύτερον.

— Κατά τινα τελευταίαν στατιστικήν, ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις μία καθημερινὴ ἐφημερὶς ἀναλογεῖ εἰς 10000 κατοίκους. Ἐν ταῖς Βρετανικαῖς νήσοις μία καθημερινὴ ἐφημερὶς ἀναλογεῖ εἰς 120,000 κατοίκους.

— Ἐξεδόθη ἐκ τῶν πιεστηρίων Ἀνδρέου Κορομηλᾶ τὸ ἀπὸ πολλοῦ προαγγελθὲν ὑπὸ τὸν τίτλον *Ἐδῶ κι' ἐκεῖ* βιβλίον τοῦ κ. Χαραλάμπους Ἀννίνου, ἐκ 300 περίπου σελίδων συγκείμενον. Ἐν αὐτῷ περιέχονται παντοῖαι φαιδραὶ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου σκηναὶ καὶ ἐπιχαρίτως συντεθειμένα διηγήματα, ἐξ ὧν ἱκανὰ δείγματα, ἐν διαφόροις δημοσιεύμασι κατεσπαρμένα, ἀξιοπαρατήρητα διὰ τὴν εὐφυΐαν καὶ τὸ αἴσθημα, τὴν καλλιεπῆ ὁμαλότητα τοῦ ὕφους, καὶ τῆς ἐκφράσεως τὴν ἀκρίβειαν παρέσχε τοῖς ἀναγινώσκουσιν ἡ καλλιτεχνικὴ γραφὶς τοῦ κ. Ἀννίνου. Τὸ βιβλίον ἔσται ἀπόκτημα διὰ τὴν ἡμετέραν φιλολογίαν, ἐν ᾗ τοσούτῳ σπανίως ἀναφαίνονται ἄξια λόγου προϊόντα, συνενοῦν δὲ πρὸς τῇ πνευματικῇ καὶ τὴν τυπογραφικὴν φιλοκαλίαν κοσμεῖται ὑπὸ ὡραίου ἐξωφύλλου, ὡς καὶ ὑπὸ ἱκανῶν μικρῶν εἰκόνων. Ἐν τῷ τόμῳ συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ πέρυσιν ἐν τῷ *Παρνασσῷ* ἀναγνωσθεῖσα περίεργος μελέτη ἐπὶ τοῦ 1000 Μ.Μ. ἔτους, ἧς ἀπόσπασμα ἐγκαίρως ἐδημοσιεύθη καὶ ἐν τῇ *Ἑστίᾳ*.

— Ἡ ἐνταῦθα Γαλλικὴ σχολὴ ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ ὑπουργείου ὅπως ἐνεργήσῃ ἀνασκαφὰς ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν ἀντιπροσώπου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας ἐν τῷ δήμῳ Ἀκραιφνίων τῶν Θηβῶν.

— Ὁ ἐπιθεωρητὴς τῆς γεωργίας καὶ διευθυντὴς τοῦ δενδροκομείου κ. Παναγιώτης Γενάδιος ἀναγγέλλει τὴν προσεχῆ ἔκδοσιν εἰδικοῦ γεωργικοῦ περιοδικοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον **Ἑλληνικὴ Γεωργία**, ἐν ᾧ θὰ συζητῶνται καὶ ἀναλύωνται ζητήματα ἀφορῶντα εἰς τὴν κυρίως γεωργίαν, τὴν γεωργικὴν οἰκονομίαν, τὴν ἀμπελουργίαν, τὴν παθολογίαν τῶν φυτῶν, τὴν σηροτροφίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἰς πάντα ἄλλον κλάδον τῆς γεωργίας.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Μελέτη ἐπὶ τῆς νέας ἑλληνικῆς ἢ βάσανος τοῦ ἐλέγχου τοῦ ψευδαττικισμοῦ ὑπὸ Γεωργίου Ν. Χατζιδάκη. Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ. 1884. 8ον σελ. 101. Εὑρίσκεται ἐν Ἀθήναις παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις Καρόλῳ Βίλμπεργ καὶ Ἀνέστῃ Κωνσταντινίδῃ καὶ τιμᾶται δραχ. 2,50.

Νομίσματα τῶν ἀδελφῶν Μαρτίνου καὶ Βενεδίκτου Β' Ζαχαριῶν, δυναστῶν τῆς Χίου, 1314 — 1329, ὑπὸ Παύλου Λάμπρου. Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν Ἀδελφῶν Περρῆ. 1884. Εἰς μέγα 8ον, σελ. 15. (Μεθ' ἑνὸς λιθογραφικοῦ πίνακος.)

Ἡ πραγματεία αὕτη εἶνε ἀπόσπασμα ἐξ ἀνεκδότου συγγραφῆς «Τὰ κατὰ τὸν Μεσαιῶνα νομίσματα τῶν δυναστῶν τῆς Χίου», ἐν αὐτῇ δὲ διαλαμβάνονται τὰ τῶν νομισμάτων τῶν ἀδελφῶν Μαρτίνου καὶ Βενεδίκτου Β' Ζαχαριῶν, οἵτινες, καταγόμενοι ἐκ πλουσιωτάτου καὶ ἰσχυροτάτου οἴκου τῆς Γενούης, ἐδυνάστευσαν τῆς Χίου καὶ ἐπωνομάζοντο di castro ἢ di castello ἐκ τῆς συνοικίας, ἐν ᾗ ἔκειτο ἡ οἰκία αὐτῶν. Ἦρξαν δ' οὗτοι τῆς Χίου ἀπὸ τοῦ 1314—1329. Περιγράφει δ' ὁ κ. Λάμπρος τὰ ἐν τῇ πλουσίᾳ αὐτοῦ Μεσαιωνικῇ συλλογῇ ἀποκείμενα νομίσματα αὐτῶν, ὧν τινά εἰσι μοναδικά, συνοδεύων τὴν πραγματείαν ταύτην διὰ σπουδαίων ἰδίων πολλῶν παρατηρήσεων ἐπὶ τοῦ σταθμοῦ καὶ τοῦ συστήματος τῶν νομισμάτων καὶ παρέχει ἱστορικὴν εἰκόνα τοῦ βίου τῶν Ζαχαριῶν.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[14 Δεκεμβρίου (Παρασκευῇ) 1884.]

Ἐν τῇ Βουλῇ κατὰ τὴν ἑβδομάδα ταύτην ἐξηκολούθησεν ἡ περὶ τοῦ νέου δανείου συζήτησις. — Διατρίβει ἐνταῦθα ἀφικόμενος τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα ἐπὶ Δανικοῦ πολεμικοῦ ὁ πρίγκιψ Βαλδεμάρ, ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως ἡμῶν Γεωργίου.—Τὴν παρελθοῦσαν Πέμπτην ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας ὁ ἀρχηγὸς τῆς γαλλικῆς ναυτικῆς ἀποστολῆς ναύαρχος κ. Lejeune μετὰ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς ἀποστολῆς κ. κ. Vidal ὑποπλοιάρχου καὶ Dupont ναυπηγοῦ.—Ἀπὸ προχθὲς ἐνεκατέστη ὁ στρατηγὸς Βοσσὲρ εἰς τὰ ἐν τῷ ἄνω πατώματι τοῦ παραρτήματος τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν ἑτοιμασθέντα γραφεῖά του, περιλαμβάνοντα ἓν δωμάτιον πλουσίως διεσκευασμένον διὰ τὸν στρατηγόν, ἕτερον καὶ τὴν αἴθουσαν διὰ τοὺς ὑπασπιστὰς αὐτοῦ καὶ δύο ἕτερα διὰ τὸ κατώτερον προσωπικόν. — Ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν κ. Κ. Λομβάρδος ὑπέβαλεν εἰς τὴν βουλὴν πρὸς ἐπικύρωσιν συμπληρωτικὴν σύμβασιν τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἀνατολικῆς τηλεγραφικῆς Ἑταιρίας τοῦ Λονδίνου περὶ ἐπεκτάσεως τῆς τηλεγραφικῆς συγκοινωνίας καὶ εἰς τὰς λοιπὰς νήσους, αἵτινες δὲν περιελήφθησαν ἐν τῷ ὑποβρυχίῳ τηλεγραφικῷ συμπλέγματι, περὶ οὗ προυνόησεν ἡ ἀπὸ 16/28 τοῦ 1883 σύμβασις.—Τὰ διὰ τοῦ ἀτμοπλοίου *Εὐρώπης* κομισθέντα 5,180,000 φρ. εἰς χρυσὸν ἐκ τοῦ δανείου τῶν 170,000,000 παρεδόθησαν εἰς τὴν Ἐθνικὴν Τράπεζαν.—Παρεχωρήθη ὁριστικῶς ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἡ ἐκ τῶν ἀτμοπλοίων μεταφορὰ καὶ πώλησις τοῦ πετρελαίου εἰς ἑταιρίαν συγκειμένην ἐκ τῶν κ.κ. Ψύχα, Δαμίγου κλπ.—Ἐγένοντο ἐν Πειραιεῖ τὰ ἐγκαίνια τοῦ εὐεργετικοῦ ἱδρύματος τῆς σχολῆς τῶν ἀπόρων παίδων τῆς ἱδρυθείσης ὑπὸ τοῦ κ. Ι. Ν. Μελετοπούλου εἰς μνημόσυνον τοῦ ἀοιδίμου πατρός του Νικολάου Μελετοπούλου.—Ἀπεβίωσε προσβληθεὶς καθ' ὁδὸν ὑπὸ κεραυνοβούλου ἀποπληξίας, ὁ συνταγματάρχης τοῦ μηχανικοῦ Νικόλαος Σοῦτσος, ἐκ τῶν διακεκριμένων ἀξιωματικῶν, πολλάκις ἀντιπροσωπεύσας τὴν ἐπαρχίαν Σύρου ἐν τῇ βουλῇ.—Προεκηρύχθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν ἀμοιβὴ πεντακισχιλίων δραχμῶν εἰς τοὺς παραδώσαντας ταῖς ἀρχαῖς τοὺς ἀδελφοὺς Μιλτιάδην καὶ Ἀριστείδην Ζηταίους, ἐξ Ἀρτοτίνης, αὐτουργοὺς τοῦ ἐν Καμαρίζῃ κακουργήματος, τρισχιλίων δὲ εἰς τοὺς ὑποδείξαντας αὐτούς. — Κατὰ τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ δήμου Πατρῶν τὰ μὲν ἔσοδα τοῦ δήμου τούτου ἀνέρχονται εἰς 1,262,449 δρ., ἐξ ὧν 762,449 προέρχονται ἐκ τακτικῶν ἐσόδων τοῦ δήμου, καὶ 500,000 ἐκ δανείου. Τὰ δὲ ἔξοδα τοῦ δήμου ἀνέρχονται καὶ ταῦτα εἰς 1,262,449 δρ.—Ὑδραῖοι σπογγαλιεῖς συλλαβόντες ἐν τοῖς παραλίοις τῆς Ἀφρικῆς δύο μικροὺς πάνθηρας ἐδώρησαν τούτους τῷ κ. Ν. Τσαμαδῷ ὑποδιοικητῇ τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς, οὗτος δὲ προσέφερεν αὐτοὺς τῷ βασιλεῖ Γεωργίῳ. — Κατὰ τὴν *Ἐλπίδα* Ζακύνθου ἡ πόλις αὕτη φωτισθήσεται μετ' ὀλίγον δι' ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ἀναλαβόντος τοῦ κ. Φόστερ διευθυντοῦ τῆς ἀνατολικῆς τηλεγραφικῆς ἑταιρίας νὰ διαπραγματευθῇ μετά τινος ἐν Λονδίνῳ ἑταιρίας περὶ τοῦ φωτισμοῦ τούτου. — Ἐν Ἄρτῃ τὴν προσεχῆ Τρίτην θέλει ἐκτελεσθῇ θανατικὴ ποινὴ διὰ τουφεκισμοῦ τοῦ πρώην ὑπαξιωματικοῦ Ἀλεξ. Χριστιανοῦ καταδεδικασμένου ἐπὶ φόνῳ δύο συναδέλφων αὐτοῦ.

Digitized by Google

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Π. Θ. Κωνσταντινούπολιν. Εὐχαρίστως, ἀλλὰ βραδύτερον, ἕνεκα πολλῆς ἄλλης ὕλης.—κ. Ι. Α. Π. Χανία. Μέχρι τοῦδε ἔχουσιν ἐκδοθῆ τόμοι 6, ὧν ἕκαστος τιμᾶται δραχ. 20. Εὑρίσκονται εἰς τὰ ἐνταῦθα βιβλιοπωλεῖα.—Κυρίαν Ε. Θ. Γ. Ὡς πρῶτον ἔργον, ὑποθέτομεν, εἶνε ἀρκούντως καλόν, ὄχι ὅμως ἀτυχῶς κατάλληλον διὰ τὴν «Ἑστίαν». Οὐχ ἧττον σᾶς εὐχαριστοῦμεν.—κ. Δ. Β. Ἀλεξάνδρειαν Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Χ. Κ. Τὸ βιβλίον καὶ ἐπιστολὴν μας ταχυδρομικῶς.—*Μαντικῷ*. Κατὰ τὸν **Mantegazza** ὁ γέλως ἔχει σχέσιν μᾶλλον πρὸς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν κατάστασιν τῆς ὑγείας τοῦ ἀνθρώπου ἢ πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς νοημοσύνης αὐτοῦ. Οὕτως οἱ ἀλαζόνες, οἱ ματαιόδοξοι, οἱ ἀνόητοι γελῶσιν ὀλίγον ἵνα μὴ τάχα παραβλάψωσι τὴν ἀξιοπρέπειαν αὐτῶν. Ἐπίσης οἱ φθονεροί, οἱ κακεντρεχεῖς, οἱ κακόβουλοι γελῶσι σπανίως, διότι εἰσὶ πλήρεις χολῆς καὶ πάντοτε δύσθυμοι, σκέπτονται καὶ πράττουσι διαρκῶς τὸ κακὸν καὶ ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ μισῶσι καὶ νὰ δάκνωσι. Ταῦτα δέ εἰσιν ἀντίθετα πρὸς τὸν γέλωτα. Ὁ εὔκολος, ἄπλετος καὶ εἰλικρινὴς γέλως εἶνε τεκμήριον ψυχῆς ἀγαθῆς καὶ μὴ τετυφωμένης· εἶνε δὲ τοῦτο ἐκ τῶν ἀσφαλεστέρων χαρακτηριστικῶν τῆς φυσιογνωμίας. Ἡ ὑποκριτικὴ ἀγωγὴ τῆς σήμερον μᾶς διδάσκει νὰ καταστέλλωμεν τὴν ἐκδήλωσιν τῆς λύπης καὶ τῆς χαρᾶς, κατὰ μικρὸν δὲ ἀποβάλλομεν τὴν ἕξιν τοῦ αὐθορμήτου καὶ εἰλικρινοῦς γέλωτος. Πλὴν δὲ τούτου κυρίαι τινὲς γελῶσιν ὀλίγον ἵνα μὴ ἀποκτήσωσι προώρους ῥυτίδας εἰς τὸ πρόσωπον, ἐνῷ ἄλλαι πάλιν γελῶσι πολὺ καὶ κατὰ πᾶσαν στιγμὴν διὰ νὰ δείξωσι τοὺς ὡραίους αὐτῶν ὀδόντας.—κ. Α. Ι. Χ. Λαμίαν. Ἐν τῷ γραφείῳ ἡμῶν δὲν ὑπάρχει.—κ. Κ. Β. Πύργον. Ὄχι δυστυχῶς, διότι τὸ θέμα εἶνε ξένον τοῦ προγράμματος τῆς «Ἑστίας».—*Φίλῳ Μ'*. Διότι «ὁ γάρ τοι πολὺς οὗτος λαός, αὐτοὶ μὲν ἀγνοοῦσι τὰ βελτίω, βάναυσοι ὄντες οἱ πολλοὶ αὐτῶν, ὅν τινα δ' ἂν οἱ προὔχοντες ἐπαινέσωσι, πιστεύουσι μὴ ἂν ἀλόγως ἐπαινεθῆναι τοῦτον· ὥστε ἐπαινοῦσι καὶ αὐτοί»—κκ. Χ. Σ. Β. καὶ Μ. Ι. Π. Σύρον, Σ. Θ. Πάτρας, Λ. Γ. Βῶλον, Γ. Ι. Λ. Κέρκυραν, Ν. Δ. Λουτράκιον, Σ. Σ. Κ. Αἰτωλικόν, Σ. δὲ Β. καὶ Δ. Ι. Κ. Ζάκυνθον. Ἐλήφθησαν. — *Δημοκρίτῳ*. Δυστυχῶς εἶνε ἀληθές. Πανταχοῦ ὅπου ἂν στρέψῃ τις τὸ βλέμμα, θὰ καταπλαγῇ πρὸς τὴν μεγαλοπρεπῶς κεκοσμημένην καὶ ἐπιδεικτιῶσαν πτωχείαν, τὴν ὑπὸ αὐταρκες μειδίαμα σοβοῦσαν ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους, τὴν ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ ἄρτου δαπανῶσαν εἰς τὸ περίσσευμα τῆς ἐσθῆτος καὶ ἀφελῶς πιστεύουσαν ὅτι ἐκλαμβάνεται ἀντὶ πλούτου.—κ. κ. Γ. Ι. Λ. Κέρκυραν, Ν. Χ. Δ. Λουτράκιον, Ε. Π. Δ. Ὀλτένιτζαν καὶ Γ. Ν. Τσετάτε. Ἀπεστάλησαν.—κ. Ι. Η. Π. Στρασβοῦργον. Δὲν ἐδημοσιεύθη δι' ἔλλειψιν χώρου, ὡς λίαν σχοινοτενής.—*Φιλαναγνώστῃ*. Ὡς πρώτην ἐφημερίδα δύναταί τις νὰ θεωρήσῃ τὰ **Acta diurna** τῶν Ῥωμαίων. Κατὰ τὸν μεσαίωνα ἐξεδίδοντο περιοδικὰ δημοσιεύματα χειρόγραφα· αἱ πρῶται δ' ἐν Εὐρώπῃ ἐφημερίδες χρονολογοῦνται ἀπὸ τοῦ ΙΖ' αἰῶνος. Σήμερον καθ' ὅλην τὴν ὑφήλιον ἐκδίδονται περίπου 23,400 ἐφημερίδες, ἐξ ὧν ὑπὲρ τὸ ἥμισυ (13,600) ἐν Εὐρώπῃ, 9,150 ἐν Ἀμερικῇ, αἱ δὲ λοιπαὶ ἐν Ἀσίᾳ, Ἀφρικῇ καὶ Αὐστραλίᾳ.— κ. Κ. Β. Π. Πάτρας. Δὲν εἶνε γνωστὸν ἡμῖν.—*Συλλέκτῃ*. Εἶνε ὄχι δημοτικόν, ἀλλὰ τοῦ ἰατροῦ Καλλιβούρση, ὅστις καὶ εἰς τὰς Μούσας ἐνίοτε ἔθυεν ἐπιτυχῶς, ἔχει δὲ ἀκριβῶς οὕτως:

Δέκ' ἄσχημαις ἂν μοιρασθοῦν τὰ ἴδικά σου κάλλη,
ὅλαις θὰ γείνουν ὤμορφαις κι' ὤμορφη θᾆσαι πάλι.

κ. Κ. Ν. Τρίκκαλα. Ἐλήφθησαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Ἀπάντησιν ταχυδρομικῶς.—κ. Ν. Χ. Λουτράκιον. Τὸ παράρτημα τῆς κλασικῆς φιλολογίας τοῦ **Reinach** δὲν ἐκομίσθη ἔτι εἰς τὰ ἐνταῦθα βιβλιοπωλεῖα. Περιμένεται ὅσον οὔπω. Τιμὴ αὐτοῦ 9 ἢ 10 δραχ.—*Ἡμισελήνῳ*. Τὸ πρῶτον δὲν μᾶς ἐφάνη κατάλληλον διὰ τὴν «Ἑστίαν»· ἂν ἐκ τῶν ἄλλων ὑπάρχῃ τι καλλίτερον, καὶ ἔχητε τὴν διάθεσιν νὰ ἐξακολουθήσητε, εὐχαρίστως θέλομεν τὸ δημοσιεύσει. Ἐν τούτοις σᾶς εὐχαριστοῦμεν.—*Ἀδαεῖ τῆς λατινικῆς*. Ἀποτάθητε εἰς τὸν ἴδιον ἵνα σᾶς τὸ ἐξηγήσῃ. Ἡμεῖς δὲν θὰ τολμήσωμεν ποτέ. — κ. Α**. Μὴ σᾶς ἐκπλήττει. Μεταξὺ ὁμοτέχνων οὕτω συμβαίνει πάντοτε. Ὅταν δύο ἐξ αὐτῶν συνομιλῶσι, δὲν ὑπάρχουσι παρὰ δύο μόνον ἄριστοι. Ἅμα δὲ χωρισθῶσιν, ἕνας μόνον εἶνε ὁ ἄριστος!...

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Περίεργον· δὲν μ' ἀγαπᾷς, ἀφοῦ μὲ ἀποκτήσῃς,
Καὶ δι' ἐμοῦ δεσμεύεσαι, ἂν μ' ἀναγραμματίσῃς.

Σ. Κ.

2

Πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ προείπῃ τις τὸν ἀριθμὸν τῶν δύο πεσσῶν τοῦ *δομινό*, οἵτινες εὑρίσκονται εἰς τὰ δύο ἄκρα, ὅταν ὁλόκληρον τὸ παιγνίδιον τεθῇ κατὰ σειρὰν οὕτως, ὥστε εἷς ἀριθμὸς αὐτοῦ νὰ ἐφάπτηται πάντοτε ὁμοίου, ἤτοι ὁ ἕξ νὰ εἶνε παρὰ τὸν ἕξ, τὸ λευκὸν παρὰ τὸ λευκόν, τὸ *τρία* παρὰ τὸ *τρία* καὶ οὕτως ἐφεξῆς, τιθεμένων ἐν τῇ σειρᾷ καὶ αὐτῶν τῶν διπλῶν;

3

Γρῖφος

ΤΙ

ΕΕΕΕΕΕΕΕΕΕΕΕ

4

Εἰς τοὺς πόδας σου ὑπάρχω, καὶ ζωὴν αὐτοὶ μοῦ δίδουν.
Ἂν μὲ ἀποκεφαλίσῃς, θ' ἀνακύψουν νὰ μὲ ἴδουν.

5

Τῆς δημώδους ἑλληνικῆς παροιμίας «Κόρακας κοράκου 'μάτι δὲν 'βγάζει» τίς εἶνε ἡ ἀντίστοιχος γαλλική;

ΛΥΣΕΙΣ

1

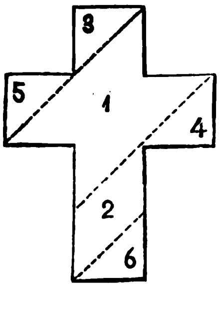

2

Ὁ ἀριθμὸς 9.

3

14	32	43	36	7	25	18
20	33	2	27	48	16	29
6	40	41	42	5	38	3
23	21	1	30	49	34	17
44	10	45	8	9	21	47
31	24	4	13	46	22	35
37	15	39	19	11	28	26

4

Θέρος—Θεός.

5

Κλῆρος—Λῆρος.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

14 Δεκεμβρίου 1884

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	*Τρέχουσα Τιμή.*
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 % Φρ. χρ.	363.50
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	426.75
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	419.50
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	262.—
» 25,000,000 τῶν 8 » » »	258.50
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	209.—
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	254.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	98.50
Κτηματικαὶ Ὁμολ. Ἐθν. Τραπέζης τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	353.50

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος Δρ. ν.	4025.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . Φρ.	167.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	100.50
Ἀσφαλ. Ἑταιρία «Ἀρχάγγελος» »	
Ἑταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	61.—
Σιδηρόδρ. Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς. . »	405.—
Ἑταιρία Φωταερίου.......... Δρ.	
Ἑλλην. Πυριτιδοποιεῖον....... Φρ.	
Ἑταιρία Δημοσίων Ἔργων...... »	
Πανελλ. Ἀτμοπλ. Ἑταιρίας..... »	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν 3μην......	25.70
» Ὄψεως....	26.
ΓΑΛΛΙΑΣ —Ἐθνικῆς Τραπέζης 3ήμ.	102½.
» Τραπεζικὸν 3μην.	101 —

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον..................	20.50
Λίρα ὀθωμανικὴ.................	23.40

ΣΥΛΛΟΓΗ τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ νόμων, βασιλικῶν διαταγμάτων καὶ ὑπουργικῶν διαταγῶν ὑπὸ Ἰωάννου Καρακάλου, λοχαγοῦ. Τεῦχος Α' — Στρατολογικά. Ἀθῆναι 1884. 8ον, σελ. 345. Τιμᾶται δραχ. 3.

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΤΗΤΟΣ λόχου, ἴλης ἢ πυροβολαρχίας κτλ. Τεῦχος Α' — Ἐγκριθὲν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν ὑπὸ Ἰωάννου Π. Καρακάλου, λοχαγοῦ. Ἐν Ἀθήναις 1883. 8ον, σελ. 386. Τιμᾶται δραχ. 2.

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Α

ΠΟΙΗΜΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΝ ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΠΕΝΤΕ

ΜΕΤΑ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ

ΥΠΟ ΚΛΕΩΝΟΣ ΡΑΓΚΑΒΗ

Τόμος πολυτελέστατα δεδεμένος, μετὰ εἰκόνων, εἰς σχῆμα μέγα 8ον ἐκ σελίδων 277.

Πωλεῖται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τοῦ κ. Καρόλου Μπὲκ ἀντὶ δραχμῶν **10**.

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

Ε Ι Δ Υ Λ Λ Ι Α

Νεος Τομος Ποιηματων.—Δρχ. 2,50

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΙΣΤΟΙ ΑΡΑΧΝΗΣ...................... δρ. ν.	1
ΣΤΑΛΑΚΤΙΤΑΙ .... »	2
ΑΓΡΟΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ .... »	2
ΤΡΕΙΣ ΗΜΕΡΑΙ ΕΝ ΤΗΝΩ............... »	1

Πωλοῦνται ἐν τῷ Γραφείῳ τῆς ΕΣΤΙΑΣ.

Ἀποστέλλονται πρὸς αἰτοῦντας ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ

Ἐν Ἀθήναις, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ.

Ἅπαντα τὰ εἴδη γραφικῆς ὕλης εἰς τιμὰς μετρίας. Κονδυλοφόροι παντὸς εἴδους, γραφῖδες, σφραγῖδες χαρασσόμεναι ἐνταῦθα, ἐπισκεπτήρια ἐκτυπούμενα στιγμιαίως. Συνέστησε πρὸ πολλοῦ Μηχανικον Φακελλοποιειον, ὅπερ τελειοποιηθὲν ἐσχάτως διὰ προσθήκης νέων μηχανημάτων κατασκευάζει καὶ προμηθεύει φακέλλους τελειοτάτους εἰς τιμὰς εὐθηνοτέρας τῶν εὐρωπαϊκῶν. Τὸ μέγα τοῦτο κατάστημα εἶνε τὸ μόνον προμηθεῦον *κατάστιχα* τοῦ γνωστοῦ οἴκου Edler καὶ Krische τοῦ Ἀννοβέρου.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ

Μ Υ Θ Ο Ι

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1884.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΛΕΚΤΗ — ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 3
ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΟΙΝΗ .... » 1,50

Εὑρίσκονται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις Ἀνδρέου Κορομηλᾶ, Ἀνέστη Κωνσταντινίδου, Κ. Μπὲκ, Βίλμπεργ, Ν. Β. Νάκη καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς *Ἑστίας*.

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΗΤΟΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΜΙΑΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΡΑ

Διήγημα ἱστορικὸν Φερδινάνδου Γρηγοροβίου,
μεταφρασθὲν ὑπὸ ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ.

Τὸ ἔργον τοῦτο εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ διασήμου Γερμανοῦ ἱστοριογράφου Φερδινάνδου Γρηγοροβίου, ὅστις ἐν αὐτῷ δι' ὕφους ἀνθηροῦ καὶ ἐπαγωγοῦ ἱστορεῖ τὸν πλήρη περιπετειῶν βίον τῆς περιωνύμου Εὐδοκίας, ἥτις ἀπὸ ταπεινῆς κόρης Ἀθηναίου φιλοσόφου ἀνῆλθε διὰ τῆς εὐνοίας τῆς Τύχης εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παρέχει δ' ἅμα πιστὴν καὶ ὡραίαν εἰκόνα τῆς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ καταστάσεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἄλλων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων.

Ἀντίτυπα εὑρίσκονται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» καὶ πωλοῦνται ἀντὶ φράγκων 2 ἕκαστον. — Ταχυδρομικῶς ἀποστελλόμενα ἀντὶ φ. 2.20.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ

ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ

ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ

ΑΜΟΡΓΟΣ

ΜΕΘ ΕΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ

Ἐν Ἀθήναις 1884.

Ἡ προκειμένη περὶ Ἀμοργοῦ μονογραφία ἐξεδόθη εἰς μόνον 250 ἀντίτυπα, ἅτινα πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πρὸς δραχ. 3 ἕκαστον, μεταταχυδρομικῶν δὲ 3,20.

Ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «Ἑστίας» πωλοῦνται τὰ ἑξῆς βιβλία:

Σάθα Μνημεῖα ἑλλην. ἱστορίας, τόμ. Δ. δραχ. 10 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς, δρ. 20.

Λεγρανδίου Ἱστορία τοῦ Ταγιαπέρρα ὑπὸ Τριβώλη, δραχ. 1,80.

Rubio y Lluch la Expedicion y domination de los Catalanos en Oriente jurgadas por los Griecos, δραχ. 4.

Σπυρ. Π. Λάμπρου Λόγος εἰσιτήριος εἰς τὸ μάθημα τῆς ἑλλ. ἱστορίας, λεπτ. 75.

Τοῦ αὐτοῦ—Αἱ Ἀθῆναι περὶ τὰ τέλη τοῦ ιβ' αἰῶνος, δρ. 1,60.

» » Romans Grecs, δραχ. 12 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς φρ. 20.

» » Μιχαὴλ Ἀκομινάτος (τόμοι δύο) δραχ. 18 ἀντὶ τῆς ἀρχικῆς τιμῆς φρ. 30.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου Ἀνδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β'. 942

Digitized by Google

ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

ΑΡΙΘ. 417.—23 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1884.—ΛΕΠΤΑ 10

ΓΡΑΦΕΙΟΝ τῆς ΕΣΤΙΑΣ: Ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου, ἀριθ. 39.

Λήγοντος προσεχῶς τοῦ ἐνάτου ἔτους τῆς «Ἑστίας», ὅσοι τῶν κυρίων συνδρομητῶν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξακολουθήσωσι λαμβάνοντες τὸ φύλλον καὶ κατὰ τὸ προσεχὲς ἔτος παρακαλοῦνται νὰ ἀποστείλωσιν ἐγκαίρως τὸ ἀντίτιμον τῆς ἐτησίας αὐτῶν συνδρομῆς, ἵνα μὴ ἐπέλθῃ διακοπὴ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστολῆς τοῦ φύλλου.

ΕΠΙ ΤΗι ΠΡΩΤΗι ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ

ΕΚΤΑΚΤΟΝ ΔΙΠΛΟΥΝ ΦΥΛΛΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πανομοιότυπα τῶν ὑπογραφῶν τῶν **Βασιλοπαίδων Κωνσταντίνου, Γεωργίου καὶ Νικολάου.**

ΕΙΚΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ

Τὸ τάξιμον τῆς κόρης ὑπὸ Νικολάου Γύζη.

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ, **Οἱ θαλαμηπόλοι τῆς ἱστορίας.**

ΑΧΙΛ. ΠΑΡΑΣΧΟΥ, **Ἐκταφή. (Ὁ δερβίσης τῶν Ἀθηνῶν) ποίημα.**

ΧΑΡΑΛ. ΑΝΝΙΝΟΥ, **Ἡ εὐτυχία καὶ τὸ ὑποκάμισον, διήγημα.**

Δ. ΒΙΚΕΛΑ, **Εἰς ξένην, ποίημα.**

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ, **Ἡ νεότης τοῦ Ῥήγα.**

ΕΜΜ. ΡΟΪΔΟΥ, **Σκαλάθυρμα.**

ΑΡΙΣΤ. ΠΡΟΒΕΛΕΓΙΟΥ, **Ὁ γέρων ψάλτης, ποίημα.**

ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ, **Τὸ δῶρον τῆς θείας, διήγημα.**

ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ, **Τὸ σχολεῖον, ποίημα.**

ΑΝΤ. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ, **Αἱ πρὸ πεντηκονταετίας μεγάλαι τῶν Ἀθηνῶν οἰκίαι.**

ΙΩ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥ, **Ζηλεία, ποίημα.**

Γ. ΣΟΥΡΗ, **Ὁ χαρτοπαίκτης τῆς πρωτοχρονιᾶς.**

Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ, **Χάριν ἀντὶ χάριτος, διήγημα.**

Π. Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ, **Ὁ φιλάργυρος, μῦθος.**

ΣΠ. ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ, **Ποίησις καὶ πραγματικότης.**

Γ. ΔΡΟΣΙΝΗ, **Ἡ Τριανταφυλλιά μου, ποίημα.**

ΕΝ ΤΩ ΔΕΛΤΙΩ

Φιλολογικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ κίνησις τοῦ 1884.

Πολιτικὰ χρονικὰ τοῦ 1884.

Ἀλληλογραφία.—Αἰνίγματα, κτλ.

ΕΣΤΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΕΤΟΣ Θ' — ΑΡΙΘ. 469

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΑ, μυθιστορία τῆς κυρίας Henry Gréville. Μετάφρασις Π. Ι. Φέρμπου.

Ἡ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΑΙΣΘΗΜΑΤΑ.

Ο ΧΑΡΤΟΠΑΙΚΤΗΣ. διήγημα.

ΑΝΕΚΔΟΤΟΝ ΠΕΡΙ ΜΑΚΑΡΤ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ.

Ἐπὶ τῇ λήξει τοῦ Θ' ἔτους τῆς «Ἑστίας» ἡ Διεύθυνσις καθῆκον θεωρεῖ νὰ ἐκφράσῃ δημοσίᾳ τὰς θερμὰς αὐτῆς εὐχαριστίας πρὸς πάντας τοὺς εὐγενεῖς φίλους, οἵτινες μετὰ ἐξαιρέτου εὐμενείας καὶ ἀφιλοκερδείας ἐξακολουθοῦσι συντρέχοντες τὸ ἔργον αὐτῆς, ἰδίᾳ δὲ πρὸς τὸν ἐν Βροσθενίῳ γενναῖον αὐτῆς προστάτην κ. Κωνστ. Ζάππαν καὶ τοὺς κ.κ. Σταμ. Βούκουρην ἐν Βραΐλᾳ, Νικόλ. Κολλάρον ἐν Βουκουρεστίῳ, Ἀδελφοὺς Λουλούδη ἐν Φαλτσίῳ, Κωνστ. Ζαχαριάδην ἐν Ἰσμαηλίῳ, Ἀναστάσιον Μάλτον καὶ Γερ. Κουντούρην ἐν Ὀδησσῷ, Ἠλίαν Ἠσαΐαν ἐν Ταϊγανίῳ, Ν. Ι. Πασπαλλῆν ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἀλεξ. Πλατανιώτην ἐν Ἀδριανουπόλει, Β. Π. Βοζίκην ἐν Κυδωνίαις, Ἰω. Κωνσταντινίδην ἐν Καβάλλᾳ, Ν. Περδικίδην ἐν Μασσαλίᾳ, Φ. Μ. Πασπάτην ἐν Λονδίνῳ, Ἰω. Τατσόπουλον ἐν Ἰωαννίνοις, Δ. Βενετοκλῆν, Ν. Καμπᾶν καὶ Ἀριστ. Συνοδινὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Ἀπόστολον Ξενουδάκην ἐν Ἡρακλείῳ, Ἀριστ. Σταυριδάκην ἐν Ῥεθύμνῃ, Ἰω. Μαρκαντωνάκην ἐν Χανίοις, Π. Παπαναστασίου καὶ Ἰω. Κωνσταντίνου ἐν Πειραιεῖ, Ἰω. Παναγιωτόπουλον ἐν Αἰγίῳ, Π. Πολίτην, Κλεισθένη Καλογερῆν καὶ Περ. Χ. Ἀποστολίδην ἐν Βώλῳ, Κωνστ. Νεστορίδην ἐν Τρικκάλοις, Ἰω. Τζάθαν ἐν Ὕδρᾳ καὶ Σωκρ. Κασδόνην ἐν Μεσολογγίῳ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Sir Ch. W. Wilson, γενικοῦ προξένου τῆς Ἀγγλίας ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ κατὰ τὸ 1879, περίληψις τῶν ἐξερευνητικῶν ἐργασιῶν, τὰς ὁποίας ἐξετέλεσαν ἐν αὐτῇ Ἄγγλοι ἀξιωματικοὶ ὑπὸ τὴν ἐπαγρύπνησίν του. Ἐν τῇ ἀνωτέρω περιλήψει περιλαμβάνονται ποικίλαι γεωγραφικαὶ καὶ ἕτεραι σχετικαὶ ἐξακριβώσεις καὶ ἐργασίαι πρὸς μεσημβρίαν καὶ ἀνατολικομεσημβρινῶς τῆς χερσονήσου τοῦ Ταύρου, ἀπὸ τῆς Λυκίας μέχρι τῶν συριακῶν συνόρων, εἰς διάφορα μέρη τῆς Παφλαγονίας καὶ τοῦ Πόντου, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ. Ἐν τέλει τοῦ ἔργου ὁ συγγραφεὺς προσθέτει γενικάς τινας παρατηρήσεις, φρονῶν μετὰ πολλῶν ἄλλων περιηγητῶν, ὅτι ἤρκει εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἡ ἀπὸ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ ἀπελευθέρωσις, ὅπως κατασταθῇ ἡ εὐδαιμονεστέρα χώρα τῆς Ἀνατολῆς. Ἀνεξάντλητα εἶνε τὰ ἀγροτικὰ καὶ μεταλλευτικὰ πλούτη της. Ἐξαιρουμένης τῆς Ἀμερικῆς, οὐδεμία χώρα παράγει καλλίτερον σῖτον, καὶ οὐδεμία χώρα κατέχει, ὡς αὐτή, τοιαύτην ποικιλίαν ἐξαιρέτων καρπῶν. Ἠδύνατό τις νὰ ἐκτείνῃ ἀπεριορίστως ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν καὶ μεσημβρινῶν αὐτῆς ἀκτῶν τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου, τῆς ἀμυγδαλῆς καὶ τῆς ἐλαίας, καὶ πολλὰ μέρη ἠδύναντο, ἄνευ προσπαθείας, νὰ παράγωσιν ὀρύζιον, βάμβακα, καπνόν. Τὰ μεταλλικά της προϊόντα εἶνε ἐπίσης ποικίλα καὶ ἄφθονα. Ἀλλ' ἡ ἀνικανότης τῆς ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως εἰς τὸ νὰ ἐπωφεληθῇ τοῦ πλούτου αὐτοῦ καὶ δημιουργήσῃ ἄλλο τι ἐκτὸς ἐρειπίων, εἶνε καταδηλοτέρα, ὅταν τις παρατηρῇ τὰ ἴχνη, ἅτινα κατέλιπον τῆς διαβάσεώς των οἱ ἀρχαῖοι κύριοι τοῦ τόπου, μεταξὺ ἄλλων οἱ Σελδζουκίδαι, τῶν ὁποίων, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ

Digitized by Google

Sir Wilson, οἱ πύργοι, αἱ γέφυραι καὶ τὰ *χάνια* ἐνέχουσιν ἐν τῇ στερρότητι αὐτῶν ρωμαϊκόν τι, ἐν ᾧ τὰ *τζαμία*, οἱ *μιναρέδες* καὶ οἱ τάφοι των δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τὰ ὡραιότερα θρησκευτικὰ μνημεῖα τῆς ἀραβικῆς τέχνης. Ἀλλ' ἐνόσῳ βασιλεύουσιν οἱ Τοῦρκοι, ἡ Ἀνατολὴ δὲν δύναται ν' ἀνεγερθῇ.

— Σημαντικὴ κρίνεται ἡ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν Λονδίνῳ Ἀγροτικὴ ἔκθεσις, ἡ ἐτησίως αὐτόθι διοργανουμένη. Τὴν πρώτην τάξιν μεταξὺ τῶν ἐκθεμάτων κατέχουσι τὰ κτήνη, τὰ ἀποσταλέντα ὑπὸ τοῦ πρίγκιπος τῆς Οὐαλλίας καὶ τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας. Οἱ μεγάλοι βόες, ἐπιτηδειότεροι πρὸς τὸ ἄροτρον ἢ πρὸς τὴν μάχαιραν τοῦ σφαγέως, ἀντικατέστησαν ἐφέτος τοὺς λεπτοὺς καὶ χαρίεντας τύπους τῶν μικρῶν ζῴων. Ἰδίᾳ μεταξὺ τῶν ὑπὸ τῆς βασιλίσσης σταλέντων κτηνῶν διακρίνεται ἡμίσεια δωδεκὰς βοῶν, ἐξόχων τὸ μέγεθος. Πρὸς τούτοις ἐφέτος ἐξετέθησαν καὶ διάφορα ἤδη φορβῆς, διῃρημένα κατὰ τάξεις καὶ τηρούμενα ἐντὸς σίλων καὶ ἀποσταλέντα ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Μεγάλης Βρετανίας. Τὸ πρῶτον βραβεῖον ἐδόθη εἰς τὴν ἐκ στελεχῶν βρυωνίας συγκειμένην φορβήν, ἔχουσαν τὴν ἰδιότητα νὰ τηρῆται ἐπὶ μῆνας θαλερά, καὶ τρωγομένην μετὰ μεγάλης ὀρέξεως ὑπὸ τῶν ζῴων.

— Ἐν μιᾷ τῶν αἰθουσῶν τῆς βασιλικῆς Ἀκαδημίας τοῦ Βερολίνου ἐξετέθησαν εἴκοσι γλυπτικὰ ἔργα τοῦ Hildebrand, ἅτινα τὸ κοινὸν καὶ οἱ φιλότεχνοι μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὑπεδέξαντο. Μεταξὺ αὐτῶν διακρίνεται ὡς καλλιτεχνικὸν ἀριστούργημα ἁπλῆ μορφὴ νεανίου, ἄνευ ἑτέρου ἐνδεικτικοῦ σημείου, ὅστις ἐν τῇ χάριτι καὶ τῇ ἀφελείᾳ αὐτοῦ παριστᾷ τύπον κάλλους καὶ πρωτοτυπίας.

— Νέον φιλολογικὸν ἔργον ἐξεδόθη τῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα Κάρμεν Σύλβα μουσοτραφοῦς βασιλίσσης τῆς Ρωμουνίας, φέρον τίτλον « ὁ Ῥῆνος ».

— Σκέψις ἐγένετο πρὸ δύο περίπου ἐτῶν πρὸς ἵδρυσιν μετεωρολογικοῦ σταθμοῦ ἐν τῷ πόλῳ. Ἤδη τὸ σχέδιον ἐξετελέσθη, ἱδρυθέντος τοῦ σταθμοῦ ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ ποταμοῦ Schakour-Ya. Ἀνάλυσιν τῆς πρώτης ἐκθέσεως τοῦ διευθυντοῦ αὐτοῦ κ. Novossilof παρέχει ἡ «Γεωγραφικὴ Ἐπιθεώρησις».

— Ἐν Λονδίνῳ συνέστη φιλανθρωπικὴ Ἑταιρεία, ὅπως παρέχῃ περίθαλψιν καὶ τροφὴν εἰς τὰ πτωχὰ παιδία, ἅτινα ὑποχρεούμενα ὑπὸ τοῦ νόμου φοιτῶσιν εἰς τὰ σχολεῖα, καὶ συγχρόνως δεινῶς ὑποφέρουσι θνήσκοντα σχεδὸν ὑπὸ τῆς πείνης. Εἰς πολλὰς συνοικίας τῆς πόλεως λειτουργοῦσι σχολαί, φοιτώμεναι ὑπὸ 800 καὶ 900 τοιούτων γυμνῶν, ρυπαρῶν καὶ βουλιμιώντων παιδίων, τὰ ὁποῖα τυραννοῦσι μὲ τὰ γράμματα, ἀντὶ νὰ τὰ ἀφήσωσι νὰ ζητήσουν τὴν τροφήν των εἰς τοὺς ρύακας καὶ τοὺς βορβόρους τῶν ὁδῶν, ὅπου ἐπὶ τέλους θὰ εὕρισκον κἄτι νὰ φάγωσιν. Ἡ Ἑταιρεία ἤρχισε κατὰ πρῶτον τὸ φιλανθρωπικὸν ἔργον της διὰ τῆς παροχῆς ἑβδομαδιαίων γευμάτων κατὰ συνοικίας, ἀλλ' ἀνεπαρκοῦς κριθείσης τῆς βοηθείας, πρόκειται νὰ ἱδρυθῶσι καθημερινὰ ἑστιατόρια δι' ἕκαστον σχολεῖον.

— Ὁ διάσημος Ἀφρικανὸς περιηγητὴς Ἐρρῖκος Στάνλεϋ ἔλαβε λαμπρὸν δεῖγμα τιμῆς τελευταῖον ἐν Βερολίνῳ εὑρισκόμενος. Ἡ Ἑταιρεία τῆς γεωγνωσίας καὶ ἀνθρωπολογίας παρεσκεύασε πρὸς τιμὴν αὐτοῦ δεῖπνον πολυτελές. Ἡ δὲ Ἀκαδημία τῶν φυσιοδιφῶν ἐν Χάλλῃ ὠνόμασεν αὐτὸν μέλος αὐτῆς ἐνεργόν.

— Τὸ ποσὸν τῶν φοιτητῶν τῆς ἐν Βιέννῃ ἰατρικῆς σχολῆς ηὐξήθη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε αἱ αἴθουσαι τῶν παραδόσεων δὲν ἐπαρκοῦσι πλέον πρὸς τὸ πλῆθος. Τῆς αὐξήσεως ταύτης αἰτία εἶνε ἡ συρροὴ πολλῶν Οὔγγρων καὶ Πολωνῶν κυρίως σπουδαστῶν.

— Τὸ Μόναχον ἐχρησιμοποίησε τὴν κινητήριον δύναμιν τοῦ ποταμοῦ Isar, ἐκτιμηθεῖσαν εἰς 3,700 ἵππους διὰ τὸν ἠλεκτρικὸν φωτισμὸν τῶν ὁδῶν καὶ μνημείων της.

— Ἐν Βιαρρὶτς συγκροτηθήσεται κλιματολογικὸν καὶ ὑδρολογικὸν συνέδριον περὶ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1885, καθ' ὃν χρόνον καὶ εἰδικὴ ἔκθεσις τελεσθήσεται. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἐπιστημονικαὶ ἐκδρομαὶ ὀργανωθήσονται καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν Πυρηναίων.

— Τὸ Λονδῖνον περιέχει 4,000,000 κατοίκων καὶ 500 χιλ. οἰκίας, κατεχούσας διάστημα 504 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων· 8 ἄτομα ἀναλογοῦσιν εἰς ἑκάστην οἰκίαν, 17 κατοικίαι καὶ 132 ἄτομα εἰς ἕκαστον ἑκατόπλεθρον.

Οἱ Παρίσιοι ἔχουσι 2,240,000 κατοίκους 77000 οἰκίας, διανενεμημένας ἐπὶ ἐπιφανείας 78 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων· 29 κάτοικοι ἀναλογοῦσιν εἰς ἑκάστην οἰκίαν, 10 κατοικίαι καὶ 290 ἄτομα εἰς ἕκαστον ἑκατόπλεθρον.

Ἡ Νέα Ὑόρκη ἀριθμεῖ 1,350,000 κατοίκους καὶ 100 χιλ. οἰκίας.

— Ἡ οὑγγρικὴ πόλις Τεμεσβὰρ εἶνε ἡ πρώτη ἐν Εὐρώπῃ, ἥτις θέλει φωτισθῇ καθ' ὁλοκληρίαν διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός· τὸν νέον αὐτῆς φωτισμὸν ἀνέλαβεν ἀγγλική τις μετοχικὴ Ἑταιρία, τὰ δὲ μέχρι τοῦδε γενόμενα πειράματα ἐμαρτύρησαν τὴν πλήρη εὐδοκίμησιν τοῦ νέου συστήματος. Μέχρι τοῦδε τρεῖς ἱδρύθησαν αὐτόθι ἑστίαι ἠλεκτρικοῦ φωτὸς λειτουργοῦσαι ὁμαλῶς καὶ μετὰ πάσης ἀκριβείας, μία δὲ τετάρτη ἱδρυθήσεται προσεχῶς.

Περὶ τῶν « Εἰδυλλίων » τοῦ ἡμετέρου συνεργάτου κ. Γ. Δροσίνη σεβαστὸς λόγιος ἐπιστέλλει ἡμῖν τὴν ἑξῆς βιβλιοκρισίαν:

Τὰ πρό τινος ἐκδοθέντα « Εἰδύλλια » τοῦ κ. Γ. Δροσίνη εἶνε ἓν τῶν σπανίων ἀγλαϊσμάτων τῆς συγχρόνου ἡμῶν φιλολογίας. Πρὸς τὴν ζωηρότητα τοῦ αἰσθήματος καὶ τὸ ὕψος τῆς ποιητικῆς ἐμπνεύσεως ἁμιλλᾶται ἐν αὐτοῖς ἡ χάρις καὶ ἡ ἐντέλεια τῆς ἐκφράσεως. Ἡ γλῶσσα τῶν κλασικῶν τούτων ποιηματίων ἐστὶν ἡ τῶν δημοτικῶν ᾀσμάτων, ἀλλ' ὑπὸ καλλιτεχνικῆς χειρὸς ἐξυφασμένη, καὶ νέαν παρέχουσα ἀπόδειξιν ὅτι καὶ εἰς τὴν κατωτάτην ἐκείνην γλωσσικὴν βαθμίδα θάλλουσιν ἄνθη, ἅτινα ἐντέχνως διατιθέμενα, σχεδὸν συγκαλύπτουσιν αὐτῆς τὴν πτωχείαν καὶ εἰς ἄξιον κόσμον τῶν Μουσῶν ἀναδείκνυνται. Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐν τῇ σημερινῇ αὐτῆς περιόδῳ, μετὰ τῆς προπατορικῆς συγχωνευομένη, ὥστε ἐκ τοῦ ἀκενώτου θησαυροῦ ἐκείνης ἀκωλύτως ν' ἀρύηται, τείνει εἰς τὸ νὰ καταστῇ, εἰ καὶ μετ' ἀλλοιώσεων, μία τῶν πλουσιωτάτων καὶ εὐκαμπτοτάτων, καὶ ἀξία τῆς ἣν διαδέχεται. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν κωλύει καὶ τὴν ἐνίοτε ἐκ προθέσεως χρῆσιν τῶν διαλέκτων αὐτῆς, προκειμένου μάλιστα περὶ ἀριστοτεχνημάτων οὕτω χαριέντως ἀφελῶν, ὡς εἰσὶ τὰ Εἰδύλλια τοῦ κ. Δροσίνη. Ὡς ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Εὐριπίδης δὲν ἀποκλείουσι τὸν Θεόκριτον, οὕτως ὁ Παπαρρηγόπουλος, ὁ Ρενιέρης, ὁ Λιβαδᾶς, δὲν ἀποκρούουσι διά τινα εἴδη συνθέσεων τὴν δημοτικὴν διάλεκτον, ὅταν ὅμως γράφηται ὡς τὴν γράφουσιν ὁ Χρηστόπουλος, ὁ Σουρῆς, ὁ Βιζυηνός, ὁ Δροσίνης, ὅταν γράφηται ἐκ περιουσίας, οὐχὶ ἐκ πενίας.

Α. Ρ. Ρ.

— Τὴν ἑσπέραν τῆς παρελθούσης Κυριακῆς ἐγένετο ἐν τῷ Ὠδείῳ φιλολογικὴ ἑσπερὶς ὑπὲρ τοῦ φιλανθρωπικοῦ ἀσύλου *ὁ Εὐαγγελισμός*, τοῦ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς βασιλίσσης. Κατ' αὐτὴν ἐδιδάχθη λίαν ἐπιτυχῶς ὑπὸ εὐγενῶς προσενεχθέντων πρὸς τοῦτο Κυριῶν καὶ Κυρίων ἡ κωμῳδία « Ἀπάτη ἀντ' Ἀπάτης », νέον τρίπρακτον ἔργον τοῦ κ. Δ. Α. Κορομηλᾶ, μετ' εὐφυΐας καὶ σκηνικῆς ἐπιτηδειότητος ἀνελισσόμενον. Εἰσεπράχθησαν ἐκ τῶν πωληθέντων εἰσιτηρίων δρ. 5,400· μετὰ τὴν ἔκπτωσιν τῶν ἐξόδων ἀπομένει καθαρὰ εἴσπραξις ἐκ δραχ. 4,500.

— Τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἐγένετο ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου ἡ ἐπίσημος ἐγκαθίδρυσις τῶν ἀκαδημαϊκῶν ἀρχῶν τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1884 — 1885. Κατὰ τὰ εἰθισμένα, πρῶτος ἀνῆλθε τὸ βῆμα ὁ τέως πρύτανις κ. Μ. Βενιζέλος, καθηγητὴς τῆς μαιευτικῆς, καὶ ἀνέγνω διεξοδικὴν καὶ σαφῆ ἔκθεσιν τῶν ἐπὶ τῆς πρυτανείας αὐτοῦ πεπραγμένων. Ὁ κ. Μ. Βενιζέλος, μνημονεύσας τῆς αὐξανομένης ὁσημέραι πληθύος τῶν φοιτητῶν, ὑπέδειξε τὴν ἀνάγκην ἐνίων μεταρρυθμίσεων καὶ ἰδίᾳ τὴν τῶν ἀνεπαρκῶν μέσων τῆς διδασκαλίας συμπλήρωσιν, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ταχείας καὶ ἀκριβοῦς τῶν ἐπιστημῶν ἐκμαθήσεως. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν ταύτην τοῦ ἀντιπρυτάνεως, τὸ Πανεπιστήμιον εἶχε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 2,783 φοιτητάς, ὧν ὑπὲρ τοὺς ἡμίσεις ἐν τῇ νομικῇ σχολῇ, ἑκατοντάδα δὲ περίπου καθηγητῶν καὶ ὑφηγητῶν, — ἐξ ὧν τελευταίων ὅμως ὀλίγοι μόνον ἐδίδαξαν τακτικῶς, οἱ δὲ πλείους ὀλίγον ἢ οὐδόλως, — καὶ περὶ τὰ 5,000,000 δραχμῶν περιουσίαν. Μετὰ τὸν κ. Βενιζέλον κατέλαβε τὸ βῆμα ὁ νέος πρύτανις κ. Κ. Ν. Κωστῆς, καθηγητὴς τοῦ ποινικοῦ δικαίου, καὶ ἀπήγγειλε τὸν εἰθισμένον λόγον, οὗ θέμα ἦτο ἡ περὶ τῶν ἀδικημάτων θεωρία καὶ ἐκτίμησις ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ τραγῳδίᾳ, ὅπερ ἀνέπτυξε μετὰ πολλῆς σαφηνείας καὶ καλλιεπείας, χειροκροτηθεὶς ὑπὸ τοῦ παρισταμένου πυκνοῦ ἀκροατηρίου.

Digitized by Google

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Vademecum, ἤτοι ἔλεγχος τῆς τε κρίσεως τῶν κριτῶν τοῦ «Παιδαγωγοῦ» μου, τῆς «Παιδαγωγικῆς» Χ. Παπαδοπούλου, καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τῆς ἑλλην. γραμματικῆς Π. Οἰκονόμου, διευθυντοῦ τοῦ ἐν Λαρίσσῃ Διδασκαλείου ὑπὸ Ἀριστείδου Κ. Σπαθάκη, καθηγητοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1884. 8ον, σελ. 99.

Ἡ ἑλληνικὴ Πολιτεία καὶ αἱ περὶ πολιτείας θεωρίαι τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων ὑπὸ Γεωργίου Καλλισπέρη. Ἐναίσιμος ἐπὶ εἰς διδάκτορα ἀναγορεύσει. Ἐν Ἀθήναις, τύποις Θ. Παπαλεξανδρῆ καὶ Ι. Βαρβαρρήγου. 1884. 8ον, σελ. 32.

Ἐγχειρίδιον τῶν γαλλικῶν ἀνωμάλων ῥημάτων, σχηματιζομένων ὁλοσχερῶς μετὰ παρατηρήσεων καὶ ἐκδοχῶν ἑκάστου, τὸ δεύτερον νῦν ἐπεξεργασθὲν ὑπὸ Κ. Βαρβάτη, καθηγητοῦ τῆς γαλλικῆς. Ἐν Ἀθήναις, ἐκδότης Κάρολος Βίλμπεργ. Τύποις «Ἀττικοῦ Μουσείου». 1884. 8ον, σελ. 106.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΞ ΕΛΛΑΔΟΣ

[21 Δεκεμβρίου (Παρασκευῇ) 1884.]

Τὰ γραφεῖα τῆς ὑπὸ τὸν ναύαρχον κ. Λεζὲν ναυτικῆς ἀποστολῆς ἐγκαθίστανται εἰς τὴν πρὸ τοῦ κήπου τοῦ ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τῆς Ἀγγλικῆς πρεσβείας γωνιαίαν οἰκίαν, πρῴην Πλάτωνος Νεγρεπόντη, καταλλήλως διασκευασθησομένην. — Αἱ ἐργασίαι τοῦ σιδηροδρόμου Πειραιῶς—Πελοποννήσου τοῦ τμήματος Κορίνθου πρὸς μὲν τὸ Ἄργος προὐχώρησαν μέχρι τοῦ χωρίου Χιλιομοδίου, τρίωρον ἀπέχοντος τῆς Κορίνθου, πρὸς δὲ τὴν Σικυῶνα μέχρι τοῦ χωρίου Καλαμάτα 1 ½ ὥραν ἀπέχοντος τῆς Κορίνθου. Ἕνεκα τῶν ἐργασιῶν τοῦ σιδηροδρόμου ἀφίκοντο ἐκ Κορίνθου 100 ἐργάται Ἰταλοί.—Ὁ ἐκ τῆς ἐσοδείας τοῦ ἔτους 1884 ἐξαχθεὶς ἐξ ὅλου τοῦ κράτους σταφιδοκαρπὸς μέχρι τῆς 30 Νοεμβρίου ἀνέρχεται εἰς λίτρας 202,078,797. — Διὰ τοῦ κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα καταπλεύσαντος ἀτμοπλοίου τῆς ἑταιρείας Φραισσινὲ Tibet ἐκομίσθησαν ἕτερα 2,500,000 φράγκα ἐκ τοῦ δανείου τῶν 170,000,000 —Ἀφίκετο ὁμοίως τὴν παρελθοῦσαν Δευτέραν εἰς Ἅγιον Γεώργιον τῆς Σαλαμῖνος τὸ γαλλικὸν ἀτμόπλοιον τῆς ἑταιρίας Φραισινὲ *Ἀσία* κομίζον χρήματα ἐκ τοῦ δανείου τῶν 170,000,000 φράγκων.—Ὁ νεκρὸς τοῦ ἀειμνήστου Πέτρου Βραΐλα Ἀρμένη κομίζεται εἰς Πειραιᾶ διὰ τοῦ *Ἀλφειοῦ* διαβάντος τὸ Γιβραλτάρ. Μετενεχθήσεται εἰς Κέρκυραν ὅπου γενήσεται ἡ κηδεία αὐτοῦ μετὰ πάσης ἐπισημότητος, ἁρμοζούσης εἰς τὰς ἐπιφανεῖς ὑπηρεσίας, ἃς ὁ ἀνὴρ προσήνεγκεν εἰς τὴν πατρίδα.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

κ. Κ. Κ. Βῶλον. Ἐνεγράψαμεν ἀμφοτέρους. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐμενεῖς σας ἐνεργείας. — κ. Α. Σ. Χανία. Τὸ βιβλίον καὶ ἀπάντησίν μας ἔχετε ταχυδρομικῶς. — κ. Σ. Β. Γενεύην. Ἑλβετικὰ γραμματόσημα ὄχι. Δύνασθε νὰ τὴν ἀποστείλητε διὰ χαρτονομίσματος γαλλικοῦ ἢ ἄλλου εὐρωπαϊκοῦ Κράτους. — κ. Ε. Δ. Ἡ ἀξία των ἔγκειται ἐν τούτῳ, ὅτι ἀποτελοῦσι τὸ ἠθικώτερον διὰ τὸν λαὸν σχολεῖον.— κ. Δ. Μ. Α. Κέρκυραν. *Κομπογιαννῖται* ὠνομάσθησαν κατὰ τὸν κ. Σάθαν ἐκ τοῦ *κομπόνω* (ἀπατῶ) καὶ Γιαννίτης ἢ Γιαννιώτης, ἐπειδὴ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν κατήγοντο ἐκ τῆς ἐπαρχίας τῶν Ἰωαννίνων, καὶ ἰδίᾳ ἐκ τοῦ Ζαγορίου. — κ.κ. Γ. Δ. Μ. Λευκάδα, Ε. Ν. Α. καὶ Π. Π. Κέρκυραν, Η. Κ. Πρίγκιπον, Δ. Ν. Κ. Σῦρον καὶ Μ. Α. Πάτρας. Ἐλήφθησαν. — κ. Θ. Δ. Α. Ὀδησσόν. Ἀντίτυπον τοῦ Ἀττικοῦ Ἡμερολογίου ἀπεστάλη ταχυδρομικῶς. —κ. Ε. Π. Δ. Ὀλτένιτζαν. Ἐνεγράψαμεν τὸν κ. Ι. Π. Ἀμφοτέρας τὰς συνδρομὰς δύνασθε νὰ ἀποστείλητε ἢ κατ' εὐθεῖαν ἢ διά τινος τῶν ἐν Ῥωμουνίᾳ ἀνταποκριτῶν τῆς «Ἑστίας» τῶν σημειουμένων ἐν τῇ προαποσταλείσῃ ἀγγελίᾳ. — κ. Δ. Ε. Λ. Ληξούριον. Ἀπεστάλησαν. — κ. Α. Γ. Η. Βάρι. Παρεδόθη τῷ κ. Α. Φ. συνῳδὰ τῇ ἐντολῇ ὑμῶν. —*Δημοκρίτῳ*. Συντομώτερον καὶ ἐκφραστικώτερον: Καλύβη ἀχυρίνη ἐν ᾗ γελῶσιν εἶνε προτιμοτέρα παλατίου ἐν ᾧ κλαίουσι. — κ. Π. Χ. Α. Βῶλον. Ἐνεγράφη. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὴν φιλικὴν ὑποστήριξιν. — *Τριαστέρῳ Κυρίᾳ*. Ἀθήνας. Πλὴν τοῦ Βίκτωρος Οὐγκὼ κεκτημένου, καθὰ λέγεται, μεγάλην περιουσίαν, οἱ πλεῖστοι (ἐν τοῖς πρώτοις δ' ὁ Λαμαρτῖνος καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Δουμᾶς) κατεσπατάλων τὰ κερδαινόμενα καὶ ἀπέθανον πάμπτωχοι. Ἡ Γεωργία Σάνδ, ἔν τινι ἐπιστολῇ της ἐν ἔτει 1869 γεγραμμένῃ καὶ περιεχομένῃ ἐν τῷ πέρυσιν ἐκδοθέντι: Ε' τόμῳ τῆς Ἀλληλογραφίας της λέγει περὶ ἑαυτῆς τὰ ἀκόλουθα. «Ἐὰν θέλῃς νὰ μάθῃς τὴν οἰκονομικήν μου θέσιν, δὲν μοὶ εἶνε δύσκολον νὰ σοὶ τὴν γνωστοποιήσω: οἱ λογαριασμοί μου δὲν εἶνε ἐμπερδευμένοι. Ἐκέρδησα διὰ τῆς ἐργασίας μου περὶ τὸ ἓν ἑκατομμύριον, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν οὔτε λεπτὸν ἔβαλα κατὰ μέρος. Τὰ ἔδωκα σχεδὸν ὅλα, πλὴν 20,000 φράγκων, τὰ ὁποῖα πρὸ διετίας κατέθεσα παρά τινι Τραπέζῃ, ἵνα ἐν περιπτώσει ἀσθενείας μου μὴ ἀναγκασθῶσι τὰ τέκνα μου νὰ ἐξοδεύωσι καὶ διὰ τὰ ἰατρικά μου. Καὶ πάλιν δὲν εἶμαι βεβαία ὅτι θὰ διατηρήσω τὸ μικρὸν αὐτὸ ποσόν· διότι θὰ εὑρεθῶσι πιθανῶς ἄνθρωποι, οἵτινες θὰ λάβωσιν ἀνάγκην αὐτῶν τῶν χρημάτων, καί, ἐνόσῳ ἡ ὑγεία μου μοὶ ἐπιτρέπει νὰ τὸ ἀνανεώσω, εὐκόλως θὰ παραχωρήσω ...ὶ τὰς οἰκονομίας μου ταύτας. Φύλαξέ το μυστικόν, σὲ παρ...αλῶ, διὰ νὰ κατορθώσω καὶ ἐγὼ νὰ φυλάξω τὰ χρήματα α...ά».—κ. Ι. Ν. Π. Σῦρον. Μᾶς εἶνε ἀδύνατον νὰ φροντίσωμεν διότι ἐλλείπει ἡμῖν ὁ πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖος χρόνος.—Κυρ. Ε. Α. Ν. Κέρκυραν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν.—*Φιλαναγνώσ...* Οἱ *Καιροὶ* τοῦ Λονδίνου ἀριθμοῦσι βίον ἑνὸς αἰῶνος ἐκα...έντες τὸ πρῶτον τῷ 1785 ὑπὸ τὸν τίτλον «Daily Universal Register».—*Πρωτοδαεῖ*. Διὰ τὴν «Ἑστίαν» ἀτυχῶς ...ε ἀκατάλληλον.—κ. Χ. Χ. Χ. Καὶ τὸ ὑμέτερον.—*Ἀρίστω...* Κατὰ τὸ δόγμα τοῦτο τοῦ ἀρχαίου φιλοσόφου: «Δεῖ τὸ ἄρχοντα σώζειν πρῶτον αὐτὴν τὴν ἀρχήν· σώζεται δ' οὐχ ἧττον ἀπεχομένη τοῦ μὴ προσήκοντος ἢ περιεχομένη τοῦ προσήκοντος».—κ. Β. Γ. Π. Τοιοῦτος νόμος δὲν ὑπάρχει παρ' ἡμῖν.—κ. Μ. Θ. Β. Λάρνακα. Ἡ ἐπιστολὴ ὑμῶν δὲν ἐλήφθη μέχρι τοῦδε, οὔτε τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα ἀναφέρετε.—κ. Σ. Κ. Μεσολόγγιον. Ἐνεγράψαμεν ἀμφοτέρους. Ἀγγελίας πέμπομεν ταχυδρομικῶς.—κ. Α. Ζ. Freising. Ἀρχόμεθα τῆς ἀποστολῆς ἀπὸ 1 προσεχοῦς Ἰανουαρίου.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1

Οὐδείς, οὐδεὶς ἀνθίσταται 'ς τὴν φοβερὰν ἰσχύν μου!
Κ' ἐκ πάγου ἔτι δύναμαι καρδίαν νὰ θερμάνω.
Συμπαρασύρω καὶ σοφοὺς καὶ βλάκας 'ς τὴν ὁρμήν μου,
κ' ἔχω τὴν θέσιν τῆς τιμῆς 'ς τὴν τράπεζαν ἐπάνω.
Ὀλίγα μου φιλήματα ἀρκοῦσι κ' ἡ δειλία
εἰς τόλμην μεταβάλλεται, μακρὰν ἡ λύπη φεύγει·
ἐκλείπει ἡ διάκρισις, κ' ἡ πρῴην ἀφασία
λάβαν καὶ πῦρ Κικέρωνος προχείρως ἐξερεύγει.

Π. Π.

2

Τίς τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων ἀπεκλήθη *χαμαιλέων* καὶ διατί;

3

Εἰς τοὺς αἰθέρας φέρομαι χωρὶς τῆς ὑπαρχούσης,
ὦ ἄνθρωπε, καρδίας μου, εἰς λίμνας θά μ' ἀκούσῃς.

Σ. Κ.

ΛΥΣΕΙΣ

1

Κόρος—ὅρκος

2

Ἀφαιροῦμεν ἐκ τοῦ ὅλου παιγνιδίου ἓν οἱονδήποτε *δομινό*, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ εἶνε διπλοῦν. Οἱ δύο ἀριθμοὶ τοῦ ἀφαιρεθέντος τούτου *δομινὸ* θὰ εἶνε πάντοτε οἱ αὐτοὶ μὲ ἐκείνους, οὓς παριστῶσι τὰ δύο ἄκρα τῆς σειρᾶς. Ἐὰν π. χ. ἀφαιρέσωμεν τὸ *τρία—πέντε*, ἀφεύκτως ἡ μὲν μία ἄκρα τῆς σειρᾶς θὰ φέρῃ τὸν ἀριθμὸν *τρία*, ἡ δὲ ἄλλη τὸν ἀριθμὸν πέντε, ὅπως δήποτε καὶ ἂν τεθῶσι κατὰ σειρὰν οἱ πεσσοί, συμπεριλαμβανομένων πάντοτε καὶ ὅλων τῶν διπλῶν.

3

Ἐπὶ δώδεκα ἔτη

4

Χορὸς—ὅρος

5

Les loups ne se mangent pas entre eux.

Digitized by Google

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

21 Δεκεμβρίου 1884

Δάνεια τῆς Κυβερνήσεως	Τρέχουσα Τιμή.
Τῶν 120,000,000 τῶν 5 % Φρ. χρ.	339.50
» 60,000,000 τῶν 6 » » »	426.—
» 26,000,000 τῶν 6 » » »	418.—
» 25,000,000 τῶν 9 » » »	262.—
» 25,000,000 τῶν 8 » » »	259.—
» 10,000,000 τῶν 6 » » »	208.50
» 4,000,000 τῶν 8 » » »	254.—
» 6,000,000 τῶν 6 » Δρ. παλ.	100.—
Κτηματικαὶ 'Ομολ. 'Εθν. Τραπέζης	
τῶν 60,000,000 μετὰ Λαχείου φρ.	353.50

Πιστωτικὰ Καταστήματα

ΕΤΑΙΡΙΑΙ

'Εθνικὴ Τράπεζα τῆς 'Ελλάδος Δρ. ν.	4050.
Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα . . . Φρ.	168.—
Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίστεως »	100.50
'Ασφ. 'Εταιρία «'Αρχάγγελος» »	
'Εταιρία Μεταλλουργ. Λαυρίου . . »	63.50
Σιδηρόδρ. 'Αθηνῶν καὶ Πειραιῶς. . »	407.—
'Εταιρία Φωταερίου.......... Δρ.	
'Ελλην. Πυριτιδοποιεῖον....... Φρ.	
'Εταιρία Δημοσίων Ἔργων......»	
Πανελλ. 'Ατμοπλ. 'Εταιρίας.....»	

Συναλλάγματα

ΛΟΝΔΙΝΟΥ—Τραπεζικὸν 3μηνον......	25.50
» Ὄψεως....	25.80
ΓΑΛΛΙΑΣ —'Εθνικῆς Τραπέζης 3ήμ.	102.—
» Τραπεζικὸν 3μηνον.	101 —

Νομίσματα

Εἰκοσάφραγκον..................	20.30
Λίρα ὀθωμανική..................	23.35

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

Δέχεται συνδρομητὰς εἰς τὸ κάλλιστον περιοδικὸν τοῦ συρμοῦ

LA SAISON

'Ετησία συνδρομὴ τῆς ἁπλῆς ἐκδόσεως:
'Αθηνῶν δραχμὰς 9. — 'Επαρχιῶν δραχμὰς 11
'Ετησία συνδρομὴ τῆς πολυτελοῦς ἐκδόσεως:
'Αθηνῶν δραχμὰς 18. — 'Επαρχιῶν δραχμὰς 22.

Οἱ ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν θέλοντες νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ συνοδεύωσι τὰς αἰτήσεις αὐτῶν μετὰ τοῦ ἀντιτίμου τῆς συνδρομῆς, ἀποστελλομένης διὰ χαρτονομίσματος ἢ γραμματοσήμου ἐντὸς ἐπιστολῆς συστημένης πρὸς τὸν κ. Κάρολον Μπέκ.

ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ
ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΤΑ ΜΕΡΟΣ
ΥΠΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΜΗΛΙΑΡΑΚΗ
ΑΜΟΡΓΟΣ
ΜΕΘ ΕΝΟΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ
'Εν 'Αθήναις 1884.

'Η προκειμένη περὶ 'Αμοργοῦ μονογραφία ἐξεδόθη εἰς μόνον 250 ἀντίτυπα, ἅτινα πωλοῦνται ἐν τῷ γραφείῳ τῆς «'Εστίας» πρὸς δραχ. 3 ἕκαστον, μεταταχυδρομικῶν δὲ 3,20.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ
ΜΕΛΕΤΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ

'Αντίτυπα τῶν δημοσιευθεισῶν μελετῶν, ὧν ἕκαστον τιμᾶται δραχμὰς πέντε, εὑρίσκονται παρὰ τοῖς βιβλιοπώλαις 'Αντωνιάδη καὶ 'Ανέστη Κωνσταντινίδη.

ΕΞΕΔΟΘΗ ΑΡΤΙ
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΑΝΝΙΝΟΥ
ΕΔΩ Κ'ΕΚΕΙ
ΤΟΜΟΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΣ ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ
Τιμᾶται δραχ. 4.

Πωλεῖται εἰς τὸ γραφεῖον τῆς «'Εστίας». Τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν.

'Εν τῷ γραφείῳ τῆς «'Εστίας» πωλοῦνται
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Π. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ

Δρ. λ.

ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ (μικραὶ σκηναὶ κατάλληλοι πρὸς παράστασιν ὑπὸ παιδίων ἐν σχολειακαῖς ἢ οἰκογενειακαῖς ἑορταῖς)........................ **1,50**
ΟΙ ΜΑΘΗΤΑΙ ΤΟΥ ΕΥΣΕΒΙΟΥ (παιδικὸν μυθιστόρημα κατὰ τὴν Ε. Δουπουή) **1,50**
ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΑΛΑΣΣΑΝ! (ναυτικὸν μυθιστόρημα κατὰ τὸν Μέην-Ρὴδ μετὰ 25 εἰκονογραφειῶν)..... **1,75**
ΠΑΙΔΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ **2**

Ταχυδρομικῶς ἀποστέλλονται προστιθεμένων 15 λεπτῶν δι' ἕκαστον τόμον.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Ι. ΦΕΡΜΠΟΥ
ΜΥΘΟΙ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1884.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΚΛΕΚΤΗ — ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 3
ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΟΙΝΗ .... » 1,50

Εὑρίσκονται ἐν τοῖς βιβλιοπωλείοις 'Ανδρέου Κορομηλᾶ, 'Ανέστη Κωνσταντινίδου, Κ. Μπέκ, Βίλμπεργ, Ν. Β. Νάκη καὶ ἐν τῷ γραφείῳ τῆς *'Εστίας.*

ΣΥΛΛΟΓΗ τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ κατὰ γῆν στρατοῦ νόμων, βασιλικῶν διαταγμάτων καὶ ὑπουργικῶν διαταγῶν ὑπὸ 'Ιωάννου Καρακάλου, λοχαγοῦ. Τεῦχος Α' — Στρατολογικά. 'Αθῆναι 1884. 8ον, σελ. 345. Τιμᾶται δραχ. 3.

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΤΗΤΟΣ λόχου, ἴλης ἢ πυροβολαρχίας κτλ. Τεῦχος Α' — 'Εγκριθὲν ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν στρατιωτικῶν ὑπὸ 'Ιωάννου Π. Καρακάλου, λοχαγοῦ. 'Εν 'Αθήναις 1883. 8ον, σελ. 386. Τιμᾶται δραχ. 2.

ΘΕΟΔΩΡΑ
ΠΟΙΗΜΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΝ ΕΙΣ ΜΕΡΗ ΠΕΝΤΕ
ΜΕΤΑ ΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ
ΥΠΟ ΚΛΕΩΝΟΣ ΡΑΓΚΑΒΗ

Τόμος πολυτελέστατα δεδεμένος, μετὰ εἰκόνων, εἰς σχῆμα μέγα 8ον ἐκ σελίδων 277.

Πωλεῖται ἐν τῷ βιβλιοπωλείῳ τοῦ κ. Καρόλου Μπὲκ ἀντὶ δραχμῶν **10**.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΠΑΛΛΗ ΚΑΙ ΚΟΤΖΙΑ
'Εν 'Αθήναις, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ 'Ερμοῦ.

Ἅπαντα τὰ εἴδη γραφικῆς ὕλης εἰς τιμὰς μετρίας. Κονδυλοφόροι παντὸς εἴδους, γραφίδες, σφραγῖδες χαρασσόμεναι ἐνταῦθα, ἐπισκεπτήρια ἐκτυπούμενα στιγμιαίως. Συνέστησε πρὸ πολλοῦ ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΦΑΚΕΛΛΟΠΟΙΕΙΟΝ, ὅπερ τελειοποιηθὲν ἐσχάτως διὰ προσθήκης νέων μηχανημάτων κατασκευάζει καὶ προμηθεύει φακέλλους τελειοτάτους εἰς τιμὰς εὐθηνοτέρας τῶν εὐρωπαϊκῶν. Τὸ μέγα τοῦτο κατάστημα εἶνε τὸ μόνον προμηθεῦον *κατάστιχα* τοῦ γνωστοῦ οἴκου **Edler** καὶ **Krische** τοῦ 'Αννοβέρου.

'Εν 'Αθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου 'Ανδρέου Κορομηλᾶ 1884 — Β'. 942

Digitized by Google